Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Ekkle?siastike?s historias : Eusebiou tou Pamphilou, episkopou kaisareias te?s palaistine?s biblia i, tou autou eis ton bion tou makariou Ko?nstantinou basileo?s logoi e, So?kratis Scholastikou biblia z, Theodo?ritou episkopou Kyrou biblia e, eklogo?n apo te?s ekkle?siastike?s historias Theodo?rou biblia b, Hermeiou So?zomenou Salameniou biblia th, Euagriou Scholastikou ekkle?siastike?s historias biblia s?

https://hdl.handle.net/1874/429990

Dit boek hoort bij de Collectie Van Buchell

Huybert van Buchell (1513-1599)

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:
http://repertorium.library.uu.nl/node/2732

Wegens onderzoek aan deze collectie is bij deze boeken ook de volledige buitenkant gescand. De hierna volgende scans zijn in volgorde waarop ze getoond worden:

- de rug van het boek
- de kopsnede
- de frontsnede
- de staartsnede
- het achterplat

This book is part of the Van Buchell Collection

Huybert van Buchell (1513-1599)

More information on this collection is available at:
http://repertorium.library.uu.nl/node/2732

Due to research concerning this collection the outside of these books has been scanned in full. The following scans are, in order of appearance:

- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

ECCLESIASTICA HISTORIA
EUSEBII PAMPHILI
&c.

H. fo.
228

108.
h.

storia Eccleſiastica

Folio n°. 228.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Ευσεβίου τοῦ παμφίλου ἐπισκόπου καιϛαρείας τῆς παλαιστίνης	βιβλία ι'.
Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸν βίον τοῦ μακαρίου κωνσταντίνου βασιλέως	λόγοι ε'.
Σωκράτους σχολαστικοῦ	βιβλία ζ'.
Θεοδωρίτου ἐπισκόπου κύρου	βιβλία ε'.
Εκλογῶν ἀπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας θεοδώρου ἀναγνώστου	βιβλία β'.
Ερμείου σωζομένου σαλαμινίου	βιβλία θ'.
Ευαγρίου σχολαστικοῦ ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας	βιβλία ϛ'.

ECCLESIASTICAE HISTORIAE

Euſebii Pamphili	Lib. x.
Eiuſdem de vita Conſtantini	Lib. v.
Socratis	Lib. vii.
Theodoriti epiſcopi Cyrenſis	Lib. v.
Collectaneorum ex hiſtoria eccleſ. Theodori Lectoris	Lib. ii.
Hermii Sozomeni	Lib. ix.
Euagrii	Lib. vi.

N° 84 Si

Ex Donatione Hub. à Buschel.

Βασιλεῖ τ' ἀγαθῷ κρατερῷ τ' αἰχμητῇ.

LVTETIAE PARISIORVM.
Ex officina Roberti Stephani typographi Regii, Regiis typis.
M. D. XLIIII.

Cum priuilegio Regis.

ΡΩΒΕΡΤΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΟΤΟΥ ΒΑ-
σιλέως τυπογράφος τοῖς ἐντευξομένοις ΔΩ πρόπλφν.

Ἰγνησίως εἶπεν ὁ θεῖος πλάτων τὰ τοιαῦτα δὴ πρὸς τοῦ θεόπεμπτον γένος δυσδαιμονήσειν, ὅταν ἢ οἱ φιλόσοφοι βασιλεύωσιν, ἢ πάλιν οἱ βασιλῆς φιλοσοφῶσιν, οὐκ ἄν φθάνοι τις ὑπὸ φρενγκίσκου τοῦ ἰδιώτου τοῦ βασιλέως τὴν γαλλίαν ὡς ἀληθῶς μακαρίζων. τῇ φύσιν γὰρ, ὡς πρὸς τοῦ ἴσασι πολλοὶ καὶ ἄλλοι πλάτωνι φησὶν ὁ σωκράτης, τὸ δὲ τοῦ δρὸς τῇ διανοίᾳ φιλοσοφία ἕπεσθαι. σημεῖον δ' ἄν τις ποιήσαιτο πρόδηλον, εἰ καὶ ὧν ἄλλων ἀνδρῶν ἔχοι, τῶν αὐτῷ πολὺ πλείστων ὄντων, ἅς αὐτὸ πρὸς λόγων καὶ πραγμάτων μαθημάτων ὁμιλίας, ἅς γε ἑκάστοτε καθ' ἡμέραν, τὴν γε χρηματίζειν ἀπαλλαγείς, μετ' ἀνδρῶν ποιήσεται τῶν σοφωτάτων οὐκ ἀνάγκης τῶν πρόντων οὐκ πλήξεως. τίς γὰρ ἂν θαυμάσειε, βασιλέα καλιδῶν, ᾧ καὶ πρὸς τὰ μέλισσα πρὸς μαλάττεσθαι συχνάκις ἐπιφοίτησες, ἀπὸ στόματος τὴν καὶ πρόθυμως ταῦτα πρὸς πάντων δι' ὧν ἕκαστον τύχοι πρόφασιν, διερχόμενον, ἅπερ ἀνδρες πᾶσαν τὴν ἡλικίαν ἐν μελίσσῃ σχολῇ πρὸς τοὺς λόγους ἀπουδάσμυσες, μόλις ἂν οὐκ φάσκειν διωνεῖεν, ἐκ νὴ δία γε ὁ τοῦ φιλοσοφοῦντος ἐς τὸ σχολεῖν ἄξιον, τόνδε τῆς ἑαυτῷ βασιλείας τὸ ὄρος ποίησας φαίνεσθαι, ὃ δήπου σύμπαντας ὧν ἀνθρώπων οὐκ τῶν ἀνεχομένων πλῆσον ὅσον ἀφῆκεν. πρὸς δὲ ῥᾷστα καὶ τάχιστα τοῦτο κατασκευάζειν, οὐκ ἄλλη τις αὐτῷ βάτιον τὴν θεμελίαν καταβολὴ ταύτης ἔδοξεν, ἢ πρὸς εἰς ἐκείνων διανοίας τὸν φιλοσοφίαν, ὡς ἔνι μάλιστα, διδάσκοιτο, μόνῳ αὐτῷ, ὡς ἔοικεν, ἢ μυρίους τοῖς τὰ δέοντα πρὸς πιθυμοῦσι τὰς ὁδοὺς διανοίας καθάπερ ἔχουσιν δᾶδα πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ φρυκίωρεν. Διὸ καὶ τὸ πρόπαν μὲν ὧν καλλίστων μαθημάτων ἱκανωτάτοις διδασκάλοις ὧδε ὧ γυμνασίῳ ὧ πάντων ἄλλων ἐνδοξοτάτῳ, ἔνθα πάντοθεν τῶν λόγων ἕνεκεν οἱ βουλόμενοι διαπαντὸς ὑπιδημοῦσιν, οὐ σμικρὰ ἐφέλκεσθαι πρὸς θέμενος ἐπέσπασεν. ἔπειτα δὲ τῶν λοιπῶν τοὺς μὲν ἀποχρώντως πεπαιδευμένους, καὶ τοῖς πράγμασιν ἤδη ἀξιοῦν διανοίας, εἰς ἡμᾶς πρὸς ἤγαγε· τοὺς δὲ διαφόροις δωρεαῖς καὶ τῷ ὄντι βασιλικῆς ἐτίμησε. τοῖς δὲ τί ἂν πρὸς αὐτὸ λοιπὸν ἁπτεσθαι τε καὶ πρόσοδον ἀνδέχοι, τοῖς γε πόρρω σοφίας διαύνουσιν, ἀνύσιμος οὕτως ἐμφαίνει, ὥστε πάντας τοὺς πρὸ ἡμῶν καλοὺς καγαθοὺς πρὸς τοῦ τὴν φιλοσοφίας ἀπολιπεῖν ἑαυτοῖς μὴ πρόσηκεν ἡγεμόνας, τῇ ὧν ὅπλων ἐμπειρίᾳ τὰ τῶν λόγων ἀπιθανῶς ἐν ᾧ πρόνοι σωσάπτειν. τέλος δὲ τὸ μεγέθη βιβλιοθήκην ἐκ τῶν πανδαπῶν βιβλίων τοῖς μελίσσοις ἀνθρώποις ἀπιθανῶς συνεκρότησε, καὶ μηδεμίαν ἡμέραν διαλείπων ἔτι καὶ νεῶ συγκροτεῖ. ὧδε μὲν ἐν ὧν μόνον μελίσσῃ τῶν αἰγυπτίων βασιλέως πολεμαίου τὸ πόνου, τὸν ἰδίαν ἀρχὴν ἐποίησεν ἐφάμιλλον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐκείνου προαίρεσιν ὑπερκόνησεν. ἐκεῖνος γὰρ εἰς μαθάνα τινὰ τῆς προσοσίας ἀπόδειξιν, ὃ βίβλων καὶ ὧν τυχουσῶν πλῆθος θαυμασὸν ὅσον πανταχόθεν ἀπιζήτησας, οἷς αἰχμαλώτοις ἐν εἰρκτῇ καὶ δεσμοῖς

αὐτὰς κατεῖχεν. ἔστι δὲ τῶν ἀνδρικωτάτων καὶ τῶν ποιητῶν, καὶ τῶν συγγραφέων ὑπομνήματα τῶν πάλαι, ἐξ ἰταλίας τε καὶ ῥόδου πολλῆ δαπάνῃ μεταπεμψάμενος, τοῖς ἑτέροις αὐλῶν τοσούτου δεῖ φθονεῖν, ὥς τε πᾶσι τοῖς δεομένοις ἐπαρκεῖν αὐτεπάγγελτος ὁπηδρᾶ. καὶ δὴ καὶ εἰς γλωττῶν τῶν νεωτέρων ἀφικόμενος, καινοὺς σύλλογος τελέως ἐμποιῆσαι τῶν γραμμάτων παρεσκεύασε τοῖς τῶν παρεληλυθότων ἐσκοῦσιν ἀπαρίθμησιν. δι' ὧν ἅπασά τις καλλίστη τε βίβλος εὐπορηθείη. καὶ δὴ πολλαπλασίων γενομένων, εἰς τὸν καθ' ἕκαστον χρόνον διήκοι. ἐξ ὧν ἄρα τοιοῦτον εἰ τὸ ῥᾳθυμικῆς φωνῆς ὑμῖν τοιόνδε τοὺς τόπους ἐκδίδωμι. οἷόνπερ σοὶ θεῷ ταυτησὶ τὴν γλώττης συμπάσας βίβλους, ταῖς χρεὼν ἀξιεπαίνοις μὴ πάσης ἀσυδοῦς μοίρης ἐκλυπῶσιν, τοῦ ἀρχικοῦ ἀπόλλωνος διαγνωστικῆς ἰσοτείας τῆς διὸς δίου ποιησάμενοι, τοῦ καθαρότητος τῆς παλαιστίνης ὁπισθόπου, τοῦ ἱερᾶς βιβλιοθήκης ὁπόσοις μνήμονος, καὶ τὰ τοῦ θείας γραφῆς σοφωτάτου. ἵνα δὲ πολὺ ἀσφαλέστερον τοῦ καθήκοντος ἐπουρίαν, ἐκ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως ἐπετράπημεν, καθορθοῦν καὶ φυλάττειν ἔχωμεν, πολλὰ καὶ διάφορα τῶν ἀρχαίων ἀνθρώπων ἀγῶσι τοῦ ἀναγινώσκειν εἰώθαμεν, ὁπόσοις τε καὶ κρίσει ὧν ἀνδρῶν, ταῦτά τε διαφερόντως ὁπισαμένων, καὶ τοὺς ἡμᾶς οἰκείως διακειμένων τοῦ σχεδόν μοι. Τούτων μὲν τοίνυν ὑμεῖς τῶν πόνων καλαχόρως ἀπολαύετε, καὶ ᾧ βαθίστῳ ὧν ἀρχόντων καὶ μεγαλοπρεπεστάτῳ βασιλεῖ δὲ ὑμῖν οὕτω φιλοτίμως τε καὶ δαψιλῶς χορηγοῦντι, χάριν ὅτι πλείστην ἔχετε.

Ο ΒΙΟΣ ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ

ἐπισκόπου καιϛαρείας τῆς παλαιϛίνης.

Ο Ευσέβιος ϛοῦτος ὁ παμφίλου, ἤκμασεν ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ μεγάλου κωνϛαντίνου, καὶ μέχρι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ κωνϛαντίου, ἐπίσκοπος καιϛαρείας τῆς παλαιϛίνης. σπουδαῖος ἐν τῇ θείαις γραφαῖς, καὶ τῆς θείας βιβλιοθήκης ἅμα παμφίλῳ τῷ μάρτυρι ἐπιμελέϛατος ἀνιχνευτής. ἐξέδωκε τεύχη πολλά, ὧν εἰσὶ τάδε. εὐαγγελικῆς ἀποδείξεως, λόγοι, κ'. εὐαγγελικῆς προπαρασκευῆς, λόγοι, ιε'. θεοφανείας, λόγοι, ε'. ἐκκλησιαϛικῆς ἱϛορίας, λόγοι, ι'. εἰς τὸν βίον τοῦ μεγάλου κωνϛαντίνου, λόγοι, δ'. χρονικῶν κανόνων πανταδαπῆς ἱϛορίας, καὶ τούτων ἐπιτομή, καὶ περὶ τῆς ὧν εὐαγγελίων διαφωνίας. εἰς τὴν προφήτην ἠσαΐαν, λόγοι, ι'. κατὰ πορφυρίου τοῦ τότε (ὑγιαφόντος ἐν σικελίᾳ, λόγοι, ι'. ὡς δέ τινες οἴον) ἄλλοι, λόγοι, λ'. τοπικῶν, λόγος εἷς. ἀπολογίας ὑπὲρ ὠριγένους, λόγοι, ϛ'. περὶ τοῦ βίου τοῦ παμφίλου, λόγοι, γ'. περὶ μαρτύρων ἕτερα συγγράμματα. καὶ πρὸς μαρῖνον, καὶ εἰς τοὺς ρν' ψαλμοὺς δεδοκιμασμένα ὑπομνήματα, καὶ ἕτερα πολλά. ἠνθησε μάλιϛα ἐπὶ κωνϛαντίνου τοῦ βασιλέως καὶ κωνϛαντίου, καὶ διὰ τὴν φιλίαν τὴν πρὸς τὸν μάρτυρα πάμφιλον, τῆς ἐπωνυμίας αὐτοῦ ἠξιώθη.

Τάδε περιέχει ἡ α' βίβλος τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας εὐσεβίου τοῦ παμφίλου.

α' Τίς ἡ τῆς ἐπαγγελίας ὑπόθεσις.

β' Επιτομὴ κεφαλαιώδης περὶ τῆς κατὰ τὸν σωτῆρα καὶ κύριον ἡμῶν ἰησοῦν χριστὸν, προϋπαρξεώς τε, καὶ θεολογίας.

γ' Ως καὶ τὸ ἰησοῦ ὄνομα, καὶ αὐτὸ δὴ τὸ τοῦ χριστοῦ, ἔγνωστό τε ἀνέκαθεν καὶ τετίμητο παρὰ τοῖς θεσπεσίοις προφήταις

δ' Ως οὐ νεώτερος, οὐδὲ ξενίζων ἦν ὁ τρόπος τῆς πρὸς αὐτοῦ καταγγελθείσης πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν εὐσεβείας.

ε' Περὶ τῶν χρόνων τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ τῆς εἰς ἀνθρώπους.

ϛ' Ως κατὰ τοὺς χρόνους αὐτοῦ ἀκολούθως τοῦ προφητείαις ἐξέλιπον ἄρχοντες οἱ τὸ πρὶν ἐκ προγόνων διαδοχῆς τοῦ ἰουδαίων ἔθνους ἡγούμενοι, πρῶτός τε ἀλλόφυλος βασιλεὺς αὐτῶν ἡρώδης.

ζ' Περὶ τῆς ἐν τοῖς εὐαγγελίοις νομιζομένης διαφωνίας τῆς περὶ τοῦ χριστοῦ γενεαλογίας.

η' Περὶ τῆς ἡρώδου κατὰ τῶν παίδων ἐπιβουλῆς, καὶ οἵα μετῆλθεν αὐτὸν καταστροφὴ βίου.

θ' Περὶ τῶν κατὰ πιλάτον χρόνων.

ι' Περὶ ὧν παρὰ ἰουδαίοις ἀρχιερέων, καθ' οὓς ὁ χριστὸς τὴν διδασκαλίαν ἐποιήσατο.

ια' Τὰ περὶ ἰωαννοῦ τοῦ βαπτιστοῦ καὶ τοῦ χριστοῦ μεμαρτυρημένα.

ιβ' Περὶ τῶν μαθητῶν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν.

ιγ' Ιστορία περὶ τῶν τῶν ἐδεσσηνῶν δυνάστου.

Εὐσεβίου

ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ, ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ Τ̃ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ, ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΒΙΒΛΙΑ ΔΕΚΑ.

ΒΙΒΛΙΟΝ Α̃. ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

ΤΑς Τ̃ ἱερῶν ἀποστόλων πράξεις, καὶ τὸν ἀπὸ τ̃ σωτῆρος ἡμῶν Χ̃ν τοῖς ὅλοις ἀνθρώποις διαπρεψάντων χρόνους, ὅσα τε καὶ πηλίκα πεφιπολιθεύται τῷ τ̃ ἐκκλησιαστικῷ ἰσορίαν λέγειν), καὶ ὅσοι καθ' ὅλης πράξεως ἐν τ̃ μάλιστα ἐπισήμοις ἱστορίαις ἠκμασμένοι τε καὶ πεφήνασι, καὶ ὅσοι τὰ μάλιστα ἐν τ̃ ἡμετέρᾳ ἐκάστην ἀγεγράφασι καὶ συγγράμμασι τὸν θεῖον ἐπιφέρειν λόγον, τίνες τε καὶ ὅσοι καὶ ὁπηνίκα νεωτερισταὶ τῆς ἐμῆς πλάνης εἰσὶν ἔξαρχοι ἐλάσαντες, ψευδωνύμου γνώσεως εἰσηγησάμενοι ἑαυτοὺς δυσκηρύκτοις αἱρέσεσιν, ἀφειδῶς, ὅια λύκοι βαρεῖς, τ̃ ποίμνην ἐπεντρίβοντες, πεφοιτήκασι τοῖς καὶ τὰ πρῶτα, τῆς τ̃ σωτῆρος ἡμῶν ἐνεκεν ὑπισχνουμένοις, ὃ πρὸ ἐτῶν ἐθνος πεπλάνηται, ὅσα τε αὖ καὶ ὁποῖα καθ' ὅσους τε χρόνους πεφὸς τῶν ἐθνῶν ὁ θεῖος πεπολέμηκε) λόγος, καὶ πηλίκοι τ̃ καιροὶ τὸν δι' αἵματος καὶ βασάνων ὑπὲρ αὐτ̃ διεξῆλθον ἀγῶνα, καὶ τ' ὀπὶ τούτοις καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς μαρτύρια, καὶ τ̃ ὀπὶ πᾶσι ἵλεω καὶ φιλόκηπ τ̃ σωτῆρος ἡμῶν φιλίκηπιν χεῖρα πεφὸς πολεμίους, σὺν οὐδενὶ ἢ ἀπὸ πεφῆτος ἀρξομένης τ̃ τὸν σωτῆρα καὶ κύριον ἡμῶν Ἰ̃ν Χ̃ν τὸν τ̃ ὅλων θεὸν καὶ πατέρα τ̃ ὅλων οἰκονομίας. ἀλλά μοι συγγνώμη ἤδη σὺν θεῷ ὁλόκληρα αἴτῃ μείζω, ἢ καθ' ἡμετέραν δύναμιν ὁμολογῶν εἶναι τιὼ ἐπαγγελίαν σὺν ἐλπὶ καὶ ἀποδεκτὸν ὑποδέξεσιν. ἐπεὶ καὶ πεφοτέροις νεωτέροις ὑποθέσεως ὑπισχνούμενοι, ὅιά τινα ἐρημίαν καὶ ἀτειχῆ ἰέναι ὁδὸν ἐγχειροῦμεν, θεὸν μὲ ὁδηγὸν καὶ τ̃ τ̃ κυρίᾳ ζωοποιὸν χάριν ἀσθενοῦς δυνάμεως, ἀνυδρεφήτων γεμίσαι ὕδασι καὶ ἀρδεῦσαι τ̃ ὅλης ἴχνη γυμνὰ τ̃ αὐτ̃ ἡμῶν πεφοδοδυκότων ὁδόν. οὐ μὴ σμικρὰς αὐλῶν μόνον πεφάσεις, δι' ὧν ἄλλος ἄλλως ὧν διανύκασι χρόνων, μεγάλας λιμνῶν καταχεῖται διηγήσεις πόρρωθεν, ὡς καθ' πυρσοὺς, ἐξ ἑαυτῶν πεφαλείναις φωνὰς, καὶ ἄνωθεν πόθεν ὡς ἐξ ἀπόπλου καὶ ἀπὸ σκοπιᾶς βοῶντες, καὶ διαχελεύόμενοι ἢ χρὴ βαδίζειν, ἐκ τ̃ τ̃ λόγου πορείαν ἀπλανῶς καὶ ἀκινδύνως διανύειν. ὅθεν εἴνεκα εἰς τ̃ πεφειμένην ὑποθέσιν χυσιλεκήσειν ἡγούμεθα, ὧν αὐτοῖς σκήνοις ἀποράδην μνημονεύσαντες ἀνδρῶν ἐξαριθμοί, καὶ ὡς ἂν σκολιοκόπων λημώντων τὰς ὑπερβολὰς αὐτῶν ὧν πάλαι συγγραφέων ἀποφηνάμενοι φωνὰς, δι' ὑφηγήσεως ἰσοεἴκης πειρασόμεθα σφαλτοποιῆσαι, ἀγαπῶντες ἐι καὶ μὴ ἀπρόπτων, τῶν γ' οἰκείων μάλιστα ἀφορμὰς ἐσομένων τῆς σωτῆρος ἡμῶν ἀποστόλων

ταὶς διαδοχαὶς τ̃ ταὶς διαφερπούσας ἐπὶ καὶ νεῶ τ̃ μνημονευομένας ἐκκλησίας, ἀναφαίνεσθαι. ἀναλαμβάνεσθαι δέμοι ποτ̃ δοκεῖ τ̃ ὑποθέσιν λέγεσθαι, ὅτι μηδένα πω ἐκ τ̃ θείων τ̃ ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων ἐγνων περὶ τ̃τ̃ τ̃ γραφ̃ς ἀπροσδιόρ̃ πεποιημένον τ̀ μέρος. ἐλπίζω δ' ὅτι καὶ ὠφελιμωτάτη τοῖς φιλομαθέσι περὶ τ̀ χρησιμαθ̃ τ̃ ἱστορίας ἔσεσθαι ἀναφανήσ̃. εἰδὼς μὲν οὖν τούτων τ̃ περὶ ἑκάστου τ̃ ἐφικτὸν ἐν οἷς διέλθωμεν χρονικοῖς καιροῖς, ὑπομνήσω καὶ ἐπισημανῶμαι. πληρεστάτην δ' οὖν ὅμως αὐτ̃ ὑπὲρ τ̃ πρόνοιας ὡρμηθεὶς τ̃ ἀφήγησιν ποιήσομαι. καὶ ἀρξ̃ γέ μοι ὁ λόγος, ὡς ἔφην, ἀπὸ τ̃ κτ̃ τ̃ σωτ̃ρίου χρόνου ὑπονομήσας ὑψηλοτέρας τε καὶ κρείττονος, ἢ κτ̃ δύναμιν οἰκονομίας τ̃ καὶ θεολογίας. καὶ γὰρ οἶμαι τὸν γραφ̃ μάγον τ̃ ἐκκλησιαστικ̃ ὑφηγήσεως ἀπαδώσειν τ̃ ἱστορίαν, δίκαιον ἐκ περιττ̃ τ̃ κατ' αὐτὸν τὸν χρόνον, ὅτι περ ἐξ αὐτ̃ καὶ τ̃ περιφανεστάτης οἰκονομίας ἠξιώθημεν ὑψηλοτέρας ἢ κτ̃ τὸ δοκοῦν τοῖς πολλοῖς, οἰκονομίας, ἀναλαμβάνειν δίκαιον καταρξάμενος.

α Διπλοῦ γ' ὄντος τ̃ κατ' αὐτὸν τ̀ τόπον, καὶ τ̃ μὲν, σώματος ἐοικότος κεφαλῇ, ἢ θεὸς ὑπενοήθη, τοῦτ' ἔστι, ποσὶ περιβαλλομένῳ, ἢ τὸν ἐν ἡμῖν ἄνθρωπον ὁμοιοπαθῆ τ̃ ἡμῶν ἔνεκεν αὐτοῦ ὑπὲρ τ̃ σωτηρίας, γίνοιτ' ἂν ἡμῖν σαφέστερον ἐντυχὼν τὶ τῶν ἀκολούθων διήγησις, εἰ τῆς κατ' αὐτὸν ἱστορίας ἀπάσης ἀπὸ τῶν κεφαλαιωδεστάτων καὶ κυριωτάτων τ̃ λόγου τ̃ ἀφήγησιν ποιησάμεθα. τοιοῦτον δ' ἴδιόν καὶ τ̃ χριστιανῶν ἀρχαιότητος τ̀ σεμνὸν ὁμοῦ καὶ θεοφερπὲς, τοῖς νέαν αὐτὴν καὶ σκληροπιστουμένην, ἵνα καὶ ἄφελες φανῇ τ̃ παραμυθίοισιν, ἀναδήσ̃).

Γένοις μὲν οὖν καὶ ἀξίας αὐτῆς τε οὐσίας τοῦ χριστοῦ καὶ φύσεως, ἅτις δὴ εἰς ἐκφερασιν αὐτάρκης γένοιτο λόγος. ἢ καὶ τ̀ πνεῦμα τὸ ἡμῶν ἐν περιφημείαις, τ̃ γνεαὶ αὐτῶ, φησὶ τίς διηγήσ̃); ὅτι δὴ ἅπαξ τὸν παλέρα τὶς ἔγνω, εἰ μὴ ὁ υἱός, ἅτ' αὖ τὸν υἱὸν τὶς ἔγνω πλὴν κατ' ἀξίαν, ἢ μὴ μόνος ὁ γεννήσας αὐτὸν πάλιν, τὸ τε φῶς τὸ περὶ κόσμου καὶ τ̃ περὶ αἰώνων νοεραὶ καὶ ἀοιδὴ σοφίαν, τόν τε ζωὴν ἐν ἀρχ̃ παρὰ τῷ πατρὶ τυγχάνοντα θεοῦ λόγον τίς ἂν, πλὴν τοῦ παιδός, καθαρῶς ἐννοήσε, περὶ πάσης κτίσεως καὶ δημιουργίας ὁρωμένης τε καὶ ἀοράτου, τὸ φῶς τὸν, καὶ μόνον ἀληθ̃ γένημα, τ̃ κατ' ἀγαπὴν λογικῆς καὶ ἀθανάτου φρενὸς ἐκπεφάνθαι, τὸν τῆς μεγάλης βουλῆς ἄγγελον, τὸν τ̃ ἀῤῥήτου γνώμης τοῦ παιδὸς τελεωτὴν, τὸν τῶν ἀπάντων ὑπ' αὐτῷ πατρὶ δημιουργὸν, τὸν μετ' τὸν παλέρα ἐν ὅλων ἄριστον, τὸν θεοῦ παῖδα γνήσιον καὶ μονογενῆ, τὸν τῶν γενητῶν ἀπάντων κύριον καὶ θεὸν καὶ βασιλέα, τὸν κύριος ὁμοῦ καὶ τὸ κράτος αὐτῆ θεότητι καὶ δυνάμει καὶ ἁγιότητι τοῦ παιδὸς ἐποδεδεγμένον. ὅτι δὴ κτ̃ ταῖς περὶ αὐτὸ μυστικαῖς ἐν γραφαῖν θεολογίαις, ἐν ἀρχ̃ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεὸν, καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος. οὗτος ἦν ἐν ἀρχ̃ πρὸς τὸν θεόν. πάντα δι' αὐτ̃ ἐγένετο. καὶ χωρὶς αὐτ̃ ἐγένετο οὐδὲ ἕν. ἅτ' οἱ καὶ ὁ μέγας μωϋσῆς ὡς δὴ περιφανῶν ἀπάντων πατριάρχαις, θείῳ πνεύματι τ̃ τοῦ παντὸς ὁτιοῦν τε καὶ διακόσμησιν ἐπιγράφων, τὸν κοσμοποιὸν καὶ δημιουργὸν τῶν ὅλων, αὐτῷ δὴ τῷ χριστῷ καὶ οὐδὲ μᾶλλον ἢ τῷ θείῳ δηλαδὴ καὶ περιφανεστάτῳ ἑαυτ̃ λόγῳ τιὼ ἐν ἐπουρανίοις ποίησιν πάντα χωρισθῆναι διδάσκει, αὐτῷ τ̃ κοινολογεύμενον περὶ τ̃ δυνάμεως γενέσεως. εἶπε γὰρ φησὶν ὁ θεὸς, ποιήσωμεν δύναμιν κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν. ταῦτα δὲ ἐπιγράφει τ̃ φωνὴ περιφανῶν δῆλος ὡδέπως ἐν ὕμνοις θεολογῶν. αὖθις εἶπε, καὶ ἐγενήθησαν. αὖθις ἐνετείλατο,

λατο,

λαβ, καὶ σκληθήσῃ. ὃν μὲν παλέρα δὲ ποιητὴν ἡλέγων ὡς δὴ πεμπτεμόνα βασιλικῶν νόμαλα προστάττοντα. τὸν δ' ἅπαν διάλεκτον τοῦ θεοῦ λόγον, οὐκ ἕλεγον τοῦ προφήτου κηρυττομένου τὴν παντοκράτορος ὑπακοὴν ἐνεργοῦντα. τοῦτον καὶ οἱ ἀπὸ προφήτης δυσθεοπορονίας, πόλεις ὅσοι δὴ δικαιοσύνης καὶ θεοσεβείας ἀρετῆς διαφέρειν λέγουσιν). ἀμφίλεγον μέγαν προφήτην μωϋσέα, καὶ προφήτου αὐτοῦ προφήτης ἀδελφὰν, ἰουδαίους τε οἱ παῖδες, καὶ ὅσοι μετέπειτα δίκαιοι πεφύασι καὶ προφῆται καθαρᾶς διανοίας ὄμματι φρένα θέντες, ἔγνωσάν τε καὶ οἷα θεοῦ παιδὶ τὸ προφήτικον ἀπένεμαν σέβας. αὐτὸς δ' ἁγαθὸς ἀπορραθυμοῦντης τοῦ παθεῖν δυσεβείας, διδάσκαλος τοῖς πᾶσιν τῆς παρὰ τῆς καθ' ἡσυχίαν γνώσεως.

Εὐφήμησεν γοῦν κύριος ὁ θεὸς ἀνείρηκεν οἷά τις κοινὸς ἀνθρωπος τῷ ἀδελφὰν καθημένῳ πρὸς τὴν ὁδὸν μαρτυρῆ. ὁσάκις ἐπορεύθην αὐτίκα καθίσας ἀνθρωπον ὀφθαλμοῖς ὁρῶν, προσκυνῆ μὲν ὡς θεὸν, ἐκείνῃ δὲ ὡσανεὶ κύριον. ὁμολογεῖ β
» δὲ μὴ ἀγνοῆν ὅσις εἰμὶ, ῥήμασιν αὐτοῖς λέγων. κύριε ὁ κρίνων πᾶσι τὴν γῆν ὃ ποιήσῃς
» κρίσιν; εἰ δὲ μηδὲν ὑπερβέποι λόγος τὴν ἀγένητον καὶ ἄφθαρτον οὐσίαν τοῦ θεοῦ τοῦ πάν
» τοκράτορος ἧς ἀνδρὸς εἶδος μεγαθύνῃν, μὴ δὲ αὖ γυναικὸς μηδενὸς φαντασία ταῖς
» ὧν ὁρώντων ὄψις ἐξαπαλᾶν, μὴ δὲ μὴν ψευδῶς τὰ ἴδια πλάττεσθαι τὴν γραφὴν, θεὸς καὶ κύριος ὁ κρίνων πᾶσαν τὴν γῆν δὲ ποιῶν κρίσιν ἐν ἀνθρώπου ὁρώμῃ
» σχήματι. τίς δὴ ἔλεγος ἀναγράβολλος, εἰ μοι φάναι θέμις ὃ προφήτων ὧν ὅλων ἄριστον,
» ἢ μόνος ὁ προφῶν αὐτὸς λόγος. προεῖδε γὰρ καὶ ἐν ψαλμοῖς ἀνείρηκεν). ἀπέστελε τὸν λόγον
» αὐτὸν, καὶ ἰάσατο αὐτοὺς, καὶ ἐρρύσατο αὐτοὺς ἐκ τῶν διαφθορῶν αὐτῶν. τοῦτον ἀνθρώ
» πον μὴ τὸν παλέρα καὶ κύριον ἀφέσταλα μωϋσῆς ἀναγράβλῃ λέγων, ἔβρεξε κύριος
» ὑπὲρ σοδόμα καὶ γομόρρα θεῖον καὶ πῦρ παρὰ κυρίου τοῦ ἐν τῷ ἰακὼβ αὐτὸς ἐν
» ἀνδρὸς φανέντα σχήματι, θεὸν δὲ θεία προσαγράβλῃ γραφὴ, φάσκοντα τῷ ἰα
» κὼβ, ἐκεῖνα κληθήσῃ τὸ ὄνομά σου ἰακὼβ, ἀλλ' ἰσραὴλ ἔσται τὸ ὄνομά σου, ὅτι ἐνί
» σχυσας μετὰ θεοῦ. ὅτε καὶ ἐκάλεσεν ἰακὼβ τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, εἶδος θεοῦ, λέ
» γων, εἶδον γὰρ τὸν θεὸν προσωπον πρὸς προσωπον, καὶ ἐσώθη μου ἡ ψυχή. καὶ μὴν
ἀλλ' ὑποβεβηκόλων ἀγέλων καὶ λειτουργῶν θεοῦ τὰς ἀναγραφείσας θεοφανείας
ὑπονοεῖν θέμις. ὅπῃ καὶ τοῦτον ὅτε τις ἀνθρώποις προφαίνῃ), οὐκ ὀπτικρύ
πτεσθαι ἡ γραφὴ, ὀνόμασι δὲ θεὸν, οὐδὲ μὴν κύριον, ἀλλ' ἀγγέλους χρηματίσαι λέγου
σα, ὡς ἀπὸ μυρίων μυριάδων πιστώσασθαι ῥᾴδιον. τοῦτον καὶ ὁ μωϋσέως διάδοχος
ἰησοῦς, ὡς δὴ ὧν ἀρχαίων ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων, ἰσάντε ὑποκοσμίων δυνά
μεων ἡγούμενον, καὶ ὡσανεὶ ἀπαρχὴν παντὸς ὑποστάσεως δυνάμιν δὲ σοφίαν ἰσχυρὴν
καὶ τὰ διάφορα τῆς πάντων βασιλέως καὶ ἀρχῆς ἐμπεπιστευμένον, ἀρχιστράτη
γον δυνάμεως κυρίου ὀνομάζῃ, οὐκ ἀπὸς αὐτὸν διὰ αὐτοῦ ἐν ἀνθρώπου μορφῇ καὶ
σχήματι θεωρήσας. γέγραπται γοῦν. καὶ ἐγένετο ὡς ἦν ἰησοῦς ἐν ἰερειχὼ, καὶ ἀνα
βλέψας ὁρᾷ ἄνθρωπον ἑστηκότα ἀναντίον αὐτοῦ. καὶ διὰ ῥομφαία ἐσπασμένη ἐν τῇ
χειρὶ αὐτοῦ. καὶ προσελθὼν ἰησοῦς, εἶπεν. ἡμέτερος εἶ, ἢ τῶν ὑπεναντίων; καὶ εἶπεν
αὐτῷ, ἐγὼ ἀρχιστράτηγος δυνάμεως κυρίου, νυνὶ παραγέγονα. καὶ ἔπεσοις ἔπε
σεν ὑπὸ προσωπον ὑπὸ τὴν γῆν. καὶ εἶπεν αὐτῷ. δέεσθαι, ἃ προστάσεις τῷ σῷ οἰκέ
τῃ; καὶ εἶπεν ὁ ἀρχιστράτηγος κυρίου πρὸς ἰησοῦν, λῦσον τὸ ὑπόδημα ἐκ τῶν
ποδῶν σου. ὁ γὰρ τόπος ἐν ᾧ σὺ ἕστηκας, τόπος ἁγίος ὅστι, καὶ γῆ ἁγία ὅστιν. οὕτω καὶ

ὑπισήσῃς ἀπὸ ὧν αὐτῶν ῥημάτων, ὅτι μὴ ἔλεγος ἴδιος εἶπε τὸν κύριον ὅτι προ-
» φῆς. ὅτι δὴ αὐτοῖς ῥήμασι καὶ ὑπὸ ᾧδε φησὶν Ἡσαΐας. ὡς γὰρ εἶδεν ὁ κύριος ὅτι προσ-
» ῆλθεν ἰδεῖν, ἐκάλεσεν αὐτὸν κύριος ἐκ τοῦ βάθους λέγων. μωϋσῆ, μωϋσῆ. ὁ δὲ εἶπε, τί
» ἐστι; καὶ εἶπε, μὴ ἐπέλθῃς ὧδε. λῦσον τὸ ὑπόδημα ἐκ τῶν ποδῶν σου. ὁ γὰρ τόπος ἐν
» ᾧ σὺ ἕστηκας ἐπ' αὐτῷ, γῆ ἁγία ἐστί. καὶ εἶπεν αὐτῷ. ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς τοῦ πατρός σου,
» θεὸς Ἀβραάμ, καὶ θεὸς Ἰσαάκ, καὶ θεὸς Ἰακώβ. καὶ ὅτι γε ἔστιν οὐσία ἴδιος προσώπου
ζῶσα καὶ ὑφεστῶσα παρὰ πατρὶ καὶ θεῷ ὧν ὅλων, εἰς τὸν ἀοράτων ἀπάντων
δημιουργίαν ὑπηρετήσασθαι, λόγος θεοῦ καὶ σοφία χειραγωγοῦσα προσήκουσα δηλω-
θήναις ἀποδείξεσιν. εἶδε γὰρ καὶ αὐτῆς ἐξ ἰδίου προσώπου τῆς σοφίας ἐπαγγελλομένης πρέσ-
» βεις πρὸ Σολομῶντος, λόγοις τοιάδε πως τὰ πρὸ ἑαυτῆς μυσταγωγούσης. ἐγὼ ἡ σο-
» φία κατεσκήνωσα βουλὴν καὶ γνῶσιν, καὶ ἔννοιαν. ἐγὼ ἐπεκαλεσάμην. δι' ἐμοῦ βα-
» σιλῆς βασιλεύουσι, καὶ οἱ δυνάσται γράφουσι δικαιοσύνην. δι' ἐμοῦ μεγιστᾶνες με-
» γαλύνονται, καὶ δι' ἐμοῦ τύραννοι κρατοῦσι γῆς. οἷς ὑπολέγει. κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν
» ὁδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα αὐτοῦ, πρὸ δὲ αἰῶνος ἐθεμελίωσέ με ἐν ἀρχῇ, πρὸ τοῦ τὴν γῆν
» ποιῆσαι, πρὸ δὲ τοῦ προβῆναι τὰς πηγὰς ὑδάτων, πρὸ τοῦ ὄρη ἑδρασθῆναι, πρὸ
» δὲ πάντων βουνῶν γεννᾷ με. ἔτι οὐκ ἐποίησε τὸν ἀγρόν, οὐδὲ τοὺς ἀκροτόμους τῆς
» οἰκουμένης ἐποίησε. ὅτε ἡτοίμαζε τὸν οὐρανόν, συμπαρήμην αὐτῷ. καὶ
» ὡς ἀσφαλῶς ἐδίδου πηγὰς τοῖς ὑπὸ τὸν οὐρανόν, ἤμην συνὼν αὐτῷ ἁρμόζουσα. ἐγὼ
» ἤμην ἡ προσέχαιρε καθ' ἡμέραν. διεφαινόμην ἐν παντὶ καιρῷ, ὅτε διέφαι-
» νεν τὴν οἰκουμένην ἐνστήσας. ὅτι μὲν οὖν προῆν, καὶ ἦσιν εἰ καὶ μὴ τοῖς πᾶσιν ὁ
θεῖος λόγος ἐπεφαίνετο, ἀλλ' ἡμῖν ὡς ἐν βραχέσιν εἰρήσθω.

γδ Τί δὴ οὖν ἔχει, καθάπαξ εἰπεῖν, καὶ πάλαι προῆλθεν ἐς πόλεις ἀνθρώπους
καὶ πᾶσιν ἔθνεσιν ἐκηρύττετο, ὧδε αὖ γλοιὸν προσθήκην. ἐκ ἰῶτα χαρᾶς ἴδιος τε
τοῦ χριστοῦ πρόσφορον καὶ προσαρέλον διδασκαλίαν, ὁ πάλαι ὧν ἀνθρώ-
πων βίος. ἀνθρώπου μέν γε ἐν μακαρίοις ζωὴν ὁ προφῆτος ἀνθρώπος ἦτον τῆς ψυχῆς
ἐκτελῆς φερούσης, εἰς τοῦτο τὸ ἀνθρώπινον καὶ ὑπέκυψεν βίον καταπέπωκε, καὶ τὸν
ἐπράτον ταύτην χρόνον τὸ πάλαι ἐν θεοῦ δυφῆς ἀνθρώπων ἀπολαλήξατο. ὅτε τε ἀπὸ τούτου
τοῦ καθ' ἡμᾶς σύμπαντος πληρώσεως, πολὺ μᾶλλον ἀναφανέντος πλέον ἑνός
που καὶ δούλεσθαι, ἀνειμένη ἔνα θεὸν καὶ βίον ἀδίωτον ἐπανηρώτο. ἀλλὰ καὶ ὅτε
πόλιν, ὅτε πολιτείαν, οὐ λέγας, ἐκ ὑπισήμας ὑπὸ νοῦν ἐβάλοντο. νόμων τε καὶ δι-
καιωμάτων καὶ προσέτι ἀρετῆς καὶ φιλοσοφίας ὁπόθεν ὀνόματος μέλλον. νομάδες γὰρ
ἐπ' ἐρημίας οἷά τινες ἄγριοι καὶ ἀπηνεῖς διῆγον, τοὺς μὲν ἐκ φύσεως προσήκοντας
λογισμοὺς τὰ λογικὰ καὶ ἥμερα τῶν ἀνθρώπων ψυχῆς σπέρματα αὐθαιρέτου κακίας ἐπιβολῇ διαφθείροντες, ἀνοσιουργίας δὲ πάσας ὅλους σφᾶς ἐκ-
δεδωκότες, ὡς τοτὲ μὲν ἀνηλοφονίαν, τοτὲ δ' ἀλληλοκτονίαν, ἀνῄρει δ' ἀνθρωποφο-
ρίαν, θεομαχίας δὲ καὶ τὰς ὧδε πᾶσι βωμῶν γιγαντομαχίας ὑπελομᾶν, καὶ
γῆν μὲν ὑπεφλέγιζεν ἀσεβὴς διανοίας, μανίαι δὲ φονήματος ἐκλόπου αὐτὸν ὃν
ὑπὲ πάντων θεὸν ἐκπολεμεῖν παρασκευάζειας, ἐφ' οἷς τῶν ἑαυτῶν ἀγῶσι τὸ
ἔθνον. καταχλυσμοῖς αὐτοὺς καὶ πυρπολήσεσιν ὡσαύτως ἀγεῖ ὕλῃ κατὰ πάσης τῆς
γῆς κεχυμένῃ, θεὸς ὁ πάντων ἔφορος μετῄει. λιμοῖς τε συνεχέσι καὶ λοιμοῖς, πολέ-
μοις τε αὖ καὶ κεραυνῶν βολαῖς ἄνωθεν αὐτοὺς ἐπεξεμάνη, ὥσπερ τινὰ δίκην καὶ
χαλεπωτάτην νόσον ψυχῶν, πικρολέθρους ἀνέχων τοῖς κολαστηρίοις. ὅτε μὲν οὖν, ὁ

τε

γε δὴ πολὺς ἐστὶν ὁ ἐπιχειρῶν ὀλίγου δεῖν τῇ πάντων ὁ τῆς κακίας κόσμος, οἷα μέλης δρυὸς τὰς ἀπάντων ἀρετὰς ἀνδρῶν ἐπισκιάζουσης καὶ ἐπισκοτούσης ψυχάς, ἡ τοῦ θεοῦ λόγος καὶ τοῦ θεοῦ τέχνος δὲ τοῦ θεοῦ σοφία, καὶ αὐτὸς ὁ τοῦ θεοῦ λόγος, φιλανθρωπίας ἐνδοξοτέρᾳ, τοτὲ μὲν διὰ προφητῶν ἀγγέλοις ἐπουρανίοις, τοτὲ δὲ δι' ἑαυτοῦ οἷα θεοῦ δυνάμεις σοφώτερος ἑνί που καὶ δούλῳ ὧν πάλαι θεοφιλῶν ἀνδρῶν οὐκ ἀνθρώπου, ἢ δι' ἀνθρώπου μορφῆς, ὅτι μηδενὸς ἐστὶν ἀμείνων ἐπεφαίνετο. ὡς ἤδη ἀφ' ὑψίστου τὰ θεοσεβῶς σπέρματα εἰς πλῆθος ἀνδρῶν καταβέβληται, ὅλου τε ἔθνους ὅπου γῆς θεοσεβείας τοσοῦτον ἐκ θεοῦ ἀνέκαθεν ἑβραίων ἐπέσχε, τούτοις μὲν ὡσανεὶ πλήθεσιν ἐν ταῖς παλαιαῖς ἀγωγαῖς ἐκδεδημηκόσιν, διὰ τοῦ προφήτου μαθητοῦ εἰκόνας καὶ σύμβολα σαββάτου τινὸς μυστικοῦ, καὶ προθεσμίας ἑπέρων τινῶν θεωρημάτων εἰσαγωγάς, ἀλλ' οὐκ αὐτὰς ἐναργεῖς παραδίδου τὰς μυσταγωγίας. ὡς ἡ τοῦ δὲ τούτοις νομοθεσίας δοκιμώτης, καὶ πυκνὸς δίκην ἀνώδους εἰς ἀπάντας ἀνθρώπους διαδιδομένης, ἤδη τέ ἐξ αὐτῶν καὶ τοῖς πλείοσιν ἐθνῶν, ἀφ' ὧν πάντα χρόνου νομοθετῶν τε καὶ φιλοσόφων ἡμερώτατα φρονήματα τῆς ἀγελαίας καὶ ἀπηνοῦς ἀνελευθερίας ὅπου τὸ πρᾶον μεταβεβληκότος, ὡς καὶ εἰρήνιον βαθεῖαν φιλίας τε καὶ ὁπλιμξίας πρὸς ἀλλήλους ἔχειν, ἵνα καὶ πᾶσι δηλονότι ἀνθρώποις καὶ τοῖς ἀνὰ πάντα οἰκουμένην ἔθνεσιν, ὡς ἀνθρώποις καὶ ἤδη συγχώρουσιν ὁπλιτικοῖς πρὸς τοσαύτην τε τοῦ παντὸς γνώσεως, ὁ αὐτὸς δὲ πάλιν ἐκεῖνος ὁ ὧν ἀρέτων διδάσκαλος, ὁ ἐν πᾶσιν ἀγαθοῖς τοῦ παντὸς ἐπουργός, ὁ θεῖος καὶ ὑπέρφυιος τοῦ θεοῦ λόγος, διὰ ἀνθρώπου καὶ μηδὲν σῶμα τὸς οὐσίας τὴν ἰδιαιτέραν φύσιν διαφθείρων, ἀρχηγὸς τοῦ ῥωμαίων βασιλείας ὑπερφανὴς, τοιαῦτα ἔδρασέ τε καὶ πέπονθεν, οἷα τῆς προφητείας ἀκόλουθα ἦν, ἀνθρώπου ὁμοῦ καὶ θεοῦ ὑπὲρ ἀνθρώπου ὧν εἶναι τοῦ μεσίτου, ἐν δόξῃ ἔργων ποιητοῦ, καὶ πᾶσι τοῖς ἔθνεσι διδάσκαλον τοῦ παντὸς ἀνασεβείας ἀναδεῖξαι, εἶτε προσδόξου αὐτοῦ τοῦ ἡμέτερος καὶ τοῦ χαρίτου διδασκαλίου καὶ τῶν ἔργων τὰ θαύματα, ὅτι τε τούτοις, τοῦ θανάτου τὸν τύπον, τοῦτε ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν, καὶ ὅτι πᾶσι τοῖς εἰς οὐρανοὺς εἶναι ἀποκαλύψασιν αὐτὸν, προεκηρυπτούσης. τὸ γοῦν ὅτι τῆς βασιλείαν αὐτοῦ ἀνωτάτω ὁ προφήτης δείκνυσιν ἀνορᾶν, ὧδέπη ἐπιφορᾶτο ἀνθρώπινώτερον τοῦ θεοπρεπείαν ἐπογράφων. ἐπεὶ φησιν ἕως ἂν ἔλθῃ. καὶ παλαιὸς ἡμέρων ἐκάθητο. καὶ τὸ εἶδυμα αὐτοῦ ὡσεὶ χιὼν, λευκόν. καὶ ἡ θρὶξ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ὡσεὶ ἔριον, καθαρόν. ὁ θρόνος αὐτοῦ, φλὸξ πυρός. οἱ τροχοὶ αὐτοῦ πῦρ φλέγον. ποταμὸς πυρὸς εἵλκεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ. χίλιαι χιλιάδες ἐλειτούργουν αὐτῷ. κριτήριον ἐκάθισε. καὶ βίβλοι ἀνεῴχθησαν, ἐξῆς. ἐπεὶ φησὶ καὶ ἰδοὺ μετὰ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ ὡσεὶ υἱὸς ἀνθρώπου ἐρχόμενος, καὶ ἕως τοῦ παλαιοῦ τῶν ἡμερῶν ἔφθασε, καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ προσηνέχθη, καὶ αὐτῷ ἐδόθη ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ βασιλεία, καὶ πάντες οἱ λαοὶ, φυλαὶ, γλῶσσαι, αὐτῷ δουλεύσουσιν, ἡ ἐξουσία αὐτοῦ, ἐξουσία αἰώνιος, ἥτις οὐ παρελεύσεται). καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ οὐ διαφθαρήσεται). ταῦτα μὲν σαφῶς οὐκ ἐφ' ἑνὶ ἔλεγεν, ἀλλ' ὅπερ ἡμέτερον σῶμα ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεὸν, θεὸν λόγον ἀναφέρουσιν αὐτὸν, υἱὸν αὖ ἀνθρώπου ἀφ' ὑπάτων αὐτὸν ἐνανθρωπήσαντα μαθόντα. ἀλλὰ γὰρ ἐν οἰκείοις ἐπομνήμασιν ἐκ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ πρὸς φιλικωτέρας ἐκδόσεις ἀναγαγόντες, ἀποδεικνύτερον τε τὰ περὶ αὐτοῦ δηλούμενα

ἐν ἑτέροις συγκρίμασιν, τοῖς εἰρημένοις ὅπου τοῦ παρόντος ἀρχεσθησόμεθα.

ηζ Ὅτι δὲ καὶ αὐτὸ τοὔνομα τοῦ Ἰησοῦ καὶ δὴ καὶ τὸ τοῦ χριστοῦ καὶ πρὸ αὐτοῖς τοῖς τῶν θεοφιλέστατων προφήτων ἐτετίμητο, ἤδη καιρὸς ἀποδεικνύναι. σαφέστατον ὡς ἐνὶ μάλιστα καὶ ἔνδοξον τὸ τοῦ χριστοῦ ὄνομα γνωρίσας προφήτης αὐτὸς μωϋσῆς, τύποις οὐρανίων καὶ σύμβολα, μιμητικώτατός τε εἰκόνας ἀκολούθως χρησμῷ φησὶ-

" ν αὐτῷ, ὅρα, ποιήσεις πάντα κατὰ τὸν τύπον τὸν δεδειγμένα σοι ἐν τῷ ὄρει προσδοκᾶν, ἀρχιερέα θεοῦ, ὡς ἐνὶ μάλιστα δυνατόν, ἀνεπίφθονον ὑποφημίσας, τοῦτον χρηστὸν ἀναγορεύειν. καὶ τοιγαροῦν γε τῇ κατὰ τὸν ἀρχιερωσύνην ἀξίᾳ, πᾶσι σωφρονοῦσιν πρὸ αὐτῆς τιμᾶν ἐν ἀνθρώποις προσῆκεν, ὅπου μὴ καὶ δόξῃ τὸ τοῦ χριστοῦ προσηγορίαν ὄνομα. ὅτου ἆρα τὸν χριστὸν θεῖόν τι χρῆμα εἶπεῖν. ὁ δὴ αὐτὸς καὶ τῷ ἰησοῦ προσοπηδεῖ δὲ μάλα πνεύματι θείῳ προϊδών, πάλιν ἑνὸς ἑξαιρέτου προνομίας καὶ τούτου ἀξιοῖ. ὅπερ ἐχρῆν προσῆκεν ἐκφωνηθὲν εἰς ἀνθρώπους ἁρμοῦ μωϋσέα γνωσθῆναι τὸ ἰησοῦ προσῆρημα. τούτῳ μωϋσῆς προσέφη καὶ μόνῳ προσηγόρευσεν, ὃν κατὰ τύπον αὖθις καὶ σύμβολον ἔγνω μετὰ τὸν αὐτοῦ τηλικοῦτον διαδεξάμενον τιμῶν κατὰ πάντων ἀρχικόν. ὅπερ ἐχρῆν δὴ οὖν τὸν αὐτῷ διάδοχον τῆς τοῦ ἰησοῦ κεχρημένου προσηγορίας, ὀνόματι ᾧ ἑτέρῳ ὧδε αὐσῇ, ὅπερ οἱ ἑρμηνεύσαντες αὐτὸν λέγεσθαι, καλούμενον, ἰησοῦν αὐτὸς ἀναγορεύσῃ, γέρας ὥσπερ ἅμιλλον πάντως μείζον βασιλικοῦ διαδήματος, τοὔνομα αὐτῷ δωρούμενος. ὅτι δὴ καὶ αὐτὸς ὁ τοῦ ναυῆ ἰησοῦς, ὃν ἕλληνες λέγουσι τὸν ἡγούμενον εἶναι μόνου μετὰ μωϋσέα καὶ τὸ συμπέρασμα τῶν ἐκείνῳ προσδοθείσης συμβολικῆς λαμπάδος ἤδη δοὺς καθαρωτάτης δυσεβάσας τὸν ἀρχικὸν διαδεξαμένου. καὶ μωϋσῆς μὲν τοιαύτῃ πη δυσὶ τοῖς κατ' αὐτὸν ἀρετῇ καὶ δόξῃ προσῆκε τὸν λαὸν προφέρουσιν ἀνθρώποις, ὧ μοι, ἀρχιερεῖ· τῷ δέ, μετ' αὐτὸν λιγηρομένῳ, τοῦ ἕλληνος ἡμῖν ἰησοῦ χριστοῦ προσηγορεῖ ὅπου μὴ τῇ μείζονι προσήκει). σαφῶς γὰρ καὶ οἱ μετὰ ταῦτα προφῆται, ὀνόματι τὸ χριστὸν προσανεφώνουν, ὁμοῦ τὸ μέλλουσι ἔσεσθαι κατ' αὐτοῦ συσκευωρεῖσθαι τοῦ ἰουδαίων λαοῦ. ὁμοῦ δὲ καὶ τὸ τῶν ἐθνῶν διαπυστον κλῆσιν προμηνύεσθαι. τοιγαροῦν

" ὧδέπως ἱερεμίας λέγων. πνεῦμα προσώπου ἡμῶν χριστὸς κύριος, συνε-

" λήφθη ἐν ταῖς διαφθοραῖς αὐτῶν, ᾧ εἴπομεν ἐν τῇ σκιᾷ αὐτοῦ ζησόμεθα ἐν τοῖς ἔθνε-

" σι. τοτὲ δὴ ἀμηχανῶν δανεῖσι, λέγει τοῦτον φησίν. ἵνα τί ἐφρύαξαν ἔθνη καὶ λαοὶ ἐ-

" μελέτησαν κενά. παρέστησαν οἱ βασιλῆς τῆς γῆς καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ὅπου τὸ

" αὐτὸ κατὰ τοῦ κυρίου καὶ κατὰ τοῦ χριστοῦ αὐτοῦ. οἷς ὑπολέγει ἑξῆς ὅτε αὐτοῦ δὴ προσ-

" ώπου τοῦ χριστοῦ. κύριος εἶπε πρός με, υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά

" σε. αἴτησαι παρ' ἐμοῦ καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου, καὶ τὰ πέρατα τῆς γῆς. καὶ μόνοις ἄρα τοῖς ἀρχιερωσύνῃ τετιμημένοις καὶ αἵματι σκιαστῷ τοῦ συμβόλου χριομένοις ἕνεκα, τὸ τοῦ χριστοῦ καλεκόσμει παρ' ἑβραίοις ὄνομα, ἀλλὰ καὶ τοῖς βασιλεῦσιν, οἷς καὶ αὐτοῖς νομίμοις θείῳ προσῆκεν χρίσμασι, εἰκονικοῖς τισιν χρίσεσι ἀπειργάζοντο. ὅπου δὴ καὶ αὐτοί, τοῦ μόνου καὶ ἀληθοῦς χριστοῦ καὶ πάντων βασιλεύοντος θείου λόγου βασιλικῆς καὶ ἀρχικῆς ἐξουσίας τοὺς τύπους δι' ἑαυτοῦ ἔφερον. ἤδη δέ τισιν ὧν προφῆταί τινας διὰ χρίσματος χρισθέντας ἐν τύπῳ γεγονέναι παρέλαβον, ὡς τούτοις ἀπαντᾶς τὸ ὅπου τὸν ἀληθῆ χριστὸν τὸν ἔνθεον καὶ θεῖόν λόγον διαφορὰν ἔχειν, μόνον ἀρχιερέα ὧν ὅλων, καὶ μόνον

ἀπάσης

ἁπάσης τ̃ κλίσεως βασιλέα, κ̃ μόνον τ̃ σοφιῶν ἀρχισοφιτ̃ τ̃ παλέρος
ἰυγχάνοντα. τούτου δ' ἀποδέξις, ὃ μηδένα πω ἰῶν πάλαι ἀφ' ὅυ συμβόλου κε-
χεισμένων, μήτε ἱερέων, μήτ̃ βασιλέων, μήτε μὴν τ̃ σοφιῶν, τοσαύτην ἀρείης
ἐνθέου δυνάμιν κλήσασ, ὅσην ὁ σωτὴρ κ̃ κύριος Ἰ̃ς μόνος ἐδυνήθη
χεισὸς ὀπιδέδεκ̃). τοιγὰρ ἐκείνων κατ' ἀξιῶ μαι κ̃ μὴ ὀπὶ πλείσας
ὅσας ἡμέρας τ̃ δὲ τοῖς οἰκείοις διηνεκέσιν τοὺς ὑπηκόους πώποτ' ἐκ τ̃ τοῦ
αὐτ̃ εἰκονικ̃ τ̃ χεισοῦ τ̃ σοφρήσεως, χεισιανοὺς ἐπεφήμισεν. ἀλλ' οὐδὲ σεβά-
σμιος τινὶ τούτων τ̃ ὧν ὑπηκόων ὑπῆρξε τὸ μή. ἀλλ' οὐδὲ μ̃ τ̃ τηδυτὶ τοσ-
αύτη διάθεσις, ὥστε κ̃ ἐνθουσιάσαι ἑτοίμως ἔχειν τ̃ μωμάομ̃. ἀλλ' οὐδὲ πάν-
των ὧν ἀνὰ τ̃ οἰκουμένην ἐθνῶν τοῦτ' ἴνα ὧν τ̃ τοσαύτη γέγονε κίνησις. ἐπεὶ
μηδὲ τοσοῦτον σκῆνος ἡ τ̃ συμβόλου δύναμις οἵα τε ἦν ἐνεργ̃, ὅσον ἡ τ̃ ἀλη-
θείας πρόφασις ἀφ' ἁ̃ τ̃ χρ̃ς ἡμ̃ν ἐνδέκνυται, ὃς ὅτε σύμβολα κ̃ λύπους
ἀρχιερωσύνης πρὸ τ̃ λαβών, ἀλλ' οὐδὲ ἦλθος τ̃ τοῦ σῶμα ἐξ ἱερωμένων
καθάγων, ἀσὶ' ἀνθρῶν δορυφορείας ὀπὶ βασιλείαν τ̃ σαλθείς, οὐδὲ μὴν τ̃ σοφ-
φίης ὁμοίως τοῖς πάλαι ἡμόμ̃, οὐσὶ' ἀξίας ὅλως, ἢ ἵνος πρὸ ἰουδαίοις ἰυχῶν
τ̃ σοφεδρίας, ὅμως τοῖς πᾶσιν εἰ κὰ μὴ τοῖς συμβόλοις, ἀλλ' ἀλίη γε τ̃ ἀληθείᾳ πρὸ
τοῦ πνεύματος ἐκεκόσμηθ. οὐχ ὁμοίων δ' οὐδ' οἷς τ̃ σοφρήκαμεν, ἰυχῶν πεφύτων
σκήνων κ̃ χεισὸς μᾶλλον ἀνηγόρευ). κὰ ὡς ἀν μόνος κ̃ ἀληθὴς αὐτὸς ὢν ὁ χεισὸς
τοῦ θεοῦ, χεισθνων τ̃ πάντα κόσμον τ̃ ὅλως σεμν̃ς αὐτοῦ κ̃ ἱερᾶς τ̃ σοφηρεί-
ας καλέπλησεν. οὐκέτι τύποις, οὐδὲ εἰκόνας, ἀλλ' αὐτὰς γυμνὰς ἀρετὰς κ̃ βίον
θεάσιον αὐτοῖς ἀληθείας δόγμασι τοῖς θεασάμεν τ̃ δεδοξ̃. τ̃, τ̃ χεῖσμα, ὃ τ̃ πρὸ
σωμάτων σκιᾶσιν, ἀλ̃ αὐτῷ δὴ πνεύματι θείῳ τ̃ θεοφορητ̃, μεθοχῆς ἀληθινή
του τ̃ πατρικ̃ς θεότητος ἀπειλήφθ, ὃ καὶ αὖθ πάλιν λιβαίας διδάσκει, ὡς ἀν ὀξ
» αὐτ̃ ὧδέπως ἀναδοθῇ τ̃ χεισοῦ. πνεῦμα κυρίου ὀπ' ἐμέ, ἕ εἵνεκεν ἔχρισέ
» με, εὐαγγίσασθ πτωχοῖς ἀπέσαλκέ με, ἰάσασθ τοὺς συντετριμμένους τ̃ καρ-
» δίαν, κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν, τ̃ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν. καὶ οὐμόνον γε ἦσαΐ-
» ας, ἀλλὰ κ̃ δαβὶδ εἰς τὸ αὐτ̃ τ̃ σκοπον ἀνεφώνθ λέγων. ὁ θρόνος σου ὁ θεὸς
» εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. ῥάβδος εὐθύτητος ἡ ῥάβδος τ̃ βασιλείας σου. ἠγάπησας
» δικαιοσύνην κ̃ ἐμίσησας ἀνομί. διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε ὁ θεὸς ὁ θεός σου, ἔλαιον ἀ-
» γαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου. ἐν οἷς ὁ λόγος ἐν μ̃ ᾧ τ̃ σοφ̃τῳ εἶχω, θεὸν
αὐτὸν ὀπιφημίζ. ἐν ᾧ τῷ δευτέρῳ, σκηνοπηγῷ βασιλικῷ τιμᾷ. ἐξῆς τ̃ σω-
τ̃ρίας μ̃ τ̃ ἔνθεον κ̃ βασιλικὴν δύναμιν, τελείᾳ τ̃ ἐξ χεισὸν αὐτὸν γεγενέναι ἡμῖν,
οὐ ᾧ ἐξύλης σωμάτων, ἀνὰ τῷ ἐνθέῳ τ̃ ἀγαλλιάσεως ἠλειμμένον πνεύματι. πα-
ρὸ καὶ τὸ ἐξαίρετον αὐτ̃ κ̃ πολὺ κρεῖττον τ̃ διάφορον ὧν πάλαι ἀφ' ὧν εἰκόνων
σωματικῶς χεισμένων ἐσοσημήνθ. καὶ ἀναλαβὸν δὲ ὁ αὐτὸς ὧδέπως τὰ
περὶ αὐτ̃ δηλοῖ λέγων. εἶπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳμου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως
ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τ̃ ποδῶν σου. κ̃ ἐκ γαστρὸς πρὸ ἑωσφό-
ρου ἐγέννησά σε. ὤμοσε κύριος, καὶ οὐ μεταμεληθήσε), σὺ ἱερεὺς εἰς τ̃ αἰῶνα κ̃ τ̃
τάξιν μελχισεδέκ. ἔστ̃ ὃ εἰσαγγ) ἐν τοῖς ἱεροῖς λόγοις ὁ μελχισεδέκ, ἱερεὺς δ̃ θεοῦ
τ̃ ὑψίστου, οὐκ ἐν σκιαστῷ τινὶ χεισματι δυναδεδγμέν, ἀλλ' οὐδὲ διαδοχῇ γένους
προηκούσῃ καθ' ἑβραίους ἱερωσύνῃ. διὸ κ̃ τ̃ αὐτὸ τάξιν, ἀλλ' οὐ κ̃ τὸ ὧν

ἀγῶνα σύμβολα καὶ λύπης ἀφληφόλων, χριστὸς δὲ ἱερεὺς μὲν ὅρκου θεοῦ ἀληθοῦς ὁ σωτὴρ ἡμῶν ἀνηγόρευ. ὅθεν οὐδὲ σωματικῶς τοῖς ἰουδαίοις χριστὸς ἀνὴρ ἱερεία τοῦ θεοῦ ἔδωκεν, ἀλλ' ἀεὶ ἐκ φυλῆς ἦν ἱερωμένων ἡμόμενον. ἐξ αὐτοῦ ὁ τοῦ θεοῦ θεὸς ἑωσφόρου μὲν, βουλέσι θεοῦ τοῦ κόσμου συστάσεως ὁσιωμένον, ἀθάνατον δὲ καὶ ἀληρωτικὸν ἱερωσύνῃ εἰς τὸν ἄπειρον αἰῶνα διακελέυσε. τοῦ δὲ εἰς αὐτὸν γνωμένης ἀφομάλου ἐκ ἀνθρώπου δυνάμεως μέγα καὶ ἀναγὲς ἰσχυμένον, ὃ μόνον αὐτὸν ἐξ ἀπάντων ἦν πώποτε εἰσέλθειν καὶ ναὸν θεοῦ πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις καθ' ὅλου τοῦ κόσμου, χριστὸν ὑπεφημίζεσθαι, ὁμολογεῖσθαί τε καὶ μυρίσεσθαι θεὸς ἀπάντων ὑπὸ τῆς θεοσεβείας θεοῦ τε ἥνησι καὶ βασιλέως μυημονεύεσθαι, ἐκ εἰσέλθειν καὶ ναὸν, θεοῦ δὲ τοῖς ἀνὰ τὸν οἰκουμένην αὐτὸν διαφόροις τιμᾶσθαι μὲν ὡς βασιλέα, θαυμάζεσθαι δὲ ὑπὸ θεοφιλίου, δοξάζεσθαί τε ὡς ἀγαθὸν καὶ μόνον θεοῦ ἀρχιερέα. καὶ ὑπὲρ πᾶσι τούτοις, οἷα θεοῦ λόγον θεοῦ ὄντα, καὶ θεὸν αἰώνων ἀπάντων ὁσιωμένον, τὸν τε σεβάσμιον ἡμῶν θεοῦ παῖδες ἀφληφόλα, ἐκ θεοσκυνεῖσθαι ὡς θεόν. τότε μὲν ἀπάντων θεοδοξόλατον, ὅτι μὴ φωνῆς μόνον καὶ ῥήμασιν φόφοις αὐτὸν ἠραίσμεν οἱ καθωσιωμένοι αὐτῷ, ἀγαὰ καὶ πάσῃ διαθέσει ψυχῆς. ὡς καὶ αὐλῆς θεοῦ μᾶν τὸ ἑαυτῶν ζωῆς, τὸ εἰς αὐτὸν μυρίσεσθαι. Ταῦτα μὲν οὖν δυνατὸν ἐστὶν ὡς θεοῦ ἐκ ἰσχύος ἐν αὐτῷ θαύμοι κείσθω, ὡς δὴ μὴ νεωτερόν τις δὴ εἶναι νομίσῃ τὸν σωτῆρα καὶ κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν τὸ χριστὸν, ἀλλὰ τοῖς τὸ ἐν γράφοις πολλάκις αὐτοῦ χρόνοις. ἵνα μὴ τὸν διδασκαλίαν αὐτοῦ νέον εἶναι καὶ ξένιον, ὡς δὴ τινὸς νέου καὶ μηδὲν ὂν λοιπὸν διαφέροντος δυνάμεων συγκάσῃ τινὸς, φέρε βραχέα καὶ περὶ τούτου διαλάβωμεν. ἀρχὴ μὲν ὁμολογουμένως τοῦ σωτῆρος ἡμῶν χριστοῦ παρουσίας νεωστὶ πᾶσιν δυνάμεσι ὑπὸ λαμπάσης, νέον ὁμολογουμένως ἔθνος οὐ μικρὸν οὐδὲ ἀσθενές, οὐδ' ὑπὸ γωνίας πηγῆς ἱδρυμένον, ἀλλὰ καὶ πόλεων ἐθνῶν πολυανθρώπων τε καὶ θεοσεβέστατον, ζωῆς τε ἀμώμου ἕνεκεν ἐπαίνου, ἧς καὶ ἐσαεὶ Ἰησοῦς θεοῦ βοηθὸς Ἰωσηφὸς, χρόνων θεσμοῖς ἀρρήτοις ἀνθρώπου οὕτως ἀναπέφηνε, τὸ θεοῦ τοῖς πᾶσι τῆς τοῦ χριστοῦ θεοσημεία τελεμυημένον. τοῦτο καὶ θεοφιλῶν καλεπλάγης θείου πνεύματος ὀφθαλμῷ τὸ μέλλον ἔσεσθαι θεωρήσας, ὡς καὶ τάδε ἀναφθέγξασθαι. τίς ἤκουσε τοιαῦτα; καὶ τίς εἶδήσεν οὕτως; ἐκ ὠδίνει γῆ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ. ἐκ εἰ ἐτέχθη ἔθνος εἰσάπαξ. ἐπωδυνήσατε δέπτως καὶ τὸν μέλλουσι ὁ αὐτὸς θεοσημεῖ, λέγων. τοῖς δὲ δουλεύουσί μοι κληθήσεται ὄνομα καινὸν, ὃ εὐλογηθήσεται ὑπὸ τῆς. ἀλλ' εἰ ἐκ νέοι σαφῶς ἡμεῖς, καὶ τὸ καινὸν ὄντως ὄνομα τὸ χριστιανῶν ἀρτίως πᾶσιν ἔθνεσι γνωρίζεται, ὁ βίος δὴ οὗ ὅμως καὶ τῆς ἀγωγῆς ὁ τρόπος αὐτῆς, δυσεβείας δόγμασιν ὅλη μὴ ἀναλγὸς ὑφ' ἡμῶν ὑπιπέπλασται, ἐκ θεοῦ δὲ ὡς εἰπεῖν ἀνθρωπογνίας φυσικαῖς ἐννοίαις ὧν πάλαι θεοφιλῶν ἀνδρῶν καλωδοῦτο, ὧδέπως ὑπιδείξωμεν. οὐ νέον, ἀγαὰ καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀρχαιόθεν τελεμυημένον ἔθνος τοῖς πᾶσι καὶ αὐτὸ γνώριμον, ὃ ἑβραίων Ἰουδαίων. λόγοι δὴ πᾶσι τούτῳ καὶ γράμματα παλαιοὶ ἀνδρὸς προφήτου, ἀοιδίμοις μὲν καὶ ἀριθμῷ βραχεῖς, ἀλλ' ὅμως δυσεβείᾳ τε δικαιοσύνῃ καὶ πάσῃ τῇ λοιπῇ διενεγκόντως ἀρεῖῃ. θεοῦ μέντοι τοῦ καλοκυσμοῦ, διαφόρως. μᾶν δὲ τοῦτον, ἑλέσθαι, ὧν τε τοῦ νῦν παίδων καὶ ἀπογόνων. ἀλαὰ τὸν ἀβραάμ, ὃν ἀρχηγὸν καὶ προπάτορα σοφῶν αὐλῶν παῖδες ἑβραίων αὐχοῦσι. πρώτας δὴ ἐκ ἑνὸς δικαιοσύνῃ

στώμη μεμῦλυρημένους, ἐξ ὧν τοῦ ἀβραὰμ ὅπως τὸ πρῶτον αἰνοῦσιν θεὸν θεόπτων, ἔργῳ χειστιανοὶ εἰ καὶ μὴ ὀνόματι τοιοῦτόν τις, οὐκ ἂν ἐκλὸς βάλοι τῆς ἀγνοίας. ὁ γὰρ τοιοῦτος ἐθελοθρῃσκῶν ἔθελοσώματος ὢν χειστιανός, ὕδατος μὲν τοῦ χειστοῦ γνώσεως καὶ διδασκαλίας, σοφροσύνης δὲ καὶ δικαιοσύνης, καρτερείας τε βίου καὶ ἀρετῆς ἀνδρίας, εὐσεβείας τε ὁμολογίας ἑνὸς καὶ μόνου τοῦ ὄντως θεοῦ διαφέρειν, τοῦτο πρῶτον ἐκφύγοις οὐ χεῖρον λίμνης ἐσπουδάζετο. ὅτι οὖν σώματος αὐτοῖς πρεπούσης ἐμνήσθην, οὐκ ἀμνήμων ἡμῶν. οὐ γὰρ ἀγνοῶν ὅτι πληρώσεως, ὅτι μὴ δεήμεθα. ἀλλ' οὐδὲ ὢν τοιοῦτος ἐσφοῦν τοῦ φυλακῆς, οὐδὲ τοῦ λίχνου διασολῆς, οἷα τοῖς μελέπεται πρόσθεν μωϋσῆς ἀπόλλων ἀξιάθυος ὢν συμβολοισλεκλαῖς τοῦτο δέδωκεν, ὅτι μὴ δεόμεθα χειστιανῶν τοιούτων, ἀλλὰ καὶ σαφῶς αὐτὸν ἥδεται τὸ χειστὸν τοῦ θεοῦ. εἶτε οὖν φησὶ μὲν ὁ ἀβραὰμ, χεῖμαθίσας δὲ τοῦ ἰσαὰκ, λελυπηκέναι ὁ ἰσραὴλ, μωϋσεῖ τε καὶ τοῖς μὴ ταῦτα πρόθυμος ὁμιληκέναι πρόδηλον. ὅτιπερ αὐτοῖς δηλοῖς θεοφιλεῖς ἐκφύοις, δύσεις δὲ καὶ ἴσης τὸ χειστοῦ καλὴν ξιωμένους ἐπωνυμίας καὶ τὸ φάσκουσθαι αὐτῶν φωνεῖ. μὴ ἅψησθε τῶν χειστῶν μου, καὶ ἐν τοῖς προφήταις μου μὴ πονηρεύησθε. ὥστε σαφῶς προφητῶν ἡγεῖται δεῖν καὶ πρώτων παλαιοτάτων τε καρχαιοτάτων θεοσεβείας εὑρέσιν, αὐτῶν ἐκφύων ὢν ἀμφὶ τὸν ἀβραὰμ θεοφιλῶν ἀνδρῶν, τὴν ἀρίστης διδασκαλίας πᾶσιν ἔθνεσι καλῆσθαι μεμῦσθαι. εἰ δὲ δὴ μακρῷ ποθὲν ὕστερον χρόνῳ πρεσβυτῆς φασὶ τὸν ἀβραὰμ ἐπελθεῖν εἰληφέναι, ἀλλά γε πρό γε ταύτης δικαιοσύνης διὰ πίστεως μεμῦρημένης ἀνήρ, ὡς δέπτως τοῦ θείου φάσκοντες λόγου. ἐπίστευσε δὲ ἀβραὰμ τῷ θεῷ καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. καὶ δὴ τοιοῦτῳ πρὸ τοῦ πρεσβυτῆς γεγονέναι, χρησμὸς ἐστὶ τοῦ φθέγγεσθαι ἑαυτὸν αὐτῷ θεὸν, ὅστις ἦ ἴσως αὐτὸς χειστὸς ὁ τοῦ θεοῦ λόγος, πρὶν ὢν ἐν τοῖς μέλεσι τὰ χρόνοις τὸ ὅμοιον αὐτῷ δικαιοσύνης τρόπον μεμῦσθαι, ῥήμασιν αὐτὸν προσεπιφθέγγεσθαι λαὸν λέγων. καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν σοὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς. καὶ ὡς ὅτι ἔσῃ εἰς ἔθνος μέγα καὶ πολύ. καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν αὐτῷ πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς. τούτῳ δὲ καὶ βαπτισθῆσαι εἰς ἡμᾶς ἐκ πεπληρωμένῳ πίστεσι. πίστις μὲν γὰρ ἐκφύος τῆ εἰς τὸν ὀφθέντα αὐτῷ τοῦ θεοῦ λόγον τὸ χειστὸν ἐδεδιχάσθη. παρῴκησε μὲν ἀποσὰς δαισιδαιμονίας, καὶ πολυθρύλητος βίου πρόεσθαι, ἕνα δὲ τὸν ὅπως πάντων ὁμολογήσας θεὸν, καὶ τοῦτον ἔργοις ἀρεῖται, οὐχὶ δὲ θρησκείᾳ νόμου τῷ μετὰ ταῦτα μωϋσέως θεραπεύσας. τοιοῦτον τὸ ὄνομα εἴρηται, ὅτι ἐν πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς καὶ πάντα τὰ ἔθνη ἐν αὐτῷ ἐνευλογηθήσονται). ἔργοις δὲ λόγων ἐναργέστερόν ἐστι τοῦ πρὸ ὄντος, πρὸ μόνοις χειστιανοῖς καθ' ὅλης τῆς οἰκουμένης ἀσκούμενον, αὐτὸ ἐκφύος ὁ τῆς θεοσεβείας τε ἀβραὰμ ἀνατέθραπται. τί δὴ οὖν λοιπὸν ἐμποδὼν εἴη, μὴ οὐχὶ ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν βίον τε καὶ τρόπον εὐσεβείας, ἡμῖν τε τοῖς ἀπὸ χειστοῦ καὶ τοῖς πρὸ παλαι θεοφιλέσιν ὁμολογεῖν, ὡς τε μὴ νέαν καὶ ξένην, ἀλλ' εἰδεῖ φαίνεσθαι ἀγωνευόντα, πρότερον ὑπὲρ ἐμὲ καὶ μόνων τε ἀληθῆ καθορῶσιν εὐσεβείας, τῆς ἀφθόνου τοῦ χειστοῦ διδασκαλίας πρόδηλον ἡμῖν ἀποδείκνυσι; καὶ ταῦτα μὲν, ὧδε ἐχέτω. ε

Φέρε δὴ μετὰ τοῦτο ἤδη προκαλασκευῶ τὸ προτεθεῖσης ἡμῖν ἐκκλησιαστικῆς ἰσοτείας, ἤδη λοιπὸν ἀπὸ τοῦ ἐν ἅγιου τῷ σωτῆρος ἡμῶν ὀνόματος, οἷά τινος ὁδοιποιίας ἀφορμώμενα, τὸν τοῦ λόγου πατέρα θεὸν, καὶ τὸν δηλούμενον αὐτὸν ἰησοῦν χειστὸν τὸν σωτῆρα καὶ κύριον ἡμῶν τὸν οὐράνιον τοῦ θεοῦ λόγον, βοηθὸν λίμνην καὶ σώ-

ερηὸν τ̃ χ̃υ τ̃ διήγησιν ἀγηφὰς ὑπακολεζάμβνοι. ἰδὴ οὖν τ̃ὸ δδ̃υλεργον κ̀ γεωργικοῦ ἐθ̃ος Ἰης ἀυγούσου βασιλέως, αἰγύπτου δ' ὑποζαγῆς ζ̃ τελβλῆς μιλωνίδ κ̀ κλεοπάτρας, εἰς ἰὼ ὑζάτιω ἡ χ̃υ αἰγυπτιον ὧν πτολεμαίων κατέλιξε δυναστεία, ὄγδοον ἔτος κ̀ εἰκοστὸν, ὁπηνίκα ὁ σωτὴρ κ̀ κύριος ἡμῶν ἰησοῦς χριστὸς ὑπὸ τ̃ τοῦ τ̃ πρεσβύτης ἀπογραφῆς ἡγεμονδύοντος κυρηνίου Ἰης συρίας, ἀκολούθως τ̃ τοῖ αὐτ̃ πρεσβυτείαις, ἐν βηθλεεμ γεννᾶται τ̃ ἰουδαίας. ταῦτης γ̀ τ̃ χ̃υ κυρήνιον ἀπογραφῆς κ̀ ὁ ὧν πρ̃ ἑβραίοις ὑπομνήματος ἱστορικ̃ φλάυιος ἰώσηπος μνημονδύ. κ̀ δηλῶ ὑπάτων ἀπογραφὴν τ̃ ἰουδαίας. ταύτης γ̀ τ̃ χ̃υ κυρηνίου

σίας αὐλῶν καὶ τ̃ εἰς βαβυλῶνα μεταναστάσεως, ἐβασιλεύοντο ἀπὸ Ἰουλ πρώτου, καὶ Δαβὶδ ἀρξάμενοι, πρὸ ὧν βασιλέων, ἀρχιερεῖς αὐτοὶ διεῖπον, οἱ πρωταγωνιστήσαντες κριταί. ἀρξάντες καὶ αὐτοὶ μ̄ῑ μωϋσέα καὶ τὸν τούτου ἀδελφὸν ἰησοῦν. μ̄ῑ δὲ τῷ ἀπὸ βαβυλῶνος ἐπανόδου οὐ διέλιπον πολιτεία χρώμενοι ἀριστοκρατικῇ μ̄ῑ ὀλιγαρχίας. οἱ γὰρ ἱερεῖς πρεσβεύσαντες ὧν πρὸς μ̄ῑ, ἄγεις οὖ πομπήϊος ῥωμαίων τραπηνὸς ὁπλίσας τῷ μ̄ῑ ἱερουσαλὴμ πολιορκεῖ καταπεσόντος. μαίνεται δὲ ἅμα μέρει ὧν ἀδύτων τοῦ ἱεροῦ πρόμαχον. τὸν δ' ἐκ προγόνων διαδοχῆς εἰς ἐκεῖνο τὸ καιροῦ διαρκέσαντα, βασιλέα τ̃ ὁμοῦ καὶ ἀρχιερέα, ἀριστόβουλος ὄνομα τῷ αὐτῷ, δέσμιον ὁπὶ ῥώμην ἅμα τέκνοις ἐκπέμψας, ὑρκανῷ μὲν ᾧ τούτου ἀδελφῷ τ̃ ἀρχιερωσύνην προδίδωσι. τὸ δὲ πρῶ ἰουδαίων ἔθνος, ἐξ ἐκείνου ῥωμαίοις ὑποφορον καθεστηκε. αὐλὶκα γοῦν καὶ ὑρκανοῦ εἰς ὸν ὕστατον τὰ τῆς ὧν ἀρχιερέων πρεσβείας διαδοχῆς, ὑπὸ πρίγκιπος αἰχμαλώτου κηφθέντος, πρεσβύτου, ὡς γοῦν ἔφην, ἀμυόφυλος πρόσθεν ὑπὸ τ̃ συγκλήτου ῥωμαίων, καὶ αὐτοκράτορος τ̃ βασιλέως τὸ ἰουδαίων ἔθνος ἐγκλείεται. καθ' ὃν ἀναργῶς τ̃ τοῦ χριστοῦ πρόνοιας ἐκτάσης, καὶ τῶν ἐθνῶν ἡ προσδοκωμένη σωτηρία τέλος ἔλαμβανε, καὶ ἡ τῶν ἐθνῶν κλῆσις, ἀκολούθως τῇ προφητείᾳ προκατηγγέλθη, ἐξ οὗ δὴ χρόνου ὧν ἐξ ἰούδα ἀρχόντων τ̃ τὸ ἡγεμονεύειν, λέγω ὅτ τὸ ἐκ ὧν ἰουδαίων ἔθνος διηγεῖτο πόλεων, εἰκότως αὐτοῖς καὶ τὰ τῆς ἐκ προγόνων δίκης ἀθρόως ὑπὸ τοῖς ἐκλιπὼν διαδόχοις κτ̄ ἡμέραν προϊούσης ἀρχιερωσύνης, πρόσχημα συγχεῖται. ἔχεις δὲ τούτων ἀξιόχρεων τὸν ἰώσηπον μάρτυρα, δηλοῦντα ὡς τ̃ βασιλείαν πρὸς ῥωμαίων ὑπατεύσας ἡρώδης, σοκαίᾳ τοῖς ἐξ ἀρχαίου ἡγεμόσι καθίζησιν ἀρχιερεῖς, ἀγενέσιν ἀσήμοις τῷ τιμῷ ἀπένεμε. τὰ ὅμοια δὲ πρᾶξαι ὧ ἡρώδῃ πρὸς τ̃ καθαστάσεως ὧν ἱερέων, ἀρχελαόν τε τὸν παῖδα αὐτοῦ, καὶ μετ' αὐτὸν ῥωμαίοις τ̃ ἀρχὴν ὧν ἰουδαίων προσηνέχθαι. ὁ δὴ αὐτὸς δηλοῖ, ὡς ἄρα κῇ τῷ ἱερᾷ σολῷ τοῦ ἀρχιερέως πρόσωπος ἡρώδης ἀποκλείσας, ὑπὸ ἰδίαν σφενδόνα πεποίηται), μηκέτ' αὐτοῖς ἀρχιερᾶσιν ἔχειν ὑφ' ἑαυτοὺς ὑπερέντας. τοῦτον δὲ κῇ τ̃ μετ' αὐτὸν ἀρχέλαον, κῇ μ̄ῑ τοῦτον ῥωμαίοις διαπρέψαντας. κῇ ταῦτα δὴ λίμνην εἰρήσθω ὡς ἑλέρ ἀπόδειξιν πρόφητείας κτ̄ τ̃ ὑπερφυΐαν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ παρουσίας. ἀφέσταται δὴ οὖν ὡ ὧν ἀμφὶ ἑβδομάδων ἐτῶν ἀριθμὸν ὀνομαστέως χριστοῦ ἡγεμόνος πρόφητείας λόγος, πρὸ ὧν ἐν ἑλέσθαι διήκοντας μ̄ῑ τὸ τούτῳ συμπέρασμα, ἐξολοθρευθήσεται τὸ πρὸ ἰουδαίοις χρῖσμα πρόφητεύθη. κῇ τοῦτο ὅ, σαφῶς κτ̄ τ̃ καιρὸν τ̃ σωτῆρος ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ ἡγεμονίαν ἀποδείκνυ) συμπεπληρωμένον. ταῦτα δὴ λίμνην διαλαθόντως εἰς παράσασιν τ̃ ὧν χρόνων ἀγαθὰς προτελεῖσθω. ὅπῃ δὲ τ̃ πρὸς τ̃ χριστοῦ ἡγεμονίαν διαφόρως ἡμῖν ὁ, τ̃ μαθητὰς καὶ λουκᾶς διαλαμβάνομαι πρὸς δεδώκασι, διαφωνῆν τ̃ νομίζον) τοῖς πολλοῖς, ὧν δὲ πιστῶν ἕκαστος ἀγνοίᾳ ἀγαθοῖς ἀρεσκολογῆν εἰς τοὺς τόπους περιλαμβάνῃ), φέρε καὶ πρὸς τούτων καθαπτόμεθα ὡς ἡμᾶς ἰσοτιμίαν πρὸς ἀθώμεθα, ἐν δι' ὑπερβολῆς ἀριστεύσαντες πρὸς ἀφῶν πρὸς συμφωνίας τῆς ἐν διαλεκτίοις ἡγεμονίας, ὁ μικρῷ πρόσθεν ἡμῖν δηλωθὲς ἀφεικανὸς ἐμνημόνευσε. ταῖς μὲν δὴ τῶν λοιπῶν δόξας ὡς δυβιάμοις κῇ διεξελθόντες ἀποδείξας, ἣν δ' αὐτὸς παρέληφεν ἰσοτιμίαν, τούτοις αὐτοῖς ἐκλιπόμενος τοῖς ῥήμασι.

ζζ Επειδὴ γὰρ τὰ ὀνόματα τῶν γλυφῶν ἐν ἱερᾷ γενεαλογίᾳ τίθεται ἢ φύσει, ἢ νόμῳ. φύσει μέν,
» γνησίου σπέρματος διαδοχῆ. νόμῳ δὲ, ἑτέρου παιδοποιουμένου ἐπὶ ὀνόματι τελευτήσαν-
» τος ἀδελφοῦ ἀτέκνου. ὅθεν γὰρ οὐδέπω δέδοται ἡμῖν ἀναστάσεως σαφῆς, τοῦ μηδενὸς
» ἐπαγγελίαν ἀναστάσεως ἐμμισθωτῷ διηγησαμένου, ἵνα μὴ ἐκλιπὸν μνήμη τὸ ὄνομα τοῦ μεμηνυ-
» κότος. ἐπεὶ οὖν οἱ τῇ γλυφῇ ταύτῃ ἐμφερόμενοι, οἱ μὲν διεδέξαντο, πάντες παλαιότε-
» ρα γνήσιοι. οἱ δὲ ἑτέροις μὲν ἐγγενόμενοι, ἑτέροις δὲ προσετέθησαν κλήσει, ἀμφοτέρων
» γέγονεν ἡ μνήμη, καὶ τῶν γεγυμνικότων, καὶ ὧν ὡς γεγυμνικότων. οὕτως οὐδέτερον τῶν
» ἀναγκαίων ψεύδεται, καὶ φύσιν ἀριθμοῖ καὶ νόμον. ζυνεπλάκη γὰρ ἀληθῶς τὰ γλύμ-
» ματα τοῦ Σολομῶντος, καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ Νάθαν, ἀναστάσιν ἀτέκνων, ἢ διάδοχα
» μίας, καὶ ἀναστάσει σπέρματος, ὡς δικαίως τοῖς αὐτοῖς διήγησις ἐγγενομένη. ὧν μὲν,
» δοκούντων πατέρων, ὧν δὲ, ὑπαρχόντων. ὡς ἀμφοτέρας τὰς διηγήσεις κυρίως ἀγα-
» θεῖς οὔσας, ὅτι τοῦ Ἰωσὴφ, πολυπλόκως μέν, ἀλλ' ἀκριβῶς καθηγήσῃ. ἵνα δὲ σαφὲς ᾖ
» τὸ λεγόμενον, τὴν ἀκολουθίαν ὧν γλυφῶν διηγήσομαι. ἀπὸ τοῦ Δαβὶδ μὲν Σολο-
» μῶντος τὰς γλυφὰς καθαρεισμοῦμαι. τέλος ἀπὸ τέλους εὑρίσκει ματθὰν, ὃς ἐγέννη-
σε τὸν Ἰακὼβ τοῦ Ἰωσὴφ τὸν πατέρα. ἀπὸ δὲ νάθαν τοῦ Δαβὶδ καὶ λουκᾶς. ὁμοίως τέ-
λος ἀπὸ τέλους μιγνὺς, τοῦ μὲν ἡλὶ ὁ τοῦ Ἰωσὴφ πατήρ. Ἰωσὴφ γὰρ, ἡλὶ δὲ μιγνύ-
σι τοῦ Ἰωσὴφ, ἀποδεικτέον πῶς ἑκάτερος αὐτοῦ πατὴρ ἱστορεῖται. ὁ μὲν, τοῦ Ἰακὼβ ἀπὸ σολομῶντος, καὶ ἡλὶ ὁ ἀπὸ τοῦ νάθαν ἑκάτερος καταγόντες τὸ
γλῶς. ὅπως δὲ ποτὲ ἑκάτερον οὗτοι δὴ ὄντες, ἦσαν Ἰακὼβ καὶ ἡλὶ δύο ἀδελφοὶ, καὶ πῶς γε πῶς οἱ
τούτων πατέρες ματθὰν καὶ μιγνὺς διαφόρων ὄντες γλυφῶν, τοῦ μὲν Ἰωσὴφ ἀναφαίνονται πάπ-
ποι. καὶ δὴ οὖν ὁ μὲν τοῦ ματθὰν ἐν μέρει τοῦ αὐτοῦ ἀγαγόμενος γυναῖκα, ὁμο-
μητρίου ἀδελφοῦ ἐπαγγελοποιησάμενος, τὸν νόμου μὴ κωλύοντος, χηρεύουσαν, ἢ τοῦ
ἀποθανόντων, ἢ ἐκ τελευτήσαντος τοῦ ὑδρὸς, ἀπὸ γαμείσθω. ὁ δὲ τοῦ ἐξ ἀτέκνου, τοῦτο
γὰρ καθάπαξ τῷ γυναῖκα ἔγραψε δέδοται), ἐγέννησε ματθὰν, ὁ δὲ ἀπὸ τοῦ Σολομῶντος καὶ
ταύτην τὸ γλῶς, τοῦ Ἰακὼβ γλυφάς. καὶ τελευτήσαντος τοῦ ματθὰν, μιγνὺς ὁ ὁπατὸν νά-
θαν καὶ γλῶς ἀναφερόμενος, χηρεύουσαν ἐκ μὲν τῆς αὐλῆς φυλῆς, ἐξ ἀνάγκης δὲ γλῶς
ὤν, ὡς προεῖπομεν, ἀγαγόμενος αὐτὴν, ἔσχεν υἱὸν τὸν ἡλί. οὕτω δὴ διαφόρων δύο
γλυφῶν διήκοντα τὸν τοῦ Ἰακὼβ καὶ τὸν ἡλὶ ὁμομητρίους ἀδελφοὺς, ὧν ὁ ἕτερος Ἰα-
κὼβ ἀλέκνου τοῦ ἀδελφοῦ τελευτήσαντος ἡλὶ, τὴν γυναῖκα ἐξ ἀναλαβὼν ἐγέννησεν ὃς
αὐλῆς τέλος τὸν Ἰωσὴφ. τῇ φύσει μὲν ἑαυτῷ, καὶ τῷ λόγῳ. διὸ δὲ γέγραπται. Ἰακὼβ
ὃν ἐγέννησε τὸν Ἰωσὴφ, τῷ νόμῳ δὲ, τοῦ ἡλὶ υἱὸς ὤν. ὁμώνυμος γὰρ ὁ Ἰακὼβ ἀδελφὸς ὢν,
ἀνέσπασε σπέρμα. διόπερ οὐκ ἀκυρωθήσεται καὶ ἐν κατ' αὐτὸν γλυφογραφίᾳ, ὡς μαθήσ-
εσθαι μὴ ὁ ἀναγελοῦσης ἐξαριθμούμενος, Ἰακὼβ δέφησιν ἐγέννησε τὸν Ἰωσὴφ. ὁ δὲ λουκᾶς ἀνάπαλιν. ὃς ὢν υἱὸς, ὡς ἐνομίζετο. καὶ γὰρ ἐκ τούτου πεσσέθηκε τοῦ Ἰωσὴφ, καὶ τοῦ ἡλὶ, τοῦ μιγνύ. τὸν γὰρ τοῦ νόμον γλύφειν, βαπτισμάτεσθαι οὐκ ἐῶ δέξασθαι. καὶ ὃ ἐγέννησεν ὅτι τοιάσδε παιδοποιίας ἀγεγλυμμένος ἐσιώπησε τὴν ἀναφορὰν ποιησάμενος, ἕως τοῦ ἀδὰμ τοῦ θεοῦ κατ' ἀνάλυσιν. οὐδὲ μὴν ἀναπόδεικτον, ἢ ἐγχειρισμένον ὄντι τοῦτο. ἐγὼ δὲ ἐπῆλθον οἷς τοῦ τοιούτου φανερῶς ἐγένοντο, εἴτ' οὖν φανερῶς ἐγένοντο, εἴτ' ἁπλῶς οὐκ ἐδιδάσκοντες, πάντως ἢ ἀληθεύοντες προέδοσαν καὶ ταῦτα. ὡς ἴδιον μαθητὰς ἀσκήσαντι πολλῆς τῆς παιδαγωγίας, ἐπιγόντες δὲ εἰδωλεῖα Ἀπόλλωνος, ὃ πρὸς τοῖς τείχεσιν ἵδρυτο, ἀνέπαυσεν Ἡρῴδου τινὸς ἱεροδούλου παῖδα, πρὸς τοῖς ἀνδρῶσι ἱεροσύλοις

ἀιχμαλώτων

αἰχμάλωτον ἀπῆγον. ὧν δὲ λύδα τοῦ υἱοῦ καθαθέως μὴ δυάσθαι τ̄ ἱερέα, ὁ λύδι παῖδες τῖς ὧν ἰδουμαίων ἔθνεσιν ἐπιφανεῖς, ὕστερον ὑρκανῷ φιλοῦσθαι ὧν τ̄ ἰουδαίας ἀρχιερέ. προσβύσας δὲ πρὸς πομπήϊον τοῦ τ̄ ὑρκάνου, καὶ τ̄ βασιλείαν ἡδυπαθρώσας αὐτῷ τοῦ ἀριστοβούλου τῶ ἀδελφοῦ πρεσκοπολυμύω, ἀνδὸς λυπήσαν ὁπλομαχικὸς τ̄ παλαιστίνης πρεσκόπας. διαδέχε ὃ τ̄ λυπίπαθρον φθόνῳ τῆς πολλῆς δυτυχίας δολοφονηθέντα, ὁ υἱὸς ἡρώδης, ὃς ὕστερον τοῦ λωνίᾳ καὶ τῶ σεβαστοῦ, συγκλήτου δόγματι ὧν ἰουδαίων ἐκείθη βασιλεύν. οὗ παῖδες λιρώδης οἵ τ̄ λῆροι ἱεραρχαι. ταῦτα μὲ δὴ κοινὰ ἐς τ̄ ἡμῶν ἱστορίας. λυαζεάπλων δὲ εἰς τόπ ἐν τῖς ἀρχαίοις ὅλων τῶν ἐβεραϊκῶν ἡμῶν, καὶ ὧν ἀγιοπρεσπυλῶν λυαφερομύων, ὡς ἀληθῶς τοῦ ἀμαμίου, καὶ ἐφύη τ̄ μαβιβίδος, ὧν τ̄ ἀπ' αἰγύπτω συγκτεσόντων ὁπτικλων, λιρώδης σοδέν ἡ συμβαινομύω τ̄ τῶν ἱεροσολύμων ἡμῶν αὐτῷ, καὶ τῷ σϊωφδόπ τ̄ δυσημίας χρυόμυος, ἐνέφρησεν αὐτῶν τὰς λυαζεαφὰς ὧν ἡμῶν, οἰόμυος λύημὴς λυαφανδαλῆς, ὧ μὴ δ' λῆρον ἔχειν ἐκ δημοσίᾳ συγγραφῆς τὸ ἡμῶν λυάγειν ὁπτὶ τῖς πατειάρχας, ἢ προσκλύσεις, τοῖς τ̄ καλουμύοις ἡμῶσας, τοῖς ὁπτικλοις. ὀλίγοι δὴ ὧν ὁπτικλῶν ἰδιωτικὰς ἑαυτῖς ἀποσκαφὰς, ἢ μνημονυόμυλες τῶν ὀνομῶν. ἢ δῆλως ἔχοντες ἐς λυαγκαάφων ἐναβρύνον), ἐφελομύης τῇ μνήμῃ τ̄ λύημὰς, ὧν ἐλύγχομον οἱ προφρημύοι δεκαπόσϊοι καλούμυοι, ἀφ' τῶν προσ τὸ ἐθνικὸν ἡμῶς ἐναάφαν, ἀπόλε ναζαρὼν καὶ καισαρεὰ καμῶν ἰουδαϊκῶν τῇ λοιπῇ γῇ ὁπτιφοίνικόμυλες, ἐς τ̄ προφρημύων ἡμεαλογί ἐκότε τ̄ βίβλου ὧν ἡμερῶν εἰς ὅσον ἐξικνοῦλο ἐξηγη ἐμύοι. εἴτ' οὖν οὕλως, εἴτ' δῆλως ἔχ σαφεστέραν ἐξήγησιν, ἐκ δύ ἔχοι τις δῆλως ἐξορᾶν ὡς ἔγωγε νομίζω, πᾶς λε ὃς λιγνώμων ἰυγκρύ, καὶ ἡμῖν αὕτη μηγέλω εἰ καὶ μὴ ἐμμαφίυρός ὅστ, τῷ μὴ χρείπονα ἢ δῆτεστέραν ἔχειν εἰπεῖν. τὸ μὲν οὖν ἀγγέλιον, πρώτως δῆτεύ. καὶ ὁπτὶ τέλ ὃ τ̄ αὐλῆς ὁπτισολῆς, προσῴῆσι ταῦτα. ματθαῖ, ὁ ἀπὸ σολομῶνος, ἐγέννησε τ̄ ἰακώβ. ματθὰν ἀποθανόντος, μηχὶ ὁ ἀπὸ νάθ ἐκ λῆς αὐλῆς γυναικὸς ἐγέννησε τὸν ἡλί. ὁμομήτριοι ἄρα ἀδελφοὶ ἡλὶ καὶ ἰακώβ. ἡλὶ αἰλέκτου ἀποθανόντος, ὁ ἰακὼβ ἀνέστσ αὐτῷ σπέρμα γεννήσας τ̄ ἰωσήφ, κ̄ φύσιν μὲ ἑαυτῷ, κ̄ νόμον ὃ ὦ ἡλί. οὕλως ἀμφοτέρων υἱὸς ἐγὼ ὁ ἰωσήφ. τοσαῦτα δὴ ὁ ἀφελφμύος. καὶ δὴ τ̄ ἰωσὴφ ὧδέπως γενεαλογουμύου, δυνάμει ἐς μὲ μρία ἐν αὐτῷ πέφηνεν ἐκ τ̄ αὐλῆς οὐδ' φυλῆς, εἴγε κ̄ τὸν μωσέως νόμον ἐκ ἐξιῶ ἐλέραις ὁπτιμίγναζ φυλαῖς. ἑνὶ γὰρ ὧν ἐκ τοῦ αὐτ̄ δήμου καὶ παρίας τ̄ αὐλῆς ζεύγνυσθαι προς γάμον πρὸς ἀκελεύ. ὡς δὲ μὴ ὁπτιτρέφοιτο τῶ γένους ὁ κλῆρος ἀπὸ φυλῆς ὁπτὶ φυλήν. ὧδὶ μὲ οὖν κ̄ ταῦτα ἐχέτω.

Αλλὰ γὰρ τοῦ χριστοῦ γεννηθέντος τ̄ προφητείας ἀκολούθως ἐν βηθλεέμ τῆς ἰουδαίας κ̄ τοῖς δεδηλωμύοις χρόνοις, ἡρώδης ὁπτὶ τῇ τῶν ἐξ ἀναλοχῆς μάγων ἀνερώτησι, ὅπη εἴη ἀφ' ἁπτωθανομύων ὁ λεχθεὶς βασιλεὺς ὧν ἰουδαίων, ἐφαρμόσας γὰρ αὐτῷ τ̄ ἀστέρα, κ̄ τῆς τοσῆσδε πορφας, ὅτ̄ ἄμιον αὐτοῖς γεγονέναι, οἷα θεῷ προσκυνῆσαι ὡς λεχθέντα ἀφ' ἁπουδῆς πεποιημύοις, οὐ σμικρὰς ὁπτὶ τῷ προφάσει ἄλε κινδυνεύουσης, ὡς γε δὴ ὤφελο, αὐλῷ τ̄ ἀρχῆς διακινηθεὶς, πυθόμυος τῶν ὧδε ὡς ἔθνη νομοδιδασκάλων πού τὸν χριστὸν γεννήσεσθαι προσδοκῶεν, ὡς ἔγωγε τ̄ μιχαίου προφητείαν ἐν βηθλεέμ προφανοδῆ, ἐνὶ προσ-

ηζ

τὰ γραμματικὰ τοῖς ἐπομαζίοις σὺν τῇ ἁγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ καὶ πᾶσι τοῖς ἀρίστοις αὐλῆς ἀπὸ διετοῦς καὶ
καλωτέρω παῖδας, κατ' ἀπηκριβωμένον αὐτῷ χρόνον. ἐπεὶ δὲ ὧν μάγων, δυσαρεστῶν τοῖς ἐπὶ
πᾶσι, πόλιος που καὶ τὸν ἐκ θεοῦ ὡς γε ἐμοὶ εἰκὸς τὸ αὐλῆς τοῖς ὁμιλίαις σωφρονοῦσαν συμφορᾶς οἰόμενος. φθάνῃ γε μὴν τὸ ἐπιβουλὴν εἰς ἀίγυπτον διαχειμασθεὶς ὁ παῖς, δι' ὑπερφυΐας ἀρίστου τὸ μῆκος πεπαιδαγωγῶν αὐτῷ
τῶν γονέων. ταῦτα μὲν οὖν ἐκ τοῦ ἱερέως Διονυσίου διδάσκει γραφή. Ἄξιον δ' ἐπὶ
τούτοις συνιδεῖν τὰ ἐπὶ χρόνου τὸ πρώτου καὶ τὸ μεσοῦ καὶ ὧν ὁμιλίκων αὐτῷ τέλ-
μης. ὡς ἐπὶ τοσοῦτον μὴ ὑπομενοῦσα δυσκολῆς γενομένης, εἰ θεία δίκη πεσεῖν τὰ
ἐς αὐτὸν ἐν ᾧ βίῳ μελετήσαντα, τὰ τῶν μετὰ τοῦτον ἐνθένδε ἀπαλλαγὴν ἀφαδδέξο-
μένων αὐτὸν ὑπιδεικνύοντα προοίμια. ὡς μὲν οὖν τὰς κατὰ τὴν βασιλείαν αὐτῷ νομι
σθείσας ἀνωφελείας, καὶ τὸν οἶκον ἐπαλλήλοις ἠμύρωσε συμφοραῖς, γυναικὸς
καὶ τέκνων ἐξ ὧν λοιπῶν τῶν μάλιστα προὸς ἡδονὰς ἀναισθήτων καὶ φιλάπτων μι-
αφονίαις, οὐδὲν οἷον ἐνεῶ καταλέξαι, τραγικὴν ἅπασι δραματουργίαν ὑπεισα-
ζούσης ἐκ τοῦ τύπου τοῦ θέσεως, ἐν εἰς πλάτος ἐν ταῖς κατ' αὐτὸν ἱστορίαις ὁ
ἰώσηπος διῆλυθεν. ὡς δ' ἅμα τῇ καθ' ὅλου σωτῆρος ἡμῶν καὶ ὧν ἀνόμων νηπίων
ὑπὸ βουλῇ, θεήλατος αὐτὸν καταλαβοῦσα μάστιξ εἰς θάνατον συνήλασεν, ἀχεῖσθαι
καὶ ὧν φωνῶν τὸ συγγραφέως ἐπακοῦσαι κατ' ἔξιν, ἐν ἑπταισκαιδεκάτῃ τῆς ἰουδαϊ-
κῆς ἀρχαιολογίας τὴν καταστροφὴν τοῦ κατ' αὐτὸν βίου, τῶνδε γράφοντος τὸν τρό-
πον. Ἡρώδῃ δὲ μειζόνως ἢ νόμος ἐνεπεκράνθη, δίκην ὧν ὧδε νομισθεὶς ἐκ θεοῦ
ἀνομήσαι. πῦρ μὲν γὰρ μαλακὸν ἐμοὶ, οὐκ ὧδε πολλοὶ ἀποσημῆναι τοῖς
ἐπαφωμένοις τὴν φλόγωσιν, ὅσην τοῖς ἐν τοῖς θεοσεβέσι τοὺς κάκωσιν ὑπερθυμία
δεινὴ δὲ ἐξαθροῦσα ὀδὰξ ἐμοὶ μὴ οὐκ ἐπουρανῶν, καὶ ἡδικώσατο ὧν ἐλέγχων, ἐξ μά-
λιστα τοῦ κώλου δεινὰ ἀγωνόδυνος, καὶ φλέγμα ὑγρὸν περὶ τοὺς πόδας καὶ διαγνές.
ὧδε πλησία δὲ περὶ ὃ ἦτρον κάκωσις ἐμοὶ. καὶ μὴν ἐξ τοῦ αἰδοίου σῆψις σκώληκας
ἐμποιοῦσα, πνεύματός τε ὀρθοῦ ἐπλασις, καὶ αὐλητηλίαν ἀνδρός. ἀγωνόδυνος τε ἀπορ-
ρέας καὶ τῶν πυκνῶν τοῦ ἀσθματος, ἐπασμοῦ τε περὶ πᾶν ἐμοὶ μέρος, ἰσχνὸν οὐκ
ἐπομένειν τὸ περιδρόμος. ἐλέγετο δ' οὖν ἐπὶ ὧν θαλόντων καὶ οἷς ταῦτα
περιαποφθέγξασθαι σοφία περιὼν εἶδε. ποιεῖ τὸ πολλοῦ δὲ δυστυχοῖς ταύτῃ ὁ
θεὸς εἰς περιπεσεῖν ὧδε τὸ βασιλέως. ταῦτα μὲν οὖν ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν ἱστοριῶν γραφῇ
ὧδε σημαίνει) ὁ περιφρημῶν. καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ ὑπὲρ ὧν ἱστορεῖν τὰ ὧδε πλήσια
περὶ τοῦ αὐτοῦ ὧδε δίδωσιν ὧδε πως γράφων. ἔνθεν αὐτὸν τὸ σῶμα πᾶν εἰς νόσος
διαβοῦσα, ποικίλοις πάθεσιν διεμερίζετο. πυρετὸς μὲν γὰρ ἐμοὶ χλιαρὸς, κνησμὸς
δὲ ἀφόρητος τὸ ὑπιφανείας ὅλης, καὶ κόλου συνεχεῖς ἀγωνόδυνος, περὶ τοὺς πόδας ὡς
ὑδροπικοῦντος οἰδήματα, τοῦ τε ἤθεου φλεγμονὴ, καὶ δι' αἰδοίου σπερδὼν σκώληκας
ἡμῶσα. προὸς τούτοις ὀρθόπνοια, καὶ δυσπνοια, καὶ σπασμοὶ ἀπαρῶν τῶν μελῶν,
ὡς τε τοὺς ὑπιφαίνοντας, ποιεῖ εἰπεῖν) τὰ νοσήματα λέγειν. ὁ δὲ παλαιὸν τοῦτοις
πάθεσιν, ὅμως τοῦ ζῆν ἀπείχετο, σφίσι τε ἤλπιζε, καὶ θεραπείας ἐπενόει. διαβὰς
οὖν τὸ ἰορδάνην, τοῖς κατὰ καλλιρόην θερμοῖς ἐκέχρητο. ταῦτα γὰρ ἐξέπεσεν εἰς τὸ ἀ-
σφάλτιτην λίμνην, ἐπὶ γλυκύπικος δέ ἐστι καὶ πόσιμα. δόξαν δὲ ἐνταῦθα τοῖς ἰα-
τροῖς, ζέματι θερμῷ πρῶτον ἀναθάλψαι τὸ σῶμα, καταθεῖναι εἰς ἔλαιον πλήρη πύελον,
ἐκλυθῆναι καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὡς ἰσχνέως ἀνέστρεφε. δορύβου γὰρ ὧν θεραπόντων ἡνο-

μένου,

» μθύου, τοῦς μὴ τ πληγὴ ἀνὴρ ἔσχεν. εἰς δὲ τὸ λοιπὸν ἀπογνοὺς τὴν σωτηρίαν, τοῖς
» τε τραυμάτων ἀνὰ δραχμὰς πεντήκοντα ἐκέλευσε διδυεῖμαι, καὶ πολλὰ χρήμα-
» τα τοῖς ἡγεμόσι καὶ τοῖς φίλοις. αὐτὸς δ' ὑποστρέφων, εἰς Ἱεριχοῦντα ἦλθε γῆν,
» μεγαγχόλων ἤδη καὶ μονονουχὶ ἀπειλῶν αὐτῷ καὶ ᾧ θανάτῳ, τοσοῦτον ἐκόμησε εἰς ὀπι-
» σύνην ἀθεμίτου τοσούτου. τοιὰ γὰρ ἀφ' ἑκάστης κώμης ὀπτῆμοις ἀνδρας ἐξ
» ὅλης Ἰουδαίας συναγαγὼν, εἰς τ καλούμενον ἱππόδρομον ἐκέλευσε συνελθόντας.
» τοσοῦτος καλεσάμενος ὁ Ἀχιάβου τ ἀδελφὸν καὶ τὸν ἀνδρα αὐτῆς Δημέξανδρον, οἶδα,
» ἔφη, Ἰουδαίους τὸν ἐμὸν ἑορτάζοντας θάνατον. δυνάμην δὲ πεντεῖλας δι' ἑτέρων καὶ
» λαμπρὸν ὀπτάφιον σχεῖν, ἀλλ' ὑμεῖς ἐτελήσατε τ ἐμῆς ἀνελπίστως ἐπουργήσαντες. τοιὰ
» δὲ τοὺς φρονεφυλλίους ἀνδρας, ἐπειδὴ ἐκπυθόμενος, τάχιστα κλῆναι τοσούτους
» τοὺς στρατιώτας, ἵνα πᾶσα ἡ Ἰουδαία καὶ πᾶς οἶκος, καὶ ἄκων ἐπ' ἐμοὶ δακρύσῃ. καὶ
» μὴ βραχέα φησίν. αὖθις δὲ, καὶ γὰρ ἀνδεία τοσοῦτος καὶ βηλὶ ἀπασμώδη διελθεῖν τὰ
» ὧν ἀγωνδόνων, ἡτιμωμένος φάσας τ εἰμαρμένῳ ἐπεδήλου. λαβὼν ὅ μῆλον, ἤλησε καὶ
» μαχαίριον, εἰώθη γὰρ ἀπολέμων ἑαυτὸν, ἔπειτα τοσοῦτος ἀφήσας μή τις ὁ κωλύων
» αὐτὸν εἴη, ἐπῆρε τ δεξιὰν ὡς πλήξων ἑαυτὸν. ὅπερ δὲ τούτοις ὁ αὐτὸς ἰσορῇ συνέγρα-
» φὸς ἕτερον αὖ νήπιον παῖδα τοσοῦτος ἐκ τῆς ἐκείνης τοῦ βίου τελευτῆς, τοῦτον ὅπερ
» δυσὶν ἤδη τοσούτοις ἀνηρημένοις διὰ τοιαύτης ἀνελόντα, τοσοῦτος τὴν ζωὴν οὐ
» μικρὰν ἀγωνδόνων ἀπορρῆξαι. καὶ τοιοῦτο μὲν ὁ πέρας τ Ἡρώδου γέγονε τε-
» λευτῆς, ποινὴν δικαίαν ἐκτίσαντος ὧν ἀμφὶ τ βηθλεὲμ παίδων, τ τῆς σωτῆ-
» ρος ἡμῶν ὀπτουχῆς ἕνεκα. μεθ' ὃν ἄγλεως ὀναρ ὀπτάσας ἐν αἰγύπτῳ διαρρήδην ᾧ
» ἰωσὴφ, ἀπάραι ἅμα τῷ παιδὶ καὶ τῇ τούτου μητρὶ ὀπτ τ Ἰουδαίαν τοσοῦτος, ἐτελεύ-
» τησε γὰρ ἤδη τοὺς ἀναζητοῦντας τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου. τούτοις δ' ὁ Ματθαῖος
» ὑπὸ φέρῃ λέγων. ἀκούσας δ' ὅτι Ἀρχέλαος βασιλεύῃ τ Ἰουδαίας ἀντὶ Ἡρώδου
» τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐφοβήθη ἐκεῖ ἀπελθεῖν. χρηματισθεὶς δὲ κατ' ὄναρ, ἀνεχώρησε
» εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας.

Τῇ δ' ὀπτ τ Ἀρχέλαου μὲν τὴν Ἡρώδου τοῦ Ἀρχελάου καταστάσαν σωφρόνως ὁ θ
τοσοῦτος ἡμῶν ἱσορικὸς, τ τόπον τ ἀναχωρήσεως καθ' ὃν ἐκ διαθήκης Ἡρώδου τοῦ πα
τρὸς, ὀπικρίσεώς τ καὶ χάρος αὐτοῦ τοῦτο, τ τῆς Ἰουδαίων βασιλείαν διεδέξατο, καὶ ὡς
τ ἀρχῆς μὲν δεκαέτη χρόνον ἀποπεσόντος, οἱ ἀδελφοὶ φίλιππός τ καὶ ὁ νέος Ἡρώ
δης ἅμα τυσὶ μία, τὰς ἑαυτῶν διῴκουν τετραρχίας. ὁ δ' αὐτὸς ἐν ὀκτωκαιδεκάτῳ τ
ἀρχαιολογίας κτ ὃ δωδέκατον ἔτος ἦν Αὐγούστου βασιλέως, τοῦτον γὰρ τ καθ' ὅ-
λων ἀρχὴν διαδέξασθαι, ἐπὶ δὲ ὀπτ πεντήκοντα ἔτεσι τ ἡγεμονίαν ὀπτεκαίδεκάτου
τος αὐγούστου, πόντιον πιλάτον ὀπιτραπῆναι τ Ἰουδαίᾳ δηλοῖ, ἐνταῦθά τε ἐφ' ὅλοις
ἔτεσι δέκα ἀρξάντων, εἰς αὐτὸν τοσοῦτος μεῖναι τὸν πατέρα τοῦ τοιούτου. ὁποῖος ἀφοῦς
ἀπεκάλεκε) ὃ πλάσμα ὧν κτ σωτῆρος ἡμῶν ὑπομνήματα ἃ γὰρ τοσοῦτος
τῷ Ἀδεδεδωκόσιν, ἐν οἷς τοσοῦτος αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς τοσούτου μειώσεως χρόνος, τῶν πε-
πλακότων ἀπελέγχει τὸ ψεῦδος.

Ἐπὶ τ Ἰεσαρίνης δ' οὖν ὑπάτου Ἀβρεείου, ἢ γέγονεν ἔτος ἑβδόμου Ἰησοῦ βασι- ζ
λέως αὐτοῦ, τὰ τοῦ τοῦ Ἰορδάνου πάτου ἐλμηθέντα τοσοῦτος ἐκέχυτο, καθ' ὃν δείκνυ-
ται χρόνον, μὴ δ' ὀπτάσας πω τὴν Ἰουδαίαν πιλάτος, εἴγε τῷ ἰωσήπῳ μᾶλλον
χρήσασθαι δέον, ἀφοῦς οὕτω σημαίνοντι κτ τὸν δηλωθεῖσ αὐτοῦ χαρακτῆρα, ὅτι δὴ

δωδεκάτῳ ἐνιαυτῷ τ̃ Καισαρείου βασιλέως, ὅτε ἔτος τῆς Ἰουδαίας ἦν τοῦ πεντεκαιδεκάτου καθ' ἡσαῦ) πυλάτος. Ἐπὶ τούτων δὴ οὖν χ̃ τ̃ Δι' ἀγγελικῆς ἔτος πεμπτεκαιδέκατον Καισαρείου κάθαρος ἄρχοντος, λέγεται δὲ τ̃ ἡγεμονίας πόντιου πιλάτου, τ̃ δ̃ τ̃ λοιπῆς Ἰουδαίας τετραρχούντων Ἡρῴδου καὶ λυσανίου τ̃ Φιλίππου, ὁ Χ̃ριστὸς καὶ θεὸς ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ χριστὸς τ̃ θεοῦ, ἀρξάμενος ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα, ὅτε τὸ Ἰωάννου βάπτισμα ἐδεδήλωτο, καταρχὴν τ̃ ποιήσεως αὐτοῦ τ̃ ὁ Δι' ἀγγελίου κηρύγματος. Φησὶ δὲ αὐτὸν ἡ θεία γραφὴ τὸν πάντα τ̃ διδασκαλίας διαλαβέσθαι χρόνον ὅτε ἀρχιερέως Ἄννα καὶ Καϊάφα, δηλοῦσα ὅτι δὴ ἐν τοῖς μεταξὺ τούτων ἔτεσι λῆξαι τῆς διδασκαλίας αὐτῷ συνεφάπτη χρόνος. Ἀρξαμένου μὲν κατὰ τ̃ τοῦ Ἄννα ἀρχιερωσύνου, μέχρι τῆς ἀρχῆς τῶν Καϊάφα διαμεινάντων, οὐδὲ ὅλος ὁ μεταξὺ τετραετὴς πρίσατο χρόνος. Ὧν γάρ τοι χ̃ τ̃ νόμων ἤδη πως καταφθαρμένων ἐξ ἐκείνου θεσμῶν, λέγω μὲν δὴ βίᾳ καὶ οὐ κατὰ γνώμην διαδοχῆ, οὐδὲ τῆς τοῦ θεοῦ θεραπείας κατεφρόνουν ἰῶ. ἐνιαυτὸν δὲ ὧν ῥωμαίοις ἡγεμόνων ἄλλοι τ̃ ἀρχιερωσύνῃ ἐπιβεπόμενοι, οὐ πλέον ἕνὸς ἐνιαυτοῦ τῆς διελέγοιτο. ἴσορρ δ' οὖν ὁ Ἰώσηπος Ἐλεάζαρ χ̃ διαδοχὴν ὅτι καϊάφαν ἀρχιερῆς μ̃ τ̃ ἄννου διαλυέ
» σαι, κατὰ τ̃ αὐτῆς τ̃ ἀρχαιολογίας γραφῶν, ὧδέ πως λέγων. οὐδενέος γὰρ τος
» παύσας ἱερᾶσθαι ἄννανον, ἱσμάηλον ἀρχιερέα ἀποφαίνει τὸν τ̃ βαφί. χ̃ τοῦτον δὲ μετ' οὐ πολὺ μεταστήσας, ἐλέαζαρον τὸν ἄννου τοῦ ἀρχιερέως υἱὸν ἀποδείκνυσιν ἀρχιερέα. ἐνιαυτ̃ δ' διαλιπόμενος χ̃ τοῦτον δὲ παύσας, σίμωνι τῷ καμίθου τῷ ἀρχιερωσύνῃ τ̃ δὰ δίδωσιν. οὐ πλέον δὲ ὧν δὲ ἐνιαυτ̃ τ̃ ἡμιλῶ ἔχοντι διελήλεγο χρόνος, χ̃ ἰώσηπος ὁ καὶ καϊάφας διάδοχος ἰῶ αὐτῷ. Οὗτοιῶ ὁ σύμπας οὐδόλως Ἱεραέλης ἀποδείκνυ) Ἰησοῦ τ̃ Χ̃ριστοῦ ἡμῶν διδασκαλίας χρόνος, Ἰεσσαρων ὅτι Ἰέσσαρσιν ἔλεσιν ἀρχιερέων ἀπὸ τοῦ ἄννα καὶ ὅτι τ̃ τοῦ καϊάφα ἀποκάσασιν, ἐνιαύσιον λῃτουργὴ ἐκλετελεκόλων. τ̃ γέτοι καϊάφαν ἀρχιερέα εἰκόλως τοῦ ἐνιαυτ̃ καθ' ὃν τὰ τ̃ σωτηρίου πάθους ἐπετελεῖτο, ἡ τοῦ Δι' ἀγγελίου προεσημήνατο γραφή. ὅξ ἧς χ̃ αὐτῆς ὄκ ἀπάδων τ̃ προχειμένης ὑπληρώσεως, ὁ Ἰησοῦς τοῦ χριστοῦ διδασκαλίας ἀποδείκνυται χρόνος. ἀλλὰ γὰ ὁ Χ̃ριστὸς χ̃ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς χριστὸς, οὐ μ̃ πλῆσον Ἰησοῦ καταρχῆς τοῦ κηρύγματος, τοῖς δώδεκα ἀποστόλοις ἀνακαλέσθαι, οἷς χ̃ μόνοις ὧν λοιπῶν αὐτοῦ μαθητῶν, καθ' ἃς ἤρας ἐξαίρετον ἀποστόλοις ὠνόμασ. χ̃ αὖθις ἀναδείκνυσιν ἑτέρους ἑβδομήκοντα, οἷς δὲ αὐτοῖς ἀπέστελλεν ἀνὰ δύο πρὸ προσώπου αὐτ̃ εἰς πᾶσαν τόπον χ̃ πόλιν ὅ ἤμελλεν αὐτὸς ἔρχεσθ̃. Οὐκ εἰς μακρὸν γ' ὅ βαπτιστοῦ Ἰωάννου ἦν τῶ νέου ἡρῴδου τῷ κεφαλῷ ἀπολομηθέντος, μνημονεύει μὲν χ̃ ἡ θεία ὧν ἀγγελίων γραφή. συνισορρ γε μὴν καὶ ὁ Ἰώσηπος ὀνόματι τ̃ τ̃ ἡρῳδιάδος μνήμην πεποιημένος, χ̃ ὡς ἀδελφοῦ γυναῖκα οὖσαν αὐτῷ, ἠγάγετο πρὸς γάμον ἡρῴδης, ἀθετήσας μὴν τ̃ πρότερον αὐτῷ κ̃ νόμοις γεγαμημένῳ γυναῖκα, Ἀρέτα σ' ἦν αὕτη τοῦ περσῶν βασιλέως θυγάτηρ, τῷ δὲ Ἡρῳδιάδα ζῶντος διαστήσας τ̃ ἀνδρὸς, δι' ἣν χ̃ τ̃ Ἰωάννην ἀνῄρει, πόλεμον αἴρεται πρὸς τὸν Ἀρέτου ὡς δὴ ἡμυνόμενος αὖ τ̃ θυγατρός. ἐν ᾧ πολέμῳ μάχης γενομένης, πᾶσα φησὶ τὸν ἡρῴδου στρατὸν διαφθαρῆναι. χ̃ πᾶσα ταῦτα πεπονθέναι Ἰησοῦ βουλῆς ἕνεκ̃ τ̃ κ̃ Ἰωάννου μεμνημένης. ὁ σ' αὖτὸς Ἰώσηπος ἐν τοῖς μάλιστα δικαίοις ἄνδρα τὸν χ̃ βαπτιστὴν ὁμολογῶν γεγονέναι τ̃ Ἰωάννην, τοῖς πρὸς αὐτῷ κ̃ τ̃

ὧν

τῶν δ' ἀπελίων γραφὴν διαγεγραμμένους μύριους. ἴσως δ' ἂν τὸν λίρωδην τὸ βασιλέως ἀποπεπωκέναι ἀφ' ἑνὸς αὐτοῦ ἡρωδιάδα, μεθ' ἧς αὐτὸν καὶ εἰς τὸ ὑπερῷον ἀπεληλάσθαι, βίαιναν τὴν γαλλίας πόλιν οἰκεῖν καταδικασθέντα. καὶ ταῦτά γε αὐτῷ ἐν ὀκτωκαιδεκάτῳ τῆς ἀρχαιολογίας δεδήλωται, ἔνθα συλλαβαῖς αὐτοῖς τοῖς ἰωάννου ταῦτα γράφει.

" Τότε δὲ ὧν ἰουδαίων ἔδοξεν ὀλωλέναι τὸν ἡρώδου στρατὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ καὶ μάλα δικαίως ἀνομημένου τῷ ποινεῖν ἰωάννου τοῦ καλουμένου βαπτιστοῦ. κτείνει γὰρ " ιαζ
" τοῦτον ἡρώδης, ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ τοῖς ἰουδαίοις κελεύοντα ἀρετὴν ἐπασκήσαντας, καὶ " τοῖς μὲν ἀνθρώποις δικαιοσύνην δὲ πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβείᾳ χρωμένους, βαπτι- " σμῷ συνιέναι. οὕτω γὰρ δὴ καὶ τὸ βάπτισιν ἀποδεκτὴν αὐτῷ φανεῖσθαι, μὴ ὅπως " τινῶν ἁμαρτάδων παραιτήσει χρωμένῳ, ἀλλ' ἐφ' ἁγνείᾳ τοῦ σώματος, ἅτε δὴ καὶ τῆς " ψυχῆς δικαιοσύνῃ προεκκεκαθαρμένης. καὶ ὧν ἄλλων συστρεφομένων, ἐπὶ γὰρ μά- " λιστα ἥσθη ὑπακούσαι τῇ ἀκροάσει τῶν λόγων, δείσας ἡρώδης τὸ ὅπῃ τοσόνδε πειθανὸν αὐτοῖς τοῖς ἀνθρώποις μὴ ὅπῃ ἀποστάσει τινὶ φέροιτο, πρᾶγμα γὰρ ἐῴκει συμβουλῇ τῇ ἐκείνου προέξουσι, πολὺ κρεῖττον ἡγεῖται πρίν τι νεώτερον ἀπ' αὐτοῦ κινεῖσθαι προ- " λαβὼν ἀναιρεῖν, ἢ μεταβολῆς γενομένης εἰς πρᾶγμα ἐμπεσὼν μεταγνοῦναι. καὶ ὁ μὲν " ὑποψίᾳ τῇ περὶ ἡρώδου δέσμιος εἰς τὸν μαχαιρωθῆναι πεμφθεὶς ὁ προφήτης " φρουρίον, ταύτῃ κλίνει). ταῦτα περὶ τοῦ ἰωάννου διῆλθον, καὶ περὶ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν χριστοῦ " αὐτίκα τοῦ συγγράμματος ἴσως, ὧδέ πως μέμνηται). γένος γὰρ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον " ἰησοῦς τις σοφὸς ἀνήρ, εἴγε ἀνδρα αὐτὸν λέγειν χρή. ἦν γὰρ παράδοξος ἔργων ποιη- " τὴς, διδάσκαλος ἀνθρώπων τῶν σὺν ἡδονῇ τἀληθῆ δεχομένων. καὶ πολλοὺς μὲν ὧν " ἰουδαίων, πολλοὺς δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ ἐπηγάγετο. ὁ χριστὸς οὗτος ἦν. καὶ αὐτὸν ἐν " δείξει ὧν παρ' ἡμῖν πρώτων ἀνδρῶν σταυρῷ ἐπιτετιμηκότος πιλάτου, οὐκ ἐξεπαύ- " σαντο οἱ τὸ πρῶτον αὐτὸν ἀγαπήσαντες. ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἡμέραν ἔχων πάλιν " ζῶν, ἔν τε θείων προφητῶν ταῦτά τε καὶ ἄλλα μύρια περὶ αὐτοῦ θαυμάσια εἰρηκότων. " εἰσέτι νῦν ὧν χριστιανῶν ἀπὸ τοῦδε ὠνομασμένων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον. ταῦ- " τα τοῦ ἐξ αὐτῶν εὑρέσεως συστροφέως αἰνέσαντες τῇ ἑαυτοῦ γραφῇ περὶ τε τοῦ βα- πτιστοῦ ἰωάννου καὶ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ἃ δεδωκότες, ἵνα δὴ ἐλλείποιτο ἀποφυγὴ τοῦ μὴ δύαις σμίλαις ἀπελέγεσθαι τοὺς κατ' αὐλῶνα πλαγιμύους ὑποφυήματα. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐχέτω ταύτῃ.

Τῶν γεμόνων δὲ σωτῆρος ἀποστόλων, πρώτῳ τῷ φησὶν ὁ κύριος ὧν ἀπελίων ἡ γρα- ιβζ
φὴ. τῶν δ' ἑβδομήκοντα μαθητῶν, καθάλλομαι μὲν οὐδεὶς ὀδαμῆ φέρει). λέγε- ται γεμὼν εἷς αὐλῶν βαρυάδας γεγονέναι. οὗ διαφόρως μὲν καὶ αἱ γραφαὶ ὧν ἀπο- στόλων ἐμνημόνευσε, οὐχήκιστα δὲ καὶ ὁ παῦλος γράφων γαλάταις. τοὔνομα δ' εἶ- ναί φασι καὶ σωσθένην τὸν ἅμα παύλῳ κορίνθιον ὑπατεύσαντα. τί δ' ἰσοτιμία τῶν ἀπὸ κλήρου καὶ τῆς πέμπτης τῶν ὑπολυπώσεων, ἐν ᾗ καὶ κηφᾶν, φησὶν οὗ φησὶν ὁ " παῦλος. ὅτε γ' ἦλθε κηφᾶς εἰς ἀντιόχειαν, κατὰ πρόσωπον αὐτῷ ἀντέστην, ὅτι κα- " τεγνωσμένος ἦν, ἵνα φησὶ γεγονέναι τῶν ἑβδομήκοντα μαθητῶν, ὁμώνυμον πέ- τρῳ τυγχάνοντα τῷ ἀποστόλῳ. καὶ ματθαῖ δὲ τὸν αὖτις ἰούδα τοῦ προδότου τοῖς ἀπο- στόλοις ἐγκαταλεγέντα, τόν τε σὺν αὐτῷ τῇ ὁμοίᾳ ψήφῳ μιμηθέντα τὸν αὐλῶνα ὧν ἑβ- δομήκοντα κλήσεως ἠξιῶσθαι κατέχει λόγος. καὶ θαυμαστὸν δέ τι τὸ θρυλλούμενον καὶ

πρὸς ταῦτ᾽ εἶν τὸ ἐπὶ τοῦ Ὦ ἀγάπη πρὸς ἴασιν ἀποσταλέντα, ἵνα ὦσιν αὐτῷ εἷς φασί. πρὸς οὖ καὶ ἰσοτίμους ἡμᾶς αὐτοῖς μάλα εἰκότως. καὶ τῶν ἑβδομήκοντα ὁ πλείους τοῦ σωτῆρος πεφυτευμένας μαθητὰς δύο εἰς πληρώσας, μήτε λυεῖ χρώμενος τῷ παύλῳ, μήτε τὸ ἐκ νεκρῶν ἔλθειν, ὥφθαι αὐτὸν φήσαντι, πρὸ τοῦ μὲν κηφᾶ, ἔπειτα τοῖς δώδεκα, καὶ μετὰ ταῦτα ἐπάνω πεντακοσίοις ἀδελφοῖς ἐφάπαξ. ὧν τινὰς μὲν ἔφασκε κεκοιμῆσθαι, τοὺς πλείους δὲ ἔτι ὡς βίῳ καθ᾽ ὃν χρόνον αὐτῷ ταῦτα συνεδιατρίβετο, μένειν. ἔπειτα δ᾽ ὤφθαι αὐτὸν Ἰακώβῳ φησίν. εἷς ὢν καὶ οὗτος τῶν φερομένων τοῦ σωτῆρος μαθητῶν, ἀγαπώμενός τε ἀδελφῶν ἴσως τοῖς ἄλλοις καὶ μίμησιν ὧν δώδεκα πλείστων ὅσων ἀποστόλων οἷος καὶ αὐτὸς ὁ παῦλος ἴσως, πρωτεύθησι λέγων. ἔπειτα ὤφθη τοῖς ἀποστόλοις πᾶσι. ταῦτα μὲν οὖν πρὸ ὧνδε. τὸ δὲ πρὸ ὃν θαδδαῖον ἰσοτίμως ἡμῖν λελειπότος τοιοῦτος γέγονεν ὁ τόπος.

ιγ Ἡ δ᾽ κυρία καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ θεότης, ὡς πρώτας ἀνθρώπους τὰ παραδοξοποιὸν δυνάμεως ἐπέκεινα λογισμῶν, μυείας ὅσους καὶ ὧν ἐπ᾽ ἀγαθοποιΐᾳ πορρώτατα τὸ ἰουδαίας, νόσων τε καὶ πολλῶν παθῶν ψυχῆς θεραπείας ἐπήγετο. ταῦτη τοι βασιλεὺς ἄβγαρος, ὧν ἐπὶ δυσφήμην ἐθνῶν ἐπισημότατα δυναστεύων, πάθη τὸ σῶμα δεινῶς καὶ ὁ θεραπευτῶν ὅσον ἐπ᾽ ἀνθρωπείᾳ δυνάμει καθαφῆ μόνῃ, ὡς καὶ τοὔνομα ἴσον πολὺ καὶ τὰς δυνάμεις συμφώνως πρὸς ἀπόντων μυθευομένας ἐπύθετο, ἱκέτης αὐτῷ, πέμψας δι᾽ ἐπιστοληφόρου, ἤτει τὸν νόσου τυχεῖν ἀπαλλαγῆς ἀξιῶν. ὁ δ᾽, μηδ᾽ ἐπὶ καλοιῶν ἐπακούσας, ὑπισχνεῖται δι᾽ οὗ αὐτὸν ἰδίας καταξιοῖ, ἕνα τῶν αὐτοῦ μαθητῶν ἀποστείλαι ὑπὲρ θεραπείας τοῦ νόσου, ὁμοῦ τε αὖ σωτηρίᾳ καὶ ὧν πρὸς πολλῶν ἀπόντων ὑπισχνούμενος. ὀκνεῖς μακρὸν ἡ ἄρα αὐτῷ ἐπληροῦτο τὰ τῆς ἐπαγγελίας. μήτε γραῖ τε ἐκ νεκρῶν δύασαν καὶ τὴν εἰς οὐρανοὺς ἄνοδον αὐτοῦ, θωμᾶς ὧν ἀποστόλων εἷς τῶν δώδεκα, θαδδαῖον τε ἀδελφὸν ἐν ἀριθμῷ καὶ αὐτὸν ὧν ἑβδομήκοντα τοῦ χριστοῦ μαθητῶν κατειλεγμένον, κινήσαι θειοτέρᾳ ὁπῇ τε ἑδεατοῦ κήρυκα καὶ ἀγγελιαφόρον τῆς περὶ τοῦ χριστοῦ διδασκαλίας ἐκπέμπει. πολλὰ δὲ αὖ τὰ τῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν τέλος ἐγένετο ἐπαγγελίας. ἔχει καὶ τοῦτον ἀνάγραφον τὸ μυθευόμενον, ἐκ ὧν κτίσεως ἑδεατὴν ἰνικαῦτα βασιλευομένην πόλιν γράμμασι φυλακείων ληφθεῖσαν. ἐν γραφαῖς τοῖς αὐτῆς δημοσίοις χάρταις, τοῖς τὰ παλαιὰ τὰ ἀμφὶ τὸν ἄγγαρον περιεχούσι, τὰ ταῦτα φασὶ καὶ νεωστὶ ἐξ ἐκείνου πεφυλαγμένα εὑρεθῆναι. ὅθεν ἡ οἵδε καὶ αὐτὸν ἐπακούσαντα ὧν ὑπισχνῶν ἀποστόλων ἀρχείων ἡμῖν ἀναληφθέντων, καὶ τόνδε αὐτοῖς ῥήμασιν ἐκ τῆς σύρων φωνῆς μεταβληθέντων ὃν τόπον. Ἄγγαρος τοπάρχης ἐδέατης ἰησοῦ σωτῆρι ἀγαθῷ ἀναφανέντι ἐν τόπῳ ἱερῷ τοῖς ὁμολύμων χαίρειν. ἤκουσά μοι τὰ περὶ σοῦ καὶ τῶν σῶν ἰαμάτων, ὡς ἄνευ φαρμάκων καὶ βοτάνων ὑπὸ σοῦ γινομένων. ὡς γὰρ λέγεις, τυφλοὺς ἀναβλέπειν ποιεῖς, χωλοὺς περιπατεῖν, καὶ λεπροὺς καθαρίζεις, καὶ ἀκάθαρτα πνεύματα καὶ δαίμονας ἐκβάλλεις, καὶ τοὺς ἐν μακρονοσίᾳ βασανιζομένους θεραπεύεις, καὶ νεκροὺς ἐγείρεις. καὶ ταῦτα πάντα ἀκούσας περὶ σοῦ, κατὰ νοῦν ἐθέμην τὸ ἕτερον ὧν δύο, ἢ ὅτι σὺ εἶ ὁ θεὸς καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ποιεῖς ταῦτα, ἢ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ ποιῶν ταῦτα. διὰ τοῦτο τοίνυν γράψας ἐδεήθην σου σκυλῆναι πρὸς με, καὶ τὸ πάθος ὃ ἔχω, θεραπεῦσαι. ἐπὶ γὰρ ἤκουσα ὅτι καὶ ἰουδαῖοι καταγογγύζουσί σου καὶ βούλονται

» λοιπὰ κακῶσαί σε. πόλις ἡ μικρὰ ἐστὶ μοι ὅδε ἡ σεμνή, ἥτις ἐξαρκεῖ ἀμφοτέροις. καὶ
» ταῦτα μὲν οὕτως ἔχει ἀφεῖται, ἵνα μὴ ἀναβάσεως μικρὸν αὐτὰ ἕνεκα ἡμᾶς ἀμύνεσθαι. ἄξιον
» δὲ τῆς τοῦ ἰησοῦ αὐτῷ μαθητοῦ ἀκοῦσαι ἐπακούσαι, ὀλιγοστίχου μέν, πολυδυνάμου δὲ ὑποσχέσεως, ἣν
» ἔχουσι καὶ αἱ λῆναι τὸν θάνατον. αὐτάρ ἐστι, Μακάριός εἶ πιστεύσας ἐν ἐμοὶ, μὴ ἑωρακώς με. γέγραπται γὰρ
» τοῖς ἐμοὶ, τοὺς ἑωρακότας με μὴ πιστεύειν ἐν ἐμοὶ, ἵνα οἱ μὴ ἑωρακότες αὐτοὶ πιστεύ-
» σωσι καὶ ζήσωσιν. τοῖς οὖν δὲ ἔγραφάς μοι φθεῖναι τοῖς σὲ δέον ὅτι πολλὰ δὶ ἃ ἀπε-
» στάλην, ἐν ταύτῃ πληρῶσαί με. καὶ μὴν ὃ πληρῶσαι, ἅπερ ἀναληφθῆναι τοῦτον
» ἀποστείλαντα. ἐπειδὰν ἀναληφθῶ, ἀποστελῶ σοι καὶ τὸν μαθητήν μου, ἵνα
» ἰάσηταί σου τὸ πάθος, καὶ ζωὴν σοὶ καὶ τοῖς σὺν σοὶ πᾶσαν δώσῃ). ταῦτας ἡ τῆς ὑποσχέσεις
ἕλκει καὶ ταύτα ζωηποιὸν ἠχὼ σύρων φωνή. Μετὰ δὲ τὸ ἀναληφθῆναι τὸν ἰησοῦν ἀπέ-
στειλε αὐτῷ ἰούδας ὁ θωμᾶς, θαδδαῖον τὸν ἀπόστολον, εἰς ἣν ἑβδομήκοντα. ὃς
ἥκων καλέμενε τοῦτον ἰωβὶ τὸν τοῦ τωβία. ὡς δὲ ἱκνούμην αὐτῷ καὶ δῆλος γέ-
γονε διὰ τῶν ὑπολειπομένων αὐτῷ θαυμασίων, ἐμιμήσατο τὸν ἀγαθάρῳ ὅτι ἐλήλυθεν ἀπόστολος ἐν ταύτῃ τοῦ ἰησοῦ, καθὼς ἐπέστελλε σι. ἤρξατο οὖν ὁ θαδδαῖος
ἐν δυνάμει θεοῦ, θεραπεύειν πᾶσαν νόσον καὶ μαλακίαν, ὥστε τὴν πόλιν θαυμάζειν. ὡς
δὲ ἤκουσε ὁ ἀγγαρος τὰ μεγαλεῖα καὶ τὰ θαυμάσια ἃ ἐποίει, καὶ ὡς ἐθεραπεύετο ἐν
ὀνόματι δὲ δυνάμει ἰησοῦ χριστοῦ, ἐν ὑπονοίᾳ γέγονεν, ὡς ὅτι αὐτός ἐστι, περὶ οὗ
ὁ ἰησοῦς ἐπέστειλε λέγων. ἐπειδὰν ἀναληφθῶ, ἀποστελῶ σοι καὶ ἕνα τῶν μαθητῶν μου,
ὃς ἰάσεται τὸ πάθος σου ἰασεῖ). μεταπεμψάμενος οὖν τὸν ἰωβὶ πρὸς ᾧ καλέμενεν, εἶπεν.
ἤκουσα ὅτι ἀνὴρ τὶς δυνάσης θεῶν ἀπὸ ἱεροσολύμων, καταμένῃ ἐν τῇ σῇ οἰκίᾳ, καὶ
πολλὰς ἰάσεις ἐπ' ὀνόματι ἰησοῦ ἐργάζεται). ὁ δὲ εἶπε. ναὶ κύριε, ξένος τις ἥκων,
ἐνῴκησε πρὸς ἐμοὶ καὶ πολλὰ θαύματα ἐποίησε. ὁ δὲ, ἀπάγαγε αὐτὸν, ἔφη, πρός με.
θεῶν δὲ ὁ τωβίας πρὸς θαδδαῖον, εἶπεν αὐτῷ. ὁ δεσπότης ἄγγαρος μεταπέμψατό
μου, εἶπεν ἀπαγαγεῖν σε πρὸς αὐτὸν, ἵνα θεραπεύσῃ αὐτοῦ τὸ πάθος. ὁ θαδ-
δαῖος ἀναβαίνω, ἔφη, ἐπειδὴ πρὸς δυνάμει πρὸς αὐτὸν ἀπέσταλμαι. ὀρθρίσας
οὖν ὁ τωβίας τῇ ἑξῆς, καὶ πορευθεὶς τὸν θαδδαῖον, ἦλθε πρὸς τὸν ἄγγαρον.
ὡς δὲ εἰσῆλθε πρὸ πύλων καὶ ἑστώτων τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ, πορευθὲν μα ἐν τῷ
εἰσιέναι αὐτὸν, ὅραμα μέγα ἐφάνη τῷ ἀγγάρῳ ἐν τῷ πορεύεσθαι τοῦ ἀποστόλου
θαδδαίου. ὁ θορυβηθεὶς ἄγγαρος, πορευόμενον τῷ θαδδαίῳ. θαῦμά τε ἔσχε τοὺς
πρεσβυτέρους πόλεως. αὐτὸν γὰρ οὐκ ἑωράκασι τὸ ὅραμα, ὁμοίως ὡς ἀγγάρῳ ἐφάνη,
ὃς καὶ τὸν θαδδαῖον εἰρετο, εἰ ἐπὶ δυνάσης μαθητὴς σὺ εἶ ἰησοῦ τοῦ θεοῦ; ὃς εἰ-
πόντος πρός με, ἀποστελῶ σοι καὶ ὧν μαθητῶν μου, ὃς σε ἰάσεται σου τὸ πάθος, καὶ
ζωὴν σοὶ καὶ τοῖς σὺν σοὶ πρὸς ἑξῆς πᾶσι. καὶ ὁ θαδδαῖος ἔφη, ἐπεὶ μεγάλως πεπίστευκας
εἰς τὸν ἀποστείλαντά με κύριον ἰησοῦν, διὰ τοῦτο ἀπεστάλην πρός σε. καὶ πάλιν ἐὰν
ὑπερπλέον πιστεύσῃς εἰς αὐτὸν, ὡς ἂν πιστεύσῃς, ἔσται σοι τὰ αἰτήματα τῆς καρδίας
σου. καὶ ὁ ἄγγαρος πρὸς αὐτὸν ἔφη. οὕτως ὑπίστευκα ἐν αὐτῷ, ὡς καὶ τοὺς ἰουδαίους
τοὺς σταυρώσαντας αὐτὸν, βουληθῆναι δυνάμιν θεραπεύειν καὶ κακόπαθειν, εἰ μὴ διὰ
τὴν βασιλείαν ὧν ῥωμαίων ἀνεκόπην τῆς τοιαύτης θέσεως. καὶ ὁ θαδδαῖος εἶπεν. ὁ κύριος
ἡμῶν καὶ θεὸς ἰησοῦς ὁ χριστός, τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ πεπλήρωκε. καὶ πληρώ-
σας, ἀνῆφθη πρὸς τὸν ἑαυτοῦ πατέρα. λέγει αὐτῷ ἄγγαρος. κἀγὼ πεπίστευκα εἰς

αὐτὸν καὶ εἰς τὴν παλέρα αὐτοῦ. καὶ ὁ θαυμαστὸς Ἰωάννης φησί, Ἰδοὺ μὲν τὸν χειρά μου ὀπίσω σου ἐν ὀνόματι αὐτοῦ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. καὶ τοῦτο προσέξαντες, ὡς ἀχρῆμα ἐθεραπεύθη ἡ τοῦ νόσου καὶ τῶν πάντων οὐδεὶς ἴσχυε. ἐθαύμασε τοίνυν ὁ ἀγαθὸς ὅτι καθὰς ἤκουσαν αὐτοῦ περὶ τοῦ Ἰησοῦ, οὕτως τοῖς ἔργοις προὐφέλασε διὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ ἀποστόλου θαυμαστοῦ, ὃς αὐτὸν μὲν φαρμακεὺς καὶ βδελυκτὸν ἐθεράπευσε, καὶ οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀδελφὸν, τὸν δὲ ἀδελφοῦ, ποδάγρᾳ ἔχοντα, ὃς καὶ αὐτὸς προσελθὼν κατὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ ἔπεσε, λαβὼν δὲ χεῖρα διὰ χειρὸς λαβὼν ἐθεράπευσε. πολλοὺς τε ἄλλους συμπολίτας αὐτῶν, ὁ αὐτὸς ἰάσατο ἀποστολος, θαυμαστὰ καὶ μεγάλα ποιῶν καὶ κηρύσσων τὸν λόγον τοῦ θεοῦ. μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ ἀγαθὸς οὗτος ἔφη, σπουδάζει τῷ θεοῦ ταῦτα ποιεῖς, καὶ ἡμεῖς σε αὐτοῖ ἐθαυμάσαμεν. ἀλλ' ὅπως τούτοις δέομαί σου, διηγήσασθαί μοι περὶ τῆς πίστεως τοῦ Ἰησοῦ πῶς ἐλήλυθε, καὶ περὶ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, καὶ ἐν ποίᾳ δυνάμει ταῦτα ἐποίᾳ, ἵνα ἀκούσαμεν. καὶ ὁ θαυμαστὸς νῦν μὲν σιωπήσομαι, ἔφη, ὅπως κηρύξαι τὸν λόγον ἀπεσάλην. αὔριον δὲ συναγείρασόν μοι τοὺς πολίτας σου πάντας, καὶ ἐπ' αὐτῶν κηρύξω τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, καὶ ἀκούσεσθε ἐν αὐτοῖς τὸν λόγον τῆς ζωῆς, περὶ τε τῆς πίστεως τοῦ Ἰησοῦ καθὼς ἐλήλυθε, καὶ περὶ τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ, καὶ ἕνεκα τίνος ἀπεσάλη παρὰ τοῦ πατρός. καὶ περὶ τῆς δυνάμεως τῶν ἔργων αὐτοῦ καὶ μυστηρίων ὧν ἔμαθον ἐν τῷ κόσμῳ. καὶ ποίᾳ δυνάμει ταῦτα ἐποίᾳ. καὶ περὶ τοῦ χαμηνῆς αὐτοῦ κηρύξεως. καὶ περὶ τῆς σμικρότητος καὶ ὑπεροψίας, καὶ περὶ τοῦ ταπεινώσεως τοῦ φαινομένου ἔξωθεν ἀνθρώπου. καὶ πῶς ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν καὶ ἀπέθανε, καὶ ἐσμίκρωσεν αὐτοῦ τὴν θεότητα, ὅσα τε παρὰ τοῦ ἰουδαίων ἔπαθεν, καὶ πῶς ἐσταυρώθη, καὶ καθέβη εἰς τὸν ᾅδην, καὶ διέλυσε φάραγγα τὸν ἐξ αἰῶνος μὴ γεγενημένα. καὶ ἀνέστη, καὶ ζωοποίησε νεκροὺς τοὺς ἀπ' αἰώνων κεκοιμημένους. καὶ πῶς καθέβη μόνος. ἀνέβη δὲ μετὰ πολλοῦ ὄχλου πρὸς τὸν παλέρα αὐτοῦ. καὶ πῶς κάθηται ἐν δόξῃ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς μετὰ δόξης ἐν τοῖς οὐρανοῖς. καὶ πῶς ἔδει ἡμᾶς πάλιν μετὰ δόξης καὶ δυνάμεως κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς. ἐκέλευσε οὖν ὁ ἀγαθὸς, τῇ ἑῴᾳ συναγαγεῖν τοὺς πολίτας αὐτοῦ, καὶ ἀκοῦσαι τὸ κήρυξιν θαυμαστοῦ. καὶ μετὰ ταῦτα προσέταξε δοθῆναι αὐτῷ χρυσὸν καὶ ἄσημον. ὁ δὲ, οὐκ ἐδέξατο εἰπών, εἰ τὰ ἰδιόκτητα καταλελοίπαμεν, πῶς τὰ ἀλλότρια ληψόμεθα. ἐπροσήλθε ταῦτα ἑαυτῷ ἕως ἑσπέρας ὧν καὶ πρωΐ, ἃ καὶ οὐκ ἦν ἀρκοῦν πρὸς λέξιν οὐκ τοῦ σύρων μεταβληθέντα φωνῆς, οὐ ταῦτά μοι κατὰ καιρὸν κείσθω.

Τάδε καὶ

Τάδε καὶ ἡ δευτέρα περιέχει βίβλος.

Περὶ τῆς μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ χριστοῦ διαταγῆς τῶν ἀποστόλων. α'

Ὅπως τιβέριος ὑπὸ πιλάτου τὰ περὶ τοῦ χριστοῦ διδαχθεὶς ἐκινήθη. β'

Ὅπως εἰς πάντα τὸν κόσμον ἐν βραχεῖ χρόνῳ διέδραμεν ὁ περὶ τοῦ χριστοῦ λόγος. γ'

Ὡς μετὰ τιβέριον, γάϊος ἰουδαίων βασιλέα καθίστησιν ἀγρίππαν, τὸν ἡρώδην ἀϊδίῳ ζημιώσας φυγῇ. δ'

Ὡς φίλων ὑπὲρ ἰουδαίων πρεσβείαν ἐστείλατο πρὸς γάϊον. ε'

Ὅσα ἰουδαίοις συνερρύη κακὰ μετὰ τὴν κατὰ τοῦ χριστοῦ τόλμαν. ς'

Ὡς καὶ πιλάτος ἑαυτὸν διεχρήσατο. ζ'

Περὶ τοῦ κατὰ κλαύδιον γενομένου λιμοῦ. η'

Μαρτύριον ἰακώβου τοῦ ἀποστόλου. θ'

Ὡς ἀγρίππας καὶ ὁ ἡρώδης τοὺς ἀποστόλους διώξας, τῆς θείας παραυτίκα δίκης ᾔσθετο. ι'

Περὶ θευδᾶ τοῦ γόητος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ. ια'

Περὶ ἑλένης τῆς τῶν ὀστρηνῶν βασιλίδος. ιβ'

Περὶ σίμωνος τοῦ μάγου καὶ ἑλένης ἀλλῆς. ιγ'

Περὶ τοῦ κατὰ ῥώμην κηρύγματος πέτρου τοῦ ἀποστόλου. ιδ'

Περὶ τοῦ κατὰ μάρκον εὐαγγελίου. ιε'

Ὡς πρῶτος ὁ μάρκος τοῖς κατ' αἴγυπτον τὴν εἰς τὴν χριστὸν γνῶσιν ἐκήρυξεν. ις'

Οἷα περὶ τῶν κατ' αἴγυπτον ἀσκητῶν, ὁ φίλων ἱστορεῖ. ιζ'

Ὅσα τοῦ φίλωνος εἰς ἡμᾶς περιῆλθε συγγράμματα. ιη'

Διὰ τοὺς ἐν ἱεροσολύμοις ἰουδαίοις συμφορὰ μετῆλθεν ἐν τῇ τοῦ πάσχα ἡμέρᾳ. ιθ'

Οἷα καὶ κατὰ νέρωνα ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἐπράχθη. κ'

Περὶ τοῦ αἰγυπτίου, οὗ καὶ τῶν ἀποστόλων αἱ πράξεις ἐμνημόνευσε. κα'

Ὡς ἐκ τῆς ἰουδαίας εἰς τὴν ῥώμην δέσμιος ἀναπεμφθεὶς παῦλος ἀπολογησόμενος, πάσης ἀπελύθη αἰτίας. κβ'

Ὡς ἐμαρτύρησεν ἰάκωβος ὁ τοῦ κυρίου χρηματίσας ἀδελφός. κγ'

Ὡς μετὰ μάρκον πρῶτος ἐπίσκοπος τῆς ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας, ἀνιανὸς κατέστη. κδ'

Περὶ τοῦ κατὰ νέρωνα διωγμοῦ, καθ' ὃν ἐπὶ ῥώμης παῦλος καὶ πέτρος, τοῖς ὑπὲρ εὐσεβείας μαρτυρίοις κατεκοσμήθησαν. κε'

Ὡς μυρίοις κακοῖς περιηλάθησαν ἰουδαῖοι, καὶ ὡς τὴν ὕστατον πρὸς ῥωμαίους ἤραντο πόλεμον. κς'

Ὅτι συνῆκται ἡμῖν ἡ βίβλος, ἀπὸ τῶν κλήμεντος τερτυλιανοῦ, ἰωσήπου καὶ φίλωνος. κζ'

ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ, ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ, ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ.

βιβλίον. βʹ.

α Ὅσα μὲν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας ἐχρῆν ὡς ἐν προοιμίῳ διαστείλασθαι, τὰ τῆς θεολογίας περὶ τοῦ θείου λόγου, καὶ τῆς ἀρχαιολογίας αὖ τῆς ἡμετέρας διδασκαλίας δογμάτων, ἀρχαίοθεν τοῖς χριστιανοῖς διαγεγενημένης πολιτείας, ἅμα καὶ ὅσα περὶ τῆς γνησιομυθίας ἀναγκαῖον ἐπιφανῆναι αὐτοῖς, καὶ περὶ τοὺς πάλαι καὶ τοὺς ἀποστόλων ἐκλογῆς, ἐν οἷς περὶ τούτου συνεμόλησε, τὰς ἀποδείξεις διελήφαμεν. φέρε δὴ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἤδη καὶ τὰ μετὰ ταῦτα διασκεψώμεθα. τὰ μὲν, ἐκ τῶν θείων γραφῶν μεμηνύσθαι τοῖς μεμυημένοις ἔοικεν. τὰ δὲ, ἔξωθεν παρεισπεσοῦσιν ἐξ ὧν καιρὸν ἐμνημονεύσαμεν τοῖς μεμυημένοις.

Πρῶτος τοιγαροῦν τὴν εἰς ἀποστολὴν ἀνελθὼν τοῦ παρόντος ἰούδας κληθεὶς μαθητὴς, εἷς καὶ αὐτὸς ὡς δεδήλωται, τῶν τοῦ κυρίου γνωρίμων μαθητῶν. καθίσαντας δὲ ἐπὶ τῆς ἕδρας ἐπιθέσεως τῶν ἀποστόλων εἰς διακονίαν, ὑπηρεσίας ἕνεκα τοῦ κοινοῦ, ἀνδρες δεδοκιμασμένοι τὸν ἀριθμὸν ἑπτὰ οἱ ἀμφὶ τὸν στέφανον. ὃς καὶ παρῆν τοῖς μετὰ τὸν κύριον, ἀμαλῆ χλοερὰν ὥσπερ εἰς αὐξησιν τοῦτο παραληφθείς, λίθοις εἰς θάνατον παρὰ τῶν κυριακτόνων βαλλόμενος). καὶ ταύτῃ παρέπεσε τὸν ἀπὸ φερώνυμον ἐκεῖνον τοῦ χριστοῦ μύρου ἀποφέρειν στέφανον. τοῦτο δὴ καὶ ἰάκωβον τὸν τοῦ κυρίου λεγόμενον ἀδελφὸν, ὅτι δὴ καὶ οὗτος τὸν ἰησοῦν ὠνόμαστο πᾶς. τοῦ δὲ χριστοῦ πάλιν, ὁ ἰωσὴφ, ᾧ μνηστευθεῖσα ἡ παρθένος, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτοὺς, εὑρέθη ἐν γαστρὶ ἐχουσα ἐκ πνεύματος ἁγίου, ὡς ἡ ἱερὰ τῶν εὐαγγελίων διδασκαλία φησί. τοῦτον δὴ οὖν αὖθις τὸν ἰάκωβον, ὃν καὶ δίκαιον ἐπίκλην οἱ πάλαι δι' ἀρετὴν ἐκάλουν παρεληφότα, πρῶτον ἱστοροῦσι τὸν τῆς ἐκκλησίας τὸν τῆς ἐπισκοπῆς ἐγχειρισθῆναι θρόνον, κλήρου τὸ ἐκεῖ τῶν ἐπολυπόστεων γράφων, ὧδε πως ἱστορεῖ.

» πέμπει γάρ φησι καὶ ἰάκωβον καὶ ἰωάννην μετὰ τὴν ἀνάληψιν τὸν σωτῆρος ὡς ἂν καὶ τοῦ κυρίου παρειλημμένους, μὴ ἐπισκάζειν δόξῃς, ἀλλ' ἰάκωβον τὸν δίκαιον,
» ἐπίσκοπον ἱεροσολύμων γεγενῆσθαι. ὁ δὴ αὐτὸς ἐν ἑβδόμῳ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως, ἔνθα δὲ
» ταῦτα περὶ αὐτοῦ φησιν. ἰάκωβῳ τῷ δικαίῳ καὶ ἰωάννῃ καὶ πέτρῳ μετὰ τὴν ἀνάσασιν
» προέδωκε τιμὴν γνῶσιν ὁ κύριος. οὗτοι τοῖς λοιποῖς ἀποστόλοις προέδωκαν. οἱ δὲ λοιποὶ
» ἀπόστολοι, τοῖς ἑβδομήκοντα, ὧν εἷς ἦν βαρνάβας. δύο δὲ γεγόνασιν ἰάκωβοι, εἷς
» ὁ δίκαιος, ὁ καθὰ τοῦ περιπλάκτου κρημνοῦ ὑποβληθείς, καὶ ὑπὸ γναφέως ξύλῳ πληγὴς εἰς θάνατον.
» ἕτερος δὲ ὁ κατακρημνισθείς. αὐτὸς δὲ τοῦ δικαίου καὶ ὁ παῦλος μνημονεύει γράφων. ἕτε-

ρον δὲ

ρην δὲ ὧν ἀποστόλων οὐκ εἶδον, εἰ μὴ ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ κυρίου. ἐν τούτοις καὶ τὰ ἱστορούμενα περὶ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου βασιλέα τέλος ἐπιβαίνειν ἐποιήσατο. ὁ γοῦν Ἰωνᾶς τὸν Θαλδαῖον κινήσας ἡδέως ὅτι τὸ ἔδεσμα κήρυκα καὶ διαγγελέα τοῦ τοῦ χριστοῦ διδασκαλίας ἐκπέμπει, ὡς ἀπὸ τῆς ἀρετείσης αὐτῷ γραφῆς, μικρῷ πρόσθεν ἐδηλώσαμεν. ὁ δὲ, τοῖς τόποις ὑπισχνούμενος, τὸν τῆς ἀγαθοεργοῦ ἰάσεως τοῦ χριστοῦ λόγῳ, καὶ τοῖς αὐτοῦ πράξεσι τοῖς τῶν Ἰωνᾶ δόξοις ἐκπλήττει ἱκανῶς τὰ αὐτοῦ τοῖς ἔργοις διαθείς, ὅτι σέβας ἀγαγὼν τὸ τοῦ χριστοῦ δυνάμεως, μαθητὰς τῆς σωτηρίου διδασκαλίας καλεσάμενος εἰσέπλευσεν εἰς ἣν ἡ πᾶσα ὧν ἐδεσηνῶν πόλις, τῇ τοῦ χριστοῦ προσφυόμενοι) προσηγορίᾳ, ὃ ὅλυμπον ὑπερφερομένη δεῖγμα, τοῦ Ἰησοῦ ἡμῶν καὶ εἰς αὐτοὺς ἐνεργείας. καὶ ταῦτα μὲν ὡς ὀξ ἀρχαίων ἱστορίας εἰρήσθω. μείωμαι δ' αὖθις ὅπως τὴν θείαν γραφήν. γενομένου δὴ τοῦ ὅτι τῇ τοῦ θεοῦ μυστηρίᾳ προφήτου καὶ μεγίστου πρὸς αὐλὸν ἰουδαίων χριστὸς Ἰησοῦς ἐν ἱεροσολύμοις ἐκκλησίας διωγμοῦ, πολλῶν τε ὧν μαθητῶν πλὴν ὀλίγων μόνων ὧν δώδεκα, φυγὰς τὴν ἰουδαίαν τε καὶ Σαμάρειαν διασπαρέντων, ἵνες, ὡς φησιν ἡ θεία γραφή, διῆλθον ἕως Φοινίκης καὶ κύπρου καὶ ἀντιοχείας, οὔπω μέν ἐθνεσιν οἷοίτε ἦσαν τὸ πίστεως μεταδιδόναι λόγου τολμᾶν. μόνοις δ' ἦσαν ἰουδαίοις καὶ ἡγγελμένον. τινὰ καῦλα δὲ παῦλος ὑμαήλ ὁ εἰσέπι ὕστερον τὴν ἐκκλησίαν κατ' οἴκους τῶν πιστῶν εἰσπορευόμενος, σύρων τε ἄνδρας καὶ γυναῖκας δὲ εἰς φυλακὴν παραδιδούς. ἀμὰ καὶ φίλιππος εἷς ὧν ἅμα σεφανῷ προχειρισθέντων εἰς τὴν διακονίαν, ἐν τοῖς διασπαρεῖσι γενόμενος, κάτεισιν εἰς τὴν Σαμάρειαν. θείας τε ἐμπλεως ὢν δυνάμεως, κηρύττει προφήτος τοῖς αὐλοῦ τὸν λόγον. τοσαύτη δ' αὐτῷ θεία ξυνήργει χάρις, ὡς δὲ σίμωνα τὸν μάγον μὴ πλείστων ἑτέρων ἀνδρῶν, τοῖς αὐτοῦ λόγοις ἡχθῆναι. ὅπερ τοσοῦτον δ' ὁ σίμων βεβουλημένος κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ὧν ἡ παλιμβύων ἐκφάτει γοητεία, ὡς τὸ μεγαλῶν αὐτὸν ἡγεῖσθαι εἶναι) δυνάμιν τε θεοῦ. τότε δ' οὖν καὶ οὗτος τὰς ἀπὸ τοῦ φιλίππου δυνάμεις θείας ἐλευμένας καταπλαγεὶς προσδοξοποιίας προσδυεῖ. καὶ μέχρι λουσθεὶς τὸ εἰς χριστὸν πίστιν καθυποκρίνεται. ὃ καὶ θαυμάζειν ἄξιον εἰς δοῦλον γινόμενον τοῖς ὧν ἑλὶ καὶ νῦν τὴν ἀπ' ἐκείνου μαρτυρίαν μεμιόνων αἵρεσιν. οἱ τῇ τοῦ σφῶν προπάτορος μεθόδῳ, τὸ ἐκκλησίαν λοιμώδεις καὶ ψωρηέας νόσου δίκην ἐπιδυόμενοι τὰ μέλη τὰ λυμαίνουσι) τοὺς, οἷς ἀναπομάξασθαι οἷοί τε δὺ εἶεν τὸ ἐν αὐτοῖς ἀποκεκρυμμένον δυσαλῆ καὶ χαλεπὸν ἰόν. ἤδη γέ τοι πλείστους τούτων ἀπεσθησε ὁποῖοί τινες εἶεν τὴν μοχθηρίαν ἐνόντες. ὥστε οὖν δὲ ὁ σίμων αὐτὸς προσέτι καταφωραθείς, ὅσον τὸ προσηκουσαν ἔπεσε δυμωρίαν. ἀλλὰ γὰρ εἰς αὔξησιν ὅσον μέραν προϊόντος τὰ σωτηρίου κηρύγματος, οἰκονομία τις ἦν ἀπὸ τῆς αἰθιόπων γῆς τὸ αὐλόθι βασιλίδος, καλὰ δὴ πάτειον ἔθος ἐπὶ γυναικὸς τοῦ ἔθνους εἰσέπι νῦν βασιλευομένου, δυνάστην. ὃν προῆλθεν ἐξ ἐθνῶν προσέτι φιλίππου δι' ὑπερφυείας τὰ τοῦ θείου λόγου ὄργια μεταχόντα, ὧν τε δὺ τὸ οἰκουμένῳ πιστῶν ἀπαρχὴν ἡμόμενον προῆλθεν καὶ ἐν λόγοις ὑπὸ τὸ πάτειον παλινοστήσαντα χῶν διαπεπλεύσαντος τὴν τοῦ ὧν ὅλων θεοῦ γνῶσιν, καὶ τὸ ζωοποιὸν εἰς δὺ θεόπτους τοῦ Ἰησοῦ ἡμῶν ὑπαδημίαν, ἔργῳ πληρωθείσης δι' αὐτοῦ, τὸ αἰθιοπία προφθάσαι χεῖρα αὐτῆς ὦ θεῷ, προεκτούσης προφητείας. ὑπὸ τούτοις παῦλος ὁ τὸ σκληρὸς σκεῦος, οὐκ ἐξ δὺ θεόπτων οὐδὲ δι' δὺ θεόπτων, δι' ἀποκαλύψεως δ' αὐτὸ ἐπιβὰς

χριστοῦ καὶ θεοῦ παῤῥησίᾳ τὸν ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, ἀποστόλου μαρτυροῦντος) δι' ὁπλασίας καὶ τὸ κατ' αὐτὸν ἀποκάλυψιν οὐρανίου φωνῆς, ἀξιωθέντος τῆς κλήσεως.

βζ Καὶ δὴ τῆς θεοδόξου τοῦ σωτῆρος ἡμῶν μαρτυρίας τὸ καὶ εἰς οὐρανοὺς ἀναληφθέντος τοῖς πλείοσιν ἤδη θεοειδοῦς καταφανοῦς, παλαιοῦ κεκραυγότος ἔθους τοῖς τῶν ἐθνῶν ἄρχουσι τὰ θεόδοτα σοφίσματα καινοτομούμενα, ὃ τῷ βασιλέων ἄρχοντι ὑπεκφεύγειν σημαίνων, ὡς μὴ δὲν αὐτὸν διαδιδράσκειν ὧν νομοθετοῦσι, τὰ περὶ τοῦ ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως τοῦ σωτῆρος λεγόμενα ἀποστόλων, εἰς πόλεις ἤδη καθ' ὅλης παλαιστίνης συγκομιζόμενα, πιλάτου ὑβρεῖσθαι βασιλέα κοινοῦται. ὡς τὰς τῶν ἀνδρῶν αὐτοῦ πυθομένῳ ἱερατείας, καὶ ὡς ὅτι μετ' ἀναστάσιν ἐκ νεκρῶν ἀναστάς, ἤδη θεὸς εἶναι) θεοῖς τοῖς πολλοῖς ἐπεπίστευτο. τὸ δὲ ὑβρίσαι ἀνένεγκεῖν μὲν τῇ συγκλήτῳ, ἐκείνῳ τὰ ἀπόφασθαι φασὶ τὸν λόγον, τῷ μὴ δοκεῖν, ὅτι μὴ πρότερον αὐτὴ τοῦτο δοκιμάσασα ἐκ παλαιοῦ νόμου κεκραγότος, μὴ δεῖν τινὰ θεοὺς ῥωμαίοις θεοποιεῖσθαι, μὴ οὐχὶ ψήφῳ καὶ δόγματι συγκλήτου, τῇ τῆς ἀληθείας, ὅτι μὴ ὑπὸ ἰησοῦ ἐξ ἀνθρώπων ὑπερίσεως τε καὶ συστάσεως, ἡ σωτήριος τοῦ θείου κηρύγματος ἐδείκνυτο διδασκαλία. ταύτης δ' οὖν ἀποφαινομένης τοῦ προσκεκλῆσθαι μὲν τὸν σωτῆρος ἡμῶν λόγον τὸ ῥωμαίων βουλῆς, τὸ ὑβρίσαι, ἐκ δὲ καὶ προεῖδεν εἶχε γνώμην, ἱκρήσθαι, μηδὲν ἄτοπον κατὰ τὸ τοῦ θείου διδασκαλίας ὑπονοῆσαι. ταῦτα περιττιανὸς τοῖς ῥωμαίων νόμοις ἠκριβωκὼς ἀνήρ, ταῖς ἐνόντα ἐνδόξοις, καὶ τῶν μάλιστα ὑπὸ ῥώμης λαμπρῶν, ἐν τῇ γραφείσῃ μὲν αὐτῷ τῇ ῥωμαίων φωνῇ, μεταβληθείσῃ δ' ὑπὸ τῶν ἑλλάδα γλῶτταν, ὑπὲρ

» χριστιανῶν ἀπολογίαν ἐνήσει καὶ λέξιν τοῦτον ἰσοῤῥοπον τῷ ῥητόν. ἵνα δὲ μὴ ἐκ τοῦ ψευ-

» σεως διαγεγράφθαι μοι ὧν τοιούτων νόμων, παλαιὸν ἐκ τοῦ δόγμα, μηδένα θεὸν ἀποδοθῆναι

» σιλέως καθιερωθῆναι, πρὶν ἀπὸ ἰησοῦ συγκλήτου δοκιμασθῆναι. μόρκος αἰμίλιος, ὕ-

» ιος μετ' ἴλιος εἰδύλου πεποίηκεν ἀγόρευσιν. καὶ τοῦτο μὲν ὑπὲρ τοῦ λόγου ἡμῶν πεποίηκε).

» ὅτι πρὸ ὑμῶν ἀνθρωπεία δοκιμῇ ἡ θεότης δίδοται). ἐὰν μὴ ἀνθρώπῳ θεὸς ἀρέσῃ,

» θεὸς οὐ γίνεται. οὕτως καλά γε τοῦτο ἀνθρώπων τοῦ ἴλεως εἶναι) μετεσχήκεν. ὑβρέως

» οὖν ἐφ' οὗ τὸ ὧν χριστιανῶν ὄνομα εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθεν, ἀπελθόντος αὐτοῦ ἐκ

» παλαιστίνης δὲ δόγματος τούτου εἰθὰ μετέπιπτεν ἤρξατο, τῇ συγκλήτῳ ἀνέκοινώσατο,

» δῆλος ὢν ἐκείνοις, ὡς ᾧ δόγματι ἀρέσκει). εἰ δὲ σύγκλητος ἐπεὶ οὐκ αὐτὴ δεδο-

» κιμάκει, ἀπώσατο· ὁ δή, ἐν τῇ αὐτῇ ἀποφάσει ἐμεῖν, ἀπειλήσας θάνατον τοῖς τῶν

» χριστιανῶν καθηγέταις, τὸ οὐρανίου μετανοίας κατ' οἰκονομίαν τοῦτ' αὐτοῦ μετὸς

νοῦ βασιλεύσης, ὡς ἀν ἀπόδοσις ἀρχαῖς ἔχων ὁ τοῦ διαλεκτὸν λόγος, πολ-

γζ λαχόσε γῆς διασπάρη. Οὕτω δῆλα συμφανῶς δυνάμει τῆς ἐνεργείας, ἀ θεόθεν οἱ ἁγίου βολῇ, τὸ σύμπαν οἰκουμένου ὁ σωτήριος καθυπηγάζετο λόγος, αὐτίκα τὸ θείας ἐπομένως γραφῆς, ὅτι πᾶσαν μετρεῖ τὴν γῆν ὁ φθόγγος ὧν ἀποστόλων διαγγελιῶν αὐτῆς καὶ ἀποστόλων εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν. καὶ δῆλα δὴ πάσας πόλεις τε καὶ κώμας, πληθύσης ἄγωνος δίκην, μυριάνδροι καὶ πάμπληθεῖς ἀθρόως ἐκκλησίαι σύνεστήκεσαν. οἵ τε ἐκ πρεσβυτέρων διαδοχῆς καὶ τὸ μὲν ἓν πλανῆς, παλαιᾷ νόσῳ δεισιδαιμονίας εἰδώλων τὰς ψυχὰς πεπεδημένοι, πρὸς ἰησοῦ δὲ χριστοῦ θεοῦ διὰ τῶν φοιτητῶν αὐτοῦ διδασκαλίας τε ὁμοῦ καὶ θεοδοξοποιίας, ὡς ἂν δεινῶν δεσμῶν ἀπηλλαγμένοι, εἱρμοῦ τε χαλεπωτάτων λύσιν εὑρόμενοι, πάσης μὲν δαιμονικῆς καλεπωτέρων πολυθείας. ἕνα δὲ μόνον εἶναι θεὸν

ὁμολογοῦν

ὡμολόγουν τὸν τῶν συμπάντων δημιουργόν. τοῦτον δὲ αὐτὸν θεσμοῖς δικαίοις εὐσεβῶς δι' ἐνθέου καὶ σώφρονος θρησκείας τὸν ἴσον τῶν ἡμῶν ὡς τῶν ἀνθρώπων βίῳ καθαπαρείσης ἐγέραιρον. ἀλλὰ γὰρ τὰ χάριτος ἤδη τῆς θείας καὶ ὑπὲρ τὰ λοιπὰ χεομένης ἔθνη, καὶ τοσοῦτον μὲν τῷ τῶν παλαιστινῶν καμπάρδαν κορυφαίου σεσὼ ὅλῳ ὡς οἴκῳ δι' ὑπερφυοῦς θεοπρεπείας τὸ πᾶσον, τὸν ἐς χειρὸν πίστιν καθαδόξαμένου, πλείστων τε καὶ δίκαιον ἐπ' ἀνδρικοῦς ζηλώνων, οἷς οἱ κατ' αὐτὸν θεοφόρου διωγμὸν ἅπαντες ἐκήρυξαν, ἀνθούσης ἀρετῆς καὶ πληθούσης τὰ κατ' ἀνδρόπαν ἐκκλησίας, ἐν ταὐτῷ τ' ὑπερφόνιον πλείστων ὅσων ὧν τε ἀπὸ ἱεροσκεύμων θεοφιλῶν, καὶ σεσὼ αὐτοῖς βαρνάβα καὶ παύλου. ἑτέρου τε πλήθους ὑπὸ τούτοις ἀδελφῶν, λέ χειστιανῶν θεοσηφεία τὸ θεῖον αὐτὸν ὡς ἂν ἀπ' ἀθανάτου καὶ γονίμου γῆς ἀναδιδόν. ὁ ἅγιος μὲν εἷς τῶν σωτόνιων αὐτοῖς θεοφιλῶν, θεὸν δὲ μηδὲν ἕσεσθαι λιμὸν θαπίζει. παῦλος γὰρ καὶ βαρνάβας, ἐξυπηρετησόμενοι τῇ τῶν ἀδελφῶν προθυμίᾳ ἀφικνοῦνται. ϛζ

Τιβέριος μὲν οὖν, ἀμφὶ τὰ δύο καὶ εἴκοσι βασιλεύσας ἔτη, τελευτᾷ. μετ' ὀλίγον γαΐου τὴν ἡγεμονίαν προλαβών, αὐτίκα τῆς ἰουδαίων ἀρχῆς ἀγρίππα ὁ ἀφέλημα θεοτίμητον, βασιλέα καθαστήσας αὐτὸν τῆς τε φιλίππου καὶ τῆς λυσανίου τετραρχίας. θεὸς αἷς μετ' οὐ πολὺ χρόνον αὐτῷ καὶ τὴν λυσανίου τετραρχίαν προσδίδωσιν, αἰτίῳ φυγῆς τὴν ἡρῴδου καθακρίνας, ὃς δὴ ἰδίῳ ὁ κατ' ὀλίγον παθὼν σωτῆρος σεσὼ καὶ τῆ γυναικὶ ἡρωδιάδι, πλείστων ἕνεκα ζημιώσας αἰτιῶν. μάρτυς ἰώσηπος καὶ τοῦτον. κατ' δὴ τοῦτον, φίλων ἐγνωείζετο. πλείστοις δὲ οὐ μόνον ὧν ἠμέτερον, ἀλλὰ καὶ ἰδίων ἀπὸ τῆς ἔξωθεν ὁρμωμένων παιδείας ὑπισημότατος. ὃ μὲν οὖν ἥλιος ἀνέκαθεν ἑβραῖος ἰών, ὧν δὴ ἐπ' ἀνεξανδρίας ἐν τέλει διαφανῶν, οὐδενὸς χείρων. θεῖα δὲ καὶ πάτεια μαθήματα, ὅσον τὲ ἐς πηλίκον ἰσενηνεκται πόνον, ἔργῳ πᾶσι δῆλος. καὶ θεῖα φιλόσοφα καὶ ἡδυθεῖα τῆς ἔξωθεν παιδείας ὅσα ἰών, οὐδὲν δεῖ λέγειν. ὅτε καὶ μάλιστα τὴν κατ' πλάτωνα ἐς πυθαγόραν ἐζηλωκὼς ἀγωγὴν, διενεγκεῖν ἀποφῶσας τοὺς καθ' ἑαυτὸν ἰσορᾶται. Καὶ δὴ τὰ κατ' γάϊον οὕτως ἰουδαίοις συμ ἐζ
βαίνει πένθε βιβλίοις θεοδίδωσι, ὁμοῦ τὴν γαΐου διδξιὰν φρονοβλαβίαν, ὡς θεὸν ἑαυτὸν ἀναγορεύσαντος, καὶ μυεῖα θεὶ τὴν ἀρχὴν ἀνυβρεισθῶς, βαΐς τε κατ' αὐτὸν ἰουδαίων βλαπτωείας, καὶ ἰὼ αὐτὸς φίλων σφᾶς ἀμῆ ὑπὸ τῆς ῥωμαίων πόλεως ὑπὲρ ὧν κατ' τὴν διδξιὰν δόρκαν ὁμοεθνῶν ἐποιήσατο θρεσκείαν. ὅπως δὲ ὑπὸ τὸν γαΐου καθασὰς ὑπὲρ τῶν πατείων νόμων, οὐδὲν πλέον γλῶσσος καὶ διασυρμῶν ἀπηνέγκατο, μικροῦ δεῖν καὶ τὸν θεὶ τῆς ζωῆς ἀνατλὰς κίνδυνον. μέμνηται δὲ τούτων ἰώσηπος ἐν ὀκτωκαιδεκάτῳ τῆς ἀρχαιολογίας, κατ' λέξιν ταῦτα γεγράφων. καὶ δὴ
» σάσεως ἐν ἀλεξανδρείᾳ γενομένης ἰουδαίων τε οἱ ἐνοικοῦσι καὶ ἕλλησιν, βῆς ἀφ' ἑ-
» κατέρας τῆς σάσεως θρεσβευταὶ αἱρεθέντες, πρὸς ὡς τὸν γαΐον. καὶ ἰὼν δὲ ὧν ἀγε-
» ξανδρέων θρεσβευτὴς εἷς ἀπίων, ὃς πολλὰ βῆς τοὺς ἰουδαίους ἐλασφήμησε, καὶ τε
» λέγων, καὶ ὡς τῶν κατ' αἴγυπτον ἀμῶν θεωρῶεν. πόλεων γοῦν, ὅσαι τῆ ῥωμαίων ἀρχῆ
» ὑποτέτακται εἰσὶν, βωμοὺς τῷ γαΐῳ καὶ ναοὺς ἱδρυμένους, βαΐς καὶ ἄλλα ἐν πᾶσιν αὐτὸν ὡς
» ἂν τοὺς θεοὺς δεχομένων, μόνον τοῦτόδε ἀδόξον ἀγεῖας καὶ ἀνδριᾶσιν ἡμᾶν, καὶ ὄρκιον
» αὐτοῦ τὸ ὄνομα ποιᾶσας. πολλὰ δὲ καὶ χαλεπὰ ἀπίωνος ἀρκτόπους ὑφ' ὧν ἀρθῆναι
» ἀπέτυχε τὸν γαΐον. εἰκὸς ἰὼν, φίλων ὁ θεοσεβὴς ὢν ἰουδαίων τῆς θρεσκείας, καὶ ἀνὴρ

τὰ πηλία ἐνδοξος, δηλ ξ δύδρα τε τῦ ἀλαβαρχου ἀδελφὸς ὢν, καὶ φιλοσοφίας σὺν ἄπειρος, οἷος τε ἦν ἐπ' ἀπολογία χωρῆν τῶν καθηρημένων. Δι' ακλείδη δ' αὐτὸν γαῖος κελεύσας σὺν ποδὼν ἀπελθεῖν, ἀειοργῆς τ' ὢν, φανερὸς ἦν ἐργασόμενος ἃ δεινὸν αὐτοῖς. ὁ δ' φίλων ἔξεστι ἀειβεισμῷ, καὶ φησὶ τοὺς ἰουδαίους οἱ ἀεὶ αὐτὸν ἦ ᾖ, ὡς χρὴ δαρῆναι, γαίου μὲν αὐτοῖς ὠργισμένου, ἔργῳ δὲ ἤδη τὸν θεὸν δῆλα πρεξάμενος. ταῦτα ὁ ἰώσηπος. καὶ αὖθις δ' ὁ φίλων ἐν ᾗ ζωνέγραψε πρεσβεία, τὰ κτ' μέρος ἀκριβῶς ὧν τότ' προαιρέμενος αὐτῷ δηλοῖ. ὧν τὰ πλεῖστα πρὸς ὀκταῦια μόνα προσδιήσομαι, δι' ὧν τοῖς σπουδαίοις προφανὴς γνώσῃ δήλωσις τῶν ἅμα δὲ καὶ σὺν εἰς μακρὸν ὧν κτ' χειροῦ δεδιηγημένων ἕνεκ' ἰουδαίοις συμβεβηκότων. προῆγον δὴ οὖν κτ' ἀβέεσιον, ὅτι μὲν τ' ῥωμαίων πόλεως ἴσορρ σπουδὴν τ' τότ' προσβασιλεῖ πολλὰ δωυάμενον, ἔχθραν τε πρὸς ἔθνος ἀπολέσαι πεποιῆσθαι σφοδρῶ. ὅτι δ' τ' ἰουδαίας πιλᾶτον καθ' ὃν τὰ πρὸ τὴν σωτῆρα δεδιηγημένα, πρὸ δὲ ἐν ἱεροσολύμοις ἔθι τότ' ζωγεσὼ ἱερὸν, ὅτι χρήσιμά τι προσβὰ τὸ ἰουδαίοις ἔχον, τὰ μέγιστα αὐτοῖς δυσαλαράξαι.

ξζ Μετὰ δ' τὴν ἀβεείου τελευτὴν, γαίου τ' ἀρχὴν πρόφασις, πολλὰ μὲν φ πολλοῖς καὶ δῆλα συνβεῖσαι μυεῖα, πηγῶν δὲ μάλιστα δ' πρὸ ἰσδαίων ἔθνος δ' σμικρὰ καταβλάψαι. ἃ καὶ ἐν βραχεῖ πρέσει δι' ὧν αὐτ' καταμαθὴν φωνῶν. ἐναῖς κτ' λέξιν ταῦτα γράφ. τοσαύτη μὲν ἦν ἡ γαίου πρὸς τὸ ἦθος δυσμαλία πρὸς ἀπάντας, διαφερόντως δ' πρὸς τὸ ὧν ἰουδαίων γένος, ᾧ χαλεπῶς ἀπειθόμενος τὰς μὲν ἐν τ' δήλαις πόλεσι προσευκὰς, ἀπὸ ὧν κατ' δικὴν δυσφαν ἀρξάμενος σφέλεεί(ξ), καὶ ἁπλῆσας ἐκόνων καὶ δυδρϊάντων τ' ἰδίας μορφῆς. ὁ γὰρ ἕλεγον δυαλιθένων ἐφίεις, αὖθις ἱδρύετο δυνάμει. τ' δ' ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει νεῶν ὃς λοιπὸς ἦν ἄφαυστος, ἀσυλίας ἠξιωμένῃ τ' πάσης, μᾶλλον μίζετο, καὶ μελεκμάλιζεν ὡς οἰκεῖον ἱερὸν, ἵνα διὸς ὀπτανοῖς, νέου χειμαλίζη γαίῳ. μυεῖα μὲν ἦν δῆμα δεινὰ καὶ πέρα πάσης διηγήσεως, ὁ αὖθις κτ' τ' ἀγεξανδρέαν συμβεβηκότα ἰουδαίοις, ὅτι δ' δηλουμένου ἐν δουλέρῳ συγγράμματι ᾧ ἐπέγραψε τοῖς ἀρετῶν, ἱστορῆ. ζωνάδη δ' αὐτῷ καὶ ὁ ἰώσηπος ὁμοίως ἀπὸ ὧν πιλάτου χρόνων ἕως κτ' τ' σωτῆρος ἡμῶν τελευτηθέντων, ἃς κτ' πάντος τοῦ ἔθνους ἀναρξαμένης συμφορᾶς. ἄκουε δ' οὖν οἷα καὶ αὖθις ἐν δουλέρῳ τῶν ἰουδαϊκοῦ πολέμου αὐτῆς συλλαβῆς δηλοῖ λέγων. πεμφθὴς γὰρ ὑφ' ἰουδαίων ὅτι-θεος τότε ἀβεείου πιλάτου, νύκτωρ κεκαλυμμένους ὑφ' ἱεροσόλυμα πρόφασκομίζῃ τὰς καθαρὸς ἐκόνας. σημαίας καλοῦσι. τοῦτο μὲν ἡμέραν μεγίστην παραχωρεῖν γρᾶφε τοῖς ἰουδαίοις. οἱ γὰρ ἐκλεῖς, πρὸς τὸν ὄψιν ἐξεπλάγησαν. ὡς πεπαιδευμένων αὐτοῖς ἐν νόμων. ὅθεν γὰρ ἀξιῶσιν ἐν τῇ πόλει δείκηλον ἱδρυθῆναι. ταῦτα γὰρ συγκρίνας τῇ ὧν ἀναλείων γραφῇ, εἴσῃ ὡς ὀκταῦια μακρὰν αὐτοῖς μεμῆνθαι. ἐν ἔρρηξαν ἐπ' αὐτὸν πιλάτου φωνῶν. δι' ἧς ὀκταῦιον ἡμόνον ἔχειν ὑπερβόων καίσαρα βασιλέα. εἶτα δ' καὶ δῆλα ἐξῆς ὁ αὖθις συγγραφεὺς ἴσορρ μετελθεῖν αὐτοῖς συμφορὰν ἐν τούτοις. μετ' δ' ταῦτα, παραχωρῶ ἑτέραν ἐκείνῃ. τ' ἱερὸν θησαυρὸν, καθῆσθαι δὲ χορὸν ἄς, φ καταγωγὴν ὑδάτων ἐξαναλίσκων. καθηκὲ δὲ ἀπὸ τεσσαρακοσίων σταδίων. πρὸς τοῦτο δ' πλήθους ἀγωνάκλησις ὧν. καὶ τοῦ πιλάτου πρόνοος φ ἱεροσόλυμα, πρισάντες ἅμα καλεβόων. ὁ δὲ, προῃδὴ γὰρ αὐτῶν τ' παραχωρῶ, καὶ τῷ πλήθη τοὺς στρωτιώτας ἀνόπλους ἵεσθαι ἐκέλευσε μίξας. καὶ ξίφη μὴ

φάμ χ̄ρ̄ή(σα)ς κωλύσας, ξύλοις ὑ̄ παίειν τοὺς κεκραγότας ἐξεκέλευσάμ̄ν, σιώπημα δίδωσιν ἀπὸ τ̄ῦ βήματος. Ἰουδαίων ὑ̄ οἱ ἄπιστοι, πολλοὶ μ̄ὲν ἀπὸ τ̄ῶν πλησίον, πολλοὶ ὑ̄ καὶ ἀπὸ σφῶν αὐτῶν ἐν τῇ φυγῇ καὶ ἀποπαλαιηθέντες ἀπώλοντο, ὡς ἐς ὑ̄ τ̄ὴν συμφορὰν τ̄ῶν ἀνηρημένων καὶ ἀπολομένων ὁ πλῆθος ἐσιώπησεν. ὅτι τούτοις μυρίας ἀφ' ἑαυτ̄ῶν ἱερεσκεύμοις κεχινημένας νεωτερο̄ποιίας ὁ αὐτ̄ὸς ἐμφανὴς, πρ̄ίσας, ὡς οὐδαμ̄οῦ ἔξ ἐκείνου διέλιπον τὴν τε πόλιν καὶ τ̄ὴν Ἰουδαίαν ἅπασ̄ς ταραχαὶ καὶ πόλεμοι, καὶ κακ̄ῶν ἐπάλληλοι μηχαναὶ, εἰσόλε ὃ πανύσαλον ἐπ' οὐρανίαν αὐτοῖς μετῆλθε πολυορκία. Ἰουδαίους μ̄ὲν οὖν ὧν χ̄ρ̄ὴ δεῖσαι πεπαιδεύκασι, ταῦτα πᾶσ̄ι ἐκ τ̄ῆς θείας μελλήσ̄ης δίκης.

Οὐκ ἀγνοῶ ὑ̄ ἄξιον, ὡς ἐν αὐτ̄ῷ ἐκεῖνον τ̄ὸν ὅτι τ̄ῶν βλητ̄ῶν πλάτανον χ̄ρ̄ὴ γαῖον, οὗ τοῖς χρόνοις διέξιμεν, τοσαύτας ὠδῖνας ἐπεσεῖν καὶ ἐκ λόγος συμφορᾶς, ὡς ἐξ ἀνάγκης φονεύσιν ἑαῡῖς καὶ ὑ̄μᾶς αὐτ̄ὸς ἀφεῖναι ἡμέας, τ̄ὰ θείας ὡς ἔοικε δίκης ἐκ εἰς μακρὰν αὐτ̄ὸν μετ̄ῳδούσης. ἰσορροσιν ἡμῶν οἱ θεὰς ὀλυμπιάδας ἅμα τοῖς χ̄ρ̄όνοις πεπαλαιωμένοις δυναστάφυλες.

Ἀλλὰ γὰρ οὐδὲ ὅλοις ἑπτάφασιν ἔτεσι τ̄ὴν ἀρχὴν καταφρονᾶ, κλαύδιος αὐτοκρατ̄ῶρ διαδέχε̄ται. καὶ ὃν μὲν τρόπον τ̄ῶν οἰκουμένων πέσθμιος, τοῦτο ὑ̄ μὲν οἱ πρ̄ῶτ̄ον καὶ ἡμᾶς λόγου συλλαφθὲς τ̄ὸ αὐτῶν ἰσοείαις πρ̄έδοσ̄ι, ἡ χ̄ρ̄ὰ τὰς παλαίστ̄ας ὧν ἀποστόλων ἀγάθου παραφήτου παῖ̄ς μνήμην ἔσεσθαι λιμὸν ἐφ' ὅλῃ τ̄ὴν οἰκουμένην, πέρας ἔλαβε παρρήσις. τ̄ὸν ὑ̄ χ̄ρ̄ὸνον κλαύδιον λιμὸν ὑπισημήνασ̄ι ἐν τ̄αῖς παλαίστ̄αις λουκᾶς, ἱστορήσας τὲ ὡς ἄρα Δι' παύλου καὶ βαρνάβα οἱ χ̄ρ̄ὴ ἀντιόχειαν ἀδελφοὶ τοῖς κατὰ τ̄ὴν Ἰουδαί̄ν ἐξ ὧν ἕκασος ηὐπορ̄ῆ διαπεμψάμενοι εἰσαμ, ὑπιφέρε λέγων.

Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν, δῆλον δ' ὅτι τὸν ὑπὲ κλαυδίου, ἐπέβαλεν ἡρῴδης ὁ βασιλεὺς τὰς χεῖρας κακῶσαί τινας τ̄ῶν ἀπὸ τ̄ῆς ἐκκλησίας· ἀνεῖλε δὲ Ἰάκωβον τ̄ὸν ἀδελφὸν Ἰωάννου μαχαίρᾳ. πρὸ τούτου δ' ὁ κλήρονομος τοῦ Ἰακώβου, χ̄ρ̄ὴ ἰσορροπίαν μνήμης ἀξίαν ἐν τ̄ῇ ὧν ὑποδυπώσεων ἑβδόμῃ ᾠδαλίθῃ). ὡς ἐκ ᾠδαδόσεως τ̄ῶν πρὸ αὐτοῦ φάσκων. Ὅτι δὴ ὁ εἰς ἀγαγὼν αὐτὸν εἰς δικαστήριον, μυρίσασθαι αὐτὸν ἰδὼν, κινηθεὶς ὡμολόγησεν ἐν̄ χ̄ρ̄ὴ αὐτὸς ἑαυτ̄ὸν χριστιανόν. ἀναπέφηνε οὕτω ἅμφω φησὶ, χ̄ρ̄ὴ καθ' ὁδὸν ἠξίωσεν ἀφεθῆναι αὐτῷ· ἐκ τοῦ Ἰακώβου. ὁ δὲ, ὁλίγον σκεψάμ̄ενος, εἰρήνη σοι εἶπε, χ̄ρ̄ὴ κατεφίλησεν αὐτ̄όν. καὶ οὕτως ἀμφότεροι ὁμοῦ ἀναφανήσ̄ονται. Τὸ δ' ἐπὶ δῆλα, ὡς φησιν ἡ θεία γραφὴ, ἰδὼν ἡρῴδης ὅτι τ̄ῇ τοῦ Ἰακώβου ἀναιρέσ̄ει πρὸς ἡδονὴν γεγονὸς τὸ πρ̄οσαχθὲν τοῖς Ἰουδαίοις, ὑπιτίθε̄ται καὶ πέτρῳ. δεσμοῖς τε αὐτὸν παραδοὺς, ὅσον οὔπω χ̄ρ̄ὴ τὸν κατ' αὐτ̄ὸν φόνον ἀνήργησεν ἀν̄, εἰ μὴ Δι' ἀγγέλου ὑπιφανέντος ὑπισάντος αὐτῷ νύκτωρ ἀπέλυσε θαυμαδίζως ὧν εἰρημένων ἀπαλλαγεὶς, ὅτι τὴν τοῦ κηρύγματος ἀφέσ̄ιν διακονίαν. καὶ τὰ μ̄ὲ χ̄ρ̄ὴ πέρσον οὕτως εἶχεν οἰκονομίας.

Τὰ ὑ̄ τ̄ὰ καθ' ὧν ἀποστόλων ἐνεχρήσεως τ̄ῷ βασιλέως, οὐκέτ' ἀνασοβῆς εἶχε. ἅμα γὰρ αὐτὸν ὁ τ̄ῆς ἀγάθου δίκης ὑμνῳδὸς Δι' ἀκόνος μετὴς πρ̄ὸ αὐλίκα μ̄ὴ τὴν ὧν ἀποστόλων ὑπιουχὶν, ὡς χ̄ρ̄ὴ ἡ ὧν πρ̄οσέξεων ἰσορ̄ῆ γραφὴ, ὁρμήσασθαι μὴ ὑπὲ τ̄ὴν καθέδραν, ἐν ὑπισήμῳ δ' ἐσθῆτι, ὑψηλὸν τ̄ὲ πρ̄ὸ βήματος δημηγορήσασθαι. τοῦ δὲ δήμου πανταχ̄ὸς ἐπιφημήσαντος ὑπὲ τ̄ῇ δημηγορίᾳ ὡς ὑπὲ φωνῇ θεοῦ καὶ ὐκ ἀνθρώπου, παραχρ̄ῆμα ὀλόμον παλαίξας αὐτὸν ἀγγέλον κυρίᾳ ἰσορ̄ῆ. ἐμὸμὸν τε σκωληκόβρω-

τον ἐκφύξαι. Θαυμάσαι δ' ἄξιον, τὸ τοῦτο τὴν θείαν γραφὴν καὶ ἐν ἴσῳ δεδοξάσθαι συμφωνίας, τὴν τοῦ ἰωσήπου ἰσοτιμίαν. καθ' ὃν μὲν γὰρ ὅπου μυρίους τῇ ἀληθείᾳ δῆλός ἐστιν ἐν τῷ τῆς ἀρχαιολογίας συντεταχὼς δεκάτῳ, ἔνθα αὐτοῖς γράμμασιν ὧδέ πως τὸ θαῦμα διηγεῖται. τεῖλον δ' ἕτος αὐτῷ βασιλεύοντι τῆς ὅλης ἰουδαίας πεπληρῶτο, καὶ πρὶν εἰς πόλιν καὶ ἕδραν, ἢ τοτοῦτερον τράλλωνος πύργος ἐκαθέζετο. συνέβαινε δ' ἐν ταύτῃ θεωρίας εἰς τὴν καίσαρος ὑμνῳδίαν, ἐπὶ τῆς ἐκείνου σωτηρίας ἑορτὴν τινα τοῦτον ὅπου ἁθροίζεσθαι. καὶ πρὸ αὐτοῦ ἡ θεσιτῶν ἐπὶ τὴν ἐπαρχίαν ἐν ἴσῳ καὶ τοσουτοκότων εἰς ἀξίαν πλῆθος. δὴ τέρα ὁ τῶν θεωρῶν ἡμέρα, σχολὴν ἐνδυσάμενος ἐξ ἀργύρου πεποιημένῃ πᾶσαν ὡς θαυμάσιον ὑφὴν εἰσῆλθεν εἰς τὸ θέατρον ἀρχομένης ἡμέρας. ἔνθα τὸ πρῶτον ὧν ἡλιακῶν ἀκτίνων βολαῖς ὁ ἀργυρος καταγαθεὶς, θαυμασίως ἀπέστιλβε, μυρμήκων τε φοβερὸν καὶ τοῖς εἰς αὐτὸν ἐπενίζουσι φεικτῶδες. δηὐθὺς οἱ κόλακες ἅτε οὐδὲ ἐκείνῳ τοσοῦτος ἀγαθοῦ δαίμων ἐνοικεῖ, φωνὰς ἐνεδίδοσαν, θεὸν τοσοῦτον ἐπιλέγοντες. εἰ καὶ μέχρι νῦν ὡς ἄνθρωπον ἐφοβήθημεν, ἀλλά γε τοῦ λοιποῦ κρεῖττονά σε θνητῆς φύσεως ὁμολογοῦμεν. οὐκ ἐπέπληξε τούτοις ὁ βασιλεὺς, οὐδὲ τὴν κολακείαν ἀσεβοῦσαν ἀπετείνατο. δυακύψας δὲ μετὰ ὀλίγον, τὴν ἑαυτοῦ κεφαλὴν ὑπερκαθεζόμενον εἶδεν ἄγγελον· τοῦτον δηὐθὺς ἐνόησε κακὸν εἰς αἴτιον, τὸ καὶ πολὺ ὧν ἀναθῶν γλυκύμενον, καὶ διακαρσίον ἔσχεν ὀδυνῶν, ἀθρόον δ' αὐτῷ τὴν κοιλίας τοσοῦτον ἄγημα, μὴ σφοδρότητος ἀρξάμενον. ἀναθεωρῶν οὖν τοὺς φίλους, ὁ θεὸς ὑμῖν ἐγὼ, φησιν, εἰδὴ καταστρέφειν ἐπιτάπομαι τὸν βίον. τοῦδε χρῆμα τῆς εἰμαρμένης τὰς ἀρὰς μου καλεφευσμένας ἐλέγχουσης. ὁ κληθεὶς ἀθάνατος ὑφ' ὑμῶν, ἤδη θανεῖν ἀπάγομαι. δεκτέον δὲ τὰ πεπρωμένα ἢ θεὸς βεβούλη· καὶ γὰ βεβιώκαμεν, οὐδαμῆ φαύλως, ἀλλ' ὅπη τὴν μακαριζομένης μακαριότητος. ταῦτα ὁ λέγων, ὅπη τάσδε τῆς ὀδύνης κάλεπον ἔστο. μὴ κοινὸς οὖν εἰς τὸ βασίλειον ἐκομίσθη, καὶ διῆξε λόγος εἰς πόλεις, ὡς ἔχοι τὰ τεθνεῶτα πρὸς πάσι μετ' ὀλίγον, ἡ πληθὺς δ' αὐλικὰ συνηγμένη καὶ παισὶν ὅπη σάκκον καθεσθεῖσα ὡς πατρίῳ νόμῳ, τὸν θεὸν ἱκέτευον ὑπὲρ τοῦ βασιλέως. οἰμωγῆς τε πανταχοῦ ἦν ἀνάπλεως καὶ θρήνων. ὁ δὲ ὑψηλῷ δ' ὁ βασιλεὺς δωματίῳ κατακείμενος, καὶ κάλω βλέπων αὐλητὰς πρὸς πίτοντας, ἀδακρυς οὐδ' αὐτὸς ἐμοῦ. σιωπηθεὶς δ' ἐφ' ἡμέρας πέντε τῆς νόσου τροφὸς ἀγγήματι διεργασθεὶς, τὸν βίον καλέφρεψεν, ἀπὸ βασιλείας ἀγῶν πεντηκοστὸν ἔτος καὶ τέταρτον, τὸ δὲ βασιλέας ἕβδομον. τέσσαρας μὲν οὖν ὅπου γαίου καὶ ὀγδοήκοντα ἐβασίλευσεν ὁ παῦτος, τῆς φιλίππου μὲν ἡγεμονίας εἰς τετάρτην ἀρξας, ὧν τεταρτῳ δ' καὶ τὴν ἡρώδου προσηκόντως, τῆς δ' ὅπου λαῶν τὸ κλεινὸν καὶ ἄφθαρτος αὐθαιρεσίας. ταῦτα τὸν ἰώσηπον μὴ τῶν ἀλλων, τὰ θείας σωτηρίου γραφῆς ἀποθαυμάζω. τὸ δὲ τοῦ τῶν βασιλέως τοσοῦτον δόξαν ἔσπευδεν διαφωνεῖν, ἀλλ' ὅ γε χρόνος καὶ ἡ τοῦ ἄνθρωπος ἔνια δείκνυσιν, ἤτοι καθ' ὃ σφάλμα γραφικὸν ἀπηλλαγμένου τῶν ὀνόματος, ἢ καὶ διωνυμίας τοῦ αὐτὸν οἷα καὶ τοῦ πολλοὺς γεγονότος.

ιαʹ Ἐπεὶ δὲ πάλιν ὁ λουκᾶς ἐν ταῖς τοῦ ἄξεσιν εἰσάγει τὸν γαμαλιὴλ ἐν τῇ τοῦ τῶν ἀποστόλων σκέψει λέγοντα, ὡς πρὸ καὶ τὸν θευδοῦς μένου χρόνον ἀνέστη θευδᾶς, λέγων ἑαυτὸν εἶναί τινα ὃς καλεῖτο. καὶ πείθεσθαι ὅσοι ἐπείθοντο αὐτῷ διῃρέθη-

φέρε

σθμ, φέρε καὶ τὰ παρὰ τούτου παραθώμεθα τοῦ ἰωσήπου γραφῶν. ἱστορῶν οὖν
» αὖθις περὶ τῶν ἀρχαίως δεδηλωμένων αὐτῷ λόγων, αὐτὰ δὴ ταῦτα περὶ λέξιν. φάσκων δὲ
» τῆς ἰουδαίας ὑπεξεπεσόντος, γῆς τὸ μὲν πρῶτον ἰουδαῖος ὄνομα, πείσῃ τὸν πλῆθος
» ὄχλον ἀναλαβόντα τὰς κτήσεις ἐπεῖναι πρὸς τὸν ἰορδάνην ποταμὸν αὐτῷ, προφή-
» της γὰρ ἔλεγεν εἶναι καὶ πρὸς ταῦτα τὸν ποταμὸν χίσας, διοδὸν ἔφη παρέξειν αὐτοῖς
» ἐφ' ἁπλοῦ. καὶ ταῦτα λέγων, πολλοὺς ἠπάτησε. ἀμελῶς εἶχεν αὐτοὺς τῆς ἀφροσύνης
» ὁ ναὸς φάσκων, ἀλλ' ἐξέπεμψε πληθὺν ἱππέων ἐπ' αὐτοὺς, ἥτις ὑπιππεύσασα ἀ-
» προσδοκήτως αὐτοῖς, πολλοὺς μὲν ἀνεῖλε, πολλοὺς δ' ζῶντας ἔλαβεν. αὐτὸν τε τὸν ψευδῆ
» ζωγρήσασιν, ἀπολέμνυσιν αὐτῷ κεφαλὴν καὶ κομίζουσιν ἐς ἱεροσόλυμα. τούτοις
» ἐξῆς ὁ τῶν ῥωμαίων ἡγεμὼν πολὺν ὅμιλον ἀθροισθέντα, μνημονεύει ὧδέ πως.

» Ἐπὶ τούτοις γε καὶ τὸν μέγαν λιμὸν κατὰ τὸν ἰουδαϊκὸν πολέμου, καθ' ὃν καὶ 16ζ
» βασίλισσα ἑλένη πολλῶν χρημάτων ὠνησαμένη σῖτον ἀπὸ τῶν ἀγρῶν, διένειμε τοῖς
» ἀπορουμένοις. σύμφωνα δὲ ἀμοιβαῖα καὶ ταῦτα τῇ ὧν προέξεων τῶν ἀποστό-
λων γραφῇ παρεχούσῃ, ὡς ἄρα ὧν κατὰ μαθητῶν καθὼς διώρισε τις,
ὥστε ἕκαστος τῶν διακονίαν ἀποστεῖλαι τοῖς κατοικοῦσιν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ. ὃ καὶ ἐποίησε ἀ-
ποστείλασι πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους διὰ χειρὸς βαρνάβα καὶ παύλου. τὴν μέντοι ἑλέ-
νης ἵξιν δὴ δὲ ὁ συγγραφεὺς ἐποιήσατο μνήμην, εἰσέτι νῦν ἔτι λαμπρὰν διαφανῆ ἐν
πρώτοις δείκνυσθαι τὴν νῦν αἰλίας. ἣ δὴ ἀμφοτέρων ἐθνῶν αὖθις βασιλεύσασα
ἔμενε. Ἀλλὰ μὴν τῆς τοῦ σωτῆρος καὶ κύριον ἡμῶν ἰησοῦν χριστὸν τῆς πόλεως ἀν-
θρώπους ἤδη διαδεδομένης πίστεως, ὁ τῶν ἀνθρώπων πολέμιος σφίσιν, τὴν βα-
σιλεύουσαν πρώτην καταπάλαι πόλιν μηχανώμενος, ἐν ταῦτα σύμφωνα τοῖς πρόσθεν
δεδηλωμένοις ἄγει, καὶ δὴ τοῖς ἐν λέγχοις τοῦ δρὸς σὺν αἰσθήματος χαλεπότητος, πλείστοις
ὧν τὸ ῥώμην οἰκοῦσιν ὑπὸ τὸν πλοῦτον σφίσιν ἐξέλεγξε). δηλοῖ δὲ τοῦτο μεθ' ὑπολύ
ὧν ἀποστόλων ἐν ᾧ καθ' ἡμᾶς διατρέψας λόγῳ ἰουστῖνος. πρὸ ὀλίγου παρὰ τοῦ
καθ' ἡμᾶς δόγματος ἀπολογίᾳ γράφων, ὧδέ φησιν.

» Καὶ μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ κυρίου ἡμῶν εἰς οὐρανὸν, παρεβάλοντο οἱ δαίμονες ἀνθρώ- 17ζ
» πους ἑαυτοὺς λέγοντας εἶναι θεούς, οἷς οὐ μόνον οὐκ ἐπιτιμήθη ὑφ' ὑμῶν, ἀλλὰ καὶ
» ὑμῶν ἠξιώθησαν. σίμωνα μάγον, Σαμαρέα ὧν ἀπὸ κώμης λεγομένης γίττων,
» ὃς ἐπὶ κλαυδίου καίσαρος ἀφ' ἧς ὧν ἐνεργουμένων δαιμόνων τέχνης δυνάμεις
» μαγικὰς ποιήσας ἐπὶ τῆς πόλεως ὑμῶν τῆς βασιλίδι ῥώμῃ, θεὸς ἐνομίσθη, καὶ ἀνδρι-
» άντι παρ' ὑμῖν ὡς θεὸς ἐτιμήθη ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ ποταμοῦ μεταξὺ ὧν δύο γεφυρῶν,
» ἔχων ἐπιγραφὴν ῥωμαϊκὴν, ταύτην, σίμωνι δέῳ σάγκτῳ, ὅπερ ἐστὶ σίμωνι τῷ ἁ-
» γίῳ. καὶ σχεδὸν μὲν πάντες Σαμαρεῖς, ὀλίγοι δέ τινες ἐν ἄλλοις ἔθνεσιν ὡς τὸν πρῶτον θεὸν
» ὑπάρχοντα ὁμολογοῦντες προσκυνοῦσι. καὶ ἑλένην τινὰ συμπεριφοροῦσαν αὐτῷ κατ-
» ὑπάρχουσαν δὲ καὶ ἐφεδρεύουσαν ὑπὸ τέλους σαθεῖσαν ἐν τύρῳ τῆς φοινίκης, τὴν ἀπ' αὐ-
» τοῦ πρώτην ἔννοιαν λεγούσης. ταῦτα μὲν ἐκεῖνος. ζηνᾶδα δ' αὖτε καὶ ὁ εἰρηναῖος ἐν
πρώτῳ τῶν πρὸς τὰς αἱρέσεις, ὁμοῦ τὰ πρὸ τοῦ δύο καὶ τὴν δωσοῖ δὲ μαφάν
αὖτε διδασκαλίαν ὑπογράφων ἐν ὑπὸ τοῦ πρόνος πρώτην δὲ εἶπε καλέ-
σαι, πρὸν τοῖς βουλομένοις, καὶ ὧν μετ' αὐτὴν κατὰ μέρος αἱρεσιαρχῶν τὰς ἀρχὰς
καὶ τοὺς βίους, καὶ ὧν ψευδῶν δογμάτων τὰς ὑποθέσεις, τά τε πᾶσιν αὐτοῖς ὑπιτείη-

δόγμα διαγνῶναι, ὃ κατ' ἐκεῖνον πρότερον τῇ δεδηλωμένῃ τοῦ εἰρηναίου προαιρέσει βέλτιον. πάσης μὲν οὖν ἀρχηγὸν αἱρέσεως, ψευδῶν τε καὶ σίμωνα πρῶτον καθηρέθη. ἐξ οὗ καὶ οἱ τὸν κατ' αὐτὸν μελετῶντες αἵρεσιν, τὸν ἐκεῖνα καὶ ἄλλα καθαρθέντα βίου ψεύδεσι πᾶσι βεβοημένην χειστιανῶν φιλοσοφίαν ὑποκρινόμενοι, ἧς μὲ ἔδοξαν ἀπαλλάττειν, ψευδεῖ τὰ εἴδωλα δυσδαιμονίας. ὁθὲν ἦπερ αὖθις ὑπολαμβάνουσι), καταπίπτοντες ὑπὸ γραφὰς εἰκόνας αὐτοῦ τε τοῦ σίμωνος καὶ τοῦ σὺν αὐτῷ δηλωθείσης ἑταίρας, θυμιάμασί τε καὶ θυσίαις καὶ σπονδαῖς τούτοις θρησκεύειν ὑπισχνοῦνται. τὰ δ' οὖν λοιπὰ αὐτοῖς ἀπορρητότερα, ὧν φασὶ τὸ ψεῦδος ἐπακούσασθαι, ἐκπλαγήσεσθε, καὶ καθ' ἃ περὶ αὐτοῖς λόγον ἐγράφομεν θαμβωθήσεσθε, θαμβοῦσι ὡς ἀληθῶς καὶ φρενῶν ἐκστάσεως καὶ μανίας ἐμπλεω τυγχάνοντα διαβόλου ὄντα, ὡς μὴ μόνον μὴ δυνατὰ εἶναι γραφῆναι, ἀλλ' οὐδὲ χείλεσιν αὐτὰ μόνον δι' ὑποβολὴν αἰσχρολογίας τε καὶ ἀρρητοποιΐας, ἀνδράσι σώφροσι λεχθῆναι. ὅ, τί ποτε γὰρ ἂν ὑπονοηθείη πονηρὸς αἰσχρὸν μᾶρων τέρας, τοῦτο πρὸ ὑποκύπτοντες ἡδονὴν μυσαρωτάτην αἵρεσιν, τὴν ἀθλίαις καὶ πονηροῖς ὡς ἀληθῶς καρδίαις συσκοτισθείσαις γυναιξὶ καταπαίζονται.

ιζ Τοιούτων κακῶν πατέρα καὶ δημιουργὸν τὸν σίμωνα κατ' ἐκεῖνο καιρὸν ὡς σαφὲς μέγα μεγάλων ἀνύπαρκτον τῶν θεσπεσίων ἀποστόλων δόξῃ ἐμιμεῖτο, ἡμισόκαλος δὲ τὸν ἀνθρώπων ὑπάρχων ἀληθείας πονηρᾷ δυνάμει ψευσάμενος. ὅμως δ' οὖν ἡ θεία καὶ ὑπερφυὴς χάρις, τοῖς αὐτοῖς σωτηρουμένη διακόνοις, δι' ἐπιφανείας αὐτῶν καὶ προνοίας ἀναπομπῇ, τὸ πονηροῦ τὸν φλόγα ἢ τάχος ἐσβέννυ, ταπεινοῦσα δι' αὐτῶν καὶ καθαιροῦσα πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ θεοῦ. διὸ δὴ, οὔτε σίμωνος οὔτε ἄλλου τοῦ ὧν τοιούτου φυέντων συγχρόνημά τι κατ' αὐτοὺς ἐκείνοις τοῖς ἀποστολικοῖς ὑστέρησε χρόνοις. ὑφηνίκα γὰρ καὶ ὑπερεῖχε τὰ πολλὰ τὸ θεῖον φέγγος, ὅ, τε λόγος αὐτὸς ὁ θεῖος ἀρχὴν θεόθεν ἀνθρώποις ἐπιλάμψας, ὑπὸ γῆς τε ἀκμάζων τοῖς ἰδίοις ἀποστόλοις ἐμπολιτευόμενος. αὐτίκα ὁ δηλωθεὶς χόρος ὥσπερ ὑπὸ θείας καὶ προαδόξου μυρμαρυγῆς τὰ τῆς διανοίας πλανᾶς ὁμμάτια, ὅτε πρότερον ὑπὸ τῆς ἰουδαίας ἐφ' οἷς ἐπονηρεύσατο πρὸς τὸ ἀποστόλου πρόσωπον καλεφωράθη, μεγίστην καὶ ὑπερφυῆ ἀπάρας πορείαν τὰ ἀπ' ἀνατολῶν ὑπὲρ δυσμὰς ὤχετο φεύγων. μόνως ταύτῃ βιωτὸν αὐτῷ νομίσαι εἶναι) οἰόμενος. ὑπιδὰς δ' τῆς ῥωμαίων πόλεως, ὑναισθόμενος αὐτῷ τὰ μεγάλα τε ἐφεδρεύσης ἐνταῦθα δυνάμεως, ἐν ὀλίγῳ τοσοῦτον τὰ τῆς ὑπογραφῆς ἴνυσο, ὡς δὲ ἀνδριάντος ἀναθέσθαι πρὸς ὧν τῆδε οἷα θεὸν τιμηθῆναι. Οὐ μὴν ἐς μακρὸν αὐτῷ ταῦτα προὐχώρει. πρὸς ἀποδιδράσκοντα ὑπὸ τὰ αὐτῆς κλαυδίου βασιλέως, τὴν πανάγαθος καὶ φιλανθρωπότατη τῶν ὅλων προνοία, τὸν καρτερὸν καὶ μέγαν ὧν ἀποστόλων, τὸν ἀρείῃς ἕνεκα λόγων τοιούτων ἀπάντων προήγορον πέτρον ὑπὸ τὸ ῥώμην, ὡς ὑπὸ τηλικοῦτον λυμεῶνα βίου χειραγωγεῖ. ὃς οἷά τις ὑμναγὸς τοῦ θεοῦ τραπεὶς τοῖς θείοις ὅπλοις φαεσιμβρότου, τὸ πολυθρύλητον ἐμπορείαν τε νοητοῦ φωτὸς ἐξ ἀνατολῶν τοῖς κατὰ δύσιν ἐκόμιζεν, φῶς αὐτὸ καὶ λόγον ψυχῶν σωτήριον, ὃ κήρυγμα τῆς ὧν ἁπάντων βασιλείας διαγγελιζόμενος. οὕτω δ' οὖν ὑπεδημήσατο αὐτοῖς τοῦ θείου λόγου, ἡ μὲ τε σίμωνος ἀπέσβη καὶ πρᾶξῆμα σὺν τῷ ἀνδρὶ καταλέλυτο δυνάμις. Τοσοῦτον δ' ἐλαμψε ταῖς τῶν ἀκροαλῶν τε πέτρου διανοίαις

διόσεβίας

διατριβάς φέπος, ὡς μὴ τῇ εἰσάπαξ ἱκανῶς ἔχειν πρὸς ἀκοήν, μὴ δὲ τῇ ἀγράφῳ τοῦ θείου κηρύγματος διδασκαλίᾳ. πολλαχήσεσι δὲ πολλοῖς μύριον οὐ τὸ διαπέλαγον φέρει), ἀκόλουθον ὄντα πεζῇ λιπαρῆσαι, ὡς δὴ καὶ ἀφ' ἑαυτῶν ὑπόμνημα τῆς ἀφ' ἑνὸς λόγου πολλὰ διδοίσης αὐτοῖς καταλείψοι διδασκαλίας, μὴ πολλεῶν τ' ἀνάγκην ἢ καλεργάτας τ' ὕδατος, καὶ ταύτην αἰτίους γενέσθαι τ' τοῦ λεγομένου κτ' μύριον διαπελαγίου γραφῆς. γνόντα δὲ τὸ πολλὰ φασὶ τὸν ἀπόστολον ἀποκαλύψαντος αὐτῷ τ' πνεύματος, λιθῆναι τῇ ὧν ὑδάτων πολυμία, κυρώσαντ' τ' γραφὼ εἰς σύνταξιν τ' ἐκκλησίας, κλήμης ὢν ἔχων ὧν ὑποτυπώσεων ὑποτίθεται ἰσοτιμίαν. ζυνεπιμάρτυρος δ' αὐτῷ ὁ ἱεραπολίτης ἐπίσκοπος, ὀνόματι παπίας, τὸ ἓν μύριον μνημονεύων τὸν πέτρον ἐν τῇ πολλέρα ἐπιστολῇ, ἐν καὶ ζυντάξαι φασὶν ἐπ' αὐτῆς ῥώμης, σημαίνων τε τοῦτ' αὐτὸν τ' πόλιν ζυπικωτέρων βαβυλῶνα πολλαχόθεν, ἀφ' ἑαυτῶν. ἀσπάζεται ὑμᾶς ἡ ἐν βαβυλῶνι συνεκλεκτὴ, καὶ μύριος ὁ υἱός μου.

Τὸν δὲ μύριον πολλῶν φασὶν ἐπὶ τ' αἰγύπτου σφαλέντων, τὸ διαπέλαγον ὃ δὴ καὶ συνεγράψατο, κηρῦξαι, ἐκκλησίας ἕνεκα πολλῶν ἐπ' αὐτῆς ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν ἐκ πολλῶν τόπων ζυνέξη, διὰ ἀσκήσεως φιλοσοφωτάτης τε καὶ σοφροσυνάτης, ὡς καὶ γραφῆς αὐτὸν ἀξιωσαι τὰς διατριβὰς καὶ τὰς συνουσίας, τάς τε συμπόσια καὶ πᾶσαν τὴν ἀγωγὴν τοῦ βίου ἀγωνιστὴν τὸν φίλωνα. ιε

Οὐ καὶ λόγος ἔχει τ' κλαύδιον ἐπὶ τ' ῥώμης εἰς ὁμιλίαν βλθεῖν πέτρῳ τοῖς ἐκεῖσε τότε κηρύττοντι. ἐ δὲκ ἀπεικὸς δὴ εἶναι τοῦτο γε. ἐπεὶ καὶ ὁ φαληνὸς σύγγραμμα εἰς ὕστερον καὶ μετ' χρόνους αὐτῷ πεπονημένον, ἐφ' ὃς τοῖς ἔθνεσι καὶ νῦν εἰς ἡμᾶς πεφυλαγμένους ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας πολλὰ ἔχει κτήματα. Ἀλλὰ ἐ τ' βίον ὧν πρὸ ἡμῶν ἀσκητῶν ὡς ἐνὶ μάλιστα ἀκριβέσασθαι ἴσασιν ἡμῖν δὴ ἔκδηλος, οὐκ εἰδὼς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀποδεχόμενος, οὐκ ἀναίδεσι τὸ καὶ σεμνεῖσθαι τοῖς κατ' αὐτὸν ἀποστολικοῖς ἀνδράσι ζῆλον ἐβραίων, ὡς ἔοικε, γεγονότας, ταύτῃ τε ἰουδαϊκώτερον ὧν παλαιὸν ἔνι τὰ πλάσματα διαπεφωνῆσθαι ἐθῶν. ιζ

Πρῶτον μέν, ὃ μηδὲν πέρα τ' ἀληθείας ἔξωθεν καὶ ἐξ ἑαυτοῦ προσθήσω. οἷς ἴσως ἡσθήσεται μύθος, ἐν ᾧ ἐπέγραψε λόγῳ, περὶ βίου θεωρητικοῦ, ἢ ἱκετῶν, θεραπεύτας αὐτοὺς καὶ τὰς ζυναὐτοῖς γυναῖκας θεραπευτρίδας ἀποκαλῶν φησι, τὰς αἰτίας ἐπιστὼν τ' τοιάσδε προσρήσεως, ἤτοι πολλὰ δὲ τὰς ψυχὰς ὧν προσιόντων αὐτοῖς, ἰῶν ἀπὸ κακίας παθῶν ἰατρῶν δίκην ἀπαλλάττοντας, ἀκεῖται καὶ θεραπεύειν. ἢ τ' περὶ τὸ θεῖον καθαρᾶς καὶ εἰλικρινοῦς θεραπείας τε καὶ θρησκείας ἕνεκα. εἴτ' οὖν ἐξ αὐτῆ ταὐτὸν αὐτοῖς ὀπαδεῖ) τ' προσηγορίαν, οἰκείως ὑπογράφας ὡ ἕτερον ὧν ἀνδρῶν τὸ ὄνομα, εἴτ' καὶ ὅλως τοῦτ' αὐτοὺς ἐκάλουν καταρχὰς οἱ πολλοί, μηδαμοῦ τῆς χρεισιανῶν πω προσρήσεως ἀνὰ πόλια τόπον ὑπιπτεφημισμένης, ἔτι πω διαλείπειν ἀναλαμβάνον. ὅμως δ' οὖν ὑπὲρ τοῖς τ' ἀπόλαυσιν αὐτοῖς τ' οὐσίας μύριος φάσκων. ἀρχομένους φιλοσοφῆν, ἐξίσασι τοῖς προσήκουσι ὧν ὑπερβολῶν. ἔπειτα πάσας ἀποταξαμένους τ' τοῦ βίου φροντίσιν, ἐξω λαχὼν προσηδόντας, ἐν μοναχείοις καὶ κήποις τὰς διατριβὰς ποιεῖσθαι. τὰς ἐκλογὰς δύο μοίρων ὑπομιξίας, ἀγεσίλεως καὶ βλαδεσθὰς δὴ εἰδότας, λαὸν κατ' ἐκεῖνο χαιρεσθ' ἔθ'

ὡς ἐκὸς ὑπιτελοιῶλων ἐκθύμω κὴ θερμοτάλῃ πίςῃ, ὧν τὸν τοῦ φιλικὸν ζηλοῦν ἀσκοιῶλων βίον. Καὶ γὰ δ᾽ ἦν καὶν τῇ ὁμολογουμθύας ὧν ἀποςόλων τοῦ ἄξεσιν ἐμφέρε), ὅτι δὴ πᾶλες οἱ τῶν ἀποςόλων γνώεμοι, τὰ κτήμαλα κὴ τὰς ὑπαρξάς ἀφαπιτοῦ σκοῦλες, ἐμέριζον ἅπασι καθ᾽ ὁ δῦ τις χρείαν εἶχεν, ὡς μὴ ᾖ) τινὰ
» ἐνδεῆ πρ᾽ αὐτῶν. ὅθι γοῦν κλήτορες χωρίων ἢ οἰκιῶν ὑπῆρχον ὡς ὁ λόγος φησὶ,
» πωλοῦντες ἔφερον τὰς τιμὰς τῶν πιπρασκομθύων, ἔθιτεθῆ τ᾽ ποδὰς
» ὧν ἀποςόλων, ὥς τε διαδίδοσθαι ἑκάςῳ καθ᾽ ὅτι δῦ τις χρείαν εἶχε. τὰ μὲν πλήσια δὲ τούτοις μυρίους ὅσους τοῖς δηλωθθύοις ὁ φίλων, συλλαβὰς αὐτὰς ὑπιφέρ λέ-
» γων. πολλαχοῦ μὲν οὖν τ᾽ οἰκουμθύης ὅςι τὸ θθύος. ἔδοξε γὰ ἀγαθοῦ τελείου μελα-
» χεῖν ἐ τῷ ῥᾳδία κὴ τ᾽ ἀφθαρσίαν. πλεονάζῃ δ᾽ ἐν αἰγυπίῳ καθ᾽ ἕκασον ὧν ἐ-
» πικαλουμθύων νόμων. καὶ μάλισα τοῦ τῷ ἀῤῥενδρεῖ. οἱ δὲ πολλαχόθεν ἄγι-
» σοι, καθάπ᾽ ἐς πατρίδα θεραπόλεων ἀποικίαν τέλλονται τοὺς ἰχνείον ὑπολη-
» δείθαντον. ὅπερ ὅςιν ἐπ᾽ λίμνης μυρίας κείμθυον ὑπὸ γεωλόφου θαμαλωλέρου
» σφόδρ᾽ ὑκαίρως, ἀσφαλείας τε ἕνεκα κὴ ἀέρος δυκρασίας. εἶθ᾽ ἑξῆς τὰς οἰκήσεις
» αὐλῶν ὁποίαι τινες ἦσαν διαγράφας, τοῦ ὧν κ᾽ χώρων συνόδων ταῦλα φη-
» σίν. ἐν ἑκάςῃ δέ ὅςιν οἴκημα ἱερὸν ὃ καλεῖται σεμνεῖον κὴ μοναςήριον. ἐν ᾧ μονά-
» ζθυσι, τὰ τῶν σεμνοῦ βίου μυςήρια τελοῦνται, μηδὲν εἰσφέρονλες, μὴ ποτὸν, μὴ
» σῖτον, μήτε τι τῶν ἄλλων ὅσα τοῖς τῶ σώματος χρείας ἀναγκαῖα. ἀλλὰ νόμους
» κὴ λόγια θεσπισθέντα ὑπὸ τοῦ φιλῶν, καὶ ὕμνους. καὶ τὰ ᾄσματα οἷς ὑπισήμη κὴ δυ-
» σέβεια σῖτ᾽ αὔξονται κὴ τελεοῦνται. ἐ μὴν ἄλλα φησί. τὸ δ᾽ ἐξ ἑωθινοῦ μέχρις ἑ-
» σπέρας διάςημα σύμπαν αὐτοῖς ὅςιν ἀσκησις. ἐντυγχάνονλες γὰ τοῖς ἱεροῖς γράμ
» μασι, φιλοσοφοῦσι τὴν πάτριον φιλοσοφί᾽ ἀνηρμηνευμένοις. ὑπὸ σύμβολα γὰ τ᾽
» ῥητῆς ἑρμηνείας νομίζουσιν ἀποκεκρυμμθύης φύσεως ἐν ἀινιγμοῖς δηλούμθυα.
» ἔςι δ᾽ αὐτοῖς κὴ συγγράμματα παλαιῶν ἀνδρῶν, οἳ τ᾽ αἱρέσεως αὐτῶν ἀρχηγέ-
» ται γεγόμθυοι, πολλὰ μνημεῖα τ᾽ ἐν τοῖς ἀνηρμηνευμθύοις ἰδέας ἀπέλιπον. οἷς καθά-
» περ ὅσιν ἀρχετύποις χρώμθυοι, μιμοῦνται τ᾽ τῆς αἱρέσεως τ᾽ τύπον. ταῦλα μὲν
οὖν ἔσικεν εἰρῆσθαι τοῦδε τὰς ἱερὰς ἐξηγουμθύων ἐπακροάσαμθύος γραφάς. τὰ-
χα δ᾽ εἰκὸς ἃ φησιν ἀρχαίων πρ᾽ αὐτοῖς εἶ) συγγράμματα, ἀναγκαῖα κὴ τὰς ὧν
ἀποςόλων γραφάς. δηλοῖ δέ τινας κ᾽ τὸ εἰκὸς ὧν πάλαι τοῦ φίλων ἑρμηνευ-
τικὰς, οἵοις ἴσι τε τοῦς ἑβραίοις τὸ θθῖον πλείοις τῶν παύλου τοῦ ἐχουσιν ὑπισο-
λαὶ, ταῦλα εἶ). Εἶτα πάλιν ἑξῆς τοῦ νέους αὐτοῖς ποιῆσθαι ψαλμοὺς, οὕτως
» γράφ. ὥςτ᾽ οὐ θεοῦσθαι μόνον, ἀλλὰ κὴ ποιοῦσιν ἄσματα καὶ ὕμνους ἐς τὸν θεὸν
» ἀφ᾽ ποικίλων μέτρων τε μθυῶν ῥυθμοῖς σεμνοτέροις ἀναγκαίως χαράττονλες. πο λ
λὰ μὲν οὖν κὴ ἄλλα τοῦ ὧν ὁ λόγος, ἐν ταὐτῷ διέξεσιν. ἐκεῖνα δ᾽ ἀναγκαῖον ἐφά-
νη δεῖν ἀναλέξαθαι, δι᾽ ὧν τὰ χαρακτηριςικὰ τ᾽ ἐκκλησιασικῆς ἀγωγῆς ἐποι-
ήθη). Εἰ δέ τῳ μὴ δοκοῖ τὰ εἰρημθύα ἴσαθαι εἶ) τ᾽ κ᾽ τὸ ἀναγκαῖον πολιτείας,
δικαίαθαι ὃ καὶ ἄλλοις τοῦδὲ τοῖς δεδηλωμθύοις ἁρμόσῃ, πειθέσθω καὶν ἀπὸ ὧν
ἑξῆς αὐτὸ φωναῖς, ἐν αἷς ἀναμφήριςον ἡ ἀγνωμοσύνη, κομίσε) τῶν περὶ τοῦδε
» μυρίων εἶ. γράφ γὰ ὧδε. ἐγκράλθαν δ᾽ ὥσπερ τινὰ ἀγαθὸν πεπαιδευμθύοι
» τῇ ψυχῇ, τὰς ἄλλας ἐποικοδομοῦσιν ἀρετάς. σῖτον δὲ ποτὸν τοιοῦτοι ἀνθρώποι πεσσε-
» νέγκαιθ᾽ πρὸ ἡλίου δύσεως. ἐπεὶ τὸ μὴ φιλοσοφεῖν ἄξιον φωτὸς κρίνουσιν εἶ). σκό-

τοις δ᾽

τοις ὑ, ταῖς δ' σώμασιν ἀνάληψις. ὅθεν ὧι μὲ, ἡμέραν. τὸ ὑ, νυκτὸς δὲ χθὲς μέρος εἰφ-
μαν. οἱ μὲν ὑ, κ' ἀφ' πειῶν ἡμερῶν ἐπομιμνήσκειν δ' ἐφῆς, οἷς πλείων ὁ πόθος
ὑπισήμης ἀνδρὸς). ἵνες δ' οὕτως ἀνθρώποις ἐν γυφωσι τοῦ σοφίας ἐστιώ-
μενοι, πλουσίως καὶ ἀφθόνως τὰ δόγματα χορηγούσης, ὡς κ' τοῖς διπλασίονα
χρόνον ἀνέχειν, κ' μόγις δι' ἓξ ἡμερῶν ἀπογεύεσθ' ἐφῆς ἀναγκαίας ἐπιθέλες.
ταῦτας δ' Φίλωνος ἀφεῖς ἐν ἀναμφιρρήτοις περὶ τῶν καθ' ἡμᾶς ὑπ' ἔχειν ἡγού-
μεθα λέξις. εἰ δ' ὅτι τοῦτοις ἀντιλέγωνται ἔτι σκληρωτέροις, κ' οὕτως ἀπαλλαττέσθω
τῆς διστασίας ἀναγκαίοις πειθαρχῶν ἀποδείξεσιν, ἃς οὐ πάντες ἴσασιν ἰδὲ μόνη τῆ
ὧν χειστανῶν βύρσῃ ἐνεστι κ' τὸ ἀναγκαῖον θρησκεία. φησὶ γὰρ τοῖς περὶ ὧν ὁ λό-
γος, καὶ γυναῖκας σωφρονεῖν, ὧν αἱ πλεῖσται γενεαλογεῖν πρὸ θεοῦ λυγχάνουσι, πολὺ ἀ-
γνείαν σὺν ἀνάληψι, καθάπερ ἐνίαις τῶν πρὸ θύρσιν ἱερέων, φυλάξασαι μᾶλλον, ἢ
καθ' ἑκούσιον γνώμην, ἀφ' ζῆλον κ' πόθον σοφίας. ἢ συμβιοῦν ἀπουδάζουσαι,
ὧν περὶ τὸ σῶμα ἡδονῶν ἡλόγησε, οὐ θνητῶν ἐκγόνων, ἀλ' ἀθανάτων ὀρεχθεῖσαι.
ἃ μόνη ἔλαβ' ἀφ' ἑαυτῆς, οἵαπερ ἐστὶν ἡ θεοφιλὴς ψυχή. εἶθ' ὑποκαλεῖ, μφαν-
ίκωτερον ἐκτίθεται λαῦλα. αἱ δ' ἐξηκοστὰς ὧν ἱερῶν γραμμάτων, λίνου) αὐτοῖς δι'
ὑπονοιῶν ἐν ἀνηγορείας. ἅπαξ γὰρ ἡ νομοθεσία δοκεῖ τοῖς ἀνδράσι τοῦτοις ἐοικέ
ναι ζώῳ. καὶ σῶμα μὲ ἔχειν ταῖς ῥηταῖς λέξις. ψυχὴν δὲ, τ' ἀναποκείμενον τ' λέξε-
σιν ἀόρατον νοῦν, ὃν ἦρξατο διαφερόντως ἐν θρησκεία αὐτὴ θεωρεῖν ὡς πρὸ καλ-
λίστου ὧν ὀνομάτ', ἐξαίσια κάλλη νοημάτ' ἐμφανόμενα καλὰ δόξαντα. τί δεῖ τοῦτοις
ὑπολέγειν ταῖς ὑπὲρ τοῦτον σωτόδοις, ἐν ταῖς ἰδίαις μὴ ἀνδρῶν, ἰδίαις ὑ γυναιξὶν ἐν
ταυτῷ διατριβαῖς. κ' ταῖς ὅλαις ἔθνεσι εἰσέλθ κ' νεῶν περὶ ἡμῶν ὑπολεχθείσας ἀσκή-
σεις. αἷς διαφερόντως καλὰ τ' τῶν βίβλων πάντες ἑορτὴν, ἐν ἀσιλίαις καὶ διανυκτε-
ρεύσεσιν, περὶ ἁπλᾶς τ' ὧν θείων λόγων ἀκούειν εἰώθασι, ἄνδρ' ἐπακριβεστ' ἀκοὴν
ὃν κ' εἰς δύο θεωρίαν) πάντες μόνοις ἡμῖν ἔστον ὑπισημηνάμενος ὁ δηλωθεὶς ἀνὴρ,
τῇ ἰδίᾳ πάντα δέδωκε γραφῇ, κ' μάλιστα ταῖς τ' μεγάλης ἑορτῆς πεντηκοστάδας, κ' ταῖς
ἐν ταύταις ἀσκήσεις, ταῖς τ' λέγειν εἰωθότας περὶ ἡμῶν ὕμνους ἰσοῤῥοπῶν· κ' ὡς ἑνὸς
μιᾶ ῥυθμοῦ κοσμίως ὑποψάλλοντες, οἱ λοιποὶ καθ' ἡσυχίαν ἀκροώμενοι, ὧν ὑμνῳδιῶν
ἀκροελεύθερα ἀνεχόμενοι, ὅπως καὶ ταῖς δεδηλωμέναις ἡμέραις ὑπὲρ τριάκοντα
χαμευνάδες, οἷν μὴ πάντα πάντη ὡς αὐτοῖς ῥήμασιν ἀνέγραψεν, σὺν ἀπογεύοντ).
ἀλλ' οὐδὲ ὧν ἐναίμων ἵνος. ὕδωρ ὑ μόνον αὐτοῖς ὅσιον τὸ ποτὸν, κ' περὶ σύμμα μετ'
ἄρτου ἁλῆς δὲ ὕσσωπον. περὶ τοῦτοις γράφει τ' περὶ σεμνὸν ἔθος, ὧν ταῖς σύνοδοις
σιαις λειτουργίας ἐγκεχειρισμένων. διακονίας τ' κ' ταῖς ὅτι πᾶσιν ἀνθρώποις
ὑπισχνῆς περὶ δρᾶς. τοῦτων δ' ὅλῳ πόθος ἐνεστι τ' ἀκριβοῦς ὑπομνήσεως, μάθοι
μὲν σὺν ἐκ τῆς δηλωθείσης τῶν ἀνδρὸς ἱστορίας. ὅτι δὲ τοῖς περὶ τοῦτοις κήρυκας τῆς καὶ τὸ
ἀναγκαῖον διδασκαλίας, λέγει τ' ἀρχῆθ' περὶ ὧν ἀποστόλων ἔθη πάντα δεδομένα
καθαλαβὼν ὁ φίλων ταῦτ' ἔγραφε, πάνυ τῷ δῆλον.

Γ[ο]λεῖς γε μὲν ὧν λόγῳ, κ' παλαιὸς τ' διανοίας, ὑψηλὸς τ' δὲ μελέσεως ἐν ταῖς ἱς in ζ
ταῖς ἡμᾶς γραφαῖς θεωρίαις γεγυμνῶ, ποικίλων καὶ πολὺ θεσπον ὧν ἱερῶν λόγων
πεποίηται τ' ὑφήγησιν. τοῦτο μὲν εἰρμῷ κ' ἀκολουθίᾳ τ' ὧν εἰς τ' γλῶσσαν διεξῳδῶν
περιμαλείαν. ἐν οἷς ἐπέγραφε νόμων ἱερῶν ἀνηγορείας. τοῦτο δὲ κ' μέρος δια
σολαὶ κεφαλαίων ὧν ἐν τ' γραφαῖς ζηλωμένων, ὑπισχόσις τὲ κ' διηγήσεις πεποιημένῳ.

ἐν οἷς καὶ αὐδῆς καταλλήλως ἰδὼν ἐν γενέσ[ει] καὶ ὧν ἐξαγωγῆ ζητημάτων καὶ λύσεων λέγει) τὸ ὑπόμνημα φησί. ἔστι δ' αὐτῷ καὶ ἄλλα, περὶ ἐπιστολῶν ἃ ἰδίως πεποιημένα ἀπορήματα. οἷα ὅτι τὰ περὶ γεωργίας δύο. καὶ τὰ περὶ μέθης τοιαῦτα. καὶ ἄλλα διαφόρα καὶ οἰκείας ὑπομνήσεως ἀξιώματα, εἰς ὁ περὶ ὧν νήφας ὀνῆς, δ' χε) καὶ καταφρόνημα. ἐν ὁ περὶ συγχύσεως ἰδίων διηγήσεων. καὶ ὁ περὶ φυγῆς καὶ διώρεσεως. καὶ ὁ περὶ τ περὶς τὰ παιδεύματα ζητήσεις. περὶ τ τοῦ, ἵνα ὁ ὧν θείων ὅτι κηρυγμός. ἢ περὶ τ εἰς τὰ ἴδια καὶ ἀνάπλασις τομῆς. ἐν ἔτι δὲ περὶ τῶν περὶ ἀρετῶν, ἃς ζητήσεις διήγαγε μακρῶς. περὶς τούτοις, ὁ περὶ ὧν μεταποιοῦμαι, καὶ ὧν ἕνεκα μεταποιοῦμαι). ἐν ᾧ φησὶ σιωπᾶν καὶ περὶ διαθήκης περὶ τοῦ ἐν δὲ διάφορον. ἔστι δ' αὖ καὶ περὶ ἀποικίας. καὶ βίος ὀφθὲν κ τ δικαιοσύνῃ τελειωθέντος, ἢ περὶ νόμων ἀγράφων, ἐν ἔτι περὶ μηνῶν. ἢ περὶ τῆς μὴ βέπεσθαι τὸ θεῖον. περὶ τ δ κ τ μακρόσεα θεοπέμπτους ει) τοὺς ὀνείρους. αζ. ξζ. γζ. ηζ. εζ. καὶ ταῦτα μὲν τὰ ἡμᾶς ἡδέως ὧν εἰς πλεῖον ἐλθεῖν. ἡς ὃ τ ἔξοδον, ἔγνωμεν αὖ ζητημ κ, αζ. ξζ. γζ. ηζ. εζ. καὶ ὁ περὶ τ σκηνῆς. ὁ, τ περὶ τῶν δέκα λογίων. καὶ τὰ περὶ ὧν διαφερομένων ἐν εἴδει νόμων εἰς τὰ συμβεινόντα κεφάλαια ὧν δέκα λόγων. αζ. ξζ. γζ. ηζ. καὶ τὸ περὶ θεῶν εἰς τὰς ἱερουργίας ζώων. καὶ ἵνα ὧν θυσιῶν εἴδη. ἐν ὁ περὶ θεῶν περιεχομένων ἐν ᾧ νόμῳ τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ἄθλων. τοῖς δὲ πονηροῖς ὑπομιμνήσκων καὶ ἀρῶν. περὶς τούτοις ἅπασι καὶ μονόβιβλα αὐτοῦ φέρε), ὡς τὰ περὶ προνοίας. καὶ ὁ περὶ ἰουδαίων ζηλωτῶν αἱρέσεις λόγος ἐν ὁ πολιτικός. ἔτι δὲ καὶ ἐξανδρος, ἢ περὶ προφητῶν ἔχει τὰ ἄλογα ζῶα. ὅτι τούτοις ὁ περὶ δ δοῦλον ει) πρῶτα φαῦλον. ᾧ ἕξης ὅστιν, ὁ περὶ τοῦ πρῶτα ἀπορηθέντος ἢ διερευνᾶσθαι ει). μεθ' οὓς σιωπᾶται κ) αὐτῷ, ὁ περὶ βίων θεωρητικοῦ ἢ ἱκετῶν. ὃ ἔτι καὶ περὶ δ βίων ὧν ἀποστολικῶν ἀνδρῶν διηγησάμενος. καὶ ὧν ἀνόμασ ὃ καὶ περιφήμως ἑβραϊκῶν ὀνομ κ ἑρμήνευται, δ' αὐτὰ ἀπορηθ ει) λέγονται. οὓς μὲν οὖν κ γαῖον ὅτι τ ῥώμης ἀφικόμενος, τὰ περὶ τῆς θεοσεβείας γαίου γραφέντα αὐτῷ, ἃ μετὰ ἥδους καὶ εἰρωνείας ἐπέγραψεν περὶ ἀρχείων, ὅτι πάσης λέγε) τῆς ῥωμαίων συγκλήτου κ κλαύδιον διηγεῖν. ὡς καὶ τ ἐν βιβλιοθήκης ἀναθέσεως θαυμασθέντας αὐτῷ καταξιωθῆναι τοὺς λόγους. πωικαῦλα ὃ καὶ παύλου, τ ἀπὸ ἱεροσολήμ καὶ κύκλῳ πορείαν μέχρι τοῦ ἰλλυρικοῦ διανύοντος, ἰουδαίους ῥώμης ἀπελαύνειν κλαύδιος. ὅτε ἀκύλας καὶ πρίσκιλλα μ ὧν ἀγνῶν ἰουδαίων τ ῥώμης ἀπαλλαγέντες, ὅτι τ αὐτοῖς καθάρσιον. ἐν ταῦθά τ τῷ ἀποστόλῳ συνδιατρίβουσι, τοὺς αὐτόθι ὧν ἐκκλησιῶν αὖθις εἰς αὐτὸ καταβληθέντας δημηγίους ὑπομνήζοντι. διδάσκαλος καὶ τούτων, ἐν ἱερᾷ ὧν πραξέων γραφῇ.

ιθ Εἰ δὲ κλαύδιον τὰ βασιλέως διέποντος κ τὸν τ πάσχα ἑορτὸν, τοσαύτην ὑπὲρ ὧν ἱερογλύμων σάσιν καὶ τὰ ραχὼ ἐκλενέας ζητήσεσθη, ὡς μόνων ὧν περὶ τὰς ἐξόδους τὸ ἱερὸν βίᾳ σωσαμένων, ῥεῖς μυριάδας ἰουδαίων ἀποθανεῖν
» πρὸς ἀνηλῶν καταπαληθέντων. ἠνέῳξ τ τ ἑορτὸν πέντος μ ὅλην ᾧ ἑπτ, ἡμέρων δὲ καθ' ἑκάστην οἰκίαν. καὶ ταῦτα δὲ κ λέξιν ὁ ἰώσηπος, κλαύδιος δὲ ἀγείτωπον ἀ-
» γείτωπου παῖδα, ἰουδαίων καθίστησι βασιλέα. φίλτατα τ χώρας ἀπάσης σαμ[illegible]φ-ας τε καὶ γαλιλαίας. ἐν τοσοῦτῃ τῆς ὑπερκαλουμένης ἀφ' ἁγίας ὑπὲρ θρον ἐκπέμψας, διοικήσας τ αὖθις πρὸ ἡγεμονίαν ἔλεσι τεσσαρεσκαιδέκατον μῆνα ὀκτὼ, νέρωνα τῆς ἀρχῆς διάδοχον καταλιπών τελευτᾷ.

Καὶ α

Κατὰ δὲ νέρωνα φίληκος τῆς ἰουδαίας ἐπιτροπεύοντος, αὐτοῖς ῥήμασι αὖθις ὁ κζ̅
ἰώσηπος, τὴν εἰς ἀγχήλους στάσιν ὧν ἱερέων ὧδέ πως ἐν εἰκοστῷ τῆς ἀρχαιολογίας γρά-
» φει. ἐξάπτει δὲ καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσι στάσις πρὸς τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς πρώτους τοῦ πλή-
» θους τῶν ἱεροσολύμων. ἕκαστός τε αὐτῶν, στῖφος ἀνθρώπων ὧν θρασυτάτων καὶ νεω-
» τεριστῶν ἑαυτῷ ποιήσας, ἡγεμὼν ἦν. καὶ συῤῥάσσοντες, ἐκακολόγουν τὲ ἀγχήλους καὶ
» λίθοις ἔβαλλον. ὁ δ' ἐπιπλήξων ἦν οὐδὲ εἷς. ἀλλ' ὡς ἐν ἀπροστατεύτῳ πόλει ταῦτ'
» ἐπράσσετο μετ' ἐξουσίας. τοσαύτη δὲ τοὺς ἀρχιερεῖς κατέλαβεν ἀναίδεια καὶ τόλμα,
» ὥστ' ἐκπέμπειν δούλους ἐτόλμων ἐπὶ τὰς ἁλώνας, τοὺς ληψομένους τὰς τοῖς ἱερεῦσιν
» ὀφειλομένας δεκάτας. καὶ συνέβαινε τοὺς ἀπορουμένους ὧν ἱερέων, ὑπ' ἐνδείας
» ἀπολλυμένους θεωρεῖν. οὕτως ἐκράτει τοῦ δικαίου παντὸς ἡ τῶν στασιαζόντων βία.
» πάλιν δ' ὁ αὐτὸς συνγραφεὺς κτ̅ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἐν ἱεροσολύμοις ὑποφυῆ-
» ναι, λῃστῶν τι πλῆθος ἱστορεῖ. οἱ μεθ' ἡμέραν, ὥς φησι, καὶ ἐν μέσῃ τῇ πόλει ἐφόνευον
» τοὺς συναντῶντας. μάλιστα γὰρ ἐν τῇ ἑορταῖς μιγνυμένους ᾧ πλήθει, καὶ τῇ ἐσθῆσιν
» ὑποκρύπτοντας μικρὰ ξιφίδια, τούτοις νύττειν τοὺς διαφόρους. ἔπειτα πεσόν-
» των, μέρος γίνεσθαι ὧν ἐπαγανακτούντων αὐτοὺς τοὺς πεφονευκότας. διὸ καὶ παν-
» τάπασιν ὑπ' ἀξιοπιστίας ἀνευρέτους γενέσθαι. πρῶτον μὲν οὖν ὑπ' αὐτῶν, ἰω-
» νάθαν τὴν ἀρχιερέα κατασφαγῆναι. μετὰ δ' αὐτὸν, καθημέραν ἀναιρεῖσθαι πολ-
» λούς. καὶ τῶν συμφορῶν, τὸν φόβον εἶναι χαλεπώτερον ἑκάστου, καθάπερ ἐν πολέμῳ
» καθ' ὥραν τὸν θάνατον προσδεχομένου.

» Ἑξῆς δὲ τούτοις ἐπιφέρει μεθ' ἕτερα λέγων. μείζονι δὲ τούτων πληγῇ ἰουδαίους κα̅ζ̅
» ἐκάκωσεν ὁ αἰγύπτιος ψευδοπροφήτης. παραγενόμενος γὰρ εἰς τὴν χώραν ἄν-
» θρωπος γόης, καὶ προφήτου πίστιν ἐπιθεὶς ἑαυτῷ, περὶ τρισμυρίους μὲν ἀθροί-
» ζει ὧν ἠπατημένων. περιαγαγὼν δ' αὐτοὺς ἐκ τῆς ἐρημίας εἰς τὸ ἐλαιῶν καλούμε-
» νον ὄρος, ἐκεῖθεν οἷός τε ἦν εἰς ἱεροσόλυμα παρελθεῖν βιάζεσθαι, καὶ κρατήσας τῆς τε
» ῥωμαϊκῆς φρουρᾶς καὶ τοῦ δήμου τυραννεῖν, χρώμενος τοῖς συνεισπεσοῦσι δορυφό-
» ροις. φθάνει δ' αὐτοῦ τὴν ὁρμὴν φίληξ ὑπαντήσας μετὰ ὧν ῥωμαϊκῶν ὁπλιτῶν,
» καὶ πᾶς ὁ δῆμος συνεφήψατο τῆς ἀμύνης. ὥστε συμβολῆς γενομένης, τὴν μὲν αἰγύπτιον
» φυγεῖν μετ' ὀλίγων, διαφθαρῆναι δὲ καὶ ζωγρηθῆναι πλείστους ὧν σὺν αὐτῷ.
ταῦτα ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν ἱστοριῶν ὁ ἰώσηπος, ἐπιστῆσαι δ' ἄξιον τοῖς ἐνταῦθα κτ̅
τὸν αἰγύπτιον δεδηλωμένοις καὶ τοῖς ἐν τῇ πράξεσι τῶν ἀποστόλων. ἔνθα κτ̅ φίλη-
κα ὑπὸ τοῦ ἐν ἱεροσολύμοις χιλιάρχου εἴρηται τῷ παύλῳ, ὁπηνίκα κατεστασία-
ζεν αὐτοῦ τὸ ὧν ἰουδαίων πλῆθος. οὐκ ἄρα σὺ εἶ ὁ αἰγύπτιος ὁ πρὸ τούτων ὧν ἡμε-
ρῶν ἀναστατώσας, καὶ ἐξαγαγὼν εἰς τὴν ἔρημον τοὺς τετρακισχιλίους ἄνδρας ὧν σικα-
ρίων. ἀλλὰ τὰ μὲν κτ̅ φίληκα τοιαῦτα.

Τούτου δὲ, φῆστος ὑπὸ νέρωνος διάδοχος πέμπεται, καθ' ὃν δικαιολογησάμενος ὁ παῦ κβ̅ζ̅
λος, δέσμιος ἐπὶ ῥώμης ἄγεται. ἀρίσταρχος δ' αὐτῷ συνῆν, ὃν καὶ εἰκότως συναιχμά-
λωτόν που ὧν ἐπιστολῶν ἀποκαλεῖ. καὶ λουκᾶς ὁ καὶ τὰς πράξεις ὧν ἀποστόλων γραφῇ
παραδοὺς, ἐν τούτοις κατέλυσε τὴν ἱστορίαν, διετίαν ὅλην ἐπὶ τῆς ῥώμης τὴν παῦλον ἄνετον
διατρίψαι, καὶ τὴν τοῦ θεοῦ λόγον ἀκωλύτως κηρῦξαι ἐπισημηνάμενος. τότε μὲν οὖν ἀπολογη-
σάμενον, αὖθις ἐπὶ τὴν τοῦ κηρύγματος διακονίαν λόγος ἔχει στείλασθαι τὴν ἀπόστολον. δεύ-
τερον δ' ἐπιβάντα τῇ αὐτῇ πόλει, ᾧ κατ' αὐτὸν τελειωθῆναι μαρτυρίῳ. ἐν ᾧ δεσμοῖς

ἐχόμῃ τ̄ τοὺς λιμόθεον δοῦλέραν ἐπισολὴν ζωντάδης, ὁμοῦ σημαίνων, τὴν τε
τοῦ λέραν αὐτοῦ γνωμοθύην ἀπολογῆ, καὶ τὴν τῶν δαπόδας ἰελείωσιν. δέχου δὴ ἐκ
" τούτων τὰς αὐτῶν μαρτυρίας λέγοντος. ἐν τῇ τοῦ λῃμα φησὶν ἀπολογίᾳ οὐδεὶς πώ τε
" γνῶτε. ἀλλὰ πάντες με ἐγκατέλιπον, μὴ αὐτοῖς λογισθείη. ὁ δὲ κύριός μοι παρέστη καὶ
" ἐνεδυνάμωσέ με, ἵνα δι' ἐμοῦ τὸ κήρυγμα πληροφορηθῇ καὶ ἀκούσωσι πάντα
" τὰ ἔθνη. ἐκ ἐρρύσθην ἐκ στόματος λέοντος. σαφῶς δὴ παρίστησι διὰ τούτων, ὅτι δὴ
τοῦ πρώτερον, ὡς δὴ τὸ κήρυγμα τὸ δι' αὐτοῦ πληρωθείη, ἐρρύσθη ἐκ στόματος λέον-
τος, τὸν νέρωνα ταύτῃ ὡς ἔοικε διὰ τὸ ὠμόθυμον τοῦ σφετέρου. οὐκοῦν ἐξῆς τοῦ σ-
τέθηκε πάλιν πλησίον καὶ ταῦτ', ῥύσεταί με ἐκ στόματος λέοντος. ἐώρα γὰρ τὴν πνεύ-
" ματος τοῦ ὅλον ἅπτω μέλλουσαν αὐτοῦ τελευτᾶν. διό φησιν ὑπολέγων τό, ἐρρύσθην
" ἐκ στόματος λέοντος, καὶ ταῦτ', ῥύσεταί με ὁ κύριος ἀπὸ παντὸς ἔργου πονηροῦ, καὶ σώσ
" ει εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τὴν ἐπουράνιον, σημαίνων ταῦτα παραυδίκα μαρτύρου. ὃ καὶ σα-
" φέστερον ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ λέγει γραφῇ φάσκων. ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι, καὶ ὁ καιρὸς
" τῆς ἀναλύσεώς μου ἐφέστηκεν. νυνὶ μὲν οὖν ὑπὸ τῆς δοῦλέρας ἐπισολῆς ὧν τοῦ λι-
μόθεον, τὸν λουκᾶν μόνον γράφοντι αὐτῷ σῴζεσθαι δηλοῖ. καὶ ὃ τῆς τοῦ λέραν ἀπο-
λογίαν, σαφὲς τοῦτον. ὅθεν εἰκότως τὰς τῶν ἀποστόλων τοῦ ἐξῆς ἐπ' ἐκφύνον ὁ λουκᾶς
τοῦ ἐγγραφῆναι τὸν χρόνον. τὴν μέχρις οὗ τοῦ παύλου ζῶντος, ἰσοείδη ὑφηγησάμενος.
ταῦτα δ' ἡμῖν εἰρήσθω, πρὸς ταμίους ὅτι μηκέτι ὁ λουκᾶς ἀνέγραφεν ὅπου τὸ ῥώ-
μης ἐπιδημίαν τοῦ παύλου, τὸ μαρτύριον αὐτοῦ σιωπερφάνη. εἰκὸς γάρ μὲν καὶ
ἀρχαιότερον τῶν νέρωνος διακρίνου, ῥᾴον τὴν ὑπὸ τῶν δόγματος τοῦ παύ-
λου καταδεχθῆναι ἀπολογίαν. τοῦ ελθόντος δ' ἐς ἀθρόους ὄχλους, μὴ ὧν ἄλ-
λων καὶ τῶν ἀποστόλων ἐγκρατεῖσθαι.

κζ Ἰουδαῖοι γὰρ τοῦ παύλου καθ' ἅπαν ἐκκλεσιάνου, ὅπου τε τὴν ῥωμαίων πό-
λιν ὑπὸ φήσου τοῦ πεμφθέντος, τὴν ἡγεμόνος καθ' ὧν ἐξήρτυον αὐτοῦ βουλήν ἐκ-
πεσόντες, ὅπως ἰάκωβον τὸν τοῦ κυρίου δέσποντα ἀδελφόν. ᾧ τοῦς ὧν ἀποστόλων
ὁ τὴν ὑπισχνουμένης ἐν ἱεροσολύμοις ἐγκεχείρισο θρόνος. ταῦτα δὲ αὖθις καὶ τὰ
τούτου τολμήματα, ὡς μέσον αὖθ' ἁλισκόμενος, ἄρνησιν τὴν ὡς τοῦ χριστοῦ πίστεως
ὑπὸ παντὸς ἐξενεγκεῖν τὸν λαόν. τὸ ὃ, τοῦτο τὴν ἀπόφασιν γνώμην ἡδυθέρα φωνῇ δὲ
μᾶλλον ἢ τοῦ σεσδοκημένου ὑπὸ τὸ πλήθους ἁπάσης παρρησιαζομένου καὶ ὁμολογή-
σοντος εἶναι θεὸν τὸν σωτῆρα καὶ κύριον ἰησοῦν, μηκέτι οἷόν τε τὴν τὸ ἀν-
δρὸς μαρτυρίαν φέρειν, τὴν δικαιόταλον αὖθ' ὑπὸ τοῖς πᾶσι δι' ἀκρόπολα ἧς μελήσ
σης τοῦ βίον φιλοσοφίας τε καὶ θεοσεβείας πιστεύσαντος, κλείνοισι, καιρὸν ἐξουσίαν
λαβόντες, τὴν ἀναρχίαν. ὅτι δὴ τὸ φήσου κατ' αὖθ' τὸ καιρού ὑπὸ τὸ ἰουδαίας ἐλευ-
θερώσαντος, ἀναρχα καὶ ἀνεπιτρόπευτα τὰ τῆς αὐτοῦ διοικήσεως καθέστηκεν. τὸν γοῦν
τὸ ἰακώβου ἐλευθερίας ἔθνον, ἤδη μὲν ὑπὸ τοῦ σφετέρου αἱ τοῦ διαθεῖσαι τὸ κλήρου
φωναὶ, δεδηλώκασιν ἀπὸ τοῦ πτερυγίου βεβλῆσθαι. ξύλῳ τε τῷ τοῦ θανάτου
πεπλῆχθαι αὖθ' ἰσορροπούσης. ἀκριβέστερα γε μὴν τὰ κατ' αὖθ' ὁ ἰώσηπος ὑπὸ τῆς
τοῦ λῆς ὧν ἀποστόλων γνώμης διαδοχῆς, ἐν ᾧ πέμπτῳ αὐτοῦ ὑπομνήμα-
" τι, τοῦτον λέγων ἱστορεῖ τὸν ἔθνον. διαδέχεται τὴν ἐκκλησίαν μὴ τῶν ἀποστόλων,
" ὁ ἀδελφὸς τοῦ κυρίου ἰάκωβος, ὁ ὀνομασθεὶς ὑπὸ πάντων δίκαιος ἀπὸ ὧν τοῦ κυ-
" ρίου χρόνων μέχρι καὶ ἡμῶν. ἐπεὶ πολλοὶ ἰάκωβοι ἐκαλοῦντο. οὗτος δὲ ἐκ κοιλίας

μητρὸς

» μηδὲ σάνδαλον· ἄξιος γάρ ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς αὐτοῦ. καὶ εἰσελθὼν εἰς
» ἣν ἂν οἰκίαν πρῶτον λέγετε· εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ. καὶ ἐὰν ἐκεῖ ᾖ υἱὸς εἰρήνης,
» ἐπαναπαήσεται ἐπ' αὐτὸν ἡ εἰρήνη ὑμῶν· εἰ δὲ μή γε, ἐφ' ὑμᾶς ἀνακάμψει. ἐν
» αὐτῇ δὲ τῇ οἰκίᾳ μένετε, ἐσθίοντες καὶ πίνοντες τὰ παρ' αὐτῶν· ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης
» τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ. μὴ μεταβαίνετε ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν. καὶ εἰς ἣν ἂν πόλιν εἰσέλθητε,
» καὶ δέχωνται ὑμᾶς, ἐσθίετε τὰ παρατιθέμενα ὑμῖν· καὶ θεραπεύετε τοὺς ἐν αὐτῇ ἀσθενεῖς,
» καὶ λέγετε αὐτοῖς· ἤγγικεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν εἰσέλθητε,
» καὶ μὴ δέχωνται ὑμᾶς, ἐξελθόντες ἔξω τῶν πλατειῶν αὐτῆς εἴπατε· καὶ τὸν κονιορτὸν
» τὸν κολληθέντα ἡμῖν ἐκ τῆς πόλεως ὑμῶν εἰς τοὺς πόδας ἀπομασσόμεθα ὑμῖν· πλὴν τοῦτο
» γινώσκετε, ὅτι ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. λέγω ὑμῖν, ὅτι Σοδόμοις ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ
» ἀνεκτότερον ἔσται ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ. οὐαί σοι, Χοραζείν· οὐαί σοι, Βηθσαϊδά· ὅτι εἰ ἐν
» Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ
» μετανοήσαντες ἐκάθισαν. πλὴν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν τῇ κρίσει ἢ ὑμῖν.
» καὶ σύ, Καπερναούμ, μὴ ἕως οὐρανοῦ ὑψωθήσῃ; ἕως ἅδου καταβήσῃ. ὁ ἀκούων ὑμῶν
» ἐμοῦ ἀκούει· καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς ἐμὲ ἀθετεῖ· ὁ δὲ ἐμὲ ἀθετῶν ἀθετεῖ τὸν ἀποστείλαντά με.
» ὑπέστρεψαν δὲ οἱ ἑβδομήκοντα μετὰ χαρᾶς, λέγοντες· κύριε, καὶ τὰ δαιμόνια ὑποτάσσεται
» ἡμῖν ἐν τῷ ὀνόματί σου. εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς· ἐθεώρουν τὸν σατανᾶν ὡς ἀστραπὴν ἐκ τοῦ
» οὐρανοῦ πεσόντα. ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων,
» καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ· καὶ οὐδὲν οὐ μὴ ὑμᾶς ἀδικήσῃ. πλὴν ἐν τούτῳ
» μὴ χαίρετε, ὅτι τὰ πνεύματα ὑμῖν ὑποτάσσεται· χαίρετε δὲ ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν ἐγγέγραπται
» ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἠγαλλιάσατο τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ, καὶ εἶπε· ἐξομολογοῦμαί
» σοι, πάτερ, κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν,
» καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις· ναί, πάτερ, ὅτι οὕτως εὐδοκία ἐγένετο ἔμπροσθέν σου.
» πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρός μου· καὶ οὐδεὶς γινώσκει τίς ἐστιν ὁ υἱὸς εἰ μὴ ὁ πατήρ,
» καὶ τίς ἐστιν ὁ πατὴρ εἰ μὴ ὁ υἱὸς καὶ ᾧ ἐὰν βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι. καὶ στραφεὶς
» πρὸς τοὺς μαθητὰς κατ' ἰδίαν εἶπε· μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ βλέποντες ἃ ὑμεῖς βλέπετε.
» λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ βασιλεῖς ἠθέλησαν ἰδεῖν ἃ ὑμεῖς βλέπετε, καὶ οὐκ
» εἶδαν· καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν. καὶ ἰδοὺ νομικός τις ἀνέστη ἐκπειράζων
» αὐτὸν καὶ λέγων· διδάσκαλε, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτόν·
» ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται; πῶς ἀναγινώσκεις; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε· ἀγαπήσεις κύριον τὸν
» θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ἰσχύι σου καὶ
» ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου, καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. εἶπε δὲ αὐτῷ· ὀρθῶς ἀπεκρίθης·
» τοῦτο ποίει καὶ ζήσῃ. ὁ δὲ θέλων δικαιῶσαι ἑαυτὸν εἶπε πρὸς τὸν Ἰησοῦν· καὶ τίς ἐστί μου
» πλησίον; ὑπολαβὼν ὁ Ἰησοῦς εἶπε· ἄνθρωπός τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἰερουσαλὴμ εἰς Ἰεριχώ,
» καὶ λῃσταῖς περιέπεσεν· οἳ καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν καὶ πληγὰς ἐπιθέντες ἀπῆλθον, ἀφέντες
» ἡμιθανῆ τυγχάνοντα. κατὰ συγκυρίαν δὲ ἱερεύς τις κατέβαινεν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ, καὶ ἰδὼν
» αὐτὸν ἀντιπαρῆλθεν. ὁμοίως δὲ καὶ Λευίτης γενόμενος κατὰ τὸν τόπον ἐλθὼν καὶ ἰδὼν
» ἀντιπαρῆλθεν. Σαμαρίτης δέ τις ὁδεύων ἦλθε κατ' αὐτὸν, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἐσπλαγχνίσθη·
» καὶ προσελθὼν κατέδησε τὰ τραύματα αὐτοῦ, ἐπιχέων ἔλαιον καὶ οἶνον· ἐπιβιβάσας δὲ
» αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἴδιον κτῆνος ἤγαγεν εἰς πανδοχεῖον καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ. καὶ τῇ ἐπαύριον
» ἐκβαλὼν δύο δηνάρια ἔδωκε τῷ πανδοχεῖ καὶ εἶπε· ἐπιμελήθητι αὐτοῦ· καὶ ὅ τι ἂν προσδαπανήσῃς,
» ἐγὼ ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαί με ἀποδώσω σοι. τίς τούτων τῶν τριῶν δοκεῖ σοι πλησίον γεγονέναι
» τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς λῃστάς; ὁ δὲ εἶπεν· ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος μετ' αὐτοῦ. εἶπε δὲ αὐτῷ
» ὁ Ἰησοῦς· πορεύου καὶ σὺ ποίει ὁμοίως. ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι αὐτοὺς αὐτὸς εἰσῆλθε κώμην
» τινά· γυνὴ δέ τις ὀνόματι Μάρθα ὑπεδέξατο αὐτόν. καὶ τῇδε ἦν ἀδελφὴ καλουμένη Μαρία,
» ἥτις καὶ παρακαθεσθεῖσα πρὸς τοὺς πόδας τοῦ κυρίου ἤκουε τὸν λόγον αὐτοῦ. ἡ δὲ Μάρθα
» περιεσπᾶτο περὶ πολλὴν διακονίαν· ἐπιστᾶσα δὲ εἶπε· κύριε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἡ ἀδελφή μου
» μόνην με κατέλιπε διακονεῖν; εἰπὲ οὖν αὐτῇ ἵνα μοι συναντιλάβηται. ἀποκριθεὶς δὲ εἶπε
» πρὸς αὐτήν· Μάρθα, Μάρθα, μεριμνᾷς καὶ θορυβάζῃ περὶ πολλά· ἑνὸς δέ ἐστι χρεία· Μαρία
» γὰρ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο, ἥτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται αὐτῆς. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι
» αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ προσευχόμενον, ὡς ἐπαύσατο, εἶπέ τις τῶν μαθητῶν πρὸς αὐτόν· κύριε,
» δίδαξον ἡμᾶς προσεύχεσθαι, καθὼς καὶ Ἰωάννης ἐδίδαξε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ. εἶπε δὲ πρὸς
» αὐτούς· ὅταν προσεύχησθε, λέγετε· πάτερ, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου· ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου·
» τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δίδου ἡμῖν τὸ καθ' ἡμέραν· καὶ ἄφες ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν,
» καὶ γὰρ αὐτοὶ ἀφίομεν παντὶ ὀφείλοντι ἡμῖν· καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν.
» καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· τίς ἐξ ὑμῶν ἕξει φίλον, καὶ πορεύσεται πρὸς αὐτὸν μεσονυκτίου,
» καὶ εἴπῃ αὐτῷ· φίλε, χρῆσόν μοι τρεῖς ἄρτους, ἐπειδὴ φίλος μου παρεγένετο ἐξ ὁδοῦ πρός με,
» καὶ οὐκ ἔχω ὃ παραθήσω αὐτῷ· κἀκεῖνος ἔσωθεν ἀποκριθεὶς εἴπῃ· μή μοι κόπους πάρεχε·
» ἤδη ἡ θύρα κέκλεισται, καὶ τὰ παιδία μου μετ' ἐμοῦ εἰς τὴν κοίτην εἰσίν· οὐ δύναμαι ἀναστὰς
» δοῦναί σοι; λέγω ὑμῖν, εἰ καὶ οὐ δώσει αὐτῷ ἀναστὰς διὰ τὸ εἶναι φίλον αὐτοῦ, διά γε τὴν
» ἀναίδειαν αὐτοῦ ἐγερθεὶς δώσει αὐτῷ ὅσων χρῄζει. κἀγὼ ὑμῖν λέγω· αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται
» ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὑρήσετε· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ
» ὁ ζητῶν εὑρίσκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται. τίνα δὲ ἐξ ὑμῶν τὸν πατέρα αἰτήσει ὁ υἱὸς
» ἰχθύν, καὶ ἀντὶ ἰχθύος ὄφιν αὐτῷ ἐπιδώσει; ἢ καὶ αἰτήσει ᾠόν, καὶ ἐπιδώσει αὐτῷ σκορπίον;
» εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὑπάρχοντες οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον
» ὁ πατὴρ ὁ ἐξ οὐρανοῦ δώσει πνεῦμα ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν; καὶ ἦν ἐκβάλλων δαιμόνιον
» καὶ αὐτὸ ἦν κωφόν· ἐγένετο δὲ τοῦ δαιμονίου ἐξελθόντος ἐλάλησεν ὁ κωφός· καὶ ἐθαύμασαν
» οἱ ὄχλοι. τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον· ἐν Βεελζεβοὺλ τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ
» δαιμόνια. καὶ ἕτεροι πειράζοντες σημεῖον παρ' αὐτοῦ ἐζήτουν ἐξ οὐρανοῦ. αὐτὸς δὲ εἰδὼς
» αὐτῶν τὰ διανοήματα εἶπεν αὐτοῖς· πᾶσα βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν διαμερισθεῖσα ἐρημοῦται,
» καὶ οἶκος ἐπὶ οἶκον πίπτει. εἰ δὲ καὶ ὁ σατανᾶς ἐφ' ἑαυτὸν διεμερίσθη, πῶς σταθήσεται
» ἡ βασιλεία αὐτοῦ; ὅτι λέγετε ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλειν με τὰ δαιμόνια. εἰ δὲ ἐγὼ ἐν Βεελζεβοὺλ
» ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; διὰ τοῦτο αὐτοὶ κριταὶ ὑμῶν ἔσονται.
» εἰ δὲ ἐν δακτύλῳ θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.
» ὅταν ὁ ἰσχυρὸς καθωπλισμένος φυλάσσῃ τὴν ἑαυτοῦ αὐλὴν, ἐν εἰρήνῃ ἐστὶ τὰ ὑπάρχοντα
» αὐτοῦ· ἐπὰν δὲ ἰσχυρότερος αὐτοῦ ἐπελθὼν νικήσῃ αὐτόν, τὴν πανοπλίαν αὐτοῦ αἴρει ἐφ' ᾗ
» ἐπεποίθει, καὶ τὰ σκῦλα αὐτοῦ διαδίδωσιν. ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστι· καὶ ὁ μὴ
» συνάγων μετ' ἐμοῦ σκορπίζει. ὅταν τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται
» δι' ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἀνάπαυσιν· καὶ μὴ εὑρίσκον λέγει· ὑποστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου
» ὅθεν ἐξῆλθον· καὶ ἐλθὸν εὑρίσκει σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον. τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει
» μεθ' ἑαυτοῦ ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ, καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ· καὶ γίνεται
» τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χείρονα τῶν πρώτων. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ λαλῆσαι αὐτὸν
» ταῦτα, ἐπάρασά τις φωνὴν γυνὴ ἐκ τοῦ ὄχλου εἶπεν αὐτῷ· μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσασά σε,
» καὶ μαστοὶ οὓς ἐθήλασας. αὐτὸς δὲ εἶπε· μενοῦνγε μακάριοι οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ
» καὶ φυλάσσοντες. τῶν δὲ ὄχλων ἐπαθροιζομένων ἤρξατο λέγειν· ἡ γενεὰ αὕτη γενεὰ πονηρά
» ἐστι· σημεῖον ζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου.
» καθὼς γὰρ ἐγένετο Ἰωνᾶς τοῖς Νινευίταις σημεῖον, οὕτως ἔσται καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τῇ
» γενεᾷ ταύτῃ. βασίλισσα νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῶν ἀνδρῶν τῆς γενεᾶς ταύτης
» καὶ κατακρινεῖ αὐτούς· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶνος,
» καὶ ἰδοὺ πλεῖον Σολομῶνος ὧδε. ἄνδρες Νινευῖται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς
» ταύτης καὶ κατακρινοῦσιν αὐτήν· ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ ἰδοὺ πλεῖον Ἰωνᾶ
» ὧδε. οὐδεὶς λύχνον ἅψας εἰς κρύπτην τίθησιν οὐδὲ ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν,
» ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι τὸ φῶς βλέπωσιν. ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός σου· ὅταν
» ὁ ὀφθαλμός σου ἁπλοῦς ᾖ, καὶ ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινόν ἐστιν· ὅταν δὲ πονηρὸς ᾖ, καὶ
» τὸ σῶμά σου σκοτεινόν. σκόπει οὖν μὴ τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν. εἰ οὖν τὸ σῶμά σου
» ὅλον φωτεινόν, μὴ ἔχον τι μέρος σκοτεινόν, ἔσται φωτεινὸν ὅλον, ὡς ὅταν ὁ λύχνος τῇ ἀστραπῇ
» φωτίζῃ σε. ἐν δὲ τῷ λαλῆσαι ἐρωτᾷ αὐτὸν Φαρισαῖος ὅπως ἀριστήσῃ παρ' αὐτῷ· εἰσελθὼν
» δὲ ἀνέπεσεν. ὁ δὲ Φαρισαῖος ἰδὼν ἐθαύμασεν ὅτι οὐ πρῶτον ἐβαπτίσθη πρὸ τοῦ ἀρίστου.
» εἶπε δὲ ὁ κύριος πρὸς αὐτόν· νῦν ὑμεῖς οἱ Φαρισαῖοι τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τοῦ πίνακος
» καθαρίζετε, τὸ δὲ ἔσωθεν ὑμῶν γέμει ἁρπαγῆς καὶ πονηρίας. ἄφρονες, οὐχ ὁ ποιήσας τὸ ἔξωθεν
» καὶ τὸ ἔσωθεν ἐποίησε; πλὴν τὰ ἐνόντα δότε ἐλεημοσύνην, καὶ ἰδοὺ πάντα καθαρὰ ὑμῖν ἐστιν.
» ἀλλὰ οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ πήγανον καὶ πᾶν λάχανον,
» καὶ παρέρχεσθε τὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ· ταῦτα δὲ ἔδει ποιῆσαι κἀκεῖνα μὴ παρεῖναι.
» οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, ὅτι ἀγαπᾶτε τὴν πρωτοκαθεδρίαν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ τοὺς
» ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς. οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι ἐστὲ ὡς τὰ μνημεῖα τὰ ἄδηλα, καὶ οἱ ἄνθρωποι
» οἱ περιπατοῦντες ἐπάνω οὐκ οἴδασιν. ἀποκριθεὶς δέ τις τῶν νομικῶν λέγει αὐτῷ· διδάσκαλε,
» ταῦτα λέγων καὶ ἡμᾶς ὑβρίζεις. ὁ δὲ εἶπε· καὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς οὐαί, ὅτι φορτίζετε τοὺς
» ἀνθρώπους φορτία δυσβάστακτα, καὶ αὐτοὶ ἑνὶ τῶν δακτύλων ὑμῶν οὐ προσψαύετε τοῖς φορτίοις.
» οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι οἰκοδομεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν προφητῶν, οἱ δὲ πατέρες ὑμῶν ἀπέκτειναν αὐτούς.
» ἄρα μάρτυρές ἐστε καὶ συνευδοκεῖτε τοῖς ἔργοις τῶν πατέρων ὑμῶν· ὅτι αὐτοὶ μὲν ἀπέκτειναν
» αὐτούς, ὑμεῖς δὲ οἰκοδομεῖτε. διὰ τοῦτο καὶ ἡ σοφία τοῦ θεοῦ εἶπεν· ἀποστελῶ εἰς αὐτοὺς
» προφήτας καὶ ἀποστόλους, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενοῦσι καὶ διώξουσιν· ἵνα ἐκζητηθῇ τὸ αἷμα
» πάντων τῶν προφητῶν τὸ ἐκκεχυμένον ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης, ἀπὸ
» αἵματος Ἄβελ ἕως αἵματος Ζαχαρίου τοῦ ἀπολομένου μεταξὺ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τοῦ οἴκου·
» ναί, λέγω ὑμῖν, ἐκζητηθήσεται ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης. οὐαὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς, ὅτι ἤρατε
» τὴν κλεῖδα τῆς γνώσεως· αὐτοὶ οὐκ εἰσήλθετε, καὶ τοὺς εἰσερχομένους ἐκωλύσατε. ταῦτα δὲ
» αὐτοῦ πρὸς αὐτοὺς λέγοντος, ἤρξαντο οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι δεινῶς ἐνέχειν καὶ
» ἀποστοματίζειν αὐτὸν περὶ πλειόνων, ἐνεδρεύοντες αὐτὸν θηρεῦσαί τι ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ,
» ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. ἐν οἷς ἐπισυναχθεισῶν τῶν μυριάδων τοῦ ὄχλου, ὥστε καταπατεῖν
» ἀλλήλους, ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ πρῶτον· προσέχετε ἑαυτοῖς ἀπὸ τῆς ζύμης
» τῶν Φαρισαίων, ἥτις ἐστὶν ὑπόκρισις. οὐδὲν δὲ συγκεκαλυμμένον ἐστὶν ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται,
» καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνωσθήσεται. ἀνθ' ὧν ὅσα ἐν τῇ σκοτίᾳ εἴπατε, ἐν τῷ φωτὶ ἀκουσθήσεται·
» καὶ ὃ πρὸς τὸ οὖς ἐλαλήσατε ἐν τοῖς ταμείοις, κηρυχθήσεται ἐπὶ τῶν δωμάτων. λέγω δὲ ὑμῖν
» τοῖς φίλοις μου, μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεννόντων τὸ σῶμα, καὶ μετὰ ταῦτα μὴ ἐχόντων
» περισσότερόν τι ποιῆσαι. ὑποδείξω δὲ ὑμῖν τίνα φοβηθῆτε· φοβήθητε τὸν μετὰ τὸ ἀποκτεῖναι
» ἐξουσίαν ἔχοντα βαλεῖν εἰς τὴν γέενναν· ναί, λέγω ὑμῖν, τοῦτον φοβήθητε. οὐχὶ πέντε στρουθία
» πωλοῦνται ἀσσαρίων δύο; καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἐπιλελησμένον ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. ἀλλὰ
» καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ὑμῶν πᾶσαι ἠριθμημέναι εἰσίν. μὴ οὖν φοβεῖσθε· πολλῶν στρουθίων
» διαφέρετε ὑμεῖς. λέγω δὲ ὑμῖν, πᾶς ὃς ἂν ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων,
» καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁμολογήσει ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ· ὁ δὲ ἀρνησάμενός
» με ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων ἀπαρνηθήσεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ. καὶ πᾶς ὃς ἐρεῖ
» λόγον εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· τῷ δὲ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον βλασφημήσαντι
» οὐκ ἀφεθήσεται. ὅταν δὲ εἰσφέρωσιν ὑμᾶς ἐπὶ τὰς συναγωγὰς καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας,
» μὴ μεριμνήσητε πῶς ἢ τί ἀπολογήσησθε ἢ τί εἴπητε· τὸ γὰρ ἅγιον πνεῦμα διδάξει ὑμᾶς ἐν
» αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἃ δεῖ εἰπεῖν. εἶπε δέ τις αὐτῷ ἐκ τοῦ ὄχλου· διδάσκαλε, εἰπὲ τῷ ἀδελφῷ μου
» μερίσασθαι μετ' ἐμοῦ τὴν κληρονομίαν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· ἄνθρωπε, τίς με κατέστησε κριτὴν
» ἢ μεριστὴν ἐφ' ὑμᾶς; εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς· ὁρᾶτε καὶ φυλάσσεσθε ἀπὸ πάσης πλεονεξίας·
» ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἐστιν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ. εἶπε δὲ παραβολὴν
» πρὸς αὐτοὺς λέγων· ἀνθρώπου τινὸς πλουσίου εὐφορησάσης χώρας τὰ ἑαυτοῦ διελογίζετο λέγων·
» τί ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔχω ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς μου; καὶ εἶπε· τοῦτο ποιήσω· καθελῶ μου
» τὰς ἀποθήκας καὶ μείζονας οἰκοδομήσω, καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὰ γενήματά μου καὶ τὰ ἀγαθά
» μου· καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου· ψυχή, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα εἰς ἔτη πολλά· ἀναπαύου,
» φάγε, πίε, εὐφραίνου. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ θεός· ἄφρον, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν σου ἀπαιτοῦσιν
» ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἡτοίμασας, τίνι ἔσται; οὕτως ὁ θησαυρίζων αὐτῷ καὶ μὴ εἰς θεὸν πλουτῶν.
» εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν· μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ τί φάγητε,
» μηδὲ τῷ σώματι τί ἐνδύσησθε. ἡ γὰρ ψυχὴ πλεῖόν ἐστι τῆς τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος.
» κατανοήσατε τοὺς κόρακας, ὅτι οὐ σπείρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν, οἷς οὐκ ἔστι ταμεῖον οὐδὲ
» ἀποθήκη, καὶ ὁ θεὸς τρέφει αὐτούς· πόσῳ μᾶλλον ὑμεῖς διαφέρετε τῶν πετεινῶν; τίς δὲ ἐξ
» ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἕνα; εἰ οὖν οὐδὲ ἐλάχιστον
» δύνασθε, τί περὶ τῶν λοιπῶν μεριμνᾶτε; κατανοήσατε τὰ κρίνα πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ οὐδὲ
» νήθει· λέγω δὲ ὑμῖν, οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἓν τούτων. εἰ δὲ
» τὸν χόρτον τὸν σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον ὁ θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσιν,
» πόσῳ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι; καὶ ὑμεῖς μὴ ζητεῖτε τί φάγητε καὶ τί πίητε, καὶ μὴ μετεωρίζεσθε·
» ταῦτα γὰρ πάντα τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου ἐπιζητοῦσιν· ὑμῶν δὲ ὁ πατὴρ οἶδεν ὅτι χρῄζετε τούτων.
» πλὴν ζητεῖτε τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, καὶ ταῦτα προστεθήσεται ὑμῖν. μὴ φοβοῦ, τὸ μικρὸν ποίμνιον,
» ὅτι εὐδόκησεν ὁ πατὴρ ὑμῶν δοῦναι ὑμῖν τὴν βασιλείαν. πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν καὶ
» δότε ἐλεημοσύνην· ποιήσατε ἑαυτοῖς βαλλάντια μὴ παλαιούμενα, θησαυρὸν ἀνέκλειπτον ἐν τοῖς
» οὐρανοῖς, ὅπου κλέπτης οὐκ ἐγγίζει οὐδὲ σὴς διαφθείρει· ὅπου γάρ ἐστιν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν,
» ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία ὑμῶν ἔσται. ἔστωσαν ὑμῶν αἱ ὀσφύες περιεζωσμέναι καὶ οἱ λύχνοι καιόμενοι·
» καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι ἀνθρώποις προσδεχομένοις τὸν κύριον ἑαυτῶν, πότε ἀναλύσῃ ἐκ τῶν γάμων,
» ἵνα ἐλθόντος καὶ κρούσαντος εὐθέως ἀνοίξωσιν αὐτῷ. μακάριοι οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι οὓς ἐλθὼν
» ὁ κύριος εὑρήσει γρηγοροῦντας· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι περιζώσεται καὶ ἀνακλινεῖ αὐτοὺς καὶ
» παρελθὼν διακονήσει αὐτοῖς. κἂν ἐν τῇ δευτέρᾳ κἂν ἐν τῇ τρίτῃ φυλακῇ ἔλθῃ καὶ οὕτως
» εὕρῃ, μακάριοι εἰσὶν οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι. τοῦτο δὲ γινώσκετε, ὅτι εἰ ᾔδει ὁ οἰκοδεσπότης ποίᾳ
» ὥρᾳ ὁ κλέπτης ἔρχεται, οὐκ ἂν ἀφῆκε διορυχθῆναι τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἕτοιμοι,
» ὅτι ᾗ οὐ δοκεῖτε ὥρᾳ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται. εἶπε δὲ ὁ Πέτρος· κύριε, πρὸς ἡμᾶς τὴν
» παραβολὴν ταύτην λέγεις ἢ καὶ πρὸς πάντας; εἶπε δὲ ὁ κύριος· τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς οἰκονόμος
» ὁ φρόνιμος, ὃν καταστήσει ὁ κύριος ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ τοῦ διδόναι ἐν καιρῷ τὸ σιτομέτριον;
» μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ εὑρήσει οὕτως ποιοῦντα. ἀληθῶς λέγω
» ὑμῖν, ὅτι ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν. ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος
» ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· χρονίζει μου ὁ κύριος ἐλθεῖν, καὶ ἄρξηται τύπτειν τοὺς παῖδας καὶ τὰς
» παιδίσκας, ἐσθίειν τε καὶ πίνειν καὶ μεθύσκεσθαι, ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ
» ᾗ οὐ προσδοκᾷ καὶ ἐν ὥρᾳ ᾗ οὐ γινώσκει, καὶ διχοτομήσει αὐτὸν καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ
» τῶν ἀπίστων θήσει. ἐκεῖνος δὲ ὁ δοῦλος ὁ γνοὺς τὸ θέλημα τοῦ κυρίου ἑαυτοῦ καὶ μὴ ἑτοιμάσας
» μηδὲ ποιήσας πρὸς τὸ θέλημα αὐτοῦ δαρήσεται πολλάς· ὁ δὲ μὴ γνοὺς καὶ ποιήσας ἄξια πληγῶν
» δαρήσεται ὀλίγας. παντὶ δὲ ᾧ ἐδόθη πολύ, πολὺ ζητηθήσεται παρ' αὐτοῦ· καὶ ᾧ παρέθεντο
» πολύ, περισσότερον αἰτήσουσιν αὐτόν. πῦρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν· καὶ τί θέλω εἰ ἤδη
» ἀνήφθη; βάπτισμα δὲ ἔχω βαπτισθῆναι· καὶ πῶς συνέχομαι ἕως οὗ τελεσθῇ; δοκεῖτε ὅτι εἰρήν

» καὶ οὕτως ἐμαρτύρησεν. καὶ ἐθαύμαζον αὐτὸν οἱ ὄχλοι, καὶ ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους ἡ ἁγία καὶ
» ὑψηλὴ πρόβατα τοῦ ναοῦ. μάρτυς ἀληθὴς Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησι γεγονώς), ὅτι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐστι. καὶ
» Ἄννας οὐκ ἀπεικότως πολιορκεῖ τὴν Ἰουδαίαν ἀγχμαλωτίσας αὐτούς. ταῦτα μὲν πολ-
λοῖς σύνοιδα καὶ τῷ γε καθ' ἡμᾶς καὶ ὁ Ἰώσηπος. οὕτω δὲ ἄξια θαυμασίου βίου τῷ
πρόβατα τοῖς ἁγίοις ἅπασιν ὑπὲρ δικαιοσύνης βεβίωτο ὁ Ἰάκωβος. ὡς καὶ τοὺς Ἰουδαίων
ἐμφρονας δοξάζειν ταύτῃ ἐπὶ τὴν αἰτίαν τοῦ παραχρῆμα μετὰ μάρτυρον αὐτὸν
πολιορκίας τῆς Ἱερουσαλήμ, ὡς δι' οὐδὲν ἕτερον αὐτοῖς συμβῆναι, ἢ μετὰ τὸ κατ-
αὐτοῦ τολμηθὲν ἄγος. ὁ γοῦν Ἰώσηπος, οὐκ ἀπώκνησε καὶ τοῦτ' ἐγγράφως ὑπο-
» μάρτυρα ποιῆσαι, δι' ὧν φησὶ λέξεων. ταῦτα δὲ συμβέβηκεν Ἰουδαίοις, κατ' ἐκδίκησιν
» Ἰακώβου τοῦ δικαίου, ὃς ἦν ἀδελφὸς Ἰησοῦ τοῦ λεγομένου χριστοῦ. ἐπειδὴ γὰρ δικαιό-
» τατον αὐτὸν ὄντα οἱ Ἰουδαῖοι ἀπέκτειναν. ὁ δὴ αὐτὸς καὶ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐν εἰκαίῳ
» τῆς ἀρχαιολογίας δηλοῖ παρὰ τούτων. πέμπει γὰρ ἀγνοῦν ὡς τὴν Ἰουδαίαν ἐ-
» πάρχον φήσας τὸν τελευτῶντα πολέμους. ὁ δὲ νεώτερος Ἄνανος ὃν τὴν ἀρχιερωσύνην
» ἐπόμενον παραφανῆναι, θρασὺς ἦν τὸν τρόπον καὶ τολμητὴς διαφερόντως. αἵρεσιν δὲ
» μείζω ὧν Σαδδουκαίων, οἵπερ εἰσὶ περὶ τὰς κρίσεις ὠμοὶ παρὰ πάντας τοὺς Ἰουδαίους,
» καθὼς ἤδη δεδηλώκαμεν. ἅτε δὴ οὖν τοιοῦτος ὢν ὁ Ἄνανος, νομίσας ἔχειν καιρὸν ἐ-
» πιτήδειον, ἅτε τεθνάναι μὲν φῆσον, ἀγνοῦν δὲ ἔτι τὴν ὁδὸν ἐπαρχόντων, κα-
» θίζει συνέδριον κριτῶν, καὶ παραγαγὼν εἰς αὐτὸ τὸν ἀδελφὸν Ἰησοῦ τοῦ λεγο-
» μένου, Ἰάκωβος ὄνομα αὐτῷ, καί τινας ἑτέρους ὡς παρανομησάντων κατηγορίαν
» ποιησάμενος, παρέδωκε λευσθησομένους. ὅσοι δὲ ἐδόκουν ἐπιεικέσταται τήν τε
πόλιν εἶναι καὶ τὰ περὶ τοὺς νόμους ἀκριβεῖς, βαρέως ἐνεγκόντες ἐπὶ τούτῳ. καὶ πέμ-
πουσι περὶ τοῦ βασιλέα κρύφα, παρακαλοῦντες αὐτὸν, ἐπιστεῖλαι τῷ Ἄνανῳ μη-
κέτι τοιαῦτα πράττειν. μηδὲ γὰρ τὸ πεῖσαν ὀρθῶς αὐτὸν πεποιηκέναι. τινὲς δὲ αὐ-
τῶν καὶ τὸν ἀγνοῦν ἐπαναλαμβάνουσιν ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας ὁδοιποροῦντα, καὶ διδά-
σκουσιν, ὡς οὐκ ἐξὸν ᾖ τῷ Ἄνανῳ χωρὶς τῆς αὐτοῦ γνώμης καθίσαι συνέδριον. ἀγνοῦ-
νος δὲ πειαθεὶς τοῖς λεγομένοις, γράφει μετ' ὀργῆς τῷ Ἄνανῳ, ἀπειλῶν περὶ αὐτοῦ
δίκας ἀπειλῶν. καὶ ὁ βασιλεὺς ἀφείλετο τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος αὐτὴν ἐξάνιος μῆνας τρεῖς, ἐνιαυτὸν τὸν τρίτον καθίστησι. ταῦτα καὶ περὶ
τοῦ Ἰακώβου, οὗ ἡ πρώτη τῶν ὀνομαζομένων καθολικῶν ἐπιστολῶν εἶναι λέγεται, ἰστέον
ὡς νοθεύεται μᾶλλον. ὅ πολλοὶ γοῦν τῶν παλαιῶν ἐμνημόνευσαν, ὡς οὐδὲ τὸ λεγο-
μένης Ἰούδα, μιᾶς καὶ αὐτῆς οὔσης τῶν ἑπτὰ λεγομένων καθολικῶν. ὅμως δ' ἴσμεν
καὶ ταύτας μετὰ τῶν λοιπῶν ἐν πλείσταις δεδημοσιευμένας ἐκκλησίαις.

κδ΄ Νέρωνος δὲ ὀγδοον ἄγοντος τὸ βασιλέως ἔτος, πρῶτος μετ' μάρκον τὸν ἀπόστολον
καὶ εὐαγγελιστὴν τῆς ἐν ἀλεξανδρείᾳ παροικίας, ἀνιᾶσι τὴν καθεστῶσαν διατρι-
χῆ), ἀνὴρ θεοφιλὴς ὢν καὶ τὰ πάντα θαυμάσιος.

κε΄ Κεραμουμένης δ' ἤδη τῆς νέρωνι τῆς ἀρχῆς, ἐς ἀνοσίους ἐκείνας ἐπιπλεύσ-
ας, κατ' αὐτῆς ὡπλίζετο τὸ ἐς τὸν ὅλων θεὸν εὐσεβές. γράφει μὲν οὖν οἷός τις
ἐστὶ γεγονὼς καὶ τὴν μοναδικὴν, οὐ τῆς παρούσης γλίσχρᾶς δὲ ὀλίγης. πολλῶν γεμίζει τὰ
κατ' αὐτὸν ἀκριβεστάτας παρασκευῆς διηγήσεσι, πρέπειν ὅτῳ φίλον, ἐξ αὐτῶν
τὴν σκαιότητα τοῦ ἀνδρὸς ἐκτόπου καταθεωρῆσαι μανίας, καθ' ἣν οὐ μετὰ λογισμοῦ
μικροῦ ὅρον ἀπωλείας διέξεισιν, ὑπὲρ τοσαύτην ἐλάσας μανφονίαν, ὡς μὴ ἂν
οἰκειοπά-

οἰκειοῦ ἀτων τε καὶ φιλταίων ἀποφέρ. μηίερα δ' ὁμοίως δ' ἀδελφοὺς καὶ γυναῖκα σὺν καὶ θήλοις μυείοις ὧ ἦλθει πρὸς πόκοισι βόπον ἐχθρῶν καὶ πολεμίων, ποικίλας θανάτων ἰδέας διαφέρ. ἐνέδρ δ' ἄρα τοῖς πᾶσι καὶ τοῦτ' ὀπτῆρα φῆναι αὐτῷ, ὡς δὴ πρόφατος αὐθεκαίρων, τ εἰς ὄθειον δυσεβέας πολέμιος δυάδρ-
ξειν. τούτου ὁ πάλιν ὁ ῥωμαῖος Τερτυλλιανός, ὧδέ πως λέγων μνημονεύ. ἐντύ-
» χετε τοῖς ὑπομνήμασιν ὑμῶν. ἐνθ δύρήσετε πρῶτον νέρωνα τοῦτο τὸ δόγμα
» πρώτιστα μάλιστα ἐν ῥώμῃ τῷ δυάθλῳ πᾶς ὑποβάξας ὠμὸς ὢν ἐς πόλεως, διώ-
» ξαντα. τοιούτῳ τ κολάσεως λίμνῃ ἀρχηγῷ καυχώμεθα. ὁ γὰρ εἰδὼς ἐκεῖνον, νοῆ-
» σαι δυνάται, ὡς οὐκ ἂν εἰ μὴ μέγα τι ἀγαθὸν ἦν ὑπὸ νέρωνος καταικριθῆναι.

Ταύτῃ γοῦν ὅστ πέτρος ἐν τοῖς μάλιστα πρῶτος δυακηρυχθεὶς, ὑπὸ τῆς χ̄ῡ τῶν ἀποστόλων ἐπήρθη σφαγάς. παῦλος δὴ οὖν ἐπ' αὐλῆς ῥώμης τ κεφαλὴν ἀ-
πολιμηθῆναι, καὶ πέτρος ὡσαύτως δυάσκολοπισθῆναι κατ' αὐτὸν ἰσορρωῦται. δ πισοῦ-
ται τ τ ἰσορίαν ἡ πέτρου καὶ παύλου ἐς δδοῦ κεφαλῆς ὑπὸ ὧν αὐτόθι κοιμη-
τηρίων πρόσρησις. ὧδέν δ' ἦτον καὶ ἐκκλησιαστικὸς ἀνὴρ γάϊος ὄνομα, χ̄ῡ ζε-
φυρῖνον ῥωμαίων γεγονὼς ἐπίσκοπος, ὃς δὴ πρόκλῳ τ χ̄ῡ φρύγας προϊσαμέ-
νῳ γνώμης ἐγγράφως διαλεχθεὶς, αὐτὰ δὴ ταῦτα περὶ τῶν τόπων οὗθα ὧν εἰρη-
μένων ἀποστόλων τὰ ἱερὰ σκηνώματα κατατέθειται, φησίν. ἐγὼ δὲ τὰ τρόπαια
ὧν ἀποστόλων ἔχω δεῖξαι. ἐὰν γὰρ θελήσῃς ἀπελθεῖν ὑπὲρ τὸν βατικανὸν, ἢ ὑπὲρ τὴν
ὁδὸν τ ὠστίαν, εὑρήσῃς τὰ τρόπαια τῶν ταύτην ἱδρυσαμένων τ ἐκκλησίαν. ὡς
ὁ χ̄ῡ τ αὐτὸν ἄμφω κρατοῦν ἐμμαρτύρησε, κοιμηθέντων ὑπὸ τοῦ ῥωμαίων ὁμιλῶν ὧδέ πως περίεσπ. ταῦτα καὶ ὑμεῖς ἀφ' ὑμῶν αὐτῶν νουθεσίας
τὴν ἀπὸ πέτρου καὶ παύλου φυτείαν γνησιωτέρᾳ ῥωμαίων τε καὶ κορινθίων συνεκε-
κράσατε. καὶ γὰρ ἄμφω καὶ ἐς τὴν ἡμέτεραν κόρινθον φυτεύσαντες ἡμᾶς, ὁμοίως
ἐνίδαξαν.

Ομοίως ὁ καὶ ἐς τὴν ἰταλίαν ὁμόσε διδάξαντες, ἐμμαρτύρησε χ̄ῡ τ αὐτὸν καμ- κζ
πόν. καὶ ταῦτα δέ, ὡς δὴ ἔτι μᾶλλον πιστωθείη τὰ τ ἱστορίας. αὖθις δ' ὁ ἰώσηπος
πλάσα ὅσα περὶ τῆς ὁ πρῶ ἰουδαίων ἔθνος καταλαβούσης διελθὼν συμφορᾶς,
δηλοῖ χ̄ῡ λέξιν ὑπὲρ πλείστοις θήλοις μυείοις ὅσοις ἴσον πρὸς ἰουδαίοις ἐπιμιμέ-
νων, μάστιξιν αἰκισθέντας, ἐν αὐλῇ τῇ ἱερουσαλὴμ ἀναστυρωθῆναι ὑπὸ φλώ-
ρου. τοῦτον ὁ εἶτ τ ἰουδαίας ὑπάτου, ὁπηνίκα τῷ ἀρχίῳ δυάρξασθαι τ
» πολέμου, ἔτους δωδεκάτου τ νέρωνος ἡγεμονίας συνέβη. εἶτα δὲ καθ' ὅλην τ συ-
» είδη ὑπὲρ τῆς ὧν ἰουδαίων ἀποστάσ δεινῶ φησὶ καθ' ληφέναι τὰ ἀρχῶ πόλε-
» χόσε, ὧν ἀπὸ τοῦ ἔθνους πρὸς τῶν χ̄ῡ πόλιν ἐνοίκων, ὡς δὴ πολεμίων δηλέως
» πορθουμένων. ὡς τε ὁρᾶν τὰς πόλεις μεσὰς ταφῶν ἐμπ, καὶ νεκροὺς ἅμα νηπίοις
» γέρουτας ἐρρίμμένους. γύναια τ μὴ ὄντως ἐπ' αὐτῷ σκέπης μεθ' ληφόντα. καὶ πᾶς
» μὲν τὸν ἐπόρθμον μεγίστων ἀδικημάτων συμφοράν. μείζονα ὁ ὧν ἑκάστοτε θλιβο-
» μένων τ ὑπὸ τοῖς ἀπειλουμένοις δυάσασιν. ταῦτα χ̄ῡ λέξιν ὁ ἰώσηπος. καὶ τὰ μὲν
χ̄ῡ ἰουδαίοις, ἐν τούτοις ἴσῳ.

Τάδε καὶ ἡ τρίτη περιέχει βίβλος.

α΄ Οποι γῆς ἐκήρυξαν τὸν χριστὸν οἱ ἀπόστολοι.
β΄ Τίς πρῶτος τῆς ῥωμαίων ἐκκλησίας προέστη.
γ΄ Περὶ τῶν ἐπιστολῶν τῶν ἀποστόλων.
δ΄ Περὶ τῆς πρώτης τῶν ἀποστόλων διαδοχῆς.
ε΄ Περὶ τῆς μετὰ τὴν χριστὸν ὑστάτης ἰουδαίων πολιορκίας.
ϛ΄ Περὶ τοῦ πιέσαντος αὐτοὺς λιμοῦ.
ζ΄ Περὶ τῶν τοῦ χριστοῦ προῤῥήσεων.
η΄ Περὶ τῶν πρὸ τοῦ πολέμου σημείων.
θ΄ Περὶ ἰωσήπου, καὶ ὧν κατέλειψε συγγραμμάτων.
ι΄ Οπως τῶν θείων μνημονεύει βίβλων.
ια΄ Ως μετὰ ἰάκωβον ἡγεῖται συμεὼν τῆς ἐν ἱεροσολύμοις ἐκκλησίας.
ιβ΄ Ως οὐεσπεσιανὸς τοὺς ἐκ δαβὶδ ἀναζητεῖσθαι τῆς ἐν ἱεροσολύμοις ἐκκλησίας προστάττει.
ιγ΄ Ως δεύτερος ἀλεξανδρέων ἡγεῖται ἀβίλιος.
ιδ΄ Ως καὶ ῥωμαίων δεύτερος ἀνέγκλητος ἐπισκοπεῖ.
ιε΄ Ως τρίτος μετ' αὐτὸν κλήμης.
ιϛ΄ Περὶ τῆς κλήμεντος ἐπιστολῆς.
ιζ΄ Περὶ τοῦ κατὰ δομετιανὸν διωγμοῦ.
ιη΄ Περὶ ἰωάννου τοῦ ἀποστόλου καὶ τῆς ἀποκαλύψεως.
ιθ΄ Ως δομετιανὸς τοὺς ἀπὸ γένους δαβὶδ ἀναιρεῖσθαι προστάττει.
κ΄ Περὶ τῶν πρὸς γένους τοῦ σωτῆρος ἡμῶν.
κα΄ Ως τῆς ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας τρίτος ἡγεῖται κέρδων.
κβ΄ Ως τῆς ἀντιοχέως δεύτερος ἰγνάτιος.
κγ΄ Ιστορία περὶ ἰωάννου τοῦ ἀποστόλου.
κδ΄ Περὶ τῆς τάξεως τῶν εὐαγγελίων.
κε΄ Περὶ τῶν ὁμολογουμένων γραφῶν θείων καὶ τῶν μὴ τοιούτων.
κϛ΄ Περὶ μενάνδρου τοῦ γόητος.
κζ΄ Περὶ τῆς τῶν ἐβιωναίων ὀνομασθείσης αἱρέσεως.
κη΄ Περὶ κηρίνθου τοῦ αἱρεσιάρχου.
κθ΄ Περὶ νικολάου καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ κεκλημένων.
λ΄ Περὶ τῶν ἐν συζυγίαις ἐξετασθέντων ἀποστόλων.
λα΄ Περὶ τῆς ἰωάννου καὶ φιλίππου τελευτῆς.
λβ΄ Οπως συμεὼν ὁ ἱεροσολύμων ἐπίσκοπος ἐμαρτύρησεν.
λγ΄ Οπως τραϊανὸς ζητεῖσθαι χριστιανοὺς ἐκώλυσεν.
λδ΄ Ως τῆς ῥωμαίων ἐκκλησίας τέταρτος μετὰ κλήμεντα ἡγεῖται εὐάρεστος.
λε΄ Ως μετὰ συμεῶνα τῆς ἱεροσολύμων ἐκκλησίας τρίτος ἡγεῖται ἰοῦστος.
λϛ΄ Περὶ τοῦ μαρτυρίου ἰγνατίου καὶ τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ.
λζ΄ Περὶ τῶν εἰσέτι τότε διαπρεπόντων εὐαγγελιστῶν.
λη΄ Περὶ τῆς κλήμεντος ἐπιστολῆς καὶ τῶν ψευδῶν εἰς αὐτὸν ἀναφερομένων.
λθ΄ Περὶ τῶν παπίου συγγραμμάτων.

Ευσεβίου

ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ, ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ, ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Βιβλίον ἕκτον.

α΄ Α μὴν δὴ κατ' Ἰουδαίους ἐν τούτοις ἦν. Ὧν δὲ ἱερῶν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ἀποστόλων τε καὶ μαθητῶν ἐφ' ἅπασαν διαπαρέντων τὴν οἰκουμένην, θωμᾶς μὲν ὡς λέγεται θωμάδδοις παρείληχε, τὴν πάρθων εἴληχεν. ἀνδρέας δὲ τὴν σκυθῶν. ἰωάννης τὴν ἀσίαν. παρ' οἷς καὶ βιοὺς ἐν ἐφέσῳ τελευτᾷ. πέτρος δ' ἐν πόντῳ καὶ γαλατίᾳ, καὶ βιθυνίᾳ, καππαδοκίᾳ τε καὶ ἀσίᾳ, κεκηρυχέναι τοῖς ἐκ διασπορᾶς ἰουδαίοις ἔοικεν. ὃς καὶ ἐπὶ τέλει ἐν ῥώμῃ γενόμενος, ἀνεσκολοπίσθη κατὰ κεφαλῆς, οὕτως αὐτὸς αἰτήσας παθεῖν. τί δεῖ περὶ παύλου λέγειν, ἀπὸ ἱερουσαλὴμ μέχρι τοῦ ἰλλυρικοῦ πεπληροφορηκότος τὸ εὐαγγέλιον τοῦ χριστοῦ, καὶ ὕστερον ἐν τῇ ῥώμῃ ἐπὶ νέρωνος μεμαρτυρηκότος. ταῦτα περὶ τούτων κατὰ λέξιν ἐν τελευταίῳ τόμῳ ὧν εἰς τὴν γένεσιν ἐξηγησάμην, ἀκριβῶς εἴρηται.

β΄ Τῆς δὲ ῥωμαίων ἐκκλησίας μετὰ τὸν παύλου καὶ πέτρου μαρτυρίαν, πρῶτος κλῆρος ἔσχηκε τὴν ἐπισκοπὴν λῖνος. μνημονεύει τούτου, ὑμοθέῳ γράφων ἀπὸ ῥώμης ὁ παῦλος, κατὰ τὴν ἐπὶ τέλει τοῦ ἐπιστολῆς πρόρησιν. ἀναπάζεταί σε λέγων, εὔβουλος καὶ πούδης καὶ λῖνος καὶ κλαυδία.

γ΄ Πέτρου μὲν οὖν ἐπισκοπὴ μία ἡ λεγομένη αὐτοῦ πρώτη, ἀναμολόγητος. ταύτῃ δὲ καὶ οἱ πάλαι πρεσβύτεροι ὡς ἀναμφιλέκτως ἐν τοῖς σφῶν αὐτῶν καταχέχρωται συγγράμμασι. τὸν δὲ φερομένου δευτέραν, οὐκ ἐν μαθηκεν εἰ πρὸς ἡφαμου. ὅμως ὑπὸ πολλοῖς χρησίμη φανεῖσα, μετὰ τῶν ἀλλων ἐσπουδάσθη γραφῶν. τοιοῦτον μὲν ὧν ἐπικεκηρυγμένων αὖ πρόσεων, καὶ ὃ κατ' αὐτὸν ὠνομασμένον εὐαγγέλιον, οἶδε λεγόμενον αὐτοῦ κήρυγμα, καὶ τὴν καλουμένην ἀποκάλυψιν, οὐδ' ὅλως ἐν καθολικοῖς ἴσμεν παραδεδομένα. ὅτι μήτε ἀρχαίων μήτε μὴν καθ' ἡμᾶς τις ἐκκλησιαστικὸς συγγραφεὺς, τῇ δὲ αὐτῶν χρήσεται μαρτυρίαις. πρὸ τούτου δὲ τῆς ἱσορείας, πρὸ τούτου ποιήσομαι σὺν τῇ διαδοχῇ τοὺς τότε μνημονευθέντας, τίνες ὧν κατ' ἕκαστον χρόνους ἐκκλησιαστικὴν συγγραφέως, ὁποίας κέχρηται ἑαυτὸν αὐτῶν. ἃ δὲ περὶ τῶν ἐνδιαθήκων καὶ ὁμολογουμένων γραφῶν, καὶ ὅσα περὶ ὧν μὴ τοιούτων αὐτοῖς εἴρηται, ἀλλὰ τὰ μὲν ὀνομαζόμενα πέτρου ὧν μίαν μόνην ἐγνωσίαν ἐπισταλὴν, καὶ τοῖς πάλαι πρεσβυτέροις ὁμολογουμένην, τοσαῦτα. τοῦ δὲ παύλου πρόδηλοι καὶ σαφεῖς, αἱ δεκατέσσαρες. οὐ γεμὴν τινὲς ἠθετήκασι τὴν πρὸς ἑβραίους πρὸς τῆς ῥωμαίων ἐκκλησίας ὡς μὴ παύλου ὄσαν αὐτήν, ἀναγέγραπται

φήσαμεν, οὐ δίκαιον ἀγνοεῖν. καὶ τὰ περὶ Ἰακώβου δὲ τοῖς περὶ ἡμῶν εἰρημένα, καὶ ταῦτα μαθεῖν ἀναγκαῖον. ὧδε δὲ μοι τὰς λεγομένας αὐτοῦ περιόδους, ἐν ἀναμφιλέκτοις προλήψεσι. ἐπεὶ δ' ὁ αὐτὸς ἀπόστολος ἐν τῇ ὑπὲρ Γαλατῶν προσρήσεσι τοὺς ῥωμαίους μνήμην πεποίηται μιᾶς τῶν λόγων ἕρμα, οὗ φασιν ὑπάρχειν τὸ τοῦ ποιμένος βιβλίον, ἰστέον ὡς καὶ τοῦτο πρὸς μὲν ἡμῶν ἀντιλέγεται, δι' οὓς οὐκ ἐν ὁμολογουμένοις ἴσθι. ὑφ' ἑτέρων δ' ἀναγκαίως οἷς μάλιστα δεῖ συγχωρήσεως εἰσαγωγικῆς, κέχρηται. ὅθεν ἤδη καὶ ἐν ἐκκλησίαις ἴσμεν αὐτὸ δεδημοσιευμένον. καὶ ὧν παλαιῶν γνωρίμων συγγραφέων κεχρημένους ἴσμεν αὐτῷ καὶ πρόλημμα. Ταῦτα εἰς μὲν γνῶσιν ὧν τις ἀναγκαίως ἔχει τῶν καὶ μὴ πᾶσιν ὁμολογουμένων θείων γραμμῶν, εἰρήσθω.

ρξ Οἱ μὲν οὖν τοῖς ἐξ ἐθνῶν κηρύσσων ὁ παῦλος, τοὺς ἀπὸ Ἰερουσαλὴμ ἐκκύκλω μετὰ τοῦ Ἰλλυρικοῦ ὧν ἐκκλησίαν καταβεβλῆσθαι θεμελίους, δῆλον ἐκ τῶν αὐτοῦ γνησίων φωνῶν. καὶ ἀφ' ὧν ὁ λουκᾶς ἐν τῇ πράξεσιν ἱστόρησε. καὶ ἐκ τῶν πέρυσι λέξεων, ἐν ὁπόσαις καὶ οὗτος ἐπιμνήσθη τοῦ χρεισὸν διαπελαζόμενος, τὸν τῆς καινῆς διαθήκης προεισάγων λόγον, σαφὲς μὲν εἰπὼν ἀφ' ἧς εἰρήκαμεν ὁμολογουμένης αὐτῷ βαπτολῆς, ἰδίᾳ τοῖς ἐξ ἑβραίων ὄσιν ἐν διασπορᾷ πάντων καὶ γαλατίας, καππαδοκίας τε καὶ ἀσίας, καὶ βιθυνίας γράφει. Οἱ δὲ τοῦτον, καὶ ἄλλοι γνήσιοι ζηλωταὶ γεγονότες τῆς τοῦ αὐλοῦ ἱδρυθείσης ἐκκλησίας, οὐ ῥᾴδιον εἰπεῖν, μὴ ὅτι γε ὅσοις μὲν ἐκ τῶν παύλου φωνῶν μὲν ἐξοίδε. τούτου γὰρ οὐ μικροὶ συνεργοὶ καὶ ὡς αὐτὸς ὠνόμασε, συστράτιῶται γεγόνασιν. ὧν οἱ πλείους ἀγήσου πρὸς αὐτοῦ μνήμης ἀξίων, διαπρεπῶς τοῦ αὐλοῦ μυστικοῦ τῆς ἰδίας βαπτολῆς ἐπιμελησάντων. οὐμὲν ἀλλὰ καὶ ὁ λουκᾶς ἐν ταῖς πράξεσι τοὺς γνωρίμους αὐτοῦ καταλέγων, ἐξ ὀνόματος αὐλῶν μνημονεύει. τιμόθεός γε μέν, τῆς ἐν ἐφέσῳ προοικίας ἱστορεῖται πρῶτος τῶν βαπτισθέντων εἰληχέναι. ὡς καὶ τίτος ὧν βαπτὶ κρήτης ἐκκλησιῶν. λουκᾶς δὲ, ὃ μὴ γνώριμος ὢν ἰῶν ἀπ' ἀντιοχείας, τῆς δὲ βαπτισθέντων ἰδίας ἑστίας, τὰ πλεῖστα συγγενῶς τῷ παύλῳ, καὶ τοῖς λοιποῖς οὐ πρέπουσιν ὧν ἀποστόλων ὡμιληκώς, ἧς ἀπὸ τούτων πεπαιδευμένος, ψυχῶν θεραπευτικῆς ἐν δυσὶν ἡμῖν ὑποδείγματα θεοπνεύστοις καταλέλοιπε βιβλίοις, ὧν τὸ μὲν διαπρεπέστατον καὶ μάρτυρες, καθάπερ ἔδοσαν αὐτῷ οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι τοῦ λόγου, οἷς καὶ φησὶν ἐπόμενον ἅπασι πρηκολουθηκέναι. καὶ τῶν ἰῶν ἀποστόλων πράξεσιν, ἃς ἐκεῖνο δι' ἀκοῆς, ὀφθαλμοῖς δὲ θεάσασθαι, συνεγράψατο. φασὶ γὰρ ὡς ἄρα τοῦ κατ' αὐτὸν διαγενοῦς μνημονεύειν ὁ παῦλος εἰώθει, ὁπηνίκα, ὥσπερ ἰδίου τινὸς διαγενοῦς, γράφων ἔγραφε καὶ τὸ διαπελέου μου. ὧν δὲ λοιπῶν ἀκολούθων τε παύλου, κρίσκης μὲν ὅπου τὰς γαλλίας σταλέντος, ἐπὶ αὐτὸν μυρίσασθαι. λίνος δ' οὖ μέμνηται σωτῆρος ὅπου ῥώμης αὐτῷ καὶ τῇ δευτέρᾳ πρὸς τιμόθεον ὑποστολῇ, πρῶτος μετὰ πέτρον τῆς ῥωμαίων ἐκκλησίας τὸν βαπτισθέντων ἤδη πρότερον κληρωθεὶς δεδήλωται. ἀλλὰ καὶ ὁ κλήμης τῆς ῥωμαίων καὶ αὐτὸς ἐκκλησίας τρίτος βαπτισθεὶς καλαῖς, παύλου συνεργὸς καὶ συναθλήσας γεγενημένος πρὸς αὐτὸν μνημονεύεται. ὑπὸ τούτοις καὶ τὸν ἀρεοπαγίτην ἐκεῖνον, διονύσιος ὄνομα αὐτῷ, ὃν ἐν πρόξεσι μετὰ τὸν ἐν ἀρείῳ πάγῳ πρὸς ἀθηναίους παύλου δημηγορεῖ, πρῶτον βαπτισθέντα πιστεύσαι φήσας ὁ λουκᾶς τῆς ἐν ἀθήναις ἐκκλησίας πρῶτον βαπτισθέντα. ἀρχαίων δὲ τις ἕλλην διονύσιος τῆς κορινθίων προοικίας ποιμένα, γεγονέναι ἱστο-

ρῆ.

ρξ. Ἀλλὰ γὰρ ὁδῷ τοιοῦτοι εἰσιν, ὅτι καὶ τοῦ Ἰησοῦ καὶ χρόνους ὧν ἀποστόλων διαδοχῆς ἡμῖν εἰρήσε) . νῦν δ' ὅτι τὰ ἑξῆς ἴωμεν τῆς ἱστορίας.

Μετὰ νέρωνα δέκα τοὺς τοιοῦτοι ἔλεσι τὴν ἀρχὴν ὁπτικεφλήσαμεν, ὧν ἀμφὶ γάλβαν καὶ ὄθωνα συνάυτον ὅτι μησὶν ἐξ διαγλυμμένων, οὐεσπεσιανὸς τὴν καὶ ἰουδαίων τοὺς ἀξεσι λαμπρωσάμενος, βασιλεὺς ἐπ' αὐτῆς δύα δείκνυ τὴν ἰουδαίας, αὐτοκεφλωρ τοὺς Ἰων αὐτοῦ τραπεδων δύαγορθμής. τὸ ὅτι ῥώμης οὐ αὐτίκα τηλέμαχος, ἢ ὦ παιδὶ τὸν καὶ ἰουδαίων ἐνχειρίζῃ πόλεμον. μετά γε μὲν τὸν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν διδάσκαλον, ἰουδαίων τοὺς τῷ κατ' αὐτὸν συνμήμαλι, ἤδη καὶ τῶν ἀποστόλων αὐτὸ πλείας ὅσας ὅπι βουλὰς μεμηχανημένων, τοὺς οὐλοὺς τεφάνου λίθοις ὑπὸ αὐτῶν διήρημένου. εἶτα δὲ μετ' αὐτὸν ἰακώβου, ὃς ἐν ζεβεδαίου μὲν παῖς, ἀδελφὸς δὲ ἰωάννου, τὸν κεφαλὴν ἀπολμηδένος, ὅτι πᾶσι τὸν ἰακώβου τὸν τὸν αὐτοῦ Ἰησοῦ ὑπισχνοῦν θεόν, τοὺς οὐλοὺς μὲν τὸν σωτῆρος λιμὸν διάκοψιν κεκληρωμένου, τὸν τοὺς δηλωθέντα ἕτερον μεταλλάξαντος, ὧν λοιπῶν ἀποστόλων μυεῖα εἰς θάνατον ὅτι βεβλημένων καὶ τὰ μὲν ἰουδαίας γῆς ἀπελαυνομένων, ὅτι ὃ τὴν τοῦ κηρύγματος διδασκαλίαν τὸν εἰς σύμπαντα ἔθνη τεταμένων πορείαν ὧν διωάμει τοῦ χριστοῦ φήσαντος αὐτοῖς, πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἀ μὲν ἀλλὰ καὶ τοῦ λαοῦ τὰ ἐν ἱεροσολύμοις ἐκκλησίας, καθ' ἵνα χρησμὸν τοῖς αὐτοῦ δοκίμοις δι' ἀποκαλύψεως ἐκδοθέντα, τοὺς δὲ πολέμου μετοικησάντων τῆς πόλεως, καὶ ἵνα τὰ περαίας πόλιν οἰκεῖν κεκελευσμένα, πέλλαν αὐτὴν ὀνομάζουσιν, ἐν ᾗ ὧν εἰς χρισὸν πεπιστευκότων ἀπὸ τῆς ἱεροσολήμ μεταναστάντων, ὡς δὴ πάντων τῶν ἁγίων ἀνδρῶν, αὐτὴν τὰ τὴν ἰουδαίαν βασιλικὴν μητρόπολιν ἐκ σύμπαντος τοῦ ἰουδαίων γένους, εἰ ἐκ θεοῦ δίκη λοιπὸν αὐτοὺς αὖτε τοσαῦτα εἰς τὸν χρισὸν καὶ τοὺς ἀποστόλους αὐτοῦ προφωμηκότας μεθήει, ὧν ἀσεβῶν ἀρδην τὸ γένεσιν αὐτὸν ἐκείνου ἐξ ἀνθρώπων ἀφανίζουσα. ὅτε μὲν οὖν τοιοῦτοι καὶ πάντα τόπον ὅλως ὧν ἔθνη σωτηρίου κακὰ, ὅπως τε μάλιστα οἱ τῆς ἰουδαίας οἰκήτορες εἰς ἕκαστα τοσοῦτο ἀθυμήσωσιν συμφορῶν. ὁπόσαι τε μυριάδες ἠνδραποδίσθησαν, γυναιξὶν ἅμα καὶ παισὶ, ξίφει καὶ λιμῷ καὶ μυρίοις ἄλλοις πεπτώκασιν εἴδεσι θανάτου. πολεών τε ἰουδαϊκῶν ὅσαι τε καὶ οἷαι γεγόνασι πολιορκίαι, ἀλλὰ καὶ ὁπόσα οἱ ἐπ' αὐτὴν τὴν ἱεροσολήμ ὡς δὴ ὅτι μητρόπολιν ὀχυρώματα κατεπεφθάρηκε, δηλά καὶ πέρα δήπου ἐπιφανῆ. τοῦ τε πάντος πολέμου τὸν ἕτερον, καὶ τῶν ἐν τούτῳ γεγενημένων ἐν μέρει ἕκαστα. καὶ ὡς ὅτι τέλει τὸ τοὺς ὧν τοσοῦτον ἀνήκεστον κακὸν ἐδέχυμα τῆς ἐρημώσεως, ἐν αὐτῷ καλέσῃ τῷ πάλαι τὸν θεοῦ τοσοῦτον βοηθὸν νεῷ, πανώλεθρῳ φθορὰν καὶ ἀφανισμὸν ἔχοντα τὸν ἀφ' πυρὸς ἐπομένων, πρέσειν ὅλῳ φίλον ἐπ' ἀκριβὲς ἐκ τῆς τῷ ἰωσήπῳ γραφείσης ἀνδρὸς ἐξ ἀκοῆς ἰσορίας. ὡς ὃ αὖθις οὗτος ὧν ἀθροισθέντων ἀπὸ τῆς ἰουδαίας ἁπάσης ἐν τῇ μέραις τοῦ πάσχα ἑορτῆς, ὥσπερ ἐν εἱρκτῇ ἀποκλεισθῆναι εἰς τὰ ἱεροστόλυμα, ἀμφὶ τεσσαρακοσίας μυριάδας ὁ πλῆθος ἰσορᾷ, δύσκολον δὲ ῥήμασιν αὐτοῖς ὑποσημήνασθαι. γελῶν δ' οὖν, ἐν αἷς ἡμέραις τὸν πάντων σωτῆρα καὶ δυνητέλιν γεννᾶ τοῦ θεοῦ, τὰ τὸ πάσχα ἀφιέμενη), τὴν αὐτοῖς ὥσπερ ἐν εἱρκτῇ κατακλεισθέντας, τὴν μετελθόντα αὐτοὺς ὅλεθρον τοὺς τὰς δίκης κατασθένασας. Παρθενὼν δὴ τὰ ὧν ἐν μέρει συμβεβηκότων αὐτοῖς, ὅσα διὰ ξίφους καὶ λιμοῦ τῷ ἔθνει κατ'

αὐλῶν ἐγκεχείρηϰε), μόνας ταὐτὰ τῶ λιμοῦ ἀναλήσιμον ἡδονὴν συμφορᾶς ὑποθέσθαι. ὡς δὲ ϰαὶ μέρους ἔχοιεν οἱ ἸΙησοῦ τῆ γραφῆ ϰαταγνόντες εἰδέναι, ὅπως αὐτοὺς Ἰησοῦς τὸ χεῖρον τοῦ θεοῦ παρανομίας, ϰαὶ ὡς μακρὸν ἀπ' ϰαὶ θεοῦ μετῆλθε διωμοσία. φέρε δὴ οὖν τῶν ἰσοσθενῶν τὸ πέμπτον ἐπὶ Ἰωσήπου μετὰ χεῖρας αὖθις ἀναλαβὼν, ὧν τότε παραθέντων διέλθωμεν τὰ βαρυφθόνως.

ϛ Τοῖς γε μὴν δὴ πόρρω φησὶ ϰαὶ τὸ μηδὲν πρὸς ἀπωλείαν ἴσον. πρὸ φάσης γὰρ αὐθημολίας ἀνῃρεῖτο ἕως ἀφ' ἑτέρου οἰσίαν. τῷ λιμῷ δὴ ἡ ἀπόνοια ὧν ϛασιαστῶν σωπὴ ϰαθ' ἡμέραν ἀμφοτέρωθεν προστεχνάζετο δηνά. φανερὰς μὲν γὰρ, ἀδαμοῦ σῖτος ἦν. ἐπεισπηδῶντες δὲ, διηρεύνων τὰς οἰϰίας. ἔπειτ' ἀνερευνῶντες μὲν, ὡς ἁρπαϰτὰ μὲν ὄντος ἠϰίζοντο. μὴ ἀνερευνῶντες δὲ, ὡς ὅπη μελέτερον ϰρύψαντας ἐϛασιάζον. τεϰμήριον ἦν τοῦ τὰ ἔχειν ϰὴ μὴ, τὰ σώματα ὧν ἀθλίων. ὧν οἱ μὲν ἔξω σωφρονοῦντες, ἀπορρεῖν ἔφης ἐδόϰουν. οἱ τηϰόμενοι δὲ, ἤδη προῳδύοντο, ϰὴ ϰλείνειν ἄγχιστα ἐδόϰουν τοῖς ἔνδον οἰδείας τεθνηξομένοις αὐτίϰα. πολλοὶ γὰρ λάθρα ταῖς ϰλησὶς ἑνὸς ἀνθηλάξαντο μέζου. πυρὸν μὲν, εἰ πλουσιώτεροι τυγχάνοιεν ὄντες. οἱ δὲ πενέστεροι, ϰριθῆς. ἔπειτα ϰαταϰλείοντες ἑαυτοὺς ἐς τὰ μυχαίτατα ὧν οἰϰιῶν, ἵνες μὴ ἔξω ἀϰρατες ἐνδῶσι, ἀνέργαζον τὸ σῖτον ἥδιον. οἱ δ' ἔπεινον, ὡς ἴσ τε ἀνάγϰη ϰὴ δέος πρήνη. ἐς τράπεζαν μὲν οὐδαμοῦ προῆλθε. δι' ὀλίγου πυρὸς ἐφέλϰοντες, ἔτ' ὠμὰ τὰ σιτία διήρπαζον. ἥδιστα δ' ἴσως ἔφη, ϰὴ δάϰρυον ἄξιος ἡ θέα. τῶν μὲν δυνατωτέρων, πλεονεϰτούντων. ὧν δ' ἀσθενῶν, ὀδυρομένων. πόλιν μὲν οὖν παθῶν ἐλαφρίσαι λιμὸς, οὐδὲν δ' οὕτως ἀπόλλυσιν ὡς αἰδῶ. τὸ γὰρ ἀληθὲς ἐν ἔθπης ἄξιον, ἐν τούτῳ ϰαταφρονεῖται. γυναῖϰες μὲν ὧν ϰὴ παῖδες πατέρων, ἢ τὸ οἰϰτρότατον, μητέρες νηπίων ἁρπάζον ἐξ αὐτῶν ὧν στομάτων τὰς τροφάς. ϰὴ ὧν φιλτάτων ἐν χεροὶ μαινομένων, οὐϰ ἔστ' ὅστις τοῖς τὸ ζῆν ἀφέλοιτο ϰαταγέλως. τιμὴν δ' ἐδόϰουν, ὅμως οὐ διελανθάνον. πανταχοῦ δ' ἐφίσταντο οἱ στασιασταὶ ϰὴ τούτων τὰ ἁρπαγάς. ὁπότε γὰρ ϰατίδοιεν ἀποϰεϰλεισμένον οἰϰίαν, σημεῖον ἦν τοῦτο, τοῖς ἔνδον προσφέρεσθαι τροφάς. διὸ δὴ ἐξαραντες τὰς χεῖρας, εἰσεπήδων. ϰὴ μόνον οὐϰ ἐϰ τῶν φαρύγγων ἁρπάζοντες τοῖς ἀϰόλους ἀνέφερον. ἐτύπτοντο γὰρ ἕως αἱτεχόμενοι ὧν σίτων. ϰὴ ϰόμας ἐσπαράσσοντο γυναῖϰες συγϰαλυπτουσαι τὰ ἐν χεροὶ, οὐδὲ τις ἦν οἶϰτος πολιᾶς ἐπὶ νηπίων, ἀλλὰ ϛενεπάσχοντες τὰ νήπια ὧν φωμῶν ἐϰπρεμάμενα, ϰαθέσιον εἰς ἔδαφος. τοῖς δὲ φθάσαι τὰς δρομικὰ αὐτῶν ϰὴ προϰαταπιοῦσι τὸ ἁρπαγησόμενον, ὡς ἀδιϰηθέντες ἦσαν ὠμόλεγον. δηνὰς δὲ ϛασιῶν ὁδοὺς ἐπενόουν πρὸς ἔρευναν ἔθπης. ὀρθοῖς μὲν ἐμφερόντες τοῖς ἀθλίοις ὧν αἰδοίων τοὺς πόρους. ἑβδόμοις δὲ ὀξείας αὐαπείροντες τὰς ἕδρας. τὰ φειδὰ δὲ ϰὴ ἀϰοαῖς ἔπαγε. ὃς εἰς ὁμολόγησιν σῖτος ἦν, ϰὴ ἵνα μηνύσῃ δραϰμαίαν ϰεϰρυμμένῳ ἀφίλων. οἱ ϛασιασταὶ δ' οὐϰ ἐπείνων, ϰαὶ γὰρ δὺ ἦπτον ὠμὸν ἔσθ' ὃ μετ' ἀνάγϰης, γυμνάζοντες τ' ἀπόνοιαν ϰὴ προσδοϰῶντες ἀνάζοντες ἑαυτοῖς εἰς τὰς ἔξης ἡμέρας ἐφόδια. τοῖς δ' ὑπὸ τῶν ῥωμαίων φερομένοις νύϰτωρ ἐξερπύσασιν ὑπὸ λαχμῶν συλλογῶ ἀγρίων ϰὴ πόας, προσδοϰῶντες, ὅτ' ἤδη διαπεφευγέναι τοὺς πολεμίους ἐδόϰουν, ἀφήρπαζον τὰ ϰομιδέντα, ϰὴ πολλάϰις ἐϰ βόλων ϰὴ τὸ φειδόμενον ὑπερϰαλουμένων ὄνομα τοῦ θεοῦ μεταδοῦναί τι μέρος αὐτοῖς, ὧν ϰινδυνεύσαντες ἐπέτυχον, οὐ δόλιον ὦ μετέδοσ. ἀγαπητὸν δ' ἴσ, τὸ ϰαὶ

" τὸ κὴ μὴ πρεσβυτέρους πολεμεῖσθαι στρατηγούς. τούτοις δὲ μᾶλλον ἕτερα ὑπεφέρε λέγων. ἰσ-
" δαίοις γὰρ μετ' ὀλίγων ἐξόδων ἀπεκόπη πᾶσα σωτηρίας ἐλπίς. κὴ βαθύνας ἑαυτὸν ὁ λι-
" μός, κατ' οἴκους κὴ γηρεὰς τὸν δῆμον ἐπεβόσκετο. κὴ τὰ μὲν τέγη, πεπλήρωτο γυναι-
" κῶν κὴ βρεφῶν λελυμένων. οἱ γέροντες γὰρ, γρόνιων νεκρῶν. παῖδες δὲ κὴ νεανίαι διοι-
" δοῦντες, ὥσπερ εἴδωλα κατὰ τὰς ἀγορὰς διέφλοιῶτο κὴ καὶ ἐπιπτον, ὅποι τινὰ τὸ πά-
" θος καταλαμβάνοι. θάπτειν δὲ τοὺς πρεσβύτας, οὐτ' ἴσχυον οἱ κάμνοντες, καὶ τὸ
" διάτονον ὠκνει διά τε τὸ πλῆθος ὧν νεκρῶν κὴ τὸ κατ' σφᾶς ἄδηλον. πολλοὶ γοῦν
" τοῖς ἑαυτῶν θαπτομένοις ἐπαπέθνησκον. πολλοὶ δ'' ὑπὲρ τὰς θήκας πρὶν ὑπο-
" πῆναι τὸ χρεών, προσῆλθον. οὔτε δὲ θρῆνος ἐν τῇ συμφορᾷ, οὔτε ὀλοφυρμὸς ἦν.
" ἀλλὰ ὁ λιμὸς ἠλέγχε τὰ πάθη. ξηροῖς γὰρ τοῖς ὄμμασιν οἱ διεξαναλισκόμενοι ἀφεώ-
" ρων τοὺς φθάσαντας ἀναπαύσασθαι. βαθεῖα γὰρ τὴν πόλιν κατεῖχε σιγὴ, καὶ νὺξ
" θανάτου γέμουσα. κὴ τοῦτων οἱ λῃσταὶ χαλεπώτεροι. τυμβωρυχοῦντες γοῦν τὰς οἰ-
" κίας, ἐσύλων τοὺς νεκροὺς, κὴ τὰ καλύμματα τῆς σφαγῆς κατεισκῶντες, μετ' γέλωτος
" ἐξῆεσαν. τὰς τε ἀκμὰς ὧν ξιφῶν, ἐδοκίμαζον ἐν τοῖς πτώμασι. καί τινας ὧν ἐρρίμ-
" μένων ἔτι ζῶντας διήλασαν ὑπὲρ πεῖραν τοῦ σιδήρου. τοὺς γὰρ ἱκετεύοντας χρῆσαι σφί-
" σι δεξιὰν κὴ ξίφος, τῷ λιμῷ καλέλιπον ἀποθνῃσκοντας. κὴ τῶν ἐκπνεόντων ἕκα-
" στος, ἀλγεινὲς ἦς τὸ ναὸν ἐφεώρα τοὺς σασιαστὰς ζῶντας ἁπολιπών. οἱ δὲ τὸ μὲν πρῶ-
" τον, ἐκ τοῦ δημοσίου θησαυροῦ θάπτειν ἐκέλευον τοὺς νεκρούς, τὸ ὀσμὴν οὐ φέρου-
" σες. ἐπεὶ δὲ ὡς οὐ διήρκουν, ἐρρίπτουν ἦς τὰς φάραγγας. πρεσβὰν γὰρ ταύτας ὁ τί-
" τος, ὡς ἐπλήσαντο πεπλησμένας ὧν νεκρῶν, κὴ καθὺν ἵστασθαι μυδώντων τῶν σωρ-
" μάτων τῆς σφαγῆς, ἐστέναξέ τε, καὶ τὰς χεῖρας ἀνέτεινας, καὶ μεμνήσθαι τὸν θεὸν,
" ὡς οὐκ εἴη τὸ ἔργον αὐτοῦ. τούτοις ἐπειπὼν τινὰ μέλαξύ ὑπεφέρε λέγων. οὐκ ἀν
" ἀποσχοίμην εἰπεῖν, ἃ μοι κελεύει τὸ πάθος. οἶμαι γὰρ μοίρᾳ θεῶν βεβαιωτήριον
" ὑπὲρ τοὺς ἀγαθοὺς, εἰ καταπροδῶναι ἀν τὸν χάσματος, ἢ καταπλυθῆναι τὴν πό-
" λιν, εἰ τοὺς τοσοῦτον μεταλαβεῖν κακῶν. πολὺ γὰρ τῶν τοῦτα παθόντων ἦ-
" νεγκε γῆρας ἀθλιώτερον. τῇ γοῦν τοῦτων ἀπονοίᾳ πᾶς ὁ λαὸς σωτηρίαν ἀπώλετο. κὴ ἐν
" ᾧ ἔκλω δὲ βιβλίῳ, οὕτω γεγράφε. ὧν δ' ἐκ τοῦ λιμοῦ φθειρομένων κατὰ τὴν πό-
" λιν, ἀπειρον μὲν ἐπιπτε τὸ πλῆθος. ἀδιήγητα δὲ συνέβαινε τὰ πάθη. καθ' ἑκά-
" στην γὰρ οἰκίαν, εἴ που θοφῆς ὤσφρανείη σιτὰ, πόλεμος ἦν καὶ ἐξ χειρῶν ἐγί-
" νοντο οἱ φίλτατοι πρὸς ἀλλήλους, ἁρπάζοντες τὰ ταλαίπωρα τῆς ψυχῆς ἐφό-
" δια. πίστις δ' ἀπόλειπε, σεβὲς τοῖς θνήσκουσιν οὐδέν. ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐμπνέοντας οἱ λῃ-
" σταὶ διηρεύνων, μήτις κατὰ κόλπον ἔχων θοφὴν, σκήπτοιντο τὸν θάνατον αὐτῶν. οἱ δὲ
" κατ' ὀδύας κεχηνότες, ὥσπερ λυττῶντες κύνες ἐσφοίτων, καὶ πρὸ ἐφέροντο. πύλε θύ-
" ρας ἀνοστότμητοι θυρῶν τόπον. καὶ κατὰ ἀμηχανίας ἦς τοὺς αὐτοὺς οἴκους εἰσεπή-
" δων δὶς ἢ τρὶς ὥρᾳ μιᾷ. πάλιν δ' κατεδόντας ἦλθε ἡ ἀνάγκη. καὶ τὰ μὲν δὴ τοῖς ῥυ-
" παρωτάτοις ὧν ἀγόνων ζώων προσφορᾶ συλλέγοντες, ἐσθίειν κατέφερον. ζω-
" στῆρων γοῦν καὶ κατοδημάλιον τετελεσμένον οὐκ ἀπέσχοντο, καὶ τὰ δέρματα τῶν
" θυρεῶν καταδέοντες ἐμασῶντο. θοφὴ δὲ ἦν καὶ χόρτου λισὶ παλαιὰ σαρόγ-
" ματα. τὰς γὰρ ἴνας ἔνιοι συλλέγοντες, ψιάθιον σαθρὸν ἐπώλουν ἀπικτωλεσταίρων.
" καὶ τί δεῖ πρὸς ἐπ' ἀψύχοις δυαίσθαν τὸ λιμοῦ λέγειν. ἔξεστι γὰρ αὐτὸ δηλῶσαι ἔρ-
" γον, ὃ μήτε πρὸ ἡμῶν, μήτε παρὰ βαρβάροις ἱστορῆσαι, φεισθὲν λόγου εἰπεῖν, ἀλ-

πιστον δ' ἀκουσαι. καὶ ἔγωγε μὴ δόξαιμι ἱεροσυλεῖν τοῖς αὖθις ἀνθρώποις, κἂν προβλέπω τὸ συμφορὰν ἡδέως, εἰμὴ ὧν κατ' ἐμαυτὸν εἶχον ἀπείρους μάρτυρας. ἀλλως τε, καὶ ψυχρὰν δὴ καταθείμην τῇ πατρίδι χάριν, καθυφείμην τὸν λόγον ὧν πέπονθα ἔργα. γυνὴ ὧν ὑπὲρ Ἰορδάνου καταικούλων, μαρία τοὔνομα, παῖς δὲ ἐξ ἐμαζάρου, κώμης βαθεζὼρ, σημαίνῃ δὲ τοῦτο οἴκους ὑσσώπου, ἀφ' ἧλιος καὶ πλοῦτον ὀπίσημος, μεθ' ἧς λοιπὸν πλήθους ἐς τὰ ἱεροσόλυμα καταφυγοῦσα συνεπολιορκεῖτο. τοιούτοις τισὶ καὶ ἀλλοις κλῆσιν, οἱ τύραννοι διήρπαζε, ὅσην ἐκ τῆς ὥρας ἀνασκαλαθύη, μέλιν ἐγκεν εἰς τὴν πόλιν. τὰ δὲ λείψανα τῶν κειμηλίων κἂν εἴτι ἐσθῆς ὀπίνοηθείη, καθημέραν εἰσπηδῶντες ἥρπαζον οἱ δορυφόροι. δεινὴ δέ τις τὸ γύναιον ἀναπείθοις εἰσῆξ. καὶ πολλάκις λοιδορήσα καὶ καταρωλύη τοὺς ἅρπαγας, ἐφ' ἑαυτὸν ἠρέθιζεν. ὡς δ' οὔτε προξενούλους τις οὔτ' ἐχεῶν αὖτ' ἀνήρ. καὶ ὃ μὲν ὄρειν σιτίον ἀθλοις ἐκοπία, πολλαχόθεν δ' ἄπορον ἰὼ ἤδη καὶ τὸ ὄρειν, ὁ λιμὸς δὲ ἀφ' ἁπλάγχνων τε καὶ μυελῶν ἐχώρει, ὃ τὸν λιμὸν μᾶλλον ἐξέκαιον οἱ θυμοὶ, σύμβουλον λαβοῦσα τὸν ὀργὸν μετ' ἀνάγκης, ὑπὸ τὸν φύσιν ἐχώρει. καὶ ὃ τέκνον, ἰὼ δ' αὐτῇ παῖς τοιομάζιος, ἁρπαγαλήθη, βρέφος εἶπεν ἄθλιον ἐν πολέμῳ καὶ λιμῷ καὶ στάσι, ἵνι σε ἵρωα. τὰ μὲν δὴ ῥωμαίοις, δουλεία κἂν ζήσομεν ἐπ' αὐτοῖς, φθάνει δ' καὶ δουλείαν ὁ λιμός. οἱ στασιασταὶ δ' ἀμφοτέρων χαλεπώτεροι. ἴδιον δὲ μοι ἔοικεν, καὶ τοῖς στασιασταῖς ἐεννυὶς καὶ τῷ βίῳ μῦθος, ὁ μόνος ἡμῖν πάντων ἰουδαίων συμφορᾶς. ὃ καὶ ἅμα λέγουσα, κλείνει τὸν ἑόν. ἔπειτ' ὀπήσασα, τὸ μὲν ἥμισυ καταθάψ, τὸ δὲ λοιπὸν καταπαλύψασα, ἐφύλατ-τεν. δήθεως δ' οἱ στασιασταὶ προῆκαν, καὶ τὰ ἀθεμίτου κτίσεως ἀπόσπωλες, ἠπείλουν, εἰ μὴ δείξαι τὸ σῶμα θεν, ἀποσφάξειν αὐτὸν δήθεως εἰδότι. καὶ μοῖραν αὐτοῖς εἰποῦσα καλῶ τελευτήσειν, τὰ λείψανα δ' ἑαυτῆς διεκάλυψε. τοῖς δ' δήθεως φείκει καὶ φρενῶν ἔκστασις ἥρπαζε, καὶ σῶμα τὸ ὄψιν ἐπεπήγει. ἡ δ' ἐμὸν ἔφη τοῦτο τέκνον γνήσιον καὶ τὸ ἔργον ἐμόν. φάγετε, καὶ γὰρ ἐγὼ ἐβρωκα. μὴ γένησθε μὴ μαλακώτεροι γυναικὸς, μήτε συμπαθήσητε μὴ θῆς. εἰ δ' ὑμεῖς δυσεβεῖς, ἐμοὶ τὸν ἀποστρέφεσθε θυσίαν, ἐγὼ μὲν ὑμῖν ἐβρωκα, καὶ τὸ λοιπὸν δ' ἐμοὶ μενοῦν ἄλω. μεταξὺ δὲ οἱ μὲν, ζηλωταὶ ἐξῆεσαν, ὡς ἐν τοῦτο δειλοὶ, καὶ μόλις ταύτης τὸν ἔφης τῇ μητρὶ σῶσαι χωρήσαντες. δυὲπλήσθη δ' δήθεως ὅλη μύσους ἡ πόλις. καὶ ὡς ὁμοίων ἕκαστος τὸ πάθος δυὰ λαμβάνων, ὡς πρὸ αὐτῶν ἐμιμήσαν ἔφειπε. σπουδὴ δὲ λοιπὸν ὧν λιμοπόνων ὑπὸ τὸν θάνατον ἰὼ. καὶ μακαρισμὸς ὧν θανασθέντων πρὶν ἀκοῦσαι καὶ θρασεῖς κακὰ τηλικαῦτα. τοιαῦτα τὸν ἰουδαίων ἐς τὸν χειστὸν καὶ θεὸν ὠδανομίας τε καὶ δυσεβήσας ἀπίχθεα. ὠδανεῖναι δ' αὐτοῖς ἐκ ἄξιον, τὸν ἀψευδῆ τῶν ἐλπίδος ἡμῶν ὡς ἐσρησιν. δι' ἧς αὐτὰ ταῦτα δηλοῖ ὧδέ πως ὡς ἐφιλεύων.

ζ Οὐαὶ ὃ τοῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ τοῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ἡμέραις. ὡς ἐσεύχεσθε ὃ, ἵνα μὴ γένηται ὑμῶν ἡ φυγὴ χειμῶνος, μηδ' ἐν σαββάτῳ. ἔσαι γὰρ τότε θλῖψις μεγάλη, οἵα οὐκ ἐγένετο ἀπ' ἀρχῆς κόσμου ἕως τοῦ νῦν, οὐδὲ μὴ γένηται. καὶ ναὶ γὰρ δὴ πόλια τὰ ὧν ἀπηριθμῶν ἀριθμὸν ὁ συγγραφεὺς λιμῷ καὶ ξίφει, μυριάδας ἑκατὸν καὶ δέκα διαφθαρῆναι φησὶ. τοὺς δ' λοιποὺς σασιώδεις καὶ ληστρικοὺς, ὑπ' ἀλλήλων μετ' ἄλωσιν ἀνδρανιθμούς, ἀνηρῆσθαι. ὧν δ' νέων τοὺς ὑψηλοτάτους καὶ καλλὶ σώματος διαφέροντας, τετηρῆσθαι θριάμβῳ, τοῦ δὲ λοιποῦ πλήθους, τοὺς ὑπὲρ

ἑπτακαιδέκα

ἑπταχαίδεκα ἔτη, δεσμίους ϕ̄ς τὰ κατ' ἄγυπτον ἔργα τοῦ πεμφθῆναι. πλείους ϗ εἰς τὰς ἐπ' χίας διανενεμημένους ϕθαρησομένους ἐν τοῖς τριάξιοις σιδήρῳ καὶ θηρίοις. τοὺς δ' ἐντὸς ἑπταχαίδεκα εἶδον, αἰχμαλώτους ἀληθεύοντας διαπερασθέντας. τούτων ϗ μόνων τὸ ἀριθμὸν, εἰς ἑννέα μυριάδας ἀνδρῶν σὺν αὐτοῖς θῆναι. ταῦτα ϗ τοῦτον ἐπερέληθη τὸν τόπον, δόλιέρῳ τῷ ἀεπτεσιανῷ βασιλέας ἔλει, ἀκολούθως τῇ προγνωσικῇς θ' κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ προρρήσεσιν, θεία δυνάμει ὥσπερ ἤδη πρόσθεν προεωρακότος αὐτὰ, ὅπι δακρύσαντος ἐπ' καὶ ἀποκλαυσαμένου τὴν τῶν ἱερῶν ἀναστελιστῶν γραφὴν, οἱ καὶ αὐτὰς αὖθις προδαλέσθαι τὰς λέξεις. τότε μὲν φήσαντος, ὡς

» προὸς αὐτὴν τὴν ἱερουσαλήμ. εἰ ἔγνως καὶ γε σὺ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ τὰ προὸς εἰρήνην σου. νῦν ϗ ἐκρύβη ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου ὅτι ἥξουσιν ἡμέραι ὅπι σὲ, καὶ περιβαλοῦσί

» σι οἱ ἐχθροί σου χάρακα, καὶ περικυκλώσουσί σε, καὶ συνέξουσί σε πάντοθεν, ϗ ἐ-

» δαφιοῦσί σε καὶ τὰ τέκνα σου. τὴν ϗ, ὡς περὶ θ' λαοῦ. ἔσαι γὰρ ἀνάγκη μεγάλη ὅπι τῇ

» γῆς ϗ ὀργὴ τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ πεσοῦνται ἐν στόματι μαχαίρας, καὶ αἰχμαλωτισθή-

» σονται ϕ̄ς πάντα τὰ ἔθνη. καὶ ἱερουσαλὴμ ἔσαι πατουμένη ὑπὸ ἐθνῶν, ἄχρις θ'

» πληρωθῶσι καιροὶ ἐθνῶν. καὶ πάλιν. ὅταν δὴ εἰδῆτε κυκλουμένην ὑπὸ στρατοπέ-

» δων τὴν ἱερουσαλὴμ, τότε ἔγνωτε ὅτι ἤγγικεν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς. συγκρίνας δὲ ἃ ις τὰ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν λέξις τὰ λοιπὰ θ' συγγραφέως τῶν περὶ τὸν πάντων πολέμου, πῶς οὐκ ἂν ἀποθαυμάσειεν θείαν τε ἀληθῶς καὶ ὑπερφυᾶ προδόξου τιμὴν προγνῶσίν τε καὶ προρρήσιν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ὁμολογήσας. περὶ μὲν οὖν τοῦ σωτηρίου πάθους καὶ τὰς φωνὰς ἐκείνας ἐν αἷς ἡ τῶν ἰουδαίων πληθὺς, τὴν μὴλιτωὶ καὶ φονέα θ' ἀνάρτου προηγητὴν, τὸν δὲ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς, ἐξ αὐτῶν ἱκέτευσεν ἀρθῆναι, τῷ πάντι συμβεβηκόλων ἔθνει, οὐδὲν δὴ δεῖ τῆς ἰσορίας ὅπι λέγειν. ταῦτα δ' ἂν εἴη δίκαιον ὅπι θεῖναι, ἃ ἡμῖν δὴ τῶν δαιμονικὰ φιλανθρωπίας τὰ παντὰ θου προνοίας, ἰσαπερέκοντα ἐφ' ὅλοις ἔτεσι μ̄ τὴν τ' τῶ χριστοῦ τέλεμον, τὴν κατ' αὐτῶν ὅλεθρον ὑπερθεμένης, ἐν οἷς ὧν ἀποστόλων καὶ ὧν μαθητῶν πλείοις, ἀνακωδός τε αὐτὸς ὁ τῆδε προφήτος ὅπι σωτῆρος θ' κυρίου χρηματίζων ἀδελφὸς, ἔτι ὢν βίῳ προσιόντες, καὶ ἐπ' αὐτῆς τὴν ἱεροσολύμων πόλεως τὰς ἀποστειβὰς ποιούμενοι, ἔρκος ὥσπερ ὀχυρώτατον, πρέπυθμον τῶν σωτῆρος ἡμᾶς ὁπισθοπῆς εἰσέτι τότε μακροθυμούσης, εἰ ἄρα πότε δυνηθεῖεν ἐφ' οἷς ἔδρασαν, μετανοήσαντες συγγνώμης καὶ σωτηρίας τυχεῖν. ϗ προὸς τῇ τοσαύτῃ μακροθυμίᾳ προδόξοις θεοσημίας τῶν μαθητῶν αὐτοῖς μὴ μετανοήσασι συμβήσεσθαι προδοκώμενοις. ἃ καὶ αὐτὰ μνήμης ἀξιωθέντα προὸς τοῦ δεδηλωμένου συγγραφέως, οὐδὲν οἶμαι τοῖς τῆδε προσιοῦσι τῇ γραφῇ προδοθῆναι. καὶ δὴ λαβὼν ἀνάγνωθι τὰ κ̄ τ' ἑκτὸν τῶν ἰσορικῶν αὐτοῦ δεδηλωμένα ἐν τούτοις.

» Τὸν γοῦν ἄθλιον δῆμον, οἱ μὲν ἀπαλεσθέντες καὶ καταφυδόμενοι θ' θεοῦ, τὴν καὶ τὰ ἢ

» πρέπειδον. τοῖς δ' ἀναργέσι καὶ προσημαίνουσι τὸ μέλλουσ' ἔσεσθαι ἐρημίᾳ τέρασιν

» οὔτε προσεῖχον οἴτε ὅπισευον. ἀλλ' ὡς ἐμβεβροντημένοι καὶ μήτ' ὄμματα μήτε φυ-

» χὴν ἔχοντες, ὧν θ' θεοῦ κηρυγμάτων πρήκουον. τοῦτο μὲν, ὅτι ἐπ' τὴν πόλιν ἄστρον

» ἕστηκεν ὁμοφαὲς προδάπλήσιον, καὶ προδάτεινάς ἐπ' ἐνιαυτὸν κομῆτης. τοῦτο δ' ἡνίκα

» προὸ τῆς ἀποστάσεως καὶ τὸ προὸς τὸν πόλεμον κινήματος ἀθροιζομένου θ' λαοῦ

» προὸς τὴν ὧν ἀζύμων ἑορτὴν, ὀγδόῃ ξανθικοῦ μηνὸς κ̄ νυκτὸς ἐνάτην ὥραν,

» τοῦτον φῶς περιέλαμψε τὸν βωμὸν καὶ τὸν ναὸν, ὡς δοκεῖν ἡμέραν εἶναι μεσημβρινήν. καὶ τοῦτο πολλάκις ἐποίησαν ἐφ' ἡμίσεσιν ὥραν. οἷς μὲν ἀπείροις, ἀγαθὸν ἐδόκει εἶναι, τοῖς δὲ ἱερογραμματεῦσι, πρὸς ὧν ἀποβεβηκότων διάνοιαν σκιάν. ἐν τῇ τοῦ αὐτοῦ ἑορτῇ, βοῦς μὲν ἀναθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως πρὸς τὴν θυσίαν, ἔτεκε μόσχον ἐν τῷ ἱερῷ μέσῳ. ἡ δὲ ἀνατολικὴ πύλη τοῦ ἐνδοτέρω χαλκῆ μὲν οὖσα καὶ στιβαρωτάτη, κλιθρωμένη δὲ πρὸς δεξιὰ μόλις ὑπὸ δυσθεώτων, καὶ μοχλοῖς μεγίστοις ἐπαφρόδιτον σιδηροδέτοις, καταπήγας δὲ ἔχουσα βαθυτάτας, ὥφθη καθ' ἑαυτὴν ἀνοιγομένη. ἐν δὲ τῇ τοῦ αὐτοῦ ἑορτῇ, ἡμέρας οὐ πολλὰς ὕστερον μιᾷ καὶ εἰκάδι τοῦ δεκάτου μηνὸς, φάσμα τι δαιμόνιον ὤφθη μεῖζον πίστεως. τέρας δὲ ἔδοξεν ἀληθὲς ὑπάρχον, εἰμὴ καὶ πολλοῖς θεαταῖς ἰσόρροπον, καὶ τὰ ἐπακολουθήσαντα πάθη, ὧν σημείων ἐστὶν ἄξια. περὶ γὰρ ἡλίου δύσεως, ὤφθη μετέωρα περὶ πᾶσαν τὴν χώραν ἅρματα καὶ φάλαγγες ὁπλῖται διαφέρουσαι τῶν νεφῶν, καὶ κυκλούμεναι τὰς πόλεις. ἐν δὲ τῇ αὐτῇ ἑορτῇ, μὲν πεντηκοστὴ καλεῖται, νύκτωρ οἱ ἱερεῖς φύλακες τοῦ ἱεροῦ, ὡς πρὸ αὐτοῖς ἔθος ἦν, πρὸς τὰς λειτουργίας, πρῶτον μὲν κινήσεως ἔφασαν ἀκούειν καὶ ἀλαλαγμοῦ καὶ κτύπου. μετὰ δὲ ταῦτα φωνῆς ἀθρόας, μεταβὰς αὐτοὺς ἐντεῦθεν. ὃ δὲ τούτων φοβερώτερον, ἵππους ἅρματος ἐνόπλου καὶ ἀναίσθητον τῶν ἰδιωτῶν ἀγέλους, πρὸ τεσσάρων ἐτῶν τοῦ πολέμου καὶ μάλιστα τὸ πόλεως εἰρηνευομένης καὶ δυσηνούσης, ἔτους ὄντος τοῦ ἑορτῇ ἐν ᾗ σκηνοποιοῦσι πρώτας ἔτος ἕως ὧ θεῷ κατὰ τὸ ἱερὸν, ἐξαπίνης ἀναβοᾶν ἤρξατο. φωνὴ ἀπὸ ἀνατολῆς, φωνὴ ἀπὸ δύσεως, φωνὴ ἀπὸ τῶν τεσσάρων ἀνέμων, φωνὴ ὅτι ἱεροσόλυμα καὶ τὸν ναὸν, φωνὴ ὅτι νυμφίους καὶ νύμφας, φωνὴ ὅτι πάντα τὸν λαόν. τοῦτο μεθημέραν ἐν νυκτὶ κατὰ πόλεις τοὺς γενομένους περὶ ἡμᾶς κεκραγώς. ὧν δὲ ἔπεισεν μὲν ὄνειδος δημοσίων ἀναπεπταμένους πρὸς τὸ κακόφημον, καὶ ὀργισθέντες συλλαμβάνουσι τὸν ἄνθρωπον, ἐν δεσμοῖς ἅμα καὶ πολλαῖς αἰκίζοντες καὶ πληγαῖς. ὁ δὲ οὐδὲν ὑπὲρ ἑαυτοῦ φθεγξάμενος, ἀλλὰ πρὸς τοὺς πάλαι βοᾶς, ἃς καὶ πρότερον φωνὰς ἔοικεν διελέχθαι. νομισθέντες δὲ οἱ ἄρχοντες, ὡς ἂν ἴδιά τι δαιμονιώτερον ἢ τὸ κίνημα τοῦ ὕδατος, ἀγουσιν αὐτὸν ὅπου τῷ ῥωμαίοις ἔπαρχον. εἶναι μάστιξι μέχρι ὀστέων ξανθόμενον, ἔπειτα ἱκετεύσαι ἀφεθῆναι, ἀνὴρ ὡς ἐνίοις μάλιστα τὴν φωνὴν ὁλοφυρτικῶς παρεγκλίνων πρὸς ἑκάστην ἀπεκρίνατο πληγήν. αἰαῖ ἱεροσολύμοις. ἕτερον δέ τι τούτου πάλαι δοξάσαν ὁ αὐτὸς ἱστορεῖ συγγραφεύς, χρησμόν τινα φάσκων ἐν ἱεραῖς γράμμασιν εὑρῆσθαι πρότερον, ὡς κατὰ τὸ καιρὸν σκῆπτρον ἀπὸ τῆς χώρας αὐτῶν τῆς ἄρξαι τοῦ οἰκουμένης. ὃν αὐτὸς μὲν ὅτι θεοπρεπῶς ἐξείληφεν. ἀνὴρ οὐχ ἁπάσης τε σοφὸς, ἡ μόνης ἦρξεν τῶν ῥωμαίων. διαφέρειν δὲ ἀνὴρ ὅτι χρεῖσσον ἀναθεῖν, ἔφη ὁ θεὸς ἐμοὶ, ἐν δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου, καὶ τὴν κατάσχεσίν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς. ἃ δὴ κατ' αὐτὸν δὴ σκῆπτρα κατὰ τοῦ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φόβος ὧν ἱερῶν ἀποσχών, καὶ ἐς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν.

θ Ἐπὶ τούτοις πᾶσιν ἄξιον μὴ δὲ αὐτὸν τὸ ἰώσηπον θαυμάσαι τῇ μὲν χειρὶ συμβεβληκότων ἰσοπαλῆ, ὁπόθεν τε καὶ ἀφ' οἵων ὁρμᾶται, ἀγνοῶν. δηλοῖ δὲ πάλιν αὐτὸς καὶ τοῦτο λέγων ὧδε. ἰώσηπος ματταθίου παῖς, ἐξ ἱεροσολύμων ἱερεύς. αὐτὸς τε ῥωμαίοις πολεμήσας τὰ πρῶτα καὶ τοῖς ὕστερον παρατυχὼν ἐξ ἀνάγκης, μάλιστα δ', ὧν κατὰ σκῆπτρον ἰουδαίων. ἃ παρὰ μόνοις τοῖς ὁμοεθνέσιν, ἀλλὰ καὶ παρὰ ῥωμαίοις

μαίοις

μαίοις γέγονεν ἀνὴρ ὀπτιδοξότατος, ὡς αὐτὸν μὲν ἀναθέσθαι ἀνδριάντος ὑπὸ τῶ ῥωμαίων βουλῆς τῆς πόλεως, τοὺς δὲ ταυτα δεξαμένους αὐτῷ λόγους βιβλιοθήκης ἀξιωθῆναι. ἔστι δὲ πᾶσι τοῖς ἰουδαϊκὴν ἀρχαιολογίαν ἐν ὅλοις εἴκοσι καταλεχθεῖσι συγγράμμασι. τὸ δὲ ἴσον ἐστὶ τοῦ κατὰ αὐτὸν ῥωμαϊκοῦ πολέμου, ἐν ἐπτὰ λόγοις ἃ καὶ οὐ μόνον τὴν ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ τὴν πατρίαν φωνὴν πάντα δοῦναι αὐτὸς ἑαυτῷ μάρτυρας, ἀξιός γε ὢν ἅπαντα λοιπὰ πιστεύεσθαι. καὶ ἔστιν ἃ φέρει ταῦτα ἰουδαίων ἀρχαιολογίας. ἐν οἷς καὶ ἀνερρήσεις πρὸς ἀπίωνα τὸν γραμματικὸν τῶν ἰουδαίων ἡνικάδε συνέταξα λόγον πεποίημαι. καὶ πρὸς ἄλλους, οἳ διαβάλλειν καὶ αὐτοὶ τὰ πάτρια τοῦ ἰουδαίων ἔθνους ἐπειρήθησαν. τούτων ἐν ᾧ πρεσβύτερον τὸν ἀριθμὸν τῆς παλαιᾶς ὧν διαθηκῶν γραφῶν, πίστιν ἵνα πρὸς ἑβραίοις ἀναντίῤῥητα, ὡς ἀν ἐξ ἀρχαίας παραδόσεως αὐτοῖς ῥήμασι παρὰ τούτων διδάσκων.

» Οὗ μυριάδες οὐκ εἰσὶ βιβλίων συμφώνων καὶ μαχομένων. δύο δὲ μόνα πρὸς τοῖς εἴκοσι βιβλία τοῦ παντὸς ἔχοντα χρόνου τὰ ἀναγραφόμενα δικαίως πεπιστευμένα. ἐκ τούτων πέντε μέν ἐστι μωϋσέως, ἃ τοὺς τε νόμους περιέχει καὶ τὴν ἀνθρωπογονίας παράδοσιν, μέχρι τῆς αὐτοῦ τελευτῆς. οὗτος ὁ χρόνος ἀπολείπει τρισχιλίων ὀλίγων ἐτῶν. ἀπὸ δὲ τοῦ μωϋσέως τελευτῆς μέχρι τῆς ἀρταξέρξου τοῦ μετὰ ξέρξην περσῶν βασιλέως, οἱ μετὰ μωϋσῆν προφῆται τὰ κατ' αὐτοὺς πραχθέντα συνέγραψαν, ἐν τρισὶ καὶ δέκα βιβλίοις. αἱ δὲ λοιπαὶ τέσσαρες, ὕμνους εἰς τὸν θεὸν καὶ τοῖς ἀνθρώποις ὑποθήκας τοῦ βίου περιέχουσιν. ἀπὸ δὲ ἀρταξέρξου μέχρι καθ' ἡμᾶς χρόνου, γέγραπται μὲν ἕκαστα, πίστεως δὲ οὐχ ὁμοίας ἠξίωται τοῖς πρὸ αὐτῶν, διὰ τὸ μὴ γενέσθαι τὴν τῶν προφητῶν ἀκριβῆ διαδοχήν. δῆλον δέ ἐστιν ἔργῳ, πῶς ἡμεῖς πρὸς τοῖς ἰδίοις γράμμασι. τοσούτου γὰρ αἰῶνος ἤδη παρῳχηκότος, οὔτε προσθεῖναί τις, οὔτε ἀφελεῖν ἀπ' αὐτῶν, οὔτε μεταθεῖναι τετόλμηκε. πᾶσι δὲ σύμφυτόν ἐστιν εὐθὺς ἐκ προφήτου γνώσεως ἰουδαίοις τὸ νομίζειν αὐτὰ θεοῦ δόγματα, καὶ τούτοις ἐμμένειν, κἂν ὑπὲρ αὐτῶν εἰ δέοι πολλάκις θνήσκειν ἥδεως. καὶ ταῦτα ἔστιν συγγραφέως, χρησίμως ὧδε παραληφθέντα. πεπόνηται δὲ καὶ πολὺς οὐκ ἀγνοεῖς αὐτοῦ δασμὸς ὧν ἀνδρὶ πρὸς αὐτοκράτορος λογισμοῦ, οὗ ἕνεκα μακκαβαϊκὸν ἐπέγραψαν. πρὸς τοὺς ἀγῶνας ὧν ἐν τοῖς ἕλλησι καλουμένοις μακκαβαϊκοῖς συγγράμμασιν, ὑπὲρ τῆς θείου δυσεβείας ἀνδρικῶς μάχων ἑβραίων πρὸς τοὺς ἐκ τῆς εἰκοσῆς ἀρχαιολογίας ὀπτὸν μοῖραν ὁ αὐτὸς, ὡς δὴ προφητικὸς ἐν ἑπτὰ βιβλίοις καὶ τὰς πατρίους δόξας ὧν ἰουδαίων, πρὸς θεοῦ καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, καὶ πρὸς ὧν νόμων, διαῤῥήκατο τὰ μὲν, ἔξεστι προσθῆναι. τὰ δὲ, κεκώλυται. καὶ δῆλα δὴ αὐτῷ παυσαμένῳ ὁ αὐτὸς ἐν τοῖς ἰδίοις αὖθις μνημονεύει λόγοις. πρὸς τούτοις, ὕμνον καταλέξαι καὶ ὡς ἐπ' αὐτὸ τὸ ἀρχαιολογίας τὸ τέλος φωνὰς προσαγορεύσαι εἰς πίστωσιν τῆς ὧν ἐξ αὐτοῦ προσληφθέντων ἡμῖν μάρτυρίας, διαβήναι δῆλα ἰούδαιον ὑβρεικέα, ὁμοίως αὐτῷ τὰ καὶ τοῖς αὐτοῖς ἰσορρήσαι χρόνοις πεπειραμένον, ὡς μήτ' ἀγνοῆ συγγραφόλα, πολλὰς μὲν δῆλας ὑβρεις ἐπαγαγὼν ᾧ ἀνδρὶ, ταῦτα » αὐτοῖς ῥήμασιν ὑπολέγει. οὐμὲν ἐγὼ οἱ τὸ αὐτὸν τόπον περὶ τὸ ἐμαυτοῦ γραφῆς » ἔδοξα, ἀλλ' αὐτοῖς ἐπέδωκα τοῖς αὐτοκράτορσι τὰ βιβλία, μόνον οὐ ὧν ἔργων ἤδη » ἐκπεπονημένων, σεσημάδην γὲ ἐμαυτῷ τεκμηρικόν τὴν τῆς ἀληθείας προσδόσιν, ἐφ' ᾗ μάρτυρείας ἀξιοῦσθαι προσδοκήσας, οὐ διὰ μάρτυρ. καὶ ἀνδρὶ δὲ πολλοῖς ἐπέδωκα τὸν ἰσο-

» εἶαν, ὧν ἐνίοις καὶ πρὸς τελευτῆς τοῦ πολέμου, καθάπερ βασιλεὺς ἀγρίππας, καὶ
» τινες αὐτοῦ ὧν συγγενῶν. ὁ μὲν γὰρ αὐτοκράτωρ τίτος, οὕτως ἐκ μόνων αὐτῶν ἐβουλή-
» θη τὴν γνῶσιν τοῖς ἀνθρώποις παραδοῦναι ὧν πεπράξεων, ὡς τε χαράξας τὴν αὐτοῦ
» χεῖρα βιβλία, δημοσιεύσας πεποίηκεν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀγρίππας, ἑξήκοντα
δύο ἐγγράψων ὑπομνήματα, τὴν τῆς ἀληθείας παραδόσας μυρίους, ἐξ ὧν καὶ δύο παρέθη-
κεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοῦτον, ταύτῃ που δεδηλώσθω, ἱκανῶς δ' ὑπὲρ αὐτῶν ἐξῆς.

ιαʹ Μετὰ δὲ ἰακώβου μνημονεῖ καὶ τὰ αὐτίκα γνωρίμου φησὶν τὸν ἱεροσολύμων,
λόγος καθέξει ὧν ἀποστόλων καὶ τῶν τοῦ κυρίου μαθητῶν τοὺς εἰσέτι ὧν βίῳ λαμπρύνους,
ὑπὲρ ταυτὸν πάντα χρόνον σωζῆναι ἅμα τοῖς παρὰ τοῦ κυρίου.
πλείους γὰρ καὶ τούτων ὅτι περιῆν εἰσέτι τότε τῷ βίῳ, βουλόμενος δηλοῦν ἵνα
μὴ λῆς ἰακώβου παραδοχῆς ὑπερβολὴν ἄξιον ποιήσασθαι. καὶ δὴ ἀπὸ μιᾶς γνώμης
τοὺς πάντας συμεῶνα τὸν κλωπᾶ, οὗ καὶ τοῦ ἀπελλίου μνημονεύει γραφή, τοῦ τὸν
αὐτὸν παρθενίας θεσμὸν ἄξιον εἶναι δοκιμάσαι, ἀνεψιὸν ὡς γε φασὶ γεγονότα τοῦ
σωτῆρος. τὸν γοῦν κλωπᾶν, ἀδελφὸν εἶναι ἰωσὴφ ἱστορήσαμεν ἤδη πρότερον ἱστορῶν.

ιβʹ Καὶ ὑπὲρ τούτοις, οὐεσπεσιανὸν μετὰ τὸν ὧν ἱεροσολύμων δηώσιν, πάντας τοὺς ἀπὸ
γένους δαβὶδ, ὡς μὴ περιλειφθείη τις παλαίδαιος ὧν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς φυλῆς,
ἀναζητῆσαι πρόσταξαι. μέγιστον τε ἰουδαίοις αὖθις ἐκ ταύτης διωγμὸν ἐπιφυῆναι τῆς αἰτίας.

ιγʹ Ἐπὶ δὲ ἕκτου τὸν οὐεσπεσιανὸν ἔτεσι βασιλεύσαντα, αὐτοκράτωρ τίτος ὁ παῖς δια
δέχεται, οὗ κατ' ὀλίγον ἔτος τῆς βασιλείας, λίνος ὀπίσχοπος τῆς ῥωμαίων ἐκκλησίας
δυοκαίδεκα τὴν λειτουργίαν ἐνιαυτοῖς καταλαχών, ἀνακλήτῳ ταύτῃ παραδίδω-
σι. τίτον δὲ, δομετιανὸς ἀδελφὸς διαδέχεται, δυσὶν ἔτεσι καὶ μησὶ τοῖς ἴσοις βασιλεύσαν-
τα. τελευτῶντι μὲν οὖν ἔτει δομετιανοῦ τῆς κατ' ἐξακόσιοστὸν παραχρῆμα ὁ παῦλος ἀνέ-
θανεν, δυσὶ παρὰ τοῖς εἴκοσιν ἀποπλήσας ἔτη τελευτῆς. διαδέχεται δ' αὐτὸν κλήμης ἐπίσκοπος.

ιδʹ Δωδεκάτῳ ἔτει τῆς αὐτῆς ἡγεμονίας, τῆς ῥωμαίων ἐκκλησίας κλήμεντος, ἔτεσιν ὀπίσω πλείοσι δέκα δυσὶ, διαδέχεται κλήμης, ὃν σπουδὴν ἐμοὶ γνῶναι φι-
λοπονήσοιμι ὑπὲρ τοῦ μὴ ἐλλὼν ὁ ἀπόστολος διδάσκει λέγων.

ιεʹ Μετὰ καὶ κλήμεντος καὶ ὧν λοιπῶν συνεργῶν μου, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ
» ζωῆς. τούτου δὴ οἶμαι ὁμολογουμένη μία ὑπόληψις φέρεται.

ιϛʹ Μεγάλη τε καὶ θαυμασία ἐπὶ ὡς ἀπὸ τῆς ῥωμαίων ἐκκλησίας τῇ κορινθίων διε
» τυπώθη, σάσεως τινὰς δεῦρο τὴν κόρινθον γνωρισάσης. ταύτην δὲ ἐν πλείσαις
ἐκκλησίαις ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ δεδημοσιευμένην πάλαι τε καὶ καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς ἐγνω-
μεν. καὶ ὅτι γε τὴν δηλουμένην, ἀπὸ τῆς κορινθίων κεκινηθείσης σάσεως, ἀξιόλογος μάρ-
τυς ὁ ἡγήσιππος.

ιζʹ Πολλὰ γε μὴν εἰς πολλοὺς ὑπεδέξατο ὁ δομετιανὸς ὠμότητα, οὐκ ὀλί-
γων τε ὧν ὑπὲρ ῥώμης εὐπατριδῶν ἐν ὑποψίαις μὲν ἀνδρῶν πλῆθος οὐ μετ' εὐλόγου
κρίσεως ἀποκτείνας, μυρίους τε ἄλλους ὑπὲρ φανερᾶς ἀνδρὸς τὴν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα ζημι-
ώσας φυγαῖς καὶ τοῖς ἴσοις οὐσιῶν ἀποβολαῖς ἀναιτίους, τελευτῶν τὸν νέρωνος θεομαχ-
ρίας τε καὶ θεομαχίας διάδοχον ἑαυτὸν καθεστήσατο. ἀνδρὸς δὲ καὶ ἡμῶν
ἀνεκτοῦ διωγμὸν, καθάπερ τὰ παρὰ τοῖς αὐτοῦ οὐεσπεσιανοῦ, μηδὲν καθ' ἡμῶν ἄλλοτε

ὑπε-

ὀπτανόσμυος.

Εν τούτῳ καλέχλ λόγος τὸν ἀπόστολον καὶ δι' ἀπελιςὴν ἰωαννίω ἐπὶ ὧ βίῳ ἐν- ιζ
διατείβοντα τῆς εἰς τὸν θεῖον λόγον ἕνεκεν μῦθλυείας, πάτμον οἰκεῖν καὶ ἀδικαοθῆ-
ναι τ̃ νῆςον. χράφων γέβοι ὁ εἰρηναῖος περὶ τ̃ ψήφου τ̃ κτ̃ τ̃ ἀντίχειτον τῆς σω-
τηρείας, φερομένης ἐν τῇ ἰωαννικλεχομένῃ ἀποκαλύψι, αὐτᾶς συλλαβαῖς ἐν πέμ-
" πτῳ ὧν τοὺς τας αἱρέσεις, ταῦτα περὶ τ̃ ἰωάννου φησίν. εἰ δὲ ἔδει ἀναφανδὸν ἐν ὧ
" νῦν καιρῷ κηρύτεσθαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ, δι' ἐκείνου ἂν ἐῤῥέθη τὰ καὶ πρὸς ἀποκάλυ-
" ψιν ἑωρακότος. οὐδὲ γὰρ πρὸ πολλοῦ χρόνου ἑωράθη, ἀλλὰ σχεδὸν ἐπὶ τῆς ἡμετέρας
" γενεᾶς πρὸς τῷ τέλει τῆς δομετιανοῦ ἀρχῆς. Εἰς τοσοῦτον ὁ ἀρα κτ̃ τοὺς δηλου-
μένους ἐπὶ τ̃ ἡμετέρας πίςεως διδασκαλία διῆλαμπεν, ὡς καὶ τοὺς ἀπόθεν τοῦ καθ'
ἡμᾶς λόγου συγγραφεῖς μὴ ἀποκνῆσαι τ̃ αὐτῶν ἰσοτιμίας τὸν τ̃ διωγμὸν καὶ τὰ ἐν
αὐτῷ μῦθλύεια πρὸς δοῦναι. οἵτε καὶ τὸν καιρὸν ἐπ' ἀκριβὲς ἐπεσημήναντο.

Εν ἔτει πενταικαιδεκάτῳ δομετιανοῦ, μετ̃ πλείστων ἑτέρων Ϛ Φλαβίαν δομετίλ ιθ
λαν ἰσορήσμιες, ἐξ ἀδελφῆς γεγονυῖαν Φλαβίου κλήμεντος, ἑνὸς ὧν τότε καὶ δε
ὑπὲρ ῥώμης ὑπατεύσαντος, τ̃ εἰς χριστὸν μῦθλυείας ἕνεκεν, εἰς νῆςον πονπτιανὸν κτ̃ τιμωρί-
αν δεδόσθαι. τοῦ δ' αὐτοῦ δομετιανοῦ τοὺς ἀπὸ γένους δαβὶδ ἀναιρεθῆναι πρόσταξαν-
τος, παλαιός καλέχλ λόγος, τῶν αἱρετικῶν τινὰς καταμηνύσαι ὡς ὄντων ἐκ τοῦ ἰού-
δα, τοῦτον δ' εἶναι ἀδελφὸν κτ̃ σαρκὸς τοῦ σωτῆρος, ὡς ἀπὸ γένους τυγχανόντων δα-
βὶδ, καὶ ὡς αὐτοῦ συγγένειαν τοῦ χριστοῦ φερόντων. ταῦτα δὲ δηλοῖ κτ̃ λέξιν ὧδέ πως
λέγων ὁ ἡγήσιππος.

" Ἐπὶ δὲ τοῦτοις οἱ ἀπὸ γένους τ̃ κυρίου ἔτι ὄντες Ἰούδα, τ̃ κτ̃ σαρκὸς λεγομένου κζ
" αὐτ̃ ἀδελφ̃, οἷς ἐδηλατόρευσε, ὡς ἐκ γένους ὄντας δαβίδ. τούτους ὁ ἴππικος, ἤ-
" γαγε πρὸς δομετιανὸν καίσαρα, ἐφοβεῖτο γὰρ τ̃ παρουσί τ̃ χριστοῦ ὡς Ϛ ἡρώ-
" δης, καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς εἰ ἐκ δαβὶδ εἰσι, καὶ ὡμολόγησε. Τότε ἠρώτησεν αὐτοὺς πό-
" σας κτήσεις ἔχουσιν, ἢ πόσων χρημάτων κυριεύουσιν. οἱ δὲ, εἶπον ἀμφότεροι, ἐνακις-
" χιλία δηνάρια κατασχεῖν αὐτοῖς μόνα, ἑκάτερον αὐτῶν δυσὶν ἥμισεως. καὶ
" ταῦτα οὐκ ἐν ἀργυρίοις ἔφασκον ἔχειν, ἀλλ' ἐν διαλυμένῃ γῆς πλέθρων τεσσά-
" ρων μόνων, ἐξ ὧν καὶ τοὺς φόρους ἀναφέρειν, καὶ αὐτοὺς αὐτουργοῦντας δια-
" τρέφεσθαι. Εἶτα δὲ Ϛ τὰς χεῖρας ἑαυτῶν ἐπιδεικνύσι τ̃ ἀυθυρίας,
" τ̃ τοῦ σώματος σκληρίαν, καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς συνεχοῦς ἐργασίας ἀναπολυπωθέντας
" τύλους ἐπὶ ταῖς ἰδίων χερσὶν τύλους παρεισάγοντας. ἐρωτηθέντας δὲ περὶ τοῦ χριστοῦ καὶ τ̃ βα
" σιλείας αὐτοῦ, ὁποία τις εἴη, καὶ πότ' Ϛ ποῖ φανησομένη, λόγον δοῦναι, ὡς οὐ κοσμι-
" κὴ μηδ' οὐρανία, ἀλλ' ἀγγελική καὶ ὑπερκόσμιος. ἐπὶ σωτηρία τ̃ αἰῶνος
" γενομένη, ὁπηνίκα ἤμελλεν ἐν δόξῃ κρινεῖν ζῶντας καὶ νεκρούς, καὶ ἀποδώσειν ἑκάστῳ
" κτ̃ τὰ ἐπιηδυμαλα αὐτοῦ. ἐφ' οἷς μηδὲν αὐτῶν καταφρονητικὸν τ̃ δομετιανὸν, ἀλλὰ
" καὶ ὡς ἀληθῶν καταφρονήσαντα, ἀλλὰ θεσπεσίους μᾶλλον αὐτοὺς δόξαι, καταπαῦσαι δὲ
" ἐφ' ἑνὶ τοῦτο τὰ μαλος τ̃ κτ̃ τ̃ ἐκκλησίας διωγμόν. τοὺς δὲ ἀπολυθέντας, ἡγήσασθαι
" τῶν ἐκκλησιῶν, ὡς μὲν δὴ μάρτυρας ὁμοῦ καὶ ἀπὸ γένους ὄντας τ̃ κυρίου, γνωρίζειν
" τὲ εἰρήνης, μέχρι τραϊανοῦ παραμεῖναι αὐτοὺς ᾧ βίῳ. ταῦτα μὲν ὁ ἡγήσιππος. οὐ
μὴν ἀλλὰ καὶ τερτυλλιανὸς, τοῦ δομετιανοῦ τοιαύτῳ πεποίηται μνήμην. πεπειρά-
κει πολὲ Ϛ δομετιανὸς καὶ τοῦτο ποιῶν ἐκείνῳ, μέτοχος ὢν τῆς τοῦ νέρωνος ὠμότητος. ἀλλ'

οἵμῃ ἅτε ἔχων τὴ σωτέρεως, ἆλμα ἐπαύξατο, μὴ ἀναλεσάμενος οὗς ἔξηλάκει.

κα' Μετὰ δὲ τ̃ Δομετιανὸν πενταετίαν ἐτεσιν ὑπερβαλόντα, νερούα τ̃ ἀρχὴν διαδεξαμένου, καθαιρεθῆναι μὲν τὰς Δομετιανοῦ τιμὰς, ἐπανελθεῖν δὲ ὑπὲ τὰ οἰκεῖα μ̃ καὶ τοὺς τὰς οὐσίας ἀπολαβεῖν, τοὺς ἀδίκους ἐξηλαμένους, λέγ ῥωμαίων σύγκλητος βουλὴ ψηφίζε), ἰσχυσαν οἱ χριστ̃ τοὺς χρόνους ὑπομένοντες. Τότε δὴ οὖν καὶ τ̃ ἀποστολον ἰωάννην ἀπὸ τ̃ κατὰ τ̃ νῆσον φυγῆς, τὴν ὑπὲ Ἔφεσον διατριβὴν ἀπειληφέναι, ὁ ὧν πρ̃ ἡμῶν ἀρχαίων ὑπομνήσει λόγος. μικρῷ δὲ πλέον ἐνιαυτ̃ βασιλεύσαντος νερούα, διαδέχε) τραϊανός. οὗ δὴ καὶ τὸν ἕκτον ἐπ̃ ἰῶ, ἐν ᾧ Ἰησ κατ' ἀγεξανδρειαν πορφυρίας, ἀβίλιον δέκα ταῖς τεισὶν ἔτεσιν ἡγησάμενον, διαδέχεται κέρδων. τέλος δὲ ὧν αὐτὴ μ̃ τ̃ πέμπτον ἀνιανὸν πεσόντα.

κβ' Ἐν τούτῳ ὑ ῥωμαίων εἰσέτι κλήρους ἠγεῖτο, πέμπτον δ αὐτὸς ἐπέχων, ὧν τῇδε μ̃ παῦλον τε καὶ πέτρον ὑπισκοπήσαντα βαθμόν. λῖνος δὲ ὁ πρ̃τος ἰῶ, καὶ μετ' αὐτὸν ἀνέκλητος. ἀλλὰ καὶ ὧν ἐπ' ἀνθυπατείας βιθυνίου πρόκλου καταστάντος, δικαίερος ἐν τοῖς δηλουμένοις ἰγνάτιος ἐγνωρίζετο. συμεὼν ὁμοίως δικαίερος μ̃ τὸν τ̃ σωτ̃ρος ἡμῶν ἀδελφὸν, τ̃ ἐν ἱεροσολύμοις ἐκκλησίας χ̃ τούτους τὸν κλῆρον ἐγκεχειρισμένος ἰῶ.

κγ' Ἐπὶ τούτοις καθ' ὃν αὖτις ἔτι ᾧ βίῳ πρὸς ἀνθρ̃πίνῃ αὐτὸς ἐκδυς, ὃν ἠγάπα ὁ ἰησοῦς, ἀπόστολος ὁμοῦ καὶ εὐαγγελιστὴς ἰωάννης, τὰς αὐτόθι διεῖπε ἐκκλησίας, ἀπὸ τῆς κατὰ τ̃ νῆσον μ̃ τὸν δομετιανοῦ τελευτὸν ἐπανελθών φυγῆς. ὅτι δ' ἐς τούτους ᾧ βίῳ πρὸς ἰῶ, ἀπόχρη μὲν καὶ δύο πιστώσασθαι τ̃ λόγον μάρτυρων. πιστοὶ δ' ἂν εἶεν ἅμα, τ̃ ἐκκλησιαστικῆς πρεσβύτερος ὀρθοδοξίας. οἱ δὴ τοιοῦτοι εἰρηναῖος καὶ κλήμης ὁ ἀγεξανδρεύς. ὧν ὁ μὲν πρότερος, ἐν δικαίερσιν πρὸς τὰς αἱρέσεις, ὧδέ πως χρά-

" φεται λέξιν. καὶ πάντες οἱ πρεσβύτεροι μάρτυρεῦσιν, οἱ κατὰ τὴν ἀσίαν ἰωάννῃ τῷ τ̃
" κυρίου μαθητῇ συμβεβληκότες ὁμολογοῦσι τὸν ἰωάννην. παρέμεινε γὰρ αὐτοῖς
" μέχρι τῶν τραϊανοῦ χρόνων. καὶ ἐν τούτῳ δὲ τ̃ αὐτῆς ἱστορίας ἔστω τοῦτο δη-
" λοῖ μετὰ τούτων. ἅμα καὶ εἰ ἐν ἐφέσῳ ἐκκλησία ἱστορεῖ παύλου μὲν ἱδρυθεῖσαν, ἰωάννου
" ἐπιμείναντος αὐτοῖς μέχρι ὧν τραϊανοῦ χρόνων, μάρτυς ἀληθὴς ὑπάρχει
" ὧν ἀποστόλων ὁμολόγησις. ὁ δὲ κλήμης ὁμοῦ τ̃ χρόνου ὑπισημαίνει, καὶ ἐπιστέλλει
" διαλεγόμενος τοῖς καλὰ καὶ ἐπωφελῆ φίλον ἀκούειν, πρεσβεύοντι. ἐν ᾧ λις ὁ θε-
" ῖος λόγος πλούσιος ἐπέρχεται αὐτοῦ συγγράμματι. λαβὼν ὑ μάθοι ὧδέ πως
" ἔχουσ καὶ αὐτοῦ τ̃ χαρτίου. ἄκουσον μῦθον καὶ μῦθον, ἅμα ὄντα λόγον, περὶ ἰωάννου τ̃
" ἀποστόλου λεγόμενον, ὃ ἡμῖν παραδεδομένον, καὶ μνήμῃ πεφυλαγμένον. ὑπὲ γὰρ τ̃
" ἰωάννου ἐκδημήσαντος, ἀπὸ τ̃ πάτμου τῆς νήσου μετῆλθεν εἰς τ̃ ἔφεσον, ἀπῆλ πα-
" ρακαλούμ καὶ ὑπὲ τὰ πλησιόχωρα τῶν ἐθνῶν, ὅπου μὲ ὑπισκόπους καθιστῶσαν,
" ὅπου ὑ ὅλας ἐκκλησίας ἁρμόσον, ὅπου δέ τινα κλῆρον ἕνα ἢ κληρώσων ὧν ὑπὸ
" τοῦ πνεύματος σημαινομένων. ἥκων οὖν καὶ ὑπὲ ἵνα ὧν οὐ μακρὰν πόλεων ἧς καὶ
" τὸ ὄνομα λέγεσιν οἱ ἰοι, καὶ ἰδίᾳ διαπαύσας τοὺς ἀδελφοὺς, ὑπὲ πᾶσι τοῖς καθεστῶ-
" σι προσκαλέσας ὑπισκόπῳ, νεανίσκον ἱκανὸν ὧ σώματι καὶ τὴν ὁρμὴν ἀστεῖον, καὶ θερ
" μὸν τ̃ ψυχὴν ἰδών, τοῦτον ἔφη σοὶ παρατίθεμαι μ̃ πάσης σπουδῆς, ὑπὲ τ̃ ἐκκλη
" σίας καὶ τῷ χριστοῦ μάρτυρος. τοῦ ὑ, δεχομένου καὶ πολὺ ὑπισχνουμένου, ὃ πάλιν
" τὰ αὐτὰ διήγγελε καὶ διεμαρτύρετο. εἶτα ὁ μὲ, ἀπῆρεν ὑπὲ τ̃ ἔφεσον. ὁ δὲ πρεσβύτερος
ἀναλαβὼν,

» ἀνδραδῶν οἵκαδε τ' ὠδραδοδείσατα νεανίσκων, ἔδεφε, ζωγρίσχεν, ἔθαπτε, δ' ἐλαύσσων
» ἐφώλισε. καὶ μὴ τοῦτο ὑφῆκεν ἧς πλείονος ὅπιμηδέας ὁ ὠδραφυλακῆς, ὡς δ' τέ-
» λεον αὖτις φυλακήιον ὅπιεῖσας τιὼ σφραγῖδα τὸ κυείου. ὧ ἦ ἀνέστεως τοῦ
» ὥρας λαοπλώφ τοῦς φθείρονται ἵνες ἥλικες ἄρχοὶ καὶ ἀπερρωγότες, ἐλάδες κα-
» κῶν. καὶ τοῦτον μὴν δ' ἑσιάσεων πολυλεκῶν αὐτὸν ἐπάγοῦ). εἶτα που καὶ νύκτωρ
» ὅπι λωποδυσίαν ἐξιόντες, σωσεπάγοντα. εἶτα ἄν δ' μεῖζον συμφορὰν ἠξίουν.
» ὁ δὲ, καθελκόμενον τοῦσφόρζεν, καὶ ἀμφὶ μέγεθος φύσεως ὀκτὰς ὡς ὦρ ἀσπομος καὶ δύ-
» ρασος ἵνα πος ὀρθῆς ὁδοῦ, καὶ τ' χαλινὸν ἐνδακών, μειζόνως κ' τῶν βαράθρων
» ἐφέρετο. ἀπογνοὺς ἦ τελέως τ' ἂν θεῷ βοηθεῖσθαι, οὐδὲν ἔδι μικρὸν διενοήσατο, ἀλλὰ
» μέγα δι τοῦξας, ἐπειδὴ ὦρ ἅπαξ ἀπολώλη, ἴσα τοῖς ἄλλοις παθεῖν ἠξίου. αὐτοὺς
» δὴ τούτους ἀναλαβὼν καὶ λησταρχον συγκροτήσας, ἕνα μοι λῃσταρχος ἦν, βιαιότατος,
» μιαιφονώτατος, χαλεπώτατος. χρόνος δὲ μέσος. καὶ ἵνος ὅπιπεσύσης χρῆας, ἀ-
» ναγκάζουσι τὸν Ἰωάννην. ὁ δὲ, ἐπεὶ τὰ ἄλλα ὧν χάριν ἦκε καλεσηκάλει, ἄγε δὴ ἔφη ὦ
» ὅπι σχεπε, τιὼ ὠδρακαλαθήκην ἀπόδος λίμιν, ᾧ ἐγὼ τ' καὶ ὁ χρεισός σοι ὠδρακα-
» λεθέμεθα, ὅπι τ' ἐκκλησίας ἧς τοῦκαθέζη μάρτυρος. ὁ δὲ, ὃ μὴν τοῦτον ἐξε-
» πλάγη, χρήματα οἰόμενος ἅπερ οὐκ ἔλαβε, συκοφαντεῖσθαι, καὶ ὅτε πιστεύειν εἶχεν
» ὑπὸρ ὧν οὐκ εἶχεν, οὐ τ' ἀπιστεῖν ἰωάννῃ. ὡς ἦ τ' νεανίσκων εἶπεν, ἀπαλῶ. καὶ τιὼ
» ψυχιὼ δ' ἀδελφοῦ γενάξας κάτωθεν ὁ τοῦσοῦπης ὁ ἐπ' ὅπιδακρύσας, ἐκλυσος
» ἔφη τέθνηκε. πῶς καὶ ἵνα θάνατον, θεῷ τέθνηκεν εἶπεν. ἀπέβη γὰρ πονηρὸς ὁ ἐξώ-
» λης, καὶ ὃ κεφάλαιον, λῃστής. ὁ νεῶ δὴ τῆς ἐκκλησίας τὸ ὄρος καλείληφε μὲθ-
» ὁμοίως τραπεζικῶ. καθαρρήξαμοῦ οὖν τ' ἐαυτὸν ὁ ἀπόστολος, καὶ μὴ μεγάλης οἰκο-
» νῆς πληξάμενος τιὼ κεφαλιὼ, καλόν γε ἔφη φύλακα τ' τοῦ ἀδελφοῦ ψυχῆς κα-
» τέλιπον. ἵνα πος ἤδη μοι πρέσω, ὁ ἡγεμὼν γνέσθω μοι τῆς ὁδοῦ. ἴλαυνεν ὡς
» ὦρ εἶχεν αὐτόθεν ἀπὸ τ' ἐκκλησίας. ἰδὼν δὲ ἑς τὸ χωρίον, ὑπὸ τῆς τοῦφυλα-
» κῆς τῶν λῃστῶν ἀγίσκε), μὴ τ' φλέγειν, μήτε τοῦδαιτύμενος, ἀλλὰ ἐᾶν, ὅπι τοῦ-
» τ' ἰδὼν ἦλθα. ὅπι τὸν ἄρχοντα ὑμῶν ἀναγάγετέ με, ὃς τέως ὡς ὦρ ὡπλισο, ἀνέ-
» μενεν. ὡς ἦ τοῦσιόντα ἐγνώσισε τὸν ἰωάννην, ἑς φυγιὼ αἰδεσθεὶς ἐτράπετο. ὁ
» δὲ, ἐδίωκεν ἀνακράγος, ὅπι λαθόμενος τ' ἰλικίας τ' ἐαυτοῦ, κεκραγὼς ἄν με φθάσῃς
» τέκνον τὸν σαυτοῦ πατέρα, τ' γυμνὸν, τὸν γέροντα; φείσαι μου τέκνον, μὴ φόβου. ἐ-
» λπίς ἔδι ζωῆς ἐλπίδας. ἐγὼ χρείσῳ δώσω λόγον ὑμῶν σοῦ. μὴ δείσῃ τὸν σὸν θάνατον
» ἔχων ὑπομένω, ὡς ὁ κύριος τὸν ὑμῶν ἡμῶν. ὑμῶν σοῦ τ' ψυχιὼ αὐτὶ δώσω τ'
» ἐμαυτοῦ. ἦπε, πίστευσον, χρείσος με ἀπέστειλεν. ὁ δὲ, ἀκούσας, τοῦτον ἔστη μὴ κάτω
» βλέπων. εἶτα ἐῤῥιμμένα ὅπλα. εἶτα γέμων ἔκλαε πικρῶς. τοῦσελθόντα ἦ τ'
» γέροντα, τοῦ ἐλαβεν ἀπολογούμενος τ' οἰκονομίας ὡς ἐδυνάτο, καὶ τοῖς δάκρυσι
» βαπτιζόμενος οὐκ ἀδυλέτου, μόνον ἀποκρύπτων τ' ἀληθείαν. ὁ δὴ ἐγνωκότος, ἐπομνύ-
» μενος, ὡς ἄφεσιν αὐτῷ τοῦδὲ θεοῦ τοῦπεος δώρη) δεδόμενος, γονυπετῶν, αὐτιὼ τ' δε-
» ξιὰν ὡς ὑπὸρ τ' μελανοίας κεκαθαρμένον καθαφιλῶν, ὅπι τ' ἐκκλησίαν ἐπομή-
» γαγε. καὶ δακρύσι μὲν ἀλλήλους ἐξαπεύσαντες, σὺν ἐχέσι ἦ νηστείαις συναγωνιζό-
» μενος, ποικίλαις ἦ ῥήσεσι λόγων καλεπάδων αὐτ' τ' γνώμην, οὐ τοῦλεεῖν ἀπλη-
» θεν, ὡς φασι, πρὶν αὐτὸν καλέσησε τῇ ἐκκλησίᾳ, διδοὺς μέγα τοῦδόγμα μετα-
» νοίας ἀληθινῆς, καὶ μέγα γνώρισμα παλιγενεσίας ὕδατος ἀναστάσεως ἐλεπομένης.

κβ Ταῦτα τοῦ κλήμεντος, ἱστορίας ὁμοῦ καὶ ὠφελείας ἕνεκα ἐν τεύξομαι· ἐκεῖνα δὲ ἐν τοῖς ἑξῆς μοι κείσθω. Φέρε δὴ καὶ τοῦδε τοῦ ἀποστόλου τὰς ἀναγραφὰς ἐπισκοπῶμεν· ἐν αἷς τὸν τοῦ σωτῆρος ἀριθμὸν τῶν δώδεκα μαθητῶν ἐκεῖνον μόνον ἐκκλησίαις προτεθεικέναι φησὶν, ὃς ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τὸν τελώνην ἐκάλεσε Ματθαῖον· τὸν δὲ Θωμᾶν καὶ τὸν Βαρθολομαῖον ἐν ταῖς τῶν πράξεων ἱστορίαις ἀναγεγράφθαι· ἔτι δὲ καὶ τὸν Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννου, ὃν ἀνῄρησε μάχαιρᾳ Ἡρῴδης, ἐπὶ τῇ τοῦ σωτῆρος ἐπαγγελίᾳ· ὡς ἂν καὶ αὐτὸς τὸ ποτήριον ὃ ἔπιεν ὁ διδάσκαλος πίοι· καὶ τὸν μετὰ τοῦτον ἐπὶ τῆς Ἀσίας ἐπίσκοπον Πολύκαρπον· καὶ τὸν ἐπὶ Ῥώμης Ἀνίκητον Πίου διάδοχον· καὶ τὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Μάρκον· καὶ τὸν ἐν Ἀντιοχείᾳ Ἰγνάτιον· καὶ τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ κυρίου· καὶ τὸν ἐν Ἀντιοχείᾳ Εὐάγριον· καὶ τὸν ἐν Ἱεραπόλει Παπίαν· καὶ τὸν ἐν Σμύρνῃ Πολύκαρπον· καὶ τὸν ἐν Ἐφέσῳ Θεόφιλον· καὶ τὸν ἐν Κορίνθῳ Διονύσιον· καὶ τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις Ἡγήσιππον· καὶ τὸν ἐν Ἀθήναις Ἀθηναγόραν· καὶ τὸν ἐν Καισαρείᾳ Θεόφιλον· καὶ τὸν ἐν Ῥώμῃ Ἱππόλυτον· καὶ τὸν ἐν Ἰκονίῳ Κλαύδιον Ἀπολινάριον· καὶ τὸν ἐν Γορτύνῃ Κρήτης Περαμένιον· καὶ τὸν ἐν Γαλατίᾳ Μιλτιάδην· καὶ τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις Ἀριστίωνα· καὶ τὸν ἐν Ἀντιοχείᾳ Θεόφιλον· καὶ τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις Μάξιμον· καὶ τὸν ἐν Ἐφέσῳ Κλήμεντα· καὶ τὸν ἐν Ῥώμῃ Ἀλέξανδρον· καὶ τὸν ἐν Ἀντιοχείᾳ Κορνήλιον· καὶ τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις Ἀλέξανδρον· καὶ τὸν ἐν Ἀντιοχείᾳ Φίλιππον· καὶ τὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἀμμώνιον· καὶ τὸν ἐν Ἀντιοχείᾳ Μαξιμῖνον· καὶ τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις Γάιον· καὶ τὸν ἐν Ἀντιοχείᾳ Παῦλον· καὶ τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις Ἰούλιανον· καὶ τὸν ἐν Ἀντιοχείᾳ Δομνῖνον· καὶ τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις Γερμανίωνα· καὶ τὸν ἐν Ἀντιοχείᾳ Τιμαῖον· καὶ τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις Ἀγρίππαν· καὶ τὸν ἐν Ἀντιοχείᾳ Κλαύδιον· καὶ τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις Ἰούστον· καὶ τὸν ἐν Ἀντιοχείᾳ Ἀγρίππαν

τῶν σιωπηθέντα χρόνον, καὶ τὰ κατ' οὖτον πεπραγμένα ὧν σώζει. ταῦτα δ' ἐν τῷ τοῦ βαπτιστοῦ καθαίρεσις, ὃν κατ' αὐτὸν διαπελέω τῶν δώδεκα, αὐτὸ τοῦτ' ὀπίσω μένα λέγ, τὸ δὲ μὴ φήσας ταύτην ἀρχὴν ἐποίησε ὧν τῶν δώδεκα ὁ ἰησοῦς, τὸ δὲ ὃ μνημονεύσας τοῦ βαπτιστοῦ μεταξὺ ὧν ἰησοῦ πεφάσεων, ὡς ἔτι τὸ δὲ βαπτίζοντος ἐν αἰνὼν ἐγγὺς τοῦ χλημ. σαφῶς τοῦτο δηλοῖ ἐν ᾧ λέγν. ὅπως δὲ ἐν φησὶν ἰωάννης βεβλημένος εἰς φυλακήν. ὁκοῦν ὁ μὲν ἰωάννης τῆς κατ' αὐτὸν διαγωγίου γραφῆς, μηδέπω βαπτιστοῦ εἰς φυλακὴν βεβλημένου, τοῖς δὲ χριστοῦ πράξεις δηλοῦσιν. οἱ δ' λοιποὶ τρεῖς διαγελισταὶ τὰ μὲν τῆς ὁ δεσμωτήριον κάθειρξιν δὲ βαπτιστοῦ μνημονεύσιν. οἷς καὶ ὀπισθόμενοι, ὁκετ' ἂν δόξαι διαφωνεῖν δηλοῦν λοις τὰ διαγέλια, πῶς ὁ μὲν κατ' ἰωάννην τὰ πρῶτα τῶν δὲ χριστοῦ πράξεων πρεσβύ χην, τὰ δ' λοιπὰ τὸν ὀπίσω τελεῖ δὲ χρόνου αὐτῷ γεγυμνασίωσι εἰ. εἰκότως οὖν ὁ μὲν τὸ ὁρκὸς τοῦ φωνῆος λέμβ' ἡμεδαγίαν ἅτε ματθαίῳ καὶ λουκᾷ πρεσγραφεῖς, ἀποσιωπῆσαι τὸν ἰωάννην. τῆς δὲ θεολογίας ἀπτόμενος, ὡς δὲν, αὐτῷ πρὸς τοῦ θείου πνεύματος οἷα χρείτονι πεφυλαγμένης. ταῦτα μὲν οὖν ἡμῖν πρὸς τὸ καθ' ἰωάννην διαγγέλιον γραφῆς εἰρήσθω. καὶ ἵνα μὴ λόγον δὲ ἡ ἡμερησία αἰτία, ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λεγομένοις δεδήλωται. ὁ δ' λουκᾶς ἀρχόμενος καὶ αὐτὸς κατ' αὐτὸν συγγράμματος, τὴν αἰτίαν προσύθηκε δι' ἣν πεποίηται τὴν συντάξιν, δηλῶν ὡς ἄρα πολλῶν καὶ δίχα πρότερον ἐπιχειρησάντων διήγησιν ποιήσασθαι ὧν αὐτὸς πεπληροφορῆσθαι λόγων, δικαίως ἀπαλλάττων λέγας ἵνα πρὸς τοὺς δίχα ἀμφιβολίου κατηχήσεως, τὴν ἀσφάλειαν λόγον ὧν αὐτὸς ἱκανῶς τὴν ἀληθειαν καταλήφῃ, ἐκ τοῦ ἅμα παύλῳ συνουσιάσαι καὶ διατρίβῃς, ἐν ἵνα ὧν λοιπῶν ἀποστόλων ὁμιλίας ὠφεληθῇς, διὰ τοῦ ἰδίου πνεύματος ἐδωκεν διαγελίου. καὶ ταῦτα μὲν ἡμεῖς περὶ τούτων. οἰκειότερον δὲ καιρὸν διὰ ἵνα τῶν ἀρχαίων πράξεως, διὰ καὶ τοῖς δίχα περὶ αὐτῶν εἰρημένα πειρασόμεθα δηλῶσαι. ὧν δὲ ἰωάννου γραμμὴ πρὸς ὃν διαγγέλιον, καὶ μὲ περιέρχεται τῶν ἀποστόλων ~~δὲ τοῖς νεῦ καὶ τοῖς ἔτι ἀρχαίοις δύναμφίλεκτος ὠμολόγηται. δύνηται δὲν~~ ἢ αἱ λοιπαὶ δύο. τὴν δὲ ἀποκαλύψεως εἰς ἑκάτερον ἔθνος νεῦ παρὰ τοῖς πολλοῖς περιφέρεται ἡ δόξα. ὁμοίως γε μὲν ἐκ ἵνα τῶν ἀρχαίων μάρτυρίας ἐν οἰκείῳ χωρῷ τινὰ ὑπόκρισιν δέξει καὶ αὐτή.

κεζ Εὐλογον δὲ ἐν ταῦτα γεγονέναι, διὰ κεφαλαίωσαθαι ἃς δηλωθείσας τὴν καινῆς διαθήκης γραφάς. καὶ δὴ καλέον ἐν περιόδοις, τινὰ ἀπὸ ὧν διαγελίων ἑβδομήκοντα. οἷς ἑπεται μὲν τῶν περιόδων ἵνα ἀποστόλων γραφή. μεθ' δὲ ταύτην, ἃς παύλου καθολικέον ὑπισχνᾶς. αἷς ἑξῆς τὴν φερομένην ἰωάννου περιέρχεται, καὶ ὁμοίως τὴν πέτρου κυρτολέον ὑπισχνεῖ. ὑπὸ τούτοις καθολέον, εἴτε φανείη, τινὰ ἀποκάλυψιν ἰωάννου. περὶ ἧς τὰ δόξαντα, κτῷ καιρὸν ἐκθησόμεθα. καὶ ταῦτα μὲν ἐν ὁμολογουμένοις. ὧν δ' ἀντιλεγομένων, γνωρίμων δ' οὖν ὅμως τοῖς πολλοῖς, μὲ λεγομένη ἰακώβου φέρε), ἣ νῦν δοκεῖ, μὲ πέτρου δευτέρα ὑπισχνῆ, καὶ ἡ ὀνομαζομένη δευτέρα καὶ τρίτη ἰωάννου, εἴτε τοῦ διαγγελιστοῦ τυγχάνουσαι, εἴτε καὶ ἑτέρου ὁμωνύμου ἐκείνῳ. ἐν τοῖς νόθοις καταλέγεται καὶ τῶν παύλου πράξεων μὲ γραφή, ὃ, τε λεγόμενος ποιμήν, καὶ μὲ ἀποκάλυψις πέτρου. ἐν τούτοις, μὲ φερομένη βαρνάβα ὑπισχνῆ, καὶ ὧν ἀποστόλων αἱ λεγόμεναι διδαχαί. εἴτε δὲ ὡς ἔφην, ἡ ἰωάννου ἀποκάλυψις εἰ φανείη, μὲν τινὲς ὡς ἔφην ἀθετοῦσιν. ἕτεροι δὲ ἐγκρίνουσι τοῖς ὁμολογουμένοις. ἤδη δ' ἐν

τούτοις ἴνες ϗ ὃ καθ' Ἑβραίους διάπλειον καλῆς ἔξαν, ὃ μάλιστα Ἑβραίων οἱ τ̃ ζηλωτὸν πρὸς δόξαν μύθοι χαίρουσι. ταῦτα δὲ πολλά, ὧν μνημονεύσομεν. δύο εἰπ. διαπλάσεως ἢ ϗ τούτων ὅμως τ̃ καθόλου πεποιήμεθα, διακρίνοντες τὰς τ̃ κ τ̃ ἐκκλησιαστικὴν πρόδοσιν ἀγαθοῖς ϗ ἀπλάστους ϗ ἀνωμολογημένας γραφὰς, ἐκ τῶν ἀλλοτρίως παρὰ ταύτας ἐκ διαθήκους μ̃, ἅτε δὲ ϗ ἀντιλεγομένας, ὅμως δὲ πρὸς τὰ πλείστοις ὧν ἐκκλησιαστικῶν γινωσκομένας, ἵν' εἰδέναι ἔχοιμεν, αὐτὰς τ̃ ταύτας, ἐκ τῶν ὀνόματι τῶν ἀποστόλων πρὸς ὧν αἱρετικῶν προφερομένας, ἤτοι ὡς πέρασι καὶ γραμμὰ καὶ ματθία, ἢ καί τινων πρὸς τούτοις ἀλλων διάπλεια προσεχούσας. ἢ ὡς ἀνδρέου ἐκ ἰωάννου ϗ ὧν ἄλλων ἀποστόλων προσέξεις, ὧν οὐδὲν οὐδαμῶς ἐν συγγράμματι, ὧν κ̃ διαδοχὰς ἐκκλησιαστικῶν τις ἀνὴρ, ὡς μηδαμῶς ἀγαγεῖν ἠξίωσε. πόρρω δέ που ϗ ὁλῆς φράσεως πρόσω τὸ ἦθος τὸ ἀποστολικὸν ἐνδημάτῃ χαρακτῆρι, ἢ τε γνώμη, ἐκ ἢ ὧν ἐν αὐτοῖς φερομένων προαίρεσις, πλέον ὅσον τ̃ ἀληθοῦς ὀρθοδοξίας ἀπάδουσα, ὅθι δὴ αἱρετικῶν ἀνδρῶν διάπλασματα ὑγιαίνῃ, σαφῶς πρίσηται. ὅθεν ϗ δ' ἐν νόθοις αὐτὰ καταλακτέον, ἀλλ' ὡς ἄντα πάντη ϗ δυνατὸν πραγματευτέον. ἴωμεν δὴ λοιπὸν ἐκ ὅπῃ τῇ ἐξῆς ἰσοφαρίσασθαι.

κϛ Σίμωνα τὸν μάγον μνημονεύσας ἁγίων πράξεων, ὅπλον δὲ ἄλλο ἔσον οὐ χεῖρον ἔ προφέρεται τ̃ διαβολικῆς ἐνεργείας ἀποδείκνυσι). τὸν τύπον ἴσως ϗ αὐτὸς σαμαρεύς, εἰς ἄκρον ἢ τῆς γοητείας ὁρμήσας ἄπιστον ἔ διδασκάλου προσηγόρευσιν, μείζοσιν ὑπεραφιλονεικῶν θεραπευτικαῖς, ἑαυτὸν μὲν ὡς ἄρα εἶναι λέγων ὁ Θεὸς ὑπὲρ τὴν ἄνω δύναμιν πάντων ἄνω θεὸν προφητῶν ἀγγέλων ἀπεσταλμένων σωτηρίαν, διδάσκων δὲ μὴ δεῖν ἄνω δεῦρο θαρρεῖν ἐκ αὐτῶν ὧν κοσμοποιῶν ἀγγέλων πειρᾶσθαι, μὴ προσέρεσθαι πρὸς τὸν αὐτὸν πρὸς διδομένης μαγικῆς ἐμπειρίας ἀληθείᾳ, ϗ μάλιστα μεταδιδομένου πρὸς αὐτὸν βαπτίσματος, οὗ τοῖς καταξιουμένοις, ἀθανασίαν αἰώνιον ἐν αὐτῷ τούτῳ μεθέξειν ὡς οἴονται, μηκέτι θνήσκοντας, αὐτοῦ δὲ προμένοντας εἰς τὸ ἀεί, ἀγήρους ϗ ἀθανάτοις ἐνοῦσθαι. ταῦτα μὲν οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων διαγνῶναι ῥᾴδιον. καὶ ὁ ἰουστῖνος ἢ κ̃ τὸ αὐτὸ τοῦ σίμωνος μνημονεύσας, καὶ τ̃ περὶ τούτου διήγησιν ὑπιφέρει λέγων. μύανδρον δέ τινα ϗ αὐτὸν σαμαρέα τ̃ ἀπὸ κώμης καὶ πρόδηλον
» ἄνδρα γνώμονα μαθητεῦσαι τοῦ σίμωνος, οἱ γραφέντα ϗ αὐτὸν ὑπὸ τῶν δαιμόνων ϗ ἐν
» δημοσίᾳ γνώμονα, πολλοὺς δὲ ἀπατῆσαι μαγικῆς τέχνης οἴδαμεν, ὃς καὶ
» τοὺς αὐτῷ ἑπομένους, ὡς μὴ ἀποθνήσκειν ἔπεισε. ϗ νῦν τινες εἰσιν ἀπ' ἐκείνου τοῦτο ὁμολογοῦντες. ἴσως δ' ἄρα διαβολικῆς ἐνεργείας μᾶλλον δὲ τοιῶνδε γοήτων τὸν χειστιανῶν προσηγορεῖ ὑποδυομένων, ὃ μέγα τ̃ θεοσεβείας μυστήριον ὑπὲρ μαγείαν ἀπουδάσαι διαβάλλειν, διασύρασθαι τ̃ δι' αὐτῶν τὰ περὶ ψυχῆς ἀθανασίας ϗ νεκρῶν ἀναστάσεως, ἐκκλησιαστικὰ δόγματα. ἀλλ' οὗτοι μὲν ἰδίοις ἐφηφεσι ἐπιχειρήσαντες, τ̃ ἀληθοῦς ἀποπεπτώκασιν ἐλπίδος. μᾶλλον δ' ὁ πονηρὸς δαίμων τ̃ περὶ τ̃ χειστὸν ἔ θεῖον διαθέσεως ἀδιαβάλητον ἐκ σῖσαι, θαλερᾶς ἐκπίπτας ὑρῶν ἐσφελεί ζεθ.

κζ Εθιναίους τοίνυν οἰκείως ἐπεφήμιζον οἱ πρῶτοι, πλωχῶς ϗ ἁπλουστέρως τὰ περὶ ἔ χειστοῦ δογματίζοντας ϗ δοξάζοντας, μόνον μὲν αὐτὸν καὶ κοινὸν ἡρωτῶν, κ̃ πρώτην ἤθους αὐτὸ μόνον ἀνθρώπου δεδικαιωμένου, ὃς ἀνδρὸς τ̃ κοινωνίας καὶ τ̃ μίξεως γεγονημένου. ἀφ' ἧ πόλεως αὐτοῖς τῆς νομικῆς θρησκείας, ὡς μὴ ἀνθρώπου τ̃ φύσιν τ̃ χειστὸν πίστεως ἔ κατ' αὐτὸν εἶναι φρονοῦντες. ἄλλοι δὲ πρὸς τούτοις

τῆς

τῆς αὐλῆς ὄντες προσηγορίας, τὴν μὲν ὧν εἰρημένων ἐκτὸς διεστάναι ἀδύνατον, ἐκ πρὸ τούτου καὶ ἀγίου πνεύματος μὴ ἀρνεῖσθαι γεγονέναι τὸν κύριον. οὐ μὴν ἔτι ὁμοίως καὶ οὗτοι, προῦπῆρχεν αὐτῶν τοῦτον, λόγον ὄντα καὶ σοφίαν ὁμολογοῦντες, τῇ ὧν προτέρῳ προσεβέβαιουν δυσσεβείᾳ, μᾶλλον ὅτι καὶ τὴν σωματικὴν προσῆψαν νόμον καταρείαν ὁμοίως ἐκείνοις προσέπειν ἐπαυδάζον. οὗτοι μὲν τοῦ μὴ ἀποστόλου πάμπαν ταῖς ὀπτασίαις, ἀρνήσεως λιγυρῶς εἶναι δεῖν, ἀποστάντων ἀποκαλοῦντες αὐτὸν τῶν νόμων. διαγελῶ δὲ μόνῳ τῷ καθ' ἑβραίους λεγομένῳ χρόνῳ μόνοι, τῶν λοιπῶν σμικρὸν ἐποιοῦντο λόγον. καὶ ὃ μὲν Γαββαθὰ καὶ τὴν ἰουδαϊκὴν ἀγέλην ἀγωγὴν, ὁμοίως ἐκείνοις παρεφύλαττον. τὴν δ' αὖ κυριακῆς ἡμέρας, ἡμῖν τὰ πάντα πλήσια ἐς μνήμην τῆς σωτηρίου ἀναστάσεως ἐπετέλουν. ὅθεν πάντων τοιούτων ἐγχείρησιν, τὸ ταῖς δὲ κελεύσασι προσηγορίας, τῶν ἐβίων ὀνόματος, τὴν τῆς ἀγνοίας πολυχειρίαν αὐτῶν ἐπιφαίνοντος. ταύτῃ γὰρ ὑπέκλινε ὁ πλοῦτος πρὸς ἑβραίους ὀνομάζεσθαι. καὶ τοὺς δηλουμένους χρόνους, ἑτέρας αἱρέσεως ἀρχὴν ἡγεῖσθαι κτείνοντον πρῶτα ἡμέρα. γάιος, οὗ φωνὰς εἴδη προσῆκεν πάντα τὴν ἀμφιλύκην αὐτὰ ζητήσαι, ταῦτα προσ' αὖ γράφει.

κη̅ζ̅ » Αλλὰ καὶ κτείνοντος ὁ δι' ἀποκαλύψεων ὡς ἐπὶ τοῦ ἀποστόλου μεγάλου γεγραμ-
» μένων, τεραστολογίας ἡμῖν ὡς δι' ἀγγέλων αὐτῷ δεδημένας ψευδόμενος, ἐπεισά-
» γει λέγων. καὶ τάδε ἀνάσσειν ὀπίσω ἔτη ὁ βασιλεὺς ἐν γεροσόλυμα. καὶ πάλιν ὀπαδυμίαις
» καὶ ἱδρύσεις ἐν ἱερουσαλὴμ τῇ ἁγίᾳ πολιτευομένοις δουλεύειν. ἐξ ἐχθρὸς ὑπέρ-
» χων τὴν γραφὴν ἐς θεοῦ, ἀριθμὸν χιλιοταετίας ἐν γάμῳ ἑορτῆς, θέλων πλανᾶν,
» λέγει γινέσθαι. καὶ διονύσιος ὁ κατ' ἀλεξάνδρειαν πρεσβύτερος καθ' ἡμᾶς τὴν ὀπισθο-
πάνω εἰληφὼς, ἐν δευτέρῳ ὧν ἐπαγγελιῶν περὶ τῆς ἰωάννου ἀποκαλύψεως, εἰπὼν
ἵνα ὡς ἐκ τῆς ἀνέκαθεν παραδόσεως, τοῦ αὐτὸς μέμνηται ἀνδρὸς τούτοις ῥήμασι.
» κτείνοντον δὲ τὴν καὶ τῶν ἀπ' ἐκείνου κληθέντων κτεινοβιωτῶν αἵρεσιν συγχαίρων,
» ἀξιόπιστον ὀπτασίαν ποιήσασθαι τῷ ἑαυτοῦ πλάσματι ὄνομα, τοῦτο γὰρ εἶναι τὴν
» διδασκαλίας αὐτοῦ τὸ δόγμα, ὀπίσω ἔσεσθαι τὴν τοῦ χριστοῦ βασιλείαν. καὶ ὧν αὐ-
» τὸς ὠρέχθη φιλοσώματος ὢν καὶ πάνυ σαρκικὸς, ἐν τούτοις ἐνδιατρίψειν ἔσεσθαι γα-
» στρὸς καὶ ὧν ἐπὶ τούτοις πλησμονῶν. τουτέστι σιτίοις καὶ ποτοῖς ἐν γάμοις, καὶ δι'
» ὧν δι' ἑορτῶν ταῦτα φήσει ποιήσειν, ἑορτὴν καὶ θυσίας καὶ ἱερείων σφαγάς. ταῦτα
διονύσιος. ὁ δὲ εἰρηναῖος ἀπορρήτου ἐφάσεως διηγεῖται τινας τοῦ αὐτοῦ ψευδοδοξίας ἐν
τοσούτῳ συγγράμματι τῶν τοῦ τὰς αἱρέσεις τοσούτους, ἐν ᾧ πεντε ἢ καὶ ἴσως εἴ
οὐκ ἀξίαν λήθης τῇ γραφῇ παρέδωκεν. ὡς ἐκ παραδόσεως παλαιᾶς, φάσκων ἰωάννην τὸν ἀπόστολον εἰσελθεῖν πολὺ ἐν βαλανείῳ ὡς λουσάμενον, γνόντα δ'
ἔνδον ὄντα τὸν κηρινθον, ἀποπηδῆσαι τοῦ τόπου καὶ ἐκφυγεῖν θύραζε, μὴ ἡ ὑπομείναντα τὸν αὐτῷ αὐτὸν καταδῦναι σφᾶλμα. ταὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ παραινέσαι φήσαντα, φύγωμεν μὴ καὶ τὸ βαλανεῖον συμπέσῃ, ἐνδον ὄντος κηρινθου τὸν τῆς αἱρέσεως ἐχθρὸν.

κθ̅ζ̅ Επὶ τούτων δῆλα καὶ τὰ λεγόμενα ὧν νικολαϊτῶν αἵρεσιν ὀπὶ σμικρότατον συνέχειν χρόνον. εἷς δὴ καὶ τοῦ ἰωάννου ἀποκάλυψις μνημονεύει. οὗτοι νικόλαον εἶναι τὸν ἀμφὶ τὸν στέφανον ἑπτὰ ἀνδρῶν τοῖς ὧν ἀποστόλων ὀπὶ τῇ ὧν ἐνδεᾶ διακονίᾳ προσκεχλεισμένων ἤκουσεν. ὅτε μὲν ἀνδρῶν κλῆσις ἐν τρίτῳ γρα-

» ματεῖ ταῦτα περὶ αὐτῆς τὴν λέξιν ἱστορῆ. ὡραῖόν φησι γυναῖκα ἔχων ἔστι, μετὰ τὸ ἀ-
» νδρὴν τὸ τῆς θρίπεως περὶς ὧν ἀποστόλων ὀνειδιστὴς ζηλοτυπεῖ, ὡς μέσον ἀγαγὼν
» τὸν γυναῖκα, γῆμαι ὧ βουλομένῳ ἐπέτρεψεν. ἀκόλουθον γὰρ εἶναι φασὶ τὸ περᾶ-
» ξιν ταύτην ἐκείνῃ τῇ φωνῇ, τῇ ὅτι πρὸς σαρκὸς ἀδελφὴ τῇ σαρκὶ δεῖ. καὶ δὴ καὶ ἀκολουθή-
» σαντες ὧ γεγαμηκόσι, τῷ τε εἰρηκότι ἁπλῶς ἐκ ἀναγκαίως, ἀναγράψαι ἐκπορ-
» νεύουσιν οἱ τὸν αἵρεσιν αὐτῶν μελετῶντες. πῶς γὰρ νομιῶ ἐγὼ τὸν νικόλαον, μηδε-
μιᾶ ἑτέρᾳ πρὸς ὧν ἐγκαλεῖ χεχρῆσθαι γυναικί. ὧν τὸ ἐκείνου τέκνων, ἃς μὲν θη-
λείας καταγηράσας πρὸ θύρας. ἄφθορον δὲ διαμεῖναι τὸν υἱόν. ὧν οὕτως ἐχόντων, ἀ-
ποβολὴ πάθους ἐστὶν εἷς ὡς μέσον τῶν ἀποστόλων τὸ ζηλοτυπουμένης ἐγκύκλησις γυ-
ναικός. καὶ εἰ ἐγκράτεια ὧν πεπαιδευμένων ἡδονῶν, ὃ πρὸς σαρκὸς τῇ σαρκὶ ἐδί-
δασκεν. οὐ γὰρ οἶμαι ἐβούλετο τὸ τῶν σωθέντος ἐνεκεῖν, δυσὶ κυρίοις δουλεύειν, εἰ-
δονῇ καὶ κυρίῳ. λέγοντι γοῦν καὶ τὸ ματθαῖον διδάξαι, σαρκὶ μὲν μάχεσθαι καὶ πρὸ-
σεδρᾶσθαι, μηδὲν αὐτῇ πρὸς εἰδωλικὰ ἐνδιδόναι. ψυχὴν δὲ αὔξειν διὰ πίστεως καὶ
γνώσεως. ταῦτα μὲν οὖν περὶ ὧν τῶν ἐκ τοὺς δηλουμένους χρόνους προβεβαδῶσαν
τὸ ἀληθειαν ἐγκεχρηκότων, λόγου γεμίσαι θαῦμα ἐς τὸ παντελὲς ἀπεσβηκότων εἰ-
ρήσθω, ἱκανῶς ἐχόντα.

λδ Ο μὲν τοι κλήμης οὐ τὰς φωνὰς ἀρτίως ἀνέγνωσται, τοῖς περιφρημένοις ἐξῆς
διὰ τοὺς ἀθετοῦντας γάμον, τοὺς ὧν ἀποστόλων ὄζεται ἀθέντας ἐν συζυγίαις κατα-
» λέγει φάσκων. ἢ καὶ τοὺς ἀποστόλους ἀποδοκιμάσουσι. πέτρος μὲν γὰρ καὶ φίλιππος ἐ-
» παιδοποιήσατο. φίλιππος γὰρ καὶ τὰς θυγατέρας παρθένους ἐξέδωκε. καὶ ὅ γε παῦλος
» οὐκ ἀκυρῶν ἐν ἑνὶ ὑποτολῇ τὸν αὐτῷ περιαγόμενον σύζυγον, ἐν οὐ περιεκόμιζε,
» διὰ τὸ τῆς διακονίας ἀσχαλές. ἐπειδὴ τοῦτον ἐμνήσθημεν, οὐ λυπεῖ καὶ δεῦρο
ἀξιοδιήγητον ἱστορεῖ τὸν αὐτὸν περὶ θέας, ἐν τῇ ἑβδόμῃ στρωματεῖ τοῦτον ἱστο-
ρῶν ἀνέγραψε τὸν τρόπον. φησὶ γοῦν τὸν μακάριον πέτρον θεασάμενον τὴν ἑαυτοῦ
» γυναῖκα ἀπαγομένην τὴν ὁδὸν θανάτου, ἡσθῆναι μὲν τὴν κλήσεως χάριν καὶ τῆς ὡς οἰ-
» κον ἀνακομιδῆς. ὑπεφωνῆσαι γε μὴν μάλα προφερικῶς καὶ προσκλητικῶς ἐξ ὀ-
» νόματος προσφόρως, μέμνησο ὦ αὐτὴ τοῦ κυρίου. τοιοῦτος ἐστὶν ὁ τῶν μακαρίων
γάμος, καὶ ἡ ὧν φιλίππου τελεία διάθεσις. ἃ ταῦτα δὴ οἰκεῖα ὄντα τῇ μετὰ χεῖρας
ἱστορήσει, ἐν ταῦθά μοι καιρὸν κείσθω.

λε Γ αύλου μὲν οὖν καὶ πέτρου τὰ τελευταῖα ὅ, τε χρόνος, καὶ ὁ τρόπος καὶ τοσοῦτο τῆς
μετὰ τὰ ἀπαλλαγὴν τοῦ βίου ὧν σκηνωμάτων αὐτῶν καταθέσεως ὁ χῶρος, ἤδη πρό-
τερον ἡμῖν δεδήλωται. τοῦ δὲ ἰωάννου, τὰ μὲν τοῦ χρόνου εἴδη πως εἴρηται. ὃ δέ γε τοῦ
σκηνώματος αὐτοῦ χωρίον, ἐξ ὑποτολῆς πολυκράτους, τὰ δ' ἐν ἐφέσῳ πρόοικίας ἐ-
πίσκοπος ἔστι ταῦτα, ὑπιδείκνυται. ἐν οὐκίσει ῥωμαίων ὑπισχνοῦμαι χράφων, ὁμοῦ τοῦ
αὐτοῦ καὶ φιλίππου μνημονεύσας τοῦ ἀποστόλου, ὧν τοῦτου θυγατέρων ὧδέ πως. καὶ
» γὰρ ἐν τῇ ἀσίᾳ μεγάλα στοιχεῖα κεκοίμηται, ἅτινα ἀναστήσει τῇ ἐφαλίῃ ἡμέρᾳ τῆς
» πρὸς ἀσίας τοῦ κυρίου, ἐν ᾗ ἔρχεται μετὰ δόξης ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἀναζητήσας πάντας τοὺς ἁ-
» γίους. φίλιππον τῶν δώδεκα ἀποστόλων, ὃς κεκοίμηται ἐν ἱεραπόλει. καὶ δύο θυγατέρες
» αὐτοῦ γεγηρακυῖαι παρθένοι. καὶ ἡ ἑτέρα αὐτοῦ θυγάτηρ ἐν ἁγίῳ πνεύματι πολι-
» τευσαμένη, ἐν ἐφέσῳ ἀναπαύεται. ὅλη δὲ καὶ ἰωάννης ὁ ἐπὶ τὸ στῆθος τοῦ κυρίου ἀναπε
» σών, ὃς ἐγένετο ἱερεὺς τὸ πέταλον πεφορηκώς, καὶ μάρτυς καὶ διδάσκαλος. οὗτος ἐν ἐφέσῳ
κεκοίμηται.

» κεκοίμηθ). ταῦτα ὁ ϗ τοῦτ᾽ τῷδε τελευτῆς. ϗ ὁ τοῦ γαίου ὁ, οὗ μικρῷ πρόσθεν ἐμνήσθημεν, διδύμου, πρόκλος πρὸς ὃν ἐποιήσατ᾽ τὴν ζήτησιν, περὶ τ᾽ φιλίππου
» καὶ ὧν ἰουλιέρων αὐτοῦ τελευτῆς στιχάδων τοῖς ἀκριβεστάτοις, ὅτω φησίν. μετ᾽ τοῦτο
» πρὸ φιλίδες τέσσαρες αἱ φιλίππου γενόμεναι ἐν ἱεραπόλει τῇ κατ᾽ τ᾽ ἀσίαν. ὁ δ᾽ αὐτὸς
» αὐλὸν ἔστιν ἀκριβής, ϗ ὁ δ᾽ παλαιὸς αὐτῶν. ταῦτα μὲν ἔστ. ὁ ὁ λουκᾶς ἐν τῇ πρὸς ἄξεσι τῶν
ἀποστόλων, ὧν φιλίππου ἰουλιέρων ἐν καισαρείᾳ τ᾽ ἰουδαίας ἅμα τῷ πατρὶ, ὃς τ᾽
διατελούσων, πρὸ φητικοὺς τ᾽ χαρίσματος ἠξιωμένων, μνημονεύει κατ᾽ λέξιν ὧδε
» λέγων. ἤλθομεν εἰς καισάρειαν. ϗ εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκον φιλίππου τοῦ εὐαγγελιστοῦ,
» ὄντος ἐκ τῶν ἑπτὰ, ἐμείναμεν πρὸς αὐτόν. τούτῳ δὲ ἦσαν πρόκνοι ἰουλιέρες τέσ-
» σαρες προφητεύουσαι. τὰ μὲν οὖν εἰς ἱεμιέρειαν ἤδη γνῶσιν περὶ τ᾽ ὧν ἀποστόλων καὶ ὧν ἀποστολικῶν χρόνων, ὧν τε καθ᾽ ἑλοίπασιν ἡμῖν ἱερῶν γραμμάτων, ἐκ
ὧν ἀνελεγμένων μέν, ὅμως δ᾽ ἐν πλείσταις ἐκκλησίαις πρὸ πολλοῖς δεδημοσιευμένων, ὧν τ᾽ πανελεῶς νόθων ϗ τ᾽ ἀποστολικῆς ὀρθοδοξίας ἀγνοτείων ἐν τούτοις διάληφόσες, ὅπερ τῷ ὧν ἑξῆς προϊόντες ἐσόμεθα.

Μέλα νέρωνα ϗ δομετιανὸν κατ᾽ τοῦτον, οὗ νῦν τοὺς χρόνους ἐξελάζομεν, μετὰ λβ΄
κῶς ϗ κατ᾽ πόλις ἐξ ἐπαναστάσεως δήμων, τὸν καθ᾽ ἡμῶν καλέχαλ λόγος ἀναχινηθῆναι διωγμόν. ἐν ᾧ συμεῶνα τ᾽ τῶν κλωπᾶ, ὃν δούλεσθαι καταξῆναι τ᾽ ἐν ἱεροκηρύκοις ἐκκλησίας ἐπίσκοπον ἐδηλώσαμεν, μαρτυρίᾳ τὸν βίον ἀνύσαντα πρὸ φανέρωμεν. ϗ τούτου μάρτυς αὐτὸς ἐκεῖνος ὃ ἱερομόνυμος ἐπὶ τοῦδε ἐν ἐφεσάμεθα φωνᾶς, ἰγνήσιππος. περὶ οὗπερ γοῦν αὐτὸς ἐκεῖνος ἱστορῶν, ὅτι φέρε, δηλῶν ὡς ἀφ᾽ ἑαυτοῦ τούτων κατ᾽ τὸν δὲ τ᾽ χρόνον ὑπομένας καὶ ἡγεῖται πολυτρόπως ὁ δηλούμενος ὡς ἀνεψιὸς, ὅτι πλείστας ἀμοιβὰς ἰδίμεραις, αὐτὸν τ᾽ τὸν δικαστὴν ἐκ τοὺς ἀμφ᾽ αὐτὸν ἐς τὰ μέγιστα καταπλήξας, ὧ τῷ κυρίῳ πάθει τοῦ ἀπλησίον τέλος ἀπενέγκασθαι. ὅθεν ὁ οἷς ϗ ὃ συγγραφέως ἐπακούσαι, αὐτὰ δὴ ταῦτα κατ᾽ λέξιν ὧδέ
» πως ἱστορούντος. ἀπὸ τούτων δηλαδὴ τῶν αἱρετικῶν, κατηγορεῖσι τινὲς συμεῶνος
» τοῦ κλωπᾶ, ὡς ὄντος ἀπὸ δαβὶδ ϗ γενεᾶς. ϗ οὕτως μάρτυρα εἶναι ὧν ἑκατὸν
» εἴκοσιν, ὅπερ τραϊανοῦ κρίναντος ϗ ὑπάτου ἀπίκου. φησὶ δὲ ὁ αὐτὸς, ὡς ἄρα καὶ
» τοὺς καθηγέτας αὐτῆς ζηλούντων τοῦ ὧν ἀπὸ τ᾽ βασιλικῆς ἰουδαίων φυλῆς, ὡς
» δὴ ἐξ αὐλῆς ὄντας, ἄγαν σπουδαίως κοσμῶ δ᾽ ἀν, ϗ τ᾽ συμεῶνα ὧν αὐτῶν ϗ
αὐληκόων εἶπον ἂν ἕνα γεγονέναι τοῦ κυρίου, ἐκμηνεύῳ ᾧ μήκει τοῦ χρόνου τ᾽ αὐτῆς ζωῆς
χρώμενος, ϗ ᾧ μνημονεύει τ᾽ ὧν διαφερόντων, μυρίας τ᾽ ὁ κλωπᾶ. ὃ γεγονέναι αὐτὸν ϗ προῆγον ὁ λόγος ἐδήλωσεν. ὁ δ᾽ αὐτὸς συγγραφεὺς, καὶ ἑτέρους ἀπὸ γένους ἑνὸς ὧν φερομένων ἀδελφῶν τοῦ σωτῆρος ᾧ ὄνομα ἰούδας, φησὶν ἐς τ᾽ αὐτοῦ ὑπατείαν βασιλεῖ. μετ᾽ αὐτὸν ἤδη προῆγον ἱερομηνεῖσθαι αὐλῶν ἀπ᾽ ἴσης ἐς
» χειρὸν πίστεως ὅτι δομετιανοῦ μάρτυρίαν. γράφει οὕτως. ἔρχονται οὖν ϗ προσ-
» ιοῦνται πάσης ἐκκλησίας ὡς μάρτυρες, καὶ ἀπὸ γένους τοῦ κυρίου. ϗ γνωμένης
» εἰρήνης βαθείας ἐν πάσῃ ἐκκλησίᾳ, μένουσι μέχρι τραϊανοῦ καίσαρος, μέχρις
» οὗ ὁ ἐκ θείου τοῦ κυρίου ὁ προφητεύσας συμεὼν υἱὸς κλωπᾶ συκοφαντηθεὶς
» ἐπὶ ὧν αἱρέσεων, ὡσαύτως κατηγορήθη καὶ αὐτὸς ὅτι τῷ αὐτῷ λόγῳ ὅτι
» ἀπίκου τοῦ ὑπατικοῦ, καὶ ὅτι πολλὰς ἰδίμεραις ἀγιζόμενος, ἐμαρτύρησεν,
» ὡς πρώτας ὑπαθωμάζειν, καὶ τὸν ὑπατικὸν, πῶς ἑκατὸν εἴκοσι τυγχάνων

» ἐτῶν ὑπ' ἐμεινε, καὶ ἐκηδεύθη ταυρωθῶναι. ὅπερ τούτοις ὁ αὐτὸς ἀνὴρ διηγεύ-
» μενος τὰ κατὰ τοὺς δηλουμένους, ὅπι λέγει. ὡς ἄρα μέχρι οὗ τοῦτ' χρόνων πρὸ τέ-
» νος καθαρὰ καὶ ἀδιάφθορος ἔμεινεν ἡ ἐκκλησία. ἐν ἀδήλῳ που σκῶτει Φωλθόν-
» ιων εἰσέλθωτε, οὗν, εἰ καὶ τινες ὑπῆρχον, τὰ ἀφθείρων ὅπι χρόνων τὴν ὑγιᾶ κανό
» να τοῦ σωτηρίου κηρύγματος. ὡς δ' ὁ ἱερεὺς τῶν ἀποστόλων χορὸς διάφορον εἰλήφει
» τοῦ βίου τέλος, πᾶσι καὶ τὰ ἡνεῳγμένη οὗν αὐτοῖς ἀκοαῖς τὸ ἐνθέου σοφίας
» ἐπακοῦσαι καὶ ξιωθῆναι, τινικαῦτα τὸ ἀθέου πλάνης τὸ ἀρχὴν ἐμάνθανεν ἡ
» σύστασις, ψευδῶς οὗν ἑτεροδιδασκάλων ἀπάτης, οἳ καὶ ἀλλ' μηδενὸς ἔτι τῶν ἀποστό-
» λων λαθρομύου, γυμνὴ λοιπὸν ἤδη τῇ κεφαλῇ, ὡς τὸ ἀληθοῦς κηρύγματος τὸ ψευδώ-
» νυμον γνῶσιν ἀντικηρύττειν ἐπεχείρουν. ὧν ταῦτα μὲν οὖν ἐκ τούτων διηγάσθω,
ὧδέ πως ἐλέξεν. ἡμεῖς δ' ὅπι τὰ ἑξῆς τὸ ἱστορίας ὁδῷ πορευόμενοι ἴωμεν.

κγ Τοσοῦτός γε μὴν ἐν πλείοσι τόποις ὁ καθ' ἡμᾶς ἐπελήφθη τότ' διωγμός, ὡς
πλίνιον σεκοῦνδον ὅπατον μάλιστα ἡγεμόνων ὅπι τῷ πλήθει οὗν μυρίων κινηθέν-
τα, βασιλεῖ κοινῶσαι περὶ τοῦ πλήθους οὗν ἐναντίας πίστεως ἀναφερομένων. ἅμα
δ' ἐν ταύτῃ μηνύσαι μηδὲν ἀνόσιον μήτ' κατὰ τοὺς νόμους πεφυλάχθαι αὐτοὺς καὶ
ἡλικέναι, πλὴν τό γε ἅμαξαν ἕως διεληλεγμένους, τὸ χριστὸν θεὸν δίκην ὑμνῆν. τὸ δὲ
μοιχεύειν καὶ φονεύειν, καὶ τὰ συγγενῆ τούτοις ἀθέμιτα πλημμελήματα, καὶ αὐτοὺς ἀ-
παγορεύειν, πολλαχοῦ πεφυλάχθαι ἀκολούθως τοῖς νόμοις. περὶ δὲ τὸν πάσχα νόσμα
τοιόσδον ἱεροκήρυκα. τὸ χριστιανῶν φῦλον, μὴ ἐκζητοῦντας μέν, ἐμπεσὸν δὲ κολάζεσθαι.
οὗ γε νομοῦ ποσῶς μὲν τὸ διωγμοῦ σβεσθῆναι τὸ ἀπειλὴ σφοδρότατα εἰκειμένου.
οὐ χείρονας γε μὴν τοῖς κακουργεῖν περὶ ἡμᾶς ἐθέλουσι λείπεσθαι φάσκ. ἔσθ'
ὅπου μὲν οὗν δήμων, ἔσθ' ὅπου δὲ καὶ τῶν κατὰ χώρας ἀρχόντων, τὰς καθ' ἡμῶν συ-
σκευαζομένων ἐπιβουλάς, ὡς καὶ μᾶλλον πεφυσιωμένων διωγμῶν, μεμιγμένοις κατ' ἐπαρ
χίαν ἐξαπίνης, πλείοσι δὲ οὗν πόλεσιν διαφόροις ἀναγωνίζεσθαι μάρτυσιν. εἰλη-
φέναι δ' ἡμῖν τὴν ἱστορίαν, ὃς ἧς ἀνωτέρω δεδηλώκαμεν, τοῦ περιφανοῦς ῥωμαϊκῆς
» ἀπολογίας. ἧς ἡ ἑρμηνεία, τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. καίτοι δυσκαμ καὶ τὰ εἰς ἡμᾶς ὑπε-
» ζήλωσιν κεκωλυμένων. πλίνιος γὰρ σεκοῦνδος ἡγούμενος τῆς ἐπαρχίου, καθαιρήσας
» χριστιανοὺς τινας καὶ τῆς ἀξίας ἐκβαλὼν, ἅμα καὶ δεῖς τῷ πλήθει, διηγόμενος αὐτῷ εἰ
» σηκλέον. χαίρων οὖν τῷ βασιλεῖ ἀνακοινοῦται λέγων. ἔξω τῶν μὴ βουλεῖς αὐ-
» τοὺς εἰδωλολατρεῖν, οὐδὲν ἀνόσιον ἐν αὐτοῖς δυσκηρύκαμεν. ἐμήνυε δὲ τοῦτο, ἀνίσασθαι
» ἔωθεν τοὺς χριστιανοὺς, καὶ τὸ χριστὸν θεοῦ δίκην ὑμνῆν, καὶ περὶ τὸ πολὺ ὑπερημέρων
» αὖθις διαφυλάσσειν, κωλύεσθαι φονεύειν, μοιχεύειν, πλεονεκτεῖν, ἀποστερεῖν, καὶ τὰ
» τούτοις ὅμοια. περὶ ταῦτα δὴ ἔγραψε πρὸς αὐτοκράτορα τραϊανόν, τὸ οὗν χριστιανῶν φῦλον μὴ ἐκ-
» ζητεῖσθαι μέν, ἐμπεσὸν δὲ, κολάζεσθαι. καὶ ταῦτα μὲν ἐν τούτοις ἔστω.

κδ Τῶν δ' ὑπὲρ ῥώμης ὑπατικότων ἔτει τεσσαρεσκαιδεκάτῳ τὸ τοῦ περὶ μύθου βασιλέως
ἀρχῆς, κλήμης διαδέχεται τὸν πέτρου τὸν λειτουργικὸν, ἐνάτῳ τὸν ἐπισκοπικὸν, ἔτη τρία
καὶ δέκα τὰ πάντα περιποιησάμενος τὴν τῶν ἀποστόλων διδασκαλίας.

κε Αλλὰ καὶ ὁ συμεῶνος τὸν δηλωθέντα λελοιδωθέντος τόπον, ἧς ἐν ἱεροσολύμοις
ὑπισκοπῆς τὸν θρόνον ἰούδας τὸς ὄνομα ἰοῦσος, μυείων ὅθεν ἐκ περιτομῆς ὢς τὸν
χριστὸν πίστεως πεπιστευκότων εἰς καὶ αὐτοὺς ὢν, διαδέχεται. διέφερε μὲν καὶ
τούτοις ὅτι τὸ ἀσίας ὧν ἀποστόλων ὁμιλητὴς πολύκαρπος, τὸ κατὰ σμύρναν ἐκκλη-
σίας περὶ

σίας πρὸς ὧν αὐτοπτῶν καὶ ὑπηρετῶν τοῦ κυρίου τὴν ἐπισκοπὴν ἐγκεχειρισμένος. καθ' ὃν ἐγνωρίζετο παπίας τῆς ἐν ἱεραπόλει παροικίας καὶ αὐτὸς ἐπίσκοπος, ἀνὴρ τὰ πάντα ὅτι μάλιστα λογιώτατος, καὶ τῆς γραφῆς εἰδήμων. ὅ, τε παρὰ πλείστοις εἰσέτι νῦν διαβόητος ἰγνάτιος, τῆς κατ' αὐτιόχειαν πέτρου διαδοχῆς δεύτερος τὴν ἐπισκοπὴν κεκληρωμένος. λόγος δ' ἔχει τοῦτον ἀπὸ συρίας ἐπὶ τὴν ῥωμαίων πόλιν ἀναπεμφθέντα, θηρίων γενέσθαι βορὰν τῆς εἰς χριστὸν μαρτυρίας ἕνεκεν. καὶ δὴ τὴν δι' ἀσίας ἀνακομιδὴν μετ' ἐπιμελεστάτης φρουρῶν φυλακῆς ποιούμενος, τὰς κατὰ πόλιν αἷς ἐπεδήμει παροικίας, τῶν διὰ λόγων ὁμιλίαις τε καὶ προτροπαῖς ἐπιῤῥώννυς, ἐν πρώτοις μάλιστα προφυλάττεσθαι τὰς αἱρέσεις ἄρτι τότε πρῶτον ἀναφυείσας καὶ ἐπιπολαζούσας παρῄνει. προὔτρεπέ τε ἀπρὶξ ἔχεσθαι τῆς ὧν ἀποστόλων παραδόσεως, ἣν ὑπὲρ ἀσφαλείας καὶ ἐγγράφως ἤδη μαρτυρόμενος, διατυποῦσθαι ἀναγκαῖον ἡγεῖτο. οὕτω δῆτα ἐν σμύρνῃ γενόμενος, ἔνθα ὁ πολύκαρπος ἦν, μίαν μὲν ἐπιστολὴν τῇ κατὰ τὴν ἔφεσον ἐκκλησίᾳ γράφει, ποιμένος αὐτῆς μνημονεύων ὀνησίμου. ἑτέραν δὲ τῇ ἐν μαγνησίᾳ τῇ πρὸς μαιάνδρῳ, ἔνθα πάλιν ἐπισκόπου δάμα μνήμην πεποίηται. καὶ τῇ ἐν τράλλεσι δὲ ἄλλην, ἧς ἄρχοντα τότε ὄντα πολύβιον ἱστορεῖ. πρὸς ταύταις καὶ τῇ ῥωμαίων ἐκκλησίᾳ γράφει, ἣ καὶ παράκλησιν προτείνει, ὡς μὴ παραιτησάμενοι τοῦ μαρτυρίου, τῆς ποθουμένης αὐτὸν ἀποστερήσαιεν ἐλπίδος. ἐξ ὧν καὶ βραχύτατα εἰς ἐπίδειξιν ὧν εἰρημένων, παραθέσθαι ἄξιον. γράφει δὴ οὖν κατὰ λέξιν.

» Ἀπὸ συρίας μέχρι ῥώμης θηριομαχῶ διὰ γῆς καὶ θαλάσσης, νυκτὸς καὶ ἡμέ- λτζ
» ρας, ἐν δεδεμένος δέκα λεοπάρδοις, ὅ ἐστι στρατιωτικὸν τάγμα. οἳ καὶ εὐεργετούμενοι,
» χείρους γίγνονται. ἐν δὲ τοῖς ἀδικήμασι αὐτῶν μᾶλλον μαθητεύομαι. ἀλλ' οὐ παρὰ
» τοῦτο δεδικαίωμαι. ὀναίμην ὧν θηρίων τῶν ἐμοὶ ἑτοίμων. ἃ καὶ εὔχομαι (ἐνέτο-
» μά μοι εὑρεθῆναι, ἃ καὶ κολακεύσω συντόμως με καταφαγεῖν. οὐχ ὥσπερ τινῶν
» δειλαινόμενα οὐχ ἥψατο. κἂν αὐτὰ δὲ ἄκοντα μὴ θέλῃ, ἐγὼ προσβιάσομαι. συγ-
» γνώμην μοι ἔχετε. τί μοι συμφέρει ἐγὼ γινώσκω. νῦν ἄρχομαι μαθητὴς εἶναι). μηδέν
» με ζηλῶσαι ὧν ὁρατῶν καὶ ἀοράτων, ἵνα ἰησοῦ χριστοῦ ἐπιτύχω, πῦρ καὶ σταυρὸς, θη-
» ρίων τε συστάσεις, σκορπισμοὶ ὀστέων, συγκοπαὶ μελῶν, ἀλλησμοὶ ὅλου τοῦ σώματος, κολά-
» σεις τοῦ διαβόλου εἰς ἐμὲ ἐρχέσθωσαν, μόνον ἵνα ἰησοῦ χριστοῦ ἐπιτύχω. καὶ ταῦτα μὲν ἀπὸ
τῆς δηλωθείσης πόλεως τῶν κατα λεχθείσαις ἐκκλησίαις διετυπώσατο. ἤδη δ' ἐπέκεινα
τῆς σμύρνης γενόμενος, ἀπὸ τρωάδος τοῖς τε ἐν φιλαδελφείᾳ αὖθις διὰ γραφῆς ὁ-
μιλεῖ, καὶ τῇ σμυρναίων ἐκκλησίᾳ, ἰδίως τε ᾧ ταύτης προηγουμένῳ πολυκάρπῳ,
ὃν οἷα δὴ ἀποστολικὸν ἄνδρα εὖ μάλα γνωρίζων, τὴν κατ' αὐτιόχειαν αὐτῷ ποί-
μνην, οἷα γνήσιος καὶ ἀγαθὸς ποιμὴν παρατίθεται, τὴν περὶ αὐτῆς φροντίδα διὰ
σπουδῆς ἔχειν αὐτὸν ἀξιῶν. ὁ δ' αὐτὸς σμυρναίοις γράφων οὐκ οἶδ' ὁπόθεν ῥη-
» τοῖς συγκέχρηται, τοιαῦτά τινα περὶ τοῦ χριστοῦ διεξιών. ἐγὼ δὲ καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν
» ἐν σαρκὶ αὐτὸν οἶδα, καὶ πιστεύω ὄντα. καὶ ὅτε πρὸς τοὺς περὶ πέτρον ἐλήλυθεν, ἔφη αὐ-
» τοῖς· λάβετε, ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε, ὅτι οὐκ εἰμὶ δαιμόνιον ἀσώματον. καὶ εὐθὺς
» αὐτοῦ ἥψαντο, καὶ ἐπίστευσαν. οἶδε δὲ αὐτοῦ τὸ μαρτύριον καὶ ὁ εἰρηναῖος, καὶ ὧν ἐπιστολῶν
αὐτοῦ μνημονεύει λέγων οὕτως. ὡς εἶπέ τις τῶν ἡμετέρων, διὰ τὴν πρὸς θεὸν μαρ-
τυρίαν κατακριθεὶς πρὸς θηρία, ὅτι σῖτος εἰμὶ θεοῦ, καὶ δι' ὀδόντων θηρίων ἀλήθομαι,

ἵνα καθαρὸς ἄρτος ὑρεθῶ. καὶ ὁ πολύκαρπος ὁ τούτων αὐλὼν μέμνηῆ, σὺν τῇ φε-
» ρομένῃ αὐτῷ τοῖς φιλιππησίοις ἐπιστολῇ, φάσκων αὐτοῖς ῥήμασι. τοιγαροῦν
» οὕτω πέπεισμαι ὑμᾶς πεισαρχεῖν καὶ ἀσκῆν πᾶσι ὑπομονῇ, ὡς εἴδετε κατ' ὀφθαλ-
» μοὺς οὐ μόνον ἐν τοῖς μακαρίοις ἰγνατίῳ καὶ ῥούφῳ καὶ ζωσίμῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλοις
» τοῖς ἐξ ὑμῶν, καὶ ἐν αὐτῷ παύλῳ, καὶ τοῖς λοιποῖς ἀποστόλοις, πεπεισμένους ὅτι οὗτοι
» πάντες οὐκ εἰς κενὸν ἔδραμον, ἀλλ' ἐν πίστει καὶ δικαιοσύνῃ. καὶ ὅλως ἐν τῷ ὀφείλόμενον
» αὐτοῖς τόπον εἰσὶ παρὰ κυρίῳ, ᾧ καὶ συνέπαθον. οὐ γὰρ τὸν νῦν ἠγάπησαν αἰῶνα, ἀλλὰ
» τὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἀποθανόντα, καὶ δι' ἡμᾶς ὑπὸ θεοῦ ἐγερθέντα. καὶ ἐξῆς ὑπιφέρῃ.
» ἐγὼ δὲ πέποιθά μοι καὶ ὑμεῖς καὶ ἴγνάτιος, ἵνα ἐμοῦ μὲν ἀπέρχῃ εἰς συνείδησιν, καὶ τοῦτο πρὸς ὑμῶν
» ἀποκομίσῃ χρήμασιν. ὅταν ποιήσῃ ἐὰν λάβωσιν θέλειν. εἴτε ἐγὼ, εἴτε οὐ πέμ
» πωσι παρεσκευάσθαι καὶ παρὰ ὑμῶν. ταῖς ὑπισχνᾶς ἰγνατίῳ ταῖς πεμφθείσαις ἡμῖν ὑπὸ
» αὐτοῦ, καὶ ἄλλας ὅσας εἴχομεν πρὸς ἡμᾶς, ἐπέμψαμεν ὑμῖν καθὼς ἐνετείλασθε. αἵτινες
» ὑπόκεινται μέναι εἰσὶ τῇ ὑπισχνῇ ταύτῃ, ἐξ ὧν μεγάλα ὠφεληθήναι δυνήσεσθε.
» παρέχουσι γὰρ πίστιν καὶ ὑπομονὴν καὶ πᾶσαν οἰκοδομὴν τὴν εἰς τὸν κύριον ἡμῶν δύνη-
» κουσαν. καὶ τὰ μὲν περὶ τοῦ ἰγνατίου, ἢ περὶ αὐτοῦ τῶν μαρτύρων ἀκριβῆ ἱστορίαν παρ' ἡμῶν ἐσχήκατε.

κζ΄ Τῶν δὲ κατὰ τούτους ἀναστραφέντων καὶ κοσμήτορος ἐν ἄμα τῷ φιλίππου θυ-
γατρὶ σπουδῇ φιλικῇ χρησόμενοι λόγοις ἐπὶ ἀναφέρομαι. καὶ δῆλοι ἡ ὅτι τούτοις
πλείστοις ἐγνωρίζοντο κατὰ τοιόνδε. τὴν μὲν τῶν ἀποστόλων ἐπέχουσιν διαδοχῆς, οἱ καὶ αὐτὴν τηλικήνδε οὖσαν μαθηταὶ θεοφορεῖς, τοὺς κατὰ πόλιν τόπον ὧν ἐκκλησιῶν μὲν καταβληθέντας ὑπὸ τῶν ἀποστόλων θεμελίοις, ἐπωκοδόμουν, αὐξούσας εἰς πλέον, τὸ κήρυγμα, καὶ τὰ θεῖα τοῦ παραδείσου τῶν οὐρανῶν βασιλείας διὰ πᾶσι εἰς πλάτος ὑπανοίγουσι τῷ οἰκουμένῳ. καὶ γὰρ δὴ πλέοι ὧν τοῦτ' μαθητῶν σφοδροτέρῳ φιλοσοφίας ἔρωτι πρὸς τοῦ θείου λόγου τὸ ψυχικὸν πληπόμενοι, τῷ σωτηρίου παθέσιν ἀπεπλήρουν βαδικέλουσιν, ἐνδεέσι νέμοντες τοῖς ἰδίοις. ἔπειτα ὁ ἀποδημίας στελλόμενοι, ἔργον ἐτέλουν εὐαγγελιστῶν, τοῖς ἔθι πάμπαν ἀνηκόοις τὸν τῆς πίστεως λόγον, κηρύττειν τε χρισὸν φιλοτιμούμενοι, καὶ τοῖς τῶν θείων εὐαγγελίων παραδιδόναι γράφειν. οὗτοι δὲ πρωτίστους τῆς πίστεως ὅτι ξένοις ἴσοι τόποις αὐτὸ μόνον καταβαλλόμενοι, ποιμένας τε καὶ διδασκάλους ἑτέροις, τούτοις τε αὐτοῖς ἐγκρατεῖς γενέσθαι τῶν ἀρίστων εἰσαγγελίων γεωργίαν, ἑτέρας αὐτοὶ χώρας τε καὶ ἔθνη μεθῆκε, σὺν τῇ τοῦ θεοῦ χάριτι καὶ συνεργίᾳ. ἐπεὶ καὶ τοῦ θείου πνεύματος εἰσέτι τότε διὰ αὐτῶν πλῆσαι παραδόξοι δυνάμεις ἐνήργει. ὥστε ἀπὸ πρώτης ἀκροάσεως, ἀθρόως αὐτόθεν πλῆθη πρὸς τὸν εἰς τὸν ὅλων δημιουργὸν θεὸν σέβεσθαι αὐτοῖς ψυχὰς καταδέχεσθαι. ἀδυνάτου δὴ ὄντος ἡμῖν ἀπαρίθμητον ἐξ ὀνόματος ἀπαριθμεῖσθαι ὅσοι ποτὲ τὸν πρώτων ὧν ἀποστόλων διαδοχὴν ἐν τῷ κατὰ τὸν οἰκουμένῳ ἐκκλησίαις γεγόνασι ποιμένες καὶ εὐαγγελισταί, τούτων εἰκότως ἐξ ὀνόματος γραφῆ μόνων τῶν μνήμην καταλελειμμένα, ὧν ἔτι καὶ νῦν εἰς ἡμᾶς δι' ὑπομνημάτων τῆς ἀποστολικῆς διδασκαλίας ἡ παράδοσις φέρει). ὡς περ οὖν ἀμφὶ τὸν ἰγνατίου ἐν αἷς καλεῖται ἐπιστολαῖς. καὶ τὸν κλήμεντος ἐν τῇ ὁμωμολογημένῃ παρὰ πᾶσιν, ὡς ἐκ πρεσβυτέρων ῥωμαίων ἐκκλησίας, τῇ κορινθίων διετυπώσατο. ἐν ᾗ τὸν πρὸς ἑβραίους πολλὰ νοήματα παρατίθεται, ἤδη δὲ καὶ αὐτολεξεὶ ῥητοῖς

ξειὶ

ξῆ ῥητῶις ὡσὶν ὀξ αὐλῆης χρησάμενος, ἀφέσεως πρίσησιν ὁλ μὴ νεὸν ὑπαρχῆ ὃ σύγγραμμα. ὅθεν εἰκότως ἔδοξεν αὐτῷ τοῖς λοιποῖς ἐγκαλυφθῆναι γράμμασιν τ ἀποστόλου. ἑβραίοις γὰρ μᾶλλον τ πατρίων γλώττης ἐγγράφως ὡμιληκότος τ παύλῳ, οἱ μὲν, τὸν εὐαγγελιστὴν λουκᾶν. οἱ δὲ, τ κηρύγματα τοῦτον αὐτοῖς ἑρμηνεύσαι λέγουσι τ γραφέα. ὃ κ μᾶλλον εἴη ἀληθές, ὃ τὸν ὁμοιον τ φράσεως χαρακτῆρα, πλὴν τ τ κηρύγματος ὑποτολμῶ, κ τ ποτὲ ἑβραίοις ἀποφθέγξη. λη

Καὶ ὃ μὴ πόρρω τοῦ ἐν ἐκλεγεῖσις τοῖς συγγράμμασι νοήματα καθεστάναι. ἰστέον δ' ὡς κ δικαίως τις εἴ) λέγοι τοῦ κηρύγματος ὑποτολή. οὐμὲν ἔτι ὁμοίως τῇ ποιᾷ κ ταύτῃ γνώριμον ὑπεστάθη. ὅλη μὴν τοῖς ἀρχαίοις αὐτῆ χεχρημένοις ἴσμεν. ἤδη δὲ κ ἑλεγεῖα πολυειδῆ καὶ μακρὰ συγγράμματα ὡς τὰ αὐτὰ χθὲς κ ποιῶν τινὲς ποιήσαμεν, πέρυσι δὴ κ ἀποπίονος Δημοκρίτου ἀνεύρομεν, ὧν ἀδόκητος μνήμη τις ἥκει τοῖς παλαιοῖς φέρει). σὺν δὲ καθαρὸν τ ἀποστολικῆς ὀρθοδοξίας ἀποσώζει τ χαρακτῆρα. λθ

Ἡ μὲν οὖν τ κηρύγματος ὁμολογουμένη γραφή, ποιόδηλός ἐστιν. εἰρηῖ ὃ καὶ τοῦ ἰγναλίου κ πολυκάρπου. τὰ ὃ παπία συγγράμματα πέντε τ ἀριθμὸν φέρει), ἃ κ ὑπομνήσασθαι λογίων κυριακῶν ἐξηγήσεως. τούτων καὶ εἰρηναῖος ὡς μόνων αὐτῷ χρωμένων μνημονεύει, ὧδέ πως λέγων. ταῦτα ὃ καὶ παπίας ἰωάννου μὲν ἀκουστὴς, πολυκάρπου δὲ ἑταῖρος γεγονὼς, ἀρχαῖος ἀνὴρ, ἐγγράφως ὑπομνήμασι τρισὶ τῆ τετάρτῃ ὧν αὐτοῦ βιβλίων. ἔστι γὰρ αὐτῷ πέντε βιβλία συντεταγμένα. κ ὁμοῦ εἰρηναῖος, ταῦτα. αὐτὸς γε μὴν ὁ παπίας κ τ ποιοίμιον ὧν αὐτοῦ λόγων, ἀκροατὴν μὲν κ αὐτοπτὴν οὐδαμῶς ἑαυτὸν γενέσθαι ὧν ἱερῶν ἀποστόλων ἐμφαίνει. παρίστησι δὲ παραδόσεως τὰ τῶν ἐκείνοις γνωρίμων διδασκάλους, δι' ὧν φησὶ λέξεων. οὐκ ὀκνήσω δέ σοι κ ὅσα ποτὲ τοῦτο ὧν πρεσβυτέρων καλῶς ἔμαθον κ καλῶς ἐμνημόνευσα, συγκατατάξαι τ ἑρμηνείαις, βεβαιούμενος ὑπὲρ αὐτῶν ἀληθείαν. οὐ γὰρ τοῖς τὰ πολλὰ λέγουσιν ἔχαιρον ὥσπερ οἱ πολλοὶ, ἀλλὰ τοῖς τὰληθῆ διδάσκουσιν, οὐδ' τοῖς τὰς ἀλλοτρίας ἐντολὰς μνημονεύουσιν, ἀλλὰ τοῖς τὰς δοθείσας τοῦ κυρίου τῇ πίστει δεδομένας, κ ἀπ' αὐτῆς παραγινομένας τ ἀληθείας. εἰ δέ που καὶ παρηκολουθηκώς τις τοῖς πρεσβυτέροις ἔλθοι, τοὺς ὧν πρεσβυτέρων ἀνέκρινον λόγους, τί ἀνδρέας, ἢ τί πέτρος εἶπεν, τί φίλιππος, ἢ τί θωμᾶς, τί ἰάκωβος, ἢ τί ἰωάννης, τί ματθαῖος, ἢ τις ἕτερος τῶν τοῦ κυρίου μαθητῶν, ἅτ' ἀριστίων καὶ ὁ πρεσβύτερος ἰωάννης οἱ τοῦ κυρίου μαθηταὶ λέγουσιν. οὐ γὰρ τὰ ἐκ ὧν βιβλίων τοσοῦτον με ὠφελεῖν ὑπελάμβανον, ὅσον τὰ παρὰ ζώσης φωνῆς κ μενούσης. ἀλλὰ κ ὑπισχνησάμενος ἄξιον δὴς καταριθμοῦμαι αὐτῷ τοῦ ἰωάννου ὄνομα. ὧν τ μὲ πρῶτον πέτρῳ καὶ ἰακώβῳ τε ματθαίῳ κ τοῖς λοιποῖς ἀποστόλοις συνεκαλέγη, σαφῶς δηλῶν τὸν θυγατρὸς ἰωάννου. τὸν δ' ἕτερον ἰωάννην ἀφανείας τ λόγον, ἑτέροις παραδίδωσι τ ὧν ἀποστόλων ἀριθμὸν καταλέγει, πρῶτον αὐτὸν τὸν ἀριστίωνα, σαφῶς τε αὐτὸν πρεσβύτερον ὀνομάζει. ὡς κ ἀλλαχοῦ τῶν ἀποδείκνυσθαι τ ἰσταμένην δηλῶν, ὧν δύο κ τὴν ἀσίαν ὁμωνυμίᾳ κεχρῆσθαι εἰρηκότων, δύο τε ἐν ἐφέσῳ γενέσθαι μνήματα. κ ἑκάτερον ἰωάννου ἔτι νῦν λέγεσθαι. οἷς κ δυσκολαίνειν τ νοεῖν. εἰκὸς γὰρ τ δεύτερον, εἰ μὴ τις ἐθέλοι τὸν πρῶτον, τ ἐπ' ὀνόματος φερομένην ἰωάννου ἀποκαλυψιν ἐωρακέναι. καὶ ὁ νῦν ἡμῖν δηλούμενος παπίας, τοῖς μὲν ὧν ἀποστόλων λό-

γρις, παρὰ τῶν αὐτοῖς παρηκολουθηκότων ὁμολογεῖ παραφηνέναι. Ἀριστίωνος γ' καὶ πρεσβυτέρου ἰωάννου αὐτήκοον ἑαυτὸν φησι γενέσθαι. ὀνομασὶ γοῦν πολλάκις αὐτῶν μνημονεύσας, ἐν τοῖς αὐτοῦ συγγράμμασι τίθησιν αὐτῶν παραδόσεις. καὶ ταῦτα σὺν ἡμῖν ὀφείλεις ὁ ἀγχίνους εἰρήσθω. ἄξιον δὲ τὴν ἀποδοθείσης τοῦ παπίου φωνῆς, τοσαύτην λέξεως ἑτέρας αὐτοῦ, δι' ὧν παραδόξα τινα ἱστορεῖ καὶ μῦθα, ὡς δι' ὀλίγων παραδόσεως εἶναι αὐτὸν ἱκανῶς. ὅ μοι οἶμαι τὴν ἱερὰν φιλιππον τὴν ἀποστολον ἅμα ταῖς θυγατράσι διατρίψαι, περὶ ὧν τοσαῦτα δεδήλωκεν. ὡς δὲ καὶ τοῖς αὐτοῖς ὁ παπίας χρώμενος διήγησιν παραφηνέναι θαυμασίαν ὑποτίθεται ὧν ἐστι φιλίππου θυγατέρων μνημονεύει, ἐνταῦθα σημειωτέον. νεκρὸν γὰρ ἀνάστασιν κατ' αὐτὸν γενομένην ἱστορεῖ. καὶ αὖ πάλιν ἕτερον παράδοξον περὶ Ἰοῦστον τὸν ἐπικληθέντα βαρσαβᾶν γενόμενος, ὡς δηλητήριον φάρμακον ἐμπιόντος καὶ μηδὲν ἀνδρὸς χάριν ὑποστάντος. τοῦτον δὲ τὸν ἴσον μετὰ τῶν σωτῆρος ἀνάληψιν τοῖς ἱεροῖς ἀποστόλοις, μετὰ μαθητεύσαντα καὶ ἐπὶ ξένης τὸν ἐπὶ δόξαν ἀνθ' τοῦ παρόντος ἰούδα ἐπὶ κλῆρον τῆς ἀναπληρώσεως
» τοῦ ἀριθμοῦ, εἰς τοὺς παρόντας ὧδέ πως ἱστορεῖ γραφή. καὶ ἔστησαν δύο ἰω-
» σὴφ τὸν καλούμενον βαρσαβᾶν ὃς ἐπεκλήθη ἰοῦστος, καὶ ματθίαν. καὶ παρευξάμενοι
» εἶπον. καὶ ἄλλα δὲ ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς ὡς ἂν παραδόσεως ἀγράφου τοῦ αὐτοῦ ἥκοντα παραλέλειπεν), ξένας τέ τινας παραβολὰς τοῦ σωτῆρος καὶ διδασκαλίας αὐτοῦ, καὶ τινα ἄλλα μυθικώτερα. ἐν οἷς καὶ χιλιάδα τινὰ φησιν ἐτῶν ἔσεσθαι μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν σωματικῶς τοῦτο βεβαιοῦσθαι δοκῶν τῇ τῆς ὑποκειμένης. ἃ καὶ ἡγοῦμαι τὰς ἀποστολικὰς παρεκδεξάμενον διηγήσεις ὑποληπτέον, τὰ ἂν ὑποδείγμασι τοῖς αὐτοῖς μυστικῶς εἰρημένα μὴ σύντονα κεῖσθαι. σφόδρα γὰρ τοι σμικρὸς ὢν τὸν νοῦν, ὡς δῆλον ἐκ τῶν αὐτοῦ λόγων ἔοικε μὴ ἐφικνεῖσθαι ἐπεῖν φαίνεται). πλὴν καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν πλείοσιν ὅσοις τῶν ἐκκλησιαστικῶν, τὸ ὁμοίας αὐτῷ δόξης παράδοσις γέγονε, τὴν ἀρχαιότητα τοῦ ἀνδρὸς προβεβλημένοις. ὡς γὰρ οὖν εἰρηκαμὲν καὶ εἴ τις δῆλος τὰ ὅμοια φρονῶν ἀναπέφηνε. ἃ δῆλος ὁ τῇ ἰδίᾳ γραφῇ παραδίδωσιν ἀριστίωνος τοῦ προθεν δεδηλωμένου ὧν τὸ κυρίου λόγων διηγήσεις, καὶ τὸ πρεσβυτέρου ἰωάννου παραδόσεις, ἐφ' ἃς τοὺς φιλομαθεῖς παραπέμψομεν, ἀναλαμβάνω νῦν προθήσομαι τὰ προσκεκτημένα αὐτῷ φωνῆς παράδοσιν, ἣν περὶ μάρκου τὸ μὲν ἑρμηνευτὴν γε-
» γραφότος φοιτήσαι) λέγουσιν. καὶ τὸν ὁ πρεσβύτερος ἔλεγε. μάρκος μὲν ἑρμηνευτὴς
» πέτρου γενόμενος, ὅσα ἐμνημόνευσεν ἀκριβῶς, ἔγραψεν. οὐ μέντοι τάξει τὰ ὑπὸ
» τοῦ κυρίου λεχθέντα ἢ πραχθέντα. οὔτε γὰρ ἤκουσε τοῦ κυρίου, οὔτε παρηκολούθησεν
» αὐτῷ. ὕστερον δὲ ὡς ἔφην πέτρῳ, ὃς πρὸς τὰς χρείας ἐποιεῖτο τὰς διδασκαλίας. ἀλλ'
» οὐχ ὥσπερ σύνταξιν τῶν κυριακῶν ποιούμενος λογίων, ὥστε οὐδὲν ἥμαρτε μάρκος
» οὕτως ἐνία γράψας ὡς ἀπεμνημόνευσε. ἑνὸς γὰρ ἐποιήσατο πρόνοιαν, τοῦ μηδὲν ὧν
» ἤκουσε παραλιπεῖν, ἢ ψεύσασθαί τι αὐτῶν. ταῦτα μὲν ὁ πρεσβύτερος ἱστόρει. περὶ μάρκου. περὶ δὲ ματθαίου ταῦτ' εἴρηται). ματθαῖος μὲν οὖν ἑβραΐδι διαλέκτῳ τὰ λόγια συνετάξατο. ἡρμήνευσε δ' αὐτὰ ὡς ἠδύνατο ἕκαστος. κέχρηται δ' ὁ αὐτὸς μαρτυρίαις ἀπὸ τῆς ἰωάννου προτέρας ἐπιστολῆς, καὶ ἀπὸ τῆς πέτρου ὁμοίως. ἐκτέθηται δὲ καὶ δι' ὀλίγων ἱστορίαν περὶ γυναικὸς ἐπὶ πολλαῖς ἁμαρτίαις διαβληθείσης ἐπὶ τοῦ κυρίου, ἣν τὸ κατὰ ἑβραίους εὐαγγέλιον περιέχει. καὶ ταῦτα δ' ἡμῖν ἀναγκαίως πρὸς τοῖς εἰρημένοις ἐπιτετηρήσθω.

Τάδε

Τάδε καὶ ἡ τετάρτη περιέχει βίβλος.

Τίνες ἐπὶ τῆς τραϊανοῦ βασιλείας, ῥωμαίων καὶ ἀλεξανδρέων γεγόνασιν ἐπίσκοποι. α'
Ὁποῖα ἰουδαῖοι κατ' αὐτὸν πεπόνθασιν. β'
Οἱ κατὰ ἀδριανὸν ὑπὲρ τῆς πίστεως ἀπολογησάμενοι τίνες. γ'
Οἱ κατ' αὐτὸν ῥωμαίων καὶ ἀλεξανδρέων χρηματίσαντες ἐπίσκοποι. δ'
Οἱ ἀνέκαθεν ἀπὸ τοῦ σωτῆρος καὶ ἐπὶ τοὺς δηλουμένους, ἱεροσολύμων ἐπίσκοποι. ε'
Ἡ κατὰ ἀδριανὸν ὑστάτη γενομένη ἰουδαίων πολιορκία. ϛ'
Τίνες κατ' ἐκεῖνο γεγόνασι τοῦ καιροῦ ψευδωνύμου γνώσεως ἀρχηγοί. ζ'
Τίνες ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς. η'
Ἐπιστολὴ ἀδριανοῦ ὑπὲρ τοῦ μὴ δεῖν ἀκρίτως ἡμᾶς ἀπελαύνειν. θ'
Τίνες ἐπὶ τῆς ἀντωνίνου βασιλείας ἐπίσκοποι ῥωμαίων καὶ ἀλεξανδρέων γεγόνασιν. ι'
Περὶ τῶν κατ' αὐτοὺς γενομένων αἱρεσιαρχῶν. ια'
Περὶ τῆς ἰουστίνου πρὸς ἀντωνῖνον ἀπολογίας. ιβ'
Ἀντωνίνου πρὸς τὸ κοινὸν τῆς ἀσίας ἐπιστολὴ περὶ τοῦ καθ' ἡμᾶς λόγου. ιγ'
Τὰ περὶ πολυκάρπου τοῦ ὧν ἀποστόλων γνωρίμου μνημονευόμενα. ιδ'
Ὅπως κατὰ οὐῆρον ὁ πολύκαρπος ἅμα ἑτέρας ἐμαρτύρησε ἐπὶ τῆς σμυρναίων πόλεως. ιε'
Ὅπως ἰουστῖνος ὁ φιλόσοφος τὸν χριστὸν λόγον ἐπὶ τῆς ῥωμαίων πόλεως πρεσβεύων, ἐμαρτύρησεν. ιϛ'
Περὶ ὧν ἰουστῖνος ἐν ἰδίῳ συγγράμματι μνημονεύει μαρτύρων. ιζ'
Τίνες εἰς ἡμᾶς ἦλθον ὧν ἰουστίνου λόγων. ιη'
Τίνες ἐπὶ τῆς οὐήρου βασιλείας, τῆς ῥωμαίων καὶ ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας προΰστησε. ιθ'
Τίνες κατ' αὐτὸν τῆς ἀντιοχέων ἐκκλησίας γεγόνασιν ἐπίσκοποι. κ'
Περὶ τῶν κατὰ τούτους διαλαμψάντων ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων. κα'
Περὶ ἡγησίππου καὶ ὧν ἔστι μνημονεύει. κβ'
Περὶ διονυσίου κορινθίων ἐπισκόπου, καὶ ὧν ἔγραψεν ἐπιστολῶν. κγ'
Περὶ θεοφίλου τοῦ ἀντιοχέων ἐπισκόπου. κδ'
Περὶ φιλίππου τοῦ τῆς γορτυναίων παροικίας ἐπισκόπου. κε'
Περὶ μοδέστου καὶ εἰρηναίου ἱστοριογράφων. κϛ'
Περὶ μελίτωνος καὶ ὧν ἔστι ἐμνημόνευσε. τῆς τῶν σάρδεων δ' ἦν ἐκκλησίας ἐπίσκοπος. κζ'
Περὶ ἀπολιναρίου τοῦ τῆς ἱεραπολιτῶν ἐκκλησίας ἐπισκόπου. κη'
Περὶ μουσανοῦ καὶ ὧν ἔστι συνεγράψατο. κθ'
Περὶ τατιανοῦ καὶ τῆς κατ' αὐτὸν αἱρέσεως. λ'
Περὶ βαρδησάνου τοῦ σύρου, καὶ τῶν φερομένων αὐτοῦ λόγων. λα'

ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ, ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ, ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

βιβλίον ιζ.

α ζ ἈΜφὶ δὲ δωδέκατον τῆς Τραϊανοῦ βασιλείας ἔτος, ὁ μικρῷ πρόσθεν ἡμῖν τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ προοικίας δηλωθεὶς ἐπίσκοπος, τὸν βίον μεθίστησι. Διάδοχος δὲ τούτου γίνεται Πρῖμος. ἐν τούτῳ καὶ Ἀλέξανδρος ὅπερ ῥώμης ὄγδοον ἔτος ἀποπληρώσαντος Ἀδριανοῦ, πέμπτῳ μετὰ Πέτρον καὶ Παῦλον κλήρῳ τὸν ἐπισκοπὴν ὑπολαμβάνει. Καὶ τὰ μὲν τῆς θείας διδασκαλίας καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς πολιτείας ἡμῶν ἕως ἐκείνου τοῦ καιροῦ προκόπτοντα ὅσημέραι, ὅπερ μεῖζον ἐχώρει πρόσκοπος. τὰ δὲ τῶν Ἰουδαίων συμφορᾶς κακοῖς ἐπάλληλοις ἤκμαζεν. ἤδη γοῦν τῷ αὐτοκράτορος εἰς ἐνιαυτὸν ὀκλωκαιδέκατον ἐληλαυνότος, αὖθις Ἰουδαίων κίνησις ἐπανάστασα, πάμπολυ πλῆθος αὐτῶν διαφθείρει. ἐν ᾗ γὰρ Ἀλεξανδρείᾳ καὶ τῇ λοιπῇ Αἰγύπτῳ, καὶ πρὸς ἔτι μᾶλλον ὑπὸ πνεύματος δεινοῦ ἐξασιάσαντες ἀπορρίπτως ἐνέγκαντες, ὥρμηντο πρὸς τοὺς συνοίκους Ἕλληνας ἐξανίστασθαι. αὐξηθέντες τε εἰς μέγα τῷ ἐθνει, ὡς ὑπὸ νεύματι ἑνὶ πόλεμον οὐ σμικρὸν συνῆψαν, ἡγουμένου τινὸς αὐτοῖς λύπου τοῦ ἀπάσης Αἰγύπτου. καὶ δὴ ἐν τῇ πρώτῃ συμβολῇ ὑπεκρατήσαντες αὐτοὶ συνέβη ὧν Ἕλληνων, οἱ καὶ καταφυγόντες εἰς τὸν Ἀλεξάνδρειαν, τοὺς ἐν τῇ πόλει Ἰουδαίους ἐζωγρησάντες καὶ ἀπέκτειναν. τῆς δὲ τούτων συμμαχίας ἀπολυθέντες οἱ κατὰ κύρηνα, τῷ χώρᾳ τοῦ Αἰγύπτου λεηλατοῦντες καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ νόμους φθείροντες, διετέλουν, ἡγουμένου αὐτῶν Λουκούα, ἐφ' ὃς ὁ αὐτοκράτωρ ἐπέμψε μέρος τοῦ στρατοῦ καὶ ἱππικὴν καὶ ναυτικήν, ἔτι δὲ καὶ ἱππικήν. ὁ δέ, πολλὰς μάχας οὐκ ὀλίγῳ τε χρόνῳ τοὺς αὐτοὺς διαπονήσας πόλεμον, πολλὰς μυριάδας Ἰουδαίων, οὐ μόνον τῶν ἀπὸ κυρήνης, ἀλλὰ δὴ καὶ ἐξ Αἰγύπτου συναγομένων λουκούᾳ τῷ βασιλεῖ αὐτῶν ἀναιρεῖ. ὁ δὲ αὐτοκράτωρ ὑποπτεύσας καὶ τοὺς ἐν μεσοποταμίᾳ Ἰουδαίους ἔτι θήσεσθαι τοῖς αὐτοῖς, λουκίῳ κοίντῳ στρατηγὸν ἔπεμψεν ἀνακαθάραι τὴν ἐπαρχίας αὐτοῖς. ὃς καὶ στρατιᾷ ἐξαμυρίων, πάμπολυ πλῆθος ὧν αὐτοῖς φονεύει. ἐφ' ᾧ καθορθώματι, Ἰουδαίας ἡγεμὼν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἀνεδείχθη. τοῦτα δὲ καὶ Ἕλλήνων οἱ κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους γραφῇ στασιάζοντες τοῖς μελέτειται, αὐτοῖς ἰσόρροπα ῥήμασι. ζ Τραϊανοῦ δὲ ἐφ' ὅλοις ἔτεσιν εἴκοσι τὴν ἀρχὴν μησὶν ἓξ δέουσι κρατήσαντος, ἄλλος ἀδριανὸς διαδέχεται τὴν ἡγεμονίαν. τοῦτῳ κοδράτος λόγον προσφωνήσας ἀναδίδωσιν, ἀπολογίαν ὑπὲρ ἕξας ὑπὲρ τῆς καθ' ἡμᾶς θεοσεβείας. ὅτι δὴ τινες πονηροὶ ἀνδρες τοὺς ἡμετέρους ἐπιχεῖν ἐπειρῶντο,

ἐπειρωνίζ. εἰσὶ δὲ φέρε) ϖδὲ πλείσοις ὧν ἀδελφῶν. ἀλλὰ γὰρ ἡμῖν ὁ σύγγραμμα, ἐξ οὗ καὶ δεῖν ὅτι λαμπρὰ ἐκ μήκεια τ τ τοῦ ὑδρὸς διανοίας καὶ τῆς ἀποστολικῆς ὀρθοτομίας. ὁ δὴ αὐτὸς τ καθ' ἑαυτὸν ἀγαμάλλεται ϖδὲ φάμενος δι' ὧν ἰσορρ τοῦτα ἰδίαις φωναῖς. ϐ ὁ σωτὴρ ἡμῶν τὰ ἔργα ἀεὶ πρὸ ὧν, δηλ. δὴ γὰρ ὧν. οἱ θεραπεύοντες, οἱ ὑπάρχοντες ἐκ νεκρῶν, οἳ ἐκ ὤφθησαν μόνον θεραπεύόμενοι καὶ ὑπὲρ μένοι, ἀλλὰ καὶ ἀεὶ παρόντες. οὐδὲ ἐπιδημοῦντος μόνον ϐ σωτῆρος, ἀλλὰ καὶ ἀπαλλαγέντος, ἧς ἐπὶ χρόνον ἱκανόν. ὡς τ καὶ εἰς τοὺς ἡμετέρους χρόνους ζώντες αὐτῶν ἀφίκοντο. τοιοῦτος μὲν ϐ ὄχλος. ὁ ἀριστείδης δὲ πιστὸς ἀνὴρ τ καθ' ἡμᾶς ὁρμώμενος ὑστεροῦντας, ὧ κοσμοῦντα ϖδὲ πλοίως ὑπὲρ τῆς πίστεως ἀπολογίαν ἐπιφωνήσας, ἀδρι ανῷ καταλέλοιπε. σώζ) δέ γε εἰς δοῦρ ϖδὲ πλείστοις καὶ ἡ τούτῳ γραφή.

Ἐτει ϗ τέλῳ τ αὐτῆς ἡγεμονίας, ἀλέξανδρος ῥωμαίων ἐπίσκοπος τελεύτᾳ, δέκαλον τῆς οἰκονομίας ἀποπλήσας ἔτος. ξύστος ὧν τούτῳ διάδοχος. καὶ τ ἀλεξανδρέων δὲ παροικίας ἀμφὶ τ αὐτὸν χρόνον ὡρίμου μεταλλάξαντα δωδεκάτῳ τῆς ϖσφασίας ἔτει, διαδέχεται ἰοῦστος. Τῶν γε μὴν ἐν ἱερουσαλὴμ ἐπισκόπων τοὺς χρόνους γραφῇ ἐφιζομένους οὐδαμῶς ἤρεμον. κομιδῇ γὰρ οἱ ϖᾶς βραχυβίους αὐτοὺς λόγος καταλέγει γνέσθαι. τοσοῦτον δ' ἐξ ἑτεροφώνων πρείληφα, ὡς μέχρι τῆς τ' ἀδριανοῦ ἰουδαίων πολιορκίας, πεντεκαίδεκα τ' ἀριθμὸν αὐτῶν γενόμενοι ἐπισκόπων διαδοχαί, οὓς πάντας ἑβραίους φασὶν ὄντας ἀνέκαθεν, τ γνῶσιν δ' ἀκριβῆ γνησίως καταδέξασθαι. ὥστ' ἤδη ϖᾶς τῶν τοιάδε ἐπικρίνειν δυνατὸν, καὶ τ ἐν ἐπισκόπων λειτουργίας ἀξίους δοκιμασθῆναι. συνεσάναι γὰρ αὐτοῖς τὸ τ πᾶσαν ἐκκλησίαν, ἐξ ἑβραίων πιστῶν, ἀπὸ ὧν ἀποστόλων καὶ εἰς τ τότε διαρκεσάντων πολιορκίαν, καθ' ὃν ἰουδαῖοι ῥωμαίων αὖθις ἀποστάντες, δ' μικροῖς πολέμοις ἥλωσαν. διαλελοιπότων δ' οὖν τινα αὖθις ἐν τοῖς ἐθνικῶν ἐκ ϖειθοῦς ἐπισκόπων, οἳ ἀπὸ δ' ϖεφάλου νεῶν δικαίων δι' εἰς καταλέξαι. ϖρῶτος τοιγαροῦν ἰάκωβος ὁ τοῦ κυρίου λεγόμενος ἀδελφὸς ὧν. δεύτερος συμεών, τρίτος ἰοῦστος, ζακχαῖος τέταρτος, πέμπτος ἰωβίας, ἕκτος βενιαμίν, ἰωάννης ἕβδομος, ὄγδοος ματθίας, σίναλος φίλιππος, δέκατος σεννεχᾶς, ἐνδέκατος ἴστος, λευὶς δωδέκατος, ἐφρῆς τεισκαιδέκατος, ἰεσαρεσκαιδέκατος ἰωσήφ. ὅτι πᾶσι πεντεκαιδέκατος ἰούδας. τοῦτοι καὶ οἱ ὅτι τῆς ἱεροσολύμων πόλεως ἐπίσκοποι, ἀπὸ τῶν ἀποστόλων καὶ εἰς τὸν δηλούμενον ἰούδαν, καὶ εἰς τόνδε διαμένοντες τ χρόνον, οἱ πάντες ἐκ ϖειθοῦς. ἤδη ϗ δωδέκατον ἐχούσης ἔτος τ ἡγεμονίας ἀδριανοῦ, ξύστου δεκάτῃ χρόνον ἀποπλήσαντα ὅτι τῆς ῥωμαίων ἐπισκοπῆς, ἕβδομος ἀπὸ ὧν ἀποστόλων διαδέχεται) τελεσφόρος. σὺν αὐτῷ ϗ μεταξὺ καὶ μίων διαμενόντων, τ ἀλεξανδρέων παροικίας τ ϖροικίαν ϖσφασίαν δεκάτης ἕκτῳ κλήρῳ διαδέχεται), τῷ ϖσὸ αὐτῷ ἔτεσι διαρκέσαντος ἑνδεκα.

Καὶ δὴ τῆς ἰουδαίων ἀποστασίας αὖθις εἰς μέγα δὲ πολὺ ϖσοβοῦσης, ῥοῦφος ἐπαρχῶν τ ἰουδαίας, στρατιωτικῆς αὐτῷ συμμαχίας σὺν τῷ βασιλέως πεμφθείσης, τ ἀπονοίας αὐτῶν χαλεπώτερος ἀφ' οὗ ἐπεξῆλθε, μυεράδας ἀληθῶς ἀνδρῶν ὁμοῦ καὶ παίδων καὶ γυναικῶν διαφθείρων, πολέμου τε νόμῳ τὰς χώρας αὐτῶν ἐξανδραποδιζόμενος. ἐστράτηγει ϗ ἰουδαίων τινὰ βαρχωχεβᾶς ὄνομα, ὃ δὴ ἀστέρα δηλοῖ, τὰ μὲν ἄλλα φονικὸς δὲ λῃστρικὸς μὲν ἀνήρ. ὅτι δὲ τῇ ϖσοσηρεία εἶα ἐξ ἀνδραπόδων, ὡς δὴ ἐξ οὐρανοῦ φωσφὴρ αὐτοῖς καὶ ἐλήλυθώς, καὶ ἀκουμένοις τε

ὑπὲρ ἀμνᾶς ἱεραπόλου λόγος. ἀκμάσαντος δὲ τοῦ πολέμου ἔτους ὀκτωκαιδεκάτου τῆς
Αἰγεμονίας Ἀδριανοῦ καὶ Βήθηρα πόλις, ἣ μέχρι τῶν ὀχυρωτάτη ἦν ἱεροφυλάκων, οὐ
σφόδρα πόρρω διεστῶσα, τῆς τε ἐξωθεν πολιορκίας χρονίου γενομένης, λιμῷ τε καὶ δί-
ψῃ τῶν νεωτεροποιῶν εἰς ἔσχατον ὀλέθρου περιῆλθεν, καὶ τοῦ τε ἀπονοίας αὐ-
τοῖς αἰτίου τὴν ἀξίαν ἐκτίσαντος δίκην, ὃ πάνυ ἔθνος ἐξ ἐκείνου καὶ τὰ πάτρια ἱερο
σόλυμα γῆς πάμπαν ὑπεβαίνειν εἴργει, νόμου δόγματι καὶ διαταξέσιν Ἀδριανοῦ, ὡς
μὴ μόνον ἐξ ἀπόπτου θεωρεῖν ὃ παρῷκον ἔδαφος, ἐγκελευσαμένου, ὁρίσαντος ὁ
πελλαῖος ἱστορεῖ. οὕτω δὴ τῆς πόλεως ἐρημίαν τε Ἰουδαίων ἔθνος, πάνυ λεπτὴ τε φθορὰ
ὧν πάλαι οἰκητόρων ἐφθάρκει, ἐξ ἀμφύλου τε γλώττης ξυνοικιζόμενος, καὶ μέλεσι τε
συζᾶσα ῥωμαϊκὴ πόλις τὸ ἐπώνυμον Αἰλίαν ἀμείψασα, εἰς τιμὴν τοῦ κατὰ τοὺς
Ἀδριανοῦ χρόνους, αἰλίου προσαγορεύεται. καὶ δὴ καὶ αὐτόθι ἐκκλησίας ἐξ ἐθνῶν συν-
κροτηθείσης, πρῶτος μετὰ τοὺς ἐκ περιτομῆς ἐπισκόπους τὸν τῶν ἐκεῖσε λειτουργίαν
ἐγχειρίζεται μόρκος. ἤδη δὲ καὶ πρώτων δίκην φωτήρων ὧν ἀνὰ τὴν οἰκου-
μένην ἀποστιλβόντων ἐκκλησιῶν, ἀκμαζούσης τε ἐς ἄκρον τὸ ὧν ἀνθεκτῶν
γένος τῆς εἰς τὸ σωτήριον καὶ κύριον ἡμῶν ἰησοῦν χριστὸν πίστεως, ὁ μισόκαλος δαίμων
οἷα δὴ ἀληθείας ἐχθρὸς καὶ τῆς τῶν ἀνθεκτῶν σωτηρίας ἀεὶ ἐγγχόων πολεμιώ-
τατος, πάσας τρέφων κατὰ τῆς ἐκκλησίας μηχανὰς, πάλαι μὲν τοῖς ἔξωθεν διωγμοῖς
κατ' αὐτῆς ὡπλίζετο. τότε γε μὴν τούτων ἀποκεκλεισμένων, πονηροῖς καὶ γόησιν ἀν-
δράσιν ὥσπερ τισὶν ὀργάνοις ψυχῶν, διακόνοις τε ἀπωλείας χρώμενος,
ἑτέρας καινοτομεῖ μεθοδείας, πάντα πόρρω ὑπονοῶν, ὡς ἂν ἐπιτηδείως χρήσεις
καὶ ἀπαλοὶ τὸν αὐτίκα τοῦ δόγματος ἡμῖν προσηγορίαν, ὁμοῦ μὲν τῶν πίστιν τοὺς
προσὼ αὐτῶν ἀμυσσομένους, εἰς βυθὸν ἀπωλείας ἄγειν· ὁμοῦ δὲ τοὺς τὰ πίστεως ἀγω-
νίας δι' ὧν αὐτοὶ δρῶντες ὑπεξεφεύγεσαν, ἀπορρέποντας τῆς ὑπὲρ τὸν σῴζοντα λόγον πρό-
δοσιν. ἀπὸ γοῦν τοῦ μνημονικοῦ ὃν ἀριθμὸν τὸ σύμπαν ἤδη προῆλθον πρεσβύτερα
μὲν, ἀμφίσημος ὥσπερ καὶ δικέφαλος ὀφιώδης τις προφητεία δυάμεις, δυσὶ αἱ-
ρέσεων ἀρχηγοῖς, διαφόρων δὲ τούτων, καλεῖσθαι, Σατορνῖνον μὲν γένος, καὶ
Βασιλείδην ἀγεξανδρέα. ὧν ὁ μὲν, κατὰ συρίαν· ὁ δ', κατ' αἴγυπτον, ξυνεστήσατο θεο
μισῶν αἱρέσεων διδασκαλεῖα. τὰ μὲν οὖν πλεῖστα τὸν σατορνῖνον τὰ αὐτὰ τῷ μνασ
νδρῳ ψευδολογήσαντα ὁ εἰρηναῖος δηλοῖ. προφήματι δ' ἀπορρητοτέρων τε βασιλείδου
εἰς τὸ ἄπειρον ἰδίας τὰς ὑπονοίας, δυσσεβοῦς αἱρέσεως ἑαυτῷ ἱεραπόλους μυθικὰ
σοφίας μυθοποιίας. Πλείστων οὖν ἐκκλησιαστικῶν ἀνδρῶν κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τὰ
ἀληθείας ὑπεραγωνιζομένων, λογικωτέρᾳ τε ἀποστολικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς δόξης
ὑπερμαχομένων, ἤδη τινὲς ἐκ μιᾶς συγγραμμῆς τοῖς μέλεσι προφυλακτικὰς
αὐτῶν δὴ τούτων ὧν δηλωθησῶν αἱρέσεων πρόσχον ἐφόδους. ὧν εἰς ἡμᾶς καθῆκε ἐν
τοῖς τότε γνωριμωτάτου συγγραφέως ἀγείπατος, κάστορος ἐκφανῶς τὸν βασιλεί-
δου ἔλεγχος, τὴν ἀνοησίαν τε τοῦ ῥήτορος ἀποκαλύπτων τολμήματα. ἐκφαίνων τολμῶντα ἀ-
παρρησία, φησὶν αὐτὸν, εἰς μὲν τὸ εὐαγγέλιον τέσσαρα προσοῖς εἴκοσι συντάξαι βιβλία.
προφήτας δ' ἑαυτῷ ὀνομάσαι βαρκαβᾶν καὶ βαρκώφ, ἃ δήπου δύο πρόκλους τινὰς
ἑαυτῷ συνεπαμύνων, βαρβάροις τε αὐτοῖς εἰς καταπλῆξιν ἴσως τὰ ἰουδαϊκὰ λεληπό
των ὑπομίσαι προσηγορίας. διδάσκειν τε ἀδιαφορὴν εἰδωλοθύτων ἀπογαμένους,
καὶ ἐξομνυμένους ἀπροφυλάκτως τὴν πίστιν καὶ τοὺς ὧν διωγμῶν καιρούς. πυθα

νομένῳ

χρειῶς τ' τοῖς προσοῦσιν αὐτῷ πενταέτη σιωπὴν προσκελεύσας. κ' ἕτερα δὲ τούτοις προσαπιστα ἀμφὶ δ' βασιλείου καλαλέξας ὁ εἰρηνῶν, σὺν ἀγλυκῶς τ' δηλωτείσης αἱρέσεως εἰς προσδοκον ἐφώρασε τ' πλανίω. χράφῃ δ' ἐπίσκοπος συγχρονίσαι τούτοις καρποφόρῳ, ἑλέσθαι αἱρέσεως τ' ὧν γνωσικῶν ὀπτικηθείσης παλέρα. οἱ κ' δ' σίμωνος οὐχ ὡς σκῆνος κρύβδην, ἀλλ' ἤδη κ' εἰς φανερὸν ταῖς μαγίαις προσαιδόναι ἠξίουν. ὡς ὅπου μεγάλοις δὴ μονονουχὶ σεμνυνόμενοι τοῖς κτ' πρεσβυτέροις καὶ προσεύχεσθαι ἐν οἴκῳ ὀπτιλεκτομένοις φίλοις, ὀνόματος τοῖς τ' κ' πρέσβεσι καὶ δαίμοσι, κ' ἀλλαις ὁμοιοτρόποις ἀγωγαῖς. τούτοις τε ἀκολούθως πολλὰ δρᾶν χρῆναι διδάσκων τὰ αἰσχρουργήματα, τοὺς μυήσοντας εἰς τέλεσον τ' κατ' αὐτοὺς μυσταγωγίας, ἢ κ' μᾶλλον μυσαρεποιίας ἤλαυνεν. ὡς μὴ δὴ ἄλλως σκῶλυσμένους τοὺς κοσμικοὺς, ὡς δὴ σκῆνοι φάγειν ἀρχοντας, μηδ' κ' πᾶσι τὰ δι' ἀρρητοποιίας ἀπονείμοντας χρέα. τούτοις δῆτα συνέβαινε διακόνοις χρῶμενον τ' ὀπτικαρεσικάκον δαίμονα, τοὺς μ προσοὺς αὐλῶν ἀπαλωμένους, οἰκτρῶς οὕτως εἰς ἀπώλειαν ἀνδραποδίζεσθαι. τοῖς δ' ἀπίστοις ἔνδεσι πολλὰ πρέχειν κτ' δ' θεὸς λόγου δυσφημίας προσιοῦσι, τ' ἐξ αὐλῶν φήμης ὡς τ' δ' πρώτως χριστιανῶν ἔθνους διαβολὰ καταχεομένης. ταύλῃ δ' οὖν ὀπτιπλῆσον ζηνέβαινε πλὴν προσιέμενον προσὰ τοῖς θεῖα ἀπίστοις ὑπόνοιαν δυσεβῆ κ' ἀθεοπροσάτου διαδίδοσθαι, ὡς δὴ ἀθεμίστοις προσὶ μητέρας δ' ἀδελφὰς μίξεσιν, μυσίαις τε ἐσφαῖς χρωμένων. σὺν εἰς μακρὸν γε μὴν αὐτῷ ταῦτα προσυχρῆναι, ἵνα δὴ μᾶς αὐλῆς ἑαυτ' σωτισώσης, ὀπτὶ μεγαλεφωσκτ' τ' προσιόντα χρόνον διαλαμπούσης. ἐσθέσθαι μὲν γὰρ αὐλικαὶ προσὸς αὐλῆς ἐνεργίας ἀπελεγχόμεναι τὰ ὧν ἐχθρῶν ὀπτὶ τεχνήματα, δῆθεν ἐπὶ δόγμασι αἱρέσεων καινοτομουμένων, ζαυτορρεόντων ἀεὶ ὧν προτέρων, κ' ἐς πολυεθνους κ' πολυμόρφους ἰδέας δῆλα δὴ ὡς φθειρομένων. προσῆκε δ' ἐς αὔξησιν κ' μέγεθος αὐτ' τὰ αὐλά, κ' ὡσαύτως ἔχουσα ἡ τ' καθόλου κ' μόνης ἀγαθοῦς ἐκκλησίας καταπροσῆς, ὃ σεμνὸν κ' εἰλικρινὲς κ' ἐλεύθερον, τό, τ' σῶφρον ἐκ καθαρᾶς τῆς ἐνθεσπολιτείας τε κ' φιλοσοφίας, εἰς ἄπαν δῆλον ἤδη ὄντων τε καὶ βαρβάρων ἀποσκίδνουσα. ζαναπέσοι δ' οὖν ἅμα ὧ χρόνῳ ἐκ' κτ' πανθὸς τοῦ δόγματος διαβολή. ἐλθὲ γ' ἄρα μόνη προσὰ πᾶσι κρατοῦσα κ' ἀνομολογουμένη τὰ μάλιστα διαφέρειν ὀπτὶ σεμνότητι κ' σωφροσύνη. θείοις τε κ' φιλοσόφοις δόγμασιν, ἢ καθ' ἡμᾶς διδασκαλία, ὡς μηδένα ὧν εἰς νοῦν, αἰσχρὰν ὀπτιφέρειν ὑλομανῆ κτ' τ' πίστεως ἰδίᾳ δυσφημίαν, μὴ δέ τινα τοιαύτην διαβολὴν, οἵαις πάλαι προσέλεγον φίλον ὧν χρῆναι τοῖς καθ' ἡμᾶς ὀπτισωισμένοις. ὅμως δ' οὖν κτ' τοὺς δηλουμένους αὖθις πρῆναι εἰς μέσον ἡ δηλῆμα πλείας ἑαυτῆς ὑπερμάχους, δ' δι' ἀγράφων αὐτὸ μόνον ἤλεγχον, ἀλλὰ κ' δι' ἐγγράφων ἀποδείξεων κτ' ὧν ἀθέων αἱρέσεων στραλλουμένους.

Ἐν τούτοις ἐγνωείζετο ἡγήσιππος δ' πλείσας ἤδη προτέρου χρεμέλλα φωνᾶς, ὡς δὴ σὺν τ' αὐτ' προσδόσεως ἰσὰ ὧν κτ' τοὺς ἀποστόλους προσαθέμενοι. ἐν πέντε δ' οὖν συγγράμμασιν, ὧν τ' ἀπλανῆ προσάδοσιν δ' ἀποστολικοῦ κηρύγματος, ἁπλουστάτῃ σὺν λέξει γραφῆς ὑπομνηματισάμενος, καθ' ὃν ἐγνωείζετο σημαίνει χρόνον, προσὶ ὧν ἀρχῆθεν ἱδρυσάμενον τὰ εἴδωλα, οὕτω πως γράφων. οἷς καινολάτρια κ' ναοὺς ἐποίησε, ὡς μέχρι νῦν, ὧν ὅστις δ' ἀντίνοος δοῦλος ἀδριανοῦ καίσαρος, ὃ καὶ ἀγὼν ἄγει ἀντινόεια, ὁ κ' ἐφ' ἡμῶν γενόμενος. κ' γὰρ καὶ πόλιν ἔκτισεν ἐπώνυμον ἀντινόου, κ' προσφήσας. κτ' τοῦτον δὲ καὶ ἰουστῖνος γήσιος τ' ἀληθοῖς φιλο-

ζ

Σοφίας ἐφαπτὴς, ἔν τοῖς πρὸς Ἕλληνας ἀσκούμενος διατρίβει λόγοις. σημαίνει δὲ καὶ
αὐτὸς τοῦτο τὸ χρόνον ἐν ᾗ πρὸς Δημώνιον ἀπολογία, ὧδε γράφων. Οὐκ ἄλλοτε
δὲ ἐπιμνησθῶμεν ἐν τούτοις ἡμῶν καὶ Δημίνου τοῦ νεωτέρου γνωρίμου. ὃν ἅπαντες
ὡς θεὸν ἀφ' ὁδοῦ σεβόμενοι, ὁπηνίκα μόνοις τοῖς ἐκείνου μαθηταῖς ἐνέτυχεν. ὁ δὲ
αὐτὸς καὶ τοῦ τότε κατ' Ἰουδαίων πολέμου μνημονεύων, ταῦτα προσδιατίθεται. ἐν γὰρ
τῷ νεωτέρῳ γνωρίμῳ Ἰουδαϊκῷ πολέμῳ, βαρχωχέβας ὁ τῶν Ἰουδαίων ἀποστάσεως ἀρ
χηγέτης, χειστιανοὺς μόνους εἰς τιμωρίας δεινὰς, εἰ μὴ ἀρνοῖντο τὸν χριστὸν καὶ βλα-
σφημοῖεν, ἀνῄρει. ἐν ταύτῃ δὲ καὶ τὰ ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας ὅπως τὸ
θεοσέβειαν μεταβολὴν αὐτῷ, ὅτι μὴ δηλονότι κατὰ κρίσεως δικαίας γενομένῃ δηλοῖ,
ταῦτα γράφει. καὶ γὰρ αὐτὸς ἐγὼ τοῖς πλατωνικοῖς λόγοις διδάγμασι, διαβαλλομέ-
νους ἀκούων χειστιανοὺς, ὁρῶν καὶ ἀφόβους πρὸς θάνατον, καὶ πάντα τὰ νομιζόμενα
φοβερὰ, ἐνενόουν ἀδύνατον εἶναι ἐν κακίᾳ καὶ ἡδονίᾳ ζῶντας αὐτούς. τίς γὰρ
φιλήδονος ἢ ἀκρατὴς, καὶ μὴ θηρίων ἀγρίων βορὰν ἡγούμενος ἀγαθὸν, δυνατὸν
μὴ θάνατον ἀποδιδράσκειν, ὅπως ὧν ἐπιθυμεῖ περιποιήσηται μᾶλλον ἐπιθυμῶν. ἀλλ' οὐκ ἐκ πάν-
τος ζῶν ἀεὶ τὸν θάνατον ἐν ταῖς διατριβαῖς καταφρονοῦντας ἑπιεφάνη, οὐχ ὅλη ἑαυ-
τὸν καταγνοὺς φόνου θησόμενον. ἔτι δὲ ὁ αὐτὸς ἰσορρῆ δόξαν τὸν ἀδριανὸν περὶ
περεννίου γενάτου λαμπροτάτου ἡγουμένου γράμματα ὑπὲρ χειστιανῶν,
πρεσβεύοντα ὡς οὐ δίκαιον εἴη ὅτι μηδενὶ ἐγκλήματι, βοᾶς δήμου χαριζομένους
ἀκρίτως κτείνειν αὐτούς, δίκης φάναι, μινουκίῳ φουνδανῷ ἀνθυπάτῳ τῆς ἀσίας,
πρεσβεύοντα μηδένα κτείνειν ἄνευ ἐγκλήματος καὶ δίκης καταγνοίας. καὶ τῆς
ὑπατικῆς ἀξίας φέρειν τὴν ῥωμαϊκὴν φωνὴν ὡς εἶχε, διαφυλάξας.
πρεσβεύει δὲ αὐτῆς ταῦτα. καὶ ἐξ ὑπατικῆς δὲ τὸ μεγίστου καὶ ὑπατικωτάτου καίσαρος
ἀδριανοῦ τὸ παλαιὸν ὑμῶν ἔχοντες ἀπαλλάξαι ὑμᾶς καθαπερ ἠξιώσαμεν κελεύσαι τοὺς
κρίσεως γνωσθέντας, τοῦτο οὐχ ὡς ὑπὸ ἀδριανοῦ κελευσθὲν μᾶλλον ἠξιώσαμεν, ἀλλ'
ἐκ τοῦ δικαίαν δοκιμάσαι ἀξιοῦν τὴν προσφώνησιν. ὑπερεθάξαμεν δὲ καὶ τῆς
ὑπατικῆς ἀδριανοῦ τὸ ἀντίγραφον, ἵνα καὶ τοῦτο ἀληθεύειν ἡμᾶς γνωρίζητε. καὶ ἔστι
τάδε. τούτοις ὁ μὲν δηλωθεὶς ἀνὴρ, αὐτὴν προσλέγεται τὴν ῥωμαϊκὴν ἀνθυπατικὴν. ἡμεῖς δὲ
ὅτι τὸ ἑλληνικὸν τὴν δύναμιν αὐτὴν μεθερμηνεύομεν, ἔχουσι ὧδε.

θ Μινουκίῳ φουνδανῷ, ὑπατικῷ ἐδόξαμεν γράφεσθαί μοι ὑπὸ περεννίου γε-
νιτωρος λαμπροτάτου ἀνδρὸς, ὃν ἡμᾶς ὑπερθέξω. ὃ δοκεῖ μοι οὕτω τὸ πρᾶγμα ἀζή
τητον καταλιπεῖν, ἵνα μὴ τοῖς τοῦ ἀνθρώπου (παραφρόνων), καὶ τοῖς συκοφάνταις χορηγία
κακουργίας πρόφασις ᾖ. εἰ οὖν παρεστὼς ταύτην τὴν ἀξίωσιν οἱ ἐπαρχιῶται δύνα-
ται διϊσχυρίζεσθαι τῶν χειστιανῶν, ὡς καὶ πρὸς ἡμᾶς ἀποκρίνεσθαι, ὅτι τοῦτο
μόνον βασκαίνουσιν, ἀλλ' οὐκ ἀξιοῦσιν οὐδὲ μόνας δοᾶς. πολλῷ γὰρ μᾶλλον πρόσ-
κειται εἴ τις καταγορᾶν βούλοιτο, τοῦτο σε διαγινώσκειν. εἴ τις οὖν καταγορᾷ καὶ δείκνυσι
παρὰ τοὺς νόμους πράττοντας, οὕτως ὅρισον κατὰ τὴν δύναμιν τὰ ἁμαρτήματος.
ὡς μὰ τὸν ἡρακλέα εἴ τις συκοφαντίας χάριν τοῦτο προτείνοι, διαλάμβανε μετ'
ὀργῆς ὀνήσιος, καὶ φρόντιζε ὅπως μὴ ἐκδικήσας. καὶ τὰ μὲν τῆς ἀδριανοῦ ὑπατικῆς,
τοιαῦτα. Τούτου δὲ τὸ χρεὼν μετὰ πρώτην καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἐκτίσθη, Δημώνινος
ὁ κληθεὶς Δυσεβὴς τὴν ῥωμαίων ἀρχὴν διαδέχεται. τούτου δὲ ἐν ἔτει πρώτῳ τελευ-
τῶντος τὸν βίον ἐνδεκάτῳ τῆς ἡδυουρίας ἐνιαυτῷ μεθηγάζηται, ὑγῖνος τὴν κλη-
ρον τὴν

εον τ' ῥωμαίων ὀπισθοπῆς ωδζαλαμβάνε. ἴσορξ γε μὴν ὁ εἰρίωνος τὸν τελεσφόρον μυρτιλείῳ τ' ιελβιτίνῳ διαφέναι, δηλῶν ἐν τούτῳ χ' τὸν δηλούμενον ῥωμαίων ὀπίσθοπον ὑγῖνον οὐδενῆνον ἰδίας αἱρέσεως εἰσηγητήν, καὶ κέρδωνα ιῆς χ' μυρτίωνα πλαύτης ἀρχηγὸν ὀπὶ τ' ῥώμης ἀμφωγνωείζεαζ. γραφὴ δὲ οὕτως.

» Οὐδενῆνος μὲν γὰρ ἦλθεν ἐς ῥώμην ὀπὶ ὑγίνου. ἦκμασε δ' ὀπὶ πίου, καὶ παρέμεινεν ἕως δυίκητου. κέρδων δ' ὁ τοῦ μυρτίωνος, καὶ αὐτὸς ὀπὶ ὑγίνου ὃς ἐπὶ ἐν- ιαζ
» ναλος ὀπίσθοπος, εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἥξων καὶ ἐξομολογούμενος, οὕτως διελέχε-
» σε, πολὺ μᾶλλα δεδιδασκηκώς, ποτὲ μὲν πάλιν ἐξομολογούμενος, πολὺ δὲ ἐγκα-
» λούμενος ἐφ' οἷς ἐδίδασκε κακῶς καὶ ἀφισταμένος τ' τῶν ἀδελφῶν σωφροσύνης. ταῦ-
» τα δέ φησιν ἐν τελίωσιν τοῖς τοιούτοις. ἐν γε μὴν ᾧ τοιούτῳ αὖτις τοῖ τοῦ
» κέρδωνος ταῦτα διέξεισι. κέρδων δέ τις ἀπὸ εὐξείνου πόντου τ' σίμωνα τὰς ἀφορμὰς λα-
» βών, καὶ ὑποδημήσας ἐν τῇ ῥώμῃ ὀπὶ ὑγίνου ἐναλον κληρον τ' ὀπισθοπῆς διαδο-
» χῆς ἀπὸ εὐξείνου ἀποστόλων ἔχοντος, ἐδίδαξε τὸν ἐπὶ τοῦ νόμου καὶ τοιούτων κεκη-
» ρυγμένον θεὸν, μὴ εἶναι παλέρα τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ. ὃν μὲν γὰρ γνω-
» εἰζεσθαι. τὸν δὲ, ἀγνῶτα εἶναι. καὶ τὸν μὲν, δίκαιον· τ' δὲ, ἀγαθὸν ἐπαρχῆν.
» διαδεξάμενος δὲ αὐτὸν μυρτίων ὁ πουλιτὸς, πύξησε τὸ διδασκηθὲν ἀπηρυθριας-
» μένως βλασφημῶν. ὁ δ' αὐτὸς εἰρίωνος τὸν ἄπειρον βυθὸν τῆς οὐδενῆνου πολυ-
πλανοῦς ὕλης διϊστορίαλα διαπλώσας, ἑρπετοῦ δίκην φωλεύοντος ἀποκρυφον ἔδο-
σαν αὐτὰ κληθῆναι ἀπομνημονεύτ' καλίαν. τοιούτοις καὶ ἄλλοι τινὰ μυρικὸς αὐτῷ ὄνομα κατ' αὐτοὺς ἡμέζ λέγε μαλακῆς κυφὰς ἐμπιεσθαλον. γράφε δὲ καὶ ταῖς ἀτελέστοις αὐλῶν τελεταῖς. μυσαρᾶς τ' μυσταγωγίας ἐμφαίνων, αὐτοῖς δὴ τούτοις
» τοῖς γράμμασιν. οἱ μὲν γὰρ αὐλῶν νυμφῶνα καταστολίζοισι, καὶ μυσταγωγίαν
» ὀπιλεχοῦσι μετ' ἐπιῤῥήσεων τινῶν τοῖς τελουμένοις. καὶ πνευματικὸν γάμον φάσκο-
» σιν εἶναι τὸ τῶν αὐλῶν μνούμενον, χ' τ' ὁμοιότητα ἐῶν ὕδατος συζυγιῶν. οἱ δὲ, ἀγου-
» σιν εἰς ὕδωρ, ἐν βαπτίζοντες, ὅτως ὀπιτελέσωσιν. εἰς ὄνομα ἀγνώστου πατρὸς ἐῶν ὅλων,
» εἰς ἀληθῆαν μητέρα τῶν πάντων, εἰς τ' καταληθόνλα ἐς τὸν ἰησοῦν. φησὶ δ' ἑρμαικὰ
» ὀνόματα ὀπιλέγοισι πρὸς τὸ μᾶλλον καταπλήξαζ τοῖς τελουμένοις. ἀλλὰ γὰρ
μ' ἴσταρχον τ' ὀπισθοπῆς ἔτος ὑγίνου ιελβιτήσαντος, πίου ὀπὶ ῥώμης ἐγκρατίζε-
τ' λειτουργί. καθά γε μὴν τὴν ἀγεξανδρέαν μυρκος ἀναδείκνυται ποιμήν, δύ-
νοις ἔτη τὰ πάντα δέκα πρὸς τρισὶν ἐκκλησιάζει. τοῦ τ' μυρκου ὀπὶ δέκα ἔτη τ'
λειτουργίας ἀναπαυσαμένου, κελαδίων ιῆς ἀγεξανδρέων ἐκκλησίας τ' λειτουργίαν
ωδζαλαμβάνε. καὶ χ' τὴν ῥωμαίων ἣ πάλιν πενθεκαιδεκάτῳ ιῆς ὀπισθοπῆς ἐνι-
αύτῳ πίου μελησιάξαντος, δυίκητος ἐῶν ἐκλήσετο προϊσα). καθ' ὃν ἡνίκα τοπος ἴσορξ
ἑαυτὸν ὀπιδημήσαντα τῇ ῥώμῃ, ωδζαμεῖναι τ' αὐτόθι μέχρι ιῆς ὀπισθοπῆς γελασέ-
σου. μάλιστα δ' ἤκμαζεν ὀπὶ τῶν δε ἰουστῖνος ἐν φιλοσόφου σχήματι πρεσβεύων τ'
θεῖον λόγον καὶ τοῖς ἐπ' ιῆς πίστεως ἀναγωνιζόμενος συντεάμμασιν. ὅς δὴ καὶ
γραφὰς χ' μυρκίωνος σύντεαμμα, μνημονεύει ὡς καθ' ὃν ζ. νέλατος χρηστὸν
» γνωριζομένου ὃν εἶναι τοῦτον τρόπον. φησὶ δὲ οὕτως. μυρκίωνα δεῦρο ποντικὸν ὃς καὶ
» νῦν ἔτι ὅτι διδάσκων τοῖς πειθομένοις, σχῆμα τινὰ ὀνομάζειν μείζω τοῦ δημιουρ-
» γοῦ θεὸν, ὃς καὶ χ' πᾶσι γλῶς δυσεφίπτων ἀφ' ιῆς τῶν δαιμόνων συλλήψεως,
» πολλοὺς πέπεικε βλάσφημα λέγειν καὶ φρονεῖσθαι τὸν ποιητὴν τοῦδε τοῦ πάν-

» τὸς παλέεσθαι εἴη) τοῦ χειροῦ. ἀλλὰ δὲ ἵνα ὡς ὄντα μείζονα τῶν ἀληθῶς τὸν ὁμολογεῖν
» πεποιηκέναι. καὶ πόλεις οἱ ἀπὸ τούτων ὡρμημένοι ὡς ἔφαμεν χειρίδυοὶ καλοιῶ-
» σαι. ὃν ἔστιν καὶ οὐ κοινῶν ὄντων δοξμῦ τοῖς φιλοσόφοις, τὸ ὑπερκαλούμενον ὄνο-
» μα τῆς φιλοσοφίας κοινὸν ὄντι. τούτοις ὑπιφέρει λέγων. ἔστι δ' ἡμῖν καὶ ζηλώσαι τι
» πασῶν ὧν μεμνημένων αἱρέσεων, ᾧ εἰ βούλεσθε σπουδεῖν δώσομεν. ὁ δ' αὐτὸς οὗτος
» ἰουστῖνος ἐπὶ τοὺς ἕλληνας ἱκανῶς ἀπολογησάμενος πονήσας, καὶ ἐλέγχους λόγοις ὑπὲρ τῆς ἡμε-
» τέρας πίστεως ἀπολογίαν ἔχοντας, βασιλεῖ αὐτωνίνῳ τῷ δὴ ὑπερηνέμῳ εὐσεβεῖ, καὶ
» τῇ ῥωμαίων συγκλήτῳ βουλῇ προσφωνεῖ. ἐν ᾧ ὑπὲρ τῶν ῥώμης τοὺς ἀμφισβητοῦντας ἐ-
» ποιήσατο. ἐμφανὴς δ' αὐτὸν ὅς τις καὶ πόθεν ἦν ἀφ' ὧν ἀπολογίας, ἐν τούτοις.

ιβ΄ Αὐτοκράτορι τίτῳ αἰλίῳ ἀδριανῷ, αὐτωνίνῳ εὐσεβεῖ καίσαρι σεβαστῷ, καὶ θεσε-
» σίμῳ, υἱῷ φιλοσόφῳ, καὶ λουκίῳ φιλοσόφου καίσαρος φύσει υἱῷ, ἐν εὐσεβοῖς εἰσποιη-
» τῷ, ἐρασῇ παιδείας. ἱερεῖ τε συγκλήτῳ καὶ πάντι δήμῳ ῥωμαίων, ὑπὲρ ὧν ἐκ πάν-
» των μόνοις δικαίως μισουμένων καὶ ἐπηρεαζομένων, ἰουστῖνος προσκυνῶ τὸ
» βακχείου, τοῦ ἀπὸ φλαυίας νέας πόλεως συρίας τῆς παλαιστίνης, εἷς αὐτῶν, τιμῶ
» τὸ εὐσεβεῖν καὶ εὐτυξίαν ποιοῦμαι. εὐτυχεῖς γὰρ καὶ ὑφ' ἑνὸς ὁ αὐτὸς βα-
» σιλεὺς ὅπερ τῆς οἰκείας ἀδελφῆς, παιδίοις υἱοῖς τε καὶ ἐκγόνοις δήμων κα-
» τακοσμουμένων, τοιαύτης ἠξίωσε τὸ κοινὸν τῆς οἰκείας ἀφικέσθαι ἐξουσίας.

ιγ΄ Αὐτοκράτωρ καῖσαρ μᾶρκος αὐρήλιος αὐτωνῖνος σεβαστὸς, ἀρμένιος, πάρθος μέγι-
» στος, δημαρχικῆς ἐξουσίας τὸ πεμπτὸν καὶ δέκατον, ὕπατος τὸ τέταρτον, τοῖς
» κοινῷ τῆς οἰκείας χαίρειν. ἐγὼ μὲν οἶδ' ὅτι καὶ τοῖς θεοῖς ὑπομελὲς ὅστις μὴ χαλεπαίνει τοῖς
» τοιούτοις. πολὺ γὰρ μᾶλλον ἐκείνοι κολάσαιεν ἄν, τοὺς μὴ θέλοντας αὐτοῖς προσκυ-
» νεῖν, ἢ ὑμεῖς. οἷς ἐξαρκεῖ μόνοις ἐμβάλλειν, βεβαιοῦσιν τὴν γνώμην αὐτῶν ὑπὲρ
» ἔχουσιν, ὡς ἀθέων καταγελῶντες. εἰκὸς δ' ἂν κἀκείνοις αἰρετὸν, τὸ δοκεῖν καταφρονου-
» μένους ἀθανάτου μᾶλλον, ἢ ζῆν, ὑπὲρ ὃ οἰκείου θεοῦ. ὅταν δὲ νικῶσι προθυμούμενοι
» τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς, ἢ περ πειθόμενοι οἷς ἀξιοῦτε προστάττειν αὐτούς. πρὸς γὰρ ὧν τοσ-
» μῶν ὧν γεγονότων καὶ γινομένων οὐκ ἄδηλον ὑμᾶς ὑπομένειν, ἀθυμοῦντας μὴ
» ὅτι περῶσι, προθύμους δὲ τὰ ἡμέτερα πρὸς τὰ ἐκείνων. οἱ μὲν οὖν δύπρ-
» ρησιασότεροι γένοι) πρὸς τὸν θεόν. ὑμεῖς γὰρ πολλὰ τὸν χρόνον καθ' ὃν ἀγνοῦν
» δοκεῖτε, ἰῶν τὰ θεῶν καὶ τῶν ἄλλων ἁμαρτάνετε. καὶ τὸ θρησκεύειν τὸ περὶ τὸ ἀθάνατον, ὃν δὴ
» τοὺς χειρίδυοὺς θρησκεύοντας βλασφημεῖτε καὶ διώκετε ἕως θανάτου. ὑπὲρ δὲ ὧν τοι-
» οῦτων, εἴδη καὶ πολλοὶ ὧν πρὸς τοὺς ἐπάρχους ἡγεμόνων καὶ ὧν ἀδριανὸς ἡμῶν ἔγρα-
» φεν παλαιοί. οἷς καὶ ὑπέγραψε μηδὲν ἀνοχλεῖν τοῖς τοιούτοις, εἰ μὴ ἐμφανοιεν τι κα
» πρὸς τὸ ῥωμαίων ἡγεμονίαν ἐγκλημοῦντες. καὶ ἐμοὶ δὲ πρὸς ὧν τοιούτων πολλοὶ ἐσή-
» μηναν. οἷς δὴ καὶ ἀντέγραψα μηδὲν ἀνοχλεῖν τοῖς τοιούτοις, ἐὰν μὴ ἐμφανοιεν τι κα
» πρὸς τὸ ῥωμαίων ἡγεμονίαν ἐγκλημοῦντες. καὶ ἐμοὶ δὲ πρὸς ὧν τοιούτων πολλοὶ ἐσή-
» μηναν. οἷς δὴ καὶ ἀντέγραψα καθακολουθῶν τῇ τοῦ πατρὸς γνώμῃ. εἰ δέ τις ὑπιμέ-
» νοι ἵνα ὧν τοιούτων ἕνεκα πράγματα φέρων ὡς δὴ τοιοῦτον, ἐκφανὸς ὁ καταφερό-
» μενος ἀπολελύσθω τῆς ἐγκλήματος. καὶ ἐὰν φαίνηται τοιοῦτος ὤν, ὁ δὲ καταφέρων, ἔ-
» νοχος ἔσται δίκης. προσελέσθαι ἐν ἐφέσῳ ἐν τῷ κοινῷ τῆς οἰκείας. τούτοις οὕτω χωρήσα-
σιν, ὑπιμύριοι μητέρων τῆς ἐν ἀσίᾳ ἐκκλησίας ὑπέσχοντο, κατ' αὐτὸ γνωσι-
ζόμενος τῷ χρόνου, δῆλος ὅστις ἐκ τῶν εἰρημένων αὐτῶν ἐν ᾗ πεποίηται πρὸς τὸν
αὐτοκράτορα ὑπερον ὑπὲρ ὧν καθ' ἡμᾶς δόγματος χρησιμοποίηται ἀπολογία.

ιδ΄ Επὶ δὲ τῶν δηλουμένων, δύνηται τὸ ῥωμαίων ἐκκλησίας ἡγουμένου, πολύκαρ-

πον ἐπὶ

πον ἔλι πρεσβύτα ὃν βίῳ, γλυκὺς τε ὁπὶ ῥώμης καὶ ὡς ὁμιλίαν τῶν ἀνικήτῳ ζῆσεῖν
διά τι ζήτημα περὶ τὴν τῶ πάσχα ἡμέρας, εἰρηναῖος ἱστορῆ. καὶ σώζει ὃ αὐτὸς περὶ
τοῦ πολυκάρπου ταῦτα δίδωσι διηγησιν, ὧν ἀναγκαῖον τοῖς περὶ αὐτοῦ δηλουμένοις ἐ-
» πίστωσιν ἄραι, ὅτως ἔχουσι, ἀπὸ τοῦ τρίτου ὧν τοὺς τῆς αἱρέσεως εἰρηναίου. καὶ πο-
» λύκαρπος δὲ ὁ μόνον ἐπὶ τῶν ἀποστόλων μαθητεύσας καὶ σύνασκραφὴς πολλοῖς τοῖς
» τε ζῆσιν ἐωραικόσιν, ἀνηρ ἐπὶ τῶν ἀποστόλων καθεσταθεὶς ἡς τὴν ἀσίαν ἐν τῇ ἐν σμύρ-
» νῃ ἐκκλησίᾳ ἐπίσκοπος, ὃν ἐκ ἡμεῖς ἑωραικαμεν ἐν τῇ πρώτῃ ἡμῶν ἡλικίᾳ. ἐπι-
» πολὺ γὰρ παρέμεινε καὶ πάνυ γηραλέος ὢν, ἐνδόξως καὶ ἐπιφανέσατα μαρτυρήσας,
» ἐξῆλθε τοῦ βίου. ταῦτα διδάξας ἀεί, ἃ καὶ παρὰ ὧν ἀποστόλων ἔμαθεν, ἃ ἐκ ἦν ἐκ-
» κλησία παραδίδωσιν, ἃ καὶ μόνα ὄντα ἀληθῆ, μαρτυροῦσιν αἱ κατ' τὴν ἀσίαν ἐκκλησίαι
» πᾶσαι. καὶ οἱ μέχρι νῦν παραδεδεγμένοι τὸν πολυκάρπου δόγμον, πολλῷ ἀξιοπι-
» στότερον καὶ βεβαιότερον ἀληθῆς μαρτυρα ὄντα πολύκαρπον, ἀθηναίνου ἐκ μάρκίω-
» νος καὶ τῶν λοιπῶν κακογνωμόνων. ὃς καὶ ὁπότε ἀνικήτου ἐπιδημήσας τῇ ῥώμῃ, πολ-
» λοὺς ἀπὸ ὧν παρηλθόν αἱρετικῶν ἐπέστρεψεν ἡς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ, μίαν
» καὶ μόνην ταύτην ἀληθῆ κηρύξας ἐπὶ ὧν ἀποστόλων παραληφέναι, τὰ ἐπὶ τῆ
» ἐκκλησίας παραδεδομένα. καὶ εἰσὶν οἱ ἀκηκοότες αὐτοῦ, ὅτι ἰωάννης ὁ τοῦ κυρίου
» μαθητὴς ἐν τῇ ἐφέσῳ πορευθεὶς λούσασθαι, καὶ ἰδὼν ἔσω κήρινθον, ἐξήλατο ἄνευ βα-
» λανείου μὴ λουσάμενος, ἀλλ' ἐπειπών, φύγωμεν μὴ καὶ τὸ βαλανεῖον συμπέσῃ ἐν-
» δον ὄντος κηρίνθου τοῦ τὰ ἀληθῆ ἐχθροῦ. καὶ αὐτὸς ὃ πολύκαρπος μαρκίωνι ποτὲ
» ἡς ὄψιν αὐτῷ γενόμενος καὶ φήσαντι ἐπιγνώσκε ἡμᾶς, ἀπεκρίθη. ἐπιγνώσκω τὸν
» πρωτότοκον τοῦ σατανᾶ. τοσαύτην οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτῶν ἔχουν ἀλλά-
» βειαν, ὥστε ὃ μὴ δὲ μέχρι λόγου κοινωνῆσαι τινι ὧν παραχαράσσοντων τὴν ἀ-
» λήθειαν. ὡς καὶ παῦλος ἔφησεν. αἱρετικὸν ἄνθρωπον μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νουθε-
» σίαν παραιτοῦ, εἰδὼς ὅτι ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος καὶ ἁμαρτάνει ὢν αὐτοκατάκριτος. ἔ-
» στι δὲ καὶ ὁπιστολὴ πολυκάρπου πρὸς φιλιππησίους γεγραμμένη ἱκανωτάτη, ἐξ ἧς
» καὶ τὴν χαρακτῆρα τῆς πίστεως αὐτοῦ καὶ τὸ κήρυγμα τῆς ἀληθείας, οἱ βουλόμενοι καὶ φρον-
» τίζειν τὰ σωτήρια, δύνανται μανθάνειν. ταῦτα ὁ εἰρηναῖος. ὁ μὲν τοι πολύκαρ-
πος ἐν τῇ δηλωθείσῃ πρὸς φιλιππησίους αὐτοῦ γραφῇ φερομένῃ εἰς δεῦρο, κέχρη
ται μαρτυρίαις ἀπὸ τῆς πέρυσι προεθέσεως ὀπίσω. μνήμην δὲ ποιεῖται πολυκάρ-
που καὶ ἰγνάτιος ἐν ταῖς πρὸς αὐτὸν ἀποσταλείσαις αὐτῷ ἐπιστολαῖς. ὡσαύτως δὲ καὶ πο-
λύκαρπος ἰγνατίῳ καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν ἀποσταλείσαις παρὰ τῆς ἐν σμύρνῃ ἐκκλησίας.
ἡ ἐκκλησία τοῦ θεοῦ ἡ παροικοῦσα σμύρναν, τῇ παροικούσῃ ἐν φιλομηλίῳ
καὶ πάσαις τῆς κατὰ πάντα τόπον τῆς ἁγίας καθολικῆς ἐκκλησίας παροικίαις, ἔλεος, εἰ-
ρήνη δὲ ἀγάπη θεοῦ πατρὸς καὶ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ πληθυνθείη. ἐγράψα-
μεν ὑμῖν ἀδελφοὶ τὰ κατὰ τοὺς μαρτυρήσαντας, καὶ τὸν μακάριον πολύκαρπον, ὅστις ὡς
ὢν ἐπισφραγίσας διὰ τῆς μαρτυρίας αὐτοῦ, καλέπαυσε τὸν διωγμόν. τούτοις ἔξεστι
περὶ τῆς ἀμφὶ τοῦ πολυκάρπου διηγήσεως, τὰ κατὰ τοὺς λοιποὺς ἀνισορροῦσι μαρτυ-

ιε

ρας, οἵας ἀνεδείξαντο Δημοσθένους. καὶ παπλῆξαι γὰρ φησι τοὺς ἐν κύκλῳ περιεστῶτας, θεωμένους, ὅτε μὲν μάστιξι μέχρι καὶ ὤν ἐνδιδόντα φλεβῶν καὶ ἀρτηριῶν καταξαινομένους, ὡς ἤδη καὶ τὰ ἐν μυχοῖς ἀπορρήτα θ' ὁρᾶσθαι καὶ τὰ αὐλῶν καὶ μάγη καταπλήττεσθαι. ὅτε δ' ὑπὸ θαλάττης κήρυκας, καὶ λιμένας ὀξὺς ὀβελίσκοις ἐστεφανωμένους, ἐκ δὲ πάντοθεν εἴδους κολάσεων καὶ βασάνων περιόντας. καὶ τέλος, θηρσὶν ὡς βορὰν παραδιδομένους. μάλιστα δ' ἱστορῆσαι διαφέρειν τὸ θυμαλγὲς θηριωδέστατον, ἐστορωμένα σὺν θεία χάριτι, τὸ ἔμφυτον περὶ τὸν θάνατον τῶν σώματος δηλίδιον. βουλομένου γέ τοι τὸν ἀθυπάτου πείθειν αὐδὴν, περιδεομένου τε τὸ ἡλικιακὸν ἐκ δυϊσκολοήτους, κομιδῇ νέον ὄντα καὶ ἀκμαῖον οἴκτου ἐμοῦ λαβεῖν, μὴ μιμήσασθαι. περιθύμως δὲ ὑπισταμένου τὸ θεῖον ὡς ἑαυτὸν, μονονουχὶ διαβαίνων καὶ προεξιὼν, ὡς δὴ τάχιον θανάτου ἐκ δυσμενοῦς εἴου ἀπαλλαγείη. τούτου δ' ὅτι ὧν ἀμαρτεῖν θανάτῳ ὁ πολὺς πλῆθος ἀποθαυμάζῃ τὴν ἀνδρίας τὸν θεοφιλῆ μύρεσθαι, καὶ πλὴν καθόλου τοῦ γένους ὧν χρεία νῦν, ἀρετὴν, ἀληθῶς ὑπερβολὴν ἄρα. ἆρε τοὺς ἀθέους, ζητείσθω πολύκαρπος. καὶ δὴ πλείστης ὅτι τῆς βοᾶς καὶ θορύβου τὰ φρυγανικὰ ὁ λαὸς κοινὸν τοῦνομα, νεωστὶ ἐκ τῆς Φρυγίας ὑπισάντα, ἰδόντα τοὺς θεοὺς καὶ τὰς ὅτι τούτοις ἀπειλὰς, καὶ παπῆξαι τὸ ψυχρὸν μαλακιθέντα. καὶ τέλος, τὸ θρηνεῖσθαι ἀνδρῶν. ἐδήλου γοῦν τοῦτον ὁ Ἰὴς τοῦ θρηνοῦντος γραφῆς λόγος, τοῦ πελέσθαι, δημοσίᾳ κατὰ δικαστηρίου ὑπιπτεύσαντα ὡς δικαστηρίῳ σὺν ἑτέροις. δηλοῖ δ' οὖν ὅμως, καταφανὲς ἐπόδημα τοῖς πᾶσι γενέσθαι. ὅτι μὴ δεῖ τοῖς τοιούτοις ῥιψοκινδύνως ἐκ δυσκολαίνειν ὑπερθυμεῖσθαι, ἀλλὰ ταῦτη μὴ εἶχε πέρας τὰ κατ' αὐτούς. τὸν γε μὴν θαυμασιώτατον πολύκαρπον, τὰ μὲν τοῦ θεοῦ τούτων ἀκούσματα, ἀλλ' ἐφεκτὸν διαμεῖναι δύσαθες ὂν ἦθος καὶ ἀκίνητον φυλάξαντα. βουλεσθαί τε αὐτὸν εἰς μὴν τὴν πόλιν. πειθόμενα γε μὴν αὐθαδέστατα τῷ ἀμφ' αὐτὸν, καὶ ὡς δὴ ἐκ τοῦ ἐξέλθοι παρακαλοῦσι, τοῦ ἐλθεῖν ὡς οὐ πόρρω διεστῶτα τῆς πόλεως ἀγρὸν, Δημητρίου τε σὺν ὀλίγοις ἐνταῦθα, νύκτωρ καὶ μὴ ἡμέραν ὅτι ἕτερον τοῦ φόνου, ἵνα τοῦ τοῦ κύριον Δημαρτυρεσθῶσι δίκας, δι' ὧν δεῖσθαι καὶ ἱκετεύειν, εἰρήνην ἐξαιτούμενον τε διὰ πᾶς τὸ οἰκουμένου ἐκκλησίας. τοῦτο γὰρ καὶ εἰ ἐκ τοῦ πάντος αὐτῷ σώσης. καὶ δὴ διχόμηνον ἐν ὀπάσαις τισὶν τοῦ ἕτερον ἡμερῶν τῆς συλλήψεως, νύκτωρ ἰδεῖν ὃ ὑπὸ κεφαλῆς αὐτοῦ γράμμα, ἀληθῶς οὕτως ὑπὸ πυρὸς φλεχθὲν δεδαπανῆσθαι. ἔξυπνον δ' ὅτι τούτῳ θορύβου, δίκης ὑφερμίσασαν τοῖς πρόσθεν ὃ φανὲν, τὸ μῆνον τοῦ θανάσιμα, ἀφῶς τε διὰ πόνα τοῖς ἀμφ' αὐτὸν, ὅτι δεῖ αὐτὸν Δημοσίου πυρὶ τῷ ζωὴν μεταλλάξαι. ὑπεικούσων δὴ οὖν σὺν πάσῃ σπουδῇ τῷ διαζῆν τῶν αὐτὸν, αὖθις ὑπὸ τῆς ἐν ἀδελφῶν Δημοθέσεως καὶ ὀργῆς ἐκβιασμένον, μεταβῆναι φασὶν εἰς ἕτερον ἀγρὸν, ἔνθα μετ' οὐ πλέον τοῖς σωζομένοις ἐπελθεῖν, δύο τε τῶν αὐτῷ συλλαβεῖν παίδων. ὧν θατέρου αἰχμαλώτους, ὑπισχνεῖσθαι δι' αὐτοῦ τῆ τοῦ πολυκάρπου καταγωγῆ. ὀψὲ δ' ὡραῖος ἐπελθόντας, αὐτὸν μὲν εὑρεῖν ἐν ὑπερῴῳ κατακείμενον, ὅθεν δυνατὸν ὂν αὐτῷ ἐφ' ἑτέραν μεταβῆναι οἰκίαν, μὴ βεβουλῆσθαι, εἰ πόνα τὸ θέλημα θ' κυρίου γενέσθω. καὶ δὴ μαθόντας, ὡς ὁ λόγος φησὶ, καταβαὶ αὐτοῖς διηγέσθαι, ἐν μάλα φαιδρῷ καὶ παρασκάπτῳ τοῦ σώματι. ὡς καὶ θαῦμα δοκεῖν ὁρᾶν τοὺς πάλαι τὸ ἀν-

δρὸς

δρὸς ἀγναῦτας, ὀνἀποβλέποντας ὃ τῆς ἡλικίας αὐτῷ παλαιῷ καὶ σεμνῷ καὶ δύσα-
θεῖ τῷ τροφ ὄπου, καὶ εἰ τοσαύτη χώρα τοῦ. τοιοῦτον συλληφθῆναι
προσύτιμον. ὁ δ' οὐ μνησθεὶς δ' ἀθέως βάπτεσαν αὐτοῖς τὸ βαλεθῆναι τροσεύχεσθαι. εἶ-
τα ἐφῆς ἀφόνου μεταλαβεῖν ἀξιοῖ, μάνθανε ὡς ἂν τροσεύξοιτο ἀδεῶς πρὸ
αὐλῶν αἰτεῖται. ὑπιτρεφμίων ὤ, δύασας τροσήυκτο, ἔμπλεως δ' χάριτος ὢν τοῦ
κυρίου, ὡς ὀκ πλήθεσι τοῖς πρόνλας ἀκροωμένοις δ' χρωμένου αὐτῷ, πολλοὺς δ' αὐ-
λῶν μεταναφν ἴδοι, ὑπὸ ὃ τοιοῦτον δύαιρεῖσι μνῆμν σεμνὸν καὶ θεωρεπῆ τροσεύ-
χεσθαι. ὑπὸ τούτοις ἡ τοῦ αὐτοῦ γραφὴ χῇ λέξιν ὧδέ πως τὰ ἑξῆς δ' ἱστορίας ἔχει. ἐ-
» πεὶ δὲ πόλεμ κατέπαυσε τὸν τροσευχῶν, μνημονεύσας ἀποστόλων καὶ ὧν πάποτε
» συμβεβηκότων αὐτῷ, μικρῶν δ' καὶ μεγάλων, ἐνδόξων τε καὶ ἀδόξων, καὶ πάσης δ' χῆ
» τῆ οἰκουμένῃ καθολικῆς ἐκκλησίας, ἧς ὤρας ἤμελλουσης τὰ ἐξιέναι, ὅπως πληρω-
» θὴν ἦλθον εἰς τὴν πόλιν, ὅπου Γαββάθου μεγάλου. καὶ ὑπάντα αὐτῷ ὁ εἰρήναρχος ἡρώ-
» δης καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ νικήτης, οἱ καὶ μέλλοντες αὐτὸν εἰς τὸ ὄχημα, ἔπειθον τροσκα-
» θεζόμενοι καὶ λέγοντες. τί γὰρ κακόν ἐστιν εἰπεῖν κύριε κῆσαρ, καὶ θῦσαι καὶ σώζεσαι; ὁ
» δέ, τὰ μὲν τροφῆτα ὀκ ἀπεκρίνατο. ὑπιμνόντων δ' αὐτῶν, ἔφη. οὐ μνῶ τροσάπτειν
» ὁ συμβουλεύετέ μοι. οἱ δ', ἀπολυόντες δ' πεῖσαι αὐτὸν, δι' ἃ ῥήματα ἔλεγον, καὶ μετ'
» ασουδῆς καθῆρθαι, ὡς καλιόντα ἀπὸ τ' ὀχήματος, ἀποσῦραι τὸ δύικημίον. διὰ
» γὰρ μὴ ὑπισταφῆς οἷα μηδὲν πεπονθὼς, τροθύμως μετ' ασουδῆς ἐπορέυετο, ἀγό-
» μενος δ' τὸ στάδιον. θορύβου δὲ τηλικούτου ὄντος ἐν τῷ σταδίῳ, ὡς μὴ δὲ πολλοῖς
» ἀκουσθῆναι, τῷ πολυκάρπῳ εἰσιόντι δ' τὸ στάδιον, φωνὴ ἐξ οὐρανοῦ γέγονεν. ἴσχυε
» πολύκαρπε καὶ ἀνδρίζου. ὃ μετ' μοῦ εἰπόντα τοῦτο εἰς εἶδε. τῷ δ' φωνήσαντι, τῶν ἱμεί ἑ-
» ρων πολλοὶ ἤκουσαν. τροσελθόντες οὖν αὐτῷ, θορύβου ὄντος μέγας, ἀκουσθέντος ὅτι
» πολύκαρπος συνείληπται. λοιπὸν δ' τροσελθόντα, ἀνηρῶτα ὁ ἀνθύπατος εἰ αὐτὸς
» εἴη πολύκαρπος. καὶ ὁμολογήσαντος, ἔπειθεν ἀρνεῖσθαι, λέγων. αἰδέσθητί σου τὸν
» ἱλικίαν. καὶ ἕτερα τούτοις ἀκόλουθα, ἃ συνήθης αὐτοῖς ἐστι λέγειν. ὄμοσον τὴ καίσα-
» ρος τύχην, μετανόησον. εἶπον δ' αἴρε τοὺς ἀθέους. ὁ δὲ πολύκαρπος ἐμβλεψθεὶς τῷ τρο-
» ώπῳ εἰς πᾶν τὸ ὄχλον τὸν ἐν τῷ σταδίῳ ἐμβλέψας, ὑπισείσας αὐτοῖς τὴ χεῖρα, στε-
» νάξας τε καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, εἶπεν. αἶρε τοὺς ἀθέους. ἐγκειμένου δ' ἡγου-
» μένου καὶ λέγοντος ὄμοσον, καὶ ἀπολύσω σε, λοιδόρησον τὸν χριστὸν, ἔφη ὁ πολύκαρ-
» πος. ὀγδοήκοντα καὶ ἕξ ἔτη δουλεύω αὐτῷ, καὶ οὐδέν με ἠδίκησε. καὶ πῶς δύνα-
» μαι βλασφημῆσαι τὸν βασιλέα μου τὸν σώσαντά με. ὑπιμένοντος δ' πάλιν αὐτοῦ καὶ
» λέγοντος, ὄμοσον τὴν καίσαρος τύχην, ὁ πολύκαρπος, εἰ κενοδοξεῖς φησὶν ἵνα ὀμό-
» σω τὴ καίσαρος τύχην, ὡς λέγεις τροσποιοῦμαι ἀγνοεῖν ὅς τις εἰμὶ, μετ' παῤῥησίας
» ἄκουε, χριστιανός εἰμι. εἰ δ' θέλεις τὴν χριστιανισμὸν μαθεῖν λόγον, δὸς ἡμέραν καὶ ἄ-
» κουσον. ἔφη ὁ ἀνθύπατος, πεῖσον τὸν δῆμον. πολύκαρπος ἔφη, σὲ μὲν καὶ λόγου ἠξίωκα.
» δεδιδάγμεθα γὰρ ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις ἀπὸ θεοῦ τεταγμέναις τιμὴν κατ' ὀφεί-
» λοντα μὴ βλάπτειν ἡμᾶς ἀπονέμειν. ἐκείνους δ' οὐκ ἀξίους ἡγοῦμαι ἀπολογεῖσθαι
» αὐτοῖς. ὁ δ' ἀνθύπατος εἶπε. θηρία ἔχω, οἷς σε τροβαλῶ ἐὰν μὴ μεταγνόῃς. ὁ δ'
» εἶπε. κάλει, ἀμεταθέτους γὰρ ἡμῖν ἡ ἀπὸ κρειττόνων ὁδὸς τὰ χείρω μεταβύοια. καλὸν δ'
» μεταθέσθαι ἀπὸ κακῶν ἐπὶ τὰ δίκαια. ὁ δ' πάλιν τροὸς αὐτόν. πυρί σε ποιή-
» σω δαμασθῆναι, ἐὰν θηρίων καταφρονῇς, ἐὰν μὴ μεταγνόῃς. πολύκαρπος εἶπε,

» πῦρ ἀπειλᾶς τοῖς ὧδε καιόμενον καὶ μελλόντων αἰωνίως κολάσεως τοῖς ἀσεβέσι προκείμενον πῦρ. ἀλλὰ τί βραδύνω; φέ
» ρε ὁ βάλλ. Παῦλα ἤδη καὶ ἕτερα πλείονα λέγων, ἁρπάζεις καὶ χαρᾶς ἀνεπίμπλα, καὶ ὃ
» τοῦ στόματος αὐτοῦ χάριτος ἐπληροῦτο, ὡς τὴν μὴ μόνον συμπεσεῖν τὰ ἀρχαῖα τοῦ
» Ἰὼβ λεγόμενα τοῖς ἀδελφοῖς, ἀλλὰ καὶ ὑπεραίρειν τὸν ἀθῶπαλον ἐκείνην. πέμπτην τε καὶ
» ἕκτην καὶ ἐν μέσῳ τῷ σαββάτῳ κηρῦξαι τοὺς, πολυκάρπως ὁμολογήσαντας ἑαυτὸν χριστιανὸν
» εἶναι. Ἰδοὺ λεχθέντος τοῦ κήρυκος, πρῶτος ὁ πλῆθος ἐθνῶν τε καὶ ἰουδαίων ὧν τὸ σμύρ
» ναν καθοικούντων, ἀκαταλήπτῳ θυμῷ καὶ μεγάλῃ φωνῇ ἐβόα. Θεὸς ἐστιν ὁ τῆς ἀσίας δι-
» δάσκαλος, ὁ παλαι ὢν χριστιανῶν, ὁ ὢν ἡμέτερος θεὸς καθαιρέτης, ὁ πολλοὺς διδά-
» σκων μηδὲν προσκυνεῖν. Ταῦτα δὲ λεγόντων, ἐπεβόων, καὶ ἁρπάζων τὸν ἀσιάρχην φίλιπ-
» πον, ἵνα ἐπαφῇ τῷ πολυκάρπῳ λέοντα. ὁ δέ, ἔφη, μὴ εἰ) ἄξιον αὐτοῦ, ὅπως πεπλη-
» ρώκει τὰ κυνηγέσια. Τοῦτ' ἔδοξεν αὐτοῖς ὁμοθυμαδὸν ὅπερ ἔσῃσαν, ὡς τὸ ζῶν τὸν πο-
» λύκαρπον καταπαῦσαι. ἔδει γὰρ τῆς φανερωθείσης ὑπὲρ προκεφθημένου σωτη-
» ρίας πληρωθῆναι. ὅτε ἰδὼν αὐτὸν καιόμενον, προσευχόμενος, εἶπε τοῖς μετ' αὐτὸν πιστοῖς
» ὑπισχνούμενος προφητικῶς, δεῖ με ζῶντα καῆναι. Ταῦτ' οὖν μὴ τοσούτου τάχους ἐγέ-
» νετο θαῦμα, ἢ ἤγετο. Ὧν ὄχλων πρόκειμα συναγαγόντων ἐκ τῶν ἐργαστηρίων
» καὶ ἐκ τῶν βαλανείων ξύλα καὶ φρύγανα, μάλιστα ἰουδαίων προθύμως ὡς ἔθος αὐ-
» τοῖς, εἰς τοῦτο ὑπουργούντων. ἀνὴ ὅτε ἡ πυρὰ ἡτοιμάσθη, ἀποθέμενος ἑαυτῷ πάντα τὰ
» ἱμάτια, καὶ λύσας τὴν ζώνην, ἐπειρᾶτο καὶ ὑπολύειν ἑαυτόν, μὴ προσδεόμενον τούτου ποι-
» ῶν, πρὸ τοῦ ἀεὶ ἕκαστον ὧν πιστῶν σπουδάζειν ὅς μὴ τάχιον τῶν χρωτὸς αὐτοῦ ἐφάπτε-
» σθαι. ἐν πάντι γὰρ ἀγαθῷ ἦν ἐνεκεν πολιτείας καὶ προτροπῆς πολιτὰς κεκοσμηκώς. Οὕτως
» οὖν αὐτοῦ προετοιμάζετο τὰ πρὸς τὸν πυρὰν ἁρμοσμένα ὄργανα. μηχανῶν τε αὐτῶν
» καὶ προσπλοκὴν αὐτῶν, εἶπεν, ἄφετέ με οὕτως. ὁ γὰρ διδοὺς ὑπομεῖναι τὸ πῦρ, δώ-
» σει καὶ χωρὶς ἧς ὑμεῖς ἀσφαλείας ἐκ ὧν ἤλων ἀσφαλείας ἀσκύλτως ὑπομεῖναι τὴν πυράν.
» οἱ δὲ οὐ καθήλωσαν. προσδήσομεν τε αὐτόν. ὁ δὲ ὀπίσω τὰς χεῖρας ποιήσας, καὶ προσ-
» δεθείς, ὡς ὡρ κριὸς ὑπίσημος ἀναφερόμενος ἐκ μεγάλου ποιμνίου ὁλοκάυστωμα
» δεκτὸν θεῷ πανοικεσίᾳ, εἶπεν. ὁ θεὸς ἀγαπητὸς τε ἀνομνημόνευτος παιδὸς Ἰησοῦ
» χριστοῦ παλαι, δι' οὗ τὴν τε σὲ ὑπίγνωσιν εἰληφαμεν, ὁ θεὸς ἀγγέλων καὶ δυνάμε-
» ων, καὶ πάσης τῆς κτίσεως, παντὸς τε τοῦ γένους τῶν δικαίων οἳ ζῶσιν ἐνώπιόν σου, εὐ-
» λογῶ σε ὅτι ἠξίωσάς με ταύτης ἡμέρας καὶ ὥρας ταύτης, τοῦ λαβεῖν μέρος ἐν ἀριθμῷ ὧν
» μαρτύρων, ἐν τῷ ποτηρίῳ τοῦ χριστοῦ, εἰς ἀνάστασιν ζωῆς αἰωνίου, ψυχῆς τε καὶ σώμα-
» τος, ἐν ἀφθαρσίᾳ πνεύματος ἁγίου, ἐν οἷς προσδεχθείην ἐνώπιόν σου σήμερον ἐν
» θυσίᾳ πίονι καὶ προσδεκτῇ, καθὼς προητοίμασας προεφανέρωσας καὶ πεπλήρωσας
» ὁ ἀψευδὴς καὶ ἀληθινὸς θεός. διὰ τοῦτο καὶ περὶ πάντων σε αἰνῶ, σε εὐλογῶ, σε δο-
» ξάζω, διὰ τοῦ αἰωνίου ἀρχιερέως ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ ἀγαπητοῦ σου παιδός. δι' οὗ
» σοι σὺν αὐτῷ ἐν πνεύματι ἁγίῳ δόξα, νῦν καὶ εἰς τοὺς μέλλοντας αἰῶνας ὧν αἰώνων.
» ἀμήν. ἀναπέμψαντος δὲ αὐτὸν τὸ ἀμήν, καὶ πληρώσαντος τὴν προσευχήν, οἱ τὰ
» πυρὸς ἀνῆψαν οἱ ἐξῆψαν τὸ πῦρ. μεγάλης ἐκλαμψάσης φλογὸς, θαῦμα εἶδο-
» μεν οἷς ἰδεῖν ἐδόθη. οἱ καὶ ἐλειπήθησαν ὡς τὸ ἀναγγεῖλαι τοῖς λοιποῖς τὰ γεγονότα. τὸ γὰρ
» πῦρ καμάρας εἶδος ποιῆσαι, ὥσπερ ὀθόνης πλοίου πνεύματος πλησθὲν μέσης,
» κύκλῳ περιελείχε τὸ σῶμα τοῦ μάρτυρος. καὶ οὐ μέσον οὐκ ὡς ἄρτος καιόμενον,
ἀλλ' ὡς

» ἀλλ' ὡς χρυσὸς ἐν ἄργυρος ἐν καμίνῳ πυρούμενος. ἐξ ἧς δ' ὠφελίας τοσαύτης ἀπο-
» λελαμβάνομεν, ὡς λελαθότος τοῦ πένητος, ἢ ἀπόντος υἱοῦ ἐν ἡμῖν ἀρωμάτων. πέρας
» γοῦν ἰδόντες οἱ δῆμοι μὴ δυνάμενον τὸ σῶμα ὑπὸ τοῦ πυρὸς δαπανηθῆναι,
» ἐκβαλόντες προσελθόντα αὐτῷ κομφέκλεφα, ἁρπάσαντα τὸ ξίφος. καὶ τοῦτο ποιή-
» σαντες, ἐξῆλθε πλῆθος αἵματος, ὡς κατασβέσαι τὸ πῦρ, καὶ θαυμάσαι πάντα τὸν
» ὄχλον, εἰ τοσαύτης διαφορᾶς μέλαξυ ὧν τε ἀπίστων καὶ τῶν ἐκλεκτῶν, ὧν εἷς καὶ
» ἦν γέγονεν ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις διδάσκαλος ἀποστολικὸς καὶ προφητικός, γε-
» νόμενος ὑπίσχυρος ἐν σμύρνῃ καθολικῆς ἐκκλησίας. πρῶν γὰρ ῥῆμα ὃ ἀφῆκεν
» ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ ἐλελέαθη καὶ τελεσθήσεται). ὁ δ' ἀνύβριστος καὶ βάσκανος ἐξ πο-
» νηρᾶς ὁ ἀνθρωπίνης ὤφ ἦλθ ὧν δικαίων, ἰδὼν τὸ μέγεθος αὐτοῦ τῆς μαρτυρίας, καὶ τὴν ἀπερ-
» χῆς ἀνεπιλήπτου αὐτοῦ πολιτείαν, ἐστεφανωμένον τε τῇ τῆς ἀφθαρσίας στεφάνῳ, καὶ
» βεβαίου ἀναντιῤῥήτου ἀπενεγκαμένον, ἐπεὶ ἠδυνάσθη ὡς μὴ δὲ τὸ σῶμα αὐτοῦ ὑφ'
» ἡμῶν ληφθείη, καὶ ὥρ πολλὰν ὑπομνησάντων τοῦτο ποιῆσαι, καὶ κοινωνῆσαι αὐτοῦ
» τῷ ἁγίῳ σαρκίῳ. ὑπέδυσαν γοῦν τινὲς νικητὴν τοῦ ἡρώδου παλέσαι, ἀδελφὸν δὲ
» Δάλκης, σπουδεῖν τῷ ἡγεμόνι, ὡς τε μὴ δοῦναι αὐτοῦ τὸ σῶμα, μή, φησιν, ἀφέντες τὸν
» ἐσταυρωμένον, τοῦτον ἀρξῶνται σέβειν. καὶ ταῦτα εἶπον, ὑποδραμόντων καὶ συνεπομένων
» ὧν ἰουδαίων, οἱ καὶ ἐτήρησε μηνόντων ἡμᾶς ἐκ τοῦ πυρὸς αὐτὸν λαμβάνειν, ἀγνο-
» οῦντες ὅτι οὔτε τὸν χριστὸν ποτὲ καταλιπεῖν δυνησόμεθα, τὸν ὑπὲρ τοῦ παντὸς κό-
» σμου τῶν σῳζομένων σωτηρίας παθόντα, οὔτε ἕτερον τινα σέβειν. τοῦτον μὲν γὰρ υἱὸν
» ὄντα τοῦ θεοῦ, προσκυνοῦμεν. τοὺς δὲ μάρτυρας, ὡς μαθητὰς τοῦ κυρίου καὶ μιμη-
» τὰς, ἀγαπῶμεν ἀξίως, ἕνεκα εὐνοίας ἀναφορήτου εἰς τὸν ἴδιον βασιλέα καὶ δι-
» δάσκαλον, ὧν γένοιτο καὶ ἡμᾶς συγκοινωνοὺς εἶναι καὶ μαθητὰς γενέσθαι. ἰδὼν οὖν ὁ ἑκα-
» τοντάρχης τὴν ἐν ἰουδαίων γνωμοσύνην φιλονεικίαν, ἧς αὐτὸν ἐν μέσῳ, ὡς ἔθος αὐτοῖς,
» ἔκαυσε. οὕτως ἡμεῖς ὕστερον εὐχόμενοι τὰ ἡμιώτερα λίθων πολυτελῶν καὶ δοκι-
» μώτερα ὑπὲρ χρυσίον ὅσα αὐτοῦ, ἀπεθέμεθα ὅπου καὶ ἀκόλουθον ἦν. εἶθα ὡς δυ-
» νατὸν ἡμῖν ἀναγνόντες ἐν ἀγαλλιάσει καὶ χαρᾷ, πρὸ ἑξῆ ὁ κύριος ὑπέλειψεν τὸ τὸ
» μαρτύριον αὐτοῦ ἡμέραν γενέθλιον, εἰς τε ὧν τεθνηκότων μνήμην, ἐν τῶν μνημο-
» λογίων ἄσκησίν τε καὶ ἑτοιμασίαν. τοιαῦτα τὰ κατ' τὸ μακάριον πολύκαρπον σὺν τοῖς ἀπὸ
» φιλαδελφίας δώδεκα, ὃ ἐν σμύρνῃ μαρτυρήσαντος, ὃς μόνος ὑπὸ πάντων μᾶλλον
» μνημονεύεται, ὡς καὶ ὑπὸ ὧν ἐθνῶν ἐν πάντι τόπῳ λεγόμενος. τὰ μὲν δὴ κατ' τὸ θαυ-
μάσιον καὶ ἀποστολικὸν πολύκαρπον, τοιοῦτον καλὴξίωται τέλος. ὧν κατ' τὸ σμυρναίων
ἐκκλησίαν ἀδελφῶν, τὸ ἴσον ἐν ᾗ δεδηλώκαμεν ὑπισχνῆ αὐλῶν καλαλεγμένων. ἐν
τῇ αὐλῇ δὲ ταῦτ' αὐτοῦ γραφῇ, καὶ ὅτι μαρτύρια σωτήριος κατ' τὸ αὐτὸ σμύρνα πε-
ποιήκασιν ὑπὸ τὸ αὐτὸ ποιεῖσθαι δ' χρόνου τὸ τοῦ πολυκάρπου μαρτυρίας. μθ'
ὧν καὶ μηδ' ὅλως ἐστὶν μαρτύρων πλάνης προσδύσεως δηλοῖ) δοκῶ, πυρὶ πα-
ραδοθῆς ἀνῄρηται). ὧν γε μὴν ὅτε ποιεῖσθαι μαρτυς ἐγνωρίζετο καὶ πιόνιος. οὗ
τὰς κατ' μέρος ὁμολογίας, τὸ τὸ λόγου παῤῥησίαν, ἐν τὰς κατ' τὸ πίστεως ὑπὸ τὸ
δήμου καὶ ὧν ἀρχόντων ἀπολογίας, διδασκαλικάς τε δημηγορίας, ἐν ἐπὶ τὰς ποιεῖς
τοὺς ἐπιπεπλωκότας ὧν κατ' ὃν διωγμὸν πιεσασμῷ δεξιώσῃς, ὥραμυδίας τε,
ἀς ὑπὸ τῆς εἰρηνῆς τοῖς πρὸ αὐτὸν εἰλαφικνουμένοις ἀδελφοῖς προεῖπε, ἃς τε ὑπὸ
τούτοις ἐπέμεινε βασμούς, καὶ τὰς ὑπὸ ταύτας ἀγωνοθέτας, καθηλώσῃς τε, ἐν τε ὑπὸ

τὴν πυρᾶς καρίεσσαν, τῷ τε ἐφ' ἅπασι τοῖς ἀγαθοῖς αὐτοῦ ἐκδυομένῳ, πληρέσταλῆς τε καὶ αὐτοῦ χαρᾶς ἀπεχούσης, τοῖς οἷς φίλον, ὑπὲρ τούτων ἀγαπέμψωμεν, τοῖς ὧν ἀρχαίων ζηλωτῶν ἡμῖν μαρτυρίοις ἐπέσταλμένοις. ἐξῆς δὲ καὶ ἀγῶνα ἐν περγάμῳ πόλει τῆς ἀσίας ὑπομνήματα μαρτυρικῶν φέρει, κάρπου καὶ παπύλου, καὶ γυναικὸς ἀγαθονίκης, μετὰ πλείστας καὶ διαφερούσας ὁμολογίας ὑπὲρ δόξης τελεσφορηθέντων. μετὰ τοῦτον δὲ καὶ ὁ μικρῷ πρόσθεν ἡμῖν δεδηλωμένος ἰουστῖνος, δι' ὃν καὶ ἡμᾶς ὁ λόγος βιβλίον ἀναδοῦναι τοῖς δεδηλωμένοις ἀρχαίοις, θείῳ καταπεμφθὲν μαρτυρίῳ. φιλοσόφου χρώμενος, τὸν φερώνυμον μὲν ἔτι τῇ κυνικῇ προσηγορίᾳ βίον δὲ καὶ ἦθος ἐζηλωκώς, τὸ ὑπερουρανίου αὐτῷ καταρρύσμιος. ἐπεὶ καὶ πλειοναχοῦ ἐν διδασκάλοις ἀκροατὴν πρόσθεν ἀνδρὸς ἀνδρὸν, τὰ νικητήρια τελειωθέντων, ἧς ἐπορέσθυνεν ἀγωγῆς, μετὰ τοῦ μαρτυρίου δὲ καὶ αὐτὸν ἀνεδήσατο. τοῦτο δὲ καὶ αὐτὸς ὁ τῆς ἀγωγείας φιλοσοφώτατος, ἐν τῇ δεδηλωμένῃ ἀπολογίᾳ σαφῶς ἴδιος. ὥσπερ οὖν καὶ ἔμελλεν ὅσον οὔπω περὶ αὐτὸν συμβήσεσθαι, προλαβὼν ἀποσημήνατο τούτοις αὐτοῖς τοῖς ῥήμασι. καγὼ οὕτω προσδοκῶ ὑπὸ τινος τῶν ὠνομασμένων
» ὑπὸ τούτου αὐτοῦ ἀνατεθῆναι, καὶ ξύλῳ ἐναγῆναι, ἢ καὶ ὑπὸ κρίσκεντος τοῦ ἀφιλοσόφου καὶ
» φιλοκόμπου. ἃ γὰρ φιλόσοφον εἰπεῖν ἄξιον τὸν ἄνδρα, ὅς γε πρὸ ὧν μὴ ὑπέσχετο δη-
» μοσίᾳ καταμαρτυρῆσαι, ὡς ἀθέων καὶ ἀσεβῶν χριστιανῶν ὄντων, πρὸς χάριν καὶ ἡδονὴν
» ὧν πολλῶν τῶν πεπλανημένων τοῦτο πρᾶττων. εἰ τε γὰρ μὴ ἐντυχὼν τοῖς
» τῶν χριστοῦ διδάγμασι καταδέδηχε μόνῳ, παμπόνηρος ὢν καὶ ἰδιωτῶν πολλῷ χεί-
» ρων, οἱ φυλάττουσι) πολλάκις πρὸ ὧν οὐκ ὑπέσχηται διαγέγραπται καὶ ψευδομαρτυρῶν.
» καὶ εἰ ἐντυχὼν μὴ σεσώπηκε δὲ ἐν αὐτοῖς μεγαλοδόξου, ἢ ζωῆς πρὸς τὸ μὴ ὑποπτεύ-
» θῆναι τοιοῦτος τοῦτο ποιῆσαι, πολὺ μᾶλλον ἀληθινὸς καὶ παμπόνηρος, ἰδιωτικῆς δὲ ἀγό-
» νου δόξης καὶ φόβου ὢν ἠγάπηκε. καὶ γὰρ πρόθυμα μὲν καὶ ἐρωτήσαντα αὐτὸν ἐρωτή-
» σεις ἵνας τοιαύτας, μαθεῖν καὶ ἐγγεγράφθαι ὅτι ἀληθῶς μηδὲν ὑπέσχηται. εἰδέναι ὑμᾶς βούλο-
» μαι καὶ ὅλως ἀληθῆ λέγω, εἰ μὴ ἀνηνέχθη ὑμῖν αἱ κοινωνίαι ὧν λόγων, ἕτοιμος καὶ ἐφ'
» ὑμῶν κοινωνῆσαι ὧν ἐρωτήσεων πάλιν. βασιλικὸν δ' ἀνδρὶ καὶ τοῦτο ἔργον εἶπε. φ' δὲ δὲ ἐ-
» γνώσθη ὑμῖν αἱ ἐρωτήσεις μου καὶ αἱ ἐκείνου ἀποκρίσεις, φανερὸν ὑμῖν ἔστιν, ὅτι οὐ-
» δὲν τῶν ἠμελέρων ὑπέσχηται. εἰ ὑπέσχηται, ἀπὸ τοῖς ἀκούουσιν ἢ οὐ τολμᾷ λέγειν. ὡς
» μᾶλλον ἔφυ, ὁ φιλόσοφος, ἀλλὰ φιλόδοξος ἀνὴρ δείκνυται, ὃς γε μὴ ὁ θρασυμα-
» κὸν ἐξιέρασεν ὑμᾶς. ταῦτα μὲν οὖν ὁ ἰουστῖνος. ὅλη δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν προῤῥήσιν τοῦ
τοῦ κρίσκεντος συσκιαθεὶς ἐτελεώθη, καπιτωλῖνος ἀνὴρ τὸν ἀπὸ τοῦ βίου σφι-
γεύσας ἐν τοῖς ἡμῶν μαθήμασι, καὶ δόξαν οὐ σμικρὰν ἐν αὐτοῖς ἀπενεγκάμενος,
πλησίον ἐν συγγράμμασιν αὐτοῦ καταλιπὼν μνημεῖα, ἐν ᾧ πρὸς ἕλληνας ἱστορῶν
λέγων ὧδέ πως. καὶ ὁ θαυμασιώτατος ἰουστῖνος ὀρθῶς ἐξεφώνησεν, ἐοικέναι τοὺς
πρόσφρηθέντους, λησταῖς. εἶτ' ἐπειπὼν ἵνα πρὸς ὧν φιλοσόφων, ὑπολέγει ταῦτα.
» κρίσκης γοῦν ὁ συνεσκιάσας τὴν μεγάλην πόλιν, παιδεραστίᾳ μὲν, πόρνας ἐκφιλῶν ἐ-
» κεῖ. φιλαργυρίᾳ δ' ἁπάσῃ πρόσεστιν ἴσως. θανάτου δὲ ὁ καταφρονεῖν συμβουλεύων,
» οὕτως αὐτὸς ἐδεδίει τὸν θάνατον, ὡς καὶ ἰουστῖνον καθάπερ μεγάλῳ κακῷ, τῷ θανά-
» τῳ πρόσθεν ἐπιβουλεύσαντα. διόπερ κηρύττων τὸν θάνατον, λίχνοις τοῖς φιλοσό-
» φοις καὶ ἀπαλεώνας συνήλεγχε. καὶ ὃ μὲν κατὰ ἰουστῖνον μαρτύριον ταῦτα εἴληχεν
ιζ ἄθλον. Ὁ δ' αὐτὸς ἀνὴρ πρὸ ὀλίγου κατ' αὐτὸν ἀγῶνος, ἕτερον πρὸ αὐτοῦ μαρτυ-

ρησάντων

ρησάμενον ἐν τῇ πρεσβείᾳ μνημονεύειν ἀπολογίας, χρησίμως τῇ Ἑλλάδι καὶ ταῦτα
ἱστορῶν. γράφει δ' ὧδε. γυνὴ δὲ σωφρονέστερον ἀνδρὸς ἀκολασταίνοντος, ἀκολασταίνειν καὶ αὐτὴ
πρέπειν. ὅπως δ' ἐγὼ καὶ τὰ χρηστοῦ διδάγματα ἔγνων, ἐγκρατεύσομαι. καὶ τὸν ἄνδρα ὁμοίως
σωφρονεῖν, πείθειν ἐπειρᾶτο, διδάγματα ἀναφέρουσα, τιθεῖσα μὲν ἐν ἀμφοτέροις τοῖς ἀσωφρό-
νως καὶ μὴ λόγου ὀρθοῦ δεομένοις, ἔσεσθαι δὲ ἐν ἀγῶνι πρὸς κόλασιν ἀπαγγέλλουσα. ὁ δ', τὰ
αὐτῶν ἀσελγείας ὑπερμαθών, ἀμοτείαν ἀφῆκεν ἐπὶ τοὺς πρέσβεις. ἐποίησε τε γαμετήν.
ἀσεβὲς γὰρ ἡγούμενον τὸ λοιπὸν ἡ γυνὴ συγκαθαρμόττεσθαι ἀνδρὶ παρὰ τὸν τῆς φύσεως
νόμον καὶ παρὰ τὸ δίκαιον, πόθεν λιβάνου ἐκπρεπὲς πειρωμένῳ ποιῆσαι, τὴν συζυ-
γίαν χωρισθῆναι ἐβουλήθη. ἐπεὶ δὲ ἐξεδυσωπεῖτο ὑπὸ τῶν αὐτῆς ἐπὶ πρεσβείᾳ
συμβουλευόντων, ὡς μὴ ἐλπίδας μεγάλας ἔχοντες περὶ τοῦ ἀνδρός, διαζευγνύναι ἐ-
αυτὴν ἐπέμενεν. ὅπως δὲ ὁ Ταῦλις ἀνὴρ εἰς τὴν ἀγεξανδρείαν πορευθείς, χαλεπώτε-
ρα πρᾶξαι ἀπηγγέλθη, ὅπως μὴ κοινωνὸς τῶν ἀδικημάτων καὶ ἀσεβημάτων γέ-
νηται μανθάνουσα ἐν τῇ συζυγίᾳ, καὶ ὁμοδίαιτος καὶ ὁμόκοιτος γινομένη, τὸ λεγόμενον
πρὸς λιμὸν ῥεπούδιον δοῦσα, ἐχωρίσθη. ὁ δὲ καλὸς κἀγαθὸς Ταῦλις ἀνὴρ, δέον αὐτὸν
χαίρειν ὅτι ἀπάλαι μὲν ὑπερεῖδεν καὶ ὧν μιαιφόρων διχεροῦς ἐπράξατο, μέ-
θαις χαίρουσα καὶ κακίαις πάσαις, τοὺς μὲν ὧν πρᾶξεων πέπαυτο, καὶ αὐτὸν τὰ
αὐτὰ παύσασθαι πράττοντα ἐβούλετο, μὴ βουλόμενον, ἀπαλλαγείσης, καὶ μηχανᾶσθαι
πεποίηται, λέγων αὐτῷ χειστανῶ εἶ). καὶ ἡ μὲν, βιβλίδιον ὃ ἐπὶ αὐτῇ κεφάτει ἀ-
ναδέδωκε, πρεσβευσαμένη συγχωρηθῆναι αὐτῇ διοικήσασθαι τὰ ἑαυτῆς ἀξιοῦσα. ἐπει-
τα ἀπολογήσασθαι περὶ τοῦ καλήτορός μὲν τῶν πραγμάτων αὐτῆς δι-
οίκησιν. ἐπανέρχεται δὲ ζυνεχώρησας τοῦτο. ὁ δὲ Ταύτης ποτὲ ἀνὴρ πρὸς ἐκείνῳ
μὲν μὴ δικαίως τεθνηκὼς ἔτι λέγεν, πρὸς πτολεμαῖον τινα, ὃν ὑρβίκιος σχολάσα-
σα διδάσκαλον ἐκείνης ὧν χειστανῶν μαθητὴν γεγόνοτα, ἐξάπτει, ἀφ' οὗ δὲ
τοῦ ἔθνους. ἐκατόνταρχον ἀς δεσμὰ ἐμβαλόντα τὸν πτολεμαῖον φίλον αὐτῷ ἐπαρ-
χοντα, ἔπεισε λαβέσθαι. καὶ πτολεμαίου καὶ ἀνερωτήσαι εἰ αὐτὸ τοῦτο μόνον χειστανός
ἐστι. καὶ τὸν πτολεμαῖον φιλοτιμήσασθαι δ' οὐκ ἀπαληλὸν οὐδὲ ψυδολόγον τιθεὶς γνώμῃ
ὄντα, ὁμολογήσαντα ἑαυτὸν εἶναι) χειστιανὸν, ἐν δεσμοῖς γενέσθαι ὁ ἑκατόνταρχος πε-
ποίηκε, καὶ ὅτι πολὺν χρόνον ἐν ᾧ δεσμωτηρίῳ σχολάσαι. τελευταῖον δ' ὅτι.
ὅτι ὑρβίκιον ἦλθεν ὁ ἀνθέρπος, ὁμοίως αὐτὸ τοῦτο μόνον ἐξηταάσθη εἰ χειστια-
νός. καὶ πάλιν τὰ καλὰ ἑαυτῷ συνεπισάμενος πρὸς τὸ ἀπὸ τοῦ χειστοῦ διδαχθὲν, ὃ
διδασκάλιον τῆς ἡδονῆς ἀρείης ὡμολόγησεν. ὁ γὰρ ἀρνούμενος ὅτι σχεῖν, δι' καλε-
γνωκὼς τοῦ πράγματος ἔξαρνος γίνεται, ἢ ἑαυτὸν ἀνάξιον ὑπισχνούμενος καὶ ἀμοί-
τειον τοῦ πράγματος, τιθεὶς ὁμολογίαν φύγας. ὧν οὐδὲν πρέπει τῷ ἀληθινῷ
χειστιανῷ. καὶ τοῦ ὑρβικίου κελεύσαντος αὐτὸν ἀπαχθῆναι, λούκιος ὃς καὶ αὐτὸς
ὢν χειστιανὸς, ὁρῶν τιθεὶς ἀγόμενος οὕτως ἀμυθήτως κρίσιν, πρὸς τὸν ὑρβίκιον ἔφη.
ὃς δι' αἰτίαν, ἣν μήτε μοιχὸν, μήτε πόρνον, μήτε ἀνδροφόνον, μήτε λωποδύτην, μή
τε ἅρπαγα, μήτε ἁπλῶς ἀδικημά τι πρᾶξαν ἔχει κόλασιν, ὀνόματος δὲ χει-
στιανοῦ πρὸς ὑμῶν ὁμολογοῦντα τὸν ἀνθέρπον τοῦτον ἐκολάσω, ἀ πρέπουσα ἀσε-
βεῖ αὐτοκράτορι, οὐδὲ φιλοσόφῳ καίσαρος παιδί, οὐδὲ ἱερᾷ συγκλήτῳ κρίνεις ὦ ὑρβί
κιε. καὶ ὃς οὐδὲν ἀπεκρινάμενος, καὶ πρὸς τὸν λέκτον ἔφη. δοκεῖς μοι καὶ σὺ εἶναι) χειστος.
ὁ δὲ τοῦ λουκίου φθόγγος μᾶλλον, πάλιν καὶ αὐτὸν ἀπαχθῆναι ἐκέλευσεν. ὁ δὲ, χά-

» εν εἰδέναι ὁμολογῶ. πονηρῶν γὰρ δεσποτῶν τοιούτων ἀπηλλάχθαι ἐπεῖπε, καὶ τοῦδε
» ἀγαθὸν πατέρα καὶ βασιλέα τὸν θεὸν προβλεπτικόν. ἐπὶ μῆλος ὁ τελέως ἐπελθών, κολα-
» θῆναι τοσοῦτον μὴ ἐθελήσει. τούτοις ὁ Ἰουστῖνος εἰκότως καὶ ἀκολούθως ἂν τοσοῦτον μνημονεύ-
» σαι μου αὐτοῦ φωνὰς ἐπάγων λέγων. κἀγὼ οὕτω τοσοῦτον δοκῶν Ἀπολλινος ὢν ὀνομας-
μῆ μάων ἐπιβουλὴν ἦναι, καὶ τὰ λοιπά. Γλῶσσα μὲν οὖν καὶ τὰ λείποντα ἡμῖν πε-
παιδευμένης Ἀθηναίας Ἀπομνημόνευμα, πάσης ἀφελείας ἔμπλεα. ἐφ' ἃ τοὺς φι-
λομαθεῖς ἀναπέμψομεν, τὰ εἰς ἡμέτερον γνῶσιν ἥδιστα χρησίμως τοῦδε σημη-
νάμενοι. ὁ μῦθός ἐστιν αὐτῷ λόγος τοῖς ἀντωνῖνον τὸν εὐσεβῆ τοσαυτορροθέν-
τα, καὶ τοὺς τούτου παῖδας, τὸν τῶν ῥωμαίων σύγκλητον, τοσοφωνικὸς ὑπὲρ τῶν
καθ' ἡμᾶς δογμάτων. ὃ δὴ, δυτέρον μὲν τοσέχων ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας πίστεως ἀπο-
λογίαν, ὧν πεποίηται τοῖς τὸν τῆς ἀληθοῦς μύθου αὐτοκράτορος Ἀδριανὸν τὸν καὶ ὁμώ-
νυμον ἀντωνῖνον οὐκ ἔφην, ἅτε καὶ τοῖς χρόνοις ὀπίσω τοῦ πρόσθεν διεξιόντι. καὶ ἐπὶ μῆλος
ὁ τοῖς ἕλλησιν, ἐν ᾧ μακρὸν τοσοῦτον πλείστων πρὸ ἡμῶν τε καὶ τοῖς ἔξωθεν φιλοσόφοις
ζηλωτὴν καταλείπας λόγον, τοσοῦτον ὧν δαιμόνων διαμαρτάνειν φύσεως. ἃ οὐ-
δὲν δεῖ ἐπεῖπεῖν πανταχοῦ τοσαῦτα. καὶ αὖθις ἕλεγχον τοῖς ἕλλησιν ἐφ' ἡμᾶς ἐξηλυ-
θεν αὐτοῦ σύγγραμμα, ὃ καὶ ἐπέγραψεν ἔλεγχον. ἐν τοῖς δὲ τούτοις ἐπὶ μῆλος τοσοῦτον θεοῦ μο-
ναρχίας, ὧν οὐ μόνον ἐκ ὧν πρὸ ἡμῶν γραφῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἔξωθεν σοφι-
στῶν βιβλίον ὅπου τούτοις ὑπογεγραμμένον φάλλης. καὶ ἐπὶ μῆλος ὁ λικὸν τοσοῦτον ψυχῆς.
ἐν ᾧ Ἀφθόνητος πλούτου τοσοῦτον εἶναι τοσοῦτον τοσοῦτον τοσοῦτον

» ἕ κυείᾳ πρόνοιας ὁδήποτε ἐβάλμησεν ὁ σατανᾶς βλασφημῆσαι τ̃ θεὸν, ἅτε μη
» δέπω εἰδὼς αὐ τ̃ τὴν ἀλάθειαν. ὃ ταῦτα ὀ ἀναλγήτως εἰρήθω ὡς πρὸς ἑκάστην ἕ
μ τ̃ ἀσυνδήτοις τοὶς φιλομαθεῖς καὶ τοὶς τούτου πρεσβύτερον λόγους. καὶ τὰ μὲν κ τ̃ τόνδε τοι-
αῦτα ἰέω. Ηδη ὀ εἰς ὁδὸν ᾄγουσης ἔτος τ̃ δηλουμένης ἡγεμονίας, τῆς ῥω- ιθ
μαίων ἐκκλησίας τὴν ἐπισκοπὴν μύκητον ἔνδεκα τοῖς πᾶσιν ἔτεσι διέβαλε, σφῆρ
ᾳ δὲ ἑξ). ἀλλὰ ὃ τῆς ἀλεξανδρέων προνοίας κελαδίωνος τέτταρσιν ὑπὲρ δέκα
ἔτεσι πρὸς τ̃ ἀλεξήνδρου ἀγρίππας διήμβλυε.

Καὶ τῆς μύλιοχέων ὀ ἐκκλησίας δεύφιλος ἕκτος ἀπὸ ὧν ἀποστόλων ἐγνωρίζε- κ
το, τελαρίου ὢν ἐκ δυσὶ μ τ̃ ἥρωνα καταστάντος κορνηλίου. μ τ̃ ὁ αὐτὸν πέμπτῳ κα-
θημῶ τὴν ἐπισκοπὴν ἔρωτος ἀλεξανδρέως. Ηκμαζε δ' ἐν τούτοις ὑπὲ κα
τ̃ ἐκκλησίας ἡγήσεως πότ̃ ὃν ἴσμεν ἐκ τῶν πρεσβέρων, καὶ διονύσιος κορινθίων ἐ-
πίσκοπος, πινυτὸς τε ἀνὴρ ὢν ὑπὲ κρείττονος ἐπίσκοπος, φίλιππός τ̃ ὑπὲ τούτοις καὶ
ἀπολιναρίος καὶ μελίτων, μουσανός τε ὁ μόδεστος, καὶ ὑπὲ πᾶσιν εἰρηναῖος, ὧν καὶ εἰς ἡ-
μᾶς τ̃ ἀποστολικῆς παραδόσεως ἡ τ̃ ὑγιᾶ πίστεως ἐξήφαφος καθῆλθεν ὀρθοδοξία.

Ο μὲν οὖν ἡγήσιππος ἐν πέντε τοῖς ἑ̃ς ἡμᾶς βιβλοῖσιν ὑπομνήμασι, τ̃ ἰδίας γνώ κβ
μης πληρεστάτην μνήμην καταλέλοιπεν, ἐν οἷς δηλοῖ ὡς πλείστοις ὑπάτοις
συμμίξαι, ἀποδημίαν στελάμενος μέχρι ῥώμης, καὶ ὅλη τ̃ αὐτὴν παρὰ πολλῶν
πρέσβεων διδασκαλίαν. ἀκούσας γέ τοι πάρεστι μεγάλα ἑνὰ περὶ τῆς κηρύγματος
» περὶ τοῦ θεοῦ ὑπὸ τῶν ἀποστόλων παραδεδομένα, ὑπὲ λέγοντος ταῦτα. καὶ ἐπέμεινεν ἡ ἐκ-
» κλησία ἀκούσιν ἐν ᾧ ὀρθῷ λόγῳ, μέχρι πρίμου ὑπισκοπεύοντος ἐν κορίνθῳ, οἷς
» συνέμιξα πλέων ἑ̃ς ῥώμην, καὶ συνδιέτριψα τοῖς κορινθίοις ἡμέρας ἱκανὰς, ἐν
» αἷς συνανεπαύμην ᾧ ὀρθῷ λόγῳ. ἡνίκα ἐν ῥώμῃ, ἀνεκλήτου ἐποιήσατο
» μέχρι ἀνικήτου, οὗ διάκονος ἦν ὑάκινθος. ὃ τὸν ἀνίκητον ἀνεδέξατο φείδη,
» μεθ' ὃν ὑάκινθος. ἐν ἑκάστῃ δὲ ἀνεκλήτου καὶ ἐν ἑκάστῃ πόλει οὕτως ἔχει ὡς ὁ νόμος
» κηρύττει καὶ οἱ προφῆται καὶ ὁ κύριος. ὁ δὲ αὐτὸς καὶ τῶν κατ' αὐτὸν αἱρέσεων τὰς ἀρ-
» χὰς ὑποτίθεται ἀνεκλήτου. καὶ μετ' ὃ μυρίνησαν ἐκκλησίαν τ̃ δίκαιον ὡς καὶ ὁ κύ-
» ριος ὑπὲ ὧ αὐτῷ λόγῳ, πάλιν ὁ ἐκ θείου αὐξήσεων ὁ τοῦ κλωπᾶ καθίσας ὑπὲ-
» σκοπος, ὃν προέθεντο πρῶτον οὗτα μύεμιον τοῦ κυρίου δούλεσον. ἀνεδέξατο ἐκκλη-
» σίαν τὴν ἐκκλησίαν πρῶτον. οὔπω γὰρ ἔφθαρτο ἀκοαῖς παθήμασι. ἀσχάλλειν
» δ' ὁ θέουλις ἀνὰ τὸ μὴ γεύεσθαι αὐτὸν ὑπισκοπον, ὡς προφθείρων. ἀπὸ ὧν ἑκάστα
» αἱρέσεων ὧν καὶ αὐτὸς ἴσμεν ἐν ᾧ λαῷ, ἀφ' ὧν σίμων, ὅθεν σιμωνιανοί. καὶ κλεόβιος, ὅ-
» θεν καὶ κλεοβιανοί. καὶ δοσίθεος, ὅθεν δοσιθιανοί. ὃ γορθαῖος, ὅθεν γορθηνοί, καὶ μας-
» βωθαῖοι. ὅθεν ἀπὸ τούτων μενανδριανοί, καὶ μαρκιωνισταί, καὶ καρποκρατιανοί, ὃ
» οὐαλεντινιανοί, καὶ βασιλείδιανοί, ὃ σατορνιλιανοί. ἕκαστος ἰδίως καὶ ἑτέρως ἰδίαν δό-
» ξαν παρεσήγαγεν. ἀπὸ τούτων ψευδοχρισοι, ψευδοπροφῆται, ψευδαπόστολοι,
» οἵτινες ἐμέρισαν τ̃ ἕνωσιν τῆς ἐκκλησίας φθοερικοῖς λόγοις κ τ̃ θ̃ θεοῦ καὶ κ τ̃ χ̃
» ριστοῦ αὐτοῦ. ἔτι δ' ὁ αὐτὸς καὶ τὰς πάλαι γενομένας παρὰ ἰουδαίοις αἱρέσεις ἱ-
» στορεῖ λέγων. ἵνα δ' γνῶμεν ἀφ' ὅτου σι ἐν τῇ πρεσβυτέρᾳ ἐν ὑμῖν ἱσταμένη ὧν κ τ̃ τῆς
» φυλῆς ἴσθα καὶ χ̃ ριστοῦ αὐτοῦ. ἐσσαῖοι, γαλιλαῖοι, ἡμεροβαπτισταί, μασβωθαῖοι,
» σαμαρεῖται, σαδδουκαῖοι, φαρισαῖοι. καὶ ἕτερα δ' πλεῖστα γράφει, ὧν ἐκ μέρους
» ἴδη πρεσβυτέρων ἐμνημονεύσαμεν, οἰκείως τοῖς κυρίοις τὰς ἱστορίας πρὸς ἀληθείαν,

ἐκ τε τ καὶ Ἑβραίους διαλέκτ καὶ τ συνειακοῦ. ἐξ ἰδίως ἐκ τ Ἑβραΐδος διαλέκτ
τινὰ πίθηκεν, ἐμφαίνων ὀξ Ἑβραίων ἑαυτὸν πεπιστευκέναι. καὶ σὺν ὁ ὡς ἐξ Ἰουδαϊκῆς
ἀγραφου παιδεύσεως μηδὲν ὑφ. ὁ μόνος ὁ ἐξ, σὺν ἀλλὰ καὶ εἰρηναῖος ἐξ πᾶς ὁ ὧν
ἀρχαίων χρόνος, πανάρετον σοφίαν τὰς σολομῶνος προοιμίας ἐκδηλοῖ. καὶ περὶ
ὧν λεγομένων δὲ ἀποκρύφων διαμαθών, ὅτι τῶν αὐτ χρόνων ὡς τινῶν
αἱρετικῶν μὰ πεπλάσθαι τινὰ τοῦτων ἱστορ. σὺν ἀλλὰ ἐφ' ἕτερον ἤδη μεταβατέον.

κη Καὶ περὶ τοῦτον γε περὶ διονυσίου φαλέον. ὅτι τὲ τ ἐν κορίνθῳ προικίας τ ἧς
ἐπισκοπῆς ἐγκεχείρισο λόγον, καὶ ὡς τ ἐν θεοῦ φιλοπονίας οὐ μόνον τοῖς ἐπ'
αὐτὸν, ἀλλ' ἤδη καὶ τοῖς ὅπου τ ἀγροδαπῆς ἀφθόνως ἐκοινώνησ, χρησιμώτατον ἅ-
πασιν ἑαυτὸν καθιστάς, ἐν αἷς ἐπ' ἐλυποῦντο καθολικαῖς περὶ τὰς ἐκκλησίας ἐ-
πιστολαῖς. ὧν ὅστιν ἡ μὲν περὶς λακεδαιμονίους, ὀρθοδοξίας καὶ ἡσυχίας καὶ εἰρήνης τε
καὶ ἑνώσεως ἐπιστολική. ἡ δ' περὶς ἀθηναίους, διεγερτικὴ πίστεως καὶ τ κατ' ὀ ἀλ-
γέλιον πολιτείας. ἧς ὀλιγωρήσαντας βραχέα, ὡς μὲν μικροῦ δεῖν ἀποστάντας ὅ λό-
γου, ἐξ οὗπερ τὸν περιφανῆ αὐτῶν πύργον μυρισάμενος καὶ τοὺς ὅτ συνέβη
διωγμούς. κορινθίοις δ' μετ' τ μυρισάμενος πύργον καταστάντος ἐπισκόπου
αὐτῶν μέμνηται, ὅτι μαρτύρων ὡς ἀφ' τ αὐτ ἀσυδὴς ἐπισύναξις ἐθνῶν ἐξ πί-
στεως ἀναζωπύρησιν εἰληχότων. δηλοῖ δ' ὅτι τούτοις, ὡς καὶ διονύσιος ὁ ἀρεοπαγί-
της ἐπὶ τῶ ἀποστόλου παύλου περιτραπεὶς ὅτι τῷ πίστιν κατὰ ἐν τ περιόδοις
διαλαμπρύνας, περὶ τοῦτος τ ἀνδρωμένων προικίας τ ἐπισκοπῶν ἐγκεχείρισο. ἀλλὰ
δὴ ἐπίσολή ἡς αὐτ περὶς νικομηδέας φέρει. ἐν ᾗ τ μυρκίωνος αἵρεσιν πολεμῶν,
πρῶτ ἀγνοίας πρίσας κρατοῦνι. καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν τῇ προικούσῃ χορτυναν ἅμα
τ λοιπαῖς κατ' κρήτην προικίας ἐπιστείλας, φίλιππον ἐπίσκοπον αὐλῶν ἀπο-
δέχει, ἅτε δὴ ἐπὶ πλείσταις μυρεψομυήσης ὑδραγωγίαις τ ἐπ' αὐτὸν ἐκκλη
σίας, τιν' ἐν αἱρετικῇ διαφθορᾷ ἐπομνήσκει φυλάττεσθαι. καὶ τῇ ἐκκλη-
σίᾳ ἐν τῇ προικούσῃ ἅμαρτι ἅμα τ κατ' πόντον ἐπιστείλας, βακχυλίδου μὲν
καὶ ἥπιστος, ὡς μὲν αὐτὸν ἐπὶ τὸ χαλᾶν περιτρεφομένων μεμνῆται. χαφῶν τε
θείων ἐξηγήσεις παραλέλοιπεν, ἐπίσκοπον αὐτὸν ὀνόματι καλλιστον ἐπισημαίνων.
πολλὰ δ' περὶ γάμου ἐξ ἀνάγκας τοῖς αὐτοῖς πραγμ, καὶ τοὺς ἐξ οἵας δοκοῦσ ἀποπλώ-
σεως, εἴτε πλημμυρίδας, εἴτε μικρᾶς αἱρετικῆς πλάνης ἐπιστρέφοντας, δέχεσθαι
περὶς βάπτ. ταύτας δὴ ἐξετασθείσας περὶς κνωσίους ἐπίσκοπον, ἐν ᾗ πινυτὸν τ
προικίας ἐπίσκοπον παρακαλ, μὴ βαρὺ φορτίον ἐπαναγκες ὃ περὶ ἀγάπας
τοῖς ἀδελφοῖς ἐπιτιθέναι. ἧς δ' τῶν πολλῶν καταστοχάζεται ἀδεκάστως. περὶς μὲν
ὁ πινυτὸς ἀνὴρ γράφων, θαυμάζ μὴ καὶ ἀποδέχει τ διονύσιον, αὖθις παρακαλεῖ δ'
σερβιλέρας ἤδη πολὲ μεταδιδόναι θεοφῆς, τελεσιέρεσι γράμμασιν εἰσαῦθις τὸν
πρὸ αὐτῶ λαὸν ἐπανορθοῦσθαι, ὡς μὴ διατελοῦς τοῖς γαλακτώδεσιν ἐνδιατεί-
νοντες λόγοις, τὴν νηπιώδη ἀναγωγὴν λάθοιεν καταγηράσαντες. δι' ἧς ἐπισολῆς καὶ μὲ
τῶ πινυτῶ περὶ τ πίστιν ὀρθοδοξία τε καὶ φρονητὴς τ ὧν ἐπανηκόων ὠφέλειας, ὅτε
λόγιον καὶ ἡ περὶ τὰ θεῖα σωφροσύνης, ὡς δι' ἀκριβεσάτης μεταδείκνυ εἰκόνος. ἔθι τε δὲ διο
νυσίῳ καὶ περὶς ῥωμαίους ἐπίσολὴ φέρει, ἐπισκόπῳ ὧ ὅτε θρῆνει περὶς φωνᾶντα.
ἐξ ἧς ἤδειν ἄλλοτον καὶ παλαιᾶς λέξεις, δι' ὧν ὃ μέχρι δὲ καὶ ἡμᾶς διαμεῖ φυ-
λαττὸν ῥωμαίων ἔθος ἀποδεχόμενος, ταῦτα γράφει. ἐξ ἀρχῆς γὰρ ὑμῖν ἔθος ἐστὶ τοῦτο

πανταχοῦ

» πρώτας μὲν ἀδελφοὺς ποικίλως ἀνεργέλφν, ἐκκλησίας τε πολλὰς τῆ κτ' πᾶσι πό-
» λιν ἐφόδια πέμπφν. ὧδε μὲν τῶν ἐῶν δεομένων πενίαν ἀναψύχοντας, ἐν μέθημοις ὑ ἀ-
» δελφοῖς ὑπ' ἀρχουσιν ὑπιχορηγοῦντας δι' ὧν πέμπειε ἀρχῆθεν ἐφοδίων, παρο-
» ρῶν ἄδδον ἔθος ῥωμαίων ῥωμαῖοι διαφυλάττοντες, ὁ δ' μόνον ἀφαιρετήρηκεν ὁ μα-
» κάριος ὑμῶν ὑπίσκοπος φίλιππος, ἀλλὰ κὴ ἤυξηκεν. ὑπιχορηγῶν μὲν τῆ διαπεμπομέ-
» νων δαψιλφν τῶν ἁγίους, λόγοις ὑ μακαρίοις τοὺς αὐτόνομας ἀδελφοὺς ὡς
» τέκνα παλὴρ φιλόστοργος, ἀνεκαλῶν. ἐν αὐτῇ ὑ ταύτῃ ἐκ τ κλήμεντος πρὸς κο-
» ρινθίους μέμνηται ὑπισκόπης, δηλῶν ἀνέκαθεν ἐξ ἀρχαίου ἔθους ὑπὸ τ ἐκκλησίας
» τῆ ἀνάγνωσιν αὐτῆς ποιεῖσθ. λέγει γοῦν. τ σήμερον κυριακὴν, ἁγίαν ἡμέραν διη-
» γόμεθα. ἐν ᾗ ἀνεγνώκαμεν ὑμῶν τὴν ὑπίσκοπὴν, ἣν ἐξόμεθα ἀεί ποτε ἀναγινώσκον-
» τες, νουθετοῦντες, ὡς κὴ τὰ πρόσφατον ἡμῖν διὰ κλήμεντος γεγραμμένα. εἶτα μετ' ὀλίγα
» πρὸς ἐῶν ἰδίων ὑπισκόπων ὡς ἐκλογὴν ποιησάντων, ταῦτα φησίν. ὑπισκόπὰς ἀδελφοὺς
» ἀξιοσπούδους μεγάλφ, ἐγέγραφα. κὴ ταῦτας οἱ δ' διαβόλφ ἀπόστολοι ζιζανίων γε-
» γεμικέναι, ἃ μὲν ἐξαιρεθῆναι, ἃ ὑ πρόσφατα, οἷς ὁ οὐαὶ κεῖται. ἢ θαυμαστὸν ἔργα
» εἰ κὴ ἐῶν κυριακὴν ἐκλογὴν ποιησαμένων τινὲς ὑπιβέβληκεν γράφων, ὑπὸ τ κὴ τ οὐ ταύ-
» τας ὑπιβεβλήκασι. ἐ δήλη δέ ἐστι πρὸς ταῦτας ὑπισκόπὴ δ διονυσίφ φέρη, χρυσο-
» φόρα πισταλὴ ἀδελφῆ ὑπισκίλλης, ἣ τὰ καλούμενα γράφων, τ προσπκούσης
» κὴ αὐτῇ μελεδίδου λογικῆς ἐκφῆς. κὴ τὰ μὲν τῶ διονυσίφ τοσαῦτα. Τῶ ὑ θεο- κδ
» φίλου δὲ τ δικαιοχέων ἐκκλησίας ὑπίσκοπον δεδηλώκαμεν, τεία τὰ πρὸς αὐτό-
» λυκον τοιχάδη φέρη συγγράμματα. κὴ δήλα τ αἵρεσιν ἑρμογένους τ ὑπι-
γραφὴν ἔχον, ἐν ᾧ ἐκ τ ἀποκαλύψεως ἰωάννᾳ κεχρῆ μυστηρίας. καὶ ἕτερα δὲ
ἄνα καλικηκικὰ αὐτ βιβλία. ὧν γεμὶ αἱρετικῶν οὐδὲν χεῖρον κὴ τοῦτ ζιζανίων
δίκην κυμαινομένων τὸν εἰλικρινῆ τ ἀποστολικῆν διδασκαλίας σπόρον, οἱ πανδα-
χόσε ὧν ἐκκλησιῶν ποιμένες, ὡς ἀπ' ἴνας θήρας ἀγρίους τῶν ἔσωσοῦ πρε-
βαίων ἀποσοβοῦντες αὐτοὺς ἀνδρῶν, τοτὲ μὲν τ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς νουθεσίαις καὶ
παραινέσει· τοτὲ ὑ πρὸς αὐτοὺς γυμνότερον ἀποδυόμενοι, ἀγράφοις τε ἐξ προσ-
ώπων ζητήσεσι κὴ ἀναθεπᾶς. ἤδη ὑ κὴ δι' ἐπιστολῶν ὑπομνηματίων τὰς δόξας αὐ-
τῶν ἀκριβέστατα τοῖς ἔθνεσιν διαδυσωπούντες. ὁ γέ τοι θεόφιλος σὺν τοῖς ἁγίοις κτ' τού-
των τραλλιανὸς φάβιος δῆλός ἐστιν, ἀπὸ λίνος ὃν ἀγωνας αὖθις κτ' μάρκιωνος πεπο-
νημένου λόγου. ὃς κὴ αὐτὸς μεθ' ὧν ἁγίων εἰρήκαμεν εἰσέτι νῦν διασέφσαι. τοῦτον μὲν
οὖν ἕβδομος ἀπὸ ὧν ἀποστόλων τ δικαιοχέων ἐκκλησίας διαδέχη μαξιμῖνος.

Φίλιππός γε μὲν ὃν ἐκ ὧν διονυσίφ φωνῶν τ ἐν κορίνθῳ προθέσεως ὑπισκο- κε
πεῖν ἔγνωκεν, πάνυ γε σπουδαίαν πεποίη κὴ αὐτὸς κτ' μάρκιωνος σύγγραμ-
μα. εἰρῆναί τε ὡσαύτως κὴ μόδεστος, ὃς κὴ διαφερόντως πρὸς τοὺς ἁγίους τ δ' ἀν-
δρὸς φῆς ἔκδηλον τοῖς πᾶσι καθεφώρασε πλανίαν. ἐ ἁγίοι ὑ πλείους, ὧν πρὸς πλεί
στοις ὧν ἀδελφῶν εἰσέτι νῦν οἱ πόνοι διαφυλάττοῦ). Επὶ ὧνδε ἐ μελίτων τ κς
ἐν σάρδεσι πρόθέσεως ὑπίσκοπος, ἀποκινδεύσας τ ἐν ἱεραπόλει, διαφερόντως ἤκμα-
ζον, οἳ καὶ ὦ δηλωθέντι κτ' τοὺς χρόνους ῥωμαίων βασιλεῖ λόγοις ὑπὲρ τ πίστεως
ἰδίως ἑκάτερος ἀπολογίας προσεφώνησαν. τούτων ἧς ἡμέτερον γνῶσιν ἀφίκται
τὰ ὑποτεταγμένα μελίτωνος, τὰ πρὸς δ' πάσχα δύο, ἐ ὃ πρὸς πολυκράτας κὴ προσφη
τῶν. κὴ ὁ πρὸς ἐκκλησίας, κὴ ὁ πρὸς κυριακῆς λόγος. ἔτι ὑ ὁ πρὸς φύσεως ἀνθρώπου,

καὶ ὁ περὶ πλάσεως, καὶ ὁ περὶ τῶν ἀκοῆς πίστεως, ἀμαθηπείων. καὶ περὶς τούτοις ὁ περὶ ψυχῆς ⸂καὶ σώματος τοῦ. ἐν οἷς καὶ ὁ περὶ λουτροῦ, καὶ ὁ περὶ ἀγυμνάσιας, καὶ περὶ πίστεως καὶ ἡμέσεως χρεισοῦ. ⸂καὶ λόγος αὐτοῦ περὶ φιλοφιλίας, καὶ περὶ ψυχῆς καὶ σώματος, καὶ ὁ περὶ φιλοξενίας. καὶ ἡ κλεὶς, καὶ τὰ περὶ τοῦ διαβόλου, καὶ τὸ ἀποκαλύψεως ἰωάννου. καὶ ὁ περὶ ἐνσωμάτου θεοῦ. ὅπερ πᾶσι ⸂τὸ περὶς αὐτωνῖνον βιβλίδιον. ἐν μὲν οὖν ᾧ περὶ τῷ πάσχα, τὸν χρόνον καθ' ὃν ⸂ἐπάθεν, ἀρχόμενος σημαίνει ἐν τούτοις. ὅπερ στρουθίλιου παύλου αὐτοπάθους τῆς ἀσίας, ᾧ σὺν ἡρις χαιρῷ ἐμβριήρησεν, ἐγκρίνει ζήτησις πολλὴ ἐν λαοδικείᾳ περὶ τοῦ πάσχα ἐμπεσόντος χρόνου ἐν χαιρῷ ἐν ἐκείναις τῇ ἡμέραις. καὶ ἐγκράφεται ⸂αὐτοῦ. τούτου ὃ τοῦ λόγου μέμνηται καὶ μησὶ ὁ ἁγιεξανδρεὺς, ἐν ἰδίῳ περὶ τοῦ πάσχα λόγῳ. ὃν ἐξ αἰτίας τοῦ τῶν μαγίστρου ἐγκράφης φησὶν ἑαυτὸν ⸂ἐπάξαι. ἐν δὲ τῷ περὶς τὸ αὐτὸ ἐγκεφάλεα βιβλίῳ ⸂ταῦτά ἐστιν καθ' ἡμᾶς ἐπ' αὐτοῦ γεγονέναι ἱστορεῖ. ὃ γὰρ οὐδέποτε πώποτε γινόμενον, νεῶν διώκεται ὃ ὧν θεοσεβῶν γίνος, καινοῖς ἐξαυτόμενον δόγμασι τοῦ τὸ αὐτὸ. οἱ γὰρ ἀναιδεῖς συκοφάνται καὶ ὧν ἀγοστείων ἐφεσαὶ, τιμὼ ἐκ τῶν διαλαγμῶν ἔχοντες ἀφορμὴν, φανερῶς λῃστεύουσι νύκτωρ καὶ μεθημέραν, διαρπάζοντες τοὺς μηδὲν ἀδικοῦντας. καὶ μεθ' ἕτερα φησί. καὶ εἰ μὴ σοὶ κελεύσαντος τοῦτο περάτω), ἔστω καλῶς γινόμενον. δίκαιος γὰρ βασιλεὺς οὐκ ἂν ἀδίκως βουλεύσαιτο πώποτε. καὶ ἡμεῖς ἡδέως φέρομεν τὸ τοιοῦτον θανάτου τὸ γένος. ταύτῃ δὲ οἱ μόνῳ περισφέρεται δέησιν, ἵνα αὐτὸς περίεργον ὑπηνοῦς τοὺς τὸ ταυτῆς φιλονεικίας ἐργάζας, δικαίως κρίνας εἰ ἄξιοι θανάτου καὶ ἀμωμείας, ἢ σωτηρίας καὶ ἡσυχίας εἰσίν. εἰ δὲ ⸂τοῦδε οὐ μὴ εἴη ἡ βουλὴ αὕτη καὶ τὸ καινὸν τοῦτο δόγμα, ὃ μὴ ὂν κατὰ βαρβάρων πρέπει πολεμίων, πολὺ μᾶλλον δεόμεθα σου μὴ περιιδεῖν ἡμᾶς ἐν τοιαύτῃ δημόδᾳ λεηλασίᾳ. τούτοις αὖθις ὑπιφέρει λέγων. ἢ γὰρ καθ' ἡμᾶς φιλοσοφία περίεργον μὲν ἐν βαρβάροις ἤκμασεν. ἐπῴδησαν ὃ τοῖς σοῖς ἔθνεσι κατὰ τοῦ σοῦ περιόντος μεγάλῳ ἄρχῳ, ἐγκρίνη μάλιστα τῇ σῇ βασιλείᾳ ἄμεσον ἀγαθόν. ἐκ τοῦ γὰρ εἰς μέγα καὶ λαμπρὸν ῥωμαίων ἠυξήθη κράτος, ὃ σὺ διάδοχος δικαίως γέγονας τε καὶ ἔσῃ μετὰ τοῦ παιδὸς, φυλάττων τῆς βασιλείας τὸ σύνεφον καὶ σωφρονίζαμβάνω αὐτοῦς ᾧ φιλοσοφίαν, ᾧ καὶ οἱ περὶ γονοί σου περὶς τὰ δίκαια θρησκείας ἐλήμησε, ⸂τοῦτο μέγιστον τεκμήριον ὃ περὶ ἀγαθοῦ τὸ καθ' ἡμᾶς λόγον σωφρονίσαμα τῇ καλῶς ἀρξαμένῃ βασιλείᾳ, ἐκ τοῦ μηδὲν φαῦλον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἀρχῆς ἀπωλῆσαι. ἀλλὰ τοὐναντίον ἀπωλεῖα λαμπρὰ καὶ ἐνδοξα κατὰ πόλιν δίκας. μόνοι πόλιν δυσπειθεῖς ⸂τοῦ ἰουδαίων βασκάνων δυσθεόπτων τε καθ' ἡμᾶς ἐν διαβολῇ καθαρῆσαι λόγον ἠθέλησε νέρων καὶ δομετιανός, ἀφ' ὧν ⸂ὁ τῆς συκοφαντίας ἀγὼν σύνηθεία περὶ τοὺς τοιούτους ῥυῶσαι συμβέβηκε ψεῦδος. ἀγνὰ τε ἐκείνων ἀγνοιαν οἱ οἱ δ' σεβεῖς παλαιρες ἐπανορθώσαμεν, πολλάκις πολλοῖς ὅπου πλήξαντες ἐγκράφως ὅσοι περὶ τούτων νεωτερίσαι ἐθέλησε. ἐν οἷς ὁ μὲν πάππος σου ἀδριανὸς, πολλοῖς μὲν καὶ ἄλλοις, καὶ φουνδανῷ ὃ ᾧ ἀνθυπάτῳ λίγυμῷ τε ἀσίας γράφων φαίνε). ὁ δὲ πατήρ σου ⸂σοῦ τὰ σύμπαντα διοικοῦντος αὐτοῦ, ⸂τῆς πόλεσι περὶ τοῦ μηδὲ νεωτερίζειν περὶ ἡμῶν ἔγραψεν. ἐν οἷς καὶ περὶς λακεδαιμονίους, καὶ περὶς θεσσαλονικεῖς καὶ ἀθηναίους ⸂τὰ πόλας ἔτι ας. σὲ δὲ καὶ μᾶλλον περὶ τούτων τε αὐτὸ ἐκείνοις ἔχοντα γνώμην, ⸂τὸ πολύ γε φιλανθρωπότερον ⸂τὸ

φιλοσοφω-

» φιλοσοφωτέρων, πεπείσμεθα πολλὰ προφάσεων ὅσα σου δεόμεθα. ἀλλ' ἀρκοῦμαι μὲν ἐν ᾧ δηλωθέντι τέλει λόγῳ. ἐν ᾧ τε γραφείσης αὖτις ἐκλογῆς ὁ αὐτὸς κύριος ὁ » προσήκων ἀρχόμενος ὢν ὁμολογουμένων τὰ παλαιᾶς διαθήκης γραφῶν ποιήσασθαι καταλογον. ὃν καὶ δύσκοπον ἐνταῦθα καλέσαι ἠξιούμεθα, ἔχοντα ὅπως λέξεως » οὕτως. μηδίτων ὀνησίμῳ τῷ ἀδελφῷ χαίρειν. ὅπως πολλάκις ἠξίωσας σπουδῇ τὰ » πρὸς λόγον χορώμενος ἡμέας σοι ἐκλογὰς ἐκ τοῦ νόμου καὶ ὧν προφητῶν » περὶ τοῦ σωτῆρος καὶ πάσης τῆς πίστεως ἡμῶν. ἔτι τε καὶ μαθεῖν τὴν τῶν παλαιῶν βι- » βλίων ἐξουσίαν ἀκριβῶσαι, πόσα τε ἀριθμὸν καὶ ὁποῖα τὴν τάξιν εἶεν, ἐσπούδασα τοι- » οῦτον προσῆξαι, ὅπως ἀμύθητός σου τὸ σπουδαῖον περὶ τὴν πίστιν, καὶ φιλομαθὲς περὶ » τὸν λόγον. ὅτι τε μάλιστα πολλῶν πόθῳ ὡς πρὸς θεὸν ταῦτα προκρίνῃς, περὶ τὰ αἰ- » ωνίου σωτηρίας ἀγωνιζόμενος. διὰ ζῆν οὖν εἰς τὴν διαλεκτὸν, καὶ ἕως τοῦ τόπου ἡμύ- » θου σὺν θα συνῆφθη καὶ ἐπροφάσθη, τὸ ἀκριβῶς μαθὼν ταύτης παλαιᾶς διαθήκης » βιβλία, ἐπισταλάξας ἔπεμψά σοι. ὧν ὄντα τὰ ὀνόματα, μωσέως πέντε, ἡγέσις, ἔξο- » δος, λευϊτικὸν, ἀριθμοὶ, δευτερονόμιον, ἰησοῦς ναυῆ, κριταὶ, ῥοὺθ, βασιλέων τέσσα- » ρα, παραλειπομένων δύο, ψαλμῶν δαβὶδ, σολομῶνος παροιμίαι, ἡ σοφία, ἐκκλη- » σιαστὴς, ᾆσμα ἀσμάτων, ἰὼβ, προφητῶν, ἡσαΐου, ἱερεμίου, ὧν δώδεκα ἐν μονοβίβλῳ. » δανιὴλ, ἰεζεκιὴλ, ἔσδρας. ἐξ ὧν δὴ τὰς ἐκλογὰς ἐποιησάμην εἰς ἓξ βιβλία διῃρῶν. καὶ τὰ μὲν τοῦ μωϋσέως τοσαῦτα. τὰ δ' ἀπολιναρίου πολλῶν παραπολλοῖς σωζομέ- νων, τὰ εἰς ἡμᾶς ἦλθόντα ὅστι τάδε. λόγος ὁ πρὸς τὰ προφητικοῦ βασιλέα, καὶ πρὸς ἡμέρας συντέλειαν πέντε. καὶ περὶ ἀγνοίας προτρεπτικὸς δύο. καὶ πρὸς ἰουδαίους περὶ τοῦ καὶ δύο. καὶ ἃ μετὰ ταῦτα συνέγραψε κατὰ τὴν φρυγῶν αἱρέ- σεως μετ' οὐ πολὺ καινοτομηθείσης χρόνου. ὅτε γε μὴν ὡσπερ ἐκφύλλου ἀρχο- μένης ἐπὶ τοῦ montani ἅμα τῇ αὐτοῦ ψευδοπροφήτιδι ἀρχὰς τὰ πρεσβυτέρων ποιουμένων, τοσαῦτα καὶ περὶ τούτου λεκτέον. καὶ μουσανοῦ ὄντος, ὃν ἐν τοῖς φασὶν καλε- λέξαμεν, φέρεται δύο ὑπὸ προφητικῶν λόγοι πρὸς τινας αὐτοῦ γραφὰς ἀδελφοὺς ἀποκλίναντας, ὅπερ τῶν λεγομένων ἑτεροδοξιῶν αἱρέσεων, ἔστι δὲ φύλλον ἀρχομέ- νου, ξένιον τε καὶ φθεγμάμενον ψευδοδοξίαν εἰσάγουσι ἐν ᾧ βίῳ. ἧς πρεσβυτέρων ἀρχηγὸν καλασῆναι ταλιανὸν λόγος ἔχει. Οὗ μικρῷ πρόσθεν ταῖς περὶ τοῦ κβ
θαυμασίου ἰουστίνου μνημονεύσαμεν λέξεις, μαθητοῦ αὐτὸν ἱστοροῦντες τοῦ μάρτυ- ρος. δηλοῖ δὲ τοῦτο εἰρηναῖος ἐν τῷ πρώτῳ ὧν πρὸς ταῖς αἱρέσεις, ὁμοῦ ταῖς περὶ » αὐτὸν καὶ τὰ κατ' αὐτὸν αἱρέσεως ὕστερα γράφων. ἀπὸ δὲ κορνίλιου δὲ μάρκιωνος οἱ καλού- » μενοι ἐγκρατεῖς ἀναμίαν συνήρυξαν, ἀθεωτάτης τοῦ πρώτου πλάσιν θεοῦ. καὶ » τρέμα καταπροφωτάτης τὸ ἄρρεν καὶ θηλυκὸς γένεσιν ἀνθρώπων πεποιηκότος. καὶ τῶν » λεγομένων παρ' αὐτοῖς εὐαγγελίων ἀποκλίνοντες, ἀπορεισοῦσι τὸν πολλὰ πεποιηκότα » θεὸν. διαλέγουσι τε τοῦ σωτῆρος ἡμῶν. καὶ τοῦτο νῦν ἐξαρ- » ρέθη παρ' αὐτοῖς, ταπεινοῦ τινος προφήτου ταύτην εἰσενεγκόντος τὴν βλασφημίαν, ὃς » ἰουστίνα ἀκροαθεὶς γενόμενος, ἐφόσον μὲν κατ' ἐκεῖνον, οὐδὲν ἐξενέγκαι τοιοῦτον. μετὰ » δὲ τὸν ἐκείνου μαρτυρίαν ἀποστὰς τῆς ἐκκλησίας, οἰήματι διδασκάλου ἐπαρθεὶς καὶ » τυφωθεὶς ὡς διαφέρων ὧν λοιπῶν, ἴδιον χαρακτῆρα διδασκαλείου συνεστήσατο, » ἀγῶνας τινὰς ἀσεβοῦσι ὁμοίους τοῖς ἀπὸ οὐαλεντίνου μυθολογήσας. γάμου τε, φθο- » ορὰν καὶ πορνείαν οὐδαμῶς μαρκίωνι καὶ κορνίλῳ διαφερούσας. τῇ γε μὴν ἀδάμ

σωτηρίας πρὸς ἑαυτοῦ τὴν αἰτιολογίαν ποιησάμενος. ταῦτα μὲν ὁ εἰρωναῖος ὕστερον. μικρὸν δὲ ὕστερον σεσυῆρος ὡς ὄνομα κεφαλαίῳ τινὶ τῶν δεδηλωμένων αἱρέσεων, αἴτιος τοῖς ἐξ αὐλῆς ὡρμημένοις, ἧς ἀπ' αὐτῆς πρῆγμα σεσυηρείας γέγονε. χρῶνται μὲν οὖν οὐ τοῖς νόμοις καὶ προφήταις, καὶ διαγλύφοις, ἰδίως ἑρμηνεύοντες ὧν ἱερῶν τὰ νοήματα γραφῶν. βλασφημοῦντες δ' παῦλον τὸν ἀπόστολον, ἀθετοῦσιν αὐτοῦ τὰς ἐπιστολάς, μὴ δὲ τὰς τῶν ἐξῆς ὧν ἀποστόλων καταδεχόμενοι. ὁ μὴν τοι γε πρεσβύτερος αὐλῶν ἀρχηγὸς ὁ ταλιανός, σεσυάφαι τινα καὶ συναγωγὴν σὺν οἷσπερ ὅπως ὧν διατελίων σεσῴηται, ὃ δὴ τεσσάρων τοῦτο προσῆνομασεν, ὃ καὶ παρά τισιν εἰσέτι νῦν φέρεται. τοῦ δ' ἀποστόλου φασὶ τολμῆσαί τινες αὐτὸν μεταφράσαι φωνὰς, ὡς ἐπιδιορθούμενον αὐλῶν τὴν τῆς φράσεως σεσύλαξιν. καταλέλοιπε δὲ σὺν πολλῇ πλήθος συγγραμμάτων, ὧν μάλιστα προῄδει πολλοῖς μνημονεύεται διαβόητος αὐτοῦ λόγος ὁ πρὸς ῥήνους. ἐν ᾧ καὶ ὧν ἀνέκαθεν χρόνων μνημονεύσας, ὧν πρὸς ῥήνοις διδοκίμων ἀποστόλων προγενέστερον μαρτυρίαν καὶ τοῖς ἑβραίων πρόφασιν ἀπέφηνεν, ὡς δὴ καὶ δοκεῖ ὧν συγγραμμάτων ἀποστόλων αὐτοῦ κάλλιστος εἶναι καὶ ὠφελιμώτατος ὑπάρχειν. καὶ τὰ μὲν κατ' αὐτὸν τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα ἴσθι.

κη Ἐπὶ δὲ τὴν αὐλῆς βασιλείας πληθυσμῶν ὧν αἱρέσεων, ὅπου τὸ μέσος ὧν πολεμῶν, βαρδησανίτης ἐκκλησιαστὴς ἦν ἀνὴρ, σύριος τὴν φωνὴν διαλεκτικώτατος, πρὸς τοὺς κατ' μεσοποταμίαν καὶ τινας ἑτέρους διαφόρων πρὸς ἃ ἔσχατο μύθους δογματίσας, διδασκάλοις συγκαταμιγείς, τῇ οἰκείᾳ προσδεδώκει γλώττῃ τε καὶ γραφῇ μυρίους καὶ πλείστων αὐτοῦ συγγραμμάτων, οὓς οἱ γνώριμοι, πλῆθος δὲ ἦσαν ἀκριβῶς ὡς λόγῳ παρισταμένῳ, ὅπου τὰ βιβλία ἀπὸ τοῦ σύρου μεταβεβλήκασι φωνῆς. ἐν οἷς ὅτι δὲ ὁ πρὸς δυλωνῖνον ἱκανώτατος αὐτοῦ πρὸς εἰμαρμένης διάλογος. ὃν δὲ καὶ φασιν αὐτὸν πρὸ φάσιν τοῦ τῆς διωγμοῦ συγγράψαι. ἴσως δὴ ἔστι πρεσβύτερον τοῦ κατ' οὐδενὸς ἕνεκεν. καταγνοὺς τοῦ πλήθους τὸν κατ' ἄνδρα μύθοποιίας ἀπελέγξας, ἐδόκει μήπως αὐτὸς ἑαυτῷ, ὅπου τὸ ὀρθοτέρων γνώμῃ μεταλαβεῖν. ἀμήν καὶ πανταχοῦ γε ἀπέρρυπτον τὴν τῆς παλαιᾶς αἱρέσεως ῥύπον. ἐν τούτῳ γεμιῶ καὶ ὁ τῶν ῥωμαίων ἐκκλησίας ἐπίσκοπος ζεφυρῖνος, τελευτᾷ τοῦ βίου ἐξενήσατο.

Τάδε καὶ ἡ πέμπτη περιέχει βίβλος.

α Ὅτι καὶ ὅπως κατ' οὐῆρον ὅπου τὸ γαλλίας τὸν ἐπὶ δυσεβείας διεξῆλθον ἀγῶνα.
β Ὡς οἱ θεοφιλεῖς μάρτυρες τοῖς ἐν ᾧ διωγμῷ διαπρέποντας ἐπερεφέστατον δεξιώμενοι.
γ Ὁποία τῷ μάρτυρι ἀπήντησεν ὀνείρου γέγονεν ἐκ θεοῦ ὅπι φανέντα.
δ Ὅπως οἱ μάρτυρες τῆς εἰρωναίου διὰ ὅπισκοπῆς προεδίδοντο.
ε Ὡς μάρκῳ αὐρηλίῳ καίσαρι τῷ ὧν ἡμετέρων δυνάμεις ὁ θεὸς ἐπακούσας ὕδατι.
ς Τῶν ὅπι ῥώμης ὅπισκοπούντων καταλόγος.
ζ Ὡς μέχρι ὧν ὅτε καιρῶν ἀφ' ὧν πιστῶν δυνάμεις ἐνεργοῦντο παράδοξοι.
η Ὅπως ὁ εἰρωναῖος ὧν θείων μνημονεύει γραφῶν.
θ Οἱ κατ' κόμμοδον ὅπισκοπήσαντες.
ι Περὶ πανταίνου τοῦ φιλοσόφου.

Περὶ

Περὶ κλήμεντος τοῦ ἀλεξανδρέως. ιά
Περὶ ὧν ἐν ἱεροσολύμοις ἐπισκόπων. ιβ'
Περὶ ῥόδωνος καὶ ἧς ἐμνημόνευσεν κατὰ μαρκίωνα διαφωνίας. ιγ'
Περὶ ὧν κατὰ φρύγας ψευδοπροφητῶν. ιδ'
Περὶ τοῦ κατὰ βλάστον ἐπὶ ῥώμην γενομένου ἀποπωτάτου σχίσματος. ιέ
Περὶ μοντανοῦ καὶ ὧν (ὑπὸ αὐτῷ ψευδοπροφητῶν ὅσα μνημονεύεται). ιϛ'
Περὶ μιλτιάδου καὶ ὧν συνέταξε λόγων. ιζ'
Ὅσα καὶ ἀπολλώνιος τοὺς κατὰ φρύγας ἀπήλεγξε, καὶ τίνων ἐμνημόνευσεν. ιή
Σεραπίωνος περὶ τῆς τῶν φρυγῶν αἱρέσεως. ιθ'
Ὅσα εἰρηναῖος τοῖς ἐπὶ τῆς ῥώμης σχισματικοῖς ἐγράφως διείλεκται. κ'
Ὅπως ἐπὶ ῥώμης ὁ θαυμάσιος διὰ χριστὸν ἐμαρτύρησεν ἀπολλώνιος. κά
Τίνες κατὰ τούσδε τοὺς χρόνους ἐπίσκοποι ὧν ἐπαρχιῶν ἐγνωρίζοντο. κβ'
Περὶ τοῦ τότε κινηθέντος ἀμφὶ τοῦ πάσχα ζητήματος. κγ'
Περὶ τῆς κατὰ τὴν ἀσίαν διαφωνίας. κδ'
Ὅπως τοῖς πᾶσι μία ψῆφος περὶ τοῦ πάσχα συνεφωνήθη. κέ
Ὅσα τῆς εἰρηναίου φιλοκαλίας εἰς ἡμᾶς ὑπομνήματα κατῆλθεν. κϛ'
Ὅσα καὶ ὧν λοιπῶν ὧν τηνικάδε συνηκμακότων. κζ'
Περὶ ὧν τὰ ἀρτέμωνος αἱρέσιν ἐξαρχῆς προβεβλημένων. οἷοι τε τὸν τρόπον γεγόνασι, καὶ ὅπως τὰς ἁγίας γραφὰς διαφθεῖραι τετολμήκασιν. κή

ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ, ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ, ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

βιβλίον ἕτ.

Ὁ μὲν οὖν τῆς ῥωμαίων ἐκκλησίας ἐπίσκοπος σωτὴρ ἐπὶ ὄγδοον ἔτος ἡγησάμενος, τελευτᾷ τὸν βίον. τοῦτον δωδέκατος ἀπὸ τῶν ἀποστόλων ἡγεύθερος διαδέχεται. ἔτος δ' ἦν ἑπτακαιδέκατον αὐτοκράτορος ἀντωνίνου οὐήρου, ἐν ᾧ κατά τινα μέρη τῆς γῆς σφοδρότερον ἀναῤῥιπισθέντος τοῦ καθ' ἡμῶν διωγμοῦ ὀξ ἐπιθέσεως ὧν κατὰ τὰς πόλεις δήμων, μυριάδας μαρτύρων ἀνὰ τὴν οἰκουμένην διαπρέψαι στοχασμῷ λαβεῖν ἔνεστιν ἀπὸ ὧν καθ' ἓν ἔθνος συμβεβηκότων. ἃ καὶ γραφῇ παραδοθῆναι τοῖς μετέπειτα, ἀγήστου μνήμης ὡς ἀληθῶς ἐπάξια ὄντα, συμβέβηκε. τῆς μὲν οὖν περὶ τούτων ἐντελεστάτης ὑφηγήσεως ὃ πᾶν σύγγραμμα, τῇ ὧν μαρτύ-

ρων ἡμῖν καταλέτακται σύναγωγή. οὐχ' ἱστορικὸν αὐτὸ μόνον, ἀλλὰ καὶ διδασκαλικὴν περιέχον διήγησιν. ὁπόσα γέλοι τὰ προύσπις ἔχοιτο περιμαίφας, ταῦτ' ὀπίσω τοῦ προόντος ἀνδρὸς ἐξαμύνος πεφανέρωται. ἀλλ' οὐ μὴν οὐδ' ἱστορικὰς ποιούμενοι διηγήσεις, πόθεν δὴ προέδωκεν τῇ γραφῇ πολέμων νίκας καὶ τρόπαια κατ' ἐχθρῶν, τραπηγῶν τε ἀριστείας, καὶ ὁπλίτων ἀνδραγαθίας, ἅμιλλά τε μυρίοις φόνοις, παίδων καὶ πατρίδος καὶ τῶν ἀλλήλων ἕνεκεν περιουσίας, μιᾶι πνοῇ τεθνηώτων. ὁ δέ γε τῶν χριστιανῶν πολιτεύματος διηγηματικὸς ἡμῖν λόγος, τοὺς ἀπ' αὐτῆς τῆς ψυχικῆς εἰρήνης εἰρηνικωτάτους πολέμους, τε τοὺς ἐν τούτοις ἀπ' ἀληθείας μᾶλλον, ἢ πατρίδος, καὶ μᾶλλον ἀπ' ἀσεβείας, ἢ ὧν φιλτάτων ἀνδρικὰ μιάσματα, ἀγωνίας ἀναγράψῃ σήλαις, τῶν ἀσεβείας ἀθλητῶν τὰς ἀνατάσεις, καὶ τὰς πολυπλήκτους ἀνδρίας, τρόπαιά τε τὰ κατ' δαιμόνων, καὶ νίκας τὰς κατ' ὧν ἀοράτων ἀνθιπάλων, τε τοὺς ὑπὲ πᾶσι τούτοις τεφάνους, εἰς ἀθάνατον μνήμην ἀναπρύτανων.

αζ Γενεία μὲν οὖν ἡ χώρα ἐστὶν καθ' ἣν ὁ τῶν δηλουμένων συγγραφεὺς τάδιον. ἧς μητρόπολις ὑπάρχουσα καὶ τῶν τότε πόλεων ἀνθρωπίνης φαφέρουσα βεβόνη), λουγδουνος καὶ βίεννα, δι' ὧν ἀμφοτέρων τὴν πᾶσαν χώραν πολλῷ τῷ ῥεύματι περιρρέων ὁ ἐρυθανὸς ποταμὸς διέξεισι. τὴν οὖν περὶ ὧν μυρίων γραφὴν αἰτησάμενοι φανέσθαι ἐκκλησίαι, τῆς χριστοῦ τὸ ἀσίδην καὶ φρυγίαν διαπεμπομένης τὰ περὶ αὐτῶν παραδόξα, τοῦτον ἀνισουμένης τὸν τόπον. προσηκόντως ἂν τὰς αὐτῶν φωνάς.

» οἱ ἐν βιέννῃ τε λουγδούνῳ τῆς γαλλίας πρωτοκωμῆται δοῦλοι χριστοῦ, τοῖς κατὰ τὴν ἀσίαν καὶ
» φρυγίαν τὴν αὐτὴν τῆς ἀπολυτρώσεως ἡμῖν πίστιν καὶ ἐλπίδα ἔχουσιν ἀδελφοῖς, εἰρήνη καὶ χάρις καὶ δόξα ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ χριστοῦ ἰησοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν. εἶτα τούτοις ἑξῆς ἕτερα προοιμιαζόμενοι, τὸ δὲ λόγου καταρχὴν ποιούμενοι ἐν τούτοις. ὁ
» μὲν οὖν μέγεθος τῆς ἐνταῦθα θλίψεως καὶ τὸ τοσαύτην ὀργὴν ἐθνῶν ἐς τοὺς ἁγίους
» ὀργὴν, καὶ ὅσα ὑπέμειναν οἱ μακάριοι μάρτυρες, ἐπ' ἀκριβὲς οὐδ' ἡμεῖς εἰπεῖν ἱκανοί, οὔτε μὴν γραφῇ παραδοθῆναι δυνατόν. πανδὴ γὰρ ἀνέσκηψεν ὁ ἀντικείμενος, προοιμιαζόμενος ἤδη τὴν αὐτοῦ πάρουσίαν μηνύειν ἔσεσθαι προσῆκεν αὐτῷ. καὶ
» πάντων διῆλθεν, ἐθίζων τοὺς ἑαυτοῦ καὶ γυμνάζων κατὰ τῶν δούλων τοῦ θεοῦ.
» ὥστε μὴ μόνον οἰκιῶν καὶ βαλανείων καὶ ἀγορᾶς εἴργεσθαι, ἀλλὰ τε καθόλου φαίνεσθαι ἡμῶν τινὰ, αὐτοῖς ἀπειρῆσθαι ἐν ὁποίῳ δήποτε τρόπῳ. ἀντεστρατήγει δὲ ἡ χάρις
» τοῦ θεοῦ. καὶ τοὺς μὲν ἀσθενεῖς ἐρρύετο. ἀντιπρέπαστε δὲ στύλους ἑδράσους, δυνατοὺς
» νους διὰ τῆς ὑπομονῆς, πᾶσαν τὴν ὁρμὴν τοῦ πονηροῦ ἐς ἑαυτοὺς σχίσαι, οἱ τε ὁμόσε
» ἐχώρουν, πάντη εἶδος ὀνειδισμοῦ καὶ κολάσεως ἀνεχόμενοι, οἱ καὶ τὰ πολλὰ ὀλίγα ἡγούμενοι, ἔσπευδον πρὸς χριστὸν, ὑπιδεικνύμενοι ὅτι οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν
» καιροῦ, πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς. καὶ πρῶτον μὲν τὰ ἀπὸ
» τοῦ ὄχλου πάντα μετὰ θρηνῶν ὑπιφερόμενα γενναίως ὑπέμενον, ὑπιβοήσεις, καὶ
» πληγὰς, καὶ συρμοὺς, τε διαρπαγὰς, καὶ λίθων βολὰς, καὶ συγκλείσεις, καὶ πάντα ὅσα ἠγεμονικῷ πλήθει ὡς πρὸς ἐχθροὺς καὶ πολεμίους φιλοτίμους. τε δὴ ἀναχθέντες
» εἰς τὴν ἀγορὰν ὑπὸ τοῦ χιλιάρχου καὶ τῶν πρεσβευτικῶν τῆς πόλεως ἐξουσιῶν,
» ὑπὸ παντὸς τοῦ πλήθους ἀνακριθέντες καὶ ὁμολογήσαντες, στρεγκλείσθησαν εἰς τὴν εἰρκτὴν ἕως τοῦ ἡγεμόνος πάρουσίας. μελέπειτα ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνα ἀχθέντων αὐτῶν, καὶ κείνου πάσῃ τῇ πρὸς ἡμᾶς ὠμότητι χρωμένου, ευέλιος ἐπάγαθος εἷς ὢν ἀδελ-

» ὧν ἀδελφῶν, πλήρωμα ἀγάπης τῆς πρὸς τὸν θεὸν καὶ τὸν πλησίον κεχωρηκὼς,
» οὗ δὲ ἐπιτοσοῦτον ἠκρίβωτο ἡ πολιτεία· ὡς καίπερ ὄντα νέον συνεξιτοῦσθαι τῇ τοῦ
» πρεσβυτέρου ζαχαρίου μαρτυρίᾳ. πεπόρευτο γοῦν ἐν πάσαις τοῦ ἐντολαῖς καὶ δι-
» καιώμασι τοῦ κυρίου ἀμέμπτως, καὶ πάσῃ τῇ πρὸς τὸν πλησίον λειτουργίᾳ ἄοκνος,
» ζῆλον θεοῦ πολὺν ἔχων δὲ ζέων τῷ πνεύματι, τοιοῦτος δή τις ὤν, τὴν οὕτω καθ'
» ἡμᾶς ἀγόγως γινομένην κρίσιν οὐκ ἐβάστασεν, ἀλλ' ὑπερηγανάκτησε, καὶ ἠξίου δὲ
» αὐτὸς ἀκουσθῆναι ἀπολογούμενος ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν, ὅτι μηδὲν ἄθεον μὴ δ' ἀ-
» σεβές ἐστιν ἐν ἡμῖν. ὧν δὲ περὶ τὸ βῆμα καταβοησάντων αὐτοῦ, καὶ γὰρ ἦν ἐπίση-
» μος, δὲ τοῦ ἡγεμόνος μὴ ἀναχωρήσαντος τῆς οὕτως ὑπ' αὐτοῦ δικαίας προτεθείσης ἀ-
» ξιώσεως, ἀλλὰ μόνον τοῦτο πυθομένου εἰ καὶ αὐτὸς εἴη χριστιανός, τοῦ δὲ, λαμπρο-
» τάτῃ φωνῇ ὁμολογήσαντος, ἀνεγνήφθη καὶ αὐτὸς εἰς τὸν κλῆρον τῶν μαρτύρων, παρά-
» κλητος χριστιανῶν χρηματίσας. ἔχων δὲ τὸν παράκλητον ἐν ἑαυτῷ τὸ πνεῦμα
» πλεῖον τοῦ ζαχαρίου, ὃ διὰ τοῦ πληρώματος τῆς ἀγάπης ἐνεδείξατο, εὐδοκή-
» σας ὑπὲρ τῆς ὧν ἀδελφῶν ἀπολογίας καὶ τὸν ἑαυτοῦ θεῖναι ψυχήν. ἦν γὰρ καὶ ἔστι
» γνήσιος χριστοῦ μαθητὴς ἀκολουθῶν τῷ ἀρνίῳ ὅπου ἂν ὑπάγῃ. ἐντεῦθεν δὴ διε-
» κρίνοντο οἱ λοιποὶ καὶ φανεροὶ καὶ ἕτοιμοι ἐγίνοντο πρωτομάρτυρες, οἳ δὲ μετὰ πάσης
» προθυμίας ἀνεπλήρουν τὴν ὁμολογίαν τῆς μαρτυρίας. ἐφαίνοντο δὲ καὶ ἀνέτοιμοι
» καὶ ἀγύμναστοι, καὶ ἔτι ἀσθενεῖς, ἀγῶνος μεγάλου τόνον ἐνεγκεῖν μὴ δυνάμενοι, ὧν δὲ
» ἐξέπετον ὡς δέκα τὸν ἀριθμὸν, οἳ καὶ μεγάλην λύπην καὶ πένθος ἀμέτρητον ἐνε-
» ποίησε ἡμῖν, καὶ τὴν προθυμίαν ὧν λοιπῶν τῶν μὴ συνειλημμένων ἐνέκοψαν, οἳ
» καίπερ πάντα τὰ δεινὰ πάσχοντες, ὅμως συμπαρῆσαν τοῖς μάρτυσι καὶ οὐκ ἀπελεί-
» ποντο αὐτῶν. τότε δὴ οἱ πάντες μεγάλως ἐπτοήθημεν διὰ τὸ ἄδηλον τῆς ὁμολογίας,
» οὐ τὰς ἐπιφερομένας κολάσεις φοβούμενοι, ἀλλὰ τὸ τέλος ἀφορῶντες, καὶ τὸ ἀπο-
» πεσεῖν τινὰ δεδιότες. συνελαμβάνοντο μέντοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν οἱ ἄξιοι, τὸν
» ἐκείνων ἀναπληροῦντες ἀριθμόν. ὥστε συλλεγῆναι ἐκ ὧν δύο ἐκκλησιῶν πάν-
» τας τοὺς σπουδαίους, δὲ δι' ὧν μάλιστα συνειστήκει τὰ ἐνθάδε. συνελαμβάνοντο δὲ
» καὶ ἐθνικοί τινες οἰκέται ὧν ἡμετέρων. ἐπεὶ δημοσίᾳ ἐκεγεύσεν ὁ ἡγεμὼν ἀναζη-
» τεῖσθαι πάντας ἡμᾶς, οἳ δὲ κατ' ἐνέδραν τοῦ σατανᾷ, φοβηθέντες τὰς βασάνους ἃς
» τοὺς ἁγίους ἔβλεπον πάσχοντας, ὧν στρατιωτῶν ἐπὶ τοῦτο παρορμώντων αὐτοὺς, κα-
» τεψεύσαντο ἡμῶν θυέστια δεῖπνα, καὶ οἰδιποδείους μίξεις, καὶ ὅσα μή τε λαλεῖν, μή
» τε νοεῖν θέμις ἡμῖν. ἀλλὰ μὴ δὲ πιστεύειν εἴ τι τοιοῦτο πώποτε παρὰ ἀνθρώποις ἐ-
» γένετο. τούτων δὲ φημισθέντων, πάντες ἀπεθηριώθησε εἰς ἡμᾶς. ὥστε καὶ εἴ τινες τὸ
» πρότερον δι' οἰκειότητα ἐμετρίαζον, τότε μεγάλως ἐχαλέπαινον καὶ διεπρίοντο
» καθ' ἡμῶν. ἐπληροῦτο δὲ τὸ ὑπὸ τοῦ κυρίου ἡμῶν εἰρημένον. ὅτι ἐγεύσεται καιρὸς
» ἐν ᾧ πᾶς ὁ ἀποκτείνας ὑμᾶς, δόξει λατρείαν προσφέρειν τῷ θεῷ. ἐνταῦθα λοιπὸν
» ὑπεράνω πάσης ἐξηγήσεως ὑπέμενον κολάσεις οἱ ἅγιοι μάρτυρες, φιλοτιμουμένου τοῦ
» σατανᾶ καὶ δι' ἐκείνων ῥηθῆναί τι ὧν βλασφήμων. ὑπερβεβλημένως δὲ ἐνέσκη-
» ψεν ἡ ὀργὴ πᾶσα καὶ ὄχλου δὲ ἡγεμόνος καὶ στρατιωτῶν, εἰς σάγκτον διάκονον ἀπὸ
» βιέννης. καὶ εἰς μάτουρον νεοφώτιστον μὲν, ἀλλὰ γενναῖον ἀγωνιστήν. καὶ εἰς ἄτταλον
» περγαμηνὸν τῷ γένει, στύλον καὶ ἑδραίωμα ὧν ἐνταῦθα ἀεὶ γεγονότα. καὶ εἰς βλανδί-
» ναν δι' ἧς ἐπέδειξεν ὁ χριστὸς, ὅτι τὰ παρὰ ἀνθρώποις εὐτελῆ καὶ ἀειδῆ καὶ εὐκατα-

φρόνητα φαινόμενα, μεγάλης καταξιοῦται παρὰ θεῷ δόξης, διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν
ἀγάπην τὴν ἐν δυνάμει δεικνυμένην, καὶ μὴ ἐν εἴδει καυχωμένην. ἡμῶν γὰρ πάν-
των δεδιότων, καὶ τῆς σαρκίνης δεσποίνης αὐτῆς ἥτις ἦν καὶ αὕτη τῶν μαρτύρων μία ἀ-
γωνίστρια, ἀγωνιώσης μὴ οὐδὲ τὴν ὁμολογίαν δυνήσεται παρρησιάσασθαι διὰ τὸ ἀσθε-
νὲς τοῦ σώματος, ἡ βλαυδίνα τοσαύτης ἐπληρώθη δυνάμεως, ὥστε ἐκλυθῆναι καὶ
παρεθῆναι τοὺς κατὰ διαδοχὰς παντὶ τρόπῳ βασανίζοντας αὐτὴν ἀπὸ ἑωθινῆς ἕως
ἑσπέρας. καὶ αὐτοὺς ὁμολογοῦντας ὅτι νενίκηνται μηδὲν ἔχοντες μηκέτι ὃ ποιήσου-
σιν αὐτῇ, καὶ θαυμάζειν ἐπὶ τῷ παραμένειν ἔμπνουν αὐτὴν, παντὸς τοῦ σώματος
περιερρωγότος καὶ ἠνεῳγμένου, καὶ μαρτυρεῖν ὅτι ἐν εἶδος στρεβλώσεως ἱκανὸν ἦν
πρὸς τὸ ἐξαγαγεῖν τὴν ψυχὴν, οὐχ ὅτι γε τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα. ἀλλ' ἡ μακαρία ὡς
γενναῖος ἀθλητὴς ἀνενέαζεν ἐν τῇ ὁμολογίᾳ. καὶ ἦν αὐτῆς ἀνάληψις καὶ ἀνάπαυσις καὶ
ἀναγκαῖα τῶν συμβαινόντων, τὸ λέγειν ὅτι χριστιανή εἰμι, καὶ παρ' ἡμῖν οὐδὲν φαῦ-
λον γίνεται. ὁ δὲ σάγκτος καὶ αὐτὸς ὑπερβεβλημένως καὶ ὑπὲρ πάντα ἄνθρωπον πά-
σας τὰς ἐξ ἀνθρώπων αἰκίας γενναίως ὑπομένων, τῶν ἀνόμων ἐπιζόντων διὰ
τὴν ὑπομονὴν καὶ τὸ μέγεθος τῶν βασάνων ἀκούσεσθαί τι παρ' αὐτοῦ τῶν μὴ δεόν-
των, τοσαύτῃ ὑποστάσει αὐτὶ παρετάξατο αὐτοῖς, ὥστε μήτε τὸ ἴδιον κατειπεῖν ὄνο-
μα μήτε ἔθνους μήτε πόλεως ὅθεν ἦν, μήτε εἰ δοῦλος ἢ ἐλεύθερος εἴη, ἀλλὰ πρὸς
πάντα τὰ ἐπερωτώμενα ἀπεκρίνατο τῇ ῥωμαϊκῇ φωνῇ, χριστιανός εἰμι. οὗτο καὶ αὐτὶ
ὀνόματος, καὶ αὐτὶ πόλεως, καὶ αὐτὶ γένους, καὶ αὐτὶ παντὸς, ἐπαλλήλως ὡμολόγει. ἀλλὴν
δὲ φωνὴν οὐκ ἤκουσε αὐτοῦ τὰ ἔθνη. ὅθεν δὴ καὶ φιλονεικία μεγάλη τοῦ τε ἡγεμόνος
καὶ τῶν βασανιστῶν ἐγένετο πρὸς αὐτόν. ὥστε ὁπότε μηδὲν εἶχον ὃ ποιήσουσιν αὐτῷ,
τὸ τελευταῖον χαλκᾶς λεπίδας διαπύρους προσεκόλλων τοῖς τρυφερωτάτοις μέ-
λεσι τοῦ σώματος αὐτοῦ. καὶ ταῦτα μὲν ἐκαίετο. αὐτὸς δὲ παρέμενεν ἀνεπίκαμπτος καὶ
ἀνένδοτος στερρὸς πρὸς τὴν ὁμολογίαν, ὑπὸ τῆς ἐπουρανίου πηγῆς τοῦ ὕδατος τῆς
ζωῆς τοῦ ἐξιόντος ἐκ τῆς νηδύος τοῦ χριστοῦ, δροσιζόμενος καὶ ἐνδυναμούμενος. τὸ
δὲ σωμάτιον μάρτυς ἦν τῶν συμβεβηκότων, ὅλον τραῦμα καὶ μώλωψ, καὶ συνεσπα-
σμένον καὶ ἀποβεβληκὸς τὴν ἀνθρώπειον ἔξωθεν μορφὴν, ἐν ᾧ πάσχων χριστὸς, με-
γάλας ἐπετέλει δόξας, καταργῶν τὴν ἀντικείμενον, καὶ εἰς τὴν τῶν λοιπῶν ὑποτύπω-
σιν ὑποδεικνύων, ὅτι μηδὲν φοβερὸν ὅπου πατρὸς ἀγάπη, μὴ δὲ ἀλγεινὸν ὅπου χρι-
στοῦ δόξα. τῶν γὰρ ἀνόμων μεθ' ἡμέρας πάλιν στρεβλούντων τὸν μάρτυρα, καὶ νομι-
ζόντων, ὅτι οἰδούντων καὶ φλεγμαινόντων τῶν σωμάτων εἰ τὰ αὐτὰ προσενέγκοιεν
κολαστήρια περιέσοιντο αὐτοῦ, ὁπότε οὐδὲ τὴν ἀπὸ τῶν χειρῶν ἁφὴν ἠνείχετο, καὶ
ὅτι ἐναποθανὼν ταῖς βασάνοις φόβον ἐμποιήσειε τοῖς λοιποῖς, οὐ μόνον οὐδὲν
περὶ αὐτὸν τοιοῦτο συνέβη, ἀλλὰ καὶ παρὰ πᾶσαν δόξαν ἀνθρώπων ἀνεκάλυψε
καὶ ἀνωρθώθη τὸ σωμάτιον ἐν ταῖς μετέπειτα βασάνοις. καὶ τὴν ἰδέαν ἀπέλα-
βε τὴν προτέραν καὶ τὴν χρῆσιν τῶν μελῶν, ὥστε μὴ κόλασιν, ἀλλ' ἴασιν διὰ τῆς
χάριτος τοῦ χριστοῦ, τὴν δευτέραν στρέβλωσιν αὐτῷ γενέσθαι. καὶ βιβλίδα δέ
τινα μίαν τῶν ἠρνημένων, ἤδη δοκεῖν διάβολος καταπεπωκέναι, θελήσας δὲ καὶ
διὰ βλασφημίας κατακρῖναι, ἦγεν ἐπὶ κόλασιν, ἀναγκάζων εἰπεῖν τὰ ἄθεα
περὶ ἡμῶν, ὡς εὔθραυστον ἤδη καὶ ἄνανδρον. ἡ δὲ, ἐν στρεβλώσει ἀνένηψε, καὶ
ὡς ἂν εἰπεῖν, ἐκ βαθέος ὕπνου ἀνεγρηγόρησεν, ὑπομνησθεῖσα διὰ τῆς πρὸς-

καίρου

» καὶ ϱου λιμωείας, τὸ αἰώνιον ὀν γεέννη κόλασιν. καὶ ἐξ ἐναντίας δὲ τοῖς βα-
» σανιζαῖς, φήσας πῶς δὲ παιδία φάγειν οἱ τοιοῦτοι, οἷς μηδὲ ἀλόγων ζώων
» αἷμα φαγεῖν ἔξον. καὶ ἀπὸ τοῦδε χειστιανὸ ἑαυτὸ ὡμολόγα, ϗ ὧ κλήρῳ ὧν
» μαρτύρων παρεσελέγη. καταργηθέντων δὲ ὧν τυραννικῶν κολαστηρίων ὑπὸ τοῦ
» χειστοῦ διὰ τῆς ὧν μακαρίων ὑπομονῆς, ἑτέρας μηχανὰς ὁ διάβολος ἐπε-
» νόα, ἃς ϗ τὸ εἰρκτικὸ ἐν τῷ σκότει καὶ ὧ χαλεπωτάτῳ χωρίῳ συγκλείσας, καὶ
» ἃς ἐν τῷ ξύλῳ διαβάσης ὧν ποδῶν, ὅπερ πέμπτον διατεινομένων βύπημα,
» καὶ ἃς λοιπὰς αἰκίας ὅσας ἐιώθασιν ὀργιζόμενοι ὑπουργοὶ, καὶ ταῦτα διαβό-
» λου πλήρης, διαβαλὼν τοὺς ἐγκλομένους, ὡς τ' ἀποπνιγῆναι τοὺς πλείστους ἐν τῇ
» εἰρκτῇ, ὅσοις γε ὁ κύριος οὕτως ἐξελθεῖν ἐβούλησεν, ὅπερ διὰ κενὸν τὸ αὐτοῦ δόξαν.
» οἱ μὲν γὰρ βασανισθέντες πικρῶς, ὥστε δοκεῖν μὴ ἂν ἔτι πάσης θεραπείας τυχόν-
» τας, ἔτι ζῆσαι δυνασθαι, πρὸ ἐμέλλον ἐν τῇ εἰρκτῇ, ἔρημοι μὲν ἔτι τῆς παρὰ θεοῦ βοη-
» θείας ὑπάρχοντες. διαρρωννύμενοι δὲ ὑπὸ κυρίου καὶ ἐνδυναμούμενοι, καὶ σώ-
» ματι δὲ ψυχῇ, καὶ τοῖς λοιποῖς προθυμούμενοι ϗ παραμυθούμενοι. οἱ δὲ νεαροὶ δὲ
» ἔτι ζωφλημμένοι ὧν μὴ συγκατέκλεισαν τὰ σώματα, ὃ βάρος οὐκ ἔφερον τ'
» συγκλείστεως, ἀλλ' εὐθὺν ἐναπέθνησκον. ὁ δὲ μακάριος ποθεινὸς ὁ τοῦ διακο-
» νίαν τῆς ἐπισκοπῆς ἐν λουγδούνῳ πεπιστευμένος, ὑπὲρ τὰ ἐννενήκοντα ἔτη τῆς
» λιλικίας γεγονὼς, καὶ πάνυ ἀσθενὴς τῷ σώματι, μόλις μὲ ἐμπνέων διὰ τοῦ
» προκειμένου σωματικοῦ ἀσθένειαν. ὑπὸ δὲ προθυμίας πυρώμενος διαρρώνυ-
» μι διὰ τοῦ ἐγκειμένου τ' μαρτυρίας ἐπιθυμίαν, ϗ αὐτὸς ἐπὶ τὸ βῆμα ἐφέ-
» ρετο, τῶ μὲν σώματος καὶ ὑπὸ τ' γήρως ϗ ὑπὸ τ' νόσου λελυμένου, τῆς θυμούσης
» δ' τ' ψυχῆς ἐν αὐτῷ, ἵνα δι' αὐτῆς χειστὸς θριαμβεύσῃ. ὃς ὑπὸ τῶν στρατιω-
» τῶν ἐπὶ τὸ βῆμα κομισθεὶς, διαπεμπόντων αὐτὸν ὧν πολιτικῶν ἐξουσιῶν, καὶ
» πάντος τοῦ πλήθους ἐπιβοήσης πανοικίας ποιουμένων, ὡς αὐτὸ ὄντος τῶ χειστοῦ
» ἀπεδίδου τὸ καλὸν μαρτύριον. ἀνεταζόμενος δὲ ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τίς εἴη
» χειστιανῶν ὁ θεὸς, ἔφη. ἐαὶ ἦς ἄξιος, γνώσῃ. ἐντεῦθεν δὴ ἀφόβως ἐσύρετο, καὶ
» ποικίλας ἔπαθε πληγάς. τῶν μὲν σύνεγγυς, χερσὶ καὶ ποσὶν ἀνυβριζόντων
» πανοικίως, μὴ δὲ τὸ λιλικίαν αἰσθανομένων αὐτοῦ· ὧν ὁ μακρὰν, ὃ μ' χεῖρας
» ἕκαστος εἶχεν, εἰς αὐτὸν ἀκονιζόντων. πανοικὶ δὲ ἡγουμένων μεγάλως πλημμε-
» λεῖν καὶ ἀσεβῆν, εἴ τις ἀποληφθείη τῆς εἰς αὐτὸν ἀσελγείας. ϗ γὰ τοῖς θεοῖς αὐτῶν
» ὡνὸν οὕτως ἀνδικήσῃ. καὶ μόλις ἐμπνέων ἐρρίφη ἐν τῇ εἰρκτῇ. ϗ μ' δύο ἢ μέ-
» ρας ἀπέψυξεν. ἐν ταῦθα δὴ μεγάλη τις οἰκονομία θεοῦ ἐγένετο, καὶ ἔλεος ἀμέ-
» τρητον ἀνεφάνετο ἐπὶ τοῦ, ἀπανίως μὲν ἐν τῇ ἀδελφότητι γεγονὸς, μὴ ἀποληπόμε-
» νον ὃ τ' τέχνης δ' χειστοῦ. οἱ γὰ τ' παρόντων σύλληψιν ἔξαρνοι ἠμόμνυοι, στενε-
» κλείοντο καὶ αὐτοῖ ϗ μετεῖχον ὧν δηνῶν. οὐδὲ γὰρ ἐν ὧ καιρῷ τούτῳ ὀφθὸς ἦς
» αὐτοῖς μὲ ἐξάρνησις ἐγένετο· διὰ οἱ μὲ ὁμολογοῦντες ὅπερ ἦσ, στενεκλείοντο ὡς χει-
» στιανοὶ, μηδεμιᾶς ἄλλης αἰτίας αὐτοῖς ὑπαρχούσης. οὗτοι δ' λοιπὸν ὡς ὑδροφό-
» νοι ϗ μιαροὶ καλεῖντο, διπλότερον παρὰ τοῖς λοιποῖς κολαζόμενοι. ἐκείνους μὲν
» γὰρ ἐπεκούφιζεν μὲ χάρα τῆς μαρτυρίας, καὶ ἡ ἐλπὶς τῶν ἐπηγγελμένων, καὶ
» μὲ πρὸς τὸν χειστὸν ἀγάπη, ϗ τὸ πνεῦμα τὸ παρείκον. τούτους δ' τὸ στυγνὸς με-
» γάλως ἐβαρύνετο, ὡς τε καὶ παρὰ τοῖς λοιποῖς ἅπασι ϗ τὰς παρόδους διασήλους,

» τὰς ὄψεις αὐτῶν εἶναι. οἱ μὲν γὰρ ἱλαροὶ προσῄεσαν, δόξης καὶ χάριτος πολλῆς τὴν ὄψεσιν
» αὐτῶν συγκεκραμένης. ὡς δὲ τὰ δεσμὰ κόσμον εὐπρεπῆ περικεῖσθαι αὐτοῖς, ὡς
» νύμφῃ κεκοσμημένῃ ἐν κροσσωτοῖς χρυσοῖς περιπεποικιλμένοις, τὴν εὐωδίαν ὀ-
» δωδότες ἅμα τοῦ χριστοῦ. ὥστε ἐνίους δόξαι, καὶ μύρῳ κοσμικῷ κεχρίσθαι αὐτούς.
» οἱ δὲ, κατηφεῖς δὲ τὰ πεινοὶ καὶ δυσειδεῖς, δὲ πάσης ἀσχημοσύνης ἀνάπλεοι, προσέ-
» τι δὲ ὑπὸ τῶν ἐθνῶν ὀνειδιζόμενοι ὡς ἀγένεις καὶ ἄνανδροι, ἀνδροφόνων μὲν ἔγκλη-
» μα ἔχοντες, ἀπολωλεκότες δὲ τὴν πάντιμον καὶ ἔνδοξον καὶ ζωοποιὸν προσηγορίαν.
» ταῦτα δὲ οἱ λοιποὶ θεωροῦντες, ἐστηρίχθησαν. καὶ οἱ συλλαμβανόμενοι ἀδιστάκτως ὡ-
» μολόγουν, μὴ δὲ ἔννοιαν ἔχοντες διαβολικοῦ λογισμοῦ. τούτοις μεταξὺ τινὰ ἐπει-
» πόντες, αὖθις ἐπιφέρουσι. μεταταῦτα δὴ λοιπὸν εἰς πᾶν εἶδος διῃρεῖτο τὰ μαρτύρια
» τῆς ἐξόδου αὐτῶν. ἐκ διαφόρων γὰρ χρωμάτων καὶ παντοίων ἀνθῶν ἕνα πλέξαντες στέ-
» φανον, προσήνεγκαν τῷ πατρί. ἐχρῆν δ' οὖν τοὺς γενναίους ἀθλητὰς ποικίλον
» ὑπομείναντας ἀγῶνα καὶ μεγάλως νικήσαντας, ἀπολαβεῖν τὴν μέγαν τῆς ἀφθαρ-
» σίας στέφανον. ὁ μὲν οὖν μάτουρος δὲ ὁ σάγκτος καὶ ἡ βλανδίνα καὶ ἄτταλος, ἤγοντο
» ἐπὶ τὰ θηρία εἰς τὸ δημόσιον καὶ εἰς κοινὸν τῶν ἐθνῶν τῆς ἀπανθρωπίας θέαμα,
» ἐπίτηδες τῆς τῶν θηριομαχιῶν ἡμέρας διὰ τοὺς ἡμετέρους διδομένης. καὶ ὁ μὲν
» μάτουρος καὶ ὁ σάγκτος αὖθις διῄεσαν ἐν τῷ ἀμφιθεάτρῳ διὰ πάσης κολάσεως,
» ὡς μηδὲν ὅλως προπεπονθότες. μᾶλλον δ' ὡς διὰ πλειόνων ἤδη κλήρων ἐκβε-
» βιακότες τὴν ἀντίπαλον, δὲ περὶ τοῦ στεφάνου αὐτοῦ τὸν ἀγῶνα ἔχοντες. ὑπέφερον
» πάλιν τὰς διεξόδους τῶν μαστίγων τὰς ἐκεῖσε εἰθισμένας, καὶ τοὺς ἀπὸ τῶν θηρίων ἐγ-
» κηθμοὺς, καὶ πάνθ' ὅσα μαινόμενος ὁ δῆμος, ἀλλοὶ ἀλλαχόθεν ἐπεβόων καὶ ἐπεκελεύ-
» οντο, ἐπὶ πᾶσι τὴν σιδηρᾶν καθέδραν, ἐφ' ἧς τηγανιζόμενα τὰ σώματα, κνίσσης αὐ-
» τοὺς ἐνεφόρει. οἱ δ' οὐδ' οὕτως ἔγηγον. ἀλλ' ἔτι καὶ μᾶλλον ἐξεμαίνοντο, βουλόμενοι
» νικῆσαι τὴν ἐκείνων ὑπομονὴν, δὲ οὐδ' ὡς παρὰ σάγκτου ἕτερόν τι εἰσήκουσαν,
» παρ' ἣν ἀπαρχῆς εἴθιστο λέγειν τῆς ὁμολογίας φωνήν. οὗτοι μὲν δι' ἀγῶνος μεγάλου
» ἐπιπολὺ παραμενούσης αὐτῶν τῆς ψυχῆς, τοὔσχατον ἐτύθησαν διὰ τῆς ἡμέρας ἐκεί-
» νης, ἀντὶ πάσης τῆς ἐν τοῖς μονομαχίοις ποικιλίας, αὐτοὶ θέαμα γενόμενοι τῷ κόσμῳ.
» ἡ δὲ βλανδίνα ἐπὶ ξύλου κρεμασθεῖσα, προὔκειτο βορὰ τῶν εἰσβαλλομένων θη-
» ρίων, ἢ καὶ διὰ τοῦ βλέπεσθαι σταυροῦ σχήματι κρεμαμένη, διὰ τῆς εὐτόνου προσ-
» ευχῆς, πολλὴν προθυμίαν ἐνεποίει τοῖς ἀγωνιζομένοις, βλεπόντων αὐτῶν ἐν τῷ
» ἀγῶνι καὶ τοῖς ἔξωθεν ὀφθαλμοῖς διὰ τῆς ἀδελφῆς τὴν ὑπὲρ αὐτῶν ἐσταυρωμένον,
» ἵνα πείσῃ τοὺς πιστεύοντας εἰς αὐτὸν, ὅτι πᾶς ὁ ὑπὲρ τῆς χριστοῦ δόξης παθὼν, τὴν κοινω-
» νίαν ἔχει μετὰ τοῦ ζῶντος θεοῦ. καὶ μηδενὸς ἁψαμένου τότε τῶν θηρίων αὐτῆς, καθαι-
» ρεθεῖσα ἀπὸ τοῦ ξύλου, ἀνελήφθη πάλιν εἰς τὴν εἱρκτὴν, εἰς ἄλλον ἀγῶνα τηρουμένη.
» ἵνα διὰ πλειόνων γυμνασμάτων νικήσασα, τῷ μὲν σκολιῷ ὄφει ἀπαραίτητον ποιήσῃ
» τὴν καταδίκην. προτρέψῃ δὲ τοὺς ἀδελφοὺς ἡ μικρὰ καὶ ἀσθενὴς δὲ εὐκαταφρόνητος,
» μέγαν καὶ ἀκαταγώνιστον ἀθλητὴν χριστὸν ἐνδεδυμένη, διὰ πολλῶν κλήρων ἐκ-
» βιβάσασα τὴν ἀντικείμενον, δὲ δι' ἀγῶνος τὸν τῆς ἀφθαρσίας στεψαμένη στέφανον. ὁ δὲ
» ἄτταλος καὶ αὐτὸς μεγάλως ἐξαιτηθεὶς ὑπὸ τοῦ ὄχλου, καὶ γὰρ ἦν ὀνομαστὸς, ἕτοιμος
» εἰσῆλθεν ἀγωνιστὴς διὰ τὸ εὐσυνείδητον. ἐπεὶ γνησίως ἐν τῇ χριστιανῇ συντάξει
» ἦν γεγυμνασμένος, καὶ ἀεὶ μάρτυς ἐγεγόνει παρ' ἡμῖν ἀληθείας. καὶ περιαχθεὶς κύ-

κλῳ τοῦ

» κλῳ δ' ἀμφιθαλέῃσιν πίνακος αὐδὴν ποθαίνοις ἐν ᾧ ἐπεγέγραπτο ῥωμαϊστὶ, ΟΥΚ
» ἔστιν ἄπιδος ὁ χειστιανός, ἡ τῶ δήμου σφόδρα σφριγῶντος ἐπ' αὐτῷ, μαθὼν ὁ
» ἡγεμὼν ὅτι ῥωμαῖός ἐστιν, ἐκέλευσεν αὐδὴν δυσὶ φυλάττειν μεθ' ὧν λοιπῶν ὧν ἐν τῇ
» εἱρκλῇ ὄντων, ποτὶ ὧν ἐπέστελε ᾧ κήσαει, ἡ ποτιέμενε τ' ἀπόφασιν τ' ἀπ' ἐκείνε.
» ὁ δ' διαμέσου κωφὸς οὐκ ἀρχὰς αὐτῆς οὐδὲ ἄκαρπος ἐγένετο, ἀλλὰ διά τ' ἐπομο-
» νῆς αὐλῶν, ὃ ἀμέρητον ἔλεος δυσφαίνετο χειστοῦ. ἀφ' ἁδὼν ὧν ζώντων ἐζωποιοῦντο
» τὰ νεκρά, ἡ μάρτυρες τοῖς μὴ μάρτυσιν ἐγκαείζοντο, καὶ ἐνεγίνετο πολλὴ χαρὰ τῇ
» πατρίδι μητεὶ, οἷς ὡς νεκροὶς ἐξέβωσε, τούτοις ζῶντας ἀπολαμβανούσῃ. δι' ἐ-
» κείνων γὰρ οἱ πλείστοι ὧν ἠρνημένων δυσμενέστατοι ἡ δυσκυίσκοντο, ἡ δυσζωπυροῦ-
» το, καὶ ἐμαθάνομεν ὁμολογεῖν. ἡ ζῶντες ἤδη ἐς Ἰεσουμένους ποτιστέα ᾧ δήμαθι,
» ἐγλυκαίνοντος τοῦ, τὸν μὴ θανάτου τοῦ ἀμάρτωλος μὴ βουλομένου. ὅτι ὃ τὼ μεί-
» νοιαν χρηστευομένου θεοῦ, ἵνα ἡ πάλιν ἐρωτηθῶσι ποτὰ τοῦ ἡγεμόνος. ἐπιστείλαντος
» γὰρ δ' κήσαεος τοῖς μὴ, ἀπολυμπάνιαθαι. εἰ δέ τινες ἀρνοῖντο, τούτοις ἀπολυθῆ-
» ναι τ' ἐνταῦθα πάντη γύρεως, ἔστι ὃ αὖτη πολυάνθεμος οὐκ πάντων ὧν ἐπὶ γῆς στω
» ερχομένων εἰς αὐτὸ ἀρχομένης ζωνεσάναι, δύνηται ὅτι τὸ δῆμα θεατείζων
» τοῖς μακαείοις, ἡ ἐμπομπεύων τοῖς ὄχλοις. διὸ ἡ πάλιν δυσὶ λαζε. ἡ ὅσοι μὲ ἐδόκουν
» πολιτείαν ῥωμαίων ἐφικνεῖσθαι, τούτων ἀπέτεμνε τὰς κεφαλάς. τοῖς δ' λοιποῖς ἐπεμπ
» εἰς θηεία. ἐδοξάζετο δ' μεγάλως ὁ χειστὸς ὅτι τοῖς ποθθεσιν ἀρνησαμένοις, τότε
» ποθὰ τ' ὧν ἐθνῶν ὑπόνοιαν ὁμολογοῦσι· ἡ γὰρ ἰδίᾳ οὗτοι δυσπαίζοντο ὡς δῆθεν
» ἀπολυθησόμενοι. ἡ ὁμολογησάντων, ποθεσεύθεντο ᾧ μυρίων χορῷ. ἐμειναν δ' ἔξω,
» οἱ μὴ δὲ ἴσχυς πολὲ πίστεως, μὴ δὲ ἀγαθησιν ἐνδύμαθος νυμφικοῦ, μὴ δὲ ὑπόνοιαν
» φόβου θεοῦ χόντες, ἀλλὰ ἡ ἀφ' ἑῆς ἀναστροφῆς αὐλῶν βλασφημοῦντες τὸν ὁδὸν,
» τοὐλέγειν οἱ ὑοὶ τ' ἀπωλείας. οἱ δὲ λοιποὶ πόλεις τῇ ἐκκλησίᾳ ποθεστέθησαν, ὧν ἡ ἀνε
» θαζόμενον, ἀγέξανδρός τις, φρυξ μὲν τὸ γένος, ἰάθεὶς δ' τ' ἐπισκήπτω, πολλοῖς ἔτε-
» σιν ἐν τ' χαλκίαις διατελέσας, ἡ γνωστὸς χεδὸν πᾶσι ἀφ' ὧν ποθὲς θεὸν ἀγάπην ἐς
» παῤῥησίαν δ' λόγου, ἰῶ γὰρ ἡ ἐκ ἄμοιρος ἀποστολικοῦ χαρίσματος, πάρεστὼς τῷ
» βήματι καὶ νεύματι ποθρέπων αὐτοὺς ποθὲς τὸν ὁμολογῆ, φανερὸς ἰῶ τοῖς
» ποτιεστῶσι τὸ δῆμα, ὡσπερ ὠδίνων. ἀγανακτήσαντες δ' οἱ ὄχλοι ὅτι τὸ τοὺς ποθθε
» εσν ἠρνημένους αὖθις ὁμολογεῖν, καλεῖσθαι τοῦ ἀγεξάνδρου, ὡς ἐκείνου τοῦτο ποι-
» ούντος. καὶ ὑπισχνοῦντος δ' ἡγεμόνος ἐς ἀνέταστιν αὐτὸν ὅς τις εἴη· τῷ δ', φήσαν-
» τος ὅτι χειστιανός, ἐν ὀργῇ γενόμενος, καλέκρινεν αὐτὸν ποθὲς θεία. καὶ τῇ ὑπιούσῃ
» εἰσῆλθε μετ' καὶ ἀπίδου. ἐς γὰρ καὶ τὸν ἄπιδον ᾧ ὄχλω χαιζόμενος ὁ ἡγεμὼν, ἐξέ-
» δωκε πάλιν ποθὲς θεία. οἱ δὲ διὰ πολλῶν διηθόνιες τῷ ἐν ᾧ ἀμφιθαλῷ ποθὲς
» κόλασιν ἐξευρημένων ὀργάνων, ἐς μέσσον ἑπομείναντες ἀγῶνα, τυχαῖον εὐ-
» θὺς ἐς αὐτοί. ὃ μὲ ἀγεξάνδρου μήτε ζενάξαντος μήτ' χεύξαντος τι ὅλως, ἀλλὰ κατ'
» καρδίαν ὁμολοῦντος ᾧ θεῷ. ὁ δ' ἄπιδος ὁπότε ὅτι τ' σιδηρᾶς ἐπελέθη καθέδρας, ἡ
» ποτιεχαίετο, ἡνίκα ἀπὸ δ' ῥωματίου κυίαται ἀνεφέρετο, ἔφη ποθὸς τὸ πλῆθος τῇ ῥω-
» μαϊκῇ φωνῇ, ἰδοὺ τοῦτό ἐστιν ἀνθεφπος ἐαθίειν, ὃ ποιεῖτε ὑμεῖς. ἡμεῖς δὲ ὅτε ἀν-
» θεφπος ἐαθιόμην, ὅτε ἕτερόν τι πονηρὸν ποεσπολλῶν. ἐπερωτῶμαι δ' τ' ὄνομα ἔχει
» ὁ θεὸς, ἀπεκρίθη, ὁ θεὸς ὄνομα οὐκ ἔχει ὡς ἄνθεφπος. ὅτι πᾶσι δ' τούτοις τῇ ἐχά
» τῃ ἡμέρᾳ ὧν μονομαχῶν, ἡ βλασφήνια πάλιν εἰστεκομίζετο, μετ' ἡ τοῦ λικὸν παιδα-

» εἰκὼς πενθεκαίδεκα ἐτῶν, οἱ καθημέραν εἰσήρχοντο πρὸς τὸ βλέπειν τὴν ὧν λοιπῶν
» κόλασιν, καὶ ἰὼ ἀνακάζοντο ὀμνύοντες τὴν ὧν εἰδώλων ἀύλων. καὶ μετὰ τὸ ἐμπεσεῖν δι-
» ψαθῶς καὶ ἐξουθενεῖν αὐτοὺς, ἠγειρώθη πρὸς αὐτοὺς ὁ πλῆθος, ὡς μήτε τὴν ἡλικίαν τῶν
» παιδὸς οἰκτῖραι, μήτε τὸ γυμνὸν αἰδεσθῆναι. πρὸς πολλὰ γὰρ δεινὰ προέβαινον
» αὐτοὺς, ὃ μετὰ πάσης σὺν κύκλῳ δίκης ἦν κολάσεως, ἐπαλλήλως ἀναγκάζοντες ὀμό-
» σαι. ἀλλὰ μὴν δεινὰ μῦθοι τοῦτο προσῆξαν, ὁ μὲν γὰρ πονηρὸς σὺν τῷ ἀδελφῆς πα-
» ρορμῶν μῦθος, ὡς δὲ τὰ ἔθνη βλέπειν ὅτι ἐκείνη ἰὼ προσδεπολμᾷ καὶ σπείρουσα
» αὐτὴν, πᾶσι κόλασιν γυναικὸς ὑπομείνασα, ἀπέδωκε τὸ πνεῦμα. ἰὶ δὲ μακαρία
» βλαυδίνα πρώτων ἐφάλη, καθάπερ μήτηρ δι' ὕβρεως προρμήσασα τὰ τέκνα καὶ νι-
» κηφόρους πρὸς πέμψασα πρὸς τὴν βασιλέα, δυσμενεστάτην δὲ αὐτὴ πρώτα τὰ ὧν
» παίδων ἀγωνίσματα, ἔπασχε δὲ πρὸς αὐτοὺς χαίρουσα καὶ ἀγαλλιωμένη ὅτι τῇ ἐξό-
» δῳ, ὡς ἐν νυμφικὸν δεῖπνον κεκλημένη, ἀνὰ μὴ πρὸς θηρία βεβλημένη. δὲ μετὰ
» τὰς μάστιγας, μετὰ τὰ θηρία, μετὰ δὲ τὴν ὄνον, τὸν ἅρπαγα ἐν γύργαθον βληθεῖσα, ταύ-
» ρῳ προβεβλήθη, καὶ ἰσχνῶς διαβληθεῖσα πρὸς τοῦ ζώου, μηδὲ αἰσθησιν ἔτι ὧν συμ
» βαινόντων ἔχουσα διὰ τὴν ἐλπίδα καὶ ἐπὶ χιὼ τῶν πεπιστευμένων δι' ὁμολογίαν πρὸς
» χριστὸν, ἐτύθη καὶ αὐτὴ. καὶ αὐτῶν ὁμολογούντων ὧν ἔθνων, ὅτι μηδὲ πώποτε πρὸς
» αὐτοῖς γυνὴ τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα ἔπαθεν. ἀλλ' οὐδ' οὕτως κόρον ἔλαβεν αὐτῶν
» ἡ μανία καὶ ἰὶ πρὸς τοὺς ἁγίους ὠμότης. ἐπὶ γὰρ ἀγρίᾳ θηρὶ πρὸς ἄγρια καὶ βαρβα-
» ρα φύλακα ἀφεθέντα, δυσπαύστως εἶχε. καὶ δήπου ἰδίαν ἀρχὴν ἐπὶ τοῖς σώμασιν
» ἔλαβεν ἡ ὕβρις αὐτῶν. ὃ γὰρ νενικηκὸς αὐτοὺς σὺν ἐδυσώπει μετὰ τὸ μὴ ἔχειν
» δυσσεβέστινον ἐπιλογισμόν. μᾶλλον δὲ καὶ ὄξος ἔκλαιεν αὐτῶν τὴν ὀργὴν καθάπερ θηρίου,
» καὶ τοῦ ἡγεμόνος καὶ τοῦ δήμου, τὸ ὅμοιον ὡς ἡμᾶς ἀδίκως ἐπιδεικνυμένων μῖσος, ἵνα
» ἡ γραφὴ πληρωθῇ, ὁ δῆμος δυσμενσάτω εἰς, καὶ ὁ δίκαιος δικαιωθήτω ἔτι. δὲ γὰρ τοὺς
» ἀναπαυομένους τῇ εἰρήνῃ, πρὸς ἔθνος κυσὶν, ἐπιμελῶς ἐφύλαττον νύκτωρ
» καὶ μεθημέραν, μὴ κινδευθῆναι ὑφ' ἡμῶν. καὶ τίνες δὴ ποτὲ τίνες τὰ τῶν θηρίων, τὰ τοῦ πυρὸς λείψανα, πῆ μὲ ἐσπασεν μύα, πῆ δὲ ἰὼ θρακωμύα, δὲ τῶν λοιπῶν
» τὰς κεφαλὰς σὺν τοῖς ἀπολυμήμασιν αὐτῶν, ὡσαύτως ἀταφους πρεφύλαττον μετὰ
» τραυματικῆς ἐπιμελείας ἡμέρας συχνάς. καὶ οἱ μὲν, ἀνεβεμῶντο καὶ ἐβρυχῶντο ὁδὸν
» τὰς ἐπ' αὐτοῖς, ζητοῦντες ἵνα ποτὲ ἀσταλέραν ἐκδίκησιν πρὸ αὐτῶν λάβῃ. οἱ δὲ, ἀν-
» εγέλων καὶ ἐπελωβάζον, μεγαλυνόντες αὐτῶν τὰ εἴδωλα, καὶ ἐκείνοις ποτὲ σαπόντες
» τὴν τούτων ἀμφεί. οἱ δὲ ἐπιμένετε δὲ κατ' ποσὸν συμπαθεῖν δοκοῦντες, ὠνείδιζον
» πολὺ λέγοντες, ποῦ ὁ θεὸς αὐτῶν, καὶ ἡ αὐτοῖς ὤνησεν ἡ θρησκεία, ἰὼ καὶ ποτὲ τ' ἑαυ-
» τῶν εἶλοντο ψυχῆς. καὶ τὰ μὲν ἀπ' ἐκείνων, τοιαῦτα ἔχει τὴν ποικιλίαν. τὰ δ' καθ'
» ἡμᾶς ἐν μεγάλῳ καθίστηκεν πένθει, διὰ δὲ μὴ δυνάμενα τὰ σώματα κρύψαι τῇ γῇ.
» οὔτε γὰρ νὺξ ἐπεδημήσε ἡμῖν ποτὲ τοῦτο, οὔτε ἀργύρια ἔπεισεν, οὔτε λιτδωσία
» ἐδυσώπει. πρωτὶ δὲ ἑσπέρᾳ πρὸ εἴπερ ὡς μεγάλα κερδανοῦντες, εἰ μὴ τύχοιεν τα-
» φῆς. τούτοις ἐξῆς μὴ ἕτερα φασὶ τὰ οὐδὲ σώματα ὧν μυρίων πανταχόθεν πανδα-
» δεύματα θέντα καὶ ἀνθρακιὰ θέντα ὅπου ἡμέρας ἑξῆς, μέλι ἐπεῖλα καὶ ἔλαια δὲ ἀσταλῶθέν-
» τα ὑπὸ ὧν δύο μων, καὶ ἐρράνθη εἰς τὸν ἐσταυρὸν πολαμὸν πλησίον πανδαρρέουλα.
» ὅπως μὴ λείψανον αὐτῶν φανῇ ὅπου τῆς γῆς ἐλί. καὶ ταῦτ' ἔπραττον, ὡς δυνά-
» μενοι νικῆσαι τὸν θεὸν, καὶ ἀφελέσθαι αὐτῶν πάλιν γενεσίαν, ἵνα ὡς ἔλεγον,

ἀναστοι

» σκῆνοι μὴ ἔχοντα ἐλπίδα σῴζων ἀναστάσεως, ἐφ' ᾗ πεποιθότες, ξένων τινὰ καὶ καινὰ εἰσά-
» γουσιν ἡμῖν θρησκείαν, καὶ καταφρονοῦσι τῶν δεινῶν, ἕτοιμοι καὶ μετὰ χαρᾶς ὑπομένειν
» τὸν θάνατον. νῦν ἰδωμεν εἰ ἀναστήσονται), καὶ εἰ δυνατὸν βοηθῆσαι αὐτοῖς ὁ θεὸς αὐ-
» τῶν, καὶ ἐξελέσθαι σκληρῶν ἡμῶν. Τοιαῦτα καὶ τὰ τοῦ δεδηλωμένου αὐ- ϛ
τοκαθάρτου τῆς ἀρετοῦ συμβέβηκεν σκληρὰ, ἀφ' ὧν καὶ τὰ ἐν τοῖς λοιποῖς ἐπῆρχε
σας γεγυμνωμένα, εἰκότως λογισμῷ σοφίζεται πρᾶξιν. ἄξιον οὖτοις σκ τῆς αὐλῆς ὑπο-
στρωμάτων γραφῆς λέξεις ἑτέρας, δι' ὧν ὁ ὑπογραφεὺς καὶ φιλάρετον τοῦ δεδηλω-
» μένου μυρίων δυσκέρασταν οὗτοις αὐλῆς ῥήμασιν. οἱ καὶ ὑπερσοβοῦντον ζηλωταὶ
» τὸ μιμηταὶ ἀρετοῦ ἐλίνυσε, ὃς ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχων οὐχ' ἁρπαγμὸν ἡγή-
» σατο τὸ εἶναι ἴσα θεῷ, ὥστε ἐν τοιαύτῃ δόξῃ ὑπάρχοντες, καὶ οὐχ' ἅπαξ οὐδὲ δίς,
» ἀλλὰ πολλάκις μυριάσαντες, καὶ σκ ἀπείρων αὖθις ἀναγραφέντες, καὶ τὰ καυτήρια τὸ
» τοὺς μάστιγας καὶ τὰ σταύματα ἔχοντες ἐπικείμενα, οὐτ' αὐτοὶ μάρτυρας ἑαυτοὺς
» ἀνεκήρυττον, οὔτε μὴν ἄλλων ἐπέτρεπον τούτῳ ᾧ ὀνόματι προσκαλεῖσθαι αὐτούς.
» ἀλλ' εἷς ἡμῶν δι' ὑπερβολὴν ἢ ἀγάπης λόγου μάρτυρας αὐτοὺς προσεῖπεν, ἐπέ-
» πλησσον πικρῶς. ἤδεως γὰρ προσχώρησιν τιὼ τῆς μαρτυρίας προσηγορίαν ὡς χεί-
» ρω, τῷ πιστῷ καὶ ἀληθινῷ μάρτυρι, καὶ προσκυνητῷ ὄντι νεκρῶν, τὸ ἀρχηγῷ τῆς ζω-
» ῆς τοῦ θεοῦ, καὶ ἐπεμιμνήσκοντο ὧν ἐξήκουσαν ἤδη μαρτύρων. καὶ ἔλεγον, σκ ἦσαν
» ἤδη μάρτυρες, οὓς ἐν τῇ ὁμολογίᾳ χριστὸς ἠξίωσεν ἀναγραφῆναι, ὑπισχνούμε-
» νος αὐτῶν διὰ τῆς ὁδοῦ τὴν μαρτυρίαν. ἡμεῖς δὲ ὁμολογηταί, μέτεροι καὶ ταπεινοί. τὸ
» μετὰ δακρύων παρεκάλουν τοὺς ἀδελφούς, δεόμενοι ἵνα σκληρὰς δυνατὰς γένων) πρὸς
» τὸ τελεωθῆναι αὐτούς. καὶ τὴν μὲν δυνάμιν τῆς μαρτυρίας ἔργῳ ἐπεδείκνυτο, πολλῇ
» παῤῥησίᾳ ἀγῶνες πρὸς τὰ ἔθνη. καὶ τὴν ὑπομονὴν ἀγαπητῆς καὶ ἀφοβίας τὸ
» ἀθυμίας, φανερὰν ἐποίουν. τὴν γὰρ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ὧν μαρτύρων προσηγορίαν
» παρῃτοῦντο, ἐμπεπλησμένοι φόβου θεοῦ. καὶ αὖθις μετὰ βραχέα φασίν. ἐταπεί-
» νουν ἑαυτοὺς ὑπὸ τὴν κραταιὰν χεῖρα, ὑφ' ἧς ἰσχυρῶς νῦν εἰσὶν ὑψωμένοι. τόν τε γὰρ πά-
» σι μὲν ἀπελογοῦντο, καλῶς δὲ οὐδενός. ἰσχυρὸν μὲν ἀπῆγαν, ἐδέσμιον γὰρ οὐ-
» δένα. τὸ ὑπὸ ὧν τὰ δεινὰ διαθλούντων νῦν χρόνῳ, καθάπερ στέφανος ὁ τέλειος μάρ-
» τυς. κύριε μὴ σήσῃς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην. εἰ δὲ ὑπὸ ὧν λιθαζόντων ἐδέ-
» ξω, πόσῳ μᾶλλον ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν. καὶ αὖθις φασὶ μετ' ἔτερα. οὗτοι γὰρ καὶ μέ-
» γιστος αὐτοῖς πρὸς αὐτὸν ὁ πόλεμος ἐγένετο διὰ τὸ γνήσιον τῆς ἀγάπης, ἵνα ἀποπνι-
» γθεὶς ὁ ἥρ, οἷς προέφερε φέρετο καταπεπωκέναι, ζῶντας ὀξεμέσῃ. δὲ ἔλαβον καύ-
» χημα ὑπὲρ ὧν πεπωκότων, ἀλλ' ἐν οἷς ἐπλεόναζον αὐτοὶ, τοῦτο τοῖς ἐνδεεστέροις
» ἐπήρκουν, μητρικὰ σπλάγχνα ἔχοντες, καὶ πολλὰ πρὸ αὐτῶν σκ χέοντες δάκρυα
» πρὸς τὸν πατέρα. ζωὴν ἠτήσαντο, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς, ἣν καὶ συνεμερίσαντο τοῖς πλη
» σίον, καὶ πάντα νικηφόροι πρὸς θεὸν ἀπελθόντες, εἰρήνην ἀγαπήσαντες αὐτοὶ, καὶ
» εἰρήνην ἡμῖν παρεγυήσαντες, μετ' εἰρήνης ἐχώρησαν πρὸς θεὸν, μήτε καταλιπόν τες πό
» νον τῇ μητρὶ, μήτε ὀφσιν τὸν πόλεμον τοῖς ἀδελφοῖς, ἀλλὰ χαρὰν καὶ εἰρήνην τὸ ὁμόνοι-
» αν καὶ ἀγάπην. ταῦτα καὶ περὶ τῶν μακαρίων σκείνων πρὸς τοὺς παραπεπωκό-
τας ὧν ἀδελφῶν σοργῆς ὠφελίμως προσκείσθω, ἧς ἀπάντων θεόπνευστε καὶ δυνατοῖς
ἕνεκα διαθέσεως, τῶν μελλόντων ἀφελῶς τοῖς χριστοῦ μέλεσι προσεννεγμένων.

Η δὲ αὐλὴ τῶν προφημένων γραφὴ, καὶ δῆλον ὑπὲρ μνήμης ἀξίαν ϛ

ἰσοεἰ πρὸς ἐκεῖνα. ἐὰν γὰρ οὐδεὶς ἀνθρώπων τὸν φθόνον μὴ οὐχὶ τῶν ἀληθῶς ὁμολογούντων ἑαυτὸν γνῶναι πρὸς θεοῦ εἶναι. ἔστι δ' οὕτως. ἀγχιβιάδου γάρ τινος ἐξ Αὐλῶνος πάνυ αὐχμηρᾶς διοικοῦντος, καὶ μηδενὸς ὅλως τῶν περὶ τοῦτον μέλοντος ἀμβαίνοντος, ἀλλ' ἢ ἀρίστῳ μόνῳ καὶ ὕδατι χρωμένου, πειρωμένου τε ἐν τῇ εἰρκτῇ οὕτω διάγειν, ἀπήγαγε μέν τὸν περὶ τοῦ ἀγῶνα ὃν ἐν τῷ ἀμφιθεάτρῳ ἤνυσεν, ἀπεκαλύφθη δὲ ὅτι μὴ καλῶς ποιοίη ὁ ἀγχιβιάδης, μὴ χρώμενος τοῖς κτίσμασι τοῦ θεοῦ, καὶ ἅτοις ἔτυπον σκληδάλου ἐπωλοπώλει. πειθεὶς δὲ ἀγχιβιάδης, πολλῶν δωρεῶν μεμελάμβανε, καὶ πυγμαίστατα τῷ θεῷ. οὐ γὰρ ἀνεπίσκεπτοι χάριτος θεοῦ ἦσαν, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἦν σύμβουλον αὐτοῖς. ἃ δὲ ταῦτα μὲν ὧδε ἐχέτω. ὧν δ' ἀμφὶ μοντανοῦ καὶ ἀγχιβιάδου καὶ θεόδοτον περὶ τὴν φρυγίαν αἱρετικοῦ τὸ πρῶτον περὶ τὰ πρωτόκλητα ἐπολυμήνατο, πολλοῖς ἐκφερομένων, πλάσας γὰρ οἷόν τι δόγμα πρὸς δοξοποιΐαν τοῦ θείου χαρίσματος εἰσέλθειν τὰς ἀμφόρεις ἐκκλησίας ἐκλελοίπασι, πίστιν μὲν πολλοῖς τοῦ κἀκείνους περὶ τοῦ πνεύματος ἔχειν, καὶ δὴ διαφωνίας ἐπαρχούσης περὶ ὧν δεδηλωμένων. αὖθις οἱ κατὰ τὴν γαλλίαν ἀδελφοὶ, τὴν ἰδίαν κρίσιν ἐπὶ τούτων δίκαιαν καὶ ὀρθοδοξοτάτην ἐπεποίησαν, ἐκθέμενοι καὶ ὧν πρὸς αὐτοῖς τελεωθέντων μαρτύρων διαφόρους ὑπομνήσεις. ἃς ἐν διαμοιρᾷ ἔδει ἐπαρχοῦσας, τοῖς ἐπὶ ἀσίας καὶ φρυγίας ἀδελφοῖς διεμηνύσαμεν. ἃ μὲν ἀμφὶ ἐξ ἡμῶν πρὸς ἕτερον ὧν τότε ῥωμαίων ὑπατεύοντα τῆς τῶν ἐκκλησιῶν εἰρήνης ἕνεκα πρεσβεύοντες. Οἱ δ' αὐτοὶ μάρτυρες καὶ τὴν εἰρηναίον πρεσβύτερον τότ' ὄντα τῆς ἐν λουδδούνῳ παροικίας, ὧν τε δηλωθέντι κατὰ ῥώμην ὑπατεύοντα, πλάσας ὡς ἀνδρὶ μαρτυρομιμήσει, ὡς αἰ τοῦτον ἔχουσαι τὴν ἔδραν δηλοῦσι φωναί. χαίρειν ἐν θεῷ σε ἐν πᾶσι εὐχόμεθα καὶ ἀεὶ πάλαι ἤδη θέλειν, ταῦτά σοι τὰ χάρματα πρεσφερόμεθα τὰ ἀδελφὸν ἡμῶν καὶ κοινωνὸν εἰρηναῖον διακομίσαι. καὶ ὡσαύτως ἔχειν σε αὐτὸν ἐν παραθέσει, ζηλωτὸν ὄντα τῆς διαθήκης τοῦ χριστοῦ. εἰ γὰρ ἤθελεν τόπον τινὶ δικαιοσύνῃ πρεποιεῖν ὡς πρεσβύτερος ἐκκλησίας ὅπερ ἐστὶν ἐπ' αὐτῷ, ἐν πρώτοις ἂν προεθέμεθα. ἃ δεῖ καλέσαι τὰ, ἐν τῇ δηλωθείσῃ γραφῇ, ὧν μαρτύρων καλέσαι, ἰδίᾳ μὲν ὧν ἀπολύσας κεφαλῆς ἐτετελεωμένων· ἰδίᾳ δ' ὧν θηρσὶν ὡς βορὰν πρόβλητα γενομένων, καὶ αὖθις ὧν ὑπὲρ τῆς εἰρκτῆς κεκοιμημένων, τὸν τοῦ ἀριθμὸν ὧν εἰσέτι τότε πλείονα ὁμολογητῶν. ὅτῳ γὰρ φίλον ἐστὶ ταῦτα ῥᾴδιον πληρέστατα διαγνῶναι, μετὰ χεῖρας ἀναλαβόντι τὸ σύμμεμμα, ὃ καὶ αὐτὸ τῇ ὧν μαρτύρων ἀναγωγῇ πρὸς ἡμᾶς, ὡς γοῦν ἔφην, καλῶς ἔχει. ἀλλὰ μὲν ἐπ' ἀνίκητου τοιαῦτα καὶ οὕτως ἔχοντα. Τούτου δὴ ἀδελφὸν μάρκον αὐρήλιον καίσαρα, λόγος ἔχει θρασυτάτοις καὶ σφοδρωτάτοις διώγμασι πρὸς τῶν ἀπὸ μύθου μάχη, δι' ἣν πιεζομένης αὐτοῦ τὰς τραπιάς, ἐν ἀμηχανίᾳ γενέσθαι. τοὺς δ' ὑπὲρ τῆς μελιτίνης οὕτω καλουμένης λεγεῶνος τραπιώτας ἀφ' ὑπερέως ἐξ ἐκείνου καὶ εἰς δεῦρο σωζομένους, ἐν τῇ πρὸς τοὺς πολεμίους προθυμίᾳ γόνυ θέντας ὑπὲρ τοῦ χριστοῦ τὸ οἰκεῖον ἡμῶν ὧν δυνῶν ἔθος, ὑπὲρ τῆς πρὸς τὸν θεὸν ἱκεσίας πραπέσθαι. προθυμοτέρους δὲ τοῖς πολεμίοις τοιούτου δὴ θεάματος φανέντος, ἀληθῆ λόγος ἔχει προθυμοτέρους ὑπακαλακαθῆναι αὐλικα. σκηπτὸν μὲν εἰς φυγὴν καὶ ἀπώλειαν ἐνεκαύνοντα τοῖς πολεμίοις, ὄμβρον δ' ὑπὲρ τῶν ὧν τὸ θεῖον προσκεκληκόσιν τραπιῶν, πᾶσι αὐτοῖς ἐκ τῶν δίψει μαινομένοις ὅσον οὔπω ἀφαφαρπάσεσθαι, ἀναπνοὴν μόνον. ἐπὶ δ' ἰσοεία φέρεσθαι μὲν καὶ πρὸς τοῖς πόρρω τοῦ καθ' ἡμᾶς λόγου συγγράφοῦσιν.

οἷς

οἷς μόνον· γέγονε τ χ τοὺς δηλουμένους γραφῆς. δεδήλωϑ᾽ γ καὶ πρὸς ὧν ἠμε-
λέρων. ἀλλὰ τοῖς μὲν ἔξωϑεν ἰσοτίμοις ἀπ᾽ ἴσης πίστεως ἀνοικείοις, τέθνει) μὴ δ᾽ πα-
ραδόξον, οὐ μόνον δ᾽ τ τῶν ἠμελέρων δίκαιος ϑεὸς ὡμολογήϑη γεγονέναι. τοῖς δέ γε
ἠμελέεσις ἀπ᾽ ἀληϑὰς φίλοις, ἁπλῶ καὶ ἀκακοήϑ ϑέπῳ δ᾽ πραχϑὲν παράδε-
δδ). τοίνων δ᾽ αὖ εἴη καὶ ἀπολινάριος, ἐξ ἐκείνου φήσας τ δι᾽ ὑδίκης δ᾽ παράδο-
ξον πεποιηκῦαι λεγεῶνα, οἰκείαν τῶ γεγονότι πρὸς τὸ βασιλέως εἰληφέναι
προσηγορί, κεφαυνοβόλον τῇ ῥωμαίων ἐπικληϑεῖς φωνῇ. μάρτυς γ᾽ τοίνων γέ-
νοιτ᾽ αὖ ἀξιόχρεως ὁ τερτυλλιανός, τὸν ῥωμαϊκὴν τῇ συγκλήτῳ προσφωνήσας
ὑπὲρ τ πίστεως ἀπολογίαν, ἧς κ μνήμην ἐποιησάμϑα, τὸν τ ἰσοτίμαν βε-
βαιῶν σαφῆ ἀποδείξει χρείπονι δ᾽ ἐναργεστέρᾳ. γράφ᾽ δ᾽ οὖν κ αὐτὸς λέγων.
» μάρτυρ δ᾽ τ (ἀνέλωϑέν του βασιλέως ἐπισολὰς εἰσέτι νῦν φέρειν, ἐν αἷς αὐτὸς μάρ-
» τυρῆ), ἐν γερμανίᾳ ὕδατος ἀπορίᾳ μηγονία αὐτ᾽ τ στρατὸν ἀφανϑείρειν, τ ὧν
» χριστιανῶν δίκαις σεσῶσϑ. τοῦτον δέ φησι δ᾽ ϑάνατον ἀπειλήσας τοῖς καλημορφῦ
» μένοις ἐπιχειρῆσιν. οἷς ὁ δηλωϑὲς ἀνὴρ καὶ ταῦτα προσεπιλέγ. ποταποὶ δ᾽ν οἱ
» νόμοι οὗτοι οἳ καϑ᾽ ἑνὸς μόνων ἔπον), ἀσεβῆς, ἄδικοι, ὠμοί, οἷς οὔτ᾽ οὐεσπεσιανὸς
» ἐφύλαξε, καίτοι γε ἰουδαίους νικήσας· οἷς τραϊανὸς οὐ μέρεσι ὄξουθένησε, κωλύων
» συζητεῖσϑαι χριστιανούς· οἷς οὔτ᾽ ἀδριανὸς, καίτοι γε πάντα τὰ πρὸς ἔργα πολυπρα-
» γμονῶν, οὔτε ὁ δυσεβὴς ἀντωνῖνος ἐπεκύρωσεν. ἀμὰ ταῦτα μὴ ὅπως ἡμεῖς ἐϑέλ ἡμέ-
ρωϑ. μεῖζον δ᾽ ἡμεῖς ὑπὲρ τ ὧν ἐξῆς ἀκολουϑίαν, ποιμνοῦ δὴ ἐφ᾽ ὅλοις τ ζωῆς
ἔτεσιν ἀνενήκοντα (ὧν τοῖς ὑπὲρ γαλλίας μάρτυρήσασι λελῴωϑένοις, ἐπίσκοπος τ
κατ᾽ λούγδουνον ἧς ὁ ποιμὴν ἡγεῖτο πρὸ οἰκίας, τ ὑπισχνεῖτο ἀμφιέσϑ). πολυ-
καρπου γ᾽ τοίνων ἀκουσὴν ἡλικίᾳ κατ᾽ τὸν νέαν ἐμανθάνομεν ἡλικίαν. ἔστ᾽ τῶν
ὑπὲ ῥώμης τ ἀμφιδολεῖν ὑπισχνούμενον ἐν τελῇ σωτάξι ὧν πρὸς τὰς αἱρέσις
τῶν ἀμφέλμου, ἃς ἤλϑεσεν, οὕτω κατ᾽ τοὺς χρόνους ἐμῶν ἐξελάζ), ὡς αὖ δὴ κατ᾽
αὐτὸν ἀσουδαζομένης αὐτῇ τ γραφῆς, τ καλάλογον ἴσησι, γράφων ὧδε.

ζ Θεμελιώσαντες οὖν καὶ οἰκοδομήσαντες οἱ μακάριοι ἀπόστολοι τ ἐκκλησίαν,
» λίνῳ τὸν τ ὑπισκοπῆς λάχουσι ἐνεχείρισ. τούτου τοῦ λίνου παῦλος ἐν τ πρὸς
» τιμόθεον ὑπιστολῆς μέμνηται. ἀμφιδέχ) δ᾽ αὐτὸν ἀνέγκλητος. μετ᾽ τοῦτον ὁ τέτῳ
» τόπῳ ἀπὸ ὧν ἀποστόλων τὸν ὑπισκοπὸν κληροῦται κλήμης, ὁ κ ἑωρακὼς τοὺς
» μακαρίους ἀποστόλους, κ συμβεβληκὼς αὐτοῖς. ἔτι ἔναυλον δ᾽ κήρυγμα ὧν ἀ-
» ποστόλων καὶ τ παράδοσιν πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχων οὐ μόνος. ἔτι γὰρ πολλοὶ ὑπε-
» λείποντο τότ᾽ ἀπὸ ὧν ἀποστόλων δεδιδαγμένοι. ὑπὲ τούτου δὴν τ κλήμεντος στάσεως
» οὐκ ὀλίγης τοῖς ἐν κορίνθῳ γνομένης ἀδελφοῖς, ἐπέστειλεν ἱκ ἐν ῥώμῃ ἐκκλησία
» ἱκανωτάτῳ γραφῶ τοῖς κορινθίοις, ὡς εἰρήνῃ συμβιβάζουσα αὐτοὺς, καὶ ἀνα-
» νεοῦσα τ πίστιν αὐτῶν, κ ἰῶ νεωστὶ ἀπὸ τ ἀποστόλων παράδοσιν εἰληφει. ἔτι μὴν
» βεαχέα φησί. τ· ὁ κλήμης τοῦτον ἀφανδέχ) διάρεσος. καὶ τὸν διάρεσον ἀγέ-
» ξανδρος. εἷς οὕτως ἕκτος ἀπὸ τῶν ἀποστόλων καθίσαται ξύστος. μετ᾽ ὁ τοῦτον λε-
» λεσφόρος, ὃς κ ἐνδόξως ἐμαρτύρησεν. ἔπειτα ὑγῖνος, εἶτα πῖος, μεθ᾽ ὃν ἀνίκητος.
» ἀφανδέχαμένου τ ἀνίκητον ϑρῆσκος, νῦν δωδεκάτῳ τόπῳ τ τ ὑπισκοπῆς ἀπὸ
» ὧν ἀποστόλων καλέχ κλῆσιν ἔλαχεν. τῇ αὐτῇ τάξ κ τῇ αὐτῇ διδαχῇ ἥκε ἀπὸ
» τῶν ἀποστόλων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ παράδοσις τ ὁ ἵης ἀληϑὰς κήρυγμα κατέσπη-

ζζ κεν εἰς ὑμᾶς. Ταῦτα ὁ εἰρηναῖος, ἀκουλούθως τ̃ προδιεξοδευθείσης ἡμῖν
ἱστορίας ἰσορίας, ἐν οἷς ἐπέγραψε πένθε οὗσι τ̃ ἀριθμὸν, ἔχοντος καὶ ἀναθε-
πῆς τ̃ ψευδωνύμου γνώσεως, ἐν δευτέρῳ τ̃ αὐτῆς ἱστορήσεως. ὅθι δὴ καὶ ἐς αὐτὸν
ἱστορεῖται τὰ τῆς ᾠδῆς ἐκ προσδόξου δυνάμεως ἐν ἐκκλησίαις ὑσὶν ἱστορέ-
» λεκται, ἀφ' ὑτῶν ὑπισημαίνε) λέγων. Τοσοῦτον ὃ ἀποδέουσι τοῦ νεκρὸν ἐγείραι
» καθὼς ὁ κύριος ἤγειρε καὶ οἱ ἀπόστολοι διὰ προσευχῆς, καὶ ἐν τῇ ἀδελφοίκῃ πολλοὶ
» πολλάκις διὰ τὸ ἀναγκαῖον τ̃ χ̃ τόπου ἐκκλησίας πάσης αἰτησαμένης μ̃ νη-
» στείας πολλῆς καὶ ἀγρύπνου, ἐπέστρεψε τὸ πνεῦμα τοῦ νεκροῦ, καὶ ἐχαρίσθη ὁ
» ἀνθρωπος τοῖς ἀγίοις ὧν ἀγίων. καὶ αὖθις φησὶ μῶ' ἕτερα. Εἰ δὲ καὶ τ̃ κύριον
» φανερωθῶς τὰ ἴδια τὰ προφητικὰ φήσουσιν, ὅτι τὰ προφητικὰ ἀναγνῶσι
» αὐτοί, ἐξ αὐτῶν ὑπιδείξομεν πάντας οὕτως περὶ αὐτ̃ καὶ προφητὰς ἐκ γεγο-
» νέναι βεβαίως, καὶ αὐτὸν μόνον εἶ) τ̃ υἱὸν θεοῦ. διὸ καὶ ἐν ᾧ ἐκείνου ὀνόματι οἱ
» ἀληθῶς αὐτ̃ μαθηταὶ, παρ' αὐτ̃ λαβόντες τὴν χάριν ὑπίσχυσιν, ἐπ' ἀγαθοποιίᾳ τῆ
» ὧν λοιπῶν ἀνθρώπων, καθὼς εἷς ἕκαστος αὐτῶν τ̃ δωρεὰν εἴληφε παρ' αὐτ̃. οἱ μὲ
» γὰρ δαίμονας ἐλαύνουσι βεβαίως καὶ ἀληθῶς, ὥστε πολλάκις ἐκ πιστεύσαν αὐτοὺς ἐκεί-
» νους καθαρισθέντας ἀπὸ τῶν πονηρῶν πνευμάτων, καὶ εἶ) ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. οἱ δ', καὶ
» προγνῶσιν ἔχουσι ὧν μελλόντων, ἐκ ὀπτασίας καὶ ῥήσεις προφητικάς. ἄλλοι δὲ τοὺς
» κάμνοντας διὰ τῆς ὧν χειρῶν ὑπιθέσεως ἰῶνται, καὶ ὑγιᾶς ἀποκαθιστᾶσιν. ἤδη δ'
» καθὼς ἔφαμεν, ἐκ νεκροὶ ἠγέρθησαν, καὶ παρέμειναν ἡμῖν ἐνιαυτοῖς ἔτεσι. καὶ τί γὰρ ἐκ
» ἔστιν ἀριθμὸν εἰπεῖν τῶν χαρισμάτων, ὧν κ̃ πάντες μ̃ κόσμου ἡ ἐκκλησία παρὰ
» θεοῦ λαβοῦσα, ἐν τῷ ὀνόματι ἰ̃υ̃ χ̃υ̃ ἐπὶ ποντίου πιλά-
» του ἐκάστης ἡμέρας ἐπ' ὠφελείᾳ τῆ ἐθνῶν ἐπιτελῇ; μήτε ἐξαπατᾶσα τινας,
» μήτ̃ ἐξαργυριζομένη· ὡς γὰρ δωρεὰν εἴληφε παρὰ θεοῦ, δωρεὰν καὶ διακονῇ. ἐν
» ἑτέρῳ δ' τόπῳ ὁ αὐτὸς γράφῃ. καθὼς καὶ πολλῶν ἀκούομεν ἀδελφῶν ἐν τῇ ἐκκλη-
» σίᾳ προφητικὰ χαρίσματα ἐχόντων, καὶ πανταχοῦ λαλούντων διὰ μ̃ πνεύμα
» τος γλώσσας. καὶ τὰ κρύφια ὧν ἀνθρώπων εἰς φανερὸν ἀγόντων ὅτι ᾧ συμφέρον-
» τι, καὶ τὰ μυστήρια τοῦ θεοῦ ἐκδηλοῦντων. ταῦτα καὶ περὶ μ̃ ἀλλοφορεῖς χαρισμά-
ηζ των μέχρι καὶ ὧν δηλουμένων χρόνων παρὰ τοῖς ἀξίοις διαμεῖναι. Επεὶ δ' ἀρχό
μενοι τ̃ προφητείας ὑπόχρεοι πεποιήμεθα, παρὰ πάσας τ̃ καιρὸν εἰπόντες τὰς
ὧν ἀρχαίων ἐκκλησιαστικῶν προεσβυτέρων καὶ συγγραφέων φωνὰς, ἐν αἷς τὰς περὶ
ὧν ἐνδιαθήκων γραφῶν ἐς αὐτοὺς καλῶς θέσας παρὰ δόσις γραφῆ παραδεδώκασι,
φέρε καὶ τὰς αὐτ̃ παραθώμεθα λέξεις· καὶ περὶ τας τὰς περὶ ὧν ἱερῶν διαγραμμάτων,
» ὕλως ἐχούσας. ὁ μὲ δὴ μαθητὰς ἐν τοῖς ἑβραίοις τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ αὐτὸν, καὶ γρα-
» φὴν ἐξήνεγκεν διαλεκτίδι, ἔ πέτρ καὶ ἔ παύλ ἐν ῥώμῃ διαθεμελιζομένων καὶ θεμε-
» λιωτῶν τ̃ ἐκκλησί. μ̃ ὃ τ̃ τούτων ἔξοδον, μ̃ κος ὁ μαθητὴς καὶ ἑρμηνευτὴς πέ-
» τρ, καὶ αὐτὸς τὰ ὑπὸ πέτρου κηρυσσόμενα ἐγγράφως ἡμῖν παραδέδωκε. καὶ λουκᾶς
» ὃ ὁ ἀκόλουθος παύλ, τὸ ὑπ' ἐκείνῳ κηρυσσόμενον διαθήκιον ἐν βιβλίῳ καταθέτο·
» ἔπειτα ἰωάννης ὁ μαθητὴς ἔ κυρίᾳ, ὁ καὶ ὅτι τὸ σῆμα αὐτ̃ διαπεσὸν, καὶ αὐτὸς δεξέ-
» δωκε τὸ διαθήκιον, ἐν ἐφέσῳ τ̃ ἀσίας διατρίβων. ταῦτα μὲ οὖν ἐν τρίτῳ τ̃ εἰρη-
μένης ὑποθέσεως ᾧ προδηλωθέντι εἰρῆ). ἐν ᾧ δ' πέμπτῳ περὶ τ̃ ἰωάννου ἀποκα
λύψεως καὶ τ̃ ψήφου τ̃ ἔ ἀντιχρίστου προφητείας ὕλως διαλαμβάνῃ. τούτων δ' ὕλως

ἐχόντων

» ἐχόντων, καὶ ὧν πᾶσι μὲν τοῖς ἀπουδαίοις καὶ ἀρχαίοις ἀνδράσι τοῦ ἀριθμοῦ τού-
» του χειμῶνος, καὶ μάρτυρα τούτων αὐτῶν ἐκείνων ὧν κατ' ὄψιν τὴν Ἰωάννου ἑωρα-
» κότων, καὶ τὸν λόγον διδάσκοντος ἡμᾶς ὅτι ὁ ἀριθμὸς τοῦ ὀνόματος τοῦ θηρίου καὶ τὸ
» τῶν ἑξήκοντα ἓξ ἀφὰ ὧν ἐν αὐτῷ γραμμάτων ἐμφαίνει. καὶ ἐπακολουθοῦντας
» τούτοις αὐτοὶ φάσκει· ἡμεῖς οὖν οὐκ ἀποκινδυνεύομεν περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀν-
» θρώπου ἀποφαίνοντες βεβαιωτικῶς. εἰ γὰρ ἔδει ἀναφανδὸν τῷ νῦν καιρῷ κη-
» ρύττειν τοῦνομα αὐτοῦ, δι' ἐκείνου ἂν ἐῤῥέθη τὸ καὶ τοῦ ἀποκαλύπτειν ἑωρακότος.
» οὐδὲ γὰρ πρὸ πολλοῦ χρόνου ἑωράθη, ἀλλὰ σχεδὸν ὀπὶ τῆς ἡμετέρας ἡλικίας,
» πρὸς τῷ τέλει τῆς δομετιανοῦ ἀρχῆς. ταῦτα καὶ περὶ τῆς ἀποκαλύψεως ἱστόρηται τῷ
δεδηλωκότι. μέμνηται δὲ καὶ τοῦ ἰωάννου πρὸ τῆς ὀπτασίας, μαρτύρια ἐξ αὐτῆς πλεῖ
σα φέρων. ὁμοίως δὲ καὶ τοῦ πέτρου πρὸ τέρας. οὐ μόνον ὃ οἶδεν, ἀλλὰ καὶ ἀποδέ-
χεται τοῦ ποιμένος γραφῶ, λέγων. καλῶς οὖν εἶπεν ἡ γραφὴ ἡ λέγουσα, πρὸ-
» τον πάντων πίστευσον ὅτι εἷς ἐστιν ὁ θεὸς, ὁ τὰ πάντα κτίσας καὶ καταρτίσας, καὶ τὰ ἐ-
» ξῆς. καὶ ῥητῶς δέ τισιν ἐκ τῆς ἑλληνικῶν σοφίας κέχρηται μόνον καὶ φάσκων. ὅ-
τι σοὶ ὄντως θεοῦ πρόνοια ἀφθαρσία. ἀφθαρσία δέ, ἐλπὶς εἰς θεοῦ. καὶ ἀπομνημονεύματα δὲ ἀποστολικοῦ τινος πρεσβυτέρου, οὗ τοῦνομα σιωπῇ παρέδωκε,
μνημονεύει, ἀξιοπίστως τε αὐτοῦ θείων γραφῶν πρόκειται. ἔτι καὶ ἰουστίνου τοῦ
μάρτυρος καὶ ἰγναλίου μνήμην πεποίηται, μαρτυρίας αὐτοῖς καὶ ἀπὸ ὧν τούτοις
γραφέντων κεχρημένος. ἐπήγγελται δὲ ὁ αὐτὸς ἐκ τῶν μαρκίωνος συγγραμ-
μάτων ἀνελέξειν αὐτῷ ἐν ἰδίῳ ἀπουδάσματι. καὶ περὶ τῆς κατὰ τοὺς ἑβδομήκοντα
» ἑρμηνείας τῶν θεοπνεύστων γραφῶν, ἄκουε οἷα κατὰ λέξιν γράφει. ὁ θεὸς οὖν ἀνα-
» θεφπος ἐλθέτω. καὶ αὐτὸς κύριος ἔφασεν ἡμᾶς, δοτὴρ ὁ παρθένος σημεῖον. ἀλλ' ὥσ-
» περ φασί τινες τῶν νῦν ἑλληνιζόντων μεθερμηνεύειν τὰ γραφεῖα, ἰδοὺ ἡ νεᾶνις ἐν γα
στρὶ ἕξει καὶ τέξεται υἱόν, ὡς θεοδοτίων ἡρμήνευσεν ὁ ἐφέσιος, καὶ ἀκύλας ὁ ποντικὸς,
» ἀμφότεροι ἰουδαῖοι προσήλυτοι, οἷς κατακολουθήσαντες οἱ ἐβιωναῖοι, ἐξ ἰωσὴφ αὐ-
» τὸν γεγονέναι φάσκουσι. τούτοις ὑπαφέρεται μὲν ἑρμηνεία λέγων. προ τοῦ δὲ ῥωμαίους
» κεφαλαίαν τε ἀρχὴν αὐλῶν, ἔλαβον παρὰ μακεδόνων τὰ καλούμενα πολεμαῖος ὁ λά-
» γου φιλομήτωρ τε καὶ ἀδελφὸς βιβλιοθήκην ἐν ἀλεξανδρείᾳ, κο-
» σμήσας τῶν πάντων ἀνθρώπων συγγράμμασιν, ὅσα γε ἀπουδαῖα ὑπῆρχε, ἠτήσα-
το δὲ παρὰ τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἃς τε ἑβραϊκὴν διάλεκτον ἀρεῖν αὐτῶν μεταβεβληκυίας
τὰς γραφὰς. οἱ δὲ, ὑπήκουον γὰρ ἔτι τοῖς μακεδόσι τότε, τοὺς πρὸ αὐτοῖς ἐμπειροτάτους
τῶν γραφῶν καὶ ἀμφοτέρων τῶν διαλέκτων, ἑβδομήκοντα πρεσβυτέρους ἐπεμψαν
πολεμαίῳ, ποιήσασθαι δὲ θεὸν ὅσα ἐβούλετο. ὁ δὲ, ἰδίᾳ πεῖραν αὐτῶν λαβεῖν θελήσας,
διελαβεῖν τε μὴ ἅρα συνθήσοιεν, ἀποκρύψαι τε ἐν ταῖς γραφαῖς ἃ τὸ ἑρμη-
νεῖας ἀληθείαν, χωρίσας αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, ἐκέλευσε τοὺς πάντας τὰ αὐτὰ ἑρμη-
νεῖαι γράψαι. καὶ τοῦτ' ὀπὶ πάντων ὧν βιβλίων ἐποίησε. σὺν θεῷ δὲ τῶν αὐτῶν ὃ αὐτὸ
ἐβούλετο πολεμαίῳ, καὶ συνῳδίαν ἐκάστου τε ἑαυτῷ ἑρμηνείαν, ὁ μὲ
θεὸς ἐδοξάσθη, αἱ δὲ γραφαὶ ὅλως θείαν ἐγνώσθησαν, ὧν πάντων τὰ αὐτὰ τε αὐτοῖς
λέξεσι καὶ τοῖς αὐτοῖς ὀνόμασιν ἀναγορεύσάντων ἀπαρχῆς μέχρι τέλους, ὥστε καὶ τὰ
παρόντα ἔθνη γνῶναι, ὅτι κατ' ὀπτασίαν θεοῦ εἰσὶν ἡρμηνευμένα αἱ γραφαί. καὶ
οὐδέν γε θαυμαστὸν τὸν θεὸν τοῦτο ἐνηργηκέναι, ὅς γε καὶ ἐν τῇ ὀπτασίᾳ ναβουχοδονόσορ

" αἰχμαλωσίᾳ τ̃ λαοῦ, διαφθαρφσῶν τ̃ν γραφῶν, κ̀ μ̃ ἑβδομήκοντα ἔτη ὧν
" ἰνδαίων δ̓ν̓ηδόντων φ̀ς τ̀ χώραν αὐτῶν. ἐπεὶ δ᾽ ἐν τοῖς χρόνοις ἄρξας ξέρξου τ̃ φρ-
" σῶν βασιλέως, ἐνέπνευσ̀ ἑσδρα ὡ̃ ἱερ̀ς ἐκ τ̃ φυλῆς λ̀ν̀ι, τοὺς ὧν̀ πρεσγενόντων
" προφητῶν πρ̃τας ἀναλάξασ̀ς λόγους, κ̀ ἀποκαλαφῆσαι ὡ̃ λαῷ τ̀ μ̀ωϋ-
θ̀ σέως νομοθεσί᾽. τοσαῦτα ὁ εἰρηναῖος. Ἐννέα δ᾽ κ̀ δέκα ἔτεσι τῇ βασιλείᾳ δι-
αρκέσαντος δ̓ν̓ιωνύσου, κόμοδος τ̀ ἡγεμονίαν πρ̃δαλαμβάν̀, ὃ κ̀ τ̀ πρῶτον ἔτος
ὧν κατ᾽ ἀγδοάδα ἐκκλησιῶν ἰουλιανὸς ἐξηλείφ̀ τ̀ ἐπισκοπήν, ὅτι δυοκαί-
δεκα ἔτεσι τ̃ λ̀ν̀ργί᾽ ἀποπλήσαντος ἀγριωπίνου. λέγεται δὲ τηνικαῦτα τ̃ τ̃ν
πιστῶν αὐλὴν διατειθῆς, ἀνὴρ κ̀ παιδείαν ἐνδοξότατος, ὄνομα αὐτῷ πάν̀αινος,
ἐξ ἀρχαίᾳ ἔθους διδασκαλείου ὧν ἱερῶν λόγων πρ̃ αὐτοῖς ἐνεστῶτος, ὃ κ̀ φ̀ς ἡ-
μᾶς πρ̃δαλείφ̀), ἐς πρὸς τῶν ἐν λόγῳ ἐς τῇ πρὸ τ̀ θεῖα σπουδῇ δ̓ν̓αιῶν συν-
χροτεῖας πρ̃φλήφαν̀ν. ἐν ᾗ τοῖς μάλιστα κατ᾽ ἐκεῖνο καιροῦ διηγάμ̀αι λόγος
ἔχ̀ τ̀ δεδηλωμένον, οἷα δὴ ἀπὸ φιλοσόφου ἀγωγῆς ὧν καλουμένων χαϊκῶν ὁρ-
μώμενον. τοσαύτην δ᾽ οὖν φασὶν αὐτὸν προθυμί᾽ πρὸ τ̀ θεῖον λόγον ἐνδείξα-
σθαι, ὡς κ̀ κήρυκα τ̃ κ̀ χριστὸν δ̓ν̓αγγήλιον τοῖς ἐπ᾽ δ̓ν̓αλοῆς ἔθνεσιν δ̓ν̓ασῴζ̃ναι,
μέχρι κ̀ τ̀ ἰνδῶν ἐφικνούμενον γῆς. ἧς δ᾽ ἧς εἰσέτι τοῦτ̃ πλείοις δ̓ν̓αλεκτὸς τ̃ λό-
γου, σπέρμα ζῆλον ἀποστολικοῦ μιμήματος σωφρόνως ἐπ᾽ αὐξήσ̀ κ̀ οἰκοδομῇ
ὶζ̀ τ̃ θείᾳ λόγου προθυμούμενοι. Ὧν εἷς γνώμῃ ἐς ὁ πάν̀αινος, κ̀ φ̀ς ἰνδοὺς ἐλθεῖν
λέγε). σπέρμα λόγος δ̓ν̓ρῦν αὐτὸν προφθάσ̀ τ̀ αὖ παρουσί᾽ τὸ κ̀ μαλῆττον δ̓ν̓αγ-
γέλιον, πρ̃δάδιον αὐτοῖς τ̀ ἑβραϊκὸν ἐπεγνωκόσιν· οἷς βαρθολομαῖον ὧν ἀποστόλων ἕ-
να κηρῦξαι, αὐτοῖς τ̃ ἑβραίων γράμμασι τ̀ τ̃ μαθαῖ᾽ κατα λῆψαι γραφῶ, ὧ̀
κ̀ ἐφ᾽ ἕξασ̀ς φ̀ς τὸν δηλούμενον χρόνον. ὅ γε μὴν πάν̀αινος ὅτι πολλοῖς καταθύμα
σι, τ̃ κατ᾽ ἀγδοάνδρου τελούσῃ ἡγεῖται διδασκαλείου, ζώσῃ φωνῇ κ̀ ἀληθ̀ συγ-
ὶζ̀ γράμμασιν τοῖς ὧν θείων δόγμ̃τ̀ ἡσαυροῖς ὑπομνηματίζομ̀ν̀. Καὶ αὐτοῦ
τον τ̃ θείας γραφῆς σωασκούμ̀ν̀ ἐπ᾽ ἀγδοάνδρας ἐγνωρίζετο κλήμης, ὁμώνυ-
μος ὡ̃ πάλαι τ̀ ῥωμαίων ἐκκλησίας ἡγησαμένῳ φοίνικῃ ὧν ἀποστόλων, ὃς δὴ κ̀ ὀ-
νόμασι ἐν αἷς σωέλαξεν ἐπιστολυπώσεσιν, ὡς δὴ διδασκάλου τ̀ πάν̀αινου μέμνη-
ται. ὅτον ὃ αὐτὸν κ̀ ὧν ῥωμαίων ἐν προφῷ συγγράμματι ἀντίπεδοῦσθαί μοι δο-
κεῖ, ὅ τ̀ τοῖς ἐμφανεστέροις ἧς καλείληφεν ἀποστολικῆς διαδοχῆς ὑπισημαινόμενος,
" ταῦτα φησίν. ἤδη ὃ οὐ γραφ̀ φ̀ς ὑπόδ̓ξιν τελεχασμένη ἥδε ἡ προγραμμαλεία, ἀγ-
" λά μοι ὑπομνήματα φ̀ς γῆρας θησαυρίζ̀ λήθης φάρμακον, εἴδωλον ἀλεγχῶς
" ἐς σκιαγραφίαν ὧν ἀναγῶν κ̀ ἐμμύχων ἐκείνων ὧν καληξιώθην ἀκοῦσαι λό-
" γων τε κ̀ δ̓ν̓ρῶν μακαρίων, ἐς ὧ̃ ὀνόμ̀ι ἀξιολόγων. τούτων ὁ μ̀ν, ὅτι τ̀ ῥ̓ν̓ώδους, ὁ ἰω-
" νικός. ὁ δὲ, ὅτι τ̀ μεγάλης ῥ̓ν̓ώδους· τ̀ κοίλης ἄλεος αὐλῶν συρίας ἰῶ· ὁ ὃ, ἀπ᾽ αὐτοῦ
" πέτ̀. δῆλοι ὃ δ̓ν̓ὰ τ̃ δ̓ν̓αλεκτὸν, κ̀ ταύτης ὁ μάρ̀ις ὧν ἀσυρίων. ὁ ὃ, ἐν τῇ παλαιστίνῃ
" ἑβραῖος δ̓ν̓έκαθεν. ὑσάτω ὃ πρὸ ἐλυχνῶν, δ̓ν̓ωάμ̀ ὃ ἄρα πρῶτος ἐῶ, δ̓ν̓επαυξάμην
" ἐν αὐτύπῳ θεφάσας λελησθαι. δηλ᾽ οἱ μ̀ν, τ̃ ἀληθῆ τ̀ μακαρίας διδασκαλίας ἐζον-
" τες πρ̃δόδοσιν, δ̓ν̓ὺς ἀπὸ πέτρου κ̀ ἰακώβου ἰωάννου τε ἐς παῦλον τῶν ἁγίων ἀπο-
" στόλων πᾶς πρὸς πατρὸς ἐκδεξάμ̀ν̀. ὀλίγοι ὃ οἱ πατρᾶσιν ὁμοῖοι, ἧκον δὴ σεῦ θεῷ
" κ̀ φ̀ς ἡμᾶς, πρὸ προγονικὰ ἐκφνα κ̀ ἀποστολικὰ καλαθησόμενοι σπέρματα.
ὶζ̀ Ἐπὶ τούτου τ̀ ἐν ἱεραπολίτοις ἐκκλησίας ἐπίσκοπος, ὁ πρὸς πολλοῖς εἰσέτι νεῶν

βεβοη-

βεβοημθύος ἐγνωείζεθ ναρκισσος, πενθεκαιδεκάτῳ ἀγων διαδοχὴ ἀπὸ τῆς ὧν ἰουδαίων κτ΄ ἀδριανὸν πολιορκίας, ἀξ ἧ δὴ πρῶτον τ΄ αὐτόθι ἐκκλησίαν ἄξ ἐθνῶν συςῆναι μτ΄ τοὺς ἐκ περιτομῆς, καθηγήσασθαί τ΄ αὐτῶν πρῶτον ἀξ ἐθνῶν ἐπίσκοπον μάρκον ἐδηλώσαμθυ, μθ΄ ὃν ἐπισκοπῆσαι κεκοσμηκὸν αἰτ΄ τῶ αὐτόθι διαδοχαὶ περιέχουσι. καὶ μτ΄ τοῦτον πούπλιον, εἶτα μάξιμον. κὴ ἐπὶ τούτοις ἰουλιανόν. ἔπειτα γαΐον. μθ΄ ὃν σύμμαχον, ἕ γαΐον ἕτερον. καὶ πάλιν ἄλλον ἰουλιανόν, καπίτωνά τ΄ πρὸς τούτοις καὶ οὐάλεντα, κὴ δολιχιανόν. κὴ ἐπὶ πᾶσι τ΄ ναρκισσον, τελευτῆσον ἀπὸ ὧν ἀποστόλων κτ΄ τῷ τῶν ἑξῆς διαδοχῷ γεγονότα.

Εν τούτῳ κὴ ἑρμᾶν γνώριμος ὢν ἀπὸ ἀσίας μαθητὴς ἐπὶ ῥώμης ὡς αὐτὸς ἱστορῇ, καλυδνῷ, ὃν ἐκ ἴσων πρόσθεν ἐγνωρίθη, διάφορα σπουδάξας βιβλία, μτ΄ ὧν λοιπῶν κὴ πρὸς τ΄ μαρκίωνος πρόσκλισιν ἀφορμὴν ἀπ΄ αἵρεσιν, ἐν καὶ εἰς διαφόρους γνώμας κατ΄ αὐτὸν διασπᾶσ ἱστορῇ, τοὺς τῷ διάσασιν ἐμπεποιηκότας διαγράφων, ἐπ΄ ἀκριβὲς τ΄ τὰς πρ΄ ἑκάστῳ τούτων ὑπενοημθύας διηγέγχων ψευδολογίας. ἄκουε δή οἱῶ κὴ αὐτοῦ ταῦτα γράφοντος. διαβύτ καὶ πρ΄ ἑαυτοῖς ἀσύμφωνοι γεγόνασιν, ἀσυσάτου γνώμης αὐτὶ ποιούμθυοι. ἀπὸ γὰρ τῆς τούτων ἀγθης ἀπελλῆς μὲ ὁ τὴ πολιτεία σεμνυνόμθυος κὴ ὢ γήρᾳ, μίαν ἀρχὴν ὁμολογεῖ τὰς δὲ προφητείας, ἐξ ἀνθικειμθύου λέγῃ πνεύματος, πειθόμθυος ἀποφθέγματα πρ΄ θεν δαιμονώσης ὀνόματι φιλουμθύης. ἕτεροι ὄ, καθὼς κὴ αὐτὸς ὁ ναυῖτης μάρκιων, δύο ἀρχὰς εἰσηγοῦ). ἀφ΄ ὧν εἰσὶ πότιμός τ΄ κὴ βασιλικός. καὶ οὗτοι μὲν καλακολουθήσαντες ὢ πονηρῷ λύκῳ, κὴ μὴ δυνάμενοι τ΄ διαίρεσιν ὧν προσῆκεν ὡς οὐδὲ ἐκεῖνος, ὅτι τ΄ δύο ἔφην ἐράπονθε, καὶ δύο ἀρχὰς ἀπεφήναντο ψυχῆς κὴ σώματος δείκλως. οὗτοι ὄ πάλιν ἀπ΄ αὐτῶν ὅτι τὸ χεῖρον ἐξοκείλαντες, οὐ μόνον δύο, ἀλλὰ καὶ τρεῖς ὑποτίθενται φύσεις, ὧν ἔστιν ἀρχηγὸς κὴ προστάτης σατανᾶς, καθὼς οἱ τὸ διδασκαλεῖον αὐτῶν προσκυνοῦντες λέγουσι. γράφῃ δ΄ ὁ αὐτὸς, ὡς κὴ εἰς λόγους ἤκυθε τῷ ἀπελλῆ, φάσκων οὕτως. ὁ γὰρ σῶν ἀπελλῆς συμμίξας ἑαυτῷ, πολλὰ μὲν κακῶς λέγων ἠλέγχθη. ὅθεν κὴ ἔφασκε μὴ δεῖν ὅλως ἐξετάζειν τ΄ λόγον, ἀλλ΄ ἕκαστον ὡς πεπίστευκε διαμένειν. (σημαίνων γὰρ τοὺς ἐπὶ τὸν ἐσταυρωμθύον ἠλπικότας ἀπεφαίνετο, μόνον ἐὰν ἐνέργωσι ἀγαθοῖς δυνάμεσιν). ὃ ὄ πολλῶν ἀσαφέσαιον ἐδογματίζετο αὐτῷ πρᾶγμα, καθὼς προεφθέγξαμθυ, ὃ προεῖπεν. ἔλεγε γὰρ μίαν ἀρχὴν καθὼς κὴ ὁ ἡμέτερος λόγος. εἶτα προσῆν αὐτῷ πᾶσ΄ τ΄ δόξαν, ὑπιφέρῃ φάσκων. λέγοντός δέ μου πρὸς αὐτὸν, πόθεν ἡ ἀπόδειξις αὕτη σοι, ἢ πῶς δυνάσαι λέγειν μίαν ἀρχὴν φέρουσιν ἡμῖν· ἔφη, τὰς μὲν προφητείας ἐαυτὰς ἐλέγχειν, ἀφ΄ ὃ μηδὲν ὅλως ἀληθὲς εἰρηκέναι. ἀσύμφωνοι γὰρ ἀπαρχῆσι κὴ ψευδεῖς, ἕ ἑαυτοῖς ἀνθικείμθυαι. τὸ ὄ πῶς ἔστι μία ἀρχή, μὴ γινώσκειν ἔλεγεν. ὕστερος δὲ κινδυνεύειν μόνον. εἶτ΄ ἐπομοσαμθύου μου τἀληθὲς εἰπεῖν, ὠμνυεν ἀληθεύειν, λέγων μὴ ἐπίσασθαι πῶς εἷς ἔστιν ἀγθὸς θεὸς, τοῦτο δὲ πιστεύειν. ἐγὼ ὄ γνοὺς, καὶ ἐλεγχόμενον αὐτόν. διὸ διδάσκαλος εἶ) λέγων, οὐκ ἤδει τὸ διδασκόμθυον ὑπ΄ αὐτοῦ κατανοεῖν. ἐν ᾧ αὐτῷ ὄ συγγράμματι καλλιστίωνι προσφωνῶν ὁ αὐτὸς, μεμαθηκὼς ὅτι ῥώμης καλυδνῷ ἑαυτὸν ὁμολογεῖ. φησὶ ὄ κὴ ἐσπουδακὼς ὃ καλυδνῷ προσκτήσασθαι βιβλίον. δι΄ ὧν τὸ ἀσαφὲς κὴ ὑπικεκρυμμένον ὧν θείων γραφῶν προσεκτήσατο ὑπομνήματος τοῦ καλυδνοῦ, αὐτὸς ὁ ῥόδων ἐν ἰδίῳ συγγράμματι καὶ ὧν ἐκείνου προσκτήσασθαι ὑπολύσας ἐκ θησαυροῦ ἐπαγγέλλε).

ιγ΄

φέρεσθαι δὲ αὐτὸ καὶ εἰς τὴν ἑξακόσιοστὸν ὑπομνήματα. ὁ γοῦν ἀπελλῆς ἔφη, μυεῖα τοῦ μωσέως ἠσέβησε νόμου, ἅμα πλάνων συγγεγραμμένοις τοῖς θείοις βλασφημήσας λόγοις, ὡς ἔλεγχόν τε, ὡς γε δὴ ἐδόκει, καὶ δύαβεσπὴν αὐτῶν, ὃ μικρὰν ποιημὴν ἀσυνδιῶ. ταῦτα μὲν οὖν περὶ τούτων. Μισόκαλός γε μὴν ἐστα μάλιστα καὶ φιλοπόνηρος ὢν ὁ τῆς ἐκκλησίας τοῦ θεοῦ πολέμιος, μηδένα τε μηδαμῶς τῶν καθ' ὧν δυνηθέντων ἐπιβουλὴν ἀπολιπὼν εἶπον, αἱρέσεις ξένας αὖθις ἐπιφύεσθαι τῇ τῆς ἐκκλησίας σὐηρμῇ. ὧν οἱ μὲν, ἰοβόλων δίκην ἑρπετῶν ἐπὶ τὰ ὠτα καὶ φρυγίας εἶπον· τὸν μὲν κατάκλειστον, μοντανόν· τὰς δὲ ἀπὸ γυναῖκας, ἀρσινοϊτας καὶ μαξιμίλλαν, ὡς δὴ τοῦ μοντανοῦ πεφηνίδας γεγονυίας ἀνεκρούσθησαν. οἱ δὲ ἐπὶ ῥώμης ἦκμαζον, ὧν ἡγεῖτο φλωρῖνος πρεσβυτερίου τῆς ἐκκλησίας ἀποπεσών.

Βλάσιός τε σὺν τούτῳ κατάπλοιφ τινὶ ὠμότητι καὶ ἀγχιμάχῳ τόλμῃ κατεσχημένος, οἳ δὴ πλείστοις τῆς ἐκκλησίας πεπείθηκεν, ἐπὶ τὸ σφῶν ὑπῆγον βούλημα, θαλερὸς ἰδίως περὶ τὴν ἀγήνορα νεωτερίζειν πειρώμενος. Πρὸς μὲν οὖν τὰ λεχθέντα τῆς φρύγας αἱρέσεως, ὅπλον ἰσχυρὸν ἐκ ἀκαταγώνιστον ἐπὶ τὴν ἱεραπόλεως τὸν ἀπολινάριον, ἃ καὶ πρόσθεν μνήμην ὁλόγυρος πεποίηται, ἄμοιρος τὲ ὢν αὐτῆς πλείστου ὧν ἐνικᾶ δελεγόμενος ἀνδρῶν, ἡ τῆς ἀγηνόρας ὑπέρμαχος ἀνίσχε δυνάμεις, ἐξ ὧν καὶ ἡμῖν ἰσοτιμίας πλείστης ἐπιθέσεις καὶ ἐλέγχεται. ἀρχόμενος γοῦν τῆς κατ' αὐτῶν γραφῆς ὧν εἰρηνικῶν δή τις, πρῶτον ἐπισημαίνει) ὡς καὶ ἀγράφοις τοῖς κατ' αὐτῶν ἐπεξέρχοι ἐλέγχοις. προοιμιάζεται) γοῦν τοῦτον τὸν τρόπον. ἐκ πλείστου ὅσου καὶ ἰκανῶς τοῦ χρόνου ἀγαπητὲ αὐτίκα μοι ἔκλεε ἐπιλαθεὶς ἐπὶ τοῦ συγγράμματα τινὰ λόγον εἰς τὸν ὧν κατ' μιλτιάδην λεγομένων αἱρέσιν, ἐφεκτικώτερον πῶς μέχρι νῦν διεκείμην, ἐκ ἀπορίᾳ δυνάμεως ἐλέγχειν μὲν ὃ ψεῦδος, μύρτυρσιν δὲ τῇ ἀληθείᾳ. δεδιὼς οὖν καὶ ἐξαλαζονεύεσθαι, μή πη δόξω ἰδίοις ἐπισυγγράμμασι καὶ ἐπιστολαῖς ἅπερ τε δυσγνώστοις καὶ ἀσαφέσι τὴν διαθήκης λόγῳ, ᾧ μήτε προσθεῖναι μήτ' ἀφελεῖν δυνατὸν, ᾧ κατὰ τὸ δικαιότατον αὐτὸ πολιτεύεσθαι προηρημένῳ. προσφόρως οὖν ἡγούμην ἐν ἀγκύρᾳ τῆς γαλατίας, καὶ καταλαβὼν τὸν κατ' πόντον ἐκκλησίαι ἐπὶ τῆς νέας ταύτης αἱρέσεως, ὡς αὐτοί φασι προφητείας, πολὺ δὲ μᾶλλον ὡς ἀληθοῦς), ψευδοπροφήτας διαλεληθυίαν μύθῳ, καθόσον δυνατὸν τοῦ κυρίου παρακόντος, περὶ αὐτῶν τε τούτων καὶ ὧν προφητευθέντων ἐπ' αὐτῶν ἕκαστά τε διηγεῖσθαι μύθῳ ἡμέρας πλείοσιν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὡς τὴν μὲν ἐκκλησίαν ἀγαλλιᾶσθαι, καὶ προς τὴν ἀληθῆ ἐπιῤῥωσθῆναι· τοὺς δὲ ἀξενοντίας προς τὸ πρὸν ἀποκρουσθῆναι, καὶ τοὺς ἀνιαθέντας λυπηθῆναι. ἀξιοῦσθαι οὖν ὧν ἔτι τὸν προσθυλέρων, ὅπως τὴν λεχθέντων καὶ ὧν ἀνιαθεμένων τῶν ἀληθῆς λόγῳ ἐπομνήματά τε καταλίπωμεν, παρόντος καὶ τοῦ συμπρεσβυτέρου ἡμῶν ζωϊκοῦ τε ὀτρίωνος, τοῦτο μὲν οὐκ ἐπεφάξαμεν. ἐπηγειλάμεθα δὲ ἐνθάδε γράψειν τῷ κυρίου διδόντος, ἅμα ἀσυνδήτως πέμπειν αὐτοῖς. ταῦτα καὶ ἐξῆς τούτοις ἕτερα καταρχὰς εἰπὼν τῶν λόγου, τὸν αἴτιον τῆς δηλουμένης αἱρέσεως προϊών, τοῦτον ἀνίστορά τε ἔφην. εἰ δέ τινων οὐκ ἄσαις αὐτῶν καὶ ἡ προφάσεως τε ἀποκλείσαιτος αἵρεσις πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, τὴν αἰτίαν ἔχει τοιαύτην. κώμη τις εἰ) λέγε) ἐν τῇ τῆς φρυγῶν μυσίᾳ, καλουμένη ἀρδαβαῦ τοῦνομα. ἐνθα φασί τινα ὧν νεοπίστων προφήτου μοντανὸν τοῦνομα τῆς λόγον εἰσάγειν ὡς ἀνὴρ θυμίᾳ ψυχῆς ἀμέτρῳ φιλοπροφήτας δόντα παρόδον ἑαυτὸν τῷ διϊκνουμένῳ, πνεύματι φορηθῆναί τε καὶ αἰφνιδίως ἐν καθοχῇ

" καθεχῆλινι τὴ πρεσβύτιδα γυμνὴν, ἀνθρωποειδῆ, ἀρξαμένην λαλεῖν καὶ ξενοφωνεῖν,
" ὧν δὲ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν τὴν διαδοχὴν ἀνωτέρω τῆς ἐκκλησίας ἕως δεῦρο τε-
" φιλοτίμηται. ὧν ἐστι καὶ ἐκεῖνο καιρὸν ἐν τῇ τῶν νόθων ἐκφωνήσει ἀκροάσει γε-
" νομένων, οἱ μὲν, ὡς ὅτι ἐνεργουμένῳ τῷ δαιμονιώδει καὶ ἐν πλάνης πνεύματι ὑ-
" περοχθεῖ, τοῖς ὄχλοις ἐφάπτονται ἀξιόλογοι, ἐπαινούμενοι, καὶ λανθάνειν ἐκώλυον με-
" μνημένοι τοῦ κυρίου διασοβῆσαι τε καὶ ἀπειλῆσαι, ὡς ὁ φιλάπεχθης τὸν ψευδο-
" προφήτην ἐγκαταθέσθαι παρουσίαν. οἱ δὲ, ὡς ἀληθῆ πνεύματι καὶ προφητικῷ
" χαρίσματι ἐπαινούμενοι καὶ οὐκ ἀκίνητα χαμαιτύπτοντες, καὶ τῆς διασοβῆσαι τοῦ κυρίου ἐπι-
" λανθανόμενοι, ὁ βλασφήμου καὶ ἐπουρανίου καὶ λαοπλάνου πνεύματος προφήτα-
" λοιδόρησε, θελγόμενοι καὶ πλανώμενοι ὑπ' αὐτοῦ, εἰς ὃ μηκέτι κωλύεσθαι σιωπᾶν.
" ἔσχηκε δέ τινα, μᾶλλον δὲ διαπαίσῃ μεθόδῳ κακοήθειας ὁ διάβολος τὴν ἐκ πρώτης κό-
" ρης ἀπώλειαν μηχανησάμενος, καὶ πρὸς ἀξίαν ὑπ' αὐτοῦ δυμαίνου, ὑπεξήγαγε τὴν
" καὶ προσεξέκαυσεν αὐτῶν τὸν ἀποκειμενιθέντα τῆς ἐκκλησίας πίστεως δι-
" δύσιαν, ὡς καὶ ἑτέρας πινὰς δύο γυναῖκας ἐπεγείραι καὶ τοῦ νόθου πνεύματος πλη-
" ρῶσαι, ὡς καὶ λαλῆσαι ἐκφόνως καὶ ἀκαίρως καὶ ἀνοητοειδέστατα ὁμοίως τῷ προφη-
" τικῷ. καὶ τοῖς μὲν χαίρουσας καὶ καυχωμένοις ἐπ' αὐτῇ, μακαρίζουσας τοῦ πνεύμα-
" τος καὶ δι' αὐτὸ μεγάλους ὧν ἐπαγγέλλεσθαι ἐκφυσιοῦσθαι· ἐὰν δέ ποτε καὶ καταχρί-
" νουσας σοφιστικῶς καὶ ἀξιοπίστως αὐτοῖς δοκοῦσι, ἵνα καὶ βεγκλικὸν εἰς δοκῇ. ὀλίγοι
" δέ τινες ἦσαν οἱ ὅτοι ὧν φρυγῶν ἐξηπαλημένοι· τὸ δὲ καθόλου καὶ πᾶσαν τὸν ὑπὸ τὸν οὐρανὸν
" ἐκκλησίαν βλασφημεῖν διδάσκουσας τὸ ἀπιστούμενον πνεύματος, ὃ μήτε ἐμὴν
" μήτε πάροδον εἰς αὐτὴν τὸ ψευδοπροφητικὸν βλάβδυε πνεῦμα. ὧν γὰρ τὴν
" αἵρεσιν πίστων πολλάκις καὶ πολλαχῆ τὰς αἱρέσεις ἐξ οὗτος ζωγραφήσειν, καὶ τοῖς προφη-
" φάνταις λόγοις ἐξεταστῶν καὶ βεβήλοις ἀποφηναίντων καὶ ἀποδοκιμασθῆναι τὴν
" αἵρεσιν, οὕτω δὴ τῆς ἐκκλησίας ἐξεώσθησαν, καὶ τῆς κοινωνίας εἴρηται σθαι. ταῦτα δὲ ἐν
προφήταις ἰσορήσας, καὶ δι' ὅλου δὲ συνεφάμμαλος τὸν ἔλεγχον τὰ κατ' αὐτοὺς πλάνης
ἐπαναγαγών, ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ τῆς τελευτῆς τῶν προδεδηλωμένων ταῦτα φησίν.
" ὅπερ τοίνυν καὶ προφητεύοντας ὑμᾶς ἀπεκάλουν ὅτι μήτοις ἀμεταφόνους αὐ-
" τῶν προφήτας ἐδοξάσθαι, τούτους γὰρ εἶναι φασιν οἷς ἐπηλείλαται τῷ λαῷ
" πέμψαι ὁ κύριος, ἀποκρινάσθω ἡμῖν προφήτης, ἐστὶ τις ὃς βεβίωκεν τούτων ὧν ἀπὸ
" μονταμοῦ καὶ γυναικῶν λαβὼν ἀρξάμενον, ὃς ὑπὸ ἰουδαίων ἐδιώχθη, ἢ ὑπὸ
" προφανόμων ἀπεκτάνθη; σοδεὶς, σοδὲ γε τῶν αὐτῶν κεφαλῆς, ὑπὲρ τὸ ὄνομα-
" τος δύεσωρώθη. οὐ γὰρ οἶδ, σοδὲ μὴν οὐδὲ ἐν ζωναγωγαῖς ἰουδαίων ὧν γυναι-
" κῶν ὑμᾶς ἐμαστιγώθη ποτὲ, ἢ βεβοβολήθη, οὐδαμόσε δὲ δαιμόσε, πλὴν δὲ θανάτῳ τελευ-
" τῆσαι λέγον) μοντανὸς καὶ μαξιμίλλα. τούτοις γὰρ ὑπὸ πνεύματος βλασφήμου
" νος ἐκαλέσεις ὑποκινήσαντος, λόγοις δυαρπῆσαι ἑαυτούς. οὐχ ὁμοῦ· τὴν δὲ τῆς
" ἑκάστου τελευτῆς καιρὸν, φήμη πολλή. καὶ οὕτω τελευτῆσαι τὸν βίον καταστρέ-
" ψαι ἰούδα προδότου δίκην. καθάπερ καὶ τὸ θαυμαστὸν ἐκεῖνον τὸν προφητικὸν κατ'
" αὐτοὺς λεγομένης προφήτας οἵ ἐπίστευσαν ὅπου ἵνα θεὸς δοῦ, πολὺς αἰρεῖ λόγος, ὡς ἀ-
" φέμενον πόλεως καὶ δώδεκα μυριάδων εἰς οὐρανούς, προεκπῆναι τε καὶ καταπιεῖν
" ἑαυτὸν ὃς τῆς ἀπάλης πνεύματος, καὶ δισκαθέντα, κακῶς τελευτῆσαι. φασὶ γοῦν
" τοῦτο οὕτω γεγονέναι. ἀλλὰ μὴν δύο τοῦ ἰδεῖν ὑμᾶς, ὑπάρχειν ἐν ὧν τοιούτων

» νομίζομεν ὦ μακάριε. Ἴσως μὲν γὰρ οὕτως, ἴσως δὲ οὐχ οὕτω λελεγμένα μον-
» γανός τε καὶ θεόδοτος καὶ ἡ τοσαυτὴ γυνή. αὖθις δ' ἐν ᾧ αὐτῷ φησὶ λόγῳ, τοὺς
τότε ἱερεῖς ὑπισχνούμενος πεπειρᾶσθαι μὲν τὸ ἐν τῇ μαξιμίλλῃ πνεῦμα διηγήσασθαι, κε-
κωλύσθαι δὲ τοῦτο ὑπὸ ἑτέρων, συνεργούντων δηλαδὴ τῷ πνεύματι. γράφει δὲ οὕτως.
» καὶ μὴ λεγέτω ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ ᾧ τε ἀφέλειον οὐρανὸν τὸ ἀφ' Μαξιμίλλης
» πνεῦμα, διώκομαι ὡς λύκος ὑπὸ τοσούτων. οὐκ εἰμὶ λύκος· ῥῆμα εἰμὶ καὶ πνεῦ-
» μα καὶ δυνάμεις· ἀφ' ὧν τε ἐν τῷ πνεύματι δυνάμιν ἐναργῶς δείκνυμι καὶ ἐλέγχω, ἀπό
» τούτων ἐξομολογεῖσθαι ἀφ' οὗ πνεύματος κατηναγκάσθησάν τινες τῶν προτέρων, ὡς
» τὸ δοκιμάσαι καὶ διηλεγχθῆναι ὑπὸ πνεύματος λόγοις δοκίμοις καὶ ὑπισχνου-
» μένοις, ζωϊκὸν ἀπὸ κομμένης κόμης, καὶ ἰουλιανὸν ἀπὸ ἀπαμείας. ὧν οἱ μὲν ἡμέ-
» τεροι τὰ τόμαλα φιμώσομεν, οὐκ εἰάσομεν δὲ ψευδῆ καὶ λαοπλάνον πνεῦμα ἐπ'
» αὐλῶν ἐλεγχθῆναι. ἐν ταύτῃ δὲ πάλιν ἑτέρα μέλαξιν πρὸς ἔλεγχον ὧν Ἴησ μα-
ξιμίλλης ψευδοπροφητειῶν εἶπον, ὁμοῦ τόν τε χρόνον καθ' ὃν ταῦτ' ἔγραφε συ-
μκινῆσθαι, καὶ τῶν προρρήσεων αὐτῆς μεμνῆσθαι. δι' ὧν πολέμους ἔσεσθαι καὶ ἀκαθα-
» σίας προεμηνύθησαν, ὧν καὶ τὴν ψευδολογίαν ἐλέγχων ὧδε λέγων. καὶ πῶς δὲ κα-
» ταφανὴς ἤδη γέγονε καὶ τοῦτο τὸ ψεῦδος. πλείω γὰρ ἢ δισκαίδεκα ἔτη εἰς ταὐτὸν τὴν
» ἡμέραν, ἐξ οὗ τελευτήκειν ἡ γυνή, καὶ ὅτε μεσικὸς, οὔτε καθολικὸς κόσμῳ γέγο-
» νε πόλεμος· ἀλλὰ χειμαρροῖς μᾶλλον εἰρὼν διάμονος ἐξ ὕδατος θεοῦ. καὶ ταῦτα δ' ἐκ
τοῦ δαιμόνου συγκεφάλαιος. καὶ ἀπὸ τοῦ τέλους δὲ σμικρὰς ὧδε ἀποσπᾷ λέ-
ξεις. δι' ὧν πρὸς τοὺς αὐχοῦντας, ὡς ἄρα πλείους καὶ αὐλῶν μεμυρηκότες εἶεν,
» ταῦτα φησίν. ὅτε μοὶ δοίνιον ἐν πᾶσι τοῖς εἰρηνικοῖς ὑπεγερθέντες ἀπορήσουσιν, ὅπου τοὺς
» μάρτυρας καταφυγὼν πειρῶμαι, λέγοντες πολλοὺς ἔχειν μάρτυρας, καὶ τοῦτ' εἶ)
» ναι χρὴ μέγιστον πίστιν τῆς δυνάμεως τοῦ πρὸ αὐτοῦ λεγομένου πνεύμα-
» τος. τοῦτ' ἔστιν ἄρα ὡς ἔοικε πάντες μᾶλλον οὐκ ἀληθεῖς. καὶ γὰρ τῶν αἱρέσεων
» αἱ μέν, πλείστους ὅσους ἔχουσι μάρτυρας, καὶ οὐ πρὸ τοῦτο δήπου συγκαταθησό-
» μεθα, οὐδ' ἀληθεύειν ἔχειν αὐτοὺς ὁμολογήσομεν, καὶ τοιγέ τοι οἱ ἀπὸ τῆς μαρκιωνος
» αἱρέσεως μαρκιωνισταὶ καλούμενοι, πλείστους ὅσους ἔχουσι χειροῦ μάρτυρας λέγουσιν.
» ἀλλὰ τόν τε χειρὸν αὐτὸν χρὴ ἀληθεύειν οὐχ ὁμολογοῦσι. καὶ μὴν βεβαίαν τούτοις
» ὑπάρχειν λέγων. ὅθεν οἱ καὶ ἐπειδὴ οἱ ὑπὸ τῆς χρὴ ἀληθείαν πίστεως μαρτύριον κλη-
» θέντες ἀπὸ τοῦ ἐκκλησίας τύχωσι μέλανός τινων ὧν ἀπὸ τῆς ὧν φρυγῶν αἱρέσεως λε-
» γομένων μαρτύρων ἀφαφέρονται τοῖς τοιούτοις, καὶ μὴ κοινωνήσωμεν, ἰσχυρί-
» ζεται ἀφ' ὧν μὴ βούλεσθαι συγκαταθέσθαι τῷ ἀφ' μοντανοῦ καὶ ὧν γυναικῶν πνεύ-
» ματι. καὶ ὅτι τοῦτ' ἀληθές, καὶ ὅτι ὧν ἡμετέρων χρόνων ἐν ἀπαμείᾳ τῇ πρὸς μα-
» ξιμίλλῃ ἀνδρὶ ἰσχυρῷ γεγενημένου, ἐν τοῖς περὶ γαΐου καὶ ἀγεξανδρου ἀπὸ δυνάμεως μαρτυ-
ρήσασι, πρόδηλον. Ἐν τούτῳ ᾧ συγκεφάλαιος καὶ μικρὰ δοὺς συγγραφέως μέ-
μνηται, ὡς λόγον τινὰ καὶ αὐτοῦ χρὴ τῆς προφητικῆς αἱρέσεως γεγραφότος. πρὸς ἃ θεμι-
» τεῖον αὐλῶν λέξεις τινὰς, ὑπερφερῆ λέγων. ταῦτα δ' ἐν τινι συγκεφάλαιος αὐλῶν
» ἐπισταμένων ᾧ ἐγκειμένου τοῦ ἀδελφοῦ συγκεφάλαιος, ἐν ᾧ ἀποδείκνυσι περὶ τοῦ
» μὴ δεῖν προφήτην ἐν ἐκκλησίᾳ λαλεῖν, ἐπεμέμνην. ἐπεκαλεσάμην δ' ἐν ἰαύλῳ, τοὺς
χρὴ τὴν καινὴν διαθήκην προφητεύοντας καλαλέγειν, ἐν οἷς καλεισθμεῖ ἀμμῖ ἵ-
» να καὶ κοδράτον, λέγων ὅτως. ἐγὼ δ' ὅτε ψευδοπροφήτης ἐν πρὸ ἐκκλησίᾳ ᾧ ἐπε)

ἄδοντα

» ἄδηλα ⸌δ⸍ ἀφοβία, ἀρχόμενος μ⸌ὲ⸍ ἐξ ἀκουσίας ἁμαρτίας, καταστρέφων ὑ⸌φ⸍ ἡς ἀκούσιον
» μανίαν ψυχῆς, ὡς προείρηται. τοῦτον δὲ τ⸌ὸ⸍ τρόπον, οὗ⸌τ⸍ ἵνα ὧν χ⸌ρ⸍ τ⸌ὸ⸍ παλαιὸν, ὅτε
» ὧν χ⸌ρ⸍ τ⸌ὸ⸍ κρυπτὸ, πνεύματα φορητὰ προφήτην δεῖξαι δυνήσονται· ὅτε ἄγα-
» βον, οὔτε ἰούδαν, οὔτε σίλαν, ὅτε τὰς φιλίππου θυγατέρας, οὔτε τὴν εὐφιλα-
» δελφείαν ἀμμίαν, οὔτ⸌ε⸍ κοδράτον, οὔτε ἤδη τινὰς ἄλλους μηδὲν αὐτοῖς προσήκοντας
» καυχήσονται. αὖθις ὑ⸌μ⸍ βραχέα ταῦτα φησίν. εἰ γὰρ μ⸌ὴ⸍ κοδρᾶτος καὶ τ⸌ὰ⸍ ὧν φι-
» λαδελφείαν ἀμμίαν, ὡς φασιν, αἱ προεὶ μοντανὸν διεδέξαντο γυναῖκες τὸ προφητι-
» κὸν χάρισμα, τοὺς ἀπὸ μοντανοῦ καὶ ὧν γυναικῶν τινες πρ⸌ὸ⸍ αὐτοῖς διεδέξαντο, δέ-
» ξαίλωι. δεῖν γὰρ ε⸌ἶ⸍ τὸ προφητικὸν χάρισμα ἐν πάσῃ ἐκκλησίᾳ μέχρι τ⸌ὸ⸍ τε-
» λέους παρουσίας ὁ ἀπόστολος ἀξιοῖ. ἀλλ᾽ οὐκ ἀν ἔχοιεν δεῖξαι τεσσαρεσκαιδέκατον
» ἔτος τοῦτο ἔτος ἀπὸ τῆς μαξιμίλλης τελευτῆς. ⸌ἐπ⸍ εἰ μὴ δὴ τοσαῦτα. ὁ γέ τοι
προφὴς αὐτὸ δεδηλωμένος μιλτιάδης, καὶ σιγᾶς ἡμῖν τῆς ἰδίας προεὶ τὰ θεῖα λόγια
ἀνουδῆς μνήμας καταλέλοιπεν, ἐν ⸌οἷ⸍ς προφὴς ⸌ἡμ⸍ῶν ⸌ἐν⸍ έλαξε λόγοις, καὶ τοῖς
προφὴς ἰουδαίοις, ἑκάτερα ἰδίως ⸌ἐπ⸍οθέσῃ ἐν δυσὶν ⸌ἐπ⸍αληθήσας συγγράμμα-
σιν. ἐπὶ ὃ⸌ν⸍ καὶ προφὴς τοὺς κοσμικοὺς ἄρχοντας ⸌ἐπ⸍ὶ τῆς μελλήσῃ φιλοσοφίας, πεποίη⸌-
ἀπολογίαν. τῆς ὑ⸌μ⸍ φρύγας καὶ μοντανὴς αἱρέσεως, καὶ ἀπολλώνιος ἐκκλησιαστι-
κὸς συγγραφεὺς, ἀκμαζούσης εἰσέτι τότε χ⸌ρ⸍ τοῦ φρυγὸν ἔλεγχον ἐνεστήσατο,
ἴδιον κατ᾽ αὐτὸν πεποίηται σύγγραμμα· τὰς μὲν φευγούσας αὐτῶν προφητείας
ψευδεῖς οὔσας χ⸌ρ⸍ λέξιν δ᾽ ὑβρίνων, τ⸌ὸ⸍ δὲ βίον ὧν τ⸌ὸ⸍ αἱρέσεως ἀρχηγῶν ὁποῖός τις
» γέγονε διελέγχων. αὐτοῖς ὑ⸌μ⸍ῖν ῥήμασι προεὶ τῶ μοντανοῦ ταῦτα λέγοντος ἀκουε. ἀληθὴς
» τίς ἐστιν ⸌ἐπ⸍ὴ ὁ προφὴς διδάσκοντος, τὰ ἔργα αὐτοῦ καὶ ἡ διδασκαλία δείκνυσιν.
» οὗτός ἐστιν ὁ διδάξας λύσιν γάμων, ὁ νηστείας νομοθετήσας, ὁ πένθος καὶ τύπον
» ἱεροσυλίαν ὀνομάσας. πόλεις σὺ εἶσιν αὗται μικραὶ τῆς φρυγίας, τοὺς πολλαχό-
» θεν ἐκεῖ συναγαγεῖν ἐθέλων, ὁ προσλιπὼν χρημάτων καταφρονήσας, ὁ ἐπ᾽ ὀνό-
» ματι προφορὰν τ⸌ὴ⸍ν δωροληψίαν ἐπιλεχώμενος, ὁ χαλκεία χορηγῶν τοῖς κη-
» ρύττουσιν αὐτ⸌ὸ⸍ν λόγον· ἵνα ἀφ᾽ τ⸌ὸ⸍ γαστριμαργίας ἡ διδασκαλία τοῦ λόγου κρα-
τύνηται. καὶ ταῦτα μ⸌ὲ⸍ν προεὶ τ⸌ὸ⸍ μοντανοῦ. καὶ προεὶ τῶν προφητίδων αὐτοῦ ⸌ἐπ⸍οκα-
» λυβὰς ὕστως γράφει. δείκνυμι οὖν αὐτὰς προφὰς τὰς προφητίδας ταύτας, ἀφ᾽
» οὗ τὸ πνεύματος ἐπληρώθη⸌ς⸍, τοὺς ἄνδρας καταλιπούσας. πῶς οὖν ἐψεύσατο
» φρύσιλλαν πρεσβύτην ἀποκαλοῦσες, εἶτ᾽ ὑπερφέρει λέγων. δοκεῖ σι παῖδα γραφὴν
» κωλύειν προφήτην λαμβάνειν δῶρα καὶ χρήματα; ὅταν οὖν ἴδω τὸν προφῆτην
» εἰληφότα καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ πολυτελεῖς ἐσθῆτας, πῶς αὐτὸν μὴ προσδέ-
» ξωμαι; αὖθις σὺ ⸌ἐπ⸍οκαλυβὰς προεί τινος ὧν κατ᾽ αὐτοὺς ὁμολογήσαντος, ταῦτα φη-
» σίν. εἰ δ⸌ὲ⸍ καὶ δημέας ὁ τὸν ἀξιόπιστον πλεονεξίαν ἠμφιεσμένος, ὁ μὴ βασάσας
» τῆς ὁμολογίας τὸ σημεῖον, ἀλλὰ πλήθη χρημάτων ἀποθέμενος τὰ δεσμὰ, δέον ὅπως
» τούτῳ τὰ πεινοφεύγοντα, ὡς μάρτυς καυχώμενος, ἐθελμησε μιμούμενος τ⸌ὸν⸍ ἀπόστο-
» λον, καθολικὴν τινα ⸌ἐν⸍αξάμενος ὑπισχνεῖσθαι, καλῆσαι μ⸌ὲ⸍ν τοὺς ἄμεινον αὐτοῦ πε-
» πιστευκότας· συναγωνίζεσθαι δ⸌ὲ⸍ τοῖς τ⸌ὰ⸍ κενοφωνίας λόγοις· βλασφημῆσαι δὲ φ⸌ὴ⸍ς τ⸌ὸ⸍
» κύριον καὶ τοὺς ἀποστόλους, καὶ τ⸌ὴ⸍ν ἁγίαν ἐκκλησίαν. καὶ προεὶ ἐλέγχου δὲ αὖθις τῶν
» κατ᾽ αὐτοὺς ἰδιωμάτων ὡς δὴ μάρτυρων, οὕτω γράφει. ἵνα δὲ μὴ προεὶ πλόνων
» λέγωμεν, ἡ προφῆτις ἡμῶν εἰπάτω τὰ κ⸌ρ⸍ᾶ ἀλέξανδρον τ⸌ὸ⸍ λεγόντα ἑαυτὸν μάρτυ-

» ρα, ᾧ ζυνεσιάται, ᾧ τοῖς σκιωροῦσι καὶ αὐτῷ πολλοί, οὓς τὰς λῃστὰς καὶ τὰ ἀθέμιτα
» βουλήματα ἐφ' οἷς κεκόλασαι, οὐχ ἡμᾶς δεῖ λέγειν, ἀλλὰ ὁ ὀπισθόδομος ἔχει. τίς
» οὖν ἂν μαρτυρεῖ τὰ ἀμφίλημα. πότερον ὁ τοῦ Φίλης τὰς λῃστὰς ᾧ μαρτυρεῖ,
» ἢ ὁ μάρτυς τῷ τοῦ Φίλητα τὰς πλεονεξίας; εἰρηκότος γὰρ τοῦ κυρίου, μὴ κλέψητε
» χρυσὸν μήτε ἄργυρον μήτε δύο χιτῶνας, ὅτι πολὺ τὸ ναυτικὸν, πεπληρωμένη καὶ
» τοιούτων ὧν ἀπηγορευμένων κλοπῆς. δείξομεν γὰρ τοὺς λεγομένους περὶ αὐτοῦ
» τοῦ Φίλητας καὶ μάρτυρας, μὴ μόνον τοῦ πλησίον, ἀλλὰ καὶ τοῦ θεοῦ τῶν ὅλων ὀρ-
» φανῶν καὶ χηρῶν κερματιζομένους. καὶ εἰ πεποίηνται ἔχοιεν ἐν τούτῳ, φιλοῦσι καὶ
» διορισάσθω, ὅπου τοῦτο· ἵνα ἐὰν ἐλεγχθῶσι, κἂν τοῦ λοιποῦ παύσηται πλημμε-
» λοῦντες. δεῖ γὰρ τοὺς καρποὺς δοκιμάζεσθαι τοῦ τοῦ Φίλητος. ἀπὸ γὰρ τοῦ καρποῦ τὸ
» δένδρον γινώσκεται. ἵνα ὃ τοῖς βουλομένοις τὰ κατ' ἀγέξανδρον ἢ γνώσιμα, κέκριται
» ὑπὸ Αἰμιλίου Φεστίνου Δημητρίου ἐν ἐφέσῳ. οὐ μόνον τὸ ὄνομα, ἀλλὰ δι' ἃς
» ἔβλαψε λῃστάς, ὧν εἶδη τοῦ Δαβαΐτης. εἶτ' ὀπιμυθάμενος τὸ ὀνόματι τοῦ κυρίου,
» ἀποκέλυται, πλανήσας τοὺς ἐκ πίστεως. καὶ ἡ ἰδία προαίρεσις αὐτὸν ὅτου ἐστὶν, οὐκ
» ἐδέξατο, μόνον τὸ εἶναι) αὐτὸν λῃστήν. καὶ οἱ θέλοντες μαθεῖν τὰ κατ' αὐτὸν, ἔχουσι τὸ τῆς
» ἀσίας δημόσιον ἀρχεῖον, ὃν ὁ τοῦ Φίλης σεσύλα πολλοῖς ἔτεσιν ἀγνοῶν. τοῦτον ἐ-
» λέγχοντες ἡμεῖς, δι' αὐτοῦ καὶ τὸν ἐπόσασιν ἐξελέγχομεν τοῦ τοῦ Φίλητος, τὸ ὅ-
» μοιον ὅτι πολλὰ δυνάμεθα ἀποδεῖξαι. καὶ εἰ θαρρήσουσιν, ἐπομένως τὸ ἔλεγ-
» χον. πάλιν τε αὖ ἐν ἑτέρῳ τόπῳ συγγράμματος, τοῖς ὧν αὐχοῦσι τοῦ Φίλων,
» ὅτι λέγα ταῦτα. ἐὰν ἀρνῶνται δῶρα τοὺς τοῦ Φίλητας αὐτῶν εἰληφέναι, τὸ ὁμο-
» λογησάτωσαν. ὅτι ἐὰν ἐλεγχθῶσιν εἰληφότες, ἐκ εἰσὶ τοῦ Φίλητοι, καὶ μυσίας ἀπο-
» δείξας τοὺς ἐπιδημήσαντας. ἀναγκαῖον δέ ἐστι πάντας καρποὺς δοκιμάζεσθαι τοῦ προ-
» φήτου. τοῦ Φίλης, εἰπέ μοι, βάτου ἐστί; τοῦ Φίλης σῦκα; τοῦ Φίλης Φιλοκόμης;
» τοῦ Φίλης ἄβυλαις καὶ κύβοις παίζει; τοῦ Φίλης δημεῖζε; ταῦτα ὁμολογησάτω-
σαν, πότερον ἔξεσιν, ἢ μή. ἐγὼ δ' ὅτι γέγονε πρὸ αὐτῶν δείξω. ὁ δ' αὐτὸς ἐστὶ ἀ-
πολλώνιος κατὰ τὸ αὐτὸ σύγγραμμα ἴσορε. ὡς ἄρα ἑπτακοσίων ἐτύγχανεν ἔτος
ὅτε τὸν τοῦ συγγράμματος γράφων αὐτὸ, ἐξ οὗ τῇ τοῦ αὐτοῦ τοῦ Φιλείᾳ
ὁ μονήρυς ὑπεχείρησε. ἐπὶ πάλιν φησὶν, ὡς ἄρα ζωϊκὸς, οὗ καὶ ὁ τοῦ ἱερὸς συγ-
γραφὺς ἐμνημόνευσεν. ἐν πεπούζοις τοῦ Φιλάμ δὲ τοῦ τοῦ αὐτοῦ μνήμης τῆς
μαξιμίλλης ὑπατικὰς, διελέγξαι τὸ ἐνεργοῦν ἐν αὐτῇ πνεῦμα πεπειρᾶσθαι). ἐκω-
λύθη γεμεῖν ὑπὸ τῶν τὰ ἐκείνης φρονούντων. καὶ θρασέα δέ ἐστιν ὃς ὧν τοῦτο μάρ-
τυρων μνημονεύει. ἔτι γὰρ ὡς ἐκ τοῦ δόσεως τὸ ἐφίεσθαι φησὶ τοῦ τελαχέναι τοῖς
αὐτοῦ ἀποστόλοις ὅτι δώδεκα ἔλεσι μὴ χωλαθῆναι τὸ ἱερουσαλήμ. κέχρηται γὰρ καὶ
μάρτυρίας ἀπὸ τῆς ἰωάννου ἀποκαλύψεως. καὶ νεκρὸν γὰρ δυνάμει θεία τοῦς αὐ-
τοῦ ἰωάννου ἐν τῇ ἐφέσῳ ἐγηγέρθαι ἴσορε. καὶ ἄλλα τινὰ φησὶ, δι' ὧν ἐκφανῶς τὸ τοῦ φρυγῶν αἱρέσεως πληρέσθαι δυνάμενα τὸ ἐξηπατῆσθαι πλανῶν. ταῦτα καὶ ὁ ἀπολ-
λώνιος. Τῶν γὰρ ἀπολιναρίου κατὰ τὸ δηλωθείσης αἱρέσεως μνήμων πεποίη-
ται σεραπίων· ὃν ὅτι τῶν δηλουμένων χρόνων μετὰ μαξιμῖνον ὑπάρχοντα τῆς
ἀθλιοχέων ἐκκλησίας, καλεῖ λόγος ψευδῆ. μέμνηται δὲ αὐτοῦ ἐν ἰδίᾳ ὑπατολῇ
τῇ τοῦ καινικὸν καὶ πανικὸν, ἐν ᾗ διαθήκων καὶ αὐτὸς τὸ αὐτῶν αἱρεσιν, ὑπατε-
» γεγραφῶν. ὅπως γὰρ καὶ τοῦτο εἰδῆτε ὅτι τὸ ψευδοῦς ταύτης τάξεως τῆς ὑπατεγραμμένης

νέας

» νέας τῆς φιλίας, ἐβδελυκλαγ ἡ ἐνέργια τῆς δὲ πάσῃ τῇ ἐν χριστῷ ἀδελφοίηλι τῇ
» δυὰ τοῦ οἰκουμβίου ὅλου, πέπομφα ὑμῖν καὶ κλαυδίου ἀπολιναείου τὸ μακεδο-
» νάρχου τὸ ἡμουμβίου ἐν ἱεραπόλει τῆς ἀσίας ἐπισκόπου, γράμματα. ἐν ταύλῃ δὲ
τῇ τοῦ σεραπίωνος ἐπισολῇ, ἓς ἐπωσημειώσης φέρει) διαφόρων ἐπισκόπων,
ὧν ὁ μὲν ἰὼς ὧδέ πως ἐπωσεσημείω). αὐρήλιος κυρίωνος μάρτυς ἐρρῶσθαί ὑμᾶς
εὔχομαι. ὁ δὲ ἰὼς τοῦτον τὸν τρόπον. ἅγιος πούπλιος ἰούλιος ἀπὸ δερβηνοῦ κωλω-
νίας τὸν ἀράχης ἐπίσκοπος. ζῇ ὁ θεὸς ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅτι σωζᾶς ὁ μακάριος ὁ ἐν
ἀγχιάλῳ, ἠθέλησε τὸν δαίμονα τὸν τριακίλλης ἐκβαλεῖν, καὶ οἱ ἐπωκριθέντες ἀπ-
φῆκεν. καὶ ἄλλων τὸ πλεόνων τὸν ἀριθμὸν ἐπισκόπων συμπίφων τούτοις ἐν τοῖς δηλω
θεῖσι γράμμασιν αὐθεντικοὶ φέρει) σημειώσης. καὶ τὰ μὲν κατὰ τούτους ἐπὶ τοιαῦ-
τα. ἐξεναυλίας δὲ ἐὼν ἐπὶ ῥώμης τὸν ὑγιῆ τῆς ἐκκλησίας θεσμὸν παραφαπόλ-
λων, εἰρηναῖος διαφόρους ἐπισολὰς ἐνιλάτῃ· τὴν μὲν, ἐπιγράφας πρὸς ἕλλά-
δον περὶ σχίσματος· τὴν δὲ, πρὸς φλωρῖνον περὶ μοναρχίας ἢ περὶ τοῦ μὴ εἶ) τὸν
θεὸν ποιητὴν κακῶν. ταύτης γάρ τοι τῆς γνώμης ἦσαν ἐδόκει πρεσβυτέρῳ, δι' ὃν αὖ-
θις ἐπωσυρόμενον τῇ κυρίᾳ οὐδενὸν πλανᾶν, ἓς ὃ περὶ ὀγδοάδος σὺν θεῷ ἐπιγρά) ψω
εἰρηναίῳ απουδασμα. ἐν ᾧ καὶ ἐπισημαίνε) τὸν πρεσβύτην τῶν ἀποστόλων καθ-
ηκθέναι ἑαυτὸν διαδοχῆ. εἶδα πρὸς ταῖς τοῦ συγγράμματος τέλει, χρησιμεύσαι
αὐτῷ σημείωσιν ὑρύγιες, ἀναγκαίως καὶ ταύτην τὴνδε καταλέξομεν τῇ γραφῇ,
» τοῦτον ἔχουσαν τὸν τρόπον. Ορκίζω σε τὸν μεταγραφόμενον τὸ βιβλίον τοῦ- κζ
» τον, κατὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, καὶ κατὰ τῆς ἐνδόξου παρουσίας αὐτοῦ ἧς
» ἔρχεται κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, ἵνα ἀνιβλύψῃς ὃ μεταγράψω, καὶ καθορθώσῃς
» πρὸς τὸ ἀντίγραφον τοῦτο, ὅθεν μετεγράψω ἐπιμελῶς, καὶ τὸν ὅρκον τοῦτον ὁ-
» μοίως μεταγράψῃς. καὶ θήσῃς ἐν τῷ ἀντιγράφῳ. καὶ ταῦτα ὠφελίμως πρὸς
ἐκείνου λελέχθω, ὑφ' ἡμῶν τε ἰσορεέσθω, ὡς ἀν ἔχοιμεν ὅρισον ἀπουδαιοτάτης
ἐπιμελείας τοὺς ἀρχαίους ἐκείνους καὶ ὅλως ἱεροὺς ἄνδρας ἐπαύξημα. ἐπεὶ γε
μὴν προφήκαμεν πρὸς τὸν φλωρῖνον ὁ εἰρηναῖος ἐπισολῇ, αὖθις τῆς ἅμα πο-
» λυκάρπου ἐπουσίας αὐτοῦ μνημονεύῃ λέγων. ταῦτα τὰ δόγματα φλωρῖνε ἵνα
» πεφρονημένως εἴπω, οὐκ ἔστιν ὑγιοῦς γνώμης. ταῦτα τὰ δόγματα ἀσύμφωνά ἐστι
» τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐκ τοῦ μείζω ἀσέβειαν προβήσονται τοὺς πειθομένους αὐτοῖς.
» ταῦτα τὰ δόγματα οὐδὲ οἱ ἔξω τῆς ἐκκλησίας αἱρετικοὶ ἐτόλμησε ἀποφήνασθαί
» πω. ταῦτα τὰ δόγματα, οἱ πρεσβύτεροι, οἱ κατὰ τοῖς ἀποστόλοις συμφοι-
» τήσαντες, οὐ παρέδωκαν ὑμῖν. εἶδον γάρ σε παῖς ὢν ἔτι, ἐν τῇ κάτω ἀσίᾳ παρὰ τῷ
» πολυκάρπῳ λαμπρᾶς πραττόμενα ἐν τῇ βασιλικῇ αὐλῇ, καὶ πειρώμενον ἀρέσκει-
» μεῖν παρ' αὐτῷ. μᾶλλον γὰρ τὰ τότε μεμνημονεύω, ὧν ἀναγκες μεμνημονέ-
» νων. αἱ γὰρ ἐκ παίδων μαθήσεις συναύξουσαι τῇ ψυχῇ, ἑνοῦσθαι) αὐτῇ· ὥστε με δύ-
» ναται εἰπεῖν καὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ καθεζόμενος διελέγετο ὁ μακάριος πολύκαρπος, καὶ
» τὰς παρόδους αὐτοῦ καὶ τὰς εἰσόδους, καὶ τὸν χαρακτῆρα τοῦ βίου, καὶ τὴν τοῦ σώματος ἰδέαν,
» καὶ τὰς διαλέξεις ἃς ἐποιεῖτο πρὸς τὸ πλῆθος, καὶ τὸν μετὰ ἰωάννου συναστρο-
» φὸν, ὡς ἀπήγγελε. καὶ τὸν μετὰ τῶν λοιπῶν τῶν ἑωρακότων τὸν κύριον, καὶ ὡς ἀ-
» πεμνημόνευε τοὺς λόγους αὐτῶν. καὶ περὶ τοῦ κυρίου ἅπερ ἐκεῖνοι ἀ-
» κηκόασι. καὶ περὶ τῶν δυνάμεων αὐτοῦ, καὶ περὶ τῆς διδασκαλίας, ὡς παρὰ ἰδίων

» αὐξησιν τῆς ζωῆς τοῦ λόγου προφητικῶς ὁ πολύκαρπος, ἀπήγγειλε πολλὰ
» σύμφωνα τοῖς γεγραμμένοις. ταῦτα καὶ τότε μετὰ τοῦ ἔλεους τοῦ θεοῦ τὸ ἐπ' ἐμοὶ γε-
» γονὸς ἀπροσδοκήτως ἤκουον, ὑπομνηματιζόμενος αὐτὰ οὐκ ἐν χάρτῃ, ἀλλ' ἐν τῇ
» ἐμῇ καρδίᾳ. καὶ ἀεὶ μετὰ τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ γνησίως αὐτὰ ἀναμαρυκώμενος, καὶ
» δυνάμει μεγαλυτέρᾳ ἐμπιθέμενος τῷ θεῷ, ὅτι εἴ τι τοιοῦτον ἠκηκόει ἐκτενὴς
» ὁ μακάριος καὶ ἀποστολικὸς πρεσβύτερος, ἀνακαθίζας δὴ καὶ ἐμφαίζας τὰ ὦτα
» τοῦ, καὶ ἅτε δὴ σοφὴν θεὶς εἰπών, ὃ καλεῖ θεὲ ἐξ οἵους με καιροὺς τετήρηκας, ἵνα τοῦτων ἀ-
» νέχωμαι, πεφύτευται δὴ καὶ τοῦτον ἐν ᾧ καθεζόμην ἢ ἑστώς, ὧν τοιούτων ἀκηκόει λό-
» γων. καὶ ἐκ ὧν ὀπισθεν ἢ ἀπ' ὧν ἐπέστελλεν ἤτοι τῇ γραπτωσάσῃ ἐκκλησίᾳ ὁπόση
» εἴχων αὐτάς, ἢ ὧν ἀδελφῶν μετὰ νοσθείων αὐτοῖς καὶ προφητικῶν, δυνάμει φανερωθῆ-
καζ » ναι. ταῦτα ὁ εἰρηναῖος. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν τὸ χρόνον τὸ κομόδου βασι-
λέως, μεταβεβληκὸς μὲν ὅπως δ' ἂν τοῖς καθ' ἡμᾶς, εἰρήνης ἐν θείᾳ χάριτι τοῖς
καθ' ὅλης τῆς οἰκουμένης διαλαβούσης ἐκκλησίας. ὅτε καὶ ὁ σωτήριος λόγος ἐκ πανη-
γύρεως ἀνθρώπων πᾶσι ὑπήγετο ψυχῶν ὅπως δ' εὐσεβῶν τε ὧν ὅλων θεοῦ θρη-
σκείαν, ὡς ἤδη καὶ τῶν ὅπου γῆς μακρὰ πλεῖστα καὶ γλῶτται διαφανῶν, πλείους ὅπου
τῶν σφῶν ὁμόσε χωρεῖν πανοικεί τε καὶ παγγενεῖ σωτηρίαν. ἐκ τοῦ ἔστι τοῦτο ᾧ
μεγαλῳ δαίμονι βασκαίνῳ ὄντι τὴν φύσιν, οἰσόν. ἀπεδύετο γοῦν ἑσαῦθις ποικίλας
τοῖς καθ' ἡμῶν μηχανὰς ὁπλιζόμενος. ὅπου γοῦν τῆς ῥωμαίων πόλεως ἀπολ-
λώνιον ἄνδρα τῶν τότε πίστῶν ὅπου παιδείᾳ τε φιλοσοφίᾳ βεβοημένον, εἰς δικαστή-
ριον ἄγει, ἕνα γέ τινα ὧν εἰς ταὐτὸν ὁπλισθείων αὐτῷ μαχόντων, ὅπου καθηγεμόνα
τοῦδρος ἐγείρας. ἀλλ' ὁ μὲν δείλαιος πρὸς καιρὸν τινὰ δίκην εἰσελθών, ὅτι μὴ
ζῆν ἔξον ἔτι βασιλικὸν ὄργον τοῖς ὧν τοιῶνδε μιαιφοναῖς, αὐθίκα καθαγνίαι
τὰ σκέλη, περεννίου δικαστοῦ τοιαύτῃ κατ' αὐτὸν ψῆφον ἀπενεγκάντος. ὁ δέ γε
θεοφιλέστατος μάρτυς, πολλὰ λιπαρῶς ἐκέλευσμος τοῦ δικαστοῦ, καὶ λόγον αὐ-
τὸν ὅπου συγκλήτου βουλῆς αἰτήσαντος, λογιωτάτῃ ὑφ' ἧς ἐμαρτύρει πίστεως
ὅπου πρῶτον προφορὰν ἀπολογίαν, κεφαλικῇ κολάσει ὡς ἀπὸ δόγματος συγκλήτου
τελεσθῆναι. μηδ' ὅλως ἀφεθῆναι τοῖς ἅπαξ ἐς δικαστήριον προελθοῦσι μηδαμῶς
τὸ μετανοεῖν μεταδημοκρατουμένους, ἀρχαίου περὶ αὐτοῖς νόμου κεκρατηκότος. τούτου
μὲν οὖν τοῦ ὅπου τὸ δικαστοῦ φωνὰς καὶ τὰς ἀποκρίσεις ἃς πρὸς πάντα πεποίηται τοῦ
περεννίου, πᾶσι τε τῷ πρὸς τὸ συγκλήτου ἀπολογίαν ὅτῳ διαγνῶναι φίλον, ἐκ
τῆς ὧν ἀρχαίων μαρτύρων συναθροίσας ἡμῖν ἀναγραφῆς εἴσεται.

κθ Τῆς κομόδου γεμοῦ δεκάτῳ ἔτει βασιλέως, δέκα μετὰ τριῶν ἔτεσι τῷ ὅπι-
σθοπῷ λειτουργικὸν ἦν θρόνον, διαδέχεται διόκλητος. ἐν ᾧ δὲ ἰουλιανοῦ δέκατον
ἔτος ἀποπληρώσας, τὴν κατ' ἀξιώματα προοικιῶν τὴν λειτουργίαν ἐγχειρίζει
δημήτριος. καθ' οὓς καὶ τῆς ἀντιοχέων ἐκκλησίας ὄγδοος ἀπὸ τῶν ἀποστόλων ὁ
μετὰθεν ἤδη διαπρεπὴς ἔτι τότε στεφανίων, ὑπίσκοπος ἐγνωρίζετο. καὶ φασὶ
γὰρ τῆς παλαιστινὴν ἡγεῖτο θεόφιλος. καὶ παρίστανος δὲ ὁμοίως, οὗ καὶ μετάθεν μνή-
μιον ὁ λόγος ἐποιήσατο, τὴν ἐν ἱεροσολύμοις ἐκκλησίας ἔτι τότε τὴν λειτουργίαν
εἶχε. κοινὸν δὴ τοῦ ἦν τῆς καθ' ἡμᾶς δὲ χρόνους ὑπίσκοπος ὧν βακχυλ-
λος, καὶ τὴν ἐν ἐφέσῳ προοικίας πολυκράτης. καὶ δῆλοι δ', ὡς γε εἰκός, ὅπου τούτοις μυ-
ρίοι καὶ τοιάδε διέφερεν. ὧν γεμοῦ ἐπιφανὴς ἡ τῆς πίστεως εἰς ἡμᾶς κατηλ-

θεν ὀρ-

σεν ὀρθοδοξία, τούτους εἰκότως ὀνομασὶ κατελέξαμεν.

Ζηλήσεως δ' ἦλα κ τ' τοιάδε οὐ σμικρᾶς ἀναπηδήσης, ὅλη δὴ τῆς ἀσίας ἅπασα κγ
αἰ παροικίαι ὡς ἐκ θεσπεσίου ἀρχαιόλεκτος, σελήνης τ' ιεσσαρεσκαιδεκάτην ἄγουσι δεῖν ὑπὲρ τῆς τοῦ σφαγείου πάσχα ἑορτῆς θεσπεφυλάχθαι, ἐν ᾗ ἡμῖν ὁ μεθέορτον ἰουδαίοις μεθημέρουσι, ὡς δέον ἐκπεσεῖν τ' τοιαύτην. ὁποία δ' ἀν ἡμέρα τ' ἑβδομάδος μεθίσυγχρονοι τὰς ὧν ἀσιανῶν ὑπερβάσεις ποιῶνται, ἐκ ἔθους ὄντος τοῦτον ὑπερβῆναι τ' ἑορτὸν τ' ἀναστάσιμον ἄπασι οἰκουμενίῳ ἐκκλησίαις, ἐξ ἀποστολικῆς παραδόσεως ὁ καὶ εἰς δεῦρο κρατῆσαν ἔθος φυλαττούσας, ὡς μηδ' ἑορτὴν μεθεσπίκειν παρὰ τ' τῆς ἀναστάσεως τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ἡμέραν τὰς νηστείας ὑπερβαίνειν. ἐνόησε δὴ καὶ συνκρότησις ὑπερσκόπων ὑπὲρ τούτου τὸ αὐτὸν ἐγνωκέναι· πανταχοῦ τε μιᾶ γνώμῃ δι' ὑπερσχολῶν ἐκκλησιαστικὸν δόγμα τοῖς πανταχόσε διεκηρύττετο. ὡς δὲ μὴ δὴ δύο πολὺ τ' κυριακῆς ἡμέρας ὁ τ' ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως ἀπολείποιτο δ' κυρίου μυστήριον, καὶ ὅπως ἐν ταύτῃ μόνῃ τῶν κ' τὸ πάσχα νηστειῶν φυλαττοίμεθα τὰς ὑπερβάσεις. φέρε δὴ εἰσέτι νῦν ὧν κ' παλαιστίνων τινικάδε συγκεκροτημένων γραφὴν. ὧν μεθυπέλαβε θεόφιλος τ' ἐν καισαρείᾳ προκαθίας ὑπέρσκοπος, καὶ ναρκισσος τῆς ἐν ἱεροσολύμοις. καὶ ὧν ὑπὲρ ῥώμης δὴ ὁμοίως δύναμαι μεθιστορεῖν ἀνθ' ὧν ζητήματος, ὑπέρσκοπον βίκτορα δηλοῦσα· ὧν τ' κ' πόντου ὑπερσκόπων ὧν πάλμας ὡς ἀρχαιόλεκτος μεθυπέλαβε. καὶ ὧν κ' γαλλίαν δὲ προικιῶν, ἃς εἰρίωνος ἐπεσκόπει. ἔτι τε ὧν κ' τ' ὀσροηνῶν καὶ τὰς ἐκ δεσε πόλεις. καὶ ἰδίως βακχύλλου τ' κορινθίων ἐκκλησίας ὑπερσκόπου, καὶ πλείστων ὅσων ἄλλων, οἳ μίαν καὶ τ' αὐτὸν δόξαν τε καὶ κρίσιν ἐξενίσμεθα, τ' αὐτὸν τέθειται φῆφον. καὶ τούτων μὲν ἐμοὶ ὅρος εἷς ὁ δεδηλωμένος ὧδε. Τῶν δ' ὑπὲρ τῆς ἀσίας ὑπερσκόπων ὁ πάλαι μεθῆκεν αὐτῖς παραδοθὲν διαφυλάττειν ἔθος χρόνου διϊσχυρισμένων, ἡγεῖτο πολυκράτης. ὃς καὶ αὐτὸς ἐν ᾗ μεθὲς βίκτορα καὶ τ' ῥωμαίων ἐκκλησίαν διελυπώσατο γραφῇ, τὸν εἰς αὐτὸν ἤθους μεθδοσιν ἐκλιπεῖν. ἀφ' τούτων. ἡμεῖς οὖν ἀπαδιούργητον ἄγομεν τ' ἡμέραν, μήτ' μεθσταθέντες μήτ' ἀφαιροῦντες. καὶ γὰρ κ' τ' ἀσίαν μεγάλα στοιχεῖα κεκοίμηται, ἃ ἀναστήσει τῇ ἡμέρᾳ τ' παρουσίας τοῦ κυρίου, ἐν ᾗ ἐρχέται μ' δόξης ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἀναστήσῃ πάντας τοὺς ἁγίους, φίλιππον τ' δώδεκα ἀποστόλων, ὃς κεκοίμηται ἐν ἱεραπόλει. καὶ δύο θυγατέρες αὐτοῦ γεγηρακυῖαι παρθένοι, καὶ ἡ ἑτέρα αὐτῶν θυγάτηρ ἐν ἁγίῳ πνεύματι πολιτευσαμένη, ἡ ἐν ἐφέσῳ ἀναπαύεται. ἔτι γὰρ καὶ ἰωάννης ὁ ἐν τῷ στήθει τοῦ κυρίου ἀναπεσών, ὃς ἐγένηθη ἱερεὺς τὸ πέταλον πεφορεκώς, καὶ μάρτυς καὶ διδάσκαλος· οὗτος ἐν ἐφέσῳ κεκοίμηται. ἔτι δὲ καὶ πολύκαρπος ὁ ἐν σμύρνῃ καὶ ὑπέρσκοπος καὶ μάρτυς, καὶ θραστας ὑπέρσκοπος καὶ μάρτις ἀπὸ φιλαδελφείας, ὃς ἐν σμύρνῃ κεκοίμηται. τί δεῖ λέγειν σάγαριν ὑπέρσκοπον καὶ μάρτυρα, ὃς ἐν λαοδικείᾳ κεκοίμηται. ἔτι καὶ παπίειον τ' μακάριον, καὶ μελίτωνα τὸν εὐνοῦχον, τὸν ἐν ἁγίῳ πνεύματι πολιτευσάμενον, ὃς κεῖται ἐν σάρδεσι περιμένων τ' ἀπὸ τῶν οὐρανῶν ὑπέρσκοπήν, ἐν ᾗ ἐκ νεκρῶν ἀναστήσεται. κε
Οὗτοι πάντες ἐτήρησε τὴν ἡμέραν τῆς ιεσσαρεσκαιδεκάτης τοῦ πάσχα κ' τὸ ἀκριβέστατον, μηδὲν παρεκβαίνοντες, ἀλλὰ κ' τὸν κανόνα τ' πίστεως ἀκολουθοῦντες. ἔτι γὰρ κἀγὼ ὁ μικρότερος πάντων ὑμῶν πολυκράτης, κ' κατὰ δόσιν ὧν συγγενῶν μου, οἷς καὶ παρηκολούθησα διὰ βίου αὐτῶν. ἑπτὰ μὲν γὰρ συγγενῆς μου ὑπέρσκοποι. ἐγὼ δ'

» ὁδδος ϗ πολίτε τ̃ ἡμέραν ἤγαγον οἱ συγενῆς μου, ὅτε ὁ λαὸς ἤρξε τὴν ζύμην.
» ἐγὼ οὖν ἀδελφοὶ ἐξήκοντα καὶ πέντε ἔτη ἔχων ἐν κυρίῳ, ϗ συμβεβηκὼς τοῖς ἀπὸ
» τῆς οἰκουμένης ἀδελφοῖς, ϗ πᾶσι ἁγίαν γραφὴν διηνυθηκώς, οὐ πέφυκα τοῖς
» κατὰ πλάνην μύθοις. οἱ γὰρ ἐμοῦ μείζονες εἰρήκασι, πειθαρχεῖν δεῖ θεῷ μᾶλλον ἢ ἀν-
» θρώποις. τούτοις ὑπάρχει δὲ ὧν γράφοντι συμπαρόντων αὐτῶν ϗ ὁμοδοξούντων
» ὑποσκήπτων, ταῦτα λέγων. ἐδήλωσά μοι ὧν ὑποσκήπτων συμπροόντων μνημονεύ-
» σαι. οἷς ὑμεῖς ἠξιώσατε μελαχθῆναι ὑπ' ἐμοῦ, ϗ μελανθέντα μοι. ὧν τὰ ὀνόμα
» τα ἐν τῇ γραφῇ πολλὰ πλήθη εἰσίν. οἱ γὰρ ἰδόντες τ̃ μικρόν μου νῦν θεόπνευ-
» στον δόκησιν τῇ ὑποσχῇ, εἰδότες ὅτι εἰκῇ πολιὰς οὐκ ἤνεγκα. ἀλλὰ ἐν χριστῷ Ἰησοῦ
» πεπολίτευμαι. ὑπὲρ τούτοις ὁ μὲν Ἰῆς ῥωμαίων πρεσβεύει βίκτωρ, ἀφ' ἑσπέρας τ̃
» ἀσίας πάσης ἅμα τ̃ ὁμόροις ἐκκλησίαις ταῖς προοικίας ἀπολέμνῃ, ὡς ἑτεροδο-
» ξούσας, Ἰῆς κοινῆς ἑνώσεως πειρᾶται, καὶ σπιλάδι γε ἀφ' ἑαυτῆς, ἀκοινωνήτους
» ἀρδην πρᾶξαι τοὺς ἐκ φύσεως ἀδιαιρέτων ἀδελφούς. ἀλλ' οὐ πᾶσί γε τοῖς ὑποσκόποις
» ταῦτ' ἤρεσκε. διὰ πολλὰ καὶ δηλοῦν) ὅντα αὐτῷ, ταῖς Ἰῆς εἰρήνης ϗ τ̃ πρὸς τοὺς πλη-
» σίον ἑνώσεως ϗ ἀγάπης φερούσῃ. φέρονται δ' ϗ αἱ τούτων φωναὶ, πληκτικώτερον κα-
κζ ϑαπερ μύθων τ̃ δίκης. Ἐν οἷς ϗ ὁ εἰρηναῖος ἐκ προσώπου ὧν ἤγειρε χρ̃ τ̃
» γαλλίαν ἀδελφῶν ὑποτείλας, παίσας μὲν τὸ δεῖν ἐν μόνῃ τῇ τ̃ κυριακῆς ἡμέρᾳ
» τῆς τ̃ κυρίου ἀνασάσεως ὑπολήψεως μυστήριον. ᾧ γεμοῦν δίκτυον προσηκόν-
» τως ὡς μὴ ἀποκόπτοι ὅλας ἐκκλησίας θεοῦ ἀρχαίου ἔθους παραδόσιν ὑπιτηρούσας, πλάσα ἕτερα παραμύθια, καὶ αὐτοῖς δὲ ῥήμασι ταῦτα δὲ ὑπολέγων. Οὐδὲ γὰρ μόνον
» περὶ Ἰῆς ἡμέρας ὅδε ἡ ἀμφισβήτησις, ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ εἴδους αὐτῆς Ἰῆς νηστείας.
» οἱ μὲν γὰρ οἴονται μίαν ἡμέραν δεῖν αὐτοὺς νηστεύειν. οἱ δὲ, δύο. οἱ δὲ, ϗ πλείονας. οἱ δὲ,
» τεσσαρακονθαώρους ἡμερινὰς ϗ νυκτερινὰς, συμμετροῦσι τ̃ ἡμέραν αὐτῶν. καὶ
» τοιαύτη μὲν ποικιλία ὧν ὑπομενόντων, οὐ νῦν ἐφ' ἡμῖν γεγονυῖα, ἀλλὰ ϗ πολὺ
» πρότερον ὑπὸ τῶν πρὸ ἡμῶν ὧν πρὸς τὸ ἀκριβὲς ὡς εἰκὸς κατοικούντων τ̃ καθ'
» ἁπλότητα ϗ ἰδιωτισμὸν συνήθειαν εἰς τὸ μελέτημα πεποιημότων, ϗ οὐδὲν ἔλαt-
» τον πόλεις οὐ τοιαῦτα συμφώνως τ̃, ϗ εἰρηνικῶς πρὸς ἀλλήλους, ϗ ἡ διαφωνία Ἰῆς
» νηστείας τὴν ὁμόνοιαν Ἰῆς πίστεως ἐπίστησι. τοῦτο ϗ ἰσοτιμίαν προσεδίδουσιν, ἴδιον οἰ-
» κείως πρᾶγμα, τοῦτον ἔχουσ̃ τ̃ τρόπον. ἐν οἷς καὶ οἱ πρὸ ἐμοῦ ἐπίσκοποι προσεύ-
» χεσθαι οἱ προεστῶτες τ̃ ἐκκλησίας ἧς νῦν ἀφηγῶ, ἀνίκητον λέγομαι ϗ πῶν, ὑπνῶντα τὲ
» καὶ λειτουργοῦντα ϗ ξύοντα, οὔτε αὐτοὶ ἐτήρησ̃, ὅτε τοῖς μετ' αὐτοὺς ἐπέτρεπον, ϗ οὐδὲν
» ἧττον αὐτοὶ μὴ ἠσυχίαν, εἰρηνεύοντος τοῖς ἀπὸ τῶν παροικιῶν, ἐν αἷς ἐτήρησε ἐρ-
» χομένοις πρὸς αὐτοὺς, καὶ τοι μᾶλλον ἐναντίον ἐν ὑπνοῦν τοῖς μὴ ἠσυχοῦσι. ϗ οὐδὲ
» ποτ' ἀφ' τοῦ εἴδους τοῦτο ἀπεκλήθησαν ὑπνῶντες. ἀλλ' αὐτοὶ μὴ ἠσυχίαν οἱ πρὸ σοῦ
» προεσβύτεροι, τοῖς ἀπὸ τῶν παροικιῶν ἠσυχοῦσιν ἔπεμπον ἀσχολίαν. ϗ ὃ μακα-
» ρίου πολυκάρπου ὑπιδημήσαντος ἐν ῥώμῃ ὑπὸ ἀνίκητου, καὶ περὶ ἄλλων τινῶν μι-
» κρὰ σχόντες πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ εἰρηνεύσ̃, περὶ τούτου τοῦ κεφαλαίου μὴ φιλεκ-
» κλησίαν πρὸς ἑαυτούς. οὔτε γὰρ ὁ ἀνίκητος τὸν πολύκαρπον πεῖσαι ἐδύνατο μὴ
» ἠρεῖν, ἅτε μ̃ ἰωάννου τῶν μαθητοῦ τ̃ κυρίου ἡμῶν, ϗ ὧν λοιπῶν ἀποστόλων οἷς
» συνδιέτριψεν, ἀεὶ τετηρηκότα. οὔτε μὴν ὁ πολύκαρπος τ̃ ἀνίκητον ἔπεισε ἠρεῖν,
» λέγοντα τ̃ συνήθειαν ὧν πρὸ αὐτ̃ πρεσβυτέρων. ὀφείλειν καὶ ἐχειν. ϗ τούτων οὕτως

ἐχόντων

" ἐχόντων, ϲκοινώνηϛ ἑαυτοῖς. ϗ ἐν τῇ ϲκκλησίᾳ πρεχώρησεν ὁ ἀνίκητος τιμὴ ἀν-
" θρεισί ὦ πολυκάρπῳ καὶ ἐνθυπνίῳ δηλονότι, ϗ μετ' εἰρήνης ἀπ' ἀγηλων ἀπηλ-
" λάγηϛ, πάσης τῆς ϲκκλησίας εἰρηνίαν ἐχόντων ὧν ἱερωμένων ϗ μὴ τοιούτων.
καὶ ὁ μὲν εἰρηναῖος φερώνυμός ἦν ἐν τῇ ϲεβαστῇ, ἀπὸ τε ἔργου εἰρηνοποι-
ὸς, τοιαῦτα ϲυμβάντα ἐν τῇ ϲκκλησίαν εἰρήνης πρεκάλεσε καὶ ἐπρέσβευεν. ὁ δ' αὐ-
τὸς οὐ μόνῳ τῷ βίκτορι, ϗ διαφόροις δὲ πλείστοις ἀρχουσιν ϲκκλησιῶν τὰ καλὰ λ-
λήλοις δι' ἐπιστολῶν, ϲὲ τοῦ κεκινημένου ζητήματος ὠφέλει.

Οἵ γε μὴν ὅτι παλαιστίνης οἷς ἀρέσως διῳκήθη λόγος, ὁ, τε ναρκισσος ϗ θεόφι- κζ
λος, καὶ σὺν αὐτοῖς καίσαρος τε ϗ Ἰούρου ϲκκλησίας ἐπίσκοπος. ϗ κλάυδιος ἵππο-
λυμπάδι, οἵ τε μετὰ τούτων ζωγηλυθότες ϲὲ ἵππου καὶ ἐλθούσης εἰς αὐτοὺς ϲκ διαδο-
χῆς τῶν ἀποστόλων ϲὲ τοῦ πάσα ϲυγκαθόσεως πλείστα διαφέρουσι, ϗ ὃ τέλος
" τε γραφῆς, αὐτοῖς ῥήμασιν ἐπιλέγουσι ταῦτα. ἵππου δ' ἐπισκόπου ἡμῶν πειρᾶσθαι
" ϗ πᾶσαν παροικίαν αὐλίγραφα διαπέμψαϛ, ὅπως μὴ ἐνοχοι ὦμεν τοῖς ῥᾳ-
" δίως πλανωσιν ἑαυτῶν τὰς ψυχάς. δηλοῦμεν ὑμῖν ὅτι τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ϗ ἐν ἀγε-
" ξανδρείᾳ ἄγουσιν ἥσθ ϗ ἡμεῖς. πρὸ ἡμῶν δὲ τὰ γράμματα κομίζει αὐτοῖς ϲὲ
" ἡμῖν πρὸ αὐτῶν, ὡς τε συμφώνως ϗ ὁμοῦ ἄγειν ἡμᾶς τὴν ἁγίαν ἡμέραν. ἀλλὰ γὰ
τοὺς τοῖς ἀποδοθεῖσιν εἰρηναίου συγγράμμασι καὶ τῇ ἐπισκοπαῖς, φέρεται ἡμῖν
τοὺς ἑλλήνας λόγους ζωηγομαῖτας ϗ τὰ μάλιστα δυαγνωϛάτους, ϲὲ ἐπιγήμης
ἐπιγεγραμμένους. ϗ δῆλος ὃν δυαλέθηται ἀδελφῷ μὴ κιανῷ τοὔνομα, ἧς ἐπίδειξιν
τοῦ ἀποστολικοῦ κηρύγματος. καὶ βιβλίον τι διηγέσεων διαφόρων, ἐν ᾧ ἵππου τοὺς ἑ-
βραίους ἐπισκοπῆς ϗ τε λεγομένης ϲολομῶντος σοφίας μνημονεύϛ, ῥητὰ ἵνα δὲ αὐ-
τῶν τοὺς ἀθέμιτος. ϗ τὰ μὲ εἰς ἡμελέσαν ἥδιστα γνῶσιν τοῦ εἰρηναίου, τοσαῦτα.
κομόδου ὃ τοῦ ἀρχικοῦ ὅτι δέκα ϗ τεσσὶν ἔτεσι καθαλύσαντος, αὐτοκράτωρ σε-
πῆρος οὐήρος ὅλοις μησὶν ἓξ μετὰ τὸν κομόδου τελευτὴν περτίναξ διαγομένου, κεφ
ιϛ. πλείστα μὲν οὖν τοὺς τοιούτοις εἰσέτι νῦν τῶν τόπων σώζεται παλαιὰ καὶ ϲκκλη-
σιαστικῶν ἀνδρῶν, ϲυγγράμματα ϲωτικὰ. ὧν γε μὴν αὐτοὶ διέγνωμεν,
εἰπεῖν δὲ τὰ μεγαλείου ἧς τε ἀποστολ, ϗ τὰ μαξίμου τοῦ θ' πολυθρυλλήτου τοὺς
τοῖς αἱρεσιώταις ζητήματος, θ' πόθεν ἡ καινία, ϗ τοῦ θ' ἡμετέρου ὑπὲρ ἀνθ' τε ὑλικοῦ.
τὰ τε κασσιάνου εἰς τε ἑξαήμερον, ϗ ἀπίωνος ἧς τε αὐτε ϲτοιχεῖον. ὁμοίως σέξστου
τοῦ πυθαγορείου, καὶ ἀνθρώπου τινὸς ϲτοϊκοῦ ἀρχαίου. ϗ μυρίων ἄλλων, ὧν οὐδὲ τὸ
μηδεμίαν ἔχειν ἀφορμὴν, ϐ' οἷόν τε θ' τοὺς χρόνους πολλὰ δοῦναι γραφῆ, θ' ἴσο-
ειας μνήμην ϲωσομένας. καὶ ἄλλων δὲ πλείστων, ὧν οὐδὲ τὰς πρὸς ειας
καταλέλοιπεν ἡμῖν δυνατὸν, ἦλθον εἰς ἡμᾶς λόγοι. ὀρθοδόξων μὲν ϗ ϲκκλησιαστικῶν,
ὡς ἡ ἑκάστου πολλὰ δείκνυσι τε ἥδε γραφῆς ἑρμήνεια. ἀδήλων δ' ὅμως ἡμῖν, ὅτι
μὴ τε πρὸς ειαν ἐπάγει ὧν συγγράμματα μόνων. Τούτων δὲ οὕτω ϲουδάσ- κη
ματι ϗ τῆς ἀρετίμωνος αἱρέσεως πεπονημένῳ, ᾧ αὖθις ὁ ϲκ θαμοσάτων παῦ-
λος, καθ' ἡμᾶς δυανεώθαται πεπείρα). Φέρεται δὲ διήγησις, τοῦ ἑξαζομένης
ἡμῖν πρὸς τοῦ ειας. τε γὰρ δεδηλωμένου αἱρεσιν φιλόν δύθεον πλέον
τὸν θεὸν φάσκουσι, οὐ πρὸς πολλὰ νεωτερισθεῖσαν δύνων· ὅπερ σεμνύνειν αὐ-
τοῖς ὡς δὴ ἀρχαίαν οἱ τοῦτο ἤθελον εἰσηγεῖσθαι, πολλὰ ϗ ἄλλα εἰς ἔλεγχον αὐτῶν τε
" θλασφήμου ψευδηγορείας πρὸς ἡμᾶς ὁ λόγος, τοῦτο ϗ τε λέξιν ἰσορρεῖ. φασὶ γὰρ τοὺς μὲ

προφήτας ἀπομιμᾶται καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀποστόλους πρὸ φληφέναι τε καὶ διδιδαχέναι ταῦτα ἀνεῶ οὕτοι λέγουσι, καὶ ἱστορῆσθαι τὴν ἀνήφαν τοῦ κηρύγματος μέχρι ὧν βίκτορος χρόνων, ὃς ἐπὶ τεσσαρεσκαιδέκατος ἀπὸ πέτρου ἐν ῥώμῃ ἐπίσκοπος. ἀπὸ δὲ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ ζεφυρίνου τὴν διαδοχὴν σώζεσθαι τὴν ἀνήφαν. ἐν ᾗ δὴ λυχνὸν πιθανὸν ὃ λεγόμενον, εἰ μὴ πρόσθεν μὲν ἀντεπιστῶτον αὐτοῖς αἱρετικὰ χρήματα. καὶ ἀδελφῶν δέ τινων ὅτι χράμματα προσβύτερα ὧν βίκτορος χρόνων, ἃ ἐκφυσι πρὸς τὰ ἔθνη τὴν ἀνήφαν, καὶ πρὸς τὰς τότε αἱρέσεις ἔγραφον. λέγω δὴ ἰουστίνου καὶ μιλτιάδου, καὶ τατιανοῦ, καὶ κλήμεντος, καὶ ἑτέρων πλείονων, ἐν οἷς ἅπασι θεολογεῖται ὁ χριστός. τὰ γὰρ εἰρωναίου τε καὶ μελίτωνος καὶ ὧν λοιπῶν τὶς ἁγνὸς βιβλία, θεὸν καὶ ἄνθρωπον καταγγέλοντα τὸν χριστόν. φαλμοὶ τε ὅσοι καὶ ᾠδαὶ ἀδελφῶν ἀπ' ἀρχῆς ἀπὸ πιστῶν γραφῆσαι, τὸν λόγον τοῦ θεοῦ τὸν χριστὸν ὑμνοῦσι θεολογοῦντες. πῶς οὖν ἐκ τούτων ἐτῶν καταγελωμένου τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ φρονήματος, ἐνδέχεται τοῖς μέχρι βίκτορος οὕτως ὡς ἅπαντες λέγουσι κεκηρυχέναι. πῶς τε οὐκ αἰδοῦς ταῦτα βίκτορος καταψεύδεται, ἀκριβῶς εἰδότες ὅτι βίκτωρ τὴν σκυτέα θεόδοτον τὸν ἀρχηγὸν καὶ πατέρα ταύτης τῆς ἀρνησιθέου ἀποστασίας, ἀπεκήρυξε τῆς κοινωνίας, πρόδηλον εἰ τὸν ψιλὸν ἄνθρωπον τὸν χριστόν. εἰ γὰρ βίκτωρ κατ' αὐτοὺς οὕτως ἐφρόνει, ὡς ἡ τούτων διδάσκει βλασφημία, πῶς ἂν ἀπέβαλε θεόδοτον τὸν τῆς αἱρέσεως ταύτης ἀρετεύν. καὶ τὰ μὲν κατὰ βίκτορα τοιαῦτα. τούτου δὲ ἔτεσι δέκα πρεσβεύοντος τῆς λειτουργίας, διάδοχος καθίσταται ζεφυρῖνος, ἀμφὶ ὃν εἴναλον τὸν σεβήρου βασιλέως ἔτος. πρεσβύτησι δή τισι τῶν πρεσβυτέρων σωτάξας πρὸ τῆς καταρξαμένης τῆς ἀνωθεισης αἱρέσεως βιβλίον, καὶ δῆλον ὡς ζεφυρῖνον γνωρίζειν προῄρητο, ὧδέπως αὐτοῖς ῥήμασι φράσων. ὑπομνήσω γοῦν πολλοὺς ὧν ἀδελφῶν πρᾶγμα ἐφ' ἑαυτῷ γνόμενον, ὃ νομίζω ὅλη εἰ ἐν ἑβδόμοις ἐγεγόνει, λυχνὸν ἂν, καὶ κείνους ἐνοχλῆσαι. καλὸς ἐστὶν ὡς ἐμολογημένης οὐ πάλαι, ἀλλ' ὑπὲρ ὧν ἡμετέρων γνώμων χαρᾶν. ἔστ' ἡ πάλιν ἦν ποτὲ ὑπὸ ἀσκληπιοδότου, καὶ ἑτέρου θεοδότου ἐνὸς τραπεζίτου. ἦσαν δ' οὗτοι ἀμφὶ θεοδότου τοῦ σκυτέως μαθηταί. ὃ πρόσθεν ὑπὸ ταύτῃ τῇ φρονήσει, μᾶλλον δὲ ἀφροσύνῃ, ἀφορισθέντος τῆς κοινωνίας ὑπὸ βίκτορος, ὡς ἔφην, ὃ τότ' ἐπισκόπου. ἀνεπείσθη γ' ὁ καλὸς ὑπὸ αὐλῶν ὑπὲρ καλαείαν, ἐπίσκοπος κληθῆναι ταύτης τῆς αἱρέσεως, ὡς τε λαμβάνειν πρὸ αὐλῶν μυριάδα δηνάρεια ἑκατὸν πεντήκοντα. γνώμων οὖν ὢν αὐτοῖς, δι' ὁρᾶν ἐκινδύνευε ὑπὸ τοῦ κυρίου. ὁ γὰρ ἀπόστολος θεὸς καὶ κύριος ἡμῶν ἰησοῦς χριστὸς, οὐκ ἐβούλετο ἔξω ἐκκλησίας γνώμων ἀποκλεσθαι, μάρτυρα ὧν ἰδίων παθῶν. ἐπεὶ δὲ ῥᾳθυμότερον τοῖς ὁράμασι προσεῖχε, δεκεαζόμενος τῇ πρὸ αὐτοῖς προφοκαθεδρίᾳ, καὶ τῇ πλείστους ἀπολλύσῃ αἰσχροκερδείᾳ, ἰσχυρότατον ὑπὸ ἀγίων ἀγγέλων ἐμαστιγώθη, δι' ὅλης τῆς νυκτὸς οὐ μικρὰς αἰκιαθείς. ὡς τε ἐᾶσαι δύασῆναι, καὶ ἐνδυσάμενον ἄκκον, ἐς ὃ σοδὶν καταπασάμενον, μετὰ πολλῆς ἀσυδήσεως καὶ δακρύων προσπεσεῖν ζεφυρίνῳ ὡς ἐπισκόπῳ, κυλιόμενον ὑπὸ τοὺς πόδας οὐ μόνον τῶν ἐν τῷ κλήρῳ, ἀλλὰ καὶ ὧν λαϊκῶν. συγχέαι τε τοῖς δάκρυσι τὸ ἀσταλῆνον ἐκκλησίαν ἅπασαν ἡσυχάζοντος χρόνου· πολλῇ τε τῇ δεήσει χρησάμενον, δείξαι τε τοὺς μώλωπας ὧν εἰλήφει πληγῶν, μόλις κοινωνηθῆναι. τούτοις ὕστερον ἀφωρμὴν καὶ δίκας πρὸς ὧν αὐλῶν, τὸ αὐτοῦ συγγραφέως φωνὰς, τούτου ἐχούσας τὸ ἦθος. γράφας μυθήσας ἀφόβως ῥεφ διαργήκασι, πίστεως δὲ

ως ὁ ἀρχαίας κρύνα ἠθελήκασι· χειρὸν ὁ ἠγνοήκασιν, ὅ τι αἱ θεῖαι λέγουσι γραφαὶ ζητοῦσιν, ἀλλ' ὁποῖον χῆμα συλλογισμοῦ ἐς τ' ἴδης ἀθεΐητος εὑρεθῇ σύσασιν, φιλοπόνως ἀσχοῦσιν· κἀν αὐτοῖς τις ἐφεξείνῃ τὸν ῥητὸν γραφῆς θείκης, ἐξελέζουσι πόλεμον, σωνημμένον ἢ διεζευγμένον, δυνάμενα ποιῆσαι χῆμα συλλογισμοῦ. καταλιπόντες δὲ τὰς αἰτίας τοῦ θεοῦ γραφάς, γεωμετρίαν ἐπιτηδεύουσιν, ὡς δὴ ἐκ τῆς γῆς ὄντες καὶ ἐκ τῆς γῆς λαλοῦντες, καὶ τ' ἄνωθεν ἐρχόμενον ἀγνοοῦντες. ἐκκλείσθης γοῦν φασί τισιν αὐτῶν φιλοπόνως γεγραφθαι. ἀριστοτέλης ὁ καὶ θεόφραστος θαυμάζονται. γαλλίωνος ἴσως ὑπατεύοντος καὶ ἀσιναρχοῦντος. οἱ δὲ τὴν ὧν ἀπίστων τέχνας εἰς τιμὴν τῆς αἱρέσεως αὐτῶν γνώμην ἀποχρώμενοι, καὶ τῇ ὧν ἀθέων πανουργίᾳ τὴν ἁπλῆν τῶν θείων γραφῶν πίστιν καταπλέοντες. ὅθι μὴ ὁ ἐγγὺς πίστεως ὑπάρχοιτο, τί δεῖ καὶ λέγειν. διαζεύξαι τὰς θείας γραφὰς ἀφόβως ἐπέβαλον τὰς χεῖρας, λέγοντες αὐτὰς διωρθωκέναι. καὶ ὅθι τοῦτο μὴ καταψευδόμενος αὐτῶν λέγω, ὁ βουλόμενος δύναται μαθεῖν. εἰ γάρ τις θελήσῃ συγκρίσας αὐτῶν ἑκάστου τὰ δύο γραφα ἐξελέζειν τὸ ἧττον καὶ πολὺ δὲ ἕτερα διαφωνοῦντα. ἀσύμφωνα γοῦν ἔσται τὰ ἀσκητικὰ τοῖς θεοδότου. πολλῶν δέ ἐστιν ὑπορῆσαι τὰ τὸ φιλοτίμως ἔχειν γράφειν τοὺς μαθητὰς αὐτῶν τὰ ὑφ' ἑκάστου αὐτῶν, ὡς αὐτοὶ καλοῦσι, καλωρθωμένα, τουτέστιν ἠφανισμένα. πάλιν δὲ τούτοις τὰ ἑρμοφίλου καὶ σωσάδη. τὰ γὰρ ἀπολλωνίου οὐδὲ αὐτὰ ἑαυτοῖς ὁμοφωνα. ἔνεστι γὰρ συγκρῖναι τὰ ἕτερον ὑπ' αὐτῶν καλασκευασθέντα, τοῖς ὕστερον πάλιν ἐπιδιαγραφῆσι, καὶ ἕτερα καλὰ πολὺ ἀπάδοντα. ὅσοις δὲ τὸ λῆμμα ὅτι τοῦτο τὸ ἀμάρτημα, εἰκὸς μὴ δὲ ἐκείνοις ἀγνοῆν. ἢ γὰρ οὐ πιστεύουσιν ἀληθῆ πνεύματι ἁγίῳ γεγράφθαι τὰς ἁγίας γραφάς, καὶ εἰσὶν ἄπιστοι, ἢ ἑαυτοῖς ἐναντιοῦνται σοφωτέροις δὲ ἁγίου πνεύματος ὑπῆρχεν. καὶ ἵνα ἕτερον ἢ δαιμονῶσιν. οὐδὲ γὰρ ἐρρήσαντο δύνασθαι ἑαυτοῖς εἶναι τὸ λῆμμα, ὁποῖ καὶ τῇ αὐτῶν χειρὶ ἢ γεγραμμένα. καὶ πῶς ὧν καληχθήσεται μὴ ἐναντίως πεφρόνηκαν τὰς γραφὰς, καὶ δείξαι δύνασθαι γραφα, ὅταν αὐτὰ μελετᾷ τε, μὴ ἔχωσιν. ἔνιοι δ' αὐτῶν οὐδὲ τοσαυτασοσὶν ἢ ξίωσαν αὐτάς. ἀλλ' ἁπλῶς ἀρνησάμενοι τὸν τε νόμον καὶ τοὺς προφήτας δύο μου καὶ ἀθέου διδασκαλίας πεφάσκουσι χάριτος, εἰς ἔκβαλον ἀπωλείας ὁλεθρον καλωλίαθησ. καὶ ταῦτα μὲν τοῦτον ἱστορείσθω τὸν τρόπον.

Τάδε καὶ ἡ ἑξῆς περιέχει βίβλος.

Περὶ τοῦ κτ΄ σεβήρου ὧν ἐκκλησιῶν διωγμοῦ. α΄
Περὶ τῶν ὠριγένους ἐκ παιδὸς ἀσκήσεως. β΄
Ὡς κομιδῆ νέος ὢν, τὸν χριστοῦ λόγον ἐφρέσθη. γ΄
Οἵτινες αὐτοῦ καληχθέντες πρεσβύτεροι μάρτυρες. δ΄
Περὶ πλουταμιαίνης τῆς μάρτυρος. ε΄
Περὶ κυρίλλου τοῦ ἱεροσολύμων ἐπισκόπου. ς΄
Περὶ ἰούδα συγγραφέως χριστιανοῦ. ζ΄
Περὶ τοῦ ἁγίου μηνᾶ, ὡς ἑαυτὸν ἐξέλεμψε. η΄
Περὶ τῶν κτ΄ ναφκιανοῦ ἐπισκόπου. θ΄

ι' Περὶ τῶν ἐν ἱεροσολύμοις ἐπισκόπων.
ια' Περὶ ἀλεξάνδρου ἐπισκόπου ἱεροσολύμων.
ιβ' Περὶ σεραπίωνος καὶ τῶν φερομένων αὐτοῦ λόγων.
ιγ' Περὶ τῶν κλήμεντος συγγραμμάτων.
ιδ' Ὁπόσων ἐμνημόνευσεν ὁ αὐτὸς γραφῶν.
ιε' Περὶ τῆς τοῦ ἡρακλᾶ λογιότητος.
ις' Ὅπως ὠριγένης περὶ τὰς θείας ἐσπουδάκει γραφάς.
ιζ' Περὶ συμμάχου τοῦ ἑρμηνέως τῶν θείων γραφῶν.
ιη' Περὶ τῆς κατηχήσεως ἀμβροσίου.
ιθ' Ὅσα περὶ ὠριγένους μνημονεύεται.
κ' Ὅσοι τῶν τηνικάδε φέρονται λόγοι.
κα' Ὅσοι κατὰ τοὺς δὲ ἐπίσκοποι ἐγνωρίζοντο.
κβ' Ὅσα τῶν ἱππολύτου εἰς ἡμᾶς ἦλθεν.
κγ' Περὶ τῆς ὠριγένους σπουδῆς, καὶ ὡς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πρεσβείου ἠξιώθη.
κδ' Τίνα ἐπὶ τῆς ἀλεξανδρείας ἐξηγήσατο.
κε' Ὅπως τῶν ἐν διαθήκων γραφῶν ἐμνημόνευσεν.
κς' Ὅπως αὐτὸν ἑώρων οἱ ἐπίσκοποι.
κζ' Ὡς ἡρακλᾶς τὴν ἀλεξανδρέων ἐπισκοπὴν διεδέξατο.
κη' Περὶ τοῦ κατὰ μαξιμῖνον διωγμοῦ.
κθ' Περὶ φλαβιανοῦ, ὡς ῥωμαίων ἐπίσκοπος ἐκ θεοῦ παραδόξως ἀνεδείχθη.
λ' Ὅσοι γεγόνασιν ὠριγένους φοιτηταί.
λα' Περὶ ἀφρικανοῦ τοῦ χρονογράφου.
λβ' Τίνα ὠριγένης ἐν καισαρείᾳ τῆς παλαιστίνης ἐξηγήσατο, καὶ ὅσα.
λγ' Περὶ τῆς βηρύλλου παρατροπῆς.
λδ' Τὰ κατὰ φίλιππον καίσαρα.
λε' Ὡς διονύσιος ἡρακλᾶ τὴν ἐπισκοπὴν διεδέξατο.
λς' Ὅσα ἀλλὰ ἐσπούδασται τῷ ὠριγένει.
λζ' Περὶ τῆς τῶν ἀράβων διαστάσεως.
λη' Περὶ τῆς ἑξκεσαϊτῶν αἱρέσεως.
λθ' Περὶ τοῦ κατὰ δέκιον διωγμοῦ, καὶ ὅσα ὠριγένης πέπονθεν.
μ' Περὶ τῶν διονυσίῳ τῷ ἐπισκόπῳ συμβάντων.
μα' Περὶ τῶν ἐπ' αὐτῆς ἀλεξανδρείας μαρτυρησάντων.
μβ' Περὶ ὧν ἄλλων ὁ διονύσιος ἱστορεῖ.
μγ' Περὶ ναυάτου, οἷός τις ἦν τὸν τρόπον, καὶ περὶ τῆς κατ' αὐτὸν αἱρέσεως.
μδ' Περὶ σεραπίωνος ἱστορία διονυσίου.
με' Ἐπιστολὴ πρὸς ναυάτον διονυσίου.
μς' Περὶ τῶν ἄλλων διονυσίου ἐπιστολῶν.

Ευσεβίου

ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ, ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ, ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

βιβλίον ϛ.

Ο σεβηρος διωγμον κ' ὧν ἐκκλησιαν ἐκίνει, α
λαμπρα μὴν τῶν ὑπερ εὐσεβείας ἀθλήσεων κ' πρώτα τοπον ἀπεφέρετο μαρτύρια. μάλιστα δ' ἐπλήθυεν ἐπ' ἀγεξανδρείας, ὧν ἀπ' αἰγύπτου κ' θηβαΐδος ἁπάσης, ἀθλητῶν χριστιανῶν αὐθις ὥσπερ ὑπὸ μέγιστον θεοῦ τροπαιοφόρων στάδιον, μᾶλλον καρτερικωτάτης τε ποικίλων βασάνων κ' θανάτου ὑπομονῆς τοῖς παρὰ θεοῦ στεφάνοις δυαδυνάμων. ἐν οἷς καὶ λεωνίδης ὁ λεγόμενος ὠριγένους πατὴρ, τὸν κεφάλαιον ἀποβλητάς, νέον κομιδῆ καταλείπει τ' παῖδα, ὃς δὴ ὁποίας ἐξ ἐκείνου τὸν θεῖον λόγον τροαιρέσεως ἔσω, οὐκ ἄκαιρον διαβεβαιώσεων δίεργειν, ὧν μάλιστα πολλῶν εἰ) παρὰ τοῖς πολλοῖς τ' περὶ αὐτ' βεβοημένων λόγων. πολλὰ μὲν ἔν μοι εἰπεῖν τ' ἐκ τοῦ ἀνδρὸς ἐν ὥρᾳ παρὰ δυνάμεως μαρτυρίας πειρώμενος. δέομαι δ' μὴν ἐξ ἰδίας ἱστορίας ἡ περὶ αὐτ' συλλαξις. ὅμως δ' ἡμεῖς ὅτι τῶν παρόντων ὑπεμνήσθημεν τὰ πλάσματα, μᾶλλον ὡς οἷόν τε ὀλίγα ἅπαξ τῶν περὶ αὐτὸν διελθόντα, ἐπὶ τὸν ὑπὸ τροφολὴν κ' ἱστορίας ὧν ἐξ ἡμᾶς ἔσω ἐκ φυλαγμένων αὐτῶν γνωρίσωμεν τὰ δηλούμενα φέροντες ὠφελίμους. κ' τὰ ἐξ αὐτῶν, ὡς εἰπεῖν, παραγόμενον ἀξιομνημόνευτα μοι εἰ) δοκεῖ. δέκατον μὲν γὰρ ἐπέσχε σεβῆρος τ' βασιλείας ἔτος. ἠγείτο δ' ἀγεξανδρείας καὶ τῆς λοιπῆς αἰγύπτου λαός. τῶν δ' αὐθις παροικιῶν τ' ὑπερκειμένην νεωστὶ ὀκτ' μὲν ἰουλιανὸν δημήτριος ὑπειλήφει. Εἰς μέγα δὴ οὖν τ' τῶν διωγμοῦ πυρκαϊᾶς ἀφθείσης, κ' μυρίων ὅσων τῶν κ' ὁ μαρτύριον δυαδυνάμων στεφάνοις, ἔρως τοσοῦτος μαρτυρίου τὸν ὠριγένους ἔτι κομιδῆ παιδὸς ὑπάρχοντος κατεῖχε ψυχὴν, ὡς ὁμόσε τοῖς κινδύνοις χωρῆσαι, προπηδᾶν τε κ' ὁρμᾶν ὑπὲρ τὸν ἀγῶνα προθύμως ἔχειν. Ηδη γέ τοι μικρὸν ὅσον αὐτῷ κ' τῆς ἀπὸ τοῦ βίου ἀπαλλαγῆς οὐ πόρρω καθίσαντο, μὴ οὐχὶ τῆς ἡδυς κ' ὑφανίου προνοίας εἰς τ' πλείστων ὠφέλειαν διὰ τ' αὐτ' μηδὲν ἐμποδὼν αὐτῷ τ' προθυμίας ἑστάσης. αὐτὰ μὲν οὖν τὰ μὴ προφανῆ λόγοις ἐκδιδοῦναι, τῆς περὶ αὐτὸν μηδικῆς διαθέσεως φάσκω λαθεῖν πρέπειν. σφοδρότερον δ' ὑπετείνατο θεασαμένη, ὅτε γονεῖς ἡδόλια τ' παλαιὰ δεσμωτηρίῳ φυλάττεσθαι, ὅλος ἐγίνετο τῆς περὶ τὸ μαρτύριον ὁρμῆς, τὸν παῖδ' αὐτ' ἀποκρυπτομένη ἐαυτῆ, οἴκοι μόνη δυάζηκεν ἐπῆλθ. ὃ δ' ὡς ὑπὲρ ἄμφοδον αὐτῷ πρὸς τ' προθυμίας ὑπερ τ' ἡλικί' ὑπερφρονοῦντος, οὐχ' οἷός τε ὢν ἡρεμεῖν, διαπέμπεται ὡς πατρὶ

περὶ τὸν μάρτυρα βίου ἐπισκοπῶ. ἐν ᾗ κ᾽ λέξιν αὐτῷ πρᾳεῖ λέγων. ἔπεχε μὴ δι᾽ ἡμᾶς ἀνδρὸς φρονήσης, τοῦτο περᾶτον τ᾽ ὠφελίμους παιδικῆς ἀγχινοίας, καὶ περὶ τὸν θεοσεβῆ γνησιωτάτης διαθέσεως, ἀνάγραπτον ἔχω ἰσχυρότερον. καὶ γὰρ ἤδη καὶ ὧν τ᾽ πίστεως λόγων οὐ μικρὰς ἀφορμὰς καταβέβληκε, τ᾽ θείας γραφῆς ἐξέλι παιδὸς ἐνησκημένος. οὐ μετέωρος δ᾽ οὐδ᾽ κ᾽ περὶ ταῦτας πεπόνηκε τοῦ παιδὸς αὐτῷ περὶ τῶν ἐγκυκλίων παιδείᾳ, καὶ τούτων οὐ κ᾽ πρέπον τὸν φρονίδα ποιούμενον. ἐξ ἀπαλῶν γοῦν ἀνδρὶ, περὶ τ᾽ ὧν ἕλλησι μαθημάτων μηδέλης, ἐνήγε τοῖς ἱεροῖς ἐνασκῆσαι παιδεύμασιν, ἐκ μαθήσης δ᾽ ἀπαγγελίας ἡμέρας ἑκάστης ἀνὴρ εἰς περιπόμενος. οὐκ ἀπερισκέπτως ὁ ταῦτα ἐγίνετο τῷ παιδί· ἀλλὰ καὶ ἀγὼν περὶ τούτων ἐπόνουν, ὡς μὴ δ᾽ ἐξαρκεῖν αὐτῷ τὰς ἁπλᾶς κ᾽ περιχείρους ὧν ἱερῶν λόγων ἐντεύξεις. ζητεῖν δέ μ᾽ πλέον κ᾽ βαθυτέρας ἤδη ἐξ ἐκείνης πολυπερισκόπου θεωρίας, ὥστ᾽ κ᾽ περὶ γράμματα πρέχειν τῷ πατρὶ, ἵν᾽ ἄρα ἐτέλοι δηλονότι ὃ τῆς θεοπνεύστου γραφῆς ἀναπεπταμένος βούλημα. οὐκ ἦν δὲ ᾧ μὴ δοκεῖν εἰς περίεργον ἐπέπληττεν αὐτῷ, μηδὲν ὑπὲρ ἡλικίαν μὴ ὂ τ᾽ περιφανοῦς διανοίας περιαίρων ζητεῖν πρᾳνῶν. ἰδίως ὃ πρὸ ἑαυτῷ τὰ μεγάλα γεγηθὼς, τὸν μελίσιον ὠμολόγει τῶν πόνων ἀγαθῶν αἴτιον θεῷ χάριν. ὅτι δὴ αὐτὸν τοιοῦδε παλέρα ἡνέλης παιδὸς ἠξίωσεν. ὑπισχνεῖτο ὃ ἤδη πολλάκις αὐτὸν ᾧ παιδὶ, γυμνῶσαι μὴν αὐτ᾽ τὰ ῥέρνα φασίν. ὡς περ ὃ θείου πνεύματος ἐνδον ἐν αὐτοῖς ἀφιερωμένου, φιλήσαι τε σεβασμίως, κ᾽ τῆς ἀγλεκτίας μακάριον ἑαυτὸν ἡγήσασθαι. ταῦτα δ᾽ ἕτερα τούτοις συγχωρῶ περὶ παῖδα ὄντα τ᾽ ὠφελίμων ἡνέλης μνημονεύοντι. ὡς δὲ ἤδη αὐτῷ ὁ παλὴρ μάρτυρι τετελείωτο, ἔρημος ἅμα μητρὶ κ᾽ θεοφιλέστατος ἀδελφοῖς τ᾽ ἀριθμὸν ἓξ, ἑπταικαιδέκατον οὐ πλῆρες ἄγων ἔτος καταλείπει. τῆς γεμινὴ τοῦ παιδὸς περιουσίας τοῖς βασιλικοῖς ταμείοις ἀναληφθείσης, ἐν οὐδενὶ ὧν κ᾽ τ᾽ βίον χρεῶν ζημιοῦσθαι τοῖς περιοῦσι καταξιώσας, οἰκονομίας τ᾽ ἐκ θεοῦ καταξιούσης, κ᾽ τυχοῦσ᾽ δικαίως ὁμοῦ κ᾽ ἀναπαύσεως, ὧδέ πως πλουσιωτάτη μὲν τὸν βίον ἐκ τ᾽ ἀνδρὸς περιφανεστάτη γυναικί· ἀγαθοῦ γε μὴν ἀνδρὸς περιεποίησε τῷ ὄντι τῆς ἀγαθῆς ἀνδρὸς αἱρεσιωτῶν, ὃ ἦλος ἐὼν οὐδ᾽ ἀνδρὸς ἐχεύς. θεὸν δ᾽ ὑὸν αὐτὸν εἶχε σωτῆ ἑαυτῇ, κ᾽ ἐν τοῖς μάλιστα περιεῖπεν ἡ δεδηλωμένη. ἀγαθὸν τοῦτο γε ἐπαναίσκης ὁ ὠφελήσης συνῳὼν, τ᾽ ἐξ ἐκείνης περὶ τ᾽ πίστιν ὀρθοδοξίας ἀναρχῆ πρείχετο δείγματα. ὅτι δὴ μυείου πλήθους ἀφ᾽ ὃ δοκοῦσι ἰχθυὸν ἐν λόγῳ τῷ παύλου, τοῦτο γὰρ ἰῷ ὄνομα τῷ ἀνδρὶ, ζωογονηθὲν πρὸ αὐτῷ, οὐ μόνον αἱρεθὲν, ἀγὰ καὶ ἡμελέρων, οὐδὲ πώποτε περιτετάπη κ᾽ τῷ ὑχῷ αὐτῷ συζῆναι, φυλάττων ἐξέλι παιδὸς κανόνα ἐκκλησίας, βδελυτόμενός τε, ὡς αὐτῷ ῥήμασι φησί που αὐτὸς, τὰς ὧν αἱρέσεων διδασκαλίας. περιαχθεὶς δ᾽ ὑπὸ τ᾽ παῖδος ἐν τοῖς ἥμνων μαθήμασιν, ἐκ θυμόλεφον τ᾽ κ᾽ μ᾽ τῷ ἐκείνου τελευτῷ τῇ περὶ τοὺς λόγους ἀσκήσει ὅλον ὑπιδοὺς ἑαυτὸν, ὡς κ᾽ περιασκευῶ ὑπὲρ τὰ γραμματικὰ μετέωρον ἔχειν, μετ᾽ οὐ πολὺ τ᾽ τῆ παῖδος τηλῴσεως τούτοις ὑπιδεδωκὼς ἑαυτὸν, ὑπόρφ ὧν ἀναχάμων ὡς ἐκείνῃ τῇ ἡλικίᾳ δαψιλῶς. σχολάζοντι δ᾽ τῇ διατελεῖ, ὥς που κ᾽ αὐτὸς ἐγλεάφως ἴσορεῖ, μηδενός τε ὑπὲρ τ᾽ ἀγεξανδρέας ᾧ καλῆχεῖν ἀνάκειμένου, πολλῶν δ᾽ ἀπελαμένων ὑπὸ τ᾽ ἀπειλῆς τοῦ διωγμοῦ, περιῆεν αὐτῷ λινὲς ἀπὸ ὧν ἐθνῶν ἀκουσόμενοι

τ᾽ λόγου

τ̃ λόγον τ̃ θεοῦ, ὧν πρόσθεν ὑπεσημήνε γενομένας πλούταρχον, ὃς μ̃ ὃ βίωναι καλῶς, καὶ μ̃ρίνειῳ θείῳ καλεκοσμήθη. δ̃ύ̃τερον ἡμᾶς λδ̃ῦ τ̃οῦ πλουτάρχου ἀδελφόν, ὃς δὴ ⁊ αὐτὸς π̃ρ̃ αὐτῷ πλείστην φιλοσόφου βίου καὶ ἀσκήσεως ἀπόδ̃ξιν πρόσαχών, τ̃ ἀγεξανδρέων μ̃ δημόσιον ὑπισχόπης ἀξιοῦται. ἔτος δ' ἦν ὁ ἑνδέκατον καθ' ὃ τ̃ Ἰ̃ης καλῆχήσεως πρόεξη διδασκαλείου, ἐν ᾧ καὶ προσόντ̃ ὅτι ὧν κ̃ μ̃ ἀκύλαν τ̃ ἀγεξανδρέας ἡγούμενον διωγμῶν, ὅτε καὶ μάλιστα διαδόξον ἐκλήζατο πρὸς πᾶσι τοῖς ἀπὸ τ̃ πίστεως ὁρμοῦσιν οὖνομα. δι' ὧ ἐνεδείκνυτο πρὸς ἀπόνοιαν τοὺς ἁγίους ἀγωνίζας καὶ γναίμους μ̃ρτυρας, δ̃ξίωσίν τε καὶ προθυμίαν. οὐ μόνον γὰ ἐν δεσμοῖς τυγχάνουσιν, οὐδὲ μέχρις ὑγαίης ἀποφάσεως ἀναχινοῦσιν ζωὴν· ἀλλὰ ⁊ μ̃ τούτῳ ἀπαγορεύουσι τ̃ ὅπλ̃ θανάτῳ τοῖς ἁγίοις μ̃ρτυσι, πολλῇ τῇ π̃ρ̃ρησίᾳ χρώμενος, καὶ ὁμόσε τοῖς κινδυνοις χωρῶν. ὥσ̃τ ἤδη αὐτὸν προσιόντα θαρσαλέως, καὶ τοὺς μ̃ρτυρας μ̃ πολλῆς π̃ρ̃ρησίας φιλήμαθι προσαγορεύοντα πολλάκις, ὑπεμνυθ̃ ὁ ἐν κύκλῳ ὧν ἐθνῶν δῆμος, μικρ̃ δεῖν καλέλυσεν, εἰ μὴ τ̃ ἡμᾶς δεξιᾶς βοηθοῦ καθάπαξ τυγχάνων, παραδόξως διεδίδρασκεν. λέγ' αὖθ' ἡ θεία τὲ καὶ οὐρανίος χ̃ρις, σήμερον πάλιν καὶ πάλιν, καὶ οὐκ ἔστιν ὁπόταις εἰπεῖν, Ἰ̃ης ἄγαν πρὸς τ̃ χριστοῦ λόγον προθυμίας τὲ καὶ π̃ρ̃ρησίας ἕνεκεν, πανηγύρια ὑπεβουλεύοντο αὖθις διεφύλαπε. τοσοῦτος δ' ἰῶ ζῆλος ὧν ἀπίστων ὁ πρὸς αὐτὸν πόλεμος, ὡς καὶ συτροφὰς ποιησαμένους, τραπιώδας αὐτῷ πρὸς τὸν οἶκον ἐλθὰ καλέμενον, ὑπιζῆσαι, ἀφ' ὃ πλῆθος τῶν τὰ Ἰ̃ης ἱερᾶς πίστεως καλῃχουμένων π̃ρ̃ αὐτῷ. οὕτω γ' ὁσημέραι ὁ κατ' αὐ̃ διωγμὸς ὀξεκαίετο, ὡς μηκέτι χωρῆν αὐτὸν τὸ πᾶ̃ ἀγεξανδρέων πόλιν, οἴκοις μ' ἐξ οἴκων ἀμείβοντα, πανταχόθεν δὲ ἐλαυνόμενον, Ἰ̃ης πλήθυος ἕνεκεν τ̃ῶ δι' αὐτὸ τῇ θείᾳ προσιόντων διδασκαλίᾳ· ἐπεὶ γὰ τ̃ προῆξιν ἔργα αὐτῷ, γνησιοπάθης φιλοσοφίας κατορθώματα οὐ μάλα θαυμαστὰ προσῆκεν. οἶ̃ γοῦν τ̃ λόγον, τοιόν δε φασὶ τὸν ἕ̃πον. καὶ οἷ̃ τ̃ ἕ̃πον, τοιόνδε καὶ τ̃ λόγον ἐπεδείκνυτο. διὸ δὴ μάλιστα συναμφοτέρους αὐτῷ δωτάμενος ἡμᾶς, μυρίοις ἐνῆλθ' ὅπὶ τὸν αὐ̃ ζῆλον. ὅπ̃ῶ γ' ἐκ ὠφελημένους ἤδη πλείστους προσιόντας, αὐτῷ μόνῳ τ̃ θ̃ καλῃχεῖν διατείνης ἐκ τοῦ δημοσίου τοῦ Ἰ̃ης ἐκκλησίας προεστῶτος ὑπερβαλλούσης, ἀσύμφωνον ἡγησάμενος τ̃ τῶν γραμματικῶν λόγων διδασκαλίαν τῇ πρὸς τὰ θεῖα παιδεύματα ἀσκήσ, μὴ μαθήσας, ἀπορρήγνυσιν αὖ̃ τῶν γραμματικῶν λόγων διατριβήν. εἶτα λογισμῷ καθήκοντι ὡς δὴ μὴ χρῆσθαι τ̃ ὧν γραμματικῶν λόγων διατριβῶν. εἶτα λογισμῷ καθήκοντι ὡς δὴ μὴ χρῆσθαι τ̃ π̃ρ̃ ἑτέρων ὑπουείας ἐνδεὴς, ὅσα πρὸ ἰῶ αὐτῷ λόγων ἀρχαίων προθιεσαν συγγράμματα φιλοκάλως ἐσπουδασμένα μέλαδοτὶ, ἐκ τοῦ δ' ταῦτα ἐωνημένου φερομένοις αὐτῷ τετάρσιν ὀβολοῖς Ἰ̃ης ἡμέρας ἠρκεῖτο. πλείστοις τὲ ἔτεσι τοῦτον φιλοσόφων διελθ̃ τ̃ ἕ̃πον, πάσας ὕλας νεωτερικῆς ὑπερθυμιῶν ἑαυ̃ περιαιρούμ̃ῦ. καὶ δὴ πάσης μ' ἡμέρας οὐσμικροὺς ἀσκήσεως καμάτους ἀναπλῶν, καὶ τ̃ νυκτὸς δὲ τ̃ πλείονα χρόνον, τ̃ ὧν θείων γραφῶν ἑαυτὸν ἀναλωθ̃ μελέταις, βίᾳ τὲ ὡς ἐνι μάλιστα ἐξαιρέρων φιλοσοφωτάτῳ, τοτὲ μ' τοῖς ἐν ἀσιτίαις γυμνασίοις ἀνασκούμ̃ῦ· τοτὲ γ' μεμεδημένους τοῖς κ̃ τὸν ὕπνον καιρῷς, οὐ μέλδαμβάνῃ οὐδόλως ὅτι τρωμνῆς, ἀλλ' ὅτι τοῦδαφος ἀφ' ἀσυδῆς ἐποιῆτο. πρώιον δὲ μάλιστα τοὺς ἀναγνώστὰς τ̃ θείῃσος φωνὰς, φυλακίδας φέλοι εἰ) δεῖν, τοὺς τ̃ πρὸ

τοῦ μὴ δύο χιλῶνας μὴ δ' ὑποδήματα χρῆσθαι πραγούσας. μὴ γὰρ μόνον τὰ περὶ τὰ μήκη τοῦ χρόνου φεύγουσι καταπείθεσθαι, ἀλλὰ καὶ μείζονι τῆς ἡλικίας τὸ φρόνημα χαρακτῆρι, ἐν ψυχῇ καὶ γυμνότητι διακαρτεροῦν, εἰς ἄκρον τε ὑπερβαίνουσης ἀκτημοσύνης ζῆλον, ὃν καὶ ἀμφ' αὐτὸν ἡ Καμάλισα καλέσπλητε, μυρίους μὲν ὅσους λυπῶν δ' ὁμοίως αὐτῷ κοινωνῆσαι ὧν ὑπῆρχον, δι' οὓς ἑώρων αὐτὸν εἰσφέρουσα τοῖς τῶν θείων διδασκαλίαν καμάτους, οὐ μόνῳ αὐτός γε ἀνιδιοῦς τὰ καρτερείας. λέγει γοῦν καὶ πλείονων ἐτῶν χρόνῳ πεπαλαικέναι, μηδενὶ μηδαμῶς κεχρημένος ὑποδήματι. ἀλλὰ δὲ οἴνου χρήσεως καὶ τῶν ἄλλων ὧνπερ τὰ ἀναγκαία ἐφικνεῖται πλείοσιν ἔτεσιν ἀπεχόμενος, ὡς τε εἰδέναι μὴ κίνδυνον ἀναίσθητος καὶ διαφθορᾶς τοῦ σώματος ἐπεσθαι. τοιαῦτα δὴ φιλοσόφου βίου τοῖς θεωμένοις πρέχων ὑποδείγματα, εἰκότως ὅπερ ὅμοιον αὐτῷ ζῆλον πλείους προῃρημένων φοιτᾶν, ὡς τὰ εἰδέναι καὶ ἐν ἀπίστοις ἐσεσθαι, τῶν τε ἀπὸ παιδείας καὶ φιλοσοφίας, οὐ τοῖς τυχοῦσιν ὑπάγεσθαι τῇ δι' αὐτοῦ διδασκαλίᾳ. οἷς καὶ αὐτὸς γνησίως ἐν βάθει ψυχῆς τὸν εἰς τὸ θεῖον λόγον πίστιν δι' αὐτοῦ τοῦτο δεχομένοις, διαφέρειν ζωὴν ἐβεβαίωσε καὶ τὸν βίον ὅλον διωγμοῦ καιροῦ, ὡς ἐν ἀνάγκαις αὐτῶν ἀγῶσιν, μαρτυρίῳ τελειωθῆναι.

ΚΖ Πρῶτος μὲν οὖν τούτων ὁ μικρῷ πρόσθεν δηλωθεὶς πλούταρχος ἦν, οὗ τὸ ὅτι θάνατον ἀπαγορεύσαι, σμικρὸν εἶναι αὐτῷ ὁ περὶ ὃ ὁ λόγος συμπαρῆν αὐτῷ, εἰς ὑστάτην δὲ βίου τελευτὴν, ὑπὸ τῶν αὐτοῦ πολιτῶν ἀνῃρέθη, ὡς αἴτιος αὐτοῖς πεφηνὼς ὃν θανάτου. θεὸν δὲ αὐτὸν ἑτήρᾳ καὶ βίᾳ ἐβεβιωκώς. μετὰ δὲ πλούταρχον, ἀδύτερος ὢν ὠρεσιθύρας φοιτητῶν μύθους ἀναδείκνυσι σεριῶος, ἀφ' ὑπερβολῆς τοῦ δοκιμεῖν ἧς προείληφε πίστεως παρεσχημένος. τὸ αὐτῆς διατειβῆς τείχος καθίσας μύθους ἠφανίσθης. καὶ ὅτι τούτῳ τέλαρος ἦρων. ὁ μὲν θεόδοτος ἔλεγε καλήκου μύθους· ὁ δὲ, νεοφώτισος τὸ κεφαλῇ ἀπολωλέναι. ἔλεγε δὲ τούτοις τὸ αὐτῆς χολῆς πέμπτος ἀθλητὴς δύσεβέας ἀναχρυσῆς ἔλεγε δὲ θεόδοτος σεριῶος. ὃν μὲν πλείστην βασάνων ὑπομονὴν, κεφαλῆς χολαθῆναι λόγος ἔχει ἀποβαίνει. καὶ γυναικὸς δὲ ἣ ἐφ' ἧς ἔλεγχον μύθων, ὃ βάπτισμα, ὡς που φησὶν αὐτὸς, τὸ ἁγίου πνεύματος λαβοῦσα, τὸν βίον ἐξελήλυθεν.

ΚΗ Ἑβδόμος δὲ τούτοις ἀριθμείσθω βασιλείδης, τὸ πεισόδωρον πολαμίαν δὲ παγαγών, θεὸς ἧς πολὺς λόγος εἰσέτι νῦν θεοῦ τοῖς ὁπηχωείοις ἀδεῖ), μυεῖα μὲν ὑφ' ἧς τῶν σωμάτων ἁγνείας τε καὶ πρᾳότητος ἐν ᾗ διέφερεν, θεὸς ἐφασκε ἀγωνιζομένων. καὶ γὰρ οὖν αὐτῇ ἀκμαῖον θεὸς τῇ ψυχῇ καὶ ὃ δὴ σώματος ὡραῖον ἐπήνθει. μυεῖα δὲ ὑφ' ἧς χειρὸν πίστεως ἀνάπλασις, καὶ τέλος μὴ δύνασθαι φεύγειν βασάνους, ἅμα τῇ μητρὶ μόρ κέλλῃ ἀφ' ὑπερβολῆς τελειωθείσης. φασὶ γέ τοι τὸν δικαστὴν, ἀκύλαν ἐῶ τοῦτο ὄνομα, χαλεπαίνοντα ὅτι γένοιτο αὐτῇ καὶ πάντες τῶν σωμάτων αἰσχίας, τέλος ἐφ' ὕβρει τοῦ σώματος μονομάχοις αὐτὸν ἀπειλῆσαι παραδοῦναι. τὸν δὲ, βραχύ τι θεὸς ἑαυτὸν ὑποστείλαντα, ἐρωτηθέντα ὁ κρίνοιτο, τοιαύτην δόξαν ἀποκρίνασθαι, δι' ἧς ἐδόκει νενομισμένον τι αὐτοῖς ἀσεβὲς ὑπερφέρειν ἀξίαν. ἅμα ὃ λόγῳ τὸν τῆς ἀποφάσεως ὅρον καταδεξαμένου, ὁ βασιλείδης εἰς τὸν ὧν τῶν ἐν τραλείαις διαφερομένων, ἀπάγει θεοδαλεῶν τὸν ὑπὲρ θανάτου. ὡς δὲ ὁ πλῆθος ἐνοχλοῖ αὐτὸν καὶ ἀκολάστοις ἐνυβρίζειν ῥήμασιν ἐπειρᾶτο, ὁ μὲν, ἀνέργειν διαβολὰν τοῖς ἐνυβρίζουσι, πλέον ἔλεον καὶ φιλανθρωπίαν εἰς αὐτὸν ἐνδείκνυται. εἶτε δὲ, τῆς θεὸς αὐτὸν συμπαθείας ἀποδεξαμένη τὸ ὕδωρ, παρρησίᾳ θεοδαχε-

προσελθεῖν. ἐξαίφνης γὰρ αὐτὸν ἀπελθόντα, προσκαλουμένου τοῦ ἑαυτῆς κυρίου, καὶ ὀλίγης μακρὰν τῶν εἰς αὐτὸν πεπραγμένων τὴν ἀμοιβὴν ἀπολιπόντα αὐτῇ. ταῦτα δὴ εἰποῦσα, γυναικὸς τὴν ἔξοδον ὑποστῆναι, πίστης ἐμπύρου καὶ βεβαίας μέρη τὰ μάλιστα ἀπ' ἄκρων ποδῶν καὶ μέχρι κορυφῆς ἠρέμα καὶ καταβραχὺ προϊοῦσης αὐξῆσαι. ὁ δὲ μὴ τῆς ἀοιδίμου κόρης τοιοῦτος καταγώνιστος ἆθλος. ὁ μακρὸν ὁ χρόνον διαλιπὼν ὁ βασιλεύς, ὅρκον διά τινα αἰτίαν τοῖς ὧν συμμαθητῶν αἰτησάμενος, μὴ ἐξεῖναι αὐτῷ τὸ παράπαν ὁμωμοσίαν διαβεβαιοῦσθαι, χρεισιμωτάτην δὲ ὑπάρχειν, καὶ τοῦτο ἐμφανῶς ὁμολογεῖν. παίζειν μὲν οὖν οὐκ ὤμοζε τέως τὰ πρῶτα. ὡς δ' ὕστερον ἀπαιτούμενος ἀπεκρίνατο, ἀληθῆ ὅτι τὴν δικαστὴν, ἐφ' οὗ τὴν σύστασιν ὁμολογήσας, δεσμοῖς προσδεδόσθαι. τῶν δὲ τοῦ θεοῦ ἀδελφῶν ὡς αὐτὸν ἀφικομένων, καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ἀληθοῦς καὶ προσηκούσης ταύτης ὁρμῆς πυθομένων, λέγειν εἰπεῖν. ὡς ἄρα πολλαπλασίονα τεσσάρων ὕστερον ἡμέρας τῆς μυρίου νύκτωρ ὑπισχνεῖσθαι, τέφανον ἐπὶ τῇ κεφαλῇ προσιθεῖσα εἴη, φαιδρὰ προσκεκληκέναι χάριν αὐτὸ τοῦτο, τῆς ἀξιώσεως τετυχηκέναι, οὐκ εἰς μακρὸν τὸν αὐτὸν προσλήψεσθαι ὑπὸ τούτοις ὧν ἀδελφῶν τὸν ἐν κυρίῳ σφραγῖδος μεταδόντων αὐτῷ, τῇ μετέπειτα ἡμέρᾳ τῶν τοῦ κυρίου διαφορήσας μυρίων, τὸν κεφαλῆς ἀπολέμενον. καὶ δῆλοι δὲ πλείους τῶν κατ' ἐξεδύσφαν ἀληθοῦς ὧν χρησοῦ λόγῳ προσελθεῖν τοῖς δεδηλωμένοις ἰσοφωΐαν, ὡς δὴ καὶ ὕπνους τῆς παραμιᾶς ὑπιφανείσης καὶ προσκεκλημένης αὐτούς. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὧδέ ἐχέτω. Γαύλαιον δὲ κλήμης διαδεξάμενος, ζϛ
τῆς κατ' ἐξεδύσφαν καλήσεως εἰς σκηνὸν τοῦ καιροῦ καθίστατο, ὡς καὶ τὸν ὠφελίμου τῶν φοιτητῶν ψυχὰς αὐτοῦ. τὸν γέ τοι ὧν τρωμαλέων προμαλείδην ὁ κλήμης ὑπομνηματίζομενος, καὶ ὃ προτον σύγγραμμα χρονικὴν σκηνὴν γραφῶν, εἰς τὸν κωμῳδοῦντα τελευτῶντα προσγράφει τοὺς χρόνους, ὡς εἴη γραφὲς οὖν καὶ σκῆνον αὐτῷ πεπόνητο τὰ ποσυδάσμαλα. ἃ τοὺς χρόνους ὁ παρὼν ἰσορρόπος λόγος.

Ἐν τούτῳ καὶ ἰώδας συγγραφέων ἕτερος εἰς τὰς προσὼ δανιὴλ ἑβδομήκοντα ἑβδομάδας ἐγγράφως διαλεχθείς, ὅτι ὁ δέκατον τὸν σκῆνον βασιλέως ἵστησι τὸν χρονογραφίαν, ὃς καὶ τὸν θρυλλουμένου τοῦ δυτικείου προυσί, ἤδη τότε πλησιάζειν ὤετο. οὕτω σφοδρῶς ἡ δὲ καὶ ἡμῶν τότε διωγμοῦ κίνησις, τὰς τῶν πολλῶν διελάραπτε διανοίας. Ἐν τούτῳ δὲ τῆς καλήσεως ὅτι τὸν διεξεδυσφάς ηϛ
τοῦρον ὑπιλθοῦσι τῷ ὠειλῇ, προσγεγραμμένα πέπρακται, φρενὸς μὲν ἀτελοῦς δὲ νεανικῆς, πίστεώς γε μὴν ὁμοῦ καὶ σφεδρῶς μέγιστον δεῖγμα προσέχον. ὃ γὰρ εἰσὶν δίνου χοι οἵ τινες δίνου χῇ ἑαυτοὺς διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἁπλούστερον καὶ νεανικώτερον σκηνάσων, ὁμοῦ μὴν σωτήριον φωνὴν ἀποπληρώσουσιν ὁ λόγος· ὁμοῦ γὰρ καὶ διὰ τὸ νέον τῆς ἡλικίας ὄντα, μὴ ἀνδράσι μόνον, καὶ γυναιξὶ δὲ τὰ θεῖα προσομιλεῖν, ὡς δὴ πᾶσιν τοῖς δὲ τοῖς ἀπίστοις αἰσχρὰς διαβολῆς ὑπονοίαν ἀποκλείσας, τὴν σωτήριον φωνὴν ἔργοις ὑπιλθοῦσαν ὁρμήσῃ, τοὺς πολλοὺς ὧν ἀμφ' αὐτὸν γνωρίμων διαλαθεῖν φροντίσας. σκῆνον οὖν δ' ἄρα δυνατὸν αὐτῷ καθάπερ βουλομένῳ, τοσοῦτον ἔργον ὑπικρύψασθαι. γνοὺς δῆτα ὕστερον ὁ δημήτριος ἅτε τῆς αὐτοῦ προοικίας προσεστώς, ὃ μάλα μὴν αὐτὸν ἀποθαυμάζῃ ὃ τὴν μήνατος. τὸν δέ γε προθυμίαν καὶ τὸ γνήσιον αὐτοῦ τῆς πίστεως ἀποδεξάμενος, παρῆν αὐλίκα προσκαλούμενος. καὶ νῦν μᾶλλον ἔχειν αὐτὸν τὸν καλήσ-

στεως ἔργου πρόφασιν. ἀλλ' ἀτὰρ μὴ ἔστι τοιοῦτός γε ἐών. οὐ μακροῖς γὰρ χρόνοις ὕστερον ὁ αὐτὸς ὁρᾶν δοκῶν φαίνοιτο, μέγαν τε καὶ λαμπρὸν καὶ πᾶσιν ὄντα βεβοημένον, δυσσεβείας τε καὶ ἀνοσιουργίας ἐπὶ τοῖς δυσὶ τοῖς οἰκουμένου ἐπισκόποις καταγράφων ὡς ἀλιτηριάστου δὴ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἀπορρήτου. ὅλη γε ὢν τῇ παλαισίνῃ οἱ μάλιστα δόκιμοι καὶ διαφανέστατοι καὶ ἁγιώτατοι τε καὶ ἱεροκηρύκων ἐπίσκοποι, πρεσβείων τε ἀειμνήστων καὶ τῶν δυσκλείστων ἡμῖν ἀξίων εἰ δοκιμάσαιμεν, χειρὸς εἰς πρεσβυτέριον ἀπολελειμμένοι. τηνικαῦτα δ' οὖν ὡς μεγάλης δόξης πρεσβύτους αὐτῷ, ὀνομά τε δὴ τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποις καὶ κλέος ἀρίστης καὶ σοφίας οὐ μικρὸν κεκτημένου, μηδεμιᾶς ἀμοίρου ὑπάρχων ὁ δημήτριος καινοτομίας, τὰ πάλαι ἐν παισὶ γεγονυίας ἀπὸ πρεσβέων, δηλονότι ποιᾶσθαι διαβολάς. συμπαρελαβόντο τολμήσας τῆς καινοτομίας, τοὺς ὅπερ τὸ πρεσβυτέριον αὐτὸν πρεσβάσαντας. ταῦτα μὲν οὖν μικρὸν ὕστερον ἐπράχθη. τοῦτ' γεμέλιος ὁ ἀειμνήστου ὅπερ τῆς ἀγιοδοξοδιδασκαλίας ἔργον εἰς ἀπόνοιας ἀφυλάκτους τοὺς πρεσβυτέρους νύκτωρ καὶ μεθημέρας ἐτέλει, τοῖς θείοις ἀσκνως μαθήμασι, καὶ τοῖς ὡς αὐτὸν φοιτῶσι, τῆς παρ' αὐτοῦ δι

καὶ ἀφωνέσιν ἀγροῖς λαυθάνων πλείσοις ἔτεσι διέτειβεν. ἀλλ' οὐκ ἐᾷ ὁ τῆς δίκης μέγας ὀφθαλμὸς ὅπῃ τοῖς πεπραγμένοις ἠρεμεῖν. μελήσῃ δ' ὡς ταχέως τοὺς ἀσεβεῖς, αἷς καθ' ἑαυτῶν ὑπορκοῦντες καὶ ἐδεδήσαντο ἀρᾶις. ὁ μὲν οὖν πρῶτος οὐκ μηδεμιᾶς πρόφασεως, ἁπλῶς οὕτω σμικροῦ διαπεσόντος ἐφ' ἧς καὶ ἐλήφθην οἰκίας ἀπονήπτου νύκτωρ ὑφαρπαγείσης ἁπάσης παντελῶς καθαρπάγης. ὁ δέ, ἀληθῶς τὸ σῶμα ἐξ ἄκρων ποδῶν ὅπῃ κεφαλῆς, ἧς αὐτὸς προσεμήνυσεν ἑαυτῷ νόσου πίμπλαται. ὁ δὲ τέλος τῆς ὧν προτέρων σωιδῶν ἐκβάσεως, καὶ τοῦ πρώτων ἐφόρου θεοῦ πρέσας τὸ ἀδιάδρασον δίκην, ὁμολογεῖ μὲν τοῖς πᾶσι τὰ κοινῇ σφίσιν αὐτοῖς ἐσκαφωρημένα. τοσαῦτα δὲ καὶ ἐρύχετο μέλαμ μῆνος οἰμωγαῖς, δακρύων τε ἐς τοσοῦτον οὐκ ἀπέλιπεν, ἕως ἄμφω διεφθάρη τὰς ὄψεις. καὶ οἵδε μὲν τῆς ψευδολογίας τοιαύτας ὑπέσχον ὠμοιρίας. Τοῦ δὲ ναρκίσσου ἀναχεχωρηκότος, καὶ μηδαμοῦ ιζ΄
ὅπῃ ὠνὶ γνωσθῆναι γινωσκομένου, δόξαν τοῖς ὧν ὁμόρων ἐκκλησιῶν προσεσῶσιν, ἐφ' ἑτέρᾳ μείωσιν ὄπισθόπου χειροτονίαν, δίος τοῦτῳ ὄνομα ἰῷ, ὃν δὲ πολὺ προσάντα χρόνον, χρημοίων διαδέχεται, καὶ τοῦτον χόρδιος. καθ' ὃν ὥσπερ ἐξ ἀναβιώσεως ἀναφανεὶς πολὺν ὁ ναρκίσσος, αὖθις ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ὅπῃ τῆς προσασίαν ἀδικαλῆται· μειζόνως ἔτι μᾶλλον ὧν πολλῶν ἀγαθῶν αὐτὸν, τῆς ἀναχωρήσεως ἕνεκα καὶ τῆς φιλοσοφίας, ἣ ἐφ' ἅπασι δι' ὧν ἀδικεῖται θεοῦ καθηξίωται ἐκδίκησιν. καὶ δὴ μηκέτι οἷούτε ὄντος λειτουργεῖν ἀφ' λιπαρεῖν χῆρας, τὸν εἰρηνάρχου ἀγέξανδρον ὄπισθεν ἑτέρας ὑπὸ χοῦλα παρεικίας, οἰκονομίᾳ θεοῦ ὅπῃ τῷ ἅμα ὧ ναρκίσσου λειτουργίαν ἐκδηλῆ, κεῖ ἀποκάλυψιν νύκτωρ αὐτῷ δι' ὁραμάτος φανερᾶς.

Ταύτῃ δ' οὖν ὥσπερ καθά τι θεοπρέπτου ἐκ τῶν καταδοκοῦ γῆς εἰδὼς ιαΖ
τοπρῶτον ἰῆς ὄπισθοπῆς ἠξίωτο, τὴν πορείαν ὅπῃ τὰ ἱερόσυλα δίχης καὶ ὧν τόπων ἰσοείας ἔνεκεν πεποιημένου, φιλοφρονέσαλα οἱ τῇδε συμβουλεύουσι, σκέτ' οἴκαδε αὐτῷ παλινοστεῖν ὅπῃ πρέπουσι, καθ' ἑτέραν ἀποκάλυψιν καὶ αὐτοῖς νύκτωρ ὀφθεῖσαν, μιᾶν τε φωνὴν σαφεσάτην τοῖς μάλιστα αὐτῶν συνδαίμοις χρήσασθαι. ἐδήλου γὰρ προσχόντας ἔξω πυλῶν, ὃν ὧν θεοῦ προσωκισμένον αὐτοῖς ὄπισθον συνδέξασθαι. τοῦτο δὲ προσέξοντες μὴ κοινῆς ὧν ὄπισθεν οἱ τὰς πέριξ δίκην ἐκκλησίας γνώμης, ἐπῳδαῖς αὐτὸν προσμολύνειν βιάζουσι. μνημονεύει γέ τοι καὶ αὐτὸς ὁ ἀγέξανδρος ἐν ἰδίαις ὄπισθοπαῖς τῆς προσμολυνούσας εἰσέλθοι νεὼ σωζομένας, τὸν ναρκίσσου (ἐν αὐτῷ προεδρίας, ταῦτα κεῖ λέξιν ὅπῃ τέλος χράφων ἰῆς αὐτῆς ὄπισθοπῆς. ἀσπάζεται) ὑμᾶς ναρκίσσος ὁ προεμοῦ διέπων τὸν τόπον τὸν ὄπισθοπῆς τὸν ἐνθάδε κὴ νεὼ (ωεξέλαζόμενος μοι ἀφ' ὧν δύο, ἑκατὸν δεκαέξ ἔτη ἠνυκώς, προκαλῶ ὑμᾶς ὁμοίως ἐμοὶ φρονῆσαι. καὶ ταῦτα μὲν οὕτως εἶχε. Ἰῆς δὲ κατ' ἀμφίοχον ἐκκλησίας στρατιώνος ἀναπαυσαμένου, τὸν ὄπισθοπὴν διαδέχεται ἀσκληπιάδης, ἐν ταῖς κεῖ τὸν δίωγμὸν ὁμολογίαις διαφέρων καὶ αὐτός. μέμνηται κὴ Ἰῆς
» τούτου καλασάσεως ἀγέξανδρος, ἀμφιοχεῦσι χράφων ὧδε. ἀγέξανδρος δοῦλος κυείω
» κὴ δέσμιος ἰησοῦ χριστοῦ, τῇ μακαρίᾳ ἀμφιοχέων ἐκκλησίᾳ ἐν κυείῳ χαίρειν. βλα-
» φερά μοι κὴ κοῦφα τὰ δεσμά ὁ κύριος ἐποίησε κεῖ τὸ καιρὸν τὴν εἰρκτῆς, πυθομένῳ τὴν
» ἁγίας ὑμῶν ὧν ἀμφιοχέων ἐκκλησίας κεῖ τὴν θείαν προφοιτᾶν ἀσκληπιάδην τὸν
» ὁπλισθέντα κατ' ἀξίαν τῇ πίστιν τῆς ὄπισθοπῆς ἐγκεχαρισμένον. ταύτῃ δὲ
» τῇ ὑπισχνείσθαι σημαίνει διὰ κλήμεντος ἀπεσταλκέναι, προσ ὃν τέλος τὸν χράφων τὴν

» Εἶπον. Ταῦτα δὲ ὑμῖν κύριοί μου ἀδελφοὶ τὰ γράμματα ἀπίσχνα διὰ κλήμυβος
» ἓν μακαρίᾳ πρεσβυτέρου, ἀνδρὸς ἀναρέτου καὶ δοκίμου, ὃν ἴστε καὶ ὑμεῖς ἐπιγνόν-
» σεσθε. ὃς ἐν Θάδε πρῶτον τὴν ποίμνιαν καὶ ἐπισκοπὴν τοῦ δεσπότου, ἐπεχείρη-
15 ξέν τε καὶ νύξησε τὸν θεῖσον ἐκκλησίαν. Τοῦ μὲν οὖν στεφανίωνος τὰ περὶ
λόγους ἀσκήσεως, καὶ ὅπλα μὲν εἰκὸς σάζεσθαι πρὸς ἑτέρους ὑπομνήματα. εἰς ἡμᾶς
δὲ μόνα καλῆλθε τὰ πρὸς δόμνον ἐκπεπτωκότα ἵνα τὸν τοῦ διωγμοῦ
καιρὸν ἀποδῆς εἰς χεῖσον πίστεως ὑπὲρ τὴν ἰουδαϊκὴν ἐθελοθρησκίαν, καὶ τὰ πρὸς πόν-
τιον καὶ καινικὸν ἐκκλησιαστικοὺς ἄνδρας, καὶ ἄλλα πρὸς ἑτέρους ὑπομνήματα. ἕτερός τε
συνέταξε μῦθος αὐτῷ λόγος περὶ τοῦ λεγομένου κατὰ πέδον διαλεκτικοῦ, ὃν πεποίη-
ἀπελέγχων τὰ ψευδῶς ἐν αὐτῷ εἰρημένα, διὰ ἵνας ἐν τῇ κατ' ῥωσὸν παροικίᾳ,
προφάσει τῆς εἰρημένης γραφῆς, ἃς ἑτεροδόξοις διδασκαλίας ἀποκείλαντας. ἀφ'
ἧς ἄλογον βεβαιάς πρὸς θεοῦ λέξις. δι' ὧν ἰῶ εἶχε περὶ τῆς βιβλίου γνώμης
» προσῆλθησιν οὕτω γράφων. Ἡμεῖς γὰρ ἀδελφοὶ καὶ πέδον ἐν τοῖς μᾶλλον ἀποσόλοις
» ἀποδεχόμθα ὡς χειρόν. τὰ δ' ὀνόματα αὐτῶν ψευδεπίγραφα ὡς ἐμπειροι πρᾶγ-
» μάθα, γινώσκοντες ὅτι τὰ τοιαῦτα οὐ προβάλομεν. ἐγὼ γὰρ γνώμενος πρὸς ὑμῖν,
» ὑπενόουν τοὺς πολλοὺς ὀρθῇ πίστει προσφέρεσθαι. καὶ μὴ διβῆθῶν ὃ ἐν αὐτῶν προ
» φερόμενον ὀνόματι πέδου διαλέγειν, εἶπον. ὅτι εἰ δέ τι ἐστὶ μόνον ὃ δοκοῦσι ὑμῖν
» πρόχειρ μικροψυχίαν, διανινωσκέσθω. νῦν δὲ μαθὼν ὅτι αἱρέσεί τινι ὁ νοῦς αὐτῶν
» ἐνεφύλθεν ἐκ τῶν λεγομένων μοι, ἀπουδάσω πάλιν γνέσθαι πρὸς ὑμᾶς. ὡς τε
» ἀδελφοὶ προσδοκᾶτέ με ἐν τάχει. ἡμεῖς ὦ ἀδελφοὶ καταλαβόμενοι οἱ ποίας ἐκ αἱ-
» ρέσεως ὁ μοντανὸς, καὶ ἑαυτῷ ἐναντιοῦται μηνοσὶν ἀ ἔχαλε, ἃ μανθάνεσθε ἐξ ὧν
» ὑμῖν ἐγράφη. ἐδωκήθημεν γὰρ παρ' ἄλλων ὧν ἀκριβεστέρων αὐτοῦ τοῦτο τὸ διάλογον,
» τουτέστι πρὸς τὴν διαδοχὴν ὧν καταρξαμένων αὐτοῦ οὓς δοκιμάζεις καλοῦμεν. τὰ
» γὰρ πλείονα φερόμενα ἐκείνων ἐστὶν ἡ διδασκαλία, χρησάμενοι παρ' αὐτῶν, δι
» ζητεῖν καὶ ἀμφῦ, τὰ μὲν πλείονα δὲ ὀρθοῦ λόγου δ' ἕνεκεν. ἵνα δ' ἐπεσδιεξαλθῇ,
15 ἃ καὶ ὑπεθάξαμεν ὑμῖν. καὶ ταῦτα μὲν τὰ στεφανίωνος. Τοῦ δ' κλήμυβος τρω-
μαλέος οἱ πρώτες ἐκλῶ πρὸς ἡμῶν σώζον), οὓς δὲ τοιαῦτα ἠξίωσε περιγράφης. λίτου
φλαύιε κλήμυβος ὧν κατ' τὴν ἀγνὴν φιλοσοφίαν γνωσικὸν ὑπομνημα τρωμαλέος.
ἀριθμοῦσι τούτοις εἰσὶν οἱ ὑπογεγραμμένοι ὑπολυπώσεων αὐτοῦ λόγοι, ἐν οἷς ἐνο-
μασὶ ὡς διδασκάλου, τοῦ παναίνου μνημονεύθ, ἐκ δοχαὶ τῆς αὐτοῦ γράφων, καὶ πα
ραδόσεις ἐκλεκτέμβος. ἔστι δὲ αὐτῷ δὲ περὶ ἥλωας λόγος ὁ περιπατικὸς, πρὸς τε
οἱ τοῦ ὑπογεγραμμένου παιδαγωγοῦ. καὶ τὶς ὁ σωζόμενος πλούσιος οὕτως ὑπο-
γραφῆς ἕτερος αὐτοῦ λόγος· πρός τε περὶ τοῦ πάσχα σύγγραμμα, καὶ διηγέξις περὶ
νηστείας, καὶ περὶ καταληξιάς, καὶ ὁ περιπατικὸς πρὸς ὑπομονίωνα εἰς τοὺς νεωστὶ βε-
βαπτισμένους, καὶ ὁ ὑπογεγραμμένος κρίνων ἐκκλησιαστικὸς, ἢ πρὸς τοὺς ἰουδαΐζον-
τας, ὃν ἀγεξανδρῳ ὡς δεδηλωμένῳ ὑπισχόπῳ διαλέγειν. ἐν μὲν οὖν τοῖς τρωμα-
λέοσιν οὐ μόνον τῆς γῆς καθάπερ πεποίηται γραφῆς, ἀλλὰ καὶ ὧν πρὸς ἕλλησιν.
εἴ τι ἄρα ὠφέλιμον ἐδόκει αὐτοῖς εἰρῆσθαι, μνημονεύθ, ὧν τε πρὸς τοῖς πολλοῖς δο-
μεῖ, τὰ ῥηθέντα ὁμοῦ καὶ τὰ βαρβάρων διαπλυάτων. καὶ ἕνεκα ὧν αἱρεσιαρχῶν
ψευδοδοξίας διηγήσεων, ἰσοειαν τε πολλοὶ ἐξαπλοῖ ὑπόλοιπον ἡμῖν πολυμαθοῖς
πρόχειρ παιδείας. τούτοις ἅπασι καταμίγνυσι καὶ τὰ φιλοσόφων δόγματα. ὅθεν

εἰκότως

εἰκότως καθάλληλον τῇ ἱστορίᾳ καὶ τῶν γραφῶν ὧν προμαθέων πεποίηται. κεχρῆσθαι δ' ἐν αὐτοῖς καὶ τῶν ἀπὸ ὧν ἀνελεγομένων γραφῶν μαρτυρίαις, ἵνα τὸ λεγομένης Σολομῶντος σοφίας, καὶ τὸ Ἰησοῦ τοῦ σειράχ, καὶ ἵνα πρὸς Ἑβραίους ὑπισχνῆται, ἵνα τε Βαρνάβα καὶ κλήμεντος καὶ Ἰούδα. μνημονεύῃ τε τῶν πρὸς Ἕλληνας κατηνοῦ λόγου, καὶ κατανοῦ, ὡς καὶ αὐτὸν χρονογραφίαν πεποιημένου. ἔτι μὴν Φίλωνος καὶ Ἰωσήπου τε καὶ δημητρίου καὶ Ἀπολλωνίου, Ἰουδαίων συγγραφέων, ὡς δι' τούτων ἀπόρρητα ἐκλεγόμενος προσβύτερον τὸν πρὸς Ἕλληνας Ἀρχαιολογίας μεστὰ τε καὶ τὸ Ἰουδαίων ἔθνος ἀποδοξάζων. καὶ δῆλος δὲ πλείστης χρησαμένης ἔμπλεος οἱ δηλούμενοι ἐγγράφοις τοῦ ὑδρὸς λόγοι. ὧν ἐν ᾧ προσῆκε ἑαυτοῦ δηλοῖ ὡς ἔπεισε Ἰησοῦν ἀποστόλων ἑρμηνεύου διαδοχῆς. ὑπισχνεῖται δ' ἐν αὐτοῖς καὶ εἰς τὴν γένεσιν ὑπομνηματίζειν. καὶ ἐν ᾧ λόγῳ ἢ αὐτῷ τῷ ἑξῆς πάσχα ἐκβιαθῆναι ὁμολογεῖ πρὸς ὧν ἑταίρων, ἃς ἔτυχε παρὰ ὧν ἀρχαίων προσβυτέρων ἀκηκοὼς παραδόσεις, γράφειν τοῖς μεταπέμπτοις παραδοῦναι. μέμνηται δ' ἐν αὐτῷ μητίωνος καὶ εἰρηναίου, καὶ τινων ἑτέρων, ὧν καὶ τὰς διηγήσεις ἴσθει). ἐν ᾗ τε ὑπολυπώσεσι ξυγγράψαι εἰπεῖν, πάσης Ἰησοῦ ἐνδιαθήκου γραφῆς ὑπέλεπτυμηθείας πεποίηται διηγήσεις, μὴ δὲ τὰς ἀνελεγομένας παρ' ἡμῖν.

Τῶν Ἰούδα λέγω καὶ τὰς καθολικὰς ὑπὸ ἰσῆ
τῶν τε Βαρνάβα καὶ τῶν πέτρου λεγομένων ἀποκάλυψιν. καὶ τῶν πρὸς Ἑβραίους δὲ ὑπισχνεῖται, παύλου μὲν εἶναι φησί. γεγράφθαι δὲ Ἑβραίοις ἑβραϊκῇ φωνῇ, λουκᾶν δὲ φιλοτίμως αὐτὸν μεθερμηνεύσαντα, ἐκδοῦναι τοῖς ἕλλησιν. ὅθεν τὸν αὐτὸν χρῶτα συμβαίνειν ἔχειν τὰς ἑρμηνείας, τοῦ Ἰησοῦ τὰς ὑπισχνῆται, καὶ τῶν πράξεων. μὴ πεγεγράφθαι δ' ὃ, παῦλος ἀπόστολος, εἰκότως. ἑβραίοις γὰρ φησιν ὑπεστάλλων προφητῶν εἰληφόσι κατ' αὐτὸ καὶ ὑποπτεύουσιν αὐτὸν, σφόδρα ὀξὺ ἐν ἀρχῇ ἀπέβαλεν αὐτοῖς τὸ ὄνομα θεῖς. εἶτα ὑποδὰς ὑπολέγει. ἤδη δ' ὡς ὁ μακάριος ἔλεγε πρεσβύτερος. ἐπεὶ ὁ κύριος ἀπόστολος ὢν τοῦ πανδοκεύτρου, ἀπεστάλη πρὸς ἑβραίους ἅτε μετειληφὼς ὁ παῦλος, ὡς δι' εἰς τὰ ἔθνη ἀπεσταλμένος, οὐκ ἐγγράφει ἑαυτὸν ἑβραίων ἀπόστολον, διά τε τὸν πρὸς τὸν κύριον αἰδῶ, διά τε τὸ ἐκ περιουσίας καὶ τοῖς ἑβραίοις ὑπιστέλλειν, ἐθνῶν κήρυκα ὄντα καὶ ἀπόστολον. αὖθις δ' ἐν τοῖς αὐτοῦ ὁ κλήμης βιβλίοις περὶ τῆς τάξεως ὧν διαλελίων παραδόσιν ὧν ἀνέκαθεν πρεσβυτέρων ἴσθιται, τοῦτον ἔχουσι τὸν τρόπον. πεγεγράφθαι γέγραπται ὧν διαγλύφων, τὰ περιέχοντα τὰς γλυφίδας. τὸ δὲ κατὰ μῆκος, τοῦτον ἐμπεκείναι τὴν οἰκονομίαν. τὸ πέρυσι δημοσίᾳ ἐν ῥώμῃ κηρύξαντος τὸν λόγον, καὶ πνεύματι τὸ διαπέλιον ὀξυπόνους, τοὺς παρόντας πολλοὺς ὄντας, παρακαλέσαι τὸν μῆκος ὡς δι' ἀκολουθήσωμεν αὐτῷ πορρώτερον, καὶ μεμνημένους τῶν λεχθέντων, ἀναγράψαι τὰ εἰρημένα. ποιήσωμεν ὃ τὸ διαγλύφειν, μεταδοῦναι τοῖς δεομένοις αὐτοῦ. ὅσαπερ ἐπιγνόντα τε πέρυσι, πεπεισμένως μήτε κωλύσαι μήτε παρέλαβεν. τὴν μὲν τοῦ ἰωάννου ἔχαρον ζηλοδοξίαν ὅτι τὰ σωματικὰ ἐν τοῖς διαγλύφοις δεδήλωται, πεζαπέντα τοῦ ὧν γνωείμων, πνεύματι φορηθέντα, πνεύματικὸν ποιήσαι διαγλύφειν. τοιαῦτα ὁ κλήμης. πάλιν δ' ὁ δηλωθεὶς ἀνέξανδρος, τὸν κλήμεντος, ἅμα ἢ τοῦ πανσάνου ἐν ὑπομνήμασι πρὸς ὠφελοῦν ὑπισχνῆται μνημονεύειν, ὡς δὴ γνωείμων αὐτῷ γεγενημένων ὧν ἀνδρῶν. γράφει δὲ οὕτως. τοῦτο γὰρ καὶ θέλημα ἐστὶν ὡς οἶδας γέγονεν, ἵνα ἡ ἀπὸ πρεσ
» γένων ἡμῖν φιλία μένῃ ἄσυλος, μᾶλλον δ' ἀσφαλέστερα καὶ βεβαιοτέρα. παλαιὸς γὰρ ἰσμὲ

» τοὺς μακαρίους ἐκείνους τοὺς προδιδάσκαλους, πρὸς οὓς μεταλήψεσθαι ἐσόμεθα, πρόλαμ-
» νον τε μακάριον ἀληθῶς καὶ κύριον, καὶ τὸ ἱερὸν κλήρωμα κύριόν μου γλυκάνοντα ἐκ
» ἀφθήσομαί με. καὶ εἴπας ἕτερος τοιοῦτος, δι' ὧν σε ἐγνώρισα τὸν καταπόλλα ἄριστον
» καὶ κύριόν μου καὶ ἀδελφόν. καὶ ταῦτα μὲν τοιαῦτα καὶ ἄτοπα ἔχοντα. ὁ γέ τοι ἀδαμάντι-
ος, καὶ τοῦτο γὰρ ἐκ τῶν ὠριγένους ὄνομα, ζεφυρίνε τε τοῖσδε τοῖς χρόνοις τῆς ῥωμαίων
ἐκκλησίας ἡγουμένου, ἐπιδημήσας τῇ ῥώμῃ καὶ αὐτὸς πρώην ἐφ' ἑλκῶν. ἐξάμηνος τὴν ῥωμαίων ἀρχαιοπάτριν ἐκκλησίαν ἰδεῖν, ἐνθα οὐ πολὺ διατρίψας,
ἐπανῆλθεν εἰς τὴν ἀγεξανδρέαν. καὶ δὴ τὰ συνήθη τῆς καθηκούσης ἐνταῦθα μετὰ πάσης
ἐπιμελείας ἀπούδης. δημητρίῳ ὧν τῆδε ἐπισκόπου ἔτι τότε παρόντος αὐτῷ, καὶ
μονονουχὶ δημοκολούθως, ἀσκήσας τε εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ὠφέλειαν ποιησάμενος.

ιε Ὁ δ' ὡς ἑαυτὸν ἐώρα μὴ ἐπαρκοῦντα τῇ ὧν θείων βαθυτέρᾳ σχολῇ, τῇ τε ἐξετάσει καὶ ἑρμηνείᾳ ὧν ἱερῶν γραμμάτων, καὶ προσέτι τῇ ὧν προσιόντων καθηκόσι,
μήτ' ἀναπαύσασι συγχωρούντων αὐτῷ, ἑτέρων ἐφ' ἑτέροις ἐξ ἑῴου καὶ μέχρις
ἑσπέρας ὁπότε πρὸς αὐτῷ διδασκαλεῖον φοιτώντων, διανείμας τὰ πλήθη, τὴν ἡρεσκλεᾶν
ὧν γνωρίμων προκρίνας, σὺν τοῖς θείοις ἀπουδαῖον, καὶ δήπου ὅλα λογιάδα τὸν δύ-
δρα καὶ φιλοσοφίας οὐκ ἀμοιρον, κοινωνὸν καθίστη τῆς καθηκούσης, τῷ μὲν, τὴν προ-
τέρων ὧν ἀρχαίων συγγραμμάτων εἰσαγωγὴν ἐπιτρέψας, αὐτῷ δὲ τὴν τῶν ἐξω φυ-
ιϛ λάξας ἀκρόασιν. Τοσαύτη δὲ εἰσήχθη ὑπὸ ὠριγένους ὧν θείων λόγων ἀπηκριβωμένη ἐξέτασις, ὡς καὶ τὴν ἑβραΐδα γλῶτταν ἐκμαθεῖν· ταῖς τε πρὸ τοῖς ἰουδαίοις ἐμφερομένας προφητικὰς αὐτοῖς ἑβραίων στοιχείοις γραφὰς, κῆμα ἴδιον
ιζ ποιήσασθαι, ἀνιχνεῦσαί τε τὰ ὧν ἑτέρων πρὸ τοὺς ἑβδομήκοντα τὰς ἱερὰς γρα-
φὰς ἑρμηνευόντων ἐκδόσεις. Καίτινας ἑτέρας πρὸ τὰς καθημαξευμένας ἑρμηνείας ἐνηγαπούσας, τὴν ἀκύλου καὶ συμμάχου καὶ θεοδοτίωνος ἐφυρῆν, ἃς οὐκ οἶδ' ὅπως ἐκ τινων μυχῶν τὸν πάλαι λανθανούσας χρόνον ἀνιχνεύσας,
προήγαγεν εἰς φῶς. ἐφ' ὧν δῆτα τὴν ἀδηλότητα, τίνος ἄρ' εἶεν οὐκ εἰδὼς, αὐτὸ
τοῦτο μόνον ἐπεσημήνατο. ὡς ἄρα τὴν μὲν, θύραι ἐν τῇ προς ἀκτίῳ νικοπόλει.
τὴν δὲ, ἐν ἑτέρῳ τόπῳ τοιῷδε. ἐν γε μὴν τοῖς ἑξαπλοῖς τῶν ψαλμῶν, μετὰ τὰς
ὀβελισμένας ἑβδομήκοντα ἐκδόσεις οὐ μόνον πέμπτην, ἀλλὰ καὶ ἕκτην καὶ ἑβδόμην προσθεῖσι ἑρμηνείαν, ὀβελισμένην αὐτὴν σεσημείωται, ὡς ἐν ἱερειχοῖ ἀνεμφάνης ἐν
πίθῳ κατὰ τοὺς χρόνους ἀντωνίνου τοῦ υἱοῦ σεβήρου. ταύτας δὲ αὐτὰς ὀβελισμένας ἐναγαγὼν ἁπάσας, διεκόν τε τοὺς κῶλον, καὶ ἀνέπροσθεν τὰς ἀμηνίκλαις μετὰ καὶ αὐτῆς τῆς
ἑβραίων σημειώσεως, τὰ ὧν λεγομένων ἑξαπλῶν ἡμῖν ἀνίκγραφα καταλέλοιπεν,
ἰδίως τὴν ἀκύλου καὶ συμμάχου καὶ θεοδοτίωνος ἐκδοσιν ἅμα τῇ ὧν ἑβδομήκοντα ἐν
τοῖς ἑξαπλοῖς ὀβελισμένας. ὧν γε μὴν ἑρμηνειῶν αὐτῶν δὴ τούτων ἰστέον ἐβιωναῖον τὸν σύμμαχον γεγονέναι. αἵρεσις δέ ἐστιν ἡ τῶν ἐβιωναίων οὕτω καλουμένη,
ὧν τὸν χριστὸν ἐξ ἰωσὴφ καὶ μαρίας γεγονέναι φασκόντων, ψιλόν τε ἀνθρωπον ὑπειληφότων αὐτὸν, καὶ τὸν νόμον χρῆναι ἰουδαϊκώτερον φυλάττειν ἀπιχθυζομένους, ὡς που
καὶ ἐκ τῆς προσθεν ἰσορίας ἐγνωμεν. καὶ τὰ τοῦ συμμάχου εἰσέτι
νῦν φέρεται. ἐν οἷς δοκεῖ προς ὃ μάλιστα ἀποσφενδονούμενος διαγλίσχειν, τὴν δεδηλωμένην αἵρεσιν κατατιθέμενον. ταῦτα γὰρ ὁ ὠριγένης μετὰ καὶ ἄλλων εἰς τὰς γραφὰς ἑρμηνείων τοῦ συμμάχου σημαίνει προς ἰουλιανῆς λίνος εἰληφέναι. ἐν ᾧ φησι περὶ αὐ-

τοῦ

τοῦ συμμάχου τὰς βίβλους ἀφανίσαι. Ἐν τούτῳ καὶ ἀμβρόσιος τὸ ιηʹ
οὐδενὸς ἧττον φρονῶν αἱρέσεως, πρὸς τῆς τοῦ ἀσεβοῦς μιθύνης ἀληθείας
ἐλεγχθείς, καὶ ὡς δὴ τοῦ φωτὸς καταγναθεὶς τὴν διάνοιαν, τῷ τῆς ἐκκλησια-
στικῆς ὀρθοδοξίας προσέθετο λόγῳ. καὶ δῆμοι ἦσαν πλείους ὧν ἀπὸ παιδείας, τὸ πρὶν
ἀσεβοῦς φήμης πολλαχόσε βοωμένης, ἥκειν ὡς αὐτόν, πείθειν τε ἐν τοῖς ἱεροῖς λό-
γοις ἱκανὸν ὄντα τοὺς ὑδρορυεῖς ληψόμενοι· μυεῖσθαι τε τῶν αἱρετικῶν, φιλοσόφων τε εἶναι μά-
λιστα ὑπεφαίνων· οὐκ ὀλίγοι, ἀφ' ἁπλότητος αὐτῷ προσεῖχον, μονονουχὶ προσκυνοῦντες τοῖς
θείοις, καὶ τὰ τῆς ἔξωθεν φιλοσοφίας προσῆν παιδεύόμενοι. Εἰσῆγε τε γὰρ ὅσους
δύφυεις ἔχοντας ἐώρα καὶ ὑπὲρ τὰ φιλόσοφα μαθήματα, γεωμετρίαν τε ἀριθμη
τικήν, καὶ τὰ ἄλλα προπαιδεύματα προσδιδούς· εἶτα τὰς αἱρέσεις τὰς πρὸς τοῖς
φιλοσόφοις προῆγεν, καὶ τὰ πρὸ τούτοις συγγράμματα διηνεκῶς ἐπομ-
νημονεύόμενος τε καὶ θαυμάζόμενος ἦν φιλόσο-
φον τε ἀνδρα κηρύττεσθαι. πολλοὶ δὲ καὶ τῶν ἰδιωτικωτέρων ἀνῆγε ὑπὲρ τὰ ἐγκύκλια
γράμματα, οὐ μικρὰν αὐτοῖς ἔσεσθαι φάσκων ἐξ ἐκείνων ὑπόληψίν, εἰς τὸ ῥᾷον
θείων γραφῶν θεωρίαν τε καὶ προσκυνεῖν. ὅθεν μάλιστα καὶ ἑαυτῷ ἀναγκαῖόν
ἡγήσατο τοῦτο τὰ κοσμικὰ καὶ φιλόσοφα μαθήματα ἀσκῆσαι.

Μαρτύρες δὲ καὶ τοῦτο αὐτοῦ καλοῦντος, αὐτῶν ἔτι ζώντων οἱ κατ' αὐτὸν ιθʹ
ἠκμακότες φιλόσοφοι. ὧν ἐν συγγράμμασι, πολλῷ μνήμῃ διέρχεται τὸν ἀν-
δρὸς, τοῖς μὲν αὐτοῦ προσφωνοῦσιν τοὺς ἑαυτῶν λόγους· τοῖς δὲ ὡς διδασκάλῳ, εἰς
ὑπόκρισιν τοὺς ἰδίους ἀναφέρουσι πόνους. τί δεῖ ταῦτα λέγειν, ὅτε ἐκ καθ' ὑμᾶς ἐν
σικελίᾳ καλουμένους πορφυρίους, συγγράμματα καθ' ἡμῶν ἐνεστήκασιν, καὶ δι' αὐ-
τῶν τὰς θείας γραφὰς διαβάλλειν πεπειραμένοι, ὧν τε ἕνεκα αὐτοὺς ἐξηγησάμενον μυ-
μονδύσας μηδὲν μηδαμῶς φαῦλον ἔγκλημα τοῖς δόγμασιν ὑπενδῦναι δυνηθεὶς,
ἀποείᾳ λόγων, ὑπὸ τὸ λοιδορεῖν ῥέπει καὶ τοὺς ἐξηγητὰς ἀφανίζειν. ὧν μάλιστα τὸν
ἀσεβοῦντα, ὃν καὶ τὴν νέαν ἡλικίαν ἐγνωκέναι φήσας, διαβάλλειν μὴ πειρᾶται. ζητι-
τῶν δ' ἆρα τὸν αὐθάδη ἀνδρα ἡγάπησε, τὰ μὴ, ἐπαληθεύων, ἐν οἷς ἀδελφὸς αὐτὸν λέγειν
ἐθέλων δυνατόν, ἀλλ' ὃ, καὶ ψευδόμενος, ἐν οἷς κήρυξ ἀνόμιζε. καὶ τοιοῦτο μὲν ὡς χρισια-
νοῦ καλήτορα, τοιοῦτο δὲ τοῦ τὰ φιλόσοφα μαθήματα ὑπίδοσιν αὐτοῦ θαυμά-
ζων καὶ ἀγαπῶν. ἄκουε δὴ οὖν ἃ φησὶ κατ' ἐξοχὴν. Ἰησοῦ μοχθηρίας τοῦ ἰου-
δαϊκοῦ γραφῶν, ἐκ ἀπόσασιν, λύσιν δέ τινες δύρῃ προθυμηθέντες ἐπ' ἐξηγή-
σεις ἐβάπτοντο ἀσυγκλώστοις καὶ ἀναρμόστοις τοῖς γεγραμμένοις· ἐκ ἀπολογίᾳ μᾶλ-
λον ἐκεῖ ὧν ἀθυμίᾳ, πρὸς δοκῶ ἢ ἔπαινον τοῖς οἰκείοις φερούσας. ἀνίγματα
γὰρ τὰ φανερῶς πρὸς μυστικὰ λεγόμενα εἶναι κομπάσμασι, καὶ ὑπερφάσμασι ὡς θε-
ασμάτα πλήρη κρυφίων μυστηρίων, διάτε τοῦ ὑφ' ἑαυτοῦ κριτικὸν τῆς ψυχῆς καταγοη-
τευόμενος, ἐπάγουσιν ἐξηγήσεις. εἶτα μετ' ἔλεγχα φησίν. ὁ μὲν ζῆλος τῆς ἀλογίας,
ἐξ ὑδρορυοῦς ὥσπερ καὶ αὐτὸς κομιδῇ νέος ὢν ἔλαβον, σφόδρα διδασκόμενος, καὶ
ἔτι δι' ὧν καταλέλοιπε συγγραμμάτων διδασκομένου, πρὸς ἡφαίστου ἀειλίους,
οὗ κλέος πρὸς τοῖς διδασκάλοις τούτων ὧν λόγων μέγα διαδέδοται. ἀκριβὴς γὰρ
ἔστι ἀμμωνίου τε πλείστῳ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις ὑπίδοσιν ἐν φιλοσοφίᾳ ἐ-
γκόλπου γεγονώς, ἧς μὲν τοῦτων λόγων ἐμπειρίαν, πολλῷ πρὸς τὸ διδασκάλου τοῦ
ὠφέλιμον ἐκλήσασθαι. Εἰς δὲ τὸν ὀρθὸν τοῦ βίου προαίρεσιν, τὴν ἐνδελίαν ἐκείνῳ

τ̃ βίου πορείαν ἐποιήσατο. ἀμμώνιος μὲν γὰρ χειστιανὸς ἐν χειστιανοῖς ἀνεστράφη τοῖς χρόνοις, ὅτε τοῦ φεσνὴν καὶ τῆς φιλοσοφίας ἥψατο, διὸ τοὺς τὰ ἔξω νόμοις πολιτείαν μετεδίωκετο. ὠριγένης δὲ ἡμῖν ἐν ἕλλησι παιδευθεὶς λόγοις, τοὺς τὰ βαρβαρων ἤξιώκειτο τέλεσμα, ὃ δὴ φέρων αὐτὸν ἐπὶ τὰ ἐν τοῖς λόγοις ἔξιν ἐκαπήλευσε, τὸν μὲν τ̃ βίον, χειστιανῶς ζῶν καὶ παρανόμως· τὸν δὲ τὰ ἕλλησιν καὶ βαρβάροις δόξας, ἑλληνίζων τε καὶ τὰ ἕλλησιν τοῖς ὀφείλοις ἐπισυνάπτων μύθοις. ζηνῶν τε γὰρ ἀεὶ ὁ πλάτων, τοῖς τε νουμηνίου καὶ κρονίῳ, ἀπολλοφάνους τε καὶ λογγίνου τε μοδεράτου, νικομάχου τε καὶ ὧν ἐν τοῖς πυθαγορείοις ἡμῖν ἀνδρῶν ὡμίλησυνέγραμμασιν. ἐχρῆτο δὲ καὶ χαιρήμονος τῷ στωϊκῷ, κουρνούτου τε τ̃ βίβλοις. πρὸς ὧν τ̃ μελαγχολικὸν τῶν πρὸς ἕλληνας μυστηρίων γνοὺς ἦθος, τ̃ ἰουδαϊκῆς τοσοῦτον ἐχρήσατο γραφῆς. ταῦτα τῷ πορφυρίῳ τὸ τέταρτον σύγγραμμα τῶν γραφέντων αὐτῷ κατὰ χειστιανῶν εἴρηκε, ἐπαληθεύσαντα μὲν τοὺς τὸ ὕδρας ἀσκήσεως καὶ πολυμαθίας, ψευσαμένῳ δὲ σαφῶς. οὐ γὰρ οὐκ ἔμελλεν ὁ κατὰ χειστιανῶν, ἐν οἷς αὐτὸν μάρτυρσιν ἐξ ἕλλήνων μεμαρτυρῆσθαι, ὅτι μὴ ἀμμώνιον ἐκ βίου τ̃ θεοσέβειαν, ὅτι τ̃ ἐθνικὸν ζῆλον ἐκτρεπεῖν. ὃ τε γὰρ ὠριγένης τὰ τῆς κατὰ χειστὸν διδασκαλίας ἐκ τοσούτων ἐσώζετο, ὡς καὶ τὰ τ̃ τοσοῦτον ἰσορεῖας ἐδήλου, τῷ τ̃ ἀμμωνίῳ τὰ τῆς ἐνδεᾶ φιλοσοφίας ἀκέραια καὶ ἀδιάπλαστα ἐκ μέσης ἐφάνης δ̃ βίου διέμενε τελούσης, ὡς που καὶ οἱ τοῦδρὸς εἰσέλθειν τοῦ πόνοι, δι' ὧν καθίκτο συγγραμμάτων τοὺς τοῖς πλείστοις δοκιμωτάτοις. ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ ὀπτατεγραμμένος τῆς μωσέως καὶ ἰησοῦ συμφωνίας, ἐκ ὅσοι δήλοι τοῖς φιλοκάλοις δύρηνται. ταῦτα μὲν οὖν εἰς τοὺς δέσαν ἐκείνους, τῆς τ̃ δ̃ ψευδηγόρου συκοφαντίας, καὶ τ̃ ὠριγένους, ἐκ τοῦ τὰ ἕλληνικὰ μαθήματα πολυπειρίας· τοῦ τῆς τοσούτους μεμαθηκότος αὐτὸν ἀφ' ὧν αὐτὸς ἐκ ἔνα ταυτοῦν ἀπολογούμενος, ἐν ὀπτατεγραμμένῃ ταῦτα γράφει. Ἐπεὶ γὰρ διαχειμάζω μοι ὦ λόγῳ, τῆς φήμης διαῤῥεχούσης τοῦ τ̃ ἔξεως ἡμῶν, τοσοῦτόν ὁτε μὲν αἱρετικοί· ὁτὲ γὰρ ἀπὸ ὧν ἑλληνικῶν μαθημάτων, καὶ μάλιστα ὧν ἐν φιλοσοφίᾳ, ἔδοξεν ἐξελάσαι τὰ τῶν αἱρετικῶν δόγματα, καὶ τὰ ἐκτὸς φιλοσόφων τοῦ ἀληθὰς λέγειν ἐπαγγελόμενα. τοῦτο γὰρ πεποιήκαμεν μιμούμενοί τε τ̃ τοῦ ἡμῶν πολλοὺς ὠφελήσαντα πανύαμνον, ἐκ ὀλίγῳ ἐν ἐκείνοις ἐσχόλακα τοῦ ἀσκεῖν. καὶ τ̃ ναῦν ἐν ᾧ πρεσβυτέρῳ καθεζόμενον ἀγαθανδρέων ἤρεσκεν, ὄφρα δεῦρο τοῦ ᾧ διδασκήσω ὧν φιλοσόφων μαθημάτων, εἴδη πένε ἔτεσιν αὐτῷ τοσαῦτα, πρὶν ἐμὲ ἄρξασθαι ἀκούειν ἐκείνων ὧν λόγων. διὸ καὶ τοῦτερον κοινῇ ἐαθῆτι χρώμενος, ἀποδυόμενος καὶ φιλόσοφον ἀνδραγαθῶν σχῆμα, μέχρι τοῦ δεῦρο τηρῶ, βιβλία τε ἕλληνων καὶ δύναμιν οὐ παύει) φιλολογῶν. καὶ ταῦτα μὲν αὐτῷ τὸ ἕλληνικῆς ἀσκήσεως ἀπολογουμένῳ εἴρηται. κατὰ τοῦτον δὲ τὸν χρόνον ἐπ' ἀγαθανδρίας αὐτῷ τὰς διατριβὰς ποιουμένῳ, ὑπισχνεῖται ὧν γραμματικῶν, ἀνέκδοτα γράμματα, δημητείῳ τε ᾧ τ̃ προικίας ὑπισχόπῳ, καὶ ᾧ τότε τῆς αἰγύπτου ἐπάρχῳ τοῦ τ̃ ἀραβίας ἡγουμένου, ὡς δὴ μὴ κατὰ ἀπάσης τ̃ ὠριγένους πεμφθεὶς κοινωνεῖν λόγων αὐτῷ. τοιγαροῦν τοσοῦτον πεμφθεὶς κατ' αὐτὸν, ἀφικνεῖται ὑπὸ τ̃ ἀραβίαν. οὐκ ἐς μακρὸν γὰρ τῆς ἀφίξεως εἰς πέρας ἀγαγὼν, αὖθις ὑπὸ τ̃ ἀγεξανδρέαν ἐπανῆκε. χρόνου γὰρ μεταξὺ διαγενομένου, οὐ σμικροῦ κατὰ τὴν πόλιν ἀναῤῥιπισθέντος πολέμου

λέμου, ὑπεξῃρῆσθαι τῆς ἁγιοπολιτείας, καὶ μὴ ἐᾶσαι κατ' αὐτοῦ ἀσφαλῆς ἑαυτῷ ἡγεμόνος, ἡγησάμενος, ὅτι παλαιστὴς, ἀν καθαρεία τὰς διατριβὰς ἐποιήσατο. ἐνθα δὲ διηγεῖται, τὰς τε φιλας ἐρμηνεύειν γραφὰς ὅτι δὴ κοινοῦ τῆς ἐκκλησίας οἱ τῇδε ἐπίσκοποι, καὶ οἱ τοῦ πρεσβυτερίου χειροτονίας οὐδέπω τετυχηκότα αὐτὸν ἠξίουν. ὃ καὶ αὐτὸ ἡμῖν δῆλον ἐκ τούτων, ἀφ' ὧν αὐτὸς τοῦτο δηλοῖ τεκμηρίων γράφοντες, ἁγιέξανδρος ὁ ἱεροσολύμων ἐπίσκοπος καὶ θεόκτιστος ὁ καισαρέας, ὧδέ πως ἀποκρινοῦμενον). προσέθηκε δ' τοῖς γράμμασιν, ὅτι τοῦτο οὐδέπω τέτυχηκεν, οὐδὲ νῦν γε ἡμῖν), ὃ, πρόνων ἐπισκόπων λαϊκοῖς ὁμιλεῖν, οὐκ οἶδ' ὅπως προφανῶς οὐκ ἀγνοῶν λέγων. ὅπου χρὴ δυείσκειν) οἱ ἐπίλοιποι προτὸ ὀφείλειν τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ προσκαλοῦ) τῷ λαῷ προσομιλεῖν, ἀπὸ τῶν ἀγίων ἐπισκόπων, ὡσπερ ἐν λαμπάδος ἅψις ἀπὸ νέωνος, καὶ ἐν ἱκονίῳ παυλῖνος ἀπὸ κέλσου, καὶ ἐν ἰωνάδοις θεόδωρος ἀπὸ ἀττικοῦ ὧν μακαρίων ἀδελφῶν. εἰκὸς δ' καὶ ἐν ἄλλοις τόποις τοῦτο γίνεσθαι, ἡμᾶς δὲ μὴ εἰδέναι. τοῦτον καὶ ἔλη νέος ὢν ὁ δηλούμενος λύπῃ ὠειγένης, ἀ προς μόνων ὧν σιωπήτων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπὶ ξένης ἐπισκόπων ἐμάρτυρον ἔχον. ἀλλὰ γὰρ αὖθις τοῦ δημητρίου μὲν γραμμάτων αὐτὸν μὲν ἀκαλέσαντος, δι' ὑδρῶν δὲ τὸν μακόνων τῆς ἐκκλησίας ἐπιστεύσαντος ἐπιμελεῖν εἰς τὴν ἁγιέξανδρείαν ἀφικόμενος, τὰς ζωπήσεις ἐπεδείξατο σπουδάς. Ηκμαζον δὲ κατὰ τοῦτο καὶ πλείους λόγοι καὶ ἐκκλησιαστικοὶ ἄνδρες, ὧν καὶ ἐπίσκοποι, ἃς προς ἀγῶνας ἐχάραττον, ἔτι νεῶν ὀρθομένας ὑπὸ πορθμῶν. οἳ καὶ εἰς λίμας ἐφυλάχθησαν ἐν τῇ κατὰ τὸν αἰλίαν βιβλιοθήκῃ, προς τοῦ τηνικάδε τὴν αὐτῶν διέποντος προῖκιαν ἁγιέξανδρείαν ἐπισκοπὴν αθείσῃ, ἀφ' ἧς καὶ αὐτοὶ τὰς ὕλας τὰς μετὰ χεῖρας ἀπὸ θέσεως ἐπὶ τὰ αὐτὸ συναγαγεῖν δεδωκήμεθα. τοίνυν ὁ ῥύλλος ζων ἐπισκοπῶν καὶ συγγράμμασι διαφόροις φιλοκαλίας καταλέλοιπεν. ἐπίσκοπος δ' ἐστὶ νῦν τῶν κατὰ βόστραν ἀράβων. ὡσαύτως δὲ καὶ ἱεροπόλεως ἑτέρας τινὸς καὶ αὐτὸς ἐπίσκοπος παροικίας ἦλθε δὲ εἰς λίμας καὶ γαῖος λογιώτατος ἀνὴρ διάλογος ἐπὶ ῥώμης κατὰ ζεφυρῖνον, προς προκλον τὸν κατὰ φρύγας αἱρέσεως ἀφορμαχοῦντα, κεκινημένῳ. ἐν ᾧ δὲ ὧν δι' ἀνωνυμίας τινὰ προς δ' ἐπέδωκε καινὰς γραφὰς προς πέτρου τὸν καὶ θωμᾶν ἐπισκοπίζων τῶν τοῦ ἱεροῦ ἀποστόλου δεκαπεντε μόνων ἐπιστολῶν μνημονεύει, τὰ προς ἑβραίους μὴ ζωαριθμήσας τοῖς λοιποῖς. ἐπεὶ καὶ ὡς δοῦρος ἀπὸ ῥωμαίων ἦσιν οὐ νομίζει) τὸ ἀποστόλου τυγχάνειν. ἀλλὰ γὰρ ἀντωνῖνον ἔτη βασιλεύσαντα ἑπτὰ καὶ μῆνας ἕξ, μακρῖνος ἀναδέχεται). τούτου δ' ἐπ' ὀκταβιανοῦ ἀγριππινοῦ, αὖθις ἕλεγος ἀντωνῖνος τὴν ῥωμαίων ἡγεμονίαν παραλαμβάνει. οὗ κατὰ τὸ προτον ἔτος, ὁ ῥωμαίων ἐπίσκοπος ζεφυρῖνος μεταλήγει τὸν βίον, ὅλοις ὀκτωκαίδεκα ἀνακαλυπτῶν ἔτεσι τὴν λειτουργίαν. μεθ' ὃν κάλλιστος τὴν ἐπισκοπὴν ἐγχειρίζεται). ὃς ἐπισείσας ἔτη πέντε, οὐρβανῷ τῷ ἐκκλησίαν καταλείπει. αὐτοκρατωρ ἁγέξανδρος ἐπὶ τούτοις ἀναδέχεται) τὴν ῥωμαίων ἀρχήν, ἐπὶ τέτταροι μόνοις ἔτεσιν ἀντωνίνῳ διαγνωμένου. ἐν τούτῳ δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἀλιοχέων ἐκκλησίας ἀσκληπιάδης φιλητὸς ἀναδέχεται. τοῦ δ' αὐτοκράτορος μήτηρ μαμαία τοὔνομα, γυνὴ θεοσεβεστάτη, εἰ καὶ ἁπλῆς ἀγροικίας καὶ ἀγραμμάτου τὸ προτον, τῆς ὠειγένους βοστρηνῶν φήμης, ὡς μέχρι ὧν αὐτῆς ἀκοῆς, πολλοῦ ποιεῖται τῆς τοῦ θεοῦ λόγου ἀξιωθῆναι, καὶ τὰ ἀπὸ πόντου θαυμαζομένης τὰ θεῖα συν-

ἑστως αὐτῶ πεῖραν λαβεῖν. ἐπ' ἀὐλιοχίας δῆτα Δημητείουσα, μὴ γραμματικῆς δορυφορίας αὐτὸν ἀναπλήσαι. πρὸ ἢ χρόνου Δημητείας, πλησίον ὄσα εἰς τιμὴ θεοῦ δόξαν καὶ τῆς τοῦ θείου διδασκαλείου ἀρετῆς ὑπεδέξατο μόνος, ὑπὲ
κζ ταῖς σεμνότησ ἔσπευδε Δημητειβαίς. Τότε δῆτα καὶ ἱστορούσης Ζηνοβίων, μὴ πλείστων δήλων ὑπομνημάτων, καὶ ὃ περὶ τοῦ πάσχα πεποίηται σύγγραμμα, ἐν ᾧ τῶν χρόνων ἀναγραφὴν ἐκτεθέμενος, καὶ ἵνα κανόνα ἐκκαιδεκαετηρίδος περὶ τοῦ πάσχα ποιήσ, ὑπὲ ὃ πρῶτον ἔτος αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου τοὺς χρόνους περιγράφει. ὧν δὲ λοιπῶν αὖ συγγραμμάτων τὰ εἰς ἡμᾶς ἦλθόντα, ἔστι ταῦτα. εἰς τιμὴ ἑξαημέρου, ἃς τὰ μὴ τὴ ἑξαημέρου, πρὸς μυρίωνα, εἰς ὃ ἄσμα, ἃς μέρη τῆ ἱερεχιὴλ, περὶ τοῦ πάσχα, πρὸς ἁπάσας ταῖς αἱρέσεσ. πλεῖστά τε ἄλλα καὶ πρὸς πολλοῖς ἄλλοις ἀὐτῶ ζηλόμενα. ἐξ ἐκείνου δὲ καὶ ὠριγένει τῶν εἰς ταῖς ψαλμῳδίαις ἐπομνημάτων ἐγένετο ἀρχή, ἀμβροσίου ἐσπαμάλισα παρορμῶντος αὐτόν. μυρίους ὅσους οἶμαι πρεσβυτέρους ὑπὲ Δημοκλήσεσιν αὐτὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀφθονωτάτους τῶν ὑπηνδείων χορηγίας. ταχυγράφοι τε γὰρ αὐτῷ πλείους, ἢ ἐπὶ τὸν ἀριθμὸν πρῆσσον ὑπαγορεύοντι, χρόνοις τε ἀγνώστοις ἀλλήλοις ἀμείβοντες· βιβλιογράφοι τε οὐχ ἧττους ἅμα καὶ κόραις ὑπὲ τὸ καλλιγραφεῖν ἠσκημένας, ὧν ἀπάντων τιμὴ δέουσαν ὧν ὑπηνδείων ἄφθονον παρεσκεύαζε ὁ ἀμβρόσιος πρεσβύτησ. καὶ μὴν καὶ ἐν τῇ περὶ τὰ θεῖα λόγια ἀσκήσει τε καὶ σοφίᾳ, περιουσίαν ἄφατον αὐτῷ ζηλοτύπουν, ἢ καὶ μάλισα αὐτὸν περιέπειν ὑπὲ τιμὴ τῶν ἐπομνημάτων σπουδάζειν. τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων, οὐρβανὸν ὑπισκοπεύοντα τῆς ῥωμαίων ἐκκλησίας ἔτεσιν ὀκτὼ, Δημητρίου πολιτάρχου. τῆς δ' ἀὐλιοχέων μὴ φιλητᾶ, ζεβῖνος.

κζ Καθ' οὓς ὁ ὠριγένης ἐπειγούσης χρείας ἐκκλησιαστικῶν ἕνεκα περγαμάλων, ὑπὲ ἡμᾶς ἐφάλμυος, τιμὴ Δημητρίου παλαιστίνης πρεσβυτερίου χειροτονίαν ἐν καισαρείᾳ περὶ ὧν τῆδε ὑπισκόπων ἀνηγορεύετο. τὰ μὲν οὖν ὑπὲ τούτῳ περὶ αὐτὸν κεκινημένα, τὰ τ' ὑπὲ τῆς κινηθείσι δεδομένα τοῖς ὧν ἐκκλησιῶν περιέστωσιν, ὅσα τε ἄλλα ἀκριβῶν περὶ τ' θεῖον εἰσενήνεκται λόγον, ἰδίας δεόμενα ζητήσεως, μετείσιν ἐν τῷ δευτέρῳ βίβλῳ ἐπ' αὐτὸν πεποιήμεθα ἀπολογίας, ἐνεγράψαμεν. Ταῦτα δ' ἐκείνοις δέοι δὲ περιπεθεῖναι, ὡς ἐν μὲν τῷ ἕκτῳ ὧν εἰς ὃ τ' ἰωάννου ἐξηγήσιν, σημήνα τὰ περὶ ἑρμᾶ πέπλε, ἐπ' ἀγεξανδρείας ἔτ' ὄντα αὐτὸν ζωγράφαι. τὸ δ' εἰς ὃ πῶς δύναται ἄλλο αὐτὸ δὴ τοῦτο περιγραμματείας, μόνοι δύο καὶ εἴκοσιν ἐς βίβλους περιῆλθον τόμοι. τὴ δὲ ὃ σύνταγμα ὧν εἰς τιμὴ ψαλμῳδίαν, δώδεκα δ' ὅτι τὰ πάντα, οὐ μόνον τοὺς περὶ τοῦ σύνταγμα δηλοῖ ὑπὲ τῆς ἀγεξανδρείας ὑπεμνηματίσθαι, ἀλλὰ καὶ ἐς τοὺς περόντας ὑπὲ πέπλε καὶ εἴκοσι ψαλμούς. ἔνι τε τὰ εἰς τοὺς ἑβδόμους, ὧν ἐς βίβλους ἐγκεῖσθαι τόμοι πέντε, ἐν οἷς μέμνηται καὶ ὧν περὶ ἀναστάσεως. δύο δ' ὅτι καὶ ταῦτα. οὐ μόνα ἀλλὰ καὶ τὰ περὶ ἀρχῶν περὶ τῆς ἀπ' ἀγεξανδρείας μεταναστάσεως γράφει. καὶ τοὺς ὑπογεγραμμένους τρωμαίους, ὕλας τὸν ἀριθμὸν δέκα ὑπὲ τῆς αὐτῆς πόλεως τῷ ἀγεξάνδρου ζωγράφει βασιλείδη, ὡς καὶ τοῦτο ὁλόγραφοι δηλοῦσιν αὐτὸ περὶ τῶν τόμων ὑπισημειώσης.

κε Τὸν μὲν οὖν ἐξηγούμενον ψαλμῶν, σύνθεσιν πεποίηται τοῦ ὧν ἱερῶν γρα-

φῶν τ

φῶν τ παλαιᾶς διαθήκης καλαλόγου, ὧδε πως γράφων χ̄ς λέξιν. ὃκ ἀγνοητέον δὴ
εἰ) ταῖς ἐνδιαθήκοις βίβλοις, ὡς Ἑβραῖοι παραδίδασιν, δύο καὶ εἴκοσιν, ὅσος ὁ ἀριθ-
μὸς ὧν παρ' αὐτοῖς στοιχείων ἐστίν. εἶτα μετὰ ταῦτα φέρ' εἰπεῖν. εἰσὶ γὰρ αἱ εἴκοσι
δύο βίβλοι καθ' Ἑβραίους, ἅδε. ἡ παρ' ἡμῖν γραφὴ ὀνομάζεται, παρὰ δὲ Ἑβραίοις
ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τ βίβλου βρησὶθ, ὅπερ ἐστὶν ἐν ἀρχῇ. ἔξοδος, οὐέλε σμὼθ, ὅπερ ἐστὶ
ταῦτα τὰ ὀνόματα. λευϊτικὸν, ϊὰικρὰ, καὶ ἐκάλεσεν. ἀριθμοὶ, ἀμμιασαείμ ἢ πεκου-
δείμ. δευτερονόμιον, ἠλε ἀδαδεβαείμ. ἔτι οἱ λόγοι. ἰησοῦς υἱὸς ναυῆ. ἰωσουὲ βὲν νοῦ.
κριταὶ, ῥοὺθ, παρ' αὐτοῖς ἓν σὺν σαφελίμ. βασιλειῶν πρώτη δευτέρα, παρ' αὐτοῖς ἓν
σαμουὴλ, θεόκλητος. βασιλειῶν τρίτη τεσσάρη, σὺν ἑνὶ συναμφοτέροις δαβὶδ, ὅπερ ἐστὶ
βασιλεία δαβίδ. παραλειπομένων πρῶτον δεύτερον, ἓν σὺν διερμὴ αἰαμὶμ, ὅπερ
ἐστὶ λόγοι ἡμερῶν. ἔσδρας πρῶτος καὶ δεύτερος, ἓν σὺν ἑζρᾶ, ὅ ἐστὶ βοηθός. βίβλος
ψαλμῶν, σέφερ θιλλίμ. σχολιῶντος παροιμίαι, μισλὼθ. ἐκκλησιαστὴς, κωέθ. ἆσ-
μα ἀσμάτων, οὐ γὰρ ὡς ἐπολαμβάνουσί τινες ἄσματα ἀσμάτων, σὴρ ἀσπει-
είμ. ἡσαΐας, ἱερεμίας σὺν θρηνοις καὶ τῇ ἐπιστολῇ, ἓν σὺν ἱρμιά. δανιὴλ, δα-
νιὴλ. ἰεζεκιὴλ, ἰεζεκιὴλ. ἰὼβ, ἰὼβ. ἐσθὴρ, ἐσθὴρ. ἔξω δὲ τούτων ἐστὶ τὰ μακκαβαϊκὰ,
ἃ καὶ ἐπιγέγραπται Σαρβὴθ Σαρβανὲ βέθ. ταῦτα μὲν οὕτω ἐν ᾧ πεσφρηνύῳ βίβλοις
συγκέμμαπ. ἐν ᾗ παρὰ πᾶσι τῶν ἁγίων ὁ χ̄ς ματθαῖον διαγγέλιον, τ ἐκκλησια-
στικὸν φυλάττων κανόνα, μόνα τέσσαρα εἰ) διαγέλια μετὰ τύρεια, ὧδε πως γρά-
φων, ὡς ἐν παραδόσει μαθὼν τοῖς ὑπὲρ τεσσάρων διαγελίων, ἃ καὶ μόνα ἀναντίρρη
τά ἐστιν ἐν τῇ ὑπὸ τὸν οὐρανὸν ἐκκλησίᾳ τ θεοῦ. ὅπ πρῶτον μέν γέγραπται ὁ,
χ̄ς τὸν πολὲ τελώνιον. ὕστερον ἡ ἀπόστολον ἰωάν ζεισοῦ ματθαῖον, ἐκδεδωκόλα
αὐτὸ τοῖς ἀπὸ ἰουδαϊσμοῦ πιστεύσασι, γράμμασιν Ἑβραϊκοῖς συγγεγραμμένον. δεύ
τερον δὲ ὁ χ̄ς μᾶρκον, ὡς πέτρος ὑφηγήσατο αὐτῷ ποιήσαντα, ὃν καὶ ὑιὸν ἐν τῇ κα θο-
λικῇ ἐπιστολῇ διὰ τούτων ὁμολογήσει φάσκων. ἀσπάζεται ὑμᾶς ἡ ἐν βαβυλῶνι συν-
εκλεκτὴ, καὶ μᾶρκος ὁ υἱός μου. καὶ τέταρτον ὁ χ̄ς λουκᾶν, τὸ ὑπὸ παύλου ἐπαινού-
μενον διαγέλιον. τοῖς ἀπὸ ἐθνῶν πεποιηκόλα, ὅτι πᾶσι ὁ χ̄ς ἰωάννου. καὶ ἐν
ᾧ πέμπτῳ δὲ ὧν ἐστ ὁ χ̄ς ἰωάννου ἐξηγησάμενος, ὁ αὐτὸς ταῦτα περὶ ὧν ἐπιστο-
λῶν ὧν ἀποστόλων φησίν. ὁ ἐν ἰκάμπτοις διάκονος πέτρου τῆς καινῆς διαθήκης οὐ
γράμματος ἀλλὰ πνεύματος παῦλος, ὁ πεπληροκὼς τὸ διαγέλιον ἀπὸ ἱερουσα-
λὴμ, καὶ κύκλῳ μέχρι τοῦ ἰλλυρικοῦ, οὐδὲ πάσαις ἔγραψεν αἷς ἐδίδαξεν ἐκκλη
σίαις. ἀλλὰ καὶ αἷς ἔγραψεν, ὀλίγοις στίχοις ἐπέστειλε. πέτρος δὴ ἐφ' ᾧ οἰκοδομεῖται ἡ
ζεισοῦ ἐκκλησία ἧς πύλας ἅδου οὐ κατισχύσουσι, μίαν ὑπάρχουσι ὁμολογουμένως
καταλέλοιπεν. ἔστω δὲ καὶ δευτέραν. ἀμφιβολίαν γάρ. ἃ δεῖ τοῦτο δυσπεσόντος
λέγειν ὅτι ὅσῃ τοῦ ἰησοῦ, ἰωάννου, ὃς διαγέλιον ἓν καταλέλοιπεν, ὁμολογῶν δυνάμεις
τοσαῦτα ποιήσαι, ἃ οὐδ' ὁ κόσμος χωρῆσαι ἐδύνατο. ἔγραψε γὰρ καὶ τὴν ἀποκάλυψιν,
κελευσθεὶς σιωπῆσαι καὶ μὴ γράψαι τὰς ὧν ἑπτὰ βροντῶν φωνάς. καταλέλοιπε δὲ
καὶ ὑπάρχουσι πάνυ ὀλίγων στίχων. ἔστω δὲ καὶ δευτέραν καὶ τρίτην. ἐπεὶ οὐ πάνυ τι φασὶ
γνησίους εἰ) ταύτας. πλὴν ὅμως εἰσὶ στίχων ἀμφοτέραι ἑκατόν. ἐπὶ πρὸς τούτοις περὶ
τ πρὸς ἑβραίους ὑπάρχης ἐν τ εἰς αὐτ ὁμιλίας ταῦτα διαλαμβάνῃ. ὅτι ὁ χαρα-
κτὴρ τ λέξεως τῆς πρὸς ἑβραίους ὑπαρχούσης ὑπάρχης, ὅμως ἔχει δ ἐν λόγῳ
ἰδιωτικὸν δ ἀποστόλ, ὁμολογήσαντος ἑαυτ ἰδιώτην εἰ) ᾧ λόγῳ, τουτέστι τῇ φράσει.
ἀλλ' ἔστιν ἡ ὑπάρχουσα συνθήκη τ λέξεως ἧττον ἑλληνικωτέρα. πᾶς ὁ ὑπάρχων λόγος κρίνειν φράσ-

στεων διαφορᾶς, ὁμολογήσαι ἂν. πάλιν τε αὖ ὅτι τὰ νοήματα τῆς ἀποστολῆς θαυμάσιά ἐστι καὶ οὐ δυνήσεται ὧν ἀποστολικῶν ὁμολογουμένων γραμμῶν, καὶ τοῦτ' αὖ συμφήσαι εἰ δὲ ἀγνοῆς, πᾶς ὁ τοσοῦτον τῆς διαγνώσεως τῆς ἀποστολικῆς. τούτοις μὲν ἕτερα ἐπιφέρει λέγων. ἐγὼ δὲ ἀποφαινόμενος εἶπον· ἀλλ, ὅτι τὰ μὴ νοήματα τοῦ ἀποστόλου ἐστίν. ἢ ὃ φάσις καὶ ἡ σωτηρία, ἀπομνημονεύσαντος τινος τὰ ἀποστολικά, καὶ ὥσπερ χρηστογραφήσαντος τὰ εἰρημένα ὑπὸ τοῦ διδασκάλου. εἴ τις οὖν ἐκκλησία ἔχει ταύτην τὴν ἐπιστολὴν, ὡς παύλου αὐτὴν ἀποδεδεγμένη καὶ ἐπὶ τούτῳ. οὐκ ἂν εἴη οἱ ἀρχαῖοι ἄνδρες παύλου αὐτὴν ὡς γνήσιον δεδωκασι. τίς δ' ὁ γράψας τὴν ἐπιστολήν, τὸ μὲν ἀληθὲς θεὸς οἶδεν. ἡ δὲ εἰς ἡμᾶς φθάσασα ἱστορία, ὑπό τινων μὲν λεγόντων, ὅτι κλήμης ὁ γνήσιος ἐπίσκοπος ῥωμαίων ἔγραψε τὴν ἐπιστολήν. ὑπό τινων δ', ὅτι λουκᾶς ὁ γράψας τὸ εὐαγγέλιον καὶ τὰς πράξεις. ἀμφὶ ταῦτα μὲν ὧδε ἐχέτω. κς Ἐπὶ δὲ τοῦτο δεκάτου τῆς δηλουμένης ἡγεμονίας, καθ' ὃ τὴν ἀπ' ἀλεξανδρείας μεταδέδασιν ἐπὶ τὴν καισάρειαν ὁ ὠριγένης ποιησάμενος, ἡσυχῇ τὸ τῆς κατηχήσεως ὧν αὐτόθι διδασκαλεῖον καταλείπει. σὺν δὲ μακρὸν δὲ καὶ δημήτριος ὁ τῆς ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας ἐπίσκοπος τελευτᾷ, ἐφ' ὅλοις ἔτεσι τρισὶ καὶ τεσσαράκοντα τὴν λειτουργίαν διαρκέσας. διαδέχεται δὲ αὐτὸν ὁ ἡρακλᾶς. διέφερε δὲ ἐν τούτῳ φιρμιλιανὸς καισαρείας τῆς καππαδοκῶν ἐπίσκοπος.

κζ Τοσαύτην εἰσήνην τοῖς ὠριγένους μαθηταῖς, ὡς τοῖς μὲν αὐτὸν ἀμφὶ τὰ κατ' αὐτὸν κλίματα εἰς τὴν ὧν ἐκκλησιῶν ἀφῖχθαι ἐκκαλεῖσθαι. τοτὲ δὲ ὡς αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν στέλλεσθαι, καὶ ἵνας αὐτῷ συνδιατρίβειν χρόνους, ἵνα δὴ τὰ θεῖα σοφίας ἕνεκα. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὁ τῆς ἱεροσολύμων θεοκτίστου τὸν κυριακὸν ναὸν, τὸν πάλαι χρόνον ποιησάμενος αὐτῷ οἷα διδασκάλῳ, μόνῳ τῶν τῆς θείων γραφῶν ἑρμηνέως καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ λόγου πεφάτθαι συνεχώρησαν. κη Τὸν γε μὴν ῥωμαίων αὐτοκράτορα ἀλεξάνδρου τρισὶν ἔτεσιν ἐπὶ δέκα τὴν ἀρχὴν διανύσαντα, μαξιμῖνος καίσαρ διαδέχεται. ὃς δὴ κατὰ τὸν τοῦ θεοῦ τὸν ἀλεξάνδρου οἶκον ἐκ πολλῶν πίστων συνεστῶτα, διωγμὸν ἐγείρας, τοὺς τῶν ἐκκλησιῶν ἄρχοντας μόνους, ὡς αἰτίους τῆς κατὰ θεὸν μυστικοῦ σπουδάζει, ἀμελησίῳ καὶ πόντῳ τῷ προεστῶτι τῆς ἐν καισαρείᾳ παροικίας, δυνάμεῖς τὸ σύνταγμα. ὅτι δὴ ἄμφω πρεῖσασις ἐχθρὸν ἡ τυχοῦσα ἐν ᾧ διωγμῷ καλλήφθη. ἐν ᾗ καὶ διαφέρειν καλέχαλκόρος ἐν ὁμολογίᾳ τοὺς ἄνδρας, οὐ πλείονος ἢ τελέους χρόνου τῷ μαξιμίνῳ διαλυομένου. σεσημείωται δὲ τούτοις τὸ διωγμοῦ τὸ καιρὸν, ἐν ᾧ τῷ ἑτέρῳ καὶ εἰκὸς ᾧ ὧν εἰς ὃ κτ' ἰωάννου ἐξηγηκόσι, καὶ ἐν διαφόροις ἐπισκοπαῖς ὁ ὠριγένης. γορδιανοῦ δ' μτ' μαξιμῖνον τῶν ῥωμαίων ἡγεμονίαν διαδεξαμένου, τῆς κτ' ῥώμης ἐκκλησίας πουλιανὸν ἔτεσιν ἓξ ἐπισκοπήσαντα, διαδέχεται δεύτερος.

κθ Καὶ τοῦτον φαβιανὸς ἐπὶ μῆνα τὴν λειτουργίαν διακονησάμενον, ὃς ἀγχοῦ φασι τὸ φαβιανὸν μτ' τὸ δεύτερος τελευτῶντι ἀμ' ἑτέροις συνήδονται, ἐπιχειρίζειν τὴν ῥώμην. εὐθὺς δόξαν τοῖς θείας καὶ ἀρχαίου χαρίτος ἐπὶ τὸ κλῆρον παρῆκλυθέναι. ὧν γὰρ ἀδελφῶν ἀπόντων χειροτονίας ἕνεκεν τῆς δ' μόνους διαδέξεσθαι τὸν ἐπίσκοπον, ἐπὶ τὴν ἐκκλησίας συγκεχρολημένων, πλείστων τε ἐπιφανῶν καὶ ἐνδόξων ἀνδρῶν τοῖς πολλοῖς ἐν εὐνοίᾳ ὑπὲρ χόντων, ὁ φαβιανὸς πρῶν, ἀδενὸς

μὴν

μὴν ἀνθρώπων εἰς διανοιαν ἥκει. ὅμως δ' οὖν ἀληθὲς ἐκ μελετώμενον εἰσεται καὶ καταπλᾶσαν ὅπως καθαιθήναι τῇ αὐτῆ κεφαλῇ μνημονεύουσι, μίμημα ἐνδεκνυμένης ὅτι τὸν ζῆλον τοῦ ἀγίου πνεύματος ἐν εἴδει πυρὸς εἰσεται, καθόδου. ἐφ' ᾧ τὸ πᾶν λαὸν ὑφ' ἑνὸς πνεύματος θείου κινηθέντα ὁμόσε, πρὸθυμίᾳ πάσῃ καὶ μιᾷ ψυχῇ, ἄξιον ὑπιδοῦσαν, καὶ ἀμνήστως ὑπὸ τὸν ἀληθινοῦ ὑπισχνοῦς λαβόντας αὐτὸν ὑπιδεῖναι. τοῦτ δὴ καὶ τοῦ κατ' ἀνθρώπων ὑπισχνοῦ ζεβίνου τὸν βίον μεμνημένος, βακύλας τὸ ἀρχαῖον διαδέχεται. ὁ δὲ ἀγεξανδρεὺς μετὰ δημήτειον ἡγεμονικᾶ τῶν λειτουργιῶν πρόεληφότος, τὸ τῶν αὐτοῦ καθηκόντος τὸ ἀπατειδίου διαδέχεται διονύσιος, εἷς καὶ οὗτος ὢν ἀειληνούς ληνόμενος φοίνιτων.

Τῷ ἀειληνῷ δὴ ὅτι τῆς καθαρείας τὰ σώματα πρόπονθι, πολλοὶ προσήεσαν, λϛ
ὑ μόνον ὢν ὑπιχωρίων, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀνοσιαπῆς μυρίοι φοίνικες τὰς πατρίδας ἀποκείπουσες, ὧν ὑπισήμους μάλιστα ἔγνωμεν, θεόδοτον, ὃς νῦν αὐτὸς οὗτος ὁ καθ' ἡμᾶς ὑπισκόπων διαδόχος χρηματίζει, τὸν τούτου ἀδελφὸν ἀγυνόδωρον, οἷς ἀμφὶ τὰ βίβλων καὶ ῥωμαίων μαθήματα δίκαιος ἐπιτηδεύσασιν, φιλοσοφίας αὐτοῖς ἐνῆν ἔρωτα, ἧς προθέσεως ἀσυνδέτου, τὸ θεῖον ἄσκησιν ἀνδρικαλλάξασθαι προύβάλετο. πέντε ὃ ὅλοις ἔτεσιν αὐτῷ συγγενόμενοι, τοσαύτην ἀπηνέγκαντο περὶ τὰ θεῖα λόγια ἕξιν, ὡς ἔτι νέους ἀμφὶ ὑπισκόπης ὢν κτᾶσθαι πόνον ἐκκλησιῶν ἀξιωθῆναι.

Ἐν τούτῳ καὶ ἀφικνεῖται ὁ ὢν ὑπὲρ ἐξαμμάων κεκτῶν συγγραφὺς ἐγνωρίζε λαϛ
τὸ ὑπισχνεῖσθαι τούτου ὠφελίαν γράφουσα φέρειν. ἀποροῦντος ὡς ἀνόδου καὶ πεπλασμένης οὔσης τὸ ἐν ᾧ δύναται σωτηρίαν ἱστορίας. προσῆλθε δὲ ἀφικνεῖται πληρέσαθαι. ἐπὶ δὲ αὐτὸ ἀφικνεῖται καὶ πάντα ὃν ἀριθμὸν πέντε χρόνοις γράφων ἦλθε εἰς ἡμᾶς ἐπ' ἀκριβὲς πεπονημένα συνυδάσματα. ἐν οἷς φησὶν ἑαυτὸν πορεύεσθαι τὰ ὑπὲρ τῶν ἀγεξανδρέων, ἀφ' ὃ πολλοῦ τοῦ ἡγεμονικᾶ φήμου, ὃν ὑπὲρ λόγοις φιλοσόφοις καὶ τοῖς πάντων βίβλων μαθήμασιν ὑπὸ μάλα διαπρέπεσθαι, τὸ ὑπισκοπὴν τῆς αὐτοῦ ἐκκλησίας ἐγχειρισθῆναι ἐθνικῶσαντα. καὶ ἕτερα δὲ τὰ αὐτοῦ ἀφικνεῖται φέρειν. ὑπισχνεῖται τοῖς ἀειστείδου, περὶ τῆς νομιζομένης διαφωνίας ὢν τοῦ ματθαίου τὸ καὶ λουκᾶ τοῦ χριστοῦ γενεαλογιῶν. ἐν ᾗ σαφέσαθαι τὸν συμφωνίαν ὢν διαγελιστῶν παρίστησιν, ὡς ἱστορίας εἰς αὐτὸν κατελθούσης, ὧν καὶ καιρὸν ἐν τῷ τοῦ πατρὸς τὸ μετὰ χεῖρας ἐκτοπίστεως προσλαβὼν ἐξετάζειν. Καὶ ἀειληνὸς ὁ καὶ λϛ
τοῦτον τὸν γρόνον καλούς τὸν ἡλαΐαν. ἐν ταύτῳ δὲ καὶ τὰ εἰς τὸν ἱεζεκιὴλ συνελάπτει. ὧν εἰς μὲν ὁ πρῶτον μέρος τοῦ ἁγίου μεγέθους ὀφθέσεως ὧν τεσσαράποδων ὢν ἐν τῇ ἐρήμῳ, τριάκοντα ἐτῶν ἡμᾶς προσῆλθον τόμοι. εἰς δὲ τὸν ἱεζεκιὴλ πέντε καὶ εἴκοσιν. οὓς καὶ μόνους εἰς τὸν πᾶν λαὸν πεποίηται προφήτων. ληνόμενος δὲ τινικάδε ἐν ἀθήναις, περαίνει μὲν τὰ εἰς τὸν ἱεζεκιὴλ τῶν ὃ ἐτῶν ὁ ἅσμα ὢν ἀσμάτων ἐξεδέχετο, καὶ προθέσει γε αὐτοῦ μέχρι τῶν πέμπτων συγγράμματος. ἐπανῆκεν δὲ ὅτι τὸ καθαρὸν καὶ τὰ ὧν ἐτῶν πέρας δέκα ὄντα τὸν ἀριθμὸν ἀγαθοῦ. οἷ δεῖ ὢν λόγων τοῦτόρος ὅτι τὸ παρόντος τὸν ἀκριβῆ καὶ ἄλογον ποιᾶσθαι, ἰδίας δεόμενον σχολῆς. ὃν καὶ ἀνεγράφαμεν ὅτι τῆς τοῦ παμφίλου βίου τοῦ καθ' ἡμᾶς ἱεροῦ μάρτυρος ἀναγραφῆς. ἐν ᾗ τὸ περὶ τὰ θεῖα ἀσυνδέτου τῶν παμφίλου ὁπόσης μεγάλης παρισῶντες, τὸ σωματείσης αὐτῷ ὢν τὸ ἀειληνούς καὶ ὢν ἀνθρώπων ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων βιβλιοθήκης τοῖς πίναξας προσέθεμεν. ἐξ ὧν ὅτῳ φίλον, πάρεστιν ἐντελέσαθαι ὢν ἀειληνούς πόνων τὰ εἰς

ἡμᾶς ἡδονὰ διαγωνᾶν. νυνὶ δὲ πορρωτέον ὅπῃ τὴν ἱστορίας ἀκολουθίαν.

λϛ Βήρυλλος ὁ μικρῷ πρόσθεν δεδηλωμένος βόστρων τῆς ἀραβίας ὑπάτου τὸν ἐκκλησιαστικὸν προσκρέπων χαρακτῆρα, ξένα τινὰ τῆς πίστεως προσφέρων ἐπειρᾶτο, τὸν σωτῆρα καὶ κύριον ἡμῶν λέγειν οὐκ ἐμῶν μὴ προϋφεστάναι κατ' ἰδίαν οὐσίας περιγραφὴν, πρὸ τῆς εἰς ἀνθρώπους ἐπιδημίας, μηδὲ μὴν θεότητα ἰδίαν ἔχειν. ἀλλ' ἐμπολιτευομένην αὐτῷ μόνην τὴν πατρικήν. ὑπὲρ τούτων πλείστων ὑπάτων ζητήσεις καὶ διαλόγους πρὸς τὸν ἄνδρα πεποιημένων, μεθ' ἑτέρων πολλῶν ἐκκλησιῶν, καθίστη μεθ' εἰς ὁμιλίαν τὰ πρῶτα τῷ ἀνδρὶ, ἵνα νοῦν ἔχοι ἀποπειρώμενος. ὡς δ' ἔγνω ὅτι καὶ λέγει, ἀλλ' οὐκ ὀρθοδοξοῦντα, λογισμῷ τε πείσας καὶ ἀποδείξει ἀναλαβὼν αὐτὸν, ἀπὸ τῶν θείων γραφῶν ἐφίστησιν ἀληθείᾳ, ὅπῃ τὴν τοῦ θεοῦ ὑπὲρ δόξαν ἀποκαθίστησι. καὶ φέρεται γε εἰσέτι νῦν ἔτερα τοῦτου βηρύλλου τῆς δι' αὐτὸν γενομένης ζητήσεως, ὁμοῦ τὰς ὠφελίμους πρὸς αὐτὸν ζητήσεις, καὶ τὰς λεχθείσας ὑπὲρ τῆς αὐτοῦ παρουσίας ἀναλέξεις, ἑκάστῃ ὧν τότε πεπραγμένων πρόκειται. καὶ δῆτα μὴ οὐ μυεῖα ὠφελίμους πρὸς μνήμης προσδιδόασι ὧν καθ' ἡμᾶς οἱ πρεσβύτεροι, ἃ καὶ πρήσσειν μοι δοκῶ, οὐ τῆς ἐνεστώσης ἐχόμενα πραγματείας. ὅσα δὲ ἀναγκαῖα ὧν πρὸς αὐτὸν διαγωνᾶναι ἐμοὶ, ταῦτα καὶ ἐκ τῆς κατ' αὐτὸν πεπονημένης ἡμῖν τε καὶ ᾧ καθ' ἡμᾶς ἱερῷ μάρτυρι παμφίλῳ ἀπολογίας, πρέσειν ἀναλέξασθαι, ἐμοὶ τῶν φιλαρίων ἕνεκα συμπονήσαντες, ἀλλήλοις ἀφ' ἁπλότητος πεποιήμεθα.

λζ Ἔλεσι δ' ὅλοις ἐξ ὁρδιανοῦ τὴν ῥωμαίων ἀνύσαντος ἡγεμονίαν, Φίλιππος ἅμα παιδὶ φιλίππῳ τὴν ἀρχὴν διαδέχεται. τοῦτον καλέσας λόγος χρειστιανὸν ὄντα, ἐν ἡμέραις τῆς ὑσάλιης τοῦ πάσχα πανυχίδος, ὧν ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας ἀγώνων τῷ πλήθει μεταδοῦναι ἐθελῆσαι. οὐ προτέρων δὲ ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ προθέσεως ὑπερπαπῆναι εἰσβαλεῖν, ἢ ἐξομολογήσασθαι. καὶ τοῖς ἐν τῷ βαπτίσματι ἄξια ζωμένοις μετανοίας τὸ χώρημα ἱδρύσειν, ἑαυτὸν καταλέξαι. δῆλος γὰρ μὴ ἂν πολὺ προσὼν μὴ οὐχὶ τοῦτο ποιήσαντα, πολλὰς ὧν κατ' αὐτὸν ἁμαρτίας, προσδεξῆναι. καὶ πειθαρχῆσαί γε προθύμως λέγεται, τὸ γνήσιον καὶ ἀληθὲς τῆς περὶ τὸν θεῖον φόβου διαθέσεως ἔργοις ὑπιδεδηγμένου.

λη Τεῖλον ὑπὸ τούτῳ ἔτος ἰῶν, καθ' ὃ μελᾶς λάξαντος ἡγεμονεύειν τὸν βίον ὑπὲρ ἐκκαίδεκα ἔτεσι, τῆς προσασίας ὧν κατ' ἀλεξανδρείαν ἐκκλησιῶν τῷ ὑπισκόπῳ διονύσιος ἐπολαμβάνει.

λθ Τότε δῆλα οἷα καὶ εἰκὸς ἰῶν πληθυούσης τῆς πίστεως, πεπρήσιασμένου τε τοῦ καθ' ἡμᾶς πᾶσι λόγου, ὑπὲρ τὰ ἑξήκοντα φασὶν ἔτη τῆς ἀειμνήστου γενόμενον, ἅτε μεγίστην ἤδη συλλεξάμενον ἐκ τῆς μακεδὼν πανσκοπῆς ἕξιν, τὰ ὑπὲρ τῶν κοινοῦ λεγομένων αὐτῷ ἀναλέξας, ταχυγράφοις μεταλαβὼν ὑπηρέταις, οὐ προσῆκεν πολὺ τοῦτο γενέσθαι συγκεχωρηκότα. ἐν τούτῳ καὶ τὰ πρὸς τὸν ὑπογεγραμμένου καθ' ἡμᾶς κέλσου τοῦ ἐπικουρείου ἀνηνῆ λόγον, ὀκτὼ τὸν ἀριθμὸν συγγράμματα συντάξῃ, καὶ τοιαῦτα ὃ κατ' ματθαῖον εὐαγγέλιον εἰκοσιπέντε τόμοις. τοιαῦτ' εἰς τοὺς δώδεκα προφήτας, ἀφ' ὧν μόνους ἑρμᾶν πέντε καὶ εἴκοσι. φέρεται δὲ αὐτῷ καὶ πρὸς αὐτὸν βασιλέα φίλιππον ὑπόμνημα, καὶ ἄλλα πρὸς τούτου γαμετὴν σεβήραν. διαφορᾶς δῆλα πρὸς διαφόρους, ὧν ὁπόσας ἀπορράδην παραλαβὼν ἀναγράφειν δεδωκότες, ἐν ἰδίαις τόμοις πεποιήμεθα, ὡς μὴ μηκέτι ἀναρρίπτοιντο καθ' ἑξάμηνον, τὸ ἑκατὸν ἀριθμὸν ὑπερβαίνουσας. γράφει δὲ καὶ

δὲ καὶ Φαβιανῷ τῷ κτ΄ Ῥώμης ἐπισκόπῳ, ἑτέροις τε πλείοσι ἐγχρίσαι ἐκκλησιῶν τῆς κατ' αὐτὸν ὀρθοδοξίας. ἔχεις καὶ τούτων τὰς ἀποδείξεις, ἃς ἐκλῳ τῆς γραφείσης ἡμῖν περὶ τῆς αἱρέσεως ἀπολογίας. λζ΄ Ἀλλοι δ' αὖ πάλιν ὅτι τ' ἀραβίας κτ΄ τ'' δηλούμενον ἐπιφύου) χρόνου, δόγματος ἀποστολικοῦ τ' ἀγνοίας εἰσηγησάμενοι. οἱ ἔλεγον τὸν ἀνθρωπείαν ψυχὴν τέως μὲν κτ΄ τὸν ἐνεστῶτα καιρὸν ἅμα τῷ τελευτῆν ζῆν καὶ ἀποθνήσκειν τοῖς σώμασι καὶ συναφθείρεσθαι. αὖθις δὲ ὁπόταν κτ΄ τ'' τῆς ἀναστάσεως καιρὸν ζωὴν αὐτοῖς ἀναβιώσεσθαι. καὶ δὴ ἐκ τούτου συχνοληθείσης οὐ σμικρᾶς συνόδου, πάλιν ὠρίγένης ὁ Ἀδαμάντιος ἐν Ἀραβίᾳ, κινήσας τὸ λόγους ὅτι τοῦ κοινῇ περὶ τῆς ζητουμένου, ὅτινος ἕνεκα ἐξῆλθον ὡς μέλα τε. θῆναι τὰς ὧν προεῖπεν ἐσφαλμένων δόξαν. λη΄ Τότε ὁ μὲν διαφορὰ καθάρχει) ἡ τῶν ἀρχεσαίτων λεγομένη αἵρεσις, ἣν ἐν ἅμα ᾧ ἔξεσθαι ἀπέσβη. μνημονεύει δ' αὐτῆς ὁμιλῶν ὅτι τοῦ κοινοῦ φῆς τ'' ὀλοδοκοσὸν δοῦλεσον ψαλμὸν ὠρίγένης, ὧδέ πως
» λέγων. ἐπῆλυθέ τις ὅτι ἐν πρόνοις μέγα φρονῶν ὅτι τῷ δύναται προσβλέψαι
» γνώμης ἀθέου καὶ ἀσεβεστάτης καὶ λελωβημένης ἐπιχειρήσεσι, νεωστὶ ἐπαναστὰς τῆς ἐκ-
» κλησίας. ἐκείνη ἡ γνώμη οἷα λέγει κακά, ὧδε ἡμῖν ὑμῖν, ἵνα μὴ ἁρπάσητε. ἀθεΐας ἵνα ἀπὸ πάσης γραφῆς, λέγει) ῥητοῖς πάλιν ἀπὸ πάσης παλαιᾶς τ'' καὶ διαγωγικῆς, τ'' ἀποστόλου λέγει ἀθεΐας· φησὶ γὰρ ὅτι ὃ ἀγνοήσαντες ἀδιάφορόν ἐστι. καὶ ὁ μὴ νοήσας, τῷ στόματι ἐν ἀναίσχυντος ἀρνήσει), τῇ δὲ καρδίᾳ οὐχί. καὶ βίβλον ἵνα φέρουσιν, ἐν ἐξ οὐρανοῦ πεπλασμένην, ἐκ τ'' ἀκηκοέναι ἐκείνης καὶ πιστεύσαντα, ἄφεσιν λήψεσθαι τῶν ἁμαρτημάτων, δηλονότι ἄφεσιν τοῦ καὶ ἐν τοῖς ἐπιστόλοις ἐντολῆς ἀφῆκε. καὶ τὰ μὲν περὶ τούτων τάδε ἐστίν. λθ΄ Ἀλλὰ γὰρ φίλιππον ἕτεσιν ἑπτὰ βασιλεύσαντα, Ἀναδέχει) δέκατος, ὃς δὴ τῆς τοῦς φίλιππον ἕνεκα, διωγμοῦ κτ΄ ὧν ἐκκλησιῶν ἐγείρει. ἐν ᾧ Φαβιανῆς ὅτι Ῥώμης μαρτυρίῳ τελειωθέντος, κορνήλιος τ'' ἐπισκοπὴν Ἀναδέχει)· ὅτι ὃ παλαιστίνης ἀλέξανδρος ὁ τῆς ἱεροσολύμων ἐκκλησίας ἐπίσκοπος, αὖθις διὰ χρόνου ἐν τῇ καισαρείᾳ ἡγεμονικοῖς παρασὰς δικαστηρίοις ὅτι ὁμολογίας, δεσμωτηρίου πειρᾶται, λιπαρῶ γνῷ καὶ σεμνῇ πολιᾷ καλλεστεμμένος. τούτου δὲ μν΄ τ'' ἐν τοῖς ἡγεμονικοῖς δικαστηρίοις λαμπρὸν καὶ φανῆ μαρτυρεῖ, ὅτι τ' εἰρκτῆς κοιμηθέντος, μαζαβάνης Ἀναδοχος τ' ἐν ἱεροσολύμοις ἐπισκοπῆς ἀναδείκνυται. ὃς δ' ἀγεξανδρῳ ὧδε πλησίος ἐν αἰλιοχείᾳ δ' καβύλα, μν΄ τ'' ὁμολογίαν ἐν δεσμωτηρίῳ μεθ' ἁλόντος, φάβιος τῆς αὐθὶς προεῖσα) ἐκκλησίας. τὰ μὲν δὴν ὠρίγένης κτ΄ τ' διαλαμὸν συμβαίνα οἷα καὶ ὅσα, ἐκ ὁποίας ἔτυχε γραλῆς, τοῦ πονηροῦ δαίμονος ἐφαμίλλως τοῖς πρωτραλιὰ ὧδε καταξαμένου, πάσῃ τε μηχανῇ κατ' αὐτῶν στραληγήσαντος, ὧδε πόλεις τε τοὺς τίνα κάδε πολεμηθείσας Ἀναφερόντος ἐπισκήνους αὐτῷ, οἷα τε καὶ ὅσα Ἀπὸ τ' χρόνου λόγον ὁ ἀνὴρ ὑπέμεινε δεσμὰ, καὶ βασάνους ταῖς κτ΄ τοῦ σώματος, ταῖς τε ἐπὶ σιδηρῷ κλοιῷ ἐκ μυχοῖς εἰρκτῆς τιμωρίας, καὶ ὡς ἐπὶ πλείσας ἡμέρας τοὺς πόδας ἐπὶ τέσσαρα ἐν κολαστηρίου ξύλου ὧδε καθεὶς Ἀφεστήκασι, καὶ πυρὸς τε ἀπειλὰς, καὶ ὅσα ἄλλα τοῖς τῶν ἐκ θεῶν ἐπενεχθέντα καρτερῶς ἤνεγκεν, οἵᾳ τε κατ' αὐτὸν ἐπυχεῖ λόγοις, μηδαμῶς αὐτὸν ἀνελεῖν πρὶν αὐτὴ τοῦ δικαστοῦ φιλονεικῶς ἐπιτάξαι, ὁποίας τε μεταξὺ τὰ καθαιρεῖται φωνὰς, καὶ αὐταῖς πληρῆς τ' ἀνθρωπίνεως δεσμωτοῖς ὠφελίας, πλεῖσαι

μζ ὅσαι τῶν ὑδρῶν ὑπισχνοῦνται ζάλης ὁμοῦ καὶ ἀκρίδες ἀπειλοῦσι. Τὰ γέ τοι τῆς διονύσου, ἐκ τοῦ πρὸς ἡδονὴν ὑπισχνεῖσθαι αὐτῷ πρόφασιν ἔνθα τοῦτον πρὸ ἑαυτοῦ
» λέγων ἴσορρεπῆ τῷ ἔπον. ἐγὼ γὰρ καὶ ἐναντίον σοῦ θεὸν λαλῶ, καὶ αὐτὸς οἶδεν ὅτι σὺ ψεύδομαι,
» σοὶ δὲ μίαν ἐπ' ἐμοῦ τοῦ ταλαιπώρου, σοὶ γὰρ ἀθεῷ πεποίημαι τὴν φυγήν· ἀμφὶ δὲ τοῦ θείου
» τοῦ καλοῦ δείκνυσι τοῦ πεπεισμένου, σαθρὸς αὐτῆς ὢν φρουρὸς ἀπέμενον
» ὡς ἀναζήτησίν μου. καίτοι μὴ τεσσάρων ἡμερῶν ὑπὸ τῆς οἰκίας ἔμεινα, τὴν ἀφιξιν τοῦ
» φρουροῦ εἰς τοῦτο δοκῶν. ὁ γὰρ, πύλας μὲν τοῦ κλῆθρον ἀνέρυσαν, ταῖς ὁδοῖς, τοῖς πο
» λίταις, τοῖς ἀγροῖς. εἶτα κρύπτεσθαί με ἠνάγκαζεν ὑπενόησε. ἀσφαλὲς γὰρ εἶναι μὴ
» ἀφεῖσκον τὸν οἶκον. ὁ γὰρ ὑπέστρεφεν οἴκοι με διωκόμενον μάτην. καὶ μόλις μετὰ τὴν τελαυ
» τὴν ἡμέραν κελεύσμασί μοι μέλαιναν τοῦ θεοῦ, καὶ τοῦ δόξης ὁδοποιήσαντος, ἐ
» γὼ τε οἱ παῖδες καὶ πολλοὶ ὧν ἀδελφῶν ἅμα συνεξήλθομεν. καὶ ὅτι τοῦ θεοῦ τοῦ
» νοίας ἔργον ἐκεῖνο γέγονε, ταῖς ἔξης ἐδήλωσεν. ἐν οἷς τάχα τισὶ γενόμενα μάθοι χρήσιμοι.
» εἶτα καὶ μεταξὺ εἰπὼν, τὰ μὴ τῷ φυγεῖ αὐτῷ συμβεβηκότα δηλοῖ ταῦτ' ὑπο
» φέρων. ἐγὼ μὲν γὰρ ἀεὶ ἡλίῳ δυσμὰς ἅμα τοῖς σοῖς ἐμοὶ γενομένοις ἐπὶ τοῖς στρατιώ
» ταις, ἃς τὰ πόσιεν ἤρθιον. ὁ δὲ μισόθεος καὶ τοῦ θεοῦ τοῦ φύσει ἔτυχε μὴ πρὸ
» μὴ δὲ καταληφθείς. ἥκων δὲ ὕστερον εὗρε τὸν οἶκον ἔρημον καὶ φυγεραῖς αὐτὸν
» ὑπηρέτας, ἡμᾶς δὲ ἐξιὼν δραπετισμένους. καὶ μεθ' ἕτερα φησί. καὶ τίς ὁ τῆς θαυμα
» σίας οἰκονομίας αὐτὸς ἦν πόρος. (τὰ γὰρ ἀμηχανῆ λεγόμενα). ἀπήλλαξέ με ὧν χρεῶν ἐπο
» φθόγγου τῷ μισοθέῳ καὶ μεταφερομένῳ, καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ἐπείξεως ἐπύθετο. ὁ δὲ, τάλη
» θες ἐξέπεσε κἀκεῖνος ἀκούσας. ἀπῄει δὲ ἀνωχυρώσων γάμους, διαπεμπτικὸς γὰρ αὐ
» τοῖς ἐν τῇ τοιαύταις συνόδοις ἔθος, εἰσελθὼν ἀπήγξειλε τοῖς καλουμένοις, οἱ ὁρμὴ
» μιᾷ καθάπερ ἐπὶ θέαν πόλεις ἐξανέστησε. ἐς δρόμου φερόμενοι τάχιστα
» ἦκον, ἐπειπόντες τε ἡμῖν, ἠλάλαξαν. καὶ φυγῆς δεῖσαν φευγομένων ἡμᾶς
» στρατιωτῶν γενομένης, ἐπέστημεν ἡμῖν ὡς εἰχόμεν ὅτι ὧν ἀστρώτων σκιμπόδων
» καλακείμενοι. κἀγὼ μὲν, οἶδεν ὁ θεὸς, ὡς λῆσαι εἰ) τοῦ θείου ἡσυχίου ὑπισύλησιν
» καὶ ἁρπαγὴν ἀφικομένους, μένων ὅτι τῆς δίκης ἧς ἡμῖν γυμνὸς ἐν ᾧ λιπῶ ἐ
» σθήματι. τὸ δὲ λοιπὸν ἐσθῆτα τοῦ καλυμμάτου αὐτοῖς ὤρεγον. οἱ δὲ, ἐξανίσαντό τε
» ἐκέλευον καὶ τὴν ταχίστην ὀξιέναι. καὶ τοῦ (ὡς ἐφῶ πρᾶξαι), ἀνέκραγον δεόμενος
» αὐτῶν ἐκβιάσαι καὶ ἡμᾶς ἐᾶν. εἰ δὲ βούλονται τι χρηστὸν ἐργάσασθαι, τοῖς
» ἀπαγομένοις με φάσαι, καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῖς τὴν ἐμὴν ἀποτεμεῖν ἠξίουν. καὶ ταῦ
» τα βοῶντος, ὡς ἴσασιν οἱ κοινωνοί μου καὶ μέτοχοι πόλεων γυμνούμενοι, λύσας τοῦς
» βίαν. κἀγὼ μὲν πρῶτα ἐμαυτὸν ὑπλιον ἐς τοὐδαφος. οἱ δὲ, διαλαβόντες χεῖρα καὶ
» ποδῶν, συρόντες ἐξήγαγον. ἐπηκολούθουν δέ μοι οἱ τοῦτων πόλεων γυμνούμενοι μάρτυ
» ρες, γαῖος, Φαῦστος, πέτρος, παῦλος. οἱ καὶ συναλαβόντες με, φοράδην ἐξήγαγον τοῦ
» πολιχνίου, καὶ ὄνῳ γυμνῷ ὑπιβιβάσαντες ἀπῆγαγον. ταῦτα τοῦ ἑαυτοῦ ὁ διονύσιος
μα διεξέρχεται. Ὁ δὲ αὐτὸς ἐν ὑπισχνῆ τῇ πρὸς φάβιον ὑπέσχηται λυμεῶνας, ὧν
» τὸν δεκτὸν μαρτυρησάντων ἐν ἀγεξανδρείᾳ τοῖς ἀγῶνας, τοῦτον ἴσορρεπῆ τῷ ἔπον. ὃν
» ἀπὸ τοῦ βασιλικοῦ πρόσταγμα τος ὁ διωγμὸς ἤρξατο, ἀμφὶ γὰρ ὅλον ἐνιαυτὸν προῦ
» λαβε. καὶ φθάσας ὁ κακὸν τῇ πόλει ταύτῃ μανίας ἐς ποινῆς, ὅς μοι ἐκεῖνος ὧν, ἐκί
» νησε καὶ πρῶτος ἐπ' ἐμοὶ τὰ πλήθη τῶν ἐθνῶν, εἰς τὸν ὑπερῷον αὐτοῦ
» δαιμονίαν ἀναρριπίσας. οἱ δ' ἐρεθισθέντες ὑπ' αὐτοῦ, καὶ πάσης ὀξύτητος ἐς ἀνο-

σιουργίαν

σιργῖ λαβόμενοι, μόνῳ δ' σεβέσθαι τ̃ θρησκείαν ὧν δαιμόνων τῶν τῷ ὑπέλαβον,
ὃ καθ' ἡμᾶς φονᾶν. τοῦτον μ̀ οὖν τρεσβύτῃ μήτε ἂν ὀνόμαζι συναρπάσθαι
ἢ κελεύσθαι ἄθεα λέγειν ῥήματα, μὴ πειθόμενον, ξύλοις τε παίοντες ὃ σῶμα,
καὶ καλάμοις ὀξέσι ὃ τοῦτον καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς κεντοῦντες, ἀγαγόντες εἰς ὃ
τοῦτο ἄστυον, καθ' ὑποβόλησ. εἶτα πιστὴν γυναῖκα κοίτην καλουμένῳ ὅπερ ὃ εἰδω-
λεῖον ἀγαγόντες, ἵνα λίκαζον τοῦτο σκιωλν. ἀποτρεπομένῳ ἢ καὶ βδελυττομένῳ,
ἐκδήσαντες ὧν ποδῶν, διὰ πάσης τ̃ πόλεως κ τ̃ τραχέος λιθοστρώτου σύρειν,
τοῦτο ἁρπάσαντα μένῳ τοῖς μυλαίοις λίθοις ἅμα καὶ μαστιγοῦντες, ὅπι τ̃ αὐλὴν ἀ-
γαγόντες καθῆσθαι τοῦτον. εἶτ' ὁμοθυμαδὸν ἅπαντες ὁρμᾶν ὅπι τὰς τῶν θεο-
σεβῶν οἰκίας κ οἷς ἐγνώριζον ἕκαστοι γίτνιοντας, ὅπισω δοῦλος ἦγον, ἐσύλων τε κ
διήρπαζον· τὰ μὲν ἀμοίρετα τ̃ κειμηλίων νοσφιζόμενοι· τὰ δ' ὑπερέχοντα δὲ
ὅσα ἐκ ξύλων ἐπεποίηθο, ἁμαρτωλοῦντες κ καθαιρόντες ἐν τ̃ ὁδοῖς, ἐμπυρίας
ὑπὸ πολεμίων πόλεως πᾶσ' ἦν θεαν. ὀξέκλινον δὲ καὶ ὑπομεχώρουν οἱ ἀδελ-
φοὶ, κ τ̃ ἀρχαίαν ὧν ὑπαρχόντων, ὁμοίως ἐκείνοις οἷς δὲ παῦλος ἐμαρτύρησε,
μὴ χαρᾶς τοῦτο δεξαντο. καὶ οὐκ οἶδ' εἴ τις πλείω ἐμὴ πυθοίς ἐς ἐμπεσών,
μέμνηται γε τούτου τὸν κύριον ἠρνήσαθο. ἀλλὰ κ τ̃ θανασιμωτάτῳ ὅτε πῦρ θέσον
τρεσβύειν ἀπολλωνίαν ἁμαρτόντες, τοῖς μ̀ ὀδόντας ἀπαιρᾶς, κόπτοντες ἀὐτῶν σια-
γόνας, ἐξήλασ. πυρὸν ὃ νήσαντες τοῦ πόλεως, ζωᾶς ἠπείλουν καθαιρήσαν,
εἰ μὴ ἐνεφώνησεν αὐτοῖς τὰ τ̃ ἀσεβῆς κηρύγματα. ἢ δ' ὑποπαρθένα-
μένη βραχὺ κ ἀνέθεῖσα, σιωπῶμος ἐπήδησεν ἐς ὃ πῦρ, κ καταπέφλεκ̃· στερ-
πτιανὰ τε καταλαβόντες ἐφέστιον, σκληραῖς βασάνοις αἰκισάμενοι, καὶ πάντα τὰ
ἄρθρα διακλάσαντες, ἀπὸ τ̃ ὑπερῴου τρηνῆ καθέρριψαν. σύνηθία ὃ ὁδὸς,
οὐ λεωφόρος, οὐ ξενοπὸς ἡμῖν βάσιμος ἦν, οὐ νύκτωρ, οὐ μθημέραν. ἀεὶ καὶ
πάντα χοῦ πάντων κεχαραγμένων, εἰ μὴ τὰ δύσφημά τις ἀνυμνοίη ῥήματα, τοῦ-
τον δ' ἀθέως δεῖν σύρεσθαί τ̃ κ πίπτοντα θαν. καὶ τοῦτ' ὅπι πολὺ μᾶλλον ἦκ-
μασε τ̃ ζῆν. διαδεξαμένη δὲ τοὺς ἀθλίους ἡ σάσις καὶ ὁ πόλεμος ὁ ἐμφύλιος,
πλὴν καθ' ἡμᾶς ὠμότητα τοῦς ἀγῶνας αὐλῶν ἔτρεφε. δὲ μικρὸν μὲν ἀνεπι-
καμψαν, ἀφορμὰς δ' τοῦς ἡμᾶς ἅπαντος λαβόντων. ἀθέως ὃ ἡδῆς βασιλέας ἐκεί-
νης τ̃ ἀνθρωπίνας ἡμῖν μεταβολὴ διηγήσαι, δὲ πολὺς ὁ τ̃ ἐφ' ἡμᾶς ἀπειλῆς φό-
βος ἀνειλείνετο. κ δὴ καὶ πρῶτον τὸ τοῦτο σμα, αὖθ' ἁρδὸν ἐκ νου οἷς τοῦτο ῥῆ-
θεν ὑπὸ τ̃ κυρίου ἰδεῖν τοῦτο θεαν τὸ φοβερώτατον, ὡς εἰ δυνατὸν σκανδα-
λίσαι καὶ τοὺς ἐκλεκτούς. πλεῖστοι τοῦτο γε καλεπήχεσαν· καὶ πολλοὶ μ̀ ἀθέως
ὧν τοῦτο φανερωτέρων, οἱ μὲν, ἀπὸ ἰδίων δεδιότες. οἱ ὃ, δημοσιοῦντες ὑπὸ ὧν τοῦ-
τοις ἦσαν. οἱ δὲ, ὑπὸ τῶν ἀμφ' αὐτοῖς ἐφείλκοντο. ὀνόμασί τε καλούμενοι, τ̃
ἀνάγνοις δὲ ἀνιέροις θυσίαις τοῦτο σθέντ. οἱ μ̀, ὠμοτικοῦντες καὶ τρέμοντες, ὡς τοῦ οὐ
θύοντες. ἀλλ' αὐτοὶ θύματα κ σφάγια τοῖς εἰδώλοις ἐσόμενοι, ὡς ὑπὸ πολλοῦ τ̃
τοῦτο ἀνιερωτοῦ δήμου χθόνιον αὐτοῖς ὅπι φέρεσθ. κ δήλους μ̀ εἶ τοῦτο πόλις, δή-
λους ὑπάρχοντας κ τοῦτο ὀλεθρίαν δὲ τοῦτο τ̃ θυσαν. οἱ δὲ ἕνεκα ἑτοιμότερον τοῖς
δωμοῖς τοῦτο σέβεσθον, ἰχνευόμενοι τῇ θρασύτητι, ὃ μὴ ὃ τοῦτο θέσον χειστιανοί τε
γενέσθαι, τοῦ ὧν ἡ κυρία τοῦτο ῥῆσις δηλῆσαι, ὅτι δυσκόλως σωθήσον̃). ὧν ὃ λοι
πῶν οἱ μ̀, εἴποντο τούτοις ἐκλεκτοῖς· οἱ ὃ, ἐφθύγγον· οἱ δὲ, πλίσκοντο. δὲ τούτων οἱ μ̀ ἀ-

» χει δεσμῶν ϗ φυλακῆς χωρήσαντες, καὶ ἵνες ϗ πλείονας ἡμέρας καθειργθέντες·
» εἶτα ϗ τῶν ἐς δικαστήριον εἰσελθεῖν, ἐξωμόσαντο. οἱ δ', ϗ βασανίσαι ὅτι ποσὸν ἐξ-
» καρτερήσαντες, τοὺς δ' ἑξῆς ἀπεῖπον. οἱ δὲ τερθροὶ ϗ μακάριοι φῦλοι δ' κυείᾳ, κα-
» ταισχυνθέντες ὑπ' αὐδ', ὃ τ' ἰσχυρᾶς ἐν ἑαυτοῖς πίστεως ἀξίαν καὶ ἀνάλογον δυνά-
» μιν καὶ παρρησίαν λαβόντες, θαυμασοὶ γεγόνασιν αὐτοῦ τῆς βασιλίδας μύθῳ τυρ. ὧν
» τοῦτος ἰουλιανός, ἀνὴθεφτος ποδαγρός, μὴ σῆναι, μὴ βασίσαι δυνάμενος, σὺν
» ἑτέροις δύο τοῖς φέρουσιν αὐτὸν, τοῦ σπᾶσθαι. ὧν ὁ μὲν ἕλεος, ἀνθυπήρχησε. ὁ δ' ἕ-
» λεος χρονίων ὀνόμαλι, ὑπίκλινε ὁ δύνοις, ϗ αὐτὸς ὁ φρεσβύτης ἰουλιανὸς ὁμολογή-
» σαντες τ' κύριον, ἀφ' πάσης τ' πίστεως μείζης οὔσης, ὡς ἴστε, καὶ μήλοις ἐποχού-
» μενοι ϗ μελέοισι μασιγούμενοι, τέλος ἀσθενῶ πυρὶ τοῦ κεχυμένου τοῦ δήμου
» πάντος, καὶ ἐκάη. τραυμάτης τε αὐτοῖς ἀπαραμύθοις φθάσας, ἐς τοῖς ἐφυβρίζου-
» σιν ἀναιμωτής, ἐκ βοσπόρων ἐκείνων, τοσαυτεῖς ὁ ἀνδροφόνος ὁπλομάχος
» θεὸς βοσᾶς, καὶ τῷ μεγάλῳ πολέμῳ ᾧ τοῦτ' ἀνθρίσευσας, ἀπεμήνη
» τ' κεφαλῶ. καὶ ἵνες ἕλεος ὁ μὲν γῆρος λίβις, τὸν ὃ τοσοῦτος ἰσχὺν ἀμα ϗ τ' ἀνο-
» μίαν ἀγνῆς μάκαρ, τοσοῦτος αὐτῷ πολλῆς ἐκ τοῦ δικαστοῦ τοῖς ἄρνησιν
» γενομένης οὐχ' ὑπαχθεὶς, ζῶν καταπέφλεκται. ὁπίμαχός τε μετ' αὐτοὺς ϗ ἀλέξαν-
» δρος, μετ' οὐ πολὺ ὢν ἔμεινε δεσμῶται χρόνον, μυρίας διενεγκόντες ἀγχόνας, ξυ-
» σῆρας, μάστιγας, πυρὶ ἀσθενῶ ϗ οὗτοι διεχύθησαν. ϗ ἐν αὐτοῖς γυναῖκες τέσσα-
» ρες, ἀμφιναείου τε ἁγία παρθένος, πρὸ φιλονείκως αὐτὴ ὑπιπλῆξον τῷ δικα-
» στοῦ βασανίσαντος, ἄλλο τοσοῦτο φίλαμμον ὡς μηδὲν ὧν ἐκ φυσικοῦ κελεύοι, φέγ-
» ξει), ἀνηθύσαντα τ' ἐπαγγελίαν, ἀπήχθη. αἱ δὲ λοιπαὶ, λίσιμος τρεπεσάλη τρεσβύ-
» τις μερκουρία, ϗ ἡ πολύπαις μὴ, ὑπ' ἐκ τοῦ τ' κύριον ὄν, ἀγαπήσαντα ἑαυτὸ τὰ τέ-
» κνα διονυσία, καταδεδεμένος ἐς δυνήνυτον ἕλι βασανίζειν, ἐκ τοῦ γυναικῶν ἡ πᾶ-
» σαν ἡγεμόνος, σιδήρῳ λεθῆσαι, μηκέτι βασάνων πεῖραν λαβοῦσαν. τὰς γὰρ ἐκ τοῦ
» πασῶν, ἡ τοσοῦτος ἀμμωνάειον δυνεδέδεκτο βασάνους. ἱέρων ὁ ϗ ἀνὴρ ἐκ ἰσίδω
» ρος αἰγύπτιος, ϗ ζωὴ αὐτοῖς παιδάριον ὡς πενταετηρικὸς ὁ διόσκορος, πρεδό-
» θη. ϗ τοσοῦτον ὃ μειράκιον λόγοις τε ἀπατᾶν ὡς δυνατὸν ἦν, ϗ βασάνοις κα
» τηναγκάζειν ὡς δυνατὸν πειρωμένου, ὅτ' ἐπείθη οὔτ' εἶξεν ὁ διόσκορος. τοὺς δὲ
» λοιποὺς ἀγειώλατα, καταξήνας, ἐξαρτερήσαντας, πυρὶ ϗ τούτοις τοῦτα δέδωκε. τ'
» ὁ διόσκορον ἡμαυρωνάμενον δημοσίᾳ, ϗ σφῶλατα τοὺς τὰς ἰδίας πύστις ἀ-
» ποκρινάμενον θαυμάσας, πρῆκεν τοῦθ' ἕνα φήσας ἐς μειάνοιαν αὐτῷ ἀφ' ἃ
» τ' ἡλικίαν ὑπομένειν. καὶ νεῶ ὁ θεοσεβέστατος διόσκορος ϗ ἡμῶν ὄστιν, ἐς μα-
» κρότερον τ' ἀγῶνα ϗ διαφερέστερον μείνας τ' ἆθλον. νεμεσίων δὲ ὁ ϗ ἀνὴρ ἐκεῖνος ἀγύ-
» πιος, ἐσυκοφαντήθη μὴ, ὡς δὴ ζωοικὸς λῃστῶν. ἀποδυσάμενος δὲ ταύτην τοῦ τὰ
» τῷ ἑκατονταρχῶ τ' ἀγοστελωτάτην κατ' αὐτὸ διαβολὴν, καταμηνυθεὶς ὡς ἀρτε-
» μιδώρου, ἦκε δεσμώτης ὑπὸ τ' ἡγούμενον. ὁ δ' ἀδικώτατος διπλᾶς αὐτὸν ἢ τοὺς λῃστὰς
» τ' τ' βασάνοις ϗ τ' μάστιξι λυμηνάμενος, μεταξὺ ὧν λῃστῶν καθέφλεξε. μηδὲν τ'
» μακάριον ᾧ τ' χριστοῦ παραδείγματα· ἀληθὲς δέ τι σῶστα γραφωτικὸν, ἀμ
» μων ϗ ζήνων, ὃ πολεμαῖος, ϗ ἰσχύριος, ϗ σωσαῦτοις τρεσβύτης θεόφιλος, εἰσήκει
» τοῦτ' δικαστηρίου, κρινομένων δὴ ἅπαντος ὡς χριστιανῶ ϗ τοῖς ἄρνησιν ἤδη ῥέπον-
» τος, ἐφρίττον τ' τε πρεσβύτας, ϗ τοῖς τοῦτοις ἐνέδυον, ϗ τὰς χεῖρας ἀνέλιξον,

καὶ

» καὶ συνεχημαλίζοντο τοῖς σώμασιν. ὑπισχνοῦντο γὰρ πολλῶν τοὺς αὐτοὺς ἡγουμένους, » πρὶν ἢ νικᾶς αὐτῶν δήμους λαβέσθαι, φθάσαντες ὅπλα δόντες ἀνέδραμον, εἶτα χει- » στιανοὶ λέγοντες, ὡς τὸν τῆς ἡγεμόνα καὶ τοὺς συνέδρους ἐμφόβους ἠνέσθαι, καὶ τοὺς μὴ » κρινομένους δι' ἁρπεσάντους, ἐφ' οἷς πείσονται φαίνεσθαι. τοὺς δὲ δικάζοντας ἀποδι- » λιᾶν. καὶ οὗτοι μὲν οὐκ δικαστηρίων ἀνεπόμπευσε καὶ ἡγαλλιάσαντο τῇ μαρτυρίᾳ, » θριαμβεύοντες αὐτοὺς ἀνδόξως τοῦ θεοῦ. Ἄλλοι δὲ πλῆθοι κατὰ πόλεις καὶ κώμας μϛ
» ὑπὸ ὧν ἐθνῶν διεπαρθησαν. ὧν ἕνεκεν ὀφείλομεν ἔνεκεν ὑπομνησθῆναι. ἐμοὶ » εἰκὸς ἐπεβάπτισε τινὶ ὧν ἀρχόντων ὑπὸ μιαιφόνου. τοῦτον ὁ μαθοδίδης οὐκ ἠνέσχετο θύ- » σαι, μὴ πειθόμενον ὑβρίζειν, ἐμεμψατο τοσοῦτον, ὑφισάμενον, βακτηρίαν » μείζονα λαβών, διὰ ὧν ἀνέρων καὶ ὧν παλαίτερον διώσας, ἀπέκτεινε. τί δεῖ λέγειν τὸ » πλῆθος ὧν ἐν ἐρημίαις καὶ ὄρεσι πλανωμένων, ὑπὸ λιμοῦ καὶ δίψης, καὶ κρύους ἐνό- » σων, καὶ ληστῶν, καὶ θηρίων διεφθαρμένων. ὧν οἱ μὲν μαρτύριοι, τὰ ἐκείνων εἰσὶν ἐγκω- » μίων καὶ νίκης μάρτυρες. ἓν δὲ καὶ τοῦτο φῆς δηλῶσαι ἔργον παραδήσομαι. χαρίεσσαν ἐν » ὑπεργήρως τῆς καλλιπόλεως πόλεως ὑπάρχοντος. οὗτος φῆς ὁ ἀρχιερεὺς ὅρος ἅμα τῇ » συμβίῳ ἑαυτοῦ φυγών, οὐκ ἐπαρρησιάσατο. οὐδὲ ἠδυνήθη ἰδεῖν ἐκείνη, καίτοι πολλὰ » διερμηνεύσαντος οἱ ἀδελφοὶ, ὅτε αὐτοὺς, ὅτε τὰ σώματα δοῦναι. πολλοὶ γὰρ οἱ κατ' αὐτὸν » ὁ ἀρχιερεὺς ὅρος ἐξανδραποδισάμενοι ὑπὸ βαρβάρων σαρακηνῶν, οἱ μὲν, μόλις » ὑπὸ πολλοῖς χρήμασιν ἐλυτρώθησαν. οἱ δὲ μέχρι νῦν οὐδέπω. καὶ ταῦτα διεξῆλθον ἀ » μάτιον ἀδελφέ· ἀνῆ ἵνα εἰδῇς ὅσα καὶ ἡλίκα ὀφείλεται πρὸς ἡμῶν ζωέδη, ὧν οἱ μᾶλλον » πεπειραμένοι, πλείονα δοῦναι εἰδεῖεν. εἶτα τούτοις ὑπιφέρει μελαδραχέα λέγων. αὐτοὶ » τοίνυν οἱ θεῖοι μάρτυρες πρὸς ἡμᾶς, οἱ νῦν τοῦ χριστοῦ πρέσβεις καὶ τῆς βασιλείας αὐ- » τοῦ κοινωνοὶ καὶ μέτοχοι τῆς κρίσεως αὐτοῦ, καὶ συνδικάζοντες αὐτῷ, ὧν παρεπεσώ- » κολων ἀδελφῶν τινας ὑπὸ θύνοις τοῖς ὧν θυσιῶν ἐξηλήμασι γνομένους, παρεστε- » λάσαντο. καὶ τὴν ὑπιροφιὼ καὶ μετάνοιαν αὐτῶν ἰδόντες, δεκτὴν τῇ γενέσθαι δωσαμέ- » νην ᾧ μὴ βουλομένῳ καθόλου τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ ὡς τὴν μετάνοιαν, δοκι- » μάσαντες, εἰστεδέξαντο. καὶ σὺν ἡγαγον καὶ συνέσπευσαν, καὶ παρασυχὼν αὐτοῖς καὶ ἑστιά- » σεων ἐκοινώνησαν. τί οὖν ἡμῖν ἀδελφοὶ παρὰ τούτων συμβουλεύεται. τί ἡμῖν παρα- » κλέον; σύμψηφοι καὶ ὁμογνώμονες αὐτοῖς καταστῶμεν, καὶ τὴν κρίσιν αὐτῶν, ἣν τὸ χάειν » φυλάξομεν, καὶ τοῖς βεβηθεῖσιν συνωδοιπορήσομεν, ἢ τὴν κρίσιν αὐτῶν ἀδε- » κτον ποιησόμεθα, καὶ δοκιμασαὶ αὐτοὺς τῆς ἐκείνων γνώμης ὑπιξήσομεν, καὶ τὴν χρη » στότητα λυπήσομεν, καὶ τὴν ταύτην ἀναισχυντίαν ἀσομεν, καὶ τὸν θεὸν προξιώσομεν. ταῦτα δὴ εἰκότως ὁ διονύσιος παρεβάλετο, τὸν περὶ ὧν ἐξηπατεννικότων κατὰ τὸν τοῦ διω- γμοῦ καιρὸν ἀναχωνᾶν λόγον. Ἐπειδὴ φησὶ τῇ κατὰ τούτων ἀρθεὶς συμφανίᾳ μζ
νοναλέος τῆς ῥωμαίων ἐκκλησίας πρεσβύτερος, ὡς μηκέτ' οὔσης αὐτοῖς σωτηρίας ἐλπίδος, μὴ δὴ εἰ πολλὰ τὰ εἰς ὑπιροφιὼ γνῶσιν καὶ καθαρὰν ἐξομολόγησιν ὑπι- τελοῖεν, ἰδίας αἱρέσεως ὧν κατὰ λογισμοῦ φρονήσωσιν καθαρεῖς ἑαυτοὺς ἀποφῶσαν- τῶν, ἀρχηγὸς καθίσας. ἐφ' ᾧ σὺν ὁδοῦ μελήσῃς ὑπὸ ῥώμης συγκροτηθείσης, ἐξήκον- τα μὲν τὸν ἀριθμὸν ὑπισχόντων, πλέονων δὲ ἔτι μᾶλλον πρεσβυτέρων καὶ διακόνων, ἰδίως τε κατὰ τὰς λοιπὰς ἐπαρχίας ὧν κατὰ χώραν ποιμένων τοῦ παρακλήτου διασκεδαμένων, δόγμα παρεῖσαν τοῖς πᾶσι, τὸν μὲν νοναλέον ἅμα τοῖς αὐτῷ συνε- πομένοις, δεῖσθαι συνοδοκεῖν τῇ μιᾷ ἀδελφῷ καὶ ἀπόντι θεσπόλᾳ τὴν γνώμην τοῦ ὁσίου

προσαιρουμένους, ὧν ἀνιστείοις τῆς ἐκκλησίας ἡγεῖτο. τοὺς δὲ τῇ συμφορᾷ τῶν πεπτωκότας ὧν ἀδελφῶν, ἰᾶτο καὶ θεραπεύων τοῖς, τῆς μετουσίας φαρμάκοις. ἦλθον δ' οὖν ἐφ' ἡμᾶς ὑπὸ σκολαί κορνηλίου ῥωμαίων ὑπάτου πρὸς τ' τῆς ἀνιοχέων ἐκκλησίας φάβιον, δηλοῦσαν τὰ περὶ τ' ῥωμαίων σωτηρίαν, καὶ τὰ δόξαντα πᾶσι τοῖς κτ' τ' ἱτηλίαν καὶ ἀφεικὴν ἐς τὰς αὐτόθι χώρας. καὶ ἀῦθις πάλιν ῥωμαίων φωνῇ σωτῆρα γραφάς, κυπριανοῦ καὶ ὧν ἅμ' αὐτῷ κτ' τὴν ἀφεικὴν, δι' ὧν ὁ καὶ αὐτὸς χωρὶς δοκεῖν ἐᾷ δεῖν συγχωρῆσθαι ὑπακοῆς τοὺς πεπειραμένους ἀνεφάνετο. καὶ τῷ χρῆναι καθολικῆς ἐκκλησίας ἐκκήρυκτον ποιήσασθαι τὸν τ' αἱρέσεως ἀρχηγὸν, πάντας τε ὁμοίως τοὺς συναπαγομένους αὐτῷ. ταῦτας δῆτα τὰς ὑπατικὰς σπουδὰς τοῦ κορνηλίου, περὶ ὧν κτ' τ' σωτῆρος ἀφεσμένων. καὶ πάλιν ἑτέρα περὶ ὧν κτ' νουατίαν τραφθέντων, ἀφ' ἧς καὶ μέρη πρᾶξαι σοὶ δὴ κωλύοι. ὅπως εἰδεῖεν τὰ κατ' αὐτὸν οἱ τῇδε συνηγμένοις τῇ γραφῇ. τὸν δὴ οὖν φάβιον διδάσκων ὁποῖός τις ὁ νουατίας ἐγεγόνει τ' ἔσω, αὐτὰ δὴ ταῦτα γράφει ὁ κορνήλιος. ἵνα δὲ γνῶς ὅτι περὶ παλαι ὀργιζόμενος τῆς ὑπατικῆς ὁ ἰωαμάσιος οὗτος, καὶ κρύπτων ἐν ἑαυτῷ τ' περὶ ἔτη ταύτην αὐτοῦ ὑπεμίαν ἢ αἰθανεν, ὑπακαλύμματι τ' αὐτῷ ἀπονοίας ὡς καθαρὰς συναὐτῷ τοὺς ὁμολογητὰς ἐφηκέναι χρώμενος, εἰπεῖν βούλομαι. μάξιμος πρεσβύτερος τῶν κρ' ἡμῖν καὶ οὐρβανός, δὶς τ' ἐξ ὁμολογίας δόξαν ἀειμνήστως καρπωσάμενοι, σιδώνιός τε καὶ κελεσῖνος, ἀνὴρ ὃς πάσας βασάνους διὰ τ' τοῦ θεοῦ ἔλεον καρτερικώτατα διανύσας, καὶ τῇ ῥώμῃ τῆς αὐτοῦ πίστεως, ὃ ἀθηνὲς τῆς σαρκὸς ὑπερρώσας, καλὰ κρεῖττος νενίκηκε τὸν ἀντίκειμενον. οὗτοι δὴ οὖν οἱ ἀνδρες καλὰ νοήσαντες αὐτὸν, καὶ καλὰ φωρᾶσαντες τὴν ἐν αὐτῷ πανουργίαν τε καὶ παλιμβολίαν, τὰς τ' ἐπιορκίας καὶ ψευδολογίας, καὶ τ' ἀκοινωνησίαν αὐτοῦ ἐς λυκοφιλίαν, ἐπανῆλθον ὡς τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν. καὶ ἀπαντα αὐτοῦ τὰ ἐγκλήματα καὶ πονηρεύματα ἃ ἐκ πολλοῦ ἔχων ἐν ἑαυτῷ ὑπεξέλεγε, παρόντων ἐκείνων, τοῦτο μὲν ὑπισχόντων, τοῦτο δ' πρεσβυτέρων καὶ λαϊκῶν ἀνδρῶν παμπόλλων, ὀξέως ἔχειν ἀποδυσάμενοι καὶ μελαγχολήσαντες, ἐφοῖς πειθόμενος ὡς ὀλεθρῷ καὶ κακοήθει θηρίῳ, πρὸς ὀλίγον χρόνον τῆς ἐκκλησίας ἀπελείφθη. εἶτα μὴ βραχέα φησὶν. ἀμήχανον ὅσην ἀδελφὲ ἀγάπην ἔσχεν καὶ μελαβολίαν ἐν βραχεῖ καιρῷ ἐθαυμάσθη ἐπ' αὐτῷ γεγονυῖαν. ὁ γὰρ τοι λαμπρότατος, καὶ δι' ὅρκων φοβερῶν ἁγνῶν πίστιν μὴ δόλως ὑπισχνούμενος ὀρέγεται, αἰφνίδιον ὑπίσχνους ὡσεὶ ἐκ μακρόθυμόν τινος εἰς ὀμέγαν ῥιφεὶς ἀνεφάνη. ὁ γὰρ τοι ὁ δολμάτιος ὁ τ' ἐκκλησιαστικῆς ὑπατείας, ὑπανίκα πρεσβευτὴς, καὶ τὰ ὑφαρπάζειν τὴν μὴ δοθεῖσαν αὐτῷ ἀνωθεν ὑπισχνούμενον ἐπεχείρει, δύο ἑαυτῷ κοινωνοὺς ἀπεγνωκότας τ' ἑαυτῶν σωτηρίας ἐπελέξατο, ὡς δὴ εἰς βραχύ τι μέρος τῆς ἰταλίας ἀποσχήσοντες. κἀκεῖθεν ὑπισχνούμενοι τοῖς τῆς ἀνθεσπίους ἀγροίκοις καὶ ἀπλουστάτοις, πλατεῖ τινὶ ὑπεχρήσαντο ἐξαπατήσειν, διαβεβαιούμενος καὶ διομνύμενος δεῖν αὐτοὺς ἐν τάχει πρασσόμενα ἐς ῥώμην. ὡς δῆθεν πᾶσα ἡλικιωτῶν διχοστασία γεγονυῖα συνὰ καὶ ἑτέροις ὑπισχνούμενοις καὶ αὐτῶν μεσιτεύοντας, διδυμοθῆ. οἷς πρασσομένοις ἅτε δὴ ὡς ἔφημεν λέγοντες, ἀνθεσπίους ἁπλουστέροις πρὸς τὰς τῶν πονηρῶν μηχανὰς τ' καὶ ῥαδιουργίας, συγκλαθέντας τινῶν ὁμοίων αὐτοῖς τελαγμένων ἀνθεσπίων, ὥρᾳ δεκάτῃ μεθύοντας καὶ κραιπαλῶντας, μὴ βίας ὑπὸ ἀνάγκασεν εἰκονικῇ τινὶ καὶ μαλακᾷ χειρεπιθεσίᾳ

ρεπιθεσία ἐπισκοπὴν αὐτῷ δοῦναι, ἰδοὺ ἐνέδρα καὶ πονηρία, μὴ ὑποβάλωσί σοι αὐτῷ
ἐκδικεῖ. ἐξ ὧν εἷς μετ' οὐ πολὺ ἐπανῆλθεν ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν, ἀποδυρόμενος καὶ
ἐξομολογούμενος ὃ ἐαυτῷ ἁμάρτημα, ᾧ καὶ κοινωνήσαμεν λαϊκῷ, ὡσεὶ αὐτοῦ
δεηθέντος πάντες τῶν λαοῦ. καὶ τῶν λοιπῶν ὑποσκόπων διαδόχους εἰς τοὺς τόπους ὧν
οἷς ἦσαν χειροτονήσαντες, ἀπεστάλκαμεν. ὁ ἐκδικητὴς οὖν τοῦ διακονείου, ἐπὶ πά-
σαι ἕνα ὑποσκοπον δεῖν εἰ) ἐν καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ἐν ᾗ ἐστὶ πηνός. πῶς γὰρ, πρε-
σβυτέρους εἰ) ἑπτακοντατρεῖς, διακόνους ἑπτά, ὡσαύτως διακόνους ἑπτά, ἀκολούθους
δύο καὶ ἑπτακοντατρεῖς. ἐξορκιστὰς ὁ καὶ ἀναγνώστας ἅμα πυλωροῖς, δύο καὶ πεντήκον-
τα, χήρας ἐπὶ θυρεομένοις, ὡσαύτως τὰς χιλίας πεντακοσίας. οἷς πᾶσιν ἡ δεσπό-
του χάρις καὶ φιλανθρωπία διαρέφει. ὧν οὐδὲ τοσοῦτο πλῆθος καὶ οὕτως ἀνα-
κτᾶσθαι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀφ' ἑνὸς τοῦ θεοῦ προνοίας, πλουσίους τε καὶ πληθύων ἀρι-
θμὸς μετὰ μεγίστου καὶ ἀναριθμήτου λαοῦ, ἀπὸ τοιαύτης ἀπογνώσεως τε καὶ ἀπα
γορεύσεως ἀνέδραμε καὶ ἀνεκαλέσατο εἰς τὴν ἐκκλησίαν. καὶ αὖθις μεθ' ἕτερα, τού-
τοις προσθήσω τάδε. Φέρε δὴ ἐξῆς εἴπωμεν, ὅσιν ἔργοις ἢ τισι πολιτείας ἐναρέτη-
κώς, ἀνετοιήθη ἵνα ὑποσκοπῆς. ἀφῆγε γὰρ ὁ ἐξαρχὴς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀνεστρά-
φθαι, ἐν πολλοῖς ἀγῶνας ὡσαύτως ἀγωνίσασθαι, καὶ ἐν κινδυνίοις πολλοῖς γενέ καὶ
μεγάλοις ἕνεκα τοῦ θεοσεβῶς γεγονέναι; ἀλλ' οὐκ ἔστιν ᾧ γε ἀφορμὴ τοῦ πιστεῦσαι
γέγονεν ὁ Χριστὸς, ἐς φοιτήσας εἰς αὐτὸν καὶ οἰκήσας ἐν αὐτῷ χρόνον ἱκανόν. ὃς βοη-
θοῦμεν ὡσαὶ ὧν ἐπορκιστῶν, νόσῳ πεπιεσμένων χαλεπῇ καὶ ἀποδαιμονᾶν ὅσον οὐδέ-
πω νομιζόμενος, ἐν αὐλῇ τῇ κλίνῃ ἦν ἐκεῖ, πεπιχυθὴς ἔλαβεν. εἴ γε χρὴ λέγειν τὸν
τοιοῦτον εἰληφέναι. οὐ μὴν οὐδὲ ὧν λοιπῶν ἔτυχε, διαφυγὼν τὴν νόσον, ὧν χρὴ
μεθαμβαίνειν τῆς ἐκκλησίας κανόνα, ὅ τε σφραγισθῆναι ὡσαὶ τοῦ ὑποσκόπου. τούτου δὲ μὴ τυχὼν, πῶς ἂν, τῷ ἁγίου πνεύματος ἔτυχε; καὶ πάλιν μὴ
βεβαίως φησίν. ὁ Χριστὸς ἀληθείαν καὶ φιλοζωίαν ἐν ᾧ καιρῷ τῆς διώξεως προσεύξεσθαι
εἰ) ἑαυτὸν ἀρνησάμενος. ἀξιούμενος γὰρ καὶ παρακαλούμενος ὡσαὶ ὧν διακό-
νων, ἵν' ἐξέλθων ὅ οἴκου ἐν ᾧ καθεῖρξεν ἑαυτὸν, βοηθήσῃ τοῖς ἀδελφοῖς ὑπηκουείας
δεομένοις, τοσοῦτον ἀπέσχε τοῦ πειθαρχῆσαι παρακαλοῦσι τοῖς διακόνοις, ὡς καὶ χαλε
παίνειν ἀπειλαῖς καὶ ἀπαλλάττεσθαι. μὴ γὰρ ἐπιβουλεύσαι προσεύξεσθαι εἰ) ἔφη.
ἑτέρας γὰρ εἰ) φιλοσοφίας ἐραστής. ὡσαύτως δὴ ὀλίγα, τούτοις πάλιν ὑπιφέρε
λέγων. καταλιπὼν γὰρ ὁ λαμπρὸς οὗτος τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ, ἐν ᾗ πιστεύσας κα-
τηξιώθη τοῦ προσευκτηρίου, τὴν χάριν τοῦ ὑποσκόπου τοῦ ὑποτεθέντος αὐτῷ χειρας εἰς
προσευκτηρίου κλῆρον, ὃς διακωλυόμενος ὡσαὶ πάντες τοῦ κλήρου, ἀλλὰ καὶ λαϊ-
κῶν πολλῶν· ἐπεὶ μὴ ἔξον ἦν τὸν ἐν κλίνῃ ἀφ' νόσου προχειρίζεσθαι, ὡς καὶ ἔστι,
εἰς κλῆρον τινὰ γενέσθαι, ἠξίωσε συγχωρηθῆναι αὐτῷ τοῦτον μόνον χειροτονῆσαι.
ἔτι δὲ καὶ τούτοις χείρονα προσθήσω τῶν τοῦ ἀνδρὸς ἀποπημάτων, λέγων οὕ-
τως. ποιήσας γὰρ τὰς προσφοράς, καὶ διανέμων ἑκάστῳ τὸ μέρος, καὶ ὑπιδιδοὺς
τοῦτο, ὁμνύειν αὐτὸν ἔφη τοὺς λαμπρῶτας ἀνθρώπους ἀναπάζειν, καλέσας
ἀμφοτέρας χεροὶ τὰς τοῦ λαβόντος, καὶ μὴ ἀφιεὶς ἕστ' ἂν ὀμνύοντες εἴπωσι τάδε.
τοῖς γὰρ ἐκείνου χρήσομαι λόγοις. ὁμοσόν μοι τὴν τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ
κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χρισοῦ, μηδέποτέ με καταλιπεῖν καὶ ὑποστρέψαι πρὸς κορ-
νήλιον. καὶ ὁ ἄθλιος ἀνθρωπος, οὐ πρόσεσιν γάρ), εἰ μὴ πρόσεσιν αὐτῷ καθα-

» ρήσεῖ). καὶ διὰ τοῦ εἰπεῖν λαμβάνοντα τὸν ἄρτον ἐκφώνει, τὸ ἀμιὼ, οὐκέτι διήκειν
» τοῖς κορυφαίοις λέγει. καὶ μὴν ἕτερα πάλιν τοιαῦτα φησίν. ἤδη δὲ ἱκανῶς γεγυμνῶσθαι
» καὶ ἔρημον γεγονέναι, καταλιμπανόντων αὐτὸν καθ' ἡμέραν ἑκάστην ὧν ἀδελφῶν,
» καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐπανερχομένων. ὃν καὶ μωσῆς ὁ μακάριος μάρτυς, ὁ πρὸ
» ἡμῶν ἀναγκῶς μαρτυρήσας καλεῖ ἵνα καὶ θαυμαστὴν μαρτυρίαν, ἐπὶ ὧν ἐν κόσμῳ,
» καλιδῶν αὐτοῦ τὴν ἀρασύτητα καὶ τὴν ἀπόνοιαν, ἀκοινώνητον ἐποίησε συνοδίοις πέν-
» τε πρεσβυτέροις τοῖς ἅμα αὐτῷ ἀποχίσασιν ἑαυτοὺς τῆς ἐκκλησίας. καὶ διὰ τελοῦς δὲ
» τῆς ἐπισκοπῆς, ὧν διὰ ῥώμης πολλαχομένων ἐπισκόπων, τῆς τε τοῦ νουάτου καλε-
» μενοκότων ἀβγιηείας, καὶ δόγμα πεποίηται. ὁμοῦ τε τὸ ὄνομα, καὶ ἧς ὁ καθεὶς αὐ-
» τῶν πρόεδρος ἐτύγχανε προοικίας, ἐπίσημον ἄθλος. ὧν τε μὴ πολλαχομένων μὲν διὰ
» τῆς ῥώμης, συνοδικοῖς δὲ γράμμασι τῆς ὧν πρεσβυτέρων ψήφῳ, τοῖς
» πρόσθεν ὁμοῦ καὶ τοῖς πόλαι ὅθεν ἕκαστος ὁρμώμενος ἐπέστελλε μνημονεύειν.
» ταῦτα μὲν ὁ κορνήλιος, φαβίῳ δυτιοχείας ἐπισκόπῳ δηλῶν ἔγραφε.

μδ΄ Τῷ δ' αὐτῷ τούτῳ φαβίῳ ἐπικαλινομένῳ πῶς ἂν γένοιτο, καὶ διονύ-
σιος ὁ κατ' ἀλεξάνδρειαν ἐπίσκοπος, πολλὰς καὶ ἄλλας ἐπιστολὰς ἐν τοῖς πρὸς
αὐτὸν γράμμασι διήκων, τὴν τε κατ' ἀλεξάνδρειαν ἀνάγκος τότε μαρτυρησάντων
τοὺς ἀγῶνας διῶν, μετ' ὀλίγης ἱστορίας, πρὸς τὰ μέσον θαύματος διηγεῖται, ὃ
» καὶ αὐτὸ ἀναγκαῖον τῇδε προσαδοῦναι τῇ γραφῇ, οὕτως ἔχων. ἐν δέ σοι τοῦτο προσά-
» δειγμα πρὸ ἡμῶν συμβεβηκὸς ἐκθήσομαι. στεφανίων τις ἦν πρὸ ἡμῶν πιστὸς γέρων,
» ἀμέμπτως μὲν τὸν πολὺν διαβιώσας χρόνον. ἐν δὲ τῷ πειρασμῷ πεσών, σὺν
» πολλοῖς ἐδεῖτο, καὶ οὐδεὶς προσεῖχεν αὐτῷ, καὶ γὰρ ἐτεθύκει· ἐν νόσῳ δ' ἡμέρους
» τεσσαράκοντα ἐξῆς ἡμερῶν ἄφωνος καὶ ἀναίσθητος διετέλεσε. βεβαρὺ δὲ ἀνασφήλας τῇ τε-
» ταρτῃ, προσεκαλέσατο τὸν ἰωνατειδοῦν. καὶ μέχρι μέσου φησὶν ὦ τέκνον καλέ-
» σειε. δέομαί σου εὐσαι, καὶ με ταῖτον ἀποκύσαι. ὃν προσβυτέρων μοι τινὰ κάλε-
» σον. καὶ ταῦτα εἰπών, πάλιν ὦ ἄφωνος. ἑδραμὼν ὁ παῖς ἐπὶ τὸν πρεσβύτερον. νύξ ἦν
» ὦ. κἀκεῖνος ἠθέλησε. ἀφικέσθαι μὲν οὖν οὐκ ἐδυνήθη. ἐνέλιπε γὰρ ἐμοῦ δεδομέ
» νης, τοῖς ἀπαλλαττομένοις τὸ βίου, εἰ δέοιντο, καὶ μάλιστα εἰ καὶ πρεσβύτερον ἐκεῖ γένοιτο
» τύχοιεν, ἀφίεσθαι· ἵν' ὑγιεῖς ἀπαλλάττωνται, βεβαίως ὡς παιδαγωγίᾳ τὸ ὑγιαει-
» νὸν ἐπέδωκεν, ἀποβρέξας κελεύσας καὶ ὡς πρεσβύτης τῷ σώματος ἐπιβάσας,
» ἐπέμπεν ὁ παῖς φέρων. ἐγγὺς τοῦ γωνιοῦ, πρὶν εἰσελθεῖν ἀνενέγκας πάλιν ὁ στεφα
» νίων, ἦκες ἔφη τέκνον; καὶ ὁ μὲν πρεσβύτερος ἤδειν οὐκ ἐδυνήθη. σὺ δ' ποίησον τα-
» χέως ὃ προσέταξεν, καὶ ἀπάλλαττέ με. ἀπέβρεξεν ὁ παῖς, καὶ ἅμα τὸ ἐνέχειν ὡς
» σώματι. καὶ μικρὸν ἐκφνος καταβροχθίσας, εὐθέως ἀπέδωκε τὸ πνεῦμα. ἆρ' οὐκ
» ἐναργῶς διείληπται καὶ πρέμειν ἕως λυθῇ, καὶ τὰ ἁμαρτίας ὀξυδιφθείσης, ὅτι πολλοῖς
» οἷς ἐπροφάσει καλοῖς ὁμολογηθῶσι δυνηθῇ; ταῦτα ὁ διονύσιος. ἴδωμεν δὴ ὁ αὐτὸς
ὁποῖα καὶ ὡς νοσάλῳ διεχάραξε, καράπονα τινικάδε τῶν ῥωμαίων ἐκκλησίαν.
» ὅπερ οὖν τὰ ἀποστασίας καὶ τοῦ σώματος προφάσεις ἐποιήσατο τῶν ἀδελφῶν τινάς,
ὡς δὴ πρὸς αὐτοὺς ὅτι τοῦτ' ἤδειν οὐκ βεβιασμένῳ, ὅρα τινα τρόπον αὐτῷ χράφει.

με΄ Διονύσιος νοσάλῳ τῷ ἀδελφῷ χαίρειν. εἰ ἄκων ὡς φῂς ἦλθες, δείξεις δὲ ἀνα-
» χωρήσεις ἐκών. ἐδεδίεις γὰρ καὶ πρὸ ὀλίγου παθεῖν, ὑπὲρ τοῦ μὴ ἀρνήσασθαι τὸν ἐκ-
» κλησίαν τοῦ θεοῦ. καὶ ἐγὼ οὐκ ἀδοξοτέρα τῆς ἕνεκεν τοῦ μὴ εἰδωλολατρῆσαι γνωμάτης,

ἢ ἕνεκε

» ἡ ἕνεκεν τ̃ μὴ ϕάσαι μ̃ρλυεία, κατ' ἐμὲ ὁ̓ κ̀ μείζων. ὁκ ϕ μ̀ γὰρ ὑπ̀ μιᾶς ἢς τ̃ῆς
» ἑαυτ̃ ψυχ̃ης. ὃν ταῦθα ὁ̓ ὑπ̀ ὅλης τ̃ ἐκκλησίας μ̃ρλυρϕ. κ̀ νεῶ ὁ̓ εἰ πείσαις, ἢ διὰ
» σαμο τοὺς ἀδελφοὺς ϕ̃ς ὁμόνοι ϕ̃ζειν, μεῖζον ἔσαι ϛι τ̃ σφ̀ μαλος ὃ καθ'ϑωμα, κ̀
» ὃ μ̀, ϗ λογιαθήσε). ὃ ὁ̓ ἐπαινεθήσε). εἰ ὁ̓ ἀπειθοιῶν ἀδωνατίσις, ϕ̀ζων σῶζε τ̃
» σεαυ̃ ψυχ̀ω. ἐῤῥ̃ϑαϑαί σε ἐχόμ̀νον τ̃ εἰρήνης ὁν κυείῳ δ' χομϕ. ταῦτα κ̀ ϖρὸς
τ̃ νοναάτον. Γεάϕ ὁ̓ κ̀ ϖερὶ τοὺς κατ' ἀίγυπτον ὑπισχν̀ω ϖερὶ μελανοίας, ὁν μϛ΄
ἡ ταὐ δόξαν̀α αὐτ̃ ϖερὶ. ὧν ὁ ϖοπεϖωκόλων ϖ̃ϑαλιθε), ταὐξῆς παραπ̀ωμάτων
ϗαγεάλας. κ̀ ϖερὶ κόνωνα, τ̃ ἑρμουπολίτ̃ν δὲ ϖ̃ροικίας ὑπίσκοπος ἰὼν ἔϛ΄,
ἰδία τ̃ῆς ϖερὶ μελανοίας φέρε) γεαφή. κ̀ ἀν̀η ὑπισρεϖτικὴ ϖερὶ ὃ κατ' ἀγεξάν-
δρϕαν αὐ̃ ποίμνιον. ὁν τούτοις ὄϛι καὶ ἡ ϖερὶ μ̃ρλυείου ϖερὶ τ̃ ὠειν̀ίνω γεα-
ϕῆσα. κ̀ τοῖς κ̃ τ̃ λαοδίκειάν ὁ̓ ἀδελφοῖς, ὧν ϖοίσαλο ἡλυμάϑρης ὑπίσκοπος. ἓ
τοῖς κ̃ τ̃ ἁρμ̀νίαν, ὡσαύτως ϖερὶ μελανοίας ὑπισ̀ελλϕ, ὧν ἐπεσκόπ̀υε μεϑυζά-
νης. ϖερὶ ἅπασι τούτοις καὶ κορνηλίῳ ϖ̃ κ̃ ῥώμ̀ω γεάϕ, δόξάμ̀νος αὐτ̃ τ̃
κ̃ τ̃ σ̀ νοναάτου ὑπισχν̀ώ. ὁν ᾧ κ̀ σημαίν̀ϕ δηλῶν ἑαυτ̀ν ϖ̃ϑακεκλῆϑαι, ὑπὸ
τε ξένου τ̃ ὁν ταρσῷ τ̃ χιλιάς ὑπισκόπου, κ̀ τ̃ν λοιπ̃ν ὧν ζ̀ν αὐτ̃. φιρ-
μιλιανὸς τε τ̃ ὁν καπ̀αδοκίᾳ, καὶ τ̃ κ̃ παλαισ̀ίνω ϑεοκλίσου, ὡς ἀν̀ ὑπὸ τ̃
σεύοδον ἀποδημ̃σι τὼ κ̃ ἀν̀ιόχ̃ϕν, ὁν̀α τ̃ νοουάτου κρατ̃ύϕν ἴνες ἐνε-
χείρουν ὃ ϕάσμα. ϖερὶ τούτους ὑπισ̀ελλϕ μ̀ιννυθ̃ῶαι αὐτ̃, φάβιον μ̀ κεκοι-
μ̃ῆϑ. δημητειανὸν δὲ ϗ̃άδοχον ὁκείνου, ἸῆΣ κ̃ ἀν̀ιόχ̃αν ὑπισκοπ̃ῆς καϑε-
σάναι. γεάϕ ὁ̓ καὶ ϖερὶ τοῦ ὁν ἱεϱοζ̀ύμοις αὐτοῖς ῥ̃ήμασι φάσκων. ὁ μ̀ν γὰρ
ϑαυμάσιος ἀγ̃έξανδρος ὁν ϕεμυρᾷ ϗ̀ωμ̀νος, μακαρίως ἀνεπαύσαλο. ἐξ̃ῆς ταύ-
τ̃ν καὶ ἑτέρα τ̃ῆς ὑπισοκ̀ῆ τοῖς ὁν ῥώμ̃ν ὃ διονυσίου φέρε) ϗ̃ακονικὴ ϗ̃ά ἰ ϖο-
λύτου. τοῖς αὐτοῖς ὁ̓ ἄν̀ῳ ϖερὶ εἰρ̀ώνης ϗ̃αλυποῦλαι. κ̀ ὡσαύτως ϖερὶ μέλ̃ωίας.
καὶ αὖ πάλιν τοῖς ἐκείσε ὁμολογ̃ῆ ἄν̀ῃ, ἐ'ὲι τ̃ῇ τ̃ σ̀ νοουάτου συμφερομ̀ώοις γνώ-
μ̃ῃ. τοῖς σ̃ῆ αὐτοῖς τούτοις, ἑτέρας δύο μέλαθεμ̀ώοις ὅτι τ̀ὼ ἐκκλησίαν ὑπισ̀ελ-
λϕ. κ̀ ἄν̀οις δὲ πλείοσιν ὁμοίως ϗ̃ὰ γεαμμάτων ὁμιλήσας, ποικίλας τοῖς εἰσέ-
τι νῦν ασουσ̀ιὼ ποιουμ̀ώοις ϖερὶ τοὺς λόγους αὐτ̃ καὶ δηλέλοιπεν ὠφ̀ϕελίας.

Τάδε κ̀ ἡ ἑβδόμη ϖερὶέχ̀ει βίβλος.

Γεερὶ τ̃ δεκίου καὶ γάλλου κακοβ̃ηπίας. ἀ
Τίνες οἱ κ̃ τ̃ οὑσδε ῥωμαίων ὑπίσκοποι. β΄
Ο πως κυπριανὸς ἅμα τοῖς κατ' αὐτὸν ὑπισκόποις τοὺς ἐξ αἱρεσικ̃ῆς πλάνης ὑπι- γ΄
σρέφοντας λουβ̃ῷ δεῖν καθαίρειν ϖεῶ̃τος ἐδογμάτισεν.
Ο πόσας ϖερὶ τούτου ζ̀ν ἐλαξε διονύσιος ὑπισκόπας. δ΄
Γεερὶ τ̃ μ̃ τ̃ διωγμὸν γ̀ωμ̀ώνης εἰρ̀ώνης. ε΄
Γεερὶ ἸῆΣ κ̃ τ̃ ϛ̀ωμον αἱρέσεως. ϛ΄
Γεερὶ τ̃ κ̃ τ̃ν̀ αἱρεσικ̃ν̀ παμμάϑου πλάνης, κ̀ τ̃ ϑεοπέμ̀ωπου ὀφάσεως διο- ζ΄
νυσίου. οὗτε ϖ̃ρείληφεν ἐκκλησιασικοῦ χρ̀όνος.
Γεερὶ ἸῆΣ κ̃ τ̃ νοουάτου ἑτεροδοξίας. η΄
Γεερὶ τοῦ ὧν αἱρεσικ̃ν̀ ἀϑέου βαπ̀ίσμαλος. θ΄
Γεερὶ οὐδ̀ηεειμ̀ωοῦ, καὶ τ̃ κατ' αὐτὸν διωγμοῦ. ι΄

ιά Περὶ τῶν τότε διονυσίῳ τῷ τῶν ἐν ἀγυπτῳ συμβάντων παραγραφή.
ιβ Περὶ ὧν ἐν καισαρείᾳ τῆς παλαιστίνης μαρτυρησάντων.
ιγ Περὶ τῆς κατὰ γαλιηνὸν εἰρήνης.
ιδ Οἱ κατ' ἐκεῖνο ζωνηκαλῆς ἐπίσκοποι.
ιε Ὅπως κατὰ καισάρειαν μαρῖνος ἐμαρτύρησεν.
ις Περὶ τοῦ κατὰ ἀγύπιον ἱστορίας.
ιζ Περὶ ὧν κατὰ πρωτεύδα σημείων τοῦ θεοῦ χάριτος ἡμῶν μεγαλουργίας.
ιη Περὶ τοῦ θείου ἰακώβου τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ κυρίου.
ιθ Περὶ τῶν ἐορταστικῶν διονυσίου ἐπιστολῶν, ἐν οἷς καὶ περὶ τοῦ πάσχα κρινόμενος.
κ Περὶ ὧν ἐν ἀλεξανδρείᾳ συμβάντων.
κά Περὶ τῆς ἐπισκηψάσης τότε νόσου.
κβ Τὰ περὶ τὸν γαλιηνοῦ βασιλέα.
κγ Περὶ νέπωτος καὶ τοῦ κατ' αὐτὸν αἱρέσεως.
κδ Περὶ τῆς ἰωάννου φερομένης ἀποκαλύψεως.
κέ Περὶ ὧν ἐπισκόπων διονυσίου τοῦ τῆς ἀλεξανδρέας ἐπισκόπου.
κς Περὶ παύλου τοῦ σαμοσατέως καὶ τῆς ἐν ἀντιοχείᾳ συστάσης κατ' αὐτοῦ αἱρέσεως.
κζ Περὶ τῶν τότε γνωριζομένων ἁγίων ἐπισκόπων.
κη Ὅπως ὁ παῦλος ἀπελεγχθεὶς ὑπὸ μαλχίωνος τινὸς ἀπὸ σοφιστῶν τῆς σοφιστῶν ἐξεκηρύχθη.
κθ Περὶ τῆς τῶν μονταναίων ἑτεροδόξου ἁγιστροφῆς ἄρτι τότε ἀρξαμένης.
λ Περὶ τῆς κατὰ παύλου ἐπισκοπῆς ὧν ἐπισκόπων.
λά Περὶ τῶν καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς ἁγιωτάτων ἀνδρῶν, τίνες τε αὐτῶν μέχρι τοῦ ὧν ἐκκλησιῶν πολιορκίας ἐμείναν.

ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ, ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ, ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

βιβλίον ζ.

α Ὁ ἕβδομον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας, αὐθις ὁ μέγας ἡμῖν ἀλεξανδρέων ἐπίσκοπος διονύσιος ἰδίαις φωναῖς σύνεκπονήσας, τῶν καθ' ἑαυτὸν πεπραγμένων ἕκαστα ἐν μέρει, δι' ὧν καταλέλοιπεν ἐπιστολῶν ὑφηγούμενος. ἐμοὶ δὴ ὁ λόγος ἐντεῦθεν ποιήσεσθαι τῆς ἀρχῆς. Δέκιον οὐδὲ ὅλον ἐπικρατήσαντα δυοῖν ἐτοῖν χρόνον, αὐτίκα τε ἅμα τοῖς παισὶ καταστάσεις, γάλλος ἀμαθείᾳ. ὡς ἐκείνης ἐν τούτῳ ἑνὸς δέοντα τῆς ζωῆς ἑβδομηκοστὰ ἀποπλή-

σας ἔτη, τελθλᾶ. γράφων γέ τοι ὁ διονύσιος ἑρμάμμωνι περὶ τοῦ γάλλου ταῦτα
» φάσκ. ἀλλ' οὐδὲ γάλλος ἔγνω ὃ δεκίου κακὸν, οὐδὲ προεσκόπησε λί ποτ' ἐκβή-
» νον ἔσφηλεν, ἀλλὰ πρὸς τ' αὐτὸν πρὸ ὧν ὀφθαλμῶν αὐτῷ γλυκύμυον ἔσπασε
» λίθον. ὃς δ' φεσμάνης αὐτῷ τῆς βασιλέας, καὶ κτ' ἐρῶ χωρισθέντων τῶν πρε-
» σμάτων, τοὺς ἱερεῖς ἀνδρας τοὺς περὶ τ' εἰρήνης αὐτ' ἐξ τῆς ὑγιάς προσβάντας
» πρὸς τ' θεὸν, ἤλασεν. οἰκοῦσι δὲ ἐκείνοις ἐδίωξε δὲ τὰς ὑπ' αὐτ' προσευ- βζ
» χάς. ταῦτα μὲ οὖν περὶ τοῦδε. Καθ' ὃν τὸν ῥωμαίων πόλιν κορνηλίου ἑπτε-
σίνου ἀμφὶ τὰ τεία τ' ἐπισκόπων διανύσαντος, λούκιος καλέστη διάδοχος. μηνὶ
δὲ ἀδὲ ὅλοις ἔξ ὀκτὼ τῇ λειτουργίᾳ διακονήσαντος, τεφάνῳ τελθλιανὸν μεταδι-
δόντι τὸν κλῆρον. τούτῳ τ' δὲ τεφάνῳ προῆτον ὁ διονύσιος ὧν περὶ βαπτίσματος
ἐπιστολῶν διάλυπούλαι, ζητήματος ὃ σμικρὸν τοιοῦτόν τινος, εἰ δέοι τοὺς
ἐξ οἰασοῦν αἱρέσεως ἐπιστρέφοντας, διὰ λουτροῦ καθαίρειν. παλαιοῦ γέ τοι κεκρα-
τηκότος ἔθους, ὅτι ὧν τοιούτων μόνη χρῆσις τῆ διὰ χέρων ἐπιθέσεως δύνῃ. γ
Πρῶτος τότ' κυπριανὸς τῆς κ' καρχηδόνα προοικίας ποιμαίνων, οὐδὲν ἄλλως εἶ
διὰ λουτροῦ προῆκτο τ' πλάνης ἀποκαθαιρομένους, προσιέσθαι δεῖν ἡγεῖτο.
ἀφ' ὅτε τέφανος μὴ δεῖν τι νεώτερον παρὰ τ' κεφαλήν τ' ἀρχῆθεν παράδοσιν ἐ- δ
πιχειροῦμεῖν οἰόμενος, ὅπερ τούτῳ διηγανάκτει. Γλῆφα δ' οὖν αὐτῷ περὶ ε
τούτου διὰ γραμμ' ὁ διονύσιος ὁμιλήσας, τελθλιανὸν δηλοῖ. ὡς ἄρα τοῦ διωγμοῦ
λεχωφηκότος, αἱ πόλεις χόσαι ἐκκλησίαι τὸν κ' νουάτον ἀποστραφέσαι νεωτε-
ροποιΐαν, εἰρήνην προὶς ἑαυτὰς διήλθεσ. γράφει δ' ὧδε.
» Ἰαθι δ' νῦν ἀδελφὲ, ὅτι ἤνωται πᾶσαι αἱ προῆτον διεστημέναι καθ' ὅλε τ' οἰ- ες
» κουμένου ἐκκλησίαι, καὶ ἔτι προσωτέρω. καὶ πόλεις εἰσὶν ὁμόφρονες αἱ πόλαι πρὸ
» τερεστῶσες, χαίρουσιν καθ' ὑπερβολὴν ὅτι τῇ τοιάδε προεστόκασιν εἰρήνῃ γενο-
» μένῃ, δημητριανὸς μὲν ἀλιοχείᾳ, θεόκλιτος δὲ καισαρείᾳ, μαζαβάνης δὲ αἰλίᾳ,
» μαῆνος δὲ τύρῳ κοιμηθέντος ἀγαθοῦ ἀνδρὸς, ἰλιόδωρος δὲ λαοδικείᾳ ἀναπαυ-
» μένου ἡλυμίδρου, ξένος δὲ ταρσῷ. καὶ πᾶσαι αἱ τ' κιλικίας ἐκκλησίαι, φιρμι-
» λιανὸς καὶ πᾶσα καππαδοκία. τοὺς γὰρ προφυεστέρους μόνον τῶν ἐπισκόπων
» ὠνόμασα· ἵνα μήτε μῆκος τῆ ἐπιστολῆ, μήτ' βάρος προσθῶ ᾧ λόγῳ. αἱ μὲν
» τοιαῦται ὅλαι καὶ ἡ ἀρχαία οἷς ἐπαρκεῖτε ἐκάστοτε, καθ' οἷς νῦν ἐπεστείλατε, ἡ τ' με-
» σοποταμία, πόνους τε καὶ διωγμούς· καὶ σὺν ελόγῳ εἰπεῖν, ἀγαλλιῶν) πόλεις πόλ-
» εσι χαρᾶ, τῇ ὁμονοίᾳ καὶ φιλαδελφίᾳ δοξάζοντες τ' θεόν. καὶ ταῦτα μὲν ὁ διονύσιος
ὧδε γράφει. τέφανον δ' ὅτι δυσὶν ἀποπλήσμασι τ' λειτουργίαν ἔλεσι, ξύσος δια-
δέχεσθαι. τούτῳ δ' διελθεῖν ὁ διονύσιος περὶ βαπτίσματος γράφας ἐπιστολὴν, ὁ-
μοῦ τοῦ τεφάνου καὶ τῶν λοιπῶν ἐπισκόπων γνώμην τε καὶ κρίσιν δηλοῖ, περὶ ὧν
» τεφάνου λέγων ταῦτα· ἐπεσάλκει μὲν οὖν περὶ ξένου καὶ περὶ φιρ-
» μιλιανοῦ, καὶ πόλεων ὧν τε ἀπὸ τῆς κιλικίας καὶ καππαδοκίας, καὶ δηλονότι γα-
» λατίας πόλεων ὧν ἔξης ὁμορούντων ἐθνῶν. ὡς οὐδὲ ἐκείνοις κοινωνήσων διὰ τ'
» αὐτοῦ τούτου αἰτίαν. ὅτῳ τοὺς αἱρετικοὺς φησιν βαπτίζοντας. καὶ σκόπει ὃ
» μέγεθος τοῦ πράγματος. ὅλως γὰρ δόγματα γέγονεν ἐν τ' μεγίστας ὧν ἐπισκό-
» πων ζηνόδους, ὡς πεπυσμένοις, ὥστ' τοὺς προσιόντας ἀπὸ αἱρέσεως, προκαθηκη-
» θέντας, εἶτα ἀποκούεσθαι καὶ ἀποκαθαίρεσθαι τ' παλαιᾶς καὶ ἀκαθάρτου ζύμης

ῥδπον. καὶ περὶ τοὺ̈των ἀϋτῷ πολλῶν δεόμενος, ἐπέστελλα. καὶ μὴν ἕτερα φησί. καὶ τοῖς
ἀγαπητοῖς ὑμῶν καὶ συμπρεσβυτέροις διονυσίῳ καὶ φιλήμονι, συμψήφοις τοῦ-
τέστιν στεφάνῳ ἡμομήνοις, ὃς περὶ ὧν αὐλῶν μοι γράφουσι, πρεῖττόν μὲ ὀλίγα, καὶ
νῦν δὲ μᾶλλον πλόνων ἐπέστελλα. ἀλλὰ ταῦτα μὲ περὶ τῆς ζηλουμένης τούτου καὶ δη-
λουμένου κεφαλαίου. Σημαίνων δηλ ἐπ' αὐτῷ καὶ ὧν περὶ κτῆσασθαι αἱρε-
ιτὸν ὡς κατ' αὐλὸν ὑπιπολαζόντων, ταῦτα φησί. περὶ γὰρ τοῦ νῦν κινηθέντος ἐν τῇ
πολεμαίδι τῆς πενταπόλεως δόγματος, ὄντος ἀσεβοῦς καὶ βλασφημίαν πολλὴν ἔ-
χοντος περὶ θεοῦ παντοκράτορος θεοῦ, καὶ παῖδος τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, ἀπι-
στίαν πολλὴν ἔχοντος περὶ μονογενοῦς παιδὸς αὐτοῦ τοῦ πρωτοτόκου πάσης κτί-
σεως, τοῦ ἀναντιφθόγγου λόγου, ἀναπνοὴν ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἢ γόνιμον
ἐκπέρωθεν ποιοῦς ἐμὲ καὶ πρεσβυτέρους, καὶ τῶν σὺν ἐμοὶ ἐξομένων ἀδελφῶν, ἐπέ-
στελλά τινα ὡς ἐδυνήθην, πρὸς ἀρχόντος τοῦ θεοῦ, διδασκαλικώτερον ὑφηγούμενος,
ὧν τὰ μνημονεύματα ἔπεμψά σοι. Καὶ ἐν τῇ πείρᾳ ὑπὲρ ὧν περὶ βαπτίσμα-
τος, τῷ φιλήμονι τῷ κατ' ῥώμην πρεσβυτέρῳ ὁ αὐτὸς γράφει διονύσιος, ταῦτα πα-
ραθήσω. ἐγὼ δὲ καὶ τοῖς ζηλωτὰς καὶ τὰ πρὸς δόσεσι τῶν αἱρετικῶν ἐνέτυχον,
χαίρων μᾶλλον ἐπὶ ὀλίγον τῷ ψυχρῷ τῷ παμμιάρους αὐλοὺς ἐνθυμήσεσιν. ὃ-
νησι δὴ οὖν ἀπ' αὐλῶν ταύτην λαμβάνων, ὃ ἐξηγέσθην αὐτοῖς πρὸ ἐμοῦ, καὶ πο-
λὺ πλέον βελτίστερος. καὶ δὴ τινος ἀδελφοῦ τῶν πρεσβυτέρων με ἀπείροντος ἐν
δεδιπλωμένῳ συμφέρεσθαι ὧν τὰ πονηρίας αὐτῶν βορβόρῳ, λυμαινόμενος γὰρ τῷ ψυχῷ
τῷ ἐμαυτοῦ, καὶ δηλῶν γε λέγοντος, ὡς ἠθόμην, ὅραμα θεοπεμπτον προσελθὸν ἐ-
πέρρωσέ με. ὁ λόγος προς με γνώμενος, προσέλαξε δι' ἀρρήτων λέγων. πᾶσιν
ἐντύχανε οἷς ἂν φῆς χεῖρας λάβοις. διὰ τοῦτο γὰρ ἔκρινα καὶ δοκιμάζειν ἱκανὸς
εἶ. καὶ σοὶ γέγονε τοῦτο δόξαρχῆς καὶ πίστεως αἴτιον. ἀπεδεξάμην ὃ ὅραμα, ὡς
ἀποστολικῇ φωνῇ συνέχον τῇ λεγούσῃ προς τοὺς δυναλωτέρους, γίνεσθε δόκιμοι
τραπεζῖται. εἶτα τινὰ περὶ πασῶν εἰπὼν ὧν αἱρέσεων, ὑπιφέρει λέγων. τοῦτον ἐ-
γὼ τὸν κανόνα καὶ τὸν τύπον, παραδίδωμι μακαρίου πάπα ἡμῶν ἡρακλᾶ παρίστασον.
τοὺς γὰρ προσιόντας ἀπὸ τῶν αἱρέσεων, καὶ τοὺς τῆς ἐκκλησίας ἀποστάντας. μᾶλλον
δὲ τοὺς ἀποστάντας, δηλαδὴ σὺν ἀγνοίᾳ μὴ δοκοῦντας, καταμηνύοντας ὡς προς-
φοιτῶντας τινὶ ὧν ἑτεροδιδασκαλιῶν, ἀπελάσας τῆς ἐκκλησίας, δεομένους οὐ
προσήκατο, ἕως δημοσίᾳ πολλὰ ὅσα ἀκηκόασι παρὰ τοῖς ἰδιωτικωτέροις, ὀξέ-
φερε. καὶ τοῦτ' ἐνήνοχεν αὐτοῖς, οὐ δεηθὲς ἐπ' αὐλῶν ἑτέρου βαπτίσματος. τοῦ
γὰρ ἁγίου πνεύματος μετέσχον, πρὸς αὐτῷ τετυχήκεσι. πάλιν δ' ὑπιπολὺ γυμνά-
σας ὁ μετάνοια, ταύτ' ὑπιλέγει. μεμάθηκα καὶ τοῦτο, ὅτι μήνυσι οἱ ἐν ἀφεσι-
κῇ μόνον τοῦτο προσήκοντον, ἀλλὰ καὶ μετὰ πολλοῦ κτῶνται μετὰ λίμνης ὑπισχό-
ποτες ἐν ταῖς πολυανθρωπαλαίαις ἐκκλησίαις καὶ τῷ συνόδοις τῶν ἀδελφῶν, ἐν
ἱκονίῳ καὶ συνάδοις δὲ καὶ πολλοῖς τοῦτο ἔδοξεν, ὧν ταῖς βουλαῖς συνανέπτων, εἰς
ἔσεν καὶ φιλονεικίαν αὐτοῖς ἐμβαλεῖν οὐχ ὑπομένω. οὐ γὰρ μεθαρμόσῃς, φησίν,
ὅρια τοῦ πλησίον σου ἃ ἔστησαν οἱ πατέρες σου. εἰς τελείαν αὐτὸ ὧν περὶ βαπτί-
σματος ὑπισχνῶν, περὶ τοῦ κατὰ ῥώμην ἐγγράφου διονύσιον, τὸ μὲν πρεσβείου
ἀξιώματος. ὅτε εἰς μακρὸν ὧν καὶ πάνυ ὑπισχνοῦμαι ὧν ἐπιδοῦναι πρὸς ἡμᾶς φόβα. ἐξ ἧς
γνῶναι πάρεστιν, ὅπως καὶ αὐτὸς ἔστι λόγιός τε καὶ θαυμάσιος περὶ τοῦ κατ' ἀγαθὸν

ἀρξάμε-

δρφαν διονυσίου μεμιμῆσθαι). χρὰ φησὶ λιβανίου ἔλεγε δεῖν τοὺς νουθετοῦντας μιμεῖσθαι τοὺς νουθετουμένους. Ναυαλιδνῷ μὲν γὰρ δικόλως ἀπεχθανόμεθα, διαβάλλοντι τὴν ἐκκλησίαν, καὶ λίνας τῶν ἀδελφῶν ἐς ἀσεβείας καὶ βλασφημίας ἐκκαίοντι, καὶ τοῦ θεοῦ διδασκαλίαν δυσιωλαΐτιν ἐπεισεισκλήσαντι, καὶ τὸν χρηστὸν ἡμῶν ἰησοῦν χριστὸν, ὡς δυηλεῆ συκοφαντοῦντι. ὅτι πᾶσι τοῦτοις ὁ λιβανίου ἀγαθοῦντι ὁ ἅγιος, καὶ τιμῶντες αὐτὸν πίστιν καὶ ὁμολογίαν διαβέβαιον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐξ αὐτῶν εἰ καὶ λίνας ἐῶν ἐκ τῆς δ' αὐτῶν μείναι ἢ καὶ ἐπανελθεῖν πρὸς αὐτοὺς, πανηγυρικὸς φυγαδεύοντι. Καὶ πέμπτη ὁ αὐτῷ πρὸς τὴν ῥωμαίων ὑπίσχηται ξύσιν γέγραπται· ἐν ᾗ πολλὰ καὶ ἐν αἱρετικῇ εἰπών, τοιοῦτόν τι γεγονὸς κατ' αὐτὸν ἐκείνῃ) λέγων. καὶ γὰρ ὄντως ἀδελφὲ συμβουλῆς δέομαι, καὶ γνώμην αὐτῶν παρὰ σοῦ, τοιούτου τινὸς μοι προσελθόντος πραγματος, δεδιὼς μὴ ἅρα σφαλήσομαι. ὧν γὰρ (ναζωραίων ἀδελφῶν πιστὸς νομίζομαι βραχαῖος καὶ πρὸς τῆς ἐμῆς ἡλικίας, οἶμαι δὲ καὶ τοῦ μακαρίου ἡσυχία κατασάσεως τῆς σωτηρίου μελαχὼν, τῆς ἐπώγυμον βαπτιζομένοις παρὰ μιχὼν, καὶ τῶν ἐπερωτήσεων καὶ ἀποκρίσεων ἐπακούσας, προσῆλθέ μοι κλαίων καὶ καταθρηνῶν ἑαυτὸν, καὶ πίπτων πρὸς τῶν ποδῶν μου, ἐξομολογούμενος μὲν ὅτι ἐξομολογούμενος τὸ βάπτισμα ὃ παρὰ τοῖς αἱρετικοῖς βεβάπτισο, μὴ τοῦτο εἶ), μὴ ὅλως ἔχειν τινὰ πρὸς τοῦτο κοινωνίαν. ἀσεβείας γὰρ ἐκεῖνο καὶ βλασφημιῶν πεπλησθαι. λέγων δὲ πάνυ μὲν τὴν ψυχὴν κατανύχθαι, καὶ μὴ δὲ παῤῥησίαν ἔχειν ἐπᾶραι τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν θεὸν ἀπὸ τῶν δυσσεβῶν ἐκείνων ῥημάτων καὶ πραγμάτων ὁρμώμενος. καὶ διαβεβαιοῦτο δεόμενος τῆς εἰλικρινεστάτης παῤῥησίας καὶ χαρᾶς καὶ παραδοχῆς καὶ χάριτος τυχεῖν, ὅπερ ἐγὼ μὲν οὐκ ἐκώλυσα ποιῆσαι, φήσας αὐτάρκη τὸν πολυχρόνιον αὐτῷ κοινωνίαν πρὸς τοῦτο γεγονέναι. δυσχερείας γὰρ ἐπακούσματα, καὶ σιωπᾶν ἀναγκαῖον ὃ ἀμεῖνον, καὶ πραπέζη παρασκάλλα, καὶ χεῖρας εἰς ἀποδοχὴν τῆς ἁγίας ἐσφῆς πρωτείναλλα, καὶ ταύτην καταδέξασθαι, καὶ τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος δ' κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, μεταχύλα ἐκεῖνα χρόνῳ, οὐκ ἀν' ἐξ ἀρχῆς ἀνασκάλλειν ἔτι κωλύσαιμι. θαρσεῖν ὃ ἐκέλευον καὶ μὴ βεβαίας πίστεως καὶ ἀγαθῆς ἐλπίδος τῇ μεταλήψει τῶν ἁγίων προσιέναι. ὁ δὲ, οὔτε πενθῶν παύεται), πέφευκέ τε τῇ παραπέτῃ προσιέναι· καὶ μόλις παρακαλούμενος, συνεσάναι τε προσευχαῖς ἀνέγνω). ὅτι τε προφητείας φέρεται ἐις καὶ ἀλλη δ' αὖ περὶ βαπτίσματος ὑπισχνῆται, ἐξ αὖ ἧς ἠγείτο παρθενίας, ξύσεως καὶ τῆ χριστιανῶν ἐκκλησίᾳ προσαποφοντηθῆναι. ἐν ᾗ διὰ μακρᾶς ἀποδείξεως τε περὶ δ' ὑπομνήματος ζητήματος παραλείπω λόγον. καὶ ἄλλη δέ τις αὖ μεταβολὰς φέρει) πρὸς τὴν χριστιανῶν διονύσιον, ἢ περὶ λαοικιανῶν. καὶ περὶ μὲν ἄλλων, ἔσαβλα. οἱ γε μὴν ἀμφὶ τὸν γάλλον δι' ὅλου ἔλεσι δύο τὰ ἀρχὴν ὑπικαλαχόντες, ἐκποδὼν μεθίσαν). Οὐδενεισμὸς δὲ ἅμα παιδὶ γαληνῷ διαδέχει τὴν ἡγεμονίαν. αὖθις δὴ οἷῶ ὁ διονύσιος οἷα καὶ περὶ τούτων διέξεισιν, ἐκ τῶν πρὸς ἑρμάμμωνα ὑπομνημάτων ὑπισχνῆται μαθεῖν ὀφείλων. ἐν ᾗ δ' τον ἴσορεῖ τὸν τόπον. καὶ ὧ ἰωάννη ὁμοίως ἀποκαλύπτει). καὶ ἐδόθη γὰρ αὐτῷ, φησὶ, στόμα λαλοῦν μεγάλα καὶ βλασφημία. καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία καὶ μῆνες τεσσαρακονταδύο. ἀμφίλεγε δὲ ὅτιν ὑπὸ δημιουργιαν δ' θαυμάσαι, καὶ ἄτων μάλιστα περὶ αὖ ὡς ἄλλως ἔχει, σύννοεῖν, ὡς μὴ πιστὸς καὶ φιλόφρων εἶν πρὸς τοὺς δυσσεβοῦντας δ' θεόν. ὁδὲ γὰρ φησὶ λιβανίου ὧν περὶ αὖ βασιλέων δυ-

» μῶς καὶ δόξιος τοῖς αὐτοῖς διείλεκται. ἀφ' οἱ λεχθέντες ἀναφανδὸν χριστιανοὶ γεγονέ
» ναι, ὡς ἐκφανὲς οἰκειοῦσθαι τὴν ἀρχὴν καὶ τοῖς φιλέσασθαι φανερὸς ἐν αὐτοῖς ἀποδε-
» χόμενος. ἐν πᾶς ὁ οἶκος αὐτοῦ δυσεβῶν πεπλήρωτο, καὶ ὧν ἐκκλησία θεοῦ. ἀποσκυά-
» σασθαι ὃν παρέπεισεν αὐτοῖς ὁ διδάσκαλος καὶ ὧν ἀπ' αἰγύπτου μάγων ἀρχισωτάγω-
» γος, τοὺς μὲν καθαρσιοὺς ἀνδρας καὶ ὁσίους κλίννυσθαι καὶ διώκεσθαι κελεύων, ὡς ἀνίλεπάλους
» καὶ κωλυτὰς ὧν παμμιάρων καὶ ἐδεκυκλῶν ἐπαοιδῶν ὑπάρχοντας. καὶ γὰρ εἰσι καὶ ἡδέ
» ἰχθυοὶ πρόνλες καὶ ὀρώμυοι, καὶ μόνον ἐμπνέοντες καὶ φθεγλόμυοι, διασκεδάσαι τὰς
» τῶν δαιμόνων δαιμόνων ἐπιβουλάς. ἰσχεταὶ δὲ ἀνάγνοις, καὶ μαγγανείας ἐξαγίσιος,
» καὶ ἱεροσυλίας ἀκαλλιερήτους ἐπίσκοπος ἀποδημόμυος, παῖδας ἀθλίους ἀποσφάτ-
» τειν, καὶ τέκνα δυσήνων παλέρων καταθύειν, καὶ σπλάγχνα νεογνῆ διαιρεῖν, καὶ τὰ
» τῶν θεοῦ διακόπειν ἐν καταχορδεύειν πλάσματα, ὡς ἐκ τούτων δαιμονήσομ-
» τας. καὶ τούτοις ἐπιφέρει λέγων. καλὰ γοῦν αὐτοῖς μακρῖνος ἦν ἡ πιζομύνης βασι-
» λείας ἀπεσήνεγκε χριστιανοῖς. ὃς ἀπέστερον μὲν ὅπως ἂν καθόλου λόγων λεγόμυος εἶ
» βασιλέως, οὐδὲν ὅλως ἐν οὐδὲ καθολικὸν ἐφθέγξατο· ἀλλ' ἐπιστρέφων ἀρᾶ
» τοῖς φιλιχῇ τῇ λεγούσῃ. οὐαὶ τοῖς ἀποφιλοῦσιν ἀπὸ καρδίας αὐτῶν καὶ ὃ καθό-
» λου μὴ βλέπουσιν. οὐ γὰρ σωῆκε τὸ καθόλου ἀπόνοιαν, οὐδὲ τὴν κρίσιν ὑπείδε τῶν
» ἀπὸ πάντων καὶ ἀφ' ἁπάντων ἐν ὅπου πᾶσι. διὸ καὶ τῆς μὴ καθολικῆς αὐτῶν ἐκκλη-
» σίας γέγονε πολέμιος. ἠλλοτρίωσε δὲ καὶ ἀπεξένωσεν ἑαυτὸν τοῦ χρέους τοῦ θεοῦ, καὶ
» ὡς παῤῥωλάτην τῆς ἑαυτῶν ἐκκλησίας ἐφυλάδυσεν, ἐν τούτῳ ὃ ἴδιον ἐπαληθεύων
» ὄνομα. καὶ πάλιν ἄλλ' ἕτερα φησίν. ὁ μὲν γὰρ οὐδιγεσιανὸς εἰς ταῦτα ἐκ τούτου
» τοῦ αἱρεθεὶς, φῆς ὕβρεως καὶ ὀνειδισμοῦ ἐκδοχῆς κεῖ ὃ ῥηθὲν τοῖς ἰδίοις. καὶ οὗτοι
» ἐξηλέξαντο τὰς ὁδοὺς αὐτῶν καὶ τὰ βδελύγματα αὐτῶν, ἃ ἡ ψυχὴ αὐτῶν ἠθέλησε, καὶ
» ἐγὼ ἐκλέξομαι τὰ ἐμπαίγματα αὐτῶν, καὶ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν ἀποδώσω αὐτοῖς.
» οὗτος ὁ τῇ βασιλείᾳ τοῦ τιμὴ ἀξίαν ἐπιμενεῖς, καὶ τὸ βασίλειον ἐπιστοῦναι κόσ-
» μον ἀδιαφόρων ἀναπήρῳ τῷ σώματι, τοῖς δύο παῖδας τὰς πατρῴας ἀναδεξα-
» μένους ἁμαρτίας, προεφήσατο. ἐναργὴς γὰρ ὅπου τούτων ἡ προφήτησις ἣν εἶπεν ὁ
» θεὸς, ἀποδιδοὺς ἁμαρτίας πατέρων ὅπου τέκνα ἕως τρίτης καὶ τετάρτης γενεᾶς τοῖς
» μισοῦσί με. τὰς γὰρ ἰδίας πονηρὰς ὅπου μίας ὧν ἠτύχησε, τὰ τῶν υἱέων κεφάλαια
» ὅπου δηῶν, εἰς ἐκείνους τὸ ἑαυτοῦ κακὸν καὶ τὸ προεῖς τὸν θεὸν μῖσος ἐξωμόρξατο. περὶ
» μὲν τοῦ οὐδιγεσιανοῦ τοσαῦτα ὁ διονύσιος. περὶ δὲ τοῦ κατ' αὐτὸν διωγμοῦ στροφρό-
τατα πνεύσαντος, οἷα ἂν ἕτερος ὁ αὐτὸς ἀφ' ἑνὸς εἰς τὸν, ὧν ὅλων θεὸν ἀνείδεσθαι
ὑπέσχη, δηλώσουσι αἱ αὐτοῦ φωναὶ, ἃς πρὸς ἡγεμονίαν ὧν κατ' αὐτὸν ὑποστάντων κα-
» κῶς ἀγορεύειν αὐτὸν πειρώμυον ἀπολλινόμυος, τοῦτον προσαπτεῖ τὸν τρόπον. εἰς
» ἀφεστεώτων δὲ κινδυνεύω πολλῶν καὶ ἀναθησόμενον ὅλως ἐμπεσεῖν, εἰς ἀνάσχην
» συμβαλεῖν λόγους τοῦ διηγεῖσθαι τὴν θαυμασίαν πρὸς ἡμᾶς οἰκονομίαν τοῦ θεοῦ.

ιδ Αλλ' ἐπεὶ μυστήριον βασιλέως κρύπτειν καλὸν φησι, τὰ δὲ ἔργα θεοῦ ἀνακη-
» ρύττειν ἔνδοξον, ὁμόσε χωρήσω τῇ γραφῇ βίᾳ, ἦκον πρὸς ἀμφιλιανὸν οὐ μόνος.
» ἠκολούθησε δέ μοι συμπροθυμότερος ἑτέρου μάξιμος, καὶ διάκονοι, φαῦστος, δυσέβιος,
» καὶ χαιρήμων. καὶ ἵνα ὧν ἀπὸ ῥώμης παρόντων ἀδελφῶν ἡμῖν σύνδουλος ἦν. ἀμφι-
» λιανὸς δὲ ὁκ εἶπέ μοι προσηνυμώνως, μὴ συνάγε. περιττὸν γὰρ τοῦτο ἐμοὶ αὐτῷ,
» καὶ ὁ ἐλελύηκεν ὅπου τὸ προῆν ἀναδέχονται. οὐ γὰρ περὶ τοῦ μὴ ζωὰν ἕτερος, ὁ

» λόγος ἐῶ αὐτῷ· ἀλλὰ τοῦτό μὴ σ' αὐτὸς ἡμᾶς εἴη χειστιανούς, καὶ τούτου τοσοῦ-
» τόν ἁπλῶς πεπαῦσθαι, εἰ μὴ ἀναβαίνοιμι ἐγώ, καὶ τοὺς ἄλλους ἕνα θαί μοι νομίζων. ἀπε-
» κρινάμην ὅτι οὐκ ἀπεικότως, οὐδὲ μακρὰν, πειθαρχεῖν δεῖ θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώ-
» ποις. καὶ αὖτις ἀντιφρὰς διεμαρτυράμην, ὅτι τὸν θεὸν τὸν ὅλα μόνον, καὶ οὐδένα ἕτερον σέβω. ὃ
» δὴ καὶ μελετήσειν οὐ δὲ παυσάμενον πολὺ χειστιανὸς ὤν. ὅτι τούτοις ἐκέλευσεν
» ἡμᾶς ἀπελθεῖν εἰς κώμην πλησίον τῆς ἐρήμου καλουμένην κεφρώ. αὐλῶν δ' ἐπα-
» κούσαντες ὧν ἐγὼ ἀμφοτέρων λεληθέναι ὡς ὑπεμνημάτισθαι. εἰ καὶ λεληθέναι διονυ-
» σίου καὶ φαύστου τε μαξίμου καὶ μαρκέλλου καὶ χαιρήμονος, ἀμιλιανὸς διέπων τὴν
» ἡγεμονίαν εἶπε. τε ἀγαθῷ ἡμῖν δοκεῖ τῆς φιλανθρωπίας ὧν κυρίων
» ἡμῶν ἢ περὶ ὑμᾶς κεχρῆσθαι). δεδώκασι γὰρ ἐξουσίαν ὑμῖν σωτηρίας εἰ βούλοισθε
» ὅτι τὸ κατὰ φύσιν τρέπεσθαι, καὶ θεοὺς τοὺς σώζοντας αὐτῶν τὴν βασιλείαν τοσοῦτων·
» ὅτι λαθεῖν ὃ ὧν τοῦτο φύσιν. τί οὖν φαίη τοσοῦτον τοιοῦτα; οὐδὲ γὰρ ἀγνοήσουσι ὑ-
» μᾶς ἔσεσθαι περὶ τὴν φιλανθρωπίαν αὐτῶν τοσοῦτον δοκῶ, ἐπειδὴ γὰρ ὅτι τὰ ἐγὼ
» ὑμᾶς τοσοῦτον βέπον). διονύσιος ἀπεκρίνατο. ὅ πόλεις πόλεσι τοσοῦτον θεούς.
» ἀνθ' ἑκάστοις ἴνας, οἷς νομίζουσιν. ἡμεῖς τοίνυν τὸν ἕνα θεὸν καὶ δημιουργὸν ὧν ἁπάν-
» των, τε καὶ τὴν βασιλείαν ἐγχειρίσαντα τοῖς θεοφιλεστάτοις εὐδαιμονιωτάτῳ καὶ γαληνοτά-
» τοις. τοῦτον καὶ σέβομεν καὶ τοσοῦτον καὶ μόνον. καὶ τούτῳ διϊσχυρίζομαι γὰρ ἧς βα-
» σιλέως αὐλὴν ὅπως ἀσάλευτος διαμείνῃ, τοσοῦτον εὐχόμενα. ἀμιλιανὸς διέπων τὴν
» ἡγεμονίαν, αὖτις εἶπε. εἰς γὰρ ὑμᾶς κωλύει καὶ τοῦτον εἴ γὰρ ὅστις θεός, μὴ ὧν κατὰ φύ
» σιν θεῶν τοσοῦτον; θεοὺς γὰρ σέβειν ἐκέλευσε, καὶ θεοὺς οἷς πόλεις ἴσασι. διονύ-
» σιος ἀπεκρίνατο. ἡμεῖς οὐδένα ἕτερον τοσοῦτον. ἀμιλιανὸς διέπων τὴν ἡγε
» μονίαν, αὖτις εἶπεν. ὁρᾶ ὑμᾶς ὁμοῦ καὶ ἀγαθοὺς ὄντας καὶ δικαίους τῆς τοῦ βα-
» σιλέως ὧν σεβαστῶν. διὸ γὰρ οὐκ ἔστε ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, ἀλλὰ ἀποσταλήσεσθε εἰς
» τὰ μέρη τῆς λιβύης, καὶ ἐν τόπῳ λεγομένῳ κεφρώ. τοῦτον γὰρ τὸν τόπον ἐξῃρεθέμην
» ἐκ τῆς κελεύσεως ὧν σεβαστῶν ἡμῶν. οὐδαμῶς γὰρ ἐξέσται οὔτε ὑμῖν οὔτε ἄλλοις τι-
» σὶν, ἢ συνόδους ποιεῖσθαι, ἢ εἰς τὰ καλούμενα κοιμητήρια εἰσιέναι. εἰ δέ τις φανείη
» μὴ γνώμενος ἐν τῷ τόπον τοῦτον ὃν ἐκέλευσα, ἢ ἐν ἀναγωγῇ τινὶ ἁλίσκεσθαι, ἑαυ-
» τῷ τὸν κίνδυνον ἐπισπάσεται. οὐ γὰρ ὑπολείψει ἡ δέουσα ὑπηρέτρια. ἀποστήσεσθε οὖν
» ὅπου ἐκελεύσθητε. ὁ νοσοῦντα δέ με καταπτύξεν, οὐδεμιᾶς γὰρ θεσιν δοὺς ἡμέ-
» ρας. ποίαν οὖν ἔλεγε τοῦ σωτῆρα ἢ μὴ σωτῆρα εἶχον χολήν. εἶτα μετ' ἕτερα φη
» σίν. ἀλλ' οὐδὲ τὰ ἀληθῆ ἡμεῖς μετὰ τοῦ κυρίου ἀναγωγῆς ἀπέστημεν. ἀλλὰ τοὺς μὲ
» ἐν τῇ πόλει ἀσυνδιάλειπτον σύνεκρότουν ὡς σωτῆρα. ἀπὸν μὲν τῷ σώματι, ὡς εἶπον,
» πρὸν δὲ τῷ πνεύματι. ἐν δὲ τῇ κεφαλῇ, καὶ πολλὴ χωπεδήμησεν ἡμῖν ἐκ-
» κλησία. ὧν μετ', ἀπὸ τῆς πόλεως ἀδελφῶν ἑπομένων· ὧν ὃ, σύνιόντων ἀπ' ἀγρύ-
» πνου. κἀκεῖ ἦρεν ἡμῖν ὁ θεὸς ἀνέῳξε τοῦ λόγου. καὶ ὃ μετ' τοῦτον ἐδιώχθημεν,
» βιαιοτάτοις δὲ ἐγένοντο ὑστερον δὲ ἔνιοι ὀλίγοι ὧν ἐνῶν τὰ εἴδωλα καταλιπόντες, ἐπέ
» στρεψαν ὅτι τὸν θεόν. ὃ τοσοῦτον γὰρ τοσοῦτα δεξαμένοις αὐτοῖς, ὅτ' τοσοῦτον δι' ἡμῶν
» ὁ λόγος ἐπεσώθη. καὶ ὥστ' τούτου ἕνεκεν ἀπαγαγὼν ἡμᾶς τοῖς αὐτοῖς ὁ θεός,
» ἐπεὶ τὴν διακονίαν τοιοῦτον ἐπληρώσαμεν, πάλιν ἀπαγήγαγεν. ὁ γὰρ ἀμιλιανὸς βῆς
» τραχυτέρους μετ', ὡς ἐδόκει, καὶ λιθυκωτέρους ἡμᾶς μεταπῆσαι τόπους ἐβουλήθη. καὶ
» τοὺς πόλεσι χόσε εἰς τὸν μυρεώτην ἐκέλευσε συρῆναι, κώμας ἑκάστοις ὧν κτ' χώρας

» ἀφορίσας. ἡμᾶς δὲ μᾶλλον ἐν ὁδῷ καὶ πρὸ τοῦ καλεῖσθαι μόνους ἔταξεν.
» ἀκονόμει γὰρ δηλονότι τὸ πρεσβύζειν, ἵνα ὁπότε μου βουληθείη συλλαβεῖν, πόνος
» μόνος ἔχῃ. ἐγὼ γοῦν ὅτε μὲν εἰς κεφρὼν κεχελιδόνος ἀπελθεῖν, καὶ τὸν τόπον ἠγνό-
» ουν ὅποί ποτε οὗτος ἐστὶν, οὐδὲ τὸ ὄνομα ἀκριβῶς ἠπιστάμην. καὶ ὅμως μόλις
» μόλις καὶ ἀναφανδὸν ἀπῆλθον. ἐπεὶ δὲ μελασκιωνός εἰς τὰ κολλυρίωνος ἀπεστάλην μοι,
» ἴσασιν οἱ παρόντες ὅπως διελέχθην. ἐνταῦθα γὰρ ἐμφανῶς καλῶν ἐπαρρησιασάμην. τὸ μὲν πρῶ-
» τον ἠθείαν καὶ λίαν ἐναλέπινα. εἶτα γὰρ εἰ γνωσιμαίοις καὶ συνηθέστεροι εἰσέτυχον
» ἡμῖν οἱ τόποι, ἀλλ' ἔρημον μᾶλλον ἀδελφῶν καὶ ἀπουδαίων ἀνθρώπων ἔφασκον εἶναι τὸ
» χωρίον· τὰ δὲ ὧν ὁδοιπορούντων ἀνοχλήσεσι καὶ ληστῶν καταφορμαῖς ἐγκείμενον.
» ἔτυχον δὲ καὶ ἀμυθίας, ὑπομνησμόνων με ὧν ἀδελφῶν, ὅτι γείτνια μᾶλλον ἦν
» πόλις. εἶτα ἡ μὲν κεφρὼν, πολλοῦ ἡμῖν ἦν ἀδελφῶν ὧν ἀπ' αἰγύπτου τὸ ὀπτιμεῖαν,
» ὡς πλαλύτερον ἐκκλησιάζειν δυνάμεις. ἐκεῖ γὰρ πλησιαίτερον οὔσης τῆς πόλεως,
» συνεχέστερον τῆς ὧν ὅλως ἀγαπητῶν καὶ οἰκειοτάτων καὶ φιλοτάτων ὄψεως ἀπο-
» λαύσομεν. ἀφίξονται γὰρ καὶ ἀναπαύσονται, καὶ ὡς ἂν τοῦ ἀσείοις πορρωτέρω κειμέ-
» νοις, κατὰ μέρος ἔσονται ἀναγωγαί. καὶ οὕτως ἐγένετο. καὶ μετ' ἄλλα, τοῖς ὧν συμ-
» βεβηκόσιν αὐτῷ αὐτῆς ταῦτα γράφει. πολλῆς γε τῆς ὁμολογίας ἁρμονὸς συμπνύ-
» νεται. πολλά γε εἰπεῖν ἔχει καθ' ἑαυτὸν ἡνώμενα. ὅσας ἀριθμήσας δυνάσθαι τοῖς
» ἐμοῖς ἀποφάσεις, δημεύσεις, τοῦ γράφειν, ὑπὸ χόλων ἁρπαγάς, ἀξιωμάτων ἀπο
» θέσεις, δόξης κοσμικῆς ὀλιγωρείας, ἐπαίνων ἡγεμονικῶν καὶ βουλευτικῶν καταφρο-
» νήσεις, καὶ τῶν ἀναγκαίων ἀπειλῶν, καὶ καταβοήσεων καὶ κινδύνων, καὶ διωγμῶν καὶ
» πλάνης καὶ γενοχωρείας, καὶ ποικίλης θλίψεως. τοιαῦτα νοῶ, οἷα τὰ ὅτι δεκάτου καὶ εἰ-
» κάτου συμβάντα μοι, οἷα μέχρι νῦν ἀμυλιανοῦ. ποῦ δὲ ἡμῶν ἐφάνη; ἢ ὡς ἐπὶ
» αὐτὰ λόγος; ἀπὸ τῆς πολλῆς ἀφροσύνης ἣν ἐμπέπλω ἀπὸ ἡμῶν, ὑφίεμαι.
» διὸ καὶ τῷ καθήκοντι ὧν ἡμελημένων διήγησιν, παρίημι τοῖς εἰδόσιν ἀδελφοῖς λέ-
» γειν. ὁ δ' αὐτὸς καὶ ἐν τῇ ποὸς δομέλιον καὶ δίδυμον ὑπατείᾳ, ὧν ἀμφὶ τὸ διωγμὸν αὖ-
» θις μνημονεύει ἐν τούτοις. τοὺς δὲ ἠμελημένους πολλοὺς τὸ ὄντας καὶ ἀγνῶτας ὑμῖν, πει-
» σθῆναι ὀνόμασι καλέσαι. πλὴν ἴστε ὅτι ἄνδρες, καὶ γυναῖκες, καὶ νέοι, καὶ γέροντες, καὶ
» κόραι καὶ πρεσβύτιδες, καὶ στρατιῶται καὶ ἰδιῶται, καὶ πᾶν πλῆθος καὶ πᾶσα ἡλικία, οἱ μὲν,
» ἀπὸ μαστίγων καὶ πυρός· οἱ δὲ, ἀπὸ σιδήρου τὸν ἀγῶνα νικήσαντες, τοὺς στεφάνους
» ἀπειλήφασι. τοῖς δὲ, οὐ πάμπολυς αὐτάρκης ἀπέβη χρόνος, εἰς τὸ φθῆναι δεκτοὺς
» τῷ κυρίῳ. ὥσπερ οὖν ἔοικε μὴ δὲ ἐμοὶ ὁ μέχρι νῦν, διόπερ εἰς ὃν οἶδε αὐτὸς ὑπομνή-
» σθητι καιρὸν, ὡς ἔφθη μέ, ὁ λέγων. καιρῷ δεκτῷ ἐπήκουσά σου, καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτη-
» ρίας ἐβοήθησά σοι. τὰ γὰρ καθ' ἡμᾶς ἐπὶ πλεῖστον ἐβούλεσθε, δηλωθῆναι ὑμῖν
» ὅπως διάγομεν, ἠκούσατε μὲν πολλῶς ὅπως ἡμᾶς δεσμώτας ἀγομένους ὑπὸ
» ἑκατοντάρχου καὶ στρατιωτῶν, καὶ ὧν ἐνῶ αὐτοῖς στρατιωτῶν καὶ ὑπηρετῶν, ἐμέτ καὶ
» γαῖον καὶ φαῦσον, καὶ πέζευε δὲ παῦλον, ἐπελθόντες ἐνίοις ὧν μαρτύρων, ἀκοντας καὶ μὴ
» δὲ ἐπομένους, βίᾳ τε καὶ σύρουτες ἀφήρπασε. ἐγὼ δὲ νῦν καὶ γαῖος καὶ πέζος μόνοι
» τῶν ἄλλων ἀδελφῶν ὑπορφανιζόμενος, ἐν ἐρήμῳ καὶ αὐχμηρῷ τῆς λιβύης τόπῳ κα-
» τακεκλεισμένα, τεσσαρῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπὸ παραλίου διεστηκότες. καὶ μετὰ καταβὰς
» φησίν. ἐν ᾗ τῇ πόλει κατεδεδύκασιν ἀφανῶς ὑπισχνεῖται μόνοι τοὺς ἀδελφούς. πρε-
» σβύτερος μόνος, μάξιμος, διάκονος, δημήτριος, λούκιος. οἱ γὰρ ἐν τῷ κόσμῳ πρε-

φανέστεροι

» φανέτεροι φαυστῖνος καὶ ἀκύλας, ἐν αἰγύπτῳ πλανῶν). διάκονοι δὲ οἱ μετὰ τοὺς ἐν
» τῇ νόσῳ τελευτήσαντας ἀπολλωνίδης, φαῦστος, εὐσέβιος, χαιρήμων, εὐσέβιος ὁ
» ἐξ ἀρχῆς ὁ θεὸς ἀνεδωρήσατο καὶ πρεσβύτας ὑπηρετήσαντας ὧν ἐν ταῖς φυλα-
» καῖς γνωμῶν ὁμολογηταὶ ἀναγωνίως ἀποπληρωθῶ, καὶ τὰς ὧν σωμάτων ἀπει-
» σολὰς τῶν λεπτῶν καὶ μακαρίων μυρίων σὺν ἀκινδύνως ἐκλεξάν. καὶ γὰρ μέχρι
» νεῦ σὺν δύπησιν ὁ ἡγεμόνικος, τοὺς μὲν, ἀναιρῶν, ὡς πρόφασιν, ὠμῶς ὧν πρὸς γνω-
» μῶν· τοὺς δ', βασανίσας καὶ ἀξιώσας· τοὺς δὲ, φυλακαῖς καὶ δεσμοῖς ἐκλήκων· πρὸς-
» τάσσων δ' μηδένα τούτοις πρὸς σπένας, καὶ ἀνέρυνας μήτις φανείη. καὶ ὅμως ὁ θεὸς
» τῇ προθυμίᾳ καὶ λιπαρίᾳ ὧν ἀδελφῶν ἀναπαύσῃ τοὺς πεπιεσμένους. καὶ τε-
σσαῦτα μὲν ὁ διονύσιος. καὶ ἐν ταύτῃ λέγεται τῇ γραφῇ. ἰστέον δ' ὡς ὁ μὲν εὐσέβιος ὃν
διάκονον προεῖπε, σμικρὸν ὕστερον ὑπισχνούμενος τὴν συείαν καὶ διακονίας καθίστα-
σθαι. ὁ δ' μάξιμος οὐ τοῦτ' προσεύλεγον εἴρηκε, μετ' αὐτὸν διονύσιον, τὴν λειτουργίαν
ὧν κατ' ἀγεξάνδρειαν ἀδελφῶν ἀναδέχεσθαι). φαῦστος δ' ὁ μὲν αὐτὸς τίνι κάδε διαφερέτας ἐν τῇ ὁμολογίᾳ, μέχρι τοῦ καθ' ἡμᾶς διωγμοῦ φυλαχθεὶς, γηραιὸς κομιδῇ καὶ πλήρης ἡμερῶν, καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς, μυρίῳ τίνι κεφαλαίῳ ἀποτμηθεὶς ἐλεγεῖα. ἀναλαβὼν μὲν κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ὃν διονυσίῳ συμβαίνα, τοιαῦτα.

Καλὰ δ' τὸν δηλούμενον οὐδενειανοῦ διωγμὸν, τρεῖς ἐν καισαρείᾳ τῆς παλαιστίνης τῇ χριστοῦ μειστον διαγαμενομένους ὁμολογίᾳ, θείῳ καλεκοσμημένῃ μυρίῳ, θείων γνωμόνων βορεᾶ. τούτων ὁ μὲν, πρίσκος ἐκαλεῖτο· ὁ δὲ, μάλχος. τὸν δ' τρίτον ἀγέξανδρος ὄνομα ἦν. ἵστορεῖ φασὶ κατ' ἀγρὸν οἰκοῦντας, προσέρχεσθαι μὲν ἑαυτοὺς ὡς ἀναγκαίοις καὶ ἐναντίοις κακίσαι, ὅτι δὴ βασιλείων τῶν καισαρέων τοῖς πόθου γλιχομένοις οὐρανίου διανέμοντος, ὀλιγωρεῖν αὐτοὶ μὴ οὐχὶ προσαρπάζοντες τὸν τοῦ μυρίου στέφανον. ταυτὶ δ' βουλομένους, ὁρμῆσαι ὅπῃ τὸν καισαρέα, ὁμόσε τε χωρῆσαι ὅπῃ τὸν δικαστήν, καὶ τυχεῖν τοῦ προδεδηλωμένου τέλους. ἐπὶ προσὶ τούτοις γενομένου κατὰ τὸν αὐτὸν διωγμὸν ἐν τῇ αὐτῇ πόλει, ὃν ὅμοιον ἱστορῆσαι ἀγῶνα διηθλητικέναι. τῆς δ' μυρίωνος αὐτοῖς αἱρέσεως ἡγεμὼν καλεῖται λόγος. Αλλ' σὺν ἐξ μακρὸν δουλείαν τοῖς προδὲ βαρβάροις ἐπομένοις οὐδενειανοῦ, μοναρχήσας ὁ παῖς, σωφρονέστερον τὸν ἀρχὴν διαλῦσε), δύπερ ἐξ αὐτίκα ἀναγραμμένον τὸν κατ' ἐμοῦ διωγμὸν, ἐπ' ἀγαθείας τοῖς τοῦ λόγου προεστῶσι τὰ δεκαέτους ἐπιλεξάν δι' ἀνύγραφῆς
» προσταξας, ἥλις τοῦτον ἔχει τὸν ἔπτον. ἀνθυπάτων καὶ γαρ πούπλιος λικίννιος
» γαλιῆνος, εὐσεβὴς, ἀτυχὴς, σεβαστὸς, διονυσίῳ, καὶ πίνᾳ, καὶ δημητείῳ, καὶ τοῖς λοι-
» ποῖς ὑπισχνοῦσι, τίνι ἀναγεσίαν τῆς ἐμῆς δωρεᾶς ἀναπαύσῃ τοῦ κόσμου σὺν βια-
» βαθῆναι προστάξας, ὅπως ἀπὸ τῶν τόπων ὧν θρησκευσίμων ἀποχωρήσωσι.
» καὶ διαλῦτο καὶ ὑμεῖς τὸν ἀνύγραφῆς τῆς ἐμῆς ὃν λύπῳ χρῆναι δυνάσθε, ὡς τὸν
» μηδένα ὑμῖν ἐνοχλεῖν. καὶ τοῦτο ὅπερ χριστὸς τὸ ἐξὸν δυνάσθαι) ὑφ' ὑμῶν ἀναπληρου-
» σθαι, ἤδη προπολλοῦ ὑπ' ἐμοῦ συγχωρῆ). καὶ διαλῦτο αὐρήλιος κυρίλιος ὁ τῶν
» μελίσσου προάγματος προστάλλων, τὸν τύπον τὸν ὑπ' ἐμοῦ δοθέντα διαφυλάξῃ.
ταῦτα δὲ ὅτι τὸ γραφέτερον σὺν τὸν ῥωμαίων ἑρμηνεύθεντα γλώττης ἑλληνίδα ἐγκείσθω. καὶ δῆτα ἡ ἴση τοῦ αὐτοῦ διάταξις φερέτω), ἵνα προὸς ἑτέρους ὑπισχνοῦμενους πεποίηται, τὰ ὧν καλουμένων κοιμητηρίων ἀποκαμβαίνειν ὑπερέπων χωρία. Εν τούτῳ δ' τὸν μὲν ῥωμαίων ἐκκλησίας εἰσέλθοντας καθηγεῖτο ξύστος· τὸν δ' ἐπ' ἀνδριαντὰς μετὰ φάβιον, δημητριανός·

φιρμιλιανὸς ὁ καισαρέας τῆς κατὰ παδοκίας. καὶ ὅτι τούτοις ὧν τῶν πόνων ἐκκλησιῶν, ζηλωτὴς καὶ ὁ τούτου ἀδελφὸς ἀθηνόδωρος, ὠειλῴους γνώριμοι. τὸ δ' ὅτι παλαιστίνης καισαρέας θεοκλίσου μείζονος ἄξαντος, ἀμφοτέρων τὸν ἐπισκοπὴν δόμνος. βεραχεῖ δὲ χρόνῳ τούτου ἀμφιλοφίου, θεόλεκνος ὁ καθ' ἡμᾶς, ἀμφίδοξος καθίστα). τῆς δ' ὠειλῴους διατριβῆς καὶ ἔστι ἴσως. ἀλλὰ καὶ ἐν ἱεροσολύμοις ἀναπαυσαμένῳ μακαρίου, τὸν θεῖον ὑμέναιος ὁ καὶ αὐτὸς ὅτι πλείοσι τῶν καθ' ἡμᾶς
ιε διαφέρασι ἔτεσι, ἀμφοτέροις). Καταὶ τούτους εἰρήνης ἀπολαύσαντος ὧν ἐκκλησιῶν οὔσης, ἐν καισαρείᾳ τῆς παλαιστίνης μύρινος τὸν ἐν τραπείαις ἀξιώμασι τετιμημένων, γνώριμος τε καὶ πλούτῳ περιφανὴς ἀνήρ, ἀμφὶ τὸν χριστὸν μύρινειαν τὸν κεφαλαιώδη ἀπολέμνει), ἰσιάσδε ἔσχεν αἰτίας. τιμᾶσθαι ὅτι τοῖς ῥωμαίοις τὸ κλῆμα, ὃ τοῖς τυχοῦσιν φασὶν, ἑκατονταέτεσι χρόνοις γίνεσθαι τόπου φυλάττοντος. ὅτι τοῦτο περικοπῆς τὸν μύρινον ἡ τοῦ βαθμοῦ ταύτης ἐκάλεσε. ἤδη τε μηνύοντα τὸν ἡμῖν ἔτεσι, πρὸ ἑβδομήκοντος ἐτῶν τοῦ δεκάτου, μὴ ἐξεῖναι μὲν ἐκείνοις τῆς ῥωμαίων μείζονος ἀξίας τοῖς παλαιοῖς νόμοις, χρῆσθαι γε ὅμως καὶ τοῖς βασιλεῦσι μὴ θέμιν, καὶ ἡμέρᾳ· αὖθις δὲ ἐπιβάλλειν τὸν κλῆρον. ἐφ' ᾧ κινηθέντα τὸν δικαστὴν, ἀλλοῖος ἔστι ἴσως, περὶ τοῦ μὲν ἐρέσθαι ποίας ὁ μακρῖνος γνώμης εἴη. ὡς δὲ ὁμολογοῦντα χρῆσθαι τὸν ἐπιμόνως ἑώρα, τριῶν ὡρῶν ἐπιδοῦναι αὐτῷ εἰς ἐπίσκεψιν διάστημα. ἐκτὸς δὴ τοῦ θορύβου αὐτὸν τοῦ δικαστηρίου, θεόλεκνος ὁ τῆδε ἐπίσκοπος ἀφῖκται περισταλτὸν δι' ὁμιλίας, καὶ τὰ χρεὼν λαβὼν, ἐπὶ τὸν ἐκκλησίαν περάσας· εἶτα τὰ περὶ αὐτῷ εἰπὼν ὡς ἀναπαύσομαι, μικρὸν τε παραστείλας αὐτὰ τὰ χλανίδος ἐς ὃ περιῆλθον αὐτῷ ξίφος ἐπιδείξας, ἅμα τε δῆλα ποιήσειν περὶ αὐτῷ τῶν θείων διαγραφῶν, κελεύσας τῶν δυεῖν θάτερα ὃ κρίνω. ὡς δ' ἀμήχανα τὰ δεξιὰν περιεῖναι, ἐδέξατο τὰ θείαν γραφῶν. ἔχω τοίνυν ἔχω, φησὶ περὶ αὐτὸν ὁ θεόλεκνος, θεοῦ, καὶ τύχοις ὧν εἶχον, περὶ αὐτὰ δυναμοῦμενος, καὶ βάδιζε μετ' εἰρήνης. ἀνθρὶς ἐκεῖθεν ἐπανελθόντα αὐτὸν, κήρυξ ἐβόα καλῶν περὶ τὰ δικαστηρίου. κρὸ γὰρ ἰδιωτικῆς περιουσίας τοῦ χρόνου πεπλήρωτο, καὶ δὴ παρασχὰς ἐν δικαστηρίῳ, κρὸ μείζονα τὰ πίστεως τὸν περιφυμίαν ἐπιδείξας, ἀνθρὶς ἐκεῖθεν ὡς εἶχεν ἀπαλλαγείς, τὸ ὅτι θανάτῳ τελοῦται.

ιϛ Ἐνθα καὶ ἀφύσιος ὅτι τῇ θεοφιλεῖ πρόρρησία μνημονεύει), ἀνὴρ ὧν ὅτι ῥώμης συγκλητικὸν γνώριμος, βασιλεῦσι τε περισφιλὴς, ἐς πᾶσι γνώριμος ἀνθρὶς τὸ ἔνδοξα καὶ περιουσίας, ὃς πρὸ τοσούτου τελουμένῳ τῷ μύρινει, τὸν ὦμον ἐπεφήνε, ὅτι λαμπρᾶσι ἐς πολυβίοις ἑαυτὸν ὁρᾶς τὸ σκιώδους, ὅτι φέρει· περιεῖχε τε δὴ μάλα πλουσίως, τῇ περισκούσῃ ταφῇ παραδίδωσι. τούτου μυεῖα μὲν καὶ ἄλλα μνημονεύουσιν οἱ τοῦδρός καὶ ἡμᾶς διαμείναντες γνώριμοι.

ιζ Ἀπὸ δὲ παραδόξου τοιούτου, ὅτι τῆς φιλίππου καισαρέας ἐπὶ πηγαῖα φοίνικες περιαυρόουσι, φασὶ παρὰ τὴν αὐτόθι διακονημένας ἐν τῇ ὑπωρείᾳ δ' καλουμένου πανεὶς ὄρεως πηγάς, ἐξ ὧν καὶ τὸν ἰορδάνην περιχεῖσθαι, καλέσαι ἑορτῆς ἡμέραν, σφάλιόν τι καταβάλλεσθαι· καὶ τοῦτο τῇ δαίμονος διαμένει ἀφανὲς γίνεσθαι παραδόξως, θαυμάτων εἰ) περιόντων τοῖς πρόσθεν τὸ γνώριμον. παρόντα δ' οὖν πολὲ τοῖς περιπολοῦσι τὰ ἀφύσιον, ἐς τὸ περαίωμα καταπληττομένοις ἰδόντα τοὺς πολλοὺς, οἰκίδεσι τῆς πλάνης, καὶ πεῖρα διανοήσαντα εἰς οὐρανὸν, ἰκε-

νὸν, ἰκέλδυσαι Δι᾽ ἀγορὸς τ᾽ ὀπὶ πτόλιων θεὸν, ὃ λαοπλάνον δαιμόνιον ἀπελέγξαι καὶ παῦσαι τ᾽ ἐῶν μύθεφπων ἀπάλης. Ταῦτα δὲ φασιν Ὀξαμύου, ἀ Ἠθέως ὃ ἱερὸν ὀπιπολάσαι τ᾽ πηγᾶς, οὕτω τὲ αὐλοῖς ὃ ᾠδάδοξον οἴκεσθαι, μηδενὸς μηκέτι θαύμαλος ᾠδὲι τ᾽ τόπον γλυκυμύου. Αλλ᾽ ὀπ᾽ ἰῆσδε τ᾽ πόλεως εἰς ιη
μνήμην ἔληλυθα, οὐκ ἄξιον λίγοδμαι παρθρεῖν διήγησιν καὶ τοῖς μθ᾽ ἡμᾶς μνημονύεσι ἀξίαν. τὴν γὰρ αἱμορρόοδ᾽ ἐν τῷ οἰκίαν ἱερῶν ὀλαγμάτων ᾠδὲς δ᾽ σωτῆρος ἡμῶν τοῦ πάθους ὀρέσθαι ἀπαλλαγὴν μεμαθήκαμεν, ὧν δὲν ἔλεγον ὁρμᾶσι· τὸν δ᾽ οἶκον αὐτῆς ὀπὶ τ᾽ πόλεως δείκνυσθαι, καὶ ἰῆς ὑπὸ τὸ σωτῆρος εἰς αὐτὴν ὀργασίας θαυμασὰ ἔμπαια παρεμφύειν. ἐσάναι γὰρ ἐφ᾽ ὑψηλοῦ λίθου ᾠδὲς μ᾽ τ᾽ πύλας δ᾽ αὐλῆς οἴκου, γυναικὸς σκιύπωμα χάλκεον ὀπὶ γόνυ κεκλιμένον, καὶ τελαμῶνας ὀπὶ ὃ ᾠδάδεν τ᾽ χερὸν, ἰκέλδυσι ἐοικός. τοῦτον δ᾽ αὐλικρυς ἀνὸ τ᾽ αὐλῆς ὕλης ὑδρὸς ὄρθιον χῆμα, διπλοΐδα κοσμίως ᾠδιβεβλημένον, ὃ τ᾽ χεῖρα τῇ γυναικὶ ᾠδίξνον, οὗ ᾠδὰ τοῖς ποσὶν ὀπὶ ἰῆς ξηρᾶς αὐλῆς, ξυνόνι βοτάνης εἶδος φύειν, ὃ μέγει τὸ κεφαπέδου τ᾽ δ᾽ χαλκοῦ διπλοΐδος ἀνὸν, ἀγεξιφάρμακόν τι πᾶσιν νοσημ᾽ τυγχάνειν. τοῦτον δ᾽ τ᾽ ἀνδριαῦλα, εἰκόνα δ᾽ ἴησοῦ φέρειν ἔλεγον. ἔλεγον δὲ καὶ ὡς ἡμᾶς, ὡς ὃ ὄνι ᾠδάλαβεν ὀπιδημήσαντας αὐτοὺς τῇ πόλει, καὶ θαυμασὸν ὁσὸν τοὺς πάλαι ἐξ ἐθνῶν ἀνθρώπους ἀγελήθεν τας ᾠδὲς δ᾽ σωτῆρος ἡμῶν, ταῦτα πεποιηκέναι. ὅτ᾽ καὶ τῶν ἀποστόλων αὐτῶν τὰς εἰκόνας παύλου καὶ πέτρου, ὃ αὖ δὴ τοῦ χριστοῦ, Δι᾽ χρωμάτων ἐν γραφαῖς ἐξομένας ἱστορήσαι θαι, ὡς εἰκὸς τῶν παλαιῶν ἀπαρχαλλάκτως οἷα σωτῆρας ἐθνικὴν ζυνηθείᾳ πρ᾽ ἑαυτοὺς τοῦτον ἡμᾶν εἰωθότων τ᾽ τρόπον. Τὸν γοῦν ἰακώβου ἠθέτον δ᾽ ἀποστόλου τῶν ιθ
ᾠδὲ τοῦ ἰῆς ἱεροσολύμων ἐκκλησίας τὸν ὀπισκοπὴν ᾠδὲς αὐτῶν δ᾽ σωτῆρος καὶ τῶν ἀποστόλων ὑποδεξάμενον, ὃν καὶ ἀδελφὸν χρηματίσαι δ᾽ χριστοῦ οἱ θεῖοι λόγοι ᾠδιέχουσιν, εἰς δεῦρο πεφυλαγμένον οἱ τῇδε κτ᾽ Δι᾽ αδοχὴν ᾠδιέπουλες ἀδελφοὶ σαφῶς τοῖς πᾶσιν ὀπιδείκνυνται. οἷς ᾠδὲ τοὺς ἁγίους ἄνδρας τοῦ θεοφιλοῦς ἕνεκεν, οἵ τε πάλαι καὶ ἐς ἡμᾶς ἐσωζόν τε καὶ ἀποσῴζουσιν ἀξιόχρεων σέβας. καὶ ταῦτα μὲν ταύτῃ. Ο γε μὴν διονύσιος ᾠδὲς τ᾽ δηλωθείσας ὀπισολᾶς αὐτοῦ, κ
ἔτι καὶ τὰς φερομένας ἑορτασικὰς ὀτίνι καῦλα σὺν ταύτῃ, πανηγυεικωτέρους ἐν αὐτοῖς ᾠδὲ τὸ πάσχα τ᾽ ἑορτῆς ἀνακινδυνολόγους. τοῦτον τ᾽ μὲν, φλαυίῳ ᾠδοσφωνῆ· τ᾽ δ᾽, δομετίῳ καὶ διδύμῳ. ἐν ᾗ δὲ χρόνον σκηνέτειται ὀκταετηρίδος, ὅτι μὴ ἀγόνε ἡ μ᾽ τ᾽ ἐαρινὴν ἰσημερίαν ᾠδοπικὸ πάσχα ἑορτὴν ὀπιβῆναι πρισάμ᾽. ᾠδὲς ταύταις καὶ ἀγῶσι τοῖς κατ᾽ ἀγεξάνδρειαν συμφερουσαῖς ὀπισχόμενος Δι᾽ αχαράτῃ, ἑτέροις τε ὁμοῦ διαφόρως, καὶ ταῦτας ὀπὶ δ᾽ διωγμοῦ ζωσῶντος. Επιλαβούσης δ᾽ ὁ- κα
δὲν τοῦτε πω τ᾽ εἰρήνης, ἐπανῆλθεν μ᾽ εἰς τ᾽ ἀγεξάνδρειαν. πάλιν δ᾽ ἐκ ταύτης σάτεως καὶ πολέμου συσάντος, ὡς οὐχ᾽ οἷόν τε ἦν αὐτῷ τοὺς κτ᾽ τ᾽ πόλιν ἀπανῶσαι ἀδελφοὺς ἐς ἑκάτερον τ᾽ σάτεως μέρος διηρημένους ὀπισκοπεῖν αὖθις ἐν τῇ δ᾽ πάσχα ἑορτῇ, ὡς πέρ τις ὑπόθεσις ἐξ αὐτῆς τ᾽ ἀγεξανδρέας διὰ γραμμάτων αὐτοῖς ὁμιλεῖ. καὶ ἱέρακι δ᾽ μελαταύλα ἔτι κατ᾽ αἴγυπτον ὀπισκόπῳ ἑτέραν ἑορτασικὴν ὀπισολὴν γράφων, τ᾽ κατ᾽ αὐτὴν ἔτι ἀγεξανδρέων σάτεως μνημονεύει διὰ τούτων. ἐμοὶ δ᾽ τί θαυμασὸν εἰ ᾠδὲς τοὺς πορρωτέρω καὶ οἰκουμένας χαλεπὸν ὄν, κἂν δι᾽ ὀπισολῶν ὁμιλεῖν, ὅτε καὶ ὃ ᾠδὲς ἐμαυτὸν αὐτῷ μοι Δι᾽ αλέγεται ἐν τῇ ἰδίᾳ ψυχῇ συμβουλεύεται,

καθέζηκεν ἄπορον. πρὸς γοῦν τὰ ἐμφυτον παλάγχια τοῖς ὁμοσκήνοις καὶ συμ-
ψύχοις ἀδελφοῖς ἐκ τῆς αὐλῆς ἐκκλησίας πολίτας, ὑπισχνεῖται δέσμην γράμμ[ατ]ων,
καὶ ταῦτ' ὄπως ἀπεμπάμενον φανῇ. ῥᾴον γὰρ δύ' εἰς οὐχ' ὅπως
εἰς τὸν ὑπερείδον, ἀλλὰ καὶ ἀπ' ἀνατολῶν ὅτι δυσμὰς φράσωσειν, ἢ τὴν ἀνεξάν-
δρου ἀπ' αὐλῆς τὴν ἀνεξανδρίας ἐπέλθοι. τὴν δὲ ἐρήμου τὴν πολλῆς καὶ ἀτειβοῖς ἐ-
κείνης, ἐν ᾧ ἐν δυσὶ γλεφῖς διώδυσεν ἰσραήλ, ἄπειρος μᾶλλον καὶ ἄβατός ἐστιν, ἢ
μεσαγαίη τὴν πόλεως ὁδὸς καὶ τῆς θαλάσσης, ἐν ᾗ ἐκφυοι ἐφυτεύθ[η] Φαθεῖ-
σαν ἔρον ἱστάπλατον. καὶ ὧν ἐν τῇ λεωφόρῳ καλεπονθιαθῇ οἱ ἀγύμναστοι, οἱ γαλη-
νοὶ καὶ ἀκύμονες λιμένες γεγόνασιν εἰκὼν πολλάκις φανέντες ἀπὸ ὧν ἐν αὐτοῖς
φόνων, οἷς ἐρυθρὰ θάλασσα. ὁ δ' ὑπερρέων πολαμὸς τὴν πόλιν, πολὺ μὲν ἐρήμου
τῆς ἀνύδρου ξηρότερος ὤφθη, καὶ μᾶλλον αὐχμώδης ἐκείνης. ἐν ᾧ πορευόμε-
νος ὁ ἱσραὴλ οὕτως ἐδίψησεν, ὡς μωϋσῆ μὲ καταβοᾶν, ῥύηναι δ' αὐτοῖς ὕδατος
θαυμάσια ποιοῦντος μόνου ἐκ πέτρας ἀκροτόμου ποτόν. πολὺ δ' ὅσου τος ἐπλήμ-
μυρεν, ὡς πᾶσι τὴν εἰς χορηγὸν, ταῖς τε ὁδοῖς καὶ τοῖς ἀγροῖς ὑπικλύσμια, τὸ ὅτι νάσε
γλυκυθύμης τῷ ὕδατος φορᾶς ἐπαγαγεῖν ἀπειλή. ἀεὶ δὲ αἱμαλὴ καὶ φόνοις καὶ κα-
ταπονισμοῖς καθαρσι μεμιασμένος, οἷος ὑπὸ μωσεῖ γέγονε ὧν φαεφώ, μελαγα-
λὼν ἐς αἷμα καὶ ἐποζέσας. καὶ ποῖον γλυκὺ δύ, ὃ πόλια καθαίρουσιν ὕδατος ὕδωρ
ἄλμο καθάρσιον, πῶς δὲ ὁ πολεὶς καὶ ἀπέραντος δυσθέσποις ὠκεανὸς ὑπικυθὴς τὸν
πικρὸν ταύτην ἀποσμήξαι θάλασσαν; ἢ πῶς δὲ ὁ μέγας πολαμὸς ὁ ἐκ πορθυό-
μενος ἐξ ἑδέμ, ταῖς τέσσαρσιν ἀρχαῖς εἰς ἃς ἀφορίζει μεταχθύσας εἰς μίαν τοῦ
γηὼν, ἀποπλύναι τὸ κύθεν. ἢ ποτὲ ὁ τεθολωμένος ὑπὸ τῶν πονηρῶν πόλα-
χθεν δυσθυμιάσεων ἀήρ, εἰλικρινὴς γλυκύς. τοιοῦτοι γὰρ ἀπὸ τῆς γῆς ἀτμοὶ καὶ ἀπὸ
θαλάσσης δύεμοι, πολαμῶν τε αὖραι καὶ λιμένων δυσμήσεις ἀποπνέουσιν, ὡς σπο-
μένων ἐν πᾶσι τοῖς ὑπογειομένοις στοιχείοις νεκρῶν ἰχῶρας εἰς ταῖς δρόσοις. εἶτα
θαυμάζουσι καὶ διαπορεῖσι, πόθεν οἱ ζωνεχεῖς λοιμοί, πόθεν αἱ χαλεπαὶ νόσοι, πό-
θεν αἱ πολυδαπαὶ φθοραί, πόθεν ὁ ποικίλος κακὸς πολεὺς ὧν δυσθεσπων ὅλεθρος. δια
τὶ μηκέτι τοσοῦτον πλῆθος οἰκητόρων τὴν μεγίστη πόλις ἐν αὐτῇ φέρει, ἀπὸ νηπίων
ἀρξαμένων παίδων μέχρι τῶν εἰς ἄκρον γεγηραικότων. ὅσους ὠμογέρουσας οὐκ ἐ-
κάλει πρεσβύτερον ὄντας ἔρεφεν. δήμοι τεσσαρακονθᾶται καὶ μέχρι ὧν ἑβδομήκοντα ἐ-
τῶν, τοσοῦτο πλείονες τότ', ὥστε μὴ συμπληροῦν τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν, τοῖς ἐ-
γγραφέντων καὶ συγκαλεγμένων εἰς τὸ δημόσιον σιτηρέσιον, ὧν ἀπὸ τεσσαρεσκαίδε
κα ἐτῶν μέχρι ὧν ὀγδοήκοντα. καὶ γεγόνασιν οἷς ἡλικιῶται παλαι γεραιτέρων οἱ
ὀπίσω νεώτεροι. καὶ ἕλω μειόμενον ἀεὶ καὶ δαπανώμενον ὁρῶντες τὸ ὅτι γῆς δυσθέσ-
πων χθονὸς, ἀπ' ἐρήμους, αὐξομένου καὶ τοσκόπουντος τὸ πολυχοὺς αὐτῶν ἀφανισμοῦ.

κβ Μεταξὺ λοιμικῆς τε πόλεμον καταλαβούσης νόσου, τὴν ἐορτῆς τε πλησια-
ζούσης αὖθις καθ' ἑαυτῆς τοῖς ἀδελφοῖς ὁμιλεῖ, τὰ τὴν συμφορᾶς ὑπισημαινόμε-
πάθη διὰ τούτων. τοῖς μὲν ἀγίοις δυσθέσποις, οὐκ ἀν δόξειε χαίρειν ἑορτῆς εἰ τὰ πα-
ρόντα, οὐδὲ ἔστιν αὐτοῖς ἥδιστ' ἂν ὅτε ἢ ὅτε ἢ ἕτερος. ἀλλ' ὅπως ὧν ὑπολίπων, ἀλλ' οὐδὲ
εἴτις πρεσβύτης ὢν οἰκτείρειν μάλιστα. νεῶν μὲν γε ἡρῶοι πόλια, καὶ πεντοῦσι πόλ-
λες, καὶ πρεσβύουσιν οἱ μωγαὶ τὴν πόλιν διὰ τὸ πλῆθος ὧν λειτουργῶν, καὶ τῶν ἀποδυη
σκόντων ὁσημέραι. ὡς γὰρ ὑπὲρ ἁλῶν προφητόκων ὧν αἰγυπτίων γέγραπται, ὅτως δὲ

νεῶν ἐγε-

νεῶν ἐμπλήθη κραυγῆς μεγάλης, οὐ γὰρ ὅσιον οἰκίαν ἐν ᾗ ἂν ἔσιν ἐν αὐλῇ ἱερὸν κεῖσθαι. καὶ ὄφελόν γε. πολλὰ μὲν γὰρ ἐδυνάμην τοῦτου συμβεβηκέναι. πρῶτον μὲν ἡμᾶς ἥλαθ'· καὶ μόνοι πρὸς ἀπάντων διωκόμενοι καὶ θανατούμενοι, ἑορτάζομεν καὶ τότε, ὃς πᾶς ὁ τόπος καθ' ἕκαστον θλίψεως τόπος, πανηγυρικὸν ἡμῖν γέγονε χωρίον, ἀγορᾶς, ἐρημίαι, ναῦς, πανδοκεῖον, δεσμωτήριον. φαιδροτάτῳ δ' πασῶν ἡγαγον ἑορτῇ οἱ τέλφοι μάρτυρες διωχθέντες ἐν ὕδασιν. μέλαθρα καὶ πόλεμος ὃς λιμὸς ἐπέλαβεν, ἀλλοῖς ἔθνεσι ζωοδοτήσαντα μόνοι μὲν ἐπισάντες ὅσα ἡμῖν ξυμβαίνει. πολλαπλασίονες ὄντες καὶ ὧν δηλοῖς εἰργάσαντο τότε καὶ πεπόνθασι, καὶ τῇ εἰσαῦ πάλιν ἀνθρώπων εἰρήνῃ, ὧν μόνοις ἡμῖν ἔδωκε. βραχυτάτης δὲ ἡμῶν τότε καὶ αὐλῶν τυχόντων ἀναπνοῆς, ὑπεκαλέσκηψεν ἡ νόσος αὐλῆ, πρᾶγμα φόβου τε πᾶσι φοβερώτερον ἐκείνοις, καὶ συμφορᾶς ἡδυνοσωτάτῃ ἀπλιώτερον. καὶ ὡς ἰδιοῖς ἵνα αὐλῶν ἀπήγαγε συγγραφεύς, πρᾶγμα μόνον δὴ ὧν πάντων ἥδιστος κρῖναν γνώμεθον. ἡμῖν γὰρ οὐ τοσοῦτο μέν, γυμνάσιον δὲ καὶ δοκίμιον σοφῶν τῶν ἀγώνων ἐλάττον. ἀπέχει μὴν γὰρ σοφὲ ἡμῶν. πολὺ δὲ ἐξῆλθεν εἰς τὰ ἔθνη. τούτοις ἐξῆς ὑπέφερε λέγων. οἱ γοῦν πλῆσαι τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, δι' ὑπερβάλλουσαν ἀγάπην καὶ φιλαδελφίαν ἀφειδοῦντες ἑαυτῶν καὶ ἀγαθῶν ἐχόμενοι, ὑπισχνοῦντες ἀφυλάκτως τοῖς νοσοῦσιν, λιπαρῶς ὑπηρετούμενοι, θεραπεύοντες ἐν χειρῶ, συναπήλαυον ἐκείνοις, ἀσμενέστατα δ' πρὸ ἑτέρων ἀναπιμπλάμενοι πάθους, καὶ τὸν νόσον ἐφ' ἑαυτοῖς ἕλκοντες ἀπὸ τῶν πλησίον, καὶ ἑκόντες ἀναμασώμενοι τὰς ἀγχόνας. καὶ πολλοὶ νοσοκομήσαντες καὶ ῥώσαντες ἑτέρους, ἐτελεύτησαν αὐτοί, τὸν ἐκείνων θάνατον εἰς ἑαυτοὺς μελετησάμενοι, καὶ ὃ δημῶδες ῥῆμα μόνης ἀεὶ δοκοῦν φιλοφροσύνης ἔχεσθαι, ἔργῳ δὴ τότε πληρωθῆναι, ἀπόντες αὐλῶν ὠφέλημα. οἱ γοῦν ἄρτι τῶν πρὸ ἡμῶν ἀδελφῶν τοῦτον τὸν τρόπον ἐξεχώρησαν τοῦ βίου. πρεσβύτεροι τέ τινες καὶ ἀφανοῦς καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ λαοῦ λίαν ἐπαινούμενοι. ὡς καὶ τὸ θανάτου τοῦτο τὸ εἶδος ἀφ' πολλῶ δυσέβεσι καὶ πίστιν ἰσχυρὰν γινόμενον, μηδὲν ἀποδεῖν μαρτυρίου δοκεῖν. καὶ τὰ σώματα δὲ ὧν ἁγίων ὑπολίας χερσὶ καὶ κόλποις ὑπολαμβάνοντες, καθαιροῦντες τε τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ στόματα συγκλείοντες, ὠμοφορεῖν τε καὶ ἀφαιδένοντες, περισκοπούμενοι, συμπλεκόμενοι, λουτροῖς τε καὶ πεῖσι λαῖς καὶ κοσμοῦντες, μεταμικρὸν ἐτύγχανον τῶν ἴσον, ἀεὶ ὧν ὑπολειπομένων ἐφεπομένων τοῖς πρὸ αὐτῶν. τὰ δέ γε ἔθνη πρῶ τοὐναντίον, καὶ νοσεῖν ἀρχομένους ἀπωθοῦντο, καὶ ἀπέφευγον τοὺς φιλτάτους, καὶ ταῖς ὁδοῖς ἐρρίπτουν ἡμιθνῆτας, καὶ νεκροὺς ἀτάφους ἀπεσκυβαλίζοντο, τὸν τοῦ θανάτου ἀφόβοσιν καὶ κοινωνίαν ἐκτρεπόμενοι, ὡς ὀκ ἐῶν καὶ πολλὰ μηχανωμένοις ὀκκλίναι ῥᾴδιον. μεθ' οὗτον δὲ ταύτην τὴν ὑπισχνῶ εἰρηνοσάντων τῶν κατὰ τὴν πόλιν, τοῖς κατ' ἄγνωτον ἀδελφοῖς ἑορτασικὴν αὖθις ὑπισχνοῦμαι γραφήν. καὶ ὑπὲρ ταύτης πάλιν δίκας ἀφληπόσται. φέρεται δέ τις αὐτοῦ ἐπὶ σαββάτου, καὶ δίκη περὶ γυμνασίου. ἑρμάμμωνι δὲ πάλιν καὶ τοῖς κατ' ἄγνωτον ἀδελφοῖς δι' ὑπισχνῆς ὁμιλῶν, πολλάκις δίκης περὶ τῆς δεξίου καὶ τῶν μετ' αὐτὸν διεξῆλθον κακοδοξίας, τῆς κατὰ τὴν γαλήνην εἰρήνης ὑπομιμνήσκεται. ὧδέν δὲ οἶδ' ὅ, καὶ τούτων ὧδέ πως ἐχόντων ἀκούσατε.

Ἐκεῖνος μὲν οὖν τῶν ἑαυτοῦ βασιλέων, τὸν μὲν, πρεσβύτερος· τῷ δὲ, ὑπεθέμην, καὶ

» παλαιᾶς τάχεως καὶ τοσοῦτος ὀξηφανίσθη. δυσελπίστη καὶ σὺν ἀνωμολογήθη τοῖς ἀπὸ
» πόλεων ὁ γαλιλαῖος, παλαιὸς ἅμα βασιλεὺς καὶ νέος, τοσοῦτος ὢν καὶ μετ' ἐκείνους
» πρῶτον. καὶ γὰρ ὅσῃ τοὺς τ' τοσοφήτευ ἠσαΐαν, τὰ ἀπ' αἰῶνος, ἰδοὺ ἥκασι καὶ
» καινὰ ἃ νῦν ἀναλελυ. ὥσπερ γὰρ νέφος τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας ὑποδραμὸν καὶ τοὺς
» ὀλίγον ἐπηλυγάσῃ, ἐσκίασεν αὐτὸν ἐς αὐτ' αὐτ' τοσεφαίνη. εἶτα πρόδηλος ἡ δια-
» φανέστερος δ' νέφος, ὀξεφαίνη πάλιν ἐπανατείλας ὁ τοσανατείλας ἥλιος, οὕτω τοσ
» σας καὶ τοσπελάσας ἑαυτὸν ὁ μακρῖνος τῆς ἐφεσώσης γαλιήνου βασιλείας, ὁ μὴ,
» σὺκ ἔστιν, ἐπεὶ μὴ ὃ ἦν. ὁ δὲ ὅστιν ὅμοιος ὥσπερ ἦν. καὶ οἷς ἀποθεμένη τὸ γῆρας εἰς
» βασιλεία καὶ τ' τοσῶσαν ἀνακαθηραμένη καχίαν, ἀκμαιότερον νεῦν ἐπανήκει, καὶ
» πορρώτερον ὀφθαλμῶν καὶ ἀκοήν. διαφοιλᾶ πάντα χρόνον. εἰ δ' ἐξῆς καὶ τ' χρόνον καθ'
» ὃν ταῦτ' ἔγραφε, ἀφ' τούτων σημαίνει. καί μοι πάλιν τὰς ἡμέρας ὧν βασιλικῶν
» ἐτῶν ἔπεισι σκοπεῖν. ὁρῶ γὰρ ὡς ὀνομαθέντες μὲν οἱ ἀσεβέσταοι, μετ' ὀλίγον γενόμε-
» νον μόνου μοι. ὁ δ' ὁσιώτερος καὶ φιλοθεώτερος ἐκφανὰς τ' ἐπαλειπεῖδα, νεῦν σὺν αὐτ'
» σὺν αὐτὸν διανύει, ὃν ᾧ ἡμεῖς ἑορτάσωμεν. ὅπερ τούτοις ἅπασι σπουδάζεται αὐτῷ καὶ τὰ
» τοῦ ἐπαγγελιῶν δύο συγγράμματα. ἡ δ' ὑπόθεσις αὐτῷ, νέπως ἦν ὑπόσκηπτος ὢν
» κατ' αἴγυπτον, ἰουδαϊκώτερον τὰς ἐπαγγελμένας τοῖς ἁγίοις ὑπ' τ' θείας γραφᾶς
» ἐπαγγελίας ἀποδοθήσεσθαι διδάσκων, καὶ μίνα χιλιάδα ἐτῶν βυθῆς σωματικῆς ὑπὲρ
» τ' ξηρᾶς ταύτης ἔσεσθαι σωματικὸν βίον. δόξας οὖν ὅτος ἐκ τῆς ἀποκαλύψεως ἰω-
» άννου τινὶ ἰδίαν κρατῦναι ὑπόληψιν, ἔλεγχον ἀγνοημάτων, λόγον ἵνα περὶ τούτου
» συντάξας ἐπέγραψε. περὶ ὃν ὁ διονύσιος ὑπὸ τοῖς περὶ ἐπαγγελιῶν φέρεται), ἀφ'
» μὲν δ' τοσπέρου τ' αὐτ' γνώμην ἦν εἶχε περὶ τοῦ δόγματος τοσκεθέντος· διὰ
» δὲ τοῦ δευτέρου, περὶ τ' ἀποκαλύψεως ἰωάννου διηγαμβαίνων, ἔνθα τοῦ νέπωτος
» τ' τὸν ἀρχαῖον μυημονεύσας, ταῦτα περὶ αὐτ' γράφει.

κδ Ἐπεὶ δὲ σωτάγματά τι τοσκομίζουσι νέπωτος, ᾧ λίαν ἐπερείδονται ὡς ἀναι-
» ρεθῆναι τοσθέκνωσιν τ' τῆ χριστοῦ βασιλείαν, ὅπερ γῆς ἔσεσθαι, ὑπὲρ μὲν πολ
» λοῖς ἀποδέχομαι καὶ ἀγαπῶ νέπωτα, τῆς τ' πίστεως καὶ τ' φιλοπονίας καὶ τῆς ὑπὲρ τοῖς
» γραφᾶς διατριβῆς, καὶ τῆς πολλῆς ψαλμῳδίας, ᾗ μέχρι νῦν πολλοὶ ὧν ἀδελφῶν
» ἀνθυμοῦνται, καὶ πρόθυμ δι' αὐτοῦ ἄγω τὸν ἀνθρωπον τούτῳ μᾶλλον, ἢ τοσφανε-
» στάτου. ἀγαπᾶ γὰρ φίλη καὶ τοσφιλουμένη πάντων ἡ ἀληθῆ, ἐπαινῆ τε χρὴ καὶ συνη-
» γεῖν ἀφθόνως, εἴ τι ὀρθῶς λέγοιτο, ἐξελέγχειν τε καὶ διανθύνειν εἴ τι μὴ φαίνοιτο ὑγι-
» ὡς διανενοημένον. καὶ τοσοῦτο μὲν παρῆλθ καὶ ψιλῷ λόγῳ δογματίζοντα, αὐτάρ-
» κης ὢν αὐτ', ἡ ἀγραφος ὁμιλία, δι' ἐρωτήσεως καὶ ἀποκρίσεως πειθουσα καὶ συμβι-
» βάζουσα τοῖς διδασκομένοις. γραφῆς δ' ἐγκειμένης, ὡς δοκεῖ σοί, πιθανωτάτης,
» καὶ μίνων διδασκόντων τὸν μὲ νόμον καὶ τοῖς τοσφήταις τὸ μηδὲν ἡγουμένων, καὶ τὸ
» τοῖς διαπελείοις ἔπεσι πρόσκλων, ἐκ τῶν ὧν ἀποστόλων ὑπισχνεῖται ἐκφαυλισθέντων,
» τοσοῦτο δ' συγγράμματος τούτου διδασκαλίαν ὡς μέγα δή τι καὶ κεκρυμμένου μυστη-
» ριον καλεπαγγελλομένων, καὶ τοῖς ἁπλουστέροις ἀδελφοῖς λίαν οὐδὲν εὐάντιον ὑφη
» λὸν καὶ μεγαλοπρεπὲς φαίνεσθαι, ὅτ' τοσεῖ τῆς ἐν δόξου καὶ ἀληθῶς ἐνθέου δ' κυείας ἡμῶν ὑπο-
» φανείσης, οὔτε τ' ἡμελέσεως ἐκ νεκρῶν ἀνασάσεως καὶ τῆς τοσὲς αὖθις ἐπισυναγω-
» γῆς καὶ ὁμοιώσεως, ἀλλὰ μικρὰ τ' ἀνθρώπινα καὶ οἷα τὰ νῦν βιωτικὰ μυστήρια πεπιστευμένων ἐν
» τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ, ἀνάληπτον καὶ ἡμᾶς ὡς τοσὲς παρόντα τ' ἀδελφὸν λίαν δι-

δυσε-

" ἀγεγθῶναι νέπωλα. τούτοις μελέπειλα ὑπιφέρ λέγων. ὃν μὴν οὖν ὧ ἀγνοεῖτη
" γνώμμος, ἔνθα, ὡς οἶδας, ωε ὁ πολλοῦ τοῦτο ἐπεπόλαζε τὸ δόγμα, ὡς ἡ χίσμα-
" τα καὶ ἀποστασίας ὅλας ἐκκλησιῶν γεγονέναι, συγκαλέσας τοὺς ωρεσβυτέρους καὶ δι-
" δασκάλους ὧν ἐν τ κώμμαις ἀδελφῶν, πρόνοιαν καὶ τῶν βουλομένων ἀδελφῶν, δη-
" μοσία τιὼ ὀξέλασιν ποιήσασθαι τοῦ λόγου ωεφεξεταμένω. καὶ τοῦτό μοι ωεφα-
" γαρόντων τὸ βιβλίον, ὡς ἂ ὅπλον καὶ ἰσχὺς ἀμαχον, συγκαθεδεὶς αὐτοῖς τεσσά-
" ἐξῆς ἡμερῶν ὀξὺ ἕως μέχρις ἑσπέρας, διὰ γύνυ ἐπειράθην τὰ γεγραμμένα. ἔνθα
" καὶ τὸ ὑσταῖος καὶ φιλάληθες, καὶ τὸ ὑπερφυὲς ἦθος καὶ σεμνὸν ὑπερηράθην ὧν
" ἀδελφῶν. ὡς ἂν ταῖς καὶ μετ ὀπιφείας ταῖς ἐρωτήσης καὶ ταῖς ἐπαπορήσεις καὶ ταῖς συγ
" καταθέσης ἐποιούμθα, τὸ μὲ ἐκ πόντος ἔθους καὶ φιλονείκως ὧν ἅπαξ δοξάντων
" ωεσέχειν, εἰ καὶ μὴ φαίνοιτο ὀρθῶς ἔχοντα, πραγματεύμενοι, μήτ δὲ ταῖς ἀνθυλογίας
" ἐπισκελλόμενοι· ἀλλ ἐς ὅσον, οἷον τ ὧν ωεφειμένων ὑπιβαλλόμην καὶ κεφαλιώμην αὐ-
" τὰ πειρώμενοι, μήτε εἰ λόγος αἱρῇ, μεταπείθεσθαι καὶ συνομολογεῖν αἰδούμενοι.
" ἀλλ ὑσυχαδῶς καὶ ἀνυποκρίτως, καὶ τ καρδίας ωεὸς τὸν θεὸν ἁπλωμένας, ταῖς τ
" ἀποδείξεσι καὶ διδασκαλίαις τῶν ἁγίων γραφῶν συνιστανόμενα καταδεχόμενοι.
" καὶ τέλος ὅτε τ διδαχῆς ταύτης ἀρχηγὸς καὶ εἰσηγητὴς ὁ καλούμενος κορυφαίων, ὃν
" ἐπικόφ πόντων ὧν παρόντων ἀδελφῶν ὡμολόγησε καὶ διεμαρτύρατο ἡμῖν, μηκέτι
" τούτῳ ωεσσέχειν, μήτ διηγεῖσθαι ωεὶ τούτου, μήδε μεμνῆσθαι, μὴ ὅ διδάξειν,
" ὡς ἰχθυας ἐκ τοῦ ὧν ἀνθυλευθέντων ἠρημένους. τῶν τεθνηώτων ἀδελφῶν οἱ παρόντες
" ἔχαιρον ὑπὶ τῇ κοινολογίᾳ καὶ τῇ ωεὸς πόντας συγκαταβάσει καὶ σωφροσύνῃ.
" Εἶτ ἐξῆς ἐκ τοῦδας ωεὶ ἧς ἀποκαλύψεως ἰωάννου ταῦτα φησί. λύκες μὲν οὖν κεζ
" ὧν ωεὶ ἐμοῦ ἠθέλησε καὶ ἀνεσκόλασεν πόντη τὸ βιβλίον, καθ ἕκαστον κεφά-
" λαιον διανοούμενος, ἀγνοοῦντε δὲ ἀσυλλόγιστον ἀποφαίνοντες, ψεύδεσθαί τ τ ὑπι-
" γραφὴν, ἰωάννου γὰρ οὐκ εἶ) λέγουσιν· ἀλλ' οὐσὶ ἀποκάλυψιν εἶ), τιὼ σφόδρα καὶ
" παχεῖ κεκαλυμμένῳ ὦ ἧς ἀγνοίας ωεριπέπτωκα· δὲ οὐχ ὅπως τῶν ἀποστό-
" λων λυκὰ, ἀλλ' οὐσὶ ὅλως ὧν ἁγίων ἢ ὧν ἀπὸ ἧς ἐκκλησίας τούτου γεγονέναι ποιή
" τιὼ τοῦ γράμματος. κήρινθον ὃ τὸν καὶ τ ἀπ' ἐκείνου κληθεῖσθαι κηρινθιανὸν συ-
" στησάμενον αἵρεσιν, ἀξιόπιστον ὑπιφημίσας τελήσθαι ὦ ἐμοῦ πλάσματι ὄνομα.
" τοῦτο γὰρ εἶ) ἧς διδασκαλίας αὐτοῦ τὸ δόγμα, ὑπίγθον ἔσεσθαι τιὼ τῦ χριστοῦ βα
" σιλείαν, καὶ ὧν αὐτὸς ὠρέγετο φιλοσώματος ὢν δὲ πόνου σαρκικὸς, ἐν τούτοις ὀνεί
" πολὺν ἔσεσθαι χαρὸς καὶ ὧν ὑπὸ γαστέρα πλησμονᾶς, τουτέστι σίτοις καὶ ποτοῖς
" καὶ γάμοις, δὲ δι' ὧν ἐθυμόλεγον ταῦτα ὡήθη ποιεῖσθαι, ἑορταῖς δὲ θυσίαις καὶ ἱερείων
" σφαγαῖς. ἐγὼ ὃ ἀθλιώσας μὲν οὐκ ἀθέλησα μὴν θελήσαιμι τὸ βιβλίον, πολλῶν αὐτὸ ἀφ'
" σουδνῆς ἐχόντων ἀδελφῶν. μείζονα ὃ ἧς ἐμαυτοῦ φρονήσεως τιὼ ὑπολῆψιν τ
" ωεὶ αὐτ λαμβάνων, κεκρυμμένῳ εἶναί τινα καὶ θαυμασιωτέραν τιὼ καθ ἕκα-
" στον ἐκδοχὴν ὑπολαμβάνω. καὶ γὰ εἰ μὴ σύνημι, ἀλλ ὑπονοῶ γε νοῦν τινὰ βαθύ
" τερον ἐγκεῖσθαι τοῖς ῥήμασιν, οὐκ ἰδίᾳ ταῦτα μεζόνων καὶ κρίνων λογισμῷ· πίστ δὲ
" πλέον νέμων, ὑψηλότερα ἢ ὑπ' ἐμοῦ καταληφθῆναι νενόμικα. δὲ οὐκ ἀποδοκι-
" μάζω ταῦτα ἃ μὴ συνεώρακα. θαυμάζω δὲ μᾶλλον ὅτι μὴ δὲ εἶδον. ὑπὶ τούτοις τ
ὅλῳ τ ἀποκαλύψεως βασανίσας γραφὴν, ἀδυνάτον δὲ αὐτιὼ τ τιὼ ωεφ-
" χθεγον ἀποδείξας νοσᾶς διανοί, ὑπιφέρ λέγων. συλλεέσας δὴ πᾶς, ὡς εἰπεῖν, τ

προφητείαν, μακαρίζει ὁ προφήτης τοὺς τὴν φυλάσσοντας αὐτὴν, καὶ δὴ καὶ ἑαυτόν.
μακάριος γὰρ φησιν ὁ τηρῶν τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου. κἀγὼ
ἰωάννης ὁ βλέπων καὶ ἀκούων ταῦτα. καλεῖσθαι μὲν οὖν αὐτὸν ἰωάννην καὶ εἶναι τὴν γραφὴν
ἰωάννου ταύτην, οὐκ ἀντερῶ. ἁγίου μὲν γὰρ εἶναί τινος καὶ θεοπνεύστου σύναινῶ. οὐ
μὴν ῥᾳδίως ἂν συνθείμην τοῦτον εἶναι τὸν ἀπόστολον τὸν υἱὸν ζεβεδαίου, τὸν ἀδελφὸν
ἰακώβου, οὗ τὸ εὐαγγέλιον τὸ κατὰ ἰωάννην ἐπιγεγραμμένον, καὶ ἡ ἐπιστολὴ ἡ καθολι-
κή. τεκμαίρομαι γὰρ ἐκ τε τοῦ ἤθους ἑκατέρων, καὶ τοῦ ὧν λόγων εἴδους, καὶ τῆς τοῦ βι-
βλίου διεξαγωγῆς λεγομένης, μὴ τὸν αὐτὸν εἶναι. ὁ μὲν γὰρ εὐαγγελιστὴς, οὐδαμοῦ
τὸ ὄνομα αὐτοῦ παρεγράφει, οὐδὲ κηρύσσει ἑαυτὸν οὔτε διὰ τοῦ εὐαγγελίου, οὔτε
διὰ τῆς ἐπιστολῆς. εἶθ' ὑποβὰς πάλιν ταῦτα λέγει. ἰωάννης δὲ οὐδαμοῦ οὐδὲ ὡς περὶ
ἑαυτοῦ, οὐδὲ ὡς περὶ ἑτέρου. ὁ δὲ τὴν ἀποκάλυψιν γράψας, εὐθὺς τὸν ἑαυτὸν ἐν ἀρ-
χῇ προτάσσει. ἀποκάλυψις ἰησοῦ χριστοῦ ἣν ἔδωκεν αὐτῷ δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ
ἐν τάχει. καὶ ἐσήμανεν ἀποστείλας διὰ τοῦ εὐαγγελίου αὐτοῦ, τῷ δούλῳ αὐτοῦ ἰωάννῃ,
ὃς ἐμαρτύρησε τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ ὅσα εἶδεν. εἶτα καὶ ἐπιστολὴν
γράφει. ἰωάννης τοῖς ἑπτὰ ἐκκλησίαις ταῖς ἐν τῇ ἀσίᾳ, χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη. ὁ δέ γε
εὐαγγελιστὴς, οὐδὲ τῆς καθολικῆς ἐπιστολῆς προέγραψεν αὐτοῦ τὸ ὄνομα, ἀλλὰ ἀπε-
ρίττως ἀπ' αὐτοῦ τοῦ μυστηρίου τῆς θείας ἀποκαλύψεως ἤρξατο, ὃ ἦν ἀπαρχῆς,
ὃ ἀκηκόαμεν, ὃ ἑωράκαμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν. ἐπὶ ταύτῃ γὰρ τῇ ἀποκαλύψει
καὶ ὁ κύριος τὸν πέτρον ἐμακάρισεν εἰπών. μακάριος εἶ σίμων βαρ ἰωνᾶ, ὅτι σὰρξ καὶ
αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέ σοι, ἀλλ' ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος. ἀλλ' οὐδὲ ἐν τῇ δευτέρᾳ φε
ρομένῃ ἰωάννου καὶ τρίτῃ, καί τοι βραχείαις οὔσαις ἐπιστολαῖς, ὁ ἰωάννης ὀνομαστὶ
πρόκειται· ἀλλὰ ἀνωνύμως ὁ πρεσβύτερος γέγραπται. οὗτος δέ γε οὐδὲ αὐτάρ-
κες ἐνόμισεν εἰσάπαξ ἑαυτὸν ὀνομάσας, διηγεῖσθαι τὰ ἑξῆς· ἀλλὰ πάλιν ἀναλαμ-
βάνει. ἐγὼ ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν, καὶ συγκοινωνὸς ἐν τῇ θλίψει καὶ βασιλείᾳ, καὶ ἐν
ὑπομονῇ ἰησοῦ, ἐγενόμην ἐν τῇ νήσῳ τῇ καλουμένῃ πάτμῳ, διὰ τὸν λόγον τοῦ
θεοῦ καὶ τὴν μαρτυρίαν ἰησοῦ. καὶ δὴ καὶ πρὸς τῷ τέλει ταῦτα εἶπε, μακάριος ὁ τηρῶν τοὺς
λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου. κἀγὼ ἰωάννης ὁ βλέπων καὶ ἀκούων ταῦτα.
ὅτι μὲν οὖν ἰωάννης ἐστὶν ὁ ταῦτα γράφων, οὕτω λέγοντι πιστευτέον. ποῖος δὲ οὗτος,
ἄδηλον. οὐ γὰρ εἶπεν ἑαυτὸν εἶναι, ὡς ἐν τῷ εὐαγγελίῳ πολλαχοῦ, τὸν ἠγαπημένον ὑπὸ
τοῦ κυρίου μαθητὴν, οὐδὲ τὸν ἀναπεσόντα ἐπὶ τὸ στῆθος αὐτοῦ, οὐδὲ τὸν ἀδελφὸν ἰα-
κώβου, οὐδὲ τὸν αὐτόπτην καὶ αὐτήκοον τοῦ κυρίου γενόμενον. εἶπε γὰρ ἄν τι τούτων
ὧν προδεδηλωμένων, σαφῶς ἑαυτὸν ἐμφανίσαι βουλόμενος. ἀλλὰ τούτων μὲν,
οὐδέν. ἀδελφὸν δὲ ἡμῶν καὶ συγκοινωνὸν εἶπε καὶ μάρτυρα ἰησοῦ, καὶ μακάριον ἐπὶ
τῇ θέᾳ καὶ ἀκοῇ τῶν ἀποκαλύψεων. πολλοὺς δὲ ὁμωνύμους ἰωάννῃ τῷ ἀποστόλῳ νο-
μίζω γεγονέναι, οἳ διὰ τὴν πρὸς ἐκεῖνον ἀγάπην, καὶ τὸ θαυμάζειν καὶ ζηλοῦν, ἀγα
πηθῆναί τε ὁμοίως αὐτῷ βούλεσθαι ὑπὸ τοῦ κυρίου, καὶ τὴν ἐπωνυμίαν ταύτην ἠσπά
σαντο. ὥσπερ καὶ ὁ παῦλος πολὺς, καὶ δὴ καὶ ὁ πέτρος ἐν τοῖς ὧν πιστῶν παισὶν ὀνομά-
ζεται. ἔστι μὲν οὖν καὶ ἕτερος ἰωάννης ἐν ταῖς πράξεσι ὧν ἀποστόλων ἐπικληθεὶς μάρ
κος, ὃν βαρνάβας καὶ παῦλος ἑαυτοῖς συμπαρέλαβον. περὶ οὗ καὶ πάλιν λέγει, εἶχον
δὲ καὶ ἰωάννην ὑπηρέτην. εἰ δὲ οὗτος ὁ γράψας ἐστὶν, οὐκ ἂν φαίην. οὐδὲ γὰρ ἀ-
φῖχθαι σὺν αὐτοῖς εἰς τὴν ἀσίαν γέγραπται· ἀλλὰ ἀναχθέντες μέν φησιν ἀπὸ τῆς

πάφου

» πάφου οἱ περὶ παῦλον, ἦλθον εἰς πέργην τῆς παμφυλίας. ἰωάννης δὲ ἀποχωρήσας
» ἀπ' αὐτῶν, ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. ἄλλοι δέ τινα οἰόμενοι ὧν ἐν ἀσίᾳ γνωρίμων,
» ἐπεὶ καὶ δύο φασὶν ἐν ἐφέσῳ γενέσθαι μνήματα, καὶ ἑκάτερον ἰωάννου λέγεσθαι.
» καὶ ἀπὸ τῶν νοημάτων ὁ καὶ τῶν ῥημάτων ἐστὶ τῆς σωτάξεως αὐτῶν, εἰκότως ἕτερος
» ἂν εἴη παρ' ἐκεῖνον ὑποληφθείς. σωτάδοσι μὲν γὰρ ἀγγέλοις ὁ ἀπ' αἰγέλιον καὶ ἐπι-
» σκοπῇ, ὁμοίως δὲ ἔρχονται. ὃ μὲν, φησὶν, ἦν ἀρχῆς ἣν ὁ λόγος· ἣ ὃ, ὃ ἦν ἀπ' ἀρχῆς.
» τὸ μὲν φησὶ, καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν
» αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρός. ἃ δὲ, τὰ αὐτὰ σμικρῷ παρηλλαγμένα.
» ὃ ἀκηκόαμεν, ὃ ἑωράκαμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ὃ ἐθεασάμεθα, καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν
» ἐψηλάφησαν περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς, καὶ ἡ ζωὴ ἐφανερώθη. ταῦτα γὰρ ὡς ἀνακρύε-
» σαι διαφόρους ὡς ἐν τοῖς ἑξῆς ἐδήλωσε πρὸς τοὺς οὐκ ἐν σαρκὶ φάσκοντας γε-
» γενῆσθαι τὸν κύριον, διὰ καὶ συνῆψεν ὑπομνήσας. καὶ ὃ ἑωράκαμεν μαρτυροῦμεν, καὶ
» ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, ἣ ἦν πρὸς τὸν πατέρα καὶ ἐφανερώθη
» ἡμῖν. ὃ ἑωράκαμεν καὶ ἀκηκόαμεν, ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν. ἔχειν αὐτὰ καὶ ὧν πρὸ-
» θεσιν οὐκ ἀφίσασιν. ἅμα δὲ τῶν αὐτῶν κεφαλαίων καὶ ὀνομάτων πρῶτα διεξέρχε-
» ται. ὧν ἵνα μὴ ἡμεῖς σωτόμως ὑπομνήσωμεν. ὁ δὲ πρόσεχος ἀλλογχάνων, ἀρήσει
» ἐν ἑκατέρῳ πολλὴν τὴν ζωὴν, πολὺ τὸ φῶς, ἀποδοχὴν τῶν σχημάτων, σωνοχὴν τοῦ ἀνήφθαι,
» τὴν χάριν, τὴν χαρὰν, τὴν σάρκα τὸ αἷμα τοῦ κυρίου, τὴν κρίσιν, τὴν ἄφεσιν ὧν ἁ-
» μαρτιῶν, τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀγάπην τοῦ θεοῦ, τὴν πρὸς ἀγγέλους ἡμᾶς ἀγάπης ἀλ-
» λὴν, ὡς πάσας δεῖ φυλάττειν τὰς ἐντολὰς, ὁ ἔλεγχος τοῦ κόσμου, τοῦ διαβόλου, τοῦ
» ἀληθείσου, ἡ ἐπαγγελία τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἡ ἱερωσύνη τοῦ θεοῦ, ἡ δίκαιος πίστις ἡ-
» μῶν ἀπαγορεύων, ὁ παρὴρ καὶ ὁ υἱὸς πρῶτα χοῦ, καὶ ὅλως διὰ πρώτων χαρακτηίζον-
» τας, ἵνα τὴν αὐτὴν σωρᾶν τοῦ τὸ ἀγγελίου καὶ τῆς ὑπισολῆς χρῶτα πρὸς εἶναι.
» ἀγνοιόμενη δὲ καὶ ξένη πρὸς ταῦτα ἡ ἀποκάλυψις, μὴ τὸ ἐφαπτομένη μήτε γένι-
» σασα τούτων μηδενὶ ἀχρεῖον, ὡς εἰπεῖν, μὴ δὲ συλλαβὴ πρὸς αὐτὰ κοινὴ ἔχουσα,
» ἀλλ' οὐδὲ μνήμην ἵνα οὐδὲ σύνοιαν, οὔτε ἡ ὑπισολὴ, τῆς ἀποκαλύψεως ἔχει. ἐὰν
» γὰρ τὸ ἀγγέλιον, οὔτε τῆς ὑπισολῆς ἡ ἀποκάλυψις, παῦλου λόγῳ ὧν ὑπισολῶν ὑπο-
» φωνοῦντος περὶ τῶν ἀποκαλύψεων ἑαυτοῦ, ἃς οὐκ ἐνέγραψε καθ' αὑτάς. ἔτι δὲ
» καὶ λόγῳ τῆς φράσεως τὴν διαφορὰν ὅτι τεκμήρασθαι τὸ ἀγγελίου καὶ τῆς
» ὑπισολῆς πρὸς τὴν ἀποκάλυψιν. τὰ μὲν γὰρ οὐ μόνον ἀσφαλῶς κατὰ τὴν ῥῆσιν
» φωνεῖ, ἀλλὰ καὶ λογικῶταται τοῖς λέξεσι, τοῖς συλλογισμοῖς, τοῖς σωτάξεσι τῆς ἑρ-
» μηνείας γέγραπται. πολλοῦ γε δὴ βαρβαρόν τινα φθόγγον, ἢ σολοικισμὸν, ἢ ὅλως
» ἰδιωτισμὸν ἐν αὐτοῖς ἀνευρεῖν. ἐκάλεσεν γὰρ εἶχεν, ὡς ἔοικε, τὸν λόγον, τὴν γνῶ-
» σιν, ἀμφότερα αὐτῷ χαρισαμένου τοῦ κυρίου, τόν τε τῆς σοφίας καὶ ὃν τῆς γνώσε-
» ως. τούτῳ δὲ ἀποκαλυφθῆναι μὲν ἑωρακέναι, καὶ γνῶσιν εἰληφέναι καὶ πεφηνέναι,
» οὐκ ἀλλέρα. διάλεκτον μὲν τοι τὴν γλῶσσαν οὐκ ἀκριβῶς ἡμῶν ἱστορούσῃ αὐτὴ βλέ-
» πω, ἀλλ' ἰδιώμασι μὲν βαρβαρικοῖς χρώμενον, καί που καὶ σολοικίζοντα, ἀλλ'
» οὐκ ἀναγκαῖον νῦν σκοπεῖν. οὐδὲ γὰρ ὑποκρίνεσθαι, μήτις νομίσῃ, ταῦτα εἰ-
» πον, ἀλλὰ μόνον τὴν ἀνομοιότητα διαφόρων τούτων ὧν γράφων. Ἐπὶ ταύταις δὲ κζ
διονυσίου φέρων καὶ δύο πλείους ὑπισολάς. ὡσαύτως καὶ τῶν ἁγίων τοὺς ἀμφὶ
τῆς καὶ βερνίκην ἐκκλησίας ὑπάρχοντας, καὶ ἔτι τοὺς τελεσφόρου, ὃς καὶ τοὺς ἀ-

φεάνορα· καὶ πάλιν ἄμμωνα δ' ὑπορθν. σὺν ταύτῃ δ' ἀεὶ τ' αὐλῆς ἐπισθέσεως καὶ σήμα τέσσαρα συγκεφαλαία, ἃ ὧδε χε ῥώμων ὁμωνύμῳ διονυσίῳ προσφωνῆ. καὶ πλείους δὲ τούτοις εἰσὶν αὖ πρὸς ἡμῶν ἐπισκολή. καὶ δὴ καὶ πολυεπεῖς λόγοι ἐν ἐπισκοπῆς χαρακτῆρι γραφέντες, ὡς οἱ ἀεὶ φύσεως μιμητῶν τῶν παρ' ἑαυτοῖς προσαντιφωνηκότων, καὶ ὁ ἀεὶ πειρασμῶν, ὃν δὲ αὖθις ἀνεφάνησε διαλέξηκεν. ἐπὶ τούτοις καὶ βασιλείδη ὧν χε πεντάπολιν προικῶν ἐπισκόπῳ γράφων, φησὶν ἑαυτὸν εἰς τ' ἀρχὴν ὀξήκοντα πεποιῆσθαι τοῦ ἐκκλησιάσαντος. διαφόρους δ' ἡμῖν τ' καὶ πρὸς τοῦτον καταλέλοιπεν ἐπισκοπάς. τοσαῦτα ὁ διονύσιος. ἀλλὰ γὰρ ἤδη μετὰ τοῦ ἀεὶ τούτων ἱστορήσαι, φέρε καὶ τοῦ καθ' ἡμᾶς τοῖς μεθέπειτα γνώριζειν γενέσθω ὁποία τις ἐπὶ πρὸς ἀδῶμεν. κζ Τῆς ῥωμαίων ἐκκλησίας ἔτεσιν ἕνδεκα πρὸς τοῖς δέκα ξίφον, διαδέχεται τὸν κατ' ἀγρίππαν ὁμώνυμος διονύσιος. ἐν τούτῳ δ' καὶ δημητριανὸς κατ' ἀντιόχειαν τὸν βίον μεθηγάξαντος, τὸν ἐπισκοπὴν παῦλος ὁ ἐκ σαμοσάτων προλαμβάνει. τούτου δ' ταπεινὰ δὲ χαρακτῆρι ἀεί τε χρῆσθαι πρὸς τοῦ ἐκκλησιαστικὴν διδασκαλίαν θεσπίσαντος, ὡς κοινοῦ τ' φύσιν ἀνθρώπου νομοθέτου, ὁ μὲν κατ' ἀγρίππαν διονύσιος προκληθεὶς ὡς ἐπὶ τὴν συνόδου ἀφίκοιτο, γῆρας ὁμοῦ καὶ ἀσθένειαν τῷ σώματος αἰτιασάμενος, ἀναβάλλεται τὴν παρουσίαν, δι' ἐπισκοπῆς τοῦ αὐτοῦ γνώμην ὧν ἔχει ἀεί τε ζητοῦντος, προφασίσας. οἱ δὲ λοιποὶ ὧν ἐκκλησιῶν ποιμένες, ἄλλος ἄλλοθεν ὡς ἐπὶ λυμεῶνα τῆς χριστοῦ ποίμνης συνίασι, οἱ πόλεις ἐπὶ τὴν ἀντιόχειαν αὐτοῦσιν.

κη Τούτων οἱ μάλιστα διέφερον, φιρμιλιανὸς μὲν τὴν καππαδοκῶν καισαρείας ἐπίσκοπος ἦν. γεηγόριος τε καὶ ἀθηνόδωρος ἀδελφοὶ, τῶν κατ' πόντον παροικιῶν ποιμένες. καὶ ἐπὶ τούτοις ἥγενος τῆς ἐν ταρσῷ προικίας, καὶ νικόμας τ' ἐν ἰκονίῳ. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς ἐν ἱεροσολύμοις ἐκκλησίας ὑμέναιος, τῆς τε ὁμοῦ θεοπίλης καισαρείας θεόκτιστος. μάξιμος ἦν πρὸς τούτοις. ὧν κατ' βόστρων τε καὶ ἐδέσσης ἀδελφῶν ἦκεν παραπεπτῶς. μυείους τ' ἄλλους οὐκ ἂν ἀπορήσαι τις ἅμα πρεσβυτέροις καὶ διακόνοις, τ' αὐτῆς ἕνεκεν αἰτίας ἐν τῇ προφερομένῃ πόλει τινικάδε συγκροτηθέντας ἀπαιθμούμενος. ἀλλὰ θεόπιλον γε οἱ μάλιστα ἐπιφανῆς, οἵδε ἦσαν. πολλῶν οἶδ κατ' καιρὸν διαφόρως καὶ πολλάκις ἐπὶ θεωτὸν ζωιόνιον, λόγοι καὶ ζητήσεις καθ' ἑκάστην ἀνεκινοῦντο σύνοδον, ὧν ἀμφὶ τ' σαμοσαλέα τ' ἑτεροδοξίας ἐπικρύπτειν ἐθέλων, καὶ προκαλύπτεσθαι πειρωμένων. τῶν δ' ἀπογυμνοῦν τε καὶ φανερὸν ἄγειν τ' αἵρεσιν τε τοῦ εἰς χριστὸν βλασφημίαν αὖ, διαπονηθῆς ποιουμένων. ἐν τούτῳ δ' διονύσιος τελευτᾷ, κατ' δωδέκατον ἔτος τ' γαλλιήνου βασιλέως, προσας τ' κατ' ἀγρίππαν ἐπισκοπῆς ἔτεσιν ἑπτακαίδεκα. διαδέχεται δ' αὖθις μάξιμος. γαλλιήνου δ' ἐφ' ὅλοις ἐνιαυτοῖς πεντεκαίδεκα τ' ἀρχὴν κεκεφαλικότος, κλαύδιος καλεῖται διάδοχος. κθ Δούλεσον δ' ἔτη δίμηνον ἔτος, ἀφρικανῷ μεταδίδωσι τ' ἡγεμονίαν, καθ' ὃν τελευταίας συγκροτηθείσης πλείστων ὅσων ἐπισκόπων ζωόδου, φωσφόρης καὶ πρὸς ἀπολλώνιον ἤδη σαφῶς καταγνωσθεὶς ἑτεροδοξίαν ὁ τ' κατ' ἀντιόχειαν αἱρέσεως ἀρχηγὸς τ' ὑπὸ τ' θεανοῦ καθολικῆς ἐκκλησίας ἀποκηρύττεται). μάλιστα δ' αὖ τ' δύνας ἐπικρυπτόμενον διήλεγξε μαλχίων, ἀνὴρ σοφιστὴς ἅμα λόγιος, ὃς σοφιστοῦ ὧν ἐπ' ἀντιοχείας ῥητορικῆς παιδεύματος διατριβῆς προεστώς. ἀ μὲν ἄλλα καὶ δι' ἐπιστολῶν τῆς εἰς χριστὸν πίστεως γνησιότητα, προσβυτέρῳ τ' αὐ-

τοῦ

τὸν προικίας ἠξιωμένον. οὗτος γέ τοι ὑπομνημονεύων τὰ χυγχάφων, ζηλῶσαι τοὺς αὐτὸν ἐπεχείρησε· καὶ ἐν ἑξακοσίοις ἔτεσι μόνος ἴσχυσε τῶν ἀνδρῶν κρυφίνοιαν ὅλην καὶ ἀπάνθρωπον φωράσαι τὸ ἀνθρώπινον.

Μίαν δὴ οὖν ἐκ κοινῆς γνώμης οἱ ὅπη ταὐτὸν συνεκρόηνθοι ποιμένες διαχαράξαντες ὑπισχνοῦνται εἰς τοὐμφανὲς τὸ ῥωμαίων ὑπισκόπου Διονυσίου καὶ μαξίμου δ' κατ' ἀλεξάνδρειαν, ὑπὲρ πάσας ἁγαπέμπουσι τὰς ἐπαρχίας, τὴν αὐτῶν ἀπουδὴν τοῖς πᾶσι φανερὰν καθιστάντες, καὶ τοῦ παύλου τὸ ἀμάχητον ἑτεροδοξίαν, ἐλέγχους τε καὶ ἐρωτήσεις ἃς τοὺς αὐτὸν ἀνακεκινήκασι, καὶ ἔτι τὸ πόντια βίον τε καὶ ἔθνος τοῦ ἀνδρὸς διηγούμενοι. ἐξ ὧν μνήμης ἕνεκεν, καλῶς δὴ ἔχοι ταῦτας αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ πρόνοιος διηγεῖσθαι τὰς φωνάς. Διονυσίῳ καὶ μαξίμῳ τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην πᾶσι συλλειτουργοῖς ἡμῶν ὑπισκόποις καὶ πρεσβυτέροις καὶ διακόνοις, καὶ πάσῃ τῇ κατὰ τὸν οὐρανὸν καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἔλεος καὶ ὑμνάμος καὶ θεόφιλος, καὶ θεόλεκτος, καὶ μάξιμος, εὔκλος, νικόμας, καὶ αἰμιλιανός, παῦλος καὶ βωλανός, καὶ πρόβολος, καὶ ἱέραξ, καὶ δύτυχος, καὶ θεόδωρος, καὶ μαλχίων, καὶ λούκιος, καὶ οἱ λοιποὶ πάντες οἱ κατ' ἡμᾶς παροικοῦντες τὰς ἐντὸς πόλεις καὶ ἔθνη, ὑπισχνοῦμεν καὶ πρεσβυτέροις καὶ διακόνοις, καὶ αἱ ἐκκλησίαι τοῦ θεοῦ, ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς ἐν κυρίῳ χαίρειν. τούτοις μεταβεβήκεα, ὑπὲρ λέγουσι ταῦτα. ἐπεστέλλομεν ἅμα καὶ παρεκαλοῦμεν πολλοὺς καὶ τῶν μακρὰν ὑπισκόπων ὑπὲρ τοῦ θεραπεῖαν τὸ ἀναληφόρου διδασκαλίας, ὡσπερ καὶ διονύσιον τὸ ὑπὲρ τῆς ἀγαξανδρείας, καὶ φιρμιλιανὸν τὸ ἀπὸ τῆς κατωπαδοκίας, τοὺς μακαρίτας· ὧν ὁ μὲν, καὶ ἐπέστειλεν εἰς τοὐμφανὲς, τὸν ἡγεμόνα τὸ πλήθους, οὐδὲ προσώπου ἀξιώσας, οὐδὲ τοὺς προσώπου χάριν ἀφεὶς αὐτῷ, ἀλλὰ τῇ παροικίᾳ πάσῃ, ἧς καὶ ὁ ἀνδιόχειαν ὑπερήξαμεν. ὁ δὲ φιρμιλιανὸς καὶ δὶς ἀφικόμενος, καλέγωμεν τὴν κατ' ἐκείνου καινοτομουμένων, ὡς ἴσμεν καὶ μυρίους ἀδελφοὺς ποιμένας, καὶ ἄνδρας πολλοὺς σεμνίζουσιν. ἐπαγγελαμένου δὲ μελετήσειν, πιστεύσας καὶ ἡσυχίαν ἄγων τὸν λόγον λοιδορείας ὁ πρᾶγμα εἰς δέον καταστήσεται, ἀνεβάλετο πολλαχοῦ ἐπ' αὐτῷ, καὶ τὸν θεὸν τὸν ἑαυτοῦ καὶ κύριον ἀρνούμενος, καὶ τὴν πίστιν ἣν καὶ αὐτὸς πρότερον εἶχε, μὴ φυλάξαντος. ἔμελλε δὲ καὶ νεῶν ὁ φιρμιλιανὸς ἐς τὴν ἀνδιόχειαν παραβήσεσθαι. καὶ μέχρι γε ταρσῶν ἦκεν, ἅτε τὸ ἀρνησιθέου αὐτοῦ κακίας πεῖραν εἰληφώς. ἀλλὰ γὰρ μεταξὺ ζωγηλυδόλων ἡμῶν καὶ καλουμένων καὶ δυαμυόνων ἄγρις δύ' ἔλθῃ, τέλος ἔλαβε τοῦ βίου. μυθ' ἕτερον δ' αὖθις τὸν βίον δ' αὖτ' οἵας ἐτύγχανε παραγωγῆς, διαφόροισιν ἐν τούτοις. ὅπου δὲ ἀποστὰς δ' κἠμόνος ὑπὲρ κλοδηλα καὶ νόθα διδάγματα μεμηχάνητεν, οὐδὲν δεῖ τοῦ ἔξω ὄντος τὰς προφάσεις κρίνειν. οὐδὲ ὅτι πρότερον πένης ὢν καὶ πτωχὸς, καὶ μήτε πρὸ παλαίτερον πρὸ παλαιῶν μηδεμίαν ὑποδεῖ, μήτ' ἐκ τέχνης, ἢ ἴνος ὑπερηφυΐαλος κλησαμένης, νεῶν εἰς ἐμφανὲς πλοῦτον ἐλήλακεν, ἐξ ἀνομιῶν καὶ ἱερουσυλιῶν, καὶ ὧν αὐτεῖ ἐκ σεαυτοῦ καὶ ἀδελφοὺς καταδεδεμένων τοῖς ἀδικουμένοις, καὶ ὑπισχνούμενος βοηθήσειν μισθοῦ· ψευδόμενος δὲ ἐν τούτοις, ἐκ μάτην καρπούμενος τὴν τῶν πραγμάτων ὄντων ἑτοιμότητα, πρὸς τὸ διδόναι ἐπ' ἀπαλλαγῇ ὧν ἐνοχλοῦσιν, ποιεισμὸν λιχνούμενος τὴν θεοσέβειαν, οὔτε ὡς ὑψηλὰ φρονῶν καὶ ἐπὶ ἤρια κοσμικὰ ἀξιώματα, ἐπὶ δυόμενος, καὶ δουκηνάριος μᾶλλον ἢ ὑπίσκοπος θέλων καλεῖσθαι, ἐκ σοβῶν καὶ ἀγερώχων,

» ὀπισολὰς ἀναγινώσκων καὶ ὑπαγορεύων ἅμα, βαδίζων δημοσίᾳ καὶ δορυφορού-
» μενος· τῶν μέν, ὡς πορευομένων· ὧν δὲ, ἐφεπομένων πολλῶν τε ἀριθμόν. ὡς καὶ
» τὴν πίστιν φόνευσαι καὶ μισεῖσθαι ἀφ' ἑαυτὸν ὅλκον αὐτῷ καὶ τὴν ὑποψιφαμίαν τῆς καρ-
» δίας, ἥτε τιμὴν ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ζηλώσεως τερφείαν, τῷ μηχανᾶται δοξοκο-
» πῶν καὶ φιλαποκοπῶν, καὶ ταῖς ὧν ἀκεραιοτέραν ψυχαῖς τοῖς τοιούτοις ἐκπλήτ-
» των, βῆμα μέν καὶ θρόνον ὑψηλὸν ἑαυτῷ κατασκευασάμενος, οὐχ ὡς μεσοῦ μα-
» θητής. σήκριτον ὄν, ὥσπερ οἱ τοῦ κόσμου ἄρχοντες, ἔχων τε καὶ ὀνομάζων, παίων τε
» τῇ χειρὶ τὸν μηδὲν καὶ τὸ βῆμα ἀράττων τοῖς ποσί, καὶ τοῖς μὴ ἐπαινοῦσι, μὴ δὲ ὡς
» ἐν τοῖς θεάτροις κατασείοντας τὰς ὀθόνας, μὴ δὴ ἐκβοῶσι τε καὶ ἀναπηδῶσι κατὰ αὐ-
» τὰ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν σασιῶταις ἀύδρασί τε καὶ γυναίοις ἀκόσμως οὕτως ἀκροωμέ-
» νοις. τοῖς δὴ οἷον ὡς ἐν οἴκῳ θεοῦ σεμνοπρεπῶς καὶ ἐτάκτως ἀκούουσιν, ὑπομιμῶν
» τε ἐνυβρίζων. καὶ ἐς τοὺς ἀπελθόντας ἐκ τοῦ βίου τούτου παρῳνῶν ἐξηγητὰς τοῦ
» λόγου, φορτικῶς ἐν ᾧ κοινῷ, καὶ μεγαλορρήμονα πρὸς ἑαυτόν, καθάπερ ὁπί-
» σκοπος, ἀλλὰ σοφιστὴς καὶ ῥήτωρ. ψαλμοὺς ὅ τοις μὲν ἐς τὸ κύριον ἡμῶν ἐπιτοῦν χρι-
» στὸν παύσας, ὡς δὴ νεωτέρους καὶ νεωτέρων ἀνδρῶν συγγράμματα· εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐν
» μέσῃ τῇ ἐκκλησίᾳ, τῇ μεγάλῃ τοῦ πάσχα ἡμέρᾳ ψαλμῳδεῖν γυναῖκας προσκα-
» λούμενον, ὧν καὶ ἀκούσας ἀνὴρ φείσεται. οἷα καὶ τοὺς θαυμαζομένους αὐτὸν ἐπισκό-
» πους ὧν ὁμόρων ἀρχῶν τε καὶ πόλεων, καὶ πρεσβυτέρους ἐν τῇ τοῦ τὸν λαὸν ὁμι-
» λίας καθάπερ διαλέγεσθαι. τὸ μὲν γὰρ υἱὸν τοῦ θεοῦ ἀνθρώπου συνομολογεῖν δεῖ ἀρχαιοῦ
» καὶ ἡκλυθέναι· ἵνα τὴν τοῦ λαβόντες τῶν μαγόντων ῥητόσεως θῶμεν. καὶ τοῦτο οὐ
» λόγῳ ψιλῷ ῥητέον, ἀλλ' ὃ ἐν ἐπέμψαμεν ὑπομνημάτων δείκνυμεν πολλαχό-
» θεν. ἀνήκεσα ὃ ὅπου λέγει ἰησοῦν χριστὸν καλῶσιν. οἱ δὲ ἐς αὐτὸν ψάλλοντες καὶ εἰκω-
» μιάζοντες ἐν ᾧ λαῷ, ἄγγελον τε ἀσεβῆ διδάσκαλον αὐτῶν ἐς οὐρανοῦ καὶ ἐλκυ-
» θέναι λέγουσι. καὶ ταῦτα δὲ κωλύει, ἁμαρτάνοντες καὶ λεγομένοις πρέπει ὁ ὑποφήτορος. ταῖς δὲ
» ζωφαΐταις αὐτῶν γυναῖκας ὡς ἀνδριοχεῖς ὀνομάζουσι, ἐκ τῶν περὶ αὐτὸν πρεσβυ-
» τέρων καὶ διακόνων, οἷς καὶ τοῦτο καὶ τὰ ἁμαρτήματα ἀνίατα ὄντα συγκρύπτει,
» σωφρόνως καὶ βέγξας, ὅπως αὐτοῖς ὑποχρέως ἔχῃ, περὶ ὧν λόγοις ἐκ ἔργοις ἀδι-
» κεῖ, μὴ τολμῶντας καθηγορεῖν τῷ καθ' ἑαυτοῖς φόβῳ. ἁμαρτάνοντες καὶ πλουσίοις ἀπέφην,
» ἐφ' ᾧ πρὸς ὧν τὰ τοιαῦτα ζηλοιῶν φιλεῖται καὶ θαυμάζεται, τί δὴ ταῦτα χρά-
» φοιμεν. ὑπισχνοῦμαι ὃ ἀγαπητοὶ ὅτι τὸ ὑπίσκοπον ἐκ ὀφείλεται ἀπόνου πρόσκλη-
» μα εἶναι δεῖ ᾧ πλήθη πόνων καλῶν ἔργων. καὶ σὺ δὲ σκῆνος ἀγνοῶμεν, ὅσοι ὑπὸ σω-
» φρονοῦντες ἑαυτοῖς γυναῖκας ἐξέπεσον. οἱ δὲ ὑπεπλήσθησαν, ὡς τε καὶ εἰ δοίη τις αὐ-
» τῷ ὃ μηδὲν ἀσελγὲς ποιεῖν· ἀλλὰ τοῦ γε ὑπονοοῦντος ἐκ τοῦ τοιούτου προφυ-
» λάττεσθαι φυομένου, ἐχρῆν δύλαβηθῆναι, μὴ ἵνα σκάνδαλίσῃ, τοὺς ὃ, καὶ μιμεῖσθαι
» προβάλῃ. πῶς γὰρ ἂν ὑπιπλήξεν, ἢ νουθετήσειν ἕτερον μὴ συγκαταβαίνειν ὑπε-
» πλέον ἑαυτόν, γυναικὶ μὴ ὁλιοθῆ φυλαττόμενον, ὡς γέγραπται, ὃς ἂν μὲν ἀ-
» πέσῃ ἤδη, δύο ὃ ἀκμάζουσας καὶ ὑπερπεῖς τὸν ὄψιν ἔχει μὴ ἑαυτῷ, κἂν ἀπίη
» που, συμπωθεφέρει. καὶ ταῦτα ψυφῶν καὶ ὑποφεμπιπλάμενον, ὧν ἕνεκα γενάζοισι μὲν
» καὶ ὀδυρόμενα πολλὰς καθ' ἑαυτούς. ὅτω ὃ τὴν δυναστείαν αὐτῷ πεφόβηται καὶ τὸ τυραν-
» νίδα, ὡστε καθηγορεῖν μὴ τολμᾶν. ἀμφὶ ταῦτα μέν, ὡς προφήκαμεν, ὀψυνεν δὲ ἂν
» τὸ δύδρα, ὃ γραῦν φόνημα καθολικὸν ἔχοντα καὶ συγκαταειθισμένον ἡμῖν· τὸν ὃ

ὀξορχη-

» ἐξορχησάμενον τὸ μυσήειον καὶ ἐκπομπεύσαντα τῇ μαρᾷ αἱρέσει τῇ Ἀρλεμᾶ. τί
» γὰρ οὐχὶ καὶ πόλις τε παλέρα αὐτὸν δηλώσαι, σοφὸν εἶναι ἡγούμενα τοὺς λοιπο-
» μοὺς ἀπαλλάξαι. εἶτα ὅπως τελέα τὸ ὁπισθόπους ταῦτα ὁπλίζουσιν. ὠαλησάθημι οὖν ἀνέ-
» λαστόμυον αὐτὸν ὦ θεῷ ὃ μὴ εἰκόνα ἐκκηρύξαντες, ἕτερον ἀντ' αὐτὸν τῇ καθολι-
» κῇ ἐκκλησίᾳ καταστῆσαι ἐπίσκοπον, θεὸν προνοίᾳ, ὡς πεπείσμεθα, τὸν μακαρί-
» του δημιουργὸν καὶ ὁπιφανῶς προσάντος τοῦ τοῦτο τὸ αὐτὸ πρόνοιας ἰδίου δόμυον,
» ἅπασι τοῖς πρέπουσιν ὁπισθόπω καλοῖς κεκοσμημένον. ἐδηλώσαμεν τὸ ὑμῖν, ὅπως
» τούτῳ γράφησθε, καὶ παρὰ τοῦτο τὰ κοινωνικὰ δέχησθε γράμματα. ᾧ δὴ ἀρλεμᾶς ἔφη
» ὁπισχνεῖτο. καὶ οἱ τὰ Ἀρλεμᾶ φρονοῦντες τοῦτῳ κοινωνεῖτωσαν. καὶ ταῦτα μὲν ἐν ταῦτοῖς
κείσθω. τὸ δὴ οὖν παῦλον σὺν τῇ τῆς πίστεως ὀρθοδοξίᾳ τὸ ἐπισκοπῆς ἀποπεπλωκότος, δόμυος, ὡς εἴρηται, τὸ λατρυγλίου τὸ καθολικῆς ἐκκλησίας διεδέξατο. ἀνὰ γὰρ μικρὸν μὲν ἀμῶς, ἐκρύην δὲ παῦλον τὸν τῆς ἐκκλησίας οἴκου τέλονος, βασιλοῦς ἐντευχθεὶς αὐρηλιανὸς, αἰσιώτατα τοῦτο τοῦ σκληροῦ διείληφε. τούτοις ἁρμόσαι προσάπτων τὸν οἶκον, οἷς δὴ οἱ κατὰ τὴν ἰταλίαν καὶ τὴν ῥωμαίων πόλιν ὁπίσκοποι δόγματος ὁπισταλλοί. ἅλως δῆλα ὁ προδηλωθεὶς ἀνὴρ μετὰ τὸ ἐξαίφνης αἰσχύνης, ὑπὸ τὸ κοσμικῆς ἀρχῆς ὀξελαύνεται τὸ ἐκκλησίας. τοιοῦτος μὲν γέ τις ἐστὶν ὁ πινακίδε τοῦτο ἡμᾶς ὁ αὐρηλιανός. τοσοῦτόν σοι δ' αὐτῷ τὸ ἀρχῆς, ἀνοσιώτατα τοῦτο ἡμῶν φρονήσας, ἤδη τισὶ βλαβαῖς, ὡς δὴ διωγμὸν ἐγείραντα καθ' ἡμῶν ἀνεκινήσατε πολέμιον ὁ δὲ πᾶσι τοῦτο λόγος. μᾶλλον δὲ τὰ ἤδη καὶ ἡδὺ εἰπεῖν τοῖς καθ' ἡμῶν γράμμασιν ὑποσημειώμενον, θεία μέλλοντι δίκη, μονονουχὶ δεῖξαι ἀγκώνων τὸ ἐγχρήσεως αὐτὸν ἀποδεσμοῦσα, λαμπρός τε τοῖς πᾶσι χωρὰν προῆσα, ὡς ὅπου γοῦν τοῖς τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν ἁγίων χριστιανῶν, μὴ ὅτι τὸ ὑπερμάχου χρεὼν θεία καὶ θεσπίου χριστοῦ, παιδείας ἕνεκα καὶ ὁπισροφῆς, καθ' οὓς δὴ αὖτη δοκιμάζοι καιροὺς, τὸ ὁπιλήψασθαι συγχωρήσης. ἔλεσι γοῦν ἓξ κεφαλήσθηλα τὸ αὐρηλιανοῦ, διαδεχέσθω. καὶ τὸν δή που τοῖς ἴσοις ὁπικλαφθῆναι, κάρεος ἅμα τοῖς παισὶ καὶ εἷς νυμεριανῷ διαδεχέσθω. πάλιν τὸ αὖ καὶ τοῦτον ὅλοις βίοις συναυτοῖς διαγομένων, μέλεσι τὰ τὸ ἡγεμονίας ἕως διοκλητιανοῦ καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν εἰσαπιθέντας. ἐφ' ὧν ὁ καθ' ἡμῶν σὺν ἐλάσθη διωγμὸς, καὶ ἡ κατ' αὐτὸν ὧν ἐκκλησιῶν καθαίρεσις. ἀνὰ γὰρ μικρῷ τούτου θέλεσον τὸ ὁπὶ ῥώμης ὁπίσκοπον διονύσιον ἔτεσιν ἑννέα διῆθλα τὸ λατυργίου, διαδεχέσθω φίλιξ.

Ἐν τούτῳ καὶ ὁ μανὴς τὰς φρένας, ἐπώνυμος τὸ δαιμονιώδους αἱρέσεως, πὶ τὸν λαζ
τὸν λοιπὸν ὥσθ' ἑσπὴν καθωπλίζετο, ὃ δαίμονος αὐτὸ δὴ θεομάχου σαλανᾶ ὁπὶ λύμη πολλῶν τὸ ἀνδρα θεοβεβλημένου, βάρβαρος δῆτα τὸν βίον αὐτῷ λόγῳ καὶ ἔργῳ, πὶ τὸ φύσιν δαιμονικὸς ὢν καὶ μανιώδης, ἀκόλουθα τούτοις ἐγλάρα, χειρὸν αὐτὸν μορφάζεσθαι ἐπειρᾶτο· ὅτε μὲν τὸ ὥσθ' ἁπλοῦν καὶ αὐτὸ ὃ πνεῦμα ὃ ἅγιον αὐτὸς ἑαυτὸν ἀναπτύσσων, καὶ τυφούμενός γε ὁπὶ τῇ μανίᾳ· ὅτε δὲ οἷα χειρὸς, μαθητὰς δώδεκα κοινωνοὺς τῆς καινοτομίας ἀγεούμενος. δόγματά γε μὴν ψευδῆ καὶ ἄθεα ἐκ μυρίων τῶν ὥσπαλαι ἀπεσβηκυῖαν αἱρέσεων συμπεφορημένα καπύσας, ἐκ τῆς φρενῶν ὁπὶ πὶ καθ' ἡμᾶς οἰκουμένων ὡς περ ἵνα θανατηφόρον ἰὸν ἐξωμόρξατο. ἀφ' οὗ δὴ ὁ μανιχαίων δυσεβὲς ὄνομα, τοῖς πολλοῖς εἰσέτι νῦν ὁπιπολάζει. διαῦπη μὲν οὖν καὶ τῆσδε τὸ ψευδωνύμου γνώσεως ἐκτόπωσις καὶ τοὺς δεδηλωμένους ἐκφυείσης χρόνους.

λϛ Καθ' οὓς φίλιππα τῆς ῥωμαίων πρεσβύλια ἐκκλησίας ἔτεσι πέντε, δ' τυχὸν δὲ διαδέχεσθαι. οὐσῆ δ' ὅλοις ὑπὲρ μῆνα ἐπὶ δέκα διαγωνιζόμενος, γαΐῳ ὧ καθ' ἡμᾶς καλλαλείπει τὸν κλῆρον. ἐν τούτου δὲ ἀμφὶ τὰ πεντεκαίδεκα ἔτη πρεσβύλος, μὲν κελλῖνος καλέσῃ διάδοχος, ὃν ἐν αὐτῷ ὁ διωγμὸς καλείληφε. ἐπὶ τοιόνδε τῆς δυτιοχέων ἐπισκοπῆς μετὰ δόμνον ἠγήσατο εἰμαμος, ὃν ὁ καθ' ἡμᾶς διεδέξατο κύειλλος, καθ' ὃν δωρόθεον πρεσβείου τοῦ ἐπὶ δυλιόχῳαν ἠξιωμένου πέμπεσθαι, λόγον δύδρα ἐγνωμεν. φιλόκαλος δ' οὗτος περὶ τὰ θεῖα γεγονὼς, ἐν τ' ἑβραίων ἐπεμελήθη γλώσσης, ὡς ἐξ αὐτῶν τ' ἑβραϊκῆς γραφῆς ἐπισημόνως ἐλλυχνίφ. ἐφ' ὅτῳ ὧν μάλιστα ἡδυθέρων, πεπαιδεῦσθαι τε τῆς καθ' ἕλληνας σοφίας ἀμοιρος· πέμπουσιν δὲ ἄγλως, δ' ἀνοῦχος, οὕτω πεφυκὼς ἐξ αὐτῆς γλυέσεως, ὡς καὶ βασιλέα διαζῦσαι οἷον τε πεδάδοξον, αὐτὸν οἰκειώσασθαι, ἐν ὑμῆσαί γε ὑπὲρ τοῦ ἐπὶ τοῦ ἀγουργοῦ βαφῆς. τούτου μετείως τὰς γραφὰς ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας διηρμυμένου κἀληκούσαμεν. μετὰ δ' κύειλλον τύραννος τῆς δυλιοχέων παροικίας τὴν ὑπισκοπὴν διεδέξατο, καθ' ὃν ἠκμασεν ἡ ὧν ἐκκλησιῶν πολιορκία. ἣ δ' ἐν λαοδικείᾳ πρὸ οἰκίας ἠγήσατο μετὰ σοκράτην εὐσέβιος, ἀπὸ τῆς ἀγεξανδρέων ὁρμηθεὶς πόλεως. αἰδία δ' αὐτῇ ἡ μεταναστάσεως ὑπῆρξεν, ἡ κατὰ τὸ παῦλον ἐποίησις. δι' ὃν τῆς συείας ὑπιβας, πρὸς ὧν τῆδε περὶ τὰ θεῖα ἐσπουδακότων, τῆς οἰκαδε πορφᾶς εἴργεται, ἐπέρασόν τι θεοσεβείας χρῆμα ὧν καθ' ἡμᾶς γλυόμενος, ὡς καὶ ἀπὸ τῶν βαλεθησῶν διονεσίου φωνῶν διαγναναγράδιον. δυάλιος αὐτῷ διάδοχος ἀγαθὸς, φασιν, ἀγαθοῦ, καθίσαται, γλυος μὲν καὶ αὐτὸς ἀγεξανδρεύς. λόγων δ' ἕνεκα καὶ παιδείας τῆς ἑλλήνων, φιλοσοφίας τε τὰ πρῶτα ὧν μάλιστα καθ' ἡμᾶς δοκιμωτάτων ἀπενεγκάμενος, ἄτε ἀριθμητικῆς καὶ γεωμετείας, ἀστρονομίας τε καὶ τῆς δι' ὕλης διαγεκτικῆς· ἔτι τε φυσικῆς θεωρείας, ῥηθεικῶν τε αὖ μαθημάτων ἐπὶ πλακὼς εἰς ἄκρον, ὧν ἕνεκα, ἐς τ' ἐπ' ἀγεξανδρείας ἀεισοδέχους διαδοχῆς τὴν διατειβὼ, λόγος ἔχει πρὸς ὧν τῆδε πολιτῶν συσήσασθαι αὐτὸν ἀξιωθῆναι. μυείας μὲν οὖν τῶδε καὶ ὕλας ἀεισφᾶς ἐν τῇ κατ' ἀγεξανδρέων τοῦ πυθυχείου πολιορκίᾳ μνήμονα ὕοισιν, ἅτε ὧν ἐν τέλει πρεσβυτερίας ἐξαιρέτου πρὸς ἀποστόλων ἠξιωμένου. δείγματος δ' ἕνεκα, μόνου τοῦδε ὑπομνησθήσομαι. τῶ πυθοῦ, φασί, τοῖς πολιορκουμένοις ὑπὲλεοι πόλος, ὡς ἤδη ὧν ἔξωθεν πολεμίων μᾶλλον αὐτοῖς τὸν λιμὸν ἀφόρητον καθεστάναι, πρῶτον ὁ δημοτικὸς οἰκονομεῖται τι τοιοῦτον. θαλέεσθαι μέρος τῆς πόλεως τῷ ῥωμαϊκῷ συμμαχοῦντος στρατῷ, ταύτῃ δὲ τυγχάνοντος ἀποπολιορκεῖσθαι, τὸν δυσέβιον, ἕνα γὰρ εἰ τοῦτ' αὐτὸν πρὸ τῆς ὑπὲρ συείαν μεταναστάσεως, ἐν τοῖς ἀποπολιορκεῖσθαι ὄντα, μέγα τε κλέος καὶ διαβόητον ὄνομα μέχρι καὶ τῶν ῥωμαίων στρατηλάτου κεκτημένον, πρὸς ὧν λιμῷ διαφθειρομένων τὴν πολιορκίαν πέμψας ὁ δυάλιος ἐκδιδάσκει. ὁ δ', μαθὼν, ὀφείλειν τοῖς ἀπὸ ὧν πολεμίοις αὐτομόλοις πρᾶσσειν, ὡς ἐν μεγίστῃ χρείᾳ δωρεᾶς τῶν ῥωμαίων στρατηγὸν αἰτεῖται, ἐς τῆς ἀξιώσεως γε λυχνὸν, ἐμφανὲς τοῖς δυαλίοις καθίστησιν. ὁ δὲ, αὐτίκα τῷ ἐπαγγελίαν δόξαι μόνος, ἐκκλίνει ὧν ἀλεξανδρέων ζωαγωγὸν, τὰ μὲν πρῶτα πάντας ἠξίου φιλικὴν δοῦναι ῥωμαίοις δεξιάν. ὡς δ' ἀγνιάμενος ὑπὸ τῷ λόγῳ ζωπύρου ἔδεν. ἀλλ' οὐ τούτῳ γε, φησὶν, δύναι λέξειν πρὸς ὑμᾶς οἵομαι, εἰ τοῖς πρεσβυτέροις καὶ ὑμῖν αὐτοῖς ὑδαμῇ χρησίμους, γραίας δὲ νήπια καὶ πρεσβύτας, ἐκδοῦναι πυλῶν ἔξω βαδίζειν ὅποι καὶ βούλοιντο, συμβουλεύσαιμι. ἃ γὰρ δὴ τούτους εἰς

μάτων

μάτιω ὅ(σ)ον οὔπω ἰεθνηξομένους, πῦρ ἑαυτοῖς ἐχομ̃; τί δὲ τοὺς ἀρίλως δυαπήρους
καὶ τὰ σώματα λελωβημμένους, ὧ̃ λιμῷ καταξύχομεν; τρέφειν δέον μόνους ἀνδρας
καὶ νεανίας, καὶ τ̃ᾱ δυαγκαῖον πυρὸν, τοῖς ὑπὲ φυλακὴν τ̃ πόλεως ὑπλισδείοις ταμιύ-
εαζ. τοιούτοις πισὶ λογισμοῖς πείσας ὃ σωτέριον, ψῆφον τροῤ̃ος δυάσας ἐκφέρ̣,
πρῶ̃ τὸ τραλείας μὴ ὑπιλήθον εἴτε δυδρῶν εἴτε γυναικῶν ὄχλος, ἀπολυέν τῆς πό-
λεως. ὅλι μὴ ὃ̃ καταμένοσιν αὐτοῖς καὶ εἰς τὸ ἀ̓χρηςον ἐν τῇ πόλ̣ διατείνοσιν, ἢ πὶς
δὲ ὄχλοις ὠφελείας, τροὸς τοῦ λιμοῦ διαφθαρησομένοις. ταύτῃ δὲ ὧ̃ν λοιπῶν ἀ-
πάντων ὧ̃ν ἐν τῇ βουλῇ συνεκαθεμένων, μικροῦ δεῖν τοὺς πάντας ὧ̃ν πολιορκου-
μένων διεσώσατο, ἐν τροῤ̃οις μ̃ τοὺς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, ἔπειτα ὃ̃ καὶ ὧ̃ν ὀλίγων
ὧ̃ν κ̃ τὴν πόλιν πᾶσαν ἡλικίαν, διασιδράσκ̣ τροσμηδυόμ̣ος, οὐ μόνον ὧ̃ν κ̃
τ̃ ψῆφον δεδομένων. τῇ δὲ τούτων τροφάσ̣, καὶ μυρίους ὄντας λιμῷ ὀλίως γυναι-
κείαν σχολὴ ἀμπιχομένους, νυκτωρὶ τῇ ἐκείνου φρουρίδι ὧ̃ν πυλῶν ὀξιόντας, καὶ
ὑπὲ τ̃ ῥωμαίων τραλιῶν ὁρμῶντας. ἐνθα τοὺς πάντας ὑποδεχόμ̣ος ὁ δυσέβιος, παρὸς
καὶ ἰαζοῦ δίκην, κεκακωμένους ἐκ τῆς μακρᾶς πολιορκίας, ἅμα πάσης τροθυμίας
καὶ θεραπείας ἀνεκτᾶτο. τοιούτων ἢ κ̃ λαοδικείων ἐκκλησία δύο ἐφεξῆς κ̃ διαδο
χὴν ἠξιώθη ποιμένων σωτηρίας τροσμηχείας, μ̃ τ̃ δηλωθέντα πόλεμον ἐκ τ̃ δυε
ξανδρέων πόλεως ὑπὲ τὰ τῆδε μελεκηθόντων. ἤμυνεν ἐσπουδάσθη πλέσα ὧ̃ν δυα
τολίῳ συντεθραμμένα. τοσαῦτα δ̣ εἰς ἡμᾶς ἥκηκυθε, δι' ὧ̃ν αὐτὸ καταμαθεῖν δυνα
τὸν ὁμοῦ, τόλεμον καὶ πολυμαθές, ἐν οἷς μάλισα τροὶ τὸ πᾶν δόξαντα πα-
είσησιν. ἀφ' ὧ̃ν δυαγκαῖον δ' εἶη, τούτων ὑπὲ τοῦ παρόντος μνημονε̃σαι ἐκ ὧ̃ν
» τροὶ τοῦ πᾶν δυατολίου χρόνων. ἔχ̣ τοίνυν ἐν τῷ τροόντῳ ἔτει τ̃ νουμηνίαν
» τοῦ τροῴου μηνός. ἥλιος ἀπάσης ὄσ̣ν ἀρχὴ τῆς ἐνιαυσιοδεκαετηρίδος, τ̃ κατ' αἰ-
» γυπτίους μὴν Φαμενὼθ ἕκτη καὶ εἰκάδι. κ̃ τοῖς μακεδόσιν μιᾶς, δύσρου,
» δυστέρας καὶ εἰκάδι. ὡς δ' αὖ εἶπεν ῥωμαῖοι, τροὸ ἕνδεκα καλανδῶν ἀπριλλίων. ἡ
» εἰσκε) δὲ ὁ ἥλιος ἐν τῇ τροκειμένῃ Φαμενὼθ ἕκτῃ καὶ εἰκάδι ὡ μόνον ὑπιδὰς τὸ
» τροῴου ἡμίσεος, ἀλλ' ἤδη καὶ ἰεταρτίου ἡμέρας ἐν αὐλῷ διαπορευόμ̣ος. τοῦτο δὲ ὃ
» τμῆμα, τροῴον δωδεκαημόριον καὶ ἴσα μειονόν, καὶ μιρῶν ἀρχικὸν, καὶ κεφαλικὸν
» κύκλ̣, καὶ ἄφεσιν ὧ̃ν πλανητῶν δρόμου καλὸν εἰώθασι. ὃ δ' τροῴου, μιρῶν
» ἕξαλον καὶ τμῆμα δωδέκαλον, καὶ ἰεκαλιαῖον δωδεκαημόριον, καὶ τέλος τ̃ ὧ̃ν πλα
» νητῶν τροόδου. διὸ καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ ὑπομένοντας τ̃ τροῴον μοῖρα, καὶ τὸν ἰεσαρες-
» καιδεκάτιον τοῦ πάντα κατ' αὐτὸν καμβάνοντας, οὐ μικρῶς οὐσ̣ ὡς ἔτυχεν ἀ-
» μορτανόμ̣ον Φαμενώθ. ἔσ̣ σ̣ οὐχ̣ ἡμέτερος δ̃ ὁ λόγος. ἰουδαίοις σ̣ ἐγνωσκέσθω τοῖς
» πάλαι καὶ τροὸς χριστοῦ, ἐφυλάτεθ̣ τ̃ τροὸς αὐλῶν μάλισα. μαθεῖν σ̣ ἔσιν, ἐκ
» ἰσῶν ὁ τοῦ φίλωνος, ἰωσήπου μουσαίου λεγομένων. καὶ οὐ μόνων τούτων, ἀλλὰ καὶ
» ὧ̃ν ἔτι παλαιοτέρων, ἀμφοτέρων ἀγαθοβούλων ὧ̃ν ὑπισχνῖο διδασκάλων ἀειστο-
» βούλ̣ τ̃ πάνυ, ὃς ἐν τοῖς ἑβδομηκονῖα καθιερωμένοις τοῖς τὰς ἱερὰς καὶ θείας ἑβραίων
» ἑρμηνεύσασι γραφὰς, τοπολεμαίῳ τῷ̃ φιλαδέλφῳ καὶ τῷ τούτου τατρὶ, καὶ βίβλοις
» ἐξηγητικὰς τοῦ μωσέως νόμου τοῖς αὐτοῖς τροσεφώνησε βασιλε̃σιν. ὅτι τὰ ζητού
» μενα καὶ τὴν ἔξοδον ὑπιλύονῖες, φασὶ δεῖν τὰ διαβαλήεια ὑφ' ὑπίσης ἀπάντας
» μὴ ἴσην μειείαν ἐαρινῷ μεσοιῶντος τ̃ τροῴου μηνός. τοῦτο σ̣ δ' εἰσκεσθαι, τὸ
» τροῴον τμῆμα ἔ ἡλιακοῦ· ἢ ὡς ἔνες αὐλῶν ὠνόμασθ̣, ζωοφόρον κύκλον διεξιόν-

" τος ἡλίου. ὁ δὴ ἀεισέβουλος τοσοῦτόν φησιν, ὡς εἴη ἐξ ἀνάγκης τῇ ὧν διαβαλπείων
" ἑορτῇ μὴ μόνον τὸν ἥλιον ὃ ἰσημερινὸν διαπορθμεύειν τμῆμα, καὶ τὸν σελήνιον δὲ.
" τοῦτο γὰρ ἰσημερινῶν τμημάτων, ὄντων δύο, τοῦ μὲν, ἑαρινοῦ, τοῦ ὄ, μεθοπωρινοῦ, καὶ
" διαμεθορίων ἀνίσων· δοκεῖσθαι δὲ τὰ ὧν διαβαλπείων ἡμέρας τῇ λεπτῇ πρὸς καὶ δε-
" κάτῃ τοῦ μηνὸς μᾶλλον ἑαρινήν, ἐπὶ ξέλευ μὲν τὸν σελήνην τὸν ἀναβιβάν καὶ ἀφ' ἑσπέρ
" ᾧ ἥλιφ φάσιν. ὡς γὰρ οἷόν ἔξεστιν ἐν τοῖς πανσελήνοις ὁρᾶν· ἔσονται ὄ, ὅ μὲν, κατὰ ὃ ἑα-
" ρινὸν ἰσημερινὸν ὁ ἥλιος τμῆμα. ἡ δὲ, ἐξ ἀνάγκης κατὰ τὸ μεθοπωρινὸν ἰσημερινὸν ἢ
" σελήνη· οἶδα πλέον καὶ μᾶλλον τοῖς αὐλῶν λεγόμενα, τοῦτο μὲν παθὼν ἀ· τοῦτο ὄ κατὰ
" τὰς κυριακὰς ἀποδείξεις τοιοῦτα. δι' ὧν παρεισάγει πειρᾶται τοῦ πάσχα καὶ
" ὧν ἀζύμων ἑορτῶν, δεῖν πόλεως μετ' ἰσημερίαν ἄγεσθαι. πρῶτόν μὲ ὄ τὰς τοιαύτας
" ὧν ἀποδείξεων ὕλας ἀπ' αὐλῶν· ὧν παρήρηται μὲ ὃ ὅτι τοῦ μωσέως νόμου κάλυμ
" μα. ἀνακεκαλυμμένῳ ὄ ᾧ τοσοῦτον λοιπὸν ἤδη χρεών καὶ τὰ χρεοῦ ἀεὶ κα-
" τὰ εἴδεσθαι μαθήματά τε καὶ παθήματα. ἃ δὲ τοῦτον πρὸς ἑβραίοις μῆνα τοῦ
" ἰσημερίαν εἶ), τοσαῦτα καὶ τὰ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ μαθήματα. καὶ ἀριθμητικὰς δὲ
καταλέλοιπεν ὁ αὐτὸς ἐν ὅλοις δέκα συγγράμμασιν εἰσαγωγάς. τε ὕλης δείγματα τοῦ
παρεῖναι τὰ θεῖα σχολῆς τε αὖ καὶ πολυπειρίας. τοιούτῳ τοσοῦτος ὅλης παλαιστινῶν κωμα
ρχὰς ἐπίσκοπος θεόληπτος, χειρὰς ἐς ἐπισκοπὴν ἐπιλέξαντα, διάδοχον ἑαυτοῦ μὲν ἱε-
λουτίῳ ποιησάμενος τῇ ἰδίᾳ παροικίᾳ τοσοῦτος, καὶ δὴ ἐπὶ σμικρόν τινα χρόνον
ἀμφοῖν αὐλῖν τοσοῦτος ἐκκλησίας. ἀνὰ γὰρ ἐπὶ τῷ μιλιόχαν ἵν τοῦ παύ-
λου σεβαστείας καλούσης, τῷ λαοδικέων πόλιν παρῆν, τοσοῦτος ὧν ἀδελφῶν αὐτόθι
κοιμηθέντος εὐσεβίου κεκεφάλαιται. καὶ τὸ μιλιτίου δὲ τὸν βίον μεθηρμόσαντος, ἵνα
ἐκεῖσε παροικίας ὕσταλος τῷ τοσοῦτος διωγμοῦ καθίσασθαι τέφρινος, λόγων μὲν φιλο-
σόφων καὶ ἵνα δόγμα πρὸς ἕλληνι παιδείας, τοσοῦτος τοῖς πολλοῖς θαυμαθείς. οὐχ' ὁμοί-
ως γε μὲν τοσοῦτος τὴν θείαν πίστιν διαλεκτικῇ, ὡς τοσοῦτον ὁ τοῦ διωγμοῦ καιρὸς ἀπή-
λεγξεν, εἴρωνα μᾶλλον δηλόν τε καὶ μάταιον, εἴπερ δόγμα φιλόσοφον ἀποδείξας τὸν
μάρτυρα. οὐ μὲν ὅτι τούτῳ γε καταφρέφειν ἔμελλε τὰ τῆς ἐκκλησίας. μάρτυρα
δὲ αὐτὰ τοσοῦτος αὐτοῦ θεοῦ τῶν πόλεων σφῆνος, αὐλικαῖς αὐτόθι παροικίας ἐπίσκο
πος μάταιος θεόδοτος, τοσόμασιν αὐτοῖς μάτηρ καὶ τὸ κύριον ὄνομα καὶ τὸν ἐπί-
σκοπον ἐπαληθεύσας. ἰατρικῆς μὲν γὰρ σωμάτων, ἀπεφέρετο τὰ τοσοῦτα τῆς ἐπιστή-
μης. ψυχῶν δὲ θεραπευτικῆς, οἷος οὐδὲ μάλος μάταιος ἐτύγχανε, φιλανθρω-
πίας, γνησιότητος, συμπαθείας, ταπεινότητος τὰ ὧν παρὰ αὐτοῦ δεομένων ὠφελείας ἕνεκεν.
πολὺ δὲ ἐμοὶ αὐτῷ καὶ τὰ θεῖα μαθήματα συνησκημένον. οὗτος μὲν δὴ τοιοῦτος ἐμοί.
ὃν καὶ χαρείας δὲ τῆς παλαιστίνης ταπεινοφροσύνης θεόληπτον τὸν ἐπισκοπὴν διηγόνια, ἀγά
πιος διαδέχεται. ὃν καὶ πολλὰ καμεῖν, γνησιωτάτῳ τε τοσούτοις τὰ τοῦ λαοῦ τοσοῦτος
ἴσμεν πεποιημένον, πλουσίᾳ τε χρεῖ πόλεων μάλιστα πενήτων ἐπιμεμηνημένον,
καὶ τοῦτον ἐλλογιμώτατον αὐτῷ τε βίῳ φιλόσοφον δηλονότι τοσοῦτος παροι-
κίας ἠξιωμένον, πάμφιλον ἐγνωμεν· ὃν ὁποῖός τις ἐστὶ καὶ ὅθεν ὁρμώμενος, οὐ μικρᾶς
ἂν δηλοῖτο δηλονότι ἐπανθήσεως. ἔκασα δὲ κατ' αὐτὸν βίου καὶ ἧς σωτεχήσατο διαβι-
βῆς, τοῦτ' ἐστὶ τὸν διωγμὸν ἐν διαφόροις ὁμολογίας ἀγῶνας αὖ, καὶ ὃν ὅτι πᾶσιν δύε
δήσατο μαρτυρίᾳ τέφρινον, ἐν ἰδίᾳ τῇ τοσοῦτος αὖ διελήφαμεν ὑποθέσθαι· δὴ ἔτος μὲν
ὧν τῇδε θαυμασιώτατος. ἐν ᾧ τῆς μάλιστα καθ' ἡμᾶς ταφνιωτάτης ἡνομήθης ἴσχε,

τοῦ

τῶν μὴ ἐπ' ἀγεξανδρίας πρεσβυτέρων, πίστιον. μηνίσιον δὲ ὧν κγ' πόνον ἐκκλησιῶν ὑπίσχνουν· ἀλλ' ὁ μὲν, ἄκρως ἀκλήμονι βίῳ καὶ μαθήμασι φιλοσόφοις δεδικημασο, τὰ θεῖα θεωρίαις καὶ ἐξηγήσεσι, ἐν ταῖς ὑπὸ τοῦ κοινοῦ τῆς ἐκκλησίας διαγέξεσιν ἐπαφυσῶν ἐξήσκημένος. ὁ δ' μηνίσιος, ὃ μηνὸς τῆς ἀτιμίας ἐκάλουν αὐτὸν οἱ ἀπὸ παιδίας, τοιοῦτος ἦν. οἷς δὲ χρώμενος ὧν κγ' πρῶτα λόγων ἕνεκα λελεῶσθαι· ῥητορικῆς μὲν γε τῶν ἀρετῶν, οὐ σὺ οἶον τε θαυμάζειν ἐπαξίως. ἀλλὰ τοῦτο μὲν εἰ αὐτῷ φαίη δῆλος ὁ κγ' φύσιν. τῆς δ' ἄλλης πολυπειρίας τε καὶ φιλομαθίας, ἧς αὖ τε ἀρετῶν ἐπαφρόνουν. ὅθι δὴ ὅτι πάσαις λογικαῖς ὑπισήμοις, τὸν λεχικῶσθαι καὶ λογικῶσθαι, καὶ μόνον πεῖραν αὐτοῦ λαβὼν εἶπεν δή· ἐφάμιλλα δ' αὐτῷ καὶ τῆς ἀρείης πρῶτον τοῦ βίου. τοῦτον κγ' τὸν τοῦ διωγμοῦ καιρὸν τοῖς κγ' παλαισίνιν καὶ μασι διαδιδράσκουσα ἐφ' ὅλοις ἔτεσιν ἑπτὰ καλεσιοήσαμεν. ὃ δ' ἐν ἱεροζυλίμοις ἐκκλησίας, μετὰ σμικρῷ πρόσθεν δεδηλωμένον ὑπίσχνουν ὑμέναιον, ζάμβδας τε λειτουργίαν πρεσβυτέρου. μετὰ πολὺ δ' τούτου κεκοιμημένου, ἔρμων ὕστερος ὢν μέχρι τοῦ καθ' ἡμᾶς διωγμοῦ, τὸν εἰσέτι νεῶ ἐκ τῆς πεφυλαγμένου ἀποστολικὸν διαδέχεται θρόνον. καὶ ἐπ' ἀγεξανδρίας ὁ μάξιμον ὀκτωκαίδεκα ἔτεσι μετὰ τὸν διονυσίου τελευτὴν ὑπισχνούμενα, χρόνας διαδέχεται. καθ' ὃν ὑπὸ τῆς ἀγεξανδρείας ὑπὸ ταὐτὸν ᾧ πιστῷ πρεσβυτερίου ἠξιωμένῳ ἀχιλλᾶς ἐγνωρίζετο, τῆς ἱερᾶς πίστεως τὸ διδασκαλεῖον ἐγκεχειρισμένος, οὐδενὸς ἧττον ἀσκητικῶσθαι φιλοσοφίας ἔργον, καὶ πολλῆς διαλεκτικῆς ἔτι πον γνήσιον ὑπιδεδεγμένος. μετὰ ὃ χρόνον αὖ ἐννεακαίδεκα ἔτεσιν ἐξυπηρετήσαντα, διαδέχεται τὸ ὑπισχνοῦν τῶν ἐπ' ἀγεξανδρίας πέδας, ἐν τοῖς μάλιστα καὶ αὐτὸς Δημήτριος ἐφ' ὅλοις διακαίδεκα ἐνιαυτοῖς. ὧν περὶ τοῦ διωγμοῦ τελοῦσιν οὐ σὺ ὅλοις ἔτεσιν ἡγεμονεύσας τῆς ἐκκλησίας, τὸν λοιπὸν τοῦ βίου χρόνον ὑτονωλέρᾳ τῇ ζυνασκήσει ἑαυτὸν τε ἦγε, καὶ τὰ κοινῆς ὧν ἐκκλησιῶν ὠφελίας σὺκ ἀφανῶς ἐπεμέλετο. ταύτῃ δ' οὖν ἐνάτῳ ἔτει τῷ διωγμοῦ τῷ κεφαλῷ ἀποτμηθείς, ταῦ δὲ μαρτυρίου καλεκοσμήθη στεφάνῳ. ἐν τούτοις τῶν διαδόχων ἐπιχειρήσαντες ἐπιθέσιν, ἀπὸ τῆς δὲ σωτῆρος ἡμῶν χειρέσεως ὑπὸ τὸ ὧν πρεσβυτερίων καθαίρεσιν ἐς ἔτη συνεπτὰ πέντε καὶ τεσσαράκοντα, φέρε, ἐξῆς τοῖς καθ' ἡμᾶς ὧν ἐπὶ δυσεβῶς δυσηριαμένων ἀγῶνας, ὅσοι τε καὶ πλήκοι γεγόνασι, καὶ τοῖς μθ' ἡμᾶς εἰδέναι μάχαιραν ἐπαναγκάσθημεν.

Τάδε καὶ ἡ ὀγδόη περιέχει βίβλος.

Περὶ ὧν πρῶτος καθ' ἡμᾶς διωγμός. α'
Περὶ τῆς ὧν ἐκκλησιῶν καθαιρέσεως. β'
Περὶ τὸ Ἔβρου ὧν κγ' τὸν διωγμὸν ἀγωνισμένων. γ'
Περὶ ὧν ἀοιδίμων τοῦ θεοῦ μαρτύρων, ὡς πανταχόθεν ἐπλησθησαν τῆς ἑαυτῶν μνήμης ποικίλους τοῖς ἐπ' ὀνόσεβείας ἀναδησαμένοις στεφάνους. δ'
Περὶ ὧν κγ' νικομήδειαν συμβαίνων. ε'
Περὶ τῶν κγ' τοὺς βασιλικοὺς οἴκους. ς'
Περὶ ὧν κγ' φοινίκην ἀγνωτίων. ζ'

η' Περὶ τῶν κατ' αὐτὸν τὸ ἀμνιτιον.
θ' Περὶ ὧν χ̄ς ἐπιδήμησε γεγονότων.
ι' Περὶ φιλέου μαρτυρος.
ια' Περὶ τῶν κατ' ἀγεξάνδρειαν πεπραγμένων ἐλλογιμωτάτων διδασκαλίων.
ιβ' Περὶ τῶν κ̄ς φρυγίαν πραχθέντων.
ιγ' Περὶ πλείστων ἑτέρων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν διαφόρως ἡγωνισμένων.
ιδ' Περὶ ὧν τὰ ἐκκλησίας πρεσβέων, τῶν ὁ γνήσιον ἦς ἐπιστόλιον διοσκόρου, διὰ τοῦ σφῶν ἀμαλίου ἐπιδεδημηκότων.
ιε Περὶ τοῦ τόπου ὧν ἰησοῦς ἐχθρῶν.
ις' Περὶ ὧν τοῖς ἐκτὸς συμβεβηκότων.
ιζ' Περὶ ἧς ἐπὶ τὸ κρεῖττον ὧν πραγμάτων μεταβολῆς.
ιη' Περὶ τῶν καθ' ὑμᾶς παλινῳδίας.

ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ, ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ, ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

βιβλίον η̄.

ΤΗν τῶν ἀποστόλων πραδοχὴν ἐν ὅλοις ἑπτὰ πρεσγράφοις βιβλίοις ἐν ὀγδόῳ τούτῳ συγγράμματι, τὰ καθ' ἡμᾶς αὐτοῖς οὐ τῆς τυχούσης ἄξια ὄντα γραφῆς, ἠρύμεθα δεῖν εἰς γνῶσιν τῶν ὧν μθ' ἡμᾶς πρεσπαδοῦναι, τῆ δ' ἀρχαίᾳ γε ὁ λόγος ἡμῖν ἐπιβῶθεν. ὅσης μὲν καὶ ὁποίας πρὸ ἡμῶν διαμεῖ δόξης ὁμοῦ καὶ παῤῥησίας ὁ πρὸ χρόνου τῶν βίῳ κατηγλυκὺς τῆς ἡ τῶν ὅλων θεὸν διδασκαλος λόγος πρὸς πᾶσιν ἀνθρώποις ἕλλησί τε καὶ βαρβάροις ἠξίωτο, μεῖζον ἢ καθ' ἡμᾶς ἐπαξίως διηγήσασθαι. τεκμήρια δ' ἀν γένοιτο ὧν πραχθέντων, αἱ πρὸς τοὺς ἡμελέτους δόξιώσεις, οἷς τε καὶ ὧν ἐπηνέσαμεν ἐνεχείρισεν ἡγεμονίας, τῆς πρὸς τὸ θεῖον ἀγωνίας καὶ πολλοῦ ἐμ πέσοζον πρὸς τὸ δόγμα φιλίαν αὐτοῖς ἀπαλλάττουσες. τί δεῖ πρὸς τῶν καὶ τοὺς βασιλικοὺς λέγειν οἴκους καὶ ὧν ὅπου πᾶσιν ἀρχόντων, οἳ τοῖς οἰκείοις εἰς πρόσωπον ὅπου τῷ θείῳ παῤῥησιαζομένοις λόγῳ τε καὶ βίῳ συνεχώρησαν, χαμεῦναί τε καὶ παισὶ τὰ οἰκείας, μονονουχὶ καὶ ἐπαυχᾶσθαι ὅπου τῇ παῤῥησίᾳ τῆς πίστεως ὑπηρέτουν. οἷς ὄξοχως καὶ μᾶλλον ὧν ζωσθραπόντων ἀποδεκτοὶς ἠρῶντο, οἷος ἔκ φυος ἐν δοκεῖτος πόντων αὐτοῖς δυνάστατός τε καὶ πιστότατος. καὶ τούτων ἕνεκα χαρεσθέντως πρὸς τοὺς ἐν ἀρχαῖς τε ἡγεμονίαις ἀνα-

ἐνιμόλαος· ὅ, τε ⸗ αὐτῷ ῥεβόηος γοργόνιος. Καὶ ὅσοι τ' αὐλῆς ὁμοίως αζ
τούτοις ἠξίωνθ' ἁγιάτ' τοῦ θεοῦ λόγου μιμῆς, οἵας τε ⸗ τοὺς καθ' ἑκάστην ἐκκλη-
σίαν ἀρχοντας ⸗ θαὶ πᾶσιν ἀνθρώποις καὶ ἡγεμόσιν ἀποδοχῆς καὶ θεραπείας καὶ
δεξιώσεως οὐκ ἐλάττους τυχούσης ⸗ ὧν ἐραῖν ἀξιουμένους. πῶς δ' οὐ τὰς ἁγαγράφους ταῖς
μυεμάθροις ἐκείνας βπισυναγωγάς, καὶ τὰ πλήθη ⸗ ὧν κτ' πᾶσ' πόλιν ἀνθρω-
σμάτων, ταῖς τ' βπισήμοις ἐν τοῖς ῥεθσευκτηρίοις ⸗ νδρομάς, ὧν δι' ἕνεκα μη-
δαμῶς ἔτι τοῖς πάλαι οἰκοδομήσασιν ἀρκούμενοι, βύρθας θς πλάτος ἀνὰ πάσας
ταῖς πόλεθς ἐκθεμελίων ἀνίστων ἐκκλησίας. ταῦτα δ' τοῖς χρόνοις ῥεσιόντα, ὅσον μέ-
ραν τε εἰς αὔξησιν καὶ μέγεθος βπιδιδόντα, οὐδεὶς ἀνείργει φθόνος. οὐδὲ τις δαίμων
πονηρὸς οἷός τ' ἐστὶν ⸗ ἐπὶ βασκαίνειν, οὐδ' ἀνθρώπων βπιβουλαῖς κωλύειν ἐς ὅσον ἡ θεία κρ-
ουεφάνιος χεὶρ ἐσκεπέτ' καὶ ἐφερύρθ, οἷα δὴ ἄξιον ὄντα τ' ἐαυτῆς λαοῦ. ὡς δ' ἐκ τῆς
βπιπλέον ἢ ἀθεείας βπὶ χαυνότητα καὶ νωθρίαν ταῖς καθ' ἡμᾶς μέλλοντα πίπτειν,
δήμων δήμοις ἁγαφθονουμένων καὶ ἁγαχωροθρυμένων, καὶ μονονουχὶ ἡμῶν αὐλῶν
ἑαυτοῖς ῥεσαπολεμούντων ὅπλοις, εἰ οὕτω τύχοι κρ δόξαι τοῖς ἁγαθ' λόγων, ἀρ-
χόντων τε ἄρχουσι ῥεσρηγνυμένων, κρ λαῶν βπὶ λαοὺς καθεστασιασμένων· τῆς τε
ὑποκρίσεως ἀφάνου καὶ τ' εἰρωνείας βπιπλέον ὅσον κακίας ῥεϊούσης, ἡ μὴ δὴ
θεία κρίσις οἷα φίλον αὐλῇ πεφυσμένος τῶν ἀνθρωπίνων ἕνι συγκροτουμένων,
ῥῆμα κρ μετεῖναι τῶν αὐλῆς βπισκοπῶν δυνάμενα, ἐκ τῶν ἐν τραπέζαις ἀδελφῶν
καθαρχομένου τοῦ διωγμοῦ. ὡς δ' ἀνεπαισθήτως ἔχοντες οὐχ' ὅπως δυμενὲς καὶ
ἵλεω καθαφήσεσθαι θεὸν ῥεσυπομένομεν, οἷα δὲ ἵνες ἄθεοι ἀφεῶνται καὶ ἀ-
νεπίσκοπα τὰ καθ' ἡμᾶς ἠρεύνωμεν, δήμας ἐπὶ δήμαις ῥεσπίπτοντα κακίας. οἵ τε
δοκοῦντες ἡμῶν ποιμένες τὸν τῆς θεοσεβείας θεσμὸν πρωθούμενοι, τ' ῥεὸς ἀνή-
κοντος ἀνεφλέγοντο φιλονεικίας. αὐτὰ δὴ ταῦτα μόνα, ταῖς ἔριδας καὶ ταῖς ἀπειλάς,
τόν τ' ζῆλον καὶ ὃ ῥεὸς ἀνήκοντος ἔρρωτος καὶ μῖσος ἐπαύξοντες, οἷά τ' ἴυρφαννίδας ταῖς
φιλαρχίας ἐκθύμως διεκδικοῦντες, ὅτε δὴ τότ' κτ' τ' φάσκουσθαι τοῦ ἱερεμίου
» φωνῶ. ἐγνόφωσεν ἐν ὀργῇ αὐτοῦ κύριος τὴν θυγατέρα σιών· καὶ καθέῤῥιψεν ἀπ' οὐ-
» ρανοῦ δόξασμα ἰσραὴλ, οὐκ ἐμνήσθη τε ⸗ ὑποποδίου ποδῶν αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ
» ὀργῆς αὐτοῦ, ἐν ᾗ κρ καθεπόνησε κύριος πάντα τὰ ὡραῖα ἰσραὴλ, κρ καθεῖλε πάντας
» τοὺς φραγμοὺς αὐτοῦ. καθεῖ τε τὰ ἐν ψαλμοῖς ῥεθραυσθέντα, καθέσρεψε τῇ
» βασιλείαν τοῦ δούλου αὐτοῦ, καὶ ἐβεβήλωσεν εἰς τ' γῆν βασιλῆς ὧν ἐκκλησιῶν
» καθαιρέσεως ὃ ἁγίασμα αὐτοῦ, καὶ καθεῖλε πάντας τοὺς φραγμοὺς αὐτοῦ. ἔθετο τὰ
» ὀχυρώματα αὐτοῦ δηλίαν· διήρπασάν τε τὰ πλήθη ⸗ λαοῦ πάντες οἱ διοδεύοντες
» ὁδόν. καὶ δὴ ὅτι τούτοις ὄνειδος ἐγένετο τοῖς γείτοσιν αὐτοῦ. ὕψωσε γὰρ τὴν δεξιὰν
» τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, κρ ἀπέστρεψε τὴν βοήθειαν τ' ῥομφαίας αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἀντε-
» λάβετο αὐτοῦ ἐν τῷ πολέμῳ· ἐν ᾗ κρ καθέλυσεν ἀπὸ καθαρισμοῦ αὐτοῦ, ⸗ τ' θρό-
» νον αὐτοῦ θς τ' γῆν καθέῤῥαξεν· ἐσμίκρωσε τ' ταῖς ἡμέρας τ' χρόνου αὐτοῦ, κρ ὑπὸ πά-
» σι καθέχεεν αὐτοῦ αἰσχύνην. Συντετέλεσται δὴ τὰ καθ' ἡμᾶς ἀπόντα, ὁπηνίκα βζ
ὧν μ' ῥεσευκτηρίων τοὺς οἴκους ὑψοῦς θς ἔδαφος αὐτοῖς θεμελίοις καταῤῥιπτο-
μένους, ταῖς δ' ἐνθέοις καὶ ἱεραῖς γραφαῖς κτ' μέσας ἀγορὰς πυκνωθὰ διδομέ-
νας, αὐτοῖς ἐπείδομ' ὀφθαλμοῖς, τοὺς τε ὧν ἐκκλησιῶν ποιμένας αἰσχρῶς ὧδε κἀ-
κεῖσε κρυπταζομένους· τοὺς δ' ἀσχημόνως ἀγισχομένους, κρ ῥεὸς ὧν ἐχθρῶν κατα-

παιζομένους· ὅτ᾽ ἐκ τοῦ κατ᾽ ἀγῶνα τοῦ φιλικοῦ λόγου, ἐξεχύθη ἐξουδένωσις ἐπ᾽ ἐξεχόντας αὐλῶν, καὶ ἐπλημμύρησε αὐλητὶς ἐν ἀδάτῳ καὶ ἀδιόπτῳ ἀγῶνι μὴ ἀκίνητον ἡμέλησεν διαχράφειν τοὺς ὅπη τέλη σκυθρωπὰς συμφορᾶς· ἐπεὶ καὶ τοὺς τοῦδεν τοῦ διωγμοῦ διασάσης τὲ αὐλῶν ἐς ἀγῶνας καὶ ἀδοπίας, ἀκ᾽ ἡμῖν οἰκεῖον μνήμην τοῦ διδόναι. διὸ καὶ πλέον οὐδὲν ἰσορῆσαι τοῦ αὐλῶν ἔγνωμεν, ἢ δι᾽ ὧν αὖ τὰ θείαν δικαιώσαιμεν κρίσιν. οὐκοῦν οὐδὲ τῶν τοῦς τοῦ διωγμοῦ πεπραγμένων, τὰ τῶν εἰς ἄπαν τῆς Φοινείας νεναναγκόλων, αὐλῆ τε γνώμη τοῖς κινδύνοις ἀναπρέπουσιν ἐνθοῖς, μνήμιον ποιησάμενος προηγήσομαι. μόνα δ᾽ ἐκάστα τῇ καθόλου τοῦς δημοσίᾳ ἱστορίᾳ, ἃ τοῦφρις μὲν ἡμῖν αὐθις, ἐπεῖπα δὲ καὶ τοῖς πρὸ ἡμᾶς γνοὺς αὖ τοὺς ὠφελήσας. ἴωμεν οὖν ἐπὶ τὸ θεῖον ἤδη, τοὺς ἱεροὺς ἀγῶνας ὧν τὸ θείου λόγου μάρτυρων ἐν ὀπτομῇ διαχράφοντες. ἔτος τοῦτο ἦν ἐνενακαιδέκατον τῆς διοκλητιανοῦ βασιλείας· δύσπρος μὲν. λέγοιτο δ᾽ ἂν ὀκτὼ μὲν ἔτη ῥωμαίοις, ἐν ᾧ τῆς Φοινείου πάθους ἑορτῆς εἰσελαυνούσης, ἤπλωτο πανταχόσε βασιλικὰ γράμματα, τὰς πανταχοῦ ἐκκλησίας ἐς ἔδαφος φέρειν· τὰς δὲ γραφὰς ἀφανῆς πυρὶ χρυσᾶς τοῦσδε πόλεσι. καὶ τοὺς μὲν ἡμῖν ἔπειτα μνήμης ἀξίους· τοὺς δὲ ἐν οἰκείαις, εἰ ὅπου μένοιεν ἐν τῇ τῶν χριστιανισμῶν τοῦθεσι, ζῆν θείας τέρψεως τοῦ παραυτίκα. καὶ ἡ μὲν τοῦπιοῦσα καθ᾽ ἡμᾶς γραφὴ, διαύλου δίκης ἔτι. μετὰ πολὺ δὲ ἑτέρων ὑπὸ φοίνισσιν γράμμασι, τοῦσδε πάντες τοὺς τῶν ἐκκλησιῶν τοῦθέδρους πανταχοῦ τοὺς κατὰ πόλιν τόπον, τοῦτο μὲν δεσμοῖς τοῦδε δίδοσθαι· εἶτ᾽ ὕστερον πάσῃ μηχανῇ θύειν ἐξαναλκάζεσθαι. ὅτ᾽ δὴ οὖν τότε, πλῆστοι μὲν ὅσοι ἦσαν ἐκκλησιῶν ἄρχοντες, δυνάμεις αἰχίας τοῦθύμως ἀναθλήσαντες, μεγάλων ἀγώνων ἰσχύος ἐπεδείξαντο. μυρίοι δ᾽ ἄλλοι τῇ ψυχῇ κατὰ δειλίας τοῦναρκήσαντες, τοῦχείρως ὅλως ἀπὸ τοῦτου βίου ἐξανδρώθησαν τοῦσδε. ὧν ὁ λοιπῶν ἕκαστος εἴδη διάφορα βασάνων ἀνήλατεν· ὁ μὲν, μάστιξιν αἰκιζόμενος τὸ σῶμα· ὁ δὲ, πρεβλώσεσι καὶ ξεσμοῖς δυσπομονήτοις ὑπομένων. ἐφ᾽ οἷς ἤδη τινὲς οὐκ αἴσιον ἀπηνέγκαντο τοῦ βίου τέλος. ἄλλοι δ᾽ αὖ πάλιν ἄλλως τὸν ἀγῶνα διεξῆλθον. ὁ μὲν γάρ τις ἑτέρων βία ξυνωθούμενων καὶ τὸ παμμιάσμοις καὶ ἀνάγνοις τοῦθεοῦσι θυσίαις, ὡς ἐθυκὼς ἀπηλλάττετο, καὶ εἰ μὴ τεθυκὼς ἦν· ὁ δὲ, μηδόλως τοῦσαπελάσας, μὴ δέ τινος ἀναγοῖς ἐφαπτόμενος· εἰρηκότων δ᾽ ἑτέρων ὅτι τεθύκοι, σιωπῇ φέρων τὴν συκοφαντίαν, ἀπῆλθε. ἄλλος δ᾽ ἡμιθανὴς αἰσθόμενος, ὡς ἀνὴρ ἤδη νεκρὸς ἐρρίπτετο. καί τις αὖ πάλιν ἐπ᾽ ἐδάφους χειμένῳ ἐσύρετο τῶν ποδῶν, ὡς τεθυκόσιν αὐθις λελογισμένος. ὁ δέ τις ἐβόα, καὶ μεγάλῃ διεμαρτύρετο τῇ φωνῇ τῆς θυσίας τὴν ἄρνησιν. καὶ ἄλλος χειμῶνος εἰς ἐκεκράγει, τῇ τοῦ Φοινείου τοῦσρήμασος ὁμολογίᾳ λαμπρυνόμενος. ἕτερος δὲ μὴ τεθυκέναι, μὴ δὲ θύσειν ποτὲ διείρητο. ὅμως δ᾽ οὖν καὶ οἵδε πολυχρόνιος τῆς ὑπὲρ τοῦτο τελαμένης τραυματικῆς πανδαισίας κρεμάμενος τὸ μαλοῦ παιόμενοι καὶ καταστιγαζόμενοι, καθάπερ τοῦσφόρου καὶ πυρὸς τυπτόμενοι, μετὰ βίας ἐξωθοῦντο. οὕτως δὲ ἅπαντες οἱ τῆς θεοσεβείας ἐχθροὶ τὸ δοκεῖν ἡνυκέναι, τοῦσι πολλοῖς ἐλίσθηνε. ἀλλ᾽ οὐ μετὰ τῶν ἀγίων αὐθις μάρτυρων ταῦτα τοῦθυχόρει. ὧν εἰς ἀκριβῆ διήγησιν, πῆς αὖ ἡμῖν ἐξαρκέσει λόγος. Μυρίοι μὲν γὰρ ἱστορήσαι αὖ τις θαυμαστῶν ὑπὸ εὐσεβείας τοῦ θεοῦ τῶν ὅλων ἐνδεδυμένους τοῦθυμίαν. οὐκ ἐξόντος τοῦ μόνον ὑπὲρ πάντων ἀνεκινήθη διωγμός· πολὺ τοῦθειότερον δὲ, καθ᾽ ὃν ἔλη

τὰ τῆς

τὰ δ' εἰρώνης ζωεκρόδετο· ἀρὰ γὰρ ἀρτιφεγγὲς ὥσπερ ἀπὸ κάρη καθέως ἐπωκνουμένου τοῦ πλοῦ ἐξοισίαν εἰληφότες, κρύβδιν τε ἔβη καὶ ἀφανῶς μὴ τὸν ἀπὸ δεξιοῦ καὶ οὐδμεσιανοῦ μελαξὺ χρόνον τῆς ἐκκλησίας ὀπιχρεωῶντες, οὐκ ἀθρόως τε τῷ καθ' ἑαυτὸν ἀποδυομένου πολέμῳ, ἀλλ' ἐπὶ τῷ χρὴ τὰ γραφόπεδα μόνον ἀποπειρωμένου· ταύτῃ γὰρ καὶ τοῖς λοιποῖς ἀγῶνας ῥᾳδίως ὤφελε, εἰ περὶ λέσβου ἐκείνων καθαγωνισάμενος πεῖραν λάβοιτο, πλείστους πρὶν ὧν ἐν γραλείαις ὁρᾶν ἀσμενέσθαι τὸν ἰδιωλικὸν περαπαζόμενος βίον· ὡς δὴ μὴ ἔξαρνοι γένοιντο τῆς περὶ τὸν τῶν ὅλων δημιουργὸν δυσεβείας. ὡς γὰρ ὁ γραβοπεδάρχης, ὃς ἐν πόλει ἑῷ ἔκφνος, ἄρτι περῶν ἐνεχείρει τῷ χρὴ τῶν γραβωμάτων διαγνῶναι, φυλακείνων καὶ ζαγαθάρων τοὺς ἐν τοῖς γραβοπέδοις διαφερομένους, αἱρέσιν τε διδοὺς, ἢ πειθαρχοῦσιν, ἵνα μετιὼν αὐτοῖς ἀποκαύσῃ ὑμᾶς, ἢ τοὐναντίον τρέσθαι ταύτης, εἰ δύναιτο ἅπαντα ὥ περ ἐβούλετο, πλῆθοι ὅσοι τῆς χερσοῦ βασιλέως γραπτοὶ, πλὴν εἰς αὐτὸν ὁμολογήσαντες, μὴ μεμηνότες, τὴν δοκούσης δόξης καὶ ὑπερφυοῦς ἧς εἶχον, δυναμφιλόγως περιῦμησαν. ἤδη γοῦν ἀσφαλῶς τοῦτων εἷς που καὶ δεύτερος, οὐ μόνον τῆς ἀξίας τιμῆς ἀποβολὴν, ἀλλὰ καὶ θάνατον τὴν δυσεβοῦς ἐνστάσεως ἀντικαταλλάττοντο· μετείως πῶς ἤδη τοῦτ' ἔτι τοῦτ' ὀπιβουλίῳ ἐνεργοῦντος, καὶ μέχρις αἵματος ἐπ' ἐνίων φθάνειν ὀπιτιμῶντος τὴν πλήθους, ὡς ἔοικε, ὧν πιστῶν, δεδιπλωμένου τε αὐτὸν ἔβη καὶ ἀποκναίοντος, ὅπῃ τὴν χρὴ πόλιν ἀληθῶς ἐφορμῆσαι πόλεμον. Ὡς δὲ καὶ γυμνόλεθρον ἐπαπειλεῖσθαι, οὐδὲν ἔστι λόγῳ δυνατὸν ἀφηγήσασθαι, ὅσους καὶ οἵπερ τοῦ χερσοῦ μύλυθρας ὀφθαλμοῖς πρὶν ὁρᾶν, τοῖς ἀνὰ πάσας τὰς τῆδε πόλεις καὶ τὰς χώρας οἰκοῦσιν. Αὐτίκα γοῦν οὐκ ἀσήμων τις, ἀλλὰ καὶ ἄγαν χρὴ τὰς ἐν τῷ βίῳ νενομισμένας εὐφορίας ἐνδοξοτάτων, ἅμα τῷ τὴν χρὴ ὧν ἐκκλησίαν ἐν τῇ νικομηδείᾳ περιεθεῖναι γραφῇ, ζήλῳ ὃν χρὴ θεὸν ἐπωκνηθείς, ἀναπύρως ἐφορμήσας τῇ πίστει, ἐν περιφανεῖ καὶ δημοσίᾳ κειμένῃ, ὡς δυσσεβῆ καὶ ἀσεβεστάτην ἀνδρῶν, ἀπεφήνατο· δυσὶν ὀπισταμένοις χρὴ τὴν αὐτοῦ πόλιν βασιλέοιν, τοῦ τε πρεσβυτέρου ὧν ἄλλων, καὶ τοῦ τὴν ἥττονος ἀπὸ τούτου τὴν ἀρχῆς ὀπισχνουμένοις βαθμόν. Ἀλλ' ἔστι μὲν ἰδεῖν τινικάδε περῶντος τοῦτον ἀναρπάσας τὸν ἕτερον, ἅμα τε διαῦλα οἷα εἰκὸς ἐν ἐπωμείνας, ὡς δὴ ὀπὶ διουλίῳ τιμήματι, ὃ δὴ μὸν καὶ ἀλάσχον εἰς αὐτὴν τελοῦσαν διελήρησε δυσπνοΐαν. Πολλῶν ἤδη ὅσοι ὧν πώποτε δυσμενοῦνται θανάσιμοι καὶ ἐπ' ἀνδρείᾳ βεβοημένοι εἴτε πρὸς ἕλλησιν εἴτε πρὸς βαρβάρους, ἡνίοις ἤνεγκεν ὁ καιρὸς καὶ διαφερτεῖς μύλυθρας, οἳς ἀμφὶ τὸν δωρόθεον βασιλικοὺς παῖδας, οἵ καὶ δυσβαίνω ὑμῖν πρὸς τοῖς δεκαπόλεως ἠξιωμένοι, γνησίου τε αὐτοῖς ἀναθέσει τέκνων ἀλαπόμενοι, μείζονα πλοῦτον ὡς ἀληθῶς ἠγάπησαν τοῦ βίου δόξης καὶ τρυφῆς, τοῖς ὑπὸ δυσεβείας ἀνδρισμοῖς τε καὶ πόνοις, καὶ τοῖς κεκαμνορρημένοις ἐπ' αὐτοῖς πολυτρόποις θανάτοις. ὧν ἑνὸς ἴυνος οἵῳ κέχρηται μνηθέντες ὃν δὲ βίᾳ ἀγαπεῖν δέ' αὐτὸν καὶ τὰ τοῖς δήμοις συμβεβηκότα, τοῖς ἐντυγχάνουσι καταλείπομεν· ἤγετο δὲ ἡ μέσον χρὴ τὸν περιφρεμμένην πόλιν, ἐφ' ὧν δεδηλώκαμεν ἀρχόντων. ἡνίκα δὴ οὖν περιαχθεὶς, ὡς ἐνίσατο, γυμνὸς μελάροιος ἀρθῆναι κελεύει, μάστιξί τε τὸ πᾶν σῶμα καταξαίνεσθαι, εἰσότε ἐπαύσατο, καὶ ἄκων ὃ περιστατόμενον ποιήσειεν. ὡς δὲ καὶ ταῦτα πάσχων ἀμφιπρεσβὼς ἦν, ὄζος λοιπὸν ἤδη ὧν ὀφέων ἐπιφαινο-

μῶν αὐτῶ σὺν ἀγαθῇ φύσει λίθους, τῇ ὧν διαφανῶν τε σώματος μερῶν ἐνέχειν· ὡς δὲ καὶ ταύτας ἐπαίρειν τὰς ἀγκύνδονας, ἐξάρσεα τοιῶδε ἦν, καὶ πῦρ εἰς μέσον εἴλκετο. καὶ χρεῶν ἐδωδίμων δίκην τὰ λείψανα αὐτῶν τοῦ σώματος ἐπὶ τὸ πυρὸς ὁπὸ εἰς ἀήθειαν, ὡς δὴ μὴ ζωθύμως ἀπαλλαγείη, καταβρεχὺ ἢ ἀνηλίσκετο· οὐ τοίνυν ἐγένετο δύσις ἐπιφανῶν αὐτὸν τῇ πυρᾷ συγχωρεῖν μύων, πρὶν δὴ καὶ μετὰ τοσαῦτα τοῖς προσταθεῖσι μύοις ὑπανύσθεν. ὁ δὲ ἀπαρίξ ἐχόμενος τῆς προθέσεως, νικηφόρος ἐν αὐταῖς τῇ βασάνοις ἀπέδωκε τὸν ψυχόν. τοιοῦτον ὧν βασιλικῶν ἑνὸς ὃ μυρίμεον παίδων, ἄξιον ὡς ὄντως καὶ τῆς προσηγορίας· πέντε γὰρ ἑκάστῳ. οὐ χείρονα ἢ καὶ τὰ τοῖς λοιποῖς ὅπλα, λόγου φθόνου συμμετεῖχε, πολεμικόν, τοξοτικὸν ἰσορρόπους, ὡς ὅγε δοκεῖτος καὶ ὁ χορηγόνιος, ἑτέροις ἅμα πλείοσι τῶν βασιλῆς οἰκείας, μετὰ τοὺς πολυζήπους ἀγῶνας βέχω τῷ ζωῷ μείναντας, ἵππου νίκης ἀπηνέγκατο βραβεῖα. ἐν τούτῳ ἵππης τὴν νικομήδειαν ἐκκλησίας ὁ πλείστα προεστὼς δῆμος ἀφ' ἑνὸς εἰς χείρονα μυρίων ἐκεφαλαίου ἀπολέμενα. τούτῳ δὲ πλῆθος ἀθρόον μυρίων προσθήκας. οὐκ οἶδ' ὅπως ἐν τοῖς τὴν νικομήδειαν βασιλείοις, πυρκαϊᾶς ἐν αὐταῖς δὴ τῇ ἡμέρας ἀφθείσης, ὡς καὶ ὑπόνοιαν ψευδῆ προεῖς ὧν ἡμερῶν ὑπὸ χρηστῶν λόγου διαδοθέντος, παρεγένη χορηδὸν βασιλικῷ νόμῳ τῶν τῆδε θεοσεβῶν, οἱ μὲν, ξίφη καὶ σφάπτοντο· οἱ δὲ, ἀφ' πυρὸς ἐτελοῦντο. ὅτε λόγος ἔχει, προθυμίᾳ θείᾳ τινὶ καὶ ἀῤῥήτῳ, ἄνδρας ἁμαρτυρῆσιν ὑπὸ τῷ πυρὸν καθαλλεαζ. δήσαντες οἱ δήμιοι ἀγὸ τῆς πλῆθος ὑπὸ σκάφας, τοῖς θαλαττίοις ἀναπέρριπτον ὕδασι. τοὺς δέ γε βασιλικοὺς μετὰ θανάτου παῖδας, γῇ μετὰ προσηκούσης τοσαδοθέντας κηδείας, αὖθις ἐξ ὑπάρχης ἀνορύξαντες ἀναπορρίπτουσι θαλάσσῃ καὶ αὐτοὺς ὤοντο δεῖν οἱ νενομισμένοι δεσπότας· ὡς δὴ μὴ ἐν μνήμασιν ἀποκειμένους προσκυνοῖεν τινες, θεοὺς αὐτοὺς, ὡς γε ὤοντο, λογιζόμενοι. καὶ τὰ μὲν ὑπὲρ τῆς νικομηδείας μετὰ τὴν ἀρχὴν ἀπολελαθέντα τοῦ διωγμοῦ, τοιαῦτα. οὐκ ἐς μακρὸν δὲ ἑτέρων μετὰ ταῦτα μηνίσαντων, οὕτω καλουμένῳ χάρακι, καὶ αὖ πάλιν ἄλλων ἀμφὶ τὴν συρίαν ὑπὲρ φύσιν τῇ βασιλείᾳ πεπιεσμένων, τοὺς πάντα χόσε ὧν ἐκκλησιῶν προεστῶτας εἰρκτῆς τε δεσμοῖς ἐνδεθέντας προστάγματα ἐφοίτα βασιλικόν. καὶ ἰὼ ἡ θεία ὧν ὑπὲρ τούτοις γνωμόνων, πᾶς διήγησιν ἀπαφαιρεῖται. μυρίου πλήθους ἐν πόλει ὑπὸ καθηγεμόνα, καὶ τὰ πάντα χῆ δεσμωτήρια ἀνδροφόνοις καὶ λυμεωρύχοις πάλαι προσῆκεν ἐπεσκευασμένα· ὅτε πλησιοίκων ὑπισχνούντων καὶ προσευχέρων καὶ διακόνων, ἀναγνωστῶν τε ἔτι καὶ ἐπορκιστῶν. ὡς μὴ ὃ χώραν τοῖς ὑπὲρ κακουργίαις καταγρίοις αὐτόθι καταλείπεσθαι. αὖθις δὲ ἑτέρων τὰ προστάγματα χράμματα ὑπὲρ καθαιρήσεως, ἐν οἷς τοὺς καταλειπομένους, ἠνάγκαζε μὴ ἐᾶν βαδίζειν ἐπ' ἐλευθερίας, ἐνίσα μύοις ἢ μυρίαις καταξανθεῖν προσέταττε βασάνοις, πῶς δὴ πάλιν ἐνταῦθα τῶν καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν μυρίων ἀριθμησάμενος ὁ πλῆθος. καὶ μάλιστα ὧν τῷ ἀφεικὸν καὶ ὁ μαύρων ἔθνος, ἠναίδαλε καὶ κατ' αἰγυπτον· ἐξ ἧς καὶ εἰς ἑτέρας ἤδη προσῆκον πόλεις τε ἐπαρχίας, διέσπαρ-
ζδ μένοις μυρίοις. Ἰσμὴν γοῦν τοὺς ἐξ αὐλῶν διαγαμένους ἐν παλαιστίνῃ. ἴσμεν ἢ καὶ τοὺς ἐν τύρῳ τὸ φοινίκης, οὓς ἡμεῖς ἰδὼν οὐ καλεπλάγη, τὰς ἀναριθμήτους μάστιγας, καὶ τὰς ἐν τούτοις ὧν ἀληθῶς προσδόξων ἵππης θεοσεβείας ἀθλήσαν ἐνεγκόντας. τὸν τε προσαγορεύμενον μετὰ τὰς μάστιγας ἐν ἥρωσιν ἀνδρεῖα ποδόρεις ἀγῶνα, καὶ τὰς ἐν

ταὶς ἀν τούτῳ πρὸς δάλεων καὶ διαφόρων ἀγκίων, συρὸν τ' ἀγρίων καὶ πυρὶ δὲ σιδήρῳ κεκαυλημένα σμίλων, βοὸν τρεχόλας. καὶ ταὶς τρὸς ἕκαστον ὧν θηρίων θαυμασίοις τῶν γυναίων ἐπομονάς, οἷς γυμνομίλοις καὶ αὐτοὶ πρὸς ἤμιλλον, ὁπηνίκα τοῦ μύριοσυμίλου σωτῆρος ἡμῶν αὐτὸ δὴ ἰησοῦ χριστοῦ τιμὴ θείαν δυνάμιν ὅτι πρὸ οὐδενὸς, ἀναρχῶς τ' αὐτιμὴ τοῖς μύρτυσιν ὑπεδείκνυσθαι ἰσορήσαμεν. ὧν δὴ θεσπεσίων ὅτι πλείονα χρόνον μὴ τρεσκαίδεκα μὴ δὲ πλησιάζειν τοῖς ὧν θεοφιλῶν σώμασιν ὑπολαμβάνων· ἀλλ' ὅτι μὴ τοὺς ἄλλους, ὅσοι δὴ πουθεν ἔξωθεν ἐρεθισμοῖς πρὸς ὥρμων αὐλὰ, φερομένων. μόνων δ' ὧν ἱερῶν ἀθλητῶν γυμνῶν ἐσθῶν καὶ τ' χροὶ καθισθόντων, ὅτι τ' σφᾶς αὐτοὺς ὑπεσπασμένων, τοῦτο γὰρ αὐτοῖς ἀκριβὲς τρεφέρεν, μηδόλως ἐφαπτομένων· ἀλλ' ἔασ' ὅπη μὴ καὶ ἐπ' αὐτοὺς ὁρμαίνων. οἷα δὲ τρὸς ἵνος ἡδονέρας δυνάμεως δυσκρουομένων. καὶ αὖ πάλιν εἰς τοὐπίσω χωρισθέντων, ὁ καὶ εἰς μακρὸν μενόμενον, θαῦμα πρόσχεν οὐ σμικρὸν τοῖς θεωμένοις. ὡς τ' ἤδη ἀφ' ὃ ἀρξαντο τοῦ τρέχειν, δεύτερον καὶ τρίτον τρεσταφίεας ἐνὶ καὶ ᾧ αὐτῷ μύριοι θείων. καὶ πλαγήναι δ' ὡς τ' ὅτι τοσοῦτοι ἀπόντων ὧν ἱερῶν ἐκείνων καρτερίαν, καὶ τιμὴ ἐν σώμασι νέοις δεδηγμένα δ' ἀδιάφθορον σῖσαι. ἐώρας γοῦν ἡλικίαν οὐδὲ ὅλων ἐτῶν εἴκοσι δίχα δεσμῶν ἐσῶτος νέον, καὶ ταὶς μὴ χεῖρας ἐφαπλοῦντος εἰς σταυροῦ τύπον· ἀκαταπλήκτῳ δ' καὶ ἀρεμεῖ διανοίᾳ ταῖς τρὸς τὸ θεῖον φοβαίσια τελαμῶν λιθᾶς· μηδόλως δὲ μθισαμένων, μηδὲ ἀπικλίνοντος ποι τὸ ἔνθα εἰσήκειτο. ἀγκίων καὶ πρὸς δάλεων θυμοῦ καὶ θανάτου πνεόντων, καὶ σχεδὸν αὐτῆς καθαπτομένων αὐτοῦ τῆς σαρκός. ἀλλ' οὐκ οἶδ' ὅπως θεία καὶ ἀπορρήτῳ δυνάμει μονονουχὶ φεσταπτομένων τὸ σῶμα· καὶ αὖθις πάλιν δρομαίων εἰς τοὐπίσω. καὶ οὗτος μύριος τοιοῦτος ἰών. πάλιν δ' δὴ ἕτερος εἶδες, πέπλε δὲ οἱ πόδες ἐτύγχανον, ἠχρειωμένῳ ταύρῳ τραβηθέντας. ὃς τοὺς μὲ ἄνδρας τῶν ἔξωθεν τρεσιόντων, τοῖς κέρασιν εἰς τ' ἀέρα ῥίπτων διεσπάρασσεν, ἡμιθνῆτας ἀρεᾶς καταλιπών. ὅτι μόνους δ' θυμῷ καὶ ἀπειλῇ τοὺς ἱερεῖς ὁρμῶν μύρτυρας, σὺν δὲ πλησιάζειν αὐτοῖς οἷός τ' ἐών. κυείτων δ' τοῖς ποσὶ καὶ τοῖς κέρασι τῆδε κἀκεῖσε χερώμενος, καὶ θαῦμ' τοὺς ἀπὸ ὧν καυλήρων ἐρεθισμοὺς θυμοῦ δὲ ἀπειλῆς πνέων εἰς τοὐπίσω τρεσῆλθε ἱερᾶς ἀνῆλκεν τρεννοίας. ὡς μὴ δ' τούτου μηδὲν μηδαμῶς αὐτοὺς ἀδικήσαι, ἔλεγε δ' τὰ αὐτοῖς ἐπαφίεας θεία. τέλος δ' οὕτω μ' ταὶς δυνασκὴ ποικίλας τούτων τρεσβολαὶς, ξύφει καθασφαλῶς οἱ πόλεις, δύτι γῆς καὶ ὑφ' ὧν τοῖς θαλαττίοις τρεσδιδοῦσι κύμασι. Καὶ τοιοῦτος μὲ ὁ ἀγὼν ὧν κ' τύχοι τοὺς δύσεβέας ἄθλους ἐνδέξασθαι μύων ἀγωνιῶν. θαυμάσαι δ' δὴ ὡς αὐλῶν δ' τοὺς ὅπη τῆς οἰκείας γῆς μύριους ἀσμένως. ἐνθα μυρίοι δὲν ἀριθμὸν ἄνδρες ἅμα γυναιξὶ καὶ παισὶν ἐπ' τ' ὑφ' ἑστῆναι ἐσσήμων διδασκαλίας τ' τρεσκαίρου ζῶν καθαφθορὴν πόλεις, διαφόρους ὑπέμεινον θανάτους, οἱ μὲ, αὐλῶν μ' ξεσμοὺς καὶ τρεβλώσεις, μάστιγάς τ' χαλεπωτάτας, δ' μυρίας ἄνας ποικίλας καὶ φεικτὰς ἀκοῦσαι βασάνους, πυρὶ τραδοθέντες. οἱ δὲ, πελάγη καταβεβροχοθέντες. ἄνδρι δ' ὑθαρσῶς τοῖς ἀπολέμνοισι, ταὶς ἑαυτῶν τρεθείναντες κεφαλάς. οἱ δ', καὶ ἀναποθανόντες τ' βασάνοις. ἕτεροι δ' λιμῷ διαφθαρέντες· καὶ ἄνδρι πάλιν ἀνασκολοπισθέντες. οἱ μὲ, κ' τ' σαπῆτες τοῖς κακούργοις. οἱ δὲ, καὶ χθόνως ἀνάπαλιν καλωκάρα τρεσπλωθέντες. Ἰησοῦ μύριοί τ' ζῶντες, εἰσότε καὶ ἐπ' αὐλῶν ἰκρίων λιμῷ διαφθαρέν. πόλλα δ' ἀφαίρ λόγον καὶ ἃς ὑπέμειναν

ηζ

αἰχίας καὶ ἀγχιδόνας οἱ χτ̄ι θεάδα μάρτυρες, ὀφράκοις δυτὶ ἐνύχων ὅλον τὸ σῶμα καὶ μέχρις ἀπαλλαγῆς τ̄ βίου καταξαινόμενοι. χιώμασι τ̄ τῶν ποδῶν ἕξ ἑνὸς ἀποδεσμούμενα, μέλεσι τ̄ λοιπ̄ καὶ διαίρεσι καὶ λω κεφαλικῶ μαιμαίοις ὑσὶν εἰς ὕψος ἀνθρωπόμορφα, γυμνοῖς τε πᾶσι χαὶ μηδ' ὁπωσοῦν κεκαλυμμένοις τοῖς σώμασι, θέαν τοῦτο αἰσχίστην καὶ πᾶσιν ὠμότατον καὶ ἀπάνθρωπον τοῖς ὁρῶσιν ἅπασι παρεχόμενα. ἄλλοι δ' αὖ πάλιν δένδρεσι καὶ φρέασιν ἐναπέπνιγον δεσμούμενοι. τοὺς γὰρ μάλιστα φερόμενους ἐν κλάδων μηχανὰς ὑσὶν ὁπὶ τὸν αὐτὸν συνάγοντες, εἶτα ἐκάλουν τούτων τὰ ἐν μέρεσιν ἀπολείποντες σκέλη, εἰς τ̄ ἑαυτῶν ἥφιεσαν τοὺς κλάδους φέρειν φύσιν, ἄθεσμον ἐν μελῶν διασπασμὸν καθ' ὃν τὸν αὐτὸν ἀνεκόμιζον ὁπηνοσοῦντες. καὶ ταῦτά γε πάντα ἐπράττετο οὐκ ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας, ἢ χρόνον τινὰ βέβαιον. ἀλλ' ὁπὶ μακρὸν ὅλων ἐτῶν διάστημα, ὁτὲ μὲν πλέονων ἢ δέκα, ὁτὲ δ' ὀλίγω τοὺς εἴκοσι τ̄ ἀριθμὸν διαφερόντων. ἐνῆν δὲ οὐχ ἧττον καὶ τριάκοντα. ἤδη δέ τινες ἐξήκοντα, καὶ πάλιν ἐνῆν ὅτε ἑκατὸν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ ἄνδρες ἅμα κομιδῇ νηπίοις καὶ γυναιξὶν ἀνελεήμοσι ποικίλαις καὶ ἀνημάτουσαις ὑμνῳδίαις καταδικαζόμενοι. ἰσορήσαιμι δ' ἂν καὶ αὐλοὶ ὁπὶ ὧν ὕπων ἡνιόχοι, πλείοις ἀνθρώποις τ̄ μίαν ἡμέραν, τοὺς μὲν, ἵνα κεφαλῆς ἀποθέμενοι ὑποφέροντας· τοὺς δὲ, τ̄ ἄλλ' ἀνθρώπειν ὑμνῳδίαν, ὡς ἀμελετήτως φορυβώδη τὸν ὠδὴν, ἀνοήτως τε καὶ διαθλᾶσθαι, αὐτούς τε τοὺς ἀναιρουμένους ἀποκάμνοντας, ἀμοιβαδὸν ἀγήλοις διαδέχεσθαι. ὅτε καὶ θαυμασιώτατόν ὁρμέν, ἰδεῖν τε, ὡς ἀληθῶς, δυνάμιν καὶ προθυμίαν ὧν εἰς τ̄ χριστοῦ τοῦ θεοῦ πεπιστευκότων σωτῆρα λόγον. ἅμα γοῦν τῇ κτ̄ι ὧν προθύρων ἀποφάσει ἐπεπήδων ἄλλοθεν ἄλλοι τὰ προτοῦ δικαστοῦ βήματα, χριστιανοὶ σφᾶς ὁμολογοῦντες, ἀφροντίστως μὲν προτὰ δένδρα καὶ τοὺς ὧν πολυφόρων βασάνων ἕτοιμοι διακείμενοι. ἁπλῶς δὲ παῤῥησιαζόμενοι ὁπὶ τὴν εἰς τὸν ὧν ὅλων θεὸν δυσεβείαν· μετὰ τε χαρᾶς καὶ γέλωτος καὶ ὑφροσύνης πλὴν ὑστάτην ἀποφασιν τοῦ θανάτου καταδεχόμενοι, ὡς τε ψάλλειν, καὶ ὕμνους καὶ εὐχαριστίας εἰς τὸν ὧν ὅλων θεόν, μέχρις αὐτῆς ἐκπνοῆς ἀναπέμπειν πνοῆς. θαυμάσιοι μὲν καὶ οὗτοι. ἐξαίρετοι δ' ὅμως ἄλλοι θαυμασιώτεροι, οἱ πλούτου μὲν καὶ εὐγλωσσίας καὶ δόξης, λόγου τε καὶ φιλοσοφίας διαφέροντες· πάντα γε μὴν δεύτερα θέμενοι τ̄ ἀληθοῦς εὐσεβείας, καὶ τῆς εἰς τὸν σωτῆρα καὶ κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν χριστὸν πίστεως. οἷος φιλόρωμος ὢν, ἀρχῶν τινα οὐ τ̄ τυχοῦσαν τ̄ κατ' ἀξιάνθρωπον βασιλικῆς διοικήσεως ἐγκεχειρισμένος, ὃς μετ' ἀξιώματος τ̄ ῥωμαϊκῆς τιμῆς ἐπὶ τραπέζας δορυφορούμενος, ἑκάστης ἡμέρας. φιλέας τε τῆς θυμιτῶν ἐκκλησίας ἐπίσκοπος, διαφέρας ἀνὴρ τ̄ κτ̄ι τ̄ πατρίδα πολιτείας τε καὶ λειτουργίας. εἴλετο τῶν κτ̄ι φιλοσοφίαν λόγοις· οἱ καὶ μείων ὅσον τοὺς ἅπαντας τε καὶ ὧν ἀνθρώπων φιλονεικούντων, ἐπὶ μὲν ὧν ἐπ' ἀξίας ἀρχόντων· τοὺς δὲ καὶ αὐτοῦ τοῦ δικαστοῦ θαρραλεώτερος, ὡς ἂν αὐλῶν εἶκον λάβοιεν, φθάνωτε παίδων καὶ γυναικῶν ποιήσαιντο, οὐδαμῶς τοὺς ὧν τοσούτων, ὁπὶ τὸ φιλοζωῆσαι μᾶλλον ἢ θέσθαι, καταφρονήσαι ἢ ὧν τοὺς ὁμολογίας καὶ ἀρνήσεως τοῦ σωτῆρος ἑκόντας θεσμῶν ὑπήκουσεν. ἀνδρείῳ δὲ λογισμῷ τε φιλοσόφῳ, μᾶλλον δ' εὐσεβεῖ καὶ φιλοθέῳ ψυχῇ, τοὺς ἁπάσας τοῦ δικαστοῦ τὰς τε ἀπειλὰς καὶ τὰς ὑβρεῖς ὑπτάλες, ἅμφω τὰς κεφαλὰς ἀπετμήθη. Ἐπεὶ δ' καὶ ὧν ἐξῶθεν μαθημάτων ἕνεκα πολλοῦ λόγου ἄξιον γενέσθαι τὸν φιλέαν ἔφαμεν, αὐτὸς ἐμοῦ παιδίω μᾶλλον ἢ μα-

ἅμα μὲ ἑαυτ᾽ ὁς ὅις ποτ᾽ ἰῶν ὀπιδείξων. ἅμα ὁ᾽ ϗ τὰ κατ᾽ αὐτὸν ἐν τῇ ἀγεξανδρεία συμβεβηκόλα μᾶλλον ἢ ἡμεῖς ἱστορήσων ἀφ᾽ τούτων ὧν
» λέξεων, ἀπὸ ὧν φιλέου ποιὸς θμυήτας γραμμάτων. τοὔλων ἀπάντων ἐποδε-
» γμάτων ἡμῖν ϗ ἐπογραμμῶν καὶ καλῶν γνωεισμ᾽ ἐν τοῖς θείαις ϗ ἱεραῖς γρα
» φαῖς κειμένων, ὀδὲν μᾶλλον ἐσμὲν οἱ μακάριοι οἱ ζῶν ἡμῖν μάρτυρες, ὅλης ψυχῆς
» ὅρμα ποιὸς τὸν ὑπὲ πάντων θεὸν καθαρὰς ἱκνεῖσθαι, καὶ τ᾽ ἐπ᾽ ἀσεβείᾳ θάνα-
» τον ἐν νᾷ λαβόντες, ἀποδέξ᾽ τ᾽ κλήσεως εἴχοντο. ὃν μὲ κύριον ἡμῶν ἰησοῦν χριστὸν ὑ
» ὁῆλες ἀναδεφπήσθαι δι᾽ ἡμᾶς· ἵνα πᾶσαν μὲν ἁμαρτίαν ἀνακόψῃ, ἐφόδια ὁ᾽
» ἧς εἰς τὸν αἰώνιον ζωὴν εἰσόδου ἡμῖν καταθῇ. οὐ γὰ ἁρπαγμὸν ἡγήσαλο τὸ εἶ)
» ἶσα θεῷ. ἀλλ᾽ ἑαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβών· καὶ σχήματι ὑρεθεὶς ὡς ἄν-
» θεφπος, ἑαυτὸν ἐταπείνωσεν ἕως θανάτου, θανάτου ὁ᾽ σαυροῦ. διὸ ϗ ζηλώσθμλες
» τὰ μείζονα χαρίσματα οἱ χαρισφόροι μάρτυρες, πᾶσαν μὲ πόνον ϗ πᾶσαν αἰκι-
» σμῶν ὑπεινοίας, ὀκ εἰς ἅπαξ, ἀλλ᾽ ἤδη ϗ δὶς τὸ τρὶς ὑπέμειναν. πάσας ὁ᾽ ἀ-
» πειλὰς οὐ λόγοις μόνον, ἀλλὰ ϗ ἔργοις ὧν δορυφόρων κατ᾽ αὐλὰν φιλοθμουμέ-
» νων, ὀκ ἀνεδίδοσαν τ᾽ γνώμλν, ἀφ᾽ ὃ τὴν τελείαν ἀγάπην ἔξω βάλλῃ τ᾽ φό-
» βον. ὧν καταλέγειν τ᾽ ἀρετὴν ϗ τ᾽ ἐφ᾽ ἑκάστῳ βασθίῳ ἀνδρείαν, ὅις ἀν ἐχρέ-
» σθε λόγος. ἀνέσεως γὰ οὔσης ἅπασι τοῖς βουλομθίοις ἀναβαίνειν, οἱ μὲν, ξύλοις ἔ-
» παιον· ἕτεροι δὲ ῥάβδοις· ἄλλοι δὲ μάστιξιν· ἕτεροι δὲ πάλιν ἱμᾶσιν· ἄλλοι ὁ᾽ χοινίοις.
» καὶ ὧν ἡ θέα ὧν αἰκισμῶν ἀνηλαγμένη, ϗ πολλὴν τ᾽ ἐν αὐλῇ κακίαν ἔχουσα. οἱ
» μὲ γὰ ὀπίσω τὼ χεῖρε δεθέντες, ὥσε τὸ ξύλον ἐξηρτῶντο, ϗ μαγγάνοις ὑσὶ διελείνον-
» το πᾶν μέλος. εἶ᾽ ὅτως ἀφ᾽ πάντος τοῦ σώματος ἐπῆγον ἀνακλάσεως οἱ βασθι-
» ταί. οὐ καθάπαξ τοῖς φονεῦσιν ὀπὶ ὧν πλευρῶν μόνον, ἀλλὰ ϗ τ᾽ γαστρὸς ϗ κνη-
» μῶν ϗ ποδῶν τοῖς ἀμιώλητοις ἐκόλαζον. ἕτεροι ὁ᾽ ἀπὸ ἧς σφᾶς μιᾶς χρείᾳς
» ἐξηρτημένοι ἀωρεωῶντο, πάσης ἀγχόνης δεινοτέραν τ᾽ ἀπὸ ὧν ἀφθαρσίαν ϗ μέγεθος
» ἔχοντες. ἄλλοι δὲ ποιὸς τοῖς κίοσιν ἀνακρεμόμενοι ἐδοκῶντο, οὐ βεβηκόσι τοῖς πο
» σί· ὧν ὁ᾽ βαρὺ τὸ σῶμα τοῖς βιαζομένοις, μᾶ᾽ τάσεως ἀνέχομένων ὧν δεσμῶν. καὶ
» τοῦτ᾽ ὑπέμενον, ὀκ ἐφ᾽ ὅσον ποιὸς ἐδιήγετο, ἀλ᾽ αὐτοῖς ἐφόλαζεν ὁ ἡγεμών· ἀλλὰ
» μονονουχὶ δι᾽ ὅλης ἧς ἡμέρας. ὅτε γὰ ϗ ἐφ᾽ ἑτέροις μελέβαινε, τοῖς ποιὸς τέροις κα-
» ταλίμπανεν ἐφεδρεύειν τοῖς τῇ ὀξουσίᾳ αὐτ᾽ ὑπηρετοῦσιν, εἴ που τὶς ἠπιωθεὶς ὧν
» βασθίων ἀνδρὶ δόναι ἐδόκει. ἀφεθῶς ὁ᾽ κελεύων ϗ τοῖς δεσμοῖς ποιὸς σιέναι· καὶ με-
» ταλαβόντα ψυχορραγοῦντας αὐτοὺς, καταλιπεῖν τοὺς ἐν τῷ ζῆν ἔτι. οὐ γὰ εἶ) κἂν
» μέρος αὐτοῖς φειδοῦς ποιὸς ἡμῶν, ἀλλ᾽ ὅλα ϗ διανοφᾶ ϗ ποιάπλν, ὡς μηκέτ᾽ ὄν-
» τα, τοῦτο δουλέραν βάσθμον ὀπὶ τ᾽ πλημμελῆς ὧν ὑπευθύνων ἐφεθέντων. ἦ ὁ᾽
» οἱ ϗ μᾶ᾽ τοὺς αἰκισμοὺς ὀπὶ τ᾽ ξύλου κείμενοι διὰ ὧν τεσσάρων ὀπῶν διαλέλαμθοι
» ἄμφω τὼ πόδε, ὡς ϗ χᾶ᾽ ἀνάγκην αὐτοὺς ὀπὶ τ᾽ ξύλου ὑποθίους εἶ), μὴ δυναμένους
» ἀφ᾽ ὃ ἀναυλα τὰ τραύματα ἀπὸ ὧν πληγῶν καθῆλο τ᾽ σῶμα. ἕτεροι ὁ᾽
» ἧς τοῦ δαφος ῥιφέντες, ἐκεῖνο ὑπὸ τ᾽ ὧν βασθίων ἀνθρὰς ποιὸς σολῆς, δυνολέ-
» εσαν τὸν ὄψιν ἧς ἀνεργίας τοῖς ὁρῶσι προέχοντες, ποικίλας καὶ ἀφόρους ἐν
» τοῖς σώμασι φέροντες ὧν βασθίων τὰς ὑπονοίας. τούτων οὕτως ἐχόντων, οἱ μὲν,
» ἀναπέπαυσαν τοῖς βασθίοις τῇ καρτερίᾳ καταισχύναντες τὸν δυνίπαλον· οἱ ὁ᾽, ἡ-
» μιθνῆτες ἐν ᾧ δεσμωτηρίῳ συγκλείθμοι, μετ᾽ οὐ πολλὰς ἡμέρας τοῖς ἀγχόνοις

» σιωεχόμενοι ἐτελφοιῶντο. οἱ δὲ λοιποὶ τῆς ἀπὸ τῆς θεραπείας ἀναλήσεως τυχόντες,
» ᾧ χρόνῳ καὶ τῇ τ̃ Φυλακῆς διατειβῇ, θαρσαλεώτεροι ἐγίγνοντο. οὕτω γοῦν ηὐξήκα
» τοσοῦτος, αἱρέσεως κειμένης, ἵν' ἐφαλλόμενον τ̃ ἀναγοῖς θυσίας ἀνενόχλη-
» τον εἴη), τῆς ἐπαφῆτου ἡδυθείας πρ̃ αὐτῶν τυχόντα, ἵν' μὴ θύοντα, τοῦτ' ὅτι θα-
» νάτῳ δίκην ὑπεδέχετο, σαφῶς μηνήσαντες, ἀσμένως ὅτι τ̃ θάνατον ἐχώρουν. ἡ-
» δεῖ γὰρ τὰ ὑπὸ τῶν ἱερῶν γραφῶν ἡμῖν προτεινόμενα. ὁ γὰρ θυσιάζων, φησί,
» θεοῖς ἑτέροις, ἐξολοθρευθήσεται. καὶ ὅλη σὰρξ ἔσται σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ.
Τοιαῦτα τοῦ ὡς ἀληθῶς φιλοσόφου τε ὁμοῦ καὶ φιλοθέου μυρίους αἱ φωναὶ, αἷς προ-
τελθοῦσα ἀποφάσεως ὑπὸ τοῦτο δεσμωτικὴν ἐδ̃ ὑπάρχων τάξιν, τοῖς κατ̃ τ̃ αὐ-
τῶ παροικίαν ἀδελφοῖς ἐπεσάλπιζε. ἅμα μὲν τὰ ἐν οἷς ἐπὶ ἀναιθέλμους, ἅμα δὲ
προρμῶν αὐδεὶς ὅτι ὃ ἀφορίζ ἔχεσθαι, καὶ μετ' αὐδὲν ὅσον οὔπω τελεωθησόμενον,
τῆς ἐν χριστῷ θεοσεβείας. ἀλλὰ τί χρὴ πολλὰ λέγειν καὶ καινολέγειν ὅτι καινολέγειν
ὧν ἀνά τ̃ οἰκουμένην θεοφορεπῶν μυρίων ἀθλήσεις παραλιθεῖν, μάλιστα ὧν
ἐκείνη μὴν κοινῷ νόμῳ, πολέμου δὲ ἔξωθεν πεπολιορκημένων.

ια Ἤδη γοῦν ὅλην χριστιανῶν πόλιν αὐτάμυνον ἀμφὶ τ̃ φρυκ̃ ἐν κύκλῳ πε-
ριβαλόντες ὁπλῖται, πῦρ τὲ ὑφάψαντες καὶ ἐφλεξαν, αὐτοῖς ἅμα νηπίοις καὶ γυ-
ναιξί, τ̃ ὅτι πάντων θεὸν χριστὸν ὑπεδεδεγμένοις. ὅτι δὴ πανδημεὶ πάντες οἱ τ̃ πό-
λιν οἰκοῦντες λογισῆς τ̃ αὐτὸς καὶ στρατηγὸς ἐν τοῖς ἐν ἡβῇ πᾶσι καὶ ὅλῳ δήμῳ,
χριστιανοὺς σφᾶς ὁμολογοῦντες, ἀδ' ὅπως διοῦν τοῖς προσταττομένοις ἐδωλολατρῆν,
ἐπειθάρχουν. καὶ τις ἕτερος ῥωμαϊκῆς ἀξίας ἐπειλημμ̃ ἄδακος ὄνομα, ἡνίος
τῶν πρ̃ ἑσπέρᾳ ὑπατικῶν, ἀφ' ἁπάσης προεχόντων ἀνὴρ τῆς ἀδ' ἐκκλησίαν σι-
μῆς, ὡς καὶ ταῖς καθόλου διοικήσεσι τῆς πρ̃ αὐτῆς καλουμένης μαγιστρότητός τε ἐ
καθολικότητος ἀμέμπτως διῆγεν, ὅτι πᾶσι τούτοις ἀφορέναις τοῖς ἐν θεοσεβείᾳ
καλυπτώμασι κατ̃ τ̃ εἰς τ̃ χριστὸν ἔ θεοῦ ὁμολογίας, τῷ τῆ μυρίου ἀφαδήματι
καλεκοσμήθη, ἐπ' αὐτῆς τ̃ τοῦ καθολικοῦ προέξεως τὸν ὑπὲρ δυσεβείας ὑπομε-
μείνας ἀγῶνα. Τί με χρὴ νῦν ἐπ' ὀνόματος ὧν λοιπῶν μνημονεύειν, ἢ ὃ
πλῆθος ἰῶν ἀνδρῶν ἀριθμεῖν, ἢ τὰς πολυέτους ἀκίας ἀναίζω χαφὴν ὧν θαυ-
μασίων μυρίων, τοῖς μὲν πέλυξιν ἀναιρεθυμένων, οἷα γέγονε τοῖς ἐπ' ἀραβίας· τοῖς
δ' τὰ σκέλη καλαγνυμένων, οἷα τοῖς ἐν καππαδοκίᾳ συμβέβηκε. καὶ τοῖς μὲν
κ̃ κεφαλῆς ὑπὲρ τοῖν ποδοῖν ἕως ὕψος ἀναρτωμένων καὶ μαλθακοῦ πυρὸς ὑπο-
καιομένου, ᾧ πᾶσα πεμπομένῳ τῆς φλεγομένης ὕλης ἀποπνεομένων, οἷα τοῖς ἐν
μέσῃ τῶν πολαμῶν ἐπηνέχθη· τοῖς δὲ ῥῖνας καὶ ὦτα καὶ χεῖρας ἀκρωτηριαζο-
μένων, τά τε λοιπὰ τῶν σωμάτων μέρη κρεουργουμένων, οἷα τὰ ἐπ' ἀ-
λεξανδρείας ἰῶ. τί δεῖ ὧν ἐπ' ἀνίοχείας ἀναζωπυρῆν τῷ μνήμῃ, ἐφάραις πυ-
ρὸς οὐκ ἐς θάνατον, ἀλλ' ὅτι μακρᾷ ἡμωρία καλοπωρωμένων· ἑτέρων τὲ δᾶπον
τῷ ὀδξιαὶ αὐλῶν πυρὶ καθιέντων, ἵν' τ̃ ἀναγοῖς θυσίας ἐφαπτομένων. ὧν ἵνες τ̃
πεῖσμα φύοντες, πρὶν ἀγῶνα καὶ ἐς χεῖρας τῶν ὑπεδούλων ἥκειν, ἀνέωθεν ὀξὺ
ὑπηλῶν δωμ̃ ἑαυτοὺς καλεκρήμνιζε, τ̃ θάνατον ἁρπαγμα ἡγούμενοι τῆς ὧν δυσ-
σεβῶν μοχθηρίας. καὶ τις ἱερεὺς καὶ θαυμασία τ̃ τ̃ ψυχῆς ἀρετῷ, ὃ ἐ σῶμα γυ-
νὴ, ἡ τὰ δήγα ὧν ἐπ' ἀνίοχείας πλούτῳ ἐ χρῷ καὶ δόξῃ πᾶσά τε πᾶσι βεβοημέ-
νη, παίδων ξυνωρίδα πρ̃ ἕνων τῆ τοῦ σώματος ὥρᾳ καὶ ἀκμῇ ἀφαιρεπουσῶν,

θεσμοῖς

θεσμοῖς ὑ'σεβάς ἀνα.θρεψαμήν, ὅπῳ πολὺς ὁ ᾠει αὐτας κινούμνους φόνους, πόλια ἔθπον ἀνιχνεύων λανθανούσας ᾠειφράζεθ. εἶτα ἐπ' ἀμοσδαπῆς αὐτας Δματείδν μαθών, πεφενισμένως ὅπῃ τὼ ἀνδιόχθαν σκάλχ, δικλύων τε εἴσω εραλιωτικῶν ἤδη ᾠειεβέβλητο, ὃν ἀμηχάνοις αὐτὼ καὶ παῖδας θεασαμήν, ἢ τὰ μήονλα ἐξ ἀνθεφπων δῆνα ὦ λόγῳ ᾠδαθεῖσα, ὃ, τ' πόλεων δῆνῶν ἀφορητθεεσν, πορνίας ἀπειλεῖ μὴ ἄκροις ὠσὶν ὑπομένναι δεῖν ἀκοῦσαι ἑαυτὴ τε τ' κόραις ᾠδαχελθ Ϛαμήν, ἀλλά ἢ τὸ ᾠεοδόναι ταῖς ψυχαῖς τῶν δαιμόνων δουλεία, πόλεων ὑπάρχθν θανάτων τε πάσης χεῖεσν ἀπωλίας φήσασα, μίαν τούτων ἀπόλλυσιν εἶ) λύσιν ὑπελήφθ, τ' ὅπι τ' κύριον καθαφυλεῖ. κἀπεῖα ὁμοῦ τῇ γνώμῃ σῶν θέλθναι, ἃ τ' ϑμαλα ᾠειτείλασα κοσμίως τοῖς ᾠειβλήμασιν, ἐπ' αὐτῆς μέσης ἰθύμθναι τ' ὁδοῦ, ϐεαχύ τι τὰς φύλακας ἧς ἀναχώρησιν ὑποπαρατήσαμθναι, ὅπι ᾠδαρρέοντα πολεμὸν ἑαυτὰς ἡκόντιζ. αἵδε μὲν οὖν ἑαυτὰς· ἀνῆλθ δὲ ἐπ' αὐτῆς ἀνδιοχθας ξιφωείδα πῦρ θένων τὰ πόλια θεωρεπῶν καὶ ἀληθῶς ἀδελφόν, ὅπι δόξων μὲ τὸ ἦθος, λαμπρῶν δὲ τὸν βίον, νέων τοῖς χρόνοις, ὡραίων τὸ σῶμα, σεμνῶν τ' ψυχῇ, ὑ'σεβῶν τὸν ἔθπον, θαυμαστῶν τῇ ὑποδῇ, ὡς δὲ μὴ φερούσης τ' γῆς τὰ ϑιαῦτα ϐασάζθν, θαλάττῃ ῥίπτθν σκῦθον οἱ τῶν δαιμόνων θεραπόντ. ταῦτα μὲ οὖν ᾠδὲ τοῖσδε. τὰ φεκτὰ ὃ ἀκοαῖς, χ' τὸν πόνον ἔπαρχον ἕτερθι, καλάμοις ὀξέσι τῶν χερῶν ἐξ ἄκρων ὀνύχων τοὺς δακτύλους Δματειρόμθνοι. ἐ δῆμοι πυεὶ μοῦϐδον διαϐακέντες, ϐεφανούσῃ ἢ πεπυερακλωμθνῇ τῇ ὕλῃ τὰ νῶτα καταχρόμθνοι, ἢ τὰ μάλισα ἀναγκαῖα ἃ ϑμαλος καθωπλίσμθνοι, Δμά τ' ὧν ἀπορρήτων ἕτερθι μθνῶν τε καὶ αὐλάγχνων, αἰσχρὰς καὶ ἀσυμπαθεῖς καὶ οὐδὲ λόγῳ ῥητὰς ὑπελθμον πάθας. ὁπόσας οἱ θνητοὶ ἢ νόμιμοι δικασταὶ τ' σφῶν ὅπιδ κνύμθνοι δῆνοῖκα, ὥσπερ ἵνα σοφίας ἄρετ' φιλοδιμόλεεσν ἐπενόοιν, ἀεὶ ταῖς καινοῖεεσν ἐφ' εἰσκομθναις αἰκίαις, ὥστ' ἂν ἀγῶνος ϐεαϐεῖοις, ἀνῆλοις ὑποξέλθν ἀμιλλώμθνοι. τὰ δ' οὖν ὧν συμφορᾶν ἔφαλα, ὅτε δὴ λοιπὸν ἀπειρηκότες ὅπῃ τῇ ὧν κακῷ ὑποϐολῇ ἢ ᾠὸς ὃ κλείνθν ἀποκαμόντες, πλησμονίῳ τε καὶ κόρῳ τῆς τῶν αἱμάτων ἀκρασίας ἐφηκότες ὅπι ὃ νομιζόμθνον αὐτοῖς χρηστὸν καὶ φιλανθρωπον ἐτεπόντο, ὡς μηδὲν μὲ ἔθ δοκεῖν δῆνόν καθ' ἡμῶν ἐργάζεαθαι. μὴ γὰ καθήκθν φασὶν ἐμφυλίοις αἵμασι μιάνθν τὰς πόλις, μή δ' ἐπ' ὠμῷ τῷ δώδεκα Δμαβαθῆν ὧν κραταιῶν ἀρχῷ, δύνθν τοῖς πᾶσιν ὑπάρχουσθν καὶ φαφθν, δεῖν δὲ μᾶλλον τῆς φιλανθρώπου ἢ βασιλικῆς ἐξουσίας εἰς πόλια ἀκλείνεαζ τ' δύεργεσίαν, μηκέθ θανάτῳ κολαζομθνους. λελύαθαι γὰ καθ' ἡμῶν ταύτῃ αὐτὸν τ' ἀμωείαν Δμὰ τῷ τῶν κραταιῶν φιλανθρωπίαν, τῷ καθ' ὀφθαλμοὺς ἐξορύπεαζ, καὶ τοῖν σκελοῖν πποδαζ ἀλεεσν ᾠεσελάπεθ. ταῦτα γὰ ὧν αὐτοῖς τὰ φιλανθρωπα, καὶ ὧν καθ' ἡμῶν ἀμωειαν τὰ κουφόλαια· ὡς τε ἤδη ταύτης ἕνεκα τ' τῶν ἀσεϐῶν φιλανθρωπίας, οὐκέτ' εἶ) δωατὸν ὀξέπειν ὃ πλῆθος ὧν ὑπὸ πόλια λόγον, τοὺς μὲ δεξιοὺς ὀφθαλμοὺς ξίφ ᾠεσλεεσν σκοπομθνους, καὶ μὴ τ' σκέντησιν τούτοις πυεὶ καυλπειαζομθνους, τοὺς δὲ λαιοὺς πόδας καθ' ἑαυτῶν ἀγκυλῶν αὖθις καυλῆρσιν ἀγεδουμθνους· μελά τε ταῦτα τοῖς κατ' ἐπαρχί χαλκοῦ μελδήοις οὐχ ὑπηρεσίας ϐοσδτον, ὅσον κακώσεως καὶ ταλαπωείας ἕνεκα καθαδικαζομθνων.

πρὸς ἅπασι τούτοις ἀγῶσιν, οἷς μηδὲ καταλέγειν δυνατόν, νικᾷ γὰρ πολλὰ λόγον τὰ κατ' αὐτοὺς ἀνδραγαθήματα, πεπεπλωκότων. ἐν δὴ τούτοις ἐφ' ὅλης τῆς οἰκουμένης λαμπρύνεται οἱ μεγαλοφρεπεῖς μάρτυρες, τοὺς μὲ ἀπομαχόντος τοῦ ἀνδρείας αὐτῶν ἐπόπας καλεπλήξαντο εἰκότως. ἧς δὲ τῆς ἁγίας ἐκκλησίας ἐμνήσθην ὡς ἀληθῶς καὶ ἀπορρήτου δυνάμεως ἐμφανῆ δι' ἑαυτῶν τὰ τεκμήρια προεσήμηνε. ἐκείνου μὲ οὖν ἐπ' ὀνόματος μνημονεύειν, μακρὸν ἂν εἴη, μή τι γε τῶν ἀ-
47 δυνάτων. Τῶν δὲ κατὰ τὰς ἐπισήμους πόλεις μαρτυρησάντων ἐκκλησιαστικῶν ἀρχόντων, προέστως ἡμῖν ἐν εὐσεβείᾳ τῆς χριστοῦ βασιλείας διηγορεύθη μάρτυς, ἐπίσκοπος τῆς νικομηδέων πόλεως τιμὼ κεφαλίῳ ἀπολυμηθεὶς δίκῃ. τῶν δ' ἐπ' ἀνδριάντας μαρτύρων τὰ πάλαι βίον ἄριστος προεστὼς τοῦ αὐτοῦ θεοῦ προοικίας, λουκιανός, ἐν τῇ νικομηδείᾳ καὶ αὐτὸς βασιλέως ἐπιτρόπου, τὴν οὐράνιον τοῦ χριστοῦ βασιλείαν, λόγῳ προήγερεν δι' ἀπολογίας, εἶτα δὲ ἔργοις ἀνακηρύξας. ὧν δή" ἐπὶ φοινίκης μαρτύρων ἠνύσαντ' ἂν ἐπισημότατα πόλεων θεοφιλεῖς τῶν λογικῶν χριστοῦ θρεμμάτων ποιμένες, τυρρανίων ἐπίσκοπος τοῦ κατὰ τύρον ἐκκλησίας, προεστώς τε τοῦ κατὰ σιδῶνα ζηνόβιος. καὶ ἔτι σιλβανὸς τῶν ἀμφὶ τὴν ἐμισὴν ἠνυσμένος, χορεῖς ἀνελήφθη μαρτύρων. τῶν δ' ἐπ' ἀνδριάντας ἀμφοτέρων θεοῦ λόγον ἀφ' ἧς θάνατον ὑπομονῆς ἐδοξασάτην, ὁ μὲν, θαλατίοις παραδοθεὶς βυθοῖς ὁ ἐπίσκοπος. ὁ δὲ ἰαζὼν ἄριστος ζηνόβιος, τοῦ κατὰ τῶν πλευρῶν ἐπιλεθείσας αὐτῷ καρίερας ἀναποθανὼν βασάνοις. ὧν δή" ἐπὶ παλαιστίνης μαρτύρων, σιλβανὸς ἐπίσκοπος ὢν ἀμφὶ τὰ γάζαν ἐκκλησιῶν, κατὰ τὰ ἐν φαινοῖ χαλκοῦ μέτωπα ζωὴ ἑτέροις ἑνὸς δέοντι ἀριθμὸν τεσσαρακοντα, τοῦ κεφαλίῳ ἀποτέμνεσθαι). αἰγύπτιοί τε αὐτοὶ πηλὸς καὶ νᾶλος ἐπίσκοποι, μεθ' ἑτέρων τοῦ ἁγίου πυρὸς ὑπέμειναν τελευτῶν. καὶ δὲ μέγα δὲ κλέος τῆς καθαρέων παροικίας ἐν τούτοις ἡμῖν μνημονεύεσθω. πάμφιλος προεστὼς τῶν καθ' ἡμᾶς θαυμασιώτατος, οὗ ὧν δυσραγαθήματος τοῦ λοιποῦ, κατὰ τὰ δέοντα καιρὸν ἀναγράψομεν. ὧν δή' ἐπ' ἀγεξανδρείας καθ' ὅλης τε αἰγύπτου καὶ θηβαΐδος ἁγιωτάτως τελεσθέντων, προῆκτος πάντος αὐτῆς ἀγεξανδρείας ἐπίσκοπος, θεῖόν τι χρῆμα διδασκάλων τῆς ἐν χριστῷ θεοσέβειας ἀναγεγράφθω. ἅτ' ὢν ζηνὼ αὐτῷ προεσβύτερον, φαῦστος καὶ δίδιος καὶ ἀμμώνιος, τέλειοι χριστοῦ μάρτυρες· φιλέας τε καὶ ἡσύχιος καὶ παχύμιος καὶ θεόδωρος, ὧν ἀμφὶ τὸν αἰγύπτιον ἐκκλησιῶν ἐπίσκοποι, μυείοι τε ὑπὸ τούτοις ἄνδρες διαφανεῖς, οἱ προεῖς τῶν κατ' χώραν καὶ τόπον προοικιῶν μνημονεύονται), ὧν ἀνὰ τὸν πᾶσ οἰκουμένην ὑπὲρ τοῦ θείου ἀσεβείας ἠγωνισμένων, γραφῇ παραδόναι τοῖς ἄθλοις, ἐπ' ἀκριβὲς ἕκαστα ὧν περὶ αὐτοὺς συμβεβηκότων ἴσορεν, οὐκ' ἠμέλεσθαι. τῶν δ' ὁμοίᾳ τὰ προάγματα πλήθους ἴδιον ἂν γένοιτο. οἷς γεμὸν αὐτὸς προεκόμιον, τούτοις καὶ τοῖς μεθ' ἡμᾶς γνωρίμοις δι' ἑτέρας ποιήσομαι γραφῆς. καλὰ γε μὴν τὰ παρόντα λόγον, τὰ παλινῳδεῖν ὧν περὶ ἡμᾶς εἰργασμένων τοῖς εἰρηνικοῖς ἐπισκόποις, τὰ δὲ ἀρχῆς δ' διωγμοῦ συμβεβηκότα, χρησιμώτατα τυγχάνοντα τοῖς ἐντυγχάνουσι. τὰ μὲ οὖν προεῖ καθ' ἡμῶν πολέμου τὰ ῥωμαίων ἡγεμονίας, ἐν ὅσοις δὴ χρόνοις τὰ τῶν ἀρχόντων φίλια τε ἦν ἡμῖν καὶ εἰρηναῖα, ὁπόσης ἀγαθῶν ἐυπορείας καὶ ἐυθηνείας ἠξίωτο, τίς ἂν ἐξαρκέσαι λόγος δυνήσεται; ὁπότε

καὶ οἱ

καὶ οἱ μάλιστα τὴν καθόλου κεφαλωῖδες ἀρχῆς, δεκαεπτείδας τε εἰκοσαεπτείδας ἀνεπλήσθησαν, ἐν ἑορταῖς καὶ πανηγύρεσι, φαιδροτάταις τε θαλίαις καὶ διαφερούσαις, μετὰ πάσης ἀσταθοῦς διατέλουν εἰρήνης. ὅτου δὴ αὐτοῖς ἀπροσδοκήτως αὐξήσας καὶ ὑπὲρ μέγα ὅσον μέραν παρεϊδούσης τῆς ὀξουσίας, ἀληθῶς τὴν περὶ ἡμᾶς εἰρωνείαν μεταθέμενοι, πόλεμον ἄσπονδον ἐγείρουσιν. οὔπω δὴ αὐτοῖς τὸ διάδεκα κινήσεως διάλειμμα ἔτος πεπλήρωτο, καὶ ἡ περὶ τὸν ὅλον ἀρχὴν νεώτερον γεγονὸς, τὰ πάλαι παφάνμαλα ἀναδέπει. νόσου γὰρ ἀκίας ὡς παρόξυσμὴν τῶν εἰρηνικῶν ὑπισκημάσης, ὑφ' ἧς ἤδη καὶ τὰ τῆς διανοίας ἐξέκασιν αὐτῷ πρήγελος, ζηλωτὴς μετ' αὐτὸν διάλειμμα ἱερείοις τελεμηλώσῃ, τὴν δημάδη καὶ ἰδιωτικὸν ἀπολαμβάνῃ βίον. ὅπως ὃ τῶν οὕτως πέπαικε, καὶ δίκῃ τὰ πάλαι τῆς ἀρχῆς διαρρήγνυται. παῖγμα μὴ δή ποτέ πω γενὸς, μνήμῃ παραδεδομένον. χρόνου δὲ πλείστου μεταξὺ γνωμένου, βασιλεὺς κωνσταντῖνος τὴν πάλαι βίον φαιδρόταται, καὶ τοῖς ὑπηκόοις ἀνοϊκώτατα, λῷ τε θείῳ λόγῳ παρασφιλέσαται διαθήσῃ, παῖδα γνήσιον κωνσταντῖνον αὐτοκράτορα καὶ σεβαστὸν ἀνῆ ἑαυτῷ καταλιπών, κοινῷ φύσεως νόμῳ τελευτᾶν τὸν βίον. πρῶτός τ' ἐν θεοῖς ἀνηγόρευτο πρὸ αὐτοῖς, ἀπάσης μὲν θανάτου, ὅση βασιλῆς τις ἀνθρώπου ὀφείλεται, ἀμοιβῆς ἠξιωμένῳ, χρησθέντος καὶ ἡπιωτάτου βασιλέων, ὃς δὴ καὶ μόνος ὢν καθ' ἡμᾶς, ἐπαξίως τὴν ἡγεμονίας τὴν πάλαι τῆς ἀρχῆς διατελέσας χρόνον, καὶ τἄλλα τοῖς πᾶσι δικαιώτατον καὶ ἀνεγκλητώτατον παρασχὼν ἑαυτὸν, τοῦ τε καθ' ἡμᾶς πολέμου μεταμῶς ὑπεκοινωνήσας· ἅμα καὶ τοῖς ὑπ' αὐτὸν θεοσεβέσι ἀβλαβέσι καὶ ἀνεπηρεάστοις φυλάξας, καὶ μήτ' ὢν ἐκκλησιῶν τοῖς οἴκοις καθελὼν, μήθ' ἕτερόν τι καθ' ἡμῶν καινοργήσας, τέλος δ' ὕδατμον ἐξ ἱσμαηλίου ἀπείληφε δίκ· μόνος ὑπὲρ τ' αὐτῷ βασιλέως ἀνόμως καὶ ὑπὲρ δόξης ὑπὲρ διαδόχων γνησίων παιδὶ, πάλαι σωφρονεστάτῳ τε καὶ εὐσεβεστάτῳ, τελευτήσας. τούτου πᾶς κωνσταντῖνος αὐθὺς ἀρχόμενος, βασιλεὺς τελεόταλος καὶ σεβαστὸς πρὸς τῶν στρατοπέδων, καὶ ἔτι πολὺ τούτων πρόθυμον πρὸς αὐτοῦ τὸν παμβασιλέως θεὸν ἀναγορεύθη, ζηλωτὴ ἑαυτὸν τ' πατρικῆς περὶ τὸν ἡμέτερον λόγον εὐσεβείας καλεσήσατο. καὶ σοὶ μὲν, τοιοῦτος. λιχίννιος δὴ ὑπὲρ τούτοις ὑπὸ κοινῆς ψήφου τῶν κρατούντων αὐτοκράτωρ καὶ σεβαστὸς ἀναπέφανε. ταῦτα μαξιμῖνον ἀνδρὸς ψυχῆς, μόνον καίσαρα πάλαι πάντων εἰσεῖδε τοῦτ' χρηματίζοντα. ἐς δὴ οἷον τὰ μάλιστα τυραννικὸς ὤν, παραπάσας ἑαυτῷ τὴν ἀξίαν, σεβαστὸς ἰῶν, αὐθὶς ὑφ' ἑαυτῷ γεγονώς. ἐν τούτῳ ὃ κωνσταντῖνῳ μηχανᾶται θανάτῳ συρράπτων, ἅμοις ὁ μὲν τὴν ἀπόθεσιν ἐπαμυνῆσθαι δεδηλωμένῳ, αἰχίς ᾧ καταστρέφῃ θανάτῳ. πρὸ τοῦ ὃ τούτῳ τὰς ὑπὲρ ἡμῶν γραφὰς, ἀνδριάντας τε καὶ ὅσα τοιαῦτα ἐπ' ἀναθέσῃ νενόμισται, ὡς ἀνοσίῳ καὶ δυσεβεσάτῳ καθῄρουν. Τούτου πᾶς μαξέντιος ὁ τὸν ὑπὲρ ῥώμης τυραννίδα ιηζ
συστησάμενος, ἀρχόμενος μὲν τὸν καθ' ἡμᾶς πίστιν ἐπ' ἀρεσκείᾳ καὶ κολακείᾳ δ' δήμου ῥωμαίων καθυπεκρίνατο· ταύτῃ τε τοῖς ὑπηκόοις τὸ χειστανῶν ἀνῄρει πρόσταλτα διωγμὸν, ἀσέβειαν ὑπεμορφάζων, καὶ ὡς αὖ δεξιὸς καὶ πολὺ φαιδρὸς πρὸς τοὺς πρόσθεν φανείη. ἅμιλλα οἷος ἔσεσθαι ἠπείλει, τοιοῦτος ἔργοις ἀναπέφαται. ἐς πάσας δὴ ἀνοσιουργίας ὀκείλας, ἀδὲν ὅτι μιαρίας ἔργον καὶ ἀκολασίας παρέλειπτε, μοιχείας καὶ παιδοφθορίας ὑπερτείνων φθορεύς. διαζευγνὺς γέ τοι ὧν ἀνδρῶν τὰς πρὸς νόμον γαμετὰς, ταύτας συνοικίζων ἀπιμόλοις, τοῖς ἀνδράσιν αὖθις ἀπέπεμπε, καὶ τοῦτ' ἦν ἀσήμοις ἅδ' ἀφανέσιν ἐγχθρῶν ἐπεληδύεν, ἀπ' αὐλῶν δὴ μάλιστα τῶν τὰ πρὸ-

τα τ ῥωμαίων συγκλήτου βουλῆς ἀπεννεχθέντων ἐμπαροινῶν τοῖς ὀξυχαράκτοις. οἱ πάλαι δὴ αὐτὸν ὑπεπτηχότες δῆμοι καὶ ἀρχοντες ἐνδοξοι, δόμῃ καὶ ἐδυχρονίσθη γραμμάτι. ἐ ὅσῃ ἠρεμοῦντων καὶ τ πικρὰν φερόντων δουλείαν, ἀπαλλαγὴ τις ὅμως ἐκ τ θ ὑρανίου φονώσης ὠμότητος. ὅτι σμικρᾷ χρῶ ἤδη πολὲ πεφάσθ, τὸν δῆμον ἐς φόνον τοῖς ἀμφ' αὐτὸν δορυφόροις ἐκδίδωσι. καὶ ἐκλείνετο μυρία τ θ δήμου ῥωμαίων πλήθη ὅτι μέσης τῆς πόλεως, οὐ σκυθῶν οὐδὲ βαρβάρων, ἀλλ' αὐτῶν ἐν οἰκείων δόρασι καὶ πανοπλίαις. συγκλυζόμενόν γε μὴν φόνος ὁπόσος δι' ὅτι βουλὴ συνεργεῖτο τῆς οὐσίας, οὐδὲ ἐξαριθμήσασθαι δυνατόν, δήπου δ' ὅμως πεπλασμένας αἰτίας μυρίων ἀναιρεθέντων. ἡ δὲ ἐν καιρῷ τυραννὼ κορωνὶς, ὅτι χρηστὸν ἤλαυνε μαστιγοῦσι ὅτι νοίας· πολὲ μὲν γυναῖκας ἐγκύμονας ἀναῤῥίζοντος, πολὲ δὲ νεογνῶν ἀπαλάγνα βρεφῶν διερευνωμένου, λέοντας τ καταστάπτοντος, καὶ ἵνας ἀῤῥήτου ποιᾶς ὅτι δαιμόνων προσκλήσεις καὶ ἀποτροπιασμὸν θ πολέμου συνισταμένου. διὰ τούτων γὰρ αὐτὸς τῆς νίκης καταφρονήσεσθαι, ἡ πᾶσα ἐτύγχανεν ἔμπις. οὐτ μὴν οὐδ' ὅτι ῥώμης τυραννῶν, οὐδ' ἔστιν εἰπεῖν οἷα δρῶν τοῖς ὑπηκόοις καὶ δουλοῦτο, ὡς ἤδη καὶ ὧν ἀναγκαίων ἔφασαν ἐν ἐκκλήτῳ ἀσυλίᾳ καὶ ἀποείᾳ καταζῆναι, ὅσην ὅτι ῥώμης οὐδ' ἀμόλε οἱ καθ' ἡμᾶς γνέσθαι μνημονεύουσιν. ὁ δ' ἐπ' ἀναστάσης τύραννος μαξιμῖνος, ὡς μὴ τοὺς ἀδελφὸν τιμὼ κακίαν τοὺς τ ὅτι ῥώμης φιλίαν κρύβδην ἀπενδόμενος, ὅτι πλῆσον χρόνον λανθάνειν ἐφεύγιζε. φωραθεὶς γέ τοι ὕστερον, δίκην ἔννεσι τιμωρίαν. ἴσως γ' ἦσαν μάσαι ὅπως καὶ σοὶ τὰ συγγενῆ καὶ ἀδελφά, μᾶλλον δὲ κακίας τὰ τοῦτα καὶ τὰ νικητήρια τοῦ χῦ ῥώμυλου τυράννου τῆς κακοσεβείας ἀπεννεχθέντος. πολίων τε γὰρ καὶ μάγων οἱ τοῦτοι τ δωδάτου πρὸ αὐτοῦ μῆς ἠξίωντο, φοβοδαιοῖς ἐσταμάλισα καὶ δεισιδαιμονεστάτου καθεστῶτες, τιμῶ τ τοὺς τὰ εἴδωλα καὶ τοὺς δαίμονας τοὺς πολλοῦ διαπλοῦ πλανίου. μαγικῶν γοῦν δίκα καὶ χρησμῶν, οὐδὲ μέτρεις ὄνυχος, ὡς εἰπεῖν, ὅλμᾶν ἢ κιννᾶν οἷός τ ἐστὶν. ἔ χάειν καὶ ὧν καθ' ἡμᾶς σφοδρότερον ἢ οἱ τοὺς πάθεν ἐ πυκνότερον ἐπεὶ θεοδιωγμῷ νεώς τ χῦ πᾶσαν πόλιν ἐγείρων, ἐ τὰ χρόνου μήκει καθηρημένα ἐλπίδι, ἅμα ἀπουδῆς ἀνανεοῦσθαι τοὺς τάπητας, ἱερέας τε εἰδώλων χῦ πόλεα τόπον καὶ πόλιν. καὶ ὅτι τούτων ἑκάστης ἐπαρχίας ἀρχιερέα ὧν ἐν πολιτείαις ἕνα γέ τινα τὸν μάλιστα ἐμφανῶς διὰ πάσης ἐμπρέποντα λαμπρότητος, μῦ τραπεζικοῦ σίφους καὶ δορυφορίας σκηπτούχων, ἀναιδῶς τε πᾶσι γνώσιν, ὡς μὴ δυσσεβέσι καὶ θεῶν τοῖς φιλέσιν, ἡγεμονίας καὶ τὰς μεγίστας τοῖς νομίας δωρούμενος. ἐκ δὴ τούτων ὁρμώμενος, πόλιν μὲν οὐ μίαν οὐδὲ χώραν, ὅλας δὲ ἀρδην τὰς ὑπ' αὐτὸν ἐπαρχίας, χρυσοῦ τε ἀργύρου καὶ χαλκοῦ εἰς τοὐξέσιν, ὅπισθεν ἐφοίτα καρυάτας, καὶ δῆλος δήμας καταδίκας νίκα καὶ καλεπίζε. τῶν γε μὴν δι' πόρων τὰς ἐκ τοῦ γόνου τοῦ ποιηθείσας οὐσίας ἀφανοῦσθαι, πλούτους ἀθέσως καὶ ἀφόρους χαλκοῦ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν κόλαξιν ἐδωρήσατο. προοιμίας γε μὴν καὶ μέθης ἐς τοσοῦτον ἠνέχθη φορᾶν, ὡς ἐν τοῖς πότοις παρακόπτων καὶ ὧν φρενῶν πρεσβεύσασθαι, τιαῦτά τε μεθύοντα τοῦτο ἐπράττων, οἷα δυανήνθμα αὐτὸν τῇ ὑστεραίᾳ ἐς μέλαθρον ἄγειν. κραιπάλης δὲ καὶ ἀκρασίας μηδενὶ καταλιπὼν ἐπιβοηθοῦντα κακίας, διδάσκαλον τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἑαυτὸν καθίστη, θρύπτεσθαι μὴ δ' ἀπαξ πᾶσι τρυφῆς τε καὶ ἀκολασίας ἀνάγων· ἡγεμόνας δ' ἐκ στρατοπεδάρχας δι' ἁρπαγῶν καὶ πλεονεξίας χωρὶς

χῦ ὧν

χτ' ὧν ὑπηκόων, μονονουχὶ σωλυεαννοιῶλας αὐτῷ τοεσκαλούμενος. ἢ δεῖ τὰς ἐμπαθεῖς τὸ ὑδρὸς ἀϊαεουργίας μνημονεύειν; ἢ τῶν τοεὸς αὐτὸ μεμοιχευμένων ἀπριθμεῖαι τὸ πλῆθος; οὐκ ἰῶ γέ τοι πόλιν αὐτὴν πρῆξαι, μὴ ὄχι σὺν πυρὸς φθορᾶς γυναικῶν, πρὸ θένων τε ἁρπαγᾶς εἰργασμένον. χτ' πόλιον γέ τοι αὐτῷ ταῦτα τοεὸ ὑχάρη, μὴ ὅλη μόνον χειστανῶν, οἱ θανάτου καταφεονήσαντες, πρὸ οὐθενὸς αὖ τὸ τοσούτου ἔθεντο τυραννίδα. οἱ μὲν γὰρ ὕδρες ὑπατταῖοι πῦρ καὶ σίδηεον καὶ τοεοπλώσας, θῆρας τε ἀγελαίους ἐς θαλάττης ὕδατος, ἀποβρασάς τ' μὴ ὧν καὶ ὑπῆρας, καὶ ὀφθαλμῶν κενήσας τε καὶ ἐξορύξας, καὶ τοδ' πόντου ὁμαλὸς ἀκρωτηριασμοὺς, λιμόν τε ὄντι τούτοις καὶ μέτρημα καὶ δεσμά, ὅτι πόντων μᾶλλον ὑπομονὴν τ' ἐσχ' ὑσεβέας ἀνεδείξαντο, ἢ ὃ σέβας ὃ εἰς θεὸν εἰδώλοις ὑδὲ καὶ ἡλιάζαντο. αἱ δ' αὖ γυναῖκες οὐχῆττον ὧν ὑδρῶν ἐσωτῆς θείου λόγου διδασκαλίας ἠρρένωνται, αἱ μὲν, τοὺς αὐτοὺς τοῖς ὑδράσιν ἀγῶνας ἐσωσᾶσαι, ἴσα τ' ἀρετῆς ἀπηνέγκασθαι θεαθῆα. αἱ δ' ὅτι φθορᾶς ἐχόμεναι, θᾶττον τ' ψυχὴν θανάτῳ, ἢ ὃ σῶμα τῇ φθορᾷ τοδαδεδώκασι. μόνη γοῦν ὧν ἀνὴρ ἐσωτὸ τοῦ τυράννου μεμοιχευμένων χειστανὴ τῶν ἐπ' ἀγεξυδρίας ὅπτιος μβάτη τε καὶ λαμτοεσβάτη, τὴν ἐμπαθῆ καὶ ἀκόλαστον μαξιμίνου ψυχὴν, δι' ὑδροβάτου τοδαπήματος ἐξενίκησεν, ἐνδόξος μὴ τἄλλα, πλούτῳ τε καὶ γένει καὶ παιδεία· πολλὰ γε μὴν δοὺ τερα σοφεοσύνης ἰεθνῶν, ὧν καὶ πολλὰ λιπρήσας, κλέος μὴν, ἑτοίμως ἔχουσ' ἀνήσκειν, οὐχ' οἷός τε ὧν, τ' ὀπὶ θυμίας μᾶλλον, τοῦ θυμοῦ καταχαλούσης αὐτόν· φυγῇ δ' ζημιώσας, πάσης ἀφειλεβλῆς οὐσίας. μυρίαι δ' ἄλλαι τοεὸς ὧν κατ' ἔθνος ἀρχόντων πορνείας ἀπειλῶ μὴ δ' ἀκούσας δεδιωκμένας, πολὺ εἴδος βασιλέων καὶ στρεβλούτων καὶ θανατηφόρου χολάσεως ὑπέρτερον. θανάτους μὲν οἷον καὶ αὖται· ἐσχ' φυὰς γε μὴν θανασιωλίαν ἢ ὅτι ῥώμης ὑπλυεσίαν ὧν ὅλης καὶ σοφεονεσίαν γυνὴ πασῶν αἷς ἐμπαεσινδεν ὁ σκάσελύεαννος μαξένλιος, τὰ ὅμοια μαξιμίνῳ δρῶν ἐπειρᾶτο. ὡς γὰρ ὅπτισάντας ὧν οἴκῳ τοὺς τὰ τοιαῦτα ὧν τυράννῳ διακονουμένους ἐπύθετο, χειστανὴ δ' καὶ αὐτὴ ὧν, τοῖε ὑδρᾶσι τ' αὐτῆς καὶ ταῦτα ῥωμαίων ὅλα ἔπρεχον, ὃ δέος ἔνεκα λαβόντας αὐτ' ἀγὰν ὅπτιβέβλωκα, ἐς βραχὺ ὑποπαραλησαμένη ὡς μὴ ἤδη καταχοσμηθεῖσα τὸ σῶμα, εἴσθσιν ὅπτι τῷ ταμείῳ· καὶ μονωθεῖσα, ξίφος καθ' ἑαυτῆς πήγνυσι. θανοῦσά τε τοδαχρῆμα, τ' μὲν νεκρὸν τοῖς τοεαγωγοῖς καταλιμπάνει. ἔργοις δ' αὐτοῖς ἁπάσης φωνῆς γεγωνότερος, ὅλη μόνον χρημ' ἀπηπτόητε καὶ διώλεθρον ἡ τοδὰ χειστιανοῖς ἀρετὴ πέφυκεν, εἰς πόλας διαθέτους τοὺς τε νῦν ὄντας καὶ τοὺς μ' ταῦτα γνησιωμένους ἐξεφώνε. τοσαύτη δῆτα κακίας φορὰ ὑφ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ζυγὸν ἐλθεῖν καιρὸν, τοεὸς ὧν δύο τυράννων διαλυτὴν καὶ δύσιν διαφθόνων καλεργαθεῖσα. ὅς δ' ἀνὴρ τῶν τοῦτον διερμηνεύσωμος αἰτίαν δισάξας, μὴ οὐχὶ τ' καθ' ἑαυτὸν διωγμὸν ἀποφήνασθαι, ὅτε γε μάλιστα οὐ τοεσβεύεται τ' τοσῆσδε πέπαυται συγχύσεως, ἢ χειστιανοὺς ταύτης πρῆσις ἀπολαβεῖν. ἀφ' πόντος γέτοι τὸ χτ' τὸν διωγμὸν δεκαέτους χρόνου, τῷ εἰς ὅπτιβουλὴν καὶ πόλεμον τ' κατ' ἀνήκων, τόδε αὐτοὺς διαφέροιτεν. ἁπλῶς μὲν γὰρ τὰ χτ' θάλαττα ἰῶ. ὅθ' ἑξῆς ποθὲν καταπλεύσαντας, μὴ οὐχὶ πάσας αἰκίας ὑπάγειν στρεβλουμένους καὶ τὰς πλευρὰς καταξαινομένους, βασάνοις τε πονοίσας, μὴ ἄρα τοδὲ ὧν δι' ἀνομίας ἐχθεῖν ἥκοιεν, ἀνακρινομένους, καὶ τέλος, σαυτοῖς ἢ τῇ ἀφ' πυρὸς ὑπαγομένους

κολάσῃ. ἀπαίδων ὁπὶ τούτοις καὶ ἀνοήτων ἀσκηθναὶ, βελῶν τε καὶ διεφθίων, καὶ τ̃ ἀνίης πολεμικῆς ἀσκαλάξεως ἐπιμασίαι, τειήρων τε καὶ ὧν κ̃τ̀ ναυμαχίαν ὅπλων κ̃τ̀ πάλα ξυνεκροτεῖτο τόπον. οὐ δ' ἰῶ ἀνίῃ ὁ μὴ πάλῃ τῳ ἀσχεδοκᾶν, ἢ πολεμίων κ̃τ̀ πᾶσαν ἔφοδον ἡμέραν. τούτοις καὶ ὁ μέλας οὗτα λιμὸς τ̃ καὶ λοιμὸς καλασκήπτῃ. ἀφ' ὧν κ̃τ̀ καιρὸν ἰσορήσομαι τὰ δέοντα. τοιαῦτ' ἰῶ τὰ ἀμφὶ πάντος τ̃ διωγμοῦ ἀσχολίαι καὶ δεκάτῳ μὴν ἔτει ξὺν θεοῦ χάριτι πάλεως πεπαυμένου, λοφᾶν γε μὴν μετ' ὄγδοον ἔτος ἀναρξαμένου. ὡς γὰρ τὴν εἰς ἡμᾶς ὑποσκοπὴν ὑμνῆ καὶ ἴλεως ἡ θεία καὶ οὐράνιος χάρις ἀνεδείκνυτο, ὅτ̃ δίκα ἐς οἱ καθ' ἡμᾶς ἀρχοντες αὖθις δὴ ἀνδρες δι' ὧν πάλαι τὰ ὧν καθ' ἡμᾶς ἀνηργεῖτο πολέμων, ἀσχαλοῦντα μεταθέμενοι τ̃ γνώμην, παλινῳδίαν ἦδον, χρηστοῖς ἀφ' ἡμῶν ἀσχήμασι καὶ ἀμαθήμασιν ἡμερωθέντες, τὴν ὑπὲρ μέγα ἀφθονίαν τ̃ διωγμοῦ πυρκαϊὰν σβεννύντες. οὐκ ἀνθρώπινον δὲ τὸ τούτου καλέσῃ ἄγιον, οὐδ' οἰκεῖος, ὡς ἀνθρώπης, ἡ φιλανθρωπία τῶν ἀρχόντων, πολλοῦ δεῖ. πλείω γὰρ ὁσημέραι καὶ χαλεπώτερα ἀρχῆθεν καὶ ἐς οὐρανὸν τὰ καθ' ἡμῶν αὐτοῖς ἐπενοῆτο, ποικιλωτέραις μηχαναῖς ἀνίοτ̃ ἀνίως ἐπὶ καὶ ἡμῶν αἰκίας ὑπικαινουργούντων. ἀλλ' αὐτῆς γε τ̃ θείας προνοίας ἐμφανὴς ὑπόσκεψις, ὧ μὴν αὐτῆς καταλλακτὴ μὴν λαῷ· τῷ δ' αὐθενίῃ ὧν κακῶν ἐπεξιούσης καὶ προβοσκὴ τ̃ ὅ πάντος διωγμοῦ κακίας ὑπιχολουμένης. καὶ γὰ εἴ τι ταῦτ' ἐχρῆν κ̃τ̀ θείαν γνώμην σθαι κρίσιν, ἀλλὰ ἀναί, φησιν ὁ λόγος, δι' ὃ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται). μέλῃσι γοῦν αὐτὴν θέλας κόλασις, ἐξ αὐτῆς αὐτὸ καταρξαμένη σαρκὸς, καὶ μέχρι τῆς ψυχῆς προβῆσσα. ἀληθῆ μὲν γὰρ τὰ μέχρι ὧν ἀπορρήτων τοῦ σώματος ἀπόστασις αὐτῷ γ' ἂν, εἰ μὴ ἔλκος ἐν σάρκι συνισταμένης. καὶ τούτων δίκαιος νομὴ κ̃τ̀ ὧν ἐνδιάτω ἀπαλάγχων, ἀφ' ὧν ἄλεκτον μὲν πλῆθος σκωλήκων ἐρύσθη, θανατώδη τε ὀδμὴν ἀπέπνευ· τ̃ πάντος ὅλου ὧν σώματ̃ ἐκ πολυσθενίας αὐτῷ καὶ προβῆσης νόσου εἰς ὑπόβολον πλήθους πιμελῆς μελανοχολικοῦ. ἐν ὅτε καταπεῖσ̃, ἀφόρητον καὶ φερεπάτητον τοῖς πλησιάζουσι πρέχειν τὴν θεαν. ἰάσθαι δ' οὖν οἱ μὲν, οὐδόλως ὑπομεῖναι τὴν τοῦ δυσθόδους ὑπόβολὴν ἀνέχεσθαι ἐθέλοντο· οἱ δ', διωθητικὸς τοῦ πάντος ὅλου καὶ εἰς ἀνίσχυρον σθενείας ἀποπεπτωκότος, μηδὲν ὑπικουρῆσ διωσάμενοι, ἀνηλεῶς ἐκλείνοντο. Καὶ δὴ τοσούτοις παλαιῶν κακοῖς, στυγαίθησιν ὧν κ̃τ̀ τῶν θεοσεβῶν αὐτῷ τελουμένων ἰῆσθαι. ξυναγαγὼν δ' οὖν εἰς ἑαυτὸν τὴν διάνοιαν, πρῶτα μὲν ἀνθομολογεῖται ὧ ὧν ὅλων θεῷ. εἶτα τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἀναπαύσας, μηδὲν ὑπόπτημους ὂν κ̃τ̀ ὧν χρισιανῶν ἀποπαῦσαι διωγμὸν, νόμῳ τε καὶ δόγματι βασιλικῷ τὰς ἐκκλησίας αὖθις οἰκοδομεῖν, ὑπαπέρχθαι τε καὶ τὰ σύνηθη θαρσαπέλλ, ἀνοικὰς ὑπὸ τῶν βασιλέως ποιουμένους, πρεσβύτ̃θ. αὐθικα γοῦν ἔργου ὧ λόγῳ πρόκολου γηκότος, ἡ πλῶτο κ̃τ̀ πόλις βασιλικὰ διαθήματα, τ̃ παλινῳδίαν ὧν καθ' ἡμᾶς τοῦτον περιέχοντα τὸν τρόπον. αὐτοκράτωρ καῖσαρ γαλέριος μαξιμῖνος, νίκητος, σεβαστὸς, ἀρχιερεὺς μέγιστος· θηβαϊκὸς μέγιστος· θαρμαϊκὸς μέγιστος· πενθάκις πατρῶν μέγιστος· γερμανικὸς μέγιστος· ἀγυπτιακὸς μέγιστος· δὶς καρπῶν μέγιστος· ἑξάκις ἀρμενίων μέγιστος· μήδων μέγιστος· ἀδιαβηνῶν μέγιστος· δημαρχικῆς ἐξουσίας τὸ εἰκοστὸν· αὐτοκράτωρ ἐννεακαιδέκατον· ὕπατος τὸ ὄγδοον· πατὴρ πατρίδος· δῶδύπατος. καὶ αὐτοκράτωρ καῖσαρ φλάβιος, οὐαλέριος, κωνσταντῖνος,

„ κωνσαντῖνος, ὁ σεβὴς, ὁ τυχὴς, ἀΰίκητος, σεβασὸς· ἀρχιερεὺς μέγιστος, δημαρχι-
„ κῆς ἐξουσίας αὐτοκράτωρ τὸ πέμπτον· ὕπατος, παλὴρ πατρίδος, ἀνθύπατος· μέτα-
„ ξυ τῶν λοιπῶν ἄρξαι τοῦ χρησίμου τὲ λυσιτελοῦς τοῖς δημοσίοις διαλυπούμε-
„ θα, ἡμεῖς μὴ βεβαιήσθαι τοὺς ἀρχαίους νόμους τὲ τὴ δημοσίαν ὀπτι-
„ κήμιον τῶν ῥωμαίων, ἀπόντα ἐπανορθώσαντας, καὶ τούτου τοῦ γένους ποιήσαθαι·
„ ἵνα καὶ οἱ χρεισταὶ οἵτινες τῶν γονέων τῶν ἑαυτῶν καταλιπόντες τὴ αἵρεσιν, εἰς ἀγα-
„ θὸν τοῦτο ἐπιδώσουσιν. ἐπεὶ τοίνυν λογισμῷ τοιαύτη αὐτοὺς πλεονεξία καθ-
„ ηρέθη, ὡς μὴ ἔπεσθαι τοῖς τοῦ τῶν πάλαι καταδηλουμένοις, ἅπερ ἴσως τοῦτο καὶ
„ οἱ γονεῖς αὐτῶν ἦσαν καταφρονήσαντες, ἀλλὰ κτὴ τὴ αὐτῶν τοῦτον καὶ ὡς ἕκαστος ἐβού-
„ λετο, οὕτως ἑαυτοῖς καὶ νόμους ποιῆσαι, καὶ τούτους τοῦδε φυλάττειν, τὲ ἐν διαφόροις
„ διάφορα πλήθη σωζόμενον. τοιγαροῦν τοιούτου ὑφ' ἡμῶν τοῦτο κάλλους τοῦδε-
„ κολουθήσαντος, ὥστε ὅτι τὰ τοῦ τῶν ἀρχαίων καταστάντα ἑαυτοῖς μεταφήσαι,
„ πλεῖστοι μὲν κινδυνεύοντες τοῦτο κληθέντες, πλεῖστοι δὲ καταφθέντες, πολλοῖς θανάτοις
„ ὑπέκειντο. καὶ ὅπερ ἦν πολλῶν τῇ αὐτῇ ἐπινοίᾳ διαμυούντων, ἐκωλύθημεν μὴ τοῖς
„ θεοῖς τοῖς ἐπουρανίοις τὸ ὀφειλόμενον θρησκείαν τοῦτο ἀπονεῖμαι αὐτοὺς, μήτε τῶν
„ χρεισταῶν τοῦτο ἐπιμέλειαν, ἀφορῶντες εἰς τὴ ἡμετέραν φιλανθρωπίαν καὶ τὸ διήνε-
„ κῆ σωτηρίαν, δι' ἧς εἰώθαμεν ἅπασιν ἀνθρώποις συγγνώμην νέμειν, τοῦτο θυ-
„ μόλαβα καὶ ἐν τούτῳ τὴ συγχώρησιν τὸ ἡμετέραν ἐπεκτείνειν δεῖν ἐνομίσαμεν· ἵνα
„ αὖθις ὦσι χρεισταὶ, καὶ τοὺς οἴκους ἐν οἷς ζωπυροῦσι σώζωσιν ὅλως, ὥστε μηδὲν ὑπε
„ ναντίον τῆς ὀπτικήμης αὐτοῖς τοῦτο πίπτειν. δι' ἑτέρας δὲ ὀπτικοχῆς τοῖς δικαίοις δηλώ-
„ σομεν, ἃ αὐτοῖς τοῦδε φυλάξαι δεήσει. ὅθεν κτὴ ταύτην τὴ συγχώρησιν τὸ ἡμε-
„ τέραν, ὀφείλουσι τὸν ἑαυτῶν θεὸν ἐκτίνυειν τοῦτο τὴ θρησκείας τῆς ἡμετέρας καὶ ὧν δη-
„ μοσίων, καὶ τῆς ἑαυτῶν, ἵνα κτὴ πόλα ἔθνη καὶ τὰ δημόσια τοῦδε χαρᾷ τύχῃ, καὶ
„ ἀμέριμνοι ζῶσι ἐν τῇ ἑαυτῶν ἑστίᾳ δυνηθῶσι. ταῦτα κτὴ τὴ ῥωμαίων φωνὴν ὅπερ
„ ἔστι βέλτιον γλῶτταν κτὴ ὃ δυνατὸν μεθηρμηνεῦσαι, τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον. εἰ δὲ οὕτω
„ ὅπως τούτοις γένοιτο, ὅπερ θεωρῆσαι χαρεός.

Τέλος τοῦ ὀγδόου λόγου τὴ ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας.

Τὸ ὡς λεῖπον ἐν ἄλλοις ἀνέγραφοις, ἐν ᾧ ὀγδόῳ λόγῳ.

Α ΑΛΛ' ὁ μὲν τῆς γραφῆς ἅγιος μετὰ τοιάνδε ὁμολογίαν, αὐτίκα καὶ σὺν εἰς μακρὸν τῶν ἀγωνίων ἀπαλλαγείς, μεταλλάττει τὸν βίον. Οὗτον δὴ λόγος ἔχει πεφεύγειν ἁγίων τῆς τοῦ διωγμοῦ καταιγίδα συμφορᾶς, ἔτι πάλαι πρὸ τῆς τῶν λοιπῶν βασιλέων κινήσεως, τοὺς ἐν γραλείαις χειρίσαντος, καὶ πρόφορος γε ἀπάντων τοὺς τοῦ ἰδίου οἴκου πρωτεύειν ἐν θεοσεβείᾳ μόνον, καὶ τοὺς ἐν τῆς γραικωνικῆς ἀξίας ἀποκινοῦντα· τοὺς δ', ἀλλοίαν καθυβρίζοντα, ἤδη δὲ καὶ θάνατον ἑτέροις ἐπιβουλεύοντα, καὶ τοὐσχατόν γε τοὺς βασιλέας κοινωνοὺς ὅπερ τῶν πάντων δυσκεκινημένα διωγμόν, καὶ αὐτῶν οὐκ ἄξιον ὃ τοῦ βίου τέλος πρόσωπον. τεσσάρων οὖν τῶν πάντων διαληφθέντων ἔρχομαι, οἱ μὲν, χρόνῳ καὶ ἡμῖν προηγούμενοι, οὐδὲ ὅλοις δυοῖν ἔτεσιν ὑπερβάλλοντες τῷ διωγμῷ, μεθίσαν τῆς βασιλέας, ἢ καὶ πρόσθεν ἡμῖν δεδήλωται). καὶ δὴ τὸν ὑπόλοιπον τοῦ βίου χρόνον δημοσίᾳ καὶ ἰδιωτικῷ ἑκάτερα διαγόμενοι, τέλος τοιόνδε τοῦ ζωῆς εἰλήχασιν, ὁ μὲν ἡμῖν τε καὶ χρόνῳ πρὸ πολλῶν ἠξιωμένος, μακρᾷ καὶ ὑπερτάτῃ τοῦ σώματος ἀθενείᾳ διεργασθείς· ὁ δὲ τὰ δεύτερα αὐτοῦ φέρων, ἀγχόνῃ τὸν ζωὴν ἀπορρήξας, καταπνιγμονίδι πρόσθεν εἰσομείωσιν τοῦ παθῶν, μιᾷ πλείστας αὐτῷ τετελεσμένας ἐφευρίας. τῶν δὲ μετὰ τούτους, ὁ μὲν ὕστατος, ὃν καὶ ἔρχομαι τοῦ πάντος ἔφαμεν γεγονέναι διωγμοῦ, τοιαῦτα οἷα καὶ πρόσθεν δεδηλώκαμεν πεπονθέναι. ὁ δὲ τοῦτον πρόσθεν χειρώσας καὶ ἱππικώτατος βασιλεὺς κωνσάντιος, ἐπαξίως τῆς ἡγεμονίας τὸν ἀπώλεια τοῦ ἔρχης μιᾷ λελεύσας χρόνον, ἀλλὰ καὶ τἄλλα τοῖς πᾶσι δεξιώτατον καὶ φιλανθρωπότατον πρόσωπον ἑαυτόν. ἀταρ καὶ τοῦ καθ' ἡμᾶς πολέμου ἔξω γεγόμενος, καὶ τοὺς ἐπ' αὐτὸν θεοσεβεῖς, ἀβλαβεῖς καὶ ἀνεπηρέαστους μᾶλλον φυλάξας, καὶ μήτε τοὺς οἴκους ὧν ἐκκλησιῶν καθελών, μήθ' ἑτέρωθι μηδόλως καθ' ἡμῶν ὑπεκφανουργήσας, τέλος εὐδαίμον καὶ τελεσμακάριον ὅλως καὶ εἰληφὼς τοῦ βίου μόνον ὑπὸ τῆς αὐτοῦ βασιλείας δικαίως ἐν ὑπὸ δόξης, ὑπὸ μᾶλλον τῆς βασιλείας γνησίῳ παιδὶ τὰ πρῶτα σωφρονεστάτῳ καὶ εὐσεβεστάτῳ τελευτήσας· ὃς δὴ τὸν ἔρχόμενος, βασιλεὺς τριακοντούτης καὶ σεβαστὸς πρὸς τῶν γραπτέδων ἀναγορευθείς, ζηλωτὴν ἑαυτὸν τοῦ πατρικῆς πρὸ τῆς εὐσέβειαν λόγον εὐσεβείας καλεσήσατο. τοιαύτη τῶν προαναγεγραμμένων τεσσάρων ἡ τοῦ βίου ἔκβασις καὶ πρὸς ἀλλοίους χρόνους γεγενημένη. τούτων δὴ μόνος ἔτι λοιπὸν ὁ μικρῷ πρόσθεν ἡμῖν εἰρημένος τοὺς μετὰ ταῦτα ἐς τὸν ἔρχὴν εἰσοικισθεῖσι. τὸν δὲ πρόσθεν ὠμολόγησιν, μᾶλλον δὲ προεκλεθέντος ἐκλεφθῆναι λόγου τοῖς πᾶσι φανερὸν καλεσήσατο.

Καὶ ταῦτα ἐν ἄλλοις ἀνέγραφον, ἐν τῷ ὀγδόῳ τόμῳ εὐρήσει.

Ετος τῷ ἱῷ συνεστῶτος δεκάτου τοῦ διοκλητιανοῦ βασιλέως, ξανθικὸς μήν, ὃς λέγοιτο δὴ ἀπρίλλιος τοῖς ῥωμαίοις. ἐν ᾧ ἦς τῷ σωτηρίᾳ πάσοις ἑορτῆς ὑπολαμβανούσης, ἤγειτο μὲν φλαβιανὸς τῶν παλαιστινῶν ἔθνους. ἡπλώθη ἀθρόως πολλαχοῦ γράμματα, τοὺς μὲν ἐκκλησίας εἰς ἔδαφος φέρειν· τοὺς δὲ γραφὰς ἀφανεῖς πυρὶ

κλέους

ψυέαθαι προσεταττον τα. καὶ τοὺς μὴ ὑμῆς ἐπειλημμένους, ἀτίμους. τοὺς δὲ ἐν οἰκείαις, εἰ ἔλυ ὑπομένοιεν τὴν τοῦ χειστιανισμοῦ προθεσ, ζημιεῖας τειπεσθαι προσταττον τα. καὶ ἰς μὴν τῆς προθήκης καὶ ὑμῶν χραφῆς τοιαύτη ἰς ἰῶ δυνάμις. μετ' οὐ πολὺ ὁ ἕτερων ὑπιφοίνισσων χραμμάτων, προσέλαβε τοὺς ὧν ἐκκλησιῶν προέδρους πόλις πόντα χῆ, προστον μὴν δεσμοῖς παραδίδοσθαι, εἶτ' ὕστερον πάση μηχανῆ ζημίαν ἐξαναγκάζεσθαι. προστος τοιγαροῦν ὧν ὑπὶ παλαισίνης μυριάρων προκόπιος ὡρινὴ φυλακῆς πεῖραν λαβεῖν, ἀζυγὺς ἀπὸ προθήκης εἰσόδου τοῖς ἡγεμονικοῖς ὧδε φασὶ δικασπείοις, ζημίαν τὲ τοῖς λεγομένοις προσταχθεῖς θεοῖς, ἕνα μόνον ἔφησεν εἰδέναι, ᾧ καθῆκεν ὡς αὐτὸς βούλε) ζημίαν. ὡς ὁ καὶ τοῖς βασιλεῦσι τέσσαρσι πρόσθεν ἐκκλέε, ῥῆμά τι φθεγξάμενος ὧν οὐ προσηνῶν αὐτοῖς, αὐτίκα τιμωρίᾳ ἀποτέμνε), ὃ ποινικὸν ἐπειπὼν ἐκεῖνο. σὺκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω, εἷς βασιλεύς. δεσίου μέντοι ὀργάνη, προσὲ ἐπὶ τὰ εἰδῶν ἰανίων, λέγουσι δὴ ῥωμαίοις ἡμέρᾳ τεσσαρεσκαιδεκάτου, τοῦτο προστον ὑπὶ καθαφάσιος παλαισίνης ἀπετελέσθη σημεῖον. μεθ' ὃ τοῦτον ὑπὶ τὰ αὐλῆς πόλεως πλῆστοι ὅσοι τῶν ὑπαρχείων, ἐκκλησιῶν ἔσχοντες δυνάμις αἰκίαις προθύμως ἀθλητήσαντες, μεγάλων ἀγώνων ἰσοτιμίαν τοῖς ἐνόροσιν ἐνεδείξαντο. ἄλλοι δ' ὑπὸ ἀθλίας τῆς ψυχῆς προσαρκήσαντες, προσχείρως ὕστως ἀπὸ προσθήκης ὀξυπαθείας θ' προσβολῆς. ὧν δὲ λοιπῶν ἕκαστος, εἶδη διάφορα βασάνων διήλαλλον, τοτὲ μὲν μάστιξιν δυσείθμοις, τοῖς δ' τρεβλώσεσι καὶ καταξαίνουσι τῶν πλευρῶν, δεσμοῖς τε δυσπομονήτοις. ὑφ' ὧν ὅσοι καὶ πρεσθῆναι σωθέντας τὰς χεῖρας. ὅμως δ' οὖν ἔφερον τὸ ἀποβαῖνον ἀκολούθως τοῖς ἀπορρήτοις χρίμασι τοῦ θεοῦ τέλος. ὁ μὲν δὲ ἑτέρων καλεχόντων αὐτὸν ἰὼ χεῖρε, καὶ τῷ βωμῷ προσαγόντων, τὴν τ μιαρὰν σὺναγῆ θυσίαν κτ' τ δεξιᾶς ὑπορρίπτοντων, ὡς δὴ τεθυκὼς ἀπηλλάττετο. ὁ δ', μηδόλως ἐφαπτόμενος, ἐρηκόλων δ' ἑτέρων ὅτι τεθύκοι, σιωπήσας ἀπῆλ. ἄλλος ἡμιθανὴς αἰσθόμενος, ὡς αὖ ἴδη νεκρὸς ἐρρίπτετο, καὶ αὖθίς γε ὧν δεσμῶν, ὡς τεθυκόσιν αὐτοῖς λελογισμένος. ὁ δὲ, δοὺς καὶ μυρισθόμενος ὅτι μὴ πείθοιτο, κτ' σώματος παμόχθ, πολυχθεία τε ὧν ὑπὸ τούτῳ τέλαγμένων καθασιγάζομ, μετ' βίας ἀξωθεῖτο εἰ μὴ τεθυκὼς ἰῶ. ὕστως σὺκ πθυτὸς ὃ δοκεῖν ἰωὐχέναι αὐτοῖς πρεσπολλὸ ὑπῆρχεν. σὺκ δὴ οἰῶν ὧν τοιούτων μόνοι ὃ ὧν ἀγίων μυρίων καθηξιώθησ τεφάνω, ἀγφθὸς καὶ ζαχαῖος, οἱ μετ' μάστιγας καὶ ξεσμοῖς, δεσμά τε χαλεπὰ καὶ τὰς ὑπὶ τούτοις ἀγκοδόνας, ἑτέρας τε διαφόρους ὀξυβελεῖς, νυχθημερὸν ὑπὸ τέσσαρα ὃ κολαστηρίῳ ξύλου κεκλιμένα τοῖς πόδας προσβαθέντες, δίου μέντοι ἑπτακαιδεκάτη, αὖτη προδὲ ῥωμαίοις ἡ προ δεκαπέντε καλανδῶν δεκεμβρείων, μόνον ἕνα θεὸν καὶ μόνον χριστὸν βασιλέα ἰησοῦν ὁμολογήσαντες, ὡς μὴ βλάσφημον φθεγξάμενοι, ὁμοίως τῷ προτέρῳ μυρίων τὰς κεφαλὰς ἀπελυμήνθη. μνήμης δ' ἄξια τυγχάνᾳ καὶ τὰ προ ῥωμαίων ἐν αὐτοχείᾳ ὑπὶ τ αὐλῆς ἡμέρας ἀποκλεισθέντα. παλαισινὸς γὰρ ὢν μὲν ἀκόνιός τε καὶ ἐπορκιστὴς τῆς ἐν καθαρείᾳ προοικίας, ὁμοῦ τῇ ὧν ἐκκλησιῶν καθαιρέσ ἠνώμενος ἐκέσι, πλείους δυσὶν ἅμα γυναιξὶ καὶ τέκνοις σωρηδὸν τοῖς εἰδώλοις προσοίνας τὲ καὶ θύοντας ἐνιδὼν, αὐτοῦ ποιῶν ἡγησάμενος τιμωθέαν, ζήλῳ θεοσεβέας προσῆσι· κἀκείνοις μεγάλῃ φωνῇ κεκραγὼς ὑπὶ πλήτ. αὐτὸς δὲ τῆς τόλμης ἕνεκεν συλληφθείς, ἠνιαρόλαος, εἰ καί τις δῆμος, ἀποδέδεκ)

μάρτυς τῆς ἀληθείας. ἀποφηναμένου γὰρ κατ' αὐτὸν τὸν ἀφ' πυρὸς θάνατον δι-
καιοῦ, φαιδρῷ τῷ ὄμματι καὶ ἀφάτῳ μᾶλλα τῇ θυμοδαΐτι τῶν ἀποφασιν
ἀπαστῶς καταδεξάμενος, ἀπάγει. εἶτα ὁ ἱκρίῳ τῷ σδεῖται, τὸ τε ὕλης συμ-
πεφορημένης ἐπ' αὐτῷ, καὶ ὧν μυρίων ὑφάπτει τὸ πυρὸν, τὸ βασιλέως ὑπατι-
κοῦ ὑπάρχοντος ἐκδεχομένων, ποῦ μοι τὸ πῦρ ἐβόα. καὶ ταῦτα λέγων, ἀνάκλητος
τῷ βασιλέα γέγονε, καινοτέρα ἐπανορθωσόμενος κολάσει τῆς γλώττης, ἣν ἀπο-
κοπὴν ἀνδρεῖα καρτερίας ὑπομείνας, ἔργοις ἅπασιν ὑπέδειξεν, ὅτι δὴ θεία δυνάμις τοῖς
ὁπωσοῦν μετὰ χαλεπὸν ἐπανορθώσεσιν ἐπικαμνόντων ἐπιλαφίζουσα τοὺς πόνους,
καὶ τῷ τῆς ψυχῆς ὑπαρρώννυσα παρείσα). μαθὼν γοῦν τὸν νεουργίαν τῆς κολάσεως,
καὶ μὴ καταπλαγεὶς ὁ ἀνάδας, ἀσμένως τῆς ἀνδρείας τὸν γλῶτταν, τῆς θυμώμα-
τα ἀνιέρευτα πρέσχον αὐτῷ τοῖς ἀπολέμοις. μᾶλλον δὲ ἀνδρείαν εἰς δεσμὰ βλη-
θείς, πλησίον τε αὐτῷ πονηθεὶς γέγονε, τέλος τῆς ἀρχικῆς εἰκοσαετηρίδος ὑπισά-
σης, καὶ νομιζομένῳ δωρεὰν ὧν ἐν τοῖς δεσμοῖς πόνων χάριν πόλεων ἓξ θείας ἀ-
νακηρυχθείσης, μόνος ἀπὸ πέντε κεντήματα ἀμφοτῶν πόδε διαταθείς, ἐν αὐτῷ
κείμενος ᾧ ξύλῳ, βοᾷ τῷ βλητοῖς, ὡς καὶ ἐπεπόθει μυρτυρίῳ καλεκοσμήθη. ἀνὴρ
ὄντως γε εἰ καὶ ὑπερφερὴς, ὅμως παλαιστινὸς ὤν, ἐν παλαιστινοῖς ἄξιος δὴ εἴη μύρτυσιν
ἀριθμεῖσθαι. ταῦτα μὲν ἔτει τῷ τοῦτον ἀπελελέσθη τὸν βίον, καὶ μόνων ὧν τῆς
ἐκκλησίας τῷ ἑτέρων ἐπηρημένων τῆς διωγμοῦ. δυσέρευσι δὲ ἔτεσι διαλαβόντος, ἐν
δὲ σφοδρόλεγον ὑπαλαθέντος τῶν καθ' ἡμᾶς πολέμου, τῆς ἐπαρχίας ἡγουμένου τη-
νικάδε οὐρδανοῦ, γραμμὴ τοῦτο τῷ βασιλικῷ πεφοιβηκόσιν, ἐν οἷς καθο-
λικῷ τῷ στόματι πόλεως πανδημεὶ τοὺς κατὰ πόλιν θύειν τε καὶ σπένδειν τοῖς εἰ-
δώλοις ἐκελεύετο, ἡμόθεος ἐν γάζῃ πολλῇ τῆς παλαιστίνης μυείας δύαπλας βασά-
νους, ὑπὲρ πάσας λεπτῷ καὶ μαλθακῷ πυρὶ τῷ δαδοθείς, δοκιμεῖν γνησιωτάτην
τῆς περὶ τὸ θεῖον γνησιωτάτης εὐσεβείας ἀφὰ τῆς πόλεως ὑπομονῆς τῷ δαφανῶν,
τὸ ὧν ἱερονίκων τῆς θεοσεβείας ἀθλητῶν στέφανον ἀπηνέγκατο. τοῦτο δὴ ἅμα γεν-
ναιοτάτην σύστασιν ὑπιδεξάμενοι ἀγάπιος ὁ καθ' ἡμᾶς ἦκλα, θηρίοις βορὰν ἐκδικάσθη.
τὰ ὑπὲ τούτοις ὡς εἶδον σὺν ἐθαύμασεν, ἢ καὶ ἀκοῇ μαθὼν ἐκπλάγη; πανήμερον γὰρ τοῖς ὧν ἐθνῶν ἑορτὴν καὶ ξυνήθεις θέας ἀγόντων,
μετὰ τῶν δήμως αὐτοῖς συνδαιζομένων, καὶ τοῖς ἀρίστοις θηρίοις καταριθέντας,
πολὺς ἦν λόγος ὑπιδείξασθαι τὸν ἀγῶνα. αὐξούσης δὴ τὰ καὶ πλεοναζούσης
τῆς φήμης, νεανίαι τὸν ἀριθμὸν ἓξ, ὧν ὁ μὲν, πονλικὸς ὁ ἦν ὧν, ὄνο-
μα μόλαος· ὁ δὲ ἐκ πετροπόλεως τῆς φοινίκης, διονύσιος ἐκαλεῖτο. ἕτερος δὲ αὐλῶν
τὸν ἐν διοσπόλει προικίας ὑπηρέτης, ῥωμύλος ὧν καὶ οὗτος σωτηρία, δύο
τε ὑπὲ τούτοις αἰγυπτίοι, παῦσις καὶ ἀλέξανδρος, καὶ ἄλλος τούτῳ συνώνυμος ἀλέ-
ξανδρος ὧν ἀπὸ γάζης. ὑπὲ τὸ κυνηγέσιον οἷον ἀνέναι μέλλοντι τῷ οὐρδανῷ, ἐνδη-
μοῦσι πρέπειν τὰς αὐλῶν χεῖρας, ὡς ἂν τὸ ἄγαν σημήναι τῷ τὸ μύρτυριον
πρὸς θυμίαν, δρομαῖοι προσίασι χειστιανοὺς σφᾶς ὁμολογοῦντες· διὰ τὸ τὰς πρὸς
πόλεα δόξας παραλάξεως, ὅτι μὴ δὲ τὰς ὧν θείων ὑπιβολὰς οἱ τῷ εἰς τὸν ὧν
ὅλων θεὸν εὐσέβειαν αὐχοῦντες, καλεπήχασιν, ὑπιδέχνυμνοι. αὐλικὰ μὲν εἰς οὐ
τῷ τυχοῦσαν καταπλῆξιν αὐτίκα τὸν ἄρχοντα καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν καταστή-
σαντες, δεσμωτηρίῳ καθείργνυσι). μετ' οὐ πολλὰς δὲ ἡμέρας δυσὶν αὐτοῖς δήμων

κατα-

καθαλεχθέων, τοῦ μὴ, καὶ τοῦ αὐτοῦ δῆλον ἢ ποικίλως ἤδη τοῦτο καθ' ἕτερος ὁμολογίας ἀναθήσομεν βασανίσαι, ἀγάπιος καὶ αὐτῷ ὄνομα ἐκ τοῦ ἀγαπᾶν, ἐξ οὗ δὴ Φρυγῶν αὐτοῖς χεῖρας Μακεδονομάχου, ὄνομα ἢ καὶ τούτῳ Διονύσιος, οἱ πρώτιστοι ἀκλεῶς γνώμονες τὸν ἀριθμὸν, ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ τὰς κεφαλὰς αὐτῆς ἐπ' αὐτῆς καὶ Καρχηδόνος ἀποτέμνον), δύστρω μηνὸς, ἡμέρᾳ Ἰεβάδι καὶ εἰκάδι, ἣ τοῦ ἐννέα καλανδῶν ἀπριλλίων καὶ αὐτὴ ὅσα ἐτύγχανεν. ἐν τούτῳ μεταβολῆς ὧν κρατουμένων, αὖθις δὴ τὸ πρῶτον ἀναλαβὼν, καὶ τὸ μετ' αὐτὸν δεύτερον, ὅπερ ὁ ἰδιωτικὸν χῆμα ἔχει, νοσεῖν τὰ αὐτοῖς ἀρχῆθεν τὰ κοινά. μικρὸν δ' ὕστερον Μακεδόσιν ἐς ἑαυτοὺς τῆς ῥωμαίων ἀρχῆς, πόλεμος ἀπονενόητος ἐς αὐτοὺς ἐπεγείρεται. οὐ τοσοῦτον τὰ τῆς διαστάσεως καὶ τῶν ὅπως τούτῳ δορυβῶν καταστάσιν εἰληφέναι, ἢ τὸ καθ' ἡμᾶς εἰρῆνην καθ' ὅλης τῆς οἰκουμένης Ῥωμαίων ἀρχὴν οἰκουμένης. ἅμα τε γὰρ αὐτὴ τοῖς πᾶσι δίκην φωτὸς, ὡς δοῦ ἐκ ζοφερᾶς καὶ σκοτεινοτάτης νυκτὸς ἀναλάμψασα. καὶ αὖ πάλιν τὰ κοινὰ τῆς ῥωμαίων ἡγεμονίας, αὖθις δύσασα ἔδυ καὶ φίλια τε εἰρηνεύματα ἐκ τοῦ, τὸν ἐκ τοσούτων εἰς ἀνήκους δύνοιαν ἀποκαμβάνοντα. ἀλλὰ τούτων μὲν κατὰ τὸ τοσοῦτον καιρὸν ἐντελέστερον ἀποδώσομεν τὸν λόγον. νυνὶ δὲ ὅπερ τὸ ὧν ἑξῆς ἀπιόντες ἀκολουθήσωμεν. μαξιμῖνος καθαρὰν αὐτόθεν ὅπερ τὸν ἀρχὸν πρόβατον, ὡσανεὶ τῆς ἐμφύτου θεοσεβείας αὐτὸ καὶ δυσεβείας τὰ σύμβολα τοῖς πᾶσιν ἐνδεικνύμενος, ἡμικώτερον ἢ οἱ τοσοῦτον τῷ καθ' ἡμᾶς ἐναπεδύετο διωγμῷ. πᾶσι δῆτα συγχύσεως οὐ μικρᾶς ἐπηωρημένης, ἐκ δήμων δήπουθεν Μακεδονομάχων, Μακεδόνας τε ὃ δῆνον, ὑπομνήσεις ποιουμένων, χαλεπῆς τε ὃ πρὸ ἐπεχούσης κινήσεως, τὶς δοῦ ἐξαρκέσειν λιμὴν λόγος, εἰς τὸν ἐπαξίαν διήγησιν τοῦ θείου ἔρωτος καὶ παῤῥησίας τῆς εἰς θεὸν ὁμολογίας, τοῦ μακαρίου καὶ ὡς ἀληθῶς ἀμνοῦ ἀκάκου μάρτυρος, ἀποφθέγγομαι, τῶν προπύλων ὅπερ θεωρίαν ἅπασι τοῖς καθ' ἁρπαγὴν, ἓν μᾶλλον τοῦ ἀθάνατον τῆς εἰς τὸν μόνον θεὸν δυσεβείας προβεβλημένου. εἰκοστὸν ἔτος οὐ δέπω τοῦτο τῆς τοῦ σώματος ἡλικίας ἐκ αὐτοῦ. προῆκτο μὲν οὖν τῆς βρύωνος παιδείας ἕνεκα κοσμικῆς· ἐτύγχανε γὰρ καὶ τῶν καθ' κόσμον δοκούντων μάλα πλουτῶν προῤῥεόντων, τὸν πλείονα καὶ τὸν βηρυτὸν ἀκαδημείας χρόνον, τοῦ δόξαν καὶ εἰπεῖν ὡς ἐν τοιαύτῃ πόλει τῶν νεωτερικῶν ὑπερθυμιῶν ὑπερφέρων ἡμόμενος, καὶ μὴ δ' ὑπὸ ἀκμῆς τοῦ σώματος, μὴ θ' ὑπὸ τῆς ὧν νέων ἑταιρείας ἀκαφθαρεὶς τὸ ἦθον, σωφρονιστῶς ἀναστρέφεσθαι, κοσμίως καὶ σεμνῶς καὶ δυσεβῶς καὶ ὃν αἱρετὸν τὰ χριστιανισμῷ λόγον διεξάγων, καὶ τὸ ἑαυτοῦ παιδαγωγῶν βίον. εἰ δὲ χρὴ μιμεῖσθαι ποιητὰς ἡμῶν τὸ πατρίδος αὐτοῦ, κοσμήσας καὶ τοῦτον ἀκὰ τὸ θεοπρόπτου ἐξ αὐτῆς ἡνιόχου τὸ θεοσεβείας ἀθλητοῦ, δικαίως δοῦ καὶ τοῦτο ποιήσομεν. εἴ τις ἄρα παρὰ ἐπίσταται τὸ λυκίας σὺν ἄσημον πόλιν, ἐκλῦθεν ὁρμώμενος ὁ νεανίας, μὴ τὸ ἐπανόδου τὸ καὶ τὸν βηρυτὸν παιδείας τοῦ παῖδος αὐτῷ τὰ πρῶτα τὸ πατρίδος ἀποφερόμενον, μὴ οἷος τὸ φέρειν τὸν ἅμα ὦν πατρὶ καὶ τοῖς τῶν γονεῖς θεοσεβέσι συνοικοῦσι. ὅθεν μὴ δὲ ζῶν αὐτοῖς ἐδόκει καθὰ τοὺς τῆς θεοσεβείας θεσμοὺς, πνεύματι δ' ὡσανεὶ θείῳ καθιέμενος, καὶ καθὰ ἕνα φυσικὴν, μᾶλλον δ' ἔνθεον καὶ ἀληθῆ φιλοσοφίαν, μεῖζον φρονήσας τὸ νενομισμένης τοῦ βίου δόξης, τὸ ἐκ τῶν Μακεδόνων καταπύσας ἡδυπαθείας, κρύβδην τοῖς οἰκείοις ἀποδρᾶς, καὶ μὴ δὲ τῶν ἐφημέρων δαπανῶν ὑπισχνούμενος ἐλπίδι καὶ πίστει τῇ εἰς

θεὸν, ἤγετο πρὸς τοῦ θείου πνεύματος ἀφορμὴν λόγους, ὅπῃ τε καὶ Φαρέων πόλιν, ἐν᾽ ἦν ἡτοίμασο αὐτῷ ὁ τοῦ μαρτυρίου τῆς θεοσεβείας στέφανος. ἠνώμενος δὲ ἡμῖν αὐτοῖς ἅμα, καὶ ὡς ἐν μάλιστα τοῖς θείοις λόγοις ἐπολίγον συλλεξάμενος, ἀσκήσεσί τε πρὸς πικούσας ἐκ ψυχῆς ἀλγεινὰς πρὸς ἀσκήσασάμενος τέλος, οἷς ὑπεδέδεκτο, ὡς μηδὲ πάλιν ἰδὼν οὐκ ἀπελπίζειν· τίς δ᾽ αὖτις ἀκοὴ πρὸς ἀλαζόνων, οὐκ ἂν ἐνδίκως θαυμάσαι τὸ θάρσος, τῷ παῤῥησίαν, τῷ ἐνστασιν, καὶ πρὸς γε τοὐλλον τῷ θάλλειν ἐν αὐτῷ τὸ ἐγχείρημα, ζήλου θεοσεβείας καὶ πνεύματος ὡς ἀληθῶς ἔνδοξον παρέχοντα τεκμήρια. δοῦλέρας γάρ τοι καὶ ἡμῶν ἡνομένης ἐπιφανεστάτου τοῦ τε μακαρίτου, τελευτῶ τὸν καθ᾽ ἡμᾶς ἔτει διωγμοῦ, γραμμῇ τῇ δεκάτῃ γενόμενον τοῦτον πρῶτον Διοκλητιανοῦ, ὡς δὴ πανδημεὶ πάντες ἁπλῶς μετ᾽ ἐπιμελείας καὶ σπουδῆς ὧν ἡ πόλις ἀρχόντων ἦσαν, κηρύκων τε καθ᾽ ὅλης τῆς Φαρέων πόλεως, ἀνδρας ἅμα γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἐπὶ τοῖς ὧν εἰδώλων οἴκοις ἐξ ἡγεμονικοῦ κελεύσματος ἀναβοωμένων, καὶ πρὸς τούτοις ὀνόμασι χιλιάρχων ἀπὸ γραφῆς ἑκάστου ἀναγραφομένων, ἀφάτῳ τε κλύδωνι κακῶν ὧν πάντα χόρτον συγχεχυμένων, ἀφόβως ὁ δεδηλωμένος, μηδενὸς ἐπὶ τῷ προκειμένῳ ζυμφόρου αὐτῷ, ἡμᾶς τε, οἱ κατ᾽ οἶκον αὐτῷ σωθῆναι, καὶ ἓν πρῶτον τὸ τῆς ἡγεμόνος φρονήματος ἀνακλάσας, ἀπενδυσάμενος οὐρανῷ πρόσωπον. καὶ τῆς δεξιᾶς ἁπλῶς ἀνέλαβόμενος, καὶ ἐπαυσε μὲν προφήτημα τοῦ φόβου, δι᾽ μᾶλλον ἢ συμβολικῶς μετὰ ἕνος θείου πρέσβεως πρὸς ἡμᾶς, παύσας τῆς πλάνης. μὴ γὰρ καλῶς ἔχειν καταλιπόντας τὸν ἕνα καὶ μόνον ἀληθῆ θεὸν, εἰδώλοις καὶ δαίμοσι φύειν. τοῦτο δ᾽, ὡς ἔοικεν, ἐνεχρῆτο τῷ μεγαλείῳ, τὸ ὅπῃ τοῦτ᾽ αὐτὸν πρόφασις δωρεᾶς μονονουχὶ βοώσης ἀφ᾽ ἑαυτοῦ. ὡς ἄρα τοσοῦτον ἀποδέοιεν χριστιανοὶ οἵ γε ὅλως τοιοῦτοι, ἧς ἅπας ἠξιώθησαν εἰς τὸν τῶν ὅλων θεὸν εὐσεβείας μεταδώσεσθαι, ὡς μὴ μόνον ἐναφανῶ καθίσασθαι ὧν ἀπειλαὶ καὶ τῶν ὑπὲρ αὐτῶν κολασηρίων, παῤῥησιάζεσθαι δ᾽ εἰσέτι μᾶλλον ἐν ὑμῖν ἐξεθέμην γλώττῃ ἐξαυτρεπομένην. εἰ δὲ οἷόν τε καὶ τοὺς διώκοντας αὐτοὺς μεταπεμψαμένους τῆς ἀγνωσίας, τὸ μόνον ὅλα θεὸν ὑπιγνῶναι πρόσκαλεῖν. ὑπὲρ τούτου ὁ πρεῖ οὗ λόγος, πρόσχημα μὲν, ὅσα εἰκὸς αὐτὸν, ὡς δὴ ὑπὲρ τοιούτῳ τολμήματι θηρῶν δίκην ἀγρίων πρὸς ὧν ἀμφὶ τὸ ἡγεμόνα διαπαραχθείς, καὶ μυρίας καθόλου τῷ σώματος πληγὰς ἀνδραπόδων ὑπομείνας, ἕως μὲν αὐτίκα δεσμωτηρίῳ παραδίδο). ἐνθα νυχθήμερον ἀμφωτὸ πόδε ὑπὲρ τὸ βασμιαῖον διαλαφῆς ξύλου, τὴν ὑπουσῃ προσαγὲς τῷ δικαστῇ. εἶτα φύειν ἐκβιαζομένου, πᾶσαν ἐνδεικνύμενον πρὸς πόνους καὶ φλογὰς ἀγχινοίαν καρτερίαν, ὡς πλευρὰς οὐχ᾽ ἅπαξ οὐδὲ δεύτερον, ἀλλὰ καὶ πλεοναχὶς ἄχρις ὀστέων καὶ αὐλῶν ἀπαλάγχων καταξανθεὶς, πληγαῖς τε καὶ προσόπου δ᾽ αὐχένος τοσαύταις δεξάμενος, ὡς μηδὲ ἐπὶ ὧν δ᾽ καὶ ἀκριβῶς αὐτὸν πάλαι εἰδόλων, διοιδήσαντα τὸ πρόσωπον, ἔτι γνώσκειν. ἀλλὰ γὰρ μηδὲ πρὸς τὰ τοσαῦτα ἐνδιδόντος, λίνοις βαμβακίνοις δεδεμένους ἰὼ πόδε αὖτε καλύψαντες, πῦρ ὑφ᾽ ὑπόλον ἐκ προσβάσεως οἱ βασανισταί. ἐφ᾽ οἷς ὁπόσας ἰώδυνεν ὁ μακάριος ἀγκύλας, πάλαι λόγον ἐναφαμῆν μοι δοκῶ. καθικέσθω δὲ καὶ αὐτὸ διαλῆξαν τὰς σάρκας, καὶ ὧν ὀστέων, ὡς κηροῦ δίκην λείβεσθαι δ᾽ ἀποσάζειν ἐκ μικρομέρους τὴν ἰκμάδα τοῦ σώματος. ἀλλὰ γὰρ οὐδὲ πρὸς ταῦτα ἐνδοὺς, ἤπτημένων ἤδη καὶ μονονουχὶ ἀπειρηκότων πρὸς τὸν ἐναφ᾽ ἑαυτοῦ θεὸν καρ-

τον καρ-

πον καρίεσσαν αὐχ' ὧν ἀνδιπάλων, αὖθις δεσμοῖς εἴρηνῦ). τελῶος αὖ τοῦ θαλῆς ὧ δικαξῆ κὴ τ' αὐτῷ ὁμολογήσας τοῦ θεσιν, καίτοι γε λοιπὸν ἡμιθνὴς ὑπ' γων, ἐπορύχος θαλάπη τοῦ δαδίδῦ). τῷ δ' ὅπι τούτοις τοῦ δαχξῆμα γλυόμενα, ῥηθέντα μῦ, οὐκ ἀπεικὸς τοῦ δαῖοις μὴ ὄ ψ πρ φληφόσιν ἀπιστηθήσεσθ. ἡμᾶς δ' οὖν καὶ τοῦτ' ἀκριβῶς εἰδότας, ἀχ' αἱρῆ λόγος μὴ ἀχὶ σὺ πάντες τοῦ δαδοῦναι ὧ λόγω τ' ἐσοῖ, ὧ κὴ μῦρίους ἐς) δ' γελωμενῦ ἀπλῶς εἰπεῖν ἀποῦσας τοὺς τ' καιροῦ ἀκοῦσας. ὅδε μία γοῦν ἡλικία ἵης τοῦ δαδόξου ταῦ ἵης ἀπελείφθη θέας. αὐτίκα γοῦν, ὡς ἐδόκει, μάλιστα κ' μέσου πελάγους ἐν ἀπείροις βυθοῖς ὃν ἱερὸν ὄντως ἐκεῖνον κὴ τεισμακάριον ἐμβοηθεῖν, κλόνος ἀ θεῶς οὐχ' ὁ τυχὼν καὶ βεβασμὸς αὐτῷ τ' τ' θαλάασσαν κὴ ὃ τοῦ ἐχον ἀπ' σ διαχεῖ· ὡς καὶ τῷ γλῶ κὴ τ' πόλιν ἅπασαν τοῦ ς τοῦ γλομένῦ σαθῆναι. ἅμα ὄ ὧ τοῦ δαδόξῳ τούτῳ κὴ ἀ θεῷ σώματι, τοῦ θείου μῦρτυρος τ' νεκρὸν ἡ θάλασσα, ὥσπ μὴ οἷα τ' οὖσα φέρειν αὐτὸν, τοῦ ὧν τ' πόλεως ἐκβεβάσει πυλῶν. καὶ τοιαῦτα μὲν ἐκ τ' θεατέσιον ἀπριανὸν, ξανθικοῦ μηνὸς δεκάτερα, ἥτις δὴ εἴη τοῦ τεσσάρων νόννων ἀπριλλίων ἡμέρᾳ, τοῦ δασκευῇ τελεωθέντα. ἐπὶ δὴ τὸν αὖθις καιρὸν, αὖθις τε ἡμέρας, ὅπι τῆς ἰνείων πόλεως οὐλπιανὸς ὄνομα νεανίας, μ' δύνασ ὃ αὖθις αἰκίας, μάστιγας τ' χαλεπὰς, ἅμα κυνὶ κὴ ἀσπίδι ὧ ἰοβόλῳ ἑρπετῷ, ὠμοβοίνῃ τοῦ εβληθεὶς δορᾷ, θαλάπῃ τοῦ δαδίδῦ). διόμοι δοκεῖ ἐν τοῖς ἀπφιανοῦ μῦρίοις δικαίως δὴ ἡμῖν μνημονεύεσθαι καὶ οὗτος. ἀδελφὰ ὄ πᾶ ἀπφιδυῷ σμικρὸν πᾶ χρόνῳ ὕστερον ἐπομείνας, ὁ μὴ μόνον αὐτ' κ' θεόν, κὴ σώματι δὲ ὁμοπάτριος ἀδελφὸς αἰδέσιος, μ' μυρίας ὅσας ὁμολογίας, κὴ πολυχρονίοις δεσμῶν κακώσας, ἡγεμονικαῖς ἀποφάσεσ, ἐν αἷς τοῖς κ' παλαιστίνῳ δέδοται μέλεσθαι, ἐ μ' τῷ ἐν πᾶσι τούτοις φιλόσοφον ἐν τέλεσι σημαίνῳ ἀγωγῷ. καὶ γὰ οὖν αὖθις πλέον ἵης τοῦ ἀδελφοῦ παιδᾴας κεκλημένος, κὴ ἀπὸ μαθημ' φιλοσόφων ὁρμᾶτο. ἐκβλητὸν δῆτα ὅπι τ' ἀγεξανδρέων πόλεως τ' αὐτ' ἐπιδῶν δικαστὴν χειστιανοῖς δικάζοντα, πέρα ὧν τοῦ σκοπῶν ἐμπαθεστοιοῦτα, κὴ τοῖς μ' στεμνοῖς ἀνδράσι ποικίλως ἐνυβρίζοντα, τοῖς ὄ γυναῖκας σωφροσύνης τ' ἀνωλέθρῳ κὴ αὐτ' πρ θένους ἀσκητείας ἧς αἰχμὰς ὑβρῆς πορνοβόσκοις τοῦ δαδιδόντα, ταὐτὸν ἐγκλῆμα ὧ ἀδελφῷ, ὅτι δὴ ἀφορητα ἐς) αὐτῷ τὰ γινόμενα ἐδόκει, τοῦ δασημαίνῃ παρακαλέσαντοῦ σοι, λόγοις τε κὴ ἔργοις τὸν δικαστὴν αἰσχύνῃ κὴ ἀτιμίᾳ βεβοηκώς, κἀπὶ τούτοις καιρεσῶς δ' μάλα βασανίσας πολυβόητος ἐπομείνας αἰκίας, τῷ ἀδελφικὴν ἀπὸ ἐγκαλῶ, θαλάττῃ τοῦ δαδοκῆς, ἱερὸν τῷ. ἀλλ' ἃ τὰ μὲν κ' τοῦτον. ὡς δ' οὕτω ἔφθω μικρὸν δ' χρόνου ὕστερον, τοῦτον ἐληλύθη τ' βῆτον. ἱερτον γε μὲν τοῦ καθ' ἱμᾶς ἔτει διωγμῷ, τοῦ δώδεκα καλανδῶν δεκεμβείων, ἡ μὲν τ' μύσεως δίου εἰκάδι τοῦ δεκάτου ἡμέρᾳ, κ' τῷ αὐτῷ καθαρσίαν, χαρᾶς ὡς δηλητῶς ἄξιον, αὐτ' δὴ δ' τυραννου μαξιμίνου παρόντος κὴ θέας τοῖς πλήθεσι φιλοθμουμένου, κ' τ' λεγομένῳ αὐτ' ἡμερθλιον ἡμέραν, ἀπελεκέσθη τοιοῦτον. ἔτος ὃ τοῦ ἰν ὃν τος ὅπι βασιλέων, εἰ καὶ ὀλίγοι ταῖς φιλοθμοις θέας πλείοις τοῖς θεαταῖς ἐμπρέχθη θυμηδίας καινῶν καὶ ξένων, τοῦ τε σεμνὴν πρ δημοσίων τῶν θεαμάτων, ζώων ἑαδ' ὁπλίων ἐξ ἰνδίας ἢ αἰθιοπίας, ἢ κὴ δόθεν εἰσκομιζομένων, ἢ καὶ ἀνδρῶν σὺν ἔχοις ὑσὶ σωμασκίας, τοῦ δαδόξοις ψυχαγωγίας τοῖς ὁρῶσιν ἐνδέκατον μένων, πόλεως που κὴ τότε οἷα βα-

σιλέως τὰς θέας προέχοντος, πλεῖόν τι καὶ τῶν δοξόντων χρεῶν ὑπερβαίνειν φιλοτιμίας. διὸ δὴ καὶ τοῦτο ἐῶ, μάρτυς τοῦ καθ' ἡμᾶς δόγματος προκείμενος εἰς μέσον, τῆς μόνης καὶ ἀληθοῦς εὐσεβείας ὑπεραγωνιζόμενος. ἀγάπιος οὖν ἐῶ, ὁ δαίμονος ἅμα τῇ θέκλᾳ θηρὶν ὀπὶ βορᾷ δεδόσθαι μίκρῳ τοῦδε δεδηλωμένος, ὃς δὴ καὶ ἀνδρὸς τοῦ δεσμωτηρίου τείχη καὶ πολλάκις ἅμα κακούργοις ἐμπομπεύσας τῷ σαθρῷ, ἀεί γε μὴν καὶ χρόνοις τῶν δικαστῶν μετὰ τὰς ἀπειλὰς, ἤδη κατ' οἶκον, ἢ κατ' ἐλπίδα δὲ μελαθήσεσθαι τῆς τοιαύτης θέσεως, εἰς ἑτέρους αὖθις ἀγῶνας ἐπαθλεμένου, ὅτε δὴ βασιλέως ὀπιπαρόντος, λέγειν ὡς τὸν ὀπίσθιον εἰς ἐκεῖνο τὸ καμαρὸν πεφυλαγμένος. ὡς δὴ καὶ ἐκεῖνο τὸ φθόνερον ῥῆμα, ὃ τοῖς μαθηταῖς θεία γνώσει τοιγαροῦν, ὡς ἄρα καὶ ὀπὶ βασιλέων ἀρχόντων ἔνεκεν τῆς εἰς αὖθις μαρτυρίας, καὶ ἐπ' αὐτὸν πληρωθείη. φέρε δὴ εἰς μέσον τὸ σαθρὸν σοὶ καὶ ἐμοὶ κακούργῳ. φόνῳ δὲ δεσπότου τοῦδον ἐνέχεσθαι ἔλεγον. εἶδε ὁ μὲν τοῦ δεσπότου φονεὺς τοῖς θηρὶ προσβλητὰς, βέου καὶ φιλανθρωπίας ἠξίωτο, μονονουχὶ κατ' αὖθις ἐκφυὸν τ' ὀπὶ τοῦ σωτῆρος βαραβᾶν. βοᾷς δ' ὀπὶ τούτῳ καὶ δ' ὀφημίας ὁ πρῶν ἐξηχεῖτο θέαζεν· ὡς δὴ τοῦ μαιφόνου φιλανθρώπως πρὸς τοῦ βασιλέως σεσωσμένου, ἡμῖν τε καὶ βδελυρείας ἠξιωμένου. ὁ δὲ τ' θεοσεβὰς ἀθλητὴς, δυσκαλεῖται μὲν πρόσθεν· ἐπὶ δ' Ιυρμένου. εἶτα ἀγῶνιν τῆς προθέσεως αἰτηθεὶς ἐπ' βδελυρείας ἐπαγγελίᾳ, μεγάλῃ φωνῇ διαμαρτύρεται, μὴ φαύλης μὲν ἕνεκεν αἰτίας, εὐσεβὰς δ' τοῦ ὅλων δημιουργοῦ, προθύμως δὲ μᾶλλον ἡδονῆς· ὅσα δὴ ἐπάγοιτο αὖτις, γυναίως ἐπισχέσθαι. καὶ τοῦτ' εἰπὼν, ἅμα λόγῳ τοῦργον ἐπάγει, δρομαίως δαίμονος ἀποκυθείσῃ κατ' αὖτὸν ἀρκίῳ ὑπομιμασάμενος, ταύτῃ τε ἑαυτὸν ἀσμένως ἅλλεται ὀπὶ δεδωκὼς εἰς βορᾶν· μᾶλλον δὲ ἐῶ ἔμπνους εἰς τὸ δεσμωτήριον ἄρει). μίαν τε ἐνταῦθα ὀπιδιώσας ἡμέραν, τῇ ἑξῆς λίθων αὖθις προσβαλόντων τοῖς ποσὶ, μέσῳ πελάγει καταπονεῖται. τοιοῦτο καὶ τὸ τοῦ ἀγαπίου μαρτύριον. ἤδη δὲ τὸ ἕβδομον ἔτος τοῦ διωγμοῦ πρόσεστι τοῦ μηνὸς μαρτίου, δαίμονος ξανθικοῦ, ἥτις ἐστὶ προτεταρτῶν νόννων ἀπριλλίων, ἐν αὐτῇ κυριακῇ ἡμέρᾳ τῆς σωτῆρος λίμνῃ ἀναστάσεως, αὖθις ὀπὶ τ' καθαρᾶς θεοδοσία ὧν ἀπὸ Ιύρου πρόσθεν, πίσσῃ καὶ σεμπόλαιον κόμιον, οὐδόλως ἐτῶν ὀκτωκαίδεκα, δεσμίοις ἴσοι καὶ αὖτοῖς τὴν μέσου βασιλείαν ὁμολογοῦσι, προτέλει τῶν δικαστηρίου καθεζομένοις, προσώπων ὁμοῦ φιλοφρονουμένη, καὶ οἷα εἰκὸς ἐπὶ τοῦ μνήμονα ἰέναι αὐλῆς προσ τ' κύριον γνωμένους, προσκαλοῦσα. τοῦτο προσέξασθαι, ὡς δύσοιόν τι καὶ ἀσεβὲς εἰργασμένῳ ἀφαρπάσασθαι γραπτῶν, ἀγρίοις ὀπὶ τὸν ἡγεμόνα. αὐλικὰ δ' ὄντος ἄτε τῆς ἐμμανοῦς καὶ τὸν θυμὸν θηριωδέστατος, δεινὰς καὶ φερεκλεάτας βασάνους καὶ πλευρὰν τε μαζῶν μέχρι καὶ αὐλῶν ὀστέων αἰκισάμενος, ἔμπνουν ἔτ' αὐτὸν, ὁμοῦ δ' οὖν προσέτι γεγηθὼς καὶ φαιδρῷ ἰσαμένῳ προσώπῳ, τοῖς θαλαττίοις κύμασιν ἐμβληθῆναι προσκελεύει. εἶτ' ὀξὺ αὖθις ὀπὶ τοὺς λοιποὺς μεταβὰς ὁμολογητὰς, τοῖς καὶ φαινὸν τ' παλαιστίνης χαλκοῦ μείζοσι τοὺς πόδας προδιδοσιν· ὀπὶ τούτοις, δίου μηνὸς πέμπτῃ, καὶ δεκάμαιος νόννας νοεμβρείας, ὀπὶ τῆς αὐλῆς πόλεως τοὺς ἀμφὶ σιλβανὸν ἔτι δὴ τότε οἴκοι προσβύλεσθαι, ὁμολογήσαντας, οὐ σὺν εἰς μακρὸν ὕστερον ὀπισκοπῆ μιμηθῆναι δὲ καὶ μαρτυρίῳ (νεόβη δελφωθῶν, γυναικάτιον σὺν αὐτὸν τ' καθ' ὑσεβὰς, ὀπιδόξαντας, τοῖς εἰς τὸ αὖθι χαλκοῦ μέλαλλον πόνοις ὁ αὐτὸς εἴκρινε, καὶ ὕπροσ προσθέσεσθαι ὧν

εσν ὧν ποδῶν τὰς ἀγκύλας αὐτοῖς ἀλεξιωτίνας τεθεικέναι, ἐκδίδωσιν. ἅμα δὲ τῇ κτίσει τούτων ἀποφάσει, ἀνδρα μυείας δήμας ὁμολογίας ἀμφορέψαντα, δομνῖνος ἰὼ ἔστι ὁ ἀμφιτρίτιος ἡδυτεῖ τοῖς κτίσι παλαιστίνιοι ἅπασι γνωσιμώταλος, τῇ ἀμφιπυρὸς ἐκδίδωσι κολάσει. μὴ ὂν ὁ αὐτὸς δικαιοῖς δόγος ὑπονοίης ὡς ὠμοκρασίας, ἢ ὧν κτίσι τὸ χρῆσθαι διδασκαλίας ὑπὸ χρημάτων κεκινημένος, τὰς μὴ δικαιωθείσας πώποτε κτίσι ὧν θεοσεβῶν ἐπενόησε μισοφείας. ἢ ἵνα μὴ ἐς τὸ μονομαχεῖν ὑπὸ πυγμῆ καὶ ἀδικάζῃ. αὐξένιον δὲ σεμνὸν καὶ ἱερὸν τεθεσπίσιον, θηρίοις βορὰν παραδίδωσιν. δήμος δ' αὖ πάλιν τελείων ἀνδρῶν φέρουσας ἡλικίᾳ εἰς δυνάμεις ἐκλεμῶν, τοῖς αὐτοῖς καταχρίνῃ μεθύλλοις. ἑτέρους δ' αὖ πάλιν μὴ χαλεπὰς βασάνους δεσμωτηρίῳ καθείργνυσιν. ἐν οἷς καὶ ὁ παῦλος ἐμοὶ ποθεινότατος ἑταίρων πάμφιλος ἰὼ, ὃν καθ' ἡμᾶς μυρίων ἀνὴρ πάσης ἔνεκεν ἀρετῆς ὑπεροξότατος. τούτῳ τιμὼ ἐν ῥητορικοῖς λόγοις φιλοσόφοις τε μαθήμασιν ἀπόπειραν τεθέρευν ὁ οὐρανὸς λαβών, εἶτ' ὕστερον ὕμνῳ καταναγκάσας, ὡς ἀνανδύοντα καὶ μηδόλως ἐν λόγῳ τὰς ἀπειλὰς ἑώρα ἠθέμενον, ὃ πανύσταλον ἀγελαίας, σφοδρότέραις αὐτὸν αἰκίζεσθαι βασάνοις τεθέσπικεν. καὶ δὴ τᾶς καλὰ ὧν πλευρὰν αὐτὸ δι' ὑπομόνων καὶ φιλονείκων ξυσήρων ὁ θηριωδέσταλος μονονουχὶ ἐμφορηθείς, αἰσχύνῃ γε μὴν ὅτι πᾶσι καταχεάμενος, τοῖς ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ καὶ αὐτὸν ὁμολογήσαις καταλέγει. ὅτι δὲ τῇ κτίσει τῶν ἁγίων ὠμότητι ὁποίας ἀμοιβῆς τεθῇ τῇ θείᾳ δίκῃ ἰδυξεται, τοσαῦτα κτίσι τῶν χρυσοῦ μυρίων ἐμπροσύνησας, διαγνῶναι ῥᾴδιον ἐκ τῶν τῇδε τεθοιμίων. δι' ὧν αὖθις καὶ σὸν εἰς μακρὸν τοῖς κατὰ τὸν παμφίλου τεθλιμμένοις, αὐτὸν ἐπὶ τῆς λιγεμονίας ἐχόμενον, ἡ θεία μελῆλθε δίκη ἀθρόως ἅλως. τὸν γὰρ δύω που ἐφ' ὑψηλοῦ βήματος δικάζοντα καὶ τεθὲς τραπεζικοῦ δορυφορούμενον σίφοις, ὅλου τε τοῦ παλαιστινῶν ἔθνους ἐπικρατοῦντα, ὁμοδιαιτόν τε οἷα φιλάκρατον καὶ ὁμοτράπεζον αὐτῷ ὦ τυραννῳ καθεστῶτα, ἀμφὶ μιᾶς γυμνώσασα νυκτὸς, καὶ ὧν τοσούτων ἀξιωμάτων ἔρημον καταστήσασα, ἀλιμίαν τε καὶ ἀηχμίαν ὑπὸ τῶν τεθέρευν, ὡς δὴ ἄρχοντα αὐτὸν ἱερηπότων καταχέασα, δηλόν τε καὶ ἄνανδρον, γυναικώδη τε τεσσιέμενον φωνὰς καὶ ἱκεσίας ὅλῳ τῷ ἔθνει οὗ δὴ καὶ ἦρχεν ὑπιδείξασα, αὐτόν τε τὸν μαξιμῖνον ἐφ' ᾧ τοσῖν χαυεισῶν ἐφρυάπτετο, ὡς δὴ ἀμφιφρήτως αὐλῶν ὧν δρωμένων αὐτῷ καθ' ἡμᾶς ἕνεκα φέρουσα δικαστὴν ἀπηνῆ καὶ ὠμόβαλον ἐπ' αὐλῆς τῆς καισαρείας καταστήσασα, ὡς καὶ τιμὼ ὑπὸ θανάτῳ κατ' αὐτὸ ψῆφον ἐξενεγκεῖν, μὴ πολλῶν τιμῶν ἐφ' οἷς ἐξηλέγχετο ἀποτιμήμασιν αἰσχύνῃ. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὁδοῦ πάρεργον ἡμῖν εἰρήσθω. χρόνοις δ' ὧν τεσσάκων καιρὸς, ἐν ᾧ ὧν δυατεβῶν, οἱ μάλιστα καθ' ἡμᾶς ἐστραβόσμοις, αὐτός τε τοῦ μαξιμίνου καὶ ὧν ἀμφ' αὐτὸν, τὰ τέλη καὶ ὧν βίων τὰς καταστροφὰς ὁ λόγος ἡμῖν ὑπὸ χρεὼν τεθελήφεται. καὶ εἰς ἕκτον δ' ἔτος πνεύσμοις ὑπομόνως ἔθ καθ' ἡμᾶς χρόνος, εἶχε μὲν τεθεούτου ὃ καλούμενον ἐν θηβαΐδι φερωνύμως ἔθ ἧν ἄλφ πορφυρίτου λίθου μέλανος, πλείστην ὅσην πληθὺν ὧν τ' θεοσεβείας ὁμολογητῶν. ὃς ὧν τεσσὶ δέοισι τ' ἀριθμὸν, ἑκατὸν ἀνδρες ἅμα γυναιξὶ καὶ κομιδῇ νηπίοις τεθὲς τ' παλαιστίνης ἠρυσμένον διαπέμπον). οἷς τ' ὧν ὅλων θεὸν καὶ τ' χρεισὸν ὁμολογήσαντας, τῶν σκαμῶν ποδῶν τὰς ἀγκύλας αὐτοῖς νευρεσι καυλήπρσιν ἀποτμηθῆναι, καὶ αὖ πάλιν ὧν ὀφθαλμῶν τοὺς δεξιοὺς τεθῆναι μὴ ξίφεσιν αὐτοῖς ὑ-

μέσοι ⸌κόραις ἐκκοπῆναι, εἶτα πυεὶ ἀφ' καυλήρων πάμπαν εἰς ῥίζας αὐτὰς ἀ-
χεφωθῶναι. φιρμιλιανὸς ὁ τῆδε ἀφ' ὁδοχος οὐρδανῷ πεμφθεὶς ἡγεμόνος ὡς αὐ
τὸν βασιλικοῦ νόμαλος ποεσταθεὶς. καὶ πεῖρα αὐτοὺς τοῖς κτ' τῷ ἐπάρχου με-
τάλλοις μόχθου καὶ κακοπαθείας ἔνεκεν, ταλαιπωρίαις ποδαδίδωσιν. οὐ τούτοις ⸌
ἄρα μόνον τὰ τηλικαῦτα παθόντας ἤρκεσε ποδαλαβεῖν ὀφθαλμοῖς, ἀλλὰ καὶ πα-
λαιστινῶν τοὺς ὑπὲ πυγμῆς φῆς μονομαχίας κατακεκριθαι μικρῷ ποτ' αὖθεν δεδηλω
μένους· ἐπεὶ μή τε τὰς ἐκ τοῦ βασιλικοῦ ταμείου ⸌φάς, μήτε μὴν τὰς ὑπιτη-
δείους τῇ πυγμῇ μηγέλας ὑπέμενον. ἤδη δὲ οὐκ ὀπτέροις αὐτὸ μόνον οἱ δηλούμε-
νοι, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ μαξιμίνῳ τούτου γε ἕνεκα ποδαστάντες, ἡνιαταὶ τὸν σύσα-
σιν ὁμολογίας ἀφ' λιμοῦ καρτερείας ⸌ μαστίγων ⸌τομονῆς ἐνδέξάμενοι, τὰ ὅ-
μοια τοῖς δηλωθεῖσι πεπόνθασι μὲν ἑτέρων ποεστιεθέντων αὐτοῖς ὁμολογηθὲν ἐπ'
αὐτῆς τ' καὶ φάς, ὧν κατὰ πόδας ὀπτὶ τῇ ὧν θείων ἀναγνωσμ⸌ συγκρούσασ κτ' τ'
γαζαίων πόλιν ἀγόντες ἕτεροι, οἱ μ⸌, τὰς αὐτὰς τούτοις ὑπέμειν κατ' ἔ ὧν ὀφθαλ-
μῶν καὶ τῶν ποδῶν πάθας· οἱ δὲ, ⸌ ἓν μείζους, φοβερωτάτων κτ' τῶν πλευρῶν
ἐπειρήθη βασάνων. ἐξ ὧν μία τις, ὃ μ⸌ σῶμα γυνή, τ' ⸌ λογισμὸν ἀῤῥίπτω, πορ-
νίας ἀπειλῶ μὴ ἐνεγκοῦσα, εἰ ποδοσά τι ῥῆμα κτ' τ' τυράννου, ὡς δὴ οὕτως ὠ-
μοῖς δικασταῖς τ' ἀρχὴ ὀπιλεπταφόλος, ποφῆναι μ⸌ μαστίζ⸌). εἶτα δὲ μελέσεως
ὀπτὸ ξύλου γυμνήν, τὰς πλευρὰς αἰκίζ⸌). ὡς δ' ὀπτιμόνως καὶ σφοδρὰς ἐκ
ποστάξεως τοῦ δικαστοῦ τὰς βασάνους ἐπῆγον οἱ ταῦτα τεταγμένοι, ὑπὲρ τοὺς
πρ' ἕλλησιν ἐκείνους μαχητὰς ἐπ' ἀληθείᾳ τε θρυλλημένους, μὴ βασάσαι τὸ
δύπλεες καὶ ὠμὸν καὶ ἀπόνθεφον τῶν ποεσπομένων, ἀλλά τις ὁμοίως τῇ ποσ-
τέρᾳ τ' ἧς πρ' θενίας ἐπεμνημονεύθη σκηπτὸν, ὃ μὲν σῶμα πόνου γε ὃ δοκεῖν ἀ-
τεχνὴς καὶ τῷ ὄφιν ἀκαταφρόνητος· ῥωμαλέα ⸌ ἀλλως τ' ψυχῇ, καὶ μείζονα δ' σώ-
ματος τὸν λογισμὸν ἐνεστερισμένη. καὶ μέχρι τινος ἐκ μέσου τοῦ ὄχλου, τ' ἐμοὶ
ὠμῶς οὕτως βασανίζῃς ἀδελφῷ, ἀντέκραγε ποὸς τ' δικαστήν. ὁ δὲ, πικρότερον
κινηθείς, αὐτίκα συλληφθῆναι κελεύει τ' ἀνθεφον, εἶτα σύρ⸌ εἰς μέσον. καὶ ὃ σε-
βάσμιον τοῦ σωτῆρος ὀπτιγραφὴν ὄνομα, ποφῆναι μὴ λόγοις τινὰ ἀνεπείθε-
το. ὡς δ' ἠπειθεῖ, βίᾳ ποὸς τ' βωμὸν εἵλκετο. ἡ δὲ, ἀδελφὰ ἑαυτῆς ποφθάσα καὶ
τῆς ποστέρας ἐχομένη ποθυμίας, ἀτρεμεῖ καὶ θαρσαλέῳ ποδὶ, λαὶξ ἀντείνει ⸌
βωμῷ, καὶ τὰ εἰς αὐτὸν ἅμα τῇ ὀπτικῇ μένει ἀνατείπει πυρᾷ. ἐφ' ᾧ θεὸς ἀγχίου
δίκην ὁ δικαστὴς ὀξωθεὶς ὃν θυμὸν, τοσαύτας μὲν αὐτῇ ποστεργον αἰκίας κτ' ὧν
πλευρῶν ὀπτίθησιν, ὅσας οὐδενὶ ⸌ πώποτε μονονουχὶ καὶ ὠμῶν ἰδὼν σαρκῶν αὐ-
τῆς ἐμφορηθῆναι γλιχόμενος. ὡς ⸌ κόρον αὐτῷ ἤδη τὰ μανίας ἔχαμβανεν, ἅμ-
φω ζώξας αὐτὼ τ' αὐτὼ ἅμα τῇ ποὸς αὐτῆς ἀδελφῇ ποσαγορευθείσῃ, τ'
ἀφ' πυρὸς αὐτῶν καταψηφίζ⸌) θάνατον. τούτων δὲ μὲν ποστέρα, τῆς γαζαίων
χώρας ἡγέτης. τ' δ' ἑτέραν ἰσόν ἀπὸ τ' καισαρέων ὡρμῆσθαι, τ' πολλοῖς γνώσι-
μον οὐδενὶν αὐναν τοὔνομα. ὃ ὀπτὶ τούτῳ μᾶλλον πῶς δὴ καταξίαν διηγοῦμαι, οὐ
καθήκειν ⸌ τὸ τεισμακάριος παῦλος. κτ' μὲ τῷ αὐτ' ταῦλαις ὥρᾳ ⸌τῶ μίαν ἀ-
πόφασιν τῷ ὀπὶ θανάτῳ κριθῆς, ποὸς αὐτῆς δὲ τῆς τηλικούσης τὸν ἀπολέμενον αὐθὶ
ὅσον οὔπω μηδόλα, βραχύ τι ὥρας ἐνδοῦναι αὐτῷ δυσβουλήσας. οὗ τυχὼν, λαμ-
πρᾷ καὶ γεγωνῷ φωνῇ, ποφῆναι μ⸌ τὰς ⸌τῶν ὁμοεθνῶν ἐνορυφάνδρε ⸌ θεῷ δι'

ὑγιῶν

δ᾽ χῶν καλαλλαγάς, ἢ τάχος ἥβ᾽ ἀρείαν αὖθις ἐνδοθῦναι πολιωθμός. εἰ δ᾽ ὑπὲρ
τῆς ἰουδαίων τοὺς τ᾽ ἀεὶ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ τοσαγωγῆς ἠξίου. εἰ δ᾽ ἐξῆς καλέβαινε
τῷ λόγῳ, τὰ αὐτὰ κ᾽ σαμαρείτας ἐπᾴ χόμενος, ὃ τοὺς ἐν πλάνῃ τ᾽ κ᾽ ἀγνωσίᾳ
θεοῦ ὧν ἐ᾽ αὐτῶν ὄντας, εἰς ἐπίγνωσιν ἥξειν αὐτοὺς, καὶ τὴν ἀληθῆ λύσέβειαν ἀνάγα-
ξεν παρεκάλ. μὴ ἢ τοὺς τοῦτ᾽ παμμιγῆ τοὺς ἐσῶτας, ἀτιμοῦντες καλαλιπόν, μᾶ᾽
οὐ πάλας, ὧ τῆς πολλῆς καὶ ἀφάτου λύξικακίας, κ᾽ ὑφ᾽ τοῦ τὸν ἀναλον αὐτῷ
τοσφιλῆσάμενος δικαστ, ὧν τε ἐπὶ πᾶσιν ἀρχόντων, ἔτι τε ὃ τῷ ὅσον οὔπω τ᾽
κεφαλῆς αὐτὸν ἀπολεμοιῶντες, ᾧς ἐπῆκοον αὐτῷ τ᾽ ἐκείνου κ᾽ ὧν παρόντων ἀπαν-
τῶν, τῷ ἅλων ὅλων ἐδεῖτο θεοῦ, μηδαμῶς αὐτοὺς ἐν ἀριθμῷ ἡμέας τ᾽ εἰς αὐτὸν ἀ-
μπλάδα τοῦ δικαίων. ταῦτα κ᾽ τὰ τοιαῦτα μεγάλῃ τῇ φωνῇ καλλιξάμενος, ὃ
μονονουχὶ τοὺς πάλας ὡς δι᾽ ἀδίκως ἀναιρεῖ μενος, εἰς οἶκτον ἥκουσας κ᾽ δάκρυα,
ὅμως αὐτὸς ἑαυτὸν ἐκμαλίσας, κ᾽ τ᾽ αὐχένα γυμνὸν τῇ τ᾽ ξίφους ἀποδομῇ τοῦ δε-
δοτὸς, θείῳ καλεκοσμήθη μᾶλλείῳ, μᾶλλος πανέμου πέμπτῃ καὶ εἰκάδι, ἣ λέγουτ
δι᾽ τοῦ ὀκτὼ καλανδῶν αὐγούστων. κ᾽ τὰ μὲ κ᾽ τοιάδε, τοιοῦτον τέλος εἶχεν. οὐ μα-
κρὸν δὲ ἀφ᾽ ἁδριανοῦ χρόνου, αὖθις ἐκ τῆς αἰγυπτίων γῆς οἱ ἰουδαῖοι τῆς εἰς
χριστὸν ὁμολογίας ἀθλητὰς τελέσκοντα τοὺς ἑκατόν, ἐκ τοσαξάξεως μαξιμίνου
τὰς αὐλὰς τοῖς τοσβύτερος ἐπ᾽ αὐτῆς αἰγύπτου εἰς τ᾽ τοὺς ὀφθαλμοὺς κ᾽ τοὺς πόδας
συμφορᾶς ὑποστάντες, τοῖς δεδηλωμένοις ἐν παλαιστίνῃ μεθ᾽ λλοις· οἱ δὲ, τοῖς κ᾽
χιλιοστὸν, καθ᾽ κριβοῦ τοῦ πέμπτου. ὑπὸ τοῖς τοσούτοις ὧν μεγαλοφρεπῶν
μαρτύρων χριστοῦ δύφραγα. ἠμασι λοφηφάσης, καὶ ὡσάμει τοῖς ἱεροῖς αὐλῶν αἵ-
μασι τῆς τῷ διωγμοῦ πυρκαϊᾶς ἀποσβεννυμένης, δυνέσεώς τ᾽ ἤδη καὶ ἥβ᾽ θείας
τοῖς ὑπὲρ ἀνθρώπους φῆς τὰ αὐτὰ μέτρια ἀφ᾽ χριστοῦ καλαπονουμένοις, συγκεχω-
ρημένης, μικρόν τε ἐκ καθαροῦ μηνόντων λιμῶν ὑπομαπτὴν ἀέρος, ὅτε οἵ δ᾽ ὅ-
πως ἐκ ἵνος δυακινήσεως πάλιν ἐξ ἀρχῆς ὁ τῷ διώκτ᾽ τ᾽ ὀξυσιάν εἰληχώς, κ᾽
χριστιανῶν ἀνεκάλε. ἀ δ᾽ θεως δ᾽ οὖν αὖθις μαξιμίνῳ διαφοιᾶ καθ᾽ ἡμῶν πανη-
λαχοῦ γράμματα κατ᾽ ἐπαρχί· ἡγεμόνες τε κ᾽ τοσέτι ὁ ἅλων τραπεζῶν ἀρ-
χὴν ὑπίεται μένος, τοσγράμμασι κ᾽ ὑπισχνᾶς ἐ δημοσίοις λόγλάσμασι, τοὺς
ἐν ἁπάσαις πόλεσι λογιᾶς, ἅμα τραπηζοῖς κ᾽ ταβλλαείοις ἐπέασερχον ὃ βα-
σιλικὸν εἰς πέρας ἀγὴν τοσταλμα: κελεύοντες, ὡς δὴ μ᾽ ασουδῆς πάσης, ὧν μᾶ
εἰδώλων δυοικοδομοῖεν τὰ πεσπωκότα· πανδημεὶ ἢ πάλας δῦδρας ἅμα γυναιξὶ
κ᾽ οἰκέταις κ᾽ αὐτοῖς ὑπομαζίοις παισὶ, θύειν κ᾽ σπένδειν, αὐτῶν τε ἀκριβῶς ὧν ἀνα-
γῶν ἀπογύεαξ θυσιῶν ὑπιμελὲς ποιοῖντο, καὶ τὰ μᾶ κατ᾽ ἀγορὰν ὤνια τ᾽ ἀπὸ
τῶν θυσιῶν ασουδᾶς καλαμολυόντο· τοσθεν ἢ τῶν λουδῶν ἐφεδροι καλαλάσ-
σοιντο, ὡς δὴ τοὺς ἐν τούτοις ἀποκαθαιρομένους, τ᾽ παμμιάρεις μολύνοιεν θυσίας·
τούτων δῆτα οὕτως ὑπιτυγομένων, ὀξυπαρχῆς τε ὧν ἡμελέρων πλείστη, οἷα δὴ εἰ-
κὸς ἦν, φρονήσει ζ᾽ νεχομένων, τῶν τε ἀπίστων ἐθνῶν βαρέως ὧν μνομένων, κ᾽
ὡς δὴ τοσεπεπώ ἰδὴ πανταπάσιν καλαμεμφομένων, τοσοκορπῆ γὰρ καὶ φορικὰ
ταῦτα κ᾽ αὐτοῖς ἐ᾽ καλεφαίνετο, μεγίστου τε χμῶνος τοῖς πανταχῆ πᾶσιν ἐπηρτη-
μένου. τοὔμπαλιν ἡ θεία τῷ σωτῆρος ἡμῶν δυνάμις τοῖς αὐτοῖς ἀθλητῶς βαρυς
τοσοῦτον ἐνέπνε, ὡς μηδ᾽ ὑπισχνουμένου μηνὸς μηδὲ ἔλαττος, τ᾽ ὧν τοσούτων κα-
θαπατῆν ἀπειλεῖν. ὁμόσε δὴ οὖν τοῖς ζωληξάμενοι τῶν πιστῶν, ὑπιπνεῖν

εἰδώλοις θύουσι τῷ ἄρχοντι, παύσασθαι τῆς πλάνης ἐμβοώμενοι. μηδὲ δὴ ἄλλον ὑπάρχειν πλὴν τοῦ ὄντως ὄντος θεοῦ τε καὶ δημιουργοῦ θεοῦ. ἀνερωτώμενοι δέ τινες εἶεν, χριστιανοὶ σφᾶς παρασταθέως ὁμολόγουν. ἐφ' οἷς ὀξύτερον ἐπαναπηδᾷ ὁ Φιρμιλιανὸς, μὴ ἐν βασάνοις αὐτοὺς ἀκριβάμενος, κεφαλικῇ ἐπαναδίδωσι καλάσει. τούτων ὁ μέν, πρεσβύτερος ἦν, ἀντωνῖνος ὄνομα· ὁ δὲ, ζεβινᾶς ἐκαλεῖτο, τῆς ἁγιοπολιτῶν ὁρμώμενος. ὁρμᾶται δὲ ἡ ἐπὶ τοῦτο ἡ πρόφασις. δύο μηνῶν τεσσαρακαιδεκάτῃ, εἰδοῖς νοεμβρίαις, καὶ τὰ κατ' αὐτοὺς ἐπράχθη. ἦν δ' οὖν αὐτοῖς σῖτα ἀπόδημος ἐπ' αὐλῆς ἡμέρας ἀναβὰς τῶν ἀπὸ σκυδροπόλεως τις γυνή, παρθενίας ἐπαγγελίαν καὶ αὐτὴ κεκοσμημένη, οὐ ταύτην μέν αὐτοῖς ἀφαρπαξαμένη, βιασθεῖσα δὲ βίᾳ καὶ πρόσκαιρον τῶν δικαστῶν. μετὰ μάστιγας δὲ καὶ δίκας ὕβρεως ἃς ἐπήγαγεν αὐλῆ, σὺν δὲ μετὰ γνώμης τῆς μείζονος ἐξουσίας, ὧν κατὰ γλυκέρα ἐφεστώτων τοῖς χιλιάρχων ἐπίταγμα, μάξυες ὄνομα χειρῶν τῶν πρόσπορος μαρὸς μὲν τὰ δίκαια· ἰσχυρὸς δ' ἐπαφρόντως ὃ ἦθος, καὶ τὴν πόλιν ἔφορον δίκης ὄντως καὶ φιλόθεος πᾶσι τοῖς γνωρίμοις ἀφαβεβλημένος. ἔστι μοὶ γε ἐαθῆτος ἀπάσης τοῦ μακαρίου ἀποδύσας, ὡς τὸ ἐξ ὀσφύος αὐτὸ μόνον καὶ ὅπερ πόδας καλύπτεσθαι, ὃ δ' ἄλλο σῶμα γυμνὸν ἔχων· τοῦ τε πάσης καὶ φρέων πόλιν κύκλῳ περιαγαγών, ἱμάσιν διὰ πάσης ἐκολούων τὰς ἀγορὰς τύπτεσθαι, περιπολλοὺς ποιεῖται. καὶ δὴ μετὰ τοσαῦτα βασανισθέντων ἐν ἐπ' αὐλῶν ὧν ἡγεμονικὸν βῆμα ἐνδιαιτώμενον, ζωᾷ πυρὶ παραδίδωσιν ὁ δικαστὴς, ὃς καὶ ὃ ἀποδύθεντον ὑπείρεινας, τὰ κατὰ τῶν θεοσεβῶν λύπαν, πέρατῶν τῆς φύσεως περάτων θεσμῶν, σὺν δὲ ταφῆς αἰδούμενος ἀψύχοις φθονῆσαι τοῖς ὧν ἱερῶν ἀνδρῶν σώμασι. νύκτωρ δ' οὖν ὑπομένως καὶ μετ' ἡμέραν ὑπαναθεῖς θηρσὶν εἰς βορὰν τοῖς νεκροὺς φυλάττειν παρεσκάπτει. καὶ πρῶτον ὁρᾶν ὑπὲρ πλείοσιν ἡμέρας σὺν ὀλίγον ἀνδρῶν ἀριθμὸν, τῇ θηριώδει ταύτῃ καὶ βαρβάρῳ βουλῇ ἀφικνουμένων. ἀνὴρ οἱ μέν, ἐξ ἀπόπλου οἷόν τι ἀσυνδὲς ἄξιον, ὡς μὴ οἱ νεκροὶ κλαπεῖεν, ἐπεσκέπτουν. θῆρες ἢ ἄγριοι καὶ κύνες, οἰωνοί τε τὰ σαρκοβόρα, τὰ βρέφη μὴ ὧδε κἀκεῖσε ἐσπάραττον. καὶτί πᾶσα γεμίζων ἐν κύκλῳ πόλις, αὐλάγγων καὶ ὁδῶν διεσόρυβο· ὡς μηδέ τι πόποτε ἀνθρώπειον μὴ σὺ αὐτοῖς ὄτι παρῆσαν ἀπερρῶς παρὰ τιμᾶς εἶχον, φθονῆναι φεικωδέστερον. οὐχ' οὕτω τῷ συμφορᾷ εἰς οἷς ἐπαπέβαλε ταῦτα, ὡς ὅτι τῇ σφῶν αὐτῶν καὶ τῆς κοινῆς ἀπωλίων ὕβρει φύσεως ἀπολοφυρομένων. παρῆκειτο γὰρ ἀγχίσα πυλῶν θέαμα πάντες λόγου καὶ τραγικῆς ἀκοῆς μεῖζον, οὐκ ἐφ' ἑνὶ χώρῳ κατεσκορπισμένων ὧν ἀνθρωπείων σαρκῶν, ἀλλὰ κατὰ πάντα τόπον διαῤῥιπτουμένων. μέχρι γοῦν καὶ σαρκὸς ὅλας, μέρη τέ τινα αὐλάγγων καὶ πυλῶν εἴσω τινὲς καθιδεῖν εἰρήκασιν. ἐφ' οἷς πλείστας ἡμέρας ὑπιτεκουμένοις, τοιοῦτόν τι παράδοξον συμβαίνει. αἰθρία ἦν καὶ λαμπρὸς ὁ ἀὴρ, καὶ τοῦτο περιέχοντος καθάσασις ἀνθηρότατη. εἶτα ἀθρόως τῶν ἀνὰ πᾶν πόλιν κιόνων, οἱ τὰς δημοσίας ὑπήρχον στοὰς, δακρύων τινὰ ὕδατον οἱ πλείους σταλαγμοὺς ἀπέσταζον. ἀγοραί τε καὶ πλατεῖαι, μηδεμιᾶς ψακάδος ἐξ ἀέρος γεγενημένης, οὐκ οἶδ' ὁπόθεν ὕδατι ῥανιαθεῖσαι κατυγραίνοντο. ὡς αὐλικὰ ἀφαθρυλλητῆναι εἰς πόλας, δακρύσαι τῷ γλῶ ἀῤῥήτῳ λόγῳ, τῶν ὧν ὑπὲρ παραθέντων δυσσεβείαν μὴ φέρουσαν τὸν ἔλεγχόν τε φύσεως ἀτέλεστον καὶ

ἀσυμ-

ἀσυμπαθοῖς δώθεφπων, λίθοις καὶ πλὼ ἄψυχον φύσιν ὑπικλαῦσαι τοῖς γεγλυμμένοις. λῆρος ἴσως καὶ μῦθος δοκεῖ οἶσθ' ὅτι δόξειεν ἄν τοῖς πολλοῖς ἡμᾶς. ἀλλ' οὐχ' οἷς αὐτὸς ὁ καιρὸς τὴν ἀγήθαν ὑπισώσατο. ἔτη δὲ ὑπιόντος μίνὸς, ἀπελλαίου τεσσαρεσκαιδεκάτῃ, τοῦ δεκάτου ἐνέα καλανδῶν ἰαννουαρίων λέγουσι δῶ, πάλιν αὖ ὧν ἀπ' ἀγυιάθου ἵνες τοῦς τῶν ὑπὸ τὴν πύλαις τοὺς παειόνας διερμηνευμένων συλληφθέντες. ἐτύγχανον δὲ οὗτοι θεραπείας ἕνεκα ὧν κτὶ χιλιάκι ὁμολογηθὼν εφηλάμενοι, οἱ μὲν, πλὼ αὐτοῖς εἵλυχον ὀξυπυρηνόμενοι, καὶ εδέξαντο ψῆφον, ὀφθαλμοὺς καὶ πόδας ἀχρεωθέντες. τοῖς δὲ αὐλῶν ἐν ἀσκληπίου ἵδρα ἐνέκηντο, θαυμασίαν τε ὠφέλησιν ἀνθρώπους παρεχόμενοι, ἀμφορεῦσι ἀπηνέγκαντο μυρίων τέλος. ὁ μὲν γὰρ αὐλῶν πυρὶ ὠφελούμενος, ἄρης ὄνομα. οἱ δὲ, τοῖς κεφαλὰς ἀπολωλεκότες, ὠφελμοὶ καὶ ἡλίας τούτοις ἰῶ ἡ θεσσαλία. αὐδιναίου δὲ μίνὸς ἡμέρᾳ μιᾷ καὶ δεκάτῃ, εἴη δὲ δῶ ἡ πρὸ τριῶν εἰδῶν ἰαννουαρίων, ὑπὸ τὸ αὐτὸς καιρὸς πέρος ἀσκληπὸς ὁ κὴ ἀμφίαλος ἀπὸ δύεας κώμης ὧν ὄρων ἡμαθηρὸς πόλεως, ἀμφὶ πυρὸς οἷα χρυσὸς ἀκραφνέσατος, ἵππος δὲ τὸ μεῖζον τῶν θεοῦ πίστεως διὰ μνῆμ λογισμῷ τῷ δοκιμίῳ ἀποδέδωκε. μυεῖα μὲν λιπαρεῶς τόν τε δικαστὴν καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν, ὡς αὖ ἐλεήσαι τε αὐτὸν κὴ ἵππος ἰδίας φείσαντο νεότητος τ' καὶ ἀκμῆς, ὑπερειδών. προθυμήσας δ' ἀπόλλων καὶ ζωῆς αὐτῆς, τῷ ὑπὸ τ', τῷ ὅλων θεὸν ἔχειν πίστα. οὕτω γὰ τ' κτὶ μυρίωνα πλουσίης ὑπίσχοπος οὓς εἰ δοκεῖν ἀσκληπιὸς, ζηλῶ μὲν, ὡς ὤφελε, δύσεβέας· ἀλλ' οὔτοι γε ἵππος κατ' ὑπόγνωσιν, ὅμως δ' οὕτω μᾶ καὶ τῇ αὐτῇ πυρᾷ τ' βίον συνεξήνυσεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ταῦτη. καιρὸς δῆτα καλεῖ, τὸ μέγα κὴ θεῖον ἀνισορῆσαι θέαθον, ὧν ἀμφὶ τὸ τεκμήριον ἐμοὶ γε ὄνομα παμφίλου τεθεωμένων. δώδεκα δ' ἦσαν οἱ πόλεις, προφητικοῦ τινος ἢ κὴ ἀποστολικοῦ χαρίσματος καὶ ἀριθμοῦ καλλιξιωμένοι, ὧν ὁ κορυφαῖος κὴ τῇ τῶ κτ' καὶ σφᾶν πρεσβείου μιᾷ κεκοσμημένος, μόνος ἐτύγχανεν ὁ πάμφιλος, ἀνὴρ κὴ πρὸ ὅλου αὖ τὸν βίον πάσῃ διαφορέντας ἀρετῇ, ἀποδεξάμενος κὴ καθαρεύοντα βίᾳ, τῇ τ' οὐσίας ἐνδεεῖς κοινωνίᾳ, κοσμικῶν ἡδονῶν ὀλιγωρείᾳ, φιλοσόφῳ πολιτείᾳ κὴ ἀσκήσει. μάλιστα δὲ τοὺς καθ' ἡμᾶς πόλεις διέπρεπε, τῇ περὶ τὰ θεῖα λόγια γνησιωτάτῃ σπουδῇ, ἀδύτῳ τε περὶ ἃ προθύμου φιλοπονίᾳ, κὴ τῇ περὶ τοὺς προφήτας κὴ πόλεις τοὺς αὐτῷ πλησιάζοντας ὠφελείᾳ. ἃ δὲ λοιπὰ τ' ἀρετῆς καθορθώματα, μακρολέσχας ὄντα διηγήσεως, ἐπ' ἰδίας τ' τῶ κατ' αὐτὸν ὑποθέσεως βίᾳ γραφῆς, ἐν τεσὶν ἤδη προτέρου ὑπομνήμασι πεδεδώκαμεν. ἀμφὶ γὰ ἐπ' ὀκτὼ τοὺς φιλοῦμαι κὴ τοῦτα εἰδέναι ἔχοντας ἀναπέμψαντες, τανῦν ἐχόμεθα τ' κτ' τοὺς μυρίους ἀκολουθίας. δοῦλέρος μὲν πάμφιλον ὑπὸ τ' ἀγῶνα προήκιεσε πρεσβύτης πολιᾷ τεθμηκώς, οὐάλης ὧν ἀπὸ αὐλίας ἀφάκονος, αὐλῇ προσθ' ἡ σεμνόταλος πρεσβύτης, ὧν θείων γραφῶν, εἰ καὶ ἰὼς ἄλλος, ὑπισήμων, τοσαῦτας γέ οἱ μνήμας αὐλῶν ἐνεγέρνισο, ὡς μὴ ἐνδεῖν τ' ἀπὸ γραμμῆς ἐπὶ δύξεως, τ' εἰ πολὲ λάθοι γραφῆς οἱ ἀσσόθεν ἀπομνημονεύουσα διεξόδους. ζῆτος ὁ θερμυρηδίατος κὴ ὃ πυθμαλιζέων ἀπὸ τ' ἰαμνιτῶν πόλεως ἐν αὐλοῖς ἐγνωρίζετο παῦλος, προθ' ἡ μυρίωνα διὰ καιλήρων ὑπομονῆς τ' ὁμολογίας διαθλήσας ἀγῶνα. τούτοις ὑπὸ τ' εἰρκλῆς ἐτῶν δυεῖν ὅλων χρόνον διαζήσασιν, ὑπόθεσις ἡ μυρίωνα ἦν. ἀγυπτίων αὖθις ἀδελφῶν ἔφοδος, ὧν καὶ σφὼ αὐλοῖς τεθεωμένων. τοὺς κτ' κιλικὶ οὗτοι μέχρι ὧν αὐλῶν μεὶ ἄλλων ὁμο-

λογηθὰς προπέμψειλες, ἐπαλινόστουν ὅπῃ τὰ οἰκεῖα. ὁμοίως δ' ἔλαχε καὶ αὐτοὶ πρὸς αὐτῶν εἰσόδοις ὧν κτῆ καθέδραν πυλῶν, ἵνες δὲ εἶεν ἐκ ὁπόθεν ἀφικνοῦνθοι, πρὸς ὧν φυλάκων, βαρβαροι δέ τινες ὑπῆρχον οὗτοι τὸν τρόπον ἀνερωτηθέντες, καὶ μηδὲν τῆς ἀληθείας ἀποκρυπτόμενοι, οἷα κακοῦργοι ἐπαυθοφώρως ληφθέντες, σιωπείχοντο. πέντε δ' ἦσαν οὗτοι τὸ ἀριθμόν, οἱ καὶ προσαχθέντες τῷ τυράννῳ, καπὶ τούτου πρῶτα ῥησιασάμενοι, αὐτίκα μὲν καθειργνύνται δεσμωτηρίῳ. τῇ δ' ἑξῆς πρείου μηνὸς ἡμέρᾳ ἑκκαιδεκάτῃ, μαρτίου κτῆ ῥωμαίοις ἡ πρὸ δεκαέξ καλανδῶν, ἐκ προσάγουσιν οὗτοι τὸν ἀγῶνα, ὃς καὶ προῆν τῶν ὠγυπίων ἀκροαμάτων ἐκτάσεως, πανδήμοις βασάνοις εἴδεσι, μηχανῶν τε ξένων καὶ ποικίλων ὑπονοίας, πεῖραν λαμβάνῃ. τὸν μὲν προήγορον ἀπάντων, τούτοις ἐγυμνάσας τοῖς ἄθλοις, ὃς εἴη προῶτον ἠρώτα. εἶτ' αὖτὶ τοῦ κυρίου ὀνόματος προφητικόν τι ἐπακούσας, τοῦτο δὲ πρὸς αὐτῶν ἐγίνετο, ἀνὰ ὧν παρῆν αὐτοῖς ὑπὸ πεφημισμένων εἰδωλικῶν ὀνείρων εἴ τύχοι, μελετεφηκόλων ἑαυτοῖς τὰς προφητείας. ἠλίαν γοῦν καὶ ἱερεμίαν καὶ ἡσαίαν τε καὶ σαμουὴλ καὶ δανιὴλ, ἤκουες μὲν αὐλῶν ὑπηχαφομένων, ἐκ ὧν ἐν κρυπτῷ ἰουδαίων γνήσιόν τ καὶ εἰλικρινῶς ἰσραηλῖτ θεὸν οὐ μόνον ἔργοις, ἀλλὰ φωναῖς κυρίως ἐκφερομένας ὑπαδόντων. τοιοῦτόν τι οἶμαι πρὸς τοῦ μάρτυρος ὄνομα ἐπακούσας ὁ φιρμιλιανός, οὐ μὴν ὑπισχόμενος τῇ τῶν ῥημάτων δυνάμει, δύτερον ἤλιας αὐτῶ πατεῖς ἦσιν, ἠρώτα. ὁ δ', ζωφόδον τῇ πρὸ ἱερᾶ ἀφίσι φωνῇ, ἱεροσυλήμ εἰ) λέγων τὴν ἑαυτῶ πατρίδα, ἐκ εἰνίων δῆτα νοῶν πρὸς ἧς εἰρῆ) ὧν παύλῳ. ἢ δ' ἄνω ἱερουσαλὴμ ἡμῶν μήτηρ ἐστὶν, ἥτις ἐστὶν μήτηρ ἡμῶν. καὶ προσκηλήσαι σιὼν ὄρῃ, καὶ πόλῃ θεοῦ ζῶντος, ἱερουσαλὴμ ἐπουρανίῳ. ἐκ ὁ μὲν τοῦτον ἐνόῃ. ὁ δ' ὅπῃ ἡδονὰ καὶ χαμαὶ ῥίψας τὴν διάνοιαν, ἥτις αὐτῇ εἴη καὶ πῇ γῆς κειμένη, ἀκριβῶς ἐπολυπραγμόνῃ. εἶτα καὶ βασάνοις ἐπῆγεν, ὡς δὴ ταληθὲς ὁμολογοίη. ὁ δὲ, στρεβλούμενος καὶ ὑπαὶ τῶν χειρῶν καὶ τοῖν ποδοῖν μαστίγίοις ὑπὸ ξένοις βασκλώμενος, ἀληθὲς ἐίπειν, ἀπεμείζετο. εἶτα πάλιν πολλάκις ἐρωτώμενος ἥτις εἴη, καὶ πῇ κειμένη τῶν δὴ φερίζῃ πόλιν, μόνων εἰ) ὧν θεοσεβῶν ταῦτα ἔλεγε πατρίδα. μὴ γὰρ ἑτέροις, ἢ τούτοις μόνοις, αὐλῆς μεῖζναι· κεῖται δὲ πρὸς αὐτῶν ἀναβαθμὸς καὶ πρὸς ἀνίσχοντι ἡλίῳ, ὁ μὲν, πάλιν ἀφ' τούτων κτῆ τὸ ἴδιον νοῶν ἐφιλοσόφῃ, μηδαμῶς ὧν ἐν κύκλῳ βασάνοις αὐτὸν ἀκιζομένων ὑπισχνοῦμαι. ἄρκος δ' ὡσαύτως καὶ ἀφ' μαλος, οὐδ' ἐπαίῃ δοκεῖν ὧν ἀγνοούντων. ὁ δ' ἀπροσύμνος ἐσφάδαζεν, ἐχθραὶ καὶ ῥωμαίοις πολεμίαν πόλιν ποιούμενος. πολεῖς τε ὧν ταύτῃ ἀνερωνῶν, καὶ τὴν δηλωθεῖσ χώραν κατ' ἀναβαθμὰς ἐξελάζων. ὡς δ' ὑπόπλοον μάστιξι τὸν νεανίαν καταξήνας, πανδήμοις τε ὑμωρησάμενος βασάνοις, ἀπαλλάκτην τὴν ἐπασιν ὧν ἐποίησεν ἀπὸ ῥηθέντων ἐγίνωσκε, τὴν ὅπῃ θανάτῳ κατ' αὐχ κεφαλικὴν ἐκφέρῃ ζῆφον. τοσαύτῃ μὲν οὖν τὰ κτῆ τοῦτον δραματουργίαν εἰκῆχε. καὶ τοὺς λοιποὺς ὁμοίοις τοῖς ἀπλουστέροις ἄθλοις ἐγυμνάσας, ὃν ὅμοιον ἀπαλλάττῃ ἕκαστον. εἶτ' ἀποκαμών, ἀπαγωγοὺς τ εἰς μάτην ὑμωρεῖσθαι τοὺς ἀνδρας, ὑπὸ θυμίας κόρον λαβών, ὅπῃ τοὺς ἀμφὶ τὸν πάμφιλον μέλοι. ἀναδιδαχθεὶς τε ὡς ἤδη καὶ προῆκον ἀπὸ βασάνων ἀμελάκτον ἐνεδείξαντο τὴν ὑπὸ τῆς πίστεως προθυμίαν, ἀνερωτήσας εἰ ἄρα. εἰσέλθ κἀν νεῶ πειθαρχοῖεν,

θαρχοῦεν, δὲξάμθνός τ̃ αὐδ̀ μόνον πρ̃ ἑνὸς ἑκάστου αὐτῶν τὴν τελθταίαν τ̃ χ̃ν ὃ μ̃ρλύειον ὁμολογίας φωνὴν, τ̃ αὐτὴν τοῖς πρεσβέρεσιν ἐπάγ ἡμωείαν. τούτων ὑπὲρ πέρας ἀχθέντων, μειράκιον ἦν οἰκέλικης ὑπ̃ρ̃χον τοῦ παμφίλου θεραπείας, οἷα γνησία ἀδελφὴ καὶ παιδεία τοῦ ἡλικούτου σεμνοκημθνου ἀνδρὸς, ὡς ἔγνω τὴν χ̃ν τοῦ δεσπόζου ψῆφον, ἀπὸ μέσης τ̃ πληθύος ἀναβοᾶ, γῆ τὰ σώματα παραδοθῆναι ἀξιῶν. ὁ δ' οὐκ ἀνέθεφπος, ἀλλὰ θὴρ καὶ εἴ τι θηρὸς ἀγριώτερον, μήτ̃ ὧ τ̃ ἡλικίας ἀπονείμας νέῳ συγγνώμην, αὐδ̀ μόνον ὡς ἐρωτήσας ὁμολογοῦντα χρεὼν ἔμαθεν, ὥσπερ ὑπὸ ἵππου πρωθεὶς βέλους, οἰδήσας τὸν θυμὸν, ὅλῃ δυνάμει τοῖς βασάνοις χρῆσθαι κατ' αὐτοῦ προσετάξε. ὡς δ' ὑπεκελθόντος θύρᾳ, ἀναβύσσια αὐδὲν ἐώρα, σανίδι ὡς σφηκὶ δενδρίτῃ ἀνθέφπου, ἀνὴ λίθοις ἢ ξύλα, ἤ τι ὧν ἔλεγον ἀψύχων, ἄγρις αὐτῶν ὀστέων καὶ ὧν ἐν βάθει καὶ ἐν μυελοῖς παλαίζων πρὸς μόνως καταξαίνεσθαι κελεύε. εἰς μακρὸν ἦ τούτου γινομένου, μάτην ἐξηρέθη διέγνω. ἀφώνου καὶ ἀνεπαισθήτου, μικρὸν δὲ δεῖν καὶ πνεύμη ἀψύχου τὸ σώματος αὐτοῦ τ̃ βασάνοις καταστειβομένου. πρὸς μονον δὲ ὁ ἀνήκεες καὶ ἀπανθέφπου κειμένου, λίθος, ὡς εἶχε, μακρῷ πυκνοτέρα προσαθεῖναι αὐδὲν ἀποφαίνε). καὶ ἔτ̃ μὴν τοῦ τῆς τοῦ χ̃ν σφόκρα δεσπόζου τελεώσεως, ὕσταλος ὑπὸ τ̃ ἀγῶνα πρ̃ ἡμέθεν, τὸ ἀπὸ τ̃ σώματος ἀπαλλαγὴν προσύλαβεν, ἕλη Δημητρίων ὧν πρὸς τοῖς πρεσβέρεσιν ἐπασπαζόμενον. ἰὼ δὲ ἄρα τὸν πορφύριον ἰδεῖν, ἱερονίκου Δημοθένους πάμμαχον νενικηκότος, κεκονισμένον μ̃ τὸ σῶμα, φαιδρὸν ἦ τὸ προσώπον· θαρσαλέῳ φρονήματι καὶ γαύρῳ μ̃ βαδίζοντα, τ̃ ὑπὲρ θανάτου βαδίζοντα, ὃ θείου πνεύματος ὡς ἀληθῶς ἔμπλεων, αὖ τ̃ φιλοσόφου χήματι μόνῳ τῷ πρὸς αὐδὲν ἀναβολαίῳ ἐξωμίδος ἑτέρου ἠμφιεσμένον. νηφαλέῳ τε λογισμῷ πρὸς ὧν ἐβούλετο, τοῖς γνωρίμοις ἐπελθόμενον καὶ διανύοντα, ἐπ' αὐτῷ τε ἰκείῳ ὃ προσώπον ἔτι φαιδρὸν διαλεγόμενα. ἀνὴ καὶ ἀφθείσης ἔξω ἀπὸ μακροῦ ἀποχήματος κύκλῳ πρὸς αὐτὸν τ̃ πυρᾶς, ἐνθένδε κἀκεῖθεν ἀφαρπάζοντα ὧ σώματι τ̃ φλόγα, χρυσοῦν δὲ τ̃ ἧς ἐλάττων ἀναπνοὴν ἐγκαρτερούσα τῇ σιωπῇ, μ̃ μίαν τε, ὦ ἄμα καταμαθὴς αὐτ' ἧς φλογὸς ἀπέρρηξε, φωνὴν τ̃ ὑὸν τ̃ θεοῦ Ἰησοῦν βοηθὸν ὑπεροώμ̃. τοιοῦτος καὶ ὁ πορφυρίου ἆθλος. Ἰησοῦ δὲ κατ' αὐδὲν τελεώσεως ἄγγελος ὧ παμφίλῳ χρυσόκομος στέλεχος ὢν ἀπὸ στραθιᾶς τῆς ὁμολογητῶν, οἷα ἡλικαυτὰς ἀτελίας διάκονος, τοῦ ἐν αὐτοῖς πρόσχημα κλήσεως καταξιούσης. αὐτίκα γὰρ τοι αὐδὲν διαπλείσαντα τὸ τοῦ πορφυρίου τέλος, ὧν τε μ̃ρτύρων ἕνα δίνα φιλήμαθι προσφθόνησα, ὑπερβαίνοντι στραθιῶται τινες, ἀφορισθέντα ὑπὸ τ̃ ἡγεμόνα. ὁ δ', ὥσπερ ὑπαείρων αὐδὲν τῷ πρεσβέρῳ σωματοδόκημον Ἰησοῦ εἰς οὐρανοὺς χρεὰν πορφᾶς, αὐτίκα χεφαλικῇ ἡμωείᾳ κολασθῆναι προσετάξε. ἔτι ἰὼ μὲ ἀπὸ τ̃ καταπαδοκῆν γῆς. Ἰησοῦ δ' ἐν στραθείαις ὑπερέκτου νεολέας καὶ ὧν ἐν ῥωμαϊκοῖς ἀξιώμασιν οὐ μικρᾶς ἡμῆς ἐπειλημμένος. ἡλικίᾳ τε γὰρ καὶ ῥώμῃ σώματος, μεγέθη τε καὶ ἰσχύϊ, πᾶν πλῆθος ὅσον τοῖς συστραλιῶται ἐπλεονέκτη, ὡς καὶ τ̃ προσβολὴν αὐτῷ προσιόντων τοῖς πᾶσιν ἔτ̃ εἶ), ὃ δὲ πρῶτος εἶδος ἀξιάγαστον, μεγέθους ἕνεκα καὶ εὐμορφίας. καταρχὰς μὲν οὖν τοῦ διωγμοῦ, Δημᾶ μαστίγων ὑπομονῆς τοῖς πρὸ τὴν ὁμολογίαν διαπρεπέσας ἀγῶσι, μ̃ ὃ τὴν τ̃ στραθείας ἀπαλλαγὴν, ζηλωτὴν ἑαυτὸν καταστήσας τῶν Ἰησοῦ θεοσεβῶς ἀσκητῶν, ὀρφανῶν ἐρήμων καὶ χηρῶν ἀπεκτάλων, ὧν τ̃ ἐν πε-

νίας καὶ ἀσθενείας ἀπερρίμμενον, ὑπόκοπος ὡς ἂν καὶ ὑπήκοος, παῖς δὲ καὶ δεμόνος δίκην ἀναπέφανται. ὅθεν δὴ εἰκότως τοῖς τούτοις τοιοῖσδε μᾶλλον ὧν ἁβρὰ καὶ πονοῦσι καὶ αἱμάλοις θυσιῶν χαίρουσι θεοῦ, ἵης τὸ μυρίνεον ῥάβδος δόξου κλήσεως ἠξιώθη. δέκαλος δ' ἐστὶ ἀθλητὴς ὑπὲρ τῶν δεδηλωμένων, ὃν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ τελειώσει τελειοῦσθαι ἡμέραν, καθ' ἣν, ὡς ἔοικε, μελίσης ὁ παμφίλου μυρινεὼς ἐπαξίως δ' ἀνδρὸς ἁγνοις θείσης πύλης, ἀμυρὴς ἅμ' αὐτῷ καὶ ἑτέρωθι ἡ πάροδος τ' εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν εἴσοδον γεγένηται. κατ' ἴχνη δ' ἄρα τούτου ὁ σκληρὸς θεόδουλος σεμνὸς ἅμα καὶ θεοσεβὴς πρεσβύτης, τὴν ἡγεμονικῆς ἰσχύων οἰκείας, τελεμηνίᾳ τέ ῥάβδῳ τῷ φιρμιλιανῷ πλέον ὧν χρόνον τὸν οἶκον ἀπώμοτον, τοῦτο μηνῶν ἡλικίας ἔνεκεν, καὶ τῷ τειχώδους παλαιᾷ καθεσθῆναι. τοῦτο δὲ δι' ἣν ἔσωζε τοῖς αὐλοῖς ὑπνοῖ καὶ πιστοῖς πίνειδησιν, ὃ ῥάβδος πλήσιον ὁ σκληρὸς διαπρεπὴς μύθος, προσαχθεὶς ὁ διαπόλη καὶ μᾶλλον αὐλῶν ὧν προῆγεν ὀξυώδης, ταυτὸ τῷ σφηνείου μυρίνεον πάθους ταυρῷ ῥάβδοθεὶς καλεδέξαλο. ὑπὸ τούτοις ἑνὸς ἑλείπονος, ὃς γὰρ δωδέκαλον ἀποπλήσοι τοῖς δηλουμένοις μύρτυσιν ἀριθμόν, ἰουλιανὸς πρῶτον τοῦτον ἀποπληρώσων. ἐξ ἀποδημίας γέ τοι ἀφικόμενος αὐτίκα καὶ μὴ δὴ εἰσβὰς τῶν τόπων, ὡς ἦν, ὡς εἶχεν, ἀπὸ τῆς ὁδοῦ μαθὼν καὶ ὁρμήσας ὑπὲρ τῶν ὧν μυρίνεων θεῖ, ὡς ὑπὲρ γῆς χαμαὶ τὰ ὧν ἀγλαὰ εἶδε σκιωώμαλα, χαρᾶς ἐμπλεως γεγονώς, ἐκάστῳ θεῖ πλακεὶς, τοῖς πάθεσι ἠπατάζετο. τοῦτο ποιοῦντα συλλαβόντες αὖθις οἱ ὧν φόνων διάκονοι, προσάγουσι ῥάβδῳ φιρμιλιανῷ. ἀκόλουθα δὴ αὐτῷ ὑπελεῶν, μακρῷ καὶ τόνῳ πυεὶ ῥάβδα δίδωσιν. οὕτω δῆτα καὶ ἰουλιανὸς σκιρτῶν καὶ ἐμφρηνόμενος, μεγάλῃ τῇ φωνῇ ὡς ἰκλικούλων αὐλὸν ἀξιώσαντι κυείῳ ἐμβλήθεντων, ὧν μυρίνεων καὶ ἠξιώθη σφαίνου. ἐὼ ὃ καὶ ὅδε ὁ μὲν καὶ σφηκαλώδης, καὶ παδοκῶν τ' δὲ ἔβηον, ὑλαβέσατος καὶ πισσίατος καὶ γλοιώδαλος, ἀσυδαῖος τε τὰ δῆλα πάθλα, καὶ πνέων αὖτ' ἀγλοῦ πνεύματος. τοιοῦτον τῆς σωφροσίας ὁ σίφος ὧν ἅμα παμφίλῳ σεῖμ' ἐλθεῖν ὑπὲρ ὁ μυρίνεον ἀξιωθέντων, τούτων ὑπὲρ τεάσαρας ἡμέρας, τοσαύτας τε νύκτας ἐκ προσβάξεως δ' δυσεβοῖς ἡγουμένῳ, τὰ ἱερὰ καὶ ὅλως ἄγια σφάλα, εἰς βορέαν τῆς σφκοβόρεις ἐτήρησε. ὡς δ' οὐδὲν αὐτοῖς ῥάβδα δόξως, οὐ θεῖον, οὐ σθένος, οὐ κύων προσεπέλασεν, αὖθις ἐξ οἰκονομίας τῆς τοῦ θεοῦ προνοίας ἀβλαβῆ λαφθέντα, τ' ἴε προσκούσης κηδείας λαχόντα, τῇ ζωοθήκῃ παρεδόθη ταφῇ. ἔτι δὲ τῆς τούτοις κινήσεως δυὰ σώματος τοῖς πᾶσι λήθουμένης, ἀδριανὸς καὶ δίβουλος ἀπὸ μαδιάμας οὕτω καλουμένης χώρας, ὡς τοῖς λοιποῖς ὁμολογήσαντες εἰς τὸν κατάφαν ἀφικόμενοι, προσῆσαν τῇ πύλῃ καὶ αὐτοὶ δι' ὧν ἤκουσαν ἀνεκείνοντο αὐλίδι. εἶτα ὁμολογήσαντες ἀληθῆ, τῷ φιρμιλιανῷ προσάγουσι. ὁ δ', ὡς εἶχε, πάλιν μηδὲν ὑποθέμενος, μὴ πλείσας βασάνοις ἃς χρὴ ὧν πλημμελῶν αὐτοῖς ὑπελέλυκε, θείοις αὐτοῖς βορᾷ καταχρίνει. δυσὶ δὴ οὖν μεταξὺ διηγουσῶν ἡμερῶν, ὁ μὲν ἀδριανὸς δύστροπος πέμπτῃ μηνὸς, προ δισσῶν νόννων μυρίων, ἠμεθλίων τ' χρεῶν νομιζομένης τύχης ἡμέρᾳ, λέοντι ῥάβδα βληθεὶς καὶ μὴ τοῦτον ξίφει καθασφαγείς, ἐτελεύτησε. ὁ δ' δίβουλος μὴ ἑτέραν μέσην, νόννας αὐτοῖς μυρτίαις, ἢ γένοιτ' ἂν ἑβδόμῃ δύστροπος, πολλὰ λιπαρήσαντος αὐτὸν δικαστοῦ, ὡς δὴ θύσας τ' νομιζομένης πρὸ αὐτῶν ὑβρεϊκῆς τύχης, τ' προσκαίρου ζωῆς τ' ἐμφρ' δ' σεβάσας δικλεῆ προλιμήσας θάνατον, μὴ τοῖς ἥβας ὁμοίως ὡ προσιέρῳ θύματι ὑβρισθεὶς, ὑσατος ὧν

ρος ὧν ὅπὶ τ καθαρ ϕας μυρίων τοὶς ἄθλοις ἐπεσφερομίσαθ. μνημονεῦσαι δ' ἐπ ἄξιον ἐνταῦθα τοῦ λόγου, ὡς ἄρα σὺκ εἰς μακρὰν τῆς οὐρανίου προνοίας τοὶς δυστεβῆς ἀρχοντας αὐτοῖς ἱυραίννοις μέλεθρύσης. ὁ γὰρ τὰ πρωτα κτ ὧν τὰ χειρὸς μυρίων παρομινήσας, αὐτὸς δὴ ὁ φιρμιλιανὸς μτ ὧν δήμων ἐξάτιμον ἐποιμείνας τὴν μοιραίαν, ξίφει τ ζωὴν καταστρέφει. καὶ τὰ μ κτ καθαρὰν ἐφ' ὅλοις τοῖς τοῦ διωγμοῦ χρόνοις ὑπὸ λεξανδρέα μυρίους, τοιαῦτα. ὅτα δ' ὅπὶ τούτοις κτ τ ὲν μέσῳ χρόνον ὑπὸ λεξανδρήων συμβέβηκε, καθ' ἃ τοὶς ὧν ἐκκλησιῶν προεστῶτας, ὡς μὴτὶ ποιμένων ὧν λογικῶν δ' χειρὸς προβάτων, ὧν ὀκ ἀνθρώπως προὔκειτο, καμήλων ἀγόρου καὶ τῆ τοῦ σώματος φύσει σκολιωτάτου ζώου φερνίκας αὐτοὶς, ὥσπερ τούτων ἀξίους ἡ θεία καλακείνατα δίκη προεσκήσατο, ὅπως τὲ βασιλικῶν ἵππων ἐνόχους πλαστάσι καλεδίκασεν, ὅτα τὲ ὧν ἱερῶν σκευῶν ὧν ἐκκλησιαστικῶν ἕνεκα χειμηλίων οἱ αὐτοὶ προὸς ὧν κτ καθαιρεῖς βασιλικῶν ὅπὶ ἵππων τὲ καὶ ἁρχόντων ἐν ὕβρεσι καὶ ἀτιμίαις ἐς βασάνοις ἀνῃτλήκασι, ταῖς τε ὅπὶ τούτοις τῶν πολλῶν φιλαρχίας, ἀκείνοις τὲ καὶ ἐκ θέσμοις χλεβονίας, ἐς τὰ ἐν αὐτοῖς ὁμολογηθῆς χίσματα, ὅσα τὲ οἱ νέοι σασιώδης κτ ὧν τῆς ἐκκλησίας κλῆθρων διὰ παντὸς ἐμηχανήσαντο, καινόλεθρα καινοῖς ὅπανεωλεείζοντες, καὶ ἀφ' ἑδῶς τ δ' διωγμοῦ συμφοραῖς ἐπεντεείνοντες, καὶ κακοῖς ὅπὶ ἐλπίζοντες, ταῦτα πάντα πρᾴως μοι δοκῶ, ἀνοικείων ἐμαυτῷ κείνας, πρᾳοτυμνύτε καὶ ἀποφύγοντι, ὡς δ' οὕτω καὶ ἀχρόμενός μοι εἰρῆ, τ ὲπὶ τούτων διήγησιν. ἀμφὶ γὰρ ὅτα σεμνὰ καὶ θεῖα κτ ὃν ἱερὸν λόγον, καὶ εἴτις ἀρέσκει, καὶ εἴτις ἔπαινος, ταῦτα λέγειν τε καὶ γράφειν καὶ πίστεις ἀκοαῖς πρέχεσθαι οἰκειότατον ἡγούμην, τῇ ὧν θαυμαστῶν μυρίων ἰσοτιμία, καὶ τῇ μτ ταύτην ἀρχαιότητα ἡμῖν ὑπαρχούσῃ εἰρήνῃ, κοσμεῖσθαι μοι δοκῶ δ' πάντως λόγου τ ὲπιχαρίτου, ἑβδομον ἔτος δ' καθ' ἡμᾶς ἀγῶνος ἤνυτε. καὶ πως ῥᾴδιον ὧν καθ' ἡμᾶς ἡσυχῆ δ' ἀπερίεργον εἰληφότων, εἰς ὁδὸν τ διαγομούντων ἔτος, ἀμφὶ τὰ ἐν παλαιστίνῃ χαλκοῦ μέτρα ὀκ ὀλίγης ὁμολογηθῆς συγκεχρημούσης πληθύος, πολλῆ τε τῇ παῤῥησία χρωμούσων, ὡς καὶ οἴκοις φ' ἐκκλησίας δείματος, ὁ τ ἐπαρχίας ἄρχων δένδρις ὡς ὢν καὶ πονηρὸς, ἐς οἷ αὐτ τὰ κτ ὧν μυρίων δραστήρια ζυνέσχεν, ὑπὸ δημήσας αὐτοῦ τε τ ὧν ἐκκλησιῶν πυθόμοι, βασιλῆ κοινοῦται ὅτα δοκεῖν φ' διαβολὴν καταγράφων. εἶτ' ὑπιὼν ὁ τοῖς μετρίοις ὑπιτίμιος ὑπὸ λαμοι, ὡς δὴ ὀκ βασιλικοῦ νόματος διήγων τ ὧν ὁμολογηθῶν πληθύν, τοῖς μὲ, κύρωσιν, τοῖς δ', τ λίβανον οἰκεῖν ἐνόμιζον. ἄλλος τὲ ἄλλως κτ παλαιστίνων χώρας καταπείρας, τοιὰς πόλεσι διαφόροις πονεῖσθαι ποιεῖ ἔργοις ὑπικελεύεται. εἶτα τὲ ἀναπείρας τοὶς μάλιστα δοκοῦντας αὐτῶν κορυφαίοις ὑπιτίθεται ξύλοις, ὑπὸ τ ἐφεστῶτα τοῖς αὐτοῦ στρατιώταισι πάντα πέμπεται. πηλὸς ἐῶ καὶ νᾶλος ὑπίσκοποι ἀγυιαιῶν, καὶ πρεσβύτερος ἄλλος· καὶ ὑπὸ τούτοις, ὁ τοῖς πᾶσι πάντα τὸν τρόπον ἀπαράλλακτος γνωρίμαστος παλερμούθιος. οὗς ὁ στρατοπεδάρχης, ἀρίστην τῆς θεοσεβείας αἰτήσας καὶ μήτυχον, τῇ πάντα πυρὸς τελεσθέντα πάντα δίδωσιν. ἄλλοι δ' αὖ πάλιν ἐτύγχανον ἐκεῖσε ἐφ' ἑαυτοῖς ἰδίαν χώραν οἰκεῖν λαχόντες, ὅσοι τῶν ὁμολογηθῶν ἦσαν πάντα γῆρας ἢ πάντα πηρώσις, ἢ ἄλλας ἀμαθίων ἀδενείας, τῆς ἐν τοῖς ἔργοις ἀποκλείοντο λειτουργίας. ὧν ἡγεῖτο σκῆπτρα ζαμών ὑπίσκοπος ὁρμωμένος σιλβανός, ὑλακτές τι χρῆμα καὶ γνήσιον ἐποθήγμα χειστιανισμοῦ φέρων. οὗτ δὴ, ὡς εἰπεῖν, ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τ διωγμοῦ

καὶ διὰ πάντος δ' χρόνου πανδήμοις ἀγῶσιν ὁμολογιῶν διαφέρας, ἃς ἐκεῖνος δ' καιρὸν τελέσας, ὡς δὴ ὕστατον ἤδη τῶν πάντος δ' χ̄ν παλαιστὴν ἀγῶνος ἐπισφράγισμα. τοῦτο γ' οὖν ἐστὶν ἀπ' αἰγύπτου σωθῆναι πλείους, ἐν οἷς ἐστὶ καὶ ἰωάννης, ὃς τῇ αὐτοῦ μνήμας ἀρετῇ τοὺς καθ' ἡμᾶς ὑπερεβάλετο πάντας. τῶν μὲν οὖν ὄψεων καὶ ἀκοῆς ἐστέρητο. ὅμως δὲ καὶ ἐφ' αἷς διέπρεπεν ὁμολογίαις, ὁμοίως τοῖς ἄλλοις καὶ τῆσιν ἀφανισθεὶς τὰ πόδα, χ̄ν ἧς μὴ ἐνεργούσης ὁράσεως τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἠκροᾶτο. τῶν δημίων ὅτι δὴ δυσλεεῖς καὶ ἀσυμπαθεῖς, ὃ τοῦ τόπου ὠμὸν καὶ ἀπάνθρωπον ὑπολαμβάνουσι. τοιοῦτον δὴ ὄντα, ἤθους μὲν καὶ βίου φιλοσόφου τί δ' οὐκ ἀπεθαυμάσθη. οὐ γὰρ οὕτως ἀναφανέντος τοῦ δόξου, ὅσον ἧς ἐν μνήμης ἀρετῆς ὅλας βίβλους ὧν θείων γραφῶν οὐκ ἐν πλαξὶ λιθίναις, ἢ φησὶν ὁ θεῖος ἀπόστολος, ἀλλ' οὐδὲ ἐν ζώων δοραῖς ἢ χάρταις, ἀπὸ σπίλου καὶ χρόνου ἀφθαρσίαν μόνοις, ἀλλ' ἐν πλαξὶν ὡς ἀληθῶς καρδίας σαρκίναις, ψυχῆς διαυγεῖ καὶ καθαρωτάτῳ διανοίας ὄμματι, καταγεγραμμένου. ὡς τοσοῦτον ἀφ' ὁμαλοῦς ὥσπερ ἀπὸ ἑνὸς λόγου θησαυροῦ, τοτὲ μὲν νομικὴν καὶ προφητικὴν γραφὴν, τοτὲ δὲ ἱστορικὴν, διαλεκτικὴν τε ἅμα καὶ ἀποστολικήν. καταπλήσαι τε αὐτὸς ὁμολογῶ τοσοῦτον τὸν ἀνδρα θεασάμενος μέσην ἐκκλησίας πλήθους ἑστῶτα, καὶ ἕνα μέρη φάσ γραφῆς διεξιόντα. ἕως μὲν φωνῆς αὐτὸ μόνον ἐπακροᾶσθαί μοι πρῶτον, ἀναγινώσκειν οἷα δὴ ἔθος ἐν τοῖς συνόδοις, ἵνα ἡρυόμην. ὡς δὲ ἄγχιστα γενόμενος τοσαῦτα ἐνόησα, τοὺς μὲν ἄλλους ἀπαντας ὑπνῶσιν ὀφθαλμοῖς ἐν κύκλῳ περιεστῶτας. τοῦτον ἓν μόνοις τοῖς τῆς διανοίας χαρίσμασιν, καὶ ἀτεχνῶς οἷά ἕνα τοσοῦτον ἀποφθεγγόμενον, τοσαῦτα πολύ τε πλεονεκτοῦντα τοὺς δὲ σῶμα ἐῤῥωμένους, οὐδὲ ὅπως οὐκ δοξάζειν τε θεὸν καὶ ἀποθαυμάζειν οἷός τε ἦν. σαφές τε πεῖσμα καὶ βέβαιον αὐτοῖς ἔργοις ἐδόκουν μοι ὁρᾶν, ὅτι δὴ μόνος κατ' ἀκρίβειαν οὐχ' ὁ ἐν ᾧ τοσοῦτος σώματι νενομισμένος πέφυκεν ἄνθρωπος, ἀλλ' ὁ χ̄ν ψυχῇ καὶ διανοίᾳ. ὃς καὶ τοῦ σώματος λελωβημένου, μείζονα τ' ἀρετὴν τῆς κατ' αὐτὸν δυνάμεως ἐπεδείκνυτο. ἀλλὰ γὰρ τοῖς δεδηλωμένοις χ̄ν τ' ἀποκριθέντα τόπον ἀφατείνοντας, τά τε ζωπήσι ἐν προσευχαῖς καὶ ἀσιτίαις καὶ τ̄ς λοιπαῖς ἀποτηρώσεσιν ἀσκήσεσι, θεὸς μὲν αὐτὸς τ' ἐλπιζομένου τελεσφορίας τυχεῖν ἠξίου, δόξαν αὐτοῖς ἐπήκοον παρέχων. ὁ δὲ πολέμιος ἐχθρὸς ἄτε φθονερὸς κατ' αὐτῶν ἀφ' ὧν πρὸς θεὸν διὰ χῶν ὁπλιζομένους, μηχανὰς οἷός τε φέρειν, κλέπτειν καὶ μεταίρειν ἀπὸ γῆς, ὡς δὴ νόμιζεν ἀνοχλουμένας. θεὸς δ' αὖτε καὶ τοῦτο προσῆκεν ἐνηφεσιῶτι σπουδαρχῇ, ὡς ὁμοῦ γε αὐτὸς τ' αὐτὸν χ̄ν προαίρεσιν μὴ εἴργοιτο πονηρίας, σκῆνοι τε τῶν πολυθέων ἀγώνων εἴδη πολὺ ἀπολάβοιεν τὰ βραβεῖα. ταύτῃ οὖν ἑνὸς δέοντος, τ' ἀριθμὸν τεσσαρακοντάδα νέμαμι δ' πάντα γεσάτου μαξιμίνου ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ τὰς κεφαλὰς ἀποτέμνον). ταῦτα μὲν οὖν τὰ χ̄ν παλαιστὴν ἐν ὅλοις ἔτεσιν ὀκτὼ συμπερανθέντα μαρτύρια, καὶ τοιοῦτος ὁ καθ' ἡμᾶς διωγμός. ἀρξάμενος μὲν ἀπὸ τῆς ὧν ἐκκλησιῶν καθαιρέσεως, εἰς μέγα δ' προκόψας ἐν τ̄ς χ̄ν χρόνοις τῶν ἀρχόντων ἐπάρασάσιν, ἐν αἷς πολύθροι δὲ πολυάδεις ὧν ὑπὸ δυσεβῶν ἠθληκότων ἀγῶνες, δυσέλεθμόν τι πλῆθος μαρτύρων χ̄ν πᾶσιν ἐπάρχον σωτεσήσατο, ἐν τοῖς ἀπὸ λιβύης καὶ δ' ὅλης αἰγύπτου, συρίας τε καὶ τῶν ἀπ' ἀνατολῆς καὶ κύκλῳ μέχρι τῶν χ̄ν ὃ ἰλλυρικὸν κλίμα

τῶν ἀ-

παρατείνουσι. τὰ γάρτοι ἐπέκεινα τῶν δεδηλωμένων ἰταλία πᾶσα καὶ σικελία, γαλλία τε καὶ ὅσα κατὰ δυόμενον ἥλιον, ἐπ' ἰσπανίαν τε καὶ μαυριτανίαν καὶ ἀφρικήν, οὐδ' ὅλοις ἔτεσι δυσὶ τοῖς πρώτοις τοῦ διωγμοῦ τὸν πόλεμον ὑπομείναντα, τὰ χίστης ἠξιώθησαν ἐπισκοπῆς τε θεοῦ καὶ εἰρήνης· τῆς οὐρανίου προνοίας φειδὼ τῆς τῶν ἀνδρῶν ἁπλότητος καὶ πίστεως ποιουμένης. ὁ γοῦν μὴ δὲ ἱστόρηται ἐν τοῖς ἀνέκαθεν τῆς ῥωμαίων ἀρχῆς, τοῦτο νῦν πρῶτον καθ' ἡμᾶς παρὰ πᾶσαν γέγονεν ἐλπίδα. διαιρεῖται μὲν γὰρ ἐπὶ τῷ καθ' ἡμᾶς διωγμῷ, διχῇ τὰ τῆς βασιλείας. εἰρήνης δ' ἀπολαύουσιν οἱ ἐν θατέρῳ μέρει τῷ προδεδηλωμένῳ κατοικοῦντες ἀδελφοὶ, ὧν ἀνὰ τὴν ἄλλην οἰκουμένην, μυρίους ἐπὶ μυρίοις ἀγῶνας ὑπομεινάντων. ἀλλὰ γὰρ ὅτε καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς ἐπισκοπὴν εὐμενῆ καὶ ἵλεω ἡ θεία χάρις ἐνεδείκνυτο, τότε δῆτα καὶ οἱ καθ' ἡμᾶς ἄρχοντες, αὐτοὶ δὴ ἐκεῖνοι δι' ὧν πάλαι τὰ ὧν καθ' ἡμᾶς ἐνηργεῖτο πολέμων, παρὰ δοξοτάτῳ γνώμῃ μεταβαλόμενοι, παλινῳδίαν ᾖδον, χρηστοῖς περὶ ἡμῶν προγράμμασι καὶ ἡμέροις διατάγμασι τὴν καθ' ἡμῶν πυρκαϊὰν ἀποσβεννύντες. ἀναγραπτέα δὴ καὶ ἡ παλινῳδία.

Τάδε περιέχει καὶ ἡ ἐνάτη βίβλος.

Περὶ τῆς ἐπιπλάστου ἀνέσεως. α'
Περὶ τῆς μετέπειτα διαστροφῆς. β'
Περὶ τοῦ κατ' ἀντιόχειαν νεοπαγοῦς ξοάνου. γ'
Περὶ τῶν καθ' ἡμῶν ψηφισμάτων. δ'
Περὶ τῶν ἐπιπλάστων ὑπομνημάτων. ε'
Περὶ τῶν ἐν τῷδε τῷ χρόνῳ μεμαρτυκότων. ϛ'
Περὶ τῆς καθ' ἡμῶν ἐν στήλαις ἀνατεθείσης γραφῆς. ζ'
Περὶ τῶν μεταταῦτα συμβεβηκότων ἐν λιμῷ καὶ λοιμῷ καὶ πολέμοις. η'
Περὶ τῆς τῶν τυράννων καταστροφῆς τοῦ βίου. καὶ οἵαις ἐχρήσαντο πρὸ τῆς τελευτῆς φωναῖς. θ'
Περὶ τῆς τῶν θεοφιλῶν βασιλέων νίκης. ι'
Περὶ τῆς ὑστάτης ἀπωλείας τῶν τῆς θεοσεβείας ἐχθρῶν. ια'

ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ, ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ, ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

βιβλίον θ.

ΤΑ μὲν δὴ τῆς παλινῳδίας τῶν πεπολεμηκότος βασιλικοῦ νόμους, ἵππλωθ τὰ οὐσίας πάντη τε καὶ πανταχοῦ, καὶ ἔτι τὰς ἀμφὶ ταύτῃ ἐπαρχίας. ὧν τῶν τὸν ὑπατεύσαντα τὸν ζόφον, μαξιμῖνος ὁ ἐπ' ἀναβολῆς τύραννος, δυσσεβέστατος, εἰ καί τις ἄλλος, καὶ τῆς εἰς τὸν ὅλων θεὸν ἀσεβείας πολεμιώτατος γεγονὼς, οὐδαμοῦ τοῖς γράφουσιν ἀρεσθεὶς, αὐτὴ τοῦ πεπτωκότος γράμματος, λόγῳ πεῖσαί τε τοῖς ὑπ' αὐτὸν ἄρχουσι, τὸν καθ' ἡμῶν διωγμὸν ἀνεῖναι πολεμον. ἐπεὶ γὰρ αὖτις μὴ ἐξῶν ἄνωθεν τὴν τῶν χριστιανῶν ἀναίρεσιν χρίσας, τὸν πεπτωκότα νόμον ἐν τῷ βαθύτατῳ ἥδη, καὶ ὅπως ἐν τοῖς ὑπ' αὐτὸν μέρεσι μηδὲ πεσὸν ἀνθεῖν, φθάσας ἀγράφῳ πεπτώματι τοῖς ὑπ' αὐτὸν ἄρχουσι τὸν καθ' ἡμῶν διωγμὸν ἀνεῖναι πεπτώκει. οἱ δ', ἵνα τῷ καθαιρέσεως ἀνήκοις ἀφ' γράφης ὑποσημήνωσιν. ὁ γοῦν τῆς αὐτοῖς ὧν ἔξω χωρῶν ἐπάρχων ἀξιώματι τελευτήσας βασσῖνος, πρὸς τοὺς κατ' ἔθνος ἡγουμένους τῆς βασιλέως ἐμφάνειᾳ γνώμῃ ἀφ' ὁμοήκης ὑπισχνῆς, ἧς καὶ αὐτὸ ἡ ἐρμώνεια, τοῦτον πεπαύκει τὸν ζόφον. λιπαρῶς τε καὶ καθαιρουμένη ταῦτα ἡδονῆς ἡμῶν ἡδονῶν δεσποτῶν ἡμῶν ἡδονῶν αὐτοκρατόρων, πάντων τῶν δυνάμεων τὰς διανοίας πρὸς τὴν οὐσίαν καὶ ὀρθὴν τοῦ ζῆν ὁδὸν περιαγαγεῖν ἔτι πάλαι ᾤετον. ὅπως δὲ οἱ ἀνόμοιοι ῥωμαίων σωτηρίας ἀκλινδύνους κωλύσεις, ταῖς ὀφλομένας θρησκείας τοῖς ἀθανάτοις θεοῖς ὑπεχοῦσιν. ἀνὴ ἥλιον σύνασις καὶ βαρυτάτη βουλὴ τοῦτον πεπαύκει, ὡς μήτε λογισμῷ διαφεύγειν κελεύσεως δυνάμεως ἐκ τῆς ἰδίας πεποιθήσεως ἀναχωρεῖν, μήτε τὴν ὑπακοὴν ὠμοειδίαν αὐτοῖς ἐκφοβεῖν. ὑπὲρ τοίνυν συνέσεως ἐκ τοιούτου ζόφου πολλοὺς ἐς κίνδυνον ἑαυτοὺς πεπαύκει, κτὶ τὸ προσῦς ἀνήκειν τὸν ἀσεβείας ἡ ἡδονῆς ἡμῶν δεσποτῶν ἡμῶν τῶν δυναστῶν αὐτοκρατόρων, ἀνήκιστον εἶναι τὸ πεποιθέναι τὸν ἰδίας δυνάμεως ἐκβιάζεσθαι, ὃ ἐκ τὸ ἰσχύειν αἰτίας ἐς τοσοῦτον κίνδυνον τοῖς ἀνθρώποις πεπαύκει, ἐκβιάσεσθαι διὰ τὸ ἐμῆς καθοσιώσεως τὴν σὴν αὐτοκρατορίαν διαφράξαι. ἵν' εἴ τις ὧν χριστιανῶν τὸ ἰδίᾳ ἔθνος τὴν θρησκείαν μείζων ἀνέλθοι, τὸ κατ' αὐτὸ ἐνοχλήσεως ἐκ τοῦ κινδύνου αὐτὸ ἀποφήσας, καὶ μήτινα ἐκ ταύτης τὸ προφάσεως ὠμοειδίαν κολαστέον νομίσας, ὁπόταν τῇ τοιούτου χρόνου σωφρονίσαι ἐκνέσῃ αὐτοῖς μηδενὶ ζόφῳ πεπεῖσθαι δεδωκὼς, ὅπως ἀπὸ τῶν τοιούτων ἐνστάσεων ἀναχωρήσαιεν. ἐγγράφως διαρρήδην τοῖς λογίσας καὶ τοὺς γραμματεῖς καὶ τοὺς στρατοπόρους τοῦ πάλου

ἑκάστης

» ἑκάστης πόλεως ἢ σὺ ὑπισρέφα ὀφείλῃ, ἵνα γνῷεν πρᾶγμ-
» μαλος φεύγιδα ποιῆσθαι μὴ πρεσσήκειν. ὅπι τούτοις οἱ κατ' ἐκκλησίαν, τιὼ τῶν
χραφέντων αὐτοῖς ἐπαληθεύειν πρεσαίρεσιν νενομικότες, λογισμοῖς καὶ γραλημμοῖς δὲ
τοῖς κατ' ἀγορὰν ὑπιλεταγμένοις, τιὼ βασιλικὴν ἀφ' χραμμάτων ἐμφανῆ κα-
τάστασιν γνώμιμον. ἀ μόνον δ' αὐτοῖς ἀφ' χραφῆς τοῦτα πρεσύχρη, καὶ ἔργοις ὁ πο
λὺ πρόσθεν, ὡς δῆτα νόμιμα βασιλικὰ εἰς πέρας ἀγόντες, οὓς εἶχον ἐν δεσμωτηρίοις
καθηγμένους ἀφ' τιὼ ἑῶν θεῖον ὁμολογίαν, εἰς φανερὸν ἅπασι πρεσάγοντες ἠ-
λευθέρωσιν ἀνιέντες, τούτων δὴ αὐτῶν τοὺς ἐν μετανοίαις ὑπὲρ ἁμαρτίας δεδομένους·
τοῦτο γὰρ ἐπαληθεύειν βασιλεῖ δοκεῖν ὑπειλήφασιν, ἢ παληθεύοι. καὶ δὴ τούτων οὕ-
τως ὑπιτυχεόντων, ἀληθῶς οἷον ἡ φῶς ἐκ ζοφερᾶς νυκτὸς ἐκλάμψαν, κατ'
πᾶσαν πόλιν συγκροτουμένας πρῶτον ὁρᾶν ἐκκλησίας, καὶ νόσους τε παμπλη-
θεῖς, καὶ τὰς ὑπὸ τούτων ἐξ ἔτους ὑπιτυγχανομένας σὺν αγωγάς. καταπέπληκτο δ'
ὑπὸ τούτοις οὐ σμικρὸς πᾶς ὁ τῶν ἀπίστων ἐθνῶν, ἧς τοσαύτης μεταβολῆς τὸ πα-
ράδοξον ἀποθαυμάζων, μέγαν τε καὶ μόνον ἀληθῆ τὸν χριστιανῶν θεὸν ὑπιβοώ-
μενος. τῶν δ' ἡμετέρων, οἱ μὲν τὸν ὧν διωγμῶν ἀγῶνα πιστῶς καὶ ἀνδρείως διηθλη-
κότες, τιὼ προὸς ἀπάνθρωπας αὖθις ἀπειλάμενον πρόρρησιν. οἵτινες δὲ τὰ τῆς πίστεως
νενοσηκότες, τὰς ψυχὰς ἐτύγχανον κεχλιασμένοι, ἀσμένως πρὸς τιὼ σφῶν θε-
ραπείαν ἐπανευδον, δύσβολον ὦτα τὸν θεὸν ἱλεων αὐτοῖς ψευδῶς καθικέτευον. εἶτα δὴ καὶ οἱ ψυχαγωγοὶ τῆς θεοσεβείας
ἀθληταὶ τῆς εἰς τὰ μέτωπα κακοπαθείας ἐλευθερούμενοι, ὑπὲρ τῶν ἑαυτῶν ἐξέλ-
λοντο, χαίρειν καὶ φανεροὶ ἀφ' πάσης ἴσαν πόλεως, ὑφεστώσης τε ἀγέκτου, δὲ
ἐν ὧδε λόγῳ δυνατὸν ἑρμηνεῦσαι πρόρρησίας ἔμπλεοι. εἶφη οὖν πανταχοῦ θεσ-
πα κατὰ μέσας λεωφόρους καὶ ἀγορὰς, ᾠδαῖς καὶ ψαλμοῖς τὸν θεὸν ὑμνολογοῦντα, τὰ τ'
πορείας ἴσαν. καὶ τοὺς μετὰ μαρτυρίας ἀπηνεσταλμένους μικρῷ πρόσθεν δεσμίους ὧν πα-
τρίδων ἀπελαθέντας, εἶδες δὴ ἱλαροῖς καὶ γεγηθόσι προσώποις, τὰς αὐλὰς ἑστίας
ἀπολαμβάνοντας· ὡς καὶ τοὺς πρόσθεν καθ' ἡμῶν φονεῖς, τὸ θαῦμα πρὸ πάσης
ὁρᾶσθαι χρῄζειν, συγχαίρειν τοῖς γεγενημένοις. Ταῦτα δ' οὐκέτι οἷός τε ὢν φέρειν ϛζ
ὁ τύραννος, μισόκαλος ἐστὶ μάλιστα καὶ πόλεων ἀγαθῶν ὑπίβουλος ὑπάρχων, ὃν ἔ-
φαμεν τῶν ἐπὶ δυάδος ἄρχειν μερῶν, ἀνὴρ ὅλοις ὑπὸ μιᾶς ἐξ ἑνὸς ὑπιτυχεῖν
τὸν τρόπον ἐπόθει. ὅσα γοῦν πρὸς δυάδος πάντα τὰ εἰρηνικὰ μηχανώμενος, πρῶτον μὲ
ἐν ἀρχῇ ἡμᾶς τὰ ἐν τοῖς κοιμητηρίοις σπουδὰ διὰ προφάσεως πιεζεῖ). εἶτα διὰ τι-
νων πονηρῶν ἀνδρῶν αὐτὸς ἑαυτῷ καθ' ἡμῶν πρεσβεύειν, τοὺς δημιοτελεῖς πολλὰς παρ
ορμήσας, ὑπὲρ τοῦ μηδαμοῦ τινα χριστιανὸν, τὰ αὐτῶν οἰκεῖν ὑπιδέπεσθαι παρρίδα, ὡς
ἂν μείζης ἡ δωρεὰ πρὸς αὐτοῦ τυχεῖν ἀξιώσαι. καὶ ἕτερος ὑπ' αὐτοῦ ὑποδηλεῖν διαπρά
ξασθαι, ὧν πόλεων ἀρχηγὸς ἐπ' αὐτὸ δημιοτελὰ ὑπιφύειν) τοιοῦτος, δόλου καὶ χρόνης δὲ
πονηρὸς δύνηρ, καὶ τὰ προσφυμίας δηλότατος. ἐδόκει δὴ λογιεύειν τὰ κατὰ τὴν πόλιν.
Γλίσχα δ' ὧν ἔστι καθ' ἡμῶν σπουδὴ σφῶν, καὶ πόλλα δόκον τοῖς ἡμετέρους ὥσπερ ζϛ
ἴνας φῶρας αἰσίους ἐκ μυχῶν θηρεῦσαι διὰ σπουδῆς πεποιημένη, πόλλα τε ὑπὲρ
ἀμαθοβολῆ καὶ καλημερίᾳ τῇ καθ' ἡμῶν μεμηχανημένους, καὶ θανάτου ἄπιος μει-
ρίοις ὅσοις γεγονώς, τυβλῶν εἰδωλὸν ἢ διὸς φιλίου μαγγανείαις ἴσα καὶ γοητείαις
ἱδρύσ. τυγετάς τε ἀνάγνους αὖπω καὶ μυήσεις ἀκαθιερήτους, ὀξαλίσεις τε καθαρ-

μοις ὑπενόησας, μέχρι καὶ βασιλέως τῆς τε φιλείαν δι' ὧν ἐδόκει χρησμῶν ἐκτήσῃν, ἐπεδείκνυτο. καὶ δὴ καὶ σοφὸν κολακείᾳ τῇ καθ' ἡδονὴν τὸ κρατοῦντος, ἐπεγείρει τοῖς χριστιανοῖς τὸν δαίμονα. καὶ τὸν θεὸν δὴ κελεύσαι φησιν, ὑπερθεῖσι τὸ πόλεως ἐξ ὧν ἀμφὶ τὸν πόλιν ἀγεσθαι, ὡς δὴ ἐκ θεσπισμοῦ αὐτοῖς χριστιανοῖς ἀπελάσαι.

ιζ Τούτῳ δὴ τῷ τρόπῳ κατὰ γνώμην τρεφάξανδι, πόλεις οἱ λοιποὶ ὧν ἐπλήθυσαν ἐπὶ τὸν αὐτὸν ἀρχὸν πόλεις οἰκοῦσιν, τὸν ὁμοίαν ὁρμῶντο ψῆφον ποιήσασθαι. τρεσφιλὲς δ' εἶ τοῦτο βασιλεῖ ὧν κατ' ἐπαρχίαν ἡγεμόνων ζηνεωτερικῶν, καὶ τοῦτ' αὐτὸ ἀγαπρεφάξασθαι τοῖς ὑπηκόοις ἐπιβεβηκόων. ὧν δὴ καὶ αὐλὸν τοῖς ψηφίσμασι δι' ἀνίκητα φῆς ἀσμενέσθαι ὑπὸ νόμος τοῦ τυράννου, αὖθις ὀξυπαρχῆς ὁ καθ' ἡμᾶς ἀνεφλέγετο διωγμός. ἱερεῖς δῆτα κατὰ πόλιν ὧν ξοάνων καὶ ὑπὸ τούτοις ἀρχιερεῖς τρεὶς αὖ μαξιμίνου, οἱ μάλιστα τὰ πολιτείας διαφέροντες καὶ ἀγαπασῶν ἐνδοξοι ἡνόμηνται, καθίσαντο. οἷς καὶ πολλὴ ἡ εἰσήγετο ἀσυδή, τρεὶ τὸν ὧν θρεαπτευομένων τρεὸς αὐλὸν θρησκείαν. ἡ γοῦν ἐκπληξις τοῦ κρατοῦντος δεισιδαιμονία, στυγνόν τι φαίνεται, πάντας τοὺς ἐπ' αὐτὸν ἀρχοντας ἢ ἐξ ἀρχομένους εἰς τὸ αὖ χρεὼν πάντα τρεάττειν καθ' ἡμῶν ἐνῆγε. ταύτην αὖ χρεὼν μελέτην, δι' ὧν ἐνόμιζον τρεὸς αὐτὸ τοῦτο ἐξεπιτηδείως διεργεσθαι, δι' ὑπερφυῶν, ὃ καθ' ἡμῶν φονᾶν, καὶ ἵνας εἰς ἡμᾶς καινοτέρας κακοπραγίας ἐνδείκνυσθαι.

ιη Πλαστὰ μὲν δῆτα πλάττου καὶ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ἐπομνήματα, πάσης ἐμπλεα τῆς χρεισοῦ βλασφημίας, γνώμῃ τοῦ μείζονος, ὑπὸ πᾶσαν διαπέμποντα τὴν ἐπ' αὐτὸν ἀρχήν, ἀφ' ὑπερμεγεθῶν δαιμονικῶν ὄγκων, πάντα τόπον ἀγοράς τε καὶ πόλεις, ἐν ἐκφανεῖ ταῦτα τοῖς πᾶσιν ἐκθεῖναι, τοῖς τε παισὶ τοὺς γραμματοδιδασκάλους δῶτι μαθημάτων ταῦτα μελέτην καὶ διὰ μνήμης καλέχειν τρεοδιδόναι. ὧν τοῦτον ὑπιλεγομένων τὸν ἕτερον, ἕτερος στρατοπεδάρχης, ὃν δοῦκα ῥωμαῖοι τρεσφορβοῦσιν, ἀνὰ τὴν δαμασκὸν τῆς φοινίκης ὑπέρρηξα γυναικαρεία ὀξ ἀγορᾶς ἀνάρπαστα ποιήσας, βασάνοις αὐτὰς ὑπιθήσειν ἠπείλει, λέγων ἐγγράφως ἐπαναγκάζων, ὡς δὴ εἴη τοὺς χριστιανοὺς, ζημιοῦσθαι τὰ αὐτῶν ἀθεμιτουργίας· ἐν αὐτοῖς τε τοῖς κυριακοῖς τρεσπὰν αὐτοὺς τὰ ἀκόλαστα, καὶ ὅσα ἄλλα λέγων αὐτὰς ὑπὲρ διαβολῆς τὸ δόγμα τοῦς ἤθελον. ὧν καὶ ἔστι ἐν ἐπομνήμασι τὰς φωνὰς ἐπιθεῖσας, βασιλεῖ κοινοῦται. καὶ δὴ τρεσγράξαντος, ἧς πᾶσι πόλιν ἐξ ὅπου καὶ τῶν

ις τὰ δημοσιοῦσθαι τὰ γράμματα. Αλλ' ὁ μὲν οὐκ εἰς μακρὸν αὐτοχρεὰν γεγονὼς ὁ στρατοπεδάρχης, δίκην ἔννεσι τῆς κακοβουλίας. ἡμῶν δ' αὖ φυγαὶ πάλιν ἀνεκινοῦντο, καὶ διωγμοὶ χαλεποί. ὧν τε κατ' πάσας ἐπαρχίας ἠγουμένων αὖθις δεινὰ καθ' ἡμῶν ἐπανιστάσης, ὡς καὶ ἵνας ἀγόντας τῶν τρεὶ τὸ θεῖον λόγον ὑπιφανῶν, ἀπρόπτωτον τὸν ὑπὲρ θανάτου ψῆφον καταδέξασθαι. ὧν τῆς ἐν ἐμίσῃ τῇ πόλει τῆς φοινίκης, χριστιανοὺς σφᾶς ὁμολογήσαντες, θείων βορᾶ τρεδιδόναι. ὑπισχνοῦντο ὧν τοῦτο σιγανὸς, τὴν ἡλικίαν ἐπιγήρως, ἐν ὅλοις ἔτεσι ἑξακοσίοις τὸν χιλιοστὸν διανύκασι. κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ πέτρος ὧν κατ' ἀγεξανδρέαν προϊκιῶν τρεσφὰς ὑπιφανέσθαι, θείων ὑπισχνοῦμενος χρῆμα, βίου τε ἀρετῆς ἕνεκα καὶ τῶν ἱερῶν λόγων ζηλωτικῆς, ἐξ οὐδεμιᾶς ἀνάρπαστος γεγονὼς αἰτίας, μηδεμιᾶς τρεσκαλούσης τρεσδοκίας, ἀληθῶς οὕτω ἐξ ἀγόντος, ὡς δὴ μαξιμίνου τρεσπάξαντος, τὴν κεφαλὴν ἀποτέμνεται. ζῶν αὖτε δὲ καὶ ὧν κατ' ἀγυ-

ιθ

πλον ὁπισθόπων ἀΐδοι πλείους, ἑαυτὸν ἐσορμῶσι. λουκιανός τ' ἀὴρ τὰ πάλλα ἄ-
εισος, βίᾳ τε ἐγκαλεῖ καὶ τοῖς ἱεροῖς μαθήμασι συγκεκρημένος, ἧς κατ' ἀὐλιόχή-
αν παροικίας πρεσβύτερος, ἀλλ' εἰς ὅπι τ' νικομηδέων πόλεως, σὺν ἁλιωικαστα ἐα
σιλεὺς Δομετείων ἐτύγχανε, πολλαχόν τε ὅπι τοῦ χρόνος τ' ἐπ' ἦς παρέί-
σατο διδασκαλίας ἀπολογίαν, δεσμωτηρίῳ πολλὰ δοθεὶς κίνυνον. τοσαῦτα δῆτα
ἐν ἐφαχεῖ ᾧ μισοκάλῳ μαξιμίνῳ καὶ ἡμῶν στρεσκεύασο, ὡς δ' παρέστου δο-
κεῖν πολλῷ χαλεπώτερον τοῦτον ἡμῖν ἐπεγηγέρθαι διωγμόν.

Ανὰ μέσας γὰρ τὰς πόλεις, ὁ μὴ ἐν ἀΐδου πόλε, ψηφίσματα πόλεων καθ' ἡμῶν, ξζ
καὶ βασιλικῶν προς ταῦτα διατάξεων ἀνίγραφαι, στήλαις ἐπιτετυπωμένα χαλ-
καῖς ἀνορθοῦντο. οἵ τε παῖδες ἀνὰ τὰ διδασκαλεῖα, ἱππουν καὶ πιλάτον, καὶ τὰ ἐφ' ὕδρᾳ
πλαστέντα ἐκτομήματα, ἀμφὶ τόμαλος κεῖ πᾶσιν ἔφερον ἡμέραν. ἐνταῦθά
μοι ἀναγκαῖον εἶναι φαίνεται, αὐτίκα δὴ ταύτῃ τ' ἐν στήλαις ἀναλεθείσῃ τοῦ μαξιμί-
νου γραφὴν ἐπιτάξαι, ἵν' ὁμοῦ τε τὸ τῶν ὑδρῶν θρομισταὶ ἠδίζοντο ἐκ ἐναφήφνος
αὐθαίρετα φανερὰ καταστάσι. καὶ ἧς πόδας αὖθις μεληθούσης ἱερᾶς δίκης,
ἡ ἄϋπνος κεῖ ὧν ἀσεβῶν μισοπονηρία, πρὸς ἧς ἁθλεῖς, ὀκ ἐς μακρὸν τὸ ἀνδρία
πρὸς ἐμοῦ ἐβουλεύσατό τ' καὶ δι' ἐπιστάφων νόμων ἐδόγματίσε, τοῦτον ἐπ' αὐλῶν
λέξεων ἐλθυσ' τὸν ἔπον.

Ἀνίγραφον ἐρμιωνίδος τῆς μαξιμίνου προς τὰ καθ' ἡμῶν ψηφίσματα
ἀνίγραφῆς, ἀπὸ τ' ἐν τύρῳ στήλης μεμηνυθείσης.

» Ηδη πολὺ ἡ ἀθενὴς θρασύλης τ' ἀνθρωπίνης διανοίας, ἴσχυσε πᾶσι πλανῆς ἀ-
» μαυρότητα καὶ ὁμίχλιον ἀποστάσαμένη καὶ ἀνασκεδάσασα, ἥτις προ τούτου, ἀ τοσού-
» του ὧν ἀσεβῶν, ὅσον τῶν ἀθλίων ἀνθρώπων τὰς ἀθήκτους ὀλεθρίῳ ἀγνοίας σκότῳ
» ἐνελιθείσας ἐπολιόρκει, ὅπως ἀναλύσαι ὡς τὴ ὧν ἀθανάτων θεῶν φιλαγάθῳ προνοίᾳ
» διοικεῖ καὶ σωθησοίσται. ὅπερ προῆγμα ἀπιστὸν ὅστιν εἰπεῖν, ὅπως κεχρεωμένον,
» ὅπως τε ἥδιστον καὶ προφιλὲς ἡμῖν γέγονεν, ὡς μέγιστον δεῖγμα τῆς θεοφιλοῖς ὑμῶν
» προαιρέσεως δεδωκέναι. ὁπόθε καὶ προ τούτου μάδενὶ ἄγνωστον ἰών, ὁποίας προ ἐμ-
» ρήσεως καὶ θεοσεβείας προς τοὺς ἀθανάτους θεοὺς ἐτυγχάνετε ὄντες, οἷς μ' ψιλῶν καὶ ὑ-
» ποκένων ῥημάτων πίστις, ἀλλὰ συνεχῆ καὶ προσήκοντα ἔργων ἐπισήμων γνωρίζε. διό
» περ ἐπαξίως ἡ ὑμετέρα πόλις θεῶν ἀθανάτων ἱδρυμάτ' ἐν οἰκητήριον ἐπικαλοῖτο.
» πολλοῖς γοῦν προσδείγμασι καταφανέσι, τῆ ὧν οὐρανίων θεῶν αὐτίκα ἐπιδη-
» μίας μάθειν. ἰδοὺ γοῦν ἡ ὑμετέρα πόλις πάντων ὧν ἰδίᾳ διαφερόντων αὐτῆ ἀμε-
» λήσασα, καὶ τὰς προτέρων τῶν ἐπ' αὐτῆς προγεγονότας ἐρπειν ἀρχεσθαι. καὶ ὥσπερ
» πάλιν ἠναθεωμένοις τ' ἐκ βάθους μεταμόλητος γενομένας ἔρπειν ἄρχεσθαι. καὶ ὥσπερ
» ἀμηχανήσασα καὶ κεκοιμημένῳ πυρὰν, ἀναζωπυρουμένων ὧν πυρῶν μεγίστας
» πυρκαϊὰς ἀναπληρῶσι, διάθεως προς τ' ἠμελέρων θεοσέβειαν, ὥσπερ προς μη-
» τρόπολιν πασῶν θεοσεβείων, χωρεῖς ἵνος μηνύσεως καὶ φυγῆς, ἵασιν ἵνα καὶ βοήθειαν
» ἀπαιτοῦσα, ἵν' ἵνα διανοιθῶ σωτηριώδη, διὰ τ' πίστιν τῆς ὑμετέρας θεοσεβείας τοῖς
» θεοῖς ὑμῖν ἐμβεβληκέναι δῆλον ὅστιν. σκῆνος τοιγαροῦν σκῆνος ὁ ὕψιστος καὶ μέγι-
» στος ζεύς, ὁ προκαθήμενος τῆς λαμπροτάτης ὑμῶν πόλεως, ὁ τοῖς πατρῴοις ὑμῶν
» θεοῖς, καὶ γυναιξὶ καὶ τέκνα, ἔτι ἑστίαν, καὶ οἴκοις, ἀπὸ πάσης ὀλεθρίου φθορᾶς ῥυό-
» μενος, τ' ὑμετέρας ψυχᾶς τὸ σωτήριον ἐνέπνευσε βούλημα, ὑπισχνεῖ καὶ ἐμφαί-

νων, ὅπως ἐξαίρετόν ἐστι καὶ λαμπρὸν καὶ σωληνοειδές, μήτ' ὀφλομμύσεδασμα-
τος τῇ θρησκείᾳ καὶ τοῖς ἱεροθρησκίαις ὧν ἀθανάτων θεῶν πορσίσεται. Οὐς γὰρ ὕ-
λως ἀνόητος ἢ νοῦ πάντες ἀνοότερος ἀνθρωπίνων δυνάμεων), ὃς οὐκ ἀληθείᾳ τῇ φι-
λαγάθῳ ὧν θεῶν κοινωνὸς συμβαίνει, μὴ τὰ πρὸς ἡμῶν τὰ πρόσφορα δεδόμενα αὐτοῖς
καρπώματα ἀρνεῖσθαι, τὰ ὧν γεωργῶν ἐλπίδα κενὴν προσδοκίᾳ σφήλουσιν, μὴ δὲ
αὖ ἀσεβοῦς πολέμου προσόντος ἀνεπικωλύτως ὑπὸ γῆς τρέχειν. καὶ φθαρείσης
τῆς οὐρανοῦ δυνάμεως, αὐχμῶντα τὰ σώματα εἰς θάνατον καταφύρεσθαι, μὴ
δὲ μοῦ ἀμέτρων ἀνέμων πνεύμασι τὰ θαλάσσης κυμαίνουσι κορυφοῦσθαι· μὴ δὲ
γε καταπλήσας ἀπροσδοκήτοις καταῤῥήγνυμένας, ὀλέθριον χάσμα ἐπεγείρειν.
ἕνα τοίνυν μὴ τὸν φόβον ἀπόντων καὶ μηδέπω γοῦν ἀπὸ ὧν καθορᾶτο λαγόνων ἑαυ-
τῆς ἐν φοβερῷ δέει καταδυομένων. μὴ δὲ γε τὰ ὑπεκείμενα ὄρη χασμᾶται νο-
μένων καταδύεσθαι. ἀνάρ πόλεις καὶ τοίχων ἕνα χαλεπώτερα κακὰ προσ τούτου πολ-
λάκις γεγονέναι οὐδεὶς ἀγνοεῖ. καὶ ταῦτα σύμπαντα δεῖ τὸν ὀλέθριον πλοῦτον τῆς ὑπο-
κένου μαθαμότητος ὧν ἀθεμίτων δυνάμεων ἐκείνων ἐμπίπτει. ἡνίκα καὶ ταῖς ψυ-
χαῖς αὐτῶν ἐπεπόλαζε, καὶ ῥᾴδιον εἰπεῖν, τὰ πάντα χρῆσις οἰκουμένης, αἰσχύνης ὑπέ-
ρεισε. τούτοις μὲν ἕτερα ὑπιλέγει. Ἐφορᾷ δὲ ἐν τοῖς πλαίσιν ἤδη πεδίαν μὲν θεῶν τὰ
ἐκεῖνα, καὶ τοῖς ἀστάχυσιν ὑπικυμαίνοντα, καὶ τοὺς ἀγρῶνας δι' ὁμοιότητα, φυτοῖς καὶ
ἀνθεσι λαμπρυνόμενους, καὶ τὸ τῶν ἀέρος καθάσσιν ὑπέρθαλπον καὶ ὡραιοτάτην ἀπο-
δοτῆρα. χαίρει δὲ λοιπὸν ἀπόντες ἀπὸ τῆς ὑμετέρας ὑσεβείας, ἱεροσυλίας τε καὶ ὑ-
μᾶς, τῆς δὲ δικαιοτάτου καὶ φερεβαίου ἀρετοῦ δικαιοσύνης ἐξυβρισθείσης. Καὶ δια-
τοῦτο τῆς ἀδικωτάτης εἰρήνης βεβαίως μὲν ἡσυχίας ἀπολαύοντες, ἠδικεῖσθε. καὶ
ὅσοι τῆς τυφλῆς ἐκείνης πλούτου καὶ τρυφῆς ἀποστάντες, εἰς ὀρθὸν καὶ
καλλίστην διανοιαν ἐπορεύθησαν. μειζόνως μὲν οὖν χαίρει, ὡς δὲ ἐκ χαμαιζήλου ἀ-
προσδοκήτου, ἢ νόσου βαρείας ἀποπαυθέντες, καὶ ἡδεῖαν τοῦ τοιούτου ζωῆς ἀπόλαυ-
σιν καρπωσάμενοι. εἰ δὲ τῇ ἐπιβάλλῃ αὐτῶν μαλακίᾳ ὑπομένοι, ἐν πολλῷ πόρ-
ρωθεν τῆς ὑμετέρας πόλεως καὶ προχώρου, καθὼς ἠξιώσατε, ἀποχωρισθέντες, ὀξέως ἀ-
πέρχεται. ἵν' ὅπως καὶ ἀκολουθῇ τῆς ἀξιοπαίνου ὑμῶν προθέσεως τοῦτο ποιοῦντες, πάντες μὲν
ἀσυμβόλως καὶ ἀσεβείας ἀποχωρισθείσης ἡ ὑμετέρα πόλις, τὸ ἔμφυτον αὐτῇ προθέσιν
μήτε δὲ ὀφλομμύσεδασμοῦ, τῆς ὧν ἀθανάτων θεῶν ἱεροσυλίας ὑπακοῆς. ἵν' ἂν
εἰδῆτε ὅσῳ προσφιλὴς ἡμῖν γέγονεν ἡ προθέσεως ταύτου ἀξίωσις ὑμῶν, καὶ χωρὶς ψη-
φισμάτων καὶ χωρὶς δεήσεως αὐθαιρέτῳ βουλήσει ἡ ἡμετέρα προθυμοτάτη φιλαγα
θίας ψυχὴ, ὑπερβέπομεν τῇ ὑμετέρᾳ καθοσιώσει· ὁποίαν δὲ δυνηθῆτε μεγαλοδω-
ρεαὶ, δόντες ταύτης ὑμῶν τὰ φιλοθέου προθέσεως αἰτῆσαι. καὶ ἤδη μὲν τοῦτο ποιοῦν καὶ λα-
βὸν ἀξιώσατε. ἰδοὺ δὲ αὐτὰ χωρὶς δίκης προθέσεως. ἥλιος παραχεθεῖσα τῇ ὑ-
μετέρᾳ πόλει, εἰς ἀπόλλωνα τὸν ἀρχηγέτην τῶν ἀθανάτων θεῶν φιλοθέου δυσεβείας
πρεσβεύει μυρίαν. τὸ δὲ ὑμᾶς ἀξίων ἐπάθλων τετυχηκέναι τῶν τῆς ἡμετέρας
φιλαγαθίας, ταύτης ὑμῶν ἕνεκεν τῆς τοῦ βίου προαιρέσεως, υἱοῖς τε καὶ ἐγγόνοις
ὑμετέροις ὑπισχνεῖσθαι. Ταῦτα δὴ καθ' ἡμῶν τὸν πάσαν ἐπιφορὰν δυσηλί-
θιον πάσης ὑπίδος, ὃ χρὴ ἐπὶ δυσεβέσι, ἀγαθῆς τὰ καθ' ἡμᾶς ἀποκλείον-
τα. ὡς κατ' αὖθ' δὴ τὸ θεῖον σκῆνος λόγον, εἰ δυνατὸν ὑπὸ τούτοις καὶ τοῖς σκλε-
κτοῖς αὐτοῖς σκανδαλίζεσθαι. ἤδη γέλοι σχεδὸν τὰ τοῖς πλείοσι ἀποψυχού-

σης προσ-

σης πρεσβείας, ἀληθῶς καὶ ὁδὸν ἕλα χρεὼν τὴν πορείαν ἐν ὕσι χώραις διανυόντων τῶν τὴν πρεσβευτικὴν χαρακτῆρα καὶ ἡμῶν διακονουμένων, οἵτης ἰδίας ἐκκλησίας ὑπερμαχος θεὸς, μονονουχὶ τὴν ὑδατυφάντου καὶ ἡμῶν ὑποσμίζων μεγαλαυχίαν, τὴν ὑπὲρ ἡμῶν οὐράνιον αὐτῷ συμμαχίαν ἐπεδείκνυτο. οἱ μὲν οὖν ἐξ ἔθνους ὁμοεθνεῖς καὶ φύλοι ἴσαν ὑπὸ χρόσης, τὴν ὑπὸ γῆς ἀνάχωσιν ἠφάνιστο φορά. λιμὸς δὲ ἀδόκητος ὑπεστήριξε, καὶ λοιμὸς ὑπὸ τούτῳ. καὶ λίνος ἑτέρου νοσήματος, ἕλκος δεινῶν, φερωνύμως τοῦ πυρώδους ἔνεκεν δύναμις πρεσβυτέρου νόμου, ὑπεφορᾶ. ὃ καὶ ὅλων μὲν ἕρπων τῶν σωμάτων, σφοδρότης ἀνεπαίσθητος τοῖς πεπονθόσι κινδύνους. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἀμαυρότης ἀνεπαίσθητος ὑπεπλάσθη γινόμενον, μυρίους ὅσους ἄνδρας ἅμα γυναιξὶ καὶ παισὶ, πηρωτὰς ἀπειργάζετο. τούτοις πρεσβευτὴν ἵσταται τῷ τυραννῳ ὁ πρὸς Ἀρμενίους πόλεμος. ἄνδρας ἐξ ἀρχαίου φίλους τε καὶ συμμάχους ῥωμαίων, οὓς καὶ αὐτοὺς χειμαζομένους ὄντας καὶ εἰς τὴν εἰς ὃ θεῖον ἀνάβασιν ἀμαυρὰ πρὸς ἀσεβῆ τὴν ἀσυνδέτου ποιουμένους, ὁ θεομισὴς εἰδώλοις θύειν τε καὶ δαίμοσιν ἐπαναγκάσαι πεπειραμένους, ἐχθροὺς ἀντὶ φίλων, καὶ πολεμίους ἀντὶ συμμάχων καλεσάμενος. ἀληθῶς δὴ ταῦτα πρὸς ἓν ἅπαντα καὶ τὸν αὐτὸν συρρήδην πρὸς θεὸν, ἧς ὁ τυραννικὸς θρασύτητος τὴν κατὰ τοῦ θείου μεγαλαυχίαν διήλεγξεν. ὅτι δὴ τῆς τοῦ εἰδώλου αὐτοῦ ἀσυνδέτου καὶ τῆς καθ' ἡμῶν ἕνεκα πολιορκίας, μὴ λιμὸν μὴ δὲ λοιμὸν, μὴ δὲ μὴν πόλεμον ὑπὲρ τῶν αὐτοῦ συμβιῶναι χαιρόντων ἐθρασύνετο. Ταῦτα δὴ οὖν ὁμοῦ καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ ἐπελθόντα, καὶ τῆς αὐτοῦ καταφρονήσεως τοῦ σοφοῦ τὰ τοιαῦτα. αὐτὸς μὲν οὖν τοῦ τῶν Ἀρμενίων πόλεμον ἅμα τοῖς αὐτοῦ στρατοπέδοις καλεπονήτο. τοῖς δὲ λοιποῖς τῶν κατὰ αὐτὸν πόλεις οἰκουμένων, δήνους ὁ λιμὸς τ' ἅμα καὶ λοιμὸς καλετεύχετο, ὡς ἑνὸς μέσου πυρὸς δισχιλίας καὶ πενταικοσίας ἀπὸ καὶ δυσὶ καταλλάττεσθαι. μυρίοι μὲν οὖν ἐτύγχανον οἱ κατὰ πόλεις θνήσκοντες. πλείους δὲ τούτων οἱ κατ' ἀγρούς τε καὶ κώμας, ὡς ἤδη καὶ τὰς πάλαι τῶν ἀγρίκων πολυανδρους ἀποσφαγὰς, μικροῦ δεῖν πάντων παθεῖν ἐξ ἀλήθειαν, ἀληθῶς μέλλειν ἀπόλλων ἐνδεία ἐσθῆτος καὶ λοιμώδει νόσῳ διεφθαρμένων. λινᾶς μὲν οὖν τὰ ἑαυτῶν φίλτατα βεβαιότητος ἐσθῆτος τοῖς ὑπορωλέθροις ἀπεμπολᾶν ἠξίουν. ἄλλοι δὲ τὰς κλίνας καταβεβαιοῦ ἁμαυροσκιάζοντες, εἰς ἐλάττων ἐνδείας ἀποίαν ἤλαυνον. ἤδη δέ τινες σμικρὰ χόρτου ἁμασώμενοι ἀπαράμαλα καὶ λίνας ἀνάγδην φθορεσποιοὺς ἐαθίοντες πόας, τὴν τῶν σωμάτων ἕξιν κυμαινόμενα διώλλυτο. καὶ γυναίων δὲ ὧν κατὰ πόλεις ἀνηλίδων τινὲς, εἰς ἀναίσχυντον ἀνάτλητον πρὸς τῆς ἀποίας ἠναθεῖσαι, μεταβὰν ὑπὸ τῶν ἀγορῶν προσηλύθεσαν, τὰ πάλαι ἠδωθείου ἐσθῆτος ἐπόδυμα, ἁμὰ τὸ πρόσωπον αἰδοῦς καὶ τὰ ἀμφὶ τὸ πρόβολον κοσμιότητος ἐπαφάνασαι· καὶ οἱ μὲν, ἀπεσκληκόλες ὡς ἂν εἰδώλα νεκρὰ ὧδε κἀκεῖσε ψυχορραγοῦντες, ἐν στόμυοί τε καὶ πρόσωπα ἀναίνοντες, ἐπὶ ἀδυναμίας ἔ ξῆναι, καὶ ἐπὶ πόδας ἐν μέσαις τε πλατείαις. ῥωμαῖς δὲ ἢ πλωμύοι, ὀρέξαι σφίσι μικρὸν πύφος ἀρ' ὑπὸ κατὶ ὑδόκουν. καὶ τὴν ψυχὴν πρὸς ἐκάλαις ἀναπνοαῖς, πεινῶν ἐπεδόων, πρὸς μόνην ταύτην τε ὀδυνεσάτην φωνὴν ἀναδεσμὸς καθισάμενοι. οἱ δ', τὸ πλῆθος τῶν ἀποιῶν καταπλητόμενοι, ὅσοι ὧν ὑπορωλέρων ἐδόκουν εἶ), μὴ τὸ μυρία παρασχεῖν, εἰς ἀπαγὴ λοιπὸν καὶ ἄτελῆ ἐχώρουν διάθεσιν, τὰ αὐτὰ τοῖς αἰτοῦσιν ὅσον

οὕπω κ᾽ αὐτοὶ πείσεσθαι προσδοκῶντες. ὥστ᾽ ἤδη κατὰ μέσας ἀγορὰς κ᾽ γενωπούς, νεκρικὰ δὲ γυμνὰ σώματα ἐφ᾽ ἡμέρας πλείοσιν ἄλαφα διαρριμμένα, θεοῖς ὁρῶσιν οἰκτρότατον παρέχεσθαι. εἶδη γέ τοι δὲ κυνῶν ἴυγες ἐγίνοντο σοφαί. διὸ μάλιστα αἰτίαν οἱ ζῶντες, ὅτι τῷ κυνοκτονίᾳ ἐτεάποντο, δέος τοῦ μὴ λυσσήσωσιν, ἀνθρωποφαγίᾳ ἐργάσασθαι. ἠρήκεσα δὲ δὲ ὁλοιοὺς πόλεσιν οἴκοις δὲ ἡμεραῖς ἐπεβόσκετο. μάλιστα δ᾽ οἷς ὁ λιμὸς ἀφ᾽ ὧν ἀνθρῶν ἔφθη οὐκ᾽ οἷός τε ἦν ἐκτελέσαι. οἱ οὖν ἐν πρωτοστασίαις ἄρχοντες καὶ ἡγεμόνες καὶ μυριοὶ τῶν ἐν τέλει, ὥσπερ ὑπὸ λοιμώδει νόσῳ πρὸς λιμοῦ καταλελειμμένοι, ὀξέως καὶ ὠκυτάτην ὑπέμενον τελευτήν. πόλεσι δ᾽ οὖν οἰμωγῶν ἦν ἀνάπλεα, κατὰ πόλεις τε ἔνωποι, ἀγορές τε καὶ πλατείας. ἀδὲ ἦν ἄλλο τι θεωρεῖν, ἢ ἡρῴους μετὰ τῶν ζώντων αὐτοῖς αὐλῶσι καὶ κλίσιν. τοῦτον δὴ τὸν τρόπον δυσὶν ὅπλοις τοῖς πρὸς δεδηλωμένοις λοιμοῦ τε ὁμοῦ καὶ λιμοῦ σταλεῖσας ὁ θάνατος, ὅλας ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἐνεμήσατο· ὡς ὁρᾶν ἤδη δυεῖν καὶ τεσσάρων σώματα νεκρῶν, κατὰ μίαν ἐκφορὰν κομιζόμενα.

Τοιαῦτα τῆς μακρίμνου μεγαλαυχίας καὶ τῶν κατὰ πόλεις καὶ δήμους ὑφισμάτων τὰ πίσχεσιν ἔδωκε, ὅτε καὶ τὰ χριστιανῶν πρὸς πόλεμον τε καὶ διαστάσεις πᾶσιν ἐκδηλα καθέστηκε τεκμήρια. μόνοι γοῦν ἐν τῇ καθ᾽ ἡμᾶς ἐκείνῃ κακῶν ἀπεσάσθη, ὃ συμπαθὲς δὲ φιλανθρωπον ἔργοις αὐτοῖς ὑπεδείκνυμεν, ἀφ᾽ πάσης ἡμέρας, οἱ μὲν, τῇ ὧν θνησκόντων, μυριάδες δ᾽ ἦσαν, οἷς οὔτις ἦν ὁ ὑπομνήσων, κηδεία τε καὶ ταφῇ πρόσκαιρι ἔργῳ. οἱ δὲ, τῶν ἀνὰ πᾶσαν τὴν πόλιν πρὸς λιμοῦ καταφυχομένων, τὴν πλησὺν κατὰ μίαν σιτοφύλακα ἀθροίζοντες, ἄρτους διένεμον τοῖς πᾶσιν, ὡς ἀπεδόκουν ἕκ πόλεως ἀνθρώπους καταξῆναι τὸ πρᾶγμα, θεὸν τε ὧν χριστιανῶν δοξάζειν, καὶ σεβεῖς τε καὶ μόνους θεοσεβεῖς τούτους ἀληθῶς, πρὸς αὐτῶν ἔργων ἀνθρώπους ὧν πράγμασι ὁμολογεῖν. ἐφ᾽ οἷς ἤδον ὑπερφυέσι τὸν τρόπον, ὁ μέγας καὶ θεόφιλος χριστιανῶν ὑπέρμαχος θεὸς, τὸν καὶ πάντων ἀνθρώπων ἀφ᾽ ὧν δεδηλωμένων ὑπερδοξάσας ἀπειλὴ καὶ ἀγανάκησιν ἀνθ᾽ ὧν ἕκ ἡμᾶς κατορθωμάτως ἐνεδείξατο, τὴν ἀνθρωπίνῃ καὶ φαυλοτάτῃ αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς πρόνοιας αὐθις ἡμῖν αὖτις ἀπεδίδου, ὡς ἐν καθεστῶτι σκότῳ πολλαδοξόταται φῶς, ἡμῖν ἐξ αὐτοῦ καταλάμπων εἰρήνης· ἐκφανέστατα τοῖς πᾶσι καθιστὰς, θεὸν αὖθις ὧν καθ᾽ ἡμᾶς ὑπίσχοπον διαπρεπῶς γεγονέναι πρὸς ἀνθρώπων. μαστίζοντα μὲν καὶ ἀφ᾽ τῶν πρὸς διαστάσεων κατὰ καιρὸν ὑπιστρέφοντα τὸν αὐτοῦ λαόν. πάλιν τε αὖ μετὰ τὴν αὐτάρκη παιδείαν, ἵλεων καὶ
θζ ἀνθρωπίνοις εἰς αὖθις τὰς ἐλπίδας ἔχοντα, ἀναφαινόμενον. Οὕτω δὴ κωνσταντῖνον, ὃν βασιλέα ἐκ βασιλέως, ἀνοσιωτάτου καὶ πάντα σωφρονεστάτῳ γεγονέναι προφήταις, πρὸς τε παμβασιλέως θεοῦ τε ὧν ὅλων καὶ σωτῆρος κατὰ ὧν δυσσεβεστάτων τυράννων ἀνειλημμένου, πολέμου τε νόμῳ παραταξαμένου, θεοῦ συμμαχοῦντος αὐτῷ, παραδοξόταται πίστεως μὲν ὑπὲρ ῥώμης κωνσταντίνου μαξέντιος. ὁ δ᾽ ἐπ᾽ ἀναλκῆς οὐ πολλῷ ὑπισχόμενος ἐκείνῳ χρόνον, αἰχμάζῳ καὶ αὐτὸς κατὰ λιχνιοῦ ὕπτω μενόντος τοῦτ᾽ καταφρέφθαι θανάτῳ. πρόδηλος γε μὴν ὁ καὶ ἐμὴ καὶ τάξει τοῦ βασιλέως πρόπτος κωνσταντῖνος, ἰὼν ὑπὲρ ῥώμης καταπυραννηκότων φθόῳ λαῶν, θεὸν τὸν οὐράνιον, τὸν τοῦτου λόγον, αὐτὸν δὴ τὸν πάντων σωτῆρα ἱκέσιον χεῖρα σύμμαχον δι᾽ ὧν ὑπικαλεσάμενος, πρόσω πυραλιᾷ, ῥωμαίοις τε ἴσης ἐκπροφόνων ἀθυμίας προμηθόμενος, μαξεντίου δὴ
τὰ μᾶλλον

τὰ μᾶλλον τ' ἐν ζηλείᾳ μηχαναῖς, ἢ τῇ τῶν ὑπηκόων ὀπιθαρσοῦντος διανοίᾳ, προσχθεῖν γεμίσαι οὐ δι' ὅσον πυλῶν τὸ ἄστεος ὀπιτειχμῶνος. ὁπλίταν δι' ἀνειθμῳ πλήθη ἐν τραπέδαν λόχοις μυρίοις πᾶσι τόπον ἐν χώραν καὶ πόλιν, ὅσην ἂν κύκλῳ τ' ῥωμαίων ἐν ἰταλίας ἅπασης ἐπ' αὐτῷ δεδούλωτο, φρασάμενος, ὃ τ' ἐκ θεοῦ συμμαχίας ἀνημμένος βασιλεὺς ὀπιών, προσῆλθ' ἐν δαιμόνιον τε τυράννου πρᾶγμα ἰδεῖν, ὃν μάλα τ' ἅπασας ἔχων, προσέσιν ὀπιπλῆσον ὅσον ἦν ἰταλίας. ἤδη τε αὐτῆς ῥώμης ἄγχισα ἰών, εἴ πῃ ὡς μὴ 'ν τυράννου χάριν ῥωμαίοις πολεμεῖν ἀναγκαίοισι, θεὸς αὐτὸς δεσμοῖς λύσιν ὥστε τ' τύραννον προῤῥωγάτω πυλῶν ἐξέλκει. καὶ τὰ πάλαι δὴ τ' ἀσεβῶν ὡς ἐν μύθου λόγῳ πρὸς τοῖς πλείστοις ἀπιστούμενα, πιστά γε μὴν πιστοῖς ἐν ἱεραῖς βίβλοις ἐξηλιτωμένα, αὐτῇ ἐνεργείᾳ πᾶσιν, ἁπλῶς εἰπεῖν, πιστοῖς καὶ ἀπίστοις, ὀφθαλμοῖς τὰ πρόσθεν δόξαντα πρόφαν ἐφόσιν ὀπισώσαι. ὥστε οἷον ἐπ' αὖ μωϋσέως καὶ τοῦ πάλαι θεοσεβοῖς ἑβραίων γένους, ἅρματα φαραὼ καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ ἔῤῥιψεν εἰς θάλασσαν, ὀπιλέκτους ἀναβάτας τεισάμενος καλεπόνυσεν ἐν θαλάσσῃ ἐρυθρᾷ, πόντῳ ἐκθύμενον αὐτούς. τ' τὰ αὐτὰ δὴ καὶ μαξέντιος, οἵ τε ἀμφ' αὐτὸν ὁπλῖται καὶ δορυφόροι, ἔδυσε εἰς βυθὸν ὥστε λίθος. ὁπηνίκα νῶτα δοὺς τῇ ἐκ θεοῦ μ' κωνσαντίνου δυνάμει, τ' προσὼ ἵππος πορείας διῃξε πολαμόν, ὃν αὐτὸς σκάφεσι ζεύξας ἐν δι' μάλα γεφυρώσας, μηχανῇ ὁλέθρου καθ' ἑαυτ' ζυνεσήματο. ἐφ' ᾧ ἐν ἐπεῖν. λάκκον ὤρυξε καὶ ἐσκαφεν αὐτὸν, καὶ ἐμπεσεῖται εἰς βόθρον ὃν εἰργάσατο. ὀπιστρέφει ὁ πόνος αὐτ' ἐς κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ὅτι κορυφὴν αὐτ' ἡ ἀδικία αὐτοῦ καταβήσει). ταύτῃ δῆτα ἐν ὅτι τῶν πολαμοῦ ζεύγματος ἁλυσθέντος, ὑφιζάνει μὲν ἡ διάβασις. χωρεῖ δι' ἀθρόως αὐτομάρα τ' τῶν βυθοῦ τὰ σκάφη, καὶ αὐτὸς γε πρῶτος ὁ δυσεβέστατος. ἔπειτα δὲ καὶ οἱ ἀμφ' αὐτὸν ὑπαασίᾳ, ἢ τὰ θεῖα προφωνεῖ λόγια, ἔδυσεν ὥστε μόλυβδος ἐν ὕδατι σφοδρῷ. ὥστ' εἰκότως εἰ μὴ λόγοις, ἔργοις δι' οἷον ὁμοίως τοῖς ἀμφὶ τ' μέγαν θρέμματα μωϋσέα τοὺς πρὸς θεοῦ τὴν νίκην ἁρπάσαντας, αὐτὰ δὴ τὰ τ' τοῦ πάλαι δυσεβοῦς τυράννου ὧδέ πως ὑμνεῖν καὶ λέγειν. ἄσωμεν τῷ κυρίῳ, ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται. ἵππον καὶ ἀναβάτην ἔῤῥιψεν εἰς θάλασσαν. βοηθὸς καὶ σκεπαστὴς ἐγένετό μοι εἰς σωτηρίαν. καὶ τίς ὅμοιός σοι ἐν θεοῖς κύριε, τίς ὅμοιός σοι, δεδοξασμένος ἐν ἁγίοις, θαυμαστὸς ἐν δόξῃ ποιῶν τέρατα. ταῦτά γε μὴν ὅσα τούτοις ἀδελφάλε ἐμφερῆ, κωνσαντῖνος ὁ πανευσεβέστατος καὶ τ' νίκης αἰτίῳ θεῷ αὐτοῦ ἔργοις ὑμνήσας, ὅτι ῥώμης μετ' ὀπινικίων εἰσήλασε· πολλῶν ἀληθῶς αὐτὸν ἅμα κομιδῇ νηπίοις καὶ γυναιξὶ, τῶν τε ἀπὸ τῆς συγκλήτου βουλῆς καὶ ὧν δήμων ἁγασμοτάτων, ζὺν πανδήμῳ ῥωμαίων, φαιδροῖς ὄμμασιν αὐτοῦ ψυχαῖς, οἷα λυτρωτὴν σωτῆρά τε καὶ εὐεργέτην, μετ' εὐφημιῶν καὶ ἀπλήστου χαρᾶς ὑποδεχομένων. ὃ δι', ὡσπερ ἔμφυτον τ' εἰς θεὸν εὐσέβειαν κεκτημένος, μηδόλως ὅτι τ' βοαῖς ὑποσαλεύόμενος, μηδ' ἐπαιρόμενος τοῖς ἐπαίνοις, ἀλλὰ μάλα τῆς ἐκ θεοῦ σῴζηθήμενος βοηθείας, αὐτίκα τοῦ σωτηρίου ἔθηκεν πάθους, ὑπὸ χεῖρα ἰδίας εἰκόνος ἀναλεπτύξας προσετάξει. καὶ δὴ ὃ σωτήριον τῶν σταυροῦ σημεῖον ὅτι τῇ ἀριστερᾷ καλέχουσα αὐτὸν ἐν τῷ μάλιστα ὧν ὅτι ῥώμης δεδημοσιευμένῳ τόπῳ στήσαι, αὐτίκα δὴ ταύτῃ ὑποχαράξαι ἐκέλευσε διὰ γραμμάτων ἐν τάξαι ῥήμασιν αὐτοῖς τῇ ῥωμαίων ἐγκελεύσει φωνῇ, τούτῳ τῷ σωτηρίῳ σημείῳ.

τῷ ἀγωνιῶ ἐλέγχω τῆς ἀνδρίας, τὴν πόλιν ἡμῶν ἀπὸ ζυγοῦ τῶ τυράννου διασωθεῖσαν ἠλευθέρωσα. ἐπὶ μιᾶ καὶ τῇ σύγκλητον καὶ τὸν δῆμον ῥωμαίων, τῇ ἀρχαίᾳ ἐπιφανείᾳ τῇ λαμπρότητι, ἀγαθὰ ποιήσας ἀποκαίσηρα. καὶ δὴ ὅτι τούτοις αὐδὶς ὁ κωνσαντῖνος καὶ ζῶν αὐτῷ βασιλεὺς λικίννιος, οὔπω τοῦτ' ἐφ' ἡμῖν ὕστερον ἐκπεπόνωκε μανίαν, τὴν διανοίαν ἐκτραπεὶς, θεὸν τ' ὢν ἀγαθῶν ἀπάντων αὐτοῖς αἴτιον δυμανίστατες ἄμφω, μιᾷ βουλῇ καὶ γνώμῃ, νόμον ὑπὲρ χριστιανῶν τελεώταλον πληρέσαλα ἀφιλοτιμώτατα. καὶ ὧν πεπραγμένων εἰς αὐτοὺς ἐκ θεοῦ τὰ πρόσφορα, τά τε ἴσης τῆς τυράννου νίκης καὶ τὸν νόμον αὐθὶς, μαξιμίνῳ τῶν ἐπ' ἀνατολῆς ἐθνῶν ἐπὶ διωγμοῦ, φιλίαν τε πρὸς αὐτοὺς ὑποκοιζομένῳ, ἀφιέμπονται. ὁ δ' οἷα τύραννος, πρὸς ὀργὴν ἐφ' οἷς ἔγνω χαλεπαίνοις, εἶτα μὴ δοκεῖν ἑτέροις εἶναι βουλόμενος, μὴ δ' αὖ πρόσχρεια τὸ κελεύσθαι δέει τῶν πρεσβυτέρων, ὡς δι' ἐξ ἰδίας αὐθενλείας τοῖς ὑπ' αὐτὸν ἡγεμόσι τοῦτο πρᾶγμα ὑπὲρ χριστιανῶν ἐπιφανῆναι διαχαράττει τὸ γράμμα, τὰ μηδέπω ποτὲ πρὸς αὐτοῦ πεπραγμένα, ὑπὸ πλάσεως αὐτὸς καθ' ἑαυτοῦ ψευδόμενος.

Ἀντίγραφον ἐρμογένους ὑπατικοῦ τῆς τυράννου μαξιμίνου.

» Ἰόβιος μαξιμῖνος σεβαστὸς, ἐρρῶσθαί σε βούλομαι, καὶ πολλὰ τῇ σῇ εὐθαρσείᾳ καὶ πολλὰ πᾶσιν ἀν-
» θρώποις φανερὸν εἶναι πέποιθα, τοῖς δεισιδαίμοσιν ἡμῶν διοκλητιανοῦ καὶ μαξιμιανοῦ
» τοῖς ἠμελέσοις πατράσι, μόνοις σῶφρον γε δὲν ἀπάντων ἀνθρώπους καθαλει-
» φθείσης τῆς ὧν θεῶν θρησκείας, ὃ ἐνῆν τῶν χριστιανῶν ἑαυτοῖς συμμεμιχότας
» ὀρθῶς διαλεταχέναι πάντας ἀνθρώπους τοῖς ἀπὸ τῶν ἀθανάτων θεῶν τῶν ἀθα-
» νάτων θρησκείας αἰσχρῶς ἀναχωρήσαντας, πρὸς δηλαδὴ κολάσεσι καὶ τιμωρίαις εἰς τὴν θρησκείαν
» τῶν θεῶν ἀναχληθῆναι. ἀφ' ὅτε ἐγὼ δυτυχῶς τὸ πρῶτον ἧς τὴν ἀνατολὴν πρε-
» σβεύω, καὶ ἔγνων εἰς πολλοὺς τόπους πλείστους ὧν ἀνθρώπων τὰ δημόσια ὠφελεῖν
» δυναμένους, ὑπὸ ὧν δικαστῶν διαφθαρμένων αἰτίαν ἔχοιεν. ἑκά-
» στῳ ὧν δικαστῶν ἐνετειλάμην, ὥστε μηδένα τούτων τὸ λοιπὸν πρόσφορα
» τοῖς ἐπαρχιώταις ἀπηνῶς, ἀλλὰ μᾶλλον κολακείας καὶ πρόσκαιρος πρὸς τὴν
» ὧν θεῶν θρησκείαν αὐτοῖς ἀναπαλεῖν. πολυπραγμονοῦντα οὖν ὅτε ἀκολούθως τῇ κελεύσει
» τῇ ἐμῇ ὑπὸ τῶν δικαστῶν ἐφυλάττετο τὰ πρόσφορα πραττόμενα, ζημιοῦσθαι μηδένα
» ὑπὸ ὧν τὰ ἀνατολῆς μερῶν, μήτε ἐξόρισιν μήτε σύνδεσιν ὑπομένειν, ἀλλὰ μᾶλ-
» λον ὑπὸ μὴ βαρέως κατ' αὐτῶν τι γίνεσθαι, ἃς τὴν ὧν θεῶν θρησκείαν ἀναπαλῆ-
» σθαι. μὴ ὅταν ὅτε τὰ πρόσφορα ὑπαιτίῳ δυτυχῶς ἐπιβαίνω εἰς τὴν νικομή-
» δειαν, κἀκεῖ διατέλουν, πρεσβύτας πολίτας τὰ αὐτῆς πόλεως πρὸς με ἅμα μὴ
» τῶν ξυναίων ὧν θεῶν, μειζόνως δεόμενοι, ἵνα πάντα τὸν τοιοῦτον ἔθνος μηδα-
» μῶς ὑπαρξέποιτο ὑπὸ τῆς αὐτῶν πατρίδι οἰκεῖν. ἀφ' ὅτε ἔγνων πλείστους τὰ αὐτῆς θρη
» σκείας ἄνδρας ὑπ' αὐτοῖς τοῖς μέρεσιν οἰκεῖν, ἵλεως αὐτοῖς τὰς ἀποκρίσεις ἀπένεμον. ὅτι
» τῇ μὲν αἰτήσει αὐτῶν ἀσμενίσως χάριν ἔσχηκα, ἀφ' ὧν πάντων τοῦτ' αἰτηθεὶς κα-
» θεῖδον. εἰμὶ οὖν τινὲς εἶεν τῇ αὐτῇ δυσδαιμονίᾳ διαμένοντες, ὅπως ἕνα ἕκαστον ὑπὸ τῇ
» ἰδίᾳ προαιρέσει τὸ βούλησιν ἔχῃ, καὶ εἰ βούλοιντο τὰ ὧν θεῶν θρησκείαν ἐπιτηδεύ-
» σειν. ὅμως καὶ τοῖς, τὴν αὐτῆς πόλεως νικομηδέων δὲ τὰ λοιπὰς πόλεσιν, αἳ καὶ αὐτοῖ
» ἧς τοσοῦτον τὸ ὁμοίαν αἴτησιν προσπαρασχεῖν μοι πεποιήκασιν, δηλονότι ἵνα
» μὴ ὑπ' εἰς ὧν χριστιανῶν τὴν πόλεσιν ἀνοικοίη, δυάλκην ἔχον πρόσφορα ἀποκρίνα-

σθαι,

» σθαι, ὅτι δὴ αὐτὸ τοῦτο καὶ οἱ ἀρχαῖοι αὐτοκράτορες πόλεις διεφύλαξαν, καὶ αὐτοῖς
» τοῖς θεοῖς, δι' οὓς πόλεις μὴ θεσποι καὶ αὐτοὶ ἦσαν δημοσίων διοίκησις (νίσα).
» ἤρεσεν οὖν ὧδέ πως τῷ τοσαύτῃ αἰτήσει ἡμῶν ὑπὲρ τῆς θρησκείας τοῦ θείου αὐτῶν
» διαφέρεσι, βεβαιώσαιμι. τοιαρεῶ εἰ καὶ καμάλισα καὶ τῇ σῇ καθοσιώσει τοῦ
» τούτου τὸ χρόνῳ διὰ γραμμῆς ἐπέσαλται, καὶ δι' ὅλων ὁμοίως κεκελεῦσαι,
» ἵνα μὴ κατὰ τῶν ἐπαρχιῶν τὸ τοιοῦτον ἔθνος διαφυλάξαι ὑπομνηθέντων, μη-
» δὲν τραχέως, ἀλλὰ διεξικάκως συμπεριφέρωνται αὐτοῖς, ὅμως ἵνα μή τε ὑπὸ
» ὧν βενεφικιαρίων, μήτε ὑπὸ δήμων τῶν τυχόντων ὕβρεως, μή τε σέσμοις ὑπο-
» μιμνύοιεν, ἀκόλουθον νόμοις καὶ τούτοις τοῖς γράμμασι τοῦ ζῆν σιβαρότητα
» ὑπομιμνῆσαι. ὅπως τε κολακείας καὶ τοῖς περιττοῖς μᾶλλον, τὸ ὧν θεῶν ὑπι-
» μνήσθαι τοὺς ἡμελέτους ἐπαρχιώτας ποιήσας ὑπιγνώσκειν. ὅθεν εἴ τις τῇ αὐτῇ περι-
» αιρέσει τὸ θρησκείαν τῶν θεῶν ὑπιγνωστέον περιλάβοι, τούτοις ὑποδέξασθαι
» περιήκει. εἰ δέ τινες τῇ ἰδίᾳ θρησκείᾳ ἀκολουθεῖν βούλοιντο, ἐν τῇ αὐτῶν ἐξουσίᾳ
» καταλίποις. διόπερ ἡ σὴ καθοσίωσις ὃ ὑπέραπεν οἱ διαφυλάττειν ὀφείλει, καὶ μη-
» δενὶ ἐξουσία δοθῇ, ὡς τε τοὺς ἡμελέτους ἐπαρχιώτας ὕβρεσι καὶ σέσμοις ὑπιτείνειν.
» ὁπότε, ὥσπερ περιέχρασθαι, τὸ περιττοῖς μᾶλλον καὶ τὸ κολακείας περὶς τὸ
» ὧν θεῶν θρησκείαν τοὺς ἡμελέτους ἐπαρχιώτας περισήκει διακελεύειν. ἵνα δὲ αὐτὴ
» ἡμῶν ἡ κέλευσις εἰς γνῶσιν πόλεων ὧν ἐπαρχιῶν τῶν ἡμελέτων ἔλθῃ, διαταῖσ-
» μαλι ὑπὸ σὸν περιλεθέντι τὸ κεκελευσμένον ὀφείλεις δηλῶσαι. ταῦτα ὑπὸ τὸ διάτ
» κης ἐκβεβιασμένος, ἀλλ' οὐ κατὰ γνώμην τὸ αὐτὸ διακελεύσμενος, ὑκέτ' ἀληθὴς
» ἀλλ' ἀξιόπιστος ὢν δοκεῖ τοῖς πᾶσιν ὧδε, τὸ περιόντα ἤδη μετὰ τὸ ὁμοίαν συγχώρησιν πα-
» λιμβόλια καὶ διεψυσμένης αὐτοῦ γνώμης ἕνεκα. οὕτοιν ἐπιλαμα τοῖς ὧν ἡμετέρων
» σιώδον συγκροτεῖν, ἀλλ' αὐτὸ ἐν φανερῷ καθαρίσασθαι. ὅπι μὴ ὃ τοῦτ' ἠθελεν αὐ-
» τῷ τὸ γράμμα, αὐτὸ μόνον τὸ ἀνεπηρέασον ἡμῖν ὑπιρέπον φυλάττεσθαι. οὐ μὴν
» σιώδους ὑπικελοῦν ποιεῖσθαι, ἀλλ' οἴκοις ἐκκλησιῶν οἰκοδομεῖν, οὐδ' ἀλλό τι τῶν
» ζωηθέντων ἡμῖν διαπεράτεσθαι. καὶ τοι γε ταῦτ' οἱ τὸ εἰρήνης περιήγεσι καὶ δύσε-
» βέστας, κωνσαντῖνος καὶ λικίννιος, αὐτῷ τε ὑπιρέπειν ἐπεσάλκεσαν, καὶ τοῖς ὑπὸ αὐτοῖς
» ἅπασι διὰ περιγραμμάτων καὶ νόμων συγκεχωρήκεσαν. οὐ μὴν ὁ δυσε-
» βέστατος ταύτῃ ἐνδοῦναι περιῆκε. εἰ μὴ ὅτε περὶς τῆς θείας ἐνεκα δίκης,
» ὕσατόν γε ἄκων ὑπὸ τοῦτο ἦλθε. ἐκπεπλήκτει δ' αὐτὸν τοιαύτη τις αἰτία, τὸ μέγε-
» θος τὸ κατ' αὐτὸν ὑπιτραπείσης ἡγεμονίας αὐτῷ μηκέτ' οἷός τ' φέρειν, ἀλλὰ δι'
» ἀπειρί' ἐφέρετο λογισμῶν ἐς βασιλικοὺς, ἀπειρεκάλως τοῖς περάγμασιν ἐγκα-
» ρῶν, ὑπὸ πάσῃ τε ὑπερηφανίας μεγαλαυχίᾳ τὸ ψυχὼ ἀγόμενος ἁρπάς, ἤδη καὶ κατ'
» ἐξῆς βασιλέας κοινωνῶν, τὰ πρώτα αὐτὸ διαφερόντων γνώμῃ τε καὶ παιδείᾳ, ἀξιώ-
» ματί τε καὶ σωφρόσυνῃ, ἐς ὧν γε πόλεων κορυφαιότατα, ἐφεστώσῃ, καὶ τῇ περὶ τὸ ἀληθῆ
» θεὸν εὐσεβείᾳ, πολλῷ ὥρμητο θρασύνεσθαι. καὶ περὶ τὸν ἑαυτὸν τὸ μισῆς διαφο-
» ρούμενον. ὑπιλείνας ὑπὸ εἰς ἀπόνοιαν τὰ τὸ μανίας, σὺν θήκας ἂς περὶς λικίννιον πεποίη-
» το πόλεμον ἀσσον ἦσας πόλεμον ἀσσον τὸν αἱρεῖ). εἶτ' ἐν βεβαιεῖ τὰ πόλια κινήσας,
» πᾶσί τε πόλιν ἐκλαφάξας, καὶ πᾶν τραπεδον μυειάδων τὸ πλῆθος ἀνειθμων
» (ναγαγὼν, ἔξεισιν εἰς μάχιμον αὐτῷ θεσσαλονίκης, δαιμόνων ὑπίσιν ὧν δὴ ὠφέλε
» θεῶν, ἐς τὸ ὧν ὁπλίταν μυειάσιν, τὸ ψυχὼ ἐπιρρύσι. καὶ δὴ συμβολὰς ἐς χεῖρας,

ἔρημος ἦς ὑπ θεοῦ καθισταμένη ἐπισκοπῆς· λικιννίῳ τ νίκης, ὃς αὐτὴ τοῦ πρώτων ἑνὸς καὶ μόνου θεοῦ προτιμωμένης, ἀπόλλωσι δὴ πρόσθεν ὃ ἐφ' ᾧ ἐπεποίηκε ὅπλι ῥικόν. ὧν τε ἀμφ' αὐτὸν δορυφόρων γυμνὸν καὶ πόλεων ἔρημον αὐτὸν καταλιποπόλεων, καὶ ὃ τότε κρατιστῶν πρόσπεφυκότων, ὑπεκδὺς ὁ δίκαιος ὡς τάχιστα τὸν οὐρανοπόλια αὐτῇ βασιλικὸν κόσμον, δίκαιος καὶ δικαίως καὶ ἀνάνδρως ὑποδυόμενος τὸ πλῆθος. καὶ πεῖρα διαδιδράσκει, κρυπταζόμενός τε ἀνὰ τοὺς ἀγρους καὶ τὰς κώμας, μόλις τῶν πολεμίων τὰς χεῖρας, τὰ τῆς σωτηρίας αὐτῇ προνοούμενος, διέξεσιν, ἔργοις αὐτοῖς δῆλα πᾶσι καὶ ἀγνῶτες τοὺς θείους ἀποφώνας χρησμούς. ἐν οἷς εἴρηται, οὐ σωζεται βασιλεὺς ἅλκῃ πολλῷ δυνάμιν, καὶ γίγας οὐ σωθήσεται, ἐν πλήθει ἰσχύος αὐτοῦ. ψευδὴς ἵππος εἰς σωτηρίαν. ἐν ᾧ πλήθει δυνάμεως αὐτοῦ οὐ σωθήσεται. ἰδοὺ οἱ ὀφθαλμοὶ κυρίου ἐπὶ τοὺς φοβουμένους αὐτόν, τοὺς ἐλπίζοντας ἐπὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ, ῥύσασθαι ἐκ θανάτου τὰς ψυχὰς αὐτῶν. οὕτω δῆλα αἰσχύνης ἔμπλεως ὁ τύραννος ἐπὶ τὰ καθ' ἑαυτὸν ἤθη μέρη, πρῶτον μὲν ἐμμανῶς θυμῷ, πολλοὺς ἱερεῖς καὶ πρώτους ὧν πάλαι θαυμαζομένων αὐτῷ θεῶν, ὧν δὴ τοῖς χρησμοῖς ἀναρπισθεὶς τὸν πόλεμον ἤρατο, ὡς μὲν ἐρήμους καὶ ἀπαλεῶνας καὶ ἐπὶ πᾶσι προδότας τ αὐτοῦ ἡμομένους σωτηρίας, ἀναιρεῖ. εἶτα δὴ δοκεῖ δόξαν τῷ τῶν χριστιανῶν θεῷ, νόμον τε τὸν ἀπ' ἐκείνου παίδευσιν αὐλῶν τελεώτατα δὲ πληρέσαι δόγματος, διεξαναλίσκοντας αὐλικὰ, μισθοφορίας αὐτῷ χρόνου δοθείσης προθεσμίας, τελευτᾷ τὸν βίον. ὁ δὲ καταπεμφθεὶς ἀπ' αὐτοῦ νόμος, τοιοῦτος ἦν.

Ἀντίγραφον ἑρμηνείας τοῦ τυράννου ἀπ' χριστιανῶν διαταξέως, ἐκ ῥωμαϊκῆς γλώττης εἰς τὴν ἑλλάδα μεθερμηνευθείσης.

Αὐτοκράτωρ καῖσαρ, γάϊος, οὐαλέριος, μαξιμῖνος, ἐκμανικὸς, σαρματικὸς, δίσεβὴς, δύτυχὴς, ἀνίκητος, σεβαστὸς, κτ πολλὰ ἔθνη ἡμᾶς διωκηκῶς, τὰ ἐπ χωλῶν ὧν ἡμελέρων τῶ χρησίμου προσηκόντως δεῖ. καὶ ταῦτα αὐτοῖς βουλεται πρέχειν, οἷς τὰ χυσοῖ ἔχη μάλιστα καθορᾶται, καὶ ὅσα τῆς χρησιμότητός ἐστι τῆς κοινῆς αὐλῶν. καὶ ὁποῖα πρὸς τὰ δημοσίαν χρῆσιν ἁρμόζῃ, καὶ τὰ ἑκάστων διανοίαις προσφιλῆ τυγχάνῃ, οὐδένα ἀγνοῆν, ἀλλ' ἕκαστον ἀναγκάζειν ἐπ' αὐτὸ τὸ γυμνάσιον. γινώσκειν δὲ ἕκαστον ὧν ἀνθρώπων καὶ ἔχειν ἐν ἑαυτῷ, δῆλον εἶναι πιστεύομεν. ὁπόταν οὖν τοῦτο δῆλον γένηται τῇ γνώσει τῇ ἡμετέρᾳ, ἐκ ταύτης τὰ προφάσεως ἐξ ἧς κεκελεύσμεθα ὑπὸ ὧν θεραπόντων, διοκλητιανοῦ, καὶ μαξιμιανοῦ, ὧν γονέων ὧν ἡμετέρων καὶ σεβαστῶν ὧν χριστιανῶν ἐξηρῆσθαι, πολλοὺς σφισμοὺς καὶ ἀποστερήσεις ὑπὸ ὧν ὀφφικιαλίων γεγενῆσθαι. καὶ εἰς τοὐπίσω ἢ τοῦτο προχωρῆσαι κτ ὧν ἐπ χωρῶν ὧν ἰδιωτῶν ὧν ἡμελέρων. ὧν μάλιστα προσήκουσαν γνώμην τῷ προσήκουσθαι γίνεται κατασκαζόμενον, ὧν οὐσιῶν ὧν ἰδίων αὐλῶν καταστελλομένων, δοθέντων χαμαὶ πρὸς τοὺς ἡγεμόνας ἑκάστης ἐπ χίας ᾗ πτηγόνι σιαυλῷ, ὑπομοδεληθησαμένου· ἵν' ἐάν τις βούληται τῷ τοιούτῳ ἔθνη ἢ τῇ αὐλῇ φυλακὴ τ αὐλῆς θρησκείας ἔπεται, τοῦτον ἀνεμποδίστως ἔχεσθαι τ προθέσεως ἧς ἑαυτῷ καὶ ὑπὸ μηδενὸς ἐμποδίζεται μὴ ᾖ κωλύεσθαι. καὶ εἰς αὐτοῖς δὲ χέρσθαι, δῶδε νόος φόβου καὶ ὑποψίας, τοῦτ' ὅπερ ἐκάστῳ ἀρέσκῃ ποιεῖν. πλὴν τόδε νῦν λαθεῖν ἡμᾶς ἐδυνήθη, ὅτι τινὲς ὧν δικαστῶν πρενεθυμοῦντο τὰς ἡμελέρους κελεύσεις, καὶ διτάζειν τοὺς ἰδιμελέρους ἀνθρώπους εἰ τὰ προσήκοντα τὰ ἡμέλερα πρεσκυάσθαι, καὶ

ὁκτωκαιδέκατον

ὀκνηρόλεσον τοῦ σπένας ταύλας τ' θρησκείας αἷς ἰῶ ἄρεσὸν αὐδῆς, ἐποίησ. ἵνα τίνι ὡς ὃ ἑξῆς πᾶσα ὑπο φία ἀμφιβολίας τοῦ φόβου τοῦ αἱρεθῇ, τοῦτο δὲ διάταγμα τοῦ λεθῶναι ἀνομοθέτησα μὴν, ἵνα πᾶσι δῆλον ᾖ, ἐξ ἧναν τούτοις οἱ ἄνες ταύτῃ τῷ αἱρεσιν καὶ τ' θρησκείαν μελέναν βάλονται, ἀν ταὐτὸς τ' δωρεᾶς ἧς ἡμελέρας, καθὼς ἕκαστος βούλεται ἢ ἡδέα αὐτῷ ἐστὶν, οὕτως τοῦ σπέναν τῇ θρησκείᾳ ταύτῃ ἰῶ ἐξ ἔθους θρησκεύ ἧν εἴλετο. καὶ τὰ κυριακὰ ἢ τὰ οἰκεῖα ὅπως καθασκευάζοιεν, συγχωρεῖται. ἵνα μὴ τοι καὶ μείζων ᾖ ἡ ἡμελέρα δωρεὰ, καὶ τοῦτο νομοθετήσαι καλῆξιώσα μὴν, ἵν' εἴ τινες οἰκίαι καὶ χωρία τοῦ δικαίου τῶν χερσιανῶν τοῦ τούτου ἐτύγχανον ὄντα, ἐκ ἧς κελεύσεως ὧν γονέων ὧν ἡμελέρων εἰς ὃ δίκαιον μεθέπεσε τοῦ φίσκου, ἢ ὑπὸ λίνος καλεκήφθη πόλεως, εἴτ' δημόσιος τούτων γεγένηται, εἴτε ἐξαίρεσιμα δέδοται τινὶ, ταῦτα πάντα εἰς ὃ ἀρχαῖον δίκαιον ὧν χερσιανῶν ἀναχωρεῖσθαι ἐκελεύσαμεν, ἵνα καὶ ἐν τούτῳ, τ' ἠμελέρας λύσεθέας καὶ ἧς τοῦ νοίας, ἀμάθησιν πάντες λάβωσιν. αὗται τὸ τυφάννου φωναὶ, οὐδὴ ὅλον ἐναυτὸν ὧν τ' χερσιάνων ἐν ἐρήμοις ἀναλεθρεύοντα ἀπὸ διαταγμ' ὑστερίσασαν. καὶ πρὸ ὧ γε μικρῷ τοῦ σάτεν δυατεθῆς ἐδοκοῦ μὴν καὶ ἄθεοι ἐς πάντ' ὅλεθρον τὸ βίου, ὡς μὴ ὅλη γε πόλις, ἀλλ' οὐδὲ χώραν οὐδὴ ἐρημίαν οἰκεῖν ὑπερέπεσεν, τοῦτο δὲ τούτῳ διαταξάμενος ὑπὸ χερσιάνων ἐς νομοθεσίαν στυγεράτατον. καὶ οἱ τοῦ σάτεν χέος πυρὶ καὶ σιδήρῳ, θηρίων τε καὶ οἰωνῶν βορᾷ τοῦ ὀφθαλμῶν αὐτὸ τοῦ τυράννου διαφθερόμενοι, καὶ πᾶν εἶδος κολάσεως καὶ μυρίας, ἀπαλλαγῆς τε βίου οἰκτροτάτας ὡς δὴ ἄθεοι καὶ δυατεθεῖς ὑπομένοντες, οὗτοι νῦν τοῦς αὖτ' καὶ θρησκεύ ἧν ὁμολογοῦσαν θρησκείαν, καὶ ὑπισκεύ άζειν κυριακὰ ὑπερέποντας. καὶ δικαίων λιναν αὐδῆς μελεῖναι, αὐδὲς ὁ τύφαννος μύριρεῖ καὶ ὁμολογεῖ. ἐς δὴ ταῦτα ἐξομολογησάμενος, ὥσπερ λινος λυχὼν ἐνεργείας, τούτων δὴ αὖ ἕνεκα, ἧττον ἢ παθεῖν αὐδὲν ἐχρῆν δή που, παθὼν, ἀθεᾶς θεοῦ πλησθεὶς μάστιγι, ἐν δουλέρᾳ τ' πολέμου συμβολῇ καταφρέφεται. ἧς δὴ αὐτῷ ταῖς καταφροφῆς, οὐχ' οἷα τραίηροῖς πολεμάρχοις, ὑπὸ ἀρεῖς καὶ γνωείμαν δύδριζομένοις ἐν πολέμῳ, τ' δύκλεᾶ ἐλευθερίαν ὑπομεῖναι ζυνέβη. ἀλλὰ γὰρ ἅτε τῆς δυατεθοῦς ἐς θεομάχος, τ' παραταξέως ἐτ' αὐτῷ τοῦ πεδίου ζωεστώσης, οἵκοι μὴν αὐδὲς καὶ κρυπταζόμ', τῷ τοσήκουσ' ἀμαείαν ὑπέχει, ἀθεᾶς θεοῦ πληγεὶς καθ' ὅλου τοῦ σώματος μάστιγι, ὡς ἀγκυλόσει δάνας καὶ τοιωδυνίας ἡμανόμενον, τοῖσιν καλαπεσεῖν λιμῷ φθειρόμενον. ταῖς τ' σαρκας ὅλας ἀσεφλῷ καὶ θηκάλῳ πυρὶ ἰκνούμενον, ὡς διαῤῥύσασας, ὃ μὴ πᾶν εἶδος ἧς παλαιᾶς μορφῆς ἀφανισθῆναι. ξηρὸν δὴ ὀστέον αὐτῷ μόνον οἷον ἀ μακρῷ χρόνῳ καλεσκυλεύμενον εἴδωλον ὑπολφθῆναι. ὡς μὴ δὴ ὁ ἀνομίζῃν τοῖς παρούσας, ἢ ταφον αὐτῷ τ' ψυχῆς γεγονέναι ὃ σῶμα, ἐν ἤδη νεκρῷ καὶ πάντελῶς ἀπορρύσασθαι καλορωγμένης. σφοδρότερον δὴ ἔτι μᾶλλον ἧς θέρμης αὐδὲν ἐκ βάθους μυχῶν καταφλεγούσης, τοσοῦτον μὲ αὐτῷ τὰ ὁμματα, καὶ τ' ἰδίας λήξεως ἀποπεσόντα, ὅτε ὧν τ' ἀφίησιν. ὃ δὴ τούτοις ἔτι ἐμπνέων, ἀνθομολογούμ' ὧ κυρίῳ, θάνατον ἐπεκαλεῖτο. ἐς ὃ πάντ' ὑστατον, ἐνδίκως ταῦτα ἧς καὶ τ' τοῦ χερσοῦ παρανίας χάριν ὁμολογήσας παθεῖν, τῷ ψυχῷ ἀφίησιν. οὕτω δῆτα μαξιμίνου ἐκ πολλῶν γλυκυμύου, ὃς μόνος ἔτι λείπων ὧν ἧς θεοσεβέας ἐχθρῶν, ἀπώλων χείμισος ἀνάπεφυκε. Τὰ μὲ τ' ὧν ἐκκλησιῶν ἀνανεώσεως, ια

ἐκ δημοίων χάριν θεῦ τῦ πάντεσσι ἡγείρετο, ὁ δὲ χριστὸς λόγος εἰς δόξαν τ̄ ὧν ὅλων θεοῦ διαλάμπων, μείζονα τὴν τοσοῦτον ἀπελάμβανε πρ̄ρησίαν. τὰ δ̄ ἧς δυσεβείας τῶν τ̄ θεοσεβείας ἐχθρῶν, αἰχμὴς καὶ ἀνομίας ἐχάλης ἐνεπίμπλατο. τοιοῦτος τε δὴ αὐτὸς ἐκεῖνος μαξιμῖνος, ἀπάντων πολεμιώτατος ἐκ τῶν ἔξω κεκρατημένων δυναστευθεὶς, δυσεβέστατος καὶ δυσφιλανθρωπότατος καὶ θεομισέστατος τύραννος, ἀφ' ὁσημεραμάλων δημοσίων ἀνεστηλίτευτο. γραφαὶ τε ὅσαι εἰς ἀνομίαν αὐτ̄ καὶ τῶν αὐτ̄ παίδων κ̄ πᾶσαν ἀνέκειντο πόλιν· αἱ μὲν, ἐξ ὕψους εἰς ἔδαφος ῥιπτούμεναι ζωγραφίαι· αἱ δὲ, ταῖς τοσούτοις ἠκρωτηριασμέναι κεφαλαῖς καταμεμαγανούμεναι. ἀνδριάντων τε ὁμοίως ὁπόσοι εἰς τὴν αὐτ̄ ἀνομίαν ἀναστήκεσαν, ὡσαύτως ῥιπτούμενοι συνετρίβοντο· ἀλλ' ἦσαν τοῖς ἐνυβρίζειν κ̄ ἐμπαροινεῖν ἐθέλουσιν ἐκκείμενοι. εἶτα δὲ καὶ ὧν ἅπαντες τῆς θεοσεβείας ἐχθρῶν πᾶσαν αἰτίαν τοσοῦτον ἐκλείπουσι. ἐκλείπουσι δὲ κ̄ πόλεις οἱ τὰ μαξιμίνου φρονοῦντες, ὅσοι μάλιστα ὧν ἐν ἀρχικοῖς ἀξιώμασιν ὑπ' αὐτ̄ τελεμηνθοι, τῇ τοσοῦτον αὐτῶν κολακείᾳ σοβαρῶς ἐνεπερήφανησθαι τῷ καθ' ἡμᾶς λόγῳ, οἷος ἦν ὁ τοῦτο πάντας αὐτ̄ ἀνομίᾳ τε καὶ ἀσεβείᾳ μιάστορας, ἑταίρων τε γνησιωτάτους, πολεμίους δισυπάτους καὶ τρισυπάτους, καὶ ὧν καθόλου λόγων ἔπαρχος τοσοῦτον αὐτ̄ καθεσταμένος. κουλτιανός τε ὡσαύτως ἀφ' πάσης ἀρχικῆς τοσούτων ἐξουσίας, ὁ καὶ αὐτὸς μυρίοις τοῖς κατ' ἀγνῶτον χριστιανὸν ἡμαρτωλωμένος αἵμασιν. ἄλλοι τε ὑπὸ τούτοις σὺν ὀλίγοι, δι' ὧν μάλιστα τὰ τῆς μαξιμίνου τυραννίδος ἐκεφαλαιῶτό τε καὶ ἤυξετο. ἐκ δὴ ὃ ἄρα κ̄ θεότευκτον ἡ δίκη, ἤδη πως τὰ κ̄ χριστιανῶν αὐτ̄ πεπραγμένα λήθη τοσοῦτον ἐδίδου. ὑπὸ μὲν γὰρ ὧν κατ' ἀνδριάντων ἱδρυθέντα πρ̄ αὐτ̄ ξοάνων δόξας ἡμέρᾳ, ἤδη κ̄ ἡγεμονίας ἠξίωτο τοσοῦτον μαξιμίνου. λιβίννιος δ' ὑπατεύσας τῆς ἀνιοχέων πόλεως, φωρᾶν τε χρῆναι ποιησάμενος, τοὺς τ̄ νεοπαγεῖς ξοάνου τοσοῦτον καὶ ἱερᾶς βασμοὺς ἠκίζετο, ἵνα λόγῳ τὴν ἀπάτην καθυπεκρίνοντο πυνθανόμενος. ὡς δ' ὑπεκρύπτεσθαι αὐτοῖς τοὺς ὧν βασμῶν σωτηριωμένους ἀνδριάντων ἰῶ, ἐδήλου δὲ ὃ πρ̄ μυχαίου ἀπάτην τυγχάνειν τέχνῃ τῇ θεοτέκνου μεμηχανημένῃ, τοῖς πᾶσι τ̄ ἀξίαν ὑπέθηκε δίκην, τοσοῦτον αὐτὸν θεοτέκνον, εἶτα δ' κ̄ τοὺς τ̄ πολείας κοινωνοὺς, μ̄ πλείστας ὅσας αἰτίας, θανάτῳ τοσοῦτον δώσει. τούτοις ἅπασι τοσοῦτον κ̄ οἱ μαξιμίνου παῖδες, οὓς ἤδη κ̄ τῆς βασιλικῆς μιᾶς, τ̄ ἐν πίναξι κ̄ γραφαῖς ἀναθέσεως, πεποίητο κοινωνούς. κ̄ οἱ συγγενεῖς δ' τ̄ τυράννου ὃ πρὶν αὐχοῦντες, κ̄ πόλεις ἀνατεθραμμένοις καταδωμασεύσαν ἐπηρμένοι, τὰ αὐτὰ τοῖς τοσοῦτον δεδηλωμένοις μ̄ τ̄ ἐχάλης ἀνομίας ἔπαθον. ἐπεὶ μὴ ἐδέξαντο παιδείαν, μὴ δὲ ἔγνωσαν μὴ δ' ἐμπεσόντα τ̄ φάσκουσαν ἐν ἱεροῖς λόγοις τοσοῦτον κέλευσιν. μὴ πεποίθετε ἐπ' ἄρχοντας ὑπὲρ γῆς ἀνθρώπων, οἷς οὐκ ἔστι σωτηρία. ἐξ-
» ἥξει δὲ τὸ πνεῦμα αὐτ̄ κ̄ ἀποστρέψει εἰς τ̄ γῆν αὐτ̄. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀπο-
» λοῦνται πόλεις οἱ διαλογισμοὶ αὐτῶν. ἕτω δὴ τὰ ὧν δυσεβῶν ἐκκαθαρθέντων, μόνοις ἐφυλάττετο τὰ τῆς τοσοῦτον εὐσεβείας βέβαια τ̄ κ̄ ἀνεπίφθονα, κωνσταντίνῳ κ̄ λικιννίῳ. οἱ δὲ τοσοῦτον ἀπάντων ἐκκαθάρσεως δ' βίᾳ τ̄ θεοσεβείαν, τῶν ἐκ θεοῦ τοσοῦτον τετιμωμένων ἀγαθῶν αὐτοῖς ἠξιωμένοι, ὃ φιλάρετον κ̄ θεοφιλές, τό, τ̄ τοσοῦτον θεῖον ἀσεβὲς κ̄ ἀλάστορον, ἀφ' ἧς ἀπ' χριστιανῶν ἐνεδείξαντο νομοθεσίας.

Τάδε

Τάδε καὶ ἡ δεκάτη περιέχει βίβλος.

Περὶ τῆς ἐκ θεοῦ πρυτανευθείσης ἡμῖν εἰρήνης. α'
Περὶ τῆς ὧν ἐκκλησιῶν ἀνανεώσεως. β'
Περὶ τῶν κατὰ πάντα τόπον ἐγκαινίων. γ'
Πανηγυρικὸς ἐπὶ τῇ ὧν πραγμάτων φαιδρότητι. δ'
Ἀντίγραφα βασιλικῶν νόμων. ε'
Περὶ ὧν χριστιανοῖς προσηκόντων. ϛ'
Περὶ τῆς τῶν κληρικῶν ἀλειτουργησίας. ζ'
Περὶ τῆς λικιννίου εἰς ὕστερον κακοτροπίας, καὶ τῆς καταστροφῆς αὐτοῦ. η'
Περὶ τῆς νίκης κωνσταντίνου καὶ ὧν ὑπ' αὐτοῦ τοῖς ὑπὸ τὴν ῥωμαίων ἐξουσίαν ὑπαρξάντων. θ'

ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ, ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ, ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

βιβλίον ιζ.

Θεῷ δὴ χάρις ἐπὶ πᾶσι τῷ πανταχράτορι καὶ βασιλεῖ τῶν ὅλων. πλείστη δὲ καὶ τῷ σωτῆρι καὶ λυτρωτῇ τῶν ψυχῶν ἡμῶν ἰησοῦ χριστῷ, δι' οὗ τὰ τῆς εἰρήνης ἐκ τε τῶν ἔξωθεν ὀχληρῶν, καὶ τῶν κατὰ διάνοιαν, βέβαια καὶ ἀσάλευτα φυλάττεσθαι ἡμῖν διαπαντὸς εὐχόμεθα. ἅμα δὲ σαῖς εὐχαῖς καὶ τὸν δέκατον ἐν τούτῳ τοῖς προδιεξοδευθεῖσι τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας ἐπιθέντες τόμον, σοὶ τοῦτον ἐπιγράψομεν ἱερώτατέ μοι παυλῖνε, ὥσπερ ἐπισφράγισμά σε τῆς ὅλης ὑποθέσεως ἀναβοώμενοι. εἰκότως δ' ἐν ἀριθμῷ τελείῳ τὸν τέλειον ἐνταῦθα καὶ πανηγυρικὸν τῆς ὧν ἐκκλησιῶν ἀνανεώσεως λόγον κατατάξομεν, θείῳ πνεύματι πειθαρχοῦντες, ὧδέ πως ἐγκελευομένῳ. ἄσατε τῷ κυρίῳ ᾆσμα καινὸν, ὅτι θαυμαστὰ ἐποίησεν. ἔσωσεν αὐτῷ ἡ δεξιὰ αὐτοῦ, καὶ ὁ βραχίων ὁ ἅγιος αὐτοῦ. ἐγνώρισε κύριος τὸ σωτήριον, ἐναντίον τῶν ἐθνῶν ἀπεκάλυψε τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ. καὶ δὴ τῷ λόγῳ προστάττοντι τὸ καινὸν ᾆσμα, διὰ τοῦδε νῦν ἀκολούθως ἐπιφωνοῦμεν. ὅτι δὴ μετὰ τὰς δεινὰς καὶ σκοτεινὰς ἐκείνας ὄψεις τε καὶ διηγήσεις, τοιαῦτα νῦν ὁρᾶν καὶ τοιαῦτα πανηγυρίζειν ἠξιώθημεν, οἷα τῶν πρὸ ἡμῶν πολλοὶ τῷ ὄντι δίκαιοι καὶ θεοῦ μάρτυρες ἐπεθύμησαν ἐπὶ γῆς ἰδεῖν, καὶ οὐκ εἶδον· καὶ

ἀκοῦσαι, καὶ οὐκ ἤκουες. ἀλλ' οἱ μέν, ἢ τάχος ἀπευσόμενοι, ὧν πολὺ κρεῖττόνων ἔτυχον, ἐν τοῖς αὐθαδεστάτοις καὶ ἀναιδεστάτοις τῆς ἐν θεοῦ πνεύματι δυνάμεως παθόντες. ἡμεῖς δὲ καὶ τάδε μείζονα ἢ καθ' ἡμᾶς ὑπάρχειν ὁμολογοῦντες, ὑπὲρ οὗ καὶ πεπληρώμεθα μέν τῆς τοῦ ἁγίου μεγαλοδωρεᾶς τῷ χάριν. θαυμάζομεν δ' εἰκότως ὅλης ψυχῆς δυνάμει σεσοφισμένους, καὶ τοῖς ἀναγεγραμμένοις ἀποῤῥήτοις ἐμπεφυκέναι δοκιμαζομένους. δι' ὧν εἴρηται. δεῦτε καὶ ἴδετε τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ, ἃ ἔθετο τέρατα ἐπὶ τῆς γῆς. παύτοντα πολέμους μέχρι τῶν περάτων τῆς γῆς. τόξον συντρίψει, καὶ κατακαύσει ὅπλον. καὶ ἅρματα κατακαύσει ἐν πυρί. ἐφ' οἷς εἰς ἡμᾶς ἐναργῶς πεπληρωμένοις χαίρομεν, τὰ ἑφεξῆς ἐπειρώμεθα λόγου. ἐφάνησαν μὲν δὴ καθ' ὃν δεδήλωται τρόπον, πᾶσι τοῖς ὧν θεομισῶν ἔθνος. καὶ τῆς ἀνθρώπων ἀνθρώπου ὄψεως οὕτως ἐξηλείπλοι, ὡς πάλιν ῥῆμα θεῖον τέλος ἔχειν τὸ λέγον. εἶδον ἀσεβῆ ὑπερυψούμενον καὶ ἐπαιρόμενον ὡς αἱ κέδροι τοῦ λιβάνου. καὶ παρῆλθον καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν. καὶ ἐζήτησα τὸν τόπον αὐτοῦ καὶ οὐχ εὑρέθη. ἡμέρα γοῦν λοιπὸν ἤδη φαιδρὰ καὶ διαυγὴς, μηδενὸς νέφους αὐτῇ ὀπισκιάζοντος, φωτὸς οὐρανίου βολαῖς διὰ τῆς οἰκουμένης ἅπασης τῆς ἐκκλησίας τοῦ χριστοῦ καθήγιαζεν. οὐδὲ ἦν ἔτι καὶ τοῖς ἔξωθεν τοῦ καθ' ἡμᾶς διαβάλλειν φθόνος, σωτηρίαν πολλαχόθεν ἡμῖν ὁρῶν ἰόντων. Ἀπορρόης δ' οὖν ὅμως καὶ μεταυσίας τῆς θεόθεν ἡμῖν ἀρυτομένων θείων. πᾶσι μὲν οὖν θεοφιλέσι τοῖς ἐκ τῆς τῆς Ἰουδαίων καὶ Ἰσραὴλ ἔθνεσι. καὶ ὧν πεφιέρων ἀπηλλαγμένοι κακῶν, ἀγαθοῦ δ' ὄντος μόνου ἀγαθοῦ θεοῦ τῶν ὅσιων ὑπέρμαχον ὡμολόγει. μάλιστα δ' ἡμῖν τοῖς ὀπὶ τὸν χριστὸν τοῦ θεοῦ τὰς ἐλπίδας ἀνηρτημένοις, ἀγκυρῶν ἀφθαρσίαν. καὶ ὡς σύνεστος ἅπασιν ἐπῆν ἡ χαρά· πόθεν τόπων τε πρὸ μικροῦ τῆς Ἰουδαίων δυσσεβείας ἠρέμνων, ὥσπερ ἐκ μαχαίρας καὶ θανατηφόρου λύμης ἀναβιώσκοντα θεωμένοις νεώς τε αὖθις ἐκ βάθρων ἐς ὕψος ἄπειρον ἐγειρομένοις. καὶ πολὺ κρεῖττονα τῆς ἀγλαΐας τῆς πάλαι πεπολιορκημένων ἀπολαμβάνοντας. ἀγαθὰ καὶ βασιλεῖς οἱ ἀνωτάτω σύνεγγυς τῆς ὑπὲρ χειρωνῶν νομοθεσίας τὰ ἐκ τοῦ μεγαλοδωρεᾶς ἡμῖν, εἰς μακρὸν ἔτι καὶ μεῖζον ἐκφαίνων. ἐφοίτα δ' ἐς πρόσωπον ὀπισθόπους βασιλέως γράμματα ἐξ ἁγίων, καὶ χρημάτων δόσις, ὧν οὐκ ἀπὸ τόπου γνώριμοι δι' ἐτῶν πρόνοια καιρόν τε λόγου. ὥσπερ ἐν ἱερᾷ σκηνῇ τῇδε τῇ βίβλῳ, τὰς φωνὰς ἐκ τῶν ῥωμαίων ὀπὶ τὴν ἑβραΐδα γλῶτταν μεταληφθείσας ἐγγράψαι· ὡς αἰεὶ καὶ τοῖς μεθ' ἡμᾶς ἅπασι φέρουσι ζῆλ μνήμης. Ἐπὶ δὲ τούτοις, ὃ πᾶσιν ἀνθρώποις ἡμῖν καὶ πολυύμνητον ἀνεκφοίτητον θέαμα, ἐγκαινίων ἑορτὴ κατὰ πόλιν, ἐκ πάσης νεοπαγῶν προσευκτηρίων ἀφιερώσεις. ὀπισθόπων τε ὀπὶ τὸν τοῦ σύνεδρίου, ὧν πόῤῥωθεν ἐξ ἀγροδαπῆς συνδρομή. λαὸν εἰς λαοὺς φιλοφρονήσεις. τῶν χριστοῦ σώματος μελῶν εἰς μίαν σύνοδον ἁρμονίας ἕνωσιν. συνήγετο δ' οὖν ἀκολούθως προῤῥήσει προφητικῇ μυστικῶς τὸ μέγα προσημαίνουσα, ὄρεον πρὸς ὄρεον, καὶ ἁρμονία πρὸς ἁρμονίαν. καὶ ὅσα θεσπίζων ὁ λόγος δι' αἰνιγμάτων ἀψευδῶς προανεφαίνετο. μία τε τοῦ θείου πνεύματος ἁπάντων ὧν μελῶν χορηγοῦσα δυνάμις. καὶ ψυχὴ τῶν πολλῶν μία, καὶ προθυμία πίστεως ἡ αὐτή. καὶ εἷς ἐξ ἁπάντων θεολογίας ὕμνος. καὶ μὴν καὶ ὧν προηγουμένων συντελὴς θρησκείαν, ἱερουργίαν τε ἁγνῶν ἱερωμένων, καὶ θεοφιλεῖς ἐκκλησίας θεσμοί. ὧδε μὲν ἁλμωδίαις καὶ τῆς λοιπῆς ὧν θεόθεν ἡμῖν προδοθέντων φωναῖς ἀκροάσεσιν. ὧδε δ' θείαις καὶ μυστικαῖς ὀπιτελουμέναις διακονίαις.

κονίαις. ζοληείου τε ἰῶ πάθους ἀπόῤῥηξα σύμβολα. ὁμοῦ ὃ πᾶν ἦλυος ἡλικίας ἀῤ-
ῥενός τε καὶ θήλεος φύσεως, ὅλη διανοίας ἰσχύϊ δι' ὠχῶν τε ὠχρεισίας γεγηθότι νῷ
καὶ ψυχῇ, τ' τε ἀγαθῶν πραΰλιον θεὸν ἐγέραιρεν. ἐκίνᾳ ὃ τε λόγους ἅπας τ' πρόν-
των ἀρχόντων πανηγυρικούς. ὡς ἑκάστῳ πρῶτον δυνάμεως ἥδιον τ' πανηγυ-
ειν. καὶ ἵνα ἐν μέσῳ πρήξεων ὧν μετεῖχε βπιφλῶν, λόγου ζύλαξιν πεποιημένῃ,
ὡς ἐν ἐκκλησίας ἀθροίσμασι, πλείστων βπιπαρόντων ποιμένων, ἐν ἡσυχίᾳ καὶ κόσ
μῳ τ' ἀκροάσειν πρεχομένων, ἑνὸς εἰς τοσοῦτον τὰ πάντα ἀρίστου καὶ θεοφιλοῦς
βπισκόπου, οὗ ἀφὰ ἀσουδὴς ὁ μάλιστα ὧν ἀμφὶ τὸ φοινίκων ἔθνος ἀφαιρέπων
ἐν τύρῳ νεὼς φιλοῦμφος ἐπεσκύασε, τοιόνδε πρέσχε λόγον.

Πανηγυρικὸς βπὶ τῇ ὧν ἐκκλησιῶν οἰκοδομῇ ῥηθείς, παυλίνῳ τυείων ἐ-
πισκόπῳ τοσοπεφωνημένος.

Ω φίλοι θεοῦ καὶ ἱερῆς, οἱ τ' ἄγιον ποδήρη, καὶ τ' οὐράνιον τῆς δόξης στέφανον, σῆ
τό, τ' χείσμα τὸ ἐνθεον, καὶ τιμὼ ἱεραυλικὴν τοῦ ἁγίου πνεύματος σχολῇ τοσιβεβλη-
μένοι, σύ τε ὦ νέου ἄλσους νεὼ θεοῦ σεμνολόγημα, γεφυρᾶ μὶ φερνήσῃ τοῦ θεοῦ
τελεσμηνθέν, νέας δὲ ἀκμαζούσης ἀρείης ἔργα πολυτελῆ καὶ τοσάξιος βπιδε-
δέγμενε. ᾧ τ' βπὶ γῆς οἶκον αὐδὲς ὁ τὸν σύμπαντα κόσμον τοσιέχων θεὸς, δείμα-
σθαι καὶ ἀνεοῦν, χειρῶν τῶν μονογλυφῆ καὶ τοσφοτμεῖ αὐτοῦ λόγῳ, τῇ τε ἁγίᾳ τε
θεοτρεπεῖ τούτου νύμφῃ, γέρας ἐξαίρετον δεδώρηται. εἴ τέ τις νέον σε, βεσελεὴλ θέας
ἀχολιέχθονα σκιωῆς ἐθέλοι καλεῖν, εἴ τε ζολομῶνα, καινῆς καὶ πολυ κρείττονος ιε-
ρουζαλὴμ βασιλέα, εἴ τε καὶ νέον ζοροβάβελ, τ' πολυ κρείττονα δόξαν τῆς τοσθέ-
ρας, ᾧ ναῷ τοῦ θεοῦ τοσιλιθέντα. ἀλλά καὶ ὑμεῖς ὦ τ' ἱερᾶς ἀγλῆνος χειροῦ θρέμ-
ματα, λόγων ἀγαθῶν ἑστία, τοφοροσιῶνος παιδοτρόφειον, καὶ θεοσεβέας σεμνὸν καὶ
θεοσεβὲς ἀκροατήριον. πάλαι μὶ ἡμῖν ταῖς τοῦ δόξοις θεοσημίας, τε τῶν τ' κυ-
ρίου θαυμῆχ ταῖς εἰς ἀνθρώπους ἀνεργεσίας, ἀφὰ θείων ἀναγνωσμῆχ ἀκοῇ πα-
ραδεχθεῖσι, ὕμνους ἁς θεὸν καὶ ᾠδὰς ἀναμέλπειν ἄξιῶ λέγειν παιδευομένοις. ὁ
θεὸς ἐν τοῖς ὠσὶν ἡμῶν ἠκούσατο. οἱ πατέρες ἡμῶν ἀνήγγειλαν ἡμῖν, ἔργον ὃ εἰρ-
γάσω ἐν τ' ἡμέραις αὐτῶν, ἐν ἡμέραις ἀρχαίαις. ἀλλά νῦν γε οὐκέτ' ἀκοαῖς,
οὐδὲ λόγων φήμαις, τ' βεβηκότα τὸν ὑψηλὸν, τιμῶ τ' οὐράνιον δεξιαὶ τοῦ πανα-
γάθου καὶ παντοσιλέως ἡμῶν θεῦ τοῦ χαλκαυέοισιν ἔργοις σῆ, ὡς ἔπος εἰπεῖν,
καὶ αὐτοῖς ὀφθαλμοῖς, τὰ πάλαι μνήμῃ τοῦ δεδομένα πισὰ καὶ ἀγνῶ δῆ καθορω-
μένοις, δοῦλεον ὕμνον βπινίκιον πρέσιν ἀναμέλπειν, ἐναργῶς τε ἀναφωνῆ καὶ
λέγειν. καθάπερ ἠκούσαμεν, οὕτως καὶ εἴδομεν. ἐν πόλει κυρίου ὧν δυνάμεων, ἐν
πόλει τοῦ θεοῦ ἡμῶν· ποία δὲ πόλις, ἢ τῇδε τῇ νεοπαγεῖ καὶ θεοτεύκτῳ; ἥ τις ἐστὶν
ἐκκλησία θεοῦ ζῶντος, τύπος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας. τοεἰ ἧς καὶ ἀλλο τι θεῖον
λόγιον ὧδέ πως ἀναγλύζει. δεδοξασμένα λαλεῖται τοεὶ σοῦ ἡ πόλις τοῦ θεοῦ·
ἐφ' ᾧ τῷ πανταγάθου συγκρότησαμένος ἡμᾶς θεοῦ ἀφὰ τῆς τοῦ μονογλυοῦς αὐτοῦ
χάριτος, τῶν ἀναπεπλημμένων ἕκαστος ὑμνείτω μονονουχὶ βοῶν καὶ λέγων. ἀφεάν-
θειν βπὶ τοῖς εἰρηκόσι μοι, εἰς οἶκον κυρίου πορευσώμεθα. καὶ κύριε ἠγάπησα εὐ-
πρέπειαν οἴκου σου, καὶ τόπον σκιωώματος δόξης σου. καὶ μὴ μόνον γε ὁ καθεὶς, ἀλλὰ
καὶ οἱ πάντες ἀληθῶς ἑνὶ πνεύματι τε μιᾷ ψυχῇ γεραιρόντες ἀνάφθογγον μέ-
γας κύριος βπιλέγοντες καὶ αἰνετὸς σφόδρα, ἐν πόλει τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ἐν ὄρει ἁγίῳ

αὐτῷ. καὶ γὰρ οὕτω μέγας ὡς ἀληθῶς ἐστὶ μέγας ὁ οἶκος αὐτοῦ, ὕψηλός τε καὶ ὑπερμήκης, καὶ ὡραῖος κάλλει τοῖς ἐμοὶ ὑμνοῖς ὧν ἀνθέψαν. μέγας ὁ κύριος ὁ ποιῶν θαυμάσια μόνος, μέγας ὁ ποιῶν μεγάλα καὶ ἀνεξιχνίαστα, ἐνδόξά τε καὶ ἐξαίσια, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός, μέγας ὁ ἀγαθῶν κτίστης τε καὶ χορηγός, μεθιστῶν βασιλέας καὶ καθιστῶν, ἐγείρων ἀπὸ γῆς πτωχόν, καὶ ἀπὸ κοπρίας ἀνυψῶν πένητα. καθεῖλε δυνάστας ἀπὸ θρόνων, καὶ ὕψωσε ταπεινοὺς ἀπὸ γῆς. πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν, καὶ βραχίονας ὑπερηφάνων συνέτριψεν. ἃ πιστὸς μόνον, ἀγαθὸς καὶ ἀπίστοις ὧν παλαιῶν διηγημάτων τῷ μνήμῃ παραδίδωσι. ὁ θαυμαστουργός, ὁ μεγαλουργός, ὁ τῶν ὅλων δεσπότης, ὁ τοῦ σύμπαντος κόσμου δημιουργός. ὁ παντοκράτωρ, ὁ παντάναξ, ὁ εἷς καὶ μόνος θεός. ᾧ ὁ καινὸν ἆσμα μέλπομεν προσῳδὸν ἀκούοντες. τῶν ποιούντι θαυμάσια μόνῳ, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα ὁ ἔλεος αὐτοῦ. ᾧ παλαίσαντι βασιλέας μεγάλους καὶ ἀποκτείναντι βασιλεῖς κραταιούς. ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα ὁ ἔλεος αὐτοῦ. ὅτι ἐν τῇ ταπεινώσει ἡμῶν ἐμνήσθη ἡμῶν ὁ κύριος, καὶ λυτρώσατο ἡμᾶς ἐκ τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν. καὶ τὸν ὑπὲρ ὅλων παλέρα, τούτοις ἀνθομοιοῦντες μὴ πολεμαλίποιμεν. τὸν ὑπὲρ τῶν ἀγαθῶν ἡμῖν *δαίμερον αἴτιον*, τὸν τῆς θεογνωσίας εἰσηγητήν. τὸν τῆς ἀληθοῦς θεοσεβείας διδάσκαλον. τὸν ὑπὲρ ἀσεβῶν ὀλέθρα. ὃν τυραννοκτόνον, τὸν τῶν βίου διορθωτήν. τὸν λύτρωσιν ἀπεγνωσμένων φθορᾶς ἴσασιν, ἀνὰ στόμα φέρουσιν γεραίρωμεν. ὅτι δὴ μόνος οἷα παντάναξ παντὸς μονώλατος ὑπάρχων παντάναξ πᾶσι, γνώμῃ τῆς πατρικῆς φιλανθρωπίας, ἰῶν ἐν φθορᾷ κάτω που κειμένων λύτρωσιν ἐπορέξατο φύσει, οἷα τις ἰατρῶν ἄριστος, τῆς τῶν καμνόντων ἕνεκεν σωτηρίας, ὀρθῇ μὲν δεξιᾷ θλίψεις ἐπιφέρων ἀνδρεῖον. ἐπ' ἀγαθοποιήσει τε ξυμφορῆσιν, ἰδίας καρποδοτᾶν λύπας. οὐ νοσοποιοῦντας αὐτὸ μόνον οὐδ' ἔλκεσι δεινοῖς καὶ σηπεδόσιν λίαν πεφλεγμένους, ἀλλὰ καὶ ἐν νεκροῖς κειμένους ἡμᾶς, ἐξ αὐτῶν μυχῶν τοῦ θανάτου αὐτὸς ἑαυτῷ διεσώσατο. ὅτι μὴ δὲ ἀνθρώπῳ τῶν κατ' οὐρανὸν τοσοῦτον πρέσβυν ἰσχύος, ὡς τῇ τῶν τοιούτων ἀβλαβῶς ἀφικνήσασθαι σωτηρίᾳ. μόνος δ' οὖν καὶ τῆς λίμνης αὐλῶν βαρυπαθοῦς φθορᾶς ἐφαπάμενος, μόνος τοὺς ἡμελέσεως δυάπλας πόνους, μόνος τὰ τοσῦτον τῶν ἡμελέτων ἀσεβημάτων ἀνεπάμενος· οὐχ' ἡμιθνῆτας, ἀγαθὰ καὶ πάμπαν ἐν μνήμασι καὶ ταφοῖς, μυσαρούς ἤδη καὶ ὀδωδότας δυαλάβων, πάλαι καὶ νεῶν ἀπουδῇ τῇ φιλανθρώπῳ, τοσῷδε πᾶσαν τὴν οὐλομένην λίμνην τε αὐλῶν βῆτα σώζῃ τε, καὶ ὧν τοῦ παντὸς ἀγαθῶν ἀφθονίαν μελαδίδωσιν. ὁ ζωοποιός, ὁ φωταγωγός, ὁ μέγας ἡμῶν ἰατρός, καὶ βασιλεὺς καὶ κύριος. ὁ χριστὸς τοῦ θεοῦ. ἀγαθὰ τότε μὲν ἅπαξ ἐν νυκτὶ ζοφερᾷ καὶ σκότῳ βαθεῖ, δαιμόνων ἀγελείων πλανάς, καὶ θρομισῶν πνευμάτων ἐνεργείας πᾶν ὃ τῶν ἀνθρώπων γένος καταρωρυγμένον, αὐτὸς μόνος ὀπιφανείς, ὡς ἀνὴρ σοφὸς ἀφαλακέντος τὴν αὐτοῦ βολαῖς τοῦ φωτός, ἃς πολυδέτους τῶν ἀσεβημάτων ἡμῶν σφρᾶς διελύσατο. νῦν δ' ὀπὶ τῇ τοσαύτῃ χάριτι καὶ ἐνεργεσίᾳ, τὸ μισοκάλου φθόνου καὶ φιλοπονήρου δαίμονος μονονουχὶ ἀφρήγνυμένου, καὶ πάσας αὐτοῦ τὰς θανατοποιοὺς καὶ ἡμῶν ὀπισραλθούσας δυνάμεις. καὶ τὰ μὲν πρῶτα, κυνὸς δίκην λυττώντος, πρὸς ὀδόντας ὀπὶ τοὺς ἀφιεμένους κατ' αὐτοῦ λίθους πρεσαράπτοντος, καὶ τῇ χειρὶ τὰ ἀμυνομένων θυμὸν ὀπὶ τὰ ἄψυχα βλήματα καθιέντος, τοῖς ὧν πρεσευκτηρίων λίθοις δὲ τὰ τῶν οἴκων ἀψύχοις ὕλαις τὴν θειώδη μενίαν

ἐπορείσμενος,

ἐπερείσαντος, ἐρημίαν τε, ὡς γε δὴ αὐτὸς ἑαυτῷ ᾤετο, τῶν ἀνακτόρων ἀφηλασμένου. εἶτα δὲ δένδρα συρρήγματα καὶ τὰς ὀφιώδεις αὐτῶν φωνάς, ὅτε μὲν ἀσεβῶν τυφόννων ἀπειλαῖς· ποτὲ δὲ βλασφήμοις δυσεβῶν ἀρχόντων ἀφλαξίαις ἀφιέντος. καὶ πρὸς τὴν αὐτῶν θάνατον ὀξερρυζωμένου, καὶ τοῖς ἰῶσι καὶ ψυχοφθόροις δηλητηρίοις, τὰς ἀλισχημένας πρὸς αὐτῶν ψυχὰς φαρμάττοντος, καὶ μονονουχὶ νεκρουμένους τὴν τῶν νεκρῶν εἰδώλων νεκροποιοῖς θυσίαις, πολλὰ τὲ δυσθεόμορφον θῆρα, καὶ πολλὰ ζῷον ἄγελον καὶ ἡμῶν ἐπιβαλλόντος, αὖθις ἐξυπαρχῆς ὁ τῆς μεγάλης βουλῆς ἄγγελος, ὁ μέγας ἀρχιστράτηγος τοῦ θεοῦ· μὴ τὴν αὐτὴν ἀρχὴν διαγυμνασίωμεν, ἵνα οἱ μέλλοντες τῆς αὐτῶν βασιλείας στρατιῶται, μὴ τὰς πρὸς ἀπώλειαν ἐπομονῆς καὶ καρτερείας ἐνεδείξαντο, ἀθέσμως οὕτως φανῶμεν, τὰ μὴν ἐχθρὰ καὶ πολέμια εἰς ἀφανὲς καὶ τὸ μηδὲν καλεσήσαντο. ὡς μήτ' πώποτε ὠνομάσθαι δοκεῖν. τὰ δὴ αὐτῷ φίλα καὶ οἰκεῖα δόξης ἐπέκεινα πᾶσι δὴ πᾶσιν ἐκ δυθεόποις μόνον, ἀλλ' ἤδη καὶ δυνατοῖς ἐφανίοις, ἡλίῳ τὲ καὶ σελήνῃ καὶ ἄστροις καὶ ᾧ σύμπαντι οὐρανῷ τε καὶ κόσμῳ προσήκαμεν. ὡς τὲ ἤδη ὁ μὴ πώποτε τοῖς πάλαι δυνατὸν εἶναι λέγεσθαι βασιλέας, ἧς λελόγχασι πρὸς αὐτοῦ ἡμῖν στεφανηφόρους, νεκρῶν καὶ εἰδώλων καταπτύειν προσώποις. πατεῖν δὴ ἄθεσμα δαιμόνων θέσμια, καὶ παλαιὰς ἀπάτης παραδόσεις καλεγχθῆναι. ἕνα γὰρ μόνον θεὸν τὸν κοινὸν ἁπάντων καὶ ἑαυτῶν δυεργέτην γνωρίζειν, χρεὼν τὲ τὸν θεὸν παῖδα παμβασιλέα τῶν ὅλων ὁμολογεῖν, σωτῆρα τὲ αὐτὸν ἐν ψυχαῖς ἀναγορεύειν, δικαιοσύνης μνήμην τὰ καθορθώματα καὶ τὰς κατὰ τὰ ἀσεβῶν αὐτῶν νίκας, μέση τῇ βασιλευούσῃ τῶν ὅπου γῆς πόλει βασιλικοῖς χαρακτῆρσι προσεγγράφουσας. ὡς τὲ μόνον τὸ δὲ αἰῶνος ἰσοσθενὲς χρεὼν τὲ ἡμῶν σωτῆρα, καὶ πρὸς αὐτὸν τῶν ὅπου γῆς δικαίων, οὐχ' οἷα κοινὸν ὀξὺ δυθεόπων βασιλέα γηγόμενον ὁμολογεῖσθαι. δικαίως δὲ καθόλου θεοῦ παῖδα γνήσιον καὶ αὐθεντικὸν προσκυνεῖσθαι. καὶ εἰκότως. τίς γὰρ τῶν πώποτε βασιλέων τοσοῦτον ἀρετῆς ἐνέγκαιτο, ὡς πάντων τῶν ὅπου γῆς δυθεόπων ἀκοιτὶ καὶ γλαφυραν ἐμπλήσαι τὸν αὐτοῦ προσηγορείας; τίς βασιλεὺς νόμοις δυσεβοῦς οὕτω καὶ σφοδρους διαταξάμενος, ἀπὸ περάτων γῆς ἕως ἄκρου τῆς ὅλης οἰκουμένης, ἐπήκοον ἅπασιν δυθεόποις δυσαγνώσκειαν διαρκῶς ἐκριπτοῦσε; τίς δυημέρων ἐθνῶν ἔθη βάρβαρα καὶ αὐημερα, τοῖς ἡμέρως αὐτοῦ καὶ φιλανθρώποις πρέλυσε νόμοις; τίς αἰῶσιν ὅλοις ἀπὸ πάντων πολεμούμενος, τὸν ὑπὲρ δυθεόπων ἀρετὴν ἐπεδείξατο, ὡς αὐθεῖν ὅσημέραι καὶ νεάζειν διὰ παντὸς τὸν βίον; τίς ἔθνος ὃ μὴ δ' ἀκουσθὲν ὀξὺ αἰῶνος, οὐκ ἐν γωνίᾳ ποι τῆς λελησμόνως, ἀλλὰ καθ' ὅλης τῆς ὑφ' ἡλίῳ ἱδρύσατο; ἵνα δυσεβεῖας ὅπλοις ὕπτιος ἐφεῖλκε τοὺς στρατιώτας, ὡς ἀδάμαντος τὰς ψυχὰς κεκτημένους, ἐν τοῖς πρὸς τοὺς αὐτιπάλους ἀγῶσι διαφαίνεσθαι; ἵνα βασιλέων ἧς τοσοῦτον κρατεῖ καὶ στρατηγεῖ γε μὴ θάνατον, καὶ ἕπαγα κατ' ἐχθρῶν ἵστησι, καὶ πολλὰ τόπον καὶ χώραν καὶ πόλιν, ἁγάδαλε δὲ βάρβαρον, βασιλικῶν οἴκων αὐτοῦ πλεῳ, καὶ θείων ναῶν ἀφιερώμασιν, οἷα τάδε τὰ τῶδε τοῦ νεὼ περικαλλῆ κοσμήματα τὲ καὶ ἀναθήματα, ἃ καὶ αὐτὰ σεμνὰ μὲν ὡς ἀληθῶς καὶ μεγάλα, ἐκπλήξεώς τε καὶ θαύματος ἄξια, ἕως οἷα τοῦ σωτῆρος ἡμῶν βασιλέως ἀναρχῆ δείγματα; ὅτι καὶ νεῶ αὐτὸς εἶπε καὶ ἐλωήθη. αὐτὸς ἀνείλατο καὶ ἐκτίσθη. ἅ γὰρ καὶ ἔμιγε τοῦ παμβασιλέως καὶ πανηγεμόνος καὶ αὐτοῦ θεοῦ λόγου ἀνεστάσατο ᾧ νεύματι, σχολῆς τε λόγων οἰκείας ἕως ἀκριβῶς θεωρεῖται καὶ ἑρμηνείαν τυγχάνοντα δεόμενα. ἃ μὲν ὅσα καὶ οἷα

τὰ δ' τῶ πεπονηκότων προθυμίας κέκρι) πᾶς αὐτῷ ὦ θεολογουμένῳ, τ' ἔμψυχον πόλιν ἡμῶν καθορῶν ναόν. ἢ τ' ἐκ ζώντων λίθων ἢ κεκοπότων οἶκον ἐποπτεύοντι δ' ἢ ἀσφαλῶς ἱδρυμένον ὅτι ὦ θεμελίῳ τ' ἀποστόλων ἢ προφητῶν, ὄντος ἀκρογωνιαίου λίθου, αὐτῷ ἰησοῦ χριστοῦ. ὃν ἀπεδοκίμασε μὲν οὐχ' οἱ τ' παλαιᾶς ἢ μηκέτ' οὔσης ἐκείνης μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς εἰσέτι νεῶ ὧν πολλῶν δι' θεφόπων οἰκοδομῆς, καὶ οἱ κακῶν ὄντες ἀρχιλέκτονες. δοκιμάσας ὁ παῖπρ καὶ θεὸς καὶ ναῶ, εἰς κεφαλὴν γωνίας τῆσδε τ' κοινῆς ἡμῶν ἐκκλησίας ἱδρύσατο. τοῦτον δὴ οὖν τὸν ἐξ ὑμῶν αὐλῶν ἐπεσκιασμένον ζῶντος θεοῦ ζῶντα ναόν, ὃ μέγιστον ἢ ἀγιωτεῖ λόγῳ θεωρεπές ἱερὸν φημί, οὐ τὰ ἐνδοξότατα ἄδυτα, τοῖς πολλοῖς ἀθεώρητα ὃ ὄντος ἅγια, καὶ τῶν ἁγίων ἅγια, τίς δὲ τὰν εἰσκύψαι θελμήσαι; τίς δὲ κἂν εἰσκύψαι θεμελίων ἱερῶν εἶσω δυνατός, ὅτι μὴ μόνος ὁ μέγας ὢν ὅλων ἀρχιερεύς, ᾧ μόνῳ θέμις πάσης λογικῆς ψυχῆς τὰ ἀπόρρητα διερευνᾶσθαι. τάχα δὲ καὶ ἄλλῳ δουλερύειν μὴ τοῦτον ἐνὶ μόνῳ τ' ἴσων ἐφικτόν, ᾧ δὲ τῷ θεοκαθηγεμόνι τῆσδε τ' στρατιᾶς ἡγεμόνι, ὃν αὐτὸς ὁ θεῖος καὶ μέγας ἀρχιερεὺς δουλερείοις ὤν τῆδε ἱερείων ἐλιμήσας, ποιμένα τῆς ὑμετέρας ἐνθέου ποίμνης, κληρῳ καὶ κρίσει τοῦ παθόντος τὸν ὑμέτερον λαχόντα λαόν, ὡς δὴ θεραπευτὴν καὶ ἱεροφάντην αὐτὸς ἑαυτῷ καθετάξατο τ' νέον ἀαρών, ἢ μωσῆν δεύτερον, ἀφωμοιωμένον ᾧ υἱῷ τοῦ θεοῦ, μονογενῆ τε καὶ θεὸς αὐτῷ τὸ θυμούμενον εἰς ὃ διωκεῖς, τ' κοινῆς ἀπωλείας ὑμῶν δίκης. τοῦτῳ δὴ οὖν δέσπω μόνῳ μὴ τὸν θεῖον καὶ μέγιστον ἀρχιερέα, εἰ μὴ τὰ θεῖα, τὰ δουλερὰ γοῦν ὅμως ὁρᾶν γε καὶ ἐπισκοπεῖν τῆς ἐνδοξάτου ὧν ὑμετέρων ψυχῶν θεωρίας, πεῖρα μὲν καὶ χρόνῳ μήκει ἔκαστον ἀκριβῶς ἐξηκριβωμένον. ἀσυνδὴ τ' τῇ αὐτοῦ καὶ ἐπιμελείᾳ, τοὺς πόθεν ὑμᾶς ἐν κόσμῳ καὶ λόγῳ τῷ κατ' ὐσέβειαν ἐγγεγραμμένῳ. δυνατῶτε ὄντι μᾶλλον ἀπολλῶν ὧν αὐτὸς ἐν θεία δυνάμει καὶ ἐπιρρίζα, τοῦτον τοῖς ἔργοις ἐφαμίλλως ἀποδοῦναι τοὺς λόγους. ὁ μὲν οὖν θεῖος καὶ μέγας ἡμῶν ἀρχιερεύς, ἃ βλέπει τ' παλαιὰ ποιοῦντα, ταῦτα, φησὶν, ὁμοίως καὶ ὁ υἱὸς ποιεῖ. ὁ δὲ ἐν αὐτὸς ὡς δὴ ὅτι διδάσκαλον τὸν θεῖον καθαρεῖς νοὸς ὄμμασιν ἀφορᾶν, ὅσα βλέπει ποιοῦντα, ὡς δὴ ἀρχεύποις χερσὶ θεῖα δείγματα, τούτων τὰς εἰκόνας, ὡς ἐνὶ μάλιστα δυνατόν, εἰς ὃ ὁμοιότατον δημιουργῶν ἀπειργάσατο, οὐδὲν σκεύῳ καθαλιπὼν τῷ βεσελεήλ, ὃν αὐτὸς ὁ θεὸς πνεύματος ἐμπλήσας σοφίας καὶ συνέσεως, καὶ τῆς θείης ἐπιστήμονικῆς γνώσεως, τῆς τῶν οὐρανίων τύπων διὰ συμβόλων ναοῦ κατασκευῆς, δημιουργὸν ἀνακέκληκε). ταύτῃ δὴ οὖν καὶ ὅδε χειρὸν ὅλον τὸν λόγον, τ' σοφίαν, ὃ φῶς, ἐν τῇ αὐτὸς αὐτῷ ἀγαλματοφορῶν ψυχῇ. οὐδὲ ἔστιν εἰπεῖν οἵα σὺν μεγαλοφροσύνῃ, πλουσίᾳ τε καὶ ἁπλήστῳ διανοίας χάρει, καὶ ἐν οἵᾳ πόθεν ὑμῶν φιλοτιμίᾳ, τῇ τῶν εἰσφορῶν μεγαλοψυχίᾳ, τ' αὐτῆς αὐτοῦ προθέσεως καὶ μηδένα τόπον ἀποκρύπτειν, φιλονεικότερον μεγαλοφρονούμενον, τὸν μεγαλοπρεπῆ τὸν δὲ θεοῦ τῷ ὑψίστου νεῶ, ὃ τοῦ κρείττονος δεδείγματι, ὡς δὴ ὁρώμενον, μὴ ὁρωμένου, τ' φύσιν ἐμφερῆ ζωγραφῆσαι. χῶρον μὲν τόνδε, ὅτι καὶ ἄξιον εἰπεῖν προθέσεως ἀπόλλων, πάσης δὲ καθαρᾶς ὕλης ἐκ θεῶν ὑπουλῆς καθακεχωσμένον, οὐ παιδῶν, οὐδὲ τῇ τῶν αἰῶν ὠδὲ χωρήσας κακία. ἔξον ἐφ' ἑτέρων χθονία, μυρίων δήπου μὲν πεφυμένων τῇ πόλει, ἑκατόνπλα δ' ἔργα θαι δ' πόνου, καὶ πραγμάτ' ἀπηλλάχθαι. ὁ δὲ, προθέσεων αὐτὸν ὑπὸ τὸ ἔργον ἐγείρας· εἶτα ὁ τὸν σύμ-

πόλα

πολλα λαὸν τοῦ θυμία ῥῶσας, καὶ μίαν ἐξ ἀπολλων μεγάλων χείρα σωσαγαγὼν, τοῦ ξενον ἆθλον ἠγωνίζετο, αὐτῷ δὴ μάλιστα τῷ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν πεπολιορκημένῳ, αὐτῷ τῷ τοῦ πονήσαντα, καὶ τοῖς αὐτοῖς ἡμῖν καὶ τοῦ ἡμῶν δικαιοις ὑπομείναι, τῷ μηδὲν δίκην ὧν ἔκτιον ἐρημωθεῖσαν σκηνὴν, σῶσαι πολαῦσαι δεῖν οἱ ὁ μῦθος ἵης τοῦ πανάγαθου μεγαλοδωρεᾶς. ὅπου γὰρ τοῖς παῖδας αὖθις ὁ μέγας ποιμὴν, τοῖς ἵπποις καὶ τοῖς λύκοις, καὶ πῶν ἀπηνὲς καὶ ἄγριον ἦθος ἀποθέσας, καὶ τὰς μύλας τῶν λεόντων, ἢ φησὶ τὰ θεῖα λόγια, σύντριψας, ὅπου ταυτὸν αὖθις ζῆν ἠξίωσε, δικαιόλαλα καὶ τοῦ ποίμνης τὸν μισθὸν δύτην, τῆς καταισχύνης ἐχθρὸν καὶ σκιδνητὸν, καὶ ὡς ἂν ἔλεγχον ἵνα τοῖς θρασυμάχοις τῶν ἀσεβῶν τοῦ σαγάρου ὕλημας. Ἐ νεῶν οἱ μὴν οὐκ εἰσὶν οἱ θρασυεῖς, ὅτι μὴ δεῖσθαι. ἵς βεβαίως ὑπαρξάντες καὶ παραχθέντες, εἶτ' ὑποχόνδριες ὑμωείδου οὐ μεμπτὸν τῇ δίκῃ, ἑαυτοὺς καὶ φίλους καὶ οἴκους, ἅρδην ἀνασάντες καλέσῃ, ὡς τὰς πάλαι φήμας ἱεράς καταγραφείσας τοῦ ῥήσης, ἔργοις πίστας ὁμολογεῖσθαι, δι' ὧν τάδε λέγα ὁ θεῖος ἐπαληθεύῃ
» λόγος, ἀταρ καὶ τάδε περὶ αὐτῶν ἀποφαίνομαι. ἐμφάραν ἐπασάσθαι οἱ ἀμπ-
» ωλοί. σὺ ἐτεινάν τόξον αὐτῶν, τῶν καταδυσὶν πῶν ὑπὸ καὶ πέπλα, ὃ σφάξαι τοῖς ἀν-
» θεῖς τῇ καρδίᾳ. ἡ ἐμφαία αὐλῶν εἰσέλθοι εἰς καρδίαν αὐλῶν, καὶ τὰ τόξα αὐλῶν συν-
» τριβείη. καὶ πάλιν ἀπώλετο ὃ μνημόσυνον αὐτῶν μετ' ἦχου. καὶ ὃ ὄνομα αὐλῶν ὄξη
» λῶσας εἰς τὸν αἰῶνα καὶ ὡς ὃν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. ὅλη δὴ καὶ σὺ κακοῖς ὑμόμυοι, ἐκέ-
» κραξαν, καὶ σὺκ ἐῶ ὁ σώζων, τοῦ ὡς κύριον καὶ σὺκ εἰσήκουσεν αὐλῶν. ἀλλ' οἱ μὴ, ζωπυροῦσθαι καὶ ἔπεσον. ἡμεῖς δὲ ἀνέστημεν καὶ ἀνωρθώθημεν. καὶ ὅτε σὺ τούτοις τοῦ ἀναφωνοῦν. κύριε σὺ τῇ πόλει σου τὴν εἰκόνα αὐλῶν ἐξουδενώσας, ἀγηθὲς ὑπ' ὀφθαλμοῖς πάντων ἀνάπεφαν. ἀμῆ οἱ μὴν, γηγάντων ἔσπον θρομαχίαν σύστημα μοι, διαύτην εἰλήχασι τὴν τοῦ βίου καταφροφήν. τὸ δ' ἐρήμου καὶ πᾶν ἀνθρώ-
πους ἀπεγνωσμένης, διαῦτα οἷα τὰ ὁρώμενα ἵης ἔτι θεὸν ὑπομονῆς τὰ τέκνα, ὡς
» ἀναφωνῆν αὐλῇ τῶν τοῦ φιλείαν ἡσαΐου, ταῦτα. ἀνφράνθη ἔρημος διψῶσα. ἀγαλ-
» λιάσθω ἔρημος καὶ ἀνθείτω ὡς κρίνον. ἐ ἄξαν θήσει ἐ ἀγαλλιάσει) τὰ ἔρημα. ἰσχύ-
» σατε χεῖρες ἀνειμένας, καὶ γόνατα παραλελυμένα. παρακαλέσατε ὀλιγόψυχοι τῇ δι-
» ανοίᾳ. ἰσχύσατε, μὴ φοβεῖσθε. ἰδοὺ ὁ θεὸς ἡμῶν κρίσιν ἀνταποδίδωσι καὶ ἀνταποδώ
» σει. αὐτὸς ἥξει καὶ σώσει ἡμᾶς, ὅτι, φησὶν, ἐῤῥάγη ἐν τῇ ἐρήμῳ ὕδωρ, καὶ φάραγξ ἐν
» γῇ διψώσῃ, καὶ ἡ ἀνύδρος ἔσται εἰς ἕλη. καὶ ἃ σὺ διψῶσα γῆ πηγὴ ὕδατος ἔσται.
καὶ τάδε μὲν λόγοις πάλαι προθεσπισθέντα, βίβλοις ἱεραῖς καταβέβληται. τὰ γε μὴν ἔργα, σὺκέτ' ἀκοαῖς, ἀλλ' ἔργοις ἡμῖν παραδέδοται. ἡ ἔρημος ἥδε ἡ ἀνύδρος, ἡ χθὲς καὶ ἀπρεπίστατος, ἧς ὡς ἐν δρυμῷ ξύλων ἀξίναις ἐξεκόπην τὰς πύλας ὑπισταμένου, ἐν πέλυξι καὶ λαξευτηρίοις στυπτείψασιν αὐτῷ. ἧς καὶ τὰς βίβλους ἀμαφθείρασιν, ἀνεπύρισε ἐν πυρὶ τὸ ἀμαυρότερον θεῦ, εἰς τὴν γῆν ἐβεβήλωσε τὸ σκήνωμα τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ὧν ἐπεύγησαν πάντες οἱ παραπορευόμενοι τὴν ὁδὸν, τοῦ καταγελῶντες αὐλῆς τοὺς φραγμούς. ὧν μνημόνευε ἐξ ἐν δρυμοῦ. καὶ μονιὸς ἄγριος καλενεμήσατο, χειροῦ δυνάμει παραδόξῳ νεῦ, ὅτε πάλαι αὐτὸς γέγονεν ὡς κρίνον. ἐπεὶ καὶ τότε αὐτοῦ νόμαν, ὡς δὴ τοῦ σκηνοδομοῦ παῖδος ἐπαναβύετο. ὃν γὰρ ἀγαπᾷ κύριος παιδεύει. μασιγοῖ δὲ πάντα υἱὸν ὃν παραδέχε). μέρος δίκα ἐξ ὃ δέον ὑπισταφῆναι, αὖθις δῶσθαν ὄξυ ὑπὸ χῆς ἀγαλλιᾶν τοῦ σατῆ). ὀξανθεῖ τῶν ὡς κρίνον,

καὶ Ἰσὴλ ἐν θεῷ διώδιας εἰς πόλεις ἀποπεφ δυσθέφους. ὅθι, φησὶν, ἐρρύη ἐν τῇ ἐρήμῳ ὕδωρ, τὸν ἅλμα Ἰσὴλ ἡδὺ δὲ τὸ Μελήσιου λουτρὸν παλιγγενεσίας. καὶ νεῶ γέγονεν ἡ τοῦ μικροῦ ἔρημος, εἰς ἕλη, καὶ εἰς τὸν διὰ τῶν γλῶν, ἐ ὄρυσε πηγὴ ὕδατος ζωντος. ἰσχυσαν τ ὡς ἀληθῶς χεῖρες αἱ τοιῶν δυσμῶν. καὶ Ἰσὴλ ὧν χεροὶν ἰσχύος ἔργα, τάδε τὰ μεγάλα καὶ ἀναρχῆ δείγματα. ἀλλὰ καὶ τὰ πάλαι σεσαθεσμένα καὶ πρὸ φυτὰ γονάτα τὰς οἰκείας ἀπολαύοντα βάσεις, τὸν ὁδὸν τ θεογνωσίας δ' ὑποτρωτὰ βαδίζει, ὅπῃ τὸν οἰκείου ποίμνιον τοῦ πανάγαθου ποιμένος πευδόντα. εἰ δὲ ὃ τ τῶν τυράννων ἀπειλὰς τὰς ψυχὰς ὑνὲς ἀπεναρκῆ, οὐ δὲ τούτοις ὁ Θεὸς ἀτεραπεύτους παρορᾷ λόγος. δ' μάλα γ' καὶ αὐτοῖς ἰώμενος, φησὶ τὸν τοῦ θείου τοῦ Δαὰκλησιν παρορμᾷ λέγων. τοῦ Δαὰκ καλέσαλε οἱ ὀλιγόψυχοι τῇ διανοίᾳ. ἰσχύσατε, μὴ φοβεῖσθε. τούτων δεῖν ἀπολαῦσαι τὸν Δεσπότου γλυκυμύθιον ἔρημον, τ λόγου τοσαυτοῦντος ἐπακούσας, ὀξείᾳ διανοίας ἀκοῇ ἔστ ὁ νέος ἡμῶν καὶ καλὸς ζοροβάβελ, μ' τ πικρὸν ἐκείνου αἰχμαλωσίαν, καὶ τὸ βδέλυγμα τ ἐρημώσεως, οὐ παιδὸν τὸ τοῦ μα νεκρὸν, τοσοῦτα πόλεων τοῦ κλήσεσι καὶ λιτῶς ἴλεων τ παλαίσμ' μ' Ἰσὴλ κοινῆς ὑμῶν ἀπωλίων ὁμοφροσύνης καταστασάμενος, καὶ τὸν μόνον νεκρὸν ζωοποιὸν σύμμαχον τοῦ καλοῦ καὶ σωτῆρον, τὸν πεῦ ἐξήγαγε, τοσαποκαθάρας καὶ τοσθεραπεύσας τῶν κακῶν. ὃ σοφὸν δ' τὸν ἐξ ἀρχαίου παλαιὰ αὐλὴ τοσελέλιφεν, ἀφ' ὁποίαν αὖθις τοῦ θείων χρησμῶν ἐξεπαιδεύετο, σαφῶς ὧδε λεγόντων. καὶ ἔσαι ἡ δόξα δ' οἴκου τούτου ἡ ἐσχάτη, ὑπὲρ τὸν τοσθεσεραν. ταύτῃ σ' οὖν πολὺ μείζονα ὃν χῶρον ἀπωλα τοσιλαβὼν, τὸν μ' ἔξωθεν ὠχυρωῦτο περίβολον, ᾧ τ πανὸς τοσελήσμαλι, ὡς δὴ ἀσφαλέσαλον εἶπ δ' πανὸς ἔρκος. τοσόπυλον γ' μέγα ὃ φ ὕψος ἐπηρμένον τοσὸς αὐτὰς δύσχρονος λίθου ἀκτῖνας δ' απελάσας, ἤδη καὶ τοῖς μακραὶ τοσιβόλων ἔξω ἱερὸν ἑστῶσι, Ἰσὴλ τῶν ὑπὸν πρέχειν ἀφθονίαν, θέας. μονονουχὶ καὶ τ ἀγοτείων Ἰσὴλ πίστεως ὅπῃ τὰς τοσφάτας εἰσόδους ὑπισχνέφων τὰς ὕλης. ὡς δὴ μὴ τοῦ δαρέχῃ τὴς ὅλη μὴ τ ψυχικὸν καταυγὲς τοσόλεσον, μυήμη τ' λε τοῦν ἐρημίας, καὶ Ἰσὴλ νεῶ τοῦ δόξου θαυμαλουργίας. ὑφ' ἧς τάχα καὶ ζῆκωθήσεσθαι καταμυχθία, καὶ τοσὸς αὐλὴς τ ὄψεως ὅπῃ τ εἴσοδον τοσφαπήσεσθαι ἠλπισεν. εἶσα γ' πρὸ χθόνιπ πυλῶν, σὺκ ἀθὺς ἐφῆκεν δύσγνοις δ' δύσπιστοι ποσὶ τ ὑπὸν ὑπιβαίνειν ἁγίων. διαβαθὼν γ' πλῆξον ὅσον τὸ μεταξὺ δ' τ νεῶ καὶ τῶν τοσφάτων εἰσόδων, λέπαρσι μ' πέσεις ἐγκαρσίοις καλεκόσμησε σοᾶς, εἰς τετράγωνόν τι σχῆμα τοσιφράξας τ' πόπον, κίοσιν πολλαχόθεν ἐπαερομένας. ὧν τὰ μέσα διαφράγμασι τοῖς ἀπὸ ξύλου δικτυωτοῖς ἐς τὸ σύμμετρον ἤκοισι μήκοις τοσικλείσας, μέσον ἀήθριον ἠφίει, εἰς τ' τ οὐρανοῦ κάτοψιν λαμπρὸν καὶ τ δ' φωτὸς ἀκτῖσιν πολυμυθον ἀέρα πρέχων. ἱερῶν δ' ὑπὸ καθαρῶν ἐπῆν σύμβολα, κρίνας πολυκρὶς φ τοσώπου ὑπισκυάζων δ' νεῶ, πολλῷ ᾧ χεύματι τ νάματος, τοῖς πεελθόλων ἱερῶν ὅπῃ τὰ ἔφ τοσῖσι, τ' ἀπόρρυτον πρεχομένας. καὶ τοσῆν μ' εἰσιόντων αὖτη διατελεῖ, κόσμον ὁμοῦ καὶ ἀγλαΐαν ᾧ πανὶ, τοῖς Ἰσὲ ὧν τοσῆσιν εἰσαγωγῶν ἐπὶ δεομένοις, καθάλληλον τῷ μονῷ πρεχομένη. ἀλλὰ γὰ καὶ τῶν τούλων θέαν τοῦ μειφάμενος, πλείοσιν ἐτὶ μᾶλλον τοῖς ὑπὸ τῶν τοσπύλοις τὰς ὅπῃ τὸν νεῶν παρόδους δύσπεπλαμένας ἐποίᾳ, ὑπὸ μ' τ ἡλίου βολὰς αὖθις τῆς πύλας ὑφ' ἓν καταθεὶς πλυθρόν. ὧν τὸ πολὺ τὰς πρ' ἑκάτερα μεγέθη τε καὶ πλάτη

πλεον-

πλεονεκ|ξν τῇ μέσῃ χθονὶ Ἅιδης, ὥσπερ πάγμασι τ̃ χαλκοῦ σιδηρεοδέτοις καὶ ποικίλμασιν ἀναγλύφοις διαφερόντως αὐτὸν Φαιδρώνας, ὡς δὴ βασιλέα τοῦτον τοῖς δορυφόροις ὑπέζωξε. τ̃ αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τ̃ πρὸ ἑκάστου τῶν πυλῶν νεώσοικον, τὸν τῶν πεντήκοντα ἀριθμὸν ἁμιλλάξας, δύνασθαι ὅτι τούτοις δηλοῖ πλείοσι φωτὶ διαφόροις ταῖς ὅτι τὸν οἶκον ἐσκόλασε ἐπενόησε, τοῖς ἀπὸ ξύλου λειτουργίαις καὶ ὅλον τοῖς αὐτοῖς κόσμον καταποικίλλων. τὸν δὲ βασιλέως οἶκον πλουσιωτέραις ἤδη καὶ διαφανέσι ταῖς ὕλαις ὠκοδόμησε, ἀφθόνῳ φιλοτιμίᾳ τῶν ἀναλωμ̃ χρώμενος. εἶτα μοι δοκῶ πρεπὸν εἶ τοῦ δομήματος μήκη τε καὶ πλάτη καταγράψαι, τὰ φαιδρὰ ταῦτα κἀλλη, καὶ τὰ λόγου κρείττονα μεγέθη. πλὴν τ̃ ὧν ἔργων ἀποσιλλουσ̃ ὄμμα τῷ λόγῳ διεξιόντι, ὑπὲρ τε τὰ οὐρανομήκη, καὶ τοὺς τοίχων ὑπερκειμένους πολυλεπεῖς θ̃
» λιβάνου κέδρους, ὧν οὐδὲ ὁ θεῖον λόγιον πλὴν μνήμιον ἀπεσιώπησεν. δι᾽ φασὶ δή-
» σεν), φάσκον, τὰ ξύλα τοῦ κυρίου, καὶ αἱ κέδροι τοῦ λιβάνου αὖ ἐφύλλωσε. ἵ με δεῖ νῦν τῆς πανσόφου καὶ ἀρχιλεκτονικῆς διαπάξεως, ἐ τοῦ κάλλους τ̃ ἑφ᾽ ἑκάστου μέρους ὑπερβολῆς ἀκριβολογεῖσθαι πλὴν ὑφήγησιν, ὅτε τῆς ὄψεως τ̃ ἁφὰ ὧν ὠτων ἀποκλεῖσθαι μάθησιν ἡ μῦθυεία. ἀλλὰ γὰρ ὧδε καὶ τὸν νεὼν ὅπως ἐλέσας, θεόνοις τε τοῖς ἀνωτάτω εἰς πλὴν τ̃ περέδρων διμοιρῶν καὶ περσέλη βάθεσι σὺν τάξῃ τοῖς καθόλου χ̃ ὃ πρέπον κοσμήσας, ἐφ᾽ ἅπασι τ̃ τὸ πᾶν ἅγιον ἅγιον θυσιαστήριον σὺν μέσῳ θῆς, αὖθις καὶ τάδε, ὡς δὴ εἴη τοῖς πολλοῖς ἄβατα, τοῖς ἀπὸ ξύλου περιέφραπε δικτύοις, εἰς ἄκρον σὺν λεπτουργίας ἐξησκημένοις, ὡς θαυμάσιον τοῖς ὁρῶσι πρὸ ἔχειν τ̃ θεῖ. ἀλλ᾽ οὐδὲ τοῦδαφος ἄρα εἰς ἀμηχὲς ἔκειτο αὐτῷ. καὶ τόδε γοῦν λίθῳ μὲν μάρῳ δ̃ μάλα κόσμῳ πανσὶ λαμπρύνας, ἤδη λοιπὸν καὶ ὅπως τὰ σκότος τοῦ νεὼ μελήσῃ, ἐξέδρας καὶ οἴκους τοὺς πρὸ ἑκάστου μεγίστους ὑπισκυάζων δυτέχνως, ὅπως τοῦτον ἐς πλοῦτον ὁ βασιλεὺς ζωνεζυγμένους, καὶ τ̃ ὅπως τὸν μέσον οἶκον ἐσκολασμένους. ἃ καὶ αὐτὰ τοῖς ἔτι καθάρσεως καὶ περιῤῥαντηρίων ὧν ἁφὰ ὕδατος καὶ ἁγίου πνεύματος ἐγχρῄζουσιν, ὁ εἰρωνικώτατος ἡμῶν σολομῶν ὁ τὸν νεὼν τ̃ θεῦ ἁγιάσμασι, ἀπειρημάζετο· ὡς μηκέτι λόγον, ἀλλ᾽ ἔργον γεγονέναι πλὴν ἀνω λεχθείσῃ περιφιλείαν. γέγονε γὰρ καὶ νῦν ὡς ἀληθῶς ὅσον ἡ δόξα τοῦ οἴκου τούτου ἡ ἐσχάτη ὑπὲρ τὴν πρώτην. ἐδρᾷ γὰρ καὶ ἀκόλουθον ἐν ὧ ποιμένος αὐλῆς καὶ διασώστου ἅπαξ τ̃ ὑπὲρ αὐλῆς θάνατον καταδεξαμένου, καὶ μ̃ ὃ πάθος ὁ χαίειν αὐλῆς ῥυποῦν ἐνεδύσατο σῶμα ὅπερ τὸ λαμπρὸν καὶ ἔνδοξον μεταβεβληκότος, αὐτὴν τε σῴζειν τὴν λυθεῖσαν, ἐκ φθορᾶς εἰς ἀφθαρσίαν ἀγαγόντος, καὶ τὴν δὲ ὁμοίως τῶν τοῦ σῴζοντος οἰκονομιῶν ἐπαύξεσθαι. ὅθι δὴ καὶ τοὺς πολὺ κρείττονα λαβοῦσα πρὸ αὐτῆς τὴν ἐπαγγελίαν, τὴν πολὺ μείζονα δόξαν τῆς παλιγγενεσίας, ἐν ἀφθάρτου σώματος ἀναστάσῃ, μ̃ φωτὸς ἀγγέλων χορείας, ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἐπέκεινα τῆς θεοῦ βασιλείοις, σὺν αὐτῷ χριστῷ ἰησοῦ τῷ πανυεργέτῃ καὶ σῴζοντι διαρκῶς ὅπου τοὺς ἑξῆς αἰῶνας ἀπολαβὴν ποιεῖ. ἀλλὰ γὰρ τέως ὅπου τοῦ παρόντος, τούτοις ἡ πάλαι χέρσος καὶ ἔρημος, θεοῦ χάριτι πεπληθεῖσα τοῖς δένδροις, γέγονεν ἀληθῶς ὡς κεῖνον, ἣ φησὶν ἡ προφήτεια. καὶ τὴν νυμφικὴν ἀνύμφευτον σοφίαν, τὸν τ̃ τῆς ἀπορρητείας πεπληρωμένην στόμασιν, οἷα χορδὴν ἁφὴ ἡ θείου παιδεύεται τὰ χαριστήρια ὡς
» βασιλέα θεὸν φωναῖς ἀφήμοις γεραίρουσα, αὐλῆς λεγούσης ἐπακούσομαι. ἀγαλ-
» λιάσθω ἡ ψυχή μου ὅπου τῷ κυρίῳ. ἐνέδυσε γὰρ με ἱμάτιον σῳηρίου, καὶ χιτῶ-

» να δ' φρονσύνης τεθείληκέ μοι ὡς νυμφίῳ μίτρην. καὶ ὡς νύμφιον καλεκόσμη-
» σέ με κόσμῳ. καὶ ὡς γλῶ αὔξουσ' ὁ ὄγλος αὐλῆς, καὶ ὡς κῆπος τὰ πέρματα αὐτ'
» δύνατελδ', ὅτως κύριος κύριος ἀνέτειλε δικαιοσύνην καὶ ἀγαλλίαμα ἐνώπιον πάν-
» των τῶν ἐθνῶν. τούτοις μὲν οὖν αὐτὴ χορεύδ, οἷοις δὲ καὶ ὁ νυμφίος λόγος ὁ εὐαγγέλιος
» αὐλὸς ἰησοῦς χριστὸς αὐτὴν ἀμείβε), ἄκουε λέγοντος τοῦ κυρίου. μὴ φοβοῦ ὅτι κα-
» τησχύνθης, μηδ' ἐντραπῇς ὅτι ὠνείδισθης. ὅτι αἰσχύνην αἰώνιον ὑπολήσῃ, καὶ ὄνει-
» δος τῆς χηρείας σου οὐ μὴ μνησθήσῃ. ἀλλ' ὡς γυναῖκα ἐγκαταλελειμμένην καὶ ὀλιγό-
» ψυχον κέκληκέ σε κύριος. ἀλλ' ὡς γυναῖκα ἐκ νεότητος μεμισημένην, εἶπεν ὁ θεός
» σου, χρόνον μικρὸν ἐγκατέλιπόν σε, καὶ ἐν ἐλέῳ μεγάλῳ ἐλεήσω σε. ἐν θυμῷ μικρῷ ἀ
» πέστρεψα τὸ πρόσωπόν μου ἀπὸ σοῦ. καὶ ἐν ἐλέῳ αἰωνίῳ ἐλεήσω σε, εἶπεν ὁ ῥυσάμενός
» σε κύριος. ἐξεγείρου ἐξεγείρου ἡ πιοῦσα ἐκ χειρὸς κυρίου τὸ πόμα τοῦ θυμοῦ αὐτοῦ.
» ποτήριον γὰρ τῆς πλώσεως τὸν κόνδυ τοῦ θυμοῦ μου ἐξέπιες καὶ ἐξεκένωσας, καὶ οὐκ ἦν ὁ
» καλῶν σε ἀπὸ πασῶν τῶν τέκνων σου, ὧν ἔτεκες. καὶ οὐκ ἦν ὁ κρατῶν τῆς χειρός σου. ἰδοὺ εἴληφα ἐκ τῆς χειρός σου τὸ ποτήριον τῆς πλώσεως τὸν κόνδυ τοῦ θυμοῦ μου.
» καὶ οὐ προσθήσῃς ἔτι πιεῖν αὐτό. καὶ δώσω αὐτὸ εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀδικησάντων σε καὶ
» ταπεινωσάντων σε. ἐξεγείρου ἐξεγείρου, ἐνδύσαι τὴν ἰσχύν σου, ἐνδύσαι τὴν δόξαν σου. ἐκ-
» δύσαι τὸν χιτῶνα τῆς καταλύσεως καὶ ἀπάτης. καθίζου, ἔκλυσαι τὸν δεσμὸν τοῦ τραχήλου σου. ἔρχου κύ-
» κλῳ τοῖς ὀφθαλμοῖς σου καὶ ἴδε συνηγμένα τὰ τέκνα σου. ἰδοὺ σέσωσταί σοι καὶ ἦλθον πρὸς σέ. ζῶ ἐγώ, λέγει κύριος, ὅτι πᾶσαι αὐταῖς ὡς κόσμον ἐνδύσῃ, καὶ περιθήσῃ αὐταῖς ὡς κόσμον νύμφης. ὅτι τὰ ἔρημά σου καὶ τὰ διεφθαρμένα καὶ τὰ κατα-
» πεπατημένα, νῦν στενοχωρήσῃ ἀπὸ τῶν κατοικούντων σε. καὶ μακρυνθήσονται ἀπὸ
» σοῦ οἱ καταπίνοντές σε. ἐρεῖ δή σοι τὰ τέκνα σου, οἱ υἱοί σου οὓς ἀπολώλεκας, στενός
» μοί ἐστιν ὁ τόπος. ποίησόν μοι τόπον ἵνα κατοικήσω. καὶ ἐρεῖς ἐν τῇ καρδίᾳ σου. τίς ἐγέννη-
» σέ μοι τούτους; ἐγὼ δὲ ἄτεκνος καὶ χήρα. τούτους δὲ τίς ἐξεθρέψατό μοι; ἐγὼ δὲ κατε-
» λείφθην μόνη. ἀλλοι δέ μοι ποῦ ἦσαν; ταῦτα ἐθαύμασα. ταῦτα ἐκπαλαι ἐν ἡμῖν ἐν ἱεραῖς βίβλοις κατέβλητο. ἐγὼ δὲ ποῦ τούτων τὴν ἀφυσδίαν εἶδη πολὲ ἔργοις ἔδραμε λαβεῖν. ἀλλὰ γὰρ τοιαῦτα τοῦ νυμφίου λόγου πρὸς τὴν ἑαυτῆς νύμφιον τὴν ἱεράν. ἐκ ἀγίου ἐκκλησίαν ὑπεφωνοῦντος, εἰκότως ὁ νυμφοστόλος ὅδε, αὐτὴν τὴν ἔρημον, τὴν πολλὰ τέκνα κεκτημένην, τὴν πολλὰ δυνάμεσι πίστεως, τὴν κοινὰς ἀπάντων ὑμῶν δυνάμεις, χεῖρας τὰς ὑμῶν αὐλῶν ὁρέξας, ἐξήγαγε καὶ ἐξανέστησε, θεοῦ δὲ παμβασιλέως νεύματι, καὶ τοῦ ἰησοῦ χριστοῦ δυνάμεως ὑπεφανείᾳ. τοιαύτην τε δύναμιν καλεῖσθαι, οἶδεν ἐκ τῆς ὧν ἱεραὶ χρησμῶν καταγραφῆς ἐδιδάσκετο. θαῦμα μὲν οὖν μέγιστον τοῦτο καὶ πέρα πάσης ἐκπλήξεως, μάλιστα τοῖς ὅτι μόνη τῇ ὧν ἔξωθεν φαντασία τὸν νοῦν προσανέχουσι. θαυμαστὰ δὲ θαυμασιώτερα, τὰ τῆ ἀρχέτυπα, καὶ τούτων τὰ προφητικὰ τύπα νοητὰ ἐστὶ θεοπρεπῆ παραδείγματα, τοῦ ἀνθρώπου φημὶ ἐστὶ λογικῆς ἐν ψυχαῖς οἰκοδομῆς θαυμασώματα. ὧν αὐτὸς ὁ θεόπαις κατ' εἰκόνα τὴν αὐτοῦ δημιουργήσας, πρώτην τε ἐστὶ καὶ πρώτα τὸ θεοείκελον δεδωρημένος, ἀφθαρτον φύσιν, ἀσώματον, λογικὴν, πάσης γεώδους ὕλης ἀνυποστάτου, αὐγοειδῆ οὐσίαν. ἁπαξ τὸ πρῶτον ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι συστησάμενος, νύμφιον ἀγίου, καὶ νεῶν πρωτίστων, ἑαυτῷ τε καὶ τῷ πατρὶ καταφράξαντο. ὃ καὶ σαφῶς αὐτὸς ὁμολογῶν, ἐκ φανῆς λέγων. εἰσοικήσω ἐν αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατήσω, καὶ

ἔσομαι

» ἔ(ομαι αὐτῶν θεὸς, καὶ αὐτοὶ ἔσονταί μοι λαός. καὶ ταιαύτη μὲν ἡ τελεία καὶ κεκαθάρμένη ψυχὴ, ἀρχῆθεν οὕτω γεγυμνωμένη, οἷα τὸν οὐράνιον λόγον ἀγαλματοφορεῖν. ἄλλα γὰρ φθόνῳ δὲ ζήλῳ τῶ φιλοπονήρου δαίμονος, φιλοπαθὴς καὶ φιλοπόνηρος ἐξ αὐτεξουσίου αἱρέσεως γυμνωθὴν, ὑπομαχωρήσαντος αὐτῆς τοῦ θείου, ὡς δὴ ἔρημος πορισάμενον, διάλωτος καὶ εἰς ὑποβουλὴν διχερὴς τοῖς ἐκ μακροῦ διαφθονουμένοις ἀποτελέσμασι. τῆ τε τῶν ἀοράτων ἐχθρῶν καὶ νοητῶν πολεμίων ἐπόλεσι καὶ μηχαναῖς καταβληθεῖσα, πτῶμα δεινὸν καταπέπωκεν, εἰς ὅσον οὐδὲ ὑπὸ λίθῳ λίθον τὸ ἀρείης ἑστῶτα ἐν αὐτῇ διαμεῖναι. ὅλως δὲ διόλου χαμαὶ κεῖσθαι νεκράν, ὧν πρὸς θεοῦ φυσικῶν ἐννοιῶν πάμπαν ἀπεστερημένην. πεπωκυῖαν δὴ ταύτην ἐκείνου τὸ κατ' εἰκόνα θεοῦ καταισχυνθεῖσαν, θυμηναλοῦχ' ἧς ἔστ' ὁ ἐκ δρυμοῦ τὸ πρὸς ἡμῶν ὀργοῦ, ἀγρίας φθοροποιὸς δαίμων, καὶ θῆρες ἄγελοι νοητοὶ, οἱ δὲ τοῖς πάθεσιν οἷα πεπυρακτωμένοις τοῦ σφῶν κακίας ὀχέσιν αὐτὴ ὀξυφάμφυλες, ἐν επύρῳ ἐν πυρὶ δὲ θεῖον ὅλως ἀναπτήριον τοῦ θεοῦ. εἰς τὴν γῆν τε ἐβεβήλωται δὲ σκήνωμα τοῦ ἀνόμαστος αὐτοῦ. εἶτα πολλῷ τῷ πρεσχώματι τὴν ἀθλίαν καταρύξασιν, ἧς ἀνέπεισον πάσης πρεπείας φθορείας. ἀνὴρ ὅγε κηδεμὼν αὐτῆς λόγος ὁ θεοφεγὴς καὶ σωτήριος, τὴν καταξίαν δίκην ὧν ἁμαρτημάτων ἐπορεύσατο, αὖθις ὀξυπαρχῆς ἀνελάμβανε, παθὼς πρὸ μαγάθου φιλανθρωπίᾳ πειθόμενος. αὐτὰς δὴ οὖν πρεσβεύσας τὰς ὧν ἀνωτάτω βασιλευόντων ψυχὰς πρεσβύτερος, τῶν μὲν δυνατεῖαν καὶ ὀλεθρίων πολέων, αὐλῶν τε τῶν ἀγνῶν καὶ θεομισῶν τυράννων, τὴν οἰκουμένην ἅπασ' δι' αὐλῶν ὧν θεοφιλεσταίων ἐκκαθήρας. εἶτα ὃ τοὺς αὐτοῦ γνωσίμους ἄνδρας, τοὺς πάλαι ἀφ' αἵου ἱερωμένους αὐτῷ, κρύβδην γε μὴν ὡς ἐν κακῷ χαμόνι πρὸς ἰῆς αὐτοῦ σκέπης καλυπτομένους, εἰς φανερὸν ἀγαγὼν, ἐπὶ τὸ πνεῦμα μεγαλοδωρεαῖς ἐπαξίως ἰμήσας αὖθις καὶ ἀφ' τούτων τὰς μικρῷ πρόσθεν ἐρρυπωμένας ψυχὰς, ὕλης τε πονηρίας καὶ χώματος τοῦ ἀσεβοῦς ὑποβαγμοῦ συμπεφορημένας, ὀργῆς καὶ δικέλλας, τοῦ πληκτικοῦ τῶν μαθημῶν διδασκηλίας, ὀξεκάθηρέ τε καὶ ἀπέσμηξε, λαμπρύνας δὲ διαυγῆ τὸ πνεῦμα τῶν ὑμῶν δόγμασιν ἀπειργασμένος, ἐνταῦθα λοιπὸν τῷ πνευσόφῳ καὶ θεοφιλῆ τῷδε πρόσωπον ἔδωκεν ἡγεμόνι, ὃς τὰ ἅγια κεκλικὼς καὶ ὑποκλιτικὸς τυγχάνων, τοῦ ὧν αὐτῷ κεκληρωμένων ψυχῶν δῶ ἀφανισθέντος δὲ φιλοκενοδοξίαν διάνοιαν, ἐκ προφάσεως, ὡς εἰπεῖν, ἡμέρας οἰκοδομῶν, οὕτω καὶ εἰς δοῦρα πέπαυ). τοῦτο μὲν διαυγῆ τὸν χρυσόν· τοτὲ δὲ δόκιμον δὲ καθαρὸν τὸ ἀργύριον καὶ τοὺς λιμίους καὶ πολυτελεῖς λίθους, ἐν πᾶσιν ὑμῖν ἁρμόττων, ὡς ἱερὸν αὖθις δὲ μυστικὴν ἔργοις τοῖς εἰς » ὑμᾶς ἀποπληρωθῆναι προφητείαν. διὸ ἧς εἴρηκε). ἰδοὺ ἐγὼ ἑτοιμάζω σοι δώδεκα τὴν » λίθον σου, δὲ τὰ θεμέλιά σου σάπφειρον, καὶ τὰς ἐπάλξεις σου ἰάσπιν, καὶ τὰς πύλας σου λί- » θους κρυσταλλου, δὲ τὸν περίβολόν σου λίθους ἐκλεκτούς. καὶ πάντας τοὺς υἱούς σου διδα- » κτοὺς θεοῦ καὶ ἐν πολλῇ εἰρήνῃ τὰ τέκνα σου. καὶ ἐν δικαιοσύνῃ οἰκοδομηθήσῃ. δικαιοσύνη δῆτα οἰκοδομῶν, κατ' ἀξίαν δὲ πάντως λαὸς διήρκεσε τὰς δωρεάς· οἷς μὲν τὸ ἔξωθεν αὐτὸ μόνον περιφαῆναι πρόβολον, τὸ ἀπλανῆ πίστιν περιφλοίσας. πολεῖς δὲ τοιοῦτος δὲ μέγας λεώς, οὐδὲν κρεῖττον φέρειν οἰκοδόμημα δύναιτο ἂν. οἷς δὲ τὰς ὑπὲρ τὸν οἶκον ὑπερέπων εἰσόδους, θυρωρεῖν, δὲ ποδηγεῖν τοὺς εἰσιόντας καταλάπων, οὐκ ἀπειθῶς δὲ νεὼ πρόπυλα νενομισμένος. μόνοις δὲ πρόσθεν τοῖς ἔξωθεν ἀμφὶ τὸ αὐ-

κὼ ὁκ ἰδραγώνα κίοσιν ὑπερήειζε, τ̃ τ̃ τοφθίαις ὧν τετράρων διαγλύφων δ̃ γράμμασι τοσβολαῖς ἐμβιβάζων. ἐνὶς δ' ἤδη ἀμφὶ τ̃ βασιλῆον οἶκον τοσβολαῖς ἑκαίερωθεν τοδαζόμενοι. ἐπὶ μ̃ καλημένους, καὶ ὧν αὖξη κὴ τοσκοπὴ καθεσῶας, ὃ μὲν πόρρω που κὴ μακρὰν τῆς τ̃ν ὀνδάκατο θεοπίας ὧν πιστῶν διεζευγμένους. ὁκ δὴ τούτων ἁὶ ἀκηράτους ψυχὰς θείῳ λουτρῷ χρυσοῦ δίκην ἀποσμηθείσας τοδαλαβὼν, κἀν ταῦθα ἐνὶς μ̃, κίοσι ὧν ὄξωθάτω πολὺ κρείτποσιν, ὁκ τ̃ν ὀνδάκατο μυστικ̃ τ̃ γραφῆς δογμ̃ ὑποσημείζ, ἐνὶς κὴ τοὲς ὃ φῶς ἀνοίγμασι καταγάζ. τοεπύλῳ μ̃ ἑνὶ μείζονι τῆς δ̃ παμβασιλέως ἑνὸς καὶ μόνου θε̃ δοξολογίας, τὸν πάντα νεὼν καλακοσμῶν· χειροῦ ὀ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος τ̃ ἑκάτερα τ̃ τ̃ παλῆς αὐθεντείας, ταῖς δουλείαις αὐχαῖς τ̃ φωτὸς τοδεχόμενος, τ̃ν τ̃ λοιπῶν ἁμ̃ τ̃ πάντες οἴκου ἄφθονον κὴ πολὺ διάφορον τ̃ καθέκαστον ἀνθρώπας ὃ ζωφερὲς καὶ φωτεινὸν ἐνδάκνυμενος. πάντη δὲ ὃ πανταχόθεν τοὺς ζωνταις κὴ βεβηκότας καὶ ὑπαγεῖς ὧν ψυχῶν λίθους ἐγκρίνας, τ̃ μέγαν κὴ βασιλικὸν ἐξ ἁπάντων οἶκον ἐπισκευάζε), λαμπρὸν καὶ φωτὸς ἔμπλεω. ταὶ δ' ἐνόθεν κὴ ταὶ ὁκτὼ, ὅτι μὴ ψυχὴ μόνον καὶ ἁγνεία, καὶ ὃ σῶμα ὁ αὐλῆς, ἁγνὰς ὃ ζωφεροῦς πολυανθεῖ κόσμῳ κατηγλάϊσο. ἐνθοι δ' ἐν τοῦ δε ὧ ἱερῷ κὴ θεῖοι, βάθρα τε μυεία κὴ καθηγεία, ἐν ὅσαις ψυχαῖς ταὶ δ̃ θείου πνεύματος ἐφιζάνῃ δωρήματα. οἷα κὴ πάλαι ὤφθη τοῖς ἀμφὶ τοὺς ἱεροὺς ἀποστόλους, οἷς ἐφάνησθη διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὡσεὶ πυρός. ἐκάθισέ τε ἐφ' ἕνα ἕκαστον αὐτῶν. ἀλλ' ἐν μ̃ ὧ πάντων ἄρχοντι, ἴσως αὐλὸς ὅλος ἐγκάθη) χειρός. ἐν δὲ τοῖς μετ' αὐλὸν δουλεύουσιν, ἀνθηρόγως, καθ' ὃν ἕκαστος χορὸς, χειροῦ δυνάμεως κὴ πνεύματος ἁγίου μεσισμοί. ἐάθρα δ' ἂν εἶεν, ὃ αἰγλήων κὴ αἰθέρων ψυχαί, ὧν ἐς παιδαγωγὸν κὴ φερουσὰν ἑκάστῳ τοδεδομένων. σεμνὸν ὄ κὴ μέγα ὃ μονογλυφὲς θυσιαστήριον, ποῖον δ' εἰπεῖν ἢ τ̃ τ̃ κοινοῦ πάντων ἱερέως τῆς ψυχῆς ὃ εἰλικρινὲς κὴ ἁγνὸν ἅγιον, ᾧ πρεσβεύει ὅτι δόξια ὁ μέγας τ̃ ὅλων ἀρχιερεὺς αὐτὸς ἰησῦς ὁ μονογλυφὴς δ̃ θε̃, ὃ τοδὲ πάντων ἀῶδες θυμίαμα, ὃ ταῖς δ' ἀγνῶν ἀναίμοις καὶ αὐλοις θυσίας, φαιδρῷ τῷ ἐλλάμματι κὴ ὑπείαις ὑποδεχόμενος χεροὶ, ὧ κατ' ἀρχὰν πατρὶ κὴ θεῷ ὧν ὅλων τοδαπέμπε), τοῦτος αὐτὸς τοθσκιωσῶν, καὶ μόνος ὧ πατρὶ ὃ καταξίσας ἀπονέμων σέβας. εἶτα δὲ κὴ πᾶσιν ἡμῖν ἀγαθὴ δραμάτη καὶ δεξιὸν εἰς ἀεὶ πραγμάτων. ἐνὶς ὁ μέγας νεὼς, ὃν καθ' ὅλης τῆς ὑφ' ἥλιον οἰκουμένης, ὁ μέγας τ̃ν ὅλων δημιουργὸς λόγος ζυνεχήσατο, ὧν ἐπέκεινα οὐρανίων ἁψίδων πάλιν καὶ αὐλὸς νοερὰν ταύτην ὑπὸ γῆς εἰκόνα καλεργασάμενος. ὡς δ' ἀπὸ πάσης τῆς κτίσεως, τ̃ν τ̃ ὑπὸ γῆς λογικ̃ ζώων, ὁ πατὴρ αὐτοῦ μόνος τε καὶ σέβοιτο. τὸν τ̃ τοφερούσιον χῶρον ὃ ταὶ ὁκεῖσε τ̃ν τῆδε τοδαδείγματα, τὴν τ̃ δύο λεγομένην ἱερουσαλὴμ ὃ ὃ σιὼν ὄρος ὃ ἐπουράνιον, κὴ τὴν τοφκόσμιον πόλιν τοῦ ζῶντος θεοῦ, ἐν ᾗ μυριάδες ἀγγέλων πανηγύρης κὴ ἐκκλησία τοσβατόκων ἀπογεγραμμένων ἐν οὐρανοῖς, τ̃ ἀῤῥήτοις καὶ ἀνεπιλογίστοις ἡμῖν θεολογίας, τὸν σφῶν ποιητὴν καὶ πανηγεμόνα τ̃ν ὅλων γεραίρουσιν. οὗ ἵνις ἐνηνὸς οἷος τ̃ καταξίσας ὑμνῆσαι. ὅτι δὴ ὀφθαλμὸς ὁκ εἶδε, καὶ οὐς ὁκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου ὁκ ἀνέβη, αὐτὰ δὴ ταῦτα ἃ ἡτοίμασεν ὁ θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν. ὧν ἴδιόν ἐν μέρη καταξιωθέντες ἄνδρες ἅμα παισὶ καὶ γυναιξὶ, μι-

ξὶ, μικροὶ καὶ μεγάλοι. πάντες ἀθρόως ἐν ἑνὶ πνεύματι καὶ μιᾷ ψυχῇ, μὴ διαλίπωμεν ὀξομολογούμενοι, καὶ τὸν τοσοῦτον ἡμῖν ἀγαθῶν παραίτιον ἀνευφημοῦντες, τὸν εὐιλατεύοντα πάσαις τοῦ ἀνομίαις ἡμῶν, τὸν ἰώμενον πάσας τὰς νόσους ἡμῶν, τὸν λυτρούμενον ἐκ φθορᾶς τὴν ζωὴν ἡμῶν, τὸν στεφανοῦντα ἡμᾶς ἐν ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς, τὸν ἐμπιπλῶντα ἐν ἀγαθοῖς τὸν ἐπιθυμοῦ ἡμῶν. ὅτι οὐ κατὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ἐποίησεν ἡμῖν, οὐδὲ κατὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν ἀνταπέδωκεν ἡμῖν. ὅτι καθόσον ἀπέχουσιν ἀνατολαὶ ἀπὸ δυσμῶν, ἐμάκρυνεν ἀφ' ἡμῶν τὰς ἀνομίας ἡμῶν, καθὼς οἰκτείρει πατὴρ υἱοὺς αὐτοῦ, ᾠκτείρησε κύριος τοὺς φοβουμένους αὐτόν. ταῦτα καὶ νῦν καὶ εἰς τοὺς ἑξῆς ἅπαντας χρόνους τοῦ μνήμαις ἀναζωπυροῦντες, ἀτὰρ καὶ τῆς παρούσης πανηγύρεως καὶ τῆς φαιδρᾶς ταύτης καὶ λαμπροτάτης ἡμέρας τὸν αἴτιον καὶ πανηγυριάρχην νύκτωρ καὶ μεθημέραν, διὰ πάσης ὥρας καὶ δι' ὅλης, ὡς εἰπεῖν, ἀναπνοῆς ἐν νῷ προορώμενοι, στέργοντες καὶ σέβοντες ψυχῆς ὅλῃ δυνάμει. καὶ νῦν ἀναστάντες, μεγάλῃ διαθέσεως φωνῇ καθικετεύσωμεν, ὡς ἂν ὑπὸ τὸν αὐτοῦ μάνδραν εἰς τέλος ἡμᾶς σκεπάζων διασώζοιτο, τὴν παρ' αὐτοῦ βραβεύων ἀρραγῆ καὶ ἄσειστον αἰωνίαν εἰρήνην, ἐν χριστῷ ἰησοῦ τῷ σωτῆρι ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς σύμπαντας αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν. Φέρε δὴ λοιπὸν καὶ τῶν βασιλικῶν διατάξεων κωνσταντίνου καὶ λικιννίου τὰς ἐκ τῆς ῥωμαίων φωνῆς μεταληφθείσας ἑρμηνείας παραθώμεθα.

Ἀντίγραφον βασιλικῶν διατάξεων ἐκ ῥωμαϊκῆς γλώσσης μεταληφθεισῶν. ε

Ἤδη μὲν πάλαι σκοποῦντες τὸν ἐλευθερίαν τῆς θρησκείας οὐκ ἀρνητέαν εἶναι, ἀλλ' ἑνὸς ἑκάστου τῇ διανοίᾳ καὶ βουλήσει ὀξουσίαν δοτέον τοῦ τὰ θεῖα πράγματα τημελεῖν κατὰ τὴν αὐτοῦ προαίρεσιν, ἕκαστον κεκελεύκειμεν, τοῖς τε χριστιανοῖς, τῆς αἱρέσεως καὶ τῆς θρησκείας τῆς ἑαυτῶν τὴν πίστιν φυλάττειν. ἀλλ' ἐπεὶ πολλαὶ καὶ διάφοροι αἱρέσεις ἐν ἐκείνῃ τῇ ἀντιγραφῇ, ἐν οἷς τοῖς αὐτοῖς συνεχωρήθη ἡ τοιαύτη ἐξουσία, ἐδόκουν προστεθεῖσθαι σαφῶς, τυχὸν ἴσως τινὲς αὐτῶν μετολίγον ἀπὸ τῆς τοιαύτης παραφυλάξεως ἀνεκρούοντο. ὁπότε εὐτυχῶς ἐγὼ κωνσταντῖνος ὁ αὔγουστος, κἀγὼ λικίννιος ὁ αὔγουστος, ἐν τῇ μεδιολάνων ἐλθηλύθειμεν. καὶ πάντα ὅσα πρὸς τὸν λυσιτελὲς καὶ τὸν χρήσιμον τῷ κοινῷ διέφερεν, ἐν ζητήσει ἔσχομεν. ταῦτα μεταξὺ τῶν λοιπῶν ἅτινα ἐδόκει ἐν πολλοῖς ἅπασιν ἐπωφελῆ εἶναι, μᾶλλον δὲ ἐν πρώτοις διατάξαι ἐδογματίσαμεν, οἷς ἡ πρὸς τὸν θεῖον αἰδώς τε καὶ τὸν σέβας ἐνείχετο. τουτέστιν ὅπως δῶμεν καὶ τοῖς χριστιανοῖς καὶ πᾶσαν ἐλευθέραν αἵρεσιν, τοῦ ἀκολουθεῖν τῇ θρησκείᾳ ᾗ δ' ἂν βουληθῶσιν. ὅπως ὅ, τί ποτέ ἐστι θειότης καὶ οὐρανίου πράγματος ἡμῖν καὶ πᾶσι τοῖς ὑπὸ τὴν ἡμετέραν ἐξουσίαν διάγουσιν, εὐμενὲς εἶναι δυνηθῇ. τοίνυν ταύτην τὴν βούλησιν τὴν ἡμετέραν, ὑγιεινῷ καὶ ὀρθοτάτῳ λογισμῷ ἐδογματίσαμεν. ὅπως μηδενὶ παντελῶς ἐξουσία ἀρνητέα ᾖ, τοῦ ἀκολουθεῖν καὶ αἱρεῖσθαι τὴν τῶν χριστιανῶν παραφύλαξιν ἢ θρησκείαν· ἑκάστῳ τε ἐξουσία δοθείη τοῦ διδόναι ἑαυτῷ τὴν διάνοιαν ἐν ἐκείνῃ τῇ θρησκείᾳ ἣν αὐτὸς ἑαυτῷ ἁρμόζειν νομίζει. ὅπως ἡμῖν δυνηθῇ τὸ θεῖον ἐν πᾶσι τὴν ἔθιμον σπουδὴν καὶ καλοκαγαθίαν παρέχειν. ἅτινα οὕτως ἀρέσκειν ἡμῖν ἀντιγράψαι ἀκόλουθον ἦν, ἵν' ἀφαιρεθεισῶν παντελῶς τῶν αἱρέσεων, αἵτινες τοῖς προτέροις ἡμῶν γράμμασι τοῖς πρὸς τὴν σὴν καθοσίωσιν ἀ-

ποσαλῆσι τῶν χειτιάνων ἐνείχοντο, καὶ ἄλυα πολύ σκαιὰ καὶ λῆς ἡμελέρας τοῦ πόλεως ἀνηκότεια εἰ) ἐδόκει, ταῦτα ὑφαιρεθῆ. καὶ νεῶ ἢ δ᾽ ἕρως λέγει καὶ ἁπλανῶς ἕκαστος ὧν τὸν αὐτὸν τοῦ αἱρέσιν ἐφηκόλων τοῦ φυλάττειν τὰ ὧν χειτιάνων θρησκείαν δὲ λυπὸς ὀχλήσεως, τοῦτο αὐτὸ τοῦ φυλάττοι. ἄλυα τῇ σῇ ὑπομνείᾳ πληρέσαλα δηλῶσαι ἐδόξαμεν, ὅπως εἰδείης ἡμᾶς καὶ δ᾽ ἕρα καὶ ἀπολυμένων ἐξουσίαν τοῦ τηρεῖν τὸν ἑαυτῶν θρησκείαν τοῖς αὐτοῖς χειτιανοῖς δεδωκέναι. ὅπερ ὑπὸ ἀπολυμένως αὐτοῖς ὑφ᾽ ἡμῶν δεδωρῆσθαι ἐξουσίαν τοῖς βουλομένοις τὸ μελέρχεσθαι τὰ τοῦ ἱερήσιν καὶ θρησκείαν ἑαυτῶν, ὅπερ ἀκολούθως τῇ ἡσυχίᾳ τῶν ἡμελέρων χαιρῶν γίνεσθαι φανερόν ἐστιν, ὅπως ἐξουσίαν ἕκαστος ἔχῃ, τοῦ αἱρεῖσθαι καὶ ἡμῖν δοκεῖν, ὁποῖον σ᾽ αὐ βούλῃ θεῖον. τοῦτο ὑφ᾽ ἡμῶν γέγονεν, ὅπως μηδεμιᾷ ἡμῖν μὴ ὑ θρησκείᾳ δοκεῖ μεμειῶσθαι ἢ ὑφ᾽ ἡμῶν δοκοίη. καὶ τοῦτο ὑ τοῖς λοιποῖς εἰς ὃ τοῦτον τῶν χειτιάνων δογματίζομεν, ἵνα τοῖς τόποις αὐλῶν εἰς οὓς ὃ τοῦ ἱερέως εἰσέρχεσθαι ἔδοξεν αὐλοῖς, τοῖς ὧν ὃ τοῖς τοῦ ἱερέως δοθεῖσι τοῦ τὸν καθοσίωσιν χράμμασι, τύπος ἕτερος ἐστὶν ὡρισμένος τῷ τοῦ ἱερῶ χρόνῳ· ἵν᾽ εἴ τινες ἢ τοῦ τοῦ ταμείου ἢ ἡμελέρου, ἢ τοῦ λυπὸς ἑτέρου φαίνοιντο ἡμερακόλες τούτοις, τοῖς αὐτοῖς χειτιανοῖς δῶρ᾽ ἀργυρίου καὶ δῶρ λυπὸς ἀπαγλήσεως, ἧς ὑμῖν ὑπερλεθείσης, δίκα πάσης ἀμελείας καὶ ἀμφιβολίας ἀποκαλαχήσωσι. καὶ εἴ τινες κτῆ δῶρον ἰυγχώσωσιν εἰληφόλες τοῖς αὐτοῖς τόποις, ὅπως εἰ τοῖς αὐτοῖς χειτιανοῖς τὸν ταχίστην ἀποκαλαχήσουσιν ὅτως, ἢ οἱ ἡμερακόλες τοῖς αὐτοῖς τόποις, ἢ οἱ κτῆ δωρεὰν εἰληφόλες αἰῶσί μ τοῦ τὰς ἡμελέρας καλοκαγαθίας, τοῦτ᾽ ἐλθωσι ὃ ὅπι τόπων ἐπέρχω δικάζονλι, ὅπως καὶ αὐλῶν ἀφ᾽ ἧς ἡμελέρας χρησόληος τοῦτο ἡμῖν). ἄλυα πολλὰ ὃ σχηματίῳ τῶν χειτιανῶν τοῦ τὰ ἀφ᾽ ἧς σῆς ἀπουδῆς καὶ λυπὸς παρόχης δίδοσθαι δοκεῖ. ὃ ὅπερ οἱ αὐτοὶ χειτιανοὶ οὐ μόνον ἐκείνοις εἰς οὓς συνέρχεσθαι ἔθος εἶχον, ἀλλὰ καὶ ἑτέροις τόποις ἐφηκέναι γινώσκονται, διαφέροντας οὐ τοῦτο ἕκαστον αὐλῶν, ἀλλὰ τοῦτο ὃ δίκαιον τοῦ αὐλῶν σχήματος, τοῦτ᾽ ἐστὶ τῶν χειτιανῶν, ταῦτα πολλὰ ὅπι ὃ νόμῳ ὃν τοῦ φρήκαμεν, δίκα πολλοῖς λυπὸς ἀμφισβήτησιν τοῖς αὐτοῖς χειτιανοῖς, τοῦτ᾽ ἐστὶ τῷ σχήματι αὐλῶν ὃ τῇ σῇ ὁδῷ ἑκάστῳ αὐτῶν ἀποκαλαχῆναι κελεύσῃς, τὸ τοῦ φρεμένου λογισμοῦ δηλαδὴ φυλαχθέντος. ὅπως αὐτοὶ οἵ λυπὸς τοῖς αὐτοῖς δῶρ ὑμῖν, καθὼς τοῦ φρήκαμεν, ἀποκαθιστῶσι, ὃ ἀξήμιον τὸ ἑαυτῶν τοῦ τὰς ἡμελέρας καλοκαγαθίας ὑπάρξοιεν. ἐν οἷς πᾶσι τῷ τοῦ φρεμένῳ σχήματι ὧν χειτιανῶν τὸ ἀπουδῶ δικαιοῦσθαι τοῦ ἀφεῖλε ὀφείλεις, ὅπως ὃ ἡμέτερον κέλευσμα τὸν ταχίστην τοῦ πληρωθῇ· ὅπως καὶ ἐν τούτῳ ἀφ᾽ ἧς ἡμελέρας χρησόληος τοῦτο ἡμῖν τὸ κοινῆς καὶ δημοσίας ἡσυχίας. τούτῳ γὸ τῷ λογισμῷ, καθὼς καὶ τοῦ ἐίρηται, ἡ θεία ἀπουδὴ τοῦ ἱμᾶς, οἷς ἐν πολλοῖς ἤδη τοῦ χρόνου βεβαίως διαμεῖναι. ἵνα ὃ ταύτης ἧς ἡμελέρας νομοθεσίας καὶ ἧς καλοκαγαθίας, ὅρος τοῦς γνώσιν πολλῶν ἐνεχθῶσι δωρηθῇ, ταῦτα ὑφ᾽ ἡμῶν γραφέντα, πολλαχοῦ τοῦ θεῖναι καὶ φς γνῶσιν πολλῶν ἀγαγεῖν ἀκόλουθόν ἐστιν· ὅπως ταύτης ἧς ἡμελέρας καλοκαγαθίας ἡ νομοθεσία μηδένα λαθεῖν δωρηθῇ.

Ἀνέγραφον ἑτέρας βασιλικῆς διαλάξεως, ἣν αὖθις πεποίηται μόνῃ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ τῶν δωρεὰν δεδόσθαι ὁμοσπονδίαν μόνῃ.

Χαῖρε

Χαῖρε ἀνιλῖνε τιμιώτατε ἡμῖν. ἔστιν ὁ τρόπος οὗτος τῆς φιλαγαθίας τῆς ἡμετέρας, ὥστε ἐκεῖνα ἅπερ δικαίῳ ἀγωτρίῳ προσήκει, μὴ μόνον μὴ ἐνοχλεῖσθαι, ἀγὰ καὶ ἀποκαθιστᾶν βούλεσθαι ἡμᾶς ἀνιλῖνε τιμιώτατε. ὅθεν βουλόμεθα ἵν' ὁπόταν ταῦτα τὰ γράμματα κομίσῃ, εἴ τινα ἐκ τούτων ὧν τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ καθολικῇ τῶν χριστιανῶν ἐν ἑκάσταις πόλεσιν, ἢ καὶ ἀγίοις τόποις διέφερον, καὶ κατέχοιντο νῦν ὑπὸ πολιτῶν, ἢ ὑπότινων ἄγων, ταῦτα ἀποκατασταθῆναι παρὰ χρῆμα τῶν αὐτῶν ἐκκλησίαις ποιήσῃς. ἐπειδὴ περ προῃρήμεθα ταῦτα ἅπερ αἱ αὐταὶ ἐκκλησίαι πρότερον ἐσχήκασι, τῷ δικαίῳ αὐτῶν ἀποκατασταθῆναι. ὁπότε τοίνυν συνορᾷ ἡ καθοσίωσις ἡ σὴ ταύτης ἡμῶν τῆς κελεύσεως σαφέστατον εἶναι τὸ πρόσταγμα, σπούδασον εἴτε κῆποι, εἴτε οἰκίαι, εἴτε ὁτιοῦν δήποτε ὦ δικαίῳ τῶν αὐτῶν ἐκκλησιῶν διέφερον, σύμπαντα αὐταῖς ἀποκατασταθῆναι ὡς τάχιστα, ὅπως τούτῳ ἡμῶν τῷ προστάγματι ἐπιμελεστάτην σε πειθάρχησιν παρεσχηκέναι καταμάθοιμεν. ἔρρωσο ἀνιλῖνε τιμιώτατε καὶ ποθεινότατε ἡμῖν.

Ἀντίγραφον βασιλικῆς ἐπιστολῆς, δι' ἧς σύνοδον ἐπισκόπων ἐπὶ ῥώμης κελεύει γενέσθαι ὑπὲρ τῆς ὧν ἐκκλησιῶν ἑνώσεώς τε καὶ ὁμονοίας.

Κωνσταντῖνος σεβαστὸς μιλτιάδῃ ἐπισκόπῳ ῥωμαίων καὶ μέρκῳ. ἐπεὶ τοιοῦτοι χάρι παρὰ ἀνιλίνου τοῦ λαμπροτάτου ἀνθυπάτου τῆς ἀφρικῆς πρός με πλείους ἀπεστάλησε, ἐν οἷς ἐμφέρεται κεκιλιανὸν τὸν ἐπίσκοπον τῆς καρταγενεσέων πόλεως, παρά τινων κολλήγων αὐτοῦ ὧν κατὰ τὴν ἀφρικὴν καθεστώτων, ἐν πολλοῖς πράγμασιν εὐθύνεσθαι, καὶ τοῦτό μοι βαρὺ σφόδρα δοκεῖ τὸ ἐν ταύταις τῆς ἐπαρχίαις αἷς τῇ ἐμῇ καθοσιώσει αὐθαίρετος ἡ θεία πρόνοια ἐνεχείρισε, κἀκεῖσε πολὺ πλῆθος λαοῦ, ὄχλον ἐπὶ τὸ φαυλότερον ἐπιμένοντα εὑρίσκεσθαι, ὡσανεὶ διχοστατοῦντα, καὶ μεταξὺ ἐπισκόπους διαφορὰν ἔχειν, ἔδοξέ μοι ἵν' αὐτὸς ὁ κεκιλιανὸς μετὰ δέκα ἐπισκόπων τῶν αὐτὸν εὐθύνειν δοκούντων, καὶ δέκα ἑτέρων οὓς αὐτὸς τῇ ἑαυτοῦ δίκῃ ἀναγκαίους ὑπολάβοι, εἰς τὴν ῥώμην πλῷ ἀπιέναι, ἵν' ἐκεῖσε ὑμῶν παρόντων, ἀγαμὴν καὶ ῥετεκίου καὶ ματέρνου, καὶ μαρίνου ὧν κολλήγων ὑμῶν, οὓς τούτου ἕνεκεν εἰς τὴν ῥώμην προσέταξα ἐπισπεῦσαι, δυνηθῇ ἀκουσθῆναι, ὡς ἂν κατὰ μάθοιτε ὦ σεβασμιωτάτῳ νόμῳ ἁρμόττειν. ἵνα μέντοι καὶ περὶ πάντων αὐτῶν τούτων πληρεστάτην δυνηθῆτε ἔχειν γνῶσιν, τὰ ἀντίτυπα τῶν ἐγγράφων τῶν πρός με παρὰ ἀνιλίνου ἀποσταλέντων, γράμμασιν ἐμοῖς ὑποτάξας, πρὸς τοὺς προειρημένους κόλληγας ὑμῶν ἐξέπεμψα. οἷς ἐντυχοῦσα ἡ ὑμετέρα στερρότης, δοκιμάσει ὅν τινα χρὴ τρόπον τὴν προειρημένην δίκην ἐπιμελέστατα διευκρινῆσαι, καὶ κατὰ τὸ δίκαιον τερματίσαι. ὁπότε μὴ δὲ τὴν ὑμετέραν ἐπιμέλειαν λανθάνειν, τοσαύτην με αἰδῶ τῇ ἐνθέσμῳ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ἀπονέμειν, ὡς μηδὲν καθόλου σχίσμα ἢ διχοστασί ἔν τινι τόπῳ βούλεσθαί με ὑμᾶς καταλιπεῖν. ἡ θειότης ὑμᾶς τοῦ μεγάλου θεοῦ διαφυλάξοι πολλοῖς ἔτεσι τιμιώτατε.

Ἀντίγραφον βασιλικῆς ἐπιστολῆς, δι' ἧς προστάττει δευτέραν γενέσθαι σύνοδον ὑπὲρ τοῦ πᾶσαν τῶν ἐπισκόπων περιελεῖν διχοστασίαν.

Κωνσταντῖνος σεβαστὸς χρήστῳ ἐπισκόπῳ συῤῥακουσίων. ἤδη μὲν πρότερον ὅτε φαύλως καὶ ἐνδιαστρόφως τινὲς περὶ τῆς θρησκείας τῆς ἁγίας καὶ ἐπουρανίου δυνάμεως καὶ τῆς αἱρέσεως τῆς καθολικῆς ἀποδιίστασθαι ἤρξαντο, ἐπιτέμνεσθαι βουληθεὶς

τὰς τοιαύτας αὐλὰς φιλονεικίας, οὕτω διέλεγετο πρὸς εἶναι, ὡς ἂν ἀποσταλέντων ἀπὸ τῆς γαλλίας τινῶν ἐπισκόπων, ἀγαμιῶ καὶ τῶν κληθέντων ἀπὸ τῆς ἀφρικῆς ὧν ἕξ ἀναγκαίας μοίρας, καθαλλήλως ἐναλλὰξ καὶ ἐπιμόνως διαγωνιζομένων, παρόντος τε καὶ τοῦ τῆς ῥώμης ἐπισκόπου, τοῦτο ὅπερ ἐδόκει κεκινῆσθαι, δυνηθῆ ἐκ τοῦ τῆς πρεσβείας αὐλῶν, μὴ πάσης ἐπιμιγοῦς διακρίσεως, καὶ ὀρθώσεως τυχεῖν. ἀλλ' ἵνα, ὡς συμβαίνῃ, ἐπὶ παθόλμιοι τινὲς καὶ τῆς ἐκείνης τὰ ἴδια, καὶ τοῦ σεβάσμιος τῷ ὀφλομένου τῇ ἀγιωτάτῃ αἱρέσει, ἔτι καὶ νῦν τὰς ἰδίας ἐχθρας τῶν ἀλλοτρίων οὐ παύονται, μὴ βουλόμενοι τῇ ἤδη ἐξενεχθείσῃ κρίσει σωφρονεῖν, καὶ διορίζόμενοι ὅτι δὴ ἄρα ὀλίγοι τινὲς τὰς γνώμας καὶ τὰς ἀποφάσεις ἑαυτῶν ἐξωσεγκεῖν, ἢ ἐκ μὴ προσῆκον ἀπόντων ὧν ὀφειλόντων ζητηθῆναι ἀκριβῶς ἐξελαθέντων προὸς τὸ τῶν κρίσιν ἐξενέγκαι πρόχειρος καὶ ὀξέως ἔσεσθαι. ἐκ δὲ τούτων ἀπόντων ἐκεῖνα συμβαίνειν γνέσθαι, ὃ καὶ τούτοις αὐτοῖς ἀδελφικὴν ἐκ ὁμόφρονα ὀφείλοντας ἔχειν ὁμοψυχίαν, αἰσχρῶς, μᾶλλον δὲ μυσερῶς ἀγνῶσι ἀποδιεστάναι, καὶ τοῖς ἀνθρώποις τοῖς ἀγνοοῦσιν ἔχουσι τὰς ψυχὰς ἀπὸ τῆ ἀγιωτάτης θρησκείας, ταύτην προφάσιν κακίας δι δόναι. ὅθεν προσηκόντως μοι ἐδόκει, ὅπως τοῦτο ὅπερ ἐκρίθη μὴ τῶν ἐξενεχθέντων ἤδη κρίσιν, αὐθαιρέτως συγκαθέσει πεπαῦσθαι, καὶ νῦν ποτὲ δυνηθῆ πολλῶν παρόντων τέλους τυχεῖν. ὅπερ τοίνυν πλείστοις ἐκ διαφόρων καὶ ἀμυθήτων τόπων ἐπισκόποις εἰς τὴν ἀρελατηνῶν πόλιν εἴσω καλυνδῶν αὐγούστων συνελθεῖν ἐκελεύσαμεν, καὶ δι' γραφῆς ἐνομίσαμεν· ἵνα λαβὼν παρὰ τοῦ καρπωνιανοῦ κονσίκλιος σικελίας δημόσιον ὄχημα, συζεύξας ἑαυτῷ, καὶ δύο γέ τινας τῶν ἐκ τοῦ δουκάτου θεόνου, οἷς δὴ σὺ αὐτὸς ἐπιτρέψαιτο κεῖνης, ἀγαμιῶ καὶ τρεῖς παῖδας τοὺς δυνησομένους ὑμῖν κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπηρετήσασθαι παραλαβών, εἶσω τὰ αὐλῆς ἡμέρας ὅπως ἂν προφθημένῳ τόπῳ ἀπαντήσαι. ὡς δὴ διάλεκτος τῆς ἐρρώμης, καὶ βραχεῖς λοιπὸς τῶν ζωσιμίων ὁμοψύχου καὶ ὁμόφρονος συνέσεως, καὶ τοῦτο ὅπερ ἀγγέλου δοῦναι φαύλως δι' αἰσχρᾶς τινὰς ζυγομαχίας προμεμῆνκεν, ἀκουσθέντων πάντων ὧν μηνόντων λεχθῆσεσθαι πρὸς τὴν νῦν ἀπ' ἀνθρώπων διεστώτων, οἷς ἂν ὁμοίως πρόφασιν ἐκβάλωμεν, δυνηθῆναι εἰς τὸν ὀφθαλμὸν θρησκείαν καὶ πίστιν, ἀδελφικὴν τε ὁμόνοιαν, καὶ βεβαίως διακληθῆναι. ὑγιαίνοντά σε ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ διαφυλάξοι ὅτι πολλοῖς ἔτεσιν.

ξζ Ἀντίγραφον βασιλικῆς ἐπιστολῆς δι' ἧς χρήματα τῇ ἐκκλησίαις δωρεῖται.

Κωνσταντῖνος αὔγουστος κεκιλιανῷ ἐπισκόπῳ καρθαγένης. ἐπειδὴ γὰρ ἤρεσε τοῖς πάσας ἐπαρχίας, τάς τε ἀφρικὰς, καὶ τὰς νουμιδίας, καὶ τὰς μαυριτανίας, ῥηθεῖς τισὶ τῶν ὑπηρετῶν τῆς ἐνθέσμου καὶ ἁγιωτάτης καθολικῆς θρησκείας, εἰς δωδώματα ἐπιχορηγηθῆναι τι, ἔδωκα γράμματα πρὸς οὖρσον τὸν διασπιμόζαλον καθολικὸν τῆς ἀφρικῆς, καὶ ἐδήλωσα αὐτῷ ὅπως τρισχιλίους φόλλις τῇ σῇ ἐρρότητι ἀπαρεθμῆσαι φροντίσῃ. σὺ τοίνυν ἡνίκα τὰ προδηλουμένῳ ποσόληκα ὧν χρημάτων ἐπιδεχθῆναι ποιήσῃς, ἅπασι τοῖς προφρημένοις κτὸ βρεσυτίον τὸ πρὸς σὲ πρὸς ὅσιν ἀποσταλέν, ταῦτα τὰ χρήματα διαδοθῆναι κέλευσον. εἰ δ' ἄρα πρὸς τὸ συμπληρωθῆναί μου τὸν εἰς τοῦτο πρεῖ ἀπόντας αὐτοῖς προαίρεσιν, ἐνδεῖν τι καταμάθῃς, πρὸς ἠρακλιδᾶ τοῦ ὑπιδίπου τῶν ἡμελέρων κτημάτων, ἀναμφιλέκτως ὅπερ ἀναγκαῖον εἶ καταμάθοις, αἰτῆσαι ὀφείλεις. κὴ γὰρ παρόντι αὐτῷ προσέτα-

ξα ἵν'

ξα, ἵν' εἴτι δὺ χρημάτων πρὸς αὐτὸν ἢ σὴ περιουσία αἰτήσῃ, δύνῃ δίκαιος ὢν ἀπαιτεῖν παρ' ἐκείνου τὰ ὀφειλόμενα. καὶ ὅπως ἐπιδόμενοι τινὰς μὴ καθεστῶσης δόμνοίας τυγχάνοντας δυσσεβοῦς, τὸν καθολικῆς ἐκκλησίας φαύλῃ τινὶ ὑπονοήσῃ βουλεύσασθαι διαφθεῖραι, γίνωσκέ με, δικαίῳ δύο πατρικίῳ τῷ ἐπὶ τῶν ἱππέων, παρόντι, διαφόρους ἐντολὰς δεδωκέναι· ἵν' ἐν τοῖς λοιποῖς ἅπασι καὶ τούτου μάλιστα τὴν φερομένην αἵρεσιν μισήσωμεν, καὶ μὴ δυσχερῶς φέρωμεν τοιοῦτο γινόμενον. διόπερ εἴ τινας τοιούτους δυσσεβεῖς ἐν αὐλῇ τῇ μεμιᾷ ὑπολάβῃς καταδῆσαι, δύνῃ τινὸς ἀμφιβολίας τοῖς φερομένοις δικαίας παρελθεῖν. καὶ αὐτὸ τοῦτο παρεσκεύασται, ὅπως αὐτοῖς ἐκδύσει, καθάπερ αὐτοῖς παροῦσιν ἐκδύσασα, ὑπιστρέψωσιν. ἡ Ἡδύνης τοῦ μεγάλου θεοῦ σε διαφυλάξοι ὑπὲρ πολλοῖς ἔτεσιν.

Ἀνάγραφον βασιλικῆς ὑπατικῆς, δι' ἧς τοὺς παρεστῶτας ὧν ἐκκλησιῶν πάσης ἀπολύει λειτουργίας παρὰ τὰ πολιτικὰ λειτουργίας παρατάττει.

Χαῖρε διανίνε βιμιάλε ἡμῶν ὑπατικὲ ὑπὸ πλείονων παρημῖν φανεὶς παρεσκευασμένος τῇ θρησκείᾳ ὑπερασπίζειν καὶ φυλακτήριον, μεγάλοις κινδύνοις ἐνισχόμενα τοῖς δημοσίοις πράγμασιν, αὐτὸν τὸν ταύτῃ ἐνθέσμως διαφθεῖραι καὶ φυλακτηρίῳ, μείζην δυτυχίαν τῷ ῥωμαϊκῷ ὀνόματι, καὶ σύμπασι τοῖς ὧν διαφόρων πράγμασιν ἀξαίρετον διαφθορὰν παρεσκευασμένα, ὧν θείων διατάξεσιν τούτου παρεχομένων, ἔδοξεν ἐκείνους τοὺς ἄνδρας τοὺς τῇ ὀφειλομένῃ ἀγιότητι, καὶ τῇ τοῦ νόμου τούτου παρεδρίᾳ τὰς ὑπηρεσίας τὰς ἐξ ἑαυτῶν, τῇ τῆς θείας θρησκείας θεραπείᾳ παρέχοντας, τῷ καιρῷ ὧν ἰδίων τὰ ἐπαθλα κομισαμένους, διανίνε βιμιάλε. διόπερ ἐκείνοις τοῖς εἴδωσι τὴν ἐπαρχίας τῆς σοὶ πεπιστευμένης ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ἢ κεκιλιανὸς ἐφέστηκε, τὴν ἐξ ἑαυτῶν ὑπηρεσίαν τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ θρησκείᾳ παρέχοντας, οὓς ἐκλεκτοὺς ἐπονομάζειν εἰώθασιν, ἀπὸ πάντων ἁπαξαπλῶς τῶν λειτουργιῶν βούλομαι ἀνυπουργήτους διαφυλαχθῆναι· ὅπως μὴ διά τινος πλάνης ἢ ὀλιγοθρησκείας ἱερωσύνου, ἀπὸ τῆς θεραπείας τῆς τῇ Ἡδύνῃ ὀφειλομένης ἀφίστανται, ἀλλὰ μᾶλλον δύνῃ τινὸς ἐνοχλήσεως τῷ ἰδίῳ νόμῳ ἐξυπηρετῶσιν. ὧν δὲ μείζην περὶ τὸ θεῖον λατρείαν ποιεῖσθαι, πλέον ὅσον τοῖς κοινοῖς πράγμασι συνοίσειν δοκεῖ. ἔρρωσο διανίνε βιμιάλε. Τοιαῦτα μὲν οἱῶ ἡμῖν ἡ θεία καὶ οὐράνιος τῆς τῶν ὅλων δύναμις ἐπιφανέστατα ἐδωρήσατο χαρίσασθαι· τοσαύτην τε ἅπασιν δυσσεβέσι ἀφθονίαν ἀγαθῶν διὰ τῆς ἰδίας μεγαλειότητος ἐπορίσατο, καὶ δίκην εἰρήνης. καὶ ὧδε μὲν τὰ καθ' ἡμᾶς ἐν διαφόροις καὶ πολυπραγμοσύνῃ ἐτελέσθη. Οὐκ ἐῶ δὲ ἄρα τῷ μεγαλοφρονεστάτῳ, καὶ φιλοπονήρῳ δαίμονι, φορητὸς ἐπὶ τῶν ὁρωμένων θέα. ὥστε οὐδὲ λιχνεύσῃ πρὸς ἀφέσεως λογισμὸν ἐτύγχανεν αὐτάρκη, τὰ τοῖς πρόσθεν δεδηλωμένοις τυράννοις συμβεβηκότα. ὃς δὲ φερομένης τῆς ἀρχῆς αὐτῷ, βασιλέως μεγάλου κωνσταντίνου δυσσεβείαν διαμῆς, ὑπιαμβείας τε καὶ συνηθείας τῆς δυσκόλου ἀξιωμένος, μιμήσεως μὲν τῆς τῶν καλῶν ἀπελιμπάνετο. τῆς δὲ ὧν ἀσεβῶν τυράννων μοχθηρίας ἐζήλου τὴν κακοδαιμονίαν. καὶ ὧν τοῦ βίου τὴν καταστροφὴν ἐπεῖδεν αὐτοῖς ὀφθαλμοῖς, τούτων ἔπεσθαι τῇ γνώμῃ μᾶλλον, ἢ τῇ τοῦ κρείττονος διαθέσει ἐμελέτα καὶ φιλίαν ἤρατο. διαφθονηθεὶς γέ τοι τῷ πονηρευομένῃ, πόλεμον δυσχερῆ καὶ δεινότα-

τον πρὸς αὐτὸν ἀνθρ. ὃ φύσεως νόμων φιλάνθρωπος, ὃ χ' ὁρκωμοσιῶν, ὃ χ' αἵματος, ὃ ξενοκτόνου μνήμης ἐν Δρυοίᾳ λαβών. ὁ μὲν γὰρ αὐτῷ οἷα πρωταγάθου βασιλεύς, ξυνοίας πρέχων ἀγαθοῖς σύμβολα, συγγνώμας τῆς πρὸς αὐτὸν οὐκ ἐφθόνησε, γάμων τε λαμπρῶν ἀδελφῆς μετεσίδωσιν οὐκ ἀπηρνήσατο. ἀλλὰ καὶ τῆς ἐκ πατέρων συγγενείας, βασιλικοῦ τε ἀνέκαθεν αἵματος, κοινωνὸν γνώσεσθαι ἠξίωσε. τῆς τε κατὰ πόλιν ἀπολαύειν ἀρχῆς, οἷα κηδεστὴς καὶ συμβασιλεὺς προσήκειν τὴν ἐξουσίαν, οὐκ ἔλαττον μέρος τῶν ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐθνῶν διέπειν αὐτὸς ἐποικεῖν κεχαρισμένος. ὁ δ' ἔμπαλιν τύραννος τὰ μάλιστα διεπεφάνετο, πολιτείας ὅσην μέραν κατὰ κρείττονος μηχανὰς ὑπιτεχνώμενος. πόλεις τε ὑπονοῶν ὑπὸ βουλῆς ἔθνους, ὡς αὐτῷ κακοῖς τὰ μάλιστα ἐργάσεσθαι ἀμείνονας. τὰ μὲν οὖν πεπραγμένα πειρώμενος τὰ συσκευῇ ὑπικρύπτειν, φίλος εἶναι πεποίητο. δόλῳ τε καὶ ἀπάτῃ πλεῖστα ὑπιτιθέμενος, ῥᾷστα δὴ τυχεῖν τῶν πεπλασμένων ἤλπισε. τῷ ὄντι ἄρα ὁ θεὸς ἰῶν φίλος, κηδεμών τε καὶ φύλαξ, ὃς αὐτοὺς τοὺς ἐν ἀπορρήτῳ καὶ σκότει μηχανωμένους ὑπιβουλὰς, εἰς φῶς ἄγων διήλεγχε. τοσοῦτον ἀπεῖχε δὲ μέγα τὸ θεοσεβὲς ὅπλον, πρὸς ἀμύναν μὲν ἐκτεθὲν. οἰκείας δὲ φυλακὴν σωτηρίας ἰσχύειν. ᾧ δὴ πεφραγμένος ὁ θεοφιλέστατος ἡμῶν βασιλεὺς, τοὺς τοῦ δυσνόμου πολυπλόκους ὑπιβουλὰς διεδίδρασκεν. ὁ δὲ, τὴν λαθραίαν συσκευὴν ὡς οὐδαμῶς ἐώρα κατὰ γνώμην αὐτῷ χωροῦσαν, τὸν θεὸν πάντα, δόλον τε καὶ ῥᾳδιουργίαν ᾧ θεοφιλὴς βασιλεὺς καταφρονῶν τοιοῦτος, οὐκ ἐδύνατο οἷός τε ὢν ὑπικρύπτεσθαι, πρόφασιν πόλεμον αἴρει). ὁμόσε δὴ τὰ κωνσταντίνου πολεμεῖν διανοοῦς, εἰδὼς καὶ κατὰ τοῦ θεοῦ ὅλων, ὃν ἠπίστατο σέβειν αὐτὸν, πολλαπλασίονας ὁρμᾶν. καίπερ τοιοῦτος ὑπὸ αὐτοῦ θεοσεβὴς, μηδὲν μηδόλως πρόσθεν τοῦ δεῦρο αὐτὸν λυπηρὸν διαθεμένους, πρόφασιν τέως καὶ ἡσυχῇ πολιορκεῖν ἐπεδήλετο. καὶ τοῦτ' ἐποίει, ὅπως ἀβλεπτεῖν τὸν ἐμφύτου κακίας ἰὸν ἀγκαλισάμενος. οὐ τὸ σὸν μνήμιον ὧν πρὸ αὐτοῦ χριστιανοὺς ἐκδιώξαντα, πρὸ ὀφθαλμῶν ἔθετο, οὐδ' ὧν αὐτὸς ὀλεθρίᾳ καὶ ἀμυθήτοις δι' ἃς μεθῆλθον ἀσεβείας, καλέσει. ἀλλὰ γὰρ ὅπου φρενὸς ἐκτραπεὶς λογισμοῦ, διαῤῥήδην ἅμα φρένας, τὸν θεὸν αὐτὸν οἷα δὴ κωνσταντίνου βοηθὸν, αὐτοῦ βοηθουμένου πολεμεῖν ἐγνώκει. καὶ πρῶτα μὲν τῆς οἰκίας τὸ αὐτοῦ πρῶτα χριστιανὸν ἀπελαύνει, ἔρημον αὐτὸν αὐτὸν ὁ δείλαιος τούτων καθίστας ἀφ' ἁπάντων πρὸς τὸν θεὸν δίκης. ἐφ' ἅπασιν αὐτοῖς ποιεῖται πάτειον μάθημα τυγχάνει. εἶτα δὲ τοὺς κατὰ πόλιν στρατιώτας ἐκκρίνεσθαι καὶ ἀποδημεῖσθαι τῆς ἡμῶν ἀξιώματος, εἰ μὴ τοῖς δαίμοσι θύειν αἱροῖντο, πάντα κελεύει). καὶ ἔτι γε ταῦτα ἰῶν μικρὰ, τῇ ὧν μειζόνων συγκρινόμενα πάντα θεοῦ· ἃ δεῖ τούτων τὰ καθήκοντα καὶ κατὰ μέρος ᾧ θεομισεῖ πεπραγμένα μνημονεύειν; ὅπως τε νόμους νόμους ὁ παρανομώτατος ἐξεῦρε. τοὺς γέ τοι ἐν τῇ εἰρκτῇ τὰ λαμπρυνόμενους, ἐκνομοθέτει μηδένα μεταδοῦναι ἐφῆς φιλανθρωπεύεσθαι, μὴ δ' ἔξεστιν τοῖς ἐν δεσμοῖς λιμῷ διαφθειρομένοις. μὴ δ' ἁπλῶς ἀγαθὸν εἶναι) μηδένα, μὴ δ' ἀγαθὸν μὲν πεφάνθαι, τοὺς καὶ πρὸς αὐτῆς τῆς φύσεως ὑπὸ τὸ συμπαθὲς ὧν πέλας ἥκοντας. καὶ ἰῶν γε νόμων οὐκ ἀμείλικτος ἀναιδὴς καὶ ἀπηνέστατος, πᾶς ἤμερον ἀφεξάγων φύσιν. ἐφ' ᾧ καὶ ἡμερεῖα πρόσκειται, τοὺς ἥκοντας ἴσα πάσχειν τοῖς ἥκουσιν. δεσμοῖς τε καὶ φυλακαῖς καθείργνυσι, τὴν ἴσην τοῖς καταπονουμένοις ἀπομόνωσιν ἡμφείαν, τοὺς τὰ φιλάνθρωπα διαφθείροντας. ἰδιώτας αἰλικυνίου

νίου Δραξάξης. Οἱ χρὴ τὰς πρὸ ἐμῶν καινοτομίας ἀπαιθμεῖσθαι, ἢ τοὺς ὅπῃ τοῖς τ' βίον μέλλοντας ἅπασι νεωτερισμοὺς αὐτός; δι' ὧν τοὺς παλαιοὺς ῥωμαίων δὴ καὶ σαφῶς κειμένους νόμους πρὸς ἀφαγὰς τολμήσας, βαρβάροις ἰυνὰς καὶ ἀνημέροις ἀντεισῆγε νόμοις, ἀνόμους ὡς ἀληθῶς καὶ πρὸ θανόμους. ὅπισκήψας τε μυρίας τ' ὧν ὑποχείριον ἐθνῶν ἐπενοῆ, χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου πρόσοδος εἰς πρᾶξις, ἀναμετρήσας τε γῆς, καὶ ὧν κατ' ἀγροὺς μηκέτ' ὄντων ἀνθρώπων, πρὸς παλαιοὺς καθιερωμένων, ὅπῃ ζήμιον κέρδος. οἵοις δ' ἐφθόνει ὅπῃ τούτοις ὁ μισάνθρωπος τ' μηδὲν ἠδικηκόσιν ἐξορκισμοῖς, οἵας ἀπατεώνων καὶ ἀξιολόγων ἀνδρῶν ἀπαγωγάς. ὧν δὴ τὰς κουφίσιας ἀποζώγρησε γαμετὰς, μιαροῖς ἀεὶ οἰκέτας ἐφ' ὕβρει πρᾶξεως αἰσχρᾶς πρεσβεύσου. ὅσους γ' αὖτὸς ὁ ἐκατόγηρως γυναιξὶν ὑπανδρους, πρᾳθύμους τε κόρας ἐμπαρθενεύσας, τῷ ἀκόλαστον τῆς αὐτ' ψυχῆς ὅπῃ θυμὸν ἐπλήρου. Οἱ χρὴ ταῦτα μηκύνειν, τ' τῶν ἑκάστων αὐτ' πρᾶξεων ὑπερβολῆς, μικρὰ τὰ πρῶτα καὶ ὃ μηδὲν εἰ) διηγεχούσης; ὃ γοῦν τέλος αὐτῷ τ' μανίας, ὅπῃ τοὺς ὅπισθόπους ἐχώρει. Ἴδη τε τούτοις, ὡς αὖ τοῦ ὅπῃ πόλεων θεοῦ θεράποντας, ἐναντίους ὑπάρχειν οἷς ἔδρα, ἡ μύθους, οὔπω μὴ ὅτι δ' φανερὸν ἀφ' τ' ἀπὸ τοῦ χρείττονος φόβου· λάθρα γ' αὖθις καὶ δολίως σῶν ἐσκυβάλιζε, ἀνήρ τε τούτων δι' ὅπι βουλῆς ὧν ἡγεμόνων τοὺς δοκιμωτάτους. καὶ ὁ ζόφος δὲ τῶ κατ' αὐλῶν φόνου, ξένος τις ἴσως ἐς οἷος οὐδὲ πώποτε ἠκούσθη. Τὰ γοῦν ἀμφὶ τ' ἀμάσσαν καὶ τὰς λοιπὰς τῶ πόνου πόλεις καλλιργαθέντα, πᾶσιν ὑπερβολὴν ὠμότητος ὑπερηκόντισεν. εἶτα ὧν ἐκκλησιῶν θ' θεοῦ, ἀμμί, ἐξ ὕψους εἰς ἔδαφος αὖθις καταρρίπτων· τὰς δὲ, ἀπεκλῄων, ὡς δὴ μὴ ξυνάγοιτό τις ὧν εἰωθότων, μὴ δὲ τῷ θεῷ τὰς ἐπορφανομένας ἀποδιδῷ λατρείας. σῶν τελεῖν γὰρ οὐχ' ἡγεῖτο ὑπὲρ αὐτ' τὰς δίκας, ζωπυρῶν φαύλῳ τοῦτο λογιζόμενος. ἀλλ' ὑπὲρ τ' θεοφιλοῦς βασιλέως πόνοις πρᾶξιν ἡμᾶς καὶ τ' θεὸν ἱλεοῦσθαι πέπεισο. εἶτεν ὥρμᾶτο καθ' ἡμῶν τ' θυμὸν ὅπισκήπτων. καὶ δῆτα τ' ἡγεμόνων οἱ κόλακες τὰ φίλα πρᾶξιν ὡς δυσαγεῖ πεπεισμένοι, τῶν ὅπισθόπων τοὺς μὲν, ζωνήτως τ' ὧν κακούργων ἀνδρῶν πρεσβύτατον ἀμοιβαίας. ἀπήγοντό τ' καὶ ἐκολάζοντο ἀπροφασίστως τοῖς μιαφόνοις ὁμοίως, οἱ μηδὲν ἠδικηκόλες. ἤδη δέ τινες καινοτέρων ὑπέμενον τελευτὴν, ξίφ δ' σῶμα εἰς πολλὰ ἰμήματα καταχρεουργούμενοι, καὶ μ' τ' ἀπωνῆ ταύτην καὶ φειδωλίαν θέαν, τοῖς ἴσης θαλάσσης βυθοῖς, ἰχθύσι βορὰ ῥιπτούμενοι. Φυγαὶ δὴ αὖθις ὅπῃ τούτοις ὧν θεοσεβῶν ἐλίνοντο ἀνδρῶν. καὶ πάλιν ἀγρὶ, καὶ πάλιν ἐρημίαι, νάπαι τε καὶ ὄρη τοὺς χριστοῦ θεράποντας ὑπεδέχοντο. ἐπεὶ δ' τ' ταῦτα τοῦτον πρὸ χώρᾳ τῶ δυσεβῆ τὸν ζόφον, λοιπὸν καὶ τ' κτ' πόλεων ἀνάκτορον διωγμὸν, ὅπῃ ἀφάνειαν ἐβούλετο. ἐκράτει τε γνώμης καὶ σθένει ἐμποδὼν ἴσως αὐτῷ μὴ οὐχὶ ἐν ἔργῳ χωρῆν, εἰμὴ τάχιστα τὸ μεῖζον ἔσεσθαι πρόσταβεν ὁ ὧν οἰκείων ψυχῶν ὑπέρμαχος θεός. Ὡς δ' ἐν βαθεῖ σκότῳ καὶ νυκτὶ ζοφωδεστάτῃ φωσφόρα μέγαν ἀθρόως καὶ ζοφερὰ τοῖς πᾶσιν ἐξαμφί, τ' αὐτῷ θεράποντα κωνσταντῖνον ὑψηλῷ βραχίονι ὅπῃ τὰ τῆδε χθόνα γαγήσας. Τούτῳ μὲν οὖν δίδωσιν ἐκ οὐρανοῦ καρπὸν δυσεβέας ἐπάξιον τὰ ζόφου τῆς ὧν ἀσεβῶν πρᾶξις νίκης. τ' δ' ἀγιτήριον αὐτοῖς συμβόλοις ἅπασι καὶ φίλοις ὑπὸ τοῖς κωνσταντίνου ποσὶ φρονῆ καλέσθαι. ὡς γὰρ εἰς ἔκαστα μερίδας τὰ κατ' αὐτὸν ἠλαυνεν, ὁπότ' ἀνεκτὸν εἰ) λογισά-

θζ

μθνος βασιλεὺς ὁ τῷ θεῷ φίλος, τὴν Θφεσηνα συναγαγὼν λογισμὸν καὶ τὴν περὶ τὸν θ̄ν δικαίαν ἔπον φιλανθρωπίαν κεφαλαιῶσαι, ἅσμενος ἐπαμῦναι κρίνας τοῖς ὑπὸ τῶν τυράννων ἀλαπωθουμένοις. καὶ τό γε πλῆθος δυσθέατον ἔθνος, βεβαρημένοις λυμεῶνας ἐκποδὼν ποιησάμενος, δυνάσθαι τὰς ὁρμᾶται. μόνην δὲ αὐτῷ χρωμένῳ φιλανθρωπίαν τὴν τοῦτον χρόνον καὶ τὴν οὐ συμπαθείας ἄξιον κρεωττίω, τῷ μὴ, ὅθεν ἐλάνθανε πλέον, ἧς κακίας ὀκνήσας ἀπαλλαττομένῳ. αὔξονται ὃ μᾶλλον τὴν τῶν ὑποχθονίων ἐθνῶν λύπην. τοῖς δὲ κακουμένοις ὅπως βοήθεια σωτηρίας πῆς, ὑπὸ δικαίῳ θηρίῳ καταπονουμένοις. διὸ δὴ τῷ φιλαγάθῳ μίξας τὸ μισόπονηρον ὁ τῶν ἀγαθῶν ἀρωγὸς, τοσόνδε ἅμα παιδὶ κρίσσονι βασιλεῖ φιλανθρωπεύεται, σωτήριον δικαίαν ἅπασι τοῖς ἀπολλυμένοις ἐκτείνας. οἵᾳ δὴ οἷα παμβασιλεῖ θεῷ, θεοῦ παιδὶ σωτῆρι ἀπόλλωνι ποδηγῷ καὶ συμμάχῳ χρώμενοι πάλαι ἅμα καὶ υἱός, ἀμφὼ κύκλῳ διελόντες τὴν τῶν θεομισῶν τοσαύταξιν, ῥᾳδίαν τὴν νίκην ἀποφέρουσι. ὧν τὴν συμβολὴν πόλεων ὀξυθυμοτέρων αὐτοῖς ὑπὸ θεοῦ τὴν γνώμην, ἀθέσμως δῆτα καὶ λόγου θάττον, οἱ μὲν ἥδες καὶ τοσῆμέρας θανάτου πυθόμενοι καὶ ἀπειλῆς, οὐκέτ᾽ ἦσαν οὐδὲ μέχρις ὀνόματος μνημονευόμενοι. χρυσοφαῖς αὐλῶν καὶ λιμαὶ τὴν ἀξίαν αἰσχύνην ἀπελάμβανον. καὶ οἱ τοῖς πάλαι δυσσεβέσι τυράννοις ἐπεῖδεν αὐτοῖς ὀφθαλμοῖς λιχνίνοις, ταῦτα ὁμοίως καὶ αὐτὸς ἔπαθεν. ὅλη μὴν αὐτὸς ἐδέξατο παιδείαν, μὴ ὀφθῆναι τῶν πέλας ἐσωφρονίσθη μάστιξι. τὴν ὁμοίαν δ᾽ ἐκείνοις τῆς ἀσεβείας μετελθὼν ὁδὸν, ὅπερ τὴν ἴσον αὐτοῖς ἐνδίκως ἔτεινε δίκην κρημνόν. ἀνὴρ ἔσθ᾽ μὲν ταύτη πῃ βελτιόμενος ἔκειτο. ὁ δὲ ἀρετῇ πάσῃ θεοσεβείας ἐκπρεπῶς μέγιστος νικητὴς κωνσταντῖνος ζωὴ παιδὶ κρίσσονι βασιλεῖ θεοφιλεστάτῳ καὶ τῆς πόλεως τῶν παλαιὸν πρέσβυν ἀρχὴν, τὴν ἀπ᾽ αἰῶνος ἡλίου πᾶσι ἐν κύκλῳ τῆς θαλέρας τῆς οἰκουμένης, ἄρχειν τε ὁμοῦ καὶ μεσημβρίαν, ὡς ἔφαμεν δυομένης ἡμέρας ὑπὸ τὴν αὐλῶν ἀγωνίας εἰρήνην. ἀφήρητο γοῦν ὄξ᾽ ἀνθρώπων πόλεως δέος, τὸν πρὶν αὐτοὺς πιέζοντα. λαμπρὰς δὲ ἐτέλουν καὶ πανηγυρικὰς ἑορτὰς ἡμέρας. ἐν δὲ φωτὸς ἔμπλεα πόλεα. καὶ μειδιῶσι πρὸς ἀλλήλους, ὁμμασί τε φαιδροῖς, οἱ πρὶν καθηφεῖς ἀνηκέστοις ἔβλεπον. χορεῖαι δὲ αὐτοῖς καὶ ὕμνοι κατὰ πόλεις ὁμοῦ καὶ ἀγρούς, τὸν παμβασιλέα θεὸν προθύσασα πόλεων, ὅτι δὴ τοῦτ᾽ ἐδιδάχθησαν, κἀπείθησαν τὴν ἀσεβῆ βασιλέα παυσὶν ἅμα θεοφιλέσιν, ἐλέραμεν. καλῶν δὲ ἀμνηστία παλαιῶν ἐῶν, καὶ κλῆθρα πάσης δυσσεβείας πρόπολοι δὲ ἀγαθῶν ἀπόλαυσις, καὶ προσθήκη μηνόπλων προσδοκίας. ἐπλώθη δὲ οὕτω κατὰ πόλιν τὸν νικητοῦ βασιλέως φιλανθρωπίας ἔμπλεως ἀφαλάξης, νόμοι τε, μεγαλοδωρεὰς καὶ ἀληθοῦς ἀσεβείας γνωρίσματα προτείνοντες. ὅτω δῆτα πάσης τυραννίδος ἐκκαθαρθείσης, μόνοις ἐφυλάττετο τὰ τοῦ σωτῆρος βασιλέως βέβαια τε καὶ ἀνεπίφθονα, κωνσταντίνῳ καὶ τοῖς αὐτοῦ παισίν. οἱ ὧν τοσόνδε πόλεων ἀποσμήξαντες τὴν θεοσυλίαν τῆς βίου, τῶν ἐκ θεοῦ φρυαναθέντων ἀγαθῶν αὐτοῖς ἠθημένως, τὸ φιλάρετον καὶ θεοφιλὲς, τε, τοὺς τὸ θεῖον ἀσεβεῖς, καὶ ἀχάριστον ἅπασι τοῖς ἐπὶ χειρὶ ἀνέδειξαν τὸ νομοθεσίας.

Τέλος τῷ θεῷ δόξα.

Κεφάλαια ιδ΄ τῆς τοῦ βίου τοῦ μακεδόνος κωνσταντίνου βασιλέως.

Περὶ τοῦ πατρὸς κωνσταντίνου τελαλῆ.
Περὶ μητρὸς αὐτοῦ βασιλικῶν. ἕλη περὶ μοῖμον.
Περὶ θεοδώρου μωῶντος βασιλέως δυσεβεῖς, καὶ ἀπολλωνίους τυράννους.
Ὅτι ὁ θεὸς κωνσταντῖνον ἐλέησεν.
Ὅτι ἐβασίλευσε μὲν, δυσεβῶς δὲ τὰ τριάκοντα ἔτη μοναρχήσας. ἔζησε δὲ ὑπὲρ τὰ ἑξήκοντα.
Ὅτι θεοῦ μὲν δοῦλος ἦν. ἐθνῶν δὲ νικητής.
Περὶ κῦρον τὸν φρυγῶν βασιλέα, καὶ ἀγέξανδρον τὸν μακεδόνων, σύγκρισις.
Ὅτι τὴν οἰκουμένης πάσης ἀρχὴν ἐκράτησεν.
Ὅτι υἱὸς βασιλέως δυσεβὴς, καὶ υἱοῖς βασιλεῦσι καὶ λείπει τὴν ἀρχήν.
Περὶ τοῦ καὶ δύναται ἢ καὶ ψυχωφελῆ τὴν ἱστορίαν ταύτην.
Ὅτι μόνας τὰς κωνσταντίνου νέας ἱστόρησε θεοφιλὴς προφήτης.
Ὅτι ὡς Μωϋσῆς ἐν οἴκοις τυράννων ἀνετράφη κωνσταντῖνος.
Περὶ κωνσταντίου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μὴ δύναμένου τὴν περὶ ὀρθοδοξίαν καὶ μαξιμιανὸν καὶ μαξέντιον, διῶξαι τοὺς χριστιανούς.
Ὅπως κωνστάντιος ὁ πάππος ἀνεδιάθετος πενίαν ἐκ τοῦ ὀρθοδόξου, καὶ τοὺς θησαυροὺς πλήσας, ἀπέδωκε πάλιν τοῖς προγενέσι τὰ χρήματα.
Περὶ τῆς ἐκ τῶν ὀρθῶν διωγμοῦ.
Ὅπως κωνστάντιος ὁ πάππος εἰδωλολατρείαν χριμαλίζοντος, τοὺς μὴ θύειν θέλοντας ὀξέβαλε. τοὺς δὲ ὁμολογήσαντας προθυμοῦντος εἶχεν ἐν παλατίῳ.
Τοῦ αὐτοῦ περὶ τῆς φιλοχρίστου προαιρέσεως.
Ὅτι ὀρθοδοξίαν καὶ μαξιμιανὸν ἀποδυσαμένων, προφῆτος ἕως λοιπὸν αὔγουστος ὁ κωνστάντιος ἐν δυτεκνίᾳ κομῶν.
Περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ κωνσταντίνου νεανία, ἅμα ὀρθοδοξίαν τὸ πρὶν εἰς παλαιστίνην προσηλυτισθέντος.
Κωνσταντίνου προτὸς τὴν παλέρμα ἀπὸ τῆς ὀπιβουλῆς ὀρθοδόξου ἀναχώρησις.
Τῆς τοῦ κωνσταντίου τὸν υἱὸν βασιλέα κωνσταντῖνον καταλιπόντος.
Πῶς κωνσταντίου προκομισθέντος τὰ στρατεύματα, κωνσταντῖνον αὔγουστον ἀνηγόρευσεν.
Καταστροφὴ τῶν τυράννων, δι' ὀλομηνίσεως ὀλίγης.
Ὅτι βουλήσει θεοῦ, κωνσταντῖνος ἔσχε τὸ βασιλεύειν.
Κωνσταντίνου τὴν βαρβάρων καὶ κρεϊανὴν νίκην.
Ὅπως ῥώμην ἐβεβαίωσαν μαξεντίου προηρημένοι.
Ὅτι τὰς ὧν εἰδωλολατρησάντων καταστροφὰς ἐνθυμητὰς, μᾶλλον τὸν χριστιανισμὸν ἐξηγέξαντο.
Ὅπως δύναμιν τὴν ὠφελούσαν ὁ θεὸς προέσχε. φανερὸν ἐκ φωτὸς ἐν οὐρανῷ μεσημβρίας. καὶ γραφὴν τούτῳ νικᾶν προηνόησεν.
Ὅπως ὁ χριστὸς τοῦ θεοῦ καὶ ὕπνους αὐτοῦ φανεὶς, ὁμοίου τύπου τὸ φανὲν σημείου κεχρῆσθαι κατὰ τῶν πολεμίων προσέταξεν.

Κατασκευὴ τοῦ αὐτοῦ ϛαυρικοῦ σημείου.
Ἐκφάσις ϛαυροφόρου σημείου, ὅταν νικῶσι οἱ ῥωμαῖοι λάβαρον καλοῦσιν.
Ὅπως καθηρῆθεὶς κωνϛαντῖνος, τὰς ἡδονὰς γραφὰς ἀνεγίνωσκεν.
Περὶ τῶν μαξεντίου μοιχαλίδων ἐν ῥώμῃ.
Ὅπως ἡ τοῦ ἐπάρχου ϒγὰ ϹΦφεστώλου ἑαυτὴν ἀνῄρει.
Ἀναίρεσις δήμου ῥωμαίων ὑπὸ μαξεντίου.
Μαγεῖαι μαξεντίου καὶ σίνδια ἔφων ἐν ῥώμῃ.
Ἡ παρ' ἰτηλίᾳ μαξεντίου ϛρατιὰ μΧ.
Μαξεντίου θάνατος ἐν γεφύρᾳ πλαμοδ ιβ ἐτέους.
Εἴσοδος ἐν ῥώμῃ κωνϛαντίνου.
Περὶ ἀνδριάντος αὐτοῦ ϛαυρὸν καθέχοντος, καὶ τῆς ἐπιγραφῆς.
Εὐφεστίωνα καὶ τὰς ἐπάρχους, καὶ δωρεὰς κωνϛαντίνου.
Ἐπισκόπων ϖμὴ καὶ ἐκκλησιῶν οἰκοδομαί.
Περὶ τῶν εἰς τοὺς πένητας ἐργεσιῶν κωνϛαντίνου.
Ὅπως τὰ ϛρωμάτια ὑπὸ ἐπισκόπων συμπληροῦ.
Ὅπως καὶ τῶν ἀφεόνων ἰωείχθ.
Νίκαι καὶ βαρβάρων.
Ὅπως μαξιμίνου θεσπισμοὺς ἐπιβουλεύσαι θανάτου. καὶ δίκων οἷς ἐξ ἀποκαλύψεως κωνϛαντῖος ἔδρα.
Δεκαετηρίδος κωνϛαντίνου πανηγυρις.
Ὅπως τὸν ἀναστάσιον ἐκακούχησε λικίννιος.
Ὅπως ὁ κωνϛαντῖνος λικίννιος ἐπιβουλεύσαι ἠθέλησεν.
Λικιννίου κατ' ἐπισκόπων συσκευαὶ, καὶ ϛρατόδων κωλύσεις.
Ἐξορισμοὶ καὶ δημεύσεις κατὰ χειϛιανῶν.
Γυναῖκας εἰς ἐκκλησίαν σωφρονεῖν πρόσταγμα.
Τοὺς μὴ θύοντας, ἀποϛρατεύεσθαι, καὶ τοὺς ἐν φυλακαῖς, μὴ τρέφεσθαι.
Περὶ τῶν λικιννίου πράξεων ϵ πλεονεξιῶν.
Οὐ διωγμὸν ποιῆσαι λοιπὸν ἐπεχείρει.
Ὅτι μαξιμιανὸς σύμπλοκος καὶ σκώληκι δαμασθεὶς, ὑπὸ χειϛιανῶν ἔγραφεν.
Οὐ μαξιμιανὸς διώξας χειϛιανοὺς καὶ φυγὼν, ὡς οἰκείᾳ ἐκρύπτετο.
Ὅτι ἐν νόσῳ τυφλωθεὶς μαξιμῖνος, ὑπὸ χειϛιανῶν ἔγραφεν.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΜΦΙ-
λου, ἐπισκόπου καισαρείας τ παλαιστίνης, εἰς τ βίον τ μακαρίου κωνσαντίνου βα
σιλέως, λόγοι πέντε. λόγος αζ. περοίμιον.

ΑΡμὴν ὦ μεγάλῳ βασιλῆ πομπαίων δεκάδων δι-
ταῖων τ καὶ τριτάων περιόδοις ἐν ἑορτῶν ἀνωχμαις
πολὺ ὄχλος ἀνθρώπων ἐπαμηγύριζεν. ἀρτι δὲ καὶ ἡ-
μεῖς αὐτοὶ τὸν καλλίνικον μέσον ἀπολαβόντες θεῦ λι-
τουργῶν στιχόδε, εἰκοσαέλπεικοῖς ὕμνοις ἐγκαίρομεν.
ἤδη δὲ καὶ τριακονταέλπεικοις αὐτῷ λόγων πλέξαν-
τες στεφάνους ἐν αὐλαῖς περὶ τὸ βασιλείοις τιμὴ ἱερᾶν
κεφαλῇ ἀνεστέφομεν. νυνὶ δὲ ὁ λόγος ἤδη ἀμηχα-
νῶν ἔσχε, πολλῶν μὲν τ σιωπήντων περιστρέγξα
σθαι· ἀπορῶν δ᾽ ὅποι καὶ πρὸ ποιῶ, μόνῳ τε τῷ θαύματι δ ξενιζόσης ὄψεως κατα-
πεπληγμένῳ. ὅποι γὰρ μὲν ἀτενὲς ἐμβλέψιεν, ἰῶ τε περὶς ἕω, ἰῶ τε περὶς ἑσπέραν,
ἰῶ τ᾽ ὀπιτῆς αὐλῆς ὅλης, ἰῶ τε περὶς οὐρανὸν αὐτὸν πάντη, καὶ πομπαχοῦ τ μα-
κάριον αὐλῆ σιωπῶντα βασιλέα θεωρᾷ. γῆς μὲν γὰρ τοὺς αὐτὰ παῖδας οἷα λίνας νέ-
οις λαμπῆσας τῷ αὐγᾷ μὴ μαρυγῶν ζωορᾶς πληρώσας τὸ πᾶν, αὐλὸν τε ζωῆς
δωρέμει καὶ τ σύμπαντα διήκουσαν αἰῶνα εἶον, κρείττονος ἢ περὶ θεν τῆ ὧν παί-
δων πολυπλασιαθέντα διαδοχῆ· οἱ καιρῶν μὲν ἐπὶ περίεσον μείζονι μοίρᾳ. νυ-
νὶ δ᾽ ὅλον αὐλὸν ἐνδυσάμενοι θεοσεβείας ἀρείῃ αὐτοκράτορες, αὐγουστοι, σεβαστοὶ, βα
σιλεῖς, τοῖς τ παρὲς ἐμπρέποντες καλλωπίσμασιν ἀνεδείξαντο. ἔτι περοίμιον.

Καὶ τὸν ἐν ῥώμαις δὲ ἀπιλῶν μικρῷ περὶθεν ὁρώμενον, αὐλοῖς δ᾽ ἡμῶν ζωόντα
πανδοξόταια καὶ μᾶ τιμὴ τοῦ βίου τελευτιμὴ, ὅτε ἡ φύσις ὡς ἀληθέστερον τὸ περι-
τὸν ἔλεγχε. ὧν αὐλῶν βασιλικὸν οἶκον τε καὶ ἡμῶν καὶ ὕμνων ἠξιωμένων, θεώμε-
νος ὁ λόγος ὑπερεκπλήττε. ἤδη δὲ τὸ περὶς αὐλαῖς ἀθανίαις ἄψισιν ἑαυτὸν ἐκλί-
νας, καὶ ταῦτα τιμὴ τελευταίαν ψυχιμὸν αὐτῷ θεῷ σιωπῶσαν φανταζόμενον, ἀπὸ
τοῦ μὲν καὶ γεώδους πάντος ἀφιλμένον περιλήματος, φωτὸς δ᾽ ἐξαστραπτόσης σο-
λῆ καταλαμπομένον. εἶτ᾽ οὐκέτι μὲ μακρῶν χρόνων περιόδοις ἐν ἀπιλῶν ἀγα-
τελεσθεὶς εἰλουμένον αὐτὸν, ἀγωνοθετὴς ὁ δικαιοκρατῶν, ζωῆς τε ἀτελευτήτου καὶ μα-
καρίου αἰῶνος ἀθανασίᾳ τετιμημένον ἐννοῶν, ἀχρὼς ἔσχηκεν οἷα καὶ ὁ λόγος, μὴ
δὲ μίαν μὲ ἀφιεὶς φωνήν. τ δ᾽ αὖτὸς αὐτῷ καλεγνωκὼς ἀδενέας, καὶ δὴ σιωπὴν κατὸ
ἑαυτῷ ὑφιέμενος, τῷ κρείττονι περὶ θεν χωρεῖ τυγχάνειν τῆς τῷ ἐφαμίλλων ὕμνων
ἀξίας. ᾧ δὴ καὶ μόνῳ δυνατὸν ἀθανατίζειν θεῷ καὶ ὄντι λόγῳ τᾶς οἰκείας πιστοῦσθαι
φωνάς. δι᾽ ὧν τοὺς μὲ αὐτὸν δοξάζοντας τ καὶ ἡμῶν τας ἀμοιβαίοις ὑποδέχεσθαι

χρείσμασι. τοὺς δ' ἐχθροὺς καὶ πολεμίους σφᾶς αὐτοὺς καταστήσαντας τῆς ψυχῶν ὅλεθρον ἑαυτοῖς παρεσκεύασεν θεοποιησάμενα. ἐντεῦθεν ἤδη ὧν αὐτὰ λόγων τὰς ἐπαγγελίας ἀψευδεῖς παρεσήσατο, ἀθέων μὲν καὶ θεομάχων πυρφόρων ἀπευκταῖα δείξας τὰ τέλη. τῶν δ' αὖ θεοφόρους, ζηλωτὸν καὶ πολυύμνητον παρὸς τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον ἀποφήνας ὡς ἀξιομνημόνευτον, καὶ τοῦτον τῶν ζηλῶν οὐ θνητῶν, ἀλλ' ἀθανάτων ἐπάξιον φυέντας. θνητῶν μὲν γὰρ φύσις θνητοῦ καὶ ὀπτικήρου τέλους παραμύθιον δυσμαύρη, εἰκόνων δύσθημασι τὰς ὧν παρελθόντων μνήμας, ἀθανάτοις ἔδοξε θραύειν ἡμᾶς. καὶ οἱ μὲν σκιαγραφίαις κηρογλύπτου γραφῆς δύθεσιν· οἱ δὲ γλυφαῖς ὕλης ἀψύχου δυδρείκελα χήματα λεκτὴν ἀμβυοι· οἱ δὲ κύρβεσι καὶ στήλαις, βαθείας γραμμὰς ἐγχαράξαντες, μνήμης ὑπέδυσαν αἰωνίοις τὰς ὧν ἡμαμαθῶν ἀρετὰς παραδιδόναι. τὰ δ' ἰὼ ὦρα πολλὰ θνητὰ, χρόνῳ μήκει δαπανώμενα, φθαρτῶν ἄτε σωμάτων ἐνδάκματα, οὐ μὴν ἀθανάτου ψυχῆς ἀπολυποίητα ἰδέας. ὅμως δ' οὖν, ἀπρεπὲς ἐδόκει ταῦτα τοῖς μηδὲν ἕτερον μᾶλλον τοῦ θνητοῦ βίου καταφρονεῖν ἀγαθοῖς ψυχαῖσι διαμένουσι. θεὸς δ' ἄρα, θεὸς ὁ κοινὸς τῶν ὅλων σωτὴρ μείζονα ἢ κατὰ θνητοὺς λογισμοὺς τοῖς δυσεβέσι ἐραστὰς ἀγαθὰ παρ' ἑαυτοῦ παμβασιλεῦ, τὰ περὶ τὸν ὄντα ὧν ἐπάθλων ἐνθένδε παραῤῥαβωνίζει, θνητοῖς ὀφθαλμοῖς ἀμυδρότερον τὰς ἀθανάτους πιστοῦμενος ψυχάς. παλαιοὶ ταῦτα χρησμοὶ περιφανῶν γραφῆ σοφῶν δεδηλωμένοι θεαταῖς οἷσι ταῦτα· εἶδον θεοφιλῶν ἀνδρῶν, πολιτείας ἀρετὴ περὶ παλαιὰ δηλαμυθημένων τοῖς ὀψιγόνοις μνημονεύσομαι μύθοις. ταῦτα καὶ ὁ καθ' ἡμᾶς ἀγαθὸς ἐπὶ διήλεγξε χρόνος, καθ' ὃν κωνσταντῖνος θεῷ τῷ παμβασιλεῖ μόνος ὧν πώποτε τῆς ῥωμαίων ἀρχῆς καθηγεμόνων γεγονὼς φίλος ἀναρχής, ἅπασιν ἀνθρώποις παράδειγμα θεοσεβοῦς καλέσῃ βίου. ταῦτα δὲ καὶ θεὸς αὐτὸς ὁ κωνσταντῖνος ἐγέραιρεν, ἀρχομένῳ καὶ μεσάζοντι τελευτῶντί τε βασιλέα αὐτὸν δεξιῶς παραστάς, ἀναρχέσι φήμοις ὑπισχνούμενος, διδασκαλίαν θεοσεβοῦς ὑποδείγματος, τὴν ἀνύδρα τῷ θνητῷ γένει παρεβεβλημένην. μόνον οὖν αὐτὸν τὸν ἐξ αἰῶνος ἀκοῇ βοηθέντων αὐτοκεραύνων, οἷόν τινα μέγιστον φωσφόρα καὶ κήρυκα μεγαλοφωνόταται τὰ ἀπλανοῖς θεοσεβέσι, διὰ πομπείων ὧν ἐς αὐτὴν κεχορηγημένων ἀγαθῶν, ἐνεδείξατο. χρόνων μὲν βασιλείας, διὰ δεκάδων παρεισόδοις τελείαις, καὶ παρεσπεῖσθαι χῶρον ἡμέρας· τούτων ἢ διπλάσιον· ἢ πομπὸς βίου τὴν ἀνθρώποις παρεισοίσας ζωήν· τὰ δ' αὖ μοναρχικῆς ἐξουσίας τὴν εἰκόνα δοὺς, νοητὴν ἀπέδειξε πομπὸς ὑπερφυικοῦ θρόνου, θεομάχων τὰ ὀλέθρου γηγενῶν, οἳ ψυχῆς ἀπονοίᾳ παρεὶς αὐτὸν ἠρέμησε τὴν παμβασιλέα τῶν ὅλων δυναστεύσας ὅπλα. ἀνὴρ δ' οἱ μὲν, ὅσον εἰπεῖν, εἰς βραχεῖ φανέντες, ἅμα τε καὶ ἀπέσβησαν. τὰ δ' αὖ θεράποντα θεὸς ὁ εἷς καὶ μόνος ἕνα παρὸς πολλοὺς θείᾳ φερεξάμενος πομποπλίᾳ, πομπὸν χίαν τὸν ὧν ἀθέων, πλῆθος δ' αὐτὸν τὸν θνητὸν ἀποκαθήρας βίον, δυσεβέσας ἧς αὖ διδάσκαλον πᾶσιν ἔθνεσι καλέσησθαι, μεγάλῃ βοῇ τὴν πομπὸν ἀρετῆς μυρίου μύθου τὸν ὅλα θεὸν εἰδέναι. τὸν δὲ τῶν ὅλων ἀποτρέφεται πλάνου. Καὶ ὁ μὲν οἷα πιστὸς καὶ ἀγαθὸς θεράπων τοῦτ' ἔπραττεν καὶ ἐκήρυττε, δοῦλον δύτικρις ἀποκαλῶν καὶ θεράποντα τὸν παμβασιλέως ὁμολογῶν ἑαυτόν. θεὸς δ' αὖ ἐγγύθεν ἀμειβόμενος, κύριον καθίζει καὶ δεσπότην, νικητὴν τε μόνον ὧν ἐξ αἰῶνος αὐτοκεραύνων, ἅμαχον καὶ ἀήττητον εἰσαεὶ νικῶντα ἐχθροῖς, βασιλέα τοσοῦτον, ὅσον σοφοὶς ἀκοῇ τῶν πάλαι πρόσθεν μυθολογηθέντα.

οὕτω

ὅτω μὲν, θεοφιλῆ καὶ βιομακάριον. ὅτω δ', εὐσεβῆ καὶ πολυδαίμονα, ὡς μὴ πάσης μὲν ῥαστώνης, πλούτων τ' ἔμπεσοθαι καταχεῖν ἐθνῶν. ὄλυπον δ' τὴν ἀρχὴν εἰς αὐτὴν καταλῆξαι τὸν βίον τὸν αὐτοῦ. Περσῶν μὲν δὴ κῦρον παλαιὸς μῦθος, ὡς φανεὶς ἀποφανθῆναι τὸν πώποτε. ἀλλ' ἐπεὶ μὴ ταῦτα, λέκτος δ' ἐχθρῶν μαχρὸς φασὶν αὐτὸν ἂν ἄμεινον, αἰσχρὸν δ' καὶ ἐπονείδιστον ὑπὸ γυναικὸς θανάτου ὑποσῆναι. Μακεδόνων δὲ ἐξ ὑδρου βιβλίων ἄδουσι παῖδες, μυρία πολιτῶν ἐθνῶν βίον καταστρέψασθαι. θαῦμον δ' ἢ σὺν τελέσαι εἰς ἄνδρας, ὠκύμορον ἀποθανεῖν, κώμοις ἀπολωφήσαντα καὶ μέθαις. δύο μὲν δὴ πρὸς τοῖς τεσσαράκοντα τὸν πάντα χρόνον ἐνιαυτοῖς ἐπλήρου. τούτων δ' τὸν βίτιον αὖ πλέον ὁ τῆς βασιλείας προσεῖχε χρόνος. ἐχάρη δ' δι' αἰμύλης ἀνὴρ σκηπτοῦ δίκην ἀφειδῶς, ἔθνη καὶ πόλεις ὅλας ἡδέως ἀξανδραποδιζόμενος. ἄρτι δὲ μικρὸν ἀνθοῦσης αὐλῆς τὸ ὥρας καὶ τὰ παιδικὰ πενθουῶντα, δῆλος ὁ χρεὼν ἐπισὰν, ἄτεκνον, ἄρρίζον, ἀνέστιον, ἐπ' ἀνοσιαπῆς καὶ πολεμίας αὐτὸν, ὡς ἀν μὴ εἰς μακρὸν λυμαίνοιτο ὁ θνητῶν χθών, φαίνεται. αὐτίκα δ' ἡ βασιλεία κατελέμετο τῶν θεραπόντων ἑκάστῳ, μοῖραν ἕνα τὸν ἀποσωσόμενος καὶ διαρπάζοντες ἑαυτῷ. ἀλλ' ὁ μὲν ὅτι τοιούτοις ἀνύμνηται χορεῖς. Ὁ δ' ἡμέτερος βασιλεὺς ὅδε ἐκεῖνα μὲν ἦρχε, ὅδε δ' ὧν ὁ μακεδὼν ἐτελεύτα. ἐδιπλασίαζε δ' τῷ χρόνῳ τὸν ἐκείνα ζωήν. τριπλάσιον δ' ἐποίητο τῆς βασιλείας ὁ μῆκος, ἡμέρας γέ τοι καὶ ὄφρα σοι θεοσεβίας ἀπαγγέλλασι τὸν αὐτὸν φερεξάμβιος στρατὸν, ἐπῆλθε μὲν τὸν βρετανῶν καὶ τοὺς ὑπ' αὐτῷ οἰκοῦντας ὠκεανῷ τῷ καταδύοντα ἥλιον θεοειζομένῳ, τε σκυθικὸν ἐπηγάγετο πρὸς, ὑπὸ αὐτὴν ἄρκτον μυρίοις βαρβάρων ὄχθης ἀπούσι χιόσι τεμνόμενον. ἴδεν δ' καὶ μεσημβρίας ἐπ' ἔσχατα τὸν ἀρκτὸν ὑπείνας εἰς αὐτὸ, βλέμματός τε καὶ αἰθιόπας, σοῦδὲ τὸν πρὸς δύοντα ἥλιον ἀγοστεῖ ἐποίητο κλίσιν. ἐπὶ αὐτὰ δὲ τὰ τῆς οἰκουμένης ὅλης τέρματα ἰνδῶν μέχρι ὧν ὄχθατο τῶν περικύκλῳ πεσοίκων τὸ πάντος τῆς ὑπὸ εἰφ στοιχείου φωτὸς δύσεβάς ἀκτῖσιν ὑπλάμπων εἶχεν ὑπηκόους ὑπάρχας, ἐθνάρχας, σατράπας. καὶ βαρβάρων ἐθνῶν ἐτελεντὰ ἀσπαζομένους καὶ χαίροντας, τοῖς τὴν αὐτῶν δώροις δῆμον προσθυομένους καὶ τὸν πρὸς αὐτὸν γνωσίν τε καὶ φιλίαν πεπλείστου ποιουμένους· ὡστε καὶ γραφὰς εἰκόνων αὐτὸν πρὸς αὐτοῖς ἡμᾶν, δύσριαντων τε δυαδήμασι, μόνον τε αὐτοκεφάλων πάντα τοῖς πᾶσι κωνσαντῖνον γνωρίζεσθαί τε καὶ βοᾶσθαι. ὁ δὲ καὶ μέχρι τὴν τῆδε βασιλικοῖς προσφωνήμασι τὸν ἑαυτοῦ θεὸν ἀνεκήρυτε σὺν παῤῥησία τῇ πάσῃ. Εἶτ' ἀ λόγοις μὲν τοῦτ' ἔπραττεν, ἀφυστέρα δ' τοῖς ἔργοις. Ἀφ' πάσης δὲ χωρᾶς ἀρείης, πολιτικοῖς δύσεβάς καρποῖς συνηρμόσατο, μεγαλοψύχοις μὲν δυεργεσίαις τοὺς γνωρίμους καταδουλούμενος· κρείττων δὲ νόμοις φιλανθρωπίας, δυήνιόν τε τὴν ἀρχὴν καὶ πολύδικον ἅπασι τοῖς ἀρχομένοις κατέρχαζόμενος, εἰσότε λοιπὸν μακρᾶς προόδοις ἐτῶν κεκμηκὸς αὐτὸν θείοις ἄθλων ἀγῶσι βεβαίοις ἀθανασίας, ὃν ἐτίμα θεὸς δυάδι σπάνιος συνῆς συν βασιλείας, ὅτι τὴν πρὸς αὐτὸν ψυχὰς ὁσίαις τέλαμιν μύθοις ἀτρύτητον ζωὴν μελετήσαντε, τριπλοῦ παίδων γονὸς τῆς ἀρχῆς ἀφάδοχον ἐγείρας. οὕτω δὴ καὶ θεόνος τῆς βασιλείας παῖδ' ἐμὲ, εἰς αὐτὸν καλῆ. θεσμῷ δὲ φύσεως, παισὶ καὶ τοῖς τούτων συγγόνοις ἐταμιεύετο, εἰς ἀήρωτε χρόνον εἰάλις πατρῴος ἐμηκύνετο κλῆρος. θεὸς μὲν οὖν αὐτὸν καὶ ζῶν ἡμῖν ἔτι ὄντα τὸν μακάριον θεοπρεπέσιν ὑμνώσας

ὑμᾶς, καὶ τὴν βιβλιοθήκας κοσμήσας ἑξαιρέτοις τοῖς παρ' αὐτῶν πλέον σκήμασι, γένοιτ' ἂν αὐτῶν καὶ γραφῆς, πλαξὶν ἐφεστίοις ἐγκλῆσαι τοὺς τῶν αὖ καλορθωμένων ἄθλους. Ἐμοὶ δ', εἰ καὶ τὸ λέγειν ἐπάξιον τῆς θείας ὑδρὸς μακαριότητος ἀπορον τυγχάνῃ, τό, τε σιωπᾶν ἀσφαλὲς καὶ ἀκίνδυνον, ὅμως ἀναγκαῖον μιμήσασθαι τὴν τῆς σκιαγραφίας τῶν ἁγίων λόγων εἰκόνα τοῖς θεοφιλοῖς ἀναθεῖναι μνήμην ὁσίαν καὶ ἀρχαίας ἀφωσιωμένους ἐγκλήματι. ἀμαυροῦμαι γὰρ ἂν ἐμαυτὸν, εἰ μὴ τῷ κατ' ἀναμιν, κἂν σμικρὰ ἢ ταῦτα καὶ ἀτελῆ ὧν ἐσπουδακὼς ἀναβάσεως θεῖ τελεμνήσθη συμβαλοῦμαι. οἶμαι δὲ καὶ ἄνωθεν βιωφελὲς καὶ ἀναγκαῖον ἔσεσθαί μοι τὸ γράμμα προσλαμβάνειν βασιλικῆς μεγαλονοίας προφάσεις, θεῷ τῷ παμβασιλεῖ κεχαρισμένας. ἢ γὰρ οὐκ αἰσχρὸν, νέρωνος μὲν τὴν μνήμην ἐν τοῖς τούτου μακρῷ χρόνων δυσεβῶν λιτῶν καὶ ἀθέων τυραννων ἀοκνων τυχοῦσαν συγγραφέων. οἱ δὴ φαύλων ὑποθέσεις δραματικὴν ἑρμηνείαν κομψῇ καλλωπισμοῖς, πολυβίβλοις ἀνέθηκαν ἱστορίαις. ἡμᾶς δ' οἰωπᾶν, οἷς θεὸς αὐτὸς τοσούτῳ συγκυρῆσαι βασιλεῖ οἷος ὁ σύμπας οἶδε ἱστορῆσαι αἰών, ἐς ὄψιν τε καὶ γνῶσιν αὐτῷ καὶ ὁμιλίαν ἥκειν καλῆξίωσε. Διὸ προσήκοι δὲ εἴπερ ἄλλοις καὶ ἡμῖν αὐτοῖς ἀγαθῶν ἄφθονον ἀκοινώνητον κηρύττειν ἅπασιν. οἷς ἡ τῶν καλῶν μίμησις, πρὸς τὸ θεῖον ἔρωτα διεγείρει τὸν πόθον. οἱ μὲν γὰρ βίοις ἀνδρῶν οὐ σεμνῶν καὶ προφάσεις, πρὸς ἡδονῶν βδελύσσειν ἀμυσιλεκεῖς, χάριν τῆς πρὸς ἅπαντας ἀπεχθείας, ἅμα δέ που καὶ πρὸς ὑπόδειξιν τοῦ σφῶν αὐτῶν παραδύσεως σωφρονιστὴν κόμπῳ ῥημάτων ἀγνωσίας, αἰσχρῶν προσχημάτων ὑφηγήσεις οὐκ εἰς δέον ἐξεβαγχεύσησε. τοῖς μὴ μεταχεῖν ὧν κακῶν κατ' ἀνδρῶν οὐκ ἔργων οὐκ ἀγαθῶν, ἀλλὰ λήθη καὶ σκότῳ σιωπᾶς ἀξίων διδάσκαλοι καθεστάντες. ἐμοὶ δ' ὁ μὲν τῆς φάσεως λόγος εἰ καὶ πρὸς τὸ μέγεθος τῶν δηλουμένων ἐμφάσεως ἐξασθενεῖ, φαυλρισθεὶς γοῦν ὅμως καὶ ψιλῇ τῇ τῶν ἀγαθῶν προαιρέσεων ἐπαγγελίᾳ. ἡ δέ γε τῶν θεοφιλῶν διηγημάτων ὑπόμνησις, οὐκ ἀδύνατον, ἀλλὰ καὶ σφόδρα βιωφελῆ τοῖς τὸν ψυχὸν ἀσκουμένοις προειπεῖν τὸ ὠφελεῖν. τὰ μὲν οὖν πλεῖστα καὶ βασιλικὰ θεσμοθεσίαι διηγήματα, συμβολαῖς τε καὶ προαιρέσεις πολέμων, ἀριστείας τε καὶ νίκας καὶ τροπαίων καὶ ἐκ τῶν, θριάμβοις τε ὁπόσοις ἤγαγε, πρὸς τὸ συμφέρον ἑκάστου διωρισμένα. νόμων τε διαιρέσεις, ἃς ὅτι λυσιτελείᾳ τῶν ἀρχομένων πολιτείας ἀνεκάπτετο, πλείστοις τε ἄλλοις βασιλικοῖς ἄθλων ἀγῶνας, τοιάδε προσὰ τοῖς πᾶσι μνημονευομένοις, προήσθη μοι δοκῶ τοῦ τῆς προκειμένης ἡμῖν προαιρέσεως σκοποῦ μόνα τὰ πρὸς τὸν θεοφιλῆ ἀνελόντα βίον, λέγειν τε καὶ γράφειν ὑποδεδηγότος. μείων δὴ ὅδε ὅλων, καὶ τούτων τὰ κατορθώματα καὶ τῆς μεθ' ἡμᾶς ἀξιομνημόνευτα τῶν εἰς ἡμᾶς διαλεξαμένων, τούτων αὐτῶν ὡς οἷόν τε προσχόντων ἐκ θεσμοῦ τῷ ὑφηγησιν, τε καὶ τοῦ λοιπὸν ὑπερβέποντος ἀκωλύτως πανοικίας φωνᾶς τὸν ὡς ἀληθῶς μακάριον ὑμνεῖν. ὅθ μὴ τοῦτο προσῆκεν ἀξιῶ πρὸς τούτου, τῷ μὴ μακαρίζειν ἄνδρα πρὸ τελείης διὰ τὸ τε βίου ἕκαστος ἄδηλον προηγήσασθαι. κεκλήσθω γὰρ θεὸς βοηθὸς, ἀρχόμενός τε σωτηρὸς ἡμῖν ἐμπνεύσας λόγος. ἐξ αὐτῆς δὴ ἤδη προκειμένης ἡλικίας τῆς ὑδρὸς, ὧδέ πη τῆς γραφῆς ἀπαρξώμεθα. Ἡ παλαιὰ καλέσασα φήμη δὴ νέαν γῆν τυράννων, τὴν ἐραμῶν καταπονήσασαν λεών· θεὸν δὲ τοῖς καταπονουμένοις ὑμενῆ προφανέντα μωϋσέα προφήτην, ἔλυτρον πρεσβεύοντα μέσοις αὐτοῖς τυραννικοῖς

ερωτικοῖς οἴκοις τε καὶ κλοπαῖς βαφῶσαι, ἐς ἧς πρὸ αὐτοῦ μελαγχεῖν παρεσκεύασε Σοφίας. ὡς δ' ὕπιθεν ὁ χρόνος, τὸ μὲν εἰς ἄνδρας ἐκάθιζε, δίκην δ' ἢ τῶν ἀδικουμένων ἔρωτας τοῖς ἀδικοῦσας μεληδά, τὰ πολιακοῦλα δὲ αὐλῶν τερατωδῶν δωμάτων παρεῖχεν ὁ τοῦ θεοῦ παρεσπόλης, τῇ τοῦ κρείττονος δικαιοσύνῃ βουλῇ· ὧν μὲν ἀνάθρεπτα μύθων τερατῶν, ἔργοις καὶ λόγοις ἀμοτοσύμβολα. τοὺς δ' ἀγαθεῖ λόγῳ σφετέρους ἀδελφοὺς τῇ συζυγείας, ἀποφαίνων γνωρίμους. κἄπειτα θεὸς αὐτὸν καθηγεμόνα τῶν πρώτους ἔθνους ἐκείρας, ἑβραίους μὲν, ἧς ἀπὸ τοῖς ἐχθροῖς ἡλαθρέου δουλίας. ὃ δ' τερατώδης μῦθος θεηλάτοις μεληρχεῖο δι' αὐτοῦ κολαστηρίοις. φήμη μὲν αὕτη παλαιά, μύθου μὲν χήμασι τοῖς πολλοῖς παραδεδομένη, τὰς πάλαι ἀκοὰς ἐπλήρου. νυνὶ δὲ ὁ αὐτὸς καὶ ἡμῖν θεὸς, μείζονων ἢ κατὰ μύθους θαυμάτων αὐθαδιακὰς θέας νεαρᾶς ὄψεσι πάσης ἀκοῆς ἀγαθοτέρας δεδώρηται. Τύραννοι μὲν γὰρ οἱ καθ' ἡμᾶς τὸν ὕπερ πάλαι θεὸν πολεμεῖν ὡρμημένοι, τὰ αὐτοῦ καλεπόνοιαι ἐκολάσθησαν. μέσος δ' τούτοις κωνσταντῖνος ὁ μετ' ὀλίγον τυραννοκτόνος, παῖς ἀρτι νέος, ἁπαλὸς, ὡραῖός τ' ἀνθρώποις ἰδέσθαι, οἷα δὴ αὐτοῦ ἐκ φυσικοῦ θεοῦ θεράπων, τυραννικῆς ἐφήσθησεν ἑστίας. ἀμφὶ μὲν καὶ ἔτη τὸν ἴσον, καίπερ νέος ὤν, τοῖς ἀθέοις ἐκοινώνησε. εἶχε γὰρ αὐτὸν ἐκ πατρὸς θεῖα πνεύματα φύσει ἀγαθὴ παρὸς τε δυσεβῆ καὶ θεῷ κεχθρισμένου βίον. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ζῆλος ἐνῆγε πατρικὸς, ἐπ' ἀγαθῶν μιμήσει τὸν παῖδα παρασκευάζων. πάλαι γὰρ ἐν αὐτῷ, ὅτι δὴ καὶ ἄξιον ἐν χαρᾷ καὶ τούτῳ τὸ μηνὶ μὲν ἀναζωπυρήσας, παρεφανέσθαι ὧν καθ' ἡμᾶς αὐτοκράτωρ. κωνστάντιος αὖ παρεῖχε τὰ παῖδι φέροντα κόσμον βραχεῖ λόγῳ διηγεῖσθαι ἀναγκαῖον. Τεττάρων γὰρ τοῦ ῥωμαίων αὐτοκρατορικῆς κοινωνούντων ἀρχῆς, μόνος ἔτ' ἀκοινώνητον τοῖς ἄθεοις παρεδημόμυθος τόπον, τὸ παρὸς τὸν ὕπερ πάλαι θεὸν φιλίαν ἐπανδέξε. οἱ μὲν τοι τὰς ἐκκλησίας τοῦ θεοῦ πολιορκίας δηοῦντες, ὅς ὕλαις εἰς ἔδαφος καθήρεων, αὐτοῖς θεμελίοις τοὺς δικαίους ἀφανίζοντες οἴκους. ὁ δὲ τούτων ἐναντίος δυσεβέας, καθαρὰς ἐφύλαττε τὰς χεῖρας, μηδαμῇ μηδαμῶς αὐτοῖς ὅσιομοιούμενος. ἐς οἱ μὲν, ἐμφυλίοις θεοσεβῶν ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν σφαγαῖς, τὰς ὑπὸ αὐτοῖς ἐπαρχίας ἐμίαινον. ὁ δὲ τὸ μίσους ἀμίαντον τὸ ἑαυτοῦ (καθαρῇ ψυχῇ. ἐς οἱ μὲν, συγχύσει κακῶν, εἰδωλολατρείας ἐκθέσμους φωνὰς, αὐτοῖς παρῆεσαν, κἄπειτα τοῖς ὑπηκόοις ἀπάντας, πονηρῶν δαιμόνων πλάνας καὶ εδουλοῦντο. ὁ δ', εἰρήνης καθυπάλπης τοῖς ὑπ' αὐτὸν βασιλευομένοις ἐξάρχων, τὰ τ εἰς θεὸν δυσεβείας ἀλυπα τοῖς οἰκείοις ἐβεβαίωσεν. ἀμὰ καὶ πᾶσι μὲν αὐθεφποις βαρυπάλας εἰς παρεξοδίας ἐπαιωρουμένοις οἱ δῆμοι, βίον ἀβίωτον αὐτοῖς καὶ θανάτου χαλεπώτερον ἐπήρων. μόνος δὲ κωνστάντιος δῆμον τοῖς ἀρχομένοις καὶ χαλινὸν παρασκευάσας τὸ ἀρχικὸν, πατρικῆς κηδεμονίας ἐν οὐδενὶ λείπουσ τὸ δὲ αὐτοῦ πρόσχεν ὑπικούειν. μυείων δ' ἐν δήμων τὸ ὑδρὸς ἀρείων παρεπαίοις πᾶσιν ἀδομένων, ἑνὸς ἐν δουλείᾳ μνημονεύσας καλοπαίμαλος, τεκμηρίοις τε τούτοις τὸ σιωπωμένων χρησάμενος, ὅτι τὸν παρακείμενον τῆς γραφῆς σκοπὸν διαβήσομαι. Πολλῶν δὴ λόγου παρεχόντος φήμη ἀμφὶ τοῦδε τοῦ βασιλέως, ὡς ἤπιος, ὡς ἀγαθὸς, ὡς δὲ θεοφιλὴς ἐπαράγαν κεκλημένος, ὡς δ' ἐπαρκολῶ φιλοῦσι τὸ ὑπηκόων, οὐδὲ ἦσαν οἷς αὐτὸ τεταμίαλο χρημα, βασιλεὺς ὁ πολιακοῦλα τὸ παρὸν τῆς ἀρχῆς ἐπέχων βαθμὸν, πέμψας αὐτὸ κατεμέμφετο τὸ τὸ κοινὸν

ὀλιγωρίαν. πενίαν τ' ἐπωνείδιζε, δεῖγμα τῦ λόγου πρὸ ἔχων, ὃ μηδὲν αὐτὸν ὠφελῆσαι δυνάμενον. ὁ δ', τοὺς πρὸ βασιλέως ἥκοντας αὖθις μάλα σκληρῶς προσαγορεύων, τῶν ἐπ' αὐτὸν τοὺς ἀμφιλαφῆ πλοῦτον κεκτημένους, ἐξ ἀπόρων ὧν ἐπὶ τῆ βασιλείᾳ συγκαλέσας ἐθνῶν, χρημάτων ἔφη δεῖσθαι, καὶ τοῦτον εἰκότως ἐν ᾧ προσήκειν ἕκαστον αὐτῶν προαιρεῖσθαι δῆλος ἦν σφῶν ἐνδείξασθαι βασιλέα. τοὺς δ' ἀκούσαντας, ὥσπερ δι' ἐμοῦ τοῦτο ἐκ μακροῦ παρόντος, τὸν ἀγαθὸν ἐνδείξασθαι προθυμίαν, ἐν ταχεῖ τε καὶ σπουδῇ χρυσοῦ τε ἐκ χρυσοῦ καὶ ὧν λοιπῶν χρημάτων τοὺς θησαυροὺς ἐμπλήσαι, τῇ δ' πλείονος ἐπιβολῆς ἀγῶνας φιλοτιμίᾳ, τῦτό τε προσθεῖναι σοῖς φαιδροῖς καὶ μειδιῶσι προσώποις. οὐ δὴ μονομάχου, κωνσταντίνος τοὺς πρὸ αὐτοῦ μεγάλου βασιλέως αὐτόπτας μέχρι τῶν θησαυρῶν ἐκέλευσεν. εἶτ' ὧν ὁμοῦ πρὸ ἔλαβον, τὸν μυρίαν προσέταξε· καὶ νεωστὶ μὲν ἀθροῖσαι πρὸ ἑαυτῶ ταῦτα· πάλαι δ' αὐτῷ πρὸ τοῖς τῶν χρημάτων δεσπόταις, οἷα δ' ὑπασπίσας πρὸ θησαυροφύλαξι φυλάττεσθαι. τοὺς μὲν οἰῶν θαῦμα κατεῖχε τὸ προσώπου. βασιλέα γὰρ τὸν φιλανθρωπότατον, μὴ τῶν τούτων ἐπιχώριον τοὺς ὧν χρημάτων μεταστέλλεσθαι κυρίους. πολλοὺς δ' ἀπολαβόντας, οἰκάδε φαῦναι ἀπιέναι, καλὸς λόγος, πειθοῖ τε ἀγαθῆς δυνάσας τοὺς λύθρας ἀποδεξάμενον. μία μὲν ἥδε φιλανθρωπίας δεῖγμα φέρουσα· ἡ δηλαμπὴς προσαξις. θατέρα γ', τὸ προσὸ θεῖον αἰσίας προεῖχον δὴ ἐμφανῆ μαρτυρίαν. Ηλιον μὲν γὰρ ἀπολαχὸν γῆς τοὺς θεοσεβεῖς ἐξ ὑπατείας τῶν καθ' ἑώαν, οἱ κατ' ἔθνος ἄρχοντες. ἐξ αὐτῶν γ' βασιλείων οἴκαν ὁρμώμενοι προφῆται πολλῶν τοὺς ὑπὲρ δυσεβείας ἀγῶνας οἱ θεοφιλεῖς δι' ἦλθον μάρτυρες, πῦρ καὶ σίδηρον καὶ θαλάττης ὕδατος, πολλὰ τ' θανάτου τρόπον προθυμούμενα διαπαρτερήσαντες, ὡς ἐν βραχεῖ τὰ πολλαχῆ βασιλεία θεοφιλῶν χηρῶσαι ἀνδρῶν. ὁ δὴ καὶ μάλιστα τὸ θεῖον ὑπισχνεῖται ἐρήμους τοὺς δρῶντας εἰργάζεσθαι. ὁμοῦ γὰρ ὧν τοὺς θεοσεβεῖς φαύνειν, καὶ τοὺς ἐπ' αὐτὸ ἐξεδίωκον δικαίως. μόνῳ δ' ἀρα κωνσταντίνῳ σοφία τις ὑπεισῆλθε λογισμῶν, καὶ προσθῆκα προσπεσεῖν, παράδοξον μὲν ἀκοῦσαι, πρᾶξαι γ' θαυμασιώτατον. τοῖς γὰρ ἐπ' αὐτὸ βασιλικοῖς ἅπασι μέχρι καὶ τῶν ἐπ' ἐξουσίας ἀρχόντων αἱρέσεως προστάσεις, σωθῆναι δίδωσιν, ἢ θύσασι τοῖς δαίμοσιν, ἐξῆναι πρὸ αὐτῷ μόνῳ καὶ τῶν ζωνήων μεταλαχόντα μόνων, ἢ μὴ τοῦτο προέξασι, τῶν προὸς ἑαυτὸν ἀποκλῆσαι παρόδων, ἐξωτεῖσθαί τε καὶ ἀποχωρῆσαι τῆς αὐτοῦ γνώσεως τε καὶ οἰκειότητος. ὅπῃ οὖν διεκρίνοντο φὴς ἀμφότερα, οἱ μὲν ὡς τοὺς δε, οἱ δ' ὡς ἐκείνους μειζόμυθοι, ἠλέγχετό τε ὁ ἴσης ἑκάστου προαιρέσεως ἔπος, ἐν ταῦθα λοιπὸν ὁ θαυμάσιος τὸ λεληθὸς τοῦ σοφίσματος ἀποκαλύψας, τῶν μὲν, δηλίαν τε φιλαυτίαν κατεγίνωσκε· τοὺς γ', τὸ προὸς τὸν θεὸν σωφρόνως, τῦ μάλα ἀπεδέχετο. καὶ πείθεται τοὺς μὲν, ὡς δὴ θεοῦ προδότας, μὴ δὲ βασιλέως εἰκότως ἀξίους ἀπέφαινε. πῶς γὰρ δὴ πόλεμον βασιλεῖ πίστιν φυλάξαι, τοὺς προὲ τὸ κρεῖττον ἀλόντας ἀγνώμονας. διὸ καὶ βασιλικῶν οἴκων μακρὰν χαίνειν δεῖν τούτοις ἐνομοθέτει. τοὺς δὲ προὸς τ' ἀληθείας μάρτυρηθέντας θεῦ ἀξίους, ὁμοίους καὶ προὲ βασιλέα εἰπὼν ἔσεσθαι, σωματοφύλακας καὶ αὐλῆς βασιλέως φρουροὺς κατέταξεν, ἐν προφήτοις καὶ δικαίοις φίλων τε καὶ οἰκείων χρῆναι φήσας τοὺς πίστους δεῖν προτιέσθαι, καὶ μᾶλλον αὐτοὺς ἢ μεγάλων ταμεῖα θησαυρῶν προτιμᾶσθαι.

Αλλ' οἷος μὲν ὁ κωνσταντῖνος παλαὶ μνημονεύεται, ὡς ἐν βραχέσι δεδήλωται. ὁποῖον δ' αὖτε

σῆ· αὐτῷ δὲ τοιῷδε τρόπῳ τὸν θεὸν ἀποδημήσαντα πρὸς τέλος, καὶ ὃν πόσῳ ὁ δίκαιος αὐτός τε καὶ τῶν κοινῶν τῶν βασιλέως ὁ τοῦ αὐτοῦ μιμητὴς θεὸς ἐδέξε, μάθοι αὖ τις τῇ ὧν τοσαύτῃ τὸν νοῦν ὀπτεύσας φύσει. ὅπου γὰρ βασιλικῆς ἀρετῆς δοκίμια μακρῷ δεδώκει χρόνῳ, μόνον μὲν θεὸν τὸν ὀπὶ πᾶσιν, ἵνα γὰρ τῶν ἀθέων καὶ ἐγνωκὼς πολυθέας, δίκας τε ἀνίων ἀνδρῶν τὸν αὐτοῦ τοιεφείξατο οἶκον, δίκαιον τὸ λοιπὸν καὶ ἀπάρασχεν ἵνα ζωῆς δίκαιον· οἷς αὖτε, ὃ δὴ μακάριον εἶναί φασι, ὃ μήτε τοσάματα ἔχειν, μήτε δῆμον πρέπειν. οὕτω δῆτα ὃν πᾶσα τὰ βασιλέως χρόνον δίκαιον καὶ γαληνιῶν αὐτοῖς παισὶ καὶ γαμετῇ ζῶν οἰκείων θεραπεία, πᾶσα τὰ αὐτοῦ οἶκον ἐν τῷ βασιλέως θεῷ καθιέρου, ὡς μηδὲν ἀποδεῖν ἐκκλησίας θεοῦ τὸ σῶμα ἐν αὐτοῖς βασιλείοις συγχροτουμένου πληθύν. ἦ σωφρόνως καὶ λειτουργοὶ θεοῦ, οἱ τὰς ὑπὲρ βασιλέως διαπεπρεῖς ἐξελέγοιεν λαμπάδας, ὅτε τοῖς πολλοῖς τοῦτο μέγιστον φιλοῦσι ῥήματος τὸ ὧν θεοσεβῶν χρημάτιζειν σύνεχωρήσε γένος. Τυγχάνοις δ' ἐκεῖθεν αὐτῷ τὰ ἴσης ἐκ θεοῦ παρακολουθεῖ ἀμοιβῆς· ὥστε ἤδη καὶ πρείων τὸ αὐτοκρατορικῆς ἀρχῆς μεταλαγεῖν. οἱ μὲν γὰρ ὧν χρόνῳ πρεσβύτεροι, οὐκ οἶδ' ὅπως ὑπεξίσαντο τὸ ἀρχῆς, αὐτοῖς ἀθρόας μεταβολῆς μὴ τὸ πρῶτον ἔτος ἴσης ὧν ἐκκλησιῶν πολιορκίας ὑπομενάσης. μόνος δὲ λοιπὸν κωνστάντιος πρῶτος αὔγουστος καὶ σεβαστὸς μνημονεύεται, τὸ μὲ καθαρσὰς ὧν τῶν αὐτοκρατόρων καθαρὸν ἀγαθήματα λαμπρυνόμενος, καὶ τοῦτων ἀπειληφὼς τὰ πρῶτα. μὴ δὲ τῷ ἐν τούτοις δοκιμῷ, τῇ τὸ δυσάατον πρὸς ῥωμαίοις ἐκοσμεῖτο ὄνομα, πρῶτος σεβαστὸς, ἱεπαίρων τῶν ὕστερον ἀναδεδειγμένων χρημάτισας. ἀλλὰ καὶ δύτεκνία μόνος πρὸς τοὺς πολλοὺς αὐτοκράτορας διῴκησε, παίδων ἀρρένων καὶ θηλέων μέσον χορὸν συνεπλήρωσε. ὅπου δὲ πρὸς αὐτῷ λιπαρῷ γήρᾳ τῇ κοινῇ φύσει ὃ χρεὼν ἀποδιδοὺς, λοιπὸν τοῦ βίου μέλον ἀπῆν ἔμελλεν. ἐνταῦθα πάλιν ὁ θεὸς παραδόξων αὐτῷ ποιητὴς ἀνεφάνετο ἔργων, μᾶλλον τελείαν, τὸ πρῶτον ὧν παίδων κωνσταντῖνον εἰς ἀποδοχὴν τῆς βασιλέως πρόνοιαν οἰκονομησάμενος. Σωτῆρ μὲν γὰρ ὄντι, τοῖς τὰ βασιλείας κοινωνοῖς, καὶ μέσοις αὐτοῖς, ὡς εἰρήκαμεν, κατ' αὐτὸν ἐκφυνον τὸν παλαιὸν τοῦ θεοῦ προφήτου τὰς διατειβὰς ἐποίητο, ἤδη ἄγει καὶ παιδὸς ὄντι τὸν νεανίαν διαβὰς ὑμᾶς τῆς προφητικῆς πρὸς αὐτοῖς ἠξιοῦτο. οἷς αὐτὸν καὶ ἡμεῖς ἐγνωκότες, τὸ παλαιτινῶν διερχόμενον ἔθνος, ὧν ὃν προσβυτέρῳ ὧν βασιλέων, καὶ καὶ ὀπὶ δεξιὰ πρεσβεύσαντος ἐν τοῖς ὅσον θέλουσιν, οἷός τε βασιλικοῦ φρονήματος ἐξ ἐκείνου τεκμήρια πρέχων. σώματος μὲν γὰρ ἐς κάλλος ὤφην, μεγέθους τε ἡλικίας, οὐδὲν ἐν αὐτῷ προδεδηλωμένον ἕτερον. ῥώμην δ' ἰσχύος τοσοῦτον ἐπλεονεκτήκοτες ὁμήλικας, ὡς καὶ φοβερὸν αὐτοῖς εἶναι. τῇ δὲ ψυχῇ σοφίας μᾶλλον ἢ τοῖς κατὰ σῶμα πλεονεκτήμασιν ἀνηρώμενον, σωφροσύνῃ προφήτου τὸν ψυχῆς κοσμούμενος, καὶ πείθεσθαι παιδὸς λόγων, φρονήσει τε ἐμφύτῳ καὶ τῇ θεοδότῳ σοφίᾳ διαφερόντως ἐκτρέφων. γαῦρον δὴ οὖν ὀπὶ τούτοις, ῥωμαλέον τε καὶ μέγαν, φρονήματος τὲ μεσὸν τὸν νεανίαν οἱ πανικαῦτα κεκαθωμένοι θεώμενοι, φθόνῳ καὶ φόβῳ τὰς σὺν αὐτῷ προστειλάμενος φυλακὰς ὁμόθυμοι. ὁ δὴ ζηλοτύπος ὁ νεανίας, ἐπεὶ καὶ πρῶτον αὐτῷ καὶ δεύτερον καλὰ φωρᾶ θεοῦ σὺν βουλὰς τὰ ὀπιβουλῆς ἐγίγνετο, φυγῇ τὲ σωτηρίαν ἐποιεῖτο, καὶ τούτῳ τῷ μεγάλου προφήτου μωϋσέως ὃ μίμημα διασώζων. τὸ δὲ πρῶ αὐτῷ σὺν ἐπρεπεν ὁ θεὸς τῇ δὲ παρὸς διδαχῇ

τοῦ μηδὲ μῦθος αὐτὸν σωθῆναι. αὐτίκα δ' οἷα δὴ τῶν ὀπτάλων τὰς μηχανὰς δέδορκε, πάντων ἀφίκετο τοῦς τ' παλέρα, ὁμοῦ μὲν αὐτὸς χρόνιος πρὶν. κ τ' ὃ αὐτὸ δὲ ᾧ πατρὶ τἀληθῆς τοῦ βίου τελευτῆς ὀπτὶ ξυνοῦσ' ἴσασθε. ὡς δ' ἀπροσδόκητον εἶδεν ὁ κωνσάντιος πρεσβῦτα τ' παῖδα, ἐξημόμῃ τ' τρομυῆς, τοῦ δεδιὼς τ' αὐτῷ τὼ χεῖρε, κ' τὸ μόνον λυπηρὸν αὐτῷ μέλλοντι τὸν βίον ἀποτίθεσθαι, τοῦτο δ' ἰσῶ ἡ τοῦ παιδὸς ἀπουσία, ἧς ψυχῆς ἀποδεδεγμένας εἰπών, ἀγάλειον ἀνέπεμπε τῷ θεῷ τ' ἀγίῳ. νῦν αὐτῷ τ' θάνατον ἀθανασίας κρείττονα λογισάμενος φήσας, κ' δὴ τὰ καθ' ἑαυτὸν διεξῆλθε. μοῖς δ' ἅμα κ' συγκαδάσι σῶμα ξάμυος χρεοῦ δίκην αὐτὸν κυκλῶσιν, ἐν αὐτοῖς βασιλείοις ὀπὶ βασιλικῇ στρωμνῇ, τὸν κλῆρον τ' βασιλέας νόμῳ φύσεως, ᾧ τῷ ἡλικίαν τοσάρονθ' τῶν παίδων ὧδε δοὺς, διανεπαύσατο. Οὐ μὲν ἀβασίλευτος ἔμεινεν ἡ ἀρχή. αὐτῇ δὲ ἀλευρίδι πατρικῇ κωνσαντῖνος κοσμησάμενος, ὧν πατρικῶν οἴκων τοσῆδε, ὡσῶρ ἐξ ἀναβιώσεως τ' πατέρα βασιλεύοντα, δι' ἑαυτοῦ δέκνυσι τοῖς πᾶσιν. εἶτα τ' τοσκομιδῆς ἠρεύμενος σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν πατρικοῖς φίλοις, τ' μ', ἠρεμένων, ὧν ὃ, καὶ ὅπιν ἑπομένων, ζὺν πομπῇ κόσμῳ τὸν θεοφιλῆ ζωὸν ἔπεμπεν. ἀφημίας τε κ' ὕμνοις οἱ πόλεις τὸν τελεσμακάριον ἔλιμων, ὁμογνώμονί τ' συμφωνίᾳ τοῦ τεθνεῶτος ἀναβίωσιν, τὴν τῶ παιδὸς κρᾶτησιν ἐδόξαζον. βοᾷς τε ἀφήμοις τὸν νέον βασιλέα, αὐτὸ κρᾶτος κ' σεβασὸν αὔρυσον ἀθέως ἐκ τοσῆδε ἀνηκόου φωνῆς. καὶ τ' μὴ τεθνηκέναι ἐκόσμουν αἱ φωναὶ τ' εἰς τὸν υἱὸν ἀφημίας. τὸν δ' παῖδα ἐμακάριζον, τοιοῦδε παρεῖς διάδοχον. ὑποδέχεται. πόλλα δὲ τἀ ὑπὸ τὴν ἀρχὴν ἔθνη ἀφεστῶτος ἐπληρῶτο τὸ ἀγένητου χάρας, ὡς μὴ δὲ χρόνῳ βεκχεάτου ἔσπειν χρυσόσματα βασιλικῆς ἀκοσμίας. τοῦτο τέλος ἀσεβοῦς κ' φιλοθέου τύπου ὀπὶ βασιλεῦ κωνσαντίῳ θεὸς ἐδόξε ᾧ καθ' ἡμᾶς γλυφ. ὧν δ' ὀλίγων ὅσοι τὰς ἐκκλησίας τοῦ θεοῦ πολέμου νόμῳ μεληλύθασι, τὰς τῶ βίου καταστροφὰς, οὐκ εἰ) δέον ἔκρινα ᾧ πρόνῳ παραδοῦναι διηγήματι, οὐδὲ τὰς ὧν ἀγαθῶν μνήμας τῇ ὧν ἐναντίων ὧδε θέσθαι μιάνῃ. ἀπαρκεῖ δὲ ἡ τῶν ἔργων πεῖρα τοῖς σωφρονισμὸν, τῶν αὐτὰς ἴδιοι κ' ἀκοαῖς τὼ ὧν ἑκάστῳ συμβεβηκότων, πρὸς ἡφότων ἰσοτιμίαν. Οὕτω δὴ κωνσαντῖνον τοιούτου φιλῶτα παῖδος, ἄρχοντα κ' θεμόνα ὁ τ' ὅλων θεὸς, ὁ τ' σύμπαντος κόσμου ῥυτῆρις, δι' ἑαυτῷ τοσεχαρίζετο, ὡς μηδένα ἀνθρώπων μόνου δὲ τ' τοσαγωγὼ αὐχῆσαι, ὧν ὀλίγων ἐξ ὑπερβολῆς ἑτέρων, ἧς ὑμᾶς ἠξιωμένων. ὡς οἷόν τ' ὀπὶ τ' βασιλέας ἱδρῦσθαι, ἕως μ' τ' πατρικῆς τοσευνοῆς λήξεως, ὑποσχεῖν ζὺν πολλῇ τῇ φιλανθρωπίᾳ, πάντ' ὅσα τοσῆκεν ἔθνη ὑποτῇ τοῦ παῖδος μοίρᾳ διεκυβερνᾶτο. ὅσα τ' γλυφ βαρβάρων, τῶν ἀμφὶ ῥῆνον πίταμον, ἑσπερίου τε ὠκεανοῦ οἰκουμένα, σασιάζῃ ἑτοῖμα, πάντ' ὑποτάττων, ἡμερᾳ δὲ ἀπανθάνων καὶ φραγάζετο. δῆμα δ' ἀνάστελλον, ὥσπερ ἵνας θηρὸς ἀγέλους, ἀπεσόβᾳ τ' οἰκείας, ὅσα ῶρ ἀνιάτως ἔχοντα τοσὸς ἡμέρου βίου καθάσαιν ἐώρᾳ. ἐπεὶ ὃ ταῦτα κ' λόγον ἔχειν αὐτῷ, τὰς λοιπὰς ἧς οἰκουμένης λήξεις τοσὸ ὀφθαλμῶν θέμενος, τέως μὲν ὀπὶ τὰ βρεττανῶν ἔθνη διέβαινεν, ὑπὸν ἐπ' αὐτὰ κείμενα ὠκεανῷ. παρεσπάρμενος δὲ ταῦτα, διεσκόπει τὰς ἑτέρας τ' πάντος μοίρας, ὡς δὴ θεραπεύοι τὰ βοηθείας δεόμενα. εἶτ' ὥσῶρ μέγα σῶμα τὸ πᾶν ἧς οἰκουμένης ὑπονοήσας τοιχεῖον, καθέπειτα τ' τῶ πάντος κεφαλῶ τ' ῥωμαίων ἀρχῆς τὴν βασιλεύουσαν πό-

λιν τυ-

λιν τυραννικὴν δουλείαν σωιδὼν καθυπηγμένην, πρεχώρει μὲν τὰ πρῶτα τῷ ἀφ' αὐτῆς ἀμύνεσθαι τοῖς τῶν λοιπῶν κρατοῦσι μερῶν, ἅτε δὴ χρόνῳ πρὸς ἀγρυσιν. ἐπεὶ δὲ τούτων οὐδεὶς οἷός τ' ἦν ὑπικουρῆν, ἀλλὰ καὶ οἱ πιεσαν λαβῆν ἐθελήσαντες αἰσχρὸν ὑπέμειναν τέλος, οὐδὲ βιωτὸν αὐτῷ τ' ζωὴν εἰ) εἰπών, εἰ τὴν βασιλίδα πολιν οὕτω κάμνουσαν παείδοι, πρεσκυλίζεται πρὸς τὴν καθαίρεσιν τ' τυραννίδος. Εὖ δ' ἐννοήσας ὡς κρεῖττονος ἢ κατ' γραικωτικὴν δέοι αὐτῷ βοηθείας ἀφ' ἁγίας καὶ κολέχους καὶ χριστιανικὰς μαγγανείας ἐπὶ τὸν τυραννίνην ἀπουδαζομένας, θεὸν αἰτεῖσθαι βοηθὸν τὰ μὴ ἐξ ὁπλίσεων τ' γραικωτικοῦ πλήθους δούλεσθαι νικᾶν· τ' δ' ἐκ θεοῦ σωτηρίαν, ἀμαχον εἰ) τ' ἀπόδρασιν. ἐννοῆ δῆτα ὁποῖον δέοι θεὸν ὑπιγρέσθαι βοηθόν. ζητοῦντι δ' αὐτῷ, ἐννοιάδης ὑπεισῆλθεν ὡς πλείονων ἐπέσθαι τ' ἀρχῆς ἐφαπτομένων, οἱ μὲν πλείοσι θεοῖς τὰς σφῶν αὐτῶν ἀνατιθέντες ἐπίδας, θυσίας τε τ' ἀναθήμασι τούτοις θεραπεύοντες, ἀπαλλοτρίως τὰ πρῶτα ἔχοντα πρὸς μεμιγμένων κεχρισμένων, χρησμῶν τε τὰ αἴσια ἀπαλλοτριούντων αὐτοῖς, τέλος οὐκ αἴσιον ὑπέμενον. οὐδὲ ὑς θεῶν πρὸς ὃ μὴ θεμιτὰ ὑποβληθῆναι καταφρᾴς, δίκιος αὐτοῖς πρέπει. μόνον ὃ τ' ἑαυτῷ πάλεσθαι τ' ἀναγκαῖον ἐκείνοις βαπέντα, τῇ μὲν, πλανᾶν καταγνῶναι, αὐτὸν ὃ τ' ἐπέκεινα τ' ὅλων θεὸν διὰ πάσης ὑμνήσαντα ζωῆς, σῴζεσθαι τ' φύλακα τ' βασιλίδος, ἀγαθοῦ τε πρυτάνεως χρηστὸν ὑπαρξάντων. ταῦτα πρὸς ἑαυτῷ διαπειρώμενος, ὡς τὸ λογισάμενος, ὡς οἱ μὲν, πλήθει θεῶν ὑπιθαρρήσαντες, τ' πλείοσιν ὑπιπεπώκασιν ὀλέθριος. ὡς μὴ ὄχλος, μὴ δὲ φυλή, μὴ ῥίζαν αὐτοῖς, μὴ σ' ὄνομα, μὴ ὃ μηκύνων, ἐν ἀνθρώποις ἀπολέσθαι. ὁ δὲ πατρῷος αὐτῷ θεὸς τ' αὐτ' δυνάμεως ἐναργῆ τ' πάμπολλα δείγματα εἰς δεδωκὼς ὧν αὐτ' πατεῖδημά τ' τοῖς ἤδη καταστραλύσαντας πρέσβεσιν τ' τυραννικ διαφορᾶς, ἐν πλήθει μὲν θεῶν τ' πρόνοιαν διαπεπλάσθαι, ἐν δὲ αὐτῶν σωτῆρα τ' συμβολὴν ἀπράκτους ἀνέχρη. ὁ δ' τ' μέθοις αὐτοῖς τοῖς γραικύμασι καταφαγᾶς, πρέσβυν ἐλθεῖν θανάτου. ταῦτα οὖν πάντα ζωπυρῶν τῇ διανοίᾳ, ὃ μὲν πρὸς τοῖς μηδὲν ὄντας θεοῖς μαθεῖν, τ' μὴ θεῖον ἔλεγχον ἀποπλανᾶσθαι, μωρίας ἔργον ὑπελάμβανε. τ' δ' πατρῷον ἑαυτῷ μόνον ὠφελεῖν θεόν. Ἀνεκαλεῖτο δῆτα ἐν ἀνάγκαις τοῦτον ἀμύνεσθαι τ' πολιτῶν φίλων αὐτῷ ἑαυτὸν ὅς τις εἴη, τ' τ' ἑαυτ' δεξιὰν τοῖς πρόσθεν ἐπορέξας. διηνεκῶς δὲ ταῦτα τ' λιπαρῶς ἐκείνου τῷ βασιλῆ, θεσπίσια τις ὑπεφαίνετ' πρᾶσθαι δοξοκαῖπ. ἰὼ τάχα μὲν δὴν λέγοντος, ῥᾴδιον ἰὼ ἀποδείξασθαι. αὐτ' δ' νικηθεὶς βασιλέως, τοῖς τ' γραφεῖν διηνεκῶς ἡμῖν μαχεῖς ὕστερον χρόνοις, ὅτε ἠξιώθημεν τ' αὐτ' γνώσεώς τ' ἐν ὁμιλίας ἀξιωθέντες, ὅρκοις τε πιστωσάμενον τὸν λόγον, τίς δῶ ἀμφιβόλοι μὴ δι' πιστεῦσαι τῷ διηγήματι, μάλιστ' ὅτε τ' ὁ μετ' ταῦτα χρόνος δηλῆ τῷ λόγῳ πρέπει τ' μαρτυρεῖ. ἀμφὶ μεσημβρινὰς ἡλίου ὥρας ἤδη τ' ἡμέρας ἀπονυούσης, αὐτοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν ἔφη ἐν αὐτῷ ὀρανῷ ἐγκρεμάμενον τ' ἡλίου σταυρὸν ἐστάμενον ἐκ φωτὸς συνεστάμενον, γραφεῖ τε αὐτῷ ζωῆφαν λέγουσ', τούτῳ νίκα. θάμβος δ' ὅτι τῷ θεάματι κεφῆσαι αὐτὸν τ' καὶ τὸ στρατιωτικὸν ἅπαν, ὃ δὴ στελλομένῳ ποι πορείαν, συνεπέβλεπε καὶ θεωρὸν ἐγίνετο θαύματος. καὶ δὴ διαπορῆν πρὸς ἑαυτ' ἔλεγε τί πόλε εἴη τὸ φάσμα. ἐνθυμουμένῳ δ' αὐτῷ καὶ ὅτι πολὺ λογιζομένῳ, νυξ ἐπῆλθε καταλαβοῦσα. ἐν ταῦθα δὴ ὑπνοῦντι αὐτῷ, τ' χρειὸν δ' θεὸς ζωὴ τῷ

φανέντι κατ' ὄρφνον σημείῳ ὀφθῆναί τε καὶ προσκελεύσαντος, μίμημα ποιησάμενον δι' κατ' ὄρφνον ὀφθέντος σημείου, τούτῳ τοὺς τῶν πολεμίων συμβολὰς ἀγεξήμαλι χρῆσθαι. Αμα δ' ἡμέρᾳ δι' ἀναφανείς, τοῖς φίλοις ὀξηγόρευε τὸ ἀπόῤῥητον. κάπειτα χρυσοῦ καὶ λίθων πολυτελῶν δημιουργοὺς συγκαλέσας, μέσος αὐτοὺς καθίζανε, καὶ δι' σημείου τὴν εἰκόνα φράζε. ἐπομνεῖσθαι τὲ αὐτὸν χρυσῷ καὶ πολυτελέσι λίθοις διεκεκόσμητο, ὁ δὴ καὶ ἡμᾶς ὀφθαλμοῖς ποτὲ προσεβλήθη. ἐῶ δὲ τοιῶδε σήμαλι κατεσκευασμένον. ὑψηλὸν δόρυ χρυσῷ κατημφιεσμένον, κέρας εἶχεν ἐγκάρσιον, ταυρεοῦ σήμαλι πεποιημένον. δῶρα δ' τοὺς ἄκρως τοῦ πόντου, τέφανος ἐκ λίθων πολυτελῶν καὶ χρυσοῦ συμπεπλεγμένος καλεῖσθαι κλῆσιν. καθ' οὗ τῆς σωτηρίου ἐπηρείας τὸ σύμβολον, δύο στοιχεῖα τὸ χριστοῦ προσδηλοῦντα ὄνομα, Α καὶ Ω τοὺς ἀφ' ἑσπέρου ὑπεστήμηνον χαρακτῆρας, χαλκοῦ τύπῳ, ρ, καὶ χ τὸ μεσαίτατον. ἃ δὴ κατ' αὐτὸ κράνους φέρειν εἴωθε καὶ τοῖς μετ' αὐτὰ χρόνοις ὁ βασιλεύς. τοῦ δ' πλαγίου κέρως, τῷ κατ' αὐτὸ δόρυ πεπαρμένου, ὀθόνη τις ἐκκρεμὴς ἀπῃώρητο, βασιλικὸν ὕφασμα ποικιλίᾳ ζυννημένων πολυτελῶν λίθων φωτὸς αὐγαῖς ἐξαστραπτόντων, καὶ χρυσοῦ πολλῷ τε καὶ φαιδρῷ χρυσῷ, ἀδιήκητόν τι χρῆμα τοῖς ὁρῶσι προὔχον τὸ κάλλος. τοῦτο μὲν οὖν τὸ φάρος τὸ κέρως ἐξημμένον, σύμμετρον μήκους τε καὶ πλάτους ἐπιστάμενος ἀπελάμβανε. τὸ δ' ὄρθιον δόρυ τὸ κάτω ἐρρίζου ὅτι πολὺ μηκυνόμενον, δίχα μελέσθαι τοῦτο τῷ φάρει ἐπαίρῳ τοῖς αὐτοῖς ἄκροις τοῦ διαστρόφους ὑφάσμασι, τὸ δ' θεοφιλοῦς βασιλέως εἰκόνα χρυσῆν μέσην φέρειν, τοὺς τὰ αὐτὰ παίδων. ὁμοίως ἔφερε. τούτῳ μὲν οὖν τῷ σωτηρίῳ σημείῳ, πάσης αὐτικειμένης καὶ πολεμίας δυνάμεως ἀμυντηρίῳ διαπρεπὲς ἐχρῆτο βασιλεύς. ὧν δ' τραπέζων ἀπάντων ἠγεῖσθαι τούτου ὁμοιώματα προσετάττεν.

Αλλὰ ταῦτα μικρὸν ὕστερον. κατ' ὃ τὸ δηλωθὲν χρόνου τὸ πρόσθεν καὶ πλάγιος ὄψιν, ὑπέτερον θεὸν τὸν ὀφθέντα δοκιμάσας σέβειν, τοῖς ὧν αὐτοῦ λόγων μύσας ἀνεκαλεῖτο. καὶ τίς εἴη θεὸς αὐτὸς ἠρώτα, ἥς τε ὁ τῆς ὀφθείσης ὄψεως τοῦ σημείου λόγος. οἱ δὲ, τὸν μὲν εἷς θεὸν ἔφασαν, θεοῦ τοῦ ἑνὸς καὶ μόνου μονογενῆ παῖδα. τὸ δ' σημεῖον τὸ φανέν, σύμβολον μὲν ἀθανασίας εἶη. ἔφασαν δ' ὑπάρχειν τοῦ κατ' τοῦ θανάτου νίκης. ἐῶ καὶ ἐποίησέ ποτε πρὸ χρόνων ὅτε γῆς. ἐδίδασκόν τε ταῖς τῆς πρόσθου ἀγίας, τὴν ἀκριβῆ λόγον, αὐτῷ τὸν κατ' δυθεσποτείας οἰκονομίας ἐπολιτεύμενοι. ὁ δὲ καὶ τούτοις μὲν ἐμαθητεύετο τοῖς λόγοις. θαῦμα δ' εἶχε τῆς ἐφθαλμοῖς αὐτῷ προσδοκίσης θεοφανείας. συμβάλλων τε τὸν οὐρανίον ὄλυμπον τῇ τῶν λεγομένων ἑρμηνείᾳ, τὴν ἀθανασίαν ἐσπεύδετο, θεοδίδακτον αὐτῷ τὸν τούτων γνῶσιν πρεσβεύειν πειθόμενος, καὶ αὐτὸς δ' ἤδη τοῖς ἐνθέοις ἀναγνώσμασι προσέχων ἠξίου. καὶ δὴ τοὺς τοῦ θεοῦ ἱερεῖς πρέσβεις αὐτῷ ποιησάμενος, τὴν ὀφθεῖσαν θεὸν πάσης δεῖν ὥετο θεραπείας ἡμᾶς. κάπειτα φαξάμενος εἰς αὐλὸν ἀγαθῆς ἥπίσιν, ὥρμητο λοιπὸν τοῦ πυραννικοῦ πυρὸς τὴν ἀπειλὴν καταβέβηκεν. Καὶ γὰρ δὴ πολεῖ ἐν ὁ ταύτῃ προσαρπάσας τὴν βασιλεύουσαν πόλιν δυσεβείας τε καὶ ὑποσυργίας ἐγκρατῆ, ὡς μηδὲν τόλμημα πρήσσειν μιαρὰς καὶ ἀκαθάρτου προάξεως. Διαζεύγνυσι γέ τοι τὸν ὑδρῶν, τοῖς ὑδράσιν ἀπέπεμπε, καὶ ταῦτ' οὐκ ἀσήμοις, οὐδ' ἀφανέσιν, ἀλλ' αὐτοῖς ἐμπαρεῖναι τοῖς τὰ προστεῖα τῆς τῶν ῥωμαίων συγκλήτου βουλῆς καλέσασι. μυρίαις μὲν οὖν ἑτέραις γνωμαξίαν ἀνυβρίζων ἀφορμῆς, οὐκ εἶ-

χεν ὅπως

χεν ὅπως ἐμπλήσῃ τὴν ἀχρατῆ καὶ ἀκόλαστον αὐτοῦ ψυχήν. ὡς δὲ καὶ χειμαναῖς ἐνεχείρει, καὶ οἰκεῖος οἷός τε ἦν δι' ὑποῤῥεῖ τοῖς οἰκείοις ὑπνος. θαῦμον γοῦν τὴν ψυχὴν θαναλῶσαι ἢ τὸ σῶμα αὐτῇ παρεχώρησεν ὑπὲρ φθορᾶν αὖται. Μία γοῦν τις τῶν αὐτόθι συγκλητικῶν ἀνδρῶν τὴν ἔπαρχον διεπόνει ἀρχὴν καὶ ἀξίωσιν, ὡς ὑπισάντας ὦ οἰκᾳ τοὺς τὰ τοιαῦτα τῶν τυράννων διακονεμένους ἐπύθετο. χειμαινὴ δ' ἦν, τόν τ' ἀνδρα τ' αὐτῆς ἔγνω δέοις ἕνεκα λαβόντας αὐτὴν, ἀπάγειν κελεῦσαι, θεᾶσθαι τὸ παραπλήσιον μύθῳ χρόνον, ὡς δὴ τῶν θρυλλουμένων τ' ἐν ἅδου πεπεισθήσεσθαι κόσμον, εἴσεσθαι ὑπὲρ τοῦ ταμείου. καὶ μονωθεῖσα, ξίφος θ' ἑτέρου πήγνυσι, θανοῦσά τ' ὧδε χρῆμα, τὸν μῦθον ἐκφανὲς τοῖς παραγωγοῖς καταλείπει. ἔρρωσθε δ' ἀπάσης γεγωνότερον φωνῆς, ὅτι μόνον χρῆμα ἀπίστου τε καὶ ἀνάπλεω, θεοῦ, ἢ δαιμονίου παῤῥησίᾳ χειμαίοις σωφροσύνη πέφυκεν εἰς πόλεις ἀνθρώπους, τοῖς τε νεῶν ὄντας καὶ τοῖς μελέπειρα γλυκυθύμους ἐξέφηνεν. αὕτη μὲν οὖν τοιαύτη τις ὤφθη. τὰ δὲ τοιούτοις ὑπισχνοῦντα, πόλεις ὑπεπληχθείσας δῆμοι καὶ ἄρχοντες ἐνδοξοί τε καὶ ἄδοξοι, δίκην καλεπεύχοντο τυράννιδι. καὶ οὐδὲν ἠρεμαιοτέρων καὶ τοῦ πικρὰν φέρειν δουλείαν, ἀπαλλαγή τις ὅμως ἐστὶν ἧς τοῦ τυράννου φονώσης ὠμότητος. ὑπὸ σμικρᾷ γοῦν ἤδη ποτὲ πεφάσθαι τὸν δῆμον εἰς φόνον τοῖς ἀμφ' αὐτὸν δορυφόροις ἐξεδίδου. καὶ ἐκτείνετο μυρία πλήθη τοῦ δήμου ῥωμαίων ἐπ' αὐτοῦ μέσου τοῦ ἄστεος, οὐ σκυθῶν οὐ βαρβάρων, ἀλλ' αὐλὴν τ' οἰκείων δόμασι καὶ πομποπλίαις. συγκλητικῶν γε μὴν φόνος ὅσος δι' ὑποῤῥουχίαν ἐπηρτεῖτο τῆς ἐκάστου πειρουσίας, οὐδ' ἐξαριθμήσασθαι δυνατόν, ἄλλοτε ἄλλας πεπλασμένας αἰτίας μυρίων ἀναιρεθυμένων. οὐ δὲ τῶν κακῶν τῶν τυράννου χορωνὶς, ὑπὲρ γοητείαν ἤλαυνε μαγικῆς ὑπονοίας. ὁτὲ μὲν γυναῖκας ἐγκύμονας ἀνασχίζοντος, ὁτὲ δ' νεογνὰ σπλάγχνα βρεφῶν διερευνωμένου, λέοντάς τ' καθασφάττοντος, καὶ ἵππους ἐξορκιστοῦ ὑπὲρ δαιμόνων πρεσκήπτοντος καὶ ἀποτροπιασμὸν τοῦ πολέμου ζητοῦντος. ἀφ' τούτων γὰρ ἡ νίκης κρατήσειν ἤλπιζεν. οὕτω μὲν οἷόν ὑπὲρ ῥώμης ὁ τυράννων ἔστιν εἰπεῖν, οἷα δρῶν τοῖς ὑπηκόοις καὶ δουλοῦσθαι. ὥστ' ἤδη ὧν ἀναγκαίων ἔφαδον ἐλάττη σπανὶ καὶ ἀπορίᾳ καταξῆναι ὅσον ὑπὲρ ῥώμης, ἀλλ' ἄλλοτε πόλει οἱ καθ' ἡμᾶς γνώσεσθαι μνημονεύουσιν. Αλλὰ γὰρ τούτων ἀπόντων οἶκον ἀναλαβὼν κωνσταντῖνος, πάσας τῶν σκυθῶν ὡπλίζετο κτλ τ' τυραννίδος. πρεσκεπάμενος δῆτα ἑαυτῷ θεὸν τ' ὑπὲρ πόλεων, σωτῆρά τε καὶ βοηθὸν ἀναπαλεσάμενος τὸν χριστὸν αὐτοῦ, ὅ, τε νικητικὸν ἔφηνον, ὅ δὴ σωτήριον σημεῖον τῶν ἀμφ' αὐτὸν ὁπλιτῶν τε καὶ δορυφόρων πρεσταξας, ἤγειτο πομπαλίᾳ, ῥωμαίοις τὰ τ' ἐκ προγόνων ἤθειας πρεμνώμῃ. μαζενλίῳ δῆλα μᾶλλον τ' κτ' γοητείαν μηχαναῖς, ἢ τῇ τῶν ὑπηκόων ὑπὲρ αὐτὸν ἐρωτος δύνοια, πρεσβεῦειν δ' οὐδ' ὅσον πυλῶν τὸ ἄστεος ὑπερλομῶντος, ὁπλιτῶν ὧ πλήθη καὶ σταδιοπέδων λόχοις μυρίοις πόλα τόπον καὶ χώρων καὶ πόλιν, ὅση τις ἐστ' αὐτῷ δεδούλωτο, φρασσαμένου, ὁ τ' ἐκ θεῦ συμμαχίας δυνημένου βασιλεῦς, ὑπὲρ πρώτης καὶ δευτέρας καὶ τρίτης τῶν τυράννων πάλης, δι' μάλα τε πάσας ἐξ αὐτοῦ πρεσβήσης ὁρμῆς χρωσαμένου, πρεσβῆσαι ὑπὲρ πλῆσον, ὅσον τ' ἰτηλῶν χώρας. Ηδη δ' αὐτ' ῥώμης ἅλωσα ἰῶ. εἶτ' ὡς μὴ τ' τυράννου χάριν ῥωμαίοις πολεμεῖν ἐξαναλάζοιτο, θεὸς αὐτὸς οἷα δεσμοῖς δοὺς τὸν τύραννον παῤῥωπάλῳ πυλῶν ἐξέχει. καὶ τὰ πάλαι δὴ κατ' ἀσεβῶν ὡς ἐν μύθου λόγῳ πρὸ

τοῖς πλείοσι ἀπίστου μθνα, πιστὰ γε μὲν τοῖς ἅμα καὶ ἀπίστοις ὀφθαλμοῖς τὰ τῶν δοξάδοξα θεωμθνοις ὑπισχνούμενος. ὡς τοίνυν ἐπ' αὐτὸ πολὲ μωϋσέως τὸ θεοσεβοῦς Ἑβραίων ἔθνος ἁρμάτα φαραὼ καὶ τὴν δυνάμιν αὐτοῦ ἐρρίψεν εἰς θάλασσαν καὶ ὑπερέκλυσε δυνάσθας ἱππάτας καὶ ἐπόνυξ ὃν ἐνέβη, ταῦτα δὴ καὶ μαξένθιος, οἵτ' ἀμφ' αὐτὸν ὁπλῖται καὶ δορυφόροι, ἔδυσε εἰς βυθὸν ὥσει λίθος. ὁπηνίκα νῶτα δοὺς τῇ ὀχθῃ μετὰ κωνσαυλίνου διώκει, τὸ μεταξὺ τοῦ πορθμίας διῆκε πόταμον, ὃν αὐτὸς σκάφεσι διαξας, καὶ δὴ μάλα γεφυρώσας, μηχανικῶς ὁλέθρου καθ' ἑαυτοῦ συνεπήξατο, ὧδέπη διεξῆν τὸ θεῖον φίλον διπίσας. ἀνὰ ὃν δὲ μὴ δυξίος πρίων ὁ αὐτοῦ θεός. ὁδὴ ἀνὰ τὰς κρυφίους μηχανὰς καθ' ἑαυτοῦ δείλαιος συνίζη. ἐφ' ᾧ καὶ ἐγὼ εἰπεῖν. ὡς ἄρα λάκκον ὤρυξε καὶ ἐνέσκαψεν αὐτῷ, καὶ ἐμπεσεῖται εἰς βόθρον ὃν εἰργάσατο. ἐπιστρέψει ὁ πόνος αὐτοῦ εἰς κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ κορυφὴν αὐτοῦ ἡ ἀδικία αὐτοῦ καταβήσεται. ἕτω δὴ θεῖα θεῶν δύναμις τὸ ἐπὶ τοῖς ζηλήμασι μηχανῶν τοῦτ' ἐν αὐτοῖς ἐγκρύμμασι, καὶ τὸ κατὰ τὸ ἐπιτεθὲν ὑφιζάνει μὴ ἡ δόξασις. χωρὶς δὴ ἀθέους αὐτόμ δρα τοῦ βυθοῦ σκάφη. καὶ αὐτὸς γε τοιοῦτος ὁ δείλαιος, εἶτα ἡ καὶ οἱ ἀμφ' αὐτὸν ὑπασπισταί τε καὶ δορυφόροι, ἢ τὰ θεῖα τοῦ θανεφὼν φλόγια, ἔδυσε ὥσει μόλυβδος ἐν ὕδατι σφοδρῷ. ὥστ' εἰκότως δύ, εἰ καὶ μὴ λόγοις, ἔργοις δ' οὖν ὁμοίως τοῖς ἀμφὶ τὸν μέγ' θεσπέσια μωϋσέα, τοὺς τῶν δὲ θεοῦ τὴν νίκην ἁρμόσους, αὐτὰ δὴ τὰ τοῦ πάλαι δυστυχοῦς τυράννου, ὧδέ πως ἀνύμνησεν καὶ λέγων. ἄσωμεν τῷ κυρίῳ, ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται. ἵππον τε καὶ ἀναβάτην ἔρριψεν εἰς θάλασσαν. βοηθὸς τε σκεπαστὴς ἐγένετό μοι εἰς σωτηρίαν. καὶ οὗς ὁμοίους οἶσι ἐν θεοῖς κύριε, τίς ὁμοίος σοι, δεδοξασμένος ἐν ἁγίοις, θαυμαστὸς ἐν δόξῃ ποιῶν τέρατα. ταῦτά τε καὶ ὅσα τούτοις ἀδελφὰ κωνσαντῖνος τῷ πανηγεμόνι καὶ τῆς νίκης αἰτίῳ, κατὰ ὁμοίως τῷ μεγάλῳ θεσπεσίῳ ἔργοις αὐτοῖς ἀνυμνήσας, μετ' ὀπινικίων εἰσήλασεν ὅπι τὰ βασιλεύοντος πόλιν. πανύλες δ' ἀθέους αὐτὸν οὔτ' ἀπὸ τοῦ συγκλήτου βουλῆς, οὔτ' ἀδήμου ὑπεφάνης καὶ ἀθέσμοι τῆδε, ὥσπερ ὀξ εἰργμῶν ἠλθ θεωμθνοι, σὺν πανύλῃ δήμῳ ῥωμαίων φανεροῖς ὄμμασιν αὐτῆς ψυχαῖς, μετ' ἀφημιῶν καὶ ἀπλήστου χαρᾶς ὑπεδέχοντο. ὁμοῦ τ' ἄνδρες ἅμα γυναιξὶ καὶ παισὶ σὺν οἰκείων μυρίοις πλήθεσι, λυσσῶντ' αὐτὸν, σωτῆρά τε καὶ ἀναγέτην θεοῦς ἀφθέτοις ἐπεφώνουν. ὃδ' ἔμφυτον τὴν τοῦ θεοῦ ἀσέβειαν κεκτημένῳ, μὴ δ' ὅπι τοῦ θεοῦς χρωμένῳ, μήτ' ἐπαινουμένῳ τοῖς ἐπαίνοις, τὰ δ' ἐν θεοῦ σωτηθησομένῳ βοηθείας, ἀνθελκύσειεν ἀπεδίδου πάθος τῇ μανίᾳ ὃν τὰ νίκης αἰτίῳ. χαρᾶ τε μεγάλῃ καὶ ἡδονῇ, ἅπασιν αὐθέοις ὃν σωτήριον ἀνεκηρύττετο σημεῖον, μέση τῇ βασιλευούσῃ πόλει μέγα ὕπαιθρον τυπὶ τῶν πολεμίων ἐγειρας. διαῤῥήδην ἢ ἀνεξιλείπτοις ἐγγράψας τύποις, σωτήριον τοῦτο σημεῖον τὸ ῥωμαίων ἀρχῆς καὶ τὸ καθόλου βασιλείας φυλακτήριον. αὐτίκα δὴ οἷον ὑψηλὸν δόρυ φαυρὸν χήμαλιν τοῦ χειρὸς ἰδίας εἰκόνος ἐν δυσριαίᾳ καθέργασμένης, τὸ ὅπι ῥώμης δεδημοσιευμένων ἐν τόπῳ τηνδε, αὐτὸ ὃ ταύτῃ τὸ γραφὴν, ῥήμασιν ἐγγράψας τῇ ῥωμαίων ἐγκελεύσῃ φωνῇ, τούτῳ ὦ σωτηριώδη σημείῳ τῷ δηθεῖ βέλτιον τὸ δυσρίας, τὴν πόλιν ὑμῶν ζυγὸν τυραννικὸν διαφθορᾶς, ἠλευθέρωσα. ἐπὶ μὴν, καὶ τὸ σύγκλητον τὸ δῆμον ῥωμαίων τῇ ἀρχαίᾳ ὅπι φανείᾳ καὶ λαμπρότητι βουλευθέρωσας ἀποκατέστησα. Ο μὲν οὖν θεοφιλὴς βασιλεὺς ὧδέπη νικοποιὸν φανερὸν ὁμολογίας λαμπρὸν ὁμνος, σὺν παῤῥησίᾳ πολλῇ τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ ῥωμαίοις αὐτοῖς γνώριμον ἐποίει. πανύλες δ' ἀθέους

θεόθεν οἱ τὴν πόλιν οἰκοῦντες αὐτὴν συγκλήτῳ τε καὶ δήμων πλήθεσιν, ὡς ἔνεστι πικρᾶς καὶ
πυρφυρικῆς ἀναπνεύσαντες δυνάμεως, φωτὸς ἀπολαύειν ἐδόκουν καθαρωτέρου αὐ-
γῶν, χαινοῦ τε καὶ νέου βίου παλιγγενεσίας μετέχειν. ἔθνη τε πολλὰ ὅσα ὠκεανῷ τῷ κατ'
ἑσπέραν ἥλιον θεωρεῖσθε, τὸ πρὶν ζοφερῶν κακῶν ἠλαθόρυβα, πολυμύρεσι
φασμάτων ἀνθρωποκτόνα, τὸν καλλίνικον, τὸ θεοσεβῆ, τὸν κοινὸν ἀγγελίαν, ἀνύμ-
νοητα διεβόησαν. φωνή τε μία καὶ ἐνὶ στόματι κοινὸν ἀγαθὸν ἀνθρώποις ἐκ θεοῦ χά-
ειλος οἱ πολῖται κωνσταντῖνον ὁμολογοῦσιν ὑπερέμφαμεν. ἤπλετο ὃ καὶ βαλικὸν ἀπολ-
λαχὸν γράμμα, τοῖς μὲν τὰς ὑπερόγκους ὑφαρπαγεῖσι τῶν οἰκείων ἀπόλαυσιν δω-
ρούμενον· τοὺς δ' ἄδικον ἐξοικίαν ὑπομείναντας, ὅπῃ τὰς σφῶν ἀνακαλούμενον
ἑστίας. ἠλάθη τε οἱ καὶ δεσμῶν, πολλοὺς τε κινδύνου θ' δέους, τοὺς ὑπὸ τῆς τυραννι-
κῆς ὠμότητος τότε ὑποβεβλημένους. βασιλεὺς δ' αὖθις τοὺς θεοῦ λειτουργοὺς
συγκαλῶν, θεραπείας, ὡς ἀληθῶς τὸ ἀνθρώπινον ἥκιστα, ἔργοις καὶ λόγοις τοὺς ἀν-
δρας ὡσπερεὶ τῷ αὐτοῦ θεῷ καθιερωμένους, φιλοφρονούμενος. ὁμοτράπεζοι δὲ τὰ σωτῆρι
αὐτῷ, ἀνδρες ἀτελεῖς μὲν τῇ τοῦ χρίματος ὀφθείσῃ πρόνοιᾳ, ἀλλ' οὐ τοιοῦτοι καὶ
αὐτῷ νενομισμένοι. ὅτι μὴ τὸν ἐρωμένων τοῖς πολλοῖς ἀνθρώπων, τὸν θεὸν ὃ ἐποπτεύειν
ἐδόκει. ἐπήγετο δ' αὐτοὺς καὶ ὅποι ποτὲ στέλλοιτο πορείαν, καὶ τούτῳ τὸν θεραπευ-
όμενον πρὸς αὐλῶν, δεξιὸν αὐτῷ παρεῖναι πειρώμενος. καὶ μέντοι καὶ τὴν ἐκκλησίας τῶν
θεοῦ πλουσίας τοὺς πρὸ ἑαυτοῦ πάντας ὑπερέσχεν ὑποκρίσεις. ἐπαύξων μὲν καὶ εἰς ὕψος αἴρ-
ων τοὺς ἀκλινεῖς οἴκους. πλείστοις δ' ἀναθήμασι τὰ σεμνὰ δῶρα τῆς ἐκκλησίας
καθηγιασμένων φασμρώων, πολυτίμοις τε χρημάτων δαπανήσεσι τοῖς ἐνδεέσι ποι-
ούμενος. τοὺς δ' ἐκτὸς καὶ τοῖς ἔξωθεν αὐτῷ προσιοῦσι φιλάνθρωπον καὶ ἀγ-
γελικὸν πρόσχων ἑαυτὸν, τοῖς μὲν ἐπ' ἀγορᾶς μεταλαμβάνουσιν οἰκείοις ἴσοι καὶ ἀπερρίμ-
μένοις, οὐ χρημάτων μόνον ὑπερβολῇ γε τῆς ἀναγκαίας ἐνδείας, ἀλλὰ καὶ σκέπης ἀχήμο-
νος τοῦ σώματος προνοῶν. τοῖς δ' ἐν μέσῃ τὰ προσήκοντα χορηγίοις, βίου δὲ μεταβολῇ
δυσλυτήσασι, δαψιλεστέρας πρεῖττε τὰς χορηγίας, βασιλικῷ γέ τοι φρονήματι με-
γαλοπρεπεῖς τὰς ἀποπέμψεις τοῖς οὕτως ἔχουσι πρόσχων· τοῖς μὲν ἀγορᾶν κλήσεις ἐ-
δωρεῖτο· τοὺς δὲ διαφόροις ἀξιώμασιν ἐτίμα. καὶ τῶν μὲν ὀρφανίαν δυσλυτησάν-
των, ἐν παιδὸς ἐπεμελεῖτο χώρᾳ. γυναικῶν δὲ χηρῶν τὸ ἀπειρόγαμον ἀναπλώσῃ,
δι' οἰκείας ἐπιμελείας κηδεμονίας. ὥστ' ἤδη, καὶ γάμῳ ζευγνύσθαι γνησίοις αὐτῷ καὶ
πλουσίοις ἀνδράσι κόρας ἐρημίαι γονέων ὀρφανιζούσας. καὶ ταῦτ' ἔπραττε,
προδιδοὺς τὸν γαμουμένας, ὅσα ἐχρῆν τοῖς λαμβάνουσι πρὸς γάμου κοινωνίαν
εἰσφέρειν. ὡσπερ δ' ἀνίσχων ὑπὲρ γῆς ἥλιος ἀφθόνως τοῖς πᾶσι τὴν τοῦ φωτὸς μετα-
δίδωσι μέρος μαρυγῶν, τοῖς καὶ αὐτὰ δὴ καὶ κωνσταντῖνος ἅμα ἡλίῳ ἀνίσχοντι ἐῶν βασι-
λικὸν οἶκον προφαινόμενος, ὡσπερεὶ σωτὴρ ἀλλέλων ἐπ' κατ' οὐρανὸν φωτεῖ,
τοῖς εἰς πρόσωπον αὐτῷ προϊοῦσιν, ἅπασι φωτὸς αὐγὰς τὰς οἰκείας ἐξέλαμπε καλ-
λοκαγαθίας. ἐκ ὧν τὰ δίκης πλησίον γενέσθαι μὴ οὐχὶ ἀγαθοῦ τινος ἀπολαύσομ-
θα, ἀλλ' ὧν ποτ' ἐκπεσεῖν ἐλπίδος χρῆσις τοῖς τὰς πρὸς αὐτὸν τυχεῖν ὑποκρίσεις πρόσ-
δοκήσασι. κοινῶς μὲν οὖν πρὸς ἅπαντας ὧν τοιοῦτος. ἐξαίρετον δὲ τῇ ἐκκλη-
σίᾳ τοῦ θεοῦ τὴν πρὸ αὐτοῦ νέμων φρονήσεα, διαφερομένων τινῶν πρὸς ἀλλήλους
καὶ διαφόροις χώραις, οἷά τις κοινὸς ἐπίσκοπος ἐκ θεοῦ καθεσταμένος, συνόδοις τε
τῶν θεοῦ λειτουργῶν συνεκρότει. ἐν μέσῃ δὲ τῇ τούτων διατελεῖ, ἐκ ἀπαξιῶν

πρᾶγμα τ' ἐν στίχοις ἀνῆν, κοινωνὸς τῶν ὑπισχνουμένων ἐγένετο, τὰ τ' εἰρήνης δῶρα βεβαίων τοῖς πᾶσι. καθῆψε δὲ καὶ μέσος ὡσεὶ καὶ ὧν πολλαχοῦ εἰς, δορυφόρους μὲν καὶ ὁπλίτας, ἐν πόλει τε φρουροφυλάκων ὄχλος ἀποσταλμένος. ὧν δὲ τοῦ θεοῦ φόβῳ καὶ μεμφιεσμένος, ὧν τε πίστεων ἑταίρων τοῖς δυνουσταῖς ἀπειλουχισμένος. εἶτ' ὅσοις μὲν ἐώρα τὴν χρείαν πονοῦντας εὐσεβῶς καὶ ὁμογνώμονα πρεσβεύσασθαι τῷ θεῷ, δῶρα τούτοις ἀπεδέχετο, χαίρουσιν ἑαυτὸν τῇ κοινῇ πάντων ὁμονοίᾳ. τοὺς δ' ἀπειθῶς ἔχοντας ἀπεστρέφετο. ἤδη δέ τινας καὶ αὐτοὺς τραχυνομένους, ἔφερεν ἀνεξικάκως, ἠρεμαίᾳ καὶ φαεινῇ φωνῇ φθεγγόμενος, ἀμυδὰ μὴ σασταλάζειν τούτοις ἐγκεκλιμένος. τούτων δ' οἱ μὲν, ἀπηλλάττοντο καταδυόμενοι τὰς πραγέσεις· τοὺς δ' ἀναλώτως τοῦ φθέγματος λογισμὸν ἔχοντας, ᾧ τῷ θεῷ δοξάζοντες ἠφίει, μηδὲν μηδαμῶς αὐτοὺς καταίνους λυπεῖν δέμενος. εἶθεν εἰκότως τοὺς ὑπὸ τὰ ἄφρων χώρας δεδασταζομένους, εἰς τοσοῦτον σωφρονεῖν παρεκελεύσατο, ὡς καὶ τολμηροῖς αὖθις ἐγχειρεῖν, ὡς ἔοικε, δαίμονος βασκαίνοντος, τὴν τῶν πρόσθεν ἀγαθῶν ἀφθονίαν, παρορμῶντός τε εἰς ἀτόπους πράξεις τοὺς ἄνδρας, ὡς δὴ κινήσας κατ' αὐτῶν τὸν βασιλέως θυμόν. οὐ μὴν τῷ εὐχερεῖ τοῦ φθόνου, γλῶττα διερμηνεύουσα τοῦ βασιλέως τὰ τοιαῦτα ῥήματα, καὶ τὴν ἐκ τοῦ πονηροῦ κίνησιν σωφρονεῖν φάσκουσα. μὴ γὰρ σωφρονοῦσιν εἰ ἀνδράσι τὰ τολμήματα, ἀλλ' εἰ πόλει παρανοσούσῃ, εἰ μὴ τῷ πονηρῷ δαίμονος οἴστρου μᾶλλον ἢ κολάζεσθαι χρῆναι τοὺς τὰ ἀφραινόντων μανίας, ἢ ὅσον ὃ συμπαθεῖν αὐτοῖς ὑπερβολὴ φιλανθρωπίας. Ὧδε μὲν τὰ ὧν ἀπόντων ἔφορον θεὸν ἅπασης βασιλικῆς τραπέζων τοιαῦτα ἐποίησε τὰ τῶν ἐκκλησιῶν αὐξητὴν τοιούτοις. θεὸς δ' αὖθις ἀμείβόμενος, πόλεμα μὴν βαρβάρων τοῖς αὐτὸν καθυπέταττε ποσὶν, ὡς καὶ πάντη πόλεμα χεῖρ, ἔσπασε κατ' ἐχθρῶν ἐγείρων. νικητὴν τ' αὖθις τοῖς πᾶσιν ἀνεκήρυττεν, ὑπὲρ φόβου τε ἐχθροῖς καὶ πολεμίοις καθίστη, οὐκ ὄντα τὴν φύσιν τοιοῦτον, ἡμερώτατόν τε καὶ τρόπαιον καὶ φιλανθρωπίαν, εἰ τις πώποτε καὶ ἄλλος. Ἐν τούτοις δ' ὄντι αὐτῷ μηχανῶν θανάτου συρράπτων δημοις ὧν τὴν ἀρχὴν ἀποτεμνόντων ὁ δαίμονος, αἰσχίστῳ καὶ ταπεινοτάτῳ θανάτῳ. τοὺς γοῦν τούτου τὰς ὑπὲρ ἡμῶν χαράς, ἀνδριάντας τε καὶ ὅλα δῶρα τοιαῦτα ἐπὶ δώμασι θεοῦ ἡμῶν νενόμισο, πόλεσι τε καὶ χώραις τῆς ἀνοσίου τε καὶ δυσεβοῦς καθήρεσιν. εἶτα δὲ καὶ μὴ τοῦτον τὸν τοὺς θεοὺς ἑτέροι, χρυσίοις αὐτῷ συρράπτοντες ὑπὲρ βουλὰς ἠλίσκοντο, τὰ δόξης τοῦ θεοῦ τὰς τούτων ἀπόντων βουλὰς τῷ αὐτὰ θεράποντι δόξαν φασμὴν ἐκκαλύπτοντες. καὶ γὰρ δὴ καὶ θεοφανείας αὐτὸν πολλάκις ἠξίου, τὰ δοξόλατα ἥλιος ὑπὲρ φαινομένης αὐτῷ, πόλεσιάς τε πρεχούσης τὰ σμῆ ἔσεσθαι μηνόντων τὸ γνώστης. τὰ μὲν οὖν ἐκ θεοῦ χάριτος ἀδιήγητα θαύματα, οὐδὲ ἔστι λόγῳ τελεσθῆναι δυνατὸν ὅσα τὰ θεὸς αὐτὸς τῷ αὐτὰ θεράποντι πρέχειν ἠξίου. οἷς δὴ πεφασμένοις, ἐν ἀσφαλεῖ λοιπὸν τὸ ζῆν διῆγε. χαίρων μὲν ὑπὲρ τῶν ἀρχομένων δύνοια, χαίρων δὲ καὶ ἐφ' οἷς τοῖς ἐκ αὐτὸν πόλεσι δύσμορον διαπεπολιτευμένοις βίον ἐώρα, ἐκ βαθυμόνως δὲ ἐνθρανόμενος τῇ ὧν ἐκκλησιᾶν τοῦ θεοῦ φανερότητι. ὅτω δὲ ἔχοντι, δεκαέτης αὐτῷ τὰ βασιλέως ἐκπεπλήρωτο χρόνος. ἐφ' ᾧ δὴ πανδήμοις ἐκλεκτὰν ἑορτὰς, τῷ πάντων βασιλεῖ θεῷ δυσεβείσους δυχὰς ὡς περὶ νίκης καὶ ἀκάπνους θυσίας ἀνεπέμπετο. ἀμὴ ὑπὲρ μὲν τούτοις χαίρων διείλεκται· οὐ μὴν ἐφ' οἷς ἀκοῇ τῶν ἐκ τῶν ἐφάνη

τυχόντων

πευχομένων ἐθνῶν ἐπῳδάνετο. δῆνος γὰρ ἦς αὐτῷ καὶ ταῦτα, τὴ τ' ἐκκλησίᾳ τοῦ θεῦ, τοῖς λοιποῖς ἐπῤῥιπίσας ἐφεδρεύειν ἀπηγγέλλετο θήρ, τῶ πονηρῶ δαίμονος ὥστε ἀμιλλωμένου, τοῖς τῶδε τῷ θεοφιλεῖ τε ἀπομένοις τὰναντία καταεργάζεσθαι, ὡς δοκεῖν τοῖς σύμπασι, τ' ἐπὶ τοῦ ῥωμαίοις ἀρχῶν δυοῖν τιμήμασιν ἀποληφθεῖσθαι, ἑοικέναι νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ. σκότος μὲν τοῖς τ' ἐφ' ἁλὸς λαχοῦσιν ὑπερπολάζοντος, ἡμέρας δὲ ἡλαυγεστάτης τοῖς ἁγίοις ἁλιέρεως μοίρας οἰκήτορσι καταλαμπούσης. οἷς μυρίων ἀγαθῶν ἐκ θεοῦ φρυττομένων, οὐκ ἐῶ ᾧ μισκάλῳ φθόνῳ φορηθὴ ἡ τῶν κινουμένων θεὰ. ὥστε οὐ τοῦτ' ἐᾷ ἁλιέρεως μέρος τ' οἰκουμένης καταπονοῦντι τυφάνῳ, ὃς δὲ φερομένης τ' ἀρχῆς αὐτῷ, κωνσταντίνῳ τε τοσούτου βασιλέως ὑπεραμβρᾶσαι ἠξιώθη, μιμήσεως μὲ τοῦ θεοφιλοῦς ἀπελιμπάνετο. ἧς ἡ ἐῶν δυσεβῶν τοσαιρέσεως ἐζήλου τὴν κακοξυπίαν, καὶ ὧν τοῦ βίου τ' καταστροφὴν ἐπεῖδεν αὐτοῖς ὀφθαλμοῖς, τούτων ἔπεσθαι τῇ γνώμῃ μᾶλλον, ἢ τ' τῶ κρείττονος φιλικῆς δεξιᾶς ἐπειρᾶτο. Πόλεμον δὴ οὖν ἄσπονδον τοῖς τὸν δυσεργέτιν αἱρεῖται, ὑ φιλικῶν νόμων, ὑδ' ὁρκωμοσιῶν, ὑδὲ συνθήκας, ὑδὲ σιωπηκῶν μνήμην ἐν διανοίᾳ λαμβάνων. ὁ μὲν γὰρ φιλανθρώπου δυνοίας αὐτῷ πῤῥέχων ἀγαθοῖς σύμβολον, παλέρων συγγενείας, βασιλικοῦ τ' ἀνέκαθεν αἵματος, κοινωνὸν γενέσθαι, γάμῳ τὴν ἀδελφὴν σωσάμενος, ἧς τε κ' πόλεων ἀπολαύειν ἀρχῆς τῶν λαχόντων, πῤῥεῖπε τὴν ἐξουσίαν. ὁ δὲ, τοὐναντίον τὰναντία γνώσεσθαι, κ' τοῦ κρείττονος μηχανὰς ζυνεσκευάζετο, ἅπερ ἀνόσιος ὑπνοῶν ἀπειλῆς ἔπος, ὡς ἂν κακοῖς τὸν δυσεργέτιν ἀμείψαιτο. καὶ τὰ μὲν πεπραγμένα, φιλίαν ὑποκορίζόμενος, δόλῳ καὶ ἀπάτῃ πρὸ τ' ἔπεσπεν, ἐφ' οἷς ἐτόλμα λήσεσθαι ᾤπιζεν. ᾧ δὴ αὐτὸ θεράποντα θεὸς τὰς ἐν σκότῳ μηχανωμένας ὑπερβουλὰς καταφώρους ἐποίᾳ. ὁ δὴ ὡς ὑπὸ τοῖς πρώτοις ἠλίσκετο, ὑπὸ δυλέρεως ἀπάτας ἐχώρᾳ, νῦν μὲ φιλικὰς πεπλείνων δεξιάς, νῦν δὲ σιωπηκῶν ὁρκωμοσίοις πιστούμενος. εἶτ' ἀ θεῴως ἀθείαν τὰ δεδογμένα, καὶ αὖθις δυπιβολὰν ἀφ' ὑπεσβάσας, καὶ πάλιν ἀχημονῶν τοῖς ψευδολογίαις, τέλος πεφανῆ πόλεμον δυακηρύτῳ, ἀπονοίᾳ τε λογισμοῦ κατ' αὐτὸ λοιπὸν τοῦ θεοῦ ὃν ἠπίσατο σέβειν τ' βασιλέα πεπαλάπεσθαι ὥρμᾶτο. Πρῶτοις μὲν τοῖς τὸν αὐτὸν ᾧ θεῷ λειτουργοῦσι μὴ δὲν πώποτε πλημμελὲς πεπρᾶχθαι τ' ἀρχῶν δίκαιον ἦν, ἠρέμα τέως ὑπεφαλάζετο, πεφάσθαι κατ' αὐτῶν κακοήθους θηρώμενος. μὴ δὲ μιᾶς γε μὲν δυπορῶν αἰτίας, μήθ' ἔχων ὅποι τοῖς δυδράσι καταμέμφοιτο, νόμον ἐκπέμπει διακελευόμενον, μηδαμῆ μηδαμῶς ἀνθήλοις ὑπακοινωνεῖν τοὺς ὑπεσκότους, μήθ' ὑπιδημεῖν αὐτὸν ἐξεῖναι ζυνὶ τῇ τοῦ πέλας ἐκκλησίᾳ. μηδέ γε ζυνόδους ἢ βουλὰς καὶ διαφορὰς περὶ τῶν λυσιτελῶν ποιεῖσθαι. ὃ δὴ ἐῶ ἀφ' ὑπεφάσεως ἧς καθ' ἑαυτῶν ἐπηρᾶς. ἢ γὰρ τοὺς καθαίνοντας τὸν νόμον ἐκχεῖν ὑποδήσεσθαι θυμοειδὴ, ἢ πειθαρχοῦντας τῷ τοὺς κελεύσαντι, τοὺς αὐτὸν ἐκκλησίας θεσμούς. δῆλος γὰρ ὢν τὰ μεγάλα τῶν σκευμάτων, ἢ διὰ σιωπῆς καταρτώσασθαι. καὶ δῆλος δὴ ὁ θεομισὴς ᾧ θεοφιλεῖ τὰναντία πεφρόνηκεν ἐγνωκὼς, τὰ τοιάδε πρήξαντα. ὁ μὲν γὰρ τοὺς ἱερεῖς τοῦ θεοῦ τῇ πρὸς τὸν ἱερωσύνην θυμῇ, εἰρωνείᾳ τε καὶ ὁμονοίᾳ ὑπὸ ταὐτὸ σιωπῆσαι. ὁ δὲ καλὰ πῤῥηγνύς μηχανώσεσθαι, διαφωνεῖν τὸν σύμφωνον ἁρμονίαν ἐπειρᾶτο. εἶτ' ὀπτὸ ὁ τῷ θεῷ φίλος εἰς βασιλικὸν οἶκον τοὺς θεράποντας εἰσέρχεσθαι ἠξίου, τὰναντία φρονῶν ὁ θεομισὴς, ἀπαντᾶν τοὺς ἐπὶ

αὐτῷ θεοσεβεῖς, βασιλικῷ ἀπήλαυνεν οἴκων. αὐδεὶς τ' μάλιστα τοὺς ἀμφ' αὐδὲν πισοτάτους καὶ δυνουσάτους ἀνδρας, εἰς ἀξοείαν ἐδίδου. τοὺς τ' ἐκ τοσθέρων ἀνδραγαθημέτ' τιμῆς καὶ ἀξιωμάτων πρ' αὐτῷ λαχόντας, δουλάνην ἑτέροις, οἰκειακάς τ' ποιεσθαι δμηκονίας τοσοτάπε. πολίων δὲ τὰς ὑπρξάς αὐτὶ ἑρμαίου τοσαρπάζων, ἤδη καὶ θάνατον ἠπείλει τοῖς τὸ βελτίονον ὀπιζεφομένοις ὄνομα. ὁ δ' αὐδὲς γέ τοι τ' ψυχὴν ἐμπαθῆ καὶ ἀκόλαστον κεκτημένος, μυείας δρῶν τε μοιχείας, ὀπορρήτους τ' αἰσχουργίας, τ' ἐφεσσούσης κόσμον τῶν ἀνθεφπων ἀπεγνώσκε, φύσεως βέγχω κακῷ χεώμενος αὐδὲς ἑαυτῷ. Διὸ δὴ δαύλεσθαι νόμον ἐτίθη, μὴ δεῖν τοσσάπων ἀνδρας ἅμα γυναιξὶν ὀπὶ τὰς τοῦ θεῦ πρφὰς δύναι, μὴ δ' ὀπὶ τὰ σεμνὰ τ' ἀρετῆς διδασκήδια φοιτᾶν τὸ γυναικῶν βῆμος, μὴ δ' ὀπισκόπους καθηγεῖσθαι γυναιξὶ θεοσεβῶν λόγων· γυναῖκας δ' αἱρεῖσθαι γυναικῶν διδασκήδους. βῆμα μὴν ἀνδρῶν ἢ τοῦλον τοῖς πᾶσιν, ἀλλά τι τοὺς καθαίρεσιν ὧν ἐκκλησιῶν ἐμηχανᾶτο, δεῖν φήσας πυλῶν ἐκτὸς ὀπὶ καθαρῷ πεδίῳ τὰς ὁδὲ ἔθους συγκροίνοσθαι τῶν λαῶν ποιεσθαι. ὧν γὰ τ' πόλιν τοσσευκλεείων, τοῦδὲ πολύ τ' ἐκτὸς πυλῶν ἀέρα κοινῷ διδμάτην. ὡς δ' οὐκ εἶχεν ἁδ' ἐν τούτῳ τοὺς ὑπακούοντας, γυμνῇ λοιπὸν τῇ κεφαλῇ, τοὺς τ' πόλιν τραλιώτας, ἡγεμονικῷ τανμ' ἀποδείεσθαι, εἰ μὴ τοῖς δαίμοσιν αἰσχύνη φύη, πρεκελεύετο. ἐγυμνοῦτο δ' ἅπας τ' τοῦ ἔθνος ἀξιωμάτ' αἱ τὰ ἁδὲ ἀνδρῶν θεοσεβῶν. ἐγυμνᾶτο γὰ αὐδὲς ὁ τούτων νομοθέτης, δύχων ὅσιον ἀνδρῶν ἑαυτὸν τερήσας. τί δὲ δεῖ τ' ἐκτὸς μνημονεύειν; ὡς τοῖς ἐν εἱρκτ' τὰ λαμπτηρομένοις μηδένα μεταδόσθ' ἐφῆς φιλανθεφπεύεσθ' ἐκέλευσε, μὴ δ' ἥδεσθαι τοῖς ἐν δεσμοῖς λιμῷ δμαφθειρομένοις. μὴ δ' ἁπλῶς ἀγαθὸν εἶ) μηδένα, μὴ δ' ἀγαθόν τι τοφάπειν, τοῖς τὰ τοὺς ἴσης φύσεως ὀπὶ τὸ συμπαθὲς τῶν πέλας βέκομένοις. τὰ δὲ νόμων ἐσθ' ἁπλοῦς καὶ δύσκριτος δύναμις καὶ πρανομάτατος, πᾶς' ἐκφακοτίζων φύσιν. ἐφῷ καὶ μοφεία τοσσέκειτο, τοῖς βέουσι τὰ ἴσα πάσχειν τοῖς βέουσιν, ὑπομένοντας μοφεία τοῖς τὰ φιλανθεφπα δμηκονομένοις. Τοιαῦτα λικιννίου αἱ δμηκάξις. τί δὲ χρὴ τὰς τοὺς γάμων αὐτ' κοινολομίας ἀπαειθμεῖσθαι; ἢ τοῖς ὀπὶ τοιούτοις τὸν βίον μεταλλάποισι νεωλεεισμοί. δι' ὧν τοῖς παλαιοὶς ῥωμαίων δὲ καὶ σφῶς κειμένοις νόμοις τοσιγράφαν τολμήσας, βαρβάφοις γυναὶ καὶ δυσμέφοις δύτεισῆγε, σκήψις ὀπινοῶν μυείας τ' ὧν ὑπηκόων. ἔνθεν δύναμετρήσας ἑπτενόᾳ γῆς, ὡς δὲ πλείονα ᾧ μέτρῳ λογίζοιτο τ' βαχίστην, δι' ἁπλησίαν τοσιτῶν εἰς τοφάξεων. ἐνθεν τῶν κατ' ἀγρεὶς μηκέτι ὄντων ἀνθεφπων, τοσπαλαι δ' ἐν νεκροῖς κειμένων, δύναγραφὰς ἐποιεῖτο, αἰσχρὸν αὐτῷ κέρδος ἐκ τούτου ποιεζόμενος. οὐ γὰρ εἶχεν αὐτῷ μέβεν ἡ μυεσλογία, οὐ δ' ἡ ἁπλησία κόρῳ τοσεωείζεβ. διὸ δὴ πόλα πληρώσας χεύβου καὶ ἀχεύσου χεημάτων τ' ἀπείρων πλήθη, ἐνῶν ἀποδύρετο τοιωχείαν, τοιαλείῳ πάθ τῷ ψυχῷ τευχόμενος. οἵας δ' ἐφεῦρε κτ' τῶν μηδεν ἠδικηκότων ἐκφοείους μυείας, οἵας ὑπαρχόντων δημεύσας, οἵας δὐπατειδῶν καὶ ἀξιολόγων ἀνδρῶν ἀπαγωγάς, ὧν τὰς κουειδίας μαροῖς οἰκέταις ἐφ' ὕβρᾳ τοφάξεως ἀγρεᾶς πρεδίδου. ὅσαις δ' αὐδὲς καὶ τοῦ ἤδη γήρᾳ τὸ σῶμα πεπαλαιωμένος, γυναιξὶν ὑπανδρους, πρθένοις τε κόραις ἐπεχείρᾳ, οὐ δὴ ταῦτα χρεὼν μηκύνειν ἵνα τῶν ἐκάστων αὐτ' τοφάξεων ἐκφοβοληθῇς, σμικρὰ τὰ τοῦτα καὶ τὸ μηδὲν ἀποδεξάσης. τὸ γοῦν τῆς αὐτῷ

τῆς

ῆς μανίας χῦ τῶ ἐκκλησιῶν ὠπλίζετο. ὁπότε τοὺς ὀπισθόποις ἐχώρει, οὓς δὴ μάλιστα ἀναλίσκουσιν ἐώρα, καὶ ἐχθροὺς ἡγεῖτο τοὺς τῶ θεοφιλῆ καὶ μεγάλω βασιλῆ φίλους. διὸ δὴ μάλιστα καθ' ἡμῶν τὸν θυμὸν ὠξύνετο τῆ σώφρονος, οὔτε τῦ μνήμιον ὧν πρὸ αὐτοῦ χριστιανοὺς ἐκδιωξάντων ἐν νῷ καλεσάμενος, οὔθ' ὧν αὐτὸς ὀλετὴρ καὶ ἀμφεὸς δι' ἃς μεῖζον ἀσεβεῖας καλέσῃ, οὐ σὺ ὧν αὐξωπὸς γέγονεν, ἀλλοῖς τῶ ἀλαλαβῶν ὄμμασι τὸ πρόσωπον τῶ κακῶν ὃς ἦς πόλεως ἐκένου, θεηλάτου μάστιγι πληγέντα. Ἐπειδὴ γὰρ ἦρξε τῶν ἐκκλησιῶν καθῆρχε πολιορκίας οὗτος, πρῶτός τε τιὼ ἑαυτοῦ ψυχιὼ δικαίων καὶ θεοσεβῶν ἐνέφυρεν ἁμαρτίαι, θεόπεμπτος αὐτὸν μεθήρχετο ἀμαρτία, ἐξ αὐτῆς αὐτοῦ καταρξαμένης καὶ μέχρι τοῦ ψυχῆς προελθούσα. ἀθρόα μὲν γὰρ αὖτις τὰ μέχρι τῶν ἀπορρήτων θρησκείας ἀπόρρητα ἦν. εἶτ' ἔλκος ἐν βάθει συνειλῶδες, καὶ τούτων δυσίατος νομὴ καὶ τῶν ἐνδοτάτω κατάσχων ἀφ' ὧν ἀγέκτητον πλῆθος σκωλήκων βρύον θανατώδη ὀδμὴν ἀποπνέον, τὸ πρωτοτόκου τῶν θρησμάτων ἐκ πολυθεΐας εἰς ἑνάρθρωσιν πλήθους τιμελῆς μεταβεβληκότων· ὧν τοῦτ' καταπεῖσαι, ἀφόρητον τὸ φεύγειν τούτω τοῖς πλησιάζουσι πρέχειν τιὼ θεὸν φασί. καὶ δὴ τοσούτοις παλαιῶν κακοῖς, ὁπότε σωματοῦσθαι τῶ χῦ τῆς ἐκκλησίας τεταλαιπωρημένων αὐτῶ λαμβάνει. κἄπειτα τῶ θεῶ ἐξομολογήσασθαι τὸν χῦ τῶν χριστιανῶν ἀποπαύσῃ διωγμόν, νόμοις τε καὶ διατάγμασι βασιλικοῖς, τὰς ἐκκλησίας αὖθις οἰκοδομεῖν ὁπισθόρμησε· τά τε ζωνήθη τοσοῦτον αὐτοῖς δίκας ἐπὶ αὐτοῦ ποιουμένους ἀμφικαλύψαι. ἀλλ' ὁ μὲν τῶν διωγμοῦ καταρξας, τοιαύτην ὑπεῖχε δίκην. τούτων δ' αὖθις ὁ τοσοῦτος λόγου δηλονότι μόνος γεγονὼς, ταῦτ' ἀκριβῶς διεγνωκὼς τῇ πείρᾳ, λήθην ἀθρόως ἀπεθέσθαι ἐποίησε. οὔτε τιὼ χῦ τῶν τοσούτου ποινιὼ ἀνενέγκας τῇ μνήμῃ, οὔτε τῦ ἐκ τοῦ δικαίου ἀμοιβὴν δίκην, ὃς δὴ καὶ αὖθις ἐπαναλέσθαι τὸν τοσοῦτον ὡς ἐν κακῶν πεφιλοτιμημένῳ ἀγῶνι, καινοτέρων ἀμοιβαίων δίκαις καθ' ἡμῶν ἐκδιωγμωτίζετο. ἐκ ἀπήρκει γοῦν αὐτῷ πῦρ καὶ σίδηρος ἐς τοσοῦτον ἥλωσις, οὐδέ γε θῆρες ἄγριοι καὶ θαλάττης βυθοί. ἤδη δὲ τοῖς ἅπασι τούτοις, ξένιον ἵνα κόλασιν αὖθις ἐφεύρων, τὰ τῶν φωτὸς αἰωνίου τελεσιουργεῖν δεῖν ἐνομοθέτει. ἀθρόα δῆλα πλήθη, ἐκ ἀνδρῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ παίδων ἐς γυναικῶν, ὀφθαλμῶν δεξιῶν ὀφθαλμῶν, ποδῶν τ' αἰκίαις, σιδήρῳ καὶ καυτῆρσιν ἀγεφύρωμα, θαλαττοπορείαις μεταλλοις πρεσίδου. ὧν ἕνεκα καὶ τοῦτον ἐκ εἰς μακρὰν ἡ τῶν θεοῦ δικαιοκρισία μείνῃ, ὅτε δαιμόνων χρῆσιν, ὧν δὴ ὠφέλει θεῶν, ὁπλιτῶν τε μυριάσιν ἀναριθμήτοις ὁπισθαρρήσας, πολέμῳ πρεβάτευε. Τοιγαροῦν γυμνωθεὶς τῆς ἐκ θεοῦ χρῆσιδος, ὑπεκδυὲς τὸν οὐ πρέπουσα αὐτῷ βασιλικὸν κόσμον, δηλονότι τε καὶ ἀνάνδρως ἐπόδυ, ὃ πλῆθος δρασμῷ τιὼ φθορεῖ ὑπονοεῖ. κἄπειτα κρυπτάζομαι ἀνὰ τοὺς ἀγροὺς καὶ τὰς κώμας ἐν οἰκέτου σχήματι, δηλαναθὰν ὤφελε. ἀνὴρ δὲ τε μέγας καὶ τῆς καθόλου προνοίας δηλαδέδρακεν ὀφθαλμός. ὡς γὰρ ἐν ἀσφαλεῖ λοιπὸν κεῖσθαι αὐτῷ τὸ ζωὸν ἤλπισε, βλῆτι θεοῦ πεπυρωμένῳ πληγῆς, φρίκης ἔκειτο, θεηλάτῳ πληγῇ τὸ πᾶν δαπανώμενος σῶμα, ὡς τὸ πᾶν εἶδος αὐτοῦ τε παλαιᾶς μορφῆς ἀφανισθῆναι· ξηρῶν ὀστέων καὶ κατεσκληκότων δίκην εἰδώλων πρὸ ἀφθείρων αὐτῷ μόνων. σφοδροτέρας δὲ τοῦ θεοῦ πληγῆς ἐπιθείσης, πρὸ πηδῶσιν αὐτοῦ τὰ ὄμματα, ἧς τε οἰκείας λήξεως ἐκπεσόντα, πρὸ αὐτοῦ ἀφίησιν.

ἀ κ τ̃ ὧν τοῦ θεοῦ μ̃ρτύρων προφ̃τος ἐφθ̃ρε κολαστήρια, τ̃ῶν ὑπομείναντα δικαιοπαθ̃ήσαντα ψήφῳ. καὶ δὴ ἔτ' ἐμπνέων ὅπῃ τοῖς τοσούτοις, ὁ μὲ ποτε καὶ ἐξ̃ῆς τῶν χριστιανῶν ἀνθωμολογεῖτο θεῷ, καὶ τ̃ὰς οἰκείας ἀξηγόρευε θεομαχίας. παλινῳδίας τε ἐνέπλεν ὁμοίως τ̃ῷ προτέρῳ καὶ αὐτ̃ὸς, νόμοις τε ἀφαλάγμασιν ἐγγράφως τ̃ὰ οἰκεῖα πρὸς οὓς ἔθετο θεοὺς πλανᾶν ὁμολογῶν. μόνον δ' τὸν χριστιανῶν αὐτ̃ῆ πείρᾳ θεὸν ἐγνωκέναι μ̃ρτυρόμενος. ταῦτ' ἔργοις μαθὼν ὁ λικίννιος, ἀλλ' οὐκ ἀκοῇ πρ̃ὸ ἑτέρων πυθόμενος, τοῖς αὐτοῖς ἐπεφύετο, ὥσπερ ἴνι σκυθρωπὴ τ̃ὶ διάνοιαν ἐγκαλυπτόμενος.

Τοῦ δευτέρου βιβλίου τ̃ὰ κεφ̃άλαια.

Λικιννίου διωγμὸς λαμπρ̃ὸς, ὑπισχνούμενος ἀναιρεθ̃ῆναι ἐν ἀμασείᾳ τ̃ῆ πόντου.
Καθαιρέσις ἐκκλησιῶν καὶ ὑπισχνουμένων χρεουργίαι.
Ὅπως κωνσαντῖνος πρ̃ὸς χριστιανῶν διώκειτο μηχάνῃσι, σκιν̃ήν.
Οὐ κωνσαντῖνος μὴ προεσκύαζε μετ' ἀνδρ̃ῶν. λικίννιος δὲ μ̃ετ' μαντειῶν εἰς πόλεμον.
Ὅσα ἐν ᾧ ἄρχ̃ῃ Ἰούν, εἶπε πρὸς τ̃ῶν εἰδώλων καὶ τοῦ χριστοῦ.
Γάμοι κ τ̃ὰς ἐπὶ λικίννιον πόλεις, ὡς ἓν κωνσαντίνῳ στρατευμ̃ένῳ διωξόντων.
Οὐ ἐν πολέμοις, ὅπου φανερ̃ὰς σημεῖον πρ̃ῶτον, ἐκ τ̃ὰ νίκης ἐλήνετο.
Οὐ πεντήκοντα τ̃ὰ φανερ̃ὸν φέρων ἀξιέπαινος.
Οὐ τ̃ῶν φανεροφόρων ἀνηρέθη μ̃ὶ, ὁ Φυγών. ὁ δ' πίστ̃ει πολλαπλασίονας, ἐσώθη.
Συμβολαὶ διάφοροι, καὶ κωνσαντίνου νίκαι.
Φυγὴ λικιννίου καὶ ῥητεία.
Ὅπως κωνσαντῖνος ἐν σκιν̃ῇ προσευχόμενος ἐνίκα.
Φιλανθρωπία πρὸς τοὺς συλλαμβανομένους χριστιανούς.
Ὅτι πρὸς ὧν ἐν σκιν̃ῇ προσευχῶν.
Λικιννίου πρὸς φιλίας δόλος καὶ εἰδωλολάτρου.
Ὅπως μὴ ἀντιπολεμεῖν ᾧ φανερ̃ῷ λικίννιος πρ̃ήνη τοῖς χριστιανοῖς.
Νίκη κωνσαντίνου.
Λικιννίου θάνατος καὶ ἐπινίκια πρὸς τοῦτον.
Φιλανθρωπίαι καὶ προνόμια.
Ὅπως ὑπ' ὁμολογητῶν ἀνομοθέτει κωνσαντῖνος.
Ὅπως καὶ πρὸς μ̃ρτύρων τ̃ὴν ἐκκλησιαστικ̃ὴν κλῆσιν.
Ὅπως καὶ τοῖς δήμοις ἀνεκλήθη.
Οὐ θεὸν τ̃ῶν ἀγαθ̃ῶν αἴτιον ἐκήρυττε, τ̃ὴν πρὸς ἀντιγράφων νόμων.
Νόμος κωνσαντίνου, πρὸς τ̃ὰς θεὸν ἀσεβ̃ὰς τ̃ὴν τ̃ῶν χριστιανισμοῦ, ἐνῳ̃ δεῖ ταῦτα.
Ὑπόδειγμα ἐκ παλαιῶν χρόνων.
Περὶ διωχθέντων τ̃ὴν διωκτῶν.
Ὅπως ὁ διωγμὸς αἴτιος κακ̃ῶν τοῖς πολεμήσασιν κατέστη.
Οὐ θεὸς τ̃ῶν καλῶν ὑπηρέτῶν κωνσαντῖνον ἀξιέλεγε.

ἈσεβεῖςΣ

Εὐσεβὴς εἰς θεὸν κωνσταντίνου φωναὶ καὶ ὁμολογητῶν ἔπαινος.
Νόμος ἀπολύων ὁρκωμοσιῶν καὶ βολῆς καὶ δημεύσεως.
Τοὺς ἐν νήσοις ὁμοίως. Τοὺς ἐν μετάλλοις καὶ δημοσίοις ἀτιμασθέντας.
Περὶ ὁμολογητῶν στρατευσαμένων.
Ἀπολύσης τῶν ἐν γυναικείοις εἰς δουλείαν δοθέντων καὶ θεραπόντων.
Περὶ κληρονομίας οὐσιῶν τῶν μοναχούντων, καὶ ὁμολογησάντων ἢ μετοικισθέντων καὶ στρατευσαμένων.
Τῶν μὴ ἐχόντων συγγενῆς κληρονόμον εἰ τῷ ἐκκλησίαν, καὶ τὰ ὑπ' αὐτῶν δωρηθέντα βέβαια μένοντα.
Ἀποδιδόναι τοῖς κατέχουσι τὰ τοιαῦτα χωρία καὶ κήπους καὶ οἰκίας, χωρὶς ὧν ἐκστρατεύσθησαν. Ποίῳ ἔτει δεῖ καὶ τούτων ἀποδίδοναι δεήσῃ.
Τὰς ἐκκλησίας ἀποδοῦναι ἃ στασιῶται, χωρία ἢ κήπους καὶ οἰκίας.
Τὰ μοναστήρια καὶ τὰ κοιμητήρια αὐτὰς ἐκκλησίας ἀποδοῦναι.
Σέβειν τὸν θεὸν ἀπουδαίας πράξεις.
Οπως τὰ νομοθετηθέντα ὑπὸ κωνσταντίνου δι' ἔργων ἐτελέσθη.
Οὐ τοῖς ἄρχουσι χειροτονεῖν τροπῆς. εἰ δὲ καὶ ἡμῖν ἦν, ἃ ἡμῖν αὐτοῖς ἀπηγόρευσε.
Περὶ νόμων καινοτομιῶν μὴ θυσίας, οἰκοδομεῖν δὲ ἐκκλησίας περισσοτέρων.
Κωνσταντίνου περὶ εὐσεβίου καὶ λοιποὺς ὀρθοδόξους περὶ τῆς τῶν ἐκκλησιῶν οἰκοδομῆς ἀφ' ὧν ἠρχόντων.
Οὐ χρὴ εἰδωλολατρείας ἔγραφεν.
Κωνσταντίνου περὶ τῆς ἐπαρχίας περὶ τοῦ πολυθέου πλάνης διάταγμα, καὶ περὶ οἰμου περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας.
Περὶ τοῦ παθόντος τοῦ φιλοθέου κωνσταντίνου, καὶ περὶ διοκλητιανοῦ καὶ μαξιμιανοῦ, τῶν διωκτῶν.
Οὐ διὰ τὸ τοῦ ἀπόλλωνος μαντεῖον, ὡς μὴ δυναμένου μαντεύεσθαι, διὰ τοὺς δικαίους ὁ διωγμὸς ἐνεκινήθη.
Οὐ νέος ὢν ἔτι κωνσταντῖνος . τοὺς δικαίους εἰ χριστιανοὺς τὰ περὶ διωγμοῦ γράφοντος.
Οσα εἴδη βασάνων καὶ τιμωριῶν χρὴ χριστιανῶν ἐτολμήθη.
Οὐ βάρβαροι χριστιανοὺς ὑπεδέξαντο.
Οἷα μετῆλθε δίκη τοὺς διὰ τὸ μαντεῖον διώκτας.
Δοξολογία κωνσταντίνου εἰς θεόν. καὶ ὁμολογία περὶ τοῦ σημείου τοῦ σταυροῦ, ἃ ἐν μάχῃ περὶ ἐκκλησιῶν καὶ λαῶν.
Οὐ προσεύχεσθαι μὴ χριστιανοὺς εἰ πόλεις, ὅτι ἀναγκάζει δέ.
Δοξολογία εἰς θεὸν, δι' οὗ φωτίσματος τοὺς πλανωμένους.
Δοξολογία πάλιν ἐκ τῆς τοῦ κόσμου λειτουργίας.
Δοξολογία εἰς θεὸν ἀεὶ διδάσκοντα τὰ καλά.
Παραινέσης ὅπως τελῇ τοῦ διατάγματος, μηδένα μηδενὶ ἐνοχλεῖν.
Οπως ἀπὸ τῆς ἀνεξικακίας διὰ τὸ χρῆσθαι ἀρχὴν ἐκινοῦντο ζητήσης.
Περὶ αὐτοῦ καὶ περὶ μελιτιανῶν.
Οπως περὶ εἰρωνης πέμψας κωνσταντῖνος ἔγραφεν.

Κωνσταντίνου πρὸς ἀλέξανδρον τ' ὀπίσκοπον καὶ ἄρδον τὸν αἱρεσιάρχην.
Οὐ περὶ τ εἰρωνίης ἐμεμέμνα ζωνήθως.
Οτι καὶ τὰς ἐν ἀφεικῇ ζηλήσεις διορθώσατο.
Οὐ ἐκ τῆς ἀναιτίης ταύτης διαβολῆς ἤρξατο.
Οὐ λυπηθεὶς ἀφ' ὧν τ ἔασιν, τὰ περὶ εἰρωνίης συμβουλεύων.
Πόθεν ἡ ἀλεξάνδρου ἐς ἄρειον ζήτησις ἤρξατο. καὶ ὅτι μὴ ἐχρεῶν συζῆν ταῦτα.
Παραμένοις περὶ ὁμονοίας. Μὴ δι' μικρὰς λέξεις φιλονικεῖν περὶ ἃ αὐτ.
Οὐ δι' ἀλάβαρχον ὑπὸ φθονερῶν, δακρύων ἰωάγκασε, καὶ μόγις εἰς τ' ἀναιτίου ὁρμὴν ἐπέσχε διὰ ταῦτα.
Επίμονος καὶ μετ' ὀλίγα μικτὸν τοῦτο, παραχὴ τῶν ζητήσεων.
Λικιννίου διωγμὸς λαθραῖος, ὀπισθοποιοὺς ἀναιρεθῶντες ἐν ἀμασείᾳ τῇ πόντου.

ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ, ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ, ΕΙΣ ΤΟΝ ΒΙΟΝ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

λόγος βζ.

Ο δὲ μὴν οὖν ὁ δηλωθεὶς ὀπὶ τ ἐῶν θεομάχων βυθὸν καὶ ἐκρεμνίζετο. καὶ ὧν ὀφθαλμοῖς ἐπεῖδε τοὺς ὀπὶ τ δυσεβείας ὁλέθρεις, τούτων τὸν ζῆλον ὀπὶ κακῷ τῶν αὐτ μελιῶν, τὸν κτ' χριστιανῶν διωγμὸν, ὡς περὶ λίνα πάλαι καλεσθεσμένῳ πυρὸς ἀκμὴν ἀνερρίπιζε, δηνολέεραν ἢ οἱ πρόσθεν τὴν τ δυσεβείας ὀξάπων φλόγα. καὶ δὴ οἷά τις θὴρ δηνὸς ἢ σκηλὸς ὄφις περὶ ἑαυτὸν ἰχνατοώμενος, θυμοῦ τε καὶ ἀπειλῆς θεομάχου πνέων, οὔπω μὴν ἐκ τῆς προφανοῦς δίκης τὸν κωνσταντίνου φόβον, τὴν ὑπ' αὐτὸν ἐκκλησίας τοῦ θεοῦ πολεμεῖν ἐτόλμα. κρύπτων δὲ τ κακίας τὸν ἰὸν, λαθραίας καὶ μερικὰς ἐποιεῖτο τὰς κτ' τῶν ὀπισκόπων συσκυάς. διηρεῖτο δὲ δι' ὀπισυνῆς τῶν κατ' ἔθνος ἐπάρχοντων, τοὺς τούτων δοκιμωτάτους. καὶ ὁ ἔθπος ἦν τοῦ κατ' αὐτῶν φόνου, ξενίζων τὴς ἰῶ, οἷος οὐδὲ πώποτε γνωσθῆναι. ταῦτ' οὖν ἀμφὶ τ ἀμάσειαν τ πόντ κατεργασθέντα, πᾶσαν ὑπερβολὴν ὠμότητος ὑπερνικόντιζεν. ἐνθα τῶν ἐκκλησιῶν αἱ μὲν, ἐξ ὕψους εἰς ἔδαφος τοῦτο δεύτερον μετὰ τὰς πρώτας καθηρεθῶντο πολιορκίας. τὰς δ' ἀπέκλεον οἱ κτ' τόπους ἡγεμόνες, ὡς δὴ μὴ ζωναίρετό τις ἔτι τῶν εἰωθότων, μήτ' ἐν θεῷ τὰς ἐνθέσμους ἀποδῴη λατρείας. ζημιοῦσθαι γὰρ οὐχ' ἥκιστα ὑπ' αὐτ' τούτου ὁ τὰ τοιάδε πρὸς τάπτων, σωφρόνι φαύλῳ τοῦτο λογιζόμενος. ὑπ' δὲ κωνσταντίνου πρόσθεν πρῶτα ἡμᾶς τ θεὸν ἱλεοῦσθαι πέπεισο. οἱ δ' αὐτ' ἐκεῖνοι ὄλεες καὶ κόλακες, τὰ φίλα πρόσθεν ἐν δυσαγεῖ πεπεισμένοι, τοὺς δοκιμωτάτους τ ἐκκλησιῶν προέδρους κεφαλιχθεὶς

ὑπέδυσαν

ὑπέδυμον λιμωείας. ἀπήγοντο δὲ καὶ ἑκόλαζον ἀποφασίστως τοῖς μιαφόνοις ὁμοίως οἱ κτ' μηδὲν ἠδικηκόλες. ἤδη δέ τινες καμνόλεραν ὑπέλυμον τῷ βίου τελευτιῷ, ξίφ δ' σῶμα εἰς πολλὰ καταχρεουργούμενοι τμήματα· καὶ μτ' τιῷ ἀπηνῆ ταύτιω καὶ πάσης βαγικῆς ἀκοῆς φερτάτιω κόλασιν, θαλαττίοις βυθοῖς, ἐμβύσιν εἰς βορὰν ῥιπτούμενοι. φυγαὶ δὴ αὖθις ὅπτ' τούτοις, ὥστ' ἀφ' δὴ καὶ μικρῷ πρεσβύλερον τῶν θεοσεβῶν ἐλίνοντο ἀνδρῶν. κ' πάλιν ἀγρεῖ, ὃ πάλιν ἐρημίαι τοῖς τῷ θεοῦ θεραπόντας ὑπεδέχοντο. ἐπεὶ ὁ κ' ταῦτα τοῦτον προσύχαρτ' τόπον ὃν ὑμαίνω, λοιπὸν τὸν τούτων ἀνάκτησιν διωγμὸν ὅπτ' διανοίαν ἐβάλετο. ἐκφάτει τε γνώμης καὶ σφέν ἐμποδὼν ἰὼν αὐτῷ μὴ οὐχὶ δι' ἔργων ἤδη χωρῆν, ἤδη μὴ φθάσας ὃ μῆνον ὁ ὧν οἰκείων ὑπέρμαχος, ὡς ἐν σκότῳ κ' νυκτὶ ζοφωδεστάτῃ φωσφόρα μέγαν ἔξέλαμψε τὸν αὐτῶ θεράποντα κωνσταντῖνον, ὅπτι τὰ τῇδε χθόνα γωνίας. Ος οὐκ ἔτ' ἀνεκτὸν εἶ) ζημιὰν τ' τῶν εἰρηνούων ἀκοιῶ, τ' σώφρονα σωφρόνα λογισμόν. κ' ὃ τερπέν δ' ὅπου τῇ συμφύτῳ φιλανθρωπίᾳ κερασάμενος, ὅπτι τιῷ ἄμεινον ὧν καταπονουμένων ἔστευδε, κείνας δεῖν εἶ) δύσεβές κ' ὅσιον, ἐκ ποδὼν ἕνα ποιησάμενον, ὃ πλῆσον ὧν ἀνθρώπων δέχεσθαι γένος. πολλῇ γὰρ αὐτῷ χρωμένῳ φιλανθρωπίᾳ καὶ τὸν συμπαθῆς ἀνάξιον βεοιῶτι, ὧ μηδὲν μηδὲν γίνεσθαι πλέον, ἧς ὧν κακῶν ὑπολυθύσεως μηδαμῶς ἀπαλλαττομένῳ· ἐπαίξονται ὃ μᾶλλον τ' κτ' τῶν ἐκκλησιῶν λύπαν τοῖς ἐπ' αὐτ' κεκακωμένοις, μηδεμίαν ἔτι σωτηρίας ἐλπίδα λείπεσθαι. ταῦτ' ἐννοήσας ὁ βασιλεύς, ἀνυπερθέτως δέξιαν ὁρέγειν σωτήριον τοῖς εἰς ἔσχατα κακῶν ἐληλακόσιν ὥρμᾶτο. τ' μὲν οὖν στρατιωτικῆς ὁπλίσεως τιῷ σωτῆρι προσκυνῶ ἐποιεῖτο. ἤ θεμιτόν ἐστ αὐτῷ πᾶσα φύσεως πέρας τε κ' ἵππικοῦ τάγματος. ἠγεῖτο δ' ὅπτι πάντων, τά τ' ὅπτ' τ' θεὸν ἀγαθῆς ἐλπίδος δέχεσθ' τ' θεσπεσθέντος σημείου σύμβολα. δι' ὧν δ' εἰπόλεως αὐτῷ δεῖας καλῶς ὅπτι σταυρός, τοῖς τ' θεῦ ἱερέας ἐπείγετο σωτηρίαν τ' αὐτῷ κ' πρεῖναι, ὥσπερ ἵνας ψυχῆς ἀγαθοῖς φύλακας τούτοις δεῖν ἡγούμενος. ἐν δὴν εἰκότως ὁ τ' τυραννίδα τροφεβλημένος, πυθόμενος κωνσταντῖνῳ τὰς κατ' ἐχθρῶν νίκας μὴ δ' ἧσσον ἢ θεῦ συμπρεσβεύτους ποιεῖσθαι, ζηλωτὴν αὐτῷ ἐκ πρεῖναι δέσποτον τοῖς εἰρηνούοις, κ' τό γε θεῖον πάθος σύμβολον αὐτ' ἴσ κ' θεοῦ καὶ ἡγήσασθαι στρατοῦ, ταῦτα μὴν ἧττον ἄξια ὑπελάμβανεν ἅμα χλευάζων αὐτὸν καὶ βλασφήμοις θρασύνων λόγοις. αὐτὸς τ' θεοπρόπους κ' μάντεις ἀγυρτῶν φαρμακεῖς κ' γόητας, ψύλας τε κ' τροφήτας ὧν ἡγεῖτο θεῶν προεὶ ἑαυτὸν ἐποίει. κἄπειτα θυσίας οἷς δεῖν ὤετο θεοῖς μειλιοσόμενος, δι' ἱρῶν ὅπη αὐτῷ τἀληθῆς ἐκ βάσεως θ' πολέμου χωρήσειεν. οἱ δ' ἀδήλητος ἐχθρῶν νικητὴν ἔσεσθαι κ' πολέμου κρατεῖν συμφώνως αὐτῷ. εἶτα μακρᾶς ἐπῶν τε καὶ λιτῶν ἱκεσίας τῶν ἀπάντων ἐχόντων χρησίμων. ὠφελροπόλει δὲ δι' ἀετῶν ὀρνίθων πτήσεως σημαίνεσθαι αὐτῷ τὰ αἴσια προσύχετο. κ' θύοντα τὰ ὅμοια τιῷ ὧν ἀναγκαίων αἰνίττεσθαι κίνησιν ἐδήλουν. ἐπρῆσσ δὲ καὶ τ' τούτων ἀπαλλαγῆς ἐπαγγελίας, σὺν πολλῷ θράσει προσήκοντας πρεμβολᾶς, οἵους τ' ἰῶν προδιαφέρων.

Μῆκον δέ γε θ' πολέμου καταρχὴν, ὧν ἀμφ' αὐτὸν ὑπατείαν, τῶν τε τελεσμένων φίλων τοῖς ἐγκρίσεις, εἰς ἕνα τῶν αὐτοῖς νενομισμένων ἱερῶν συνεκκλησίαν τόπον. θῆσος δ' ἰῶ ὑπέρρυτον καὶ ἀμφιλαφές. παμβασία δ' ἐν τούτῳ γλυφαῖς λίθων ἀγάλματα ὧν ἡγεῖτο θεῶν ἵδρυτο. οἷς κτησις ὄξάψας καὶ τὰ σωτήρια θυσάμενος,

τοιόνδε λόγον ἀποδιῶαι λέγε. ἄνδρες φίλοι καὶ σύμμαχοι, πάτριοι μὲν οἵδε θεοὶ, οὓς ἐκ προγόνων ὧν ἀνέκαθεν πρόφηφόλες σέβομεν, ἡμῶν δὲ τὸ ἀναγκαίας ἡμῖν ἀρχὰς τῆς καταξέως τὰ πάτρια τῶν ἀποδείσας, τιμὰ ἄθεον εἴλετο δόξαν, οὐκ οἶδ' ὁπόθεν ξένον ἵνα πεπλανημένως εἰσέπων θεὸν, ἀγάλματί τε τούτου σημείῳ τὸ οἰκεῖον καταγράμμα γραπόν. ᾧ πεποιθὼς ὁρμᾶται δὲ πρὸς ἡμᾶς πολὺ ὃ πρόθεν πρὸς αὐτοὺς πρέβη θεοὺς, ἀγάλματος τὰ ὅπλα. Ο δὴ οὖν πρὸν ἔγνωσ καιρὸς, τὸν τῇ δόξῃ πεπλανημένον, θεοῖς τοῖς πρὸ ἡμῶν καὶ τοῖς πάντα λέρῳ μέρα ἵνα μεμαθύων βεβαίων. ἡ γὰρ ἡμᾶς ἀποδείξας νικήσας, δικαιότατα τοὺς ἡμετέρους θεοὺς σῴσας καὶ βοηθοὺς ἀγνῆς ὑπιδείξῃ, ἢ εἰ κρατήσας ὧν ἡμετέρων πλείστων γε ὄντων, καὶ τέως ὧ πλήθ πλεονεκτούντων, εἴτις ἔστ' οὐκ οἶδ' ὁπόθεν ὥρμηται θεὸς ὁ κωνσταντίνα θεὸς, μηδεὶς λοιπὸν ἐν ἀμφιβόλῳ διάθω ἵνα δέοι θεὸν σέβειν. προσχωρεῖν ὀφείλω ὧ κρατοῦντι, καὶ τούτῳ τὸ νίκης διάνοιαν βεβαίαν. καὶ εἰ μὲν ὁ ξένος ἐκ νεῶ γνώριμός ἡμῖν, χρεὼν φανεὶν, δεῖ καὶ ἡμᾶς αὐτὸν γνωρίζειν τε καὶ ὑμᾶν, μακρὰ χαίρειν ἔτως εἰπόντας, οἷς μάτην τοὺς κινδύνους ἐξαπόλλυμι. εἰ δ' οἱ ἡμέτεροι κρατήσειαν, ὁ δὴ οὐκ ἀμφιβάλλει, μετὰ τὸ ἀναγκαῖον νίκην ὅτι τὸ καὶ τὸ ἀθέων πόλεμον ὁρμᾶται. ὁ μὲν δὴ τοῖς πρόσθεν ταῦτα προδιείλεκτο. ἡμῖν δὲ τοῖς τοιούτοις κεκλημένοις τὸν γραφὴν, οἱ τῶν λόγων αὐλητικοὶ, τοῦτον μικρὸν ὕστερον μελετήσομεν γνώσεως. καὶ δὴ τοιούτοις διεξιόντων λόγοις, ἡγεῖτο τὸ συμβολῆς πρῶτον ἄγελλε τὰ στρατιωτικά. τοῦτον δὲ προπομπὸν, φάσμα δὲ λόγου χρεῖττον ἀμφὶ τὰς ὑπηκόους ὧ ὑρανίῳ πόλεις ὤφθαι φασίν. ὁπλίται γὰρ ὧν κατὰ κωνσταντῖνον ὁρᾶν διαφορᾶ τάγματα ἐν αὐτῆς μέσαις ἡμέραις διερχόμενα τὰς πόλεις, ὡσανεὶ κεκραλικότα τὸ μάχης. καὶ ταῦτ' ἐβλέπετο, μηδενὸς πω τῇ ἀληθείᾳ μηδαμῇ φαινομένου. θειοτέρᾳ δὲ ἡ χρεῖττονι δυνάμει ἧς φανείσης ὁ ὄφις ὃ μᾶλλον ἔσεσθαι προφαινούσης. ἐπεὶ δὲ τὰ στρατιωτικὰ συμβολῆς ἤπτετο, προκαλῆρχε τὸ πολέμου ὁ τὰς φιλικὰς διαῤῥήξας σπονδάς. ἐνταῦθα δὴ κωνσταντῖνος θεὸν σέβεσθαι τὸ ὅτι πάντων ὑπερκεκράτηκε, σύνθημά τε τοῦτο δοὺς τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ὁπλίταις, προσῆκεν ἐκφέρειν τὸ διάταξεως. εἶτ' ἤκεν εἰς μάχην διαλέρας συμβολῆς χρεῖττον ἰσῶ, καὶ κρατῆσον ἤδη νικητηρίων ἐτύγχανε, τοῦ σέβειν ἔσεσθαι προπομπεύοντος τῆς ἀμφ' αὐτὸν φάλαγγος.

Ενθα δὴ οὖν διέφαινε τοῦτο, φυγὴ μὲν τῶν ἐναντίων ἐγίνετο· δίωξις δὲ ὧν κατακτώντων. ὁ δὴ σὺν ἰδὼν ὁ βασιλεὺς, τοῦ οἰκείου στρατοῦ εἶπον τὸ τάγμα κεκμηκὸς ἐώρα, οἰονεί τι νικητικὸν διεξιφάρμακον ἐνταῦθοι τὸ σέβειν ἔσεσθαι πρόνοιαν διεκελεύετο. ᾧ παραυτίκα σὺν ἀνέφαινε νίκη, δόξης καὶ ῥώμης ἐνθείας τινὶ μοίρα δυναμούσης τοῖς ἀγωνιζομένοις. διὸ δὴ τῶν ἀμφ' αὐτὸν ὑπασπιστῶν τοῖς καὶ σώμασι ἰσχὺ καὶ ψυχῆς ἀρετῇ καὶ θεοσεβείας ἔσπουδε ἐγκεῖσθαι, μόνῃ τῇ τὸ σημείου ἀμαχονία προσκαρτερῆν ἐκέλευσεν. ἦσαν δὲ ἄνδρες τὸν ἀριθμὸν οὐχ ἥκιστα πεντήκοντα, οἷς σὺν ἕτερον ἰσῶ μόνον, ἢ κυκλοῦν καὶ προέπειν δορυφορεῖα τὸ σημεῖον, ἀμοιβαίως ἑκάστου αὐτῶ ὅτι τῶν ὤμων φέροντος. ταῦτα βασιλεὺς αὐτὸς, τοῖς τῶν γραφῶν ποιουμένοις, ὅτι καιρὸν σχολῆς μακρῷ τῶν προγεγραμμάτων ὕστερον ὑφηγεῖτο, προσιδεῖν μνημονεύσεσθαι ἄξιον τῷ διηγήματι.

Εφη γὰρ ποτ' ἐν μέσῃ τῇ τὸ πολέμου συμβολῇ κλύπου καὶ τὰ σχῆς ἀληθὰς ἀφαλαβούσης τὸ στρατιωτικὸν, τὸ ὅτι τῶν ὤμων φέροντα τὸ σημεῖον κατὰ δηλίας

ἐν ἀγῶνι

ὲν ἀγῶνι γλυέαζ. κἄπειτα μεταῤῥαδιῶαι αὐτὸ ἑτέρω, ὡς δὺ δ᾽ἀφύγοι τ᾽ πόλεμον. ὡς δ᾽ ὁ μὲ ὐπωδέδεκτο, ὁ δ᾽ ὐπωδὰς, ἐκτὸς ἐγλυέτο τῆς τᾶ σημείου φυλακῆς, βᾴγος ἀκονιαθὲν αὐτᾶ κτ᾽ τῆς νηδύος πήγνυται, καὶ τὸν ζωὸν ἀφαιρεῖται αὐτᾶ. Αλλ᾽ αὐτὸς μὺ δηλίας κὴ ἀπιστίας δίκην ἐκτίσας, ἐν ταυτοῖ νεκρὸς ἔκειτο. τᾷ ᾗ δ᾽ ὀφίειον ἔσπαιον ἀμφιθῶντες, ζωῆς ἐγίνετο φυλακίδιον. ὡς πολλάκις βᾴδην κατ᾽ αὐτᾶ πεμπομένων, τὸν μὲ φέρηται ἁμαυρώζεται. δ᾽ δὲ ἔτι ἔσπαιον δόρυ δέχεται τὰ βαλλόμενα. κὴ ἰῶ γε τοῦτο πολλοὶ ἐπέκειναι θαύμαζον, ὡς ἐν βεκχυλάτᾳ τᾷ φερείᾳ τᾶ δόρατος ἰκνούμεναι τὰν πολεμίων βᾴν, ἐν αὐτῷ μὲ πηγνύμενα κατεπείρετο. ἰὰ δ᾽ ἄρου δὲ θανάτου τ᾽ φέρηται, ὡς μηδὲν ἁπλέαζ ἐῶν ταὐτὸν ποιεμένων τὸν δρακονίδαν πολίτε. οὐχ᾽ ἡμέτερος δ᾽ ὁ λόγος, ἀλλ᾽ αὐτᾶ πάλιν βασιλέως εἰς ἡμετέρας ἀκοὰς τοὺς ἑτέρους κὴ τοῦτον ἀπομνημονεύσαντος. ὃς ὅπᾳ θεοῦ δῶρα μείζω τᾶς ἀφετᾶς ἠράτο νίκας, ὅπὶ τὰ τοῖσωλοιπὸν ἤλαυνε, τὸ φραιωτικὸν ἐν τάξι κινήσας. τούτου δὲ τὸν τοῖς ἀναυδίας ὁρμὸν τοῖς καταρχόντες λήξεως οὐχ᾽ ὑποστάντες τᾶν χερῶν, ῥίψαντες τὰ ὅπλα, τοῖς τεχώροιν τοῖς βασιλέως ποσὶν. ὁ δὲ τοὺς πόλας ἀφοις ὑπεδέχετο, τὴ τᾶν ἀνδρᾶν ἀσμενίζων ἀφιλεία. ἄλλοι δ᾽ ὅπὶ τοῖς ὅπλοις μείναντες, ἐνεχείρουν τὴ τοῦ πολέμου συμβολῆ. οἷς ὅπᾳ τοῖς φιλικαὶ κλήσις τοῖσιχόμενος βασιλᾶς, ἀ πειθομένους ἔγνω, τ᾽ φραῖον ἠφίη. οἱ δ᾽ αὐλίκα νῶτα δόντες, εἰς φυγὼν ἐβέποντο. εἰδὼς οἱ μὲ αὐλῶν νόμῳ πολέμου ἐκτείνοντο καταλαμβανόμενοι. οἱ δ᾽ ἐπ᾽ ἀμάξαις πίπτοντες, τοῖς οἰκείοις κατεδάμονται ξίφεσιν. ὅπὶ τούτοις ὁ τύπτων ὀξαρχὼν ἐπειδὴ τ᾽ τᾶδ᾽ τᾶν οἰκείων βοηθίας τερπνὰ ζωὸν ἔδεν ἑαυτὸν, φεύδδον τ᾽ ἰῶ αὐτῷ τὸ πλῆθος τᾶς σωφλεγμάνης αὐτᾷ φρατείας τε καὶ συμμαχίας, ἤτε ὧν ὤεῖτο θεῶν ᾗπὶς τὸ μηδὲν πείρᾳ διηλέγχετο, τὰ ἰκαῦτα δρασμὸν αἴσχιστον ὑπωμόσ. φεύγων δῆτα διέβαινεν, ἐν ἀσφαλὲ τ᾽ ἐγίνετο, τᾷ θεοφιλοῖς μὴ κτ᾽ πόδας διώκειν τοῖς οἰκείοις ἐγκελευομένων, ὡς δὺ τύχοι σωτηρίας ὁ φεύγων. ἤλπιζε γὰρ πόλε αὐτὸν σωσαμαθόμενον οἱ κακὸν εἶη, λῆξαι μὲ τᾶς μανιώδους θρασύτητος, ὅπὶ τὸν κρείττονα ᾗ λογισμὸν μεταβαλέαθαι τ᾽ γνώμην. ἀλλ᾽ ὁ μὲν φιλανθρωπίας ὑπερβολῆ ταῦτα διενοεῖτο, δύξικακεῖν τ᾽ ἤθελε, κὴ νέμειν τᾶ μὴ ἀξίῳ συγγνώμων. ὁ δ᾽ ἠκ ἀπείχετο μοχθηρίας. κακὰ δ᾽ ὅπὶ κακοῖς φρονῶν, χρόνον ἤπλετο τολμημάτων. καὶ δὴ πάλιν γοήτων κακοτέχνοις ὅπιτηδεύμασιν ἐγχάραν ἐθρασύνετο. ἰῶ ᾗ καὶ ἐπ᾽ αὐτῷ, ὡς ἄρα ὁ θεὸς ἐσκλήρωτο τὸν καρδίαν αὐτοῦ, παλαιῷ τυφάννῳ τᾶδ᾽ πλησίως φρονᾶν. ἀλλ᾽ ὁ μὲν τοιούτοις ἐμπλέκων, ἑαυτὸν κτ᾽ βαρὰ θεῶν ἀπωλίας ὤρει. βασιλᾶς δ᾽ ἐπεὶ ἑώρα δύτερας αὐτᾷ δεῖας πολέμου τᾶδ᾽ ἀτάξεως, τᾷ αὐτῷ σωτῆρι τ᾽ χρόνῳ ἀνελίᾳ, τᾷ μὲν ταυτοῦ τὸν σκηνὸν ἐκτὸς καὶ πορρωτάτω πήξάμενος, ἀγνῇ δ᾽ ἐνταυθοῖ χερώμενος καὶ καθαρᾷ διαίτῃ, τᾷ τε θεῷ τᾶς ψυχὰς ἀποδιδοὺς, κατ᾽ αὐτὸν ἐκτὸν τ᾽ παλαιὸν θεοῦ τοῖς φήτιν, ὃν δ᾽ πρεμβολῆς ἐκτὸς πήξαθαι τ᾽ σκηνὸν τὰ θεῖα πίσσων) λόγια. τοῖσεκαρτέρει δ᾽ αὐτῷ βεκχεῖς, οἱ πίστᾳ κὴ θεοσεβίας διάνοίᾳ πρὸ αὐτῷ δεδοκιμασμένοι. τοῦτο δ᾽ αὐτῷ σαφῶς ἰῶ τοῖς φήτιν, κὴ εἰ πόλε δήποτε τᾶδ᾽ τάξι πολέμων ὥρμᾶτο συμβολήν. βεκδὺς μὲν γὰρ ἰῶ δι᾽ ἀσφάλειαν, θεοῦ ᾗ βουλῇ πόλλα τοῖς φήτιν ἠξίου. ὅπὶ σχολῆς ᾗ ᾧ αὐτὸ θεῷ τᾶς οἰκετηρίας ποιούμᾗς, πόλλως που κὴ θεοφανίας ἐτύγ-

χφνεν. εἶθ' ὡς ὑφοτέρα κινηθῆς ἐμπνεύσῃ, τῆς σκηνῆς ἀναπεδήσας, ὀξαίφνης κινῆν αὐλικὰ τραγικὰ καὶ μὴ μόνον, ἀλλὰ δ' αὐλῆς ὥρας ξιφῶν ἀπλεῶς πρεκελεύετο. οἱ δ' ἀθρόως ὅπλοις ἥμενοι, ἡδονὴν ἔκοπτον, ἐς' ἀν τινὶ νίκην ἐς ὥρας ἀκαρῆ ἐσπῆ ἀπολαβόντες, ἔπαινα κατ' ἐχθρῶν δύσεων ὑπενίκια. ὅτω μὲν δὴ βασιλεὺς ἄλλην ἑαυτόν τε καὶ τ' αὐτῷ τρατὸν ἐν τοῖς τ' πολέμων ἀνδραγάθεσι, καὶ πάλαι ποτέτερον εἰώθει, τ' ἑαυτῷ θεὸν ποιῆ τῆς ψυχῆς ἀεὶ μεθέλμυος, καὶ τ' αὐτῷ βουλῆς πάντα ποιῆται, δικαιοσύνη τε μεθέλμυος τ' τ' πολλῶν θάνατον. ἐνθεν δ' μᾶλλον τοῖς ὧν οἰκείων, ἢ τῶν ἐχθρῶν ποιοῦσθ σωτηρίας. διὸ καὶ κρατήσαντι ἐν μάχῃ τοῖς οἰκείοις, τῶν ἀλλοτρίων φάσκω ποιεῖσθαι πρόνοιαν. μὴ δ' ἀνθρώπους ὄντας, τῆς ὁμογενοῦς φύσεως ἐν λήθῃ γίγνεσθαι. εἰ δὲ καὶ πολεμίων ὁπλίταν τοὺς θυμοὺς ἀκρατεῖς ἐώρα, χρυσοῦ δόσιν τούτοις ἐκάλινον, τὸν ζωγρηθέντα λύναι ὧν πολεμίων ὠνουμένου χρυσοῦ λυτρώσεσθαι ὁλκῇ. καὶ τοῦτο δέκαρ ἀνθρώπων σωτηρίας ἢ βασιλέως ἀνδρὸς σώσεως. ὥστ' ἤδη μυρίοι καὶ αὐλῶν ἐσώζοντο βαρβάρων, χρυσῶ βασιλέως τῷ ζωλῷ αὐτοῖς ἐξωνουμένου. ταῦτα μὲν οὖν καὶ τούτοις ἀδελφὰ μυρία, φίλα ἐῶ ποιεῖσθαι βασιλεῖ κἄλλοτ'. κἀπὶ τοῦ πρόντος δὲ ξυνήθως ἐφ' ἑαυτῷ ποιεῖται τῆς μάχης σκηνοποιούμενος, τ' ποιεῖς τ' θεὸν ἀγαθὴν τ' χρηστὸν ἀνελίξῃ, ἐφαστώνης μὲν ἀπάσης καὶ τρυφηλῆς διαίτης ἀμοτεμούμενος· ἀσιδίμας δὲ καὶ κακώσεως τοῦ σώματος πίεζων ἑαυτόν. ταύτῃ τε τὸν θεὸν ἱκετηρίας καὶ λιτῆς ἱκεύμενος, ὡς δὴ δεξιὸν αὐτὸν καὶ βοηθὸν ἔχοι, ποιεῖται τε ταῦτα ἀφ' αὐτῷ θεὸς ἐμβάλοι τῇ διανοίᾳ. ἀμὴ ὁ μὲν ὕπνον ἐποιεῖτο τ' ἀφ' τῶν κοινῶν φροντίδα, οὐ μᾶλλον ὧν οἰκείων ἢ τῆς τῶν πολεμίων ἀφαλοῦς σωτηρίας. Ἐπεὶ δ' ὁ μικρῷ ποιεῖται φυγάς, εἰρωνείᾳ καθυπεκρίνετο φιλικὰς αὖθις ἀντιβολῶν αἰτεῖσθαι δεξιάς, καὶ ταύτας αὐτῷ πρέσβυν ἠξίου, ὅπως ξυμμαχῶν ὅρκοις βεβαιωθεὶς καὶ τῷ πόνῳ λυσιτελῶς ποιεῖται. τ' μὲν οὖν σωθήκης ποιεῖται ὑπακούειν ὁ δηλωθεὶς ὑπεκρίνετο, ὅρκοις βεβαιῶν τὴν πίστιν. λαθραίαν δ' αὖθις ὁπλιτῶν συναγωγὴν ἐποιεῖτο, καὶ πάλιν πολέμου καὶ μάχης κατῆρχε. βαρβάρους τ' ἀνδρας ἀνεκαλεῖτο συμμαχίας, θεοὺς τ' ξηλῶν ποιεῖσθαι ἑτέρους, ὡς δὴ ὅτι τοῖς ποτέροις ἠπατημένους. καὶ τῶν αὐτῷ ποιεῖ μικροῦ ποιεῖ θεῶν ὁμιλητήνων, οὐδὲ μίαν ἐν νῷ κατεδήλετο μνήμην, οὐδὲ τ' ὑπερμαχον κωνσταντίνου θεὸν γνωρίζειν ἤθελε. πλείους δ' αὐτῷ καὶ καινότεροι γνώριμοι ἀνεζητοῦντο. Εἶτ' ἔρχω μαθὼν ὁπόσον ἰσχὺν καὶ ἀπόρρητος ἐν ᾧ σωτηρίᾳ ἐπαίρω δυνάμις, δι' ἧς ὁ κωνσταντῖνος ἐμαθε κρατεῖν κρατεῖν, τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ὁπλίταις παρῆνε μηδαμῶς ἀξεναγίας ἰέναι τούτῳ, μή δ', ὡς ἔτυχεν, ἀποσκέπτως ὁρᾶν ἐπ' αὐτῷ. δῆνον γὰρ εἶ ἰσχύι, αὐτῷ τε ἐχθρὸν καὶ πολέμιον· διὸ χρῶναι φυλάττεσθαι τ' ποιεῖς αὐτὸ συμβουλεύει. καὶ δὴ ταῦτα σὺν ταξιάρχοις, ᾧ δι' φιλανθρωπίαν ὀκνοῦντι καὶ τὸν κατ' αὐτὸ θάνατον ἀναβαλομένῳ, μάχη συμβαλεῖν ὥρμαρ. οἵδε μὲν οὖν πολυπληθείᾳ θεῶν θαρροῦντες, ἐν πολλῇ δυνάμει χρεὸς τραγικῆς ἐπῄεσαν, νεκρῶν εἰδωλα θανόντων ἐν ἀψύχοις ἀγάλμασι ποιεῖβεβληκότες. ὁ δ' ἀσεβὴς θώρακι ποιεῖπεφραγμένος, ὃ σωτήριον καὶ ζωοποιὸν σημεῖον ὥσπερ καὶ φόβητρον καὶ κακῶν ἀμύητήριον ᾧ πλήθη ὧν ἀναιλίων πρέταπε. καὶ τέως μὲν ἐπεῖχε φόβοι χρώμενος τὰ ποιεῖτα, ὡς δὴ μὴ ποιέτερος καθάρχοι τ' ποιεῖν πεποίηται

σὺν θη-

σεωθηκῶν ἕνεκα. ὡς δ' ὀπιμόνως ἐχοντας τοὺς ὑπεναντίους, ἤδη δὲ ξιφῶν ἀπολωμένους ἑώρα, τὴν καὶ ἄλλα δι' ἀγανακτήσας, βοῇ τε μιᾷ ἐπῄει πᾶσι τὴν τῶν ἐναντίων ἐξοπλον δυνάμιν, ὁμοῦ τε ταῖς κατ' ἐχθρῶν καὶ τῶν δαιμόνων ἀπενέγκας νίκας. Εἶτ' αὖθις τὴν θεομισῆ καὶ τοὺς ἀμφ' αὖθιν νόμῳ πολέμου διακρίνας, τῇ πρεπούσῃ προθέσθου τιμωρίᾳ. ἀπήγχθε τὸν αὐτοῦ δὴ τυράννου καὶ ἀπώλλυτο, τὴν θεοστυγουσῶν ὑπέχοντες δίκην, οἱ τῆς θεομαχίας σύμβουλοι. οἵ τε μικρὸν ὕστερον τῇ τῶν μαθημάτων ἡδυπάθει μετεωροδαπέντες, ἔργῳ τὸν κωνσταντῖνον θεὸν προσλαμβάνον, καὶ τοῦτον ἀρχὴν θεὸν ἀγνῶτα καὶ μόνον γνωρίζειν ὁμολογοῦσι. ἐπὶ δὴ τῶν δυσεβῶν ἀνδρῶν ἐκ ποδὼν ἠρμένων, καθαρώτερον ἦσαν ἡλίου αὐγαὶ τυραννικῆς δυναστείας. ζυνήπτετό τε πᾶσα ὅση ἰις ὑπὸ ῥωμαίοις ἐτύγχανε μοῖρα· ὧν κατὰ τὸν ἑῴων ἐθνῶν ἑνὸς μὲν πατέρῳ μέρει, μιᾷ τε τῇ τῶν πατρὸς ἀρχῇ, ὥσπερ ἑνὶ κεφαλῇ ὁ πᾶν κατεκοσμεῖτο σῶμα, μοναρχικῆς ἐξουσίας διὰ πάντων ἠκούσης. λαμπραὶ τε φῶτὸς ἀνεδύσας μυρμαρυγαὶ τοῖς πρὶν καθημένοις ἐν σκότῳ καὶ σκιᾷ θανάτου, φαιδρὰς προὔσχον ἡμέρας. ἀδεῖ ἴῶ τις ἕτι σεσωτέρων μνήμη κακῶν, ἀπάντα χρὸς πάντων τὸν νικητὴν ἀνυμνούντων· μόνον ὁ τούτου σωτῆρα θεὸν ὁμολογούντων γνωρίζειν. ὁ δ' ἀρετῇ πάσης θεοσεβείας ἐκπρεπὴς νικητὴς βασιλεύς, ταύτην γὰρ αὐτὸς τὴν ἐπώνυμον αὐτῷ κυριότητα τε ἐπηγορίαν ἀφεὰ τῆς ἐκ θεοῦ δεδομένης αὐτῷ κατὰ πάντων ἐχθρῶν τε καὶ πολεμίων νίκης ἕνεκα, τε ἑῴων ἀπελάμβανε. καὶ μάλα σεσημασμένῳ κατὰ τὸ παλαιὸν τῶν ῥωμαίων ἄρχειν ἐφ' ἑαυτὸν ἐποιεῖτο, μοναρχίας μὲν ἀξιάρχων θεοῦ κηρύγματος τοῖς πᾶσι, μοναρχίαν δὲ καὶ αὐτὸς τοῦ ῥωμαίων κράτους, τὸν σύμπαντα πεδαλιουχῶν βίον. ἀφῄρητό τε πᾶσι δέος τῶν πρὶν πιεζόντων τοὺς πάντας κακῶν, μειδιῶσί τε σεσοώποις, ὅμμασί τε φαιδροῖς, οἱ πρὶν κατηφεῖς ἀνηλίοις ἐνέβλεπον. χορεῖ δ' αὖθις καὶ ὕμνοι τὸν παμβασιλέα θεὸν σεφίσα πάντων ὄντα δὴ θεῖον ἐδίδασκον. κἀπεῖτα τὸν καλλίνικον παῖδά τ' αὖ κοσμοῦσι καὶ θεοφιλεῖς καὶ σφας φωνὰς ἀρέτοις ἐγέραιρον. καὶ πάλαι παλαιῶν καὶ δυσεβείας ἀπάσης λήθη· πρόνοιαι δ' ἀγαθῶν ἀπόλαυσις, καὶ σεσοῖ μηνόνων σεσεδκία. ἱπλουτοῦτο δὲ καὶ πρὸς ἡμῶν ὡς σφ οἰκεῖα καὶ σεσοῖ, ὧνδρὰ τοῖς πάτεροι μέρος τῆς οἰκουμένης λαχοῦσι, βασιλέως φιλανθρωπίας ἔμπλεοι διαλάμψης. νόμοι τε τὸ σεσὸς τὸν θεὸν ὁσίας πέοντες, πολιτείας πρεῖχον ἀγαθῶν ἐπαγγελίας, τοῖς μὲν κατ' ἔθνος ἐπιχεώμενοις τὰ σεσόφορα καὶ λυσιτελῆ δωρούμενοι, τὴ δ' ἐκκλησίας τοῦ θεοῦ τὰ καλλιπλα διαγορεύοντες. ἀνεκαλοῦντο γοῦν ἐκείνους σεφίσα πάντων, ὅσοι τοῦ μὴ εἰδωλολατρῆσαι χάριν ὑπὸ τῶν κατ' ἔθνος ἱερουργῶν ἐξοείας καὶ μετοικίας ὑπέμειναν. κἀπεῖτα τοὺς βουλευτηρίοις ἐγκριθέντας τῆς αὐτῆς ἕνεκεν αἰτίας, ἠλευθέρωσε τῶν λειτουργημάτων. καὶ τοῖς ἀφιερωμένοις δὲ ταῖς οὐσίας ἀναλαμβάνειν ταύτας ἐγκελεύοντο. οἵτ' ἐν καιρῷ τοῦ ἀγῶνος καρτερίᾳ ψυχῆς διὰ θεὸν λαμπρυνομένη, μετάλλοις τε κακοπαθεῖν ἀδικαδέντες, εἰ νήσοις οἰκεῖν κεκριμένοις, ἢ δημοσίοις ἔργοις δουλεύειν κατεπαναγκασμένοι, τούτων ἀθέσμως ἀπωλλυμένων βιοτείας ἀπήλαυον. καὶ τοὺς, γραπτικῆς δ' ἀξίας δι' ἐνίσασιν εὐσεβείας ἀποβλήτους γενομένους, ἀνεκαλεῖτο τῆς ὕβρεως ἡ βασιλικὴ δωρεὰ, ἐπεξουσίας ἄφεσιν πρέχουσα, ἢ τὰς οἰκίας ἀπολαμβάνειν, καὶ διαφορεῖν τοῖς σεσοτέροις αὐτῶν ἀξιώ-

μασιν, ἰδὶ ἀγαπῶντας τὸν δύσαλῆ βίον, πολλῶν λῃτουργημάτων ἀνεπηρεάστους διατελεῖν. καὶ τοὺς γυναικείους δ' ἔρωτας ἐφ' ὕβρει καὶ ἀδικίᾳ δουλοῦν κριθέντας, ὁμοίως τοῖς λοιποῖς ἠλευθέρωσε. Καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τῶν ταῦτ' ἐπιτρέπειν ἀνθρώπων, ἡ βασιλέως ἐνομοθέτει γραφή. ἐπὶ δὲ τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν, ἐντελῶς διηγόρευε νόμος. τῶν τε γὰρ ἁγίων τοῦ θεοῦ μαρτύρων ἓν ἐν ὁμολογίᾳ τινὶ τελευτιῶν ἀποθεμένων τοῦ βίου, τὰς οὐσίας ἐκέλευε τοῖς τῷ κλήρῳ προσήκουσι ἀπολαμβάνειν. εἰ δέ μηδὲ τούτων τις εἴη, τὰς ἐκκλησίας ἐπιδέχεσθαι τοὺς κλήρους. ἐκ τῶν ἐλαττόνων δὲ πρότερον ἑτέροις ἢ κτήμασιν, ἢ κτήμασι δωρεᾷ ἐκποιηθέντα, ἢ τ' ἐν αὐτῷ καταληφθέντα, εἰς τοὐπίσω προσήκειν τοῖς δεσπόταις ἀποδίδοσθαι ὃ τῆς δωρεᾶς γράμμα διεκελεύετο. τοσοῦτον μὲν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ αἱ καταπεμφθεῖσαι δωρεαὶ πρεῖττον, δήμοις τε τοῖς ἐκτὸς καὶ πᾶσιν ἔθνεσι, τούτων ἕτερα ὑπερβάλλοντα τῷ πλήθει ἐβασίλευε μεγαλοψυχία. ἐφ' οἷς ἀπόντες οἱ καθ' ἡμᾶς ὅσα ὁ πρὶν ἀκοῇ πιθανόμενοι ἐν θατέρῳ μέρει τῆς ῥωμαίων ἀρχῆς μυθολογούμενα, τοῖς δὴ πάλαι ἐμακάριζον, δι' ἐμοῦ διδαχθέντες τῷ ἴσων ἀπολαῦσαι καὶ αὐτοί ποτε. ταῦτ' ἐπ' ὄψιν ὁρῶντες, ἤδη ἐσφᾶς δι' ἐμοῦ δαιμονίζειν ἠξίουν, ξένον τι χρῆμα καὶ οἷον ὁ πᾶς αἰὼν ὑφ' ἡλίου αὐγαῖς οὐδέποτε ἐπέσκηψεν, ὑπολαμβάνοντες ὡς ἀνθρώπῳ μὲν τοσοῦτον ὁμολογεῖν βασιλέα. ἀλλ' οἱ μὲν ὧδε ἐφρόνουν. ἐπεὶ δὲ πρὸς ἐπολέμει βασιλεὺς θεοῦ σωτῆρος δυνάμει, τὴν τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ πρόνοιαν τοῖς πᾶσι φανερὸν ἐποίει, κἀκεῖνον τῶν νικητηρίων αἴτιον, οὐχ ἁπλῶς νομίζειν διεμαρτύρετο. τοιγάρτοι αὖθ' ὑπεκήρυττε, μεγάλῃ χαρακτῆρων ῥωμαΐας τε καὶ ἑλληνίδος φωνῆς, εἰς ἕκαστον ἔθνος ἐν γραφῇ διαπεμφθείσης. μάθοις γὰρ τοῦ λόγου τὴν ἀρετὴν αὐτῆς προσοδεύουσαν τοῖς γράμμασι· δύο δ' ἦν ταῦτα, τὸ μὲν, τὰς ἐκκλησίας τοῦ θεοῦ· τὸ δὲ, τοῖς ἐκτὸς κατὰ πόλιν δήμοις διαπεμφθέν. ὃ δὴ τῇ προύσῃ προσῆκον ἐποιήσατο, ἐμοιγε δοκεῖ πρεπόντειναι, ὡς μὲν διὰ τῆς ἰσοτιμίας μᾶλλον καὶ φυλάττοιτο τοῖς μεθ' ἡμᾶς, καὶ ἡ τοιάδε τοῦ γράμματος ἐκθεσις, προσήκατ' ἀληθὴς καὶ τῶν ἡμετέρων διηγημάτων πίστωσιν. εἰλήφαμεν δ' ἐξ αὐτοκελεύστου τοῦ πρὸ ἡμῶν φυλαττομένου βασιλικοῦ νόμου, ᾧ καὶ τῆς αὐτοῦ δόξιας ἔγγραφος ὑποσημείωσις, τῆς τοῦ λόγου πιστώσεως οἱάδηνι σφραγῖδι καταση μαίνεται τὴν μαρτυρίαν. Νικητὴς κωνσταντῖνος, μέγιστος σεβαστὸς, ἐπαρχεύσας παλαιστίνης. ἐμοὶ μὲν αὖθεν τε καὶ πάλαι πρὸ τοῖς ὀρθῶς καὶ σωφρόνως περὶ τοῦ κρείττονος δοξάζουσιν, ἐκδηλος ἦν διαφορᾷ, πᾶσαν μὲν εἴργουσα πόρρωθεν ἀμφιβολίαν. ὅσῳ τῷ μέσῳ διήλαττεν ἰδίᾳ περὶ τὴν σεβασμιωτάτην τοῦ χριστιανισμοῦ θεραπείαν ἀκριβὴς διατήρησις, πρὸ τοὺς πρὸς αὐτὴν ἐκπεπολεμωμένους τε καὶ καταφρονητικῶς ἔχοντας. νυνὶ δὲ καὶ μᾶλλον ὑπαφηνεστέραις προφάσεσι καὶ καθορῶμαι λαμπροτέρᾳ, τό, τε τῆς ἀμφιβολίας ἄλογον ἀποδεδειχέναι, καὶ ὁπόση τις ἐστὶν ἰδίᾳ τοῦ μεγάλου θεοῦ δύναμις. νενίκηκε τοῖς μὲν πιστῶς τὸ σεμνόταλον σέβεσι νόμον, καὶ μηδὲν ὧν πρόσηκεν πρὸς τὴν τελμῶσιν, ἀφθονα τὰ ἀγαθά. καὶ πρὸς τὰς ἐπιχαρήσεις ἰσχὺς ἄρρητος καὶ μετ' ἐλπίδων ἀγαθῶν ἀπαμβλῶσα. τοῖς δὲ τὴν ἀσεβῆ λαβοῦσι γνώμην, πρὸς τὰς προαιρέσεις ἀκόλουθα καὶ τὰ ἀποβαίνοντα. εἴ τις γὰρ ἀγαθοῦ τυγχάνοι νοὸς, τὸν τῶν ἀγαθῶν αἴτιον θεὸν οὔτε γνωρίζων, οὔτε τὰ προσήκοντα σέβειν ἐθέλων, πί-

στιν ὃν ῥηθήναι καὶ τὰ ἔργα δίδωσιν. εἰ γοῦν ἡμᾶς εἰς τοὺς ἄνωθεν καὶ εἰς δοῦλον ἀπολείναντας τοὺς χρόνους ἀνάδραμοι ὁ νῷ, καὶ τὰς μετέπειτα γενομένας μεταξὺ καὶ ἄδοι τὸν λογισμῷ, πολλοὺς μὲν ἄνδρας τοὺς μηδὲ ὅσιοι δικαίων καὶ ἀγαθῶν μετακεκλῆσθαι νομίζοντο ὧν μετὰ κρηπῖδα, εἰς ἀγαθὸν καὶ μεταγόντας ἐγχρήσεως πέρας, καὶ οἷς ἀπὸ ῥίζης ἑνὸς ἥδειας κομιζομένους καὶ τὸν γλυκὺν καρπόν. τοὺς δ' ἀδίκους ὑπερχρήσαντας τόλμης, καὶ μετὸ δὴ θεσπέσιον ἦθος λογισμὸν ὅσιον οὐδένα λαβόντας, ἀλλὰ φυγάς, ἀτιμίας, δημεύσεις, σφαγάς, τοιαῦτα πολλὰ τολμήσαντας, καὶ οὐδὲ μεταμεληθέντας ποτέ, οὐδὲ τῷ νοῦν ὑπισχνήσαντας πρὸς τὰ καλλίω, ἴσων καὶ ὧν ἀμοιβαίων τυχόντας. καὶ ταῦτά γε οὐκ ἀπεικότως, οὐ δὴ ἀπὸ λόγου συμβαίνει. ὅσοι μὲν γὰρ μὴ δικαίας γνώμης ὑπὲρ ἁπάντων ἔρχονται μετέξεις, καὶ τὸν τῶν κρείττονος φόβον διὰ παντὸς ἔχουσιν ἐν νῷ, βεβαίαν τινὰ περὶ αὐτὸν φυλάττοντες πίστιν καὶ τοὺς παρόντας φόβους τε καὶ κινδύνους, οὐκ ἀγνοοῦσι ὧν μὴ γιγνομένων ἐκείνων ἐλπίδων μετὰ μικρὸν ἔσεσθαι, κἂν εἴ τις καιρὸν δυσχερῆ ἁπάντων πειρασθείη, τὰ μείζονας ἑαυτοῖς ἀποκεῖσθαι πιστεύειν ἡμᾶς. οὐδὲ τὰ μετέπειτα βαρέως ἡνεγκεν· ἀλλὰ τοσούτῳ λαμπρότερος ἔτυχον δικαίας, ὅσῳ καὶ βαρυτέρων τῶν καλῶν ἐπειράθησαν. ὅτι δὲ δίκαιον ἄνθρωπος πρᾶγμα, ὁ κρεῖττον οὐκ ἔγνωσται· καὶ τοὺς τοῦτο πιστῶς μεμιμημένους, ὕβρεσι καὶ κολάσεσιν ἀνηκέστοις ἀπωδυρμένους ἐτόλμησαν, καὶ ἐφ' ἑαυτοῖς μὲν ἀθλίοις ἐφ' οἷς δρᾶσαι τοιαῦτας ἐκόλαζον μετέφασαν ἔκριναν. δαίμονας δὲ καὶ μακαρίστοις τοῖς μέχρι τῶν τοιούτων τὸ μετὸ κρεῖττον δρᾶν ζηλοῦσιν ἀσεβῆσαν. τοιούτων πολλοὶ μὲν ἔπεσον τραῦμα· πολλοὶ δὲ εἰς φυγὴν ἐτράπησαν. πᾶσα δὲ τούτων πολέμου τάραξις εἰς ἐμὲ τέλος ἔληξεν ἥκειν. ἐκ ὧν τοιούτων ἀνέφυον πόλεμοι βαρεῖς· ἐκ τῶν τοιούτων πορθήσεις πόλεων. ἐντεῦθεν δὴ ἀπώσεις μὲν τῶν μετὸ τὰς χρείας ἀναγκαίων. πλῆθος δὲ ὧν ἐπιρρημένων κακῶν. ἐπεὶ οὖν οἱ τοσαύτης ἀρχηγοὶ δυστεβείας, ἢ ἀνατραπέντες τὰ ἔσχατα, πόρρωθεν ἐδυσχύνησαν, ἢ ζωὴν ἐλπίσιν διαζῆνται, θανάτου ταύτῃ βαρυτέρου ἐπέγνωσαν. καὶ οἷς ἡμεῖς τὰ δικαίας τὰς ἡμετέρας ἐκομίσαμεν. τοσοῦτον γὰρ ἕκαστος ἄρχει συμφορᾶς, ὅσον ἡμᾶς δὲ καταπολεμήσας τὸ θεῖον, ὡς ὤφελε, νόμον ἐπ' ἀγορίας μετῆλθεν. ὡς τὰ αὐτοῖς μὴ τὰ πρὸς τὴν ζωὴν εἰ βαρέα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ κωλαστηρίων χαλεπώτατον μετεδοκᾶσθαι τὸν φόβον. τοιαύτης δὴ δὲ οὕτω βαρείας δυστεβείας τὰ ἀνθρώπινα καλέχουσης, καὶ ὧν κοινὸν οἷς κωνόσου λοιμώδους ἑνὸς ἔρδειν διαφθαρεῖναι κινδυνωδόντων, καὶ θεραπείας ἀθρόου καὶ πολλῆς χρημάτων, ἵνα τὸ θεῖον ὑπνοεῖ κουφισμόν, ἵνα τῶν δεινῶν ἀπαλλαγή· ἐκεῖνο δὲ πρώτως ἐννοητέον θεῖον ὂ μόνον καὶ ὄντως ἐστί, καὶ διαρκῆ κτῆμα ἔχει χρόνου τὸ δυνάμιν. πρώτως δὲ κόμπος δὴ εἴη τὸ τὸ μετὰ τὸ κρείττονος ὑποῖαν ὁμολογοῦντα σεμνολογεῖσθαι. τὸ δὲ ἐμοὶ ὑπηρεσίαν μετὸ τὸν ἑαυτοῦ βούλησιν ὑπολαμβάνειν ἐζήλωσέ τε καὶ ὤκειεν. ὃς ἀπολῆς μετὸ βρετανοῖς ἐκείνης θαλάσσης ἀρξάμενος, ἐς ὧν μερῶν οἰκεῖα δύεσθαι τὸ ἥλιον δυάγκη τινὶ τέτακται, κρείττονι τινὶ δυνάμει ἀπωδυόμενος καὶ διασκεδάννυσι τὰ καλέχοντα πόλεα διηνεκῶς· ἵν' ἅμα μὲν ἀνακαλοῖτο τὸ δαιμόνιον ἦθος εἰς τὸ μετὸ ὃν σεμνόταττον νόμον θεραπείαν, τῇ πρὸς ἐμοὶ παιδοτρόφῳ ἐπουργίᾳ. ἅμα δ' ἡ μακαριστὴ πίστις αὐξοῖτο ἐπὶ μέγα γοῦν ὁ κρείττονι. οὐδὲ γὰρ ἀγνώμων μετὸ τὸν ὀφειλόμενον ἡμοίμην χάριν τὸ ἀείστην διαφοράν, κεχαρισμένον

ἐμαυτῷ δῶρον πιστεύσας, δι' ἧς μέχρι νῦν τῶν ἐφ' ὧν πεφύμεν κακῶν. ὁ βασιλέ-
ρας καὶ ἐχόμενον συμφορᾶς, μείζονα καὶ τοῦ πρὸς ἡμῶν θεραπείαν ἐπεδοᾶτο. πάν-
τως γὰρ καὶ ψυχικὸν ὄγκον, καὶ πάνυ ὅσον, ὑπῆρ δυσαπεύστου, καὶ ὅλως εἴ τι διανοίας ἀνδρὸς ἐν-
τρέφεται, τοῦτο ᾧ μεγίστῳ θεῷ ὀφείλεται πρὸς ἡμῶν ἀσφαλῶς πεπίστευκα. οἶδα μὲν
οὖν ἀκριβῶς ὡς οὐδὲν ἧττον πρὸς δυσεφῶν δυνοίας χρήζοιεν δυ οἱ τοῦ φύσιον ὀρ-
θῶς μεταπλώξαντες βίβλοι· καὶ τοῦτο ἐξαιρετόν τε καὶ ἀσφαλὲς ὅτι τοῦ θείου κα-
θιδρυσάμενοι τόπων, τοσούτων τε ἡμῶν ἀπολαύοντες μείζονων, ὅσῳ περ ἀσφαλῶς
αὐτοῖς τῶν γηίνων βιαπωμεν τε καὶ δλγῶν ἐχόμεθα. ἀλλ' ὅμως ἀλλ' ὑπὸ
καιροῦ ἐπενεχθείσας αὐτοῖς, καὶ ἀλλ' ὑποσκούσας βασάνους ἀπὸ ὧν οὐδὲν αἰτίων
οὐδὲ ὑπαδύνων, νῦν ὡς παῤῥωδάτω δυείργειν ἡμᾶς οἴομαι ποθοῦντας, ἢ ἥδιστ' ἂν
ἀποπαλαν. ἐπεὶ μὲν τοῖς δικάζουσι τοῖς ἄνδρας ποθυμηθεῖσι τῆς περὶ θεῖον ἕνε-
κα θεραπείας, τὸ καρτερικὸν καὶ σεβῆρον τῆς ψυχῆς αὐτῶν ἱκανῶς ἐμεγνωσθήναι. ἐπεὶ
δὲ ὧ θεράποντι τοῦ θεοῦ, μὴ σὰν εἰς λαμπρότερόν τι καὶ μακαριστότερον τῆς δό-
ξαν αὐτῶν ἀρθῶναι. Ἀπόντες εἶναι, εἴτε τινες μεθιστάμενοι τῆς συνεγκούσης
ἠλαττώσατο, ὅτι μὴ τῷ ποθὲς θεῖον πίστιν ἡμῶν καὶ πίστιν ἢ πᾶσι ὅλας ψυχᾶς
σφᾶς αὐτοῖς καθιέρωσαν, γνώμας δικαστῶν ἀπηνέσιν ἐπιβλυθέντες, καθ' οὓς ἔτυ
χον ἕκαστοι χρόνους, εἴτε τινες βουλευτικοῖς ἐπιτηδεύμασι καταλόγοις, τῶν τοιούτων
πολλῶν ἀριθμὸν οὐ πληθυόντες, οὗτοι χωρίοις τοῖς πατρίοις ἀποκαθιδρυ-
θέντες, καὶ σχολῇ τῇ σωφρόνει, ᾧ πάντων ἡδυτέρᾳ θεῷ τὰ χαριστήρια φερόντων· εἴτε
τινες τῶν ὄντων ἐξαίρετοι, καὶ πάσης τῆς ὑπαρχούσης οὐσίας ἀποβολῇ καταπονηθέντες,
καὶ ἀφεῖσαν εἰς δεύτερον βίον, οἰκήσεσι καὶ οὔροις ἀγροῖς καὶ χωρίοις καὶ
πρωτοσίαις ἀποδοθέντες, τὰ πάντα δὲ κρείττονος δυνάμεως χαίροντες ἀπολαύσασιν. ἐ
μὴν ἀλλὰ ὅσοις δὲ ἐκλογμένοις νῆσοι καθέχουσι, τὰ πρεσβυτείας τοιαύτης ἀπολαῦσαι
προσῆκεν· ὅπως οἱ μέχρι νῦν ὁρῶν τε δυσχωρίας ἐν πειρήτῳ πεπιεκλεί-
σμένοι θαλάσσῃ, τὰ σκυθρωπῆς καὶ ἀπανθρώπου ἐρημίας ἡδυτερωθέντες, τοῖς φιλ-
τάτοις σφᾶς αὐτοῖς ἀποδῶσιν, τὸν δίκαιον πόθον πληρώσαντες· οἵτε πενιχρὰν ὅτι
πολλῷ χρόνον ζωὴν μετὰ τινος ἀποθεπαίας ῥύπου διῆγον, οἷς ἁρπαγμά τι τὲ ἐπά-
νοδον ποιησάμενοι, καὶ τῶν φθονερίδων φῦς ὅλοιπὸν ἀπηλλαγμένοι, μὴ μετὰ φόβου
σωὴν ἡμῖν βιῶσιν, οἱ θεοῦ θεράποντες εἶναι αὐχοῦμεν τε καὶ πιστεύομεν. οἷς καὶ εἰς ἀκο-
λουθῆν μὴ πολὲ εἴη ὧν ἀνεπαίτιον τι, μήτε πιστεῦσαι, οἵ καὶ τὰς ἀμοτείας ἁμαρ
τίας διορθοῦσθαι πεφύκαμεν. Οἱ μὲν οὖν ἢ μοχθηρᾶς μεταλλείας ἐμπονῆν καλε-
γνώσθησαν, ἢ τὰς τοῖς δημοσίοις ἔργοις ὑπηρεσίας πληροῦν, τῶν διαφερόντων μόχθων τὸ
γλύκεον σχολῇ ἀμειφάμενοι, κουφότερον δὲ ὧν μετ' ἐξουσίας ἤδη βιοτεύοντες
βίον, τὰς ἀμέτρους ὧν πόνων ἀνδρίας εἰς πρᾶξαν δύσιν καταλύσαντες, εἰ καὶ τῆς κοινῆς
παῤῥησίας ἀποπεσόντες ὑπαῤῥχοιεν τινὲς καὶ διστυχήσαντες ἀτιμίαν, μετ' ὀφθσύ
νης τὸ πρόσκουσης, οἷς ἀποδημία τινὶ χρονίῳ χρειωθεῖσι τῷ πρότερον ἀξίαν
δύναται ὄντες, ὅτι τὰς αὐτῶν ἐπειγέσθωσαν πατρίδας. ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐξεπα-
θεῖσι μὴν ὅτι φαυλοτικῆς ἀξίας πολὲ, τούτων ἢ δι' ἀπονῆ τε καὶ ἄδικον πρό-
φασιν ἐκπεσόντων, ὅτι τὸ γνώσιμον τὸ κρῖνον ὁμολογοῦντες, πρὸ ὑμνῆς ἧς εἶχεν
ἀξίας, αἱρετὸν ἔσω πρὸς βούλησιν, ἢ τὰ φαυλοτικὰ ἐργάσεσιν, ἐφ' οὗ πρὸ ἧσσον φθό-
μαλος μένειν, ἢ μετ' ἀφέσεως ἀνύμου ἡδυτείαν ἄγειν. πρέπον γὰρ μὴ εἶη καὶ ἀκό-

λουθον

λουδον τὴν τοσαύτην μεγαλοψυχίαν καὶ καρτερίαν, ποῖς τοὺς ἐπενεχθέντας κινδύνους ὑπεδέξαμθον, καὶ σχολῆς εἰ βούλοιτο καὶ ἡμῖν ποῖς τ' αἵρεσιν ἀπολαύειν.

Καὶ μὴν, ὅσοι τῆς ἀληθείας ποῖς εἶναι τετράμθοι, τοιοῦτόν που ἂν γνῶσιν δικαστὴν ὑπέρχειν, ὥστ' καὶ ἡ γυναικείοις ἢ λινουφίοις ἐμβληθέντες, ἀπηνῆ τε καὶ ἄθλιον ὑπομθύειν κόπον, ἢ οἰκέταν νομίζεσθαι τοῦ ταμείου, οὐδὲν αὐλῆς τ' ποτέρας ἐπιτρεσάσης ἡθέσεως, οὗτοι ἡμῶν τε ὢν ἀπήλαυνον ποτόθεν, καὶ τοῖς τῆς ἀληθείας καλοῖς ἀφραγόμθοι, ἀναπαλεσάμθοι τὰς ζωπήθης ἀξίας, μετὰ πάσης λοιπὸν ἀφοβοτίας διοιώτων. καὶ ὁ δουλείαν τῆς ἀληθείας δηλαδὴ ἀμαθὴς ἀνέμιτο ἡνὶ καὶ ἀπόνθεφτος πολίτου ἀπονοίας, πολλάκις τὲ τὰς ἀπήθης ἀμαθονίας ἀποδυσάμθος, καὶ οἷς αἰφνίδιον ἑαυτὸν οἰκέτην ἀντ' ἠθέρου γνοὺς, ἠθέρου τῆς ποτόθεν καθ' ἡμέτερον λαβόμθος ποτάγμα, ἀποδιδότω τὲ τοῖς ἡνησαμένοις ἑαυτὸν, καὶ πόνους τοὺς ἠθέρῳ τροφίμους μελέτω, ἃς ποτόθεν ἐμόχθησεν οὐκ οἰκείας δίκαιονίας, οὐκ ἐμαυτοῦ τῆς ψυχῆς. πρόχειρον δ' οὐδὲ τὰ τῶν οὐσιῶν δι' ἃς ἕκασοι κατ' ἀμφότερα ἐτερήθησαν ποτφάσεις. ἀλλ' εἴ τέ τινες τ' ἄμεινον ὑποτάντες καὶ θεῖον ἀγῶνα τοῦ μαρτυρίου, ἀφόβως τὲ καὶ παρρησίᾳ τῇ γνώμῃ ὧν ὄντων ἐτερήθησαν, καὶ ὁμολογήσαι καταφάντες, τῷ αἰωνίου ἐλπίδα προσκτήσασθαι ἑαυτοῖς. ὅσοι τε μετοικήσαι κατηναγκασθέντες, καὶ ὅτι μὴ τοῖς διώκουσιν εἶξαν ποτόθεν τ' πίστιν, τῶν ὄντων ἐστέρηντο καὶ αὖθις, ἢ εἴ γέ τινες οὐδὲ καταγνωσθέντες θάνατον, στέρησιν ἐδυσύχησ τ' ὄντων. τούτων τοῖς ποτὸς ἡμᾶς ποτόσι μεταξὺ τοὺς κλήρους ποτοστάσομθ. πάντως ὃ μαρτύρων ὧν νόμων ὧν ἀγκιστέων τοὺς ἐγγυτέρω ῥᾴδιον δίκαιον ἀνώσκειν οἷς ποτόκοισιν οἱ κλῆροι. καὶ ὅτι κατ' λόγον οὗτοι ὅπερ τῷ δίκαιον ἦλθοιεν ἂν, οἵ γε ἦσαν καὶ οἰκειότεροι, καὶ αὐτομάτως κατὰ μύων ἐκείνων ὧν τελεῖ. οἱ δὲ ὧν ἀγκιστέων μηδεὶς ὑπολείποιτο, μηδενὸς ὧν ποτφρημένων κατὰ λόγον ἂν ἡμέτερος κληρονόμος, μήτε τ' μαρτύρων φημὶ, μήτε ὧν ὁμολογησάντων, μήτε ὧν μετοίκων τῷ ὅπερ τὴν τοιαύτην μεταστάντων ποτφάσει, ἢ καθ' ἑκάστους ἀεὶ τόπους ἐκκλησία δίκαιον δέχεσθαι τετάχθω τὸν κλῆρον. οὐκ ἔστι πάντως, οὐδὲ τοῖς ἀπελθοῦσι τοῦτο βαρύ, οἵ γε ἧς ἕνεκα πάντας ὑπέρχησεν πόνους, κληρονόμον ἀντυχοῖεν ταύτην. ποτόκεῖσθαί γε μὴν ἀναγκαῖον καὶ τόδε, ὡς εἴ τινες τῶν ποτειρημένων ἐδωρήσαντό τι ὧν ὄντων οἷς ἐβούλοντο, τούτοις τ' δεσποτείαν ἄλογον, κυρίαν μένειν. ὅπως δὲ μὴ ὁ πλανήτης εἰς ἐμφανοῖτο ὢν ποτόσταγμα, ἀνῆ ἔτιμον τὸ δίκαιον πᾶσι γνώσκειν, εἰ δέοιτο ἀπόντες, εἴ τε χωρίον, εἴ τ' οἰκίαν, εἴ τε κῆπον, εἴ τέ τι τ' ποτόφρημένων καλέχοιεν, καλὸν δὲ λυσιτελὲς αὐτοῖς εἶ) καὶ ὁμολογεῖν αὐτοῖς καὶ ἀποκαθίσαι σὺν πάσῃ τῇ ταχυτῆτι. διὸ εἰ καὶ τὰ μάλιστα φανεῖεν τινες ἐξ αὐτῶν ἀπὸ τ' οὐ δικαίας δεσποτείας πολλὰ καρπωσάμθοι, τούτων τ' ἀπαίτησιν ἡμεῖς οὐ δικαίαν κρίνομεν. ὅμως γε μὴν αὐτοὶ ὁπόσα τε καὶ ὁπόθεν σῶν ἐξέφυ ὅπερ γόνες, τῶν ἀμαρτημάτων τούτων, συγχώρησιν ἡδέσθαι πρὸς ἡμῶν δεήσθω. ὅπως ἁμαρτὼν τῇ τοιαύτῃ διορθώσῃ ἢ φθάσας κυδεῖν πλεονεξίᾳ, ἅμα δ' ὁ μέγιστος θεὸς, οἷς αὐτὸ μεταμεμέλῃκε τινὸς, τούτου ποτοιεῖν, δύναιτ' ὅπερ τοῖς ἁμαρτήσασιν ἡμῖν. ἐφέσει μὲν γὰρ ἴσως αὐτὸ ἀπολογίας ποτόκεισθαι, οἱ ὧν τοιούτων οὐσιῶν καταφάντες δεσπόσαι, εἴ γε τούτου τὸ κεφάλαιον ἄξιον ἐπ' αὐτῶν ἢ δυνατὸν τὸ ποτόφρημα, ὡς οὐκ ἐμοῦ οἷόν τ' ἀπέχεσθαι τότε, ἡνίκα πολύτροπος ἀπεμίων δίκαιον ἐμοῦ θέα, καθ' ὃν ὑπῆρχον

ἀποκλύσθαι καὶ ἀμφιγάω ἐρρίμμθαι δημεύσας τ̃ σὸν αἴτιον συγκαὶ, διώξας τ̀ ἀχόρεστον καὶ ὧν ὅλων ἀφαιρεσόμς. εἰ γ̀ τοῖς τοιούτοις διϊσχυρίζονται λόγοις τινὲς, καὶ ταῖς ἁπλήστοις ἐπιθυμίαις πρᾶγμάσιν, οὐκ ἀμαύρητον αὐτοῖς τὸ τοιοῦτον αἰσθήσθαι. καὶ μάλιστ' ὁπότε οὕτω τὰ πρὸς ἡμᾶς ὧν μεγίστων ἀφήκονται ὧν θεῶν. ὅσα γοῦν τοῦ θείου ἡ ὀλέθριος ἀνάγκη σοφίσασα λαμβάνειν, ταῦτα νῦν καλέσθαι ἐπισφαγὲς ὑπάρχει. ἀλλ' ὅμως γε ὁ πάντι πρόσω τὰς ἁπλησίας καὶ λογισμοῖς καὶ παραδείγμασιν χαίποιεν ἀναλήπτον. σὺν δὲ γὰρ ὃ τάμισον εἰ τι καλέσθαι τ̃ τοῦ φρονήματος, βεβαίως καλέσθαι συγχωρησόμεθα, ἀλλ' οὐ σὺν δικαίῳ τοῦτο ἐπενεγκεῖν τοῖς ἱεροῖς ἐκκλησίαις ἐλπίζουσιν. ὧν ὁπόσον χρόνον ἀ δικαίως καλέσας, τούτων ἐκχήσειν δικαίως ταῖς ἐκκλησίαις. ἅπαντα δὴ ὅσα ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ σήκειν ὀρθῶς ἀναφανείη, εἴτ' οἰκίαι ὃ κλῆμα τυγχάνοιεν, εἴτ' ἀγροί τινες καὶ κῆποι, εἴτ' ὁποῖα δὴ ποτε ἕτερά τινα, σὺν δενὸς ὧν εἰς τὸν δε τ̃ πολιτείαν χαίρειν μόνου δικαίου, ἀλλ' ἀκεραίων πάντων μόνων, ἀνήσασθαι τοῦς τὰ πολλά. καὶ μὴν καὶ τοῖς τόποις αὐτοῖς οἱ τοῖς σώμασιν ὧν μυρίων ἐπιμίγνται, καὶ ἧς ἀναχωρήσεως ἧς ἐνόδου ἐπομνήματα καθεστᾶσι, τίς ἂν ἀμφιβάλοι μὴ οὐχὶ ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ σήκειν, ἢ ὃ χὶ καὶ τοῦς πάσιν ἂν, λίνιτα μήτε δῶρον ἄμεινον, μήτ̃ κάμαλος χρειότερος καὶ πολλῷ ἔχων τ̃ ὠφέλειαν, ἢ ἁ θεία προσέπονλος πνεύματος, τ̃ τοῦ τούτων ποιῆν ἀπουσίαν. καὶ ἁ μ̃ πονηρὰν ἀφηρέθη τοῦ φάσεων, ἐπὶ τ̃ μεγίστων αἰσθρῶν, ἀποκλασθέντα δικαίως, τ̃ ἀναγέσιν αὖθις ἐκκλησίαις ἀποδοθῆναι. ἐπεὶ δ' ὁλοκλήρου τοῦ νοίας δὴ εἴη μὴ δὲ τούτοις σιωπῇ πρᾶξαι, ὅσιον ἂν ἡ ὠνῇ δικαία ἐφίδυτ' ἂν τοῦ δὲ τοῦ ἀμείου, ἢ κ̃ δωρεὰν καλέσαν συγχωρηθέν μάτιν, καὶ ὁπὶ τὰ τοιαῦτα ταῖς ἁπλήστοις ἐπιθυμίας ἐκλείνοντες, γνωσκέλωσ ὅσοι τοιοῦτοι, εἰ καὶ ὅλη μάλιστα οἷς ἐκλιμνόμεθα ἀρίσθαι, ἀνυστείμεθα τὸ πρὸ ἡμῶν εἰς αὐτοὺς ἐπειρήθημεν καταξῆσαι φιλοθεοσέβειαν, ὅμως τούτης εἰς τὸν δυνατὸν καὶ πρέπον ἐκ ἀλυχήσουσι. ταῦτα μὲν οὖν εἰς τοσοῦτον ἀνήχθω. ὅπως οὖν ἀποδείξουσιν ἐναργεστάτας καὶ σαφεστάτας ἐξεφαίνη ἡ ἀρετὴ τοῦ πάντα δυνατοῦ θεοῦ, πρᾳνέστατοι δ' ἅμα καὶ βοηθείας ἀεὶ ἐπ' ἐμοῦ συγκαὶ ἀξιοῖ ποιῆσθαι, δι' ὧν τὸ πρὸ θεῖον καλέσθαι πάντα τὰ ἀνθρώπινα δυσχέρειαν ἐκ πάσης ἥδη χηλᾶς συμβαίνειν ἧς ὑφ' ἡλίῳ, οἱ καθ' ἕνα τ̃ καὶ οἱ σύμπαντες ὁμοῦ ἐπαυσάμενοι μανίας καθοσιῶσαι φρονήσει, ἧς ἐκείνη καθέσηκεν ἐν ἐξουσία, ἢ ὧν μὲ μεγίστων ὄ, ὡς εἰπεῖν, αὐτέρμα, ἠφάνισε τ̃ καὶ διέφθρε. τ̃ δ' ἀγαθῶν τ̃ ἀφθονωτάτῳ ἀναπλησθεῖσ, ὁπὶ πάσας ἐκτείνει τὰς χώρας ἀφθόνως. καὶ αὖθις αὖθ' ἵν τε τ̃ θεῖον νόμον τὰ εἰκότα μ̃ πάντος τοῦ σεβάσματος θεραπεύεσθαι. τοῖς τ̃ τούτῳ σφᾶς αὐτοὺς καθιερώσαμεν τὰ πρὸς ἡκοντα σέβειν, ἐξουσίαν δίδωσιν ἅπασ. οἱ καθάπερ ἐκ νυκτὸς σκότους βαθέως ἀνακύψαντες ἐς λαμπρὸν τῷ χαμαιπέτων λαβόντες γνῶσιν, τῷ πρὸς ἥκουσαν τῶ λοιπὸν πρὸς αὐτὸν θεραπείαν τε καὶ ὑμνῳ ὑσεβῆ καὶ σύμφωνον ἐπιδείξονται. Τὸ μὲν δὴ πρῶτον ὡς ἡμᾶς καθαπεμφθὲν βασιλέως γράμμα, ταῦτα διετάπελε. αὐτίκα δὲ δ' ἔργων ἐχώρει τὰ πρὸς τοῦ νόμου διηγορεύμενα. καὶ πάντ' ἐπράπελε πανταχῆ, τοῖς μικρὸν ἔμπροσθεν ἐκ τοῦ ἧς τυραννικῆς ὠμότητος τετελμημένοις. ἀπήλαυόν τε βασιλικῆς δωρεᾶς, οἷς ταῦτα νενομοθέτητο. μεθαβὰς δ' ἐκ τούτων βασιλεὺς, πρὸ γραμμάτων ἐνεργῶν ἤρξατο. καὶ πρῶτα μὲν

τὰ μὲν τοῖς κατ' ἐπαρχίας διηρημένοις ἔθνεσιν, ἡγεμόνας κατέπεμπε, τῇ σωτηρίῳ πίστει καθωσιωμένους τοὺς πλείους. ὅσοι δ' ἠμύνοντο ἐδόκουν, τούτοις δυσὶν ἀπείρητο. ὁ δ' αὖθις ἰσχὺν νόμος καὶ ὅτι τῶν ὑπερκειμένων τὰς ἡγεμονικὰς ἀρχὰς ἀξιωμάτων, ὅτι τε ὧν δώσεται τῷ τὸ ἔπαρχον διληφθέντων ἐξουσίαν, ἡ γὰρ χειστιανοῖς οὖσιν ἐμπορεύεσθαι ἐδίδου τῇ πρεσβείᾳ, ἢ δημοκειμένοις ἕτερος, ὃ μὴ εἰδωλολατρῶν παρήγγειλεν. εἴ τις ἐξῆς δύο τῷ αὐτὸ ἐπέμποντο νόμοι· ὁ μὲν εἴργων τὰ μυσαρὰ τῷ πόλιν καὶ χώρας ὃ παλαιὸν ἐντελουμένης εἰδωλολατρίας. ὡς μήτε ἐλπὶς ξοάνων ποιεῖσθαι πλάσιν, μήτε μαντείας καὶ τῷ δόγμας πρεσβείας ὑπισχνεῖσθαι, μή τε μιὰν θύειν καθόλου μηδένα. ὁ δὲ τῶν δικτηείων οἴκων τὰς οἰκοδομὰς ὑφοῶν, αὔξειν τε καὶ τὰς πλάτος καὶ μῆκος τὰς ἐκκλησίας θεῶν δημηρυθέων, ὡσανεὶ μιμόνιον ὦν θεῷ, χρεὸν εἰπεῖν, ἀπόλλων δωδεκάπηχυ τοῦ λοιποῦ προσοικειοῦσθαι, τῆς πολυθέου μανίας ἐκποδὼν ἠρμένης. τοιαῦτα γὰρ φρονεῖν τε καὶ γράφειν τοῖς κατ' ἔπον ἄρχουσι βασιλέα ἡ αὐτὸ πρεῖττον θεὸν εἶναι ὁσία. χρημάτων δὲ μὴ φείδεσθαι δόσεως, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν τῶν βασιλικῶν θησαυρῶν, τὰς ἐπισκοπὰς ποιεῖσθαι προσῆκεν ὁ νόμος. ἐγράφετο δ' καὶ τοῖς κατ' πόλιν τόπον τῶν ἐκκλησιῶν προέδροις, τοιαῦτα ὁποῖα καὶ ἡμῖν ἐπιτέλλειν ἠξίου προφάσει τοιούτῳ εἰς ἡμέτερον προέσπον
» γραφὴν δημεμφόμενος. Νικητὴς κωνσταντῖνος, μέγιστος σεβαστὸς, δυσεβίᾳ.
» ἕως μὲν παρῆν χρόνου τῆς δυσσεβοῦς βουλήσεως ἐκ τυραννίδος τοῖς ὑπηρέταις τοῖς
» ἐμοῖς θεσπέσης διωκούσης πεπίστευκα, καὶ ἀκριβῶς ἐμαυτὸν πέπεικα πασῶν ἐκ-
» κλησιῶν τὰ ἔργα λίαν ὑπὸ ἀμελείας διεφθάρθαι, ἡ φόβῳ τῶν ἐπικειμένης ἀδικίας
» ἀξίας γενέσθαι ἀδελφὲ προσφιλέστατε. νυνὶ δ' τῆς ἐμῆς θεραπείας ἀποδοθείσης,
» καὶ τοῦ δράκοντος ἐκείνου ἀπὸ τῆς τῶν κοινῶν διοικήσεως, ἐμοῦ τὴν μέλλουσαν προ-
» νοίᾳ, ἡμετέρᾳ δ' ὑπηρεσίᾳ ἐκδιωχθέντος, ἡγοῦμαι καὶ πᾶσι φανερὸν γενέσθαι
» τὴν θείαν δύναμιν, καὶ τοῖς λίαν φόβῳ ἢ ἀπιστίᾳ ἁμαρτήμασίσι προπεσοῦσας,
» ἐπιγνόντας τε ὅλως ὃν, ἠξίωσεν ὅτι τὴν ἀληθῆ καὶ ὀρθὴν ἐμοῦ καθέσασιν. ὅσων τοί-
» νυν ἡ αὐτὸς προέσασαν ἐκκλησιῶν, λίαν δήμοις τοῖς κατ' τόπον προϊσαμένους ἐπι-
» σκόποις, πρεσβυτέροις τε ἢ διακόνοις οἴαθα, ἐπομνῆσαι σπουδάζειν αὐτὰ τὰ
» ἔργα τῶν ἐκκλησιῶν, λίαν ἐπανορθοῦσθαι τὰ ὅλα, ἢ εἰς μείζονα αὔξειν, ἢ εἴθα δὴ
» χρεία ἀπαιτῇ, καινὰ ποιεῖν. αἰτήσεις δὲ καὶ παρ' σοῦ οἱ λοιποὶ τὰ δυναμέ-
» να παρ' ἐμοῦ τε ὧν ἡγεμόνων, ἐκ τῆς ἐπαρχικῆς τάξεως. τούτοις γὰρ ἐπεσάλθη, πάσῃ προθυμίᾳ ὑπηρετήσασθαι τοῖς ἐπὶ τῆς σῆς ὁσιότητος λεγομένοις. ὁ θεός σε
» διαφυλάξοι ἀδελφὲ ἀγαπητέ. Ταῦτα μὲν οὕτω καθ' ἕκαστον ἔθνος ἐγράφετο τοῖς τῶν ἐκκλησιῶν προεστῶσι. τὰ ἀκόλουθά τε τούτοις προσῆκεν οἱ ὧν ἐθνῶν ἡγεμόνες ἐκβιάζοντο, οὐ πολλῷ τε τάχει, δι' ἔργων ἐχώρει τὰ νενομοθετημένα. ἐπιτείνας δ' ἔτι μᾶλλον ὁ βασιλεὺς τοὺς πρὸς τὸν θεὸν ὁσίαν διδασκαλίαν, τῆς εἰδωλολατρείας πλανῆς ὧν προὐαύτῳ κεκρημνικότων τοῖς κατ' πρῶ ἔθνος ἐπαρχεώτης κατέπεμπε, λογιώτερον τοὺς ἀρχομένους προτρέπων τὸν ὄντα πάντων θεὸν γνωρίζειν, αὐτόν τε τὸν χριστὸν αὐτῷ διαρρήδην ὑπογράφεσθαι σωτῆρα. καὶ ταύτῃ δ' τῇ γραφῇ αὐτόγραφον οὖσαν αὐτῷ ἐκ τῆς ῥωμαίων φωνῆς, ἑλληνίδα ἀναγκαῖον ὦ παρόντι λόγῳ, ὡς μὴ δοκοῖμι αὐτῷ βασιλέως ἐπακούειν τῶν πάντων
» θεῶν ἀκοαῖς τοῦτον ἐκβοᾶντος τὸν τόπον. Νικητὴς κωνσταντῖνος, μέγιστος

» σεβαστὸς, ἐπαρχεύσας ἀνατολικοῖς. πολλὰ μὲν ὅσα τοῖς κυριωτάτοις τῆς φύσεως
» περιέχει νόμοις, τῆς πρὸς τὸν θεὸν διαλαξιν περὶ ἐννοίας τε καὶ θεωρίας ἐκφανῶς ἀν-
» θησιν τοῖς πᾶσι πρόκειται. ὁπόσε ἔστι τις ἀμφιβολία οἷς κατ' ἀλήθειαν γνώσεως ὁδὸν ἐπὶ
» διάνοια ἐπ' ἐκεῖνον ἄγει τὸν σκοπὸν, ὡς ἡ τοῦ ὑψίστου λογισμοῦ καὶ τῆς ὄψεως αὐ-
» τῆς ἡ ἀκριβὴς καταληψις, μιᾷ ἐφοπῇ τὰ ἀληθοῦς ἀρετῆς ὅπερ τῷ γνῶσιν ἀναφέ-
» ρει τὸ θεοῦ. διόπερ πᾶς σπουδὴν ἀνὴρ οὐκ ἂν πολὺ παρεκβαίη τοὺς πολλοὺς ὁρῶν
» ἀνθρώπους περιαιρέσει φερομένους. ἀνόητος γὰρ ἂν ἡ τῆς ἀρετῆς βλάστανε χά-
» ρις, εἰμὴ κατανικήσει τὴν τῆς διεστραμμένης ἀπονοίας βίον ἡ κακία περιβέβλη-
» το. διὸπερ μὲν ἀρετῆς στέφανος περίκειται. τῆς δὲ κτίσεως αὐθεντεῖ ὁ ὕψιστος θεός.
» ἐγὼ δὴ ὡς ἂν μάλιστα φανερῶς περὶ τῶν κατ' ἐμαυτὸν βεβαίων πᾶσιν ὑμῖν ὁμο-
» λογῆσαι πειράσομαι. Εἷς ἔγωγε τοὺς περὶ τοῦτον θορυβοῦντας αὐθεκάστους,
» ἀλλὰ τὸ τῶν ἐπῶν ἄγιον ἀποκληρώσεις. μόνος δὴ ὁ πατὴρ ὁ ἐμὸς, διαφερόντως
» ἔργα μετεχειρίζετο, μὴ θαυμαστῆς ἀλαζόνας ἂν πάσαις τὰ ἑαυτοῦ περάξεσι τὸν
» πατέρα θεὸν ἀποκαλοῦντας. ὅσοι δὲ λοιποὶ οὐχ' ὑγιαίνοντες τὰς φρένας, ἀγελό-
» τητος μᾶλλον, ἢ περιότητος ἐπεθυμοῦντο, καὶ ταύτην ἔπεφνον ἀφθόνως ὑπὲρ τῶν
» ἰδίων χαρῶν τὸν θαυμαστὸν λόγον ἀναφέροντες. Ἰδοὺ δὲ πονηρίας αὐτοῖς ἡ δυνάτης εἰς
» τοσοῦτον ἐξήνεγκε, ὡς πολλῶν ὁμοῦ τῶν θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων περιγραμμάτων
» εἰρημένων, ἐμφυλίους ἐπ' ἀλλήλοις πολέμους ἀναρριπίζεσθαι. Τὸν ἀ-
» πόλλω δὲ τὸν καὶ λαὸν ἔφασαν ἐξ ἀνθρώπου λύκος καὶ σκότου μυρίου, οὐχὶ δὴ ἐξ ἀν-
» θρώπου γεγονέναι, ὡς ἄρα οἱ ὑπὸ τὴν γῆς δίκαιοι ἐμπόδιον εἶεν τοῦ ἀληθεύειν αὐτόν.
» καὶ διὰ τοῦτο, ψευδεῖς ὢν τερπόδων τὰς μαντείας ποιεῖται. τῶν αὐτῶν κατηφῆς
» τοὺς πλουσίους ἀνέσα ἀπὸ μαντείας τὰ βλαυνομένην, ὃ ἂν ἀνθρώποις κακὸν ἀ-
» πωδύρετο. ἀλλ' ἴδωμεν ταῦτα εἰς ὁποῖον τέλος ἐξώκειλε. Σὲ νῦν τὸν ὕψιστον
» θεὸν καλῶ, ἡγεμόνα τὸ κομιδῇ πάσι ὑπάρχων, πῶς ὁ κατ' ἐκεῖνο χαρακτὰ πα-
» ρὰ τοῖς ῥωμαίων αὐθεκάστοις ἔχων τὰ ὠρωτεῖα, δείλαιος ἀληθῶς δείλαιος, πλά-
» νῃ τῷ ψυχῷ ἠπαλημένος, ὧδὲ τῶν δορυφορικῶν αὐτὸν ἂν εἶεν οἱ περὶς
» τῇ γῇ δίκαιοι πολυπραγμόνων ἐπῳδάνετο. καὶ ὡς τῶν περὶ αὐτὸν ἀνυπόλων
» ἀποκειμένης, χειμαινοὶ δὴ πουθεν ἔφη. ὁ δὲ, τῷ ἀποκείσιν ὥσπερ ἂ βεβρῶσας
» μέλι, τὰ κηρὸν τῶν ἀδικημένων ἀνερεύνα ξίφη, κηρὸν τῆς ἀνεπιλήπτου ὁσιότητος δέξε-
» τειν. αὐτίκα δὴ οὕτω διαπάγματα λύθρων μιαφόνοις, ὡς εἰπεῖν, ἀκωκαῖς σὺν ἑ-
» ταῖρε, τοῖς τὰ δικαιοπαγῆς τῷ κατὰ φύσιν ἀγχίνοιαν εἰς ἄνεσιν κολασμείων δημο-
» λέτερον σκληρὸν προεκαλέτο. ἰὼ ἦτε ἰὼ ἰδεῖν μὴ ὅσης ἐξουσίας ἡ σεμνότης ἐκείνη
» τῆς θεοσεβείας τῇ τὰ ὠμότητος ζωοκτόνα, ἃ τὰς τυχούσας ἐφ' ἑκάστης ἡμέρας ὕβρεις
» ὑφίστατο. ὀφθεσσῶν δ' ἰὼ τῶν πολεμίων ὁπόσοι ἠδίκησε πώποτε, ὀργίλων πολιτῶν
» παρανίας πέργον ἐγίνετο. ποῖον πῦρ; ποίας βάσανοι; ποῖον τρεπτωτηρίων εἶδος;
» ἀλλὰ πάντα σώματα, καὶ ἡλικία πάσα ἀδιακρίτως παρεσπένετο. ὁ πανικαῦτα ἐδά-
» κρυε μὲν ἀναμφιβόλως ἡ γῆ. ὁ δὲ τὰ σύμπαντα περιέχων κόσμος, ὡς λυθρῳ κεκα-
» νόμενος ἀπεκλάετο. ἥ γε μὲν ἡμέρα αὕτη ὡς πένθη τῶν θαυμάτων ἀνεκαλύπτε-
» το. ἀλλὰ τί ταῦτα; ἀνοχοῖσι νῦν ἐπ' ἐκείνοις οἱ βαρβαροι. οἱ τοὺς κατ' ἐκεῖνο χαρακτὰ
» ἐξ ἡμῶν φύγοντας ἀποδεδεγμένοι, καὶ φιλανθρώπῳ τηρήσμασι ἀγκαλ-
» λωσίᾳ, ὅλα οὐ μόνον τῷ ζῆν εἶδον, ἀλλὰ καὶ τὰ σεμνότητος αὐτοῖς κατέσησαν ἐν

ἀσφαλείᾳ

» ἀσφαλείᾳ ἔχῃν. καὶ νεῶ ὃ ῥωμαίων ὅλος, κηλῖδα τοῦτο διὰ τοῦ ἐκεῖ φέρῃ, ἰοὺ ἰού
» κατ' ἐκεῖνο καιρὸν τῆς ῥωμαϊκῆς οἰκουμένης ὑπανόμενοι χειμῶνοι καὶ βαρβά-
» ροις πεσόντες, πεσόντες ἐτελεύτησε. Αλλὰ τί τῶν ἀρχαίων ἐκείνων καὶ τῆς
» κοινοῦ τῆς οἰκουμένης πένθους ὅπου πλέον μεμνῆσθαί με δεῖ; οἶκον λοιπὸν καὶ ἑ-
» κεῖνοι οἱ τοῦ μύσους αὐθένται, πρὸς διὰ τοῦ ἐκεῖ κόλασιν τοῖς ἀγέροντος βαράθρου
» ἐκδοθέντες ἐν ἀρχῇ τέλη. πολέμοις γὰρ ἐμφυλίοις καταμιγέντες, οὔτ' ὄνομα,
» οὔτε ὅλος αὐτῶν καταλελοίπασιν. ὃ δὴ ἐκ δὴ αὐτοῖς συμβεβήκει, εἰ μὴ ἡ ἀσεβὴς
» ἐκείνη τῶν τοῦ πυθίου χρησηρίων μαντεία κίβδηλον δύναμιν ἔσχηκει. σὲ νεῶ τὸ
» μέγιστον θεὸν πρὸ πάντων καλῶ, εἶπε πρὸς τε καὶ ὅλους τοῖς ἐπὶ ἀνατολικοῖς. εἶπε
» πᾶσι τοῖς ἐπαρχεύουσιν ἐκ τοῦ χρονίου συμφορᾶς σωτηρίαν δι' ἐμοῦ τοῦ σοῦ
» θεράποντος ὀρέγων ἴασιν. καὶ ταῦτά γε αὐτῷ ἐκ ἀπεικότως ὧν δέδοικα ἰδὼν ὅλον
» ἄλλο θεὸν σαῖς γὰρ ὑφηγήσεσιν ἐνεσκάμμεν ἐθνικῶν πράγματα καὶ διώυ-
» κα, τοῦ ζῶ σφραγῖδα πρὸς ἐκ τοῦ πρόσωπόν, καὶ λιτὴν ἡγησάμεν γρα-
» τοῦ. κἂν που τις ὢν δημοσίων καλῇ χρείᾳ, τοῖς αὐτοῖς τῆς σῆς ἀρετῆς ἐπόμενος
» οἷν δήμασιν, ὅπου τοῖς πολεμίοις πρόσειμι. δέδοκα ταῦτά τοι δι' ἐθνικά σοι τοῦ ἐμοῦ
» τοῦ ψυχοῦ, ἔρωτι καὶ φόβῳ καθαρῶς διακεκαθῆσθαι. ὃ μὲν γὰρ ὄνομά σε γνησίως
» ἀγαπᾷ. τὸ δ' ὃ διύαμιν διὰ καὶ δομαι, ὧν πολλοῖς τεκμηρίοις ἔδειξας, καὶ τοῦ ἐ-
» μοῦ πίστιν βεβαιοτέραν εἰργάσω. ἐπείγομαι γοῦν καὶ τοῖς ὤμοις αὐτὸς ἐπισχὼν
» τοῖς ἐμοῖς, τὸν ἀγιώτατόν σοι οἶκον διανεώσασθαι, ὃν οἱ μιαροὶ ἐκεῖνοι καὶ ἀσεβέστα-
» τοι τῶν ἀποπήμασι τῆς καθαιρέσεως ἐζημίωσε. εἰρῆνον δύη σε τὸν λαὸν καὶ ἀσα-
» φίαν μᾶλλον ἐπιθυμῶ, ἐπὶ τῶν κοινοῦ τὸ οἰκουμένης καὶ τοῦ πόλεων διαθέσεων
» χρησίμου. ὁμοίαν τοῖς πιστεύουσιν οἱ πλανώμενοι χαίρουσι λαμβανέτωσαν εἰρή-
» νης τε καὶ ἡσυχίας ἀπόλαυσιν. αὕτη γὰρ ἡ τῆς κοινωνίας ἐπανόρθωσις καὶ πρὸς τὴν
» διαίταν ἀγαγεῖν ὁδὸν ἰσχύει. μηδεὶς τὸν ἕτερον πρεσβεύειν. ἕκαστος ὅπερ ἡ ψυ-
» χὴ βούλεται, τοῦτο καὶ πραττέτω. τοὺς δὲ διὰ φρονοῦντας πεπεῖσθαι χρή, ὡς οὗ-
» τοι μόνοι ἀγίως καὶ καθαρῶς βιώσουσιν, οὓς αὐτὸς καλῶς ἐπανεπαύσατο τοῖς σοῖς ἁ-
» γίοις νόμοις. οἱ δ' ἑαυτοὺς ἀφιλόπονοι, ἐχθροὶ βουλόμενοι τὰ τ' ψευδολογίας τελμῶν,
» ἡμεῖς ἐξελθὼν τὸ φαυλότατον τῆς ἀληθείας οἶκον ὃν πρὸς τὴν φύσιν δέδωκας. τοῦτο
» καὶ κείνοις διώκομεν, ἵνα δηλαδὴ σὺν τῆς κοινῆς ὁμονοίας καὶ αὐτοὶ τοῦ ἡ-
» μετέρου διαφέρωνται. Οὐδὲ γὰρ ὅτι καινὸν οὐδέ τι νεώτερον ὃ καὶ ἡμᾶς.
» ἀλλ' ἐξ οὗπερ τοῦ τῶν ὅλων διακόσμησιν παλαιὸν γεγενῆσθαι πεπιστεύκαμεν,
» μετὰ τοῦ πρέποντός σου σεβάσματος τοῦτο πρεκελεύσω. ἐσφάλη δὲ ὃ ἀνθρώ-
» πινον γένος, πλάνας πονηρίαις πρηγμένον. ἀλλὰ σύ γε σὺν τοῦ σῷ υἱοῦ ἵνα
» μὴ ὃ κακὸν ὅπερ πλέον ὑπερείσῃ, καθαρὸν φῶς διαχὼν, ὑπέμνησας πρὸς σε-
» αυτὸν τοὺς πόλους. αἱ σαὶ πρεσβεῖαι ταῦτα πιστοῦσιν. ὃ σὸν κράτος ἀληθῶς ἡμᾶς
» καὶ πιστοὺς ἐργάζεται. ἥλιος καὶ σελήνη νόμον ἔχουσι τοῦ πορείαν. οὐδὲ τὰ
» ἄστρα ἄπαυστον ἔχῃ τοῦ κοσμικοῦ κύκλου περιφοράν. αἱ τῶν καιρῶν ἀμοι-
» βαὶ νομίμως διακυκλοῦσιν. ἡ τῆς γῆς ἕδραίωσις σὸν λόγῳ συνέστηκε.
» καὶ ὃ πνεῦμα κατὰ τὸν ἐπεισαγθὲν καιρὸν ποιεῖται τοῦ κίνησιν. ἥ τε τῶν ὑδά-
» των φορὰ θέουσα πρόσωπον ἀπλέτου ῥεύματος μέτρῳ. ἡ θάλασσα ὅρους ἐμ-
» περιέχει πεπηγυῖα. καὶ ὅ, τι δὴ τῇ γῇ καὶ τῷ ὠκεανῷ συμπαρεκτείνοιτο, τοῦτο

» πρῶ θαυμαζᾷς τίσι καὶ χρησίμοις τεχνάζῃ) λυσιτελείας. ὅταρ εἰμὴ κρίσιν
» τῆς σῆς βουλήσεως ἐποιήσω, ἀναμφιβόλως δῆ, εἰ τοσαύτη διαφορὰ, καὶ
» ἡ πολλὴ τῆς ὑπεροψίας διάκρισις, πρῶτα τῷ βίῳ, καὶ τοῖς πεφάνασιν ζυμή-
» ναιτο. οἱ γὰρ πρὸς ἑαυτοὺς μαχεσάμενοι, χαλεπώτερον δῆτα τῷ ἀνθρωπίνῳ ἐμα-
» χέσαντο γνώμῃ, ὅταρ καὶ μὴ ὁρώμενοι πεφάνοισι. χάρις δὲ πλείστη δέκεσθαι τῶν
» ἀπόντων μέμνησθαι. ὅσον γὰρ διαφορὰς κοινωνίασιν εἰ ἀνθρωπίνης γνωσέ-
» ζῃ), τοσοῦτον μᾶλλον τοῖς ὀρθότερον φρονοῦσι καὶ γνησίας ἐπιμνημόνευσις ἀρε-
» τῆς, τὰ τοῦ θείου λόγου μαθήματα (νίσσα). πλὴν ὅς γε ἀνὴρ θεραπεύειν
» κωλύῃ, ἀλλ᾽ οὐδὲ μὴ λογίζεσθω. εἰ γὰρ ἰατρικὴ τῶν ἰαμάτων πεφανέζε-
» ται ἅπασιν εἰς εὐμφανὲς πρόκειμένη. μόνον μὴ ὡς καταβλακεύετο τοῦτ᾽ ὃ
» ἦν ἀχρεῖον εἶ) τὰ πεφασμένα προσγνῶ. χρησόμεθα οἴνῳ ἀπόντες
» ἀνθρώποι τῇ τοῦ δοθέντος ἀγαθοῦ συγκλησίᾳ, τουτέστι τῷ τῆς εἰρήνης καλῷ,
» χωρίζοντες δηλαδὴ τὸν (νειδισμὸν ἀπὸ πρώτης ἐνάρτιον· πλὴν ἕκαστος ὅταρ
» πείσας ἑαυτὸν ἀναδέδηκται. τοῦτο τὸν ἕτερον μὴ καταβλακεύετο, ὅταρ ἀτε-
» ρος εἰδέ τε καὶ ἐνόησε. τοῦτο τὸ πλησίον, εἰ μὴ γνώσεται δυνατὸν, ὠφελείτω.
» εἰ δ᾽ ἀδυνάτου, πρόσπεμπέσθω. ἄλλο γάρ ἐστι τὸν ὑπὲρ ἀθανασίας ἆθλον ἑ-
» κουσίως ἐπαναιρῆσθαι· ἄλλο δὲ μὴ ζημείας ἐπαναγκάζῃν. ταῦτ᾽ εἶπον. ταῦ-
» τα διεξῆλθον μακρότερον, ἢ ὁ τῆς ἐμῆς ἐπιστολείας ἀπήτει σκοπός. δηλῶ τὸν τῆς
» ἀληθείας ἀποκρύπτεσθαι πίστιν οὐκ ἐθελήσω, μᾶλλον δ᾽ οὐ τινὲς, ὡς ἀκούω, φα-
» σὶ τῶν ναῶν πεσεῖσθαι τὰ ἔδη καὶ πρὸς σκότους τὸν ἐξουσίαν. ὅταρ (νεύσω-
» λθα ἂν πᾶσιν ἀνθρώποις, εἰμὴ τῆς μοχθηρᾶς πλάνης ἡ δίαιος ἐπανάσασις
» ὅτι βλάβη τῆς κοινῆς ἀνασάσεως ἀμέτρως τοῖς σύνεσιν ψυχαῖς ἐμπεπήγῃ. Τοι-
αῦτα βασιλεὺς ὡσάμενος θεοῦ μεγαλοφωνότατος κήρυξ τοῖς ἐπαρχεώταις ἅπασι
δι᾽ οἰκείου προσεφώνῃ γράμματος, δαιμονικῆς μὲν ἀπείργων τοὺς ἀρχομένους
πλάνης, τὸν δὲ ἀληθῆ μετίεναι θεοσέβειαν ἐγκελευόμενος. φαιδρυνομένῳ δὲ αὐτῷ
ὅτι τούτοις, φήμη τις διαγγελθεῖσα, ἀμφὶ τὰ ἑσπέρας ἀκμὴ τὰς ἐκκλησίας διάλα
βούσης, ἐφ᾽ ἣν τὸν ἀκοὴν πληγὴν, ἴασιν πρόσενόῃ. τόδε ἰῷ ἄρα τοιόνδε. ἐστρωμένῃ
μὲν ὁδῷ θεῷ λεώς, τὸν τῶν καλῶν καλλωπιζόμῳ πράξεσιν. ἀδεῖ ἰῷ τῆς ἔξωθεν φόβος ἀ-
φάπτων, ὡς ἂν λαμπρᾶς ἐς βαθυτάτης εἰρήνης ἀπόλαυσιν τὸν ἐκκλησίαν θεοῦ
χάριτι πεφιφαπάσης. φόβος δὲ ἄρα ἂν τοῖς ἡμελέσεις ἐφήδρευε καλοῖς, εἴσω μὲν
ἐσδυόμῳ, μέσος δὲ ἐν αὐτοῖς χορεύων τοῖς τὸν ἀγίων ὁμίλοις. συμβαίνῃ δῆλα τοῖς ἐ-
πισκόποις, ἐσάσιν ἐμβαλὼν ἐρεσχελίας, θείων πρόφασιν δογμάτων. κἄπειτ᾽ ὡς ἀπὸ
μικροῦ σπινθῆρος μέγα πῦρ ἐξεκαίετο, ἄκρας μὲν ὥσταρ ἀπὸ κορυφῆς ἀρξάμενον
τὸν ἀγεξανδρέων ἐκκλησίας. διαδραμὼν δὲ τὸν σύμπασαν αἰγυπτίων τε καὶ λιβύων,
τὸν τ᾽ ἐπέκεινα ἤθεσιν. εἶδη δὲ καὶ τὰς λοιπὰς ἐπενέμετο ἐπαρχίας τε καὶ πό-
λεις· ὥστε οὐ μόνοις ἰῷ ἰδεῖν τοῖς τῶν ἐκκλησιῶν πρόεδροις λόγοις διαπληκτιζο-
μένους. ἀλλὰ καὶ τὰ πλήθη καταμεμοιρασμένα, τῶν μὲν ὡς τοιάδε· ὧν δὲ, θατέ-
ροις ὑπεκλινομένων. τοσοῦτον δὲ διήλασεν ἀταξίας ἡ τῶν γνωμῶν θέα, ὥστε ἤδη ἐν
αὐτοῖς μέσοις τῶν ἀπίστων θεάτροις τὰ σεμνὰ τῶν θεῶν διδασκαλίας τὸν αἰσχίστην ἐσω-
μάτων χλεύῃ. Οἱ μὲν οὖν κατ᾽ αὐτὸν τὸν ἀγεξανδρεῖ νεανικῶς πρὸς τῶν δυσλάτων
διεπλακτίζοντο. οἱ δὲ ἀμφὶ πᾶσαν τὸν αἰγυπτον καὶ τὸν ἄνω θηβαΐδα πρὸς ὑποκει-

μένης

μήνης παλαιοτέρας ἐποδέσεως χάριν διεσασίαζον, ὡς πάντα χρὴ διηρῆσθαι τὰς ἐκκλησίας. Οὕτως δ' ὥσπερ σώματος κεκακωμένου, σύμπασα λιβὺη σϋνέκαμνε. σϋνενόσει γὰρ καὶ τὰ λοιπὰ μέρη τῶν ἐκτὸς ἐπῳδυνων. οἱ μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς ἀγεξανδρείας, διεφερόμενοι τοῖς κατ' ἐπῳδυνίαν ὑπισχνοῦντο· οἱ δ' εἰς θάτερον ἰσμυόμενοι μέρος, τὴν ὁμοίας ἐκοινώνουν τάσεως. Ταῦτα δὲ πυθόμενος ὁ βασιλεὺς καὶ τὴν ψυχὴν ἐπάρθη σας, συμφορᾶν τε οἰκείαν τὸ πρᾶγμα θέμενος, πρόσχημα τῶν ἀμφ' αὐτὸν θεοσεβῶν ὃν δὴ πίστει τῇ φρονεῖν πίστεως ἀρετῇ δεδοκιμασμένον ἄνδρα, λαμπρυνόμενον τῇ ἐπὶ δυσεβείας ὁμολογίας καὶ τοῖς ἐμπροσθεν χρόνοις, βεβαιοῦσαν εἰρωνίαν τοῖς καὶ τὴν ἀγεξανδρέαν διεσῶσιν ἐκπέμπει, γράμματά τε ἀναγκαιότατον δι' αὐτοῦ τοῖς Ἰησ ἐρεσχελίας αἰτίοις ὑπομνήσειν. ὃ δὴ καὶ αὐτὸ γνώσισμα περιέχον ἀμφὶ τὴν λαὸν τοῦ θεοῦ κηδεμονίας, τῇ πρεπούσῃ φέρεσθαι διηνήσθω καλόν, ἔχον τόνδε τὸν τρόπον. Νικητὴς καὶ σεβαστὸς, μέγιστος, σεβαστὸς, ἀγεξανδρεῦσι καὶ Ἀρείῳ. διπλοῦν μοι γεγόνασι τὰ πρόφασιν τούτων ὧν ἔργῳ πάντα χρείαν ὑπέσχηνται, αὐδᾶν, ὡς εἰκὸς, τὸν ὧν ἐμῶν ἐγκράτειαν βοηθὸν καὶ σωτῆρα τῶν ὅλων θεὸν ποιούμενα μύθευμα. πρῶτον μὲν γὰρ τὰ ἀπάντων τῶν ἐθνῶν πρὸ θείου πρόσταγμα, ὡς μιᾶς ἕξεως σύσασιν ἐνῶσαι. δεύτερον δ', θεῖης κοινῆς οἰκουμένης σῶμα καθάπερ χαλεπῷ τινὶ πρόσυμπαθεῖν. ἀδύτερον δὴ πολλοῦ μοι γεγόνασι τὰ πρόφασιν τούτων ὧν ἔργῳ πάντα χρείαν ὑπέσχηνται, αὐδᾶν, ὡς εἰκὸς, τὸν ὧν ἐμῶν ἐγκράτειαν βοηθὸν καὶ σωτῆρα τῶν ὅλων θεὸν ποιούμενα μύθευμα. πρῶτον μὲν γὰρ τὰ ἀπάντων τῶν ἐθνῶν πρὸ θείου πρόσταγμα, ὡς μιᾶς ἕξεως σύσασιν ἐνῶσαι. δεύτερον δ', θεῖης κοινῆς οἰκουμένης σῶμα καθάπερ χαλεπῷ τινὶ πρόσυμπαθεῖν. ἀδ

» καὶ εἰ μείζων ὢν τὴς ἀφορμὴς διχονοίας, ἁ χαλεπῶς δὴ ἠδυνήθη ὁσίας τ̃ ἀκουόντων
» γνώμης ἐγκλείζων τ̃ λόγον, εἰς ὃ χρησιμώτερον ἕκαστον μεταζῆσαι. τοῦτο μικρᾶς
» καὶ λίαν ἀτελοῦς ἀφορμῆς ὑπαρχούσης ἡ πρὸς ὅλον ἐμποδὼν ἴσαται, πῶς οὐκ
» ἀνχρεστέραν καὶ πολλῷ ἐφιλωτέραν μοι τ̃ προσφάγματος τ̃ ἐπιμόρφωσιν μνη-
» στεύσῃ; μανθάνω τοίνυν οὐκ ἔθεν ὑπάρχαι τ̃ πρόνοιας ζητήματος τ̃ καταβολήν.
» Ὅτε γὰρ σὺ ὦ δαίξωμεν προσφάγματος ὧν προσβυτέρων ἐζήτεις, ἢ δὴ πολλοὶ ἄνθρω-
» ποι ὑπὲρ ἑνὸς τόπου τῶν ἐν τῷ νόμῳ γεγραμμένων, μᾶλλον δ' ὑπὲρ μα-
» θήματος ἑνὸς ζητήσεως μέρους πῶν θάνοιο, σύτε ὦ ἄνδρε, τοῦτ' ὄκνῳ ἢ μήτε τινὶ ἀρ-
» χαίῳ ἐνθυμηθῆναι, ἢ ἐνθυμηθέντα σιωπῇ προδοθῆναι προσῆκον ἦν, ἀπροσ-
» πτώτως ἐνήνεγκας. ὅθεν ἦς ἐν ὑμῖν διχονοίας ἐγκρατείσης, ἢ μᾶλ σεισμὸς ἠρνήθη. ὁ δὲ
» ἀμάθαλος λαὸς εἰς ἀμφοτέρους χλιδεὶς, ἐκ τ̃ κοινοῦ σφάματος ἁρμονίας ἐχω-
» είθη. ἔκουῶ ἑκάτερος ὑμῶν ἀξίως τ̃ συγγνώμης προσῆκεν, ὅτε δὴ ὑμῖν ὁ
» σωτὴρ σφάπων ὑμῶν δικαίως πράγμα, δόξαθω. τί δ' τοῦτό ἐστιν; οὔτε ἐρωτᾶν
» ὑπὲρ τῶν τοιούτων ἐξ ἀρχῆς προσῆκον ἦν, οὔτε ἐρωτώμενον ἀποκρίνεσθαι. ἃς
» γὰρ τοιαύτας ζητήσεις ὁπόσας μὴ νόμου γυμνασίας ἕνεκα γίγνοιτο, ὅ-
» μως ὀφείλομεν εἴσω τῆς διανοίας ἐγκλείειν, καὶ μὴ προχείρως εἰς δημοσίας συνό-
» δους ἐκφέρειν, μηδὲ τ̃ ὧν δήμων ἀκοαῖς ἀπροσηκόντως πίπτειν. πόθος γάρ ἐστιν
» ἕκαστος, ὡς πράγμ̃ οὕτω μεγάλων καὶ λίαν δυσχερῶν δικάζειν, ἢ προς τ' ἀ-
» κριβὲς ζητεῖν ἢ κατ' ἀξίαν ἑρμηνεῦσαι. εἰ δ' καὶ τοῦτο τις δύσχερες ποιῆν νομι-
» σθείη, πόσον δή που μέρος τοῦ δήμου πείσει; ἢ τίς ὁ τῶν ὧν τοιούτων ζητημ̃ ἀκρι-
» βείας ἔξω τῆς ὀπτικινδύνου παρελιθήσεως δύναιτο; ἔκουῶ ἐφεκτέον ἐστὶν ἐν
» τοῖς τοιούτοις τ̃ πολυλογίαν, ἵνα μήπως ἡ ὑμῶν ἀσθένεια φύσεως ὃ προσῆκεν ἑρ-
» μηνεῦσαι μὴ δυνηθέντων, ἢ ἡ τῶν ἀκροατῶν βεβαιότερα σῴζεσις, προς ἀκριβῆ
» τ̃ ῥηθέντος καταληψιν ἰδεῖν μὴ χωρησάντων, ἐξ ὁπλέονος τούτων, ἢ βλασφημίας,
» ἢ σχίσματος εἰς δύναγκην ὁ δῆμος προεισαίη. διόπερ καὶ ἐρώτησις ἀπροφύλακτος,
» καὶ ἀπόκρισις ἀπροσηνόητος, ἴσην ἀμηχανίας δύναδθαι ἐφ' ἑκατέρῳ συγγνώμην. οὐδὲ
» γὰρ περὶ τοῦ κορυφαίου ὧν ἐν ᾧ νόμῳ προβλημ̃ ὑμῖν ἢ τῆς φιλονεικίας δέξη-
» φθη προφάσις, οὐδὲ καινή τις ὑμῖν ὑπὲρ τ̃ θεοῦ θρησκείας αἵρεσις δύτεισή-
» χθη. ἀλλ' ἕνα τ̃ αὐτὸν ἔχετε λογισμόν, ὡς προς τὸ τῆς κοινωνίας σιώθημα δύ-
» νασθαι συνῆχθαι. ὑμῶν γὰρ ἐν ἀλλήλοις ὑπὲρ μικρῶν καὶ λίαν ἐλαχίστων φιλονει-
» κούντων, τοσοῦτον τ̃ τοῦ θεοῦ λαὸν τ̃ ὑμετέρας ἰθύνεσθαι φρενὸς οὐ προσῆκεν, ἀφ'
» ὧ διῃρέσθην. ἀλλ' οὔτε πρέπον, οὔτε ὅλως θεμιτὸν εἶναι πίστεως ἵνα ὃ μικρῷ πρά-
» γματι τ̃ ὑμετέραν συνέσιν ὑπομηνύσαμι, λέξω. ἴστε δή που καὶ τοὺς φιλοσόφους
» ἀνδρὰς, ὡς ἐνί μᾶλ ἀπόφασει δόγματι σιωλίθεσθαι. πολλάκις δ' ἐπεισβὰν ἔνιοι τῶν
» ἀποφάσεων μέρος ἀσφαλῶσιν, εἰ καὶ τῆς ὑπεναντίας ἀρετῆς χωρίζονται, τῇ μᾶλ τοι
» τ̃ δόγματος ἑνώσει πάλιν εἰς ἀληθοις συμπνέουσιν. εἰ δὴ τοῦτό ἐστι, πῶς οὐ πολλῷ
» δικαιότερον ἡμᾶς τοὺς τ̃ μεγάλου θεοῦ θεράποντας καὶ θεσπῶντας, ἐν ταὐτῇ προ-
» αιρέσει θρησκείας ὁμοψύχους ἀληθοις εἶ). ὑπισχνοῦμεθα δὴ λογισμῷ μείζονι, καὶ
» πλείονι σιῶσαι τὸ ῥηθέν, εἴ πῃ ὀρθῶς ἔχει δι' ὀλίγας καὶ μαθήμας ῥημ̃ ἐν ἡμῖν φι-
» λονεικίας, ἀδελφοὺς ἀδελφοῖς μᾶλικεῖσθ, καὶ τὸ τ̃ σωτῆρος ἡμῶν ἀσεβὲς διηνοίας χω-

εἰζεσθ

» εἰζεαζ δ' ἡμᾶ, οἱ τοῦς δημότους ὑπὲρ μικρῶν οὕτω κ μηδαμῶς ἀναγκαίων
» φιλονεικοῦμεν. δημόδη ταῦτά ὅστι, καὶ παιδικῆς ἀνοίας ἁρμόττοντα μᾶλλον, ἢ τῆ
» τῶ ἱερέων καὶ φρονίμων ἀνδρῶν σεμνότητι τοῦτο ποιεῖν. Ἀποστῶμεν ἑκόντες ἐκ
» δημοκοπικῶν πειρασμῶν. ὁ μέγας ἡμῶ θεὸς ὁ σωτὴρ ἀπάντων κοινὸν ἅπασι τὸ
» φῶς ἐξέτεινεν. ὑφ' οὗ τῆ προνοία ταύτῃ ἐμοὶ τῶ τεραπόλιτῆ τοῦ κρείττονος τὸ
» σπουδαῖον εἰς τέλος ἐνεγκεῖν συγχωρήσαιτε· ὅπως ἀνδρες τοῖς ἐκείνου δήμοις ἐμῆ
» τροφωνήσω καὶ ὑπηρεσία κ νουθεσίας ἐνιδάσω τοῦς τῆς σωτηρίας κοινωνίαν
» ἐπιφανέστερον. ὅπῳ γὰρ, ὡς ἔφην, μία ἡ ὅστιν ὑμῖν πίστις, κ μία τ καθ' ἡμᾶς αἵρε-
» σεως στάσις, τ', τε τῶ νόμου τὸ δόγμα τοῖς δ' ἑαυτῶ μέρεσιν ὡς μίαν ψυχῆς
» τροφὴν ὅλον συγκλεῖ, τοῦτο ὅπερ ὀλίγῳ ἐν ὑμῖν δημόται φιλονεικίαν ἠγρεν,
» ὅπῳ μὴ τοῦς τ τοῦ πάντος δυνάμιν μνήκει, χωρισμόν τινα κ φασιν ἐν ὑμῖν
» μηδαμῶς ποιεῖτω. κ λέγω ταῦτα, οὐχ' ὡς ἀναγκάζων ὑμᾶς ἐξαπίνης τῆ λί-
» αν δυσκόλῳ καὶ οἵα δή πολέ ὅστιν ἐκείνη ἡ ζήτησις, συνιδεῖν. δυνάσθαι γὰρ κ ὅλης
» σωτηρίου τίμιον ὑμῖν ἀκεραίως φυλάξαι, κ μία δ ἡ αὐτὴ κ πάντων κοινωνία λη-
» ρῆσαι, κἂν τὰ μάλιστα μία ἐν μέρει τοῦς δημότους ὑμῖν ὑπὲρ βραχίστου διαφωνία
» γένηται. ὅπῳ μὴ δὲ πάντες ἐν ἅπασι ταὐτὸν βουλόμθα, μὴ ὁ μία τις ἐν ὑμῖν
» φύσις ἢ γνώμη πολυιδέαν. εἰ δ' οὖν τῆς φάσης προνοίας, μία ἡ ἐν ὑμῖν ἔστω
» πίστις, μία στάσεις, μία ζωοποιὸς τ κρείττονος. ἀλλ' ὑπὲρ τῶν βραχίστων τούτων ζη
» τήσεων ἐν δημόταις ἀκριβολογεῖσθε, κἂν μὴ τοῦς μεῖζ γνώμῃ συμφέρηται, μένειν
» εἴωθε λογισμοῦ προσήκει, ᾧ τ διανοίας ἀπορρήτῳ τηρεῖ μένα. ὁ μὲν τοιῆς κοινῆς
» φιλίας ἐξαίρετον, καὶ ἡ τῆς δημοτείας πίστις, ἣ τ τοῦ τ θεὸν κ τὸν τοῦ νόμου θρη-
» σκείαν τιμᾶ, μενέτω πρὸ ὑμῖν ἀσάλευτος. ἐπομνῆσαι δὴ τοῦς τῶν δημότων φιλίαν
» τε καὶ χάριν. ἀπόδοτε τῷ λαῷ ξύμπαντα τὰς οἰκείας τοῦ πολιτείας. ὑμεῖς τε αὖτοὶ
» καθάπερ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς ἐκκαθήρασθε, αὖθις δημόται ὀπίσω τε. ἡδίων γὰρ
» πολλάκις φιλία γίγνεται μετὰ τῶν τῆς ἔχθρας ἐπόδεσιν, αὖθις εἰς καταλλαγὴν
» ἐπιμνησθῆσα. ἀπόδοτε οὖν μοι χαλεπὰς μὲν ἡμέρας, νύκτας δ' ἀμεταμνήστους· ἵνα
» καμοὶ τις ἡδονὴ καθαρᾶς φωτὸς καὶ βίου λοιπὸν ἡσύχου ἀφεστῶσι φυλαχθῇ. εἰ
» δὲ μή, τένδε ἀνάγκη, κ δακρύοις δ' ὅλου συγχεῖσθαι, καὶ μηδὲ τ τῆς ζωῆς αἰῶνα
» ῥᾳδίως ὑφίσασθαι. ὧν γὰρ τοι δ' θεοῦ κακῶν, τῶν ζωθεραπόντων λέγω ὧν ἐμοῦ,
» οὕτως ἀδίκῳ καὶ βλαβερᾷ τοῦς ἀλλήλοις φιλονεικίᾳ κεχωρισμένων, ἐμὲ πῶς
» ἐγχωρῆ τῷ λογισμῷ σωθεσάναι λοιπόν. ἵνα ὁ τῆς ὁπὶ τούτῳ λύπης τιν ὑπερβο-
» λὴν ἄρασθε, τοσοῦτο ὁπίσας τῆ νικώμη δέων πολύ, τοσαῦτα χρῆμα τοῦς τῶν ἑῶν
» ἠπειγόμενο τῆ γνώμη. αὐτοῦ δονῦν δή μοι τοῦς ὑμᾶς, καὶ τῷ πλείονι μέρει τῶν ὑ-
» μῶν ὄντι, ἢ τοῦδε τῶ γράμματος ἀπέλθατε πρὸς τὸ ἔμπαλιν τὸν λογισμὸν ἀνεχάλι-
» σεν· ἵνα μὴ τοῖς ὀφθαλμοῖς ὁρᾶν ἀναγκασθείω, ἃ μὴ ὁ τοῖς ἀκοαῖς τροσθαι
» δυνατὸν ἡγούμην. ἀνοίξατε δή μοι λοιπὸν ἐν τῆ καθ' ὑμᾶς ὁμονοίᾳ, τ ἑῶς τῶν
» ὁδὸν, ὧν τ τοῦς ἀλλήλοις φιλονεικίαις ἀπεκλείσατε. καὶ συγχωρήσατε θᾶττον ὑμᾶς
» τε ὁμοῦ, καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπόλλας δήμοις ἰδεῖν χαίροντας, καὶ τῶν ὑπὲρ τῆς κοινῆς
» ἀπόλλων ὁμονοίας τε καὶ ἀβλαβείας ὀφθαλμῶν χάριν ἐπ' ἀφήμοις λόγων σω-
» θήμασιν ὁμολογῆσαι τῷ κρείττονι. Ὁ μὲν δὴ θεοφιλὴς ὧδε τοῦς εἰρωνίῳ τ
ἐκκλησίας τῶ θεοῦ δόξης καταπεμφθείσης τοῦ γραφῆς. διήκουσε δὲ τῆ

χραφῆ μόνον συμπεφάπων, ἀλλὰ καὶ ᾧ τοῦ καταπέμψαντος νόμαλι καλὸς κἀγαθός. καὶ ἰῶ τὰ πρῶτα θεοσεβὴς ἀνὴρ, ὡς εἴρηται. ὃ δ' ἰῶ ἄρα κρεῖττον, ἢ κατὰ τὸ τοῦ χράμματος διακονίαν, ὡς αὐξηθῆναι μᾶλλον ὅπως μείζονα τῶν ἁμαρτημάτων ἔσειν· χωρῆσαι δ' εἰς ἁπάσας τὰς ἀναλογικὰς ἐπαρχίας τὸ κακοῦ πανοῦργον. ταῦτα μὲν οὖν φθόνος τις καὶ πονηρὸς δαίμων τοῖς τῆς ἐκκλησίας βασκαίνων ἀγαθοῖς καλιφράζετο.

Τοῦ τρίτου λόγου τὰ κεφάλαια.

Σύγκρισις εὐσεβείας κωνσταντίνου, καὶ τῆς ὧν διωκτῶν τυραννίδος.
Οὐ περὶ τὴν εὐσεβείαν κωνσταντίνου ἐμπαρρησιαζομένου τῷ τοῦ σωτῆρος σημείῳ.
Περὶ εἰκόνος αὐτοῦ ἐν ᾗ ὑποφέκειτο μὲν ὁ σωτὴρ· πέπλωτο δὲ κάτω ὁ δράκων.
Οὐ περὶ ὧν ἐφ' ἑαυτοῦ ἐν αἰγύπτῳ ζημιῶν.
Περὶ τῆς ἀφ' ὧν πάσχα διχονοίας.
Ὅπως συνόδου ἐν νικαίᾳ συνεστάξεν.
Περὶ οἰκουμενικῆς συνόδου, εἰς ἣν ἐκ πασῶν ἐθνῶν πρῶτοι ἐπίσκοποι.
Οὐ ὡς ἐν τῇ συνάξει τῶν ἀποστόλων, ἐκ διαφόρων συνῆλθον ἐθνῶν.
Περὶ ἀρετῆς καὶ ἡλικίας ὧν διακοσίων πενηκοντα ἐπισκόπων.
Συνόδος ἐν παλατίῳ. οἷς ὁ κωνσταντῖνος εἰσελθὼν, συνεκαθέσθη.
Ἡσυχία συνόδου μετὰ τὸ εἰπεῖν τι εὐσέβιον τῶν ἐπισκόπων.
Κωνσταντίνου περὶ τὴν σύνοδον περὶ εἰρήνης.
Ὅπως τοὺς ἀμφισβητοῦντας τῶν ἐπισκόπων, εἰς ὁμόνοιαν συνῆγεν.
Περὶ πίστεως καὶ τοῦ πάσχα τῆς συνόδου σύμφωνος ἔκθεσις.
Ὅπως τοῖς ἐπισκόποις συνεστιάθη κωνσταντῖνος, ἵνα εἰκοσαετηρίδος οὔσης.
Χαρίσματα ἐπισκόποις, καὶ χράμματα περὶ τοὺς πόλεις.
Κωνσταντίνου περὶ τὰς ἐκκλησίας περὶ ἵνα ἐν νικαίᾳ συνόδου.
Τοῦ αὐτοῦ περὶ συμφωνίας ἵνα τοῦ πάσχα ἑορτῆς καὶ τῶν ἰουδαίων.
Παραίνεσις ἐξακουλουθεῖν μᾶλλον ᾧ πλείστῳ τῆς οἰκουμένης μέρει.
Παραίνεσις τοῖς ἀπὸ τῆς συνόδου γραφῆναι πειθῆναι.
Συμβουλία περὶ τοὺς ἐπισκόποις ἀποστρέφοντας περὶ ὁμονοίας.
Ὅπως οὐ μόνον, περὶ ἔπεμψεν· οἷς δὲ ἔγραψε καὶ χρημάτων δωρεάς.
Ὅπως περὶ εἰρήνης αἰγυπτίοις ἔγραψε τῶν πρήνεσεν.
Ὅπως ἐπισκόποις καὶ λαοῖς ἀλαβῶς πολλάκις ἔγραψεν.
Ὅπως ἐν ἱεροσολύμοις ὅτι ᾧ ἁγίῳ τόπῳ τῆς σωτῆρος μόνον ἀναστάσεως ναὸν περισεμνότερον οἰκοδομεῖν περιέταξεν.
Ὅτι ὃ θεῖον μνῆμα χώμασι καὶ εἰδώλοις ἀπεκρύφθη οἱ ἅγιοι.
Ὅπως κωνσταντῖνος τὰ εἰδωλεῖου τὰς ὕλας καὶ τὰ χώματα μακρὰν που ῥιφθῆναι περιέταξεν.
Φανέρωσις τοῦ ἁγίου ὧν ἁγίων μνήματος.
Ὅπως περὶ τῆς οἰκοδομῆς καὶ περὶς ἄρχοντας καὶ περὶς μακάριον τὸν ἐπισκοπον ἔγραψεν.

Κωνσταντίνου περὶ μαχαίριον περὶ τ τ μυρτείου τ ζήλους οἰκοδομῆς.
Τῶν ἐν τῇ οἰκουμένῃ πασῶν ἐκκλησιῶν οἰκοδομηθεῖσαι καλλίονα, τείχοις τε κιόσι καὶ μαρμάροις.
Οὐ μὴ περὶ τ κάλλους τ κόσμης καὶ ἐργαλείων τε ὑλῶν δηλῶσαι τοῖς ἔρχομένοις.
Ὅπως ἡ περιφημισθεῖσα καινὴ ἱερουσαλὴμ ἐκκλησία τ ζήλους ᾠκοδόμηται.
Ἐκφράσεις οἰκοδομῆς τοῦ παλαιοῦ μνήματος.
Ἐκφράσεις αὐλείου καὶ στοῶν.
Ἐκφράσεις τ ναοῦ τ ἐκκλησίας. τείχων καὶ δωματουργίας κάλλους τε καὶ χρυσώσεως.
Ἐκφράσεις διπλῶν στοῶν ἑκατέρωθεν, καὶ πυλῶν χαλκοκόλλητων τειῶν.
Ἐκφράσεις ἡμισφαιρίου καὶ κιόνων δώδεκα καὶ κεκτήρων.
Ἐκφράσεις μεσαυλίου καὶ ἕξεδρῶν τε περιπύλων.
Περὶ πλήθους ἀναθημάτων.
Περὶ οἰκοδομῆς ἐκκλησιῶν ἐν βηθλεέμ, καὶ τοῦ ὄρους ἁγίων.
Οὐ ζέννη ἡ βασιλὶς ἡ κωνσταντίνου μήτηρ, εἰς Ἰχνῶ παραγινομένη, ταύτας ᾠκοδόμησεν. Οὐ περὶ ἐκκλησίας ἐν βηθλεέμ.
Περὶ μεγαλοψυχίας καὶ ἀποιίας τῆς ζένης.
Ὅπως ἀναβὰς ἐν τ ἐκκλησίαις σεισμὸς ἐγένετο ζένη.
Ὅπως ὀγδοηκονταετὶς οὖσα καὶ ἀσθενήσασα, ἐτελεύτα.
Ὅπως τὸν μηλέαν κωνσταντῖνος κατέθετο, καὶ περὶ τούτου καὶ ζωῆς ἐλίμησεν.
Ὅπως ἐν κωνσταντίνου πόλει μυρεῖα μὴ ᾠκοδόμησε. πᾶσαν δὲ εἰδωλολατείαν περιεῖλεν.
Σταυροῦ σημεῖον ἐν παλατίῳ καὶ δημοσίᾳ ἐν κριώαις.
Οὐ καὶ ἐν νικομηδείᾳ καὶ ἐν ἄγκυρᾳ ᾠκοδόμησεν ἐκκλησίας.
Οὐ καὶ ἐν τῇ μαυρῇ περιέλαξεν ἐκκλησίαν ψευδῆ.
Κωνσταντίνου περὶ εὐσεβίου περὶ τ μαυρῆς.
Οὐ ὁ σωτὴρ ὤφθη αὐτῷ τρὶ ἀβραάμ.
Εἰδωλείων καὶ ξοάνων πολλαχοῦ καθαίρεσις.
Περὶ τῆς ἐν ἀντιοχείᾳ οἰκοδομηθείσης ἐκκλησίας.
Τοῦ ἐν ἀφάκοις τ φοινίκης εἰδωλείου καὶ τῆς ἀκολασίας περιαίρεσις.
Ἀσκληπιοῦ τοῦ ἐν αἰγαῖς καθαίρεσις.
Πῶς οἱ ἕλληνες καταγνόντες τῶν εἰδώλων, ἐπέστρεφον ἐς θεογνωσίαν.
Ὅπως ἐν ἡλίου πόλει τ ἀφροδίτην καθελὼν ᾠκοδόμησε ναόν.
Περὶ τῆς ἐν ἀντιοχείᾳ δι' εὐσεβίου ταφῆς.
Κωνσταντίνου περὶ ἀντιοχίας μὴ ἀποσπᾶν εὐσέβιον καὶ ταρσᾶς, ἀλλ' ἕτερον ζητῆσαι
Κωνσταντίνου περὶ εὐσεβίου, ἐπαινοῦντος τ παράτασιν ἀντιοχίας.
Κωνσταντίνου περὶ τ συνόδου, μὴ ἀποσπᾶσαι καισαρείας εὐσέβιον.
Ὅπως τὰς αἱρέσεις ἐκτεμεῖν ἐσπούδασεν.
Κωνσταντίνου διάταγμα περὶ τοὺς αἱρετικούς.
Περὶ ἀφαιρέσεως τόπων συνάξεων τῶν αἱρετικῶν.
Ὅπως βιβλίων ἀθεμίτων πρὸ αὐτοῦ εὑρεθέντων, πολλοὶ τῶν αἱρετικῶν εἰς τ καθολικὴν ἐκκλησίαν ὑπέστρεψαν.

ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ, ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ, ΕΙΣ ΤΟΝ ΒΙΟΝ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

λόγος γ.

Ὁ μὲν δὴ μισόκαλος δαίμων ὧδέ πη τοῖς τῆ ἐκκλησίας βασκάνων καλοῖς, χλιμῶνας αὐτῇ καὶ παφυλίας ἐμφυλίους, εἰρωνίης ἐν χαιρῷ καὶ θυμηδίας εἰργάζετο. καὶ μὴν βασιλεὺς θεῷ φίλος, τῶν αὐτῷ πεφυτευμένων ἀκτωλιγωρῆ, πάντα πραίτων τοὐναντία τοῖς μικρὸν ἔμπροσθεν ὑπὸ τῆ τυραννικῆς ὠμότητος τετολμημένοις, πάντες ἴσως ἐχθροῦ καὶ πολεμίου κρείττων. αὐτίκα δή οἶμαι οἱ θεοὶ τοὺς μὴ ὄντας πάλαι δικαίως ἐβιάζοντο σέβειν, τοὺς ὄντως ἀφεστῶτες. ὁ δή ὅτι μὴ εἰσὶν ἔργοις καὶ λόγοις ἀπελέγχων, τὸ μόνον ὄντα προσκαλεῖσθαι γνωρίζων. εἶθ' οἱ μὲν, βλασφήμοις τοῦ θεοῦ διεχλεύαζον φωναῖς· ὁ δὲ, ἐφ' ᾧ μάλιστα οἱ ἄθεοι τὰς βλασφημίας ἐπέτεινον, ἐγγράφειν φυλακτήριον, ᾧ τοῦ πάντος σεμνυνόμενος ἐπαίρω. οἱ μὲν ἤλαυνον, ἀοίκους καὶ ἀνεστίους καθιστῶντες τοὺς θεραπεύοντας τὸ χριστοῦ· ὁ δὲ ἀνεκαλεῖτο τοὺς πάλαι καὶ τὴν οἰκείαν ἀποδίδου ἑστίαν. οἱ μὲν, ἀδικίαις ἐπεβάλλοντο· ὁ δὲ, ἀντίμοιρος ἐζηλωτὴς καθίστη τοῖς ἅπασιν. οἱ μὲν ἐδήμευον ἀδίκως, τὸ θεοσεβῶν ἁρπάζοντες τοὺς βίους· ὁ δὲ ἀποδίδου πλείοσι ὑπερβαλλούσῃ χρείσμασιν. οἱ μὲν δημοσιώμασιν ἐγγράφοις τὸ καθ' ὑπερορίαν ἐδημοσίευον συκοφαντίας· ὁ δὲ ἐμπαλιν ἐπαίρων καὶ δυνάμενος τῇ πρὸς αὐτὸν ὁμιλίᾳ τοὺς ἄνδρας, ἐπεγράμμασι καὶ νόμοις διαφανεστέροις ἐποίει. οἱ μὲν ἐκ βάθρων τοὺς ἐπιφανεῖς οἴκους καθήρουν, δένδρων δὲ ὕψος καταγρωνιοῦντες εἰς ἔδαφος· ὁ δὲ τὰς ὅσας ὑψοδαῆς καὶ καμπτήρας ἀνίσας μεγαλοπρεπῶς δὲ αὐτῶν τὸ βασιλικὸν θησαυρῶν ἐνομοθέτει. οἱ μὲν τὰ θεόπνευστα λόγια ἀφανῆ ποιεῖσθαι πυρὶ φλεγόμενα παρεσκεύαζον· ὁ δὲ καὶ ταῦτα πληθύνειν ἐκ βασιλικοῦ θησαυροῦ ἐνομοθέτει. οἱ μὲν σεμνοδόξους ὑπισχόμενοι μηδαμῆ μηδαμῶς τολμᾶν παρεσκεύαζον ποιεῖσθαι· ὁ δὲ τοὺς δὲ ἀπορρήτων ὧν ἐδόκουν πρὸ ἑαυτῶν ἐξενεχθῆναι, βασιλείων τ' εἴσω παρῆναι, καὶ μέχρι τοῦ ἐνδοτάτω χωρεῖν· ἑστίας δὲ ἐζ τραπέζης βασιλικῆς κοινωνοὺς γενέσθαι ἠξίου. οἱ μὲν ἐτίμων δυσθήμασι τοὺς δαίμονας· ὁ δὲ ἀπεγύμνου τὸ πλανᾶν, τὸ ἄχρηστον ὧν δυσθημίᾳ ὕλῃ τοῖς χρῆσθαι δυναμένοις διὰ παντὸς νέμων. οἱ μὲν τοὺς νεὼς φιλοτίμως κοσμῶν ἐκήδετο· ὁ δὲ ἐκ βάθρων καθήρῃ τούτων αὐτῶν, ἃ μάλιστα τοῖς δεισιδαίμοσι πολλοῦ ἄξια. οἱ μὲν τοὺς τοῦ θεοῦ δούλους αἰχίσας ὑπέβαλλον ζημίαις· ὁ δὲ, αὖ τοὺς μὲν τοὺς ταῦτα δεδρακότας μετῄει, σωφρονίζων τῇ παρεπούσῃ τοῦ θεοῦ χολῇ· τῶν δὲ ἀγίων μᾶλλον τοῦ θεοῦ τὰς μνήμας, τιμῶν οὐ διαλιμπάνων. οἱ μὲν τῶν βασιλικῶν οἴκων ἤλαυνον τοὺς θεοσεβεῖς ἄνδρας· ὁ δὲ αὖτις μάλιστα τούτοις διετέλει θαῤῥῶν, τοὺς δεινοὺς αὖτῳ ἐκ πίστεως ἀπορρήτων μᾶλλον τούτους εἰ γνώσκων.

οἱ μὲν

οἱ μὲν, χρημ^τ^ι ἥττοις ὑπῆρχον, τἀνταλείῳ τὴν ψυχὴν πάθει δεδουλωμένοι. ὁ δὲ, βασιλικῇ μεγαλοπρεπείᾳ πάντας ἀναπετάσας θησαυροὺς, πλουσίᾳ καὶ μεγαλοψύχῳ δωρεᾷ τὰς μεταδόσεις ἐποιεῖτο. οἱ μὲν, μυρίοις κατειργάζοντο φόνοις, ἐφ' ἁρπαγῇ καὶ δημεύσει τῆς τῶν ἀναιρουμένων οὐσίας. κωνσταντίνου δ' ἐπὶ πάσῃ τῇ βασιλείᾳ, πᾶν ξίφος εἰς ἄχρηστον τοῖς δικαστᾶις ἀπῃώρητο, ὧν κατ' ἔθνος δήμων τὲ καὶ πολυτευτῶν ἀνδρῶν, πατρονομουμένων μᾶλλον, ἢ ἐπ' ἀνάγκαις ἀρχομένων. εἰς ἃ δὴ ἀποβλέψας εἶπεν ἄν τις εἰκότως, νεαρόν τινα καὶ νεοπαγῆ βίον ἄρτι τότε φανῆναι δοκεῖν, ξένου φωτὸς ἀθρόου ἐκ σκότους ᾧ θνητῷ καταλάμψαντος γένει, θεοῦ τε πᾶν ἔργον εἶναι ὁμολογεῖν, τῆς ὧν ἀθέων πληθύος ἀντίπαλον τὴν θεοφιλῆ βασιλέα προβεβλημένου. Ἐπειδὴ γὰρ οἱ μὲν, οἷοι μηδένες ἄλλοι πώποτ' ὤφθησαν, καὶ οἷα μὴ δ' ἐξ αἰῶνος ἀκοῇ παρείληπται, κατὰ τῆς ἐκκλησίας τετολμήκασιν, εἰκότως ὁ θεὸς αὐτὸς ξένόν τι χρῆμα προστησάμενος, τὰ μή τ' ἀκοῇ γνωσθέντα, μή τ' ὄψει παραδοθέντα, δι' αὐτοῦ κατειργάζετο. καί τι νεώτερον ἦν τὸ θαῦμα τῆς βασιλέως ἀρετῆς, ἐκ θεοῦ σοφίας ᾧ θνητῷ γένει δεδωρημένον. τοιγάρτοι τὴν χριστὸν τοῦ θεοῦ σὺν παρρησίᾳ τῇ πάσῃ πρεσβεύων εἰς πάντας διετέλει, μὴ δ' ἐγκαλυπτόμενος τὴν σωτήριον ἐπηγορίαν. σεμνολογούμενος δ' ἐπὶ ᾧ πράγματι, φανερὸν ἑαυτὸν καθίστη, νῦν μὲν τὸ πρόσωπον ᾧ σωτηρίῳ κατασφραγιζόμενος σημείῳ· νῦν δ' ἐναβρυνόμενος τῷ νικητικῷ τροπαίῳ. ὁ μὲν δὴ καὶ ἐν γραφῆς ὑψηλοτάτῳ πίνακι πρὸ τῶν βασιλικῶν προθύρων ἀνακειμένῳ, τοῖς πάντων ὀφθαλμοῖς ὁρᾶσθαι προὐτίθει, τὸ μὲν σωτήριον ὑπερκείμενον τῆς αὐτοῦ κεφαλῆς τῇ γραφῇ παραδούς· τὴν δ' ἐχθρὸν καὶ πολέμιον θῆρα, τὸν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ διὰ τῆς ὧν ἀθέων πολιορκήσαντα τυραννίδος, κατὰ βυθοῦ φερόμενον ποιήσας ἐν δράκοντος μορφῇ. δράκοντα γὰρ αὐτὸν καὶ σκολιὸν ὄφιν, ἐν προφητῶν θεοῦ βίβλοις ἀνηγόρευε τὰ λόγια. διὸ καὶ βασιλεὺς ὑπὸ τοῖς αὐτοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ ποσὶ βέλει πεπαρμένον κατὰ μέσου τοῦ κύτους, βυθοῖς τε θαλάσσης ἀπερρίμμενον, διὰ τῆς κηροχύτου γραφῆς ἐδείκνυ τοῖς πᾶσι τὸν δράκοντα, ὧδέ πη τὴν ἀφανῆ τοῦ τῶν ἀνθρώπων γένους πολέμιον αἰνιττόμενος· ὃν καὶ δυνάμει τῶν ὑπὲρ κεφαλῆς ἀνακειμένου σωτηρίου τροπαίου κατὰ βυθῶν ἀπωλείας κεχωρηκέναι ἐδήλου. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἄνθη χρωμ^τ^ι ἠνίττετο διὰ τῆς εἰκόνος. ἐμὲ δὲ θαῦμα τῆς τοῦ βασιλέως κατεῖχε μεγαλονοίας, ὡς ἐμπνεύσει θείᾳ ταῦτα διετύπου. ἃ δὴ φωναὶ προφητῶν ὧδέ που περὶ τοῦδε τοῦ θηρὸς ἐβόων, ἐπάξειν τὸν θεὸν λέγουσαι τὴν μάχαιραν τὴν μεγάλην καὶ φοβερὰν ἐπὶ τὸν δράκοντα τὸν ὄφιν τὸν φεύγοντα, καὶ ἀνελεῖ τὸν δράκοντα τὸν ἐν τῇ θαλάσσῃ. εἰκόνας δὴ τούτων διετύπου βασιλεὺς, ἀληθῶς ἐντιθεὶς μιμήματα τῇ σκιαγραφίᾳ. ταῦτα μὲν οὖν αὐτῷ καταθυμίως συνετελεῖτο. τὰ δέ γε τῆς τοῦ φθόνου βασκανίας δεινῶς τὰς κατὰ τὴν ἀλεξάνδρειαν ἐκκλησίας τῶν θεοῦ συνταράττοντα, καὶ τὸ θηβαίων τὲ καὶ αἰγυπτίων σχισματικὸν κακὸν, οὐ σμικρῶς αὐτὸν ἐκίνει, προσρηγνυμένων καθ' ἑκάστην πόλιν ἐπισκόπων ἐπισκόποις, δήμων τε δήμοις ἐπανισταμένων, καὶ μονονουχὶ συμπληγάσι κατακοπτόντων ἀλλήλους· ὥστ' ἤδη φρενῶν ἐκστάσει τοὺς ἀπεγνωσμένους ἀνοσίοις ἐγχειρεῖν, καὶ τῶν βασιλέως τολμᾶν ἐνυβρίζειν εἰκόσιν. οὐ μὴν ὥστ' εἰς ὀργὴν ἐγείρειν τὴν βασιλέα μᾶλλον, ἢ πρὸς πόνον ψυχῆς ὑπεραλγοῦντα τῆς τῶν φρενοβλαβῶν ἀπονοίας. Προϋπῆρχε δ' ἄρα καὶ ἀλλή τις τούτων προτέρα

νόσος ἀρχαλεωτάτη ἐκ μακροῦ διεκοχλοῦσα, τὴν Ἑλληνίδα ἑορτῶν διαφωνία. τὴν μὲν, ἔπεσθαι δεῖν τῇ Ἰουδαίων συνηθείᾳ φασκόντων· ὧν ὁ, τοσοῦτον ἀπέχειν τοῦ ἀκριβῆ τοῦ κανόνος τοῦ φυλάττειν ὥρας, μηδ' ὅλαις πλανωμένοις ἔτεσι τὴν τῆς διαγωγικῆς ἀγωγείοις χάριτος. καὶ ταύτῳ διαφερόντως μακροῖς ἤδη χρόνοις τὴν ἀποστάσεως λαῶν διεσπαρμένων, δεσμῶν τε θείων συγχεομένων, ὡς ὅπου μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἑορτῆς τοῦ κανόνος τοῦ φυλάττειν μελέτην διάφασιν ἐμποιῆν, ταῖς τὴν ἑορτὴν ἄγουσι. τὴν μὲν ἀποστάσεως καὶ κακοπαθείας ἀναστομωθέντων· τὴν δ' ἀνέσεως τοῦ χαλεπῶς ἀναλυθέντων, ἁδρὸς οἷός τ' ὢν ἀνθέψων θεραπείαν ἄγειν τοῦ κακοῦ, ἰσοσθενοῦς τὴν ἕλκους ταῖς διεξόδοις ὑπαρχούσης. μόνῳ δ' ἄρα τῷ πανοδυνάμῳ θεῷ καὶ ταῦτ' ἀδαὲς ῥᾴδιον ὦν. ἀγαθῶν δ' ὑπηρέτης αὐτῷ μόνος ὢν ὑπὸ γῆς κατεφαίνετο κωνσταντῖνος. ὃς ὑπὸ τῶν λελεγμένων διέγνω ἀκοιβῶς, τὸ τὴν καταπεμφθὲν αὐτῷ χάραγμα ταῖς κατὰ τὴν ἀνεξαίρεταν ἀπειλὴν ἐώρα, τό τε αὐτὸς ἑαυτοῦ τὴν σθένος ἀνακινήσας, δῆλον ταυτὸν καταγωνίζεσθαι δεῖν ἔφη τῷ καθεφθόντος τὴν ἐκκλησίαν ἀφανοῖς ἐχθρὸν πόλεμον. Εἷς ὡσαύτως ὑπεραλθὼν αὐτῷ θεοῦ φάγγα, σωτῆρα οἰκουμενικὴν συνεχρότει, ἀσεβῆ ἀπολαχόντων τοὺς ὑπεναντίους χάραγμασι διμητικοῖς προσκαλούμενος. ἐκ ὧν ἁπλοῦν τὸ ὑπόταγμα· σωτηρίᾳ ὃ καὶ αὐτὴ προσῆκε τὸ βασιλέως νεῦμα, οἷς μὲν ἐξουσία δημοσίου πρέχον δρόμου· οἷς δ' ἀναγκαίων ὑπηρεσίας ἀφῆκον. ὥστε δὲ καὶ πόλις ἐμπορεύεσθαι τῇ συμβόλῳ νίκης ἐπώνυμος καὶ τὸ διθυράων ἔθνος, εἰ νίκαια. ὡς οὖν ἐφοίτα πολλαχοῦ τὸ τοῦ λάβαρον, οἷα ἴυγος ἀπὸ νύσσης οἱ πόλεις ἔθεον σὺν προθυμίᾳ πάσῃ. εἶλκε γὰρ αὐτοὺς ἀγαθῶν ἔλπις. εἰ τελῆς εἰρήνης μεταυσία, τέλος ξένον θαύματος τοῦ τοσούτου βασιλέως ὄψεως ἡ θέα. ὅπου οὖν συνῆλθον οἱ πόλεις, ἔργον ἤδη τοῦ προκειμένου ἐθεώρουν. οἱ γὰρ μὴ μόνον ψυχαῖς, ἀλλὰ καὶ σώμασι καὶ χώραις, καὶ τόποις καὶ ἔθνεσι πορρωτάτω διεστῶτες ἀνήκλων, ὁμοῦ σύνηγον. καὶ μία τοῖς πόλεσι διεδέχετο πόλις, οἷόν τινα μέγιστον ἱερέων στέφανον, ἐξ ὡραίων ἀνθέων καταπεποικιλμένον. ὧν γοῦν ἐκκλησιῶν ἁπασῶν, αἱ τὴν εἰρήνην ἁπασαν, τιθύμη τε καὶ τὴν ἀσίαν ἐπλήρουν, ὁμοῦ συνῆκτο τῶν τοῦ θεοῦ λειτουργῶν τὰ ἀκροθίνια. εἶτ' οἶκος ἀνθρώπων, ὡσπερ ἐκ θεοῦ πλατυνόμενος, σύνδουλον ἐχώρει τὸ αὐτὸ σύστεγος ἅμα καὶ κλίνας, φοίνικάς τε καὶ ἀραβίους, Ⓒ παλαιστινούς, καὶ ὅπου τούτοις ἀγχιτέλους, ἰνδαίους, λίβυας, τούς τ' ἐκ μέσης ὧν ποταμῶν ὁρμωμένους. ἤδη καὶ πέρσης ὑπέσκοπος τῇ συνόδῳ πρέπων, ὅδε σκύθης ἀπελιμπάνετο τῆς χορείας. πόντος τε Ⓒ γαλατία καὶ παμφυλία, καππαδοκία τε καὶ ἀσία, καὶ φρυγία, τοῖς πρὶν αὖτε πρέσχον ἐκκρίτους. ἅμα καὶ θρᾷκες Ⓒ μακεδόνες, ἀχαιοί τε καὶ ἠπειρῶται, τούτων δὲ οἱ ἔτι περισωτάτω οἰκοῦντες, ἀπήλιον· αὐλῶν τε ἀπάνων ὁ πρὸ βοώμης, εἷς ἐν τοῖς πολλοῖς ἅμα συνεδρεύων. Τῆς δέ γε βασιλευούσης πόλεως, ὁ μὲν περιστὼς ὑστερῆσαι δεδιήκεσαν. περισσότεροι δ' αὖ πρόλεις τὴν αὐτὴν τάξιν ἐπλήρουν. τοιοῦτον μόνον ἐξ ἀγῶνος εἰς βασιλέα κωνσταντῖνος χειτῷ τεθνηκὸν δεσμῷ στυγνάψας εἰρήνης, ᾧ αὖ Ⓒ θεῖναι τὸ κατ' ἐχθρῶν καὶ πολεμίων νίκης θεοφερὲς ἀνέλιξε χαριστήριον, εἰκόνα χορδᾶς ἀποστολικῆς ἑαυτὸν καὶ ἡμᾶς συνεχούσης. ἐπεὶ καὶ κατ' ἐκείνους συνῆλθε λόγος τοῦτο πάντος ἔθνους τὸ τοῦτον θεμένων ἄνδρας ἀναβάς. ἐν οἷς ἐτύγχανον πέρσαι Ⓒ μῆδοι, καὶ ἐλαμῖται, Ⓒ οἱ καθοικοῦντες τὴν μεσοποταμίαν, ἰουδαίαν τε καὶ καππαδοκίαν, πόντον καὶ τὴν ἀσίαν, φρυγίαν τε

γίδν τὲ, καὶ παμφυλίδν, ἀίγυπτον καὶ τὰ μέρη τῆς λιβύης τῆς κ̄ κυρίως. οἵτ' ἐπιδημοῦλες ῥωμαῖοι, ἰουδαῖοί τ' καὶ τοῦ σηλυδι κρῆτες καὶ ἄραβες. πλὴν ὅσον ἐκείνοις ὑστερῆ, τὸ μὴ ἐκ θεοῦ λῆτουργῶν σωνεςάναι τοὶς πόλλας. ὑπὶ δὲ τῆς παρούσης χορῆας, ὑπισκόπων μὲν πληθὺς ἰῶ, πενῆκοντα καὶ διακοσίων ἀριθμὸν ὑπαρκονῆζουσα. ἑπομένων δὲ τούτοις τρεσβυτέρων καὶ διακόνων, ἀκολούθων ὁ πλείσων ὅσων δ' ἑτέρων οὐδ' ἰῶ ἀριθμὸς εἰς καλῆψιν. τ̄ δὲ θ̄ θεῦ λῆτουργῶν οἱ μὲ διάφορον σοφίας λόγω· οἱ ὁ, βίου τερπνότητι καὶ καρτερίας ὑπομονῆ· οἱ δὲ, ὧ μέσω ἐκτὸς καλεκοσμοῦντο. ἦσαν δὲ τούτων, οἱ μὲ χρόνω μήκει τελειμενῆμένοι· οἱ δὲ νεότητι τ̄ ψυχῆς ἀκμῆ λαμπρότατοι. οἱ δ' ἅρα πρεσβύτεροι ὑπὶ τὸν τῆς λῆτουργίας δρόμον. οἷς δὴ πᾶσι βασιλεὺς ἐφ' ἑκάστης ἡμέρας τὰ σιτηρέσια δαψιλῶς χορηγεῖαι διετέτακτο. Επεὶ δ' ἡ ἡμέρας ὁειαθείσης τῇ σωτῆρι καθ' ἰῶ ἐχθρῶν λύσιν ὑπαθεῖναι τοῖς ἀμφισβητουμένοις, πρὶν ἑκάτερος τοὐτῳ ἀγὼν ἐν αὐτῷ δὴ ὧ μεσαιτάτῳ οἴκῳ ὧν βασιλείων, ὃς δὴ καὶ τ̄ ὑπερφέρειν ἐδόκει μεγέθη τοῖς πόλλας, βάθεσιν τ' ὑπάρξι πλείονων ἐφ' ἑκατέραις τ̄ οἴκου πλευραῖς διαστάντων, εἶσω παρῆσαν οἱ κεκλημένοι· καὶ τῷ τρισκούσῃ ἔδραν οἱ πόλλες ἀπελάμβανον. ἀλλ' ὅτε δὴ ὑπὸ κόσμῳ τῷ πρέποντι ἡ πᾶσα καθῆστο σύνοδος, σιγὴ μὲ τοὺς πόλλας εἶχε, τρισδοχία τ̄ βασιλέως τρόδου. εἰσῆι δὲ ὡς τρῶτος, κάπειτα διάκονος καὶ τείτος ὧν ἀμφὶ βασιλέα. ἠγείτο ὁ ὑ ἄγγελοι οὐ τῶν ὑπηθῶν ὁπλίζων τε καὶ διορυφόρων· μόνων δὲ ὧν πιστῶν φίλων. πάντων δ' ἐξαναστάντων ὑπὶ ὑπήμασι ὁ τῷ βασιλέως εἴσοδον ἐδήλου, αὐτὸς δὴ λοιπὸν διέβαινε μέσος, οἷα θεοῦ τις οὐρά-νιος ἄγγελος, λαμπρὸν μὲν ὥσπερ φωτὸς μαρμαρυγῆς ὑπερτάτων τρεμόλῳ ἀγλαΐδος, πυρωποῖς καταλάμποντος ἀκτῖσι, χρυσοῦ τ̄ καὶ λίθων πολυτελῶν διαυγέσι φέγγεσι κοσμούμενος. τοῦτο μὲν οὖν ἀμφὶ τὸ σῶμα. τῷ ὁ ψυχῷ θεοῦ φόβῳ τε καὶ ἀληθείᾳ δῆλος ἰῶ κεκαλλωπισμένος. ὑπέφαινον ὁ καὶ τοῦτ' ὀφθαλμοὶ κάτω νεύοντες, ἐρύθημα τρεπόμενον, τρεπάλου κίνησις· τό, τ' ἄγος εἶδος, τὸ μέγεθός τ̄ ὑπερβάλλον μὲν τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ἄπαντας, ὥστε κάλλει τ̄ ὄψεως, καὶ ὧ μεγαλοπρεπεῖ τ̄ τοῦ σώματος διαπρεπείας, ἀγκὴ τ̄ ῥώμης ἀμάχου. ἃ δὴ ἔτι πάντων ὑπερφέρεια, τρομότητι τ̄ βασιλικῆς ἡμερήσιος ἐγκεκραμένα, τῇ τῆς διανοίας ὑπερφυεὶς, πάντας κρῆττον ἀπέφαινον λόγου. ἐπεὶ ὁ πρόχειρον ὑπὶ τ̄ τρόπων ὧν ἐν ταῦτῷ ἀρχῷ μέσος τρόπος ἔστι, σωμέτρου τινὸς αὐτῷ καθεστῶτος ὕλης χρυσοῦ πεποιημένου, τρεπλεθέντος, οὐ τρόπερον ἢ τοὶς ὑπισχόποις ὑπινδῦσαι, ἐκάπτετο. ταυτὸν δ' ἔτρεπτον πάντες μὲ βασιλέα. τῷ δ' ὑπισχόπων ὁ τῆ δεξιᾶ τάγματος τρεπόντων διαναστάς, μεμερημένον ἀπεδίδου λόγον, τρόσφωνον τῷ βασιλῆ, ὧ τε πάντοκράτορι θεῷ, χαριστήριον ἐπ' αὐτῷ ποιούμενος ὕμνον. ὑπὲρ ὁ καὶ αὐτὸς καθῆστο, σιγὴ μὲν ἐλήγετο πάντων ἀτενὲς εἰς βασιλέα βλεπόντων. ὁ δὲ, φαιδροῖς ὄμμασι τοῖς πᾶσι γαλόων ἐμβλέψας, κάπειτα ζωηρότερον αὐτὸς τρὸς ἑαυτὸν τῷ
" διανοίδν, ἠσύχῳ καὶ τρεφείᾳ φωνῇ, τοῖον ἀπέδωκε λόγον. Εὐχῆς μὲν ἐμοὶ τέλος
" ἰῶ ὦ φίλοι, ἧς ὑμεῖς ἐπολαῦσαι χορῆας. τούτου δὲ τυχὼν, εἰδέναι ὧ βασιλῆ τ̄
" ὅλων τ̄ χάριν ὁμολογῶ. ὅτι μοι τρὸς τοῖς ἄγοις ἅπασι, καὶ τοῦτο κρῆττον ἀγαθοῦ
" πάντος ἰδεῖν ἐδωρήσαντο. φημὶ δὴ τὸ σῶν ηὐμενῶς ὁμοῦ πόλλας ἐπολαβεῖν, μίαν
" τε κοινῷ ἁπάντων ὁμόφρονα γνώμην θεάσασθαι. μὴ δ' οὕτω βάσκανός τις ἐχ-

» θρὸς τοῖς ἡμετέροις καλοῖς λυμαινέσθω. μὴ δὲ τοῖς τυράννων θεομαχίας ἐκπο-
» δὼν ἀρθείσης θεοῦ σωτῆρος δυνάμει, ἑτέρως ὁ φιλοπόνηρος δαίμων τὸν θεῖον νόμον
» βλασφημίαις περιβαλλέτω· ὡς ἔμοιγε παντὸς πολέμου καὶ μάχης δεινὴ καὶ χα-
» λεπωτέρα ἡ τῆς ἐκκλησίας τοῦ θεοῦ ἐμφύλιος νενόμισται στάσις. καὶ μᾶλλον ταῦτα τῶν
» ἔξωθεν λυπηρὰ καταφαίνεται. ὅτε γοῦν τὰς κατὰ τῶν πολεμίων νίκας νεύματι καὶ
» συνεργίᾳ τοῦ κρείττονος ἠράμην, οὐδέν τε λείπειν ἐνόμιζον, ἢ θεῷ μὲν νομίζειν τὴν χά-
» ριν, συγχαίρειν δὲ καὶ τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ δι' ἡμῶν ἠλευθερωμένοις, ἐπεὶ δὲ τὴν ὑμετέ-
» ραν διάστασιν παρ' ἐλπίδα πᾶσι ἐπυθόμην, οὐκ ἐν δευτέρῳ τὴν ἀκοὴν ἐθέμην.
» τυχεῖν δὲ καὶ τοῦτο θεραπείας δι' ἐμῆς εὐξάμενος ὑπηρεσίας, τοὺς πάντας ἀμελλητὶ
» συμμετεστειλάμην, καὶ χαίρω μὲν ὁρῶν τὴν ὑμετέραν ὁμήγυριν. τότε δὲ μάλιστα
» κρίνω κατ' εὐχὰς ἐμαυτὸν πράξειν, ἐπειδὰν τὴν ψυχαῖς ἀνακραθέντας ἴδοιμι τοὺς
» πάντας, μίαν τε κοινὴν βραβεύουσι τοῖς πᾶσιν εἰρηνικὴν συμφωνίαν, ἣν καὶ ἑτέροις
» ὑμᾶς πρέπον ἂν εἴη προσβεύειν τοὺς τῷ θεῷ καθιερωμένους. μὴ δὴ οὖν μέλλετε ὦ
» φίλοι, μὴ δὴ λειτουργοὶ θεοῦ καὶ τοῦ κοινοῦ πάντων ἡμῶν δεσπότου τε καὶ σωτῆρος ἀγα-
» θοὶ θεράποντες, τὰ τῆς ἐν ὑμῖν διαστάσεως αἴτια ἐντεῦθεν ἤδη φέρειν ἀρξάμενοι,
» πάντα σύνδεσμον ἀμφιλογίας νόμοις εἰρήνης ἐπιλύσασθε. οὕτω γὰρ καὶ τῷ ἐπὶ
» πάντων θεῷ τὰ ἀρεστὰ διαπεπραγμένοι εἴητε ἄν· κἀμοὶ τῷ ὑμετέρῳ σύνθε-
» ράποντι ὑπερβαλλούσαν δώσετε χάριν. Ὁ μὲν δὴ ταῦτ' εἰπὼν ῥωμαίᾳ γλώττῃ,
» ὑφερμηνεύοντος ἑτέρου, παρεδίδου τὸν λόγον τοῖς τῆς συνόδου προέδροις. ἐντεῦ-
» θεν δ' οἱ μὲν ἀρξάμενοι κατῃτιῶντο τοὺς πέλας· οἱ δ' ἀπελογοῦντό τε καὶ κατε-
» μέμφοντο. πλείστων δὴ ταῦτ' ὑφ' ἑκατέρου τάγματος προτεινομένων, πολλῆς τ'
ἀμφιλογίας τὰ πρῶτα συνισταμένης, ἀνεξικάκως ἐπηκροᾶτο βασιλεὺς ὧν πάν-
των, σχολῇ τ' εὐτόνως τὰς προτάσεις ὑπεδέχετο· ἐν μέρει τ' ἀντιλαμβανόμενος ὧν
παρ' ἑκατέρου τάγματος λεγομένων, ἠρέμα συνήγαγε τοὺς φιλονείκως ἐνισταμέ-
νους. πρᾴως τε ποιούμενος τὰς πρὸς ἕκαστον ὁμιλίας, ἐλληνίζων τε τῇ φωνῇ ὅτι μὴ δὲ
ταύτης ἀμαθῶς εἶχε, γλυκερός τις ἦν καὶ ἡδύς· τοὺς μὲν γοῦν, πείθων· τοὺς δὲ, κατα-
δυσωπῶν τῷ λόγῳ· τοὺς δ' εὖ λέγοντας ἐπαινῶν. πάντας τ' εἰς ὁμόνοιαν ἐλαύνων,
εἰσόδοις ὁμογνώμονας καὶ ὁμοδόξους αὐτοὺς ἐπὶ τοῖς ἀμφισβητουμένοις ἅπασι κατεστή-
σατο· ὡς ὁμόφωνον μὲν κρατῆσαι τὴν πίστιν, τῆς σωτηρίου δ' ἑορτῆς τὸν αὐτὸν παρὰ
τοῖς πᾶσιν ὁμολογηθῆναι καιρόν. ἐκυροῦτο δ' ἤδη καὶ ἐν γραφῇ δι' ὑποσημειώ-
σεως ἑκάστου τὰ κοινῇ δεδογμένα. ὧν δὴ πραχθέντων, δευτέραν ταύτην νίκην ἄρ-
ασθαι εἰπὼν βασιλεὺς κατὰ τοῦ τῆς ἐκκλησίας ἐχθροῦ, ἐπινίκιον ἑορτὴν τῷ θεῷ
συνετέλει. Κατὰ τὸ αὐτὸ δὲ αὐτῷ καὶ τῆς βασιλείας εἰκοσαέτης ἐπληροῦτο χρό-
νος, ἐφ' ᾧ πάνδημοι μὲν ἤγοντο πανηγύρεις τοῖς λοιποῖς ἔθνεσι. τοῖς δέ γε τοῦ θεοῦ
λειτουργοῖς, εὐωχίας αὐτὸς ἐξῆρχε βασιλεὺς συμποσιάζων εἰρηνεύσασι, καὶ οἱονεὶ
θυσίαν ταύτην ἀποδιδοὺς ἐμπρέπουσι τῷ θεῷ δι' αὐτῶν. οὐδ' ἀπελείπετό τις ἐπι-
σκόπων βασιλικῆς ἑστιάσεως. κρείττον δ' ἦν παντὸς λόγου τὸ γινόμενον. δορυφό-
ροι μὲν γὰρ καὶ ὁπλῖται γυμναῖς τῶν ξιφῶν ἀκμαῖς ἐν κύκλῳ τὰ πρόθυρα τῶν
βασιλείων ἐφρούρουν. μέσοι δὲ τούτων ἀδεεῖς οἱ τοῦ θεοῦ διέβαινον ἄνθρωποι, ἐν-
δοτάτω τ' ἀνακτόρων ἐχώρουν. εἶδε οἱ μὲν αὐτῶν συνανεκλίνοντο· οἱ δ' ἀμφὶ τὰς
ἑκατέρων προσανεπαύοντο κλισιάδας. χριστοῦ βασιλείας ἔδοξεν ἄν τις φαντα-

σιοῦσθαι

σοδαζ εἰκόνα, ὄναρ τ' εἶδ' ἀλλ' οὐχ' ὕπαρ ὃ γνόμενον. ἐπεὶ γ' ἁμαρτωλὰς ἰδίας
δυσχίας περιχώρει, ἔλεγε καὶ τοῦτο βασιλεὺς δίκαιόν μοι τοὺς πόλεας περισέβεσθαι
μεγαλοψύχως, ἕκαστον κατὰ τὴν πρέπουσαν ἀξίαν τοῖς παρ' αὐτοῦ ἡμῶν ξενίοις. τῆς
δὲ ζημίας ταύτης καὶ τοῖς μὴ παροῦσι τὸν μηνύσαντα δι' οἰκείων παρεδίδου χρήμα-
τος. ὃ δὴ καὶ αὐτὸ ὥσπερ ἂν εἰκὸς ἦν τῇδε τῇ περὶ αὐτοῦ σὺν ἄφωνι διηγήσει, τοῦτον ἔ-
" χον τὸν τρόπον. Κωνσταντῖνος σεβασὸς τὴν ἐκκλησίας. πεῖραν λαβὼν ἐκ τῆς τῶν
" κοινῶν διαφορᾶς, ὅσον τῆς ἴσης δυνάμεως πέφυκε χάρις, τοῦτον περί γε πόλε-
" λεων ἐκεῖνα εἶναί μοι προσήκειν σκοπὸν, ὅπως πρὸς τοῖς μακαριωτάτοις τοῦ καθο-
" λικῆς ἐκκλησίας πλήθεσι, πίστις μία καὶ εἰλικρινὴς ἀγάπη, ὁμογνώμων τε περὶ τὸν
" παγκράτη θεὸν διασέβασμα ἁρμόσειε. ἀλλ' ὅπερ τοῦτ' ἐκ' οἶδ' τ' ἐγὼ ἀκλινῆ καὶ βεβαίαν
" τάξιν λαβεῖν, εἰ μὴ τὰς ταυτὸ πράττων ὁμοῦ, ἢ ὧν χρεὼν πλείονων ὑπισχνουμένων
" θείων, ἑκάστου ὧν προσηκόντων τῇ ἁγιωτάτῃ θρησκείᾳ δράκεισις γένοιτο, τούτου
" ἕνεκεν πλείστων ὅσων σωμάτων διεστώτων, αὐτὸς ἢ καθάπερ εἷς ἐξ ὑμῶν ἐτύγχα-
" νον συμπαρών. οὐ γὰρ ἀρνησάμενος δύ', ἐφ' ᾧ μάλιστα χαίρω, ζημιωθέντων ὑμέ-
" τερος πρόκειναι, ἄχρι τοσούτου ἀπωλείας προσηκούσης ἐτύγχανεν ἐξετάσεως,
" ἄχρις οὗ ἡ ὑπὲρ πάντων ἐφόρου θεῶν ἀρέσκουσα γνώμη, πρὸς τὸν τῆς ἑνότητος συμ-
" φωνίαν εἰς φάος προήγαγεν, ὡς μηδὲν ἔτι περὶ διχόνοιαν ἢ πίστεως ἀμφισβήτησιν
" ὑπολείπεσθαι. Ἐνθα καὶ πρὸς τῆς πάσης ἁγιωτάτης ἡμέρας, γνομένης ζητή-
" σεως, ἔδοξε κοινῇ γνώμῃ καλῶς ἔχειν ὅπως μιᾶς ἡμέρας πάντας τοὺς ἁπανταχοῦ
" ὑπολεχθῆναι. τί γὰρ ἡμῖν κάλλιον; τί δὲ σεμνότερον ὑπάρξαι δυνήσεται, ἢ τὴν ἑορτὴν ταύτην
" ἧς τὰς τῆς ἀθανασίας εἰλήφαμεν ἐλπίδας, μιᾷ τάξει καὶ φανερῷ λόγῳ πάντα πά-
" σιν ἀδιαπλώτως φυλάττεσθαι; καὶ πρέπον μὲν δικαίως ἔδοξεν εἶναι, τὴν ἁγιωτάτην ἐ-
" κείνην ἑορτὴν τῇ τῶν ἰουδαίων ἐπομένους σωτηρίᾳ πληροῦν· οἱ γὰρ ἑαυτῶν χεῖρας ἀθε-
" μίτῳ πλημμελήματι χεάνθησαν, εἰκότως ταῖς ψυχαῖς οἱ μιαροὶ τυφλώττουσιν. ἔξεστι
" γὰρ ἐκείνων ἔθνους ἀποδεδειγμένους, ἀγνοουμένῃ τάξει, ὑπὸ σκότους ἡμέ-
" ρας ἄχρι τρίτης παρόντος ἐφυλάξαμεν, καὶ ὅπως τοὺς μόνους ἀγῶνας τῆς ὑπολήψεως
" ταύτης συμπλήρωσιν ἐκλείπεσθαι. μηδὲν οὖν ἔστω ὑμῖν κοινὸν μετὰ τῶν ἐχθίστου τῶν
" ἰουδαίων ὄχλου. εἰλήφαμεν γὰρ παρὰ τοῦ σωτῆρος ὁδὸν ἑτέραν. πρέπει δρόμος τῇ
" ἱερωτάτῃ ἡμῶν θρησκείᾳ καὶ νόμιμος καὶ πρέπων. τούτου συμφώνως δεδιδαγμένοι,
" τὰ αἱρετὰς ἐκείνης ἑαυτοῖς ζημιώσεως ἀποστάσθημεν ἀδελφοὶ μιαιφονώτατοι.
" ἔστι γὰρ ὡς ἀληθῶς ἀτοπώτατον ἐκείνους αὐχεῖν, ὡς ἄρα πρέσκυτος τὸ αὐτὸ διδασκα-
" λίας ταῦτα φυλάττειν ὧν εἰκὸς ἰχθυοί. τί γὰρ φρονοῦν ὀρθὸν ἰχθύοι δυνήσονται, οἱ μετὰ
" τὸ κυριοκτονίαν τε καὶ παθεκτονίαν ἐκείνων, ἐκτάντες τὸν φρενῶν, ἄγονα λογισμῷ
" ζυνὶ, δυσὶ ὁρμῇ ἀκαλαγέτῳ ὅποι δ' ἂν αὐτοὺς ἡ ἔμφυτος αὐτῶν ἀγάγῃ μανία. ἐκεῖ-
" θεν οὖν τοίνυν καὶ τούτῳ ὡς μέρει τῆς ἀληθείας οὐχ' ὁρῶσιν, ὡς δικαίως ὃ πλεῖστον αὐ-
" τοὺς πλανωμένους τὸν προσηκούσης ἐπανορθώσεως, ὡς αὐτοῦ ἕνεκεν δεδύσερον τὸ πάσχα
" ὑπολελεῖφθαι. τίνος χάριν τούτοις ἐπόμεθα, οἷς δικαίως πλανᾶσθαι νοσεῖν ὡμολόγηται. δεύτε-
" ρον γὰρ ὡς ἑνὶ σωματείῳ σὺν δυσὶ πόλεσι ποιεῖν δυνεξόμεθα. ἀλλ' εἰ καὶ ταῦτα μὴ προσήκειν,
" ἀλλά δὴ τῷ ἀγχίνοιαν ἐχρῆν καὶ δεξιὰ ἀσυνδέτως καὶ δι' ὑγρᾶς ἔχειν πρᾶξιν, ὡς μη-
" δεμιᾷ τὸ καθαρὸν τῆς ὑμετέρας ψυχῆς κοινωνεῖν δοκεῖν μυσαρῶν ἔθεσι παγ-
" κάκων. τούτοις καὶ ἐκεῖνο πρέσεσι ζημιοῦν, ὡς ὁπλικούτῳ προσώπατι καὶ τοιαύτῃ

» θρησκείας ἑορλ̃ν, διαφωνίαν ἀρ̃χὴν ὄσ̃ν ἀθέμιτον. Μίαν γὰρ ἑορτὴν τ̃ν τ̃ς ὑμε-
» τέρας ζ̃ωῆς θεοφιλίας ἡμέραν, βουλόμεθα τ̃ τ̃ῦ ἀγωνοθέτου πάθους, ὁ ἡμέτερος προέδωκε
» σωτ̃ρ, κ̀ μίαν ἐπ̃ τ̃ καθολικ̀ν αὐτ̃ ἐκκλησίαν εὐδοκ̃σαν. ἧς εἰ κ̀ τὰ μάλιστα εἰς
» πολλοὺς κ̀ διαφόρους τόπους τὰ μέρη διήρ̃ται, ἀλλ' ὅμως ἐν πνεύματι, βουλόμεθα τ̃ θείῳ
» βουλήματι ἁπτεσθ̃αι. λογισάσθω δ' ἡ τ̃ ὑμετέρας ὁσιότ̃ητος ἀγχίνοια, ὅπως ὅσ̃ι διά-
» νόν τ̃ε κ̀ ἀπρεπεῖς, κ̃τ' ἰδίας αὐτ̃ῶν ἡμέρας ἑτέρους μ̃ετ̃ νηστείας σχολάζειν, ἑτέρους δὲ
» συμπόσια συνάγειν. κ̀ μ̃τ' ἰδίας δ' πάσχα ἡμέρας, ἀλλ' οὐχ ὡς μετὰ ἐν ἑορταῖς κ̀ μετέσειν
» ἀλλ' ἐπὶ ἴσης. ἀλλ' οὐχ ὑπ̃ τ̃ ὠείσμεθα ἐκδεδόσθαι τ̃ῖς νηστείαις. Διὰ τοῦτο γοῦν τ̃ῆς
» προσηκούσης ἐπανορθώσεως τυχεῖν, κ̀ πρὸς μίαν διάταξιν ἀγαγεῖν τοῦτο ἡ θεία
» πρόνοια βούλ̃ται, ὡς ἔγωγ' ἀποφαίνομαι ζ̃ητεῖν. ὅθεν ὅπ̃ τοῦτ' οὕτως ἐ-
» πανορθοῦσθαι πρόσ̃κ', ὡς μηδὲν μ̃τ' ὧν πατροχθόνων τε κ̀ κυριοκτόνων ἐκεί-
» νων ἐθνῶν ἐπ̃ι) κοινόν. ἔστ ὑπ̃ τάξις ἀνάρεπτος, ὑφ' πᾶσαι αἱ τῶν δυσικ̃ῶν κ̀ μεσημ
» βρινῶν κ̀ ἀρκτῴων τ̃ῆς οἰκουμένης μερῶν προφυλάττουσιν ἐκκλησίαι, κ̀ εἰ-
» σὶν τ̃ῶν κ̃τ' ἐξ̃αν τόπων. οὗ ἕνεκεν ὅπ̃ τ̃ παρόντος καλῶς ἔχειν ἀπόλυσις ἠνύσθη-
» σ. ἐν αὐτ̃ῇ δὲ τ̃ῇ ἡμέρᾳ ἀγχίνοια ἀρέσθη ὑπερόμιον· ἵν' ὥσπ̃ ἐν αὐ κ̃τ' τ̃ τ̃ῶν
» ῥωμαίων πόλιν κ̀ ἀφρικ̀ν, ἰταλίαν τε ἅπασαν, ἀγγυπτον, σαρδινίαν, γαλλίας, βρεττα-
» νίας, λίβυας, ὅλην ἱβηρίδα, ἀσιανὸν τ̃ διοίκησιν, κ̀ πανδικ̀ν, κ̀ κιλικίαν, μιᾷ κ̀
» συμφώνῳ φυλάττ̃ῃ) γνώμῃ, ἀσυγχύτως τοῦτο κ̀ ἡ ὑμετέρα πρόσδεξ̃αι ζ̃ήτησις, λογιζομένη
» ὡς οὐ μόνον πλείων ὅστ ὁ τ̃ῶν κ̃τ' τοὺς πρόσφατα τόπους ἐκ-
» κλησιῶν ἀριθμὸς, ἀλλὰ κ̀ ὡς τοῦτο μᾶλλον κοινῇ πάντας ὁσιώτατόν ὅστ βουλεύ-
» σασθαι. ὅπ̃ κ̀ ὁ ἀκόλουθος λόγος ἀπαιτ̃ῆν δοκεῖ, κ̀ οὐδεμίαν μ̃τ' τ̃ῆς ἰουδαίων ἀπόστα-
» σίας ἔχειν κοινωνίαν. ἵνα γ' ὃ κεφαλαιωδέστερον ζ̃ητῶ μᾶλλον εἰπεῖν, κοινῇ πάντων ἤρε-
» σε κείσ τ̃ ἀγιωτάτῳ πάσχα ἑορτὴν, μιᾷ κ̀ τ̃ῇ αὐτ̃ῇ ἡμέρᾳ ζ̃ωιτελεῖσθ̃αι. οὐδὲ
» γὰρ πρέπει ἐν τοσαύτῃ ἀγιότ̃ητι εἶναί τινα διαφοράν, κ̀ κάλλιον ἔπεσθ̃αι τ̃ῇ γνώμῃ
» ταύτῃ. τοίνυν οὕτω οὕτως ἐχόντων, ἀσμένως δέχεσθε τ̃ῦ θεοῦ χάριν κ̀ θείαν ὡς
» ἀληθῶς ἐντολήν. πάντ γὰρ, εἴπ ἐν τ̃ῖς ἁγίοις τ̃ῶν ὑπισχνούμενον ζ̃ωνεφρίοις
» πρόσ̃εσθ̃αι, τοῦτ πρὸς τὸ θεῖον βούλησιν ἔχ τὸ ἀναφοράν. διὸ πᾶσι τ̃ῖς ἀ-
» γαπητ̃ῖς μ̃ῶν ἀδελφοῖς ἐμφανίσασθαι τὰ πεπραγμένα, ἤδη κ̀ τὸν προφη-
» τικὸν λόγον κ̀ τὸ πανάληθες τ̃ῆς ἁγιωτάτ̃ης μ̃ῶν ἡμέρας, ὑποδέχεσθαί τε
» κ̀ διαφυλάττειν ὀφείλετε. ἵν' ἐπειδὴ πρὸς τὸ πάλαι μοι πολυμυθ̃ῆσαι τ̃ῆς ὑ-
» μετέρας διαθέσεως ὤφελον ἀφίκωμαι, ἐν μιᾷ κ̀ τ̃ῇ αὐτ̃ῇ μ̃ῶν ἡμέρᾳ τὸ ἅγιον μ̃ῶν
» ὑμ̃ῶν ἑορτὸν ἐπιτελέσαι δυνηθῶ, κ̀ πάντων ἕνεκεν μ̃ῶν ὑμ̃ῶν ἀδοκήτως ζ̃ηλω-
» σεν τὸ διαβολικὸν ὠμότ̃ητα ὑπὸ τ̃ῆς θείας δυνάμεως διὰ τ̃ῶν ὑμετέ-
» ρων προσ̃εύξεων ἀνῃρημένον, ἀκμαζούσης πανταχοῦ τ̃ῆς μετέρας πίστεως κ̀
» εἰρήνης κ̀ ὁμονοίας. ὁ θεὸς ὑμᾶς διαφυλάξοι ἀδελφοὶ ἀγαπητοί. Τα-
ύτ̃ης βασιλεὺς τ̃ῆς ὑπισχνῆς ἰσοδυναμοῦσαν γραφὴν ἐφ' ἑκάστης ἐπαρχίας διε-
πέμπετο. ὑποτείνεσθαι τ̃ῆς αὐτ̃ῶν διανοίας ὁ καθαρώτατον τ̃ῆς πρὸς ὃ θεῖ-
ον ὁσίας πρόσχον τ̃ῖς ἐντυγχάνουσι. ὑπ̃ δὲ λοιπὸν ἡ ζ̃ωοδόχος δυνάμις ἤμελλε,
ζ̃ωλακτικὴν μὲν τ̃ῖς ὑπισχνοῦσι πρεῖχεν ὁμιλίαν. ὁμοῦ μὲν ἀπόντας ὑποδε-
μίαν συγκαλέσας ἰδέαν· πρόδοσι δὲ τὴν πρὸς ἀγγέλους ὑποθέμενος εἰρή-
νην πρεσβευτὰς ποιεῖ̃αι. Τὰς ὑπ̃ φιλονείκους ἕδρας ἐκτρέπεσθ̃αι, μηδὲ βασκαί-

νῃ, εἴ τις

νφν, εἴ τις ἀδοκιμῶν ἐν ὀπισθόποις φαίνοιθ σοφίας ἐν λόγῳ. κοινὸν δ' ἡγεῖσθαι πάλαθον τῆς ἐνὸς ἀρετῆς, μὴ δὲ μίαν τῶν μετειωτέρων καταπαίρειν τοὺς κρείττους. θεοῦ γὰρ εἷς ὁ κεντήσιον τῶν ἀγηθεῖ λόγῳ κρατούντων. καὶ τοῖς ἀθενεστέροις ὃ δεῖν ὑποκαλκλίνεσθαι λόγῳ συγγνώμης, τῷ δ' τέλεον ἀπωθεῖσθαι χρόν, ἀσθένιον τυγχάνφν. διὸ καὶ ἀγήλοις δεῖ τὰ σμικρὰ σωφρονεῖν, συγγνώμην νέμειν, χαρίζεσθαί τε καὶ συγχωρεῖν ὅσα ἀνθρώπινα, ὡς Πολλοῦ μιμνήσθων τὴν σύμφωνον ἁρμονίαν, ὡς ἀν μὴ τοῖς ἀγήλοις σασαλεύοιεν, χλοῦνης αἰτίαι παρέχηται τοῖς τὸν θεῖον βλασφημεῖν νόμον παρεσκευασμένοις. ὧν μάλιστα τὰ πρῶτα δεῖν σωθῆναι δυναμένων, εἰ τὰ καθ' ἡμᾶς αὐτοῖς ζηλωτὰ φαίνοιτο, μὴ ἀμφιγνοεῖν ὡς ὑ τοῖς πᾶσιν ἡ ἐκ λόγων ὠφέλεια συντελεῖ. οἱ μὲν, ὡς τοῖς ἔργοισιν ὑπακουόμενοι· οἱ δὲ, τῆς τοιᾶσδε ἐκτὸς ἐχθρᾶς εἰώθασιν. ἄλλοι τοῖς δοξιώσεσι φιλοφρονουμένοις ἀπαίζουν). καὶ ξενίοις μὲν μόνοις, ἀγαπῶσιν ἕτεροι. βεβαιοῖς δ' οἱ λόγων ἀγηθεῖς ἐφασαν, ἡ ἀσθένιος αὖ ὁ τ' ἀγηθὰς φίλος. διὸ τοῖς πρῶτας ἁρμόττειν δεῖ, ἰάζεσθ δίκην ἑκάστῳ τὰ λυσιτελῆ τοῖς σωιζομένοις. ὥστ' ἐξ ἀπόνου τὸ θρῆνον τοῖς πᾶσι δοξάζειν διδασκαλίαν. τοιαῦτα μὲν ἐν τοιούτοις πρῆνφ. τέλος δ' ἐπεὶ ἤθη, τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ τοῖς τ' θεὸν ἱκετηρίας ἐπουδασμένως ποιεῖσθαι. οὕτω δὴ σῶν ταξάμενος, ὅπῃ τὰ σφῶν οἰκεῖα τοῖς πρώτας ἐπιμέλειαν ἠφίει. οἱ δ' ἐπιμήκεις (ἐν δ' ὀφθαλμῷ. ἐκράτει τὸ λοιπὸν τοῖς πᾶσι μία γνώμη, πρὸς αὐτὸ βασιλῆ συμφωνηθεῖσα, ζωαπολαύων ὡσαύτως ἐφ' ἑνὶ σώματι τῶν ἐκ μακεδὸν διηρημένων. χαίρων δῆτα βασιλεὺς ὅτι τῷ καθορτῶμενοι, τοῖς μὴ τοῦδε τυχοῦσι τῇ σωτόδῳ καρπὸν ὑγιαλῆ δεδώρηται δι' ὑπισχνῶν, λαοῖς δ' ἅπασι τοῖς τ' κατ' ἀγορὰς καὶ τοῖς ἀμφὶ τὰς πόλεις χρημάτων ἀφθόνους δίκαιοσύνης ποιεῖσθαι πρεκελεύετο, ὧδέ πη χαίρων τῇ ἑορτῇ τῆς εἰκοσαετοῦς βασιλείας. Αλλὰ γὰρ ἀπόνων εἰρηνευομένων, μόνοις αἰχυπτίοις ἀμικτος ἐῶ ἡ τοῖς ἀγήλοις φιλονεικία. ὡς καὶ αὖθις ἐνοχλεῖ βασιλέα, οὐ μόνον καὶ τοῖς ὀργῶν ἐγείρφν, οἷα χρεὼν πατέρας ὄν καὶ μᾶλλον τοῖς θεοῦ, πάσῃ πειρώμενον μιμῆ. καὶ δεύτερον ἐκάλεσ. καὶ πάλιν ἐμεσίτευε τοῖς αὐτοῖς ἀνδρικάκως. ὃ δ' ὀργὴ ἐτίμα πάλιν, ἐδήλου τε τὴν διαιτὴν δι' ὑπισχνῆς, καὶ τὰ τῆς (νόδου δόγματα κυρῶν ἐπεσφραγίζετο. πρεκάλεσ τε συμφωνίας ἔχεσθαι, μὴ ὃ ἀφασσῶν καὶ καταπέμφν τὴν ἐκκλησίαν· τῆς δὲ τοῦ θεοῦ κρίσεως ἐν νῷ τὴν μνήμην λαμβάνφν. καὶ ταῦτα δὲ βασιλεὺς δι' οἰκείας ἀπέστελλε γραφῆς. καὶ ἅμα ὃ τούτοις ἔγραφεν ἀδελφὰ μυρία, πλείστας δ' ὅσας ὑπισχνὰς διεῖπον, ἐν μέρει μὲν ὑπισχνόποις (ἀπὸ τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ θεοῦ τὰ πρόσφορα ἀφαπόμενος. ἤδη δὲ καὶ αὐτοῖς προσφωνῆ τοῖς πλήθεσιν, ἀδελφοὺς ἀποκαλῶν καὶ σὺν θεράποντας ἑαυτῷ τοὺς τ' ἐκκλησίας λαοὺς ὁ τεισμακάριος. σχολὴ δ' ἀν ἦν τοῦτα ὑπὲρ οἰκείας (ποθέσεως (ναγεῖν, ὡς ἀν μὴ ὃ σῶμα τ' πρόσπης ἡμῖν διακόπτοιθ ἰσοτεία. Τούτων δ' ὧδ' ἐχόντων, μνήμης ἀν' ὅ τι μεῖζον ὑπὲρ παλαιστινῶν ἔθνους ὁ θεοφιλὴς εἰργάζετο. τί δ' ἐῶ τοῦτο; τὸν ἐν τοῖς ἱεροσχολίμοις τῆς σωτηρίου ἀναστάσεως μακαριώτατον τόπον, ἐδόκει δεῖν αὐτῷ προφανῆ καὶ σεπτὸν ἀποφῆναι τοῖς πᾶσιν. αὐλικα γοῦν οἶκον ἀκίνητον συστήσασθαι διεκελεύετο, ὃν ἀγρεῖ τοῦτ' ἐν διανοίᾳ ἔσχεν, ἀλλ' ὑπ' αὐτοῦ τ' θεοῦ τοῦ ἀνακινηθῆς ὃ πολλάκις. ἄνδρες μὲ γὰρ πολε

δυσεβεῖς, μᾶλλον δὲ πρῶ τὸ δαιμόνων δέος τούτων γλύφος, ἀσυδλώ ἔθεντο σκότῳ καὶ λήθῃ τῶν δαιδοῦχα τὸ θεσπέσιον σκεῦνο τῆς ἀθανασίας μνῆμα. πῦρ ᾧ φῶς ἔξαστράπτων ὁ καθαρὸς οὐρανόθεν ἄγγελος, ἀπεκύλισε τὸν λίθον τῶν τὰς δεινοίας λελιθωμένων. καὶ τ' ζῶντα μετ' ὧν νεκρῶν ἔδει ὑπάρχειν ὑπειληφότων, τὰς γυναῖκας διαγελιζόμενος. τὸν τε τῆς ἀπιστίας λίθον τ' αὐτῶν δεινοίας ὅτι δόξης τῆς τοῦ ζητουμένου ζωῆς ἀφαιρούμενος. τοῦτο μὲ οὖν τὸ σωτήριον δῶρον, ἀθεοί ἵνες καὶ δυσεβεῖς ἀφανεῖς ἐξ ἀνθρώπων ποιήσαθαι δεινενόηντο, ἄφρονι λογισμῷ τὴν ἀληθειαν ταύτην πεκρύφαι λογισάμενοι. ἡ δὲ πολιὰ εἰσενεγκάμενοι μόχθον, γλῶ ἔξωθεν πόθεν εἰσφορήσαντες, τὸν πόλα καλύπτοισι τόπον. κἄπειτ' εἰς ὕψος αἰωρήσαντες, λίθῳ τε καθαρώσαντες, κάτω που τὸ θεῖον ἄντρον ἐπὶ πολλῷ ᾧ χώματι καθακρύπτοισιν. εἶδ' ὡς οὐδενὸς αὐτοῖς λῃστομένου, τῆς γῆς ὕπερθεν δεινὸν ὡς ἀληθῶς ταφεδνα ψυχῶν ὀπισθοδρόζοισιν, νεκρῶν εἰδώλων σκότιον ἀφροδίτης ἀκολάστῳ δαίμονι μυχὸν οἰκοδομησάμενοι. κἄπειτα μυθαρὰς ἐνταυθοῖ θυσίας ὅτι βεβήλων καὶ ἀναγῶν βωμῶν ὀπιπαίνοντες. ταύτη γὰ μόνως καὶ οὐκ ἀλλως, τὸ ἀσυδαθὲν εἰς ἔργον ἀξίαν ἐνόμιζον, ἢ ἀφ' ἁ τούτων τῶν ἀναγῶν μυθαγμῶν τὸ σωτήριον ἄντρον καθακρύψαν. οὐ γὰρ οἷοίτ' ἦσθ' σωϊένα οἱ δείλαιοι, ὡς οὐκ εἶχε φύσιν τὸν κτ' τοῦ θανάτου βεβῶσα ἀναδησάμενον, κρύφιον καθαλιπεῖν τὸ καθορθωμα, οὐδὲ τῷ σύμπαντ' τῶν ἀνθρώπων λαθεῖν, λάμπων ὑπὸ γῆς γλυόμενος ὁ ἥλιος, καὶ τὸν οἰκεῖον ἐν οὐρανῷ διϊὼν πόνων δρόμον. τοῦτο γὰ κρείττονος ψυχὰς ἀνθρώπων ἀλλ' οὐ σώματα ἡ σωτήριος καθαυγάσαθα δυνάμις, ὧν οἰκείων τοῦ φωτὸς μαρμαρυγῶν τ' σύμπαντα κατεπλήσθη κόσμον· πλιὼ δηὰ τῶν ἀθέων καὶ δυσεβῶν ἀνδρῶν τὰ κτ' τ' ἀληθέας μηχανήματα, μακεδὶς πρετείνεθ χρόνοις. οὐδείς τε τῶν πώποτε οὐχ' ἡγουμένων, οὐ στρατηγῶν, οὐκ αὐτῶν βασιλέων, ὅτι καθαιρέσ τῶν τετιμημένων δύρη) ὀπιτήδος. ἰὲ μόνος εἷς ὁ τῶ παμβασιλῆ θεῶ φίλος καὶ πνεύματι χρῶν καὶ λόγος θείῳ, χῶρον αὐτὸν ἐκεῖνον τ' δεδηλωμένον, πάσας οὐ καθαρὰς ὕλας ἐχθεσῶν ὀπιθυλάς καθακεκρύφθαι, λήθη τε καὶ ἀγνοίᾳ τῶν δεδομένων οὐ παειδῶν, οὐδὲ τῇ τῶν αἰτίων τῶν χορήσας κακίᾳ, θεὸν τὸν αὐτ' σωτερχὸν ὀπικαλεσάμενος, καθαίρεσθαι τοῦ στάθη· αὐτῷ δὴ μάλιστα τῷ ἐκ τῶν ἐχθεσῶν μεμιασμένῳ, ἀπολαῦσαι δεῖν οἰόμενος τῆς τοῦ πνεύματος δι' αὐτ' μεγαλουργίας. ἅμα δὲ τοῦ στάγματα τὰ τῆς ἀπάτης μηχανήματα εἰς ἔδαφος λύσων ἀφ' ὑψηλοῦ κατερρίπτετο, ᾗ τε καθηρέτο, αὐλοῖς ξοάνοις καὶ δαίμοσι, καὶ τὰ τῆς πλάνης οἰκοδομήματα. ἃ μὲν ἐν τούτοις τὰ τῆς ἀσυδοῦς ἴσατο. πάλιν δὲ βασιλεὺς ἀρεσθαι καὶ πορρώτατω τῆς χώρας ἀπορριπτεῖσθαι, ὧν καθαιρουμένων τῷ ἐν λίθοις καὶ ξύλοις ὕλῃ τοῦ στάθη. ἔργον ἦ καὶ τῷδε πρηκολούθη ᾧ λόγῳ. ἀλλ' ὅμ' ὅτι τούτῳ μόνον τοῦ ἡγοῦν ἀπήρκει. πάλιν δ' ὅπιθάσας βασιλεὺς, τοῦδαφος αὐτὸ, πολὺ τοῦ χώρου βάθος ὀρύξαντας, αὐτῷ χοὶ πορρῶ που τὸ ὀξωτάτω λύθεις ἅτε δαιμονικοῖς ἐρρύπωμένον, ἀποφορεῖσθαι τοῦδε κελεύει). τοῦδε τὸ χῆμα δ' ἐπετελέτο καὶ τοῦτο. ὡς δ' ἕτερον ἀνθ' ἑτέρου στοιχεῖον ὁ κτ' βάθος τ' γῆς ἀνέφαιν χῶρος, αὐτὸ δὴ λοιπὸν τὸ σεμνὸν καὶ πρωάγιον τῆς σωτηρίου ἀνάστασεως μαρτύριον πρὸ ὀφθαλμῶν πᾶσιν ἀνέφαινεν. καὶ τότ' ἄγιον τῶν ἁγίων ἀνθεν τῷ ὁμοίαν τῆς τ' σωτῆρος ἀ-

ναβιώ-

ἀναβιώσεως ἀπεκάμβδνεν εἰκόνα. διὰ μὲν τὴν ἐν σκότῳ καθάδυσιν, αὖθις ὅπὶ τὸ φῶς παρελήλ, καὶ τοῖς ὅπὶ θάνατον ἀφικνουμένοις ἀναρχὴ πρόειχεν ὁρᾶν ὧν αὐτὴ περιφαλμῶν θαυμᾷ τὴν ἰσοείδειαν, ἔργοις ἁπάσης μεγαλοτέραν φωνῆς τὴν ὑπὸ ζωτῆρος ἀνάστασιν μαρτυρούμενον. τούτων δ' ὧδε παραθέντων, αὐλικὰ βασιλέως νόμων δυσεβῶν διαθέσεσι, χορηγίας τε ἀφθόνοις, οἷον δικλήιον θεωρεπῆ ἀμφὶ τὸ σωτήριον δῶρον ἐγκελεύῃ πλουσίᾳ καὶ βασιλικῇ δείματι πολυτελείᾳ, ὡς δὴ ἐκ μακροῦ τοῦτο παρατεθμένους, καὶ τὸ μὴ ἔστεθαι κρεῖττον παρθυμίᾳ τεθραμμένους. τοῖς μὲν δὴ τῶν ἐνταῦθα ὅπὶ τῆς ἑφας ἄρχουσιν, ἀφθόνοις καὶ δαψιλέσι χορηγίαις, ὑπαφυές τε καὶ μέγα, καὶ πλούσιον ἀποδεικνύων τὸ ἔργον. ὧν δὲ τῆς ἐκκλησίας ὅπισχόπῳ, ὧ τὰ νικητήρια τῶν ἱερομάχων παρεξῶτι, διαιτᾶσθε καὶ τέπεμπε γράφω, δι' ἧς τὸν σωτήριον λόγον τῆς πίστεως ἀναρχέσι φωναῖς παιδεύσῃ, τοῦτον γράφων τὸν ἔπον. Νικητὴς κωνσταντῖνος, μέγιστος, σεβαστός, μακαρίῳ. τοσαύτη τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ἐστὶν ἡ χάρις, ὡς μὴ δὲ μίαν λόγων θεραπεῖαν παρόντος θαύματος ἀξίαν εἶναι δοκεῖν. ὃ γὰρ τὸ γνώρισμα τῆς ἀναστάσου σκιᾶς πάθοις ἂν τὴν γῆν πάλαι κρυπτόμενον, τοσαύτας ἐτῶν περιόδους λαθεῖν, ἄγεις δὲ διὰ τῆς τοῦ κοινοῦ πάντων ἐχθροῦ ἀναιρέσεως, ἣν θεραπευτῆσι τοῖς ἑαυτῆς θεράπουσιν ἀνάγαμπτον ἔμελλε, πᾶσαν σύγκλησιν ἀληθῶς ὑπερβαίνῃ. εἰ γὰρ πάντες οἱ διὰ πάσης τῆς οἰκουμένης εἶναι δοκοῦντες σοφοί, εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ συνελθόντες, ἄξιόν τι τῶν θεάματος ἐπιτήσοισιν εἰπεῖν, πάλαι ἂν πρὸς τὸ βεβαιότατον ἀμιλλητῶν διανήσαντο. ὅπὶ τοσοῦτον πᾶσι ἀνθρωπίνου λογισμοῦ χωρητικὴν φύσιν ἡ θαυμαστὸν τοῦτο ὑπερβαίνῃ, ὅσῳ τῶν ἀνθρωπίνων τὰ οὐράνια ὑπερτέραν διανατώτερα. διὰ τοῦτο χρῶ ἐστ' ἀεὶ καὶ πρόπτος μοι σκοπὸς· ἵν' ὡσπερ ἑαυτὸν ὅσῃ μέρᾳ καινοτέροις θαύμασιν ἡ τῆς ἀληθείας πίστις ὑπιδείκνυσιν, οὕτω καὶ αἱ ψυχαὶ πάντων ἡμῶν πρὸς τὸν ἄγιον νόμον εὐσεβείᾳ πάσῃ καὶ ὁμονοίᾳ μετὰ θυμίᾳ ἀσυνδετοτέραν γίγνωνται. ὅπερ δὴ οἶμαι πᾶσιν εἶναι νομίζω φανερόν, ἐκεῖνο μάλιστα πεπεῖσθαι βούλομαι, ὡς ἄρα πάντων μοι μάλιστ', ὅπως τὸν ἱερὸν ἐκεῖνον τόπον ἐν θεοῦ παραπάλαι, αἰσχίστης εἰδώλου παθήκης ὥσπερ λίνος ἐπικειμένου βάρεσι σκούφισα, ἄγιον μὲν ἐξ ἀρχῆς θεοῦ κείσθ' γεγενημένον· ἀνώτερον δ' ἀποφανθέντα, ἀφ' οὗ τοῦ σωτηρίου πάθους πίστιν εἰς φῶς παρήγαγον, οἰκοδομήμασι καλλίστοις κοσμήσαντι. Προσήκει τοίνυν τὸν ἐν ἀγχίνοιαν οὕτω διαθέσθαι τε καὶ ἑκάστου ὧν ἀναγκαίων ποιήσασθαι παρόντος, ὡς ἂν μόνον βασιλικὴν τὴν ἀπόνασιν βεβαίονα, ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ τοιαῦτα γίγνεσθαι, ὡς πάντα τὰ ἐφ' ἑκάστης καλλιστεύοντα πόλεως, ὑπὸ τοῦ κλίσματος τούτου νικᾶσθαι. καὶ παρὰ μὲν τῆς ὧν τοίχων ἐδρύσεώς τε καὶ καλλιερείας, δρασιλιανῷ τῷ λίμενος ρῳ φίλῳ ᾧ διέπονεν τὰ τῶν ἐπαρχιῶν μέρη, καὶ τῷ τῆς ἐπαρχίας ἄρχοντι, πρὸς λίμνῃ τὴν φοινίδα ἐξεχέρηθαι γίνωσκε. κεκέλευται γὰρ ὑπὸ τῆς ἐμῆς δυσεβείας, καὶ τεχνίτας καὶ ἐργάτας, καὶ πάντ' ἀπ' εἰς οἰκοδομὴν ἀναγκαῖα τυγχάνειν παρὰ τῆς σῆς καθαμάθοιεν ἀγχινοίας, παραχρῆμα διὰ τῆς ἐκείνων παρουσίας ἀποτελεῖσθαι. περὶ δὲ ὧν κιόνων εἴτουν μαρμάρων, ἃ δὴ νομίσῃς εἶναι χιμιώτερά τε καὶ χρησιμώτερα, αὐτῆς ὑπόψεως γενομένης πρὸς ἡμᾶς, γράψαι παρακάλεσον· ἵν' ὅσων μὲν καὶ οἵοις χρείαν εἶναι διὰ τοῦ σὸν γράμματα-

» τος ἐπιγνώμην, ταῦτα πάντα χόθεν μετενεχθῆναι δυνηθῇ. τὴν δὲ τῆς βασιλι-
» κῆς καμάραν, πότερον λακοναρίαν, ἢ δι' ἑτέρας τινὸς ἐργασίας γενέσθαί σοι
» δοκεῖ, παρὰ σοῦ γνῶναι βούλομαι. εἰ γὰρ λακοναρία εἴη μέγιοι, δυνήσεται καὶ
» χρυσῷ καλλωπισθῆναι τὸ λειπόμενον. ἵν' ἡ σὴ ὁσιότης τοῖς προειρημένοις δικαστᾶις
» ἢ τάχος γνωρισθῆναι ποιήσῃ, ὅσων τ' ἐργατῶν καὶ τεχνιτῶν καὶ ἀναγωμῶν χρεία,
» καὶ πρὸς ἐμὲ εὐθέως ἀνενεγκεῖν σπουδάσῃ, οὐ μόνον περὶ τῶν μαρμάρων τε καὶ
» κιόνων, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν λακοναρίων, εἴ γε τοῦτο κάλλιον ἐπικρίνειαν. ὁ θεός σε
» διαφυλάξοι ἀδελφὲ ἀγαπητέ. Ταῦτα μὲν ἔγραφε βασιλεύς. ἅμα δὲ λό-
γῳ δι' ἔργων ἐχώρει τὰ πράγματα. καὶ δὴ κατ' αὐτὸ τὸ σωτήριον μαρτύριον, ἡ νέα
κατεσκευάζετο ἱερουσαλὴμ, ἀντὶ πρόσωπος τῇ πάλαι βοωμένῃ, ἢ μετὰ τὴν κυριο-
κτόνον μιαιφονίαν ἐρημίας ἐπ' ἔσχατα περιτραπεῖσα, δίκην ἔτισε δυσσεύων οἰκη-
τόρων. ταύτῃ δ' οὖν ἀντίκρις βασιλεὺς τὴν κατὰ τοῦ θανάτου σωτήριον νίκην πλου-
σίαις καὶ δαψιλέσιν ἀνύψου φιλοτιμίαις, τάχα ποῦ ταύτην οὖσαν διὰ προ-
φητικῶν θεσπισμάτων κεκηρυγμένην καινὴν καὶ νέαν ἱερουσαλὴμ, ἧς πέρι μα-
κροὶ λόγοι μυρία δι' ἐνθέου πνεύματος θεσπίζοντες ἀνυμνοῦσι. ἐς δὴ τοῦ παν-
τὸς ὥσπερ τινὰ κεφαλὴν, πρῶτον ἁπάντων τὸ ἱερὸν ἄντρον ἐκόσμει, μνῆμα θε-
σπέσιον. παρ' ᾧ φῶς ἐξαστράπτων ποτ' ἄγγελος, τὴν διὰ τοῦ σωτῆρος ἐνδεικνυ-
μένην παλιγγενεσίαν τοῖς πᾶσιν εὐηγγελίζετο. Τοῦτο μὲν οὖν πρῶτον ὡσανεὶ
τοῦ παντὸς κεφαλὴν ἐξαιρέτοις κίοσι, κόσμῳ τε πλείστῳ κατεποίκιλλεν ἡ βα-
σιλέως φιλοτιμία, παντοίοις καλλωπίσμασι φαιδρύνουσα. διέβαινε δ' ἑξῆς
ἐπὶ παμμεγέθη χῶρον, εἰς καθαρὸν αἴθριον ἀναπεπταμένον, ὃν δὴ λίθος λαμ-
πρὸς κατεστρωμένος ἐπ' ἐδάφους ἐκόσμει, μακροῖς περιδρόμοις στοῶν ἐκ
τριπλεύρου περιεχόμενον. ᾧ γὰρ κατάντικρυ πλευρῷ τοῦ ἄντρου, ὃ δὴ πρὸς
ἀνίσχοντα ἥλιον ἑώρα, ὁ βασιλεὺς συνῆπτο νεώς. ἔργον ἐξαίσιον, εἰς ὕψος ἄ-
πειρον ᾐρμένον, μήκους τε καὶ πλάτους ἐπὶ πλεῖστον εὐρυνόμενον. οὗ τὰ μὲν εἴ-
σω τῆς οἰκοδομίας, ὕλης μαρμάρου ποικίλης διεκάλυπτον πλακώσεις. ἡ δ' ἐκ-
τὸς τῶν τοίχων ὄψις, ξεστῷ λίθῳ ταῖς πρὸς ἕκαστον ἁρμογαῖς συνημμένῳ λαμ-
πρυνομένη, ὑπερφυές τι χρῆμα κάλλους τῆς ἐκ μαρμάρου προσόψεως οὐ-
δὲν ἀποδέον παρεῖχεν. ἄνω δὲ πρὸς αὐτοῖς ὀρόφοις, τὰ μὲν ἐκτὸς δώματα μο-
λίβου περιέφραττεν ὕλη, ὄμβρων ἀσφαλὲς ἔρυμα χειμερίων. τὰ δὲ τῆς εἴσω
στέγης γλυφαῖς φατνωμάτων ἀπηρτισμένα, καὶ ὥσπερ τι μέγα πέλαγος καθ'
ὅλου τοῦ βασιλείου οἴκου συνεχέσι ταῖς πρὸς ἀλλήλας συμπλοκαῖς ἀνευρυ-
νόμενα, χρυσῷ τε διαυγεῖ δι' ὅλου κεκαλυμμένα, φωτὸς οἷα μαρμαρυγαῖς
τὴν πάντα νεὼν ἐξαστράπτειν ἐποίει. ἀμφὶ δ' ἑκάτερα τὰ πλευρὰ διττῶν στοῶν
ἀναγείων τε καὶ καταγείων δίδυμοι παραστάδες ᾧ μήκει τοῦ νεὼ συνεξετείνοντο,
χρυσῷ καὶ αὗται τοὺς ὀρόφους πεποικιλμέναι. ὧν αἱ μὲν ἐπὶ προσώπου τοῦ οἴκου
κίοσι παμμεγέθεσιν ἐπηρείδοντο· αἱ δ' εἴσω τῶν ἔσωθεν ὑπὸ πεσσοῖς ἀνηγείροντο,
πολὺν τὴν ἔξωθεν περιβεβλημένοις κόσμον. πύλαι δὲ τρεῖς πρὸς αὐτὴν ἀνίσχοντα ἥλιον
εὖ διακείμεναι, τὰ πλήθη τῶν εἴσω φερομένων ὑπεδέχοντο. τούτων δ' ἀντικρὺ, τὸ κε-
φάλαιον τοῦ παντὸς ἡμισφαιρίου ὦν, ἐπ' ἄκρου τοῦ βασιλείου ἐκτεταμένον. ὃ δὴ διο-
καίδεκα κίονες ἐστεφάνουν, τοῖς τοῦ σωτῆρος ἀποστόλοις ἰσάριθμοι, κρατῆρσι μεγίστοις
ἐξ ἀρ-

ὀξ' ἀργύρου πεποιημένους ταῖς κορυφαῖς κοσμήμασιν. οἷς δὴ βασιλεὺς αὐτὸς ἀνάθημα κάλλιστον ἐποίησε τῷ αὐτῷ θεῷ. ἔνθεν δὲ τοῦ ἱεροῦ νεὼ τοῦ νεὼ κειμήλια εἰσόδοις, αἰθρίοις διέγημεν. ἦσαν γὰρ ἐν ταὐτοῖς πρὸς ἑκάτερα, καὶ αὐλὴ τοῦ φωτὸς ταύτης, καὶ ὅπῃ πᾶσιν αἱ αὐλίοι πύλαι, μέσῃ δ' ἀπ' αὐλῆς μέσης πλατείας ἀγορᾶς, τοῦ τοῦ πάντος τοῦ πύλαια φιλοκάλως ἠσκημένα, τοῖς πάντῃ ἐκτὸς πορείαν ποιουμένοις καταπληκτικὴν παρέχοντα τὴν ὧν ἐνδον ὁρωμένων θέαν. Τόνδε μὲν οὖν τὸν νεὼν τοῦ ἱεροῦ ἀνάστασιν, ἀναργὲς ἀνέθηκε μαρμάρειον βασιλεύς, πλουσίᾳ καὶ βασιλικῇ κατασκευῇ τὸν σύμπαντα καταφαιδρύνας. ἐκόσμει δ' αὐτὸν ἀναθημάτοις κάλλεσι, πλείστων ὅσων ἀναθημάτων χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, καὶ λίθων πολυτελῶν ἐνδιαπρεπούσας ὕλας, ὧν τὴν κτῆσιν μέρος ἐποιεῖτο φιλοτέχνως εἰργασμένῳ, μεγέθει τε καὶ πλήθει καὶ ποικιλίᾳ, ἃ δὴ καὶ νῦν ἐπεξιέναι τῷ λόγῳ. ἀπολαβὼν δ' ἐντοῦθεν χώρας ἑτέρας δύσιν, δύο μυστικοῖς ἐστεφανωμένας, πλουσίᾳ τε ταύτῃ φιλοτιμίᾳ ἐκόσμει, τῷ μὲν τὴν τοῦ σωτῆρος θεοφανείας ἀνάθεσιν, ἐν ᾗ δὴ καὶ τὰ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας ὑπέρτερα, τὰς καταλλήλους νέμων τιμάς. τῷ δὲ τῆς εἰς ἀνθρώπους ἀναβάσεως τὴν ὑπὲρ τῆς ἀκρωρείας μνήμιον σεμνύων. καὶ ταῦτα μὲν φιλοκάλως ἐτίμα, τὴν αὐτοῦ μνήμην, ἣν τοσοῦτον ἀγαθὸν τῷ ὄντι ἀνθρώπων διακονεῖτο βίῳ, διαιωνίζων τῇ μνήμῃ. Ἐπειδὴ γὰρ αὐλὴ τῷ παμβασιλεῖ θεῷ τῆς ἀσεβοῦς διαθέσεως ἀποδοῦναι χρέος ἔργον ἐποιήσατο, ὑφ' ᾧ τὲ βασιλεῦ τοσούτῳ, παισί τε αὐτοῦ καὶ φαρισθεοφιλεστάτοις ἑαυτοῖς ἐκγόνοις, τὰ χρεωστήματα δεῖν ᾤετο δι' ὧν ἀπεπλήρωσαν. ἦκε δὲ πρεσβεύουσα νεανικῶς ἡ πρέσβις, ὑπαφθεγγόμενος φρονήσει τῇ ἀξιάγαστον διαπρησαμένῳ, ἔθνη τε τὰ ἑῷα καὶ δήμους ὁμοῦ καὶ λαοὺς βασιλικῇ προμηθείᾳ ἐπιφορμῆσαι. ὡς ἂν τοῖς δήμασι τοῖς ἱεροῖς τῷ πρέποντι ἀπεδίδου προσκυνήσιν, ἀκολούθως προφητικῷ λόγῳ φάσκοντι, προσκυνήσωμεν εἰς τὸν τόπον οὗ ἔστησαν οἱ πόδες αὐτοῦ, τῆς οἰκείας ἀσεβείας καρπὸν καὶ τοῖς μελέπειρα πάθεσι χρῆμα καλείμπανεν. Αὐθίκα δ' οὖν τῷ παμβασιλεῖ θεῷ δύο νεὼς ἀφιέρου, τὸ μὲν προτὸς τῇ τοῦ γεννήσεως αὐτῷ, τὸν δ' ὅπῃ τοῦ τῆς ἀναλήψεως ὄρους. καὶ τὸ μὲν γεννήσιν ἐπὶ τῷ γεννήσαντι ὁ μὲν ἡμῶν θεὸς δι' ἡμᾶς ἠνέσχετο, καὶ τόπος αὐτοῦ τῆς ἐνσάρκου γεννήσεως ὀνομάσθη παρ' ἑβραίοις ἡ βηθλεὲμ ἐκπρεπέστατα. διὸ δὴ βασιλὶς ἡ θεοσεβεστάτη, τῆς θεοτόκου τὴν κύησιν μνήμασι θαυμασοῖς καλεκόσμει, πανοικίῳ τὸ τῇδε ἱερὸν ἀνάθημα φαιδρύνασα. βασιλεὺς δὲ μικρὸν ὕστερον βασιλικοῖς ἀναθήμασι καὶ ταύτην ἐτίμα, τοῖς δὲ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ κειμηλίοις, θαλαττεύσασί τε ποικίλοις τὰς τῆς μήτρος ἐπαύξων φιλοκαλίας. πάλιν δ' ἡμῶν βασιλέως μήτηρ τὰ ἁγιονοεῖν πορείας τοῦ πανόλου σωτῆρος, ὅπῃ τὸ ὧν ἁγίων ὄρους τὴν μνήμην ἐπηρμένας οἰκοδομίας ἀνύψου, ἀνὼ πρὸς ταῖς ἀκρωρείαις θαυμασίᾳ τε καὶ πανυπερτάτῳ ὄρους κορυφῇ, ἱερὸν οἶκον ἐκκλησίας ἀνεγείρουσα. νεών τε καὶ ταῦτα λόγος ἀληθὴς καλέσει τοὺς ἐν αὐτῷ ἀνδρῶν τοὺς αὐτοδιαφόρους μυῶν τὰς ἀπορρήτους τελετὰς τὸν πανόλου σωτῆρα. Βασιλεὺς δὲ καὶ ταῦτα πανοικίοις ἀναθήμασί τε καὶ κόσμοις τὸν μέγαν ἐγέραιρε βασιλέα. καὶ δὴ δύο ταῦτα μνήμης ἐπάξια αἰωνίου, σεμνά καὶ πρεσκαλλῆ καὶ περιώμαλα, ὅπῃ δύο μυστικῶν ἀνδρῶν γένη αὐγούσα θεῷ τῷ αὐτῆς σωτῆρι θεοφιλοῦς βασιλέως θεοφιλὴς μήτηρ, ἀσεβοῦς ἐκμήλια διαθέσεως ἵδρυτο, δεξιαὶ αὐτῆ βασιλικῆς ἐξουσίας τοῦ παιδὸς θαλαμοῦχοι. καρπὸν δ' ἐπάξιον ἡ πρέσβις ὀκ εἰς

μακρὰν ἀπελαμβανεν, ἀγαθοῖς μὴ ἅπασι τὸν πάντα τ̃ ζωῆς χρόνον ἐπ' αὐτῷ γήρως οὐδὲ ὑφαπτεφαναμένη, λόγοις δὲ καὶ ἔργοις τῶν σωτηρίων ὧν ἐδιδάσκετο μαθημάτων ἀθαλὴς ὧν ἀφορμὴν καρποὺς, καὶ πρὸς οὕτω βίον ἀσκητὴν καὶ ἄγγελον σώμασιν ὁμοῦ καὶ ψυχῆς ἐν ἐρρωμένῳ φερομένη διανύσασα. ἐφ' οἷς καὶ τέλος ἀσεβείας ἐπάξιον, ἀγαθῶν τ̃ πάντων ἀμοιβὴν καὶ πρὸς παρόντος ἄρειον βίον. Τῷ γὰρ τοι σύμπασαν ἐφᾶναι μεγαλοφροσύνης βασιλικῆς ἐξουσίαν ἐμπεδήσασα, μυρία μὲ ἀληθῶς τοῖς κατ' πόλιν ἐδωρεῖτο δήμοις, ἰδίᾳ τε τ̃ πρωτοσπόνδων ἑκάστῳ. μυρία δὲ καὶ τοῖς στρατιωτικοῖς τάγμασι δεξιᾷ μεγαλοφροσύνῃ διένεμε. πλουσίους τ' ὅλα πένησι γυμνοῖς καὶ ἀπορουμένοις ἐδίδου, τοῖς μὲν, χρημάτων δόσις ποιουμένη· τοῖς δ', ἐκ τῶν τοῦ σώματος σκέπην δαψιλῶς ἐπιπρέπουσα, ἑτέροις ἀπήλλαττε δεσμῶν, μεταλλων τε κακοπαθείας ἐλαφρῶν μὲν ὑπευθύνοις, ἠλλοτρίου τε πλεονεκτουμένοις. καὶ πάλιν ἄλλοις ἐξοικείας ἀνεκαλεῖτο. τοιούτοις δῆτα λαμπρυνομένη, ἐκ θεῶν ὁσίας καλωνυμίᾳ φοιτῶσα μὲν αὐτὴ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ δι' ἁγνοῦ ὁρᾶν προέχουσα. λαμπρὸς δὲ καὶ κοσμοῦσα χειμηλίοις τοὺς βασιλείους οἴκους, μὴ δὲ τοὺς ἐν τ̃ βασιλίσσαις πόλεσι προῆρσα ναούς. ἷν οὖν ὁρᾶν τ̃ θαυμασίαν ἐν σεμνῇ καὶ ἀσκητικῇ πολιτείᾳ φιλοσοφοῦσαν, τὸν τ̃ θεὸς ὃ θεῖον ἀνέδειξαν διὰ πάσης θεοφιλοῦς πράξεως ἐπιδεικνυμένην. Επεὶ δὲ λοιπὸν τὰ τῆς αὐτάρκους διανύσασα ζωῆς ὅπῃ τ̃ κρείττονα λῆξιν ἐκ θεοῦ, ἡδέως που τ̃ ἡλικίας ἀμφὶ τοὺς ὀγδοήκοντα ἐνιαυτοὺς διαρκέσασα, πρὸς αὐτῷ γηρομένη τῷ τέλει, σωφρονέστερον καὶ διεπίστευε, ὅτι μονογενεῖ υἱῷ βασιλεῖ, μοναρχῳ κοσμοκράτορι, παισὶ τ̃ τούτου καθαρσίων ἑαυτῆς ἐκγόνοις τ̃ ὑστάτην βουλὴν διαθεμένη, διαπεμπουσάμενον ὧν ἐκγόνων ἑκάστῳ τὰ τ̃ οἰκείας ὑπάρξεως ὅση τις αὐτῇ καθ' ὅλης ὑπαρξείης οἰκουμένης. Καὶ δὴ τοῦτον διαθεμένη τ̃ βίον, λοιπὸν τ̃ τῶν βίων καλέσαντος τελευτὴν, πρόθυμος αὐτῇ καὶ πρεσβῦτις ἰοῦσα τοῦτου, θεραπαίνοις τ̃ ἐς τὴν χώραν ἐφαπομένη· ὡς μὴ τεθνάναι εἰκότως τὴν τεισμακαρίαν τοῖς δι' εὐσεβῶν δοκεῖν, μεταβολὴν δὲ καὶ μετάστασιν ἀληθεῖ λόγῳ τῆς γεώδους ζωῆς ὅτι τὴν οὐράνιον ἀποδύσεως. ἀνέσει γοῦν γε ἀὐτῇ ψυχῇ, ὅτι τ̃ ἄφθαρτον καὶ ἀγγελικὴν οὐσίαν πρὸς τὸν αὐτῆς ἀναλαμβανομένη σῶμα. καὶ τὸ σκῆνος δὲ τῆς μακαρίας, οὐ τ̃ τυχοῦσης ἠξιοῦτο ἀπουδῆς. πλείστη γοῦν δορυφορία ὅτι τ̃ βασιλεύουσι πόλιν ἀνεκομίζετο. ἐνταυθοῖ δ' ἠρίοις βασιλικοῖς ἀπετίθετο. τῶν μὲν οὖν βασιλέως ἐτελεύτησε μήτηρ Ἀὐξία ἡλικομένη μηνὶ μεσηγύ, τ̃ δὲ αὐτῆς εἵνεκα θεοφιλῶν πράξεων, ζοὐτ' ἐξ αὐτῆς φύντος ἐκφυοῦς καὶ θεοδόξου φυτοῦ, ὃν πρὸς τοῖς ἅπασι καὶ τῆς τῶν γονέων ὁσίας μακαρίζειν ἄξιον, οὕτω μὲ αὐτὸν θεοσεβῆ καθεστάσθαι ἐκ οὐδὲν πρότερον, ὡς αὐτὸ δοκεῖν ἐκ προφάσεως ὧν κοινῶς ἔφην μεμαθηκέναι, οὕτω γ' ἀξιώσαι βασιλικῶν τελεσθέντα, ὡς ἐν ἅπασιν ἔθνεσι, πρὸ αὐτοῖς τ̃ τοῖς στρατιωτικοῖς τάγμασιν, αὐγούσαν βασιλίδα ἀναγορεύεσθαι, χρυσοῖς τε νομίσμασι καὶ τὸν αὐτῆς ἐκτυποῦσθαι εἰκόνα. Ηδη γ' καὶ θησαυρῶν βασιλικῶν πρεῖχε τὸν ἐξουσίαν, χρῆσθαι κατ' προαίρεσιν καὶ δοκεῖν κατ' γνώμην ὅπως δὴ ἔθελοι, καὶ ὡς δὴ δι' ἔχθρ αὐτῇ νομίζοιτο ἔκκαυσα, τῶν παιδὸς αὐτὸν καὶ τούτοις διαφερόντων καὶ ἀξιοζήλωτον πεποιημένου. διὰ τ̃ εἰς αὐτὸ μήκιστον ἀναφερομένων καὶ ταῦτ' εἰκότως ἡμῖν ἀνείκηται, ἃ δι' εὐσεβείας ἐπιβολὴν μηδὲ-

ἐα ἡμῶν,

ἐαλιμῶν, δεσμοὺς ἀπεπλήρου θείους, ἀμφὶ γονέων λιμῆς τὰ πρέποντα δέμας τοῦτο μήσας. ταὐτὸ μὲν οὖν λεχθείσας φιλοκαλίας βασιλὰς πρὸς ᾧ παλαισιναῖν ἔθνη τόνδε στωίζη τὸν τόπον. καὶ κατ' πάσας δὲ ταὐτὸ ἐπαρχίας νεοπαγεῖς ἐκκλησίας ὑπισκυάζων, μακρῷ ὧν πρεσβέρων λιμιωτέρας ἀπέφαινε. τὸ δέ γ' ἐπώνυμον αὐτοῦ πόλιν δέχομαι λιμὴν γεραίρων, δίκτυειοις πλείοσιν ἐφαίδρυνε, μύλυειοις τε μείζοσις καὶ πρεσφυεστάτοις οἴκοις, τοῖς μὲν πρεσβυτέροις, τοῖς δ' ἐν αὐτῷ τυγχάνοισι. δι' ὧν ὁμοῦ καὶ ταὐτὸ τῶν μύλύρων μνήμας ἐτίμα, καὶ τὸ αὐτοῦ πόλιν ὡς τῶν μύλύρων καθιερεύοντα θεῷ. ὅλως δ' ἐμπαίων θεοῦ σοφίας, ὡὴ τῆς ἐπιστήμης τὸ αὐτοῦ πόλιν ἐπώνυμον ἀποφῶναι ἐκέλευε, καθαρθὲν εἰδωλολατείας ἁπάσης ἐδικαίου, ὡς μηδαμοῦ φάνεσθαι ἐν αὐλῇ ὧν νομιζομένων θεῶν ἀγάλματα ἐν ἱεροῖς θρησκεύόμενα, ἀλλ' οὐδὲ βωμοὺς λυθεῖς αἱμυχῇ μαγομένους, οὐ θυσίας ὁλοκαυτουμένας πυρὶ, ἢ δαιμονιακὰς ἑορτὰς, ἢ δ' ἑτέρου τι ὧν σεσηπότων τοῖς δυσδαίμοσιν. εἶδες δ' ἂν ὁπὶ μέσων ἀγορᾶν κειμένας κρηπίδας τὰ τῆς καλοῦ ποιμένος σύμβολα, τοῖς ἀπὸ τῶν θείων λογίων ὁρμωμένοις γνώρισμα, τόν τε δεσπότην αὐτοῖς λέγουσιν ἐν χαλκῷ πεπλασμένα, χρυσοῦ τε πεπάλοις ἐκλάμποντα. τοσοῦτος ὁ θεῖος ἔρως τῆς βασιλέως καλιᾶς ἐφ' ψυχῇ, ὡς τοῖς δυσκτέρεσι ὧν βασιλείων καὶ τὰ πρώτων ἄξιον χώραν οἶκον, ἧς πρὸς ᾧ ὀρόφῳ κεχρυσωμένης φατνώσεως καὶ τὸ μεσάζον μέσου πίνακος δυπλωμένου, μέσον ἐμπεπήγθαι τὸ τῆς ἐθνείου πάθους σύμβολον, ἐκ ποικίλων συγκείμενον καὶ πολυτελῶν λίθων, ἐν χρυσῷ πολλῷ κατειργασμένων. φυλακτήριον ἐδόκει τοῦτο αὐλῆς βασιλείας ᾧ θεοφιλὲς πεποιῆσθαι. τοῖς μὲν οὖν τὰ αὐτοῦ πόλιν ἐκαλλώπιζε. τὸ δὲ διώνυμον ἔχουσι, ὁμοίως δύο θήματα μείζης καὶ ὑψηφυοῦς ἐκκλησίας ἐτίμα, ἐξ οἰκείων θησαυρῶν, καὶ ταῦτα ᾧ αὐτοῦ σωτηρίας κατ' ἐχθρῶν ἐκ θεομάχων δυνατῶν νικητήρια. καὶ ὧν λοιπῶν δὴ ἐθνῶν τὰς μάλιστα κραταιὰς δούσας πόλεις τῷ ὧν δικτυείων φιλοκαλίας ἐκ πρέπειν ἐποίησε, ὡς πρὸ οὗ καὶ τὸ ὁπὶ τῆς δυαδικῆς μητροπόλεως, ἣ τὸ ἐπώνυμον εἴληφεν δυσὶ λόχου πρεσβείαν, ἐφ' ἧς ὡς ὁπὶ κεφαλῆς τῶν τῆδε ἐθνῶν, μονομένες τὸ χρῆμα ἐκκλησίας μεγέθους ἕνεκα ἐκ κάλλους ἀφιέρου, μακρῷς μὲν ἔξωθεν πρόσθολοις τε πρώτα νεὼν πρεσβαῶν, εἴσω δ' ὃν δικλίνειον οἶκον εἰς ἀμήχανον ἐπῶρας ὕψος, ἐν ὀκταέδρᾳ μὲν ζυνεστῶτα σήμασι, οἴκοις τε πλείοσιν, ἐξέδροις τε ἐν κύκλῳ, ὑαφῴων τε καὶ καθαρείων χωρημάτων ἀπόντα χόθεν πρεσεσοιχισμένον. ὃν ἐκ χρυσοῦ πλείονος ἀφθονίᾳ, χαλκοῦ τε καὶ τῆς λοιπῆς πολυτελοῦς ὕλης ἐστεφάνου κάλλεσι. ταῦτα μὲν οὖν τὰ ἐξοχώτατα βασιλέως ἐτύγχανεν ἀφιερώματα. πυθόμενος γέ τοι ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν σῶμα, τόν τε ἀναγκαῖον ὑπισχνούμενα ᾧ βίῳ, καὶ πρεσπαλαι θεοφανῶς πεποιῆσθαι φιλοθέοις ἀνδράσι τῆς παλαισίνης ἀμφὶ τὸ καλουμένῳ δρυῖ μαμβρῆ, καὶ ταῦτα οἶκον δικλίνειον ἀνεγείραι τῷ ὀφθέντι θεῷ δικαιότατον). Τοῖς μὲν οὖν ἐθνῶν ἐξοχοτάτοις αὐθεντία βασιλικὴ δικαίως τὸ πρὸς ἕκαστον ὑπισταλθέντων γραμμάτων ἐπεφοίτα, εἰς πέρας ἀγαγεῖν ὃ πρόσταγμα δικαιοῦν ἡμῶν δὲ τοῖς τῇδε χαίρουσι τῷ ἰσοείδει λογικωτέραν καὶ ἐπεμπε διδασκαλίαν, ἧς ἐμοιγε δοκεῖ τὸ ἴσον γράμμα ᾧ παρόντι ζωάφαι λόγῳ, εἰς ἀκριβῆ δικαίωσιν Ἰησοῦ τοῦ θεοφιλοῦς ὑπομνήσας. κατὰ μεμυθάμενος χρεὼν ἡμῖν ἐφ' οἷς ἐπύθετο πρεσβυτέροις αὐτόθι, ταῦτα δὲ καὶ λέξιν ἔγραφε. Νικητὴς κωνσταντῖνος, μέγιστος, σεβαστός,

μακαρίᾳ καὶ τοῖς λοιποῖς ὀπισθόποις παλαιστίνης. ἓν καὶ τοῦτο μέγιστον τῆς ὁσιωτάτης μου κηδεστρίας γέγονεν εἰς ἡμᾶς ἀνέρεθισμα, ὃ λανθάνουσι μέχρι νῦν πᾶσι ὑμῖν ἀγαθῶν ἀνθρώπων ἀπόνοιαν, διὰ ὧν τοὺς ἡμᾶς γνωρίσαι χρὴ μᾶλλον· ὡς τὸ πρεπούσης ἐπανορθώσεως καὶ θεραπείας, εἰ καὶ βεβαίως, ἀλλ' ὅμως ἀναλόγως δι' ἡμῶν τὸ προφθὲν ἁμάρτημα τυχεῖν. καὶ γάρ ἐστιν ὡς ἀληθῶς δυσέκβατον πάμμεγεθες, τοὺς ἁγίους τόπους ἐκ τῶν δυσσεβῶν χρόνοις μιασμάτων. τί οὖν ἐστιν ἀδελφοὶ τοσοῦτον φιλέσαι, ὃ τὴν ὑμελέησαν πρόρριζον ἀγχίνοι, ἢ τοσοῦτον ἀμφὶ τὸ τοὺς θείους ἀναβῆναι οὐχ οἷα τε γέγονεν ἀποσιωπῆσαι. ὃ χρεῖον ὅσῳ μᾶλλον ἀδρῶν τὴν μαμβρῆ τοσοῦτον ἐγείρει, ἐν ᾧ τε ἀβραὰμ τὴν ἐστὶ ἐφικνεῖσθαι μανθάνομεν, πολλοίους ἐκ τῶν ὑπὸ ἴνων δεσποσμένων μιαίνειν φασίν. εἰδωλά τε γὰρ πολλοῖς ἐξωκοδόμησαν ἄξια πρὸς αὐτὴν ἱδρύσασθαι, καὶ βωμὸν ἐδήλωσε πλησίον ἑστάναι, καὶ θυσίας ἀκαθάρτους συνεχῶς ἐπιτελεῖσθαι. ὅθεν ὀφθὲν καὶ ἐν καιρῷ τὴν ἡμελέρων ᾧ κεῖται ἡμελέρῳ ἀνάστεγον, ἐκ τοῦ τόπου ἀναλύσεως δικαίως καθαφανείας, μνώσκειν ὑμᾶς τὴν σεμνολήκθα βούλεσθαι, δεδηλῶσθαι πρὸς ἡμᾶς τοὺς ἀκόλουθον τὴν διασπουδάστον κόμιστα καὶ φίλον ἡμᾶς, χρέμπαλι· ἵν' ἀμφὶ μνησθέντος καὶ τὰ εἰδωλα ὅσα δὴ ἀνὰ ὀπὶ τοῦτο τοσοῦτον ἀνείσκιστον τόπου, πυκνὰ πεδαδοθῆναι, καὶ ὁ βωμὸς ἐκ βάθρων ἀνατραπῆναι. καὶ πᾶσι τοῖς τολμῶσι ἀμοιρείας ἄξιον, μὴ τὴν ἡμελέρων κέλευσιν, ἀσεβές τι ἐν ᾧ τοιούτῳ τόπῳ τοσοῦτον ἐγχθῆναι· ὃν καθαρῶς βασιλικῆς οἰκοδομήμασι κοσμεῖσθαι διεβάλλομεν, ὅπως ἀγίων ἀνθρώπων ἄξιον σωτήριον ἀποδέχεσθαι. εἰ δέ τι πεδὰ τοσοῦτον γένοιτο συμβαίη, χρεὶς τινὸς μηχήσεως τῇ ἡμελέρᾳ ἡμερότητι δι' ὑμελέρων δηλαδὴ χρὴ μᾶλλον γνωρισθῆναι τρέπει· ἵνα τὴν ἀγιοκόμον ὡς πρανομήσαντα, τὴν ἀνὰ τοῦτο κόλασιν ἐπισχεῖν τοσοῦτον. οὐ γὰρ ἀγνοεῖτε ἐκεῖ τοσοῦτον τὸν τῶν ὅλων δεσπότην θεὸν καὶ σῶσαι ᾧ ἀβραὰμ, καὶ διελέσθαι. Ἐκεῖ μὲν οὖν τοσοῦτον ἡ τοῦ ἁγίου νόμου θρησκεία τὸν καταρχὰς εἴληφεν· ἐκεῖ τοσοῦτον ὁ σωτὴρ αὐτὸς μὲν ὧν δύο ἀγγέλων, τὸν ἑαυτὸν ὀπτασάμενον τῷ ἀβραὰμ ἐπεδαψιλεύσατο· ἐκεῖ τοῖς ἀνθρώποις ὁ θεὸς ἤρξατο φαίνεσθαι· ἐκεῖ ᾧ ἀβραὰμ τοσεῖτε μηνύοντος αὐτῷ σπέρματος τοσοῦτον ἐπλήρου· ἐκεῖ πλείστων ὅσων ἐθνῶν ἔσεσθαι αὐτὸν πατέρα τοσοῦτον ἐκήρυξεν. ὧν οὕτως ἐχόντων, ἀξιόν ἐστιν, ὡς γέ μοι καταφαίνεται, διὰ τὴν ἡμελέρας φοινικίδος, καὶ καθαρὸν ἀπὸ πάντος μιάσματος τὸν τόπον τοῦτον φυλάττεσθαι, καὶ τοσοῦτον τὴν ἀρχαίαν ἀγιότητα ἀναλαβέσθαι, ὡς μηδὲν ἕτερον ἐπ' αὐτῷ τοσοῦτον τεθῆναι, ἢ τὸν τοσοῦτον πάντα κρατοῦσι καὶ σῴζει ἡμᾶς καὶ τὸν ὅλων δεσποτείαν θεὸν τελεῖσθαι θρησκείαν. ὅθεν μὴ τῆς δεούσης τοσοῦτον ὑμᾶς φυλάττειν φοινικίδος, εἰ γέ μοι τὰ καταθύματα θεοσεβέστατος ἐξαιρέτως ἠρίθμησα, ὡς τοσοῦτον οὖν πεπεισμαι, ἢ ὑμελέρας σεμνολήκθα πληρῶσι τὰ λεῖ). ὁ θεὸς ὑμᾶς διαφυλάξοι ἀδελφοὶ ἀγαπητοί. Πάντα μὲν δὴ ταῦτα σὺν ἐλεῶν ἐς δόξαν τοῦ σωτηρίου δυνάμεως βασιλέως, διεσοφαλμαίνετο. καὶ τὴν μὲν αὐτὴν σωτῆρα θεὸν ὧδέ πη διελέσθαι χειμάρρων· τὴν δὲ γε τῶν ἐθνῶν διασπαίρονα πλάνην, πολλοίοις ἔτεσι λέγχει ἔθνεσι. ἔνθεν εἰκότως ἐγκυμονοῦσα μὲν αὐτοῖς τὴν καὶ πόλιν νεῶν τὰ τοσοῦτον πύλαια, θυρῶν ἔρημα κινόμενα βασιλέως τοσοῦτον μαί. ἑτέρωσι δὴ ἢ ὅπου τοῖς ὀρόφοις τέγη, τὴν καλυπτήρων ἀφανεστάτων, ἐφθείρετο· δήγων τὰ σεμνὰ χαλκουργήματα, ἐφ' οἷς ἡ τὸ παλαιὸν ἀπάτη μακροῖς ἐσεμνολογεῖτο χρόνοις, ἐκδηλα τοῖς πᾶσιν ἐν

ἀγορᾶις

ἀγορᾶς πάσας τῆς βασιλέως πόλεως περιὼν ἔθετο. ὡς εἰς ἀγήμονα δὲ τὸν περ-
κεῖνον τοῖς ὁρῶσιν, ὧδε μὲν τὸν πύθιον, ἑτέρωθι δ' τε σμίνθιον· ἐν αὐτῷ δ' ἱππιάδο-
μίῳ, ἔνθ' ἐν δελφοῖς πείποδας· ἔνθ' δ' ἑκατονίδας μούσας ἐν παλαιῷ. ἐπλη-
ρώθη δὲ δήλου πᾶσα ἡ βασιλέως ἐπώνυμος πόλις, ὧν κτῆ πρῶ ἔθνος ἐντέχνοις
χαλκοῦ φιλοκαλίαις ἀφιερωμένων. οἷς θεῶν ὀνόματι πλείστας ὅσας ἑκατόμβας,
ὁλοκαύτους τε θυσίας εἰς μάταιον ἀποδόντες μακροῖς αἰῶσιν οἱ τὸ πάλαι νε-
νοσηκότες, ὁπόθ' πόλε φοιβὸν ἔγνωσαν, τούτοις αὐτοῖς ἀθύρμασιν ὅπῃ γλῶτ καὶ
παιδιᾷ τῶν ὁρώντων βασιλέως κεχαρισμένου. τὰ δέ γε χρύσεα ὧν ἁλμὴ κτῆ, δή-
λη πῃ μετήρχεθ'. ὅπῃ γὰρ σῶν ὧδε μάτην ὀφθαλμὸν νηπίων δίκην ἀφρόνων
τὰ πλήθη τῆς πλατείης τὰ μαρμαρύκεια, ὕλῃ χρυσῷ κὴ ἀργύρου πεπλασμένα,
καὶ ταῦτα σὺν ποδῶν αἴρεθ' δεῖν ἅρασθαι, ὥσπερ ἴνα λίθων ἐγκόμματα τοῖς ἐν
σκότῳ βαδίζουσι περὶ τῶν ποδῶν ἐρριμμένα, λείαν τε καὶ ὁμαλῶ τὸ λοιπὸν
τῇ βασιλικὴν τοῖς πᾶσιν διαπετάσαι πορείαν, οἷ δὴ καὶ βασιλεὺς ὁ θαυμάσιος.
ὡς γὰρ ὧν νεκρῶν εἰδώλων τὰ τῆς πολυτελοῦς ὕλης τὸν ἀποδοθέντα ζῆπον ἐσκυ-
λεύθη, τὰ λοιπὰ μετὴ ἀνδρείκελα χαλκοῦ πεποιημένα. δέσμιοι δῆτα κὴ οἵδε
μύθων τροὶ γεγενημένων τειχῶν ὑφάσμασιν, ἥρωσι περιβληθέντες. Ἐπὶ τού-
τοις βασιλεὺς ὥσπερ ἴνα πολυφεγγῆ πυρσὸν ὄξα-φας, μή πῃ τυγχάνῃ κρύφιόν τι
πλατείης λείψανον, ὅμμασι βασιλικῷ περιεσκόπει. οἷα δέ τις οὐρανοπέτης ἀε-
τῶν ὀξυωπέστατος ἀνέρων ἀφ' ὑψηλοῦ τὰ πορρωτάτω διεσκεμμένα κτῆ τῆς γῆς ἴδοι,
ὧδε καὶ αὐτοῦ τῆς αὐτοῦ καλλιπόλεως τὸ βασιλικὴν ἀμφιπολῶν ἑστίαν, ἀνέν τι
ψυχῶν θήραθεν ὅπῃ τοῦ φοινίκων λαοθάνου ἔθνους, ὅς ἀπόπλου ζώσδεν. ἀνή-
ρης γὰρ τοῦτ' ἰῶ τὸ τέμενος, οὐκ ἐν μέσαις πόλεσιν οὐδὲ ἐν ἀγορᾶς κὴ πλατείαις,
οἵπερ τὰ πολλὰ κόσμου χάριν τῇ πόλεσι φιλοτιμεῖται. τοσὸν ἰῶ ἔξω πάντου, τεί-
χους τε καὶ λεωφόρων ἐκτός, αἰγλήεντι δαίμονι ἀφιερωμένης, ἐν ἀκρωρείας μέρει τοῦ λι-
βάνου ἐν ἀφάτοις ἱδρυμένου. σχολὴ μὲν ἰῶ αὕτη κακοεργίας πᾶσιν ἀκολάστοις,
πολλῆ τε ἐμαυτῷ διεφθορέναι τὸ σῶμα. γυναῖκες γοῦν λυσσώδεις οὐκ ἀνδρες, τὸ
σεμνὸν τῆς φύσεως ἀπαρνησάμενοι, ἡλεία νόσῳ τῇ δαίμονα ἱλεούντο. γυναι-
κῶν τ' αὖ ἀνδρόμοι ὁμιλίαι, κλεψιγαμοί τε ὁμιλίαι, ἀνέρηταί τε καὶ ἀπέρρητοι
πράξεις, ὡς ἐν μύρμῳ κὴ ἀποσάτῃ χώρῳ κτῆ τῆνδε τῶν ἐπεχθεσιῶντ. ἔφορός
τε οὐδεὶς ἰῶ τῶν πατρομένων, ᾧ μηδένα σεμνῶν ἀνδρῶν αὐδὴ τολμᾷ παι-
δείαν. ἀλλ' οὐχὶ καὶ βασιλέα τὸν μέγαν οἴδατ' ἰῶ τὰ τῆδε δρώμενα λαοθάνειν.
αὐτοπήσας γὰρ καὶ ταῦτα βασιλικῇ πρεμηδείᾳ, οὐκ ἄξιον εἶ ἡλίου αὐγῶν τὸν
τοιόνδε νεῶν ἔκειν· αὐτοῖς δ' ἀφιερώμασιν ἐν βάθροις τὸ πῶ ἀφανισθῆναι κε-
λεύει. ἤνεγκε δὲ αὐλικὰ βασιλικῷ νεύματι, τὰ τῆς ἀκολάστου πλάνης μηχανή-
ματα, χεῖρ τε τραπιωτικὴ τῇ τῦ τόπου καθάρσει δικονεῖτο. ἐφεστῶτός δ' ἐ-
πεπύσμενον ἀπειλῇ βασιλέως, οἱ μέχρι νῦν δ' ἀκόλαστοι, ὥστερ οἶμαι καὶ τῶν δοκη-
σίσοφων ἡμῶν οἱ δυσδαίμονες, οἳ κὴ αὐτοὶ τὸ σφῶν ματαιότητος ἔργῳ τὸ πεῖ-
ραν ἐμαθόντων. ὅπῃ γὰρ πολιεῖ ἰῶ ἡ τὸ δοκήσει σοφῶν περὶ τὸν κιλίκων δαίμονα
πλάνη, μυρίων ἐπιπονηθέντων ἐπ' αὐτῷ, ὡς μὲν ὅτι ἰατρεύει καὶ ἰατρῷ, ποτὲ μὲν ἐπι-
φαινομένῳ τοῖς ἐγκαθεύδουσι, ποτὲ δ' τῶν τὰ σώματα καμνόντων ἰωμένῳ τὰς νό-
σους, ψυχῶν δ' ἰῶ ὁλετὴρ μὲν πικρὸς ἔφυ, τοῦ μὲν ἀληθοῦς ἀφῃρημένων σωτῆρος, ὅπῃ δ'

τὴν ἄθεον πλάνην καταπατῶν τοὺς πρὸς ἀπάτην δυσχερῆς, εἰκότα δὴ πρὸς ἀπίστων, θεὸν ζηλωτὴν ἀγνῶς σωτῆρα προβεβλημένος, καὶ τοῦτον εἰς ἔδαφος τὴν νεὼν ἐκβαλόντα καταβληθῆναι. ἐνὶ δὲ νόμῳ καὶ γῆς ἅπλουτος, δόξῃ καταῤῥιπτόμενος τραλιωτικῇ, ὃ τῶν ἑλληνικῶν φιλοσόφων βοώμενον θαῦμα, καὶ ὁ τῇδε ἐνδομυχῶν, ἢ δαίμων, οὐδέ γε θεός. πλάνος δὲ ἧς ψυχῶν μακρῆς καὶ μυρίοις ὄζα πατήσας χρόνοις. εἶδε δ' ὁ κακὸς ἑτέρως ἀπαλλάξῃ καὶ συμφορᾶς προσιόμενος, οὐδὲν αὐτὸς ἑαυτῷ πρὸς ἀμύναν εὕρετο φάρμακον μᾶλλον, ἢ ὅτε κεραυνῷ βληθῆναι μυθεύεται. ἀλλ' οὐκ ἐν μύθοις ἐστὶ τὰ τῆς ἡμεδαπῆς βασιλέως θεῶν κεχαρισμένα καλλιτεύματα. διαναργῆς δέ γ' ἀρετῆς τὸ αὐτὸ φῶτος, αὐθαίρετος καὶ ὁ τῇδε νεὼς ἀνετράπετο, ὡς μὴ δ' ἴχνος αὐθὶς τοῦ ἔμπροσθεν προσηλῆφθαι μανίας. πάλαι δ' οἱ πρὶν δυσιδαίμονες, τὸν ἔλεγχον τῶν αὐτῶν πλάνης αὐτοῖς ὄψεσιν ὁρῶντες, τὸ δ' ἀπόπαλαι νεῶν τε καὶ ἱδρυμάτων θεώμενοι τὴν ἐρημίαν, οἱ μὲν ὡς ὀφειλέτῃ προσέφερον λόγῳ· οἱ δ', εἰ καὶ τοῦτο μὴ ἔπρεπτον, τὸ γοῦν παῤῥησίας καλεγίνωσκον μαλακότητος, ἐῶντες τε καὶ κατέχοντες ὧν πάλαι νομιζομένων αὐτοῖς θεῶν. καὶ πῶς γὰρ οὐκ ἔμελλον ὅτῳ φρονῆν, τὸ ἔξωθεν τῶν ξοάνων φαντασίας πλείστην ὅσην μαρίαν εἴσω κεκρυμμένων ὁρῶντες. ἢ γὰρ νεκρῶν σωμάτων ὑπὴν ὀστέα, ξηρὰ τὰ κρανία, γοήτων πρεσβείας ἐσκεδασμένα, ἢ ῥυπῶντα ἐφάνη σδεσυείας ἀμφιέσεις ἔμπλεα, ἢ χόρτου καὶ καλάμης φορυτός. ἃ δὴ τὰ ἀνύχων ἐντὸς σεσωρευμένα θεώμενοι, αὐτοῖς τε καὶ τοῖς αὐτῶν παῖδασι, πολλοῦ λογισμοῦ ἀφεστῶτες καὶ ἐμφρονεῖν, ὡς σοφοὶ ἄρα ἦσαν ἐν τοῖς ἀδύτοις αὐλῶν μυχοῖς, οὐδ' ἐν αὐτοῖς ἀγάλμασιν ἐνοικος, οὐ δαίμων, οὐ χρησμῳδός, οὐ θεός, οὐ μάντις· οἷα δὴ τὸ πρὶν ὑπελάμβανον, ἀλλ' οὐδ' ἀμυδρόν τι ἢ σκιώδες φαντάσμα. δὴ δὴ τοσχείρως τοῖς ἐκ βασιλέως καταπεμφθεῖσι, πᾶν σκοτεινὸν δύτρον καὶ πᾶς ἀπόῤῥητος μυχός, βατὸς ἦν. ἀναβαθά τε καὶ ἄδυτα, ἱερῶν τε τὰ ἐνδοτάτω προσιωτικοῖς κατεπατεῖτο βήμασιν. ὥστ' ἐναργῆ τοῖς πᾶσιν ἐκ τῶνδε καθάφωσιν γεγονέναι τὸν ὄζ αἰῶνος μακρὸν ὧν ῥᾳδίων ἀπάτων καθακρατήσασθαι δόξαν πήρωσιν. οἱ μὲν τὸ ἀκόλαστον λιδονίῳ τι μῶντες προσρήματι γαμεταῖς καὶ θυγατράσιν ἀναίδην ἐκπορνεύειν συνεχώρουν. νυνὶ δὲ νόμος ἐφοίτα νέος τε καὶ σώφρων τοῦδε βασιλέως, μηδὲν τῶν πάλαι συνήθων τολμᾶν ἀφαγνεύων. καὶ τούτοις δὲ πάλιν ἐγγράφοις προσέθετο διδασκαλίας, ὡς ἂν ἐπ' αὐτῷ τούτῳ προσ τοῦ θεοῦ προσηγορίας, ἐφ' ᾧ πάντας ἀνθρώπους νόμοις σωφροσύνης παιδεύειν. δὴ οὐκ ἀπεικότως καὶ τούτοις δι' οἰκείου προσομιλεῖν γράμματος, προσυτρεπέ τε ἀπεύδειν ὅτι τοῦ κρείττονος γνώσιν. καὶ τοῦτο ἦ τὰ ἔργα ἐπῆγε τοῖς λόγοις ἀδελφά, οἶκον δυκτήριον ἐκκλησίας τε μέγιστον καὶ πρὸς τοῖσδε καταβοώμενος, ὡς ὃ μὴ ἐκ τοῦ πρώτου που αἰῶνος ἀκοῇ γνωσθέν, νῦν τοῦτο προσῶπον ἔργον τυχεῖν, καὶ τῶν δαιμόνων πόλιν, ἐκκλησίας θεοῦ, πρεσβυτέρων τε καὶ διακόνων ἠξιῶσθαι, τοῦ τ' ὅτι πάντων θεῶν, ἱερωμένον ὑπίσχοντον ὧν τῇδε προσκαθέζεσθαι. προσνοῶν δὲ καὶ τοῦτο βασιλεὺς, ὅπως δὴ πλείοις προσοίοι ὧν λόγῳ, τὰ προσὸς ὑπικουείδου ὧν πενήντων ἐκπλεα πρᾶξαι. καὶ ταύτῃ προσπρέπων, ὅτι τὸ ἐφτήκιον ἀπεύδειν διδασκαλίαν, μονονουχὶ ὧν φαίη πρᾶν πλησίως εἰπὼν δὴ καὶ αὐτὸς, εἴ τε προφάσει, εἴ τ' ἀληθείᾳ χρηστὸς καταγνῷεται. Ἀλλὰ γὰρ ὅτι τούτοις, ἀπόντων ἐν θυμηδίαις τὸ ζωὴν

ἀφανὲν-

δημηγόρων, ἵνα τ' ἐκκλησίας τὸ θεοῦ πομπαῖον τ' πόντα ἔπον ἢ τῶν δὲ πᾶσιν ἔθνεσιν ὑψουμένης, αὖθις ὁ τοῖς καλοῖς ἐφεδρεύων φθόνος, ἐπηλείφετο τῇ ὧν τοσούτων ἀγαθῶν δυστεμαχία, τάχα ποτε καὶ αὐτὸν ἀηδοῦν ἔσεσθαι βασιλέα τοῖς ἡμᾶς, ἀποκναίσαντα τ' ἡμελέρας ταραχάς τε καὶ ἀκοσμίας. μέγιστον δ' οὖν ὄξάλας πυρσὸν, τὴν δυτικῶν ἐκκλησίαν τραγικῆς διηνέμδυσε συμφορᾶς, ὡς μικροῦ τὴν πᾶσ' ἐκ βάθρων ἀναστατῆναι πόλιν. εἰς δύο μὲν τμήματα διαιρεῖσθαι ὧν ἧς ἐκκλησίας λαῶν· τοῦ δὲ κοινοῦ τ' πόλεως αὐτοῖς ἔρχοντο καὶ στρατιωτικοῖς πολεμίων ἔπτων ἀνακινηθέντων, ὡς καὶ ξιφῶν μηδὲν ἀπέσχε, εἰ μὴ θεοῦ τις ὑπεστηπή, ὅ, τε τῶν δὲ βασιλέως φόβος τὰς τ' πλήθους ἀνέσχεν ὁρμάς. πάλιν δ' ἡ βασιλέως ἀνεξικακία, δίκην σωτῆρος καὶ ψυχῶν ἰατροῦ τὰς ἀφ' ἑκάστου λόγων θεραπείας ἐποιεῖτο τοῖς νενοσηκόσι· διεφερόντως δὲ ἥπτα τοῖς λαοῖς ἡμερωτέρως, τῶν πρὸ αὐτοῦ δοκίμων, καὶ τῇ ὧν κομήτων ἀξίᾳ τελεμηλίων ἀνδρῶν τὸν πιστόταλον ἐκπέμψας. φερυδὲ τὰ πρὸς εἰρήνην ἐπαγγέλλοις πρηνῆ γράμμασιν, ἐδίδασκέ τε τὰ πρὸς τὴν θεοσεβείαν πρεπόντως. ἔπειθέ τε καὶ ἀπελογεῖτο, δι' ὧν πρὸς αὐτοὺς ἔγραφεν, ὡς τοῦ τῆς φύσεως αἴτιου ἀφανεστάτου αὐτὸς εἴη. καὶ ταῦτας δ' αὐτοῦ τὰς ἐπιστολὰς οὐ τῆς τυχούσης παιδεύσεώς τε καὶ ὠφελείας πλήρεις προὐτέμνων δι' ὅτι τὸ πρόσωπος, εἰ μὴ ἀμαθολογῶ ἐπῆγον τοῖς καθηρεθυμένοις. ἀλλὰ ταῦτας μὲν ἀναθήσομαι, κείνας μὴ ἀναπεύσας κακῶν μνήμην. μόνας δ' ἀνάγω ὧν λόγων, ἃς ὅτι σωφρείας καὶ εἰρήνης τ' ἀνθυμούμενος, ἐπέγραψε. δι' ὧν πρηνῆ ἀναστείου μὲν ἄρχοντος ἐφ' ᾧ τὴν εἰρήνην πεποίηντο μηδαμῶς ἐθέλειν μεταποιεῖσθαι. ἡσυχῇ δ' ἐκκλησίας τοῦτον αἱρεῖσθαι ποιμένα, ὃν αὐτὸς ἀναδείξειεν ὁ κοινὸς ὧν ὅλων σωτήρ. γράφει δὲ αὐτῷ τε τῷ λαῷ καὶ τοῖς ὑπισχνοῦσι διαφόρως τὰ ἐπιτελεσμένα. Νικήτης κωνσταντῖνος, μέγιστος, σεβαστὸς, τῷ λαῷ ἀνατολέων.
» ὡς κεχαρισμένη γε τῇ τ' κόσμου ἐνέστη τ' ἡ σοφία ἡ πρὸ ὑμῶν ὁμόνοια, ἃ ἔγωγ'
» ὑμᾶς ἀδελφοὶ ἀγαπᾶσθαι φιλίᾳ φιλεῖν ἔγνωκα, τοσοῦτος ὧν τ' νόμῳ δὲ ὧν βίῳ,
» καὶ τ' ταυτότητας τ' ὑμετέρας. τοῦτ' οὖν ὅστιν ὡς ἀληθῶς, ὀρθῶς τὰ καλὰ καρποῦσθαι,
» ὃ ὀρθῆ τε καὶ ὑγιεῖ χειρὶ ἁγνοίᾳ. εἰ γὰρ ἀνθρώπους ὑμῖν ἐχρώσθην. σκοπῶ θαυμάσαιμ' ἄν, εἰ τ' ἀληθείας μᾶλλον ὑμῖν, ἢ μίσους αἰτίαι φήσαιμι. ἐν οὖν τοῖς
» ἀδελφοῖς, οἷς μία τε καὶ ἡ αὐτὴ δόξα θεοῦ ὀρθῆς καὶ δικαίας ὁδὸς πορείαν τῷ θεῷ καθαρᾷ
» ψυχῇ), ἃς ἀγνῶ τ' καὶ ὁσίᾳ ἑστίαι ἐγχράφειν. εἰ ἀνθρωπότερον ἠθοῖτο τοῖς πόλεων καλοῖς ὁμογνωμονεῖν; μᾶλλον ὅπου τ' τοσοῦτον ὑμῶν ἢ νόμου παίδευσις εἰς καλλίω διόρθωσιν φέρει; καὶ τ' ἡμετέραν κείνοις τοῖς ἀγαθοῖς ἐπιθυμοῦμεν δόγμασι;
» θαυμαστὸν τοῦτο ἴσως ὑμῖν καταφαίνει). εἰ δή πολὺ τὸ τοσοῦτον μοι τ' λόγου βάλλει), ἃ δὴ πραγτήσομαι, οὐ δ' ἀρνήσομαι τ' αἰτίαν εἰπεῖν. ὁμολογῶ γὰρ ἀνεγνωκέναι τὰ ἐπιστολὴν μᾶλλον, ἐν οἷς λαμπρᾶς τ' εὐφημίας καὶ μαρτυρίας, ἃς ἐς εὐσέβειον ὧν καθαρέων ἐπίσκοπον ὄντα, ὃν καὶ αὐτὸς παιδεύσεώς τ' καὶ ἐπιστήμης ἐνέκειν
» καλῶς τε ἐκ πολλῶν γινώσκω, ἑώρων ὑμᾶς ἐγκειμένους αὐτὸν σφετερίζομένους. τί
» οὖν ἡγεῖτό με τοσοῦτον ἀκεῖσθαι τῶν κρείττονος ἐπιζήτησιν ἐπιγινόμενον δὴ ἐντεύμησας; ἵνα ἢ ἐκ τ' ὑμετέρας ταυτότης ἀνάληθέναι φερυδὰς; ὧ πίστις ἀγία, εἰ δι' τ' λόγου καὶ τ' γνώμης τ' σωτῆρος ἡμῶν εἰκόνα, ὡς σαφῆ ἡμῖν τ' βίου δίδως. ὡς δυσχερῶς ἀνθρώπου καὶ αὐτὴ τοῖς ἁμαρτήσασιν αὐτιᾶσαι, εἰ μὴ τ' τοῦτο κέρδος ὑπηρεσίᾳ ἀρνή-

» σαγο. καὶ ἔμοιγε δοκεῖ αὐλῆς τ' νίκης ἄξιος ἡγεῖσθαι ὁ τῆς εἰρώνης μᾶλλον ἀντιποι-
» ούμενος, ὡς ὅπου γέγονε νικᾶν τὸ πρέπον ἔξεστιν, ταῦτ' εἰς ἀν ὁ μὲν πεπολέμωσε δύρε-
» θείη· ἀξιῶ δ' ἔγωγε ἀδελφοὶ, τοῦ χάριν οὕτω διαγωνώσκομεν, ὡς δ' ἑτέρως ὕδειν
» δι' ὧν αἱρούμεθα πρὸς τὰ λῷφ, τὰ χάριν ταῦτ' ἀπιστοῦμεν, ἃ τῷ πίστιν
» ἴσης ἐπολήψεως ἡμῖν καθαρῆσαι. ἐγὼ μὲν οὖν ἐπαινῶ τὸν ἄνδρα, ὃς καὶ ὑμῖν τι-
» μῆς τε καὶ διαθέσεως ἄξιος δοκιμάζεται. οὐ μὲν οὕτω γ' ἐξηπατημένην ὁ πρὸ
» ἑκάστου κύριόν τε καὶ βέβαιον ἐφίλει μόνον χρή, ὡς μηδ' ἰδίαις γνώμαις ἕκαστος
» ἀρκεῖσθαι, ἀλλὰ τῶν οἰκείων πρᾶξας ἀπολαύειν, ἀλλ' ἐπαμύνειν διαπεφυκέναι εἰς τὸ
» τοῦδε τοῦ ἀνδρὸς σύγκρισιν οὐχ' ἕνα μόνον, ἀλλὰ καὶ πλείους ἐκφῶναι. διὸ δὴ
» οὐδὲν οὔτ' ἐκπλήξεως οὔτε παραλύσεως ἐπιλοιπὸν εἶναι τῷ ἐκκλησίαν
» ὑμᾶς, ὁμοίας τε καὶ διαφανοῦς ἑαυτῆς εἶναι συμβαίνειν. οὐδὲ γὰρ ἄλλο
» τι εἰς ἕτερον πλεονέκτημα ποιεῖσθαι τὸ τοῦτον ἐπίσκεψιν τῆς πόλεως
» διανοίας ἐπίστασθαι, οὐ τ' ἀγάπους, οὐ τε μείζους εἶναι δοκοῦσιν ἐκ θείας δόγματα ἐπω-
» δεχομένης τε καὶ φυλαττούσης, ὡς χρὴ μηδὲν τοὺς ἑτέρους εἰς τὸ κοινὸν νόμον διαπί-
» τοῦσθαι. εἰ δὲ τἀληθὲς γνώμονι διαῤῥήδην ἀποφαινόμεθα, ὡς οὐ καθεξιν, ἀλλ' ἀ-
» φαίρεσιν μᾶλλον οὐ εἴποι τις ἔστεσθαι τοῦ ἀνδρὸς, καὶ βίας ἔργα οὐ δικαιοσύνης γνώ-
» σεσθαι. ὃ γνώμονον, οὐ δ' οὕτως, ἀλλ' ἑτέρως ἐκ πλήθους φρονῆ, ὡς ἔγωγε διαῤῥήδην καὶ θαῤῥούντως ἀποφαίνομαι ἐγκλήσεως ἐπόψεσιν εἶναι τοῦτο προκαλουμένῳ, οὐ τῆς τυχούσης εὐσεβείας ἐκ θεμελίου. ὑπισχνοῦμαι γοῦν τῷ τῶν ὀδόντων
» φύσιν τε καὶ δυνάμιν, καὶ ἀρνοῖ, ὅταν τοῦ ποιμένος τῆς ξυνηθείας τε καὶ θεραπείας ἐπολισθούσης ὑπὸ τὰ χείρω, τὸ πρὶν διαγωγῆς ἀποστερηθῶσιν. εἰ δὲ τοῦτ'
» οὕτως ἔχει, καὶ οὐ σφαλησόμεθα, τοῦτο πρῶτον θεάσασθε ἀδελφοί. πολλὰ γὰρ ὑ-
» μῖν τῆς μεγάλης ἐκ προφήτης ἀποκρυπτήσει). πρῶτον ἀπόλλων, ἢ πρὸς ἀνθρώπους γνω-
» σίους τε καὶ διάθεσις, εἰ μηδὲν αὐτῆς βεβαιωθὲν αἰσθήσει). εἶτ' ὅτι καὶ δι' ὀρθῶν συμ
» βουλίων ἀφικόμενος, ὃ κατ' ἀξίαν ἐκ τῆς θείας κρίσεως καρποῦται. οὐ τὸ τυχοῦσι
» χάριν εἰληφὼς ὧν πρὸς αὐτὸ τοσαύτων ὑμᾶς ὑπόχειρας ἤνεγκαμεν. ὅτι τοίνυν, ὁ τῆς ὑμετέρας σῶν θείας ἐστὶν ἀγαθὴ γνώμη, τοσοῦδε τὸ πρέπουσι εἰσενέγκασθε ὑπὲρ ἡμῶν δώρους ἃ χρήζετε, ἀποκλείσαντες πᾶσι σασιῶδη καὶ ἄτακτον
» βουλίων. ἀεὶ γὰρ ἄδικος ἡ τοιαύτη, κἀκ τῶν διαφορῶν συγκρίσεως, ἀσπιδηρές τε καὶ φλόγες ὀξανίσαν). ὅτων οἷν ὧν θεῶν τ' ἀρέσαιμι καὶ ὑμῖν, κατ' ἀνάγκας τε ἃς ὑμετέρας
» διαζήσαιμι, ὡς ὑμᾶς ἀγαπῶ, καὶ τὸν ὅρμον τῆς ὑμετέρας πεφιλήσεως, ἐξ οὗ τὸν ῥοῦ-
» πον ἐκ φόνων ἀπωσάμενοι, ἀντεισενέγκατε ἡδὺ ἀγαθῷ τὸ ὁμόνοιαν, βέβαιον τὸ σημεῖον ἀνθέμενοι, δρόμον τε ἐφάνιον εἰς φῶς δραμόντες, πυδαλίοις δὴ, ὡς δὴ εἴποι
» τις, σιδηρεῖς. διόπερ καὶ τὸ ἀφθαρτον, φθαρτὸν ἠγεῖσθε· πῶς γὰρ τῶν ναῶν λυμαινόμενον, ὥσπερ ὀξυτλίας ἀνήγω). διὰ δὴ νεῶν πεφυκόσαθε τὴν ἀπόλαυσιν τοῦ πρὸ
» ἀπόλλωνος οὕτως ἔχειν, ὡς δὴ μὴ δύτερον ἀβούλως καὶ ἀμυσιτελῶς ἀσυδῆ ἢ καθόλου ἀπῆξαθαι, ἢ τῷ ἀρχαίῳ ὑπιχρῆσαι συμφέρον δοκοίημεν. ὅθεος ὑμᾶς
» διαφυλάξοι ἀδελφοὶ ἀγαπητοί.

» Βασιλέως ὑπισολὴ πρὸς ὑμᾶς ὑπὲ τῆ πράξαι τ' ἀντιοχέων ὑπισκοπῆς.

» Νικητὴς κωνσαντῖνος, μέγιστος, σεβασὸς, ἀσεβίῳ. ἀνέγνων πληρέσαι τῷ ἐ-
» πισκοπὴν, καὶ τὸν κανόνα τῆς ἐκκλησιασικῆς ὑπιζήμιος εἰς ἀκείβειαν φυ-

λαχθέν-

λαχθέντα κατενόησα. ἐμμένειν γοῦν τούτοις ἅπερ ἀρεστά τε τῷ θεῷ καὶ τῇ ἀποστολικῇ παραδόσει σύμφρονα φαίνεται. μακάριον δὴ σαυτὸν καὶ ἐν αὐτῷ τούτῳ νόμιζε. ὡς τῇ τοῦ κόσμου παντὸς, ὡς ἔπος εἰπεῖν, μαρτυρίᾳ ἄξιος ἐκρίθης πάσης ἐκκλησίας ἐπίσκοπος εἶναι. Εἰ γὰρ ποθοῦσιν ἅπαντες εἶναί σε παρ' αὐτοῖς, ταύτην σοι τὴν εὐδαιμονίαν ἀναμφισβητήτως σὺν αὔξουσιν. ἀλλ' ἡ σὴ σύνεσις, ἤγουν τὰς τε ἐντολὰς τοῦ θεοῦ καὶ τὸν ἀποστολικὸν κανόνα καὶ τῆς ἐκκλησίας φυλάττειν ἔγνωκεν, ὑπέρευγε πεποίηκε, παραιτουμένη τὴν ἐπισκοπίαν τῆς κατὰ τὴν αὐτιόχειαν ἐκκλησίας. ἐν ταύτῃ δὲ διαμεῖναι σπουδάζουσα, εἰς ἣν ἐκ πρώτης θεοῦ βουλήσει τὴν ἐπισκοπίαν ὑπεδέξατο. περὶ δὴ τούτου πρὸς τὸν λαὸν ἐπιστολὴν ἐποιησάμην, πρὸς τε τοὺς ἄλλους συλλειτουργοὺς, οἳ καὶ αὐτοὶ περὶ τούτων ἐτύγχανόν μοι γεγραφηκότες. ἅπερ ἡ σὴ καθαρότης ἀναγνοῦσα, ῥᾳδίως ἐπιγνώσεται, ὅτι τῆς δικαιοσύνης ἀντιφθεγγομένης αὐτοῖς, προτροπῇ τοῦ θείου πρὸς αὐτοὺς ἔγραψα. ὧν ᾧ συμβουλίῳ, καὶ τὴν σὴν σύνεσιν παρεῖναι δεήσει, ὡς ἂν τοῦτο ἐπὶ τῆς ἀντιοχέων ἐκκλησίας τυπωθείη. ὁ θεός σε διαφυλάξοι ἀδελφὲ ἀγαπητέ. Νικητὴς κωνσταντῖνος, μέγιστος, σεβαστὸς, θεοδότῳ, θεοδώρῳ, ναρκίσσῳ, ἀετίῳ, ἀλφειῷ, καὶ τοῖς λοιποῖς ἐπισκόποις τοῖς οὖσιν ἐν αὐτιοχείᾳ. ἀνέγνων τὰ γραφέντα παρὰ τῆς ὑμετέρας συνέσεως, εὐσεβίου τε τοῦ ἅμα ὑμῖν ἱερωμένου τὴν ἔμφρονα πρόθεσιν ἀπεδεξάμην, ἐπιγνούς τε τὰ πεπραγμένα σύμπαντα, τοῦτο μὲν τοῖς ὑμετέροις γράμμασι· τοῦτο δὲ τοῖς ἀκακίου καὶ στρατηγίου ὧν διασημοτάτων κομήτων, διάσκεψίν τε τὴν δέουσαν ποιησάμενος, πρὸς τὸν λαὸν τῶν αὐτιοχέων ἔγραψα, ὅπερ ἀρεστόν τε ᾧ θεῷ ἦν καὶ ἁρμόζον τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀντίγραφόν τε τῆς ἐπιστολῆς ὑποταχθῆναι τοῖς γράμμασι τούτοις ἐνετειλάμην. ὡς ἂν καὶ αὐτοὶ γινώσκοιτε ὅ, τί ποτε ᾧ τῶν δικαίου λόγῳ προσκληθεὶς πρὸς τὸν λαὸν γράψαι προειλόμην. ἐπεὶ τοῦτο τοῖς γράμμασιν ὑμῶν περιείχετο, ὡς τε κατά γε τὴν τοῦ λαοῦ καὶ τὴν τῆς ὑμετέρας προαιρέσεως σύνεσίν τε καὶ βούλησιν, εὐσέβιον τὸν ἱερώτατον ἐπίσκοπον τῆς καταρέων ἐκκλησίας, ἐπὶ τῆς αὐτιοχέων προκαθέζεσθαι, καὶ τὴν ὑπὲρ ταύτης ἀναδέξασθαι φροντίδα. τὴν γεμὴν τὰ τοῦ βίου γράμματα ἃ τὸν θεσμὸν ἐκκλησίας μάλιστα φυλάττοντα ἐφαίνετο. ἐχρῆν δ' ὑμῶν τῇ συνέσει καὶ τὴν ἐμὴν γνώμην ἐμφανῆ γενέσθαι. ἀφῖκται γὰρ εἰς ἐμὲ, εὐφρόνιόν τε τὸν πρεσβύτερον πολίτην ὄντα τῆς κατὰ καππαδοκίαν καταρείας, καὶ γεώργιον τὸν ἀρεθουσίων πρεσβύτερον· ὡσαύτως ὃν ἐπὶ τῆς τάξεως ταύτης ἀλέξανδρος ἐν ἀλεξανδρείᾳ κατεστήσατο εἶναι, τὴν πίστιν δοκιμωτάτους. καλῶς οὖν εἶχε δηλῶσαι τῇ συνέσει ὑμῶν, τοὺς τε προχειρισαμένους καὶ ἑτέρους οὓς ἂν ἀξίους ἡγήσησθε πρὸς τὸ τῆς ἐπισκοπῆς ἀξίωμα, ὁρίσαι ταῦτα, ἃ τῇ ὧν ἀποστόλων παραδόσει σύμφωνα ἂν εἴη. τῶν γὰρ τοιούτων εὐτρεπισθέντων, δυνήσεται ὑμῶν ἡ σύνεσις κατὰ τὸν τῆς ἐκκλησίας κανόνα καὶ τὴν ἀποστολικὴν παράδοσιν οὕτω ῥυθμίσαι τὴν χειροτονίαν, ὡς ἂν ὁ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπιστήμης ὑφηγῆται λόγος. ὁ θεὸς ὑμᾶς διαφυλάξοι ἀδελφοὶ ἀγαπητοί. Τοιαῦτα τοῖς ὧν ἐκκλησιῶν ἄρχουσι διατατόμενος βασιλεὺς, πάντα πράττειν ἐπ' εὐφημίᾳ τοῦ θείου λόγου παρῄνει. ἐπεὶ δὲ τὰς διαστάσεις ἐκποδὼν ποιησάμενος, ὑπὸ σύμφωνον ἁρμονίαν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ κατεστήσατο. ἔνθεν μεταβὰς, ἀλλό τι γένος ἀθέων ἀνδρῶν ᾠήθη δεῖν, ὥσπερ δηλητήριον τοῦ τῶν ἀνθρώπων ἀφανὲς καταστῆσαι βίου.

φθόρει δὲ λύκος ὑπῆρχον οὗτοι, τοῦ χήματι σεμνῷ λυμαινόμενοι τὰς πόλεις. ψευδοπροφήτας αὐλοὺς ἢ λύκους ἅρπαγας σοφὸς ἀπεκάλει ὧδέ που θεσπίζουσα φωνή, πρόσεχέτε ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν οἵτινές ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσωθεν δέ εἰσι λύκοι ἅρπαγες· ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐλούς. καταπεμφθὲν δὴ τοῖς κατ' ἔθνος ἡγεμόσι πρόσταγμα, πρῶτον τῶν τοιούτων φῦλον ἤλαυνε· πρὸς δὲ τῷ νόμῳ καὶ ζωοποιὸν διδασκαλίαν εἰς αὐλῶν πρόσωπον διετίθετο, ἀπευθὺν ὅτι μετανοίαν πρὸ ὁρμῶν τοῖς ἀνδράσι· σωτηρίας γὰρ ὅρμον αὐτοῖς ἔσεσθαι τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ. ἐπάκουσον δή, ὅπως καὶ τούτοις ἀφ' οὗ πρὸς αὐλοὺς ὡμίλησε γράμματος. Νικητὴς κωνσταντῖνος, μέγιστος, σεβαστός, ἀρειανοῖς. ὑπέγνωτε νεωστὶ ἀφ' ἧς νομοθεσίας παύλης τῷ ναυαλιανοῦ, οὐδενὸς τύπου, μυρικωνιανοῦ, παυλιανοῦ, οἵ τε κατὰ φρυγῶν ὑπεκεκλημένοι, καὶ πόλεις ἁπλῶς οἱ τὰς αἱρέσεις ἀφ' ὧν οἰκείων πληρωθεῖσας συστήματι, ὅσοις ψεύδεσιν ἡ πρὸς ὑμᾶς μαλακότης ἐμπέπλεκε, καὶ ὅπως ἰοβόλοις ἰοῖ φαρμάκοις ἡ ὑμετέρα εὐσεβὴς διδασκαλία, ὡς τοὺς μὴ ὑγιαίνοντας εἰς ἀσθένειαν, τοὺς δὲ ζῶντας εἰς διὰ παντὸς θάνατον ἀπάγειν δι' ὑμῶν. ὧν τὰ μὲν ἀληθείας ἐχθροί, τῆς δὲ ζωῆς πολέμιοι, καὶ ἀπωλείας σύμβουλοι, πάντα πρὸς ὑμᾶς τῆς ἀληθείας ὄντα, ἀμαρτοῖς πονηρεύμασι συνάδοντα, ἀτοπίαις καὶ δράμασι ξένοις. δι' ὧν ὑμεῖς τὰ μὲν ψευδῆ κατασκευάζετε, τοὺς δὲ ἀναμαρτήτους θλίβετε, τὸ φῶς τοῖς πιστεύουσιν ἀρνεῖσθε. ὅπου τοσούτοις χρῶ ἡμῶν τοὺς ἀεὶ πλημμυροῦντες, πάντα μιαίνετε· τὰς ἀγνοίας καὶ καθαρὰς συνειδήσεις ἀναληθέσεις πληγαῖς βαρυτάτοις βάλλετε· αὐτὸ γὰρ, ὃ δὴ εἰπεῖν, τὴν ἡμέραν ὧν ἀνθρωπείων ὀφθαλμῶν καθαρπάζετε. καὶ τί δεῖ καθ' ἕκαστον λέγειν, ὅπου γε πρὸ ὧν ὑμετέρων κακῶν εἰπεῖν τι κατ' ἀξίαν, οὔτε βραχέος ἐστὶ χρόνου, οὔτε ὧν ἡμετέρων ἀρχαίων. ὅτω γὰρ ἐστὶ μακρὰ καὶ ἄμετρα τὰ πρὸς ὑμῶν ἀνθήματα, οὕτως, εἰ δεῖ, καὶ πάσης ἀπεννείας πλήρη, ὡς μὴ δὴ ὁλόκληρον ἡμέραν τοῖς σώφροσιν τούτων ἄρχειν. ἀλλ' ὡς γε καὶ σκυλίνων ὧν τοιούτων προσήκει τὰς ἀκοὰς, τοιοῦτ' ὀφθαλμοὺς ἀποστρέφειν, ὑφ' ὧν μὴ χρὴ καίνεσθαι τὴν καθ' ἕκαστον διηγήσασθαι τὴν ἡμετέρας πίστεως εἰλικρινῆ καὶ καθαρὰν προθυμίαν. τί οὖν, ἀνεξόμεθα περαιτέρω τῶν τοιούτων κακῶν; ἀλλ' ἡ μακρὰ πρὸς ἐπιθύμησις, ὥσπερ λοιμικῷ νοσήματι καὶ τοῖς ὑγιαίνουσι χρῆσθαι ποιεῖ. ἵνος οὖν ἔνεκεν τὴν ταχίστην τὰς ῥίζας, ὡς εἰπεῖν, τῆς τοσαύτης κακίας, οὐ δι' ἀνθρωπίνης ὑπερφίας ἐκκόπτομεν; τοιγάρτοι ὅπου ἂν ὄλεθρον τοῦτον τῆς ὑμετέρας ἀξιοχρέας ὅτι πλεῖον φέρειν ὀκνεῖ ἐστιν οἷον τε, διὰ τὸ νόμου τούτου προαγορεύομεν, μήτις ὑμῶν σωτηρίαν τοῦ λοιποῦ τολμήσῃ. διὰ καὶ πάντας ὑμῶν τοὺς οἴκους ἐν οἷς τὰ ζωοδόχα ταῦτα πλεονάζει, ἀφαιρεθῆναι προσήκαμεν· μέχρι τοσούτου τῆς φθονερᾶς ταύτης προχωρούσης, ὡς μὴ ἐν ᾧ δημοσίῳ μόνον, ἀλλὰ μὴ δὴ ἐν οἰκίᾳ ἰδιωτικῇ, ἢ τόποις οἷσιν ἱδρύονται, τὰ τῆς δαιμονίου ὑμῶν δωρεᾶς συστήματα σιωπᾶν. πλὴν ὅσον γε ὅτι καλλίων, ὅσοι τῆς ἀληθινῆς καὶ καθαρᾶς ὑπομνήσθητε θρησκείας, εἰς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν ἐλθεῖν, καὶ τῇ ταύτης ἁγιότητι κοινωνῆσαι, δι' ἧς καὶ τῆς ἀληθείας ἐφικέσθαι δυνήσεσθε. κεχωρίσθω γὰρ πάντως τὸν ἡμετέρων καιρῶν ὀκνηρίας, ἢ τῆς διεστραμμένης διανοίας ὑμῶν ἀπάτη. λέγω δὲ, ἣ ὧν αἱρετικῶν καὶ σχισματικῶν ἀναγκῆς τε καὶ ὀξώλης δόγμα. πρέπει γὰρ τῇ ἡμετέρᾳ μακαριότητι, ἧς ἀπολαύομεν ζῶντες θεῷ, τὸ τοῖς ἐπ' ἔθνεσιν ἀγαθοῖς βιοῦν τὰς

βιοῦν τὰς

» βιοιῶ(ας, ἀπὸ πάσης ἀ(άκ)του πλάνης εἰς τὴν ἀ)θεῖαν ὁδὸν, ἀπὸ τ῀ σκότους ὅπὶ
» ὃ φῶς, ἀπὸ μα(αιότη(ος εἰς τ῀ ἀγήθειαν, ἀπὸ θανάτου πρὸς (ωὴν αἰώνιον. ὑπὲρ
» δὲ τ῀ῆς θρεπτείας (ωύτης καὶ ἀνάγκαιαν ἡμέ(ᾳ τ῀ ἐμοὶ, πρόσταξα μὴν κα-
» θὼς πρόειρη), ὑπὸ πάντα τὰ τ῀ δαιμονίας ὑμῶν (ωέδρια, πάντων φημὶ τ῀
» αἱρετικῶν τοὺς ἀ)ιτείους, εἴγε ἀ)ιτείους ὀνομά(ειν οἴκοις πρόσηκεν, ἀφαιρεθέντας
» ἀναπρόπλως, τ῀ῆ καθολικ῀ῆ ἐκκλησίᾳ χωρὶς ὑπ῀ῆ θέσεως πᾶσαν δοθῆναι τοῖς
» λοιποῖς τόποις τοῖς δημοσίοις προσκεκλῆσθαι, καὶ μὴ ἐν μί᾽ ὑμῶν ᾗς ὃ ἐξῆς ἅπαντα
» χεῖν ἀ)ιμόρφαν πρόφασιν. ὅπως ἐκ τ῀ῆς ἐκτάσεως ἡμέρας ἐν μηδενὶ τόπῳ,
» μήτε δημοσίῳ, μήτ᾽ ἰδιωτικῷ τὰ ἀθέμιτα ὑμῶν συνήμαλα ἀ)εθισθῆναι δοκιμά-
» σῃ, πρόσθεν ἦτο. Οὕτω μὲν τὰ τῶν ἑτεροδόξων ἐγκρύμματα βασιλικῷ πρόσ-
τάγματι διέλυσαν. ἠλαύνοντό τε οἱ θῆρες, οἵπερ τ῀ τούτων δυσεβοῦς ἔξαρχοι. τῶν
δ᾽ ἐκ τούτων ἠπαληθμῶν, οἱ μὲν νόθῳ φρονήματι, βασιλικ῀ῆς ἀπειλ῀ῆς φόβῳ,
τ῀ ἐκκλησίαν ὑπεδύοντο, τὸν καιρὸν καιραιρούμενοι. ἐπεὶ καὶ διέρρυνάσθαι τῶν
ἀνδρῶν τὰς βίβλους διηγόρευεν ὁ νόμος, ἠλίσκοντό τ᾽ ἀπειρημένας οἱ κακοτεχνίας
μελιόντες. ἃ δὴ χάριν, πάντ᾽ ἔπρεπον εἰρωνείᾳ τὴν (ωπείαν ποιεῖσθαι νόμοι. οἱ δ᾽,
ὡς σοὶ ἀληθεῖ τάχα που λογισμῷ ἠνδρώθησαν ὅπὶ τ῀ τοῦ κρείττονος ᾗ πίστα. τούτων
δὲ τ῀ ἀφέσεσιν οἱ ὧν ἐκκλησιῶν πρόεδροι (ὧν ἀκειβείᾳ ποιοῦμαι, τοὺς μὲν
ὅπιπλάστως πρόσθεν πειρωμένους, μακρὰν τοῖς κωδίοις ἐγκρυπτομένους πρό-
βάτων· τοὺς δὲ ψυχ῀ῆ καθαρ῀ᾷ τοῦτο πράττοντας, δοκιμάζοντες χρόνῳ, μ῀ῆ τ᾽ αὖ
πάρεσιν ἀφέντες ὧ πλήθει εἰσαγομένων καλέγειν. ταῦτα μὲν οὖν ὅπὶ ὧν δυσ-
φήμων ἑτεροδόξων ἐπράπετο· τοῖς δέ γε μηδὲν δυσεβὲς ἐν δόγμ῀ᾳ διδασκα-
λίᾳ φέροντας. δήμοις δ᾽ ἦς κοινῆς ὁμηγύρεως δύναν χρωμαλικῶν αἰτίᾳ διέκω-
λας, ἀμ῀ήτως εἰσεδέχοντο. οἱ δ᾽ ἀγληδὸν ὡς ἀπ᾽ ἐξ ἀποικίας ἐπημιόντες, τ῀ αὐλὸν
ἀπελάμβανον πατρίδα, καὶ τ῀ μητέρα τὴν ἐκκλησίαν ἐπεγίνωσκον. ἧς ἀποπλα
νηθέντες, χρόνοι σὺν δ᾽ φρονήσει καὶ χάριτ῀ εἰς ἑαυτὸν ἐπανόδον ἐποιοῦντο, ἡνί-
κα τὰ τ῀ κοινῆ σώματος μ῀ῆ, καὶ ἁρμονίᾳ (ωὴπτεν μιᾷ. μόνη τε ἡ καθολικὴ τ῀
θεῖ ἐκκλησία εἰς ἑαυτὴν (ωεγραμμένη διέλαμπε, μηδαμοῦ γῆς αἱρετικοῦ συ-
νήματος, μὴ ἐν χρωμαλικοῦ λοιπολύου. καὶ τούτου ἐν μόνου τ῀ μεγάλου καθορθώμα-
τος, μόνος τ῀ πάντων τὴν αἰτίαν ὁ ὧν θεῶ μεμνημένος βασιλὰς ἐγεάφετο.

Τοῦ τετάρτου λόγου τὰ κεφάλαια.

Ὅπως δωρεᾶς καὶ (ωεκοπᾶς ἀξιωμ῀ᾳ ἐλήμαντοις πλείστοις.
Συγχώρησις τοῦ τετάρτου μέρους ὧν κήνσων.
Ἐξισώσας τῶν βεβαρημένων κήνσων.
Οὐ τοῖς ἐν χρημαλικαῖς δίκαις ἡ(ημένοις, ἀλλὰ δ᾽ ἐξ οἰκείων ἐζημίωσεν.
Σκυθῶν ἐπανάκλησις τοῦ σημείου τ῀ σταυροῦ ἡμῶν νικησάντων.
Σαυροματῶν ἐπανάκλησις, πρόφασιν τῶν δούκων ἐπαναστάσεως.
Βαρβάρων διαφόρων θρεσβεῖαι καὶ δωρεαὶ πρὸς αὐτόν.
Οὐ καὶ θρεσβεύσαντα μόνῳ ὧν περσῶν βασιλῆ, πρὸ τῶν ἐκεῖ χριστιανῶν ἔγραψεν.
Κωνσαντίνου ἀνακτόρου πρὸς ἀπόρθητον τὸν βασιλέα σωτῆρα ὁμολογούμενα ᾗς θεοῦ

καὶ χειρὸν δυσεβέσαλα.
Οτι χῦ εἰδώλων καὶ περὶ θεοῦ δοξολογίαν.
Οὐ χῦ ἱερέννων καὶ διωκτῶν, καὶ περὶ ὑγιεινοῦ αἱρεσιαρχοῦ ἀγχιμαχωλιάδεντος.
Οὐ τῶ μὴ διωκλῶν εἶδε ἀλλὰ πλώσης. δύναμει δὲ νεῦ διὰ τῆ τῶ χειστιανῶν εἰρήνης.
Παρακλήσης ὡς τ τοὺς πρὸ αὐτοῦ χειστιανοὺς ἀγαπᾶν.
Οπως χειστιανοῖς μὴν εἰρήνην, ταυτὸν τῶν κωνσαντίνου περσευχῶν.
Οὐ καὶ ὃν νομίσμασι ὃ ὃν εἰκόσιν ὡς δύχόλιθον ἑαυτὸν ἐχάραττεν.
Οτι καὶ ὃν εἰδωλίοις εἰκόνας αὐτοῦ θεῖναι νόμω διεκώλυσεν.
Εν παλατίῳ περσευχαὶ. ὃ θείων γραφῶν ἀναγνώσης.
Τῆς κυριακῆς τὴν ἡμέραν καὶ τῶν ἀσκητῶν νομοθεσία ὑμᾶν.
Οπως καὶ τοὺς ἐθνικοὺς γραπτώσας ὃν κυριακῆς δύχεσθαι περσέταξεν.
Εὐχῆς ῥήματα γραπτώσας ὑπὸ κωνσαντίνου δοθείσης.
Εν τοῖς ὧν γραπτῶν ὅπλοις σημεῖα τοῦ ξανεσθ τῆ ζωῆς.
Οπου δὴ περσευχῆς ὃ μικῆς τοῦ πάσχα ἑορτῆς.
Οπως εἰδωλολατρείαν μὴν ἐκώλυσε· μάρτυρας δὲ καὶ ἑορτὰς ἐτίμα.
Οὐ τῶν ἔξω περσαγμάτ ὡσπερ ὀπτίσχοπον ἑαυτὸν εἶπεν εἶ).
Οτὶ περὶ κωλύσεως θυσιῶν καὶ τελετῶν καὶ μοναχῶν, καὶ τῶν τὸ πρὶν ἀκολάστων τοῦ νείλου
Νόμου τοῦ χῦ ἀτέκνων ὄντες διόρθωσις. ἔλι δὲ καὶ τῆ περὶ ζηνοδίων ὁμοίως διόρθωσις.
Οὐ χειστιανὸν μὴν ἰουδαίοις μὴ δουλεύειν. τῶν δὲ σεμνοδων βεβαίους τοὺς ὅρους εἶ) ὁνομοθέτει, καὶ λοιπά.
Εκκλησίαις δωρεαί. πρὸ θενοις ιε καὶ πέντοι διαδόσης.
Λογογραφίαι καὶ ὀπιδείξης ὑπὸ κωνσαντίνου.
Οὐ τῶν πλεονεκτῶν ἑνὶ, μνημείου μέτρον ὑπέδειξε περὸς δυσώπησιν.
Οὐ διὰ τὴν πλείονα φιλανθρωπίαν ἐχλυάζετο.
Περὶ συγγράμματος κωνσαντίνου, ὃ περὸς τ ὧν ἁγίων σύλλογον ἔγραψεν.
Οπως τῶν δυσεβίαν περὶ τῆ μνήματος τ ζωῆς ὀπιδείξεων ἑσὼς ἤκουσεν.
Οὐ περὶ τοῦ πάσχα καὶ θείων βιβλίων περὸς δυσέβιον ἔγραψεν.
Κωνσαντίνου περὸς δυσέβιον τὸν τοῦ πάσχα λόγον ἐπαγνοιῶντος.
Κωνσαντίνου περὸς δυσέβιον περὶ καθασκευῆς βιβλίων θείων.
Οπως αἱ βίβλοι καλεσκυάσθησαν.
Οπως ὃ γαζαίων ἐμπόριον διὰ τὸν χειστιανισμὸν ἐπολίθη καὶ κωνσάντεια περσηγορεύθη.
Οὐ ὀπὶ ζῆς φοινίκης ἐπολίθη μὴν * ὃν δὲ ταῖς δύο πόλεσιν εἰδώλων μὴ ἰῶ καθάρεσις, ἐκκλησιῶν ὃ καθασκευαί.
Οὐ ὃν τεσὶ δεκαεπτείσι τῆς υἱοὺς βασιλέας ἀναγορεῦσαι τὰ ἐγκαίνια τῶν ὃν ἱερουσολύμοις μαρτυρίου περσεύχεσθαι.
Οὐ διὰ τὰ κατ' αἴγυπτον ζητήματα ζυνόδου εἰς τύρον ὃν ᾧ μεταξὺ γενέσθαι περσέταξεν.
Κωνσαντίνου περὸς τὴν ὃν τύρῳ ζυνόδον.

Εγκαινίων

Εγκαινίων τ' ἐν ἱεροσολύμοις εἰς τ' ἑορτὴν, ὑπ' ἀποστόλων ἐπαρχιῶν ἠθροισμένοι.
Περὶ τῆς ἁγίας μαρτύρων τοῦ νοταρίου δεξιώσεως αὐτῶν, καὶ ὧν εἰς πλουσίους ἀφιερώσεων, καὶ μυστικῆς τῆς ἐκκλησίας.
Τῶν ἀποστόλων ἐν σωτηρίοις προσευχαῖς, καὶ δαιμόνων τ' ἐξ αὐτῶν συμφράγμους.
Οὗ καὶ τ' ἐκφοβοῦσιν τοῦ μαρτυρίου τ' σωτῆρος, ὃ τεσσαρακονταετηρικὸν εἶπεν ὕστερον ἐπ' αὐτοῦ κωνσταντῖνου.
Οὗ ἡ μὲν ἐν νικομήδᾳ σύνοδος τῇ εἰκοσαεπηρίδι· τὰ ἐγκαίνια δ' τὰ ἐν ἱεροσολύμοις τῇ τεσσαρακονταετηρίδι κωνσταντίνου γέγονεν.
Ὅπως ὑπὸ ἄγαν ἐπαινούντων σὺν ὑπερέχετο κωνσταντῖνος.
Γάμοι κωνσταντίου υἱοῦ αὐτοῦ καίσαρος.
Ἰνδῶν πρεσβεία καὶ δῶρα.
Ὅπως τοῖς τρισὶν υἱοῖς κωνσταντῖνος διῳκῶν τὴν ἀρχὴν, τὰ βασιλικὰ μετ' εὐσεβείας διηγεῖτο.
Ὅπως ὑδροφθέντας αὐτοὺς εἰς εὐσέβειαν ἠγάγετο.
Οὗ ἀμφὶ τὰ τεσσαρακοντατρία ἔτη βασιλεύσας, καὶ ὑπὲρ τὰ ἑξήκοντα ζήσας ἔτη, σῶον εἶχε τὸ ὄμμα.
Περὶ τ' τῆς ἁγίας αὐτοῦ φιλανθρωπίας συγχεχυμένων εἰς ἀπλησίας καὶ ὑποκρίσεως.
Ὅπως μέχρι τελευτῆς ὑγιοφρονῶν κωνσταντῖνος.
Ὅπως ὑπὸ πέρσας τραπέντων, συμπαρέλαβεν ὑπισχνουμένους καὶ σκηνὴν ὡς σχήματος ἐκκλησίας.
Ὅπως ὡρῶν πρεσβείας δεξάμενος ἐν τῇ τοῦ πάσχα ἑορτῇ, ὑπνου διενυκτέρευσε τοῖς δήμοις.
Περὶ οἰκοδομῆς τ' ὑπερκαλυμμένου τῶν ἀποστόλων ἐν κωνσταντίνου μαρτυρίου.
Ἐκφοβοῦσιν ἔτι τοῦ αὐτοῦ μαρτυρίου.
Οὗ ἐν τούτῳ καὶ μνημεῖον εἰς τὰφον ἑαυτῷ προῳκοδόμησεν.
Ἀνωμαλία σώματος ἐν βιέννῃ, καὶ προσευχαὶ περὶ βασιλίσματος.
Κωνσταντίνου πρὸς ὑπισχνουμένους, περὶ μεταδόσεως τ' λουτροῦ πρόκλησις.
Τὸ λουτρὸν λαβὼν, ὅπως ἀνύμνησε τ' θεόν.
Κωνσταντίνου τελευτὴ ἐν τῇ τῆς πεντηκοστῆς ἑορτῇ μεσημβρίας.
Στρατιωτῶν καὶ ταξιαρχῶν ὀδυρμοί.
Μετακομιδὴ τ' σκήνους ἀπὸ νικομηδίας ἐν κωνσταντίνου πόλει ἐν παλατίῳ
Ὅπως καὶ μετ' θάνατον ὑπὲρ κομήτων καὶ λοιπῶν καθὼς δὲ ἐν ᾧ ζιὼν ἐτιμᾶτο.
Ὅπως αὐτοκράτορες ιβ' λαπὼν τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, ὃ στρατόπεδον ἔκρινεν.
Ῥώμης ὑπὲ κωνσταντίνῳ πένθος. καὶ ὅτι τὴν εἰκόνα αὐτοῦ μετ' θάνατον
Καθάθεσις τοῦ σκηνώματος ὑπὸ κωνσταντίου παμδὸς ἐν κωνσταντίνου πόλει.
Σύναξις ἐν ᾧ καλυμμένῳ μαρτυρίῳ τ' ἀποστόλων ὑπὲ τῇ κωνσταντίνου τελευτῇ.
Περὶ φοίνικος ὀρνέου.
Ὅπως ἐν νομίσμασιν ὡς εἰς οὐρανὸν ἀνιόντα κωνσταντῖνον ἐνεχάραξαν.
Οὗ τιμηθὲς ὑπὸ αὐτοῦ θεὸς, δικαίως αὐτὸν ἀντετίμησεν.
Οὗ ὧν προκληθέντων ῥωμαίων βασιλέων, εὐσεβέστερος κωνσταντῖνος.

ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ, ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ, ΕΙΣ ΤΟΝ ΒΙΟΝ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

λόγος δ΄.

ΤΟσῶν πρεσβύτων βασιλεὺς ἐπ' οἰκοδομῇ τῆς δ' δόξῃ τῆς ἐκκλησίας τοῦ θεοῦ, πάντα τε πρὸς εὐφημον ἀκολουθίαν τοῦ σωτῆρος διδασκαλίας ἐκτελῶν, οὐδὲ ὧν ἐκτὸς κατωλιγώρει πραγμάτων. καὶ ἐν τούτοις δ' ἐπαλλήλοις τε καὶ συνεχέσι ὁμοῦ πᾶσι τοῖς κατ' ἔθνος οἰκουσι πάντων εὐσέβειας διεῖδε πρέπον εὐεργεσίας, ὧδε μὲν κοινὰ πρὸς ἅπαντας ἐνδεικνύμενος πατρικὴν κηδεμονίαν· ὧδε δ' ἴδια τῶν αὐτῷ γνωριζομένων ἕκαστον διαφόροις ἀμοιβαῖς ἀξιώμασι, πάντα τε τοῖς πᾶσι μεγαλοψύχῳ διανοίᾳ δωρούμενος. ὅθ' ἱερῶν σκοπὸν διαμαρτεῖν τῶν παρὰ βασιλέως χάριν αἰτουμένων. οὐδὲ τις ἔπεισας ἀγαθοῦ τυχεῖν τῶν προσδοκηθέντος ἐσχήκεν. ἀλλ' οἱ μὲν χρημάτων, οἱ δὲ κλημάτων προεσίας ἐτύγχανον· δῆμοι ὑπατικῶν ἀξιωμάτων· οἱ δὲ συγκλήτου τιμῆς· οἱ δὲ τῶν ὑπάτων. πλείους δ' ἡγεμόνες ἐχρημάτιζον. κομήτων δ' οἱ μὲν, πρώτου τάγματος ἠξιοῦντο· οἱ δὲ, δευτέρου. οἱ δὲ, τρίτου. διαφημοτάτων δ' ὡσαύτως καὶ ἑτέρων πλείστων ἀξιωμάτων, μυρίοι δῆμοι μετεῖχον. εἰς γὰρ ὃ πλείονας τιμᾶν, διαφόροις ἐπενόει βασιλεὺς ἀξίας. πῶς δ' καὶ ὃ κοινὸν τῶν ἀνθρώπων ἀνθρωπεῖος προσεκαύχα, σκοπήσαι ἄν τις ἐξ ἑνὸς βιωφελοῦς καὶ διαπρεπῶν ἔργων ἕνεκα γνωριζομένου παραδείγματος τῶν κατ' ἔτος εἰσφορῶν ὧν ἐπὶ τῆς χώρας ἐπετελουμένων, τὴν τεταρτὴν ἀφεῖναι μοῖραν, τοῖς τῶν ἀγρῶν δεσπόταις ἐδωρεῖτο ταύτην. ὡς τῷ λογιζομένῳ τὴν κατ' ἔτος ἀφαίρεσιν διὰ τεττάρων συμβαίνειν ἐνιαυτῶν ἀνάσφορους γίνεσθαι τοὺς τῶν καρπῶν οἰκήτορας. ὃ δὴ νόμῳ κυρωθὲν, κεκτῆσθαί τε καὶ εἰς τὸ μετέπειτα χρόνον, οὐ τοῖς πρόσθεν μόνον ἀλλὰ καὶ παισὶν αὐτῶν, διαδόχοις τε τοῖς τούτων δῆσεν καὶ διαιωνίζουσαν πρεῖπε τὴν βασιλέως χάριν. Ἐπεὶ δ' ἕτεροι τὰς τῶν πρεσβυτέρων κεκτημένων τὴν γῆν καταμεμηνύκασι κατεμέμφοντο βεβαρῆσθαι αὐτῶν τὴν χώραν καταλιπόντων, πάλιν καὶ τοῦτο δικαιοσύνης ἄνδρας ὀξιοῦσας κατέπεμπε, τοῖς δ' ἀζήμιον τοῖς δοθεῖσι πρέσβεσι, δῆμοις δικάσας βασιλεὺς, ὡς μὴ τὸ ληφθὲν πρὸς αὐτῶν μέρος ἧττον ἀπαλλάττοιτο, χάριν ἐδωρεῖτο τῷ νενικηκότος ἐξ οἰκείων τοῖς νενικημένοις. ἔστι μὲν κλήματα, ἔστι δὲ χρήματα τῶν κεκλήσθαι δίκην ἐξίσου χαίρειν τὸν κτησάμενον προσκυνεῖσθαι, ὡς δὲ τὸν αὐτὸν θεὰς ἀξιωθέντα. μὴ γὰρ ἔξεναι δῆμος τοσούτῳ βασιλεῖ προσάντα καλῆσθαί τινα καὶ λυπηρὸν ἀπαλλάττεσθαι. οὕτω δ' οὖν ἄμφω φαιδροῖς καὶ μειδιῶσι προσώποις διέβυνον τῆς δίκης. θαῦμα δ' ἐκφέρει τοὺς πάντας τῆς βασιλέως μεγαλονοίας. τί δεῖ μέγεθος λόγου πρέπον ποιεῖσθαι, ὡς τὰ βάρβαρα φῦλα τῇ ῥωμαίων καθυπέ-

καθυπέταπεν ἀρχῇ· ὡς τὰ σκυθῶν καὶ σαυροματῶν ἡμῖν μὴ προσῆκεν δουλεύειν μεμαθηκότα, προσῆκε δὲ αὐτοὺς ἐπὶ τοῦτο ζυγὸν ἦγαγε, δεσπότας ἡγεῖσθαι ῥωμαίους, καὶ μὴ θέλοντας ἐπιβιάσασθαι. σκύθαις μὲν γὰρ καὶ δασμοὺς οἱ πρόσθεν ἐτέλεσαν ἄρχοντες, ῥωμαῖοί τε βαρβάροις ἐδούλευον, εἰσφορὰς ἐτησίους. οὐκ ἴσον δὴ ἔστι βασιλεῖ φορητὸς ὁ λόγος, οὐδὲ τῷ νικητῇ καλὸν νομίζεται τὰ ἴσα τοῖς ἡττημένοις φέρειν. ὧν δὴ αὐτὸ ἐπιθαρρῶν ὁ κρατῆσαι, τὸ νικητικὸν ἔπαθον καὶ οὗτοι ἐπιμανείσης, οὐ πολλῷ χρόνῳ πρόσθεν προσῆκε, δεῖσθαι μὲν τοὺς ἀφιλιωθῆναι, πρὸς φιλιωτικὴν ἐπιφροσύνης χρεία· δεῖται γὰρ λογικῆς πρεσβείας τοὺς λοιποὺς ἡμερώσης, δεῖ δὲ νόμου τε καὶ ἡμερώδους βίου, ὅπερ τὸ λογικὸν καὶ νόμιμον μεθαρμόζεται. οὕτω δὴ οἰῶν σκύθαι ῥωμαίοις ἐγνώσθη πόλεμος δουλεύειν. σαυρομάτας δὲ αὐτὸς ὁ θεὸς πρὸ τοῦ κωνσταντῖνα ποσὶν ἥλαυνεν, ὧδέ πη τοὺς ἀνδρας βαρβαρικῷ φρονήματι γαυρουμένους χρωσάμενος. σκύθαις γὰρ αὐτοῖς ἐπιμανθάνων, τοῖς οἰκέτας ὤπλιζον οἱ δεσπόται, πρὸς ἀμύναν ὧν πολεμίων. ἐπεὶ δὲ ἐκφέρειν οἱ δοῦλοι, κατὰ τῶν δεσποτῶν ἠρέσθαι τὰς ἀσπίδας, πόλεις τ' ἤλαυνον τῶν οἰκίας. οἱ δὲ, λιμῷ σφίσιν οὐκ ἄλλον ἢ μόνον κωνσταντῖνον ὄρεσθαι. ὁ δὲ οἷα σφίσιν εἰδὼς, τούτοις πόλεις κατὰ τὴν ῥωμαίων εἰσεδέχετο χώραν, ἐν οἰκείοις τε κατέλεγε στρατοῖς τοῖς ὁπλιταῖς. τοῖς δὲ ἄλλοις τῶν πρὸς τὸν ζωὸν ἀναγκαίων εἶνεκα, χώρας εἰς γεωργίας διένεμεν, ὡς ὅπερ καὶ αὐτῷ συμφορὰν αὐτοῖς ὁμολογεῖν γεγῆσθαι, ῥωμαϊκῆς ἀβροδιαίτου ἀντὶ βαρβάρου θηριωδίας ἀπολαύοντας. οὕτω δὴ θεὸς αὐτῷ πόλεια φύλαξ βαρβάρων * συνεχεῖς γοῦν ἀπόστασιν οἱ ὅμοροι δυσμενεῖς, δῶρα τὰ πρὸς αὐτοῖς πολυτελῆ διεκόμιζον. ὡς καὶ αὐτοὺς ποτὲ προσκυνοῦντας τοῦ τῆς αὐλίου θύρας βασιλείων πυλῶν, τοιχηδὸν ἐν τάξει τοξεύματα χήματα βαρβάρων ἑστῶτα θεάσασθαι. οἷς ἔξωθεν μὲν ἡ στολὴ, διαφαίνων δ' ὁ τῶν χημάτων τύπος, κόμη τε καὶ κεφαλῆς καὶ γενείου πάμπολυ διεσῶσα. βλοσυρά τ' ἡ τοῦ προσώπων βαρβαρος καὶ καταπληκτικὴ ὄψις, σωμάτων τε ἡλικίας ὑπερβαίνοντα μεγέθη. καὶ οἷς μὲν, ἐρυθραίνετο τὰ τοῦ προσώπου· οἷς δὲ, λευκότερα χιόνος ἦν· οἷς δὲ, κατάσεως. ἐπεὶ καὶ βλεμμύων γένη, ἰνδῶν τε καὶ αἰθιόπων, οἳ διὰ τὰ δεδαίδαλα), ἔκαλοι ἀνδράσι τε τὴν τῶν εἰρημένων ἐπεφύκεσαν ἰσοτιμία. ἐν μέρει δ' οὗτοι ἕκαστοι, ὡς τοῦ ἐν πίνακος γραφῆς τὰ πρὸς αὐτοῖς ἅμιλλα βασιλεῖ τοῦ στεφάνου. οἱ μὲν, στεφάνοις χρυσοῖς· οἱ δ' ἐκ λίθων ἀγαθῶν ἅμιλλα μιμῶν ἀνθοκόμους· οἱ δ', χρυσῷ καὶ ἀνθράκεσι καθυφασμένας βαρβαρικὰς στολάς· οἱ δ' ἵππους· οἱ δ' ἀσπίδας καὶ δόρατα μακρὰ, καὶ βύρσῃ καὶ τόξα, τὰ ἀγαθοῦ ὑπηρετοῦντα τε καὶ συμμαχίαν ἐκλογιζόμενα βασιλεῖ πρὸς ἔχθραν ἀνδρικὰ μίμοι. ἃ δὴ τοῦδε ὧν κομιζόντων ἀποδεχόμενος καὶ ἀντάπτων, ἀντεδίδου τοσοῦτο βασιλεὺς, ὡς ὑφ' ἓν ἅρμα θεῖναι, πλουσιωτάτοις ἀποφῶναι τοὺς κομιζομένους. ἐπίμα δὲ καὶ ῥωμαϊκῆς ἀξιώμασι τοὺς ἐν αὐλῇ ἀφανεστέρους· ὡς τ' ἤδη πλείους τοῦ ἀνδρὸς τέρψιν ἀγαπτομένου, ἐπιμόδου τὰ φῦλα τὰ οἰκεῖα λήθῃ πεποιημένους. ὅπερ δὴ καὶ ὁ θρασῶν βασιλεὺς κωνσταντῖνος μνησείλεος ἀφ' ἁπάντων ἠξίου, δῶρά τε καὶ τοῦτ' αὐτὸν δῶν φιλικῶν διεπέμπετο σύμβολα. ἐπεφάνη δὲ τὰς συνθήκας κατὰ τοῦτο βασιλεὺς, ὑπερβολῇ φιλοτιμίᾳ τε τὰ ἡμῶν ἀπάρξασθαι νικῶν τοῖς δώδεσι. πυθόμενος γέ τοι τοῦδε τοῦ θρασῶν μὴ πληθύειν τὰς θεοῦ ἐκκλησίας, λαούς τε μυριάνδρους τοῦ χριστοῦ ποίμνας ἀναγάζεσθαι, χαίρων ὅπερ τῇ τούτων ἀκοῇ, οἷά τις κοινὸς ὢν ἀ-

πάντα χρὴ κηδεμών, πάλιν καὶ τοῦτ' ἐστὶ τὴν ἀπάτην εἰσῆγε τοῦτον.

Ἀντίγραφον τοῦ πρὸς τὸν βασιλέα λόγου.

Τῷ θείαν πίστιν φυλάττων, τῷ τ' ἀληθοῦς φωτὸς μεταλαγχάνω· ᾧ τ' ἀληθοῦς φωτὶ ὁδηγούμενος, τὴν θείαν πίστιν ἐπιγινώσκω. διὸ ἔρχει τούτοις ὡς τὰ τοῦ σώματος βεβαιοῖ, τὴν ἀγαθοεργίαν θρησκείαν γνωρίζω· διδάσκαλον τ' ἐπιγνώσεως ἕξω ἄλλον θεὸν παρὰ τοῦτον τὴν λατρείαν ἔχειν ὁμολογῶ. τούτου τὸν θεοῦ τὴν δύναμιν ἔχων σύμμαχον, ἐκ τῶν περάτων τῆς ὠκεανοῦ ἀρξάμενος, πᾶσι ἐφεξῆς τὴν οἰκουμένην βεβαίοις ἐλπίσι διήλθον, ὡς ἀπόντα ὅσα ἐστὶ τοσούτοις τυράννοις δεδουλωμένα, τῆς καθημερινῆς συμφορᾶς ἐνδόντα, ὀξίτερα ἐγεγόνει. τοῦτον τὸν θεὸν ἀδιαλείπτως μνήμῃ διαμένειν ὁμολογῶ. τοῦτον ἀκραιφνεῖ καὶ καθαρᾷ διανοίᾳ ἐν τῷ δύο ταῦτα τυγχάνειν ὑπερασπάζομαι· τοῦτον ὑπὲρ καλοῦμαι γόνυ κλίνας, φεύγων μὲν πᾶν αἷμα βδελυκτόν, καὶ ὁσμὰς ἀηδεῖς καὶ ἀποβαίνους. πᾶσι δ' ἡ θεοδόκη λαμπηδόνα ἐκκλίνων, οἷς ἅπασιν ἡ ἀθέμιτος καὶ ἀρρήτος πλάνη χαίρουσι, πολλοὺς τ' ἐθνῶν καὶ ὅλα γένη καὶ ἑρπετῶν, τοῖς καλωπάτοις μέρεσι προσδεδοῦσα. ἀλλὰ δὲ ὁ ἐμὸν ὅλων θεὸς διανοίᾳ τ' ἀνθρώπων δι' φιλανθρωπίαν οἰκείαν χεῖρας ἔνεκα τῆς τοὐμφανὲς πρὸς ἡμᾶς, τούτῳ πρὸς τ' ἑκάστου ἐπιθυμεῖ ἕλκειν ἀδαμῶς ἀνέχεται. καθαρὰν δ' μόνῳ διανοίαν καὶ ψυχὴν ἀκηλίδωτον πρὸς ἀνθρώπων ἀπαιτεῖ, ἧς τ' ἀρετῆς καὶ εὐσεβείας πρὸ ἧς ἐν τούτῳ σταθμῷ μὴ ἐπιθυμεῖ ἕλκειν δὲ καὶ ἡμερόβιος ἔργοις ἀρέσκει, πρᾴοις φιλάνθρωπος, μισῶν τοὺς παρανόμους, ἀγαπῶν πίστιν, ἀπιστίαν κολάζων, πᾶσι μετ' ἀγαθοεργίας δικαιοσύνην καταρρήγνυσι, ὕβριν ὑπερφανῶν ἁμαρτίαν, τοὺς ἐπὶ τύφῳ ἐπαιρομένους ἐκ βάθρων ἀναιρεῖ, ταπεινόφροσι καὶ ἀνεξικάκοις πρὸς θεὸς ἀξίαν νέμων. ἔστιν καὶ βασιλείαν δικαίᾳ τοῦ πολλῷ ποιεῖται, τῆς πρὸς ἑαυτὸν ἐπικουρίας κρατοῦσι, σωτῆρα τ' βασιλικὴν ᾧ γαληνιαίῳ τ' εἰρήνης ἀφυλάκτῳ. ἄνδρι δοκῶ πλανᾶσθαι ἀδελφεόν, ὅταν ἕνα θεὸν ὁμολογῶν, πάντων ἀρχηγὸν καὶ παλαιόν, ὃν πολλοὶ τ' τῆδε βασιλευσάντων μανιώδεσι πλάναις ὑπαχθέντες, ἐπεχείρησαν ἀρνήσασθαι· ἀλλ' ἐκείνους μὲν ἀπόντας τοιοῦτον μυθεῖν τέλος καταλείπω, ὡς πάντ' ὀπίσω μετ' ἐκείνους ἀνθρώπων γένος τοῖς τοιούτοις τὰ ὅμοια ζηλῶσι φέρεσθαι. τούτων ἐκείνων ἕνα ἡγεμόνα γεγονέναι, ὃν ὥσπερ τις σκηπτὸς, ἡ θεία μοῖρα τ' τῆδε ἀπελάσασα, τοῖς ὑμετέροις μέρεσι προσδέδωκε, τ' ἐπὶ αὖθις ἀμαχεὶ πολυθρύλλητον, ὃ πρὸ ἡμῶν ἔθνεσιν ἀποφήναντα. ἀλλὰ δὲ ὡς καλὸν ἐκεῖνο προκεχωρηκέναι, ὃ ἐν ᾧ καθ' ἡμᾶς ἀγῶνι τ' τοιούτων ἁμαρτεῖ προφανῆ δέδεικται. ἐπεὶδὴ καὶ αὖθις τ' ἔναγχος ἀθεμίτοις προστάγμασι τ' ᾧ θεῷ δυσχεραινόμενον λαὸν ἐκπροσαξάμενον. δέδοικα δὴ καὶ πολλὴ χάρις ᾧ θεῷ, ὅτι τελεία προσοίᾳ πρὸ ὃ δυσθεσπέσιον ὃ θεοσεβὲς τ' θεῖον νόμον ἀποδοθείσης αὖθις τ' εἰρήνης, ἀγάλλεται καὶ γαυριᾷ. ἐντεῦθεν καὶ ἡμῖν αὖθις πέπεισμαι, ὡς ὅτι κάλλιστα καὶ ἀσφαλέστατα ἔχειν ἀπόντα, ὁπότε δέδοκται τ' ἐκείνων καθαρᾶς τ' καὶ δοκίμου θρησκείας ἐκ τ' πρὸς ὃ θεῖον συμφωνίας πρόσωπα εἰς ἑαυτὸν ἀγείρειν ἄξιοι. τούτου δ' καθ' ὅλου ὧν δυσθεσπέσιον, λέγω δὴ περὶ χριστιανῶν, ὧν ἐστὶ τοιούτων ὁ πᾶς μοι λόγος, πῶς οἷά με ἤδεσθαι ἀκούοντα, ὅλα ἐκ τ' περάτων τὰ κράτιστα ὁπλίσασθαι ὡς πρὸ ἔστι μοι βουλομένῳ κεκόσμηται. σοὶ τ' οἶμαι ὡς ὅλα κάλλιστα, ἐκείνοις τ' ὡσαύτως ὑπάρχει τὰ κάλλιστα, ὅλα σοὶ καὶ ἐκείνῳ. ὅταν γὰρ ἔξεστ' τ' ὧν ὅλων δεσπότου, πατέρα θεὸν ἵλεω καὶ δυσμενῆ.

Τούτοις

τούτους τοιγαροῦν ὅπῃ τοσοῦτος εἰσὶ, πανδαλῆ τε μὴ, τοὺς αὐθις τούτους, ὅλη καὶ δυσεβείας ὀπίσημος εἰ, ἐγκλείζων. τούτους ἀγάπα ἁρμοδίως τ' ἑαυτῷ φιλανθρωπίας. αὐτῷ τε γὰρ καὶ ἡμῖν ἀπεργάσαιο δώσεις δι' ἃ πίστεως τὴν χάριν. Οὕτω δὴ λοιπὸν τὴν ἀπάντων τοῦ οἰκουμένης ἐθνῶν ὡσαύτως ὑφ' ἑνὶ κυβερνήτῃ διοικουμένων, καὶ τὴν τοῦ θεοῦ θεράποντι δ' θεοῦ πολιτείαν ἀπαζομένων, μηδενὸς μηκέτι πρὸς ἐνοχλοῦντος τῷ ῥωμαίων ἀρχῷ, ἐν δυσαθεῖ καὶ ἀπεράντῳ βίῳ τὸν ζωὸν διῆγον οἱ πάντες. βασιλεὺς ὁ κείνας αὖτ' ἀπὸ μεγάλα σωτείνων θεὸς τὴν ὅλων φυλακὴν τὰς ὧν θεοσεβῶν δικὰς, ταύτας ἀναγκαίως ἐποείζετο. αὐτὸς δ' ἱκέτης γιγνόμενος τοῦ θεοῦ, τοῖς τῶν ἐκκλησιῶν τεθέδροις τὰς ἐπ' αὐτὸν λιτὰς ποιεῖτο ἐγκελευόμενος. Οση δ' αὖτε τῇ ψυχῇ πίστεως ἐνθέου ὑπερῆεν δυνάμις, μάθοι δ' ὅς κε καὶ τῶδε, λογιζόμενος ὡς ἐν τοῖς χρυσοῖς νομίσμασι τὴν αὐτὴν αὐθις εἰκόνα ὧδε γράφεσθαι διετύπου, ὡς δύο βλέπειν δοκεῖν δυαλεταμένος τε τὸν ἕτερον δυσμένους. τούτου μὲν οὖν τὰ ἐκτυπώματα καθ' ὅλης τῆς ῥωμαίων διέτρεχεν οἰκουμένης. ἐν αὐτοῖς δὲ βασιλείοις καθ' ἑκάστας πύλας ἐν τοῖς εἰς τὸ μελέωσον ὧν τε πυλῶν δυακειμένας εἰκόσιν, ἑστὼς ὀρθὸς ἐγράφετο, δύο μὲν εἰς ἑῷον μὲν ἐμβλέπων· τῷ χεῖρε δ' ἐκτεταμένος δυσμένους χήμασι. Ωδε μὲν οὖν αὐτὸς ἑαυτὸν καὶ τὴν γραφὴν δυσμενῆ, νόμῳ δ' ἀπείρονα εἰκόνας αὖτε εἰδώλων ἐν ναοῖς δυαλήθεας, ὡς μὴ δὲ μέχρι σκιαγραφίας τῆς πλάνης τῶν ἀπειρημένων μολύνοιτο ἡ γραφή. σκέψαιτο δ' δύτις τὰ τούτων σεμνότερα, δι' ἀγνοιὰς ὡς ἐν αὐτοῖς τοῖς βασιλείοις ἐκκλησίας θεοῦ ἕκτον διέθετο, ἀπουδὴ ἐξ ἀρχῶν αὐθις τὴν ἐνδον ἐκκλησιαζομένων. μὴ χεῖρας γέ τοι λαμβάνων τὰς βίβλους, τῇ τε θεοπνεύστων λογίων θεωρίᾳ τεθραμμένος τὸν νοῦν. εἶτ' δικὰς ἐνθέσμοις ἐν τοῖς τὸν βασίλειον οἶκον πληθύσιν ἀπεδίδου. καὶ ἡμέραν δ' ὑγιῶν ἡγεῖτο καθάπαξ τιμὴν κυρίαν ἀγηθῶς καὶ τεθυτὸν ὄντως κυριακὴν τε καὶ ἑβδόμον διετύπου. δι' ἀκόνοι δ' αὖτε ὑπηρέται θεῷ καθιερωμένοι, βίου τε σεμνότητι καὶ ἀρετῇ πάσῃ κόσμιοι ἀνδρες, φύλακες τε πυλῶν οἴκου καθίσταν). δορυφόροι τε πιστοὶ σωματοφύλακες, ἕξ ποις δυνάμεις πίστ καθωπλισμένοι, βασιλέα διδάσκοντα δυσεβῶν ἐδιδάσκοντο ἕξ ποις, μιμῶνται οὐχ ἥκιστα καὶ αὐτοὶ τὴν ἑβδόμην καὶ κυριακὴν ἡμέραν, δικαίᾳ τε ἐν αὐταῖς σωτελοῦντες τὰς βασιλεῖ φίλας. ταῦτα δὲ τεθάπται καὶ πάντας ἐνῆγεν ἀνθρώπους ὁ μακάριος, ὥσπερ δι' ἐμοῦ ταῦτα πεποιημένος, ἡρέμα συμπάντας ἀνθρώπους θεοσεβῆς ἀπεργάσασθαι. δι' ἃ τοῖς ἐπὶ τῶ ῥωμαίων ἀρχῷ πολιτευομένοις ἁπασι, σχολὴν ἄγειν τὴν ἐπωνύμους τῆς ἑβδόμης ἡμέρας ἐνέβαλεν. ὁμοίως δὲ καὶ τὰς τοῦ ἑβδόμου μιᾶς, μνήμης ἕνεκά μοι δοκεῖν ὧν ἐν ταύταις ἔτι καινῷ σωτῆρι πεπραγμένων μνημονευομένων. Τῷ δέ γε ἑβδόμην ἡμέραν, ἣν καὶ φωτὸς εἶ) ἐκ ἡλίου ἐπώνυμον συμβαίνει, τὰ τραπιωτικὰ πάντα δι' ἃ απουδῆς μιᾶς διδάσκων, τοῖς μὲν τὸ ἐνθέου μελέτοισι πίστεως, ἀκωλύτως τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ καρτερὴν μελετᾶσθαι σχολῆς, ἐφ' ᾧ τὰς δικὰς, μηδενὸς αὐτοῖς ἐμποδὼν γιγνομένου, σωτελεῖν· τοῖς δ' μήπω τοῦ θείου λόγου μεταποδοῦσιν, ἐν δουλέρῳ νόμῳ διεκελεύετο, τὰς κυριακὰς ἡμέρας ἐν τεθαστείοις ὅπι καθαρὸν τεθεῖναι πεδίον, καὶ ταῦτ' ἐμεμυελημένῳ δικῷ ἐξ ἑνὸς σωτήματος ὁμοῦ τοὺς πάντας δυαπέμπειν θεῷ. μήτε γὰρ δόσεσι χρῆσθαι, μήτε πανδοκίαις, μὴ δ' ἀγκῇ σωμ' τὰς ἑαυτῶν ἐξά-

πλὴν ἓξ πάσας· τ̃ δ' ὅτι πολλῶν εἰδέναι θεὸν, πρωτὸς ἀγαθοῦ δόξης ἐγ αὐτῆς νίκης, φ̃ ἐς τὰς ἐν θεσμοις τοῦ σπεῖσαι ἀποδιδόναι δίκας, δύω μὲν ἀείρας εἰς οὐρανὸν μέλεως τὰς χεῖρας, δύω δὲ τὸν οὐράνιον βασιλέα τοις ἧς διανοίας τοῦ δ' ἀπέμποντας ὀφθαλμοις, κἀκεῖνον τ̃ δίκας νίκης δόξης καὶ σθένος, φύλακά τε καὶ βοηθὸν ὑπὲρ σωμάτων. ἐγ ἧς δὲ τοις στρατιωτικοῖς ἅπασι διδάσκαλος ἰῶ, αὐτὸς ῥωμαία γλώττῃ τοις πολίτας ὧδε λέγων ἐγκελευσάμενος. Σὲ μόνον
» οἴδαμεν θεὸν, σὲ βασιλέα γνωρίζομεν, σὲ σωτῆρα ἐπικαλούμεθα, τοῦδε σοῦ τὰς νί-
» κας ἠράμεθα, σοῦ δὲ κρείττους οὐκ ἐχθροὶ κατέστημεν, σοὶ τ̃ τ̃ ὑπερφανίων ἀγα-
» θῶν χάριν γνωρίζομεν, σὲ καὶ ὧν μηγόνων ἱκετεύομεν, σοῦ πολλὰς ἱκέται γινόμεθα, τ̃
» ἡμέτερον βασιλέα κωνσταντῖνον, παῖδάς τ̃ αὐτοῦ θεοφιλεῖς, ὅπως μήκιστον ἡμῖν βίου
» σῶον καὶ νικητὴν φυλάττεσθαι πολυετῆ. Τοιαῦτα κατὰ τὴν τοῦ φωτὸς ἡμέραν ἐνομοθέτει τοις στρατιώτας τὰ γράμματα, καὶ τοιαύτας ἐδίδασκεν ἐν τ̃ πρὸς θεὸν δίκας ἀφιέναι φωνάς. ἤδη δὲ καὶ ἐπ' αὐλῶν ὧν ὅπλων τὸ τῦ σωτηρίου σύμβολον καταση μαίνεσθαι ἐποίει, τοῦτο ἐν ὅπλου χρυσοῦ τοις στρατιώταις ἐκ βασιλέως πομπεύειν χρυσῶν μὲν ἁλύσεις, ὁποῖα τοις ἑτέροις αὐτοῖς ἔθος ἦν, τὸ μηδὲν μόνον ἧττον τὸ τῦ σωτηρίου ξύλον. αὐτὸς δ' οἷα δὴ μέτοχος ἱερῶν ὀργίων ἐν ἀπορρήτοις εἶσω τοις αὐτῦ βασιλικοῖς ταμείοις, χαίρων ἑκάστης ἡμέρας τακτοῖς ἑαυτὸν ἐγκλείων, μόνος μόνῳ τῷ αὐτῦ θεραπεύειν θεῷ, ἱκετηρίας τε δεήσεσι γονυπετῶν, καὶ εὐδυσωπῶν ἐν ἐδείτο τυχεῖν. τ̃ δὲ τῆς σωτηρίου ἑορτῆς ἡμέρας ὑπερτείνων τ̃ ἄσκησιν, πάσῃ ῥώμῃ ψυχῆς καὶ σώματος φῶς ἱεροφαντίας ἐτέλεστο, ὧδε δὲ τοις πᾶσι τ̃ ἑορτῆς ἐξάρχων. Τῷ δ' ἱερῷ ὄρθρου νυκτὸς μεσούσης εἰς ἡμέραν τὰ φῶτα, κηρῶν λίνους ὑψηλοτάτους καθ' ὅλης ἐξαπλόντων τῆς πόλεως τῷ ὑπὲρ τοὺς τείχων τεταγμένων. λαμπάδες δ' ἦσαν πυρὸς πόλλα φωτίζουσαι τόπον, ὡς λαμπρᾶς ἡμέρας τὴν αγερέαν τ̃ μυστικὴν διανυκτέρευσιν ἀποτελεῖν. ὄρθρου δὲ τ̃ ἕω, ταῖς σωτηρίοις ὠργείας μιμούμενος, πᾶσιν ἔθνεσιν λαοῖς τε καὶ δήμοις τὴν ὠργελικὴν ἐξήπλου δόξαν, πλούσια πόλλα τοις πᾶσι δωρούμενος. οὕτω μὲν οἷς αὐτὸς ὡς ἑαυτῦ ἱερᾶς θεῷ. καθόλου δὲ τοις κατὰ τὴν ῥωμαίων ἀρχὴν δήμοις τε καὶ στρατιωτικοῖς, πύλας ἀπεκλείοντο εἰδωλολατρείας, θυσίας τε ἔθος ἀπηγορεύετο πᾶς. καὶ τοις κατ' ἔθνος δ' ἄρχουσιν ὁμοίως τὴν κυριακὴν ἡμέραν νόμος ἐφοίτα γεραίρειν, ὡς νόμαι βασιλέως. καὶ μὴν πύρων ἡμέρας ἐτίμων, καιροὺς δ' ἑορτῶν ἐκκλησίας ἐδόξαζον. πολλὰ τ̃ βασιλεῖ καταθυμίως τὰ σιαῦτα ἐπετέλει. Ἐνθεν εἰκότως αὐτὸς ἐν ἑστιάσῃ ποτὲ δόξιούμενος ὑπισχόπους, λόγον ἀφῆκεν, ὡς ἄρα εἴη καὶ αὐτὸς ὑπίσκοπος, ὧδέπη αὐτοις εἰπὼν ῥήμασιν ἐφ' ἡμέρας ἀκοῆς. Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν ὧν εἴσω τ̃ ἐκκλησίας, ἐγὼ δ' ἔξω τ̃ ἐκτὸς τοῦ θεῦ καθεσταμένους, ὑπίσκοπος δ' εἶμι, ἀκόλουθα δεῖν ᾧ λόγῳ διαμορφοῦμενος, τοις ἐξω μένους ἅπαντας ἐπεσκόπει, ὡς ὑπερεπέτε ὅσον περ αὖ ἡ δυνάμις τ̃ θεσεβῆ μεταδιώκειν βίον. Ἐνθεν εἰκότως ἐπαλλήλοις τε νόμοις καὶ διατάξεσι τοις πᾶσι διεκελεύετο μὴ θύειν εἰδώλοις, μὴ μαλθακία θεραπεύεσθαι, μὴ ξοάνων ἐγθρὸς ποιεῖσθαι, μὴ τελεστὰς κρυφίους ἐκτελεῖν, μὴ μονομάχων μιαφονίας μολυνεῖν τὰς πόλεις. τοῖς δὲ κατ' αἴγυπτον αὐτῷ τ̃ τῷ ἀγεξανδρέων τ̃ πρὸ αὐτοις πλαμὸν δι' ὑδάτων ἐκλεθηλυμένων θεραπεύειν ἔθος ἔχουσι, νόμος δῆθεν καλεπέμπετο, πρὸς ὃ ὧν ὑδρομανῶν ἦθος ὥσπερ πηλίβδηλον ἀφανὲς γὰ-

νές γίγνεσθαι τοῦ βίου, μὴ δ' ἐξεῖναί ποι ὁρᾶν τοὺς τὰ ἀσέλγειαν ταύτην νενοσηκότας. ἐπεὶ δ' ὑπέλαβον οἱ δαιμονες μηκέτι τὸν πόλεμον ῥᾴδιον αὐτοῖς ζωὴν ποιῶ, πρῶτον τοιοῦτον ἠθέσπεσαν θεὸς τῶν βασιλέως συμπεφάπων νόμων καὶ τειρᾴζεσθαι. οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔλαι ἦσαν οἱ τὴν σφῶν βασιλείαν τὰς πόλεις μιᾶνοντες. ὁ δ', ὡσπερεὶ καθαρθείσης αὐτῷ τῆς χώρας, ἐφέρετο οἷος οὐδέ πολε, μὲν ἔβαινέ τε πλουσίῳ ἅρμα ῥᾴδιον, πάσας ὀπτικλύζων τὰς ἀγορὰς, ἔργῳ παιδεύων τοὺς ἀφρονας, μαθεῖν μὴ οὐκ τρέπεσθαι δεῖν ἀνδρας· μόνῳ δὲ τῷ πρώτῳ ἀγαθοῦ δοῦναι τιμὴν καλῶν ἀναλαθέναι αἰτίαν. ἀλλὰ γὰρ μυρία τοιαῦτα βασιλεῖ προσῆκεν ἐφ' ἑκάστης ἐπαρχίας, πλείστη γέγονεν ἀνάγκη τοῖς χαράξαι αὐτὰ φιλοτιμουμένοις, ὡς πρὸ οὗ τὸν νόμους οὓς οὐκ παλαιῶν ὀπτὶ ὃ ὁσιώτερον μεταδιήγων ἀνενεοῦτο. καὶ τοῦτον δ' ὀνόλιγὸν ἔφον οὐκ φῆναι τὸ ἕτερον. τὰς ἀπαιδας παλαιοὶ νόμοι τρέφουσι τὸν ὧν γονίμων διδασκαλῆς ἐτιμωρεῖτο. καὶ ἰδοὺ ἔστ' ὧν ἀτέκνων ἀπεννὴς νόμων, ὡσπερεὶ πεπλημμεληκότας αὐτοὺς ζημία κολάζων. λύσας δὴ συγχωρεῖ κληρονομεῖν τοὺς προσήκοντας. τοῦτο βασιλεὺς ὀπτὶ ὃ ὅσιον μεθήρμοζε, τοὺς τὸ γνώμιμον πλημμελοῦντας εἰπών, τῇ προσηκούσῃ δεῖν ζωφρονίζειν κολάσει. ἀπαιδας μὲν πολλοὺς ἡ φύσις ἀνέδειξεν. δίκαιον μόνους μὲν πολυπαιδίας δυτυχῆσαι. τρηθέντας δ' φύσεως ἀσθενείᾳ. δῆλοι δ' ἀπαιδες γεγόνασιν, ὃ πρᾶγμα παίδων διδασκαλίας· γυναικείας δ' ἀποτροφῆ μίξεως, ἵν' σφοδροῖτο φιλοσοφίας ἔρωτι προσείλοντο. ἀγνείαν δ' καὶ πολυλεχῆ πρᾶξιν γυναῖκες ἱεροσυλίᾳ θεοῦ καθιερωμένην μεῖζον, ἀγνῷ καὶ πρωταγίῳ βίῳ, ψυχῇ καὶ σώματι σφᾶς αὐτὰς καθιερώσασαι. τί οὖν, μωρίας ἄξιον τοῦτο, ἢ θαύματος ἀποδοχῆς ἐχεῖν ἡγεῖται; εἰ μὲν γὰρ προθυμία, πολλοῦ ἀξία· τὸ δὲ κατόρθωμα, κρεῖττον φύσεως. τοῖς μὲν οὖν ἀσθενείᾳ φύσεως παίδων ὀπτιθυμίας τρεφομένοις, ζῆσθαι ἀλλ' οὐ μωρεῖας προσήκει. τὸν δὲ θεοῦ κρείττονος ἐρασθέντα, ἄξιον εἰ) ὑπερφρονεῖν καὶ ἀσχολεῖσθαι. οὕτω τὸν νόμον βασιλεὺς σὺν ὀρθῷ λογισμῷ μεταρρύθμιζε. κἄπειτα ὧν τὸν βίον μεταλλαττόντων ὁμοίως, παλαιοὶ μὲν νόμοι, ἐξ ἐπ' αὐλῆς ἐφάτης δυσπονοῦς ἀκριβολογείας ῥημάτων λέξεσι τὰς ζωταπομφύας διδάσκας, ἕτερος δὲ μύας καὶ ποίας δεῖ φωνὰς ὀπτιλέγειν ὤριζον. καὶ πολλὰ ἂν τούτων ἐκακουργεῖτο ὀπτὶ προσγραφῆ τῆς ὧν καθιερωμένων προαιρέσεως· ἃ δὴ σὺν δῶν βασιλεὺς, καὶ τοῦτον μεταποιήσας νόμον, ψιλοῖς ῥημασίοις καὶ τὰ τυχούσας φωνᾶσι τὸν τελούντα δεῖν τὰ κατὰ γνώμιμον διαπράττειν φήσας, κἂν ὃ τυχόντα γράμματι τῷ αὐτοῦ δόξαν ἐκτίθεται. κἂν ἀγράφως ἐθέλῃ μόνον ὀπτὶ μυρίων τοῦτο προστάξεως ἀξιοχρέων, τῷ πίστιν δοῦναι τὸν ἀληθείᾳ φυλάττειν.

Ἀλλὰ καὶ ἰουδαίοις μηδένα χρῆσιν νομοθετεῖ δουλεύειν. μὴ γὰρ θεμιτὸν εἰ) προφητοφόνους καὶ κυριοκτόνους, τοῖς τοῦ σωτῆρος λελυμασμένοις ζυγῷ δουλείας ὑπάγεσθαι. εἰ δ' ἀρετῆς τῆς τοιούτου, τὸ μὲν, ἀνεῖναι ἢ δοῦναι. τὸν δὲ ζημίᾳ χρημάτων κολάζειν. καὶ τοῖς τῶν ὀπτισχόντων δὲ ὅρους τοῖς ἐν στυόδοις ἀποφανθέντας, ἐπεσφραγίζετο, ὡς μὴ ἐξεῖναι τοῖς τῶν ἐθνῶν ἄρχουσι, τὰ δόξαντα προβαλεῖν. πρωτος δὲ εἰ) δικαστὰς τοῖς ἱερεῖς τοῦ θεοῦ δοκιμωτέρους. τούτοις ἀδελφὰ μυρία τοῖς ὑποτὸν ἀρχιερέα διετύπου, ἃ δὴ χρόνῳ δῆλον δοῦναι ὑποθέσει οἰκεία, εἰς ἀκριβῆ διάγνωσιν τῆς κἀν τούτοις βασιλικῆς φρονήσεως. ἃ χρὴ νῦν διεξιέναι, ὡς τῷ ὀπτὶ πρώτων ἀνάκτων ἑαυτὸν θεῷ, ἐξ ἐφάς εἰς ἑσπέρων· τίνας δ' ποιήσεν

ἀνθεφπων ωδιενόφ, καὶ ὡς πᾶσι μὴν ἴσος ἰὼν καὶ κοινὸς ωερὸς ἀποιαν. ζαῖς δ' ἐκκλησίαις φδ θεοῦ καθ' ἑκάφοχὸν ἐξαίρετον πλεῖαδ' ὅζα πρεῖγεν, ὧδε μὴν ἀγερωὶ, ἀγαχθὴ σιβδοσίας, ὅπὶ χορηλία πενήτων ἀνδρῶν, παίδων τ' ὀρφανῶν καὶ γυναικῶν οἰκτρῶν δωρούμενος. ἤδη δ' ζὼ πολλῇ φθοντίδι καὶ ωδιβλημάτων πλείστων ὅσων γυμνοῖς καὶ ἀνείμοσι ωερυνόφ. ὁμοφερόνιως δ' ἠξιοῦτο μὴς πλείονος, ζωὶς τὸν σφῶν βίον τῇ χῇ θεὸν ἀνατένζας φιλοσοφίᾳ. τὸν οὖν πανάγιον τῶν ἀφθόνων τῶ θεοῦ χορὸν, μονονουχὶ καὶ σέβων διετέλεδ, ζαῖς ὧν ζιαὶν δε ψυχαῖς ἔνοικον αὐλὼν ὑπρχὴν ᾧ καθιέρωσθαι ἑαυζὰς θεὸν πειθόμενος. ναὶ μὴν τὸ αὐτοῦ αὐλὸς διαποιδν ζοῖς ἐνθέοις σωναύξων, ἐπαγρύπνως μὴν διῆγε ζοὶς τῶν νυκλῶν καιροῖς. ἀρχὴ δ' λογογραφῶν, σῦνεχεῖς ἐποιεῖτο ζὰς παρόδους, ωεροσήκειν ἡγούμενος ἑαυλῷ, λόγῳ παιδαγωγικῷ τῶν ἀρχομένων κρατεῖν, λογικὴν τε τὸ σύμπασαν καζασήσασθαι βασιλείαν. διὸ δὴ σῦνεκάλει μὴν αὐλός. μυρία δ' ἔσπευδεν ἐσ' ἀκροάσιν πλήθη, φιλοσοφουμένος ἀκουσόμενα βασιλέως. εἰ δέ πη λέγοιζι θεολογίας αὐλῷ πρήκοι καιρὸς, πανύλως που ὀρθὸς ἑσὼς, σωνεγραμμένῳ ωροσώπῳ, καλεσαλμένῃ τε φωνῇ, μυρίαν ἔδοξεν αὖ ωὶς πρόνζας σωὶ ἀληθείᾳ τῇ πάσῃ τὸ ἔνθεον διδασκαλίαν. εἶτ' ὀπιφωνουμένων βοᾶς ἀφήμους ὧν ἀκροωμένων, ἀνωβλέπειν ἑ'ς ὕψος δ' διένδυε, καὶ μόνον ἐκφαυμάζειν καὶ μᾶν σεβασμίοις ἐπαίνοις τὸν ὅπὶ πάντων βασιλέα. ἐκσοδιαιρῶν δὲ ζὰς ἐκσοδικὰς, ζοτε μὴν ἧς πολυθέου πλάνης ἔλεγχος κατεδήλου, πρίσας ἀπάτιμον εἶ καὶ ἀθεότηζος ωεῖσολον τὸ τῶν ἐθνῶν δαιμονίαν· ποτὲ δ' τὸ μόναρχον προεδίδου θεότηζα. διὰ δὴ ἐφεξῆς τὸν ωερὶ ωρονοίας, ὧν τε καθόλου, καὶ τῶν ωερὶ μέρους λόγων. ἔνθεν δὲ ὅπὶ τὸ βέλιον καλέσαμεν οἰκονομίαν, καὶ ζαύτῃ δῆτις ἀναγκαίως ἐκ' τὸν ωροσήκοντα γεγῶσθαι λόγον. μεταβὰς δ' ἐνίδυεν, τὸ ωερὶ τῆ θείου διδαμονείας διδασκαλίαν ἐκίνει. ἔνθα δὴ μάλιζα τῶν ἀκρατῶν πληκτικώζαζα καθήπτεζο, διήλεγχον ζοὺς ἁρπαγὰς καὶ πλεονεκζὰς, ζοὺς τ' ἀπληζίᾳ φιλοχρημοσύνης σφᾶς αὐλοὺς ἐκδεδωκόζας. παίων δ' ὥσπερ καὶ ζιμασίζων τῷ λόγῳ ζῶν ωερισσοτέρων γνωρίμων ἰνὰς, κάτω νεύειν πληθομένους τὸ ζιμοειδήσιν ἐποίει. οἷς δὴ λαμπρᾶς φωνᾶς μυρυσύμενος διεσέλλετο, δεῖν λόγον δοῦναι τῶν ἐγκλεομένων αὐλοῖς· ὥσζ' ἤδη ποτὲ τῶν ἀμφ' αὐλὸν ἰνὸς ὑπιλαβόμενον φᾶναι, καὶ μέχρι τίνος ὦ ἔσ' τὸ ἀπληζίαν ἐκλείνομεν. Εἶτ' ὅπὶ γῆς μέσην ὑδρὸς λιλιαίας ἐγχαράξας τῷ δόρατι ὁ μὴ χεῖρας ἔχων ἐτύγχανε, τὸν σύμπαντα τῦ βίᾳ πλοῦτον, ἔφη, καὶ ὃ πᾶν ζῆς γῆς στοιχεῖον εἰ κλίναμι, πλέον οὐδὲν ζυγοῦ τῦ ωερεγραφέντος γηδίου ἀποίσῃς, εἰ δὴ κἀν αὐτῷ τύχῃς. ἀλλ' οὐδένα ζαῦτα λέγων τε καὶ ωεράπτων ἔπαυεν ὁ μακάριος. τὰ ωεφάμματα δ' ἐναργῶς αὐλοῖς θεοωεπίοις ἔπεισεν· ἀφ' ὧν φιλοῖς ῥήματίοις ἐοικέναι τὰ βασιλέως θαυσίματα. ἐπεὶ δ' οὐκ ἰὼ θανάζου φόβος εἴργων ζοὺς κακοὺς τ' μοχθηρίας, βασιλέως μὲν ὅλῳ ωερὶ ὃ φιλανθρωπον ἐκδεδομένῳ, τῇ καθ' ἕκασον ἔθνος ἀρχόντων μηδαμῶς μηδενὸς ζοῖς πλημμελήμασιν ἐπεξιόντος, ζοῦτο δὴ μομφῶ ἔτ' ἴυχοδ' τῇ καθόλῳ διοικήσῃ πρεῖγεν. εἶτ' οὖν ἀλόγως, εἴ τε καὶ μὴ, ὅπῃ φίλον ἑκάστῳ, κρινέτω· ἐμοὶ δ' ἐφείσθω τὰληθῆ γράφειν. ῥωμαία μὲν οὖν γλώττῃ τὰ τῶν λόγων συγγραφεὺς βασιλεὺς πρέφχε. μελέδημον δ' αὐτῷ μεθερμηνεῦσαι φωνῇ οἷς ζοῦτο ποιῶν, ἔργον ἰὼ. ὧν δ'

ἑρμήνευ-

ἐρμηνευθέντων λόγων, δείγματος ἕνεκεν μιᾶς τῶν προσθημονικῶν ἐξῆς ἐκείνου ζητήσω, ὃν ὁ αὐτὸς ἐπεξεργασάμενος τῶν ἁγίων συλλόγου, τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ δυσμενῆς τῷ γραφεῖ, ὡς μήτις κόμπον εἶναι νομίσῃ τῷ ἡμετέρᾳ ἀμφὶ τῶν λεχθέντων μαρτυρίαν. Κἀκεῖνο δὲ μνήμης οὐ μοι δοκεῖ ἀποβλητον εἶναι, ὃ δὴ καὶ ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν ὁ θαυμάσιος καλεσεφάξας. ὅπερ γὰρ πολεμάρχῳ τῷ αὐτῷ σοφιστῇ τὸ θεῖον ἀναβάσης, ἀμφὶ τῶν ζωτικῶν μυημάτων λόγον ποιήσασθαι εἰς ἐπήκοον ἡμῶν δεδεήμεθα, τοσοῦτον ἀμελείᾳ μὴ ζητοῦντες ἀκοὰς ὑπεῖχε. πλήθους δ' ἀκροατῶν πεπληρωκότος, εὑρέθη καὶ αὐτοῖς βασιλείοις ὄρθιος ἑστώς, ἅμα τοῖς λοιποῖς ἐπήκροατο. ἐμοὶ μὲν δ' ἀντιβολοῦσιν ὅπως τοῦ θαυμασίου τῷ βασιλικῷ θεάτρῳ διαναπαύσῃ, ἐπείθετο μὲν οὐδαμῶς. ζωληθεὶς μέντοι τῷ δικαίῳ τὸν λογισμὸν τῶν λεγομένων, τῆς τε δογματικῆς καὶ θεολογίας δηλῆσαι ἐπεμαρτύρησε. ἐπεὶ δὲ πολὺς ἐπῆν ὁ χρόνος, ὅ, τε λόγος ἐμηκύνετο, ἡμεῖς μὲν καταπαύειν τοσοῦτον ἠρησάμεθα. ὁ δ' οὐκ ἀνῆκε· τοσοῦτον δ' εἰς τέλος τοσοῦτον ἐπέτρεπεν. ἀντιβολούντων δὲ καθέζεσθαι, ἀντέδυσχέρει, τοτὲ μὲν, φήσας ὡς ὑ θεμιτὸν εἴη, τῷ τοῦ θεοῦ κινουμένων δουλικῶς ἀκροᾶσθαι· τοτὲ δ', συμφέρειν αὐτῷ καὶ λυσιτελεῖν τοῦτο. ἐσῴζετο γὰρ ὑπακούειν ὧν θεῖον, ὅσιον. ἐπεὶ δὲ καὶ τοῦτο τέλους ἐτύγχανεν, ἡμεῖς μὲν οἷα δὴ ἐπαρκήσαντες, καὶ τὰς σωτηρίας ἀπελαμβάνομεν δεσποτείας. ὁ δ', ὧν ἐκκλησιῶν ὑ θεοῦ προστατικῶς ἔχων, καθαρὸν τῶν λοιπῶν εἰς ἡμέτερον τοσοῦτον ἐπεδείκνυ τὸ χάρμα· ἀγαθὰ δὴ καὶ τοῦ ἁγιωτάτου ὑ πάσχα ἑορτῆς. τοσοφωνησάντων γὰρ ἡμῶν αὐτῷ μυσικὴν ἀνακλυσιν ὑ τὴν ἑορτῆς λόγου, ὅπως ἡμᾶς ἡμείψατο μιμήσας ἀντιφωνήσῃ, μάθοι δ' ἂν τις ἐντυχὼν αὐτῷ ὧδε ὡ χάρμα. Νικητὴς κωνσταντῖνος μέγιστος, σεβαστὸς, δυσεβίῳ. Τὸ μὲν ἐγχείρημα μέγιστον καὶ πάσης λόγων δυνάμεως κρεῖττον, χριστοῦ μυστήρια καταξίως εἰπεῖν, τῷ τὴν τοῦ πάσχα ἀντιλογίαν τε καὶ γένεσιν, λυσιτελῆ τε καὶ ὀπίπονον τελεσιουργίαν, ἑρμηνεῦσαι τὸν τοσοῦτον ἔπονον. Τὸ γὰρ θεῖον ἀνθρώποις ἀδυνάτου καταξίαν φέρουσαν, καὶ τοῖς νοῆσαι δυναμένοις. πλὴν ὅμως ἐπαθανασίας σε τῆς φιλομαθίας τε καὶ φιλοτιμίας, αὐτός τε τὸ βιβλίον ἀνέγνων ἀσμένως, καὶ τοῖς πλείοσιν οἵ γε τῇ τοῦ θεῖον καρδίᾳ γνησίως τοσοῦτον ἐχουσι, καθὰ ἐβουλήθης ἐκδοθῆναι τοσοῦτον ἔταξα. ζηλῶν τοίνυν μὲν ὅσης γνησιότητος τοιαῦτα, τοσοῦτον δὲ τῆς σῆς ἀγχινοίας δῶρα λαμβάνομεν, συνεχέστερόν σε ἡμᾶς λόγοις ἀνέφαινεν, κἂν ταμάλιστα τῶν καλῶν ἔργων ἡ τοιαύτη ἐρμηνεία ὑφίσασθαι καταξίαν ἀδυνάτως ἔχει. ὁ θεός σε διαφυλάξοι ἀδελφὲ ἀγαπητέ. Τὸ μὲν τοῦ τοῦδε χάρμα, τοιόνδε ἐστὶν. Τὸ δ' τοῦ τῆς ὧν θείων ἀναγνωσμάτων ἐπισκοπῆς, ὧδέ πη τοῦ ἐχεῖ. Νικητὴς κωνσταντῖνος μέγιστος, σεβαστὸς, δυσεβίῳ. κῷ τῷ ἐπώνυμον ἡμῖν πόλιν τῆς σωτῆρος θεοῦ σωτηριωδεστάτης τοσοῦτον νοίας, μέγιστον πλῆθος ἀνθρώπων τῇ ἁγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ δυατέθεικεν ἑαυτό· ὡς πολλῶν ἐκεῖσε πολλῷ λαμπρυνόντων αὐξησιν, σφόδρα ἄξιον καταφαίνεσθαι, καὶ ἐκκλησίας ἐν αὐτῇ κατασκευαθῆναι πλείους. τοιγάρτοι δέδοκται τοσοῦτον τῇ ἡμετέρᾳ τοσαιρέσει. πρέπον γὰρ καὶ φαίνεται τῇ σῇ σωτέρᾳ, ὅπως δυοῖν πεντήκοντα σώματα ἐν διαφόροις ἐκκλησιοις, δυσανάγνωστά τε καὶ τοσοῖς τοῦ χρῆσιν δυμετακόμισα, ἐπιτοῦ τεχνιτῶν καλλιγράφων καὶ ἀκριβῶς τῆ τέχνῃ ὑπεσταμένων, γραφῶσι κελεύσας τῶν θείων δηλαδὴ γραφῶν, ὧν μάλι-

" σα τῷ τ' ὀπισθόδρομῶ καὶ τῷ χρῆσιν ὧν τῆς ἐκκλησίας λόγῳ ἀναγκαίαν εἶ-
" νώσκῃς. ἀπεσάλη ὁ γράμματα παρὰ τῆς ἡμετέρας βιμερότητος πρὸς τὸν τῆς
" διοικήσεως καθολικὸν, ὅπως ἀπόμπα τὰ πρὸς ὀπισθόδρομῶ αὐλαῖν ὀπιτήδεια πα-
" ραχρῆν φορτίσῃεν. ἵνα γὰρ ὡς τάχιστα τὰ γραφέντα χρήματα κατασκευασθείη, τ
" σῆς ὀπιμελήας ἔργον τοῦτο γένηται). καὶ γὰρ δύο δημοσίων ἐξουσίαν εἰς διάκομι-
" δόν, ἐκ τῆς αὐτοκρατορίας τὰ γράμματος ἡμῶν τοῦτον λαβεῖν σε πρέπει. οὕτω
" γὰρ μάλιστα τὰ καλῶς γραφέντα, καὶ μέχρι τ ἡμετέρων ὤτων ῥᾳδίως διάκο-
" μισθήσεται· ἐνὸς δηλαδὴ τοῦτο πληρωθέντος τῶν ἐκ τῆς σῆς ἐκκλησίας διάκόνων,
" ὃς ἐπειδὴ ἀφίκηται πρὸς ἡμᾶς, τ ἡμετέρας πειρασθήσε) φιλανθρωπίας. ὁ θεός
" σε διαφυλάξοι ἀδελφὲ ἀγαπητέ. Ταῦτα μὲν οὖν βασιλεὺς διεκελεύσατο. αὐ-
θὶς δ' ἔργον ἐπηκολούθει τῷ λόγῳ, ἐν πολυτελεῖ κόσμῳ ναοῖς τεμένεσι καὶ τετρακόσι διάφορα μεμψίμοιρον ἦν. ὁ δὴ καὶ αὖθ' βασιλέως ἑτέρα ἀντιφώνησις πρὸς αὐτῷ θεῷ, καὶ πρὸς βασιλεῖ ἡμῖν κρείττονος ἠξιοῦτο· πόλις μὲν ἀπεφαίνετο ὁ μὴ πρότερον ἰδών· ἀμείψασα δὲ τὴν πρόσοψιν, ἐπωνύμῳ κρείττονι θεοσεβοῦς ἀδελφῆς βασιλέως. πανταχοῦ δὲ καὶ ἑτέραν πλείονα διεπράττοντο χώραν· ὡς ἴδιόν τι τῶν Φοινίκων ἔθνους αὐτοῦ βασιλέως ἐπώνυμος. ἦσαν πολῖται δυσεξαρίθμητα ξοάνων ἱδρύματα πυρὶ παραδόντες, τὸ σφέτερον ἀντικαταλλάξαντο νόμον. καὶ ἐφ' ἑτέρων δ' ἐπαρχιῶν αὐθωμολογοῦντες τῇ σφετερίᾳ πρόσοντες γνώσῃ, ἀθέοις κατὰ χώρας καὶ κατὰ πόλεις, τὰ μὲν πρότερα αὐθῖς ἱερὰ νενομισμένα, ἐν ὕλῃ πανδαίσιν ξοάνων ὄντα, ὡσπερεὶ τὸ μηδὲν ὄντα λιφαίζον· ναοὺς τ' αὐλαῖς καὶ τεμένη ἐς ὕψος ἠρμένα, μηδενὸς ὀπισθοδόμου καθήκοντος. ἐκκλησίας δ' ἐκ θεμελίων ἀνίστων, τῆς πρότερας ἀντικατηλλάσσοντο γνώμης, ἤτοι πλάνης. ἀλλὰ γὰρ καθ' ἕκαστα γράφειν τῶν τοιούτων πράξεων, οὐκ' ἡμέτερον ἂν εἴη μᾶλλον, ἢ ὧν τ' πάντα χρόνον σωθῆναι αὐτῷ καθηκιωμένων. ἡμεῖς δ' ἐν ὀλίγῳ τὰ ἡμῖν διεγνωσμένα τῇδε τοῦδε τῇ γραφῇ, ὅτι τ' ὑγιὲς ἀεὶ τῆς ζωῆς διακρινόμενα χρόνου.

Επληρώθη μὲν αὐτῷ τεσσαράκοντα ἐνιαυτῶν περίοδοι, τ βασιλέως διαφορὰς ἀνεδείκνυτο χρόνοις· ὁ μὲν ὁμώνυμος τῷ πατρὶ κωνσταντῖνος, πρὸς τ μεταξὺ τῆς ἡμῶν ἀμφὶ τὸν τοῦ παιδὸς δεκαετηρίδα· ὁ δὲ δεύτερος τῇ τῶν πάππου κοσμούμενος ὁμωνυμίᾳ κωνστάντιος, ἀμφὶ τὸν εἰκοσαετηρικὴν πανήγυριν ἀνηρρύθμιος· ὁ δ' τρίτος κώνσταν, τὴν ἀνεστῶτα καὶ σωζεσθαι τῷ τ ἐπωνυμίας πρεσβεύματι σημαίνων, ἀμφὶ τ τρίτην δεκάδα πρεσβεύοντος. οὕτω δὴ τριάδος λόγῳ τριπλῷ γονικῶν παίδων θεοφιλὴ κλησάμενος, τοιούτῳ δ' ἐφ' ἑκάστῃ πρεσβεύσαι δεκαέτεις χρόνους, εἰσαυτοῦ τῆς βασιλέως διαμείνας, ὃς πάντα βασιλεῖ τῶν ὅλων δυναστείαν καὶ ἡγεμόνων δύναμιν ἔτι) τὴν τῆς αὐτοῦ τριακονταετηρίδος ἠγείρατο. καὶ δὴ τοῦ ἐν ἱεροσολύμοις αὐτῷ σεμνῷ πάσῃ φιλοκάλῳ κατασκευῇ κατειργασμένου μαρτυρίου πρόσεσθαι τῷ ἀφιέρωσιν ποιήσασθαι, ὃν ἔχην ἐδοκίμαζε. μισόκαλος δὲ καὶ τούτῳ φθόνος, οἷ εἰς σκότιον νέφος τηλαυγεσάσης ἡλίου μαρμαρυγῆς ὑπαντήσας, τὸ φαιδρὸν τῆς πανηγύρεως θορυβεῖν ἐπείρα, τὰς κατ' ἀγυιὰς ἐκκλησίας

αὖθις τῶν αὐτοῦ ταράττων ἐρεσχελίαις. ἀλλ' ὅγε τῷ θεῷ μεμελημένος, σύνοδον αὖθις πλείστων ἐπισκόπων, ὥσπερ θεοῦ στρατόπεδον καθοπλίσας, ἀντιπαρετάττετο τῷ βασκάνῳ δαίμονι, ἐξ ἁπάσης αἰγύπτου καὶ λιβύης, ἀσίας τε καὶ εὐρώπης σπεύδειν. πρῶτα μὲν ἐπὶ τὴν τῆς διαμάχης λύσιν, ἐντεῦθεν δὲ τὴν ἀφιέρωσιν τοῦ προλεχθέντος νεὼ ποιεῖσθαι διακελευσάμενος, ὁδοῦ δὴ πρέργον ἐπὶ τῆς φοινίκων μητροπόλεως προσέταττε διαλύσασθαι τὰς ἐρεσχελίας. μὴ γὰρ ἐξεῖναι τὰς γνώμας διῃρημένους, ἐπὶ τὴν τοῦ θεοῦ πρεῖναι λατρείαν, θείου νόμου διαγορεύοντος μὴ πρότερον τὰ δῶρα προσφέρειν τοὺς ἐν διαφορᾷ τυγχάνοντας, καὶ φιλίαν σπασαμένους, καὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους εἰρηνικῶς διαθέντας. ταῦτα βασιλεὺς τὰ σωτήρια πρεσβεύματα τῇ αὐτοῦ αὐτοῖς διανοίᾳ ζωπυρῶν, σὺν ὁμονοίᾳ καὶ συμφωνίᾳ τῇ
» πάσῃ ἔχεσθαι ὧν προκειμένων, διὰ γραφῆς οὕτως ἐχούσης ἐδήλου. Νικη-
» τὴς κωνσταντῖνος, μέγιστος, σεβαστὸς, τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ τῇ κατὰ τύρων. ἐπὶ μὲν ἴσως ἀκό-
» λουθον καὶ τῇ τῶν καιρῶν εὐκαιρίᾳ μάλιστα πρέπον, ἀστασίαστον εἶναι τὴν καθολικὴν
» ἐκκλησίαν, καὶ πάσης λοιδορίας τοὺς τοῦ χριστοῦ νῦν ἀπηλλάχθαι θεράποντας. ἐπεὶ
» δ' οὐχ ὑγιοῦς φιλονεικίας οἴστρῳ τινὲς ἡλαυνόμενοι, οὐ γὰρ ἂν εἴποιμι βιοῦντες ἑαυ-
» τῶν ἀξίως, τὰ πάντα συγχέειν ἐπιχειροῦντες, ὅπερ πάσης συμφορᾶς ἐπέκεινα
» κεχωρηκέναι μοι δοκεῖ, τούτου χάριν θέοντας ὑμᾶς τὸ τοῦ λόγου, προτρέπομαι χω-
» ρίς τινος ὑπερθέσεως εἰς ταὐτὸ συνδραμεῖν, πληρῶσαι τὴν σύνοδον, ἐπαμῦ-
» ναι τοῖς χρῄζουσι βοηθείας, τοὺς ἀδελφοὺς ἰάσασθαι κινδυνεύοντας, εἰς ὁμόνοιαν
» ἐπαναγαγεῖν τὰ διεστῶτα τῶν μελῶν, διορθώσασθαι τὰ πλημμελούμενα ἕως
» καιρὸς ἐπιτρέπει. ἵνα τοῦ τοσαύταις ἐπαρχίαις τὴν πρέπουσαν ἀποδώσετε συμ-
» φωνίαν, ἢν, φεῦ τῆς ἀτοπίας, ἡλαχίστων ἀνθρώπων ἀπώλεσεν ὑπεροψία. ὅτι δὲ
» τοῦτο καὶ τῷ δεσπότῃ τῶν ὅλων θεῷ ἐστὶν ἀρεστὸν, καὶ ἡμῖν πάσης εὐχῆς ὑπέρ τε-
» ρον, καὶ ὑμῖν αὐτοῖς, ἐάν γε τὴν εἰρήνην ἀνακαλέσησθε, οὐ τῆς τυχούσης αἴτιον
» εὐδοξίας πάντας ἀνθρώπους σύνομολογεῖν ἡγοῦμαι. μὴ τοίνυν μελήσετε λοιπόν·
» ἀλλ' ἐπιτείναντες ἐντεῦθεν ἤδη τὰ τῆς προθυμίας, τοῖς προκειμένοις ὅροις ἐπι-
» θεῖναι σπουδάσατε τὸν προσήκοντα καιρὸν, ἐὰν μή τε πρὸς χάριν, ἀκολούθως
» δὲ ᾧ ἐκκλησιαστικῷ καὶ ἀποστολικῷ κανόνι τοῖς πλημμεληθεῖσιν, εἴτουν κατὰ σφάλ-
» μα συμβεβηκόσι, τὴν ἁρμόττουσαν θεραπείαν ἐπινοῆσαι· ἵνα καὶ πάσης βλα-
» σφημίας ἡλευθερώσητε τὴν ἐκκλησίαν, καὶ τὰς ἐμὰς ἐπικουφίσητε φροντί-
» δας, καὶ τὴν τῆς εἰρήνης χάριν τοῖς νῦν στασιαζομένοις ἀποδόντες, μεγίστην εὐ-
» κλείαν ὑμῖν αὐτοῖς προξενήσητε. ὁ θεὸς ὑμᾶς διαφυλάξοι ἀδελφοὶ ἀγαπη-
» τοί. Ἐπεὶ δὲ δι' ἔργων ἐχώρει τὰ προστεταγμένα, κατελάμβανεν ἀλλος βασιλι-
κὸς ἀνὴρ ἐπισπέρχων τὴν σύνοδον σὺν γράμματι βασιλικῷ, σπεύδειν μηδὲν
ἀναβαλέσθαι τὴν ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα πρόρμεν γε πορείαν. ἄραντες οὖν οἱ πάν-
τες ἀπὸ τοῦ φοινίκων ἔθνους, δημοσίοις δρόμοις ἤλαυνον ἐπὶ τὰ προκείμενα. ἐ-
πληροῦτο δὲ τότε πᾶς ὁ τῇδε τόπος μεγίστης θεοῦ χορείας ἐπὶ ταὐτὸν, ἐν τοῖς ἱερο-
σολύμοις συνηγμένων τῶν ἐξ ἁπάσης ἐπαρχίας διαφανῶν ἐπισκόπων. μα-
κεδόνες μὲν γὰρ τὸν τῆς πρὸς αὐτοῖς μητροπόλεως πρέπεμπον· παννόνιοί τε καὶ μυ-
σοὶ, τὰ πρὸς αὐτοῖς ἀνθοῦντα κάλλη τῆς τῶν θεοῦ νεολαίας. πρὸς ἣν δὲ καὶ πρόσων ἐπι-
σκόπων ἱερὸν χρῆμα, τὰ θεῖα λόγια ἐξηκριβωκὼς ἀνήρ. βιθυνοί τε καὶ θρᾷκες

ὃ πλήρωμα τῆς ζωνόδου κατεκόσμουν. οὐ μὴν ἀπεκληροῦντο χιλίων οἱ ἀφορίζοντες, καὶ κατὰ παιδοκόμον δὲ οἱ τοῦτο, παιδεύσει λόγων μέσοι τοῖς πᾶσι διέτριβον. συρία τε πᾶσα καὶ μεσοποταμία, φοινίκη τε καὶ ἀραβία, σὺν αὐτῇ παλαιστίνῃ. αἰγυπτίους δὲ καὶ λιβύη, οἵ τε τὴν θηβαΐδα οἰκοῦντες χώραν, πρώτης ὁμοῦ ἐπλήρουν τὴν μεγάλην τοῦ θεοῦ χορείαν. οἷς ἀναρίθμητος ἐξ ἁπασῶν τῶν ἐπαρχιῶν ἐπηκολούθει λεώς. πρὸ δὲ τούτοις ἅπασι βασιλικὴ τις ὑπηρεσία. ἀνδρες τ' ἐξ αὐτῶν βασιλείων δόκιμοι κατεπέμποντο, φαιδρύναι τὴν ἑορτὴν τῆς βασιλέως χορηγίας. ναὶ μὴν καὶ ὁ τούτοις ἅπασιν ἐφεστὼς βασιλεὺς δεξιὸς ἀνὴρ πίστει καὶ ἀλαζονεία, λόγων τε θείων ἐμπρεπῶν ἀσκητής. ὃς δὴ καὶ τῆς ὑπὲρ ἀσεβείας ὁμολογίας καὶ τῶν τυράννων καιρὸν λαμπρυνόμενος, εἰκότως τὴν τῶν δεσποτῶν ἐπεδείκνυτο. καὶ δὴ τῶν βασιλέως ἑταίρων νοῦμα ζωὴ εἰλικρινεία πάσῃ ἀσκουμένους, τὴν μὲν ζωνόδον ἐτίμα φιλοφρόνως δεξιούσης, ἑστιάσεσί τε λαμπραῖς καὶ συμποσίαις ἀνειμένοις, πενήτων δὲ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν μυρίοις πλήθεσι, θεοφιλῆ τῶν λοιπῶν χεῖρα ἐν ἐνδείᾳ καθιεῖσι, πολυτελεῖς ἀφθόνους χεημίζουσι καὶ πανδοκημίζουσι ἐποίκτο. ἤδη ὅ καὶ τὸν πρώτα νεὼν πλουσίοις βασιλικοῖς ἀναθήμασι κατεποίκιλλεν. ἀλλ' ὁ μὲν τούτων ἐπλήρου τὴν ὑπηρεσίαν. οἱ δὲ τῆς θεοῦ λατρυτρίδι ἀγορᾷς ἅμα καὶ ἀφαιρέσεσι τὴν ἑορτὴν κατεκόσμουν. ἄνδρες ὅ ἑρμηνέας τῶν θείων ἀναγνωσμίζουσι ἐποιοῦντο, τὰς ἀπορρήτους ἀποκαλύπτοντες θεωρίας. οἱ ὅ μὴ ἀφ' τούτων χορεῖν οἷοί τε, θυσίαις ἀναίμοις καὶ μυστικῆς ἱερουργίας τὸ θεῖον ἱλάσκοντο, ὑπὲρ τῆς κοινῆς εἰρήνης, ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας τοῦ θεοῦ, αὐτοῦ τε βασιλέως, ὑπὲρ τοῦ τοσούτων αἰῶνα, παίδων τ' αὐτοῦ θεοφιλῶν ἱκετηρίους ἀρὰς ᾧ θεῷ προσφέροντες.

Ἐνθα δὴ καὶ ἡμεῖς τῶν ὑπὲρ εἱμαρμένων ἀγαθῶν ἠξιωμένοι, ποικίλαις τ' εἰς τὸ κοινὸν ἀφελέξεσι τὴν ἑορτὴν ἐπημῶμεν, τοτὲ μὲν ἀφ' ἑαμμάτος τῶν βασιλεῖ πεφιλοκαλημένων τὰς ἐκφάσεις ἑρμηνεύοντες· τοτὲ δὲ καιρίοις καὶ τοῖς προσηκουσιν συμβόλοις τὰς προφητικὰς ποιούμενοι θεωρίας. οὕτω μὴν ἡ τῆς ἀφιερώσεως ἑορτὴ ἐν αὐτῇ βασιλέως πεντακονταετηρίδι ζωὴ διφορουμένης ἐπετελεῖτο. οἷος δ' ὁ τοῦ σωτῆρος νεώς, οἷς τὸ σωτήριον δῶρον, οἵα τε αἱ βασιλέως φιλοκαλίαι, ἀναθημίζουσι τε πλήθη ἐν χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ, καὶ λίθοις διαφόροις πεποικιλμένων, κτίσμασιν ἐν οἰκείῳ συλλεφθεῖσι τοῦ δεδόσθαι βασιλεῖ προσεφωνήσαμεν. ὧν δὴ λόγον κτίσει μὴ τῇ προσθήκῃ τῆς γραφῆς ὑποθέσιν ἐκθησόμεθα, ὁμοῦ καὶ τὸν πεντακονταετηρικὸν αὐτῷ συζυγωνίσιν· ὃν μικρὸν ὕστερον ὅτε τῆς βασιλέως ἐπωνύμου πόλεως τὴν πορείαν στελλόμενοι εἰς ἐπήκοον αὐτοῦ βασιλέως διήλθομεν, τοῦτο δεύτερον ἐν αὐλοῖς βασιλείοις τ' ὅτι πάντων βασιλέα θεὸν δοξάσομεν. οὗ δὴ καταχρώμενος ὁ τῷ θεῷ φίλος, γαννυμένῳ ἐφῆκε. τοῦτο δ' οὖν αὐλοῖς μὴν τὴν ἀκρόασιν ἐξέφηνε, συμποσιάζων μὲν πρῶτος τοῖς ὀπαδοῖς, πανηγύρει τ' αὐλοῖς ὑμῆν φιλοφρονούμενος. Ταύτην μεγίστην ὧν ἴσμεν σωτῆρος δεύτερον ζωὴ ἐκφορτεῖ βασιλεὺς ἐν αὐλοῖς ἱεροπρεπέσιν, μὴν τ' αὐτοῦ ἐκείνου, ὧν ὅτι τ' ἐιθυνῶν ἀφανῶς πεποίητο πόλεως. δηλ' ἡ μὲν ὀπαδίκιος ὧν ἐν εἰκοσαετηρίδι τ' βασιλέως, τὴν κατ' ἐχθρῶν τῆς πολεμίων δυνάμεως νικήσας αὐλῆς ἐκτελοῦσα. ἡ δὲ τῆς τεσσαρακοστῆς δεκάδος τοῦ πεδίου ἑκόσμει, ᾧ πάντων ἀγαθῶν δο-

τῆρι θεῷ,

τῆει θεῷ, ἀμφὶ δ' μνῆμα δ' ϛβλήειον, εἰρώνης ἀνάθημα, τ' μβλύειον βασιλέως ἀφιερωῶτος, ὅτι δὴ καὶν τῳ πρόντι βίῳ τ' χ' πώτων αὐδκραδειχῆς βασιλάς ἠξιωμθος εἴη, καὶν τῳ μθηονι συμβασιλδν μθηοι ᾧ ἰφῷ τοῦ θεοῦ. ὁ δ' ἀπεθῶς ἶης φωνῆς ἐπακούσας, μὴ τιαῦτα θλμᾶν πρήνφ φέρεσθαι· μᾶλλον δὲ δ' δὺχῆς αὐτεῖσθαι αὐτῳ, καὶν τῳ πρόνι, καὶν ᾧ μθηονι ἶης τοῦ θεοῦ δουλείας ἄξιον φανῶαι. Επειδὴ δ' χ' ὁ τειακονταέτης αὐτῳ τ' βασιλάς διεπεραίνετο χρόνος, ᾧ δυτέρῳ ὧν παίδων ϛνελθ γάμοις, παλαϛάτοις τε καὶ πὶ τοῦ πρεσβυτέρου τ' ἡλικίδν ἀθλα προεξάμθος. θαλίαι δὴ καὶ ἑστιάσεις ἦγοντο, νυμφοσολοιῶτος αὐτ' βασιλέως τὸν παῖδα, ἑστιῶντος τε λαμπρῶς καὶ συμποσιάζοντος. ὧδε μθ' ἀνδρῶν θιάσοις, γυναικῶν δ' ἀφωεισμθοις ἀγαχόθι χρεῖς, ἀθλα δόσις τε πλούσιαι χαεισμάτων δήμοις ἅμα καὶ πόλεσιν ἐδωρεῖτο. ἐν τούτῳ δὲ καὶ ἰνδῶν ὧν πρὸς δύϊχρονται ἥλιον, πρέσθεις ἀπήνων δῶρα κομίζοντες. ἦλθ δ' ἰὼ πόντοῖα ὀξυπταπόντων πολυελεῶν λίθων, ζῶά τ' τ' πρ' ἡμῖν ἐγνωσμθων ἀνθηάπονται τ' φύσιν. ἀ δὴ πρόσπηγον ᾧ βασιλ, τ' εἰς αὐδὴν ὠκεανὸν δηλοῦσιν αὐτ' κράτησιν. καὶ ὡς οἱ ἶης ἰνδῶν χώρας καθηγεμόνες, εἰκόνων γραφαῖς δύσριάντων τ' αὐδὴν ἀνάθημασι μιμῶνται, αὐδυκράτορα καὶ βασιλέα γνωρίζειν ὁμολογοῦσι. Ἀρχομθῳ μθ' ἶης βασιλάς αὐτῳ, οἱ πρὸς ἥλιον δύοντα ὠκεανῷ βρεπανοὶ πρόσθοι καθυπετάπιοντο. νεῶ δ' ἰνδῶν οἱ πρὸ πρὸς δύϊχρονται ἥλιον λαχόντες. Ως οὖ ἑκατέρων ὧν ἄκρων ἶης ὅλης οἰκουμθης ἐκράτει, τ' σύμπασ' ἶης βασιλείας Ἀρχὼ τοσοῦτοις αὐτ' διήρθ παισίν, οἷά τινα παῖδων οὐσίαν, τοῖς αὐτ' κληρονδοτῶν φιλτάτοις. πρὸ μθ' οὖν πασῶπῶν λῆξιν, ᾧ μείζονι· τ' ὃ ἶης ἑῴας Ἀρχώ, ᾧ δυτέρῳ· πρὸ δ' τούτων μέσην, τῳ τρίτῳ διένεμε. κλῆρον δ' ἀγαθὸν καὶ ψυχῆς ϛατήειον τοῖς αὐτ' ποιζόμενος, τὰ θεοσεβάς αὐτοῖς σπέρματα, θείοις μθ' πρεπάγων μαθήμασι· διδασκάλους δ' ἐφίσας, δυσεβείᾳ δεδοκιμασμθους ἄνδρας· καὶ ὧν ἔξωθεν δὲ λόγων καθηγητάς, ἑτέρωθεν ἥκοντας εἰς ἄκρον παιδύσεως. ἦσαν πολεμικοὶ αὐτοῖς ἐξῆρχον μαθημάτ· ἕτεροι δ' πολιτικῶν ὑπογνώμονας αὐτοῖς καθίστων· οἱ δ', νόμων ἐμπείρους εἰργάζοντο. βασιλικὴ δ' ἑκάστῳ τ' παίδων κεκλήρωτο διδασκαλή, ὁπλῖται, δορυφόροι, ϛρατοφύλακες, ϛρατθμ τε τἄγματα πόντοῖα. Τούτων δ' καθηγεμόνες, λοχαγοὶ, ϛρατηγοὶ, ταξίαρχοι. ὧν ἶης ἐν πολέμοις ὑπισήμους, ἶης τ' πρὸς αὐτοῖς δυνοίας ὁ πατὴρ προσφλήφθ πὶ πεῖραν. Απαλοῖς μθ' οὖν ἔθ πὶ ἡλικίαν τοῖς καίσαρσιν, ἀναλκίως οἱ συμπροσπόντιοι ζωῆσθ τε καὶ τἀ κοινὰ διῴκουν. εἰς δ' ἄνδρας τε λοιπὸν προϊόντοιν αὐτοῖς, μόνος ὁ πατὴρ εἰς διδασκαλίαν ἐπήρκει. Τοτὲ μθ' πρόνοιας, ἰδίᾳ ζούσαις ἐπιθήκαις ζηλωτὰς αὐτοῖς προρμῶν, καὶ μιμητὰς τ' αὐτ' θεοσεβείας ἀποτελέσθαι διδάσκων· ποτὲ δ' ἀποδοὺς τὰ βασιλικὰ προσφωνῶν δι' ἐπιστολαῖς γράφων. ὧν τὸ μέγιστον ἰῷ καὶ προθύμιον, τ' εἰς τὸν πόντων βασιλέα θεὸν, γνῶσίν τ' καὶ δόξαν προ πόντος πλούτου καὶ προ αὐλῆς βασιλάς μαθεῖν. ἤδη δ' αὐτοῖς καὶ τῶν δι' αὐλῶν προφήταις τὰ λοιπὰ τοῖς κοινοῖς ἐξοισοῦ ἐδίδου. καὶ τ' ἐκκλησοῦ ὧν θεοῦ Δαβὶδ φησὶν ἀνὴρ ἐν προφήταις πρὸς αὐτοῖς τὸ διαῤῥήδην χριστιανοῖς εἶ) πρεκελεύετο. καὶ ὁ μὲ οὕτω φησὶ ἰγὼ προφήτης· οἱ δ' ἐχ' ὡς ἐκ πολεμάλους, αὐτοκρώμονες δὲ προθυμίᾳ τοῦ θεοῦ παῖδες πραγέντες ἐπορέδησαν, τῇ προς τ' θεὸν ὁσίᾳ τιμῇ σφῶν δῆμοιαν σωτηρίαν ὀνειδίζοντες, τοὺς τ' τ' ἐκ-

κλησίας θεσμοὺς ἐν αὐτοῖς βασιλείοις, σὺν τοῖς οἰκείοις ἅπασιν ἀπεπλήρωσε. καὶ τοῦτο δ' ἔργον ἦν τῶν παρὸς ὑπῆρχε σοφωτάτης, ὃ τοῖς ζωοίκοις ἀπάντων θεοσεβεῖς ἐδίδασκεν τοῖς παισί. καὶ ὧν σοφῶν δὲ ταλαιπωρίαι οἱ τὴν κοινὴν ἐτύγχανον ἀνάδεσμοι φερωνίδα, τοιοῦτοί τινες ὑπῆρχον. τοῖς γοῦν τοῦ θεὸν πίστεως ἀνδράσιν, ὥσπερ τισὶν ὀχυροῖς πρὸς βολοις ἠσφαλίζετο. ἐπεὶ δὲ καὶ ταῦτα διέκειτο τῶν πεισμάτων, θεὸς ὁ πάντων ἀγαθοῦ πρύτανις, ὡσάμενος τὴν καθόλου σαλπίγγων ἀφ' ἁπλέντων αὐτῷ, καιρὸν ἄκαιρον εἶναι λοιπὸν τῆς τῶν κρατόνων μεταλήψεως ἐδοκίμαζε, καὶ δὴ τῇ φύσει χρεὼν ἔπηγε. Δύο μὲν οὖν τοῖς τελέουσι τῆς βασιλείας σπαυτοῖς, μισὶ τε καὶ ἡμέραις διαχείας δέουσιν, ἐπλήρου τὸ ζωῆς ἀμφὶ τὰ δισπλάσιον χρόνον, ἐν ᾧ τὰ ἡλικίας ἀπαθὴς μὲν καὶ ἄλυπον αὐτῷ διήρκει τὸ σῶμα, κηλῖδος καθαρὸν ἁπάσης, πρωτός τε νέου νεανικώτερον, ὡραῖον μᾶλλον ἰδεῖν, ῥωμαλέον δ' ὅ, τι δέοι δυνάμει καλὰ προέξασθαι· ὡς καὶ γυμνάζεσθαι καὶ ἱππάζεσθαι καὶ ὁδοιπορεῖν, πολέμοις τε διαδαμῆναι, ἔσπασά τε κατ' ἐχθρῶν ἐγείρειν, καὶ τὰς ζιωπήδης δυναμακτὶ καὶ τῶν δι' εὐανδίας ἀρετὰς νίκας. καὶ τὰ τῆς ψυχῆς δ' ὡσαύτως ἦς ἄκρον τῆς ἐν ἀνθρώποις τελειώσεως αὐτῷ προῆκε, πᾶσι μὲν ἐμφερέπουσι τοῖς καλοῖς, ὑπερβολῇ δὲ μόνῳ τῇ φιλανθρωπίᾳ. ὃ δὴ καὶ μεμαθὼν ἐνομίζετο τοῖς πολλοῖς τῆς ὧν μοναρχῶν ἀνδρῶν φαυλότητος εἶναι, οἷς τῆς σφῶν κακίας τὰ βασιλέως ἐπεσκόπουν ἀνεξικακίαν. καὶ γὰρ οὖν ἀληθῶς δύο χαλεπὰ ταῦτα καὶ τοῖς δηλουμένοις τούτοις χρόνοις καὶ αὐτοῖς καλενοήσαμεν, ὑπὸ τυραννικῆς ἁπλήστων καὶ μοναρχῶν ἀνδρῶν τὰ πάντα χυμαινομένων βίου, εἰρωνείαν τ' ἀγέλαστον ὧν τὰ ἐκκλησίαν ἐπισυνομένων, καὶ τὸ χειρίστων ὑπὸ πλάτους χημαιζομένων ὄνομα. ὃ δ' αὖ φιλάνθρωπον καὶ φιλάγαθον, ὃ, τε τῆς πίστεως εἰλικρινὲς, καὶ τὸ ἔμπυον ὃ φιλάληθες, ὑπῆν αὐτῶν πᾶσιν ἀμφὶ ὧν χημαιζομένων καὶ νομιζομένων, δυνοιμὶ τ' ἀληθῆ περὶ αὐτῶν πεπλασμένην ψυχὴν σώζειν προσποιουμένων. οἷς ἑαυτὸν καθαπτόμενον, ἅλα δὴ πολὺ καὶ τοῖς μὴ φρόνιμοι ἐπειρᾶτο, κηλῖδα ταύτην τοῖς αὐτῶν καλοῖς ὑπιφέρουσιν τὸ φθόνου. ἀλλὰ τοιαῦτα μὲν, οὐκ εἰς μακρὰν ἡ θεία μετήρχετο δίκη. αὐτὸς γὰρ βασιλεὺς οὕτω τὴν ψυχὴν λοιπὴν σωφρονέστατος προῆκτο, ὡς καὶ μέχρι τελευτῆς ζωῆς μὲν λογίζεσθαι, σώφρονα γὰρ τὰς προόδους ποιεῖσθαι, καὶ τὰς θεωρητικὰς τοῖς ἀκροατὰς διδασκαλίας πρὸ ἔχειν· νομοθετεῖν γὰρ σωφρόνως, τοτὲ μὲν πολιτικοῖς, τοτὲ δὲ στρατιωτικοῖς, πάντα τε προσφόρως τῷ τῶν δυνατῶν ὑπηνοῦν βίῳ. μνημονεύουσα δ' ἄξιον ὡς προὸς αὐτὴν γεγονὼς τῇ τοῦ βίου τελευτῇ, ὑπισχνεῖτο λόγον ὑπὲρ τῆς ζωῆς διῆλθεν ἀκροατηρίου. μακρὸν γὰρ καταλύνας ἐν τούτῳ προὶ ψυχῆς ἀθανασίας διεξῆλθε, προὶ τε τῶν δύσεβῶς διώκοντων τὴν ζωὴν, ὧν τε τοῖς θεοφιλέσι πρὸς αὐτῷ θεῷ τεταμιευμένων ἀγαθῶν. μακρᾷ δ' ἀποδείξεσι καὶ τὸ τῶν ἐναντίων τάγμα ὁποίου τέλους τεύξεται φανερὸν ἐποίει, ὧν ἀθέων τὴν καταστροφὴν προδιδοὺς τῇ γραφῇ. ὃ δὴ καὶ ἐμβριθῶς μυρίοις μύθοις, καθάπερ ἄλλοις ὧν ἀμφ' αὐτὸν ἐδόκει. ὡς καὶ ἵνα τῶν δοκησοφῶν, ἔρεσθαι ὅπως ἔχειν αὐτῷ φαίνοιντο τὰ λεγόμενα· καὶ δ' ὅτι μυρίων σας τοῖς λόγοις ἀμήχανον, σφόδρα τε, καὶ γὰρ ὅκ ἐθέλοντα, ἐπαινεῖν τὰς τῶν πολυθέων διδασκαλίας. τοιαῦτα μὲν τελευτῆς τοῖς γνωρίμοις ὁμιλήσας, αὐτὸς αὐτῷ τὴν ὅτι τὰ χρεὼν πορεύσεσθαι καὶ ὁμαλῶς ἔσχει προσκυνήσειν. Κἀκεῖνο δὲ μνήμης ἄξιον, ὡς ἀμφὶ τὸ δηλούμενον χρόνον, τῶν

ἐπ' ἀνα-

ἐπ' ἀναπλῆς βαρβάρων νικήσεως ἀκουσθείσης, ἐπὶ ταύτῃ αὐτῷ τῇ τῇ δε νίκην λείπεσθαι φήσας, ὅπῃ πέρασι στρατεύῃ ὥρμᾶτο. τοῦτό τε κείνας, ἐκίνει τὰ στρατιωτικὰ τάγματα. καὶ δὴ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ὁπισθόποις ὠδὲ τ' πορείας ἐκοίνου, σϋν ᾗ αὐτῷ δεῖν ζωὰς ὧν ἀναλκαίων ἐν θεοσεβείᾳ τεθραμμένους. οἱ ὃ, κἀμάλα τεθύμως ζυνέπεσθαι βουλομένῳ, μὴ σὺ ἀναχωρῆν ἐθέλειν, συστρατεύῃ σὺ αὐτῷ καὶ συναγωνίζεσθαι τε τοὺς τὸν θεὸν ἱκετηρίας ἔλεγον. σφόδρα δ' ὅπῃ τοῖς ἀγγελίαις ἡδεῖς, τ' πορείαν αὐτοῖς διετύπου. Αὐτὸς ὃ νεὼν ἀπόμβα εἰς ὕψος ἀφαλὸν ἐπῆρας, λίθων ποικιλίαις πανοίων ὄξα στράπτοντα ἐποίᾳ, εἰς αὐτὸν ὄρεφος ἐξ ἐδάφους πλακώσας. σμαραγδων δὲ λεπτοῖς φατνώμασι τ' στέγην, χρυσῷ τ' πᾶσαν ἐκάλυπτεν· ἄνω χαλκὸς μὲ αὐτὶ κεράμου φυλακὴν ὧ ἔργῳ τεθεὸς ὑετῶν ἀσφάλειαν παρέσχε. καὶ τοῦτον ὃ πολὺς τεθεὶς γάμπτε χρυσὸς, ὡς μύρμυγας τοῖς πόρρωθεν ἀφορᾶσι τ' ἡλίου αὐγαῖς ἀναπανακλωμένας ἐκπέμπειν. δικλυσθὲ ὃ πέριξ ἐκύκλου τὸ δωμάλιον ἀνάγλυφα χαλκῷ καὶ χρυσῷ κατειργασμένα. Καὶ ὁ μὲν νεὼς ὧδε, ζὺν πολλῇ βασιλέως φιλοτιμίᾳ, τοσοῦδε ἠξιώθη. ἀμφὶ ὃ τοῦτον αὖθις ἰὼν αὐλὴ παμμεγέθης, εἰς ἀέρα καθαρὸν ἀναπεπταμένη. ἐν τετραπλόῳ δὲ τούτῃ στοᾷ διέρεχον, μέσον αὐτῷ νεῷ τὸ αὖθριον ἀπολαμβάνουσαι. οἱ κοῖ τε βασίλειοι τε στοαῖς, λουτρά τε καὶ ἀναπαυτήρια πρὸς ἐξετείνετο, αἱ δὲ τε πλῆσται καταγώγια τοῖς τε πόθου φερομένοις ὁπηδήσεως εἱργασμένα. Ταῦτα πάντα ἀφιέρου βασιλὰς, διαγωνίζων ἐς ἀπόνοιαν ὧν τε σωτῆρος ἡμῶν ἀποστόλων τ' μνήμην. ᾠκοδόμει δ' ἄρα καὶ δῆμό τι τῇ Θρᾳκίᾳ σκοπῶν, ὃ δὴ λαυθάνον τὰ θεῖα, καθάφωεν θεὸς ὧ τελεῖσθαι πᾶσιν ἐλήλυθε. αὐτὸς γοῦν αὐτῷ εἰς δέον τα καιρὸν τῆς αὐτοῦ τελευτῆς, τὸν ἐνταῦθοῖ πόθον ἐπαμιλλᾶσθε, τῆς τῶν ἀποστόλων θεσπρήσεως κοινωνὸν ὃ ἑαυτοῦ σκῆνος, μὴ θάνατον θεῖναι ὑποβαθμούσῃ πίστεως θεσθυμίᾳ γεγηπᾶσθαι, ὡς δὴ καὶ μὴ τελευτᾶν ἀξιῶσθαι τῶν ἐνταῦθοῖ μνημοσύνων ὅπῃ μὴ ὧν ἀποστόλων σωτελεῖσθαι δίχα. Δώδεκα δ' οὖν αὐτὸν ἦκας, ὡσανεὶ σῆλας ἱερᾶς, ὅπῃ μὴ καὶ μνήμην τοῦ τῶν ἀποστόλων ἐγείρας χορόν, μέσην ἑστῶσι τοῦτον αὐτοῦ αὐτὸς λάρνακα, ἧς ἐκαλέρωθεν ὧν ἀποστόλων δύο ἓξ διέκειντο. καὶ τοῦτο μοι, ὡς ἔφην, ὄφεσιν λογισμῷ, ἔνθα αὐτῷ τὸ σκῆνος τελευτήσωμι τὸν βίον δύσπεπτος μηδὲ σμαραπαύεσθαι ἐσκόπει. ἀλλ' ὁμῶς, ἐκ μακροῦ καὶ θεσπαλαι ὧ λογισμῷ ταῦτα φρυτωμόμῃ, ἀφιέρου τοῖς ἀποστόλοις τ' νεὼν, ὡφέλειαν ψυχῆς ὀνησιφόρον τ' ὧν δε μνήμην ποιεῖσθαι αὐτῷ πιστὸν. θεὸς ὃ αὖθις καὶ τῶν κατ' ἐμὲ χαὶ θεσδοκηθέντων ἐκ ἀπηξίου. ὡς γὰ ταῖς θεφόβοις ἱκετηρίοις δέησί τε καὶ λιταναῖς δὲ ἐπεμπε ὧ θεῷ, ὅπῃ δ' εἰς διάνοιαν ἦκεί τ' τοῦ βίου τελευτῆς, καθάρσεως τοῦτον εἰ καιρὸν τ' ποτὲ αὐτῷ πεπλημμεληκόσιν δεῖν ὤφελε, ὅσα οἷα ἀνθρῶ διαμαρτεῖν ἐπῆλθε. ζῶν τ' ἀπορρύψασθαι τ' ψυχῆς, λόγων ἀπορρήτων δεινὰ μεί, ζοτηείῳ γε λόγῳ λουτρὸν πῆς δύσας, τοῦτό τοι δέμενος ἥς, γόνυ κλίνας ἐπ' ἐδάφους, ἱκέτης ἐλήλυθε θεοῦ, ἐν αὐτῷ τῷ μυρίῳ ὁμολογούμῃ, ἔνθα δὴ καὶ θεσπαλαι τ' Δημοχάρους θεσίας δίχα ἠξιοῦτο· μεταβὰς δ' ἔνθεν, ὅπῃ θεσάστον τῆς νικομηδέων ἀφικνῆται πόλεως. καὶ ταῦτα συγκαλέσας τοὺς ὁπισθόπους, ὧδέ πη αὐτοῖς διέξαλε. Οὗτος ἰὼ αὐτὸς ὁ πάλαι μοι διαφῶντι καὶ δίχομῆνα τῆς ἐν θεῷ τυχεῖν ζοτηείας καιρὸς ἥπιζόμενος. ὥσα καὶ λιμᾶς ἀπολαῦσαι τ' ἀθανάτοιο σφε-

» γίδος. ὥρα τοῦ σωτηρίου σφαγίσματος μεταλαβεῖν. ὅπερ ῥέζαντα ἰορδάνου πο-
» ταμοῦ ἐνενόουν ποτέ, ἐφ' ὧν καὶ ὁ σωτὴρ εἰς ἡμέτερον τύπον τοῦ λουτροῦ μέλ-
» λειν μυηματουργεῖ). θεὸς σὺ ἆρα τὸ συμφέρον εἰδώς, ἐντεῦθεν ἤδη τούτων ἡμᾶς
» ἀξιοῖ. μὴ δὴ οὖν ἀμφιβολία τις γινέσθω. εἰ γὰρ καὶ πάλιν ἡμᾶς ἐνταῦθοι βιοῦν
» ὁ καὶ ζωῆς καὶ θανάτου κύριος ἐθέλοι, καὶ ἔστ' ἐμὲ ἀναγκάζεσθαι λοιπὸν τῷ τοῦ
» θεοῦ λαῷ, καὶ τῇ διαχρῆς ὁμοῦ τοῖς πᾶσιν ἐκκλησιάζοντα κοινωνεῖν ἅπαξ ὤφελεν,
» θεσμοὺς ἤδη βίᾳ θεῷ παρέπεσθαι ἐμαυτῷ προβαλεπάξομαι. Ὁ μὲν δὴ, τοῦτ' ἔλεγεν,
οἱ δὲ, τὰ νόμιμα τελοῦντες, θεσμοὺς ἀπεπλήρουν θείους, καὶ τῷ ἀπορρήτων με-
τεδίδοσαν, ὅσα χρὴ τοῖς διαφερόντως μύουσι. Καὶ δὴ μόνος ὢν ὁ ἀγὼν αὐτοκρα-
τόρων κωνσταντῖνος, χρίσματι μὲν ἐλαίοις ἀναλωτικοῖς μυούμενος, ἐτελεῖτο.
ἦλθε τε σφαγὶς ἀξιούμενος, ἠγάλλετο δ' ἐπὶ θύμασι. ἀνεκηρύττετο δὲ καὶ φωτὸς ἀνεπίμπλα-
το θείου, χαίρων μὲν τῇ ψυχῇ δι' ὑδρολουσίας, ὃ δ' ἀναγκαίως καθαπερεῖ
ἐκ θείου δυνάμεως. ὡς δ' ἐπληροῦτο τὰ δέοντα, λαμπροῖς καὶ βασιλι-
κοῖς ἀμφιάσμασι φωτὸς ἐκλάμπουσι τύπον ἀφιερωμένος, ὅτι λυκοβάτη τε
ἁρμονῇ διαπεπαίδευτο, οὐκ ἔδ' ἀμουργίδος ὅπλα φαῦσαι δεδιώς. καίπειτα τῇ φω-
νῇ λύσας, ἀνέκειτο ἐπὶ κλίνης πορφυρᾶς ἐπὶ τῷ θεῷ προσευχόμενος, μεθ' ὧν ἐπῆγε
» λέγων. νῦν ἀληθεῖ λόγῳ μακάριον οἶδ' ἐμαυτόν. νῦν τοι ἀθανάτου ζωῆς πεφαν-
» θαι ἄξιον. νῦν τοῦ θείου μετειληφέναι φωτός. ἀλλὰ καὶ τάλανας ἀπεκάλει, ἀθλίους
δὲ) λέγων τοὺς τῶν δεῶν ἀγαθῶν στερομένους. ἐπεὶ δὴ τῶν γραπτῶν οἱ τάξιαρ-
χαι καὶ καθηγεμόνες εἴσω προσχθόντες ἀπωδύροντο, σφᾶς αὐτοὺς ἐρήμους ἔσεσθαι
ἀποκλαιόμενοι, ἐπιμύχου τῆς ζωῆς αὐτοῖς χρόνους. καὶ τούτοις ἀποκρινάμενος, νῦν
ἔφη τῆς ἀληθοῦς ζωῆς ἠξιῶσθαι, μόνον τ' αὐτὸν εἰδέναι ὧν μετείληφεν ἀγαθῶν· δεῖ
καὶ παύσασθαι, μὴ δὴ διαβαίνεσθαι τὴν εἰς τὸν αὐτοῦ θεὸν πορείαν. εἶτ' ὅπως τούτοις
τὰ πρόσηκοντα διεπράττετο. καὶ ῥώμαιος μὲν τοῖς τῶν βασιλίδα πόλιν οἰκοῦσιν,
ἐπίμα δόσεσιν ἐτησίοις. τοῖς δ' αὐτοῦ παισὶν, ὥσπερ ἴνα πατρικὴν ὑπάρξιν, τῆς
βασιλίδας προεδίδου κλῆρον, πρὸ ὅσα φίλα ὧν αὐτῷ διαπρεπῶς. Ἑκάστα
δὲ τούτων ὅπως τὰ μείζονα σπουδῆς ἑορτῆς, τὰ δὲ πρωτοπάσχα καὶ πρωταγίας πεντηκο-
στῆς, ἑβδομάσι μὲν ἑπτὰ τελουμένης, μοναδὶ τ' ὀπισθαγωγουμένης, καθ' ὧν τὰ ἁγ
θεσπεσίοις διδάγμασιν ὅ κοινὸς σωτὴρ, τοῦ τὰ ἅγια πνεύματος εἰς διαθέσπους κά-
θοδον, λόγοις μεγαλοπρεπέσι θεοφορήτοις θείοις. ἐν δὲ ταύτῃ τούτων ἀξιοῖ βασιλεύς, ὅπως
τὰ ὑγιαίνοντα ἁπασῶν ἡμέρας, ὧν δὴ ἑορτὰ ἑορτῶν οὐκ ἀνύοις σφαλερόν, ἀμφὶ
μεσημβρινὰς ἡλίου ὥρας, τοῦ τὰ αὐτοῦ θεοῦ ἀναλαμβάνεσθαι, σπουδαίοις μὲν οἱ συγγε-
νέσι προθύμοις ἔχειν· αὐτὸς δ', ὅσον ἐν αὐτῷ τὰ ψυχῆς νοερὸν τε καὶ φιλόθεον, ὧν αὐτῷ
θεῷ ἀναπόμενος. τοῦτο τέλος τῆς κωνσταντίνου ζωῆς. ἀνὰ γὰρ ὀπίσω μὲν ὅπως τὰ
ἑξῆς. δορυφόροι μὲν αὐτίκα καὶ πᾶν ὃ ὢν σωματοφυλάκων ἦθος, ἐαθέντας εἰσ-
ῤῥηξάμενοι, σφᾶς τε αὐτοὺς ῥίψαντες ἐπ' ἐδάφους, τὰς κεφαλὰς ἤρασαν, κωκυτοῖς,
φωναῖς οἰμωγαῖς τε ἅμα καὶ βοαῖς ἀφιέντες, τὸν δεσπότην, τὸν κύριον, τὸν βασιλέα,
οὐχ οἷα δεσπότην, πάλαι ποθ' ὡς πρὶν, γνησίων παίδων δίκην ἀνακαλούμενοι. τοῦ βί-
αρχοι δὲ καὶ λοχαγοὶ, τὸν σωτῆρα, τὸν φύλακα, τὸν ἀνεγείρην ἀνεκαλοῦντο. τὰ δὲ λοιπὰ
στρατιωτικὰ στοὺ πρωτοκόσμῳ ὧν πρέποντα, οἷα ἐν ἀγῶσι τὸν ἀγαθὸν ἐπόθουν ποι-
μένα. δῆμοι δὲ ὡσαύτως τὴν σύμπασαν βουλευόσων πόλιν, ὅ τῆς ψυχῆς ἐν δόμοις

ὄγκος

δῆμος κραυγαῖς καὶ βοαῖς ἐκόδηλον ποιούμενοι. δῆμοι δὲ καὶ ηφῆς ἐπὶ πομπαῖς ἐφίκετο, ἑκάστου τὲ πένθος ἴδιον ποιουμένου, αὐτόν τε κόσμου τος, ὡσαύτως δὲ κοινοῦ ἁπάντων ἀγαθοῦ ἵης αὐτῶν ἀφηρημένου ζωῆς. ἔφαντες δὴ οἱ τραγικοὶ τὸ σκῆνος, χρυσῇ καλεπήνῃ λάρνακι. ταύτῃ δ' ἀγχιγυνὴ ἠλουργίδι πεῖ ἐδυον, ἐκόμιζόν τε ἧς τε βασιλέως ἐπώνυμον πόλιν. κἄπειτ' ἐν αὐτῷ δ' πάντες πρὸ φέρουσι ὧν βασιλείων οἴκων, βάθρων ἐφ' ὑψηλῶν καλεῖσθαι. φῶτά τ' ἐφάπτομαι κύκλῳ ὅπου σκιὰ ὧν χρυσῶν, θαυμαστὸν θέαμα τοῖς ὁρῶσι παρέχον, οἷ ἐπ' ὀδόντος πώποτ' ἐφ' ἡλίου αὐγαῖς ἐκ προφάσεως αἰῶνος συσάσεως ὅπου γῆς ὤφθη. ἐν δὲ γάρ τοι ἐν αὐτῷ παλαιῷ κεῖ τὸ μεσαίτατον τῶν βασιλείων ἐφ' ὑψηλῆς κείμενον χρυσῆς λάρνακος τὸ βασιλέως σκῆνος, βασιλικοῖς τε κόσμοις, πορφύρᾳ τὲ καὶ διαδήματι τετιμημένον πλεῖστοι προεισιόντες, ἐπαγρύπνως δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐφρούρουν.

Οἱ δὲ γε δοῦ πάντος στρατοῦ καθηγεμόνες, κόμητές τε καὶ πᾶν τὸ ὧν ἀρχόντων τάγμα, οἷς τε βασιλέα καὶ νόμος προστεῖναι ἰδίᾳ προσκυνεῖν, μηδὲν τῶν σωτήρος ὑπαλλαξάμενοι τρόπου, τοῖς δέοντι χαρεῖσ εἴδε πρόπολες, τ' ὅπου τ' λάρνακος βασιλέα οἷά περ ζῶντα καὶ μετ' θάνατον γονυκλινὴς ἠσπάζοντο. μετὰ δὲ τοὺς προφήτας ταῦτ' ἔπραττον παιώνιες, οἵ τ' ἐξ αὐλῆς συγκλήτου βουλῆς, οἵ τ' ἐπ' ἀξίας πόλεις· μεθ' οὓς ὄχλοι πάντοιων δήμων γυναιξὶν ἅμα καὶ παισὶν ὅπου τὸν θέαν πρήεσθαι. σωθείεσθαι δ' ταῦτα οὕτω χρόνῳ μακρῷ, τῷ στρατιωτικῷ ὕστερον μόνῳ τὸ σκῆνος καὶ φυλάττεσθαι βουλομένων, ἔστ' ἂν οἱ αὐτοῦ παῖδες ἀφικόμενοι, τῇ δι' ἑαυτῶν κομιδῇ τὸν πατέρα τιμήσαιεν. ἐβασίλευε δ' μετ' θάνατον μόνος θνητὸς ὁ μακάριος, ἐπεφάτιστό τε τὰ σωθῆναι, ὡσαύτως καὶ ζῶντος αὐτοῦ, τούτῳ μοναδάτῳ αὐτῷ ἀπ' αἰῶνος τοῦ θεοῦ δεδωρημένου. μόνος γοῦν, ὡς οὐδ' δῆμος αὐτοκρατόρων τε παμβασιλέα θεὸν, καὶ τὸν χρεισὸν αὐτοῦ πολιάσιας τιμήσας προῆξεσιν, εἰκότως τούτων ἔλαχε μόνος, καὶ τὸ θνητὸν αὐτοῦ βασιλῆα ἐν δαιθέοις ὅπου πάντων ἠξίου θεὸς, ὥσθ' ὁπόθ κνις τε ἀγήρω καὶ ἀτελεύτητον ἧς ψυχῆς βασιλείαν τοῖς μὴ τὸν νοῦν λελιθωμένοις. ἀλλὰ ταῦτα μέν, ὡς δὲ πη συνελεγέτο. τε ὁ στρατιωτικὸν τάγματος σκηνείους ἄνδρας πίστ ἐς δυνάμια πάλαι βασιλῆ γνωρίμους, οἱ ταξίαρχοι διεπέμποντο, τὰ πρόσφορα τοῖς καίρσιν σκήπτρα καθιστῶντες. οἵδε μὲν τάδ' ἔπραττον. ὡς τὸν δ' ὃς ἐπιπνοίας χρείττονος τὰ πάντα χοῦ στρατόπεδα τὸν βασιλέως πυθόμενα θάνατον, μιᾶς σχεθέτει γνώμης, ὡσαύτως ζῶντος αὐτοῖς τοῦ μεγάλου βασιλέως, μηδένα γνωρίζειν ἕτερον, ἢ μόνους τοὺς αὐτοῦ παῖδας ῥωμαίων αὐτοκράτορας. σὺν εἰς μαχητὴν δ' ἠξίουν, μηχανησαμένας, σὺν δὲν δὲ ἤδη τοὺς ἁπάντας χρηματίζειν αὐτούσους, ὃ δὴ καὶ μέγιστον ἧς δυνάτου βασιλείας γίγνοιτ' ἂν σύμβολον. εἰ μὲ οὖν ταῦτ' ἔπραττον, τὰς οἰκείας φήφους τε καὶ φωνὰς διὰ γραφῆς δημόσιος διαγγέλλοντες, ὑπὸ μιᾶς κεφαλῆς ἐπὶ τοῖς ἁπάντοχοῦ πᾶσιν ἐγνωίζετο ἡ τῶν στρατοπέδων συμφωνία. Οἱ δὲ τὰ βασιλίδα πόλιν οἰκοῦντες αὐτῇ συγκλήτῳ καὶ δήμῳ ῥωμαίων, ὡς τὰ βασιλέως ἐπέγνωσαν τελευτὴν, δάκρυσι καὶ πάσης συμφορᾶς ἐπέκειντο τὰ ἀκοὴν θέλοντες, πένθος ἄγειν ἐποιοῦντο. λουτρὰ δὴ ἀπεκλείετο, καὶ ἀγορὰ πανήμοί τε θέαι, καὶ πανήμερος ὅσ' ὅπου ἑαυτῶν ἕνεκα τοῖς δυσμενέσιν ἐπέφηνεν ἔθος εἶναι. καλιφεῖς δὲ οἱ πάλαι πυφηλοὶ τὰς πρόσθοδος ἐποιοῦντο. ὁμοῦ δὲ οἱ πόλεις τε μακάριον ἀνακαλούμενοι, τε θεοφιλῆ, ὃν ὡς ἀληθῶς τὰ βασιλείας

ἐπάξιον. καὶ οὐ ταῦτα βοᾷς ἐφώνουν μόνον. εἰς ἔργα ὃ χωρεῖν λες, εἰκόνος δίκα θη-
μασιν οἷά περ ζῶντα καὶ τεθνηκότα αὐτὸν ἐλίμνην, οὐρανοῦ μὴ χῆμα δίκλυπώ-
σαντες ἐν χερμὶ χαφῇ, ὑπὲρ ἀλίδων ἀρανίων ἐν αἰθερίῳ διαβήσῃ, διανα-
παυόμενον αὐτὸν τῇ χαφῇ ὑμνοδιδόντες. τοὺς δ' αὐτὸ παῖδας καὶ οὐ τοὺς μόνους κὴ
δὴ δήμους αὐτοκράτορας καὶ σεβαστοὺς ἀνεκάλουν. βοᾷς τ' ἐχρῶντο ἱκετηρίαις,
τὸ σκῆνος δ' σφῶν βασιλέως πρὸ αὐτῶν κομίζοντες, κὴ τῇ βασιλίδι πόλει καταλιθε-
σθαι πολιτῶν μόνοι. Αλλὰ καὶ οἵδε ταύτην τὴν ὑμῶν θεῶν μιμῶν μόνον ἐκόσμουν. ὁ
δὲ τῶν παίδων δεύτερος ὢν τὸν παῖδα ὑπισχνεῖτο σκήνῃ, τῇ πόλει τοσοῦτον ἐνόμιζεν, αὐ-
τὸς ὑπερέχων τὸν ἀκκομιδῆς. ἠγεῖτο δὲ κρῖσις τὰ στρατιωτικὰ τάγματα. εἶπε-
τό τε πληθὺς μυρίανδρος, λογχοφόροι τε καὶ ὁπλῖται τὸ βασιλέως σεμνὸν σῶ-
μα. ὡς ὑπὸ τοῦ ὧν ἀποστόλων τοῦ Χριστοῦ νεῶν πρῆσαν, ἀνταυγοῦν τὸ λαμπρὸν
ὅμως ἐπανέπαυον. καὶ βασιλεὺς μὲν νέος κωνσταντῖνος ὧδέ πη κοσμῶν τὸν παλαιὸν τῇ τε
προνοίᾳ, καὶ τοῖς εἰς αὐτὸν καθήκουσι, τὰ τῆς προπούσης οὐσίας ἀπεπλήρου. ἐπεὶ
δ' ὑπεχώρει ἐν τοῖς στρατιωτικοῖς τάγμασι, μέσοι δὴ πρῆες οἱ τοῦ θεοῦ λειτουρ-
γοὶ ἐν αὐτοῖς πλήθεσι, πανδήμῳ τὲ θεοσεβείας λαῷ, τάττε τ' ἐν θεοῦ λαμπάδας δι'
ὑμνῶν ἀνεπλήρουν. ἐνθα δὴ ὁ μὲν μακάριος ἄνω κείμενος ἐφ' ὑψηλῆς κρηπῖδος,
ἐδοξάζετο. λεὼς ὁ πανπληθὴς σὺν τοῖς τοῦ θεοῦ ἱερωμένοις, οὐ δακρύων ἐκτὸς,
σὺν κλαυθμῷ δὲ πλείονι, τὰς ὑμνῳδὰς ὑπὲρ τῆς βασιλέως ψυχῆς ἀπεδίδοσαν τῷ
θεῷ, τὰ καθήκοντα ὡς θεοφιλεῖ πληρωῶντες, καὶ τούτῳ τοῦ θεοῦ πρὸς τ' αὐτὸ
θεράποντα ὑμνῳδίαν ἐνδοξαμένου. ὅλη δὴ καὶ τέλος αὐτὸ τοῖς ἀγαπητοῖς καὶ γνη
σίοις υἱοῖς διαδόχοις τὴν βασιλείαν ἐδωρεῖτο, καὶ τὰ κοσμηθέντα αὐτῷ ζῶν τῇ τῶν
ἀποστόλων καθηξιοῦτο μνήμῃ. Τὸ τῆς τελεσμακαρίας ψυχῆς σκῆνος, ὡς ὧν
ἀποστόλων συνεσκήνωσεν ὑμνούμενον, καὶ ὡς τοῦ θεοῦ λαῷ ζωναγωγούμε-
νον, δεσμῶν τὲ θείων ἐν μυστικῆς λειτουργίας ἀξιούμενον, καὶ κοινωνίας ὁσίων ἀπο-
λαῦον ὑμνῶν. αὐτὸν δὲ τὸν βασιλέως μὴ θάνατον ἐπειλημμένον, ὥσπερ οὖν δὲ ἀνα-
βιώσεως τὴν σύμπασαν ἀρχὴν διοικοῦν, νικητὴς μέγιστος, σεβαστὸς, αὐτῷ συνεκρή-
μαλλε τῆς ῥωμαίων ἡγεμονίας κρατεῖν, ἐν χεῖρ τὸν αἰγύπτιον ὄρνιν. ὃν δὴ φασι μονο-
γενῆ ὄντα τὴν φύσιν, ἀνήκειν μὲν ἐπ' ἀρωμῆς, αὐτὸν αὐτῷ τὸν τελευτὸν ζυνπο-
λοῦντα· ἀναβιώσκειν δ' ἐξ αὐτῆς ὠδῖνος, καὶ ἀναπάντα βιοῦντον οἷος καὶ πρότε-
ρον ἐν φῶσι. χεῖρ δὲ τὴν αὐτὸ φοίνικα, ὅστις τοῦ πυρὸς αὔρῃ πανπληθεῖ ἀνὴρ
ἑνὸς πολυπλασιαζόμενος, σὺν ἀλογίᾳ θεὸν πρᾶξαι τὸν φάλαν, καὶ τὴν σύμπασαν
οἰκουμένην τῶν αὐτοῦ κατενεπίμπλα καρπῶν. τούτων οὖν ἐμφερῶς ὁ τελεσμα-
κάριος πολυπλασίως ἀπὸ τῆς ὧν παίδων διαδοχῆς ἀνὴρ ἑνὸς ἐλίγνετο, ὡς καὶ
εἰκόνων ἀναστάσεσι πᾶσιν ἔνδηλον, ἅμα τοῖς αὐτοῦ μιμήμασι παρὸν· οἰκεῖον
τὲ τοὔνομα κωνσταντῖνου καὶ μὴ τὴν τοῦ βίου παραλαμβάνειν τελευτήν. Ηδη
δὲ καὶ νομίσμασιν ἐνεχαράττοντο τύποι, πρόσθεν μὲν ἐκτυποῦντες τὸν μακά-
ριον, ἐζευγμένον τὴν κεφαλὴν σήμαλι· θαλέθον ὃ μέρος ἐφ' ἅρματι ἑζόμε-
νον ἵππων ἡνιόχου ἔθον· ἐκ δὲ δεξιᾶς ἀνέσθαι ἐκλάμποντος αὐτῷ χεὶρ ἀναλαμβα-
νόμενον. Ταῦτ' ἡμῖν αὐτοῖς δείξας ὀφθαλμοῖς, ὅτι μόνῳ ὧν πάντων ἐπὶ γῆς χριστιανῶν
βασιλέων ἀποδεδεῖχθαι κωνσταντίνῳ ὅτι πάντων θεὸς, ὁπόσον ἐν ἄρα αὐτῷ τὸ
διάφορον προσῆκε, τὴν αὐτὸν τε καὶ τὴν χριστὸν αὐτοῦ σέβας ἀξιουμένων, ὧν τε τὸν

ἀναίνεται

ἐνθυμίαν ἔχομένων. οἱ τὲ ἐκκλησίαι αὐτῆ πολεμεῖν ὥρμηκότες, αὐτὸν αὐτοῖς ἐχθρὸν καὶ πολέμιον καλέσησθαι, λῆς ἐφ' ἑκάστῳ τοῦ βίου καταστροφῆς ἐναργῆ τὲ ἔλεγχον τῆ αὐλῶν θεοεχθρίας ἐνδέξασθαι. ὥσπερ οὖν τῆ θεοφιλείας τὰ ἐγκώμια, ὁ κωνσταντῖνος τοῖς πᾶσι φανερὸν καλέσησε τέλος. μόνου μὲν ῥωμαίων βασιλέως τὸν παμβασιλέα θεὸν ὑπερβολῆ θεοσεβείας τετιμηκότος· μόνου δὲ τῶν πᾶσι πεπρῆσιασμένων ὃν τῆ χριστοῦ κηρύξαντος λόγον· μόνου τ' εἰπεῖν ἐκκλησίαν αὐτῆ, ὡς οὐδέτερος ὢν ὄζ αἰῶνος δοξάσαντος· μόνου τὲ πᾶσαν πολύθεον πλάνην καταγελάσαντος, πάντα τὲ ἕτερον εἰδωλολατρίας ἀπελέγξαντος. καὶ δὴ καὶ μόνου τοιούτων ἠξίωται μόνου, ἐν αὐλῇ τε ζωῆ καὶ μὴ θανάτου, οἵων οὐκ ἂν τις τυχόντα οἶδε· αἳ γένοιτο ὄζ ἕξαπτεῖν ἐμὲ, ὅτε περ ἥκησιν, ἥδε πρὸς βαρβάρους, οὐδὲ γε πρὸς αὐτοῖς τοῖς ἀνωτάτω ῥωμαίοις, οὐδενὸς τοιούτου ἐμοὶ εἰς ἡμᾶς ἐκ τῆ παντὸς αἰῶνος μνημονευομένου.

Τάδε ἐνέστι ἐν τῇδε τῇ βίβλῳ.

Τὸ πρεσβεῖον τῆ πάσχα μέμνηται. καὶ οἷα ὁ τῆ θεοῦ λόγος ὠφελήσας σύμπαντας διαφόρως, πάντα τὲ ὠφελουμένων ἐπεβουλεύετο.

Περισφώνησις τῆ ἐκκλησίᾳ, καὶ τοῖς ἀκροαταῖς συνιωσκὴν καὶ διορθοῦσθαι τὰ πλημμελῆ.

Οὐ καὶ τοῦ λόγου παλιὴρ ὁ θεὸς, καὶ τῆς κτίσεως ὁ αὐτοῦ δημιουργός. καὶ οὐκ ἂν ἡδυνάμην τὸ σωιζόμενα ὄντα, εἰ διαφορᾶ ἦν αὐτὰ αἰτία.

Περὶ τῆς κτὶ εἰδώλων πλάνης.

Οὐ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ πάντα ἐδημιούργησε, καὶ τὸ ἅγιον τὸ ποσὸν ἐν ἑκάστῳ διωρίσατο.

Περὶ τῆς εἱμαρμένης, ὅτι ψευδὴς ὁ περὶ αὐτῆς λόγος δείκνυται, οὔτε τὰ πάντα ἀνθρώποις νόμων καὶ τὰ κτὶ τὰ κίνησιν, ἀλλ' ἵνα οὐκ ἀκίνητος, ἀλλὰ κτὶ τάξιν κινῆται.

Τοῦ δημιουργοῦ τὸν ὅρον διαφορᾶς τῆς τάξεως ὑπερβαίνοντα.

Οὐ περὶ πάντα ἀκαταλήπτων ὁ δημιουργὸς χρὴ τὰ σοφίαν δοξάζειν, καὶ οὐκ ἄλογον οὐδὲ ἀνόητον αἰτιᾶσθαι φορέα.

Οὐ τὰ μὲν χρώδη, ἀφθόνως τοῖς ἀνθρώποις ὁ θεὸς χορηγεῖ τὰ δὲ περὶς τέρψιν, μετρίως συμφερόντως ἑκάτερον τοῖν ἀνθρώποιν.

Περὶ ὧν φιλοσόφων, οἱ διὰ τὸ πάντα βούλεσθαι εἰδέναι, καὶ περὶ τὰς δόξας ἐσφάλησαν, καὶ κινδυνώδεις εἶναι περὶ ὁμιλητὰς ὧν πλάτωνος δόγμασι.

Περὶ τῶν μὴ τὰ χριστιανικὰ δόγματα, ἀλλὰ καὶ τὰ φιλόσοφα διαπληκτούντων. καὶ περὶ τῆ δεῖν ἢ πάντα πιστεύειν τοῖς ποιηταῖς, ἢ πάντα ἀπιστεῖν.

Περὶ τῆς κτὶ ὅρκων τῆ κυρίου παρουσίας, πῶς καὶ ὅτι λύσι γεγένηται.

Περὶ τῶν μὴ γνόντων τὸ μυστήριον, καὶ ὅτι ἐκόντες ἠγνόησαν. καὶ ὅσα τοῖς γνόντας ἀγαθὰ μένει, καὶ μάλιστα τοῖς δι' ὁμολογίας τελεσθέντας.

Οὐ διάκρισις τῶν τῆ κτίσεως μερῶν ἢ διαφορᾶ, καὶ ὅτι ἡ περὶς τὸ καλὸν καὶ κακὸν ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων γνώμης ἐστίν. ὅθεν καὶ ἡ κρίσις διάκρισις καὶ ὁ λόγος.

Ὅτι ἀπείρως ἡ κτιστὴ φύσις ἀπὸ τῆ ἀκτίστου οὐσίας ἀφέστηκε· πλησίον δὲ αὐλῆς ὢν κατ' ἀρετὴν βίῳ ὁ ἀνθρώπος γίνεται.

Ὅσα ὁ σωτὴρ ἐδίδαξε, καὶ ἐθαυματούργησε, καὶ τοῖς ἀρχομένοις ὠφέλησεν.

Τῶ χριστοῦ παρρησίαν πεφρῆναι μὴ τοῖς πεφηκόσι, ὅτι καταστροφῆ δὲ τῶν εἰδώλων καὶ ἐῶν εἰδωλικῶν ἠμέλαθαι πόλεων.

Περὶ τῆ μωϋσέως σοφίας ζηλωθείσης πρὸ τῶν ἔξωθεν σοφῶν. καὶ περὶ δημιλ, ἐκ τῶν ἱερῶν παίδων.

Περὶ τῆ σιβύλλης ἣν ἐρυθραίας, ἐν ἀκροστιχίδι ἰαδῶν τὰ μαρτύρια ἐπῶν, τὸ κύριον καὶ σωτῆρος. ἔστι δὲ ἡ ἀκροστιχὶς, ἰησοῦς χριστὸς θεοῦ υἱὸς σωτήρ, σταυρός.

Οὐκ ἦν περὶ τὸν σωτῆρος μαρτύρια πρὸ σοφοκλέους τοῦ ἐν ἐκκλησίας πέπλασαι, ἀλλὰ τῆ ἐρυθραίας σιβύλλης ἐστίν. ἧς τὰς βίβλους κικέρων ὁ ποιητὴς μετὰ τὴν ὑπιδημίας τοῦ χριστοῦ ῥωμαίοις μετέφρασε. καὶ ὅτι βιργίλιος μέμνηται αὐτῆς, καὶ τὸν πρὸ γενικοῦ ἔκου, δι' αἰνιγμάτων φόβῳ ἐῶν κεκρυμμένων ὑμνήσας τὸ μυστήριον.

Βιργιλίου μάρωνος ἕτερα περὶ χριστοῦ ἔπη, καὶ ἡ τούτων ἑρμηνεία. ἐφ' οἷς δείκνυται δι' αἰνιγμῶν, ὡς πρὸ ποιητοῦ μεμυθευμένος τὸ μυστήριον.

Οὐκ οὐ δυνατὸν περὶ ψυχῆς ἀνθρώπου ταῦτα λέγεσθαι. καὶ ὅτι οἱ ἀπιστοῦντες ἀγνοίᾳ θεοσεβείας καὶ τὸ εἶναι ὅθεν αὐτοῖς ἀγνοοῦσιν.

Εὐχαριστία χριστῷ τὰς νίκας καὶ τὰ λοιπὰ ἀγαθὰ τῆ βασιλέως χαρᾶς. καὶ ἔλεγχος τοῦ κατ' αὐτὸν ἰουδαίων μαξιμίνου, ᾧ μεγέθη τῆ διωγμοῦ μείζονα δόξαν τῆ δυσεβείᾳ περιποιησάμενος.

Περὶ τῶν ἐῶν χριστιανῶν πολιτείας. καὶ ὅτι χαίρει τοῖς ἐν ἀρετῆ βιοῦσι τὸ θεῖον, καὶ χρὴ κρίσιν προσδοκᾶν τὰ δίκαια τοῖς ἔργοις ἀποδώσειν.

Περὶ δεκίου καὶ ἀδριανοῦ καὶ ἀντωνίνου ἀθλήσεως, τῶν βίον καταστρεψάντων διὰ τὸν τῆς ἐκκλησίας διωγμόν.

Περὶ διοκλητιανοῦ μετ' αἰσχύνης τὴν βασιλείαν πραξαμένου, καὶ διὰ τὸν διωγμὸν τῆς ἐκκλησίας κεραυνωθέντος.

Οὐκ ἦν τοῦ βασιλέως δυσεβείας ὁ θεὸς ἄμοιρος. καὶ ὅτι τὰ μὴ καθορθώματα πρὸς θεοῦ χρὴ ζητεῖν καὶ αὐτῷ λογίζεσθαι, ἐφθυμίᾳ ἢ ἠμελέρᾳ ὑπεξαφεῖν πλάσματα.

ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ, ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ ΛΟΓΟΣ, ΟΝ ΕΓΡΑΨΕ ΤΩΝ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩ.

ΤΗΝ αὐγέστερον ἡμέρας τὲ καὶ ἡλίου φέγγος, πρόσοιμον μὲν διανάστασις· ἁρμονικὴ δὲ νέα τῶν πονησθέντων ποτὲ σωμάτων, ὁρμὴ δὲ ἐπὶ τὸ πρόσω καὶ ἄληπτος ὅπη τῶν αἰωνίαν ζωὴν ἀγούσα, ἡ δὲ παθημάτων ἡμέρα πρόεσιν, ὥστε σφιλέσθαι καθηγητὰ, φίλοι δὲ οἱ λοιποὶ ξύμπονοι ἄνδρες. μακαριώτερα δὲ πολλῷ πλήθη τὲ ἰσχυρῶν τῶν ἀθησαυρίστων, καὶ αὐτῷ ὧν τῶν ἀθησαυρίστων τῶν ἐκάστου δι' ἐκφωνήσεων ἀδιαλείπτως ὑμνουμένων θεατίσμασι πρὸς ἀγωνοθέτην.

ρμόμ. σὺ δ' ὦ παμμήτειρα Φύσις, ἁ τοιῦτον τῷ κόσμῳ συνετέλεκας πώπολε. ποῖον δ' ὅλως σὸν δημίουργημα, εἰ μὴ ὁ τᾶ πάντων κὴ τᾶς σᾶς οὐσίας αἴτιος. ἔστ' γὰρ σε ἐκόσμησ', ἐπεὶ κόσμος Φύσεως ἁ κατ' Φύσιν ζωά. ὑπερεφάνη γὰ οὐ μετρίως ἀ πάντα Φύσιν τὸν τᾶ πάντων θεὸν καταξίαν σέβειν μηδένα, νομίζεσθαί τε μὴ ἐκ προνοίας, ἀλλ' ὡς ἔτυχε, ἀπάκλως τε κὴ πλημμελῶς τὰ πάντα συνεστάναι. κὴ ταῦτα δίκαι γλώσσης καθήκασα φάος ὑπερνοίας προφῆναι, οἷς ἔδει πείθεσθαι, ἀντὶ τᾶς πάντοίας μηχανᾶς ἀδικίαι δυσέβειάς, ἁμαρτοβλημάν μὲν προς τὸ τᾶς ἀληθέας φάος· ἀπατωμάν δ' τὸ δυσέλεγκτον τοῦ σκότους. ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο χωρὶς βίας κὴ ὠμότητος, ὄξα μάλιστα ὅτι τᾷ τῶν χυδαίων δήμων ἀπροσόπῳ φορᾷ, ἁ τὰ δοξαστὰ ἀντὶ ὄντων γνώμα ἐνήμβανε. μᾶλλον δ' τᾶς ἀκαίρου μανίας αὐτὰ καθηγεῖτο. διὰ δὴ πολλᾶς ἡμέρας ὁ Διόδωρος βίος κατεπάφθη, μεγίστων γέγονε τοῖς τότε κακῶν αἴτιος. ὑπερβαπτίσας δ' παυλίνα τὸ τοῦ Χριστέος ὑπερφωνείας, δίκη μὲν δ' ἀδίκων ἔργων, ἐκ δ' πάντοδαπος κινδύνου χαλεπὰν συνίστατο. κὴ πάντ' ὅσα διὰ προφητῶν προεῖπε, ἐπληροῦτο. τοιγάρτοι μετάρσιος τὰν πατρῴαν ἑστίαν ἀρθείς, αἰδοῖς κὴ σωφροσύνης ἀγλαίσμασι τὸν οἰκουμενίων προεξήσας, ἱερὸν ἵνα νεὼν ἀρετᾶς τ' ἐκκλησίαν ὑπὲρ τᾶς γᾶς ἱδρύσατο, ἄϊδιον, ἄφθαρτον. ἐν ᾧ πατ' τ' ὀξοχωτάτῳ πατεῖθεῷ δέοντα, τά τ' ἑαυτῷ καθήκοντα ἐτελεῖτο μετ' εὐσεβείας. τί δὴ μετ' ταῦτα ἐν ἄφρων τῶν ἐνόντων ἐμηχανᾶτο πονηρία, ἐπετήδευε τᾶς τᾶ χειρὸς χάριτας ἐκβάλλουσα. κὴ τὸν ὅτι σωτηρίας ὧν πάντων συστατικὸν ἐκκλησία πορθοῦσα ἀνέτρεπε, τ' οἰκείαν διαδαιμονίαν ἀνόσιος αὐθις στάσις, πόλεμοι, μάχαι, δυσκαπελία, βίου ἀθλιότης, χερνιβ' ἔρως. ὃ κὴ οὐ φυσικῶς ἴδιον πονηρίας, ποτὲ μὲν βροτοῖσι κεκαλλωπισμένας θέλειν· πολλὰ δ' φόβῳ καταπλήττοι. αὐτὴ μὲν χαμαὶ κείσθω ἡπατημένη τοῦ ἀληθείας, ἡμεῖς δ' διαρρήγνυμεν, ἀσεβοῦντα μὲν τὸν τοῦ μεταμορφᾶς. ἡμῖν δ' νῦν τὰ προσήκοντα τῷ θείῳ λόγῳ τηρητέον.

Ἀκουε τοίνυν ἀγνείας πάντων τ' ἐπήβολε ναύκληρε, ἐκκλησία τὲ ἀοίδυ κὴ ἀοιδαοῖς ἡλικίας ἁθρόον, ἡ μόνοι μόνῳ ἀληθέας, μόνοι δ' Φιλανθρωπίας, ὄξ ἧς ἀενάου πηγᾶς ἀποσάζῃ σωτήριον νᾶμα. ἀκούοιτε δ' δὴ κὴ ὑμεῖς ἀφήμως οἱ τὸν θεὸν εἰλικρινῶς σέβοντες. δὲ κὴ μεμάθητε αὐτῷ, προσέχοντες τὸν νοῦν, μὴ τῇ φαύσῃ μᾶλλον, ἢ τῇ τῶν λεγομένων ἀληθείᾳ· μὴ δ' ἐμοὶ ὡς λέγοντι, ἀλλὰ τῇ τᾶ καθοσιώσεως εὐσεβείᾳ. ἧς γὰ δὴ εἴη λόγων χάρις, ἀνεξετάστου καταληπτομένης τοῦ λέγοντος ἀληθέσεως. τολμῶ δ' οὐ ἴσως μεγάλα· ἧς ὁ τόλμης τοῖς προς τὸ θεῖον σπουδαίοις ἔμφυτον αἰτίαμα. αὐτὴ γὰ κὴ τὰ αἰδῶ βιάζεται. δὲ μάλιστα τοὺς ὑπερημένας ὧν θείων μυστηρίων βοηθοὺς ἐμαυτῷ συναπλῶ· ἵν' ἐάν τι πλάσμα συμβαίνῃ τοῖς λόγοις, συμπαραμαρτυροῦντες διορθοῦσθε, τοῖς μὲν ἀκραν παιδείαν μὴ ὑπιποδοῦσιν· τὸ δ' πιστὸν τοῦ ὑπερχρήσεως ἀποδεχόμενοι. ὑπέρνοια δ' ἡμῖν μέλοι τοῦ πατρός, παιδός τε καθέρ υ πρεῖπ, φθεγγομένῳ ταῦτα, ἄνωθ' μὲν αὐτῷ φάσ κὴ διανοίᾳ προσάπτη. εἰ γὰρ τις μὲν θεοῦ ῥηθεικὴν, ἢ ἄλλο τινὰ μείζων ὑπερημένων, ἀκριβοῦν τὸ ἔργον ἱκανῶς ὑπείληφεν, ἀτελὴς αὖθίς τε κὴ τὸ προσυδαζόμενον ἐφωράθη. οὐ μὴν καταγνητέον, οὐδ' ἀμεμπτέον, τοῖς δυτυχήσασι πώποτε τοῦ φάους ὑπερνοίας. δὲ κὴ ἡμεῖς τὸ μῆκος τ' δυσκολοῦς πραγματικὸν μόνοι, πειρώμεθα τοῦ σκοποῦ τὸ τέλεον. Ἀγαθὸν οὖν πάντα ἐφίεται, οὗπερ τὸν οὐσίαι θεὸς

ὧν ἀεὶ, γλύσιν οὐκ ἔχθ. ὑκοῖῶ οὐσῆ ἀρχμώ. τῶν δ' ἐν γλυέσῃ πόλων, αὐτὸς ἀρχή. ὁ δὲ ἐξ ἐκείνυ ἔχων τ' δνάφορὰν, εἰς ἐκφνον ἐνοδταμ πάλιν, ἐκείνῳ τ' δμφσάσεως, συγκρίσεώς τε, οὐ τοπικῶς ἀμὰ νοερῶς γινομένης. ὃ γὰ ζημία ζινὶ τ' παξῴων ωολάγχων σωέσῃ ὃ γλυπτέν. ὥστερ ἀμφὶ τὰ ἐκ απερμάτων. ἀμὰ ἀμαθέξει ωρονοίας, ὑπισάτιω ζοτῆρα, ᾧ τε αἰθητῷ κόσμῳ καὶ τοῖς ἐν αὐτῷ μηχανωμένοις. τοιγάρτοι πᾶσιν ὅσα ωρείληπται ἐκτὸς τὸ κόσμου, ἡ αἰτία τοῦ εἶ) καὶ ζῶν ἐκφθεν. ἐκφθεν ὁ ἡ ψυχὴ, καὶ πᾶσα αἴθησις, ἃ τὰ ὄργανα, δι' ὧν τὰ σημαινόμενα ἐκτὸς ὧν αἰθήσεων ἀποτελῆται. ἃ οὖν δηλοῖ ὁ λόγος, τῶν ὄντων ἀπόντων ἕνα εἶ) ωρεσάτιν, ἡ πάντ' ὅσα ἐκτολέπεκ) τῇ ἐκείνυ δεσποτείᾳ μόνου, τὰ τ' οὐράνια, τὰ τ' ὀπίγεα, καὶ τὰ φυσικὰ, ἡ ὀργανικὰ σώματα. εἰ γὰ ἡ τούτων ἀναριθμήτων ὄντων κυρία οὐχ' ἑνὸς ἀλλὰ πολλῶν οὖσα ἐτύγχανε, κλῆρον ἂν ἡ στοιχείων διανεμήσας, ἃ μῦθοι παλαιοὶ, ἡ φθόνος, ἡ πλεονεξία τ' δυνάμιν καταχαλήσαντα, τὴν ἁρμόνιον τῶν πόλων ὁμόνοιαν διεφάλλε, πολλῶν διαφόρως τὴν λῆξιν χῆναι ἑκάστῳ μοῖραν διοικονομούντων. ὃ γ' ἀεὶ τ' τὰ αὐτὰ τε ἡ ὡσαύτως ἔχθν τὸν σύμπαντα κόσμον ἀμφὶς ἔχθν, ὡς δ' ἂν ἔγνω τ' συμπάσης γενέσεως δημιουργόν; ἀ' χαὶ γ' καὶ λιτανῦσαι, ωρὸς ὅτινα ωρῶτον, ἢ τελευταῖον; ὅτινα γ' θεραπεύων ἐξ αἱρέσεως, οὐκ ἂν ωρὸς τοὺς λοιποὺς ἠσέβησα; ἵ' τάχα δ' ἂν καὶ δεύτ' ὧν διωλικῶν τινός, ᾧ μὴ ζυναραμένῳ χάριν ἔγνων· τῶν δ' ἀντιωρέξαντα ἐμεμψάμην. τίνι δὲ ωρουτεύξάμενος τ' αἰτήσω τῆς ωρεισάσεως γνῶναι, τῆς τ' ἀπαλλαγῆς τυχεῖν ἠξίουν, θεῷ μὴ δὴ λογίοις ἡ χρησμοῖς ἡμῖν ἀποκεκρίσθω. μὴ εἶ) γ' τῆς ἑαυτῶν ἐξουσίας, ἀλλ' ὥστε ταῦτα ἀνήκειν θεῷ. ἵς οὖν ἔλεος; ποία γ' θεοῦ φύσ ἀνθρωπον ωρόνοια; εἰ μὴ ἄρα διαμῶς ὁ φιλανθρωπότερος ωρὸς τὸν μηδεμίαν ἔχοντα χάριν διαλεχθεὶς ἐπεκούρησεν. ὀργὴ γ' ἡ χάσις καὶ ὀνφδος, ὡς μὴ ἰδιοωραγούντων, μὴ δ' ἀκουσμένων τοῖς ὑπερβάλλουσι διὰ πλεονεξίαν. καὶ ὃ τελευταῖον ἡ πόλων σύγχυσις ἐπηκολούθησεν ἀν. ἃ οὖν τὰ μ' ταῦτα, δῆλον ὡς ἡ ὧν οὐρανίων χάσις τὰ ἐπὶ τὸν οὐρανὸν ἡ τὰ ὀπίγεα διγυμνάζει. ἀφανισθείσης μὲν τῆς τῶν ὡρῶν διακρίσεως, καιρῶν τε μεταβολῆς, ἡ τῆς τ' τοῖς καιροῖς ὧν φυομένων καρπῶν ἀπολαύσεως· ἀφανισθείσης δὲ ἡμέρας ἡ τῆς διαδεχομένης αὐτὴν νυκτερινῆς ἀναπαύσεως. καὶ τούτων μὲν δὴς. πάλιν δ' ὅτι τὸν ἀνεξέγκλητον ἐπανήκομεν λόγον. πρῶτ' ἀρχὴν ἔχον, καὶ τέλος ἔχθ. ἡ γ' τ' χρόνου ἀρχὴ, γλύσεις καλῆται. τὰ δ' ἐκ γλυέσεως, φθαρτὰ πάντα. μορφὴ γ' χρόνος ἀμφιεσῖ. πῶς οὖν ἂν οἱ ἐκ γλυέσεως φθαρτῆς, εἶεν ἀθάνατοι. δέξα δὲ ὧν ἀγνοίσεων δημων τοιαύτη ἵς διαπεφοίτηκεν, ὡς καὶ τοῖς θεοῖς γάμοι, παιδοποιΐαι τε ἀνομίσθησαν. εἰ δ' ἀθάνατοι οἱ γλυκύμυροι, γλυκεῖ) δ' ἀεὶ, πλημμυρὴν ἂν ἄσχη ὁ γλυκύς. ωρόσθηκης δ' ὑπογλυκμύνης, ἵς οὖν οὐρανὸς, ποία δὲ γῆ, ζοσδοτον σμῆνος ὑπογνόμυον θεῶν ἐχώρησε. ἵ δ' ἂν εἴποι τις ωρὸς ἀνδρῶν, οὐρανίους ἀδελφοὺς εἰς γάμου κοινωνίαν ζυναπόλλων, μοιχείας τε καὶ ἀκολασίας ἐγκαλούμενος; λέγομεν δὴ τεθαρρηκότως καὶ τὰς ὑμὰς αὐτὰς, τὰ τ' πρὸς ἀνθρώπων εἰς αὐτὰς γέρα, ὕβρεσι καὶ ἀσελγείαις μεμιγμένα. ἤδη γάρ τις ἐν λόγοις δόξεπαθεὶς, ἀγαλματοποιός τε μορφῶ ἵνα διανοίᾳ ωρόσωπον, ἐντεχνον τεκμήρε) παιδείαν. καὶ μεταξὺ οἷα δὴ λήθης ἐμπεζύσης, ὃ ἴδιον πλάσμα κολακεύᾳ, σέβων ὡς θεὸν ἀθάνατον,

ὁμολογῶν

ὁμολογῶν ἑαυτὸν παλέρα καὶ δημιουργὸν τοῦ ἀγάλματος ἀνητὸν εἶ). τῶν δ' ἀφθάρτων ἐκείνων τάφοις τε καὶ θήκας ὑποδεχνύουσιν αὐτοί. καθιερωμένους τε ὑμῆς ἀθανάτοις ἡφαίρεσιν, ἀγνοοῦντες ὃ ἀληθῶς μακάριον καὶ ἄφθαρτον, ἀνενδεὲς ὑπάρχον τῆς τοιᾶδε ὧν φθαρτῶν ὑποδιμίας. ὦ γλίσχρου νῷ θεατόν, καὶ ἀθρανοίας θεμιληπτόν, οὔτε μορφὴν ὑποπτεῖ δι' ἧς γνωσθείη, οὔτε σήματος ἀνέχει, ὡς δὴ εἰκόνος ἢ τύπου. ταῦτα δὲ πάντα γίνει), τοῖς χάριν τῶν καθιερωμένων. ἀνθρωποι γὰρ ἦσαν ἰσόνικα ἔζων, σῶματος μέτοχοι ὄντες. ἃ δὴ χαίνω τὴν γλωττὴν λόγοις μεμασμένους, μάτην ὑμνῆν τὸν ὄντως θεόν. βούλομαι δὴ τοιοῦτον ἀγνῷ πόματι ὥσπερ ἀμυδρὸν ἀποκλύσασθαι πόμα. τὸ δ' ἁγνὸν πόμα χεῖται ἀφ' πηγῆς ἀενάου ὧν ἀρετῶν τῷ ὑμνουμένου τοῖς ἡμῶν θεοῦ. ἐμὸν τ' ἴδιον ἔργον τ' χειρὸν ὑμνῆν ἀφ' βίου, καὶ τῆς ὀφελομένης ἡμῖν τοῖς αὐτὸν ἀντὶ πολλῶν καὶ μεγίστων ἀνεργεσιῶν. ἀνχειρία φημὶ δὴ τούτων τὰς ἀρχὰς εἰσεῖξαι, τοῦδε τῷ πόνῳ ἐπόθησιν τε ἀνθρώπων ἀνάυρσιν λόγῳ νομοθετήσαντα, καὶ τοῦδε χρῆμα μὴ εἰς μακάριον ἴνα καὶ ἀνάθη, καρπῶν τε ἀφθόρων βέλτιστα χοῖρον ἀποικίσαι τοῖς νεωστὶ τεθέντας, ἀδαῆς τ' αὐτοῖς κατ' ἀρχὰς ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν εἶ) θελῆσαι· τέλος δ' ἀπονάμενοι μόνῳ λογικῷ ζώῳ τρέπουσι τ' ὀπὶ γῆς ἕδραν, καὶ τότ' ἤδη οἷα δὴ ζώοις λογικοῖς ἀναπεπάσαι τ' τῶν ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν γνῶσιν. ὅτε δ' ὁ θεὸς αὔξην ἐκίνησεν ὅσον πολὲ αὖθις ἐπὶ τοῦ ὠκεανοῦ πλοῦτος, τέχναι τε ὧν βίῳ χρησιμεύουσαι αὐξείσκοντο. πληθύνοντος δ' οὕτω τῶν ἀνθρώπων θεοῦ, τέχναι τε ὧν βίῳ χρησιμεύουσαι αὐξείσκοντο. πληθὺς δ' οὐδὲν ἦπον καὶ ἡ ὧν ἀλόγων ζώων θεὰ, ἐφ' ἑκάστου θεοῦ, ἐξαιρέτου τινὸς φυσικῆς δυνάμεως ἀνισκομένης ἡμέρων ζώων τὸ πλῆθος καὶ ὑποπιπτόντες ἀνθρώπων. ἀγέλαι ὑῶμαι τε ταχυτῆς καὶ τῆς ἐκ τῶν κινδύνων σωτηρίας φυσικήν τιν πρόνοια. καὶ πάντων μὲν ἡμέρων, κηδεμονίαν ἴνα τοῖς ἀνθρώποις ἐπέταξε· τοῖς δ' τὰ ἄγρια ἄμικταν ἴνα νομοθετήσας. μηδ' ὅσα τῶν πετεινῶν θεὰν συνεξήσαι, πολλῷ μᾶλλον ἀριθμῷ, φύσει δ' καὶ ἔθνεσι διαφορὰν, ἐκπορεπῆ μὲν χρωμάτων ποικιλίαν, μουσικῆς δ' ἁρμονίας ἐμφύτου μέτοχα. ἀλλὰ τῶν πάντα ὅσα κόσμος πλείστων σωμάτων, διακρινομένους, καὶ τούτοις πᾶσιν εἱμαρμένον τοῦ βίου θεσμὸν ὁρίσας, τῶν τελεσθέντων τῶν ὅλων συμπλήρωσιν καλεκόσμησεν. Οἱ δ' πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων ἄφρονες ὄντες, τῆς τῶν πάντων διακοσμήσεως τὴν φύσιν αἰτιῶν). οἱ δ' ἴνες αὐτῶν τὴν εἱμαρμένην, ἢ τὸ αὐτόματον, τιμῶν τούτων ἐξουσίαν τῇ εἱμαρμένῃ λογιζόμενοι, οὐδὲ σωίασιν ὅταν τὴν εἱμαρμένην θεραπεύωσιν, ὄνομα μὴν φθεγγόμενοι, πρᾶξιν δ' οὐδεμίαν, οὐ δ' ἐπορκεῖν ἴνα δηλοῦντες οὐσίαν. ὡς γὰρ ἂν εἴη αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ εἱμαρμένη, τὴν φύσεως γίνεσθαι τὰ πάντα. ἢ εἰ μὲν εἴη ἡ φύσις νομίζοιτο, εἴπερ ὁ τῆς εἱμαρμένης θεσμὸς ἀπαράβατος ὑπάρχει. ἀλλὰ καὶ ὃ λέγειν εἱμαρμένον ἴνα θεσμὸν εἶ), δηλοῖ ὅτι θεσμὸς πᾶς ἔργον ὄντ τοῦ θεσμοθετήσαντος. εἰ τοίνυν ἡ εἱμαρμένη εἴπερ ὄντ θεσμὸς, θεοῦ ἂν δῶρεμα εἶ), πάντ' ἄρα ἐπιτέτακται τῷ θεῷ, καὶ οὐδὲν ἄμοιρον τῆς ἐκείνου δυνάμεως, καὶ τὴν γ' εἱμαρμένην θεοῦ εἶ) καὶ νομίζεσθαι πραίρεσιν ἀποδεχόμεθα. ἀλλὰ πῶς ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ αἱ λοιπαὶ ἀρεταὶ καθ' εἱμαρμένην. πόθεν δ' αὖτ' ἐναντία, ἥ τε ἀδικία, καὶ ἡ ἀκολασία. εἰ τε γὰρ πονηρία ἐκ φύσεως ἀπ' οὐκ εἱμαρμένης· ἥ τε ἀρετὴ, ἥδοις καὶ

ἔφ᾽ ὧν ὄντι καλορθώμαθα. τὰ δὲ τῆς ἀγαθῆς προαιρέσεως ἤτοι πάθη σματα, ἢ αὖ πάλιν καλορθώματα, ἀλλοτε ἀλλως ἀποβαίνοντα, ἢ κατὰ τύχην, ἢ κατ᾽ εἱμαρμένην πρᾶξα δὲ δίκαιον καὶ τὸ κατ᾽ ἀξίαν ἀπονεμόμενον ἑκάστῳ, πῶς καὶ εἱμαρμένην. νόμιζε γὰρ καὶ προφῆται ὅτι ἀρετὴν καὶ ἀποφῆται ἀπὸ τῶν μὴ δεόντων, ἐπαινοι καὶ ψόγοι, μισθοὶ τε καὶ πρᾶξις ὅσα πάντα καλὰ μὲν ὅτι ἀρετή, ἀπαγὰ δὲ ἀπὸ πονηρίας, πῶς οὐκ ἂν δικαιοσύνης, ἢ ὃς ἔστιν ἰδία θεοῦ προνοουμένου, ἀλλ᾽ οὐκ τύχης ἢ τοῦ αὐτομάτου συζῆναι λέγε); Διὰ γὰρ τί ποῖον ὧν ἀνθρώπων βίον καὶ κατ᾽ ἀξίαν ἐπαρταῖν λοιμῶν ἐάν ὅτε καὶ φάσεων, ἀφορίας τε καὶ εὐφορίας ἐπακολουθούντων, φανερῶς τε καὶ διαῤῥήδην μονονουχὶ φωνὴ ἀφιέντων, ἢ πρᾶγματα τοιαῦτα τοῖς ἡμετέροις βίοις ἐφήρμοσαν. ἡ γὰρ θεοῦ οὐσία, χαίρει μὲν εὐδοκίαις· ἀποστρέφεται δὲ πᾶσι δυσπέφαται, καὶ τὸ μέτριον φρόνημα δίκαιον ἄγαν· μισεῖ δὲ τὸλμημα, καὶ τὸ ὑπὲρ τὸ ζῆν ἐπιθυμίαν ἀναζητεῖν. ὧν εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἀφῆς καὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ κείμενα εἰσὶν αἱ ἀποδείξεις, πλὴν καὶ φανερώτερον ἐκλάμπουσιν. ὁσάκις γὰρ ἀναγκαίως εἰς ἑαυτοὺς καὶ οἱονεὶ συστελλόντες τὸν νοῦν, καὶ αὐτίκα αὖ πρὸς ἑαυτοὺς λογιζόμεθα. δεῖ χρῆναι φημὶ ζῶ μετρίως τε καὶ τοῦ σπουδῶς, μὴ ὑπὲρ τὴν φύσιν τὸ φρόνημα ἐγείροντας, καὶ ἐννοίας λαμβάνοντας ἀεὶ πρᾶξαι ἡμῖν τὸν ἐπόπτην ὧν τοῦ σωτῆρος θεόν. ἔτι δὲ καὶ οὕτω βασανιστέον εἰ ὃ λεγόμενον ἀληθές ἐστιν, ὡς ἐκ πάντων τοῦ γραμμάτων Διάταξις ἐκ τύχης καὶ τοῦ αὐτομάτου σύνεστιν. ἔστι οὖν καὶ τὰ οὐράνια, καὶ τὰ ἄστρα, γῆ τε καὶ θάλασσα καὶ πῦρ καὶ πνεύμοι, ὕδωρ τε καὶ ἀὴρ, καὶ ἡ τῶν καιρῶν ποικιλία, θέρος τε καὶ χειμῶνος ὥραι, ταῦτα πάντα ἀγωνίστως καὶ ὡς ἔτυχε συμβεβηκέναι μᾶλλον ἢ δημιουργηθῆναι, πειστέαθαι χρή. τὸν νοῦν γὰρ οὐκ ἔχοντες φασὶ τινὲς, τὰ πλάσματα τῶν τοιούτων Διὰ τὸ ἑαυτῶν χρείαν τοῖς θεοῖς ἐπινενοηκέναι. ἀφθόνως γὰρ τῆς φύσεως πάντα χρήματα χορηγούσης, ἔστω τοῦ τῶν ἐπιγείων καὶ φθαρτῶν τὸ δόξαν ταύτῃ λόγου τινὸς μετειληφέναι. ἔστι οὖν καὶ τὰ ἀθάνατα καὶ τὰ θεοειδέστατα ὧν θεοῦ ἐστιν ῥήματα; τούτων γὰρ ἐκ τῶν τοιούτων ἀπόντων ὅσα τῆς ἡμετέρας αἰσθήσεως κεχώρισται, νῷ δὲ μόνῳ καταληπτὰ τυγχάνοντα, οὐκ ἄνουν ζῷον θεοῖς, ἀλλὰ νοερὰ καὶ αἰώνιος οὐσία θεοῦ, γλυπτέα ἐστίν. ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ λόγος τῆς Διαπλάσεως, ἔργον προνοίας, ὃ τὸ μὲν ἡμέραν ἐκλάμπειν καταυγαζομένου ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ὃ τὸ δὲ νύκτα Διαδέχεσθαι δυομένου αὐτοῦ, καὶ Διαδεξαμένου, μὴ ἄμοιρον ὅλως αὐτὸ καταλείπεσθαι Διὰ τὸ τῶν ἄστρων χορεῖον. εἰ δ᾽ εἴποι τις περὶ τῆς σελήνης, πληθυομένης μὲν ἐκ τῆς κατωφερικοῦ πρὸς τὸν ἥλιον ἀποστάσεως, λεπτυνομένης δὲ Διὰ τὸ ἐκ τοῦ ἐναντίως πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαν. ταῦτ᾽ οὐχὶ λόγον ἀνθρώπου καὶ ἀγχίνοιαν θεοῦ δηλοῖ; ὁ τ᾽ ἐπιτήδειον τῆς ἡλιακῆς φλογὸς τοῖς καρποῖς πεπαντώσης· ὑέμων δ᾽ πνεύματα δίειμεῖ τοῦ ἀσκεῖν ἄζοντα, ὄμβρων τε τοῦ ἀναψυχὴν καὶ τοῦ τούτων ἁρμονίαν ἀπολῶν, καὶ ἐν ὑλόγως τε καὶ ὑπάκλιος διοικεῖται τὰ πάντα. ὃ δὴ αἴδιον τὸ Διαπλάσεως εἰς τὸ αὐτὸν ἀποκαθισάμενον τόπον, τοῖς δέουσι καὶ νομιζομένοις χωρεῖν ὧν πλανήτων, ἀχὶ φανερῶς τοῦ θεοῦ προτάξεις, καὶ τοῦ ἀστέρων ἀντελὴς διακονία, πειθομένη τῷ θείῳ νόμῳ; ὕψη δ᾽ ὀρῶν, καὶ κοῖλα βάθη χωρίων, ὁμαλότης δὲ ἀναπεπταμένων πεδίων, ἆρά θεοῦ προνοίας εἰ) δοκεῖ; ὧν οὐ μόνον

ὑπιτερπὴς

ὀπίλερπτὸς ἡ θέα, ἀλλὰ καὶ ἡ χρεία ὀπίλερπτος. ὕδατος γὰρ καὶ γῆς μέρα δι' ὅλης ἀσὶς ἐχόντων τοῦτο γεωργίαν καὶ ἴσης ἀγοδαπῆς τὸ ἐν χρείᾳ τοῦ ἀκριβῶς θεοῦ καὶ ἐμμελὲς τοῦ μήκους πῶς οὐ φανερῶς ἀποδεικνύουσιν; ὅρη μὲν γὰρ ὕδωρ ἔχει. διὰ δὲ βάθη μὴν δὲ τοῦτο ὁμαλοῖς, καὶ ἀρδεύσασθαι μὴν τὸ ἱκανὸν τοῖς δυάκλησιν τῆς γῆς, ὀξωθεῖ τὸ λοιπὸν εἰς τὴν θάλασσαν. ἢ δι' αὖ θάλασσα τῷ ὠκεανῷ τοῦτο δίδωσι. καὶ ἔτι τοῦτο μὲν μὴν λέγειν ταῦτα πάντα αὐτομάτως καὶ ὡς ἔτυχε γίνεσθαι, διηλοῖσιν ἐν ποίῳ μὲν σημαίῃ δι' μορφῇ χαρακτηρίζοντες τὸ αὐτόματον, ὑποσα σιν ὁδεμίαν ἔχον, οὔτε νοερᾶς, οὔτε ἀληθοῦς. μόνον δι' ὅτι ἦχος ὀνόματος δυσπορεύτου τοῖς ὦτα βομβεῖ. ἔστι γὰρ ὡς ἀληθῶς ὀπίφθεγμα τὸ αὐτόματον δυσθεώπων ὡς ἔτυχε καὶ ἀλογίστως φρονούντων. καὶ τὸ μὴν λόγον αὖ μὴ καταλαμβανόντων. διὰ δὲ τὴν ἀσθένειαν τῆς καταλήψεως ἀλόγως οἰομένων διατετάχθαι ταῦτα, ὧν τὸν λόγον εἰπεῖν οὐκ ἔχουσιν. ἔστι δ' ὅλως μὲν ἀ, ὧν ἡ ἀληθὴς κατάληψις τῆς ἀληθείας ἐν βάθει κεῖται, θαυμαζῆς φύσεως τετυχηκότα, ὁποία καὶ ἡ τῶν θερμῶν ὑδάτων φύσις τυγχάνουσα. τὸ μὴν γὰρ αἰτίαν τοσοῦτον πυθοῦ σοὶ εἰς δύναται χειρὸς ἔχει λέγειν. θαυμαστὸν δ' ὅλη ψυχρῷ ὕδατι πεισοιχομένου κύκλῳ, οὐκ ἔθι ἐξίστασθαι τὸ ἐμφύτου θερμότητος. ταῦτα τοι παράνιον τι χρῆμα εἶ) δοκεῖ καὶ δυσεύθμητον καὶ πᾶσι τοῖς οἰκουμένοις, ἵν' ὡς ἐμαυτὸν πείθω, ἡ τῆς προνοίας δυνάμεις διαφόρους πρὸς τοῖς ἀνθρώποις γενέσθαι δυνηθῆναι, δύο φύσεις ἀναλιωτάτας, θερμότητα καὶ ψυχρότητα, οὐκ ἀπὸ καὶ μιᾶς ῥίζης διηθεῖσας θαυμάζουσα.

Πολλὰ μὲν οὖν καὶ δυάριθμητα εἰς τὸ θαυμάζειν καὶ ἀπόλαυσιν τοῖς ἀνθρώποις τοῦτο τὸ κρείττονος δεδώρηται. ἐξαιρέτως δι' ὁ καρπὸς βαίας τε καὶ ἀμπέλου. ὃ μὲν ἀνακλήσεως ψυχῆς καὶ φαιδρότητος ἐπέχειν λόγον. ὃ δ' ἕτερον τοῖς τῇ ἀπολαύσει καὶ θεραπείᾳ ὧν σωμάτων καταλληλον. θαῦμα δ' ἐξαίσιον, καὶ ἡ συνδεξεχὴς καὶ ἀδιάλειπτος πάντων φορᾶ, νύκτωρ τε καὶ μεθημέρας σύμβολον ἀενάου καὶ ἀδιαλείπτου βίου. ἰσοδυναμεῖ δὲ καὶ νυκτερινὴ διαδοχή. πάντα δ' ταῦτ' ἡμῖν εἰρήσθω τοῖς πίστωσιν τὸ μηδὲν ἀλόγως μηδ' ἀνοήτως γενέσθαι. τὸν δὲ λόγον καὶ τὴν τοῦ θεοῦ εἶ) θεόν. ὃς καὶ τὸ ὧν μετάλλων χρυσῦ τε καὶ χαλκοῦ καὶ τῶν ὑποχθονίων φύσιν ἐταμιεύετο μέρος τῇ τοῦ οἰκουμένῃ, διὰ μὲν ὧν ἡ χρεία πολλή τε καὶ πανδαπὴ ἡμῖν ἔσεσθαι, ἀφθόνως κελεύσας χορηγεῖσθαι. τὰ δὲ τοῖς ἱερὸν κόσμου καὶ ἀφθονίαν μόνον, μεγαλοψύχως τε καὶ πεφυσιωμένως, μεταξὺ φιλοσοφίας τε καὶ δυσεβείας. εἰ γὰρ καὶ τὸ τοῦς κόσμον πεποιημένον ἡ αὐτὴ ἀφθονία σύνεχωρεῖτο, διὰ πλεονεξίαν οἱ μεταλλεύοντες, τοῦ μὲν δυχρήσου τοῦς γεωργίαν, οἰκουμένῃ τε καὶ ναῶν τοῦ δημιουργοῦ, οἷον σιδήρου καὶ χαλκοῦ καταφθονήσαντες, τῆς σωσιφροίστους αὐλῶν καὶ ημῶν. ὧν τοῦς πυρὶ δὲ καὶ ἄχρηστον πλούτου τοιαύτην τοῦ γενόσιν τοῦ. διὰ χαλεπώτερον τὸ τῶν χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου εὕρεσιν, καὶ μείζονος καμάτου τῶν ἄλλων ἀπάντων μετάλλων φασὶν εἶ). ὅπως ὦ σφοδρῶς τῆς ἐπιθυμίας ὁ τῶν καμάτου σφοδρὸν ἀνέκαυσεν. τόσα δ' ἄγαν τῆς θείας προνοίας ἔργα ὅστ' καταεθισθῆναι, ὅτι πᾶσιν οἷς ἀφθόνως ἡμῖν ἐδωρήσατο, τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον τοῦς σωφρονεῖν τε καὶ ταῖς ἄλλαις πάσαις ἀρεταῖς τοῦ προπορεύεσθαι διαῤῥήδην, ἀπαγορεύσης δ' ἀπὸ τῆς ἀκράτου πλεονεξίας. ὧν πάντων ἔξιχνεύειν ὃν λόγον, μεῖζον ἔργον ὄντ' ἢ κατ' ἀνθρωπον. πῶς γὰρ ἂν τις κατ' ἀκρίβειαν ἀγαθότης ἀφίκοιτο. ἢ φθαρ-

φοῦ γε καὶ ἀνθενοῦς ζώου διάνοια πῶς τῆ ἐξ ἀρχῆς εἰλικρινῆ τοῦ θεοῦ βούλησιν κατεμήνισε. δεῖ γὰρ τοῖς δυναστοῖς ἐγκεῖσθαι, καὶ τοῖς κτίσμασι τοῦ φιλανθρώπου φύσιν. ὃ γάρτοι πιθανὸν ὢν ἐν τοῖς ἀληθέσι μυθεύμασιν, ἀπάγει τὸ πλεῖστον ἡμῶν ἀπὸ τῆς τῶν ὄντων ἀληθείας. ὃ δὴ καὶ πολλοῖς ὧν φιλοσόφων συμβέβηκεν, ἀδελφοδοσι τοῖς λόγοις, καὶ τῇ τῆς φύσεως τῶν ὅλων ἐξέτασιν. ὀλίγης γὰρ δεῖ τὸ μέγεθος ὢν τοσαυτημάτων τὴν ἐξέτασιν αὐτῶν ὑπερβαλέσθαι, διαφόροις μὲν μεθόδοις τὸ ἀληθὲς ἀποκρύπτουσα. συμβαίνει δὴ αὐτοῖς ἐναντία δοξάζειν, καὶ μάχεσθαι τοῖς ἀληθῶν δόγμασι, καὶ ταῦτα (φοῖς εἰ) τοσαυτομύθοις. ὅθεν εἰκὸς γε δήμων, καὶ δυνατῶν ὄντων χαλεπαὶ κρίσεις, οἱ μὲν τὸ παρὸν ἔθος διαφθείρεσθαι· καὶ αὐτῶν ἐκείνων ὄλεθρος πολλάκις προηκολούθησε. Σωκράτης γὰρ ὑπὸ διαλεκτικῆς ἐπαρθείς, καὶ τοὺς χείρονας λόγους ἐθνικοὺς ποιῶν, καὶ παίζων πρέπουσα τοῖς μυθολογικοῖς λόγοις, ὑπὸ τῶν ὧν ὁμοφύλων τε καὶ πολιτῶν βασκανίας ἀνῄρηται. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πυθαγόρας (φεύγω δὲ ἀσκεῖν τοσαυτομύθους διαιρέσεις καὶ σιωπήν, καὶ ἀφυσαμύθους ἑαυτῶ) τὰ γὰρ ὑπὸ ὧν τοσαῦτα φιλοσοφήσαντα, ὅτι δημήσας τῇ αἰγύπτῳ, ὡς ἴδιά γε αὐτοῦ ὑπὸ θεοῦ δυναπεφασθέντα, τοῖς ἰταλιώταις τοσαῦτα ἐμόρδυ. αὐτός τε ὁ ὑπὸ πυθαγόρου τοῖς ἀνδράσι τῶν πολιτῶν ἀπιστότερος πλάτων, καὶ τὰς διανοίας τῶν ἀνθρώπων τοσοῦτος ἀπὸ ὧν αἰσθήσεων ὅτι τὰ νοητὰ καὶ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχοντα ἐθίσας δυνακινῆσαι, δυναβλέψας τ' ὅτι τὰ μεπάρσια (δ διδάξας, τοσοῦτον θεὸν ὑφηγήσαθ τ' ὑπὸ τῆ οὐσίαν καλῶς ποιῶν. ὑπέταξε γὰρ τούτῳ καὶ δεύτερον, καὶ δύο οὐσίας τῷ ἀριθμῷ διέλε, μιᾶς οὔσης τῆς ἀμφοτέρων τελειότητος, τῆς γε οὐσίας τοῦ δευτέρου θεοῦ τιμὴ ὕπαξιν ἐχούσης ἐκ τοῦ τοσοῦτου. αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ δημιουργὸς καὶ διοικητὴς τῶν ὅλων διονοήσας ὑπεραναβεβηκώς. ὃ δ' μετ' ἐκεῖνον τὸν ἐκείνου τοσοῦτον ὑπὸ ξεσεν ὑπουργήσας, τὴν αἰτίαν τῆς ὧν πολλῶν συστάσεως εἰς ἐκεῖνον ἀναπέμπει. εἷς δὴ οὖν εἴη τὸν ἀκριβῆ λόγον, ὁ τῶν πολλῶν ὀπαδὸς ποιούμενος, τοσοῦτον τῶν αὐτοῦ θεὸς λόγος, καταδεσμήσας τὰ πάντα. ὁ δὲ λόγος αὐτὸς θεὸς ὤν, αὐτὸς τυγχάνῃ καὶ θεῦ παῖς. ποῖον γὰρ δή τις ὄνομα αὐτῷ τοσοῦτον τῶν τοσοῦτον ἀρμόττοι. ὁ μὲν πατὴρ τῶν πολλῶν πατὴρ, καὶ τοῦ ἰδίου λόγου δικαίως δὴ πατὴρ νομίζοιτο. μέσος μὲν οὖν τούτου πλάτων σώφρων ἐῶ· ἐν ᾧ τοῖς ἑξῆς διείσκε) διαμαρτάνων τῆς ἀληθείας, πλῆθός τε θεῶν εἰσάγων, καὶ ἑκάστοις ὀπαδοῦσι μορφάς, οἷον καὶ πρόσωπον ἐγκύκλιον τῆς μείζονος πλάνης τοσοῦτον τοῖς ἀγομένοις τῶν ἀνθρώπων, τοσοῦτο μὲν τιμὴ τοσούτου τοῦ ὑψίστου θεοῦ μὴ ἀφορώντων, τὰς δ' εἰκόνας αὐτῶν ἀνθρωπείοις τε καὶ ἑτέρων ζώων τύποις μεταμορφουμένους σεβόντων. συμβέβηκε γὰ μεγίστην ὕλη μεγάλου τ' ἐπαίνου ἀξίαν φύσιν τε καὶ παιδείαν, τοιοῖσδέ τισι μεμιγμένην ὠφελήμασιν, ἀκαθάρτως τε καὶ μὴ εἰλικρινῶς ἔχειν. δοκεῖ μοι δ' ὁ αὐτὸς ὀπταμβανόμενος ἑαυτοῦ διορθοῦν, λόγον τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ σαφῶς διαλῶν λογικὴν ψυχὴν ὑπάρχειν. διϊστῶν γὰ τὰ πάντα εἰς δύο εἴδη νοητῶν τε καὶ αἰσθητῶν, τὸ συγκείμενον ἐκ σώματος ἁρμογῆς, καὶ τὸ μεμερισμένον πλοῦν, τὸ δὲ δόξῃ μετ' αἰσθήσεως δοξαστόν· ὡς τὸ μὲν τοῦ ἡλίου πνεύματος μετέχον, ἅτε δὴ αὐτόζωον καὶ ἄϋλον, αἰώνιόν τε εἶ), καὶ τὸν ἀΐδιον ζωὴν λαγχάνειν. τὸ δ' αἰσθητὸν, πάντη διαιρούμενον καθ' ὃν καὶ σύνεσιν λόγον, ἀμοιρεῖν εἶ) τῆς ἀϊδίου ζωῆς. θαυμαστῶς δὲ καὶ ἐν τοῖς ἑξῆς διδάσκει, τοὺς μὲν τοῦ βιαίου θανάτου, ψυχὰς δηλαδὴ τῶν

ὁσίων

ὁσίων τε καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν, μὴ τ' ἀπὸ τοῦ σώματος ἀναχώρησιν ἐν τοῖς κακλίστοις τῶν οὐρανοῦ καθιερῶσθαι, ἀλλὰ καὶ βιωφελῶς. τίς γὰρ οὐκ ἂν πειθεὶς αὐτοῖς, καὶ τ' ἀτυχίαν ταύτην προσδοκήσας, τ' ἄριστον βίον, δικαιοσύνην καὶ σωφροσύνην ἀσκήσῃ, πλὴν δὲ κακίαν ἀποστραφήσει). ἀκολούθως δὲ τούτοις ἐπήνεγκε τὰς τῶν πονηρῶν ψυχὰς, ἀχέροντός τε καὶ πυριφλεγέθοντος ῥεύματι ναυαγίων ἔσπον φερομένας πλανᾶσθαι. Εἰσὶ μὲν οἱ γέλωτα ὀφλισκάνουσιν ὅτι τοσοῦτον τὴν διάνοιαν βεβλαμμένοι, ὡς δ' ὅταν τοῖς αὐτοῖς ἐντυγχάνωσι, μήτ' ὀπισθρέφεσθαι μήτε δεδιέναι, καταφρονῆν τε καὶ ἐγγελᾶν, ὡς πεπλασμένων μύθων ἀκούοντες. καὶ ὁ μὲν ποικίλον τῆς διαγλωττίας, ἐκωμάζοντο· ὁ δὲ τερπνὸν τὸ δόγματος ἀποστρέφοντας, μύθοις τε πικροῖς ποικιλικοῖς καὶ πᾶσιν μὴ ᾠδαῖς, πᾶσι δὲ βαρβαρον, ἑωλοις τε καὶ ψευδέσι φήμης ἀλγαδοῶσιν. οἱ γὰρ τοι ποιηταὶ παῖδας θεοῦ διθεότητος μὴ τ' τελευτὴν φασι κρίνειν τὰς ψυχὰς, κρίσις τε καὶ δικαιωτήρια ὑμνοῦντες, καὶ τῶν καθιερωμένων ἐποπτας ἐφιστάντες. οἱ δ' αὖτοι ποιηταὶ, μάχας δαιμόνων, καὶ πολεμικοὺς ὕμνας ἐξαγγέλουσι νόμους, εἰ μὴ μύθους τε αὐτῶν διαφημίζουσι. καὶ τοῖς μὲν ὕμνας φύσει πικροῖς, τοὺς δὲ τῆς τῶν διθεότητος ὑπομνήσεως ἀγωτείους· τοῖς δὲ ὕμνας δυσερεῖς ἀποφαίνονται. εἰσάγουσι δὲ καὶ ὀδυρομένους τὰς τῶν οἰκείων παίδων σφαγὰς, ὡς μὴ δυνατὸν αὐτοῖς, οὐχ ὅτι γ' ἀγωτείοις, ἀλλὰ μὴ ὑπὸ τοῖς φιλτάτοις ἐπορκεῖν. διθεοπαθεῖς τ' αὐτοῖς εἰσάγουσι, πολέμους καὶ πρώσεις, χηρας τ' καὶ ὀδυρμοὺς ἀδύτους. καὶ εἰσὶν ἀξιόπιστοι λέγοντες. εἰ γὰρ ὑπὸ πνοίας θείας μετέρχονται ποιητικῶν, πῆς διὰ αὐτῶν καὶ πείθεσθαι προσήκει, περὶ ὧν λέγουσιν ἐνθουσιάζοντες. λέγουσι δὲ παθήματα θεῶν τε καὶ δαιμόνων. τὰ δὲ παθήματα τούτων πομπείας ἀγηθὰς ἐφῆπται. διὰ δ' ἐρεῖς τις, ἔξεναι ποιηταῖς ψεύδεσθαι· θέλειν γὰρ τὰς τ' ἀκουόντων ψυχὰς, ἴδιον τι) ποιητικῆς. ὃ σ' ἀγνοεῖς τι), νῦνικα διὰ τὰ λεγόμενα μὴ δῆλος ἔχῃ, διὰ ὡς λέγει). ἔστω τοῦτο ἴδιον ποιήσεως, τὸ τ' ἀληθεῖ ἔοικε· ὅτε ἁρπάζειν διὰ οἱ τὰ ψευδῆ λέγοντες, ἁμάτιον ψεύδους). ἡ γὰρ κέρδος τῷ ὠφελεῖσθαι χάριν τοῦτο ποιοῦσιν, ἢ κακὴν ἕνα προσάξειν σπουδάσαντες ἑαυτοῖς, διὰ τ' ἐφεστηκότα ἐκ τῶν νόμων κίνδυνον ὑπεκαλύπτουσιν). ἐὼ γὰρ δικαίων, οἶμαι, μηδὲν τοιοῦτο τὴν ἀληθῆ περὶ τ' κρείττονος φύσεως ἰσορροπῶντας, μὴ ψεύδεσθαι δυνατέως. ἐκοῦσιν εἴ τις ὅστις ἀνάξιος χρησθαι βίᾳ, σπουδαιοδέ τε τῷ πλημμελῶς καὶ ἀτάκτως τὸν βίον βεβιωκότι, ἐὰν μετάθῃ) καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀπίδῃ, τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα καθαρθῇς, καὶ ἀγώτειος γλυκύμυθος τῆς πάλαι κακίσης διαίτης, ἀνὴρ ὅμως ἀγαπηθῇ, εἰ καὶ ἐν τῇ τ' ἀκμῆς ἡλικίᾳ τῷ σοφίᾳ δυτυχῶσιν. ἡμῖν γὰρ παιδεία μὲν ἡ ἐξ ἀνθρώπων οὐδεμία πώποτε σεσωφρόνηκε. θεοῦ δέ ἐστιν ἄπαντα τὰ δωρήματα, ὅσα ἐν ἥθεσι καὶ ἔθεσι ἀνδρὸς ἐμπρεπῆ τοῖς νοῦν ἔχουσιν. ἔχω γὰρ οὐ τὸ βέβληται δηλητήριον ἀντίκρυς ὑποδεδεγμένος) ὁ πονηρός. οὐ μετεῖναι ἀπάντα τῷ γνῶσιν τῶν ἀρεσκόντων ᾧ θεῷ ἐξισᾶ πρὸς τὸν προκείμενον λόγον, χρήσιμα ἐκλεξάμενος, ὑμνήσω τὸν παλαιὸν πάντων, αὖτάρ τε ἀναρρύθμου τῆς ὕλης καθοσιώσεως ἀπουδῆ. Παρίστι χειρότερον ἀπάντων, καὶ τ' περὶ τ' σῆς ἀρείης καταχόσμῳ λόγον, τὸν ἔσπον ὕλης σεμνολογίας ὑφηγούμενος. καὶ μηδὲς προσδοκάτω, κομψείᾳ τινὶ κεκαλλωπισμένων ὀνομάτων τε καὶ ῥημάτων ἀκούσεσθαι. οἶδα γὰρ ἀκριβῶς τὸ ἐκλυτὸν καὶ πρὸς ἡδονὴν ἀπειργασμένον δημηγορεῖν τοῖς δὴ φρονοῦσιν ἀπαρέσκειν, ὅταν

οἱ λέγοντες κρεῖττον μᾶλλον, ἢ Θεοῦ δικαίως ὑπομένειν. φασὶ δή τινες ἀνόητοι καὶ δυσεβεῖς ἀνθρωποι, δικαιωθῆναι τὸν χριστὸν ἡμῶν, ἐκ τὸν πρακτέον τοῦ βίου τοῖς ζῶσιν αὐτὸν ὑπὲρ ζωῆς ἐτερπάσθαι, τοὺς ἀσεβεῖς ἅπαντας τολμήσαντας. καὶ μήτε δεδιέναι, μήτ' ἐγκαλύπτεσθαι τὴν ἑαυτῶν πονηρίαν, οὐδὲν θαυμαστόν. ἐκεῖνο δὲ πάσαν ὑπερβέβηκεν ἀνήκεστον, ὃ δοκεῖν πεπεικέναι ἑαυτοὺς, ὡς ἀνθρώπου θεὸν ἀφθαρτον βεβιῶσθαι τῆς φιλανθρωπίας, μὴ δ' ἐννοεῖν ὅτι τὸ μεγαλόψυχον καὶ ἀνεξίκακον, οὔτι ὑπὲρ ὕβρεως ἁμαρτάνει), οὔτι ὑπὲρ ἀσεβηπλακισμὸν τῆς φυσικῆς περιόδου ἐξίσταται. ἀλλ' ἀεὶ γίνεται τῶν ἐπεμβαινόντων τὴν ἀγελαιότητα, κοσμοῦ τε καὶ μεγαλοψυχίας θεοπρεπῆ μιμήματα θεοῦ. ἀσεβήματα μὲν γὰρ τοῦ θεοῦ φιλανθρωπία, ἀδικίαν μὲν ἐξαφανίσαι, κοσμιότητα δὲ καὶ δίκην ἐπᾶραι. διὸ καὶ τοὺς σοφωτάτους ὧν ἀνδρῶν σωματοποιήσας, καλλίστην καὶ βιωφελεστάτην διδασκαλίαν συνεστήσατο, ζηλοῦσα τοὺς ἀγαθοὺς τε καὶ εὐδαίμονας τὴν ἑαυτοῦ πρὸς τὰ κόσμια προθυμίαν. οὐ μεῖζον ἀγαθὸν ἄν τις εἴποι θεοῦ δικαιοσύνῃ βεβαιοῦντος, καὶ ἐξομοιοῦντος ἑαυτῷ τοὺς ἀξίους τῆς αὐτοῦ παιδεύσεως, ὅπως διαδοθείσης εἰς πάντας τῆς ἀγαθότητος, τὸ εὐτυχεῖν τοῖς ἀνθρώποις εἰς ἅπαντα τὸν αἰῶνα προθυμηθῆναι. αὕτη ἐστὶν ἡ σεμνὴ νίκη. τὸ δὴ ἀληθὲς κέρδος τὸ μέγιστον ἔργον καὶ ἁρμόζον, τῶν συμπάντων δήμων σωφρόνισμα. καὶ τούτων μὲν ὅσοι τὰ νικητήρια διδόασιν ἀφημοιοῦντες, ὡς σωτῆρα τῶν ὅλων. Σὺ δ' ὦ πονηρὰ καὶ ἐπονείδιστε βλασφημία, ψεύδεσιν ἐπαιρομένη, φήμης τε καὶ ἀληθοῦσησιν, ἐξαπατᾷς μὲν νέους, πείθεις δὲ μειρακιώδη τινὰ ἔχοντας, ἀπάγουσα μὲν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς θρησκείας τοῦ ὄντος θεοῦ, σωρεύουσα δ' ἀγαλμάτων πλάσματα, οἷς ἐνέχουσα καὶ προσκυνεῖν. ὥστε ἐξαπαλλάξαντας, μόνῳ τῷ ὑπερθέντι τῶν αὐτῶν δυνάμεσιν. ἀμοιρίαν γὰρ τῶν ἀγαθῶν πράγματος πάντων, χρεῖττον θεόν τε καὶ θεοῦ παῖδα. ἆρ' οὖν ἔχει τοῦτο σωφρονεστάτων καὶ φρονιμωτάτων ἐθνῶν τε καὶ δήμων οὕτως ὁ θεὸς καταξίαν σέβει); πάντοσε μὲν δυνάμενος ἐπειλημμένος· αὖθις δ' ἐν τῇ οἰκείᾳ προαιρέσει μόνων, οὐδαμοῦ τὸ ἐμφύτου φιλανθρωπίας ἐμείωσεν. ἀπέλιπε δὲ δυσεβεῖς. ἐφείται γὰρ ὑμῖν ἁμαρτάνειν τὴν ἀτιμωρησίαν ἀμοιρίαν, ὅτι τὰς ὧν ἱερείων σφαγὰς, θοίνας τε καὶ ἑορτὰς καὶ μέθας, προσποιούμενοι μὲν θρησκείαν. ὑπολαμβάνοντες δὲ ἡδονὰς καὶ ἀκολασίας, καὶ θυσίας μὲν ὑπὲρ τελεῖν σκηπτόμενοι· ταῖς δ' αὐτῶν ἡδοναῖς δουλεύοντες. οὐ γὰρ ἴστε ἀγαθὸν οὐδέν, οὐδὲ τὸ προφητικὸν μεγάλου θεοῦ πρόσταγμα, ἁμαρτάνοντες τὴν τῶν θείων γνῶσιν, καὶ ὑπισχνούμενοι τῷ παιδὶ τοῦ θεοῦ δικαιοσύνην βίον· ὅπως οἱ δεξιῶς καὶ σωφρόνως βιώσαντες, κρίσιν τὴν τοῦ παιδὸς κρίσιν δεύτερον βίον μακάριον τε καὶ ἀιδιον ἀπολήψονται. Ἐγὼ μὲν οὖν τὸ θεοῦ δόγμα περὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων βιώσεως διεξῆλθον, ἀμυδρῶν ἀγνοῶν, καθάπερ οἱ πολλοὶ, οὐδὲ ἀξιακοίας, οὐδὲ σοφισμοῦ. τάχα δ' ἄν τις εἴποι, πόθεν ἡ σωτηρία τοῦ παιδὸς, ποία δὲ λύσεις, εἰ μὴ εἷς μόνος ὢν θεὸς τυγχάνει. πάσης γὰρ μίξεως ἐκτὸς ἐστὶν ἀγένητος. ἀγαθὸν τὴν λύσιν διπλῆν τινὰ νόσου χρείαν, τὴν μὲν ἐξ ἀποκτίσεως, τὴν σωτηριωδεστάτην ταύτην, ἑτέραν δὲ τὴν ἐξ ἀϊδίου αἰτίας. ἧς τὸν λόγον θεοῦ σοφία θεῖα, καὶ ἀνδρῶν ὡς ἐκείνῳ φίλως ὑπάρχει. σοφὸς γὰρ ὢν τὴν αἰτίαν τῶν ὅλων διακοσμήσεως εἰδώς). ὁ ὢν τοίνυν ἀναμίκτου μηδενὸς, προϋπάρχων τῶν ὄντων τὴν αἰτίαν αὐτῶν· ἀνάγκη ἄρα ὄντως κόσμου καὶ τῶν

αὐτῷ

αὐτῷ, οὐσης τε αὐτῶν σωτηρίας, τὸν σωτῆρα τῶν ὅλων προϋπάρχειν ἀνάγκη· ὡς εἰ τὸν μὴ χρεισὸν, τῆς σωτηρίας αἴτιαν· τὸν δὲ σωτῆρα, τῶν ὅλων τὸ αἴτιον. καθάπερ αἰτία μὲν ὑγιοῦς ὁ πατὴρ, αἰτιατὸν δ' ὁ υἱός. καὶ τὸ μὲν προϋπάρχειν αὐτὸν, ἱκανῶς ἤδη δεδήλωται. πῶς δ' εἰς ἀνθρώπους καὶ γλῶτταν κατῆλθεν, ἡ μὲν προαίρεσις τοῦ καθόλου, καθὼς οἱ προφῆται προεθέσπισαν, κηδεμονίας τῶν ὅλων ὄντων· ἀνάγκη γὰρ τὸ δημιουργὸν, τὸ ἔργων αὐτοῦ κήδεσθαι. ὅπῃ δὲ κοσμικῷ σχήματι πλησιάζειν, ἐν τε γῇ χρονίζειν ἔμελλε, τῆς χρείας τοῦτο ἀπαιτούσης, νόθων ἵνα γένεσιν ἑαυτοῦ ἐμηχανήσατο. γάμοι γὰρ καὶ γάμων σύλληψις, καὶ ἀγνῆς παρθενίας εἰλείθυια, καὶ θεοῦ μήτηρ κόρη, καὶ αἰωνίας φύσεως ἀρχὴ χρόνος, καὶ νοητῆς οὐσίας αἴσθησις, καὶ ἀσωμάτου φαντάσματος ὕλη. ἀκόλουθα δὲ ταῦτα ῥοιᾷ καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ φάσματος, ἀγγελίαι τε καὶ τερὰς ἐκ τῆς νεὼς λάρνακος ἀποσταλεῖσαι, ὅτε τοῖς τοῦ παρθένου κόλποις κατῆρεν. ἀκόλουθα δ' ἦν καὶ μετὰ τὴν ἀναφῆ, πᾶσης τε ἁγνείας καθαρώτερον, καὶ αὐτῆς ἐγκεφάλου χρείαν οὐκ ἔχοντα ὑμέναιον, ἢ ἐκ παρθένων σοφία τοῦ θεοῦ, ἐντεπόμενος τῇ αὐτὸν μετ' αἰδοῦς, ὁ τῶν λουτρῶν πρόχοος ἱορδάνης, τοῦτο τὸ βασιλικὸν χρῖσμα ὁμόψυχον τῆς πόλεως σωτέρας. παιδεία δὲ καὶ δυνάμεις τοῦ ἀδόξα καὶ ταπεινὰ καὶ τὰ αἰσχρὰ ἐνεμπόδιστος βεβαίωσις, καὶ ὅλως ὁ σύμπας ἐκ τῶν ἀνθρώπων βίος. διδασκαλίαν δὲ οὐ φθόνησιν, ἀλλὰ σοφίαν διδάσκουσι, ὧν φοιτητῶν οὐ τὰς πολυλογικὰς λεγομένας ἀρετὰς μανθανόντων, ἀλλὰ τὰς εἰς τὸν νοητὸν κόσμον ἀπαραποιήτους ἀναδυομένας, τῷ τὸν ἀεὶ καὶ τὰ αὐτὰ ἔχοντα χρόνοις ἐποπτίαν πονοῦντων, καὶ τῷ τοῦ μείζονος παθεῖν σύνοιαν ἀσκοῦντων. τὰ γὰρ ὧν διεργεῖται οὐ μέτεια, ἀντὶ μὲν τῆς ῥώσεως ὄρεξις· ἀντὶ δὲ πραγματείας ἀνέξια· ἀντὶ δὲ θανάτου πάλιν εἰς τὸ ζῆν ἀποκαθάρσεις. πρίν γε ἄφθονον τῶν ἀναγκαίων πασκευὴν ἐν ἐρημίᾳ, καὶ ἐν ὀλίγοις ἐδέσμασι πόνου δαπάνην μεγάλοις πλήθεσι πολλοῦ χρόνου προεισάγειν. Ταῦτα σοι τὸ διηγείσθαι τε καὶ τὸ δωρεὰν ἀποδίδοσθαι, χρεισὸς ὁ θεὸς καὶ σωτὴρ, μεγάλου παθεῖν μείζονα προθυμίαν, σώζουσί τε ἐκ τῶν κακῶν, καὶ τὸ μακαριώτατον διδασκαλίαν διδάσκουσι. οὐ γὰρ ἐγκωμιάζων ταῦτα, ἀλλ' ἀληθείᾳ λέγω. τίς γὰρ ἂν σε καταξίαν ὑμνήσοι ἐν ἀνθρώποις; σὲ μὲν γὰρ λόγος ἐξ ἐκ ὅλων τὰ ὄντα γενέσθαι· ὃ δὲ φῶς αὐτοῖς ἀνάψαι, καὶ τὸν ἅπαντα ὧν στοιχείων σύγχυσιν καταπεσμῆσαι τὰ ξύλα καὶ μέτρῳ· ὃ δὲ τῆς φιλανθρωπίας ἐξαίρετον, ἐν ᾧ τοὺς ἀπεφυκότας ὧν ἀνθρώπων, θείου καὶ μακαρίου ζηλωτὰς ποιῆσαι βίου, καταυγὴν δ' ὅπως ὧν ὅλων ἀγαθῶν ἐμπορεῖ γεγυμνωμένοι, πλείοσι τῆς ἑαυτῶν σοφίας τε καὶ σωτυχίας μεταδιδοῖεν, αὐτοί τ' ἀρετῆς καρπὸν αἰώνιον κομίζοιντο, ἀπηλλαγμένοι μὲν ἀκολασίας, μετέχοντες δὲ φιλανθρωπίας, οἷς τὸν μὲν θεὸν ὀφθαλμῶν ἔχοντες πίστεως δὲ προσδοκίαν χαρίζοντες· αἰδῶ δὲ καὶ παῤῥησίαν ἀρετὴ ἀσπαζόμενοι, ὧν ὁ προτοῦ βίος ἀνθρωπίνων ἡδονῶν εἰσβεβλήκει, τὸ δὲ πολλῶν ποικιλόμορφον προνοῶν. οὐδεὶς γὰρ ἂν τοσούτων κακῶν, καὶ τῆς ὀπίσω κρίσεως κατ' ἐκεῖνον τὸν βίον ἀξίας, ἀξιόχρεως ἂν ῥήτωρ. ἢ χαῖρε προθυμία μέχρι τῆδε διήκουσα, παρὸν ὅσα ὑφ' ὕβρεως καὶ ἀκολασίας ἀκόσμησα ἐμαυτὸν, κατεκόσμησε ἐξῆς, καὶ οὐδὲν ὕστερον ἀποκρύφως. ἤδη γὰρ τοῖς μὲν, ὧν ἀνθρώπων φρονήσει καὶ νῷ τὸ ἑαυτῶν δυνάμιν προσποιοῦντας· τοῖς δ', ἅτε τοῖς ἀλόγοις τῶν ζώων ἀπεικασμένοις τὴν φύσιν, μᾶλλον τὴν ἀναίσθησιν ὑπολαμβάνουσι

ἀμφὶ φωνέρωσιν, ἀ μηδὲς ἀμφιδάηλοι, μὴ σοφὸς, μὴ φαῦλος, τ' δὐδαιμονίαν καὶ θαυμαστὴν θεραπείαν ὑπ' ὄψιν ἦγε, τοῖς μὺ παιδαμώοις τοῦ βίου, ἀπικαθιζας ὃ ζῶ ἐκ δουλέιου· τοὶς ὃ ἑτερημώοις τῶν αἰσθήσεων, ὑγιὰς κελεύων πάλιν αἰσθάνεσθαι. σπείξαι ὃ θάλασσαν καὶ νηνεμίαν ἐπιτάξαι ἐκ χειμῶνος. ἐ τέλος θαυμασοῖς ἔργοις ἐπιχρήσωμα, καὶ ἐξ ἀπιστίας τοὺς δυσθέους εἰς πίστιν ἱκνεῖσθαι προκαλεσάμενον, εἰς οὐρανὸν ἀναπλῶσαι, ἵνος ἄλλου, πλὴν τοῦ θεοῦ; ἧς τε ὄξοχωτάτης δυσάμεως ἔργον τοῦτο. ἀμὴν σοὶ δὲ ὁ προσεχὴς τῶ παθήματος καιρὸς, ὧν θαυμαστῶν ἐκείνων θαμὰ ἀγότερος ἰὼν, ἵνικα νύκτες ἡμερινὸν φῶς ἐπικαλύπτουσαν, τὸν ἥλιον ἀφανίζον. κατειλήφει γὰ δέος τοὺς πολλαχοῦ δήμους, πλὴ ὧν πόλεων προαγμὰ ζωντέλεαν ἥκειν, καὶ χάος αὖθις οἷ ὃ προ τ' τῶ κόσμου διακόξεως ἐπικρατήσειν. ἐζητεῖτο δὲ καὶ τ' αἴτιον τοῦ τηλικούτου κακοῦ, καὶ εἴ τι πλημμελὲς ὑπὸ τῶν δυσθέων εἰς ὃ θεῖον γένοιτο· ἕως ὅτε ἠπίως μεγαλοψυχία ἧς ὧν ἀσεβῶν ὕβρεως ὑπερφρονήσας, ἀποκαθίστη τ' οὐρανὸν σύμπαντα τῇ τῶν ἄστρων καλλικοσμία χορεία. τοιγάρτοι ποσῶ καὶ τ' κόσμου πρόσωπις σκυθρωπῶσα, εἰς πρὸ οἰκείαν αὖθις ἀποκαθίσαλο φαιδρότητα. ἀλλ' ἐρᾷ τις, ᾧ φίλον ἐστὶ βλασφημεῖν, θεὸν ὄντα δεδωκέναι χρείαν καὶ ἠπιωτέραν τ' προαίρεσιν ὧν δυσθέων ἀφροσύνης; ὡς οἵων κρειάτων μέθοδος; ποία σ'' ἐπιχείρησις ἀνυσικωτέρα πρὸς ὃ τοὺς κακοὺς σωφρονισθῆναι, ἧς ἑαυτοῦ προσώπεως; οὐκ αὐτὸς πρῶν καὶ ὁρώμενος ἐδίδασκε τὸν κόσμον βίον; εἰ οἵων ἦ τοῦ θεοῦ προαγγελία πρόντος οὐδὲν ὠφύσει, εἰ δὲ ἀπόντος, καὶ μὴ ἀκουομένου ὠφέλησε; τί οἵων ἐγένετο ἐμπόδιον ἧς μακαριωτάτης διδασκαλίας; ἢ τῶν δυσθέων σκαιότης. ὁπόταν γὰ τὰ καλῶς τε καὶ προσηκόντως προαγγελόμενα πρὸς ὀργὴν λαμβάνωμεν, τίνι κάδε ὃ νῆφον τ' ἀφροσύνης ἀμφευρίσκομεν. τί δὲ, ὅτι προσφιλὲς ἰὼν ἐκείνοις ἀμφὶ ὧν προστάξεων, καὶ δυσπρόσιτος πρέπει τὰς ἀκοὰς τῷ τεθνεῶτι νόμῳ; εἰ μὴ γὰ καλημένον, ἔχον ἂν ἄξια τὰ ἐπιφερόμενα τ' ἀκροάσεως, οὐ μόνον ἧς τοῦ προσχεῖμα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν μελέπεπα βίον, ὅς ἐστιν ὡς ἀληθῶς βίος. ὁ γὰρ τοιμαθὸς τῷ ὄντι θεῷ πείθεσθαι, ὁ ἀφθαρτος καὶ ἀίδιος βίος, οὗ δυνατὸν δυπποιῆσαι τοῖς εἰδόσι τὸν θεὸν, καὶ τοῖς τ' ἑαυτῶν βίον ζηλωτὸν πρεσβεύουσι, καὶ οἷ προδείγμα αἰώνιον τοῖς πρὸς ἀμιλλαν ζῶ προηρημένοις. ἀφ' τοῦτο οὖν ἡ διδασκαλία πρεσδόθη τοῖς σοφοῖς, ἵν' ὅσοι δὺ ἐκφυοι προαγγείλωσι, ἅτε μετ' ἐπιμελείας ὑπὸ τῶν οἰκείων προφυλάσσωμαι, καθαρὰ ψυχὴ, ἀγνὴς τε ἡ καὶ βεβαία ἡ φυλακὴ ἧς κελεύσεως τοῦ θεοῦ. ἐκ γὰρ αὐτῆς καὶ ὃ πρὸς τὸν θάνατον ἀδεὲς ὑπὸ καθαρᾶς πίστεως καὶ εἰλικρινοῖς περὶ τὸν θεὸν καθοσιώσεως φύεται. ἀνθήσασα δὲ ζάλαις κοσμικαῖς, ἀναπαγωνίστω θάρσει ἀρείης πεφραγμένη πρὸς ὃ μυρίνειον. νικήσασα γοῦν ὑπὸ μεγαλοψυχίας τοὺς μεγίστους φόβους, ἀξιοῦται στεφάνου πρὸ αὐτοῦ, ὃς γενναίως ἐμυρίνησε, καὶ οὐδὲν σεμνεύεται. ὀπίσω γὰ, οἶμαι, ἐ τοῦτο θεόθεν δεδόαι, πρὸς ὃ ὑποσῆναι καὶ πληρῶσαι προθύμως τὰ θεῖα προστάγματα. ἀφαδέχεται δὴ τόνδε τ' βίον μνήμη διαρκὴς, αἰώνιος δόξα, μάλα εἰκότως, εἴπερ ὅ, τε βίος ἔφρων ἔ μάρτυρος, καὶ τ' πολεμικῆς μνήμων ἡ τελεία πλήρης δ' εἰσκε, μεγαλοψυχίας τε καὶ δυναμίας. ὕμνοι δὴ μὴ ταῦτα καὶ παλαιὰ καὶ δόφημίαι, καὶ προς ὃν πάντων ἐπόπτην ἔπαινος. καὶ τοιαύτη τις δυσεβείας

θυσία

θυσία τοῖς δυσὶ δόντε λαβεῖν, ἀγνὴ μὲν αἵματος, ἀγνὴ δὲ πάσης βίας. τοῦδε μὲν ὁσμὴ χιλιάνων ὑπὸ ποδῶν, τοῦδε πυρκαϊά. καθαρὸν δὲ φῶς ὅσον ἐξαρκέσαι τοῖς ἐπλαμψεν τοῖς δυσμόροις. ΘΦΘΟΝΕΣΑΤΑ δὲ πολλῶν καὶ τὰ συμπόσια, τοῖς ἔλεον καὶ δυσάκλησιν ὧν δεομένοις ποιούμενα. ἐς τοῖς βοήθειαν τῶν ἐπιπεσόντων, ἄν τῳ δύ τις φορτικὰ εἰ) νομίζῃ, κατ' εὐσέβειαν καὶ μακαριωτάτην διδασκαλίαν φεύγειν. εἰσὶ δέ τινες καὶ ἐν ᾧ μεμφεται τὸν θεὸν νεανιεύονται), ὡς δὴ πόλεμοι βουληθείς, οὐ μίαν καὶ αὐτὴν ὧν ὅλων φύσιν ἐτεκτήνατο, ἀγαθὰ διάφορα καὶ τὰ πλεῖστα ἐνδυσία τῇ φύσιν ἐκβαλόντα ἀπογυμνᾶν. ὅθεν καὶ ἡ διαφορὰ τῶν ἡμετέρων ἠθῶν τε καὶ προαιρέσεων. ἰσῶ γὰρ ἴσως ἄμεινον καὶ τοῖς ὃ πειθαρχεῖν τοῖς κελεύσμασι τοῦ θεοῦ, ἐς τοῖς τὴν ἀκριβῆ καταλῆψιν αὐτοῦ, καὶ τοῖς ὃ βεβαιοῦσθαι κατ' αὐτὸ ἑκάστου πίστιν, ὁμοεθνεῖς εἰ) πάντας δυσθέους, τὸ δὲ τοὺς αὐθέους πάντας ὁμοιοεθνεῖς εἰ) ἀξιοῦν, κομιδῇ γλοιόν, μὴ δὲ ἐννοεῖν ὅτι οὐχ ἡ τοῦ κόσμου διάταξις, αὕτη ἐς ὧν κοσμικῶν. οὐδὲ τὰ φυσικὰ τοῖς ἰδιωτικοῖς ὁμοούσια, οὐδὲ τὰ τοῦ σώματος παθήματα, τοῖς τῆς ψυχῆς πάθεσι τὰ αὐτά. τὸ μὲν γὰρ σύμπαν τὰ κόσμου φθαρτῶν καὶ ἐπιγείων ζώων μακαριότητι, ὅσῳ σεμνότερα τε καὶ ἡδονῆς τυγχάνουσα, καὶ τῆς ἡδονῆς ἀναθότητος οὐκ ἀμοιρον ὃ ὧν αὐθέων γένος. ἀλλ' οὐχ ἁπλῶς πάντων, ἀλλ' ὡς ἔτυχε. μόνων ὃ ὧν τοῦ θείου φύσιν ἐξικνουμένων, καὶ ὃ τοῦ ἡμετέρου ἐπιδιάδυμα τοῦ βίου τοῦ χαμαθέων, τοῦ τῶν θείων ἐπιγνωσιν. τὰ γε μὴν οὐκ ἴσα τοῖς αἰδίοις συγκρίνειν, μανίας ἐστὶν ὡς ἀληθῶς τῆς τελεωτάτης. τῶν μὲν γὰρ οὔτ' ἀρχή τις, οὔτε τέλος. τὰ δὲ ἄπτε φυόμενα καὶ γηρώμενα, καὶ τοῦ ἀρχὴν τοῦ τε εἰ) καὶ ζωῆς ἐν χρόνῳ τινὶ λαβόντα, ἀκολούθως καὶ τελευτὴν ἐξ ἀνάγκης ἔχει. τὰ δ' γηρώμενα, τῷ κελεύσμῳ γηρασθῆναι αὐτὰ, πῶς ἂν ἀξιοίζοιτο. εἰ γὰρ μανία ταῦτα ἐκείνοις, οὐδὲ τοῦτάξις ὧν γηρασθῆναι τοσοῦτον ἀρμόζοιτο. ἀλλ' ἐκείνῳ μὲν οὐδὲ ἂν τὰ οὐράνια συγκριθείη. ὥστε οὐδὲ ὁ ἀληθὴς κόσμος ὧν νοητῷ, οὐδὲ αἱ εἰκόνες τοῖς παραδείγμασιν. ἡ δὲ σύγχυσις τῶν πολλῶν, πῶς ἂν γλοιόν, ἀποκρυπτομένης τὸ θείου ἀμιότητος τοῖς τοιοῖς αὐθέοις, εἰ τὰ γε θεῖα συγκρίνοι. ἔφεσις δ' ἀναγκαίας, ἀνθρώπου θεοῦ διαφορά, πῶς οὐ μανομένων αὐθέων ἐστὶν, ἀπεσταλμένων τε τῶν ΘΦΘΟΝΑ ἐς ἀναίρεσιν βίου. εἰ γὰρ ὅλως τῆς ἡδονῆς ἀνθρωπίνης διαπονούμεθα, χεὶ τὸν βίον διάγειν τῷ τοῦ θεοῦ κέλευσιν. οὕτω γὰρ μοναῖς ἀθανάτοις καὶ ἀγήρασι κρείττοσι πάσης εἰμαρμένης διάξομεν τὸν βίον, καὶ τὸν ὑπὸ θεοῦ νόμον ὀρισθέντα βιώσαντες. μόνη γὰρ ἀνθρώπου θεοῦ διαφορᾶς αὐθεσίαν διάνοια, ἡ εἰλικρινὴς ἐς ἄδολος τοῖς τὸν θεὸν λατρεία, καὶ ἡ εἰς αὐτὸν ἐπιστροφή, θεωρία τε καὶ μάθησις τῶν ἀρεσκόντων ὧν χρείττονι. καὶ ὃ μὴ δῆς γε νενοσηκέναι· ἀλλ' ὅσῃ διάνοια τοῦ διάφοραν ἐπὶ τὰ ὄρθια τε καὶ ὑψηλὰ διαβιβάζειν ἐκ γαστρὸς τῆς ἐπιπονήσεως ταύτης, ὃ νικᾶν ἀντὶ πολλῶν ἀγαθῶν, φησὶ, θεογόνε). εἰ τοίνυν αἰτία τῆς ὧν ὅλων διαφορᾶς, καὶ τοῦ τὴν ἀξίαν ἐς ἑκάστῃ τοῦ διάφορα γενέσθαι, τοῦτον ἔχει τὸν λόγον. ὧ πειθόν) καὶ οἱ ὧν θρησκοῦλες, καὶ διηφεισονται ἀξιοπίστως. οἱ δὲ ἀγαθεισοῦλες, ἠλίθιοι, τοῦ διεργεσθαι τὸν ἐπιφανίας κομίζον) μωραίνω. καὶ μὲν ὁ τοῦ θεοῦ προκαλεῖ πᾶς ἐς τὴν ἀρετὴν ἀπόνοιας, διδάσκων ἑαυτὸν τοῖς διθρησκοῦσι τῶν θρησκεύειν πάντας ἐς τὴν ἀρετὴν ἀπόνοιας καθιστᾶ. εἰ μὴ ἄρα λανθάνομεν ἑαυτοὺς, κακῶς ἀγνοοῦν-

τες, ὅτι ἀφ' ὧν ἡμῖν συμφέρει, τούτοις διὰ τὴν ὧν ἀνθρώπων μακαριότητα τὴν γλῶ ῥᾳδιουργήσει. καὶ καλέσας ὡς ἑαυτὸν τοὺς ἀρίστους τῶν τοιούτων βιωφελῶν, παιδείαν ἐπαίδευσε σωφρονος βίου φάρμακον, πίστιν τε δικαιοσύνῃ αὐτοὺς ἐκδιδάξας, αὐτικρὺ τοῦ ἐκ τῆς ἀντικειμένης φύσεως φθόνου, ᾧ δειλαίζειν μὲ καὶ ἀξαπατᾶν τοὺς ἀπείρους σοφιλές. Τοιγαροῦν νοσοῦντας μὲν ἐπεσκέπτετο· ἀρρώστους δὲ τῶν ῥᾳδιεχόντων κακῶν ἐκούφιζε. παρεμυθεῖτο δὲ καὶ τοὺς εἰς τὸ χαλον πενίας τε καὶ ἀπορίας σοβεβηκότας. ἐπήνει τε τὸ μὴ λόγου τῆς φρονήσεως μέτειον. φέρειν τε γενναίως καὶ ἀνεξικάκως πανταχόθεν μᾶλλον ἔδειν, πανταχόθεν δὲ καταφρόνησιν σοφίας, διδάσκων ὑπίσκιμψιν ἵνα τὸ παρὸν εἰ τοιαύτην· ὥστ' ἀεὶ νικᾶν τοὺς μεγαλοψύχως φέροντας τὰ σοφιπίπτοντα. τοιούτῳ γὰρ ἐπφυσᾶς ὀξοχαλάτῳ ἰσχνῶ εἰ διεβεβαιοῦτο, τρέφουσα διανοίας μὴ φιλοσοφίας, ἥτις ὀστοῦ τοῦ ἀγαθοῦ γνῶσις, ἐπίζουσα καὶ τοὺς μὴ δικαιοσύνης πλουτοῦντας, κοινωνὸν ὧν πρόσοντων τοῖς πενιχρολέκτοις φιλανθρωπίνῃ διανεμήσῃ, δωρεὰν πάντα ἔστω κωλύων, διανοεῖται τ' ὅτι ὡσαῤῥ μετείοις σοφῆλθεν, οὕτω μετείοις καταλείψῃ τοὺς ἀφέντας χρεμίζόμενος. τοιαύτη δὴ καὶ τοσαύτη πείρᾳ δοκιμάσας τὴν πίστιν ὧν ὑπηκόων δήμων, προεσκόπει αὐτοὺς, ὃ μόνον τῶν δένδρων τε καὶ φοβερῶν καταφρονητάς, ἀλλὰ ἐκ τῆς εἰς αὐτὸν ἐλπίδος γνησιωτάτους μαθητάς. καὶ δή ποτε λίαν εἰξαπατᾶ θυμῷ τινὰ τῶν ἑταίρων καθαπτόμενος, λόγοις καλέσας. Ετύγχανε δ' ἐκεῖνος ξιφήρη τινὰ ὑπὸ φοιτῶν τὴν ἑαυτοῦ τοῦ σωτῆρος ὑπηκοΐας. τοῦτον δὴ μᾶλλον κατ' ὀργὴν ἐκέλευσε καὶ μελέτην ὁ ξίφος, ἐγκαλῶν ὡς ἀπειπόσμῳ τοὺς αὐτὸν καταφυγῆς νομοθετῶν ὁ διαῤῥήδην πάντα τῶν ἀδίκων ἔργων καθαρξάντα, ἢ τοὺς τὸ καθαρξάμενον ἀδικεῖν ἐπιχειρήσαντα, ξίφει τε χρησάμενον, ἀπολεῖσθαι βιαίως. εἰ δέ ἐστιν ὡς ἀληθῶς εἰ οὐρανίος σοφία, αἱρεῖσθαι ὃ ἀδικεῖσθαι τοῦ ἀδικεῖν, κατ' ἀνομοίωσιν ἀνάγκης, ἑτοίμως ἔχειν κακῶς πάσχειν μᾶλλον, εἰ ποιεῖν. μείζου γὰρ ὄντος τοῦ ἀδικεῖν κακοῦ, οὐχ' ὁ ἀδικούμενος, ἀλλ' ὁ ἀδικῶν τῇ μείζῃ τοῦ βέλτιον) ἁμαρτάνει. τῷ δ' ὑπηκόῳ τοῦ θεοῦ ἔξεστιν μήτε ἀδικεῖν, μήτε ἀδικεῖσθαι, παῤῥήσμα τῇ τοῦ πρόντος καὶ ὑπακουσάντος αὐτῷ θεοῦ, τοὺς δὲ μηδένα ὧν ὑπηκόων αὐτὸ βλαβεῖναι. πῶς δ' ἂν αὐτὸς ἑαυτῷ βοηθεῖν; μάχη δ' ἐστὶν μεταξὺ δυοῖν, καὶ ἀμφίβολον τὸ τῆς νίκης. ἀπεὶς δ' ὁ φρονῶν τὰ ἀμφίβολα τοῦ ὧν ἀσφαλῶν τοῦ αἱρεῖται. Πῶς δὲ ἔμαγε τοῦ τὸ θεῖ προυσίας καὶ βοηθείας ἀμφιβάλλειν, ὁ τοσούτων μὲν ἐν πείρᾳ γενόμενος κινδύνων, ἀεὶ δ' ἀχρεῖος ῥυσθεὶς ἀπὸ τῶν δένδρων, μόνου θεῖ νεύματι, ὁ ἀφ' θαλάσσης ὁδοιπορήσας τοῦ ἀγγέλματι τῆς σωτῆρος καταπορευθείσης, τὸ στερεὸν τοῦ ἀχλύς ὁδὸν τοῖς ἀφανιζομένοις δήμοις. αὕτη γὰρ, οἶμαι, τοῦ φανὴς ὑποβάθρα πίστεως, τὸ θεμέλιος ἔστι πεποιήσεως, νίνικα ἀνταθλοῦμασα ταῦτα καὶ ἄπτωτα γενόμενα, τὸ ὑπιτελοῦμενα, ἰσορροπῇ τῇ τοῦ προνοοῦντος κελεύσῃ. ἐπεὶ οὖν ὁ τὸ μὴ μέλαμβάνειν ὑπὸ τῇ πίστει τοῦ γὰρ, νίνικα δ' τις τοῦ σοπίστοι πείρᾳ κακῶν, καὶ τὸ ἄτρεπτον ἔχοι τὸ πρὸς τὸν θεὸν ἐλπίδα. ταύτης γὰρ τῆς ἕξεως ἐγγενομένης τῇ ψυχῇ, ἱδρυ) κατ' αὐτὸν ἀφανοῖ ὁ θεός. ἀνέπαφος δ' ἔστι. ὁπόταν δὲ καὶ ψυχὴ ἄρα τὸ ἀνέπαφον κατ' αὐτὸ ἑαυτῆς ἀφάνειαν ὑπὸ ὧν πρεσβυτέρων ἀνθρώπων κρατηθήσῃ). τοῦτο δὲ τοῦτο μεμαθήκαμεν ἐκ τῆς τοῦ θεοῦ νίκης, ὃς τὸν ὑπὸ ὧν πρώτων

πάντων προνοίαν ποιούμενος, ὑπὸ τῆς τῶν ἀσεβούντων ἀδικίας ἐμπαροινηθεὶς, μηδεμίαν ἐκ τοῦ παθήματος καρπωσάμενος βλάβην, μέγιστα νικητήρια, καὶ ἀΐδιόν τινα στέφανον κατὰ τῆς πονηρίας ἀνεδήσατο, ἐπὶ τέλος μὲν ἀγαγὼν τὴν προαίρεσιν τῆς αὐτοῦ προνοίας, καὶ στοργῆς τῆς περὶ τοὺς δικαίους· συντρίψας δὲ τὴν τῶν ἀδίκων τε καὶ ἀσεβῶν ὠμότητα. ἀλλὰ τὸ μὲν πάθημα ἐκείνου ὑπὸ τῶν προφητῶν ἤδη προκεκήρυκτο. προκεκήρυκτο δὲ καὶ ἡ σωματικὴ γέννησις αὐτοῦ. προείρητο δὲ καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἐνσωματώσεως, καὶ τῆς ἀδικίας τε καὶ ἀκολασίας, ἐκφύοντα γενήματα λυμαινόμενα τοῖς δικαίοις ἔργοις καὶ τρόποις ἀναιρεθείη. πᾶσα δὲ ἡ οἰκουμένη φρονήσεώς τε καὶ σωφροσύνης μετάσχοι, ἐπικρατήσαντος σχεδὸν ταῖς πάντων ψυχαῖς τοῦ θεσπισθέντος ὑπὸ τοῦ σωτῆρος νόμου, καὶ θεοσεβείας μὲν ῥωσθείσης, δεισιδαιμονίας δὲ ἐξαλειφθείσης. δι' ἣν οὐ μόνον ἀλόγων ζώων σφαγαὶ, ἀλλὰ καὶ ἀνθρωπίνων ἱερεῖ μετὰ θυσίαι καὶ ἐναγῆ μιάσματα βωμῶν ἐπενοήθη, κατά τε ἀσσυρίους καὶ αἰγυπτίους νόμους, χαλκηλάτοις ἢ καὶ πλαστοῖς ἰνδάλμασι σφαγιαζόντων ψυχὰς δικαίας. τοιγάρτοι καρπὸν ἤραντο τὸν προσήκοντα τοιαύτῃ θρησκείᾳ. μέμφις καὶ βαβυλὼν ἐρημωθήσεται, καὶ ἀοίκητοι καταλειφθήσονται μετὰ τῶν πατρῴων θεῶν. καὶ ταῦτ' οὐκ ἐξ ἀκοῆς λέγω, ἀλλ' αὐτός τε πρὸς ὢν καὶ ἱστορήσας, ἐπόπτης τε γενόμενος τῆς οἰκτρᾶς τῶν πόλεων τύχης. μέμφις ἠρήμωται, ἢ μωσῆς κατὰ τὴν θείαν πρόσταξιν τὴν τοῦ δυνατωτάτου τότε φαραὼ, ὃν ὑπεροψίᾳ κατέθραυσε, τόν τε στρατὸν αὐτοῦ πολλῶν καὶ μεγίστων ἐθνῶν νικηφόρον. πεφραγμένον τε καθωπλισμένον, οὐ βελῶν τοξεύμασιν, οὐδ' ἀκοντίων ῥιπαῖς· μόνῃ δ' ὁσίᾳ προσευχῇ καὶ ἡμέρῳ λιτανείᾳ καθεῖλεν.

Οὐδεὶς δ' ἂν ἐκείνου τοῦ δήμου μακαριώτερος γέγονε πώποτε, ἢ γένοιτο. εἰ μὴ τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἑκόντες τοῦ ἁγίου πνεύματος ἀπεκήρυξαν. τί δ' ἂν εἴποι τις ἄξιον περὶ μωϋσέως; ὃς ἄτακτον δῆμον εἰς τάξιν ἀγαγὼν, πειθοῖ τε καὶ αἰδοῖ τὰς ψυχὰς αὐτῶν κατακοσμήσας, αὐτὶ μὲν αἰχμαλωσίας, ἐλευθερίαν αὐτοῖς ἐδωρεῖτο· αὐτὶ δὲ σκυθρωπότητος, φαιδροὺς ἐποίει. καὶ εἰς τοσοῦτον τὴν ψυχὴν αὐτῶν προηγάγετο, ὥστε τῇ λίαν ἐπὶ τἀναντία μεταβολῇ, τῇ τε τῶν κατορθωμετὰ εὐτυχίᾳ, ἀλαζονέστερον τὸ φρόνημα ὧν ἀνδρῶν γενέσθαι. ὃς τοσοῦτον ὑπερῆρε σοφίᾳ τοὺς πρὸ αὐτοῦ, ὥστε καὶ τοὺς ἐπαινουμένους ὑπὸ τῶν ἐθνῶν, ἤτοι σοφοὺς καὶ φιλοσόφους, ζηλωτὰς τῆς ἐκείνου σοφίας γενέσθαι. πυθαγόρας γὰρ τὴν ἐκείνου σοφίαν μιμησάμενος, εἰς τοσοῦτον ἐπὶ σωφροσύνῃ διαβεβόηται, ὥστε καὶ ᾧ σωφρονεστάτῳ πλάτωνι παράδειγμα τὴν ἑαυτοῦ ἐγκράτειαν καταστῆσαι. δανιὴλ δ' ὁ θεσπίσας τὰ μέλλοντα, καὶ τῆς ὀξοχωτάτης μεγαλοψυχίας ἐργάτης, ἠθῶν τε καὶ παντὸς βίου κάλλει διαπρέψας, πόσην τινὰ καὶ πῶς τραχεῖαν κατηγωνίσατο δυσχέρειαν τοῦ κατὰ συρίαν τότε τυράννου. ὄνομα δ' ἐκείνῳ ναβουχοδονόσορ ἦν. οὗ πάσης τῆς γενεᾶς ἐξαλειφθείσης, ἡ σεμνὴ καὶ ὑπερμεγέθης ἐκείνη δύναμις πρὸς τοὺς πέρσας διῆλθε. διαβόητος γὰρ ἦν καὶ ἄχρι νῦν ἐστιν ὁ πλοῦτος τοῦ τυράννου, καὶ ἡ ἄκαιρος περὶ τὴν μὴ δέουσαν θρησκείαν ἐπιμέλεια. μετάλλων δὲ παντοδαπῶν εἰς τὴν τῶν θεῶν κατασκευὴν δαψίλεια, καὶ ναῶν οὐρανομήκη ὑψώματα, φρικτοί τε καὶ πρὸς ὠμότητα οἱ τῆς θρησκείας σύντεθέντες νόμοι. ὧν πάντων ὁ δανιὴλ καταφρονήσας, διὰ τὴν ἄχραντον πρὸς τὸν ὄντως θεὸν εὐσέβειαν, τὴν ἄκαιρον τοῦ τυράννου σπουδὴν, μεγάλου τινὸς κακοῦ ἐσομένην αἰτίαν, ἐμαντεύετο. ἀλλ' οὐκ ἔπειθε τὸν τύραννον. ὁ γὰρ ἄφθονος πλοῦτος ἐμπόδιον πρὸς

ὃ καλῶς φρονῶν ὑπερχά. τέλος γοῦν ὃ ἄγχιστα τῆς ἑαυτῶ διανοίας ὁ δωσάσης ἀξιώσαντα, θηρσὶν ἀγελαίοις δράκουσιν ἀθῶαι τ' δίκαιον κελεύσας. ἰδοὺ γὰρ γεμιῶ καὶ ἡ ἐμὴ ἀδελφὴ ἐν ᾧ μυρίοις ὁμοδοξία. οἷς οἱ μὴ ταῦτα ζηλώσαντες, ὑπερφρονήσαντες δόξαν τ' τοῦ τῆς ἀληθείας πίστεως ἡρέμησε, πυρὶ καὶ καμίνῳ καὶ τοῖς εἰς τὸ φαγεῖν αὐτοὺς τεταγμένοις θηρσὶν ἀδηφάγοις, ἀγὴν τε σωμάτων τοσοῦτον ἐμπεριεχόμενον τῇ καμίνῳ πῦρ ἀπωθούμενοι. θηρσὶν δὲ μὴ τὴν καθάπαξ τῆς ἀσεβείας βασιλείαν ἀναιρεθείσης, κεραυνῶν βολῇ ὑπὸ καμβύσην τ' περσῶν βασιλέα μεληθὲν ἐκ θείας τοσούτοις. φθόνος δὲ καὶ ταῦτα. καὶ τοσοῦτόν γε τῷ φθόνῳ, ὀλέθριοι μάγων ὑπουλαί, δράδοχαί τε κινδύνων, μεγάλων τε καὶ πολλῶν ἐξ ὧν πόντων, ζωναιρεθείσης τῆς χριστοῦ τοσούτοις ἀθεότητος ἀχράντῳ πίστεως ἀρετῆς πείρᾳ διέφερεν. οἱ γὰρ τοι μάγοι, τοὺς τῆς ἡμέρας διὰ χρόνου τὸ ὕδωρ, μεγάλας τε καὶ ἐξαισίους ἀρετὰς ἀξιομνημονεύτων ἔργων καταρθωσάντος, αὐτῷ τ' τῶν διὰ ξύλων ὑπὸ βλάβην φθόνῳ διέβαλον. ὑπὸ κίνδυνον σφόδρα τ' τοσαύτῳ αὐτὸ δυνάμιν δράδαλλοντες τοὺς τ' δυνάστην, ἐπεισάγουσιν αὐτῷ τοσούτων ἀγαθῶν δημοσίᾳ πραίτιον τοῖς πέρσαις γενόμενον, λεόντων ἀγρίων θοίνη καταχαρίσασθαι. καθεῖρκτο δὲ καταχριθεὶς οὐκ εἰς ὄλεθρον, ἀλλ' αἰώνιον δόξαν ὁ δημιὸς, καὶ ἐν μέσοις τοῖς θηρσὶν ἑστὼς ὁμιλῶν, ἡπίων καὶ ἡμερωτέρων θηρίων, ἢ ὧν καθήρπαζον, ἐπειρᾶτο. πῶς γὰρ ἡ τῆς κοσμικῆς σωφροσύνης ἀρετὴ σύναρμος, ἀθανάτοις ἀπειράστοις τοῖς λυσσώδης τῇ φύσει. γνωθέντων δὲ τοὺς μάγους καμβύσῃ, οὐ γὰρ δυνατὸν ἰσῶ τοσούτης οὕτω τὲ θείας δυνάμεως κατορθώματα ἐπισκιάζεσθαι, ὑπερεκπλήττεται μὴ αὐτὸς ᾧ θαύματι ὧν ἀγνοημένων. μετενόησε δὲ ὅτι τῷ πειθῆναι τ' ἀφαιρεθῆναι τῶν μάγων ἀνδρὸς. ὅμως γοῦν ἐτόλμησε τῆς θείας ἐκείνης ἐπιστολῆς γεύεσθαι. καὶ ἰδὼν τὸν ὕδρα ἑκατέρας τῆς χειρὸς ὑψώματι τ' χρισὸν ὑμνοῦντα, τοὺς δὲ λέοντας ὑποβεβλημένους, καὶ οἱονεὶ τὰ ἴχνη τῶ ὕδατος τοσοκινοῦντας, καὶ παραχρῆμα τοὺς δυσπείστους αὐτὸν μάγους, πρὸς ἔδεσιν τοῖς λέουσιν. οἱ δὲ θῆρες οἱ τ' μικρῷ τοσοῦτον κολακεύσαντες, ἐπεφοίτων τοῖς μάγοις, καὶ πῶς αὐτοὺς κατὰ τὸν ἑαυτῶν φύσιν ἐθυμήναντο. Παείσασθαι δέ μοι καὶ ὧν ἀγνοδαπῶν τὸ μυρίευτον τ' τῶ χριστοῦ θεότητος ἀπομνημονεῦσαι. ἐκ γὰρ τοι τούτων δηλονότι καὶ ἡ τῶν βλασφημούντων αὐτὸν δράκοντα οἶδεν αὐτὸν θεὸν ὄντα καὶ θεοῦ παῖδα, εἴπερ ἄρα τοῖς ἑαυτῶν λόγοις πιστεύουσιν. ἢ τί νῦν ἐρυθραία σιβύλλα φάσκουσα ἑαυτὴν ἐκτὸς γενεᾶ μὴ τ' καθαγυσμὸν ἐλεύσεσθαι, ἱερέαν τ' ἀπόλλωνος, δράδημα ὑπὸ σῆς θρησκευομένῳ ὑπ' αὐτῆς θεῷ φορεθεῖσα, καὶ τὸν τρίποδα τοσοῦ ὃν ὁ ὄφις εἱλεῖτο, τοσεπουσα, ἀποφοιβάζουσα τ' τοῖς χρωμένοις αὐτῇ, ἀληθότητι τῶν χρόνων ὑπιδεδωκότων αὐτὴν τοιαύτη καρδίᾳ, δι' ἣν ἀσήμονες θυμοὶ τ' οὐδὲν σεμνὸν ὑπιγνοῦσι, καὶ τὰ αὐτὰ τοῖς ἰσορυμνίοις τοσοῦ τ' δάφνης. αὐτὴ τοίνυν εἴσω τῶν ἀδύτων ποτὲ τῆς ἀκαίρου δαιμονίας τοσαχθεῖσα, καὶ ἧς ὑπιπνοίας ὅλως ἀμνημόνει μεσῇ, δι' ἑπτῶν τοσοῦ τὰ μέλοντα τοσεθέσπισε, σαφῶς τ' τοσάξεσι ὧν τοσέτων χαμαί, ἥλιος ἀκροτιχὶς λέγεται, δηλοῦσα τὴν ἰσοείμονα τῆς θ' ἰησοῦ καλεῖσθαι. ἔστι δὲ ἡ ἀκροστιχὶς, αὕτη. Ἰησοῦς χριστὸς. θεοῦ υἱὸς. σωτὴρ, σταυρός. Τὰ δ' ἔπη αὐτῆς, ταῦτα.

Ἱδρώσῃ

Ιδρώσει γὰρ χθὼν κρίσεως σημεῖον ὅτ' ἔσται.
Ηξει δ' οὐρανόθεν βασιλεὺς αἰῶσιν ὁ μέλλων,
Σάρκα παρὼν κρῖναι πᾶσαν καὶ κόσμον ἅπαντα.
Οψονται δὲ θεὸν μέροπες πιστοὶ καὶ ἄπιστοι,
Υψιστον μετὰ τῶν ἁγίων ἐπὶ τέρμα χρόνοιο,
Σαρκοφόρον· ψυχὰς δ' ἀνθρώπων ἐπὶ βήματι κρινεῖ.
Χέρσος ὅτ' ἂν ποτε κόσμος ὅλος καὶ ἄκανθα γένηται,
Ρίψωσί τ' εἴδωλα βροτοὶ καὶ πλοῦτον ἅπαντα,
Ιχνεύων ῥήξῃ τε πύλας εἱρκτῆς αἴδαο.
Σαρξ τότε πᾶσα νεκρῶν ἐς κεῖθέριον φάος ἥξει.
Τοὺς ἁγίους, ἀνόμους τε τὸ πῦρ αἰῶσιν κέγξει.
Οπτόσα τις πράξας ἔλαθεν τότε πάντα λαλήσει.
Στήθεα γὰρ ζοφόεντα θεὸς φωστῆρσιν ἀνοίξει.
Θρηνός τ' ἐκ πάντων ἔσται καὶ βρυγμὸς ὀδόντων.
Εκλείψει σέλας ἠκείου, ἄστρων τε χορεῖαι.
Οὐρανὸν εἱλίξει, μήνης δέ τε φέγγος ὀλεῖται.
Υψώσει δὲ φάραγγας, ὀλεῖ δ' ὑψώματα βουνῶν.
Υψος δ' οὐκέτι λυγρὸν ἐν ἀνθρώποισι φανεῖται.
Ισά τ' ὄρη πεδίοις ἔσται, καὶ πᾶσα θάλασσα
Οὐκ εἰς πλοῦν ἥξει, γῆ γὰρ φρυχθεῖσα κεραυνῷ.
Σὺν πηγαῖς ποταμοὶ καχλάζοντες λείψουσιν.
Σάλπιγξ δ' οὐρανόθεν φωνὴν πολύθρηνον ἀφήσει,
Ωρύουσα τὸ μέλλον καὶ δὴ πήματα κόσμου.
Ταρταρόεν χάος δείξει ποτὲ γαῖα χανοῦσα.
Ηξουσιν δ' ἐπὶ βῆμα θεοῦ βασιλῆες ἅπαντες.
Ρεύσει δ' οὐρανόθεν ποταμὸς πυρὸς, ἠδέ γε θείου.
Σῆμα δέ τοι τότε πᾶσι βροτοῖς ἀριδείκετον, οἷς
Τὸ ξύλον ἐν πιστοῖς τὸ κέρας τὸ ποθούμενον ἔσται.
Ανδρῶν εὐσεβέων ζωὴ, πρόσκομμά τε κόσμου,
Υδασι φωτῖζον πιστοὺς ἐν δώδεκα πηγαῖς.
Ράβδος ποιμαίνουσα σιδηρείη γε κρατήσει.
Οὗτος ὁ νῦν προγραφεὶς ἐν ἀκροστιχίοις θεὸς ἡμῶν
Σωτὴρ ἀθάνατος βασιλεὺς ὁ παθὼν ἕνεχ' ἡμῶν.

Καὶ ταῦτα τῇ παρθένῳ δηλαδὴ θεόθεν ἐπέστη προκηρῦξαι. μακαρίαν δ' αὐτὴν ἔγωγε κρίνω, ἣν ὁ σωτὴρ ἐξεκέξατο προφῆτιν τῆς ἑαυτοῦ περὶ ἡμῶν προμηθείας. ἀλλ' οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀπιστοῦσι, καὶ ταῦτα ὁμολογοῦντες ἐρυθραίαν γεγενῆσθαι σιβύλλαν μάντιν. ὑποπτεύουσι δέ τινα τὸν τῆς ἡμετέρας θρησκείας ποιητικῆς μούσης οὐκ ἄμοιρον, τὰ ἔπη ταῦτα πεποιηκέναι, νοθεύεσθαί τε αὐτὰ, καὶ σιβύλλης θεσπίσματα εἶναι λέγεσθαι, ἔχοντα βιωφελεῖς γνώμας, τὴν πολλὴν ὧν ἡδονῶν περικοπτούσας ἐξουσίαν, καὶ ἐπὶ τὸν σώφρονά τε καὶ κόσμιον βίον ὁδηγούσας. ἐν προφανεῖ δ' ἀληθείᾳ τῆς ὧν ἡμετέρων ἀνδρῶν ἐπιμελείας, συλλεξάσης τοὺς χρόνους

ἀκριβέστερον ὡς τοὺς ὃ μηδένα τοπάζειν μὴ τῶν τῆς χριστοῦ καθόδου καὶ κρίσιν γεγονέναι τὸ ποίημα, καὶ ὡς πάλαι τοῦτο λεχθέντων ὑπὸ τῆς σιβύλλης τῶν ἐπῶν ψεῦδος διαφημίζεσθαι. ὁμολογοῦμεν γὰρ καιρίως ἀντειλῆφθαι τῷ ποιήματι, μέλειν γε κεῖν τε αὐτὸ εἰς τὴν ῥωμαίων διάλεκτον, καὶ σωζάξαι αὐτὸ τοῖς ἑαυτῆς συντάγμασι, τοῦτον δυάρξασθαι καλῶς μητρὸς δωτωνίδος. δωτωνίου δὴ αὖ πάλιν αὖ γυσον τοῦτο γεγενῆσθαι, ὃς ἓξ καὶ πεντήκοντα ἔτη ἐβασίλευσε. τοῦτον διέδεξε διεδέξατο καθ' ὃν χρόνον ἡ τοῦ σωτῆρος ἀξιάμνητε προτοσία, καὶ ὃ τῆς ἀνωσάλπης ἀρχὴ σάλπιγξ ἐπεκράτησε μυχίου, ἡ τε νέα τοῦ δήμου διαδοχὴ σῴζεται, τοῦτ' ἔστιν οἶμαι λέγειν τὸν ἐξοχώτατον τῆς κτίσεως ἰταλίαν ποιητῶν.

Ἐνθεν ἔπειτα νέων πλῆθος ἀνδρῶν ἐφαάνθη.

καὶ πάλιν ἐν ἑτέρῳ τινὶ τῶν συγκολικτῶν τόπων.

Σικελίδες μοῦσαι μεγάλων φάτιν ὑμνήσωμεν.

τί τούτου φανερώτερον; τοιοῦτόν γάρ.

Ἦλυθε κυμαίου μαντοσύνης εἰς τέλος ὁμφή.

κυμαίαν ἀντὶ τοῦ μάντιν δηλαδὴ τὴν σιβύλλαν. ἣ οὐκ ἤρκεσθη τούτοις, ἀλλὰ περαιτέρω τοιοῦτον ἐχώρησεν, ὡς τῆς χριστοῦ τὴν αὐτὴν μαρτυρεῖν ὁπηποθούσης. τί λέγων αὖθις.

Οὗτος δὲ ἀμώνων ἱερὸς σίγας ὠρύσατο ἡμῖν.

Ἦκε πάρθενος αὖθις ἄγουσ' ἐρατὴν βασιλῆα.

τίς οἶδεν. ἆρα εἰ παρθένος ἡ ἐπιδημήσουσα. δεῖ οὐχ' ἡ πλήρης τε καὶ ἔγκυος γενομένη τῷ θείου πνεύματος. καὶ τί δὲ κωλύει τὴν ἔγκυον τοῦ θείου πνεύματος κόρην εἶναι ἀεὶ δὲ διαμένειν παρθένον. ἐπιδημήσασα δὲ ἐκ δουλείας, τὴν οἰκουμένην ὅλην διαμένειν ὑπακούσασα. καὶ τοιοῦτόν τι ὁ ποιητής.

Τὸν ἢ νεοστὶ πω τεχθέντα φαεσφόρε μείνῃ,
Ἀντὶ σιδηρείης χρυσῆν γενεὴν ὀπάσσῃ,
Πέμπε κοὶ ἐς φάος ἄγχι θεούς, μητροκτέα πάντα βεβῆκα. *
Καὶ σὸν ἀγαίε κάλυ ναζόν) ἀμίρων. *

σαφέστερον δὲ φανερῶς τὰ ἄμα καὶ ἀποκρύφως δι' αἰνιγμάτων τὰ λεχθέντα. τοῖς μὲν βαθυτέρων ἀξιπάζουσι τὴν τῶν ἐπῶν δυνάμιν, ἵνα ὄψιν τῆς τοῦ θεοῦ θεότητος. * ὅπως τε μήτις ὧν δυναστευόντων ἐν τῇ βασιλευούσῃ πόλει ἐγκαλῶν ἔχῃ τῷ ποιητῇ, ὡς πρὸς τοὺς πατρίους νόμους συντεφρονῦν, ἐκβάλλοντα τὰ πάλαι ἐπὶ ὧν πρόγονων περὶ τῶν θεῶν νομιζόμενα, ὑπικαλύπτει τὴν αἰνίξαν. ἠπίσατο γὰρ, οἶμαι, τὸν μακαρίτην καὶ ἐπώνυμον τοῦ σωτῆρος τελετὴν· ἵνα δὴ τὸ ἄγγελον τῆς ὠμότητος ἐκκλίνοι, ἤγαγε τὰς διανοίας τῶν ἀκουόντων ποτὲ τὴν ἑαυτῶν σιωπήν. καὶ φησι, χρεὼν ἦν ὑμᾶς ἱδρύσασθαι καὶ νεὼς κατασκευάζειν, θυσίας τ' ἐπιτελεῖσθαι
" ᾧ νεοστὶ τεχθέντι. ἀκολούθως δὲ τὰ λοιπὰ ἐπήγαγε τοῖς φρονοῦσι. φησὶ γάρ.

Λήϊδες ἀφθάρτοιο θεοῦ βίοτον, καὶ ἀληθοῦς
Ἥρωας τὸν ἐκεῖνον ἀολλέας, ἠδὲ καὶ αὐτοὺς
Πατείδι δὲ μακάρεσσιν ἐϋδμήτοισι φανέντας,
Γαῖαν δότῳ ἀρετῇ κυβερνῶν λίνια κόσμου.
Σοὶ δ' ἄρα παῖ πρώτῃ φύεν δωρήματα γαῖα,
Κισσὸς ἀκανθόεις ἠδὲ κύπειρον ὁμοῦ κολοκάσι' ἀνεμώνη.

δηλαδὴ τοῖς δικαίοις,

θαυμαστὸς

θαύμασὸς δὴρ ἢ πάσῃ παιδείᾳ κεκοσμημένος, ὃς ἀκριβῶς ἐπισάμενος τὴν ὧν τότε καιρὸν ὠμότητα.

Σοὶ δ᾽ ὦ πᾶς θαλερὸι μασοὶ καταβεβεώθαι, * φησί,
Αὐτόματοι γλυκὺ νᾶμα σὺν εκλύξοισι γάλακτος,
Οὐδὲ θέμις ταρβῆν βλοσυρὸις ἀγλαὸν λέοντας.

ἀγνοῶν λέγων. εἰ γὰρ πίστις τῆς βασιλικῆς αὐλῆς τοὶς δυνάσας ἐφοβήθησε. Φύσει δ᾽ ὐώδη τὰ σπάργανα, * φύλλα αὐτᾷ
Ολλύλαι ἰοβόλου φύσις ἑρπετοῦ ὀλλύ) πίασης,
Λοίγιος, ἀσσύειον θάλλῃ καταπάμπαν ἄμωμον.

Τούτων τ᾽ οὐδὲν ἀληθέστερον, οὐδὲ τῆς τῶ σωτῆρος ἀρείης οἰκειότερον εἴποι τις ἄν. αὐτᾷ γὰρ τᾷ τοῦ θεοῦ σπάργανα πνεύματος ἁγίου δυνάμις, εὐώδη ἵνα φύλλα, νεολαῖ ὥπασε γένεα. ὁ δ᾽ ὄφις ἀπόλλυ), καὶ ὁ ἰὸς τοῦ ὄφεως ἐκείνου, ὃς τοὶς πρωτοπλάστοις πρῶτος ἐξηπάτα, πολλῶν τᾶς δόξης αὐλῶν ἀπὸ τ᾽ ἐμφύτου ὀπὶ τὴν τῶν εἰδώλων ἀπόλαισιν, ὅπως γνοῖεν τ᾽ ἐπηρεπημένον αὐτοῖς ὄλεθρον. πρὸ γὰρτι τῆς κατελύσεως τῶ σωτῆρος τ᾽ ἀθανασίας ὧν δικαίων, ἀγνοίᾳ ταᾶς ψυχαὶ τῶν ἀνθρώπων ὀπὶ μηδεμιᾷ χρησῇ ἐλπίδι ἐρῥωμένας, ἔθραυε. παθόντος δὲ αὐτοῦ τ᾽ πρὸς καιρὸν τῶ πρωτοτόκου σώματος χρειωθέντος ἐκ τῆς κοινωνίας τῶ ἁγίου πνεύματος, ἀπεκαλύφθη τοῖς ἀνθρώποις ὃ δυνατὸν τῆς λύσεως. καὶ εἴ τις ἰχὺς ἀνθρώπων ἀδικημέν᾽ κατελείπετο, αὐτὴ πᾶσα λυθεῖσ ἁγίοις ἐσμήχθη. τότ᾽ δὴ πρῶτα κελεύθη) τοῖς ὑπηκόοις θαῤῥᾶν, καὶ ἐκ τῆς αὐτοῦ σεμνῆς ἀναστήμου τὲ λύσεως τᾷ ὁμοία ἐλπίζειν ἐκέλευσεν. οὐκοῦν δικαίως ἐτελεύτα τῶν ἰοβόλων ἡ φύσις. ἐτελεύτα δὲ καὶ θάνατος· ἐπεσφερομένη ἡ λύσασις· ἀπώλετο δὲ καὶ τὸ τῶν ἀσσυρίων γένος, ὃ πρᾶτον ἐγένετο τ᾽ πίστεως ἄθεον, φύεσθαί τε ἐν πόντῳ χοὸ φάσκον τὸ ἄμωμον πλῆθος ὧν ἁρπακτόνων πρασαγορεύᾳ. οἵ γὰρ ἐκ μιᾶς ῥίζης πλῆθος κλάδων εὐώδεσι θάλλον ἄνθεσιν, ἀρδόμενον συμμετρίᾳ δρόσου βλαστάνᾳ. πεπαιδευμένως δὲ ὦ σοφώτατε ποιῇ μύρων, καὶ τὰ ἑξῆς ἄπορα ἀκολούθως ἔχᾳ.

Αὐτίκα δ᾽ ἱρώων ἀρεταὶ, παθέος τε μελίσσου
Εργ᾽ ὑπερηνορέηισι κεκασμένα πάντα μαθήσῃ.

Τοὺς μὲν τῶν ἡρώων ἐπαίνους, τὰ τῶν δικαίων ἀνδρῶν ἔργα σημαίνων· ταὶς δ᾽ ἀρεταὶς τῶ παθέος τῷ τοῦ κόσμου σωτῆρι, καὶ τῷ εἰς αἰώνιον δαιμονίῳ ἀφροσύναν λέγων. ἴσως δὲ καὶ τοὶς νόμοις, οἷς μὲ θεοφιλὴς ἐκκλησία χρῆται, ὀπιπεπόθουσα τὸν μετὰ δικαιοσύνης τε καὶ σωφροσύνης βίον. θαυμαστὴ δὲ καὶ ἡ τῶν μεταξὺ τῶν τε ἀγαθῶν καὶ ὧν κακῶν βίου ὃ δυνάμενον πρᾶξησις, τὸ ἀθεσον τῆς ἀφνιδίου μεταβολῆς πραγματεύμενον.

Πρῶτον μὲν, ἀνθρείκων ξανθῶν ἥσσονα δοιαί.

Τουτέστιν ὁ καιρὸς τῶ θείου νόμου εἴσετο εἰς χρείαν.

Εν δ᾽ ἐρυθροῖσι βάτοισι πρόσορος ἤλυθε βότρυς.

ἀφ᾽ οὐκ ἐκ τὸν ἄθεσμον βίον.

Σκληρὸν δὴ πάντες λαγόνων μόγις ῥέεν ἅμα.

τὴν ἀλιθιότητα τῶν τότε ἀνθρώπων καὶ τὸ καλεσκληκὸς ὑπογράφων ἦθος. ἴσως δὲ

καὶ τὸν τοῦ θεοῦ πόνον ἀκούοντας τῆς ἑαυτῶν καρτερίας γλυκὺν ἵνα καρπὸν λήψεσθαι διδάσκων.

Παῦρα δ' ὅμως ἴχνη ποσὶ φέρας ἐπιλείπει ἄτης,
Γόντον ἐπαΐξαι, πέρι τ' ἄστεα τείχεσι κλῄσαι,
Ῥῆξαί τ' εἰλιπόδων ζυγὸν ἅρμασι τέλσον ἀρούρης.
Ἄλλος ἔπειτ' ἔσσαι πῆχυς, καὶ θεσπαλὶς ἀργώ,
Ἀνδράσιν ἡρώεσσιν ἀγαλλομένη· πολέμου δὲ
Τρώων καὶ δμωαῶν πειρήσει αὖθις Ἀχιλλεύς.

Εὖγ' ὦ σοφώτατε ποιητά· τῷ γὰρ ποιητικὴν ἐξουσίαν μέχρι τοῦ προσήκοντος ἐπαμύσω. οὐ γὰρ ἐῶ ἅπαντα ὅσα προσεικάσθην ἀποθεσπίσαι, μή ὁντινα γε προσφήτην. ἐκώλυε δέ τις, οἶμαι, καὶ κίνδυνος τοῖς ἐξ ἔτους τὰ ἐκ τοῦ τῶν προγόνων νομισθέντα ἐπηρτημένος. πεφασμένως δὴ καὶ ἀκινδύνως τὸ δυνατὸν σωιέναι δυναμένοις προδαήσας τῷ δηλῆσαι, πύργους καὶ πόλεμον αἱμασιάμενος, ἅ γε δηλῶς ἔτι καὶ νῦν δέεται τοῦ τὸν δυσεβῶν βίον, χαρακτηρίζοντος τὴν σωτῆρα ὁρμῶντα ὅπως τὸν τρωϊκὸν πόλεμον· τῷ ὃ ἔοικεν, τῷ οἰκουμένῳ πᾶσι. ἐπολέμησε γοῦν δυστυχεστέρας δυστυχεμένης δυνάμεως πονηρᾶς πεμφθείς ἐξ οἰκείας τε προνοίας καὶ προαγγελίας μείζους παθών. Ἃ δὴ μετὰ ταῦτα ὁ ποιητὴς λέγει.

Ἀλλ' ὅτε δὴ ὠώρεις ὥρη καὶ καρπὸς ἵκηαι.

Τοῦτέστιν ἐπειδὴ δυσφρωθείς, τὰ προσέχοντα τῷ βίου ὧν δυσεβῶν ῥιζόθεν ἐξέλῃ, τῷ τε ξύμπασιν γῇ εἰρήνη καθακοσμήσῃ.

Οὐχ' ὅσοι αὐτοῖσιν ἀγισταλίοισιν,
Φυομένων ἄμυδις γαίης ἀπὸ πίονι μέτρῳ.
Αὐτὸς δ' ἄσπαρτος καὶ ἀνήροτος. τόνδε ἄμωμον
Τραχέος ὀρεπτήνοιο ποθησόμεθ' ἄμπελον οἶμαι.
Οὐδ' ἔτι ἐείου δάκοιτο βροτὸς πόκον· αὐτόματος δὲ
Ἀρνὸς τυείοισι φοινικοβαφέσσι λιβάδεσσιν,
Σανδυκι πορφυρέῳ λαχνώσει ῥηπόεσσιν ἀμείβων.
Ἀλλ' ἄγε μοῦσα σκῆπτρον βασιλῆίδος ἀρχῆς,
Δεξιτερῆς ἀπὸ παλάμης ἑλικρεμέτραο δέδεξο,
Κόσμου κηδεμόνος ὁρᾶν δύσκλα θέμεθλα.
Χαρμοσύνῃσιν γαίης τε καὶ οὐρανοῦ ἠδὲ θαλάσσης.
Γηθόσυνόν τ' ἀγῶνος ἀπειρεσίου λάσιον κῦρ.
Εἴθέ με γηραλέον ζωντά τ' ἔχεν ἡδυμος ἰμύς.
Τῷ κε τετ' κελαδεῖν ἐφ' ὅσον δυνάμις γε πάρειη,
Οὐκ ἂν μὲ πλήξειν ὁ θρασὺς δῖος ἀοιδός.
Οὐ λίνος, οὐ πάν αὐτός, ὃν Ἀρκαδίη τέκε Δηών.
Ἀλλ' οὐ δὴ αὐτὸς ὁ πάν δυσεβεῖ εἵνεκα νίκης.

Ὄρα, φησί, καὶ τῶν στοιχείων ἀπόλλων χαρᾶν. ταῦτα δόξειεν ἄν τις ὧν οὐκ ἂν φρενοπλῆγα, τὰ γηραιὰς δυσεβοῦς λέγεσθαι· παιδὸς δὲ τεθνεῶτος αὖ δυσεβοῦς. ποῖον δὲ ἔχει λόγον γῇ ἄσπαρτον καὶ ἀνήροτον, καὶ τῷ γε ἄμπελον μὴ ὅτι τὸ ὀρεπτήνου ἄμυλον. μὴ δὲ τῷ δῆλον ὅτι μηδὲ φανῆναι πῶς δυ νοηθῇ λεχθὲν ὅτι γηραιὰς δυσεβοῦς.

θεσπίνης. ἤτοι γὰρ τοι φύσις ἡμᾶς ὅτι τοιαύτεως ἀμήχανος, οὐκ ἀνθεσπίνης χελώνεως ἐργάτις· ἀλλὰ καὶ στοιχείων χρᾶ θεοῦ κάθοδον οὐκ ἀνθρώπου ἵνος χρακίνειζ κύησιν, ὁτὲ δ' ἔχεσθαι τ' ποιητικῶ, τῷ βίου δ' τέλος αὐτῷ μηκύνεσθαι, ἡμᾶς ὑπακοῆσεως σύμβολον. τοιγὰρ θεοῦ τὸν εἶον καὶ ὃ ζῆν ἀξιοῦν εἰδόμεθα, οὐ τοῖς ἀνθρώπου. ἢ γοῦν ἐρυθρὰ τοῖς θεὸν. εἰ δή μοι, φησὶν, ὦ δέσποτα, τῶν τῆς μαντείας ὑποσκήπτεις ἀνάγκην. καὶ οὐχὶ μᾶλλον ἀπὸ τ' γῆς μετέωρον ἀρθεῖσαν ἀμαυρὰ πᾶς ἄγει τῆς μακαριωτάτης σῆς ψυχῆς ἡμέρας. ὁ δὲ μάρων τοῖς εἰρημένοις ὑπιφέρ καὶ τάδε.

Ἀρχεο μειδιόων ἀνόρων τινὰ μηδὲ ἔρα κεδνῶν
Γνωρίζειν· ἢ γάρ σε φέρει πολλοὺς λυκάβαντας.
Σοὶ δ' γονὴς οὐ πάμπαν ἐφημέριοι ἐγένοντο,
Οὐδ' ἤπιος λεχέων οὐδ' ἔγνως δαῖτα θάλειαν.

Γῶς γὰρ ἂν τοῖς τοῦτον οἱ γονῆς ἐμισίασαν. ὁ μὲν γὰρ αὐτῶν θεὸς, ἄπιστος δύναμις, καὶ ἀχημάτιστος μί, ὃν τοῖς γραφῇ ὃ δῆλον, οὐκ ἀνθρώπινον δὲ σῶμα τος. λέγων δὲ ἄπειρον, ὃς οὐκ οἶδεν ὃν ὃ ἄνεμον πνεῦμα. ποία δ' ὑπιθυμία, ἔφεσις τ' ἐν τῇ τοῦ ἀγαθοῦ δόξῃ οὗ πάντα ἐφίεται). τί δ' ὅλως κοινὸν σοφία τε καὶ ἡδονῇ. ἀλλὰ ταῦτα ἐφείσθω λέγειν τοῖς ἀνθρωπίνοις νικά. * οἱ δ', τ' ψυχὴν αὐτῶν καθαρεύειν ἀπὸ παντὸς κακοῦ ἔργου γε καὶ ῥήματος τοῦδασκαλίζοισιν. ὑπακολουθῶ δέ σε αὐτῷ συμμαχον τοῖς λεγομένοις ὦ θεοσέβεια * ἀγνὸν ἵνα νόμον ὑπ' χουσα. * Παίδων τ' ἀγαθῶν δικαιοπάτιδι ψυχῇδα, ὁσιωτάτης διδάσκαλον ἀθανασίας, ἐπόψεσιν ἀκίβδηλον. σὲ μὲν δ' σέβεια καὶ φιλανθρωπία τοῦσκιῶ. σοῖς δὲ θεοσεβείαις χάριν αἰδίου ὀφείλομεν οἱ δεηθέντες. ὁ δ' ἄπειρος ὄχλος τ' σῆς ὑπακουείας δι' τὸ ἔμφυτον τοῖς σὲ ἀπέχθειαν, καὶ τ' θεὸν ἀποστρέφεται). οὐδὲ οἶδε τὸν αἴτιον ὅλως τ' ζῶν, καὶ εἰ) αὐτόν τε ἐν τοῖς λοιποῖς δυατεύσῃς ἐκ τ' τοῖς τὸ χρῆσιον καθήκοντος ἠρτῆσθαι. πᾶς γὰρ ὁ κόσμος, ἐκείνου κλῆμα καὶ ὅσα ἐστὶν ἐν κόσμῳ. Ἐγὼ μὲν τῆς δυτυχίας τ' ἐμοῦ καὶ τῶν ἐμῶν πόνων αἰτίαμαι τ' δικῶν. μάρτυρες δὲ ἡ ἐκβασις ὧν κατ' δίκας ἀπονῶν, ἀνδραγαθίαι, νίκαι τ' τῶν πολεμίων, τρόπαια. ἐνοισε καὶ μετ' ὀφθαλμίας ἔπαινος καὶ ἡ μεγαλόπολις. βουλὴ) ὃ τε ὁ δῆμος τῆς Φιλτάτης πόλεως, εἰ καὶ τοῖς τῆς σφετέρας ψήφοις ἐξαπατηθείς, ἀνάξιον ἑαυτῆς τοιοῦτόν, ὃς τοσαῦτα ἐγκώμια ἐάλω τοσοῦτον τε καὶ ἀξίως τοῖς ἑαυτῷ τετιμημένοις, ὧν ἀθέμις ἀπομνημονεῦσαι, μάλιστα ἐμοὶ τῶν ἀληθομένῳ τοῖς σὲ, καὶ πᾶσαν ὑπιμένειν ποιουμένῳ, πῶς δὲ ἀγνοῆς τε καὶ ἀφθόνοις δόξαις τοσοῦτοι μί σε. ἐρᾶ δέ τι ἴσως, οὐκ ἄχθομον οὐδὲ ἀωρεπές. ἐπόψεσιν μέν τοι, μανία καὶ ὠμότητι, ὦ θεοσέβεια * τε πάσας τ' ἀγιωτάτας σε ἐκκλησίας ἐπὸ τυφάννων πόλεμος ἀπονδος. καὶ οὐκ ἐπέλθῃ τινες τῶν ἐν τῇ ῥώμῃ τηλικούτοις ὑπιχείρησι δημοσίοις κακοῖς. προσκόπτω δ' καὶ πεδίον τῇ μάχῃ. σὺ δὲ τοσοῦτος ἐπέδωκας ἑαυτὸν ἐπόδοκιμούσῃ τῇ τοῖς θεὸν πίστει, ἀνίκων δυατεῶν ὠμότης δίκην πυρὸς ἀκαταπαυστος ὑπενεμηκάμψη, θαυμαστὴν τε καὶ δόξαν τοῦ τοιοῦτον δ' δοξίαν τοσοῦτόν σοι. σέβας γὰρ δόξ' ταῦτα εἶχε τοῖς θεωμένοις αὐτοῖς. τοῖς μὲ οἷον δημίοις καὶ τρεπτοῖς τὰ τῶν δυσεβῶν φρονήματα, κάμνοντας καὶ δυατεκοῦντας τοῖς τὰ δίκαια· πρὸ-

μύθοις δὲ τοῖς δεσμοῖς καὶ τὰς γε βασάνους αὐτὰς ἐκλύτους, καὶ τὰς περισφε-
ρομένας καύσεις ἀμφιπερυμένας, καὶ οὐδὲ περὶ ὀλίγην ὀκλαζόντων τὴν πρῆ-
σίαν. ἵ οὖν ταῦτα τολμᾷ ὤνησας ὦ δυσεβέσταλε; τί ὁ ἄγιον τῆς ἐκτάσεως τ̃
φρενᾶν; ἐρᾷς ὅτι δέῃ τὴν περὶ τοὺς θεοὺς ἁμιλλᾶ; ἵνας τούτους; ἵ ποίαν ἵνα τῆς
ἡμᾶς φύσεως ἀξίαν λαμβάνῃς ἐννοίαν; ὀργίλους ἢ μὴ κ̃ σὲ τοὺς θεοὺς εἶ); εἰ δ᾽
οὖν ἦ̃ς τοιοῦτοι, ἐχέτω θαυμάζῃν αὐτῶν τὴν περαίρεσιν, ἢ πειθαρχεῖν τοῖς δυ-
αμένοις περιεῖναι δικαίων ἀνδρῶν σφαγὰς ἀδίκως ἐπιφερόντων. ἐρᾷς ἴσως δέῃ
τὰ ἐκ τῶν προγόνων νομιζόμενα καὶ τ̃ ὧν ἀνθρώπων ἐκκόπτειν; συγχωρῶ.
καὶ γὰρ ὅσι πολλαπλάσια τοῖς δρωμένοις τὰ νομιζόμενα, μιᾶς τε καὶ τ̃ αὐτῆς ἀ-
φροσύνης. ᾠήθης ἴσως εἶ) ἵνα ἀνδρὰ μὴν ἀναίρεσιν ἐν τοῖς ἐκ τεκτόνων καὶ δη-
μιουργῶν ἐσκιασμένοις ἀνθρωπομόρφοις. τοιγάρτοι περιέπτερα ταῦτα, πᾶσαν
ποικίλμασιν ἐπιμηθῆναι ὅπως μὴ πόλις ῥυπωθείη μεγίστων καὶ ἀξιαιρέτων θεῶν ἀν-
θρωπίνης δεσμῶν ἐπιμηθίας. ἀντεξέπαιξε τὴν ἡμετέραν θρησκείαν περὶς τὰ
ὑμέτερα. οὐκ ἐναντία μὲν, ὁμόνοια γοῦν καὶ διαρκὴς φιλανθρωπία· ἔλεγχος δὲ
παίσμασιν ναθεῖ οὐκ ὀλεθρον φέρων. θεραπεία ἢ οὐκ ὠμότητος, ἀλλὰ φιλοτιμίας,
καὶ πίστιν εἰλικρινῆ, περᾶτον μὲν περὶς τ̃ θεὸν, ἔπειτα ἢ καὶ περὶς τ̃ φυσικὴν ὧν ἀν-
θρώπων κοινωνίαν. ἔλεος δὲ, τ̃ οἷς ἐπολέμησεν ἡ τύχη. ἁπλοῦς ἢ βίος καὶ ἡ ποικίλη
καὶ πανουργία τ̃ πονηρεῖ ὑπικαλυπτόμενος, τοῦτο οὗτος θεῦ καὶ μοναρχίας γνῶσις. ἥδε
ἐστὶν ἀληθῶς θεοσέβεια, ἥδε εἰλικρινὴς θρησκεία, ἵ πανταχοῦ ἀχείμαστος· ἣ ἔμ-
φρων βίος, ὃν οἱ μελιόντες ὡς δέῃ λεωφόρου σεμνῆς καὶ ὑπὲρ τὸν αἰέναον πορφύρου)
βίον. οὐδεὶς γὰρ ὅλως τελευτᾷ, ὁ τ̃ τοιοῦτον ἀνηκεστόν βίον, καθαρεύων τε τ̃ ψυχὴν
ἀπὸ τ̃ σώματος. πλησίον ἢ μᾶλλον τ̃ περὶς αὐτὸν θεόθεν λαμπρυνθεῖσα αὐτῷ θεότητι ἡ ἀπο-
θνήσκει. ὁ γὰρ τὸν θεὸν ὁμολογήσας, καὶ γε πέρυσι ὕβρεως οὐδὲ θυμοῦ ἁπ᾽ ἀν-
θρωπίνου τ̃ ἀνάληψιν ἐποιήσατο τὴν τ̃ καρτερείας πεῖραν ἐφόδιον ἔχει τ̃ περὶς τ̃ θεὸν
ἀνθρώπου. οὐδὲ γὰρ ἀμφίβολον τ̃ τῶν ἀνθρώπων ἀρετὴν ἀπαλλάξεσθαι τὸ θεῖον.
καὶ γὰρ ἂν εἴη ὧν ἀτοπώτατον τὴν ἐξουσίας ἐπειλημμένων καὶ ἐποδεεστέρων,
εἰ καὶ θεραπεύοντες τυγχάνοιεν οἱ ἀνεργετουῦντες αὐτοὺς ἀμελείτως καταπίπτε-
σθαι καὶ ἀντευεργετεῖν, τὸν δὲ ἐπὶ πάντας ἄρχοντα τε ὧν πάντων καὶ τὸ ἀγα-
θὸν αὐτὸ καταμηδὲν τῆς ἀμοιβῆς. ὃ συμπαθομαρτεῖ μὴν ἰδίᾳ τῷ πόλει βίῳ,
καὶ πάρεστιν ἡμῖν πανταχοῦ τὰ, ὁσάκις ἀγαθὸν τι ποιοῦμεν. καὶ τὸ θαλερὸν μα μὲν ἀ-
ποδεχόμενος, τῆς ἀνδρίας τε ἀνδρείας ἀνέρχεται· πάντα δὲ συμπληρωσιν ἡμῶν
ἐπιτίθεται). πᾶσα γὰρ ἡ τ̃ βίου ψῆφος πανταχοῦ λογοθετεῖται. καὶ ἐπειδὴ τοῦτο
τὰ καλῶς ἔχει, ὁ μισθὸς ἐπακολουθεῖ τ̃ αἰωνίου ζωῆς. μεθέρχε) ἢ καὶ τοὺς πονηροὺς
ἵ περισκοπεῖσα ἡμῶν εἶα. Σὲ δὲ νῦν τὸν δίκαιον ἐρωτῶ, τὸν ἐπεμβαίνοντά ποτε
τοῖς τῶν δικαίων πόνοις, τὸν τ̃ ἐκκλησίᾳ μισήσαντα, τὸν ὑπιδόντα ἡμῶν εἶαν τοῖς ὁ-
σίοις βεβιωκόσι, ἵ δῆτα περάσεις μὴ τ̃ βίον, ποίαις ἢ καὶ πῶς δυσπαθέσι σεῦ-
ἔχει περισάσεσιν; ἐδόξε δὲ καὶ ὁ μεταξὺ τ̃ βίου καὶ τῆς τελευτῆς χρόνος τ̃ σὴν
δύτυχίᾳ, ἡνίκα ἐν τοῖς σωτικοῖς πεδίοις πανστρατιᾷ πεσὼν ὁ περιδόξων ῥωμαίων
κράτος ἦγες τοῖς γένεσις ἧς καταφθίνουσιν. ἀνὰ σύγε ὑπηρεσιανὲ, τ̃ αὐτ̃ μιαφονίαν
ἐνδεξάμῃ τοῖς ὑπηκόοις τ̃ θεοῦ, τὴν ὁσίαν κρίσιν ἐξέφηνας, ἀγοὺς αἰχμάλωτός τε
καὶ δέσμιος ἀληθὴς σὺν αὐτῇ πορφυρίδι ἐν ᾧ λοιπῷ βασιλικῷ κόσμῳ. τέλος δὲ

ἐκ̃

ὑπὸ σαπρόφρου φρενῶν βασιλέως ἐκδαρεῖσαν κελευσθεὶς, καὶ ταριχευθεὶς, ἔσταμον τῆς σαυτοῦ δυσκολίας ἔσησας ἀγώνιον. καὶ σὺ δὲ ἀφροσύνῃ φλοὸς πάντων ἀδικημάτων ὅπως ὑπεφανῶς διαβρέχων ἐμμανῶς τὴν θρᾴκην, κοπεὶς ἐν μέσῃ λεωφόρῳ τοὺς αὐλακας τῆς ὁδοῦ ἀσεβοῦς αἵματος ἐπλήρωσας. Διοκλητιανὸς δὲ μετὰ τὴν μιαφονίαν τὸν διωγμὸν αὐτὸς ἑαυτῷ καταψηφισάμενος διὰ τὴν τῆς ἀφροσύνης βλάβην, μιᾶς δυνάμεως ἀφορήτου οἰκήσεως καθάργμῶ ἐπεμορήθη. τί δὴ τοῦ ἰῷ ζιωτύεγκε πρὸς τὸν θεὸν λέμῶν τε πόλεμον ἀνῆσαι; ἵν', οἶμαι, τὴν τοῦ κεραυνοῦ βολὴν δεδιὼς, διαγάγοι τὸν ὑπόλοιπον βίον, λαθὼν νικομήδια. οὐ σιωπῶσι δὲ καὶ οἱ ἱστορήσαντες, ὧν καὶ αὐτὸς ὢν τυγχάνω. ἐδηοῦτο μὲν τὰ βασίλεια, καὶ ὁ οἶκος αὐτοῦ ὑπενεμέμυου σκηπτοῦ, νεμεσήσεως τὸ ὑπερηφανίας φλογός. καὶ πρόειρηταί γε λίθινων ἔκβασις ὑπὸ τῶν τοῦ φρονοῦντων. οὐδὲ γὰρ ἐσιώπων, οὐδὲ τὴν οἰμωγὴν ὧν ἀναξίως μεγαλυνόμενων ἐπεκαλύπτοντο. φανερῶς ὁ δημοσίᾳ παρρησιαζόμενοι πρὸς ἀνήκοους διέφερον. ὡς ἡ τοσαύτη μανία· πόσοι ἢ τὸ δίκαιον ἀλαζονεία τολμᾶν πολεμεῖν θεῷ ὄντας ἀνθρώπους· ἀγνοήσαντων ἢ θρησκείαν καὶ διαβάντων θέλειν ἐμπαρεῖναι τοῦτο. τοσοῦτον δὲ δήμου καὶ ἀνθρώπων δικαίων ὅλεθρον μηδεμιᾶς προϋπαρχούσης αἰτίας μηχανήσασθαι. ὡς τὸ τῶν πολίων ὑπηκόων σωφρονεῖν διδάσκειν, ὡς κακοδαιμονίας τραλᾶ πρὸς τοὺς ἑαυτῶν πολίτας, ἐπίστασθαι τὰ τέρατα τῶν ὁμοφύλων, οἱ μὲν δὲ πόλεμοι τὰ ὧν πολεμίων ἐν ἀνθρώποις μετάφρενα θεάσασθαι. τέλος γοῦν τὸ ὧν δυσσεβῶν ἔργων ἐκδικεῖ ἡ θεία πρόνοια μεμηνέναι, οὐ μόνον δῆθεν δημοσίας βλάβης. τοσαῦτα γοῦν ἐγκύμονα σφαγαὶ, ὅσας εἰς τὸ βαρβάρων ἐγκύμονα, ἰσχνὰς εἰς πρὸς αἰωνίαν εἰρήνην. πῶς γὰρ ὃ δὲ πρόφρονος βασιλέως τράπεζα μακαρίαν ἐξουσίας λιμὸς ἀχρήστου, βία τε τῶν ῥωμαίων ἐς χεῖρ ἁρπάσασθαι, πρόνοιας θεοῦ τὸ μεγάλου πόλιν ἐβδομηκοντάκις, πολλοῖς καὶ πάνυ δεδαπανημένοις πολέμοις ἀνήλωσεν; ἀλλὰ μὲν καὶ πρὸς τὸν ἐκφωνήσας τῶν πιεζομένων, καὶ τὴν ἔμφυτον ἐβδομηκοντάκις πολιούντων. καὶ οἱ μὲν τὸ ἀπαλλαγῆναι τῶν κακῶν τῆς δυσχερείας πρὸς τὸν θεὸν ἔπαινοι ἀποδοθείσης τὸ ἐβδομηκοντάκις ἀνθρώπων, καὶ τῶν μὲν δικαιοσύνης συμβολαίων, πῶς ἂν πάντα ἔστιν τοῦ θεοῦ πρόνοιαν καὶ τὸ πρὸς ἀνθρώπους σοφὸν χαρακτηρίζουσιν. Ὅταν ὁ τὸ ἐμὲν ὑπηρεσίαν ἐπαινοῦσιν, ἐξ ὑπονοίας θεοῦ τὸ ἀρχὴν ἔχουσιν. ἀφ' οὗ τὸ ἐμῆς ἀνδραγαθίας, τὸν θεὸν αἴτιον εἶναι) διαβεβαιοῦσθαι πάντων γε μάλιστα. ἔστι γὰρ θεοῦ ἴδιον τὸ τὰ ἀρίστα πρᾶττειν· ἀνθρώπων δὲ τὸ ὡς θεῷ πείθεσθαι. ἔστι δὲ, οἶμαι, διαφορά καλλίστη τε καὶ ἀρίστη, εἴ τις πρὸ τῆς εὐχρήστεως προκαταστάσεως τῶν ἀρχόντων ἀσφάλειαν. καὶ ὑπάρχειν γε πάντες ἀνθρωποι τῷ ὧνδε τῶν χρῶν ἀνυπόστατον λατρείαν ὀφείλεσθαι τῷ θεῷ πίστει καθαρᾷ καὶ εἰλικρινεστάτῃ, καὶ σιώγε τὴν χεροὶν ἀνάγκης τὲ καὶ λιτομοιρίας, πάνυ ὅσον ἰσχύσαι ὑπὸ συμφέροντος καλοῦσας, πρὸς ἡμομένης ὠφελίας τε, ἰδίᾳ τὲ καὶ δημοσίᾳ τοσαύτην ὅσην ἀνθ' ἑκάστου αὐτῷ καὶ τοῖς φιλτάτοις ἠυξάτο. ἰσόρροπον δὲ καὶ τὰς μάχας, καὶ ἐθεάσαντο, καὶ τὸν πόλεμον τῆς τοῦ θεοῦ προνοίας τὴν νίκην ὡς δήμῳ βεβουλούσης. καὶ εἶδε τὸν θεὸν τοῖς ἡμελέραις ἀνάγκης σωσαμένων. ἀνίκητον γὰρ χρῆμα ἡ δικαία πρόσευχή. καὶ οὐδεὶς ὅσιος πλανᾶται ἀπολυγχάνει τοῦ σκοποῦ. Οὐδὲ γὰρ ἀπολείπεται κόσμος ἀπολύμαλι, εἰ μὴ μόνον αὐτὸν ἀνθρώπου τῆς πίστεως ὀκνάζῃ. ὁ γάρ τοι θεὸς, ἀεὶ πάρεστιν ἀνάγκης,

τὴν τῶν ἀνθρώπων προσδεχόμενος καλοκαγαθίαν. διὸ ἀνθρώπινον μὲν, πταῖσαι ποτέ. ὁ δὲ θεὸς ἀναίτιος τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. χρὴ τοὺς πάντας τοὺς τὴν θεοσέβειαν καταδιώκοντας, χάριν ὁμολογεῖν τῷ σωτῆρι τῶν πάντων, ἕνεκεν τῆς ἡμετέρας αὐτῷ σωτηρίας, καὶ τῆς τῶν δημοσίων πραγμάτων εὐμοιρίας, ὁσίαις τε εὐχαῖς καὶ λιτανείαις ἐπαλλήλοις ἐξιλεοῦσθαι τὸν χριστὸν ἡμῖν, ὅπως τὰς εὐεργεσίας αὐτοῦ διαφυλάττοι. Οὗτος γάρ ἐστιν ἀήττητος σύμμαχος καὶ ὑπερασπιστὴς τῶν δικαίων. Ὁ δὲ αὐτὸς κριτὴς ἄριστος ἀθανασίας ἡγεμὼν ἀϊδίου ζωῆς χορηγός.

τέλος.

Τάδε ἔνεστιν ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας Σωκράτους.

Τὸ τοῦ βιβλίου προοίμιον. α'

Τίνα τρόπον ὁ βασιλεὺς κωνσταντῖνος ἐπὶ τὸ χριστιανίζειν ἠλήλυθεν. β'

Πῶς κωνσταντίνου τὰ χριστιανῶν αὔξοντος, λικίννιος ὁ συμβασιλεύων αὐτῷ, χριστιανοὺς ἐδίωκεν. γ'

Ὅτι πόλεμος μεταξὺ κωνσταντίνου καὶ λικιννίου, διὰ χριστιανοὺς ἐγένετο. δ'

Περὶ τῆς ἀρείου πρὸς ἀλέξανδρον τὸν ἐπίσκοπον φιλονεικίας. ε'

Ὡς ἐκ τῆς φιλονεικίας ἀρχὴν διαιρέσεως ἡ ἐκκλησία ἔλαβεν. καὶ ὡς ἀλέξανδρος ὁ ἀλεξανδρείας, καθεῖλεν ἄρειον, καὶ τοὺς περὶ αὐτόν. ς'

Ὡς ὁ βασιλεὺς κωνσταντῖνος λυπηθεὶς ἐπὶ τῇ ταραχῇ τῶν ἐκκλησιῶν, ἔπεμψεν ὅσιον τὸν ἱσπανὸν εἰς ἀλεξάνδρειαν, εἰς ὁμόνοιαν παρακαλῶν τὸν ἐπίσκοπον, καὶ τὸν ἄρειον. ζ'

Περὶ τῆς γεγενημένης σϋνόδου ἐν νικαίᾳ τῆς βιθυνίας, καὶ περὶ τῆς ἐκεῖ ἐκτεθείσης πίστεως. η'

Ἐπιστολὴ τῆς σϋνόδου, περὶ ὧν ὥρισεν ἡ σύνοδος. καὶ ὡς καθῃρέθη ἄρειος, καὶ οἱ ὁμοφρονοῦντες τὰ αὐτοῦ. θ'

Ὅτι καὶ τὸν ναυατιανῶν ἐπίσκοπον ἀκέσιον, κεκλήκει εἰς τὸν σύνοδον ὁ βασιλεύς. ι'

Περὶ παφνουτίου τοῦ ἐπισκόπου. ια' Περὶ σπυρίδωνος τοῦ κυπρίων ἐπισκόπου. ιβ'

Περὶ εὐτυχιανοῦ τοῦ μοναχοῦ. ιγ'

Ὅτι εὐσέβιος ὁ νικομηδείας, καὶ θεόγνις ὁ νικαίας ἐξορισθέντες διὰ τὸ συμφωνῆσαι ἀρείῳ, ὕστερον βιβλίον μετανοίας μεταπεμψάμενοι, καὶ συνθέμενοι τῇ ἐκθέσει τῆς πίστεως, τοὺς ἑαυτῶν ἀπέλαβον θρόνους. ιδ'

Ὅτι μετὰ τὸν σύνοδον, ἀλεξάνδρου τελευτήσαντος, ἀθανάσιος καθίσταται ἐπίσκοπος. ιε'

Ὡς βασιλεὺς κωνσταντῖνος τὸ πάλαι βυζάντιον αὐξήσας, κωνσταντίνου πόλιν ὠνόμασεν. ις'

Ὡς ἡ τοῦ βασιλέως μήτηρ ἑλένη, ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα παραγενομένη, τὸν σταυρὸν τοῦ χριστοῦ ἀναζητήσας εὗρε, καὶ ἐκκλησίαν ἀνῳκοδόμησεν. ιζ'

Ὡς καὶ ὁ βασιλεὺς κωνσταντῖνος, τὰ μὲν ἑλένων καθῄρει· πολλὰς δὲ ἐκκλησίας ἐν διαφόροις τόποις ἵδρυεν. ιη'

Τίνα τρόπον ἐπὶ τῶν χρόνων κωνσταντίνου, τὰ ἐνδοτέρω ἔθνη τῶν ἰνδῶν ἐχριστιανίσθη. ιθ'

Τίνα τρόπον ἴβηρες ἐχριστιανίσαν. κ'

Περὶ τοῦ ἁγίου καὶ μεγάλου ἀντωνίου τοῦ μοναχοῦ. κα'

Περὶ μάνεντος τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς αἱρέσεως τῶν μανιχαίων, καὶ ὅθεν ἦν τὴν ἀρχήν. κβ'

Ὡς εὐσέβιος ὁ νικομηδείας, καὶ θεόγνις ὁ νικαίας ἀναθαρσήσαντες, σπουδὴν πεποίηνται παραβρέψαι τὴν ἐν νικαίᾳ πίστιν, διὰ τὸ σκευωρήσασθαι ἀθανάσιον. κγ'

Περὶ τῆς γενομένης σύνοδου ἐν ἀντιοχείᾳ, ἣν καθεῖλεν εὐστάθιον, τὴν ἀντιοχείας ἐπίσκοπον. ἐφ' ᾧ στάσεως γενομένης, μικροῦ ἀνετράπη ἡ πόλις. κδ'

Περὶ τοῦ πρεσβυτέρου, τοῦ σπουδάσαντος ἀνακληθῆναι ἄρειον. κε

Ὡς ἄρειος ἀνακληθεὶς, βιβλίον μετανοίας δοὺς τῷ βασιλεῖ, τὴν ἐν νικαίᾳ πίστιν ὑπεκρίνατο. κς

Ὡς ἀρείου εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν γνώμῃ τοῦ βασιλέως κατελθόντος, καὶ μὴ δεχθέν- κζ'

τος ὑπὸ ἀθανασίου, οἱ περὶ εὐσέβιον διαφόρους κατὰ ἀθανασίου διαβολὰς πρὸς τὸν βασιλέα πεποίηνται.

κη' Ως διὰ τὰς κατηγορίας τὰς κατὰ ἀθανασίου, σύνοδον ἐπισκόπων ἐν τῇ τύρῳ ὁ βασιλεὺς γενέσθαι παρεσκεύασεν.

κθ' Περὶ ἀρσενίου, καὶ τῆς κεκόφθαι λεγομένης αὐτοῦ χειρός.

λ' Ως ἀθανασίου ἐπὶ τῇ κατηγορίᾳ ἀθώου εὑρεθέντος, οἱ κατήγοροι φυγῇ ἐχρήσαντο.

λα' Οτι τὰς ἐπὶ τῇ δευτέρᾳ κατηγορίᾳ ἀπολογίας ἀθανασίου μὴ καταδεξαμένων τῶν ἐπισκόπων, ἀθανάσιος πρὸς τὸν βασιλέα ἀνέδραμεν.

λβ' Οτι ἀθανασίου κατηγορήσαντος, οἱ τῆς συνόδου καθαίρεσιν αὐτοῦ ἐψηφίσαντο.

λγ' Οπως ἡ σύνοδος ἀπὸ τῆς τύρου ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα παραγέγονε, καὶ τὰ ἐγκαίνια ποιησαμένη τῆς νέας ἱερουσαλὴμ, τοὺς περὶ ἄρειον εἰς κοινωνίαν ἐδέξαντο.

λδ' Οτι ὁ βασιλεὺς τὴν σύνοδον ἐκ διαλεῖ πρὸς αὐτὸν δι' ἐπιστολῆς, ἵν' ὑπ' αὐτοῦ κατὰ ἀθανάσιον ἀκριβῶς ἐξετασθῇ.

λε' Οτι τῆς συνόδου μὴ ἐλθούσης παρὰ τὴν βασιλέα, οἱ περὶ εὐσέβιον διέβαλλον ἀθανάσιον, ὡς ἀπειλήσαντα ἀποστρέφειν τὸν σῖτον τὸν ἐκ τῆς ἀλεξανδρείας τῇ κωνσταντίνου πόλει χορηγούμενον. ἐφ' οἷς κινηθεὶς ὁ βασιλεὺς, εἰς ἐξορίαν ἐξέπεμψε τὸν ἀθανάσιον, κελεύσας τὰς γαλλίας οἰκεῖν.

λϛ' Περὶ μαρκέλλου τοῦ ἀγκύρας, καὶ ἀστερίου τοῦ σοφιστοῦ.

λζ' Οπως ἄρειος μετὰ τὴν ἀθανασίου ἐξορίαν ἐκ τῆς ἀλεξανδρείας, ὑπὸ τοῦ βασιλέως μεταπεμφθεὶς, ταραχὰς ἐκίνησεν ἀλεξάνδρῳ τῷ ἐπισκόπῳ κωνσταντίνου πόλεως.

λη' Περὶ τοῦ αἰσχίστου θανάτου τοῦ ἀρείου.

λθ' Περὶ τῆς κηδείας τοῦ βασιλέως κωνσταντίνου.

ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΥ ΕΚΚΛΗ-

σιαστικῆς ἱστορίας βιβλία ἑπτά.

βιβλίον. α. κεφ. α.

Ευσέβιος ὁ παμφίλου ἐν ὅλοις δέκα βιβλίοις τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν ἐκθέμενος, κατέπαυσεν εἰς τοὺς χρόνους τοῦ βασιλέως κωνσταντίνου. ἐν οἷς καὶ ὁ παρὰ τοῦ διοκλητιανοῦ κατὰ χριστιανῶν γενόμενος πόλεμος, ἀπεπαύσατο. γράφων δὲ ὁ αὐτὸς εἰς τὸν βίον κωνσταντίνου, τὴν κατ' ἄρξιον μερικῶς μνήμην πεποίηται, ὧν ἐπαίνων τοῦ βασιλέως, καὶ τῆς πανηγυρικῆς ὑψηγορίας τῶν λόγων μᾶλλον, ὡς ἐν ἐγκωμίῳ φροντίσας, ἢ περὶ τὴν ἀκριβῶς περιλαβεῖν τὰ γενόμενα. ἡμεῖς δὲ προθέμενοι συγγράψαι τὰ ἐξ ἐκείνου μέχρι τῆς τῇδε περὶ τὰς ἐκκλησίας γενόμενα, τὴν ὑποθέσεως ἀρχὴν, ἐξ ὧν ἐκεῖνος ἀπέλιπε, ποιησόμεθα, οὐ φράσεως ὄγκου φροντίζοντες, ἀλλ' ὅσα ἢ ἐγγράφως εὕρομεν, ἢ παρὰ τῶν ἱστορησάντων ἠκούσαμεν διηγουμένων. καὶ ἐπεὶ πρὸς τὸ προσκείμενον συλλαμβάνεται ἡμῖν μνημονεῦσαι τίνα τρόπον ὁ βασιλεὺς κωνσταντῖνος ἐπὶ τὸ χριστιανίζειν ἐχήλυθε, μικρὰ περὶ τούτου, ὡς οἷόν τε μνημονεύσωμεν, ἐνθένδε ποθεν τὴν ἀρχὴν ποιησάμενοι.

Ηνίκα διοκλητιανὸς, καὶ μαξιμιανὸς ὁ ἐπικληθεὶς ἑρκούλιος ἐκ σϋνθέματος τὴν βασιλείαν ἀποθέμενοι, τὸν ἰδιωτικὸν ἐπανείλοντο βίον, καὶ μαξιμιανὸς ὁ ἐπικληθεὶς γαλέριος, ὁ συμβασιλεύσας αὐτοῖς, ἐπιβὰς τῆς ἰταλίας, δύο κατέστησε καίσαρας, μαξιμῖνον μὲν, ἐν τοῖς κατὰ τὴν ἑῴαν· σεβῆρον δὲ, ἐν τοῖς κατὰ τὴν ἰταλίαν. κατὰ δὲ τὰς βρεττανίας, κωνσταντῖνος ἀνηγορεύθη βασιλεὺς, εἰς τόπον κωνσταντίου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, τεθνηκότος τῷ πρότῳ ἐνιαυτῷ τῆς διακοσιοστῆς ἑβδομηκοστῆς πρότης ὀλυμπιάδος, τῇ πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ ἰουλίου μηνός. ἐν ῥώμῃ δὲ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ὧν πραιτωρίων, μαξέντιος ὁ υἱὸς μαξιμιανοῦ τοῦ ἑρκουλίου ἤρθη τύραννος μᾶλλον ἢ βασιλεύς. ἐκ τούτων ὁ ἑρκούλιος εἰς ἐπιθυμίαν πάλιν βασιλείας ἀρθεὶς, ἐπεχείρησε ἀπολέσαι τὴν υἱὸν μαξέντιον· ἀλλὰ τοῦτο μὲν ποιῆσαι ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν διεκωλύθη. ὕστερον δὲ ἐν ταρσῷ τῆς κιλικίας, ἐτελεύτα τὴν βίον. σεβῆρος δὲ ὁ καῖσαρ ὑπὸ τοῦ γαλερίου μαξιμίνου πεμφθεὶς εἰς τὴν ῥώμην, ἐπὶ τὴν μαξεντίου σύλληψιν ἀνῃρέθη, τῶν στρατιωτῶν προδεδωκότων αὐτόν. καὶ τελευταῖα πάντα μαξιμιανὸς ὁ γαλέριος περιέπων τελευτᾷ, λικίννιον πρότερον βασιλέα καταστήσας, ὃς ἦν ἐκ παλαιῶν ὧν χρόνων συστρατιώτης αὐτῷ καὶ φίλος, ἀπὸ δακίας ὁρμώμενος. μαξέντιος δὲ κακῶς τοὺς ῥωμαίους ἐπέτριβε, τυραννικῷ μᾶλλον ἢ βασιλικῷ τρόπῳ χρώμενος κατ' αὐτῶν, μοιχεύων

ἀναίδεια τὰς τῶν ἡδυθέρων γυναῖκας, καὶ πολλοὺς ἀναιρῶν, καὶ ποιῶν τὰ τούτοις ἀκόλαστα. τότε γοῦν ὁ βασιλεὺς κωνσταντῖνος, ῥύσασθαι βρωμαίους τῆς ὑπ' αὐτὸν δουλείας ἐσπούδαζεν. λύθυς τε φοινικίδας ἐπέθη, ἵνα ἔθπον καθέλοι τὸν τύραννον. καὶ ὡς ἐν τῇ λικαονίᾳ φοινικίδι, ἐπενόει πίνα τρόπον ὑπάκουσον ποιῆς τὰ μάχιμα καλέσαι. καὶ νοῶν ὁ βλάμβαν, ὡς οὐδὲν ὠνήσειε οἱ ποιεῖ δρακόντιον, ποιεῖ τοὺς ἡμιόνων τροὺς δραχείμενοι· πύθοιτο τε ὡς ὁ αὖθις παλαὶ κωνσταντίος ἀποστραφεὶς τὰς ἡμιόνων θρησκείας, δύσδαιμονέστερον τε βίον διήγαγε. ἐν τοιαύτῃ τοίνυν ἀμφισβητήσει τυγχάνων, καὶ που ἅμα τοῖς στρατιώταις ὁδοιπορῶν, σιτίσεσθαι μάσιον καὶ λόγου κρεῖττον ἐδόκουν. ποιεῖ γὰρ μεσημβρινὰς ἤλιε ὥρας, ἤδη τε ἡμέρας ἀποκλινούσης, εἶδεν ἐν ᾧ ὄρει μέγα φῶς φανερόν, ἐν ᾧ σκάμματα ἰῶν λέγοντα, ἐν τούτῳ νίκα. τοῦτο φανὲν ὂ σημεῖον, τὸν βασιλέα ἐξέπληττεν· αὖθις τε τοῖς οἰκείοις σχεδὸν ἀπιστῶν ὀφθαλμοῖς, ἠρώτα καὶ τοὺς παρόντας, εἰ καὶ αὐτοὶ τὰ αὐτῆς ἀπολαύοιεν ὄψεως. τῶν δ', συμφωνησάντων, ἀνερρώννυτο μὲν ὁ βασιλεὺς ὑπὸ τῆς θείας καὶ θαυμαστῆς φαντασίας. νυκτὸς δ' ὑπολαβούσης, κατὰ τοὺς ὕπνους ὁρᾷ τὸν χριστὸν λέγοντα αὐτῷ, κατασκευάσαι κατὰ τὸν τύπον οὗ ὀφθέντος σημείου, καὶ τούτῳ κατὰ ῶν πολεμίων, ὡς ἑτοίμῳ χεχρῆσθαι ἐσπάφῳ. τούτῳ πειθεὶς ᾧ χρησμῷ, κατασκευάζει μὴ τὸ φανὲν ὄψεσθαι, ὃ μέχρι νῦν τοῖς βασιλείοις φυλάττεται. ζηλῶν τε τὴν ἀξίαν ἐχώρει. συμβαλών τε αὐτῷ περὶ τῆς ῥώμης περὶ τῶν καλουμένων βουλείαν μέφυσαν νικᾷ, μαξεντίου εἰς τὸν ποταμὸν ἀποπνιγέντος. ἐν δὲ τούτῳ ἑβδόμου ἔτους τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἰδίνικα τὸ κατὰ μαξεντίου ἠράσθη νίκην. μεταξὺ λικιννίου τοῦ συμβασιλεύοντος αὐτῷ, τὸ καὶ λάμβρου αὖθις τυγχάνοντος ὑπὸ τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ κωνσταντίᾳ, κατὰ τὸ ἔφαν διαφέροντος, αὐτὸς ἀποκαύσας τῶν τηλικούτων ἐγκλημάτων τὸν θεὸν, χαριστήρια ᾧ ἀνέθετο σέφερε. ταῦτα γοῦν ἐν ἐδόμοις ἔτεσι τῆς βασιλείας αὐτοῦ τοῖς χριστιανοῖς τοῦ διώκειν, καὶ τοὺς ἐν ἐξορίαις ὄντας ἀνακαλεῖν· τοῖς δὲ ἐν δεσμωτηρίῳ, ἀφιέναι, καὶ τοῖς δημευθεῖσιν αὐλῶν τὰς οὐσίας ἀποκαθίσασθαι· τάς τε ἐκκλησίας ἀνῴκοδόμει, καὶ πόλιν ἐποίει ζῶν τοιαύτη πολλή. ἐν τούτῳ καὶ διοκλητιανὸς, ὁ τὸ βασιλείαν ἀποθέμενος, ἐν σαλώνι τῆς δαλματίας ἐτελεύτα.

νζ Αλλὰ κωνσταντῖνος μὲν ὁ βασιλεὺς τὰ χριστοῦ φοινικᾶ πολλὰ, ὡς χριστιανὸς ἐποίησεν, ἀνεγείρων τὰς ἐκκλησίας, καὶ πολυτελέσι λίθων ἀναθήμασιν· ἔτι δὲ καὶ τοῖς ἡμίων ναοῖς κλείων καὶ καθαιρῶν, καὶ δημοσιεύων τὰ ἐν αὐτοῖς ἀγάλματα. λικίννιος δὲ ὁ συμβασιλεύων αὐτῷ, τὰς ἡμῶν ἐκκλησίας ἔχων δόξας, ἐμίσει χριστιανούς. καὶ διωγμὸν μὲν φανῆ φόβῳ τοῦ βασιλέως κωνσταντίνου, κινῆν ὑπεξέλλετο. κεκρυμμένως δὲ πολλοὺς ἐσκυλεύετο. ποιῶν δὲ, καὶ φανερῶς αὐτοῖς βλάπτειν ἐπεχείρει. καὶ γὰρ ἦν ὁ διωγμὸς τοπικός. ἐνθα γὰρ ὁ λικίννιος, ἐκεῖ μόνον ἐκινεῖτο. ἐπεὶ δὲ ταῦτα τε, καὶ ἄλλα τυραννικῶς ποιῶν, οὐδαμῶς κωνσταντῖνον ἠδίκει, ἔγνω τὸ ὑπὲρ τούτοις κακοπαίνοντα, ποιεῖ ἀπολέσαι ἐτοιμότερον. καὶ πρεσβευόμενον αὐτὸν πλάσιν φιλίαν ἐαυτῷ δεῖν πολλοὺς ὅρκους ὀμνύς, μηδὲν τυραννικὸν φρονήσειν ποτὲ, ἅμα τε ὀμνύς, καὶ ὑποκρινόμενος. οὐ γὰρ μεμελέτητο τὸ φρονεῖν τε τὰ τυραννικὰ, καὶ κατὰ χριστιανῶν κινεῖν διωγμόν. νόμῳ γὰρ ἐκρώσθη τοῖς ὑπισχνουμένοις μὴ φοιτᾶν πρὸς ἥψιν, ὡς δὴ μὴ ἔχοι ποιεῖσθαι αὐξεσθαι τὰ χριστιανῶν. ἐν ᾧ ὁ διωγμὸς θρύλλουμένος ἐν παύλῳ, καὶ ἀπόῤῥητος ἐκρύπτετό τε ᾧ λόγῳ καὶ ἔργῳ ἐν φανερός. αὐξήκεσα γὰρ οἱ διωκόμενοι, εἴς τε τὸ σῶμα, καὶ

μα, καὶ εἰς τὰ χρήματα ἔπαθον.

Ἐκ δὲ τούτου, τοὺς ἀπεληθεῖν μελίσην τὸν βασιλέα κωνσταντῖνον ἐκίνησεν, ὅσθν τὲ πολέμοι, ἁμαυροπείσης αὐγῆς τ' ὀπτιπλάσου φιλίας. σὺν εἰς μαχρὰν τ' εἰς ὃ πολεμεῖν ἀηήλοις ἐτς ἀπηξ. καὶ πολλὰν γνωμῶν συμβολὰν, καὶ κτ' γῆν καὶ κτ' θάλαττθν, τέλος τοὺς χρυσόπολιν τῆς βιθυνίας, ὀπίνδον ὃ τοῦτο τῆς χαλκηδόνος ὄντν, ἡπηθὴς ἐξέδωκεν ἑαυτόν. ζῶντα οὖν συλλαβὼν φιλανθρωπότερ); καὶ κτείνῃ μὴν οὐδαμῶς, οἰκεῖν ὃ τὴν θεσσαλονίκην τοὺς ἐσύδαζεν ἡσυχάζοντα. ὁ δὲ, τοὺς ὀλίγον ἡσυχάσας, ὕστερον βαρβάροις ἰνιὰς σὺν αγαγὼν, ἀναμαχέσασ τὴν ἥπειρον ἐασούδαζεν. τοῦτο γνοὺς ὁ βασιλὰς, ἀναιρεθῆναι αὐτὸν τοὺς ἐσπαξε· καὶ κελεύσαντος αὐτοῦ, ἀνῃρέθη. κωνσταντῖνος τοίνυν πάλων γνώμων ἐγκρατὴς, αὐτοκράτωρ τὲ βασιλὰς ἀναδηχθεὶς, τὰ χειρίστων αὖθις αὖξην ἐασούδαζεν. ἐποίῃ τὲ τοῦτο διαφόρως. καὶ ἰῶ ὃν βαθεία εἰρήνῃ τὰ χειρίστων ὁμοῦ δι' αὐτὸν. ἀλλὰ δὴ τὴν τηλικαύτην εἰρήνην ἐμφίλιος τὴν χειρίστων πόλεμος διαδέχ). ὃς ὃ ἰῶ ἔστ, καὶ ὅπως ἔλαβε τὴν ἀρχὴν, ὡς οἷόν τ' διηγήσομαι.

Μετὰ πέντε τ' γνώμων ὀπίσω τὸν ἀγεξανδρέας, τὸν κ' ὀπὶ διοκλητιανῦ μυρτυρήσαντα, διαδέχ) τ' ὀπισθεν ἀχιλλᾶς. μτ' δὲ ἀχιλλᾶν, ἀγέξανδρος ὀπὶ τ' μητροπόλεως εἰρήνης, κ' ἀδελφὸν διάκονον τ' ἐκκλησίαν συνεχρότει. καὶ πόλε πρόνων τὴν ἐαυτοῦ προσβυτέρων, καὶ ὧν λοιπῶν κληρικῶν, φιλοτιμότερον περὶ τῆς ἁγίας τριάδος, ἐν τριάδι μονάδα εἰ) φιλοσοφῶν ἐθεολόγει. ἄρξας δὲ ὡς προσβύτερος ὢν ἐαυτοῦ καθομιλῶν, μὴν σὺν ἄμοιρος τῆς διαλεκτικῆς λέξης, οἰόμενος τὸ καθηγίου τοῦ λίβυος δόγμα εἰσηγεῖσθαι τὸν ὀπίσω σὺν φιλονεικίας κτ' διαμεῖναν ὡς τὸ ἐναντίον τῆς τοῦ λίβυος δόξης ἀπέκλινε. καὶ ὡς ἐδόκει χορηγῶς ὑπαπήντησε τοὺς τὰ τοῦδε τ' ὀπισθεν λεχθέντα, κ' φησὶν, εἰ ὁ πατὴρ ἐγέννησε τὸν υἱὸν, ἀρχὴν ὑπάρξεως ἔσχε ὁ γεννηθείς. καὶ ἐκ τούτου δῆλον, ὅτι ἰῶ ὅτε σὺκ ἰῶ ὁ υἱός· ἀκολουθεῖ τὲ ὡς ἀνάγκης, εἶς σὺκ ὄντων ἔσχεν αὐτὸν τ' ποτὲ σαν.

Ταῦτα τῷ κακοπρεπεῖ λόγῳ συλλογισάμενος, ἀναρριπίζ τοῖς πολλοῖς τοὺς τὸ ζήτημα· καὶ ἀνάπτε) ἀπὸ σμικρὸς σπινθῆρος μέγα πῦρ, ἀρξάμενόν τ' ὃ καχὸν ἀπὸ τῆς ἀγεξανδρέων ἐκκλησίας, διέρχε) πὶ σύμπαν ἄγυπτόν τε καὶ λιβύην, καὶ πὶ ἄνω ἐθιόπιδα. ἤδη δὲ κ' ταῖς λοιπαῖς ἐπενέμετο ἐπαρχίαις, καὶ πολὺς συνελαμβάνετο τῇ ἀρείου δόξῃ. πολλοὶ μὲν καὶ δῆμοι· μάλιστα ὃ εὐσέβιος αὐτῆς ἀντεῖχε, ἀλλ' ὁ καθαρὸς, ἀλλ' ὁ τοῦτερον μὲν τ' κρυπίων ἐκκλησίας ὀπίσω πος, τοῦτ δὲ τῆς ἐν βιθυνίᾳ νικομηδέας πὶ ὀπισθεν ἐπισκοπῆν ἐπωδός. ταῦτα ἀκούων κ' ὁρᾶν τε μενόμενα ὁ ἀγέξανδρος, τοὺς ὀργὴν ὤξάπτε). καὶ συνέδριον πολλῶν ὀπισθόπων καθίσας, τὸν μὲν ἄρειον, καὶ τοὺς ἀποδεχομένους τ' δόξαν αὐτοῦ καθαιρῶ. γράφῃ ὃ πρὸς κ' πόλιν, τοιάδε.

Ἐπιστολὴ ἀγεξανδρου ἀγεξανδρέας.

» Τοῖς ἀγαπητοῖς κ' ὁμοιοπάτοις συλλειτουργοῖς τοῖς ἀπανταχῆ ἐκκλησίας. ἐν-
» τολῆς οὔσης ἐν τ' θείαις γραφαῖς, τηρεῖν (νδεσμον τῆς ὁμονοίας κ' εἰρήνης, ἀκό-
» λουθόν ἐστι γράφειν ἡμᾶς, κ' σημαίνειν ἀηήλοις τὰ περὶ ἑκάστοις γινόμενα· ἵνα εἴτε
» πάσχῃ, εἴτε χαίρῃ ἓν μέλος, ἢ συμπάσχωμεν, ἢ συγχαίρωμεν ἀηήλοις. ἐν τῇ ἡμελέσῃ
» τοίνυν πόλει, ὀξηλθον νεῶν ἄνδρες παράνομοι κ' χειρομάχοι, διδάσκαλες ἀπο-

» σαῦ, ὡῦ εἰκῆ ὡς δὴ τὶς τοῦ θρόμου τῦ ἀὐτὴ χεῖσου νομίσθε, ϗ καλέσθε. ϗ ἐβλήμην
» μὴν σιωπῆ τῶν δοῦναι τὸ τοιοῦτον, ἵν' ἴσως ἐν τοῖς ἀποσάταις μόνοις ἀὐληθῆ τὸ
» κακὸν, ϗ μὴ εἰς ἑτέρους τόπους ἀφορμὴν λυμῶν ἀκεραίων ταῖς ἀκοαῖς. ὅπερ δὲ
» Δὐσέβιος ὁ νεῶ τῆ νικομηδείᾳ, νομίσας ἐπ' αὐτῷ κεῖσθαι τὰ τῆς ἐκκλησίας, ὅτι
» καθαλεί-ψας τὴν βηρυτὸν, ϗ ἐποφθαλμίσας τῆ ἐκκλησίᾳ νικομηδέων, οὐκ
» ἐκ δέδυκται κατ' αὐτὸ, τοῦτο ἰσᾶ) ϗ τούτων τῶν ἀποσάτων, ὃς γε ἀφ' ἑπεχεί-
» ρησε πολλοῦ σωιζῶν αὐλοὺς, ἴσως ἐπισύρη λυμὰς ἀγνοοῦντας, εἰς τ' ἐκάτερον
» ϗ χειρομάχον αἵρεσιν, ἀνάγκην ἔχον εἰδῶς ὃ ἐν ᾧ νόμῳ γεγραμμένον, μηκέ-
» τι μὴν σιωπῆσαι, ἀναγκαίαν ὂ πᾶσιν ὑμῖν, ἵνα γινώσκηθε τοὺς τε ἀποσάτας γε-
» νομένους, ϗ τὰς τῆς αἱρέσεως αὐλῶν, δύσηνα ῥηματία, ϗ ἐὰν γράφῃ Δὐσέβιος,
» μὴ πεισέχθε. τὸν πάλαι γὰρ αὐτὸ κακόνοιαν τ' χρόνῳ σιωπηθέισαν, νεῶ ἀφ'
» τούτων ἀναπεῶσαι βαλόμ', σχηματίζε) μ' ὡς ἀπ' τούτων γράφων. ἔργῳ δεί-
» κνυσιν ὡς ὅτι ἀπ' ἐαυτ' ἀσυνδάζων, τοῦτο ποιῆ. οἱ μὴν οὐ ἀποσάται ψυόμενοι,
» εἰσὶν ὗτοι, Ἄρειος, ἀχιλλᾶς, Ἀθαναίης, ϗ καρπώνης, ϗ ἕτερος Ἄρειος, Ε Ἑρμάτης,
» ϗ Δὐζώϊος, ϗ λούκιος, Ε ἰουλιανὸς, ϗ μηνᾶς, ϗ ἥλιάδιος, ϗ γάϊος, ϗ σὺν αὐτοῖς
» σεκουῶδος, Ε θεωνᾶς, οἱ πολὲ λεχθέντες ἐπίσκοποι. ποῖα γ' οὖν τὰς γραφὰς ἐφθέ-
» γοντες λαλοῦσι, ταῦτα. οὐκ ἀεὶ ὁ θεὸς πατὴρ ἦν, ἀλλ' ἦν ὅτε ὁ θεὸς, πατὴρ οὐκ ἦν.
» οὐκ ἀεὶ ἦν ὁ Ϝ. θεοῦ λόγος, ἀλλ' ἐξ οὐκ ὄντων γέγονεν. ὁ γὰρ ὢν θεὸς, τ' μὴ ὄντα οὐ
» τῶ μὴ ὄντος πεποίηκε. διὸ ϗ ἦν πολὲ, ὅτε οὐκ ἦν. κτίσμα γάρ ἐστι ϗ ποίημα
» ὑός. οὔτε γ' ὁμοίως κατ' οὐσίαν τοῦ πατρός ἐστιν, οὔτε ἀληθινός ϗ φύσει τοῦ πα-
» τρὸς λόγος ἐστὶν, οὔτε ἀληθινὴ σοφία αὐτοῦ ἐστί· καθαχρηστικῶς δὲ, λόγος ϗ σοφία
» γεγόμενος. ϗ αὐλὸς γ', ὦ ἰδιῶ Ϝ θεοῦ λόγῳ, ϗ τῆ ἐν θεῷ σοφίᾳ, ἐν ᾗ ϗ τὰ πάν-
» τα ϗ αὐλὸν πεποίηκεν ὁ θεός. διὸ ϗ πρωτόκτιστός ἐστι Ε ἀναλλοιωτὸς τ' φύσιν, ὡς ϗ πάν-
» τα τὰ λογικὰ, ξένος τε ϗ ἀνόμοιος, Ε ἀπεφοιτισμένος ἐστὶν ὁ λόγος τ' τ' θεοῦ σο-
» φίας. ϗ ἀῤῥήτος ἐστὶν ὁ πατὴρ ᾧ ὑῷ. οὔτε γὰρ τελείως ϗ ἀκριβῶς γινώσκῃ ὁ υός τ'
» πατέρα, ἅτε τελείως ὁρᾶν αὐλὸν δυνά) . ϗ γὰρ ἑαυτ' τ' οὐσί οὐκ οἶδεν ὁ υός ὡς ἔστι.
» δι' ἡμᾶς γὰρ πεποίη), ἵνα ἡμᾶς δι' αὐ ὡς δι' ὀργάνου κτίσῃ ὁ θεὸς, ϗ οὐκ ἀν ὑ-
» πέσχη, εἰ μὴ ἡμᾶς ὁ θεὸς ἠθελεν ποιῆσαι. ἠρώτησε γοῦν τις αὐλοὺς, εἰ δυνά) ὁ Ϝ θεὸς
» λόγος τραπῆναι ὡς ὁ διάβολος ἐτράπη, ϗ οὐκ ἐφοβήθη εἰπεῖν, ναὶ δυνά) . τρε-
» πτὸς γὰρ φύσεως ἐστὶ γλυπτὸς ϗ ῥεπτὸς ὑπάρχων. ταῦτα λέγοντας τοὺς τοῦ λόγου,
» ϗ ὅτι τούτοις δυσχεντοιοῦντας, αὐλοὺς τε ϗ τοὺς σωμαλοῦντας αὐτοῖς, λι-
» μοὺς μὲν, μὴ τῶν κατ' αἴγυπτον ἐπισκόπων ϗ τῆς λιβύης, ἐναγεῖς ἐκάλεν ὀνο-
» μάζων, ζηλήσαντες δυσεβεμαλίσαμεν. οἱ γ' τοῦ δυσέβιον, τοῦτο δεξάμενοι, ασυνδάζον-
» τες συγκαλαμίξαι τὸ ψεῦδος τῆ ἀληθεία, ϗ τῆ δυσεβεία τὴν ἀσέβειαν. ἀλλ' οὐκ
» ἰσχύσουσι. νικᾷ γὰρ ἡ ἀληθεια. ϗ ὑδεμία ἐστὶ κοινωνία φωτὶ τοῦτο σκότος, οὐδὲ συμ-
» φώνημα χριστῶ τοῦτο βελίαρ. ὡς γὰρ ἤκουσε πώποτε τοιαῦτα; ἢ τίς νεῶ ἀκούων ὑ
» ξενίζε) , ϗ τὰς ἀκοὰς βύῃ, ἵνα μὴ τὸν ῥύπον τούτων τ' ῥημ' φαύσαν τῆς ἀ-
» κοῆς. ὡς ἀκούων ἰωάννου λέγοντος, ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, οὐ καθαγινώσκῃ τούτων
» λεγόντων, ἦν ποτ' οὔτε οὐκ ἦν. ἢ τίς ἀκούων ἐν ᾧ δ' ἀγγελίῳ, ὁ μονογλυὴς υός, ϗ
» δι' αὐτ' ἐγλύφετο τὰ πάντα, οὐ μωμήσῃ τούτους φθεγομένους, ὅτι εἷς ἐστ ὢν ποιη-
» μ' ὁ υός. πῶς δὲ δυνά) ἴσως εἶ) τῶν δι' αὐ γλυομένων. ἢ πῶς μονογλυὴς, ὁ τοῖς

πᾶσι

πᾶσι κατ' ἐκείνους συναριθμούμενος. πῶς δὲ ἐξ οὐκ ὄντων ἂν εἴη, τοῦ πατρὸς
λέγοντος, ἐξηρεύξατο ἡ καρδία μου λόγον ἀγαθόν. καὶ ἐκ γαστρὸς πρὸ ἑωσφόρου
ἐγέννησά σε. ἢ πῶς ἀνόμοιος τῇ οὐσίᾳ τοῦ πατρὸς, ὁ ὢν εἰκὼν τελεία καὶ ἀπαύγα-
σμα τοῦ πατρός. καὶ λέγων, ὁ ἐμὲ ἑωρακὼς, ἑώρακε τὸν πατέρα. πῶς δὲ εἰ λόγος,
καὶ σοφία ἐστὶ τοῦ θεοῦ ὁ υἱὸς, ἦν ποτὲ ὅτε οὐκ ἦν; ἴσον γὰρ αὐτοὺς λέγειν, ἄλογον καὶ
ἄσοφον τὸν θεὸν ποτέ. πῶς δὲ τρεπτὸς, ἢ ἀλλοιωτὸς, ὁ λέγων δι' ἑαυτοῦ, ἐγὼ ἐν τῷ
πατρὶ, καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί. καὶ ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἕν ἐσμεν. διὰ δὲ τοῦ προφήτου, ἴδε-
τέ με ὅτι ἐγὼ εἰμὶ, καὶ οὐκ ἠλλοίωμαι. εἰ δὲ καὶ ἐπ' αὐτόν τις τὸν πατέρα τὸ ῥητὸν δύ-
ναται ἀναφέρειν, ἀλλ' ἁρμοδιώτερον ἂν εἴη περὶ τοῦ λόγου νῦν λεγόμενον, ὅτι
καὶ γενόμενος ἄνθρωπος οὐκ ἠλλοίωται, ἀλλ' ὡς ὁ ἀπόστολος, ἰησοῦς χριστὸς χθὲς καὶ
σήμερον ὁ αὐτὸς, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. τί δὲ ἄρα εἰπεῖν αὐτοὺς ἔπεισεν, ὅτι δι' ἡμᾶς γέ-
γονε, καί τοι τοῦ παύλου γράφοντος, δι' ὃν τὰ πάντα, καὶ δι' οὗ τὰ πάντα. περὶ δὲ
τοῦ βλασφημεῖν αὐτοὺς, ὅτι οὐκ οἶδε τελείως ὁ υἱὸς τὸν πατέρα, οὐ δεῖ θαυμάζειν.
ἅπαξ γὰρ προθέμενοι χριστομαχεῖν, παρακρούονται καὶ τὰς φωνὰς αὐτοῦ τοῦ κυ-
ρίου λέγοντος, καθὼς γινώσκει με ὁ πατὴρ, κἀγὼ γινώσκω τὸν πατέρα. εἰ μὲν οὖν
ἐκ μέρους γινώσκει ὁ πατὴρ τὸν υἱὸν, δῆλον ὅτι καὶ ὁ υἱὸς ἐκ μέρους γινώσκει τὸν πατέ-
ρα. εἰ δὲ τοῦτο λέγειν οὐ θέμις, οἶδε δὲ τελείως ὁ πατὴρ τὸν υἱὸν, δῆλον ὅτι καθὼς γινώ-
σκει ὁ πατὴρ τὸν ἑαυτοῦ λόγον, οὕτω καὶ ὁ λόγος γινώσκει τὸν ἑαυτοῦ πατέρα, οὗ καὶ ἐστὶ
λόγος. καὶ ταῦτα λέγοντες καὶ ἀναπτύσσοντες τὰς θείας γραφὰς, πολλάκις ἀνετρέψα-
μεν αὐτούς. καὶ πάλιν ὡς χαμαιλέοντες μετέβαλλον τὸ, φιλονεικοῦντες εἰς ἑαυτοὺς, ἐ-
φελκύσαι τὸ γεγραμμένον, ὅταν ἔλθῃ ὁ ἀσεβὴς εἰς βάθη κακῶν, καταφρονεῖ. πολ-
λαὶ γοῦν αἱρέσεις πρὸ αὐτῶν γεγόνασιν, αἵτινες πλέον τοῦ δέοντος τολμήσασαι, πε-
πτώκασιν εἰς ἀφροσύνην. οὗτοι δὲ διὰ πάντων αὐτῶν τῶν ῥημάτων ἐπιχειρήσαν-
τες, τῶν ἀναιρέσεσι τῆς τοῦ λόγου θεότητος, ἐδικαίωσαν ἐξ αὐτῶν ἐκείνας, ὡς ἐγ-
γύτεροι τοῦ ἀντιχρίστου γενόμενοι. διὸ καὶ ἀπεκηρύχθησαν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, καὶ
ἀνεθεματίσθησαν. λυπούμεθα μὲν οὖν ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ τούτων, καὶ μάλιστα ὅτι μα-
θόντες ποτὲ καὶ αὐτοὶ τὰ τῆς ἐκκλησίας, νῦν ἀπεπήδησαν, οὐ ξενιζόμεθα δέ. τοῦτο γὰρ
καὶ ὑμένεος, καὶ φιλιτὸς πεπόνθασι· καὶ πρὸ αὐτῶν ἰούδας ἀκολουθήσας τῷ σωτῆρι,
ὕστερον δὲ προδότης, καὶ ἀποστάτης γενόμενος. καὶ περὶ τούτων δὲ αὐτῶν, οὐκ ἀδί-
δακτοι μεμενήκαμεν. ἀλλ' ὁ μὲν κύριος προείρηκε, βλέπετε μή τις ὑμᾶς πλα-
νήσῃ· πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες, ἐγώ εἰμι. καὶ ὁ καιρὸς ἤγ-
γικε, καὶ πολλοὺς πλανήσουσι. μὴ πορευθῆτε ὀπίσω αὐτῶν. ὁ δὲ παῦλος μαθὼν ταῦ-
τα παρὰ τοῦ σωτῆρος, ἔγραψεν, ὅτι ἐν ὑστέροις καιροῖς ἀποστήσονταί τινες τῆς πί-
στεως τῆς ὑγιαινούσης, προσέχοντες πνεύμασι πλάνης, καὶ διδασκαλίαις δαιμονίων,
ἀποστρεφομένων τὴν ἀλήθειαν. τουτοὶ νῦν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ διά τε
αὐτοῦ παραγγέλλοντος, καὶ διὰ τοῦ ἀποστόλου σημαίνοντος περὶ τῶν τοιούτων, ἀκο-
λούθως ἡμεῖς αὐτήκοοι τῆς ἀσεβείας αὐτῶν γενόμενοι, ἀνεθεματίσαμεν καθὰ προ-
είπομεν, τοὺς τοιούτους, ἀποδείξαντες αὐτοὺς ἀλλοτρίους τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας
τε καὶ πίστεως. ἐδηλώσαμεν δὲ καὶ τῇ ἡμετέρᾳ θεοσεβείᾳ, ἀγαπητοὶ καὶ τιμιώτατοι
συλλειτουργοὶ, ἵνα μήτε τινὰς ἐξ αὐτῶν, εἰ προπετεύσαιντο, καὶ πρὸς ὑμᾶς ἐλθεῖν
μὴ προσδέξησθε, μή τε εὐσεβίῳ, ἢ ἑτέρῳ τινὶ γράφοντι περὶ αὐτῶν πεισθῆτε.

» πρέπει γὰρ ἡμᾶς ὡς χριστιανοὺς ὄντας, πάντας τοὺς τῆς χριστοῦ λόγους τ' καὶ φρο-
» νοῦντας, ὡς στρατιώτας καὶ φίλους τῶν ψυχῶν ἀποτρέπεσθαι, καὶ μὴ ὃ χαίρειν τοῖς
» τοιούτοις λέγειν. ἵνα μὴ πολε καὶ τ' ἀμβλύωμεν αὐτῶν κοινωνοὶ γινώμεθα, ὡς πρὸ βρα-
» χέως ὁ μακάριος ἰωάννης, παρεσείπαλε τοὺς πρὸ ὑμῶν ἀδελφούς. ὑμᾶς οἱ συν
» ἐμοὶ παρακαλοῦσι. τοιαῦτα τῆς ἀποστολικοῦ τῆς πόλιν ἀνεξάνδρου γράφοντος,
χεῖρον ἐλπίζω τὸ κακόν, εἰς φιλονεικίαν ἔξαπορθύων, οἷς τὰ γραφέντα ἐγνωρίζε-
το. καὶ οἱ μὲν τοῖς γράφουσι, σύμψηφοι γινόμενοι, καὶ παρασυπέγραφον· οἱ δὲ, τοὐ-
ναντίον ἐποίουν. μάλιστα ὃ παρὰ μικρὸν ἐκεκίνητο ὁ τ' νικομηδέας εὐσέβιος,
ὅτι αὖ κακῶς ἀνέξανδρος ἐν τοῖς γράφουσι μνήμην πεποίητο. ἴσχυε ὃ κατ' ἐκεί-
νου τοῦ καιροῦ, μάλιστα ὁ εὐσέβιος, ὅτι τ' τ' νικομήδειαν ὁ βασιλεὺς τότε διέτρι-
βε. καὶ γὰρ ἐκεῖ τὰ βασίλεια μικρὸν ἔμπροσθεν οἱ περὶ διοκλητιανὸν ἐπεποίηντο.
διὸ τοῦτο οὖν πολλοὶ τῶν ἐπισκόπων τῷ εὐσεβίῳ ὑπήκουον, κἀκεῖνος στενῶς
ἐπέστελλε ἀνεξάνδρῳ μὴ, ἵνα καθυφεὶς τὸ κινούμενον ζήτημα, δέξηται τοὺς περὶ
ἄρειον· τοῖς ὃ τ' πόλιν, ὅπως ἂν μὴ χωρὶς σύμψηφοι ἀνεξώμεθα. ὅθεν τὰ πράγ-
ματα τῶν τάραχῆς μᾶλλον ἐπλήρου. ὁ γὰρ μόνοις τῶν ἰδεῖν τοὺς ἐν ἐκκλησίαις περὶ θέσεις λό-
γοις διαπλεκιζομένους, ἀλλὰ καὶ πλήθη τεμνόμενα· τῶν μὲν, ὡς τούτοις· ἐν
δὲ, θατέροις ἐπικλινομένων. εἰς τοσοῦτον ὃ ἀταξίας περιέβη τὸ πρᾶγμα, ὥστε
δημοσίᾳ καὶ ἐν αὐλαῖς θεάτροις τ' χριστιανισμὸν γίνεσθαι. οἱ μὲν οὖν περὶ αὐ-
τὸν τ' ἀνεξάνδρειαν, νεανικῶς περὶ τῶν ἀνωτάτω δογμάτων διεπλεκίζοντο.
διαιρεσεβύοντο ὃ, περὶς τοὺς κατ' ἐπαρχί' ἐπισκόπους· οἱ δὲ, εἰς θάτερον τεμνό-
μενοι μέρος, τῆς ἐκείνων ὁμοίας γάσεως ἐλίνοντο. συνανεμίγνυτο δὲ τοῖς ἀρειανίζουσι μυριανοὶ, οἱ μικρὸν ἔμπροσθεν τῆς ἐκκλησίας χωρισθέντες. οὗτοι δέ εἰσιν
οὗτοι, λεκτέον. ὑπὸ πέτρου ἐπισκόπου ἀνεξανδρείας, τοῦ ἐπὶ διοκλητιανοῦ μάρ-
τυρήσαντος, μιγίτιός τις μιᾶς τῶν ἐν αἰγύπτῳ πόλεων ἐπίσκοπος καθηρέθη, δι' ὀρ-
γὰς τε πολλὰς αἰτίας, καὶ μάλιστα ὅτι ἐν ᾧ διωγμῷ ἀρνησάμενος τ' πίστιν, ἐπέ-
θυσεν. ὃς καθαιρεθείς, πολλούς τε ἐκκλησιῶν τοὺς ἐπομένους αὐτῷ, αἱρεσιάρχης κα-
τέστη τῶν ἀπὸ μελιτίου ἐξ ἀνῶν τ' αἰγυπτίων μιγιτιανῶν καλουμένων, ἀπολιπὼν τ'
οὐδὲ μίαν ὀρθογονίαν ἔχουσαν τοῦ κεχωρίσθαι τῆς ἐκκλησίας, ἀδικηθεὶς μὲν ἐλεγχθεὶς ἑαυ-
τὸν ἁπλῶς. ἐκκλησιάρχης δὲ καὶ χριστόφορος τὸν πέτρον. ἀλλὰ πέτρος μὲν ἐν ᾧ διωγμῷ
μαρτυρήσας, ἐτελεύτησεν. ὁ δὲ, μεταφέρει τὰς λοιδορίας ἐπὶ ἀχιλλᾶν, ὃς μετὰ πέ-
τρον ἐπίσκοπος ἦν. καὶ αὖθις ἐπὶ τὸν μετ' ἀχιλλᾶν γεγονότα ἀνέξανδρον. ἐν
τούτοις ὃ καθεστώτων αὐλῶν, ἐπιγίνεται ὃ τ' ἄρειον ζήτημα. καὶ ὁ μιγίτιος ἅμα
τοῖς αὐτοῦ, συνεκαμβάνετο τῷ ἀρείῳ, τ' τῶ ἐπισκόπου συμφατειάζων αὐτῷ.
καὶ ὅσοις μὲν ἄπορος ἦν ἡ ἀρείου δόξα, ἀπεδέχοντο ὑ ἀνεξάνδρου τιμὴ ἐπὶ ἀρείῳ
κρίσιν. καὶ ὡς δικαία εἴη ἡ τ' τῶν οὕτω φρονούντων ψῆφος. ἔγραφον ὃ καὶ οἱ περὶ
τ' νικομηδέα εὐσέβιον, καὶ ὅσοι τ' ἀρείου δόξαν ἠσμένιζον. ὥστε λύειν μὴ τιμὴ
φρόνασαν ἀποκήρυξιν· ἐπανάγειν ὃ εἰς τιμὴ ἐκκλησίαν τοὺς ἀποκηρυχθέντας·
μήτε γὰρ δοξάζειν κακῶς, οὕτως εὐαγγελίων τ' γραμμάτων περὶς τ' ἐπίσκοπον
ἀνεξανδρέας πεμπομένων, πεποίηνο τῶν ἐπισκόπων τούτων συναγωγάς, ἄρχος
μὲν τ' ὑπὸ αὐτοῦ, ἀνεξάνδρος ὃ ἐν εὐαγγελίων. καὶ ὅτε περὶ φάσις γένοιτο ἀπολογίας
τ' νεῶν ἐπιπολαζούσας αἱρέσεσιν ἀρείανῶν, εὐνομιανῶν, καὶ ὅσοι τ' ἐπωνυμίᾳ ἀπὸ

μαχε-

μαχεδονίᾳ ἔχουσιν. ἕκαστοι γὰρ μύριοι τῇ ὑπισχνοῦς ἐχρήσαντο τῇ οἰκείας αἱρέσεως.

ζζ Ταῦτα δὲ πυθόμενος ὁ βασιλεὺς, καὶ τὸν ψυχὸν ὑπερηγάσας, συμφορὰν τε οἰκείαν εἶδε τὸ πρᾶγμα ἡγησάμενος, τῷ δὲ χρῆμα τὸ ἀναφθὲν κακὸν κατασβέσαι σπουδάζων, γράμματα πρὸς ἀνδρὸν καὶ ἄρχοντα πέμπει, δι' αὐδρὸς ἀξιοπίστου, ᾧ ὄνομα μὲν ἦν ὅσιος. μιᾶς δὲ τῶν ἐν τῇ ἱππονίᾳ πόλεων ὄνομα κουδρούβης, ὑπῆρχεν ὑπίσχοπος. πρὸς τε αὐτὸν ἠνάπα, καὶ ἀφ' ἁπλῆς τιμῆς ἦλθε ὁ βασιλεύς. ὧν γραμμῶν μέρος ἐνταῦθα κεῖσθαι οὐκ ἄχαριν ἡγοῦμαι. ἡ γὰρ ὅλη ὑπίσχη ἐν τοῖς ἀσεβίου εἰς τὸν κωνσταντίνου βίον κεῖται βιβλίοις.

» Νικήτης κωνσταντῖνος, μέγιστος, σεβαστὸς, ἀνδρὶ καὶ ἀρείῳ.

» Μανθάνω ἐκεῖθεν ὑπάρχειν τοῦ παρόντος ζητήματος τὸν καταβολέα. ὅτε » γὰρ σὺ ὦ ἀνδρεῖε ἐζήτεις τὰ τῶν πρεσβυτέρων, εἴ δή ποτε ἕκαστος αὐτῶν » ὑπὲρ ἁπλοῦς τόπου τῶν ἐν τῷ νόμῳ γεγραμμένων, μᾶλλον ἢ ὑπὲρ ἁπλοῦς μαθεῖν ζη- » τήματος μέρος πυθάνοιο, σύ τε ὦ ἄνδρε, ὅπερ ἢ μὴ λέ τῇ ἀρχῇ ἐνθυμηθῆναι, » ἢ ἐνθυμηθέντα, σιωπῇ παραδοῦναι πρέπον ἦν, ἀπρεπῶς ἐντεῦθεν. ὅ- » θεν τῆς ἐν ὑμῖν διχονοίας ἐρρίζωσεν, ἡ μὲν ζιωόδος ἠρνήθη· ὁ δὲ ἀληθὴς λαὸς εἰς » ἀμφοτέρους σκεδεὶς, ἐκ τῆς τοῦ κοινοῦ σώματος ἁρμονίας ἐχωρίσθη. ἑκοῦσι ἑ- » κάτερος ὑμῶν ἐξίσου τῷ νόμῳ παραχὼν, ὅπερ δὴ ὁ σωτὴρ ἅπαν ὑμῶν δι- » καίως πράγμα, δέδοκται. τί δὲ τοῦτο ἐστὶν, οὔτε ἐρωτᾶν ἔπρεπεν τῶν τοιούτων ὄντα ἀρ- » χῆς πρέπον ἦν, οὔτε ἐρωτώμενον, ἀποκρίνασθαι. ταὐτὸν γὰρ τοιαύτας ζητήσεις ὑπο- » σας ἀνόμου τινὸς ἀνάγκη πρὸς πάθη, ἀμφὶ ἀνωφελοῖς ἀργίας ἐρεχθεία πρὸς ἔθι- » σιν, εἰ καὶ φυσικῆς τινὸς γυμνασίας ἕνεκα γένοιτο, ὅμως ὀφείλομεν εἴσω τὰ διανοίας » ἐγκλείειν, ἃ μὴ πρὸς χείρους εἰς δημοσίας σωτόδους ἐκφέρειν, μήτε τῶν πόλεων ἀκοὰς » ἀπρεπονόητος τις ἀνὴρ. πόσος γάρ ἐστιν ἕκαστος, ὥστε πρὸς ἅπαν μεγάλων, καὶ » λίαν δυσχερῶν διώασθαι, ἢ πρὸς τὰ ἀκριβὲς σωίδειν, ἢ κατ' ἀξίαν ἑρμηνεῦσαι. » εἰ γὰρ καὶ ἔστι τις δυσχερῶς νομοθείη, πόσον μέρος ἔστ' δήμου πείσει. ἢ ὡς ὁ τὰ τοι- » αῦτα ἀκριβείας, ἐξῶν τὸ ὑπερκινδυνεύειν πρόληψιν ἀποτίσαι; ἀκουέτω ἐφεκτέον ἐν » τοῖς τοιούτοις τὸ πολυλογεῖν, ἵνα μή πως ἡ ἡμῶν ἀσθένεια τὸ φύσεως, τὸ πρόθυμον ἑρ- » μηνεῦσαι μὴ δυνηθέντων, ἢ ἡ τῶν διδασκομένων ἀκροάσεων βραδυτέρα ζώσεις, » πρὸς ἀκριβῆ τὸ ῥηθέντος καταληψιν βλάπτειν μὴ χωρησάντων, αὐθις ἐξ ἑκατέρου τοῦ » τῶν ἡ βλασφημίας, ἢ ζήσμαλος εἰς ἀνάγκην ὁ δῆμος πρίσαι. διὰ γὰρ τὰς ἐρώτησις » ἀπρεφύλακτος, καὶ ἀπόκρισις ἀπρεπὴς, τὸ νῦν ὑπιπολαζούσας αἱρέσεσιν, » ἀρφανῶν, ἀνομιφανῶν, καὶ ὅσοι τῶν ἴσην ἀγῶνας ὑπεδέδοτο ἐφ' ἑκάτερα συγ- » γνώμων. οὐδὲ γὰρ ἐπὶ τὸ κορυφαίου τῶν ἐν ᾧ νόμῳ παραγγέλλεται ὑμῖν ἐξ- » ήφθη πρόφασις, οὐδὲ καινή τις ὑμῖν ἐπὶ τῆς τοῦ θεοῦ θρησκείας αἵρεσις δύτεισή- » χθη· ἀλλ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ἔχετε λογισμὸν, ὥσπερ τὸ τῆ κοινωνίας σύμβημα. ὑμῶν » γὰρ ἐν ἀγῶσι ἐπὶ μικρῶν καὶ λίαν βραχίστων φιλονεικούντων, τοσοῦτον τὸ τοῦ θεοῦ » λαοῦ τὴ ὑμετέρας ἰθύνεσθαι φρενὸς οὐ πρέπει, διὰ τὸ διχονοεῖν. ἀνὴρ οὔτε πρέ- » πον, οὔτε ὅλως θεμιτὸν εἶδε τις δύη). ἵνα δὲ μικρῷ παραδείγματι τὸν ὑμετέραν » ζώσιν ἐπομνύσω, λέξω. ἴσε δὴ καὶ τοῖς φιλοσόφοις αὐτοῖς, ὡς ἑνὶ μὲν ἅπαντες » δόγματι σωίδειν). πολλάκις δὲ ἐν ἑνὶ τῶν ἀποφάσεων μέρει διαφωνοῦσιν, εἰ δὲ » τῇ τὸ ὑπεκήμενος ἀρετῇ διαφωνοῦσι. τῇ μὲν τοῦ σώματος ἑνώσει, πάλιν εἰς ἀνή-

λοις συμπνέοισιν. εἰ ὃ τοῦτ' ὄστ', πῶς οὐ πολλῷ δικαιότερον ὑμᾶς τοὺς τοῦ μεγάλου θεοῦ θεράποντας καθεστῶτας ἐν ταὐτῇ τοῦ αἱρέσει θρησκεύειν, ὁμοψύχους ἀγαθοῖς εἶναι; ὅπισθεν δὲ ὠθούμεθα ὃ λογισμῷ μείζονι, καὶ πλείονι σὺν ἐσθ' ὅ ῥηθὲν ἐνθυμηθῶμεν, εἴπερ ὀρθῶς ἔχει, δι' ὀλίγας καὶ μακάρας ῥημᾶτ' ἐν ὑμῖν φιλονεικίας, ἀδελφοὶς ἀδελφοῖς μάχεσθαι, τὸ τῆς ἑνώσεως τίμιον ἀσεβεῖ διχονοίᾳ χωρίζεσθαι δι' ἡμᾶς, οἱ τοῦ ἀγαθοῦ ἕνεκεν μικρὸν οὕτω, καὶ μηδαμῶς ἀναγκαίων φιλονεικοῦμεν. δημώδη ταῦτ' ὄστ', καὶ παιδικῆς ἀνοίας ἁρμόττοντα μᾶλλον, ἢ τῇ ἕως ἱερέων καὶ θεσπίμων ἀνδρῶν ἑνώσει τοσοῦτον. ἀποτῶμεν ἑκόντες τὴν διαβολικὴν πειρασμῶν. ὁ μέγας ἡμῶν θεὸς ὁ σωτὴρ πάντων, κοινὸν ἅπασι τὸ φῶς ἐξέτεινεν. ἐφ' οὗ τῇ τοσούτου ἀγαθότητι, τοῦ κρείττονος τὸ ταπεινὸν εἰς τέλος ἐνεγκεῖν συγχωρήσαιμεν, ὅπως ὑμᾶς τοὺς ἐκείνου δήμους ἑνὶ τοσούτῳ καὶ ὑπηρεσίᾳ, καὶ νουθεσίᾳ ἑνώσαντος τοῖς τῆ ἑνώσεως κοινωνίαν ἐπαναγόμενοι. ὅπερ γὰρ, ὡς ἔφην, μία ἐστὶν ἡ πίστις ἐν ὑμῖν, καὶ μία τῆς καθ' ὑμᾶς αἱρέσεως ἕνωσις, τό, τε τοῦ νόμου τοὔπαγγελμα, τοῖς δ' ἐκεῖ μέρεσιν εἰς μίαν ψυχῆς τοῦθεσιν, ὃ ὅλον συνηκεῖ. τοῦτο ὅπερ ὑμῖν ἐν ἀγγέλοις φιλονεικεῖν ἤρξατο, ὅπερ μὴ τοῖς τῆ πρώτου νόμου δυνάμεν δοῦναι, χωρισμόν τινα καὶ σχίσιν ἐν ὑμῖν μηδαμῶς ἐμποιείτω. καὶ λέγω ταῦτα οὐχ' ὡς ἀναγκάζων ὑμᾶς ὀξαπόλους τῇ λίθῳ δηθῆναι, ἃ οἷα δή πολέ ὄστιν, ἐκείνῃ ζητήσαι σὺν εἰδέναι. δοῦναι γὰρ καὶ ὃ τῆ ἑνώσεως ἕνωσιν ὑμῖν ἀκέραιον φυλάττεσθαι, καὶ ἵνα αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν πάντων κοινωνία τηρεῖται. κἂν τὰ μάλιστα τις ἐν μέρει τοῖς ἀγγέλοις ὑπὸ βραχίστου διαφωνία λύηται, ἐπεὶ μὴ δὲ πάντες ἐν πᾶσι ταὐτὸ βουλόμεθα, μηδεμία τις ἐν ὑμῖν φύσις ἴδῃ γνώμη πολιτεύεται. τοῦτο μὲν οὖν τῆς ἡμᾶς τοσούτου ἑνώσεως, μία τις ἐν ὑμῖν ἔστω πίστις, μία σύνεσις, μία ἑνωτικὴ τοῦ κρείττονος. ἃ δ' ὑπὲρ τῶν βραχίστων τούτων ζητήσεων ἐν ἀγγέλοις ἀκριβολογεῖσθε, κἂν μή τοῖς μέσῳ γνώμῃ συμφέρητε, μέσῳ εἰσωλογισμῶν τοσούτου, τῇ τῆς διανοίας ἀπορρήτῳ ἱερουργίᾳ. τὸ μέντοι τῆς κοινῆς φιλίας ἀπόρρητον τὲ καὶ ἐξαίρετον, καὶ ἡ τὲ ἀγγέλους πίστις, ἥ τε τοῦτ' θεὸν καὶ τὸν τοῦ νόμου θρησκείαν ἡμῖν, μεμέτω πᾶν ὑμῖν ἀσάλευτος. ἐπαναλάβετε δ' τοῦτο τὲ ἀγγέλων φιλίαν τε καὶ χάριν. ἀπόδοτε δ' σύμπαντα λαῷ τᾶς οἰκείας τοσιπλοκᾶς. ὑμεῖς τε αὖθις καθάπερ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς ἀνακαθαίροντες, αὖθις ἀγγέλους ὑπέγνωτε. ἡδίων γὰρ πολλάκις ἡ φιλία μᾶλλον τῆς ἔχθρας ἐνόησεν. αὖθις εἰς καταλλαγὴν ἐπανάγετε. ἀπόδοτε οὖν μοι χαλκᾶς μὲν ἡμέρας, νύκτας δ' ἀμείλικτους· ἵνα καμοί τις ἡδονὴ καθαρεῦσαι φωτὸς, καὶ βίου, λοιπὸν ἥσυχος ἀφεσούμη ζωῆς. εἰ δὲ μή, τέναγξ ἀνάγκη, καὶ δακρύοις δ' ὅλου σωέχεσθαι, καὶ μηδὲν τῶν τοῦ ζῆν ἀγώνα, τοσούτου ὑφίσασθαι. τῶν γάρτοι τοῦ θεοῦ λαῶν, ὧν ἐγὼ τοσούτων πόλεων λέγω τῶν ἐμῶν, οὕτως ἀδίκως καὶ βλαβερῶς τοῖς ἀγγέλοις φιλονεικίαν κεχωρισμένων, ἐμὲ πῶς ἐγχωρῆσαι λογισμῷ ζωεστάναι λοιπόν. ἵνα δ' τῆς ὅπερ τούτῳ λύπης τὸν ἐπιβολὴν ἀγάπατε, ἀκούσαιτε. τοσούτου ὅπερ τῆ νικομηδέων πόλει, τοσούτου χρῆμα εἰς τὸν ἐάν περ ἐπιγράμμου τῇ γνώμῃ. τοσούτου δέμοι τοῖς ὑμᾶς ἤδη, καὶ τῷ πλείονι μέρει ἐν ὑμῖν ὄντι, ἢ τούτου τῷ τοσούτου ἀγγελία, τοῖς δ' ἔμπαλιν τὸν λογισμὸν ἀνεκαίνισεν· ἵνα μὴ τοῖς ὀφθαλμοῖς ὀξὺν ἀνάγκη θείῳ, ἃ μὴ δ' τ' ἀκοαῖς τοσούτου δυνατὸν ἡγούμεθα. ἀκούσατε δή μοι

λοιπὸν ὦ

» λοιπὸν ἐν τῇ καθ' ὑμᾶς ὁμονοίᾳ. Ἵης ἑῴας τὴν ὁδὸν, ἣν τ' ἐς δηλίους φιλονεί-
» κίας ἀπεκλείσατε. καὶ συγχωρήσατε θᾶττον ὑμᾶς τ' ὁμοῦ, καὶ τοὺς δήλους ἀπωθεῖσθαι
» δήμους ὑπιδεῖν χαίροντας, καὶ τὴν ὑπὲρ Ἵης κοινῆς ἀπάντων ὁμονοίας τε καὶ
» ἐλευθερίας, ὀφλημάτων χάριν ὑπὲρ ἰδίων λόγων ἐνδήμασιν, ὁμολο-
» γῆσαι παρ' κρείττονι.

Τοιαῦτα μὲν οἱ θαυμασὰ, καὶ σοφίας μεσὰ, πρὸ ἡμέρᾳ ἢ τοῦ βασιλέως ὑπισο-
λή. ὃ δ' κακὸν, ὑπερεμπέσειν ἰῶν, ἢ Ἵης τῆ βασιλέως ἀσυνδέτης, ἢ ἀξιοπιστίας τοῦ
Δημοσθένους μὲν τοῖς γράμμασιν. ὅτε γὰρ ἠξίωσεν, οὔτε ἄρδην ἐπὶ τ' γραφέντων ἐμαλάσσετο, ἀλλὰ δι' ἰῶν ἄκριτος καὶ πρὸς τοῖς λοιοῖς ἔσεις καὶ παρεσχέ-
πετο. ἐπῆν δὲ ἢ δίκη τις πρότερα νόσος ὑπικὴ, ἃς ἐκκλησίας παρέπιπτε, ἢ
διαφωνία Ἵης τοῦ πάσχα ἑορτῆς, ἥτις πρὸ τὰ τ' ἑῴας μέρη μόνον ἐλθόντα, τῶν μὲν
ἰουδαϊκώτερον τ' ἑορτὴν ποιῆν ἐπιπυδακότων· τῶν δ', μιμουμένων σύμπαν τὰς
τοὺς κατ' τὴν οἰκουμένην χριστιανούς. Διαφωνοῦσες δὲ οὕτω περὶ Ἵης ἑορτῆς, τ'
κοινωνίας μὴν οὐδαμῶς ἐκώλυεν. συνοτέρα δ' τ' ἑορτὴν τῇ διαφωνίᾳ εἰργάζοντο. δι' ἀμφότερα τοίνυν ὁρῶν ὁ βασιλεὺς παρεπομένην τ' ἐκκλησίαν, ἐνόησεν οἰκουμενικὴν συνεκρότει, τοὺς πανταχόθεν ὑπισκόπους Διὰ γραμμῆς εἰς νίκαιαν Ἵης βιθυνίας ἀπαντῆσαι παρακαλῶν. πρῶτόν τε ἐκ πολλῶν ἐπαρχιῶν
καὶ πόλεων οἱ ὑπίσκοποι, περὶ ὧν ὁ παμφίλου Εὐσέβιος ἐν τῷ τρίτῳ βιβλίῳ τῆς
» εἰς τὸν κωνσταντίνου βίον, ταῦτα δὲ λέξιν φησίν. Τῶν γὰρ ἐκκλησιῶν ἁπασῶν,
» αἳ τ' ἐν ὑρώπῃ ἅπασαι, λιβύῃ τε καὶ τ' ἀσίᾳ ἐπλήρουν, ὁμοῦ ζωὴν ἔσχε θεοῦ τὸν
» θεοῦ λατρευόντων τὰ ἀκρόθινια. εἷς τε οἶκος ὑνὶ ἤματος, ὥσπερ ἐκ θεοῦ πλατυνόμενος εἶναι δοκεῖν ἐχώρει τ' ὄχλον, σύροις τε καὶ κίλιξι, φοίνιξί τ' καὶ ἄραψίοις, καὶ
» παλαισίνοις, καὶ ὅτι τοῦτοις αἰγυπτίοις, θηβαίοις, λίβυας, τοῖς τε ἐκ μέσης τῆς πο-
» λεμένης ὁρμωμένοις. εἶδή τ', καὶ πέρσης ὑπίσκοπος τῇ συνόδῳ πρῶτος. οὔτε σκύ-
» θης ἀπελιμπάνετο Ἵης χορδῆς. πόντος τε καὶ ἀσία, φρυγία τε καὶ παμφυλία, τοῖς
» πρὸ αὐτοῖς πρέσχον ἐκκρίτοις. ἀλλὰ καὶ θρᾷκες καὶ μακεδόνες, ἀχαιοί τε καὶ ἠπει-
» ρῶται, τούτων τε οἱ ἔτι πρόσω ἐκτὸς οἰκοῦντες ἀπήλιον. αὐτοῖς τε ἀσσυρίων ὁ πάνυ
» βοώμενος, εἷς ἰῶν τοῖς πολλοῖς ἅμα συνεδρεύων. Ἵης δέ γε βασιλευούσης πόλεως,
» ὁ μὲν πρόεδρος, Διὰ γῆρας ὑστερῆ. πρεσβύτεροι δ' αὐτῷ πρόκλες, τῷ αὐτῷ τάξιν ἐπληρουν. τοιοῦτον μόνον ἐξ ἀγῶνος, εἷς βασιλεὺς κωνσταντῖνος, χρυσῷ στέφανον δεσμῷ ἐνάμιλλος εἰρήνης, ᾧ αὐτῷ σωτῆρι Ἵης κατ' ἐχθρῶν πολεμίων νίκης,
» θεοπρεπὲς ἀνέθηκε χρυσεῖον, εἰκόνα χορδῆς ἀποσολικῆς ταύτῃ καθ' ἡμᾶς συ-
» στοιχοῦσαν. ἐπεὶ κατ' ἐκείνους συνῆκτο λόγος, ἀπὸ πάντων ἐθνῶν ἐνθεῦτεν τὸν θεα-
» νὸν ἀνδρῶν ἀνακλῆσις, ἐν οἷς ἐτύγχανον πρῶτοι, καὶ μηδοι, καὶ ἐλαμῖται, καὶ οἱ καθοικοῦν-
» τες μεσοποταμίαν, ἰουδαῖόν τε καὶ καππαδοκίαν, πόντον τε καὶ τὴν ἀσίαν, φρυγίαν τὲ
» καὶ παμφυλίαν, αἴγυπτον, καὶ τὰ μέρη τ' λιβύης, τ' κυρηναίων· οἵ τε ἐπιδημοῦντες
» ῥωμαῖοι, ἰουδαῖοί τε καὶ προσήλυτοι, κρῆτες καὶ ἄραβες. πλὴν ὅσον ἐκείνοις μὲν ὑστερῆ
» ὁμοῦ ἐκ θεῦ λατρευτὴν ζωσεσάναι τοὺς πάντας. ὅτι δ' τ' πρώτης χορδῆς, ὑπισχόντων μὲν πλῆθος σὺν τετρακοσίοις ἐπακολούθησε. ἐπομνύων δὲ τούτοις πρεσβυτέρων καὶ διακόνων, ἀκολούθων τε πλήθων ὅσον ἑτέρων, οὐδὲ εἷς ἀριθμός. τῶ δ' θεῦ
» λατρευτῶν, οἱ μὲν διέφερον σοφίας λόγῳ· οἱ δ' βίᾳ περιῆσαν, καὶ καρτερίας ὑπομονῇ·

οἱ ὑ, ᾧ μέσῳ ἐβῆπω κατεκοσμοῦντο. ἦσαν δὲ τούτων οἱ μὲν, χρόνῳ μήκει τελευτῶν μὲν οἱ ὑ, νεότητι, καὶ ψυχῆς ἀκμῇ διαφέροντες· οἱ δὲ, ἄρτι πρόβατα ὄντες τῆς λατρείας δρόμον. οἷς δὴ πᾶσι βασιλεὺς ἐφ' ἑκάστης ἡμέρας, τὰ σιτηρέσια δαψιλῶς χορηγεῖσθαι διετάξατο. καὶ ταῦτα μὲν τοῖς ἐκ τῶν ὀνίων, διέβαλλε Εὐσέβιος. ὕστερον δὲ ὁ βασιλεὺς ὑπατεύοντα τὸν λικιννίου ἑορτὴν, ἀπάντα καὶ αὖθις εἰς τὴν νίκαιαν. διέφερεν ὑ ἐν τοῖς ἐπισκόποις, παυφνούτιος τὸν ἐκ τῆς δύω Θηβαΐδος, καὶ ασυρίδων ὁ ἐκ κύπρου. ὅτου χάριν δὲ τούτων ἐμνημονεύσαμεν, ταῦτα ἐρῶ. συμπαρῆσαν ὑ καὶ λαϊκοὶ πολλοὶ διαφερόντως ἐμπειροι, ἐν ἑκατέρῳ μέρει ζωηρὸν τὸ θυμοῦσθαι. ἀλλὰ τὸν μὲν ἀρείου δόξαν ζωγρεῖν, εὐσέβιος τὸν νικομηδείας, ὡς μοι καὶ πρότερον εἴρηται, καὶ θεόγνις, ὁ νίκαιας ἐπίσκοπος ἦν· μάρις. ὢν ὁ μὲν, νικαίας ἐπίσκοπος ἦν· μάρις δὲ, τῆς ἐν βιθυνίᾳ χαλκηδόνος. τούτοις ὑ ἡνωμένως ἀντηγωνίζετο ἀθανάσιος, διάκονος μὲν τῆς ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας· σφόδρα ὑ αὖθι διαβεβλημένος ἦν δὲ ἐξανδρος ὁ ἐπίσκοπος. διὸ καὶ φθόνος ὡπλίσατο κατ' αὐτοῦ, ὡς ὕστερον λέξομεν. μικρὸν οὖν πρὸ τῆς εἰς ἕνα τόπον συνόδου τῶν ἐπισκόπων, οἱ διαλεκτικοὶ πρὸς τοὺς πολλοὺς προαγῶνας ἐποιοῦντο τοὺς λόγων. ἐκομιδῶν ὑ πολλὰν πρὸς τὸν λόγου τερπνὸν, εἷς ἦν ὁμολογητῶν λαϊκὸς, ἀκέραιον ἔχων τὸ φρόνημα, ἀντιπίπτει τοῖς διαλεκτικοῖς, καὶ φησὶ πρὸς αὐτούς. ὡς ἄρα ὁ χριστὸς, καὶ οἱ ἀπόστολοι, οὐ διαλεκτικὴν ἡμῖν παρέδοσαν τέχνην, οὐδὲ κενὴν ἀπάτην, ἀλλὰ γυμνὴν γνώμην, πίστιν καὶ καλοῖς ἔργοις φυλακὴν ὁμολογίαν. ταῦτα εἰπόντος, οἱ μὲν πρόντες πολλοὶ ἐθαύμασαν, καὶ ἀπεδέξαντο. οἱ ὑ διαλεκτικοὶ δυσμενέστερον ποιοῦντες ἠσύχασαν, τὴν ἁπλοῦν λόγον τῆς ἀληθείας ἀκούσαντες. τότε μὲν οὖν ὅτως ὁ ἐκ τῆς διαλεκτικῆς γνόμενος θόρυβος καλεσάλη. τῇ ὑ ἑξῆς πολλοὶ ἅμα οἱ ἐπίσκοποι εἰς ἕνα τόπον συνήρχοντο. πρὸ ἡ ὑ καὶ ὁ βασιλεὺς μετ' αὐτοῦ. καὶ ἐπεὶ πρὸ ἦλθεν, ἐς μέσους ἔστη. ὁ δ' ὀστέρων καθίζειν ἤρξατο, πρὶν δὲ οἱ ἐπίσκοποι ἐπινεύσαι. τοσαύτη τις ἀλαζόνεια καὶ αὐθάδης ὢν ἀνδρῶν, τὸν βασιλέα κατεῖχεν. ἐπεὶ ὑ ὁ μὲ πρέπουσα ὦ καιρῷ ἡσυχία ἐγένετο, ἤρξατο ὁ βασιλεὺς αὐτίκα τῆς καθέδρας, πραγματικοῖς πρὸς αὐτοὺς χρῆσθαι λόγοις, πρὸς συμφωνίαν καὶ ὁμόνοιαν πρέπων αὐτοῖς. καὶ τὴν μὲ ἑκάστου ἰδιάζουσαν λύπην πρὸς τὸ πλησίον, οὐδαμοῦ ζωεβούλευε. καὶ γὰ διαπεπαλαιωμένης ἦν ἀνηκέστου οἱ πλείονες, πολλά τε ἐξ αὐτῶν βιβλία δεήσεων ὦ βασιλεῖ τῇ πρεσβείᾳ ἦσαν ὀρέξαντες. ὅπερ δὲ ὃ πρεσκείμενον, διὸ καὶ συνεκλήθησαν, χωρὶς οὐδὲν καλέσας, τὰ βυβλία καυθῆναι ἐκέλευσεν, ἐπειπὼν μόνον, κελεύειν χριστὸς ἀφιέναι τοῖς ἀδελφοῖς, τὸν ἀφέσεως τυχεῖν ἐπειγόμενον. τότε οὖν τῆς περὶ ὁμονοίας καὶ εἰρηνικῆς λόγους εἰς πλάτος διεξιόντων, αὖθις πρὸς τὸ δογματίζον ὑπομνηστέρων ὑποσκέψασθαι τῇ αὐτῶν γνώμῃ ἐπέτρεψεν. οἷα ὑ καὶ πρὸς τούτων ἐν ᾧ αὐτῷ τελευτῶ βιβλίῳ τῶν εἰς τὸν βίον κωνσταντίνου ὁ αὐτὸς φησιν εὐσέβιος, ἐπακοῦσαι καλόν. ἔστι ὑ ταῦτα. πλείστων δὴ ὧν ὑφ' ἑκατέρῳ ταλαμαι προτεινομένων, πολλῆς τε ἀμφιλογίας παροῦσης ζωνισαμένης, ἀνεξικάκως ἐπεκρατεῖτο ὁ βασιλεὺς τῶν πολλῶν, σχολῇ τε ὑπόνῳ τὰς προτάσεις ὑπεδέχετο. ἐν μέρει τε ἀντιλαμβανόμενος τῶν πρὸ ἑκατέρου τάγματος λεγομένων, ἠρέμα ζωῆγε τοῖς φιλονείκως σπουδαζομένοις, προφέρεσθαι τε ποιούμενος, τὰς πρὸς ἕκαστον ὁμιλίας· ἡμερώτερον τε τῇ φωνῇ, ὅτι μὴ ὑ ταύτης ἀμαθῶς εἶχε, γλυκύτερος ἦν

ὡς

» ὁῦς ἰως ἰῶ καὶ ἡδὺς, τοὺς μὴν συμπείθων, τοὺς ὃ ἧ δυσκόλων τῷ λόγῳ· τοὺς δὲ δὴ
» λέγοντας ἐπαινῶν· πόλλας ὃ εἰς ὁμόνοιαν ξυνάγων, ὁμογνώμονάς τε καὶ ὁμοδόξους
» αὐτοὺς ὅπερ τοῖς ἀμφισβητουμένοις ἅπασιν, ὅπερ ὃ αὐτὸ καλεῖσθαι, ὡς ὁμοφώνως
» μὴν καθεῖναι τὴν πίστιν· ἧς ὃ σωτηρίᾳ ἑορτῆς, τὸν αὐτὸν τρόπον τοῖς πᾶσιν ὁμολο-
» γηθῆναι χρεών. ἐκκεῖσθαι τε ἤδη, καὶ ἐγγράφως δι' ὑποσημειώσεως ἑκάστου τὰ
» κοινῇ δεδογμένα. τοιαῦτα καὶ περὶ τούτων τὲ ἑαυτὸν φωνᾶς ὁ Δυσέβιος ἐγγράφως
κατέλιπεν. ἡμεῖς ὃ οὐκ ἀχαίρως αὐτῆς ἐχρησάμεθα· ἀλλὰ μάρτυσι χρώμενοι
τοῖς ὑπ' αὐτοῦ λεχθεῖσι, τῇδε αὐτὰ κατατάξαμεν τῇ γραφῇ· ἵν' ὅτου δή τινες τῆς ἐν
νικαίᾳ συνόδου ὡς περὶ τὴν πίστιν σφαλείσης καταγνώσκωσι, μὴ αὐτῶν ἀνέχώ-
μεθα, μὴ δὲ πῇ Δυσεβοῦσι βούλωνται δοκεῖν ᾧ μακεδονιανῷ, ἰδιώτας αὐτοὺς καὶ ἀφυᾶς κα-
λοῦντι τοὺς ἐκδοσε συνῳδόντας. Καβῖνος γὰρ, ὁ τῶν ἐν ἡρακλείᾳ τῆς θρᾴκης μα-
κεδονιανῶν ἐπίσκοπος, σωσαγωγὸν ὧν Δημόφιλι συνόδων ἐγγράφως ἐξέδω-
κεν, ποιησάμενος, τοὺς μὴν ἐν νικαίᾳ, ὡς ἀφυᾶς καὶ ἰδιώτας διέσυρε, μὴ αἰσθα-
νόμενος, ὅτι καὶ αὐτὸν Δυσέβιον, τὸν μετὰ πολλῆς δοκιμασίας τὴν πίστιν ὁμολογήσαν-
τα, ὡς ἰδιώτην Δημοφίλη. καὶ ἵνα μὴν, ἐκεῖνο παρῆλθεν· ἵνα δὲ, παρέτρεψεν. πόλ-
λας δὲ ὡς τὸν οἰκεῖον σκοπὸν, μᾶλλον ἐξείληφεν, καὶ ἐπαινῶν μετὰ παμφίλου Δυ-
σέβιον, ὡς ἀξιόπιστον μάρτυρα. ἐπαινῶ δὲ καὶ τὸν βασιλέα, ὡς τὰ χριστιανῶν δόγ-
ματα ζῶν διωκάθιον, μέμφε) τῇ ἐν νικαίᾳ ἐκτεθείσῃ πίστει, ὡς ὑπὸ ἰδιωτῶν, καὶ
οὐδὲν ὅπερ σαθρὸν ἐκδεδομένη. καὶ ὃν ὡς σοφὸν καὶ ἀψευδῆ καὶ μάρτυρα, τούτου τὰς φωνὰς ἑκουσίως ὑπερορᾷ. φησὶ γὰρ ὁ Δυσέβιος, ὅτι τῶν πρόνλων ἐν τῇ νι-
καίᾳ τοῦ θεοῦ λειτουργῶν, οἱ μὴν, διέφερον σοφίας λόγῳ· οἱ ὃ, βίᾳ περιῆσαν. καὶ ὅθεν
ὁ βασιλεὺς, πρὸν πόλεις εἰς ὁμόνοιαν ἄγων, ὁμογνώμονας καὶ ὁμοδόξους κατέ-
στησεν. ἀλλὰ Καβῖνου μὴν εἴ που χρεία καλέσει, ποιησόμεθα μνήμην. εἰ ὃ ἐν νι-
καίᾳ τῶν ἐκ τῆς μεγάλης συνόδου μεγαλοφώνως ἐξενεχθεῖσα συμφωνία τῆς πί-
στεως, ἐστὶν αὕτη. ταύτην τὴν πίστιν πεπαίκασι πρὸς τοῖς δεκαοκτὼ, ἐγνώσθη τε καὶ
ἐστέρξθη· καὶ ὡς φησὶν ὁ Δυσέβιος, ὁμοφωνήσαντες, καὶ ὁμοδοξήσαντες ἐγράφον. πέντε
δὲ μόνοι οὐ προσεδέξαντο τῆς λέξεως τοῦ ὁμοουσίου ὑπολαβόμενοι. Δυσέβιος τε ὁ
νικομηδέας ἐπίσκοπος, καὶ θεόγνις νικαίας· μάρις, χαλκηδόνος· θεωνᾶς, μαρμαρικῆς·
σεκουῶδος, πτολεμαΐδος. ἐπεὶ γὰρ ἔφασαν ὁμοούσιον εἶ) ὃ οὐκ ἴσον ἐστὶν, εἰ κατὰ μερι-
σμὸν, ἢ κατὰ ῥοῦσιν, ἢ κατὰ προβολήν. κατὰ προβολὴν μὲν, ὡς ἐκ ῥίζων βλάστημα·
κατὰ ὃ ῥεῦσιν, ὡς οἱ παιδικοὶ παῖδες· κατὰ μερισμὸν δὲ, ὡς δώλου χρυσίδες δύο ἢ
τρεῖς· κατ' οὐδὲν ὃ τούτων ἐστὶν ὁ υἱός. Δημόφιλος οὐ συνεκατίθεσαν τῇ πίστει ἐλε-
γον. πολλὰ οὖν τὴν λέξιν τὸ ὁμοούσιον * σκάνδαλες, τὴν καθαιρέσει χρείαν ὑποτρέ-
ψαι οὐκ ἠβουλήθησαν. δόξαν ἡ συνόδος, χρῆσον μὴν καὶ τοῖς ὁμοδόξοις αὐτὸν, ἀνέ-
θεμάτισεν ἀπόντας, προσθέντες μηδὲ ὑπεναντίον τῆς ἀλεξανδρέως αὐτὸν. βασιλέως
δὲ πρόσταγμα, καὶ αὐτὸν καὶ τοὺς περὶ Δυσέβιον * μὴν οὖν καὶ θεόγνις μικρὸν ὕστερον
μετὰ τὴν ἐξορίαν βιβλίον μετανοίας ὑπεδόντες, τῇ πίστει τὸ ὁμοούσιον συνέθεντο,
ὡς προϊόντες δηλώσομεν. τότε ὃ ἐν τῇ συνόδῳ, Δυσέβιος ὁ δὲ παμφίλου προσω-
νυμίαν ἔχων, καὶ τῆς ἐν παλαιστίνῃ καισαρείας τὴν ὑπισχνουμένην κεκληρωμένος, μικρὸν
ὑπισχνήσας καὶ δημοκεφάλους εἰ δεῖ προσδέξασθαι τὸν ὅρον τῆς πίστεως, οὕτως ἅμα
τοῖς πολλοῖς πᾶσι συνήνεσέν τε καὶ συνυπέγραψε. ὃ ᾧ ὑπ' αὐτὸν λαῷ ἔγρα-

φον τὸν ὅρον τῆς πίστεως διεπέμψαμεν, τὴν τοῦ ὁμοουσίου λέξιν ἑρμηνεύσας· ἵνα
μὴ ὅλως δόξωμεν ἀγνοεῖν ἃ ὑφ' ὧν ἐπέσχημεν ἔχειν περὶ αὐτά. ἔστι δὲ αὐτῶν τὰ γεγραμ-
μένα λέξιν τάδε. Τὰ περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς πίστεως πεφρονήκαμεν τε καὶ
μεγάλῃ συνόδῳ τῇ ἐν Νικαίᾳ συγκροτηθείσῃ, εἰκὸς μὴν καὶ ὑμᾶς ἀγαπητοὶ με-
μαθηκέναι, τῆς φήμης πεπιστεύκειν εἰωθυίας, τί περὶ τῶν πεπραγμένων ἀκριβῶς
λόγον. ἀλλ' ἵνα μὴ ἐκ μόνης τοιαύτης ἀκοῆς τὰ τῆς ἀληθείας ἑτεροίως ὑμῖν ἀπαγ-
γείλῃ, ἀναγκαίως διεπεμψάμεθα ὑμῖν, πρῶτον μὲν τὸ ὑφ' ἡμῶν προτεθεῖσαν
περὶ τῆς πίστεως γράφον, ἔπειτα τὴν δόξαν, ᾗ τὴν ἡμετέραν φωνὰς προσθή-
κας ἀπαδούσας ἐκδεδώκασι. τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἡμῶν γράμμα ἔδοξε παρεῖσθαι τὸν
θεοφιλεστάτου ἡμῶν βασιλέως ἀναγνωσθέν, οὗ τε ἔχειν, ἐν δοκίμοις ἀποφανθέν, τί-
νων ἕνεκα τὸν τόπον, καθὼς προεβάλομεν πρὸς τῶν περὶ ἡμῶν ἐπισκόπων, ἐν τῇ
καθηκούσῃ, καὶ ὅτε οὐ λουτρὸν βαμβαίνομεν· καὶ καθὼς ἀπὸ τῶν θείων γραφῶν με-
μαθήκαμεν· καὶ ὡς ἐν τῷ προσευκτηρίῳ, ἐν αὐτῇ τῇ ἐπισκοπῇ ἐπὶς ὑβαμεν τε
καὶ ἐδιδάσκομεν. οὕτω καὶ νῦν πίστιν ὑπονοεῖν, τὴν ἡμετέραν πίστιν ὑμῖν προσφα-
φέρομεν. ἔστι δὲ αὕτη. Πιστεύομεν εἰς ἕνα θεὸν, πατέρα παντοκράτορα, τῶν τε ἁ-
πάντων ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων ποιητήν· καὶ εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν τοῦ θεοῦ
λόγον, θεὸν ἐκ θεοῦ· φῶς, ἐκ φωτός· ζωήν, ἐκ ζωῆς, υἱὸν μονογενῆ· πρωτότοκον
πάσης κτίσεως, πρὸ πάντων τῶν αἰώνων, ἐκ τοῦ θεοῦ πατρὸς γεγεννημένον. δι' οὗ καὶ
ἐγένετο τὰ πάντα, τά τε ἐν τῷ οὐρανῷ τὰ τῆς ἡμετέρας σωτηρίας ἕνεκα, καὶ ἐν ἀνθρώποις
πολιτευσάμενον· καὶ παθόντα, καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ· καὶ ἀνελθόντα πρὸς
τὸν πατέρα, καὶ ἥξοντα πάλιν κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς. πιστεύομεν καὶ εἰς ἓν πνεῦ-
μα ἅγιον, τούτων ἕκαστον εἶναι καὶ ὑπάρχειν πιστεύοντες, πατέρα ἀληθῶς πατέρα,
καὶ υἱὸν ἀληθῶς υἱόν· καὶ πνεῦμα ἅγιον, ἀληθῶς ἅγιον πνεῦμα. καθὼς καὶ ὁ κύριος
ἡμῶν ἀποστέλλων εἰς τὸ κήρυγμα τοὺς ἑαυτοῦ μαθητὰς, εἶπε. πορευθέντες μαθητεύ-
σατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁ-
γίου πνεύματος. περὶ ὧν καὶ διαβεβαιούμεθα οὕτως ἔχειν, καὶ οὕτω φρονεῖν, καὶ
πάλιν οὕτως ἐγνηκέναι, καὶ μέχρι θανάτου οὕτω κρίνειν, καὶ ἐν αὐτῇ ἐνίστασθαι τῇ πί-
στει, ἀναθεματίζοντες πᾶσαν αἵρεσιν ἄθεον. ταῦτα ἀπὸ καρδίας καὶ ψυχῆς πάντα
πεφρονηκέναι, ἐξ οὗπερ ἴσμεν ἑαυτοὺς, καὶ νῦν φρονεῖν τε καὶ λέγειν ἐξ ἀληθείας, ὅτι
τοῦ θεοῦ τοῦ παντοκράτορος, καὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεμυημένοι, δι-
δαχαῖς ἐγχεῖν δι' ἀποδείξεως, καὶ πείθειν ὑμᾶς. ὅτι καὶ τοὺς παρῳχηκότας χρόνους,
οὕτως ἐπὶς ὑομεν τε καὶ ἐκηρύσσομεν, ὁμοίως ταύτης τῆς ὑφ' ἡμῶν ἐκτεθείσης
πίστεως, καὶ σαφεστέρᾳ πρὸ ταύτης ἀπολογίας. ἀλλ' αὐτός τε πρῶτος ὁ θεοφιλέστατος βασι-
βασιλεὺς, ὀρθότατα προεῖχεν αὐτὴν ἐμμεμύρησεν. ὕστε καὶ ἑαυτὸν φρονεῖν ἐμαρ-
τύρατο, καὶ ταύτῃ τοὺς πάντας συγκατατίθεσθαι, ἐπισπεύδων τοῖς δόγμασι, καὶ συμ-
φωνεῖν τούτοις αὐτοῖς παρεκελεύετο, ἑνός μόνου προσεγγραφέντος ῥήματος τοῦ ὁ-
μοουσίου. ὃ καὶ αὐτὸς ἠρμήνευσε λέγων, ὅτι μὴ κατὰ τὰ τῶν σωμάτων πάθη λέγει τὸ
ὁμοούσιον. οὔτε οὖν κατὰ διαίρεσιν, ὥστε καθ' ἕνα ἀποτμηθὲν ἐκ τοῦ πατρὸς ὑποστῆ-
ναι. μήτε γὰρ δυνατὸν εἶναι τὸν ἄϋλον καὶ νοερὸν, καὶ ἀσώματον φύσιν, σωματικόν
τι πάθος ὑφίστασθαι. θείοις γὰρ καὶ ἀπορρήτοις ῥήμασι, προσήκει τὰ τοιαῦτα νοεῖν. καὶ ὁ
μὲν σοφώτατος καὶ εὐσεβὴς ἡμῶν βασιλεὺς, τοιάδε ἐφιλοσόφει. οἱ δὲ, προσφάτως τὸ

ὁμοούσιον,

ὁμοουσίου, τήνδε τὴν γραφὴν πεποιήκασι. Πιστεύομεν εἰς ἕνα θεὸν πατέρα παν-
τοκράτορα, πάντων ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων ποιητήν· καὶ εἰς ἕνα κύριον ἰησοῦν χρι-
στὸν, τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, γεννηθέντα ἐκ τοῦ πατρὸς μονογενῆ, τουτέστιν ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ
πατρός· θεὸν ἐκ θεοῦ· φῶς ἐκ φωτός· θεὸν ἀληθινὸν, ἐκ θεοῦ ἀληθινοῦ· γεννηθέν-
τα, οὐ ποιηθέντα· ὁμοούσιον τῷ πατρὶ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, τά τε ἐν τῷ οὐρα-
νῷ, καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ· τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν
κατελθόντα καὶ σαρκωθέντα, ἐνανθρωπήσαντα· παθόντα, καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ
ἡμέρᾳ· ἐλθόντα εἰς τοὺς οὐρανούς· ἐρχόμενον κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς· καὶ εἰς τὸ πνεῦ-
μα τὸ ἅγιον. τοὺς δὲ λέγοντας ὅτι ἦν ποτὲ ὅτε οὐκ ἦν πρὶν γεννηθῆναι, ἢ ἐξ οὐκ
ὄντων ἐγένετο, ἢ ἐξ ἑτέρας ὑποστάσεως, ἢ οὐσίας φάσκοντας εἶναι, ἢ κτιστὸν, ἢ τρε-
πτὸν, ἢ ἀλλοιωτὸν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, τούτους ἀναθεματίζει ἡ καθολικὴ, καὶ ἀποστολι-
κὴ τοῦ θεοῦ ἐκκλησία. καὶ δὴ ταύτης τῆς γραφῆς ὑπ' αὐτῶν ὑπαγορευθείσης, ὅ-
πως εἴρηται αὐτοῖς τὸ ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς, καὶ τὸ τῷ πατρὶ ὁμοούσιον, οὐκ ἀν-
εξέταστον αὐτοῖς καταλιμπάνομεν. ἐπερωτήσεις τοιγαροῦν καὶ ἀποκρίσεις ἐντεῦ-
θεν ἀνεκινοῦντο, ἐβασανίζέν τε ὁ λόγος τὴν διάνοιαν τῶν εἰρημένων. καὶ δὴ καὶ τὸ
ἐκ τῆς οὐσίας ὡμολόγητο πρὸς αὐτῶν, δηλωτικὸν εἶναι, τοῦ ἐκ μὲν τοῦ πατρὸς εἶναι,
οὐ μὴν ὡς μέρος ὑπάρχειν τοῦ πατρός. ταῦτα δὲ καὶ ἡμῖν ἐδόκει καλῶς ἔχειν συγ-
κατατίθεσθαι τῇ διανοίᾳ τῆς εὐσεβοῦς διδασκαλίας ὑπαγορευούσης, ἐκ τοῦ πατρὸς
εἶναι τὸν υἱὸν, οὐ μὴν μέρος τῆς οὐσίας αὐτοῦ τυγχάνειν. διόπερ τῇ διανοίᾳ καὶ αὐτοὶ συν-
τιθέμεθα, οὐδὲ τὴν φωνὴν τοῦ ὁμοουσίου παραιτούμενοι τοῦ τῆς εἰρήνης σκοποῦ
πρὸ ὀφθαλμῶν ἡμῶν κειμένου, καὶ τοῦ μὴ τῆς ὀρθῆς ἐκπεσεῖν διανοίας. κατὰ τὰ
αὐτὰ δὲ, καὶ τὸν γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα κατεδεξάμεθα, ἐπεὶ ποιηθὲν, κοινὸν ἔφα-
σκον εἶναι πρόσρημα τῶν λοιπῶν κτισμάτων ὧν διὰ τοῦ υἱοῦ γενομένων, ὧν οὐδὲν
ὅμοιον ἔχειν τὸν υἱόν· διὸ δὴ, μὴ εἶναι αὐτὸν ποίημα, τοῖς δι' αὐτοῦ γενομένοις ὅμοιον·
κρείττονος δὲ, ἢ κατὰ πᾶν ποίημα τυγχάνειν οὐσίας, ἢν ἐκ τοῦ πατρὸς γεγενῆσθαι
διδάσκει τὰ θεῖα λόγια, τοῦ τρόπου τῆς γεννήσεως ἀνεκφράστου καὶ ἀνεπιλογίστου
πάσῃ γεννητῇ φύσει τυγχάνοντος. οὕτω δὲ καὶ τὸ ὁμοούσιον εἶναι τοῦ πατρὸς τὸν υἱὸν
ἐξεταζόμενος ὁ λόγος συνίστησιν, οὐ κατὰ τὸν τῶν σωμάτων τρόπον, οὐδὲ τοῖς θνητοῖς
ζώοις παραπλησίως. οὔτε γὰρ κατὰ διαίρεσιν τῆς οὐσίας, οὔτε κατὰ ἀποτομὴν, ἢ
ἀλλοίωσιν τῆς τοῦ πατρὸς οὐσίας τὲ καὶ δυνάμεως. τούτων γὰρ πάντων ἀλλοτρίαν εἶναι
τὴν ἀγέννητον φύσιν τοῦ πατρός· παραστατικὸν δὲ εἶναι τῷ πατρὶ τὸ ὁμοούσιον, τὸ μη-
δεμίαν ἐμφέρειαν πρὸς τὰ γεννητὰ κτίσματα τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ ἐμφαίνειν· μόνῳ δὲ
τῷ πατρὶ τῷ γεγεννηκότι κατὰ πάντα τρόπον ἀφομοιοῦσθαι· καὶ μὴ εἶναι ἐξ ἑτέρας
τὲ ὑποστάσεως καὶ οὐσίας, ἀλλ' ἐκ τοῦ πατρός. ᾧ καὶ αὐτῷ τοῦτον ἑρμηνευθέν-
τι τὸν τρόπον, καλῶς ἔχειν ἐφάνη συγκαταθέσθαι. ἐπεὶ καὶ τῶν παλαιῶν τινὰς λογίους,
καὶ ἐπιφανεῖς ἐπισκόπους καὶ συγγραφέας ἔγνωμεν ἐπὶ τῆς τοῦ πατρὸς καὶ υἱοῦ θεο-
λογίας, ᾧ τοῦ ὁμοουσίου συγχρησαμένους ὀνόματι. ταῦτα μὲν οὖν, περὶ τῆς ἐκ-
τεθείσης εἰρήσθω πίστεως. ἀλλὰ κατὰ τὰς ἀποδοθείσας διανοίας ἐπ' αὐτοῦ τοῦ θεο-
φιλεστάτου βασιλέως ἐξετασθείσας, καὶ τοῖς εἰρημένοις λογισμοῖς συνομολογηθείσας.
καὶ τὸν ἀναθεματισμὸν δὲ τὸν μετὰ τὴν πίστιν πρὸς αὐτῶν ἐκτεθέντα, ἄλυπον εἶναι ἡγη-
σάμεθα, διὰ τὸ ἀπείργειν ἀγράφοις χρήσασθαι φωναῖς. διὸ σχεδὸν, ἡ πᾶσα γέ-

» γονε σύγχυσίς τε καὶ ἀκαταστασία τῶν ἐκκλησιῶν· μηδεμιᾶς γοῦν θεοπνεύστου γρα-
» φῆς τὸ ἐξ οὐκ ὄντων, καὶ τὸ ἦν ποτε ὅτε οὐκ ἦν, καὶ τοῖς ἑξῆς ἐπιλεγομένοις κεχρη-
» μένης, οὐκ εὔλογον ἐφάνη ταῦτα λέγειν, καὶ διδάσκειν. ᾧ καὶ αὐτῷ καλῶς δόξαντι
» συνεθέμεθα. ἐπεὶ μὴ δὲ ἐν τῷ πρὸ τούτου χρόνῳ, τούτοις εἰώθαμεν χρῆσθαι τοῖς
» ῥήμασι. ταῦτα ὑμῖν ἀναγκαίως διεπεμψάμεθα ἀγαπητοὶ, τὸ κεκριμένον τῆς ἡ-
» μετέρας ἐξετάσεώς τε, καὶ συγκαταθέσεως φανερὸν ὑμῖν καθιστῶντες. καὶ ὡς εὐ-
» λόγως τότε μὲν καὶ μέχρι ὑστάτης ὥρας ἐνιστάμεθα, ὅθ' ἡμῖν τὰ ἑτεροίως γραφέν-
» τα προσέκοπτεν· τότε δὲ ἀφιλονείκως τὰ μὴ λυποῦντα κατεδεξάμεθα, ὅτε ἡμῖν
» εὐγνωμόνως ἐξετάζουσι τῶν λόγων τὴν διάνοιαν, ἐφάνη συντρέχειν τοῖς ὑφ' ἡμῶν
» αὐτῶν ἐν τῇ προεκτεθείσῃ πίστει ὡμολογημένοις. τοιαῦτα μὲν ὁ τοῦ παμφίλου εὐσέ-
βιος, εἰς τὴν παλαιστίνης καισάρειαν διεπέμψατο. καὶ τῇ ἀλεξανδρέων δὲ ἐκκλησίᾳ, καὶ
τοῖς ἐν αἰγύπτῳ καὶ λιβύῃ, καὶ πενταπόλει κοινῇ ψήφῳ τάδε ἡ σύνοδος ἔγραψεν.

Τῇ ἁγίᾳ θεοῦ χάριτι, καὶ μεγάλῃ ἀλεξανδρέων ἐκκλησίᾳ, καὶ τοῖς κατ' αἴγυ-
πτον καὶ λιβύην, καὶ πεντάπολιν ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς, οἱ ἐν νικαίᾳ συναχθέντες,
καὶ τὴν μεγάλην καὶ ἁγίαν σύνοδον συγκροτήσαντες ἐπίσκοποι, ἐν κυρίῳ χαί-
ρειν. ἐπεὶ τῆς τοῦ θεοῦ χάριτος, καὶ τοῦ θεοφιλεστάτου βασιλέως κωνσταντίνου συνα-
γαγόντος ἡμᾶς ἐκ διαφόρων πόλεών τε καὶ ἐπαρχιῶν, μεγάλη καὶ ἁγία σύνοδος
ἐν νικαίᾳ συνεκροτήθη ἐξάπαντος, ἀναγκαῖον ἐφάνη παρὰ τῆς ἱερᾶς σύνοδου, καὶ
πρὸς ὑμᾶς ἐπιστεῖλαι γράμματα· ἵν' εἰδέναι ἔχοιτε, τίνα μὲν ἐκινήθη καὶ ἐξητά-
σθη· τίνα δὲ ἔδοξε καὶ ἐκρατύνθη. πρῶτον μὲν οὖν ἐξ ἁπάντων ἐξητάσθη τὰ κατὰ
τὴν ἀσέβειαν, καὶ τὴν παρανομίαν ἀρείου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ, ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ θεο-
φιλεστάτου βασιλέως κωνσταντίνου. καὶ ἔδοξεν ἀναθεματισθῆναι τὴν ἀσεβῆ αὐτοῦ δό-
ξαν, καὶ τὰ ῥήματα καὶ τὰ ὀνόματα τὰ βλάσφημα, τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ λέγων ἐξ
οὐκ ὄντων, καὶ εἶναι ποτὲ ὅτε οὐκ ἦν. καὶ αὐτεξουσιότητι κακίας καὶ ἀρετῆς δεκτικὸν
τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ λέγοντος, καὶ κτίσμα καὶ ποίημα ὀνομάζοντος, ἅπαντα ἀνεθεμά-
τισεν ἡ ἁγία σύνοδος. οὐδὲ ὅσον ἀκοῦσαι τῆς ἀσεβοῦς δόξης, καὶ ἀπονοίας, καὶ τῶν
βλασφήμων ῥημάτων ἀνασχομένη. καὶ τὰ μὲν κατ' ἐκείνου οἵου τέλους τετύχη-
κε, πάντως καὶ ἀκηκόατε ἢ ἀκούσεσθε. ἵνα μὴ δόξωμεν ἐπεμβαίνειν ἀνδρὶ δι' οἰκεί-
αν ἁμαρτίαν ἄξια τὰ ἐπίχειρα κομισαμένῳ. τοσοῦτον δὲ ἴσχυσε αὐτοῦ ἡ ἀσέβεια, ὡς
καὶ παραπολέσαι θεωνᾶν, ἀπὸ μαρμαρικῆς, καὶ σεκοῦνδον, ἀπὸ πτολεμαΐδος.
τῶν γὰρ αὐτῶν, κἀκεῖνοι τετυχήκασιν. ἀλλ' ἐπεὶ ἡ τοῦ θεοῦ χάρις, τῆς μὲν κακοδο-
ξίας ἐκείνης καὶ ἀσεβείας, καὶ τῆς βλασφημίας, καὶ τῶν προσώπων ὧν τολμησάν-
των διάστασιν καὶ διαίρεσιν ποιήσασθαι τοῦ εἰρηνευομένου ἄνωθεν λαοῦ, ἠλευ-
θέρωσεν ἡμᾶς. ἐγείπετο δὲ τὸ κατὰ τὴν προπέτειαν μελιτίου, καὶ τῶν ἀπ' αὐτοῦ χειροτο-
νηθέντων. καὶ περὶ τούτου τοῦ μέρους ἃ ἔδοξε τῇ συνόδῳ, ἐμφανίζομεν ὑμῖν ἀγα-
πητοὶ ἀδελφοί. ἔδοξεν οὖν μελίτιον φιλανθρωπότερον κινηθείσης τῆς συνόδου.
κατὰ γὰρ τὴν ἀκριβῆ λόγον, μηδεμιᾶς συγγνώμης ἄξιος ἦν, μένειν ἐν τῇ πόλει ἑαυ-
τοῦ, καὶ μηδεμίαν ἐξουσίαν ἔχειν αὐτὸν, μή τε χειροθετεῖν, μή τε προχειρίζεσθαι,
μή τε ἐν χώρᾳ, μή τε ἐν πόλει ἑτέρᾳ φαίνεσθαι, ταύτης τῆς προφάσεως ἕνεκα· ψι-
λὸν δὲ τὸ ὄνομα τῆς τιμῆς κεκτῆσθαι· τοὺς δὲ ὑπ' αὐτοῦ καταστάθεντας, μυστηκο-
τέρᾳ χειροτονίᾳ καταστάθεντας κοινωνῆσαι ἐπὶ τούτοις, ἐφ' ᾧτε ἔχειν μὲν αὐτοὺς τὴν

τιμὴν

λιτουργίαν, δευτέρους δὲ εἰς ἀπόστολος, πρώτων τὸν ἐν ἑκάστῃ παροικίᾳ τε καὶ ἐκκλησίᾳ ἐξεταζομένων τῶν ὑπὸ τῆς λιμναίτου καὶ συλλειτουργοῦ ἡμῶν ἀλεξάνδρου καθεστημένων. ὡς πρὸς τούτοις ὄ, μηδεμίᾳ ἐξουσίᾳ εἰς τοὺς ἀρέσαντας αὐτῇς προχειρίζεσθαι, ἢ ὑπερβάλλειν ὀνόματα, ἢ ὅλως ποιεῖν τι χωρὶς γνώμης τῆς ἁγίας καθολικῆς ἐκκλησίας ἐπισκόπου, τῶν ὑπὸ ἀλεξάνδρου· τοὺς δὲ χάριτι θεοῦ καὶ δυνάμεις ἡμετέρας ἐν μηδενὶ φρονήματι δυρεθέντας, ἀλλὰ ἀκηλιδώτους ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ὄντας, καὶ ἐξουσίαν ἔχειν προχειρίζεσθαι, καὶ ὀνόματα ἐπιλέγεσθαι τῶν ἀξίων τοῦ κλήρου, καὶ ὅλως πάντα ποιεῖν, καὶ κατὰ τὸν νόμον καὶ θεσμὸν τῆς ἐκκλησιαστικόν. εἰ δέ τινας συμβαίη ἀναπαύσασθαι τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, πλημμελοῦντα προσφιλονεικοῦντας εἰς τὸ λιμναίτου δ τετελευτηκότος, τοὺς ἀρχὴν προσληφθέντας, μόνον εἰ ἄξιοι φαίνοιντο, καὶ ὁ λαὸς αἱροῖτο, σὺν ἐπιψηφίζοντος αὐτῷ καὶ ἐπισκεφαλίζοντος τῆς τῶν ἀλεξανδρέως ἐπισκόπου. τοῦτο μὲν τοῖς μὲν ἄλλοις πᾶσι συνεχωρήθη. ὑπὲρ δὲ τοῦ μιλήτου προσώπου, ὁπότε τὰ αὐτὰ ἔδοξε, διὰ τὸ μὴ ἕνεκεν αὐτοῦ ἀταξίαν, καὶ διὰ ὃ προσῆκεν αὐτὸ καὶ προπετὲς τῆς γνώμης, ἵνα μηδεμίᾳ ἐξουσίᾳ, ἢ αὐθεντίᾳ αὐτῷ δοθείη, μὴ θεσπίσῳ δυναμένῳ, πάλιν ταῖς αὐταῖς ἀταξίαις ἐμποιῆσαι. ταῦτα δὲ τὰ αἱρεθέντα καὶ διαφέροντα τῇ αἰγύπτῳ, καὶ τῇ ἀντιοχέων ἐκκλησίᾳ. εἰ δέ τι ἄλλο ἐκανονίσθη, ἢ ἐδογματίσθη, συμπαρόντος τοῦ κυρίου καὶ λιμναίτου, καὶ συλλειτουργοῦ, καὶ ἀδελφοῦ ἡμῶν ἀλεξάνδρου, αὐτὸς πρῶτον, ἀκριβέστερον διοίσει πρὸς ὑμᾶς, ἅτε δὴ καὶ κύριος καὶ κοινωνὸς τῶν γεγενημένων τυγχάνων. διαγγελοῦμεν ὑμῖν, περὶ τῆς συμφωνίας τοῦ ἀντιοχέως πάσχα, ὅτι ἡμετέραις εὐχαῖς κατορθώθη καὶ τοῦτο τὸ μέρος. ὡς τε πάντας τοὺς ἐν τῇ ἑῴᾳ ἀδελφοὺς, τοὺς μὴ τὰ ἰουδαίων τὸ πρότερον ποιοῦντας, συμφώνως ῥωμαίοις καὶ ἡμῖν, καὶ πᾶσιν ὑμῖν τοῖς ἐξ ἀρχαίου μεθ' ἡμῶν φυλάττουσι τὸ πάσχα, ἐν τοῦ δοῦναι ἄγειν. χαίροντες οὖν ὑπὲρ τοῖς κατορθώμασι, καὶ τῆς εἰρηνικῆς συμφωνίας, καὶ ὑπὲρ τοῦ πᾶσαν αἵρεσιν ἐκκοπῆναι, ἀποδέξασθε μᾶλλον, μὴ μείζονος ἀγάπης καὶ πλείονος ἀγάπης τὸν συλλειτουργὸν ἡμῶν· ὑμῶν δὲ, ὑπέρτιμον ἀλεξάνδρον, τὸν ἀφεστῶτα ἡμᾶς ἐν τῇ προυσίᾳ, καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἡλικίᾳ, τοσοῦτον πόνον ὑποστάντα ὑπὲρ τῆς εἰρήνης γενέσθαι καὶ πρὸς ὑμῖν. ἀγόμεθα δὲ ὑπὲρ ἡμῶν ἀπόντων, ἵνα καλῶς ἔχῃ δόξαντα ταῦτα βέβαια μένῃ, διὰ τοῦ παντοκράτορος θεοῦ, καὶ διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν. Ἐν ταύτῃ τῇ τῆς συνόδου ὑποθήκῃ, φοβερὸν καθίσησιν, ὅτι οὐ μόνον ἀρχὸν, καὶ τοὺς ὁμοδόξους αὐτοῦ διαθεμάτισεν, ἀλλὰ καὶ τὰς λέξεις τῆς δόξης αὐτοῦ. καὶ ὅτι περὶ τοῦ πάσχα ὁμοφρονήσαντες, ἐδέξαντο τὴν αἱρεσιαρχικὸν μηνίσκον, τὴν μὴ ἀξίαν τῆς ὑποσκοπῆς ἔχειν αὐτὸν συγχωρήσαντες· τὴν δὲ ἐξουσίαν τοῦ περιπλέειν αὐτὸν ἵνα ὡς ὑπόσκοπον περιέχοντες. δι' ὧν αἰτίαν νομίζω ἄχρι νῦν κεχωρίσθαι τῆς ἐκκλησίας, τοὺς ἐν αἰγύπτῳ μηνισταῖς, ὅτι περιέλκει ἡ συνοδος, μηνίσκου τὸ δυνάμενος. Ἰστέον δὲ, ὅτι ἄρχος βιβλίον συνέγραψε περὶ τῆς ἑαυτοῦ δόξης, ὃ ἐπέγραψε θάλασσαν. ἔστι δὲ ὁ χαρακτὴρ τοῦ βιβλίου, ζωῶν καὶ διαλεγομένων, τοῖς ὑπαθίοις ὁσμαῖς πεπληρωμένος. ὅθεν καὶ αὐτὸ τότε ἡ συνοδος ἀπεκήρυξεν. ὁ μόνη δὲ καὶ συνοδος τοῦτο γράψαι περὶ τῆς γνωμένης εἰρήνης ἐφρόντισεν. ἀλλὰ καὶ ὁ βασιλεὺς κωνσταντῖνος δι' οἰκείων γραμμάτων, τὴν ἀγεξανδρέων ἐκκλησίαν τὰ

δε ἐπέσχλεν. Κωνσαντῖνος σεβασὸς, τῇ καθολικῇ ἀγεξανδρέων ἐκκλησία. χαίρετε ἀγαπητοὶ ἀδελφοί. τελείαν ὡδὲ τ̃ θείας τ̃ωεγνοίας εἰλήφαμεν χάειν· ἵνα πάσης πλάνης ἀπαλλαχθέντες, μίαν καὶ τ̃ αὐτὴν ὁπτιγνώσκωμεν πίστιν. τὰδὲ λοιπὸν ὧ δξαβόλῳ ἔξεστι καθ' ἡμῶν, πᾶν εἴτι δ' ἂν κακὸν ἐπεχείρησε μηχανᾶσθαι, ἐκ βάθεν ἀνήρηται, τὰς διχονοίας, τὰ σχίσματα, τοὺς φθόνους ἐκείνους τ̃ τῶν δξαφωνιῶν, ἵν' οὕτως εἴπω θανάσιμα φάρμακα τ̃ τ̃ τῶν χειστ̃ κέλευσιν, ἡ τ̃ ἀγνοίας ἐνίκησε λαμπρότης. ἕνα τοίνυν ὁμοῦ ἅπαντες καὶ ὧ ὀνόματι τ̃ωεσκυνῶμεν, καὶ εἷς πεπιστεύκαμεν. ἵνα γ' τοῦτο γένηται· ἐπομνήσω θεοῦ, σὺν ἐκάλεσα ἐς τ̃ νικαέων πόλιν τοὺς πλείστους τῶν ὁπισκόπων, μεθ' ὧν καὶ εἷς δὲ ὑμῶν, ἐγὼ ὁ ζιωνθεράπων ὑμέτερος καθ' ὑπαδολὴν εἰ) χάριν, καὶ αὐτὸς τ̃ τῆς ἀληθείας δξέτασιν ἀνεδεξάμην. ἐλέχθη γοῦν ἅπαντα, καὶ ἀκριβῶς δξήτασται, ὅσα δι' ἀμφιβολίαν, ἢ διχόνοιάν τ̃ωεφάσιν ἔδοκει γένεσθαι· καὶ φάσαθαι ἡ θεία μεγαλόστης ἠλίκα καὶ ὡς δύνατα τὰ τ̃ωεὶ τὸ μεγάλου θεοῦ τ̃ωεὶ τῆς ψυχῆς καὶ ζωῆς ἡμῶν, ἀπερισπάστως ἐλασφήμουν γένες, πανάθλια τοῖς θεοπνεύστοις γράφαις, καὶ τῇ ἁγίᾳ πίστει φθεγγόμενοί τε, καὶ πιστεύειν ὁμολογοῦντες. τεσσαράκοντα γοῦν καὶ πλέόνων ὁπισκόπων, ὁπὶ σφεσσύνη τὲ ἀγχινοίᾳ θαυμαζομένων, μίαν καὶ τ̃ αὐτὴν πίστιν, ἣ καὶ τ̃ ἀληθείας τὲ ἀκριβείας τοῦ θεοῦ νόμου πέφυκε πίστιν εἶ) βεβαιοῦσθαι. μόνος ἄρδος ἐφωράθη τῆς δξαβολικῆς ἐνεργάδας ἡ τῆμερία. καὶ τὸ κακὸν τοῦτο τ̃ωεφὲρον μὲν πρὸς ὑμᾶς, ἔπειτα καὶ πρὸς ἑτέρους ἀσεβεῖ γνώμῃ δξαπείρας. διαδεξώμεθα τοίνυν ἐγὼ ὁ πανοικέτωρ πρόφερε γνώμην. ἐπανήχθω μὲν ὅπου τοὺς ἀγαπητοὺς ἡμῶν ἀδελφοὺς, ὧν ὑμᾶς τὸ δξαβόλου διαδὴς ὑπερέλης ἐχώρισε. ὅπου τὸ κοινὸν σῶμα, καὶ τὰ γήσια ἡμῶν μήν, ἀσυδὴ πάσῃ ἰῶμι. τοῦτο γὰρ καὶ τῇ ἀγχινοίᾳ καὶ τῇ πίστει, τὲ τῇ ὁσιότητι τῇ ὑμετέρᾳ πρέπει, ἵνα τ̃ πλάνης ἐλεηθείσης ἐκείνης, ὃν τῆς ἀληθείας εἶ) ἐχθρὸν ζωνέσχεν, πρὸς τ̃ θείαν ἐπανήκητε χάριν. ὁ γὰρ τοῖς πεντακοσίοις ἥρεσεν ὁπισκόποις, οὐδὲ ἔστιν ἕτερον, εἰ τῷ θεοῦ γνώμῃ, μάλιστά γε ὅπου τὸ ἄγιον πνεῦμα τοιούτων καὶ τηλικούτων ἀνδρῶν τ̃ ἀγνοίας ἐγκείμενον τ̃ θείαν βούλησιν ἐξεφώτισεν. διὸ μηδὲς ἀμφιβαλέτω, μηδὲς ἐπάρυθεάτω, ἀλλὰ πρόθυμος πρὸς τὴν ἀληθεστάτην ὁδὸν ἐπείγεσθε· ἵν' ἐπειδὴν ὅσον τάχος πρὸς ὑμᾶς ἀφίκωμαι, τὰς ὀφειλομένας ὧ πανηγέρῳ θεῷ, μεθ' ὑμῶν ὁμολογήσω χάριτας, ὅτι τ̃ εἰλικρινῆ πίστιν ὁπιδείξας, τὴν δικαίαν ὑμῖν ἀγάπην ἀποδέδωκεν. ὁ θεὸς ὑμᾶς διαφυλάξαι, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί. Ο μὲν δὴ βασιλεὺς, τοιαῦτα ἔγραφε ὧ ἀγεξανδρεῖ δήμῳ, μισῶν ὅτι οὐχ' ἁπλῶς τάδε ὡς ἔτυχε γέγονεν ὄρεγος τῆς πίστεως· ἀλλ' ὅτι μὴ πολλῆς συζητήσεως καὶ δοκιμασίας αὐτὴν ὑπηρθρώσατο. τὲ ὑχ' ὅτι τινὰ μὴ ἠλέγθη, ἵνα γ' ἀπεσιγήθη. διὰ γ' ὅτι ὅσα τ̃ωεὶ σύστασιν τ̃ δόγματος λεχθῶν ἥρμοζε, καὶ ὅτι οὐχ' ἁπλῶς ὡείαθη, ἀλλ' ἀκριβῶς ἐξητάσθη τ̃ωότερον. ὥστε πάντα ὅσα ἢ ἀμφιβολίας, ἢ διχονοίας τ̃ωέφασιν ἔδοκει γένεσθαι, ταῦτα ἐκποδὼν γένεσθω. τὸ κεφάλαιον γνώμην θεοῦ τ̃ πάντων τῶν ἐκκλησιῶν γνώμην καλῶ, καὶ πρόθυμα ἀγάπω, τῶν τοσούτων καὶ τηλικούτων ὁπισκόπων τ̃ ὁμοφωνίαν γένεσθαι σὺν ἀπιστεῖ. Καθίνος ὁ τῆς μακεδονίου αἱρέσεως τ̃ωεστὼς, τούτοις μὲν ἔκὼν οὐ τ̃ωοσέχθη, ἀλλ' ἰδιώτας καὶ μὴ ἔχοντας γνῶσιν, τοὺς ἐκκλησιαζομένους φησὶν. τὲ κινδυνεύων καὶ αὐτὸν τ̃ καθαρέα δυσέβειον ὁπὶ ἀγνωσίᾳ δξαβαλῶν, καὶ σὺν ἐγκαλεῖται

μεῖται

μεῖται ὡς εἰ κ ἰδιῶται ἦσ οἱ τ σωτόδου, καὶ ἐλάμποντο ὑ τοῦτ θεῦ, κ τ χάριτος δ' ἄλλ πολύμαλος, ὑδαμῶς ἀσοχήσαι τ' ἀληθ ἐδωύαντο. ἐπάκουσον γοῦν, οἷα ⸌ καὶ δι' ἑτέρας ὑπισχῆς ὁ βασιλὰς, καθ' ἕ τ τῶ ἀρείου δόγμ· καὶ ὧν ὁμοδόξων αὐτ νομοθετήσας, τοῖς πάνταχοῦ ὑπισχόποις τε καὶ λαοῖς διεπέμψατο.

Αλλη ὑπισοχὴ κωνσαντίνου.

» Νικητὴς κωνσαντῖνος, μέγιστος, σεβασὸς, ὑπισχόποις καὶ λαοῖς. Τοὺς πονηρεὺς καὶ
» ἀσεβὰς μιμησάμενος ὄχλος, δίκαιόν ὅστι τ αὐτῶ ἐκείνοις ὑπέχειν ἀζημίαν. ὥσ-
» περ γοῦν πορφύριος ὁ τ θεοσεβὰς ἐχθρὸς, σωτάγματα τ θεῶν καὶ τῆς
» θρησκὰς συγχαράττων, ἄξιον ὕρετο μισθὸν, ⸌ τοιοῦτον, ὡς τ ἐπονείδιστον μνῆ αὐτὸν
» τοῖς τ ἔξῆς χρόνοις, καὶ πλείστης ἀνάπλησθῆναι κακοδοξίας, ἀφνιαθῆ-
» ναι δὲ τὰ ἀσεβῆ αὐτ συγγράμματα. οὕτω καὶ νῦν ἔδοξεν ἄρειον καὶ τοῖς ἀρείου
» ὁμογνώμοσιν, πορφυριανοὺς μὴ καλεῖσθαι· ἵν' ὧν τοῖς ἄλλοις μεμίμηνται, τούτων
» ἔχωσι καὶ τὴν τοσαυτηρείαν. τοῖς ὃ τούτοις καὶ εἴ τι σύγγραμμα ἀρείου σωτε-
» ταγμένου εὑρεθείη, τοῦτο πυρὶ παραδίδοσθαι. ἵνα μὴ μόνον τὰ φαῦλα αὐτ τ
» διδασκαλίας ἀφανισθείη, ἀλλὰ μηδ' ὑπόμνημα αὐτ ὅλως ὑπολείποιτο. ἐκβά-
» νοντοι τοσαυτηρούμενοι, ὡς εἴ τις σύγγραμμα ὑπὸ ἀρείου σωταγὴν φωραθείη
» κρύψας, καὶ μὴ δήλως τοσαυτηρικὸν πυρὶ καταδηλώσῃ, τούτῳ θάνατος ἔσται ἡ ζη-
» μία. παραχρῆμα γὰρ δηλοῖ, ὅτι τούτῳ κεφαλικὴν ὑποσήσει ζημίαν. ὁ θεὸς ὑμᾶς
» διαφυλάξαι. Κωνσαντῖνος σεβασὸς τ ἐκκλησίας. Γείτονι λαῶν ἐκ
» τ κοινῶν διαταξίας, ὅσην ἡμᾶς δυνάμεως πέφυκε χάρις, τοῦτον τε τοσαύ-
» των ἔκρινα εἶναί μοι σχοπὸν τοσήκειν, ὅπως παρὰ τοῖς μακαριωτάτοις τ καθο-
» λικῆς ἐκκλησίας πλήθεσι, πίστις μία, καὶ εἰλικρινὴς ἀγάπη, ὁμογνώμων τε περὶ
» τ παγκρατῆ θεὸν διασέβεια ληφθῆναι. ἀφ' ὅτῳ τοῦτο ἕτερος ἐκ οἷόν τ ἦν, ἀκλινῆ κ
» βεβαίαν τάξιν λαβεῖν, εἰ μὴ εἰς ταυτ πάντων ὁμοῦ, ἡ τῶ ζωῶν πλῆθος ὑπισχό-
» πων ζωηφόρων, ἑκάστου ὧν τοσηκόντων τῇ ἀγιωτάτῃ θρησκείᾳ διακρίσις γέ-
» νοιτο, τούτου ἕνεκεν πλείστων ὅσων σεμνοθεσιαθέντων. κ αὖθις δὲ καθάπερ εἰς ἀζ
» ὑμῶν ἐτύγχανον συμπρεσβών. ὃ γὰρ θρησκείμιον μοῦ, ἐφ' ᾧ μάλιστα χαίρω, σῶν θε-
» ραπόντων ὑμέτερος πεφύκειαν. ἄγει τοσούτου ἀπέστη τ τοσηκούσης τελύχειν
» δεξιώσεως, ἄγεις δ' ἡ ὧ πόλεων ἐφώρᾳ διέσχουσα γνώμη, τοῖς τ ἴσης ὁμότητος
» συμφωνίαν εἰς φῶς τοσηγεῖσθ. ὡς μηδὲν ἔτι τοῖς διχόνοιαν, ἢ πίστεως ἀμφισβή
» τησιν ὑπολείπεσθαι. ἔνθα καὶ θεῖσης τῶ πάσχα ἁγιωτάτης ἡμέρας γνωμοθύσης
» ζητήσεως, ἔδοξε κοινῇ γνώμῃ καλῶς ἔχειν ὅπὶ μιᾶς ἡμέρας, πάσας τοὺς ἀπαν-
» ταχοῦ ὑπιλεγῆν. τί γὰρ ἡμῖν κάλλιον· τί δὲ σεμνότερον ὑπάρξαι δυνήσεται, τοῦ τὸν
» ἑορτὸν ταύτην, πρ' ὧ τ ἡμῖς ἀληθὰς εἰληφαμὲν ἐλπίδα, μιᾷ τάξει καὶ φανερῷ
» λόγῳ, πᾶσὶ πᾶσιν ἀδιαλείπτως φυλάττεσθαι. καὶ τοσοῦτον μὲν, δύσαξιον ἔδοξεν εἶ-
» ναι τὸν ἁγιωτάτον ἐκείνου ἑορτὸν, τῇ τῶ ἰουδαίων ἐπολμίους σωτηρίᾳ, πληροῦν.
» οἱ ταῖς ἑαυτῶν χερσὰς ἁγιωτάτῳ πλημμελήμασι χραίνοντες, εἰκότως τὰς ψυχὰς οἱ
» μιαροὶ ἰουφλώσουσιν. ἕξουσι γὰρ τοῦ ἐκείνων ἔθνους ἀποβληθέντες ἀληθεστέρᾳ τάξει,
» ὧν ἐκ τοσοῦτης τῆ παθοῦς ἡμέρας, μέχρι τ παρόντος ἐφυλάξαμεν, καὶ ὅτι τοὺς
» μιαιφονωτάτους ἀγῶνας, τῶ τῆς ὑπιλήρωσιν ταύτης συμπλήρωσιν ἐγγίνεσθαι. μηδὲν τοι-
» οῦτον ἔστω ὑμῖν κοινὸν, μᾶλλον τ ἐχθίστου τῶ ἰουδαίων ὄχλου. εἰληφαμὲν τὰ σωτῆρος

» ἑτέραν ὁδόν. πρόκειται γὰρ δρόμος τῇ ἱερωτάτῃ ἡμῶν θρησκείᾳ, καὶ νόμιμος καὶ
» πρέπων τούτῳ. οὐ συμφώνως αὐτιλαμβανόμενοι τῆς ἔχθρας ἐκείνης, ἑαυτοὺς συν-
» ειδήσεως ἀποσπάσωμεν ἀδελφοὶ τιμιώτατοι. ἔστι γὰρ ὡς ἀληθῶς ἀτοπώτατον ἐκείνους
» αὐχεῖν, ὡς ἄρα πρεκτὸς τῆς αὐτῶν διδασκαλίας ταῦτα φυλάττειν οὐκ ἦμεν ἱκανοί.
» τί δὲ φρονεῖν ὀρθὸν δυνήσονται, οἳ μετὰ τὴν κυριοκτονίαν ἐκείνην ἐκστάντες τῶν φρε-
» νῶν, ἄγονται οὐ λογισμῷ τινὶ, ἀλλ' ὁρμῇ ἀκαταχέτῳ ὅποι ἂν αὐτοὺς ἡ ἔμφυτος αὐ-
» τῶν ἀγάγῃ μανία. ἐκεῖθεν τοίνυν κἂν τούτῳ τῷ μέρει τὴν ἀλήθειαν οὐχ ὁρῶσιν, ὡς
» δεῖ κατὰ πλεῖστον αὐτοὺς πλανωμένους, αὐτὶ τῆς προσηκούσης ἐπανορθώσεως ἐν ᾧ
» αὐτῷ ἔτει, δεύτερον τὸ πάσχα ἐπιτελεῖν. τίνος οὖν χάριν τούτοις ἑπόμεθα, οἳ δει-
» νὴν πλάνην νοσεῖν ὡμολόγηνται. δεύτερόν γε τὸ πάσχα ἐν ἑνὶ ἐνιαυτῷ οὐκ ἂν
» ποτε ποιεῖν ἀνεξώμεθα. ἀλλ' εἰ καὶ ταῦτα μὴ προὔκειτο, τὴν ὑμετέραν ἀγχίνοιαν
» ἐχρῆν, καὶ διὰ σπουδῆς καὶ δι' εὐχῆς ἔχειν πάντοτε ἐν μηδενὸς ὁμοιότητι, τὸ κα-
» θαρὸν τῆς ἡμετέρας ψυχῆς κοινωνεῖν, ἢ δοκεῖν ἀνθρώπων ἔθεσι παγκάκων. πρὸς
» τούτοις, κἀκεῖνο πρέπει συνορᾶν, ὡς ἐν τηλικούτῳ πράγματι, καὶ τοιαύτῃ θρη-
» σκείας ἑορτῇ διαφωνίαν ὑπάρχειν ἐστὶν ἀθεώτατον. μίαν γὰρ ἡμῖν τὴν τῆς ἡμετέ-
» ρας εὐσεβείας ἡμέραν, τουτέστι τὴν τοῦ ἁγιωτάτου πάθους ὁ ἡμέτερος πρέδωκε
» σωτὴρ, μίαν εἶναι τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν βεβούλη. ἧς καὶ τὰ μάλιστα εἰς πολ-
» λούς τε καὶ διαφόρους τόπους τὰ μέρη διῄρηται. ἀλλ' ὅμως ἑνὶ πνεύματι, τουτέστι τῷ
» θείῳ βουλήματι θάλπεται. λογιζάσθω δὲ ἡ τῆς ὑμετέρας ὁσιότητος ἀγχίνοια, ὅπως
» ἐστὶ δεινόν τε καὶ ἀπρεπὲς κατὰ τὰς αὐτὰς ἡμέρας, ἑτέρους μὲν τῶν νηστείαις σχολάζειν,
» ἑτέρους δὲ συμπόσια τελεῖν. καὶ μετὰ τὰς τοῦ πάσχα ἡμέρας, ἄλλους μὲν ἐν ἑορταῖς καὶ
» ἀνέσεσιν ὀξετάζεσθαι· ἄλλους δὲ τῶν ὡρισμέναις ἐκδεδόσθαι νηστείαις. διὰ τοῦτο γοῦν
» τῆς προσηκούσης ἐπανορθώσεως τυχεῖν, καὶ πρὸς μίαν διατύπωσιν ἄγεσθαι τοῦ-
» το, ἡ θεία πρόνοια βούλεται, ὡς ἔγωγε ἅπαντας ἡγοῦμαι συνορᾶν. ὅθεν ἐπεὶ τοῦ-
» το οὕτως ἐπανορθοῦσθαι προσῆκεν, ὡς μηδὲν μετὰ τοῦ τῶν πατροκτόνων τε καὶ κυ-
» ριοκτόνων ἐκείνων ἔθνους εἶναι κοινόν. ἔστι τε τάξις εὐπρεπὴς, ἵν' ἅπασαι τῶν δυ-
» τικῶν τε καὶ μεσημβρινῶν, καὶ ἀρκτῴων τῆς οἰκουμένης μερῶν παραφυλάττου-
» σιν αἱ ἐκκλησίαι, καί τινες ὧν κατὰ τὴν ἑῴαν τόπων, ὧν ἕνεκεν ἐπὶ τοῦ παρόντος κα-
» λῶς ἔχειν ἅπαντες ἡγήσαντο. καὶ αὐτὸς δὲ τῇ ὑμετέρᾳ ἀγχινοίᾳ ἀρέσειν ὑπεσχό-
» μην. ἵν' ὅπερ ἂν κατὰ τὴν ῥωμαίων πόλιν, ἰταλίαν τε καὶ ἀφρικὴν, ἅπασαν αἴγυ-
» πτον, ἱσπανίας, γαλλίας, βρεττανίας, λιβύην, ὅλην ἑλλάδα, ἀσιανήν τε διοίκησιν καὶ
» ποντικὴν, καὶ κιλικίαν, μιᾷ καὶ συμφώνῳ φυλάττηται γνώμῃ, ἀσμένως τοῦτο καὶ ἡ
» ὑμετέρα προσδέξηται σύνεσις, λογιζομένη ὡς οὐ μόνον πλείων ἐστὶν ὁ τῶν κατὰ τοὺς
» προειρημένους τόπους ἐκκλησιῶν ἀριθμὸς, ἀλλὰ καὶ ὡς τοῦτο μάλιστα κοινῇ πάν-
» τας ὁσιώτατόν ἐστι βούλεσθαι. ὅπερ καὶ ὁ ἀκριβὴς ἀπαιτεῖν δοκεῖ λόγος, καὶ οὐδεμίαν
» μετὰ τῆς ἰουδαίων ἐπιορκίας ἔχειν κοινωνίαν. ἵνα δὲ τὸ κεφαλαιωδέστατον συντόμως εἴ-
» πω, κοινῇ πάντων ἤρεσε κρίσει τὴν ἁγιωτάτην τοῦ πάσχα ἑορτὴν, μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ἡ-
» μέρᾳ συντελεῖσθαι. οὐδὲ γὰρ πρέπει ἐν τοιαύτῃ ἁγιότητι εἶναι τινὰ διαφορὰν,
» καὶ κάλλιον ἕπεσθαι τῇ γνώμῃ ταύτῃ, ἐν ᾗ οὐδεμία ἔσται ἀλλοτρίας πλάνης, καὶ
» ἁμαρτήματος ἐπιμιξία. τούτων οὖν οὕτω στοιχούντων, ἀσμένως δέχεσθαι τὴν οὐ-
» ρανίαν καὶ θείαν ὡς ἀληθῶς ἐντολήν. πᾶν γὰρ ὅ, τι δι' ἂν ἐν τοῖς ἁγίοις τῶν ἐπι-

σκόπων

» σκήπτων σωεδρίοις τοῖς ἁγίοις), τοῦτο τοὺς τῆς θείας βουλήσεως ἔχῃ τιμὴν διάφορον.
» δεῖ δὲ πᾶσι τοῖς ἀγαπητοῖς ἡμῶν ἀδελφοῖς ἐμφανίσαι τὰ τοιαῦτα γράμματα, ἵνα δὴ
» καὶ τὸν τοιοῦτον λόγον, καὶ τὴν τοιαύτην ἀγωγὴν τῆς ἀγιωτάτης ἡμῶν ἀποδέχε-
» σθαί τε καὶ διαβεβαιοῦσθαι ὀφείλειν. ἵν' ἐπειδὴ τοὺς τῆς παλαιᾶς πολυμυθίας τῆς ὑ-
» μετέρας διαθέσεως ὄψιν ἀφίκωμαι, ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τὴν ἁγίαν λύ-
» χνων ἑορτὴν ὑπιτελέσαι δυνηθῶ· καὶ πολλὴν ἔνεκεν λύπην ὑμῶν δοκήσω σωσο-
» ρᾶν τὴν διαβολικὴν ὠμότητα ἀπὸ τῆς θείας δυνάμεως διὰ τῶν ἡμετέρων τοιού-
» τοις ἀνηρημένων, ἀκμαζούσης πανταχοῦ τῆς ὑμετέρας πίστεως καὶ εἰρήνης, καὶ
» ὁμονοίας. ὁ θεὸς ὑμᾶς διαφυλάξοι ἀγαπητοὶ ἀδελφοί.

» Ἄλλη ὑπισχνεῖται τοῖς δυσέβιον.

» Νικητὴς κωνσταντῖνος, μέγιστος, σεβαστὸς, δυσεβίῳ. Εως τοῦ παρόντος χρόνου τὴν
» δυσσεβοῦς βουλήσεως καὶ τυραννίδος, τοὺς ὑπηρέτας τῆς θεοῦ καὶ σωτῆρος διωκούσης,
» πεπίστευκα, καὶ ἀκριβῶς ἐμαυτὸν πέπεικα, πασῶν τὰς ἐκκλησιῶν τὰ ἔργα, ἢ ἀπὸ
» ἀμβλυσίας διεφθάρθαι, διὰ φόβον τῆς ὑπαιτιμένης ἐνεργείας ἥκιστα τῆς ἀξίας γε-
» γενῆσθαι, ἀδελφὲ τοιοσφιλέστατε. νυνὶ δὲ τῆς ἡδυθείας ἀποδοθείσης, καὶ τὸν δρά-
» κοντος ἐκείνου λιχνείου τὸ διώκτου, ἐκ τῆς τῶν ἐκκλησιῶν διορθώσεως ἀπὸ τῆς
» ἐῶν κοινῶν διοικήσεως, θεοῦ τὸ μεγίστου προνοίᾳ, ἡμετέρᾳ ὑπηρεσίᾳ διωχθέν-
» τος, ἡδόμην καὶ πᾶσι φανεραὶ γενέσθαι τὴν θείαν δυσσέβειαν, καὶ τοὺς ἢ φόβῳ, ἢ ἀ-
» πιστίᾳ, ἢ ἁμαρτήμασί τισι τοιούτοις ὑπαγομένους, ὑπαγορεύσας ὅ τι ὄντως ὄντα θεόν, ἥξειν ἐ-
» πὶ τὴν ἀγνὴν καὶ ὀρθὴν τοῦ βίου καθάρσιν. ὅσον τοίνυν ἢ αὐτὸς ποιήσασθαι ἐκ-
» κλησιῶν, ἢ ἄλλους τοὺς κατ' τόπον ποιήσαμένους ὑπισχνουμένους, φρεσὶ εὐέργετις τε ἢ δια-
» κόνους οἶδα, ἐπόμνησον ταχυδάζειν περὶ τὰ ἔργα τῶν ἐκκλησιῶν, ἵν' ἐπανορ-
» θοῦσθαι τὰ ὄντα, ἢ εἰς μείζονα αὔξειν, ἢ σὺνθα δὴ ἵν' χρεία ἀπαιτῇ, καινὰ ποιεῖν. αὐ-
» τήσεις ὁ καὶ αὐτὸς, καὶ διὰ σοῦ οἱ λοιποὶ τὰ ἀναγκαῖα, τοῦδέ τ' ἧττον ἡγεμονεύον-
» των, καὶ τῆς ἐπαρχικῆς τάξεως. τούτοις γὰρ ἐπεσάλπη πᾶσι ταχυδρομικὴ ὀξυπρεπεία-
» σθαι τοῖς ἐπὶ τῆς ὁσιότητος λεγομένοις. ὁ θεὸς διαφυλάξοι σε ἀγαπητὲ ἀ-
» δελφέ. Ταῦτα μὲν οὖν, περὶ τῶν ἐκκλησιῶν οἰκοδομῆς, τοῖς καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν ἐπισκόποις ἐπέστελλεν. ὁποῖα δὲ καὶ περὶ τῆς ἐῶν ἱερῶν βιβλίων κατασκευῆς τοῖς δυσέβιον ἔγραψε τὸν παλαιῆνον, ὀξ αὐτῶν τῶν γραμμάτων καταμαθεῖν ὑπεστέ.

» Νικητὴς κωνσταντῖνος, μέγιστος, σεβαστὸς, δυσεβίῳ καὶ σοφίᾳ. Καλὸν τὸ ἐπώνυ-
» μον ὑμῖν πόλιν τῆς τῶν σωτῆρος θεοῦ σεσωσμένης προνοίας, μέγιστον πλῆθος
» δυθεόφρων τὴν ἁγιωτάτην ἐκκλησίαν διατεθῆκεν ἑαυτὸν, ὡς πόλιν ἐκθοσε πολ-
» λοῦ λαοῦ πλῆθος αὔξησιν. σφόδρα τοίνυν ἄξιον καλὸν φαίνεται), καὶ ἐκκλησίας ἐν αὐ-
» τῇ καταστῆσαι πλείους. διὸ μάλιστα προθυμότατα δόξαν τῇ ἡμετέρᾳ προ-
» αιρέσει πρέπον καλεφαίνη δηλῶσαι τοῦτο τῇ σῇ σωτέσει· ὅπως δὲ πεντήκοντα σω-
» μάτια ἐν διφθέραις ἐγκαταστοῦσι, διαναγνωσά τε καὶ τοῖς τοῦ χρῆσιν δυ-
» νάμενα κόμισα, ἐκ τοῦ τεχνιτῶν καλλιγράφων, καὶ ἀκριβῶς τὸ τέχνῃ ὑπισταμένων
» γραφῶναι κελεύσας· τῶν θείων δηλαδὴ γραφῶν, ὧν μάλιστα τὸ ὑπισταμένου καὶ
» τὸ χρῆσιν, τῶν τ' ἐκκλησίας λόγων δύναται εἰδέναι γινώσκεις. ἀπέσταλται δὲ γράμ-
» ματα τοῦ τὴν ἡμετέρας ἡμερότητος τοῖς τῆς διοικήσεως καθολικὸν· ὅπως δὲ

πόντα τὰ ποιεῖς τ' ἐπισκοπεῖν αὐλῶν ἐπιτήδια ποιεῖσθαι φερνίσθεν. ἵνα γὰρ
ὡς τάχιστα τὰ γεγραμμένα σφαλίσασθαι δυνατόν, τῆς ἐπιμελείας ἔργον τοῦ-
το γένηται. καὶ γὰρ δύο δημοσίων ὀχημάτων ἐξοιστέον εἰς διακομιδὴν, ἐκ τῆς αὐτο-
κρατορίας δὲ γράμματος ἡμῶν, τούτου λαβεῖν σε ποιήσει. ὅτου γὰρ μάλιστα τὰ κα-
λῶς γεγραμμένα, καὶ μέχρι τῆς ἡμετέρων ὄψεων ἐφίκηται διακομισθείη, ἐνὸς δηλαδὴ ἕκα-
στου πληροῦντος τὸν τῆς ἐκκλησίας διάκονον. ὃς ἐπειδὰν ἀφίκηται ποιεῖς ἡμᾶς, τὴν
ἡμετέραν πειρασθῆναι φιλανθρωπίαν. ὁ θεός σε διαφυλάττοι ἀδελφὲ ἀγαπητέ.

Ἄλλη ἐπιστολὴ ποιεῖς μακάριον.

Νικηφόρος κωνσταντῖνος, μέγιστος, σεβαστὸς, μακαρίῳ ἱεροθύτῃ μόνῳ. Τοσαύτην
φροντίδα ποιοῦμαι ἡμῶν ὅστις ἡ χάρις, ὡς μηδεμίαν λόγων χορηγίαν τοῦ παρόντος ποιήμα-
τος ἀξίαν εἶναι δοκεῖν. Ὃ γὰρ γνώρισμα τῆς ἀγιωσύνης ἐκείνου πάθοις ἂν τὸ
τὴν γῆν πάλαι κρυπτόμενον, τοσαύταις ἐτῶν περιόδοις λανθάνειν, ἄχρις οὗ διά τῆς
κοινοῦ πνεύματος ἐνεργείας ὑπὸ θεηγορηθεῖσι τοῖς ἑαυτοῦ θεράπουσιν ἀνα-
λάμπειν ἔμελλε, πᾶσαν ἐκπλῆξιν ὡς ἀληθῶς ἐμποιήσαι. εἰ γὰρ πάντες οἱ διὰ
πάσης τῆς οἰκουμένης εἶναι δοκοῦντες σοφοὶ, εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ συνελθόντες, ἀ-
ξιόν τι τοῦ παράδοξος ἐπιδείξασθαι εἰπεῖν, οὐδ' ἂν ποιεῖς τὸ βραχύτατον ἀ-
μιλλήσασθαι. ὅπου τοσούτῳ πᾶσαν ἀνθρωπίνου λογισμοῦ χωρητικὸν φύσιν
ὑπερβαίνει, ὅσῳ τῶν ἀνθρώπων τὰ οὐράνια σοφώτερα τυγχάνει ὄντα. Διαπορῶ γοῦν ἔστ' ἀεὶ καὶ ποιεῖς, καὶ μόνος ἔ-
στι μοι σκοπὸς, ἵν' ὥσπερ ἑαυτῷ ὁσημέραι, καινοτέραις θαύμασιν, ἡ τῆς ἀληθείας πί-
στις ἐνδείκνυται, οὕτω καὶ αἱ ψυχαὶ πάντων ἡμῶν ποιεῖ τὸν ἄγιον νόμον, εὐσεβεσύ-
νῃ, καὶ ὁμογνώμονι ποιεῖ θυμίᾳ, ἀπουδαιοτέραις γλώτταις. ὅπερ ὅπου πᾶσιν νομίζω
ἐναργὲς φανερὸν, ἐκεῖνο μάλιστά σε πεπεῖσθαι βούλομαι, ὡς ἀεὶ πάντων μοι μᾶλ-
λον, ὅπως τὸ ἱερὸν ἐκεῖνον τόπον, ὃν θεὸς ποιεῖται ἐκλογῆς εἰδώλων ποιεῖ σκη-
νῆς, ὥσπερ ἵνος ὑπεικούσης βάρεος ἐκούφιζε, ἄγιον μὲν ἐξ ἀρχῆς θεοῦ κρί-
σει γεγονυῖαν, ἁγιώτερον δὲ ἀποφανθέντα, ἀφ' οὗ τιμὴ τῆς σωτηρίου πάθους πί-
στιν εἰς φῶς ποιήσαμεν, οἰκοδομημάτων κάλλει κοσμήσωμεν. ποιεῖ τοίνυν τιμῆ
σὴν ἀγχίνοιαν οὕτω διαθέσθαι τε, καὶ ἑκάστου τῶν ἀναγκαίων ποιήσασθαι ποιεῖ-
σιν· ὡς οὐ μόνον βασιλικὴν τῶν πομπικοῦ ἐγκώνα, ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ, διαῦτα
γένεσθαι, ὡς πάντα τὰ ἐφ' ἑκάστης πόλεως καλλιστεύοντα, ἐπὶ τοῦτ' κτίσματος τού-
του νικᾶσθαι. καὶ ποιεῖ τοίχων ἐργασίας τε καὶ καλλιεργίας, δραχμιαίῳ τῷ λί-
μελέρῳ φίλῳ διέπουσι ὧν λαμποτάτων ἐπάρχων τὰ μέρη, καὶ ὧν τῆς ἐπαρχίας
ἄρχουσι πρὸς ἡμῶν ἐγκεχείρισται τὸ φροντίδα γίνωσκε. κεκέλευσται γὰρ ἐπὶ τῆς
ἐμῆς βασιλείας, καὶ τεχνίτας, καὶ ἐργάτας, ἐκ πόλεως ὅσα ποιεῖ τιμῆ οἰκοδομῶν ἀ-
ναλήμματα τυγχάνει, πρὸς τῆς σῆς καλαμάρχου ἀγχινοίας, πρὸς ἀκόπημα διὰ τὸ
ἐκείνων ποιεῖσθαι ἀποσαλεύειν. ποιεῖ δὲ πρὸς κιόνων, ἢ ὧν μαρμάρων, ἃ δὴ δύνα-
μίσης ἐκλεκτὰ μιμοῦνται ἀμείνω, ὑπὸ τῆς, ὡσαύτως ἡμῶν, ποιεῖς ἡμᾶς γράψαι ἀπούδα-
σον· ἵν' ὅσων δὴ ἂν καὶ ὁποίων χρεία ἐστὶ διὰ τοῦ γράμματος ἐπιγνωσθῆναι, ταῦτα
πάντα χόθεν μετενεχθῆναι δυνηθῇ. τὸ γὰρ τῆς κόσμου θαυμασιώτερον τόπον,
κατ' ἀξίαν φαιδρυνεῖσθαι δίκαιον. τιμῇ δὲ τῆς βασιλικῆς καμάρας, πόθεν λακω-
νικοῦ, ἢ διὰ τίνος ἑτέρας ἐργασίας γλύφεσθαι δοκεῖ, πρὸς σὲ γνῶναι βούλομαι.

εἰ γὰρ

» εἰ γὰρ λακωναρία μόνοι εἶχον, δωπόσ᾽ ἂν χρυσῶ καλλωπιαθῆναι ὃ λῆ πόλιον· ἵνα
» ἡ σὴ ὁσιότης τοῖς σωφρονοῦσι δικαίας ἢ ἄλλης γνωσιαθῆναι ποιήσῃ. ὅσων γ᾽ καὶ
» ἐργαλείων καὶ τεχνιτῶν, καὶ ἀναγκαίας χρείας, καὶ σοὶς ἐμὲ δίδεως δύνεσθαι κοινῶ-
» σαι, οὐ μόνον σοὶ τῶν μαρμάρων τε καὶ λίθων, ἀλλὰ καὶ σοὶ ὧν λακωνα-
» εἰων, εἴ γε τοῦτο κάλλιον ὑπολήψῃ. ὁ θεός σε διαφυλάξοι ἀδελφὲ ἀγαπητέ.
καὶ δῆλος ἦν ὑπισχνεῖτο ὁ βασιλεὺς καὶ χρείου καὶ ὁμοδόξων αὐτῶ πόλιν μεγίστην γράψας, πολλαχοῦ πόλις σωσθῆναι δέομαι μόνων, καὶ τῆς εἰρωνείας ἢ τῆς διαβολῆς αὐτὸν. οὐ μόνον ἀλλὰ καὶ νικομηδεῦσι καὶ δυσεβίου καὶ θεόγνιδος γράφων, καθάπερ) μόνον τῆς δυσεβίου κακοδοξίας, οὐ μόνον ὅτι ὡς ἀρειανισμῶ, ἀλλ᾽ ὅτι καὶ τῶ τυραννῶ ἤδη σωτέρων δίνοιν, τοῖς αὐτῶ σοφίσμασιν ἐπεβούλευσε. πρὶν ἢ ἕτερον ἰδέαθαι ὑπισχνοῦμαι αὐτῶ. μηδὲ τοὺς σοὶ τούτων ὑπισχνεῖσθαι, μηδ᾽ ὃ ἐν αὐτοῖς μῆκος ἐνταῦθα σωγράψαι σοὶ πλέον εἶναι νόμιζα. δέξεσθαι γὰρ τοῖς βουλομένοις διαζητῆσαι καὶ ἐντυγχάνειν αὐτοῖς. καὶ σοὶ τούτων τοσαῦτα εἰρήσθω.

Κινῆσαι δέ με ἡ τοῦ βασιλέως σπουδὴ, ὡς ἑτέρου σοφίσματος μηχανᾶσθαι τῆς αὐτῶ γνώμης, ὅπως ἐφορμίζει τὴν εἰρήνης. τῆς γὰρ ἐκκλησιαστικῆς ὁμονοίας σοὶ νοιδμ ποιούμενος, κέκληκε σοὶς τὴν ζηνόδον καὶ ἀκέσιον, τὴν τῶν ναυατιανῶν αἵρησιάρχην ὑπισχνούμενον. μὴ οὖν ὃ γράφειν καὶ ἐπιγράφειν σοὶ τῆς συνόδου τὸν ὅρον τῆς πίστεως, ἠρώτα ὁ βασιλεὺς τὸν ἀκέσιον, εἰ καὶ αὐτὸς τῇ πίστει συνῄδει), καὶ τῷ ὁμοσίῳ τῆς τοῦ πάπα ἑορτῆς. ὁ δὲ, οὐδὲν καινὸν, ἔφη, ὦ βασιλεῦ ἡ σύνοδος ὤρισεν. ὅτω γὰρ δύνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς, ἐκ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων πρείληφα, καὶ τὸν ὅρον τῆς πίστεως, καὶ τὸν χρόνον τῆς τοῦ πάπα ἑορτῆς. ἐπαινεσθεὶς οὖν τοῦ βασιλέως, ὅτι οὖν τῆς κοινωνίας χωρίζῃ, καὶ ὅτι δεκίου γλυκέως, καὶ τὸν τρόπον ἐδίδασκε. ὡς τὸ ἀκριβῶσαι τοῦ αὐτοῦ κανόνος ἕλεγεν, ὡς ἄρα οὐ χρὴ τοὺς μὴ τὸ βάπτισμα ἢ μυρηπόλας, ἀμύρειαν ἐν τοῖς θανάτοις καλοῦσιν αἱ θεῖαι γραφαὶ, τῆς κοινωνίας τῶν θείων μυστηρίων ἀξιοῦσθαι· διὰ τοῦτο μετοχίαν μὴ αὐτοῖς τοιεῖσθαι· ἔλπίδα γὰρ μὴ τὴν ἀφέσεως τοῦτο ἐν ἱερεῦσι, ἀλλὰ τοῦτο τὸ θεῖον ἐκδέχεσθαι, τοῦ δωρεμένου, καὶ ἐξουσίαν ἔχοντος συγχωρεῖν ἁμαρτήματα. ταῦτα εἰπόντος τοῦ ἀκεσίου, ἐπιστρέψαι τὸν βασιλέα, θεὸς ὦ ἀκεσίλαε κλίμακα, καὶ μόνος ἀναβῆναι εἰς τὸν οὐρανόν. τούτων οὔτε ὁ παμφίλου δυσέβιος, οὔτε ἄλλος τις ἐμνημόνευσε πώποτε. ἐγὼ δὲ τοῦτο ἀνδρὸς ἤκουσα οὐδαμῶς ψευδομένου, ὃς παλαιός τε ἦν σφόδρα, καὶ ὡς ἱστόρησας τὴν ζηνόδον ἔλεγεν. ὅθεν καὶ τεκμαίρομαι τοῦτο πεπονθέναι τοὺς σιωπῇ ταῦτα τοῦτο πεμφαμένους, ὁ πολλοὶ τῶν ἰσοείας συγγραφαμένων πεπόνθασιν. σκῆνοι γὰρ πολλὰ τοῦτο λείπουσιν, ἢ τοὺς * πάσχοντες ὦσιν, ἢ τοῦτο ποις χρειζόμενοι. καὶ τὰ μὲν οὖν ἀκεσίου, τοῦτο.

Ἐπεὶ δὲ παφνούτιος ὁ σουειδώνος ποιήσας μνήμην δι᾽ ὀτέρω ἐπηγλαϊσάμεθα, δίκαιον ἐνταῦθα τοῦτο αὐτῶν εἰπεῖν. παφνούτιος γὰρ μιᾶς πόλεως τῶν ἄνω θηβῶν ὑπίσχοπος ἦν. οὗτος δὲ καὶ ἐν θεοφιλὴς, ὡς καὶ σημεῖα θαυμαστὰ γίνεσθαι ὑπ᾽ αὐτοῦ. ἔστι δὲ καιρῷ τοῦ διωγμοῦ, τὸν ὀφθαλμὸν ἐξεκόπη. σφόδρα γὰρ ὁ βασιλεὺς ἐτίμα τὸν ἄνδρα, καὶ σύνεχῶς ὑπὸ τὰ βασίλεια μεθεπέμπετο. ἐπὶ τὸν ἐξορωρυσμένον ὀφθαλμὸν κατεφίλει. τοσαύτη τοῦτο σὴν τοῦ βασιλέως κωνσταντίνου διάθεσις. ἦν

μὴν οὗτος περὶ παφνουτίου εἰρήσθω. ὁ δὲ πρὸς λυσιτέλειαν τῆς ἐκκλησίας καὶ κόσμον τῶν ἱερωμένων ἀφ' ἑαυτοῦ συμβουλὴν γέγονε, διηγήσομαι. ἐδόκει τοῖς ἐπισκόποις νόμον νεαρὸν εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰσφέρειν· ὥστε τοὺς ἱερωμένους, λέγω δὲ ἐπισκόπους, καὶ πρεσβυτέρους, καὶ διακόνους, μὴ συγκαθεύδειν τῇ γαμετῇ, εἰ ἔτι λαϊκοὶ ὄντες ἠγάγοντο. καὶ ἐπεὶ περὶ τούτου βουλεύεσθαι προὔκειτο, ἀναστὰς ἐν μέσῳ τῷ συλλόγῳ τῶν ἐπισκόπων ὁ παφνούτιος, ἐβόα μακρὰ, μὴ βαρὺν ζυγὸν ἐπιθεῖναι τοῖς ἱερωμένοις ἀνδράσι, λίαν γὰρ εἶναι καὶ τὴν κοίτην, καὶ αὐτὴν ἀμίαντον τὸν γάμον λέγων, μὴ τῇ ὑπερβολῇ τῆς ἀκριβείας, μᾶλλον τὴν ἐκκλησίαν πρὸς βλάψειν· οὐ γὰρ πόνους ἀνδραγαθίας φέρειν τῆς ἀπάθειάν τε ἄσκησιν, οὐδὲ ἴσως φυλαχθήσεσθαι τὴν σωφροσύνην τοῦ ἑκάστου γαμετῆς. σωφροσύνη γὰρ καλὸν καὶ τὸ νομίμου γυναικὸς τὸ σωφρονεῖν. ἀρκεῖσθαι τε τὸ φθάσαντα κληρουχεῖν, μηκέτι ἐπὶ γάμον ἔρχεσθαι, καὶ τὴν τῆς ἐκκλησίας ἀρχαίαν παράδοσιν, μὴ μὴν ἀποβιάζεσθαι ταύτης, ὧν ἅπαξ ἤδη πρότερον λαϊκὸς ὢν ἠγάγετο. καὶ ταῦτ' ἔλεγεν ἄπειρος ὢν γάμου, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, γυναικὸς. ἐκ παιδὸς γὰρ, ἐν ἀσκητηρίῳ διετέθραπτο. ἐπὶ δὲ τὴν σωφροσύνην, εἰ καὶ τις δῆλος ὢν πειθοῖ) πᾶς ὁ τῶν ἱερωμένων σύλλογος τοῖς παφνουτίου λόγοις. διὸ καὶ τὸν περὶ τούτου ζήτησιν ἀπεσίγησε τῇ γνώμῃ τῶν βουλομένων ἀπέχεσθαι τὴν ὁμιλίας τῶν γαμετῶν. καὶ τοσαῦτα μὲν περὶ παφνουτίου.

ιζ Περὶ δὲ παυσιδώνος, τοσαύτη ἦν ποιμένι πρέπουσα ὁσιότης, ὡς καὶ ἀξιωθῆναι αὐτὸν, καὶ δυθεόπτων ποιμένα γενέσθαι. ὃς μιᾶς οὔσης ἐν κώμῃ πόλεων ὀνόματι τειμοθοῦς, τὸν ἐπισκοπὴν ἐκεκλήρωτο. ἀφ' ἧς ἀτυφίαν πολλὴν ἐχόμενος τῆς ἐπισκοπῆς, ἐποίμαινε καὶ τὰ πρόβατα. πολλὰ μὲν οὖν τὰ περὶ αὐτοῦ λεγόμενα. ἑνὸς δὲ ἢ δύο ἐπιμνησθήσομαι, ἵνα μὴ ἔξω τοῦ προκειμένου δόξω πλανᾶσθαι. μεθύσης πολλὰς νυκτὸς, κλέπται τὴν ἐπαύλεσιν τῶν προβάτων λαθραίως ἐπελθόντες, ἀφαιρεῖσθαι τῶν προβάτων ἐπενόουν. ὁ θεὸς δὲ ἀρὰ ὁ τοῦ ποιμένα ἔζων, ἔσωσε καὶ τὰ πρόβατα. οἱ γὰρ κλέπται, ἀοράτῳ δυνάμει, πρὸς τὴν ἐπαύλεσιν ἐδέδεντο. ὄρθρος τε ἦν, καὶ ἦκε πρὸς τὰ ποίμνια. ὡς δὲ εἶδεν ὀπίσω ἀχειρώτους ἔχοντας, ἔγνω τὸ γεγονός. καὶ δι' εὐχῆς, λύει τοὺς κλέπτας, πολλὰ νουθετήσας καὶ παραινέσας, ἐκ δικαίων πόνων ἀποδύεσθαι, μὴ μὴν ἐξ ἀδικίας λαμβάνειν. χρόνου τε αὐτοῖς χαριζόμενος ἀπέλυσε, καὶ χαριέντως ἐπιφθεγξάμενος, ἵνα μὴ, φησι, μάτην ἠγρυπνηκότες φανείητε. ἓν μὲν δὴ τοῦτο τῶν περὶ παυσιδώνος θαυμάσιον. ἕτερον δ', τοιόνδε. ἦν αὐτῷ θυγάτηρ παρθένος, τὸ τῆς παθοῦς ἀνθεῦσα μετέχουσα * τοὔνομα εἰρήνη. ταύτην γνώριμός τις πολυτίμων παρέθετο κόσμον. ἡ δὲ ἀσφαλέστερον ποιοῦσα, γῇ τὸν παρακαταθήκην ἔκρυψε. μετὰ πολὺ δ', τὸν βίον ἀπέλιπεν. ἦκε μετ' χρόνον ὁ παραθέμενος, μὴ εὑρὼν τὴν παρθένον, ἐμπλέκεται τῷ πατρὶ, νεῶν μὲν ἐγκαλῶν, ἔστιν ὅτε καὶ παρακαλῶν. ἐπεὶ δὲ συμφορὰν ἐποιεῖτο τὸν τῆς παραθεμένου ζημίαν ὁ γέρων, εἰδὼς ὅτι τὸ μνῆμα τῆς θυγατρὸς, ἐπεκαλεῖτο τὸν θεὸν, πρὸς καιρὸν δεῖξαι αὐτῷ τὴν ἐπαγγελομένῳ δύασιν. καὶ τὴν ἐλπίδος οὐκ ἤμαρτε. ζῶσα γὰρ αὐτῆς ἡ παρθένος, φαίνει τῷ πατρὶ, καὶ τὸν τόπον σημαίνει, ἔνθα τὸν κόσμον ἀπεκέκρυπτο, αὐτὴς ἀπεχώρει. τοιοῦτοι μὲν ἄνδρες ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ βασιλέως κωνσταντίνου τῆς ἐκκλησίας ἐξέβλαμπον. ταῦτα δ' ἐγὼ καὶ ἀκοῇ παρὰ

παρὰ πολλῶν κυπρίων παρέλαβον. καὶ συντάγματι τινὸς ῥουφίνου πρεσβυτέρου ἐνέτυχον, ῥωμαϊκῇ λέξει συγγεγραμμένῳ. ἀφ' ὧν ταῦτα καὶ ἕτερα τινὰ τῶν μετ' οὐ πολὺ ῥηθησομένων συνήγαγον.

Ηκουσα δὲ ἐγὼ καὶ περὶ εὐτυχιανοῦ θεοφιλοῦς ἀνδρὸς κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἀκμάσαντος, ὃς καὶ αὐτὸς τῆς ἐκκλησίας τῶν ναυατιανῶν τυγχάνων, παραπλήσια ἔργα ποιῶν ἐθαυμάζετο. τίς τε ὁ περὶ τούτου διηγησάμενος, ἐρῶ μετὰ ἀκριβείας, καὶ οὐκ ἀποκρύψομαι, κἂν δόξω τισὶν ἀπεχθάνεσθαι. αὐξάνων τὶς τῆς ναυατιανῶν ἐκκλησίας πρεσβύτερος, μακροβιώτατος γέγονεν. ὃς καὶ τῇ ἐν νικαίᾳ συνόδῳ κομιδῇ νήπιος ὤν, ἅμα τῷ ἀκεσίῳ παρέβαλλε, καὶ τὰ κατὰ ἀκέσιον ἐμοὶ διηγήσατο. οὗτος ἐξ ἐκείνων τῶν χρόνων, ἄχρι τῆς βασιλείας τοῦ νέου θεοδοσίου ἐξέτεινε, καὶ νεωτέρῳ μοι σφόδρα τυγχάνοντι, τὰ περὶ εὐτυχιανοῦ διηγήσατο, πολλὰ μὲν διεξελθὼν περὶ τῆς προσούσης αὐτῷ θείας χάριτος. ἓν δὲ κἀκεῖνο μνήμης ἄξιον ἐπὶ τοῦ βασιλέως ἔφη κωνσταντίνου. ὧν δορυφόρων τὶς, οὓς οἰκείους καλεῖ ὁ βασιλεὺς, τυραννικά τινα πράττειν ὑποπτευθεὶς, φυγῇ ἐχρήσατο. ὁ βασιλεὺς δὲ ἐκέλευσεν ἀπειλῇ ἀναιρεῖσθαι αὐτὸν, ἔνθα ἂν εὑρίσκοιτο. ὃς περὶ τὸν βιθυνὸν ὄλυμπον εὑρεθεὶς, βαρυτάτοις καὶ χαλεποῖς σιδήροις ἐν εἱρκτῇ κατεκέκλειστο, περὶ τὰ μέρη τοῦ ὀλύμπου, ἔνθα ἦν καὶ ὁ εὐτυχιανὸς, τὸν μονήρη βίον ἀσκῶν. πολλῶν τε τὰ σώματα καὶ τὰς ψυχὰς ἐθεράπευεν. συνῆν δὲ αὐτῷ καὶ ὁ μακροβιώτατος αὐξάνων, νέος ὢν πάνυ, καὶ τὰ τοῦ μοναχικοῦ βίου ὑπ' αὐτῷ παιδευόμενος. παρὰ τοῦτον τὸν εὐτυχιανὸν ἧκον πολλοὶ παρακαλοῦντες, ῥύεσθαι τὸν δεσμὸν, βασιλεῖ παρακλήσεις προσφέροντα. καὶ γὰρ ἐλλήθει εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ βασιλέως τὰ παρὰ τοῦ εὐτυχιανοῦ γινόμενα θαύματα. ὁ δὲ, ἑτοίμως ὑπέσχετο παρὰ τὸν βασιλέα πορεύεσθαι. ἐπεὶ δὲ ὁ δεσμώτης ἐκ τῶν δεσμῶν ἀνήκεστα ἔπασχεν, οἱ παρακαλοῦντες ὑπὲρ αὐτοῦ, φθάνειν ἔλεγον καὶ τὴν παρὰ βασιλέως τιμωρίαν, καὶ τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ παρακλήσεις, τὸν ἐκ τῶν δεσμῶν ἐπικείμενον θάνατον. εὐτυχιανὸς δὲ πέμψας παρακαλεῖ τοὺς δεσμοφύλακας, ἀνεῖναι τὸν ἄνθρωπον. τῶν δὲ λεγόντων κίνδυνον φέρειν αὐτοῖς τὴν ἄνεσιν τοῦ δεσμώτου, αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ ἅμα τῷ αὐξάνοντι, πρὸς τὸ δεσμωτήριον παρὰ γίνεται. ἐκείνων δὲ μὴ βουλομένων ἀνοίγειν τὴν εἱρκτὴν, ἡ προσοῦσα χάρις εὐτυχιανῷ φανερωτέρα ἐγίνετο. αὐτόματοι γὰρ αἱ πύλαι τοῦ δεσμωτηρίου ἠνοίγοντο, τῶν δεσμοφυλάκων τὰς κλεῖς ἐχόντων παρ' ἑαυτοῖς. εἰσελθόντος δὲ τοῦ εὐτυχιανοῦ ἅμα τῷ αὐξάνοντι, καὶ πολλῆς τοῖς τότε παροῦσιν ἐκπλήξεως γενομένης, αὐτόματοι οἱ δεσμοὶ τὸν δεσμώτην ἀπέλιπον. μεταταῦτα ἐπὶ τὸ πάλαι μὲν βυζάντιον, ὕστερον δὲ κωνσταντίνου πόλιν, ἅμα τῷ αὐξάνοντι παρεγένετο. δεχθεὶς τε εἰς τὰς βασιλικὰς αὐλὰς, τοῦ θανάτου ἐρύσατο τὸν ἄνθρωπον. ἑτοίμως γὰρ ὁ βασιλεὺς τιμῶν τὸν ἄνδρα, κατένευσε πρὸς τὴν αἴτησιν. τοῦτο μὲν οὖν ὕστερον ἐγένετο. τότε δὲ οἱ ἐν τῇ συνόδῳ ἐπίσκοποι καὶ ἄλλα τινὰ ἐγγράψαντες, ἃ κανόνας ὀνομάζειν εἰώθασιν, αὖθις κατὰ πόλιν τὴν ἑαυτῶν ἐχώρησε. φιλομαθὲς δὲ εἶναι νομίζω, καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἐν νικαίᾳ συνελθόντων ἐπισκόπων, ἃ εὑρεῖν ἐδυνήθημεν, καὶ ἧς ἕκαστος ἐπαρχίας τε καὶ πόλεως ἦν, καὶ τὸν χρόνον ἐν ᾧ συνῆλθον, παραθέσθαι ἐνταῦθα, ὅσιος ἐπίσκοπος κουδρούβης, βίτων, καὶ βικεντῖνος, πρεσβύτεροι, αἰγύπτου, ἀλέξανδρος, ἀντιοχείας τῆς μεγάλης, εὐστάθιος, ἱερο-

σολύμων, μακάριος, ἀρποκεφάλιων, κύνων, καὶ τῶν λοιπῶν, ὧν εἰς πλῆρες τὰ ὀνόματα κεῖται, ἐν ᾧ συνοδικῷ ἀθανασίου τοῦ ἀλεξανδρέας ἐπισκόπου. καὶ ὁ χρόνος δὲ τῆς συνόδου, ὡς ἂν μὴ δόξαι μειώσειν Ὑπερμένη, ὑπατείας παυλίνου, καὶ ἰουλιανοῦ, τῇ εἰκάδι τοῦ μαΐου μηνός. τοῦτο οὖν ἐξακοσιοστὸν τεσσαρακοστὸν ἕκτον ἔτος, ἀπὸ τῆς ἀλεξάνδρου τοῦ μακεδόνος βασιλείας. τὰ μὲν οὖν τῆς συνόδου, τέλος εἶχεν. ἰστέον δέ, ὅτι μετὰ τὴν σύνοδον ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὰ ἑσπέρια μέρη ἀφίκετο.

ιδ΄ Εὐσέβιος δὲ καὶ θεόγνις, βιβλίον μετεδίδοσαν τοῖς κορυφαίοις τῶν ἐπισκόπων ἀποστείλαντες, ἀνεκαλήσαντό τε τῆς ἐξορίας, ἐκ βασιλικοῦ προστάγματος, καὶ τὰς ἐκκλησίας ἑαυτῶν ἀπέλαβον, τοῖς εἰς τόπον ἑαυτῶν χειροτονηθέντας ἐξωθήσαντες, ἀμφίωνα μὲν, εὐσέβιος· χρῆσον δέ, θεόγνις. οὐ βιβλίου τὸ ἀντίγραφον, ἔστι τόδε. ἤδη μὲν οὖν καταψηφισθέντες προκρίσεως τῆς παρὰ τῆς ἀγίας ὑμῶν ἐκκλησίας φέρειν τὰ κεκριμένα, τῆς παρὰ τῶν ἁγίων ὑμῶν ἐπικρίσεως ὀφείλομεν. ἀλλ' ἐπειδὴ ἄτοπον καθ' ἑαυτῶν δοῦναι τῶν συκοφαντῶν τὴν ἀποδοχὴν τῇ σιωπῇ, τούτου ἕνεκα ἀναφέρομεν, ὡς ἡμεῖς καὶ τῇ πίστει συνεδράμομεν, καὶ τὴν ὁμοιαν δόξαν ἐπάσαμεν ἐπὶ ᾧ ὁμοουσίῳ, ὅλοι ἐλπιζόμεθα τῆς εἰρήνης, οἱ μηδαμοῦ τῆς αἱρέσεως ἀκολουθήσαντες. γνωμησάμενοι δὲ καὶ τὸ ἀσφαλὲς τῶν ἐκκλησιῶν, ὅσα τὸν λογισμὸν ἡμῶν ὑπέτρεχε, καὶ πληροφορήσαντες τοὺς δι' ἡμῶν πεισθῆναι ὀφείλοντας, ὑπεσημηνάμεθα τῇ πίστει. τῷ δὲ ἀναθεματισμῷ οὐχ' ὑπερεβάλαμεν, οὐχ ὡς τῆς πίστεως καλῶς ἐχούσης, ἀλλ' ὡς ἀπιστοῦντες τοιοῦτον εἶναι τὸν καλῶς ἔχοντα, ἐκ τῶν ἰδίων προσώπων πρὸς αὐτὸν, ἀλλὰ τὴν ὑπόνοιαν, καὶ ὧν εἰς προσωπον διαλέξεων πεπληροφορημένοι μὴ τοιοῦτον εἶναι. εἰ δὲ ἐπείσθη ἡ ἁγία ὑμῶν σύνοδος, ἐκ φιλονεικίας, ἀλλὰ σπουδάσαντες τοῖς πρὸ ὑμῶν κεκριμένοις, καὶ διὰ τούτου τὸν γραμματος πληροφορηθῆναι τὴν συγκατάθεσιν, οὐ τὴν ἀξίαν βαρέως φέρομεν, ἀλλὰ τὴν ὑπόνοιαν τῆς αἱρέσεως ἀποδυόμενοι. εἰ γὰρ καταξιώσαιτε καὶ ἡμῶν γραῦν εἰς προσωπον ἐπιφωνῆσαι ἡμᾶς, ἔχετε ἐν πᾶσι συμφώνοις ἀκολουθοῦντας τοῖς πρὸ ὑμῶν κεκριμένοις. ὁπότε αὐτὸν τὸν ὑπὲ τούτοις ἀγῶνα ἔδοξε τῇ ὑμῶν ἁγιωσύνῃ φιλανθρωπήσασθαι, καὶ ἀνακαλέσασθαι. ἄτοπον δέ, εἰ δοκοῦντες εἶναι ὑπὲρ θύραν, ἀνακεκλημένοι, καὶ ἀπολογησάμενοι ἐφ' οἷς διεβάλλετο, ἡμᾶς σιωπᾶν καθ' ἑαυτῶν δόντας τὸν ἔλεγχον. καταξιώσαιτε γραῦν, ὡς ἁρμόζῃ τῇ φιλανθρωπίᾳ ὑμῶν ἁγιωσύνῃ, καὶ τὸν θεοφιλέστατον βασιλέα ἐνωμῆσαι, καὶ τὰς δεήσεις ἡμῶν ἐνεχθῆναι, καὶ θᾶττον βουλεύσασθαι τὰ ὑμῖν ἁρμόζοντα ἐφ' ἡμῖν. καὶ τοῦτο μὲν ὁ τῆς παλινῳδίας βιβλίον εὐσεβίου, καὶ θεόγνιδός ἐστιν. ἀπὸ δὲ ὧν ῥητῶς αὐτὸ τεκμαίρομαι, ὅτι οὐκ ἀληθῆ τὴν ὑπαγορευθεῖσαν πίστιν ὑπεσημήναντο· τὴν δὲ καθαρεύσασαν ἀρείου σύμφωνοι ψευδῆ οὐκ ἐβουλήθησαν. καὶ ὅτι ἄρρητος τῶν τούτων φαίνεται ἀναληθής. ἀλλ' εἰ καὶ τοῦτο ἅπαξ ἔλαθον δοκεῖ, ὅμως τὸν ἀλεξανδρέας ἐπισκοπὴν κεκώλυτο. τοῦτο δὲ δείκνυσι, ἀφ' ὧν ὕστερον καθόδου ἑαυτῶν εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ εἰς τὸν ἀλεξάνδραν ἐπενόησεν, ἐπιπλάστῳ μετανοίᾳ χρησάμενος, ὡς κτῆσιν χώραν ἐσομένην.

ιε΄ Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ ἀθέως, ἀλεξάνδρου τοῦ ἐπισκόπου τὸν ἀλεξανδρέας τελευτήσαντος, προῖσται τὸν ἐκκλησίας ἀθανάσιος. τοῦτον φησὶν ὁ εὐφῖνος κομιδῇ νήπιον ὄντα, παίζειν σὺν ἑτέροις ἡλικιώταις, ἱερέα παίγνιον. ὅτε δὲ ὧν, μίμησις ἱερωσύνης, καὶ ὅτι καταλόγου τῶν ἱερωμένων ἀνδρῶν. ἐν δὴ οὖν ᾧ παιγνίῳ τούτῳ, ἀθανάσιος μὲν τὸν

ἐπισκο-

ὀπισθοπῆς ἐκεκλήρωτο τὸ ἄρρεν. τῶν δὲ ἀῤῥένων νέων ἕκαστος ἢ πρεσβύτερον, ἢ ἄφκονον ἐμιμεῖτο. ταῦτα ἔπαιζον οἱ παῖδες κατὰ τὴν ἡμέραν, ἐν ᾗ τοῦ μύστους καὶ ὀπισθόπους πέμπτου ἐπετελεῖτο μυήμη. τότε δὴ καὶ ἀγέξανδρος ὁ τῆς ἀγεξανδρίδας ὀπίσθοπος ἀφαιγνων, ὁρᾷ τὸ γιγνόμενον παίγνιον. καὶ μεταπεμψάμενος τοὺς παῖδας, ἐπύθετο περὶ αὐλῶν τὸν ἐν ᾧ παιγνίῳ κληρωθέντα τόπον, ἑκάστῳ τῶν μιμουμένων ἀῤῥένων τὸ γεγονὸς ἠνισάμενος. ἐκέλευσέν τε ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἄγεσθαι τοὺς παῖδας, καὶ παιδίας μεταλαμβάνειν, ἐξαιρέτους δὲ τὸν ἀθανάσιον, εἶτα ἐν τελείᾳ γυμνάσιον ἡλικίᾳ. καὶ ἄφκονον χρεσπονήσας, ἤγαγε ὅτι τῶν νίκαν στεφανιζόμενον αὐτῷ ἐκεῖ, ὅτε στεφανοῦτο ἡ ζωόδος. ταῦτα μὲν ὁ εὐφῆνος περὶ αὐτοῦ ἀθανασίου ἐν τοῖς στρατάγμασιν ἑαυτοῦ εἴρηκεν, οὐκ ἀπεικὸς ὂν γενέσθαι. καὶ γὰρ πολλὰ τοιαῦτα γυμνάσια πολλάκις ἐφεύρηται. περὶ οὗ τέως τοσαῦτα εἰρήσθω μοι.

Ὁ βασιλεὺς ὁ μετὰ τὴν ζωόδον, ἐν ᾗ φεστιῶν διῆγεν. ὁπλίσας οὖν δημοσίᾳ τὴν εἰκοσαετηρίδος αὐτοῦ ἑορτὴν, καὶ θεὸς τὸ ἀνορθοῦν τὰς ἐκκλησίας ἐσπούδαζεν. ἐποίει τε τοῦτο περὶ τὰς ἄγας πόλεις, καὶ ἐν τῇ αὐτοῦ ἐπωνύμῳ, ἣν νῦν ζωΐλιον καλουμένην τὸ πρότερον, ἤυξησε, τεῖχη μεγάλα περιβαλών, καὶ ἀμφόδοις κοσμήσας οἰκοδομήμασιν, ἴσην τε τῇ βασιλευούσῃ ῥώμῃ ἀποδείξας, κωνσαντινούπολιν ὀνομάσας. χρηματίζειν δὲ δεύτεραν ῥώμην νόμῳ ἐκύρωσεν, ὃς νόμος ἐν λιθίνῃ γέγραπται στήλῃ, καὶ δημοσίᾳ ἐν ᾧ καλουμένῳ στρατηγίῳ, πλησίον τοῦ ἑαυτοῦ ἐφίππου προέθηκε. καὶ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει, δύο μὲν οἰκοδομήσας ἐκκλησίας, μίαν ἐπωνόμασεν εἰρηναίαν, ἑτέραν δὲ, τὴν τῶν ἀποστόλων ἐπώνυμον. καὶ οὐ μόνον, ὡς ἔφην, ἤυξε τὰ τῶν χριστιανῶν, ἀλλὰ καὶ τὰ ὧν ἡμεῖς καθηρέθημεν ἱερῶν ἀγάλματα, κόσμον τῇ κωνσαντίνου πόλει περιτιθεὶς δημοσίᾳ, καὶ τοὺς δελφικοὺς τρίποδας ἐν τῷ ἱπποδρομείῳ δημοσιώσας περιῆκε. ταῦτα μὲν οὖν δέξῃ περὶ τὰ λεγόμενα νεῶν. ὁρᾶται γὰρ περίεργον ἡ ἀκοή). Ὅτε δ' ὅμως, μεγίστην ὑπόδοσιν ἔλαβε τὰ τῶν χριστιανισμοῦ. καὶ γὰρ ἐν τοῖς χαρτοῖς τοῦ βασιλέως κωνσαντίνου, καὶ ἄλλα πλάσματα τοῦ θεοῦ ἐφύλαττε περίνοια. οὕτω τῶν τοῦ βασιλέως ἐγκωμίων μετὰ μεγαλοφώνου φρένεως, ὁ παμφίλου εὐσέβιος μνήμην πεποίηται). Οὐκ ἄκαιρον δὲ ἡγοῦμαι καὶ ἡμᾶς περὶ ὧν αὐλῶν, ὡς οἷόν τε, μικρὰ βραχέων εἰπεῖν.

Ἡ τοῦ βασιλέως μήτηρ ἑλένη, ἣν ἐπονόμαζον, τὸν ποτὲ κώμην δρεπανίην, πόλιν ποιήσας, ὁ βασιλεὺς ἑλενούπολιν ἐπωνόμασε, δι' ὀνείρων χρηματισθεῖσα, εἰς τὰ ἱεροσόλυμα προῆλθεν. καὶ τὴν πολὺ ἱερουσαλὴμ ὡς ὀπτηρεφυλάκιον κατὰ τὸν προφήτην διεροῦσα, ὃ τοῦ χριστοῦ μνῆμα ἔνθα τὰφὴς ἀνέστη, σπουδαίως ἐζήτει, καὶ δυσχερῶς μὲν, σπανίως δὲ, εὑρίσκετο. τίς δὲ ἡ αἰτία τῆς δυσχερείας, ἀπὸ βραχέων ἐρῶ. ὅτι οἱ μὲν τὰ τοῦ χριστοῦ φρονοῦντες, μετὰ τὸν κηδεμόνα τοῦ πάθους, ἐτίμων ὃ μνῆμα. οἱ δὲ φεύγοντες τὰ τοῦ χριστοῦ, χώσαντες τὸν τόπον, ἀφροδίτης κατ' αὐτοῦ ναὸν καλασκευάσαντες ἐπέστησαν ἄγαλμα, μὴ ποιοῦντες μνήμην τοῦ τόπου· τοῦτο μὲν οὖν πάλαι πεπούθει. τῇ δὲ μητρὶ τοῦ βασιλέως φανερὸν τοῦτο ἐγένετο. καθελοῦσα οὖν τὸ ξόανον, καὶ τὸν τόπον ἐκκαθᾶραι, καὶ καθαρὸν ἐργασαμένη, τρεῖς διεσκάφη σανίδας ἐν ᾗ μνήματι, ἵνα μὲν τὸν μακαρίτου, ἐν ᾧ χριστὸς ἀνετέθη· τοὺς δὲ ἑτέρους, ἐν οἷς οἱ σταυρωθέντες δύο λῃσταὶ τεθνήκεσαν. ζῶν αὐτοῖς δὲ διέφερε καὶ ἡ τοῦ

πιλαΐου σάμις, ὃν ἡ βασιλέα τὸν ἰουδαίων τὸν ϛαυρωθέντα χριστὸν προσγράφων, ὃν δραφόροις γράμμασι ἐκήρυττεν. ἐπεὶ ὁ ἀμφίλοχος ἰῶ ὁ ϛαυρὸς ὁ ζητούμενος, οὐχ ἡ τυχοῦσα λύπη καθῆκε τὴν τῦ βασιλέως μητέρα. ὅθεν εἰς μακρὰν ὁ παὶς τὰ τῆς λύπης, ὁ τῶν ἱεροσολύμων ἐπίσκοπος, ᾧ ὄνομα ἰῶ μακάριος. λύει ὁ πίϛις, ὃ ἀμφίλογον. σημεῖον γὰρ ἦτει πρὸς τῦ θεῦ, καὶ ἔλαβεν. ὃ δὲ σημεῖον ἰῶ τοῦτο. γυνὴ ἰὸς τῶν ἐγχωρίων, νόσῳ χρονίᾳ ληφθεῖσα, πρὸς αὐτὸν λοιπὸν τῶν θανάτῳ ἐλπίδα. προσαγαγὼν οὖν τῇ ἀποθνησκούσῃ τὸ ϛαυρὸν ἕκαστον ὁ ἐπίσκοπος προσεκύνησε, πὶς δύσας δυάρρωσθῆναι τὴν γυναῖκα, ἀναμένων τὸ ἰμάτιον ϛαυρόν. καὶ τῆς ἐλπίδος οὐχ ἥμαρτε. προσενεχθέντων γὰρ τῶν μηχανείων δύο ϛαυρῶν, ἓν μὲν οὐδὲν ἦπτον ἡ γυνὴ ἀποθνήσκουσα * δὶς δυερρώσθη, καὶ ἐν τοῖς ὑγιαίνουσιν ἰῶ. τοῦτον μὲν οὖν τὸν τρόπον, ὃ τοῦ ϛαυροῦ ξύλον εὕρηται. ἡ δὲ τῦ βασιλέως μήτηρ, οἶκον μὲν ἀνέθηκεν ἐν ᾧ τῦ μνήματος τόπῳ, πολυτελῆ κατεσκεύασεν, ἱερουσαλὴμ νέαν ἐπωνόμασεν, δυτικωτέρῳ τῆ παλαιᾷ ἐκείνη, καὶ καθαλλειμμένῳ ποιήσασα. τοῦ ὁ ϛαυροῦ μέρος μόνοι θέκη ἀργυρᾷ κεκλεῖσθαι, μνημόσυνον τοῖς ἐσομένοις βουλομένοις, αὐτόθι κατέλιπε. τὸ δὲ ἕτερον μέρος, ἀποστέλλει ᾧ βασιλεῖ. ὅπερ δεξάμενος καὶ πὶς δύσας τελείως σφήσεσθαι τὴν πόλιν, ἔνθα αὐ ἐκεῖνο φυλάττη), τῷ ἑαυτῷ δυδριάντι κατέκρυψεν. ὃς ἐν τῇ κωνσταντίνῳ πόλιν, ἐν τῇ ὀπισθοδομήτῃ ἀγορᾷ κωνσταντίνου, ὀπὶ τοῦ πορφυροῦ καὶ μεγάλου κίονος ἵδρυται. τοῦτο μὲν, ἀκοῇ γράφας ἔχω. πολῖται δὲ σχεδὸν οἱ τὴν κωνσταντίνου πόλιν οἰκοῦντες, ἀγηθὲς εἶναι) φασί. καὶ τοὺς ἥλους ὃ, οἱ τῶν χεροὶν καὶ χριστοῦ καὶ τῶν ϛαυρῶν ἐνεπάγησαν ὁ κωνσταντῖνος λαβών, καὶ γὰρ καὶ τούτους ἡ μήτηρ ἐν ᾧ μνήματι δυροῦσα ἀπέϛαλεν, χαλινοῖς τε καὶ περικεφαλαίαν ποιήσας, ἐν τοῖς πολέμοις ἐκέχρητο. ἐχρήσατο μὲν οὖν πάσας τὰς ὕλας ὁ βασιλεὺς, εἰς τὴν καθασκευὴν τῶν ἐκκλησιῶν. ἔγραφε δὲ καὶ μακαρίῳ τῷ ὀπισκόπῳ, ὀπιστεύθη τὰς οἰκοδομάς. ἡ ὃ τῦ βασιλέως μήτηρ ποιήσασα τὸν νέον ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐν ᾧ δύτερῳ τῆς βηθλεέμ, ἔνθα ἡ χριϛοῦ γέννησις τοῦ χριστοῦ, ἑτέραν ἐκκλησίαν οὐχ ἧττον κατεσκύαζεν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐν ᾧ ὄρει τῆς δυδηκοστῆς. ἦν δὲ εἶχεν δύλαβεῖς περὶ ταῦτα, ὡς καὶ σωθῆναι ἐν ᾧ τῶν γυναικῶν τάγματι. καὶ τὰς παρθένους τὰς δυαγεγραμμένας ἐν ᾧ τῶν ἐκκλησιῶν χρόνοι, ὀπὶ ἑστίασιν προβεπομένη, δι' ἑαυτῆς λειτουργοῦσα, τὰ ὄντα τῆ τραπέζης προσέφερε. πολλὰ δὲ καὶ ἐδωρήσατο τὰς ἐκκλησίας καὶ τοῖς πένησιν. δυσεβῶς τε διανύσασα τὸν ζωὸν, ἐτελεύτησε περὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος. καὶ τὸ σῶμα αὐτῆς εἰς τὸν βασιλεύουσαν νέαν ῥώμην διακομισθέν, ἐν τοῖς βασιλικοῖς μνήμασιν ἀπετέθη.

ιη Καὶ μεταξὺ ὁ βασιλεὺς ὀπιμελέστερος ὢν περὶ τὰ χριστιανῶν, ἀπεγράφη τὰς ἑλληνικὰς θρησκείας. καὶ παῦλ μὲν τὰ μονομάχια. εἰκόνας δὲ τὰς ἰδίας ἐν τοῖς ναοῖς δυεπέθετο. κεφαλῶν δὲ τῶν ἑλλήνων ὡς ἄρα ὁ σάραπις εἴη ὁ τὸν ἥλιον ἀνάγων ὀπὶ ἀρδεῖα τὰ ἀγρύπου, ᾧ τὸ πῆχυ εἰς τὸν ναὸν τὸν σαράπιδος ὀνομάζεται, αὐτὸς ὡς τὴν ἐκκλησίαν τὸν πῆχυ θλεξανδρέων μεταθέναι ἐκέλευσε. τῶν ὃ φημιζόντων ὡς ὅτε δυαβήσε) ὁ ἥλιος ὀργῇ τῦ σαράπιδος, ἥτε αὔξησις τοῦ ποταμοῦ, ᾧ τε ἐξῆς ἔτει, καὶ εἰς τὸ μεταξὺ ἐλλείπει τὰ τὸν γῆν. ἐρωτῶντες δείκνυ), ὡς τὸν θρησκείαν, ἀλλὰ θρὸ τοῖς ὅροις τῆς προνοίας, ἡ τὸν νείλου δυάβασις γῆν. ἐπὶ ὃ τοῖς

αὐτὸν

αὐτὸ χρόνοις, καὶ βαρβάρων στρατιῶν, ἐ γότθων καταδεχόντων τὴν ῥωμαίων γῆν, οὐδαμῶς ἡ τοῦ τὰς ἐκκλησίας τοῦ βασιλέως τοιχήσεις ἐνεκόπτετο. ἀλλ' ἀμφοτέρων τὴν δρμόζουσαν ἐποιήσατο τοιχησιν. τοῖς μὲν γὰρ ὡς χριστιανικῷ ἔπαιφ πεπιστευκώς, κτίστην κράτος νίκης, ὡς καὶ ὁ εἰωθὸς τοῦτο τὰ πάλαι βασιλέων δίδοσθαι χρυσίον τοῖς βαρβάροις τοιοῦτον, ἐκείνους τε ἐκπεπληγμένους, τὴν τοιαύτην τῆς ἥττης πίστιν. τότε τοίνυν τῇ χριστιανισμῷ θρησκείᾳ δίκην κωνσταντῖνος ἐσώζετο. αὖθις δὲ ἑτέρας ἐκκλησίας ἐποίει, καὶ μίαν μὲν ἐν τῇ καλουμένῃ δρυῖ τῇ μαμβρῇ, ὑφ' ὧν τοῖς ἀγγέλοις ξενίαν τοῖς τρισὶν ἀνδράσι, οἱ ἱερεῖς λόγοι μυοῦσι, κατεσκεύασε. μαθὼν γὰρ ὁ βασιλεύς, ὡμοιοῦσθαι τῇ δρυῖ ἱδρύσθαι, καὶ θυσίας ὁλοκαυτώσεις ἐπιτελεῖν ἐνταῦθα, μεμφόμενος μὴ δι' ὀκνηρίαν δυσεβεῖν, τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ τόπου ἐπιστατῶν. κελεύει δὲ τὸν μὲν βωμὸν ἀνατραπῆναι. τοῖς δὲ τοῦ δρυὸς, καταστεγασθῆναι οἶκον ἀκλινέστερον. ἑτέραν δὲ ἐκκλησίαν ἐν ἡλίου πόλει τῇ φοινίκης καταστεγασθῆναι τοιοῦτον ἐπέταξε, δι' αἰτίαν τοιαύτην. οἱ ἱλίου πολῖται, ἵνα μὴ ἔχωσιν ἐξ ἀρχῆς νομοθετοῦσιν ὃν ἔχω εἰπεῖν, ὁποῖος ἐστὶν ὁ ἦθος. ὃ δὲ ἦθος, ἐκ τῆς πόλεως δείκνυται). κοινὰς γὰρ εἰ τὰς γυναῖκας, ἐγχώριος νόμος ἐκέλευε. καὶ θάλαττα, ἀμφίβολα μὲν ἐστὶν περὶ αὐτοῖς τὰ ἀκτώμενα. γονέων γὰρ καὶ τέκνων οὐδεμία διάκρισις ἐστί. τὰς γὰρ παρθένους τοῖς πρώτοις ξένοις παρέχον πορνεύεσθαι. καὶ τοῦτο ἐξ ἀρχαίου κρατοῦσι περὶ αὐτοῖς, λῦσαι ἐπιτυδάσασι. νόμῳ γὰρ σεμνῷ τὴν αἰσχρὰν ἀνάγκην ὁ μῦθος, τὰ γένη ἑαυτὰ ἐπιγινώσκειν παρεσκεύασεν. ἐκκλησίας τε κτίσας, καὶ ἐπίσκοπον χρεοντιανὸν παρεσκεύασε, καὶ κλῆρον ἱερόν. οὕτω τὰ ἡλιουπολιτῶν κακὰ, μετεωρότερα ἀπειργάσατο. θαπλησίως δὲ ἔτι καὶ ὁ ἐν ἀφάκοις τοῦ λιβάνου ἱερὸν τῆς ἀφροδίτης καθελών, τὰς ἐκεῖ γυναικείας ἀνάγκας ἀρρητοποιίας ἐξέκοψε. τί δ' ἂν εἴποιμι ὅπως τὸν ἐν χαλκίδι πυθωνικὸν ἐξήλασε δαίμονα, ὃν οἶκον ἐν ᾧ ἐνεφώλευεν ἐκ θεμελίων ἀνατραπῆναι κελεύσας. τοσοῦτος δὲ ἦν ὁ τοῦ βασιλέως περὶ τὴν χριστιανισμὸν πόθος, ὡς καὶ φροιμοῦ μηδέποτε κινεῖσθαι πολέμου, καταστασιάσας σκηνὴν ἐκ ποικίλης ὀθόνης, ἐκκλησίας τύπον ἀποτελοῦσαν, ὥσπερ μαϋσῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐποιήσει, καὶ ταύτην φέρεσθαι, ἵνα ἔχοι καὶ τοῖς ἐρημοτάτοις τόποις οἰκεῖον ἡνυτισμένον. ἀλλ' οὐ τοιοῦτον τότε ὁ πόλεμος. ἔφθη γὰρ δεῦρο τοῦ βασιλέως σβεσθῆναι. ὅλη δὲ καὶ περὶ τὸ ὀρθοῦν τὰς πόλεις ἀσπουδάστως ἔχει ὁ βασιλεύς, καὶ ὅπως κώμας πολλὰς, πόλεις ἀπέδειξεν, ὡς τὴν θρεπτάνην, ἐπώνυμον τῆς μητρὸς, καὶ ἐν παλαιστίνῃ, κωνσταντίαν, ἐπ' ὀνόματι τῆς ἑαυτοῦ ἀδελφῆς κωνσταντίας, ὃν δύκαιον ἦν ἡδύμην γράφειν. οὐ γὰρ κεῖται τὰς τοιαύτας τοῦ βασιλέως ἀριθμεῖν, ὅλη μὴ ὅσας τοῖς χριστιανισμὸν δρμόζουσαν, ἀλλ' ὅσας μόνον περὶ τὰς ἐκκλησίας ἐνήνοητο. διὰ τὰ καλορθώματα τοῦ βασιλέως ἑτέρας ἐστὶ θέσεως ὄντα, ἰδίας τε δεόμενα πραγματείας, ἑτέρῳ ἀφίημι, τοῖς τὰ τοιαῦτα συγγράφειν δυναμένοις. ἐγὼ δὲ, εἰ μὴ διαιρεῖς ἡ ἐκκλησία μεμνήσεται, καὶ αὐτὸς ἡσυχίαν ἂν ἦγον. ὅπου γὰρ ἐστὶ θέσις μὴ χρήζει τὰ γενόμενα, περιττὸς ὁ λέγων ἔστιν. ὅθεν δὲ τὴν ἀποστολικὴν τοῦ χριστιανισμοῦ πίστιν ἡ διαφθορικὴ καὶ κενὴ ἀπάτη συνέχειν ἐνταῦθα καὶ διέσπειρεν, ὠήθην δεῖν γραφῇ ταῦτα παραδοῦναι, ὅπως μὴ ἀφανῆ γένηται τὰ τῆς ἐκκλησίας γενόμενα. ἡ γὰρ περὶ τούτων γνῶσις, παρὰ μὲν τοῖς πολ-

λοῖς καὶ ὠχλᾶσαν φέρ. αὐτὸν δὲ τὸν ὀπισάμβωνα ἀσφαλέστερον ἀπεργάζ. διδάσκ. ὃ μὴ ἀληθεύ. ξενοφωνίας τινὸς ἐμπιπτούσης τῇ λέξεως.

κθ Αὖθις οὖν μνημονευτέον καὶ ὅπως ὀπὶ τῶν χαρῶν τῶ βασιλέως ὁ χειστιανισμὸς ἐπλατύνετο. πλοιχαῦτα γὰρ ἰνδῶν τε καὶ τῶν ἀνδοτέρω, καὶ ἰβήρων τὰ ἔθνη ὡς ὁ χειστιανίζειν ἠμβλυνε τ' ἀρχιώ. τινος ὃ ἕνεκεν τῇ ὡσθήκῃ τῶν ἀνδοτέρω ἐχρησάμην, ἀμφὶ βεαχέων ἐρῶ. Ἰουνίκα οἱ ἀποστολικὴν τιὼ εἰς τὰ ἔθνη πορείαν ἐποιοῦντο, ἰωμᾶς μὲν, πλοῦτον πρόφων ἀποστολικὸν ὑπεδέχετο· μαθαῖος δὲ, τ' αἰθιοπίαν· βαρθολομαῖος ὃ ἐκληρώσατο πλοῦ σωτηρμένιον ταύτην ἰνδίαν. τ' μὲν τοι ἀνδοτέρω ἰνδίαν, ἰῶ ὡς σοικεῖ βαρβάρων ἔθνη πολλὰ, διαφόροις χρώμενα γλώσσαις, οὐδέ πω ὡς ἐῶν κωνσταντίνου χρόνων, ὁ τοῦ χειστιανισμοῦ λόγος ἐφώτιζε. ἧς δὲ ἡ αἰτία καὶ αὐτοῖς χειστιανίσαι, νῦν ἔρχομαι καταλέξων. μερόπιός τις φιλόσοφος, τῷ γένει τύριος, ἱστορῆσαι πλοῦ ἰνδῶν χώραν ἔσπευσεν, ἀμιλλητὰ μάθους ὡς τὸν φιλόσοφον μηδόσιον, ὃς ὡς αὐτ' τ' ἰνδῶν χώραν ἱστόρησεν. ὡς δὴ λαβὼν οὖν δύο παιδάρια συλλεγῆ ὁ μερόπιος, φιλοσοφίας οὐκ ἀμοιρα διαλέκτου, καταλαμβάνει πλοίῳ πλοῦ χώραν. ἱστορήσας τε ὅσα ἐβούλετο, ὡς ὁρμίζει χειρία τῶν ὀπιτηδείων, ὅπως λιμένα ἔχοντα ἀσφαλῆ. συμβεβήκει δὲ τότε ὡς ὀλίγον, τὰς ἀσυνδάς διεσπάσθαι, τὰς μεταξὺ ῥωμαίων τε καὶ ἰνδῶν. συλλαβόντες ὃ οἱ ἰνδοὶ τὸν φιλόσοφον καὶ τοὺς συμπλέοντας, πλοῦ τῶν δύο συλλαβόντες παιδαρίων, ἀπέκτειναν διεχρήσαντο. τοὺς δὲ δύο παῖδας, οἰκτῷ τ' ἡλικίας διαφθαρῆναι, δῶρον ὡς ἰνδῶν βασιλεῖ ὡς ὁμίζοντο. ὁ δὲ, ἡσθεὶς τῇ ὡσόψει τῶν νέων, ἕνα μὲν αὐτῶν, ᾧ ὄνομα ἰῶ αἰδέσιος, οἰνοχόον τ' αὑτοῦ βασιλέως καθίστησι· τ' ὃ ἕτερον, φουρμέντιος ὄνομα αὐτῷ, τῶν βασιλικῶν γραμματοφυλάκων φροντίζειν ὡς ἔταξεν. μετ' οὐ πολὺ δὲ τελευτῶν ὁ βασιλεύς, γυναικὶ νηπίῳ καὶ γυναικὶ βασιλεύειν τούτοις ἀφίησιν. ἡ δὲ γυνὴ τοῦ βασιλέως, γόνον ἔχουσα καταλειφθέντα ἐν ἡλικίᾳ μικρᾷ, εἶπεν αὐτοῖς, ὡς ἴδιον αὐτὸν ποιήσασθαι, ἄχρις οὗ εἰς ἄνδρα τελέσῃ. πειθόμενοι οὖν οἱ νεμίσιοι, ὡς ἴδιον ποιοῦνται τῶν τοῦ βασιλέως ὡς αγμάτων. φουρμέντιος δὲ ἰῶ μᾶλλον ὁ διοικῶν σύμπαντα. ἔρχον δὲ ἐποιεῖτο, τοῖς ἐπιδημοῦσας τὴν χώραν ῥωμαίους ἐμπορεύεσθαι ζητεῖν, εἴπου τινὰ τῶν χειστιανιζόντων ἐφεύροι. εὑρὼν δὲ τὰ καθ' ἑαυτῶν διδάσκων, παρεκάλει πόρους καταλαμβάνειν ἰδιάζοντας, ὅπως τὰς χειστιανικὰς ἐκτελεῖν εὐχάς. καταβαίνει ὃ ὡς ἰόντος δ' χρόνου, καὶ οἰκήσιον κατεσκεύασε. καὶ τινας τῶν ἰνδῶν καληχοῦντες ζωγραφεῖσθαι αὐτοῖς παρεσκεύασεν. ἐπεὶ ὃ ὁ τοῦ βασιλέως παῖς τῆς τελείας ἡλικίας ἐπέβη, οἱ ὡς τὸν φουρμέντιον ὡς δόντες τὰ κακῶς ὑπ' αὐτῶν διοικηθέντα ὡς ἀγματα, ἤτουν ὅπως τοῦ ἑαυτῶν ἀποχωρῆσαι πατρίδα. τῶ δὲ βασιλέως, ὡς τῆς ἑαυτοῦ μητρὸς ὅπως μὴ ὡς ὡς καλούντων, καὶ μὴ πεισθέντων, ἀνεχώρουν ὅπως θυμίᾳ τῆς ἀναγκαίης. αἰδέσιος μὲν οὖν, ὡς ὅπως τοῦ τύρου ἐπαιδαγώγει, ὁ φόμβιος γενέας τε καὶ συγκλητικός. φουρμέντιος δὲ καταλαβὼν τ' ἀνεξαίρετον, τῷ ὅπισθεν ὄντι ἀθανασίῳ τότε νεωστὶ τ' ὅπισθεν ἀξιωθέντι, ὑπομαφέρει τὸ ὡς ἄγμα, διδάξας ταῦτα τ' ἑαυτοῦ ἀποδημίας, καὶ ὡς ἔχοιεν ἰνδοὶ, τὸν χειστιανισμὸν ὡς δέξασθαι, ὅπισθεν τε καὶ κλῆρον ἀποστεῖλαι, ὡς μηδαμῶς ὡς ιοῦσιν τοῖς δωναμίοις φρονῶσι. ἀθανασίος τε λαῶν εἰς σύνοδον τὸ λεγόμενον τελεσθέντα, αὐτὸν

φουρ-

φουρμέντιον τὴν ἐπισκοπὴν ἀναδέξασθαι παρεσκεύασεν, εἰπὼν μὴ ἔχειν αὐτοῦ ἐπιτηδειότερον. γνῶν δὴ τοῦτο. καὶ φουρμέντιος ἀξιωθεὶς τῆς ἐπισκοπῆς, αὖθις ἐπὶ τῶν ἰνδῶν παρὰ γνῶν χώραν, καὶ κήρυξ τοῦ χριστιανισμοῦ γνῶν, εὐκτήριά τε πολλὰ ἱδρύει. ἀξιωθείς τε θείας χάριτος, πολλὰ μὲν σημεῖα, πολλὰ δὲ σὺν τῇ ψυχῇ, καὶ τὰ σώματα ἐθεράπευε. ταῦτα δὲ ὁ ῥουφῖνος παρὰ τοῦ αἰδεσίου ὕστερον καὶ αὐτοῦ ἀξιωθέντος ἱερωσύνης, ἐν τῇ σύρῳ ἀκηκοέναι φησίν.

Καιρὸς δὲ ἤδη λέγειν ὅπως καὶ ἴβηρες ὑπὸ τὸν αὐτὸν χρόνον ἐχριστιάνισαν. γυνή τις βίον σεμνὸν καὶ σώφρονα μετερχομένη, θείᾳ τινὶ προνοίᾳ, ὑπ' ἰβήρων αἰχμάλωτος γνῶν. ἴβηρες δὲ οὗτοι προσοικοῦσι μὲν τὴν εὔξεινον πόντον· ἄποικοι δὲ ἰβήρων τῶν ἐν ἰσπανίᾳ. ἡ γυνὴ τοίνυν ἡ αἰχμάλωτος ἐν μέσοις οὖσα τοῖς βαρβάροις ἐφιλοσόφει. σὺν γὰρ τῇ πολλῇ τῆς σωφροσύνης ἀσκήσει, νηστείᾳ τε βαθυτάτῃ, καὶ σϋντόνοις προσέκειτο τῶν εὐχαῖς. οὗτο δὲ ὁρῶντες οἱ βάρβαροι, τὸν ξενισμὸν οὗτο πραττομένου ἐθαύμαζον. συμβαίνει δὴ τὴν τοῦ βασιλίσκου παῖδα νήπιον ὄντα, ἀῤῥωστίᾳ περιπεσεῖν. καὶ ἔθει τινὶ ἐγχωρίῳ παρὰ τὰς ἀλλὰς γυναῖκας, ἡ τοῦ βασιλέως γυνὴ ἔπεμπε τὴν παῖδα θεραπευθησόμενον, εἴ που τι βοήθημα πρὸς τὴν νόσον ἐκ πείρας ἐπίστανται. ὡς δὲ περιαχθεὶς ὁ παῖς ὑπὸ τῆς τροφοῦ, παρ' οὐδεμιᾶς τῶν γυναικῶν, θεραπείας ἐτύγχανε, τέλος ἄγεται πρὸς τὴν αἰχμάλωτον. ἡ δὲ, ἐπὶ παρουσίᾳ πολλῶν γυναικῶν, ὑλικὸν μὲν βοήθημα προσέφερεν οὐδέν· οὐδὲ γὰρ ἠπίστατο. δεξαμένη δὲ τὸν παῖδα, καὶ εἰς τὸ ἐκ τριχῶν ὑφασμένον αὐτῇ στρωμάτιον ἀνακλίνασα, λόγον εἶπεν ἁπλοῦν. ὁ χριστὸς, φησὶν, ὁ πολλοὺς ἰασάμενος, καὶ οὗτο τὸ βρέφος ἰάσεται. ἐπευξαμένης τε ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ, καὶ ἐπικαλεσαμένης θεὸν, παραχρῆμα ὁ παῖς ἀνεῤῥώννυτο, καὶ εἶχεν ἐξ ἐκείνου καλῶς. φήμη τε ἐντεῦθεν τὰς βαρβάρων γυναῖκας, καὶ αὐτὴν τὴν τοῦ βασιλέως διέτρεχε. καὶ φανερωτέρα καὶ αἰχμάλωτος ἐγίνετο. μετ' οὐ πολὺ δὲ, καὶ ἡ τοῦ βασιλέως γυνὴ ἀῤῥωστίᾳ περιπεσοῦσα, τὴν αἰχμάλωτον γυναῖκα μετεπέμπετο. τῆς δὲ παραιτησαμένης, μετριαζούσης δὲ ἐν τοῖς ἤθεσιν, αὐτὴ φέρεται παρ' αὐτήν. ποιεῖ τε ἡ αἰχμάλωτος, ἃ καὶ ἐπὶ τοῦ παιδὸς πεποιήκει πρότερον. παραχρῆμα δὲ ἡ νοσοῦσα ἐῤῥώσθη, καὶ ηὐχαρίστει τῇ γυναικί. ἡ δὲ, οὐκ ἐμὸν, ἔφη, τὸ ἔργον, ἀλλὰ τοῦ χριστοῦ, ὃς υἱός ἐστι τοῦ θεοῦ, τοῦτον τὸν κόσμον ποιήσαντος. τοῦτόν τε ἐπικαλεῖσθαι παρῄνει, καὶ ἀληθῆ γνωρίζειν θεόν. θαυμάσας τε ὁ βασιλεὺς τῶν ἰβήρων τὴν ἐκ τῆς νόσου εἰς ὑγείαν ταχυτῆτα, πυθόμενός τε τίς εἴη ὁ θεραπεύσας, δώροις ἠμείβετο τὴν αἰχμάλωτον. ἡ δὲ, οὐκ ἔφη δεῖσθαι πλούτου· ἔχειν γὰρ πλοῦτον τὴν εὐσέβειαν, καὶ δέχεσθαι μέγα δῶρον, εἰ ἐπιγνώσειε τὸν θεὸν, τὸν ὑπ' αὐτῆς γινωσκόμενον. ταῦτα εἰποῦσα, τὰ δῶρα ἀντέπεμπεν. ὁ δὲ βασιλεὺς, τὸν μὲν λόγον ἐταμιεύσατο. μεθ' ἡμέραν δὲ ἐξελθόντι αὐτῷ εἰς θήραν, συμβαίνει τοιοῦτό τι. τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων καὶ τὰς νάπας ἔνθα ἐθήρα, κατέχεεν ὁμίχλη, σκότος τε πολύ. καὶ ἦν ἄπορος μὲν ἡ θήρα, ἀδιεξίτητος δὲ ἡ ὁδός. ἐν ἀμηχανίᾳ δὲ γενόμενος, πολὺ τοὺς θεοὺς ἐπεκαλεῖτο, οὓς ἔσεβεν. ὡς δὲ οὐδὲν ἤνυε πλέον, τέλος, εἰς ἔννοιαν τῆς αἰχμαλώτου λαμβάνει τὸν θεόν. καὶ τοῦτον καλεῖ βοηθὸν, καὶ ἅμα γε ἤυχετο, καὶ τὸ ἐκ τῆς ὁμίχλης διηνύετο σκότος. θαυμάζων δὲ τὸ γενόμενον, χαίρων ἐπὶ τὰ οἰκεῖα ἀνεχώρει, καὶ τὸ συμβεβηκὸς διηγεῖτο τῇ γυναικί. καὶ τὴν αἰχμάλωτον εὐθὺς μεταπέμπεται. καὶ τίς εἴη ὃν σέ-

ϐξ θεὸν ἐπϊωθάνετο. ἡ δὲ, εἰς τοσοῦτον ὕβριος προῆλθε, κήρυκα τοῦ χριστοῦ τὸν τῶν ἰουδαίων βασιλέα ἐποίησε γενέσθαι. πίστις γὰρ τῷ χριστῷ, διὰ τῆς θείας γραφῆς, πρὸς τῶν ἰουδαίων ἐκείνων ἐκαλεῖτο. καὶ τὰ συμβαίνοντα τοῖς τῆς θεραπείας τῆς γυναικὸς, καὶ τοῦ παιδίου, ἃ μὲν ἀληθῆ καὶ κατὰ τὴν ἱστορίαν ἐκτίθεται, πρὸς ἡμᾶς σέβεσθαι τὸν τῆς αἰχμαλώτου θεὸν. ἐγίνετο οὖν ἀμφότεροι κήρυκες τοῦ χριστοῦ· ὁ μὲν βασιλεὺς, τοῖς ἀνδράσιν· ἡ δὲ γυνὴ, τῇ γυναικί. μαθὼν ὅ τοῦτο τῆς αἰχμαλώτου τὸ ῥῆμα τῶν τοῦτο ῥωμαίοις ἐκκλησιῶν, ἀκίνητον οἶκον ἐκτίσθαι ἐγίνετο, ἀλλὰ τοῦ θεοῦ τὰ τοῖς οἰκοδομεῖν προστάξαντος ἀγρεπίζεται. καὶ ὁ οἶκος ἠγείρετο. ἐπεὶ δὲ καὶ τοὺς φύλακας ἀνορθοῦσθαι ἐπειρᾶτο, οἰκονομεῖ τὸ * τοῖς πίστιν τοῖς ἀνοικοδομοῦσιν, ἡ τοῦ θεοῦ ἔχουσα προνοία. εἰς γὰρ τῶν φυλάκων ἀκίνητος ἔμεινε. καὶ σφόδρα μία εἰσῆλθε μηχανὴ, δι' ἣν μόνην κινῆσαι αὐτόν. ἀλλὰ τὰ μὲν καλῶς διερρήνηται· τὰ δὲ μηχανήματα, κατεάσατο. ἀπεγνωκότες οὖν οἱ ἐργάζόμενοι, ἀπεχώρουν. τότε δείκνυται τῆς αἰχμαλώτου ἡ πίστις. νυκτὸς γὰρ μηδενὸς ἐγνωκότος καταλαμβάνει τὸν τόπον, καὶ διανυκτερεύει τῇ αὐλῇ προσάζουσα. προνοίᾳ τοῦ θεοῦ, ὁ φύλαξ ἀνορθοῦται. καὶ ὑψηλότερος τῆς βάσεως, ἐν τῷ ἀεὶ ἐστήκει, μηδαμῶς τῆς κρηπῖδος ἀπολόμενος. ἡμέρα δὲ γενομένη, καὶ ὁ βασιλεὺς ἔμφρων τις ὤν, ὅτι τῶν οἰκοδομῶν πρίων. ὁρᾷ τε τὸν φύλακα, ὅτι τὴν ἰδίαν κρεμάμενον βάσιν. καὶ ἐκπλήττεται μὲν αὐτὸς ὅτι τῷ γεγονότι. ἐκπλήττονται δὲ καὶ οἱ παρόντες (καὶ αὐτῷ. μετ' οὐ πολὺ γὰρ ἐπ' ὀφθαλμοῖς αὐτῶν, τῇ ἰδίᾳ βάσει ὁ φύλαξ καθιὼν, ἱδρύεται). βοᾷ τε ἀντεῦθεν τῷ ἀνθεφπων βοῶντων, καὶ ἀγαθὴ τὴ πίστιν ἀνακαλούντων τοῦ βασιλέως, καὶ ὑμνούντων τὸν τοῦ αἰχμαλώτου θεόν. ὅπως δὴ τὸν τε λοιπὸν, καὶ ζῶν προθυμίᾳ πολλῇ τοῖς ἀστολοίποις φύλαξι ἀνορθοῖ. ἐξ ὧν εἰς μακρὰν ὁ ἔργον τελέλεσται. προσοδεία ἀντεῦθεν τοῖς τὸν βασιλέα κωνσταντῖνον ἐλθεῖν. πρεσβεύεται τε τοῦ λοιποῦ, ὑπάσσειν δὴ ῥωμαίων γενέσθαι, λαμβάνειν τε ὅπισθεν, καὶ ἱερὰν κλῆσιν. πίστις δὲ ἡν γὰρ εἰλικρινῶς ἔλεγον τῷ χριστῷ. ταῦτα φησὶν ὁ εὐσέβιος, τοῦ δὲ κακουργίου μεμαθηκέναι. ὃς τοίνυν μὲν ἐβασιλίσκος ἰβήρων· ὕστερον δὲ ῥωμαίοις προσελθὼν, ἀξίαρχος τῆς ἐν παλαιστίνῃ στρατιωτικοῦ κατέστη. καὶ μεταξὺ στρατηλατῶν, τὸν κατὰ μαξίμου τοῦ τυράννου πόλεμον τῷ βασιλεῖ θεοδοσίῳ συνηγωνίσατο. τοῦτον μὲν τὸν ὄφιν καὶ ἴβηρες ἐξεστιάκασι, ὅτι τὸν κωνσταντίνου χρόνον.

κα' Ὁποῖος δὲ ἐγένετο ὅτι τῷ αὐτῶν χρόνων καὶ ὁ μοναχὸς ἀντώνιος, ἐν τῇ ῥώμῃ τῆς αἰγύπτου, ὃς φανερὰς τοῖς δαίμοσιν ἀντεπάλαιεν, ἔφθειρεν τε αὐτοὺς τὰς τέχνας αὐτῶν καὶ τοὺς ἄθλους, καὶ ὅπως πολλὰ ἐποίει τερατία, προειπὼν λέγω ἡμᾶς. ἔφθασε γὰρ ἀθανάσιος ὁ ἀλεξανδρέας ἐπίσκοπος, μονόβιβλον εἰς τὸν αὐτοῦ βίον ἐκθέμενος. τοιούτων ἀγαθῶν ἀφορμὴ τὰ αὐτὰ ἐκ τοῦ τοῖς χρόνοις κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως ἐγένετο.

κβ' Ἀλλὰ μεταξὺ δὴ χρηστοῦ ὅπου, εἰκὸς καὶ ζιζάνια φύεσθαι. φθόνος γὰρ τοῖς ἀγαθοῖς ἐφέδρευε φιλεῖ. πρεσβύτης γὰρ μικρὸν ἔμπροσθεν τὸν κωνσταντίνου χρόνον ὃν ἀληθῶς χριστιανισμῷ, ἡμιμίζων χριστιανισμός. καθάπερ καὶ τοῖς προφήταις ψευδοπροφήτας, καὶ ἀποστόλοις ψευδαπόστολοι πρεφύοντο. τινὰ γὰρ τὸ ἐμπεδοκλέους τοῦ πρὸς ἕλληνα φιλοσόφου δόγμα, ἀφ' οὗ μανιχαίου, χριστιανισμὸν ὑπεκρίνατο. πρὸς οὗ, εὐσέβιος μὲν ὁ παμφίλου, ἐν τῇ ἑβδόμῃ τῆς ἐκκλησιαστικῆς

τικῆς ἱστορίας ἐπεμνήσθη. οὐ μὴν, ἀκριβῶς διηγήσατο. διόπερ ὁ ΣωζομενὸΣ ἐκείνῳ διαπληρῶσαι, διαναγκαῖον ἡγοῦμαι. γνωσθήσ῀ γὰρ τίς τε ὢν ὁ μενιχαῖος, καὶ πόθεν τοιαῦτα ἐτόλμησε. σκυθιανὸς τὶς Ϛραικηνὸς, γυναῖκα εἶχεν αἰχμάλωτον, ἐκ τῶν ἄνω ϑηβῶν. δι' ἣν τ῀ αἰγυπτίων οἰκήσας, καὶ τ῀ αἰγυπτίων παιδεύσεις μαθὼν, τὴν ἐμπεδοκλέους καὶ πυθαγόρου δόξαν, εἰς τ῀ χειρισμὸν προήγαγε, δύο φύσεις εἰπὼν, ἀγαθὴν τε καὶ πονηρὰν, ὡς ὁ ἐμπεδοκλῆς, ἔρωτα ὀνομάζων τ῀ πονηρὸν· φιλίαν δὲ, τ῀ ἀγαθήν. τούτου ὃ τ῀ σκυθιανοῦ μαθητὴς γ῀ ὢν δάσκαλος, τοῦ ἑτέρου τερέωνθος καλουμένου. ὃς εἰς ὄπτιλίαν βαβυλωνίαν χώραν ὁρμήσας, ἣν εἰς ἐπὶ τῶν ὁρῶν οἰκεῖται, πολλὰ περὶ ἑαυτ῀ ἐτεροβλήτου, φάσκων ἐκ παρθένου γεγεννῆσθαι, καὶ ἐν ὄρεσιν ἀναλεπτάφοις. εἶτα συγγράφει βιβλία τέσσαρα, ἓν μὲν ἐπονομάσας τῶν μυστηρίων· ἕτερον δὲ, ὃ ἀναλήλιον, καὶ τὸν ϑησαυρὸν τρίτον· καὶ τὰ κεφάλαια, τέταρτον. τελευτᾷ δέ τινας ποιῆσαι χρηματίζόμενος. ἐδοκίμησεν ἐπὶ τοῦ πυλαίους, καὶ οὕτως ἀπώλετο. γυνὴ δέ τις πρὶν ἢ κατέλυεν, ἔθαψεν αὐτὸν, καὶ τὰ ἐκείνου χρήματα καταχώσασα, παιδάριον ὠνήσατο, περὶ ἑπτὰ ἔτη τῶν ἡλικίων, ὀνόματι κούθειχον. τοῦτον ἐκπαιδεύσασα, καὶ γράμματα ἐκδιδάξασα, μὴ χρόνον ἐτελεύτησε, πάντα αὐτῷ τὰ χρήματα τῆς τερεβίνθου καταλείπασα. καὶ τὰ βιβλία ἅπερ ἐκ τῶν σωτάξας ἐκείνος, ἐπὶ τοῦ σκυθιανῷ παιδαγωγοῦντος. ταῦτα λαβὼν ὁ ἀπελεύθερος κούθειχος, καὶ ὅπως τὰ ὁρῶν μέρη χωρήσας, μεγαλομάζῃ μὴ ἑαυτὸν μᾶλλον. τὰ δὲ τῆς βούδδα, ἤτοι τερεβίνθου βιβλία, ὡς οἰκεῖα τοῖς ἐπ' αὐτῷ πλανηθεῖσιν ὀξέδωκεν. αἱ τῶν βίβλων τοίνυν ἐπαοιδαὶ, χειρισαίζουσι μὴ τῇ φωνῇ· τοῖς ὃ δόγμασιν, ἡμιμίζουσι. καὶ γὰρ πολλοὶ ϑεοὶ σέβονται ὁ μενιχαῖος ὡσπερ ἕπεται ἄϑεος ὤν, καὶ τὸν ἥλιον ὡσαύτως διδάσκῃ. καὶ εἰμαρμένην εἰσάγῃ, καὶ ὃ ἐφ' ἡμῖν ἀναιρῇ. καὶ μετενσωμάτωσιν δογματίζῃ φανερῶς, ἐμπεδοκλέους καὶ πυθαγόρου, ἃ αἰγυπτίων τ῀ δόξας ἀκολουθήσας. καὶ τ῀ χειρὸν γεγονέναι οὐ βούλε῀, φάντασμα αὐτὸν λέγων εἶ῀. καὶ νόμον, καὶ ὡσαύτως φησὶν ἀθετεῖ, καὶ ἑαυτὸν ὀνομάζῃ ὡδάκληον. ἅπερ πάντα, ἀληϑείας τ῀ ὀρθοδόξου ἐκκλησίας καθέστηκεν. ἐν ὃ τ῀ ὑποκολάῳ, καὶ ἀπόστολον ἑαυτὸν ὀνομάζειν ἐτόλμησεν. ἀλλὰ ϑ῀ τηλικούτου ψεύδους ἀξίαν δίκην, δίκη τοιάνδε αὐτῷ. ϑ῀ βασιλέως ὑὸς νόσῳ ὡσιπεπλώκει. ὁ δὲ πατὴρ, ὃ δὴ λεγόμενον, πάντα λίϑον ἐκίνει, τὸν υἱὸν σωθῆναι βουλόμενος. μαθὼν τε περὶ τῶν μενιχαίου, καὶ τὰς τερατείας αὐτῶν νομίσας εἶ῀ ἀληϑεῖς, ὡς ἀπόστολον μεταπέμπεται, πίστιν λύσας δι' αὐ῀ σωϑήσεσθαι τ῀ υἱόν. ὁ δ῀ ὡδάκληος, μὴ τῶν ὑπὸ πλάσου ῥήματος ἐγχειρίζεται τὸν τῶν βασιλέως υἱόν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐωρακὼς ὅλη ὁ παῖς ἐν τ῀ χρόνῳ αὐ῀ ἐτελεύτησε, συγκλείσας αὐτὸν, ὑμωρφάζ῀ ἕτοιμος ἦν. ὁ δὲ ϑαδραὶ ὑπὸ τὴν μεσοποταμίαν, διασώζεται. μαθὼν τε αὐτὸν ὁ τ῀ σωσῶν βασιλεὺς ἐκ διατέλεσεν, λύπασσον ποιήσας, ζῶντα ὀξέδειρεν. καὶ ἀχύρων τὴν δορὰν πληρώσας, ἐπὶ τῆς πύλης τ῀ πόλεως ἐπέϑηκε. ταῦτα δὲ ἡμεῖς, οὐ πλάσμασιν λέγομεν. ἀλλὰ διὰ λόγου ἀκριβοῦς ὅπου καὶ χάρων, μιᾶς τῶν ἐν μεσοποταμίᾳ πόλεων, ἐντυχόντες συνηγάγομεν. αὐτὸς γὰρ ἀκριβὴς ϑαλασσῶν αὐτὰ φησὶ κ῀ ἐπόσωπον. καὶ τὰ ἐπιγεγραμμένα, εἰς τὸν βίον αὐ῀ ἐκλήϑεται. τοῖς οἷς ἀγαϑοῖς ἐναρμάζουσιν ὁ φθόνος, καϑὰ ἔφην, ἐφεδρεύει φιλῇ. πῖς ὃ ἡ αἰτία, δι' ἣν ὁ ἀγαϑὸς ϑεὸς τοῦτο γίνεσθαι συγχωρῇ, πότερον γυμνά-

σαν τὰ ἀγαθὰ τῶν δογμάτων βουλόμενος, τῆς ἐκκλησίας, καὶ τοῦ ὅτι τῇ πίστει προσηνοῦτο ἀγαζονείαν ἐκκόπτειν. ἢ ὅπως ποτὲ ἔχοι, δυσχερὴς μὲν καὶ μακρὰ ἡ ἀπόδοσις. οὐκ ἀκαίρως δὲ νῦν ἐξελάζεται. οὔτε γὰρ δόγματα προσῆκεν γυμνάζειν ἡμῖν, οὔτε τοὺς περὶ προνοίας καὶ χρίσεως τοῦ θεοῦ, δυσευρέτοις λόγοις κινεῖν, ἀπ' ἰσοτείαν γεγονότων περὶ τὰς ἐκκλησίας προαγμάτων, ὡς οἷόν τε διηγήσασθαι. ὅπως μὲν οὖν ἔμπροσθεν μικρὸν τῶν κωνσανλίνου χρόνων, ἡ μεμιγμένων προφυὴς θρησκεία, εἴρηται. ἐπομένως δὲ ὅτι τοὺς χρόνους τῆς προκειμένης ἱστορίας.

κγ Οἱ περὶ Ἀρέσιον δ' ἦσαν, τῆς ἀρείου ἐπωνυμίας, τὰς μὲν ἐκκλησίας κατέλαβον, ἀξιωθέντες, ὡς ἔφην, τοῖς χρόνοις ἐκείνοις εἰς τὸ θεῖον αὐλῶν, πρόρρησίαν τε οὐ πρὸς τυχόντων ἐκλήσεως τῶν ἀφ' ἑσπέρας. ὃς πρὸ μικροῦ ἦλθεν αὐτοῖς, ἀπὸ κακοδοξίας, εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν ἐπιστρέψαντας. οἱ δὲ, τῇ δοθείσῃ πρόρρησίᾳ καταχρησάμενοι, μείζονα τῆς προσηκούσης, παρεκλίνοντα τῇ οἰκουμένῃ ἐκίνησαν διχόθεν ὁρμώμενοι, ἔκ τε τῆς προσηκούσης αὐτοῖς ἀφανοῦς δόξης, καὶ ἐκ τῆς πρὸς ἀθανάσιον ἀπεχθείας. ὅθεν αὐτοῖς ἐκρύνοντο, ἐν τῇ συνόδῳ μᾶλλον εἰς τὸ ζητούμενον δογμάτιον ἀντέπεσε, πρότερον μὲν, τοῦ ἀθανασίου χειροτονίαν διέβαλλον, καὶ ὡς ἀναξίου προεστάναι, καὶ μὴ ὡς ἂν ὑπὸ ἀξιοπίστων χειροτονηθέντος. ἐπεὶ ὁ ἔκρινον χρεῖττον τῆς διαβολῆς ἐδείκνυτο, ἐγκαλοῦντες γὰρ τὸ ἀνεξανδρέων ἐκκλησίας ἠνώθησαν, διαπύρως ὑπὲρ τοῦ ἐν νικαίᾳ πίστεως ἠγωνίζετο. πρὸς δὴ οἱ περὶ ἀρέσιον σπουδῇ ἐτίθεντο, ἀθανάσιον μὲν σκληρύνεσθαι, ἄρξον δὲ καταγαγεῖν εἰς τοὺς ἀνεξανδρέας. οὕτω γὰρ μόνως δυνήσεσθαι τοῦ ὁμοουσίου πίστιν ἐκβαλεῖν. προσάγειν ὁ τοὺς ἀφανίζουσιν. ἔγραφεν οὖν ἀρέσιος ἀθανασίῳ, δέχεσθαι ἄρρον καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν, γράφων μὲν πρεκλῆ. ἔξωθεν δὲ διπτεῖλε. ἐπεὶ δὲ ἀθανάσιος οὐδενὶ τρόπῳ ἐπείθετο, καλασκευάζει πείθηναι τὸν βασιλέα, δέξασθαι μὲν εἰς τὸ θρόνον τὸν ἄρρον, καὶ κάθοδον αὐτῷ εἰς τὸν ἀνεξανδρέων θρασύνειν. καὶ ταῦτα μὲν ὅπως ἐξήσκησε, κατὰ χώραν ἐρῶ. περὶ τούτων ὁ ἕτερα τῶν ἐκκλησιαστικῶν παραχή. καὶ γὰρ πάλιν τοῦ εἰρωνίου οἱ οἰκεῖοι τῆς ἐκκλησίας ἐπάραπον. ἀρέσιος μὲν οὖν ὁ παμφίλου φησὶν, ἀρείου μὲν τὸν ζηνόδον, περὶς ἑαυτὸν ταράζειν τὸν ἀγνῶτον, τοῦ αἰτίαν μὴ περιλιπεῖν, ἐξ ὧν καὶ διγλώσσου δόξαν ἐκλήσατο. ὅλως τὰς αἰτίας λέγειν ἐκκλίνων, μὴ σαφῶς δοκεῖν τοῖς ἐν νικαίᾳ ζηνέσθαι. ὡς ὁ ἡμεῖς ἐκ διαφόρων ὑπισχνῶν ἀνηκαμεν, ἃς μὲν τὸν ζηνόδον οἱ ὑπίσκοποι περὶς ἀρείους ἔγραφον, ἡ τὸ ὁμοουσίου λέξις ἵνας διεπάραπε. περὶ ὧν καταγελώμενοι καὶ ἀκριβολογούμενοι, τὸν κατ' ἀρείων πόλεμον ἤγειρον. νυκτομαχίας τε οὐδὲν ἀπεῖχε τὰ νόμενα. οὐδὲ γὰρ ἀρείους ἐφαίνοντο νοσοῦντες, ἀφ' ὧν ἀρείους βλασφημεῖν ὑπελάμβανον. οἱ μὲν γὰρ τὸ ὁμοουσίου τοῦ λέξιν ἐκκλίνοντες, τὸν ἀβῶσιον, καὶ μονταμοῦ δόξαν εἰσηγεῖσθαι αὐτοῖς τοὺς περὶ σδεχομένους ἐνόμιζον. καὶ διαβολὴν βλασφήμους ἐκίνουν, ὡς διαιρεῖν τὰς ὑπαρξιν τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ. οἱ δὲ πάλιν τῷ ὁμοουσίῳ προσκείμενοι, πολυθεΐαν εἰσάγειν τοῖς ἑτέροις νομίζοντες, ὡς ἰδιωτισμὸν εἰσφέροντας, δέξεται πόνος. καὶ ἀρέσιος μὲν ὁ δυτιοχέας ὑπίσκοπος, διαφορᾶς τὸν παμφίλου ἀρέσιον, ὡς τὸν ἐν νικαίᾳ πίστιν προδιαχαράττοντα. ἀρέσιος δ', τοῦ μὲν ἐν νικαίᾳ πίστιν οὐ φησι προδιαβαίνειν. διαβολὴν δὲ ἀρέσιος, ὡς τὸν ἀβῶσιον δόξαν

εἰσάγον-

εἰσάγοντα. διαταῦλα ἔκασοι, ὡς κζ' ἀντιπάλων τοὺς λόγους συνέγραφον. ἀμφότερόί τε λέγοντες, συνυπόσατόν τε κ) συνυπάρχοντα τὸν υἱὸν εἰ) τῷ θεοῦ, ἕνα τε θεὸν, οὐ τρεῖσιν ὑποσάσεσιν εἰ) ὁμολογοῦντες, ἀμήχοις οὐκ οἶδ' ὅπως συμφωνῆσαι οὐκ ἴσχυον. κ) διαταῦλα ἡσυχάζειν, οὐδενὶ τρόπῳ ἐωείχοντο.

Σωόδου οὖν οὐ ἀντιοχείᾳ ποιησάντων, καθαιρεῦσιν Ἀσάθιον, ὡς τὰ Ἀβελλίου μᾶλλον φρονοῦντα, ἢ ἄλλῳ ἢ οὐ νικαίᾳ ξυνόδος ἐδογμάτισεν. ὡς μὲν οὖν τινές φασιν, δι' ἄλλας οὐκ ἀναγκαίας αἰτίας, φανερὰς γὰρ οὐκ εἰρήκασι, τοῦτο δὲ ὅτι πρώτων εἰώθασι τῶν καθαιρουμένων ποιεῖν οἱ ὑποσκοποι, καλοῦντες μὲν κ) ἀσεβῆ λέγοντες. τὰς δὲ αἰτίας τῆς ἀσεβείας οὐ λέγουσιν. ὅθεν μέντοι ὡς Ἀβελλίζοντα καθεῖλον Ἀσάθιον, κύριον τῆς βερροίας ὑποσκόπου καλουμένου αὐτοῦ, γεώργιος ὁ λαοδικείας τῆς οὐ συρίᾳ ὑποσκοπος, εἷς ὢν τῶν μισοαρείων ὃ ὁμοούσιον, οὐ τῷ ἐγκωμίῳ ὡς εἰς Ἀσέβιον τὸν ἐμισηνὸν ἔγραψεν εἰρηκέναι. κ) ταῦτα μὲν οὖν ἐμισηνοῦ Ἀσεβίου, κζ' χώραν ἐρημῶν μέν. γεώργιος δὲ ταῦτ' Ἀσαθίου γράφει. φάσκων γὰρ Ἀσάθιον οὕτω κύριον καλουμένου ὡς Ἀβελλίζοντος. ἔοικεν οὖν Ἀσάθιον, δι' ἑτέρας καθαιρῆσθαι ταῦτα φάσης. τότε δὲ, οὐ τῇ ἀντιοχείᾳ δύνη φάσις ὑπὸ τῇ αὐτοῦ καθαιρέσει γεγονέναι). κ) μεταξὺ πολλάκις ταῦτ' ὑπὸ λογῆς ὑποσκόπου τοσοῦτος ἐξήφθη πυρσὸς, ὡς μικροῦ δεῆσαι, τὴν πᾶσαν Ἀνατολὴν πόλιν, εἰς δύο τμήματα διαιρεθῆναι τοῦ λαοῦ· τῶν μὲν Ἀσέβιον τὸν παμφίλου, οὐκ ἴσης οὐ παχαιτίνῃ καὶ Ἀφρείᾳ μεταφέρειν φιλονεικούντων ὑπὲρ τὴν ἀντιόχειαν· τῶν δὲ, ἀπευδόντων ἐπαγαγεῖν Ἀσάθιον. συνέβαινε δὲ ἑκατέρῳ μέρει, κ) τὸ κοινὸν τῆς πόλεως. καὶ στρατιωτικὴ χεὶρ, ὡς κζ' πολεμίων κεκινῆσθαι, ὡς καὶ ξιφῶν μὴ εἶναι ἄπειρος. εἰ μὴ ὁ θεὸς, καὶ ὁ τῶν βασιλέως φόβος, τὰς ὁρμὰς ἔπαυσεν πλήθους ἀνέσχεν. ὁ μὲν γὰρ βασιλεὺς δι' ὑποστολῶν τὰ γεγονότα κ) τὰς στάσεις κατέπαυσεν. Ἀσέβιος ὁ πραγματικός, ἐφ' ᾧ κ) θαυμάσας αὐτὸν ὁ βασιλεύς. γράφει ὁ, καὶ τῶν τοιούτων αὖθις ἐπαινέσας, μακάριον ἀποκαλεῖ, ὅτι οὐ μιᾶς πόλεως, ἀλλὰ πάσης σχεδὸν τῆς οἰκουμένης, ὑποσκοπος ἄξιος εἰ) ἐκλήθη. ἐφεξῆς οὖν ὅτι ἔτη ὀκτὼ, λέγει) τὸν ἐν ἀντιοχείᾳ θρόνον, τῆς ἐκκλησίας ἡγήσαντο. ὀλίγα δὲ πολὺ ταῦτ' ἐν νικαίᾳ πίστιν παραβρέπειν ἀσυνδιαζόντων, χλευάσαντα Ἀφρόνιος. τοιοῦτ μὲν οὖν τοῦ σῶόδου ἡ κζ' τῶν μιλιούχων δι' Ἀσάθιον γέγονεν, ἱστορείσθω. μεταξὺ ὁ Ἀθυς κ) ὁ τὸν κηρυτὸν μὲν πάλαι καταλιπὼν Ἀσέβιος, τότε ὁ τῆς ἐν νικομηδείᾳ καθεδρῶν ἐκκλησίας, ἀσυνδρῶ ἔθετο ἐν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν, ἄρειον καταγαγεῖν εἰς τὸ ἀγεξανδρεῖ. πῶς ὁ ἐξίσου τοῦτο καταργάσαται, κ) πῶς ἐπείσθη ὁ βασιλεύς, εἰς ταῦτον δέξασθαι ἄρειον, κ) τὸν ἐν αὐτῷ Ἀθανάσιον, ἤδη λεκτέον.

Ἦν ἀδελφὴ τοῦ βασιλέως κωνσταντίνου, τοὔνομα κωνσταντία. γυνὴ ὁ ἐγεγόνει λικιννίου, τοῦ ταῦτα μὲν συμβασιλεύσαντος αὐτῷ κωνσταντίνῳ, μεταξὺ ὁ τυραννήσαντος, κ) διαφθαρέντος. ταύτῃ πρεσβυτέρας μὲν ἄρειανῷ ταῦτα σχεδὸν δόγματι γνώριμος ἦν, κ) ἐν τοῖς οἰκείοις ἐπῆλθε. ἐπισκήπτουσα οὖν Ἀσεβίου κ) τῶν ἐν αὐτῷ λόγοις ταῦτ' ἄρειον ταῦτ τὸ γυναῖκα πρέσπειρεν, ἠδικῆσθαι φάσκων αὐτὴν ἐπὶ τῆς σῶόδου, καὶ μὴ φρονεῖν, ὡς ταῦτ' αὐτοῦ λόγος κα-

τέχῃ. Ταῦτα ἀκούσασα ἡ κωνσταντία, ᾧ μὲν πρεσβυτέρῳ ὑπέτευσε· τῷ δὲ βασιλῆ λέγειν οὐκ ἐτόλμα. συμβαίνῃ δὲ χαλεπῇ νόσῳ περιπεσεῖν τὴν κωνσταντίαν. ὁ δὲ βασιλεὺς σὺν ἐχῶς ἀγρώστοις ἀυτὴν ἐπεσκέπτετο. ὅπῃ δὲ ἡ γυνὴ ἐκ τῆς νόσου χαλεπώτερον διετέθη, πυνθάνεται δὲ παρακαλοῦντες) ᾧ βασιλῆ, τὸν πρεσβύτερον μὴ λυπῆσαι αὐτῷ ἀπουσίαν καὶ ἀλλοδαπὴν, ἢ ὡς ἂν οἱ εἴη περὶ τὴν βασιλείαν αὐτῆ. ἡ μὲν οὖν, μετ' ὀλίγον τελευτᾷ. ὁ δὲ πρεσβύτερος, ἐν τοῖς οἰκειοτάτοις τοῦ βασιλέως ἐτάττετο. καὶ δὴ καταβεβηκὼς τὴν πρέσβειαν αὐξήσας, τοῖς αὐτοῖς ἀναφέρῃ λόγοις περὶ τοῦ ἀρείου ᾧ βασιλῆ, οἷς παρὸς τὸν ἀδελφὸν ἐχρήσατο πρότερον, φάσκων μὴ δίκῃ φρονῆν ἄρειον, ἢ ὁ τῇ συνόδῳ δοκεῖ· ᾗδη τε αὐτὸν κὴ παρόντα, συνδιαιτᾶσθαι τούτοις, καὶ μὴ δίκαιος συκοφαντεῖσθαι τούτοις, ξένα καταφαίνε) ᾧ βασιλῆ, τὰ παρὰ τοῦ πρεσβυτέρου λεγόμενα. καὶ εἰ ἄρῃος, ἔφη, συνδιαιτᾶται) τῇ συνόδῳ, καὶ εἰ τὰ ἐκείνης φρονῆ, δέξομαί τε αὐτὸν εἰς πρόσωπον, κὴ συνδιαιτήσομαι· ἐκπέμπω δὲ τὸν ἀγεξάνδραν. ταῦτα ἔλεγε, κὴ αὐθὶς πρὸς αὐτὸν ἐγράφετο δε. Νικηφόρος κωνσταντῖνος, μέγιστος, σεβαστός. Πάσῃ μοὶ ἐδηλώθη τῇ περῆτῃ σου, ὅπως δὴ εἰς τὸ ἐμὸν τραπεζοῦν ἀφίκοιο, ἵνα τὴν ἡμετέραν θέαν ἀπολαύσῃς δωρεᾶς. θαυμάζομαι δὲ σφόδρα, μὴ πρόφασίν τινα τοῦτο πεποιηκότα. δέδοται γὰρ ὑπὸ τοῦ ἐμοῦ πατρὸς ὁ χρόνος δημοσίου, εἰς τὸ ἡμέτερον τραπεζοῦν ἀφικέσθαι ἐπείγεσθαι· ὅπως δὴ τὴν παρ' ἡμῶν δωρεάς τε καὶ ὑπομονῆς τυχών, ὑπὸ τὸν πατρικὸν ἀφικέσθαι δωρεᾶς. ὁ θεός σε διαφυλάττοι ἀγαπητέ. ἐδόθη τῇ πρὸ πέντε καλανδῶν δεκεμβρίου. Ἐν αὐτῇ μὲν οὖν τῇ πρὸς ἄρειον τοῦ βασιλέως ὑπογραφῇ. θαυμάσας δέ μοι ἔπειτα τὸν ἀσυνέτου καὶ τὸν ζῆλον οὗ εἶχεν ὁ βασιλεὺς περὶ τὴν θεοσέβειαν. φαίνε) γὰρ διὰ τῆς ὑπογραφῆς, ὡς πλείστοις αὐτὸν ὑπὸ μετανοίαν περιβεβλημένος, ἀφ' ὧν μέμφε) ὅτι πολλάκις αὐτὸν χρόνος, μὴ ταχέως ἄρειος ἐπανῆλθεν εἰς τὴν ἀγήραν. ἄρειος μὲν οὖν δεξάμενος τὰ γράμματα, μετ' οὐ πολὺ πρὸ τῶν ὑπὸ τὸν κωνσταντίνου πόλιν. συμπρῶν δὲ αὐτῷ καὶ βιζώϊος, ὃν καθεῖλεν ἀγέξανδρος, ὄντα δίακονον, ὅτε καθήρῃ τοὺς περὶ ἄρειον. δέχε) οὖν αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς εἰς πρόσωπον, κὴ ἐπιπλήττε εἰ τῇ πίστῃ συνῆθεν). τῶν δὲ συνόδων, ἑτοίμως ὁ βασιλεὺς ἔλεγεν αὐτοὺς ὑπὲρ δόναι τὴν πίστιν ἐκέλευσεν.

κζ Οἱ δὲ βιβλίον συνταξάμενοι, ᾧ βασιλῆ προσκομίζουσι, τοῦτον ἔχον τὸν τρόπον.

» Τῷ μακαριωτάτῳ, κὴ θεοφιλεστάτῳ δεσπότῃ ἡμῶν, βασιλῆ κωνσταντίνῳ, ἄρειος κὴ βιζώϊος. καθὼς προσέταξεν ἡ θεοφιλὴς σου μετάνοια, δέσποτα βασιλεῦ, ἐκθέμεθα τὴν ἐαυτῶν πίστιν, κὴ ἐγγράφως ὁμολογοῦμεν προ τοῦ θεοῦ, οὕτω πιστεύειν κὴ αὐτοὶ, καὶ οἱ σὺν ἡμῖν, ὡς ἐπίστασθε). πιστεύομεν εἰς ἕνα θεόν, πατέρα παντοκράτορα, κὴ εἰς κύριον ἰησοῦν χριστὸν τὸν υἱὸν αὐτοῦ, τὸν ὄντα αὐτοῦ προ πάντων τῶν αἰώνων γεννηθέντα θεὸν λόγον, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, τά τε ἐν τοῖς οὐρανοῖς, κὴ τὰ ὑπὸ τὴν γῆν· τὸν κατελθόντα κὴ σαρκωθέντα, κὴ παθόντα κὴ ἀναστάντα, καὶ ἀναβάντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ πάλιν ἐρχόμενον κρῖναι ζῶντας κὴ νεκρούς· κὴ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα, κὴ ὅτι σὰρξ ἀνάστασιν, κὴ εἰς ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, καὶ εἰς βασιλείαν οὐρανῶν, κὴ εἰς μίαν καθολικὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ, τὴν ἀπὸ περάτων ἕως περάτων. ταύτην δὲ τὴν πίστιν παρειληφαμεν ἐκ τῶν ἁγίων ἀναγνώσεων, λέγοντος τοῦ κυρίου τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς ὄνομα τοῦ πατρὸς,

κὴ τοῦ

» ἐκ τῆς γοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος· ὡς πᾶσα καθολικὴ ἐκκλησία, καὶ αἱ γραφαὶ δι-
» δάσκουσιν, αἷς κατὰ πάντα πιστεύομεν. κριτὴς ἡμῶν ἐστὶν ὁ θεὸς, ἐκ νεῶν, καὶ ἐν τῇ μελ-
» λούσῃ κρίσει. διὸ παρακαλοῦμέν σε τὸν θεοσεβέστατον θεοφιλέσταλε βασιλεῦ, ἐκκλη-
» σιαστικοὺς ἡμᾶς ὄντας, καὶ πίστιν, καὶ ὁμόφρονα τῆς ἐκκλησίας, καὶ ὁμόφρονα
» τῶν ἁγίων γραφῶν ἔχοντας, ἐνοδίαις ἡμᾶς διὰ τῆς εἰρηνοποιοῦ σου καὶ θεοσεβοῦς δύσε-
» βείας, τῇ μητρὶ ἡμῶν, τῇ ἐκκλησίᾳ δηλαδὴ, ἐκ εἰρηνεύοντων τῷ ζήλῳ καὶ ἐκ ἀσεισανθε-
» μάτων. ἵνα καὶ ἡμεῖς ἐν ἡ ἐκκλησία εἰρηνεύσωμεν, μετ' ἀνηλίων ταῖς σεμνήθεις δυνάμεσι,
» ὑπὸ τὴν εἰρηνικῆς σου βασιλείας, καὶ πάντος τοῦ λαοῦ σου κοινῇ πάντες ποιησώμεθα.

Οὕτω μὲν οὖν ἔπεισε τὸν βασιλέα πείσας, ἐχώρησε δὴ τὴν ἀεξάνδρειαν. ὁ μὴν οὐ κζ
γε κρείττων ἢ καταστολὴ, ἧς σιωπῶμεν ἀνηκέστου ἐλίνετο. ὡς γὰρ καταλαμβάνουσα αὐτὸν τὸν ἀεξάνδρειαν, ἀθανάσιος οὐκ ἐδέχετο. ὡς μῦσος γὰρ αὐτὸν ἐξετρέπετο, οὗτος δυνάκινδυ ἐπεχείρησε τὸν ἀεξάνδρειαν, πρεμβαγὼν τὴν αἵρεσιν. τότε δὴ οἱ περὶ εὐσέβιον αὐτοί τε ἔγραφον, καὶ τὸν βασιλέα γράφειν προσκύαζον, ὅπως μὴ προσδεχθῶσιν οἱ περὶ ἄρειον. ἀθανάσιος μὲν οὖν πρώτη τοῦ δέξαντος αὐτοὺς ἀπηγόρευσε, καὶ τὸν βασιλέα γράφων ἐδίδασκεν, ἀδυνάτους εἶναι τοὺς ἄπαξ τὴν πίστιν ἀθετήσαντας, καὶ δυσεμαθιστένας, οὗτος ἐξ ὑποστροφῆς συλλαμβάνειν.
» ὁ δὲ βασιλεὺς καρέως ἀνεγνώκει, τάδε ἀθανασίῳ γράφων ἐπείλησεν. Ἔχων τοί-
» νυν τῆς ἐμῆς βουλῆς τὸ γνώρισμα, πᾶσι τοῖς βουλομένοις εἰς τὸν ἐκκλησίαν εἰσ-
» ελθεῖν, ἀκώλυτον ποίησον τὴν εἴσοδον. ἐὰν γὰρ γνῶ, ὡς κεκώλυκας τινὰς αὐτῶν τῆς
» ἐκκλησίας μεταποιουμένους, ἢ ἀπείρξας τῆς εἰσόδου, ἀποστελῶ σοι ἕνα τῶν δορυφόρων τὸν καθαιρήσοντά σε ἐξ ἐμῆς κελεύσεως, καὶ τὸν τόπον μεταθήσοντα. ταῦτα ἔγραφεν ὁ βασιλεὺς, τὰ λειτουργοῦντος γινόμενος, καὶ μὴ βουλόμενος τὴν ἐκκλησίαν ἀφανισθῆναι. τότε δὴ καιρὸν εὗρον οἱ περὶ εὐσέβιον εὐρηκέναι νομίσαντες, ἀπειθῶς πρὸς ἀθανάσιον ἔχοντες, τῷ τοῦ βασιλέως λύπην ὑποψίαν ἔλαβον τὸ ἰδίου σκοπὸν, καὶ ἀφεύδη εἰκάσαντες ἀποκινῆσαι αὐτὸν τῆς ὀρθοδοξίας ἀσυνδιάζοντες. οὕτω γὰρ ἦλπιζον μόνως τὴν ἀρειανὴν δόξαν κρατῆσαι, ἀθανασίου ἐκποδὼν γενομένου. συμπροσλαβόντες οὖν κατ' αὐτὸ, εὐσέβιος ὁ νικομηδέας μέγας, χαλκηδόνος ὑρσάκιος, σιγγιδόνος τῶν δύω παροικιῶν, καὶ οὐάλης, μυρσῶν τῆς πανονίας. οὗτοι μεθοδεύσαντες τινὰς τῆς μιᾶς αἱρέσεως, καὶ διαφόρους τῆς ἀθανασίου καθηρέσεως ἐκείνης. καὶ πρῶτον μὲν διὰ εὐσεβίου νικομηδέως, καὶ εὐδαίμονος, ἐπισκόπου καλλινίκου μεγίστων, διαβολὴν ἐπλάσαντο), ὡς ἀθανασίῳ τινὶ ἐναπὸ τελῶν τοὺς ἀγυρτίους τῇ ἀεξανδρέων ἐκκλησίᾳ κελεύσαντος. διὰ ταύτην μὲν τὴν διαβολὴν, δύστιος, καὶ μακάριος, πρεσβύτεροι τῆς ἀεξανδρέων, τότε τυχηρῶς, ἐν νικομηδείᾳ συγχρόνιοι κατέσεσαν, ψευδῆ τὰ τῆς ἀθανασίου λεγόντα διδάξαντες εἶναι τὸν βασιλέα. διὸ τῶν μὲν καιρῶν, διὰ γραμμῆς ὁ βασιλεὺς καθῆψατο. ἀθανάσιον ὃ πρὸς ἑαυτὸν βιάζειν πρὸς σεβάσματα, πρὶς * ἡ δεῦτε, φθάσαντες οἱ περὶ εὐσέβιον, ἑτέραν βάπτισιν ἁπλοῖσι τῇ πρότερα διαβολῇ, καὶ πολλῷ τῆς πρώτης χείρονα, ὡς ἀθανάσιος βεβουλευμένων τοῖς βασιλέως πρὸς τὰ μασι, φιλουμένῳ τινὶ ἔπεμψε γλωσσόκομον πλῆρες χρυσίου. ἀλλὰ πρὸς μὲν τούτου ὁ βασιλεὺς ἐν φαμαθίᾳ, πρὸς ἄστον ὕδωρ τῆς νικομηδέως ὄντι, διὰ γνοὺς καὶ ἀθῶον δύρων ἀθανάσιον, μὴ ἐμῆς ὀξέπεμψε, γράψας τῇ ἀεξανδρέων ἐκκλησίᾳ, ὅτι αὐτῶν ὁ βάπτισμος ἀθανάσιος, ψευδῶς διεβέβλη-

τ. οἷα μὴν μεταξὺ οἱ περὶ Εὐσέβιον, τῷ Ἀθανασίου σὺν ἐτέσθη, καλὸν μὲν οὖν καὶ πρέπον, σιγῇ παραδοῦναι· ἵνα μὴ ἡ τοῦ χριστοῦ ἐκκλησία, ὑπὸ τῶν μὴ φρονούντων τὰ τῆς χριστοῦ καταγνώσκῃ. ὅπερ δὲ ἐγγράφως ὑπεδοθέντα, φανερὰ τοῖς πᾶσιν ἐγένετο, διαβολὴν ἀναγκαῖον ἡγησάμην ὡς οἷόν τε διὰ βραχέων εἰπεῖν, τὰ ἰδιάζουσης πραγματείας δεόμενα. ὅθεν ἡ τῆς συκοφαντίας ὑπόθεσις, καὶ οἱ τὰς συκοφαντίας κινήσαντες ἔλαβον τὴν ἀρχὴν, διὰ βραχέων ἐρῶ. μαρεώτης χώρα, ἧς ἀγεξανδρείας ἐστί. κῶμαι δέ εἰσιν ἐν αὐτῇ πολλαὶ σφόδρα, καὶ πολυάνθρωποι. καὶ ἐν αὐτῇ, ἐκκλησίαι πολλαὶ καὶ λαμπραί. τούτου ἓν αὗται αἱ ἐκκλησίαι, ὑπὸ τὸν τῆς ἀγεξανδρείας ἐπισκοπῶν. καὶ εἰσὶν ὑπὸ τὴν αὐτὴν πόλιν ὡς πρὸ οἰκίας. ἐν δὲ ταύτῃ μαρεώτῃ τούτῳ, ἰαχύρας τις οὕτω καλούμενος, παράλημα ὑπέδυ, πολλῶν θανάτων ἄξιον. ὃς δὲ πώποτε μὲν ἱερωσύνης τυχών, ὃ τοῦ πρεσβυτέρου ὄνομα ἑαυτῷ περιάπτων, τὰ ἱερέως παρέπιπτεν ἐτόλμησε. φωραθεὶς οὖν ὑπὸ τοῖς λεγομένοις ὁ ἰαχύρας, ἀποδρὰς ἐκεῖθεν, καὶ καταλαβὼν τὴν νικομήδειαν, προσφεύγει τοῖς περὶ Εὐσέβιον. οἱ δὲ, μίσει τοῦ πρὸς ἀθανάσιον, δέχονται μὲν αὐτὸν ὡς πρεσβύτερον. ἐπαγγελλόμενοι δὲ, καὶ τὴν ἧς ἐπισκοπῆς ἀξίαν λυμῆναι, εἰ καὶ μὴ ἐνήσειαν καὶ ἀθανασίῳ, προφάσιν λαμβάνοντες, ὅσα ἰαχύρας ἐπλάτηε. ἐφήμιζε μὲν ὡς εἴη τὰ πρῶτα δεινὰ ὀφλὼν ἐφόδου πεπονηκὼς, καὶ οὐ μακάριος εἰσπηδήσας εἰς τὸ θυσιαστήριον, ἀνέτρεψε μὲν τὴν τράπεζαν, πολήριον δὲ κατέαξε μυστικόν. καὶ οὐ τὰ ἱερὰ βιβλία κατέκαυσε. μαθὼν οὖν αὐτὸν, ὡς ἔφην, τὴν καληρείας, τὴν ἐπισκοπὴν ἐπηγγείλαντο, γινώσκοντες ὡς ἡ τοῦ μακαρίου καληρεία, ζῶν τῶν καληρευομένῳ, καὶ τὸν πέμψαντα καθαρῶς ἀθανάσιον. ταύτην μὲν οὖν τὴν καληρείαν ὕστερον ἀνεῤῥήσθη. πρὸ ὃ ταύτης, τὴν πρώτης πεπληρωμένην μίσους, πρὸ ἧς ἰδὴ λεκτέον. χεῖρα ἀνθρώπου ὃν οἶδα πόθεν λαβόντες, πότερον ἀνελόντες ἄνα, καὶ χλευκοπήσαντες, ἰδὴ ἤδη νεκρὸν ὄντος, ἀπέκοψαν. ὁ θεὸς οἶδε, καὶ οἱ αὐθένται τῆς πράξεως. προσεχρείζοντο δ' οὖν ὅμως αὐτῇ, ὡς ἀρσενίου τινὸς ἐπισκόπου τὴν μαγίαν ἀρησκίας τυγχάνοντος, καὶ ταύτην ἔφερον ἐν μέσῳ, τὸν ἀρσένιον ἀποκρύψαντες. καὶ ἔλεγον τὴν χεῖρα ταύτην, ἀθανασίου ἐγκέναι πρὸς μαγίας ἄνας. ὃ μὴν οὖν μέγιστον κεφάλαιον, ὃ οἱ συκοφάνται σὺν ἐτέσθη, τοιοῦτον ἦν. οἷα ἂν φιλῇ ἐν τοῖς τοιούτοις γίνεσθαι, σπάνιοι σπάνια καληρέσιν αὐτοῦ. ἐπεβίβαζον γὰρ τότε μάλιστα, οἱ πρὸς αὐτὸν ἀπεχθανόμενοι. ταῦτα γνοὺς ὁ βασιλεὺς, χάριν ὧν κήνσεσι δαλμαλίῳ, τῷ ἀδελφιδῷ ἑαυτοῦ, ἐν ἀντιοχείᾳ τῆς συρίας διέγοντι, ἀγωνίμους ποιῆσαι τοὺς καληρορμένους, καὶ διαγνόντα δίκην τοὺς ἡγεμόνας εἰσπράξασθαι. ἔπεμπε δὲ καὶ θεόγνιδι, ἅμα θεόγνιδι, ἵνα ὑπὲρ παρουσίας αὐτῶν κρίνοιτο ἀθανάσιος. ὁ δὲ ὡς ἔγνω καλεῖσθαι ὑπὸ τοῦ κήνσεως, πέμπει εἰς ἀίγυπτον, ἀναζητῆσαι τὸν ἀρσένιον. καὶ μεμαθήκει αὐτὸν κρύπτεσθαι. συλλαβὼν δὲ (ὡς δὲ δείκνυ), ἄγοτε ἀλλαχοῦ μεθισάμενον. παῤῥᾳ δὲ ὁ βασιλεὺς ὃ ὑπὲρ κήνσεως δικαστήριον, δι' αἰτίαν τοιαύτην.

κῆ Σωσόδιον ὑπισκόπων ἐκήρυξε μεγάλῃ ὑπὲρ τῆς καθιερώσεως τοῦ ἀνικητείου οἴκου, ὃν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἀνῳκοδόμησεν. ᾧ δοὺς οὖν πρέσβυν πρότερον ἐν τῇ τύρῳ συναγηγερκότας τοὺς ὑπισκόπους, τὰ κατὰ ἀθανάσιον γυμνάσαι προσέταξεν. ὅπως δὲ ἐκεῖ πρότερον ἐκποδὼν γενομένης τῆς ἐρεχθείας, εἰρωνικώτερον τὰ ὑπὲρ αὐτῆς πραχθέντα ἐν τῇ τύρῳ συνα-

τ' ἐκκλησίας ὑπιτελέσοσι, καθιερωῦλες αὐτὶὼ τῳ θεῷ. τελακοσὸν δὲ ἔτος ἰῶ τοῦτο, ἶης βασιλῆας χωνσαν ἶνου. καὶ πρῆσθν ὅπὶ τ' τύεγν ἐκ ὀλιφόρων ὕπτων ὑπίσχοτοι, τὸν ἀριθμὸν ἑξήκοντα, ὀλγνισίου τοῦ ἀπὸ ὑπαλικῆν, ζωναγαρίνος αὐτοὶς. καὶ ἦγε θ μὴν μακάελος ὁ πρεσβύτερος ἐκ ἶης ἀγεξανδρῆας σιδηρεδέσμιος ἀμφὶ τραλιωτικῆς χλεύς. ἀθανάσιος δὲ ἀπθμῖῆσαι ἐκ ἐβούλε θ, οὐ τοσοῦτον τᾶς καλητρείας ὑλαβούμενος. τοῦτ' γὰρ τῶν κατητρευμένων ἐγίνωσκεν, ἀλλὰ φοβούμενος μή ὑ καινοτομηθῆ τῶν πάλαι ζωνόδῳ συναρέσθμα. ἐδεδίκει γὰρ τὰ τοῦ βασιλέως ἀπειληκὰ γράμματα. ἐγέγραπτο γὰρ αὐτῷ, ὡς εἰ μὴ ἐκῶν ἀπθμῖήσοι, ἀνάγκη ἀχθήσετ'. πρῶτῳ οὖν ὅς ἀνάγκης καὶ ἀθανάσιος.

Θεοῦ δέ ὑς τροφνοια τ' ἀρσένιον ὅπὶ τὼ τύεγν ἤλαυνεν. ἀμηχάσας γὰρ τῶν κθζ
ἐντολῶν, ὧν αὐτῷ οἱ τὰ χρήματα συκοφάνται τῶν πάλαι χόντες δεδώκασι, καθ' ἱσοεἰ τῶν γλυπτομένων κεκρυμμένος πρῶτῳ. ἔτυχε δέ πως τοῦ ὑπαλικοῦ ἀρχελάου οἰκέτας ἐν καπηλείῳ, ἀκοῦσαι λεγόντων ἶνων, ὡς ἀρσένιος ὁ λεγόμενος δυνῆσθαι πρεσιν ἐκ ἶνος οἰκίας ✻ κρυπτόμενος. ταῦτα ἀκούσαντες, καὶ τοὶς εἰπόντας σημειωσάμενοι, καὶ φανῆ τὰ ἀκουσθέντα τῷ δεσπότῃ ποιοῦσιν. ὁ δὲ, ὡς εἶχε μὴ μηνήσας, ἀνεζήτησε καὶ ἤρε. καὶ ἤρων, ἠσφαλίσατο. καὶ ᾧ ἀθανασίῳ δηλοῖ, μηδὲν παφιέναι. πρῶναι γὰρ ζῶντα τ' ἀρσένιον. συλλαφθὲς οὖν ἀρσένιος, ἠρνῆτο εἶ), ὅς ἰῶ. ἀλλ' αὐτὸν παῦλος ὁ τ' τύεγν ὑπίσχοτος πάλαι γνώσκων, ἐξήλεγξεν. ταῦτα ἶης τροφνοίας τροβυβλιωσάσης, μετ' ὀ πολὺ ἐκλυθέντων τῶν ἶης σωνόδου ὁ ἀθανάσιος. καὶ παρόντες, οἱ συκοφάνται τὼ χεῖρα εἰς μέσον ἦγον, καὶ τ' καλητρείαν ἐνίσαντο. ὁ δ', σοφὸς μετῆλθε τὸ τρᾶγμα. ἠρώτησε γὰρ τοὺς παρόντας καὶ τοὺς καλητρέους, ἵνες εἶεν οἱ γνώσκοντες τ' ἀρσένιον. πολλῶν δὲ εἰπόντων γνώσκειν αὐτὸν, εἰσάγεται ποιῆ τὸν ἀρσένιον εἶδον τοῦ ἱμαλίου τᾶς χεῖρας αὐτοῦ ἔχοντα, εἶτα αὖθις ἐρωτᾶ. ἔστ' ὅστν ὁ τὼ χεῖρα ἀπολωλεκώς; οἱ δὲ, ὅπὶ μὼ ᾧ παραδόξῳ καλεπλάγησθν, πλεῖω τῶν εἰδότων ὅθεν ἡ χεὶρ ἢ κοπεῖσα. οἱ δὲ λοιποὶ ἀληθῶς ᾠοντο, λείπειν ᾧ ἀρσενίῳ τ' χεῖρα. καὶ τροσεδόκων ἑτέρας ἐκ τοῦ θέσεως ἀπολογείας τὸν ἀθανάσιον. ὁ δὲ, δύξίξας τὸ ἱμάλιον τῷ ἀρσενίου, καθ' ἕτερον τῶν μερῶν δείκνισι τοῦ ἀνθρώπου τ' χεῖρα. πάλιν δὲ νομιζόντων ἶνων, τ ἑτέρας ὑστερῆσθαι αὐτὸν, μικρὸν πρῆξύσας, ἀμφιβόλοις αὐτοὶς κατέχησεν. εἶτα μὴ μηνήσας, καὶ τὸ ἕτερον δύξίξας μέρος, ἐκ τὼ ἑτέραν τοῦ ἀρσενίου χεῖρα ἐπέδειξεν. οὕτω τε εἶπε τροὸς τοὺς παρόντας. ἀρσένιος μὼ, ὡς ὁρᾶτε, τὰς δύο χεῖρας ἔχων ἐφύρη). τ τείτης ὃ τ' τόπον ὅθεν ἀφῆρη), δηκνύω ὑμῖν οἱ καλήτρεοι.

Τούτων οὕτως ὅπὶ ἀρσενίῳ τροχθέντων, ἐν ἀμηχανίᾳ μὴ οἱ ἐφάψωλες τὸν λζ
δόλον καλέχησθν. ἀγαθὸς ὃ καὶ ἰαννῆς ὁ καλήτρεος τοῦ δικαστηρίου ἀγαθύς, ἐν ᾧ θορύβῳ διέφυγε. καὶ οὕτω μὼ ταύτῃ τ' καλητρείαν ἀθανάσιος ἀπεδύσατο, μηδεμιᾶ χρησάμενος θεραπαφῆ. ἐθαῤῥῆ γὰ, ὡς καθαπλήξῃ τοὺς συκοφάντας καὶ μόνη τὸ ἀρσενίου ἡ ζωή.

Επεὶ δὲ τ' χῦ μακαρίου συκοφαντίας, τ' νομικῆς ἐχρήσατο θεραπαφῆς, λα
καὶ τροῦτον μὼ τοὺς τοῦ διάβολον ὡς ἐχθροὺς πρεγράφετο, φάσκων μὴ δεῖν ὅπὶ ἀνίδικων κρίνεσθαι. ἔπειτα δὲ καὶ δείκνυσι, εἰ ὁ κατήτρεος ἰκμέρας, ἀγηθῶς τροσευτέρου ἔχῃ ἀξίαν. οὕτω γὰρ καὶ ἐν τῇ καλητρείᾳ ἐγέγραπτο. ἐπεὶ δὲ τοὺ ἶων

σὐδένα λόγον οἱ κρίναντες τοῦτο δέξασθαι, εἰ σὴν μὴν ἡ τῶν μακαρίου δίκη. ἀγνοησάντων δὲ τῶν καθηγόρων, ὑφ' ὅσον ἡμάρτανεν ἡ ἀκρόασις, ἐφ' ᾧ τοῦτο μαθεῖν εἰς τὸ μρεωτικὸν ἔνας, ἵνα ὅπου τὸν τόπον ζητηθῇ τὰ ἀμφίβολα. ὡς δὲ ἀθανάσιος πεμπτομήνους εἶδεν οἷς πρεσβεύετο, ἐπέμπετο ὁ θεογνις, μῦρις, θεόδωρος, μακεδόνιος, οὐάλης, οὐρσάκιος, ἑβόα σκυθωείδην εἶ) καὶ δῆλον τὰ γενόμενα. σὺν δὲ γὰρ δίκαιον εἶ) μακάριον μὴ τὸ πρεσβύτερον ἐν δεσμοῖς εἶ). τὸν δὲ καθηγούμενον ἅμα τοῖς ἐχθροῖς δικαζᾶς εἶ). ἐφ' ᾧ τὸ ἐκ μονομερῶς τοῦτο ἔξιν ὑπομνημα ποιήσασθαι. ταῦτα βοῶντος δ' ἀθανασίου, καὶ δίχα μαρτυρομένου τε, τε κοινοῦ τὸ σιωόδου, καὶ τὸ ἀπὸ ὑπαλικῶν δρόμου, ὡς σὺν εἰς λόγον ἐποιοῦντο, δίκαιον ἀθῶν ἀνεχώρησεν. οἱ μὴν οἷον ἀποσαλέντες εἰς τὸ μρεωτικὸν ἐκ μονομερῶς ὑπομνήματα ποιήσαντες ὡς ἀληθῶς γνωμένων, ἃ κατήγορος ἔλεγεν, εἶχον.

λϛ Καὶ ἀθανάσιος μὴν ἀναχωρήσας, τοῦς τὸν βασιλέα ἀνέδραμεν, ἡ σύνοδος τοῦτον μὴν ἐρήμην αὐτὸν καθαιρήσεσιν. ὡς δὲ ἡ τὰ ἐν τῷ μρεωτῇ πεπραγμένα σιωέφασε, καθαίρεσιν ἐψηφίσαντο, πολλὰ ἐν τοῖς καθαιρετικοῖς αὐτὸν λοιδορήσαντες. καὶ τὸ ὅτι τῷ φόνῳ καθηγεσίας τῶν συκοφαντῶν τινὰ ἤτησαν ἀποσιγήσαντες. ἐδέξαντο γὰρ καὶ αὐτὸν ἀρσένιον τὸν μνήρης λεγόμενον, ὃς πρότερον μὲν τῆς μαγικῆς ἀφροσύνης ὑπόσχετος ἦν. τότε γὰρ εἰς τὸν ἀθανασίου καθαίρεσιν, ὡς τὸ ὑψηλοπολιτῶν πόλεως ὑπόσχετος καθυπέγραψε. καὶ ὁ μακάδοξον, ὁ λεγόμενος μνήρης τοῦ ἀθανασίου, ζῶν καθαιρεῖ τὸν ἀθανάσιον.

λζ Παρῶ δὲ λοιπὸς ἕτερα γράμματα τοῦ βασιλέως, σημαίνοντα ὅτι τὸν νέον ἱεροσυλημα ἀπεύδειν τὴν σύνοδον, λοιπός τε ὡς εἶχον ἐκ τῆς τύρου, ἀπουδαίως ὅτι τὰ ἱεροσύλημα ἐπορεύοντο. πρόδηλον δὲ ποιήσαντες ἑορτῇ, ὅτι τῇ καθιερώσει τὸν τόπων, ἄξιον μὴν ἦν τοῖς πρὸ αὐτὸν ἐδέξαντο, τοῖς βασιλέως γράμμασι πειθαρχεῖν λέγοντες, δι' ὧν δεδηλώκει αὐτοῖς, πεπεῖσθαι πρὸ τῆς πίστεως ἄξιον καὶ δικαίου. ἔγραφον γὰρ καὶ τῇ ἁγεξανδρέων ἐκκλησίᾳ, ὡς πρώτης ἐξοικειάντος φόνου, ἐν εἰρωνῇ τὰ τῆς ἐκκλησίας καθέσηκε πρόγματα. ὅτι ἄξιος ἐκ μετανοίας ὑπηγνοῦς τινὰ ἀφῆκαν, ὡς λοιπὸν τῆς ἐκκλησίας ὢν, δικαίως ὁ λοιπὸν πρὸ αὐτῶν δεχθεὶς, καὶ ἐξοικειάντας τὸν ἀθανάσιον αἰνιττόμενοι. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῶν βασιλέα πρὸ τῶν αὐτῶν, γνώσιμα καθίσων. ταῦτα δὴ τῶν ὑπισχόντων δηλεθέντων, ἐπικαταλαμβάνει ἕτερα τοῦ βασιλέως γράμματα, σημαίνοντα ἀθανάσιον μὲν ἀναδεδραμηκέναι πρὸς αὐτὸν· αὐτοῖς δὲ ἀναγκαῖον εἶ) δ' αὐτὸν πρέπειν ἐν κωνσταντινουπόλει. ἔστι δὲ τὰ ὑπικαταλαβόντα γράμματα τοῦ βασιλέως τάδε.

λθ Νικητὴς κωνσταντῖνος, μέγιστος, σεβαστὸς, τοῖς ἐν τύρῳ συνόδοις ὑπισχόμενοις. " Ἐγὼ μὴν ἀγνοῶ, ἵνα ὅτι τὰ ἐκ τῆς ὑμετέρας συνόδου μετ' ὀργῆς, καὶ χάμωνος κριθέντα. δοκεῖ δέ πως, ἐκ τοῦ λυσιτελοῦντος ἀπαξίας, ἡ δηλῶσα διεσκέφθαι, " ὑμῶν δηλαδὴ σπουδὴ τὸν πρὸς τὸν πλησίον ἐρεθισμόν, ὃν ἀπῆκεν εἶ) βούλεσθε, " τὰ ὦν θεῷ ἀρέσκοντα μὴ συνορᾶν. ἀλλ' ἔσται τῆς ὑμᾶς προνοίας ἔργον, καὶ τὰ " τῆς φιλονεικίας ταύτης κακὰ, φανερῶς δηλοῦντα διδασκεδάσαι· καὶ ἡμῖν διαρρήδην, εἴ τινα τὸν δηλῶσας αὐτοὶ οἱ συνοδεύοντες ἐποιήσασθε φροντίδα, καὶ εἰς τὰ κεκριμένα, χωρεῖς τινος χάριτος καὶ ἀπειθείας ἐκρίναλε φανεράσαι. τοιαῦτα γὰρ, ἢ πειθόμενος πόνους ὑμᾶς πρὸς τὸ ἐμὸν διάσεβάσμιον δύσκλειν δεῖ· ἵνα τὸ τῶν πεπραγμένων

μένων

μῶν ὑμῖν ἀκριβέστερον, δι' ὑμᾶς αὐτοὺς σκοπεῖσθε. ἵνος δὲ ἕνεκα ταῦτα γράφω πρὸς ὑμᾶς ἐδιδαίωσα, καὶ ὑμᾶς πρὸς ἐμαυτὸν μᾶλλον τὰ γράμματος καλῶ, ἐκ τῶν ἐπομένων γνώσεσθε. ὑπεβάλετό μοι λοιπὸν τῆς ἐπωνύμου λίμνης καὶ πανδαίμονος πατρίδος, τῆς κωνσταντίνα πόλεως, σωτὲ βαίνει ἢ τινι καιρὸν ἐφ' ἵππου με ὀχεῖσθαι, ἐξαίφνης ἀθανάσιος ὁ ἐπίσκοπος ἐν μέσῳ τ λεωφόρου, μετ' ἱερέων ἵνων, οἷς πρὸ αὐτὸν εἶχεν, ἀπροσδοκήτως οὕτω προσῆλθεν, ὡς καὶ προσφωνῆσαι ἐκπλήξεως ἀφορμήν. μύριός γὰρ μοι ὁ πόνων ἔφορος θεὸς, ὡς ὁδὲ ὑπενόησαν αὐτὸν ὅς μοι ἐῶ πρὸ τ προσώπου ὀφιν ἐδυνήθη, εἰ μὴ τῶν ἡμετέρων ἵνες καὶ ὅσιος ἐῶν, καὶ τ ἀδικίαν ἐῶ πέπονθε διηγήσασθαι, πιθανομένοις ἂν εἰκὸς δόξαι ἡμᾶν. ἐγὼ μὲν οὖν οὔτε διηγέσθω αὐτοῖς κατ' ἐκεῖνο καιρόν, οὔτε ὁμιλίας ἐκοινώνησα. ὡς ὁ ἐκεῖνος μὲν ἀκουσθῆναι ἠξίου, ἐγὼ δὲ προῃτούμην, καὶ μικρὸν δεῖν ἀπελαύνειν αὐτὸν ἐκέλευον μὴ πλείονος παῤῥησίας, ὁπόθεν ἕτερον παῤ ἡμῶν εἰ τινὰ ὑμετέραν ἀφιξιν ἠξίωσεν ὑπάρξαι· ἵνα εἰμὶ παρόντων ἃ πέπονθεν, ἀναγκαίως ἀποδύρασθαι δυνηθείη. ὅθεν ὅπως ἂν λογόν μοι εἰ φάνειαν, καὶ τοῖς καιροῖς πρέπον καταφάνειαν, ἀσμένως ταῦτα γράφω πρὸς ὑμᾶς προσέταξα· ἵνα πόλεις ὅσοι τινὰ ζῆνοδον τινὰ ἐν τύρῳ γνωμάσω ἀναπληρώσαιε, ὑπερθέτως εἰς ὃ γράβπεδον τῆς ἐμετέρας ἀσεβείας ἐπειχθῆτε, τοῖς ἔργοις αὐτοῖς ὑπιδείξοντες ὃ τῆς ὑμετέρας κρίσεως καθαρὸν τε καὶ ἀδιάφθορον ἐστ' ἐμοῦ δηλαδὴ, ὃν τοῦ θεοῦ γνήσιον εἰ θεράποντα ἀεὶ δὴ ὑμεῖς ἀρνηθείητε. τοιγαροῦν διὰ τῆς ἐμῆς πρὸς τ θεὸν λατρείας, τὰ πολλὰ εἰρωνεύε), καὶ τὸν τῶν βαρβάρων αὐλὸν, ὃ τοῦ θεοῦ ὄνομα, γνησίως ἀλογούμενον, οἱ μέχρις αὐτοῦ ἀγνήσιαν ἠγνόουν. δῆλον ὅ ὅτι ὁ τινὰ ἀγνοῶν, οὐδὲ τ θεὸν ὑπογινώσκει. πλὴν ὅμως, καθὰ προείρηται, καὶ οἱ βάρβαροι δι' ἐμὲ τὸν τῶ θεοῦ θεράποντα γνήσιον, ἐπέγνωσαν τὸν θεὸν, καὶ ἀλαβεῖν μεμαθήκασιν. ὃν ἐβαπτίζην μου πολλαχοῦ, καὶ προσῆγον τοῖς ἔργοις αὐτοῖς ἠθοντο. ὅθεν μάλιστα καὶ ἴσασι τὸν θεὸν, ὃν ἐκεῖνοι μὲν διὰ τ προσ ἡμᾶς φόβον ἀλαβοῦσαι. ἡμεῖς δ' οἶδα ἄλλα μυρία τῆς ἐκκλησίας αὐτῆ δοκοῦντες προσβάλλεσθαι. οὐ γὰρ εἴποιμι φυλάττειν ὑμεῖς * φημὶ σὲν προσπολῶν, ἢ τὰ πρὸς διχόνοι καὶ μῖσος ζωντείνοντα, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, τὰ πρὸς ὄλεθρον τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ζωντείνοντα. ἀλλ' ἐπείχθητε καθὰ πρόσθεν πρὸς ἡμᾶς πόλεις, ἢ τάχος πεπεισμένοι, ὡς πάντι σθένει καθορθῶσαι πειρασόμεθα· ὅπως τὰ ἐν τῷ νόμῳ τῆ θεοῦ ταῦτα ἐξαιρέτως, ἀδιάφθαρτα φυλάττη). οἷς οὔτε φόβος, οὔτε κακοδοξία τις δυνήσεται καταπλαγῆναι, ἀθανασιανῶν δηλαδὴ καὶ ζωντεμβέντων ἀρείου, ὃς πάντελῶς ἀφνιαθέντων τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ νόμου, οἵ τινες ὅτι πρόσφατοι τ ἁγίου ὀνόματος, ποικίλας καὶ διαφόρους βλασφημίας ἐμβάλλουσιν. λεζ

Ταῦτα τὰ γράμματα εἰς ἀγῶνα τοὺς ἐν τῇ ζωοδόκῳ κατέστησε. καθὸ οἱ μὲν πλείους ὅτι τὰς ἑαυτῶν ἐχώρησε πόλις. οἱ δὲ πρὸς ἀσέβειαν καὶ θεομανίαν, καὶ μῦριν, παρθενικόν τε καὶ οὐρανίαν, καὶ οὐδένα, εἰς τὸν κωνσταντίνου πόλιν ἥδονται, ὥστε ἔτι πρὸς πολιτείου κατεναγόντος, ἢ τραπέζης, ἢ ἀρσενίου ἀναιρεθέντος ζήτησιν γενέσθαι ζωεχώρησε, ἀλλ' ὅτι ἑτέραν χρεῶν δόσιν ἀναζωπυρῶ, διδάξαιτες τ βασιλέα, ὡς εἴη ἀθανάσιος ἀπειλήσας, κωλύσαι πεμφθῆναι τ σῖτον, τὸν ἐξ ἔθους ἐκ τ ἀ-

λεξανδρέας, εἰς τ̀ κωνσταντίνου πόλιν κομιζόμενον· καὶ τούτων λεγομένων, πολλὰ ἀθανασίου ἀκηκοέναι ἀδαμαντίου, δυνουσύσια, ἀρβαθίωνα, καὶ πέτρον τοὺς ἐπισκόπους. δηλαδὴ γὰρ ἱερὰ βουλὴ, ὅταν ὁ σβαδήλων ἀξιόπιστος ᾖ. τούτῳ γὰρ σύναρπαγέντες, καὶ εἰς θυμὸν ἀχθεὶς, ἐν ὄξοεία τ̀ ἀθανάσιον τὰς γαλλίας κελεύσας οἰκεῖν. φασὶ δέ τινες τοῦτο πεποιηκέναι τ̀ βασιλέα, σκηπτῷ τῆ ἐνωθείσῃ τῇ ἐκκλησίαν, ὅπερ ἀθανάσιος πρώτη κοινωνήσασα τοῖς περὶ ἄρειον ἐξέπεσε. διὰ δὲ μ̀ ἐν τρεβέρει τ̀ γαλλίας διέτριβεν.

λϛ Οἱ δὲ ἐν κωνσταντίνου πόλει συναχθέντες ἐπίσκοποι, καὶ μάρκελλον τὸν ἀγκύρας τ̀ ἐν τῇ μικρᾷ γαλατίᾳ καθεῖλον, δι' αἰτίαν τοιαύτην. ἀστέριός τις ἐν καππαδοκίᾳ σοφιστὴν μέλιον, τὸν μὲν κατέλιπε. χριστιανίζειν δὲ ἐπηγγείλατο. ἐπεχείρει δὲ καὶ λόγοις συγγράφειν, οἱ μέχρι νῦν φέρονται, δι' ὧν ὁ ἀρείου ζῆλος δόγμα τὸν χριστὸν οὕτω λέγων εἶναι θεοῦ δύναμιν, ὡς εἰρῆσθαι· καὶ μᾶλλον, τὸν ἀκρίδα καὶ τὸν κάμπην δύναμιν θεοῦ, καὶ ἕτερα τούτοις παραπλήσια. ζῆλῶ δὲ ὁ ἀστέριος ζηλωτὴς, καὶ τοῖς ἐπισκόποις τοῖς μάλιστα ἀρειανῶν δόξαν μὴ ἀφιστοῦσι. καὶ δὴ καὶ εἰς τὰς ζηνώδους ἀπήντα, ἐπισκοπῶν μιᾶς πόλεως ἐπισκοπὴν παρευμούμενος. ἀλλ' ἱεροσυλίας μὲν ἠσχύνθη δηλαδὴ τὸ ἐπιτεθηκέναι χ̀ τὸν διωγμόν. παρεῖδον δ' αὐτὰς ἐν συνείᾳ πόλει, οὐδὲ ζηλώτας λόγοις ἐπεδείκνυτο. ταῦτα γνοὺς ὁ μάρκελλος, ἀντιπαρετάξατο αὐτῷ βουλόμενος, χ̀ δηλαδὴ μεθ' ἑαυτοῦ πολεῖς εἰς τὸ ἐναντίον ἐξέπεσε. φιλόνικον γὰρ αὐθέκαστον ὁ σαμοσατεὺς ἐτόλμησεν εἰπεῖν τὸν χριστόν. ταῦτα γνόντες οἱ τότε ἐν ἱεροσολύμοις ζηλοῦντες, ἀστέριον μὲν οὐδένα λόγον ἐτίθεντο. ἐπεὶ μὴ δὲ εἰς τὸν κατάλογον τῶν ἱερέων ἐτέτακτο. μάρκελλον δὲ ὡς ἱερωμένον, λόγον ἀπῄτουν τῶν συγγεγραφότος αὐτοῦ βιβλίου. ὡς δὲ ἤνεγκον αὐτὸν τὰ τοῦ σαμοσατέως φρονοῦντα, ἐκέλευον αὐτὸν μεταθέσθαι τῆς δόξης. ὁ δὲ καταγνωσθεὶς, ἐπηγγείλατο καταλύσειν τὸ βιβλίον. ὡς δὲ σπουδὴ διηγύθη ὁ τῶν ἐπισκόπων σύλλογος, ὃν βασιλέως εἰς τὸν κωνσταντίνου πόλιν καλοῦντος αὐτοὺς, ὅτε δὴ τῶν περὶ εὐσέβιον ἐν τῇ κωνσταντίνου πόλει παρόντων αὖθις τὰ χ̀ μάρκελλον ἀνεζητεῖτο. ὡς δὲ ὁ μάρκελλος οὐχ' ἥρητο καταλύσαι, καθὰ ὑπέσχετο, τὸν ἄκυρον συγγραφὸν, οἱ παρόντες, τὸν μὲν καθεῖλον. βασίλιον δὲ αὖτ' αὖτις, εἰς τ̀ ἄκυρον ἐπεμψαν. ἀλλὰ τοῦτο μὲν τὸ σύγγραμμα, εὐσέβιος ἐν τρισὶ βιβλίοις ἀνέτρεψεν, ἐξηγέγκας τ̀ κακοδοξίαν αὐτοῦ. μάρκελλος δὲ ὕστερον ἐν τῇ χ̀ σαρδικὴν ζηνώδῳ, τ̀ ἐπισκοπὴν ἀνέλαβεν, εἰπὼν μὴ νενοῆσθαι αὐτοῦ τὸ σύγγραμμα, καὶ δηλοῦντο τῶν σαμοσατέως δόξαν λαβεῖν. καὶ περὶ μὲν τούτου τὰ εἰκότα χ̀ χώρειν ἐροῦμεν.

λζ Τελικοστὸν δὲ ἔτος τῆς βασιλείας κωνσταντίνου τούτων γινομένων ἐπληροῦτο. καὶ ἄρδος ζῆλος τοῖς περὶ ἄρειον καλαλαβὼν τ̀ ἀλεξάνδρειαν, αὖθις ὅλῳ ἐπέσκηπτε, τοὺς ἀλεξανδρέων λαοὺς δυσφορουμένους, ἐπίτε τῇ ἀρείου καθόδῳ, καὶ τῶν ἀμφ' αὐτόν. καὶ δὴ ὁ ἐπίσκοπος αὐτῶν ἀθανάσιος εἰς ὄξοειαν ἀπέσαλτο. ὡς δὲ ὁ βασιλεὺς ἐπιθυμῶν διεγράφθαι τ̀ ἀρείου γνώμην, μεταπέμπεται αὖθις εἰς τ̀ κωνσταντίνου πόλιν ἥκειν αὐτὸν ἐκκλήσει, λόγον δώσοντα, ὧν αὖθις ἀνακινῶν ἐπεχείρει. ἐτύγχανε δὲ τῆς ἐν κωνσταντίνου πόλει πρεσβυτέρου ἀλεξάνδρου ἐκκλησίας, μεγαφάνους πάλαι δηλαδὴ δεξάμενος. τοῦτον τ̀ ἀνδρα θεοφιλῆ ὄντα, ἡ πρεσβυτέρα ἄρδος τότε γνωμένη μάχη ἀνέδηξεν. ὡς γὰρ ἦκε τότε ἄρδος καὶ ὁ λαὸς, εἰς δύο πάλιν τμήματα ἐμερίζε-

μερίζε-

μειζεῖθ, ἅ ἐφ χήτε τῇ τῶ πόλιν ἐλθύεθ· τῷ μθὺ, τ̓ ὲν νικηφ πίσιν μηδαμῶς
τῷδ ἅ ἁλθύθν λεχθέντων· τῷ ὅ, δύλοτα λέχθν τὸν ἄρφον φιλονφκοιθντων, εἰς ἀγῶνα
μέλιτον καλέσῃ ὁ ἀγέξανδρος. καὶ μφλισα μθὺ, ὅτι δύσεβιος ὁ νικομηδφς πολλὰ
διπειλφ αὐτῷ, λέγων ὅσον σοῦ πω καθαιρήσθν αὐτὸν, εἰμὴ εἰς κοινωνίθν δέξῃ τ̓
ἄρφον, καὶ τοὺς ἀμφ̓ αὐτὸν. ἀγεξάνδρῳ δὲ οὐ τοσοῦτον πρὲ καθαιρέσεως ἔμθγεν,
ὅσον ἐδεδίφ ὅπως τῇ ασυνδαζομθνῃ πῷδ κύσῃ τοῦ δόγματος. φύλακα γὰρ ἑαυτὸν
τῶν ὅρων τ̓ ζωόδου νομίζων, πανυ τοῖς ἐλίνεθ, μὴ πῷδ ζωνθύσαι τοὺς τύπους αὐ-
τῆς. ὲν ταύτῃ τοίνυν τῇ ἀγωνίᾳ καθεστὼς, χάιρθν πολλὰ φράσας τῇ ἀθανασίᾳ,
πρεσφύγῃ θεῷ. καὶ νηστείαις μθὺ συνεχέσιν ἐχρῆτο. καὶ τῷ πρεσεύχεσθαι,
σχεδὸν ἕφπον πρὲλήφθ. καὶ δὴ τοιοῦτον ὲνθύμιον εἶχε. καὶ λαθὼν ἐπετέλφ τὰ
δόξαντα ὲν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἢ ἐπώνυμον εἰρίωῃ, μόνον ἑαυτὸν καθαγλφὸν ποιήσας, κὴ
εἰς ὃ θυσιαστήριον εἰσελθὼν, ὑπὸ τ̓ ἱερῶν ῥάπτεσθαι ἑαυτὸν ὅτι τάχος ἐκτείνας,
δύχε) δακρύων. νύκτας τε πολλὰς ἐφεξῆς καὶ ἡμέρας τοῦτο ποιῶν διετέλφ. ἠτεῖ-
το γὰρ πῷδὰ θεοῦ κὴ ἔλαμβανεν. ἡ δὲ αἴτησις, ὧδε τοιαύτη. εἰ μθὺ ἀληθὴς ἡ ἀρείου
δόξα, ἑαυτὸν τ̓ ὡεισμένῳ ἡμέραν τῇ συζητήσῃ μὴ ὄφεσθαι. εἰ δὲ, ὡς αὐτὸς ἔχφ
πίσιν, ἀληθὴς ἡ ἀρείου δόξα, ἑαυτὸν τ̓ ὡεισμένῳ ἡμέραν ἄρφον τ̓ ἀσεβείας δί-
κην διδόναι, τῷ πρώτων αἴτιον κακῶν.

Τοιαῦτα μθὺ οὖν ἀγέξανδρος ἠυχεῖθ. ὁ βασιλὰς ὅ ἀπόπειραν ἀρείου ποιή- λη
σασθ ἐκληθής, ὅτι τὰ βασίλφα αὐτὸν μεταπέμπεται, ἠρώτα τε, εἰ τοῖς ὅροις συ-
χεῖ τ̓ ὲν νικηφ ζωόδου. ὁ ὅ, ἑτοίμως μηδὲν μθήσας, ἐπ̓ αὐτῷ ὑπέγραφε τὰ περὶ
τῆς πίστεως ὁμοθέντα σοφισάμθνος. κὴ ὁ μὲ βασιλὰς θαυμάσας, καὶ ὅρκον ἐπέφε-
ρεν. ὁ ὅ, κὴ τοῦτο σοφιζόμθνος ἐποίφ. ἵνα ὅ ἕφπον ἐτεχνάζετο γράφων, ὡς ἤκουα,
ἔστ ταῦτα. καλαγράφας, φησὶν, ὁ ἄρφος ὲν χάρτῃ ὧδ εἶχε δόξαν ὑπὸ μάλης ἐ-
φερεν. ὥμνυ τε ἀληθῶς οὕτω φρονῶν, ὡς καὶ γεγράφηκὼς εἴη. τοῦτο μθὺ οὖν οὕ-
τω γενθῆναι ἀκοῇ, γράφας ἔχω. ὅθι μθύτοι καὶ ὅρκον ἐπέθηκε τοῖς γράφουσιν ὲκ
τῶν ὑπισχνῶν τῷ βασιλέως ἀυγεξάνδρῳ. πις δύσας δὲ ὁ βασιλὰς δεῆθῆναι αὐ-
τὸν ὑπὸ τοῦ ὑπισχόπου κωνσανθίνου πόλεως ἀγεξάνδρου, εἰς κοινωνίαν ἐκάλεσεν.
σαββάτου ὅ ὄντος τότε ἡμέρας, κὴ τῇ ἑξῆς πρεσεύξεσθαι συνάγεσθαι. δίκη ὅ ἐπη-
κολούθφ τοῖς ἀρείου πλημμήμασιν. ὡς γὰρ ἐξῆλθε τῆς βασιλικῆς αὐλῆς, ἐδορυφο-
ρεῖτο μθὺ ὑπὸ τῶν περὶ δύσεβιον, μφὰ μέσης τότε τ̓ πόλεως περιοπτός τε ἦν. ὲ
ἐπεὶ ἐλθύεθ πλησίον τῆς ὑπιχωμθνης ἀγορᾶς κωνσανθίνου, ἐνθα ὁ πορφυρεῖς ἵ-
δρυ) κίων, φόβος ἐκ θεοῦ ζωφόδρος, κατεῖχε τ̓ ἄρφον. ζῶν τε ᾧ φόβῳ, τ̓ μα-
τρὸς ἐκινεῖτο μνήμασι, ἐρήμου τε εἰ ἀφεδρῶν που πλησίον, μαθὼν τε εἰ) ὁπό-
θεν τῆς ἀγορᾶς κωνσανθίνου, ἐκεῖσε ἐβάδιζε. λαμβανὰ οὖν λιποθυμία τ̓ ἀύ-
θεφπον. καὶ ἅμα τοῖς μφιχωρήμασιν ἰὲ ἕδρα τότε παρευθὺς ἐκπίπτφ,
καὶ αἵματος πλῆθος ἐπηκολούθφ, καὶ τὰ λεπτὰ τῶν ἑτέρων. ζῶν τε ἔτι ὅ αἷ-
μα αὐτῷ τῷ κοπρίῳ τε καὶ τῷ ἡπατι. αὐθὶς οὖν ἐτεθνήκει. ὁ δὲ ἀφεδρὼν, ἄχρι
νῦν ὲν τῇ κωνσανθίνου πόλει δείκνυται, ὡς ἔφην, ὁπόθεν τῆς ἀγορᾶς κωνσανθίνου,
καὶ τοῦ ὲν τῇ σοᾷ μακέλλου. πόντων τε τῶν παρόντων, ἐλεεθνῶν δάκρυον κατ̓
αὐτὸ, ἀξμνημόνευτον τῷ θανάτου τ̓ ζῆτον ἀπεργάζόμθνον. τούτου γνομθνου,
φόβος καὶ ἀγωνία κατεῖχε τοὺς περὶ τὸν νικομηδέα δύσεβιον. διέτεχέ τ̓ ἡ φήμη

δι' ὅλης τῆς πόλεως· ὡς δὲ εἰπεῖν, καὶ τῆς συμπάσης οἰκουμένης. ὡς δὲ ὁ βασιλεὺς τῷ χριστιανισμῷ μᾶλλον προσετίθετο, καὶ ἀληθῶς ἐκ θεοῦ μεμαρτυρῆσθαι τὴν ἐν νικαίᾳ πίστιν ἔφησεν, εὐφραίνετο ἐπὶ τοῖς γεγονόσι, καὶ ἐπὶ τρισὶν υἱοῖς, οὓς καίσαρας ἀναγορεύει, ἕκαστον κατὰ δεκάδα ἐνιαυτῶν τῆς βασιλείας αὐτοῦ, τὸν μὲν πρῶτον, ὁμώνυμον αὐτοῦ κωνσταντῖνον, τῶν ἑσπερίων μερῶν ἄρχειν καταστήσας ἐν τῇ πρώτῃ δεκάδι τῆς βασιλείας αὐτοῦ· τὸν δὲ πρὸς τῇ ἑῴᾳ μερῶν, τὸν τῷ πάππῳ ἐπώνυμον κωνστάντιον, ἐν τῇ εἰκοσαετηρίδι κατέστησε καίσαρα. τὸν δὲ νεώτερον κώνσταντα, ἐν τῇ τριακονταετηρίδι τῆς ἑαυτοῦ βασιλείας, ἐχειροτόνησεν.

λθ Ενιαυτοῦ δὲ μεταταῦτα παραδραμόντος, ἐπιβὰς ἑξηκονταπέντε ἐνιαυτῶν ὁ βασιλεὺς κωνσταντῖνος, ἀῤῥωστίᾳ περιπίπτει. καὶ ἐκ τῆς κωνσταντίνου πόλεως, ἐκπλεῖ ἐπὶ τὴν ἡμενούπολιν, ὡς φυσικοῖς θερμοῖς χρησόμενος, τοῖς ἐκεῖ γειτνιάζουσιν. ἐπεὶ δὲ σφοδροτέρου τοῦ νοσήματος ἤσθετο, τὰ μὲν λουτρὰ ὑπερέθετο· ἀπαίρει δὲ ἐκ τῆς ἡμενουπόλεως, εἰς τὴν νικομήδειαν· κἀκεῖ, ἐν προαστείῳ διάγων, τοῦ χριστιανικοῦ μεταλαμβάνει βαπτίσματος, εὔθυμός τε ἐπὶ τούτῳ γενόμενος, διαθήκας ποιεῖται, ἐν αἷς τοὺς μὲν τρεῖς υἱοὺς, κληρονόμους τῆς βασιλείας ἐνίσταται, καθὰ καὶ ζῶν, αὐτοῖς τοὺς κλήρους διένειμε. πολλὰ δὲ καὶ τῇ ῥωμαίων πόλει τῇ ἑαυτοῦ ἐπωνύμῳ πρεσβεῖα καταλιπὼν, τὰς διαθήκας ἐκείνῳ παρατίθεται τῷ πρεσβυτέρῳ, δι' ὃν πρὸς ἄρειος ἀνακέκληται, οὗ καὶ μικρὸν ἔμπροσθεν πεποιήμεθα μνήμην, ἐντειλάμενος μηδενὶ ἑτέρῳ, ἢ τῷ υἱῷ τῷ τῆς ἀνατολῆς ἄρχοντι κωνσταντίῳ, εἰς τὰς χεῖρας βαλεῖν. μετὰ δὲ τὸ θέσθαι τὰς διαθήκας, ὀλίγας ἡμέρας ἐπιβιοὺς, τὸν βίον ἀπέλιπε. τῶν μέντοι υἱῶν αὐτοῦ ἐπὶ τῇ τελευτῇ, παρῆν οὐδείς. πέμπεται οὖν εὐθὺς πρὸς τὴν ἑῴαν, ὁ κωνσταντίῳ μηνύσων τὴν τελευτήν.

μ Τὸ δὲ σῶμα τοῦ βασιλέως οἱ ἐπιτήδειοι χρυσῇ ἐνθέμενοι λαρνάκι, ἐπὶ τὴν κωνσταντίνου πόλιν διεκόμισαν. ἀπέθεντό τε ἐν τοῖς βασιλείοις ἐφ' ὑψηλοῦ, καὶ διὰ τιμῆς τοῦτο ἐποίουν, ἕως τὶς τῶν υἱῶν αὐτοῦ παραγένηται. μετὰ δὲ ταῦτα ἐκ τῶν ἀνατολικῶν μερῶν ἐπιστάντος κωνσταντίου, κηδείας τῆς βασιλικῆς ἠξιοῦτο, ἀποτεθεὶς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ ἐπωνύμῳ τῶν ἀποστόλων, ἣν δι' αὐτὸ τοῦτο πεποιήκει, ὅπως ἂν οἱ βασιλεῖς τε καὶ ἱερεῖς τῶν ἀποστολικῶν λειψάνων μὴ ἀπολιμπάνοιντο. ἔζησε δὲ ὁ βασιλεὺς κωνσταντῖνος, ἔτη ἑξηκονταπέντε. ἐβασίλευσε δὲ, ἔτη τριάκοντα ἕν. ἐτελεύτησε δὲ ἐν ὑπατίᾳ φιλικιανοῦ, καὶ τατιανοῦ, τῇ δευτέρᾳ καὶ εἰκάδι τοῦ μαΐου μηνός. τοῦτο δὲ ἦν δεύτερον ἔτος τῆς διακοσιοστῆς ἑβδομηκοστῆς ὀγδόης ὀλυμπιάδος. περιέχει δὲ ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ἑνὸς πρὸς τοῖς τριάκοντα.

Τάδε ἔνεστιν ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ.

α' Προοίμιον, δι' ἣν αἰτίαν τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον βιβλίον ἄνωθεν ἠνέχθη.

β' Ως οἱ περὶ εὐσέβιον τὴν νικομηδείας ἐπίσκοπον αὖθις τὸ ἀρείου σπουδάσαντες εἰσαγαγεῖν δόγμα, ταραχὰς τῶν ἐκκλησίαις ἐκίνησε.

γ' Οπως ἀθανάσιος κωνσταντίνου τοῦ νεωτέρου γράμμασι θαῤῥήσας, τὴν ἀλεξάνδρειαν κατέλαβεν.

Ως τελλήσημος δύσεβίω τ̃ παμφίλω, ἀκάκιος τ̃ ὀπτιονόπην καὶ Ζαρδίας διεδέξαντο ς'
Περὶ τῆς κωνσταντίνου τ̃ νεωτέρου τελλίης. ε'
Ως ἀγέξανδρος ὁ κωνσταντίνου πόλεως ὀπτίονομος τελλίων, ὑπὸ ψήφον πεποίηκε παῦλον, καὶ μακεδόνιον. ς'
Ως ὁ βασιλεὺς κωνστάντιος παῦλον τ̃ προσκληθέντα ὀπτίονομον ἐκέλευσε. δύσεβίῳ δὲ, εἰς τὴν νικομηδέας μεταπεμφθέντι, τ̃ ὀπτιονομὴν κωνσταντίνου πόλεως ἐνεχείρισεν. ζ'
Ως δύσέβιος ἑτέραν συνόδον ποιησάμενος ἐν ἀντιοχείᾳ τ̃ συρίας, ἑτέραν ἐκθεσιν πίστεως ὑπαγορεύθηναι ἐποίησε. η'
Περὶ δύσεβίου τοῦ ἐμισηνοῦ. θ'
Ως οἱ ἐν ἀλλιοχείᾳ ζυγῆται ὀπτίονομοι, ἀφ' ὧ πραγμήσασθαι τ̃ ἀγεξάνδρειαν δύσέβιον τ̃ ἐμισηνὸν, χρημάτων χάριν βουλευσάμενοι, τ̃ τῆς ἐν νικαίᾳ πίστεως φρόσιν ἐπεποίησθε. ι'
Ως χρημάτων μὴ χάριν στρατιωτικῆς εἰς ἀγεξάνδρειαν κατελθόντος, ἀθανάσιος ἔφυγε. ια'
Ως δύσεβίου τελλήσημος, ὁ ἐν κωνσταντίνου πόλεως λαὸς, παῦλον αὖθις ἐνεθρόνισε. ὡς οἱ ἀρειανοὶ μακεδόνιον προσεβάλοντο. ιβ'
Περὶ τῆς ἑρμογένους τ̃ στρατηλάτου αἱρέσεως. καὶ ὅπως πάλιν ἀφωρίσθη ὑπὸ παύλου τ̃ ἐκκλησίας. ιγ'
Οἱ οἱ ἀρειανοὶ, χρημάτων τῆς ἀγεξανδρείας μεταστήσαντες, γεώργιον ἀπέστελλαν. ιδ'
Ως ἀθανάσιος καὶ παῦλος εἰς τ̃ ῥώμην προσκαλούμενοι, καὶ γράμμασιν ὁχυρωθέντες τ̃ ὀπτιονόπου ἰουλίου, κατέλαβον αὖθις τοὺς ἰδίους θρόνους. ιε'
Ως ὁ βασιλεὺς πρεσβεύσασθαι φιλίππου τ̃ ἐπάρχου, ἐξωσθῆναι τ̃ παῦλον, καὶ εἰς ὄξυρείνχον πεμφθῆναι· μακεδόνιον δὲ, ἐν θρόνοις θεῖναι. ις'
Ως ἀθανάσιος φοβηθεὶς τὰς τ̃ βασιλέως ἀπειλὰς, ὅτι τ̃ ῥώμην ἀνέβραμεν. ιζ'
Ως ὁ τῶν ἑσπερίων βασιλεὺς ἐζήτησε προσθεῖναι τ̃ ἀδελφοῦ πεμφθῆναι τοὺς λόγους δώσοντας περὶ ἀθανασίου, καὶ παύλου. καὶ ὅτι ἑτέραν οἱ πεμφθέντες ὑπηρέσθαι ἐκθεσιν πίστεως. ιη'
Περὶ τῆς μακροστίχου ἐκθέσεως. ιθ' Περὶ τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου. κ'
Ἀπολογία ὑπὲρ δύσεβίου τοῦ παμφίλου. κα'
Ως τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου ἀποδύσης τ̃ θρόνου ἀθανασίῳ καὶ παύλῳ, καὶ τ̃ βασιλέως τ̃ ἐφας μὴ δεχομένου, πόλεμον ὁ τῶν ἑσπερίων ἠπείλησε βασιλεύς. κβ'
Ως φοβηθεὶς ὁ κωνστάντιος τὰς ἀπειλὰς τ̃ ἀδελφοῦ, δι' ὀπτιολῶν ἐκάλεσε τ̃ ἀθανάσιον, καὶ εἰς τ̃ ἀγεξάνδρειαν ἐπεμψεν. κγ'
Ως ἀθανάσιος ὅτι τὴν ἀγεξάνδρειαν ἀφ' ἧς ἱεροσολύμων πρῖών, ὑπὸ μαξίμου εἰς κοινωνίαν ἀνεδέχθη, καὶ συνόδον ὀπτιοπόλων, τὰ ἐν νικαίᾳ κυροῦσαν συνήγαγεν. κδ'
Περὶ τῶν τυρράνων, μαγνεντίου καὶ μεζεντίου. κε'
Ως τοῦ βασιλέως τῶν ἑσπερίων τελλήσημος, αὖθις ὧν ἰδίων ἐξεβλήθη θρόνων παῦλος καὶ ἀθανάσιος. καὶ ὡς παῦλος μὲν εἰς ὄξυρείνχον ἀπῆλθεν, ἀνῃρέθη· ἀθανάσιος δὲ, ἀπέδρα. κς'

κζ' Ως μακεδόνιος τοῦ θρόνου ἐπιλαβόμενος, πολλὰ κακὰ τοὺς μὴ φρονοῦντας τὰ αὐτοῦ πεποίηκε.

κη' Περὶ τῶν γεγονότων ἐν τῇ ἀλεξανδρείᾳ ὑπὸ γεωργίου τοῦ ἀρείανου, ἐκ τῆς ἀθανασίου διηγήσεως.

κθ' Περὶ φωτινοῦ τοῦ αἱρεσιάρχου.

λ' Περὶ τῶν ἐν ᾧ σιρμίῳ ἐκτεθεισῶν πίστεων, παρουσίᾳ τοῦ βασιλέως κωνσταντίου.

λα Περὶ ὁσίου τοῦ κουδρούβης.

λβ' Περὶ τῆς ἥττης μαγνεντίου τοῦ τυράννου.

λγ' Περὶ τῶν ἐν διοκαιταρείᾳ τῆς παλαιστίνης ἰουδαίων.

λδ' Περὶ γάλλου τοῦ καίσαρος.

λε' Περὶ ἀετίου τοῦ σύρου, τοῦ διδασκάλου εὐνομίου.

λϛ' Περὶ τῆς ἐν μεδιολάνῳ συνόδου.

λζ' Περὶ τῆς ἐν ἀριμήνῳ σϋνόδου, καὶ περὶ τῆς ἐκεῖσε ἐκτεθείσης πίστεως.

λη' Περὶ τῆς μακεδονίου ὠμότητος, καὶ περὶ τῶν δι' αὐτοῦ γεγονότων ταραχῶν.

λθ' Περὶ τῆς ἐν σελευκείᾳ τῆς καιταρείας σϋνόδου.

μ' Οτι ἐν τῇ κτ' σελεύκειαν συνόδῳ, ἀκάκιος ὁ καιταρείας, ἀλλὴν ὑπηγόρευσεν ἔκθεσιν πίστεως.

μα' Ως τοῦ βασιλέως ἐπανελθόντος ἐκ τῶν ἑσπερίων μερῶν, οἱ περὶ ἀκάκιον ἐν τῇ κωνσταντίνου πόλει συναχθέντες, τὴν ἐν ἀριμήνῳ πίστιν ἐκύρωσαν, προσθέντες αὐτῇ καὶ ἄλλα τινά.

μβ' Ως καθαιρεθέντος μακεδονίου, εὐδόξιος τὴν ἐπισκοπὴν κωνσταντίνου πόλεως κατέσχεν. μγ' Περὶ εὐσταθίου, τοῦ σεβαστίας ἐπισκόπου.

μδ' Περὶ μελετίου τοῦ ἀντιοχείας ἐπισκόπου.

με' Περὶ τῆς μακεδονίου αἱρέσεως.

μϛ' Περὶ τῶν ἀπολιναριστῶν, καὶ τῆς αἱρέσεως αὐτῶν.

μζ' Περὶ τῆς κωνσταντίου τοῦ βασιλέως τελευτῆς.

ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΥ ΕΚΚΛΗσιαστικῆς ἱστορίας τόμος βζ.

κεζ' αζ.

Ρουφῖνος τῇ ῥωμαίων γλώττῃ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν συντάξας, περὶ τοὺς χρόνους ἐπλανήθη. τὰ γὰρ κτ' ἀθανάσιον νομίζει μετὰ τὴν τελευτὴν τοῦ βασιλέως κωνσταντίνου γεγενῆσθαι. ἀγνοεῖ δὲ καὶ τὴν ἐν γαλλίαις γενομένην αὐτοῦ ἐξορίαν, καὶ ἕτερα πλείονα. ἡμεῖς οὖν πρότερον ῥουφίνῳ ἀκολουθήσαντες, τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον τῆς ἱστορίας βιβλίον, ᾗ ἐκείνῳ ἐδόκει συνεγράψαμεν. ἀπὸ δὲ τοῦ τρίτου ἄχρι τοῦ ἑβδόμου βιβλίου, τὰ μὲν παρὰ ῥουφίνου λαβόντες· τὰ δὲ, ἐκ διαφόρων σϋναγαγόντες· τινὰ δὲ, καὶ παρὰ τῶν ἔτι ζώντων ἀκούσαντες,

κούσαμεν, ἐπληρώσαμεν. ὕστερον μέντοι ζωντυχόντες ἀθανασίου σὺν τάγμασιν, ἐν οἷς τὰ καθ' ἑαυτὸν ὁδύρεται πάθη, καὶ ὅπως ἀφ' ἑαυτοῦ ἀφεβολίῳ τὴν φύσιν ἀνόσιον ἔξωείαθη, ἔγνωμεν ἀγνὸν πάντα μᾶλλον ἢ πεπονθότι, καὶ τοῖς γνωμένοις τῶν φαρμάκων προσιοῦσιν, ἢ τοῖς καλασοχαζομένοις αὐτῶν, καὶ ἀφεστῶτα πλανᾶσθαι. ἐπὶ μέντοι τὸ ὑπισχνεῖσθαι τὴν τότε ἀφαφόρων ὑπερτελυκότες, ὡς οἷόν τε τὴν ἀληθῆ ἐκθύσαμεν. ἀλλ' ἐναγκάσθημεν ὃ φῶτον καὶ τὸ δεύτερον βιβλίον ἀνῶθεν ὑπαγορεῦσαι, συγχωρούμενοι ἐν οἷς ὁ εὐφυὴς οὐκ ἐκπίπτει τοῦ ἀληθοῦς. οὐ μέντοι ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἰστέον, ὅτι οὐ προεθήκαμεν ἐν τῇ φύσει ὑπαγορεῦσαι τὸ καθαρτικὸν ἀρείου· οὔτε μέντοι τὰς βασιλέως ὑπισχνάς, ἀλλὰ τὰ γυμνὰ μόνον φάρμακα, ὑπὲρ τοῦ μὴ πολυτύχου γνωμένης τῆς ἰσοείας, ὀκνηρεῖς τοῖς ἀναγινώσκουσι ἀπεργάσασθαι. ὅθεν φεύγων ἐμὸν χάριν ὦ ἱερὸν τῷ θεοῦ ἀνέθετε θεόδωρε, καὶ τοῦτο ἔδει ποιῆσαι, ὥστε μὴ ἀγνοεῖν καὶ ὅσα τῇ λέξεσιν οἱ βασιλῆς ἐπέσχλαν, ἢ τῇ διαφόροις ζωόδοις οἱ ὑπισχνούμενοι τὴν πίστιν καλασοχὴν μεταποιοῦντες ἐξέδωκαν. διαφοροῦσι ὅσα ἀναλαμβάνομεν ἐν τῇδε τῇ μεταφράσει ὑπαγορεύσει, μέλα τεθείκαμεν. καὶ τοῦτο ἐν ᾧ φῶτῳ βιβλίῳ ποιήσωμεν, καὶ ἐν τῷ μὴ χεῖρας, λέγω δὲ ᾧ δευτέρῳ, ποιῆσαι σπουδάζομεν. ἀρκτέον δὲ ἤδη τῆς ἰσοείας.

Τοῦ βασιλέως κωνσταντίνου τελευτήσαντος, οἱ περὶ εὐσέβιον τὸν νικομηδέα, καὶ θέογνιν νικαίας ὑπισχνούμενοι καιρὸν δεδράκεναι εὐκαίρου νομίσαντες, ἀγῶνα ἔθεντο τῷ τῶ ὁμοουσίου πίστιν ἐκβαλεῖν, αὐτεισάγειν δὲ τὸν ἀφανίζουσαν. βλέπεσθαι δ' τούτου οὐκ ἠδύναντο, εἰ μὴ ἐπονοήσειε ἀθανάσιος. ταῦτα δὴ καλεσκύαζον ὑπουργῷ χρώμενοι ᾧ πρεσβυτέρῳ, ὃς τῆς ἀρείου ἀναιρέσεως αἴτιος μικρὸν ἔμπροσθεν ἐγεγόνει. πῶς δὲ τοῦτο ἐπράχθη, λεκτέον. τῷ ἀφ. θήκην ὁ πρεσβύτερος καὶ τὰ συλλεγέντα πρὸς τοῦ καθιερωμένου βασιλέως πρόσφερε κωνσταντίῳ ᾧ τῷ βασιλέως υἱῷ. ὁ δὲ τοῦτο εὑρηκὼς γεγραμμένον, ὅπερ ἐβούλετο. τῆς γὰρ ἑῴας βασιλεύειν ἐπέτρεπεν ἡ διαθήκη, ἀφ' ἡμέρας ἧς τὸν πρεσβύτερον. πρόρρησίας δὲ μεταδίδου πολλῆς, εἴς τε τὰ βασίλεια παρέρχεσθαι εἰσιέναι ἐκέλευσε. ἡ τοίνυν δοθεῖσα πρόρρησία, γνώριμον αὐτὸν ταχέως κατέστησεν τῇ τε τοῦ βασιλέως γαμετῇ, καὶ τοῖς ἀνούχοις αὐλῆς. ἐν δὲ ᾧ χρόνῳ τούτῳ πρόκριτος τῶν κοιτώνων τοῦ βασιλέως εὐνοῦχος, ᾧ ὄνομα ἦν εὐσέβιος. τοῦτον ὁ πρεσβύτερος σπεύδεσθαι τῆς ἀρείου δόξης ἐπέπεισεν. ἐκ δὲ τούτου, καὶ οἱ λοιποὶ τῶν εὐνούχων, τὰ αὐτὰ φρονεῖν ἀνεπείσθησαν. οὐ μέντοι ἀλλὰ καὶ ἡ τοῦ βασιλέως γαμετή, διὰ τῶν εὐνούχων, καὶ τοῦ πρεσβυτέρου, τῇ ἀρείᾳ δόξῃ προσέκειτο. μετὰ πολὺ δὲ καὶ ἐπ' αὐτὸν τὸν βασιλέα διέβαινε τὸ ζήτημα τοῦτο, ἦν φανερὸν κατὰ βραχύ, πρῶτον μὲν τοῖς κατὰ τὰ βασίλεια στρατευομένοις. ἔπειτα δή, διεδόθη καὶ εἰς τὰ πλήθη τῆς πόλεως. διῃρέοντο δὲ περὶ τῆς δόξης ἐν μὲν τοῖς βασιλείοις, οἱ ὑπὸ κοιτωνῖται ἅμα τῇ γυναικί. ἐν δὲ τῇ πόλει καθ' ἑκάστην οἰκίαν, διαλεκτικὸς πόλεμος ἦν. διέτρεχεν οὖν ταχέως τὸ κακόν, καὶ ὅτι τὰς ἀγὰς ἐπὶ χλιας τὲ καὶ πόλης. καὶ ὡς ἀπὸ μικροῦ λαμβάνον τὸν ἀρχὸν τὸ ζήτημα, εἰς φιλονεικίαν τοὺς ἀκούοντας ἤγαγεν. ἕκαστος γὰρ τῶν πιθανολογούντων τὰ ἀρεσκόντα τῷ αἰτίῳ, πρὸ φασιν οὐδὲν εἶχε ζητήσεως. καὶ ἅμα τῇ ἐρωτήσει, ἔρρεν ἐβούλετο. ἐκ δὲ τῆς ἕδρας, πάντα διατέτραπτο. ταῦτα

βζ

μὲν οὖν κατὰ τὰς ἀνατολικὰς πόλεις ἐγένετο. αἱ γὰρ ἐν ἰλλυριοῖς καὶ τὰ ἑσπέρια μέρη τέως ἡσύχαζον. τοὺς ὅρους γὰρ τοὺς τῆς ἐν νικαίᾳ συνόδου παρασαλεύειν οὐκ ἤθελον. ὡς οὖν ἐξαφθὲν τὸ πρᾶγμα, ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐπέδωκε, τηνικαῦτα οἱ περὶ εὐσέβιον τὸν νικομηδέα, ἕρμαιον ἡγοῦντο τὴν τῶν πολλῶν ταραχήν· οὕτω γὰρ μόνως δυνάσθαι τῆς ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπον ἀναδεῖξαι τῆς αὐτῶν δόξης ὁμόφρονα. ἀλλὰ τότε μὲν ἔφθασεν ἐπανῆθὼν εἰς αὐτὴν ἀθανάσιος, ἑνὸς τῶν αὐγούστων ὠχυρωμένος γράμμασιν, ἅπερ ᾧ ἀλεξανδρέῳ λαῷ κωνσταντῖνος ὁ νέος ὁ ᾧ πατρὶ ὁμώνυμος, ἐκ τῆς ἐν γαλλίᾳ τριβέρεως ἔπεμψεν. ἔστι δὲ τάδε τὰ γράμματα τὰ ὑποτεταγμένα.

γ) Κωνσταντῖνος καῖσαρ ᾧ λαῷ τῆς ἐκκλησίας τῆς καθολικῆς ἀλεξανδρέων. Οὐδὲν
» τῆς ὑμετέρας ἱερᾶς ἐννοίας ἀποπεφευγέναι εἰς γνῶσιν οἶμαι, διατοῦτο ἀθανά-
» σιον, τὸν οὗτος προσκυνητοῦ μόνου ὑποφήτην πρὸς καιρὸν εἰς τὰς γαλλίας ἀπεστάλ-
» θαι. ἵνα ἐπεὶ ἡ ἀγριότης τῶν αἱμοβόρων καὶ πολεμίων αὐτοῦ ἐχθρῶν, εἰς κίνδυνον
» τῆς ἱερᾶς αὐτοῦ κεφαλῆς ἐπέμενον, μὴ ἄρα διὰ τῆς τῶν φαύλων διαστροφῆς ἀνήκε-
» στα ὑποστῇ. πρὸς τὸ διαπαῖξαι τοίνυν ταύτην ἀφῃρέθη τῶν φαρύγγων ὧν ἐπι-
» κειμένων αὐτῷ ἀνδρῶν ὑπ' ἐμοὶ διάγειν κελευθεὶς οὕτως ὡς ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ἐν
» ᾗ διέτριβεν, πᾶσι τοῖς ἀναγκαίοις ἐμπλεονάζειν, εἰ καὶ ταμάλιστα αὐτοῦ ἡ ἀοίδιμος
» ἀρετὴ τὴν θείαις πεποιθυῖα βοηθείαις, καὶ τὰ τῆς τραχυτέρας τύχης ἄχθη ἐξουθενεῖ. τοι-
» γαροῦν, εἰ καὶ ταμάλιστα πρὸς τὴν φιλεστάτην ὑμῶν θεοσέβειαν, ὁ δεσπότης ἡμῶν
» ὁ τῆς μακαρίας μνήμης κωνσταντῖνος ὁ σεβαστὸς, ὁ ἐμὸς πατὴρ, τὸν αὐτὸν ἐπίσκοπον
» ᾧ ἰδίῳ τόπῳ παρασχεῖν προῄρητο, ὅμως ἐπεὶ ἀνθρωπίνῳ κλήρῳ προληφθεὶς,
» πρὸ τοῦ τὴν εὐχὴν πληρῶσαι, ἀνεπαύσατο, ἀκόλουθον ἡγησάμην τοῦ τῆς θείας
» μνήμης βασιλέως τὴν προαίρεσιν διαδεξάμενος, πληρῶσαι. ὅστις ἐπειδὴ τῆς
» ὑμετέρας τύχῃ προσόψεως, ὅσης πᾶς ἐμοῦ αἰδοῦς τετύχηκε γνώσεσθε. οὐ γὰρ
» θαυμαστὸν, εἴτι δ' ἂν ὑπὲρ αὐτοῦ πεποίηκα. καὶ γὰρ τὴν ἐμὴν ψυχὴν, ἡ τοῦ ὑμετέ-
» ρου πόθου εἰκὼν, καὶ τὸ τηλικοῦτον ἀνδρὸς σχῆμα, εἰς τοῦτο ἐκίνει καὶ προέτρεπεν
» ἡ θεία πρόνοια ὑμᾶς διαφυλάξαι ἀδελφοὶ ἀγαπητοί. τούτοις θαῤῥῶν τοῖς γράμ-
μασιν ὁ ἀθανάσιος, καταλαμβάνει τὴν ἀλεξάνδρειαν. καὶ ἥδιστα μὲν αὐτὸν ἀνεδέξατο
ὁ τῶν ἀλεξανδρέων λαός. ὅσοι δὲ ἐτύγχανον ἀρειανίζοντες, ἐν αὐτῇ φαστίας σύνι-
σταντο κατ' αὐτοῦ, δι' ὧν συνεχεῖς στάσεις ἐγίνοντο, αἵτινες ὑπόθεσιν πᾶς εἶχον τοῖς
περὶ εὐσέβιον τοῦ διαβάλλειν αὐτὸν βασιλεῖ. ὅτι μὴ κρίναντος τοῦ κοινοῦ συνεδρίου
τῶν ἐπισκόπων ἑαυτῷ ἐπιστρέψας, τὴν ἐκκλησίαν κατελάμβανεν. ἐπιτοσοῦτον δὲ
τὰς διαβολὰς ἐξέτεινον, ὡς ὀργισθέντα τὸν βασιλέα, τῆς ἀλεξανδρείας ἐκβαλεῖν. πῶς
μὲν οὖν τοῦτο ἐγένετο, μικρὸν ὕστερον λέξω.

δ) Ἐν δὲ τῷδε ᾧ χρόνῳ, τελευτήσαντος εὐσεβίου, ὃς τῆς ἐν παλαιστίνῃ καισαρείας ἐ-
πίσκοπος ἦν, καὶ τὴν παμφίλου προσωνυμίαν ἐκέκτητο, ἀκάκιος μαθητὴς αὐτοῦ, τὴν
ἐπισκοπὴν διαδέχεται. ὃς καὶ ἀλλὰ μὲν πολλὰ καὶ βιβλία ἐξέθετο, καὶ εἰς τὸν βίον δὲ τοῦ δι-
δασκάλου αὐτοῦ συνέγραψεν.

ε) Μετ' οὐ πολὺ δὲ ὁ τοῦ βασιλέως κωνσταντίου ἀδελφὸς, ὃς ἦν ὁμώνυμος τῷ
πατρὶ, ὁ νέος κωνσταντῖνος, ἐπιὼν τοῖς μέρεσι τοῦ νέου ἀδελφοῦ κώνσταντος, συμβαλών
τε τοῖς στρατιώταις αὐτοῦ, ἀναιρεῖται ὑπ' αὐτῶν, ἐν ὑπατείᾳ ἀκινδύνου καὶ πρόκλου.

Υπό

Υπὸ δὲ τ' αὐτὸν τοῦτον χρόνον καὶ τὴν κωνσταντίνου πόλιν, ἑτέρα τις τοιαύτη ἐπισυμπλέκεται ταραχή, ἐξ αἰτίας τοιαύτης. ἀλέξανδρος ὁ καὶ τὴν τῆς κωνσταντινουπόλεως ἐκκλησίαν ποιμαίνων, ὁ τὸν τοῦ ἀρείου μάχιμον ἀγωνισάμενος, καὶ οὐδὲν βίον ἀπελάσας, εἰκοστὸν ἔτος ἤδη καὶ τὴν ἐπισκοπὴν ἀφικόμενος, ἐνενήκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη τὰ πάντα βιούς, οὐδένα εἰς τὸν αὐτοῦ τόπον χειροτονήσας. ἐνετείλατο δὲ τοῖς καθήκουσιν ἕλεσθαι δυοῖν τὸν ἕτερον, ὧν δὴ ἦσαν ὀνομάσας. καὶ εἰ μὲν βούλοιντο διδασκαλικὸν ἐν ταὐτῷ καὶ βίου χρηστοῦ μαρτυρούμενον, παῦλον τὸν ἐν αὐτοῖς χειροτονηθέντα πρεσβύτερον, ἄνδρα νέον μὲν τὴν ἡλικίαν, ποικίλον δὲ καὶ πανοῦργον τὴν φρένα. εἰ δὲ μόνον ἐκ τοῦ πρακτικοῦ τῆς ἀνδρείας δεικνύμενον, αἱρεῖσθαι μακεδόνιον, δεξιὸν τυγχάνοντα μὲν ἤδη πάλαι τῆς ἐκκλησίας, τῇ ἡλικίᾳ δὲ γέροντα. ἐκ τούτου μείζων φιλονεικία περὶ χειροτονίας γίνεται ἐπισκόπου, καὶ τὴν ἐκκλησίαν διεπάραττεν. ἐπεὶ γὰρ ὁ λαὸς εἰς δύο διετέμνετο μέρη, τῶν μὲν προσκεκλημένων τῷ ἀρειανῷ δόγματι· ὧν δὲ φρονοῦντες, καθὰ καὶ ἐν νικαίᾳ συνόδῳ ὥρισε, τὸ ἕως μὲν ἀνεξύβρους περιεῖναι, καὶ ἐπεκρότουν οἱ φρονοῦντες τὸ ὁμοούσιον, τῶν ἀρειανιζόντων διακρινομένων, καὶ ὅσα μέρη διαπληκτιζομένων περὶ τὰ δόγματος. ἐπεὶ δὲ ἐκένος τελευτήσει, ἀμφήριστος ἡ τοῦ λαοῦ μάχη καθίστατο. διὸ οἱ μὲν τὸ ὁμοουσίου τῇ πίστιν φυλάττοντες, παῦλον εἰς τὴν ἐπισκοπὴν προκρίνοντες. οἱ δὲ ἀρειανίζοντες, μακεδόνιον ἔσπευδον. καὶ ἐν μὲν τῇ τῆς εἰρήνης ἐπωνύμῳ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐχομένῃ τοῦ νεῶ μεγάλης καὶ σοφίας ὀνομαζομένης, χειροτονεῖται παῦλος, ἐφ' ᾧ καὶ μᾶλλον ἢ ὑπ' ἀπειλούντος ὄχλου ἐδόκει κρατεῖν.

Μετ' ὀλίγον δὲ βαπτίσας ὁ βασιλεὺς, τὴν κωνσταντίνου πόλιν μετὰ ὀργῆς ἐκκαίεται ὅτι τῇ ὁμοουσίου πίστει χειροτονία. καὶ καθίσας συνέδριον τῶν τὰ ἀρείου φρονούντων ἐπισκόπων, τὸν μὲν παῦλον ἐχολάζειν ἐποίησεν· εὐσέβιον δὲ ἐκ τῆς νικομηδείας μεταστήσας, τῆς κωνσταντίνου πόλεως ἐπίσκοπον ἀνέδειξεν. ὁ μὲν βασιλεὺς ταῦτα μετάξας, ὅτι τὸν ἀντιόχειαν ὥρμησεν.

Εὐσέβιος δὲ οὐδενὶ ἑτέρῳ ἡσυχάζειν ἐβούλετο, ἀλλ', ὃ τοῦ λόγου, πάντα λίθον ἐκίνει, ὅπως αὐτὸς μετέλθοι, καὶ ἐργάσηται. καταστασιάζει οὖν συνόδου ἐν ἀντιοχείᾳ τῆς συρίας γενέσθαι, μετάφασιν μὲν τῶν ἐγκαινίων τῆς ἐκκλησίας, ἐν ᾧ ὁ πατὴρ μὲν τῶν ἀρειούσιων, καταστασιάζειν ἤρξατο. μεθ' ὃν τελευτᾷ δὲ αὐτὸς, ὁ υἱὸς κωνσταντίνος δεκάτῳ ἔτει, ἀπὸ τῆς θεμελιώσεως συνετέλεσεν. ὃ δὲ ἀκούσας, ὅτι τῇ ἀναβάσῃ καθαιρέσει τὸ ὁμοουσίου πίστεως. ἐν ταύτῃ δὴ τῇ συνόδῳ, συνῆλθον ἐκ διαφόρων πόλεων ἐπίσκοποι συνεπήκοντα. μάξιμος μὲν ὁ τῶν ἱεροσολύμων ἐπίσκοπος, ὃς μακάριον διεδέξατο, οὐ προεκρίθη ἐν αὐτῇ, ἐπιλογισάμενος ὡς εἴη συναρπαγείς, καὶ τῇ καθαιρέσει ἀθανασίου συνεργάσας. ἀλλὰ μὴν, οὐδὲ ἰούλιος πρὼν, ὁ τῆς μείζονος ῥώμης ἐπίσκοπος. οὐδὲ μὴν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ ἀπεστάλκει τινὰ, καίτοι κανόνος ἐκκλησιαστικοῦ κελεύοντος, μὴ δεῖν τῶν τὰ νόμιμα τοῦ ἐπισκόπου ῥώμης, τὰς ἐκκλησίας κανονίζειν. συνεχροτεῖτο οὖν αὐτῇ ἡ σύνοδος ἐν τῇ ἀντιοχείᾳ, προεδρίᾳ κωνσταντίου τοῦ βασιλέως, ἐν ὑπατείᾳ μαρκέλλου, καὶ ταυρείνου. ἓξ δὲ πέμπτον ἔτος τοῦτο ἀπὸ τῆς τελευτῆς τοῦ τῶν αὐτοῦ παῖδος κωνσταντίνου. παρῆκται ὃ ποτε ἐν ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίας, πλάκοτος διαδεξάμενος εὐφρόνιον. οἱ μὲν εὐσέβιον οὖν, ἔργον εἶναι σπουδαίως ἀθανάσιον

ἀμφοδήλφν, πρῶτον μὲν, ὡς ἀδελφὰ κτήνια πρᾴξαντα, ὃν αὐτοὶ ὤεισθμν τότε, ὅλι μὴ γνώμη κενοῦ συνεδρίου τὴν ἐπισκόπων τιὼ τάξιν, τῆς ἱερωσύνης ἀνῆγαγεν. ἐπεμνήσθων γὰρ ἀπὸ τ ὀξυρείας ἑαυτῷ ἐπιτρέψας εἰς τ ἐκκλησίαν εἰσεπήδησε. κὴ ὅλι ἐν τῇ εἰσόδῳ αὐτ τὰ ἐρεσχῆς ἠνομήνης, πολλοὶ ἐν τῇ σάσῳ ἀπέθανον. κὴ ὡς ἴνων ἀγκιθέντων ὑπὸ ἀθανασίου· ἴνων ἢ δικαστηρίοις πρὸς δοθέντων. οὐ μὴν ἀλλὰ κὴ τὰ ἐν τῇ τύρῳ πεπραγμένα κτ ἀθανασίου εἰς μέσον ἦγον.

θζ Ἐπὶ τούτοις τότε τῆς δράκοντος ἠνομήνης, πρόσχειζον τ ἀρειανὰς ἐπίσκοπον, πρῶτον μὲ ἀσέβιον τ ἐπικληθέντα ἐμισηνόν. τίς δὲ οὗτ ἰών, διδάσκ γεώργιος ὁ λαοδικείας, ὃς ποτε πρῶτον ἐν τῇ συνόδῳ. φησὶ γὰρ ἐν τοῖς εἰς αὐτὸν πεπονημένῳ βιβλίῳ, ὡς εἴη ἀσέβιος ἐκ τῶν ἀπατεώνων τ ἐν μεσοποταμία ἐδέσης καλουμένῃ, ἐκ νέας τε ἡλικίας, τὰ ἱερὰ μαθὼν γράμματα. εἶτα τὰ ἡμῶν παιδευθείς, πρὸς τῷ τιμιωτάτῳ ἐδέσης ἐπισκόπῳ παιδεύῃ, τέλος ὑπὸ παγχρίλου καὶ ἀσεβίου, τὰ ἱερὰ ἠρμηνεύθη βιβλία. ὧν ὁ μὲν τῶν ἐν καισαρεία, ὁ δὲ τῆς ἐν σκυθοπόλει προέστατο ἐκκλησίας. μεταθέντα ἢ ἐπισκήπτρου αὐτοῦ τὴν αἴτιοχείαν, ζωπέδη δίκαιον ὑπὸ κύρου καθηρημένου τ βερριέως καθαιρεθῆναι ὡς σαβελλίζοντα· εἶτα αὖθις τ ἀσέβιον ζωσῆναι δι φρονίῳ τῷ ἀλεξανδρείας δικαίῳ, φθάνοντά τε τὴν ἱερωσύνην, καταλαβεῖν τ ἀρειανόν, κἀκεῖ μαθεῖν τὰ φιλόσοφα, ἐπεμνήσθη τε εἰς τ λυκόπολιν, πλακίτῳ ὧ μὴ δι φρονίου ζωσῆναι, ὑπὸ τ ἀσεβίου τῶν κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου προκληθῆναι εἰς τὴν ἀρειανὰς ἐπισκοπήν· ἀφ' οὗ μὴν μικρὰν ὁρμήσας δρᾷ τ σφόδρα ὑπὸ τ ἀρειανῶν λαοῦ, ἀγαπᾶσθαι ἀθανάσιον· πεμφθῆναι ἢ εἰς τὴν ἐμισηνῶν πόλιν. δράσασι δὲ μίλων ἢ τῶν ἐμισηνῶν ὅτι τῇ χροτονίᾳ αὐτοῦ, ᾠοιδρατο γὰρ, ὡς μαθηματικὴν ἀσκοῦ μῦθος, φυγῇ χρῆται, καὶ ἄπεισιν εἰς λαοδίκειαν, πρὸς τὸν πρὶ αὐτοῦ πολλὰ εἰπόντα γεώργιον. ἔστ δὲ αὐτὸν εἰς τ λυδιόχαν καταστάσας, πρεσβύασεν αὖθις ὑπὸ πλακίτου κὴ ναρκίσσου καθαρθῆναι εἰς τ ἔμισαν· πάλιν τε μέμψιν ὑπομεῖναι, ὡς τὰ καθωμίου φρονοῦντα αὐτόν. καὶ τὰ μὲν πρὶ τῆς καταστάσεως αὐτ, πλαλύτερον διεξῆλθεν ὁ γεώργιος. τελευταῖον δὲ ἐπάγει, ὅλι καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ὅτι τοὺς βαρβάροις ἀπιὼν ἀπῆγε. κὴ ὅλι τεράστια ἐν τ χρὸν αὐτοῦ ἐγένετο. τὰ μὲ δὴ γεωργίῳ εἰρημένα πρὶ τῶ ἐμισηνοῦ ἀσεβίου, ὅτι τοσοῦτον λελέχθω μοι.

ζ Τότε δὲ τοῦ ἀσεβίου ἐν τῇ αἴτιοχείᾳ πρεσκληθέντος, δεδοικότος τὴν εἰς ἀλεξάνδρειαν ἄφιξιν, πρόσχειζον χρηστήριον εἰς τ ἀλεξανδρείας ἐπισκοπήν. κὴ τοῦτο κατεργασάμενοι, μεταποιοῦσι τ πίστιν, ὡσπερ μὲ τῶν ἐν νικαίᾳ μεμαλμένοι. ὃ δὲ ἀληθές, ὅτι καθαιρέσ κὴ ἀναθέσπ, τῆς ὁμοουσίου πίστεως, διὰ τοῦ σύνεχείς ποιεῖσθαι ζωόδους, ἐ ἄλλοτε ἄλλως ὑπαγορεύειν τ ὅρον τ πίστεως· ὥστε καταβεβαιοῦσθαι εἰς τ ἀρειανὴν δόξαν ἀναβάλλεσθαι. ταῦτα μὲ οὖν ὅπως ἐγένετο, πρεσβύτερος δ λόγου δηλώσομεν. ἡ δὲ ὑπαγορευθεῖσα πρὶ τῆς πίστεως ἐπιστολή, ἔστιν ἥδε.

» Ἡμεῖς οὔτε ἀκόλουθοι ἀρείου γεγόναμεν. πῶς γὰρ ἐπίσκοποι ὄντες, ἀκολουθήσο-
» μεν πρεσβυτέρῳ, οὔτε ἄλλο τινὰ πίστιν παρὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἐκτεθεῖσῃ ἐδόξα-
» μεν. ἀλλὰ ἡμεῖς ἐξεπασάμ κὴ δοκιμασάμ τῆς πίστεως αὐτοῦ γνώμονοι, μᾶλλον αὐ-
» τὸν πρεσηκάμεν ἢ ὥρ ἡμεῖς ἠκολουθήσαμεν. καὶ γνώσεσθε ἀπὸ τῶν λεγομένων.

μεμα-

» μεμαθηκαμὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς, εἰς ἕνα θεὸν τ̃ τῶν ὅλων πεποιηκέναι, ὃν πάντων νοη-
» τῶν τε καὶ αἰσθητῶν δημιουργόν τε καὶ προνοητικόν· καὶ εἰς ἕνα γὲ τὸν τοῦ θεοῦ μονο-
» γενῆ, πρὸ πάντων τῶν αἰώνων ὑπάρχοντα, ὃν σιωπᾶν ἔφη μεγεννηκέναι αὐτὸν πα-
» τέρα, δι' οὗ καὶ τὰ πάντα ἐγένετο καὶ τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα· τ̃ καὶ ἐπ' ἐσχάτων τῶν
» ἡμερῶν κατ' εὐδοκίαν τοῦ πατρὸς καταβάντα, καὶ σάρκα ἐκ παρθένου
» ἀναληφότα· καὶ πᾶσ̃ τ̃ πατρικὴν αὐτοῦ βουλὴν ἐπιτετελεκέναι, πεπονθέ-
» ναι, καὶ ἐνηργῆσθαι, καὶ εἰς οὐρανοὺς ἀνεληλυθέναι, καὶ ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς καθεζεσθ̃·
» καὶ ἐρχόμενον κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, καὶ βασιλεύοντα καὶ θεὸν εἰς τοὺς
» αἰῶνας. πιστεύομεν καὶ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα. εἰ δ' δεῖ προσθεῖναι πιστεύομεν καὶ
» εἰς σαρκὸς ἀνάστασιν, καὶ ζωὴν αἰώνιον. ταῦτα μὲν ἐν τῇ προτέρᾳ ὑπισχνῆ γρα-
» φαῖς, τοῖς κ̃ πόλιν ἔπεμπον. ὑπομένας δὲ μικρὸν ἐν τῇ ἀντιοχείᾳ, καὶ ὡς πρὸ
» καταγνόντες τούτης, αὖθις ἑτέραν ὑπαγορεύουσιν ἐν τοῖσδε τοῖς ῥήμασι. πιστεύο-
» μεν ἀκολούθως τῇ διαλεκτικῇ καὶ ἀποστολικῇ παραδόσει, εἰς ἕνα θεὸν πατέρα
» παντοκράτορα, τὸν τῶν ὅλων δημιουργὸν τ̃ καὶ ποιητήν· ἐξ οὗ ἕνα κύριον Ἰησοῦν
» Χριστὸν, τ̃ υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ θεὸν, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο· τ̃ γεννηθέντα πρὸ
» πάντων τῶν αἰώνων ἐκ τοῦ πατρὸς, θεὸν ἐκ θεοῦ· ὅλον, ἐξ ὅλου· μόνον, ἐκ μόνου·
» τέλειον, ἐκ τελείου· βασιλέα, ἐκ βασιλέως· κύριον, ἐκ κυρίου· λόγον ζῶντα, ἐμ-
» φρόνα, ζωικὸν, φῶς ἀληθινὸν, ὁδὸν ἀληθείας, ἀνάστασιν, ποιμένα, θύραν· ἀπρεπῆ τ̃ καὶ
» ἀνομοίωτον· τ̃ τῆς θεότητος οὐσίας τε καὶ δυνάμεως, καὶ βουλῆς καὶ δόξης τοῦ πα-
» τρὸς ἀπαράλλακτον εἰκόνα· τὸν πρωτότοκον πάσης κτίσεως· τ̃ ὄντα ἐν ἀρχῇ πρὸς
» τὸν θεὸν, λόγον θεὸν, κ̃ τὸ εἰρημένον ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ· καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος, δι' οὗ
» τὰ πάντα ἐγένετο, καὶ ἐν ᾧ τὰ πάντα ζωὴ ἐστὶν· τὸν ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν κα-
» τελθόντα ἀνωθεν, καὶ γεννηθέντα ἐκ παρθένου κ̃ τὰς γραφάς· ἐν ἀνθρωπον γε-
» νόμενον, μεσίτην θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἀπόστολόν τ̃ τ̃ πίστεως ἡμῶν, καὶ ἀρχηγὸν
» τῆς ζωῆς, ὡς φησι, καταβέβηκα ἐκ τ̃ οὐρανοῦ, οὐχ' ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν,
» ἀλλὰ τὸ θέλημα τ̃ πέμψαντός με· τ̃ παθόντα ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ ἀναστάντα ὑπὲρ ἡ-
» μῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ· καὶ ἀνεληλυθέναι εἰς οὐρανοὺς, ἐν καθεζόμενον ἐν δεξιᾷ τ̃ πατρὸς· καὶ
» πάλιν ἐρχόμενον μ̃ δόξης, ἐν δυνάμεως, κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς· καὶ εἰς τὸ πνεῦ-
» μα τὸ ἅγιον, τὸ εἰς παράκλησιν ἐν ἁγιασμὸν, καὶ τελείωσιν τοῖς πιστεύουσι δεδόμε-
» νον, καθὼς καὶ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς διετάξατο τοῖς μαθητ̃ λέγων. πορευ-
» θέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τ̃ πατρὸς,
» καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τ̃ ἁγίου πνεύματος. δῆλον οὖν πατρὸς ἀληθινῶς υἱοῦ ὄντος, καὶ πνεύ-
» ματος ἁγίου ἀληθῶς ὄντος πνεύματος ἁγίου, τῶν ὀνομ̃ οὐχ' ἁπλῶς, οὐδὲ πλα-
» γῶν κειμένων· ἀλλὰ σημαινόντων ἀκριβῶς τὴν ἰδίαν ἑκάστου ὧν ὀνομαζομένων
» ὑποστάσιν τ̃, καὶ τάξιν, ἐν δόξαν· ὡς εἶ) τῇ μὲν ὑποστάσει τέκνα· τῇ δὲ συμφω-
» νίᾳ, ἓν. ταύτην οὖν ἔχοντες τ̃ πίστιν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καὶ τ̃ χριστοῦ, πᾶσ̃ αἱρετικὴν
» ἀναθεματίζομεν κακοδοξίαν. καὶ εἴ τις παρὰ τὴν ὑγιῆ τῶν γραφῶν ὀρθὴν πί-
» στιν διδάσκει λέγων, ἢ χρόνον, ἢ αἰῶνα εἶ), ἵν' γεγονέναι τοῦτον υἱὸν τοῦ θεοῦ,
» ἀνάθεμα ἔστω· καὶ εἴ τις λέγει τὸν υἱὸν κτίσμα ὡς ἓν τῶν κτισμάτων, ἢ γέννημα ὡς
» ἓν τῶν γεννημ̃, καὶ μὴ ὡς αἱ θεῖαι γραφαὶ παρέδοσαν τῶν προφητῶν ἕ-
» καστα. ἵν' εἴ τις ἄλλο διδάσκει, ἢ διαλεκτίζε) παρ' ὃ παρεδόμεθα, ἀνάθεμα ἔστω.

" ἡμεῖς γὰρ πᾶσι τοῖς ἐκ τῶν θείων γραφῶν ὡδαδεδομένοις, ἐκ τε τῶν προφη-
" τῶν καὶ ἀποστόλων, ἀγγέλους τε καὶ ἐμφανῶς, ἢ πῦρ δύομεν, καὶ ἀκολουθοῦμεν. τοι-
αὗται μὲν αἱ τῶν ἐν Νικαίᾳ τότε συνελθόντων περὶ τῆς πίστεως ἐκθέσεις ἐγέ-
νοντο. ἃς καὶ χρηστέον μήπω τις ἀγνοείτω ἀδελφὰς βπισκόπους, ὡς βπίσκοπος αὐτῆς καὶ συ-
πέγραφε. καὶ ἡ μὲν ἐκ τοῦ γνωμῶν συνόδος τοῦτα προέξασα, καὶ ἄλλα τινὰ νο-
μοθετήσασα, διῆλθε. ἐν ᾧ τῷδε τῷ χρόνῳ καὶ τὰ δημόσια προάγματα συνέβη
ταράττεσθαι. ἔθνος οἱ Φράγκοι καλοῦνται, τοῖς περὶ Γαλλίαν κατέχον ῥωμαίοις.
ἐν ταύτῃ δὲ, καὶ σφισὶ μέλησι, ἐν τῇ ἑῴᾳ ἐλθόντες. μάλιστα δὲ ἡ Νικόμηδα, βπὶ
σταυτὸν ὅλον ἐσείετο.

ια Τούτων γινομένων, καὶ χρηστέον καθηγεμόνα ἐν ἀδελφοτρεία συνειλεγμένος τις ὁ Φρα
ντᾶς, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ὁπλῖται Φραγγῶται, ἀριθμὸς ὅλης πεντακισχίλιοι. ζωγραμ-
βάνονται ὑπ' ἐκ αὐτοῦ, καὶ οἱ τὰ ἀρεῖα φρονοῦντες. ὅπως ὁ ἀθανάσιος τῆς ἐκκλησίας
ἐξωθούμενος τοῦ συλληφθῆναι αὐτὸν διέφυγε, λεκτέον. ἑκατέρα μὲν ἴσως. ὁ δὲ λαὸς
ἐπαγρυπνίζε, προσδοκωμένης ζωαγέσεως. ἦκει δὲ ὁ Φρατηγὸς, σὺν φάλαγγα τοῖς
Φραγγῶται πάσας πανταχόθεν τῆς ἐκκλησίας. ἀθανάσιος ὑπ' ἐωρακὼς τὰ γινόμε-
να, φρονῆσαι ἔδοξε ὅπως μὴ τῷ λαῷ μηδαμῶς βλάβη γένηται δι' αὐτόν. καὶ προσ-
ελθὼν ἐξαγορεύω, κηρύξας δι' ἐμοῦ, αὖθις ψαλμὸν λέγεσθαι πρεσκύσας. συμφω-
νίας δὲ ἐκ τῆς ψαλμῳδίας γενομένης, ἐξῆλθε μιᾶς τῶν πολλῶν τῆς ἐκκλησίας πύλης
ἐξήει. τούτου γινομένου, οἱ Φραγγῶται ἐπόμαχοι ἔμενον. ὁ δὲ ἀθανάσιος ἐν μέ-
σοις τοῖς ψαλμῳδοῦσιν ἀβλαβῶς διεσώζετο. τοῦτον δὲ τὸν τρόπον διεφυγών, ὅπου
τὸν ῥώμης ἀνέδραμε. καὶ χρηστέον μὲν τότε τῆς ἐκκλησίας ἐκράτησεν. ὁ δὲ ἀγε-
ξανδρέων λαὸς ὅλος ἐνεγκόντες τὸ γεγονὸς, τῷ καλουμένῳ ἀρειανῷ ἐκκλησίᾳ
ἐνέφηνε. τοῦτο μὲν οὖν περὶ τούτων εἰρήσθω. δυσέβιος δὲ ὅσα ἐβούλετο καὶ ἐργασά-
μενος, διεπρεσβεύετο πρὸς ἰούλιον τὸν ῥώμης βπίσκοπον, αὐτὸν κρῖναι τὸν κατ' ἀθανά-
σιον γνώμῃ προκαλῶν, καὶ πρὸς αὐτὸν καλῶν τὴν δίκην.

ιβ Ἀλλ' ὅλως ἔφθασε μαθεῖν δυσέβιος τὰ πρὸς ἰουλίου περὶ ἀθανασίου κριθέν-
τα. μικρὸν γὰρ μετὰ τὴν ζωνοδον βπίσκοποι, ἐτελεύτησε. διὸ καὶ ὁ ἐν κωνσταντί-
νου πόλει λαὸς, αὖθις εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὸν παῦλον εἰσάγουσι. μετ' ταῦτα δὲ οἱ
ἀρειανίζοντες ἐν τῇ λεγομένῃ βπὶ παύλου ἐκκλησίᾳ χειροτονοῦσι τὸν μακεδόνιον.
καὶ τοῦτο ὑπ' ἐποίησε οἱ περὶ εὐσεβίῳ τὰ πρῶτα κυκῶντες συμπεφθάκοντες, τότε
δὴ τὴν αὐτενδίαν ἀφαδδεδόμενοι. εἰσὶ δὲ οὗτοι, θεόγνις νικαίας· μάρις, χαλκηδόνιος·
θεόδωρος, ἡρακλείας τῆς ἐν θράκῃ· οὐρσάκιος, σιγγιδόνος τῆς ἄνω μυσίας· οὐάλης
μουρσῶν, τῆς ἄνω πανωνίας. οὐρσάκιος μὲν οὖν καὶ οὐάλης ὕστερον μεταγνόντες, βι-
βλίον μετανοίας τῷ βπισκόπῳ ἰουλίῳ βπιδόντες, τῇ ὁμοουσίῳ τε δόξῃ ζωηδέμε-
νοι, ἐκοινώνησε. τότε δὲ ἀφαπύρος τὴν ἀρειανὴν συγχροαθοῦντες θρησκείαν, ὑπ' οἷς
τυχόντας καὶ τῶν ἐκκλησιῶν πολέμους ἐτύρβησε, ὧν εἷς ἦν τῶν ἀφ' μακεδονίᾳ
ἐν τῇ κωνσταντίνου πόλει γινομένων. ἐπὶ γὰρ τοῦδε τοῦ ἐμφυλίου τῶν χειστιανῶν
πολέμου, ζωεχεῖς ἐλήνοντο καὶ τὴν πόλιν φάσης, πολλοί τε ἐκ τῶν γινομένων ζων-
τελεβέντες ἀπώλοντο.

ιγ Ἦλθε δὲ τὰ γινόμενα εἰς ἀκοὰς κωνσταντίου τοῦ βασιλέως, καὶ τὴν δυτικὴν
διατέλουντος. ἐντέλλεται οὖν ἑρμογένῃ τῷ φραιπλάτῃ, ὅπως τὰ θράκια πεμπο-

μένῳ

μθύῳ μέρη, ὁδοῦ πρέσβεργον ποιῆσαι, καὶ ἐξωθῆσαι τῆς ἐκκλησίας τὸν παῦλον. ὃς καταλαβὼν τὴν κωνσταντινούπολιν, ὅλην διεπάραξε βιαίῳ μύθῳ ἐκβαλὼν τὸν ἐπίσκοπον. φάσις γὰρ ἦν δῆμου πρηκολουθῆ, καὶ ἕτοιμοι ἦσι ἀμύνεσθαι. ὡς δὲ ἐπέκειτο ὁ ἑρμογένης μετὰ στρατιωτικῆς χερὸς ἀπελάσαι τὸν παῦλον, πρόξενον τὸν τῆς θεσσαλονίκης ἐπίσκοπον, οἷα ἐν τοῖς τοιούτοις φιλογένεσι, ἀγοραίοις ἐποίησε κατ' αὐτοῦ τὰς ὁρμάς. καὶ ἐμπίπρησι μετ' αὐτοῦ τὴν οἰκίαν. αὐτὸν δὲ συρσύλες, ἀπέκτειναν. ταῦτα δὲ πέπρακται ἐν ὑπατείᾳ τῶν δύο αὐγούστων, κωνσταντίου τὸ τέταρτον, καὶ κώνσταντος τὸ δεύτερον. καθ' ὃν χρόνον κώνστας μὲν, φράγκων ἔθνος νικήσας, ὑποχείριον δοὺς ῥωμαίοις ἐποίησε. κωνστάντιος δὲ ὁ βασιλεὺς τοῦ τῆς αἱρέσεως ἑρμογένους πυθομένου, ἐκ τῆς δυσωπίας ἵππους ἥμασας, καταλαμβάνει τὴν κωνσταντίνου πόλιν. καὶ δὴ μὲν παῦλον ἄζηλον τῆς πόλεως. ἐξημίωσε δὲ τὴν πόλιν, ἀφελὼν τοῦ σιτηρεσίου τὸ τρίτον καὶ τὸ τέταρτον καὶ τὸ πέμπτον αὐτοῦ ἡμερήσιον, ὑφ' ἑπτὰ μυριάδας. ὁκτὼ γὰρ ἐπὶ μυριάδες ἐχορηγοῦντο τὸ σῖτον, ἐκ τῶν ἀνδρέων νομιζομένης πόλεως. μακεδόνιον δὲ ἀναδείξας τῆς πόλεως ἐπίσκοπον ὑφῆκε. ὠφέλει γὰρ οὐ μόνον τοὺς αὐτοῦ, ὅτι τοῖς γνώμῃ αὐτοῦ κεχαρίσθαι, ἀλλ' ὅτι καὶ διὰ τὰς μεταξὺ αὐτοῦ τε καὶ παύλου γενομένας στάσεις, πολλοί τε ἄνδρες, καὶ ὁ στρατηλάτης ἑρμογένης ἀνῄρητο. ἐάσας οὖν αὐτὸν ἐν ᾗ ἐχειροτονήθη ἐκκλησίᾳ χωρεῖν, αὖθις ὕστερον τὸν ἀντιόχειαν ἀνεχώρησεν.

Ἐν ᾧ τῷ δὲ καὶ οἱ ἀρειανίζοντες μεθιστῶσιν ἐκ τῆς ἀλεξανδρείας χρηστήριον ὡς μισούμενον. ἐν ταυτῷ δὲ, καὶ διὰ τὴν ἐκκλησίας ἐμπρησμὸν, καὶ ὅτι ἦσον τῶν αὐτῶν δόξαν ἐνεχρότει. ἀντέπεμπον ᾧ γεώργιον, ὃς ἐκ κατὰ παράδοξίας μὲν ὡρμᾶτο· δόξαν ᾧ δὲ τὴν αὐλῶν θρησκείαν ἐκέκλητο. ιηϛ

Ἀθανάσιος μὲν οὖν ὀλίγῳ ὕστερον ἀφεθῶσι, ὅτι τὴν ἰταλίαν ἐξέλιπε. τῶν ᾧ ἑσπερίων τινὰ καῦτα μερῶν κώνστας ὁ νεώτερος ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐκ τῶν στρατιωτῶν ἀναιρεθέντος, καθ' ἃ καὶ ἤδη φθάσαντες προεῖπομεν· κατ' αὐτὸν δὲ καὶ παῦλος ὁ τῆς κωνσταντίνου πόλεως ἐξάσκητὰς, ἀλύπης· καὶ μυρσεκλος, ἀγκύρας τῆς μικρᾶς γαλατίας· καὶ λεύκιος, ἀδριανουπόλεως, ἄλλος δ' ἄλλο καθηγορηθέντες, καὶ τῶν ἐκκλησιῶν ἐξελαθέντες, ἐν τῇ βασιλευούσῃ ῥώμῃ διέτριβον). γνωρίζουσιν οὖν ᾧ ὑπισχόπῳ ῥώμης ἰουλίῳ τὰ καθ' ἑαυτούς. ὁ δὲ ἅτε προνόμια τῆς ἐν ῥώμῃ ἐκκλησίας ἐχούσης, παῤῥησιαστικοῖς γράμμασιν ὠχύρωσεν αὐτούς, καὶ ὅτι τὴν ἀναιρεθεῖσαν ὑπισχέλλῃ, τὸν οἰκεῖον ἑκάστῳ τόπον ἀποδιδοὺς, καὶ καθαιρεθέντων τῶν προπετῶς καθελόντων αὐτούς. οἱ δὲ ἀναζευξάντες ἐκ τῆς ῥώμης, καὶ τοῖς τύποις ὑπισχόπου ἰουλίου χαρασσόντες, τάς τε ἑαυτῶν ἐκκλησίας καταλαμβάνουσι, καὶ τὰς ὑπισχολὰς, προσοῖς ἐγράφησαν ἀναπέμπουσι). οἱ δὲ δοξάμενοι, ὕβρει ἐποιοῦντο τὴν ὑπέκπλεξιν. καὶ ζηνόδοτον ἐν τῇ αὐτοχείρᾳ κηρύξαντες, σωφρονοῦντες ἐν αὐτῇ, γνώμῃ κοινῇ σφοδρότερον δι' ὑπισχολῆς ἀντεγκαλοῦσι τῷ ἰουλίῳ, δηλοῦντες μὴ δεῖν κανονίζεσθαι πρὸς αὐτὸν, εἰ βούλοιντο ἀζηλωτὸν ἕνας τὴν ἐκκλησιῶν. μὴ δὲ γὰρ αὐτοῖς ἀντιπεῖν, ὅτι ναύαλον τῆς ἐκκλησίας ἦλαυνον· ταῦτα μὲν ἡ τῶν ἑῴας ὑπισχόποι, τῷ ὑπισχόπῳ ῥώμης ἰουλίῳ διεπέμποντο. ὑφ' ᾧ δὲ ἀθανάσιος εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν εἰσιόντος, ὠθισμὸς τὸν ἀπὸ γεωργίου τὸν ἀρειανὸν ἐλαύνει. ἐκ δὲ τούτου φασὶ τὰ σφαγὰς καὶ διαφθορὰς ἀνθρώπων γενόμενα. οἵ τε ἀρειανίζοντες τὴν βλασφημίαν καὶ τὰ ἐκ τούτων ἐγκλή-

μαζα ὅτι ἀθανάσιον ὡς αἴτιον δυαφέρουσι, βεαχέα τοῦτων λεκτέον. τας μὲν γὰ ἀληθεῖς αἰτίας ὁ θεὸς οἶδεν, ὁ τῆς ἀληθείας κριτής. ὅλα δὲ ταῦτα κτ' ὃ πλέον εἴωθε γίνεσθαι ὅταν καθ' ἑαυτῶν ταραίζῃ τὰ πλήθη, σὺν δυαγνώσα τοῖς δὲ φρονοῦσι καθέστηκεν. ὥστε μάτην ἀθανασίῳ τὸν αἰτίαν δυάπτουσιν, οἱ λοιδορηῶντες αὐτὸν, καὶ μάλιστα σαβῖνος, ὁ τῆς μακεδονίου τοῦ ἐσεως αἱρέσεως. ὃς εἰ διχογνόει πόθεν κακὰ κτ' ἀθανασίου οἱ ἀρειανίζοντες, καὶ τὸ ὁμοούσιον φρονοῦντων εἰργάσατο, ἢ ὅσαι δι' ἀθανάσιον γνώμαι ζιώδει ἀποδύεται, ἢ ὅσα αὐτὸς ὁ αἱρεσιάρχης μακεδόνιος, κτ' πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν διεστρέξατο, ἰδιοτυχίαν ἦλθ' ἄν, ἡ φθονόμενος, δύφημίαν τοῖς τούτων ἐφθέγξατο. νῦν δ' ταῦτα πάντα ἀποσιγήσας, ἐκεῖνα ζηλοδώξ. ἀλλ' οὐ σῆ ὅλως τοῦ αἱρεσιάρχου μνήμων πεποίηται, πάντως που τὰ τῆς δραματουργίας αὐτὸ τολμήματα καλύπτειν βουλόμενος. καὶ ὃ δὴ θαυμαστότερον, οἷς πέφθονηκε ἀρειανοῖς σὺν εἶπε κακῶς. ᾧ δὲ ἠκολούθησεν μακεδονίῳ, τούτου κὴ τ' χειροτονίαν ἀπέκρυψεν. εἰ γὰ αὐτῆς ἐμέμνητο, ἐμέμνητο δὲ πάντως κὴ ὧν ἀδικημέτ' αὐτ', ὡς τὰ ἐπ' αὐτ' ψεύσματα δείκνυσι. τοσοῦτον μὲν περὶ τούτου.

ιζ Ὁ μέντοι βασιλεὺς κωνσάντιος ἐν ἀντιοχείᾳ διέτριβεν, πυθόμενος πάλιν τ' παῦλον ἀπειληφέναι τὸν θρόνον, δι' ὀργῆς ἐπήγετο τὸ ψευσμα. προέγραμμα οὖν ἔγραφον ἀποστέλλει ᾧ ἐπ' χῳ φιλίππῳ, ὡς μείζονα μὲν τῶν ἄλλων ἐχόντων τ' ὑξουσίαν κεκληρωμένῳ. δευτέρῳ δὲ μετὰ βασιλέα χρηματίζοντι, ὅπως δὴ τὸν μὲν παῦλον τῆς ἐκκλησίας ἐκβάλῃ, αὐτὸς δὲ γρηγόριον. ὁ οὖν ἐπ' χος φίλιππος δυχαριστηθεὶς τῷ ἀπὸ τοῦ πλήθους τάσιν, τέχνῃ μετῆλθε τ' παῦλον. καὶ κρύπτει μὲν πρ' ἑαυτῷ, τῷ δ' βασιλέως βουλῇ. πλάσματος δὲ δημοσίων γραμμτ' ποιεῖσθαι φρονίδα, προέφησεν εἰς τὸ λουτρὸν τὸ δημόσιον, ᾧ ἐπώνυμον ζεύξιππος. κἀκεῖθεν μεταπέμπεται, μετ' ἐμοῦ δῆθεν τ' παῦλον ὡς δυαγκαῖον ὄντα πρὸς αὐτὸν, κὴ ἦλθεν. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος ἦλθε μεταπεμφθείς, ἐπεδείκνυτο δῆθεν ὁ ἐπ' χος τοῦ βασιλέως τὸ προέγραμμα. καὶ ὁ μὲν ὑπήκοος, δυγνωμόνως ἔφερε τὸν ἄκριτον καταδίκην. ὁ δὲ, δείσας τοὺς προεγεγραμμένους, καὶ τοῦ πλήθους τ' ὁρμὴν, καὶ γὰ πολλοὶ συνεκλήθησαν ἐκ φήμης τοῦ τόπου, περὶ τὸ δημόσιον ἐκφαγεῖν μίαν τοῦ λουτροῦ θυείδα παῦλος, ἐμβληθείς τε ἐς πλοῖον ὑπὸ τὸ διέπεμπτεν, ταχέως ἐπ' ἐξοδίαν ἐπέμπετο. προσέταξεν τ' ὁ ἐπ' χος ὑπὸ τ' μακεδονίας μηδεμιᾷ πόλιν θεσσαλονίκην δύειν. ἧς καὶ ἐκ προγόνων ὁ παῦλος ἐτύγχανεν ὤν, ἐν ᾗ τὰς διατριβὰς ποιεῖσθαι, ἀδεῶς τε ὑπιδαίνειν, καὶ κτ' τὰς δίκας τῶν ἐν ἰλλυριοῖς πόλεων. μὴ μὲν ἐξεῖναι αὐτῷ, ὑπὸ τὰ ἀνατολικὰ μέρη βαδίζειν. ὁ μὲν οὖν παῦλος παρὰ προσδοκίαν ἐκβληθεὶς τῆς ἐκκλησίας ἐν ταυτῷ καὶ τ πόλεως, μετ' ἀσυδήσας ἀπήγετο. ὁ δὲ τοῦ βασιλέως ἐπ' χος φίλιππος, ἐκ τοῦ δημοσίου ὑπὸ τῶν ἐκκλησίαν ἠπείγετο. σὺν αὐτῷ δὲ ὡς ἐκ μηχανῆς τινὸς πρὸν ὁ μακεδόνιος ἐν ᾧ ὁ χύμαλα ζιών, θεῖος ᾧ ἐπ' χῳ ἐν πᾶσιν ἐδείκνυτο, στρατιωτικὴ τ' χεὶρ ξιφήρης περὶ αὐτὸν ἐτύγχανε. δέος γὰ ἐντεῦθεν καταλαμβάνει τὰ πλήθη. καὶ πόλεις εἰς τὰς ἐκκλησίας σὺν ἔρρεον, οἵ τε τ' ὁμοουσίου πίστεως, κὴ οἱ τοῦ ἀρείου δόγματος, ἕκαστοι καταλαμβάνειν τῶν ἐκκλησίαν ἀσυδάζοντες. ἐπεὶ γὰ ὁ ἐπ' χος ἅμα τῶν μακεδονίῳ πλησίον τῆς ἐκκλησίας ἐγένετο, ὅτε δὴ δέος φόβος καταλαμβάνει τὰ

νῆ τὰ πλήθη· ἀλλὰ γὰρ καὶ τοὺς τραλιάνους αὐτοῖς. ἐπεὶ γὰρ οἱ παρόντες ὄχλος ἦν τῇ πόλει, πρόοδος δὲ τῷ ἐπάρχῳ καθάπαξ τὸν μακεδόνιον σπουδαία ἐγένετο, ὠφέλιμος τοῖς τραλιανοῖς ἐτελμᾶτο βίαιος. ἐπεὶ δὲ ζιωσιδούλιον ὁ πλῆθος, διὰ τὸ στενοχωρεῖσθαι ὑπ' οὐδενὸς τε ἰῶ, ἀνῆκε τοὺς ὄχλους οἱ τραλιανοὶ νομίζοντες, καὶ ἐκόντας κωλύειν τὴν πρόοδον, γυμνοῖς τοῖς ξίφεσιν ἀντεπιόντες ἐκέλευον, καὶ τοῦ ἔρχου * εἶχον. ἀπέθανον οὖν, ὡς λέγεται, περὶ τοὺς τετρακισχιλίους ἑκατὸν πεντήκοντα· οἱ μὲν, ὑπὸ τῶν τραλιανῶν σφαγῆς· οἱ δὲ, ὑπὸ τῆς πλήθους φθαρέντες. ὅπερ τοῖς τοιούτοις δὴ καθορῶμεν, ὁ μακεδόνιος ὡς οὐδὲν φαῦλον πεποιηκώς, ἀλλὰ καθαρὸς καὶ ἀθῷος τῶν γεγονότων τυγχάνων, ὑπὸ δὲ ἐπάρχου μᾶλλον, ἢ ἐκκλησιαστικοῦ κανόνος ἐδεσμεύετο. οὕτω μὲν οὖν μακεδόνιος καὶ οἱ ἀρειανοὶ, διὰ τοσούτων φόνων, τῆς ἐκκλησίας ἐκράτησαν. κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον, καὶ ὁ βασιλεὺς τῷ μεγάλῳ ἐκκλησίαν ἔκτισεν, ἥτις σοφία μὲν προσαγορεύεται νεᾶ. ζιωνιανὸς δὲ τῇ ἐπωνύμῳ εἰρωνῃ, ἵν' ὁ πατὴρ τοῦ βασιλέως μικρὰν οὖσαν τὸ πρόσθεν, εἰς κάλλος καὶ μέγεθος ἤυξησε. καὶ νεᾶ εἰσὶν ὡς ἕνα προείπομεν ἀμφω ὁρῶμεν, μιᾶς τὴν προσηγορίαν ἔχουσαι.

Ἐν τούτῳ ὁ αὐτοκράτωρ, καὶ ἑτέρα διαβολὴ κατ' ἀθανασίου τοῦδε ὧν ἀρειανιζόντων συνέστησε, προσφασιν ἐφευρόντων τοιαύτην. τὴν ἀγεξανδρέων ἐκκλησίαν σιτηρέσιον ἤδη πρότερον δεδώρητο ὁ τῶν αὐγούστων πάππος, εἰς διανομὴν τῶν πτωχῶν. τοῦτο ἔφασαν ἀξιοῦν τὸν ἀθανάσιον, καὶ ὡς οἰκεῖον ἀποφέρεσθαι κέρδος. πῶς δύνασθαι οὖν ὁ βασιλεὺς, θάνατον αὐτῷ τὴν ζημίαν ἠπείλησεν. ὁ δὲ προσαθύμως τῆς βασιλέως ἀπειλῆς, ἔφυγε, καὶ ἦν ἀφανὴς· τότε δὴ καὶ ἰούλιος ὁ τῆς ῥώμης ἐπίσκοπος γνοὺς τὰ τοῦδε τῶν ἀρειανιζόντων κατ' ἀθανασίου γινόμενα. δεξάμενος δὲ καὶ τὰ δυσεβίου τοῦ τελεθτηκότος γράμματα, καλῶ προσέταττεν αὐτὸν ἀθανάσιον, πυθόμενος τὸν τόπον ἔνθα κέκρυπται. φθάνει δὲ ἐν ταυτῷ καὶ τὰ γράμματα, ἅπερ οἱ ἐν ἀντιοχείᾳ προσήκοντες σὺν αἰδέσει ἀπεσάλκεισαν. ἐπέμπετο δὲ καὶ ἕτερα γράμματα πρὸς αὐτὸν, τοῦδε τὸν ἐν αἰγύπτῳ ἐπισκόπων, διδάσκοντα ψευδῆ εἶναι τὰ κατ' ἀθανασίου λεγόμενα. οὕτως ἐναντίων πεμπομένων τῷ γραμματεῖ, ὁ ἰούλιος τοῖς ἐν ἀντιοχείᾳ ζιωσαδείοις, ἀντιγράφων ἐπέμψατο. προσῆκον μὲν οὖν ὃ ἐπισκοπῆς τὸν ἑαυτῶν ἐπισκοπῆς, ἔπειτα τοῦδε κανόνας ποιοῦσας, δίχα εἰς τὴν ζινόδον αὐτὸν οὐκ ἐκάλεσε, τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ κανόνος κελεύοντος, μὴ δεῖν τοῦδε γνώμῃ τῶν ἐπισκόπου ῥώμης, κανονίζειν τὰς ἐκκλησίας. καὶ ὅτι τὴν πίστιν ἀληθῶς τοῦδε χράπτοισιν. ἔτι δὲ, ὡς ἐν τὰ ἐν τύρῳ πάλαι τοῦδε γραφέντα, ἐν συναρπαγῆς ἐγεγόνει, διὰ τὸ οὐ μονομερῶς τὰ ἐν τῷ μυρεώτῃ ὑπομνήματα πεποιῆσθαι. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰ κατ' ἀρσένιον, φανερῶς συκοφαντίαν ἐδέδηκτο. ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα διὰ πλειόνων, ὁ ἰούλιος τοῖς ἐν ἀντιοχείᾳ ζιωσαδείοις ἔγραφε. προεθέμεθα δ' ἀν, καὶ τὰς πρὸς ἰούλιον ὑπατολὰς καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν, εἰ μὴ ὁ πολυεπὴς αὐλὸς μῆκος ἐκώλυσε. καθῖνος μέντοι ὁ τῆς μακεδονίου αἱρέσεως, οὗ καὶ πρόσθεν ἐμνημονεύσαμεν, τὰς τοῦδε ἰουλίου ὑπατολὰς, ἐν τῇ ζιωσαγωγῇ τῶν ζιωσδῶν οὐκ ἔθηκεν. καίτοι τὴν τοῦδε τῶν ἐν ἀντιοχείᾳ πρὸς ἰούλιον οὐ παρέλιπε. τοῦτο δὲ σιωπήσας αὐτῷ ποιεῖν. ἐν οἷς μὲν γὰρ αἱ τῶν ζιωσδῶν ὑπατολαὶ σιγῶσιν, ἢ ἀθετοῦσι τὸ ὁμοούσιον, ταῦτας ἀσυδάτως τοῦδε παρῆκε. τὰς δὲ ἀναθίας,

ἑκὼν ἐπαφθαίνῃ. τοῦτο μὴν, φασὶ τούτων. μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ παῦλος ὁ τῆς
θεσσαλονίκης ἐποκρινόμενος εἰς τὴν κόρινθον ἀπαίρειν, ὅπερ τῷ ἰταλίᾳ ἀφίκετο. ἀμ
φω οὖν τὰ καθ' ἑαυτοὺς γνώριμα καθίστα τῷ ἐκεῖ βασιλεῖ.

ιη' Ο δὲ τῶν ἑσπερίων μεράδων βασιλεὺς γνοὺς τὰ καθ' ἑαυτοὺς ἰδιοπαθῆ, καὶ τοὺς
τὸν ἀδελφὸν χαράμματα δογματίζοντας, δηλονότι τοὺς ἀβαπτίστους πεμφθῆναι πρὸς
αὐτὸν τοὺς λόγον δώσοντας τῆς παύλου καὶ ἀθανασίου καθαιρέσεως. καὶ πέμπον
ναρκισσος ὁ κιλιξ, καὶ θεόδωρος ὁ θρᾷξ. καὶ μύρις, καρχηδόνος· καὶ μύρκος ὁ σύρος. οἱ
ἵνες τοῦτο μὲν ὁμόψυχοι, τοῖς μὲν περὶ ἀθανάσιον, οὐδαμῶς εἰς λόγους ἦλθεν, κατε-
δέξατο. τὸ δὲ ἐν διλιοχείᾳ ἐκτεθεῖσα ἀποκρυφάμενοι, ἑτέραν δὲ συγκατάθεσιν,
ἐκδεδώκασι τῷ βασιλεῖ κώνσταντι ἐν τούτοις οὖσαι τοῖς ῥήμασιν.

» Πιστεύω εἰς ἕνα θεὸν, πατέρα παντοκράτορα, κτίστην καὶ ποιητὴν πάν-
» των, ἐξ οὗ πᾶσα πατριὰ ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ γῆς ὀνομάζεται· καὶ εἰς τὸν μονογενῆ
» αὐτοῦ υἱὸν, τὸν κύριον ἡμῶν ἰησοῦν χριστὸν, τὸν πρὸ πάντων τῶν αἰώνων ἐκ τοῦ πα-
» τρὸς γεννηθέντα· θεὸν, ἐκ θεοῦ· φῶς, ἐκ φωτός· δι' οὗ ἐγένετο τὰ πάντα ἐν τοῖς οὐ-
» ρανοῖς, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, τά τε ὁρατὰ, καὶ τὰ ἀόρατα· λόγον ὄντα, καὶ σοφίαν, καὶ δυνά-
» μιν, καὶ ζωὴν, καὶ φῶς ἀληθινόν· τὸν ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν δι' ἡμᾶς ἀνανθρω-
» πήσαντα, καὶ γεννηθέντα ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου· τὸν σταυρωθέντα, καὶ ἀποθανόν-
» τα· καὶ ταφέντα, καὶ ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν, τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ· καὶ ἀνελθόντα εἰς
» τοὺς οὐρανοὺς· καὶ καθεσθέντα ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς· καὶ ἐρχόμενον ὅπως κρῖναι τοὺς
» αἰῶνας, κρῖναι ζῶντας καὶ νεκροὺς, καὶ ἀποδοῦναι ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. οὗ ἡ βα
» σιλεία ἀκατάπαυστος οὖσα, διαμενεῖ εἰς τοὺς ἀπείρους αἰῶνας. ἔσται γὰρ καθεζό-
» μενος ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς, οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι.
» καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τουτέστι τὸ παράκλητον, ὅπερ ἐπαγγελάμενος τοῖς ἀ-
» ποστόλοις, μετὰ τὴν εἰς οὐρανοὺς αὐτοῦ ἄνοδον, ἀπέστειλε διδάξαι καὶ ὑπομνῆσαι
» πάντα. δι' οὗ καὶ ἁγιασθήσονται αἱ τῶν εἰλικρινῶς εἰς αὐτὸν πεπιστευκότων ψυχαί.
» τοὺς δὲ λέγοντας ἐξ ἐκ ὄντων τὸν υἱὸν, ἢ ἐξ ἑτέρας ὑποστάσεως, καὶ μὴ ἐκ τοῦ θεοῦ,
» καὶ ὡς ποτὲ χρόνος ὅτε οὐκ ἦν, ἀλλοτρίους οἶδεν ἡ καθολικὴ ἐκκλησία. ταῦτα ὁπτι-
δεδωκότες τῷ βασιλεῖ, καὶ πολλοῖς ἑτέροις ὁπτιδεδωκότες, οὐδὲν πλέον ἐκδόντες
ἀνεχώρησαν. διαφόρου τοίνυν ἐπὶ τυγχάνουσης τῆς μεταξὺ τῶν δυτικῶν τε καὶ ἀνα-
τολικῶν κοινωνίας, ἐπεφύη ἐν σιρμίῳ, πόλις ἡ αὐτὴ τῶν ἰλλυριῶν, αἵρεσις ἑτέρα. φω-
τεινὸς γὰρ τῶν ἐκ ἐκκλησιῶν παροικίας, ἦλος τις μικρᾶς γαλατίας, μὴ κελλὰ τὲ
τοῦ καθηγεμόνος μαθητὴς ἀκολουθῶν τῷ διδασκάλῳ, ψιλὸν ἀνθρωπον, τὸν υἱὸν
ἐδόγ μάτισε. καὶ περὶ μὲν τούτων, τοῦ χάριν ἐρρύμην.

ιθ' Τελευτῶν δὲ ἐν τῷ μέσῳ διαφραμόντος χρόνου, αὖθις οἱ ἀνατολικοὶ ὁπτίσκοποι,
ξυνέδριον ποιησάμενοι, καὶ ἑτέραν πίστιν συντάξαντες, τοῖς ἐν ἰταλίᾳ ἀποστεῖλαν-
σι δι' ἀδοξίου τοῦτο τὸ ὁπτισκόπου γερμανικίας, καὶ μυρίνειου, τοῦ μακεδονίου, ὃς
μόνου ἑστίας τῆς ἐν κιλικίᾳ ὁπτίσκοπος ἦν. ἡ δὲ πίστις διὰ μακροτέρων γραφῆ-
σα, περιθήκας τὲ πλείστας τῶν τὰ περιλαμβάνοντα περιέχουσα, ἐν τούτοις
» ἐξετέθη τοῖς ῥήμασι. Πιστεύομεν εἰς ἕνα θεὸν, πατέρα παντοκράτορα, κτίστην τε
» ποιητὴν τῶν πάντων, ἐξ οὗ πᾶσα πατριὰ ἐν οὐρανοῖς, καὶ ἐπὶ γῆς ὀνομάζεται· καὶ
» εἰς τὸν μονογενῆ αὐτοῦ υἱὸν ἰησοῦν χριστὸν, τὸν κύριον ἡμῶν, τὸν πρὸ πάντων τῶν αἰώ-
νων γεν-

νων γεννηθέντα ἐκ τοῦ πατρός· θεὸν, ἐκ θεοῦ· φῶς, ἐκ φωτός· δι' οὗ ἐγένετο τὰ πάντα
τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ ὁρατὰ, καὶ τὰ ἀόρατα· λόγον ὄντα, καὶ σοφίαν,
καὶ δύναμιν, καὶ ζωὴν, καὶ φῶς ἀληθινὸν, τὴν ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν δι' ἡμᾶς ἐναν-
θρωπήσαντα, καὶ γεννηθέντα ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου· τὸν σταυρωθέντα, καὶ ἀποθα-
νόντα, καὶ ταφέντα, καὶ ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ· ἀναληφθέντα εἰς οὐ-
ρανὸν, καὶ καθεσθέντα ἐκ δεξιῶν τοῦ πατρός· ἐρχόμενον ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰώνων,
κρῖναι ζῶντας καὶ νεκροὺς, καὶ ἀποδοῦναι ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. οὗ ἡ βασιλεία
ἀκατάπαυστος οὖσα, διαμένει εἰς ἀπείρους αἰῶνας. καθέζεται γὰρ ἐν δεξιᾷ τοῦ
πατρὸς, οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν ᾧ μελλόντι. πιστεύομεν δὲ καὶ
εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τουτέστιν, εἰς τὴν παράκλητον. ὅπερ ἐπαγγειλάμενος τοῖς ἀ-
ποστόλοις, μετὰ τὴν εἰς οὐρανὸν ἄνοδον, ἀπέστειλε διδάξαι καὶ ὑπομνῆσαι αὐτοὺς
πάντας· δι' οὗ καὶ ἁγιάζονται αἱ τῶν εἰλικρινῶς εἰς αὐτὸν πιστευόντων ψυχαί. τοὺς δὲ
λέγοντας ἐξ οὐκ ὄντων τὸν υἱὸν, ἢ ἐξ ἑτέρας ὑποστάσεως, καὶ μὴ ἐκ τοῦ θεοῦ, καὶ ὅτι
ἦν ποτὲ χρόνος ἢ αἰὼν ὅτε μὴ ἦν, ἀλλοτρίους οἶδεν ἡ ἁγία καθολικὴ ἐκκλησία.
ὁμοίως καὶ τοὺς λέγοντας τρεῖς εἶναι θεοὺς, ἢ τὸν χριστὸν μὴ εἶναι θεὸν πρὸ τῶν αἰώνων,
μήτε χριστὸν, μήτε υἱὸν θεοῦ, ἢ τὸν πατέρα καὶ υἱὸν, καὶ ἅγιον πνεῦμα, καὶ ἀγέννητον
τὸν υἱὸν, ἢ ὅτι οὐ βουλήσει οὐδὲ θελήσει ἐγέννησεν ὁ πατὴρ τὸν υἱὸν, ἀναθεματίζει ἡ ἁγία
καὶ καθολικὴ ἐκκλησία. οὔτε γὰρ ἐξ οὐκ ὄντων λέγειν τὸν υἱὸν ἀσφαλές. ἐπεὶ μηδα-
μοῦ τοῦτο τῶν θεοπνεύστων γραφῶν ἐμφέρεται περὶ αὐτοῦ. οὔτε μὴν, ἐξ ἑτέρας ὑ-
ποστάσεως παρὰ τὸν πατέρα προϋποκειμένης, ἀλλ' ἐκ μόνου τοῦ θεοῦ, γνησίως
αὐτὸν γεγεννῆσθαι διδασκόμεθα. ἓν γὰρ τὸ ἀγέννητον καὶ ἄναρχον τὸν χριστοῦ πα-
τέρα ὁ θεῖος διδάσκει λόγος. ἀλλ' οὐδὲ τὸ ἦν ποτὲ ὅτε οὐκ ἦν ἐξ ἀγράφων ἐπι-
σφαλῶς λέγοντας χρονικὸν διάστημα προενθυμητέον αὐτοῦ, ἀλλ' ἢ μόνον τὸν ἀχρό-
νως αὐτὸν γεγεννηκότα θεόν. καὶ χρόνοι γὰρ καὶ αἰῶνες γεγόνασι δι' αὐτοῦ. οὔτε μὴν
συνάναρχον, οὔτε συναγέννητον, οὐδεὶς κυρίως πατὴρ, ἢ υἱὸς λεχθήσεται. ἀλλὰ
τὸν μὲν πατέρα, μόνον ἄναρχον ὄντα καὶ ἀνέφικτον, γεγεννηκέναι ἀνεφίκτως, καὶ πᾶ-
σιν ἀκαταλήπτως οἴδαμεν. τὸν δὲ υἱὸν γεγεννῆσθαι πρὸ τῶν αἰώνων, καὶ μηκέτι ὁ-
μοίως ᾧ πατρὶ ἀγέννητον εἶναι καὶ αὐτόν· ἀλλ' ἀρχὴν ἔχειν γεννήσαντα πατέ-
ρα. κεφαλὴ γὰρ χριστοῦ, ὁ θεός. οὔτε μὴν τρία ὁμολογοῦντες πράγματα, καὶ τρία
πρόσωπα, τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος κατὰ τὰς γραφὰς, ἢ τρεῖς
διὰ τοῦτο τοὺς θεοὺς ποιοῦμεν. ἐπεὶ τὸν αὐτοτελῆ καὶ ἀγέννητον, ἄναρχόν τε καὶ ἀό-
ρατον θεὸν, ἕνα μόνον οἴδαμεν τὸν θεὸν καὶ πατέρα τοῦ μονογενοῦς, τὸν μόνον μὲν ἐξ αὐ-
τοῦ τὸ εἶναι ἔχοντα· μόνον δὲ τοῖς πᾶσιν ἀλλοῖς ἀφθόνως τὸ εἶναι παρεχόμενον. οὔτε μὴν
ἕνα θεὸν λέγοντες εἶναι τὸν τοῦ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ πατέρα, τὸν μόνον ἀγέννητον, διὰ-
τοῦτο ἀρνούμεθα τὸν χριστὸν θεὸν εἶναι προαιώνιον, ὁποῖοι εἰσὶν οἱ ἀπὸ παύλου τοῦ σα-
μοσατέως, ὕστερον αὐτὸν μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν, ἐκ προκοπῆς τεθεοποιῆσθαι
λέγοντες, ᾧ τὴν φύσιν ψιλὸν ἄνθρωπον γεγονέναι. οἴδαμεν γὰρ καὶ αὐτὸν, εἰ καὶ ὑ-
ποτέτακται ᾧ πατρὶ καὶ ᾧ θεῷ, ἀλλ' ὅμως γεννηθέντα ἐκ τοῦ θεοῦ θεὸν κατὰ φύσιν,
τέλειον εἶναι καὶ ἀληθῆ, καὶ μὴ ἐξ ἀνθρώπων μεταταῦτα θεόν· ἀλλ' ἐκ θεοῦ ἐναν-
θρωπῆσαι δι' ἡμᾶς, καὶ μηδὲ πώποτε ἀπολωλεκέναι τὸ εἶναι θεόν. βδελυσσόμεθα δὲ
πρὸς τούτοις, καὶ ἀναθεματίζομεν καὶ τοὺς λόγον μὲν μόνον αὐτὸν τοῦ θεοῦ ψιλὸν καὶ

» ἀὐὺ πᾶρχεν ὑπὸ πλάστως καλουῶτας, ὲν ἑτέρῳ ὃ τ εἶ) ἔχοντα· νιῶ μὶ, ὡς ὃ προ-
» φορικὸν λεγόμενον ὑπὸ ὑιῶν· νιῶ ὄ, ὡς ὃ ὲν Ἀλφάβητον· χριστὸν δὲ αὐτὸν καὶ κύριον
» τοῦ θεοῦ, ὲ μεσίτην, καὶ εἰκόνα τοῦ θεοῦ, μὴ τ εἰ) προ αἰώνων θέλοντας. Ἀλλ' ὅτε
» τοτε χριστὸν αὐτὸν γεγονέναι καὶ υἱὸν τοῦ θεοῦ, ἐξ οὗ τὸν ἡμετέραν ὲκ τῆς παρθέ-
» νου σάρκα ἀνείληφε, προ τεσσαρακοσίων ὅλων ἐτῶν. ὅτε γὰρ τὸν χριστὸν ἀρχὴν
» βασιλέως ἐχηκέναι θέλοσι, καὶ τέλος ἔξειν αὐτὸν, μὴ τ ζωντέλεσαν ὲ κρίσιν. Ἰου-
» δαῖοι δὲ εἰσιν, οἱ ἀπὸ μυρέλλου, ὲ Φωτεινοῦ, τῶν ἀγνοεσαλαίων οἱ τ προ αἰώ-
» νιον ὑπαρξίν τ καὶ θεότητα τ χριστοῦ, καὶ τὸν αὐτὸν βασιλείαν ὁμοίως
» ἀθετοῦσιν, ἴσασθαι δοκεῖν τ μοναρχίαν. ἴσμεν γὰρ αὐτὸν ἡμεῖς, οὐχ' ἁπλῶς λό-
» γον προφορικὸν, ἢ ἐνέργειαν τοῦ θεοῦ· ἀλλὰ ζῶντα θεὸν λόγον, καθ' ἑαυτὸν
» ὑπάρχοντα· καὶ υἱὸν θεοῦ ὲ χριστὸν· καὶ οὐ προγνωσικῶς σωῶντα, καὶ ζωδιατεί-
» βουλα προ αἰώνων ᾧ ἑαυτοῦ πατρὶ· καὶ προς πᾶσ Ἀμακονησάμενον αὐτῷ τὸν
» δημιουργίαν, εἴτε τῶν ἀοράτων, εἴτε ὧν ὁρατῶν· δηλ' ἐνυπόσαλον ὄντα λόγον τῷ
» πατρὶ· καὶ θεὸν ἐκ θεοῦ. ἔστ γὰρ ὅσι προς ὃν εἶπεν ὁ παῖηρ, ὅν ποιήσωμεν ἄν-
» θρωπον, κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν, ὃς καὶ τοῖς πατράσιν αὐτοπροσ-
» ώπως ὤφθη δεδωκὼς τ νόμον. καὶ λαλήσας Ἀμὰ τῶν προφητῶν, καὶ ὃ τελευ-
» ταῖον ἐναν θρώπησας, καὶ τὸν ἑαυτοῦ παῖερα πᾶσιν ἀνθρώποις φανερώσας, ὲ κα
» σιλέων εἰς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας. οὐδὲν γὰρ προέσφαλεν ὁ χριστὸς προσείλη-
» φεν ἀξίωμα. Ἀλλ' ἄνωθεν τέλειον αὐτὸν, καὶ παρὰ πατρὶ καὶ πνῦμα ὅμοιον πεπι-
» στεύκαμεν. ὲ τοὺς λέγοντας δὲ τὸν αὐτὸν τ εἶ) πατέρα, ὲ υἱὸν, καὶ ἅγιον πνεῦμα, καθ'
» ἑνὸς δ αὐτοῦ προσώπου τὰ τρία ὀνόματα ἀσεβῶς ὑπολαμ-
» βάνοντας, εἰκότως ἀποκηρύσσομεν τῆς ἐκκλησίας, ὅτι τ ἀχώρητον καὶ ἀπαθῆ πα-
» τέρα, χωρητὸν ἅμα καὶ παθητὸν Ἀμὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως ὑπολαβόντ). τοιοῦτοι
» γάρ εἰσιν οἱ παθητασμοὶ προς Ἀομαίους· σαβελλιανοὶ δὲ, πρὸς ἡμῶν λεγόμενοι. οἴ-
» δαμεν γὰρ ἡμεῖς τὸν μὲν ἀποστείλαντα πατέρα ὲν ᾧ οἰκείῳ τῆς ἀγαθότητος θεότητος
» ἤθη μεμηνκέναι· τὸν δὲ ἀποσταλέντα χριστὸν, τὸν τ ἐνανθρωπήσεως οἰκονομίαν
» πεπληρωκέναι. ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς οὐ βουλησ, οὐδὲ θελήσ γεγλῦπαι τ χριστὸν εἰ-
» ρηκότας μὲν λαβῶς, ἀνάγκη δεδηλωκέναι, ὅτι ἀβούλητον οὖσαν καὶ ἀπροαίρετον
» πεπεπηκότας ᾧ θεῷ, ἵνα ἄκων γλυπήσῃ τὸν υἱὸν, δυσσεβέσατοις, καὶ τῆς ἀληθείας ξέ-
» νοις ὑπολαμβάνοντες. ὅτι τε προς τὰς κοινὰς ἐννοίας περὶ θεοῦ, ὲ δὴ προς ὃ βού-
» λημα τ θεοπνεύστου γραφῆς τοιαῦτα πεπλημμέληκασι περὶ αὐτοῦ διρεῖσαι βλ. ἀμ-
» φοτέρα γὰρ ἡμεῖς τὸν θεὸν, κύριον αὐτὸν ἑαυτοῦ εἰδότες, ἐκουσίως αὐτὸν καὶ θέλοντα
» τ υἱὸν γεγλυπηκέναι, δυσσεβῶς ὑπειλήφαμεν. πῶς δ' οὐλες δὲ ἐμφόβως, καὶ ὃ περὶ
» αὐτοῦ λεγόμενον, κύριος ἔκλισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ, εἰς ἔργα αὐτοῦ, οὐχ' ὁμοίως
» αὐτὸν τοῖς δι' αὐτοῦ γλυομένοις κλίσμασιν, ἢ ποιήμασι γεγλῦπαι νοοῦμεν. ἀσεβὲς
» γὰρ, καὶ τ ἐκκλησιαστικῆς πίστεως ἀλλότριον, ὃ τὸν κτίστην, τοῖς δι' αὐτοῦ ἐκτισμένοις
» δημιουργήμασι προσβάλλειν, καὶ τ αὐτὸν τῆς γενέσεως τοῖς ἀγενήτοις ξένον ἔχειν
» καὶ αὐτὸν νομίζειν. μόνον γὰρ καὶ μόνως τὸν μονογλυῆ υἱὸν, γνησίως τε ὲ ἀληθῶς δι-
» δάσκεσιν ἡμᾶς αἱ θεῖαι γραφαὶ γεγλῦπαι· Ἀλλ' οὐδὲ τὸν υἱὸν καθ' ἑαυτὸν εἶ),
» ζιῶ τε ὲ ὑπάρχειν ὁμοίως τῷ πατρὶ λέγοντες. διαβολὸν χωρίζομεν αὐτὸν τῷ πα-
» τρὶ, ὅτοις καὶ Ἀφιστήμασι ἵνα μεταξὺ τ ζιωαφῆς αὐλῶν σφαλικῶς ὑπινο-

οῦλες.

» οὖλες. πεπιςεύκαμεν γὰρ ἀμεσιτεύτως αὐτοῖς καὶ ἀδιαςάτως ὑπισχνῆσθαι, &
» ἀχωρίςως ὑπὲρ ἡμῶν ἑαυτῶν ὅλον μὲν τὸν παῖδα ἀνεςαυρωμένον τὸν υἱόν· ὅλον δὲ
» τὸν υἱὸν ἐξηρτημένον καὶ προσπεφυκότα τῷ πατρί· καὶ μόνον τοῖς πατρῴοις κόλ-
» ποις ἀναπαυόμενον διὰ παντὸς ἐκῶς. πιςεύομεν οὖν εἰς τὸν πανταλφον τεκάδα τὸ ἀ-
» γαθάτον, τὸν παλέρα λέγοντες θεόν· καὶ τὸν υἱόν, οὐ τούτους δύο θεοὺς, ἀλλ' ἕνα ὁμο-
» λογοῦμεν, κατὰ τὸ ἴσης θεότητος ἀξίωμα, & μίαν ἀκριβῆ τὴν βασιλέας τῶν ζωά-
» φεαν, πανταρχοῦντος μὲν καθόλου τοῦ παντὸς πάντων, καὶ αὐτοῦ τοῦ υἱοῦ· τοῦ δὲ υἱοῦ
» ἐκπολεπαγμένου ὡς πατρί. ἐκτὸς δὲ αὐτοῦ πάντων τῶν μετ' αὐτὸν βασιλεύοντες
» ὧν δι' αὐτοῦ γνωριζόμενον, καὶ τῷ τὸ ἁγίου πνεύματος χάριν, ἀφθόνως τοῖς ἁγίοις
» δωρουμένῳ πατρικῷ βουλήματι. ὅτων γὰρ τὸν περὶ τὴν ἐν χριςῷ μοναρχίας ζωὴ-
» σαν λόγον, ὃν δεδώκασιν ἡμῖν οἱ ἱεροὶ λόγοι. ταῦτα ἰσχυρὰ θήκην τὴν ἐν
» ὀπτομῇ ἐκτεθειμένην πίςιν, πλατύτερον ἐπεξεργάσασθαι, οὐκ ἐπὶ περιττῇ φιλο-
» τιμίαν· ἀλλ' ἵνα πᾶσι τοῖς τὰ καθ' ἡμᾶς ἀγνοοῦσι, καὶ γνῶσιν οἱ κατ' ὀλίγον πάντες, ὁμοῦ
» μὲν τῆς συκοφαντίας τῶν ἑτεροδόξων τὸ ἀνάδικον· ὁμοῦ δὲ ὧν ἀνατολικὴν ὀρθοδοξίαν
» κλησιαςικὸν ἐν χριςῷ φρόνημα μὴ λυγρόμυθον ἀδιάςατος ἀπὸ τῶν θεοπνεύςτων
» γραφῶν πρὸς αὐτοῖς δηλοῦται.

Ταῦτα οἱ κατὰ ἑσπέρια μέρη ὀπίσκοποι δηλοῦσιν ὅτι (οὐ περισ- κδ
εδέχετο, ἐρχεῖν τὴν ἐν νικαίᾳ πίςιν λέγοντες, καὶ μηδὲν προσλέρω περιεργάζε-
σθαι. ἐπεὶ οὖν πάλιν γράφουσι βασιλέως, ὥστε ἀποδοθῆναι παύλῳ καὶ ἀθα-
νασίῳ τοῖς οἰκείοις τόποις, ὃ δὲν πλέον ἰωύετο, γάσις γὰρ μεταξὺ τοῦ πλήθους ἐγί-
νετο συνεχὴς, συνόδου δηλονότι γνησίως οἱ περὶ παῦλον καὶ ἀθανάσιον. ὥστε καὶ τὰ κατ' αὐτοὺς, καὶ τὰ τῆς πίςεως, ὅτι οἰκουμενικῆς συνόδου λαβοῦσι, διδάσκοντες ὅτι καταλύσει τῆς πίςεως, τὰς καθαιρέσεις γίνεσθαι. κηρύττεται αὖθις οἰκουμενικὴ σύνοδος, ὡς ὅτι τὴν σαρδικὴν, πόλις δὲ αὕτη ἰλλυρικῶν, γνώμῃ τῶν δυσὶ βασιλέων, τοῦ μὲν δυσὶ γραμμῆς αἰτήσαντος, τοῦ δὲ τὰς ἑῴας ἑτοίμως ὑπα-
κούσαντος. ἐνδέκατον ἔτος ἰσῶν, ἀπὸ τῆς ἰελυτῆς τοῦ παῖδος ὧν δύο αὐγούστων. ὑ-
πατοι δὲ ἦσαν ἐρυφῖνος, καὶ ὠσέβιος, ὅτε ἡ ἐν σαρδικῇ συνεκροτήθη σύνοδος.
ἐκ μὲν οὖν τῶν ἑσπερίων μερῶν, περὶ τοὺς τριακοσίους συνῆλθον ὀπίσκοποι, ὡς
φησιν ἀθανάσιος. ἐκ δὲ τῶν ἑῴων, ἑβδομήκοντα ἓξ μόνον ὁ σαβῖνος φησὶν, ἐν οἷς
καὶ ἡλιοδωρος καὶ ἰσχύρας ὁ τοῦ μυρεώτου ὀπίσκοπος. οἱ δὲ καθολικοὶ ἀθανάσιον,
εἰς τὴν ὀπισκοπὴν τῆσδε τῆς χώρας χειροτονοῦσι. προσυβρίζοντες οἱ μὲν, ἀσθένειαν
τοῦ σώματος· οἱ δὲ τὸ ἀθενὲς τῆς προθυμίας ἐμεμφοντο, τὴν αἰτίαν ὅτι ἰούλιον
τὸν ὀπίσκοπον ῥώμης ἀναφέροντες, καὶ τοι συναυτοῦ καὶ ἐξ μίμασιν δηλουμένων,
ἀφ' οὗ ἡ τε σύνοδος ἐκεκήρυκτο, καὶ οἱ περὶ ἀθανάσιον ἐν τῇ ῥώμῃ διέτριβον, τὴν
σύνοδον ὀπτιμοῦντες. ὡς οὖν συνῆλθον ἐν τῇ σαρδικῇ, οἱ μὲν ἀναλυκοὶ, εἰς πρόσ-
ωπον τῶν ἑσπερίων ζῆτειν οὐκ ἐβούλοντο, φάσκοντες μὴ δίκαιος εἰς λόγους ζῆτεῖν, εἰ
μὴ τοὺς περὶ ἀθανάσιον καὶ παῦλον ἔξελάσοι τὸ συλλόγου. ὡς δὲ προσῆλθεν
ὁ σαρδικῆς ὀπίσκοπος, καὶ ὅσιος ὁ κουδρούβης, πόλις δὲ αὕτη τῆς ἰσπανίας, ὡς καὶ
πρόσθεν εἴρηται, οὐκ ἠνείχοντο μὴ πρεῖναι τοὺς περὶ παῦλον, καὶ ἀθανάσιον, ἀπε
χώρουν δ' ἔτους. καὶ γὰρ μυσοὶ ἐν τῇ φιλίππου πόλει τῆς θρᾴκης, ἰδίαζον ποιοῦν-

τες συνέδριον· καὶ φανερῶς λοιπὸν τὸ μὲν ὁμοούσιον ἀναθεματίζουσι. τὴν δὲ τοῦ ἀνομοίου δόξαν, ἐπιστολὰς συγγράψαντες, πάντα χοῦ διαπέμπονται. οἱ δὲ ἐν Σαρδικῇ πρῶτον μὲν τούτων ἐρήμην κατεψηφίσαντο· ἔπειτα τοὺς κατηγόρους ἀθανασίου τῆς ἀξίας ἀφείλοντο. τὸν ὅρον τε τῆς πίστεως τῆς ἐν νικαίᾳ κρατύναντες, καὶ τὸ ἀνόμοιον ἐκβαλόντες, τὸ ὁμοούσιον φανερώτερον ἐκδιδόασι. καὶ ἐγγράψαντές τε καὶ αὐτοὶ πάντα χοῦ διαπέμπονται. γνώμῃ μὲν οὖν ἑκάτεροι τοιάδε δικαίως πεποιηκέναι νομίσαντες, οἱ μὲν ἀνατολικοὶ, ὅτι τοὺς ὑπ' αὐτῶν καθαιρεθέντας οἱ ἑσπέριοι προσεδέξαντο. οἱ δὲ ἑσπέριοι, ὅτι προδιαγνώσεως οἱ καθελόντες ἀπέφυγον, καὶ ὅτι αὐτοὶ μὲν τὴν ἐν νικαίᾳ πίστιν ἐφύλαττον. ἐκεῖνοι δὲ παραχαράττειν ἐτόλμησε. ἀποδιδόασιν οὖν τὸν τόπον τοῖς περὶ παῦλον καὶ ἀθανάσιον· ἔτι μὴν, καὶ μαρκέλλῳ τῷ ἀγκύρας, τῷ πρὸς τῇ μικρᾷ γαλατίᾳ, ὃς πάλαι μὲν καθήρητο, ὡς ἐν τῷ πρὸ τούτου βιβλίῳ πεποιήμεθα μνήμην. τότε δὲ ἐν τῷ τὴν καταδίκην ἀναπαλαῖσαι ἐσπούδασε, διδάξας ὡς οὐ νοηθείη ἡ ἐν τῷ βιβλίῳ φράσις, καὶ διὰ τούτου ὑπόνοιαν τοῦ σαμοσατέως λαβεῖν. οὐκ ἀγνοητέον μέντοι ὅτι τὸ μαρκέλλου βιβλίον ὁ παμφίλου εὐσέβιος ἀνεσκεύασεν ἐν ὅλοις τρισὶ βιβλίοις, πρὸς αὐτὸν διαλεγόμενος, ἃ πρὸς μάρκελλον ἐπέγραψε. καὶ τίθησι μὲν τὰ ῥήματα μαρκέλλου. πρὸς αὐτὰ δὲ διαγωνίζεται ὡς ψιλὸν ἄνθρωπον τὸν κύριον, καθὰ σαβέλλιος ὁ λίβυς, καὶ παῦλος ὁ σαμοσατεὺς, τοῦ μαρκέλλου εἰσάγοντος. ἐπεὶ δέ τινες ἐπεχείρησαν καὶ αὐτὸν λοιδορῆσαι, φημὶ δὴ τὸν παμφίλου εὐσέβιον ὡς ἀρειανίζοντα, ἐν οἷς λόγοις ἐξέδωκε, μικρὰ καὶ περὶ αὐτοῦ εἰπεῖν οὐκ ἄκαιρον ἡγοῦμαι. πρῶτον μὲν γὰρ τῇ ἐν νικαίᾳ συνόδῳ τὸ ὁμοούσιον ὁριζούσῃ, καὶ παρῆν, καὶ συνέθετο. λέγει δὲ καὶ αὐτὸς ἐν τῷ τρίτῳ βιβλίῳ τῷ εἰς τὸν βίον κωνσταντίνου, κατὰ λέξιν ταῦ-
» τα. πάντας δὲ ὁ βασιλεὺς εἰς ὁμόνοιαν καλούνων, εἰς τὸ ὁμογνώμονας καὶ ὁμοδόξους αὐτοὺς
» ἐπὶ τοῖς ἀμφισβητουμένοις ἅπασι τὸ ἐπ' αὐτῷ κατέστησεν, ὡς ὁμόφωνον κρατῆσαι
» τὴν ἐν νικαίᾳ πίστιν. εἰ τοίνυν εὐσέβιος τῆς ἐκεῖσε συνόδου μνήμην ποιούμενος, λελύσθαι μὲν τὰ τότε ἀμφισβητούμενα λέγει, πάντας δὲ ὁμοφρονῆσαι, καὶ ὁμοδοξῆσαι, πῶς ἀρειανίζειν αὐτὸν τινες ὑπολαμβάνουσιν. πλανῶνται δὲ καὶ ἀρειανοὶ, φρονεῖν αὐτὸν νομίζοντες τὰ αὐτῶν. ἀλλ' ἐρεῖ τις ὡς ἐν τοῖς λόγοις αὐτοῦ ἀρειανίζειν δοκεῖ, τῷ συνεχῶς λέγειν διὰ χριστοῦ. πρὸς ὃν ἀποκρινούμεθα, ὅτι τῇ λέξει ταύτῃ πολλάκις καὶ οἱ τῆς ἐκκλησίας ἐχρήσαντο, καὶ ταῖς ἀλλαις τῶν μηνυούσαις τὴν οἰκονομίαν τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ σωτῆρος ἡμῶν. καὶ πρό γε ἁπάντων τούτων, ὁ ἀπόστολος ταῖς λέξεσι ταύταις ἐχρήσατο, καὶ οὐδὲ πώποτε ὡς κακοδοξίας διδάσκαλος ἐνομίσθη. ἔτι μὴν καὶ ἀρείου κτίσμα τὸν υἱὸν, ὡς ἓν τῶν ἄλλων τολμήσαντος εἰπεῖν, ἐπάκουσον οἷα εὐσέβιος περὶ τούτου ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ τῷ πρὸς μαρκελ-
» λον κατὰ λέξιν φησίν. ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ θεοῦ μόνος αὐτὸς, καὶ οὐδὲ ἄλλος ἀνηγό-
» ρευταί τε καὶ ἔστιν. ὅθεν εἰκότως ἄν τις μέμψαιτο τοῖς κτίσμα αὐτὸν φάναι τετολ-
» μηκόσιν, ὄξ οὐκ ὄντων ὅμοιον τοῖς λοιποῖς κτίσμασι γενόμενον. καὶ πῶς γὰρ ἔτι ἔσται
» υἱός· πῶς δὲ μονογενὴς τοῦ θεοῦ, ὁ τὴν αὐτὴν τοῖς λοιποῖς κτίσμασιν ἐπιγραφόμε-
» νος φύσιν, τῶν τε πολλῶν γεννητῶν ἔσται εἷς, ἅτε τῆς ἐξ οὐκ ὄντων κτίσεως ὁμοίως
» αὐτοῖς μεταχὼν κοινωνίας. ἀλλ' οὐχ' ὧδε περὶ αὐτοῦ τὰ θεῖα παιδεύει λόγια. εἶτα
» μετ' ὀλίγα πάλιν ἐπιφέρει. ὁ τοίνυν γεννητὸν ἐξ οὐκ ὄντων, καὶ κτίσμα προηγού-

μενον

μθνον ἐκ τοῦ μὴ ὄντος τὸν υἱὸν δεικνύμενος, λέληθε τοὔνομα μόνον χρεμ-
ψόμενος· τὸ δὲ ἀληθῶς, υἱὸς εἶ) ἀρνούμενος. ὁ γὰρ ὢν ἐκ ὄντων γεγονώς, ἐκ ἀ-
ληθῶς γέγονεν· ἀλλ' ἀληθῶς υἱὸς τοῦ θεοῦ ὡς ἐξ αὐτοῦ, ὡς ἄτε ἐκ παθῶν ἀποτεθεὶς, εἰκότως μόνος καὶ μονογενὴς, καὶ ἀ-
γαπητὸς χρηματίσας τῷ πατρί. οὕτω δὲ, καὶ θεὸς μόνος εἶη. τί γὰρ μόνος ὁ θεοῦ γέν-
νημα, εἰ τὸ τῷ γεγεννηκότι ἀφωμοιωμένον. κτίζει μόνον οὐ βασιλεὺς πόλιν, ἀλλ' οὐ
γεννᾷ πόλιν· γεννᾷ δὲ υἱόν, ἀλλ' οὐ κτίζει λέγεται. καὶ τεχνίτης δημιουργὸς, ἀλλ' οὐ
παλαιὸν γέγονεν ἂν τοῦ τοιοῦτος αὐτοῦ δημιουργοῦ μόνου. ὃ ὁ ἐξ αὐτοῦ φωτὸς υἱὸς, οὐκ
ἂν δημιουργὸς λεχθείη. καὶ δὴ καὶ ὁ τῶν ὅλων θεὸς, τοῦ μόνου υἱοῦ, πατήρ· ὃ δὲ κόσμου,
κτίστης ἂν εἰκότως καὶ ποιητὴς λέγοιτο. εἰ δὲ ἅπαξ πουλῆς γραφῆς ἀνείσκει τις εἰρη-
μένον, ὅ, κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν εἰς ἔργα αὐτοῦ, τὸν νοῦν ὑποσκοπεῖν
χρὴ τοῦ λόγου, ὃν μικρὸν ὕστερον ἐκθήσομαι. ἁμὰ μὴ κατὰ μέρος λέ-
ξεως, ὃ κυριώτατον τῆς ἐκκλησίας πᾶσα καλεῖ δόγμα. τοιαῦτα μόνα καὶ ἕτερα
πλείονα ὁ παμφίλου εὐσεβίου ἐν τῷ τοιούτῳ, λόγῳ ᾧ τοὺς μέρος φησίν. καὶ
ἐν τῷ τρίτῳ δὲ ὁ αὐτὸς, διδάσκων πῶς δεῖ τὸ κτίσμα, τὸν λέξιν ἐκ δέχεσθαι,
τοιάδε φησίν. τούτων τοίνυν ὧδε ὑποκειμένων, ἀκόλουθον ἐστὶ μετὰ τῶν
τοιούτων ἀπόντων, καὶ τὸ, κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα αὐτοῦ,
λελέχθαι. εἰ δὲ λέγῃ ἐκ παθῶν ἑαυτὸν, ἀρχ' ὡς ἐκ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶ) πρόβατον τοῦ-
το εἴποι, τοῖς λοιποῖς κτίσμασι καὶ αὐτὸς ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ὁμοίως γεγονὼς, ὅ ἵνες
ἐκ ὀρθῶς εἰ λήφασιν· ἀλλ' ὡς ὑφεστὼς μόνος καὶ ζῶν, τοιοῦτον τὸ τοιοῦπαρχον
τῆς μόνης πάντως κόσμου συστάσεως. ἄρχειν δὲ τῶν ὅλων ἐκ τοῦ μόνου υἱοῦ ἑαυτοῦ παθὼς
καταστάλη μόνος, ὃν ἔκτισεν ἐνεκεν, ἀλλὰ τοῦ καλέσαντος, ἢ καλέσαντος εἰρημένου. δι-
αρρήδην οὖν τοὺς ἐν ἀνθρώποις ἀρχομένους καὶ ἡγεμόνας, κτίσιν ὠνόμασεν ὁ εἰπὼν
ἀπόστολος, ὑποτάγητε οὖν πάσῃ ἀνθρωπίνῃ κτίσει διὰ τὸν κύριον, εἴτε βασιλεῖ,
ὡς ὑπερέχοντι, εἴτε ἡγεμόσιν, ὡς δι' αὐτοῦ πεμπομένοις. καὶ ὁ εἰπὼν δὲ τοιοῦτος,
ἐπιμάζου τοῦ ἐπικαλεῖσθαι τὸν θεὸν σε ἱεροῦ καλήμ. διόπερ ἰδοὺ στερεὸν βροντῶν, καὶ
κτίζων πνεῦμα, καὶ ἀναγγέλλων εἰς ἀνθρώπους τὸ χριστὸν αὐτοῦ. ὃ κτίζων, ἐκ
ἐκ τοῦ γεγονότος ἐξ ἀνυπάρξιας προήλθεν. ὃ γὰρ τότε ἔκτισεν ὁ θεὸς τὸ πνεῦμα,
ὅτε τὸ χριστὸν αὐτοῦ δι' αὐτοῦ πᾶσιν ἀνθρώποις καλήγγειλεν. ὃν δὲ τοιοῦτον ἥλιον, ἀλλ' ὡς μόνον καὶ ὑπῆρχεν. ἀπεστέλλετο δὲ, καθ' ὃν καιρὸν ἥσθη οἱ
ἀπόστολοι σὺν ἡμένοι, ὅτε δίκην βροντῆς ἐγένετο ἦχος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ὥστε φερο-
μένης πνοῆς βιαίας. ἐπληρώθησαν οἱ πνεύματος ἁγίου· καὶ οὕτως εἰς πόλεις ἀν-
θρώπους, τὸ χριστὸν τοῦ θεοῦ κατήγγελλεν, ἀκολούθως τῇ προφητείᾳ φησάσῃ. διόπερ
ἰδοὺ στερεὸν βροντῶν, καὶ κτίζων πνεῦμα, καὶ ἀπαγγέλλων εἰς ἀνθρώπους, τὸν
χριστὸν αὐτοῦ, τοῦ κτίζων, ἀντὶ καταπέμπων, ἢ καταπάσων εἰρημένου· τῆς δὲ
βροντῆς, καθ' ἕτερον τόπον ὃ ἀναγγελικὸν κήρυγμα δηλούσης. καὶ ὁ λέγων δὲ,
καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοὶ ὁ θεὸς, οὐχ ὡς μὴ ἔχων καρδίαν τοῦτο ἔλεγε. κα-
θαρὰν δὲ αὐτῷ τὴν διάνοιαν ἀπολεσθῆναι ἠυχέτο. οὕτως εἴρηται καὶ ἵνα τοὺς δύο
κτίσῃ εἰς ἕνα καινὸν ἄνθρωπον, ἀντὶ τοῦ εἰσαγάγῃ. ὅρα μὴ πολὺ τοιοῦτόν ἐστι, καὶ ὃ
ἐνδύσασθαι τὸν καινὸν ἄνθρωπον, τοῦ τὸν θεὸν κλαδέντα. καὶ ὃ, εἴ τις οὖν ἐν χρι-
στῷ καινὴ κτίσις. καὶ ὅσα ἄλλα ἄρα τις ἂν τοιούτῳ τρόπῳ τὸ θεόπνευστον γραφικὸν

" διερμηνώμενος, μὴ θαυμάσῃς εἰ μεταφορικῶς καὶ οὐ ῥᾳ-
" χὺ ὁδοῦ αὐτὸ, ὃ ἔκλισεν αὐτὴ τοῦ καθέσησεν, ἢ καθέταξε. Τοιαῦτα μὲν ὁ Διόσεβιος
ἐν τοῖς πρὸς κέλλον διέξεισιν. ἡμεῖς δὲ αὖλα πρὸ τεθέμεθα λόγῳ τοὺς μάτην
ἐρεθιζομένους, καὶ βλασφημίαν τὸν λόγον ἐπιφερομένους. οὔτε γὰρ ἔγνωσι δεῖ-
ξαι ὅτι Διόσεβιος ἀρχαίου τῆς ὑπάρξεως δίδωσι τῷ λόγῳ τοῦ θεοῦ, καὶ ἐν ταῖς τῶν οἰκο-
νομίας λέξεσιν ἐν τοῖς βιβλίοις διείσκυσιν αὐτὸν καταχρώμενον. μάλιστα δὲ, ὅτι
ζηλωτὴς, καὶ θαυμαστὴς τῶν ἀρχαίων βιβλίων, ἐν οἷς πολλαχοῦ τὸν υἱὸν ἐκ τοῦ
παθεῖν γινηθέντα διείσκυσιν, οἱ ὧν ἀρχαίους βιβλίους τὸ ἅγιον καταμηνῦσαι δυ-
νάμενοι. καὶ ταῦτα μὲν ἐν πρόκειται, περὶ τοὺς λοιδορεῖν ἐπιχειροῦντας τὸν
Διόσεβιον.

κϛ Οἱ μὴν τοι ἐν Ἀφρικῇ σὺν ἡδονῇ, καὶ ἐν Φιλίππου πόλει τῆς Θρᾴκης ἰδιά-
ζοντα ζωγράφια ποιησάμενοι, τὰ δοκοῦντα αὐτοῖς ἐκάτεροι τεθέᾳκασι, καὶ
πόλεις τὰς ἑαυτῶν ἀνεχώρησε. διεσπάσθη οὖν τῆς ἀναζωῆς ἡ δύσις. καὶ ἰδοὺ ὅρος τῆς
κοινωνίας αὐτοῖς, ὃ ὅρος τὸ λεγόμενον ὑσσῶπος, ὅπερ ἐστὶν ἰλλυρικῶν καὶ Θρᾳκῶν. καὶ
ἕως μὲν ὅρου τούτου, ἀδιάφορος ἰδοὺ ἡ κοινωνία, διαφόρου τυγχανούσης τῆς πί-
στεως. περαιτέρω δὲ ἀμήχανος, οὐκ ἐκοινώνουν. τοιαύτη τις ἰδοὺ τότε τῶν τοῦ ἐκ-
κλησίας καταστάσεως σύγχυσις. μεταξὺ δὲ λίθος, ὁ τῶν ἑσπερίων μερῶν βα-
σιλεὺς, τὰ ἐν τῇ τῆς Ἀφρικὴν γινόμενα γνώριμα, τῷ ἀδελφῷ κωνσταντίῳ καθίζη-
σιν, ἀποδίδοσθαί τε τοῖς τοῦ παῦλον καὶ ἀθανάσιον τοὺς ἰδίους τόπους πρεσκεκλύκε.
ὡς δὲ ὁ κωνστάντιος πρὸς ἦλθε τοῦ τὰ γεγραμμένα, αἵρεσιν αὖθις τοῦ γίνεσθαι ὁ τῶν
ἑσπερίων μερῶν βασιλεὺς, ἵνα δέχεσθαι τοὺς τοῦ παῦλον καὶ ἀθανάσιον, ἐν τῇ οἰ-
κείᾳ τάξει, καὶ ἀποδίδοναι αὐτοῖς τὰς ἐκκλησίας, ἢ μὴ ποιοῦντας τοῦτο, ἐκ θεοῦ τε
εἶναι, καὶ τοῦ δέχεσθαι πόλεμον. ἔστι δὲ τὰ τοῦ τὸν ἀδελφὸν γεγραμμένα, τάδε. ὧδε
" μέν εἰσι πρὸς ἐμοὶ ἀθανάσιος καὶ παῦλος. ἀλλὰ πιθανόμενος διέγνων δυσεβεῖς
" αὐτοὺς χρῖναι, διώκεσθαι. εἰ μὲν οὖν ἐπαγγείλῃ ἀποδίδοναι τούτους τοὺς θρόνους, ἐπα-
" μύνομαι τοῖς μάτην αὐτοὺς τοῦ σφυομένοις, ἀποστελῶ τοῦ τοὺς ἄνδρας. εἰ
" δ' ἀναδύοιτο ταῦτα οὕτω ποιῆσαι, δῆλόν ἐστι, ὅτι αὐτὸς ἐγὼ αὐτὸν ἀμύνομαι, καὶ ἀκου-
" σίου τούτοις τοὺς οἰκείους ἀποδίδωμι θρόνους. ταῦτα γνοὺς ὁ τῶ ἑῴας βασιλεὺς, εἰς
ἀγωνίαν οὐ τὴν τυχοῦσαν κατέστη.

κζ Μεταπεμψάμενός τε Διόσεβιος πλείστους τῶν ἀνατολικῶν ἐπισκόπων, πρό τε αἱ-
ρέσιν τοῦ γίνεσθαι, καὶ τοῦ τοῦ παυλέα διεπιθανέτου. οἱ δ' ἔφασαν ἔφαγεν τῶν ἐκ-
κλησιῶν τῶν ἀναχωρῆσαι τοῖς τοῦ ἀθανάσιον, ἵνα ἐμφύλιον ἀναδέξασθαι πόλεμον. ὅ-
θεν ἐπ' ἀνάγκης καταστὰς ὁ βασιλεὺς, ἐκάλεσε τοῦς ἑαυτὸν τοὺς τοῦ ἀθανάσιον. καὶ
τέως μὲν τὸ ἀναχώρημα τὸν παῦλον μὴ δυσὶν ἐπισκόποιν καὶ τῶ δήμου ἁμῆς, γράμ-
μασί τε πάλιν τοῖς οἰκείοις ὁ τῶν ἑσπερίων βασιλεὺς, ἔθετο καὶ τοῖς ἀπὸ τῆς Ἀνό-
δου καθεχρώσας, ἀποστέλλει ὅπως τὸν κωνσταντίνου πόλιν. τοῦ δ' ἀθανασίου ἔτι ἐπισ-
τελλομένου, καὶ ἀμφιδοξίαν ἔχειν τοῦς αὐτὸν, ἠυλαβεῖτο γὰρ τὰς τῶν συκοφαν-
τῶν σκολιωσίας, ὁ βασιλεὺς τῶ ἑῴας οὐχ' ἅπαξ μόνον, ἀλλὰ καὶ δὶς τρὶς ἐκάλει
πρὸς ἑαυτόν· ὡς τὰ πρὸς αὐτὸν γράμματα δείκνυσιν, ἅπερ ἐκ τῶ ῥωμαϊκῆς μετα-
βληθέντα γλώσσης, τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον.

Ἐπιστολὴ

Επισολὴ κωνσανλίου, πρὸς τ̃ ἀθανάσιον.

» Κωνσάνλιος νικητὴς αὔγουσος, ἀθανασίῳ ἐπισκόπῳ· Επὶ πολύ σε κλυδωνίζε-
» σθαι, καὶ χαμάζε θαι τοῖς τῆς θαλάσσης ὁμοίως κύμασιν ἀγρίοις, οὐκ ἀφῆκεν ἡ τ̃
» ἡμετέρας εἰμεριότητος φιλανθρωπία. γυμνωθέντα σε τῆς πατρῴας ἑστίας, καὶ γε-
» ρηθέντα τῶν ἰδίων, καὶ πλανώμενον ἐν ἀηδεστάτοις ἀνδράσιν, ἐπ̃ πλεῖστον ἡ ἀκάμα-
» τος ἡμῶν ἀνέσχεθε, εἰ καί τι μάλιστα ἐπιπολὺ τῇ προφερεμένῃ γράφῃ τινὰ τοῦ θυ-
» μοῦ τῆς ἐμῆς διανοίας, τοῦ σοδοκῶν αὐθαιρέτου σε πλανᾶσθαι τοὺς ἡμᾶς, καὶ
» ὧν καμ̃ αἰτεῖν θεραπείαν. ὅμως ἐπ̃ ἴσως ὁ φόβος, τινὰ τοῦ αἱρεσιν τῆς σῆς
» τοῦ θέσεως ἐνεπόδιζε, μᾶλλον δωρεᾶς πληρέσαλα γράμματα τοὺς τινὰ σὴν
» ἐπ̃ έρτηλα διεπεμψάμην· ἵνα ἀφόβως τ̃ ἡμετέρας τοῦ σόφεσι καχεῖνο τ̃ σαυ
» τοῦ πρόσωπον πλαγχεῖν ἀσυνδάσης, ἐπ̃ τῇ τῆς σαυτοῦ ἐπιθυμίας ἀπολαύ-
» σας, καὶ πειραθεὶς ἡμῶν τῆς φιλανθρωπίας, τοῖς ἰδίοις ἀποκαλασαθῆς. τούτου
» γὰρ ἕνεκα καὶ τὸν δεκαόπτω καὶ ἀδελφόν μου κώνσαντα τ̃ νικητὴν αὔγουσον, ἐπ̃
» σῦ πρεκάλεσα, ἵνα σ̃ ἔλθειν ἐξοισί σοι δῶ, ὅπ̃ ᾧ ἀμφοτέρων ἡμῶν ἐπινδυσώ-
» μων, τῇ πατρίδι ἀποκαλασαθῆς, ἔχων τοῦτο τ̃ ἡμῶν χάριτος ἐνέχυρον.

Αλλη ἐπισολὴ, πρὸς τ̃ αὐτὸν μέγαν ἀθανάσιον.

» Κωνσάνλιος νικητὴς αὔγουσος, ἀθανασίῳ ἐπισκόπῳ. Εἰ καί μάλιστα διὰ πρε-
» πέρων γραμμ̃ ἐδηλώσαμεν, ὅπως ἀμεταμέλητος, εἰς ὃ ἡμέτερον κομιτάτον πα-
» ραγένῃ, διὰ ὃ μάλιστα βουλόμεθα ἡμᾶς ἀποστεῖλαί σε εἰς τὰ ἴδια, ὅμως καὶ νῦν
» τοῦτα τὰ γράμματα, πρὸς τινὰ σὴν πρόθεσιν δεδηλώκαμεν. διὰ, πρὸ πρὸ πό-
» λλου χρόνου ἀπιστίας καὶ φόβου, ἐπιζητῶ σε δημοσίοις ὀχήμασι καὶ ἀσυνδάσαι
» πρὸς ἡμᾶς, ἵνα ὧν ἐπιθυμεῖς, ἀπολαῦσαι δυνηθῇς.

Αλλη ἐπισολὴ, πρὸς τ̃ αὐτὸν μέγαν ἀθανάσιον.

» Κωνσάνλιος νικητὴς αὔγουσος, ἀθανασίῳ ἐπισκόπῳ. Ηνίκα ἐν τῇ ἐδέσῃ διε-
» τρίβομεν, πρόντων τ̃ σῶν πρεσβυτέρων, ἤρεσεν ὅπως ἀποσταλέντος πρεσβυτέρου
» πρὸς σε, ἔλθειν πρὸς τὸ ἡμέτερον κομιτάτον ἀσυνδάσης, ἐπὶ ᾧ ἰδόντα σε τινὰ εὐ-
» μένειαν πρόσωπον, εὐθέως εἰς τινὰ ἀγεξανδρειαν ὁδεῦσαι. ἀλλ̃ ἐπ̃ πλῆθος χρό-
» νος πρῆλθεν, ἀφ' οὗ γράμματα δεξάμενος πρ̃ ἡμῶν οὐκ ἀπήντησας, διὸ καὶ δι-
» ὰ τοῦτο ἐπομνῆσαι ἐσπουδάσαμεν, ἵνα καὶ νῦν τινὰ σὴν προυσίαν καχεῖνο
» ποιῆσαι πρὸς ἡμᾶς ἀσυνδάσης, καὶ οὕτω δυνηθῇς τῇ πατρίδι σε ἀποκαλασα
» θῆναι, καὶ τ̃ εὐχῆς σε ἐπιτυχεῖν. πρὸς δὲ πληρεσάτην διήγησιν, ἀχίτωνα τ̃ διά-
» κονον ἀπεστείλαμεν, πρ̃ οὗ δυνήσῃ μαθεῖν, ἵνης τε ἡ μετέρας ψυχῆς τ̃ προαίρε-
» σιν, καὶ ὅλα τούτων ὧν ἔχη, τυχεῖν δυνήσῃ. ταῦτας ταὰς ἐπισολὰς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ δε-
ξάμενος ἀθανάσιος, ἐκφ γὰρ ἵνης ὀρθικῆς μὰ χωρήσας διέτριβεν, εὐθέως ὅπὶ
τινὰ ῥώμην εὐέδραμεν. ἐπιδείξας τὲ ταὰ γράμματα τῷ ἐπισκόπῳ ἰουλίῳ, ἐν
μενίσῃ μὶ χρᾷ, τ̃ ῥωμαίων ἐκκλησίαν καλέσησεν. ἐδόκει γὰρ καὶ ὁ τῆς ἑῴας βασι-
λεὺς σὺν θεῷ θεσθαι αὐτῷ τῇ πίσῃ, ἀφ' οὗ καλὴν ἀθανάσιον πρ̃ ἑαυτόν. ἰούλιος
δὲ, τοῖς ἐν ἀγεξανδρείᾳ κλειροῖς τὲ καὶ λαοῖς, τάδε περὶ ἀθανασίου ἐπέστελλεν.

» Επισολὴ ἰουλίου ῥώμης, πρὸς τοὺς ἐν ἀγεξανδρείᾳ κλειρικοὺς τ̃ λαούς.

» Ιούλιος ἐπισκόποις καὶ πρεσβυτέροις, καὶ διακόνοις, καὶ λαῷ παροικοῦντι ἀγε-
» ξάνδρειαν, ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς, ἐν κυρίῳ χαίρειν. Συγχαίρω καλῶ ὑμῖν, ἀδελφοὶ

ἀγαπητοὶ, ὅλη τὸν καρπὸν τῆς ἑαυτῶν πίστεως ἐπ' ὀφθαλμῶν λοιπὸν ἔρᾶτε. τοῦτο γὰρ ἀληθῶς μὴ τις ἴδοι γινόμενον ὅτι τοῦ ἀδελφοῦ καὶ ζωεπισκόπου μου ἀθανασίου. ὃν δίκῃ τε τῶν καθαρεύοντα τοῦ βίου, καὶ ἀφ' ὧν ὑμῖν ἐμέλετο ψυχῶν, ὁ θεὸς ὑμῖν ἀποδίδωσιν. οὐκ ἂν δὴ τούτου σαφεστέραν ἔχοιτε καθαρεύειν ὑμῶν καὶ μεσιτὴν ἀγάπης ἀεὶ τὰς ψυχὰς ἀνενηνοχέναι τοῦς τοῦ θεοῦ. μνήμονες γὰρ ὄντες τῶν ἀρετῶν ἐπαγγελιῶν, καὶ τῆς τοῦς αὐτὰς ἀγάπης, ἣν ἐκ τῆς διδασκαλίας τοῦ τοιούτου ἀδελφοῦ μου ἐπαιδεύθητε, ἔγνωτε ἀληθῶς, καὶ κτῆμα τῶν τοιούτων ὑμῖν ὀρθὴν πίστιν κατειλήφατε τοῦτο. ὡς οὐκ ἂν εἰς τέλος ἔστ' ἀφ' ὑμῶν ἀποκρινιαθῆσ). ὃν ἐν τῷ θεοσεβέσιν ὑμῶν ψυχαῖς ἐχήκατε ὡς πρόντα ἀεί. οὐκοῦν, οὐ πολλῶν μοι χρεία λόγων τοῦς ὑμᾶς ἐπιστέλλονθι. ὅσα γὰρ ὑμῖν λελεκται πρὸ ἐμοῦ, ταῦτα ἡ ὑμετέρα πίστις τοῦ ὑλαβε, καὶ πεπλήρω) κτῆμα χρεισοῦ χάριν τὰ τῆς κοινῆς ὑμῶν πόνων δυνάμεως. συνχαίρω τοίνυν ὑμῖν. πάλιν γὰρ ἐρῶ, ὅλη ταῖς ψυχαῖς ἀκαταμαχήτοις ἐν τῇ πίστει τετηρήκατε. καὶ αὖτ' δὲ ᾧ ἀδελφῷ μου ἀθανασίῳ οὐκ ἔλαττον συνχαίρω, ὅτι καὶ πολλὰ πάσχων λυπηρὰ, εὐθεμίαν ὥρων ὑπολήσμων γέγονε τῆς ὑμετέρας ἀγάπης, καὶ τῶν ὑμετέρου πόθου. εἰ γὰρ καὶ τῷ σώματι τοῦς κρείττον ἔδοξεν ἀφ' ὑμῶν ἀφῃρῆσθαι, ἀλλὰ ᾧ πνεύματι διαπαντὸς, ὡς σαφῶν ὑμῖν δῆλον. ἐγὼ γε ἀγαπητοὶ τὸν χαρὰν τοῦτον κατ' αὐτὰ πρόπα πειρασμὸν, οὐκ ἄδοξον ἡγοῦμαι γεγονέναι. ἐν γὰρ καὶ ἡ ὑμετέρα καὶ δι' τούτου πίστις ἐγνώσθη τοῦ τοῖς πᾶσι καὶ δεδοκίμασται. εἰ γὰρ μὴ τοιοῦτο συμβεβήκει, τίς ἂν ὑπίστευσεν, ἢ εἰς ὑμᾶς τοσαύτην κρίσιν, καὶ τοσαύτην ἀγάπην τοῦτο τὸν τηλικοῦτον ὑπόσχεσιν ἔχειν, ἢ οὐκ ἔξω τοσαύτας χρεῖ τοῦτο βεβλῆσθαι, δι' ἃς καὶ τῆς ἐν οὐρανοῖς ἐλπίδος οὐκ ἀμοτέρους γίνοιτο. ἐπέτυχε τοίνυν οἰκοδόμοις ζήτω καὶ ἐν τῷ ναῷ, καὶ ἐν ᾧ μένουσι, ἐν ὁμολογίας ἐνδοξον μαρτύριαν. διαφόρως γὰρ κατά τε γῆν καὶ κτῆ θαλάσσαν πολλὰ πειρασθεὶς, τὴν σκυθρωπὴν πᾶσαν τῆς ἀσεβείας αἱρέσεως κατεπάλησε. ἐν πολλάκις δικῇ φθόνον, καὶ εἰς κίνδυνον ὑπεβουλεύθη, καλεφθῆναι θανάτου, φεύγει μὴν ὑπὸ τοῦ πονηροῦ θεοῦ, ἐν τῷ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χρεισοῦ, ζητίζων ἅμα καὶ τὰς ὑπεβουλὰς ἐκκλίνων, καὶ ἀποκαλασαθῆσθαι τοῦς ἡμετέρων τοῦ θάλασσαν, φέρων ὑμῖν ἅμα, ἐκ τῆς ὑμετέρας ζωοθήσεως μείζονα τὰ ἔπαινα. ἐν οἷς καὶ ἄχρι τέρμα πάσης τῆς γῆς ἐνδοξος ἐγνώσθη, δοκιμασθεὶς ἐκ τῷ βίῳ, παῤῥησιαζόμενος μὲν τῇ τοῦ θεοῦ ἐν τῇ οὐρανίᾳ διδασκαλίᾳ· ἀποδεχθεὶς δ' ἀθανάτῳ κρίσει κτῆ ὑμῶν ἀγαπώμενος. ἐπιμένρχε) δι' ἐγρομῶ τοῦς ὑμᾶς λαμπροτέρους νῦν, ἢ ὅτε κτῆ ὑμῶν ἀπεδήμησεν. εἰ γὰρ καὶ τὰς ὑμίας ὕλας, χρυσὸν δὴ λέγω ἐν ἄργυρον, εἰς καθαρότητα ὁ πῦρ δοκιμάζει, τί δ' ἂν τις εἴποι κατ' ἀξίαν τοῦ τοιούτου ὑδρὸς, ὃς τοσούτων θλίψεων πυρὰν, καὶ τοσούτοις κινδύνοις ἀποδεχθείς. ἐπιδέξασθε δίκαιον ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ, μετὰ πάσης τῆς κτῆ θεὸν δόξης τε καὶ χαρᾶς τὸν ὑπόσχεσιν ὑμῶν ἀθανάσιον, μετὰ τούτων οἵ τινες αὐτῶν κοινωνοὶ γεγόνασι. καὶ χαίρετε, τῶν ὑμῶν ἀπολαύοντες, οἱ τὸν ποιμένα τὸν ὑμέτερον, ἵν' οὕτως εἴπω, πεπονῶτα, καὶ διωγόμενα τοῦ ὑμετέρων θεοσεβῶν, θείοις γράφαις ἐνθρέψατέ τε καὶ ἐπολίσατε. ἐν γὰρ καὶ τῆς ὑπὸ ξένης αὐτὸ διαστειβῆς, ὑμεῖς τοῦ μυθεία γεγόνατε. ἐν διωκόμενον, καὶ ὑπεβουλεύόμενον ἐθάλφαλε τὸν πιστάσεις ἑαυτῶν ψυχαῖς καὶ διανοίαις. ἐμὲ δὲ ἤδη ὑφραίνει, ἐννοούμενον ἐν τοιοῦτα ᾧ λογισμῷ,

" γομαῖ, τιμῶ δὲ τὴν ἐπιφοράν, ἑκάστου ὑμῶν χαίρειν, καὶ τὰς πλήθους τὰς θεοσεβεστά-
" τας ἀποστολάς, ἣ τὴν ἐνδοξον τῶν σὺν αὐτῷ ἐορτήν. καὶ πῶς ἐκείνην οὐ μνήσω ὑμῖν, καὶ ποῖα ἔσται, ἐπιφερομένου μοι τοῦ ἀδελφοῦ μου παυλίνου καὶ τοῦ σὺν αὐτῷ
" χορῶν, καὶ τὰς πολυλαμπεῖς κατ' ἐμὲ ἐπιφοίτους εἰς ἀφροδισιάδα νύκτας πλη
" ρεστάτας χαρᾶς ζωαπούσας τοῖς πᾶσιν. ἡ τοιαύτη χαρὰ κεῖται τὸ μέγιστον μέρος
" ἡμῶν φθάνει. οἷς θεόθεν ἐστὶ τοῦτο συγκεχωρῆσθαι συνέσεσθαι, ὅπως εἰς γνῶσιν ἔτι τη-
" λικούτου ὑδάτος ἥξειν δυνηθῶμεν. εἰς ἐμὲ μὲν οὖν ἔτι ὀπισθεν τελέσασαι καλόν.
" ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ, καὶ ὁ τούτου υἱὸς ὁ κύριος ἐστὶ σωτὴρ ἡμῶν ἰησοῦς χριστός, δι-
" ενεχῆ τιμὴν χάριν ταύτην ὑμῖν ἀπάσχοι, ἀδελφοί, δι' οὓς ἔπαθλον τῇ θαυμασίᾳ ἡμῶν πίστει,
" ἵνα μὲν τὸν ὀπίσω πον ὑμῶν, ἐνδόξῳ μαρτυρίᾳ ἐνδείξασθε. ἵνα ὑμῖν τε καὶ τοῖς
" μεθ' ὑμᾶς ἐνταῦθα, καὶ ἐν τοῖς μέλλουσι τὰ βέλτιονα μένοι. ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ
" οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη. ἃ ἡτοίμασεν ὁ θεὸς τοῖς ἀ-
" γαπῶσιν αὐτόν, διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, δι' οὗ ᾧ πάντα φέρει θεῷ
" ἡ δόξα, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν. ἐρρῶσθαι ὑμᾶς εὔχομαι, ἀγαπητοὶ ἀ-
" δελφοί. Τούτοις πεπιστευκὼς τοῖς γράμμασιν ἀθανάσιος, ὅτι τὴν ἀναπολιὼ πρε-
σβύτερος. κωνσάντιος δὲ ὁ βασιλεύς, οὐκ ἀπεικότως μέν ποτε ἐδέξατο. σφίσεσι δὲ αὐτὸν ἐπεχείρει, οὐκ κατασκευῆς τῶν ἀφανιζόντων ἀποβαίνοντος. καὶ φησὶ πρὸς αὐτόν. Ὃν μὲν θρόνον τὸν σαοὺλ, φησὶν ἡ ζωνόδου, καὶ τὴν μελέαν σὺν αὐτῷ νέσσαν ἀπείληφας. ὅτινες δέ εἰσιν ἐν τῇ ἀγεξανδρείᾳ τινὲς τοῦ λαοῦ διακρινόμενοι τὴν πρὸς σὲ κοινωνίαν μίαν ἐν τῇ πόλει οὐκ κλησίαν, ἔασον ἔχειν αὐτούς. πρὸς τὴν θεόπασιν ταύτην ἀθανάσιος χαλεπῶς ὑπήνεγκε. καὶ φησί, βασιλεῦ, ἐπ' ἐξουσίας μὲν ἔχεις κελεύειν τε καὶ πράττειν ὅσα δὲ θέλεις. χάριν δὲ ἡ αὐτὸς αὐτῷ καὶ δέομαι, δός μοι. ἃ δὲ βασιλέως δώσειν ἑτοίμως ἐπαγγελλομένου, αὖθις ἐπήγαγεν ἀθανάσιος, τὴν αὐτὴν ἀξιῶν χάριν λαβεῖν, ἵνα ὁ βασιλεὺς ἐπέχῃ τὰ λαβεῖν. μίαν γὰρ καὶ αὐτὸς ἐκκλησίαν ἀπονεμηθῆναι ἠξίου καθ' ἑκάστην πόλιν τοῖς διακρινομένοις πρὸς τὴν ἀφανιζόντων κοινωνίαν. τὴν ἀθανασίου γίνεσθαι γνώμην λειτελῆ γνόντες οἱ ἀφανίζοντες, ἀφίεσαν μὲν τοῦτο ἔλεγον. πρόσθεν δὲ τὰ δοκοῦντα τῷ βασιλεῖ πρεσβεύειν. διὸ ὁ βασιλεὺς ἀθανασίῳ τε καὶ παύλῳ, καὶ μακέλλῳ τοῖς ἰδίοις ἀπεδίδου θρόνους. ἔτι μὴν καὶ ἀσκληπᾷ τῷ γάζης, καὶ λουκίῳ, ἀδριανουπόλεως. καὶ γὰρ οὗτοι ἀπὸ τῆς ἐν καρδικῇ ζωνόδου ἐδέχθησαν. ἀσκληπᾶς μὲν ἀπομηνάσας ὑπεδείξας, ἐν οἷς ἐδεδήκει δυσέβιος ὁ παμφίλου ἅμα πλείοσι, διαφθορεῖς τὰ κατ' αὐτὸν, καὶ ἀποδοὺς τὴν ἀξίαν αὖθις. λούκιος δὲ, ὅτι οἱ καθηγεμονεύσαντες αὐτὸν φυγῇ ἐ-
κρήσθησαν. πρεσβεύματα οὖν τοῦ βασιλέως εἰς τὰς ἑαυτῶν ἐφοίτων πόλεις, κελεύοντα ἑτοίμως αὐτοῖς ἀποδέχεσθαι. ἐν μὲν οὖν ἀγκύρᾳ βασιλείου θρόνου μένου, καὶ αὐτισεόντος μακέλλου, ἀφεστήκει ἡ τυχοῦσα ἐκκλησία, ἣ πρεσβεύειν λοιδορίας πρέπειν τοῖς τὰ ἀναγκαῖα φρονοῦσιν. ἀσκληπᾶς δὲ ἑτοίμως γαζαῖοι ἐδέξαντο. ἐν ᾗ τῇ κωνσταντίνου πόλει μακεδόνιος παύλῳ πρὸς ὀλίγον ὑπεξέστη, καθ' ἑαυτὸν ἐν ἰδιαζούσῃ ἐκκλησίᾳ τῆς πόλεως, τὰς ζωνόδους ποιούμενος. ἀφ' οὗ μέντοι ἀθανασίου, ὁ βασιλεὺς ὀπισθόποις τε καὶ κληρικοῖς, καὶ λαοῖς πρὸς ἅπαντας ἀσμένως αὐτὸν ἀποδέχεσθαι, ἐπέσχεν. ἔτι μὲν καὶ τὰ κατ' αὐτὸν ἐν δικαστηρίοις πραχθέντα, δι' ἑτέρων γραμμῶν ἀφανισθῆναι ἐκέλευσε. τὰ δὲ πρὸς ἀμφοτέρων γραφέντα, ἔστι τάδε.

Επιστολὴ κωνσταντίου πρὸς ἀθανάσιον τὸν ἐπίσκοπον.

Νικητὴς κωνσταντῖος, μέγιστος, σεβαστὸς, ἐπισκόποις, καὶ πρεσβυτέροις τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας. Οὐκ ἀπειλέφθη τὸν μέσον χρόνον ὁ ἀγαθὸς ἐπίσκοπος ἀθανάσιος. Ἀλλ' εἰ καὶ ἐν βραχεῖ χρόνῳ τῇ πρὸ ἡμῶν διοικήσει δοκιμασίᾳ ὑπεβλήθη, ὅμως τῷ ὀφλημένῳ πρὸς τὴν πατρῴαν εὐνοίας ὑπενέγκαλον ψῆφον, ἀπολαβὼν βουλήσεως τοῦ κρείττονος, καὶ κρίσεως ἰδιαιτέρας τῷ πατρίδα ὁμοῦ καὶ τὴν ἐκκλησίαν, ἧς θείῳ νόμῳ πρεσβύτατος ἐτύγχανε. Τοῦτο τὰ ἀκόλουθα ἔδωκε καὶ τὴν ἡμετέραν ὑπάρξαι πρᾳότητος. ὥστε πάντα τὰ πρὸ τούτου κατὰ τῶν αὐτῶν κεκοινωνηκότων ὠνειδισμένα νεύσει, ἀμνηστίᾳ παραδοθῆναι. πᾶσαν τε ἐπιψηφίσασθαι τῷ κατ' αὐτὸν χρόνῳ λοιπὸν, τῷ τε ἀτελῆ ἐᾶσαι οἷς ἔτυχον πάλαι οἱ ἅμα αὐτῷ κληρικοὶ, τούτοις δὲ βεβαιωθῆναι προσηκόντως. Ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦτο τῇ εἰς αὐτὸν χάριτι προστεθῆναι ἐδικαιώσαμεν· ὥστε πᾶσιν οἷς ἱερὸν καλεῖσθαι γνώσκειν ἐκδεδόσθαι τὸ ἄφοβον πᾶσι τοῖς αὐτῷ προστεθειμένοις, εἴτε ἐπισκόποις, εἴτε κληρικοῖς. ἰσχυρὸν δὲ γνώρισμα, τῆς ἐκάστου ὀρθῆς προαιρέσεως, ἔσται ἡ πρὸς τοῦτον ἕνωσις. ὅσοι γὰρ δὴ τὸ κανονικὸν ὁμοῦ κρίσεώς τε καὶ μοίρας ᾐρημένοι, τὴν τούτου ἕλωσ) κοινωνίαν, τούτοις πᾶσιν ἐκκλῆσαι μὲν, καὶ ὁμοιότητα τῆς φανούσης προαιρέσεως, καὶ νῦν τῇ ὑφ' ἡμῶν βουλήσει, τοῦ κρείττονος παραχθείσης χάριτος ἀπολαύειν.

Αλλη ἐπιστολὴ, τοῖς ἀγεξανδρεῦσι πεμφθεῖσα.

Νικητὴς κωνσάντιος, μέγιστος, σεβαστὸς, τῷ λαῷ τῆς κατ' ἀγεξάνδρειαν καθολικῆς ἐκκλησίας. Σκοπὸν ποιούμενοι τὴν ὑμετέραν ἐν ἅπασιν εὐνομίαν, εἰδότες τε ὡς ἐπιπολὺ τῆς τοῦ ἐπισκοποῦντος προαιρέσεως ἐξαρτᾶσθαι ἀθανάσιον τὸν ἐπίσκοπον, ἄνδρα τοῖς πᾶσι, διά τε τὴν προσοῦσαν ὀρθότητα, καὶ διὰ τὴν οἰκείαν εὐτροπίαν, γνώριμον πάλιν πρὸς ὑμᾶς ἀποφεῖλαι ἐδικαιώσαμεν. Τοῦτον ζηλώτως καὶ προσηκόντως ἀποδέξασθαι, καὶ τὸν πρὸς τὸν θεὸν εὐχαῖς βοηθὸν προσεπισθαι, τὴν ὑμῖν τε πρέπουσαν καὶ ἡμῖν ἀρεστὴν ὁμόνοιαν ἐπιδείκνυσθαι καὶ εἰρηνεύειν τὴν ἐκκλησίας δεσμὸν διαρκῆ φυλάττειν ἀπροσδιάλειπτον. Οὐδὲ γὰρ ἄλογον ὅτι, διχόνοιαν ζητᾶ, ἢ ἔσαν ἐν ὑμῖν κινηθεῖσαν, ὑπεναντίαν τῆς τῶν ἡμετέρων χαρᾶς εὐμοιρίας. Καὶ τοῦτο μὲν ἀπεῖναι ἀφ' ὑμῶν πανταχῶς βουλόμεθα. Τὸ δὲ τὴν εὐχαῖς ὑμᾶς διαρκῶς αὐτῷ, ὡς προείρηται, προσεδρεύειν καὶ ὀρθοκύρῳ χρωμένους πρὸς τὸ θεῖον ἐμμένειν, ζηλώτως παραινοῦμεν· ὡς δὴ τοιαύτης ὑμῶν προθέσεως εἰς τὰς ἀπάντων εὐχὰς ἀφαβαινούσης, καὶ ἐκ τῶν ἐθνῶν, οἱ τὴν ὧν εἰδώλων πλάνην ἔτι καὶ νῦν προανέχουσιν, ὅτι τὸν ἱερᾶς θρησκείας ὀρθογνώσιν, προθυμότατα ἀσπάσεσθαι, ἀγεξανδρεῖς προσφιλέσθαι. καὶ αὖθις οὖν παραινοῦμεν, τοῖς προφρονεστέροις ἐμμένειν· τὸν δὲ ἐπίσκοπον, ψήφῳ τοῦ κρείττονος, καὶ ἡμετέρᾳ γνώμῃ ἀπεσταλμένον, ἐνδέως δέξασθε, πάσης ψυχῆς γνώμῃ ἀπασῶν ἡγήσασθε. Τοῦτο γὰρ καὶ ὑμῖν πρέπει, καὶ τῇ ἡμετέρᾳ προαιρέσει προσήκειν ζωγρήκειν. ἐπεὶ γὰρ τὰ πᾶσιν ἀνασκευῶ, καὶ σάσεως πρόφασιν παραιρεθῆναι τὴν ἐθελοκακίαν χρωμένων, τοῖς πρὸς ὑμᾶς δικαίοις διὰ γραμμῆς προστάξαμεν ἀπάντας, οὓς ἂν κατασιώδης καταμάθοιεν τὴν τῶν νόμων ὑπαδικίαν. ἀμφότερα τοίνυν ζηνοροῦντες, καὶ τὴν ἡμετέραν μετὰ τὸ κρείττονος γνώμην, καὶ τὴν ἐπὶ ὑμῶν καὶ τῆς ὁμονοίας λόγον, καὶ τὴν τῆς πάντων ἀ-

γάπης

» τάκτων λιμωείαν, τὰ πρέποντα καὶ ἁρμόζοντα τῷ τῆς ἱερᾶς ἀσκήσεως σχή-
» φυλάττοντες, τὸ σεμνὸν μετὰ πάσης αἰδοῦς καὶ λιτῆς ἀγωγῆς, τὰς δυνάμεις ἅ-
» μα αὐτῷ ἐκ τε ἑαυτῶν καὶ τῆς τοῦ βίου διανοίας τῷ ὅλῳ θεῷ πατρὶ διαπέμ-
» πειν σπουδάζετε.

Ἐπιστολὴ, ἣν ἔγραψε περὶ τῶν ἀφανισθέντων ἐν ἀθανασίου.

» Νικητὴς κωνστάντιος αὔγουστος νεστορίῳ. τῷ δὲ αὐτῷ τύπῳ καὶ τοῖς ἐν αὐγουστο-
» μνίκῃ * καὶ ἡδαΐδι, ἐν λιβύῃ, ἐν λικύῃ, ἡγεμόσιν. εἴ τι ποτὲ σπουδῆς ἢ τοῦτο ὑπὲρ βλά-
» βης καὶ ὕβρεως τῶν κοινωνούντων ἀθανασίῳ τῷ ὑποσκόπῳ σεσημείωται, τοῦτον
» νῦν ἀπαλλαγῆναι βουλόμεθα. καὶ γὰρ τῶν ἀφιερωμένων ἐν οἷς οἱ αὐτοῦ κληρικοὶ εἶ-
» χον, τὰ αὐτῶν πάλιν θέλομεν ἔχειν. ταύτῃ τοίνυν τὴν ἡμετέραν σπουδάζειν φυλαχθῆ-
» ναι βουλόμεθα· ὥστε ἀποδοθέντος ἀθανασίου τοῦ ὑποσκόπου τῇ ἐκκλησίᾳ, τοὺς κοι-
» νωνοῦντας αὐτῷ ἔχειν ἀφιερωμένα ἐν οἷς ἀεὶ ἔσχον, ἐν οἷς καὶ οἱ λοιποὶ κληρικοὶ ἔχουσιν·
» ἵν' οὕτως ἔχοντες, καὶ αὐτοὶ χαίρωσιν.

Τοιαύταις ὑποσχολαῖς ὀχυρωθεὶς ἀθανάσιος ὁ ὑποσκόπος, μετὰ τῆς συείας κϛ΄
ὁρμήσας, τὸ παλαιστινῆς ἐπέβη. καθαλαβὼν δὲ τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ ὡς ὑποσκόπῳ μα-
ξίμῳ καθαφανῆ ποιήσας, τὰ τοσοῦτον ἐν ἁρδικῇ ζιωόδου γνωσθέντα, καὶ ὡς ὁ
βασιλεὺς κωνστάντιος τῇ ἐκείνων κρίσει ἐλήλυθε σύμψηφος, ἐδασκυάλιζε ζιωό-
δου τῶν ἐκ ὑποσκόπων ψευδῆ. μάξιμος τοσοῦτον μηδὲν μηχήσας, μεπεμπτὸν ἐνάς
τῶν ἀπὸ συείας καὶ παλαιστίνης ὑποσκόπων. ἐν καθίσας ζιωέδριον, ἀποδίδωσι καὶ
αὐτὸς τοῖς κοινωνίᾳ ἀθανασίῳ καὶ τοῖς ἀξίαν. χαράττει τε ἐν αὐτῇ ἡ ζιωόδος τοῖς τε
ἐν ἀλεξανδρείᾳ, καὶ πᾶσι τοῖς ἐν αἰγύπτῳ ἐν λιβύῃ ὑποσκόποις, τὰ ἐγνωσμένα καὶ
ἐψηφισμένα περὶ ἀθανασίου, ὅτι μετέστερον καθαλὼν αὐτὸν, αὐθις ἐκ μεταμέλειάς
ὡς μηδενὸς ἠμυνόμου, ψῆφον ἔγραψεν ἀθανασίου ἐξωύεγκεν, τοῖς τε κοινωνίαν αὐ-
τῷ καὶ τὴν ἀξίαν προέχουσαν. ταῦτα γνόντες οὐρσάκιος, καὶ οὐάλης, οἱ περὶ τὸ ἀρ-
ριανὸν δόγμα διαπύρως σπουδάζοντες, καταγνόντες ποτὲ τοῦ σεβαστείας σπουδῆς,
ὅτι τὴν ῥώμην ἀνῆλθον, βιβλίῳ μετῳκίας ὡς ὑποσκόπῳ ἰουλίῳ ὑπατεύοντες, τῷ
τε ὁμοουσίῳ ζιωέθεντο. καὶ γράμματα σεσὶς ἀθανάσιον διαπεμψάμενοι, κοι-
νωνῆσαι αὐτῷ τοῦ λοιποῦ ὡμολόγησαν. οὕτω μὲν οὖν ποτε οὐρσάκιος, καὶ οὐάλης τοῖς
ὅτι ἀθανασίῳ γεγονόσιν ἠπιωθεῖσι, ὡς ἔφην, ὡς ὁμοουσίῳ ζιωέθεντο. ἀθανάσιος
δὲ διὰ τὸ πλουσίου εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν ἐπορεύετο. καὶ πολύς τε πρὸ ἐδίδασκε,
τοὺς μὲν ἀρριανίζοντας ἐκτρέπεσθαι· ἀπαίζειν δὲ, τοὺς ὡς ὁμοουσίῳ ὁμολογοῦν-
τας. ἐν ὅσοι δὲ τῶν ἐκκλησιῶν ἐν χαλκηδονίας ἐποίει. καὶ ὅτε γέγονεν ἀρχὴ ἑτέρας
μεμψεως κατ' αὐτοῦ, ὅτι ἐν τῇ δήμου προοικίας, χαλκηδονῆν ἐπεχείρει. τὰ μὲν οὖν καὶ
τὸν μέγαν ἀθανάσιον, οὕτω ποτε σεβόμενον.

Ἐν τούτῳ δὲ τὰ δημόσια ἐκ ἦν τυχόντα τὰ σεσακὴ διεδέχετο. σεὶς ἧς ὅσα κεφα- κζ΄
λαιώδη σπουδάσαμεῖν ἐκ δυνατὸν δυσγαβόντες βραχὺ λέξομεν. ὅτι τὸν κλί-
σου τῆς κωνσταντίνου πόλεως, τελευτήσαντος αὐτοῦ, οἱ υἱεῖς αὐτοῦ παῖδες τὴν βασιλείαν
αὐτοῦ διεδέξαντο, ὡς ἐν τῷ σεβ τούτου βιβλίῳ πεποιήμεθα μνήμην. ἰστέον δὲ ὅτι
ζιωεβασίλευσε τούτοις, ὀνόματι κωνσταντῖνος, ὁ ὁμώνυμος ὡς ἰδίῳ πατρί. ὃν ὀλί-
γον συμβασιλεύσαντα οἱ τραπεζοῦντιοι δύσλον, ὃ κελεύοντος κωνσταντίου τοῦ σφαγέως,
ἀλλὰ μὴ κωλύοντος. ὡς δὲ κωνσταντῖνος ὁ νέος τοῖς τοῦ ἀδελφοῦ μέρεσιν ὑπῶν καὶ

αὖθις ὑπὸ τῶν γραικῶν συμβουλῶν διηρέθη ἤδη, πολλάκις πρότερον εἰρηται. μεθ' ὃν δὲ τοῦ ἐκείνου διάιρεσιν ὁ φρύγιος πρὸς ῥωμαίους ἐκινήθη πόλεμος, καθ' ὃν κωνσάντιος οὐδὲν ἐπράξατο δύτυχῶς. νυκτομαχίας γὰρ πρὸς τοὺς ὅρους ῥωμαίων καὶ φρυγῶν γλυκερίνης, ὁπότε μάλιστα τότε τὰ φρυγῶν πρὸς ὀλίγον ἔδοξε γίνεσθαι. καθ' ὃν χειρὸν οὔτε τὰ χερσίδιαλα ἠσύχαζεν, ἀλλὰ διὰ ἀθανάσιον, καὶ τὸ τῆς ὁμοουσίου λέξιν πρὸς τὰς ἐκκλησίας πόλεμος ἦν. ἐν τούτοις καθεστώτων τῶν πραγμάτων, μαγνέντιος πρὸς τὰ ἑσπέρια μέρη ἐπέφυ τυράννος, ὃς κώνσταντα τὸν ἑσπερίων μερῶν βασιλεύοντα, πρὸς τὰς γαλλίας διάγοντα, ἐκ συσκευῆς ἀνεῖλε. οὗ γλυκερίου, ἐμφύλιος μέγιστος διεκρίθη πόλεμος. μαγνέντιος μὲν γὰρ τύραννος πάσης ἰταλίας ἐκράτει, ἀφρικήν τε καὶ λιβύην ὑφ' ἑαυτῷ πεποίητο, καὶ αὐλὰς τὰς γαλλίας ἔσχε λαβών. ἐν ἰλλυρικοῖς δὲ, ἐν σιρμίῳ πόλει, ὑπὸ τῶν γραικῶν ἕτερος ἐπήρτο τύραννος. ὄνομα δὲ αὐτῷ βεράνιον. οὐ μέντοι ἀλλ' ἢ τῆς ῥώμης τὰ πράγματα κατεῖχεν. τοῦ κωνσταντίου γὰρ ἀδελφιδοῦς ἦν, ᾧ νεπωτιανὸς ὄνομα, ὃς διὰ τὸ ποιεῖσθαι τὸ βασιλέως χρεὼν μονομάχων δορυφορούμενος. νεπωτιανὸν μὲν οὖν οἱ μαγνεντίου καθεῖλον γραικοί. μαγνέντιος δὲ ὕπατον, πρώτιστα τὰ ἑσπέρια καλεσάμενος.

ξζ Τοῦ δὲ πάντων κακῶν σύρρεια, ἐν βραχεῖ γέγονε χρόνῳ. τεσσαρτῷ γὰρ ὕστερον ἔτει μετὰ τὴν ἐν σαρδικῇ ζενόδου γέγονε χειροτονίαν τὴν ὑπατείαν σεργίου, καὶ νικεσιανοῦ. τούτων ἀγγελθέντων, ἐδόκει πολλοῖς κωνστάντιον μόνον πρεσβυτέραν τὰς τῆς βασιλείας. αὐτοκράτορ ἦν ἐν τοῖς ἀνατολικοῖς διεδείχθη μέρεσι. μετὰ τῶν τυράννων πολεμίοις ἐπεπίζετο. κακὸν δὲ οὐκ ἦν οἱ πρὸς ἀθανάσιον διαφερόμενοι, διρηκέναι νομίσαντες, αὖθις κατ' αὐτοῦ, καὶ μηδέπω τῆς ἀλεξανδρείας ἐπιβάντος, μεγίστας διαβολὰς ἐξεργάζονται, διδάσκουσί τε τὸν βασιλέα κωνστάντιον, ὡς εἴη πᾶσι διαφέρων ἀγωνιστὴς καὶ λιβύῃ. μάλιστα δὲ τοῦ διαβολικοῦ ἥψησεν, ὁ χαλεπωτέρας αὐτὸν ἐν ἀλλοτρίαις προαιρέσεις ποιήσασθαι. ἀθανάσιος μὲν τοσούτων κακῶν τὸν ἀλεξανδρείας, ζενόδου τοῦ ἐν ἀγκύρᾳ ἐπισκόπων σύνοδον ἔθεσεν, οἱ ὁμόφωνα ἐψηφίσαντο τοῖς πρὸ τε ἐν σαρδικῇ ζενοδόσι, καὶ τῇ τοῦ μαξίμου ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις γνώμῃ ζενόδου. ὁ δὲ βασιλεὺς καὶ αὐτὸς πάλαι τῇ ἀρειανῇ κατεχόμενος δόξῃ, πρότερα μικρὸν ἐμπροσθεν αὐτῷ δεδογμένα εἰς τοὐναντίον μετέτρεφε. καὶ πρῶτον μὲν τῆς κωνσταντίνου πόλεως τὸν ἐπίσκοπον παῦλον ἐξόρισον γενέσθαι ἐκέλευσεν, ὃν οἱ ἀπαγαγόντες ἐν κουκουσῷ τῆς καππαδοκίας, ἀπέπνιξαν. μᾶλλον δὲ ἐκκλησιάζοντος, αὖθις τῆς ἐν ἀδκύρᾳ ἐκκλησίας ἐγκρατὴς βασιλεὺς γέγονε. λούκιος γὰρ ὁ τῆς ἀδριανουπόλεως, σιδηροδέσμιος ἐν εἰρκτῇ διεφθάρη. τοσοῦτο δὲ ἐπεκράτησε τὰ περὶ ἀθανασίου λεγόμενα, ὡς ἐς ἄμεσον ὀργὴν ἐκπεσεῖν τὸν βασιλέα, κελεῦσαί τε ἀναιρεθῆναι αὐτὸν, εἰ μὴ διέφυγεν. ἦν αὐτῷ δὲ, θεόδουλον, καὶ ὀλύμπιον, προεστῶτας ἐκκλησιῶν ἐν θρᾴκῃ. ἀθανάσιον γὰρ τὰ τῷ βασιλεῖ δεδογμένα οὐκ ἔλαθεν. ἀλλὰ προαισθόμενος, αὖθις φυγῇ ἐχρήσατο, καὶ οὕτω τὴν ἀπειλὴν τοῦ βασιλέως διέφυγε. τοῦτον αὖτε τὸν φυγὴν διέδεσμον οἱ ἀρειανίζοντες, καὶ μάλιστα ναρκισσος ὁ νερωνιάδος τῆς ἐν κιλικίᾳ ἐπίσκοπος, καὶ γεώργιος ὁ λαοδικείας, καὶ λεόντιος ὁ τῆς ἐν ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίας πρότερον προεστηκώς. ὃς νικήσας πρεσβύτερος ὢν, ἀφηρέθη τῆς ἀξίας, ὅτι γυναικὶ ζωσίμη μεθύων ὄνομα, καὶ τὴν εἰς αὐτὴν αἰσχρὰν ὑποψίαν ἀποδύσας, τῶν γυμνῶν ἐξ-

κῆν ἐξέτεμνεν ἑαυτὸν, ὁ δὲ λοιπὸν πρῆσις ἔτερον τῇ γυναικὶ σὺν δίκῃ, ὡς μὴ ἔχων δι' ἃ εἰς αὐτὴν διεβάλλετο. γνώμῃ δὲ καὶ συνουσίᾳ τοῦ βασιλέως κωνσταντίου ὁ ἐν δυτικοῖς ἐκκλησίας προεβλήθη ὀπίσκοπος μετὰ τέφανον, ὃς πλάκιον διεδέδεκτο πρότερον. τοῦτον μὲν περὶ τούτου. κζ

Τότε δὴ καὶ ἐν κωνσταντίνου πόλει μακεδόνιος τῶν ἐκκλησιῶν ἐκράτησε, παύλου ἐκποδὼν γενομένου, καθ' ὃν εἰρήκαμεν τόπον. πρῆσις δὲ τοῦ βασιλέως μείζονα κτησάμενος, ζηλοτυπικὸν ἐκίνησε πόλεμον, ἐφ' ἡπερονα ἡ ἐκ τοῦ τὸν αὐτὸν χρόνον ἐποίουν οἱ τύραννοι, πείσαντες τὸν βασιλέα συλλαμβάνεσθαι αὐτῷ πορθοῦντι τὰς ἐκκλησίας, ὡς παρὰ τὸν νόμον κεκρατηκότας, ὅσα κακῶς πεφύκει ἐβούλετο. καὶ δὲ ἐντεῦθεν κατὰ πόλεις μὲν νόμος πεφύτευτο. στρατιωτικὴ δὲ χεὶρ ἐπουργεῖν κεκέλευστο τοῖς τοῦ βασιλέως ῥαπίσμασιν, ὀξυθυμότατοί τε οἱ φρυγοῦλες δὲ ὁμοούσιον, οὐκ ἐκ τῶν ἐκκλησιῶν μόνων, ἀλλ' ἤδη καὶ ἐκ ἰδίων πόλεων. ὁ δὲ μὲν πρότερον περὶ δὲ ἐξωθεῖν μόνον ἐφόλαζον. προβαίνοντες δὲ τὸ κακοῦ, ὅτι δὲ ἀναγκάζειν συνοικοῦντας αὐτοῖς ἐτρέποντο μικρὰ τῶν ἐκκλησιῶν φρυντίσαντες. ἡ δὲ ἀνάγκη οὐ μείων, ἧς πρότερον πρέχον οἱ τοῖς ἀγάλμασι προσκυνῶν ἀναγκάσαντες. καὶ γὰρ πανοίας αἰκίας προσέφερον, καὶ στρεβλώσεις ποικίλας, ὁ δημεύσεις χρημάτων, ἐξορίας τε πολλοὶ ὑπεδήσαντο. καὶ οἱ μὲν, τὸ βασάνοις ἀναπεθέντες· οἱ δὲ, ἐφθείροντο, κατὰ τὰς ἐξορίας ἀπαγόμενοι. καὶ ταῦτα ἐγίνετο κατὰ πάσας μὲν τὰς ἀνατολικὰς πόλεις, ἐξαιρέτως δὲ ἐν τῇ κωνσταντίνου πόλει. τοῦτον μὲν οὖν τὸν ἐμφύλιον διωγμὸν, βραχὺ ὕστερον εἰς τὸν ὀπίσκοπον πρῆξιν μακεδόνιος, ἤυξησε. αἱ δὲ περὶ τὴν ἥμαδα πόλεις, καὶ ἰλλυριοὶ, ὁ τὰ ἑσπέρια μέρη, ἔμενον ὅπως ἀσάλευτοι, ὁμοῦ συμφωνίᾳ τε ἀμήλοις, καὶ τὸν πάλαι δόξαν ἐκ τοῦ ἐν νικαίᾳ σὺν ὁδῷ κρατεῖν.

Οἷα δὲ τῇ ἀγεξανδρείᾳ γεώργιος ἐπὶ τὸν αὐτὸν χρόνον εἰργάζετο, ἧς φωνῆς κη
ἀθανασίου τοῦ πεπονθότος, καὶ παρόντες τοῖς γινομένοις, ἐπάκουσον. ἐν γὰρ ὧ ἀποστολικῷ περὶ ἧς ψυχῆς ἑαυτοῦ λόγῳ, κατὰ λέξιν περὶ τῶν ἐκ γεγυμνασμένων
» φησί. Καὶ γὰρ εἰς τὸ ἀγεξανδρέα ἐπεφύκει ζηλωτὰς πάλιν ἡμᾶς ἀποκτεῖναι. καὶ
» γέγονε τὰ ὕστερα, χείρονα τῶν πρώτων. στρατῶται γὰρ ἐξαίφνης τὸ ἐκκλησίαν
» ἐκύκλωσαν. καὶ τὰ πολέμων, δύτε ὧν ἀνὴρ ἐγίνετο. εἶτα εἰσελθὼν τῇ τεσσαρα-
» κοστῇ, ὁ πρὸ αὐλῶν ἀποσταλὲς ἐκ καταπαδοκίας γεώργιος, ἤυξησεν ἃ πρὸ αὐτῶν
» μεμάθηκε κακά. μετὰ γὰρ τὰ ἑβδομα τὸ πάσχα, πρόθενοι εἰς δεσμωτήριον ἐβάλ-
» λοντο· ὀπίσκοποι ἤγοντο ἐπὶ στρατιωτῶν δεδεμένοι· ὀρφανῶν, καὶ χηρῶν ἁρπάζον-
» το οἰκίαι τε, καὶ ἄγροι· ἔφοδοι κατὰ τῶν οἰκιῶν ἐγίνοντο· ἐπεσφραγίσθη οἰκίαι· καὶ ἀ-
» δελφοὶ κλειόμενοι, ἐπὶ τῶν ἀδελφῶν ἐκινδύνευον. καὶ δεινὰ μὲν ταῦτα. δεινότερα
» δὲ, τὰ μεταταῦτα τετολμημένα. τῇ γὰρ ἑβδομάδι μετὰ τὸ ἁγίαν πεντηκοστὴν, ὁ λαὸς
» νηστεύσας ἐξῆλθε πρὸς τὸ κοιμητήριον εὔξασθαι, ἔνθα τὸ πόντας ἀποστρέφεται
» τὸν πρὸς γεώργιον κοινωνίαν. ἀλλὰ τοῦτο μαθὼν ὁ παμπόνηρος αὐτὸς, πρό-
» ξενός τὸν στρατηλάτην σεβαστιανὸν, μεμισθωμένον ὄντα. καὶ λοιπὸν αὐτὸς μετὰ πλήθους
» στρατιωτῶν, ὅπλα καὶ ξίφη γυμνὰ, καὶ τόξα, ὁ ὄχλη φερόντων, ὥρμησεν ἐν αὐτῇ
» τῇ κυριακῇ κατὰ τῶν λαῶν. καὶ ὀλίγους μὲν ἐρχομένους, οἱ γὰρ πλέοντες λοιπὸν
» ἔξω τὸν ὥραν μὲν ἀναχωρήσαντες ἔτυχον, τοιαῦτα εἰργάσατο, οἷα πρὸ αὐτῶν ἔπρε-
» πε προσδοκᾶσθαι. πυρκαϊὰν γὰρ ἅψας, καὶ στήσας πρόθενους ἔξω τὸ πῦρ, ὡς ἀνάγκα-

» ζε λέγλν αὐτὰς τῆς ἀρείκ πίστεως εἶ). ὡς δὲ νικώσας αὐτὰς ἔβλεπε, καὶ μὴ φεύ-
» γιζούσας τοῦ πυρὸς, γυμνώσας αὐτὰς, οὕτω κατέκοψεν αὐτὰς εἰς τὰ τεθνῶτα,
» ὡς μηδὲ χρόνον μόνης ὑπογνωσθῆναι, μήδρας τε κρατήσας τεσσαρώκοντα, καινο-
» τέρῳ τρόπῳ καὶ ἐκόλασε. ἑβδόμης γὰρ τὰς ἀπὸ τῶν φοινίκων μήνης τεμών, αὐτῇ ἐ-
» χούσαις ἔτι τοὺς σκόλοπας, τὰ νῶτα τούτων οὕτως ἐξέδειρεν, ὡς μιᾶς μηνὸς πολλά-
» κις χρεουργηθῆναι, δι' αὐτοῦ ἀποπαγῆσας ἐν αὐτοῖς σκόλοπας· μιᾶς δὲ καὶ μὴ φέ-
» ρουσας, ἀπεθανεν. πανῶσας μὲν οὖν τοὺς ἀδελφοὺς ἀθρόως, καὶ τῶν πρώ-
» νου ἐξώσας εἰς τὸ μεγάλου θέατρον. τὰ δὲ σώματα τῶν τετελευτηκότων, οὐδὲ τοῖς ἰ-
» δίοις κτήμασι τὴν ἀρχὴν ἀποδοθῆναι σὺν ἐχώρησεν. ἀλλ' ἔκρυψεν ὡς ἠθέλησε ἀπα-
» φαδόνλες, ὑπὲρ τοῦ δοκεῖν αὐτοὺς κεκρατηκέναι τῶν τοσούτων ὠμότητα. τοσού-
» τοις δὲ τοῦτο πεπλανημένοις τῇ διανοίᾳ οἱ τοιάδε φρονες. τῶν γὰρ οἰκείων ὧν τε-
» λευτηκότων, χαιρόντων μὲν διὰ τὸ ὁμολογίαν, θρηνοῦντων δὲ διὰ τὰ σώματα,
» μεῖζον ἐξηχεῖτο κατ' αὐτῶν ὁ τῆς ἀσεβείας καὶ ὠμότητος ἔλεγχος. καὶ γὰρ λύθρος
» ἀπὸ τῆς αὐχένος καὶ τῶν λιβύων, ἐξωείσατο μὲν ὀπισθότονος, ἀμμώνιον, θυμοῦν,
» γάϊον, φίλονα, ἑρμεῖον, πλεῖστον, ψευδόσειν, νεκάμμανα, ἀγάθωνα, λυάγαμφον,
» ἀμμώνιον, μύρκον, δρακόντιον, ἀδελφιον, ἀνθεμόδωρον, καὶ πρεσβυτέρους, ἱέρακα,
» καὶ δίσκορον. καὶ οὕτω πικρῶς ἤλασεν αὐτοὺς, ὡς μιᾶς μὲν αὐτῶν ἐν τῇ ὁδοῖς, μιᾶς
» δὲ ἐν αὐτῷ τῷ ξενοδοχείῳ ἀποθανεῖν. ἐφυγάδευσε δὲ ὀπισθότονος πλείους ἢ τεσσά-
» κοντα. ἀσυδεὴς γὰρ ὢν αὐτοῖς κατὰ τὸν ἀγαθὸν, ἐξαρᾶται τῶν δημοσίων. Τοιαῦτα μὲν ἀ-
θανάσιος περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν γεωργίου κατὰ τὴν ἀγεξανδρέων πολιτῶν, οἰκείας διεξῆλ-
θε φωνᾶς. ὁ δὲ βασιλεὺς, ὅπερ τὴν ἰλλυρίδα ἐστράτοπεδεύετο. ἦγε γὰρ αὐτὸν ἐκεῖσε,
τῶν δημοσίων χρεῶν ἡ ἀνάγκη· μᾶλλον δὲ ἡ βεστιανίωνος ἐκεῖθεν ὧν στρατιωτῶν ἀ-
ναχώρησις. ἡμόμηνος δὲ ἐν σιρμίῳ, κτήσας ἐντυχὼν ὧν βεζανίωνι. καὶ
σκοπὸν ἀζῆ τε μεταθέσθαι τοὺς ἀνακηρύξαντας αὐτὸν στρατιώτας. οἱ καὶ μεταθέ-
μενοι κωνσάντιον μόνον ἀνεφώνουν αὔγουστον, καὶ βασιλέα, καὶ αὐτοκράτορα. βε-
ζανίωνος δὲ οὐδαμοῦ μνήμη ἐποιοῦντο ἐλίνετο. ὁ δὲ, λύθρος ἀναθόμενος τοσοῦτον
τοῦτο, τοῖς τὸν βασιλέως. κωνσάντιος ἐν αὐτῷ τοσοῦτον
τὸν βασιλικὸν στέφανον καὶ τῷ ἀγουρίδα, φιλανθρωπεύεται), στραγγέσας ἰδιωτι-
κῷ χιτῶνι ἠσυχάσειν διῆγεν. τρέπει γὰρ ὡς τοσοῦτον τῇ ἡλικίᾳ, ἀτοσοῦ-
μενέσειν βιοῦν, ἢ ἔχει ὄνομα φρονίδων μεσόν. τὰ μὲν οὖν κτήματα, τοι-
αὐτῷ ἔχει τῇ ἐκβασιν. ὁ δὲ βασιλεὺς αὐτῷ πατρίδα δαπανῶν ἐν δημοσίων φό-
ρων ἐκβολὴν δίδωσι. πολλάκις δὲ αὐτοῦ ὕστερον ἐν τοσούτῃ τῇ διηνίας διάφορα
γράφων ἐδήλου, ὡς εἴη μείζων ἀγαθῶν αἴτιος αὐτῷ γεγονὼς ἀπαλλάξας φρονί-
δων, καὶ ὅσα σώμασι τῇ βασιλείᾳ κακά. ἐκ δὲ τοσούτου ἔλεγεν αὐτὸν, ὃν ὧν
ἐκείνῳ πρέπειν, αὐτὸς ἐκ ἀπέλαυσε. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτων λελέχθω. ὅτε
δὲ ὁ βασιλεὺς, πάλιν μὲν ἀνεψιὸν ἑαυτοῦ καίσαρα καταστήσας, τὸ οἰκεῖον τῆς αὐ-
τῷ ὄνομα, εἰς τὰ συρίας ἀντιόχειαν ἔπεμψε, φυλάσσεσθαι τὰ τῆς ἑῴας μέρη δι'
αὐτοῦ τοσοῦτος. ὅτε καὶ ὑπισάντος αὐτοῦ τῇ ἀνθιοχέων, ὃ τῶν ἐκτῆρος σημεῖον
περὶ τὸν ἀνατολὴν ἐφάνη. φῶς γὰρ φανεφδὲς ἐν ᾧ θεανῷ ὀφθῆς, μέγιστον θαῦ-
μα τοῖς ὁρῶσιν ἐγένετο. τοὺς δὲ λόγους αὐτοῦ στρατηγοὺς (ἐν δωσὰ μεν πολλῇ κτ μα
γενέσθαι τοσούτου ἐπεμψε. πρόσταξε τὲ ἐν ᾧ σιρμίῳ, τοσοῦτον τὰ ἐκκρισόμενα.

κθζ Τότε δὴ καὶ φωτεινὸς ὁ τῆς ἐκκλησίας τοσοῦτος ὃ πρόσθεν αὐτῷ

δόγμα, φανερώτερον ἐξεθρύλλει. διὸ ταραχῆς ἐκ τούτου γενομένης, ὁ βασιλεὺς
Σύνοδον ἐπισκόπων ἐν τῷ σιρμίῳ γενέσθαι ἐκέλευσε. συνῆλθον οὖν ἐκεῖ, τῶν μὲν
ἀνατολικῶν, μάρκος ὁ ἀρεθούσιος, γεώργιός τε ὁ ἀλεξανδρείας, ὃν οἱ ἀρειανίζοντες
ἔπεμψαν, ἀποκινήσαντες γρηγόριον, ὥς μοι πρότερον εἴρηται, βασιλείος τε ὁ ἐκ-
βληθέντος μαρκέλλου, τῆς ἐν ἀγκύρᾳ προεστὼς ἐκκλησίας, παγκράτιος πηλου-
σίου, ὑπατιανὸς ἡρακλείας. τῶν δὲ δυτικῶν, οὐάλης μουρσῶν, καὶ ὁ περιβόητος τοῖς τό-
τε ἀνθρώποις ὅσιος ὁ τῆς ἐν ἰσπανίᾳ κουδρούβης ἐπίσκοπος ἄκων παρῆν. οὗτοι μετὰ
τὴν ὑπατείαν σεργίου, καὶ νιγριανοῦ, καθ' ὃν ἐνιαυτὸν διὰ τοὺς ἐκ τῶν πολέμων θο-
ρύβους, οὐδεὶς ὕπατος τὰς συνήθεις ὑπατείας ἐπετέλεσε. συνελθόντες δὲ ἐν σιρμίῳ,
καὶ τὴν φωτεινὸν τὸ δόγμα σαβελλίου τοῦ λίβυος, καὶ παύλου τοῦ σαμοσατέως φρονοῦν-
τα φωράσαντες, καθεῖλον εὐθύς. καὶ τοῦτο μὲν ὡς καλῶς καὶ δικαίως γενόμενον,
πάντες ἐπῄνεσε, καὶ τότε καὶ μεταταῦτα. οἱ δὲ ἐπιμείναντες ἔπραξαν.

Ὥσπερ γὰρ καταγινώσκοντες τῶν πάλαι αὐτοῖς περὶ τῆς πίστεως ἐνομοθέτουν λ̃
ἐκθέσεις, μίαν μὲν ἣν μάρκος ὁ ἀρεθούσιος ὑπηγόρευσεν ἑλλάδι γλώσσῃ, ἄλλην
δὲ τῇ ῥωμαίων φωνῇ, σύμφωνον οὐκ ἐχούσας οὔτε τὴν λέξιν, οὔτε τὴν σύνθεσιν,
οὔτε πρὸς ἑαυτὰς, οὔτε μὴν πρὸς τὴν ἑλληνικὴν, ἣν ὁ ἀρεθούσιος ὑπηγόρευσε. τὴν
μὲν οὖν μίαν τῶν ῥωμαϊκῶν ἐκθέσεων, τῇ ὑπὸ μάρκου συντεθείσῃ συζεύξας ἐν-
ταῦθα ὑποτάξω. τὴν δὲ δευτέραν ἣν ὕστερον ἐν σιρμίῳ ἀνέγνωσαν, ᾧ οἰκείῳ
τάξωμεν τόπῳ, ὅτε τὰ ἐν ἀριμήνῳ γενόμενα ἐκτιθέμεθα. ἰστέον δὲ, ὅτι ἀμφό-
τεραι εἰς ἑλλάδα μετεβλήθησαν γλῶτταν. ἔστι δὲ ἡ ὑπὸ μάρκου ὑπαγορευθεῖ-
» σα τῆς πίστεως ἔκθεσις ἥδε. Πιστεύομεν εἰς ἕνα θεὸν πατέρα παντοκράτορα, τὸν
» κτίστην καὶ ποιητὴν τῶν πάντων· ἐξ οὗ πᾶσα πατριὰ ἐν οὐρανοῖς, καὶ ἐπὶ γῆς
» ὀνομάζεται· καὶ εἰς τὸν μονογενῆ αὐτοῦ υἱὸν, τὸν κύριον ἡμῶν ἰησοῦν χριστὸν, τὸν πρὸ
» πάντων τῶν αἰώνων ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα, θεὸν ἐκ θεοῦ, φῶς ἐκ φωτὸς, δι'
» οὗ ἐγένετο τὰ πάντα, τὰ ἐν οὐρανοῖς, καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα·
» λόγον ὄντα καὶ σοφίαν, καὶ φῶς ἀληθινὸν, καὶ ζωήν· τὸν ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν
» δι' ἡμᾶς ἐνανθρωπήσαντα, καὶ γεννηθέντα ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου, καὶ σταυρω-
» θέντα καὶ ἀποθανόντα, καὶ ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ ἀναληφθέντα
» εἰς οὐρανὸν, καὶ καθίσαντα ἐκ δεξιῶν τοῦ πατρὸς, καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ συντελείᾳ
» τοῦ αἰῶνος κρῖναι ζῶντας καὶ νεκροὺς, καὶ ἀποδοῦναι ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ· οὗ ἡ
» βασιλεία ἀκατάπαυστος οὖσα διαμένει εἰς τοὺς αἰῶνας ἀπείρους. ἔσται γὰρ καθεζό-
» μενον ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς, οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν ᾧ μελλόντι·
» καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τουτέστι τὸ παράκλητον. ὅπερ ἐπαγγειλάμενος τοῖς
» ἀποστόλοις μετὰ τὴν εἰς οὐρανοὺς ἄνοδον ἀποστεῖλαι καὶ διδάξαι, καὶ ὑπομνῆσαι
» αὐτοὺς πάντα ἔπεμψεν. δι' οὗ καὶ ἁγιάζονται αἱ τῶν εἰλικρινῶς εἰς αὐτὸν πεπι-
» στευκότων ψυχαί· τοὺς δὲ λέγοντας ἐξ οὐκ ὄντων τὸν υἱὸν, ἢ ἐξ ἑτέρας ὑποστάσεως,
» καὶ μὴ ἐκ τοῦ θεοῦ, καὶ ὅτι ἦν χρόνος ἢ αἰὼν ὅτε οὐκ ἦν, ἀλλοτρίους οἶδεν ἡ ἁγία
» καθολικὴ ἐκκλησία. πάλιν οὖν ἐρούμεν, εἴτις τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν δύο λέγει
» θεοὺς, ἀνάθεμα ἔστω. καὶ εἴτις λέγων θεὸν τὸν χριστὸν προαιώνιον, υἱὸν τοῦ θεοῦ ὑ-
» πουργηκότα ᾧ πατρὶ εἰς τὴν τῶν ὅλων δημιουργίαν μὴ ὁμολογοίη, ἀνάθεμα ἔστω.
» εἴτις τὸν ἀγέννητον, ἢ μέρος αὐτοῦ ἐκ μαρίας λέγειν γεγεννῆσθαι τολμᾷ, ἀνάθεμα

ἔστω. εἴτις κατὰ πρόγνωσιν τὸν ἐκ μαρίας λέγοι υἱὸν εἶναι, καὶ μὴ πρὸ αἰώνων ἐκ
τοῦ πατρὸς γεγεννημένον πρὸς τὸν θεὸν εἶναι, καὶ δι' αὐτοῦ γεγεννῆσθαι τὰ πάντα, ἀνά-
θεμα ἔστω. εἴτις τὴν οὐσίαν τοῦ θεοῦ πλατύνεσθαι, ἢ συστέλλεσθαι φάσκοι, ἀνά-
θεμα ἔστω. εἴτις πλατυνομένην τὴν οὐσίαν τοῦ θεοῦ τὸν υἱὸν λέγοι ποιεῖν, ἢ τὸ πλα-
τυσμὸν τῆς οὐσίας αὐτοῦ υἱὸν ὀνομάζει, ἀνάθεμα ἔστω. εἴτις ἐνδιάθετον ἢ προ-
φορικὸν λόγον λέγοι τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, ἀνάθεμα ἔστω. εἴτις ἄνθρωπον μόνον λέγοι τὸν
υἱὸν τὸν ἐκ μαρίας, ἀνάθεμα ἔστω. εἴτις θεὸν καὶ ἄνθρωπον τὸν ἐκ μαρίας λέ-
γων, θεὸν τὸν ἀγέννητον ἀγέννητον αὐτὸν νοεῖ, ἀνάθεμα ἔστω. εἴτις τὸ, ἐγὼ θεὸς πρῶ-
τος, καὶ ἐγὼ μεταταῦτα, καὶ πλὴν ἐμοῦ οὐκ ἔστι θεὸς, τὸ ἐπαναιρέσει εἰδώλων, καὶ
ὧν μὴ ὄντων θεὸν εἰρημένον, ἐπαναιρέσει τοῦ μονογενοῦς πρὸ τῶν αἰώνων θεοῦ ἰου-
δαϊκῶς ἐκλαμβάνοι, ἀνάθεμα ἔστω. εἴτις τὸ, ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο ἀκούων, τὸν λό-
γον εἰς σάρκα μεταβεβλῆσθαι νομίζοι, ἢ τροπὴν ὑπομεμενηκότα ἀνειληφέναι τὴν
σάρκα, ἀνάθεμα ἔστω. εἴτις τὸν μονογενῆ υἱὸν τοῦ θεοῦ ἐσταυρωμένον ἀκούων, φθο-
ρὰν ἢ πάθος, ἢ τροπὴν, ἢ μείωσιν, ἢ ἀναίρεσιν ὑπομεμενηκέναι λέγοι, ἀνάθεμα
ἔστω. εἴτις τὸ, ποιήσωμεν ἄνθρωπον, μὴ τὸν πατέρα πρὸς τὸν υἱὸν λέγειν, ἀλλὰ αὐ-
τὸν πρὸς ἑαυτὸν τὸν θεὸν εἰρηκέναι, ἀνάθεμα ἔστω. εἴτις τῷ ἰακὼβ μὴ τὸν υἱὸν ὡς
ἄνθρωπον πεπαλαικέναι, ἀλλὰ τὸν ἀγέννητον θεὸν, ἢ μέρος αὐτοῦ λέγοι, ἀνάθεμα
ἔστω. εἴτις τὸ, ἔβρεξε κύριος παρὰ κυρίου, μὴ ἐπὶ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ ἐκλαμ-
βάνοι, ἀλλ' αὐτὸν παρ' ἑαυτοῦ λέγοι βεβρεχέναι, ἀνάθεμα ἔστω· ἔβρεξε γὰρ κύριος ὁ
υἱὸς, παρὰ κυρίου τοῦ πατρός. εἴτις ἀκούων κύριον τὸν πατέρα, καὶ τὸν υἱὸν κύριον, καὶ
κύριον τὸν πατέρα, καὶ τὸν υἱὸν κύριον, καὶ τὸν κύριον τὸν πατέρα, καὶ τὸν υἱὸν εἴποι, καὶ κύ-
ριος ἐκ κυρίου λέγων δύο λέγοι θεοὺς, ἀνάθεμα ἔστω. οὐ γὰρ συντάσσομεν τὸν
υἱὸν ᾧ πατρὶ, ἀλλ' ὑποτεταγμένον ᾧ πατρί. οὔτε γὰρ κατῆλθεν εἰς σῶμα ἄνευ
βουλῆς τοῦ πατρός. οὐ δὲ ἔβρεξεν ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ παρὰ κυρίου αὐθεντοῦντος,
δηλαδὴ τοῦ πατρὸς, λέγοντος κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἀνάθεμα ἔστω. εἴτις τὸν πατέρα
καὶ τὸν υἱὸν, καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα ἓν πρόσωπον λέγοι, ἀνάθεμα ἔστω. εἴτις τὸ
πνεῦμα τὸ ἅγιον παράκλητον λέγων, τὸν ἀγέννητον λέγοι θεὸν, ἀνάθεμα ἔστω. εἴ-
τις ὡς ἐδίδαξεν ἡμᾶς μὴ ἄλλον λέγειν τὸ παράκλητον, παρὰ τὸν υἱὸν, εἴρηκε γὰρ καὶ
ἄλλον παράκλητον πέμψει ὑμῖν ὁ πατὴρ ὃν ἐγὼ ἐρωτήσω, ἀνάθεμα ἔστω. εἴτις τὸ
πνεῦμα μέρος λέγοι τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ, ἀνάθεμα ἔστω. εἴτις τὸν πατέρα καὶ
τὸν υἱὸν, καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα, τρεῖς λέγοι θεοὺς, ἀνάθεμα ἔστω. εἴτις βουλήσει τοῦ
θεοῦ, ὡς ἓν τῶν κτισμάτων γεγονέναι λέγοι τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, ἀνάθεμα ἔστω. εἴτις
μὴ θελήσαντος τοῦ πατρὸς γεγεννῆσθαι τὸν υἱὸν λέγοι, ἀνάθεμα ἔστω. οὐ γὰρ μὴ βουλο-
μένου τοῦ πατρὸς, βιασθεὶς ὁ πατὴρ ὑπὸ ἀνάγκης φυσικῆς, αὖθις ὡς οὐκ ἤθελεν
ἐγέννησε τὸν υἱὸν, ἀλλ' ἅμα τὲ ἐβουλήθη, καὶ ἀχρόνως καὶ ἀπαθῶς ἐξ αὐτοῦ αὐτὸν
γεννήσας ἀπέδειξεν, ἀνάθεμα ἔστω. εἴτις ἀγέννητον, καὶ ἄναρχον λέγοι τὸν υἱὸν, ὡς
δύο ἄναρχα, καὶ δύο ἀγέννητα λέγων, καὶ δύο ποιῶν θεοὺς, ἀνάθεμα ἔστω· κεφαλὴ
γάρ ἐστι καὶ ἀρχὴ πάντων ὁ υἱός. κεφαλὴ δέ ἐστι τοῦ χριστοῦ, ὁ θεός. οὕτω γὰρ εἰς μίαν
ἄναρχον τῶν ὅλων ἀρχὴν δι' υἱοῦ εὐσεβῶς τὰ πάντα ἀνάγομεν. καὶ πάλιν οὖν
διακριβοῦντες τοῦ χριστιανισμοῦ τὴν ἔννοιαν λέγομεν, ὅτι εἴτις χριστὸν ἰησοῦν υἱὸν
τοῦ θεοῦ πρὸ αἰώνων ὄντα ὑπουργηκότα ᾧ πατρὶ, εἰς τὴν τῶν ὅλων δημιουρ-
γίαν μὴ λέγοι, ἀλλ' ἐξ οὗ ἐγεννήθη ἐκ μαρίας, ἐκτότε καὶ υἱὸν καὶ χριστὸν κεκλῆ-

σθαι, καὶ ἀρχὴν εἰληφέναι τοῦ θεοῦ εἶναι, ἀνάθεμα ἔστω, ὡς ὁ σαμοσατεύς.

Πίστις ἐκτεθεῖσα ἑτέρως ἐν σιρμίῳ ῥωμαϊστὶ, καὶ ἑρμηνευθεῖσα.

Επειδὴ περὶ πίστεως ἔδοξε τινὰ διάσκεψιν γεγενῆσθαι, πάντα ἀσφαλῶς ἐζητήθη, καὶ διερμηνεύθη ἐν τῷ σιρμίῳ, ἐπὶ παρουσίᾳ οὐδέντος καὶ οὐρσακίου, καὶ γερμηνίου καὶ ὧν λοιπῶν σύνεστηκεν, ἕνα θεὸν εἶναι πατέρα παντοκράτορα, καθὼς ἐν πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ καταγγέλλεται· καὶ ἕνα μονογενῆ αὐτοῦ υἱὸν, ἰησοῦν χριστὸν, καὶ σωτῆρα ἡμῶν ἐξ αὐτοῦ πρὸ αἰώνων γεννηθέντα· δύο δὲ θεοὺς μὴ χρῆναι λέγειν, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ὁ κύριος εἴρηκεν, πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ πατέρα ὑμῶν, καὶ θεόν μου, καὶ θεὸν ὑμῶν. διὰ τοῦτο, καὶ πάντων θεός ἐστι, καθὼς καὶ ὁ ἀπόστολος ἐδίδαξεν, ἢ ἰουδαίων ὁ θεὸς μόνον, οὐχὶ δὲ καὶ ἐθνῶν; ναὶ καὶ ἐθνῶν. ἐπεί περ εἷς θεὸς, ὃς δικαιώσει περιτομὴν ἐκ πίστεως· καὶ τὰ μὲν λοιπὰ πάντα συμφωνεῖ, καὶ οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν ἔχει. ἐπεὶ δὲ πολλοὺς τινας κινεῖ περὶ τῆς λεγομένης ῥωμαϊστὶ μὲν σουβετανίας, ἑλληνιστὶ δὲ λεγομένης οὐσίας, τουτέστιν ἵνα ἀκριβέστερον γνωσθῇ τὸ ὁμοούσιον, ἤτοι λεγόμενον ὁμοούσιον, οὐ χρή τινα τούτων παντελῶς μνήμην γενέσθαι, οὐδὲ περὶ τούτων ἐξηγεῖσθαι τῇ ἐκκλησίᾳ. διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, καὶ διὰ τοῦτον τὸν λογισμὸν, ὅτι ἐν ταῖς θείαις γραφαῖς οὐ γέγραπται περὶ τούτων, καὶ ὅτι ταῦτα ὑπὲρ τὴν τῶν ἀνθρώπων γνῶσιν, καὶ τὸν ἀνθρώπινον νοῦν ἐστίν. καὶ ὅτι οὐδεὶς δύναται τὴν γενεὰν τοῦ υἱοῦ διηγήσασθαι, καθὼς γέγραπται, τὴν δὲ γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται. μόνον γὰρ εἰδέναι τὸν πατέρα φανερόν ἐστι, πῶς τὸν υἱὸν ἐγέννησε· καὶ πάλιν τὸν υἱὸν, πῶς γεγέννηται ἐκ τοῦ πατρός. οὐδενὶ δὲ ἀμφίβολον ἐστὶ μείζονα εἶναι τὸν πατέρα, τιμῇ καὶ ἀξίᾳ, καὶ θεότητι, καὶ αὐτῷ τῷ ὀνόματι τῷ πατρικῷ, μείζονα εἶναι. διαμαρτυρομένου αὐτοῦ τοῦ υἱοῦ, ὁ ἐμὲ πέμψας πατὴρ μείζων μου ἐστί. καὶ τοῦτο δὲ καθολικὸν εἶναι οὐδεὶς ἀγνοεῖ, δύο πρόσωπα εἶναι πατρὸς καὶ υἱοῦ· καὶ τὸν μὲν πατέρα, μείζονα· τὸν δὲ υἱὸν ὑποτεταγμένον μετὰ πάντων ὧν αὐτῷ ὁ πατὴρ ὑπέταξεν. τὸ δὲ πατέρα ἀρχὴν μὴ ἔχειν, καὶ ἀόρατον εἶναι, καὶ ἀθάνατον εἶναι, καὶ ἀπαθῆ εἶναι· τὸν δὲ υἱὸν, γεγεννῆσθαι ἐκ τοῦ πατρὸς, θεὸν, ἐκ θεοῦ· φῶς, ἐκ φωτός· καὶ τούτου τὴν γένεσιν, καθὼς προείρηται, μηδένα γινώσκειν, εἰ μὴ μόνον τὸν πατέρα· αὐτὸν δὲ τὸν υἱὸν τὸν κύριον καὶ θεὸν ἡμῶν, σάρκα ἤτοι σῶμα, τουτέστιν ἄνθρωπον εἰληφέναι, καθάπερ καὶ ὁ ἄγγελος εὐηγγελίσατο. καθὼς δὲ καὶ πᾶσαι αἱ γραφαὶ διδάσκουσι, καὶ μάλιστα αὐτὸς ὁ ἀπόστολος, ὁ διδάσκαλος τῶν ἐθνῶν, ἄνθρωπον ἀνέλαβεν ὁ χριστὸς ἀπὸ μαρίας τῆς παρθένου, δι' οὗ πέπονθεν. τὸ δὲ κεφάλαιον πάσης τῆς πίστεως καὶ ἡ βεβαιότης ἐστὶν, ἵνα τριὰς ἀεὶ φυλάττηται, καθὼς ἀνέγνωμεν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ. πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. ἀκέραιος δὲ καὶ τέλειος ἐστὶν ὁ ἀριθμὸς τῆς τριάδος. ὁ δὲ παράκλητος τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον δι' υἱοῦ ἀποσταλὲν, ἦλθεν κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν, ἵνα τοὺς ἀποστόλους, καὶ πάντας τοὺς πιστεύοντας ἁγιάσῃ καὶ ἀναδείξῃ. τούτοις τὸν φωτεινὸν, καὶ μετὰ καθαίρεσιν σύνθεσθαι, καὶ σύνυπογράψαι συμπείθειν ἐπειρῶντο, ἐπαγγειλάμενοι ἀποδώσειν αὐτῷ τὴν ἐπισκοπὴν, ἐὰν ἐκ μετανοίας ἀνάθεματίσῃ μὲν τὸ παρευρεθὲν αὐτῷ δόγμα, σύνθηται δὲ τῇ αὐτῶν γνώμῃ. ὁ δὲ, τὴν μὲν πρότασιν οὐκ ἐδέξατο· προεκαλεῖτο δὲ αὐτοὺς εἰς διάλεξιν. ὁρισθείσης δὲ ἡμέρας, γνώμῃ καὶ τοῦ βασιλέως, συνῆλθον οἵτε παρόντες ἐπίσκοποι, καὶ τῶν συγκλητικῶν οὐκ

ὁλίγοι, οὓς ἐκέλευσε πρᾶξαι τῇ Ἀφαλέξῃ βασιλεύς. ἐφ' ὧν ἀντικαίεται τῷ Φωτεινῷ βασιλέως ὁ τὸ ἐν ἀλκύρᾳ τότε τοῦ τε ἐκκλησίας, ὀξυγράφων τε τὰς φωνὰς αὐλῶν γεγραφότων. μεγίστη δὲ μάχη μεταξὺ ὧν πρὸ ἐκείνου λόγων ἐγένετο, ἐν οἷς ὁ Φωίδνος ἠτιᾶτο, καὶ ἐκρίθη. ἐν φυγῇ τε Ἀφίγων τοῦ λοιποῦ, λόγον συνέγραψεν ἀμφοτέρους γλώσσαις, ἐπεὶ μὴ δὲ τῆς ῥωμαϊκῆς ἐῶ ἄμοιρος. ἔγραφε δὲ κατ' ἀρέσεων, ὃ οἰκεῖον μόνον δόγμα τοῦ Ἀλικαρνασσέως. τοῦτο μὲν οὖν Φωτεινοῦ τοῦ εἰρήσθω. ἰστέον μέντοι ὅτι οἱ ἐν σιρμίῳ συνελθόντες ἐπίσκοποι, μεμέγνωσθαι ὅτι τῇ ῥωμαϊκῇ τὰ πίστεως ἐκδόσει. πολλὰ γὰρ μετὰ τὴν ἔκδοσιν ἀνωμαλία ἔσχεν αὐτοῖς καὶ φαίνεται. διὸ καὶ τοῦ δὴν ἐλάμβανον τοῦ τὰ ἐγγεγραμμένων ἀναλαμβάνειν αὐτούς. ὅπερ δὲ πολλοὶ ἀπέκρυπτον, ὁ βασιλεὺς Ἀφθάρμασιν ἐκέλευσε ζητεῖσθαι τὴν ἔκδοσιν, ἵνα μὴ εἴ τις ἀπειλήσας, εἴ τις φωραθείη κρύπτων αὐτήν. ἀλλ' οὐ δὲ ἀπειλαὶ τὰ ἅπαξ ἐκδοθεῖσαν ἀφανίσαι δεδυνήθησαν, ὥστε φθάσαι εἰς πλείονας ἐμπεσεῖν. τοῦτο μὲν οὖν περὶ τούτου λελέχθω.

λαʹ Ἐπειδὴ δὲ περὶ ὁσίου τοῦ κουδρούβης ἐπισκόπου μνήμην ὡς ἀκοσίως πρόντος πεποιήμεθα, ἐφεξῆς καὶ περὶ τούτου λεκτέον· μικρὸν γὰρ ἔμπροσθεν οὕτως ἐκ συσκευῆς τῶν ἀρειανιζόντων εἰς ὄξοειδη ἀπέστη. ποτὲ δὲ ἀσυδὴν τὰ ἐν ὦ σιρμίῳ συνελθόντων ὁ βασιλεὺς αὐτὸν μεταπέμπεται, ἐναλόμενος ἢ πειθοῖ, ἢ δυσάρεστον τοῖς πρόσθεν ὁμοφωνῆσαι. τούτου γὰρ ἡγεμόνος, μέγιστον ἐδόκει μαρτύριον ὑπάρχειν τὰ ἐκείνων πίστεως. ἀφανῆ οὖν, ὡς ἔφην, ὄξοειδη ἄκων παρέσχεν. ἐπεὶ δὲ αὐτὸς πρητεῖτο συναινεῖσθαι, πληγάς τε καὶ στρεβλώσεις τῷ σώματι προσφέρειν. διὸ καὶ ὄξοειδὴς ἀνάγκης, τὰ τότε δοθείσης ὑπογραφῇ σοι καὶ συνέθετο, καὶ ὑπέγραψε. καὶ τὰ μὲν ἐν σιρμίῳ τότε γεγονότα τοιοῦτον ἔχει τὸ τέλος. ὁ μέντοι βασιλεὺς κωνσταντίου πρὸ μὲν ἐν ᾧ σιρμίῳ, συνιόντων τὸ εἰς μαγνέντιον πολέμου τὰ ἐκβασιν.

λβʹ Μαγνέντιος μὲν οὖν τὴν βασιλεύουσαν ῥώμην καταλαβών, πολλοὺς μὲν τῆς συγκλήτου βουλῆς ἀνῄρει· πολλοὺς δὲ καὶ τοῦ δήμου ἀπώλλυεν. ὡς δὲ οἱ στρατηγοὶ κωνσταντίου τὴν ῥωμαϊκὴν δύναμιν συστρατόπεδα ἐπ' αὐτὸν ἐχώρουν, ἀναχωρήσας τῆς ῥώμης, τὰς γαλλίας κατέλαβεν. ἔνθα συμβολαὶ συνεχεῖς ἐγένοντο, καὶ ποτὲ μὲν τοῦτο τὸ μέρος, ποτὲ δὲ θάτερον ἐκράτει. τέλος δὲ, περὶ μούρσαν, φεύγειν δὲ τοῦτο τὸν γαλλιῶν, ὁ μαγνέντιος ἡττηθείς, συνεκλείσθη. ἐν ᾧ φεύγειν λέγεται τοιόνδε θαῦμα συμβῆναι. ὁ μαγνέντιος ἐπὶ τοῦ ἵππου, καταπεπληγώς τοὺς ἑαυτοῦ στρατιώτας ἀνερρῶτο ἀσυδάζων, ὑψηλοῦ βήματος ἐπέβη. οἱ δὲ, τὸν συνήθη τοῖς βασιλεῦσιν ἀφημίαν ἐπιβοῆσαι βουλόμενοι, ἀγνοήσαντες ὅτι τὸν κωνσταντίον ταύτην μεταφέρουσιν. οὐ γὰρ μαγνέντιον, ἀλλὰ κωνσταντίον αὔξουσιν κοινῇ πάντες ἐβόησαν. τοῦτο σύμβολον καθ' ἑαυτοῦ ὁ μαγνέντιος ἡγησάμενος, ἐκ τοῦ φεύγειν ἀθυμήσας, φυγῇ ἐπὶ τὰ πρὸς ἑσπέρᾳ τῆς γαλλίας χωρῶν. ἐπέκειντο δὲ οἱ τοῦ κωνσταντίου στρατηγοὶ διώκοντες. αὖθις τε γοῦν συμβολὴ περὶ τόπον, ᾧ ὄνομα μιλτοσέλινος, ἐν ᾧ καταπεφευγὼς ἡττηθεὶς ὁ μαγνέντιος, φεύγει μόνος εἰς λουγδοῦνον πόλιν τῆς γαλλίας χώρας, εἰς ἣν ἀπὸ μούρσων ἐστὶ τὸ φεύγειν, τριῶν ἡμερῶν ὁδός. ἐν ταύτῃ τῇ λουγδούνῳ γενόμενος ὁ μαγνέντιος, ἀναιρεῖ μὲν τὴν ἑαυτοῦ μητέρα. ἀγχόνῃ δὲ καὶ τὸν ἀδελφὸν ὃν καίσαρα ἑαυτῷ πεποιήκει, τέλος,

ὑπὸ κα-

ὑπεκατέσφαξεν ἑαυτόν. τοῦτο ἐπράχθη ἐν ὑπατείᾳ κωνσαντίου τὸ ἕκτον, καὶ κωνσαντίου τὸ γάλλου τὸ δεύτερον, ὡσεὶ τὴν πεντεκαιδεκάτην τοῦ αὐγούστου μηνός. οὐκ εἰς μακρὰν δέ, ἐξ οὗ ἕτερος τοῦ μαγνεντίου ἀδελφὸς, δεκέντιος ὄνομα αὐτῷ, τὸν βίον ἐξήγαγεν ἑαυτὸν, ἀγχόνῃ χρησάμενος. τὰ μὲν οὖν κατὰ μαγνέντιον, τέλος τοιοῦτον ἐδέξατο. τὰ μέντοι δημόσια τελέως οὐκ ἠσύχαζεν. μετὰ ταῦτα τοίνυν οὖθις ἕτερος ἐπανέστη τύραννος, ᾧ ὄνομα σιλουανός. καὶ τοῦτον δὲ οἱ κωνσαντίου στρατηγοὶ ὡσεὶ τὴν γαλλίαν καταβάντα καθεῖλον ταχέως.

λϛ Ἐπισωρεύθη δὲ τοῖς μονομύθοις ὡσεὶ τὸν αὐτοκράτορα ἕτερος ἐγχώριος πόλεμος. οἱ γὰρ ἐν δρακηναρείᾳ τῆς παλαιστίνης ἰουδαῖοι, κατὰ ῥωμαίων ὅπλα ἀνήραντο, καὶ ὡσεὶ τοὺς χώρους ἐκείνους καλὲ τεῖχον. ἀλλὰ τούτοις μὲν γάλλος ὁ τοῦ κωνσαντίου, ὃν καίσαρα καταστήσας ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν ἑῷαν ἐξαπέστειλεν, δυνάμιν ἀποστείλας κατηγωνίσατο. καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν δρακηναρέαν, εἰς ἔδαφος κατενεχθῆναι ἐκέλευσεν.

λζ Ταῦτά τε ὡσεάξας ὁ γάλλος, τὸν αὐτοκράτορα οὐκ ἐνέγκειν, ἀλλ' οὖθις νεωτερίζειν κατὰ τοῦ ὡσεχθέντος αὐτὸν ἐπεχείρησεν. τυραννίδι τε καὶ αὐτὸς ἐβούλετο· ὥστε οὐκ εἰς μακρὰν ὁ σκοπὸς αὐτοῦ τοῦ κωνσαντίου καταφορὸς ἐγένετο. δομετιανὸν γὰρ τότε ἔπαρχον τῆς ἑῴας, καὶ μάγνον κυαίστωρα αὐθεντήσας οὗτος, μὴ μεμυσάμενος τὸν βασιλέα τὸν σκοπὸν αὐτοῦ. ἐφ' ᾧ κινηθεὶς ὁ κωνσάντιος, μετάπεμπτον ἐκάλει τὸν γάλλον ὡσὸς ἑαυτόν. ὁ δὲ, ὡσεὶ φόβος γενόμενος, ἀκων ἐπορεύετο. καταβὰς δὲ αὐτὸν τὰ ἑσπέρια μέρη, καὶ ὡσεὶ φλάνωνα τὸν νῆσον γενόμενον, ὁ κωνσάντιος ἀναιρεθῆναι ἐκέλευσεν. μετ' οὐ πολὺ δὲ ἰουλιανὸν τοῦ γάλλου ἀδελφὸν καίσαρα καταστήσας, ὅπως τοὺς ἐν γαλλίᾳ βαρβάρους ἀπέστειλεν. γάλλος μὲν οὖν, ὁ καὶ κωνσάντιος ἐν τῇ ἑβδόμῃ τοῦ βασιλέως κωνσαντίου ὑπατείᾳ ἀνῃρέθη, καθ' ὃν καὶ αὐτὸς ὕπατος ὢν ὁ πρῶτον. ἰουλιανὸς δὲ τῇ ἕξῆς ὑπατείᾳ, ἀφρικανοῦ καὶ λολλιανοῦ κατέσχε κάθαρ, τῇ ἕκτῃ τοῦ νοεμβρίου μηνός. ὡσεὶ μὲν οὖν ἰουλιανοῦ, ἐν τῷ μετὰ τοῦτο βιβλίῳ ποιησόμεθα μνήμην. κωνσάντιος δὲ ἐκ τῶν ἐν ποσὶ κακῶν ἡσυχάσας, ὅπως τὸν ἐκκλησιαστικὸν αὖθις πόλεμον τὸν οἰκείαν ἔτρεπε γνώμην. ἐκ γὰρ τοῦ σιρμίου, ὅπου τὸν βασιλεύουσαν πόλιν ῥώμην ἀπιών, ζωνόδουλον ὑπισκόπων αὖθις ἐκήρυξεν, καὶ ἵνας τῶν ἀνατολικῶν ὑπισκόπων ὅπως τὸν γαλλίαν ἀπεύδειν ἐκέλευσεν· ἐν ταύτῃ δὲ εἶναι καὶ τοὺς τῶν ἑσπερίων μερῶν προεσκύαζεν. ἐν τοσούτῳ δὲ τούτων ὅπως τὸν ἰταλίαν ὡμασκυαζομένων πορεύεσθαι, τὰ δὲ ὀπίσω ἐᾶν ἡγεῖσθαι. ἰούλιος μὲν ὁ τῆς ῥώμης ὑπίσκοπος ἐτελεύτησε, πέντε ὡσὸς τοῖς δέκα ἐνιαυτοὺς τῆς ἐν αὐτῇ ἐκκλησίας ὡσεσχηκώς. λιβέριος δὲ, αὐτὸν τὸν ὑπισκοπὴν διεδέξατο.

λη Ἐν δὲ ἀλεξανδρείᾳ τῆς συρίας, ἕτερος ἐπεφύη αἱρεσιάρχης ἀέτιος, ὁ ὑπεκκλησιάρχης ἄθεος. ἐξ οὗ τὰ αὐτὰ μὲν ἐφρόνει ἀρείῳ, καὶ τὸν αὐτὸν σωσεκρότει δόξαν. ὡσὸς δὲ ἀρχαιρίζοντας διεκρίνετο, διὰ τὸ ἀρχὸν εἰς κοινωνίαν ἐδέξατο. ἀρχὸς γὰρ, ὡς ὡσότερον ἔφην, ἕτερα τῇ διανοίᾳ φρονῶν, ἕτερα τῇ φωνῇ ὡμολόγησεν, ὅτε τὸν ἐν νικαίᾳ τοῦ ζωνόδου τύπον δεχόμενος καθυπέγραψε, τὸν ὁμοούσιον βασιλέα πλανῶν. διὰ τοῦτο μὲν οὖν καὶ ἀέτιος ὡσὸς ἀρχανοὺς διεκρίνετο. ἐπὶ δὲ καὶ ὡσότερον ἀέτιος αἱρετικὸς δυσθεότης, καὶ ὡς ἀρείου δόγματα σωσηγορῶν διαπύρως ἐσπουδεν. ἐν γὰρ τῇ ἀγεξανδρείᾳ μικρὰ παιδευθεὶς, ἀναζύγιοις καὶ καταλαβὼν τὸν συ-

εἰα δὲ λιόχθου, ἐντεῦθεν γὰρ ἦν, ὑπὸ λεοντίου τοῦτο τ̃ τ̃ ἀντιοχέας ἐπισκόπου χειροτονηθεὶς ἐπίσκοπος. ἦν δὲ οὗτος ξενοφῶν τοῖς ἐντυγχάνουσι. τοῦτο δὲ ἐποίει, τ̃ καλλιγραφίας ἀριστοτέλους πιστεύων. βιβλίον δὲ ἕτερος ἐστὶν ἐπιγεγραμμένον αὐτῷ. ἐξ αὐτῶν γε διαλεγόμενος, καὶ ἑαυτῷ σόφισμα ποιῶν, ὃν ἠθέτει, τοῦτο δὲ τῶν ἐπισημόνων ἔμαθε τ̃ ἀριστοτέλους σκοπόν. ἐκεῖνος γὰρ διὰ τοὺς σοφιστὰς τ̃ φιλοσοφίαν πρότε χλευάζοντας, γυμνασίαν ταύτην συγγράψας τοῖς νέοις τὴν διαλεκτικὴν σοφιστῶν, διὰ τῶν σοφισμάτων ἀνέδηκεν. οἱ μὲν ἐφεκτικοὶ τ̃ φιλοσόφων, τὰ πλάτωνος καὶ πλωτίνου ἐκλαθόμενοι, ἐξηγέζοντο τὰ τεχνικῶς τοῦτο ἀριστοτέλους λεγόμενα. ἀμὰ ἀέπιος ἐφεκτικὸς μὴ τυχὼν διδασκάλου, τοῖς ἐκ τῶν καλλιγραφιῶν σοφίσμασι σωπαπέμεινε. διὸ οὔτε νοῆσαι δεδώκασι, πῶς ἐστὶν ἀγλώττητος γλῶσσις, καὶ ὅπως ὃ γλωσσόμενον ζωμάδιον ἐστὶ ὦ γλωσσόμενε. οὕτω γὰρ ὠῶ ὀλιγομαθὴς ὁ ἀέπιος, καὶ τῶν ἱερῶν γραμμ̃ ἀμύητος. ὃ ἐειστικὸν δὲ καλωρθώκει μόνον, ὅπερ δὴ καὶ ἀγρεικός τις ποιήσειν· ὡς μήτε τοῖς ἀρχαίοις τοῖς τὰ ζητητικὰ λόγια ἑρμηνεύσασι ἀσκηθῆναι, πολλὰ χαίρειν φήσαντας τῇ ἐκλήθη, καὶ ἀφεκτικὸν, καὶ ὠειλεῖν, ἄνδρας πάσης σοφίας ἐπισήμονας, ἐπισολάς τε συνεκάτινε πρὸς τ̃ βασιλέα κωνσάντιον, καὶ πρὸς ἑτέρους τινὰς, ἐρεσχελίας συμπλέκων καὶ σοφίσματα μητέων. διὸ καὶ ἐπεκλήθη, ὁ ἄθεος. ἀλλὰ δὲ τὰ αὐτὰ τοῖς ἀρειανίζουσιν ἔλεγεν, ὅμως ὑπὸ τῶν οἰκείων μὴ δυναμένων συνιέναι τὰς εἰσηγήσεις τῶν συλλογισμῶν, ὡς αἱρετικὸς ὁ ὁμόφρων αὐτοῖς ἐνομίζετο. καὶ διὰ τοῦτο ἐξηλάθη τῆς αὐτῶν ἐκκλησίας, ἔδοξεν αὐτοῖς μὴ βούλεσθαι κοινωνεῖν αὐτοῖς. καὶ νῦν εἰσὶν ἐξ ἐκείνου, οἱ τότε μὲν, ἀετιανοί· νῦν δὲ, ἀνομιανοὶ προσαγορευόμενοι. ἡγεῖτο γὰρ ὕστερον ἀνόμοιος τὰ χρηστάφος ὢν ἐκεῖνος, καὶ ὑπὸ αὐτῷ παιδευθὴς τὴν αἱρετικὴν λέξιν, τοῦ σίφους τούτου προέστη. πρὸ μὲν οὖν ἀνόμοιον κ̃ χώραν ἐρεῦμεν.

λϛ Τότ̃ ἦν ἐν τῇ ἰταλίᾳ ζωσθὴν ἐπίσκοποι τῶν ἀνατολικῶν, οὐ σφόδρα πολλοί. ἐπεὶ τοῖς πλείοις αὐτῶν ὁ τ̃ ἡλικίας γῆρας, καὶ τῆς ὁδοῦ τὸ διάστημα πρόφασιν ἐκώλυσεν. ὧν δὲ ἐπαρχείων, ὑπὸ τοῖς πεντακοσίοις ἀπηρίθμησεν. προέβαλλον δὲ ἐμοὶ τῶν βασιλέως, ἐν μεδιολάνῳ πόλει ποιεῖσθαι τὴν ζωσθὴν. καθ' ὧν συνεχύθησαν οἱ ἐκ τῆς ἀνατολῆς προσπόλιοι, ψῆφον κοινὴν κ̃ ἀθανασίου ἐκφέρειν ἠξίουν· ὅπως δὴ τοῦτο γνωσθὲν, τελέως ἄβατος ἐκείνῳ ἡ διεξαίρεσις γένηται). ὡς δὲ ἤκουσαν, παυλῖνος ὁ τῆς ἐν γαλλίᾳ τελευτέρεως ἐπίσκοπος, διονύσιός τε καὶ εὐσέβιος, ὧν ὁ μὲν διέβας τῆς ἰταλῶν μητροπόλεως ἐπίσκοπος ἐῶ· εὐσέβιος δ', βρεσκελλων, πόλις δὲ αὕτη τῶν ἐν ἰταλίᾳ λιγύων, ὡς ἐπὶ καθαιρέσει τ̃ πίστεως τοῖς ἀνατολικοὺς ἀσεβοῦσιν κυρώσαι τὸ κ̃ ἀθανασίου ψήφισμα, διὰ σανίδες ἑβδόμων μακρᾷ, δόλον ὑπωμόσαν καὶ ἀπάτῃ διὰ τῶν ὀνομάτων τ̃ ζητήσεως. ὃ γὰρ ἀγνοῆ τ̃ κ̃ ἀθανασίου μέμφειν ἔλεγον εἰ, ἀλλ' ἐπὶ τοῦτο τ̃ πίστεως ταῦτα αὐτοῖς ἐπινοῆσαι. τοιαῦτα κεκραγότων, διέλυε μὲ τότ̃ τῶν ἐπισκόπων ὁ σύλλογος.

λζ Γνοὺς δὲ ὁ βασιλεὺς, τοὺς μὲν ἐκ ποδῶν δι' ἐξοδείας ποιεῖ. οἰκουμενικὴν δ' ζωοδον συγκροτεῖν ἐβούλετο, ὅπως δὴ πάντας τοὺς ἐκ τῆς ἀνατολῆς ἐπισκόπους εἰς τὴν δύσιν ἥκοντας, ὁμοδόξους, εἰ δυνατὸν, τοὺς πάντας ποιήσειν. ὡς δ' αὐτῷ ταῦτα σκεπτομένῳ, χαλεπὰ τὰ ἐκ τῆς ὁδοῦ καθεφαίνετο, διμερῆ γνώμην τὴν ζωνοδον αὐτοῖς προσέ-

τοῦ ἐτάξεν. ἐν Ἀριμήνῳ μὲν τῆς Ἰταλίας, ὅτε τότε παρόντας σύνοδον ποιῆσαι ἐπιτρέψας· ὅτε δὲ ἐν Ἀντιοχείᾳ τῇ μεγάλῃ ἐπὶ Κωνσταντίου ἐν Νικομηδείᾳ τῇ Βιθυνίας ἀπόντων ἐκέλευσεν. ἃ μὲν οὖν αὐτῷ ὁ σκοπὸς χρείαν εἶχεν ἐνέβασιν. οὐδέτερα γὰρ τῶν ζητουμένων ἑαυτῇ συνεφώνησεν, ἀλλ' ἑκατέρα διηρέθη. ὅτε γὰρ οἱ ἐν Ἀριμήνῳ συνελθόντες, ὁμοφωνῆσαι δεδυνήσθωσαν, καὶ οἱ ἐν Ἀντιοχείᾳ συνελθόντες, ἐν σελευκείᾳ τῆς Ἰσαυρείας, ἕτερον χύσμα εἰργάσαντο. ὅπως μὲν οὖν ἕκαστα τούτων ἐχώρει, τοῖσδε δηλώσομεν, τοῦτον δὲ τὸν Διόδοξον μικρὰ μνημονεύσαντες. οὗτος γὰρ τόνδε τὸν χρόνον λεοντίου τελευτήσαντος, ὃς τὸν αἱρετικὸν δῆμον εἰς τὸ ὀρθόδοξον μετέβαλεν, Διόδοξος πρεσβυτικείας ἐπίσκοπος ὤν, συρίας δὲ καὶ Ἥδεσσα ἡ πόλις, καὶ τὸν ῥώμης τότε πρῶτον, ἐπείγεται σκέπτεσθαι, καὶ τὰς βασιλικὰς δολίως ἀφαιρεῖσθαι, ὡς χρηζούσης τῆς ἀρμενικέων πόλεως τοιαύτης καὶ φυλακῆς συγχωρηθῆναι αὐτοῦ ταχείαν ἐπανόδον. οὐδὲν ἧττον ὁ βασιλεὺς μετεκάλεσεν αὐτόν· ὁ δὲ τοῖς κοιτῶσι κεκολακευκὼς ἔχων συνεργοὺς, τὸν Διόδοξον ἐπίσκοπον ἐποιήσατο, καὶ ἑαυτῷ πόλιν ἀπέλιπε, καὶ τὸν αἱρετικὸν συγκροτεῖν ἐπειρᾶτο. ταυτὸν δὲ ἐπέθετο, σὺν ἑτέροις ἐπισκόποις καθίσας, καὶ ἀποδοκιμάσας αὐτοῦ τὸ ὀρθόδοξον τῶν ἀξίων. τοῦτο μὲν οὖν οὐδαμῶς ἐνέβη, ὀρθὴ ἐπιχειρήσεσθαι ἐδόκει τῷ αἱρετικῷ δόγματι, καὶ Διόδοξος ταυτὸν ἐπιτρέψας τοῖς ἐπιχειρήσασι. τοῦτο μὲν οὖν καὶ περὶ τούτων εἰρήσθω. τῶν δὲ ἐν τῇ Ἀριμήνῳ συνελθόντων, οἱ μὲν ἀνατολικοὶ, σιγῇ τὰ τοῦ ἀθανασίου πραγματεύσαντες, συνηνέθησαν ἔφασκον. σύνοδον δὲ καινοτομήσαντες τῇ τούτων ταυτῇ, οὐρσάκιος καὶ οὐάλης, οἱ ὀρθῆς μὲν, τῶν ἀρείου συγκροτησάντες δόγμα· ἐν ᾧ μέσῳ δὲ πως ὁμοουσίῳ συνῆφθαι, ὀρθῶν τῶν ἐπιδοθέντος βιβλίου ᾧ ἐπισκόπῳ τῆς ῥώμης, ὡς μοι καὶ πρότερον εἴρηται. οὗτοι γὰρ ἀεὶ πρὸς τοὺς ἐπικαιροτέρους ἐπέκλινον. σύνοδον δὲ τούτοις, ῥμαίοις, καὶ ξενίοις, δημόφιλός τε καὶ γαΐος. ὡς οὖν ἐν ᾧ συλλόγῳ τῶν παρόντων ἅπας ἁπλῶ τρόπῳ πρεπόντως, τινὰ οἱ μὲν οὐρσάκιον, καὶ οὐάλεντα, πρῶτα ἔλεγον τὰ μὲν τῆς πίστεως ὑπαγορευθέντα μόνῃ ἀρχῇ· δέχεσθαι δὲ νεωτέραν ἐπίθεσιν, ὡς μικρὸν ἔμπροσθεν ἐν σιρμίῳ σύνοδον ἐξέθεντο. ταῦτα ἔλεγον, καὶ χάρτιν μὲν χείρας ἔχοντες, ἀνανεώσεως πεποιήκασιν. ἅπαν δὲ ἐπίθεσιν πίστεως, ὡς ἐν σιρμίῳ πρότυπώσαντες, ἐκεῖ μὲ, ὡς καὶ πρότερον ἔφην, ἐπαμύνατο· τὸ γε ἐν τῇ Ἀριμήνῳ, φανερὸν ἔπεποιήκασιν. ἐξετέθη πίστις ἡ καθολικὴ ὅτι πρωτοσία δ΄ δεκάτου ἡμῶν κωνσταντίου, ἐν ὑπατείᾳ φλαβίου μουσικίου, καὶ ὑπατίου τῶν λαμπροτάτων ἐν σιρμίῳ, τῇ πρὸ ἑνδεκα καλανδῶν ἰουνίων.

» Πιστεύομεν εἰς ἕνα θεὸν μόνον καὶ ἀληθινὸν θεὸν, πατέρα παντοκράτορα, κτίστην
» καὶ δημιουργὸν τῶν πάντων· καὶ εἰς ἕνα μονογενῆ υἱὸν τοῦ θεοῦ, τὸν πρὸ πάντων τῶν
» αἰώνων, καὶ πρὸ πάσης ἀρχῆς, καὶ πρὸ πάντος ἀπορρήτου μόνου χρόνου, καὶ πρὸ πά-
» σης καταληπτῆς ἐπινοίας, γεγεννημένον ἀπαθῶς ἐκ τοῦ θεοῦ, δι' οὗ καὶ οἱ αἰῶνες κα-
» τηρτίσθησαν, καὶ τὰ πάντα ἐγένετο· γεγεννημένον δὲ μονογενῆ μόνον ἐκ μόνου τοῦ
» πατρὸς, θεὸν ἐκ θεοῦ, ὅμοιον τῷ γεννήσαντι αὐτὸν πατρὶ, κατὰ τὰς γραφάς· οὗ τὴν
» γέννησιν οὐδεὶς ἔγνωκεν, εἰ μὴ μόνος ὁ γεννήσας αὐτὸν πατήρ. τοῦτον ἴσμεν τὸν μονογενῆ
» αὐτοῦ υἱὸν, νοοῦμεν πατρικῶς τὸν γεννηθέντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ εἰς ἀθέτησιν τῶν ἁ-
» μαρτιῶν· καὶ γεννηθέντα ἐκ μαρίας τῆς παρθένου, καὶ ἀναπεφηνότα μετὰ τῶν μαθη-
» τῶν, καὶ πᾶσαν τὴν οἰκονομίαν πληρώσαντα, κατὰ τὴν πατρικὴν βούλησιν· σταυρω-

θέντα, καὶ παθόντα, καὶ ἀποθανόντα, καὶ εἰς τὰ καταχθόνια κατελθόντα, καὶ τὰ ἐκεῖσε
οἰκονομήσαντα· ὃν πυλωροὶ ᾅδου ἰδόντες ἔφριξαν· καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ.
καὶ ἀναστραφέντα μετὰ τῶν μαθητῶν· καὶ τεσσαράκοντα ἡμερῶν ἀναπληρουμένων,
ἀναληφθέντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ πατρός· καὶ ἐλευ-
σόμενον τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ δόξῃ τῇ πατρικῇ, ἀποδιδόντα ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα
αὐτοῦ· καὶ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα ὁ αὐτὸς ὁ μονογενὴς τοῦ θεοῦ υἱὸς, ἰησοῦς χριστὸς ἐπηγ-
γείλατο πέμψαι τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων, τὸν παράκλητον κατὰ τὸ γεγραμμένον, ἀ-
πέρχομαι πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ παρακαλέσω τὸν πατέρα μου, καὶ ἄλλον παρά-
κλητον πέμψαι ὑμῖν, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας. ἐκεῖνος ἐκ τοῦ ἐμοῦ λείψει, καὶ δι-
δάξει καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα. τὸ δὲ ὄνομα τῆς οὐσίας διὰ τὸ ἁπλούστερον
ὑπὸ τῶν πατέρων τεθεῖσθαι, ἀγνοούμενον δὲ ὑπὸ τῶν λαῶν, σκάνδαλον φέρειν
διὰ τὸ μήτε τὰς γραφὰς τοῦτο περιέχειν, ἤρεσε τοῦτο περιαιρεθῆναι καὶ παντελῶς
μηδεμίαν μνήμην οὐσίας ἐπὶ θεοῦ εἶναι τοῦ λοιποῦ, διὰ τὸ τὰς θείας γραφὰς μη-
δαμοῦ περὶ πνεύματος καὶ υἱοῦ οὐσίας μεμνῆσθαι. ὅμοιον δὲ λέγομεν τὸν υἱῷ τῷ
πατρὶ κατὰ πάντα, ὡς αἱ ἅγιαι γραφαὶ λέγουσίν τε καὶ διδάσκουσιν. Τούτων ἀνα-
γνωσθέντων, διαναστάντες οἷς ταῦτα οὐκ ἤρεσεν ἔφασαν, οὐ δεόμενοι πίστεως ἐν-
ταῦθα συνεληλύθαμεν. ὑγιῆ γὰρ φυλάττομεν, ἣν ἐξ ἀρχῆς παρειλήφαμεν. ἀλλ' ἵ-
να εἴ τις περὶ ταύτην καινοτομία γένοιτο, ταύτην κωλύσωμεν. εἰ οὖν τὰ ἀναγνω-
σθέντα μηδὲν καινοτομεῖ, φανερῶς ἤδη τὴν ἀρειανὴν αἵρεσιν ἀναθεματίσατε, καθ'
ὃν τρόπον καὶ τὰς ἄλλας αἱρέσεις ὁ παλαιὸς κανὼν τῆς ἐκκλησίας, ὡς βλασφήμους
ἐξέβαλεν. ὅτι γὰρ τὸ βλάσφημον ἀρείου δόγμα τοὺς θορύβους τῆς ἐκκλησίας καὶ
τὰς ἄχρι νῦν γινομένας ἐκίνησε ταραχὰς, τοῦτο τῇ οἰκουμένῃ δῆλον καθέστηκεν.
αὕτη ἡ πρότασις ἡ ὑπὸ τῶν περὶ οὐρσάκιον, καὶ οὐάλεντα, γερμανίόν τε καὶ αὐξέν-
τιον, καὶ δημόφιλον, καὶ γάϊον μὴ δεχθεῖσα τελέως τὴν ἐκκλησίαν διέσπασεν. οὗτοι
μὲν γὰρ τοῖς τότε κατὰ τὴν ἐν ἀριμήνῳ ἀναγνωσθεῖσαν προσέθεντο. οἱ δὲ τὴν ἐν νι-
καίᾳ πίστιν αὖθις ἐκύρωσαν. κατεγέλασαν δὲ καὶ τῆς προγραφῆς τῶν ἀναγνωσθέν-
των. μάλιστα δὲ ἀθανάσιος, δι' ὧν πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ γνωρίμους ἐπιστέλλων, τοιάδε
κατὰ λέξιν φησίν. τί γὰρ ἔλειπεν εἰς διδασκαλίας εὐσεβεῖ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἵνα
νῦν περὶ πίστεως ζητῶσι καὶ τὴν ὑπατείαν ὧν παρόντων χρόνων προστάσσωσι
τῶν παρ' αὐτῶν ἐκτιθεμένων ῥημάτων δῆθεν περὶ πίστεως. οὐρσάκιος γὰρ καὶ οὐά-
λης, καὶ γερμανίος πεποιήκασιν, ὃ μή τε γέγονεν, μή τε ἠκούσθη ποτὲ παρὰ χριστι-
ανοῖς. γράψαντες γὰρ ὡς ἤθελον αὐτοὶ πιστεύειν, προέταξαν τὴν ὑπατείαν, καὶ τὸν
μῆνα, καὶ τὴν ἡμέραν τοῦ παντὸς χρόνου· ἵνα δείξωσι πᾶσι τοῖς φρονίμοις ὅτι
μὴ πρότερον, ἀλλὰ νῦν ἐπὶ κωνσταντίου, ἀρχὴν ἔχει τούτων ἡ πίστις. πάντες
γὰρ πρὸς τὴν ἰδίαν αἵρεσιν βλέποντες ἔγραφον. πρὸς τούτοις γὰρ περὶ τοῦ κυ-
ρίου προσποιούμενοι γράφειν, ἄλλον δεσπότην ἑαυτῶν ὀνομάζουσι κωνστάντιον.
αὐτὸς γὰρ ἦν, ὁ τὴν δυναστείαν τῆς ἀσεβείας αὐτοῖς παρέχων. καὶ αἰώνιον δὲ αὐτῶν
βασιλέα εἰρήκασιν, οἱ τὸν υἱὸν ἀΐδιον ἀρνούμενοι, οὕτως εἰσὶ πρὸς ἀσέβειαν χριστο-
μάχοι. ἀλλ' ἴσως ἐστὶν αὐτοῖς πρόφασις ὑπατείας, ἡ τῶν ἁγίων προφητῶν χρο-
νογραφία. ἀλλὰ κἂν τούτῳ τολμήσωσιν εἰπεῖν, πολὺ τὴν ἀμαθίαν ἑαυτῶν ἐξαγ-
γέλλουσιν. αἱ μὲν γὰρ τῶν ἁγίων προφητεῖαι χρόνων ἔχουσι μνήμην. καὶ ἡσαΐας μὲν

καὶ ὠσηὲ,

καὶ ὡσπὲρ ἐν ἡμέραις Ὀζίου καὶ Ἰωάθαμ, καὶ Ἄχαζ καὶ Ἐζεκίου γεγένασιν· Ἱερεμίας δὲ, ἐν ἡμέραις Ἰωσίου· Ἰεζεκιὴλ δὲ καὶ Δανιὴλ, ὅτι κύρου καὶ Δαρείου· καὶ ἄλλοι ἐν ἄλλοις χρόνοις ἐπροφήτευσαν, οὐ τῆς θεοσεβείας ἀρχὴν καταβαλλόμενοι. ὧν γὰρ καὶ πρὸ αὐτῶν, καὶ ἀεὶ, καὶ πρὸ καταβολῆς. ταύτην ἡμῖν ὁ θεὸς ἐν χειρὶ τῷ προφήτῃ μαρτυρεῖ. οὐδὲ τῆς αὐτῶν πίστεως, ταῖς χρόνοις ἐσήμηνον. ἦσαν γὰρ καὶ πρὸ τούτων πολλοὶ πιστοί. ἀλλὰ τὰ δι' αὐτῶν ἐπαγγελίας ἦρξε οἱ χρόνοι· οἱ δὲ ἐπαγγελίαι προηγουμένως μὲν πρὸς τῆς ὑπαδημίας δ' ὕστερος ἡμῶν. ἐπακολούθημα δὲ πρὸς τὰ ἐσομένων ὡς ἰσαρὰλ καὶ ταῖς ἔθνεσι. καὶ ἦσαν οἱ χρόνοι σημαίνομενοι, οὐκ ἀρχὴ πίστεως, καθὰ πρόσθεν, ἀλλ' αὐξῆσαν τῶν προφητῶν, καθ' οὓς αὐξανόμενοι, τοιαῦτα προεφήτευον. οὗτοι δὲ οἱ νῦν ὄφοι, ὀλίγ' ἰσχείας ὀξηκρύμμενοι, οὐδὲ τὰ μέλλοντα προλέγοντες, ἀλλὰ γράφοντες, ὀξετέθη ἡ πίστις ἡ καθολικὴ, δύθις προσέθηκεν καὶ τὴν ὑπατείαν, ὡς τὸν μίῶα, καὶ τὴν ἡμέραν. ὥσπερ οἱ ἄγιοι ὧν ἰσχείαν, καὶ τῆς ἑαυτῶν ἀφωνίας τοῖς χρόνοις ἔγραφον, οὕτως οὗτοι τὰ ἑαυτῶν πίστεως τὸν χρόνον σημαίνουσι. καὶ εἴθε πρὸς τῆς ἑαυτῶν ἔγραφον. νῦν δὲ ἤρξαντο καὶ μὴ ὡς πρὸς τῆς ἐπιχείρειν. οὐ γὰρ ἔγραφον, οὔτε πιστεύομεν, ἀλλ' ὅτι ὀξετέθη ἡ καθολικὴ πίστις. ὃ μὲν οὖν τολμηρὸν τὰ προαιρέσεως, βέβηκε τὴν ἀρχὴν αὐτῶν. ὃ δ' ἀγνὸν ὑπόνημα τῆς γραφῆς, ἴσον ὄντ τῆς ἀφθονῆς αἱρέσεως. οὕτω γὰρ γράφοντες ἐδίδαξαν. ὅτε μὲν ἤρξαντο πιστεύειν αὐτοί. ἀπὸ δὲ τὰ νῦν βούλονται τὴν πίστιν αὐτῶν καταγγέλλειν. καὶ ὥσπερ κατὰ τὰ διαλελισμὴν λουκᾶν, ἐτέθη δόγμα πρὸς τῆς ἀποφαφῆς. καὶ τοῦτο τὸ δόγμα, προέτερον μὲν οὐκ ἦν. ἀπὸ δὲ τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ἤρξατο εἶναι, καὶ ἐτέθη πρῶτα τὰ γράφοντος. οὕτω καὶ οὗτοι γράφοντες, ὀξετέθη νῦν ἡ πίστις, ἔδοξαν ὅτι νεώτερον τὸ τῆς αἱρέσεως αὐτῶν ὄντ φρόνημα, καὶ οὐκ ἦν προέτερον. εἰ δὲ προσθεῖναι τὰ καθολικῆς, ἔλαθον ἑαυτοῖς, πεσόντες εἰς τὴν πανομίδα ὧν ἀπὸ Φρυγίας. ὥστε καὶ αὐτοῖς κατ' ἐκείνους εἰπεῖν, ἡμῖν πρῶτον ἀπεκαλύφθη καὶ ἀφ' ἡμῶν ἡ πίστις ἦρξε τῶν χριστιανῶν. καὶ ὥσπερ ἐκφυοι μαξίμιλλαν καὶ μοντανὸν, οὕτως οὗτοι ἀντὶ τοῦ χριστοῦ, δεσπότην κωνστάντιον ὑπογράφονται. εἰ δὲ κατ' αὐτοὺς ἀπὸ τῆς νῦν ὑπατείας ἦρξεν ἡ πίστις ἔχει, τί ποιήσουσιν οἱ πατέρες, καὶ οἱ μακάριοι μάρτυρες. τί δὲ αὐτοὶ ποιήσουσι τοὺς πρὸ αὐτῶν καλλιηθέντας, καὶ πρὸ τῆς ὑπατείας ταύτης κοιμηθέντας. πῶς αὐτοὺς ἐγείρουσιν, ἵνα ἃ μὴ ἔδοξαν δεδιδαχέναι, τούτοις ἀπαλείφωσιν· ἃ δὲ νῦν ὡς ἐφευρόντες ἔγραφον, ὑπαπείρωσιν αὐτοῖς. οὕτως εἰσὶν ἀμαθεῖς μόνον εἰδότες πλάνην προφάσεις, καὶ ταύτας, ἀπρεπεῖς καὶ ἀπιθάνους, ἐξευρίσκοντες ὑβρεις τὸν ἔλεγχον. Τοιαῦτα μὲν ἀθανάσιος, τοῖς ἑαυτῦ γνωρίμοις ἐπέστελλεν. ἐξέστω δὲ τοῖς φιλομαθέσιν διαζητήσαι τὸ ὑπόλοιπον, γνῶναι τὰ ἐν αὐτῇ διωρατῶς εἰρημένα. ἡμεῖς γὰρ μέρος αὐτῆς ἐνταῦθα προσεθήκαμεν, ὃ μῆκος πραγματεύσασθαι. ἰστέον δὲ, ὅτι ἡ σύνοδος καθεῖλε τοὺς πρὸ οὐσίαντα καὶ οὐρανίον, ἀνεξένιστον τε, καὶ ἀγέννητον, καὶ ἀΐδιον, καὶ δημιούργον, ὅτι τὸν ἀρχαῖον δόξαν διαθεμαλίσαι οὐ καλεδέξαντο. διὸ οὗτοι μὲν ἀναναγκαίως ὅτι τῇ καθαιρέσῃ, τοῦς τε βασιλέα ταχέως ἀνέδραμον, ὅπτικομιζόμενοι τὸν διαγνωσθεῖσαν ἐν τῇ συνόδῳ τε πίστεως ἔκδοσιν. ἡ σύνοδος δὲ, διὰ ὅπτιοχῆς γνώσεμα τὸ ἐαυτῆς γνωσθὲν καθίσῃ ὡς βασιλῆ. ἧς ἐκ ῥωμαϊκῆς μεταβληθείσης, ἥδε ἔστιν ἡ διάνοια.

Επισολὴ τ̃ ὰν Ἀριμίνῳ συνόδου πρὸς τ̃ βασιλέα.

Εκ τε τ̃ς τ̃ θεοῦ κελεύσεως, καὶ τ̃ σ̃ς εὐσεβείας προσταγμάτος, τὰ πάλαι δογματισθέντα μεγίστη αἰ πιστεύομεν. εἰς γὰρ Ἀρίμινον ἐκ πασῶν τ̃ν πρὸς δύσιν πόλεων, εἰς ὃ αὐτὸ πάντες ἐπέσπεσθαι σπουδάζομεν· ἵνα καὶ ἡ πίστις τ̃ς καθολικ̃ς ἐκκλησίας γνωρισθ̃, καὶ οἱ τῶν ἀνόμων φρονοῦντες ἐκδηλοι γένων). ὡς γὰρ ὀλίγα πλέονα διαφωνοῦντες εὑρήκαμεν, ἄριστον ἐφάνη τὴν πίστιν ἐκ παλαιᾶς διαμένουσ̃, ἐν ᾗ οἱ προφῆται καὶ τὰ εὐαγγέλια, καὶ οἱ ἀπόστολοι διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ ἐκηρύξαν, τ̃ καὶ τ̃ς σ̃ς βασιλείας φρονεῖν, καὶ τ̃ σ̃ς ῥώσεως προσῆκεν· ἵνα ταύτην καθαρὰν φυλάξωμεν, καὶ φυλάττοντες μέχρι τέλους διαμείνωμεν. ἄτοπον γὰρ καὶ ἀθέμιτον ἐφαίν τ̃ν ὀρθῶς καὶ δικαίως ὡρισμένων τὴν μεταλλάττειν, καὶ ὧν ἐν νικαίᾳ κοινῇ μ̃ τοῦ ἁγιοτάτου σου πατρὸς καὶ βασιλέως κωνσταντίνου ἐσκεμμένων, ὧν ἡ διδασκαλία τε καὶ τὸ φρόνημα διῆλθε καὶ ἐκηρύχθη τ̃ς πάσας διαθέσπων ἀκοὰς τ̃ καὶ διανοίας· ἥτις δὴ πάλαι μόνη καὶ ὀλετὴρ τ̃ς Ἀρείου αἱρέσεως ὑπ̃ρξε· δι' ἣς οὐ μόνον αὐτὴ, ἀλλὰ καὶ αἱ λοιπαὶ αἱρέσεις κατηρέθησαν· ἐν ᾗ ὄντως καὶ τὸ πρωτεῖναι μᾶλλον σφίσιν, καὶ τὸ ἀφιέσθαι ὑποκίνδυνον ὑπ̃ρχει. ὡς εἴπερ καὶ ἄλλοτε ποτὲ, ἔστι τοῖς ἐχθροῖς ἀδικα ποιεῖν ἀπερ βούλονται. ὅθεν οὐρανίου τε καὶ οὐδενὸς ὑπὸ ὑπαλλαγὴ μετέχοι τε καὶ σύμφρονες τ̃ Ἀρειανικοῦ δόγματος ἦσαν κατεγνωκότες, καὶ τ̃ς ἡμετέρας κοινωνίας χωρισθέντες ἀπεφώνησαν. ἧς ἵνα μετάσχωσιν, ἐφ' οἷς ἑαυτοῖς συνεγνώκεισαν πλημμελήσαντες, μετανοίας τε καὶ συγγνώμης ἠξίουν τυχεῖν, ὡς δὲ τὰ ἔγγραφα τὰ ὑπ' ἐκείνων γεγενημένα μ̃ρτυρᾷ. δι' ὧν ἀποφήνων φάσκω γεγενῆ), καὶ τ̃ν ἐγκλημ̃ συγγνώμη. ἐμοὶ δὲ ὁ καιρὸς καθ' ὃν ταῦτα ἐπράττετο, ὅτε ἐν μεδιολάνῳ τὸ συνέδριον τ̃ς συνόδου ζωνεχροτεῖτο· συμπρόντων δὲ καὶ ὧν πρεσβυτέρων τ̃ ῥωμαίων ἐκκλησίας. ἐγνωκότες δὲ ἅμα δὲ τὸν μ̃ τὴν τελευτὴν ἄξιον μνήμης κωνσταντῖνον, μ̃ πάσης ἀκριβείας καὶ ἐξετάσεως τὴν συγγραφὴν σφῶν πίστιν ἐκλεγόμενοι. ὅθεν ὃ ὡς ἐξ ἀθέων ἐλαύνετο βασιλιάδης, καὶ πρὸς τὴν ὀφλημένην εἰρωνίαν ἀνεχώρησεν, ἄτοπον εἰ) μετ' ἐκεῖνον τὴν καινοτομεῖν, καὶ τοσούτοις ἁγίοις ὁμολογηταῖς μ̃ρτυρας, τοῖς καὶ τοῦδε τ̃ δόγματος συγγραφεῖς τ̃ δὲ αἱρεταὶ ἀναθεῖν. οἵ τινες κατ' τὸν παλαιὸν τ̃ καθολικ̃ς ἐκκλησίας θεσμὸν, ἀπόντα φρονοῦντες ἀφωρισμένην καὶ ἀπόντα τὴν πίστιν καὶ ἐς τοῖς σοῖς χρόνοις τ̃ βασιλείας μετέδωκε, διὰ τ̃ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, δι' ὃν σοὶ καὶ τὸ βασιλεύειν ὅτως ὑπ̃ρξεν, ὡς καὶ τ̃ καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης κρατεῖν. πάλιν γοῦν οἱ ἔθνεσι δὲ οἰκεῖοι τῷ φρονήματι, ἀθεμίτῳ φρονήματι τ̃ δυσεβοῦς φρονήσεως, κήρυκας ἑαυτοῖς ἀνήγαγον, καὶ ὅπλα θεῦσιν ἀναζέπειν πρῶ τὸ τ̃ ἀγαθ̃ς ζυνταγμα. ὡς γὰρ κατὰ τὸ σὸν πρόσταγμα τὸ συνέδριον τ̃ ζωοδου συνεχροτεῖτο, καὶ εἶνοι τ̃ ἰδίας ἀπάτης ἐγύμνουν τὴν σκέψιν. ἐπειράνθη γὰρ πανουργία ἵνα καὶ ταραχὴ πρόσφερόμενος καινοτομεῖν τ̃ ἑαυτ̃ς ἑτερούσιας τοῖς συνομοσπονδίοις, ἀνόμοιον, ἀνόμενον, καὶ ἀνόμοιον, τοῖς τὸν ἕνα, καὶ διχοτομίαν ἐμποιοῦντας. ὧν ἡ διδασκαλία μία μὲν οὖσα, πρῶ πλῆθος βλασφημιῶν ἐκάρβενεν. ὡς δὲ συνόδου οὐχὶ τ̃ αὐτ̃ς πρόθεσεως ὄντας, οὔτε ὁμογνωμονοῦντας ἐφ' οἷς κακῶς ἐφρόνουν, ἃς τὸ συμβούλιον ἔμελλε μετήγαγον ἑαυτοῖς, ὡς δοκεῖν ἕτερον γράφειν. ἐμοὶ δὲ ὁ καιρὸς βραχὺς, ὁ καὶ τὰς γνώμας αὐ-

μας αὐ-

μας αὐτῶν ἐξηγέγχων. ἵνα μὴ οὖν τῆς αὐτῆς ἀεὶ τὰ τῆς ἐκκλησίας ὠθεισπίπτῃ, καὶ τὰ ἐφεξῆς ἡ δορυβος κυλινδούμενος ἀπωθῇ συγχέῃ, βέβαιον ἐφάνη τὰ πάλαι ὡρισμένα, ἔμμονα καὶ ἀμετακίνητα διαφυλάττειν· τοῖς δὲ ὠφελημένοις, ἀπὸ τῆς ἡμετέρας κοινωνίας ἀποκεχωρίσθαι· διὸ ἵνα αὖπάλιν, τοῖς διαδιδάξασι παρέσθαι πρὸς τὴν σὴν ὑπεῖκειαν ἀπεσάλκαμεν, τὴν γνώμην τοῦ συνεδρίου, διὰ τῆς ὑπισχνῆς μηνύσοντας. τοῖς γε παρεσθίουσι πρὸ γε πάντων τοῦτο παρακελεύόμεθα τὴν τῆς ἀληθείας πίστωσαι, ἐκ τῆς παλαιᾶς ἀρχαίων καὶ δικαίων ὁρμωμένους, οἱ καὶ τὴν σὴν διδασκάλοισιν ὁσιότητα, ἥν οὐχ ὡς παρ' ἑτέρου τινὸς οὐρανίου τε καὶ οὐδενὸς, ἕως ἂν εἰρήνη, καὶ παρ' αὐτῶν τῶν δικαίων διαμονή. πῶς γὰρ εἰρήνην τε οἷόν τ' ἄγειν, τοὺς τὴν εἰρήνην καταλύοντας. μᾶλλον γὰρ ἔοικε καὶ ταραχὴ ἐκ τούτων καὶ τὰς λοιπὰς πόλεσι, καὶ τὴν ῥωμαίων ἐκκλησίαν γεννήσειν. διὸ δὴ καὶ ἐκελεύσαμεν τὴν σὴν ὑπεῖκειαν, ἵνα παρασπένδοιν ἀκούσῃς, καὶ γαλήνιον βλέμμα, τὰ τῆς ἡμετέρας παρεσκευῆς ἀληθείας, μήτε παρὸν ὕβριν τῶν τετελευτηκότων κανόνα μεταλλάττειν ὑπερβάλλειν, ἀλλ' ἐάσῃς ἡμᾶς ἐμμένειν τοῖς παρὰ τῶν πρόσθεν ὀρισθεῖσι τε, καὶ νενομοθετημένοις. οὓς ἀπωθοῦμεν, μετ' ἀγχινοίας τε καὶ φρονήσεως, καὶ πνεύματος ἁγίου πεποιημένας φήσαιμεν ἂν. τὰ γὰρ νεωτερισθέντα παρ' ἐκείνων κανονοθετούμενα, τοῖς μὲν πιστεύουσιν, ἀπιστίαν ἐμποιεῖ· τοῖς δὲ ἀπιστοῦσιν, ὠμότητα. ἐκελεύομεν δὲ ἐπὶ ἵνα κελεύσῃς τοὺς ὑπισχνουμένους ἐπὶ τὴν ἀποδοκιμασίαν παραπέμπειν, οὓς καὶ ὁ τῆς ἡλικίας ὑπέπτωκεν, καὶ ὁ τῆς πενίας ἀνδρεῖος πεύκῃ, τὴν εἰς τὴν οἰκίαν ἀνακομιδὴν ποιήσασθαι ἐφοδίαν· ἵνα μὴ ἔρημοι τῶν ὑπισχνουμένων αἱ ἐκκλησίαι διαμένωσιν. ἔτι δὲ καὶ τοῦτο δεόμεθα, ἵνα μήτε ἐπείπῃ τὴν παρόντων, μήτε πλεονάζῃ, ἀλλὰ πάντα ἀρρήκτα διαμένῃ ἐκ τῆς τοῦ παντὸς ἀσφαλείας, καὶ εἰς τὸν νεῶν χρόνον διαφυλαττόμενος. μήτε λοιπὸν ἡμᾶς μοχθεῖν, καὶ ἐκ τῆς τῶν ἰδίων προσοικείων ὑπερβάλλειν φυέσθαι, ἀλλ' ἵνα οἱ ὑπισχνούμενοι τοῖς ἰδίοις λαοῖς, μετ' εἰρήνης εἰς δύναμίς τε καὶ λαμπρείας ὁρμὴν ἄφοιεν, ἐκελεύοντες καὶ τῆς σῆς φρονήσεως καὶ βασιλείας καὶ εἰρήνης, ἣν ἡ θεότης σοι δῴη τὸ διηνεκὲς χαρίσηται. οἱ δὲ ἡμέτεροι παρέσθαι τὰς ἐπαγγελίας, καὶ τὰς τῶν ὑπισχνουμένων παραγγελίας κομίζοιεν, οἵτινες καὶ ἐξ αὐτῶν ὧν θείων γραφῶν, τὴν σὴν διδασκαλίαν θειότητα. ταῦτα μὲν οὖν ἡ συνοδος ἔγραψε, καὶ δι' ὑπισχνουμένων ἀπέστελεν. οἱ μὲν τοῦ οὐρανίου καὶ οὐδενὸς φαίνεσθαι τὴν τούτων ἄφιξιν, παρεσκευάζοντο μὴ τὴν ἐνώδον, ὑπιδείξαντες ἣν ἐπεκομίζοντο πίστεως ἔκδοσιν. ὁ βασιλεὺς δὲ ἐκ παρελήψεως τῆς ἀρχαίας δόξης παρεσκεύαστο, ἠγανάκτει μὲν κατὰ τῆς συνόδου. τοῖς δὲ τοῦ οὐρανίου καὶ οὐδενὸς, διὰ μιᾶς ἦγε πολλῆς. διὸ οἱ ἀπὸ τῆς συνόδου πεμφθέντες ἐχαρόνιζον, ἀποκρίσεως ἀτυχοῦντες. ὁπότε δὲ πάλιν διὰ δὲ παρὰ τὴν ἐνώδον διὰ τῶν προνοίων διετέλεσεν ὁ βασιλεύς.

Ἐπιστολὴ κωνσταντίου παρὰ τὴν ἐνώδον.

Κωνστάντιος νικητὴς καὶ θριαμβευτὴς αὔγουστος, πᾶσι τοῖς ἐν ἀριμήνῳ ὑπισχνουμένοις σωτηρίαν. Αἰεὶ μὲν παρηυρημένην ἔχειν ἡμᾶς φρονίδα, παρὰ θεοῦ καὶ παρὰ νόμου, οὐδὲ ἡ ὑμετέρα χρηστότης ἀγνοεῖ. διὰ δὲ νεῦσιν τοῦ ἀπὸ τῆς ἐνώσεως ἡμῶν ἀποσταλέντας εἴκοσι ὑπισχνουμένους διαδεξαμένους τὴν παρ' ἡμῶν παρεσκευήν, τέως οὐκ ἠδυνήθημεν ἰδεῖν. διαλογὰ γὰρ ἡμῖν ἡ παρὰ τοῖς βαρβάροις

ὁδός. καὶ ὡς οἴδατε, πρέπει τὴν ψυχὴν καθαρὰν οὖσαν ἀπὸ πάσης φροντίδος, τὰ
περὶ τοῦ θείου νόμου γυμνάζειν. τοιγαροῦν τοὺς ἐπισκόπους ἐκελεύσαμεν ἐν τῇ
ἀνδριανουπόλει, ἐκδέξασθαι τὴν ἡμετέραν ἐπάνοδον· ἵν' ἐπειδὰν πάντα καλῶς
διατεθῇ τὰ δημόσια, τότε λοιπὸν ἅπερ ὑποβάλλουσιν ἀκοῦσαι, καὶ δοκιμάσαι
δυνηθῶμεν. τῇ μέντοι ςερρότητι ὑμῶν μὴ βαρὺ φαινέσθω, ὥςτε ἐκδέξασθαι
τὴν αὐτῶν ἐπάνοδον· ἵν' ἐπειδὰν ἐπανέλθωσι κομίζοντες ὑμῖν τὰς ἡμετέρας ἀ-
ποκρίσεις, δυνηθῆτε εἰς πέρας ἀγαγεῖν, τὰ πρὸς τὴν λυσιτέλειαν ἀνήκοντα τῇ κα-
θολικῇ ἐκκλησίᾳ. Ταῦτα δεξάμενοι τὰ γράμματα οἱ ἐπίσκοποι, αὖθις τοιαῦτα
ἀντέγραψαν. τὰ γράμματα τῆς σῆς φιλανθρωπίας ἐδεξάμεθα, κύριε θεοφι-
λέςατε βασιλεῦ, τὰ περιέχοντα διὰ τὴν τῶν δημοσίων ἀνάγκην, τέως μὴ δεδυ-
νῆσθαί σε τοὺς ἡμετέρους πρέσβεις θεωρῆσαι. ἡμᾶς δὲ κελεύεις ἐκδέξασθαι τὴν
αὐτῶν ἐπάνοδον, ἕως ἂν τὰ παρ' ἡμῶν ὁρισθέντα ἀκολούθως τοῖς προγόνοις ἡ-
μῶν ἐπιγνῷ παρ' αὐτῶν ἡ σὴ εὐλάβεια. ἀλλὰ καὶ νῦν διὰ τούτων τῶν γραμ-
μάτων ὁμολογοῦμεν καὶ διαβεβαιούμεθα, μηδαμῶς ἡμᾶς ἀναχωρεῖν τῆς ἡμε-
τέρας προθέσεως. τοῦτο γὰρ καὶ τοῖς πρέσβεσιν ἡμῶν ἐνετειλάμεθα. ἀξιοῦμεν
τοίνυν ὅπως γαληναίᾳ τῇ προσόψει, τά τε νῦν γράμματα τῆς ἡμετέρας μετριό-
τητος κελεύσεις ἀναγνωσθῆναι· ἀλλὰ γὰρ κἀκεῖνα ἃ διὰ τῶν πρέσβεων ἡμῶν ἐνε-
τειλάμεθα ἡδέως ὑπόδεξαι. ἐκεῖνο μέντοι σύνορᾶν μεθ' ἡμῶν καὶ ἡ σὴ ἡμερό-
της, ὅση νῦν ἐςὶ λύπη καὶ κατήφεια, ὅτι ἐν τοῖς σοῖς μακαριωτάτοις καιροῖς, τοσαῦ-
ται ἐκκλησίαι χωρὶς ἐπισκόπων εἰσί. καὶ διὰ τοῦτο πάλιν τὴν σὴν φιλανθρωπίαν
ἀξιοῦμεν, κύριε θεοφιλέςατε βασιλεῦ, ὅπως πρὸ τῆς τραχύτητος τῶν χειμώνων,
εἴπερ ἀρέσειε τῇ σῇ εὐσεβείᾳ, κελεύσεις ἡμᾶς εἰς τὰς ἡμετέρας ἐκκλησίας ἐπαν-
ελθεῖν, ὑπὲρ τοῦ δύνασθαι ἡμᾶς τῷ παντοκράτορι θεῷ, καὶ τῷ δεσπότῃ καὶ σω-
τῆρι ἡμῶν χριςῷ, τῷ υἱῷ αὐτοῦ τῷ μονογενεῖ, ὑπὲρ τῆς σῆς βασιλείας, τὰς ἐθίμους
εὐχὰς μετὰ τῶν λαῶν ἀποπληροῦν, καθὼς καὶ ἀεὶ ἐπετελέσαμεν καὶ νῦν ἐχόμε-
νοι. Ταῦτα γράψαντες, καὶ μικρὸν ἐπιμείναντες χρόνον, ὡς οὐκ ἠξίου αὐτοὺς ὁ βα-
σιλεὺς ἀποκρίσεως, κατὰ πόλεις τὰς ἑαυτῶν ἀνεχώρησαν. ὁ βασιλεὺς δὲ, καὶ ἤδη μὲν
πρότερον ἐσκόπει τὴν ἀρειανὴν δόξαν τῶν ἐκκλησίαις ἐγκατασπεῖραι. ταύτην τε
κρατήσειν ἐσπουδακὼς, πρόφασιν ὕβρεως, τὴν ἐκείνων ποιεῖται ἀναχώρησιν, κα-
ταπεφρονῆσθαι λέγων ὅτι παρὰ γνώμην αὐτοῦ διελύθησαν. διὸ τοῖς μὲν περὶ οὐρ-
σάκιον ὅσα αὐτοῖς ἐδόκει σὺν παρρησίᾳ κατὰ τῶν ἐκκλησιῶν πράττειν ἐπέτρεψε.
τὴν δὲ ἔκδοσιν τῆς ἀναγνωσθείσης ἐν ἀριμηνίῳ πίςεως, ἐκέλευσεν εἰς τὰς περὶ ἰ-
ταλίαν ἐκκλησίας πέμπεσθαι, προςτάξας τοὺς μὴ βουλομένους ὑπογράφειν
αὐτῇ, ἐξεῶσθαι τῶν ἐκκλησιῶν, καὶ εἰς τοὺς τόπους αὐτῶν ἑτέρους ἀντικαθίςασθαι.
καὶ πρῶτος μὲν λιβέριος ὁ τῆς ῥώμης ἐπίσκοπος παραιτησάμενος ἐκείνῃ τῇ πίςει
συνθέσθαι, ἐξόριςος γίνεται τῶν περὶ οὐρσάκιον· εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ καταςησάντων φί-
λικα, ὃς διάκονος ὢν τῆς ἐν ῥώμῃ ἐκκλησίας καὶ τῇ ἀρειανῇ δόξῃ, ἅμα δὲ καὶ ἀ-
νάγκῃ κεχειροτόνητο. πάντα μὲν οὖν τότε τὰ κατὰ τὴν δύσιν καινοτομούμενα τα-
ραχὴν εἶχε, τῶν μὲν, ἐξωθουμένων καὶ ἀποςελλομένων εἰς ἐξορίαν· τῶν δὲ, εἰς τόπον
τῶν αὐτῶν ἀντικαθιςαμένων. καὶ ταῦτα ἐγίνετο βίᾳ, καὶ τῶν βασιλικῶν προςταγ-
μάτων, ἅπερ καὶ εἰς τὰ ἑῷα μέρη ἀπέςαλτο. ὁ λιβέριος μὲν οὖν μικρὸν ὕςερον τῆς

ἐξορίας

ὀξοείας δυάκνηθείς, τὸν οἰκεῖον θρόνον ἀπέλαβε, ἔτ' ἐν ῥώμῃ λαοῦ σασάσθαι ὢν, καὶ τῆς ἐκκλησίας ἐκβάλλοντος τὸν φίλιππα, ὅτε βασιλεὺς ἦν ὧδε γνώμῃ τούτοις ἐψήφετο σύμφορος. οἱ δὲ ὧδε οὐρσάκιον τῆς ἰταλίας διαχωρήσαντες, καὶ ὅπη τὰ ἀνατολικὰ διαβαίνουσι μέρη, πόλιν τ' θράκης, ὄνομα νίκην, καταλαμβάνουσι. μακρὸν δὲ ὑπιμείναντες ἐν αὐτῇ χρόνον, ἕτερον ποιοῦνται ἐν αὐτῇ σῶν ἕδριον. καὶ τὴν διαγνωσθεῖσαν ἐν ἀριμίνῳ τῆς πίστεως ἐκδοσιν εἰς ἅλωσα γλῶσσαν ἑρμηνεύσαντες, καθ' ὃν δυνατώτερον γέγραπται τρόπον, εἶτα δημοσιώσαντες ἐβεβαίωσαν, ὑπεφημίσαντες τοῦτο τ' οἰκουμενικῆς συνόδου, καὶ ὑπηρετοῦντες τὴν πίστιν τῇ ἐν νίκῃ τῶν προμοίῳ τὸ ὀνόματος ζωαρπάζειν τοὺς ἁπλουστέρους βουλόμενοι. τὸ ἐν νικαίᾳ γὰρ τῆς βιθυνίας πίστιν εἶναι νόμιζον. ἀλλ' οὐδὲν αὐτοὺς ὠφέλησε τὸ σόφισμα. μετ' οὐ πολὺ γὰρ ἐξηλέγχθη· διετέλουν γὰρ γεγωμένοι. ὧδε μὲν οὖν τῶν κατὰ τὰ ἑσπέρια γεγονότων μέρη, τοσαῦτα εἰρήσθω. μετιτέον δ' ὅπη τ' διήγησιν τὸ κατ' αὐτὸν χρόνον κατ' τὸ διάλοιπον γεγονότων.

Ἀρχελάου δὲ ἐν Μακεδονίᾳ. οἱ τοῦ ἀρχελάου μέρους ὑπόσκοποι, μεῖζον ἐκ θεοῦ βα- ληζ
σιλικοῦ τοσούτου γράμματος τοσοῦτον ἐκβεβηκέναι θράσος, καὶ ὅπως τὴν μὴ ζωοδόκον πρεσβύαζον, τὸ συγχρωτεῖν μικρὸν ὕστερον λέξω. τὰ δὲ τοσ τῆς ζωοδόκου κατ' αὐτῶν γεγονότα, τοσόδε ὑπισχνοῦμαι. ἀκάκιος μὲν γὰρ ὁ καισαρείας, μάξιμον μὲν ἱεροσολύμων ἐξωθήσαντες, κύριλλον ἀνεκαλέσαντο. μακεδόνιος δὲ τὰς γαλατίας οὔσας ἐν κωνσταντίνου πόλει ἐπαρχίας τε καὶ πόλεις ἀνέδραττεν· κατουργὸς τοῦ οἰκείου σχοπὸς κατὰ τὴν ἐκκλησιῶν τοσοῦτος γεγονώς. καὶ τὸ μὲν κυζίκου, ἧδιστον ὑπόσκοπον ἀναδήσας· τῆς δὲ νικομηδείας, μαραθώνιον, ὃς τοσοῦτον μὲν διάκονος ἦν, κατὰ μακεδονίου τὰ πόλεμος· κατευδαίμως δὲ ὧδε ὁ συζήσασθαι ἀνδράσιν τε καὶ γυναιξὶν μοναστήρια. ὅπως δὲ μακεδόνιος τὰς ὧδε κωνσταντίνου πόλιν ἐπαρχίας καὶ πόλεις ἀνέτρεπεν, ἤδη λεκτέον. ἦν γὰρ, ὡς καὶ φθάσας εἶπον, δραξάμενος τοῦ ὑπισχνουμένου, μυρία κακὰ ποιεῖ τοῖς μὴ αἱρεσιώταις τὰ αὐτὰ φρονεῖν. καὶ οὐ μόνον γε τοὺς τῆς ἐκκλησίας διακρινομένους ζημιοῦν, ἀλλὰ γὰρ καὶ ναυβλαβοῦς, εἰδὼς καὶ αὐτοὺς φρονοῦντας τὸ ὁμοούσιον. σὺν ηλαύνοντο οὖν καὶ οὗτοι τὰ δύνηκεσα πάσχοντες. καὶ φυγὴ μὲν αὐτῶν ὁ ὑπόσκοπος, ἀγλυκὸς ὄνομα αὐτῷ. πολλοὶ δὲ τῶν ὑπισημένων ἐπ' ἀναιρέσει συνηνέχθησαν ἠκίζοντο, ἐπεὶ μὴ ἐβούλοντο μελέτην τῆς κοινωνίας αὐτοῦ. μετὰ δὲ τοὺς αἰκιζομένους, βία τῶν μυστηρίων μελέτην τοὺς ἀνδρας ἐπάλαιον. ξύλῳ γὰρ διαιροῦντες τὰ σώματα τοῦ ἀνθρώπου, τὰ μυστήρια ἐνέβαλλον. οἱ δὲ ὑποστρεφόμενοι τοῦτο, μείζονα τῶν ἄλλων ζημίαν κόλασιν ταύτην ἐνόμιζον· γυναικά τε καὶ παιδία ζωαρπάζοντες, μυεῖσθαι ἐπηνάγκαζον. εἰ δέ τις πρήτειτο, ἢ ὅλως ἀντέλεγεν, ἀθρόους ἐπακολουθοῦσι πληγαὶ, καὶ μετὰ τὰς πληγὰς δεσμοί τε καὶ δεσμωτήρια, καὶ τὰ ἄλλα δεινά. ὧν ἑνὸς ἢ δυοῖν ὑπομνησθεὶς, φανερὰν τὴν ἀπέχθειαν καὶ ὠμότητα μακεδονίου, ἃ τῶν τότε ἀκμασάντων ἀνθρώπων τοῖς ἀκούουσι καταστήσω. γυναικῶν γὰρ τὰ μὴ ἀναχωρούντων μεταξὺ τῶν μυστηρίων, τοῖς μασοὺς ἐν κιβωτῷ βαλόντες ἀπέπνιξαν. ἀνδρῶν τε γυναικῶν τὰ αὐτὰ μέλεα, ἕν τὸ μὲν σιδήρῳ· τοῦτο δὲ ὡοῖς εἰς ἄκρον πυρὶ θερμανθεῖσι, τοσοῦτον ἔκαιον· ξένη τε, καὶ τοῦτο τὰς ἡμέρας ἡμωείας, αὕτη ἡ ὑπὸ τῶν χριστιανίζειν λεγόντων ἐγένετο. ταῦτα δ' ἐγὼ τοῦτο μακροχρονιώτερον αὐξανόντος ἤκουσα, οὗ καὶ ὧ τοσοῦ-

τῳ βιβλίῳ μνήμην πεποίημαι. ὃς πρεσβύτερος μὲν ἦν τῆς τῶν ναυατιανῶν ἐκκλησίας. πεπονθέναι δὲ ἔλεγε καὶ αὐτὸς, οὐκ ὀλίγα παρὰ τῶν ἀρειανιζόντων κακὰ, οὔπω τηνικαῦτα τῆς τοῦ πρεσβυτέρου ἀξίας λαχών. ἅμα δὲ ἀλεξάνδρῳ παφλαγόνι σϋνασκοῦντι αὐτῷ, εἴς τε εἱρκτὴν βεβλῆσθαι, καὶ πληγὰς ὑπομεῖναι πολλὰς, καὶ ἐνεγκεῖν μὲν τὰς βασάνους αὐτὸς ἔλεγεν. ἀλέξανδρον δὲ ὑπὸ τῶν πληγῶν ἐν τῇ εἱρκτῇ τελευτῆσαι, ὃς τέθαπται νῦν ἐν δεξιᾷ εἰσπλεύσαντι τὸν βυζάντιον κόλπον, ὃς καλεῖται κέρας, πλησίον τῶν ποταμῶν, οὗ καὶ ἐκκλησία ἐστὶ τῶν ναυατιανῶν, ἀλεξάνδρου ἐπώνυμος. καθῄρουν μὲν οὖν οἱ ἀρειανίζοντες, μακεδονίου κελεύοντος, ἀλλὰς τε κατὰ πόλεις ἐκκλησίας, καὶ δὴ ναυατιανῶν τὴν πλησίον τοῦ πελαργοῦ, ἐν τῇ κωνσταντίνου πόλει κειμένην. τοῦ χάριν δὲ ταύτην ἰδικῶς ἐμνημόνευσα, λέξων ἔρχομαι, ὅσα παρὰ τοῦ γεραιτάτου αὐξάνοντος ἤκουσα. ὁ βασιλέως νόμος, καὶ ἡ μακεδονίου βία, καθαιρεῖσθαι τῶν τὸ ὁμοούσιον φρονούντων τὰς ἐκκλησίας ἐκέλευον. ἕλκει δὴ τὸ θέσπισμα καὶ ἡ βία κατὰ τῆσδε τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἤπειγον οἱ προστεταγμένοι τοῦτο ποιεῖν. θαυμάσας οὖν, μοι ἔπεισι τόν τε ναυατιανῶν λαὸν, ὁπόσον εἶχον ζῆλον καὶ σπουδὴν περὶ τὴν ἑαυτῶν ἐκκλησίαν, καὶ τὴν εὔνοιαν ἣν εἶχον περὶ αὐτοὺς οἱ τότε μὲν τῆς ἐκκλησίας ὑπὸ τῶν ἀρειανῶν ἐκβληθέντες· νῦν δὲ ἐν εἰρήνῃ τὰς ἐκκλησίας κατέχοντες. ὡς δὲ ἤπειγον καθαιρεῖσθαι καὶ τήνδε τὴν ἐκκλησίαν οἷς τοῦτο προσετέτακτο, συνήγοντο πλεῖστος ὅμιλος ἀνθρώπων ναυατιανῶν τε, καί τινες τῶν ὁμοφρονούντων αὐτοῖς. καὶ καθελόντες τὴν ἐκκλησίαν αὐτῶν, εἰς ἄλλον τόπον μετέθεσαν. ὁ δὲ τόπος ἐστὶ ἀντιπέραθεν μὲν κεῖται τῆς πόλεως. συκαὶ δὲ ὀνομάζονται, καὶ ἔστι τρισκαιδέκατον τῆς κωνσταντίνου πόλεως κλίμα. ταχεῖα δὲ ἐγίνετο ἡ τῆς ἐκκλησίας μετάθεσις, λαοῦ πολλοῦ σὺν προθυμίᾳ μεγίστῃ μεταφερόντων αὐτήν. ὁ μὲν γάρ τις ἔφερε κέραμον· ὁ δὲ, λίθον· ἕτερος δὲ, ξύλον· καὶ ἄλλος ἄλλο λαμβάνων, ἐπὶ τὰς συκὰς ἀπεκόμιζεν. συνεπελαμβάνοντο δὲ καὶ γυναῖκες, καὶ ἡ μικρὰ ἡλικία, εὐχὴν ἡγούμενοι πληροῦν, καὶ μέγα κέρδος λαμβάνειν τῶν ἀφιερωθέντων τῷ θεῷ, φύλακες ἀκέρεοι γενέσθαι ἠξιωμένοι. τότε ἡ τῶν ναυατιανῶν ἐκκλησία εἰς τὰς συκὰς μετενήνεκτο. χρόνῳ δὲ ὕστερον μετὰ τὴν τελευτὴν κωνσταντίου, ὁ βασιλεὺς ἰουλιανὸς τόν τε τόπον ἀποδοθῆναι ἐκέλευσε, καὶ ἀνοικοδομεῖν αὖθις ὁ λαὸς τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀντιμετενεγκόντες τὰς ὕλας, τὴν ἐκκλησίαν εἰς τὴν ἐξ ἀρχῆς ᾠκοδόμησαν τόπον. καὶ βεβιτιώσαντες, ἀναστασίαν καλεῖσθαι φερωνύμως ἠξίωσαν. ἡ μὲν οὖν ἐκκλησία ὕστερον, ὡς ἔφην, ἐπὶ ἰουλιανοῦ ἀνέστη. τότε δὲ ἄμφω οἵτε τῆς ἐκκλησίας καὶ οἱ ναυατιανοὶ ὅμως ἠλαύνοντο. διὸ καὶ οἱ τῆς ἐκκλησίας ἐβδελύττοντο ἐν τοῖς εὐκτηρίοις ἔχεσθαι τόποις, ἐν οἷς οἱ ἀρειανοὶ σϋνήγοντο. εἰς δὲ τὰς ἄλλας τρεῖς, τοσαύτας γὰρ ἐντὸς τῆς πόλεως ἔχουσιν, οἱ τῶν ναυατιανῶν ἐκκλησίας σϋνερχόμενοι ἀλλήλοις συνήρχοντο, μικροῦ τε ἐδέησεν ἑνωθῆναι αὐτοὺς, εἰ μὴ ναυατιανοὶ φυλάττοντες ἀρχαῖον παράδελμα, παρῃτήσαντο. ὅμως δὲ τὴν ἀλλὴν εὔνοιαν ἀλλήλοις προθυμότερον ἐφύλαττον, ὑπεραποθνήσκειν ἀλλήλων αἱρούμενοι. σϋνηλαύνοντο οὖν ἐν τῇ αὐτῇ κωνσταντίνου πόλει, καὶ κατὰ τὰς ἄλλας ἐπαρχίας τε καὶ πόλεις. αὐτίκα γοῦν ἐν κυζίκῳ ἡλεύσιος ὁ τῆδε ἐπίσκοπος, ὁμοίως ἅμα μακεδονίῳ, κατὰ τῶν χριστιανῶν ἐποίει πανταχόθεν ἡλαύνων καὶ διαστρέφων αὐτούς· τήν τε ἐν κυζίκῳ τῶν ναυατιανῶν

ἐκκλη-

ἐκκλησίαν καθεῖλεν εἰς ἔδαφος. μακεδόνιος δὲ τ̃ κολοφῶνα τῶ κακῶ οἷς ἐ-
δρασεν ἐπιθῆσι. πυθόμενος γὰρ χ̃ ὁ παφλαγόνων ἔθνος, πλείστοις ἔ) τ̃ ναύα-
λιμὴν θρησκείας, καὶ μάλισα χ̃ ὁ μυτίνιον, σωιδών τε ὡς οὐχ̓ οἷόντε τοσῶ-
δε πλῆθος δι' ἐκκλησιασικῶν δυθεφτων ζαύνεαθαι, λέαν ερας ἀριθμοὶς γρα
ιωτῶν γνώμη τοῦ βασιλέως ἐπὶ τὼ παφλαγονίαν πεμφθεῖσαν πεποίηκεν, ὅ-
πως φόβῳ τῶ ὁπλιτῶν, τὼ ἀρφανὼ δόξαν ωρσδέξων). οἱ δὲ οἰκοῦντες ὁ
μανλίνιον ζήλῳ θρησκείας, ἀπονοίᾳ χ̃ τῶ γραϊωτῶν ἐχρήσαντο. γνόμε-
νοί τε ἅμα πολλοὶ, δρέπανά τε μαχερὰ καὶ ἀξίνας λαβόντες, χ̃ πρωὶ ᾧ ωρσα-
τυχόντι ὅπλῳ χρώμενοι, ἀπήντων τοῖς γραϊώταις. χ̃ γνομένης συμβολῆς, πολ-
λοὶ μὲν ὧν παφλαγόνων ἀπέθανον· τῶ δὲ γραϊωτῶν, πλὼ ὀλίγων, οἱ πρῶτοι.
ταῦτα ἐγὼ ωρσὰ ἀγχοίκου παφλαγόνος ἤκουσα, ὃς ἔλεγε παρῆναι τῇ μάχῃ. λέ-
γουσι δὲ ταῦτα καὶ ἄλλοι παφλαγόνων πολλοί. τοιαῦτα μὲν οὖν τὰ μακεδονίου τοῦ
χειστιανισμοῦ καθορθώματα, φόνοι χ̃ μάχαι ἐ ἀνδραποδισμοὶ, χ̃ ἐμφύλιοι πό
λεμοι. αὕτη μέντοι ἡ ωρᾶξις, οὐ μόνον ωρσὰ τῶ ἠδικημένων, ἀλλὰ χ̃ ωρσὰ ὧν
οἰκείως ωρὸς αὐτὸν ἐχόντων δίκαιον κατ' αὐτ̃ μῖσος εἰργάσαντο. ωρσέχρουσέ τε
καὶ αὐτῷ ᾧ βασιλῆ, ἀφ' ἑτέραν αἰτίαν τοιάνδε. ὁ οἶκος ἔνθα ἡ λάρ-
ναξ ἐν ᾗ ὁ σῶμα τοῦ βασιλέως κωνσανλίνου ἀπέκειτο, ωλησίον ἦπειχε. ἦσαν οὖν
ἀφ' * οἱ ωρσεδρεύοντες, χ̃ ἀχθόμενοι ἐν φόβῳ πολλῷ. ὁ οὖν μακεδόνιος ἐβουν-
λεύσατο μεταφέρειν τὰ τοῦ βασιλέως ὀστᾶ, ὅπως δὴ μὴ συλληφθῇ ἡ θήκη ὑπὸ τοῦ
πλήθους. τοῦτο γνόντες οἱ λαοὶ, διεκωλύθη ἐπεχείρησε, φάσκοντες μὴ δεῖν τοῦ
βασιλέως τὰ ὀστᾶ μεταφέρεσθαι· ἴσον γὰρ εἶ) ὁ δυρύπτεσθαι. διηρημένοι τε οἱ λαοὶ
εἰς δύο μήματα. χ̃ οἱ μὲν, μηδὲν βλάπτεσθαι ὁ μεταφέρεσθαι τ̃ νεκρὸν ἔφασκον·
οἱ δὲ, δύσιον ἔλεγον ὁ γινόμενον. σωήρχοντό τε καὶ οἱ τ̃ ὁμοουσίου φρονήματος,
τῷ γνωμένῳ δυτείνοντες. ὁ δὲ μακεδόνιος μικρὰ τῶ αὐλῶ δυλιχθέντων φρον-
τίσας, μεταφέρῃ ὁ σῶμα τοῦ βασιλέως εἰς τὼ ἐκκλησίαν, ἐν ᾗ ὁ σῶμα τ̃ μάρ-
τυρος ἀναχίου ἀπόκει). τούτου γνωσθέντος, σωδρομὴ τῶ διχονοούντων τοῦ πλή
θους εἰς ἐκείνῳ τὼ ἐκκλησίαν ζώνυνος γίνε. δυθέντας τε ἀμηχάνοις τὰ μέρη, καὶ
μὴ μαχησαμένους, χεροὶν ἠμυνάντο. καὶ γίνε φόνος δυθεφτων πολλῶν· ὥς τε τ̃ αὐ-
λικὼ ἵνης ἐκκλησίας ἐκείνης, αἵματος πλήρη γενέσ. ἐγένετο δὲ τοῦτο καὶ εἰς τ̃ ἐγκ-
μάτων σοαν, ἄχρι πλατείας αὐλῆς. τοῦτο ὁ ἀτύχημα πυθόμενος ὁ βασιλεὺς, ὀρ-
γίζε) χ̃ τοῦ μακεδονίου, καὶ ωρσὰ τοὺς ἀπολωλότας, χ̃ ὅτι γε παῖς αὐτ̃ ὁ σῶ-
μα ωρσακινῆσαι ωρσὰ τὼ αὐτ̃ γνώμην ἐβλαμπε. καταλιπὼν οὖν τῶ ἑσπε-
ρίων μερῶν φρυγίζν τὴν καίσαρα ἰουλιανὸν, αὐτὸς ὅπη τὼ ἑῴαν ἐπορεύετο. ὁ-
πως μὲν οὖν μακεδόνιος μικρὸν ὕστερον καθηρέθη, βεβαχεῖαν δυτὶ ἡλικούτων κα-
κῶν, ταῦτ' ἐμοὶ δεδωκὼς δίκην, οὐκ ὀλίγον ὕστερον λέξω.

Περὶ δὲ τῆς ἑτέρας ζενόδου, ἣν ἐμίμνον τ̃ ὃν ἀρειμάνιον ζενόδου, χ̃ τὼ λθ
δυαβολὼ γνώμης ᾧ βασιλέως ἐκέλευσε ωρσάγματι νεῶ διηγήσομαι. ἐδέ-
δοκτο ωρότερον ὑπὸ νικομηδείας τ̃ βιθυνίας τοὺς ὑπισχνουμένους ζενάγειν. ἐνέκοψε
δὲ αὐτῶν τὼ ἐκεῖσε σωέλευσιν, σεισμὸς ὑπερμεγέθης μέγιστος. ἀφ' οὗ σεισθεὶ
τ̃ νικομηδέων πόλιν πεσεῖν. τοῦτο δ' ἐγένετο, ταπεινοῦ χ̃ κεραυνίου ωρὸ τ̃ ὀγδόου
εἰκάδα γ̃ αὐγούστου μηνός. ἐβουλεύσατο οὖν μεταθεῖναι τὼ ζενοδον, εἰς τ̃ γέτ-

νιάζουσιν αὐτῇ νίκαιαν. καὶ τοῦτο μὲν αὖθις μὲ ἐδοξεν. εἰς ταρσὸν δὲ τ̃ χιλικίας, ἐδόκει ζωέρχεσθαι. οὐ δὲ τούτου ἀρέσκοντος, εἰς σελεύκειαν τῆς ἰσαυρείας, τὸ ὀπίσω λουμένων τραχεῖαν ζωῆν λύσασι. τοῦτο δὲ ἐν ᾧ αὐτ̃ ἐναυτῷ πεποιήκασιν, ὑπατευόντων εὐσεβίου καὶ ὑπατίου. ἦσαν δὲ οἱ σωζόμενοι τὸν ἀριθμὸν ἑκατὸν ἑξήκοντα. συμπρῶ δὲ αὐτοῖς εἷς ὢν ἐν τοῖς βασιλικοῖς ἐκφωνῶν, ὄνομα λεωνᾶς, ἐφ' ᾧ τοῦτο θεῖναι τὸ περὶ τῆς πίστεως ζήτημα, τὸ βασιλέως ἐκέλευε τοῦτο γμα. τοῦτο ἐπακολουθῆσαι καὶ λούκιος ὁ τῶν χ̃ τὴν ἰσαυρείαν τραλιωτῶν ἡγούμενος, ὑπουργήσων εἰ δεήσοι τοῖς ὀπισθίοις. ὅπερ τοῦτον δὴ ζωσφόνιλες τῇ ἑβδόμῃ τῆς εἰκάδι τοῦ σεπεμβρίου μηνὸς, ὅπερ δημοσίων ὑπομνημάτων δηλοῦσιν. πρῶτον μὲν δὴ καὶ ὀξυγράφοι, τὰ πρ̃ ἑκάστου λεγόμενα σημειούμενοι, ὧν τὰ μὲν καθ' ἕκαστον ἐν τῇ ζωαγωγῇ σαβίνου ζητήσομεν οἱ φιλομαθεῖς, δηλ̃ μακρολέρων ἐγκείμενα. ἡμεῖς γ̃ τὰ κεφαλαιώδη μόνον ὑπερβαίνοντες ἐκθησόμθα. ἐν δὲ τῇ τοῦτῃ ἡμέρᾳ ζωσφόντων, ὁ λεωνᾶς, τὰ ἑκάστῳ δοκοῦντα τοῦτο θεῖναι ἐκέλευεν. οἱ δὲ παρόντες οὐ τοῦτο ἔφασαν μὲν ἵνα κινῆσαι ζήτησιν, τοῦτο μὲν οἱ ἀποκτανθέντες ζωσφῶσι. καὶ γὰρ ἦσαν ἀποκτανθέντες ὑπὸ σκοποι, μακεδόνιος ὁ κωνσταντινουπόλεως, βασίλειος ἀγκύρας, καὶ ἄλλοι τινὲς, καθηρείας ἀφυφορώμενοι, μακεδόνιος μὲν οὖν νοσεῖν εἰ πὼν ἀποκτανθῆναι. παῦλος δὲ, ὀφθαλμιᾶν ἔλεγε. καὶ ἀμαθοῦς ἐν τοῦτο ἀσεία τῆς σελεύκειας, δύαλκην ἔχοιεν δηλ̃ν. τῶν δὲ ἄλλων δὲ ἕκαστος τοῦτο φασιν ἵνα τ̃ ἀποκτάνθῆναι τοῦτο εὐδοκῆσαι. ἐπεὶ γ̃ ὁ λεωνᾶς καὶ τούτων μὴ παρόντων δεῖ τοῦτο θεῖναι, τὰ τ̃ ζητήσεως ἔλεγεν, οἱ παρόντες αὖθις ἐπῆρον, ὡς οὐ δι' ἐμὲ ἵνα κινηθῶσι ζήτησιν, εἰ μὴ τοῦτο τ̃ καθηρεσιουμένων οἱ βίοι ἐξεταθῶσι. καθηρεσιῶντο γὰρ ἤδη τοῦτο κύκλος ὁ ἱεροζελύμων, δύσαλος σεβαστίας τ̃ ἐν ἀρμενία, τ̃ ἄλλοι τινές. ἐκ τούτου φιλονεικία εἰς τοὺς παρόντας ἐνέπεσεν. οἱ μὲν γὰρ τοὺς βίους τῶν καθηρεσιουμένων, τοῦτο ἐρωνᾶσθαι ἔλεγον· οἱ δὲ, τοῦ τ̃ πίστεως μὴ τοῦτο θεῖναι ζήτημα. ἐκείνῃ γ̃ τὸν φιλονεικίαν, ἡ διάφορος τῶν βασιλέως γνώμη. γράμματα γὰρ αὐτ̃ τοῦτο σφέρων, νεῦον μὲν τοῦτο τοῦτο ζητεῖσθαι κελεύοντα, νεῦον δὲ ὁ ἕτερον. τοῦτο τούτου οὖν τ̃ φιλονεικίας νομηνίας, σχίσμα εἰς τοὺς παρόντας ἐχώρησε. καὶ αὕτη γέγονε τοῦτο φάσεως ἀρχὴ, ἥ καὶ τ̃ ἐν σελεύκεια, εἰς δύο μέρη διαιρεθῆναι ζωόδον. ἠρνοῦντο δὲ τ̃ μὲν ἑνὸς, ἀκάκιος ὁ τ̃ ἐν παλαιστίνῃ καισαρείας, γεώργιος διοξανδρείας, ἀρσάκιος τύρου, εὐδόξιος μιλιοχίας. οἷς τεσσαρακονταδύο μόνον συνήνεσαν ἄλλοι. τοῦ δὲ ἑτέρου, γεώργιος λαοδικείας τῆς ἐν συρίᾳ, στέφανος πομπηϊανοπόλεως, τῆς ἐν παφλαγονίᾳ, εὐδόξιος κυζίκου, οἷς ἠκολούθησαν οἱ πλείονες. ὡς οὖν ἐπεκράτει τὸ τοῦτο ζητεῖσθαι τοῦ τῆς πίστεως, οἱ μ̃ τ̃ μέρους ἀκακίου, τ̃ ἐν μὴ πίστιν φανερῶς ἠθέτησε, δῆλόν τε πίστιν ὑπαγορεύσαν ἠνίπτοντο· οἱ δὲ τ̃ ἑτέρου μέρους οἱ τῷ ἀριθμῷ πλεονάζοντες, τὰ μ̃ ἄλλα πάντα τ̃ ἐν νικαίᾳ συνόδου ἀπεδέχοντο. μόνῳ γ̃ τ̃ ὁμοουσίου λέξιν ἐμέμφοντο. πολλὰ οὖν ἄχει δείλης ὀψίας τοῦς ἀμφὶ λους φιλονεικοῦσιν, τέλος σιλβανὸς τ̃ ταρσοῦ τοῦτο τῆς ἐκκλησίας μέγα δυνάμενος, λέγων μὴ χρῆναι καινὴν ὑπαγορεύσαν πίστεως ἔκθεσιν, ἀλλὰ τ̃ ἤδη τοῦτο ἐν μιλιοχίᾳ τοῖς ἐξακοντίοις ὑπαγορευθεῖσαν ὀφείλειν κρατεῖν. τούτου λεχθέντος, οἱ μὲν τοῦτο ἀκάκιον ὑπεξῆλθον. οἱ δὲ τ̃ ἡμετέρου μέρους τοῦτο ἐκόμισαν τὴν ἐν μιλιοχίᾳ πίστιν, ἣ

ἀναγνόν-

ἀναγνόντες, δίκυς· ἀλλ' ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ τ' σύλλογον. τῇ δὲ ἑξῆς εἰς τὸν ἐν σελευκείᾳ δικτήριον συνῆλθον οἱκον, ἐν ᾧ αἱ θύρας ἀποκλείσαντες, τὴν ἀναγνωσθεῖσαν πίστιν ὑπογράφοντα ἐκύρωσαν. ὑπέγραφον δὲ ὑπὲρ ἀπολιφθέντων μὲν πρόντες ἀναγνῶναι καὶ μαθόντες, δι' ὧν ἔρξειν τὸν ὅρκον οἱ ἀπολιφθέντες ὡμολόγησαν.

Ἀκάκιος δὲ καὶ οἱ τοῦ μέρους αὐτοῦ, τὰ μὲν μόνα διεμέμφοντο· δηλονότι τὴν ἐκκλησίαν ἀποκλείσαντες, καθυπέγραφον. τὰ γὰρ ἐν ἀβαθύτῳ φησὶ μὴ γνόμενα, ἀδόκιμα, καὶ ὑπόνοια ὄντος. ταῦτα ἔλεγε, βουλόμενος ἑτέραν ἐκδοσιν πίστεως ἀντεισενεγκεῖν ἔχων διεπισμένην, ἣν ἀνεγνώκει μὴν τοῖς ἔρχουσι λαυσακίῳ καὶ λεοντᾶ· μόνην δὲ αὐτὴν κατέστησεν ἐασοῦσαι. τούτων μὴν οὐδὲν πλέον ὧδέν κτ' τ' δευτέραν ἡμέραν ἐγένετο. κτ' δὲ τ' τρίτην ὁ λεοντᾶς αὖθις τὰ μέρη σὺν αγαγεῖν ἐασοῦσαι, καθ' ἣν οὐκ ἀπελείφθη καὶ μακεδόνιος ὁ κωνσταντινουπόλεως, οὐδὲ μὴν ὁ ἀκύρας βασίλιος. ἐπεὶ οὖν ἀμφότεροι εἰς ταὐτὸν μέρος συνῆλθομεν, αὖθις οἱ περὶ ἀκάκιον ἀπατᾶν οὐκ ἐβούλοντο, φάσκοντες δεῖν πρῶτον ἐκκαθαίρεσθαι τοῦ συλλόγου, τούς τε ἤδη πρότερον καθαιρεθέντας, καὶ τοὺς ἐν τῷ παρόντι καληπρεσβυτέρους. ἐπεὶ δὲ φιλονικησάντων, τοῦτο μᾶλλον ἐκράτησεν, ὑπεξῆεσαν μὲν, οἱ ἐν αἰτιάσει τυγχάνοντες· δύτεισῆλθον δὲ, οἱ περὶ ἀκάκιον. ὅτε ὁ λεοντᾶς ἔφη βιβλίον δεδόσθαι αὐτῷ, περὶ τῆς περὶ ἀκάκιον, ἀποκρύφας ὡς εἴη δόγματος ὑπαγόρευσις, τοῦτο μὲν λεληθότως, τοῦτο δὲ φανερῶς μαχομένου τοῖς πρεσβυτέροις. ὡς δὲ οἱ παρόντες ἠσύχασαν, δηλονότι μᾶλλον, ἢ πίστεως ἐκδοσιν πεπιέχειν τὸ βιβλίον νομίσαντες, τὴν ἰκανὴν τὰ ἀκακίου τῆς πίστεως ⟨σ⟩ύνταγμα σὺν τῷ προσομιλῆσαι ἀναγνῶναι, τοῦτον ἔχον τὸν τρόπον. ἡμεῖς συνελθόντες ἐν σελευκείᾳ τῆς εἰσαυρείου κτ' τὸ βασιλικὸν βούλημα, τῇ χθὲς ἡμέρᾳ, ἥτις ἦν πρὸ πέντε καλανδῶν ὀκτωβρίων, πᾶσαν ασουδὴν ἐθέμεθα, μὴ πάσης δύναμις τὴν εἰρήνην τῇ ἐκκλησίᾳ φυλάξαι, καὶ περὶ τῆς πίστεως δύνασθαι διαλαβεῖν, ὡς προσέταξεν ὁ θεοφιλέστατος βασιλεὺς ἡμῶν κωνστάντιος, κτ' τὰς προφητικὰς καὶ ἀποστολικὰς φωνάς· καὶ μηδὲν προσθεῖναι τῇ ἐκκλησιαστικῇ πίστει. ὅπερ δέ τινες ἐν τῇ συνόδῳ, τοῖς μὲν λίμνῃ ὕδατος· τοῖς δὲ, ἐπεσόμενον οὐ συγχωροῦντες λαλεῖν· τοῖς δ', ἀπεκλεῖσθαι ἀκούσαντες· καὶ περὶ καθηρημένους δὲ ἐκ διαφόρων ἐπαρχιῶν εἶχον λόγ' ἑαυτῶν· καὶ τοῖς προσθεῖναι κανόνα καθεστάναι ἤθελον λόγ' ἑαυτῶν, ὡς πολλαχόθεν θορύβου πλήρης καὶ ἀνόδου, καθὼς καὶ ὁ λαμπρότατος ἡγούμενος τῆς ἐπαρχίας λαβίκιος, αὐξῆσαι προῃρεῖτο, τούτου ἕνεκεν διαλαλοῦμεν ταῦτα, ὡς οὐ φθονοῦμεν τὴν ἐκτεθεῖσαν αὐθεντικὴν πίστιν ἐν τοῖς ἐγκαινίοις τοῖς κτ' τ' δωδεκάετιαν προσκομίζοντες αὐτῷ, εἰ καὶ ταμάλιστα οἱ πατέρες ἡμῶν κατ' ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ πρὸς τὸ ὑπερκείμενον τῆς ζητήσεως σὺν ἔδραμον. ἐπεὶ δὲ πολλοὶ εὑρέθησαν τὸ ὁμοούσιον, καὶ τὸ ὁμοιομούσιον ἐν τοῖς πρόσθοσι χρόνοις, καὶ μέχρι νῦν, ἀλλὰ καὶ ἀρίως λέγεσθαι καινοτομεῖας ὑπὸ τινων τὸ ἀνόμοιον τοῦ ἡμῶν πατέρα, τούτου χάριν τὸ μὲν ὁμοούσιον, καὶ τὸ ὁμοιομούσιον ἐκθησόμεθα ὡς ἀλλοτριωτῶν γραφῶν. τὸ δ' ἀνόμοιον, ἀναθεματίζομεν· καὶ πάντας ὅσοι τοιοῦτοι τυγχάνουσιν, ἀλλοτρίους ἡγούμεθα τῆς ἐκκλησίας. τὸ δὲ ὅμοιον κατὰ τὴν τ' πατέρα σαφῶς ὁμολογοῦμεν, καὶ τὸν ἀπόστολον τ' λέγοντα περὶ τοῦ ἡμῶν

μζ

ὃς ἐστιν εἰκὼν τ̃ θεοῦ τοῦ ἀοράτου. ὁμολογοῦμεν δὲ κ̀ πιστεύομεν εἰς ἕνα θεὸν, πατέρα παντοκράτορα· ποιητὴν οὐρανοῦ κ̀ γῆς, ὁρατῶν κ̀ ἀοράτων πιστεύοντες· πιστεύομεν δὲ κ̀ εἰς τ̃ κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν τ̃ υἱὸν αὐτ̃ τὸν ἐξ αὐτ̃ γεννηθέντα ἀπαθῶς, πρὸ πάντων τ̃ αἰώνων, θεὸν λόγον, ὄχι θεῦ μονογενῆ, φῶς, ζωὴν, ἀλήθειαν, σοφίαν, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, τά τε ἐν τοῖς οὐρανοῖς, κ̀ τὰ ἐπὶ τ̃ γῆς, εἴτε ὁρατὰ εἴτε ἀόρατα. τὸν πιστεύοντα εἰς ζωὴν αἰώνιον εἶναι τ̃ αἰώνων, εἷς ἀθετησιν ἀμαρτίας σάρκα εἰληφέναι ἐκ τ̃ ἁγίας παρθένου Μαρίας· κ̀ ἀναστάντα σαρκὶ παθόντα ὑπὲρ τ̃ ἁμαρτιῶν ἡμῶν, κ̀ ἀναληφθέντα εἰς οὐρανοὺς, καθεζόμενον ἐν δεξιᾷ τ̃ πατρός· κ̀ πάλιν ἐρχόμενον ἐν δόξῃ κρῖναι ζῶντας κ̀ νεκρούς. πιστεύομεν κ̀ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα, ὃ κ̀ παράκλητον ὠνόμασεν ὁ σωτὴρ ὁ κύριος ἡμῶν, ἐπαγγειλάμενος μ̃ τὸ ἀπελθεῖν αὐτὸν, πέμψαι τοῦτο τοῖς μαθηταῖς, ὅ κ̀ ἀπέστειλε· δι' οὗ κ̀ ἁγιάζει τοὺς ἐν τ̃ ἐκκλησίᾳ πιστεύοντας, κ̀ βαπτιζομένους ἐν ὀνόματι τ̃ πατρὸς κ̀ τοῦ υἱοῦ, κ̀ τ̃ ἁγίου πνεύματος. τοὺς δὲ παρὰ ταύτην τ̃ πίστιν δήποτε κηρύττοντας, ἀλλοτρίους εἶ τ̃ καθολικῆς ἐκκλησίας. αὕτη μὲν ἡ ἀκακίου, περὶ ἧς αὐτ̃ πίστεως ἔκθεσις. ἦσαν δὲ αὐτῇ καθυποβεβλημένοι, αὐτὸς ἀκάκιος κ̀ οἱ τὰ αὐτ̃ φρονοῦντες, τοσοῦτοι ὄντες τ̃ ἀριθμὸν, ὅσον μικρὸν ἔμπροσθεν ἐμνημονεύσαμεν. ἀναγνωσθείσης δ' αὐτ̃ς, Σωφρόνιος πομπηϊουπόλεως τ̃ ἐν παφλαγονίᾳ, τοιαῦτα τ̃ λέξεσιν ἀνέβοησεν. εἰ δὲ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἰδίαν ἐκτίθεσθε βούλησιν πίστεως ὑπὲρ τ̃ ἐκθέσεως, ὅπερ εἰφήκαμεν ἡμᾶς ἐν τ̃ ἀρχῇ τοιαῦτα περὶ τ̃ ἐν νικαίᾳ πίστεως οἵ τε περὶ αὐτῶν κ̀ οἱ μετ' ἐκείνων διενοήθητε, πέπαυσο ἂν πᾶσα φιλόνεικος ζήτησις, κ̀ σὺν αὐτ̃ τ̃ ἐκκλησίαν ἄλογος ἐκτέτμηται ταραχή. ἀλλ' ὅπως μὲν ἔχῃ ταῦτα, κρινάτωσαν οἱ καλλιόνων δυνάμενοι. τότε δὲ πολλαὶ περὶ ἀμήλους περὶ τ̃ τούτου, κ̀ τ̃ καθηρεθυμένων, οἱ πρῶτοι κ̀ ἀκούσαντες, διῃρέθησ. τῇ δὲ τελευταίᾳ αὖθις ἡμέρᾳ σύνηλθον ἅπαντες εἰς ταυτὸ, κ̀ αὖθις ἀνέκινουν μ̃ ἐρεσχελίας τοὺς λόγους. ἐν οἷς ἀκάκιος τοιάνδε κ̃ λέξιν ἐφθέγξατο· γνώμῃ δοκεῖ μοι, εἰ ἅπασ ἐν νικαίᾳ γνώμη μεμενοποίηται, κ̀ μεταταῦτα πολλάκις σοφῶν κωλύσῃ κ̀ νεῶν ἑτέραν ὑπαγορεύεσθαι πίστιν. περὶ ταῦτα βραδύσιος ὁ κυζίκου εἶπεν, ἡ (νοσος σπουδροτέρη ἐστὶ τοῦ παρόντος, οὐχ' ἵνα μάθῃ ἃ μεμάθηκεν, οὐδ' ἵνα πίστιν δέξηται), ἀλλ' ἵνα μὴ κέκληται· ἀλλὰ τ̃ τῶν πατέρων πίστει σῴζουσα, ταύτης μέχρι ζωῆς κ̀ θανάτου, σὺν ἐξίσα). τοιούτοις κ̀ ὁ βραδύσιος περὶ τοῦ ἀκακίου γνώμῃ ἀπήνησε, πίστιν πατέρων τοῦ ἐν λυστροῖς ἐκτεθεῖσθαι πίστιν καλῶν. ἀπορήσαι δ' ἄν τις κ̀ περὶ τούτου, πῶς τοὺς ἐν λυστροῖς, σῴζοντας πατέρας ὀνομάζει βραδύσιος, τοὺς κ̀ ἐκείνων παλαιοὺς γερόντους. οἱ γὰρ ἐν νικαίᾳ σῴζοντες, κ̀ ὁμοούσιον τ̃ πίστει συμφωνήσαντες, νεωτέρων δὴ πατέρες λέγοιντο, ὧν κ̀ περιδεβηκέναι τοὺς χρόνους. κ̀ ὅλη οἱ ἐν λυστροῖς γεγόμενοι ἐπ' ἐκείνων, ἐς τοῦ ἱεροσολύμων περιβέβλητο. εἰ δὲ ἐν λυστροῖς τοὺς ἰδίους πατέρας ἠθέτησαν, λεκτέον αὐτοὺς οἱ μεταταῦτα τοῖς παιδιόθεν ἐπόμενοι. παῖδες γὰρ κ̀ ὧν ἐκφυοι τ̃ πίστιν ὡς ἀδόκιμον ἠθέτησαν, τ̃ χρηστοτέραν ὡς δοκίμων ἐδέξαντο. εἰ δὲ ἐκφυοι ὄκ εἶχον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὃ διὰ τ̃ χρηστοτέρας ἐπέρχεται, οὐδὲ οὗτοι τ̃ ἱεροσολύμων ἐφάμοσαν. πῶς γὰρ φάμοσαν, ὧν γε ὄκ ἐ-

χόντων

χόντων ὃ διδόμενον. ταῦτα μὲν οὖν ἀμφήσειέ τις, ὡς ἐκ τοῦ ὑμοσίου λεχθέντα. ὅτε δὲ αὖθις ὅπῃ ἑτέρωσε ἐχώρησαν ζήτησιν. ἐπεὶ γὰρ καὶ οἱ περὶ Ἀκάκιον ἐν τῇ ἀναγνωσθείσῃ πίστει, ὅμοιον ἔφασαν τὸν υἱὸν τῷ πατρί, διεπῖπτον ἀλλήλοις, εἰ ὅμοιος ἐστὶν ὁ υἱὸς τῷ πατρί. καὶ οἱ μὲν περὶ Ἀκάκιον, ἔλεγον εἰ τῇ βουλήσει μόνον, οὐ μὴν εἰ τῇ οὐσίᾳ ὅμοιον τὸν πατρὶ εἶναι τὸν υἱόν. οἱ δὲ λοιποὶ σύμπαντες, καὶ εἰ τῇ οὐσίᾳ ἀπεφήναντο. περὶ τούτου δὲ τοῦ ζητήματος φιλονεικοῦντες ἐνδιημέρευον, καὶ τὸν Ἀκάκιον ἐξήλεγχον, ὡς εἴη ἐν τοῖς λόγοις αὐτοῦ, οἷς συνέγραψας ἔδοξεν, ὅμοιον εἰ πάντα τὸν υἱὸν τῷ πατρί, ἐπεὶ πῶς νιὸν ἔφασαν ἀρνῆσθαι, τὴν κατ' οὐσίαν τοῦ υἱοῦ πρὸς τὸν πατέρα ὁμοιότητα. ὁ δέ, ἀπὸ συλλογισμοῦ ἔφη, οὔτε ἀρχαῖός εἰμι, οὔτε νέος ἐκρίθην. πολλὰ δὲ περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἀκριβολογησάμενοι, καὶ μηδαμῶς συμφωνοῦντες, ὁ λεὼν ἀναστὰς διέλυσε τὸν σύλλογον. καὶ τοῦτο τέλος ἔσχεν ἡ ἐν σελευκείᾳ σύνοδος γενομένη. τῇ δὲ ἑξῆς τῆς καλουμένης κυριακῆς πάλιν εἰς ταὐτὸν συνελθεῖν αὐτοῖς ἠθέλησε, φήσας ἀπεστάλθαι παρὰ τοῦ βασιλέως, ὅπως ὁ πρόεδρος τῇ συνόδῳ ὁμοφωνούσῃ. ὅπερ δέ τινες διέσπευδον, οὐ δυνάμενον, ἔφη, παρὰ γνώμην. ἀπέλθετε οὖν, καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ φυλάττετε ταύτου γενομένου, οἱ περὶ Ἀκάκιον ἕρμαιον ἡγησάμενοι, τάδε αὐτοῖς ἀπομπτῆσαι ἠθέλησε. οἱ δὲ λοιποὶ μέρος διακριθέντες, καὶ συνελθόντες τῇ ἐκκλησίαν, ἐκάλουν τοὺς περὶ Ἀκάκιον, ὅπως ὃν κρίναι τὰ τοῦ κυρίλλου τὸν ἐπίσκοπον ἱεροσολύμων. ἰσέον, ὅτι κύριλλος ὕστερον κατηγορήθη. καὶ διὰ τί μέν, οὐκ ἔχω φράσαι. καθαιρεθῆναι δὲ, ὅτι πολλάκις ὅπερ ὃ κρίναι καλοῦσιν, ἐφεξῆς δύο σταυτῶν διέφυγε τὰς κατηγορίας διάκονος. καθαιρεθεὶς δ' ὅμως ἐκκλήτου βιβλίον τοῖς καθελοῦσι διαπεμψάμενος, μεῖζον ἐπεκαλέσατο δικαστήριον. οὗ τῇ ἐκκλήτῳ καὶ ὁ βασιλεὺς κωνσταντῖνος ἐγεγόνει σύμψηφος. τοῦτο μὲν οὖν, μόνος καὶ πρῶτος παρὰ τοὺς ἄνθρωπος ἐκκλησιαστικῷ κανόνι κύριλλος ἐποίησεν, ἐκκλήτοις ὡς ἐν δημοσίῳ δικαστηρίῳ χρησάμενος. ὕστερον δὲ ἐν τῇ σελευκείᾳ πρῶτον κριθησόμενος, καὶ παρὰ τοῦτο οἱ ἐπίσκοποι τοὺς περὶ Ἀκάκιον ἐκάλουν, ὡς μικρῷ ἔμπροσθεν ἐμνημονεύσαμεν, ὅπως μὴ περὶ τῶν κατηγορουμένων, οἱ τοῖς περὶ Ἀκάκιον προσπεφύγασιν. ἐπεὶ οὖν πολλάκις καλούμενοι οὐκ ἀπήντησαν, καθεῖλον αὐτόν τε Ἀκάκιον, γεώργιον ἀγεξανδρείας· ὑρσάκιον, τύρου· θεόδωρον, χαιρετάπων τῆς φρυγίας· θεοδόσιον, φιλαδελφίας τῆς ἐν λυδίᾳ· μάξιμον μιτυλήνης τῆς νήσου· λεόντιον, τριπόλεως τῆς λυδίας· καὶ μακάριον, τὸν πρότερον μὲν ἡρμονικείας, μέλλοντα δὲ μακεδονίας τῆς ἐν συρίᾳ τοῦ ἐπισκοπὴν ἐκποδὼν ποιήσασθαι. καθεῖλον δὲ, καὶ παῦλον, ὃν αὐτὸς ἐκποδὼν τοῦ πρεσβυτέρου καταγεγράφηκεν, οὐχ ὑπήκουσε. τούτους μὲν οὖν καθεῖλον. ἀκοινωνήτους δὲ πεποιήκασιν ἀγάπιον, μακάριον, αὐξανεσθαι, βασιλικὸν φίλον, φιλήδιον, μακάτιον, μάγνον, καὶ μακάριον, δεισάντες ὕστερον μὲν αὐτοὺς, ἕως μὲν ἀπολογησάμενοι, τὰς καταγορείας ἀποδύσωσιν). ταῦτα πρὸ ξένης μὲν τε, τὰ περὶ τῶν καθαιρεθέντων τὴν ἐκείνων παροικίαν γνωρίσαντες, καθιστῶσιν εἰς τὸν τόπον, μακάριον τὸν μιλησίας ἐπίσκοπον, μιανὸν τοῦνομα, ὃν συλλαβόντες οἱ περὶ Ἀκάκιον, λεωνᾶ καὶ λαυρικίῳ παρέδοσαν. οἱ δὲ, αὐτὸν ἐξόρισαν πεποιήκασι. τούτου γενομένου, οἱ ἐπίσκοποι οἱ πρεσβευτικοὶ τὸν μιανὸν, διὰ μαρτυρίας ἐλεγχθέντα τὰ περὶ Ἀκάκιον πρὸς τὸν λεωνᾶν καὶ λαυρικίου· δι' ὧν

ἀδικεῖας τ̃ σωτῆρος τ̃ χρίστου ἐμιώυνον. ὡς ὃ οὐδὲν πλέον λέγετο, ὅτι τ̃ κωνσταντινούπολιν ὥρμησε, ὅτι δὲ διδάξαι τ̃ βασιλέα, τὰ κριθέντα αὐτοῖς.

μαζ Καὶ γὰρ πρῶτον ἀπὸ τ̃ ἑσπερίων μερῶν ἀναστρέψας ὁ βασιλεὺς, καὶ τότε τὸν ἔπαρχον τ̃ κωνσταντινουπόλεως κατέστησεν ὀνομαστὸν ὄνομα, τὸν ἀνθυπάτων παύσας ἀρχήν. φιλάσμιος δὲ οἱ μὲν ἀκάκιον, μισοῦσι δὲ αὐτοὺς βασιλεῖς, διδάξαντες μὴ δέχεσθαι τὸν ἐπ' αὐτῶν ἐκτεθεῖσαν πίστιν. διόπερ ἀγανακτήσας ὁ βασιλεὺς, ἐπενόησε διαπεῖραι αὐτοὺς, νόμῳ κελεύσας, τοὺς ἐπωκειμένους αὐτῶν δημοσίοις λειτουργήμασι, τῇ ἰδίᾳ τύχῃ ἀποδίδοσθαι. καὶ γὰρ ἦσαν τινες ἐξ αὐτῶν λειτουργίας ὑποκείμενοι, οἱ μὲν, βουλευτικείων· οἱ δὲ, τῶν ἐπαρχιακῶν ταξέων. τούτων δὴ οὕτω διαπορουμένων, οἱ μὲν ἀκάκιον ὑπομείναντες τῇ κωνσταντίνου πόλει, σωτήριον ἕτερον πεποιήκασι, τοὺς ἀπὸ διετίας ὑπισχνουμένους μεταπεμπτάριους. ἡμίσεις οὖν οἱ πρῶτοι τὸν ἀριθμὸν πεντήκοντα, οἷς καὶ εἰθισμένοις μᾶλλον ὁ χαλκηδόνιος, βεβαιοῦσι τὸν ἐν ἀριθμῷ μετ' ἴσης ὑπατείας διαγνωσθεῖσαν πίστιν, ἵνα μετὰ τοῦτον ἵνα δὴ ἐκεῖνον μετοικεῖσθαι, εἰ μηδὲν αὐτῇ μεγιστεθείκασι ῥήματα, ἀναγκαῖον καὶ αὖθις αὐτὸν ἐκεῖνον μεθαρμόσαι. ἔστι δὲ ἐν
» τοῖς ῥήμασι τούτοις. Πιστεύομεν εἰς ἕνα θεὸν, πατέρα παντοκράτορα, ὁξ ὃν τὰ πάντα· καὶ εἰς τ̃ μονογενῆ υἱὸν τ̃ θεοῦ, μετὰ πάντων τῶν αἰώνων, ἐκ μετὰ πάσης ἀρχῆς γεννηθέντα ἐκ τ̃ θεοῦ· δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, τά τε ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ τὰ ἐπὶ γῆς· γεννηθέντα δὲ μονογενῆ μόνον ἐκ μόνου τ̃ πατρὸς, θεὸν ἐκ θεοῦ, ὅμοιον ὃν γεννήσαντι
» αὐτὸν πατρὶ κατὰ τὰς γραφάς· οὗ τὴν γέννησιν οὐδεὶς γινώσκει, εἰ μὴ μόνος ὁ γεννήσας αὐτὸν πατὴρ κατὰ τὰς γραφάς. τοῦτον οἴδαμεν μονογενῆ τοῦ θεοῦ υἱὸν, πεμπτὸν τ̃ παρὸς παρακλήτου ἐκ τῶν οὐρανῶν, ὡς λέγραπται· καὶ διαφέντα μετὰ τῶν μαθητῶν, καὶ πάσης τ̃ οἰκονομίας πληρωθείσης κατὰ τ̃ πατρικὴν βούλησιν, σταυρωθέντα καὶ ἀποθανόντα, καὶ ταφέντα, καὶ ἐς τὰ καταχθόνια διελθόντα· ὃν ἵνα καὶ αὐτὸς ὁ ἅδης ἔπτηξεν· ὃς δὴ καὶ ἀνέστη ἀπὸ τ̃ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ διέτριψε μετὰ τ̃ μαθητῶν· καὶ πληρωθέντων τῶν τεσσαράκοντα ἡμερῶν, ἀναληφθεὶς εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ καθέζεται ἐν δεξιᾷ τ̃ πατρὸς, ἕως ὁμόσωμος ἐν τῇ ἑκάστῃ ἡμέρᾳ τ̃ ἀναστάσεως, ἐν τῇ πατρικῇ δόξῃ, ἵνα ἀποδώσῃ ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτ̃· καὶ εἰς ὃ ἄγιον πνεῦμα, ὅπερ αὐτὸς ὁ μονογενὴς τ̃ θεοῦ ὁ χριστὸς, ὁ κύριος καὶ θεὸς ἡμῶν ἐπηγγείλατο πέμπειν ὃν ἔπεμψε τῷ ἀνθρώπων γένει λέγραπται, καθάπερ λέγραπται, τὸ πνεῦμα τ̃ ἀληθείας, ὅπερ αὐτὸς ἔπεμψεν, ὅτε ἀνῆλθεν εἰς τοὺς οὐρανούς· τὸ δὲ ὄνομα τ̃ οὐσίας, ὅπερ ἁπλούστερον κατὰ τῶν πατέρων ἐτέθη, ἀγνοούμενον δὲ τοῖς λαοῖς, σκάνδαλον ἔφερε. διόπερ μὴ ὂν αἱ γραφαὶ τοῦτο περιέχουσιν, ἤρεσε μεταιρεθῆναι, καὶ πάντελῶς, μηδεμίαν γνώμην ἔτι λοιπὸν γενέσθαι· ἐπειδήπερ καὶ αἱ θεῖαι γραφαὶ οὐδαμοῦ ἐμνημόνευσαν περὶ οὐσίας πατρὸς καὶ υἱοῦ. ἐκ γὰρ ὠφέλησε κατόσασις, περὶ πατρὸς καὶ υἱοῦ, ἐκ ἄγιον πνεῦμα τος ὀνομάζεσθαι. ὅμοιον δὲ λέγομεν τ̃ υἱὸν ὃν τῷ πατρὶ, ὡς λέγουσιν αἱ θεῖαι γραφαὶ καὶ διδάσκουσιν. πᾶσαι δὲ αἱ αἱρέσεις, αἵ τε ἤδη πρότερον κατεκρίθησαν, καὶ αἱ νῦν ἐαν καινότεραι γένωνται, ἀναθέμα ἔστωσαν. ταῦτα μὲν, ἐν κωνσταντίνου πόλει τότε συνεγράφθησαν. ἡμεῖς δὲ τ̃ λαβύρινθον τῶν ἐκθέσεων ὀφείλοντες, τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν

σωμα-

συναγάγωμεν. μετὰ γὰρ τὴν ἐν νικαίᾳ πίστιν, ὕστερον ἐν ἀθυμοχείᾳ τοῖς ἐγκαινίοις, διανοίᾳ ἐκθέσεως ὑπηγορεύσαμεν. εἶτα ἢ ὅτιν, ἢ ὅτι δοθεῖσα τῷ τῶν εἰ ἀρχιατρον ἐν τῇ γαλλίᾳ, ᾧ βασιλεὺς κωνσταντίνῳ. τελάρτη δὲ, ἢ δι' ἀδόξιου ἐν ἰταλίᾳ πεμφθεῖσα. ἐν τῇ ἁρμίῳ τῆς ὑπηγορεύσεως, ὧν ἡ μία ἐν ἀριμινίῳ μετὰ τὴν ὑπατείας ἀνεγνώσθη. ὀγδόη δὲ ὅτιν, ἢ ἐν σελευκείᾳ, ἰῶ οἱ τῶν εἰ ἀκάκιον ἀνεγνώκεισ. τελευταία δὲ, ἐν κωνσταντίνου πόλει μετὰ τῆς τῶν θηκῆς ἐκδεδό). τῶν σκεπται γὰρ αὐτῆς, μήτε οὐσίαν, μήτε ὁμοίωσιν ὅτι θεοῦ λέγειν. ταύτῃ καὶ εὐλφίλας ὁ τῶν γοτθων ἐπίσκοπος ὢν τότε τῶν ἔτον συνέθετο. τὸ γὰρ ἔμπροσθεν χρόνου, τῷ ἐν νικαίᾳ πίστιν ἀπαλλάξει ἐπόμενος θεοφίλῳ, ὃς τῶν γότθων ἐπίσκοπος ὢν, τῇ ἐν νικαίᾳ συνόδῳ πρῶν ἢ οὐχ ὑπέγραψε. τοσαῦτα μὲν περὶ τούτων εἰρήσθω.

Οἱ δὲ περὶ ἀκάκιον ἢ ἀδόξιον ἐν τῇ κωνσταντίνου πόλει, περὶ ὃ διὰ καθαιρεῖν μϚ
καὶ ἀλλήλους τὸ ἕτερον μέρος, ἀγῶνα ἐθέσθην. ἰστέον δὲ, ὅτι οὐδέτεροι δίχα θρησκείαν, ἀλλὰ δι' ἑτέρας προφάσεις, ταῖς καθαιρέσεις πεποίηνται. διακρινόμενοι γὰρ περὶ πίστεως, ἐν τῷ καθαιρεῖν ἀλλήλους, τὴν ἀλήλων πίστιν ἀδιεμέμφοντο. συγχεόμενοι δὲ οἱ περὶ ἀκάκιον τῇ τοῦ βασιλέως ὀργῇ, ἰῶ καὶ τὰ τῶν ἄλλων, καὶ μάλιστα τὴν μακεδονίου φυλάττων, ἐκτελέσαι ἐπαύδαζεν, καθαιρεῖσι τὸν μὲν μακεδόνιον, καὶ ὡς αἴτιον πολλῶν φόνων γενόμενον, καὶ ὅτι διάκονον ὄντι πορνείᾳ ἁλόντα, ἐδέξατο εἰς κοινωνίαν· βίβλιον δὲ τὸ κυζίκου, δίχα ἡρακλεόν τινα ἱερέα τὸν ἐν τύρῳ ἡρακλέους ὄντι γοητείᾳ κηφθέντα βαπτίσας, εἰς διάκονον προεβάγετο. βασίλεον ᾗ, τὸν δὲ βασιλέα, καὶ γὰρ οὕτως ὠνομάζετο, τὸ ἐν ἀγκύρᾳ εἰς τύπον μάρκέλλου προχειρισθέντα, ὡς ἀδίκως τινὰ βασανίσαντα, καὶ σιδηροδέσμοις φυλακῆς καταπεισθέντα, καὶ ὅτι συκοφαντίας τισὶν ἔργα μεν, ἐπιμελῶς δὲ ὅτι δ'' ὄντισολαν ταῖς ἐν ἀφεικῇ ἐκκλησίας ἐτάραξεν· ἀρακόνιον δὲ, ὅτι ἀπὸ γαλατίας μετέβη εἰς πέργαμον. καθεῖλον ᾗ καὶ νεωσοῖ τὸ σελευκείας ἐν ᾗ ἐγεγόνει ἡ ζυνόδος, ἔτι μὲν καὶ στεφάνιον τὸν πομπηϊουπόλεως τῆς ἐν παφλαγονίᾳ, καὶ βιτάλιον βαλάνων τῆς μακεδονίας, καὶ τῶν ἱεροζυλάκων κύκλον, καὶ ἄλλους δ' ἄλλας αἰτίας ἐξέβαλον.

Εὐσάθιος ᾗ, ὁ τῆς ἐν ἁρμενίᾳ σεβαστείας, οὔτε εἰς ἀπολογίαν ἐδέχθη· διότι μϚ
ὑπὸ βλασφήμου ἰδίᾳ παθὼς, καὶ ὀπισθόπους καὶ σαφίας τὸ ἐν καππαδοκίᾳ, ἤδη προτέρων καθῃρέθη, ὅπως ἀναρμοσον τῇ ἱερωσύνῃ σχολίων ἐμφίεσθαι. ἰστέον ᾗ, ὅτι εἰς τόπον εὐσαθίου, μελέτιος κατέστη ὀπίσθοπος, περὶ οὗ μικρὸν ὕστερον ἐροῦμεν. εὐσάθιος μὲν οὖν καὶ μελετιανοὶ τοῦτο, ἐν τῇ δι' αὐτῶν γενομένῃ ἐν γάγραις τῆς παφλαγονίας συνόδῳ καλεκρίθη, διότι μὴ ὁ καθαιρεθεὶς αὐτὸν ἐν τῇ κυ καὶ σαφίαν συνόδῳ, πολλὰ προτὸς ἐκκλησιαστικοὺς τύπους ἐπροσάπτειν. γαμεῖν γὰρ ἐκώλυε, καὶ δογμάτων ἀπέχεσθαι ἐδογμάτιζεν. καὶ διὰ τούτων πολλοὺς μὲν τοὺς γεγαμηκότας, τῶν συνοικεσίου ἐχώριζε· καὶ τὰς ἐκκλησίας ἐκτρεπομένους, ἐπ' οἰκίας τινὰ κοινωνίαν ποιεῖσθαι ἀνέπειθε. δούλους τε προσφάτως τῶν δεσποτῶν ἀπεστασίαζε, αὐτὸς δὲ φιλοσόφου σχῆμα φορῶν, καὶ τοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτῷ ξένῃ σολῇ χρῆσθαι ἐποίει, καὶ τὰς γυναῖκας κείρεσθαι προσκυάζειν. καὶ τὰς μὲν ὠσεισμένας νηστείας ἐκλέπειν, τὰς κυριακὰς δὲ νηστεύειν ἐδίδασκεν. ἐν οἴκοις τε γεγαμηκότων δεῖπνα ἐκώλυε γίνεσθαι. καὶ πρεσβυτέρου γυναῖκα ἔχοντος,

τῷ νόμῳ λαϊκὸς ὢν ἠγάγετο, τὴν ἀλογίαν καὶ τὴν κοινωνίαν, ὡς μῦσος ἐκκλίνων ἐκέλευε. καὶ δῆγα πλέσα τοιαῦτα τοιούτοις ποιοῦντες αὐτὸν καὶ διδάσκοντες, ζωόδος, ὡς ἔφιν, ἐν γάτραις τὴν παφλαγονίας σεσαγθεῖσα, αὐτὸν τε καθεῖλε, καὶ τὰ δόγματα αὐτοῦ ἀνεθεμάτισε. ταῦτα μὲν οὖν ὕστερον ἐλύετο. ποτὲ δὲ ἐκκλησιάζοντος μακεδονίου, ἀνὴρ ὀξὺς ἐν δευτέρῳ τῆς ἀνιοχέων θέλθρου θρόνον τῆς κωνσταντινουπόλεως ἀναδείκνυ, τῷ θεῖ ἀκάκιον ἐν θεσπισμένων αὐτὸν, οἱ γὰρ ἄπαντον ἑαυτοὺς, ἐναντία νομοθετοῦντες τοῖς ὑπ' αὐτῶν κεχρημένοις. οἱ γὰρ δρακόντιον καθελόντες, ἀνὴρ ὀξὺν δεύτερον τότε ποιούμενον τὴν μετάβασιν ἐν θεσπίζοντες, ὡς ὑπεναντία τοῖς οἰκείοις δόγμασιν ἔπραττον. ταῦτα κατεργασάμενοι, τὴν μὲν ἀναγνωσθεῖσαν πίστιν εἰς τὸν ἀρίμνιον μὴ τῆς θεομάχης ὡς διορθώσαντες ἀξιάπεστειλαν, ἐντειλάμενοι τοῖς μὴ ὑπογραφέντας αὐτῇ ἀξιοῦσθαι, τὴν τοῦ σῶμα τοῦ βασιλέως. γνώριμα δ' καθεστῶσι τὰ ὑπ' αὐτῶν πεπραγμένα, τοῖς τε ἄλλοις τοῖς κατὰ τὴν ἀναστολὴν ὁμοδόξοις, καὶ παρὰ φίλῳ, ᾧ σκυθοπόλεως. ἔστι γὰρ ὁ τῆς σελευκείας, ὅτι τὴν οἰκείαν ἀφῆκε πόλιν. ἀνὴρ ὀξὺς δὲ ἀναδεχθεὶς τὸν μεγαλοπόλεως, τὴν καθολικὴν καὶ μεγάλην ἐκκλησίαν ἀνεκαινίσθη, ἐν ὑπατείᾳ κωνσταντίου τὸ δέκατον, καὶ ἰουλιανοῦ καίσαρος τὸ τρίτον, τῇ πεντεκαιδεκάτῃ τοῦ φεβρουαρίου μηνός. ἀνὴρ ὀξὺς δ' καθεσθεὶς εἰς τὸν θρόνον αὐτῆς, προφητικῷ κεκίνηκε πάλιν θρύλλητον ἀφῆκε φωνὴν, φράσας. ὁ πατὴρ, ἀσεβής· ὁ υἱὸς, ἀσεβής. θορύβου δ' καὶ σάσεως ὅλης τοῦτο θρυλουμένης, μηδὲν, ἔφη, θαυμάσητε περὶ τοῦ λεχθὲν ὑπ' ἐμοῦ. ὁ μὲν πατὴρ ἀσεβὴς, ὅτι οὐδένα σέβει· ὁ δὲ υἱὸς, ἀσεβὴς, ὅτι σέβει τὸν παλαιόν. τοιαῦτα δὲ τοῦ ἀνδρὸς εἰπόντος, ὁ μὲν θορυβος κατέσχηνεν. ἦν δ' θορύβου κατεῖχε πολὺς τὴν ἐκκλησίαν. καὶ μετὰ τοῦ λεχθὲν, ἄχρι δεῦρο θρυλούμενον. τοιαῦτα μὲν δὴ οἱ αἱρεσιάρχαι σοφιζόμενοι, καὶ πρὸς τοιαύτας ἀφορμὰς λέξεις, τὴν ἐκκλησίαν διέσπασαν. τοῦτο μὲν οὖν τοιοῦτο τέλος καὶ ἡ ἐν κωνσταντίνου πόλει γενομένη ζωόδος ἔσχεν.

μλζ Ηδη δ' λοιπὸν, καὶ τὰ περὶ μαγεδίου λεκτέον. ἔστι γὰρ, ὡς μικρὸν ἔμπροσθεν εἶπον, τῆς ἀρμενίων σεβαστείας ὀπίσω πως προσεκληθη, διὰ σαλίου καθαιρεθέντος. ἐκ δὲ τῆς σεβαστείας εἰς βέροιαν τῆς συρίας μετεωέχθη. θρόμβος δὲ ἐν τῇ τῆς σελευκείας στενόδῳ, καὶ τῇ πίστει τῶν περὶ ἀκάκιον ὑπογράψας, ὡς εἶχεν ὅτι τῷ βεροῖ ἀνεχώρησε. θρομβος δὲ τὸν κωνσταντίνου πόλεως στενόδου, οἱ ἐν ἀνιοχείᾳ ποθούμενοι τὸν ὁμόδοξον, καὶ καθαπερ ἡνιοχεία τὸν αὐτῶν ἐκκλησίας. ὅτι ὁ τοῦ πρώτου κωνσταντίνου πόλεως ἀποκεκλεισμένου, μετὰ πεμφθέντος τὸν μαγίστριον, ἐκ τῆς βεροίας, εἰς τὸν ἀνιοχέων ἐκκλησίαν ἐν θεσπίζουσιν. ὁ δὲ, πρότερον μὲν περὶ δόγματος διαλέγεσθαι ὑπερεβάλετο, μόνῳ δὲ τῷ ἰδιωτικὴν διδασκαλίαν τοῖς ἀκροατὴς προσοικειν. προσβαίνων δ' τὴν ἐν νικαίᾳ περιελήφθη πίστιν, καὶ διδάσκει τὸ ὁμοούσιον. ταῦτα πυθόμενος ὁ βασιλεὺς, τὸν μὲν ἐξόριστον θρόνου ἐκέλευσεν. ἀνζώϊον δὲ τὸν ἤδη προτερον ἅμα ἀρείῳ καθαιρεθέντα τῆς ἀνιοχείας ὀπίσω προσχειροθῆναι πεποίηκεν. ὅσοι δ' τῷ προς μαγίστριον διαθέσιν ἔσωζον, καὶ καλιπόλεως τὸ ἀρειανικὸν ἀθέσιμα, κατ' ἰδίαν τὰς συναγωγὰς ἐποιήσαντο, τὴν τὸ ὁμοούσιον ἐξ ἀρχῆς φρονούντων μὴ θελησάντων αὐτοῖς κοινωνῆσαι, διὰ τῆς ἀφανοῦς ψήφου τὴν μαγίστριαν μαγέτιος εἶχε λαβών. καὶ ὅλη ἀκολουθήσαντες αὐτῷ, ὑπ' ἐκείνων

Βαπτι-

καπιαθέντες ἐτύγχανον. τοῦτον μὲν οὖν τὸν τρόπον, καὶ ἡ ἐν ἀντιοχείᾳ ἐκκλησία, εἰς ἕτερον ὁμόδοξον διετέθη μέρος. ὁ μέντοι βασιλεὺς πυθόμενος κινδύνῳ πάλιν τὰ τῶν Ῥωμαίων τὰ πρὸς ἕω ἔθη, ταχέως ὑπὲρ τῆς ἀντιοχείας ὥρμησεν.

Μακεδόνιος τῆς κωνσταντινουπόλεως ἐκβληθείς, καὶ μὴ φέρων τὴν κατα- μεζ
δίκην, ἡσυχάζειν οὐδαμῶς ἠνείχετο. ἀλλὰ ἀποκλίνας μὲν τοὺς ἑτέρου μέρους, οἳ ἐν τῇ σελευκείᾳ καθεῖχον τοὺς περὶ ἀκάκιον. διεφέρετο δὲ τοὺς τε ὁμοούσιον καὶ ὅμοιον, ἀντὶ τοῦ ὁμοιούσιον τοῦ ὑποστάσεως πίστεως. μεταξὺ τούτων δὲ ἐν σελευκείᾳ βεβαιωθείσης, καὶ τῷ δόγματι ὀνόματι, ὁμοούσιον τὴν πίστιν ὑπεμνήσθησαν πρήνεσε. σπουδέρρεον οὖν τοὺς αὐτὸν πολλοὶ τῶν γνωρίμων αὐτῷ, οἱ νῦν μακεδονιανοὶ χρηματίζουσιν ἐξ αὐτοῦ, ὅσοι τε ἐν τῇ κατ' σελευκείαν συνόδῳ τοῖς περὶ ἀκάκιον διεκρίθησαν, φανερῶς τὸ ὁμοούσιον ἐδογμάτισαν τὸ πρότερον ἤδη μὴ ὄντα ἀνατρανοῦντες αὐτό. φήμη δέ τις καὶ τοῖς πολλοῖς ἐπέφερεν, ὡς οὐκ εἴη μακεδονίου τοῦτο εὕρεμα· μᾶλλον, ὃν μικρὸν ἔμπροσθεν τῆς νικομηδείας πεποιήκεισαν ὑπόσχεσιν, δι' ἣν μαθωνιανοὺς καλοῦσιν αὐτούς. τούτοις δὴ πρόσφυγε καὶ εὐσέβιος, ὁ τὴν σεβαστείας ἐκκλησίας, ἀφ' ὧν φασιν, ὡς μικρῷ πρότερον εἴρηκα. ὡς δὲ ὁ μακεδόνιος τὸ ἅγιον πνεῦμα συναναγκάσθη εἰς τὴν θεολογίαν τῆς τριάδος ἐξέκλινε, τότε δὴ καὶ εὐσέβιος, ἐγὼ ἔφη, οὔτε θεὸν ὀνομάζειν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον αἰσχύνομαι, οὔτε κτίσμα καλεῖν τολμήσαιμι. ἀφ' ταύτην δὲ τὴν αἰτίαν, καὶ πνευματομάχοις ἀποκαλοῦσιν αὐτούς, οἱ τὸ ὁμοούσιον φρονοῦντες. ὅπως μὲν οὖν οἱ περὶ μακεδόνιον εἰς τὴν βλασφημίαν τὸν πλεονάζουσι, καὶ χώραν ἐρῶ. οἱ δὲ περὶ ἀκάκιον, ταυτὸν τὸ ὅμοιον κατὰ πάντα τῇ αὐτοῦ ἐκκλησίᾳ σῶζειν, μεταγνόντες ὅλως ὅμοιον εἰρήκασι τὸν υἱὸν τῷ πατρί. τὴν οὖν ἐξῆς ὑπατείαν, ἥ τις ἐστὶ ταύρου καὶ φλωρεντίου, γνώμονι τῷ συείδῃ ἀνιόχῃ, διέζωσαν καθιστῶντες τῆς ἐκ κωνσταντινουπόλεως ἐκκλησίας, καὶ τῶν βασιλέως ἐν αὐτῇ διατρεφόντων, ὀλίγοι τινὲς ἀνεκίνουν αὖθις τὰ δεδογμένα αὐτοῖς, φάσκοντες δεῖν τὸ ὅμοιον λέξιν, ἐκ τῆς ἐκδοθείσης πίστεως ἐν τῇ ἀριμίνῳ, καὶ ἐν κωνσταντίνου πόλει, ὀλίγοι ὑποκρυπτόμενοι, ἀναφανδὸν λέγοντες, ὅτι κατὰ πάντα ὅμοιος ὁ υἱὸς τῷ πατρί, ἀμήνον κατὰ τὴν οὐσίαν, ἀλλὰ δὴ καὶ κατὰ τὴν βούλησιν. ἐξ ὄντων τε αὐτῶν ὡς ἄρτιος ἔλεγε, καὶ αὐτοὶ γνώμης ἀπεφήναντο σώζεσθαι ὀφείλειν τὴν δόξαν, οἱ ἐν ἀντιοχείᾳ τότε τὰ ἀεπίστα φρονοῦντες. διὸ δὴ μὴ ἔχειν τὴν ἀρειανικὴν ὀνομασίαν, εἶναι καὶ ὁμοίους, καὶ ὀξυκόρυφους ἐκληθησαν. ἐπεὶ τὸν ἐν ἀντιοχείᾳ φρονοῦντων μὲν τὸ ὁμοούσιον, διηρημένων τε τότε, διὰ τὸ ὅτι μᾶλλον γνωμένῳ αὐτῷ, ὡς μοι καὶ πρότερον εἴρηται. ἐρωτηθέντες δι' οὖν ὅμως περὶ ἐκείνων, διὰ τί ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς πίστεως τῶν ἑαυτῶν, θεὸν ἐκ θεοῦ τὸν υἱὸν εἰπόντες, ὁμοίους τε καὶ ὄντων τολμῶσιν ὀνομάζειν, τοιοῖσδε σοφίσμασιν ἐπεχείρουν, τὸν αὐτὸν ἀποδύεσθαι. ὅτι οὕτως, φησὶν, εἴρηται τὸ ἐκ θεοῦ, ὡς εἴρηται καὶ τῷ ἀποστόλῳ. τὰ δὲ πάντα, ἐκ τοῦ θεοῦ. ἓν οὖν τὸ πάντων, καὶ ὁ υἱὸς ὅτι ἐκ τοῦ θεοῦ. καὶ διαβολὴν ποιεῖσθαι ἐν τῷ ἐκδόσει τὸ κατὰ πάντα. τούτου δὲ τοῦ σοφίσματος, ἀρχηγὸς ἦν γέλιος ὁ λαοδικείας ἐπίσκοπος, ὃς τις ἀνάγωγος ὢν τῶν τοιούτων λόγων, ἠγνόησεν ὅπως τὰ τοιαῦτα τοῦ ἀποστόλου ἰδιώματα, τοῖς ἀνωτέρω χρόνοις ἀειλήπτα πλατύτερον ἐξετάσας, διήρμοσεν. ἀλλ' ὅμως, εἰ καὶ τοιαῦτα ἐπεχείρουν σοφίζεσθαι,

τοὺς ὀνόμασι καὶ τ῀ καθ' ἡμᾶς οὐ φέρουσιν ἀνέγνωσαν τ῀ αὐτῷ πίστιν, ἰῶ ϗ ἐν κωνσταντίνου πόλει, ϗ οὕτω ϗ πόλις τὰς ἑαυτῶν ἀνεχώρησ. γεώργιος μὲν οὖν ὅτι τ῀ ἀγεξανδρείαν ὁρμήσας, τῶν τ῀ ἐκκλησιῶν ἐπιέχετο, ἀθανασίου ἐπ' ἀφανοῦς τυγχάνοντος, καὶ τοὺς ἐν ἀγεξανδρείᾳ μὴ φρονοῦντας τὰ αὐτ῀ σὺν ἠλαύνε. χαλεπὸς δὲ ἰῶ ϗ ᾧ δήμῳ τῆς πόλεως. τοῖς πλείοσι γὰρ ἰῶ ἀπεχθής. ἐν δὲ τοῖς ἱεροσολύμοις ἀντὶ κυρίλλου προεχειρίσατο ἀξ῀ρίῳιος. ἰστέον δὲ, ὅτι ϗ μετ' ἐκεῖνον ἡφαιστος κατέσχ, καὶ αὖθις ἰλάριος. ὕστερον ὁ χρόνῳ κύριλλος ἐπέβη τῶν ἱεροσολύμων, ϗ τῆς ἐκ῀ ἐκκλησίας ἐγκρατὴς ἐγένετο. τότε ὁ ϗ ἑτέρα πρεσβυτικὴ αἵρεσις, ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε.

μζ Εν λαοδικείᾳ τ῀ συρίας, δύο ἦσαν ἄνδρε ὁμώνυμοι, πατὴρ τε καὶ παῖς. ἑκατέρῳ γὰρ τῷ ὄνομα ἀπολινάριος. ὧν ὁ μὲν πατὴρ, τοῦ πρεσβυτερίου ϗ τῆς ἐκκλησίας ἠξίουτο· ὁ δὲ παῖς, τ῀ τῶν ἀναγνώστου τάξιν εἶχεν. ἀμφότεροι δὲ ἦσ῀ ἕλληνικῶν λόγων διδάσκαλοι, γραμματικῶν μὲν, ὁ πατὴρ· ῥητορικῶν δὲ, ὁ υἱός. ὁ μὲν οὖν πατὴρ, ἀγεξανδρεὺς ὢν τὸ γένος, πρότερον ϗ ἐν τῇ βυβλῳ διδάξας, εἶτα μεταστὰς εἰς λαοδίκειαν, ϗ γήμας ἐκ῀, ἴσχε τὸν υἱὸν ἀπολινάριον. ἄμφω ϗ ὅμως τότε συνήκμαζον εἰς λαοδίκειαν ὑπατίῳ ᾧ ϛ ϕιστῇ. ϗ γνήσιοι ὄντες φίλοι, συνεχρῶντο ἀλλήλοις. δείσας ϗ θεόδοτος ὁ τ῀ λαοδικείας ἐπίσκοπος, μὴ τῇ ζωηρᾷ τοῦ ἀνδρὸς ὁμιλίᾳ, πρὸς τ῀ ἑλληνισμὸν ἀποκλίνωσι, διεκώλυε φοιτᾶν πρὸς αὐτῶν. οἱ ϗ, μηκέτι τῷ ἐπισκόπου φρονήσαντες, τ῀ δ' ὑπατίῳ φιλίαν ἠπατάζοντο. μελαθοῦσα γεώργιος ὁ θεοδότου δεξιόχειρ, αὐτοὺς ἀποῤῥῆναι αὐτοῦ, καὶ μηδενὶ τρόπῳ πεῖσαι δυνηθεὶς, ἀμφω τ῀ κοινωνίας ἐζημίωσεν. ὕβρει γε ἡγεῖται ὁ παῖς ἀπολινάριος τὰ ἑλληνικὰ, καὶ τῇ ἐννοίᾳ τῶν σοφιστοῦ λόγου θαῤῥῶν, καινοτομεῖ καὶ αὐτὸς αἵρεσιν, ἣν νῦν ἐπιπολάζ῀ τοὔνομα τοῦ δημιουργοῦ ἔχουσα. φασὶ δέ τινες διενεχθῆναι αὐτοὺς περὶ γεώργιον, οὐ τοῦτον δὴ τὸν περιφρονηθέντα αἰτίαν, ἀλλ' ὅτι ἑώρων αὐτὸν ἀλλόκοτα δογματίζοντα, ϗ νῦν μὲν ὁμοιον ὁμολογοῦντα τὸν υἱὸν ᾧ πατρὶ, καθ' ὃ ἐν τῇ στελεχείᾳ συνέθετο· νῦν δὲ εἰς τὸν ἀρχαῖον ἀποκλίναντα δόξαν. διόπερ ἀπροφάσιστον λαβόντες αἰτίαν, ποιοῦνται τ῀ ἀναχώρησιν. ὡς ϗ ἄδεις αὐτοῖς προσεῖχε, πρόφασιν σχήματος θρησκείας, καὶ πρότερον μὲν ἔλεγον ἀνθηφθῶναι τ῀ ἀθεσπίστου τοῦ θεῖ λόγου ἐν τῇ οἰκονομίᾳ τῆς ἐνανθρωπήσεως ψυχῆς ἄνευ. εἶτα ὡς ἐκ μετανοίας διορθούμενοι, προσέθεσαν ψυχὴν μὲν ἀνθηφέναι· νοῦν δὲ οὐκ ἔχειν αὐτὸν, ἀλλ' εἶ τ῀ θεὸν λόγον ἀντὶ νοὸς εἰς τὸν ἀνθρωπον πεφυκέναι. περὶ τούτου μόνου δὴ λέγουσι διαφέρεσθαι, οἱ νῦν ὄντες ἐκείνων τ῀ προσωνυμίαν ἔχοντες. τὸν γὰρ τελάδα ὁμοούσιον εἶ φασι. περὶ μὲν οὖν τῶν ἀπολιναρίων καὶ αὖθις ϗ χώσομεν μνημονεύσομεν. τοῦ μέντοι βασιλέως κωνσταντίου ἐν ἀντιοχείᾳ διάγοντος, ὁ καῖσαρ ἰουλιανὸς πολλοῖς βαρβάροις συμπλέκει. ϗ νικήσας, πᾶσι μὲν τοῖς στρατευομένοις ἐπέρασος διαβαντὸς γεγονὼς, ἐπ' αὐτῶν ἀναῤῥύεται βασιλέα. τούτου διαγγελθέντος, ὁ βασιλεὺς κωνστάντιος εἰς ἀγῶνα κατέσχ. βαπτισθεὶς δὲ ἐπὶ θρᾴκίου, ὅτι τ῀ πρὸς αὐτὸν ἐχώρ῀ πόλεμον. ἡνύσθη δὲ μελαξὺ καὶ παραδοκίας, ϗ χιλιάσι, ἐν μόνου χρίσμας ἐτελεύτα τ῀ βίον, ἐπὶ φρονήσεως ἀποπληξίᾳ ληφθεὶς, ἐν ὑπατείᾳ ταύτου ϗ φλωρεντίου, τῇ τρίτῃ τοῦ νοεμβρίου μηνὸς, τοῦτο δὲ ἰῶ ἔτος πρῶτον, τῆς ϡκοσιοστῆς ὀγδοηκοστῆς πέμ-

ξῆς πέμπτης ὀλυμπιάδος. ἔζησε δὲ κωνσάντιος ἔτη τεσσαράκοντα πέντε, βασιλεύσας ἔτη τριάκοντα ὀκτώ, συμβασιλεύσας μὲν τῷ πατρὶ, ἔτη δεκατρία. μεθ' δὲ τὸν τελευτῆσαντα αὐτὸν, ἔτη εἰκοσιπέντε. ὅσων καὶ ἡ πᾶσα ἔχει καὶ ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν.

Τάδε περιέχει καὶ ἡ τετάρτη βίβλος.

Περὶ ἰουλιάνου, καὶ γάμους αὐτοῦ, καὶ παιδεύσεως. ὡς ὅπως ὑπὸ τοῦ βασιλέως παρῆχθη, ὑπὸ ὑβρίζειν ἀπέκλινε. α'

Περὶ τῶν ἐν ἀγεξανδρείᾳ γραμμάτων σάσεως, καὶ ὅπως γεώργιος ἀνῃρέθη. β'

Ὡς ὁ βασιλεὺς ὑπὸ τῆς γεωργίου χαλεπήνας ἀναιρέσεως, δι' ὑποψίας τῶν ἀγεξανδρέων καθῆψατο. γ'

Ὡς γεωργίου ἀναιρεθέντος, ἀθανάσιος καθῆκεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, τῆς ἀγεξανδρείας ἐγκρατὴς ἐγένετο. δ'

Περὶ λουκίφερος, καὶ εὐσεβίου. ε'

Ὡς λούκιφερ ἐν λιβύῃ φερέγραπτος, παυλῖνον ἐχειροτόνησεν. ϛ'

Ὡς ζώσιος ἀνωφελὴς ἀθανασίῳ, ζωοδόν ὑποσκάπτων ἐν ἀγεξανδρείᾳ σεμνῷ θεισδαμ, πρὸς τὴν τειάδα, ὁμοούσιον ἀνακηρύξαντες. ζ'

Ἐκ τοῦ ἀπολογητικοῦ ἀθανασίου, περὶ τῆς ἑαυτοῦ φυγῆς. η'

Ὡς μετὰ τὸν ἐν ἀγεξανδρείᾳ τῶν ὁμοουσίων προεδρευσάντων ζωόδον, εὐσέβιος εἰς λιβύην ἐπανέρχεται, καὶ τοὺς ὁμοδόξους διηρημένους εὑρὼν, ἀφ' τὸν παυλίνου χειροτονίαν, καὶ τοὺτους ἑνώσας μὲν δυνηθῆς, ὑπέμεχώρησεν. θ'

Περὶ ἱλαρίου τοῦ πικταβίων ὑποσκόπου. ι'

Ὡς ὁ βασιλεὺς ἰουλιανὸς, χρήματα τοῖς χριστιανοῖς εἰσεφέρετο. ια'

Περὶ μάρι τοῦ ὑποσκόπου χαλκηδόνος. ιβ'

Περὶ τῶν ταραχῶν τῶν ἐποίουν οἱ ἕλληνες κατὰ τῶν χριστιανῶν. ιγ'

Περὶ τῆς ἀθανασίου φυγῆς. ιδ'

Περὶ τῶν ἐν μηρῷ τῇ πόλει τῆς φρυγίας, ὑπὸ ἰουλιανοῦ μαρτυρησάντων. ιε'

Ὡς τοῦ βασιλέως κωλύσαντος τοὺς χριστιανοὺς ἑλληνικοῖς παιδεύσιν μανθάνειν, οἱ ἀπολιναρίοι εἰς τὸ ὑπεναντίον λόγους ὡρμήθησαν. ις'

Ὡς ὁ βασιλεὺς εἰς πέρσας μέλλων στρατεύειν, καὶ ἐν λιβυσίᾳ γραμμάτων, ὡς ἀῶν κωφῆς τὸν μισοπόνηρον λόγον προσεφώνησε. ιζ'

Ὡς τοῦ βασιλέως χρησμὸν θελήσαντος λαβεῖν, ὃ δαιμόνιον οὐκ ἀπεκρίνατο, ἀλλαχόθεν βαβυλῶν ὢν μάρτυρα. ιη'

Περὶ τῆς τοῦ βασιλέως ὀργῆς, καὶ περὶ θεοδώρου τοῦ ὁμολογητοῦ. ιθ'

Ὡς καὶ ἰουδαίοις ὁ βασιλεὺς, ὑπὸ τὸν ναὸν ἐπεχείρησε. κ'

Καὶ περὶ τῶν ἱεροσολύμων τελείας ἀναβάσεως. κα'

Περὶ τῶν εἰς φροίδα τοῦ βασιλέως ἀφίξεως, καὶ περὶ τῆς ἀναιρέσεως αὐτοῦ. κβ'

Περὶ τῆς ἀναχωρήσεως ἰοβιανοῦ. κγ'

Πρὸς λιβάνιον τὸν σοφιστὴν ἀντιλογία. κδ'

κε' Ως οἱ πρῶτον ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐπίσκοποι περὶ στέφανον ἰουδαϊκῷ, ὑπὲρ ζῶντες ἕκαστος αὐλῶν, ἐν τῷ ἑαυτῶν πίστιν τῶν ἐπιστάσθαι.

κς' Ως οἱ τὰ μακεδονίου φρονοῦντες, καὶ οἱ περὶ Ἀκάκιον ἐν Λυδιοχείᾳ σῳζόντες, τῷ ἐν νικαίᾳ πίστιν εἰσεκύρωσαν.

κζ' Περὶ τῆς ἱελλίνης ἰουλιανοῦ τοῦ βασιλέως.

ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ἱστορίας τόμος γ. κεφ. αʹ.

Ὁ μὲν βασιλεὺς κωνσάντιος ἐν μεδοείοις τῆς χιλικίας περὶ τεσσαρεσκαιδέκατον τοῦ νοεμβρίου μηνὸς, ὑπάτου ὄντων ταύρου καὶ φλωρεντίου, ἐτελεύτα τὸν βίον. ἰουλιανὸς δὲ ὁ τῶν αὐλῶν ὑπάτων, περὶ τὴν ἐνδεκάτην τῆς ἑξῆς μηνὸς δεκεμβρίου ἐκ τῶν ἑσπερίων μερῶν ἐλάσας, εἰς τὴν κωνσαντινούπολιν εἰσεληλύθει, καὶ ἐν αὐλῇ αὐτοκράτωρ ἀποδείκνυται. ἐπεὶ δὲ ἰουλιανοῦ τοῦ βασιλέως ἡγουμένου ἀνδρὸς ὀλίγα διεξιέναι περέχει, μηδὲν τῶν αὐτῷ γνωρίμων ἐπιζητείτω κόμπον φράσεως, ὡς δέον τῶν περὶ τὸν τοιοῦτον λόγον μὴ ἀποκείπεσθαι, περιὸν ὁ λόγος. χριστιανικῆς σπουδῆς τὴν ἱστορίαν ἀκριβῶσαι, ζητοῦντες δὲ χαμαίζηλος περάσειν ὁ λόγος. καὶ τοῦτο ἐξ ἀρχῆς ἐπαγγείλατο. ὅμως δὲ λεκτέον περὶ αὐτοῦ, καὶ ἡλίκος αὐτὸς, καὶ παιδεύσεως, καὶ ὅπως ἐπὶ τὴν βασιλείαν παρῆλθεν. καὶ τοῦτο ποιητέον ἡμῖν μικρὸν ἄνωθεν ἐξαμβίοις. κωνσαντῖνος ὁ τοῦ βυζαντίου τὴν ἰδίᾳ περσαγορεύσας ὀνόματι, δύο ἔσχεν ὁμοπατρίους ἀδελφοὺς, οὐκ ἐκ τῆς αὐτῆς γαμετῆς μητρὸς, δαλμάτιος ὄνομα ᾧ ἑνί· θατέρῳ δὲ κωνστάντιος. δαλμάτιος μὲν ἔσχεν ὁμώνυμον αὐτῷ. κωνσαντίῳ δὲ δύο ἐγεννήθησαν υἱοὶ, γάλλος, καὶ ἰουλιανός. ὡς οὖν μετὰ τὴν τελευτὴν τοῦ κλείσου κωνσαντίνου πόλεως, οἱ στρατιῶται τὸν νέον ἀνεῖλον δαλμάτιον, τότε δὴ καὶ οὗτοι ἀπορφανισθέντες τοῦ ἰδίου πάππου, μικροῦ δεῖν ᾧ δαλματίῳ συνεκινδύνευσαν, εἰ μὴ γάλλον μὲν νόσος περιδοξίαν ἔθυσα θανάτου ἐρύσατο. ἰουλιανὸν δὲ ἡ ἡλικία, οὐκ ἐάσης γε ἐμοῦ, ἔλυσε διέσωσεν. ἐπεὶ δὲ ἡ τοῦ βασιλέως κατ' αὐλῶν ὁρμὴ ἐκεχαλάσατο, γάλλος μὲν τὸν ἐν ἰωνίᾳ κατὰ τὴν ἔφεσον ἐφοίτα διδασκάλοις, ἔνθα αὐτοῖς καὶ κτήσεις ἐμοῦ οὐκ ὀλίγων πολλή. ἰουλιανὸς δὲ αὐξηθεὶς, τὴν ἐν κωνσαντίνου πόλει παιδευτηρίων ἠκροᾶτο εἰς τὴν βασιλικὴν, ἔνθα τότε τὰ παιδευτήρια ἦν, ἐν λιτῷ σχήματι περιών, καὶ τοσοῦτον μόνον τοῦ θυμοῦ τὸ παιδαγωγοῦμενος. τὴν μὲν οὖν γραμματικὴν λόγων, νικοκλῆς ὁ λάκων ἦν αὐτῷ παιδευτής. ῥητορικὴν δὲ, παρ' οὐκ ἀκολίῳ καλῶ ἐμοῦ σοφιστῇ, μεσιανῷ τότε τυγχάνοντι. τούτου δὲ ὁ βασιλεὺς κωνστάντιος περισπόσας, μήπως ἕλληνος διδασκάλου ἀκροώμενος, περὶς δυσσεβαμονίαν ἐκκλίνοι. χριστιανὸς γὰρ ἦν ἐξ ἀρχῆς ἰουλιανός. ἀκμάζοντος δὲ αὐτοῦ περὶ τοὺς λόγους, φήμη

τὴς εἰς ὃν δῆμον διέρεχεν, ὡς εἴη ἱκανὸς τὰ ῥωμαίων πράγματα διοικεῖν. καὶ τοῦτο λοιπὸν φανερὰς θρυλλούμενον, ταραχὴν ἐποίησε τῷ βασιλεῖ. διὸ μεθίεσιν αὐτὸν ἐκ τῆς μεγαλοπόλεως εἰς τὴν νικομήδειαν, κελεύσας μὴ ποιεῖσθαι λιβανίῳ τῷ σύρῳ σοφιστῇ. ὅτε γὰρ ὁ λιβάνιος ἐπὶ τῶν παιδαγωγῶν τοῦ κωνσταντίνου πόλεως ἐκβληθεὶς, ἐν τῇ νικομηδείᾳ τὰς διατριβὰς ἐποιεῖτο. ταύτῃ μὲν οὖν τῇ ὀργῇ τῶν παιδαγωγῶν ὡς ὃν κατ' αὐτῶν γεγραφέναι λόγον ἐκώλυεν. ἰουλιανὸς δὲ ἐκωλύετο ποιεῖσθαι πρὸς αὐτὸν, διότι λιβάνιος ἤλπιζεν τὴν θρησκείαν ἐπύθεσθαι ἐκεῖνον. ὅμως δὲ ἐφοιτᾶτο ὑπὸ τῶν λόγων αὐτοῦ, λάθρᾳ τισὶ παισὶν ἀπιστοῦσιν αὐτοῖς ἠσκεῖτο. μετακόμιζον δὲ αὐτὸν κατὰ τὴν ῥᾳθυμίαν, ἐφίσταται τῇ νικομηδείᾳ μάξιμος ὁ φιλόσοφος, οὐχ' ὁ βυζάντιος ὁ δικλείδου παῖς, ἀλλ' ὁ ἐφέσιος, ὃν ὕστερον ὡς μαγείας ποιούμενα ὁ βασιλεὺς οὐδενὸς λιανικοῦ, ἀναιρεθῆναι ἐκέλευσε. τοῦτο μὲν οὖν ὕστερον γέγονε. τότε δὲ, οὐ δι' ἕτερόν τι πρόφασιν εἰς τὴν νικομήδειαν, ἀλλὰ ἰουλιανοῦ φήμην ἤλθεν αὐτόν. μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ φιλοσόφων λόγων ζηλωτὴς μάξιμος, αὐτὸς ἐμιμεῖτο καὶ τὴν θρησκείαν τοῦ παιδὸς, ὡς ἂν ἐπιθυμίαν τῆς βασιλείας ἐκδιδόντος αὐτῷ. ἐπεὶ δὲ ταῦτα τὰς ἀκοὰς τοῦ καίσαρος ἔβαλλε, ἐν μέσῳ ἐλπίδος καὶ φόβου ὤν, τὴν ὑπόνοιαν ἐκφυγεῖν βουλόμενος ὁ σοφίου γνήσιος ζηλωτὴς, ὅτε πλασὸς ἐγένετο. ἐν χρῷ τε κειράμενος, ὃν τῶν μοναχῶν ὑπεκρίνετο βίον, καὶ λεληθότως μὲν ἠσκήτο τὰ φιλόσοφα. ἐν δὲ τῷ φανερῷ, τὰ ἱερὰ τῶν ζηλωτῶν ἐπετέλουν γράμματα, καὶ δὴ τὸ ἐν νικομηδείᾳ ἐκκλησίας ἀναγνώστης καθίσας. καὶ δὴ τὸ τοιοῦτον σοφίσματος, τὴν τοῦ βασιλέως ἔβλαπτε· καὶ δεῖ μὲν ὃν φόβον, ταῦτα ἐσοφίσατο. ἵνα δὲ ἔβλαπτε ἐκ ἀφισάμενος, πολλοῖς γνωρίμοις ἐδαιμονίσθη ἔλεγε τοὺς καιροὺς, ὡς αὐτὸς τῶν ὅλων κρατήσοντα. ἐν τούτοις δὲ καθεστῶτων τῶν κατ' αὐτὸν γάλλος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ καίσαρ ἀναδεθεὶς, ἦκεν ὁ φόβος αὐτὸν εἰς τὴν νικομήδειαν, ὅτε ὅτι τοῦ ἔφασαν ἐπορεύετο. ἐπεὶ ὁ γάλλος μικρὸν ὕστερον ἀνῃρέθη, θεραπεῖμα καὶ ἰουλιανὸς ὑποπτος καλέσῃ τῷ βασιλεῖ· διὸ καὶ φεύγεσθαι αὐτὸν ἐκέλευσεν. ἰδόντας δὲ διαδράσαι τοὺς φευγομένους αὐτὸν, τόπον ἐκ τόπου ἀμείβων διεσώζετο. ὀψὲ δέ ποτε ἡ τοῦ βασιλέως γαμετὴ δυσεβεία κρυπτόμενον ἀνευρεῦσα, πείθῃ τὸν βασιλέα μηδὲν μὲν αὐτὸν δρᾶσαι κακὸν, συγχωρῆσαι δὲ ὅτι τὰς ἀθήνας ζηλοῦντι φιλοσοφεῖν. ἐντεῦθεν αὐτὸν, ὡς εἰκὸς ἦν εἰπεῖν, ὁ βασιλεὺς μεταπεμπόμενος, καλέσῃ καίσαρα. καὶ δοὺς αὐτῷ γυναῖκα τὴν ἀδελφὴν ζήνωνα, ὅτι τὰς γαλλίας τῶν βαρβάρων ἀπέστελεν. οἱ γὰρ βάρβαροι, οὓς ὁ βασιλεὺς κωνστάντιος εἰς συμμαχίαν τοῦ μαγνεντίου μικρὸν ἔμπροσθεν ἐμισθώσατο, εἰς οὐδὲν χρήσιμον τοῦ τυράννου γινόμενοι τὰς ῥωμαίων ἔφθειρον πόλεις. καὶ ὅπου νέος ὢν τὴν ἡλικίαν, ἐκέλευσεν αὐτὸν μηδὲν πράττειν, δίχα γνώμης ἡγουμένων τὸ κράτος. ὡς δὲ ἐκεῖνοι τὴν ἐξουσίας ταύτης λαβόμενοι, ἐαυτοὺς μᾶλλον τῶν πραγμάτων ἐφεύρισκον, καὶ διὰ τοῦτο τὰ βαρβάρων ὀπίσω ἐπέστρεφεν, ὁ ἰουλιανὸς εἶα τοὺς μὲν στρατηγοὺς, τυφὰς καὶ πόθοις χολάζειν. τοὺς δὲ στρατιώτας πρᾳοτέροις ἐποίησε, μισθὸν ὠρεγμένον τῷ ἀνδρὶ βαρβάρων ὑποχόμενος. τοῦτο πρέσβεις ἀρχικοὺς καὶ τὰ βαρβάρων ζητεῖσθαι, καὶ αὐτὸν ἐρέσμιον πρὸς αὐτοῖς στρατιώταις γενέσθαι. λόγος δέ τις ὅλως ἐν τῷ πολυχρόνιον εἰσελθόντος αὐτὸν, τέφανος ἀφ' ὧν τὰς πόλεις κοσμοῦσιν, ἐν μέσῳ τῶν κιόνων ἠρτημένος, τῇ κεφαλῇ καθε-

νεχθεὶς ἥρμοσεν, ὅπως τοῦτο πρὸς τοὺς πρόνοιας διαδοῦναι· τοῦ δηλοῦσθαι γὰρ αὐτῷ διὰ τῆς ἡμερησίου σημείου τὴν βασιλείαν. φασὶ δέ τινες, ὡς κωνσάντιος αὐτὸν ἀφείλετο ὅτι τοὺς βαρβάροις ἀπέστειλεν, ἵνα ὑπὸ ἀφθαρῇ, συμπλεκόμενος αὐτοῖς. ὅτι οἶδα δὲ, εἰ οἱ τὸ τοιοῦτον λέγοντες, ἀληθεύουσιν. ὁ γὰρ τῷ ἀδελφῷ τὴν οἰκείαν ζωοποιήσας, ὅπως βουλεύων οὐδὲν ἄλλο, ἢ καθ' ἑαυτοῦ τῷ ὅπως βουλεύειν ἔτρεπε. τοῦτο μὲν οὖν, ὡς ἑκάστῳ δοκεῖ, κρινέτω. ἰουλιανὸς δὲ μεμαθηκὼς τοῦ βασιλέως τὴν ἐφ' ἡμῖν τῶν στρατηγούντων, ἕτερος ἐπέμφη στρατηγὸς, ἥρμοσμένος τῇ τοῦ θυμίᾳ ἰουλιανοῦ, ὃν ἔχων ὑπουργὸν, θαρρῶν τοῖς βαρβάροις ζωέδωκεν. οἱ δὲ, διεφθαρμένοι τοῦς αὐτὸν, δηλοῦντες ὡς τὰ βασιλέως γράμματα εἰς τὴν ῥωμαίων χώραν πέμψαι κελεύει αὐτοὺς, καὶ τὰς ὀπισθίας ἐπεδείκνυον. ὁ δὲ, ὃν μὲν τοῦ θυμοῦ τὸν δεσμώτην ἐποίησε. συμβάλλει δὲ ὦ πλήθει, καὶ κατακράτησε νικᾷ. καὶ τὸν βασιλέα τῶν βαρβάρων αἰχμάλωτον ποιεῖ, κωνσταντίῳ ἔπεμψε. ταῦτα δὲ τυχήσας, ἀναρρεύει ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν βασιλεύς. ὡς ὁ στέφανος βασιλικὸς ἢ πέρλων, εἰς ὃν δορυφόρων ὃν εἶχε τοῦ στρατηγίλιον ἑαυτοῦ στρεπτὸν λαβὼν τοῦ τιθέμενος. τοῦτον μὲν οὖν τὸν τρόπον, ἰουλιανὸς ἐβασίλευσε. τὰ δὲ ἐν Ἀθήναις, εἰ φιλοσόφως, δοκιμαζέτωσαν οἱ ἀκούοντες. μὴ διαφωνεῖσθαι γὰρ νόμος κωνσταντίου, μήτε θεραπεύσας ὡς διεργέτην, πόλιν ἐτείμησεν, ἃ ἐδόκει αὐτῷ. καὶ τοῖς μὲν κατ' ἐπαρχίαν ἄρχουσας ἤμειβε. διέσυρε δὲ τὴν κωνσταντίου τῆς πόλεως, καλαμινώσκων αὐτὴν δημοσίᾳ τὰς πρὸς τοὺς βαρβάροις ὀπισθίας. διόπερ αὐτῷ προσεπήνεγκε. κωνσταντίου δὲ ἀφίσαντος. τότε δὴ καὶ τὴν ὑποκρισιν τῆς χριστιανίζειν, φανερῶς ἀπεδύσατο. πρώτιον γὰρ τῆς πόλεως, τοὺς τε ναοὺς ἀνοίγων, τοῖς ἀγάλμασι προσέφερε, καὶ ἑαυτὸν ἀρχιερέα ὠνόμαζεν. οἵ τε τὴν θρησκείαν ἡμῶν ἑορτὰς ἐπετέλουν ἡμερικάς. καὶ ταῦτα ποιῶν, πόλεμον ἐμφύλιον ἀνερρίπιζε τῆς κωνσταντίου ποιούμενος τὰς ἀφορμάς· καὶ ὅσον μὲν ἐπ' αὐτῷ πάντα ἀν ἐγεγένητο, ὅσα ὁ πόλεμος ἔχει κακά. οὐ γὰρ ἂν δίχα πολλῶν αἱμάτων διεκρίθη ἡ τῆς φιλοσόφου ἀπονοία. θεὸς δὲ ὁ τῶν ἰδίων βουλημάτων κριτὴς, τὸν ἕτερον ὧν ἀνταγωνιστῶν, δίχα τῶν ἄλλων ζημίας ἔπαυσε τῆς ὁρμῆς. πλημμύρα γὰρ ἰουλιανοῦ τοὺς θρᾳκῶν ἔθνη, ἀπηγγέλθη τελευτήσαντα κωνσταντίου. καὶ ὕστερον τὸν ἐμφύλιον πόλεμον σβεσθέντα διέφυγε ἡ ῥωμαίων ἀρχή. καταλαβὼν ὁ ἰουλιανὸς τὴν κωνσταντίνου πόλιν, ἀθρόως ἐσκήπτει ἵνα ἔσπον οἰκειώσεται τὰ πλήθη, καὶ τὴν ἀπ' αὐτῶν δύναμιν ὑπασπίσεται. τέχνῃ οὖν χρῆται τοιαύτῃ. διήπλασε κωνσταντίου ὑπὸ ὅλων τῶν λαῶν ὧν ὁ ὁμοούσιον φρονοῦντων μισούμενον, ἐφ' οἷς τε τῶν ἐκκλησιῶν ἐφαύνετο, καὶ ὅτι τοὺς αὐτοῖς καθηκόντας ἐπισκόπους, δημεύσας ἐξώρισεν. ἐγίνωσκέ τε σαφῶς τοὺς ἡμιζόντας αἱρετικούς, ἐφ' οἷς θυμὸν ἐκαλύοντο. ὑπιθυμεῖν τε καιρὸν δράξασθαι, ἐν ᾧ καὶ τὰ ἱερὰ ἀνοιγήσεται, καὶ ἐξέσαι αὐτοῖς θυσίαν ἀναφέρειν τοῖς ἀγάλμασι. οὕτω μὲν οὖν ἕκαστοις ἰδίᾳ λυπουμένοις, πρὸς τὸν ἀπελθόντα ἐγίνωσκε. κοινῇ δὲ πάντας πρὸς τὴν τῶν δυνάμεων εἶναι, καὶ τοὺς προφητικοὺς τε τὰς ἁγιωμένους ἐφαίνεσκεν ἀσεβοῦσι. πᾶσιν οὖν τεχνικῶς ἐφέρετο. καὶ τοὺς μὲν εἰρωνεύετο. ἵνας δὲ καὶ πρὸς ὃ κενόδοξον ἀφορᾶν, ἀνήρετει. κοινῇ δὲ πᾶσιν ὅπως εἶχε πρὸς τὴν δαιμονίαν ἐδείκνυε. καὶ προῆγεν μὲν, τὴν κωνσταντίου ὠμότητα πρὸς τοὺς ὑπηκόους διαβάλλων, ἐξ ἐγγένετο πρὸς ὦ πλήθει βουλόμενος, τοὺς ἐξορισθέντας ὑπισχόμενος ἀνακληθῆναι

θῶν ἐκέλευσε, καὶ τὰς δημευθείσας οὐσίας αὐτοῖς ἀπεδίδου. καὶ τὰ ἱερὰ τῶν ἡμιόνων ἦν τάχος, διὸ ἐμνήσθη τοῖς ὀπισθοδίοις τοσοῦτον. τοὺς γὰρ ὑπὸ τῶν δυνούχων ἀδικηθέντας ἀπολαμβάνων τὰ κακῶς ἀφαιρεθέντα ἐθεράπευεν. δυσέβειον γάρ τι τοσοῦτον δοκεῖ καὶ σιλικοῦ κοιτῶνος, ἐζημίωσε θανάτῳ. οὐ μόνον γὰρ διὰ τὸ πολλοὺς ἠδικῆσθαι ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλ' ὅτι καὶ γάλλον τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφὸν, διαιρέσει τοῦ ἐκείνου διαβολῆς ἐπῳδάνετο. καὶ τὸ μὲν σῶμα κωνσαντίας βασιλικῶς ἠμύησας, ἐκήδευσεν. ὀξέβαγε δὲ τῶν βασιλείων δυνούχους, κουρεῖς, μαγείρους, δυνούχους μέν, διὰ τὸ ἀποβεβληκέναι τὰ μετέωρα, μὴ ἰδὼν ἄλλο σκέπτι ἠγάπησε· μαγείρους γὰρ, διὰ τὸ λιτῆ χρῆσθαι διαίτῃ. κουρεῖς δὲ, ἔφη, πολλοὺς ἀρκέσει. τοὺς μὲν οὖν, διὰ ταύτας τὰς αἰτίας ἐξέβαλε. τῶν μὲν ἀποστατῶν τοὺς πλείστους, τῇ ἐξ ἀρχῆς τῶν βασιλέων τύχῃ, τοῖς λοιποῖς αὐτῶν μισθὸν ἀποστασίας ἐκέλευσε δίδοσθαι. προσεῖπε δὲ καὶ τὴν δημόσιον ὧν χρῶν δρόμον, οἷς ἡμίονοι, βοῦν, καὶ ὄνων. μόνων δὲ τῶν ἵππων τὴν δημοσίας χρείας συνεχώρησεν ἀποτυγχάνειν. ταῦτα μὲν αὐτὸς, ἐπαινοῦσι μὲν ὀλίγοι, οἱ πλείους δὲ ψέγουσιν, ὅτι παυομένη ἡ ἐκ τοῦ βασιλικοῦ πλούτου τοῖς πολλοῖς εὐγνωμοσύνη καταπλήξει, δικαιοφόρητον ἐποίει τὸ βασιλείου. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ διαυκλερούων, λόγους συνέγραφε. καὶ τούτους καλῶν, εἰς τὸν συγκλήτου βουλὴν λόγους ἐπεδείκνυτο. ἐτίμα δὲ καὶ τοὺς περὶ παιδείαν ἐσπουδακότας· μάλιστα δὲ, τοὺς ἐπαγγελλομένους φιλοσοφεῖν. διὸ καὶ ἡ φήμη, τοὺς πανταχῆ ἦγε βελάζοντας ὅπου τὰ βασίλεια, οἱ φορτικῶδες τοὺς τείβωνας, πολλοὶ ἐκ τῆς φήμης μᾶλλον, ἢ ἐκ παιδείας ἐδείκνυντο. πάντες γὰρ ἦσαν βαρεῖς τοῖς χρυσιανίζουσιν, ἄνδρες ἀπατεῶνες, καὶ ἀεὶ δι' κραιγῶτος οἰκειούμενοι τὴν θρησκείαν. ἔχων δὲ ὁ βασιλεὺς πλεονάζων ἐν ἑαυτῷ τὸ κενόδοξον, πάντας τοὺς περὶ αὐτὸν βασιλεῖς ἐκωμῴδησεν ἐν τῷ λόγῳ ὃν ἐπέγραψε καίσαρας. ἐκ τοῦ τοιούτου ἤθους κινδύνους, καὶ τοὺς κτ' χριστιανῶν λόγους σπουδάσαι. τὸ μὲν γὰρ μαγείρους καὶ κουρεῖς ἐκβαλεῖν, φιλοσόφου ἔργον, οὐ μὴν βασιλέως. τὸ δὲ διαφυλάξαι, ἢ σκώπτειν, ἐκέτι φιλοσόφου, ἀλλὰ μὴν οὐδὲ βασιλέως. ἀμφότερα γὰρ, πᾶσαν λοιδορίαν καὶ βασκανίαν ἀποβεβήκασι. βασιλεῖ μὲν γὰρ ἔξεστω φιλοσοφεῖν, ὅσα περὶ σωφρονεῖν ὀρθῶς. φιλόσοφος δ', εἰ πάντα τῶν βασιλέων μιμήσοιτο, διαπεσεῖται τὸ σκοπός. περὶ μὲν δὴ ἰουλιανοῦ τοῦ βασιλέως, λόγοις τε αὐτοῦ καὶ παιδεύσεως, ἃ ἤθους, καὶ ὅπως ὅτι τὸ βασιλείου πρῶτον ἦλθεν, τοσαῦτα εἰρήσθω.

Αὖθις δὲ τῶν περὶ τὰς ἐκκλησίας ἀποτυχόντων αὐτὸν γνωμῶν χρόνον μνήμων ποιούμενα. κτ' τὴν μεγάλην ἀγελξανδρου πόλιν, συνέβη ταραχὴν γενέσθαι ἐξ αἰτίας τοιασδε. τύπος ἐν τῇ πόλει ἐκ παλαιῶν τῶν χρόνων, ἔρημος καὶ ἠμυγμένος, συρφετοῦ τε γέμων πολλοῦ, ἐν ᾧ οἱ ψῆφοι τὸ παλαιὸν, τῶν μὴ θρησκευτῶν ποιοῦντες, δυσθεόποις κατέθυον. τοῦτον κωνσάντιος ὡς σχολαῖον ἤδη περίτερον τῇ ἀγελξανδρέων ἐκκλησίᾳ προσεχεκυρώκει. γεώργιος δὲ βουλόμενος ἐν αὐτῷ δικτύειον οἶκον κατασκευάσαι, ἀνακαθαρθῆναι κελεύει τὸν τόπον. καὶ δὴ καθαιρομένου, ἀδυάτων ἰσχυρῶν κτ' βάθους πολλοῦ, ἐν ᾧ τὰ μυστήρια ὧν ψηφίων ἐκέκρυπτο. ταῦτα δὲ ἐν κρανία δυσθεόπων πολλὰ, νέων τε καὶ παλαιῶν, οὓς λόγος κατεῖχε πάλαι διαιρεθῆναι, ὅτε τῶν διὰ σωλήνων μυήσεως ἐχρῶντο οἱ ψῆφοι, καὶ μαγικὰς ἐτέλουν θυσίας, κατὰ μαγδωνυσίους τὰς ψυχάς. οἱ οὖν χριστιανοὶ

ταῦτα διέφυλες ἐν ᾧ ἀδύτῳ τοῦ μιαφείου, παυδλὼ ἔθηλο πᾶσιν ἐν τοῦ φανερῷ γέλωτα δεῖξαι τὰ ἥμιων μυστήρια. ἐξεπόμπευον δὲ διὰ τῆς γυμνὰ, ᾧ δήμῳ τὰ κεφάλια δηκνύοντες. ταῦτα ὁρῶντες οἱ κτ' ἀγεξανδρέαν ἥμιονες, καὶ μὴ φέροντες ὃ τῶ σφάγματος ἐπονείδιστον, εἰς ὀργὴν ἔξαπτον). καὶ πῶς ὃ ῥᾳδιουργὸν ὅπλον ποιούμενοι, ὥρμησαν κτ' τῶν χριστιανῶν. καὶ διὰ πάσης ἰδέας θανάτου, φῦλον πολλοὺς ἔξ αὐτῶν. τοὺς μὲν γὰρ λίθοις, τοὺς δὲ ξύλοις, ἢ λίθοις ἀπέκτειναν· δήμους δὲ, ὁρυκτοῖς ἀπέπνιξαν. ζωὰς δὲ αὐτῶν καὶ ἐσταύρωσαν, ἐφ' ὕβρει ἔτι σαυτοῦ, τοῦτον ἐπάγοντες τὸν θάνατον. τοιαῦτα δὲ πλείστους, θαυμαλίας ἐποίησαν. ὥστε ἦ, οἷα ἐν τοῖς τοιούτοις φιλεῖν γίνεσθαι, οὐδὲ τῶν οἰκειοπαθῶν ἀπέχοντο. ἀλλὰ καὶ φίλος φίλον ἔπληξε, καὶ ἀδελφὸς ἀδελφόν, καὶ γυνὴ παῖδας, καὶ ἀλλήλων τοὺς φόνον ὥρμησαν. διὸ καὶ οἱ χριστιανοὶ, τοῦ ἐκκαθαίρειν τὸ μιαφὸν ἐπαύσαντο. οἱ δὲ τὸν γεώργιον τῆς ἐκκλησίας ἐκσύροντες, καμήλῳ τὲ τοὺς δήσαντες, καὶ ἀπαρέξαντες, ἐν αὐτῇ κατέκαυσε.

γδ Ἐπὶ μὲν οὖν τοῦ γεωργίου διάφορος χαλεπήνας ὁ βασιλὺς, δι' ὑπισχνῆς τὸ ἀλεξανδρέων δήμου καθήψατο. λόγος ἦ διεδόθη, ὡς ταῦτα εἰς γεώργιον ἔδρασαν οἱ δι' ἀθανάσιον ἐπαχθῶς ἔχοντες τοὺς αὐτόν. ἐγὼ δὲ ἡγοῦμαι μὲν καὶ τοὺς μισοῦντας ἐν τῇ χάσεσι σὺν επιθεάζ τοῖς ἀδικοῦσιν. ἐπὶ μέντοι τῷ βασιλέως ὑπισχνῇ, ᾧ δήμῳ μᾶλλον, ἢ χριστιανοῖς ἐγκαλῶ. ἐφάνη δὲ γεώργιος καὶ τοῦτο ἐν μείζονι ταῦτα βαρεῖ γεγονὼς τὸ ὀχληρὸς τοῖς πᾶσι, καὶ διάφορος ἔξεκαύθη εἰς φιλονεικίαν τὰ πλήθη. ὅτι δὲ ᾧ δήμῳ μᾶλλον ἐγκαλῶ, αὐτῆς ἐπάκουε τὸ ὑπισχνῆς. Αὐτοκράτωρ καῖσαρ ἰουλιανὸς, μέγιστος, σεβαστὸς, ἀγεξανδρέων ᾧ δήμῳ. Εἰ μὴ τι ἀγέξανδρον τὸ οἰκιστὴν ὑμῶν, καὶ τοῦ γε τούτου, τὸν θεὸν τὸ μέγαν, τὸν ἀγιώτατον σάραπιν αἰδεῖσθε, τῶν κοινοῦ χοῶ ὑμᾶς καὶ διὰ θεσπίνου καὶ τρέποντος, πῶς οὐκ εἰσῆλθε λόγος οὐδείς. τοσαῦτόν δὲ ὅτι καὶ ἡμῶν, οὓς οἱ θεοὶ πάντες, ἐν τοῖς δὲ ὁ μέγας σάραπις, ἄξιόν ἐδικαίωσε τὸ οἰκουμένης, οἷς πρέπον ἐῶ τι καὶ τῶν τῶν ἠδικηκότων ὑμᾶς φυλάξαι διάφανσιν. ἀνὴρ ὀργὴ τυχὸν ἴσως ὑμᾶς ἐξηπάτησε καὶ θυμὸς, ὅστοι οἶδε τὰ δίκαια τοσαῦτα, τὰς φρένας μεθιστάσας, εἶτα τὸ ὁρμῆς διαφείλας, τῆς τοιαύτης μανίας καλῶς ὕστερον ἐπήγαγε τὸ τοιαῦτα. οὐδὲ ἠμύνθη δῆμος ὅλης κτιμήσας ταῦτα, ἐφ' οἷς ἐκείνους ἐμισήσατε δικαίως. εἰ παῖδε γάρ μοι τοῖς τὸ σαράπιδος, ἐπὶ ποίων ἀδικημάτων ἐκαλεπήνατε γεωργίῳ, τὸν μακαριώτατον κωνσταντίου ἐρῶτε δήπουθεν, ὅτι καὶ ὑμῶν προῆκεν, εἶτα εἰσήγαγε ὡς τὴν ἱερὰν πόλιν σραβόπεδον, καὶ κατέλαβεν ὁ βασιλὺς τὸ ἀγυῖτα τὸ ἀγιώτατον τὸ θεῦ τεμένη, ἀποσύλας ἐκεῖθεν εἰκόνας, καὶ ἀναθήματα, καὶ τὸν ἐν τοῖς ἱεροῖς κόσμον. ὑμῶν δὲ ἀγανακτούντων, εἰκότως καὶ πειρωμένων ἀμύνεσθαι ᾧ θεῷ· μᾶλλον δὲ τοῖς τὸ θεοῦ κτήμασιν. ὃ ἦ ἐπῆλθεν ὑμῖν ὑπιπέμψαι τοὺς ὁπλίτας, ἀδίκως καὶ τῶν ἀνόμως, καὶ ἀσεβῶς, ἴσως γεώργιον μᾶλλον, ἢ τὸν κωνσταντίου δεδοικὼς ἑαυτῶν προεφύλαττεν, εἰς μετριώτερον ὑμῖν καὶ πολιτικώτερον, ἀλλὰ μὴ τυραννικώτερον, πόρρωθεν τοσοτρέπετο. τούτων οὖν ἕνεκεν ὀργιζόμενοι ᾧ θεοῖς ἐχθρᾷ γεωργίῳ, πᾶν ἱερὸν αὖθις ἐμιαίνατε πόλιν, ὅξὸν ἐπωδύνησεν αὐτὸν τοῖς τῶν δικαστῶν ψήφοις. οὕτω γὰρ ἐγίνετο δὴ οὐ φόνος, οὐδὲ ῥᾳδιουργία ὃ τοσοῦτον· δίκη δὲ ἐμμελὴς, ὑμᾶς μὲν ἀθῴους πάντη φυλάττουσα, ὑμοσυνωμότην μὲν, τὸν διάβολον

δυσε-

» δυατεθήσομαι· ωφεγνίζουμαι δὲ τοὺς ἀγροὺς παύτας, ὅσοι τῶν θεῶν ὀλιγωρῶσι. » ἢ τοσούτους τοὺς τοιούτους πόλεις καὶ τοὺς ἀνδρωῶτας δήμους, ἐν οὐδενὶ λόγῳ). τῆς ἐ- » αὐτῶν ἢ ποιοῦσιν πρότερον δικαιοσύνας τινὰ κατ' ἐκείνων ὠμότητα. ωδαιδάσκε- » ται νῦν ωαρ' ἐμοῦ τινὰ τοῦτον μου τὸν ὑπισχνούμενον μικρῷ τοσούτῳ ἐπέσθαι. καὶ ὃ μέ- » φορον καταγνῶσαι, πόσους μὲν ὑμῶν ἐπαίνους ἔτραφον τότε. νυνὶ δὲ μὰ τοὺς θεοὺς » ὀφείλων ὑμᾶς ἐπαινεῖν, οὐ δύναμαι διὰ τὴν ωαρανομίαν. τὸν μὲν δῆμον ὥσπερ » οἱ κύνες, δύσθεον ἀπαρέσθην. εἶτα οὐκ αἰσχύνεται, καὶ φυλάττει καθαρὰς τὰς » χεῖρας ὡς τοσούτων θεοῖς τοὺς θεοὺς, αἵματος καθαρεύουσας. ἀλλὰ γεώργιος ἄ- » ξιος ἐστὶν τοῦ τοιαῦτα παθεῖν. καὶ τούτων ἴσως ἐγὼ φαίην δὴ χείρονα καὶ πικρότε- » ρα. καὶ δι' ὑμᾶς ἐρῶ τε. σύμφημι καὶ αὐτός. ωερὶ ὑμῶν ἢ εἰ λέγοιτο τοῦτο, οὐκέτι συγ- » χωρῶ. νόμοι γὰρ ὑμῖν εἰσιν, οἷς χρὴ ὑμᾶς θαι, μάλιστα μὲν ὑπὸ ωάντων ἰδίᾳ καὶ » τέρωαλλ. πλὴν ὅτῳ συμβαίνῃ τῶν καθ' ἕκαστον τινὰς ωαρανομεῖν, ἀναγκαῖα τοῖς κοι- » νὰ χρῶ δύνομεῖσθαι χρὴ, καὶ πειθαρχεῖν τοῖς νόμοις ὑμᾶς, καὶ μὴ ωαραβαίνειν, » ὅσα ωερ ὀρθῶς ἀρχῆς ὑνομίσθη καλῶς. δύτυχημα γέγονεν ὑμῖν ἀνδρες δικεξανδρέως » ἐπ' ἐμοὶ πλημμεληθῆναι τοιοῦτόν τοι ωρὸς ὑμᾶς, ὃς αἰδοῖ τῇ ωρὸς τὸν θεὸν, καὶ δίκῃ » τ' πάππων τὸν ἐμὸν καὶ ὁμώνυμον ἦρξε αὐλῆς τε αἰγύπτου, καὶ τ ὑμετέρας πόλεως » ἀδελφικὴν δύνοιαν ὑμῖν ἀποφέρω. ὃ γὰρ τῆς ὀρθουσίας ἀκαλαφρόνητον, καὶ ὃ ἀ- » πηνέστερον καθαρὸν τ ἀρχῆς, οὐ ωόλε δὴ δῆμον ἰδεῖν τόλμημα μὴ καθάπερ νό- » σημα χαλεπὸν, πικρολέρῳ διακαθάραι φαρμάκῳ. ωροσφέρω δὲ ἐγὼ ὑμῖν, » δι' ἅσπερ ἔναγχος ἔφην αἰτίας ὃ ωροσηνέσαμεν, πραΰνεσιν καὶ λόγοις, ὑφ' ὧν δὴ » οἶδ' ὅτι πείσεσθε μᾶλλον, ἢ ωερ ἐγὲ, καθάπερ ἀκούω, τότ' ἀρχαῖον ἤθεσιν καὶ τιμῶν » ὅτι τῆς δύναμιας ἐκείνης ὕπεστιν ὑμῖν ἀξιόλογος καὶ γενναῖος ἐν τῇ διανοίᾳ, ἐ » τοῖς ὑπερτιθεμένοις ὁ χαρακτὴρ. ωροσελθόντων δὲ τοῖς ἐμοῖς πολίταις ἀνεξανδρω- » σιν. τοιαῦτα μὲν οὖν ὁ βασιλεύς.

Οὐκ ἐς μακρὰν δὲ ἐκ τῆς φυγῆς κατελθόντα ἀθανάσιον, ἀσμένως ὁ ὢν ἀ- ηζ
λεξανδρέων λαὸς ἐδέξατο. ἐξώθησαν τότε ἐκ τῶν ἐκκλησιῶν, τοὺς τῶ ἀρειανοῦ δόγματος. ωαραδιδόασι δὲ ἀθανασίῳ τοὺς ἀρχαίους τόπους. οἱ δὲ ἀρειανίζοντες, ἐν οἰκίσκοις ἀσήμοις συναθροίσαντες, εἰς τόπον χωρίον λευκιον ωροσχωρίζουσι. ἐν τοι- αὐτῃ μὲν δὴ καταστάσει, τὰ κατ' τὸν ἀνεξανδρειαν τότε ἦν.

Εν δὲ δὴ ῷ δε τῷ χρόνῳ, λευκιφερ, καὶ εὐσέβιος, ωροσθέμενοι τ βασιλέως, ε
τ ὀρθοδοξίας ἀνακείμενοι. λευκιφερ μὲν, καθάλων ὑπίσχοπος, ἢ ὅτι πόλις ἀρδα- νίας. εὐσέβιος δὲ, βρεκέλλων. πόλις δὲ αὕτη τῶν ἐν ἰταλίᾳ λιγύων, ὡς μοι καὶ ωρότε- ρον εἴρηται). ἀμφω οὖν τῶν δύο θεῶν τ ὀρθοδοξίας ἐπιστάντες, συμβαλεῖν ἐποιοῦν- το, ἵνα τόπον τ τ ἐκκλησίας κρατύνωσι δόγματα ἀφθαρτόμενον, μὴ παραδόσιν.

Εδόκει οὖν λουκίφερ μὲν, ὅτι τῶν συρίας ἀντιόχειαν ωαραμενεῖν. εὐσέ- ϛ
βιον δὲ, ἐν' ἀνεξανδρείαν. ὅπως δὴ ξυνόδου ἅμα ἀθανασίῳ ἀνεισάντες, τὰ τ ἐκκλησίας κρατύνωσι δόγματα. λουκιφερ μὲν οὖν ἀφικόμενον εἰς τ αὐτὸ τόπον ἀποστέλλει, δι' οὗ τέρξην ὁμολογεῖ τὰ ὑπὸ τῆς συνόδου τυπούμενα. αὐτὸς ἢ ὅτι τῶν ἀντιόχειαν χωρήσας, ἀρειανῷ ἱεραρχημένῳ τῶν ἐκκλησίαν. ἐδιηνόει γὰρ τὰ πλείω ωρὸς ἑαυτόν. οὐ γὰρ μόνον ἡ αἵρεσις ὑπὸ ἀρείου τυγχάνουσα τῶν ἐκ- κλησιῶν ἐχώρειζεν. ἀλλὰ γὰρ, καὶ ἤδη ωρότερον ἔφην, καὶ οἱ μαθηταὶ ἀκολουθήσαν-

πες ἐν ασυδῇ τῇ πρὸς τὸν καθηγητὴν πρὸς τοὺς ὁμόφρονας διεκρίνοντο. καταφήσας οὖν παυλῖνον ἐπίσκοπον αὐτοῖς, αὖθις ἀπεχώρει.

ξζ Εὐσέβιος δὲ καταλαβὼν τὴν ἀγεξανδρέαν ασυδαιότερον, ἅμα ἀθανασίῳ συνεχρότει τῇ ζωνόδῳ. συνῆλθον τ' ἐκ διαφόρων πόλεων ἐπίσκοποι, καὶ πρεσβύτεροι τε καὶ διάγνωσμονες λόγοις ἐγυμνασθη. ἐνθα καὶ ὁ ἄγιον πνεῦμα θεολογήσαντες, τῇ ὁμοουσίῳ τριάδι συνεδυξάζοντο. καὶ τὸν ἀνάθεμα τισμὸν οὐ μόνον ἐνέγραψαν, ἀλλὰ καὶ ἐμψυχωμένων ἀπεφήναντο, ἢ καὶ πάλαι τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἀνδράσιν ἐδόκει. οὐ γὰρ νεαράν τινα θρησκείαν ἐπινοήσαντες εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰσήγαγον, ἀλλὰ ἄνωθεν ἐξ ἀρχῆς καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ παράδοσις ἔλεγε, καὶ ἀποδεκτικῶς παρὰ τοῖς χριστιανῶν σοφοῖς ἐφιλοσοφήθη. οὕτω γὰρ πάντες οἱ παλαιότεροι περὶ τούτου λόγον γυμνάσαντες, ἔγραφον ἡμῖν κατέλιπον. ὁ γὰρ εἰρηναῖός τε καὶ κλήμης, ἀπολινάριος τ' ὁ ἱεραπολίτης, καὶ σαραπίων ὁ τ' ἐν ἀθηνοχία πρεσβεὺς ἐκκλησίας, ἐμψυχον τ' εἶναι θεοπάσμα, ἐν τοῖς πονηθεῖσιν αὐτοῖς λόγοις ὡς ὁμολογούμενον αὐτοῖς φάσκουσιν. ὁ μὲν ἁγιὰ καὶ ὁ διὰ κύπριλλον τ' φιλαδελφίας τ' ἐν ἀραβείᾳ ἐπίσκοπον γνωρίμην ζωνόδου γράψασα, κυπρίλλῳ τὰ αὐτὰ παραδέδωκεν. ὠριγένης δὲ πολλαχοῦ μὲν ἐν τοῖς φερομένοις αὐτοῦ βιβλίοις, ἐμψυχον τ' εἶναι θεοπάσμα οἶδεν. ἰδιικῶς δ', ὁ φὴς τ' γλύφειν αὐτῷ πεπονημένῳ εἶναι τὸν ἥμος, τὸ περὶ τούτου μυστήριον ἐφανέρωσε, ἐνθα ἀδαμμὲν τ' χειρὸν, δύναν δ' τ' ἐκκλησίαι εἰ) πλαλύτερον κατεσκεύασε. μάρτυρες τούτων ἀξιόπιστοι, ὅ, τ' ἱερὸς πάμφιλος, καὶ ὁ σὺν αὐτῷ χρηματίζων εὐσέβιος. ἀμφω γὰρ κοινῇ τὸν ὠριγένους παραδεδόμενοι βίον, καὶ πρὸς τοὺς ἐκ προκλήψεων ἀπεστρανομένους, πρὸς τ' αὐδρα ἀπομαντεύεσθαι, ἐν δέκα βιβλίοις ἀπολογίαν ὑπὲρ αὐτοῦ ποιούμενοι, οὐ πρῶτον ὠριγένην ὅτι τοιοῦτον τ' προφητείαν ἥθειν φασὶν, ἀλλὰ τὴν τῆς ἐκκλησίας μυστικὴν ἑρμηνεύσαντα παράδοσιν. καὶ κεῖνοι δὲ οἱ ἐν τῇ ἀγεξανδρείᾳ σεμνότατοι παρόντες, οὐκ ἀθανασίου εἶπον, φημὶ δὴ, ὃ περὶ οὐσίας καὶ ὑποστάσεως. ὅσιος γὰρ ὁ κορδούβης τῆς ἐν ἱσπανίᾳ ἐπίσκοπος, οὗ καὶ ἔμπροσθεν πεποιήμεθα μνήμην, ὑπὸ τῶ βασιλέως κωνσταντίνου, εἰς ὃν κατασβέσαι τὴν τότε ὑπὸ τοῦ ἀρείου γενομένην ταραχὴν πρεσβεύσας, ὃ σαβηλίου τὸ λίβυος ἐκβληθὲν δόγμα πρεσβυτέρους, περὶ οὐσίας καὶ ὑποστάσεως πεποίηκε) ζήτησιν, ἥτις καὶ αὐτὴ ἑτέρας ἐρεσχελίας ὑπόθεσις γέγονεν. ἀμφὶ τότε μὲν ἡ ἐν νικαίᾳ ἐπισκοπὴ ζωνόδος, περὶ τὴν τούτου ζήτησιν οὐδὲν λόγου ἠξίωσεν. ἐπεὶ δὲ μετὰ ταῦτα περὶ τούτου τινὲς ἐρεσχελεῖν ἤρξαντο, συνῆλθον ἐν ταύτῃ τῇ ζωνόδῳ, περὶ οὐσίας τ' καὶ ὑποστάσεως, ταῦτα ἐπεφήναντο, οὐκ ὅτι θεοῦ δεῖν ἔφασαν, ταύτας ζῆσθαι τ' λέξεσιν· οὐσίαν μὲν γὰρ, μὴ δὲ ὠνομάζειν ὑπὸ τῶν ἱερῶν γραμμάτων. ὧν ἕν τῆς ὑποστάσεως ὄνομα ἐκάλεσαν τὸν ἀπόστολον τῇ ὧν δογμάτων ἀνάγκη. καθ' ἕτερον δὲ λόγον περὶ παραλαμβάνειν τὰς λέξεις ἐδογμάτισαν, ὅτ' ἀν τῷ σαβηλίου δόξαν ἐκβάλωσιν· ἵνα μὴ γένωσί τῶν λέξεων, ὡς ἓν πρᾶγμα τελούμενον νομίζωσθαι ἑκάτερον τῶν ὀνομάτων περὶ τῆς τριάδος, ἐν ἰδίᾳ ὑποστάσει θεολογοῦντο. ταῦτα μὲν τότε ἡ ζωνόδος. ἃ δὲ ἡμεῖς περὶ οὐσίας καὶ ὑποστάσεως ἴσμεν, σαφῆ καὶ λυσιτελῆ πρὸ βραχέων εἰπεῖν. οἱ τ' ἕλληνικὴν πρὸ χριστοῦ σοφίαν ἐκθέμενοι, τὸν μὲν οὐσίαν πολλαχῶς ὠρίσαντο. ὑποστάσεως δ' οὐ σ' ἰωτίνα οὐ μνήμην πεποίηκε). εἰρηναῖος δὲ ὁ γραμ-

δὲ ὁ γραμματικὸς ἐν ᾧ τι στοιχεῖον ἀπικισῇ, καὶ βαρβαρον ἀποκλᾷ τὴν λέξιν· μὴ δὲ γὰρ ὠφέλιμοι τῶν παλαιῶν εἰρῆσθαι. εἰ δέ που καὶ δύρηται, μὴ ταῦτα σημαίνῃ, ἐφ' ὧν νῦν ὠφελαμβάνε). ὠφελεῖ μὲν γὰρ ὁ φοινὶξ ἐνέδρην σημαίνῃ τὴν ἐποῦσαν. ὠφελεῖ δὲ μυκάομαι, τὸ καρυκεύματα. ὡς εἴ τις λέγοι τὸ ἐν τῷ πίθῳ τὸ οἴνου πεῦγα ἐποῦσαν. ἰστέον μὴν τοι εἰ καὶ οἱ παλαιοὶ φιλόσοφοι τὴν λέξιν πρῶτον, ἀλλ' ὅμως οἱ νεώτεροι τῶν φιλοσόφων, σωνεχῶς δύνηται οὐσίας, τὴν λέξιν τῆς ἐποῦσίσεως ἀπεχρήσαντο. οὐσίας δὲ τὸ ὄρον, ὡς ἔφαμεν, διαφόρως ἀποδεδώκασιν. εἰ γὰρ ὅρῳ ἡ οὐσία ὠφελαμβάνε), πῶς ὅτι οὐ μὴ δυνάμενοι ὠφελῆσαι, κυρίως τῇ λέξει χρησαίμεθα; διάφορος γὰρ ἐν τῷ μοναχικῷ, ὠφελητῶς μὴν καὶ ἀπειρικῶς θεολογεῖν ἀποσυμβουλεύει. ὀρίζεσθαι γὰρ ὡς ἁπλοῦν τὸ θεῖον πρῶτον τῶν γὰρ συνθέτων εἰ) τοὺς ὅρους φησίν. ὁ δὲ αὐτὸς καὶ ταῦτα τῇ λέξει διδάσκει. πᾶσα ὠφέλησις, φησὶν, ἢ λόγος ἔχει καὶ ηὑρεῖν εὐμενῆ, ἢ εἶδος, ἢ διαφορὰν, ἢ ἴδιον, ἢ συμβεβηκὸς, ἢ τὸ ἐκ τούτων συγκείμενον. ὅθεν γ' ὅτι τὰ ἁγίας γραφὰς τῶν εἰρημένων ὅτι λαβεῖν, σιωπῇ ὠφέλησυνείσθω τὸ ἀῤῥῆτον. ταῦτα μὲν οὖν ὁ διάκονος, ὠφελεῖ οὗ εἰς ὕστερον ἐρεῖν μέν. ἡμεῖς δὲ εἰ καὶ πρόσκαιρον δοκοῦν μὴν ταῦτα εἰρηκέναι, ὅμως ὡς χρησίμων τῇ ἐποθήκῃ τὰ ἰσοείας ἐμνημονεύσαμεν.

Αθανάσιος δὲ καὶ τὸν ὠφελῆς φυγῆς ἀπολογητικὸν λόγον πάλαι πεποιημένον αὐτῷ ὅτι τῶν παρόντων ὅτε διεξῆλθεν. οὗ μέρη τὰ χρήσιμα καὶ ἐπωφελῆ, ἀναγκαῖον ὠφελήσαντα τὸν ὅλον λόγον, πολύστιχον ὄντα ζητεῖν, καὶ ἀναγινώσκειν τοῖς φιλοπόνοις ἀνῆκα. Ιδοὺ ταῦτα τῶν ἀσεβῶν τὰ τολμήματα. ταῦτα δρῶντες, καὶ μὴ ἐκβαπέντες, ἐφ' οἷς ὠφέτερον καθ' ἡμῶν ἐτυφάννουσιν κακῶς, ἔτι καὶ νῦν καλημερεῖσθαι ἐκ φυγεῖν δυνηθέντας αὐτῶν τὰς ἀνδροφόνους χεῖρας. μᾶλλον δὲ ὀδύρομαι) πικρῶς, ὅτι μὴ καὶ ἐκ ποδῶν, τέλεον πεποιήκασι. ἐκ λοιπὸν ὠφεφασίζονται ἀγλίαν ἀνάδικζοντες, ἀγνοοῦντες ὅτι κ' ὁσῶ μαλλύζοντες, εἰς ἑαυτοὺς ὑπτρέφοισι μᾶλλον τὸ μέμψιν. εἰ γὰρ φαῦλον τὸ φυγεῖν, πολλῷ χεῖρον τὸ διώκειν. ὁ μὲν γὰρ, ἵνα μὴ ἀποθάνῃ κρύπτεται· ὁ δὲ, διώκει ζητῶν ἀποκτεῖναι. καὶ τὸ μὲν φυγεῖν γέγραπται. ὁ δὲ ζητῶν ἀναιρῆσαι, ὠφαβαίνει τὸν νόμον, καὶ μᾶλλον αὐτὸς τὸ ὠφέφασιν τοῦ φυγεῖν πρέπει. εἴπερ οὖν τὸ φυγεῖν ἀνάδικζοισιν, ἀντεπέτωσαν πλέον ἑαυτοὺς, οἱ διώκοντες παυέσθωσαν ὑπιβουλεύοντες. κ' παύονται καὶ οἱ φυγόντες λύπης, ἀλλὰ τῆς μὲν ἰδίας πονηρείας οὐ παύονται. τὸ γ' οὖν καταδικεῖν ἕνεκα, πότερα ποιοῦσιν, εἰδότες ὅτι τῶν διωκομένων ἡ φυγὴ, μέγας ἔλεγχος ὅτι κ' ὧν διωκόντων. ὅθεν γὰρ τὸν ὠφεῶν καὶ φιλάνθρωπον φυγεῖν, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ ἄγριον καὶ πονηρὸν ὄντα τὸν ἔφυγον. πᾶς γὰρ καλῶδιωκος ἐκ ἐποχρεως, ἀπὸ μὲν τοῦ σαοῦλ ἔφυγε. ὠφὸς δὲ τὸν ἀδὰμ κατέφυγε. Δαβὶδ δὲ κ' οὗτοι τοῖς κρυπτομένοις αὐτῆς ἀναιρεῖν ἀσυνδίκοισιν, ὑπὲρ τοῦ μὴ δοκεῖν ἔχειν τῆς ἑαυτῶν πονηρείας τὸ ἔλεγχον. ἀλλὰ καὶ ἐν τούτῳ δοκοῦσιν τυφλῶττειν οἱ πλανώμενοι. ὅσῳ γὰρ ἡ φυγὴ ὠφανερὸς, τοσούτῳ πλέον ἡ ὀξὺ ἐπιβουλῆς γνώμη πρὸ αὐτῶν ἀναίρεσις, κ' ὀξοεία ὠφανεστέρα ἡμῖν). ἀλλὰ γὰρ ἀποκλείωσιν, ὁ θάνατος μείζων ἠμῖν κατ' αὐτῶν, ἀλλὰ πάλιν ἐξοείσθωσι, πόθεν χορὸς καθ' ἑαυτῶν αὐτοὶ μνημεῖα τῆς ὠφανομίας ἐξαποστέλλοισιν. εἰ μὲν οὖν ἐσώζον

ηζ

» τὰς φρένας, ἔβλεπον ἑαυτοὺς ἐν τούτοις συνεχομένους, καὶ τοῖς ἑαυτῶν προσκόπτον-
» τας λογισμοῖς. ὅπερ ὃ καὶ ὁ Ὀφεσινὴν ἀπώλεσεν, διεβούλετο καὶ διώκοντες ἁρπάγ-
» ται. καὶ ζητοῦντες ἀνέγνω, οὐχ ὁρῶσιν ἑαυτῶν τὴν ἀσέβειαν. εἰ γὰρ λοιδορῶσι τοὺς
» κρυπτομένους ἀπὸ τῆς ζητούντων ἀνάγνω, καὶ διαβάλλουσι τοὺς φεύγοντας ἀπὸ ὧν
» διώκοντων, πῶς ποιήσουσιν ὁρῶντες, τὸν μὲν ἰσὸς φεύγοντα, τὸν ἀδελφὸν ἰσαῦ· τὸν δὲ
» μωϋσῆν, εἰς μηδείαν ἀναχωροῦντα, διὰ τὸν φόβον τοῦ φαραώ. εἰ γὰρ τοιαῦτα φυα-
» ρούντες ἀπολογήσονται παρὰ δαβὶδ φεύγοντι τὸν σαοὺλ ἀπὸ τῆς οἰκίας ἀπο-
» στείλαντι αὐτὸν ἀναιρεθῆναι. καὶ κρυπτομένῳ μὲν αὐτῷ ἐν ᾧ σπηλαίῳ, καὶ ἄλλοι-
» οῦ τι δ' προσκοπον ἑαυτῷ, ἕως οὗ παρῆλθε τὸ ἀδίκημα, καὶ τὸν ὑπισχνούμενον ἐκ-
» κλίνειν εἰ δ' αὖ εἴποιεν οἱ πάντα λέγοντες ἀκριβῶς, τὸ μέγαν ἡλίαν ὁρῶντες ὑπακα-
» λούμενον μὲν τὸν θεὸν, καὶ νεκρὸν ἐγείραντα. κρυπτόμενον μὲν ἀπὸ τὸν ἀχαὰμ, καὶ
» φεύγοντα διὰ τὰς ἀπειλὰς ἴησ ἰεζάβελ. τότε γὰρ ζηλοῦμενοι ὑπὸ τῶν προφητῶν
» ἐκρύπτοντο, λανθάνοντες ἐν τοῖς σπηλαίοις, διὰ δ' ὃ ἀδεία. ἢ τούτοις μὲν ὡς πα-
» λαιοῖς οὐκ ἐνέτυχον· τῶν δὲ νῦν τὸ διάγγελιον, οὐδεμίαν μνήμην ἔχουσι. καὶ γὰρ
» καὶ οἱ μαθηταὶ διὰ τὸν φόβον τῶν ἰουδαίων, ἀνεχώρησαν κρυπτόμενοι. ὁ δὲ παῦλος
» ἐν δαμασκῷ μὲν διὰ τοῦ ἐθναρχου ζητούμενος, ἀπὸ τῶν τείχους ἐν σαργάνῃ καθέ-
» λασεν, καὶ ἐξέφυγε τοῦ ζητοῦντος τὰς χεῖρας. τί τοίνυν γράφῃς τοιαῦτα λεγούσης
» περὶ τῶν ἁγίων, ποίαν ἔρα προφάσιν ἴσῃ ἑαυτῶν προπέλθας ἐξάρχειν δυνή-
» σονται; πότε γὰρ διαλύσουσιν, κατ' αὐτῶν ὡς μαινομένων ὁ πόλεμος, καὶ ἵνα
» ὡς διὰ θεοῦ βουλήματος ζητοῦντας, αὐτοὺς διαβάλλουσιν, οὐκ εἰδότες εἰσὶ πάν-
» τελῶς τὰς γραφάς. ἐν μὲν γὰρ τῷ νόμῳ, προσέταξεν ἵνα συλλαμβάνωσι, καὶ πόλις φυ-
» γαδευτήριον ὑπὲρ τοῦ τοὺς ζητουμένους εἰς θάνατον, ὅπως διὰ πόλεως διώκεσθε διαφ-
» εύξεται. ὅτι δὲ συντελεία τῶν αἰώνων διὰ γλυκυμένους αὐτὸς, ὁ ᾧ μωσῆ λαλή-
» σας λόγος τῷ παθεῖν, πάλιν ἐνέλιπε ταύτην δίδωσι λέγων. ὅταν δὲ διώκωσιν ὑ-
» μᾶς ἐν ἧς πόλεως ταύτης, φεύγετε εἰς τὴν ἑτέραν. καὶ μετ' ὀλίγα φησίν. ὅταν
» δὲ ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως τὸ ῥηθὲν διὰ δανιὴλ τοῦ προφήτου, ἑστὸς
» ἐν τόπῳ ἁγίῳ, ὁ ἀναγινώσκων νοείτω. τότε οἱ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, φευγέτωσαν εἰς τὰ
» ὄρη. ὁ ἐπὶ τοῦ δώματος, μὴ καταβήτω ἆραι τὰ ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ. ὁ ἐν ᾧ ἀγρῷ,
» μὴ ἐπιστρεψάτω ἆραι τὰ ἱμάτια αὐτοῦ. ταῦτα γὰρ εἰδότες οἱ ἅγιοι, τοιαύτην εἶ-
» χον τὴν πολιτείαν ἀγωγήν. ἃ γὰρ νῦν προσέταξεν ὁ κύριος, ταῦτα καὶ πρὸ τῆς ἐν-
» σάρκου προνοίας ἐν τοῖς ἁγίοις ἦν ἀλλ. καὶ ἔστιν ἕως ὅρος, εἰς τελεότητα φέρων. ὁ δὴ
» καὶ ὁ θεὸς προσέταξεν, ὅτε ποιῆν. διαβολὴν καὶ αὐτὸς ὁ λόγος, διὰ ἡμᾶς γλυκύμενος ἀν-
» θρώπος, καὶ ἐξίωσε ζητούμενος ὡς ἡμεῖς χριστιανοί. καὶ πάλιν διωκόμενος φεύ-
» γειν, καὶ τὴν ὑπισχνούμενον ἐκκλίναι. ἐπέτρεπε γὰρ αὐτὸν ὡς ἐκ τοῦ πιεῖν καὶ δυῆν, ἕ
» τοῦτο παθεῖν, οὕτω καὶ ἐκ τούτου δηκύθη ἑαυτὸν ἐναντιοῦσθαι ἐξ ἀρχῆς μὴ
» ἅμα ᾧ ἠνέσθαι αὐτόν, ὅτε παιδίον ὢν αὐτὸς διὰ τὸ ἀγγέλου ἐνετείλατο
» ᾧ ἰωσὴφ, ἐλθὼν παραλαβὲ τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ φεῦγε εἰς αἴ-
» γυπτον. μηδὲ γὰρ ἡρώδης ζητεῖν τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου. καὶ ἀποθανόντος δὲ
» ἡρώδου, φαίνεται διὰ ἀρχέλαον τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀναχωρῆν εἰς τὴν ναζαρέτ.
» ὅτε δὲ λοιπὸν καὶ θεὸν ἑαυτὸν ἐδείκνυε, καὶ τὴν ξηρὰν χεῖρα πεποίηκεν ὑγιῆ, οἱ
» μὲν φαρισαῖοι ἐξιόντες, συμβούλιον ἐποίουν κατ' αὐτοῦ, ὅπως αὐτὸν ἀπο-

λέσω-

» λέγουσιν. ὁ δὲ ἰησοῦς γνοὺς, ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν. καὶ γὰρ καὶ ὅτε τὸν λάζαρον ἤγειρεν
» ἐκ νεκρῶν, ἀπ' ἐκείνης, φησὶ, τῆς ἡμέρας, ἐβουλεύσαντο ἵνα ἀποκτείνωσιν αὐτόν.
» ὁ οὖν ἰησοῦς ἐκεῖθι παρρησίᾳ ἐπεριπάτει ἐν τοῖς ἰουδαίοις. ἀλλὰ ἀπῆλθεν ἐκεῖ-
» θεν εἰς τὴν χώραν ἐγγὺς ἐρήμου. εἶτα λέγοντος τοῦ βαπτιστοῦ, πρὶν ἀβραὰμ γενέσθαι, ἐ-
» γώ εἰμι, οἱ μὲν ἰουδαῖοι ἔλαβον λίθους, ἵνα βάλωσιν ἐπ' αὐτόν. ὁ δὲ κύριος ἐκρύβη,
» καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ. καὶ διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν, ἐπορεύετο καὶ παρῆγεν οὕ-
» τως. ἆρα ταῦτα βλέπουσιν, μᾶλλον δὲ κατανοοῦσιν, ἐπεὶ μὴ βλέπουσι καὶ τὸ γε-
» γραμμένον, οὐ θέλουσι γενέσθαι πειθήνιοι, ὅτι ἐναντία ὧν ὁ κύριος ποιεῖ καὶ δι-
» δάσκει βουλεύονται, καὶ φθέγγονται. καὶ γὰρ ὅτε ἰωάννης μεμαρτύρηκε, καὶ οἱ μαθηταὶ τὸ
» σῶμα ἔθαψαν, ἀκούσας ὁ ἰησοῦς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν ἐν πλοίῳ εἰς ἔρημον τόπον
» κατ' ἰδίαν. ὁ μὲν οὖν κύριος ἐποίει ταῦτα, καὶ οὕτως ἐδίδασκεν. εἴθε δὲ οὕτω καὶ ἡμεῖς
» οὕτως ἀσχημονῶμεν, καὶ μέχρι τῶν ἀνθρώπων φήσουσιν ἑαυτῶν τὸν ταπεινότατον,
» καὶ μὴ πλέον μεμνῆσθαι ἐγκαλέσουσι, καὶ τῶν σωτῆρι δηλαδὴ ἅπαξ κατ' αὐτὸ βλα-
» σφημεῖν μηδεπώποτε. ἀλλ' οὔτε μαινομένων αὐλῶν τις ἀνέξεται). μᾶλλον δὲ καὶ τὰ
» ἀναγκαῖα μὴ νοοῦσιν, ἐγείρεσθαι). ἔστι γὰρ ἡ ταπεινότης τοιαύτης ἀναχωρήσεως
» καὶ φυγῆς, ἄλογος δὲ ἀληθῶς, ὡς ὅτι μὲν τοῦ βαπτιστοῦ οἱ ἀναγκαιότατοι μνημονεύσω-
» περ μνημονεύσομεν. δεῖ γὰρ ἡμᾶς ἐκ τούτου ὅτι πάντων τῶν ἀγίων τὸ αὐτὸ λογίζε-
» σθαι. ἃ γὰρ ὅτι τοῦ βαπτιστοῦ ἀνθρώπινος γέγραπται, ταῦτα ὡς κοινῷ γένει ὄντι ἀν-
» θρώπων ἀναφέρεσθαι πρέπει. τὰ γὰρ ἡμῶν ἐκείνου ἀνεδέξατο, καὶ τὰ τῆς ἡ-
» μετέρας ἀσθενείας πάθη ἀνεδείκνυτο, ἅπερ ὁ ἰωάννης ἔγραφεν ὕστερος. ἐζήτουν οὖν
» αὐτὸν πιάσαι, καὶ οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας, ὅτι ὕπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐ
» τοῦ. καὶ γὰρ καὶ περὶ ταύτην ἔλεγεν αὐτὸς τῇ μητρί, οὔπω ἦλθεν ἡ ὥ-
» ρα μου· τοῖς δὲ χρηματίζουσιν ἀδελφοῖς αὐτοῦ, ὁ ἐμὸς καιρὸς οὔπω πάρεστι. πάλιν
» τε ἐλθόντος τοῦ καιροῦ, ἔλεγε τοῖς μαθηταῖς. καθεύδετε λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε· ἰδοὺ
» γὰρ ἤγγικεν ἡ ὥρα. καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἁμαρτω-
» λῶν. οὔτε δὲ περὶ τοῦ ὄνου ἐζήτει ἥντινα ἑαυτὸν κρατεῖσθαι, ὅτε τοῦ καιροῦ
» παρόντος, ἐκρύπτετο. ἀλλὰ καὶ ἐκόλπου ἑαυτὸν ἐδίδου τοῖς ἐπιβουλεύουσιν. οὕτω
» καὶ οἱ μακάριοι μάρτυρες, ἐν τοῖς τοῦ καιροῦ διωγμοῖς ἐφύλαττον. καὶ διωκόμενοι
» μὲν ἔφευγον, ὡς λανθάνοντες ἐκαρτέρουν· εἰσκόμενοι δὲ, ἐμαρτύρουν. τοιαῦτα
» μὲν οὖν ἀθανάσιος, ἐν ᾧ περὶ τῆς φυγῆς ἀπελογήσατο διεξῆλθεν.

Εὐσέβιος δὲ ὁ βρεσκέλλων ἐπίσκοπος, ἀνὴρ μετὰ τὴν σύνοδον, ἐκ τῆς ἀλεξαν-
δρείας ἐπὶ τὸν μεδιόλανον ὥρμησεν. εὑρὼν τε παυλῖνον τὸν τοῦ λουκίφερος χειροτο-
νηθέντα, τὰ μὲν πλήθη διεσκόπα, οἱ γὰρ μιγιτίῳ ἀκολουθήσαντες ἰδίᾳ συνήγοντο, τα-
ραχθεὶς ὅτι τῇ γνωμοθυΐᾳ χειροτονίᾳ μὴ πάντες συνήνουν, κατέγνω μὲν καθ' ἑαυτὸν
τοῦ γνωμοθύου. τῇ δὲ περὶ λουκίφερα φόδῃ σιωπήσας, ἀνεχώρησεν ἐπαγγειλάμενος
ἐν συνεδρίῳ ἐπισκόπων, τὰ γνώμενα διορθώσασθαι. καὶ μέλα ταῦτα πολλῷ ὕστε-
ρον δῆλον ἔπαθος ἐνῶσαι τοὺς διεστῶτας, οὐκ ἴσχυσε. ἔφασκε δὲ μιγίτιος τῆς ἐξοεί-
ας δίκην. καὶ εὑρὼν ἰδίᾳ συναγομένους τοὺς συνεγόντας αὐτῷ, τούτων περίσ-
σαλος. ἀμφὶ τὴν μεδιόλανον ἐκκλησίαν ἐκράτει βίζώϊος, ὁ τῆς ἀρειανῆς περιστάσεως θρησκίας.
παυλῖνος μιανῖτε τὴν μικρὰν σύνοδον τῆς πόλεως συνεκρότησεν εἴσω. ἧς αὐτὸν βί-
ζώϊος αἰδοῖ τῇ περὶ αὐτὸν οὐκ ἐξέβαλεν. μιγίτιος δὲ ἔξω τῶν πυλῶν τῆς πόλεως τὰς

σὺν αγωγὰς ἐποιήσω. Τότε μὴν δὴ οὕτω τῆς μὴλιοχίας Δύσεβιος μὴεχώρησε. λευκιφερ δὲ πυθόμενος μὴ δέχεσθαι τὸν Δύσεβίου τὴν χειροτονίαν αὐτὸν, ὕβριν ἡγεῖτο, καὶ δῆλος ἦν μηνάκλη. διεκρίνετο οὖν κοινωνῆν Δύσεβίῳ. καὶ τὰ τῆ ζωοδόκῳ ἁρέσαντα, ἀποδοκιμάζειν ἐκ φιλονεικίας ἐβούλετο. ταῦτα ἐν χωρῷ λύπης λεγόμενα, πολλοὺς τῆς ἐκκλησίας ἀπέτρεψε. καὶ γὰρ πάλιν λουκιφερειανῶν ἑτέρα αἵρεσις. ἀλλὰ λούκιφερ τῇ ὀργῇ ἀποπληρῶσαι οὐκ ἴσχυσεν. ἐδέδετο γὰρ τῇ ἑαυτοῦ ἀπολογίας, δι' ὧν ἀποστείλας τὸν δηάκονον, τέρξην τὰ τοῦ τοῦ σωτῆρος τυπούμενα καθυπέχετο. δηάκων αὖθις μὴν τὰ τῆς ἐκκλησίας φρονῶν, ὅτι τὸν οἰκεῖον θρόνον, εἰς τὴν ὀρθωσίαν ἀπεχώρησε. οἱ δὲ τοῦτερον συλλυπηθέντες αὐτῷ ἔτι καὶ νῦν τὴν ἐκκλησίας χωρίζονται. Δύσέβιος μὴντοι δίκην ἀγαθοῦ ἰατροῦ τὴν ἀνατολὴν τὰς πορφὰς ποιούμενος, τοὺς ἀθεννικόλας τοῖς τῶν πίστιν ἀνεγάμβανε, συνιχῶν καὶ διδάσκων τὰ ἐκκλησιαστικὰ κηρύγματα. μεταβὰς δ' ἐκῆθεν, ὅπου τοὺς ἰλλυριοὺς ὡδήγησε. εἶτα ἰταλίας ὅπιβας, τὰ αὐτὰ διετρέπετο.

ζ Εφθάκει δὲ καὶ ἰλάριος, ὁ ποκτάμων ὅπισκοπος, πόλις δ' αὕτη δυτέρας ἀκυτανίας, τοῦτο καλαβεκλημένος τὰ τῆ ὁμοδόξου πίστεως δόγματα, κατειλήφει τοὺς τόπους. ἄμφω μὴν οὖν ἀνταίως τῇ πίστει συνηγωνίσαντο. ἰλάριος τε καὶ ἡγούμενος ὢν βιβλίοις τῇ ῥωμαίων γλώττῃ τὰ τῆ ὁμοουσίου προέδωκε δόγματα, δι' ὧν ἱκανὰς μὴν τούτῳ συνέσῃ. δυνατῶς δὲ καὶ τῆ ἀρθωσίαν δογμάτων καθήψατο. ταῦτα μὴν οὖν μικρὸν ὕστερον μετὰ τὴν ἀνάκλησιν τῶν ἐξοριαθέντων ἐγένετο. ἰσέον δὲ ὅτι καὶ τόνδε τὸν χρόνον οἱ τοῦ μακεδόνιον, καὶ ἡ δύσιον, δυσαθήνη τε καὶ ὀφρήνιον, παῦλες ἐκ τοῦ ἐνὸς μακεδονιανοὶ χρηματίζοντες, συνόδους ζωηρῶς ἐν διαφόροις ἐποιοῦντο τόποις. καὶ συγκαλοῦντες τοὺς ἐν σικελίᾳ, τῇ αὐτῶν ἀκολουθήσαντας γνώμῃ, τοὺς τῆ ἑτέρου ἀνθρωπάζοντας μέρους, λέγω δὴ τοὺς τοῦ ἀκάκιον. καὶ τὴν ἐν ἀριμήνῳ πίστιν ἐκδοκήσαντες τῷ ἐν σελευκείᾳ ἀναγνωσθεῖσῃ ἐκύρωσαν. αὕτη γὰρ ἐν μὴλιοχείᾳ ἤδη τοῦτερον ἐκτεθεῖσα, ὡς ἐν ᾧ τοῦ τούτῳ βιβλίῳ πεποιήμεθα μνήμην. ἐρωτηθέντες γοῦν τὸν λίνων, ἡμεῖς, φησὶ, οἱ μακεδονιανοὶ χρηματίζοντες, εἰ ἕτερα φρονεῖτε τοῖς τοῦ ἀκάκιον, πῶς αὐτοῖς ἄχρι νῦν ὡς ὁμοδόξοις ἐκοινωνεῖτε. τοῦτο τοίνυν τὴν πρῶτον ἀπεκρίναντο μὲν ὀφρήνιου τοῦ πομπηϊουπόλεως τὸν ἐν παφλαγονίᾳ ὅπισκόπου, τάδε. οἱ χρὴ τὴν δύσιν, φησὶν, ἐν * ὁσσοῦν ὁμοούσιον. ἀέτιος δὲ ἐν τῇ ἀνατολῇ, τοῦτο χρᾴξας εἰσήγαγε τὸ κατ' ὐσίαν ἀνόμοιον. καὶ ἰῶ ἐκνομα ἀμφότερα. οἱ μὲν γὰρ ἀπλῶς τὰς ἰδιαζούσας ὑποστάσεις παθὼς καὶ ὑφ' σωέπλεκον εἰς ἑνότητα, τῷ τε ὁμοουσίου ὀνόματι χορδὴν κακίας δεσμούμενοι. ὁ δὲ τοῦ ὑφ' τοῦτο τὸν πατέρα φύσεως ἴσα τῷ οἰκειότητα, ᾧ τῷ ἀνομοίου κατ' οὐσίαν ὀνόματι. ἀμφοτέρων δὲ εἰς πολλὴν τῶν ἐναντίων πιπτόντων ἀκρότητα, ἡ μέση ἀμφοῖν ὁδὸς, ἐκκλησίας ἡμῖν ἐφάνη, τῇ τῆς ἀγνοίας ἔχειν δυσεβῆ, ὁμοιον λέγουσαν τὸν υἱὸν ᾧ πατρὶ καθ' ὑποστασιν. διαῦτα μὴν οὖν οἱ μακεδονιανοὶ τοῦτο τὴν πρῶτον δηὰ σωφρονίου ἀπεκρίναντο, καθὰ ὁ σαβῖνος ἐν τῇ σωναγωγῇ τῶν ζηνοδικῶν φησί. δηὰ δὲ τῶ μεμφασθαι ἀέτιον ὡς τοῦ ἀνομοίου ἄρχοντα, καὶ μὴ τοῖς τοῦ ἀκάκιον φαίνονται φιλόμενοι τὴν ἀγάπην, δοκοῦντες ἐν μέρᾳ τοὺς ἀρθωνοὺς ἐκκλίνειν· ἐν μέρᾳ δὲ τοὺς φρονοῦντας τὸ ὁμοούσιον. ἠξίωνται δὲ δηὰ τὴ ἰδίας φωνῆς, ὅτι ἀμφοτέρων καινοτομοῦντες ὀξέως. τοῦτο δὴ τοῦ τούτων λῆκτον. Ο μὴν-

ια Ο μὲν οὖν βασιλεὺς Ἰουλιανὸς κατ' ἀρχὰς ἡδὺς τοῖς πᾶσιν ἐφαίνετο· προβαίνων, οὐ πᾶσιν ὁμοίως ἐδείκνυτο. ἀλλ' ἔνθα μὲν ἀφθονία τις τῶν κωνσταντίου ἐγίνετο, προθυμότατα τοῖς χριστιανοῖς τὰς αἰτήσεις παρεῖχεν. ὅπου δὲ μὴ τοῦτο εὕρισκεν, τὸ οἰκεῖον μῖσος, ὃ κοινὴ τῶν πάντων χριστιανῶν εἶχε, φανερὸν πᾶσιν ἀπεδείκνυεν. αὐλίκα γοῦν ναυαλιανῶν μὲν τὴν ἐν κυζίκῳ ἐκκλησίαν, τὸ δίζωϊον εἰς ἔδαφος καθαιρεθῆναι, οἰκοδομηθεῖσαν κελεύσας, καὶ ἀδίκην βαρυλάτην ἐπιθεὶς ἑβδομήκοντα λίτρας χρυσίου τῇ δὲ ἐπισκόπῳ, ἐὰν μὴ ἐντὸς δύο μηνῶν οἰκείοις ἀναλώμασι τὴν οἰκοδομίαν ποιήσηται. τὸν μέντοι ἑβδομηκοντάτειν καὶ τὰ μὲν ἱερὰ τῶν ἑβδομήκοντα, ὡς ἔφην, ἐνέφηνε. θυσίας γὰρ ἐπετέλει τῇ κωνσταντινουπόλεως τύχῃ δημοσίᾳ ἐν τῇ βασιλικῇ, ἔνθα καὶ ὁ τῆς τύχης ἵδρυται ἄγαλμα.

ιβ Τότε δὴ καὶ μάξιμος ὁ τῆς ἐν ἐφεσίᾳ χαλκηδόνος ἐπίσκοπος χειραγωγούμενος, ἐπὶ γὰρ δὴ τοῖς ὄμμασι, τὸ σχοινίον ὀφθαλμῶν ἐκτομείνας, πολλὰ τὸν βασιλέα προσῆλθεν παρεύβειος, τὸν ἀσεβῆ καλῶν, τ' ἄποσάτιν καὶ ἄθεον. ὁ δὲ, λάθρις τὰς ὕβρις ἠμείβετο, τυφλὸν καλέσας, καὶ Σὺκ ἐμοί, φησι, ὁ γαλιλαῖός σε θεὸς θεραπεύσει σε· γαλιλαῖον γὰρ εἰώθει ὁ ἰησοῦς καλεῖν τὸν χριστὸν, καὶ τοὺς χριστιανούς. ὁ δὲ δὴ μάξιμος παῤῥησιαίτερον προῆλθε πρὸς τὸν βασιλέα ἀπαντήσων. ἀλλὰ χριστῷ, φησὶ, τῷ θεῷ τῷ τυφλώσαντί με, ἵνα μὴ ἴδω σὲ πρόσωπόν σου οὕτως ἀκαταίσχυντον πρὸς τὴν ἀσέβειαν. τοσόνδε πρὸς ταῦτα ὁ βασιλεὺς ἀπεκρίνατο· δῆλος δὲ καὶ τοῦτον μετήρχετο. ἐωρακὼς γὰρ τοὺς ὅτι διοκλητιανοῦ μαρτυρήσαντας, ὑπὸ τῶν χριστιανῶν ὑμαιμονίους προθύμως τε ἀπεδέχθη ὅτι ὧν μαρτυρῆσαι πολλοὺς ὑπισχνούμενος, ὥστε αὖτις τούτῳ τοὺς χριστιανοὺς ἀμείνους νομίσθαι, ὅτι ἕτερον ἑτρέπετο. καὶ τ' μὲν ὑποφθονήσασθαι ὅτι διοκλητιανοῦ ὠμότητα ὑπερέβετο. οὐ μὴν πρότερον τοῦ διώκειν ἀπέσχετο. διωγμὸν δὲ λέγω, ὃ τὰ πρόσθεν τοὺς ἡσυχάζοντας. ἐπῆρε δὲ ὧδε. νόμῳ ἐκέλευε, χριστιανοὺς παιδεύσεως μὴ μετέχειν· ἵνα μή, φησὶν, ἀκουόμενοι τ' γλώττων ἑτοίμως τοὺς ἑλληνικοὺς τῶν θεῶν ἀποκλῶσιν.

ιγ Ἐκέλευε δὲ, μὴ δεῖ τὰ βασίλεια τραπέσθαι, τοὺς μὴ βουλομένους καταλιπεῖν μὲν τ' χριστιανισμόν· ὅπως τὸ θεῖον δὲ τοῖς ἀγάλμασιν ἔρχεσθαι, μήτε χριστιανοὺς τῶν ἐπαρχιῶν ἄρχοντας γίνεσθαι, λέγων ὡς κελεύει νόμος μὴ χρῆσθαι ξίφει τῶν ἀξίᾳ θανάτου πεπλημμεληκότων. πολλοὺς δὲ καὶ κολακείας καὶ δωρεᾶς ὅπως τὸ θεῖον προετρέπετο. αὐλίκα γοῦν ὡς ἐν χορηγείῳ, οἵτε ὄντες χριστιανοὶ καὶ οἱ νομιζόμενοι φανεροὶ πᾶσιν ἐγίνοντο. οἱ μὲν γὰρ ὀρθῇ γνώμῃ χριστιανίζοντες, θυμότεροι τῷ ζῶντι ἀπεδείκνυντο, πρότερον μᾶλλον ὑπομένειν ἢ ἀρνεῖσθαι τὸν χριστὸν αἱρούμενοι. ἐν τούτοις ἦσαν ἰοβιανὸς, οὐαλεντινιανός τε καὶ οὐάλης, οἱ καὶ ὕστερον βασιλεύσαντες. ἕτεροι δὲ ὅσοι μὴ ὀρθῇ γνώμῃ ἐχριστιάνιζον, ὅσοι τὰ λεήματα καὶ τὸν ἐνταῦθα βίον, τῆς ἀληθοῦς εὐδαιμονίας προκρίνοντες, μὴ δὲ μεμηνότες πρὸς τὸ θεῖον ἀπέκλινον. ὧν εἷς ἐγὼ, καὶ ὁ κωνσταντινουπόλεως σοφιστὴς βίλιος, ὅστις τοῖς ἤθεσι τῶν βασιλέων ἐπόμενος, ὅτι μὲν κωνσταντίου δεδημοκρατικῶς χριστιανίζειν ὑπεκρίνατο. ὅτι δὲ ἰουλιανοῦ, ὀργὴν ἑαυτῷ ἐφαίνετο. καὶτοι μετ' ἰουλιανὸν χριστιανίζειν ἠθέλησε. ῥίψας γὰρ ἑαυτὸν πρωΐ, πρὸ τῆς πύλης τοῦ δικηνείου οἴκου, παλαίσατέ με ἔφασκε, τὸν ἀγαθὸν ἀγωνιστὴν. τοιοῦτος μὲν οὖν κοῦφος καὶ δυσχερὴς ἐκκρεμὴς περότερόν τε καὶ ὕστερον ἦν. Τότε δὲ ὁ βασιλεὺς πέρσας ἀμμιανὸν

σθαι βουλόμενος, ἀφ' ὧν ὅτι κωνσταντίου τὴν ῥωμαίων χώραν καὶ ἑσπέραν, ἀσφαλῶς ἀφῃρέτο, ἀπὸ τῆς ἀσίας, ὅτι τὰ ἑῷα μέρη διέβαινεν. εἰδὼς δὲ ὅσα πόλεμος ἔχει κακὰ, καὶ ὡς πολλῶν δεῖται χρημάτων, καὶ μάλιστα τούτων οὐ καθαρθόσεται, πανούργως ἐπενόησε συλλέγειν τὰ χρήματα τῶν τῶν χριστιανῶν. τοῖς γὰρ μὴ βουλομένοις θύειν, ἐπέθηκε χρηματικὴν καταδίκην. καὶ ἀπαιτήσεις τῶν ἀληθῶς χριστιανιζόντων ἐγίνετο (πολλοὶ γὰρ ἦσαν) ἕκαστος γὰρ τῶν τὴν οἴκησιν ἀναλόγως εἰσέφερε, καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκ τῆς ἀδίκου συλλογῆς τῶν ἀδίκων χρημάτων, ἁπλοῦς ἦν. ἐχρῆτο γὰρ τῷ νόμῳ, ὅπου τε μὴ πρέπει, καὶ ὅπου δίκαιον. ἰδιωτικὰ καὶ οἱ ἡγέμονες τῶν χριστιανιζόντων καὶ ἐπεῖχον, σύρεσιάτε τῶν φιλοσόφων λεγόντων ἐλήνων, καὶ τελετάς τινας συνίσασθαι, ὡς καὶ ἀσελγοσκοπούμενοι παῖδας καὶ ἀθύρματα ἀφθόρους ἀρρένας καὶ θήλεας, ἐκ τῶν ἔρκων ἀποκλείοντες. καὶ ταῦτα ἐποίουν καὶ ἀπὸ τῆς ἁγίας πόλεως, καὶ ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς, καὶ ἀπὸ τῶν ἀγεξανδρείας. ἔνθα ἐκ ἀθανασίου τὸν ἐπισκόπου, σκευωρείαν ποιησάμενοι, γνωρίζουσι βασιλεῖ, ὡς λυμαίνοιτο τὸν ἄγνωστον καὶ πᾶσαν τὴν πόλιν, καὶ δεῖν αὐτὸν ἀπαλλάττειν τῆς πόλεως· κεκίνητό τε κατ' αὐτοῦ, ἐκ προστάγματος βασιλικοῦ, ὁ ἀγεξανδρείας ἔπαρχος.

ΚΕ Ο δὲ φοῦγκ πάλιν εἰπὼν τοῖς γνωρίμοις, ὑποσαλῶμεν μικρὸν ὦ φίλοι· νεφύδριον γάρ ὅστις ἐκ πορρέρχεται. ταῦτα εἰπὼν, δύσις ὡς εἶχε πλοίῳ, ἀφ' οὗ τὸ πλοῖον εἰς τὸν ἄγνωστον ἔφυγεν. ἐδίωκον δὲ καθ' ὁπὸν, ὡς συλλαβόντες αὐτὸν ἀποκτείνειν. ὅπου δὲ οὐ πάρρωθεν εἶδον ἐπιόντας τοὺς διώκοντας, οἱ μὲν στρατιῶται, ὡς ὅτι τὸν ἔρημον αὐτῆς φύγην ἐκέλευον. ὁ δὲ, σοφῇ γνώμῃ χρησάμενος, διέφυγε τοὺς διώκοντας. τοῖς γὰρ διώκουσιν, ἐξυποστρέψασι, ἀπαντᾶν στρατεύσασθαι. καὶ τοῦτο ἦν τάχος ἐγένετο. ἐπεὶ δὲ πλησίον τῶν διωκόντων οἱ τοῦ μικροῦ φύγοντες ἦσαν, ὅθεν οἱ ζητοῦντες πρώτοις τοῖς περὶ ἀθανάσιον, ἦσαν ἀθανάσιον ἰδόντες). οἱ δὲ, ἐκ τοῦ αὐτοῦ πόνου ἐμιμοῦνον. καὶ εἰ ὅτι ἀπεύσθη, ὄκ εἰς μακρὰν αὐτὸν καταλήψεσθαι ἔλεγον. καὶ οὕτως οἱ μὲν τοῦ πραιτωρίου, στρατιῶται μάτην ἐδίωκον. ὁ δὲ ἀφ' ἁρμάτων, τὴν ἀγεξανδρείαν λαμπρῶς κατέλαβε. καὶ ὄκ ἐλάνθανεν δι' ἡμῶν, ἕως οὗ ὁ διωγμὸς ἐπαύσατο. διαῦτα μὲν οὖν μετὰ τοὺς πολλοὺς χριστιανικοὺς διωγμοὺς, καὶ τὰ πρὸ ἡμῶν κακὰ, τὸν ἀγεξανδρείας ἐπίσκοπον διεδέξατο. οἱ μὲν τὰς ἐπαρχίας ἔρημοι, χαίροντες οἰκείου κέρδους τὴν τοῦ βασιλέως θρησκείαν νομίσαντες, πέρα τῶν βασιλικῶν προσταγμάτων, τοῖς χριστιανοῖς κακῶς διεθήκαμεν, χρήματα μὲν πλείονα ἢ ἐχρῆν εἰσπράττοντες, ἔστι δὲ ὅτε καὶ θρασυτάτης ὑμωμοσίας προσαγόντες. ταῦτα μανθάνων ὁ ἀποστάτης, προῆκα. καὶ τοῖς χριστιανοῖς πρὸς τοῦτο προσελθοῦσιν αὐτῷ, ὑμέτερόν ὅστιν, ἔλεγεν αὐτοῖς, πάσχοντας κακῶς ὑπομένειν. τοῦτο γὰρ τοῦ θεοῦ τὸ προάγελμα.

ΚΣ Ἐν γοῦν τῇ μητρῷ πόλει τῆς ἐπαρχίας τῆς φρυγίας ἔχων ἐν ἀμάχοις, ὃ τῆδε ἱερὸν δύοιγῆναι προστάξας, ὑκ ἀνεχώρησέ τε τὸν ὑκ ὀλίγον σωρὸν χρυσοῦ ἐκεῖθεν ἐξενεγκεῖν, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ἀγάλματα, ὑπομνήσεως ἕνεκεν. τοῦτο γὰρ μόνον, τοῖς χριστιανοῖς σφόδρα λυπεῖ. μακεδόνιος δέ τις ὁ θεόδουλος, ὁ ταλιανὸς, ζήλῳ τῷ χριστιανισμοῦ τὴν λύπην ὑκ ἐδέξαντο· ἀλλ' ἔνθερμον τὸ φρόνημα προῆκε τοῖς ἀρειανοῖς κεκλημένοις, νυκτὸς εἰς τὸν ναὸν εἰσπηδήσαντες, συντρίβουσι τὰ ἀγάλματα. τῷ δὲ ἡγεμόνος ὅτι τῷ μεγάλῳ σφόδρα χαλεπήναντος, καὶ πολλοὺς τῶν κατὰ τὴν πόλιν

δυσμῶν

ἀναιδῶν ἀναιρεῖς παυσάζοντος, τοσοφέρουσιν ἑαυτοὺς οἱ αὐτὴν τῷ τοιαύτῃ. καὶ μᾶλλον αὐτοὶ ὑπὲρ τ' ἀληθείας ἀποθνήσκειν ἠρῶντο, ἢ ὑπὲρ ἰδεῖν ἑτέρους ὑπὲρ ἑαυτῶν ἀποθνήσκοντας. τούτοις λαβὼν ὁ ἡγεμών, ὡς ὑπὲρ τοῦ ἀδικήματος τῷ πρὸς αὐτῶν ἠμυνάμην, ἀφῆκε θυσίας ἀπολογεῖσθαι ἐκέλευε. μὴ ποιοῦντας δὲ τοῦτο, ἠμωρεῖσθαι ἠπείλει. οἱ δὲ, γυναῖοι τὸ φρόνημα ὄντες, μικρὰ τῶν ἀπειλῶν φρονήσαντες, πάνυ ὑπερημύνων ἐτοίμως εἶχον. καὶ μᾶλλον ἀποκτείνειν ἠρῶντο, ἢ ταῖς θυσίαις μολύνεσθαι. ὅτε δὴ πάσαις βασάνοις ὑποδηλοῦν τοὺς ἄνδρας, τέλος ἐφάπτεσθαι ἐπιθεὶς, καὶ πῦρ ταῦλαις ὑπιέναι κελεύσας, οὕτως ἀπόλλυσιν. οἱ δὲ, τὴν κορωνίδα τῆς ἀνδρίας τῶν γυναικῶν ἐπιδεῖξαι, τοὺς ὃν ἡγεμόνα τοιαῦτα εἰπόντες. εἰ ἐπεθύμησας ὀπτῶν ὧν ἁμάρτε χρεὼν ἀπολέσαι, τρέφον ἡμᾶς καὶ εἰς ταῖς ἑτέραις πλάνεσι, ἵνα μὴ εἰς τὴν γῆν, ἡμιόπτοι φανῶμέν σοι. τοῦτον μὲν οὖν ὃν ἔπον, οὕτω ὃν βίον ἐτέλεσεν.

Ὁ μὲν τῶν βασιλέως νόμος, ὃς τοῖς χριστιανοῖς ἔξωθεν παιδείας μετέχειν ιε
ἐκώλυε, τοῖς ἀπολιναρείοις, ὧν καὶ πρότερον ἐμνημονεύσαμεν, φανερώτερος ἀπέδειξεν. ὡς γὰρ ἀμφω ἦσαν ὀπτῆμονες λόγων, ὁ μὲν πατὴρ γραμματικῶν σοφιστικῶν· ὁ δὲ υἱὸς, * χρῆσθαι ἑαυτοὺς πρὸς τὸν παρόντα καιρὸν, τοῖς χριστιανοῖς ἀπεδείκνυον. ὁ μὲν γὰρ αὐτὸς γραμματικὸς, ἅτε τῷ λέγειν γραμματικὴν χριστιανικῷ τύπῳ συνεστάπτε, ἅτε μουσέως βιβλία, ἀφ' ὧν ἡρωϊκοῦ λεγομένου μέτρου μελέσθαι, καὶ ὅσα τ' τὴν παλαιὰν ἀφθαρσίαν ἐν ἰσοείας τύπῳ συλλέγραφθαι. ὁ τοῦτο μὲν ᾧ δακτυλικῷ μέτρῳ συνέπαπτε· τοῦτο δὲ, καὶ τ' τραγῳδίας τύπῳ, δραματικῶς ἐξηρτάζετο, καὶ πρωτὶ μέτρῳ ῥυθμικῷ ἐχρῆτο, ὅπως μὴ μηδὲν ᾖ πρὸς τῆς ἑλληνικῆς γλώττης, τοῖς χριστιανοῖς αὐθέκιος ᾖ. ὁ δὲ νεώτερος ἀπολιναρείος οὐ τοὺς ὃ λέγειν προσκυνασμένους, τὰ ἀναγέλια, καὶ τὰ ἀποστολικὰ δόγματα, ἐν τύπῳ ἀφ' ὧν ἔθετο, καθὰ καὶ πλάτων πρὸ ἡμῶν. οὕτω μὲν οὖν ᾧ χριστιανισμῷ χρῆσθαι φανέντες, τοῦ βασιλέως τὸ σόφισμα, ἀφ' τῶν οἰκείων πόνων ἐνίκησαν. ἀλλ' ἡ προνοια τοῦ θεοῦ χρείαν ἐλάμετο, καὶ τ' τούτων ἀσυνδῆς, ὃ τ' τοῦ βασιλέως ὁρμῆς. ὁ μὲν γὰρ νόμος, οὐκ εἰς μακρὰν ἀπέβη ᾧ βασιλῆ, ὡς προϊόντες δηλώσομεν. τῶν δὲ οἱ πόνοι, ἐν ἴσῳ τ' μὴ χρῆσθαι λοιπὸν). ἀλλ' ἐρῆ τις χρηγῶς προνοίας ἡμᾶς ἀπωλεῖν, πῶς φησὶ προνοίᾳ θεοῦ ταῦτα γίνεσθαι; τοῦ μὲν γὰρ βασιλέως ἰσχύειν τελευτῶν, λυσιλῦσαν ᾧ χριστιανισμῷ δῆλον ὅτι. τὸ δὲ περιῤῥῆσθαι τὰ ὧν ἀπολιναρείων χριστιανικὰ ποιήματα, ὃ πάλιν τοῖς χριστιανοῖς τῶν ἔξωθεν μαθημάτων παιδείαν, οὐκέτι τοῦτο λοιτελῆν ᾧ χριστιανισμῷ· προνοίας βλάβης γὰρ ἐστὶ τῶν ἔξωθεν παιδείαν, πολυτρόπειαν διδάσκουσαν. προνοίας ταῦτα οὖν τὰ ὑποπίπτοντα ἡμῖν, ὡς οἷόν τε λέξομεν. ἡ ἔξωθεν παίδευσις, οὔτε τοῦδὲ τοῦ χριστοῦ, οὔτε τοῦδὲ τῶν αὐτοῦ μαθητῶν, ἢ ὡς θεόπνευστος ἐδέχθη, ἢ ὡς ὀπτιβλαβὴς ὀξεβλήθη. καὶ τοῦτο, ὡς ἡγοῦμαι, οὐκ ἀπροσηνοήτως ἐποίησεν. πολλοὶ γὰρ τῶν πρὸ ἡμῶν φιλοσοφησάντων, οὐ μακρὰν τῆς γνώσεως ὃν θεὸν ἐγένοντο. ἐπὶ γὰρ προνοίας τοὺς ἀπροσηνοησίαν εἰσάγοντας, οἷον ἐπικουρείους, ἢ σκέπτικους, μετὰ τ' λογικῆς ὀπτικῆς, γυμνῶς ἀπήντησεν τῇ ἀμαθίαν αὐτῶν διαβεβαιουμένους. ἐπὶ δὲ τούτων τῶν λόγων, χρῆσθαι μὲν τοῖς τῆ δυσέβειαν ἀγαπῶσι καλέσασθαι· οὐ μὴν τῆς κεφαλῆς τοῦ λόγου ἐκράτησεν, τοῦ μὴ γνῶναι τὸ ἀποκρυπτόμενον ἀπὸ τῶν γνωσῶν, ἐπὶ

ἀπὸ τῶν αἰώνων, καὶ χειρὸν μυσήριον. καὶ τοῦτο οὕτως ἔχειν ἐν τῇ τοῦ ῥωμαίων
" ὑποσχῇ, ὁ ἀπόστολος δείκνυσι. διʼ ὧν φησὶ, ἀποκαλύπτεται γὰρ ὀργὴ θεοῦ ἀπʼ οὐ-
" ρανοῦ, ὑπὲρ πᾶσαν ἀσέβειαν καὶ ἀδικίαν ἀνθρώπων, τῶν τὴν ἀλήθειαν ἐν ἀδικίᾳ
" κατεχόντων, διότι τὸ γνωστὸν τοῦ θεοῦ, φανερόν ἐστιν ἐν αὐτοῖς. ὁ θεὸς γὰρ αὐτοῖς ἐ-
" φανέρωσε. τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ, ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα κα-
" θορᾶται, ἥ τε ἀΐδιος αὐτοῦ δύναμις καὶ θειότης εἰς τὸ εἶναι αὐτοὺς ἀναπολογήτους. διότι
γνόντες τὸν θεὸν, οὐχ ὡς θεὸν ἐδόξασε. διαλογισμοῖς αὐτῶν φαύλοις) γνῶσιν μὲν ἀληθείας ἔχον-
τες, ὡς ὁ θεὸς αὐτοῖς ἐφανέρωσεν. σύνεσιν δὲ οὐκ ἔνουν), διότι γνόντες τὸν θεὸν, οὐχ ὡς θεὸν
ἐδόξασε. σκοπῶ, τὸ μὴ κωλύσαι τὰ ἡμῶν μανθάνειν, τῇ γνώμῃ τῶν βλαπτομένων
καλῶς ἔχον. εἰς μὲν ἔστι λόγος εἰρήσθω ἡμῖν πρὸς τὸ προκείμενον. ἕτερος δὲ τοιοῦτος.
αἱ θεόπνευστοι γραφαὶ, δόγματα μὴ θαυμαστὰ καὶ ὄντως θεῖα διδάσκουσι, καὶ πολ-
λοῦ μὲν ἀπέχεσθαι, καὶ βίον ὀρθὸν τοῖς ἀκροαταῖς ἐνεργάσασι, πίστιν δὲ τοῖς ἀπευθάνοις
θεοφιλῆ παρέχουσιν, οὐ μὴν τέχνῃ διδάσκουσι λογικὴν, πρὸς τὸ δύνασθαι ἀ-
παλλάττειν τοῖς βουλομένοις τὴν ἀληθείαν πρὸς πολεμεῖν. σφόδρα δὲ καλὰ πολεμοῦσιν οἱ πολέμιοι, ὅταν τοῖς αὐτῶν ὅπλοις χρώμεθα κατʼ αὐτῶν. τοῦτο δὲ οὐκ ἐνῆν ὑπάρξαι τοῖς χριστιανίζουσι, διʼ ὧν οἱ ἀπολιναρίειοι ἔγραψαν. τοῦτο καὶ ὁ βασιλεὺς ἰουλιανὸς σκοπήσας, νόμῳ τοὺς χριστιανοὺς ἀνέπεπτε τὰ ἡμῶν παιδεύεσθαι. διὸ
γὰρ ἠπίστατο ὡς οἱ μῦθοι διαβολὴν αὐτοῖς τῷ δόξαν ποιήσουσιν. ὧν καὶ καλῶς γνοὺς σοφώτατος ὁ παρʼ αὐτοῖς κορυφαιότατος φιλόσοφος, ὡς παρὰ χριστιανῶν τὰ παρʼ αὐτοῖς δαιμόνια κατεκρίθη, ἀλλʼ ὡς τὰ παρὰ θεοῦ γνῶσιν ἡμῖν, ὅ, τε χριστὸς καὶ ὁ τούτου ἀ-
πόστολος γίνεσθαι ῥαπτοὺς εἶναι δοκίμους, ὥστε τὰ πάντα δοκιμάζειν, τὸ καλὸν κατέ-
χειν τε. παρασκεύασον ὃ μή τις ὑμᾶς ἔσται ὁ συλαγωγῶν διὰ τῆς φιλοσοφίας καὶ κε-
νῆς ἀπάτης. τοῦτο δὲ οὐκ ἀν πεισόμεθα, εἰ μὴ ὅπλα τῶν πολεμίων κλησαίμεθα, καὶ
ἐν ᾧ κλαῦσι, μὴ τὰ τῶν πολεμίων φρονοῦμεν. ἀλλὰ τὸ μὲν κακὸν ἐκφεύγομεν. τὸ
δὲ καλὸν καὶ τὴν ἀλήθειαν ἔχοντες, πάντα παρακολουθοῦμεν δοκιμάζοντες. τὸ γὰρ
καλὸν οἶδα μὲν ἡ, ἴδιον τῆς ἀληθείας ἐστὶν. εἰ δέ τις ἡμᾶς διαίρεσιν τοῦτο λέγειν νομί-
ζῃ, σκοπείτω ὅλον ὁ ἀπόστολος, οὐ μόνον οὐ κωλύει μανθάνειν βλαπτικὴν παίδευσιν.
ἀλλὰ γὰρ φαίνεται καὶ αὐτὸς μὴ ἀμελήσας αὐτῆς, ἕνεκεν τοῦ γνῶναι πολλὰ τῶν εἰρη-
μένων τοῖς ἕλλησιν. ἐπεὶ πόθεν ὁρμώμενος ἔλεγε, κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, κακὰ θηρία,
γαστέρες ἀργαί, εἰ μὴ τις ἐπιμενίδου τοῦ κρητὸς, αὐτὸς τελεστοῦ ἀναγνώσεται χρη-
σμούς. ἢ πόθεν ἐγνώκει ὁ τῶν ὅλων ἐσόμενον, εἰ μὴ τὰ φαινόμενα τοῦ ἀφρονόμου ἀ-
ράτου ἠπίστατο. ἀλλὰ καὶ ὁ, φθείρουσιν ἤθη χρησθ᾽ ὁμιλίαι κακαί, δείκνυσι μὴ ἀ-
νήκοον τῶν εὐριπίδου δραμάτων τυγχάνοντα. καὶ τί δεῖ περὶ τούτων μηκύνειν τὸν λό-
γον. καὶ ἀνέκαθεν ὡς ἐκ ἵνος μὴ κεκωλυμένης σωτηρίας, οἱ καὶ τὰς ἐκκλησίας διδάσκαλοι δείκνυνται ἄχρι νῦν τὰ ἡμῶν ἀσκούμενοι. τοῦτο γὰρ εὐγλωττίας χάριν καὶ γυμνασίας τοῦ νοῦ. τοῦτο δὲ, καὶ πρὸς τὴν αὐτῶν ἐκείνων καλὰ γνῶ-
σιν, περὶ ὧν ἀπεσφήνωμεν. ταῦτα μὲν οὖν ἕνεκεν τῶν ἀπολιναρείων, ὡς οἷόν τε εἰρήσθω.

ιζ Ὁ μὲν βασιλεὺς πλῆσαι ἐκ τῶν χριστιανῶν κομισάμενος χρήματα, ὅτι πέρασις τὴν τὴν ἀσυδίαν ποιούμενος, καὶ ἐν συρίᾳ καλαλαμβάνῃ διώκεται. ἐν ᾗ γὰρ ὁμόμνιος, ὃ πρὸς σὲ αὐτῷ φιλόμενον, καὶ διώκεσθαι ὑπεδείξαι βουλόμενος,

τὰς

τὰς ὑμὰς τῶν ὠνίων πλέον ἢ ἑδδ, εἰς ἔλαττον καταβίβασε, μὴ σοφασάμενος τὸ κριθοδ, μὴ δὲ λογισάμενος ὡς πρᾶσία πολυπληθὰς φαδιοπέδου, τοῖς τε ἐπιχωρίαις ἐξαναγκης ζημία γ̃δ, καὶ τῲ ἀφθονίᾳ σκηνοπηγ τῶν πόλεων. διὸ καὶ οἱ μέλαβολδς, καὶ οἱ τῶν ὠνίων κάπηλοι, μὴ ἐνεγκόντες τ̃ ἐκ τ̃ βασιλικοῦ ταμείου ζημίαν, τ̃ ἐμποριας ὅτε ἀπέχοντο. ἐκ δὲ τούτου, τὰ ὤνια ἀπελείποντο. καὶ τῲ ταραχολῲ μὴ ἐνεγκόντες οἱ μύλιοχεῖς, ἀλείπτοι γδ οἱ μὺθροποι εἰς ὕδρδς, μὴ μαγήσωνται, κ̃ τ̃ βασιλέως ἐχώρησαν, καλεβόων τ̃ αὐτ, καὶ ἀπέσκηπτον δς τὸν πώγωνα. βαθυγλῶδος γὰρ ὢν, κείρδν τε ἔλεγον τοῦτον, καὶ χοινία πλέκειν ἐξ αὐτ, ὃ νόμισμά τε αὐτ ταῦρον ἔχν, καὶ τ̃ κόσμον ἀνατετράφθαι. οὐ γὰρ δὴ ὁ βασιλὰς πολὺ δαισιδαίμων, ταῦρον ἢ σῦν ἐπέχοντα τοῖς βωμοῖς τῶν εἰδώλων, βωμὸν καὶ ταῦρον ἀντυπωθῆναι κεκελεύκει τῲ ἑαυ̃ νομίσματι. ἐκ τούτων δὴ τ̃ σκωμμ̃ εἰς ὀργὴν ἐκπεσὼν ὁ βασιλὰς, διαπείλᾳ πᾶν ποιῆσαι κακὸν τῇ μύλιοχέων πόλᾳ. καὶ ὅπῃ ταρσὸν τῆς χιλιάδος ὀξυποδρέφᾳ. ἐκ δ τε τοῦ ὁπιτηδᾶ κελεύσας διαπεπιαθῆναι, ἀπαίρδν ἐκαυδάζεν ἃ ἐν ἑαυτῷ ἔχεν ὁ σοφιστὴς λιβάνιος χαλεπά, τόν τε παρεσβύλικὸν ἅπαν μύλιοχέων, καὶ τ̃ παρὰ μύλιοχεῖς, παρὰ τῆς τοῦ βασιλέως ὀργῆς. ἀλλὰ τούτους μὲν τοῖς λόγοις φασὶ χαλάσαντα τὸν σοφιστὴν, μηκέτι εἰς πολλοὺς εἰρηκέναι. ὁ βασιλὰς δὲ ἀφέλκυσος ἔργοις τοὺς ὑβρικότας ἀμύνασθαι τ̃ ὀργὴν διώκασε. τ̃ γὰρ πεπονημένον αὐτῷ μύλιοχικὸν, ἅτε μυσπώγωνα λόγον διεξιόντων. λεκτέον ἢ καὶ οἷα τοῖς ἐν μύλιοχείᾳ χρησιδμοῖς ὁ βασιλὰς ὕστερον πεποιήκει.

Τὰ γὰρ κτ̃ τὴν μύλιόχᾳαν ἱερὰ τῶν ἡμιόνων μύοις κελεύσας, χρησμὸν λαβεῖν παρὰ τῆς ἐν δάφνῃ ἀπόλλωνος ἔπεμψεν. ὡς ἢ ὁ ἐνοικῶν ᾧ ἱερῷ δαίμων τ̃ μέλλοντα δεδικώς, λέγω δὴ βαβυλᾶ τ̃ μάρτυρα, οὐκ ἀπεκρίνατο, πλησίον γὰρ ἡμῶν ἡ σορὸς, ἡ τὸ σῶμα τῆς μάρτυρος κρύπτουσα, γνοὺς τὴν αἰτίαν ὁ βασιλὰς, τὴν θεὸν ταῖς χελύαις μεδοικίζεσθαι. τοῦτο μαθόντες οἱ κτ̃ τὴν μύλιόχᾳαν χρισιανοὶ, ἅμα γυναιξὶ καὶ νέᾳ ἡλικίᾳ, χαίροντες καὶ ψαλμῳδοῦντες, ἀπὸ τῆς δάφνης ὅπῃ τὴν πόλιν μεθέφερον τ̃ θεόν. αἱ δὲ ψαλμῳδίαι ἤπτοντο τῶν ἡμιωικῶν ἀκοῶν, καὶ τῶν πεπιστευκότων αὐτοῖς τε καὶ τοῖς εἰδώλοις. ιη̃

Τότε δὴ καὶ ὁ κρυπτόμενον ἦθος τ̃ βασιλέως ἐξηλέγχετο. οὐ γὰρ ἔᾳ κατεῖχεν ἑαυ̃, ὁ θεοφίλω φιλόσοφος ἐπαγγελμόμενος. ἀλλ ἐκ τ̃ ὀνδδισικῶν ὑμνων, δυσέμπλεως ἦν εἰς ὀργὴν, ἐρίμως τε ἦν ταῦτα ποιῶν τοῖς χρισιανοῖς, οἷα ὁ θεὸς δεσκληκιανὸν τὸ στερον πεποιήκειν. ἐπεὶ ἢ κτ̃ τῶν σῶν κατὰ δὴ ὃ πρᾶγχε τῇ θεοθέσῃ καιρὸν, κελεύᾳ σαλούστιον, τὰ ἐπιτήχω συλλαβεῖν, ὅπῃ ὃ κολάσαι τοὺς μάλιστα κατὰ δαίμονας τῶν ψαλμῳδῶν. ὁ δὲ ἐπίτηχος, κήρυκι χρῶν ὢν τὴν θρησκείαν, ὃ μὴν ὅπῃταγμα ἡδέως οὐκ ἐδέξατο. μύλιλέγδν ἢ οὐκ ἔχων, συλλαμβάνᾳ μὲν πολλοὺς τῶν χρισιανῶν, καί τινας δεσμωτηρίῳ οἰκεῖν κατέταξεν. ἕνα δὲ νεανίσκον, ὀνόματι θεόδωρον, αὐτῷ τῶν τὴν χρισιζόντων κατασχόντα, βασάνοις καὶ διαφόροις κολαστηρίοις ὑπέβαλεν, καλαξαι θῦναι κτ̃ πάντας κελεύσας τὸ σῶμα τος. καὶ αὖθις ὅτε ἠρίᾳ τῶν βασάνων, ὅτε μηκέτι ζῆσεσθαι φέρε. ἀνὰ θεὸς ἰῶ ὁ σῴζων τὸν μύθρα. ἐπεβίω γὰρ χρόνον μετ ἐκεῖνον τὸν ὁμολογίαν πολύν. τοῦτον ᾧ θεοδώρῳ, ἐθυφῖνος ὁ τῇ ῥωμαίων γλώσσῃ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν συγγρά-

φας, φησὶ μελαζωῦπα χρόνῳ ὕστερον πολλῷ συμβεβυκέναι, καὶ ἠρωϊκέναι, εἰ τύπῳ μόνος, τρεβλουμένῃ μελίσης τὸ ὀδυνᾶν ἠφάνιζε· τὸν δὲ εἰρηκέναι βραχεῖαν μὲν αὐτῷ σφόδρα ἡνέσθαι τινὰ ὑπὸ τῶν βασάνων ὀδύνην· ὥστε ξῆναι δὲ ἔτι καὶ νεανίσκον, καὶ ἀπομάττειν αὐτὸ τὸ ἱδρῶτα ὑπὸ τοῦ ἀγῶνος ἱδρῶτα ὑπερμύρον, ὑπερρώννυσθαι τε αὐτὸ τινὰ ψυχήν, καὶ τέρψιν αὐτῷ μᾶλλον ἢ ἀγῶνα, τὸν χρόνον τῆς βασάνου ποιεῖν. καὶ ὥσπερ μηδὲ τὸ θαυμαστοῦ θεοδώρου, τοῦτο εἰρήσθω. Τότε δὲ πρῶτον ὡρέσθης ὧρῶν, αἰτιώμενος ὅτι φανερῶς καταθέας τὸν πόλεμον. ὁ δέ, αὖθις ἀπέπεμψεν εἰπών, αὖθίς με ὄψεσθε μετ' ὀλίγου, καὶ οὐδέν μοι δεήσει ὡρεσθέας.

κζ Καὶ κατ' ὄμβρον δὲ Ἔβραν ὁ βασιλεὺς τοῖς χριστιανοῖς βλάπτην ἀπουδάζων, τὴν οἰκείαν δεισιδαιμονίαν ἐξήλεγχε. φιλοθύτης γὰρ ὢν, οὐ μόνον αὐτὸς ᾧ αἵματι ἔχαιρεν, ἀλλὰ καὶ ὄμβροι μὴ τοῦτο ποιῶσι, ζημίαν ἐνόμιζεν. ὅπου δὲ ὀλίγοις τοιούτοις ἐφύρισκεν, ἰουδαίοις μελαπέμπτῃ). καὶ πρὸ αὐτῶν ἐπῶν θανέτω, τὸ χαίειν τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου κελεύσμασιν ὑφ' ἁπάντων δοῦναι θαυμαστὸν ποιῆσαι, εἰ μὴ μόνον ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, κελεύσαι ταῦτα κλίσεσθαι τὸν τοῦ σολομῶνος ναόν. καὶ αὐτὸς ὅπου πέρσας ἤλαυνε. ἰουδαῖοι γὰρ καιρὸν δράξασθαι πάλαι ὑπεθυμοῦντες, ἐν ᾧ τὸ ἱερὸν αὐτοῖς πρὸς τὸ ὑφ' ἑαυτοῖς οἰκοδομηθήσεται, τότε ταπεινοῦσθαι μὲν πρὸς τὸ ἔργον ἐνόμιζον. φοβερὸς δὲ τοῖς χριστιανοῖς ἐπεδείκνυσθαι ἑαυτοῖς, ἠπείλουν τε κατ' αὐτῶν, ἐπαπειλοῦντες τοῦτο ποιήσειν, ὅσα αὐτοὶ πρὸ ῥωμαίων πάλαι πεπόνθασι. τοῦ δὲ βασιλέως ἐκ δημοσίων τὰ δαπανήσειν πρὸς ταῦτα χρήματα κελεύσαντος, διὰ τὸ πίσσα πολλὰ ξύλα καὶ λίθοι, καὶ πλίνθος ὀπτὴ, ἔτι πηλὸς ἔτι ἄσβεστος, καὶ τἆλλα ὅσα πρὸς οἰκοδομὴν ὑπῆρχε τότε δὴ κύριλλος ὁ τῶν ἱεροσολύμων ἐπίσκοπος, ὁ τῶν προφήτου δημηλ χεῖρα νοῦν ἔχων. ὅπερ καὶ ὁ χριστὸς ἐν τοῖς ἁγίοις εὐαγγελίοις ἐπεσφραγίσατο, πολλοῖς τε προεῖπε, ὡς ἄρα νῦν ἥκει ὁ καιρὸς, ὅλος λίθος ὑπὶ λίθον οὐκ ἀνῆ μένοι εἰς τὸν ναὸν, ἀνατρέπων ὁ τοῦ σωτῆρος λόγον πληρωθήσεται). ταῦτα ἔλεγεν ὁ ἐπίσκοπος, καὶ δηλαδὴ τῇ νυκτὶ σεισμὸς μέγας ὑπερμύμενος, ἀνέβρασε τοὺς λίθους τῶν πάλαι θεμελίων τοῦ ναοῦ, καὶ πανταχῆ διέσπειρε, ὥστε καὶ τοῖς πανταχοῦ οἰκήμασι. δέος γὰρ οὐκ ἐμοῦ μενον, ἰουδαίοις κατέλαβε. καὶ φήμη ὑπὸ τὸν τόπον ἦγε, καὶ τοὺς πόρρω διῄγον τας. πρόντων οὖν σφόδρα πολλῶν, ἕτερον τεράστιον ὑπῆρξε. πῦρ γὰρ ἐξ οὐρανοῦ καταπεσὸν, πάντα τὰ τῶν οἰκοδόμων ἐργαλεῖα διέφθειρεν. ὧν χάριν ἰδεῖν ἔστι τὸ φλογὸς, ἀπολλυμένας τὰς σφύρας, τὰς γλυφίδας, τοὺς πρίονας, τοὺς πελέκεις, τὰ σκέπαρνα, πάντα ἁπλῶς ὅσα πρὸς τὸ ἔργον ὑπῆρχε εἶχον οἱ ἐργαζόμενοι. ἐπενέμετο μὲν οὖν ταῦτα τὸ πῦρ, διὰ ὅλης τῆς ἡμέρας. ἰουδαῖοι δὲ ἐν μείζονι φόβῳ γενόμενοι, καὶ ἀκοντες ὡμολόγουν τὸν χριστὸν θεὸν λέγοντες. οὐκ ἐποίουν δὲ αὐτοῦ τὸ θέλημα, ἀλλ' ἔμενον τῇ τοῦ ἰουδαϊσμοῦ πλάνῃ κατεχόμενοι. οὐδὲ γὰρ τὸ τέρας τοῦτο τὸ ὕστερον ἐπιγενόμενον, εἰς πίστιν τῆς ἀληθείας ἦγεν αὐτούς. καὶ γὰρ τῇ ἐρχομένῃ νυκτὶ, σφεαλίδες φανεροῦ ἀκανοφθεῖς, τοῖς ἱματίοις αὐτῶν ἐντετυπωμέναι ἐφάνησαν. ἃς ἡμέρας ὑπερμενοῦς ἰδόντες, ἀπεπλώθην, καὶ ἀπεσμήχθην θέλοντες, οὐδενὶ ἔτι πω ἠδυνάσθη. πεπώρωτο οὖν, κατὰ τὸν ἀπόστολον, καὶ τὸ ἀγαθὸν ἐν χερσὶν ἔχοντες, ἔρριπτον. οὕτω μὲν οὖν ὁ ναὸς τότε αὖτις τοῦ οἰκοδομηθῆναι, εἰς τέλεον ἀνατέτραπτο.

Ο δὲ

Ο δὲ βασιλεὺς ἐς τὴν πρόσω ἐνέβαλε μικρὸν πρὸ τοῦ ἄλλου, πυθόμενος ἀ- κα
ναστενάξαι καὶ ἀνδροπρεπῶς εἰπεῖν Ἁλμῶνος τὰ ἔθνη πρόσω. χρυμὸν γὰρ μὴ φέρον-
τες, ἀπομαχοῦμαι μύοισι τῷδε τῷ χρόνῳ. ἀλλὰ σοὶ μὲν χεῖρα, ὃ τοῦ λόγου, βάλ-
λοι δ' ὅτε ἔξω τῆς φάρυγος μηδὸς ἀνήρ, ῥωμαίους εἰδὼς καὶ Ἁλμῶνος ἀγωνίζε-
σθαι μύοις, ἐπαφῆκε τῇ χώρᾳ τὸν στρατόν. πολλὰς οὖν χώρας τε κώμας, καὶ φρού-
ρια πορθήσαντες, ἤδη καὶ τὰς πόλεις ἤμβαινον. ἔστι δὲ ἰσχύσας δὲ κλησιφῶν τοσ-
τῷδε μεγάλῳ πόλιν, τοσοῦτον ἐπολιόρκει τὴν βασιλέα, ὥστε σκῆνος πρεσβείας χρή-
σασθαι συχνῆς, ἐκεῖθεν τε ζημιωθῆναι μέρος τῆς αὐτοῦ πατρίδος, εἰ καταλύσας
τὸν πόλεμον ἀποχωρήσει. ὁ δὲ, οὐκ ἔπαθε τῷ ψυχῷ, οὐδὲ τοὺς ἐκεῖθεν ἠλέη-
σεν. ἀλλ' οὐδὲ ὃ τῆς λόγου χάριν νοῦν ἔλαβεν, ὡς ἄρα νικᾶν μὲν, καλὸν· ὑπὸ νι-
κᾶν δὲ, ὀλίφθονον. πεπιστευκὼς γὰρ μαμμίαις ὑσὶν, ἃς αὐτῷ συμπρῶν ὁ φιλόσοφος
μάξιμος ὑπεδήσατο, καὶ ἀνδρεποδίσας τὴν ἀγεξάνδρου τοῦ μακεδόνος λαβήν, ἢ δὲ
μᾶλλον ὑποβαίνων, ταῖς ἱκεσίαις πρόσω ἀπεκρούσατο. καὶ ἐνόμιζε χάριν τῷ πυθα-
γόρᾳ καὶ πλάτωνος δόξαν, σκιᾷ μελισσοματώσεως, τὴν ἀγεξάνδρου ἔχειν ψυχῶν·
μᾶλλον δὲ αὖθις εἰ ἀγέξανδρος, ἐν ἑτέρῳ σώματι. αὕτη ἡ οἴησις αὖθις ἐξεπάλη-
σε, καὶ πρεσβεύσασθε ὅτε τῷ ἱκεσίαν τοῦ πέρσου μὴ προσδέξασθαι. διὸ πρὸ σκή-
νους γνοὺς αἰλούρια αὐτῷ τὰ τῆς πρεσβείας ὑλοθήρια, εἰς ἀνάγκην καθίσας. καὶ τῇ ἐ-
χομένῃ μὲν τῷ πρεσβείαν ἡμέρᾳ, πᾶσαν ὡς εἶχε δυνάμιν, ἀνεπαύσατο παρ' ῥω-
μαίῳ στρατῷ. διεμέμφοντο μὲν οὖν οἱ βασιλέα ῥωμαῖοι, διότι μὴ ὑπεκερδῶς ὑ-
φῆκε τῆς μάχης. ὁμοῦ δὲ τοῖς παροῦσιν ἀνετρέποντο. καὶ αὖθις τοὺς πολεμίους
βέποισιν εἰς φυγήν. ὁ δὲ βασιλεὺς πρῶτος ἱππότης μὲν, καὶ ἐπερρώννυε τὸν στρα-
τόν. ἄοπλος δὲ τῇ τῆς δυτυχίας ἐλπίδι μόνῃ θαρρῶν, ἐξ ἀφανοῦς ὁ ἀκόντιον φέρε-
σθαι κατ' αὐτοῦ, καὶ ἀφ' ἑσπερίονος ἀφεδραμὼν, ἐς τὴν πλευρὰν εἰσέδυ. σκῆ-
πτρου δὲ τῆς πληγῆς, τὸ βίον κατέστρεψεν, ἀδήλου μὲν τοῦ ἀνδρὸς ἀδόν. οἱ μὲν
γὰρ, ὑπὸ ἵππου πέρσου ἀδὸν μόλυβδον ἐληλάσθαι φασίν· οἱ δὲ, ὑπὸ οἰκείου στρατιώτου,
ὁ πολὺς λόγος κρατεῖ. κάλλιστος δὲ ὁ ἐν τοῖς οἰκείοις τοῦ βασιλέως στρατιώτης μύος, ἰ-
σορρόπησας τὰ κατ' αὐτὸν ἐν ἡρωϊκῷ μέτρῳ τὸν ὅτε πόλεμον διηγούμενος, ὑπὸ δαί-
μονος ἐληλάσθαι τελευτῆσαι φησίν. ὁ μὲν τυχὸν μύς ὡς ποιητὴς ἔπλασε, τυχὸν δὲ καὶ
οὕτως ἔχει, πολλοὶ γὰρ ἐμνημόνευσαν μεμηνότες, ἢ ὅπως σὺ δὴ ἔχοι τὰ κατ' αὐτόν. ἀλλ'
οὖν σκῆνά γε οὐκ ἠφάνισεν, ὡς ἐῶ ὁ ἀνὴρ ἀφ' ὑπερθυμίαν οὐκ ἀσφαλῆς, δι'
ὑπανδρισίαν κενόδοξος, δι' ὑπείκειαν πεπλασμένην ἀκαταφρόνητος. ἰουλια-
νὸς μὲν οὖν ἐν τῇ τελευτῇ ἑαυτοῦ ὑπαλείᾳ, ἐῶ ἅμα θαλυσίῳ σκηδεσθῆναι τὸν
ἔκλιπε καὶ εἰκάδα τοῦ ἰουνίου μηνὸς ἐν τῇ πρόσω χώρᾳ, ὡς ἔφην, τὸν βίον κα-
τέλυσεν. ἦρξε δὲ ἔτος ἐῶ τρίτον ἧς βασιλεύσας αὐτός. ἑβδομον δὲ, ἀφ' ἧς κεῖρε ἀπὸ
κωνσταντίου προεβλήθη. τελευτῶν ὁ ἐν προσόν ἐῶ τοῦ ζωῆς αὐτοῦ.

Οἱ δὲ θραῦσται ἐν μελίᾳ πεισάσης ἠνύμυοι, μηδὲν ὑποθέμενοι τῇ ἑξῆς ἡ- κβ
μέρᾳ, ἀναδεικνύουσι βασιλέα ἰοβιανὸν, ἀνδρα ἠνυαῖον καὶ ἀνῆκον. ὅσης χιλιάρ-
χος ὤν, λιβίκα ἰουλιανὸς αἱρέσιν τοῖς θραυμυίοις νόμῳ πεφυτίᾳ, ἢ θύειν, ἢ ἀπο-
στρατεύεσθαι, μᾶλλον τὸ ζωὸν ἀποθέσθαι πεφηρότο, ἢ οὐκ ἐτελεῖν ἀσεβοῦς βασι-
λέως ἐπίταγμα. ἀλλὰ ἰουλιανὸς μὲν τῇ ἀνάγκῃ τοῦ ἐπιχειμύου πολέμου, ἐν τοῖς
στρατηγοῦσιν εἶχε τὸν ἄνδρα. ὅτε δὲ αἱρεθεὶς εἰς ὃ βασιλεῦσαι, πρήτειτο. βίᾳ γε

ζηκόλυος ἐπὶ τῶν γραλιωτῶν, ἐδόα μὴ δύλεαζ λέγων βασιλῆϊ δὺ θεῶν ῥῆμϊζζν ωεραιρουμθύων, ἀὺδὶς ὢν χειστιανός. ὡς οὖ φωνὴ κοινὴ πάντων ἐγίνε-
ζο, ὁμολογοῦσα τὴ ἀὺδις εἶ) χειστιανοις, δέχε) μὴ τὸν βασιλέαν. ἐν γενῷ ὁ ὀξ-
αίφνης ἀποληφθεὶς ἐν τῇ ῥῶσῶν, καὶ τῶν γραλιωτῶν λιμῷ φθειρομθύων, κατέ-
λυσεν ὅπὶ σωθήκαις τὸν πόλεμον. αἱ σωθῆκαι δὲ, ωοῆς μὴ τὸν δόξαν ῥωμαίων
ἦσαν ἀωρεπεῖς· ωοῆς ὃ τ' καιρὸν δύαγκαίαν. ζημιωθεὶς γὰ τοὶς σύεργις τῆς ἀρ-
χῆς, καὶ ωροδοὺς τοῖς πέρσαις τὸν ἐν μεσοποταμίᾳ νίσικον πόλιν, ἐξήλασεν
ἐκῆθεν. τούτων διαγγληθέντων, χειστιανοὶ μὴ ἀνέρρώννυντο τελθτὸν. τὸ γρα-
λιωτικὸν δὲ σύμπαν, τ' ἀφύλακτον αὐτ' θερμότητα διεμέμφοντο. καὶ τὸν αὐτὸν
τῆς ζημίας τῶν ὅρων εἰς ἀὺδὶν ἀνέφερον, ὅτι ἐπὶ ἀὺτὸ μόλου πέρσου ἁπαληθεὶς, τὰ
σιτηρεσίϖα δι' ὧν ποταμῶν πλοῖα κατέκαυσε, διὸ τῷ λιμῷ ωρεῖπεσεν ὁ γρα-
τός. τότε δὴ καὶ ὁ σοφιςὴς λιβάνιος θρίαν ὅπὶ ἰουλιανῷ σὺνέταξεν, ὃν ἰουλιανὸν
ἦθει ὅπιτάφιον ἔγραψεν. ἐν ᾧ λόγῳ, ωάντα ἡδονὴν τὰ κατ' ἀὺδὶν ἐγκωμιασι-
κῶς διεξῆλθε, μνημονεύσας καὶ τῶν βιβλίων, ὧν τ' χειστιανῶν ἰουλιανὸς ζωέ-
θηκε, τ' ὡς εἶπεν ἀὺδὶς γλῶτα τ' φλυάφον ἀποδείξας τὰς χειστιανῶν βίβλους.
εἰ μὴ οὖ τὰ δίκαια τ' βασιλέως ὁ σοφιςὴς ἐνεκωμίαζεν, ἠσύχως δὺ' ὅτι τὰ ἐγκώ-
μϊα τῆς ἰσοτίας ἐβάδιζον. ὅπῃ ὃ ὡς δῆμος ῥῆτωρ τῇ μνήμῃ τῶν ἰουλιανοῦ βι-
βλίων τ' χειστιανισμὸν καθάωτε), ἄμαθὸν εἰπεῖν καὶ ἡμεῖς ὀλίγα ωερὶ τούτων
ωεραιρούμθα, ωρότερον θέλες αὐτ' τὰ ῥήματα.

κγ Τοῦ χλιῶνος, φησὶ, τὰς νύκτας ἐκτείνοντος, ὅπιθέμθυος ὁ βασιλὰς τοῖς βί-
βλοις, αἳ τ' ἐκ παλαιστίνης δὺ θεῶν, θεόν τ' καὶ θεοῦ παῖδα ποιοῦσι, μάχῃ μα-
χεῖ, καὶ ἐλέγχων ἰσχύϊ γλῶτα ἀποφήνας, καὶ φλυάφον τὰ μυθύματα, σοφώτερος
ἐν τοῖς αὐτοῖς δέδηκται τ' τυφλοῦ γέροντος. ἴλεως δὲ ἔστ' ὁ τύφλος εἴη, καὶ δέχοιτο
δύμωνας ὃ ῥηθεὶς δὺ ὑφ' ἡπιώτθυος. ταῦτα μὴ τὰ ῥήματα τοῦ σοφιστοῦ λιβανίου.
ἐγὼ δὲ σοφιςὴν μὴ ἐρίσειν γλυέσθαι φημὶ, ὅπίσαμαί τε ὡς εἰ μὴ εἴη ὧ βασιλεῖ
ὁμόδοξος τ' τὸν θρησκείαν, ωάντα δὺ αὐτὸν ὅσα οἱ χειστιανοὶ λέγουσι, καὶ ὡς εἰ-
κὸς, ἅτε σοφιςὴν ὄντα μεγαλώϖα τὰ λεχθύματα. ἐπεὶ καὶ εἰς κωνσάντιον ζῶν ἐπέ-
ζραφεν, τελθτήσαντος, ὕβρεις μεζὰς ἐγκλημάτων κατέχεεν· ὥστε εἰ καὶ πορφύ-
ριος ἦν βασιλεὺς, ωροκρίνειν τὰ ἐκείνου βιβλία τῶν ἰουλιανοῦ, καὶ εἰ ἰουλιανὸς
ἦν σοφιςὴς, εἶπεν δὺ καὶ αὐτὸν κακὸν σοφιςὴν, ὡς ἐκθόλον ἐν ᾧ ὅπιτάφιῳ ἰουλια-
νοῦ. ἐπεὶ οὖ ἐκεῖνος ὡς ὁμόδοξος καὶ ὡς σοφιςὴς, καὶ φίλος ᾧ βασιλεῖ, ὅσα ἐδόκει
αὐτῷ διεξῆλθε, κὴ ἡμεῖς ωρὸς τὰ ὑπ' αὐτ' ζραφέντα, τ' δυνάμιν ἀπαντή-
σωμθυ. ωρῶτον μὴ γὰρ φησιν αὐτὸν ὅπιθέσθαι τ' βίβλοις, τῷ χλιῶνος τὰς νύ-
κτας ἐκτείνοντος. τὸ δὲ ὅπιθέσθαι σημαίνει, ὅτι ἔργον ἐθέλει ψόγον ζράψαι, ὡς ἔ-
θος τοῖς σοφιςαῖς ποιεῖν ἐν τῇ τ' νέων εἰσαγωγῇ. πάλαι γὰ τὰς βίβλους ὅπίσατο, τότ'
δὲ ἐπέθετο. καὶ μάχῃ μαχεῖ σχολάσας, οὐχ' ὡς φησὶ λιβάνιος, ἐλέγχων ἰσχύϊ, ἀλλὰ
ἀθενείᾳ τοῦ ἀληθοῦς, τὰ καλῶς ἑαυτοῖς ἠσφαλισμένα, ὡς φιλοσκώπτης διέσυρε.
πᾶς γὰ ὁ μαχόμθυος νικᾷ, νεῦ μὴ ωροσδέπων, νεῦ ὃ ὅπικρύπτων τὸν ἀληθεῖαν,
καλαψεύδε) τοῦ ωρὸς ὃν ἡ μάχη σὺνίσταται. καὶ ὁ ἀπερθῶς ἔχων ωρὸς ἕνα,
πολλὰ ὡς πολέμιος οὐ μόνον ωροσέπτν, ἀλλὰ καὶ λέγειν ἐσπούδακε. καὶ τὰ αὐτῷ
ωροσόντα φαῦλα, ᾧ ωρὸς ὃν ἡ ἔχθρα ωεριδέπειν φιλῶ. ὅθι μὴ οὖ καὶ ἰου-

λιανὸς, καὶ

λιανός, καὶ πορφύριος, ὃν τύριον καλοῦσι γέροντα, ἀμφω φιλοσκώπτας ὄντας, ὡς τὰ τῶν οἰκείων λόγων ἐλέγχουσι. πορφύριος μὲν γὰρ τῶν κορυφαιοτάτων τῶν φιλοσόφων Ἑλλήνων τὸν βίον διέσυρεν ἐν τῇ γελοιαμβικῇ αὐτῶν φιλοσοφίᾳ ἱστορίᾳ. καὶ ταῦτα περὶ αὐτοῦ γράψας κατέλιπεν, οἷα δὴ μήτε μῦθος, μήτε δύσις οἱ γραφάμενοι σκώπτειν, εἰπεῖν ἐπεχείρησε. Ἕλληνες φημί, ἃ πρὸς ἡμᾶς θαυμάζουσιν, ὅτι τε Ἑλληνικὴν καὶ δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀλήθειαν ἀρεταῖς, οὐ πλάτων ὁ θαυμαστὸς παρ' αὐτοῖς φιλόσοφος, καὶ ξενοφῶν, καὶ ὁ μῦθος τῶν φιλοσόφων θεσπις, οὐ μόνον ὡς θεοφιλῆ ἡμῖν, ἀγαπᾶσιν, ἀλλὰ δὴ καὶ ὑπὲρ αὐτῶν θεσπτων φρονῆσαι νενομίκασιν. ἰκλιανὸς δὲ τὸν πατέρα ζηλῶν, ὃ ἴδιον πάθος τοῖς καίσαρας ἦλεγξεν, πολλὰς μὲν μυθεύσας τοῖς περὶ αὐτὸν βασιλέας, καὶ οὐδὲ τὸν φιλοσόφου μέτρου φεισάμενος. καὶ ὅλη μὲν φιλοσκώπτας ἀμφω, ἐξ ἑαυτῶν τὰ ἔλεγχον ἔχουσι. καὶ ἃ δεῖ μοι πολλῶν ἢ ὀλίγων λόγων, ἀλλὰ ἀπόχρη ταῦτα φῆσαι σοι ἅπερ αὐτοὶ τεκμαιρόμενος ταῦτα γράφω. οἷα δὲ περὶ ἰουλιανοῦ, ὁ ναζιανζηνὸς γρηγόριος εἴρηκε, τῶν αὐτοῦ λόγων ἐπάκουε. φησὶ γὰρ ἐν τῷ δευτέρῳ λόγῳ περὶ ἡμῶν καὶ λέξιν τάδε. Ταῦτα τοῖς μὲν ὀλίγοις ἡ πεῖρα παρέσχεν, καὶ ἡ δυναστεία περιπλακοῦσα τῇ ἐξουσίᾳ. ἐμοὶ δὲ παρῆν ὅθεν ἂν ἐθέλοι τις, ἐξ οὗ τῷ ἀνδρὶ συνεχόμην ἀθυμίαις. ἦλθε γὰρ κἀκεῖσε ἄρτι τὸν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ νεωτεριαθέντων, τὸν βασιλέα τοῦτον παραλαβόντα. διπλοῦς δὲ αὐτοῦ ὁ ὑποδημίας ὁ λόγος, ὁ μὲν ἀπορρητότερος καὶ ἰσοτιμίαν τῆς ἡδονῆς, καὶ τῶν ὀκνούντων παιδεύειν. ὃ δή, ἀπορρητότερος, καὶ ὁ πολλοῖς γνώριμος, ὡς τοῖς ὀκνοῦσι καὶ ἀπατεῶσι περὶ τῶν καθ' ἑαυτὸν συγγνώσεσθαι, οὔπω παρρησίαν ἐχούσης τῆς ἀσεβείας. ὅτε τοίνυν ὁ φαῦλος ἐγὼ, τὸ ὑδρὸς εἰκαιότης οἶδα γνώμενος, καίτοι γε οὐ τῶν δυσπειθῶν περὶ ταῦτα εἶς ὤν. ἀλλ' ἐποίει με μανικὸν ἡ τοῦ ἤθους ἀνωμαλία, καὶ τὸ περιττὸν τῆς ὀκνήσεως, εἴτουν μᾶλλον ἄρτιος ὅστις εἰκαίως κακῶς. ὁπόθεν ἐδόκει μοι σημεῖον εἶναι χρηστοῦ, αὐχμῶν ἀπαγῆς, ὦ μοι, παλλόμενοι, καὶ ἀνακοπτόμενοι, ὀφθαλμοὶ σοβοῦμενος, καὶ περιφερόμενος, καὶ μανικὸν βλέπων, πόδες ἀσταθοιῶντες, καὶ μεθυκλάζοντες, μυκτὴρ, ὕειν πλυέων καὶ περιφέρησιν, περὶ ὅπου χημαλισμοὶ καταγήασι· τὸ αὐτὸ φρενοπλῆς γλῶττες, ἀκρατεῖς καὶ ἐρεσματώδης· νόσος, ἃ δυανόσος, ἃ νοῦ-δενὶ λόγῳ· λόγος ἰσάμενος, καὶ κοπτόμενος πνεύματι· ἐρωτήσας ἄπακτοι, καὶ ἀ-σιτεῖσθαι· ἀποκρίσας οὐδὲν τούτων ἀμείνους ἀμηχάνως ἐπεμβαίνουσαι, καὶ οὐκ ἀ-σαθεῖς, οὐδὲ ταῖξῃ περιοδοσαι παιδεύσεως. ἃ μὲν τὰ καθ' ἕκαστον γράφοιμι. τοιῶν περὶ τῶν ἔργων ἐθεασάμην, οἷς καὶ ὅπου ὧν ἔργων ἐγνώσθη. καὶ εἴ μοι πρῆξις τινὲς τῶν τοιαῦτα σιωπώντων καὶ ἀκουσάντων, οὐ χαλεπῶς ἂν ἐμαρτύρησαν. οἷς ὅπως ταῦτα ἐθεασάμην, ἀθυς ἐφθεγξάμην οἷς κακὸν ἡ ῥωμαίων πέφυκε. καὶ περιαγρύσας, καὶ γλυκύθυμος ψευδομανὶς, ἐμαυτῷ καλπυξάμην. χρῆσον γὰρ ἢ τοιούτων πληθύειν τῷ οἰκουμένῳ κακῶν, καὶ τοιοῦτον δύναφυλῶν τέρας, οἷ οὔπω περιτερον, πολλῶν μὲν ὀπικλυσμῶν ἀθρυλουμένων· πολλῶν δὲ ἐμφορημάτων καὶ βερσμῶν γῆς καὶ χασμάτων· ἔτι δὲ καὶ ἀνδρῶν ἀπανθρωποι, καὶ θηριώδης ἀλλοκότων τε καὶ ζωοθνήτων φύσις καινοτομηθῶσι. ταῦτη τοι καὶ τέλος ἄξιον ἐπέγκαλε τῆς ἀπονοίας. τοιαῦτα μὲν γρηγόριος περὶ ἰουλιανοῦ διεξῆλθεν. ὅτι δὲ καὶ χριστιανῶν λόγους πολλοὺς ἀνηγόρευτο, τῷ ἀληθινῷ ἐπεχείρησε βιάσα-

σθαι, ἵνα μὴ τῶν ἱερῶν γραμμῶν παραβέβηκώσιν· τὰ δὲ ἐγκαταλέξαντες αὐτῶν τὰ σοφίσματα. ὡς δὲ ἀπιθάνων ὠφελήσης, καὶ πολλῷ τῶν ἰουλιανοῦ χρόνων ἀνώτερος ὤν, τὰ δοκοῦντα παρέπιπτεν τοῖς ἐντυγχάνουσι τῶν ἱερῶν βίβλων ἀνύπευθυνα ἑαυτῷ, καὶ ἑρμηνεύσας τὰς τῶν ἀγνωμονούντων σοφιστικὰς εὑρεσιλογίας ἀπέκλεισεν. οἷς εἰ μὴ πρότερος ἐντετύχηκεσιν ἰουλιανὸς καὶ πορφύριος, εὐγνωμόνως τε αὐτὰ ἐξέλεγξαν, πάνυ ὡς ἕτερά τινα τοῖς λόγοις ἐπιφέροντες, καὶ οὐκ αὖ ὡς τὰ σοφίσματα βλάσφημα γράφειν ἐπιτάττοντες. ὅθεν ὁ βασιλεὺς σκοπὸν ἐπετήδευσε τοῖς τοιούτοις καὶ ἁπλουστέροις ποιούμενος, οὐ μόνον τοὺς ἐκ τῶν ἱερῶν γραμμῶν μόρφωσιν τῆς ἀληθείας ἐχούσας, ἐκβῆναι δῆλον ὅτι. λαβὼν γὰρ τὰ ῥήματα ὅσα γράφας ἔνεκεν οἰκονομικῶς ὑπὸ θεοῦ, μύθοις πικώτερον τέτακται, καὶ πολλὰ τοιαῦτα ὑποσυνείρας, τέλος ὑπέφερε τῇ λέξει τάδε. τούτων τίνων ἔλαττον εἰ μὴ λόγος ἐστὶν ἀπόῤῥητον ἔχων τινὰ θεωρίαν, ὅσα ἐγὼ νενόμικα, πολλῆς γέμουσιν οἱ λόγοι τοῦ αὐτοῦ βλασφημίας. ταῦτα μὲν ἐν τῷ τέτῳ αὐτοῦ τῇ χριστιανῶν βιβλίῳ, αὐτοῖς λέξεσιν εἴρηκε. καὶ ἐν τῷ λόγῳ ᾧ αὐτοῦ ὀνόματι τοῦ χριστιανισμοῦ ἐπέγραψε, διδάσκων ὅπως δεῖ τοὺς ἱερεῖς πλάττειν μύθους, φησὶ δεῖν κρύπτειν τὸν τοῦ τῶν τοιούτων ῥημάτων ἀληθισμόν, λέγων αὐτοῖς ῥήμασι τάδε. φιλεῖ γὰρ ἡ φύσις κρύπτεσθαι. καὶ ὃ κεκρυμμένον ἐστὶ τῆς τῶν θεῶν οὐσίας, οὐκ ἀνέχεται γυμνοῖς τοῖς ἀκαθάρτοις ἀκοαῖς ῥίπτεσθαι ῥήμασι. φαίνεται δὴ διὰ τούτων ὁ βασιλεὺς τὸν νοῦν ἔχειν τοῦ τῶν θείων γραφῶν, ὡς εἰσὶν λόγοι μυστικοὶ, ἀπόῤῥητον ἔννοιαν θεωρίαν ἔχοντες. ἀγνοεῖ δὲ ἐφ' οἷς, μὴ καὶ πόλεις τὰ αὐτὰ τοῦ τοῦ τῶν ἐννοιῶν ἔχουσι, καὶ καταβέβληκε τῶν ἐν χριστιανοῖς ἁπλουστέρων δεχομένων τὰ λόγια. οὐκ ἔδει τοσοῦτον καταδραμεῖν τὴν ἁπλότητος τῶν πολλῶν, οὐδὲ τυφωθῆναι δι' ἐκείνους, τῶν ἱερῶν γραμμῶν· οὐδὲ μισῆσαι καὶ ἀποτραφῆναι τὰ καλῶς αὐτὰ νοούμενα, ὅτι μὴ πάντες αὐτὰ ἐνόουν, ὡς αὐτὸς ἐβούλετο. νῦν δὲ, ὡς ἔοικε, τὰ αὐτὰ παρφυρίῳ πέπονθεν. ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἐν καθαρείᾳ τῆς παλαιστίνης ὑπὸ λίνων χριστιανῶν εἰληφὼς, καὶ μὴ ἐνεγκὼν, τῷ ὀργῷ ἐκ μεγαληγορίας, τὸν μὲν χριστιανισμὸν ἀπέλιπε. μισῶ δὲ τὰ ὑπολειπομένων αὐτὸν, εἰς ὃ βλάσφημα κατὰ χριστιανῶν γράφειν ἐξέπεσε, ὡς αὐτὸν δυσέβειος ὁ παμφίλου ἐξελέγξαι, μιμησάμενος τοὺς λόγους αὐτοῦ. ὁ δὲ βασιλεὺς πρὸς τοὺς ἰδιώτας ὑπερφυῶς κατὰ χριστιανῶν ἐφικνεῖτο, ἐκ δ' αὐτοῦ πάθους, ὡς τῷ πορφυρίῳ βλασφημίαν ἀπέκλινεν. ἀμφότεροι οὖν ἐκοσίως δυσεβήσαμεν, ἐν γνώσει ἁμαρτίας ὃ ὀπτάριον ἔχοντες. ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ σοφιστὴς λιβάνιος ὑπερχολοῦται, τὸν ἐκ παλαιστίνης φησὶν μύθευτον, θεόν τε καὶ θεοῦ παῖδα ποιοῦσιν ἐκλέγεσθαί μοι δοκεῖ, ὅπως αὐτὸς ὑπὲρ τέλους αὐτοῦ λόγου, τὸν ἰουλιανὸν ἀπεθέωσε. τὸ γὰρ ὄφελον φησὶ ἄγγελον τῆς τελευτῆς, μικροῦ κατέλυσαν, ὡς θεοῦ καταψευδόμενον. εἶτα πρὸς μικρὸν ὑποδὰς, ὦ δαιμόνων μὲν, φησι, σέφιμε, δαιμόνων δὲ μαθητὰ, δαιμόνων δὲ προφῆτα, εἰ καὶ αὐτὸς μῦθος ἐστὶ, ἀλλ' οὖν γε τῷ ὁμωνυμίαν τοῦ χείρονος μὴ ἐκκλίνας. ταῦτ' ἔδοξε λέγειν, ἃ καὶ οἱ χριστιανοὶ ὀνειδίζοντες λέγουσιν. εἰ οὖν ἐπαίνων ἐφῆν ἄζεν, ἔδει φυγεῖν τὸν ὁμωνυμίαν, ὡς ὃν ἔφυγε καὶ ἑτέραν λέξιν, δι' ἣν λοιδορηθεὶς, τῶν ἑαυτοῦ λόγων ἐξέκοπεν. ὅπως μὲν οὖν τοῦ χριστοῦ θεὸς ἦν ὁ θεολογεῖται, καὶ ὅπως ὁ μὲν φανερὸν ἀνθρωπος ἦν, ὁ δὲ ἀφανὴς θεὸς, ὅπως τε ἀληθῆ ἄμφω ἐστὶν, χριστιανῶν

αγαθὴν μὲν οἱ θεῖοι λόγοι ὑπίσχνται). ἡμῖν δὲ τοῖς πιστεύουσι, (νικᾶν δ' δυνάται). καὶ γὰρ λόγον ἔστι τὸ λέγειν, ὅτι ἐὰν μὴ πιστεύσητε, δι' ὃ οὐκ αἰσχύνομαι), πολλοὺς μὲν θεοὺς ἀποστρέφεσθε, καὶ εἰ δέ γε καὶ χρησοὺς τινὰς ἔστιν, ἢ δικαίους, ἢ σωφρονας· ἀγαθὰ μὲν ἀνάγνους, ἀδίκους, μέθη δεδουλωμένους, ἡδονικὰς φημὶ καὶ ὀργύσους, ἐπ' ἀσκληπιοὺς· καθ' ὧν συνεχῶς ἐν τοῖς αὐτοῖς λόγοις ὁ μνύων λιβάνιος οὐκ αἰσχύνεται). ὧν τοὺς ἀρρένικους ἐπ' ἤλυκους ἔρωτας εἰ ἀπαριθμησαίμην, μικρὸς ἡμῖν ἔσται ὁ τῆς προκαθάρσεως λόγος. ἀρχέσει δ' τοῖσδε τοῖς τοῦτα γνῶναι ἐθέλουσιν ὁ ἀρίστοτέλους πέπλος, καὶ ὀργύσα τέφανος, καὶ ῥητίνη ὁ πολυμνήμων, καὶ τῶν ποιητῶν ὁ πλῆθος, οἱ τοῦτ' αὐτὸ γράφουσιν, ἡγοῦμαι ὅλως καὶ φλιύαφον τοῦτο πᾶσι τοῖς ἡμῶν θεολογίας ὀφείλουσιν. ὅτι δὲ ἴδιον ἡμῶν ὁ δύσερως δυσθεότης ἀρχέσει ὀλίγων ὑπομνησθῆναι. ἐσθίοις μὲν γὰρ συμφορᾷ τοῦτ' ἐπεσόντος ἐδόθη χρησμός, ὅπως δοῦ τὸ φρύγιον ἄπιν, τὸν ἱερέα τῆς μανίκης ἐν φρυξὶ τελούσης θεραπεύωσιν. ἔχει δὲ ὁ χρησμὸς ὧδε. ἄπιν ἱλάσκεσθε, θεὸν μέγαν, ἀγνὸν ἄδωνιν, ὠλβιόδωρον, δύπλονίας * ἐρωμένης ἑαυτὸν ἀποκόψαντα, τὸ ἄδωνιν, καὶ θρήνυσον εἶτα φησί. τὸν δὲ μακεδόνων βασιλέως ἀγεξάνδρου ὅτι τὸν ἀστὶ θραβάντος, οἱ ἀμφικτύονες ἀγεξάνδρῳ ἐχαρίζοντο, καὶ δύσλεν ἡ πυθία τάδε. Ζεῦνα θεῶν ὕπατον, καὶ ἀθηναῖ γλαυκώπιδα μήτε βροτέην ἐν σώματι χρυσοῖο δύακτα. ὃν ζεὺς ἀρίσας γενάτας ἔσπειρεν, ἄρσενα δὲ νόμισε θηβῖς ἀγεξάνδρου βασιλῆα. ταῦτα τὸ ἐν πυθοῖ δαιμόνιον ἐχρημάτισεν. ὃ καὶ αὖθ' τοῖς δυσάσας κολακεῦον ἐποίησε. καὶ τοῦτο μὲν ἴσως κολακείᾳ ἐποίησε. τί δ' ἂν εἴποι τις ὡς κλεομήδην τὸν πύκτην ἀποθεώσαμεν, ἔχρησεν ὧδε αὐτῷ τάδε. Υσταλος ἡρώων κλεομήδης ἀσυπαλιδὲς ἐν θυσίαις ἡμᾶσθαι, ὡς μηκέτι θνητὸν ἐόντα. διὰ μὲν οὖν τὸν χρησμὸν τόνδε ὀργίζεται ὁ κύων, καὶ οἰνόμαος ὁ φιλόσοφος κατέγνωσεν τοῦ πυθίου ἀπόλλωνος. Κυζικηνοὶ, τεισαμενὲ καλοῖ θεὸν ἀδριανὸν δυηγέρθυσεν. αὖθις τὸν ἀδριανὸς, δύτινοον τὸν ἑαυτοῦ ἐρώμενον ἀπεθέωσε. καὶ ταῦτα γλίσχρα καὶ φλιύαφον οὐκ ὀνομάζει λιβάνιος. καίτοι καὶ τοῖς χρησμοῖς καὶ τὸ μονόβιβλον ὁ ἀδρίας εἰς τὸν ἀγεξάνδρου βίον ἐπέγραψεν, ὑπισχνούμενος οὐκ ἐγκαλύπτειν), καὶ αὖθις ἀποθεὼν τὸν πορφύριον. ἴλεως γάρ, φησιν, ὁ τύριος εἰπὼν προσκρίνοντος αὐτῷ τὰ τοῦ βασιλέως βιβλία. Ταῦτα μὲν οὖν, ἀφ' ὧν τὸν τοῦ σοφιστοῦ λοιδορεῖται, ἐν προκαθάρσει αὐτάρκως εἰρήσθω. ἰδίας τε προσφιλοτιμίας δέομαι, παραλιπεῖν μοι δοκῶ. τὰ δὲ λοιπὰ τῆς ἱστορίας, ὑπολειπέτω ἡμῖν.

Τοῦ δὲ βασιλέως ἰοβιανοῦ, ἀπὸ τῆς προϊόδος ἀναχωρήσαντος, αὖθις ἀνεκινήθη κδ ζ
τὰ τῶν ἐκκλησιῶν. οἵ τε προεστῶτες ἐν ἐκκλησιῶν προθρέχειν ἐσπούδαζον, ὡς προσδοκῶντες ἕκαστος τῇ ἑαυτῶν πίστει προσθήσειν τὸν βασιλέα. ὁ δὲ, ὡς ἐχθὲς μὲν τῇ ὁμοουσίῳ πίστει προσέκειτο. τοῦτο δὲ πᾶσιν εἰρηκὼς προσέκρινε. καὶ ἀναφρόνησι μὲν δι' γραμμῆς, τὸν ἓν ἀγεξανδρείας ὑπίσχοπον ἀθανάσιον. ὀκτὼ μὴν τελευτῶντος ἰουλιανοῦ, τὰ ἐκκλησίας τῶν ἀγεξανδρέων ἐγκρατὴς ἐλύετο. τότε δὴ παρρησιώτερος ἐκ τῆς γραμμῆς ἐκόμιζος, καὶ τὰ πάντα χόδην δέος ἀπήλαυνε. δυσκάλλη δ' ὁ βασιλεὺς τοὺς ἐπὶ κωνσταντίου μὲν ἐξορισθέντας ὑπισχόπους, ἐπὶ ἰουλιανοῦ δὲ ἀνακληθῆναι μὴ φθάσαντας. τινὰ καὶ τὰ ἱερὰ τῶν ἡμῶν πάντα ἀπεκλείετο. αὐτοὶ δ' ἀνάγκη ἀναχῆ καλέσαντος. οἵ τε βιβλιοφόρει, τοὺς τεθνεῶτας ἀπέθεντο, καὶ εἰς τὸ κοινὸν χῆμα μεθημφιέννυτο. πέπαυτο δ' αὐτοῖς καὶ

ὁ δι' αἵματος δημοσίᾳ νόμῳ μολυσμός, ᾧ κατακόρως ὀπὶ ἰκλιανῷ κατεχρήσθη.

κεζ Τὰ μὴν χρισιανῶν οὐχ ἡσύχαζεν. οἱ γὰρ τεθεςῶτες τῶν θρησκιῶν τεθλύσης ἐποίουν τῷ βασιλῆ, τὴν πρὸ αὐτοῦ κτῆ τῶν νομιζομένων αὐτοῖς δυσπάλων παῤῥησίαν ὑπαῤχὴν νομίζοντες. καὶ τεθῆναι μὴν οἱ μακεδονιανοὶ χρηματίσαντες, βιβλίον τεθςφέρουσιν, ἀξιοῦντες ἐξωθεῖσθαι μὴν ὧν ἐκκλησιῶν τοὺς ὁμοούσιον δογματίζοντας, ἑαυτοὺς δὲ ἀντεισάγεσθαι. ἦσαν δὲ οἱ τὸ βιβλίον τῶν δεήσεων ὑποδόντες, βασιλῆος ὁ αὐκύρας, σιλβανὸς, ἰαροῦ· τροφόνιος, πομπηϊουπόλεως· πασίνικος, ζιῶν, λεόντιος, κομανῶν· καλλικράτης, κλαυδίου πόλεως· θεόφιλος, καισαρῆων. τούτων δεξάμενος τὸ βιβλίον ὁ βασιλῆς, ἀναποκρίτοις αὐτοῖς ἀπέπεμψε. μόνον ἢ τοῦτο ἐφθέγξατο. ἐγὼ, ἔφη, φιλονεικίαν μισῶ· τοὺς δὲ τῇ ὁμονοίᾳ τεθςρέποντας, ἀγαπῶ καὶ ἐμῶ. ταῦτα εἰς τὰς ἀκοὰς τῶν ἀλλων δοθέντα, ὃν τόνον ὧν φιλονεικεῖν αἱρουμένων ἐχαύνωσε. καὶ τοῦτο κτῆ σκοπὸν τῦ βασιλέως ἐγένετο. καὶ γὰρ δὴ τὴν καθολικὴν καὶ ὁ τῶν τεῖ ἀκάκιον φιλόνεικος τῦπος ἠλέγχετο, καὶ ὡς εἰκὸς ἀεὶ τεθὸς τοὺς κρατοῦντας ἀποκλίνοντες φανερῶς ἐπέδειξαν. ζηλήσαντες γὰρ ἐν ἀθλιοχείᾳ τῆς συνείας, εἰς λόγους ἦλθον μητίου, ὃς μικρὸν ἔμπροσθεν αὐλῶν χωρισθείς, τῷ ὁμοουσίῳ τεθσέθετο. τοῦτο δὲ ἐποίησαν, ὅπως μὴ μόνον ὑπὸ τῦ βασιλέως ἐῶντος ἐκεῖ τότε ἀφέντος. κοινῇ οὖν γνώμῃ βιβλίον συντάξαντες, καθομολογοῦσι τὸ ὁμοούσιον, καὶ τὴν ἐν νικαίᾳ πίστιν κυρώσαντες, ᾗ βασιλῆ τεθσκομίζουσιν. ἔστι δὲ τὸ βιβλίον ἐν τοῖσδε.

Τῷ θεοσεβεςάτῳ καὶ θεοφιλεςάτῳ δεσπότῃ ἡμῶν ἰοβιανῷ νικητῇ αὐγούςτῳ, ἡ τῶν ἐν ἀθλιοχείᾳ παροίκων ὀρθοδόξων ἐπαρχιῶν.

Τὴν ἐκκλησιαστικὴν εἰρήνην τε καὶ ὁμόνοιαν, ἣν σὺ καὶ τεθότη τροσεθύμως ἐπεδήσατο ἡ θεότης, ἵνα ἴσμεν καὶ αὐτοὶ θεοφιλέστατε βασιλῦ. ὅτι δὲ κεφάλαιον τῆς τοιαύτης ἑνότητος τῆς ἀληθοῦς καὶ ὀρθοδόξου πίστεως καλῶς ὑπείληφας ὂν χαρακτῆρα, τοῦτό τε τῦτο ἀγνοῆσθαι. ἵνα μὴ τοίνυν μετῶν τεθαλλοτριούντων τὸ δόγμα τῆς ἀληθείας τελαίεσθαι νομιζώμεθα, διαφερόμεθα τῇ σῇ βλαβείᾳ, ὅτι τῆς ἁγίας συνόδου τῆς ἐν νικαίᾳ πάλαι τεθτερον συγκροτηθείσης τὴν πίστιν καὶ ἀποδεχόμεθα, καὶ καλέσαμεν. ὁπότε καὶ τὸ δοκοῦν ἐν αὐτῇ ἰσον ὄνομα, τὸ δ' ὁμοούσιον φαμὲν, ἀσφαλοῖς ἐτύγχανε τοῦτο τοῖς πατράσιν ἑρμηνείας, σημαινούσης ὅτι οὐ τῆς οὐσίας τῦ πατρὸς ὁ υἱὸς ἐγεννήθη, καὶ ὅτι ὅμοιος κατ' οὐσίαν τῷ πατρὶ, οὔτε δὲ ὡς πάθους τινὸς τεθὶ τὴν ἄῤῥητον γέννησιν ὑπενοήμενου, οὔτε καλά τινα χρῆσιν ἰδιωτικὴν λαμβανὲ τοῖς πατράσι τὸ ὄνομα τῆς οὐσίας, εἰς ἀναβολὴν τοῦ ἐξ οὐκ ὄντων τεθὶ τῦ χριστοῦ ἀσεβῶς τολμηθέντος τοῦτο τῦ ἀρείου, ὅθεν καὶ οἱ νῦν ὑπιφοιτήσαντες ἀνόμοιοι, ἵνα θρασύτερον καὶ τολμηρότερον ὑπὸ λύμην τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὁμονοίας ἀναιμώτως παῤῥησιάζον). δεῖ συνεξάρμοσαι τῇ δι' ἡμῶν ἀναφορᾷ, καὶ τὸ ἀντίγραφον τῆς πίστεως ἧς ἐν νικαίᾳ ὑπὸ ὧν συγκροτηθέντων ὑπισκόπων ἐκτεθείσης, ἵν' τινα καὶ ἀγαπῶμεν, ἥτις ὄστιν εἰς ἕνα θεὸν πατέρα παντοκράτορα, καὶ τὰ λοιπὰ τῦ μαθήματος πλήρης. μητίος ὑπίσκοπος ἀθλιοχείας, ἔδωκα συναγωνῶν τοῖς τεθηγεμόσι. βασίλειος, σαμοσάτων· βάσσιος, σικελῶν· εὐφάνιος, ἀπαμείας· ζωΐλος, λαοδικείων· ἀκάκιος, καισαρείας· παῦλος, ῥώσης· εὐφάμιος, εὐδοξιμων· ἀριστόνικος, σελευκοπόλεως· βαρλαάμιος, φαρσάλου· εὐφάνιος, μητιλινῆς· μάγνος, χαλκηδόνος· βύτυχος, γαζιανζοπόλεως· ἰσακίχις, ἁρμωνίας μεγάλης· π-

τος, βόστρων· πέτος, σίπαων· πελάγιος, λαοδικείας· ἀρχιδιώκης, δύτερον· πίσων, ἀδάνων· δραγαμυδρίωνος πρεσβυτέρου· Ραβινιώνος, ζβύγματος· ἀθανάσιος, ἀγκύρων, Ἡρᾶ· ὀρφίτου, καὶ ἀτεπίου πρεσβυτέρων· εἰρωνίων, γάζης· πίσων, δυγενύσης· πατείκιος, πάλπου δραγαμυείωνος πρεσβυτέρου· ἀναβλιος, βερσίων· θεόδιμος, ἀρράβων· λουκιανὸς, ἔφκων. Τοῦτο μὲν δὴ τὸ βιβλίον τῇ σὺν ἀγωγῇ τῶν ζωοδικῶν Ραβίνου γεγραμμένον ὑρήκαμεν. ὁ μέντοι βασιλεὺς πεφθέσιν εἶχε κολακεία καὶ πειθοῖ, τῶν διεφθαρμένων τὸν φιλονεικίαν ἐκκόψαι φήσας, μηδενὶ ὀχληρὸς ὢν ὁπωσοῦν πιστευόντων ἕστασθαι· ἀγαπήσειν δὲ καὶ ὑπομείνειν τοὺς ἀρχιερέας τῇ ἑνώσει τῆς ἐκκλησίας πρέξοντας. Ταῦτα δὲ οὕτως αὐτὸν πεφάνθαι θεμίστιος φησὶν ὁ φιλόσοφος. ὑπατικὸν γὰρ λόγον εἰς αὐτὸν διηθῶν, θαυμάζῃ τὸν βασιλέα, ὡς τὸ ἐφῆναι θρησκεύειν, ὡς ἑκάστου βούλοιτο), νικήσαντα τῶν κολάκων τοὺς ὄχλους· οὓς καὶ ἀσφαλῶν πάνυ γελοίως, ἔφη, ἐλέγχειν αὐτοὺς ἀμουργίδα, οὐ θεὸν θεραπεύοντας· μηδέ τε ἀφαιρεῖν αὐτοὺς ἀργύριον, νεῦσαι μέν, ὅτι τάδε· νεῦσαι δὲ, εἰς τὸ δημόσιον τὰ ῥεύματα μεταβαλόντος.

Οὕτω μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς τότε τὸν ὁρμὸν τῶν ἐρεχθέων πεφαιρεῖσθαι κεφ. ζ΄
ἐπέσχεν. ἡ δὲ χάρις τῆς ἀνδριαντοποιίας ἀναχωρήσασα, τὸν ἄρσενα τε καταλαβοῦσα καὶ χιλιάχις, ἐκ δὲ θ΄ ἰουλιανοῦ σῶμα ἔθαψε· καὶ πάντα ὅπη τῇ κηδείᾳ τὰ νόμιμα πληρώσας, ὑπατός τε ἀναγορεύθη. καὶ αὖθις ὅπη τὴν κωνσταντίνου πόλιν διαβαίνειν ἀναδιδάζων, ἐν χωρίῳ τινὶ πεδαγίνῃ), ᾧ πεφάνυμια, διαδάσανα· μεθόριον δέ ἐστι τοῦτο γαλατίας καὶ βιθυνίας· ἔνθα καὶ θεμίστιος ὁ φιλόσοφος, μεθ' ὧν δήλων συγκληθεὶς ἀπαντήσας, τὸν ὑπατικὸν ἐπ' αὐτὸν διεξῆλθε λόγον, ὃν ὕστερον ἐν κωνσταντίνου πόλει ὅπη τῷ πλήθει ἐπεδείξατο. Ἀλλ' ὀυτυχῶς τὰ ῥωμαίων ἔπεσεν δύ, τά τε δημόσια καὶ τὰ ἐκ τῶν ἐκκλησιῶν, οὕτως ἀγαθοῦ βασιλέως δυτυχήσαντα, εἰ μὴ ἀφνίδιος ὁπτηλιώμενος θάνατος, ὃν τοιοῦτον ἄνδρα τῶν πεπαμένων ἀφείλετο. ἐν γὰρ τῷ πεῤῥηθέντι χωρίῳ, καμῶνος ὥρᾳ ᾗ τῆς ἐμφράξεως νοσήματι συνεχὴς ἐτελεύτησεν, ἐν ὑπαλείᾳ τῇ αὐτοῦ, ἐν βαρωνιανοῦ δὲ ὑοῦ αὐτοῦ, τῇ ἑπταικαιδεκάτῃ τοῦ φεβρουαρίου μηνὸς, βασιλεύσας μῆνας ἑπτὰ, ζήσας ἔτη τεσσαρακοντατρία. ἐπεχὴ δὲ ἡ βίβλος χρόνον, ἐτῶν δύο, μηνῶν πέντε.

Τάδε ἐπέχει ἡ τετάρτη βίβλος.

Οἱ ἰοβιανοῦ τελευτήσαντος, οὐδὲν οὐαλεντινιανὸν ἀναγορεύουσιν, ὃς δὴ κοινωνὸν τῆς βασιλείας λαμβάνει τὸν ἀδελφὸν οὐάλεντα, καὶ ὅτι οὐδὲν οὐαλεντινιανὸς μὲν ὀρθόδοξος, οὐδὲν δὲ ἀρειανός. α΄

Οἱ οὐδὲν οὐαλεντινιανοῦ ὅπη τὰ ἑσπέρια μέρη διῳκήσαντος, οὐδὲν ἐν κωνσταντίνου πόλει πεφθάντων μακεδονιανῶν, καὶ αἰτούντων ζωοδόν τινα θέσθαι, ἐπένευσε. καὶ ὅτι τοῖς τῶν ὁμοουσίου ἐπολέμει. β΄

Οἱ οὐδένος κακῶς ποιοῦντος ἐν τῇ ἀνατολῇ τοὺς τὸ ὁμοούσιον φρονοῦντας, ἐν τῇ κωνσταντίνου πόλει, τύραννος ἀνέστη πεφκότιος. ἐν ᾧ καιρῷ καὶ σεισμὸς ὁπτηλιώτης, καὶ θαλάσσης ὑπερκλυσις, πολλὰς τῶν πόλεων ἔβλαβεν. γ΄

δ' Οὐ θορύβου ὄντος ἐν τοῖς δημοσίοις ἢ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς, οἱ τὴν ζωοδὸν ἐν τῇ λαμπάκῃ συγκεφτήσαντες μακεδονιανοὶ, τὸν μὲν ἐν ἀζιμοῦντι ἀνεθεμάτισαν. καὶ αὖθις τὸν ἀνακτίου καὶ ὁμοδοξίου καθαίρεσιν βεβαιοῦσιν.

ε' Οὐ συμβολῆς γενομένης περὶ πόλιν τῆς φρυγίας, τοῦ τε βασιλέως καὶ τῶν τυράννου περιόπου, περὶ δοσίᾳ τῶν τραπεζῶν ἢ τύραννον, αὐτόν τε καὶ αὐτοῦ ξέναις ἡμωείαις ἐπωδῶν, ἀνῄλεν.

ς' Οὐ μετὰ τὸν τῶν τυράννου ἀναίρεσιν, πάλιν ὁ βασιλεὺς ἐπανάγαγε τοὺς τῆς συνόδου ἀρβανίσας, καὶ πάντας τοὺς χριστιανούς.

ζ' Οὐ ἀνόμοιος κυζίκου γέγονεν ἐπίσκοπος, ἢ ὁμοούσιον τὸν μακεδονιανὸν ἐκβαλών, ἐπὶ τοῦ πόδεν ὥρμητο. καὶ ὅλη ἀελίου τῶν ἀθέων ἐπωνυμὰς ὢν, τὰ ἐκείνου ἐζήλωσεν.

η' Περὶ τῶν ἀιρεθέντος χρησμοῦ ἐν λίθῳ γεγυμμένῳ, ὅτε ὁ χαλκηδόνος τεῖχος ἐλύετο, κατ' ὀργὴν τῶν βασιλέως οὐδενὸς.

θ' Ως ὁ βασιλεὺς οὐδένος, καὶ ναυατιανοὺς ὁμοίως τοῖς ὀρθοδόξοις τὸ ὁμοούσιον φρονοιῶντας ἤλαυνεν.

ι' Ως ὁ βασιλεὺς ὑδενετινιανὸς ὁμώνυμον αὐτῷ παῖδα γεγόνηκε, γραλιανοῦ προέλεσθαι τῆς βασιλείας αὐτὸν ἤδη γεγυμνασμένου.

ια' Περὶ τὸ καλενδαίσης οὐρανόθεν ἐξαισίου χαλάζης, καὶ περὶ τὴν ἐν βιθυνίᾳ καὶ ἕλληπόντῳ γενομένων σεισμῶν.

ιβ' Ως οἱ τὰ μακεδονίου φρονοιῶντες ἀφ' ὅτου τῶν βασιλέως αὐτοῖς βίαν ξενοπροσύμενοι, πρὸς λιβέριον τὸν ῥώμης ἐπίσκοπον διαπρεσβευσάμενοι, ᾧ ὁμοουσίῳ ἐγγράφως προσέθεντο.

ιγ' Οπως ἀνόμοιος ὁμοδοξίου κεχώρισο, διὰ τὸ προσκεῖσθαι αὐτὸν ἀελίῳ, καὶ ὅλη τοῦ ὁμοδοξίου ταραχῆς ἐν ἀλεξανδρείᾳ γενομένης, ἀθανάσιος πάλιν φυγᾷ. καὶ ὅλη τῶν λαοῦ ἀφροδίτη σασιάσαντος ὁ βασιλεὺς δείσας, διὰ γραμμάτων τὲ τοὺς ἐν ἀλεξανδρείᾳ προσκαλέσας, αὖθις τὸν ἀθανάσιον κρατεῖν ἀδεῶς τὴν ἐκκλησίαν ἐκέλευσε.

ιδ' Ως ὁμοδοξίου ἐν κωνσταντινουπόλει τελευτήσαντος, οἱ μὲν ἀρβανοὶ δημόφιλον· οἱ ὀρθόδοξοι δὲ ὁμάλιον, δι' ὑσπάτου δ' ἀντιοχείας ἐκλεγέντα.

ιε' Ως τοῦ βασιλέως ὁμάλιον καὶ ὑσπάτιον ὀξοείσαντος, οἱ τὰ ἀρείου φρονοιῶντες, σφόδρα τοῖς τὸ ὁμοούσιον κρατοιῶντας ἐκάκωσαν.

ις' Περὶ τῶν ἐν τῷ πλοίῳ κατακαέντων ἀλίων πρεσβυτέρων ἐπωδὸ οὐδενος. καὶ περὶ τοῦ γεγονότος κατ' μιῶν θεοῦ ἐν τῇ φρυγία λιμοῦ.

ζι' Ως ὁ βασιλεὺς ἐν ἀντιοχείᾳ γυόμενος, τοῖς τὸ ὁμοούσιον φρονοιῶντας ἐδίωκε.

ιη' Περὶ τῶν ἐν ἐδέσῃ γενομένων τε ὑπερόχου ὕβρεως, καὶ περὶ τῆς τῶν πολιτῶν πίστεως, καὶ παῤῥησίας, ἣν τῆς θεοφιλοῦς γυναικός.

ιθ' Ως βασιλεὺς οὐδένος πολλοὺς ἀνεῖλε, στοιχεῖον δῆτα ἔχοντας ἐν τῇ καταρχῇ τοῦ ὀνόματος, ἐκ λίνος νεκρομαντείας τοῦτο φημισθέντος.

κ' Περὶ τὸ ἀθανασίου τελευτῆς, καὶ πέτρου καθαγωγῆς.

κα' Ως ἀθανασίου τελευτήσαντος, οἱ ἀρβανοὶ προσπάξαντο τὸν βασιλέως διάδοχον, λουκίῳ ᾧ

κίῳ ᾧ ἐπ' αὐτὸν πρότερον χλοδουηθέντι, ταῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ πλαδόντες ἐκκλησίαις, τὴ πέμπτην φυλακὴν πρέσδυς.

Οὐ πολλῶν κακῶν γλυκμῶν εἰς τὸν λουκίου ἐν θεσσαλονίκῃ, σαβῖνος ὁ μακεδονιανὸς συλλαφὰς, σαδῆνος ἐμνημόνευσε. πέμπτος δὲ συγγράφων ἐμνήσθη, ὃς κὴ φυγὼν πρὸς δάμασον τὴ ῥώμης ἀπεφθη. οἱ δ' ἀρφανοὶ ἐκ λούκιος, πολλὰ κακὰ τοῖς ἐν ἐρήμῳ ἁγίοις μοναζουσιν ἐδείξαντο. κβ'

Περὶ τοῦ ἁγίου μοναζόντος ἀμμοῦ, κὴ ἑτέρων ἁγίων ἀνδρῶν καλάθηος, ἐκ τῆς ἀλαγείου συλλαφῆς. κγ'

Περὶ τῶν ἑξοκαιδέκατων ἁγίων μοναχῶν, ὅπως ὁ θεὸς τῶν αὐτῶν θαυμαστοποίησε, πρῶτος πρὸς ἑαυτὸν ἐφιλοκάλησε. κδ'

Περὶ διδύμου τῆ τυφλοῦ. κε'

Περὶ βασιλείου καισαρέας, κὴ χρηματίου ἡγεμόνος ναζιανζοῦ. κς'

Περὶ χρηματίου, τοῦ νεοκαισαρέας. κζ'

Περὶ ναυάτου, κὴ τῶν σὺν αὐτῷ ναυατιανῶν. ἐκ ὡς μετέπεσε οἱ κτ' τὴ φρυγίᾳ σὺν αὐτῶν οἰκοιῶλες, τὴ τῆ πάσχα ἑορτὴ, ὁμοίως τοῖς ἰουδαίοις. κη'

Περὶ δαμάσου ἡγεμόνος ῥώμης, ἐκ οὐρσίνου, ὅπως δι' αὐτοὺς ταραχῆς κὴ σάσεως ἐν ῥώμῃ γλυκμῶνος, φόνος πολὺς ἐπηκολούθησεν. κθ'

Ὡς ἡ μεδιολάνων ὑπισχόπου αὐξεντίου τελευτήσαντος, κὴ σάσεως ὑπὲ τῆ ἐκλογῆ τοῦ μέλλοντος χειροτονηθῆναι γλυκμῶνος, ἀμβρόσιος ὁ τῆ ἔθνους ἐπίσκοπος, τὴ σάσιν μὴ φαδιωτικῆς χειρὸς καταπαύων ψήφῳ κοινῇ, ἐκ αὐτὸς τῆ βασιλέως οὐδενὸς ἀνθυπατικοῦ σωματέσαντος, πόλια πρὸς ἐκκλησίας πρόεδρος. λ'

Περὶ τῆ τελευτῆς οὐδενὸς ἀνθυπατικοῦ. λα'

Περὶ θεμιστίου τοῦ φιλοσόφου. κὴ ὡς ἐκ τῆ πρὸς φωνικοῦ τὸ λόγου δυσκόλου ἀθλητὴς ὀφθῆς, μικρὸν ἢ τὸν κτ' χριστιανὸν ἐμετείασε θάνατον. λβ'

Ὅπως οἱ γότθοι, κτ' οὐδένα ἐχριστιάνισε. λγ'

Ὡς οἱ γότθοι ὑφ' ἑτέρων βαρβάρων καταπολεμηθέντες, τὴ τῆ ῥωμαίων χώρᾳ πρὸς ἔφυγον, κὴ ἐπὶ τοῦ βασιλέως πρὸς δέχθη, ὅπερ αἴτιον ἀπωλείας κὴ τῆ ῥωμαίων ἀρχῆς, καὶ αὐτοῦ τοῦ βασιλέως κατέσχη. λδ'

Ὡς ὁ βασιλεὺς τῆ φρυγίᾳ τῆ πρὸς γότθους πολέμου, τὸν κτ' χριστιανὸν πόλεμον ἀνῆκεν. λε'

Ὡς ἐκ καππαδοκηνοὶ τινὰ αὖλα τῆ πίστι χριστοῦ πρόσθεντο, μανίας γυναικὸς αὐτῆ ἀρχούσης, μόσην ἵνα θεοσεβῆ καὶ πιστὸν μοναζοῦλα λαβόντες ὑπίσχοπον. λς'

Ὡς ἀναχωρήσαντος ἀθηνῶν ἀπὸ ἀθλιοχείας, οἱ ἐν τῆ ἀναπολῆ θαρσήσαντες ὀρθόδοξοι, κὴ μάλιστα ἐν ἀλεξανδρείᾳ, τὸν λούκιον ἐκβαλόντες, αὖθις ᾧ πέπρωτο τὰς ἐκκλησίας πρὸς δεδώκασι, χαίμασι δαμάσου τῆ ὑπισχόπου ῥώμης καταχρωμένῳ. λζ'

Ὡς ὁ βασιλεὺς ἐπιστρέψας ἐν τῆ κωνσταντίνου πόλει, καὶ ἐπὶ τοῦ δήμου σχοῖνοις γότθους καταδιαθεὶς, ἐξεγαύσε τὴ πόλεως κτ' βαρβάρων. καὶ συμβάντων αὐτοῖς ἐν ἀδριανουπόλει τῆ μακεδονίας, ἐπ' αὐτῶν ἀναιρῆται, ζήσας μὴ ἔτη πεντήκοντα, βασιλεύσας ἓξ ἔτη ἐξ πρὸς τοῖς δέκα. λη'

ΤΟῦ δὴ βασιλέως ἰοβιάνου ἐν δαδαστάνοις, ὡς ἔφημεν, τελευτήσαντος, τῇ ἑαυτῦ ὑπατείᾳ, καὶ βαρωνιάνου τὸ ὑοῦ αὐτοῦ, τῇ ἐπταχαιδεκάτῃ τοῦ φεβρουαρίου μηνὸς, οἱ στρατιῶται ἐκ τῆς γαλατῶν ἑβδομάδος, ἃς νίκαιαν τὴ βιθυνίας ἔθνη, κοινῇ ψήφῳ, οὐαλεντινιανὸν ἀναρρήτοις βασιλέα, τῇ πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ αὐτοῦ φεβρουαρίου μηνὸς ἐν τῇ αὐτῇ ὑπατείᾳ, ὅσπερ πρωτένιος μὲν ἦν ὁ ἡγούμενος, πόλεως δὲ μάλεως. τάξιν δ' στρατιωτικὴν ἐγχειρισάμενος, πολλῷ ἐπεδείξατο τῶν ταχυτήτων ὑπεροχήν. ἦν δὲ καὶ μεγαλόψυχος ὁ ἀνὴρ, καὶ ἀεὶ τὴ πρόσθεν τύχης μείζων ἐφαίνετο. ὡς οὖν αὐτὸν ἀνεκήρυξαν βασιλέα, ἀΐδιος ὑπὸ τοῦ κωνσταντίνου πόλιν ἡγούμενος, κοινωνὸν τῆς βασιλείας τὸν ἀδελφὸν οὐαλεντα, μεθ' τριάκοντα ἡμέρας τῆς αὐτοῦ ἀναρρήσεως. ἀλλ' ἄμφω μὲν ἦσαν χριστιανοὶ, διαφώνουν μέντοι περὶ τὸν τῆς χριστιανισμοῦ πίστιν. οὐαλεντινιανὸς μὲν γὰρ τὸν πίστιν τῆς ἐν νικαίᾳ συνόδου ἔσεβεν. οὐάλης δὲ τῷ ἀρειανῷ δόγματι, ἐκ προκλήψεως μᾶλλον προσέκειτο. τὸν μὲν προκλῆσιν ἐποιήσατο, ὃν τοῦτο διὰ δόξιον προσεταιρούμενος τὴν ἐν κωνσταντίνου πόλει ἀρειανῆς θρησκείας βεβαιοῦσθαι αὐτόν. καὶ ζῆλον μὲν εἶχον ἄμφω, περὶ ὧν ἕκαστος ἔσεβε. ὁ δὲ ἕτερος, πολὺ διαφέρειν ἐδόκουν, θεμένου μὲν γὰρ ὅτι ἰουλιανοῦ, ὅτε ὁ μὲν οὐαλεντινιανὸς χιλίαρχος ἦν, οὐάλης δὲ ἐν τοῖς οἰκείοις τῆς βασιλέως ἐστρατεύετο, οἷς εἶχεν ἕκαστος ζῆλον, ἐπεδείξαν. ἦν γὰρ ἀναγκαῖον, τὰς ζώνας τῆς στρατείας μᾶλλον ἀφιέναι ἢ προῖκτο, ἢ ἀφιέναι τὸν χριστιανισμόν. ἀμέλει ποτὲ μὲν ἰουλιανὸς ὁ βασιλεὺς, προσώδης τοῖς ἄνδρας τοῖς δημοσίοις εἰδὼς, οὐδένα τῆς στρατείας ἐκίνει, ὥσπερ οὐδὲ ἰοβιανὸν τὸν μετ' αὐτὸν βασιλεύσαντα. ὕστερον δὲ βασιλεύσαντες, περὶ μὲν τῶν δημοσίων προῖκτοιν ἐν ἀρχῇ πάντα πλησίον ἀλλήλοις ὄντες ἐτύγχανον. περὶ δὲ τοῦ χριστιανισμοῦ, ὡς ἔφην, διαφωνοῦντες, οὐκέτι ὁμοίως ἔσπευδον, τῶν χριστιανιζόντων ἐκέρδαινε. ἀθανασιανὸς, τοῖς μὲν γὰρ οἰκείοις συνεκρότει. τοῖς δὲ ἀρειανίζουσιν οὐδαμῶς ἦν ὀχληρός. οὐάλης δὲ ἀρειανοὺς αὐξήσας πρεσβυτέρους, ἵνα τῶν μὴ τοιαῦτα φρονούντων εἰργάσατο, ὡς προϊὼν ὁ τῆς ἱστορίας δηλώσει λόγος. τῶν δὴ τὸν χρόνον τόνδε, τῆς μὲν ἐν ῥώμῃ ἐκκλησίας, προέστηκε λιβέριος. ἐν δὲ τῇ ἀλεξανδρείᾳ, τὸν μὲν ὁμοουσίου πίστεως, ἀθανάσιος. τῆς δὲ ἀρειανιζούσης, λούκιος, ὃν μετὰ γεώργιον κατέστησαν οἱ ἀρειανίζοντες. τῶν δὲ κατὰ τὴν ἀντιόχειαν ἀρειανῶν, ἦρχεν εὐζώϊος. διήρητο δὲ καὶ οἱ τοῦ ὁμοουσίου, τῶν μὲν γὰρ, παυλίνος· ὧν δὲ, μελέτιος προέστηκεσαν. τῶν δὲ περὶ τὰ ἱεροσόλυμα, κύριλλος αὖθις ἐκαθέτει. ἐν δὲ κωνσταντίνου πόλει, εὐδόξιος μὲν τῶν ἐκκλησιῶν ἐκαθέτει, τὴν ἀρείου δόξαν διδάσκων. οἱ δὲ τοῦ ὁμοουσίου φρονήματος, ἐν μικρῷ οἰκίσκῳ, τὰς συναγωγὰς ἐποιοῦντο ἐκτὸς τῆς πόλεως. τῆς δὲ μακεδονιανῆς θρησκείας, ἔτι κατὰ τὰς πόλεις ἐκαθέζοντο τῶν ἀκλησιῶν οἴκων, οἱ ἐν στενοχωρίᾳ διδασκάλους τοὺς περὶ ἀκάκιον. ἐν τοιαύτῃ

αὐτῇ μὲν δὴ καταστάσει, τὰ τῶν ἐκκλησιῶν ἦν.

Τῶν δὲ βασιλέων, οὐδενὶ τινιανὸς μὲν, τὰ ἑσπέρια μέρη ταχέως κατέλαβεν. βζ
εἷλκε γὰρ αὐτὸν ἡ τῶν ἐκεῖ πραγμάτων φροντίς. οὐδένι δὲ μικρὸν κατὰ τὴν κωνσταντίνου πόλιν ἐπιμείναντι, προσέρχονται πλεῖστοι τῶν ἐπισκόπων τῆς μακεδονιανῶν θρησκείας, ἐξαιτοῦσιν δίκην γενέσθαι σύνοδον, ἐπὶ διορθώσει τῆς πίστεως. ὁ δὲ βασιλεὺς νομίσας συναινέσαι αὐτοὺς τοῖς περὶ ἀκάκιον καὶ εὐδόξιον, γενέσθαι ἐπέτρεψε. καὶ οὗτοι μὲν συγκροτεῖν σύνοδον ἐν τῇ λαμψάκῳ ἔσπευδον. οὐδένης δὲ ἦν τάχος, ἐπὶ τὴν συρίας ἀντιόχειαν ὥρμησεν, ὑφορώμενος μὴ οἱ πέρσαι τὰς γενομένας ἐπὶ ἰοβιανοῦ τριακοντούτεις σπονδὰς παραλύσαντες, τοῖς ῥωμαίων ὅροις ἐπέλθοιεν. ἀλλὰ τὰ μὲν περσικὰ ἡσύχασεν. αὐτὸς δὲ τῇ ἡσυχίᾳ καταχρώμενος, κατὰ τῶν τὸ ὁμοούσιον φρονούντων, ἄσπονδον ἤγειρε πόλεμον. καὶ παυλῖνον μὲν τὸν ἐπίσκοπον, δι' ὑπερβάλλουσαν τοῦ ἀνδρὸς εὐλάβειαν, οὐδὲν κακὸν ἐποίησε. μελίτιον δὲ, ἐξορίᾳ ἐζημίωσε. τοὺς δὲ ἄλλους ὅσοι μὴ ἐβούλοντο εὐζωΐῳ κοινωνεῖν, τῶν μὲν ἐκκλησιῶν τῶν ἐν ἀντιοχείᾳ ἐξήλαυνεν. ζημίαις δὲ καὶ τιμωρίαις διαφόροις ὑπέβαλλεν. λέγεται δὲ, ὅτι καὶ πολλοὺς εἰς τὸν παρακείμενον ποταμὸν ὀρρόντην ἀπέπνιξεν.

Ταῦτα δὲ αὐτοῦ κατὰ τὴν συρίαν ποιοῦντος, ἐπανίστατο ἐκ τῆς κωνσταντίνου πόλεως, τύραννος προκόπιος ὄνομα αὐτῷ. ὃς πολλὴν συγκροτήσας ἐν βραχεῖ χρόνῳ δύναμιν, ὁρμᾷν κατὰ τοῦ βασιλέως ἐσπούδαζεν. τοῦτο ἀπαγγελθὲν, εἰς ἀγωνίαν μεγίστην τὸν βασιλέα κατέστησεν, ἥτις αὐτοῦ, καὶ τὴν κατὰ τῶν διωκομένων ὁρμὴν, πρὸς ὀλίγον ἐπέσχεν. ὡς δὲ ἐκ τοῦ πολέμου ταραχὴ τέως ὠδύνετο, σεισμὸς ἐπιγενόμενος, πολλὰς τῶν πόλεων ἔβλαψεν· ἥ τε θάλασσα τοὺς οἰκείους ὅρους ἐνήλλαξεν. ἐν τισι γὰρ τόποις τοσοῦτον ἐπέκλυσεν, ὡς τοὺς πρώην βασίμους τόπους πλεῖσθαι. ἑτέρων δὲ τόπων τοσοῦτον ἀπέστη, ὡς ἐν ξηρᾷ εὑρεθῆναι. καὶ τοῦτο ἐγένετο κατὰ τὴν πρώτην ὑπατείαν ὧν δύο βασιλέων.

Τούτων δὴ γενομένων, οὐδέτερα ἡσύχαζεν, οὔτε τὰ δημόσια πράγματα, δζ
οὔτε μὴν τὰ τῶν ἐκκλησιῶν. οἱ μὲν δὴ παρὰ τοῦ βασιλέως τὴν σύνοδον συγκροτηθῆναι αἰτήσαντες ἐν τῇ λαμψάκῳ, συνῆλθον ἐν ὑπατείᾳ τῇ αὐτῇ. τοῦτο δὲ ἦν ἕβδομον ἔτος, ἀπὸ τῆς ἐν σελευκείᾳ γενομένης συνόδου. κἀκεῖ πάλιν τὴν ἐν ἀντιοχείᾳ πίστιν ἐπιβεβαιώσαντες, ἣ καὶ ἐν σελευκείᾳ ὑπέγραψαν, ἀναθεματίζουσι τὴν ἐν ἀριμήνῳ ὑπὸ τῶν πρώην ὁμοδόξων ἐκτεθεῖσαν πίστιν. καὶ αὖθις ψηφίζονται ὧν περὶ ἀκάκιον καὶ εὐδόξιον, ὡς δικαίως καθαιρεθέντων. τούτοις οὐδὲν ἀντιλέγειν εὐδόξιος ὁ τῆς κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπος ἴσχυεν. οὐ γὰρ αὐτῷ ἀμύνασθαι τούτοις ὁ ἐνεστηκὼς δημόσιος συνεχώρει πόλεμος. διὸ καὶ οἱ περὶ ἡλύσιον τὸν κυζίκου ἐπίσκοπον ἐπικρατέστεροι, τότε πρὸς ὀλίγον ἐγένοντο συγκροτήσαντες τὸ χρηματίσαν μακεδονίου δόγμα, μικρόν τε ἔμπροσθεν καὶ τὸ ἐν τῇ κατὰ λάμψακον συνόδῳ γενόμενον φανερώτερον. ταύτην ἐγὼ τὴν σύνοδον αἰτίαν γενέσθαι τοῦ πλεονάζειν ἐν ἡλησπόντῳ τοὺς μακεδονιανοὺς χρηματίζοντας. ἡ λάμψακος γὰρ ἐν ᾧ στενῷ τοῦ ἡλησπόντου κεῖται πορθμῷ. αὕτη μὲν οὖν ἡ σύνοδος τοιαύτην ἔσχε τὴν ἔκβασιν.

Τῇ δὲ ἑξῆς ὑπατείᾳ, ἥτις ἦν γρατιανοῦ καὶ δαγαλαίφου, τὰ τῶν πολέμων ἐ- εζ

πέθετο. ὡς γὰρ ὁ τύραννος πρεσβύτερος ἀπὸ τῆς κωνσταντίνου πόλεως ὁρμηθείς, ἕτοιμος ἦν ὑπερβαλεῖν τὸν βασιλέα, πυθόμενος ὁ οὐδὴς, φθάνει ἐκ τῆς ἀντιοχείας ἐλάσας, καὶ συμβάλλει τῷ πρεσβυτέρῳ περὶ πόλιν τῆς Φρυγίας, ἣ πρεσβυτέρα καλεῖται. καὶ τὸν μὲν πρότερον μάχῃ, ἡττᾶται. μετ' οὐ πολὺ δὲ, ζωγρήσας εἶχε τὸν πρεσβύτερον, ἀγχόνῃ καὶ μυρίοις τραπεζῶν πρεσβευτῶν αὐτόν· οἷς καὶ ξένοις ἀμφιείαις ὑπέδυσεν. τοὺς μὲν πρέσβεις, ὑπερεῖδον τοὺς ὅρκους οὓς αὐτοῖς ὀμωμόκει, πρίοσι διχᾷ, ἀπέκλεισε. τοῦ δὲ τυράννου δύο δένδρων καμφθέντων, γλυναζόντων ἀλλήλοις, ἑκάτερον σκέλος ἐκάθησας, ὑπὸ καμφθέντων ἀφῆκεν ὀρθοῦσθαι. τὰ δὲ ἀνεγλέφθησαν, διέσασε τὸν πρεσβύτερον. καὶ οὕτως ὁ τύραννος διχοθεὶς, ἀπώλετο.

ξζ Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀτυχῶς ὅτε πρόξας, αὖθις κατὰ τῶν χριστιανιζόντων θορύβοις ἐκίνει, πᾶσαν θρησκείαν ἀφανίζειν βουλόμενος. μάλιστα δὲ αὐτὸν εἰς ὀργὴν ἦγεν ἡ κατὰ τὸν λαμπρότατον γενομένη ἔνοδος, οὐ μόνον ὅτι τοὺς ἀφανίζοντας ἀπεκήρυξεν ὑπηκόους, ἀλλ' ὅτι καὶ τὸν ἐν ἀριμήνῳ τῆς πίστεως ἀνέθεμάτισεν ἐκάθεσιν. γενόμενος οὖν ἐν νικομηδείᾳ τῆς βιθυνίας, μεταπέμπεται πρὸ ἑαυτὸν ἐλθεῖν τὸν κυζίκου ὑπήκοον. ἔτι δὲ τῇ μακεδονίου δόξῃ προσέκειτο μᾶλλον, ὡς μοι κατὰ πρότερον εἴρηται. καθίσας οὖν ὁ βασιλεὺς σὺν ἑδρίοις ὑπηκόοις τὴν ἀρειανῆς αἱρέσεως, συνῳδίαζε γὰρ βλάσιον τῇ πίστει ἐκείνων ἐναγκάζειν. ὁ δὲ, πρότερον μὲν ἀπηρνήσατο. ἐξορίας δ' αὖτῳ καὶ δημεύσεως ἀπειληθείσης, προδεὴς γενόμενος, τῇ ἀρειανῇ δόξῃ συνῳδίαζεν. συνῳδίαζε δὲ βλάσιος μετεμέλετο, καταλαβὼν τὸν κύζικον, ὅτι πονηρὸς τῷ λαῷ, τὴν βίαν ἀπωδύρατο, φάσκων τὸν συγκαθάρσιον ἐκ βίας, οὐ μὴν ἐκ προαιρέσεως πεποιῆσθαι, ζητεῖν τε αὐτοῖς ἕτερον ὑπήκοον, δηλῶν αὐτοῖς τὴν ἀνάγκην, ὃ οἰκεῖον δόγμα ἠρνήσατο. κυζικηνοὶ δὲ φιλοσοφίᾳ τῇ πρὸς αὐτὸν, ὑφ' ἑτέρῳ ὑπηκόῳ βαπτισθῆναι οὐκ ἐβούλοντο, ἅτε μὴ ἑτέρῳ τῆς ἐκκλησίας πρέσβει χωρῆσαι. ἔμενον μὲν οὖν ἐπ' αὐτῷ παθόμενοι, μὴ μεταθέμενοι δὲ τὴν οἰκείας αἱρέσεως.

ξζ Ταῦτα ἀκούσας ὁ τῆς κωνσταντινουπόλεως ὑπήκοος, πρόσταγμα πρὸς τὸν ὑπήκοον τῆς κυζίκου ἀνόμιον, ὡς δυσανάθεμον δεινότητι λόγων, πρὸς ἑαυτὸν ἤκουσε τὰ πλήθη. κατελθόντος δὲ τοῦ ἀνομίου, πρόσταγμα τοῦ βασιλέως ἐκέλευσεν ἐξωθεῖσθαι μὲν τὸν βλάσιον, ἐνιδρύεσθαι δὲ τὸν ἀνόμιον, οἶκον ἀκλίνειον καλασκευάσαντες, ἃς συναγωγὰς ἐποιήσαντο. καὶ πρὸ μὲν ἀσεβίου, τοσοῦτον εἰρήσθω. πρὸ δ' ἀνομίου, ἐκεῖνα λεκτέον. ἀνόμιος ἐπιστροφὰς γένους ἀείσιος, τοῦ ὑπεκληθέντος ἀθέου, οὗ καὶ δυστερον πεποιήμεθα μνήμην. ζῶν δὲ αὐτὸς, τὸν ἐκείνου σοφιστικὸν τρόπον ἐζήλωσε. λεξειδίοις τε σχολάζων, καὶ ποιῶν ἑαυτῷ σοφίσματα, οὐκ ἠθάνετο. ἐκ τούτων τελυφωθεὶς, εἰς βλασφημίαν ἐξέπεσε, τὸ ἀρείου μὲν δόγμα ζηλῶν· κατὰ δὲ τοῖς τῆς ἀληθείας δόγμασι πολεμῶν, ὀλιγομαθῶς μὲν ἔχων πρὸς τὰ ἱερὰ γράμματα, καὶ μὴ δὲ συνιέναι αὐτὰ δυνάμενος. πολύχρους * δὲ τὴν λέξιν, καὶ τὰ αὐτὰ πρεσβεύων ἀεὶ, καὶ μὴ δυνάμενος πρεσβεύειν τὸν προειρημένου σκοπόν, ὡς δηλοῦσιν αὐτῷ οἱ ἑαυτοῦ τόμοι, οἷς ἐμαθαιοπόνησεν εἰς τὴν πρὸς ῥωμαίους τοῦ ἀποστόλου ὑπόθεσιν. πολλοὺς γὰρ λόγους εἰς αὐτὴν ἀναλώσας, τῆς ὑποθέσεως τὸν σκοπὸν λαβεῖν οὐ δεδύνηται. ἐφάμιλλοι δὲ αὐτοῦ καὶ οἱ λοιποὶ

οἱ φε-

ἐθνικοὶ λόγοι τυγχάνουσιν. ὧν ὁ βουλόμενος πεῖραν λαβεῖν, ἀνήσει ἐν πολυλεξίᾳ τινὶ τῶν νοημάτων ἀνατέλλων. τοῦτον τοίνυν τὸν ἀνόμιον, ἀνδόξιος ὡς τὸν ὁπισθοπηγῆς κυζικηνοῦ ὡς ὑδνέβη. ὡς οὖν ἐλήλυθε καὶ τὸν σὺν ἡδη διαλεκτικῇ χαλινωθέντα, ἀξιφώνει τοῖς ἀκροωμένοις αὐτοῦ, ἡγεμονικὴ καὶ τὸν κυζικηνὸν ἰῶ. μὴ ἀνεγκόντες οὖν αὐτοῦ τὸν λεξικὸν τύφον οἱ κυζικηνοὶ, τῆς πόλεως ἐξαύνουσιν. ὁ δὲ καταλαβὼν τὴν κωνσταντινούπολιν, σωτῆρι μὲν ὦ ἀνδρεῖος· χολᾶσθαι γὰρ ὀπίπονος ἰῶ. ἵνα γὰ μὴ δόξωμεν λοιδορίας χάριν ταῦτα λέγειν, ἀΐστης ἐπάκουε τοῦ ἀνομίου φωνῆς, οἷα σοφιζόμενος περὶ θεοῦ λέγει τοιμᾶ. φησὶ γὰρ καὶ λέξιν τάδε. ὁ θεὸς περὶ τῆς ἑαυτοῦ οὐσίας, οὐδὲν πλέον ἡμῖν ὑπέσχετο. οὐδὲ ἔστιν αὐτὴ μᾶλλον μὲν ἐκείνῳ, ἢ τὸν δὲ ἡμῖν γινώσκομένη. ἀλλ' ὅσῳ μὲν εἰδείημεν ἡμεῖς περὶ αὐτῆς, τοῦτο πάντως καὶ ἐκεῖνος οἶδε. ὁ δὴ αὖ πάλιν ἐκεῖνος, ὅτι ἀπαλλάκτως ἀνήσεται ἐν ἡμῖν. ταῦτα μὲν καὶ ἄλλα πολλὰ ἀνόμιος σοφίσματα ποιῶν οὐκ ἠθάνετο. ὅπως δὲ τῶν ἀρειανῶν μικρὸν ὕστερον ἐχωρίσθη, καὶ χώραν ἐρῶ.

Ὁ μὲν βασιλεὺς, χαλκηδόνος τῆς κατ' ἀνίκητον ζευξίππου πόλεως τὰ τείχη λύειν ἐπέταττεν. ὁμωμόκει γὰρ τοῦτο ποιήσειν, νικήσας τὸν τύραννον, οἱ δὲ χαλκηδόνιοι τῷ τυράννῳ ἐπεθύμουν, αἰχμὰς αὐτῷ ἐπιβουλεύσειν· καὶ τὰς πύλας τῆς πόλεως, ἐπιόντος ἀπέκλῃον. ὁ μὲν οὖν τεῖχος κελεύσας τοῦ βασιλέως λύειν. καὶ οἱ λίθοι εἰς τὸ κωνσταντίνου πόλεως δημόσιον λουτρὸν μετεφέροντο, ᾧ ἐπωνυμία κωνσταντιανά. εὑρηται δ' ἐν ἑνὶ τῶν λίθων ἐπιγεγραμμένος χρησμὸς, ὃς ἐκέκρυπτο μὲν ἐκ παλαιοῦ· ὅτε δὲ φανερὸς ἐλήλυθε δηλονὼς, ὡς νίνικα δαυιτικὲς ὕδωρ ὑπάρξαι τῇ πόλει, ὅτ' ὁ μὲν τεῖχος λουτρῷ ἐπουργήσῃ. μυεῖα δ' φῦλα βαρβάρων καταδραμόντα τὴν ῥωμαίων γῆν, καὶ πολλὰ κακὰ δράσαντα, τελευτῶν δὲ αὐτὰ φθαρήσεται. ὅθεν δ' κωνσταντῖνος φιλομαθίας ἕνεκεν, καὶ τὸν χρησμὸν ἐνταῦθα ἔθηκεν.

Ἀλλ' ὅτε δὴ νύμφαι δροσερὴν ἐπ' ἄρυ χορεύσῃ
Τερπόμεναι ῥησῶν δ' εὐρεφέας κατ' ἀγυιάς,
Καὶ τεῖχος λουτροῖο πολύσσονον ἔσεται ἄκαρ.
Δὴ τότε μυεῖα φῦλα πολυσπερέων ἀνθρώπων,
Ἀγελαῖα μορμαίροντα, κακὴν ὁπὶ μοῖραν ἰόντα,
Ἴστρου καλλιρόοιο πόρον διαβάντα ποσὶν ἀϊχμῇ,
Καὶ σκυθικὴν ὀλέσαντα χώρην καὶ μυσσίδα γαῖαν,
Θρηϊκίης δ' ὁπιβάντα ἐπὶ βῆσσι μαινομένῃσιν.
Αὐτοῦ κεν βιότοιο τέλος, καὶ πότμον ὀπίσσω.

Οὕτως μὲν οὖν ὁ χρησμὸς, σωιέθη δὲ μέχρονον, τὸν ὀλκὸν τοῦ ὕδατος ἐπὶ οὐδενὸς καταισχυνθέντα, δαυιτικὲς ὠνόμασται τῇ κωνσταντίνου πόλει τὸ ὕδωρ. καὶ τότε τὰ βαρβαρικὰ ἔθνη, ὡς ὕστερον λέξομεν. τὸν μὲν χρησμὸν καὶ ἐπ' ἄκρον ἔθηκον σὺν ἐπέσειν ἐκληφθῆναι. ὃ ὑδραγωγὸς γὰρ εἰσαχθεὶς εἰς τὴν πόλιν, κλέαρχος ὢν τῆς πόλεως, ὑδρεῖον μέγιστον κατεσκεύασεν, ἐν τῇ νῦν θεοδοσίου ἀγορᾷ καλουμένῃ. ὃ ἐφημίσθη δαυιτὲς ὕδωρ, ἐφ' ᾧ ἑορτὴν ἱλαρὰν ἦγεν ἡ πόλις. καὶ τοῦτο εἰ) τὸ λεγόμενον τῷ χρησμῷ, τὸ χορεύσῃ τερπόμεναι ῥησῶν τε, εὐρεφέας κατ' ἀγυιάς. ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ τὸν χρησμὸν, μικρὸν ὕστερον ἐλήλυθε. τότε δὲ λυο-

μένου, κωνσταντινουπολῖται παρεκάλουν τὸν βασιλέα παῦσαι τὴν τοῦ τείχους κατάλυσιν. συμπαρεκάλουν δὲ καὶ οἱ ἐκ βιθυνίας παρόντες ἐν τῇ κωνσταντίνου πόλει, νικομηδεῖς τε, καὶ οἱ ἐνοικοῦντες τὴν νίκαιαν. ὁ δὲ βασιλεὺς περιοργὴς ὤν, μόλις μὲν ἐδέχετο τῶν ἱκετευόντων τὴν δέησιν. ἀφοσιούμενος δὲ τῷ ὅρκῳ, ἅμα τε λύειν ἐκέλευε, καὶ ἅμα πληροῦν τὰ λυόμενα, ἑτέροις λίθοις, μακροῖς. καὶ νῦν ἐστιν ἰδεῖν ἐν τισι τοῦ τείχους μέρεσιν, ὅπως τοῖς μεγίστοις καὶ θαυμαστοῖς λίθοις, ἡ τότε γενομένη εὐτελὴς οἰκοδομὴ ἐπίκειται. τοσαῦτα καὶ περὶ τοῦ χαλκηδονέων τείχους εἰρήσθω μοι.

θ̅ζ̅ Ὁ μέντοι βασιλεὺς, τοῦ διώκειν τοὺς τοῦ ὁμοουσίου φρονήματος, οὐκ ἐπαύετο. ἀλλ' ἐξήλαυνε μὲν αὐτοὺς τῆς κωνσταντίνου πόλεως. (ὑπὸ αὐτοῖς δὲ, καὶ ναυατιανοὺς ὡς ὁμόφρονας, καὶ τὰς ἐκκλησίας αὐτῶν κλεισθῆναι ἐκέλευσε· καὶ τὸν ἐπίσκοπον αὐτῶν, ὀξορίᾳ ζημιοῦν προσέταττε, ἀγέλιος ὄνομα αὐτῷ, ἀνὴρ ἤδη πάλαι ἐκ τῶν κωνσταντίνου χρόνων, ὧν ἐκκλησιῶν προεστὼς, καὶ βίον ἀποστολικὸν βιούς. ἀνυπόδητος γὰρ διόλου διῆγε, καὶ ἑνὶ χιτῶνι ἐκέχρητο, ὃ τοῦ εὐαγγελίου φυλάττων ῥητόν. ἐπέσχε δὲ τὴν κατὰ ναυατιανῶν τοῦ βασιλέως ὀργὴν, ἀνὴρ εὐλαβὴς, ἐν ταυτῷ καὶ ἐλλόγιμος, μαρκιανὸς τοὔνομα, ὃς πάλαι μὲν κατὰ τὰ βασίλεια ἐστρατεύετο. τότε δὲ καὶ πρεσβύτερος τῆς ναυατιανῶν ἐκκλησίας τυγχάνων, γραμματικοὺς λόγους, ἀναστασίαν καὶ κάρωσιν τὰς τοῦ βασιλέως θυγατέρας ἐδίδασκεν, ὧν ἐπωνόματι καὶ δημοσίᾳ λουτρὰ ἐν τῇ κωνσταντίνου πόλει κατεσκευασμένα ὑπὸ οὐδενὸς δείκνυται. αἰδοῖ οὖν τῇ πρὸς τὸν ἄνδρα, πρὸς ὀλίγον κλεισθεῖσαι αἱ τῶν ναυατιανῶν ἐκκλησίαι, αὖθις ἠνοίγοντο. οὐ μέντοι ταραχῆς τῆς παρὰ ἀρειανῶν ἐπιφερομένης, τελέως ἦσαν ἐλεύθεροι. ἐμισοῦντο γὰρ ὑπ' αὐτῶν, ὅτι τοὺς ὁμόφρονας ἠγάπων, καὶ ἔστεργον. τὰ μὲν οὖν περὶ τόνδε τὸν χρόνον, οὕτω διέκειτο. ἰστέον δὲ, ὅτι ὁ μὲν πρὸς τὸν τύραννον προκόπιον πόλεμος, ἐν ὑπατείᾳ γρατιανοῦ, καὶ δαγαλαίφου ἐγένετο, περὶ τὰ τελευταῖα τοῦ μαΐου μηνός. ὀλίγον δὲ ὕστερον τοῦδε τοῦ πολέμου κατὰ τὴν αὐτὴν ὑπατείαν, οὐδεντινιανῷ τῷ βασιλεῖ, ἐν τοῖς ἑσπερίοις μέρεσιν, ἐτέχθη υἱὸς ὁμώνυμος αὐτῷ· γρατιανὸς γὰρ ἤδη πρότερον πρὸ τῆς βασιλείας αὐτῷ γεγένητο.

ι̅ζ̅ Τῇ δὲ ἑξῆς ὑπατείᾳ, ἥτις ἦν λουκίνου καὶ ἰοβιανοῦ, χειροπλήθης κατηνέχθη χάλαζα ἐν τῇ κωνσταντίνου πόλει, τῇ δευτέρᾳ τοῦ ἰουλίου μηνὸς, λίθοις ἐμφερής. τὴν δὲ χάλαζαν πολλοὶ ἔφασκον, κατὰ μῆνιν θεοῦ κατενηνέχθαι, ὅτι πολλοὺς τῶν ἱερωμένων ἀνδρῶν, ὀξορίστους ὁ βασιλεὺς ἐποίει, μὴ βουλομένους κοινωνεῖν εὐδοξίῳ. ὀλίγον δὲ μετὰ τόνδε τὸν χρόνον κατὰ τὴν αὐτὴν ὑπατείαν, οὐδεντινιανὸς ὁ βασιλεὺς τὸν υἱὸν γρατιανὸν βασιλέα κατέστησε, τῇ τεταρτῇ καὶ εἰκάδι τοῦ αὐγούστου μηνός. τῇ δὲ ἑξῆς ὑπατείᾳ, ἥτις ἦν οὐδεντινιανοῦ τὸ δεύτερον, καὶ οὐδενὸς τὸ δεύτερον, σεισμὸς περὶ τὴν βιθυνίαν γενόμενος, νίκαιαν τὴν πόλιν κατέστρεψεν, τῇ ἑνδεκάτῃ τοῦ μηνὸς ὀκτωβρίου. τοῦτο ἦν δωδέκατον ἔτος, μετὰ τὴν νικομηδείας πτῶσιν. ὀλίγον δὲ μετὰ τόνδε τὸν σεισμὸν, καὶ γέρμης τῆς ἐλλησπόντου τὰ πολλὰ μέρη, ὑπὸ τοῦ ἑτέρου σεισμοῦ κατηνέχθη. καὶ τούτων γινομένων, οὐδεμία εὐλάβεια οὔτε εὐδόξιον ὑπεισῄει τὴν τῶν ἀρειανῶν ἐπίσκοπον, οὔτε μὴν τὸν βασιλέα οὐδένα. τοῦ γὰρ διώκειν τοὺς μὴ τὰ αὐτῶν φρονοῦντας οὐκ ἐπαύετο. τεκμήρια δὲ ἐδόκει εἶναι τὰ τῶν σεισμῶν τῆς

τῶν ἐκ-

τῶν ἐκκλησιῶν ταραχῆς. ἐλύνετο οὖν, ὡς ἔφην, ἐξόδοις πολλοὶ τῶν ἱερωμένων ἀνδρῶν. μόνοι δὲ ἐκλύνος θεοῦ προνοίᾳ δι' ὑποβολῆς ἁλῶναι οὐχ ὑπεβλήθησαν ἐξορίας, βασιλέως καὶ γερηγόριος. ὧν ὁ μὲν, καὶ φάσις ἦν καὶ παράδοξος ἀπίστου ἀπιστος ἦν· γερηγόριος δὲ ναζιανζοῦ πόλεως ἀντιλαζούσης τῇ καθαρείᾳ. περὶ μὲν οὖν βασιλείου καὶ γερηγορίου, προϊόντες ἐροῦμεν.

Τῶν δὲ φρονούντων τὸ ὁμοούσιον σφοδρῶς τότε σὺν ἀθλοῦντων, αὖθις οἱ διώκοντες τὴν μακεδονιανῶν ἐκκλησιαν. οἱ δὲ, φόβῳ μᾶλλον καὶ βίᾳ συνεχωροῦμενοι, τὴν πόλις διεφερόντως ἀλλήλους, δηλονότι δεῖν δι' ἀνάγκης καταφυγεῖν, ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν τοῦ βασιλέως, καὶ ἐπὶ λιβέριον τὸν ῥώμης ἐπίσκοπον, ἀπαξιοῦσθαί τε τὴν ἐκείνων πίστιν μᾶλλον, ἢ κοινωνεῖν τοῖς περὶ δόξιον. πέμπουσιν οὖν ὑσάθιον τὸν ἐκ σεβαστείας, ὃς πολλάκις καθήρησε σιλβανὸν, ταρσοῦ τὴν κιλικίας, καὶ θεόφιλον καταβάλων· κιλικίας δὲ καὶ ἥδε πόλις· ἐντειλάμενοι μὴ διακριθῆναι πρὸς λιβέριον περὶ πίστεως, ἀλλὰ κοινωνῆσαι τῇ ῥωμαίων ἐκκλησίᾳ, καὶ κυρῶσαι τὴν τοῦ ὁμοουσίου πίστιν. οὗτοι γραμμὴν τῶν ἐν σελευκείᾳ διακριθέντων ὑπικομιζόμενοι, τὴν παλαιὰν ῥώμην κατέλαβον. καὶ τῷ βασιλεῖ μὲν οὐκ ἐντυγχάνουσι. περὶ γὰρ γαλλίας ἦν ἠχλεῖτο, σαυρομάτας καὶ πολεμῶν. λιβερίῳ δὲ τὰς ὑπατολὰς ἐγχειρίζουσιν. ὁ δὲ αὐθις προσδέξασθαι οὐδαμῶς ἐβούλετο. ἦν γὰρ ἀρχαίων μοίρας ἐπὶ, καὶ μὴ δικάσαι δεχθῆναι ἐκτὸς τῆς ἐκκλησίας ἔλεγε, ὡς τὸν ἐν νικαίᾳ πίστιν ἀθετήσαντας. οἱ δὲ, ἀπεκρίναντο ἐκ μελαμβάσης ἀπεγνωκέναι τὸν διηθῆναι, καὶ ἠρνῆσθαι μὲν ἤδη πρότερον τὴν τῶν ἀνομοίων πίστιν, ὁμοιόν τε ὁμολογηκέναι καὶ πάντα τὸν υἱὸν ᾧ πατεῖ· μηδέν τε διαφέρειν τοῦ ὁμοουσίου τὸ ὅμοιον. ταῦτα λέγοντας, λιβέριος ἔγραφον τὴν ὁμολογίαν γνώμης ἀπήτησεν. οἱ δὲ, αὐτῷ βιβλίον ὠρέξαν, ἐν ᾧ καὶ τὰ ῥήματα τῆς νίκης ἐκ δοθείσης πίστεως προσεγέγραπτο. τὰς μὲν οὖν ὑπατολὰς, ἃς ἀπὸ σμύρνης τὴν ἀσίαν, καὶ ἀπὸ πισιδίας, ἰσαυρίας τε καὶ παμφυλίας, καὶ λυκίας, συνόδοις ποιησάμενοι ἔγραψαν, ἐνταῦθα δηλοῦ τὸ μῆκος οὐ προσεγράφη. τὸ μέντοι βιβλίον, ὃ οἱ περὶ ὑσάθιον πρέσβεις λιβερίῳ ἐπέδοσαν, ἔστι τόδε.

Κυρίῳ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ λιβερίῳ, ὑσάθιος, θεόφιλος, σιλβανὸς, ἐν κυρίῳ χαίρειν.

ιβ Διὰ τὰς τῶν αἱρετικῶν μεμιασμένας ἀπονοίας, οἳ οὐ παύονται καθολικῆς ἐκ-
" κλησίας σκάνδαλα ἐπιφέροντες, τούτου χάριν, πᾶσι ἀφορμὴν αὐτῶν ἀναιρεῖ-
" σθαι, ὁμολογουμένην τὴν ἕνωσιν τῆς ἐν λαοδικείᾳ, καὶ ἐν σμύρνῃ, καὶ ἐν
" ἑτέροις διαφόροις τόποις τῶν ὀρθοδόξων ἐπισκόπων. ἧς ἑνώσεως προεσβεῖαι ποιού-
" μενοι πρὸς τὴν χρηστότητά σου, καὶ πρὸς τοὺς ἰταλοὺς τε, καὶ δυτικοὺς ἐπισκό-
" πους γράμμα κομίζομεν τὴν καθολικὴν πίστιν κρατεῖν ἐν φυλάττῃ, ἥτις ἐν τῇ ἁ-
" γίᾳ νικαέων συνόδῳ, ἐπὶ τοῦ μακαρίου κωνσταντίνου, ὑπὸ τριακοσίων δέκα καὶ
" ὀκτὼ ἐπισκόπων βεβαιωθεῖσα, ἀκεραίᾳ καὶ ἀσαλεύτῳ καταστάσει ἕως νῦν διη-
" νεκῶς διαμένει, ἐν ᾗ τὸ ὁμοούσιον ἀγίως καὶ δόσεως κεῖται ὑπεναντίως τὸ ἀρείου
" διαστροφῆς. ὁμοίως καὶ ἡμᾶς καὶ τὰ τῶν περιμένων τὴν αὐτὴν πίστιν κεκρατη-
" κέναι, καὶ κρατεῖν, καὶ ἄχρι τέλους φυλάσσειν, ἰδίᾳ χρεὶ ὁμολογοῦμεν, κατακρί-
" νοντες ἄρειον, καὶ τὴν ἀσεβῆ διδασκαλίαν αὐτοῦ, σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ὡς τοὺς ὁμό-

φρονας αὐτοῦ, καὶ πᾶσαν αἵρεσιν σαβελλίου, πατροπασσιανοὺς, μαρκιωνιστὰς, φωτιανοὺς, μαρκελλιανοὺς, καὶ παῦλον τοῦ σαμοσατέως. καὶ τούτων τὴν διδαχὴν, καὶ πάντας τοὺς ὁμόφρονας αὐτῶν, καὶ πάσας τὰς αἱρέσεις, τὰς ἐναντιουμένας τῇ προειρημένῃ ἁγίᾳ πίστει, ἥτις εὐσεβῶς καὶ καθολικῶς ὑπὸ τῶν ἁγίων ἐξετέθη πατέρων ἐν νικαίᾳ, ἀναθεματίζοντες ἐξαιρέτως, καὶ τὴν ἐν ἀριμήνῳ συνόδῳ ἀναγνωσθεῖσαν ἔκθεσιν, ὡς ὑπεναντίως τῆς προειρημένης ταύτης πίστεως τῆς ἁγίας συνόδου τῆς ἐν νικαίᾳ πραχθεῖσαν. οἷς δόλῳ καὶ ἐπιορκίᾳ ὑποπεισθέντες ἐν κωνσταντίνου πόλει κομισθεῖσαν ἀπὸ νίκης τῆς θράκης ὑπέγραψαν. ἔστι δὲ ἡ πίστις ἡμῶν καὶ αὐτῶν ὧν προείρηται, ὧν καὶ τὴν πρεσβείαν ποιούμεθα, αὕτη. πιστεύομεν εἰς ἕνα θεὸν, πατέρα παντοκράτορα, πάντων ὁρατῶν καὶ ἀοράτων ποιητὴν, καὶ εἰς ἕνα μονογενῆ θεὸν, κύριον ἰησοῦν χριστὸν, τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ· γεννηθέντα ἐκ τοῦ πατρὸς, τουτέστιν ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρός· θεὸν, ἐκ θεοῦ· φῶς, ἐκ φωτός· θεὸν ἀληθινὸν, ἐκ θεοῦ ἀληθινοῦ· γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα· ὁμοούσιον τῷ πατρὶ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, τά τε ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς· τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα, καὶ σαρκωθέντα, καὶ ἐνανθρωπήσαντα· παθόντα, καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ· ἀνελθόντα εἰς οὐρανοὺς· καὶ ἐρχόμενον κρῖναι ζῶντας καὶ νεκροὺς· καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. τοὺς δὲ λέγοντας ἦν ποτὲ ὅτε οὐκ ἦν, καὶ πρὶν γεννηθῆναι οὐκ ἦν, καὶ ὅτι ἐξ οὐκ ὄντων ἐγένετο, ἢ ἐξ ἑτέρας ὑποστάσεως, ἢ οὐσίας φάσκοντας εἶναι, ἢ τρεπτὸν, ἢ ἀλλοιωτὸν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, τούτους ἀναθεματίζει ἡ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία τοῦ θεοῦ. ἐγὼ δὲ εὐστάθιος ἐπίσκοπος πόλεως σεβαστείας, καὶ θεόφιλος, καὶ σιλβανὸς, πρέσβεις συνόδου λαμψάκων, σμύρνης, καὶ τῶν λοιπῶν, ταύτην τὴν ὁμολογίαν χερσὶν ἡμῶν, καὶ οἰκείαις προαιρέσεσιν ἐγράψαμεν. εἰ δέ τις μετὰ τὴν ἐκτεθεῖσαν παρ' ἡμῶν πίστιν, καθ' ἡμῶν ἤτοι τῶν ἀποστειλάντων ἡμᾶς ἔγκλημά τι προσενεγκεῖν θελήσει μετὰ γραμμάτων τῆς σῆς ἁγιοσύνης, πρὸς οὓς ἐὰν δοκιμάσῃ ἡ σὴ ἁγιότης, ὀρθοδόξους ἐπισκόπους ἔρχεσθαι, καὶ ἐπ' αὐτῶν μεθ' ἡμῶν διαδικάζεσθαι. καὶ εἴ τι ἐγκλήματος ἕνεκεν συσταθῇ, εἰς τὸν αἴτιον ἐκδικηθείη. τούτῳ δὴ τῷ βιβλίῳ τοὺς πρέσβεις ἀσφαλισάμενος ὁ λιβέριος, εἰς κοινωνίαν τε ἐδέξατο, καὶ τάδε τὰ γράμματα δοὺς αὐτοῖς, ἀπέλυσεν.

Επιστολὴ λιβερίου τοῦ ἐπισκόπου τῆς ῥωμαίων, πρὸς τοὺς ἐπισκόπους τῶν μακεδονιανῶν.

Τοῖς ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς, καὶ συλλειτουργοῖς, ὑθίῳ, κυρίλλῳ, ὑπερεχίῳ, οὐρανίῳ, ἤρωνι, ἐλπιδίῳ, μαξίμῳ, εὐσεβίῳ, εὐκαρπίῳ, ἑορτασίῳ, καὶ τοῖς ἑξῆς, τοῖς ἐν τῇ ἀνατολῇ ὀρθοδόξοις ἐπισκόποις, λιβέριος ἐπίσκοπος ἰταλίας, καὶ οἱ κατὰ τὴν δύσιν ἐπίσκοποι, ἐν κύριῳ πάντοτε χαίρειν. Τὴν εὐκταιοτάτην ἡμῖν χαρὰν τῆς εἰρήνης, καὶ τῆς ὁμονοίας ἠνέγκετα ὑμέτερα γράμματα, τῷ τῆς πίστεως φωτὶ προλαμπόμενοι ἀδελφοὶ ἀγαπητοὶ, τὰ ἀποδοθέντα ἡμῖν διὰ τῶν τιμιωτάτων ἀδελφῶν ἐπισκόπων, εὐσταθίου, σιλβανοῦ, καὶ θεοφίλου. καὶ ταύτῃ μάλιστα, ὅτι τὴν ὑμετέραν γνώμην καὶ τὰ ὑμέτερα φρονήματα συμφωνεῖν καὶ συνᾴδειν, πρός τε τὴν ἐμὴν ἐλαχιστότητα, καὶ τῶν ἐν ἰταλίᾳ, καὶ δυτικῶν πάντων διεβεβαιώσαντο, καὶ ἀπέδειξαν. καὶ ταύτην εἶναι γινώσκομεν τὴν καθολικὴν, καὶ ἀποστολικὴν πίστιν, ἥτις μέχρι τῆς κατὰ νίκαιαν συνόδου, ἀκεραία καὶ ἀσάλευτος διέμεινε. ταύτην τε αὐτοῖς ἔχειν ὡμολόγη-

μολόγησαν, καὶ χαρᾶς ἀναπλησθέντες, πᾶν ἴχνος καὶ ζώπυρον ἀτόπου ὑπονοίας
ἐκβάλλοντες, οὐ μόνον διὰ λόγου, ἀλλὰ καὶ ἐγγράφως ταύτην ἐξέθεντο. ἧς καὶ τὸ
ἀντίτυπον ἀναγκαίως τούτοις τοῖς γράμμασιν ὑποτάξαι ἡγησάμεθα δεῖν· μή τι-
να πρόφασιν τοῖς αἱρετικοῖς, εἰς ἐπιβουλὴν αὖθις καταλείπωμεν, ἐν ᾗ πάλιν τὰ ὑ-
πεκκαύματα τῆς ἰδίας κακίας ἀνακινοῦντες, πυρκαϊὰς διὰ διχοστασιῶν συνήθως
ἐξάπτοιεν. ἐπεί τε καὶ τοῦτο ὡμολόγησαν οἱ τιμιώτατοι ἀδελφοὶ ἡμῶν, εὐστάθιος
καὶ σιλβανὸς, καὶ θεόφιλος, ἑαυτούς τε καὶ τὴν ὑμετέραν ἀγάπην, πάντοτε ταύτην
τὴν πίστιν ἐσχηκέναι· καὶ ταύτην μέχρι τέλους διαφυλάξειν, δηλαδὴ τὴν ἐν νικαίᾳ
δοκιμασθεῖσαν ὑπὸ τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ ὀρθοδόξων ἐπισκόπων, ἥτις τὴν
τελείαν περιέχει ἀλήθειαν, καὶ πάντα τὰ τῶν αἱρετικῶν πλήθη ἐπιστομίζει τε καὶ ἀ-
ναστρέπει. οὐδὲ γὰρ ἀπὸ ταυτομάτου, ἀλλὰ θείῳ νεύματι ὁ τῶν τοσούτων ἀριθμὸς
ἐπισκόπων συνεκροτήθη, κατὰ τῆς ἀρείου μανίας· ἀλλ' ὅσῳ ἀριθμῷ ὁ μακάριος
ἀβραὰμ τοσαύτας χιλιάδας διὰ πίστεως κατεστρέψατο. ἥτις πίστις ἐν τῇ ὑπο-
στάσει καὶ ᾧ ὀνόματι τοῦ ὁμοουσίου περιεχομένη, ὥσπερ ἔρυμα ὀχυρὸν καὶ ἄμα-
χον, πάσας τὰς προβολὰς, καὶ τὰς κακομηχανίας τῆς ἀρείου κακοδοξίας. τοιγαροῦν,
πάντων τῶν κατὰ τὴν δύσιν ἐπισκόπων, ὧν εἰς τὸ ἀρίμινον συνελθόντων, ὁπότε
τούτους ἡ κακοήθεια τῶν ἀρειανῶν συνεκρότησεν, ὅπως ἢ διὰ πειθοῦς τινὸς, ἢ ἵνα
ἀληθέστερον εἴπω, κοσμικῆς δυνάμεως, τοῦθ' ὅπερ ἀσφαλέστατον ἦν ἐν τῇ πίστει
κείμενον ἀνέλοιεν, ἢ πλαγίως ἀρνήσωνται, οὐδὲν τούτων ὠφέλησεν ἡ πανουργία. ἐκ
γὰρ σχεδὸν πάντες ἐκεῖνοι οἱ ἐν τῇ ἀριμίνῳ γενόμενοι, καὶ δελεασθέντες, ἢ ὑπαχθέν-
τες τότε, νῦν ἀναφρονήσαντες, καὶ ἀναθεματίσαντες τὴν ἔκθεσιν τῶν ἐν ἀριμίνῳ
συνελθόντων, καὶ ὑπογράψαντες τῇ καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ πίστει, τῇ κατὰ νίκαιαν
θεσπισθείσῃ. οἳ καὶ ἡμῖν κοινωνήσαντες, ἐκθυμότερον κατὰ τοῦ ἀρείου δόγματος,
καὶ κατὰ τῶν αὐτοῦ μαθητῶν χαλεπαίνουσιν. οὗτινος πράγματος τὸν ἔλεγχον οἱ
πρέσβεις τῆς ὑμετέρας ἀγάπης ἐπιγνόντες, καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς τῇ οἰκείᾳ ὑπογραφῇ
συνέζευξαν, καὶ ἀναθεματίζοντες ἄρειον, καὶ τὰ ἐν ἀριμήνῳ πραχθέντα κατὰ
τῆς πίστεως τῆς ἐν νικαίᾳ θεσπισθείσης· οἷς καὶ ὑμεῖς αὐτοὶ δελεασθέντες, δι' ὁρκωμο-
σιῶν ὑπεγράψατε. ὅθεν ἀκόλουθον ἡμῖν ἐφάνη, γράψαι πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀ-
γάπην, καὶ βοηθῆσαι τοῖς δίκαια αἰτουμένοις. μάλιστα δὲ, ὅτε διὰ τῆς ὁμολογίας
τῶν ὑμετέρων πρεσβειῶν ἀναφρονήσαντας τοὺς ἀνατολικοὺς, συμφωνεῖν πρὸς τοὺς
ὀρθοδόξους τῶν δυτικῶν ἐπέγνωμεν. καὶ δηλοῦμεν ὅπως εἰδέναι ἔχοιτε τὰς ἐν τῇ ἀ-
ριμήνῳ βλασφημίας, καὶ ὑπὸ τῶν δοξασάντων τότε κατὰ συναρπαγὴν πα-
ραβεβλάφθαι νῦν ἀναθεματισθείσας, καὶ πάντας πρὸς τὴν κατὰ νίκαιαν πίστιν
συμπεπνευκέναι. καὶ χρὴ δι' ὑμῶν τοῦτο πᾶσι γνωσθῆναι, ὅπως δυνηθεῖεν καὶ οἱ
κατ' ἐπήρειαν παραβλαφθέντες, ἤδη ποτὲ ἐκ τοῦ αἱρετικοῦ σκότους, πρὸς τὸ θεῖον
φῶς τῆς καθολικῆς εὐσεβείας ἀνακάμψαι. οἵτινες μετὰ ταύτην τὴν σύνοδον,
εἰ μὴ θελήσειαν ἀποπτύσαι τὸν τῆς κακοδοξίας ἰὸν, καὶ τὰς βλασφημίας ἀρείου
πάσας ἀνέλειν, ταύτας τε ἀναθεματίσαι, γινωσκέτωσε ἑαυτοὺς μετὰ τοῦ ἀρείου καὶ
τῶν τούτου μαθητῶν, καὶ ὧν λοιπῶν ὄφεων, ἤτοι σαβελλιανῶν, ἢ παντοπασιανῶν,
ἢ οἱασδήποτε ἄλλης αἱρέσεως, ἐκπόνδους εἶναι καὶ ἀκοινωνήτους τῶν ἐκκλησιαστικῶν
συνάψεων, ἥτις τοὺς ἐκ μοιχείας υἱοὺς οὐ προσίεται. ὁ θεὸς ὑμᾶς ἐῤῥωμένους διά-

Φυλάξοι ἀδελφοὶ ἀγαπητοί. ταῦτα τὰ γράμματα οἱ ἁγιώτατοι δεξάμενοι, αὖθις ὅπι τὴν οἰκείαν ὥρμησαν. ἐκ δὲ τούτου πολλαὶ συνοδοι τῶν οἰκείων ἐπισκόπων, ἐπ' αὐτῶν τε τῷ τῆς ὁμοουσίου πίστιν ὁμολογήσασαι, καὶ τὴν ἐν νικαίᾳ πίστιν κυρώσασαι, ὁμόψηφά τε καὶ παρ' ἐκείνων δεξάμενοι γράμματα, ἐπανῆκον πρὸς τοὺς πέμψαντας. οἱ δὲ τὰς λιβερίου ἐπιστολὰς δεξάμενοι, διεπρεσβεύοντο κατὰ πόλεις, πρὸς τοὺς παρεστῶτας τὴν ὁμοουσίου πίστεως, παρατρεπόμενοι σὺν ᾗ εἶν ὁμοθυμαδὸν, εἰς ταρσὸν τῆς χιλικίας, ὅπι δὴ κυρώσαι τὴν ἐν νικαίᾳ πίστιν, καὶ λῦσαι πᾶσαν μελαγγενῆ γελωμένην ἐρεσχελίαν. καὶ δὴ ἴσως δὺ ταῦτα ἐγεγόνει, εἰ μὴ ὁ μέγιστον ὅτε δωσάμενος πρὸς βασιλέα, διεκώλυσε, λέγω δὴ εὐδόξιος ὁ τῆς ἀρειανῆς παρατρεπῆς ἡγησιάρχης, ὃς καὶ πλείω δέδρακε τῶν κηρυχθεῖσαν χωρὶς δὴν ἐξαφθεὶς, μείζονα κακὰ τούτοις εἰργάσατο. ὅθι μὴν οὖν μακεδονιανοὶ δι' ὧν ἔπεμψαν πρεσβυτῶν, κοινωνήσαντες λιβερίῳ, τῷ ἐν νικαίᾳ πίστιν ἐκύρωσαν, αὐτὸς σαβῖνος ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν συνοδικῶν ὡμολόγησεν.

17 Περὶ οὗ τοίνυν τοὺς χρόνους, εὐνόμιος εὐδοξίου χειροτεθεὶς, κατ' ἰδίαν τὰς συναγωγὰς ἐποιήσατο. ὅτι πολλάκις αὐτὸν παρακαλοῦντος δεῦρο τὸν καθηγητὴν ἑαυτῆς ἀέτιον, εὐδόξιος οὐκ ὑπήκουσε. τοῦτο δὲ, οὐκ ἐκὼν ἐποίησεν. οὐ γὰρ τὸν ἀέτιον δόξαν ἠθέτει, ὡς ἑτεροδοξον φεύξασθαι. αὐτὴ ἡ αἰτία τῷ εὐδοξίου, τὸν εὐνόμιον χειροθῆναι πεποίηκε. ταῦτα μὴν ἐν κωνσταντίνου πόλει, τοῦτον τὸν τρόπον ἐγένετο. κατὰ δὲ τὴν ἀλεξανδρέων, πρόσταγμα ἐπὶ χρόνου σουδὴ εὐδόξιου πεμφθὲν, τὴν ἐκκλησίαν ἐτάραξεν. ἀθανάσιος δὲ τὴν ἐκ τοῦ πλήθους ἄλογον ὁρμὴν ὑποφορώμενος, δεδοικὼς τὴν μὴ τῶν γελωμένων ἀνόπτων αὖθις τὴν αἰτίαν λάβῃ, τέσσαρας ὅλοις μησὶν, ἐν μυστικῷ παραφῶ ἀπεκρύπτετο ἑαυτόν. ὅθεν δὲ τὴν αὐτοῦ ἀποστασίαν ὁ λαὸς, πύθῃ ᾧ πρὸς αὐτὸν ἐτάσσετο, μαθὼν ὁ βασιλεὺς συγκαλέσας τὸν τῆς ἀλεξανδρέων, διὰ γράμματος ἐσήμανεν ἀδεῶς κρατεῖν τῶν ἐκκλησιῶν ἀθανάσιον. καὶ τοῦτ' ἐὼν αἴτιον δὲ μὴ παραχθῶσι τὰς ἀλεξανδρέων ἐκκλησίαν, ἕως τῆς ἀθανασίου τελευτῆς. ὅθι μὴν οὖν μὴ τὸν τελευτὰν αὐτὸν, πάλιν οἱ τῆς ἀρειανοῦ μέρους τῶν ἐκκλησιῶν ἐκράτησαν, μικρῷ ὕστερον λέξομεν.

18 Τοιγαρῶν ὁ βασιλεὺς οὐδὲν, πάλιν ὅπι τὴν αἰθιοπίαν ἀφεύδων, ἀπῆρεν ἀπὸ τῆς κωνσταντίνου πόλεως. καὶ γὰρ μόνος ἐν νικομηδείᾳ πόλει τῆς βιθυνίας, ἐπεσκέφθη κατ' αὐτὴν, δι' ἣν τοιαύτην. εὐδόξιος ἦν ὁ τῆς ἀρειανῆς ἐκκλησίας ἐπίσκοπος, ἀφ' ὧν μὴν τῶν τοῦ βασιλέως ἔξοδον, τελεῖ τὸν βίου ἐκλήσατο, ἐν ὑπαλείᾳ οὐαλεντινιανοῦ ὁ τείτον, καὶ οὐθενέος ὁ τείτον, δεκαεννέα ἐνιαυτοὺς, τὴν ἐν κωνσταντίνου πόλει ἐκκλησίας τὸν θρόνον κατεσχηκώς. ἀφ' οἱ ἀρειανοὶ εἰς τὸν τόπον αὐτὸν καθιστῶσι δημόφιλον. καιρὸν δὲ νομίσαντες δεδράκθαι, οἱ ὁμοουσίου τὴν ἑαυτῶν πίστεως, ἀγγελίαν ἵνα προσεδόκησαν. καὶ χρόνου τοῦτον εὐδόξιος, ὁ πάλαι πολὲ ἐπίσκοπος ἀθανασίας γεγονὼς, ὃς πρότερον μὴν ὑπὸ ἰουλιανοῦ, τῆς ἐξορίας ἀνακέκληται. ὅτε ὁ πρῶτον εἰς τὴν κωνσταντίνου πολιν, τὴν πίστιν τοῦ ὁμοουσίου πίστεως. καὶ κατ' αὐτὴν λαοθάνων διέτριβεν.

19 Τούτου δὲ γνωμοῦντος, αὖθις ἐξ ἑτέρας ἀρχῆς ἀνεκίνουν οἱ ἀρειανοὶ τὸν διωγμὸν κατ' αὐτῶν. εἰς γνῶσιν οὖν τὸν βασιλέως ταχέως ἦρχετο τὰ γινόμενα. ἀλλὰ βέβαιος τὴν μὴ τις ἐκ τῆς παρεικῆς τῶν ὄχλων γνωμοῦντες φύσις ἀναβέλλῃ τὸν πό-

λιν, στρα-

λω, στρατιωτικὴν χεῖρα ἐκ τῆς νικομηδείας, εἰς τ' κωνσταντινούπολιν ἔπεμψεν. ἐκελεύσθησαν δ' ἐν αὐτῷ συλληφθέντας, τ' μὲν χεῖρα ἐκτεμεῖν, τ' δὲ ἀποκεφαλίσαι. ἀλλ' ὁ μὲν ἀποδρὰς ἐσώθη, ὁ δὲ ληφθεὶς ἀπεκεφαλίσθη. τούτων οὕτω καλὰ τοῖς ἀρειανίζουσι καλὰ φρονούντων, τοὺς τ' ἐκκλησίας ἐλαττοῦν, τύπους, καὶ μικρὰ ἐπιζητοῦντες, καὶ κλείθρους δεσμωτηρίοις ποιοῦντες, χρήμασι ζημιοῦντες, πάντα ἁπλῶς τὰ δυήκεστα τοῖς ἀρειανίζουσι κατ' αὐτῶν. ἀλλ' μὴ φέρειν ὅτι ὦ δεσπότῃ τῷ βασιλέως ἤρεσκε, εἴπως δυνάμενοι μετρίως γοῦν ἀνεκτὰ τῆς βίας. ἀλλὰ τοῦτο σκεφάμενοι, πολὺ τῆς ἐλπίδος διήμαρτον, ὅτι τοῦτο ἀδικοῦντες, τῶν δικαίων τοῦτο προσδόκων τυχεῖν.

Ὡς γὰρ ἐπιλεχθέντες ἄνδρες ἐκ λαοῦ, ἐκ ἐκκλησιαστικοῦ τυγχάνοντες τάγματος, τ' ἀριθμὸν ὄντες ὀλιγοστοὶ πάνυ, ὧν ἡγεῖτο εὐρέμιος, θεόδωρος, μελέσιμος, εἰς τ' νικομήδειαν πρεσβεύοντο, καὶ ἱκεσίας ἄρειον ὦ βασιλεῖ, ἀναδιδάσκοντες τὴν βίαν, καὶ ὅσα ὑπέμενον, τοσοῦτον ἐπεκρύπτετο τῆς ὀργῆς, ὅσον λαθραίως μοδέστῳ τῷ ἐπάρχῳ κελεῦσαι συλλαβεῖν, καὶ θανάτῳ ζημιῶσαι τοὺς ἄνδρας. ὁ δὲ τρόπος τοῦ θανάτου τοιοῦτος ἦν. δεῖ γὰρ μνήμην ποιήσασθαι. δεδιὼς ὁ ἔπαρχος μὴ τάχα τοῦ πλήθους ἄγοντος ἐπὶ μείζονα ἐν τῷ φανερῷ φόνον αὐτοῖς, πλάττει εἰς ἔξοδίας πέμπειν τοὺς ἄνδρας. τῶν δὲ, ὑγιῶς καταδεξαμένων, ὃ ἔπαρχος κελεύει πλοίου ἐμπλησθέντος, ὡς ὅτι τὴν ἔξοδίαν δῆθεν ἀπάγεσθαι, ἐντειλάμενος τοῖς ναύταις, ἐπειδὰν ἐκ μέσου γένωνται τοῦ πελάγους, ὑφάψαι τὸ πλοῖον· ἵνα ὃν τρόπον τοῦτον ἀποθανόντες, μὴ ἔξωσι τοὺς κηδεύσοντας. ταῦτα ἐγίνετο. καὶ ἀναχθέντες ἐκ μέσου τοῦ τε ἀσακηνοῦ πελάγους γενόμενοι, ποιοῦσι ὃ προσετάχθη, εἰς ἕτερόν τε πρεπόντων ἀκάλιον μεταβάντες ἀπεχώρησαν, τὸ πλοῖον ὑφάψαντες. συμβαὰν δὲ πνεῦμα πνεῖν ἀφηλιώτην σφοδρὸν, ἐξωθεῖται ἐπὶ πολὺ κομιδῇ ἡ ναῦς· ὥστε τάχιον μὴ τὴν ὁρμὴν ποιεῖσθαι. ἀφαρπάσαν δὲ ἄγει τ' ὀπτανείου, ᾧ προσφυμία δακίδιζος, κἀκεῖ τελέως ζωὴν τοῖς ἀνδράσιν ἀνδρωθῆναι. τοῦτο οὐκ ἀμφήριστον ἔλεγον γεγενῆσθαι πολλοί. λιμὸν γὰρ στύγιον ἐπισωρεύσαι γενέσθαι διὰ τὰ φρυγῶν ἔθνη· ὡς ἀνάγκην ἔχειν τοὺς ὅλους τὴν χώρας ἀπομίσασθαι τῶν συνοικούντων τοῖς πλείοσιν, καὶ καταφυγεῖν ὅτι τε κωνσταντινούπολιν, καὶ ἄλλας ἐπαρχίας. ἀεὶ γὰρ δὴ κωνσταντινούπολις, καὶ ἄπειρα δέχουσα πλήθη, τὰ πολλὰ ἀνάγκαστα, ἵν' τε διὰ θαλάσσης ἔχειν τῶν πάντων ὁπόσα δεῖ τῷ προσκομιδῇ, καὶ ὅθι ὁ ἐξ ἅπαντος πόντος τοσοῦτος, ἄφθονον αὐτῇ, ἐοίκασι προσδεῖσθαι, πρέπον ὄν οὕτω.

Οὐδὲν δὲ ὁ βασιλεὺς, μικρὰ τῶν ἐκ τοῦ λιμοῦ γενομένων φροντίσας, ὅτι τ' συνείας ἀνὰ πόλεμον ἦν τοσαύτης. ἀλλ' εἰκὸς τὰ κατ' αὐτὸν, ἐπορᾶν τοὺς μὴ ἀρειανίζοντας. τέλεον γὰρ ἐξελάσας τοὺς ὁμοούσιον φρονοῦντας τῶν ἐκκλησιῶν, μεδὲν τῶν ἀναλωκότων πόλεων, οὐκ ἠρκέσθη τούτῳ, ἀλλὰ καὶ διαφόροις κολασπείοις ὑπέβαλεν. ἀπώλλυε γὰρ πολλῷ πλείους τῶν φύσει, διαφόροις μὲν θανάτοις παραδιδούς, ἐξαιρέτως δὲ ᾧ πολεμῷ.

Λυκίου δὲ οἷα καὶ ἐν ἑδέσῃ τ' μεσοποταμίας ἐγένετο. ἐν δὲ τῇδε τῇ πόλει θῶμα τ' ἀποστόλου μαρτύριον ὑπὸ λαμπρῶν καὶ θείφανές, συνεχεῖς τε ἐν αὐ-

τῷ σὺν ἀξίᾳ ὑπολειφθῆναι, ἀλλὰ τῷ τῆς τόπου ἀγιότητι. τοῦτο ἰσορήσας ὁ βασιλεὺς οὐδὲν ἤλπισας, καὶ μαθὼν πάλιν τὴν αὐτὴν ἀπειθεῖς αἵρεσιν ἐπὶ τῶν συνερχομένων τὸ πλῆθος, λέγω δὲ τὴν χρεὼν πλῆξαι τὸν ὕπαρχον, ὅτι μὴ τοσοῦτον ἐξελάσας καὶ κεῖθεν αὐτοὺς. ὡς δὲ ὁ ὕπαρχος τοσοῦτον ἐτοιμος ἦν ἀκων ὑπουργεῖν τῇ βασιλέως ὀργῇ, οὐ γὰρ ἐβούλετο τοσούτων ἀνδρῶν φόνον ἐργάζεσθαι, λαθραίως δηλοῖ, ὅπως μὴ μηδεὶς ἐν ᾧ μάρτυρίῳ καταληφθῇ. ἀλλὰ τοσοῦτον ἔσεισεν τοὺς, τοῦτο τῇ συμβουλῇ, τοῦτο τῇ ἀπειλῇ. πάντες γὰρ τῇ ἐξῆς, εἰς τὸν δικαίειον τόπον συνέρρεον. ὡς δὲ ὁ ὕπαρχος συνῆκεν πολλῶν τραπίωτῶν ὄντα τὸ μαρτύριον ἔσπευδεν, ἐκπληρώσων τὴν τοῦ βασιλέως ὀργὴν, γυνή τις πενιχρὰ τὸ ἑαυτῆς παιδίον ἐκ χρεὼς ἔχουσα, ὅπερ τὸ μαρτύριον ἔτρεχε, καὶ διακόσια τάγματα τῶν δορυφορούντων τὸν ὕπαρχον. ἀγωνακτήσας δὲ ὁ ὕπαρχος, προσάγεται αὐτὴν τὴν γυναῖκα κελεύει. καὶ φησὶ πρὸς αὐτὴν, ὦ ταλαίπωρον γύναιον, ποῦ πρέχεις οὕτως ἀκόσμως. ἡ δὲ, ἔνθα, φησὶ, καὶ οἱ ἄλλοι σπεύδουσι. ὁ δὲ, ἐκ ἀκήκοας, ἔφη, ὅτι ὁ ὕπαρχος μηδεμίαν πάντας ἀναιρεῖν οἷς δὲ δύναται; καὶ ἡ γυνὴ, ἤκουσα, ἔφη, καὶ διὰ τοῦτο σπεύδω, ὥστε ἐκ ἀναβαλεῖν. ταῦτα ὡς ἤκουσεν ὁ ἀνὴρ, ἐτεκμήρατο τῶν σπευδόντων τὴν ἀπόνοιαν. καὶ αὐτὸς προσελθόμενος πρὸς τὸν βασιλέα, ἐδίδασκεν αὐτὸν, ὡς εἴησαν πάντες ἕτοιμοι, ὑπὲρ τῆς αὐλῆς ἀποθνήσκειν πίστεως. καὶ δίκαιον εἶναι εἰπὼν, τοσούτοις ἐν βραχεῖ χρόνῳ ἀνῄρηται, παρέπεισε τὸν βασιλέα παῦσαι τῆς ὀργῆς. τοῦτον τὸν τρόπον ἐδέσποινοι ὁ μὴ καταπολεμηθῆναι ὑπὸ τῶν οἰκείου βασιλέως, ἐξέφυγον.

ιθ Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον, καὶ δαίμων τις ἀνάσχων τὴν τοῦ βασιλέως ὠμότητι ἀπειρήσατο. ἀνέπεισε γὰρ τινας προσεργαζομένους, τῆς μὴ οὐδένα βασιλεύσειν, νεκυομαντείαν ποιήσασθαι. οἷς δὴ μαγικῇ τινὶ μαθήσει χρωμένοις, ἀνῆλθεν ὁ δαίμων, οὐ φανερῶς, ἀλλὰ σκιώδως λοξὰ δείξας τέσσαρα γράμματα θ', καὶ ε', καὶ ο', καὶ σ', εἰπὼν ἐκ τούτων ἄρχεσθαι τοῦνομα τοῦ μέλλοντα βασιλεύσειν τος. εἶτα δὲ αὖτις ἐμήνυεν. ἦκε δὲ εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ βασιλέως, ἡ τῶν μαγευόντων φήμη. ἐν γὰρ οὐ προσέχωρε τὸ μάντευμα τοῦ θεοῦ, καὶ ποιᾷ ὁ ἐδόκει ἐν πάντα διοικοῦντι καλῶς. ἀλλὰ πρὸς τὰ τοῦ χειροήθους τοξεύματα, ὧν ζῆλον ἔχειν ἐνόμιζεν, πολλοὺς ἀπώλλυ, οἷς τυραννήσειν ὑπώπτευεν. ἀπεκτίννυτο οὖν θεόδωροι, καὶ θεόδοτοι, ἐν θεοδόσιοι, ἐν θεόδουλοι, καὶ ὅσοι τούτοις εἶχον ὀνόματα τοιαῦτα πλήσια. ἐν οἷς καὶ θεοδοσίωλός τις ἀνὴρ γενναῖος ἐκ τῶν ὑπατικῶν τὴν ἀσφαλείας καταγέλαστος ἀνῃρεῖτο. ἀπὸ δὲ τοῦ ὑπακειμένου δέους, πολλοὶ τὰ ἑαυτῶν ὀνόματα μετεθήσαν, ἀπρονούμενοι ἃ οἱ γονεῖς ἐξεθεσίαν ἐπέθεσαν, ὡς κίνδυνον ἔχοντα. τοιαῦτ μὲν δὴ τούτου, τοῦτο εἰρήσθω.

κ Ἰστέον δὲ, ὅτι ἕως τοῦ Ἰωάννου ἀθανάσιος ὁ τῆς ἀγεξανδρέων ἐπίσκοπος, ἐκ γένους θεοῦ τοσούτου ἀπέθετο τὴν ἀξίαν τοῦ ἀγεξανδρέως, ἐν τῷ ἀγυπτίων ὁ βασιλεὺς, πεισθανόμενος πλῆθον ἐπὶ κατ' αὐτοῦ τὸ πλῆθος τῶν τοσούτων ἀθανασίῳ, ἐν ἐκ τούτου ὑφορώμενος, μήποτε γνωμῆς χρῆ τοῦ ἀγεξανδρέως κάσεως, φύσῃ τὸ δημῶδες ἔνθερμον ὄν, τοσούτου τὰ δημόσια τοσόμματα. ὁ δὲ ἀθανάσιος ἐν ὑπατείᾳ χαλκηδόνος τὸ δεύτερον, καὶ τοσούτου, μὴ πολλοὺς ἐκείνους τοὺς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἀγῶνας, τὸν τῆς δὲ βίον καλέσαντα, ἑπτακαίδεκα καὶ ἑξ ἔτη ζῶν τοῖς πολλοῖς κινδύνοις τὸ ὑπισχνούμενον ὑπερβάσας, καταλιπὼν εἰς τὸν ἑαυτοῦ τόπον, πέμπτον δὴ

δρα δι-

ἁρα δύλαβῆ καὶ ῥᾳόμιμον.

Εὐθὺς οὖ δὲ ἀνεθαῤῥεῳ οἱ ἀρξανίζοντες, τῇ δ' βασιλέως αὐχοῦντες ἀθηνεία, καζ
καὶ μηδὲν μηχήσαντες, γνωείζοισι βασιλῆ τ' τὼ ἀνδιόχθαν ὅτε ἀθήνοντι. ὅτε
δὴ καὶ δίζωϊος ὁ ἐν ἀνδιοχεία, τ' ἀρξανῆς ωεθεσῶς ἀθηνεία, ἀῤῥάζῃ ὃ δὲ ἐ-
πιχείρῆον τ' χαεῳδ. καὶ ασκὼ ἀίζῃ τε αὖθις καὶ ἠθῆν εἰς τὼ ἀνεξανδρίαν, ὅτι ὦ
ωδαδοῦαι λουκίῳ ὦ ἀρξανῷ ταὶ ἐκῆ ἐκκλησίας. ταῦτ' ἐδόκει καὶ βασιλῆ,
καὶ ἦ τάχος ζὼ δωάμει βασιλικῇ, πρῶτ' ὅτι τ' ἀνεξανδρειαν. καὶ γὸ μάγνος ὁ
ὅτι τῶν βασιλικῶν θησαυρῶν, συνκατῆλθεν αὐτῷ. καὶ βασιλέως ωεῆγμα,
παλλαδίῳ τῷ ἀνεξανδρείας ἐπ' χω ἐνέγραπο, ὃ γραικωλικὴ χείρ ἐπουργεῖν
ωεθετέτακτο. δι' τ' μὼ πέδον συλλαβόντες, καὶ ἀκλῆσον πεποιήκασι. τοὶς δὲ
ἀῆμοις κλητικοὶς, ἀῆμον ἀγαχῆ δῆμαπείραντες, τὸν λοὐκιον ἐν ἀθηνίζοισιν.

Οἷα μὼ οὖ ὅτι τ' εἰσόδου λουκίου γεγλῆπται, ἢ ὅσα κζ τῶν ἔξω τεθέντων, κεζ
ἐν τε δικαςηρίοις, καὶ ἐκτὸς δικαςηρίων ἐωεῆθη, ὅπως τὲ οἱ μὼ βασῆμοις ποι-
κίλαις ὑπεβλήθησθμ· οἱ δὲ, καὶ μ' ταὶς βασῆμοις ἐξωείαθησθμ, ἀβῖνος μὼ οὐ
δ' ἰώλιναοῶν πεποίῆται μνήμιν. ἀρξανίζων γὸ ὃ ἤμισυ, κρύωῆ ταὶ τῶν φίλων
ἀδικήματα. πέδος δέτοι γεάμμασιν οἰκείοις, ἃ μ' τ' ἐκ τῶν δεσμῶν φυγὼ,
ταῖς πόλαχοδ ἐκκλησίαις διεπέμῆαβε, φανερὰ τοῖς πᾶσι κατέςησεν. ἐπ' μὼ
οὖ ἀῆμοδράσας τ' εἰρκτῆς ἰᾳύσας, ωεὸς δάμασον τὸν ὀπίσκοπον ῥώμης ἀνέ-
δραμε. πάλιν δὲ οἱ ἀρξανοὶ ἢ ὀλίγοι τυγχάνοντες, τῶν κζ τὼ ἀνεξανδρίαν ἐκ-
κλησιῶν, ὅμως ἐκράτησθμ. οὐ πολὺς δὲ ἐν μέσῳ χρόνος ἐγίνεθ, καὶ βασιλέως ἐ-
κέλευσε ωεῆγμα, τ' τε ἀνεξανδρείας, ἢ πόλαχόθεν τ' ἀγώπῖν ἡγούνεας τοὶς
φρονοῦντας τὸ ὁμοούσιον. ἐπετέτακτο δὲ ὃ ἄρχων ζὼ πολλῷ πλήθῃ ςραῖω-
τῶν, διώκειν πόλαχόθεν, ὅσους ἐκέλευε λοὐκιος. ἔσκυλαν ὄ' τὼ καὶ τὰ ἢ ἐπάρ-
ξαν, ἢ δῆνως καὶ ἐπολέμησθμ ταὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ μοναςήρια. ἐπελθόντες γὸ ἐνόπλοι
γυμνοῖς ἀνδράσι, ἢ ὧδε τ' χεῖρα αὐτῶν ἐκτείνῃ ωεὸς πλῆγὼ ἀῤῥυθμοῖς,
οὕτως ῥᾳθύμως ἐξεπορθήσθμ, ὡς εἰ λόγου χρείαν ἅ, ταὶ κατ' αὐτῶν πάθη γε-
νόμενα.

Επειδὴ δὲ τῶν ἐν ἀγώπῖν μοναςηρίων μνήμιν ἐποιησάμεν, οὐδὲν κωλύῃ κηζ
ωεὶ αὐτῶν βραχέα διεξῆθεῖν. ταὶ ἐν ἀγώπῖν ἀσκήσεια, ἴσως μὼ ἐκ μακρῶν
τῶν χρόνων ἔλαβε τὼ ἀρχαῖόν· ἐπλατύνθη μὼτοι, ἢ ὅτι μεῖζον ωεῆκοψεν ἐξ
ἀνδρὸς θεοφιλοῖς, ᾧ ὄνομα ἰῶ ἀμμωῶ. ἐπ' νέος ὢν, πρῆτεῖτο τὸν γάμον. ὡς δέ
τινες τῶν ωεσκόντων πρῆνοεῖν μὴ καθυβρίζῃ τὸν γάμον, ἀλλὰ γυναῖκα ἀ-
γεσθαι, πείθε) μὼ, ἢ ἔρχεται ὅτι γάμον. ἀνθὺς δὲ ἀπὸ τῆς παςάδος ωδαλα-
βὼν τὼ πρῆθένον, ἢ ἀγαγὼν ὅτι τὸν κοίλανα, μ' τ' εἰωθυίας πομπῆς, τέλος ἀ-
ναχωρησάντων τῶν ὁπλιτῶν, αὖθις βιβλίον λαβὼν ἀποσολικὸν, τ' ωεὸς κορι-
θίους παύλου ὁπισολὼ ἀνεγίνωσκε, ἢ ωεὸς τὼ γαμετὼ ταὶ ἔ' ἀποσόλου ωεὸς
τοὶς γεγαμηκότας ωδαγέλματα διεξῆρχετο. πολλὰ δὲ ἢ ἔξωθεν αὖθις ωεσ-
ῆθεὶς ἐδίδασκεν, ὅσα ὁ γάμος ἔχει φορικὰ, ὅπως τὲ ἐπώδιμος ἡ μέλαξυ ἀνδρὸς
καὶ γυναικὸς συμβίωσις, ἢ οἵαν ὠδῖνες τὼ κυοφορεσῦῃ ἐκδέχον). ὃ ταὶ ἐκ τ'
παιδοθεφίας ωεσθεῖῆ μοῆθηταῖ. ἐπῆγε δὲ ταὶ ἐκ τῆς ἀγνείας χρησὰ, ἢ ὅπως
ὁ καθαρὸς βίος ὅςιν ῥᾳδύθεος, ἢ ἀμεμπτος, καὶ πανὸς ῥύπου ἐκτός· καὶ ὅλη ἡ

πρ̃ γενία πρ̃ὸς τοὺς ἐθ̃ νοις. ταῦτα κ̀ὴ πολλὰ τοιαῦτα πρ̀ὸς τ̀ὴν γαμετὴν πρ̃ε-
σβύτερον οὖσαν διεξ̀ὴλθον, πείθ̀ὴ αὐτὴν ζ̀ὴν αὐτ̀ῷ πρ̀ὸς θ̃ εὸν συν̀ὴθῆσαι, ἀποτάξαι τ̃ῷ
βίῳ ταῖς κοσμικαῖς κ̀ὴ ταύταις ἀμφοτ̀ὰς ζ̀ὴμ̀ὴίαις θέλουσι, ὅπ̀ὴ τ̀ὸ ὄρος τ̃ῆς καλου-
μέν̀ὴης νιτρείας χωροῦσιν. ἐκ̀ὴ δὲ βραχὺ χρόνου καλύβ̀ὴ διαφ̀ὴγοῦσι, ἀσκητήριον
εἶχον κοινόν, οὐκ ἔχουσι διάκρισιν θ̀ὴλείας τε καὶ ἄρρενος. ἀλλὰ ὅλους ἐν χ̃ῖ τὸν
ἀπόστολον ἐν χειρὶ τ̃ῷ. οὐ πολλοῦ δὲ πρ̀ὸς ἀδραμόντος χρόνου, ἡ νεόφυτος κ̀ὴ ἀμώ-
μητος, παίδε πρ̀ὸς τὸν ἀμμοῦν ἔλεξεν. οὐ πρέπον, ἔφ̀ὴ, ἀσκοῦντί σοι σωφροσύ-
νην, ὁρᾶν ἐν τοσούτῳ οἰκήματι θ̀ὴλέων. δ̀ὴ εἰ δοκεῖ, ἰδίᾳ ἕκαστος τ̀ὴν ἄσκησιν ποιη-
σώμεθα. αὖται πάλιν αἱ σὺν θ̀ὴκαι ἤρεσκον ἀμφοτέροις. κ̀ὴ χωρισθέντες ἀπ' ἀλλήλων,
οὕτω τ̀ὸ λοιπὸν τ̃ῷ βίου διῶυσαν, ἀπεχόμενοι οἴνου τε καὶ βρώματος, μόνον τε
ξηρὸν ἄρτον, κ̀ὴ αὐτὸν πολὺ μ̀ὴν ἀφ' μίαν ἡμέραν, πολὺ δὲ ἀφ' δύο, ἔστι δὲ κ̀ὴ
ἀφ' πλείονος ἐαθ̀ὴσθέντες. τούτου τ̃ῷ ἀμμοῦν τὸν ψυχὸν μ̃ῆ θάνατον δύναμε-
νον ὑπομ̀ὴῖναι ἀφ' ἀγκ̀ὴῶνος ὁ κατ' αὐτὸν διώκας αὐτώνιος ἐθεάσατο, ὡς φησιν ἐν
τ̃ῇ βίῳ αὐτ̃ῷ, ὁ τ̃ῆς ἀλεξανδρέας ἐπίσκοπος ἀθανάσιος. ἐζ̀ὴλωσεν οὖν τὸν βίον
τ̃ῷ ἀμμοῦν πολλοί. κ̀ὴ χ̃ῖ μέρος ἐπλ̀ὴρώθ̀ὴ τ̀ὸ τ̃ῆς νιτρείας ὄρος, καὶ τ̀ὸ τ̃ῆς
σκίτεως, ἐκ τοῦ πλ̀ὴθους τ̃ῶν μοναχ̃ῶν. ὧν πολλῶν τὸν βίον συγγράψαν, ἰδίας ἔργον
ὄντ̀ὴν ἐπιθέσεως. ἐπεὶ ὁ ἐλλόγιμος ἐν αὐλοῖς ἀνὴρ θεοφιλὴς, κ̀ὴ ἐν τ̃ῇ ἀσκήσ̃ῃ διαφερέν-
μενος, ἐκ ἀποστολικὸν βίον βιώσαντες, χρεώδη τέ τινα κ̀ὴ ἄξια τοῦ ἀπομνη-
μονεύεσθαι, ἐποίησάν τε καὶ ἔλεξαν, χρ̀ήσιμον οἰόμ̀ὴν ἐκ πολλῶν ὀλίγα ἐναλλα-
μίξαι τ̃ῇ ἱστορίᾳ, πρὸς ὠφέλ̀ὴσιν τ̃ῶν ἐντυγχανόντων. λέγε) τοίνυν ἀμμοῦν ἐκ̀ὴ
γυμνὸν ἑαυτὸν μὴ ἐνδεχόμενα πολὺ, λέγων ἀπρεπὲς εἶ) τ̃ῷ μοναχ̃ῷ καὶ τ̀ὸ ἑαυτ̃ῷ
σῶμα γυμνὸν θεωρ̃ῆν. καὶ πολὺ διαβαίνειν ποταμὸν βουλόμενος, ὥκνησεν ἀποδύσα-
σθαι. ἠνάγκασέ τε τ̃ῷ θε̃ῷ φωνέαντι αὐτ̃ῷ τ̀ὸν διάβασιν, μὴ ἐγκοπτόμενόν τ̀ὴν πρόο-
δον. ἐκ ἀγλεκὸς μεθ' ἑσπέραν ἐπὶ τ̀ὸν πέραν τ̃ῆς ποταμοῦ. Δίδυμος ἀν̀ὴρ ἐκ̃ῖνος μοναχὸς,
ἐνενήκοντα ἔτη βιοὺς, οὐδενὶ ἀνθρ̃ώπ̃ῳ συνέμεινεν ἄχρι τ̀ὴς τελευτ̀ὴς. Ἀρσένιος
ἀν̀ὴρ τοὺς νέους παίσμασιν οὐκ ἀφώκειζεν, ἀλλὰ τοὺς πρόσκομμας, λέγων ὅτι ὁ
νέος ἀφορμαθεὶς, καθαρεύοντὴς γ̀ὴ. ὁ δὲ πρόσκομμας τ̀ὸν ἐκ̃ῖνον ἀφορισμοῦ ὀδύ-
νης, βαρείαν λαμβάν̀ὴ τὴν ἀλ̀ὴθ̀ὴσιν. Πίωρ, πρεσβυτ̃ῶν ἤκουσεν. πυθομένου δέ τινος
διὰ τί οὕτως ἐκάθ̀ὴ, οὐ βούλομαι, ἔφ̀ὴ, ὡς ἔργῳ ὧ βρώματι χρ̀ήσασθαι, ἀλλ' ὡς
πρ̃έργῳ. πρὸς ἀν̀ὴρ δὲ πρεσβύτ̀ὴν ἐρωτ̀ὴσάμενον, ἀπεκρίνατο· ἵνα μὴ δὲν ὧ ἐ-
κάθ̀ὴμαι, φησὶν, ἡδονῆς σωματικῆς ἀλλάνοιτο ἡ ψυχ̀ὴ. Ἰσίδωρος ἔλεγε τεσσαρακοστὸν
ἔτος ἔχειν, ἀφ' οὗ ἀλλάνεται μὴ τῆς κ̃ῖ διάνοιαν ἁμαρτίας, μηδὲ πολὺ ἡ συγκα-
τάθεσις, μήτε ἐπιθυμία, μήτε θυμῷ. Παμβὼ δὲ ἀγράμματος ὢν, πρὸς-
ῆλθε τινὶ ὅπ̀ὶ τ̃ῶν διδασκάλων μαλμόν. ἀκούσας δὲ τὸν πρ̃ῶτον στίχον τοῦ λ̀ὴ
ψαλμοῦ γ̀ὴ λέγοντος, εἶπα φυλάξω τὰς ὁδούς μου, γ̀ὴ μὴ ἁμαρτάνειν με ἐν γλώσ-
σ̀ῃ μου. δυλίσθου ἀκούσας μὴ δυνεχόμενος, δυνεχώρησεν, ἀρκεῖσθαι φήσας τούτῳ
τ̃ῷ ἑνὶ στίχῳ, ἐὰν δυνηθῶ ἔργῳ αὐτὸν ἐκμαθεῖν. ἐγκαλέσαντος ὁ τ̃ῶν διδα-
σκόντων τὸν στίχον, διὰ τ̀ὴν ἑξαμ̀ὴνιαίου πρ̃αγματος γ̀ὴ χρόνου μὴ ἐνεγκεῖν αὐ-
τὸν, ἀπεκρίνατο, ὅλου τοῦ ψαλμοῦ τὸν στίχον οὔπω ὧ ἔργῳ ἐξέμαθον. μείζονα δὲ
πολλοὺς ὑπ̀ὲρ χρόνους, πρὸς ἵνα τ̃ῶν γνωρίμων ἐρωτ̀ὴσάμενα εἴ τ̀ὸν στί-
χον ἐξέμαθεν, ἐν ὅλοις, ἔφ̀ὴ, ἐννεακαίδεκα ἔτεσι, μόλις αὐτὸν πρ̀ὸτ̀ὴν ἐξέμα-

θον. ὁ

θον. Ο αὐτὸς δεδωκότος τινὸς χρυσίον εἰς ἀφιέρωσιν τῶν πτωχῶν, καὶ εἰπόντος ἀρίθμησον ὃ δέδωκα, ἔφη ἀριθμοῦ οὐ χρήζω, ἀλλ' ὁ * Μαθέσεως. ὅστις ὁ παμβῶ, ἀθανασίου τοῦ ἐπισκόπου τὸν καλέσαντος, κατῆλθεν ἐκ τῆς ἐρήμου εἰς τὴν ἀλεξανδρέων. ἰδὼν γὰρ γυναῖκα θεατρικὴν, ἐδάκρυσε. τῶν δὲ πρόντων πυθομένων διὰ τί ἐδάκρυσε, δύο μοι, ἔφη, ἐκίνησεν, ἓν μὲν, ἐκείνης ἀπώλεια· ἕτερον δὲ, ὅτι ἐγὼ οὐ τηλικαύτην ἔχω σπουδὴν περὶ τὸ ἀρέσαι τῷ θεῷ, ὅσον αὕτη ἵνα ἀρέσῃ τοῖς ἀνθρώποις αἰσχροῖς. μῶλος δέ τις ἔλεγεν, ὅτι ὁ μοναχὸς εἰμὴ ἐργάζοιτο, ὑπὸ τῆς τῷ πλεονεκτῆν κρίνεται). Πλείστοις, πολλὰ ἴνα φυσικὰ θεωρήματα ἔπεισε. καὶ συνεχῶς μῶλος ἦν τοῖς ἐντυγχάνουσι ἔλεγεν. καθ' ἕκαστον δὲ τῶν θεωρημάτων ἤυχετο. ἐβλύνθη δὲ ἐν τοῖς μοναχοῖς κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, δύο ἀνδρες θεοφιλεῖς ὁμώνυμοι ἑαυτοῖς. ἑκατέρῳ γὰρ αὐτῷ ὄνομα ἦν μακάριος. ὧν ὁ μὲν ἐκ τῆς ἄνω αἰγύπτου ἦν· ὁ δὲ, ἐκ τῆς ἀλεξανδρέων πόλεως. ἀμφότεροι δ', πολλαχοῦ ἐνεκεν ἐβλύνθη θεοδόηθοι, διὰ ἄσκησιν, διὰ βίον, διὰ ἔργον, διὰ τὰ ἐν χερσὶν αὐτῶν γλυπτὰ θαύματα. ὁ μὲν οὖν αἰγύπτιος τοσαύτας θεραπείας ποιησάμενος, καὶ τοσούτους τῶν δαιμονώντων ἐξήλασε δαίμονας, ὡς ἰδίας δεῖσθαι συλλεγαφῆς, ὧν χάριν θεοῦ διεπεράσθη. ἐν δὲ μέρει τοῖς ἐντυγχάνουσιν αὐτῷ. ὁ δὲ ἀλεξανδρεὺς μακάριος κτίστα πόντα περιπλώσιος ὢν τὴν αἰγυπτίαν, ἐν τούτῳ διήλλαξεν, ὅτι τοὺς ἐντυγχάνοντας ἱλαρούς τε ἦν, καὶ τῷ χαριεντίζεσθαι, τοῖς νέοις ἦλθε πρὸς ἄσκησιν. τούτων δ' ἄγγελος ἠνώμει μαθητὴς, τὰ δι' ἔργων φιλοσοφίαν ἐκτήσατο, περίεργον λόγῳ μόνῳ φιλόσοφος ὤν, ὃς ἐν τῇ κωνσταντίνου πόλει ἐπεχείρησε τὸν ναζιανζηνὸν, εἰς τὸ δ' ἀκόνου περιχθεὶς τάξιν, εἶτα ἅμα αὐτῷ εἰς τὸ αἰγυπτον κατελθὼν, καὶ τοῖς περιεχθεῖσιν ἐνυχὼν ἀνδράσι, τὸ ἐκείνων βίον ἐζήλωσε. καὶ τοσοῦτο περίεργα ἐν τῇ χερσὶν αὐτοῦ γέγονε, ὅσα καὶ ἐν τοῖς τῶν αὐτοῦ καθηγητῶν. οὕτω καὶ βιβλία ἄγαν σπουδαῖα συνέγραπται. ὧν ὃ μὲν, μοναχὸς, ἢ περὶ περικλυκῆς ἐπιγέγραπται· ὃ δὲ, γνωστικὸς, ἢ τὸν καταξιωθέντα γνώσεως. κεφάλαια δὲ αὐτοῦ πεντήκοντα. ὃ δὲ, αἰνιγματικὸς ἀπὸ τῶν θείων γραφῶν περὶ τοὺς πειράζοντας δαίμονας, ἐν ὀκτὼ διηρημένον μέρεσι, κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ὀκτὼ λογισμῶν. καὶ ἑξακόσια περὶ γνωστικὰ περὶ βλήματα. ἔτι μὴν καὶ στιχηρὰ δύο, ἓν περὶ τοὺς ἐν τοῖς κοινοβίοις, ἢ ἐν ξενοδοχίαις μοναχούς· καὶ ἓν περὶ τὴν παρθένον. ἄλλα ὅπως ὅστ θαυμαστὰ, οἱ ἐντυγχάνοντες εἰσὶν). Ἐλεγεν ὅ, ὡς ἡδυσμα, μικρὰ τῶν αὐτῶν μνημονευθέντων περὶ τῶν μοναχῶν τούτοις σπουδάσματα. φησὶ γὰρ κτίστης λέξιν, τάδε. ἀναγκαῖον καὶ τὰς ὁδοὺς τῶν περιοδευόντων μοναχῶν, ὀρθῶς διερωτᾶν, καὶ περὶ αὐτὰς καλοῦσθαι. πολλὰ γάρ ὅστιν ἐν αὐτοῖς ῥηθέντα τε καὶ πραχθέντα κακῶς. ἐν οἷς καὶ τοῦτο τις ἔφησεν, ὅτι τῷ ξενιτέρᾳ καὶ μὴ δυσμαλον διαιτᾶν ἀγάπη συζευχθεῖσῃ, θάττον διάγειν τὸν μοναχὸν, εἰς τὸ ἀπαθείας λιμένα. ὁ δὲ αὐτὸς παραπολύμου τινὰ νύκτωρ τῶν ἀδελφῶν, ὧν φασμάτων ἀπήλλαξεν, ἀθενοῦσι μετὰ νηστείας ὑπηρετήσας περιστάξας. οὐδενὶ γὰρ ὅτως ἐρωτηθεὶς ἔφησεν, ὡς διαφέρει τὰ τοιαῦτα καλασθέννυ) πάθη. Τῷ δικαίῳ δωτωνίῳ περιπλέοντι τις τῶν τότε σοφῶν, καὶ πῶς διαφαρτερεῖς, εἶπεν, ὦ πάτερ, ἵνα σὺ τῶν βιβλίων ἀναμιμνήσκεις ἑτερημένος. Τὸ ἐμὸν βιβλίον, ἔφη ὁ δωτώνιος, ὦ φιλόσοφε, ἡ φύσις τῶν γεγονότων ὅστ, καὶ πάρεσιν ὅτε βούλομαι τοὺς λόγους

ἀναγινώσκειν τοὺς τοῦ θεοῦ. ἠρώτησέ με τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, ὁ αἰγύπτιος γέρων μακάριος, τί δή ποτε μνησικακοῦντες μὲν τοῖς ἀνθρώποις, τὴν μνημονευτικὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς ἀφανίζομεν· δαίμοσι δὲ μνησικακοῦντες, ἀβλαβεῖς διαμένομεν. κἀμοῦ πρὸς τὴν ἀπόκρισιν ἀπορήσαντος, καὶ παρακαλοῦντος τὸν λόγον μαθεῖν, διότι, φησὶν ἐκεῖνος, τὸ μὲν πρότερον πάθος, παρὰ φύσιν· τὸ δὲ δεύτερον, κατὰ φύσιν ἐστὶ τοῦ θυμοῦ, παρέβαλλον κατ' αὐτὴν τὴν σταθηρὰν μεσημβρίαν, ᾧ ἁγίῳ πατρὶ μακαρίῳ, καὶ λίαν ὑπὸ τῆς δίψης φλεγόμενος, ἤτουν ὕδωρ πιεῖν. ὁ δέ φησιν, ἀρκέσθητι σκιᾷ. πολλοὶ γὰρ ὁδοιποροῦντες νῦν ἢ καὶ πλέοντες, καὶ ταύτης ἐστέρηνται. εἶτα λόγους μου πρὸς αὐτὸν περὶ ἐγκρατείας γυμνάζοντος, θάρσει, φησὶν, ὦ τέκνον, ἐν ὅλοις εἴκοσιν ἔτεσιν, οὔτε ἄρτου, οὔτε ὕδατος, οὔτε ὕπνου κόρον εἴληφα. τὸν μὲν γὰρ ἄρτον μου ἤσθιον σταθμῷ. τὸ δὲ ὕδωρ ἔπινον μέτρῳ. τοῖς τοίχοις δὲ ἐμαυτὸν παρανακλίνων, μικρόν τι τοῦ ὕπνου μέρους ἀφήρπαζον. Εμηνύθη τινὶ τῶν μοναχῶν, θάνατος οὗτος πατρός. ὁ δὲ, πρὸς τὴν ἀπαγγείλαντα παῦσαι φησὶ βλασφημῶν. ὁ γὰρ ἐμὸς πατὴρ ἀθάνατός ἐστιν. Εκέκτητό τις τῶν ἀδελφῶν εὐαγγέλιον μόνον, καὶ τοῦτο πωλήσας, ἔδωκεν εἰς τροφὴν τοῖς πεινῶσιν, ἄξιον μνήμης ἐπιφθεγξάμενος ῥῆμα. αὐτὸν γάρ, φησι, τὸν λόγον πεπώληκα τὴν λέγοντα, πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δὸς πτωχοῖς. Εστι δέ τις περὶ τὴν ἀλεξάνδρειαν νῆσος, κατ' αὐτὸ τὸ βόρειον, πέραν τῆς λίμνης κειμένη τῆς καλουμένης μαρίας. προσοικεῖ δὲ αὐτῇ μοναχὸς, τῆς παρεμβολῆς τῶν γνωστικῶν ὁ δοκιμώτατος, ὅς τις ἐπεφήνατο πάντα τὰ πραττόμενα ὑπὸ τῶν μοναχῶν, πράττεσθαι δι' αἰτίας πέντε, διὰ θεὸν, διὰ φύσιν, δι' ἔθος, δι' ἀνάγκην, διὰ ἔργον χειρῶν. ὁ δὲ αὐτὸς ἔλεγε πάλιν, μίαν μὲν εἶναι τῇ φύσει τὴν ἀρετήν· εἰδοποιεῖσθαι δὲ αὐτὴν ἐν τῇ δυνάμεσι τῆς ψυχῆς. καὶ γὰρ καὶ τὸ φῶς τὸ ἡλιακὸν, ἀσχημάτιστον μὲν, φησιν, ἐστί· ταῖς δὲ δι' ὧν εἰσβάλλει θυρίσι, σχηματίζεσθαι πέφυκεν. ἄλλος δέ τις τῶν μοναχῶν, διατοῦτο περιαιρῶ τὰς ἡδονὰς, εἶπεν, ἵνα τὰς τοῦ θυμοῦ περικόψω προφάσεις. οἶδα γὰρ αὐτὸν ἀεὶ μαχόμενον, ὑπὲρ τῶν ἡδονῶν, καὶ ἐκταράσσοντά μου τὴν νοῦν, καὶ τὴν γνῶσιν ἀποδιώκοντα. ἔλεγε δέ τις ὧν γερόντων, ὅτι ἡ ἀγάπη παραθήκας βρωμῶν, ἢ χρημάτων τηρεῖν οὐκ ἐπίσταται. ὁ δὲ αὐτὸς οὐκ οἶδα, φησὶν, εἰς τὰ ὑπὸ δὶς ὑπὸ δαιμόνων ἀπατηθείς. ταῦτα μὲν ὁ εὐάγριος ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ αὐτοῦ πρακτικῷ, κατὰ λέξιν ἀπεμνημόνευσεν. ἐν δὲ ᾧ γνωστικῷ αὐτοῦ, τοιαῦτα φησί. τέσσαρας ἀρετὰς, καὶ τὰς θεωρίας αὐτῶν, παρὰ τοῦ δικαίου γρηγορίου μεμαθήκαμεν εἶναι φρόνησιν, καὶ ἀνδρείαν, σωφροσύνην, καὶ δικαιοσύνην. καὶ φρονήσεως μὲν ἔργον ἔλεγεν εἶναι, τὸ θεωρεῖν τὰς νοερὰς καὶ ἁγίας δυνάμεις, δίχα τῶν λόγων. τούτους γὰρ ὑπὸ τῆς σοφίας δηλοῦσθαι παραδέδωκεν. ἀνδρείας δὲ, τὸ ἐγκαρτερεῖν τοῖς ἀληθέσι. καὶ πολεμούμενον, καὶ μὴ ἐμβατεύειν εἰς τὰ μὴ ὄντα. τὸ δὲ παρὰ τοῦ πρώτου γεωργοῦ δέχεσθαι σπέρματα, καὶ ἀπωθεῖσθαι τὸν ἐπισπορέα, τῆς σωφροσύνης ἴδιον ἀπεκρίνατο εἶναι. Δικαιοσύνης δὲ πάλιν, τὸ κατ' ἀξίαν ἑκάστου λόγον ἀποδιδόναι, τὰ μὲν σκοτεινῶς ἀπαγγέλλουσα· τὰ δὲ δι' αἰνιγμάτων σημαίνουσαν· τινὰ δὲ καὶ φανεροῦσα, πρὸς ὠφέλειαν τῶν ἁπλουστέρων. Τῆς ἀληθείας ὁ στύλος ὁ καππαδόκης βασίλειος, τὴν μὲν ἀπ' ἀνθρώπων, φησὶν, ἐπισυμβαίνουσα γνῶσιν προσεχὴς μελέτη, καὶ γυμνασία κρεῖσσον ποιεῖ· τὴν δὲ ἐκ θεοῦ χάριτος ἐγγινομένην, δικαιοσύνη, καὶ ἀοργισία καὶ ἔ-

λεος. καὶ

λεος. ἓ τὴν μὴν πρεσβυτέραν δυναμὶν, καὶ τοὺς ἐμπαθεῖς ὑποδέξασθαι. τὴν δὲ δευτέραν, οἱ ἀπαθεῖς μόνοι εἰσὶ δεκτικοί. οἱ καὶ ὧδε τὸν καιρὸν τῆς προσευχῆς, ὃ οἰκεῖον φέγγος τοῦ νοῦ, προσλάμπον αὐτοῖς δεικνύσι. τῶν ἁγιωτάτων, ὁ ἅγιος φωστὴρ ἀθανάσιος, τὴν βάπτισιν, φησὶ, μωϋσῆς εἰς τὸ ὄρος μέρος ἔφησαν προσβάσεως. γινωσκέτωσαν οἱ γνωστικοὶ, τίς ὁ πένης ὅτι κατ' αὐτῶν, καὶ πόσα πειρασμὸν ἡμιν ἀφορμὴν ὑποβάλλεται. καὶ μὴ προφάσεις τοῖς προσιοῦσι προφέτωσαν. ἔλεγε δὴ ὁ τῶν θεμουϊτῶν ἐκκλησίας ἄγγελος σαραπίων, ὅτι ὁ νοῦς μὲν πεπωκὼς πνευματικὴν γνῶσιν τελείως καθαίρεται. ἀγάπη δὲ τὰ φλεγμαίνοντα μόρια τῆς ψυχῆς θεραπεύει. πονηρὰς δὲ ὀπτασίας ὀπτρέουσας ἴσχυσιν ἐγκράτεια. τοῖς προκοπὴν καὶ κρίσεως, κτῆσαν ἀεὶ γυμνάζε λόγοις, φησὶν ὁ μέγας καὶ γνωστικὸς διδάσκαλος δίδυμος, καὶ τοῦτων τὰς ὕλας ἀφὲ μνήμης φέρειν πειράθη. ἄπονοι γὰρ αἱ δόναι ἐν τούτοις προσπαίουσι. καὶ τοῖς μὲν προκοπὴν λόγοις ἐν τῇ διαφορᾷ ὧν σωτῆρ, καὶ κτίστην τὸν κόσμον διήκουσι. τοῖς δὲ προκοπὴν, ἐν τοῖς ἔθεσι τοῖς ἀπὸ κακίας καὶ ἀγνωσίας, ὅτι τὸ ἀρετὴν, ἢ ὅτι τὴν γνῶσιν ἡμᾶς ἐποιήσαντο. τοιοῦτον μὴν ἐκ τῶν διαλόγου ἐνοῦμεν προθέμεθα. ἐλθόντος δὲ καὶ ἅγιος ἀνὴρ θαυμάσιος ἐν τοῖς μοναχοῖς, ᾧ ὄνομα ἀμμώνιος, ὅσις οὕτως ἦν ἀπειέργος, ὥστε ἐν τῇ ῥώμῃ ἅμα ἀθανασίῳ κινδυνεύοντος, μηδὲν βέλτιον ἰσορρῆσαι τῶν ἔργων τὸ πόλεως. μόνον δεῖδειν τὸ πέτρου καὶ παύλου μαρτύριον. τοῦτ' ὁ ἀμμώνιος εἰς ὀπισθοπὴν βιαζόμενος, καὶ διαφυγὼν, τὸ δεξιὸν οὖς αὐτῷ ἐξέκοψεν, ὅπως δὴ ᾧ ἀχήμων ᾖ τὸ σῶμα, τὴν χειροτονίαν ἐκφύγῃ. ὕστερον δὲ χρόνῳ ὕστερον καὶ διάγελος ὁ τοῦ θεοφίλου ἐπισκόπου ἀνεξανδρίας πρὸς ὀπισθοπὴν ληφθεὶς ἀπέφυγε, τὸν ἀριστερὸν ἀκρωτηριάσας τοῦ σῶματος, πειτυχὼν τῷ ἀμμωνίῳ, χαλεπωτέρου ὀνόματος ἔλεγεν, ὡς κακῶς εἰπὼν πρὸ ἕξας, ἐκκόψας τὴν ἀκοὴν, καὶ σύνοχος εἰ) θεοῦ τοῦτο ποιήσας. ὁ δὲ ἀμμώνιος, πρὸς αὐτὸν. ἀλλὰ σὺ, ἔφη, διάγελε, οὐκ οἶδα δώσειν δίκην τῷ γλῶσσαν ἀπολεμῶν. διὰ φιλαυτίαν τῇ δοθείσῃ χάριτι μὴ χρησάμενος. ἐλθόντος μὴν οὕτως καὶ τὸ αὐτὸν χρόνον ἐν τοῖς μοναστηρίοις καὶ ἄλλοι πλεῖστοι ἄνδρες θαυμασιοὶ καὶ θεοφιλεῖς, ὧν ἐν τῇ προκειμένῃ συγγραφῇ, μνημονεύειν μακρὸν δὴ εἶναι λέγειν. ἄλλως τε καὶ ἐκβαίνειν τοῦ προκειμένου δύναται, εἰ βουλοίμεθα καθ' ἕκαστον ὧν ἀνδρῶν τοὺς βίους, καὶ ὅσα ἐποίησαν θαύματα, διὰ τὸ προσοδεῖ αὐτοῖς ἀλιότητα. εἰ δέ τις βούλοιτο τὰ περὶ αὐτῶν μανθάνειν ὧν τε ἐποίησαν, ὧν τε ἐπροφάξαν, καὶ ὧν προὸς ὠφέλειαν τῶν ἀκουσμένων ἐφθέγξαντο, ὅπως τε αὐτοῖς τὰ θεῖα ὑπήκουον, πεπόνη) παλλαδίῳ τῷ μοναχῷ, ἴδιον μονόβιβλον. ὃς διαγελίου μὲν ἦν μαθητὴς. πάντα δὲ ἀκριβῶς περὶ αὐτῶν διεξῆλθεν, ἐν ᾧ καὶ γυναικῶν ἐφάμιλλον τοῖς προφρενεστέροις ἀνδράσιν ἐπαινουμένων βίον, μνήμιλλα πεποίη). διάγελος μὲν οὖν καὶ παλλάδιος, μικρὸν ὕστερον μετὰ τὸν εὐαγέντος τελευτὴν, ἐπαινέθησαν. ἐπαινέθημεν δὲ, ὅταν ἐξεβλήθημεν.

Τοῦ γοῦν βασιλέως εὐαγέντος νόμῳ κεκωλυσμένος διώκειν, τοὺς τ' ἐν ἀγεξανδρείᾳ καὶ τοὺς κατ' αἴγυπτον, πάντα ἐπορθεῖτο, καὶ ἀνετρέπετο· τῶν μὲν φεύγοντων εἰς ἀκαισήια· ὧν δὲ βαπτομένων εἰς δεσμωτήρια, ἄλλων τε ἄλλως στρεβλουμένων. διάφοροι γὰρ ἰμερείαι, κατὰ τῶν ἡσυχάζειν φιλοσώτων ἐγίνοντο. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐν τῇ ἀγεξανδρείᾳ ἡ ἐδόκει λευκίῳ πέτρᾳ κεῖσθαι, ἀξιοῦσι δὲ ὅτι τὸν ἀντιόχειαν αὐ-

θης ὑπέστρεψεν. οἱ δὲ λοιποὶ, ὅπου τὰ τ' αἰγυπτίου μοναστήρια ἐχώρουν. ὁ δὲ στρατηγὸς, σὺν πλήθει πολλῶν στρατιωτῶν, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς λούκιος, οὐδὲ γὰρ αὐτὸς ἀπεχείρησε, ἀλλὰ τίνας ἁγίων ἀνδρῶν οὐδαμῶς οἰκειζομένων, χείρονα τῶν στρατιωτῶν διεθεάτησε. ὡς δὲ ὅπου τὸν τόπον ἐλήλουθε, κατελάμβανον τοὺς ἄνδρας, τὰ σεμνὰ θεωροῦντας, ἀγελαίους, πάντα θεραπεύοντας, δαίμονας ἐξελαύνοντας. οἱ δὲ, μικρὰ τῶν τοῦ θεοῦ χαρισμάτων φροντίσαντες, οὐδὲ τὰς ζωηθεῖς ἀγκὰς, ἐν τοῖς ἀκλεέσι τόποις σὺν ἐχώρουν ὅπου τελεσθῆναι. ἀλλὰ αὐτὸ καὶ τούτων ἐξέβαινον. καὶ οὐκ ὅπου τούτων μόνον ἔφυγον· ἀλλὰ καὶ τοῖς ὄχλοις ἐκέλευον κατ' αὐτῶν. ταῦτα καὶ ὁ ἔφορος ἑώρακέναι, πρὸ ὧν καὶ πεπονθέναι φησίν. ἀνέκαθεν τότε καὶ ἐπ' αὐτῶν, τὰ τοῦ ἀποστόλου λεγόμενα. ἐπαίζοντο γὰρ, καὶ μαστίγων πεῖραν ἐλάμβανον, ἐγυμνοῦντο, ἐδεσμοῦντο, βιβάζοντο, ἐν φόνῳ μαχαίρας ἀπέθνησκον, ἄνδρες περιερχόμενοι ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἐν μηλωταῖς, ἐν αἰγείοις δέρμασιν, ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι, ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος. ἐπ' ἐρημίαις πλανώμενοι, ἐν ὄρεσι, καὶ σπηλαίοις, καὶ τοῖς ὀπαῖς τῆς γῆς. καὶ ταῦτα μαρτυρηθέντες, διὰ τῆς πίστεως ἐν ἔργων, καὶ τῶν ἰαμάτων, ὅσα ἐν τῇ χερσὶν αὐτῶν ἡ τοῦ χριστοῦ χάρις εἰργάζετο. ἀλλ' ὡς ἔοικεν ἡ τοῦ θεοῦ προνοία, ταῦτα παθεῖν τοὺς ἄνδρας συνεχώρησεν, χρήσιμόν τι προβλεψαμένη, ἵνα δι' ὧν αὐτοὶ κακῶς ἔπασχον, ἕτεροι τὴν ἐν θεῷ σωτηρίαν ὑρῶσιν. καὶ δὴ καὶ ἡ ἀπόβασις ἔδειξεν. ὡς οὖν οἱ θαυμάσιοι ἐκεῖνοι ἄνδρες, κρείττονες τῆς ὑπερφερούσης ἀνάγκης ἐγένοντο, ἀποκτείνας ὁ λούκιος γνώμην δίδωσι τῷ ἡγεμόνι τοῦ στρατιωτικοῦ τάγματος, τὴν ἐξουσίαν τοῖς πατράσι τῶν μοναχῶν. αὐτοὶ δὲ ἦσαν, ὁ αἰγύπτιος μακάριος, καὶ ὁ ἀλεξανδρεὺς, ὁ τούτου ἐπώνυμος. ἐξωρίζοντο οὖν οἱ ἄνδρες εἰς νῆσον τινὰ, ἥτις σοδένα τῶν χριστιανῶν εἶχεν οἰκητήρια. κατ' αὐτὴν τε τὴν νῆσον ἐτύγχανεν ὂν ἱερὸν, καὶ ἱερεὺς ἐν αὐτῷ, ὃν πάντες οἱ ἐκεῖ, ἴσα θεῷ ἔσεβον. θορυβούντων δὲ τῶν θεοφιλῶν ἀνδρῶν ἐν τῇ νήσῳ, πολλὰ μὲν τὰ ἐκεῖ δαιμόνια, ἐν θορύβῳ καὶ φόβῳ ἐλύοντο. ζωέβαινε δὲ κατ' αὐτὸ, καὶ τοιοῦτόν τι προῆγμα γίνεται. ἡ τῦ ἱερέως θυγάτηρ ἄφνω ὑπὸ δαίμονος κάτοχος γινομένη, ἐξεμάνη, καὶ πολλὰ διέτρεπεν. ἀκαθάρετός τε ἦν, καὶ οὐδενὶ ὑπῳοῦν ἡσυχάσαι ἠδύνατο. ἀλλ' ἐβόα μεγάλα, καὶ προὴς τοὺς θεοφιλεῖς ἐκείνους ἄνδρας. οἳ, φησιν, ἦλθε καὶ ἐνταῦθα ἐξελάσαι καὶ ἡμᾶς. πάλιν οὖν οἱ ἄνδρες ἐκεῖ, τὸ ἴδιον ἔργον ὁ ἐκ θεοῦ χάρις εἰλήφασιν, ἐπιδείκνυνται. ἐξελάσαντες δὲ τὸν δαίμονα τῆς παρθένου, καὶ ὑγιῆ αὐτὴν τῷ πατρὶ παραδόντες, εἰς πίστιν τῦ χριστιανισμοῦ ἤγαγον. τὸν δὲ ἱερέα καὶ πάντας τοὺς ἐκεῖ ἐποικοδομήσαντας ἐν τῇ νήσῳ, ἄνδρας οὖν τὸν τόπον μεταποιήσαντες, ἐβαπτίζοντό τε, καὶ πάντα τὰ τῦ χριστιανισμοῦ, χαίροντες ἐδιδάσκοντο. οὕτω μὲν δὴ βλασφημούμενοι διὰ τὸν τοῦ ὁμοουσίου πίστιν οἱ θαυμάσιοι ἐκεῖνοι ἄνδρες, αὐτοί τε δοκιμώτεροι ἐγένοντο, καὶ ἄλλους ἔσωζον, καὶ τὴν πίστιν βεβαιότερον εἰργάζοντο.

κεζ Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, καὶ ἕτερον ἄνδρα πιστὸν ἔδειξεν ὁ θεὸς, δι' αὐτῦ μαρτυρηθῆναι δικαιώσας τὴν πίστιν. δίδυμος γὰρ ἀνὴρ θαυμαστὸς καὶ βιβλιογνώμων, τὴν αὐτὴν ἐώρησε χρόνον, πάσῃ διαφερέλας παιδεύσει. τοῦτ' κωμιδῆ νέος ὤν, καὶ τὰ θεῖα τῶν γραμμάτων στοιχεῖα μαθών, τῇ τῆς ὀφθαλμίας περιέπεσε πάθει. ἐκ κακῶς διατεθεὶς, τὸ ὀφθαλικὸν ἀπέβαλεν. ὁ θεὸς δὲ αὐτῷ ἀντὶ τῶν αἰσθητῶν ὀφθαλμῶν,

μῶν, πρέπε τοῖς νοητοῖς. ἃ γὰρ δι' ὀφθαλμῶν παιδεύεται ὁρᾶν ἔφυσε, ταῦτα δι' ἀκοῆς ἐξεμάθανε. ὁρᾶν παιδὸς γὰρ ὢν δύφυὴς καὶ ψυχῆς λαχὼν ἀγαθῆς, σύνεγγυς τοῖς δύφυέσι, καὶ ὀξυτέρα βλέπουσας. γραμματικῆς τε γὰρ τοῖς κανόνας ἐραδίως καθορᾶν, καὶ ῥητορικῆς πάλιν θᾶττον ἅπτεσθαι. ἥκιστα δὲ ὅπου τὰ φιλόσοφα, θαυμαστῶς πως, καὶ τῷ ἀληθεστάτῃ ὁμιλεῖν, καὶ ἀριθμητικήν τε καὶ μουσικήν, καὶ τἄλλα τῶν φιλοσόφων μαθήματα ἐν τῇ ψυχῇ κατέθετο, ὡς τοῦτο μόνον αὐτὸν ἀπάντων τοῖς ταῦτα δι' ὀφθαλμῶν καθορᾶν ὁμοίως. ἅμα μὲν ἄλλα καὶ τὰ θεῖα λόγια, παλαιᾶς καὶ καινῆς διαθήκης οὕτως ἀκριβῶς ἐγνώκει, ὥστε πολλὰ μὲν ἐκδοῦναι βιβλία· ὑπαγορεῦσαι δὲ ἕτερα τοῖς τοῦδε τοῦ παιδὸς τρία βιβλία· ἑρμηνεῦσαι δὲ καὶ τοῖς τοῦδε ἀρχῶν ὠφελίμους. ὑπομνήματά τε ἐκδοῦναι εἰς αὐτά, δι' ὧν σαφήσειν ὡς εἴη ἄριστα γεγραμμένα, καὶ μάτην ἐρεσχελοῦσιν οἱ καθηγηταὶ τὸν ἄνδρα καὶ τὰ βιβλία διαστρέφοντες. μὴ δὲ γὰρ αὐτοὺς δυνατὰς φησὶν εἶναι τὸν τοῦ ἀνδρὸς ξυνιέναι. εἴ τις οὖν τῷ πολυμαθέστατον καὶ ὃ διαφέρον τῆς ψυχῆς διδύμου γνῶναι τρόπῳ), ἐντυχὼν τοῖς πεπονημένοις αὐτῷ βιβλίοις, μαθήσεται). τοῦτο λέγεται καὶ αὐτόνομον ἤδη τότε καὶ τὸν οὐδένος χρόνον, ὅτε διὰ τοὺς ἀρειανοὺς ἐν τῇ ἀλεξανδρείᾳ ἐκ τῆς ἐρήμου κατῆλθεν, ἐλθεῖν ὃν διδύμῳ, καὶ μαθόντα τὸν τοῦ ἀνδρὸς ξυνιέναι, εἰπεῖν τε πρὸς αὐτόν. μηδὲν ὧν δίδυμε θαρρήσετέ σε ἡ τῶν ἀληθῶν ὀφθαλμῶν ἀποβολή. τοιοῦτοι γὰρ οἱ λείποντες ὀφθαλμοί, οἷς καὶ μύες, καὶ κώνωπες βλέπειν ἰσχύουσιν. χαῖρε δὲ ὅτι ἔχεις ὀφθαλμούς, οἷς καὶ ἄγγελοι βλέπουσι, δι' ὧν καὶ ὁ θεὸς θεωρεῖται, καὶ τὸ αὐτοῦ φῶς καταλαμβάνει). ταῦτα μὲν ἤδη οὖν τότε τοῦδε τοῦ θεοφιλοῦς ἀνδρὸς πρὸς δίδυμον εἴρηται. τότε δὲ μέγιστος σωτὴρ τῆς οἰκείας πίστεως ἐφάνη τὸ δίδυμος πρὸς τοὺς ἀρειανοὺς ἀπάντων, καὶ σοφίσματα ἀνῃρεῖτο αὐτῶν, καὶ τοὺς κιβδήλους καὶ δολεροὺς αὐτῶν λόγους ἐξήλεγχεν.

Ἀλλὰ δίδυμον μὲν τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἀρειανίζουσιν, ἡ θεὸς ἀπέταξε πρόνοια· ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις πόλεσιν, βασιλέα τε τὸν καίσαρα, καὶ γραμματέα τὸν ναζιανζηνόν· πρὸς ὧν βεβαίαν εἰπεῖν δίκαιον ἡδονήν. ἦρκει μὲν γὰρ ἡ πρὸς πάσι τοῖς ἀνδράσι σοφοῖς μνήμη, καὶ ἡ ἐκ τῶν γεγραμμένων αὐτοῖς βιβλίων μάθησις, πρὸς ἀθανασίαν τοῦ ἑκατέρου δίκαιον. ἐπεὶ δὲ κατ' ἐκεῖνο καιρὸς τὰ πολλὰ τῆς ἐκκλησίας αὐτοῖς συνεδήσατο, καὶ ὡς ἐμπύρευμα τῆς πίστεως ἐφυλάχθησαν, ἅπαντες ἡ ἱστόρησις μάλιστα τούτων μνήμην ποιήσασθαι. βασιλείου τοίνυν καὶ γρηγορίου εἴ τις βούλοιτο σύγκρισιν ποιήσασθαι, διεξιέναι τε τὸν ἑκάτερον βίον καὶ τόπον, καὶ τὰς πρὸς θύρας αὐτοῖς ἀρετάς, ἀμφισβήτησις ἂν ἑτέρου τοῦ ἑτέρου πρόκρινα. ἄμφω γὰρ ἦσαν ἀγγέλοις ἐφάμιλλοι, καθά τε τὸν ὀρθὸν πολιτείαν, καὶ τὴν πρὸς παῤῥησίᾳ, τῷ τε ῥητορικὴν φήμῃ, καὶ τὸν τῶν ἱερῶν γραμμάτων. νέοι γὰρ δὴ ὄντες οὗτοι, ἐν τοῖς ἀθήναις ἠκούσθησαν, τῶν τότε ἀκμασάντων σοφιστῶν, ἱμερίου, καὶ προαιρεσίου ἀκροασταὶ γενόμενοι, καὶ μέλλοντα ἐν τῇ ἀντιοχείᾳ τῆς συρίας λιβανίῳ συμφοιτήσαντες, ἄκρως τῷ ῥητορικὴν ἐξεπόνησαν. ἀξιοῖτε τὸ φιλοσοφεῖν κριθέντες, ὑπὸ πολλῶν προεκλήθησαν, ὅπως τὸν διδασκαλικὸν βίον ζηλεῖν. ἀμφὸ δὲ αὐτοὺς ὅπως διχθονικὴν προκαλούμενον, ἀμφοτέρων καλεφόνησαν. καὶ καταλιπόντες τὸ σοφιστεύειν, ὅπως μονήρη βίον προέκριναν. ἀφάμιλλοι οὖν φιλοσόφων λόγων, πρὸς

κζ

τῷ τίνι καὶ λα ἐν τῇ ἀντιοχείᾳ συμφοιτῶντι τὰ φιλόσοφα, μετ' οὐ πολὺ τὰ ἀρειανῶν βιβλία συναγαγόντες, ἐξ αὐτῶν τὴν ἑρμηνείαν τῶν ἱερῶν γραμμάτων ἐπέγνωσαν. μέγα γὰρ κλέος ὁ ἀρειανῶν καθ' ὅλης τότε τῆς οἰκουμένης ἐφήπλωτο. ὧν ἀσκηθέντες, δυνατῶς ἀπήντων πρὸς τοὺς ἀρειανίζοντας, καίτοι τῶν ἀρειανῶν τὰ ἀρειανῶν βιβλία εἰς μνήμην, ὡς φασιν, τῶν ἰδίων καλούντων δογμάτων, αὐτοὶ ἐξήλεγχον, καὶ ἐδείκνυον, μὴ νοήσαντας τὸν ἀρειανῶν συνέσιν. πρὸς τοῖς πολλοῖς τε τότε οἱ ἀρειανοί, καὶ ὁ τότε ἀρειανίζων βασιλεὺς, ὁμόνομοι νομίζοντες εἶναι, τοῖς περὶ γρηγόριον καὶ βασίλειον συνηγωνίζοντο, ἀπαλλάττοντες τελείως ἐδείκνυτο. βασιλεὺς μὲν οὖν ὑπὸ μνημείου τῶν ἀντιοχέων ἐπισκόπου, εἰς ὃν τὸν ἀγακόνουζαξιν περιχειαθεὶς, μεταζῶλα δὲ καὶ ἐπίσκοπος τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος, λέγω δὴ τὸν καππαδοκίας καισαρέας περιβληθεὶς, φρονίδα τὴν ἐκκλησιῶν ἐποίητο. δεδιὼς γὰρ μή πως ἀρειανὴ καινοτομία, καὶ τὰς κατὰ τὸν πόντον ἐπινεμηθῇ ἐπαρχίας, δρομαῖος ἐπὶ τὰ ἑκάτερα μέρη διέβαινεν. ἐκάτερα τε ἀσκητήρια συνεκρότησε, καὶ καθηγησάμενος τοῖς ἀνδράσιν τῇ αὐτοῦ διδασκαλίας, τοὺς σαλαμονίους ἐφήκιξε. γρηγόριος δὲ ὁ ναζιανζοῦ πόλεως ἀντεποιεῖτο καππαδοκίας, ἧς καὶ ὁ αὐτοῦ πατὴρ περότερον ἐκκλησίας περέσχε, κατὰ τὰ αὐτὰ τῷ βασιλείῳ διεπεφήνει. περιῶν γὰρ καὶ αὐτὸς τὰς πόλεις, τοὺς ἐναντιουμένους περὶ τῆς πίστιν ἐρρώννυε. μάλιστα δὲ τὰ πολλὰ τὴν κωνσταντίνου πόλιν ἀποδημῶν, τοὺς ἐν αὐτῇ ὁμοφρονας, τῆς διδασκαλίας ἐφήκιξε. διὸ καὶ μικρὸν ὕστερον, ψήφῳ πολλῶν ἐπισκόπων περέσχε τὸν κωνσταντίνου πόλεως λαόν. ὡς οὖν τὰ πρὸς ἀμφοτέρων νόμιμα εἰς ἀκοὰς ἦκε τοῦ βασιλέως οὐδενὸς, αὐθίκα βασιλεὺς ἀπὸ τῆς καισαρείας ἀγώνιμον, ὅτι τῶν ἀθλιόχαρν γνώεσθαι ἐκρίθυσεν. ἤγειρε οὖν δύθυς, καὶ κατὰ γνώμην τοῦ βασιλέως, εἰς ὃ τῶν ὑπάρχων εἰσήγειρε δικαστήριον. πρῶτον τὲ περιχαρὴς αὐτῷ τοῦ ὑπάρχου, τοῦ χάριν, μὴ τῶν πίστιν τοῦ βασιλέως ἀποδείξαι, ὁ βασιλεὺς ἐν παρρησίᾳ πολλῇ, τῇ μὲν τοῦ βασιλέως θρησκείᾳ ἐμέμφετο· τῇ δὲ τοῦ ὁμοουσίου πίστι συνίστατο. ἐπεὶ δὲ ὁ ὑπάρχος θαύμαζον αὐτῷ διηπείλησεν, εἰ θέλοι, ἔφη ὁ βασιλεὺς, γνῶναί μοι περὶ τῶν ἀληθειῶν, ἀπαλλαγῆναι τῶν δεσμῶν τοῦ σώματος. τοῦ δὲ ὑπάρχου πάλιν ἐπισκέψασθαι εἰπόντος, λέγε) εἰπεῖν τὸν βασιλέα, ἐγὼ δὲ σήμερον καὶ αὔριον, αὐτὸς εἰμὶ, ὅθεν σὺ ἑαυτὸν μὴ συνήλλαττες. τότε μὲν οὖν κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, φρουρούμενος διετέλει βασιλεύς. τῇ εἰς μακελῶν δὲ στρατεύεται νήπιον υἱὸν τοῦ οὐδενὸς, ᾧ ὄνομα ἦν γαλάτης, ἐρρωγῆσαι ἰχῦρας, ὥστε ἀπογνωσθῆναι ὑπὸ τῶν ἰατρῶν. ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ ἡ βασίλισσα δομνίκα, λόγους περὶ τὸν βασιλέα περιέφερε φάσκουσα, ἑαυτὴν μὲν ἐν τοῖς ὀνείρασι κακῶς ἀφανισθῆναι ὑπὸ φοβερῶν φασμάτων· τὸ δὲ παιδίον κακῶς ἔχειν, διὰ τὴν εἰς τὸ ὑπόστεγον ὕβριν. ταῦτα εἰς νοῦν βαλόμενος ὁ βασιλεὺς, μεταπέμπεται τὸν βασιλέα. καὶ ἀποπειρῶν ποιούμενος, φησὶ πρὸς αὐτὸν. εἰ δυνηθῇς τὰ σὰ δόγματα, δύξαι ἵνα μου ὁ υἱὸς μὴ ἀποθάνῃ. ὁ δὲ, εἰ πιστεύσας, ἔφη, ὦ βασιλεῦ καθάπερ ἐγὼ, καὶ ἡ ἐκκλησία ἑνωθῇ, ζήσει) τὸ παιδίον. τοῦ δὲ μὴ συνθεμένου, οὕτω, ἔφη ὁ βασιλεὺς, περὶ τὸ παιδὸς, τὸ θέλημα γενήσει) τοῦ θεοῦ. ταῦτα εἰπόντα τὸν βασιλέα, ἀφεθῆναι ἐκέλευσε. τὸ μὲν παιδίον, μετ' ὀλίγον ἐτελεύτησε. τοῖς περὶ τὸν ἄνδρα τούτων ὡς ἐν ὑπομνήματι εἰρήσθω. βιβλία δὲ ἑκάτερος αὐτῶν, πολλὰ καὶ θαυμαστὰ συνέγραψαν, καὶ ἐξέδωκαν. ἀφ' ὧν ἔνια ὁ εὐσεβίνος,

φῖνος εἰς τὴν ῥωμαίων γλῶσσαν μεταβεβληκέναι φησίν. ἐλθόντα δὲ ἀδελφοὶ βασιλείου, πέτρος καὶ χρηγόριος. ἀλλὰ πέτρος μὲν τὸν μονήρη βίον βασιλείου ἐζήλωσε. χρηγόριος δὲ ὁ διδασκαλικὸν τοῦ λόγου, ὃς καὶ τὴν πανηθεῖσαν βασιλείῳ ἑξαήμερον, ἅτε δὴ καταλελειμμένην, τοσοῦτον ἐπλήρωσε μέτρῳ θαύματος τὴν ἀδελφοῦ. καὶ ὑπόφαιον εἰς μῆκος τὴν διπλοΐδα ὑπέσκιον ἐν τῇ κώνῳ λίνον πολὺ διεξῆλθε. φέρον δ' αὖτε καὶ ἄλλοι λόγοι διαφέροντι.

Ἐπειδὴ δέ τινες ὁμωνυμίας πλανῶνται, καὶ ἐκ τῶν ὑπὸ χρηγορίου φερομένων βιβλίων, δεῖ εἰδέναι ὅτι δύο ἐστὶν ὁ πανλικὸς χρηγόριος, ὅσπερ ἐκ τῆς ἐν πόντῳ νεοκαισαρείας ὁρμώμενος, πρεσβύτερος τούτων ἐστί. μαθητὴς μὲν ὠριγένους ἐγένετο. τοῦτον τὸν χρηγόριον, πολὺς ὁ λόγος ἐν τε ἀθήναις καὶ βηρυτῷ, καὶ ὅλῃ τῇ πανλικῇ οἰκήσει· ὡς δὲ εἰπεῖν, καὶ πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ. ἔστι γὰρ ὡς τῶν ἀθλήσεων παιδεύματα ἐναγωνίσασθαι, ἐν τῇ βηρυτῷ νόμοις ἐμαθήτευσε. πυθόμενός τε ἐν τῇ καισαρείᾳ τὰ ἱερὰ γράμματα ἑρμηνεύειν ὠρίγενον, ἀφορμὴν ἔσχε τοῦ καισάρειαν ἀφικέσθαι. ἀκροασάμενός τε τῆς μεγαλοφώνου θεωρίας τῶν ἱερῶν γραμμάτων, πολλὰ χαίρειν εἰπὼν τοῖς ῥωμαϊκοῖς νόμοις, ἀνεχώρησε πρὸς τὰ λοιπά. καὶ ἐκεῖ αὖτε παιδευθεὶς τὴν ἀληθῆ φιλοσοφίαν, καὶ μεταβαλὼν ὅτι τάχιστα τὴν γραφὴν τῶν νέων καλεσάντων, ἀνεχώρησε. καὶ ἐκεῖ ποτὲ μὲν λαϊκὸς ὤν, πολλὰ σημεῖα ἐποίησε, νοσοῦντας θεραπεύων, καὶ δαίμονας δι' ὑποτροπῶν φυγαδεύων, καὶ τοῖς ῥᾳδιουργοῦσι τοῖς τε λόγοις, καὶ πλέον τοῖς γνησίοις ἐκ αὖτε ποτὲ σαλόμωνος. μέμνηται δὲ αὖτε καὶ πάμφιλος ὁ μάρτυς ἐν τοῖς περὶ ὠριγένους πονηθεῖσιν αὖτῷ βιβλίοις, ἐν οἷς καὶ συγγραφικὸς λόγος χρηγορίου, εἰς ὠριγένη φέρεται. γεγόνασιν οὖν, ὡς ἐν κεφαλαίῳ εἰπεῖν, χρηγόριοι, ὅ, τε ἀρχαῖος ἐστὶ καὶ μαθητὴς ὠριγένους, καὶ ὁ ναζιανζηνός, ὃς ὁ ἀδελφὸς βασιλείου. ἐλθὼν δὲ καὶ χρηγόριος ἐν ἀλεξανδρείᾳ, ὃν οἱ ἐγχώριοι κατὰ τὸν καιρὸν τῆς φυγῆς ἀθανασίου κατέσχησαν. περὶ μὲν δὴ τούτων, ἰκανῶς.

Κατὰ δὲ τὸν χρόνον τόνδε, καὶ ναυατιανῶν οἱ περὶ φρυγίαν οἰκοῦντες, τὴν ἑορτὴν τῶν πάσχα μετέθεσαν. πῶς δὲ τοῦτο ἐγένετο λέξω, πρότερον εἰπὼν ὅτου χάριν ὑπέκειται περὶ τὰ φρυγῶν καὶ παφλαγόνων ἔθνη, ὁ ἀκριβὴς τῆς ἐκκλησίας αὐτῶν νόμος. Ναυάτος πρεσβύτερος ὢν τῆς ἐν ῥώμῃ ἐκκλησίας διεκρίθη, ὑπὸ κορνήλιος ὁ ὑπέσκοπος τοὺς ὑπὸ τούτου βαπτισθέντας πιστοὺς ἐν τῷ διωγμῷ, ὃν ὁ βασιλεὺς δέκιος κατὰ τὰς ἐκκλησίας ἐκίνησεν ἐς κοινωνίαν ἐδέξατο. Διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν διακριθεὶς ἐς ὑπερορίαν ὑπὸ τῶν συμφρονησάντων αὐτῷ ὑπερόπτων πρεσβυτέρων ἐκκλησίας ἔσχαφεν, μὴ δέχεσθαι τοὺς ὑπὸ τούτου εἰς τὰ μυστήρια. Ἀλλὰ προσέρπειν μὲν αὐτοὺς ἐς μετάνοιαν· τὴν δὲ συγχώρησιν, ὑπὸ τέρπειν θεῷ ᾧ δυναμένῳ, καὶ ἐξουσίαν ἔχοντι συγχωρεῖν ἁμαρτήματα. τοιαύτας ἐπιστολὰς οἱ κατ' ἐπαρχίαν δεχόμενοι, πρὸς τὰ οἰκεῖα ἤθη ἐποιοῦντο τὴν δηλουμένων τάξιν. ὡς γὰρ σχίσμα ἐδήλου μὴ δεῖν ἀξιοῦσθαι ὧν μυστηρίων τοὺς μὴ τὸ βάπτισμα ἐς θάνατον ἁμαρτίαν πεποιηκότας, τοῖς μὲν ἐδόκει μικρὰ καὶ ἀπονητὶ τὴν τοιούτου κολάσεως ἡ ἐπίθεσις· οἱ δὲ, ὡς δίκαιον τὸ κολάζεσθαι καὶ ὀρθοῦσθαι τὴν πολιτείαν ἐδέχοντο. ἐν τοσούτῳ δὲ τούτου κινουμένου ζητήματος, ὑπεκκαλαμβάνει τὸν ὑπὸ κόπου κορνηλίου τὰ βάπτισμα ἡμαρτηκόσιν ἐ-

παγγελλόμενα τὴν συγχώρησιν. οὕτω δὲ ἀμφοτέρων ἐπεστέλλοντο τὰ ἐναντία. καὶ ἐκ τῶν θείων ὀχυρούντων ἃ ἑκάτερος ἔλεγεν, ἕκαστος κατ' ἔθος εἰς τοῦτο ἔτρεψεν, εἰς ὃ καὶ πρότερον μᾶλλον ἐπέκλινεν. ὅσοι γὰρ φιλαμαρτήμονες δραξάμενοι τῆς τότε δοθείσης συγχωρήσεως, καὶ εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον, ἐπὶ πάσης ἁμαρτίας αὐτῇ συνεχρήσαντο. φαίνεται δὲ τὰ φρυγῶν ἔθνη σωφρονέστερα εἶναι τῶν ἄλλων ἐθνῶν. καὶ γὰρ δὴ καὶ σπανιάκις φρύγες ὀμνύουσιν. ἐπικρατεῖ γὰρ τὸ μὲν θυμικὸν παρὰ σκύθαις, καὶ θρᾳξί. ὧν δὲ ἐπιθυμητικῷ, οἱ πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον τὴν οἴκησιν ἔχοντες πλέον δουλεύουσι. τὰ δὲ παφλαγόνων καὶ φρυγῶν ἔθνη, πρὸς οὐδέτερον τούτων ἐπιῤῥεπῶς ἔχει. οὐδὲ γὰρ ἱπποδρομίαι, οὐδὲ θέατρα σπουδάζονται νῦν παρ' αὐτοῖς. διό μοι δοκεῖ μᾶλλον ἐπινεύκεναι τούτοις τε καὶ τοὺς οὕτω φρονοῦντας, πρὸς τὰ παρὰ ναυάτου τότε γραφόμενα. ὡς μῦσος γὰρ ἐξαίσιον παρ' αὐτοῖς ἡ πορνεία νομίζεται. καὶ γὰρ τοὺς οἱασδήποτε ἄλλης αἱρέσεως σωφρονέστερον βιοῦντας, φρύγας καὶ παφλαγόνας ἐστὶν εὑρεῖν. τὴν δὲ αὐτὴν αἰτίαν καὶ περὶ τοὺς οἰκοῦντας τὰ ἑσπέρια μέρη, καὶ ναυάτῳ πειθαρχήσαντας εἶναι νομίζω. ναύατος μὲν οὖν, εἰ καὶ περὶ πολιτείας ἀκριβοῦς διεκρίθη, ἀλλ' οὖν γε τὴν τοῦ πάσχα ἑορτὴν οὐ μετέθηκεν. ἀεὶ γὰρ κατὰ τὰ ἑσπέρια μέρη ἐποίει, καὶ οὗτος ἐπετέλεσε. ποιοῦσι δὲ διαπαντὸς οἱ ἐκεῖ μετ' ἰσημερίαν ἀνέκαθεν, ἀφ' οὗ καὶ χριστιανίζουσιν. ἀλλ' οὗτος μὲν ὕστερον ἐπὶ οὐαλεριανοῦ τοῦ βασιλέως διωγμὸν κατὰ χριστιανῶν κινήσαντος, ἐμαρτύρησεν. οἱ δὲ ἐξ αὐτοῦ ἐν φρυγίᾳ ἐπώνυμοι κατὰ τὴν κοινωνίαν τούτου συνεχωρήθησαν ἐκτρεπόμενοι, περὶ τόνδε τὸν χρόνον, καὶ τὴν ἑορτὴν τοῦ πάσχα μετέθεσε. σύνοδον γὰρ ἐν πάζῳ κώμῃ, ἔνθα τοῦ σαγγαρίου ποταμοῦ εἰσὶν αἱ πηγαὶ ποιήσαντες, ὀλίγοι τινὲς καὶ οὐκ εὔσημοι τῶν περὶ φρυγίαν ναυατιανῶν ἐπίσκοποι ὅρον ἐκφέρουσιν· ὥστε ἰουδαίους ἐπιτηρεῖν ποιοῦντας τὰ ἄζυμα, καὶ σὺν αὐτοῖς τὴν τοῦ πάσχα ἐπιτελεῖν ἑορτήν. ταῦτα ἡμῖν ἀνήγγειλέ τις ἀνὴρ παλαιός, πρεσβυτέρου μὲν εἶναι λέγων ἑαυτὸν υἱόν· ἅμα δὲ ὧν πατρὶ παρεῖναι τῇ γενομένῃ συνόδῳ, καθ' ἣν, οὔτε ἀγέλιος παρῆν ὁ κωνσταντινουπόλεως ναυατιανῶν ἐπίσκοπος, οὐδὲ μάξιμος ὁ νικαίας, οὐδὲ ὁ νικομηδείας, οὐδὲ μὴν ὁ κοτυαείου. ὑπὸ τούτων γὰρ ἡ ναυατιανῶν θρησκεία μάλιστα κανονίζεται. ταῦτα μὲν οὖν οὕτω ποτὲ ἐγένετο. διῃρέθη δὲ μικρὸν ὕστερον καὶ ἡ ναυατιανῶν ἐκκλησία δι' ἐκείνην τὴν σύνοδον, ὡς κατὰ χώραν ἐροῦμεν. μετιτέον τε ἐντεῦθεν, ἐπὶ τὰ κατ' αὐτὸν τὸν χρόνον, ἐν τοῖς ἑσπερίοις γενόμενα μέρεσιν.

κθζ Τοῦ γὰρ βασιλέως οὐαλεντινιανοῦ ἡσυχίαν ἄγοντος, καὶ οὐδεμίαν σκύλλοντος αἵρεσιν, δάμασος μετὰ λιβέριον τὴν τῆς ἐπισκοπῆς ἱερωσύνην ἐδέξατο. ἀφ' οὗ συνέβη ταραχθῆναι τὴν ἐν ῥώμῃ ἐκκλησίαν, διὰ τοιαύτην αἰτίαν. οὐρσῖνος τὶς τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας διάκονος ὑπόψηφος γέγονεν, ἡνίκα ἡ ἐπιστολὴ τοῦ ἐπισκόπου ἐγίνετο. ἐπεὶ οὖν προεκρίθη δάμασος, μὴ φέρων ὁ οὐρσῖνος τὴν τῆς ἐλπίδος ἀποτυχίαν, παρασυνάξαι τῇ ἐκκλησίᾳ ἐσπούδασε, καὶ πείθει τινὰς ἀσήμους ἐπισκόπους, ἐν παραβύστῳ χειροτονῆσαι αὐτόν. καὶ χειροτονεῖται οὐκ ἐν ἐκκλησίᾳ, ἀλλ' ἐν ἀποκρύφῳ τόπῳ τῆς βασιλικῆς, τῆς ἐπικαλουμένης σικόνης. τούτου δὴ γενομένου, διχόνοια τὸν λαὸν ἐκράτησεν. ἐστασίαζον οὖν πρὸς ἑαυτοὺς, οὐ διά τινα πίστιν ἢ αἵρεσιν, ἀλλὰ περὶ τοῦ μόνον τίς ὀφείλει τοῦ ἐπισκοπικοῦ θρόνου ἐγκρατὴς γενέσθαι.

νέαθαι. ἐπιδῦναι δὲ συμπλεκάδες τῶν ὄχλων ἐλίνυσε. ὥστε καὶ ὁκ ἐ τῶν βαπτιζῆς πολλοὺς ἀποθανεῖν, καὶ βαπτίσαι πολλοὺς λαϊκοὺς τε καὶ κληρικοὺς ὁπόταν δ' ἐπ' ἄλλην μαξιμίνου διωρθωσαι, καὶ οὕτω τ' ὄντε ἀρσῖνον παύσασθαι τ' ὀπιχλήσεως, ἐκκλησιῶται τοὺς βουληθέντας ἀκολουθῆσαι αὐτῷ.

Υπὸ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον, καὶ ἕτερον μνήμης ἄξιον, ὃν τῇ μεδιολάνῳ συνέβη γενέσθαι. ἰσλυτήσμιος γὰρ τοῦ ὁσίου αὐξεντίου, ὃς ὁπάτων τῶν ἀρειανῶν κεχλεύκηκε, πάλιν οἱ ὁμόφρονες τοῦ βαπτιστοῦ ἐπαράσσουσι· πολλή τε ἦν αὐτοῖς ἡ φιλονεικία, ἀνίκα ἀνίκα προσδοκᾶσθαι ἀπευδόντων. ὡς δὲ περὶ τούτου σάσις ἐγένετο, ἀνάβασθαι ὁ τῆς ἐπαρχίας ἄρχων, τὸ ὑπαλικὸν ἔχων ἀξίωμα, ᾧ ἦν ὄνομα ἀμβρόσιος, μήπως ὁμόφρων τῆς αἱρέσεως, ἄτοπόν τι κινῆσαι τὴν πόλιν γένηται, εἰσῆλθε εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὡς καταπαύσων τὴν σάσιν. ὡς δὲ ὁμοφρονοῦντα τῷ λαῷ ὁ λαὸς ἡσυχίαν παρέσχεν, πολλά τε λυσιτελοῦντα παρῄνει, καὶ ἔσεισε τοὺς ἀγόρους τῆς πλήθους ὁρμὰς, αἰφνίδιος μία συμφωνία τῶν πάντων ἐγένετο. καὶ ἐβόων ἀμβρόσιον ἄξιον εἶναι τῆς ἐπισκοπῆς, αὐτόν τε χειροτονῆσαι πρώτιστον ἠξίουν· οὕτω γὰρ μόνως ἑνώσειν τε ἔφασαν τὸν λαὸν, καὶ τέρψειν τοὺς περὶ τὴν πίστιν ὁμόνοιαν. ἐπεὶ δὲ ὁμοῦ τινος θείου ἡ ὁμοφωνία τοῦ λαοῦ γένεσθαι τοῖς παροῦσιν ἐπισκόποις ἐφαίνετο, μὴ δὲ ὁσφαλίσωνται, συλλαμβάνουσι τὸν ἀμβρόσιον, καὶ βαπτίσασιν, καὶ ἡγοῦνται γὰρ ἰῶ, διὸς τοὺς τῆς ἐπισκοπῆς ἱεροσυλίαν τῶν βαιβούλων, γνωρίζοντες ὡς βασιλεὺς οὐδενὶ νικᾶν τὰ ἡμέτερα. ὁ δὲ βασιλεὺς θαυμάσας τοῦ λαοῦ ὁμόνοιαν, θεοῦ τε ἔργον εἶναι γνοὺς τὸ ἡμέτερον, ἐδήλου τοῖς ἐπισκόποις, ὑπουργεῖν τῷ θεῷ, κελεύοντι χειροτονεῖν. θεοῦ γὰρ μᾶλλον, ἢ ἀνθρώπων εἶναι τοῦ ψῆφον τοῦ ἐπ' αὐτῷ. τοῦτον δὴ ἔτι τῶν καταστάντος ἀμβρόσιον, οἱ ὁμόφρονες διεγῶτες, δι' αὐτὸν ὄντες ἰῶ ἐθνικῶν.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς σαυρομαλῶν ἐπεξιόντων τῇ ῥωμαίων ἀρχῇ, ἐπ' αὐτοὺς ἐχώρει μετὰ πλείστης βαρβαρικῆς. ταύτην οὐκ εἴασαν τὸν βαρβαρικὸν ἀκούσαντες οἱ βάρβαροι· ἀγαπᾶ προσβυσάμενοι πρὸς αὐτὸν, ἠτοῦντο ὅπως σωθήσονται, εἰρήνης τυχεῖν. τῶν πρέσβεων δὲ εἰσελθόντων, καὶ φανέντων οὐκ ἀξιοπρεπῶν, ἠρώτησεν εἰ τοιοῦτοι σαυρομάται πάντες εἰσίν. ἀποκριναμένων δὲ τῶν πρέσβεων, ὅτι ἀρίστους σαυρομαλῶν ἥκει πρὸς αὐτὸν, πλησθεὶς θυμοῦ οὐδενὸς νικηθοῦς, καὶ μέγα βοῶν ἔλεγε, κακῶς προάπτει τὴν ῥωμαίων ἀρχὴν προσκρούσασθαι εἰς αὐτὸν, ὅπου τοιοῦτο γένος τῶν βαρβάρων δύνηται, οὐ ἀγαπᾷ πρὸ ἑαυτοῦ μένειν ἐξόμνυον. ἀλλ' ὅπλα αἴρεται, καὶ ῥωμαίων ὄρεσι πᾶσι, καὶ εἰς πόλεμον θρασύνεται. ὁ τοσοῦτον ἐν τῇ βοῇ ἀφασπερέξας ἔτυχεν ἑαυτὸν, ὥστε πᾶσαν μὴν δυσωμωθῆναι φλέβα, πᾶσάν τε ἀρτηρίαν ἀφρέαλῶσαι. καὶ οὕτως αἵματος ἐκδοθέντος, τελευτᾷ ἐν φερυείῳ, ᾧ προσωνυμία βεργητίω, μετὰ ὑπατείαν χαλιδνοῦ δ τέταρτον, καὶ ὀκοιλίου, περὶ τὰ ἑπτακαιδεκάτην δ νοεμβρίου μηνὸς, ζήσας ἔτη, νδ', βασιλεύσας ἔτη δεκατρία. τελευτήσαντος οὖν οὐδενὸς νικηθοῦς, οἱ μετὰ τὴν ἰταλίαν τραπῶσι, ἕκτῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν τελευτὴν, ὃν ὁμώνυμον τῷ πατρὶ οὐδενὸς νικηθοῦ νέον ἄρτα κομιδῇ τὴν ἡλικίαν, βασιλέα ἀνηγόρευσαν ἐν ἀκόνῃ πόλει τῆς ἰταλίας. καὶ τούτου διαγελάσαντος, ἠγνώκασιν οἱ βασιλεῖς, οὐχ' ὅτι γένους τοῦ μὴν ἀδελφὸς, τῷ δὲ, ἀδελφιδοῦς βασιλεύς· ἀλλ' ὅτι τῷ δὲ γνώμην ἀμ

φολέρων ἐχθρεσθενήθη, ὃν αὖθις χθρεσθενδν ἔμθγον. ὅμως δὲ ἀμφότεροι σύμφοροι
τῆς βασιλείας ἐγθόνθ. καὶ θδεν ὃν ἔφπον ὁ νέος οὐδγενθνιανὸς ἱδρύθη εἰς ὃν θ-
πον θδ ἰδίου παθός. ἰστέον δὲ, ὅθι οὐδγενθνιανῷ ἐγεγόνη ἐξ ἐξ ἰουστίνης, ὣ ἐπέ-
γνωμθ ζώσης αὐθδ τ πρεσβέρας γναικὸς σευήρας, δι' αἰτίαν τοιάνδε. ἰοῦστος ὁ τῆς
ἰουστίνης παλήρ τ πρεσβύτινος ἐπρχίας ἤδη πρότερον ὅτε πρ κωνσαντίου χρό-
νων ἄρχων καθεστὼς, ἴδεν ὄναρ, ὡς ἐκ θ δξιοθ μέρους ἀλουργῖδα βασιλικὴν ἀ-
πεκύησε. ὃ δὲ ὄναρ εἰς πολλοὺς λεχθὲν, ἦκε καὶ εἰς τὰς ἀκοὰς κωνσαντίου. ὁ ὃ συμ
βολῶν ὃ ὄναρ, ὡς βασιλέως ἐξ αὐτθ λεχθησομένου, πέμψας δύναρχ ὃν ἰοῦστον. ἡ
δὲ αὐτθ θυγάτηρ ἰουστῖνα ἀπορφωνισθεῖσα θδ πατρὸς ἔμεινε, παρθένος οὖσα. χρό-
νῳ δὲ ὕστερον τῇ γαμετῇ τ βασιλέως οὐδγενθνιάνθ σευήρα γνωίμη καθίσα).
καὶ συνεχεῖς ἐποιθτο πρὸς τὸν βασιλίδα τὰς συμβυχίας. ἐπεὶ δὲ ἐκρατύνθη ἡ
συνήθεια, ἤδη κὴ συμβούλου αὐτῇ. ὡς οὖν ἶδεν αὐτὸν λυομένῳ τ ἰουστῖναν ἡ συ-
νήρα, ἠρώτθη θδ κάλλους τῆς παρθένου, καὶ πρὸς ὃν βασιλέα διεξῆλθε λόγος,
ὡς οὕτως εἴη θαυμαστὸν ἔχουσα κάλλος ἡ παρθένος, ἥ θδ ἰούστου θυγάτηρ· ὡς κὴ αὐ-
τὸν, γναῖκα κήτοι οὖσαν, ἐρασθῆναι τ δυμορφίας αὐτῆς. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀμυ-
δυσάμενος ὃν τῆς γναικὸς λόγον, ἀγαγέσθαι τὸν ἰουστῖναν ἐβουλεύσατο, μὴ ἐκ-
βαλὼν τ συνήραν ἀφ' ἧς αὐτῷ χαλεπὸς ἐγεγόνη, ὃν μικρὸν ἔμπροσθεν δυναρ-
θύκει βασιλέα. νόμον οὖν ὑπαγορθύσας δημοσία, πρόθηκε τῇ πόλει, ὥστε
ἐξεῖναι τῷ βουλομένῳ, δύο νομίμους ἔχειν γναῖκας. καὶ ὁ μὲν νόμος πρόκειτο.
ὁ δὲ ἄγεται τὸν ἰουστῖναν, ἀφ' ἧς αὐτῷ κὴ οὐδγενθνιανὸς ὁ νέος, κὴ θυγατέρες δύο,
ἰούστα, χάρτα, χάλλα. ὧν αἱ μὲν δύο παρθενεύουσαι διετέλεσαν. χάλλαν δὲ ὕστερον
βασιλεὺς ἔγημε θεοδόσιος ὁ μέγας, ἀφ' ἧς αὐτῷ πλακιδία θυγάτηρ ἐγένετο. ἀρ-
κάδιον γὰρ, κὴ ὠνόριον ἐκ πλακίδης ἔσχεν τ πρεσβέρας γναικός. πρὸ μὲν οὖν θεο-
λβ δοσίου καὶ τῶν υἱῶν αὐτθ, κτ τὸν ἑκάστου χρόνον ἐρεῖ μθν.

Οὐδὲν δὲ ἐν τῇ μθσιοχείᾳ διάφορον, ἀπὸ μὲν τῶν ἔξω πόλεων, ἕως ἡσύχαζε.
πόλεμον γὰρ οἱ βάρβαροι κτ τὰς οἰκείας ἔμθνον χώρας. δθνατὸς δὲ ἐπολέμει τοῖς
φρονοῦσι τὸ ὁμοούσιον, ἐκ καθ' ἑκάστην, μείζονας τὰς ὑμοιρίας ἐφθύεισκεν κατ'
αὐλῶν. ἕως αὐτθ τὸν πολλὸν ἀπήνθαν ὁ φιλόσοφος θεμίστιος μετειωλέρων τῶν
προσφωνητικῷ λόγῳ εἰργάσατο, ἐν ᾧ μὴ δεῖν ξενίζεσθαι ὅτι τῇ διαφωνίᾳ τ χρι-
στιανικῶν δογμάτων πλθαμὸς ἐστὶ βασιλέ· μικρὰν γὰρ εἶ) τ αὐλῶν διαφωνίαν, ὡς
πρὸς τὸ πλῆθος, καὶ τὸν σύγχυσιν τῶν πρ' ἕλληνας δογμάτων· εἶ) γὰρ ὑπὲρ τὰ
τειακόσια δόγματα, καὶ πρὸς τὸ δόξαν ἐξ ἀνάγκης, κὴ τὸν διαφωνίαν εἶ) πολ
λὼ, βούλεσθαι τ οὕτω τὸν θεὸν διαφόρως δοξάζεσθαι· ἵνα ἕκαστος πλέον αὐτθ
τ μεγαλότητα φοβοῖτο, ἐκ τὸ μὴ πρόχρεον ἔχειν τὸν γνῶσιν αὐτθ. ταῦτα κὴ
τὰ τοιαῦτα τοθ φιλοσόφου προσφωνήσαντος, πρόθυμος ὁ βασιλεὺς ἐγένετο. οὐ
μὴν τελέως ὑφῆκε τ ὀργῆς, ἀλλὰ μέχρι θανάτου ἐξοχίαν ἐζημίαν τοῖς ἱερω-
μένοις ἀνδράσιν, ἕως ἀπέπαυσεν αὐτθ καὶ τούτων τὸν ὁρμὴν, ὅπερ ἡμόμενον
προῆμα τοιόνδε.

Οἱ πέραν τοθ ἴστρου βάρβαροι οἱ καλούμενοι γότθοι, ἐμφύλιον πρὸς ἑαυτοὺς
λγ κινήσαντες πόλεμον, εἰς δύο μέρη ἐτμήθησαν. ὧν τὸ ἑνὸς ἡγεῖτο φριγέρνης τοθ
δὲ ἑτέρου, ἀθανάριχος. ὁ πρεσβύτερος δὲ τοθ ἀθαναρίχου φανέντος, φριγέρνης

πρόσφυγ

πρὸς φόβην ῥωμαίοις, καὶ τὴν αὐλῶνα τὴν διὰ παλου ἐπεκάλεσε βοήθειαν. γνωρίζεται τοῦτα τῷ βασιλεῖ οὐδενὶ, καὶ κελεύει τοὺς ἀνιδρυμένους τὴν θράκην τραλιανοὺς, βοηθεῖν τοῖς βαρβάροις, τῶν βαρβάρων τραλλιανῶν, καὶ ποιοῦσθαι νίκην τὴν ἀθαναρίχου πέραν τοῦ ἴστρου, τοὺς πολεμίους εἰς φυγὴν τρέψαντες. αὕτη πρόφασις γέγονε, τοῦ χριστιανοὺς φονεύεσθαι τῶν βαρβάρων πολλούς. ὁ γὰρ φιλόξενος χάριν ἀποδοὺς ὧν ἀπείληφε, τὴν θρησκείαν τοῦ βασιλέως ἠσπάζετο. καὶ τοὺς ὑφ' ἑαυτῷ, τοῦτο ποιεῖν προέτρεπε. διὸ καὶ μέχρι νῦν πλείστοι οἱ γότθοι τὴν ἀρειανῶν θρησκείαν ὀνίνες τυγχάνουσι, ὅτε διὰ τὸν βασιλέα ταύτην προσεδέχθησαν. ὅτε δὲ ὁ οὐλφίλας ὁ τῶν γότθων ἐπίσκοπος, γράμματα ἐφεῦρε γοτθικά. καὶ τὰς θείας γραφὰς εἰς τὴν γοτθων μεταβαλών, τοῖς βαρβάροις μεμαθήκε τὰ θεῖα λόγια προσκυνεῖν. ὅθεν δὲ οὐλφίλας οὐ μόνον τοῖς ἐπὶ τοῦ φιλιππίνου, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐπὶ τοῦ ἀθαναρίχου ἰαπόδαις βαρβάροις τὸν χριστιανισμὸν ἐξεδίδασκεν, ὁ ἀθαναρίχος ὡς προδότην τῆς πατρῴας θρησκείας, πολλοὺς τῶν χριστιανιζόντων ἰουδαϊσμοῦ ὑπέβαλεν· ὥστε μεμαρτυρῆσθαι καὶ τὰ βαρβάροις ἀρειανίζοντας. ἀλλὰ λόγος μὲν πρὸς τὸν σωτῆρος ἡμῶν θεὸν δόξαν ἀπωλέσασι μὴ δεῖν θεῖναι, τὸν ὀρθῆς ἐξέπεσε πίστεως, προφάσεσιν ὧν ὑὸν τοῦ θεοῦ δολιοῦσας. οἱ γὰρ βάρβαροι ἁπλότητι τὸν χριστιανισμὸν δεξάμενοι, ἀπὸ τῆς εἰς χριστὸν πίστεως τῆς ἐν τοῦτῳ ζωῆς καλεφρόνησαν. ταῦτα μὲν περὶ τῶν χριστιανιζόντων.

λδ Οὐκ εἰς μακρὰν δὲ οἱ βάρβαροι φιλίαν πρὸς ἀλλήλους ἀπεσάμενοι, αὖθις ὑφ' ἑτέρων βαρβάρων γοτθιαζόντων αὐτοῖς τῶν καλουμένων οὔννων καὶ πολεμηθέντες, καὶ τῆς ἰδίας ἐξελαθέντες χώρας, εἰς τὴν ῥωμαίων γῆν καταφεύγουσι, δουλεύειν τῷ βασιλεῖ σπουδάζοντες. καὶ τοῦτο πράττειν, ὅπερ αὖ ὁ ῥωμαίων πρόεδρος βασιλεύς. ταῦτα εἰς γνῶσιν ἦκει τοῦ οὐδενὸς, καὶ μηδὲν προϊδόμενος, κελεύει τοὺς ἐκεῖ δύοντας οἴκου τυχεῖν, πρὸς ἓν τοῦτο μόνον οἰκείρμων γενόμενος. ἀφορίζει οὖν αὐτοῖς τὰ μέρη τῆς θράκης δυτυχεῖν τὰ μάλιστα ὅτι τούτῳ νομίσας. βουλεύεται δὲ ὡς εἴη ἕτοιμον καὶ ὑπερεπὲς, κλησάμενος τῶν πολεμίων στρατεύμα. ἤλπιζε γὰρ βαρβάροις ῥωμαίων φοβερωτέρους ἔσεσθαι φύλακας. καὶ ἔμελλε τοῦτο ἠμέλει τοῦ λοιποῦ, τοὺς ῥωμαίων τραλιανοὺς αὐξῆσαι. ἐς τοὺς μὲν ἤδη πάλαι τραλλιανομένους, καὶ τῶν πολέμων γενναίως ἀγωνιζομένους ὑπαρχόντας. τὸν δὲ σπουδαζόμενον ὑπὸ τῆς ἐπαρχίας τῶν κώμας τραλιανὸν, ἐξηργύρωσεν ὀλοσχοίνους χρυσοῦς, ὑπὲρ ἑκάστου τραλιανοῦ, τοὺς σπουδαζομένους ἀπαλλάσσεσθαι κελεύσας, οὐ πρότερον τὰς σπουδαίας κουφίσας αὐτοῖς. τοῦτο ἀρχὴ γέγονε δυστυχῆσαι τότε πρὸς ὀλίγον τῆς ῥωμαίων ἀρχῆς.

λε Οἱ γὰρ βάρβαροι τὴν θράκην καλλιφοίτες, ὑπὸ ἀδείας τῶν ῥωμαίων καρπούμενοι χώραν, τὴν δυτυχίαν οὐκ ἤνεγκαν. ἀλλὰ τῶν ἐνεργεῖσθαι μὴ χωρούσι, τὰ πρῶτα τὰ περὶ θράκην ἐνέτρεπον. ταῦτα οὕτως ὅπη γενόμενα, εἰς γνῶσιν ἥκοντα τοῦ οὐδενὸς, τὴν εἰς ἐξορίαν πέμπειν τοὺς φρονοῦντας τὸ ὁμοούσιον ἀφίσταται. ἐν δὲ ῥούφῳ γὰρ γενόμενος, δι' ὧν οὐκ ἴσης δυθυμίας, ὅτι τὴν κωνσταντινούπολιν ἦλθε. διὸ καὶ ὁ κατ' αὐτὸν χριστιανικὸς ἔγωφησε πόλεμος. ὅτε δὴ καὶ δίζωϊος, ὁ τῆς ἀρειανῆς θρησκείας ἐν δυθυμίᾳ προεστώς, τελευτᾷ τοῦ βίου ἐχρήσατο τὴν ὑπατείαν οὐαλεντος τὸ πέμπτον, ἐς οὐαλεντινιανοῦ νέου τὸ πρῶτον. ἐς καθίσταται εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ τοῦ δωρόθεος.

λϛ Ἀναχωρήσαντος δὲ τῆς βασιλείας τοῦ βασιλέως, Φραγγοι οἱ πρεσβεύσαντες παρὰ τοῦ Ἀετίου, ὅτε Ῥωμαίων ἀπέστησαν, τραπησόμενοι πρὸς μοναρχὸν, τὸ ἀνδρὸς αὐτὸς τελευτήσαντος. πάντα οὖν τὰ παρὰ τοῦ τότε ἀνακληθέντα παρὰ τῶν Φραγγων καὶ τὸν αὐτὸν ἐπορθεῖτο χρόνον. ἀλλ' ὅμως θεῖα προνοία, τὰ Φραγγῶν κατέσχε δι' αἰτίαν τοιαύτην. μωσῆς τις ὄνομα, Φραγγος ὁ γένος, ἐν τῇ ἐρήμῳ τὸν μοναχικὸν μετερχόμενος βίον, ἐπ' ἀλαθείᾳ καὶ πίστει, καὶ τεράστιοις θείοις ἐνδόξος ἦν. τούτων ἡ τῶν Φραγγων βασίλισσα μαθοῦσα, ὅπισθεν τοῦ οἰκείου ἔθνους ἦτει λαβεῖν ὅπου θέλοι καταστήσας, τὸν πόλεμον. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Ῥωμαίων στρατηγοὶ, ἀγαπητὸν ἡγήσαντο ὅπως διαύλους σωθήσεις εἰρήνην ποιήσασθαι. διὸς τε ὡς εἶχον ἐπέταττον τοῦτο γενέσθαι. καὶ συλληφθεὶς ὁ μωσῆς ἐκ τῆς ἐρήμου, ἤγετο πρὸς τὴν ἀνεξαίρεσιν, ἐκ τοῦ ἱεροσυλίου δεξάμενος. ἐπεὶ ὁ θεὸς τὸν καθαιροῦντα τότε τῶν ἐκκλησιῶν λύκιον ἦγεν, τὴν χεσθονίαν ἀπέφυγε. διαῦτα εἰπὼν θεὸς λύκιον. ἐγὼ μὲν ἐμαυτὸν ἡγοῦμαι τοῦ ἱεροσυλίου ἀνάξιον. εἰ δὲ λυσιτελῆ τοῦτο τοῖς δημοσίοις πράγμασιν, ὄκνος ὅπισθέν μοι χεῖρα. λύκιος. πεπλήρωται γὰρ αὐτοῦ αἰμοῦ ἡ δεξιά. τοῦ δὲ λυκίου λέγοντος μὴ δεῖν ὑποείζειν, ἀλλὰ πρότερον μαθεῖν παρ' αὐτοῦ τὰ θρησκεύματα, ὁ μωσῆς, ἀλλ' οὐ δολερὸς λόγος, ἔφη, νῦν ζητεῖται, ἀλλ' αἱ πρόξεις σου, αἱ κατὰ τῶν ἀδελφῶν ἡμαρτήμασιν, ἐξελέγχουσιν ὡς χειστιανικὰ ἔχεις δόγματα. ὁ γὰρ χειστιανὸς, οὐ πλήσσει, οὐ λοιδορεῖ, οὐδὲ μάχεται· δοῦλον γὰρ κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι. σοῦ δὲ τὰ ἔργα δοκεῖ, μᾶλλον τῶν πεμφθέντων εἰς ἐξοδείαν, καὶ θηρίοις παραβληθέντων, καὶ πυρὶ παραδοθέντων. μεῖζονα γὰρ ἔχει τὴν ἀπόδειξιν, τὰ τοῖς ὀφθαλμοῖς ὁρώμενα, ἢ τὰ ἀκοαῖς λαμβανόμενα. ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα λέγοντα τὸν μωσῆν, ἀπῆγον οἱ ὑπατήδοι πρὸς τὸ ὄρος, ὅπως αὐτὴν τὴν χεσθονίαν παρὰ τῶν εἰς ἐξοδείαν τυγχανόντων δέξηται. οὕτως οὖν τότε τοῦ μωσέως χεσθονηθέντος, ὁ Φραγγων ἐσβέσθη πόλεμος. εἶχέ τε τὰ λοιπὸν πρὸς Ῥωμαίους ἡ μαία εἰρήνην, ὡς καὶ θυγατέρα αὐτῆς ᾧ βραβλάτῃ κατεγυήσασα βάλοι. ταῦτα περὶ Φραγγων.

λζ Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον, τοῦ βασιλέως οὐδενὸς ἐκ τῆς ἀνθουσίας ἀναχωρήσαντος, ἀνερρώννυτο οἱ πανταχοῦ ἡαυνόμενοι, καὶ μάλιστα οἱ κατὰ τὴν ἀνεξάνδρειαν. πέρσου τε ἐπανελθόντος ἀπὸ τῆς ῥώμης, μετὰ στρατιᾶς δαμάσαι τοῦ ῥώμης ὑπισχνοῦντο, βεβαιοῦσθαι τὰ τῆς μωϋσέως πίστιν, καὶ τὴν τοῦ πέρσου καθάρσιν. ἀναθαρρήσας οὖν ὁ λαὸς, τὸν μὲν λύκιον ἐξηύνουσιν. ἀντεισάγεσι δὲ τὸν πέρσην. ἀλλὰ λύκιος μὲν ὡς εἶχεν ὑπὲρ τὴν κωνσανλίνου πόλιν ἔπλεον. πέρσης δὲ ὀλίγον ὕπιθεν χρόνον, τελευτᾶν ἀδόξως καταλιπὼν ἰμόθεον ἀδελφὸν ἑαυτοῦ. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀσμένως, περὶ τὰ διακαῆ τοῦ μαΐου μῆνος, ἐν τῇ ἕκτῃ ἑαυτοῦ ὑπατείᾳ, καὶ οὐαλεντινιανῷ τὸ δεύτερον, ἤθων εἰς τὴν κωνσανλινούπολιν, εἰσῆλθε τὸν δῆμον ἐν ἀθυμίᾳ καθεζόμενον πολλῇ.

λη Οἱ γὰρ βάρβαροι καταδραμόντες τὴν θρᾴκην ἤδη, καὶ τὰ πρόαστια ἐπόρθουν τῆς κωνσανλινουπόλεως, μηδεμιᾶς οὔσης ἀξιομάχου τῶν καθ' ὑμᾶς δυνάμεως. ἐπεὶ καὶ τοῖς τείχεσι πρόσπελάζειν ἐπεχείρουν οἱ βάρβαροι, χαλεπῶς ἡ πόλις ἔφερε τὰ γινόμενα. ἐμιθύριζόν τε κατὰ τοῦ βασιλέως, ὡς ἐπάγοντος τοῖς πολεμίοις, καὶ ὅθεν μὴ δύτεξῆγε θεούς. ἀλλὰ προσῆλθε τὸν θεὸν τοῖς βαρβάροις πόλεμον. καὶ

δηὶ π-

δὴ ἱππασθρομίας ὑπιτελυμμύης, πολλοὶ ἐκ συμφωνίας καὶ εὐόων τῷ βασιλέως
ἀφιορῶντος τὰ ἀφγμάλα. ἔκραζον οὖν σωζόνως, δὸς ὅπλα καὶ πολεμοδμμυ
ήμεῖς. ταῦτα βοώντων, ἐξάπτει ἀφὸς ὀργὴν ὁ βασιλεύς. καὶ ἐκφαίνει ἀφεὶ τῇ
ἐνδεκάτῳ τοῦ ἰουλίου μηνὸς, ἐπαπειλήσας ἰδίᾳ ἐκστρέψῃ δίκην ἐκ τοῦ κων-
σανλινυπολιτῶν λήψεσθαι, ὧν ὅτε ὑβρίζθη αὐτὸν ἐδόκουν, καὶ ἐκφ' ὧν ἤδη ἀφό-
τερον, τῇ τυραννίδι ἀφοκόπου ἀφοσάντος, ἔρημόν τε καθασήσην τὴν πόλιν. καὶ
ἄρξειν εἰπὼν βοηθῶν κατ' αὐτῆ, ὅπι τοὺς βαρβάρους ἐχώρει. καὶ ὡθεῖ μὴν αὐλοὺς
πόρρω τῆς πόλεως. ἐδίωκε δὲ ἄχρι τῆς ἐν Θράκῃ ἀδριανουπόλεως, ἣ ἐν τοῖς ὁρίοις
τῆς μακεδονίας ἐστίν. ἐκεῖ τε συμβαλὼν τοῖς βαρβάροις, ἀπέθανε τῇ ἐννάτῃ τοῦ
αὐγούστου μηνὸς, ἐν τῇ αὐτῇ ὑπατείᾳ. τοῦτο δὲ ἓν ἔτος τῆς ὀγδοηκοστῆς, ὀγ-
δοηκοστῆς ἐννάτης ὀλυμπιάδος. καὶ οἱ μὴν φασι πυρὶ ἀποκαῆναι αὐτὸν, ὡς κώμην
καταφυγόντα τινὰ, ἵνα ὑπιδραμόντες οἱ βάρβαροι, ἐνέπρησαν. οἱ δ', ἀμείνω δόξαν
τὸ βασιλικὸν χῆμα, φασὶν αὐτὸν εἰς μέσον τὸ σίφος τῶν πεζῶν ὡσδραμεῖν. εἶτα τῶν
ἱππέων ἀφοδεδωκότων, καὶ οὐχ' ἁπαθμῶν τῆς μάχης, ἐν τῇ συμβολῇ τούτους
ἀφιχθέντας πόλας ἀδόξως, φασὶν αὐτὸν ἀγνοηθῆναι κείμενον, ὄντος βα-
σιλικοῦ χήματος καταμιμύσοντος ὅσα ἵππου. τελευτᾷ δὲ, ζήσας ἔτη ν, συμβασι-
λεύσας μὲν ᾧ ἀδελφῷ, ἔτη δεκατέσσαρα. μετὰ δὲ τὸν ἀδελφὸν, βασιλεύσας ἔτη τέσ-
σαρα. ἡ δὲ βίβλος περιέχει ἰσοστοίχους, χρόνων δέκα ἀφὸς τοῖς ἑξῆς.

Τάδε ἀφιέχει ἡ πέμπτη βίβλος.

Ὡς μετὰ τὸν θάνατον οὐδενὸς τῶν ἀρίστων ἐπελθόντων κατὰ κωνσανλίνου πόλεως, ὁ α'
δῆμος αὐτῆς ἀντεπεξῆλθε, συμμάχους τοὺς Φρακησοὺς ἔχων, τοὺς ἐκ τοῦ μυσίας
καταπολεμήσους.

Ὡς γραλιανὸς ὁ βασιλεὺς τοὺς ὀρθοδόξους ὑπισκόπους ἐκ τῶν ἀξοειῶν ἀνακαλε- β'
σάμενος, τοὺς αἱρετικοὺς τῶν ἐκκλησιῶν ἐξεδίωξεν, ὅτε καὶ κοινωνὸν τῆς βα-
σιλείας, θεοδόσιον ἀφοσελάβετο.

Τίνες ὑπίσκοποι ὧν ἐκκλησιῶν τίνι καιρῷ τῆς ἀφοσασίας εἶχον. γ'

Ὡς μακεδονιανοὶ, οἱ ἀφότερον ἀφὸς δάμασον τὴν ῥώμης ἀφεὶ τοῦ ὁμοουσίου δόγ- δ'
ματος διεσθαμένοι, αὖθις τῇ ἀφοτέρᾳ πλάνῃ ὑπήχθησαν.

Περὶ τῆς ἐν ἀντιοχείᾳ δόξης παυλῖνον, καὶ μελίτιον τίνι καιρῷ συμβάντων. ε'

Ὡς χρηγόριος ὁ ναζιανζοῦ, κοινῷ δόγματι τῶν ὀρθοδόξων, τίνι ἀφοσασίᾳ τῆς ἐν ς'
κωνσανλίνου πόλεως ἐκκλησίας ἀνάδεδεκται, καθ' ὃν καιρὸν καὶ θεοδόσιος ὁ βα-
σιλεὺς, μετὰ τὴν κατὰ βαρβάρων νίκην ἐν θεσσαλονίκῃ νοσήσας, ἐκ τοῦ ἀσχολίου τοῦ
ὑπισκόπου βαπτίζεται.

Ὡς χρηγορίου ἐν κωνσανλινουπόλει εἰσελθόντος, καὶ τινων ὑπισκόπων ὑπὸ τούτῳ ζ'
διαφερομένων, αὐτὸς τῆς ἐκκλησίας τὴν ἀφοσασίαν παρῃήσατο. ὁ δὲ βασιλεὺς
τῷ ἀρειανῷ ὑπισκόπῳ δημοφίλῳ δηλοῖ, ἢ ἀφοθέσθαι τῷ ὁμοουσίῳ, ἢ τῆς πόλεως
ἐξιέναι, ὅπερ μᾶλλον ἐποίησεν.

Περὶ τῶν ρν ὑπισκόπων, ὧν ἐν κωνσανλινου πόλει συνῆχθησαν. καὶ ἀφεὶ ὧν αὐτοὶ η'

ἐθεάσασθαι, χλεβονήσους ἐν αὐτῇ καὶ νεκρόδειον.

ι' Ὡς ὁ βασιλεὺς Θεοδόσιος, παύλου τοῦ κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου τὸ σῶμα ζωὴ μὴ μετεκόμισεν ἀπὸ τῆς ἀξοείας, ὅτε καὶ ὁ τῆς ἀρειοχέων μητρόπολις τελεῖ τὸν βίον ἐχρήσατο.

ια' Ὡς τοῦ βασιλέως ζενόδου πασῶν αἱρέσεων γνῶσθαι ποιήσαντος μόνου, ὅτε ὁ ἀρκάδιος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, αὐγουστος ἀνηγορεύθη, οἱ μὲν ναυατιανοὶ μόνοι τῇ πίστιν ὁμοφρονοῦντες τοῦ ὁμοουσίου σύνοδον τῆς πόλεως ζωάγειν ἐπεδάπησαν. οἱ δὲ λοιποὶ πάντες αἱρετικοὶ ἀπηλάθησαν.

ιβ' Περὶ μαξίμου τυράννου, καὶ τῆς γαλατικῆς δόλῳ ἀναιρέσεως. ὅτε καὶ τὴν ἀμβροσίου τοῦ ἐπισκόπου μεδιολάνων ἐπιβουλῆς, δι' ἣν ὁ πρὸς μάξιμον δέος, ἵνα μὴ μήνη οὐδενὶ νιανοῦ τοῦ μικροῦ, ἄκουσα ἀπέχει.

ιγ' Ὡς ὁ βασιλεὺς Θεοδόσιος καὶ μαξίμου δυνάμιν μεγίστην ἀναπρεπίσας, καθ' ὃν καιρὸν ὀνώριος αὐτῷ ἐκ πλακίλης ἐτέλθη, ἀρκάδιον μὲν ἐν κωνσταντίνου πόλει κατέλιπεν. αὐτὸς δὲ ἐν μεδιολάνῳ, ᾧ τυράννῳ προσέμιξεν.

ιδ' Περὶ τῆς γλυκερίας ἐν κωνσταντίνου πόλει βασιλίσσης καὶ τοῦ ἀρκαδίου.

ιε' Περὶ τῆς νίκης τοῦ βασιλέως Θεοδοσίου, καὶ τῆς ἥττης τοῦ τυράννου.

ις' Περὶ φλαβιανοῦ τοῦ ἀντιοχέως.

ιζ' Περὶ τῶν ἐν ἀλεξανδρείᾳ καθαιρέσεως τῶν εἰδωλικῶν ναῶν, καὶ τῆς ἐκ τούτων ἀσυμβολήτου ὀργῆς καὶ χειρημάτων.

ιη' Περὶ τῶν ἀνῃρεθέντων ἐν ᾧ τοῦ σαράπιδος ναῷ γραμματικῶν.

ιθ' Ὡς ὁ βασιλεὺς Θεοδόσιος ἐν τῇ ῥώμῃ γενόμενος, πολλὰ τὴν πόλιν ὠφέλησε, περιῆν τὰ ιε ἐν τοῖς μακηπείοις λητήρια, καὶ τὰ ἐν τοῖς πορνείοις ἄτοπα τῶν σείρων.

κ' Περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ μετάνοιας πρεσβυτέρων, ὅπως τὴν καθολικὴν περιῃρέθη.

κα' Ὡς καὶ ἐν ἀφανοῖς, καὶ τοῖς δήμοις αἱρετικοῖς, σήματα πολλὰ γεγόνασιν.

κβ' Περὶ τῶν δοξαόντων ὡς συγγραφὴ διαφωνίαν καλοῦνας τόπους, περὶ τοῦ πάσχα, καὶ βαπτισμάτων, καὶ νηστειῶν, καὶ γάμων, καὶ σωμάτων, καὶ λοιπῶν ἐκκλησιαστικῶν θεραπηρήσεων.

κγ' Περὶ τῶν ἐν κωνσταντίνου πόλει ἀφανῶν, τοῦ καὶ φανερωθέντων μετανοησάντων.

κδ' Ὡς καὶ ἀνομιανοὶ πρὸς ἑαυτοὺς ἐσχίσθησαν, διαφόρους πρὸς ὁμωνυμίας ἐκ τῶν πρώτων κτησάμενοι.

κε' Περὶ τοῦ τυράννου ἀντιόχου, καὶ τῆς οὐδενιανιστοῦ τοῦ μικροῦ ἀναιρέσεως, καὶ τοῦ θεοδοσίου τοῦ βασιλέως κατὰ τοῦ τυράννου νίκης.

κς' Ὡς μετὰ τὴν νίκην ὁ βασιλεὺς ἀγώρησας, τὸν υἱὸν ὀνώριον ἐν μεδιολάνῳ μείζονα λέσαι. καὶ μικρὸν δόξας τῆς νόσου ἐφίσαι, ἱπποδρομίαν τελεσάμενος, κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν ἐτελεύτησεν.

ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΥ ΕΚΚΛΗ-
σιαστικῆς ἱστορίας τόμος ἕξ. προοίμιον.

Πρὶν ἀρξώμεθα τῆς ἱστορίας τῆ πέμπτου βιβλίου, φαμὲν πρὸς τοὺς μέμφεσθαι ἡμῖν, ὅτι πρόθυμοι ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν συγγράφασθαι, ὑπομίμνυμεν αὐτοὺς καὶ τοὺς τῦ καιρῦ ἡγουμένους πολέμους, ὅσον τῶ ἱστορικῶ μέτρῳ τῆς ἀληθείας ἐδυνήθημεν γνῶναι. τοῦτο γὰρ πολλῶν ἕνεκα ποιοῦμεν, τῶν φησὶν ἀναγκαίων. ἀλλὰ γὰρ καὶ τῦ τοὺς ἐντυγχάνοντας μὴ προσκόπτειν ἡμῖν ἀκόλουθον τῇ φιλονεικίᾳ τῶν ὑποκειμένων, καὶ οἷς κατ' ἀγῶνα ἐτύρωσεν. προὶὼν δὲ τούτων, ἵνα γνωσθῇ ὅπως τῶν δημοσίων πραττομένων, ὡς ἐκ νέου συμπαθείας, καὶ τὰ τῆς ἐκκλησίας ἐπαφώτιζε. εἰ γάρ τις τῶν ἀληθῶν στοχάσοιτο, σπανίως μάσονται ὑρήσει ταῦτα δημοσίου κακά, καὶ τὰ τῶν ἐκκλησιῶν δυσχερῆ. ἡ γὰρ αὐτὰ κινηθέντα ὑρήσει, ἢ ἐπακολουθοῦντα ἀλλήλοις, καὶ ποτὲ μὲν τὰ ὧν ἐκκλησιῶν ἡγούμενα, εἶτα αὖθις ἐπακολουθοῦντα τὰ δημόσια· ποτὲ δὲ τοὔμπαλιν, ὥστε με τῶν δόξαν τούτων, μὴ ἐκ νέου συμφορᾶς δοκεῖν ἀναγκαίως λαμβάνειν τὰς ἀρχάς· ὑμοφείας δὲ ἕνεκεν, ὑπεφέρεσθαι τὰ κακά, εἴ γε καὶ τῦ ἀποσόλου, τινῶν ἀνθρώπων αἱ ἁμαρτίαι προδηλοί εἰσιν, εἰσάγουσαι εἰς κρίσιν· οἱοὶ δὲ καὶ ἐπακολουθοῦσιν. διὰ ταύτην δὴ τὴν αἰτίαν, τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ καὶ ἅπερ τῶν δημοσίων προσαγμάτων ὑπεισυμπλέκομεν. τὰ μὲν γὰρ ὑπὲρ κώνσταντίνου πρὸς τοὺς πολέμους γενόμενα, διὰ χρόνου μῆκος ἀκριβῶσαι οὐκ ἰσχύσαμεν. τῶν δὲ μετὰ ταῦτα, ὅσα πρὸς τῶν ἔτι ζώντων ἐμάθομεν, οὐχ ὑπεδρομὴ ποιούμεθα μνήμης. σῶν ἐχῶς δὲ καὶ τοὺς βασιλέας τῇ ἱστορίᾳ προσλαμβάνομεν, ὅτι ἀφ' οὗ χριστιανίζειν ἤρξαντο, τὰ τῆς ἐκκλησίας προάγματα ἤρτηντο ἐξ αὐτῶν, καὶ αἱ μέγισοι συνόδοι, τῇ αὐτῶν γνώμῃ γεγόνασί τε καὶ γίνονται. οὐ μὴν ἀγνοῦμεν τὸ χριστιανισμοῦ μνήμην πεποιήμεθα, ὅτι τὰς ἐκκλησίας ἐτάραξε. καὶ ταῦτα μὲν ἐν προοιμίοις αὐτάρκως εἰρήσθω. ἤδη δὲ τῆς ἱστορίας ἁπτώμεθα

Τοῦ δὴ βασιλέως γήγενος ἀθλήσαντος τὸν τελευτῶ, οἱ βάρβαροι πάλιν ἕως τῶν τειχῶν τῆς κωνσταντίνου πόλεως ἤλθον, καὶ πρὸς αὐτὴν ἐπόρθουν προάστεια. ἐφ' οἷς ὁ δῆμος ἀγανακτῶν, δι' ἑαυτῶν τοῖς βαρβάροις ἀντεπεξήεσαν, ἕκαστος δὲ προθυμούμενος, αὐτὶ ὅπλου λαμβάνοντες. ἐσίδου δὲ τοῖς ἐξιοῦσιν εἰς τὸν πόλεμον ἡ τοῦ βασιλέως γυνὴ δομνίκα μιαθὸν ἐκ τῦ βασιλικοῦ ταμείου, καθὰ καὶ τοῖς στρατιώταις ἐνόμιζο. ἐπεβοήθουν δὲ αὐτοῖς ὀλίγοι σφακηνοὶ τοξόται προθυμίας πεμφθέντες, ἧς καὶ ἀνωτέρω ἐμνημονεύσαμεν. τοῦτον δὴ τὸν τρόπον τὰ νικηφόρα τοῦ δήμου ἀγωνισαμένου, πόρρω τῆς πόλεως ἀπεχώρησαν οἱ βάρβαροι. α ζ

Γαϊνὰς δὲ ἅμα τῷ ἐπ' οὐδενὶ νοσφίσασθαι τὸν βασιλέα ἐγκρατὴς γενόμενος, καταγνοὺς τε τοῦ θείου οὐδενός, τὰ πρὸς τοὺς χριστιανοὺς ὠμότητος, τοὺς μὲν ἐπ' β ζ

ἐκείνου ἐξοριαθέντας, ἀνεκάλε. νόμῳ τε ἐθέσπισε μὴ ἀδείας ἐκάστην τῶν θρησκιῶν, ἀδιοικήτως ἐν τοῖς ἰδίοις εἰσάγεσθαι· μόνους δὲ τῶν ἐκκλησιῶν εἴρχθην ἀνομιανοὺς, φωτινιανοὺς, καὶ μακεδονιανούς. σωφρονικῶς δὲ κἀμοῦσθαι τὸν ῥωμαίων ἄρχοντα, καὶ τὰ βαρβάρων ἐπικρατοῦντα, καὶ ὅλη δεῖται τὰ δημόσια θησαυροῦ ἀνδρὸς, κοινωνὸν προσλαμβάνει τὸ βασιλέως, θεοδόσιον ἀνδρα ἐκ τῶν ἀνατολῶν τῆς ἰωαννίας καταγόμενον, πολλὰ τὴν τοὺς πολέμους ἀγωνισάμενον, καὶ ἀμαθοῦντα ἄξιον τῆς βασιλέως ἤδη πάλαι, καὶ προῆν τῆς γαλατικοῦ χαρτουλαρίας, ἐπὶ πρώτων κριθέντα. ἀναρρυσάς οὖν αὐτὸν ἐν ᾧ σιρμίῳ, πόλις δὲ ἰλλυριῶν αὕτη, ὑπαλεία αὐγουστίου, καὶ ὀλυβρίου, τῇ ἑκκαιδεκάτῃ τοῦ ἰανουαρίου μηνὸς, μεθ' ἕξ ἡμέρας τοὺς κατὰ βαρβάρων ἀγῶνας.

ϛ Κατὰ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον, τὸ μὲν ἐν ῥώμῃ ἐκκλησίας διάμαχος προέστη, ἀμαθεδεγμένος λιβερίου. τὸ δὲ ἱεροσολύμων ἔτι κύκλος ἐκράτει. ἡ δὲ ἐν ἀντιοχείᾳ, ὡς ἔφημεν, τελευτῇ διήρκει. τῶν μὲν γὰρ ἐκκλησιῶν, δωρόθεος ὁ ἀρειανὸς μὴ ἀνεχώρουν, ἐγκρατὴς ἐμένετο. τῶν δὲ λόγων οἱ μὲν, ὑπὸ παυλίνῳ· οἱ δὲ, ὑπὸ μελετίῳ τὸ ἀξιοείας ἀναπληθέντι, ἐπάτουν. καὶ τῶν τοὺς ἐξαρχόντων δὲ, ἀρειανῶν μὲν, λούκιος, καὶ ἐν φυγῇ διῆγεν. τὸ δὲ ὁμοουσίου πίστεως, εὐνόμιος μὴ πέρα προέστα. ἐν δὲ κωνσταντίνου πόλει, τῶν μὲν ἐκκλησιῶν, δημόφιλος ἐπ' ἐγκρατὴς, ὁ μὴ ἀνδέξιον τὸ ἀρειανῆς προαιρέσεως θρησκίας. οἱ δὲ τόπον ἐκτεπόμενοι, καθ' ἑαυτοὺς τὰς συναγωγὰς ἐποιοῦντο.

ζ Μακεδονιανοὶ δὲ, μὴ τὸ περὶ λιβέριον πρεσβείαν, ἀδιάφορον ἕως τινὸς χρόνου, τὴν κοινωνίαν ἐποιοῦντο πρὸς τὰς ἐκκλησίας ταύτας ἐν ἑκάστῃ πόλει, θηλύοις ὀπτιμιγνύμενοι ἀνδράσι τε, καὶ οἱ ἐξ ἀρχῆς τὸν ὅρον τὸ ἐν νικαίᾳ στέρξαντες πίστεως. ὅπερ δὲ ὁ γαλατικοῦ τοῦ βασιλέως νόμος ἀθέσαν τὸ θρησκείας πρόσχειν, διακριθῶναι πάλιν ἐπανύθασαν. συναθέντες δὲ ἐν ἀντιοχείᾳ τὸ συνεδρίου, αὖθις ἐδογμάτισε ἐκκρέπεσθαι τὴν τοῦ ὁμοουσίου φωνὴν. καὶ τοῖς ἀπαζομένοις τὴν ἐν νικαίᾳ πίστιν, μηδαμῶς ὀπτιμίγνυσθαι. δηλοῦσι γὰρ ἀνόμοιοι πολλοὶ ὄντες, καὶ ἀπώναντο τὸ ὀπτιχρήματος. καταγνόντες γὰρ αὐτῶν οἱ πλείους, ὡς δηλονότι δόγματι ζόντων, ἀπεστράφη τὸ αὐτῶν, καὶ τοῖς τὸ ὁμοούσιον φρονοῦσι βεβαίως ἐνώθη.

ε Τότε δὴ καὶ τὰ κατ' ἀντιόχειαν τὸ ἐν συνεδρίῳ διαμέμψεται φιλονεικίαν ἔσχεν τοιάνδε. φθάσαντες εἶπομεν, ὅτι παυλῖνος ὁ τὸ ἀντιοχείας ὀπίσκοπος, διὰ τὸν ἐξοδίαν ἀνάβασιν, εἰς ἔξοδον οὐκ ἐπέμπετο. μελέτιος δὲ μὴ τὸν ἐπὶ ἰουλιανοῦ ἀνάκλησιν, πάλιν ἐπὶ οὐδενὸς ἔξοδιαθεὶς, ὕστερον ὀπὶ γαλιανοῦ ἀνεκλήθη. ἥδιον τε εἰς ἀντιόχειαν, κατέλαβε παυλῖνον, ἤδη γηραιὸν ὄντα. διὸ καὶ πόλεις οἱ αὐτῷ προσκείμενοι, ἀπουδαίαν ἐπίθεντο συνέδριον γενέσθαι παυλίνῳ τὸν μελέτιον. ὃ δὲ παυλίνου λέγοντος πρὸς κτώνας εἶναι συνέδριον λαβεῖν τὸν ἐπὶ ἀρειανῶν χειροτονηθέντα, ἐκβιάζεται ὁ λαός. καὶ ἐν μιᾷ τῶν τοῦ πόλεως ἐκκλησιῶν, πρασκαθέζονται ἐν θεσπιαθήναι αὐτόν. τούτου γνωσθέντος, πολλὴ φιλονεικία κεκίνητο. μὴ δὲ τοῦτο, εἰς ὁμόνοιαν ἦλθον οἱ λαοὶ ὀπὶ τοιαύτης συνθήκης. συναγαγόντες τοὺς ἐπὶ ψήφους εἰς ὀπίσκοπον, δυεἰσκαίδεκα τοὺς πρώτας τὸν ἀριθμὸν ἐξ, ἐν οἷς καὶ γαλατιανός. ὅρκῳ τε τούτους ἀσφαλίσαντο, ὃ μηδένα προβήσεσθαι εἰς τὸν ὀπίσκοπον, ἑνὸς τῶν ὀπισκόπων προτελευτήσαντος. ἀλλὰ συγχωρῆσαι τὸν ἐπὶ θρόνου φθένια

κατέχειν

κατέχειν τῶν παραπεπλεόντων τὸν ἔθνον. οὕτω δοθέντων τῶν ὅρκων, ὁ λαὸς εἶχεν ὁμόνοιαν, καὶ οὐκέτι πρὸς ἀλλήλους διεκρίνοντο. οἱ δὲ, λευκίππεος Ἀλαβάνδου διεκρίθησαν, ὅτι μηδέποτε ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν χειροτονηθεὶς, εἰς τὸν ἐπισκοπὴν ἐδέχθη. ἐν ταύτῃ καλασάσῃ τῶν ἐν λυδίᾳ καθεστώτων, ἐδέησε τὸν μηδέποτον χθῆναι ὑπὸ τὸν κωνσανλινούπολιν.

ξ΄ Ὅτε κοινῷ δόγματι πολλῶν ἐπισκόπων, χρηγόριος ἀπὸ τῆς ναζιανζοῦ, πρὸς τὸν κωνσανλινουπόλεως ἐπισκοπὴν μετελήφθη. τοῦτο μὲν οὕτως ἐγένετο. ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον οἱ βασιλῆς, γρατιανὸς καὶ θεοδόσιος, κατὰ βαρβάρων ἤραντο νίκας. καὶ γρατιανὸς μὲν λύθυς ὑπὲρ τὰς γαλλίας ἐχώρει, ἀλαμανῶν καταβρεχόντων τὸν ἐκεῖ χώραν. θεοδόσιος δὲ μετὰ τὰ ἔσπαια ὑπὲρ τὸν κωνσανλινούπολιν ἀπεύδων, τὸν θεσσαλονίκην καταλαμβάνει. ἐκεῖ τε ἀῤῥωσίᾳ χειμῶνος, ἀξιωθεῖσαν δὲ χειστιανικοῦ βαπίσματος ἐπεθύμησεν, λύωθεν μὲν ἐκ προγόνων χειστιανὸς ὑπάρχων, καὶ τῇ τῶν ὁμοουσίου πίστει προσκείμενος. ὁ δὲ βασιλιάννας, μαθὼν τὸν ἀῤῥωσίαν ἀπεύσας, ὅτι ζητήσας τὸν θεσσαλονικέων ἐπίσκοπον, ἠρώτησε πρότερον ποίαν πίστιν ἠσπάζετο. τῶν δὲ εἰπόντος, ὡς οὐ προσῆλθεν ἡ ἀρειανῶν δόξα τῇ ἰλλυριῶν ἔθνη, οὐδὲ ἴσχυσε ζιφαρπάσαι ἡ πρὸ ἐκείνου γεγενημένη καινοτομία τὰς τῆδε ἐκκλησίας. ἀλλὰ μόνοις φυλάσσοντες τὸν λύωθεν μὲν καὶ ὅς ἀρχῆς ἐν τῶν ἀποστόλων παραδοθεῖσαν πίστιν. ἐν δὲ τῇ τῇ νίκαιαν ζυνόδῳ βεβαιωθεῖσῃ, ὁ βασιλὰς ἀσμενέσαλα ὑπὸ ἀρχιλίου τὸν ἐπισκόπου βαπτίζεται. μαθῤῥωθεὶς οὖν ἐκ τῆς νόσου μετ' οὐ πολλὰς τὰς ἡμέρας, ὅτι τὸν κωνσανλινούπολιν ἔρχεται, τὸν τεταρτὸν καὶ εἰκάδα τοῦ νοεμβρίου μηνὸς, ἐν ὑπατείᾳ γρατιανοῦ τὸ πέμπτον, καὶ αὐτοῦ θεοδοσίου τὸ πρῶτον.

ξ΄ Τότε δὲ χρηγόριος ὁ ναζιανζοῦ μεταθεὶς, εἰσῆλθε τῆς πόλεως ἐν μικρῷ δυκλείῳ τὰς στασιαστὰς ἐποίησε. ὥστινι ὕστερον οἱ βασιλῆς μέγιστον οἶκον δυκλήιον πρόστασιν ἀνόμασαν. χρηγόριος μὲν οὖν ἀνὴρ ῥήτορικὸς, καὶ δυλαβείᾳ τοῖς καθ' ἑαυτὸν ὑπερβάλλων, γνοὺς ἀμφιβόλους τινὰς, ὡς εἴη ὑπερόριος, ἀσμένως τὸν τοῦ βασιλέως πρόσοψιν δεξάμενος, τὸν ἐν κωνσανλινουπόλει δημηγορῶν προήτησε. ὁ μὲν οὖν βασιλὰς ἐν ταύτῃ καλασάσῃ τὸν ἐκκλησίαν ἀνδρῶν, φρονίδα ἐπέθετο, ὅπως οὖν εἰρωνίαν ποιήσας, ὁμόνοιαν κατεργάσηται, καὶ τὰς ἐκκλησίας αὐξήσῃ. δηλοῖ οὖν λύθυς τῷ δημοφίλῳ, ὃς τὸν ἀρειανῆς θρησκείας προφήτευε, εἰ βούλοιτο πιστεύειν τῇ τοῦ νίκαιαν συνόδῳ, ἑνοῖ τε τὸν λαὸν καὶ τὸν εἰρωνίαν ἀσπάζεσθαι. τοῦ δὲ φυγόντος τὸν πρόσταιν, ἐκκοῖ, ἔφη ὁ βασιλάς, εἰ τὸν εἰρωνίαν, καὶ τὸν ὁμόνοιαν φιλήσεις, φιλήσω σε καὶ τῶν δυκλείων τόπων κελεύω. ταῦτα ἀκούσας ὁ δημόφιλος, καὶ λαμπρύνθεις ὡς μᾶλλον πρὸς κρείσσονας ἀντιπίπτειν, συγκαλεσάμενος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τὰ πλήθη, ἐν μέσοις τε ἀνάσας, τοιάδε δι' αὐτοῦ πρὸς τοὺς ὑπηκόους ἐφθέγξατο. ἀδελφοὶ, γέγραπται, φησὶν, ἐν ᾧ ἀναγνῶσι, ἐὰν ὑμᾶς διώκωσιν ἐκ τῆς πόλεως ταύτης, φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην. ἐπεὶ τοίνυν ὁ βασιλὰς τῶν ἐκκλησιῶν χωρίζει, ἵστε τῇ ἔξης σταχθησόμενοι ὑμᾶς ἔξω τῆς πόλεως. ταῦτα εἰπὼν, καὶ ἐξῆλθεν, οὐχ' ὡς ὁ τοῦ ἀναγνῶν λόγον ἔχει, τὸν πρωείαν εἰδὼς ἐκ τῆς τοῦ κόσμου ἀπαγωγῆς τούτους φεύγοντας, ζητεῖν τὴν ἄνω ἱερουσαλήμ. ἀλλ' ἔξω τῶν πυλῶν τῆς πόλεως, τὰς στασιαστὰς τὸν λοιπὸν ἐποιήσατο.

Συνεξήει δὲ αὐτῷ καὶ λούκιος ὁ τῆς ἀλεξανδρείας, ὡς πρότερον ἔφην, ἐκβληθεὶς, φυγῇ τε χρησάμενος, ἐν τῇ κωνσταντίνου πόλει διέτριβεν. οὕτω μὲν οὖν οἱ ἀρειανοὶ ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη τῶν εὐκτηρίων τόπων κρατήσαντες, τὴν τοῦ βασιλέως θεοδοσίου ὁμόνοιαν φεύγοντες, ὑπεξῆλθον τῆς πόλεως ἐν ὑπατείᾳ γρατιανοῦ τὸ πέμπτον, καὶ θεοδοσίου τοῦ αὐγούστου τὸ πρῶτον, μηνὶ νοεμβρίῳ, εἰκάδι ἕκτῃ. ἀντεισήεσθαι δὲ καὶ ἀπελάμβανον οἱ τῆς ὁμοουσίου πίστεως τὰς ἐκκλησίας.

ηζ Μηδὲν δὲ ὁ βασιλεὺς ὑπερθέμενος, σύνοδον ἐπισκόπων τῆς αὐτοῦ πίστεως συγκαλεῖ, ἐπὶ τὸ κρατύναι τὴν ἐν νικαίᾳ πίστιν, καὶ χειροτονῆσαι τῇ κωνσταντίνου πόλει ἐπίσκοπον. εἰπίσας δὲ δύνασθαι καὶ τοὺς ἀπὸ μακεδονίου ἑνῶσαι τοῖς ἑαυτοῦ, καὶ τοὺς ἐκείνης τῆς αἱρέσεως προεστῶτας ἐκάλεσε. συνῆλθον οὖν τῆς μὲν ὁμοουσίου πίστεως, ἐκ μὲν ἀλεξανδρείας τιμόθεος· ἐκ δὲ ἱεροσολύμων κύριλλος, τότε ἐκ μεταμελείας, ᾧ ὁμοουσίῳ προσκείμενος. μελέτιος δὲ ἐξ ἀντιοχείας πάλαι πρὸς ἦν, ὅτε διὰ τὴν γρηγορίου κατάστασιν μετεστάλη· καὶ ἐκ θεσσαλονίκης ἀσχόλιος, καὶ ἄλλοι πολλοί. πάντες δὲ ἦσαν ἑκατὸν πεντήκοντα. τοῦ δὲ μακεδονιανῶν μέρους ἡγεῖτο μὲν εὐσέβιος ὁ κυζίκου, καὶ μερκιανὸς λαμψάκου. πάντες δὲ ἦσαν τριάκοντα ἕξ, ὧν οἱ πλείους τῶν περὶ εὐήσποντον πόλεων ἦσαν. συνῆλθον οὖν ἐν ὑπατείᾳ εὐχαρίδου, καὶ εὐαγρίου ᾧ μαΐῳ μηνί. ὁ οὖν βασιλεὺς, καὶ οἱ τῆς αὐτοῦ πίστεως ἐπίσκοποι πάντοιοι ἐγένοντο ὁμονοῆσαι αὐτοῖς, τοὺς περὶ εὐσέβιον ὑπομιμνήσκοντες τῆς πρεσβείας, ἧς αὐτοὶ πρὸς λιβέριον πρότερον τὸν ῥώμης ἐπίσκοπον, διὰ τὴν περὶ εὐστάθιον ἐπεποίηντο. καὶ ὅτι οὐ πρὸ πολλοῦ χρόνου, τὴν κοινωνίαν ἑκουσίως ἀδιάκριτον ἐποιήσαντο· μὴ ποιεῖν τε ὅσια τοὺς ἐπιγνόντας τὴν ὁμογνώμονα πίστιν, αὖθις ἐπιχειρεῖν ἀναστρέπειν τὰ καλῶς αὐτοῖς ἐγνωσμένα. οἱ δὲ μικρὰ καὶ τῶν παραινέσεων, καὶ τῶν εὐέγχων φροντίσαντες, μᾶλλον ἔφθασθαι τὴν ἀρειανὴν αἱρεῖσθαι ὁμολογεῖν δόξαν, ἢ ᾧ ὁμοουσίῳ σύντιθεσθαι. ταῦτα ἀποκρινάμενοι, ἀπηλάγησαν τῆς κωνσταντίνου πόλεως. ἔγραφον δὲ τοῖς κατὰ πόλιν παρεγγυῶντες, μηδαμῶς ὁμονοῆσαι εἰς τὴν πίστιν τῆς ἐν νικαίᾳ σύνοδου. οἱ δὲ τοῦ ἑτέρου μέρους ἐπιμείναντες, περὶ χειροτονίας ἐπισκόπου βουλὴν ἐτίθεντο. γρηγόριος γὰρ, ὡς μικρὸν ἔμπροσθεν ἔφην, παραιτησάμενος, ἐπὶ τὴν ναζιανὸν ἀπαίρειν ἐστέλλετο. ἦν δέ τις νεκτάριος ὄνομα, συγκλητικοῦ μὲν γένους, ἐπιεικὴς δὲ τὸν τρόπον, δι' ὅλου θαυμαζόμενος, καίτοι τὴν τοῦ πραίτωρος χειρίζων ἀρχήν· ὃς ἁρπασθεὶς ὑπὸ τοῦ λαοῦ, εἰς τὴν ἐπισκοπὴν προεβλήθη, τῶν τότε παρόντων ἑκατὸν πεντήκοντα ἐπισκόπων χειροτονησάντων αὐτόν. τότε δὴ καὶ ὅρον ἐκφέρουσιν, ὥστε τὴν κωνσταντίνου πόλεως ἐπίσκοπον τὰ πρεσβεῖα ἔχειν τῆς τιμῆς μετὰ τὸν ῥώμης ἐπίσκοπον, διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν νέαν ῥώμην. ἐβεβαίωσάν τε αὖθις τὴν ἐν νικαίᾳ πίστιν, καὶ πατριάρχας κατέστησθαι διανειμάμενοι τὰς ἐπαρχίας, ὥστε τοὺς ὑπὲρ διοίκησιν ἐπισκόπους τῶν ὑπερορίοις ἐκκλησίαις μὴ ὑπερβαίνειν. τοῦτο γὰρ πρότερον διὰ τοὺς διωγμοὺς ἐγίνετο ἀδιαφόρως. καὶ κληροῦται νεκτάριος μὲν τὴν μεγαλόπολιν, καὶ τὴν θρᾴκην. τῆς δὲ ποντικῆς διοικήσεως, εὐάδιος ὁ μετὰ βασίλειον καιταρείας τῆς καππαδοκῶν ἐπίσκοπος, γρηγόριος ὁ νύσσης, ὁ βασιλείου ἀδελφὸς, καππαδοκίας δὲ καὶ ἥδε πόλις, καὶ ὀτρήϊος ὁ τῆς ἐν ἀρμενίᾳ μελιτηνῆς, τὴν πατριαρχίαν ἐκληρώσατο. τὴν ἀσιανὴν δὲ λαγχάνουσιν ἀφιλόχιος ἰκονίου, καὶ ὄπτιμος ὁ ἀντιοχείας τῆς πισιδίας. τὰ δὲ κατὰ τὴν αἰγυ-

τ᾽ ἀγυπνον ὑμοθεῳ ὡ᾽ ἀγεξανδρειας τωεσκευμήν. τῶ δὲ χ᾽ τ᾽ ἀυτοκλιῶ ἐκκλησιῶν, τὶω δροίκησιν τοῖς ἀυτοῖς ὀπτικόποις ἐπέτρεψεν, πελαγίῳ τε τῳ λαοδικείας, καὶ δροδώρῳ ὡ᾽ παρσου, φυλάξοντες τὰ τωρεσβεία τῆ ἀυτιοχέων ἐκκλησία, ἀτὰρ τότε παρόντι μηγετίῳ ἔδοσαν. ὥεικε δὲ, ὥστε εἰ χρεία καλέσοι τὰ καθ᾽ ἑκάστην ἐπαρχίαν, ἵνα ἡ τ᾽ ἐπαρχίας ζυνόδος διοικῆ. τούτοις καὶ ὁ βασιλεὺς ἐχώρει τὸ σύμφηφος. ἡ μὲν οὖν ζυνόδος τοιοῦτον ἔσχε τέλος.

Ὁ δὲ βασιλεὺς τὸ σῶμα παύλου τοῦ ὀπτικόπου ἐκ τῆς ἀγκύρας τότε μετέφερεν. ὃν φίλιππος ὁ τῶν βασιλέων ἔπαρχος δροῦ μακεδόνιον εἰς ὄξοει πέμψας, ἐν κουκουσῶ τ᾽ ἀρμενίας ἀποπνιγῆναι πεποίηκεν, ὡς μοι ἔμπροσθεν εἴρηται. ζυνῆμεν οὖν καὶ σεβάσμαλα πολλῷ δυσάμενοι, εἰς τὸν ἐκκλησίαν τ᾽ νεῶ ὄντα αὐτοῦ χρηματίζουσαν ἀπέβημεν, ἐν ὧ πρότερον οἱ τὰ μακεδονίου φρονοῦντες καλέσαντες, τῶν ἀρειανῶν χωριαθέντες. τότε δὲ ἐξωθέντες ὑπὸ τῶ βασιλέως, ὅτι αὐτοῦ τ᾽ πίστιν ἀπέφυγον, ὧν ἀρειανῶν χωριαθέντες. τότε δὲ καὶ μηέτιος ὁ τ᾽ ἀυλιοχέων ὀπτικόπος ἀρρώστια πρόπεσών, ἐτελεύτησεν. ὅτε δὴ τὸν ὀπτικήδειον ἐπ᾽ αὐτῷ λόγον ὁ ἀδελφὸς βασιλείω χρηγόριος ἐπέξηλθεν. ἀμφὶ μηγέθιν μὲν τὸ σῶμα οἱ πρεσβύτεροι, ὅτι τὸν ἀυλιόχων διεκόμισαν. πάλιν δ᾽ οἱ μηγετίῳ προσκείμενοι, ὑπὸ παυλίνου τῆς ὄντος οὐκ ἤθελον. ἀλλ᾽ εἰς τόπον μηγεθίου φλαβιανὸν προσβηναι παρασκευάζοισι. πάλιν τε ὁ λαὸς ἀῦθεν διεκρίνετο. οὕτως αὖθις δρὰ τοὺς ὀπτικόπους, οὐ μὴν δρὰ τ᾽ πίστιν ἡ ἀυλιοχέων ἐκκλησία διήρητο.

Εὐνόητο δ᾽ ἂν καὶ κατ᾽ ἄλλας πόλεις, ἐξωθουμένων τῶν ἀρειανιζόντων ἐκ τῶν δικαίων τόπων. ἐφ᾽ ᾧ ἅπαν μέσα ἔπεισι τὸν τοῦ βασιλέως νόμον. οὐ γὰρ εἶχέ τι ὅσον τὸ ἐπ᾽ αὐτῷ θορύβων πλησαι τὰς πόλεις. ἀλλὰ βραχέως χρόνου διῃθόντος, αὖθις ζυνόδον πασῶν τῶν αἱρέσεων συγκροτηθῆναι πρεσκύασε, νομίσας ἐκ τῆς πρὸς ἑαυτοὺς τῶν ὀπτικόπων διαφωνίας, μίαν τοῦ πάσιν ὁμόφωνον δόξαν κρατῆσαι. ταύτην ἡγούμενος τ᾽ προθεσιν τοῦ βασιλέως, αἰρίαν αὐτῷ τοῦ τὸ προσῆκον γνώσεσθαι. θεία γάρ τινι προνοίᾳ τοῦ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, τὰ βαρβάρων ἔθνη αὐτῷ ὑπετάττοντο, ἐν οἷς καὶ ἀθανάριχος ὁ τῶν γότθων ἀρχηγὸς, ὑπήκοον ἑαυτὸν ἅμα τῷ οἰκείῳ πλήθει προσέσχεν, ὃς καὶ αὖθις ἐν κωνσταντίνου πόλει τὸν βίον κατέτρεψεν. τότε δὴ καὶ ὁ βασιλεὺς τ᾽ ὑὸν ἀρκάδιον, αὔγουστον ἀνηγόρευσε, χ᾽ τὴν ὑπατείαν μεθηγαύδου τὸ δεύτερον, καὶ σαβορνήλου, τῇ ἑκκαιδεκάτῃ τοῦ ἰαννουαρίου μηνός. ὁκ εἰς μακρὰν δὲ μετὰ ταῦτα πρῆσαν οἱ πανταχόθεν πάσης θρησκείας ὀπτικόποι χ᾽ τ᾽ αὐτὴν ὑπαλείαν, ὡ᾽ ἰουνίῳ μηνί. μεταπεμψάμενος οὖν ὁ βασιλεὺς νεκτάριον τ᾽ ὀπτικόπον, ἐκοίνολογεῖτο πρὸς αὐτὸν τίς ἂν γένοιτο μηχανή, ὅπως μὴ διαφωνοίη ὁ χριστιανισμὸς, ἀλλ᾽ ἑνωθῇ ἡ ἐκκλησία. ἔλεγέ τε δεῖν γυμνασθῆναι τὸ χρεῖζον τὰς ἐκκλησίας ζήτημα. τὴν τε διαφωνίαν ἐκ πόθεν ποιήσαντας, ὁμοφωνίαν τ᾽ ἐκκλησίαις ἐργάσασθαι. τοῦτο ἀκούσας ὁ νεκτάριος, ἐν φρονίσιν ἴσχε μεταστειλάμενον τ᾽ τινα καὶ τῶν ναυατιανῶν ὀπτικόπων ἀγγιον ὡς χ᾽ τὴν πίστιν ὁμόφρονα, φανερὸν αὐτοῦ τ᾽ τοῦ βασιλέως καθίστησι γνώμην. ὁ δὲ, τὰ μὲν δίκαια ἴσως ὑλάβης· συζῆναι δὲ λόγοις περὶ τοῦ δόγματος οὐκ ἴσχυεν, ἀναγνῶσην ἐπ᾽ αὐτῷ, σισίνιον ὄνομα, πρὸς ὃ δρμεθῆναι προσεβούλετο. σισίνιος δὲ, ἀνὴρ ῥήτορικος, καὶ προαιρέσεως ἔμπειρος, ἀκρι-

βῶς τε εἰδὼς τὰς τῶν ἱερῶν γραμμ^τ^ ἑρμηνείας, καὶ φιλόσοφα δόγματα (ὑνοίδεν, ὡς αἱ διαλέξεις, οὐ μόνον οὐχ ἑνοῦσι τὰ σχίσματα· ἀλλὰ γὰρ καὶ φιλονεικοτέρας τὰς αἱρέσεις μᾶλλον ἀπεργάζον). καὶ διατοῦτο τοιάνδε τινὰ συμβουλὴν τῷ νεκταρίῳ ὑπέθετο, εὖ ἐπιστάμενος ὡς οἱ παλαιοὶ ἀρχὴν ὑπάρξεως τῷ υἱῷ τοῦ θεοῦ δοῦναι ἀπέφυγον· κατειλήφεισαν γὰρ αὐτὸν συναίδιον τῷ πατρὶ, συμβουλεύει φυγεῖν μὲν τὰς διαλεκτικὰς μάχας· μάρτυρας δὲ καλέσειν τὰς ἐκδόσεις τῶν παλαιῶν, καὶ πεῦσιν παρὰ τοῦ βασιλέως τοῖς αἱρεσιάρχαις προσάγεσθαι, πότερον λέγων ποτὲ ποιοῦνται τῶν πρὸ τῆς διαιρέσεως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ προσαρμοσάντων διδασκαλίων, ἢ ὡς ἀλλοτρίους τοῦ χριστιανισμοῦ παρακρούον). εἰ μὲν γὰρ τούτοις ἀθετοῦσιν, οὐκοῦν ἀναθεματίζειν αὐτοὺς τολμάτωσ. καὶ εἰ τοῦτο τολμῆσαι ποιήσουσιν, ὑπὸ τοῦ πλήθους ἐξελαθήσον). ἐκ τούτου γενομένου, προφανὴς ἔσται ἡ νίκη τῆς ἀληθείας. εἰ δὲ μὴ παρακρούονται τοὺς ἀρχαίους τῶν διδασκάλων, ἡμέτερον ἐστὶ τὸ παρασχεῖν τὰς βίβλους τῶν παλαιῶν, δι' ὧν ἡ πᾶν ἡμῶν δόξα μαρτυρηθήσε). ταῦτα ἀκούσας παρὰ τοῦ σιγινίου ὁ νεκτάριος, δρομαῖος ἐπὶ τὰ βασίλεια χωρεῖ. γνωρίζει δὲ τῷ βασιλεῖ, τὰ συμβεβουλευμένα αὐτῷ. ὁ δὲ ἁρπάζει τὴν γνώμην, καὶ σοφῶς τὸ πρᾶγμα μετεχειρίσατο. οὐ γὰρ προειπὼν τὸν σκοπὸν, ἐδήλωσε μόνον, εἰ λόγον ἔχουσι καὶ δέχονται τὰ τῶν πρὸ τῆς αἱρέσεως τῆς ἐκκλησίας διδασκαλίων. τῶν δὲ οὐκ ἀρνησαμένων, ἀλλὰ καὶ πάνυ τιμᾶν αὐτοὺς ὡς καθηγητὰς εἰπόντων, αὖθις ἐδήλου ὁ βασιλεὺς, εἰ τούτοις τύχουσιν ἀξιοπίστοις μάρτυσι τοῦ χριστιανικοῦ δόγματος. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῶν θρησκειῶν προεστῶτες, καὶ οἱ πᾶν ἑκάστοις αὐτῶν διαλεκτικοὶ, καὶ γὰρ ἦσαν πολλοὶ πᾶν αὐτῶν ἠυτρεπισμένοι πρὸς τὴν ἀγῶνα τῆς διαλέξεως, οὐκ εἶχον ὅτι ποιήσουσιν. ἐνέπεσον γὰρ εἰς ἑκάστους διαφωνίᾳ, ὧν μὲν λεγόντων, καλὴν εἶναι τὴν τοῦ βασιλέως πρόστασιν· τῶν δὲ, μὴ συμφέρουσαν τῷ σκοπῷ τῷ αὐτῶν. ἀλλὰ γὰρ ἄλλως εἶχον περὶ τὰ βιβλία τῶν παλαιῶν. καὶ οὐκέτι ἀλλήλοις (ὑνέπνεον. ἐδιχονόουν τε οὐ μόνον πρὸς τὰς ἄλλας τῶν θρησκειῶν, ἀλλ' ἤδη καὶ εἰς ἑαυτοὺς, οἱ τῆς μιᾶς ὄντες αἱρέσεως. ἡ οὖν ὁμόφωνος κακία, ὡς ἡ γλῶσσα τῶν πάλαι γιγάντων διέσπαρτο, καὶ ἀνατέτραπτο ὁ τῆς κακίας πύργος αὐτῶν. γνοὺς δὲ ὁ βασιλεὺς τὴν συγκεχυμένην αὐτῶν διασπορὰν, καὶ ὡς διαλέξει μόνῃ, καὶ οὐκ ἀρχαίων ἐκθέσει τεθαρρήκασιν, ἐπὶ δευτέραν γνώμην ἐβάδιζεν. καὶ δηλοῖ ἔγγραφον ἑκάστῃ θρησκείαν γνωρίζειν τὴν ὅρον αὐτῶν οἷς ἔχουσι πίστεως. τότε οἱ πᾶν ἑκάστοις δεινοὶ τὰς λέξεις ἀκριβοῦντες, τὸ οἰκεῖον δόγμα ἐνέγραφον. ὥριστό τε ἡμέρα, καὶ οἱ πᾶν ἑκάστοις ἐπίσκοποι ἐπὶ τὰ βασίλεια κληθέντες συνήρχοντο. παρῆσαν οὖν νεκτάριος μὲν καὶ ἀγέλιος, τῆς ὁμοουσίου προεστῶτες πίστεως· ἀρειανῶν δὲ δημόφιλος· εὐνομιανῶν δὲ αὐτὸς εὐνόμιος· τῶν δὲ τὰ μακεδονίου φρονούντων, εὐσεύσιος ὁ κυζίκου. ὁ δὲ βασιλεὺς, δέχε) μὲν τοὺς συνεληλυθότας, καὶ τὸ πᾶν ἑκάστου δόγμα ἔγγραφον λαβὼν, καθ' ἑαυτόν τε γενόμενος, ἤυξατο ἐκτενῶς, συνεργῆσαι αὐτῷ τὸν θεὸν, πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας ἐπιλογήν. εἶτα ἕκαστον τῶν γεγραμμένων δογμάτων ἀναγνοὺς, τὰ μὲν ἄλλα πάντα ὡς χωρισμὸν τῆς τριάδος εἰσάγοντα μεμψάμενος, ἔρρηξε. μόνην δὲ τὴν τοῦ ὁμοουσίου ἐπαινέσας ἐδέξατο. αὕτη πρόφασις γέγονε τοὺς ναυατιανοὺς πάλιν εὖ πράξαντας ἔνδον τῶν πόλεων τὰς συναγωγὰς ποιεῖσθαι. ὁ γὰρ βασιλεὺς θαυμάσας αὐτῶν τὴν περὶ

τοὺς οἰ-

τοὺς οἰκείους χ̄ν̄ τὴν πίστιν ὁμόνοιαν, νόμῳ ἐκ βλύε τ̄ μὴ οἰκείων κρατεῖν ἀδεῶς
ἀλλοτρίων τόπων· ἔχν δὲ καὶ τὸ νόμια τὰς ἐκκλησίας αὐτῶν, ἅπερ καὶ οἱ τ̄ αὐ-
τοῦ πίστεως ἔχουσιν. οἱ ὀπαδοῦντες τὴν λόγων ἀρπακτῶν, ἐκ ἴσης τοῖς ἑαυτ̄ δόγ-
φωνίας ἐν καταγνώσῃ πρ̄ αὐτοῖς ὑφ' ἑαυτοῖς ἐγεγόνεσαν. ἀμηχανία τε καὶ λύπη
καταβεβλῆσθαι, ἀνέχώρουν. καὶ γράμμασι τοὺς οἰκείους πρεσβυτέρους, πραγμα-
τικοὺς μὴ ἀληθεῖς ἐφ' οἷς πολλοὶ καταλιπόντες αὐτὸν ὡς ὁμοουσίῳ τοῦτον ἔφευγον. πολ-
λοὶ γὰρ εἰσὶ τοὺς κλήρους, ὀλίγοι δὲ τοὺς ἐκλεκτούς. ὅπερ οὐκ ἔλεγον, νίνικα ὁ πο-
λὺ τοῦ λαοῦ αὐτοῖς ἐκ δυνατείας τοῦτο ἔχειν. ἀλλὰ μὴν, οὐδὲ οἱ τῆς ὁμοουσίου
λέξεως, τ̄ λυπηρὸν τελέως ἢ ἧττον ἔφερον. τὰ γὰρ κ̄τ' ἀντικεῖσθαι τοῖς τῇ σωτῆρι πρ̄-
όντας διέκρινεν. αἰγύπτιοι μὲν γὰρ καὶ οἱ ἄρ' Ἀραβίας, καὶ κύπρου, πάλιν συμφάλ-
λοντες, τ̄ Φλαβιανὸν ἀξιοῦσθαι τῆς ἀντιοχείας ἔλεγον· οἱ δὲ ἐκ παλαιστίνης, φοι-
νίκης τε καὶ συρίας, ὑπὲρ Φλαβιανοῦ συνεστήκεσαν. τοῦτο μὲν οὖν τέλος ἐδέξατο, κ̄τ'
χώραν ἔρως.

Ὑπὸ δὲ τοῖς αὐτοῖς χρόνοις, καθ' οὓς ἐν κωνσταντίνου πόλει τὰ τῶν σῳζόδων ἐγί- ιαϛ
νετο, τὰ δὲ περὶ τὰ ἑσπέρια μέρη ἐγένετο. μάξιμος ἐκ τῶν περὶ τὰς βρεττανίας με-
ρῶν, ἐπανέστη τῇ ῥωμαίων ἀρχῇ. καὶ καὶ μουνδίῳ εἰς τὸν κ̄τ' ἀγαμεμνῶνα
πόλεμον ὁπλίσθη. ἐν δὲ τῇ ἰταλίᾳ κομιδῇ νέου τυγχάνοντος οὐαλεντινιανοῦ, τῶν
τῶν περαγμ̄ν εἶχε φροντίδα περὶ τοῦ, ἀπὸ ὑπάτων τῶν ὑπ̄ρχόντων τότε χεί-
ζων ἀρχῶν. ἰουστίνα δὲ ἡ τοῦ βασιλέως οὐαλεντινιανοῦ μήτηρ, τὰ ἀρειανῶν φρο-
νοῦσα, ζῶντος μὲν τοῦ ἀνδρὸς, οὐδὲν εἶχε βλάπτειν τοὺς φρονοῦντας τὸ ὁμοούσιον.
ὀπτ̄ δὲ κομιδῇ νέος ὢν ὁ υἱὸς, καὶ λαμβάνουσα τῶν μεδιολάνων, τὰ ἐκκλησίας με-
γίστας κ̄τ' τὸ ὀπισκόπου ἀμβροσίου ἐκίνησεν, εἰς ἔξοδίαν αὐτὴν πεμφθῆναι κε-
λεύουσα. ὡς δὲ ὁ λαὸς ἀντεῖχεν ὑπερβαλλόντως ἀγαπῶν τὸν ἀμβρόσιον, καὶ τοῖς
ἕλκεσιν ὀπὶ τ̄ ἔξοδίαν ἀσυνδάζοντα αὐτὸν ἔσχεν, ἐν τοσούτῳ ἀγῶνι ἦν, ὅλη χρα πα-
νὸς, ὅλῳ τῷ τυράννου μαξίμου ἀνῄρηται. ἐν φορείῳ γὰρ κλίνης μιμουμένῳ, καὶ
ὑπὸ ἡμιόνων φερομένῳ, καὶ ἀκρυφθεὶς ὁ τ̄ μαξιμίνου στρατηγὸς ἀνδραγάθιος,
παρελέλυν τοῖς δορυφόροις κελεύσας, ὡς εἴη τοῦ βασιλέως γρατιανοῦ γαμετῆ, ὑ-
πατικὰ τῷ βασιλῇ παρὰ λουγδουνοῦ τ̄ ἐν γαλλίᾳ πόλεως, πολαμὸν ἀλεξανδρινὸ-
ὁ δὲ πιστεύσας τῷ γαμετῇ εἰ, τὸν δόλον οὐκ ἐφυλάξατο. ἀλλ' ὥσπερ τυφλὸς
εἰς ὄρυγμα τοῦ πολεμίου εἰς τὰς χεῖρας ἔπεσεν. ἐκπηδήσας γὰρ ἐκ τῆς φορείου
ἀνδραγάθιος, τὸν γρατιανὸν διεχρήσατο. τελευταῖον οὖν ἐν ὑπατείᾳ μερηναύδου,
καὶ καπρονίου, βασιλεύσας ἔτη δεκαπέντε, ζήσας ἔτη εἰκοσιτέσσαρα. ὅτε ὀπιχθό-
μενον, ἔπαυσε τ̄ κ̄τ' ἀμβρόσιον, τῆς μὴ ὄντος τῶν βασιλέως ὀργῆς. οὐαλεντινιανὸς
δὲ ἄκων τῇ ἀνάγκῃ τοῦ καιροῦ πειθεὶς, τὴν μαξίμου βασιλείαν προσεδέχετο. ὅ-
τε ὁ προσβος φοβηθεὶς τ̄ μαξίμου δυνάμιν, ὀπὶ τὰ ἀνατολικώτερα μέρη ἀνα-
χωρῆν πειρᾶται. λήθης οὖν ὡς εἶχεν ἀναχωρῆ ἀπὸ τῆς ἰταλίας. καὶ ὀπὶ τ̄ ἰλλυρίδα
ἡμόμενος γῆν, ἐν θεσσαλονίκῃ τ̄ μακεδονίας διέτριβεν.

Ὁ δὲ βασιλεὺς θεοδόσιος, ἐν φρυγίδι μεγάλῃ καθίζατο. δυνάμιν τε μείζην ιβϛ
κ̄τ' τῶν τυράννου κατέπεμψεν, ἀλλοῦ μόνος μὴ καὶ τῷ νέῳ οὐαλεντινιανῷ ὁ τύραν-
νος φόνον βουλεύσῃ. κ̄τ' ἄνωθεν δὲ καὶ πρεσβεία πρὸς πρῶτον, εἰρήνην ποιᾶ τ̄
βασιλέως αἰτοῦσα. ὅτε δὴ καὶ προσηγ̄ τῷ βασιλῇ υἱὸς ὀνώριος, τελεῖς αὐτῷ ἐκ

τῆς γαμετῆς πλακίλλης, ἐν ὑπατείᾳ ῥυχομηλιώνος, καὶ κλεαρίῳ, τῇ ἐννάτῃ τοῦ σεπεμβρείου μηνὸς, καθ' ὧ ὑπατείαν καὶ ἀγλίος ὁ τῶν ναυαλιανῶν ἐπίσκοπος μικρῷ πρότερον ἐτελεύτησεν. τῇ δὲ ἑξῆς ὑπατείᾳ ἥλιος ὧ ἀρκαδίου αὐγούστου τὸ πρῶτον, καὶ βάδωνος, τελευτήσαντος ἡμωθέου τοῦ ἐπισκόπου ἀγεξανδρείας, θεόφιλος τὴν ἐπισκοπὴν ἐκδέχεται. μέλα δὲ τοῦτα διαυλῷ ὕστερον καὶ δημόφιλος, ὁ τῆς ἀρειανῆς πρεσβυτέρας θρησκείας, τέλος τοῦ βίου ἐχρήσατο. ἀρειανοὶ δὲ, μανῆναί τινα ἐπίσκοπον τῆς οἰκείας αἱρέσεως ἐκ θράκης μέλα σφᾶς ἤθροισαν, αὐτῷ τὴν ἐπισκοπὴν ἐπιτρέψαντες. ἀλλ' οὐκ ἐχρόνισεν ὁ μῦρινος. ἐπ' αὐτῷ γὰρ διηρέθη ἡ ἀρειανὴ θρησκεία, ὡς ὕστερον λέξω. δωρόθεόν τε αὖθις ἐκ τῆς ἀθηνοχείας τῆς ἐν συρίᾳ μέλα πεμφάμενοι, ἐπὶ αὐτῷ ἐπάπονται. ὁ δὲ βασιλεὺς ὅτι τὸν κτ' μαξίμου πόλεμον ἤλαυνε, καταλιπὼν ἐν τῇ κωνσταντίνου πόλει τὸν υἱὸν ἀρκάδιον βασιλεύοντα. καὶ λαλαβών τε τὴν θεσσαλονίκην, διείσης τοὺς περὶ οὐδεγενιανὸν πολλῇ ἀθυμίᾳ ἀφῆρηντας, ὅτι δι' ἀνάγκην τὸν τύραννον, ὡς βασιλέα ἐδέξαντο. θεοδόσιος μὲν ἐν δὲ ᾧ φανερῷ, οὐδέτερον ἐδείκνυεν. οὔτε γὰρ ἠθέτει, οὔτε προσεδέχετο τὴ μαξίμου πρεσβείαν. οὐ μὴν ἐώκει τοῦτο ἐρᾶν τυραννουμένῳ τὴ ῥωμαίων ἀρχὴν, προσχήματι βασιλικοῦ ὀνόματος. ἀνάγκαν δὲ τὰς δυνάμεις τῶν στρατιωτικῶν γραμμάτων, ὅτι τὴν μεδιόλανον ἐχώρει. ἐκεῖ γὰρ ἐφθάκει ὁ μαξῖμος.

Υπὸ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον, καθ' ὃν ὁ βασιλεὺς ᾧ πολέμῳ ἐσχόλαζεν, καὶ οἱ ἐν κωνσταντίνου πόλει ἀρειανοὶ ἱερατικῷ κεκινήκασι δι' ὑπονοίας τοιάσδε. φιλοῦσιν οἱ αὐτόθροι λόγοις πλάττειν, περὶ ὧν οὐκ ἐπίστανται. εἰ δὲ καί ποτε προφάσεως ὑπολάβοιεν, μείζονας τὰς περὶ ὧν βούλονται φήμας ἐξάπτουσι, νεωτέρων ἀεὶ ὀρεγόμενοι πραγμάτων. τοῦτο δὴ καὶ τότε κτ' τὴν πόλιν ἐτόλμησε. λόγος γὰρ λόγου περὶ τὸ μακεδόνων ἡνιοχοῦ πολέμου πλάττοντες, διεφήμιζον ἀεὶ ὅτι ὃ χεῖρον τὴν ἐλπίδα λαμβάνοντες. καὶ μηδενὸς ὑπομένοντος κτ' τὸν πόλεμον, αὐτοὶ ὡς τὰ κατ' αὐτὸν ἱερατικὸν ἐσπούδαζον, περὶ ὧν οὐκ ἠδύναντο ἔλεγον, ὡς ὁ τύραννος ὑπερφυέστερος εἴη τῆς βασιλέως δυνάμεως· καὶ ὅτι τοσοι, ὡ τοσοι κτ' τὴν μάχην πεπτώκασι· καὶ ὅτι ὁ βασιλεὺς, ὅσον οὐδέπω, τῷ τυράννῳ προσχείριος γένοιτο. τότε δὴ καὶ οἱ ἀρειανίζοντες ἐκ πάθους κινούμενοι, σφόδρα γὰρ ἰωΐωντο, ὅτι τῶν ἔνδον ἐκκλησιῶν ἐκβάλοιντο, οἱ πρὸ αὐλῶν πρότερον διωκόμενοι τὰς φήμας πολλαπλασίους εἰργάζοντο. ἐπεὶ δὲ ἕτερόν τινα τῶν λεγομένων, αὐτοῖς τοῖς πεπλακόσι αὐτὰ εἰς πίστιν ἦγεν ὑπ' ὡς πεπλασμένων, ἀλλ' ὡς ἀληθῶς γιγνομένων ἃ ἐπλασαν. οἱ γὰρ ἀκοῇ προσλαβόντες, διεβεβαιοῦντο πρὸς τοὺς λογοποιοῦντας μὴ ἀλλ' ὡς ἔχει, ἢ ὡς πρὸ αὐλῶν ἀκηκόασι. τότε δὴ μᾶλλον ἀπορρήσαντες οἱ ἀρειανίζοντες, εἰς ἄλογον χωροῦσιν ὁρμὴν, καὶ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἐπισκόπου νεκταρίου πῦρ ἐμβαλόντες, ἀνῆλωσαν. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτον ἐγένετο, κτ' τὴν ὑπατείαν θεοδοσίου τὸ δεύτερον, καὶ κυνηγίου.

ιδ Τοῦ δὲ βασιλέως ὑπιόντος ᾧ τυράννῳ, πιθανόμενοι τὸν θρασκυλίωνα οἱ περὶ μαξίμου ταττόμενοι, οὔτε τὴν ἐκ τῆς φήμης προσβολὴν ἀνεῖχεν ἐδυνήθησαν. ἀλλὰ καταπήξαντες, δέσμιον αὐτῷ τὸν τύραννον ἀνεχείσαν, ὃς ἀνῃρέθη ἐν τῇ αὐλῇ ὑπατείᾳ, ἑβδόμῃ καὶ εἰκάδι τοῦ αὐγούστου μηνός. ἀνδραγάθιος δὲ ὁ τῶν βασιλέως γαλατικοῦ φόνδας, τῆς ἥττης αἰσθόμενος, εἰς τὸν θρασκείμενον πόλεμον ἑαυτὸν ἔβαλε, καὶ ἀπεπνίγη. τότε οὕτω οἱ βασιλεῖς νικηφόροι ὑπὸ τὴν ῥώμην ἐχώρουν.

ἐπὶ δὲ

ἰῶ δὲ καὶ ὁ υἱὸς ὀνώριος (ὃν αὐτῆς κομιδῆ νέος ὤν. μετ᾽ ὀλίγ᾽ τ᾽ μαξίμου νίκην, μεταπέμπε) αὐτὸν ὁ πατὴρ, ἐκ τ᾽ κωνσταντίνου πόλεως. ἦσθη οὖν ἐν τῇ ῥώμῃ ἐπινικίοις ἑορταῖς ὑπτελοῦντες, ὅτε καὶ τὸν ἑαυτοῦ ἀγαθότητα, ὅτι συμμάχου τ᾽ ἐκ τοῦ ὑπάτων βασιλεὺς θεοδόσιος ἐπεδείξατο. ἔστ᾽ γὰρ ὁ σύμμαχος, ὃν φθόνος μὲν ἰῶ ζῆς ἐν ῥώμῃ συγκλήτου· ἐθαυμάζετο δὲ ὅτι παιδεύσῃ λόγων ῥωμαϊκῶν. ἐν γὰρ αὐτῷ πολλοὶ λόγοι συγγεγραμμένοι, τῇ ῥωμαίων γλώσσῃ τυγχάνοισι. βασιλικὸν οὖν λόγον εἰς μάξιμον ἔτι νεώτατα γεγραφὼς, καὶ διεξιὼν ὧν ζῆς καθοσιώσεως ἐγκλήματι, ἔνοχος ὕστερον ἐλήφθη. διεφθάρτο δεδιὼς τ᾽ θάνατον, τῇ ἐκκλησίᾳ φεύγει ἐφυγεν. ὁ δὲ βασιλεὺς οὕτως ἰῶ φόβῳ τὸν χριστιανισμὸν ὑλαβὴς, ὡς μὴ μόνον τοὺς τ᾽ αὐτοῦ πίστεως ἱερᾶς ἐκβαλεῖν. ἀλλὰ γὰρ καὶ ναυαλίνους ὁμοούσιον φρονοῦντας ἀσμένως ἐδέχετο. λεοντίῳ οὖν ἐπισκόπῳ ζῆς ἐν ῥώμῃ τῶν ναυαλίνων ἐκκλησίας προκαλουμένῳ, χάριν δίδοις, τὸν σύμμαχον ἀπέλυσε τοῦ ἐγκλήματος. συγγνώμης οὖν ἀξιωθεὶς ὁ σύμμαχος, τὸν ἀπολογητικὸν λόγον, εἰς τὸν αὐτοκράτορα θεοδόσιον ἔγραψεν. ὁ μὲν δὴ πόλεμος κατ᾽ ἀρχὰς μείζην ἀπειλῶν ἐφηκώς, τελευτῶν, ταχεῖαν ἔσχε τὴν κρίσιν.

Περὶ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον, περὶ τὴν συρίας διοίκησιν ταῦτα ἐγένετο. παυλίνου τελευτήσαντος, ὃν ὑπ᾽ αὐτῷ λαὸς, τὸν φλαβιανὸν ἐξεπέμπετο. καὶ διεφθείρετο πρὸς ἀκυλάζῃ χεσονησιῶται τὴν οἰκείου μέρους διάγειν. τ᾽ δὲ, οὐ πολλῷ ὑπισχνουμένου χρόνον, ἕτερος εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ (οὐκέτι καθίστα), φλαβιανοῦ τοῦτο καλακυλάσαντος. ὅσοι δὲ τὸν φλαβιανὸν μετὰ τῶν βασιλέα ἀπεστρέφοντο τὸν ὅρκον, κατ᾽ ἰδίαν τὰς σπουδὰς ἐποιοῦντο. φλαβιανὸς δὲ, ὃ τῶν λόγου, πάντα λίθον ἐκίνει, ὑφ᾽ αὑτῷ καὶ τούτους ποιήσασθαι, ὅπως καὶ μικρὸν ὕστερον δίκην ἐπαγάγοιτο καταργάσασθαι, τῶν ὀργῶν ἀναπλάσας τότε θεοφίλου, τῶν τ᾽ ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου, δι᾽ οὗ κατήλαζε δάμασον, τὸν τ᾽ ῥώμης ἐπίσκοπον. ἀμφότεροι γὰρ τοῖς φλαβιανὸν ἐχαλέπαινον, οὐ μόνον διὰ τὸ ἐπιορκηκέναι, ἀλλ᾽ ὅτι καὶ αἰτίαν παρέσχε τοῦ χωρίζεσθαι τοὺς ὁμόφρονας. ἀναπλάσας οὖν τ᾽ ὀργῶν θεόφιλος, πέμψας τε ἰσίδωρον πρεσβύτερον, καταλλάσει λυπρόν μὲν δάμασον, λεγόντων εἰ πῶν δι᾽ ὁμόνοιαν τῶν λαοῦ, παρίδειν τὸ φθάσαν φλαβιανοῦ πλημμέλημα. οὕτως τε τῷ φλαβιανῷ τ᾽ κοινωνίας ἀποδοθείσης, ὁ ἐν συρίᾳ λαὸς χρόνου τοσούτου διεφθείρετο χρόνου, τὴν ὁμόνοιαν ἔσχεν. τὰ μὲν δὴ κατ᾽ συρίαν τῶν ἐκκλησιῶν ἔξω διαθέντες, ἐν τοσαυτείοις τῆς πόλεως τὰς σπουδὰς ἐποιοῦντο. ἐν τοσούτῳ δὲ καὶ κύριλλον τὸν ἱεροσολύμων ἐπίσκοπον τελευτήσαντα ἰωάννης διεδέχετο.

Κατὰ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον δὲ, καὶ ἐν τῇ ἀλεξανδρείᾳ τοιοῦτο πάθος ἐγένετο. τῇ τοῦ ἐπισκόπου θεοφίλου κοιμωμένῃ, βασιλέως ἐκέλευσε τοσοῦτον, λύεσθαι τοὺς ἐν ἀλεξανδρείᾳ τῶν ἡμέρων ναοὺς, καὶ τοῦτο γίνεσθαι τῇ θεοφίλου κοιμωμένῃ. ταύτης τῆς ἐξουσίας διαδεξάμενος θεόφιλος, πρώτοις ἐγένετο καθυβρίσας τὰ τῶν ἡμέρων μυστήρια. καὶ δυσκαθαίρετα μὲν τὸ μιθραῖον· καταστρέφει δὲ τὸ σαραπεῖον. καὶ τὰ μὲν τῶν μιθρείου φοινικὰ μυστήρια, δημοσίᾳ ἐπόμπευε. τὰ δὲ τοῦ σαράπιδος καὶ τῶν ἄλλων, γλώττης ἐδείκνυ μεσὰ, τοῖς φοιτοῖς φέρεσθαι κελεύσας διὰ μέσης τ᾽ ἀγορᾶς. ταῦτα οὕτω γινόμενα ὁρῶντες οἱ κατὰ τὴν ἀλεξάνδρειαν ἡμέρων, καὶ μάλιστα οἱ φι-

λοσοφὴν ἐπαγγελλόμενοι, τ̃ λύπην σὺν ἰῶ ἔσχαν· ἀλλὰ τοῖς πάλαι δραματουργηθεῖσι προσέθηκαν μείζονα. μιᾷ γὰρ ὁρμῇ σὺν λιμὸς σὺν θήμαλος καὶ τῶν χειμάνων χωρήσασιν, πάντα φόνον εἰργάζοντο. ἠμύνοντο δὲ καὶ οἱ χειμάνιοι, καὶ πάνυ καλῶν ἐπακολουθῆ κακῶ ἕως τὲ τοσούτου ἐξεβιάσθη ἡ μάχη, ἕως οὗ κόρος τῶν φόνων ὃ μνόμβον ἔπαυσεν. ἀπώλοντο γὰρ ἐν τῇ συμβολῇ, τῶν μὲν ἡμίσεων ὀλίγοι· ὧν δὲ χειμάνων, σφόδρα πολλοί. οἱ δὲ τραυμάτιαι ὅς ἑκατέρου μέρους, ἦσαν μυριάθμητοι. φόβος σὺν ἰῶ γεγονότων εἶχε τοὺς ἡμιμίζοντας, δεδοικότας τὸν βασιλέως ὀργήν. προσέξαντες γὰρ ἃ ἐδόκει αὐτοῖς, καὶ ταῖς μιαφονίαις τὸν θυμὸν ἀποσβέσαντες, μῆνος μάχης καὶ ἔρυθρον ἐκάλουν. πολλοὶ δὲ καὶ σὺν ἴσῃ μεγαλοψυχίας ἔφυγον, καὶ τὰς πόλεις μεγίστας, ὧν ἦσαν οἱ δύο γραμματικοί, ἡμάδιος καὶ ἀμμώνιος, πρὸς οἷς ἐγὼ κομιδῇ νέος ὢν, ἐν τῇ κωνσταντίνου πόλει ἐφοίτησα. ἡμάδιος μὲν οὖν ἱερὰς τοῦ διὸς εἶ ἡγεῖτο. ἀμμώνιος δὲ, πιθήκου. οὕτω δὴ τῶ κακοῦ καταγαλένος, συνελαμβάνοντο τῷ θεοφίλῳ πρὸς τ̃ καθάλυσιν τῶν ναῶν, ὅ, τε τ̃ μεγαλοψυχίας ἐπῆρχος, καὶ ὁ ἡγούμενος τοῦ στρατιωτικοῦ τάγματος. τὰ μὲν οὖν ἱερὰ κατεσκέφετο. τὰ δὲ ἀγάλματα τῶν θεῶν μετεχωνεύετο εἰς λεβήτια, καὶ εἰς ἕτερας χρείας, τ̃ μεγαλοψυχέων σκηνῆς τῶ βασιλέως χαριζομένου τοῖς θεοῖς, εἰς δαπάνημα τῶν ὠνουμένων. πάντας οὖν τοὺς θεοὺς ζωντεύσας ὁ θεόφιλος, ἓν ἄγαλμα τοῦδε τῶ θεῶ ἀνδριάντων τηρήσας κελεύσας, δημοσίᾳ προέπεμψεν· ἵνα, φησὶ, χρόνῳ προϊόντες, μὴ ἀγνοήσωσιν οἱ ἡμέτεροι τοιούτους προσκεκινηκέναι θεούς. ὅπερ τοῦτο, πάνυ μωρόν οἶδα ἀμμώνιον τ̃ γραμματικὸν, ὃς ἔλεγε δύνασθαι τὸν ἡμέτερον θρησκείαν· ἵνα μὴ καὶ ὁ εἷς ἀνδριὰς ἐχωνεύθη, ἀλλ' ὅπερ γέλωτα τ̃ ἡμέτερων θρησκείας φυλάττῃ). ἡμάδιος δ' ὡδέ πῃ ἤυχε, ὡς σὺν ἑνὶ εἴη ἀνδρὶ ἐν τῇ συμπλοκῇ φονεύσας. τὰ μὲν οὖν καὶ τ̃ μεγαλοψυχίαν, τότε παῦλα ἐλάμβανε.

ξζ Ἐν δὲ τῷ ναῷ τῆς σαράπιδος χυμένου καὶ γυμνουμένου, ἤυρηντο γράμματα ἐγκεχαραγμένα τοῖς λίθοις, τῷ καλουμένῳ ἱερογλυφικῷ. ἦσαν δὲ οἱ χαρακτῆρες, σταυρὸν ἔχοντες τύπους. τούτοις ὁρῶντες χειμάνιοί τε καὶ ἡμέτεροι, τῇ ἰδίᾳ ἑκάτεροι θρησκείᾳ προσηρμόζοντο. χειμάνιοι μὲν γὰρ, σημεῖον τῆς κ̃ χειμῶνος σωτηριώδους πάσης εἶ) λέγοντες τ̃ σταυρὸν, οἰκεῖον εἶ) τὸν χαρακτῆρα ἐνόμιζον. ἡμέτεροι δὲ τὸ κοινὸν χειμῶνι καὶ σάρκα δηλοῦν, εἰ ὁ σταυροειδὴς χαρακτὴρ, ἄλλο μὲν χειμάνιοῖς, ἄλλο δὲ ἡμῖν ποιήσεται τὸ σύμβολον. τούτων δὲ ἀμφισβητουμένων, ἵνες τῶν ἡμετέρων τῷ χειμάνισμῷ προσελθόντες, τὰ ἱερογλυφικὰ τε γράμματα ἐπισάμενοι, διερμηνεύοντες τ̃ σταυροειδῆ χαρακτῆρα, ἔλεγον σημαίνειν ζωὴν ἐπερχομένην. τοῦτο πλέον οἱ χειμάνιοι ἢς τῷ οἰκείῳ θρησκείᾳ ἀρπάσαντες, ἀγαζονικώτερον διετέθησαν. ὡς δὲ καὶ δι' ἑτέρων γραμμ̃ ἱερογλυφικῶν ἐδηλοῦτο τέλος ἔξειν τὸ τοῦ σαράπιδος ἱερὸν, ὅτε σταυροειδὴς φανῇ χαρακτὴρ, τοῦτο γὰρ εἶ) τῷ ἐσομένῳ ζωῇ, πολλῷ πλείους προσήρχοντο ὡς χειμανισμῷ. καὶ τὰς ἁμαρτίας ὁμολογούμενοι, ἐβαπτίζοντο. τὰ μὲν οὖν ὅπερ τῷ σταυροειδεῖ χαρακτῆρι ἡμέτερα, τοιαῦτα ἀκήκοα. ἐγὼ δὲ ὃ φημι τοὺς ἁγιωτάτων ἱερῆς, τὰ προσ̃ ὃ χειμῶνος προσηνώσαντας, ἀπολυπῶσαι τὸ σταυροειδὲς γράμμα. εἰ γὰρ τὸ προσ̃ ἦς εἰς τὸν κόσμον καθόλου μυστήριον ἦν ἀποκεκρυμμένον ἀπὸ τῶν αἰώνων, καὶ ἀπὸ τῶν γενεῶν, ὡς φησιν ὁ ἀπόστολος, καὶ ἔλαβε τὸν ἔχοντα τ̃ πονηρείας ἀφάβολον, πολλῷ μᾶλλον

λῷ μᾶλλον τοὺς ὑπηρέτας αὐτοῦ ἱερεῖς αἰγυπτίων, τοῦτο διέφυγεν. ἀλλ' ἡ πρόνοια
παρεσκεύασε τοῦτο γενέσθαι, ἐπὶ τῇ τοῦ γράμματος ζητήσει, ὅπερ καὶ ἐν ᾧ ἀπο-
στόλῳ παύλῳ ἐπέδειξε πρότερον. καὶ γὰρ ἐκεῖνος ὑπὸ τοῦ θείου πνεύματος τοφὸς
γεγονὼς, τῇ ὁμοίᾳ μεθόδῳ πρὸς ἀθηναίους χρησάμενος, πολλοὺς εἰς τὴν πίστιν
προσήγαγεν, ὅτε τὰ ἐπὶ ᾧ βωμῷ γεγραμμένα ἀναγνοὺς, ᾧ ἰδίῳ λόγῳ προσ-
ήρμοσεν. εἰ μὴ ἄρα τις λέγοι ἐνηργηκέναι τὸν τοῦ θεοῦ λόγον εἰς τοὺς αἰγυπτίων
ἱερεῖς, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ ἀβραὰμ, καὶ ἐπὶ τοῦ καϊάφα. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ἄκοντες περὶ τῶν ἀ-
γαθῶν προεφήτευσε. τοιαῦτα μὲν περὶ τούτων εἰρήσθω.

Ο δὲ βασιλεὺς θεοδόσιος ἐπ' ὀλίγον κατὰ τὴν ἰταλίαν διατρίψας, μέγιστα τῶν ιη̅
ῥωμαίων ὤνησε πόλιν, τὰ μὲν τῷ δοῦναι· τὰ δὲ ᾧ περιεῖχεν. καὶ γὰρ πολλὰ ἐφι-
λοτιμήσατο, καὶ περιεῖλε διπλῆν αἰσχύνην τῆς πόλεως, μίαν μὲν, τήνδε. ἦσαν ἐξ
ἀρχαίου κατὰ τὴν μεγίστην ῥώμην οἶκοι παμμεγέθεις, ἐν οἷς ὁ τῇ πόλει χορηγού-
μενος ἄρτος ἐγίνετο, οἵτε προϊστάμενοι τούτων, οἱ μάγκηπες τῇ ῥωμαίων γλώσ-
σῃ καλοῦνται, προϊόντος τοῦ χρόνου, λῃστήρια τοὺς οἴκους πεποίηνται. ὡς γὰρ ἦσαν
οἱ τῶν οἴκων μυλῶνες κατὰ βάθους τὴν θέσιν ἔχοντες, κατὰ τὸ πλευρὸν ἑκάστου οἰκή-
ματος καπηλεῖα κατασκευάσαντες, πόρνας τε ἐν αὐτοῖς προστησάμενοι, δι' αὐ-
τῶν εἰσχῶντο πολλοὺς, τοὺς μὲν τῇ χρείᾳ τῆς τροφῆς προσιόντας· τοὺς δὲ καὶ δι' ἀκρι-
σίαν αἰσχρᾶς ἡδονῆς. ἐκ γάρ τινος μηχανῆς, ἐκ τοῦ καπηλείου εἰς τὸν μυλῶνα ἐνέπι-
πτον. καὶ τοῦτο ἔπασχον μάλιστα οἱ ξένοι, τῇ ῥώμῃ ἐπιδημοῦντες. ἠνάγκαζον τότε οἱ
ἀγόντες, ἐν τοῖς μυλῶσιν ἐργάζεσθαι. πολλοί τε κατεγήρασε ἐν αὐτοῖς, μὴ συγχω-
ρηθέντες ὑπεξελθεῖν, τοῖς τε οἰκείοις ἑαυτῶν τοῦ τεθνηκέναι δόξαν παρεσχηκότες. ἐν
τῇ παγίδι ταύτῃ τῶν στρατιωτῶν τις τοῦ βασιλέως θεοδοσίου ἐνέπεσεν. ἐπεὶ δὲ ὁ στρα-
τιώτης κατάκλειστος τῷ μυλῶνι γενόμενος, ἐξελθεῖν οὐκ ἠφίετο, σπασάμενος ἣν
εἶχε παραξιφίδα, τοὺς κωλύοντας διεχρήσατο. οἱ δὲ φόβῳ τῶν γινομένων τὸν στρα-
τιώτην ἀπέλυσαν. γνοὺς ταῦτα ὁ βασιλεὺς, τοὺς μάγκηπας μὲν ἐτιμωρήσατο. τοὺς
δὲ λῃστοδόχους οἴκους ἐκείνους καταστραφῆναι ἐκέλευσε. μίαν μὲν δὴ τοιαύτην αἰ-
σχύνην ὁ βασιλεὺς περιεῖλε τῆς βασιλευούσης πόλεως· ἑτέραν δὲ τοιαύτην. εἰ ἥ-
λω ἐπὶ μοιχείᾳ γυνὴ, οὐ διορθώσει, ἀλλὰ προσθήκη τῆς ἁμαρτίας, ἐτιμωροῦντο τὴν
πταίσασαν. ἐν γὰρ πορνείῳ στενῷ κατάκλειστον ποιήσαντες, ἀναιδῶς ἐποίουν πορνεύε-
σθαι. κώδωνάς τε σείεσθαι κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἀκαθάρτου πράξεως ἐποίουν, ὅπως
ἂν μὴ λανθάνῃ τοὺς παρόντας τὸ γινόμενον. ἀλλ' ἐκ τοῦ ἤχου ὧν σειομένων κωδώ-
νων ἡ ἐφύβριστος τιμωρία τοῖς πᾶσιν ἐγνωρίζετο. ταῦτα οὐκ ἤνεγκεν ὁ βασιλεὺς
πυθόμενος τὴν ἀναιδῆ συνήθειαν· ἀλλὰ κατέλυσε τὰ σεῖστρα, οὕτω γὰρ ὠνομάζετο
τὰ τοιαῦτα πορνεῖα, τοῖς ἀλλοῖς ὑποπίπτειν νόμοις τὰς ἀλούσας ἐπὶ μοιχείᾳ κελεύ-
σας. τοιούτων μὲν φαυλοτάτων, καὶ ἐφυβρίστων δύο πραγμάτων ὁ βασιλεὺς
θεοδόσιος, τὴν ῥωμαίων πόλιν εἰσευθέραν πεποίηκε. καταστησάμενος δὲ καλῶς καὶ
τὰ ἄλλα πράγματα, καταλείπει μὲν ἐν τῇ ῥώμῃ οὐδενεντινιανὸν βασιλεύοντα. αὐ-
τὸς δὲ ἅμα ᾧ υἱῷ, ἐπὶ τὴν κωνσταντινούπολιν ἐπορεύθη, εἰς αὐτὴν τε εἰσέρχεται ἐν ὑ-
πατείᾳ τατιανοῦ καὶ συμμάχου, τῇ δεκάτῃ τοῦ νοεμβρίου μηνός.

Επὶ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον, ἔδοξε καὶ τοὺς ἐπὶ τῆς μετανοίας περιεῖχεν πρεσβυτέρους ιθ̅
τῶν ἐκκλησιῶν, δι' αἰτίαν τοιαύτην. ἀφ' οὗ ναυατιανοὶ τῆς ἐκκλησίας διεκρίθη-

σθω, τοῖς ἐπταμήσιν ὡς ὅ ὅτι δεκίου διωγμῷ κοινωνήσαι μὴ θελήσαντες, οἱ ὅπισθοι τῶν ἐκκλησιῶν κανόνι τὸν πρεσβύτερον τὸν ὅπὶ τ μετανοίας προσέταξε· ὅπως δὴ οἱ μ τὸ βάπτισμα παίσαντες, ὅπὶ τῶ προσληθέντος τούτου πρεσβυτέρου ἐξομολογῶνται τὰ ἁμαρτήματα. ἔστ ὁ κανὼν κατὰ μέρος νεῦον τ ἀγλαΐας αἱρέσεσι. μόνοι δὲ οἱ τ ὁμοουσίου φρονήματος, καὶ οἱ τούτοις κ τῇ πίστιν ὁμόφρονες ναυαλιανοὶ, τὸν ὅπὶ τ μετανοίας πρεσβύτερον πρηκτήσαντο. ναυαλιανοὶ μὴν γὰρ οὐδὲ τῇ ἀρχῇ τῇ προσθήκην ταύτην ἐδέξαντο. οἱ δὲ νεῶ τῶν ἐκκλησιῶν κατοικοῦντες, ἕως πολλοῦ φυλάξαντες, ὅπὶ νεκταρίου τῶ ὑποπόπου μετέσχε, τοιούτου νόος ὅπὶ τ ἐκκλησίαν συμβάντος. γυνή τις τῶν ἀνδρῶν προσῆλθεν ᾧ ὅπὶ τῆς μετανοίας πρεσβυτέρῳ. καὶ κ μέρος ἐξομολογεῖται τὰς ἁμαρτίας, ἃς ἐπετράφη μ τὸ βάπτισμα. ὁ δὲ πρεσβύτερος πρὸς τὴν γυναῖκα, νηστεύειν καὶ συνεχῶς εὔχεσθαι, ἵνα συν τῇ ὁμολογίᾳ & ἔργον ἀξιον ἔχῃ τ μετανοίας ἄξιον. ἡ δὲ γυνὴ προσβαίνουσα, καὶ ἄλλο πλῆσμα ἑαυτῆς κατηγόρει. ἔλεγε γὰρ, ὡς εἴη συγκεκλεισμένος αὐτῇ, τ ἐκκλησίας ἄμφικονος. τοῦτο λεχθὲν, τ μ ἄμφικονον τῆς ἐκκλησίας ἐκπεσεῖν προσκύσαι. τὰ φαρμακὰ δὲ κατέσχε τὰ πλήθη. ἡ γυναῖκα ἔφη γὰρ οὐ μόνον ὅτι ᾧ ἡμαρτόν, ἀλλ' ὅτι καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ βλασφημεῖ ἡ πρᾶξις καὶ ὕβρεν προσύξένησεν. Ἀμασυεμιτῶν δὲ ἐκ τούτων ὧν ἱερωμένων ἀνδρῶν, δαίμων τις τῆς ἐκκλησίας πρεσβύτερος ἀλεξανδρεὺς ὁ ἥλιος, γνώμῃ ᾧ ὅπτισθέντων δίδωσι νεκταρίῳ, προσελθὼν μὴν τὸν ὅπὶ τῆς μετανοίας πρεσβύτερον· συγχωρήσας δὲ ἕκαστον, τῷ ἰδίῳ σὺν ἀδοῖ τῶν μυστηρίων μετέχειν· οὕτω γὰρ μόνως ἔχειν τὴν ἐκκλησίαν ὁ ἀβλασφήμητον. ταῦτα πρὸς τοῦ δαίμονος ἀκούσας ἐγὼ, τῇ γραφῇ τῇδε προσαδοῦναι ἐθαρρήσα. ὡς γὰρ πολλάκις ἔφην, πᾶσαν σπουδὴν πρὸ ἑκάστου τῶν εἰδότων ἐθέμην μανθάνειν τὰ πράγματα, καὶ ἀκριβῶς ἐρευνᾶν, ἵνα μὴ ἔξω τῆς ἀληθείας τι γράφοιμι. ἐγὼ δὲ πρὸς τὸν δαίμονα πρότερον ἔφην. ἡ συμβουλή σου ὦ πρεσβύτερε, εἰσιέναι χεν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἢ εἰ μὴ θεὸς δὴ εἰδείη. ὁρᾷ δὲ ὅτι πρέσβεις, τὸ μὴ ἐγκλῆν ἀληλων τὰ ἁμαρτήματα, μὴ δὲ φυλάττειν τὸ τοῦ ἀποστόλου παράγγελμα τὸ λέγον, μὴ δὲ συγκοινωνεῖτε τοῖς ἔργοις τοῖς ἀκάρποις τοῦ σκότους. μᾶλλον δὲ καὶ ἐλέγχετε. εἰ μὴ οὖν τούτων αὐτάρκως εἰρήσθω.

κζ Ἄξιον δὲ ἡγοῦμαι μὴ ἀμνημόνευτα καταλιπεῖν καὶ τὰ παρὰ τοῖς ἄλλοις γενόμενα, φημὶ δὴ Ἀρειανοῖς, καὶ ναυαλιανοῖς, καὶ τοῖς ἀπὸ μακεδονίου, καὶ Ἀνομίῳ, καὶ τοῖς προσφυμίας εἰληφόσιν. ἡ γὰρ ἐκκλησία διαιρεθεῖσα ὅπὶ τῇ ἅπαξ ἡνωμένῃ διαιρέσει, οὐχ' ἵσταται. ἀλλὰ γραφέντες καθ' ἑαυτὸν, πάλιν ἐχώρησαν. καὶ μικρὰς & ἀτελεῖς προφάσεως λαβόμενοι, ἀληλων διεχωρίζοντο. ὅπως μὴν οὖν καὶ πότε, καὶ δι' ἃς αἰτίας ἕκαστοι, καὶ εἰς ἑαυτοὺς διαιρέσεις πεποίηντο, προϊόντος δὲ λόγου δηλώσομεν. τοῦτο δὲ ἰσέον, ὡς βασιλεὺς θεοδόσιος οὐδένα τούτων ἐδίωξε, πλὴν ὅτι τὸν Ἀνόμιον ἐν κωνσταντίνου πόλει ὅπὶ οἰκίας στενάζοντα, καὶ τοὺς συγγραφέντας αὐτῷ λόγους ὅπιδήκυ ἄνθρωπος, ὡς τ διδασκαλίας πολλοὺς λυμαινόμενον εἰς ὄξοειαν πεμφθῆναι ἐκέλευσε. τῶν μὴν ἄλλων οὐδένα οὔτε ἔσκυλεν, οὔτε αὐτῷ κοινωνήσαι ἠνάγκαζεν· ἀλλ' ἑκάστοις σὺν εχώρει τοῖς ἰδίοις τόποις ζῶν ἀγέλαις, καὶ δοξάζειν τὰ ὅ χριστιανισμοῦ, ὡς καταλαβεῖν ἕκαστοι τὴν περὶ αὐτῶν δόξαν ἠθέλησαν.

τ. καὶ τοὺς μὴν ἄγιους ἔξω τῶν πόλεων συνεχώρησε δικλινεῖους οἴκους κατασκευάζειν. ναυαλιανοὺς δὲ ὡς ὁμόφρονας τῇ αὐτῇ πίστει, ἐντὸς τῶν πόλεων τοὺς ἑαυτῶν ἐκκλησίας θαρρεῖν ἐῶντας ἔχειν ἐκέλευσεν, ὥς μοι καὶ πρότερον εἴρηται. ὅθεν ὧν μνημονεύσαι μικρά, ὑπέσχημεν εἰπεῖν ἡμῖν δόγμα, δύο μὲν ἐπῶν τὸν ἀριθμὸν ἔχον.

Τῆς ἐν κωνσταντίνου πόλει τῶν ναυαλιανῶν ἐκκλησίας ὅτι ἔτη τεσσαράκοντα, πρότερον ἀγύμνιος, ἀπὸ τῶν κωνσταντίνου χρόνων, ἕως εἰς ὃ ἔκτον ἔτος τῆς βασιλείας θεοδοσίου, ὡς που καὶ πρότερον ἐμνημόνευσα. τελευτῶν δὲ, μεθίστη εἰς τὸν τόπον αὐτῶν ὀπίσχοπον σισίνιον, ὃς πρεσβύτερος μὲν ὢν ἐπὶ αὐτοῦ τοῦ πολεμωνίου· ἡγούμενος δὲ ἀμφὶ μαξίμου τὸν φιλόσοφον, ἅμα ἰουλιανῷ τῷ βασιλεῖ, τὰ φιλόσοφα παιδευθείς. τοῦ δὲ λαοῦ τῶν ναυαλιανῶν μεμφαμένου τὴν μεθίστην, ὅτι μὴ μᾶλλον μύρκιανὸν ἐπ' ἀλαβείᾳ ὑπερέπονται ἐμεθίστησε, δι' ὃν ὅτι οὐδένες οἱ ναυαλιανοὶ ἀπέσχοι μεμψιμοιρεῖν, ὁ ἄγγελος τοῦ λαοῦ τῶν ἀμφιμνησθέντων λύπην βουλόμενος, ὅπως μεθίστη τὸν μύρκιανόν. καὶ μικρὸν ἐφεῖσας τῆς νόσου, προέρχεται εἰς τὸ ἐκκλησίαν, καὶ προσεφώνει δι' ἑαυτοῦ εἰπών. μύρκιανὸν μέν, φησιν, ἔχετε μετ' ἐμέ· μετὰ δὲ μύρκιανόν, σισίνιον. τοῦτα προφθάσας, καὶ μικρὸν ὕστερον χρόνον, ἐτελεύτησε. μύρκιανος δέ γε τὸν ὀπισκόπου τῶν ναυαλιανῶν καθεστῶτος, διηρέθη καὶ ἡ αὐτῶν ἐκκλησία, ἐξ αἰτίας τοιαύτης. σαββάτιος ἀπὸ ἰουδαίων χειροτονήσας, ἐπὶ μύρκιανῷ πρὸς τὸ πρεσβυτέρου προβληθεὶς ἀξίαν, οὐδὲν ἧττον τῇ ἰουδαϊκῇ προσήκει δουλεύειν ἐπαύδαζε. ζῶν γὰρ τούτῳ, καὶ τὸ ὀπισκοπῆς ὠρέγετο δράξασθαι. προσλαβὼν οὖν τὸ ὀπιθυμίας ἑαυτῷ συνίστορας δύο πρεσβυτέρους, θεόκλιτον καὶ μακάριον, τὸ καινοτομηθὲν ὅτι τὸ βασιλέως ἀδήλους τὸ πάσχα ἑορτῇ, ἐν πάσῃ κώμῃ τὸ φρυγίας, ὡς μοι καὶ πρόσθεν εἴρηται), διεκδικεῖν ἐβούλετο. καὶ πρότερον μὲν προκαλύμματι χρώμενος τῇ ἀσκήσει, τὸ ἐκκλησίας ὑπεκχώρει, λυπεῖσθαι λέγων πρὸς ἅπαντας· ὑπονοῶ γὰρ αὐτοὺς μὴ ἀξίους εἶναι τὸ τῶν μυστηρίων κοινωνίας. προϊὼν δὲ φανερῶς ἐμίνετο, κατ' ἰδίαν συνάγων ὁμιλοῦντας. ταῦτα γνοὺς ὁ μύρκιανος, ἐμέμφετο τὸ ὅτι χρονία πλανᾶται, ὅπου οὕτω κενοδόξοις διατρίβουσιν εἰς τὸ πρεσβυτέριον προσηγάγετο. καὶ διαφορῶν ἔλεγε, βέλτιον ἂν ἐπ' ἀκριβείας τεθεικέναι τὰς χεῖρας ἑαυτῷ, ἢ ὅτε τοῖς πρὶν σαββάτιον εἰς τὸ πρεσβυτέριον προσεδήσατο. παροικοδομεῖ δὲ ζηνόδου ναυαλιανῶν ὀπισκόπων γενέσθαι ἐν ἀγγαφῳ. ἔμπροσθεν γὰρ τοῦτο ἐν διγυνίᾳ, πλησίον τῆς ξενοπόλεως κείμενον. ἔνθα συναγθέντες, μέλα πέμπουσι τὸν σαββάτιον, καὶ προσθήσειν ὅτι τὸ ζηνόδου τὰς αἰτίας τῆς λύπης ἐκέλευον. τοῦ δὲ τὴν διαφωνίαν τὸ ἑορτῆς, αἰτίαν τὸ λύπης εἶναι λέγοντος· δεῖ γὰρ ὅπως τελεσθῇ τὴν ὡς καὶ ἰουδαῖοι πανδαιποεῖσιν, καὶ ὡς οἱ ἐν πάσῃ συναγόμενοι ἐτύπωσαν. ἐπονοήσαντες οἱ τὸ ζηνόδου φιλοκαθεδρίας ἕνεκεν προφασίζεσθαι τὸ σαββάτιον, ὅρκῳ αὐτὸν καταφθίζουσι), ὡς οὐδέποτε τὴν ὀπισκοπὴν καταδέξαιτο. τοῦ δὲ ὅπως τούτοις ὁμόσαντες, ἐκφέρουσι χθόνα περὶ τὸ ἑορτῆς τὸ πάσχα, ὃν ἐκάλεσαν ἀμφίφορον, φήσαντες μὴ ἀξιόλογον εἶναι αἰτίαν πρὸς χωρισμὸν τῆς ἐκκλησίας, τὴν διαφωνίαν τῆς ἑορτῆς, μὴ δὲ μὴν τινὰ ἐν πάσῃ ζηνοσθέντας, πρόχριμα τῷ καθολικῷ κανόνι ἡμέλουν. καὶ γὰρ τοὺς ἀρχαίους, καὶ τοὺς ἑπτὰ τῶν ἀποστόλων, διαφωνοῦντας περὶ ταύτης τὸ ἑορτῆς, κοινωνεῖν τε ἀλλήλοις, καὶ μηδαμῶς διαφέρεσθαι· λέγεται τε καὶ τοὺς ἐν τῇ βασιλευούσῃ ῥώμῃ ναυαλιανοὺς, μηδέποτε

ἠκολουθηκέναι ἰουδαίοις. ἀλλὰ ποιοῦντας ἀεὶ μετ' ἴσης μεείδη τὸ πάσχα, μὴ δυ-
κρίνειας πρὸς τοὺς οἰκείους τῆς πίστεως, τοὺς μὴ τ' αὐτὸν τόπον αὐτοῖς ὑπιτελοῦ-
ντας τιμὴν τοῦ πάσχα ἑορτήν. ταῦτα καὶ τοιαῦτα πολλὰ λογισάμενοι, οἱ πλείστοι τὸν δι-
αφορον, ὡς ἔφην, περὶ τοῦ πάσχα χρόνον. ἐφ' ᾧ τε ἕκαστον μὴν καὶ τιμὴν ζωὴ-
ν ἐν οἷς ἐκ προφάσεως ἔχει, ποιεῖ τὸ πάσχα εἰ τύχοι· μὴ διαφέρειας δὲ πρὸς
τιμὴν κοινωνίαν, ἀλλὰ τοὺς διαφόρως ἑορτάζοντας, εἰ καὶ πάλιν ἐν ὁμονοίᾳ τῆς ἐκ-
κλησίας. τοῦτο ὅρου τοίνυν τούτου περὶ τῆς ἑορτῆς τὸ πάσχα παρ' αὐτῶν τότε βεβαιω-
θέντος, ὁ σαββάτιος τοῖς ὅρκοις δεθεὶς, εἰπόντε διαπεφωνημένην ἐλθεῖν ἡ τοῦ πάσχα
ἑορτή, αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν προλαμβάνων ἐνήστευε. καὶ νυκτερινῶν, τ' νενομισμέ-
νων τοῦ σαββάτου ἡμέραν ἐπετέλεσε τὸ πάσχα. καὶ πάλιν τῇ ἑξῆς ἅμα πᾶσι, κατ'
τιμὴν ἐκκλησίαν σωτῆρος, καὶ τῶν μυστηρίων μετελάμβανεν. ἐποίει τε τοῦτο, ἐπὶ
ἔτη πολλά. καὶ διαβοητὸν λανθάνειν τοῖς πολλοὺς οὐκ ἠδυνάτο. διὸ καὶ ἔνιοι τῶν
ἀπλουστέρων, καὶ μάλιστα οἱ ἐκ τῆς Φρυγίας, καὶ γαλατίας ὁρμώμενοι, νομίζοντες ἑαυ-
τοὺς ἐκ τούτου δικαιωθήσεσθαι, ἐζήλουν τε αὐτὸν, καὶ τὸ πάσχα τ' ἐκείνῃ τόπον ἐπε-
τέλουν καθ' ἑαυτούς. ἀγνὰ σαββάτιος ὑφέρεις χρόνοις καὶ τῶν διαστημάτων καθ' ἑαυ-
τὸν, μικρὰ τ' ὅρκου φροντίσας, καὶ τῶν ἀκολουθησάντων αὐτῷ, κατέσχε ὑπίσχυρος, ὡς
πειθόντες δῆλον ποιήσομεν.

κβ' Ὁ δὲ ἡμῖν ἐπισκοπὴ περὶ τὸ πάσχα, ὀκ ἄκαιρον, ὡς ἡγοῦμαι, διαβε-
βαιέων εἰπεῖν. οὔ μοι δοκοῦσιν οὔτε οἱ πάλαι περὶ τῆς ἑορτῆς ταύτης διλόγως πεφι-
λονεικέναι, οὔτε οἱ νεῦν ἰουδαίοις ἐπακουδακότες ἀκολουθεῖν. οὐ γὰρ εἰς νοῦν ἐβάλον-
το, ὅπι τοῦ ἰουδαϊσμοῦ μεταδιωκόμενοι εἰς χριστιανισμὸν, τὰ ἀκριβῆ καὶ τυπικὰ τοῦ
μωσαϊκοῦ νόμου ἐπαύσαντο. καὶ τοῦτο αὐτόθεν ἔχει τιμὴν οἰκείαν ἀπόδειξιν. ἰουδαΐζειν
γὰρ χριστιανοῖς, οὐδὲ εἶς τῷ χριστοῦ νόμος ἐπέτρεψεν. ἐκ τοῦ εὐαγγελίου δὲ ὁ ἀπόστο-
λος καὶ ἐκώλυσεν, οὐ μόνον τ' περιτομὴν ἐκβάλλων, ἀγνὰ περὶ ἑορτῶν μὴ διακρίνεσθαι παραινῶν. διὸ γαλάταις γράφων, φησί. λέγετέ μοι οἱ ὑπὸ νόμον θέ-
λοντες εἶναι, τὸν νόμον οὐκ ἀκούετε; καὶ βεβαίως περὶ τούτου διαμεμαρτύρηται, δοῦλον
μὴν δείκνυσι τὸν τῶν ἰουδαίων λαόν· ἐπ' ἐλευθερίᾳ δὲ κεκλῆσθαι τοὺς πεπιστευ-
κότας χριστῷ. παρήνει δὲ καὶ μηδαμῶς παραπροσθαι ἡμέρας, καὶ μῆνας, καὶ ἐ-
νιαυτούς. ἀγνὰ καὶ ἐν τῇ πρὸς κολασσαεῖς, μεγάλῃ φησὶ τῇ φωνῇ, σκιὰν εἶναι τὰ παρα-
φυλάγματα. διὰ, φησι, μηδεὶς ὑμᾶς κρινέτω ἐν βρώσει, ἢ ἐν πόσει, ἢ ἐν μέρει ἑορ-
τῆς, ἢ νουμηνίας, ἢ σαββάτου, ἅτινα ἐστὶ σκιὰ τῶν μελλόντων. καὶ ἐν τῇ πρὸς ἑ-
βραίους δὲ, ὁ αὐτὸς ὑπισχνούμενος τὰ τοιαῦτα φησί. μεταθεμένης γὰρ τ' ἱερω-
σύνης, γίνεται καὶ νόμου μετάθεσις γίνεται. οὐδαμοῦ τοίνυν ὁ ἀπόστολος, οὐδὲ
τὰ διαφόρια ζυγὸν δουλείας τοῖς ὑπ' κηρύγματι προσελθοῦσιν ἐπέθηκεν. ἀλλὰ τ'
ἑορτὴν τοῦ πάσχα καὶ τὰς ἄλλας ἑορτὰς, οἱ ἀδελφοὶ διὰ τὸ λύεσθαι τῶν πόνων,
ἐν αὐτ' ἔκαστοι χρόνοις ὡς ἐβουλήθησαν τιμὴν μυήμην τῶν φαινομένων πάθους,
ἐξ ἔθους τινὸς ἐπετέλουν. οὐ γὰρ νόμῳ τοῦτο παραφυλάττειν ὁ σωτὴρ, ἢ οἱ ἀπόστολοι
ἡμῖν παρήγγειλαν. οὐδὲ κατ' δίκην τὴν ἡμετέραν, ὡς ὁ μωϋσέως νόμος τοῖς ἰουδαίοις
καὶ ἡμῖν τὰ διαφόρια, ἢ οἱ ἀπόστολοι διετάξαντο. ἰσοεικῶς δὲ μόνον περὶ διαφορο-
μένων ἰουδαίων, ὅλη ἐμαυτῷ νοεῖν κατὰ ἑορτὰς ἐν τοῖς διαγελίοις. καὶ χαίρων τῷ ἀ-
ξιώματι πεπονθέναι ὁ σωτὴρ διαγέγραπται. οὐ τοῦτο μὴν οὖν γέγονε τοῖς ἀποστόλοις,

οὐ περὶ

οὐ δεῖ τὴν ἡμέραν ἑορτασιμὸν νομοθετεῖν· ἀλλὰ βίον ὀρθὸν, καὶ τῷ θεοσεβῆσαι εἰσηγήσασθαι. ἐμοὶ δὲ φαίνεται ὅτι ὥσπερ σὴν πολλὰ τῆς χάριτος σεσώφρων ἔλαβεν, οὕτω καὶ ἡ τοῦ πάσχα ἑορτὴ πρὸς ἑκάστοις, ἐκ σεσωφρονισμένης γνώμης, ἰδιάζουσαν ἔσχε τὴν παρατήρησιν, διὰ τὸ μηδὲν τῶν ἀποστόλων, ὡς ἔφην, μηδενὶ νενομοθετηκέναι περὶ αὐτῆς. ὅτι δὲ ἔξ ἔθους μᾶλλον ἢ ἀπὸ νόμου πρὸς ἑκάστους ἐξ ἀρχαίου τὴν παρατήρησιν ἔλαβεν, αὐτὰ τὰ πράγματα δείκνυσι. πλῆσαι γὰρ περὶ τὴν μικρὰν ἀσίαν ἐξ ἀρχαίου τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην ἐτήρησαν, τὴν τοῦ σαββάτου οὐχ ἡμέραν. καὶ τοῦτο ποιοῦσιν, ὡς τοῦ ἑτέρους τὴν ἑορτὴν τοῦ πάσχα ἐπιτελοῦντας οὐδέποτε διεφέρειν, ἕως ὁ τῆς ῥώμης ἐπίσκοπος βίκτωρ ἄμετρα θερμανθείς, ἀκοινωνησίαν ἐν τῇ ἀσίᾳ, τεσσαρεσκαιδεκατίτας ἀπέστειλεν. ἐφ' ᾧ ἠμυνόμην, εἰρηναῖος ὁ λουγδουνίου τῆς ἐν γαλλίᾳ ἐπίσκοπος τοῦ βίκτορος δι' ἐπιστολῆς ἡσυχαίως κατέδραμεν, μεμφόμενος μὴ αὐτοῦ τὴν θερμότητα· διδάξας δὲ, ὡς καὶ οἱ πάλαι διαφωνήσαντες ἐπιτελοῦσι τὴν τοῦ πάσχα ἑορτὴν, ἧς κοινωνίας οὐδαμῶς ἐχωρίζοντο. ἡ δὲ πολύκαρπος, ὁ τῆς σμύρνης ἐπίσκοπος, ὃς ὕστερον ἐπὶ γορδιανοῦ μαρτυρήσας, ἀνεκήρυξε τὸν ἐπίσκοπον τῆς ῥώμης ἐκκοινώνητον, μηδὲν διακρινόμενος περὶ ἑορτῆς πρὸς αὐτὸν, καίτοι καὶ αὐτὸς ἔσεσθαι φιλονεικίας τῇ ἐν σμύρνῃ ζωηφόρᾳ, τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τὸ πάσχα ἐπιτελούσῃ, ὡς ἐν τῇ πέμπτῃ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας εὐσέβιος λέγει. γνώμης μέντοι, ὡς ἔφην, καὶ τῶν μικρὰν ἀσίαν, τῶν τεσσαρεσκαιδεκάτων πρεσβυτέρων· γνώμη δὲ περὶ τὰ ἀναζυμικὰ μέρη τὸ σάββατον μετὰ τῆς ἑορτῆς ἐτήρουν. διεφώνουν δὲ περὶ τὸν μῆνα. οἱ μὲν ἰουδαῖοις, καίτοι τῷ ἀκριβῶς μὴ ζῆν ζῶντες, δεῖν ἔπεσθαι περὶ τῆς ἑορτῆς ἔλεγον· οἱ δὲ, μετ' ἰσημερίαν ἐπιτέλουν, τὸ συνεορτάζειν ἰουδαίοις ἐκπεπτωκότες, φάσκοντες ἀεὶ τοῦ ἡλίου ἐν κριῷ ὄντος, καθήκειν τὸ πάσχα ἐπιτελεῖν, τῷ ξανθικῷ μὴν ἐμβολίμῳ μηνὶ, ἀφορίζοντες δὲ τὴν ῥωμαίους. ἐξ οὗ ποιεῖν πεισθέντες, μὴ τοῖς νεῶν τὴν πάντα πεπλανημένοις ἰουδαίοις, ἀλλὰ τοῖς ἀρχαίοις καὶ ἰωσήπῳ, καθὰ ἐκεῖνος ἐν τῇ τρίτῃ τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας φησίν. ἀλλ' οὗτοι μὲν οὕτως πρὸς ἑαυτοὺς διεφώνουν. πάντες δὲ οἱ λοιποὶ ἄχρι τῶν ἑσπερίων μερῶν, ἐξ ἀποστολικῆς μιᾶς ἰσημερίας, ἐξ ἀρχαίας τινὸς παραδόσεως τὸ πάσχα ποιεῖσθαι δεῖσθαι). οὗτοι γὰρ πάντες τοῦτον ποιοῦσι τὸν τρόπον, οὐδέποτε πρὸς ἑαυτοὺς διεφώνησαν. καὶ οὐχ ὡς τινες ἐπενθυμήθησαν, ἢ ὅτι κωνσταντῖνου (νόθος τὴν ἑορτὴν ταύτην προέτρεψεν. αὐτὸς γὰρ κωνσταντῖνος τοῖς διαφωνοῦσι περὶ ταύτης τῆς ἑορτῆς χάριν ἐποίησεν, ὅπως μὴ αὐτοὶ ὀλίγοι ὄντες, μιμῶνται τοὺς πλείονας. ἀλλὰ τῷ μὴ ὀλίγα τοῦ βασιλέως ἐπισχεῖν, ἐν ᾧ τρίτῳ βιβλίῳ εὐσεβίου περὶ εἰς τὸν βίον κωνσταντίνου εὑρήσεις. τὸ δὲ ἐν αὐτῇ περὶ τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα μέρος, τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. ἔστι τε ταῦτα εὑρεπῆ, ὧν ἅπασαι αἱ τῶν δυτικῶν, καὶ μεσημβεινῶν, καὶ ἑρκτῴων μερῶν τῆς οἰκουμένης, τοῦ φυλάττοισιν ἐκκλησίαι, καίτινες τῶν ἐν τῇδε ἑῴαν τόπων, οὐ ἕνεκεν ὅτι τὸ παρόντος καλῶς ἔχειν πόλεις ἡγήσαντο. καὶ αὐτὸς ὃ τῇ ὑμετέρᾳ ἀγχινοίᾳ ἀρέσκειν ὑπερφυῶς· ἵν' ὥσπερ καὶ τῶν ῥωμαίων πόλιν, ἰταλίαν τε καὶ ἀφρικὴν, καὶ ἅπασαν λιβύην, ὅλην ἠπείρου, ἀσιανῶν τε καὶ δρώσιν, καὶ πόντικὴν, καὶ κιλικίαν, μίᾳ καὶ συμφώνῳ φυλάττηται γνώμῃ, ἀσμένως τοῦτο καὶ ἡ ὑμετέρα ποιήσεται δέξη) (νέσις,

» λογιζομένη μὴ μόνον ὡς πλείων ὄντι τῶν τοῦ φρυγῶν τόπους ἐκκλησιῶν
» ἀριθμός. ἀλλὰ καὶ ὡς τοῦτο μάλιστα κοινὴ πάντας ὁσιωτάτην ὄντι βουλεσθαι, ὅπερ καὶ
» ὁ ἀκριβὴς λόγος ἀπαιτεῖν δοκεῖ, καὶ τοῖς ἐν μέρει τὴν ἰδιαζόντων ὑποπτείας ἔχειν κοινω-
» νίαν. τοιαύτη μὲν ἡ τοῦ βασιλέως ὑποτολή. τεσσαρεσκαιδεκάτην δὲ φασιν ἰωάννου τοῦ ἀποστόλου τηρῆσαι τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτης παραδοσιν αὐτοῖς. οἱ δὲ τοῦ ῥώμης καὶ τὰ ἑαυτῶν μέρη, τοὺς ἀποστόλους πέτρον, καὶ παῦλον, τήν τε παραδοσιν καὶ τὰ δεδογμένα ζωοποιῆσαι λέγοντας. ἀλλ' οὐδεὶς πω τούτων ἔλεγχον ἔχει παραγεῖν τῶν περὶ τούτων ἀπόδειξιν. ὅτι μέντοι οὐ σύνηθείας ἕνεκα μᾶλλον τοῦ χρόνου ὑπετέθη ἡ τοῦ πάσχα ἑορτή, σαφὲς τεκμήριον. οὐδεμία γὰρ ἐκκλησιῶν τὰ αὐτὰ ἔθη φυλάττει, καὶ τῶν αὐτῶν περὶ τούτων δόξαν ἀπαράζηται. καὶ γὰρ οἱ τῆς αὐλῆς πίστεως ὄντες, διαφωνοῦσι περὶ τὰ ἔθη πρὸς ἑαυτούς. διὸ μικρὰ περὶ τῶν τοῦ χρόνου τοῦ ἐν ἐκκλησίᾳ ἐθῶν, παραπλήσιον οὐκ ἄκαιρον. αὐλικὰ γὰρ πρὸ τῆς πάσχα νηστείας, ἕνιοι μὲν ἕνιοις φυλαττομένους ὄντι δύρσῃ. οἱ μὲν γὰρ ἐν ῥώμῃ, τρεῖς πρὸ τῆς πάσχα ἑβδομάδας, πλὴν σαββάτου καὶ κυριακῆς, σιτηρομένους νηστεύουσιν. οἱ δὲ ἐν ἰλλυριοῖς καὶ ἕως τῇ ἕωθεν, καὶ οἱ ἐν ἀγεξανδρείᾳ πρὸ ἑβδομάδων ἓξ, τὴν πρὸ τοῦ πάσχα νηστείαν νηστεύοντες, τεσσαρακοστὴν αὐτὴν ὀνομάζοντες. ἕνιοι δὲ παραπλησίως. ἕνιοι πρὸ ἑπτὰ τοῦ ἑορτῆς ἑβδομάδων τὴν νηστείας ἀρχόμενοι, καὶ τρεῖς μόνας πεντημερεύσεις ἐκ διαλειμμάτων νηστεύοντες, οὐδὲν ἧττον καὶ αὐτοὶ τεσσαρακοστὴν τὸν χρόνον τοῦτον καλοῦσι. καὶ ἄλλαι μάσαι μοι ἔτεσι, πῶς ἕκαστοι περὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν διαφωνοῦντες, τεσσαρακοστὴν αὐτὴν ὀνομάζουσι. καὶ ἕνιος ἕνιον λόγον τῆς ὀνομασίας ἐξευρίσκοντες ἀποδίδασιν. ἔστι δὲ δύρσῃ οὐ μόνον περὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν διαφωνοῦσας, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀποχὴν ὧν ἐδεσμάτων, καὶ ὁμοίαν ποιουμένους. οἱ μὲν γὰρ, πάντη ἐμψύχων ἀπέχονται. οἱ δὲ τῶν ἐμψύχων, ἰχθῦς μόνους μεταλαμβάνουσι. ἔνιοι δὲ καὶ τοῖς ἰχθύσι, καὶ ὧν πτηνῶν ἀπογεύονται, ὅς ὕδατος καὶ αὐτὰ, καὶ τὸν μωϋσέα, γεγηπέναι λέγοντες. οἱ δὲ καὶ ἀκροδρύων, καὶ ὠῶν ἀπέχονται. ἔνιοι δὲ καὶ ξηροῦ ἄρτου μόνου μεταλαμβάνουσιν. ἄλλοι δὲ οὐδὲ τούτου. ἕτεροι δὲ ἄχρις ἑσπέρας ὥρας νηστεύοντες, διαφορον ἔχουσι τὴν ἑτέρων. ἄλλως τε πρὸ ἄλλοις φύλοις καὶ μυείαι αἰτίαι οὖσαι τυγχάνουσι. καὶ ὅπερ οὐδεὶς πω τούτου ἔλεγχον ἔχει δεῖξαι παράλογμα, δῆλον ὡς καὶ περὶ τούτου τῇ ἑκάστου γνώμῃ καὶ προαιρέσει ἐπέτρεψαν οἱ ἀπόστολοι. ἵνα ἕκαστος μὴ φόβῳ, μὴ δὲ ἐξ ἀνάγκης τὸ ἀγαθὸν καλεργάζοιτο. τοιαύτη μὲν καὶ νηστειῶν διαφωνία κατὰ τὰς ἐκκλησίας ὅτι. περὶ δὲ συνάξεων, ἕτερα τοιαῦτα. πᾶν γὰρ πανταχοῦ τὸ οἰκουμένης ἐκκλησιῶν, ἐν ἡμέρᾳ σαββάτων, κατὰ πᾶσαν ἑβδομάδος περιοδον ὑπιτελοῦσι τὰ μυστήρια, οἱ ἐν ἀγεξανδρείᾳ, καὶ οἱ ἐν ῥώμῃ, ἐκλύσας ἀρχαίας παραδόσεως τοῦτο ποιεῖν παρητήσαντο. αἰγύπτιοι δὲ γείτονες ὄντες ἀγεξανδρέων, καὶ οἱ πρὸ ἡμῶν αἰῶνα οἰκοῦντες, ἐν σαββάτῳ μὲν ποιοῦνται συνάξεις. οὐκ ὡς ἔθος δὲ χριστιανοῖς, τὰ μυστήρια μεταλαμβάνουσι. μᾶλλον δὲ διὰ νυχτὸς, καὶ πολλῶν ἐδεσμάτων ἐμφορηθέντες, περὶ ἑαυτῶν προσφέροντες, τῶν μυστηρίων μεταλαμβάνουσιν. αὖθις δὲ ἐν ἀγεξανδρείᾳ τῇ τετράδι, καὶ τῇ λεγομένῃ παρασκευῇ γραφάς τε ἀναγινώσκουσι, καὶ οἱ διδάσκαλοι ταῦτα ἑρμηνεύουσι. πρώτα τε τὰ ζωοποιεῖς γένεσις, εἶτα τὸν τῶν μυστηρίων τελετὴν. καὶ τοῦτο ὄντι ἐν ἀγεξανδρείᾳ ἔθος ἀρχαῖον. καὶ

γὰρ ὡ-

γὰρ ὠειλῆνθε τὰ πολλὰ ἐν ταῖς τ ἡμέραις φαίνε) ὅτι τ ἐκκλησίας διδάξαι. ὅς λις σοφὸς ὢν διδάσκαλος, καὶ καλιδὼν ὅλη ὃ ἀδυνάτον τῷ νόμου μαθύσεως ἀδενὲς ποιεῖς ὃ γράμμα ἀποδοθῦναι, τὸν περὶ τῷ πάχα λόγον εἰς θεωρίαν ἀνήγαγε, ἓν πάχα μόνον ἀγαθὸν γεγονῆναι λέγων, ὅσῳ ὁ σωτὴρ ἐπετέλεσεν ἐνεργήσας τῆ τῶν ἀντικειμένων δυνάμεων, ἀφ' ὧν ποιησάμενος τὸν ἑαυτῷ, ἐπαίῳ τούτῳ τῆ ὀχυρώματος χρησάμενος. ἐν τῇ αὐτῇ δὲ ἀγεξανδρείᾳ δύο γῶναι, καὶ ἀποδολῆς ἀφθορεῖ, εἴ τε καινοὶ μῦθοι εἰσὶν, εἴ τε πιστοὶ τῶν πάλαι δοκούντων, πιστοὺς εἰς ὃ τέλμα τοῦτο ποιησόμενος. ἔγνων δὲ ἐγὼ καὶ ἕτερον ἔθος ἐν θεσσαλίᾳ, γνώμενος κληρικὸς ἐκφ. ὧ νόμῳ γαμήσας πρὶν κληρικὸς γένη), μετὰ ὃ κληρικὸς γνέσθαι συγκαθευδήσας αὐτῇ, ἀποκήρυκτος γίνε, τὸν ἐν δύο γενεᾶς γνωρίμων πάντων ἀπεγομένων, καὶ τῶν ἐπισκόπων εἰ μὴ βούλοιντο, οὐ μὴν δύναται νόμου τοῦτο ποιοῦντος. πολλοὶ γὰρ αὐτῶν ἐν τῷ χωρῷ τ ἐπισκοπῆς, καὶ παῖδας ἐκ τῆς νομίμης γαμετῆς πεποιήκασιν. ἄλλα τὰ μὲν ἐν θεσσαλίᾳ ἔθους, ἀρχῆθεν κληρικὸς θεόδωρος πείθης τ ἐκφ γνόμενος, οὗ λέγε), πονήματα ἐρωτικὰ βιβλία νέος ὢν ἔταξε, καὶ αἰθιοπικὰ ποιήσατο. φυλάττε) ὃ δὲ τὸ ἔθος ἐν θεσσαλονίκῃ, ἡ αὐτῇ μακεδονίᾳ, ϲ ἡδάδι. ἡ ἄλλο ὃ ἔθος οἶδα ἐν θεσσαλίᾳ γνόμενον, ἐν τῇ ἡμέραις τὸ πάχα μόνον βαπτίζουσι. δὲ σφόδρα πλὴν ὀλίγων οἱ λοιποὶ, μὴ βαθυδιδέντες ἀποθνήσκουσιν. ἐν ἀνδιοχείᾳ δὲ τῆς συρίας, ἡ ἐκκλησία ἀντίστροφον ἔχῃ τὴν θέσιν. οὐ γὰρ ποῖς ἀναπλᾶς τ θυσιαστήριον, ἀλλὰ ποῖς δύσιν ὁρᾷ. ἐν ἡδάδι ὃ ϲ ἱεροσολύμοις, ϲ θεσσαλίᾳ, ταῖς ἐν ταῖς λυχναψίαις δύχαις, ὧδε πλησίον τοῖς ἐν κωνσταντίνου πόλῃ ναυπλιανοῖς ποιοῦσαι. ὁμοίως ὃ καὶ ἐν καππαδοκίᾳ τ καθ' παδοκίας, καὶ ἐν κύπρῳ, ἐν ἡμέρᾳ σαββάτου, ϲ κυριακῆς, ἀεὶ περὶ ἑσπέραν μετὰ ἡς λυχναψίας, οἱ πρεσβύτεροι καὶ ἐπίσκοποι ταῖς χάφαις ἐρμηνεύουσιν. οἱ ἐν ἡγησπόντῳ ναυπλιανοὶ οὐχ' ὁμοίως τοῖς πάντα τοῖς ἐν κωνσταντίνου πόλῃ ποιοῦσαι ταῖς δύχαις· ὧδε πλησίον δὲ ὧδε πολλὰ τῇ κρατούσῃ ἐκκλησίᾳ. καθόλου μέχρι πόντου, καὶ ὧδε πάσαις θρησκείαις τ δύχων οὐκ ἔστιν δύρδην συμφωνούσας δύο ὅτι ὃ αὐτό. πρεσβύτερος ἐν ἀγεξανδρείᾳ οὐ πολὺν, καὶ τοῦτο ἀρχαῖον ἔλαβεν, ἀφ' οὗ ἄρειος τ ἐκκλησίαν ἐτάραξεν. ἐν ῥώμῃ πᾶν σάββατον νηστεύουσιν. ἐν καππαδοκίᾳ τ καθ' παδοκίας τοῖς μετὰ βάπτισμα ἡμέρας ἐξοδοῦσι τῆς κοινωνίας, ὡς οἱ ναυπλιανοί. τὸ αὐτό ὃ ϲ μακεδονιανοὶ ἐν ἡγησπόντῳ ποιοῦσι, καὶ οἱ ἐν ἀσίᾳ τεσσαρεσκαιδεκατίται. οἱ ναυπλιανοὶ οἱ περὶ φρυγίαν, διγάμοις οὐ δέχον). ἕτεροι γὰρ, ὡς ἤγουμαι, τῆς τοιαύτης ἀφωνίας οἱ μετὰ καιρὸν τῶν ἐκκλησιῶν ποιησάντες. οἱ δὲ ταῦτα ὧδε λαβόντες, ὡς νόμον τοῖς ἐπιγινομένοις προέγραψαν. πάντα δὲ τὰ ἐν τ ἐκκλησίαις ἔθη μετὰ πόλεις καὶ χώρας γνόμενα, ἐκλεφθῆν ἐρῶδες· μᾶλλον δὲ ἀδυνάτον. ἰκανὰ μύθοι καὶ τὰ ὧδε λεγόμενα ποιεῖς ἀπόδειξιν, ὅτι τῷ ἑορτῇ τοῦ πάχα ἐκ σιωπῆς μηνὸς μετὰ χώρας, ἀφθορεῖ ἐμηχέναι λαμβάνω. δὲ ποιοῦσιν οἱ τ ἐν νικαίᾳ ϲωδοῦ ὧδε πέμψαι τὸ πάχα ὅτι, φυλάσσομεν. οἱ γὰρ ἐκ σιωπῆς σιωπῆς, τοῖς λαοῖς εἰς συμφωνίαν ἄγειν ἐσπούδασαν, ποιεῖς τοῖς πολλῷ πλείονας διαφωνοῦντας τὸ ποιήτερον. ὅλη ὃ λύπης ὅτι τ ἀποστολικῶν χρόνων, πολλαὶ διαφωνίαι ἀφ' τοιαῦτα ἐγένοντο, οὐδὲ αὐτοῖς τοῖς ἀποστόλοις διέμεινεν, ὡς μάρτυρι ἡ βίβλος τῶν

παραξέων. ἐπεὶ γὰρ ἔγνωσαν οἱ ἀπόστολοι τὰ ἀναγκαῖα ἐκ τῆς διαφωνίας τῶν ἐθνῶν κινουμένῳ τοῖς πιστεύουσι, πάντες ἅμα γνώμονες, ἐθέσπισαν ἐν τύπῳ ἐπιστολῆς καταχρήσασθαι. διὸ οὐ τὸ βαρυπαίδης μᾶλλον παρεῖναι τῶν τοιούτων δουλείας τε καὶ ἐρεσχελίας, τοὺς πιστεύοντας ἠλευθέρωσαν. ἐκποδὼν ποιοῦσιν δὲ ἀσφαλῆ τῆς ὀρθῆς πολιτείας, καὶ παρὸς τὴν ἀληθῆ θεοσέβειαν, ἄγραφα ἐδίδαξαν, μόνα ὅσα ἀναγκαίως δεῖ φυλάττειν μιμούσαμενοι. ἀλλ' ἡμᾶς ἐπιστολὴ ἐν τῇ τῶν ἀποστόλων παραξέσει ἀναγέγραπται. ὅθεν οὐ κωλύει καὶ ἐνταῦθα παρεσκευάσθαι. οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι, καὶ οἱ ἀδελφοὶ, τοῖς κατ' ἀντιόχειαν καὶ συρίαν, καὶ κιλικίαν ἀδελφοῖς, τοῖς ἐξ ἐθνῶν, χαίρειν. ἐπεὶ ἠκούσαμεν ὅτι τινὲς ἐξ ἡμῶν ἐξεληλύθασιν ἐτάραξαν ὑμᾶς λόγοις, ἀνασκευάζοντες τὰς ψυχὰς ὑμῶν, λέγοντες περιτέμνεσθαι, καὶ τηρεῖν τὸν νόμον, οἷς οὐδὲν ἐντειλάμεθα, ἔδοξεν ἡμῖν γνωμένοις ὁμοθυμαδὸν, ἐκλεξαμένους ἄνδρας πέμψαι πρὸς ὑμᾶς, σὺν τοῖς ἀγαπητοῖς ἡμῶν βαρνάβα καὶ παύλῳ, ἀνθρώποις παραδεδωκόσι τὰς ψυχὰς αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ. ἀπεστάλκαμεν οὖν ἰούδαν καὶ σίλαν, καὶ αὐτοὺς διὰ λόγου ἀπαγγέλλοντας ταῦτα. ἔδοξε γὰρ τῷ ἁγίῳ πνεύματι καὶ ἡμῖν, μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν βάρος, πλὴν τῶν ἐπάναγκες τούτων, ἀπέχεσθαι εἰδωλοθύτων, καὶ αἵματος, καὶ πνικτῶν, καὶ πορνείας, ἐξ ὧν διατηροῦντες ἑαυτοὺς, εὖ πράξετε. ἔρρωσθε. Ταῦτα μὲν ἔδοξε τῷ θεῷ. τοῦτο γάρ φησιν ἡ ἐπιστολὴ, ὅτι ἔδοξε τῷ ἁγίῳ πνεύματι, μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι βάρος, πλὴν τῶν ἐπάναγκες ἀφεκτέων φυλάττεσθαι. τινὲς δὲ τούτων ἀμελήσαντες, διέφθορεν μὲν πᾶσαν πορνείαν ἡγούμενοι. τῇ δὲ ἡμέρᾳ ἑορτῆς, ὡς τοῖς ψυχῆς ἀγωνίζονται, ἀντιτρέφοντες μὲν τὰ τοῦ θεοῦ παραγγέλματα, καὶ νομοθετοῦντες ἑαυτοῖς, πρὸς οὐδὲν ἧττον τὴν τῶν ἀποστόλων νομοθεσίαν διέμενον, καινοτάτοις ἑαυτοὺς, ὅτι ἐν ἀντιτυχίᾳ, οἷς ὁ θεὸς ἔδοξε, παραδοῦσι. διωκάτω μὲν οὖν τὸ πάσχα λόγον ἔτι πλέον ἐκτεῖναι, καὶ δεῖξαι ὡς οὐδὲν ἰουδαῖοι τὸν περὶ τοῦ πάσχα χρόνον τὴν ἀκρίβειαν, ἢ τύπον φυλάττουσιν. ὅπως δὲ σαμψὰς ἀποχισμα ὅλης ἰουδαίων, ἀεὶ μετ' ἰσημερίαν τὴν ἑορτὴν ταύτην ἐπιτελοῦσιν. ἀλλ' ἡ τοιαύτη ἐκθεσις, ἰδιάζουσης χρήσεως, καὶ μακρολέσχης ἐκθέσεως. ἐκεῖνο δὲ μόνον φημὶ, ὅτι οἱ φιλοσοφοῦντες ἰουδαίοις ἀκολουθεῖν, καὶ περὶ τοὺς τύπους ἀκριβολογούμενοι, οὐδενὶ ἕτερῳ τούτων ἐκπίπτειν ὀφείλουσιν. εἰ γὰρ ὅλως ἀκριβολογείας παρεῖρω), οὐκ ὀφείλουσιν ἡμέρας μόνον, καὶ μῆνας παρατηρεῖν, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα ὅσα ὁ χριστὸς ἐκ τοῦ νόμου γνώμονος, ἰουδαϊκῶς ἐπέταξεν, ἢ ὑπέμεινεν ἐκ τοῦ ἰουδαίων ἀδικούμενος, ἵνα διεργετῶν τοὺς πολλοὺς τυπικῶς καθαρεύσῃ, ἐν πλοίῳ εἰσελθὼν ἐδίδασκεν. ἐς ἀνάγειον οἴκημα ὁ πάσχα διεπεράθη ἐκέλευσε, ὄνον δεδεμένῳ λυθῆναι παρεσκέπτεν, τὸ βασάζοντα κεφάλιον ὕδατος, σημεῖα ἐδίδου τοῖς εἰς ὃ πάσχα ἀπουδάζουσι. καὶ ἄλλα μυρία ἐν διαγελοίοις γέγραπται. καὶ τούτων οὐδὲν ὁμαλικῶς παραφυλάττειν ἀπουδάζουσιν, οἱ ἐξ ἑορτῆς δικαιωθῆναι νομίζοντες. οὐ γὰρ ἵνα τῶν διδασκάλων ἐκ πλοίου ποτὲ τὴν διδασκαλίαν πεποίηκε). οὐκ ἐς ἀνάγειον ἵνα οἴκημα ἐκ πάντος τελέσαι τὸ πάσχα ἐπαπούδασεν. οὐ μόνον δεδεμένῳ δήσαντες αὖθις ἐπέλυσαν. οὐ κεφάλιον ὕδατος βασάσαι τινὶ ἐπέτρεψαν, ἵνα τὰ σύμβολα πληρωθῇ. ταῦτα γὰρ καὶ τὰ ῥαῦλα, ἰουδαϊκὰ μᾶλλον ἡγήσαντο. ἰουδαῖοι γὰρ τὰ συμβαίνοντα ἐν

τοῖς φο-

τοῖς σώμασι μᾶλλον, ἢ τῶν ψυχαῖς σώζειν σπουδάζουσι. διὸ καὶ ἐνόχοι τῇ κατάρᾳ γίνονται, ὅτι τὸν νόμον μωϋσέως ἐν τύποις, οὐ μὴν πρὸς ἀλήθειαν ἐκλαμβάνουσιν. ὁ δὲ φίλοι τοῖς ἰουδαίοις, ταῦτα μὲν εἰς θεωρίαν ἄγουσι. περὶ δὲ ἡμερῶν καὶ μηνῶν ἄσπονδον αἱροῦνται πόλεμον, τὴν περὶ τούτων θεωρίαν πατήσαντες, ὡς ἐξ ἀνάγκης καὶ αὐτοὺς κατὰ τοῦτο τὸ μέρος ὅμοια ἰουδαίοις καταδικάζεσθαι τὴν ἐκ τῆς κατάρας ψῆφον αὐτοῖς ἐπιφέροντες. ἀλλὰ περὶ τούτων, ἐξαρκεῖν ἡγοῦμαι. ἐπάνα δράμωμεν δὲ εἰς τὸ προκείμενον, οὗ μικρὸν ἔμπροσθεν πεποιήμεθα μνήμην, ὡς ἡ ἐκκλησία διαιρεθεῖσα, οὐκ ἐνέμεινε τῇ γενομένῃ πρώτῃ διαιρέσει· καὶ ὡς οἱ διαιρεθέντες καθ' ἑαυτῶν πάλιν ἐχώρουν, μικρᾶς τε καὶ εὐτελοῦς προφάσεως λαμβανόμενοι, ἀλλήλων διεχωρίζοντο. ναυατιανοὶ μὲν οὖν, ὡς ἔφην, διὰ τὴν τοῦ πάσχα ἑορτὴν διῃρέθησαν, καὶ περὶ τούτου οὐ μίαν μόνην διαίρεσιν ἔχουσιν. ἀλλοι γὰρ ἄλλως κατὰ ἐπαρχίας, οὐ μόνον περὶ μηνὸς, ἀλλ' ἤδη καὶ περὶ ἑβδομάδος ἡμερῶν, καὶ περὶ ἑτέρων εὐτελῶν διαφερόμενοι, πῆ μὲν διακρίνονται, πῆ δὲ καὶ ἐπιμίγνυνται.

Γίγνονται δὲ καὶ ἐν ἀρειανοῖς διαιρέσεις, δι' αἰτίαν τοιαύτην. αἱ καθ' ἑκάστην κγ̅ζ̅
παρ' αὐτοῖς ἐριστικαὶ ζητήσεις εἰς ἄτοπά τινα τοὺς λόγους αὐτῶν προήγαγον. ἐπεὶ γὰρ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πεπίστευται ὁ θεὸς πατὴρ εἶναι υἱοῦ τοῦ λόγου, ζήτημα ἐνέπεσεν εἰς αὐτοὺς, εἰ δύναται καὶ πρὸ τοῦ ὑποστῆναι τὴν υἱὸν, ὁ θεὸς καλεῖσθαι πατήρ. ἐπεὶ γὰρ τὴν τοῦ θεοῦ λόγον οὐκ ἐκ πατρὸς γεννᾶσθαι, ἀλλ' ἐξ οὐκ ὄντων ὑποστῆναι ἐδόξαζον, περὶ τὸ πρῶτον καὶ ἀνωτάτω κεφάλαιον σφαλέντες, εἰκότως περὶ ψιλοῦ ὀνόματος, εἰς ἄτοπον φιλονεικίαν ἐξέπεσον. δωρόθεος μὲν οὖν ἐκ τῆς ἀντιοχείας ὑπ' αὐτῶν μεταστάλεις, ἔλεγε μὴ δύνασθαι πατέρα εἶναι, ἢ καλεῖσθαι, μὴ ὑφεστῶτος υἱοῦ. μαρῖνος δὲ, ὃν ἐκ θρᾴκης πρὸ δωροθέου κεκλήκεισαν, εὐκαίρου δραξάμενος ἀφορμῆς, ἐνυπεῖτο γὰρ ὅτι αὐτοῦ δωρόθεος προεκέκριτο, τοῦ ἐναντίου λόγου προΐστατο. διατοῦτο γὰρ εἰς αὐτοὺς διαίρεσις, καὶ χωρισθέντες διὰ τὸ προλεχθὲν λεξίδιον, κατ' ἰδίαν ἑκάτερος τὰς συναγωγὰς ἐποιοῦντο, τῶν ὑπὸ δωρόθεον τατ τομένων κατὰ τοὺς οἰκείους τόπους μεινάντων. οἱ δὲ ἀκολουθοῦντες μαρίνῳ, ἰδίους κατασκευάσαντες εὐκτηρίους οἴκους, τὰς συναγωγὰς ἐποιοῦντο, λέγοντες τὴν πατέρα, ἀεὶ εἶναι πατέρα, καὶ μὴ ὑφεστῶτος τοῦ υἱοῦ. ἐκαλοῦντο δὲ οὗτοι ψαθυριανοὶ, ὅτι θεόκτιστός τις ψαθυροπώλης, σύρος τὸ γένος διαπύρως τῷ λόγῳ τῷδε συνίστατο. ἐπηκολούθησε δὲ αὐτοῖς καὶ σελήνας ὁ τῶν γότθων ἐπίσκοπος, ἀνὴρ ἐπίμικτον ἔχων τὸ γένος, γότθος μὲν ἦν ἐκ πατρὸς, φρὺξ δὲ κατὰ μητέρα. καὶ διατοῦτο, ἀμφοτέραις τῶν διαλέκτοις ἑτοίμως κατὰ τὴν ἐκκλησίαν ἐδίδασκε. καὶ οὗτοι δὲ μικρὸν ὕστερον διῃρέθησαν, μαρίνου πρὸς ἀγάπιον διενεχθέντος, ὃν αὐτὸς εἰς ἐπισκοπὴν τῆς ἐφέσου προβέβλητο. οὗτοι δὲ οὐ περὶ θρησκείας, ἀλλὰ περὶ προεδρίας μικροψυχήσαντες, ἐπολέμουν ἀλλήλοις, τῶν γότθων προσθεμένων τῷ ἀγαπίῳ. διὸ πολλοὶ τῶν ὑπ' αὐτοῖς κληρικῶν, μισήσαντες τὴν ἐκ κενοδοξίας τεχθεῖσαν μάχην αὐτοῖς, ἀποστάντες αὐτῶν, τῇ ὁμοουσίῳ πίστει προσέθεντο. ἀρειανοὶ μὲν δὴ ἐπὶ τριακονταπέντε ἔτη χωρισθέντες ἀλλήλων, ὕστερον ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ νέου θεοδοσίου, κατὰ τὴν ὑπατείαν τοῦ στρατηλάτου πλίνθου, τῆς ψαθυριανῶν ὄντες αἱρέσεως, πεισθέντες τῆς φιλονεικίας ἐπαύσαντο. καὶ ἠνώθησαν ὥσπερ νόμον ὁρίσαντες, μηδέ-

ποτε μνημονδῦσαι τῦ κεφαλαίου, δι' ὃ ἐχωρίζοντο. τοῦτο δὲ ἐν μόνῃ τῇ κωνσταντίνου πόλει ποιῆσαι δεδώκασιν. οἱ γὰρ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν, εἴπου καὶ τυγχάνουσιν ὄντες, ὁπτιμάτοι χωρίζονται. ταῦτα μὲν καὶ περὶ τούτων.

κδ΄ Αλλὰ μὴν, οὐδὲ οἱ ἀπὸ ἀρείου, αἱρέσει μεμάχηνται. αὐτοὶ γὰρ ἀρείου ἦσαν πρεσβύτεροι ἀλεξάνδρου τῦ χριστομάχου αὐτὸν ὁπίσω πορευομένου κυρίου, κεχώρισται, πρόφασιν λαβόντες, ὅτι ἀεπίσκοπον τὴν αὐτῶν διδάσκαλον ἐκκλησίαν οὐ προσεδέχετο. οἱ δὲ ἀπ' αὐτοῦ, εἰς διαφορὰ διῃρέθησαν. πρῶτον μὲν γὰρ θεοφρόνιός τις καὶ παῦλος ἐκ τῶν ἀρείου παῖδες ἀφίστανται, καὶ παχυμερῶς τὰς ἀριστοτέλους κατηγορίας καὶ τὸ περὶ ἑρμηνείας νοήσαντες, συνταξάμενοι βιβλία περὶ τῆς γυμνασίας τοῦ νοῦ, ἐπέγραψαν προσοχθίσαντες τοῖς ἑαυτῶν ὁμοδιδασκάλοις, ὡς ἀποστατήσασι αὐτῶν ἐκκλησίας), καὶ πολλὰ συνάξαντες αὐτοῖς ἀφ' ἑαυτοῦ, ἐπώνυμον αἵρεσιν καταλέλοιπε. καὶ ἐν τῇ κωνσταντίνου πόλει δέ, δυτύχιός τις ἐκ ψυχροῦ ζητήματος, ἐχωρίσθη τῶν ἀνομοιανῶν. καὶ νῦν τὰς ζωὰς ἀξίας κατ' ἰδίαν ποιῆται. ὀνομάζονται οὖν οἱ μὲν θεοφρονίῳ ἀκολουθήσαντες, ἀνομοθεοφρονιανοί· οἱ δὲ δυτυχίῳ, ἀνομοιδυτυχιανοί. ὁποῖα δὲ ψυχρὰ ῥήματα ὄντα περὶ ὧν διαφέρονται), παραδοθῆναι τῇ ἰσοσθενεία ἐκ ἄξιον εἶναι) κέκρικα· ἵνα μὴ εἰς ἕτερα ἀποκλίνω τὸν λόγον, πλὴν ὅτι τὸ βάπτισμα παρεχάραξαν. οὐ γὰρ εἰς τὸν τελευτῶντα, ἀλλ' εἰς τὸν τοῦ χριστοῦ βαπτίζουσι θάνατον. γέγονε δὲ ὀπὶ χρόνου τινὰ καὶ ἐν μακεδονιανοῖς διαίνοια, ἀξιοπίστου μὲν πρεσβυτέρου ἰδίᾳ σωτῆρος· καρτερίου ὃ μὴ ζωαγοροῦντος αὐτῷ. ἴσως δ' ἀν καὶ ἄλλαι τινὲς εἶεν θρησκεῖαι ἐκ τούτων γινόμεναι ἐν ταῖς ἄλλαις τῶν πόλεων. ἐγὼ δ' ἐν τῇ κωνσταντίνου πόλει τὰς διαστειβὰς ποιούμενος, ἐν ᾗ ἐτέλουν τε καὶ ἀνεπαφίην, τὰ ἐν αὐλῇ γινόμενα πλατύτερον διηγοῦμαι. ὅτι τινὰ τούτων καὶ αὐτοψίᾳ ἰσόρροπα, καὶ ὅτι λαμπρότερα τὰ ἐν αὐλῇ γινόμενα, καὶ ἄξια μνήμης καθέστηκε. ταῦτα μὲν οὖν, οὐ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, ἀλλὰ κατὰ διαφόρους συνέβη γενέσθαι καιρούς. εἰ δέ σοι φίλον ὀνόματα διαφόρων λαμβάνειν αἱρέσεων, τῷ ὁπιγραφομένῳ ἀγκυρωτῷ βιβλίῳ, ὃ συνέταξεν ὁ κυρρίων ὁπίσκοπος ὁπιφάνιος ἐντυγχάνων, διδάσκου. περὶ μὲν δὴ τούτων ἀπογεγράφθω. τὰ δὲ δημόσια πράγματα ἐταράχθη, ὧδε αἰτίας τοιάσδε.

κε΄ Καλὰ τὰ ἑσπέρια μέρη, γραμματικός τις ὀνόματι δόμνος, ῥωμαϊκοῖς παιδείων λόγοις, ἀφεὶς τὰ παιδεύματα, ἐν τοῖς βασιλείοις ἐστρατεύετο. καὶ δόμνῳ γραφὴ τῦ βασιλέως καθίσταται. διὰ δὲ τὸ εἶναι) βραχύμυος, πλέον τῶν ἄλλων μυῶν, τὸν τύχην μετεῖναι οὐκ ἐώκει. ἀλλὰ σὺν ἐργῷ λαβὼν ἀργυρᾶν, ὡς ἐκ τῆς μικρᾶς γαλλίας ὁρμώμενος, γραμματικοῦ μὲν τάγματος ἡγεμὼν ἐτύγχανεν ὤν, τὸν δὲ ἕσπερον χαλεπὸς καὶ μιαφονώτατος, εἰς τυραννίδα ἐπέκλινε. βουλεύονται οὖν ἀμφὶ φόνου κατὰ τοῦ βασιλέως οὐδενὶ γνώμονος, τοὺς ὁπικοίτους πείσαντες δυνούχους ἐπεισελθόντες. οἱ δὲ ἐπαγόμενοι μείζονων εἶναι ἀξιοῦσιν, δεξάμενοι καθεύδοντα τὸν βασιλέα, ἀπέπνιξαν. δύσις οὖν ὁ δόμνιος ἐγκρατὴς τῶν τοῖς ἑσπερίοις μέρεσι πραγμάτων γνώμονος, ἔπραξεν ὅσα εἰκὸς ἦν ἐπὶ τυράννου γίνεσθαι. ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεὺς θεοδόσιος, αὖθις ἐν φρονήσει μείζοσι καθίστατο, δυσὶν ἀγώνων τῶν μετὰ μάξιμον προειρημένης ὁδοῦ συγκροτήσας οὖν τὰς στρατιωτικὰς δυνάμεις, καὶ τὸν ἐν ὀνείρου ἀναστρώσας βασιλέα ἐν τῇ ἑαυτοῦ τείτῃ ὑπατείᾳ, καὶ

ἀδουδα-

ἀδουδατίου τῇ δεκάτῃ τοῦ ἰανουαρίου μηνός, αὖθις ὑπὲρ τὰ ἑσπέρια μέρη, μετὰ στρατοῦ ἐπορεύετο, καταλιπὼν ἀμφοτέρους υἱούς, ἐν τῇ κωνσταντίνου πόλει βασιλεύοντας. ἀπιόντι δὲ αὐτῷ ὑπὲρ τὸν ἴστρον πόλεμον, πλῆθοι τῶν πέραν τοῦ ἴστρου βαρβάρων ἐπηκολούθουν συμμαχεῖν τῷ τυράννου τρόπαιον θραυσμοῦ μηνί. οὐ πολλοῦ δὲ διαλιπόμηνον χρόνου, τὰς γαλλίας κατέλαβε ζιὼ δουάμει πολλῇ. ἐκεῖ γὰρ νυκτερεύοντα ἔχων καὶ αὐτὸς στρατοῦ μυριάδας πολλάς. ἤρξατο οὖν συμβολὴν τρέπειν τὸν πολεμὸν τὸν καλούμενον φείγδον, ὃς ἀπέχει

*

καθ' ὃ μὲν μέρος ῥωμαῖοι τρὸς ῥωμαίους συνεπλέκοντο, ἰσόπαλος ἔτι ἡ μάχη. καθ' ὃ δὲ οἱ συμμαχοῦντες τῷ βασιλεῖ θεοδοσίῳ βάρβαροι, κατ' ἐκεῖνο οἱ ἀντίπαλοι μᾶλλον ἐπεκράτουν. ὁ δὲ βασιλεὺς ὁρῶν τοὺς βαρβάρους ἀπολυμένους, ἐν μείζονι τε ἀγῶνι ἠγωνίσατο, καμὴ ῥίψας ἑαυτὸν, βοηθὸν ἐκ ἀλλαχόθεν, καὶ τὴν αὐτήσεως οὐκ ἠσύχασεν. κακούμενος γὰρ ὁ στρατηλάτης αὐτοῦ τοσοῦτον ἐπερρέωθη· ὥστε ζιὼ τοῖς τρεφαγωνισταῖς εἰσδραμεῖν, καθ' ὃ μέρος οἱ βάρβαροι ἐδιώκοντο, καὶ διαρρῆξαι μὴ τὰς φάλαγγας. τρέπει δὲ εἰς φυγὴν τοὺς τρὸ βεσαχέως διώκοντας. ὑπερήνεγκε δὲ καὶ ἄλλο θαύμαστον ἄξιον. δύεμος γὰρ σφοδρῶς ὑπιπνεύσας, τὰ πεμπόμενα βέλη τρὸς τὸν ἰούλιον, κατ' αὐλῶν τρὸς ἑτέρωσε. οὐμὴν ἀλλὰ καὶ τὸν αὐλοπάλων, μετὰ σφοδροτέρας τῆς ὁρμῆς, ἔφερε κατ' αὐλῶν. τοσοῦτον ἴσχυσεν ἡ τοῦ βασιλέως δύναμις. τοῦτον δὴ τὸν τρόπον ἡλωμένης τῆς πολέμου ἕδρας, ὁ τυράννος τρὸς σκηνὴν μὲν τοῖς τοῦ βασιλέως ποσὶν, ἐδέετο σωτηρίας τυχεῖν. ἀλλὰ τρὸς τοῖς ποσὶ τοῖς αὐτοῦ, ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν τῷ κεφαλῷ ἀπετμήθη. ταῦτα πέτρασκεν τῇ ἕκτῃ τοῦ σεπτεμβρίου μηνός, ἐν ὑπατείᾳ ἀρκαδίου τὸ τέταρτον, καὶ ὀνωρίου τὸ δεύτερον. ἀρμογάστης δ' ὁ τῶν ἰουθούγγων κακῶν ἄθλιος, μετὰ δύο τῆς συμβολῆς ἡμέρας φεύγων, ὡς ἔγνω ἐκ εἰ) αὐτῷ βιώσιμα, τῷ οἰκείῳ ξίφει ἑαυτὸν διεχρήσατο.

Ὁ δὲ βασιλεὺς θεοδόσιος ἐκ τοῦ πολεμικοῦ μόχθου κακῶς διετέθη τὸ σῶμα. κζ τρεσδοκήσας δὲ ἐκ τῆς ὑπερθυμίας ἀρρώστιας τέλος ἔχειν αὐτῷ τὰ τῆς ζωῆς, μείζονα τῆς τελευτῆς τρὸ τῶν δημοσίων τρεσμετρεῖτο εἶχε φροντίδα, λογιζόμενος ὅσα καταλαμβάνῃ κακὰ τοὺς ἀνεψιοὺς, βασιλέως τελευτήσαντος. μεταπέμπεται οὖν ἤδη τάχος, τὸν υἱὸν ὀνώριον ἐκ τῆς κωνσταντίνου πόλεως, καταξήσας τὰ ἑσπέρια μέρη βουλόμενος. φθάσαντος δὲ τοῦ υἱοῦ ἐν τῇ μεδιολάνῳ, ἀνερρώσθη τῆς νόσου. ἱπποδρομίας τε ὑπερθέσεως ὑπιτελεσθείσης τρὸς ἀρίστου μὴν ἔρρωτο, τὰς ἱπποδρομίας θεώμενος. μετὰ δὲ τὸ ἄρισον ἐξαίφνης διετέθη κακῶς, καὶ εἰς μὴν τὸν θέατρον τρεσελθεῖν ἐκ ἴσχυσεν. τὸν δὲ υἱὸν τὰς ἱπποδρομίαν ὑπιτελέσαι κελεύσας, νυκτὸς ὑπιγενομένης ἐτελεύτησεν, ἐν ὑπατείᾳ ὀλυβρίου, καὶ τρασβίνου, τῇ ἑπταικαιδεκάτῃ τοῦ ἰανουαρίου μηνός. ἦν δὲ ἐτῶν τρέσβυς ἔτος τῆς ἑβδομοκοστῆς, ἐννενηκοστῆς τετάρτης ὀλυμπιάδος. ἔζησε δὲ ὁ βασιλεὺς θεοδόσιος, ἔτη ἑξήκοντα. ἐβασίλευσε δὲ, ἔτη ις'. τρεσέχει ἡ βίβλος χρόνου, ἐτῶν δεκαεξ, μηνῶν ὀκτώ.

Τάδε περιέχει καὶ ἡ ἕκτη βίβλος.

α' Ὡς τοῦ βασιλέως θεοδοσίου τελευτήσαντος, τὴν ὑὸν αὐτοῦ ἀρκαδιανὸν τὴν βασιλείαν, καὶ τοῦ στρατοῦ μετ' ὀλίγον ἀπὸ τῆς ἰταλίας χωρήσαντος, τοῦ τε ἀρκαδίου αὐτοῖς ὑπεντήσαντος, ἐσυφῖνος ὁ ὑπαρχων παρὰ τοῖς ποσὶ τοῦ βασιλέως, ὑπ' αὐλῶν ἀναιρεῖται.

β' Περὶ τῆς τελευτῆς νεκταρίου, καὶ τῆς ἰωάννου χειροτονίας.

γ' Περὶ ἡλίου, καὶ ἀγωγῆς βίου ἰωάννου τοῦ κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου.

δ' Περὶ σεραπίωνος τοῦ ἀρχιμάνδρου, καὶ ὅπως δι' αὐτὸν ὁ ἐπίσκοπος ἐχθρὸς τῷ κλήρῳ κατέστη, καὶ πολέμιος.

ε' Οἱ οὐ παρὰ τοῖς ἐν τῷ κλήρῳ μόνον ἰωάννης ὁ καὶ χρυσόστομος, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ἐν τέλει διεφέρετο, καὶ περὶ λεοντίου τοῦ λιβυάρχου.

ς' Περὶ τῆς τυραννίδος γαϊνᾶ τοῦ γότθου, καὶ τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἡλιοδώρας τῆς εὐδοκίας ἐν κωνσταντίνου πόλει, καὶ περὶ τῆς ἀναιρέσεως αὐτοῦ.

ζ' Περὶ τοῦ ἡλιοδώρου σχίσματος μεταξὺ τοῦ ἀρχιεπισκόπου θεοφίλου, καὶ τῶν μοναζόντων τῆς ἐρήμου. καὶ ὡς τοὺς ὠριγενιστὰς ὁ θεόφιλος βιβλία ἀναθεματίσε.

η' Περὶ τῶν στιχήρων τῶν νυκτερινῶν ὕμνων τῶν ἁγίων, καὶ τῶν τὸ ὁμοούσιον παρεισαγόντων, ἐν οἷς τῆς ἡλιοδώρας ἐν αὐτοῖς συμβολῆς. καὶ ὅλη ἡ τῶν ἀντιφώνων ὑμνῳδία ἀπὸ ἰγνατίου τοῦ θεοφόρου τὴν ἀρχὴν ἔσχεν.

θ' Περὶ τῶν μακρῶν καλουμένων μοναχῶν, καὶ ὅπως δι' αὐτοὺς ἀσπονδον ἔχθραν ὁ θεόφιλος πρὸς ἰωάννην ἐκίνησε, καθαιρῆσαι τοῦτον ἐσπούδαζεν.

ι' Ὡς καὶ ἐπιφάνιος ὁ κύπρου τῷ θεοφίλου ἀπάτῃς συναπαχθεὶς, ᾧ δοκεῖν καὶ τῶν ὠριγένους συγγραμμάτων, ἐπισκόπων ζηνόδον ἐν τῇ κύπρῳ συναγαγών, ἰωάννην διεμέμψατο, χειροτονίᾳ τοῖς βίβλοις ὠριγένους.

ια' Περὶ σεβηριανοῦ, καὶ λυτρίου τῶν σύρων, ὅπως ἰωάννου ἀπέστησαν, καὶ ἀφ' ἑνὸς αἰτίας.

ιβ' Ὡς καὶ ἐν κωνσταντίνου πόλει εἰσελθὼν ὁ ἐπιφάνιος, συναξὰς ἐπισκοπικὰς κατὰ γνώμην τῶν ἰωάννου, θεοφίλῳ χαριζόμενος.

ιγ' Οἷα φησὶν ὁ συγγραφεὺς περὶ ὠριγένους.

ιδ' Ὡς ἰωάννης προσκαλεσάμενος τὸν ἐπιφάνιον, μὴ ὑπακούσαντα, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ἐν τῇ τῶν ἀποστόλων ἐκκλησίᾳ κατὰ συναγοντα, δηλοῖ αὐτῷ μεμφόμενος, ὡς κατὰ κανόνας πολλὰ παραπονεῖ. ὅθεν ὁ ἐπιφάνιος ἀναχθεὶς ἀνεχώρησε.

ιε' Ὡς μετὰ τὸν ἀπόπλουν ἐπιφανίου, λόγον καὶ γναφέα ἰωάννης δημηγορήσας, καὶ σκεδασθεὶς ἀσπονδῆ τοῦ βασιλέως, καὶ τῆς βασιλίσσης ζηνοδου ἡλιοδώρας ἐν χαλκηδόνι κατ' αὐτοῦ, τῆς ἐκκλησίας ὀξωθεῖται.

ις' Ὡς τοῦ λαοῦ τασιάσαντος, σκάρα τὸν ἀναγνώστην ἰωάννου, βείσων ὁ τῆς βασιλίσσης εὐνοῦχος ἀποσταλεὶς, πάλιν αὐτὸν ἐπανήγαγε ἐν κωνσταντίνου πόλει.

ιζ' Ὡς σκάρα τοῦ βούλεσθαι θεόφιλον, τὰ καθ' ἡμᾶς κλείδου ἀπόντος ἐξεπάζεσθαι, τῶν ἰωάννου φυτιλέοντος, συμπλεκάδος ἡλιοδώρας, πολλοὶ ἀπώλοντο μεταξὺ τῶν κωνσταντινουπολιτῶν καὶ τῶν ἁγιοριτῶν. ἐφ' οἷς φοβηθεὶς θεόφιλος, καὶ

ἕνες τῶν

τινες τῶν ἐπισκόπων τῆς πόλεως, ἐξεκηλύθασι.

Περὶ τῆς ἀργυρᾶς στύλης τῆς εὐδοξίας, καὶ ὡς διατοῦτο πάλιν ἰωάννης τῆς ἐκκλησίας ιη'
ἐξορισθεὶς, εἰς ἐξορίαν ἀπήγετο.

Περὶ ἀρσακίου τοῦ μετὰ ἰωάννην χειροτονηθέντος, καὶ περὶ κυρίνου τοῦ χαλκηδόνος. ιθ'

Ὡς μετὰ ἀρσάκιον, ἀττικὸς τῆς κωνσταντίνου πόλεως θρόνον κατέσχεν. κ'

Περὶ τῆς ἰωάννου πρὸς κύριον ἐν ἐξορίᾳ ἀναγύσεως. κα'

Περὶ σισιννίου ἐπισκόπου ναυατιανῶν, οἷα φησὶ προσομιληκέναι πρὸς ἰωάννην. κβ'

Περὶ τῆς ἀρκαδίου τοῦ βασιλέως τελευτῆς. κγ'

ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΥ ΕΚΚΛΗσιαστικῆς ἱστορίας τόμος ϛ̅. προοίμιον.

Ο μὲν ἐπίταγμά σου ὦ ἱερὲ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπε θεόδωρε, ἐν πέντε τοῖς προλαβοῦσι βιβλίοις διεπονησάμεθα, ὡς οἷόν τε τὴν ἀπὸ κωνσταντίνου χρόνων ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν συγγράψαντες. ἴσθι γὰρ ἡμᾶς μὴ ἐσπουδακέναι περὶ τὴν φράσιν, ἐννοήσαντας ὡσεὶ σπουδάσαιμεν καλλιλεξίᾳ χρήσασθαι, ἴσως μὲν καὶ ἀποπεσούμεθα τοῦ σκοποῦ. εἰ δὲ καὶ ἐπιτευξόμεθα, οὐ τοιαῦτα πάντως δυνησόμεθα γράφειν, οἷα τοῖς παλαιοῖς συγγραφεῦσιν εἴρηται, δι' ὧν αὔξειν τε καὶ χείρονα ποιεῖν νομίζοιτ' ἄν τις τὰ πράγματα. ἔπειτα δὲ καὶ οὐδαμῶς οἰκοδομήσει τοὺς πολλοὺς καὶ ἰδιώτας ὁ λόγος, οἳ τὰ πράγματα βούλονται μόνον εἰδέναι, οὐ τὴν λέξιν ὡς καλῶς συγκειμένην θαυμάσαι. ἵνα μὴ οὖν ἀμφοτέροις ἀνόητος ἡ πραγματεία γένηται, τοῖς μὲν εὐπαιδεύτοις, ὅτι μὴ ἀξίᾳ τῇ παλαιᾷ φράσει συγκρίνεσθαι· τοῖς δὲ ἰδιώταις, ὅτι μὴ δύνασθαι ἐφικέσθαι τῶν πραγμάτων καλυπτομένων ὑπὸ τῆς κομψείας τοῦ λόγου, τὴν σαφεστέραν μὲν δοκοῦσαν, ταπεινοτέραν δὲ φράσιν ἐπιτηδεύσαμεν.

Αρχόμενοι δὲ ὅμως τοῦ ἕκτου βιβλίου, ἐκεῖνο προλέγομεν, ὅτι τῶν ἐπὶ τῆς ἡμετέρας ἡλικίας γενομένων ἁπτόμενοι, δεδοίκαμεν ἤδη, μὴ οὐκ ἀρέσκοντα τοῖς πολλοῖς δόξωμεν γράφειν· ἢ ὅτι κατὰ τὴν παροιμίαν, τὸ ἀληθές ἐστι πικρὸν, ὅτι μὴ σὺν ἐγκωμίῳ τὰ ὀνόματα ὧν φιλοῦσι παραλαμβάνομεν· ἢ ὅτι μὴ τὰς πράξεις αὐτῶν μεγαλύνομεν. καὶ οἱ μὲν τῶν ἐκκλησιῶν ζηλωταὶ καταγνώσονται, ὅτι μὴ τοὺς ἐπισκόπους λέγομεν θεοφιλεστάτους, ἢ ἁγιωτάτους, ἢ τὰ τοιαῦτα. ἄλλοι δὲ καὶ φιλοπραγμονήσουσιν, ἔσθ' ὅτε ὅτι μὴ τοὺς βασιλεῖς, θειοτάτους, καὶ δεσπότας, καὶ ὅσα χρηματίζειν εἰώθασιν, ὀνομάζομεν. ἐγὼ δὲ καὶ ἐκ τῶν τοῖς παλαιοῖς γεγραμμένων παραστήσειν ἔχω, καὶ δεικνύναι δυνάμενος, ὡς ὁ δοῦλος παρ' αὐτοῖς, ἐξ ὀνόματος εἴωθε τὸν δεσπότην καλεῖν, διὰ τὴν τῶν πραγμάτων χρείαν, παρ' οὐδὲν τὸ ἀξίωμα θέμενος, καὶ τῇ τῶν νόμων ἱστορίᾳ πειθόμενος, οἳ τὴν τῶν πραγμάτων ἀπαιτοῦσι διήγησιν, καθαρὰν καὶ ἀληθῆ, καὶ πάντος ἀπηλλαγμένην ἐπικαλύμματος,

ἐπ' αὐτῷ καθιοῦμαι λοιπὸν τῷ δεήσεσιν, ἃ, τε αὐτὸς ἐθεασάμην συγγράφων, ἃ, τε παρ' ἑτέρων ἠδυνήθην μαθεῖν, δοκιμάζων τὰληθές, οὐκ ἐξ μὴ παρελλάπειν τὴν ἀπαγγελίαν τοὺς διηγουμένους αὐτά. ὁπόσον δέ μοι ὁ ἀληθὴς ἐγνωρίζετο, πολλῶν τε καὶ διαφόρων ἀπαγγελόντων, καὶ τῶν μὲν πιθανὰ λεγόντων τοῖς παράγμασι· ὧν ἦν πολὺν μᾶλλον ἀξιοπίστων εἰδέναι.

α Τοῦ δὴ βασιλέως θεοδοσίου τελευτήσαντος, ἐν ὑπατείᾳ ὀλυβρίου καὶ παρεσίνου, τῇ ἑπτακαιδεκάτῃ τοῦ ἰανουαρίου μηνὸς, οἱ αὐτοῦ υἱοὶ τῶν ῥωμαίων ἄρχειν ἐδέχοντο. καὶ ἀρκάδιος μὲν τῶν ἑῴων, ὀνώριος δὲ ὧν ἑσπερίων εἶχε τὸ κράτος. τῶν ἐκκλησιῶν δὲ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους παρεφυλάκεισαν, ἐν μὲν τῇ βασιλευούσῃ ῥώμῃ δάμασος· ἐν δὲ ἀλεξανδρείᾳ θεόφιλος. τῶν δὲ περὶ τὰ ἱεροσόλυμα ἰωάννης ἐκράτει. φλαβιανὸς δὲ τῶν ἀντιοχέων εἶχε. κατ' ὀλίγον δὲ τὴν νέαν ῥώμην κωνσταντινούπολιν, νεκτάριος εἶχε τὸν θρόνον, καθὰ καὶ ἐν τῷ παρόντι βιβλίῳ ἡμῖν ἱστόρηται. περὶ δὲ τὸν ὀγδοον τοῦ νοεμβρίου μηνὸς, ἐν τῇ αὐτοῦ ὑπατείᾳ, τὸ σῶμα θεοδοσίου κομισθὲν, τῇ νενομισμένῃ κηδείᾳ, ὁ υἱὸς ἐτίμα ἀρκάδιον. οὐκ εἰς μακρὰν δὲ μελαχρῶτα, εἰκάδι ἑβδόμῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς, κατὰ ὁ φρατὸς πρόωρον, ὃ ἅμα τῷ βασιλεῖ θεοδοσίῳ κατὰ τὸ τυφώνου φραλθύσας. ὡς οὖν ὁ βασιλεὺς ἀρκάδιος κατὰ τὸ εἰωθὸς τῶν πυλῶν ἀπήνυσε τῷ φρατῷ, πυκναῦλα καὶ οἱ φραλιῶται ἐσυφῖνον τὸν ὑπάρχοντα τοῦ βασιλέως ἀπεκάλεσαν. ὑπωπτεύετο γὰρ εἰς τυραννίδα ὁ ἐσυφῖνος, καὶ δόξαν εἶχεν, ὡς αὐτὸς εἴη τοῖς ὄννοις ὧν βαρβάρων ἔθνος ὑπερκαλεσάμενος εἰς τὴν ῥωμαίων χώραν. καὶ γὰρ ἦσαν κατ' ὄκνον τοῦ καιροῦ, ἀρμυρίαι τε, καὶ ἵνα μέρη τῆς ἑῴας καταβρέχοντες. καθ' ὧν οὖν ἡμέραν ὁ ἐσυφῖνος ἀνῄρητο, κατ' αὐτὴν καὶ ὁ ναναδιανῶν ὑπάτου μόρκιανὸς ἐτελεύτησε. καὶ ἀρκαδίκε τὸν ὑπατικὸν σισίννιος, οὗ καὶ ἀνωτέρω ἐμνημονεύσαμεν.

β Ὀλίγου δὲ διελθόντος χρόνου, καὶ νεκτάριος ὁ τῆς κωνσταντινουπόλεως ὑπάτου ἐτελεύτησεν, ἐν ὑπατείᾳ καισαρείου καὶ ἀττικοῦ, περὶ τὸν εἰκάδα ἑβδόμην τοῦ σεπτεμβρίου μηνός. ἀνὴρ οὖν ἀσυδὴς περὶ χειροτονίας ἐγένετο ὑπάτου. ὃς ἀνὴρ ἀνὴρ ὑπὲρ ὑπατείας πολλάκις περιελθούσης βουλῆς, τέλος ἐδόκει ἐκ τῆς ἀνδριοχείας μεταπέμπεσθαι ἰωάννην τὸν τῆς ἀνδριοχέας πρεσβύτερον. φήμη γὰρ ἐκράτει περὶ αὐτοῦ, ὡς εἴη διδασκαλικὸς ἐν ἑαυτῷ καὶ ῥητορικός. ὀλίγου οὖν ἀμφράσμιος χρόνου, ψηφίσματι κοινῷ ὁμοῦ πάντων, κλήρου τε φημὶ καὶ λαοῦ, ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἀρκάδιος μεταπέμπει. ἀφ' ὧν δὲ ἀξιόπιστον τῆς χειροτονίας, πρῶτον μὲν ἐκ βασιλικοῦ περιστάσεως, πολλοί τε καὶ ἄλλοι ὑπάτευσαν, καὶ δὴ καὶ ὁ τῆς ἀλεξανδρείας θεόφιλος, ὅσπερ ἀσυδῶς ἐπῆλθε μὲν ἀμφοτέροις μετὰ τοῦ ἰωάννου δόξαν. ἰσίδωρον δὲ ἐπ' αὐτῷ πρεσβύτερον περὶς τὸν ὑπατικὸν περιχείσαντες, ὃν πάνυ ἠγάπα, ὅθεν ἐπ' αὐτῷ πολὺ κινδυνώδες ὑπόπτωμα ἀνεδέξατο. τί γὰρ ὅδε, λεκτέον. ἡνίκα ὁ βασιλεὺς θεοδόσιος, περὶς τὸν τύφωνον ἠγωνίζετο μάξιμον, θεόφιλος ἀφ' ἰσιδώρου ξένια πέμπων βασιλεῖ, διατὰς αὐτοῦ ὑπίσχνειτο ἐπιχειρήσειν, ἐντελεῖ μόνος περισενεγκεῖν τῷ νικήσαντι καὶ τὰ δῶρα, καὶ τὰ χρήματα. τούτοις ἀμφικονούμενος ἰσίδωρος, καταλαβὼν τὸν ῥώμυλον, τῇ νίκῃ ἐφέδρευεν. ἀλλ' οὐκ ἐς μακρὰν ὁ νικόμενον ἔλαθεν, ἀναγνόντος τὸ σεμνόντος αὐτοῦ, ταῖς ὑπισχνήσεσιν ὑπικλέπτοντος. ὃ ἕνεκεν ὁ ἰσίδωρος ἐν φόβῳ γενόμενος, ὡς εἶχεν ὅτι τὸν ἀνεξανδρέαν

ξιώσεραν ἔφθη. αὕτη τοίνυν φασὶ τὸν θεοφίλη, τὸν ἐπ' ἰσιδώρου ἀποδῆξαι. οἱ μὲν
τοι τὰ βασίλεια, τὸν ἰωάννην τοῦ ἐκρίναν. ὅπως δὲ καθηρέθη τοῦ θεοφίλου
πολλοὶ διέκεινται, βιβλία τε κατ' αὐτοῦ, λόγος δ' ἀνὴρ αἰτίαν τοῖς πρόσθεν ὑπι-
σχνοῦσιν ἐδίδοσαν, ὁ τοιοῦτος τοῦ βασιλικοῦ κοιτῶνος διὰ τρόπιος λαβὼν τὰς ἐγ-
γράφους καθηρέσεις, ἐπέδωκεν τῷ θεοφίλῳ εἰπών, ὑπογράψον ἔχειν, ἢ μεθοῦσιν ἰω-
άννην, ἵνα τὰς κατ' αὐτοῦ καθηρέσεις εἰς ἔλεγχον ἀγάγοιμι. ταῦτα φοβηθεὶς ὁ θεό-
φιλος, τὸν ἰωάννην ἐμεθόδευσε. μεθοδευθεὶς οὖν τοῦ τὸν ὑπισχνουμένου ἱερωσύ-
νην, ἐν θρονίζεσθαι τῇ εἰκάδι ἕκτῃ τοῦ φεβρουαρίου μηνός, ὑπαλείᾳ τῇ ἑξῆς, ἢ
ἐπετέλουν ἐν μὲν τῇ ῥώμῃ, ὁ βασιλεὺς ὀνώριος· ἐν δὲ τῇ κωνσταντίνου πόλει, δυτυ-
χιανός, ὁ τότε τῶν βασιλέων ὑπάρχης. ἐπεὶ δὲ ἐκφανὴς ὁ δυὴρ, ὃς ὧν τε κατέλε-
πε λόγων, καὶ ἐξ ὧν πολλοῖς δήνοις μεθιέπεσεν, ἄξιον ἡγοῦμαι μὴ σιγῆσαι τὰ κατ'
αὐτόν· ἀλλ' ὡς οἷόν τε τὰ μᾶλλον μακροτέρων λεχθησόμενα συσταλῶ, εἰπεῖν τε ὅθεν
ἰών, καὶ ἐκ τίνων, ἔς ὅπως ὅπως τὸν ἱερωσύνῃ ἐκλήθη, ὅπως τε ἀφηρέθη αὐλῆς, καὶ ὡς
μᾶλλον θάνατον ἐτιμήθη μᾶλλον, ἢ φευγών.

Ἰωάννης, διάπορος μὲν ἐκ τῆς κοίλης συρίας· ἡ δὲ σκοτώδου, καὶ μηδὲν δι- γ
δούσης, ἐξ ἀπαιδεύτων τῶν ἐκεῖ· μαθητὴς ἦν ἐλπίδιος τοῦ σοφιστοῦ, ὃ
ἀκροατὴς διάδοχος τοῦ φιλοσόφου. μαθὼν δὲ ὅτι δικανικὴν ὁρμᾷν, καὶ σῖτι-
δῶν τὸν ἐν τοῖς δικαστηρίοις μοχθηρὸν καὶ ἄδικον βίον, ὅτι τε ἡσύχιον μᾶλλον ἐπε-
πέτο. καὶ τοῦτο ἐποίησε, ζηλώσας διάγελον, ὃς δὲ αὐτὸς φοιτῶν τῶν τοῖς αὐτοῖς δι-
δασκάλοις, τὸν ἡσύχιον πάλαι βίον μετήρχετο. διάδυς τε καὶ μεταβὰς ὅ ἄημα, καὶ
βάδισμα, τοῖς διαγινώσμασι τῶν ἱερῶν γραμμάτων προσεῖχε τὸν νοῦν καὶ συνε-
χεῖς ἐποιεῖτο τὰς ὅτι τῶν ἐκκλησιῶν ἀποδάς. πείθει ὃ καὶ θεόδωρον δὲ μάξιμον,
συμφοιτητὰς αὐτοῦ ὄντας τῶν τῷ ὁσιοτάτῳ λιβανίῳ, καταλιπεῖν μὲν τὸν χρημα-
τιστικὸν βίον, μελιέναι δὲ τὸν λιτόν. ὧν θεόδωρος μὲν ὕστερον, μόνου ἐσίας τὸν ἐν κιλι-
κίᾳ πόλεως ὑπίσκοπος γέγονε· μάξιμος δὲ σελευκείας τὸν ἐν ἰσαυρίᾳ. τοιγαροῦν
ταῦτα οὖν οὗτοι ἀποδάροι τοῦ τὸν ἀρετὴν καὶ μόνοι, μαθηδύοσιν ὡς τὰ ἀσκητικά,
καὶ θεόδωρος, καὶ καρτερίᾳ, οἵ τινες τότε μὲν ἀσκητηρίῳ τοιοῦτοι. καὶ θεόδωρος δὲ αὐ-
τῶν ὕστερον, ὑπίσκοπος ταρσοῦ καὶ μόνος, πολλὰ βιβλία συνέγραψε, ψιλῷ τῷ
γράμματι, τῶν θείων τοιοῦτον τὰς θεωρίας αὐτῶν ἐκδεπόμενος. ταῦτα
μὲν οὖν τοῦτων. ἰωάννης δὲ ἅμα βασιλείῳ, ᾧ ποτὲ μὲν διακόνῳ ἐπὶ μετ-
λείᾳ καλασθένει, μεταταῦτα δὲ καὶ καθέας τὸν παπαδοκλῆ ὑπισκόπῳ,
τὰ πολλὰ συνδιάγοντα, ζηλῶν ὁ ὑπίσκοπος ἐκ τῶν ἱεροσολύμων ἐπιστρέφων,
ἀναγνώσην τῆς ἐν ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίας καθίστησιν. ἐν τῇ τοῦ ἀναγνώστου οὖν τά-
ξει καθεστὼς, τὸν κατ' ἰουδαίων λόγον σῦν ἐτάξεν. μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ τὸν διακό-
νου ἀξίας τῶν μεγέθει λυχνῶν, τοῖς περὶ ἱεροσύνης λόγοις συνέταξε, καὶ τοῖς τῆς
παγκάριον. ἔτι μὴν, ἔς τοῖς περὶ ἀναβαπτίστου, καὶ τοῖς περὶ τῶν ζωφθάκτων. με-
ταταῦτα δὲ μεγέθει ἐν κωνσταντίνου πόλει τελευτήσαντος, ἐκ δὲ τῶν διακονείᾳ,
διὰ τὸν χρηστοῦ τοῦ ναζιανζηνοῦ καθάσασιν, ἀναχωρήσας ἰωάννης τῶν μεγε-
θιανῶν, καὶ μήτε παυλίνῳ συγκοινωνῶν, ὅπερ τῆς ὅλης ἀνατολῆς ἠσύχως διῆγε.
ὕστερον δὲ παυλίνου τελευτήσαντος, ἐπὶ τὸν διακόνου τοῦ διαδεξαμένου παυλῖνον
μεθέστηκεν πρεσβύτερος. αὕτη μὲν ἡ ἰωάννου τοῦ τῆς ὑπισκόπης, ὡς σῦν τῷ-

μως εἰπεῖν, διαγωγή. ἦν δὲ ἄνθρωπος, ὥς φασι, διὰ ζῆλον σωφροσύνης πικρότερος, καὶ πλέον, ὡς ἔφη τις τῶν οἰκειοτάτων αὐτῷ ἐκ νέας ἡλικίας, θυμῷ μᾶλλον, ἢ αἰδοῖ ἐχαρίζετο. καὶ διὰ μὲν ὀρθότητα βίου, οὐκ ἀσφαλὴς πρὸς τὰ μέλλοντα· δι' ἁπλότητα δὲ εὐχερής. καὶ εὐθεροστομίᾳ τε πρὸς τοὺς ἐντυγχάνοντας ἀμέτρως ἐκέχρητο. καὶ ἐν μὲν τῷ διδάσκειν, πολὺς ἦν ὠφελῆσαι τὰ τῶν ἀκουόντων ἤθη. ἐν δὲ τῶν συντυχίαις, ἀλαζονικὸς τοῖς ἀγνοοῦσιν ἐνομίζετο αὐτόν.

δ) Τοιοῦτος ὢν τὸ ἦθος, καὶ ἐπὶ τὴν ἐπισκοπὴν προβληθεὶς, μείζονι ἢ ἐχρῆν τῇ ὀφρύϊ κατὰ τῶν ὑπηκόων ἐκέχρητο, διορθοῦν τοὺς βίους τῶν ὑφ' αὑτῷ κληρικῶν, ὡς ᾤετο προαιρούμενος. εὐθὺς οὖν ἐν ἀρχῇ φανεὶς τοῖς τῆς ἐκκλησίας τραχὺς, ὑπ' αὐτῶν ἐμισεῖτο, πολλοί τε πρὸς αὐτὸν ἀπηχθάνοντο, καὶ ὡς ὀργίλον ἐξέκλινον. ἐνῆγε δὲ αὐτὸν πρὸς τὸ πᾶσι προσκρούειν, σαραπίων διάκονος, ὑπ' αὐτῷ ταττόμενος. καί ποτε παρόντων τῶν κληρικῶν, μεγάλῃ τῇ φωνῇ πρὸς τὸν ἐπίσκοπον τοιοῦτον λόγον ἐφθέγξατο. οὔποτε ὦ ἐπίσκοπε τούτων κρατῆσαι δυνήσῃ, εἰ μὴ μιᾷ ῥάβδῳ πάντας καίνοις. τοῦτο λεχθὲν, τὸ κατὰ τοῦ ἐπισκόπου μῖσος ἐξήγειρεν. ὁ δὲ ἐπίσκοπος οὐκ εἰς μακρὰν, πολλοὺς τῆς ἐκκλησίας, ἄλλον δι' ἄλλην αἰτίαν ἐξέβαλλεν. οἱ δὲ, οἷα φιλεῖ γίνεσθαι ἐν τῷ τοιαύταις τῶν κρατούντων ὁρμαῖς, φατρίας συνίστασαν κατ' αὐτοῦ, καὶ διαβολαῖς πρὸς τὸν δῆμον ἐκέχρηντο. εἰς πίστιν δὲ ἦγεν τοὺς ἀκούοντας τὰ λεγόμενα, τὸ μὴ βούλεσθαι τὸν ἐπίσκοπον (ὑνεσθίειν τινὶ, μὴ δὲ καλούμενον ἐφ' ἑστίαν, παραγίνεσθαι. ἐξ οὗ καὶ μάλιστα ἡ μείζων ἐκράτησε διαβολὴ κατ' αὐτοῦ. καὶ τίνι μὲν σκοπῷ συνεσθίειν οὐδενὶ προῄρητο, σαφῶς οὐδεὶς ἀπαγγεῖλαι δεδύνη). οἱ μὲν γὰρ ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπολογεῖσθαι βουλόμενοι, ἔφασκον ὡς εἴη ἐμπαθὴς, καὶ διαφόρως τὰ σιτία προσφέροιτο, καὶ διὰ τοῦτο μόνος ἐσθίει. ἄλλοι δὲ, ὅτι δι' ὑπερβαλλούσαν ἄσκησιν τοῦτο ἐποίει. ὅπως δὲ ἀληθείας ἂν εἶχε τὸ γινόμενον, οὐ μικρὰ συνεβάλλετο πρὸς διαβολὴν, τοῖς κατηγοροῦσιν αὐτοῦ. ὁ μέντοι λαὸς δι' αὐτοὺς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ γενομένους ὑπ' αὐτοῦ λόγους, σφόδρα συνεκρότει, καὶ ἠγάπα τὸν ἄνθρωπον μικρὰ φροντίζων τῶν κατηγορεῖν ἐπιχειρούντων αὐτοῦ. ὁποῖοι δέ εἰσιν οἵ, τε ἐκδοθέντες αὐτοῦ λόγοι, καὶ οἱ λέγοντες αὐτοῦ ὑπὸ τῶν ὀξυγράφων ἐκληφθέντες, ὅπως τὲ λαμπροὶ, καὶ τὸ ἐπαγωγὸν ἔχοντες, τί δεῖ νῦν λέγειν, ἐξὸν τοῖς βουλομένοις αὐτοὺς ἀναλέγεσθαι, καὶ τὴν ἐξ αὐτῶν ὠφέλειαν καρποῦσθαι.

ε) Εως μὲν οὖν τῷ κλήρῳ μόνῳ προσέκρουεν, ἀσθενὴς ἦν ἡ σκευωρουμένη ἡ κατ' αὐτοῦ μηχανή. ἐπεὶ δὲ καὶ πολλοὺς τῶν ἐν τέλει πέρα τοῦ προσήκοντος ἐξελέγχειν ἐπειρᾶτο, τηνικαῦτα καὶ ὁ κατ' αὐτοῦ φθόνος πλείων ἐξήπτετο. καὶ πολλὰ μὲν ἠλέγετο κατ' αὐτοῦ. τὰ πλεῖστα δὲ λοιπὸν καὶ πίστιν ἐνεποίει τοῖς ἀκούουσι. προσθήκην δὲ τῇ διαβολῇ ἐποίει, ἡ κατὰ εὐτροπίου τότε λεχθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ προσομιλία. εὐτρόπιος γὰρ εὐνοῦχος προεστὼς τοῦ βασιλικοῦ κοιτῶνος, καὶ τὴν τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἀξίαν πρῶτος εὐνούχων παρὰ βασιλέως λαβὼν, ἀμύνασθαί τινας προσφεύγοντας τῇ ἐκκλησίᾳ βουλόμενος, σπουδὴν πεποίητο νόμον παρὰ τῶν αὐτοκρατόρων προτεθῆναι, κελεύοντα μηδένα προσφεύγειν τῶν ἐκκλησίαις, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἤδη προσφεύγοντας ἀφαίρεσθαι. δίκη δὲ εὐθὺς ἐπηκολούθει. προὔκειτο γὰρ ὁ νόμος, καὶ μετ' οὐ πολὺ προσκρούσας ᾧ βασιλεῖ ὁ εὐτρόπιος, ἐν τοῖς πρόσφυξιν ἦν.

φυξιν ἰῶ. ὁ οὖ ὀπίσκοπος τῆ Δ'ξοπίου ἐπὸ ὃ θυσιαστήριον κειμήλιον, καὶ ἐκπεπληγότος ἐπὸ τῆ φόβου, καθεθεὶς ἐπὸ τοῦ ἀμμωνος, ὅθεν εἰώθη ἡ πυθία χρᾶν ὁμιλῶν χάειν τ' ὀξακούεαζ, λόγον ἡεξικλικὸν ὀξέτεινε κατ' αὐτ', ἐφ' ᾧ πλέον ἐδόκει πυθοκρούειν ὑσίν, ὅλι τὸν ἀτυχοῦντα οὐ μόνον οὐκ ἠλέᾳ, ἀλλ' ἐκ τ' ἐνημίου καὶ ἤλεγχεν. Δ'ξοπίου μὴ οὖ ὅτε τιὴ ὕπατον ἀξίαν ἐγχειζόντος, δι' ἣν τὰ πατρώα ὁ βασιλεὺς τιὴ κεφαλιὴ ἀπολωθῶσαι ἐκέλευσεν. ἐκ δὲ τῆ καταλόγου τῆ ὑπάτων πυθηρέθη τ' ὄνομα, καὶ μόνου τοῦ συνυπαλλάσσοντος θεοδώρου ἐγένετο. λόγος δὲ, ὅλι ὁ ὀπίσκοπος ἰωαννης, καὶ γαϊνᾶ τὸν τιμοθεαῦλα τραπεζάτιν τῆ συνήθει παῤῥησία χρώμενος ἐκέλευσεν, ὅτι μὴ ἐκκλησίαν τῆ ἐντὸς ἧς πόλεως πυθενεμηθῶσαι τοῖς ὁμοθρήσκοις αὐτ' ἀρειανοῖς πᾶσαν τ' βασιλέως αἰτῆσαι ἐτόλμησεν. ἄλλον τε δι' ἄλλην αἰτίαν τῆ κατοικιῶν ἐξήλεγχεν ἢ παῤῥησία πολλὴ, δι' ἣν πολλοῖς ἀμάφορος ἰῶ. ὅθεν καὶ θεόφιλος ὁ ἀλεξανδρέας ὀπίσκοπος Δ'θὺς μὴ τιὴ χαλκονίαν, ἐπενόει ὅπως αὖθις σκδωρήσῃ). καὶ ἴσι μὴ τῶν παρόντων πυθ' ἐτούτου χρυφαίως διηγέετο. πολλοῖς δὲ καὶ τῆ μακρὰν ἀπόντων, τιὴ οἰκείαν διήγειλε βάλησιν. ἡγεῖτο γὰ αὖθις ἀ μόνον ἡ ὑπερβαλλούσα ἰωαννου παῤῥησία, ἀλλ' ὅλι καὶ ἰσίδωρον τὸν πρεσβύτερον ἐπ' αὐτῷ καπόλιτον, ἧς τιὴ ὀπισκοπὴν κωνσανλίνου πόλεως πυθαλλεσθαι οὐκ ἤθελεν. ἐν τούτοις μὲ, τὰ τ' ἰωαννίδι τ' ὀπίσκοπον ἰῶ. καὶ Δ'θὺς ἐν ἀρχῇ κατ' αὐτ' ὤδινε τ' κακόν. καὶ τὰ μὴ πυθὶ αὐτ', πυθιόντες δηλώσομεν.

Παῤῥαδειγμα δὲ ἄξιον μνήμης ὀπὶ τῆδε ὧν χρόνων γινόμενον διηγήσομαι, δηλῶν ὅπως ἡ τ' θεοῦ πρόνοια, τιὴ πόλιν καὶ τὰ ῥωμαίων οὐ μείζου κινδύνου παραδόξοις βοηθείαις ἐῤῥύσαλο. τί δ' ἐστὶ τοῦτο, λεκτέον. γαϊνᾶς μὴ βάρβαρος ἰῶ τὸ γένος. ἐπὸ ῥωμαίοις δὲ γινόμενος, καὶ τραπεζίαν πυθομιλήσας, ἐπὶ θρακὴ δὲ πυθελάσας, τέλος τραπεζάτης ῥωμαίων, ἱππικῆς τε καὶ πεζικῆς δυνάμεως ἀπεδείκνυλο. ὁπλομάχος δὲ τ' τηλικαύτης δυνάμεως ἐάσας, ἑαυτὸν οὐκ ἐνόμισεν, οὐδὲ τ' ἑαυτῷ ἀρμόσειν κατέγνω ἡδυάλο. ἀλλὰ πάντα λίθον, ὃ δὴ λεγόμενον οὐκ ἔνο, ἐκίνᾳ, ὅπως μὴ ὑφ' ἑαυτὸν τὰ ῥωμαίων ποιήσῃ. καὶ πῶ μὴ ὃ γότθων ἔθνος ἐκ τ' αὐτοῦ χώρας μεθεπέμψαλο. τοὺς δὲ αὐτῷ ὁπιτηδείους τῆ τραπεζιτικῆς ἀριθμῶν, τούτοις ἔνεμε πρεσκυάζειν. πειθομένου δὲ ἑνὸς τῆ αὐτ' συγγενῶν χιλιαρχῶντος ὧν ἱδρυμένων ἐν τῇ φρυγίᾳ τραπεζιτῶν, καὶ γνώμη γαϊνᾶ νεωτερήσαντος, ἐς τὰ φρυγῶν ἔθνη πᾶσι πυθαπασιν ἀναῤῥέποντος, αὖθις ὀπιβαπῆναι ἑαυτῷ κατασκευάζῃ τιὴ τῆ ἐκ πυθαμῖ φρυγίδα. ἔπειτα ὁ βασιλεὺς ἀρκάδιος ὑδὲν πυθφθόμενος, ἑτοίμως ἐπέτρεψεν. ἐ ὃς Δ'θὺς ἐπορεύετο, ὧ μὴ λόγῳ, τ' πειθομένου· τῆ δ' ἔργῳ, τυραννίσαι βουλόμενος. ἦγε δὲ μεθ' ἑαυτ' γότθων βαρβάρων ὀκ ὀλίγας χιλιάδας. καὶ καταλαβὼν τιὴ φρυγίαν, πᾶσα ἀνέτρεπεν. Δ'θὺς οὖ ἐν τάραχῃ ἰῶ τὰ ῥωμαίων, οὐ μόνον διὰ τὸ πυθὸν ὧ γαϊνᾶ πλῆθος βαρβάρων, ἀλλ' ὅτι καὶ τὰ τ' ἑῴας ὀπίκαιρα μέρη κινδυνεύειν ἔμελλε. τότε δὴ ὁ βασιλεὺς γνώμη χρηῇ πυθὸς τὸν παρόντα καιρὸν χρησάμενος, τέχνῃ μετῆλθε τ' βάρβαρον. διαπεμπάμενος γοῦν πυθὸς αὐτὸν, πᾶσι λόγοις καὶ ἔργοις θεραπεύειν ἕτοιμος ἰῶ. τούτου δὲ ἐξαιρῶντος δύο τῶν πυθόντων τ' συγκλήτου ἀνδρας ἀπὸ ὑπάτων, οἷς ἐπενόει ἐκκόπτειν αὐτ' τὰς ὁρμὰς, σαθρὸν, καὶ ἀφιλιανὸν, ἄκων αὖθις

τῇ ἀνάγκῃ τοῦ καιροῦ πρᾶξαι ὁ βασιλεύς. καὶ οἱ μὲν ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ, προαποθνήσκειν αἱρούμενοι, γενναίως τῇ τοῦ βασιλέως κελεύσει ὑπήκουον. καὶ πόρρω τῆς χαλκηδόνος, ἐν χωρίῳ ἱπποδρόμῳ ἀπήντων, ἕτοιμοι πάσχειν πᾶν ὁτιοῦν ὁ βάρβαρος ἤθελεν. ἀλλ' οὗτοι μὲν οὐδὲν φαῦλον ὑπέμειναν. ὁ δὲ αἰκιζόμενος, πρᾶξιν ἐπὶ τὴν χαλκηδόνα. ἀπήντα δὲ ἐκεῖσε καὶ ὁ βασιλεὺς ἀρκάδιος. γενόμενοί τε ἐν τῷ μαρτυρίῳ, ἔνθα τὸ σῶμα τῆς μάρτυρος εὐφημίας ἀπόκειται, ὅρκοις ἐπιστοῦντο ἀλλήλοις, ὅ, τε βασιλεὺς καὶ ὁ βάρβαρος ἡμῖν μὴ ἐπιβουλεύσειν ἀλλήλοις. ἀλλ' ὁ μὲν βασιλεὺς εὔορκός τις ἀνὴρ καὶ διατοῦτο θεοφιλής, τοῖς ὅρκοις ἐνέμεινε. γαϊνᾶς δὲ πρεσπόνδει τε, καὶ τοῦ οἰκείου σκοποῦ οὐκ ἐξέβαινεν. ἀλλ' ἐμπρησμούς τε καὶ λαφυραγωγίας ἐμελέτα ποιήσασθαι κατά τε τῆς κωνσταντίνου πόλεως, καὶ καθ' ὅλης εἰ δύναιτο τῆς ῥωμαίων ἀρχῆς. βεβαρβάρωτο οὖν ἡ πόλις ὑπὸ τῶν πολλῶν μυριάδων, καὶ οἱ αὐτῆς οἰκήτορες ἐν αἰχμαλώτων μοίρᾳ ἐγένοντο. τοσοῦτος δὲ ἦν ὁ ἐπικρεμασθεὶς τῇ πόλει κίνδυνος, ὡς καὶ κομήτην μέγιστον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ μέχρι τῆς γῆς διήκοντα, καὶ οἷτι οὐδεὶς ἐθεάσατο πρότερον, μηνύειν αὐτόν. ὁ μέντοι γαϊνᾶς, πρῶτον μὲν ἐπειράσθη ἀναίδην δι' ἁρπαγὴν τοῦ δημοσίᾳ ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις πωλουμένου ἀργυρίου ποιήσασθαι. ὡς δὲ φήμης προμηνυθείσης, ἐφυλάξαντο προθεῖναι ἐν τῇ τραπέζαις τὸν ἄργυρον, αὖθις ἐπὶ ἑτέραν χωρεῖ βουλήν. καὶ νυκτὸς μὲν οὔσης, ἐκπέμπει πλῆθος βαρβάρων, ἐπὶ τὸ ἐμπρῆσαι τὰ βασίλεια. τότε δὴ καὶ ἐδείχθη περιφανῶς, ὅπως ὁ θεὸς πρόνοιαν ἐποιεῖτο τῆς πόλεως. ἀγγέλων γὰρ πλῆθος ὤφθη τοῖς ἐπιβουλεύουσιν ἐν σχήματι ὁπλιτῶν, μεγάλα ἐχόντων τὰ σώματα. οὓς ὑποτοπήσαντες οἱ βάρβαροι, ἀληθῶς εἶναι στρατὸν πολὺν καὶ γενναῖον, κατεπλάγησάν τε, καὶ ὑπανεχώρησαν. ὡς δὲ ἀγγελθὲν τοῦτο τῷ γαϊνᾷ, πέρα πίστεως κατεφαίνετο· ἠπίστατο γὰρ μὴ πρᾶξαι τὸ πολὺ τῶν ῥωμαίων ὁπλιτικόν, κατὰ τὰς πόλεις γὰρ ἐνίδρυτο· πέμπει καὶ αὖθις ἑτέρους τῇ τε ἐχομένῃ νυκτὶ, καὶ μεταταῦτα πολλάκις. ὡς δὲ καὶ διαφόρως ἀποστείλαντι, τὰ αὐτὰ ἀπηγγέλετο· ἀεὶ γὰρ οἱ τοῦ θεοῦ ἄγγελοι τὴν αὐτὴν τοῖς ἐπιβουλεύουσι πρᾶξαι φαντασίαν· τέως αὐτὸς (ἐν πλήθει πολλῷ προσελθὼν, πεῖραν λαμβάνει τοῦ θαύματος. ὑπονοήσας δὲ ἀληθῶς στρατιωτῶν εἶναι) πλῆθος, καὶ τοῦτο δι' ἡμέρας μὲν λανθάνειν, νύκτωρ δὲ πρὸς τὴν αὐτοῦ ἐπιχείρησιν ἀντέχειν, τεχνάζεται βούλησιν, ὡς μὲν ἐνόμιζεν, ῥωμαίοις βλάπτουσαν, ἐπωφελῆ δὲ, ὡς ἔκτασις ἔδειξεν. ὑποκρινόμενος γὰρ δαιμονᾶν, ὡς εὐξόμενος τὸ μαρτύριον τοῦ ἀποστόλου ἰωάννου, ἑπτὰ δὲ σημείοις τοῦτο ἀπέχον τῆς πόλεως, καταλαμβάνει. συνεξήεσθαι δὲ αὐτῷ καὶ οἱ βάρβαροι, τὰ ὅπλα κρυφαίως ἐξάγοντες, τοῦτο μὲν, κεράμοις κατακρύψαντες· τοῦτο δὲ, καὶ ἑτέραις χρώμενοι μηχαναῖς. ὡς δὲ οἱ φρουροὶ τῶν πυλῶν τὸν δόλον εὑρόντες, ἐκφέρεσθαι τὰ βέλη διεκώλυον, οἱ βάρβαροι τὰ ξίφη σπασάμενοι, τοὺς φρουροὺς διεχρήσαντο. θόρυβός τε ἐντεῦθεν τὴν πόλιν εἶχε δεινὸς, καὶ πᾶσιν ἀθάνατος πρᾶξαι ἐδόκει. ἀλλ' ὅμως ἡ μὲν πόλις ἐν τῷ ἀσφαλεῖ τότε ἐγίνετο, τῶν πανταχῆ πυλῶν αὐτῆς ὠχυρωμένων. γνώμῃ δὲ χρηστῇ ὁ βασιλεὺς ἐν καιρῷ ἐχρήσατο, καὶ φανερὸν πολέμιον εἶναι τὸν γαϊνᾶν, κελεύει τοὺς ὑπολειφθέντας ἐν τῇ πόλει βαρβάρους ἀναιρεῖσθαι. μιᾶς τε ἐν μέσῳ μετὰ τὴν τῶν πυλῶν ἀναίρεσιν διαγενομένης ἡμέρας, συμβαίνουσιν οἱ πρόντες στρατιῶται τοῖς βαρβάροις ἐντὸς τῶν πυλῶν, περὶ τὴν ἐκκλησίαν ὧν

γότθων.

γότθων. ἐνταῦθα γὰρ πάντες οἱ ὑπολειφθέντες ἠθροίσθησαν. καὶ αὐτὴν μὲν ἐμπιμπρῶσιν. ἀναιροῦσι δὲ αὐτῶν σφόδρα πολλοὺς. ὁ γαϊνᾶς δὲ μαθὼν ἀνῃρῆσθαι τοὺς μὴ φθάσαντας ἐξελθεῖν τῶν πυλῶν, γνούς τε μηκέτι αὐτῷ προχωρεῖν τὰς ἀπάτας, ἄρας ἀπὸ τοῦ μαρτυρίου, ἤλαυνεν ἐπὶ τὰ θρᾴκια μέρη. καὶ καταλαβὼν τὴν χερρόνησον, ἐξ αὐτῆς διαπεραιοῦσθαι, καὶ καταλαμβάνειν τὴν λάμψακον ἐσπούδαζεν· ὅπως ἂν ἐντεῦθεν τῶν ἑῴων μερῶν κρατῆσαι δυνήσεται. ὡς δὲ ὁ βασιλεὺς ἔφθη δύναμιν ἀποστείλας διά τε γῆς καὶ θαλάσσης, ἐνταῦθα πάλιν τῆς τοῦ θεοῦ προνοίας θαυμαστὸν ἔργον ἐδείκνυτο. ὡς γὰρ οἱ βάρβαροι ἀποροῦντες πλοίων, σχεδίας συμπήξαντες, ἐπ' αὐτῶν ἐπεραιοῦντο, ἑτέρων ῥωμαίων στρατιωτικαὶ νῆες ὅσον οὐδέπω παρῆσαν, ἄνεμός τε ζέφυρος πνεῖ σφοδρός. καὶ οἱ μὲν ῥωμαῖοι τὰς νηυσὶ ῥᾳδίως διεξέπλεον. οἱ δὲ βάρβαροι ἅμα τοῖς ἵπποις ἐν τῇ σχεδίαις ὑπὸ τοῦ κλύδωνος ἀναῤῥιπτούμενοι, ἐξελικμῶντο, καὶ ἐφθείροντο ἐν τῇ θαλάσσῃ. πολλοὶ δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ῥωμαίων ἀπώλλυντο. οὕτω μὲν οὖν τότε πλεῖστον πλῆθος τῶν βαρβάρων ἐν τῷ διέκπλῳ ἀπώλετο. γαϊνᾶς δὲ ἀναζεύξας, καὶ διὰ τῆς θρᾴκης φυγῇ χρώμενος, περιπίπτει ἑτέρᾳ δυνάμει ῥωμαίων, καὶ ἀναιρεῖται ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ βαρβάροις. καὶ ταῦτα μὲν ὡς ἐν ἐπιδρομῇ γαϊνᾷ, ἀποχρώντως λελέχθω. εἰ δὲ τῷ φίλον ἀκριβῶς μαθεῖν τὰ ἐκείνῳ τῷ πολέμῳ γεγενημένα, ἐντυγχανέτω τῇ γαϊνίᾳ, τοῦ σχολαστικοῦ εὐσεβίου, ὃς ἐφοίτα μὲν τηνικαῦτα παρὰ τρωΐλῳ τῷ σοφιστῇ. αὐτόπτης δὲ τοῦ πολέμου γενόμενος, ἐν τέσσαρσι βιβλίοις ἡρωϊκῷ μέτρῳ τὰ γενόμενα διηγήσατο. καὶ προσφάτων ὄντων τῶν πραγμάτων σφόδρα ἐπὶ τοῖς ποιήμασιν ἐθαυμάσθη. καὶ νῦν δὲ ὁ ποιητὴς ἀμμώνιος τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν ῥαψῳδήσας, ἐν τῇ ἑκκαιδεκάτῃ ὑπατείᾳ τοῦ νέου θεοδοσίου, ἣν ἅμα φαύστῳ ἐπετέλει, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ αὐτοκράτορος ἐπιδειξάμενος, λαμπρῶς εὐδοκίμησε. τέλος δὲ ἔσχεν οὗτος ὁ πόλεμος, ἐν τῇ ὑπατείᾳ στελίχωνος, καὶ αὐρηλιανοῦ. τὴν δὲ ἑξῆς ὑπατείαν ἐδίδου φραΰϊτος, γότθος μὲν αὐτὸς τῷ γένει, μεγάλῃ δὲ εὐνοίᾳ τῇ πρὸς ῥωμαίους χρησάμενος· μεγάλα δὲ καὶ ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ ἀγωνισάμενος, διὸ καὶ τῆς τοῦ ὑπάτου ἀξίας μετέσχεν, καθ' ἣν τίκτεται τῷ βασιλεῖ ἀρκαδίῳ υἱὸς, ὁ ἀγαθὸς θεοδόσιος, τῇ δεκάτῃ τοῦ ἀπριλλίου μηνός. τοσαῦτα μὲν οὖν περὶ τούτων εἰρήσθω. τηλικούτων δὲ τότε κατειληφότων τὰ ῥωμαίων πράγματα, οἱ τὴν ἱερωσύνην πεπιστευμένοι τοῦ ῥάπτειν καθ' ἑαυτῶν δόλους ἐφ' ὕβρει τοῦ χριστιανισμοῦ, οὐδαμῶς ἀπείχοντο. καὶ γὰρ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐπαναστάσεις ἐμελέτων κατ' ἀλλήλων οἱ ἱερεῖς. ἀρχὴν δὲ τὸ κακὸν ἐκ τῆς αἰγυπτίων ἐλάμβανε, δι' αἰτίαν τοιαύτην.

Ην μικρὸν ἔμπροσθεν ζήτησις κινηθεῖσα, πότερον ὁ θεὸς σῶμα ἐστὶ, καὶ ἀνθρώπου ἔχει σχῆμα, ἢ ἀσώματός ἐστιν, καὶ ἀπήλλακται ἀνθρωπίνου τὲ παντὸς, ἁπλῶς εἰπεῖν, σωματικοῦ σχήματος. ἐκ δὲ τούτου τοῦ ζητήματος ἔριδες καὶ φιλονεικίαι παρὰ τοῖς πολλοῖς ἐγίνοντο, τῶν μὲν τούτων προστιθεμένων τῷ λόγῳ· τῶν δὲ τῷ ἑτέρῳ συνηγορούντων. καὶ μάλιστα μὲν πολλοὶ τῶν ἁπλοϊκῶν ἀσκητῶν σωματικὸν καὶ ἀνθρωπόμορφον τὸν θεὸν εἶναι ἐβούλοντο. πλεῖστοι δὲ τούτων καταγινώσκοντες, ἀσώματον εἶναι τὸν θεὸν ἔλεγον, καὶ πάσης ἐκτὸς εἶναι σωματικῆς μορφῆς ἀπεφήναντο· οἷς καὶ θεόφιλος συνεφώνει, ὁ τῆς ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπος, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας ἐπὶ τοῦ λαοῦ καταδραμεῖν μὲν τῶν ἀνθρωπό-

μορφον λεγόντων τὸ θεῖον, ἀσώματον δὲ αὐτὸν δογματίσαι. ταῦτα μαθόντες οἱ αἰγυπτίων ἀσκηταὶ, καταλιπόντες τὰ μοναστηρία, ἐπὶ τὴν ἀλεξάνδρειαν ἔρχονται. καὶ κατεστασίαζον τοῦ θεοφίλου, κρίναντες ὡς ἀσεβοῦντα, καὶ ἀνεῖλεν βουλόμενοι. τοῦτο γνοὺς ὁ θεόφιλος, εἰς ἀγῶνα καθίσταται, καὶ ἐπενόει τέχνην, ὅπως ἂν διαφύγῃ τὴν ἀπειλούμενον θάνατον. καὶ ὀφθεὶς αὐτοῖς, κολακείᾳ μετῆλθε τοὺς ἄνδρας, οὕτως εἰπὼν πρὸς αὐτούς. οὕτως ὑμᾶς εἶδον, ὡς θεοῦ πρόσωπον. τοῦτο λεχθὲν ἐχαύνωσε τοὺς μοναχοὺς τῆς ὁρμῆς. ἀλλ' εἰ ἀληθεύεις, ἔφασαν, ὅτι τὸ τοῦ θεοῦ πρόσωπον ἐστὶν ὡς καὶ τὸ ἡμέτερον, ἀναθεμάτισον τὰ ὠριγένους βιβλία. ἐξ αὐτῶν γάρ τινες διαλεγόμενοι, ἐναντιοῦνται τῇ δόξῃ ἡμῶν. εἰ δὲ μὴ τοῦτο ποιήσας, τὰ τῶν ἀσεβούντων, καὶ θεομάχων ἐκδέχου παρ' ἡμῶν. ἀλλ' ἐγὼ, ἔφη θεόφιλος, ποιήσω τὰ δεδογμένα ὑμῖν, καὶ μὴ χαλεπαίνετε πρὸς μέ. καὶ γὰρ ἐγὼ ἀπεχθῶς ἔχω πρὸς τὰ ὠριγένους βιβλία, καὶ μέμφομαι τοὺς δεχομένους αὐτά. οὕτω μὲν οὖν τότε τοὺς μοναχοὺς ἀποκρουσάμενος, ἀπεπέμψατο. καὶ ἴσως δ' ἂν ἡ περὶ τούτου ζήτησις ἄχρι τούτου προεχθοῦσα ἐπαύσατο, εἰ μὴ ἐπισυνήφθη τούτῳ ἕτερον πρᾶγμα, τοιόνδε τι. τῶν ἐν αἰγύπτῳ ἀσκητηρίων προεστήκεισαν τέσσαρες ἄνδρες εὐλαβεῖς, διόσκορος, ἀμμώνιος, εὐσέβιος, εὐθύμιος. οὗτοι αὐτάδελφοι μὲν ἦσαν· οἱ μακροὶ δὲ, ἐκ τοῦ σώματος ὠνομάζοντο. ἦσαν δὲ καὶ λόγῳ καὶ βίῳ ἐκπρέποντες. καὶ διατοῦτο πολὺς ἦν ἐν τῇ ἀλεξανδρείᾳ περὶ αὐτῶν λόγος. θεόφιλός τε ὁ ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπος πάνυ ἠγάπα, καὶ ἐτίμα τοὺς ἄνδρας. διὸ καὶ ἕνα μὲν αὐτῶν τὴν διόσκορον, ἐπίσκοπον καθιστᾷ ἑρμουπόλεως, βίᾳ ἀγκύσας. δύο δὲ ἐξ αὐτῶν παρεκάλεσε συνεῖναι αὐτῷ, καὶ μόλις μὲν ἔπεισεν. ὡς ἐπίσκοπος δὲ ὅμως, καὶ προσηνάγκασεν. οἱ δὲ τῇ ἀνάγκῃ μὲν ἔμενον, καλῶς τῇ οἰκονομίᾳ προσέχοντες. ἠνιῶντο δὲ ὅμως, ὅτι μὴ ἐφιλοσόφουν, ὡς ἤθελον τῇ ἀσκήσει προσκείμενοι. ἐπεὶ δὲ προϊόντος τοῦ χρόνου, καὶ προσβλάπτεσθαι τὴν ψυχὴν ἐνόμιζον, ὁρῶντες τὴν ἐπίσκοπον χρηματιστικόν τε μετερχόμενον βίον, καὶ πολλὴν σπουδὴν περὶ χρημάτων κτῆσιν τιθέμενον, καὶ διὰ ταῦτα, τὸ δὴ λεγόμενον, πάντα λίθον κινοῦντα, παρῃτοῦντό τε συνεῖναι αὐτῷ, τὴν ἐρημίαν ἀγαπᾶν εἰπόντες, καὶ ταύτην προτιμᾶν τῆς ἐν ἄστει διαγωγῆς. ὁ δὲ ἕως μὲν μὴ ἐγίνωσκε τὴν ἀληθῆ πρόφασιν, παρεκάλει προσμένειν. ἐπεὶ δὲ ἔγνω καταγινωσκόμενος ὑπ' αὐτῶν, ὀργῆς ὑποπίμπλαται, καὶ πᾶν αὐτοῖς κακὸν ἠπείλει ποιεῖν. τῶν δὲ μικρὰ φροντισάντων τῆς ἀπειλῆς, καὶ εἰς τὴν ἔρημον χωρησάντων, θερμός τις, ὡς ἔοικεν, ὁ θεόφιλος ὢν, οὐ μικρὰν ἐποιεῖτο τὴν κίνησιν κατ' αὐτῶν. ἀλλὰ σκευωρεῖσθαι πάσαις μηχαναῖς τοὺς ἄνδρας ἐσπούδαζε. ἐμίσει δὲ εὐθὺς καὶ τὴν αὐτῶν ἀδελφὸν διόσκορον, τὸν τῆς ἑρμουπόλεως ἐπίσκοπον. ἐγύπει δὲ αὐτὸν ἱκανῶς, τὸ προσκεῖσθαι αὐτῷ τοὺς ἀσκητὰς, καὶ περὶ αὐτὸν σέβας ἔχειν πολύ. ἐγίνωσκέ τε ὡς οὐδενὶ τρόπῳ βλάψει τοὺς ἄνδρας, εἰ μὴ τοὺς μοναχοὺς ἐκπολεμώσει αὐτοῖς. μεθόδῳ οὖν χρῆται τοιαύτῃ, εὖ ἠπίστατο τοὺς ἄνδρας πολλάκις ἅμα αὐτῷ περὶ θεοῦ λόγους κεκινηκότας, ὡς εἴη ὁ θεὸς ἀσώματος, καὶ οὐδαμῶς ἀνθρωπόμορφος· ἀκολουθεῖ γὰρ ἐξ ἀνάγκης ᾧ ἀνθρωπομόρφῳ, τὸ ἀνθρωποπαθές. καὶ τοῦτο γεγύμνασται παρά τε τῶν παλαιοτέρων, καὶ μάλιστα παρὰ ὠριγένους. οὕτως ἔχων καὶ φρονῶν περὶ θεοῦ ὁ θεόφιλος, διὰ τὸ ἀμύνασθαι τοὺς ἐχθροὺς, ἀντιστρέφων τὰ καλῶς αὐτοῖς δεδογμένα, οὐκ ὤκνησεν· ἀλλὰ συναρπάζει τοὺς πλείστους τῶν μοναχῶν, ἀνθρώ-

πους ἀ-

ποις ἀχεραίους μ̄, ἰδιώτας δὲ ϕ̄ λόγω· τοὺς πολλοὺς δὲ καὶ ἀγραμμάτους ὄντας. καὶ ϕ̄ ἀμφιέμπτ) τοῖς ἐν τῇ ἐρήμῳ ἀσκηταῖς, μὴ δεῖν πείθεσθαι ϕ̄ σκόρῳ, μή τ̄ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ λέγουσιν ἀσώματον τὸν θεόν. ὁ γὰρ θεὸς, φησὶν, χ̄ τὰς θείας γραφὰς, καὶ ὀφθαλμοὺς ἔχει, καὶ ὦτα, ⸌ χεῖρας, καὶ πόδας, καθὰ ⸍ οἱ ἀνθρωποι. οἱ δὲ περὶ ϕ̄ σκορον ἀειλογίᾳ ἀκολουθοῦντες, βλάσφημον δόγμα εἰσάγουσιν, ὡς ἄρα ὁ θεὸς οὔτε ὀφθαλμοὺς, οὔτε ὦτα, οὔτε πόδας, οὔτε χεῖρας ἔχει. τούτῳ τῷ σοφίσματι σὺν αρπάζουσι τοὺς πλείστους τῶν μοναχῶν, ⸌ γὰρ ϕ̄ σκορος τάσις ἐν αὐτοῖς. ὅσοι μὲν οὖν γεγυμνασμένον εἶχον τ̄ νοῦν, οὐσὺν ηρπάγησαν τοῦ τὸ σοφίσματος. ἀλλά καὶ τοῖς περὶ ϕ̄ σκορον, καὶ ἀειλογίαν ἐπείθοντο. οἱ δὲ ἁπλούστεροι πλείους τε ὄντες, καὶ ζῆλον ἔχοντες θερμὸν χ̄ τῶν ἀδελφῶν, διὰ τοῦτο ἐχώρουν. ὧν οὖν διαίρεσις ἐν αὐτοῖς, καὶ ἀλλήλους ὡς ἀσεβοῦντας διῴκουν. καὶ οἱ μὲν θεοφίλῳ προσέχοντες, ἀειλογιαστὰς καὶ ἀσεβεῖς ἐκάλουν τοὺς ἀδελφούς. οἱ δὲ ἕτεροι, διὰ θεόμορφισμοὺς τοὺς τοῦ θεοφίλου διαπειθέντας ὠνόμαζον. ἐκ τούτου πολεμικὴ γὰρ οὐ μικρὰ, καὶ ὧν μελαξὺ τῶν μοναχῶν πόλεμος ἀπονενδος. θεόφιλος δὲ ὡς ἔγνω προβάντα τ̄ σκοπὸν, ἅμα πληθὶ καταλαβὼν τ̄ νιτρείαν ἔνθα εἰσὶ τὰ ἀσκητήρια, ὀξοπλίζει τοὺς μοναχοὺς, καθά τε ϕ̄ σκορον, καὶ τῶν αὐτοῦ ἀδελφῶν. οἱ δὲ κινδυνώδεσθαι, μόλις διέφυγον. ταῦτα χ̄ τῷ ἀγυπτίου χρόνῳ, ὁ κωνσανλίνου πόλεως ἐπίσκοπος ἰωάννης, τέως ἡγούμ· τ̄ διδασκαλίας τε ὢν ϕ̄, ⸌ ἀβαΐτης ὑπὸ ταύτας ὢν. ἐτύχησε δὲ προῆτος καὶ τὰς περὶ νυκτερινοὺς ὠχάς, ὧδε αἰτίας τοιάσδε.

Οἱ ἀρριανίζοντες, ὡς πρ ἔφημεν, ἔξω τ̄ πόλεως τὰς συναγωγὰς ἐποιοῦντο. ἐνί καὶ οὗ ἑκάστης ἑβδομάδος ἑορτὰς καλεκάμβαιον, φημὶ δὴ τότε σάββατον, καὶ ἡ κυριακὴ, ἐν αἷς αἱ συνάξεις χ̄ τὰς ἐκκλησίας εἰώθασι γίνεσθαι, αὐλοὶ ἐντὸς ὢν τῆς πόλεως πυλῶν περὶ τὰς τοὰς ἀθροιζόμενοι, καὶ ᾠδὰς ἀνδροφώνους πρὸς τὸν ἀρριανὸν δόξαν συνιστάντες, ἤδον. καὶ τοῦτο ἐποίουν χ̄ πλέον μέρος τ̄ νυκτός. ὑπὸ δὲ ὄρθρον, τὰ τοιαῦτα ἀνδροφωνα λέγοντες, ἀπὸ μέσης τ̄ πόλεως ἐξήεσαν πρὸς πυλῶν, καὶ τοὺς τόπους ἔνθα συνῆγον, καλεκάμβαιον. ὅπερ δὲ ἑρεθισμοὺς χ̄ τῶν τὸ ὁμοούσιον φρονούντων λέγοντες οὐκ ἐπαύοντο, πολλάκις γὰρ καὶ τοιαύτην ᾠδὴν ἔλεγον, ποῦ εἰσὶν οἱ λέγοντες τὰ τεῖα μίαν δύναμιν, ὅτε δὴ καὶ ἰωάννης ἀλαβανδρέως, μήτις τῶν ἁπλουστέρων ὑπὸ τῶν τοιούτων ᾠδῶν ἀφύλακτος ἦ τῆς ἐκκλησίας, ἀνέπεισαν αὐλοῖς τοῖς τοῦ ἰδίου λαοῦ, ὅπως μὴ καὶ αὐτοὶ τ̄ νυκτερινὰς ὑμνῳδίας ἀρχαΐζοντες, ἀμαυρώσωσι μᾶλλον τὰ ἐκείνων. περὶ τούτου σπουδάζων. βεβαίους δὲ τοὺς οἰκείους ποιῆσαι τῶν ἑαυτῶν πίστιν ἐργάσωνται. ἀλλ' ὅμως σκοπὸς ἰωάννου ἐδόκει εἶναι χρηστός· σπουδὰ ταραχὴ δὲ καὶ κινδύνοις ὁ τέλος ἐδέξατο. ὡς γὰρ λαμπρότεροι οἱ τοῦ ὁμοουσίου ὕμνοι, ἐν τ̄ νυκτερινὰς ὑμνολογίας ἐδείκνυντο. ὑπενόουν γὰρ πρὸς αὐγὴ σαφεστέρᾳ φερούσῃ φάτα ἐκ τῶν ἐκείνων λαμπάδων τῆς βασιλίδος ἀνδρείας πορευομένους τοὺς εἰς αὐτὰ δαπανῶν. πλῆθος ὄντες οἱ ἀρριανίζοντες, καὶ ζηλοτυπίᾳ ληφθέντες, ἀμύνεσθαί τε, καὶ συμπλοκὰς ἐπεχείρουν ποιεῖν. ἐπὶ γὰρ ἐκ τῆς περιεχούσης δυνάμεως, ἐν θερμοί τε πρὸς μάχην ἦσαν, καὶ καλεφρόνουν αὐτῶν. μὴ μὴν ἠσθάνοντο οὗ ἐν μιᾷ τῶν νυκτῶν συγκρούσει. καὶ βάλλεται μὲ λίθῳ χ̄ μετώπου κρίσων ὁ τ̄ βασιλίδος ἀνὸς ὄχος, συγκροτῶν τότε τοὺς ὑμνῳ-

δοὺς. ἀπόλλυνται δὲ καὶ τινες τοῦ λαοῦ, ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν. ὑφ' οἷς κινηθεὶς ὁ βασιλεὺς, διεκώλυσε τοὺς ἀρειανοὺς τὰς ὑμνολογίας ἐν ᾧ δημοσίῳ ποιεῖν. καὶ τὰ μὲν λεγόμενα, τοιαῦτα ἦν. λεκτέον δὲ καὶ ὅθεν τὴν ἀρχὴν ἔλαβεν ἡ κατὰ τοὺς ἀντιφώνους ὕμνους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ συνήθεια. ἰγνάτιος ἀντιοχείας τῆς συρίας, τρίτος ἀπὸ τοῦ ἀποστόλου πέτρου ἐπίσκοπος, ὃς καὶ τοῖς ἀποστόλοις αὐτοῖς συνδιέτριψεν, ὀπτασίαν εἶδεν ἀγγέλων, διὰ τῶν ἀντιφώνων ὕμνων, τὴν ἁγίαν τριάδα ὑμνούντων. καὶ τὸν τρόπον τοῦ ὁράματος, τῇ ἐν ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίᾳ παρέδωκεν. ὅθεν καὶ ἐν πάσαις τῶν ἐκκλησίαις αὕτη ἡ παράδοσις ἐδόθη. οὗτος μὲν οὖν ὁ περὶ τῶν ἀντιφώνων ὕμνων λόγος ἐστίν.

θ̅ς̅ Οὐκ εἰς μακρὰν δὲ οἱ ἀπὸ τῆς ἐρήμου μοναχοὶ ἐπὶ τὴν κωνσταντινούπολιν ἔρχονται, ἅμα διοσκόρῳ, καὶ τοῖς αὐτοῦ ἀδελφοῖς. συνῆν δὲ αὐτοῖς καὶ ἰσίδωρος, ὁ πάλαι θεοφίλῳ τῷ ἐπισκόπῳ φιλαίτατος· τότε δὲ ἀπεχθέστατος γενόμενος, δι' αἰτίαν τοιάνδε. πέτρος τὶς πρωτοπρεσβύτερος ἦν τῆς ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἐκκλησίας. πρὸς τοῦτον ἀπεχθῶς ἐσχηκὼς ὁ θεόφιλος, τῆς ἐκκλησίας αὐτὸν ἐκβαλεῖν ἐπενόησε, καὶ μέμψιν αὐτῷ κατήνεγκεν, ὡς εἴη τινὰ γυναῖκα μανιχαῖαν τὴν θρησκείαν, εἰς τὰ ἱερὰ μυστήρια προσδεξάμενος, μὴ πρότερον τῆς μανιχαϊκῆς αἱρέσεως ἀποστήσας αὐτήν. ἐπεὶ δὲ ὁ πέτρος ἔλεγε καὶ μετατίθεσθαι τῆς θρησκείας τὴν γυναῖκα, καὶ παρὰ γνώμην θεοφίλου δεδέχθαι αὐτὴν, ἠγανάκτει ὁ θεόφιλος, ὁ συκοφαντούμενος. μὴ γὰρ εἰδέναι τὸ γεγονὸς ἔλεγεν. ὁ οὖν πέτρος ἰσίδωρον ἐκάλει μαρτυρῆσαι αὐτῷ, ὡς οὐκ ἠγνόει τὰ περὶ τῆς γυναικὸς ὁ ἐπίσκοπος. ἐτύγχανε δὲ κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν ἐν τῇ βασιλευούσῃ ῥώμῃ διάγων ὁ ἰσίδωρος· ἐπέμπετο γὰρ παρὰ θεοφίλου, πρὸς δάμασον τὸν ῥώμης ἐπίσκοπον, ἐπὶ τῷ καταλλάξαι αὐτὸν πρὸς φλαβιανὸν τὸν ἐπίσκοπον ἀντιοχείας. διεκρίνοντο γὰρ οἱ μελετίῳ προσκείμενοι πρὸς φλαβιανὸν διὰ τὸν ὅρκον, ὥς μοι καὶ πρότερον εἴρηται. ἐπανελθὼν τοίνυν ἐκ τῆς ῥώμης ὁ ἰσίδωρος, καὶ πρὸς μαρτυρίαν παρὰ τοῦ πέτρου κληθεὶς, ἔλεγεν ὡς εἴη δεχθεῖσα ἡ μανιχαία κατὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου· μεταδεδωκέναι δὲ αὐτῇ καὶ αὐτὸν τὰ μυστήρια. ἐξάπτεται οὖν πρὸς ὀργὴν ὁ θεόφιλος, καὶ ἀμφοτέρους πρὸς ὀργὴν ἀπήλασεν. αὕτη πρόφασις γέγονε τοῦ καὶ ἰσίδωρον ἅμα τοῖς περὶ διόσκορον ἐλθεῖν ἐν τῇ κωνσταντίνου πόλει· ὅπως ἂν παρά τε ᾧ βασιλεῖ, καὶ τῷ ἐπισκόπῳ ἰωάννῃ, τὰ κατ' αὐτῶν ἐσκευωρημένα ἐξελεγχθήσεται. μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ ἰωάννης, ἐν τιμῇ μὲν εἶχε τοὺς ἄνδρας, καὶ τῶν εὐχῶν μετέχειν οὐκ ἐκώλυσε. κοινωνίαν δὲ τῶν μυστηρίων οὐκ ἔφη πρὸ διαγνώσεως μεταδώσειν αὐτοῖς. ἐν τούτοις καθεστῶτος τοῦ πράγματος, ἥκει εἰς τὰς ἀκοὰς θεοφίλου λόγος ψευδὴς, ὡς εἴη ἰωάννης καὶ εἰς τὰ μυστήρια δεξάμενος αὐτοὺς, καὶ ἕτοιμος πρὸς τὸ ἐπικουρῆσαι αὐτοῖς, καὶ παντοῖος ἐγίνετο, ὅπως ἂν μὴ μόνον τοὺς περὶ διόσκορον, καὶ ἰσίδωρον ἀμύνηται, ἀλλὰ γὰρ καὶ ἰωάννην κατενέγκῃ τοῦ θρόνου. διαπέμπεται οὖν κατὰ πόλεις πρὸς τοὺς ἐπισκόπους ἐπιστολὰς, κρύπτων μὲν τὸν ἑαυτοῦ σκοπόν· μόνοις δὲ τοῖς ὠριγένους βιβλίοις μεμφόμενος δῆθεν, οἷς πρὸ αὐτοῦ ἀθανάσιος μάρτυσι τῆς οἰκείας πίστεως, ἐν τοῖς κατὰ ἀρειανῶν λόγοις ἐχρήσατο πολλάκις.

ι̅ς̅ Σπένδεται δὴ φιλίαν καὶ πρὸς ἐπιφάνιον, τὸν κωνσταντίας τῆς κύπρου ἐπίκοπον, πρότερον διαφερόμενος πρὸς αὐτόν. ἐμέμφετο γὰρ ἐπιφανίῳ θεόφιλος,

ὡς μι-

ὡς μικρὰ φρονοῦντι περὶ θεοῦ, ὅτι ἀνθρωπόμορφον αὐτὸν εἶναι ἐνόμιζεν. οὕτως οὖν θεόφιλος ἔχων περὶ θεοῦ, καὶ μεμφόμενος τοῖς ἀνθρωπόμορφον τὸ θεῖον νομίζουσι, διὰ τοῦτο πρὸς ἑτέρους ἀπεχθείας, ἤρξατο μὲν ἐν ᾧ φανερῷ ἃ ἐδόξαζεν. φιλοποιησάμενος δὲ ὁτὲ τὸν ὀπτιφάνιον, διαφερόμενος πρὸς αὐτὸν, ὡς ἐκ μεθυσίας ὁμοφρονήσας τῇ τοῦ περὶ θεοῦ δόξαν αὐτῷ, καὶ πολλὰ διαβολὰ ζωοδοῦν ποιήσας τὸν ἐν κύπρῳ ὀπισκόπων, ὅτι ᾧ διεβεβλήκει τὰ ἀειλήνους βιβλία. ὀπιφάνιος δὲ δι' ὑποβλήσεως μὲν λάθραν, ἁπλοϊκὸς ὢν τὸν τρόπον, ταχέως ὑπήχθη ὑπὸ τῶν θεοφίλου γραμμάτων. καθίσας συνέδριον τῶν ἐν τῇ νήσῳ ὀπισκόπων, ἀπαγορεύει μηδεὶς δύνασθαι τὰ ὠειλήνους βιβλία. διαπέμπεται δὲ καὶ γράμματα πρὸς ἰωάννην πρεσβύτερον, ἀπέχεσθαι μὴ τῶν ὠειλήνειων διαγνωσμάτων. σύνοδον δὲ καὶ αὐτὸν συνέδριον, καὶ σύμφηφον κατ' αὐτὸν γίνεσθαι. θεόφιλος τοίνυν τὸν ἐπὶ ὕλαβείᾳ πρεσβύτερον ὀπτιφάνιον συναρπάσας, ἐν γνοὺς πρεσβάντα αὐτοῦ τὸν σκοπὸν, θαῤῥῶν ἐν αὐτὸς συνήγαγε πολλοὺς τῶν ὀπισκόπων. καὶ πρεσβείαν ᾧ ὀπτιφάνιος κατὰ τῶν ὠειλήνους βιβλίων, αὐτοῦ πρὸς ἑκατὸν ἐτῶν τελευτήσαντος, διαβολὴν ἐποίησε, οὐ τοῦτον πρόφασιν ἔχων τὸν σκοπὸν, ἀλλὰ τις πρὸς αὐτὸν ἐξόκειρον ἀπεύδων ἀμύνασθαι. ἰωάννης δὲ μικρὰ φρονήσας, τῶν μηνυθέντων αὐτῷ πρός τε ὀπτιφάνιον, ἐν αὐτὸ θεοφίλου, τῇ διδασκαλίᾳ τῶν ἐκκλησιῶν προσεῖχε τὸν νοῦν, ἐν ἰδίᾳ μὲν κατ' αὐτόν. ἴσης δὲ κατ' αὐτὸ ἀμυνομένης σκιδωρείας, οὐδένα λόγον ἐδίδου. ἐπεὶ δὲ θεόφιλος καταφανὴς ἐγένετο τοῖς πολλοῖς, κατασυκάζων καθεξῆς τῆς ὀπισκοπῆς ἰωάννου, ὅτε δὴ καὶ οἱ ἀπεχθῶς πρὸς ἰωάννην ἔχοντες, πρὸς τὸν κατ' αὐτὸ σκιδωρείαν ἀνεκινοῦντο. ἐν πολλοὶ μὲν τῶν κλήρου, πολλοὶ δὲ ἐν τῶν ἐν τέλει κατὰ βασίλεα μέγιστον ἰσχύοντες, καιρὸν ἁρπάζειν λογιζόμενοι καθ' ὃν ἰωάννην ἀμύνωνται, μεγίστην ἐν τῇ κωνσταντίνου πόλει ζωοδοῦν γενέσθαι προσκαλοῦσαν, τοῦτο μὲν δι' ὀπισχὼν, τοῦτο δὲ καὶ ἀγαθὰ φάσκοντες.

Ἠύξησε δὲ ὁ κατ' ἰωάννου μῦθος, καὶ ἕτερον ὑπισυμβαὶ τοιόνδε. δύο ὀπίσκοποι κατ' αὐτὸν ἰώδησαν, σύροι ὄντες ὁ μὲν, σεβηριανὸς, καὶ ἀντιόχης. σεβηριανὸς μὲν, γαβάλων, πόλις δὲ αὐλὴ τῆς συρίας. ἀντιόχης δὲ, πατριάρχης τῆς ἐν φοινίκῃ ἐκκλησίας τοῦ φέρει. ἀμφω μὲν οὖν διὰ λόγων ῥηθέντων ἤλθησε. σεβηριανὸς δὲ δοκῶν πεπαιδεῦσθαι οὐ πάνυ τῇ φωνῇ, τὴν ῥητορικὴν ἐξεβιάσατο γλῶσσαν. ἀνὴρ καὶ ῥητορικὸς φθονερὸς μὲν, σύροις ἰσῶς τὴν φωνήν. ἀντίοχος μὲν οὖν τοῦτερον ἐκ τῆς πολεμαίδος ὑπὸ τὴν κωνσταντινούπολιν ἥκων, κατὰ τὰς ἐκκλησίας ὑπὸ χρόνου τινὰ πεπονηκὼς διδάξας, καὶ πολλὰ ἐκ τούτων χρηματισάμενος, ὑπὸ τὴν ἑαυτοῦ ἀνέστρεφε μέρη. σεβηριανὸς δὲ πυθόμενος μελετῶντα πολλὰ τὸν ἀντίοχον ἐκ τῆς κωνσταντίνου πόλεως συλλέξοντα, ζηλοῖ καὶ αὐτὸς τοῦτο ἐπαιδεύσατο. ἀσκηθής τε οὖν καὶ ῥωμαΐζας λόγους συχνοὺς, καὶ αὐτὸς ὑπὸ τὴν κωνσταντίνου πόλιν ἔρχεται. καὶ δεχθεὶς ἀσμένως ὑπὸ ἰωάννου, μέχρι μὲν τινος ὑπέτρεχε τὸν ἄνδρα καὶ ἐκολάκευε. καὶ αὐτὸς οὐδὲν ἧττον ἀγαπάμενος, καὶ ἡμῶν μένος, ἰῶσή τε κατὰ τὰς διδασκαλίας, ἐν πολλοῖς τῶν ἐν τέλει, καὶ δὴ καὶ αὐτῷ τῷ βασιλεῖ γνώριμος. ὅπερ δὲ ἐν τοσούτῳ συνέβη τῆς ἐφέσου τελευτῆσαι τὸν ὀπίσκοπον, ἀνάγκη κατέλαβε τὸν ἰωάννην εἰς τὴν ἔφεσον ἀπελθεῖν, ὅτι τῷ χειροτονῆσαι ὀπίσκοπον. καὶ μόνος ἐν ιαζ

αὐλῆ, δῆμον τὲ δήμων τοῦ θεοδώρε ζ συνδαζόντων, καὶ σφόδρα ἀμφιλυκλιζομένων τοῦς ἑαυτοῦ, τοῦ ἐν ἕκαστος ἐφιζέτο, σὺν ιδὼν ὁ ἰωάννης ἀμφότερα τὰ μέρη φιλονείκως διακείμενα, καὶ ἐν οὐδενὶ πείθε ζ τῇ τοῦ δαιμονέος αὐτῶ θέλοντα, ἐσυνύδασεν ἀκοπιασὶ τ τούτων ἕεν λῦσαι. αὐτὸς τοίνυν ἡρακλείδην τινὰ διάκονον ἑαυτοῦ, λῷά κύριον, εἰς τὴν ὀπτικοπὴν τοῦ θεοδώρε. καὶ οὕτω ἀμφότερα τὰ μέρη παυσάμενα, τ τοῦς σφᾶς φιλονεικίας ἠσύχασεν. ἀνάγκη οὖν γέγονε χειροτονῆσαι τ ἰωάννην τ τὴν ἔφεσον. πρεσβύτερος δὲ αὐτῶ κατ' αὐτὴν, ὁ σεβηριανὸς ἐν τῇ κωνσταντινουπόλει, ἐρασμιώτερος τοῖς ἀκροαταῖς ἐλάνθε. καὶ ταῦτα οὐκ ἠγάπησε μὲν τ ἰωάννην. ταχέως γὰρ αὐτῶ τὰ νοήματα διηλέγχετο. σαθρότερος ὤν, οὗ καὶ τοῦτέρου ἐποιησάμην μνήμην, τοῦ θεοδότου τὴν ἐκκλησίαν, τοῦς ζηλοτυπίαν ὁ ἰωάννης τοῦ ἤγειρεν. ὁδοῦ οὖν πρέρχον, πολλὰς ἐκκλησίας ναυαλήσας, καὶ ἑξαπρεσβυτέρους καὶ δεκαλύτας ἀφῆκεν, ὅπου τ κωνσταντίνου πόλιν ἔρχεται. κ αὖθις μὴ πάλιν τὴν τοῦ θεοσέβους κηδεμονίαν τῶν ἐκκλησιῶν ἐποιήσατο. θεοτίμου δὲ τ ὀφρεῶν, κ τὴν ἀγαζονείαν ἀδεὶς τοῦ φέρειν ἐδυνάτο. ἐπεὶ γὰρ πολλὴν τ πρόνοιαν τοῦ ἀπὸ ὁσίου ὀπτικοπου ἰωάννη ἐκέκλητο, πέρα τοῦ καθήκοντος πᾶσι τοῦ σεφέρετο. διὰ κ ὁ κ τ τοῦ ὀπτικοπου μῖσος πλέον ὀξύνατο. καὶ ποτε τοῦ σεβηριανοῦ πρίοντος, τὴν τοῦ θεοσέβους ὀπτικοπῳ ἰωάννη ἐκέκλητο, πέρα τοῦ καθήκοντος πᾶσι τοῦ σεφέρετο. διὰ κ ὁ κ τ τοῦ ὀπτικοπου μῖσος πλέον ὀξύνατο. καὶ ποτε τοῦ σεβηριανοῦ πρίοντος, τὴν τοῦ θεοσέβους ὀπτικοπῳ ἰωάννη οὐκ ἀπένεμεν. ἀλλὰ καθήμενος διετέλει, ἀκριβῶς μικρὰ φθονίζων τῆς σεβηριανοῦ προυσίας. ταῦτην οὐκ ἠνέσχετο ὁ σεβηριανὸς τὴν τοῦ ὁσίου καταφρόνησιν. κ τοῦς τούτοις μέγα ἀνακέκραγεν εἰπών, εἰ ὁσίου χριστιανὸς ἀποθάνοι, χριστὸς οὐκ ἂν ἀναστήσειε. ταύτης τ ἀφορμῆς ὁ ὁσίου δραξάμενος, φανερᾶς ἐχθρὰν τ σεβηριανοῦ τῷ ἰωάννη κατέστησεν, ἀποκρύψας μὲν τὸν τοῦ σβεσθέντος τ τόν, εἰ ὁσίου χριστιανὸς ἀποθάνοι· μόνον δὲ εἰρηκέναι εἰπὼν τ σεβηριανόν, ἀλλὰ χριστὸς οὐκ ἂν ἀναστήσειε. κ τοῦ σίφους ἑαυτοῦ μάρτυρας, ὡς ὅπερ εἰρημένῳ τούτῳ πρῶτος. μὴ μνησθεὶς οὖν ὁ ἰωάννης, ὄξεν λαύνει αὐτὸν τ πόλεως. καὶ γνοῦσα ταῦτα ἡ αὐτοῦσα δόξα, μέμφεται μὲν τῷ ἰωάννη. τοῦ σκολιάζει δὲ ἡ τάχος καλεῖ τ σεβηριανόν, οὐκ τ ἐν βιθυνίᾳ χαλκηδόνος. κ ὁ μὲν, ὅσον οὐδέπω πρῶτος. ἰωάννης δὲ τὴν τοῦς αὐτὸν φιλίαν ἐξένεκλινε. κ οὐδενὶ πραγνοῦντι πειθόμενος ἦν. ὡς κ ἡ βασίλισσα δόξα, ἐν τῇ ἑπτανύμῳ τ ἀποστόλων ἐκκλησίᾳ τὸν υἱὸν θεοδόσιον τ νεῶν βασιλεύοντα, δυστυχῶς κομιδῇ τότε νήπιον ὄντα, εἰς τὰ γόνατα τοῦ ἰωάννου ἐμβάλουσα, ὁ ὅρκοις κατ' αὐτοῦ πολλοῖς καθορκώσασα, μόλις τ τοῦς σεβηριανὸν ἔπεισε φιλίαν ἀπάσασθαι. τοῦτον μὲν οὖν τ τόπον οὔτι κ τ φανερὸν ἐφιλιώθησαν. ἔμενον δ' οὐδὲν ἧττον τὴν γνώμην ὑπουλον τοῦς ἀμήλοις φυλάττοντες. ἡ μὲν οὖν σύστασις τ τοῦς σεβηριανὸν λύπης, τοιαύτη τις ἦν.

ιβ Μετ' οὐ πολὺ δὲ ὁκ ἦν τοῦ σεβ, ὁ ὀπτικοπος ὀπτιφανίου ὅπερ τὴν κωνσταντινούπολιν πάλιν ἔρχε), τ σύστασις τοῦ θεοφίλου πειθθεὶς, ὀπτικομιζόμην ἐν ταύτῃ τὰ καθαιρετικὰ τῶν ὠριγένους βιβλίων, δι' ὧν ὁκ αὐτὸν ὠριγένην ἀκοινώνητον εἶ) ἀπέφηνεν. ἀλλὰ τὰ βιβλία μόνον διέβαλεν. τοῦ ὁρμήσας οὖν τῷ ὀπτὶ ἰωάννου μαρτυρίῳ, ἀπέχθ δὲ τοῦτο ἐκτὰ σημεῖα τ πόλεως, καὶ ἐξέβαλεν τ νεώς, ναξίν τε ὀπιτελέσας, καὶ ἀμάκονον κατέσχησας, αὖθις εἰς τὴν πόλιν εἰσήρχεται. κ

ται. καὶ τὴν μὲν προτροπὴν ἰωάννου ἐξέκλινε, θεοφίλῳ χαριζόμενος. ἐν ἰδιαζούσῃ δὲ καταλύει μονῇ. καὶ συγκαλῶν τοὺς ἐπιδηλοῦντας τῶν ἐπισκόπων τὰ καθαιρετικὰ τῶν βιβλίων ὠριγένους ὑπανεγίνωσκεν. οὐκ ἔχω μέν τι λέγειν πρὸς αὐτά. δοκεῖ δὲ αὐτῷ καὶ θεοφίλῳ ἐκβαλεῖν αὐτά. καί τινες μὲν αἰδούμενοι τὸν ἐπιφάνιον, προσυπέγραφον. πολλοὶ δὲ τοῦτο ποιεῖν ἐξετρέποντο, ὧν ἦν καὶ θεότιμος ὁ ἐπίσκοπος σκυθίας, ὃς πρὸς τὸν ἐπιφάνιον τοιάδε ἀπεκρίνατο. ἐγὼ, ἔφη, ὦ ἐπιφάνιε, οὔτε τὴν πάλαι καλῶς κεκοιμημένον καθυβρίζειν αἱροῦμαι, οὔτε βλάσφημον ἐπιχειρεῖν πρᾶγμα τολμῶ, ἐκβαλλῶν ἃ οἱ πρὸ ἡμῶν οὐκ ἠθέτησαν. ἄλλως τε, μή τε κακὴν εἶναι διδασκαλίαν ἐν τοῖς ὠριγένους βιβλίοις εἰπὼν, προκομίσας τὲ βιβλίον ὠριγένους ὑπανέγνω καὶ ἐδείκνυεν τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἐκθέσεις. καὶ μεταταῦτα ἐπῆγε λέγων. οἱ ταῦτα ὑβρίσαντες, εἰς τὰ περὶ ὧν οἱ λόγοι ἐξυβρίσαντες, ἔλαθον ἑαυτούς. ταῦτα μὲν ὁ ἐπ' εὐλαβείᾳ, καὶ βίου ὀρθότητι περιβόητος θεότιμος πρὸς ἐπιφάνιον ἀπεκρίνατο.

ἰστέον ὅτι ἡ ἑαγία καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος, τοῦτον τὸν ὠριγένην καὶ τὰ τούτου γράμματα ἠφώρισεν. ὁ δὲ συγγραφεὺς πρὸ τῆς τρίτης ἦν.

Επειδὴ δὲ οἱ φιλολοίδοροι τοὺς πολλοὺς συνήρπασαν, ὡς βλασφήμως προσέχειν τῷ ὠριγένει, μικρὰ διηγεῖν περὶ τούτων οὐκ ἄκαιρον ἡγοῦμαι. οἱ εὐτελεῖς, καὶ ἀφ' ἑαυτῶν μὴ δυνάμενοι φαίνεσθαι, ἐκ τοῦ ψέγειν τοὺς ἑαυτῶν κρείττονας, δείκνυσθαι βούλονται. τοῦτο πέπονθε πρῶτος μεθόδιος τῆς ἐν λυκίᾳ πόλεως λεγομένης ὀλύμπου ἐπίσκοπος. εἶτα εὐστάθιος ὁ τῆς ἐν ἀντιοχείᾳ πρὸς ὀλίγον ἐκκλησίας προστάς. καὶ μεταταῦτα ἀπολινάριος, καὶ ὁ τελευταῖον θεόφιλος. αὕτη τῶν κακολόγων τετρακτὺς οὐ κατὰ ταυτὸν ἠθόντες, τὴν ἄνδρα διέβαλλον. ἄλλος γὰρ δι' ἄλλο ἐπὶ τὴν κατ' αὐτοῦ κατηγορίαν ἐχώρησαν, δεικνύντες ἕκαστοι, ὡς ὃ μὴ διέβαλλον, τοῦτο πάντως ἐδέξαντο. ἐπεὶ γὰρ ἄλλος ἄλλου δόγματος ὁ καθ' εἷς ἐπελάμβανον, δῆλον ὡς ἕκαστος ὃ μὴ ἔσκωπτον, τοῦτο ὡς ἀληθὲς πάντως ἐδέχετο, τῷ ἀποσιωπᾷν, ἐπαινῶν τοῦτο ὃ μὴ διέβαλλε. μεθόδιος μὲν οὖν πολλὰ καταδραμὼν τοῦ ὠριγένους, ὕστερον ὡς ἐκ παλινῳδίας, θαυμάζει τὸν ἄνδρα ἐν τῷ διαλόγῳ, ᾧ ἐπέγραψε ξενῶνα. ἐγὼ δέ τι καὶ πλέον ἐκ τῆς ἐκείνων αἰτιάσεως, εἰς σύστασιν ὠριγένους φημί. οἱ γὰρ κινήσαντες ὥσπερ ᾤοντο μέμψεως ἄξια, δι' ὧν ὡς κακῶς δοξάζοντα περὶ τῆς ἁγίας τριάδος, οὐδ' ὅλως ἐμέμψαντο, δεικνύναι περιφανῶς τὴν ὀρθὴν εὐσέβειαν μαρτυροῦντες αὐτῷ. οὗτοι μὲν οὖν διὰ τοῦ μὴ μέμψασθαι μαρτυροῦσιν αὐτῷ. ἀθανάσιος δὲ ὁ τῆς ὁμοουσίου πίστεως ὑπερασπιστὴς, ἐν τοῖς κατὰ ἀρειανῶν λόγοις, μεγάλῃ τῇ φωνῇ, μαρτυρα τῆς οἰκείας πίστεως τὸν ἄνδρα καλεῖ, τοὺς ἐκείνου λόγους τοῖς ἰδίοις συνάπτων καὶ λέγων. ὁ θαυμαστὸς, φησὶ, καὶ φιλοπονώτατος ὠριγένης, τάδε περὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, τῇ ὑμετέρᾳ δόξῃ μαρτυρεῖ, συναΐδιον αὐτῷ λέγων τῷ πατρί. ἔλαθον οὖν ἑαυτοὺς οἱ λοιδορήσαντες ὠριγένην, βλασφημήσαντες καὶ τὴν ἐπαινέτην αὐτοῦ ἀθανάσιον. περὶ μὲν οὖν ὠριγένους τοταῦτα εἰρήσθω. ἑξῆς δὲ τῆς ἱστορίας ἐχώμεθα.

Ιωάννης οὐκ ἠγανάκτησεν, ἐφ' οἷς παρὰ κανόνα ἐν τῇ αὐτοῦ ἐκκλησίᾳ ἐπιφάνιος χειροτονίαν πεποίητο. ἀλλὰ παρεκάλει, ἐν τοῖς ἐπισκοπικοῖς οἴκοις συμμένειν αὐτῷ. ὁ δὲ, οὐκ ἔφην, οὐδὲ συμμένειν αὐτῷ, οὐδὲ συνεύξεσθαι, ἐὰν μὴ τοὺς περὶ διόσκορον ἐξηλάσῃ τῆς πόλεως· αὐτὸς δὲ καθυπογράψῃ τοῖς καθαιρετικοῖς τῶν ὠριγένους βίβλων. ἰωάννου δὲ ταῦτα ποιεῖν ὑπερτιθεμένου, καὶ λέγοντος μὴ δεῖν

περὶ καθολικῆς ἀφαγνώσεως περιπετές μι ποιῆν, ὅπι ἑτέραν βουλὴν οἱ ἀπεζῶς περὶς ἰωάννιν ἔχοντες, τ' ὅπιφάνιον ἄγουσι. καταισχύζουσι γὰρ μηγούσης ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ ἐπωνύμῳ τῶν ἀποστόλων σωτάξεως γίνεσθαι, περιῆσθαι τ' ἐπιφάνιον, καὶ ὅπι τῶ λαοῦ πάντος ἀφαιδαῆ μὴν τὰ ὠειλήμενα βιβλία· ἀποκηρῦξαι δὲ τοὺς περὶ δρόσκεσθαι, καὶ ἀφορίσαι ἰωάννιν, ὡς καὶ αὐτὸν ἐκείνοις μὴ φέρμενον. ταῦτα μὴν ἀγγέλλει ὦ ἰωάννη, καὶ τῇ ἑξῆς τᾶ ὅπιφανίῳ τὴν ἐκκλησίαν ἤδη κατειληφότι δηλοῖ ἀφὰ Σαραπίωνος τάδε. ΩΔΑΚΡΥΣΟΝ ΜΕ ΠΑΤΗΡ ΠΟΛΛΑ Ω ὅΠΙ-
» ΦΑΝΙΕ, ΠΕΡΙΣΤΟΝ ΜΕΝ ΧΕΙΜΩΝΑ ΕΝ Τ' ΕΣΩ' ΕΜΕ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΠΟΙΜΑΙΝΟΝΤΟΣ, ΕΙΣ ΟΝ
» ΠΕΡΙΠΛΗ ΠΑΡ' ΕΜΟΙ, ΕΝ ΑΥΤΗ ΗΣΤΟΥΡΓΗΣΑΣ, ΟΙΚΕΙΑ ΑΥΘΕΝΤΙΑ ΧΕΡΣΑΙΝΟΝΤΑΣ· ΠΑΛΙΝ
» ΤΕ ΑΥΘΙΣ ΠΕΡΙΠΕΣΑΠΕΙΣ ΠΑΡΗΤΗΣΑ, ΚΑΙ ΝΕΩ ΑΥΤΗΣ ΕΠΙΒΕΠΕΙΣ ΣΑΥΤΩ. ΦΥΛΑΞΑΙ ΟΥΝ
» ΜΗ ΤΑΡΑΧΗΣ ΕΝ ΤΩ ΛΑΩ ΑΦΑΛΛΟΜΕΝΗΣ, ΤΟΝ ΕΚ ΤΟΥΤΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΝ ΔΥΑΔΕΞΗ ΚΑΙ ΑΥ-
» ΤΟΣ. ΤΑΥΤΑ ΑΚΟΥΣΑΣ Ο ὅΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΥΣΑΡΕΣΤΗΘΕΙΣ, ΑΝΑΧΩΡΕΙ ΜΕΝ Τ' ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ. ΠΟΛΛΑΙ
δὲ τᾶ ἰωάννη ΜΕΜΦΟΜΕΝΟΣ, ἀπαίρειν ὅπι τὸν ΚΥΡΙΟΝ ἐτέλλετο. λέγουσι δέ τινες ὅτι ἀπαίρειν μὴν ἐκέλευσεν, ὦ ἰωάννη ταῦτα ἐδήλωσεν. ΦΟΒΟΥΜΑΙ ΣΕ ΜΗ ΑΠΟΣΤΑΣΗΝ ὅΠΙΣΘΕΝ ΤΟΥ. ὁ δὲ αὐτὸ ἐδήλωσε, ΦΟΒΟΥΜΑΙ ΣΕ ΜΗ ὅΠΙΣΘΩΣΗ Τ' ΣΑΥΤΟΥ ΠΑΤΕΙΔΟΣ. ταῦτα οὐκ ἔχω εἰπεῖν, εἰ ἀγνῶς ἐλέγχθη οἱ ἐμοὶ ἀπαγγείλαντες. ἀμφότεροι δὲ ὅμως ταὐτὸν ἔφερον τὸν ΣΚΟΠΟΝ. οὔτε γὰρ ὅπιφάνιος ἦς κύριον ἐπέβη· ἐν γὰρ τᾶ πλοίῳ ἀπιὼν ἐτελεύτησεν. καὶ ἰωάννης μικρὸν ὕστερον καταιωέχθη τῶ θρόνου, ὡς προϊόντες δηλώσομεν.

ιεζ Ἀποπλεύσαντος γὰρ τοῦ ὅπιφανίου, πᾶσα μὲν ἡ ΣΥΓΚΛΗΤΟΣ ὁ ἰωάννης ὡς ἡ βασίλισσα δυσαρεστία τὸν ὅπιφάνιον ἐξώπλισε κατ' αὐτοῦ. καὶ θερμὸς ὢν τὸ ἦθος, καὶ περὶ τὸν λόγον ἕτοιμος, μὴ μηγήσας διέξοδον λόγον κοινὸν κατὰ πασῶν γυναικῶν ὅπι τῶ λαοῦ. ἐξεπάτησε τὸ πλῆθος τὸν λόγον, ὡς αἴνιγμα κατὰ τῆς βασιλίδος λεγθέν. καὶ ὁ λόγος ἐκληφθεὶς ἐπὶ τῶν κακοῦργων, ὡς γνῶσιν ἄγει ἐπὶ κεφαλαίων. γνοῦσα δὲ ἡ αὐγοῦστα, περὶς τὸν βασιλέα τὴν οἰκείαν ὕβριν ὠδύρατο, αὐτὴ ὕβριν εἶ λέγουσα τὴν ἑαυτῆς. ΣΥΝΑΣΚΟΥΣΑ οὖν τὸν θεόφιλον, ΠΑΡΑΧΕΙΑΝ ποιεῖται ζωόδου κατ' αὐτοῦ. συγκατασκευάζει δὲ ταῦτα καὶ σεβηριανός. ἔτι γὰρ τὴν λύπην ἐφύλαττεν. οὐ πολὺ οὖν ἐν μέσῳ χρόνος, ὅτε πρῶτον θεόφιλος, πολλοὺς ἐκ διαφόρων πόλεων ὅπισκόπους κινήσας. τοῦτο δὲ καὶ τῶ βασιλέως ἐκέλευε περίσταγμα. μάλιστα δὲ σωτέρρεον ὅσοι περὶς ἰωάννην φῆμοι δι' ἀῆλον αἰτίαν λελύπηντο. πρῶτον δὲ καὶ ὅσους τ' ὅπισκόπων ἀπεκίνησε. πολλοὺς γὰρ ὁ ἰωάννης καθηρήκει τ' ἐν ἀσίᾳ ὅπισκόπων, ὅτε διὰ τὴν ἡρακλείδου χειροτονίαν ἀπεκηρύχθη ὅπι τὸν ἔφεσον. πρῶτος οὖν συμφωνήσαντες εἰς τὴν χαλκηδόνα τ' βιθυνίας, συνήρχοντο. ἦν δὲ ὧν ὅπίσκοπος τ' χαλκηδόνος, κυρῖνος ὄνομα, γένει ἀγκυρωνίτης, ὃν πολλὰ περὶς τοὺς ὅπισκόπους ἔλεγε, τὸν ἀσεβῆ, τὸν δαίμονα, τ' ἀγόνατον ἀποκαλῶν. ἴσασιν μὲν οὖν ὅτι τοῖς λεγομένοις οἱ ὅπίσκοποι. μαρκιανὰς δὲ μεσοποταμίας ὅπίσκοπος ὅπι τὸν κωνσταντίνου πόλιν οὐ δεδιώκει). ἀλλὰ μένει μὲν αὐτὸς ἐν τῇ χαλκηδόνι. οἱ δὲ ἄλλοι, ἐπεραιώθησαν. θεόφιλος ὁ ΣΘΕΝΟΣ τῆς τ' ἐκκλησίας ἀπομισησάντων, ἃ δὲ τιμιώτατα τὴν εἰωθυῖαν πρεσκολίων. φανερὸς γὰρ ἐχθρὸς ἐγινώσκετο λοιπὸν, τῶν ἀγεξανδρέων τὸ ναυτικὸν, ἔτυχε γὰρ τοῖς πρόσθεν τὰ σίτηρα τῶν πλοίων, ἀπεμπόσαντα ζωὴν ὠφελίαν ἐδέξαντο. ὁ δὲ πρώτιστον μὲν ὅπι τ' ἀκλήρικον οἶκον εἰσ-

ἦθειν.

ᾠδεῖν. ἐν μιᾷ δὲ τῶν βασιλίδων οἰκίᾳ καθαλύσῃ, ἢ τοσαύτη μία πλακιδιαναβᾶσα τὸν ἀνέκαθεν ἀνεκινοῦντο τὸν ἰωάννου καθηγεσίαν πολλαὶ, καὶ οὐκέτι μόνον τῶν ὠφελίμων βιβλίων μνεία ἦν ἐν αὐτοῖς· ὅπου ἑτέρας ἢ ἀφορμὰς καθηγεσίας ἐζήτουν. τούτων δὲ οὕτω τοσαυτακαθαρσίων, σὺν ᾠδῇ ὄντες οἱ ὑπίσχοποι ἐν τοσαυτείῳ χαλκηδόνος ᾧ ἐπώνυμον δρῦς, καλοῦσιν ἀθῷους τὸν ἰωάννου ἀπολογησόμενον τοῦ ὧν κατηγορεῖτο. ἐκέλευον δὲ πρᾶξαι ἅμα αὐτῷ σφαπίωνα, καὶ ὑγιεῖν ἀνοῦχον τροσεύτεσθαι, καὶ παῦλον ἀναγνώστην. ἐν γὰρ οὗτοι συγκατηγορηταὶ αὐτοῦ. ἐπεὶ δὲ ὁ ἰωάννης τοὺς κατηγοροῦντας ὡς ἐχθροὺς προσεκαφέβετο, οἰκουμενικὴν δὲ ἐπεκαλεῖτο σύνοδον, μὴ μαθησόμενος, τετράκις αὐτὸν ἐκάλεσεν. ὃ δὲ μὴ συνιὼν τοῖς καλοῦσιν ἀπεδήμησεν, ἀλλὰ τὰ αὐτὰ λέγοντος, κατεψηφίσαντο, καὶ καθεῖλον αὐτὸν, οὐδὲν μᾶλλον αὐτὸν ἀδικασάμενοι, μόνον δὲ ὅτι καλούμενος οὐχ ὑπήκουσε. τοῦτο ἀπαγγελθὲν τῷ ἑσπερίῳ, τοὺς μεγίστην σάσιν ἐξήπτε τὸ πλῆθος. καὶ διανυκτερεύοντες, οὐ συνεχώρουν ἀφεθῆναι τὸν ἐκκλησίας αὐτὸν, ἀλλ' ἐβόων δεῖν κρίνεσθαι τὰ κατ' αὐτὸν, ὅπως μείζονος συνεδρίου. τοῦ βασιλέως δὲ ἐκέλευε τοσοῦτον, ἢ τάχος ὀξωθεῖσθαι αὐτὸν, καὶ ἐπ' ὀξοείαν ἀπάγεσθαι. τοῦτο γνοὺς ὁ ἰωάννης, τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν καθαίρεσιν τοῦ τὸ μεσημβρινὸν ἑαυτὸν ἐξέδωκε, λαθὼν τὸ πλῆθος. ἐφυλάττετο γὰρ μή τις τοσοῦτον χρόνον δι' αὐτὸν. καὶ ὁμοῦ ἀπήγετο.

Ὁ δὲ λαὸς ἀφόρητα ἐσαίνετο. οἷα δὲ ἐν τοῖς τοιούτοις φιλεῖ γίνεσθαι, πολλοὶ τῶν ιζ΄
ἀπερισκέπτως τοῖς αὐτὸν ἐχόντων, οἷκτον μετεδιώκοντο, καὶ συκοφαντεῖσθαι ἔλεγον ὑπὲρ μικροῦ ἔμπροσθεν καὶ θηριμάχου ἐπεθύμουν θεάσασθαι. πλείους οὖν καὶ δόξαντο ἐλύπουν οἱ καταβοῶντες καὶ τὸν βασιλέως, καὶ τὸν ζωσίμου τῶν ὑπισχόπων. μάλιστα δὲ θεοφίλου τῆς σκληρείας τὴν αἰτίαν ἐτίθεσαν. οὐ γὰρ ἐπελανθάνετο ὅτι τοῖς σκληροτέροις ἐδικάζετο. οὐ πολλῶν μὲν οὖν καὶ δήλων τεκμηρίων, μάλιστα δὲ ὅτι τοῖς τοῦ δίκαιον τοῖς ὑπιλαμβανομένοις μακροῖς, ἀθῷος μετὰ τὴν ἰωάννου καθαίρεσιν ἐκοινώνουν. ὅτε δὴ καὶ σεβασμιώτατος ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας διδάσκων, ἀκαίρως ἔδοξε διασύρειν τὸν ἰωάννην, φήσας εἰ μηδὲν ἄλλο καλέγνωσο ἰωάννης, ἀλλ' οὖν γε ἱκανὸν ἔγκλημα τοῦ καθαίρεσιν, τὸ ἀλλαζονικὸν ἦθος αὐτοῦ. πόντα γὰρ τὰ ἀμπτώματα συγχωρεῖται τοῖς ἀνθρώποις· ὑπερηφάνοις δὲ ὁ θεὸς ἀντιτάσσεται, ὡς διδάσκουσιν αἱ θεῖαι γραφαί. ταῦτα λεχθέντα, φιλονεικότερον ἐποίει τὸ πλῆθος. διὰ τὸν ἀνάκλησιν τοιαύτην ὁ βασιλεὺς ἐποίησε γενέσθαι. πεμφθεὶς οὖν βεῖσον ὁ τοῦ βασιλίδος ἀνούχος, καταλαμβάνει αὐτὸν ἐν τροπαίῳ, ἐμπόδιον γὰρ τοῦτο κατὰ μικρὸν τῆς νικομηδέας κείμενον, καὶ ἀναστρέφει αὐτὸν ὅτι τὴν κωνσταντίνου πόλιν. ἐπεὶ δὲ ἀνακληθεὶς ἰωάννης, οὐ πρότερον εἰς τὴν πόλιν εἰσελθεῖν προῃρεῖτο, εἰ μὴ ἐν μείζονι δικαστηρίῳ ἀθανάτῳ ἐν προαστείῳ, ὃ καλεῖται μυριανὰ τέως ἐπέμενε. προῄρηντο δὲ αὐτοῦ καὶ μὴ βουλομένου εἰς τὴν πόλιν ἐπανελθεῖν, ἠναγκάκτει τὸ πλῆθος, καὶ ἦ τάχος βλάσφημα κατὰ τῶν καθαιρούντων ἐφίεσαν ῥήματα. διὸ καὶ ἀνάγκην ἐπέθηκαν τῇ ἐπανόδῳ αὐτοῦ. ἀπαντᾷ οὖν τὸ πλῆθος ζωὴ πολλῇ σεβασμίᾳ ὑμῖν, ὅτι τὴν ἐκκλησίαν λύτοις ἀγαγοῦσι. καὶ παρεκάλουν, εἴπερ ὡς ὑπισχνοῦμαι θεῷ καθέζεσθαι, καὶ σωτήρως τῷ λαῷ τὴν εἰρωνίαν ἐπάξασθαι. τὰ δὲ παραυτικὰ καὶ λέγοντος ὅτι τοῦτο δεῖ κρίσεως γενέσθαι, καὶ δεῖν τοὺς καταψηφισαμένους πάλιν ἀποψηφίσασθαι, ὀξεχαίνετο τὸ πλῆθος ἰδεῖν αὐτὸν

καθήμενον, ἐν τῷ θρόνῳ ποθοῦντες. καὶ πάλιν αὐτοῦ διδάσκοντος ἀκροᾶσθαι, ὀξίσχυσεν ὁ λαὸς ταῦτα κατεργάσασθαι. καὶ καθίσας ὁ ἰωάννης εἰς τὸν ἐπισκοπικὸν θρόνον, συνήθως μὲν τὴν εἰρήνην τῷ λαῷ ἐπηύξατο· προσαναγκασθεὶς δὲ, καὶ ἐδίδαξε. οὗτο πραχθὲν τοῖς ἀπεχθῶς ἔχουσι πρὸς αὐτὸν, ἑτέρας σκευωρίας παρέσχεν ὑπόθεσιν. ἀλλὰ περὶ τούτου μετὰ τέως ἡσύχαζον.

ιζ Πρότερον δὲ κατὰ τὴν χειροτονίαν ἡρακλείδου, ἀναζητεῖσθαι θεόφιλος παρεσκεύαζεν· ὅπως εἰ δύναιτο, ταύτην γοῦν ἀφορμὴν λάβοι, πρὸς τὴν ἰωάννου καθαίρεσιν. ἡρακλείδης μὲν οὖν οὐ παρῆν. ἐκρίνετο δὲ ἀπὼν, ὡς εἴη τυπτήσας τινὰς ἀδίκως, ἀγύσει τε δήσας, καὶ πομπεῦσαι ποιήσας διὰ μέσης τῆς ἐφεσίων πόλεως. τῶν τοίνυν περὶ ἰωάννου λεγόντων, μὴ δεῖν κατὰ ἀπόντων κριτήριον ποιεῖσθαι, οἱ ἐκ τῆς ἀλεξανδρείας ἐφιλονείκουν μὴ δεῖν δέχεσθαι τοὺς κατηγοροῦντας ἡρακλείδου, εἰ καὶ κατηγοροῦσιν ἀπόντος αὐτοῦ. στάσις οὖν ἐντεῦθεν καὶ διαπληκτισμὸς, μεταξὺ τῶν κωνσταντίνου πόλεως, καὶ τῆς ἀλεξανδρείας ἐγίνετο σύντονος. καὶ γενομένης συμπληγάδος, πολλοὶ μὲν τραύματα ἔλαβον, ὀλίγοι δὲ καὶ ἀπώλλοντο. ταῦτα εἰδὼς θεόφιλος, εὐθὺς ὡς εἶχεν, ἐπὶ τὴν ἀλεξάνδρειαν ἔφυγε. τοῦτο δὲ καὶ οἱ ἄλλοι ἐποίουν ἐπίσκοποι, πλὴν ὀλίγων, οἳ τὰ ἰωάννου ἠσπάζοντο. καὶ πάντες εἰς τὰ ἑαυτῶν φυγῇ ἀνεχώρησαν. τούτων οὕτω γενομένων, ἐν καταγνώσει μὲν τοῖς πᾶσιν ὁ θεόφιλος ἦν. ἤυξησε δὲ τὸ κατ' αὐτοῦ μῖσος, τὸ αὖθις αὐτὸν μηδὲν ὑποστειλάμενον, τὰ ὠριγένους ἀσκεῖσθαι βιβλία. ἐρωτηθεὶς οὖν ὑπότινος πῶς ἃ ἀπεκήρυξε, ταῦτα ἀσπάζεται πάλιν, ταῦτα ἀπεκρίνατο, τὰ ὠριγένους ἔοικε βιβλία λειμῶνι πάντων ἀνθέων. εἴ τι οὖν ἐν αὐτοῖς ἐφεύρω καλὸν, τοῦτο δρέπομαι. εἰ δέ τι μοι ἀκανθῶδες φανείη, τοῦτο ὡς κεντοῦν ὑπερβαίνω. τοιαῦτα θεόφιλος ἀπεκρίνατο, μὴ λογισάμενος τὸ τοῦ σοφοῦ σολομῶντος. ὅτι λόγοι σοφῶν ὡς τὰ βούκεντρα, καὶ οὐκ ὀφείλουσι λακτίζειν πρὸς αὐτοὺς οἱ ὑπὸ τῶν θεωρημάτων κεντούμενοι. διὰ ταῦτα μὲν δὴ ἐν καταγνώσει παρὰ πᾶσιν ὁ φιλόθεος ἦν. διόσκορος δὲ εἷς τῶν μακρῶν, ὁ τῆς ἐρημουπόλεως ἐπίσκοπος, ὀλίγον ὕστερον μετὰ τὴν θεοφίλου φυγὴν ἐτελεύτησε. καὶ ταφῆς ἠξιώθη λαμπρᾶς ἐν τῷ μαρτυρίῳ τῷ ἐν τῇ δρυῒ κηδευθεὶς, ἔνθα διὰ ἰωάννην γέγονεν ἡ σύνοδος. ἰωάννης δὲ τῶν διδασκαλίαις ἐσχόλαζε. καὶ χειροτονεῖ σεραπίωνα, τῆς ἐν θρᾴκῃ ἡρακλείας ἐπίσκοπον, δι' ὃν τὸ κατ' αὐτοῦ μῖσος ἐγήγερτο. μετ' οὐ πολὺ δὲ ταῦτα ἐπισυνέβη γενέσθαι.

ιη Τῆς αὐγούστης εὐδοξίας ἀνδριὰς ἀνέστη ἀργυροῦς, ἐπὶ κίονος πορφυροῦ, χλανίδα ἐνδεδυμένος. ἕστηκε δὲ τοῦτος ἐπὶ βήματος ὑψηλοῦ, οὔτε ἐγγὺς, οὔτε πόρρω τῆς ἐκκλησίας, ᾗ ἐπωνύμῳ σοφία. ἀλλὰ διείργει ἄμφω μέση πλατείας ὁδός. ἐπὶ τούτῳ συνήθως δημόδεις ἤγοντο παιδειαί. ἰωάννης δὲ ὕβριν τὰ γινόμενα τῆς ἐκκλησίας νομίζων, τῇ συνηθείᾳ τε παρρησίᾳ ἀνακτησάμενος πάλιν τὴν ἑαυτοῦ γλῶτταν, κατὰ τῶν ταῦτα ποιούντων ἐξώπλιζε καὶ δέον τοὺς κρατοῦντας λόγῳ παρακλητικῷ πείθειν, παῦσαι τῆς παιδείας. ὁ δὲ τοῦτο μὲν οὐκ ἐποίει. καταφορικῇ δὲ τῇ γλώσσῃ χρησάμενος, ἔσκωπτε τοὺς γενέσθαι ταῦτα κελεύσαντας. ἡ δὲ βασίλισσα πάλιν εἰς ἑαυτὴν εἷλκε τὰ γενόμενα. καὶ ὕβριν ἑαυτῆς τοὺς ἐκείνου λόγους νομίζουσα, πάλιν παρασκευάζει σύνοδον ἐπισκόπων συνάγεσθαι κατ' αὐτοῦ. αἰσθόμενος δὲ ὁ ἰωάννης, τὴν περιβόητον ἐκείνην ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας διεξῆλθεν ὁ-

μιλίαν,

μιλίαν, ἧς ἡ ἀρχὴ, πάλιν ἡ ῥωδιὰς μαίνεται, πάλιν ταράσσεται, πάλιν ὀρχεῖται, πάλιν ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν ἰωάννου ζητεῖ λαβεῖν. τοῦτο πλέον εἰς ὀργὴν ἐξῆψε τὴν βασιλίδα. καὶ μετ' οὐ πολὺ παρῆσαν οἱ ἐπίσκοποι, λεόντιος ἐπίσκοπος ἀγκύρας, τῆς μικρᾶς γαλατίας· ἀμμώνιος λαοδικείας, τῆς ἐν πισιδίᾳ· βρίσων, φιλίππων τῶν ἐν θρᾴκῃ· ἀκάκιος βεροίας τῆς ἐν συρίᾳ, καὶ ἄλλοι τινές. παρόντων δὲ τούτων, ἀνεκινοῦντο οἱ πρώην κατήγοροι. ἰωάννης μὲν οὖν ἐθάρρει ἐπὶ τούτοις, καὶ ἠξίου ἐπιζητεῖσθαι τὰ κατηγορούμενα. τῆς δὲ ἑορτῆς τῶν γενεθλίων τοῦ σωτῆρος ἐπελθούσης, ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν ἐκκλησίαν συνήθως οὐκ ἀπήντα. ἀλλὰ δηλοῖ τῷ ἰωάννῃ ὡς οὐ πρότερον αὐτῷ κοινωνήσει, πρὶν ἂν πρότερον ἀποδύηται τὰ ἐγκλήματα. ἐπεὶ δὲ τοῦ ἰωάννου θαρρούντος οἱ κατήγοροι δειλότεροι ἐδείκνυντο, οἱ παρόντες ἐπίσκοποι ἄλλο μὲν ἐρεύνων οὐδέν· μόνον δὲ τοῦτο δεῖν εἰς κρίσιν ἄγεσθαι ἔλεγον, ὅτι μετὰ τὴν καθαίρεσιν μὴ ψηφισαμένης τῆς συνόδου, ἑαυτῷ εἰς τὴν θρόνον εἰσεπήδησε. τοῦ δὲ λέγοντος ὡς ἑξηκονταπέντε ἐπίσκοποι κοινωνήσαντες αὐτῷ, ἐψηφίσαντο, οἱ περὶ λεόντιον αὐτεπῆγον. ἀλλὰ πλείους ὦ ἰωάννῃ κατεψηφίσαντό σου ἐν τῇ συνόδῳ. ἐπεὶ δὲ πάλιν ὁ ἰωάννης τὸν κανόνα τοῦτον οὐ τῆς αὐτῶν ἐκκλησίας, ἀλλὰ τῶν ἀρειανῶν εἶναι ἔλεγον· οἱ γὰρ ἐν τῇ αὐτιοχείᾳ συνελθόντες ἐπὶ τῇ καθαιρέσει τῆς ὁμοουσίου πίστεως, ἀπεχθείᾳ τῇ πρὸς ἀθανάσιον, τὸν κανόνα ἐξέδωκαν, μὴ προσδεξάμενοι τὰς ἀπολογίας, κατεψηφίσαντο, μὴ νομήσαντες ὅτι ὦ κανόνι τούτῳ χρησάμενοι, καὶ ἀθανάσιον καθεῖλον. ταῦτα πέπρακται, ἐγγιζούσης τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα. δηλοῖ οὖν ὁ βασιλεὺς ὦ ἰωάννῃ, μὴ δύνασθαι εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐλθεῖν, ὅτι δύο αὐτοῦ κατεψηφίσαντο σύνοδοι. ἤργει οὖν ὁ ἰωάννης λοιπὸν, οὐδαμῶς τε εἰς τὴν ἐκκλησίαν κατήρχετο. εὐθὺς οὖν πάντες οἱ αὐτῷ προσκείμενοι ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἀναχωρήσαντες, τὸ μὲν οὖν πάσχα ἐν ὦ δημοσίῳ λουτρῷ ὦ ἐν κωνσταντιαναῖς, ἐπετέλεσαν. σὺν αὐτοῖς δὲ πολλοὶ ἐπίσκοποι, καὶ πρεσβύτεροι, καὶ ἄλλοι ἱερατικοῦ τάγματος, ἐξ ἐκείνου τὲ κατ' ἰδίαν τὰς συναγωγὰς ἐν διαφόροις τόποις ποιούμενοι, ἰωαννῖται προσηγορεύθησαν. ἰωάννης δὲ ἐπὶ δύο μῆνας οὐδαμοῦ προέβαινεν, ἕως ὅτου βασιλέως ἐκέλευε πρόσταγμα εἰς ἐξορίαν ἀπάγεσθαι. καὶ ὁ μὲν ἀπήγετο, τῆς ἐκκλησίας ἐγκυσθείς. τινὲς δὲ τῶν ἰωαννιτῶν κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν, τὴν ἐκκλησίαν ἐνέπρησε. καιομένης δὲ αὐτῆς, ἄνεμος ἀφηλιώτης πνεύσας, καὶ τὸν οἶκον τῆς συγκλήτου γερουσίας κατέκαυσε. τοῦτο γέγονε τῇ εἰκάδι τοῦ ἰουνίου μηνὸς, ἐν ὑπατείᾳ ὀνωρίου ἕκτῃ, ἣν σὺν ἀρισταινέτῳ ἐδίδου. ὅσα μὲν οὖν διὰ τὸν γεγενημένον ἐμπρησμὸν, ὁ τῆς κωνσταντίνου πόλεως ὕπαρχος, ᾧ ὄνομα ἦν ὀπτάτος, ἐλέγεν τὴν θρησκείαν ὑπάρχων, καὶ διατοῦτο τοὺς χριστιανοὺς μισῶν κατὰ τῶν φιλούντων τὸν ἰωάννην ἔπραξε. καὶ ὡς πολλοὺς ἐξ αὐτῶν ἐκόλασεν, παραλιπεῖν μοι δοκῶ.

Ὀλίγων δὲ ἡμερῶν διελθουσῶν, χειροτονεῖται ἐπίσκοπος κωνσταντίνου πόλεως ιθ̅ζ̅
ἀρσάκιος, ὃς ἀδελφὸς μὲν ἐγεγόνει νεκταρίου, τοῦ πρὸ ἰωάννου τὴν ἐπισκοπὴν καλῶς διοικήσαντος· γηραιὸς δὲ σφόδρα. ὑπὲρ γὰρ ὀγδοήκοντα ἔτη ἐτύγχανεν ὤν. καὶ τούτου δι' ὑπερβολὴν πρᾳότητος τὴν ἐπισκοπὴν ἡσύχως διέποντος, ὁ τῆς χαλκηδόνος ἐπίσκοπος κυρῖνος, οὗ τὸν πόδα ἄκων μαρουθᾶς ὁ μεσοποταμίας ἐπίσκοπος ἐπάτησεν, οὕτω κακῶς διετέθη, ὡς σηπεδόνα ποιῆσαι, καὶ γενέσθαι ἀνάγ-

κην, ὥστε ἀποφηνᾶναι τὸν πόδα. οὐχ' ἅπαξ δὲ τοῦτο ἐγένετο, ἀλλὰ πλειάκις ἀπεφορίζετο. ἐπενέμετο γὰρ ὁ πάσσος, καὶ ὅλον τὸ σῶμα, ὥστε καὶ τὸ ἕτερον πόδα μεταλαβόντα τοῦ κακοῦ, τὸ αὐτὸ ἐποίησεν. τούτου χάριν δὲ πεποίημαι μνήμην, ὅτι πολλοὶ ἔφασκον ἀφ' ἑαυτοῦ ἰωάννου βλασφημίαν ταῦτα παθεῖν τὸν κυρῖνον, ὅτι ἀγῶνα τὸν αὐτὸν σύνεχῶς ἀπεκάλει, ὡς μοι καὶ πρότερον εἴρηται. ὅπως δὲ ζωὴ ἐβλάβη καὶ χάλαζαν παμμεγεθεστάτην ἐν τῇ κωνσταντίνου πόλει καὶ τὰ αὐτὰ κατενεχθῆναι πρόσφατα, γέγονε τοῦτο ἐν τῇ αὐτῇ ὑπατείᾳ, περὶ τὰ τεσσαράδα τοῦ σεπτεμβρίου μηνός, τοῦτο ἔλεγον τῷ θεοῦ μισῶν γνώσεις, ὅτι τῇ ἀκρίτῳ καθαιρέσει ἰωάννου. ἤνυξησε δὲ τοῖς γεγονόσι λόγοις καὶ ἡ τοῦ βασιλίδος ὑπογραφὴ τελευτή. τελαρτῇ γὰρ ἡμέρᾳ μετὰ τὸ καταπεμφθῆναι τὸν χάλαζαν, ἐτελεύτησεν. λόγοι δὲ ἔφασκον δίκαια πεπονθέναι τὸν ἰωάννην ὑπὸ τῆς καθαιρέσεως, ὅτι πολλὰς ἐκκλησίας τῶν ναυατιανῶν, καὶ τεσσαρεσκαιδεκατιτῶν, καὶ ἀλλογενῶν ἀναστάτους ἐποίησεν τὰ αἱρέσεις, καὶ τὸν λυδίαν γνώμονος ἔλαβεν, λιβίνικα ἀφ' ἑαυτοῦ ἡρακλείδου χρεωφειλέτην, ὑπὲρ τοῦ ἔφεσον ἐσάλη. ἀλλὰ πότερον δίκαια ἡ καθαίρεσις ἰωάννου κατὰ τὸν λόγον τῶν λυπηθέντων ἐπ' αὐτῷ ἐγένετο, ἢ κυρῖνος δίκαιον τὰ βλασφημίας ἐδίδου δίκην, καὶ πότερον ἀφ' ἰωάννου ἡ χάλαζα κατεπέμφθη, καὶ ἡ βασίλισσα ἐτελεύτησεν, ἢ ταῦτα δι' ἑτέρους ἐλήνετο λόγους, ἢ καὶ δι' ἀμφοτέρα, θεὸς οἶδεν εἰπεῖν, ὁ τῶν κρυπτῶν γνώστης, ὁ δὲ αὐτὸς τὰ δικαιοκρισίας, κριτὴς δίκαιος. ἐγὼ δὲ τὰ τοιαῦτα θρυλούμενα ἔγραψα.

κζ Ἀρσάκιος δὲ οὐ πολὺ ἐπεβίω τῇ ὑποσκοπῇ χρόνον. τῇ γὰρ ἑξῆς ὑπατείᾳ, ἥτις ἦν φελίχωνος τὸ δεύτερον, καὶ μαρτιμίου πρὸ τὸ ἑνδεκάτου τοῦ νοεμβρίου μηνὸς ἐτελεύτησε. πρὸ ἀσουσδάσου δὲ πολλοῖς γνωρίμης ἦν ὑποσκοπῆς, καὶ ἀφ' οὗ τοῦ πολλοῦ διαφραμένης χρόνου, τῇ ἑξῆς ὑπατείᾳ, ἥτις ἦν ἀρκαδίου τὸ ἕκτον, καὶ πρόβου, προεβλήθη εἰς τὸ ὑποσκοπὴν μνὴρ δίλαβος, ᾧ ὄνομα ἦν ἀτλικός, ὃς τὸ μὲν γένος ἐκ σεβαστῆς τῆς ἀρμενίας κατῆγε· ἀσκητικὸς δὲ τὸν βίον, ἐκ νέας ἡλικίας, καὶ μάλιστα μετὰ τὴν τελείως πεπαιδεῦσθαι, πλέον φυσικὸς φρόνιμος ἦν. μικρὰ περὶ μὲν τούτου μικρὸν ὕστερον λέξω.

κα Ἰωάννης δὲ ὑπὸ τοῦ ἐξορίαν ἀπαγόμενος, ἐν κομανοῖς τοῦ δυσίνου πόντου ἐτελεύτησε, τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ νοεμβρίου μηνὸς, τῇ ἑξῆς ὑπατείᾳ, ἥτις ἦν ὀνωρίου τὸ ἕβδομον, καὶ θεοδοσίου τὸ δεύτερον, μνὴρ ὡς καὶ πρότερον ἔφην, ἀφ' ἧλον ζφεσσύνης θυμῷ πλέον, ἢ αἰδοῖ χαριζόμενος, καὶ ἀφ' ζφεσσύνης πρηϋσιαυτέρᾳ ἀφ' βίου τῇ γλώσσῃ χρησάμενος. θαυμάσαι δέ μοι ἔπεισι, πῶς τοσοῦτον ζῆλον ζφεσσύνης ἀσκῶν, ἐν προσομιλίαις αὐτοῦ καταφρονῆν τῆς σωφροσύνης ἐδίδαξε. μαῦς γὰρ μὲν τὸ βάπτισμα τῶν ὑποσκόπων ἀφ' τοῦ ζυνόδου τῶν ὑποσκόπων μετοικίας τοῖς ἑπταικόσι δοτείσης, αὐτὸς ἀπετόλμησεν εἰπεῖν, χιλιάκις μετοικήσας εἰσελθε. ἐφ' ᾗ διδασκαλίᾳ πολλοὶ μὲν καὶ τῶν γνωρίμων αὐτοῦ κατέγνωσαν· μάλιστα δὲ σισίνιος, ὁ τῶν ναυατιανῶν ὑποσκόπος, ὃς καὶ λόγον ὑπενθυμίου τοῦ λεχθέντος συνέγραψεν, καὶ γυναίως αὐτὸν ἀφ' οὗ κατέδραμε. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἤδη πρότερον ἐγένετο.

κβ Περὶ δὲ σισίνιον βραχέα διεξελθεῖν οὐκ ἄκαιρον εἶναι ἡγοῦμαι. μνὴρ ἦν, ὡς πολλάκις ἔφην, ἡγούμενος, καὶ τὰ φιλόσοφα ἄκρως μαθών· διαλεκτικῆς δὲ σφόδρα ἐπεμελήσατο, καὶ τὰ ἱερὰ γράμματα ἄκρως ἑρμηνεύειν ἠπίστατο· ὡς καὶ νόμιον τὸ αἱρετικὸν,

ρεῖκὸν πολλάκις αὐτὸ φυγεῖν τὸν ὀπτὴ τῇ διαλέξει δηνότητα. τὸν δὲ διαιτᾶσθαι ἐν οὐ λιτός. ἀλλ' ὁ μὲν ἀκρα σφεστοπὴ πολυτελῆ ταύτῃ ἐκέχρητο. πυφανῆ τε ὁ ἐαθῆτι λευκῇ, καὶ δὶς τ' ἡμέρας ὁ λουσῖς δημοσίοις λουόμενος διετέλει. καὶ πολε ἐσθῆτα αὐτὸν ἔνος, τὸ χλαῖναν ὀπισθοπος ὤν, δὶς λούοιτο τ' ἡμέρας, ὅπερ τεῖον οὐ φθάνει, ἀπεκρίνατο. ἤδοτε δὲ ἄρα κίον τ' ὀπίσθοπον κ' ἱμάτιον ὁρᾶν, ἠρωτήθη ὑπὸ ἔνος τὸν ἐρασκίον, ἀφ' τί αἰσκεῖον ὀπισθοπῶ ἐαθῆτα φορεῖν, καὶ ποῦ γέγραπται λευκὰ τὸν ἱερωμένον ἀμφιέννυσθαι. ὁ δὲ, σὺ πότερον, ἔφη, εἰπὲ, ποῦ γέγραπται μέλαιναν ἐαθῆτα φορᾶν τ' ὀπίσθοπον. τῷ δὲ ἐρωτήσαντος ὁν ἀπόρῳ ἔνος, πρὸς τὸν αὐτερώτησιν ἐπήγαγεν ὁ σισίνιος. ἀλλὰ σὺ μὲν οὐκ οἶδ', ἔφη, δεῖξαι δυνήσῃ, ὡς δεῖ τὸν ἱερωμένον μέλαιναν ἀμφιέννυσθαι. ἐμοὶ δὲ καὶ ὁ σολομὼν πρ' ἡνεσε λέγων, ἔστωσάν σου ἱμάτια λευκά. καὶ ὁ σωτὴρ ὁν τοῖς διαγγελίοις, λευκῇ φαίνει ἐαθῆτι χρησάμενος. οὐ μὲν δὴ καὶ μωϋσῆν κ' ἠλίαν, λευκοφορεῖν τας τοῖς ἀποστόλοις ἔδοξεν. ταῦτα δὴ κ' ἄλλα πολλὰ ἐφ' ἱκανῶς εἰπὼν, τὰ μέγιστα ὑπὲ τῶν παρόντων ἐθαυμάσθη. λεοντίου δὲ τ' ἀγκύρας τ' ὁν τῇ μικρᾷ γαλατίᾳ ὀπισκόπου ναυαγιαν ἐκκλησίαν ἀφαιρουμένου, & τῇ κωνσαντίνᾳ πόλει ὀπιδημοῦντος, ὁ σισίνιος ᾔθων πρ' αὐτὸν, πρεκάλει ἀποδυῶαι τὸν ἐκκλησίαν. ὁ δὲ θερμῶς ἀπήντησε, καὶ φησὶ τας τὸν αὐτὸν. ὑμεῖς, φησὶν, οἱ ναυατιανοὶ, οὐκ ὀφείλετε ἐκκλησίας ἔχειν, τὸν μετάνοιαν διαιρουμένους, κ' τὸν φιλανθρωπίαν τ' θεοῦ ἀποκλείοντες. ταῦτα κ' τὰ τοιαῦτα πλείονα τ' λεοντίου κακῶς τοῖς ναυατιανοῖς λέγοντος, ἔφη ὁ σισίνιος, καὶ μὲν σὺ οὕτω μετάνοος ὡς ἐγώ. τ' δ' πάλιν ἐπάγοντος, πῶς μετάνοος, ἔφη ὁ σισίνιος, ὅτι σε εἶδον, ἀπεκρίνατο. ἰωάννου δὲ πόλε τῆ ὀπισκόπου ἐγκαλοῦντος αὐτῷ, κ' λέγοντος ὅτι οὐ δικαίᾳ ἡ πόλις δύο ἐπισκόπους ἔχει, ὁ σισίνιος ἔφη, σὺ δὲ ἔχε. τοῦ δὲ ἰωάννου χαλεπήναντος, κ' φήσαντος, ἐρᾷς ὅτι μόνος εἶ βούλῃ ὀπίσθοπος, ὁ σισίνιος οὐ τοῦτο, ἔφη, λέγω, ἀλλ' ὅτι ἐγὼ τοιαῦτά σοι μόνῳ οὐκ εἰμὶ ὀπίσθοπος, ὅς τοῖς ἄλλοις εἰμί. ὁ δὲ ἰωάννης πρὸς τ' λεχθὲν ἀγανακτήσας, ἀλλ' ἐγὼ, ἔφη, παύσω πρᾶγμα τοῦτο. αἱρετικὸς γὰρ ὑπ' ἐμοῦ. πρὸς δὴ τοῦτῳ χρηέντος ὁ σισίνιος ὑπήντησεν. ἀλλ' ἐγὼ, ἔφη, κ' δίδοις πρ' ἔξω, εἰ μὲ τηλικούτου καμάτου ἀπαλλάξας. ἀφαμαλαχθεὶς δὲ οὐκ τ' ἀποκρίσεως ὁ ἰωάννης, ἀλλ' οὐκ ἄν σε, ἔφη, παύσω τὸ πρᾶγμα ἐγὼ, εἰ σε ὅλως τ' λέγειν λυπεῖ. οὕτω μὲν οἷος τ' ἕτοιμος πρὸς τὰς ἀποκρίσεις κ' χαρίεις ἦν ὁ σισίνιος. χρόφη δὲ ταῦτα κ' ἀπομνημονεύθη τὰ εἰρημένα αὐτῷ, μακρὸν ἄν εἴη. διὸ & δι' ὀλίγων ἀπέδοξα οἷος ἦν ἀρκεῖν ἡμῖν ὁ μῦθος. οὐκ ἔνο δὲ φημι, ὅτι διὰ παιδὸς ἴσην πρεσβύτου ἦν. καὶ διὰ ταύτην, πόλλες ἐφεξῆς οἱ ὀπίσθοποι ἠγάπων τε καὶ ἐτίμων αὐτόν. οὐ μὲν ἀλλὰ κ' πόντε οἱ τ' συγκλήτου πρῶτοι τ' αὐτὸν καὶ ἐθαύμαζον. & πολλὰ μὲν αὐτῷ βιβλία συνέγραπται. λεξιθηρᾶς δὲ ὁν αὐτοῖς, κ' ποιητικὰς πάντα μίγνυσι λέξεις. λέγων ἃ μᾶλλον, ἢ διανινωσκόμενα ἐθαυμάζετο. πρεσβύτου γὰρ αὐτῷ χάρις, τό τε πρέσβυ τῇ φωνῇ, καὶ ᾧ χήμαλι, & ᾧ βλέμματι, κ' τῇ ὅλῃ κινήσει τ' σώματος. ἠγαπᾶτο οὖν καὶ διὰ ταῦτα πάντων τε τὴν ἀρετὴν, κ' μάλιστα πάντων τοῦ ὀπισκόπου ἀτικοῦ. & τὰ μὲν περὶ σισινίου, ταῦτα.

Τθλυτᾷ δὲ οὐ πολὺ μετὰ τὸν ἰωάννου τελευτὸν, ὁ βασιλεὺς ἀρκάδιος, ἀνὴρ κγ΄

πρᾶος, καὶ ἡσύχιος, καὶ πρὸς τῷ τέλει τῆς ζωῆς, θεοφιλοῦς δόξαν κτησάμενος, ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε. ἐν τῇ κωνσταντινουπόλει, οἶκος ἐστὶ μέγιστος, καροίαν ἔχων ἐπώνυμον. ἔστι γὰρ ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ οἴκου δένδρον καροία, ἐφ' ἧς κρεμασθῆναι λόγος τὸν μάρτυρα ἀκάκιον, καὶ τελειωθῆναι δι' ἣν αἰτίαν καὶ οἰκίσκος ᾧ δένδρῳ παρῳκοδομήθη εὐκτήριος. τοῦτον ἱστορῆσαι ὁ βασιλεὺς ἀρκάδιος βουληθείς, εἰς αὐτὸν παρεγένετο, εὐξάμενός τε αὖθις ἀπεχώρει. πάντες δὲ οἱ περιοικοῦντες τὸν εὐκτήριον οἶκον, ἐπὶ τῷ θεάσασθαι τὸν βασιλέα σὺν ἔτρεχον. καὶ οἱ μὲν ἔξω τῆς οἰκίας γενόμενοι, προκαταλαβεῖν τὰς παρόδους ἐσπούδαζον, ἀφ' ὧν φανερώτερόν τε τοῦ βασιλέως τὸ πρόσωπον, καὶ τὴν περὶ αὐτὸν δορυφορίαν ἡγοῦντο θεάσασθαι. ἄλλοι δὲ ἐπηκολούθουν, ἕως ἅπαντες σὺν γυναιξὶ, καὶ παιδίοις, ἐκ τὸς τοῦ οἴκου ἐγένοντο. καὶ μετατοῦτο εὐθὺς ὁ περικείμενος τῷ εὐκτηρίῳ μέγιστος οἶκος, ἅπας κατέπεσεν. ἐκ δὲ τούτου, βοὴ σὺν θαύματι ἐπηκολούθει, ὡς ἡ τοῦ βασιλέως εὐχὴ τοσούτους τῆς ἀπωλείας ἐρρύσατο. ταῦτα μὲν οὕτως ἐγένετο. καταλιπὼν δὲ τὸν υἱὸν θεοδόσιον ὀκταετῆ τυγχάνοντα, ἐτελεύτησεν ἐν ὑπατείᾳ βάσσου, καὶ φιλίππου, τῇ πρώτῃ τοῦ μαΐου μηνὸς, τοῦτο δὲ ἦν ἔτος δεύτερον τῆς διακοστῆς, ἐνενηκοστῆς ἑβδόμης ὀλυμπιάδος· συμβασιλεύσας δὲ τῷ πατρὶ θεοδοσίῳ, ἔτη δεκατρία· μετὰ δὲ τὴν τελευτὴν τοῦ πατρὸς, ἔτη δεκατέσσαρα, ζήσας ἔτη τριακονταέν. περιέχει ἡ βίβλος, χρόνον ἐτῶν δώδεκα, μηνῶν ἕξ.

Εν ἄλλοις ἀντιγράφοις εὕρηται ταῦτα κείμενα, οὐχ' ὡς λείποντα, ἀλλὰ κατὰ τρόπον ἄλλον φράσεως ὄντα. σὺν εἰδόμεν οὖν ὡς καλόν ἐστι ταῦτα παραθέσθαι. τούτου χάριν, ταῦτα παρεθήκαμεν ἐνταῦθα.

Επειδὴ δὲ ἐν τοσούτῳ συνέβη τῆς ἐφέσου τελευτῆσαι τὸν ἐπίσκοπον, ἀνάγκη κατέλαβε τὴν ἰωάννην, εἰς τὴν ἔφεσον ἀπελθεῖν, ἐπὶ τὸ χειροτονῆσαι ἐπίσκοπον. καὶ γενόμενος ἐν αὐτῇ, ἄλλων τε ἄλλον προβαλέσθαι σπουδαζόντων, αὐτὸς ἡρακλείδην τινὰ διάκονον ἑαυτοῦ, γένει κύπριον, εἰς τὴν ἐπισκοπὴν προεβάλετο. γενομένης δὲ ἐπὶ τούτῳ στάσεως ἐν τῇ ἐφέσῳ, ὡς οὐκ ἀξίου πρὸς τὴν ἐπισκοπὴν τοῦ ἡρακλείδου, ἀνάγκη γέγονε χρονίζειν τὸν ἰωάννην κατὰ τὴν ἔφεσον. παρεγίνοντος δὲ αὐτοῦ κατ' αὐτὴν, ὁ σεβηριανὸς ἐν τῇ κωνσταντίνου πόλει ἐρασμιώτερος τοῖς ἀκροαταῖς ἐγίνετο. καὶ ταῦτα οὐκ ἠγάνθανε τὸν ἰωάννην. ταχέως γὰρ αὐτῷ τὰ γινόμενα διηγγέλλετο παρὰ σαραπίωνος, ὃς πάνυ ἠγαπᾶτο παρὰ τοῦ ἰωάννου, καὶ πᾶσαν τὴν περὶ τὸ ἐπισκόπειον φροντίδα ἐκεχείριστο, διὰ τὸ εὐλαβὲς αὐτοῦ, καὶ ἐν πᾶσι πιστὸν, καὶ περὶ πάντα νηφάλεον, καὶ σπουδαῖον, περὶ τὴν τοῦ ἐπισκόπου συγκρότησιν. ἀλλ' οὐκ εἰς μακρὰν ἰωάννης ἐπὶ τὴν κωνσταντινούπολιν ἔρχεται. καὶ αὐτὸς μὲν πάλιν τὴν προσήκουσαν κηδεμονίαν τῶν ἐκκλησιῶν ἐποιεῖτο. μεταξὺ δὲ σαραπίωνος τοῦ διακόνου, καὶ σεβηριανοῦ τοῦ ἐπισκόπου, πολλή τις ἦν μικροψυχία, τοῦ μὲν σαραπίωνος ἀντικειμένου ᾧ σεβηριανῷ, διὰ τὸ ἐθέλειν αὐτὸν ἐν ταῖς διαλέξεσι παρευδοκιμεῖν τοῦ ἰωάννου. τοῦ δὲ σεβηριανοῦ ζηλοῦντος τὸν σαραπίωνα, διὰ τὸ προκεῖσθαι αὐτῷ ἰωάννην τὸν ἐπίσκοπον, καὶ πᾶσαν τὴν φροντίδα, ἐγχειρισθῆναι τοῦ ἐπισκοπείου. οὕτω δὲ πρὸς ἀλλήλους ἐχόντων, συνέβη τὴν κακίαν τοῦ μίσους ἐπὶ πλεῖον ἐλθεῖν, ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε. ποτὲ γὰρ τοῦ σεβηριανοῦ παρόντος, τὴν προσήκουσαν ἐπισκόπῳ τιμὴν ὁ σαραπίων οὐκ ἀπένειμεν· ἀλλὰ καθήμενος διετέλει, ἢ μὴ ἑω-

μὴ ἐωρακὼς αὐτὸν ὡς ὕστερον ὅπου τοῦ συνεδρίου μὴ ὄρκων ἐβεβαιοῦτο, ἢ μικρὰ φρονήσας ὡς κρείττων ὁπισκόπου προυσίας καθὼς ἔλεγε σεβηριανός, οὐκ ἔχω λέγειν, θεὸς μόνος ἴσως. ὅτε δὲ σεβηριανὸς οὐκ ἰῶνεῖκε τὴν τοῦ Σαραπίωνος καὶ Φρόνησιν, ἀγανακτῶν αὐτὰ καὶ τοῦ κοινοῦ ἀγνώσεως συνεδρίου, μὴ ὄρκου καταικρίνας τὸν Σαραπίωνα, καὶ οὐ μόνον τὴν ἀξίας τοῦ διακόνου ἀποκηρύττει, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐκκλησίας αὐλῆς. μαθὼν ταῦτα ἰωάννης, βαρέως ἰῶνεῖκεν. ἦν δὲ τοιαῦτα ζηλοῦμενος ὅπου συνεδρίου, καὶ τοῦ Σαραπίωνος ἀπολογουμένου, καὶ πιστευμένου ὃ μὴ ἑωρακέναι, ἀγανακτῶν καὶ μάρτυρας τοιούτους, τὸ μὴ κοινὸν τῶν συνηλυθότων ὁπισκόπων συνεγίνωσκε, καὶ προκαλεῖται τὸν σεβηριανὸν δέξασθαι ἀπολογούμενον τὸν Σαραπίωνα. ὁ δὲ ὁπίσκοπος ἰωάννης, τοιοῦτος πληροφορίαν σεβηριανοῦ ἀφορείζει τὸν Σαραπίωνα, ἑβδομάδα ἀποχήσας ἧς ἡμῖν τὴν διακόνου. καίτοι ἐν πᾶσι τοῖς τοιούτοις, δεξιὰν χεῖρα ἔχων αὐτὸν, καὶ τοὺς ἐκκλησιαστικὰς ἀποκρίσεις ὑξύτατον, καὶ ταπεινότατον ὄντα. σεβηριανὸς δὲ οὐδὲν οὕτως ἐπείθετο· ἀλλὰ πολλοῖς ἐλίνετο τελείως ἀποκηρυχθῆναι τὴν διακονίας τὸν Σαραπίωνα, καὶ τῆς κοινωνίας. λυπηθὴς σφόδρα ὅπου τύριος ἰωάννης, ἐξ ἀνάγκης ἀπὸ τοῦ συνεδρίου, καταλείπει τοῖς πρόσθεν ὁπισκόποις τὰ τὴν δίκης, εἰρηκὼς τοιοῖς αὐτοῖς, τὸ πρισάμενον ὑμῖν, καὶ ἀξιώσατε αὐτοὶ διαλαβόντες, καὶ κρίναντες ὁείσαι. ἐγὼ γὰρ τοιοῦτον μὴ τὸν μεταξὺ αὐτῶν διάγνωσιν. τούτων λεχθέντων ὑπὸ ἰωάννου, καὶ ἀνάστατος αὐτὸς, ὁμοίως καὶ τὸ κοινὸν τοῦ συνεδρίου ἀνάστα, κατέλιπεν οὕτω τὰ τῆς δίκης, καταμεμφόμενοι μᾶλλον σεβηριανὸν, διὰ τὸ μὴ εἶξαι τοῖς ῥηθεῖσι τοιοῦτον ὑπὸ ὁπισκόπου ἰωάννου. τοῦ λοιποῦ δὲ οὐκέτι εἰς συνουσίαν τὸν σεβηριανὸν ἰωάννης ἐδέξατο· ἀλλ' εἰς τὴν πατρίδα τὴν αὐτοῦ ἐκδημεῖν αὐτὸν προεκελεύετο, δηλώσας αὐτῷ τοιάδε, οὐκέτι χρήσιμον, φησὶ, ὦ σεβηριανὲ ἐν τοσούτῳ χρόνῳ τῷ ἐμπιστευθεῖσθαί σοι προικίδυ ἀποδυόμενον, καὶ ἐκτὸς ὁπισκόπου τυγχάνειν. διὸ ταπεινώσας καταλαβὲ τὰς ἐκκλησίας σου, καὶ μὴ ἀμβλύνει τοῦ χαρίσματος τοῦ ἐν σοί. ἰδὼν δὲ φλαμβούου αὐτοῦ ὅτι τῷ ὁδοιπορίαν, γνοῦσα ταῦτα ἡ αὐγούστα δόξα, μεμφεῖται τῷ ἰωάννῃ. διασκυλάζει δὲ ἡ ταύτης καλλοθαν τὸν σεβηριανὸν, ἐκ τῆς ἐν βιθυνίᾳ χαλκηδόνος. καὶ ὁ μὲν ὅσον οὐδέπω πρίω. ἰωάννης δὲ τὸν πρὸς αὐτὸν φιλίαν ἐξέκλινε. καὶ σοδενὸς διακαλοῦντος, ἐπείθετο, ἕως ἡ βασίλισσα δόξα, ἐν τῇ ἐπωνύμῳ τῶν ἀποστόλων ἐκκλησίᾳ τὸν υἱὸν θεοδόσιον τοῦτον τὸν νέον, ὄντα κομιδῇ νήπιον ὄντα, εἰς τὰ γόνατα τοῦ ἰωάννου ἐμβαλοῦσα, καὶ ὅρκοις κατ' αὐτοῦ πολλοῖς καθορκώσασα, μόλις τὸν πρὸς σεβηριανὸν ἔπεισε φιλίαν ἀπάσασθαι. τοῦτον μὲν οὖν τὸν τρόπον καὶ τὰ ἑξῆς.

Τάδε περιέχει καὶ ἡ ἑβδόμη βίβλος.

α' Ὡς τοῦ βασιλέως ἀρκαδίου τελευτήσαντος, καὶ καταλιπόντος τὸν υἱὸν θεοδόσιον ὀκταετῆ, αὐθέμιος ὕπαρχος τὴν τῶν ὅλων διοίκησιν ἐποιεῖτο.

β' Περὶ ἀττικοῦ τοῦ κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου, ὁποῖος ἦν τὸ εἶδος.

γ' Περὶ θεοδοσίου, καὶ ἀγαπητοῦ, τῶν ἐν σϋνάδοις ἐπισκοπησάντων.

δ' Περὶ τοῦ ἰαθέντος ἐν ᾧ θείῳ βαπτίσματι ἰουδαίου παραλυτικοῦ, ὑπὸ ἀττικοῦ τοῦ ἐπισκόπου.

ε' Ὅπως σαββάτιος ὁ ἐξ ἰουδαίων ναυατιανῶν πρεσβύτερος, ἀπέστη τῶν ὁμοδοξούντων αὐτῷ.

ϛ' Περὶ τῶν προεστώτων τηνικαῦτα τῆς τῶν ἀρειανῶν δόξης.

ζ' Ὡς θεόφιλον τὸν ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπον κύριλλος διεδέξατο.

η' Περὶ μαρουθᾶ τοῦ μεσοποταμίας ἐπισκόπου, καὶ ὡς δι' αὐτοῦ ὁ χριστιανισμὸς ἐν περσίδι διεπλατϋνθη.

θ' Οἱ κατὰ τοὺς δὲ τοὺς χρόνους ἐν ἀντιοχείᾳ, καὶ ῥώμῃ ἐπισκοπήσαντες.

ι' Ὡς κατὰ τόνδε τὸν χρόνον ἡ ῥώμη ὑπὸ βαρβάρων γέγονε, ἀλλαρίχου ταύτην πορθήσαντος.

ια' Περὶ τῶν ἐν ῥώμῃ τηνικᾶτα ἐπισκοπησάντων.

ιβ' Περὶ χρυσάνθου, τῶν ναυατιανῶν ἐν κωνσταντινου πόλει ἐκκλησία.

ιγ' Περὶ τῆς ἐν ἀλεξανδρείᾳ γενομένης μάχης, μεταξὺ χριστιανῶν καὶ ἰουδαίων, καὶ τῆς τοῦ ἐπισκόπου κυρίλλου πρὸς τὸν ὕπαρχον ὀρέστην διαφορᾶς.

ιδ' Ὡς οἱ κατὰ τὴν νίτραν μοναχοὶ εἰς ἀλεξάνδρειαν ὑπὲρ κυρίλλου κατελθόντες, πρὸς τὸν ὕπαρχον ὀρέστην ἐστασίαζε.

ιε' Περὶ ὑπατίας τῆς φιλοσόφου.

ιϛ' Ὡς πάλιν ἰουδαῖοι πρὸς χριστιανοὺς πόλεμον συμμίξαντες, δίκας ἔτισαν.

ιζ' Περὶ παύλου ἐπισκόπου ναυατιανῶν, καὶ περὶ τοῦ γεγονότος παραδόξου σημείου ὑπ' αὐτοῦ, μέλλοντος βαπτίζειν τὸν ἀπατεῶνα ἰουδαῖον.

ιη' Ὡς τοῦ βασιλέως τῶν περσῶν ἰσδιγέρδου τελευτήσαντος, αἱ μεταξὺ ῥωμαίων καὶ περσῶν σπονδαὶ διελύθησαν, καὶ πόλις ἰσχυρὸς γέγονεν, ἡττηθέντων τῶν περσῶν.

ιθ' Περὶ παλλαδίου τοῦ ταχυδρόμου.

κ' Ὅπως πάλιν οἱ πέρσαι κατακράτος ὑπὸ ῥωμαίων ἡττήθησαν.

κα' Οἷα τοῖς τῶν περσῶν αἰχμαλώτοις ἀκάκιος ἀμίδης ἐπίσκοπος πεποίηκε.

κβ' Περὶ τῶν προσόντων καλῶν ᾧ βασιλεῖ θεοδοσίῳ τῷ νέῳ.

κγ' Περὶ ἰωάννου τοῦ τυραννήσαντος ἐν ῥώμῃ, μετὰ θάνατον ὀνωρίου τοῦ βασιλέως. καὶ ὅπως αὐτὸν ὁ θεὸς τοῦ εὐχαῖς θεοδοσίου καμφθεὶς, χερσὶ τοῦ ῥωμαϊκοῦ στρατοῦ παραδέδωκε.

κδ' Ὡς μετὰ τὴν ἀναίρεσιν τοῦ τυράννου ἰωάννου, οὐαλεντινιανὸν τὸν κωνσταντίου, καὶ πλακιδίας τῆς αὐτῷ θείας, ὁ βασιλεὺς θεοδόσιος βασιλέα τῆς ῥώμης ἀνέδειξε.

κε' Περὶ τῆς ἀττικοῦ διοικήσεως τῶν ἐκκλησιῶν, καὶ ὅτι τὸ ὄνομα ἰωάννου τοῖς διπτύχοις τοῖς ἐκκλησίας ἐνέταξε, καὶ ὅτι τὸν ἑαυτοῦ θάνατον προέγνω.

κϛ' Περὶ σισινίου τοῦ μετὰ ἀττικὸν κωνσταντινου πόλεως ἐπισκοπήσαντος.

κζ' Περὶ φιλίππου πρεσβυτέρου τοῦ ἀπὸ σίδης.

κη' Ὡς πρόκλον κυζίκου ἐπίσκοπον ὁ σισίνιος ἐχειροτόνησεν. οἱ δὲ κυζηκινοὶ τοῦτον οὐ προσεδέξαντο.

Ὡς μετὰ

Ως μὴ τὸ τελευτᾶν σισινίου, νεστόριον ἐκ τῆς ἀντιοχέας μεταπεμψάμενοι, ἐπίσκοπον κωνσταντίνου πόλεως πεποιήκασιν, ὃς ἀΐδιος ἐφωράθη ὁποῖος ἦν. κθ΄

Τίνα τρόπον ἐπὶ τοῦ νέου θεοδοσίου συνῳκίσθησαν. λ΄

Οἷα πεπόνθασιν ὑπὸ νεστορίου μακεδονιανοί. λα΄

Περὶ ἀθανασίου πρεσβυτέρου, δι' οὗ ἡ νεστόριος εἰς τὸ δυσεβεῖν κατολισθήνεν. λβ΄

Περὶ τοῦ ἁγιοθήβου μίσους ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, ὑπὸ τῶν φυγάδων δούλων. λγ΄

Περὶ τῆς ἐν ἐφέσῳ δευτέρας τῆς νεστορίου συνόδου. Θεοδοσίου ζωὴ ὁδός. λδ΄

Ως μὴ τὴν καθαίρεσιν νεστορίου, τὸν πρεσβύτερον ἰωάννην ἐκολούθων ἐν θρόνοις, πρεσβυτεριανοί τινες τῶν ἐπισκόπων μαξιμιανὸν τῆς κωνσταντίνου πόλεως ἐπίσκοπον. λε΄

Παραδείγματα δι' ὧν ὡς δοκεῖ καθασκευάζει ὁ συγγραφεὺς, ἀκώλυτον εἶναι τὴν ἀπὸ θρόνου εἰς θρόνον μετάθεσιν. λϛ΄

Περὶ συλλόγου τοῦ ἀπὸ φιλίππου πόλεως εἰς ῥωάδα μετενεχθέντος. λζ΄

Περὶ τῆς ἐν κρίτῃ ἰουδαίων, ὅπως ἐχειροτονήθη τὴν καῦλα πολλοί. λη΄

Περὶ τῶν γεγονότος ἐμπρησμοῦ ἐν τῇ ναυαλιανῶν ἐκκλησίᾳ. λθ΄

Ως μαξιμιανὸν ἐπίσκοπον θρόνου ἐκβέβληται λαός. μ΄

Περὶ λαοῦ ἐπισκόπου, ὁποῖός τις ὢν. μα΄

Οὐ πολὺν καταβαίνει λόγον ὁ συγγραφεὺς περὶ τῆς καλοκαγαθίας τοῦ βασιλέως θεοδοσίου τοῦ νέου. μβ΄

Οποῖα πεπόνθασιν οἱ βάρβαροι, οἱ ὑπὸ τυράννῳ ἰωάννῃ συμμαχήσαντες. μγ΄

Ως ὁ βασιλεὺς ὠλυμπιανὸς ὁ νέος ἀνεδείχθη ἔγημε τὴν θυγατέρα θεοδοσίου. μδ΄

Ως ἐπίσκοπος λαὸς πέπεικε τὸν βασιλέα, τὸ σῶμα ἰωάννου μεταχομίσαι εἰς κωνσταντίνου πόλιν ἀπὸ τῆς ὀξυείας, ἐν ᾗ τῶν ἀποστόλων ἐκκλησίᾳ κατάκειται. με΄

Περὶ τοῦ θανάτου παύλου, τοῦ ναυαλιανῶν ἐπισκόπου, ὃς τοῦ μετ' αὐτὸν χρόνου μαρκιανοῦ βασιλέως. μϛ΄

Ως ὁ βασιλεὺς θεοδόσιος ἀνδρὶ τῶν ἐαυτοῦ γαμετῇ ἐπὶ ἐσχάτοις ἐπέστειλε. μζ΄

Περὶ θαλασσίου τοῦ καππαδοκίας ἐπισκόπου. μη΄

ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΜΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ. ΚΕΦ. Α΄.

Ο δὲ βασιλεὺς ἀρκαδίου τελευτήσαντος τῇ πρώτῃ μαΐου μηνὸς, ἐν ὑπατείᾳ βάσσου, καὶ φιλίππου, ὀνώριος μὲν ὁ αὐτοῦ ἀδελφὸς τὰ ἑσπέρια διέπει μέρη. ὑπὸ ᾧ καὶ τῷ νέῳ θεοδοσίῳ ὀκταέτης συνεχώρουν, τὰ τῆς ἑῴας ἐπιτρέπει. δημήτριον τὸν ὑπάρχου τὴν διοίκησιν ποιούμενον τῶν ὅλων, ὃς ἔγημε μὲν ἰωάννου τοῦ παῦλον τὸν ἐπίσκοπον ὅτε κωνσταντίνου ἐκυβέρνα τὴν ἐκκλησίαν, ἀντεισαγαγόντος δὲ μακεδόνιον. ἔτι τὰ μεγάλα τείχη τὴν κωνσταντίνου πόλιν περιεβάλετο. φεγγιμφάλου δὲ τῶν τότε δυνάμεων καὶ ἐδόκει, ἐπὶ ἰωῦ,

καὶ ἀδούλως ἐπορεύθην ὀπίσω. ἀλλὰ ἀνεκοινοῦτο πολλοῖς τῶν γνωρίμων περὶ τῶν πραχτέων, μάλιστα δὲ τῷ ἁγίῳ τῆς σοφίης, ὃς μετὰ ἴσης οὔσης αὐτῷ φιλίας, καὶ τῇ πολιτικῇ φρονήσιν, ᾧ δικαιοσύνῃ ἐφάμιλλος ἦν. διὸ καὶ δὴ πρώτα τῇ συμβουλῇ βιώλου ἐπορεύθη.

βζ Τοῦ δὲ νῦν βασιλέως ὄγδοον ἔτος ἄρχοντος, τέλεον ἔτος εἶχεν ἀπίκος τοῦτο ἐν τῇ κωνσταντίνου πόλει διατρέπων, μήτε ὡς φιλόσοφος εἰπομένῳ, μετὰ τοῦ πολὺ πεπαιδεῦσθαι, δίλαβής τε καὶ φρόνιμος. διὸ καὶ τὰς ἐκκλησίας ὅπῃ αὐτοῦ σπεύδοι ὡς μέγα ὠφελοῦσαν. οὐ γὰρ μόνον τοῖς οἰκείοις τῆς πίστεως συνεκρότει, ἀλλὰ καὶ τοῖς αἱρεσιώταις τῇ φρονήσει κατέπληττε, καὶ σκύλλων μὴ αὐτοῖς οὐδαμῶς ἤρεσκε. φοβῶν δὲ ὑπιόντων αὖθις αὖτοῖς πρόφασιν ἑαυτὸν ἐπεδείκνυεν. ἀλλὰ μὴν, οὔτε λόγων ἡμῖν ἐπόνει γὰρ περὶ τὰ τῶν παλαιῶν ἀναγνώσματα, διαφυκτερεύων ἐν αὐτοῖς. διὸ οὐκ ἀξενοφωνήτου τοῦδε ὧν φιλοσόφων, ἢ σοφιστῶν. ἰὼν δὲ καὶ τοῖς ἐντυγχάνουσι χαρίεις τε καὶ ἐπαγωγὸς, καὶ τοῖς λυπουμένοις συνεφύναζε. ἦν ἁπλῶς τε καὶ πρόσολον, τοῖς πᾶσι τὰ πρῶτα ἐνίνεθ. καὶ πρότερον μὲν νίνικα ἐν τῷ πρεσβυτερείῳ ἐπάπεθ, ἐκμαθὼν οἷς καὶ ἐπόνει λόγοις, ἐπ' ἐκκλησίας ἐδίδασκε. μετὰ ταῦτα δὲ τῇ φιλοπονίᾳ, καὶ πρήσιδι κλισαμένου. ἐξ αὐθαιρέδου δὲ πρωτευικωτέραν τὴν διδασκαλίαν ἐποιεῖτο. οὐ μὴν τοιοῦτοί ἦσαν οἱ λόγοι, ὡς καὶ τοῦδε τῶν ἀκροατῶν ἀπορρίπτεσθαι, ἢ γραφῇ παραδίδοσθαι. πρὶν μὲν ἤδοις αὐτοῦ, καὶ ἔρωτος, καὶ παιδεύσεως ἀποχρώντως εἰρήσθω. ὅσα μέντοι μνήμης ἄξια ὑπὸ τῶν αὐτοῦ χρόνων ἐγένεθ, διηγήσομαι.

γζ Ἐν σωσάδῳ πόλει τῆς παλαιανῆς φρυγίας, θεοδόσιός τις ὑπίσχοπος ἦν, ὃς τοὺς ἐν αὐτῇ αἱρετικοὺς, πολλοὶ δὲ ἐν αὐλῇ ὄντες ἐτύγχανον τῆς μακεδονιανῶν θρησκείας, σωφρόνως ἐδίωκεν, ὀξυβαύνων αὐτοῖς οὐ μόνον τῆς πόλεως, ἀλλὰ δὴ καὶ τῶν ἀγρῶν. ἐπὶ τοῦτο ἐποίει, ὡς εἰωθὼς διώκειν τὴν ὀρθοδόξῳ ἐκκλησίαν, οὔτε μὴν ζήλῳ τῆς ὀρθῆς πίστεως· ἀλλὰ φιλαργυρείας πάθει δουλεύων, ἐκ τῶν αἱρετικῶν χρήματα συλλέγειν ἐπουδάζεν. διὸ πολλὰ ἐκίνει, καὶ τὰ μακεδονίου φρονοιώτων, τὰς χεῖρας ὀξοπλίζων ὧν ὑφ' αὐτῷ κληρικῶν. καὶ μυείαις κατ' αὐτῶν χρώμενος μηχαναῖς, οὐδὲ τῶν δικαστηρίοις αὐτοῖς προσδεσμῶν ἀπήλλακτο. μάλιστα γὰρ τὸν ὑπίσχοπον αὐτῶν, ᾧ ὄνομα ἦν ἀγαπητὸς, διαφόρως ἐτάραττεν. ὅθεν καὶ οἱ τῆς ἐπαρχίας ἄρχοντες οὐδαμῶς ἐξαρκεῖν αὐτοῖς προὔμφαινον ἐδόκουν, μάστιγα μόνον ὑπὸ τὸν κωνσταντίνου πόλιν, ἐπαρχικῶν προσταγμάτων ἐδέετο. ἐν ὅσῳ οὖν ὁ θεοδόσιος ἐν τῇ κωνσταντίνου πόλει διέτριβε, ὁ ἀγαπητὸς ὃν προσεταίραι τῆς μακεδονίου θρησκείας ἔφυ, ἐπ' ἀγαθοῦ ἦλθεν ὑπόνοιαν. βουλευσάμενος γὰρ ἅμα τῷ αὐτοῦ κλήρῳ πάντι, καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὑφ' αὐτῷ λαὸν, πείθει τὸν τοῦ ὁμοουσίου πίστιν προσδέξασθαι. καὶ τοῦτο καταστήσας, δίχως ὡς εἶχε τὸν πλήθει πολλῷ, μᾶλλον δὲ πάντι τῷ λαῷ, ὅπῃ τὸν ἐκκλησίαν ὥρμησεν. δίχα τε ὑπιτελέσας, καταλαμβάνει τὸν θρόνον ἐν ᾧ εἰώθει ὁ θεοδόσιος προκαθέζεσθαι. ἑνώσας δὲ τὸν λαὸν καὶ τῷ λοιπῷ τῶν τοῦ ὁμοουσίου πίστιν διδάσκων, τῶν ὑπὸ ζιώαδα ἐκκλησιῶν ἐγκρατὴς γέγονε. τούτων οὕτω γινομένων, ἐφίσατο μετ' οὐ πολὺ θεοδόσιος, τὸν ἐπαρχικὴν βοήθειαν ἐπαγόμενος, οὐδέν τε τῶν γινομένων εἰδὼς, ὡς εἶχεν ὅπῃ τὸν ἐκκλησίαν ἐχώρει. ἐξελαθεὶς δὲ ἐξ

αὐτῆς

αὐλῆς τῶν δὲ πρώτων ὁμοῦ, αὖθις ὅτι τὸ κωνσταντινούπολιν πάλιν ἐπορθοῦτο. γενόμενός τε ἐν αὐλῇ, ὅτι τοῦ ὀπτικοῦ ἀπλικοῦ, τὰ καθ' ἑαυτὸν ἀπωδύρετο, ὡς παραλόγως εἴη τοῦ ὀπτικοπῆς ἐκβληθείς. ἀπλικὸς δὲ γνοὺς τοῦτο μηχανὴν λειτελὲς ἀποδομῶ τῇ ἐκκλησίᾳ, τὸν μὴ θεοδόσιον λόγῳ πρεσβεύσασθαι, πείσας δωρεᾶς τε ἡσύχιον βίον ἀπολαύεσθαι. τοῦτο κρίνας τὰ κοινὰ τῶν ἰδίων διδάξας, μεθ' ὧν τὰ ἀγαπητὸν, ἔχεσθαι τῆς ὀπτικοπῆς μηδὲν ἐκ τῆς θεοδοσίου λύπης δῶρον ὑποφορώμενον.

Ἐν μέντοι γε τούτοις ἀξιόλογον ὅτι τοῦ ἀπλικοῦ χρόνων τῇ ἐκκλησίᾳ ὑπῆρξεν. ὅτε ὁ θαυμάσιος, ἢ ἰαμβῖχος ἢ τῶν χρόνων τούτων καθάρσιος ἀμοιρος ἐῶ. ἰουδαῖος γὰρ τὶς ὢν βαπτιστικὸς ὢν ἐκ πολλῶν ἐτῶν, ὅτι κλίνης κατέκειτο. καὶ πάσης ἰατρικῆς εἰς αὐτὸν γυμνασθείσης, καὶ πάσης ἰουδαϊκῆς δύσεως οὐδὲν ἐπ' αὐτῷ δυνηθείσης, τέλος προσφύγῃ τῷ χριστιανικῷ βαπτίσματι, τούτῳ μόνῳ ἀληθινῷ ἰατρῷ χρήσασθαι πιστεύσας. τοῦτο καταφανὲς τῷ ὀπτικοπῷ ἀπλικῷ ταχέως ἐγένετο. καλέσας οὖν αὐτὸν, καὶ τί εἰς χριστὸν ἔχοι δοὺς διαλαβόμενος, κομισθῆναι ζῶν τῇ κλίνῃ κελεύει ὅτι τὸ φωτιστήριον. ὁ δὲ βαπτιστικὸς ἰουδαῖος εἰλικρινῶς πίστει τὸ βάπτισμα δεξάμενος, ἀπὸ τοῦ κολυμβήθρας τοῦ βαπτιστηρίου αὐθημερόν, ὑγιὴς ἀπήλλακτο τοῦ νοσήματος, καὶ τὰ λοιπὰ ἐν τοῖς ὑγιαίνουσιν ἦν. ταύτην τὴν θεραπείαν ἡ τοῦ χριστοῦ δύναμις καὶ ὅτι τοῖς ἡμετέροις χαρισαμένη δεῖξαι τοῖς ἀνθρώποις ἠθέλησε. διὸ καὶ ἡμῶν πολλοὶ πιστεύσαντες ἐβαπτίσθησαν. ἰουδαίοις δὲ καὶ σημεῖα ζητοῦσιν, οὐδὲ τὰ νενόμενα σημεῖα προσπαίζει. τοιαῦτα μὲν οὖν τοῦ χριστοῦ τοῖς ἀνθρώποις ὑπῆρχε χρηστά. ϛ

Πολλοὶ δὲ πρὸ τούτων τῶν ἡμῶν, τῇ αὐτῶν μοχθηρίᾳ ἐφόλαζον. οὐ γὰρ μόνον ἰουδαῖοι τοῖς νενομένοις τεράστιοι ἠπίστουν, ἀλλὰ δὴ καὶ οἱ φιλοσοφοῦντες ἐκείνοις ἀκολουθεῖν, ἐφάμιλλα αὐτοῖς φρονοῦντες ἠλέγχοντο. σαββάτιος μὲν οὖν ὁ μικρὸν πρόσθεν ἐμνήσθημεν, μὴ βουλόμενος ἐν τῷ οἰκείῳ προσήμενος ἔθει προσβυτερίου μένειν, ὀπτικοπεῖν δὲ ἐξ ἀρχῆς ἀπεύδων, ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς χρόνοις τῆς ναυαλιανῶν ἐκκλησίας ἀνεχώρησε, προφασιν τὴν πρὸς τήρησιν τῶν ἰουδαϊκοῦ πάσχα ποιούμενος. πρόσχωμα οὖν ὀπτικόπῳ ἑαυτῷ σισινίῳ ἐν τόπῳ τῆς πόλεως, ᾧ προσφυμία ξηρόλοφος, ἐν ᾧ νῦν ἡ ἁγία ἀρκαδία ὀνομάζεται, πρᾶγμα ἐτόλμησε πολλῶν κινδύνων ἄξιον. ἐν ἡμέρᾳ γὰρ σωτηρίου, τοῦ δι' ἁγίας προσευχῆς ἀναγινώσκων ἐν ᾧ λεγεται, ὅλη ἦν δὲ ἡ ἑορτὴ ἡ λεγομένη τῶν ἰουδαίων πάσχα, προσθήσει τὰ μηδαμῶς μήτε γεγραμμένα, μήτε ἀκουσθέντα πολλοῖς, ἔστι δὲ ταῦτα. ὀπτικαλάρχους, φησὶν, ὁ ἑξῆς ἀζύμων τὸ πάσχα ποιήσας. τοῦτο ἀκουσθὲν, ἐδόθη εἰς τοὺς πολλούς. καὶ σὺν ἁρπασθέντες οἱ ἀχέραιοι τοῦ ναυαλιανῶν λαοῦ, προσῆλθον αὐτὸν ἐχθρωσυνοῦντα τῷ σοφίσματος. εἰς κακὸν γὰρ τέλος αὐτῷ τὰ τῆς πλασογραφίας ἀπέστρεψε. μετ' οὐ πολὺ γὰρ τὴν ἐκ προσηλήψεως ἑορτὴν ἐπετέλει. καὶ σὺν ἔρρεον πρὸς αὐτὸν ἐξ ἔθους πολλοί. καὶ τὴν ἐξ ἔθους πανυχίδα ποιούντων, θόρυβός τις δαιμόνιος ἐνέπεσεν εἰς αὐτούς, ὡς ἀφασισίνιος ὁ αὐτῶν ὀπτικοπος (ὢν πολλῷ πλήθει ἦρχε) κατ' αὐτῶν. καὶ τὰ ἐφ' ἑαυτῆς ὑμολογίας, οἷα εἰκὸς, ἐν νυκτὶ καὶ σκότῳ τόπῳ ἀποληφθέντες, ἑαυτοὺς (ὡς τότε ἐνόμισαν) ὡς ἀπολέσθαι ἐξ αὐλῶν σὺν τοῖς ἑβδομήκοντα ἀνθρώποις. τοῦτο γὰρ ὑμολογῶν,

πολλοὺς τοῦ σαββατίου ἀπέστησε. τινὲς δὲ αὐτῶν πρέμειναν τῇ ἀληθικῇ θρησκείᾳ καὶ τοὺς μὴ ἀκριβοῦς μόνοι. μετὰ σαββάτιος μὲν ὡς ὁπὶ τὸ ἐπίορκον πρῆλθεν ὁπισκοπήν, μικρὸν ὕστερον λέξομεν.

ς ζ. Δωρόθεος δὲ ὁ τῆς ἀρφανῆς θρησκείας, οὐκ ἐκ τῆς ἀλιοχίας, ὁπὶ τῶν κωνσταντινοπόλιν μετενεχθέντων ἐπὶ τῶν ἀρφανῶν ὡς δυωτέρω ἐμνημονεύσαμεν, ἑκατὸν θεὸς τοῖς δεκαεννέα ὁπισκοπεύσας ἔτη, ἐτελεύτησεν ἐν ὑπατείᾳ ὀνωρίου τὸ ἕβδομον, καὶ θεοδοσίου αὐγούστου τὸ δεύτερον, τῇ ἕκτῃ τοῦ νοεμβρίου μηνός. μετ' αὐτὸν, τὸν ἀρφανῆς θρησκείας θρόνον βαρβᾶς. ὁπὶ τούτου δὴ τοῦ βαρβᾶ, δύο ἀνδρῶν ἠγωνίσθην ἡ τῆς ἀρφανῶν θρησκείας ἀντύχησε, τὸ ἀξίωμα τοῦ θρεσβυτέρου ἐχόντων, ἰωάννου πατρὸς ὄνομα. ᾧ δὲ ἕτερος, γεώργιος. μετὰ γεώργιος μὲν μᾶλλον τῆς ἡγεμονικῆς κατορθώσει παιδεύσιν. ἰωάννης δὲ πάλιν τὰ ἱερὰ ἠσκήτο γράμματα. καὶ μὴν, καὶ τὰ ἀριστοτέλους καὶ πλάτωνος ἀεὶ μετὰ χεῖρας εἶχεν ὁ γεώργιος. ἰωάννης δὲ τοῦ θεοῦ ἐνεκεν ἀνεπαύετο. καὶ δημοσίᾳ τὰ ἱερὰ ἑρμηνεύων γράμματα, οὐδὲ τῆς ἑβραίων γλώσσης ἀμοιρεῖς ἦν. καὶ ἰωάννης μὲν ἤδη θρέσβυτερον, τὸν ἀθυειανῶν θρησκείας ἦν. γεώργιος δὲ ἔτι βαρβᾶ κεχηροτόνητο. ᾧ δὴ ἰωάννης καὶ αὐτὸς ἐντεύξεσι, καὶ ἔγνων ὅπως τοῖς ἐπερωτῶσιν ἕτοιμος ἦν ἀποκρίνεσθαι, σφαλούμενος ὅσα ἀσαφῆ τοῖς θεῖα διείσκιτο λόγια, πολλαχοῦ τε τὸν ὠριγένην ἐκάλει, ὡς ἀγαθῆ μάρτυρα τὸν ἔτι αὐτῷ λεγομένων. θαυμάσας οὖν μοι ἔπεισι, πῶς οὗτοι οἱ ἄνδρες τῇ ἀρφανῶν θρησκείᾳ πρέμειναν, ὧν ὁ μὲν τὸ πλάτωνα ἀεὶ μετὰ χεῖρας εἶχεν· ὁ δὲ τὸν ὠριγένην ἀνέπνεεν. ὡσὲ γὰρ πλάτων τὸ δεύτερον καὶ τὸ τρίτον ἄτιον, ὡς αὐτὸς ὀνομάζειν εἴωθεν, ἀρχὴν ὑπάρξεως εἰληφέναι φησί. καὶ ὠριγένης σωματίδιον πολλαχοῦ ὁμολογεῖ τὸν υἱὸν τῷ πατρί. πλὴν εἰ καὶ τῇ ἑαυτῶν ἐκκλησίᾳ πρέμειναν. ἀλλ' ὅμως τῇ ἀρφανῶν θρησκείαν ληθότως ὁπὸ τὸ χρόσον μετέθεσθαι. πολλὰς γὰρ τῶν ἀρείου βλασφημιῶν τῆς οἰκείας διδασκαλίας ἐξέβαλον. μετὰ δὲ μὴ τούτων τοιαῦτα εἰρήσθω. ὀλίγα εἰς μακεδόνιον δὲ καὶ σισινίου τοῦ ναυαλιανῶν ὁπισκόπου τελευτήσαντος ἐν τῇ αὐλῇ ὑπατείᾳ, χρεσόνητος χρύσανθος, μετὰ οὗ μικρὸν ὕστερον λέξομεν.

ζ ζ. Μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ θεόφιλος ὁ τῆς ἀλεξανδρέας ὁπίσκοπος, ληθαργικῷ πάθει περιπεσών, ἐτελεύτησεν ἐν ὑπατείᾳ ὀνωρίου τὸ ἕνατον, καὶ θεοδοσίου τὸ πέμπτον, τῇ πεντεκαιδεκάτῃ τοῦ ὀκτωβρίου μηνός. ὁπιμάχου δὲ καὶ μακαρίου καὶ ἰωάννου τῆς ὁπισκοπῆς, οἱ μὲν ἐζήτουν ἐν ἀθηναίοις ἀρχιδιάκονον· οἱ δὲ κύριλλον, ὃς ἦν ἀδελφιδοῦς θεοφίλου. σάσεως δὲ γενομένης μεταξὺ τοῦ λαοῦ καὶ νικηθείσης, συμβαλόντες ἐν μέρει τινὶ τοῦ θεοδοσιακοῦ τάγματος ἡγεμόνι ἀβουδάτιος. διὸ τρίτῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν τελευτὴν θεοφίλου ὁ κύριλλος ἐν ἀθηναίοις, ὁπὶ τῶν ὁπισκοπὴν ἀρχικώτερον θεοφίλου πρῆλθε. καὶ γὰρ ἐκ ἐκείνου ἡ ὁπισκοπὴ ἀλεξανδρείας τῶν ἀπὸ τῆς ἱεραρχικῆς τάξεως καταδυναστεύειν τῶν θρασυτέρων ἔλαβε τὸ ἀρχεῖν. διόπερ οὖν κύριλλος τὰς ἐν ἀγεξανδρείᾳ ναυατιανῶν ἐκκλησίας ἀποκλείσας, πολλὰ μὲν αὐλῶν τὰ ἱερὰ κειμήλια ἔλαβεν. τὸν γὰρ ὁπίσκοπον αὐλῶν θεόπεμπτον, πολλῶν ὧν εἶχεν ἀφείλετο.

ζ η. Ὑπὸ δὲ τὸν αὐλῶν τοῦτον χρόνον, καὶ τὸν ἐν θρᾴδι χριστιανισμὸν πλατεῖαν ἦναι συνέβη, ὀξ αἰτίας τοιᾶσδε. μεταξὺ ῥωμαίων καὶ θρᾳῶν, συνεχεῖς ἀεὶ θρεσβεῖαι γίνον-

γένον). διάφοροι δὲ εἰσιν αἱ αἰτίαι, δι' ἃς συνεχῶς πρὸς ἀγῶνας προσβάλλον). χρεία δή σοι καὶ ὅτε ἤγαγον, ὥστε μυριοῦσθαι ὃν μεσοποταμίας ἐπίσκοπον, οὐ μικρὸν ἔμπροσθεν μνήμην πεποιήμεθα, πεμφθῆναι παρὰ τοῦ βασιλέως ῥωμαίων πρὸς τὴν βασιλέα φρισῶν. ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν φρισῶν πολλὴν διελάβετο παρὰ τῶν ἀνδρὶ διρηκῶς, διὰ μιᾶς ἦγον αὐτὸν, καὶ ὡς ὄντως θεοφιλῆ προσεῖχεν. τοῦτο μανθάνων, ὑπέκνιζε τοὺς μάγους, οἱ πολλοὶ παρὰ τῶν φρισῶν βασιλεῖ ἐχθροῖσιν. ἐδεδοίκεισαν γὰρ μὴ τὸν βασιλέα πείσῃ χριστιανίζειν. καὶ γὰρ κεφαλαγίαν αὐτοῖ χρονίαν, ὡς οἱ μάγοι θεραπεῦσαι μὴ δεδυνήσεσθαι, ταύτην ὁ μυριοῦσθας διὰ χαῖς ἐθεράπευσε. βουλεύον) οὖν ἀπάτην οἱ μάγοι. καὶ ὅπῃ οἱ πέρσαι τὸ πῦρ σέβουσιν, εἰώθει δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν οἴκῳ τινὶ τὸ διηνεκῶς καιόμενον πῦρ προσκυνεῖν, ὑπὸ γῆν καλυπτόμενος ἀνθρώπων καθ' ὃν εἰώθει καὶ βαίνεσθαι δεῖν τὸν βασιλέα. ἡσυχαστὴν γὰρ τὸν τῶν χριστιανῶν ἱερέα νομίζῃ θεοφιλῆ. ταῦτα ἀκούσας ὁ ἰσδιγέρδης, ἔτος γὰρ ὄνομα τῷ φρισῶν βασιλεῖ, αἰδούμενος μὲν, ἀποπέμπεσθαι δ' οὖν ὅμως τὸν μαθησόμενον ἐβούλετο. μυριοῦσθας δὲ ἀγαθῶς θεοφιλὴς ἀνήρ, διὰ χαῖς προσέκειτο δι' ὧν δύσκολον τὸν παρὰ τῶν μάγων γινόμενον δόλον. ὦ οὗτος βασιλεῦ, μὴ παίζου, ἔφη, βασιλεῦ. ἀλλ' εἰσελθὼν ὅτε τῆς φωνῆς ἀκούσῃς, ὀρύξας τὸν δόλον ἀνάρρησης. οὐ γὰρ τὸ πῦρ φθέγγεται), ἀλλὰ ἀνθρώπων κατασκευή τοῦτο ποιεῖ. πείθεται τῷ μυριοῦσθᾳ ὁ φρισῶν βασιλεὺς, καὶ αὖθις εἰσῆλθε τὸν οἶκον ὅπου τὸ ἄσβεστον πῦρ. ὅπῃ δὲ αὖθις ἀκούσῃ τῆς αὐλῆς φωνῆς, ὀρύττεσθαι τὸν τόπον ἐκέλευσε. καὶ ὁ προπέμπων τὸν νομισθέντα θεοῦ φωνὸν, ἐξηλέγχετο. προσοργὴς οὖν γενόμενος ὁ βασιλεὺς, τὸ τῶν μάγων γένος ἀπεδεκάτωσε. τούτου γενομένου, εἶπεν ὁ μυριοῦσθας, εἶτα δὴ βούλοιτο, κελεύειν ἐκκλησίας. ἐκ τούτου παρὰ πέρσαις ὁ χριστιανισμὸς ἐπλατύνετο. ὅτε μὲν οὖν μυριοῦσθας ἀποχωρήσας τῶν φρισῶν, αὖθις ὅπῃ τὸν κωνσταντίνου πόλιν παραγίνετο. οὐκ εἰς μακρὰν δὲ πάλιν προσβάσας ἔνεκεν αὐτεπέμπετο. αὖθις τε οἱ μάγοι σκυλοσίας ἐπενοοῦντο, ὅπως δὴ μηδαμῶς τὸν ἄνδρα προσδέχοιτο βασιλεύς. ἐπενόησάν τε δυσφορίαν τινὰ καταβαλεῖν, ὅταν ὁ βασιλεὺς εἰώθει προσέρχεσθαι. διαβολῇ τε ἐχρῶντο, ὡς ἄρα τούτῳ οἱ ὦ χριστιανισμῷ σπουδάζοντες εἰργάσαντο. ὡς δὲ ὁ βασιλεὺς ἤδη προτέρων ὑποπτοτέρως ἔχων τοὺς μάγους, ἀπυθανότερον ἀνεζήτει τοὺς δράσαντας, αὖθις δὲ αὐτῶν μηνυσάντων οἱ τὰ κακῆς ὁδοῦ ποιησάμενοι. διὸ καὶ αὖθις πολλοὺς αὐτῶν ἐπιμορήσατο. μαθυθᾶν γὰρ πλείονος ἦγε μιᾶς. καὶ ἡδέως μὲν ῥωμαίους, καὶ τῷ προσὼ αὖθις φιλίαν ἀπαράλυτον. μικρὸν δὲ ἐδέησε χριστιανίσαι αὐτὸν, πεῖραν δεδωκότος ἑτέραν τοῦ μυριοῦσθα, ζῆλ' ἀλλαττόμενον ὑποσκήπτῳ φροίδος. ἀμφὶ γὰρ τὸν ὀχθωῦπα δαίμονα τῷ υἱῷ τῷ βασιλέως ἀπήλασαν, νηστείαις καὶ προσευχαῖς χολάσαντες. ὁ δὲ ἰσδιγέρδης μὲν ἔφθασε τελευτῆσαι, πρὶν τελείως χριστιανίσαι. εἰς δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ βαραράνην ἦκεν ἡ βασιλεία, ἐφ' οὗ αἱ μεταξὺ ῥωμαίων καὶ φρισῶν σπονδαὶ διελύθησαν, ὡς ὀλίγον ὕστερον λέξομεν.

Περὶ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, κατὰ τὸν μυριόκαρπον φλαβιανοῦ τελευτήσαντος, θζ
πορφύριος τὸν ὑπισκοπὴν διεδέξατο. μεθ' ὃν πορφύριον, αὖθις ἀλέξανδρος τὴν ἐκεῖσε ἐκκλησίας προέστη. κατ' ἐκεῖνον τὸν ῥωμαίων δάμασον ὑπὲρ δεκαοκτὼ ἔτη τὴν ἐπισκοπὴν κατήσαμεν, σεβῆρος διεδέξατο. σεβήρου δεκαπέντε ἔτη κατήσαμ-

τος, δυάσασιος ὅπι ἔτη τεία, τῆς ἐκκλησίας ἐκράτησε. μτ' δὲ δυάσασιον ἰνοκέντιος, ὃς ωεῶτος τοις ἐν ῥώμη ναυαλιανοις ζαύνφ ἤρξαλο, πολλάς τε αὐτῶν ἐκκλησίας ἀφείλελο.

ιζ Υπὸ δὲ τὸν αὐλὸν τοῦτον χρόνον, καὶ ῥώμυλω τῷ βαρβάρων σιωέβη ἀγῶνα. ἀγάεχρος γὰρ ὁις βάρβαρος, τῷ σασσανιδος ὢν ῥωμαίοις, καὶ ᾧ βασιλῆ θεοδοσίῳ εἰς τ' κτ' ὑπάτους τοῦ τυράννου πόλεμον συμμαχήσας, καὶ δι' αὐτοῦ ῥωμαϊκῆ ἀξία ἠμιφθ'ς, ὀκ ἰῶεγκε τὼ ὑτυχίαν. ἀλλὰ βασιλεύων μὲν οὐ ωροείλελο. ἀναχωρήσας δὲ τῆς κωνσανλίνου πόλεως, ὅπι τὰ ἑασέρια μέρη διέβαινε. γενόμενος δὲ ὅπι τὰ ἰλλυρικὰ, λύθυς πόλια λυέτρεπε. διαβαίνων δὲ αὖτις θεσσαλοὶ λυέτρεψαν, ωρὸι τὰς ἐκβολὰς τοῦ πηνεοῦ ποταμοῦ, ὅθεν δι' ὄρους πίνδου, ὅπι νικόπολιν τ' ἠπείρου διαβῖῶαι ὅρι. καὶ συμβαλόντες, ωρὸι τειχίοις αὐτῶν οἱ θεσσαλοί. μτ' δὲ ταῦτα πρῶ τῷ ωρὸ ἑσπέρου ἀφνίζοντες οἱ ζῶν αὐτῷ, τέλος ἐπὶ τῷ ῥώμυλω κατέβαλον. καὶ πορθήσαντες αὐτῶν, τὰ μὲν πολλὰ τῶν θαυμαζῶν ἐκείνων θεαμάτ' κατέκαυσαν. τὰ ὁ χρήματα δι' ἁρπαγῆς ἔλαβον. καὶ πολλοὺς τ' συγκλήτου βουλῆς διαφόρους δίκας ὑποδεδόντες, ἀπώλεσ'. καταπαίζων τε τῆς βασιλείας, δύο δείκνυσι βασιλέα, ὀνόματι ἄπιδον, ὃν μὲν μὲν ἡμέραν, ὡς βασιλέα δορυφορούμενον, ωροϊέναι ἐκέλευε· τῷ δὲ ἑτέρῳ ἐν δούλου τάξει φαίνεσθαι ωρεσκύλαζεν. ἐ ταῦτα κατὰ ωροαίρεσιν, εἰς φυγὴν ἐτράπη, φήμης αὐτὸν ἐν φόβῳ καθισιᾶσης, ὡς εἴη ὁ βασιλεὺς θεοδόσιος δύναμιν ἀποστείλας, τῷ αὐτῷ πολεμήσουσιν. τὰ μὲν οὖν τ' φήμης ὀκ ἰῶ πεπλασμένα· ἀληθῶς γὰρ ἡ δύναμις ἐπορεύετο. καὶ κεῖνος τ' φήμην οὐχ' ὑπομείνας, ἀλλ' ὡς ἔφην, ἀποδρὰς ᾤχετο. λέγε) δὲ ὡς ἀπιόντι αὐτῷ ὅπι τῷ ῥώμυλω, βλαβής τις ἀνὴρ μοναχὸς τὸν βίον, ωρῆνε μὴ χαίρειν ἐν τηλικούτοις κακοῖς, μὴδὲ χαίρειν φόνοις, καὶ αἵμασιν. ὁ δὲ ὀκ ἐγὼ, ἔφη, ἐθελοντὴς τὰ ὀκεῖ πορεύομαι· ἀλλὰ ὑις καθ' ἑκάσην ὀχλεῖ μοι βασμίζων, καὶ λέγων, ἄπιθι, τ' ῥωμαίων πόρθησον πόλιν. τοῦτο μὲν καὶ ωρὸι τούτου.

ιη Μετὰ δὲ ἰνοκέντιον, ζώσιμος τῆς ἐν ῥώμη ἐκκλησίας ὅπι δύο ἔτη ἐκράτησε. καὶ μτ' τοῦτον δὲ, βονιφάτιος ἔτη τεία τ' ἐκκλησίας ωροέση, ὃν κελεσῖνος διεδέξαλο. καὶ ὅτ' ὁ κελεσῖνος τὰς ἐν ῥώμη ναυαλιανῶν ἐκκλησίας ἀφείλελο, καὶ τ' ἐπίσκοπον αὐλὸν ἐρυσιπύλαν, κατ' οἰκίας ἐν τῷ δαβύτῳ σιωάγειν ἰῶάγκασεν. ἄχρι γὰρ τούτου, ναυαλιανοὶ μεγάλως ὅπι τ' ῥώμης ἰῶ ἦσ', ἐκκλησίας πλείστας ἔχοντες, καὶ λαὸν πολὺ σϋνα θροίζοντες. ἀλλ' ὁ φθόνος ἡ τούτων ἦλαλο, τ' ῥωμαίων ὑπισκοπῆς ὁμοίως τῇ ἀλεξανδρέων πέρα τῆς ἱερωσύνης, ὅπι δυναστείαν ἤδη πάλαι ωροήγούσης. καὶ δι' ὃ τοῦτο, οὐδὲ τοις ὁμοφρονοῦσιν οἱ ἐπίσκοποι ἐπ' ἀδείας ζυνάγεσθαι σιωεχώρησαν. ἀλλὰ πόλια λαβόντες αὐλῶν, μόνον δι' τ' ὁμοφρονεῖν ἐπαγγείλαντο αὐτοις. οὐ μὴν οἱ ἐν κωνσανλίνου πόλει τοῦτο πεπόνθασιν· ἀνὰ μτ' ὃ τέρμα αὐτοις, καὶ ἔνδον πόλεως σιωάγειν εἴασ', ὡς δὴ ωροῦργον ἤδη ταῦτα ἀκακῶς ἔφην.

ιθ Σισιννίου ὁ τελευτήσαντος, χρύσανθος καθειλκύσθη εἰς τ' ὑπισκοπὴν, ὃς ἐκ μὲν ἀντιοχείας μητρὸς τῆς ἀνατολῆς ναυαλιανῶν ὑπισκόπου ωρὸ σισιννίου. ἐκ νέας δ' ἡλικίας κτ' τὰ βασίλεια τραπόμενος, ὕστερον ἐπὶ τοῦ μεγάλου θεοδοσίου τ' βασιλέως,

βασιλέως, ὑπαλικὸς τῆς ἱπαλίας γλυόμλυος, μελαζῶτα καὶ εἰκάελος τῶ βρεττανικῶν νήσων καλαςὰς, ἐθαυμάσθη ὅπὶ τ̃ ὄλοικήσεσι. τοεβαὶ ὃ τῇ ἡλικίᾳ, καὶ καζαλαβὼν τὸ κωνσανλινόπολιν, απεύδων δὲ ἐπ̃ρξες γλυέαθαι πόλεως, εἰς τ̃ ὁπισχοπὴν ἄκων εἰκύσθη. σισιννίᾳ γὸ ὃν χαιρῷ τελώνης μυθὸν αὐτῷ ὡς ὁπιλησείᾳ τοεὸς τὸ ὁπισχοπὴν ποιησαμλύου, ὁ ναυαλιανῶν λαὸς ὡς νόμον τ̃ ἐκείνου φωνὶ λαβὼν, καὶ ἄκοντα βιαίως ἔλκειν ἐπεχείρεσε. τοῦ δὴ χρυσοῤῥόου φυγόντος, σαββάτιον καιρὸν νομίσας ὑρηκέναι ὑκαιρον, ἐν ᾧ τ̃ ἐκκλησιῶν ἔλκεσθαι γένηται, καζασκυάζῃ χεῖρας ὁπιθεῖναι αὐτῷ ἵνας ἀσήμους, τὸν ὅρκον ὃν ὀμωμόκει πρ̃ τοσὸν θέλθος. ἐν δὲ τοῖς χλεσονήκασιν αὐτῶν ἰῶ καὶ ἑρμοκλύης, ὃς ὁπὶ βλασφήμοις συλλεφθμμασιν ἐπ' αὐτῷ μ̃ καζάρας ἐκκεκήρυκτο. οὐ μὴν αὐτῷ ὁ σκοπὸς τέλος ἐδέξατο. μισήσας γὸ αὐτῷ ὁ λαὸς ὃ διάπορον, ὅτι πάντα σκοπὸν τ̃ πρ̃ξεδῶν εἰς τὸ ὁπισκοπὴν ἔτρεπεν, πάντοθεν ἐλθύτο ὑδρρξν τ̃ χρυσόθμον, ὃν καὶ ὑρόντες τοεὶ βιζυνίᾳ κρυπτόμλυον, τοεὸς τ̃ ὁπισκοπὴν ἕλκύσαντες, τοεβεδήμοντο. ἐνθ̃ ὁ αὐὴρ φρόνιμος ἐν ἑαυτῷ καὶ ζρρων, εἰ καί τις ἄλλος ὑπ̃ρχε, καὶ σφόδρα ζῶν ναυαλιανῶν ἐκκλησίας ἐν τῇ κωνσανλίνᾳ πόλῃ σϋνεχρόλησέν τε καὶ ἤυξησε, καὶ τοεῶτος τοῖς πτωχοῖς οἴκοθεν χρυσίον διένθμυ. ἀπό τε τῶν ἐκκλησιῶν ὀδὲν ἐδέξατο, πλὴν κ̃ κυειακὴν δύο ἄρτους τῶν ὑλλογῶν ἕᾳμβανεν. οὕτω δὲ ἰῶ τοεὶ τ̃ ἑαυ̃ ἐκκλησίαν απουδαῖος, ὡς κ̃ ἀλλάβιον τ̃ ἑαυ̃ γλυαμόταλον ῥήτορα, τοῦ σοφισοῦ τεωΐλου συλλαβὴν, καὶ τοεὸς τὸ τ̃ τρεσβυτέρου ζάξιν τοεσχείσαθαι, οὗ γλαφυρᾷ τοεσομιλίᾳ κ̃ ζιώτνοι φέρον). ἀμ̃ ἀλλάβιος μ̃ ὕστερον τ̃ ἐν νικαίᾳ τῶν ναυαλιανῶν ἐκκλησίας ὁπίσκοπος καλέςη, ἐν ζαυτῷ κ̃ σοφιςεύων ἐν ζαύτῃ.

Υπὸ ὃ τὸν αὐὸν θοδοσιον χρόνον, καὶ ὁ ἰουδαίων ἔθνος τ̃ ἀγεξανδρέας ἐξ̃χα- ιγζ
θῆναι ἐπὶ τοῦ ὁπισκόπου κυείλλου στωΐβη, δι' αἰτίαν τοιάνδε. ὁ ἀγεξανδρέων δ̃μος πλέον τῶν ἄλλων δήμων χαίρῃ τ̃ ςάσεσιν. εἰ δέ ποτε καὶ τοεφάσεως ὁπιλαβέσθαι, ἧς ἀφόρητα καλαζρέφῃ κακά. δίκα γὸ ἄμαθος, οὐ παύε) τ̃ ὁρμῆς. ἔτυχε δὲ ὅτε ὃ πλῆθος τοεὸς ἑαυτὸ, οὐ δι' ἀναγκαίαν τινὰ τοεφάσιν, ἀμ̃ ἀλλ' ὃ ὁπιπολάζον ἁπάσαις τ̃ πόλεσι κακὸν, φημὶ δὲ ὃ απουδάζειν τοεὶ τοῖς ὀρχηςάς. ὁπ̃ῃ γὸ ἐν ἡμέρᾳ σαββάτου ὀρχούμλυος, πλείονας ὄχλοις στωΐθιζε, ὧ ἰουδαίους ἀργοῦντας ἐν αὐτῇ, μὴ τῇ ἀκροάσῃ τῶ νόμου, ἀμ̃ ἀλλὰ τοῖς θεατρικοῖς χαλάζειν, ὁπίμαχος τοῖς τῶ δήμου μέρεσιν ἡ ἡμέρα κατέςη. ἐ τούτου ζόπον τινὰ ἐπὶ τοῦ ὑπ̃ρχου ἴης ἀγεξανδρέας ἐν ζάξῃ καλαςάντος, οὐδὲν ἧττον ἔμειναν οἱ ἰουδαῖοι, τοῖς τῶ ἑτέρου μέρεσι ἀντιπαθοιῶντες, κ̃ ἀεὶ μὴ πολέμοι πάντα χοῦ τοῖς χριςιανοῖς καθεςῶτες, ἔτι ὃ πλέον δι' αὐτὸς ὀργὴς ἐκπεπολέμωντο καθ' ἑαυτῶν. καὶ δή ποτε ὀρέςου τῶ τ̃ ἀγεξανδρείας ἐπ̃ρχου πολιτείαν ἐν τῷ θεάτρῳ ποιουῶτος, ἧτω δὲ ὀνομάζῃ εἰώθασιν, ζῶν δημοθικὰς ὀργυπώσης, πρ̃ῆσάν καὶ τοῦ ὁπισκόπου κυείλλου οἱ απουδαῖοι ζῶν μυομθῶν τῶν τ̃ ἐπ̃ρχου ὀργιλυπώσης γνώμας ἐκλόμθοι. ἰῶ ὃ ἐν αὐτοῖς τὶς αὐὴρ ὀνόματι ἱέραξ, ὃς ζραμμ̃ μὴ μόνον τῶν πεζῶν διδάσκαλος ἰῶ. ὀργπυερὸς δὲ ἀκροατὴς τῶ ὁπισκόπου κυείλλου καθεςὼς, κ̃ τοεὶ ὃ κρότος ἐν τ̃ διδασκαλίας αὐτῶ ἐγείρῃ ἰῶ απουδαιόζαντος. θοδοσιον τοίνυν τ̃ ἱέρακα ὃ πλῆθος τῶν ἰουδαίων ἐν ᾧ θεάτρῳ θεασάμε-

νοι, κατεβόων αὐτὺς, ὡς οὐ δι' ὀσδὲν ἄλλο τῶν δαβάδων ἢ θεάτρου, ἢ ἵνα εἰσιν τῷ δήμῳ ἐμβάλλοι. ὀρέστης ὁ καὶ τοῦτο μὴν ἐμίσει τὸ δυναστείαν τῶν ὀπισκόπων, ὅλι πρηοῦντο, πολὺ τὸ ὀξοισίας τῶν ἐκ βασιλέως ἀρχὴν τελαμένων, μᾶλισα ὃ ὅλι καὶ ἐποιῶλύε αὐτῶ τὰ Δηβλυπάσης κύειλλος ἐβούλετο. ἀρπάσας οὖν τὸ ἱέρακα δημοσίᾳ ἐν ᾧ θεάτρῳ, βασάνοις ἐπέβαλε. τοῦτο γνοὺς ὁ κύειλλος, μεταπέμπεται τοὺς ἰουδαίων πρεσβύονταις, καὶ ὅσα εἰκὸς εἰμὴ παύσαιντο καὶ χριστιανῶν βασιάζοντες, διηπείλησε. ὃ δὲ πλῆθος τῶν ἰουδαίων τὸ ἀπειλῆς ἀληθόμυον, φιλονεικότερον γέγονε. καὶ μηχανὰς ἐπενόουν, ὅπῃ βλάβῃ τῶν χριστιανῶν, ὧν τοῦ κορυφαιοτάτου καὶ αἰτίου τῶ ἐξεληθῆναι αὐτοὺς τῆς ἀλεξανδρείας ἠμομύου, διηγήσομαι. ζύνθεμα δόλιες ἑαυτοῖς, δακτυλίου φόρεμα, ἐκ φοίνικος γεγονὸς φλοιοῦ βαλάου, νυκτομαχίαν καὶ τὸν χριστιανῶν ἐπενόησαν. καὶ ἐν μιᾷ ὧν νυκτῶν, κηρύσσουν καὶ τὰ κλίματα τῆς πόλεως ἁπάσας πρεσβύας βοᾶν, ὡς ἡ ἐπώνυμος ἀλεξάνδρου ἐκκλησία πᾶσα πυρὶ κάοιτο. τοῦτο ἀκούσαντες χριστιανοὶ, ἅμα ἀμαχὶ ἦθεν σωτέρχεν, ὡς τὴν ἐκκλησίαν περισώσοντες. οἵτε ἰουδαῖοι αὐτὺς ἐπελίθευτο, καὶ ἀπέσφαττον, ἀλλήλων μὴν ἀπεχόμυοι, ἀλλὰ κτείνοντες τοὺς δακτυλίους. τοὺς δὲ περισπῶντας τῶν χριστιανῶν ἀναιρούντες. ἠμομύης ὁ ἡμέρας, ἐκ ἠβάλλετο οἱ δὲ ἄρχοντες ἐργασάμυοι. ἐφ' ᾧ κινηθεὶς ὁ κύειλλος, ζημιοῖ πολλῷ πλήθῃ ὅπῃ τὰς σῖταγωγὰς τῶν ἰουδαίων ἠμόμυος, οὕτω γὰρ τοὺς δικτυλίους αὐτῶν ὀνομάζουσι τόποις, τοὺς μὴν ἀφαιρῆται. τοὺς δὲ ἐξελαύνῃ τῆς πόλεως, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν διαρπαγῶναι. ἐκ τοῦ πλήθους ἀφείς. οἱ μὴν οὖν ἰουδαῖοι ἐκ τῆς ἀλεξάνδρου τοῦ μακεδόνος χρόνων τὴν πόλιν οἰκήσαντες, ὅτε αὐτῆς γυμνοὶ ἄπαντες ἀπανέστησαν, καὶ ἄλλοσε διεσπάρησαν. ἀδαμάντιος ὁ ἰατρικῶν λόγων σοφιστὴς, ὅπῃ τὴν κωνσταντίνου πόλιν ὁρμήσας, καὶ ᾧ ὀπισκόπῳ προσφυγὼν ἀπίκῳ, ἐπαγγελάμυός τε χριστιανίζειν, αὖθις ὑστέρῳ χρόνῳ τὴν ἀλεξάνδρειαν ἦκησεν. ὁ δὲ νῦν τῆς ἀλεξανδρέων ἐπαρχος ὀρέστης σφόδρα ὅπῃ ᾧ ἠμομύῳ ἐχαλέπηνε. καὶ πένθος μέγα ἐπῆλθε τῇ πολιτευτῶν πόλει, οὕτως ἀρδῶν τοσούτων ἐκκενωθῆναι ἀνθρώπων. δῆλον καὶ τὰ ἠμόμυα περισωμένφερε βασιλῆ. κύειλλος ὁ καὶ αὖθις τοὺς ἰουδαίων πλημμελῆσας γνωρίμους καθιστῶν βασιλῆ, ὃ δὲν ἦτον, καὶ περὶ φιλίας, περὶς ὀρέστην ἐφρεσβύετο. τοῦτο γὰρ ὁ λαὸς τῶν ἀνδρέων αὐτὸν ποιῆν κατεωάλαζεν. ἐπεὶ ὁ τοῖς περὶ φιλίας λόγοις ὀρέστης οὐ περισδέχετο, τὸ βίβλον τὸ διαγγελίων ὁ κύειλλος περίεχε, δῆλα ταύτης χρεὼν καταδέσθαι τὸν ὀρέστην ἠμόμυον. ὡς ὁ δὲ τούτῳ ᾧ τρόπῳ ὁ ὀρέστης ἐμαλάστετο, ἀνὴ ἔμενε μεταξὺ αὐτὸ ἀστασιος πόλεμος, ταῦτα ἐπισωέβη ἠμέρᾳ.

ωλζ Τῶν ἐν τοῖς ὄρεσι τὸ νίτρας μοναχῶν τινὲς, ἐνθερμον ἔχοντες φρόνημα ἀπὸ θεοφίλου ἀρξάμυοι, ὅτε αὐτοὺς ἐκ ἦνος τῆς περὶ δρόσου ἀδίκως ἐξώπλισε, ζῆλον τὲ τότε κλησάμυοι, περθύμως τὸν κυείλλου μάχεσθαι περιῃρεῶντο. ἀφέμυοι οὖν τῶν μοναστηρίων ἄνδρες περὶ τοὺς πεντακοσίους, καὶ καταλαβόντες τὴν πόλιν, ὅπλισθεν ὅπῃ τοῦ ὀχήματος περιόντα τὸν ἔπαρχον. καὶ περσβηθέντες ἀπεκάλεσαν θύτην ἐκ βῆμα, καὶ ἅμα πολλὰ περιύβριζον. ὁ δὲ ὑποδησάμενος σκυτοτομίαν αὐτῷ περὶ κυείλλου γένεσθαι, ἐδόα χριστιανός τε εἶ, καὶ ὑπὸ ἀπίκου τῶ ὀπισκόπου, ἐν τῇ κωνσταντίνου πόλει βεβαπτίσθαι. ὡς δὲ οὐ περσείχεν τοῖς

χον τοῖς λεγομένοις οἱ μοναχοὶ, εἷς τις ἐξ αὐτῶν ἀμμώνιος ὄνομα, λίθῳ βάψας τὸν ὀρέστην κτ' τ' κεφαλῆς. καὶ πληγέντα μὲν αἵματι ὅλος ἐκ τοῦ τραύματος. ἐστομώθησαν δὲ οἱ ταξεῶται πλεῖον ὀλίγων, ἄλλος ἄλλαχοῦ ἐν ᾧ πλήθει διαδυόμενοι, τὸν ἐκ τῆς βολῆς τῶν λίθων θάνατον φυλαττόμενοι. ἐν τοσούτῳ δὲ σωθέντος οἱ τῶν ἀγεξανδρέων δῆμοι ἀμύνασθαι τοὺς μοναχοὺς ὑπὲρ τῶν ἐπιτηδευθέντων μύθων, καὶ τοὺς μὲν ἄλλους πόλας εἰς φυλακὴν ἔτρεψαν. τὸν ἀμμώνιον δὲ συλλαβόντες, τῶν δὲ τ' ἐπιτηδείων ἀγόντων, ὃς δημοσίᾳ κτ' τοὺς νόμους ἐξετάσας αὐτὸν, ὑπολαβὼν ὅπως τοσοῦτον ἐβασάνισεν, ὡς ἀποκτεῖναι. οὐκ εἰς μακρὰν δὲ καὶ τὰ γλυφόμενα γνώσιμα τοῖς κεφαλοῖς κατέτρησεν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ κύριλλος τὰ ἐναντία ἐγνώκει τῷ βασιλεῖ. τοῦ δὲ ἀμμωνίου τὸ σῶμα μὲν διαβάς, καὶ ἐν μιᾷ τῶν ἐκκλησιῶν ἀποθέμενος ὄνομα ἕτερον αὐτῷ ὑπέθεις, θαυμάσιον ἐπεκάλεσε. καὶ μύρτυρα κεκραυγάζειν ἐκέλευσε ἐγκωμιάζων αὐτὸν ἐπ' ἐκκλησίας τὸ φρόνημα, ὡς ἀγῶνα ὑπὲρ εὐσεβείας μεμελετηκότος. ἀλλ' οἱ σφετεριστῶται, καίπερ χειστιανοὶ ὄντες, οὐκ ἀπεδέχοντο τὴν τοῦ τούτου κυρίλλου ἀσυνέσειαν. ἠπίσαντο γὰρ ἀσεβείας δίκην δεδωκέναι τ' ἀμμώνιον. οὐ μὴν ἀνάγκη ἀρνήσεως χειστοῦ, ἵνα ἀποθάνῃ τ' βασιλεῖ. διὸ καὶ κύριλλος καταβεβαρυμένῳ ἡσυχάζειν κέλευε τὸν μονομύθου ἐργάσασθαι. μὴ ἀνέχεσθαι τούτου ἕνεκα τὸ δόγμα, τὸ μεταξὺ κυρίλλου καὶ ὀρέστου φιλονεικίας. ἀπέβαινε γὰρ αὐτοῖς ἑτέρου καὶ ὑποσυμβαίνειν τοῖς φάσκουσι πλείονα.

Ἦν τις γυνὴ ἐν τῇ ἀγεξανδρείᾳ, τοὔνομα ὑπατία. αὕτη θεόνος μὲν τοῦ φιλοσόφου θυγάτηρ ἦν. ὅπερ τοσοῦτον ἐπεύδει παιδείας, ὡς ὑπερακοντίσαι τοὺς κατ' αὐτὸν φιλοσόφους. τὸν δὲ πλατωνικὸν ἀπὸ πλωτίνου καταμεμαθηκέναι διαπεφοιτηκέναι διαδέξασθαι, καὶ πάντα τὰ φιλόσοφα μαθήματα τοῖς βουλομένοις ἐκδιδάσκειν. διὸ καὶ οἱ πανταχόθεν φιλοσοφεῖν βουλόμενοι, κατέτρεχον πρὸς αὐτὴν, διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν αὐτῇ ἐκ τῆς παιδεύσεως εὐμένειαν πρὸς ῥητορικὴν, ἢ τοῖς ἄλλοις φοιτῶσι φιλοσόφοις ἧς μᾶλλον εἴρητο. καὶ δὴ οὐκ ἐᾷ τις αἰσχύνη ἐν μέσῳ διαφοιτᾶν, πρὸς ἐκείνην αὐτὴν. πρώτης γὰρ, διὰ ὑπερβάλλουσαν φιλοσοφίαν, πλέον αὐτῇ ἠδοιῶτο, καὶ κατεπλήττοντο. κτ' δι' ταύτης, ὅτε ὁ φθόνος ὡπλίσατο. ἐπεὶ γὰρ σωστρατύγχανον συχνότεροι ἐν ὀρέστῃ, διαβολὴν τοῦτ' ἐκίνησε κατ' αὐτῆς τῶν ἐκ τῆς ἐκκλησίας λαῷ, ὡς ἄρα εἴη αὕτη μὴ συγχωρεῖσα τὸν ὀρέστην εἰς φιλίαν τῷ ὀπισθόπω συμβιβάσαι. καὶ δὴ συμφωνήσαντες ἄνδρες ὁ φρόνημα σύνδρομοι, ὧν ἡγεῖτο πέτρος τις ἀναγνώστης, ὁπλισθῆναι τὸν ἄνθρωπον ἐπῳμόσαντο ὅπως οἰκίαν ποθεν, καὶ ἐκ τοῦ δίφρου ἐκβάλοντες, ὅπως τ' ἐκκλησίαν ἡ ἐπώνυμον καθάριον σωθήσονται. ἀποδύσαντές τε τὸν ἐσθῆτα, ὀστράκοις ἀνεῖλον. καὶ μηδὲν διαφανάσαντες, ὅπως τ' καλούμενον κινάραλα τὰ μὴν σῶν ἀφανίσωσι, πυρὶ κατεκαυσάμενοι. τοῦτο δὲ μικρὸν μῶμον κυρίλλου, καὶ τῇ ἀγεξανδρέων ἐκκλησίᾳ εἰργάσαντο. ἀγώτερον γὰρ πάντελῶς τ' φρονοῦντων τὰ χειστοῦ, φόνοι καὶ μάχαι, καὶ τὰ τούτοις ὅμοια πλήσια. ταῦτα πέπραχε τῷ τελάρτῳ ἔτει τ' κυρίλλου ὑπισχνουμένου, ἐν ὑπατείᾳ ὀνωρίου τὸ δέκατον, καὶ θεοδοσίου τὸ δέκατον, ἐν μιᾷ μυριάδι, νηφάλων οὐσῶν.

Ὀλίγον γὰρ μετ' τόνδε τ' χρόνον, ἰουδαῖοι πάλιν ἄρτι κτ' χειστιανῶν πεφόβηντες, δίκην δεδώκασιν, ἐν ἰνμεσάρ, οὕτω καλουμένῳ τόπῳ, ὃς κεῖται μεταξὺ χαλκίδος, καὶ βιρροίας τ' ἐν συρίᾳ. ἰουδαῖοι συνήθως ἑαυτοῖς παίγνια ἐπετέλουν ἡ-

νά. καὶ πολλὰ ἐν ᾧ παίζειν ἄλογα ποιοῦντες, ὑπὸ μέθης ἐξαλλάττοντες γελοιασταί τε καὶ αὐλὸν τὸν γελοῖον, ἐν τοῖς παιγνίοις διέσυρον. γλωττάς τε τ' ὄφεων, καὶ τοὺς ἐπιλαμβανομένους ὅπῃ ᾧ ἐφαρμόσειεν, καὶ τοιοῦτόν τι ἐπενόησαν, παιδίον γελοιασταῖν συλλαβόμενοι, φαρμάκῳ τισὶ δήσαντες, ἀπεκρέμασεν. καὶ τοῦτον μὲν καταγελάσαντες καὶ χλευάζοντες διετέλεσαν. μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ τῶν φρενῶν ἐκστάντες, ὃ παιδίον ἠκίσαντο, ὥστε καὶ ἀνῆκεν. ὅπῃ τοίνυν χαλεπὴ μὲν συμπλοκὴ μεταξὺ αὐτῶν καὶ γελοιαστῶν ἐγένετο. γνώριμον δέ τι τοῖς κατοικοῦσι καλασάν, ἐπεσάκτη τοῖς κατ' ἐπαρχίαν ἔθεσιν, ἀναζητήσαντες τοὺς αἰτίους, καὶ ἀμωρήσαντες. καὶ ὅτως οἱ ἐκ Ἰουδαῖοι δίκην ἔδοσαν, ὧν παίζοντες ἐκακούργησαν.

ιη Κατὰ δὲ τὸν χρόνον τόνδε, καὶ ὁ τῶν ναυαλιωνῶν ὀπίσκοπος χρύσαορος, ὅπῃ ἐπὶ ἔτη τρία ὑφ' αὐτὸν ἐκκλησιῶν ποιησάμενος, ἐτελεύτησεν ἐν ὑπαλείᾳ μοναξίᾳ, καὶ πλίνθᾳ, ἔκτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ αὐγούστου μηνός. διεδέξατο δὲ τ' ὀπισκοπὴν παῦλος, ὃς πρότερον μὲν λόγων ῥωμαϊκῶν διδάσκαλος ἦν. μετὰ δὲ ταῦτα, πολλὰ χαίρων τῇ ῥωμαϊκῇ φράσας φωνῇ, ὅπῃ τὸν ἀσκητικὸν ἐζήλωσε βίον. καὶ συστησάμενος ἀνδρῶν ἀποστολικῶν μοναστήριον, ὅσον ἀληθέστερον τ' ἐν τῇ ἐρήμῳ μοναχῶν διετέλεσε. τοιοῦτον γὰρ αὐτὸν ἐγὼ κατέλαβον ὄντα, οἷος ὁ ἀπόστολος φησὶ δεῖν εἶναι τοὺς ἐν τ' ἐρήμοις ἀφορίζοντας μοναχούς. πρώτα γὰρ ἐκείνου μιμούμενος διετέλεσε, πρὸ σωματικῆς ἡσυχίας, τὸ ὀλίγα φθέγγεσθαι, τ' ἀποχρῶντα ἐν ψυχῇ. τὰ πολλὰ δὲ καὶ οἴνου καὶ βρώσεως ἀπεῖχε. διὰ μὲν καὶ τοὺς πρώτους ἀποστόλους, εἰ καί τις ἀλλοτε ἐγεύσατο, τοῖς ἐν φυλακῇ ἀσκήσεως ἐπεσκέπτετο. ὑπὸ πολλῶν δέ, καὶ τοὺς ἀρχοντας πρεσβεύειν, οἱ καὶ ἑτοίμως ὑπήκουον, ἀφ' ὧν τοσοῦτον ἀπελάσαι τῶν ἀνδρί. καὶ ἵνα μὲ δεῖ μηκύνειν τὰ κατ' αὐτόν. ἐρχομαι γὰρ λέξων πρᾶγμα ἐν τ' χερσὶν αὐτῶν γενόμενον, ἄξιον τοῦ ἐν γραφῇ παραδοθῆναι μνήμης. ἰουδαῖος τις ἀπατεὼν χειροτονίζειν ἐπιχειρούμενος, πολλάκις ἐβαπτίζετο. καὶ ἀφ' ταύτης τ' τέχνης, χρήματα σωρεύετο. ὡς δὲ πολλὰς αἱρέσεις τῇ τέχνῃ ἠπάτησε, καὶ γὰρ ἀρειανῶν, καὶ μακεδονιανῶν ἐδέξατο βάπτισμα, μηκέτι ἔχων οἷς ἀπαλήσειεν, τέλος ἦκεν καὶ πρὸς τὸν ναυαλιανῶν ὀπίσκοπον παῦλον, καὶ τοῦ βαπτίσματος ὀπιθυμεῖν εἶπεν, ἀφ' ἧς αὐτοῦ χεὶς προσκαλεῖται τούτου τυχεῖν. ὁ δὲ ἀποδέχεται μὲν αὐτοῦ τ' προαίρεσιν. οὐ πρότερον δὲ ἔφη δώσειν τὸ βάπτισμα, εἰ μὴ καθηχηθείη τ' περὶ τ' πίστεως λόγον, καὶ τοῦ νηστείας ἀρξάσας ἡμέρας πολλάς. ὁ οἰῶν ἰουδαῖος πρὸς γνώμην νηστεύειν ἀναγκαζόμενος, ἀσυδαιότερον ἐνέκειτο βαπτισθῆναι πρὸς καλῶν. ἐπεὶ δὲ ὁ παῦλος ὀπεκείμενον λυπεῖν οὐκ ἐβούλετο τῇ παρουσίᾳ, ὑπεσπίζει τὰ περὶ τὸ βάπτισμα. ἐνθῆτα τε αὐτῷ λαμπρὰν ὠνησάμενος, καὶ τὴν κολυμβήθραν τοῦ βαπτιστηρίου πληρωθῆναι κελεύσας, ἦλθεν ἐπ' αὐτὸν τὸν ἰουδαῖον, ὡς βαπτίσων αὐτόν. πρὸς δέ τις ἀόρατος δυνάμις, ἀφανὲς τὸ ὕδωρ κατέσησεν. ἐπεὶ δὲ ὅ, τε ὀπίσκοπος καὶ οἱ παρόντες οὐδὲν ὑπολογησάμενοι οἷ ἐγένετο, ὑπέλαβον σκοπήσαι τὸ ὕδωρ ἀφ' τοῦ ὑποκειμένου πόρου, ὅθεν καὶ εἰώθασιν αὐτὸ ἐκπέμπειν, πάλιν ἐπληρώσειν τὴν κολυμβήθραν ἀκριβῶς, πολλαχόθεν τὰς ἐκροίας αὐτῆς ἀσφαλισάμενοι. αὖθις ὃ προσαγομένου αὐτῷ τὸ ἰουδαίῳ, αὖθις ἀφανὲς τὸ ὕδωρ ἐγένετο. τότε δὴ ὁ παῦλος, ἦ κακουργεῖς, ἔφη, ὦ δύσθεπτε, ἢ ἀγνοῶν ἤδη τὸ βαπτίσματος ἔτυχες. σωδρομῆς οἰῶ ὅπῃ τῷ τεραστίῳ γνομένης, ἐπέ-

νης ἐπέγνω τὸν ἰουδαῖον ὃς ἦδη αὐτὸν ὑπὸ ἀπικοῦ τῦ ὀπισκόπου βεβαπτισμένον. τοῦτο μὲν οὖν ὃ περάσιον ἐν τῖ χερὶ τῦ ὀπισκόπου τῦ ναυαλιδνῶν παύλου ἐχθύετο.

Τοῦ δὴ βασιλέως τῶν ὁσιηρόδου, ὃς τοῖς ἐκῆ χριστιανοῖς οὐδαμῶς ἐδίωξε τελευτήσαντος, ὁ υἱὸς αὐτῦ βαραβάνης ὄνομα, τὴν βασιλείαν παραδεξάμενος, καὶ ὑπὸ τῶν μάγων ἀναπεισθεὶς, χαλεπῶς τοῖς χριστιανοῖς ἤλαυνε, διωμοσίας καὶ φρέδλας τῶν σικῶν παραφόρους ἐπάγων αὐτοῖς. πιεζόμενοι οὖν ὑπὸ τῆς ἀνάγκης οἱ ἐν πέρσαις χριστιανοὶ, τοῖς φθύγγοις ῥωμαίοις, δεόμενοι μὴ προέσθαι αὐτοὺς δεομένους. ἀπικὸς γὰρ ὁ ὀπίσκοπος, ἀσμένως δὲ τοὺς ἱκετεύοντας τοῖς δέχε). πολυτίμως δὲ ἰῶ, ὅσον δυνατὸν ἐπαμῦναι αὐτοῖς, γνώμῃ τε τῷ βασιλῆ θεοδοσίῳ καθιερῶσθαι ἠθύμησα. ἔτυχε δὲ κατ' τοῦτον τὸν καιρὸν, καὶ δίκης ἕνεκα αἰτίας λυπεῖσθαι ῥωμαίους τοῖς πέρσας· ὑπὲρ πέρσαι, οἷς τὰ δὲ ῥωμαίων χρυσορύκτας ὑπὸ μισθῷ λαβόντες ἔχον ἀποδοῦναι οὐκ ἤθελον, καὶ ὅλα τὰ φορτία τῶν ἐμπόρων ῥωμαίων ἀφείλοντο. συλλαμβάνε) οὖν ἐκείνῃ τῇ λύπῃ, καὶ ἡ ὧν ἐκῆ χριστιανὸν τοῖς ῥωμαίοις καταφυγή. διὸ γὰρ ὁ πέρσης πρεσβείας ἔπεμπε τοῖς φυγάδας ἐξαιτούμενος. ῥωμαῖοι δὲ οὐδαμῶς τοῖς ἐξέδοσθαι τοὺς φθύγγας αὐτοῖς, οὐ μόνον ὡς ἱκέτας σῴζειν ἐθέλοντας, ἀλλὰ γὰρ ὑπὲρ τοῦ χριστιανισμοῦ πρώτα ποιεῖν προθυμούμενοι. διὸ καὶ πολεμεῖν πέρσαις μᾶλλον ἢ πρᾳωτῶν, ἢ πρεσβεύειν ἀποτυμπανισμοὺς χριστιανοῖς. λυθεισῶν οὖν τῶν σπονδῶν, πόλεμος σπουδαιοτάτη δὴ δύνοις, ὡς οὖ μικρὰ ὀπισθραμεῖν, οὐκ ἄκαιρον εἶ) ἡγοῦμαι. φθάσας ὁ ῥωμαίων βασιλεὺς, ἀποστέλλει μεγίστην δύναμιν, ἧς ἦρχεν ὁ στρατηγὸς ἀρδαβούριος, ὃς μετὰ τὰ ἀρμενίων χώρας ἐκβαλὼν τῆ περσίδι, μίαν αὐτῆς τῶν ἐπαρχιῶν ἀζαζηνὴν καλουμένην ἐπόρθει. ἀπήντα δὲ αὐτῷ ναρσαῖος στρατηγὸς τοῦ περσῶν βασιλέως, ἐν δυνάμει περσικῇ. συμβαλὼν δὲ ἑκάτερος, φυγῇ ἀνεχώρησεν, ἔνθα τε λυσίππης μετὰ μεσοποταμίας εἰς τὴν ῥωμαίων χώραν ἀφύλακτον οὖσαν, ἀπροσδόκητος ἐμβάλλει, καὶ τοῦτον τὸν ἔπορον ἀμύνασθαι ῥωμαίους. οὐ μὴν τὸν ῥωμαίων στρατηγὸν ἡ βουλὴ ναρσαίου διέφθειρε. λαφυραγωγήσας οὖν ἡ τάχος τὴν ἀζαζηνὴν, ὑπὲρ τὴν μεσοποταμίαν καὶ αὖθις ἐπορεύθη. διόπερ ὁ ναρσαῖος ἐκ αὐθις πολλὴν προσκαλέσας δύναμιν, ὅμως οὐκ ἴσχυσεν εἰς τὴν ῥωμαίων ἐμβάλλειν. καταλαβὼν δὲ τὴν νίσιβιν, πόλις δὲ αὕτη μεδόεις, πέρσαις ἀνήκουσα, ἐκ ταύτης τὰν ἀρδαβουρίῳ ἐδήλου, κατὰ σιωπὴν ποιεῖσθαι τὸν πόλεμον, ὁρίσας τε τόπον καὶ ἡμέραν τῇ συμβολῇ. ὁ δὲ τοῖς ἥθεσιν, ἀπαγγείλατε, ἔφη, ναρσαίῳ, οὐ χ' ὅτε σὺ θέλῃς, πολεμήσομαι ῥωμαίων βασιλεύς. πάσῃ δὲ δυνάμει προσκαλέσασθαι τὸν πέρσην ἐνόησεν, θεῷ τὴν ὅλην τῦ πολέμου ἀναθεὶς ἐλπίδα, μείζην προσιξαπέστειλε δύναμιν. ὅθεν δὲ πιστεύσας ὁ βασιλεὺς, διὰ τοῦτο εὐρέθη τῦ πρὸς αὐτὸν διεργεσίαν, ἐκῆθεν γέγονε δῆλον. ὧν ἐν κωνσταντίνου πόλει ἐν ἀγωνίᾳ ὄντων, καὶ ἐν ἀμφιβολίᾳ τὸ ἐκ τῦ πολέμου τύχης καθεστώτων, ἀγγέλοι θεοῦ περὶ τὴν βιθυνίαν, τοῖς ὑπὲρ τῦ κωνσταντίνου πόλιν κατ' οἰκείαν χρείαν πορευομένοις ὀφθέντες, ἀπαγγέλλειν ἐκέλευον, θαρρεῖν τε καὶ εὔχεσθαι, ἐν πιστεύειν θεῷ, ὡς ῥωμαῖοι νικήσουσιν. αὐτοὶ γὰρ βεβοηθηκέναι τῦ πολέμου πεπέμφθαι παρὰ θεοῦ ἔφασκον. τοῦτο ἀκουσθὲν, οὐ μόνον τὴν πόλιν ἐπέρρωσεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς στρατιώτας θαρσαλεωτέρους εἰργάσατο. ἐπεὶ οὖν, ὡς

ἔφιω, ὅπι τὼ μεσοποταμίαν ἐκ τῆς Ἀρμενίων χώρας, ὁ πόλεμος μετήνεκθε, οἱ ῥωμαῖοι τοὺς ἐν τῇ νισιβίωδν πόλι καταχλιαθέντας πέρσας ἐπολιόρκουν. πύργους τέ ξυλίνους συμπήξαντες, ἐκ μηχανῆς ἑνὸς βαδίζοντας, προσῆγον τοῖς τείχεσι, καὶ πολλοὺς τειχομαχοῦντας, τῷ ἀμοὺ αὐτοὺς ἀπευδόντων ἀνήρουν. βαραζάνης δὲ ὁ πέρσῶν βασιλεὺς πυθόμενος καὶ τὼ ἐπ' αὐτῷ ἀζαζίωδν χώραν πεπορθῆσθαι, καὶ πολιορκεῖσθαι, τοὺς συγκλιαθέντας ἐν τῇ νισηκηνῶν πόλι, πάση μὲν δυνάμει δι' ἑαυτοῦ, ἀπωλίαν προσεκδιάζετο. καὶ ἀπλανεῖς δὲ τῶ ῥωμαίων δυνάμιν, σφακηνοὺς ἐκάλεσε πρὸς βοήθειαν, ὧν ἦρχεν ἀλαμουνδαρος, ἀνὴρ γενναῖος, καὶ πολεμικὸς, ὃς πολλὰς μυριάδας τῶν σφακηνῶν ἐπαγόμενος, θαρρῶν ἔλεγε τῷ πέρσῶν βασιλεῖ. ὅτι εἰς μάχην δὲ αὐτῷ, ῥωμαίους τε προσεσθαι ἐπηκολλήθη, καὶ τὼ ἐν συρίᾳ προδεδόσθαι ἀνιόχειαν. οὐ μὴν τέλος αὐτῷ τὰ τ' ἐπαγγελίας διεδέξατο. θεὸς γὰρ τοῖς σφακηνοῖς ἄλογον φόβον ἐνέβαλε, τὸ νομίσαντες ὅπισθεν αὐτοῖς ῥωμαίων δυνάμιν, ἐν θορύβῳ γενόμενοι, ὅτι ἔχοντες ὅπη φύγωσιν, εἰς τὸν ποταμὸν ἀφειτίν ἀνοπλοι ἐρρίπτουν ἑαυτοὺς, εἰς ὃν πρὸς τὰς δέκα μυριάδας ἀνδρῶν πνιγόμενοι, διεφθάρησαν. τοῦτο μὲν οὖν, τοιοῦτο. οἱ δὲ τὼ νισίβιν πολιορκοῦντες ῥωμαῖοι πυθόμενοι ὡς ὁ βασιλεὺς πέρσῶν πλῆθος ἀφαίτων ἐπάγοιτο, πρόθυμοι γενόμενοι, πάσας τὰς τῆς πολιορκίας μηχανὰς ἐμπρήσαντες, εἰς τοὺς οἰκείους ἐπεχώρησαν τόπους. ὅσαι μὲν οὖν συμβολαὶ μεταξὺ τούτων γεγόνασι, καὶ ὅπως φρεόβινδος ἕτερος τῶν ῥωμαίων στρατηγὸς, τὸν γενναιότατον ὧν πέρσῶν μονομαχήσας ἀπέκτεινεν, ἢ ὅπως ἀρδαβούριος τοὺς ἐπὶ γενναίους στρατηγοὺς τῶν πέρσῶν ἀνεύρισας ἀνεῖλεν, ἢ τίνα τρόπον βιτιδνὸς ἄλλος ῥωμαίων στρατηγὸς, τοὺς ἀποστάντας τῶν σφακηνῶν κατηγωνίσατο, παραλιπεῖν μοι δοκῶ, ἵνα μὴ πολὺ τῶ προκειμένου προσεκβαίνειν δοκῶ.

ιθ Τὰ μὲν γενόμενα, ταχέως τῷ βασιλεῖ θεοδοσίῳ ἐγνωρίζετο. ὅπως δὲ ὁ βασιλεὺς τὰ πρῶτα γενόμενα ταχέως ἐμάθανε, διηγήσομαι. ἠτυχίσεν ἀνδρὸς γενναίου ψυχὴν τὸ σῶμα, ὄνομα ἦν αὐτῷ παλλάδιος. ὃς τοσοῦτον ἰσχύων ἤλαυνεν, ὡς ἐν τρισὶν ἡμέραις καταλαμβάνειν τοὺς τόπους τοὺς ὁρίζοντας τὴν χώραν ῥωμαίων τε καὶ πέρσῶν, καὶ αὖθις ἐν τοσαύταις, ὅπου τὼ κωνσταντίνου πόλιν ἀφεστήκασι. διέβαινε δὲ τοῦτ' ὁ ἀνὴρ τὰ χύματα, καὶ τὴν πρώτην τὰ τ' οἰκουμένης μέρη, ἔνθα αὐτὸν ὁ αὐτοκράτωρ ἀπέστελλεν. καί ποτε τῶν ἡγουμένων τις, πρὸς αὐτὸν τοιοῦτον λόγον ἐφθέγξατο. ὅτι ὁ ἀνὴρ μείζην οὐσθν τὴν ῥωμαίων ἄρχει, μικρὸν ἔδοξε τὴν ταχυτῆτι. καλεπλήττειν δὲ καὶ ὁ πέρσῶν βασιλεὺς, ταῦτα περὶ τοῦ ἀνδρὸς πιθανόμενος. ἀλλὰ περὶ μὲν δὴ παλλαδίου, τοσαῦτ' εἰρήσθω.

κ Ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν ῥωμαίων ἐν τῇ κωνσταντίνου πόλι ἀφαιτείων, γοιός τε τὴν ἀναρχῶν προσαφεθεῖσαν νίκην, οὕτως ἐπ' ἀγαθοῖς, ὡς ἂν δυτυχῶς πραξάντων τῶν κατ' αὐτὸν, ὅμως εἰρωνίαν ἀσπάσασθαι. πέμπει οὖν ἡλίωνα ἄνδρα, ὃν πρώην δεῦρο ἡμῖν ἦλθε, εἰρωνίαν ποιησόμενος πρὸς πέρσας ἐντελάμενος. ἐλθόμενος δὲ ἡλίων ἐν μεσοποταμίᾳ, ἔνθα τὼ τάφρον οἱ ῥωμαῖοι πρὸς οἰκείαν φυλακὴν ἐποίουν, πέμπει πρεσβύτην περὶ εἰρωνίης μαξιμῖνον, ἄνδρα ἡγούμενον, ὃς τὸν στρατηγοῦ ἀρδαβουρίου συγκάθεδρος ἦν. ὃς δὴ τῶν πέρσῶν βασιλέα ἐλθόμενος, περὶ εἰρωνίης πεπέμφθαι ἔλεγεν, οὐ πρὸς βασιλέως ῥωμαίων,

ἀλλὰ

ἀλλὰ πρὸς τὴν αὐτοῦ στρατηγῶν. οὔτε γὰρ γινώσκειν πρὸς τὸ βασιλέως τόνδε τὸν πόλεμον ἔφασκεν· δικτελῆ δὲ αὐτῷ καὶ γνωσθέντα νομίζειν. τοῦ δὲ πέρσου ἑτοίμως τὴν πρεσβείαν δέξασθαι πρεσβευομένου, ἔκαμνε γὰρ αὐτῷ ἡ στρατιὰ ὑπὸ λιμοῦ, πρόχυλοι οἱ καλούμενοι πρὸς αὐτῶν ἀθάνατοι, ἀριθμὸς δὲ ἦν ἐπὶ μυρίων γυναίων ἀνδρῶν, μὴ πρότερον ἔφασθαι τὴν εἰρήνην πρεσδέξασθαι, πρὶν ἂν αὐτῶν ἀφυλάκτοις οὖσιν τοῖς ῥωμαίοις ἐπιθῶνται. πείθει ὁ βασιλεύς, καὶ τὸν μὲν πρεσβευτὴν συγκλείσας ἐφύλαττεν. ἐκπέμπει δὲ τοὺς ἀθανάτους, ἀνελεῖν τοῖς ῥωμαίοις ποιήσοντας. οἱ καὶ πρὸς γυμνοὺς, εἰς δύο τάγματα μεμερισμένους, μεσολαβοῦν ἔγνωσαν ὧν ῥωμαίων μοῖραν ἴσην. οἱ δὲ ῥωμαῖοι τὸ μὲν ἕν τάγμα τῶν πρόσω καθοπλισάντες, πρὸς τὴν αὐτὴν ὁρμὴν παρεπίεζον. τὸ δὲ ἕτερον αὐτοῖς οὐ καθωπλίσατο. ἐξαίφνης γὰρ προσέβαλον. μηχούσης δὲ γίνεσθαι συμβολῆς, ἐκκόπτει καὶ ἕνα ἀπὸ τοῦ γενόμενον ἐκ γεωλόφου ἑνὸς στρατὸς ῥωμαίων, ὑπὸ προκοπίου τοῦ στρατηλάτου καταπόλμου, ὃς καιδὼν μηχονᾶς κινδυνώδη τοῖς ὁμοφύλοις, ὑπολιπὼν ἐκ νώτου τῶν πρόσω, ἐς μεσολαβοῦντας οἱ πρὸ μικροῦ, τοῖς ῥωμαίοις μεσολαβήσαντες. τούτοις οὖν σύμπαντας οἱ ῥωμαῖοι βραχὺ διαφθείραντες, ὑπὸ τοῖς ἐκ τῆς ἐνέδρας ὑπιόντας ἐδάπησαν, ὁμοίους τε καὶ τούτοις συμπάντας κατηκόντισαν. οὕτω μὲν οὖν οἱ λεχθέντες πρὸς πέρσας ἀθάνατοι, ἀνηρέθησαν, δίκην εἰς πρεσβευτὴν τοῦ χειροῦ πέρσας, ἀνὴρ ὢν πολλοὺς αὐτῶν τῆς ἀπιστίας δίκης ἀνδρας ἀπέκτειναν. ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν πρόσω γνοὺς τὸ αὐτύχημα, πρὸς ποιεῖται μὴ εἰδέναι τὰ γενόμενα. δέχεται δὲ τὴν πρεσβείαν εἰπὼν πρὸς τὸν πρεσβευτὴν, οὐ ῥωμαίοις εἶκων, τὴν εἰρήνην ἀποδέχομαι· ἀγαθὸν δὲ σοὶ χάριν δίδωμι, ὅτι σε φρονιμώτατον πάντων ῥωμαίων καλέλαβον. οὕτω μὲν καὶ ἀμφὶ τοὺς ἐν πρόσθι γενομένους χειμῶνος, ὁ πόλεμος κατεσάλη, ὃς γέγονεν ἐν ὑπατείᾳ τῶν δύο αὐγούστων, ὀνωρίου τὸ τρισκαιδέκατον, ἐς θεοδοσίου τὸ δέκατον, τετάρτῳ ἔτει τῆς τριακοστῆς ὀλυμπιάδος. ἐπαύσατο δὲ καὶ ὁ ἐν πρόσθι τῶν χειμώνων διωγμός.

Τότε δὴ ἐς ἀναξίαν τὴν τῆς ἀμίδης ὑπέστησαν, πρᾶξις ἀγαθὴ τὸ φθονέσεσθαι καὶ πεποίηκε τοῖς πᾶσιν. ὡς γὰρ οἱ ῥωμαῖοι γραῦς τοὺς αἰχμαλώτους πρόσω, ὡς τὴν ἀζαζιωὶ πορθήσαντες ἔλαβον, ἀποδοῦναι τῷ πρόσω βασιλῆ κατ' οὐδένα τρόπον ἐβούλοντο. λιμῷ τε οἱ αἰχμάλωτοι ἐφθείροντο, πρὸς τοὺς ἑπταχιλίους ὄντες τὸν ἀριθμόν. καὶ ταῦτα οὐ μικρῶς ἐλύπει τὸν βασιλέα τῶν πρόσω. τότε ὁ ἀναξίας οὐ πρόσθεν ταῦτα ἐνόμιζεν. συγκαλέσας οὖν τοὺς ὑφ' αὑτῷ κληρικοὺς ἄνδρας, ἔφη. ὁ θεὸς ἡμῖν οὔτε ἵππων, οὔτε ποταμῶν χρῄζει· οὔτε γὰρ ἐαθίει, οὔτε πίνει, ἐπεὶ μὴ πρόσθεν δεῖ ἐστιν. ἐπεὶ τοίνυν πολλὰ χειμήλια χρυσᾶ τε, καὶ ἀργυρᾶ ἐκκλησία ἐκ τῆς ἀγνωμοσύνης τῶν πρόσθεν ἐκτήσατο, πρόσθεν ἐκ τούτων ῥύσασθαι τῶν γραικῶν τοὺς αἰχμαλώτους, καὶ ἀφανθρένας αὐτοῖς. ταῦτα γὰρ ἄλλα πλείονα τούτοις πρὸ πλησίον διεξῆλθον, χωνεύει μὲν τὰ χειμήλια. ἱμήματα δὲ τοῖς γραικώτας ἐκ τῶν αἰχμαλώτων καταβαλών, καὶ ἀφανθρένας αὐτοῖς, εἶτα δοὺς ἐφόδια, ᾧ οἰκείῳ ἀπέπεμψε βασιλῆ. αὕτη ἡ τοῦ θαυμασίου ἀναξίου πρᾶξις πλέον ὧν πρόσω βασιλέα κατέπληττεν, ὅτι ἀμφότερα ῥωμαῖοι μεμιγμένα, πολέμου τε καὶ ἐργασίας νικᾶν. φασὶν δὲ ὡς καὶ ἐπιθυμήσαν ὁ πρόσω βασιλεὺς εἰς ὄψιν ἐλθεῖν αὐτῷ τὸν ἀναξίαν, ἐφ' ᾧ τε καὶ τῆς θέας ἀπο-

λαδσαν ἰδύδρος, καὶ τοῦτο γλυέαθαι, τοῦ βασιλέως θεοδοσίου κελδύσαντος. ἵνης οὖν ἐκ θεοῦ νίκης τοιαύτης ὑπαρξάσης, πολλοὶ τῶν ἐν λόγοις ἀνθρώπων, εἰς τὸν βασιλέα βασιλικοὺς ἔγραφον λόγους, δημοσίᾳ τ' τούτου πρήξ. καὶ δὴ καὶ ἡ τῦ βασιλέως γαμετὴ, ἡρωϊκῷ μέτρῳ ποιήματα ἔγραφεν, ὧν γὰρ ῥήτορος. λεοντίου γὰρ τ' σοφιστοῦ τῶν ἀθηνῶν θυγάτηρ οὖσα, ὑπὸ τῷ πατρὶ ἐπαιδεύθη, καὶ ἀφ' λόγων ἐξηλύθη πανταῖον. ταύτην νίνικα ὁ βασιλεὺς ἔμηνεν ἀγεαθῆ, χρεισιανὴν ὁ ὀπτιχητος ἀπικὸς ποιήσας, ἐν ᾧ βαπτίζθη, φύτ' ἀθηναΐδος, ἀδδοκίαν ὠνόμασεν. πολλοὶ μὴν οὖν, ὡς ἔφην, βασιλικοὺς ἔλεγον λόγους, ὁ μὴν ὡς τῷ βασιλῆ γνώριμος βαλύμηνος γλυέαθ. ὁ δέ τις τ' οἰκείαν ἐν λόγοις δυνάμιν εἰς πολλοὺς ἀγῶν ἐασου δακῶς, μηδαμῶς ἀγνοῆαθ θέλων ἰῶ πολλοῖς πόνοις παιδείαν ἐκτήσατο.

κβ Ἐγὼ δὲ οὔτε γνωσιαθῆναι ᾧ βασιλῆ ασουδάζων, οὔτε λόγων ὀπίδειξιν ποιήσαθαι βουλόμενος, αὐτὰ φιλὰ μ' τ' ἀληθείας τὰ πεπραγμένα καλὰ ᾧ βασιλῆ ἀπομνημονδσαι πειρήρημαι, ἐπεὶ καὶ τῷ σιγῆσαι αὐτὰ οὕτως ὄντα χρηστὰ, ζημίαν κρίνω μὴ γνωσθέντα τοῖς μθ' ἡμᾶς. πεφῦκεν μὴν γὰρ ἐν βασιλείᾳ τερθεὶς, καὶ ῥαφῆς, οὐδὲν ἐκ τῆς δυαθεφῆς εἶχε βλακῶδες. ἀλλ' οὕτως ἰῶ φερόνιμος, ὡς τοῖς ἀτυγχάνουσι νομίζεσθαι δι' πείραν πολλῶν εἰληφέναι πεπραμμ'. καρτερὸς δὲ οὕτως ἰῶ, ὡς ἔ κρύος, ἢ καῦμα γυναῖος ἐνεγκεῖν, νηστεύειν τε πολλὰ, καὶ μάλιστα τὰς τεσσαράδας, καὶ τὰς πασχαδικὰς ἡμέρας, ἢ τοῦτο ἐποίει ἄκρως χρεισιανίζειν ἐασουδακῶς. οὐκ ἀλλοιότερα δὲ ἀσκήσεσιν, κατέχησε τὰ βασίλεια. αὐτὸς τοιγαροῦν τοῖς ἑαυτ' ἀδελφαῖς ὀρθρίζων, φύτιφώνους ὕμνους ἔλεγε. δι' καὶ τὰ ἱερὰ χαράμματα ἀπὸ ἕθους ἀπήγειλεν. ἐντυγχάνοισι γοῦν τοῖς ὀπισκόποις, ὡς ἱερεῖς πάλαι καθεστῶς, οὐκ τῶν χαφῶν διέγεγε. σεμνῦναι γε μ' ἔ τὰς βίβλους τὰς ἱερὰς, καὶ ὅσας οἱ ἑρμίωφις αὐτῶν συνέγραψαν, μᾶλλον ἢ πτολεμαῖος ὁ φιλάδελφος πεποίτεκεν, ὃ ἀνέξικακον, καὶ φιλάνθεφπον, πανθ' ὑπομένειν. ἰουλιανὸς μὴν γὰρ ὁ βασιλεὺς, καὶ ὢν φιλοσοφῶν ἐπαγγελάμενος, ὅμως οὐκ ἐῶγκε τῷ ὀργῷ χ' τῶν ἐν ὠτιοχείᾳ αἰνιξαμένων αὐτὸν· ἀγὰ βασανίσους μενίας ᾧ θεοδώρῳ πεποίηκεν. θεοδόσιος μ' πολλὰ χαίρων τοῖς ἀρίστοτέλους φάσας συλλογισμοῖς, τῷ δι' ἔργων ἤσκει φιλοσοφίαν. ὀργῆς τε κρατῶν, ἢ λύπης, ἢ ἡδονῆς, καὶ οὐδένα τῶν ἠδικηκότων ἠμύναθ. ἀλλ' οὐδὲ ὅλως αὐτὸν ὀργιζόμενόν τις τεθέα). καίποτέ τινος ἐῶν γνωρίμων αὐτὸν ἐργμένον, ἀφ' τί μηδένα τ' ἀδικούντων θανάτῳ ποτὲ ἐζημίωσας. εἶθ, φησὶ, καὶ τοὺς τελωνήσαντας, δυνατὸν ἰῶ ἐπαγαγεῖν ᾧς τῷ ζωῷ. πρὸς ἄλλον δὲ πρὸ αὐτ' ἐρωτήσαντα, οὐ μέγα ἔφη οὐδὲ δυσχερές, ἀν' θεφπον ὄντα ἀποθανῆν, ὅτι μὴ δὲ θεῷ μόνῳ τὸν ἅπαξ θανόντα, ἐκ μετανοίας ἀνακαλέσαθαι. οὕτω δὲ τοῦτο βεβαίως αὐτῷ καλῶρθωτο· ὥστε ἐάν ποτέ τις ἄξια κεφαλικῆς ἐπλημμέλησε ἁμαρτίας, ὅλῃ ἄγει τῆς πόλεως τὴν πυλὴν, τῷ ὅτι θανάτῳ ἀπήγελε, ἢ ἡ ἐκ τ' φιλανθεφπίας ἀνθρ ἀνάκλησις εἶπε. κωνσταντινούπολε δὲ ἐν ᾧ ἀμφιθεάτρῳ τ' κωνσταντίνου πόλεως ὀπιτελοῦντος αὐτ', ὁ δῆμος καλεβόα δεινῷ θηείῳ ἕνα τῶν ἀφυσῶν ταῦρων μάχεσθαι. ὁ δ' πρὸς αὐτοὺς, οὐκ οἴδατε, ἔφη, ὅτι ἡμεῖς φιλανθεφπως εἰθίσμεθα θεωρῆν. ἐ τοῦτο εἰπὼν, τὸ λοιπὸν τὸν δῆμον φιλανθεφπως θεᾶσθαι ἐπαίδδυσεν. οὕτω μὴν ἰῶ δυναβὴς, ὥστε πανθ' τοὺς τῷ θεῷ ἱερωμένους ὑμᾶς· ἐξαιρέτως δὲ οὓς ἐπὶ ὠθαν-

νέτε ἐπ'

νεῖο ἐπ' ἀλλοδείᾳ πλέον ἐκπορεύοντας. λέγεται δὲ ὅλη τῆ χερρῶν ὑπισχνεῖται ἐκ κωνσταντίνου πόλεως τελλήσμους, σάκκον ὑπιζητῆσαι καὶ σφόδρα ἐρρύπωμένον ἀπελθεῖν, πιστεύσας μεταλαβεῖν αὐτὸν ἐκ τῆς τελλήσμους ἀγνοίας. δυσχειμέρου δὲ πόλεως γενομένου τὰς ἔριδας, τὰ σεσηπότα καὶ ὠσιμένα τῶν ἐν ᾧ ἱπποδρομίῳ θεάμασιν, ἀφῆκεν δῆμον ταῦτα ὑπιζητοῦντων, ἀναλαβεῖν ἐπετέλει. ὡς δὲ πεπληρωμένου ἀνδρῶν τὸν ἱπποδρόμου, ἐπέτεινεν ὁ χειμών, πολλοῦ νιφετοῦ καταῤῥαγέντος, τότε δὴ τινὶ ἑαυτὸν γνώμῃ ὁ βασιλεὺς οἷαν εἶχε περὶ τὸ θεῖον, δηλῶν καθίστησι, τῷ δήμῳ προσφωνήσας διὰ τῶν κηρύκων. ἀλλὰ πολλῷ κρείσσον, ἔφη, καταφρονήσαντας τῆς θέας κοινῇ πάντας, λιτανεῦσαι θεὸν, ὅπως ἀλεξηθεῖς τοὺς ὑπεικειμένους χειμῶνος φυλαχθείημεν. καὶ οὕτω πως ἤρξατο ἔπος, καὶ ζεὺ χαρᾶ μείζῃ ἐν ᾧ ἱπποδρόμῳ λιτανεύοντες ὕμνοις ἐκ συμφωνίας πάντες ἀνέπεμπον ᾧ θεῷ. καὶ ὅλη μὲν ἡ πόλις μία ἐκκλησία ἐγένετο. βασιλεὺς δὲ μέσος ἐξήρχετο τῶν ὕμνων, ἐν ἰδιωτικῷ σχήματι πορευόμενος, καὶ τῆς χιόνος οὐχ' ἥμαρτεν. ὁ γὰρ ὡς τὸν ἀδύτον μετεβάλετο. καὶ ἐκ σιωπᾶς, ἵνα τῆ θεοῦ φιλανθρωπία ἀνέκειτο πᾶσι τοῖς σύμπασιν. εἰ δέ πού τις πόλεμος ἐκινεῖτο κατὰ τὸν δανιὴλ, ᾧ θεῷ προσεύξασθαι εἰδὼς αὐτὸν τῶν πολεμίων εἶναι τάμιδα, καὶ ἀνέχη τούτοις καλῶρθου. αὐτίκα γοῦν ὀλίγον μετὰ τὸν προσεύξασθαι πόλεμον τοῦ βασιλέως ἀνοσίου τελλήσμους, ἐν ὑπαλείᾳ ἀσκληπιοδότου, καὶ μυριάνδρῳ, τῇ πενηκοντεκαιδεκάτῃ τῆς αὐγούστου μηνὸς, ὅπως τὸ τύφλωνον ἱκανώσειεν θεῷ πιστεύσας ἐπιτροπῶσαι δυνήσομαι, ἄξια γὰρ μνήμης κρίνω καὶ τότε γενόμενα. ὅτι οἷα ὅτι μωϋσέως τοῖς ἑβραίοις ὑπῆρξε τινὶ ἐρυθρὰν θάλασσαν διαβαίνουσι, τοιαῦτα καὶ τοῖς αὐτὸς τραπεζοῖς, νίνικα αὐτοῖς ὅτι τὸν τύφλωνον ἔπεμψεν, ἀπὸ διὰ βραχέων ἐκθήσομαι τὸ μέγεθος αὐλῶν, ἰδίας προσχαλάσας δεόμενον, ἑτέρωθι πρᾶξις.

Τελλήσμους δὴ ὁ βασιλέως ὀνωρίου, μαθὼν ὁ αὐτοκράτωρ θεοδόσιος, κρύπτει μὲν τὸ γενόμενον, καὶ ὅπως ὅπως τοῖς πολλοὺς ἀπεπλάνα. ἐκπέμπει δὲ λαθραίως τραπεζίτην εἰς σαλώνας· πόλις δὲ αὕτη τῆς δαλματίας· ἵνα εἰ συμβῇ τι νεωτερισθῆναι περὶ τὰ ἑσπέρια μέρη, μὴ πρόῤῥωθεν ὦσιν οἱ ἀμύνόμενοι. καὶ τοῦτο ὕστερον προθυμησάμενος, ὅτ' καταφανὴς τὸν φόνον τοῦ θείου πεποίηκεν. ἐν τούτῳ δὲ ἰωάννης προβοσκάλης ὢν τῆς βασιλικῆς ἐκκλησίας, μὴ ἐνεγκὼν τὴν δυτυχίαν τῆς ἰδίας ἀξίας, τινὶ βασιλείῳ ἐξπάξῃ, καὶ πρεσβείας ἀποστελλόμενος πρὸς τὸν αὐτοκράτορα θεοδόσιον, δεχθῶσι εἰς βασιλέα δεόμενος. ὁ δὲ τοὺς μὲν πρεσβευτὰς τῆς φυγεῖν κατέσχεν, ὀξὺ ἀποστέλλει τὸν στρατηλάτην ἀρδαβούριον, ὃς καὶ ἐν ᾧ πρώτῳ πολέμῳ, τὰ μέγιστα ἠγωνίσατο. ἔστι εἰς τὰς σαλώνας πᾶσα γὰρ ὁμόμνιος, ἐπλεῖ δὲ αὐτῆς ὅτι τινὶ ἀκυλείᾳ, καὶ χρῆται τύχῃ καθὼς ἐνομίζετο. ἡ τύχη δὲ ὡς ὕστερον ἐδείχθη. δύεμος γὰρ οὐκ ἄμοιρος πνεύσας, τῆς τὰς χεῖρας αὐτὸν ἐνέδησε τῷ τυφλῶνος, ὃς συλλαβὼν αὐτὸν, ἤλπιζεν εἰς δυνάμην καταξῆσαι τὸν αὐτοκράτορα, ὡς τε ψηφίσασθαι καὶ δυνατεῖξαι αὐτὸν βασιλέα, εἰ σώζεσθαι τὸν στρατηλάτην προῆρτο. ἀληθῶς τε ἐν ἀγῶνι ἦν, ὅτε βασιλεὺς ταῦτα πυνθάνεται, καὶ ὁ ὅτι τὸν τύφλωνον ἀποστελεῖς στρατιώτης, μήτι πάθοι κακὸν ὑπὸ τῶν τυφλῶνος ὁ ἀρδαβούριος. ἄσπαρ δὲ ὁ τοῦ ἀρδαβουρίου υἱὸς μαθὼν καὶ αὐτὸς τὸν τυφλῶνον τὸν πατέρα κατέχειν, καὶ πολλὰς μυριάδας βαρβάρων ὅτι συμμαχίᾳ τοῦ τυφλῶνος πρᾶξαι

εἰδὼς, ὃν ἔφην ὅ, τι καὶ προέξφθεν. Τότε δὴ καὶ τῶ θεοφιλοῦς βασιλέως ἀ̓χὴ πόλιν ἐξέλιχυσεν. ἀ̓γέλος γὰρ θεοῦ ἐν φάσματι ποιμένος, ὁδηγεῖ τὸν ἀ̓ποστολον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, καὶ ἀ̓φ' ἁμαξῶν τῆς προσχειμένης τῇ ἑσπερίᾳ λίμνης. ἐν ταύτῃ γὰρ τῇ πόλει ὁ τύραννος διατείβων εἶχε τὴν γραμὴν, ὅθεν οὐδεὶς οὐδὲ πώποτε διαβεβηκέναι ἰσόρροθ. τότε δὴ καὶ ὁ θεὸς τῷ ἀ̓ποστόλῳ, βατέον ἀ̓πειρήσατο. διαβάντες δὲ διὰ ξηρᾶς τὸ τῆς λίμνης ὕδωρ, ἀνεῳγμένας τάς τε πύλας εὑρόντες τῆς πόλεως, εἰσκομισθεῖς τοῦ τυράννου ἐκράτουν. τότε δὴ ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς, ὡς εἶχε θέλει τὸν θεὸν ἀ̓ληθῶς ἐπεδείξατο. ἱπποδρομίας γὰρ ὑποτελουμένης, ἐμιμήσατο μήτηρ ὁ τύραννος. προσφωνεῖ οὖν τῷ δήμῳ. δοῦλος μᾶλλον ἢ δοκεῖ, ἔφη, πρέντες, τῷ τέρψιν ὑπὲρ τὸ εὐκτήριον οἶκον γινόμενοι, εὐχαριστήριους εὐχὰς τῷ θεῷ ἀναπέμψωμεν, αὐτὸς ὢν ἡ αὐτοῦ χεὶρ καθεῖλε τὸν τύραννον. ταῦτα εἰπὼν, καὶ τὰ μὲν τοῦ θέας ἐπέπαυτο τε καὶ ἠμβλυνθ. ἀ̓φ' μέσου δὲ τοῦ ἱπποδρόμου συμφώνως ἅμα αὐτῷ εὐχαριστήριος ψάλλοντες, ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ ἐπορεύοντο. καὶ ὅλη μὲν ἡ πόλις, μία ἐκκλησία ἐγένετο. ἐν ᾗ τῷ εὐκτηρίῳ τόπῳ γινόμενοι, ἐκάθισαν διημέρευον.

κδ Τοῦ γὰρ τυράννου ἀναιρεθέντος, ἔμφρων τις ὢν ὁ αὐτοκράτωρ θεοδόσιος, ἵνα τῆς ἑσπερίων μερῶν ἀναδείξατο βασιλέα. ὧν γὰρ ἀνεψιὸς αὐτῷ κομιδῇ νέος ὑπάρχων ὄνομα, ἐκ πλακιδίας τῆς αὐτοῦ θείας γινόμενος, ἥτις θυγάτηρ μὲν ὢν θεοδοσίου τοῦ μεγάλου βασιλέως· ἀρκαδίου γὰρ καὶ ὀνωρίου τῶν δύο αὐγούστων ἀδελφή· πατρὸς δὲ ὢν ὁ οὐάλεντινιανὸς κωνσταντίου, ὃς ὑπὸ ὀνωρίου βασιλέως ἀναδηχθεὶς, καὶ θέσμα αὐτῷ χρόνον συμβασιλεύσας, διὸς ἐτελεύτησε. τοῦτον τὸν ἀνεψιὸν κτίσασα καθαρσίσας, ὑπὲρ τὰ ἑσπέρια μέρη ἀνέπεμψε, τῇ μητρὶ αὐτοῦ πλακιδίᾳ φερνίδα τῶν πεκτημένων ὑπερέψας· αὐτοῦδων δὲ καὶ αὐτὸς καθαλαβὼν τὴν ἰταλίαν, ὥστε τὸν μὲν ἀνεψιὸν ἀναγορεύσαι βασιλέα. πρὸν δὲ τῇ αὐτοῦ φερνῇ παραδοῦναι τοὺς ἐκ, μὴ ἐπιτρέψαι τοῖς τυράννοις ἐφ' ἑαυτοῦ, ἀ̓λλὰ τὴν θεσσαλονίκης χωρίον, ὑπ' ἐξουσίας διεκωλύθη. πέμψας οὖν τὸ βασιλικὸν σέφανον ᾧ ἀνεψιῷ ἀφ' ἧς πατρικίου ἠλίωνος, αὐτὸς ὑπὲρ τὴν κωνσταντίνου πόλιν ὑπεστρεψεν. ἀγὰ τοῦτ μὲν τούτων, ἄλλις ἔστω.

κε Ἀτλικὸς γὰρ ὁ ὀπτίσκος θαυμαστῶς πως πὰ τὰς ἐκκλησιῶν ἤυξησε προάγματα, φερνίδι μὲν αὐτὰ διοικῶν· τὴν διδασκαλίαν δὲ τὴν λαοῦ ὑπὲρ τὴν ἀρετὴν προέπων. σωιδὼν γὰρ διαφθυμῶν τὴν ἐκκλησίαν ἀφ' ὧν τοῖς ἰωαννίτας ἔξω αὐτῆς χωάγεσθαι, μυσαν ἰωάννα ἐν ταῖς δίχαις ἐκέλευσε ποιεῖσθαι, ὡς καὶ τῶν ὀπτισκόπων τὰ κεκοιμημένων εἰώθει γίνεσθαι· ἀφ' οὗ δὴ πολλοὶ ἐπιθυμεῖν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὑπίσας. ὕστω δὲ ὧν μεταδοτικὸς, ὡς μὴ μόνον τὰ ἐν τῇ αὐτῆς παροικίας πωλῶν προφῆν, ἀγὰ καὶ τὰ ἀγυιέσι τὰ πόλεων χρήματα πέμπειν πρὸς τὰ μυθίαν τῶν δεδομένων. καλλιοπίῳ γοῦν πρεσβυτέρῳ τὰ νικαέων ἐκκλησίας, τετρακοσίους ὑπο-

" τείλας χρυσίνους, τάδε ἀπέστειλε. Καλλιοπίῳ ἀτλικὸς, ἐν κυρίῳ χαίρειν. ἔμαθον μὲ
" είους ἐν τῇ πόλει πεινῶντας δεῖσθαι, τὰ δὲ τῶν ἀσεβουμένων φεύγειν. μείους δὲ λέγω
" τὸ πλῆθος, οὐ τὰ ἀκριβῆ δηλῶν ἀριθμόν. ἐπεὶ τοίνυν αὐτὸς μὲ ἔχω λαβὼν ἀρι-
" θμὸν τὰ τοῦ δανιὴλ τῇ χεὶρ διδόντος τοῖς οἰκονομοῦσι καλῶς. συμβαίνῃ δὲ
" ἵνας ἀπορεῖσθαι δοκιμασίας χάριν τῶν ἐχόντων μὲν, μὴ πρέχοντων δὲ τούτοις,
" λαβὼν ὦ φίλη μοι κεφαλή, τούτους τοὺς τετρακοσίους χρυσίνους, φύλαξον ὅπως αὐ

θελήσῃς.

" θελήσῃς· βουλήσῃ δὲ παντὸς τοῖς αἰχμωμένοις τιμὴ ἄτησιν, ἀλλ' οὐχὶ τοῖς
" ἐμποριαν ἀφ' ἑαυτοῦ τ' γαστέρ· ωσθ' ἡδονὴ ἀσει. διδοὺς τοίνυν, μὴ δὲ θρησκείαν λο-
" γίσῃ κ' τοῦτο ὃ μέρος ἑνὸς καὶ μόνου γνώμονος, τῷ ῥέφειν τοὺς πινακίδας, ἀλλὰ
" μὴ λογιστεύειν τοὺς τ' ἡμέτερον ἕκαστον μὴ φρονοῦντας. ὅτω μὴ δὴ τῶν δεομένων,
καὶ πόρρωθεν ὄντων, ἐφρόντιζε. πυθόμενος γοῦν ποτὲ τοὺς ἀφ' ὃ ἰουδαϊκὸν πά-
γκα ναυαλιμνῶν χωριαθέντας, ὃ σῶμα τ' σαββατίου εἰς τῆς ὁδοῦ μετακομίσαν-
τας, ἐν αὐτῇ γὰ τῇ νήσῳ ωσιοεμαθεὶς ἐτελεύτησε, κ' θάψαντας, ὅτι ᾧ τάφῳ εὖ-
χεσθαι πέμψας ἀφ' ἑαυτῆς τῆς νυκτὸς, εἰς ἕτερον τάφον ὃ τῷ σαββατίου σῶμα κρυ-
βίως ἐκέλευσεν. οἱ δὲ σπουδῇ ἐλθόντες καὶ ἀνορωρυγμένον τ' τάφον εὑρόντες, τῷ
λοιπὸν σέβειν τὸν τάφον ἐπαύσαντο. ἐπὶ δὲ κ' ωσὶ τοῦ ἡμᾶς τ' ὀνομαζ' φιλόκα-
λος. ἐπίνδυνον γοῦν ὅτι ᾧ τόμαλι τ' ἀξείνου πόντου κείμενον, ὃ ἀρχαίᾳ τε φαρ-
μακέα καλούμενον, θεραπείας ὠνόμασεν· ἵνα μὴ τὰς σπουδὰς ἐκ φ ποιούμε-
νος, δυσφήμῳ ὀνόματι ὀνομάζῃ τ' τόπον. καὶ ἄλλο δὲ ωσάστον τῆς κωνσταντίνου
πόλεως ἀργυρόπολιν ὠνόμασεν, ἀφ' αἰτίας τοιαύτης. χρυσόπολις ἐπίνδυνον ἀρχαῖον
ὄντ', ὃ κεῖται μὴ ἐν ἀρχῇ τ' βοσπόρου. μέμνηνται δὲ αὐτ' πολλοὶ τῶν παλαιῶν
συγγραφέων, καὶ γράβων τε, ᾧ ὁ δαμασκηνὸς νικόλαος, καὶ ὁ ἐν λόγοις τε θαυ-
μασὸς ξενοφῶν, ἔν τε τῇ ἕκτῃ τ' κύρου ἀναβάσεως, καὶ ἐν τῇ ωσάτῃ τῶν ἑλλη-
νικῶν φησὶ ωδὲ αὐλῆς, ὅτι ἀγχιβιάδης ἀποτειχίσας αὐτὸ, δεκαδύτηριον ἐν αὐ-
τῇ κατέστησε. ταῦ γὰ δεκάδας οἱ ἀπὸ τ' πόντου πλέοντες ἐν αὐτῇ πρόφχον. καλι-
δὼν οὖν ὁ ἀττικὸς τ' κατάντικρυ τόπον ἀνηρεπῆ τυγχάνοντα, ωρέπειν ἔφη, τοῦ-
τον ἀργυρόπολιν ὀνομάζεσθαι. καὶ ῥηθὲς ὁ λόγος, ἀνθ' οὗ τιμὴ ἐπωνυμίαν ἐκφέ-
ρουσιν. ἰνιῶν δὲ λεγόντων ωρὸς αὐτὸν, μὴ ὀφείλειν ναυαλιμνοις ἐνδον σωμά-
γειν τῶν πόλεων, οὐκ οἶδατε, εἶπεν, ὅσα ἡμῖν διωκομένοις ὅτι κωνσταντίου καὶ
οὐδένος συμπεπόνθασιν. ἄλλως τε, ἔφη, καὶ μάρτυρες τῆς πίστεως ἡμῶν καθε-
στήκασι. πάλαι γὰρ τῆς ἐκκλησίας χωριαθέντες, οὐδὲν ωδὲ τιμὴ πίστιν ἐκινοῦ-
μησαν. ἐν νικαίᾳ δὲ πόλει ἀφ' ἑσπερίαν ὀπισθόπους γνώμονος, ἀσκληπιάδῃ
τε τ' ἐκ ναυαλιμνῶν ὀπίσθοπον γηραιὸν ὄντα ἰδὼν, ἠρώτησε, πόσους ἐνιαυτοὺς
ὀπίσθοπος ὢν τυγχάνῃς; τοῦ δὲ πενήκοντα εἰπόντος, δύσμορε, ἔφη, τυγχά-
νῃς ὦ μάθεσπε, τοσούτου χρόνου καλοῦ ἔργου ὀπιμαθούμενος. ωρὸς δὲ τ' αὐ-
τὸν ἀσκληπιάδην, ἐγὼ, ἔφη, τὸν ναύαλον ἐπαινῶ, τοὺς ναυαλιανοὺς δὲ οὐκ ἀπο-
δέχομαι. ξενοφωνηθεὶς δὲ ὁ ἀσκληπιάδης, πῶς τοῦτο, ἔφη, λέγῃς ὀπίσθοπε. ἐκέ-
νου μὲν, ἔφη ὁ ἀττικὸς, ἐπαινῶ, ὅτι τοῖς ὀπιθύσασι κοινωνῆσαι οὐκ εἴλετο. τοῦτο γὰ
μὲν καὶ αὐτὸς κ' ἐγὼ ἐποίησα. τοὺς δὲ ναυαλιμνοὺς οὐκ ἐπαινῶ, ὅτι ωδὲ ὑστελῶν
ωλασμάτων, τ' κοινωνίας τοὺς λαϊκοὺς ἀποκλείουσι. ωρὸς ταῦτα ὁ ἀσκληπιάδης.
ἐκεῖνος, ἔφη, τ' ὀπιθῦσαι, κ' ἄλλαι πολλαὶ κτ' ταῦ γραφαὶ εἰσὶν ἁμαρτίαι ωρὸς θά-
ναλον, δι' ἃς ἡμεῖς μὲν ωρὸς τοὺς κληρικοὺς, ἡμεῖς δὲ καὶ τοὺς λαϊκοὺς ἀποκλείομ',
θεῷ μόνῳ τιμὴ συγχώρησιν αὐτῶν ὀπιτρέποντες. ωρὸς ἐγὼ δὲ ἀττικὸς κ' τ' ἑαυτ'
τελευτιμῶ. ἀναχωρῶν γοῦν τῆς νικαίας, ωρὸς καλλιόπιον τ' ἐκ φ ωρεσβύτερον,
εὖ δε, ἔφη, ωρὸς φθινοπώρου ὅτι τ' κωνσταντίνου πόλιν με αὖθις ζῶντα θεάσα-
σθαι. εἰ γὰ βραδύς, οὐ καταλήψῃ με. καὶ τοῦτο εἰπὼν, οὐ διημάρτανεν. ἐν γὰ τῷ
εἰκοστῷ ωρώτῳ ἔτει τ' ὀπισθοπῆς ἑαυτ', τῇ δεκάτῃ τ' ὀκτωβρίου μηνὸς ἐτε-

λθ΄τησεν, ἐν ὑπαλείᾳ θεοδοσίου τ̃ ἑνδεκάτου, καὶ οὐάλεντινιανοῦ καίσαρος τ̃ πρεσ-
βυτέρου. ὁ μὲν γὰρ βασιλεὺς θεοδόσιος ἐκ τῆς θεσσαλονίκης ἐπὶ τὸ τρέφας, τὴν ἐκκλη-
σίαν αὐτῶν οὐ κατέλαβεν. ἔφθασε γὰρ πρὸ μιᾶς ἡμέρας τῆς εἰσόδου τοῦ αὐτο-
κράτορος, ἀπὸ τῆς θεσσαλονίκης τῇ ἑσπέρᾳ. ὁ δὲ εἰς μακεδονίαν καὶ ἡ ἀναζήτησις τ̃
νέου οὐάλεντινιανοῦ ἐμίνυθη, πρὸς τὰ τείτλια καὶ εἰκάδα τ̃ αὐτοῦ μηνός.

κζ΄ Ἐκλύεται δὲ μετὰ τὰ τελευτήσαντος ἀπίκου, πολλὴ φιλονεικία περὶ χειροτονίας ἐπι-
σκόπου, δήμων δήμου ζητούντων. τινὲς μὲν γὰρ, φησι, φίλιππον τὸν πρεσβύτερον ἐζή-
τουν· τινὲς δὲ νεώτερον. καὶ ἔστι γὰρ πρεσβύτερος ἀμφοῖν. κοινῇ δὲ πᾶς ὁ λαὸς ἐπόθει
μένεσθαι σισίννιον, ὃς μὲν πρεσβύτερος μὲν ἦν καὶ αὐτὸς, ἐν ὀλίγῃ δὲ τῶν ἐντὸς
τ̃ πόλεως ἐκκλησιῶν ἐτέτακτο, ἀλλ' ἐν τῷ ἀσείῳ τῆς κωνσταντίνου πόλεως ᾧ ἐπώ-
νυμον ἦμα, τὴν ἱερωσύνην ἐκεκλήρωτο, ὅθεν καὶ τὸν πτωχικὸν μὲν κεῖται τ̃ πό-
λεως. ἐν αὐτῷ γὰρ ἕξ ἔτους ἡ ἀνάληψιμος τοῦ σωτῆρος ἐπιτελεῖται πανήμος ἑορ-
τή. πόθον δὲ εἶχον τὸν ἀνδρὸς, πάντες οἱ λαϊκοὶ, ὅτι ἐπ' ἀλαθείᾳ θεοσεβὴς ἦν,
καὶ μᾶλιστα ὅτι τοὺς πένητας ὑπὲρ δύναμιν θάλπειν ἐσπούδαζεν. καίτοι ἐφ-
θονεῖτο οὖν ὁ τῶν λαϊκῶν σπουδὴ, καὶ χειροτονεῖται σισίννιος, τῇ εἰκάδι τοῦ φεβρουα-
ρίου μηνὸς, τῇ ἕξῃ ὑπαλείᾳ, ἥτις ἦν θεοδοσίου τ̃ δωδεκάτου, καὶ οὐάλεντινιανοῦ
τ̃ νεωτέρου αὐγούστου τ̃ δευτέρου. ὑπὸ τούτῳ φίλιππος ὁ πρεσβύτερος, ὅτι αὐτῷ
πρεσεκρίθη ἕτερος, πολλὰ τ̃ χειροτονίας καθήψατο, ἐν τῇ πεποιημένῃ αὐτῷ χει-
σιανικῇ ἐπιστολῇ; ἀμφοδήμων καὶ τὸν χειροτονητὴν, καὶ τοὺς χειροτονήσαντας, ὡς πολ-
λῷ πλέον τοὺς λαϊκοὺς, τοιαῦτα εἶπεν. οἷα οὐκ ἂν ἑτοίμως προσδοκῶμι γραφῆ,
ἐπεὶ κἀκεῖνον οὐκ ἀποδέχομαι τ̃ προπετείας τοιαύτῃ γραφῇ προσδοκῶμι τολ-
μήσαντα. μικρὰ γὰρ πρὸς αὐτὸν εἰπεῖν, οὐκ ἀκμαίου ἔτι ἡγοῦμαι νοῦν.

κζ΄ Φίλιππος σιδήτης μὲν ἦν τὸ γένος· σίδη γὰρ πόλις τ̃ παμφυλίας, ἀφ' ἧς μὲν ὥρ-
μητο καὶ πρόφιλος ὁ σοφιστὴς, οὗ καὶ συγγενὴς ἑαυτοῦ ἔτι ἐσεμνύνετο. ἀμάκονος γὰρ
ἦν, ἐπεὶ τὰ πολλὰ ὧν ὑπισχνεῖτο ἰωάννῃ σωτῆρι, ἐφιλοπονεῖ δὲ καὶ περὶ λόγους,
καὶ πολλὰ, καὶ πανδήμια βιβλία ἐμηνύετο. ζηλώσας δὲ τὸν ἀσιδηρον τῶν λόγων χαρ-
κτῆρα, πολλὰ σιωπηλὰ ἔγραφε, ὥστε τῶν βασιλέως ἰουλιανοῦ βιβλία ἀνασκευάζων, καὶ
χειρογραφικὴν ἰσοειδῆ σιωπὴν ἔσχεν, ὥν ἐν τεσσαράκοντα ἓξ βιβλίοις διέλεκτο. ἕκαστον γὰρ βι-
βλίον εἶχε τόμους πολλοὺς, ὡς τοὺς πάντας ἑπτὰ ἔτι χιλίους. ὑπόθεσις δὲ ἑκάστου τό-
μου ἴσαζε τῷ τόμῳ. τὴν μὲν οὖν τοιαύτην γραφὴν τῶν τοιούτων, οὐκ ἐκκλησιαστικὴν
ἰσοειδῆ, ἀλλὰ χειρογραφικὴν ὑπέγραψεν. πολλοὺς γὰρ συμφοφέρῃ ὕλας εἰς αὐτὴ δι-
κνυμένη βουλόμενος, μὴ ἀπείρως ἔχειν ἑαυτὸν τῶν φιλοσόφων παιδευμάτων. διὸ καὶ
συνεχῶς γεωμετρικῶν τε καὶ ἀστρονομικῶν, καὶ μουσικῶν θεωρημάτων ποιήσεται μνή-
μην, οὐκ ἀφέσεις τε λέγων νήσων, καὶ ὀρέων, καὶ δένδρων, καὶ φύλλων ἀνδρῶν δι' ὧν
καὶ χρῶνται τῇ τοιαύτῃ εἰργάσατο. διὸ καὶ, ὡς νομίζω, ἀχρείαν αὐτὴ
καὶ ἰδιώτας, καὶ ὑπαιθρίοις πεποίηκεν. οἱ ἰδιῶται μὲν γὰρ τὸ κεκομψευμένον τ̃
φράσεως ἰδεῖν οὐκ ἰσχύουσιν. οἱ δὲ ὑπαίθριοι, τῆς καταλογίας καταγινώσκου-
σιν. ἀμφ' ἕκαστος μὲν τῶν βιβλίων ὡς ἔχει γνώμης κρινέτω. ἐγὼ δὲ οὐκ ἀνέχο-
μαι, ὅτι τοὺς χρόνους τ̃ ἱστορίας συγχέει. μνημονεύσας γὰρ τῶν τῶν ἀποστόλων θεο-
δοσίου χρόνων, αὖθις ὑπὸ τοὺς ἀθανασίου τ̃ ὑπισχνουμένου, χρόνους ἀνέστρεψεν. καὶ τοῦτο
ὡς πλῆθος ποιεῖ τοῦτο μὲν περὶ φιλίππου. ὁ δὲ ὑπὸ σισιννίου λόγον ἀναληπτέον εἰπεῖν.

Τοῦ

Τοῦ κυζηκινῶν ἐπισκόπου τελευτήσαντος, ὁ σισίννιος πρόκλον ἐχειροτόνησε κηζ
πρὸς ἐπισκοπὴν τῆς κυζίκου. μαίνοντος οὖν Διάγειν ἐπ' αὐτῶν, φθάνουσιν οἱ κυ-
ζηκινοὶ, καὶ χειροτονοῦσιν ἄνδρα ἀσκητικὸν, ᾧ ὄνομα ἦν δαλμάστιος. καὶ τοῦτο ἐποίη-
σαν, ἀμαιήσαντες τοῦ νόμου τοῦ κελεύοντος, παρὰ γνώμην τῶν ἐπισκόπου κωνσταν-
τίνου πόλεως, χειροτονίαν ἐπισκόπου μὴ γίνεσθαι. ἠμάρησαν δὲ τοῦ νόμου τούτου, ὡς
ἀττικῷ μόνῳ εἰς πρόσωπον παρασχεθέντος. ἔμενεν οὖν ὁ πρόκλος, οἰκείας μὲν
ἐκκλησίας μὴ προεστὼς, ἐν δὲ τῶν ἐκκλησίαις τῆς κωνσταντίνου πόλεως κατὰ τὰς δι-
δασκαλίας ἀνθῶν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτου, κατὰ χώραν ἐρούμεν. σισίννιος δὲ, οὐδὲ δύο
ὅλους ἐνιαυτοὺς ἐπιβιοὺς τῇ ἐπισκοπῇ, ἐτελεύτησεν ἐν ὑπατείᾳ ἱερείου, καὶ ἀρ-
δαβουρίου, τῇ εἰκάδι τεταρτῇ τοῦ δεκεμβρίου μηνὸς, ἀνὴρ ἐπὶ σωφροσύνῃ μὲν,
καὶ βίῳ ὀρθῷ, καὶ φιλοπτωχίᾳ περιβόητος· τὸ δὲ ἦθος εὐπρόσιτός τε καὶ ἄπλαστος, καὶ
διὰ τοῦτο ἀπραγμονέστερος. διὸ καὶ τοῖς φιλοπράγμοσιν λυπηρὸς ἦν, καὶ ἀδρα-
νείας δόξαν ἔλαβε παρ' αὐτοῖς.

Μετὰ δὲ τὴν τελευτὴν σισιννίου, ἐδόκει τοῖς κρατοῦσι μηδένα μὲν διὰ τοὺς κε- κθζ
νοσπουδαστὰς ἐκ τῆς ἐκκλησίας, εἰς τὴν ἐπισκοπὴν προχειρίζεσθαι. καίτοι πολ-
λῶν μὲν τὴν φίλιππον, πολλῶν δὲ τὸν πρόκλον χειροτονηθῆναι σπευδόντων· ἐπήλυ-
δα δὲ ἐκ τῆς αὐτιοχείας καλεῖν ἐβούλοντο. ἦν γάρ τις ἐκεῖ νεστόριος τοὔνομα, τὸ
μὲν γένος, γερμανικεύς· εὔφωνος δὲ ἄλλως καὶ εὔλαλος. διὸ καὶ ὡς προσεπιτήδειον
εἰς διδασκαλίαν ἔγνωσαν μεταπέμπεσθαι. τριμήνου οὖν διαδραμόντος, ἄγε-
ται ἐκ τῆς αὐτιοχείας ὁ νεστόριος, ὅστις ἐπὶ σωφροσύνῃ μὲν, παρὰ τοῖς πλείστοις ἐ-
κηρύττετο. ὁποῖος δὲ ἦν ἐν τοῖς ἄλλοις τὸ ἦθος, ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτοῦ διδασκαλίας
τοὺς εὖ φρονοῦντας οὐκ ἔλαθε. χειροτονηθεὶς γὰρ τῇ δεκάτῃ τοῦ ἀπριλλίου μηνὸς,
ἐν ὑπατείᾳ φίληκος, καὶ ταύρου, εὐθὺς ἐκείνην τὴν περιβόητον ἀφῆκε φωνὴν
ἐπὶ τοῦ λαοῦ παντὸς, πρὸς τὸν βασιλέα τὴν λόγον ποιούμενος. δός μοι, φησὶν, ὦ βα-
σιλεῦ καθαρὰν τὴν γῆν τῶν αἱρετικῶν, κἀγώ σοι τὸν οὐρανὸν ἀντιδώσω. συγκάθε-
λέ μοι τοὺς αἱρετικοὺς, κἀγὼ συγκαθελῶ σοι τὰς πέρσας. ταῦτα λεχθέντα, εἰ καί τινες
τῶν πολλῶν ἀπεχθῶς πρὸς τοὺς αἱρετικοὺς ἔχοντες, ἡδέως ἐδέχοντο. ἀλλ' οὖν γε, ὡς
ἔφην, τοὺς εἰδότας ἐκ λόγου γνώμην τεκμήρασθαι, οὐκ ἔλαθεν, οὐδὲ τὸ κοῦφον
τῆς διδασκαλίας, οὐδὲ τὸ θυμικὸν, ἐν ταυτῷ καὶ κενόδοξον, ὅτι μὴ δὲ τὸ βραχύτα-
τον εἰς ὑπερθέσιν ἀνασχόμενος, εἰς τοιούτους προήχθη λόγους. ἀλλ' εἰ δεῖ κατὰ τὴν
παροιμίαν εἰπεῖν, μὴ δὲ τοῦ τῆς πόλεως ὕδατος ἤδη γευσάμενος, διάπυρος διώ-
κτης ἐγίνετο. πέμπτῃ γε οὖν μετὰ τὴν χειροτονίαν ἡμέρᾳ, εὐκτήριον τῶν ἀρεια-
νῶν, ἐν ᾧ ἐν παραβύστῳ ἤρχοντο, καθελεῖν βουλόμενος, εἰς ἀπόνοιαν αὐτοὺς ἤλα-
σεν. ὁρῶντες γὰρ καθαιρούμενον τὴν εὐκτήριον τόπον, πῦρ ἐμβαλόντες ὑφῆψαν αὐ-
τόν. ἐπινεμηθὲν δὲ τὸ πῦρ καὶ τὰς παρακειμένας οἰκίας ἀνήλωσε. θόρυβός τε ἐκ τού-
του κατὰ τὴν πόλιν ἐγένετο, καὶ οἱ ἀρειανοὶ πρὸς ἄμυναν ἠυτρεπίζοντο. ἀλλὰ τὸ μὲν
κακὸν προβῆναι εἰς ἔργον οὐσυνεχώρησεν ὁ τὴν πόλιν φυλάσσων θεός. πυρκαϊὰν
δὲ τοῦ λοιποῦ ἀπεκάλουν αὐτὸν, οὐ μόνον οἱ τῶν αἱρέσεων, ἀλλ' ἤδη καὶ οἱ οἰκεῖοι τῆς
πίστεως. οὐ γὰρ ἐπαύετο. ἀλλὰ κατὰ τῶν αἱρέσεων τεχναζόμενος τὸ ἐπ' αὐτῷ τὴν
πόλιν ἀνέτρεψε. καὶ γὰρ ναυατιανοὺς σκύλλειν ἐπειρᾶτο ὑποκνιζόμενος, ἐφ' οἷς
ὁ ναυατιανῶν ἐπίσκοπος παῦλος, ἐπ' εὐλαβείᾳ περιβόητος ἦν. ἀλλ' οἱ κρατοῦν-

τες πραγμένοις κατέστελλον αὐτὸ τὴν ὁρμήν. ὅσα γὰρ περὶ Δοίδωνα, Λυδίδωνα τε καὶ Καρίδωνα καὶ τοὺς τεσσαρεσκαιδεκαλίτας ἐποίησε, καὶ ὁπόσοι δι' αὐτὸν πολλοὶ περὶ μίλητον, καὶ Καρδὴς ἐν τῇ γλυκυδίῃ σάος ἀπέβαινον, παραλιπεῖν μοι δοκῶ. ὁποίαν μὲν οὖν καὶ ἀφ' ἑαυτῶν, καὶ ἀφ' ἑτέρων αὐτὸ γλῶσσαν δίκην ἔδωκε, μετ' ὀλίγον ἐρῶ.

λδ Πρᾶγμα μύθοι περὶ τόνδε τὸν χρόνον ἄξιον μνήμης γλυκύθυμον, διηγήσομαι. ἔθνος ὄστι βάρβαρον πέραν τοῦ ποταμοῦ ῥήνου ἔχον τὴν οἴκησιν, βουργουζίωνες καλοῦνται. οὗτοι βίον ἀπραγμονα ζῶσιν ἀεί. τέκτονες γὰρ ἁπάντων εἰσὶν. καὶ ἐκ τούτων μαθὸν λαμβάνουσιν, ἁπλοτρέφον). τούτοις συνεχῶς ὁ ἔθνος τῶν οὔννων ἐπερχόμενον, ἠνάγκασε τὴν χώραν αὐτῶν, καὶ πολλοὺς πολλάκις αὐλῶν ἀνήγαγεν. οἱ δὲ ὑπὸ ἀμηχανίας, ἀνθρώπων ἀπροσφύγετον ὀδένι. θεῷ δὲ ἴσως ὑπερέφαν ἑαυτοὺς ἐβούλοντο. κτίνουσι δὲ λαμβάνοντες ὅτι ῥωμαίων ὁ θεὸς ἰσχυρὸς τοῖς φοβουμένοις αὐτὸν βοηθεῖ, κοινῇ γνώμῃ πάντες, ὅτι ὃ πιστεύσαι ἅπαξ χειρῶν ἠκούσθησαν, γλυκύθυμοί τε ἐν πολλῇ μᾶλλον γαλλίᾳ, ἀπαναλοῦσιν ὑπὸ τῶν ἐπισκόπου τυχεῖν χριστιανικοῦ βαπίσματος. ὁ δὲ ὅτι ἑπτὰ ἡμέρας ἀπασκιάσας νηστεῦσαι αὐτοὺς, καὶ τὴν πίστιν κατηχήσας αὐτοὺς, τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ βαπίσας ἀπέλυσε. θαῤῥαλέοι οὖν οὗτοι κτίνων τῶν τυράννων ἐπορεύοντο. καὶ τὴν ἠπίδος οὐκ ἠμύρτον. τῶν γὰρ βασιλέως τῶν ὕννων ὑπὸ ἀδληφαγίας ἐν νυκτὶ διαῤῥαγέντος, ᾧ ὄνομα οὐῶλαρος ἦν, οἱ βουργουζίωνες ἀγραληγήτοις ὅπλοις, ὀλίγοι τε πρὸς σφόδρα πολλοὺς ὅπλοις συμβαλόντες ἐνίκησαν. τεσσάρων γὰρ μόνοι πρὸς τοὺς μυρίους κατέπεσον. καὶ ὃς ἐκείνου ὁ ἔθνος ἀθανάτως ἐχειστάνισεν. ὑπὸ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον, καὶ βαρβας ὁ ὧν ἀρειανὸν ὅπλισμα τελευτήσεν, ἐν ὑπαλείᾳ θεοδοσίου τὸ τεσσαρακαιδέκατον. καὶ οὐδὲν ἕνιανος τὸ πέμπτον, τῇ εἰκάδι τελάρτῃ τοῦ ἰουνίου μηνός. καὶ καθίσαται εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ σαβεάτιος. περὶ μὲν δὴ τούτων, τοσαῦτα εἰρήσθω.

λε Νεστόριος μύθοι πρὸ τοῦ εἰσόδου τῆς ἐκκλησίας πρεσβύτερον, καὶ ἀνδρὸς ἐν τοῖς τοιούτοις ἑαυτὸν μισθοῦ ἐποίησε, ὡς καὶ ὑπ' αὐτοῦ γλυκύθυμα δείκνυσιν. ἐν γλυκεῖ γὰρ πολλοῦ γλυκαίνοντος, ἀρειανὸς ὅπλισμος ὤν, καὶ πειθόμενος τῇ νεστορίου περὶ τοὺς αἱρετικοὺς ὁρμῇ, μακεδονιανοὺς γλαυκὰ ἐκαινούργαζε, πρόφημα ἀπολογίας, τὴν τοῦ πατριάρχου πρόσταξιν λαμβάνων. οἱ οὖν μακεδόνιοι, μέχρι μύλινος τὸ σκυλμὸν ὑπέμενον. ἐπεὶ γὰρ αὐτοὺς ὁ ἀρειανὸς σφοδρότερον ἔσκυλεν, μηκέτι φέρουσιν ὃ ἄγος, εἰς χαλεπὴν ἀπόνοιαν τρέπονται, ὑπὸ πεμφθέντες ἄνδρας, ἐν δευτέρῳ ὃ ἀγαθὸν τῶν ἡδέως ζηλωτούς, ἀναιροῦσιν αὐτόν. τοῦτο τὸ μῖσος τῶν μακεδονιανῶν ἐργασαμένου, ὁ νεστόριος ὑπόθεσιν τῆς ἰδίας ὁρμῆς ἔλαβε τὰ γλυκύθυμα, πείθει τοὺς καθολικὰς ἐκκλησίας αὐτῶν ἀφαιρεθῆναι. ἀφῃρέθησαν οὖν ἥ τε ἐν κωνσταντίνου πόλει τοῦ παλαιοῦ τείχους τῆς πόλεως, καὶ ἡ ἐν κυζίκῳ, καὶ ἄλλαι πολλαί, ὧν ἦρχον ἐν τοῖς ἐν βιθυνίᾳ ἀγροῖς. ἐνίοις δὲ αὐτῶν συνεχώρησαν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ ὁμοουσίου τῇ πίστει συνθέμενοι. ἀλλὰ φιλονίοις, ὡς φησὶν ἡ παροιμία, οἶνος οὐ λείπει, οὐδὲ φιλονείκῳ μάχη. καὶ νεστορίῳ τοίνυν φιλονεικοῦντι ἐξαίφνης ἄλλος, αὐτὸν ἐξελαθῆναι τῆς ἐκκλησίας συνέπεσεν ὧδε αἰτίας τοιαύτης.

Σωσῶ

Σιωϊῶ αὐτῷ δυάσιος πρεσβύτερος, ἅμα αὐτῷ ὢν τῆς αὐτοχείας σαλφ-
τὸν μὲν ἀμμωνίου εἶχε πολλῆς, καὶ ἐν τοῖς πρεσβυτέροις συμβούλῳ ἐχρῆτο. καί πο-
" τε ἐπ' ἐκκλησίας ὁ δυάσιος διδάσκων ἔφη, θεῖον τὴν μαρίαν καλεῖτω μη-
" δείς. μαρία γὰρ ἀνθρώπου ἦν θεὸν τεκοῦσα, ἀδυνάτου. τὸ
δὲ ἀκουσθὲν πολλοὺς κληρικούς τε καὶ λαϊκοὺς, ἐν ταυτῷ πρῶτας ἐτάραξεν. ἦσαν
γὰρ πρῶτες θεολογεῖν τὸ χρεῖττον, καὶ μηδαμῶς αὐτὸν τῆς οἰκονομίας, ὡς ἀνθρώπου
χωρίζειν ἐκ τῆς θεότητος, πειθόμενοι τῇ τοῦ ἀποστόλου φωνῇ λεγούσῃ. εἰ καὶ ἐγνώ-
καμεν κατὰ σάρκα χριστὸν, ἀλλὰ νῦν οὐκέτι γινώσκομεν. καὶ δὴ ἀφέντες τὸ περὶ χρι-
στοῦ λόγον, ὅπερ τῶν τελεστῶν φερόμεθα. ταραχῆς οὖν, ὡς ἔφην, ἐν τῇ ἐκκλη-
σίᾳ γενομένης, ὁ νεστόριος τοῦ δυάσιου λόγου κυρώσασθαι ἀπεύδων, οὐ γὰρ ἐξ-
ἠνέγκασθαι ὡς βλάσφημον τὸν περὶ αὐτοῦ μῦθον ἤθελεν, σιωπῇ περὶ τούτου, ὅπερ τῆς ἐκκλησίας ἐδίδασκεν. φιλονεικότερον τε περὶ αὐτὸ τὰς ζητήσεις ποιούμενος, καὶ πολλαχοῦ τῶν λέξιν τοῦ θεοτόκος ἐκβαλών. ἐξ ἧς περὶ τούτου ζη-
τήσεως πρὸς ἄλλοις ἄλλως ἐκδεχθείσης, διαίρεσις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐγένετο. καὶ ὥσπερ
ἐν νυκτομαχίᾳ καθεστῶτες, νῦν μὲν ταῦτα ἔλεγον, νῦν δὲ τὰ ἕτερα, συγκατεβλή-
θην τε ἐν ταυτῷ, καὶ μέρνωνι τῷ νεστορίου ἐδόξαν πολλοῖς εἶχεν, ὡς φι-
λὸν ἄνθρωπον λέγων τὸν κύριον, καὶ ὡς παύλου τοῦ σαμοσατέως, ἢ φωτεινοῦ ὄ-
ντα δόγμα εἰς τὸν ἐκκλησίαν ἄγων. ἀπὸ τοῦ μὲν τούτου τοσαύτη ἐκινήθη ζήτησις
καὶ ταραχὴ, ὡς καὶ σωμάτου οἰκουμενικῆς δεηθῆναι. ἐγὼ δὲ ἐντυχὼν τοῖς περὶ
νεστορίου λόγοις εὐθέσιν ἀγνοοῦντα ἐφεύρισκω τὸν ἄνδρα, καὶ μετ' ἀληθείας ἐρῶ.
οὐδὲ γὰρ ὅτε ἀπεθανόμενος πρὸς αὐτὸν ὧν εἶχεν βιβλιοθήκην ἐμνήσθην, ὅτε γα-
ειζόμενοι αὐτὰ ἐβιβλιονοοῦντα ὧν ἐφεύρον, ἐκτήσατο. οὔ μοι δοκεῖ ὁ νεστόριος, οὔ-
τε τὸν σαμοσατέα παῦλον ζηλῶν, οὔτε μὴν φωτεινὸν μὴ ὅλως φιλὸν ἄνθρω-
πον λέγειν τὸν κύριον. ἀλλὰ τὴν λέξιν μόνην ὡς τὰ μορμολύκια πεφόβηται. καὶ τοῦτο
πέπονθεν κατὰ ἀμαθίας πολλῆς. φυσικὸς γὰρ ὢν ἄλογος, πεπαιδεῦσθαι μὴ νο-
μίζετο· τῇ δὲ ἀληθείᾳ ἀνάγωγος ἦν. καὶ τὰς τῶν παλαιῶν ἑρμηνειῶν βίβλους,
ἀπράγμων μανθάνων. τυφούμενος γὰρ κατὰ τὴν ἀγνωσίας, οὐκ ἀκριβῶς προσ-
ῆκε τοῖς παλαιοῖς, ἀλλὰ πάντων κρείττονα ἐνόμιζεν ἑαυτόν. αὐλικὰ γοῦν ἠγνόη-
σεν ὅτι ἐν τῇ καθολικῇ ἰωάννου γέγραπται ἐν τοῖς παλαιοῖς ἀντιγράφοις, ὅτι πᾶν
πνεῦμα ὃ λύει τὸν ἰησοῦν ἀπὸ τοῦ θεοῦ, οὐκ ἔστι. ταύτην γὰρ τὴν βλάσφημον ἐκ τῶν
παλαιῶν ἀντιγράφων περιῆλον οἱ χωρίζειν ἀπὸ τῆς οἰκονομίας ἀνθρώπου βου-
λόμενοι τὸν θεότητα. διὸ καὶ οἱ παλαιοὶ ἑρμηνεῖς αὐτὸ τοῦτο ἐπεσημήναντο, ὡς ἵνα
μὴ εἶεν ἐφευρισκόμενοι τὸν διπτοχίτωνα, λύειν ἀπὸ τοῦ θεοῦ τὸν ἀνθρώπου θέλον-
τες. σωμαρείκηται δὲ ἡ ἀνθρωπότης, τῇ θεότητι· καὶ οὐκέτι εἰσὶ δύο, ἀλλὰ ἕν.
τοῦτο θαρρεῖν οἱ παλαιοὶ, θεοτόκον τὸν μαρίαν λέγειν οὐκ ὠκνησαν. ὅτου γὰρ
καὶ ὁ παμφίλου δικαίως ἐν τῷ τρίτῳ λόγῳ τῶν εἰς τὸν βίον κωνσταντίνου κατὰ λέ-
" ξιν ταῦτα φησί. καὶ γὰρ καὶ γλύκωνι ἐπομνύειν ὁ μὲν ἡμῶν θεὸς δι' ἡμᾶς ἐνηνέχ-
" θη. καὶ πῶς αὐτὸν ἐν σαρκὶ γλυκάσεως, ὀνομασεν προφήτης, ἢ βηθλεὲμ ἐκπρύτ-
" τειν. διὰ δὴ καὶ ἡ βασίλισσα βίβλους θεοφιλεστάτη, τῆς θεοτόκου τὸν κύπριν μνήμασι
" θαυμασίοις καλλικόσμῳ, πανταχοῦ τὸν τῆδε ἱερὸν ἄντρον φαιδρύουσα. καὶ ἀειμνήστου
δὲ εἰς τὸν σεβάσμιον ζῆλον τὸν εἰς τὸν ῥωμαίους τοῦ ἀποστόλου διπτοχίτωνα, ἑρμη-

νδίων πῶς θεολόγος λέγε), πλατέως ἐξήπασε. φαίνε) δίνιν ὁ νεστόριος ἀγνοή
σας τὰς τῶν γραμματείας τῆ παλαιᾶν. δι' ἃ καθὼς ἔφην, τὴν λέξιν μόνην ἐδείσα-
θη. ἐπεὶ δὲ μὴ ψιλὸν οὐ λέγει ἄνθρωπον τὸν χριστὸν, ὡς φωτεινὸς, ἢ παῦλος ὁ σαμο-
σατεύς, καὶ αἱ ἐκκλησίαι αὐτοῦ τῶν ἑβραϊκῶν διδάσκουσιν, ὡς οὐδαμοῦ τὴν τοῦ
θεοῦ λόγου ἔνωσιν ἀναιρεῖ, ἀλλὰ πάντα χοῦ ὑποτάσσων αὐτὸν ὁμολογεῖ, καὶ ἐ-
νούσιον. οὐ μὴν ὡς φωτεινὸς, καὶ ὁ σαμοσατεὺς ἀναιρεῖ αὐτοῦ τὴν ὑπαρξιν. τοῦτο γὰρ
καὶ μανιχαῖοι, καὶ οἱ ἀπὸ μοντάνου δογματίζειν ἐτόλμησαν. οὕτω μὴν οὐδὲ τὸν
νεστόριον φρονοῦντα δύσκολον ἐγὼ, ἐκ τε ὧν ἀνέγνων αὐτοῦ λόγων, καὶ ἀφ' οὗ
οἱ ἑταῖροι αὐτοῦ λέγουσιν. οὐ μικρὰν μέντοι καὶ ταραχὴν τῇ οἰκουμένῃ ἡ ψυχολογία
νεστορίου ἐκίνησεν.

λγ Καὶ τοῦτων ἕνεκεν, ὅπισθεν ἔδοξε μοι βραχύ τι προθεῖναι τῆς ἐκκλησιάσ-
τικῆς ἱστορίας. οἰκέται γὰρ ἐνὸς τῶν μεγάλα δυναμένων, βάρβαροι ὄντες τὸ γένος,
ἀπηνοῖς τοῦ δεσπότου πειρώμενοι, τῇ ἐκκλησίᾳ προσφύγοισι. καὶ ξιφηφορῶ-
τες, εἰς τὸ θυσιαστήριον εἰσεπήδησαν. ὡς δὲ καλούμενοί τε ὀξέως ἦλθον, οὐδενὶ τόπῳ ἐ-
πείθοντο· ἀλλ' ἐμποδὼν τῆς ἱερᾶς λειτουργίας ἐγίνοντο. ὅπου τε ἡμέρας πολλὰς τὰ
ξίφη γυμνὰ κατέχοντες, ἕτοιμοι πρὸς τὸ ἀμύνασθαι πάντα τὸν προσιόντα ἐγί-
νοντο. καὶ δή ἕνα τῶν κληρικῶν ἀποσφάξαντες, καὶ δεῖπνον τεραμαλίσαντες, τέλος
ὅπη κατέσφαξαν ἑαυτούς. καὶ ἵνα τῶν παρόντων, οὐ καλὸν ἔλεγε σημαίνειν τὸν μο-
λυσμὸν τοῦ ναοῦ, ὅπι λέγων ἀρχαίου ἵνος ποιητοῦ δύο ἰάμβους. σημεῖα γὰρ τὰ
τοιαῦτα γίνεσθαι φησὶ, ὅταν ἐν ναοῖς ἐγκαταστήσῃ μῦσος. καὶ τὸ δόξαν ὁ εἰπὼν
οὐ διήμαρτε. τὸν διαίρεσιν γὰρ ὡς ἔοικεν ἐσήμηνε τοῦ λαοῦ, καὶ καθαίρεσιν τοῦ αἵτου
τὸ διαιρέσεως.

λδ Οὐ πολὺ γὰρ ἐν μέσῳ χρόνου, καὶ τοῖς πάλαι χόθεν ὅπισθεν πρόσταγμα
τοῦ βασιλέως, εἰς τὴν ἐφεσίων σωτείραν ἐκέλευσεν. διὸ ὡς οὖν μετὰ τὸν τοῦ πάσχα
ἑορτὴν, ὁ νεστόριος σὺν πολλῇ δυνάμει ὄχλων, πρῶτον εἰς τὴν ἔφεσον, διέσκεπτε
πολλοὺς ὧν ὅπισθεν σωμηλυθότας ἔχει. ὁ δὲ τῆς ἀγεξανδρείας κύριλλος, μι-
κρὸν ὑστερήσας, τῇ τὴν πεντηκοστὴν ἀπήντησεν. πέμπτῃ δὲ μετὰ τὴν πεντηκοστὴν ἡ-
μέρᾳ, καὶ ἰουβενάλιος ὁ τῆς ἱεροσολύμων, ἐπέστη. ἰωάννου δὲ τοῦ ἀντιοχείας βραδύ-
νοντος, οἱ πρόκριτοι ἀνεκινοῦντο ζήτημα. καὶ κύριλλος ἀγεξανδρείας, ἀκροβολισμοὺς
τινας ἐποιήσατο λόγων, νεστόριον ταράττειν βουλόμενος, ἐπεὶ γὰρ ἀπεγνῶς εἶχε πρὸς
αὐτόν. καὶ δὴ πολλῶν θεολογούντων τὸν χριστὸν, ἐγὼ, ἔφη νεστόριος, τὸν ἄνθρωπον δι-
μοιρίαιον, καὶ τεμοιριαῖον οὐκ ἂν θεὸν ὀνομάσαιμι. καὶ ἐβόησε καθαρὸς εἰ-
μὶ ἀπὸ τοῦ αἵματος ὑμῶν, καὶ ἀπὸ τοῦ νεῶ, πρὸς ὑμᾶς οὐκ ἐγὼ ἔγκλημα. καὶ ταῦτα
εἰπὼν, μετὰ τῶν λοιπῶν ὅπισθεν ἀναχωρίζετο, οἱ τῇ αὐτοῦ ἀκολουθοῦσι γνώμῃ.
διηρεῖτο οὖν οἱ πρόκριτοι εἰς δύο μέρη τὰ. οἱ οὖν ὅπι κύριλλον σωέδριον ποιη-
σάμενοι, ἐκάλεσαν τὸν νεστόριον. ὁ δὲ οὐχ ὑπήκουσεν, εἰς τὴν προυσίαν ἰωάννου
τοῦ ἀντιοχέως ἐπαναμένων. οἱ δὲ περὶ κύριλλον τὰς προσομιλίας νεστορίου ἀς
περὶ τοῦ ζητήματος εἰρήκει, πολλάκις ὑπομνηστεύοντες, ἐξ αὐτῶν τε κρίναντες, ἀτό-
νως βλασφημήσαντες εἰς τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, καθεῖλον αὐτόν. τούτου γνωσθέντος, οἱ πε-
ρὶ νεστόριον ἕτερον καθ' ἑαυτοὺς σωέδριον ποιησάμενοι, καθαιροῦσι κύριλλον, καὶ
σὺν αὐτῷ, μέμνονα τῶν ἐφέσου ὅπισθεν. οὐκ εἰς μακρὰν δὲ καὶ μελετῶντα

ἐπέστη

ἐπέσπι ἰωάννης, ὁ τῆς ἀὐλιοχείας ἐπίσκοπος. καὶ γνοὺς τὰ γεγονότα, ἀπήγγειλε τοῖς κύριλλον, ὡς ἄξιον τῆς γεγονυίας ταραχῆς, ὃ θερμῶς ποιῆσαι τὴν νεστορίου καθαίρεσιν. κύριλλος δὲ ἅμα καὶ ἰουβεναλίῳ, ἀμειώμενος τὸν ἰωάννην, καθαρὰ καὶ αὐτὸν. τούτων δὴ τότε οὕτω συμπεφυρμένων, γνοὺς ὁ νεστόριος εἰς κοινωνίαν τοῖς ἄσμενος τὴν φιλονεικίαν, ἐκ μεταμελείας, θεοτόκον τὴν μαρίαν ἐκάλει λέγων. λεγέσθω, φησί, καὶ θεοτόκος ἡ μαρία, ἐὰν παυσάσθωσαν τὰ λυπηρά. ἀλλ' οὐδεὶς αὐτὸν ἐκ μετανοίας ταῦτα λέγοντα, τοῖς στε δέξατο. διὸ καὶ ἄχρι νῦν καθηρημένος εἰς ὀξυρίαν πεμφθεὶς, εἰς ἣν ὤασιν καλοικεῖ. ἡ μὲν οὖν τότε γεγονυῖα στάσις, τοιοῦτον ἔσχε τὸ τέλος. καὶ πέπαυται μὲν ταῦτα ἐν ὑπατείᾳ βάσου, καὶ αὐλιόχου, τῇ εἰκάδι ὀγδόῃ τοῦ ἰουνίου μηνός. ἰωάννης δὲ καταλαβὼν τὴν αὐλιόχειαν, καὶ πολλοὺς στωμαγαγὼν ἐπισκόπους, καθαρὰ κύριλλον, ἤδη καὶ ἐληφότα τὴν ἀγεξανδρειαν. μικρόν τε ὕστερον λύσαντες τὴν ἔχθραν, στιβέβηκάν τε εἰς φιλίαν, καὶ ἀγάπλοις τοῖς θεόνοις ἀπέδοσαν. μετὰ δὲ τὴν νεστορίου καθαίρεσιν, δύνη ἐν τῇ κωνσανλίνου πόλει ταραχὴ, καὶ ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἐγένετο. διηρέθη γὰρ ὁ λαὸς, διὰ τὸν, ὡς φασὶν εἶπον, ψυχρολογίαν αὐτοῦ. καινῇ μέθοι φῆφῳ πολῖται οἱ κληρικοὶ αὐτὸν ἀνεθεμάτιζον. οὕτω γὰρ οἱ χριστιανοὶ καλοῦν εἰώθασιν τὸν ἐκ τοῦ βλασφήμου ψῆφον, ὅταν αὐτὸν ὡς ἐκ τῆς αἱρέσεως φανερὰν τοῖς ἅπασι καταστήσωσιν.

Πάλιν περὶ ἐπιλογῆς ἐπισκόπων ζήτησις ἐγένετο. καὶ πολλοὶ μὲν φίλιππον, οὗ καὶ ἤδη ἐπεμνήσθημεν, πλείους δ' ἦν τὸν πρόκλον ἐπελέγοντο. ὃ ἐκράτησεν αὐτῶν ἡ πρόκλου γνώμη, εἰ μὴ τινες τῶν μεγάλα δυναμένων ἐκώλυσαν, φήσαντες κανόνα ἐκκλησιαστικὸν κωλύειν, τὸν ὀνομασθέντα τινὸς πόλεως ἐπίσκοπον, εἰς ἑτέραν μεταφέρεσθαι πόλιν. τοῦτο λεχθὲν καὶ πιστευθὲν, τὸν λαὸν ἡσυχάζειν ἐποίησεν. τετραμηνιαίου δὲ διαστήματος χρόνου, μετὰ τὴν νεστορίου καθαίρεσιν, προκλεί(ζεται) πρὸς τὴν ἐπισκοπὴν μαξιμιανὸς ὄνομα, ἀνὴρ ἀσκητικὸς μὲν τὸν βίον. ἐν τοῖς πρεσβυτέροις δὲ καὶ αὐτὸς ἐτέτακτο. ἔσχε δὲ καὶ ἀγχίνοιαν ἀλλαβείας πάλαι ἐκέκτητο. διό τι οἰκείοις ἀνθρώποις κατεσκεύακει μνήματα, ὥστε ἐν αὐτοῖς τοῖς ἀλλαβοῦς τελευτῶντας κηδεύεσθαι. ἐγὼ δὲ καὶ ἰδιώτης τῷ λόγῳ, καὶ ἀπεσταλμένος ζῶ πρεσβευτής.

Ἐπειδὴ δέ τινες ἐπιφημίσαντες ἐκκλησιαστικὸν κανόνα, ἐκώλυσαν τὸν πρόκλον ἐν θεσσαλονίκῃ, ἤδη τῆς κυζίκου ὀνομασθέντα ἐπίσκοπον, βούλομαι περὶ τούτου βραχέως εἰπεῖν. οὐ μοι δοκοῦσιν ἀληθεύσαι, οἱ ποτὲ ταῦτα λέγειν ἐπιχειρήσαντες, ἀλλ' ἢ κατασκευάσαι τῷ φθόνῳ τῷ πρὸς τὸν πρόκλον, ἢ ἀγνοῆσαι τοὺς κανόνας, καὶ τὰ πολλάκις γεγραμμένα ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἡμῶν. εὐσέβιος γοῦν ὁ παμφίλου ἐν τῇ ἕκτῃ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας, ἀγέξανδρον μιᾶς τῶν καππαδοκίας πόλεως ἐπίσκοπον ὄντα, δίχης ἕνεκα ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα τῶν ἀγαθῶν ἀπελθόντα, καταχειροτονῆσαι ὑπὸ τῶν ἱεροσολυμιτῶν φησι, καὶ εἰς τόπον ναρκίσσου τοῦ ἐπισκόπου ἐν θεσσαλονίκῃ, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς ἐκεῖ ἐκκλησίας, ἀφὰ βίου τελευτῆσαι. οὕτω μὲν οὖν τῶν τοῖς παλαιοτέροις ἡμῶν διαφορὰν ἦν ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν μεταβαίνειν ἐπίσκοπον, ὁσάκις χρεία ἐκάλει. εἰ δὲ δεῖ καὶ τὸν περὶ τούτου καινόν τι νῦν δὲ συζητῆσαι τὴν συγχαφὴν, διαζητήσει) ὅπως αὐτὸν καὶ ἐψηφίσαντο οἱ τὸν πρόκλον ἐν θεσσαλονίκῃ κωλύσαντες. ἔστι δὲ ὁ κανὼν, τοιοῦτος. εἴ τις ἐπίσκοπος χειροτονη-

» θεὶς εἰς προικίαν, μὴ ἀπέλθοι εἰς ἰῶ ἐχειροτονήθη, οὐ φθάσῃ τὴν αὐτοῦ αἰτίαν, ἀλλ'
» ἤτοι φθάσῃ τὴν τοῦ λαοῦ φθάτησιν, ἢ δι' ἑτέραν αἰτίαν ὄχι ἐξ ἀνάγκης χειρο-
» τονῶν, τοῦτον μετέχειν τῆς λιμῆς καὶ τῆς λειτουργίας, μόνον μηδὲν προσκλινῶσι
» τοῖς φαύλοις τῆς ἐκκλησίας, ἐν οἷς αὐτὸς ἀγοίζει· ἐκδέχεσθαι δὲ αὐτὸν, ὅσον
» δὴ ἡ τῆς ἐπαρχίας συνόδος κρίνασα τὸ πρέπον μόνον ὀείσῃ. ἔδοξε μὴν οὕτω τοῖς χειρο-
τονοῦσι. Πολλοὶ δὲ πολλοὶ ἐπίσκοποι καὶ ἀπὸ ἑτέρων πόλεων εἰς ἄλλας μετεκλήθησαν, διὰ τὰς
τῶν καιρῶν ὧν ἐκκλησιῶν χρείας, αὐλὰν τῶν μετενεχθέντων τὰ ὀνόματα φθαρῆναι μὴ δύναται.
Εὐσέβιος ἐν Παμφίλῳ ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος. καὶ ἐπὶ τοῦ τῆς προσφυοῦς
μένης πόλεως αὐτὸν οὐκ ἐδέχοντο, ὁ τῆς Ῥώμης ἐπίσκοπος ἐκέλευσεν αὐτὸν ἐν-
θρονιασθῆναι ἐν κοιλίῳ τῇ μεγάλῃ, τῇ ἐκεῖ ἐπισκόπου τελευτήσαντος, καὶ τῆς
ἐκεῖ ἐκκλησίας, διὰ βίου προέδρου. χρηστὸς ὁ ναζιανζιώτης, προτέρων σοφι-
στῶν μιᾶς τῶν ἐν καππαδοκίᾳ πόλεων ἐπίσκοπος ἰῶ. εἶτα γέγονε ναζιανζοῦ.
μητίοχος προτέρων τῆς ἐν σελευκείᾳ προέδρου ἐκκλησίας. καὶ μελετᾶται τὰ ἐν
ἀθηνοχείᾳ προεδρεῖα. δοσίθεον τὸν σελευκείας ἐπίσκοπον, ἀγέξανδρος ὁ αὐλιοχείας
ἐπίσκοπος, εἰς ταρσὸν τῆς κιλικίας ἐπήγαγε. ὁ βερενίκιος ἀπὸ ἀρκῶν τῆς φοινί-
κης, μελετᾶται μετεκλήθη εἰς τύρον. ἰωάννης ἀπὸ γόρδου τῆς λυδίας, μετεκλή-
θη ἐν φρυγονήσῳ, καὶ τὰ ἐκεῖ προέδρου ἐκκλησίας. παλλάδιος ἀπὸ γαλατοπόλεως,
μετεκλήθη εἰς ἀασσον α. ἀγέξανδρος ἀπὸ γαλατοπόλεως, μετεκλήθη εἰς ἀδριανούς.
θεόφιλος ἀπὸ ἀπαμείας τῆς ἐν ἀσίᾳ, μετεκλήθη εἰς ἀδραμύττιον πόλιν, τὴν ὁ παλαιὸν,
σαλαβεῖ καλουμένῳ. πολύκαρπος ἀπὸ σεβαστοπόλεως τῆς μυσίας, μετεκλήθη
εἰς νικόπολιν τῆς θρᾴκης· ἱεροφίλος ἀπὸ τραπεζουπόλεως τῆς φρυγίας, μετεκλήθη
εἰς πλωτινούπολιν τῆς θρᾴκης. ὁσιμος ὁ ἀπὸ ἀδαμίας τῆς φρυγίας, μετεκλήθη
εἰς ἀνκύρας τῆς πισιδίας. σιλβανὸς ἀπὸ φιλίππου πόλεως τῆς θρᾴκης, μετεκλήθη
εἰς τρωάδα. καὶ τοσούτων μὲν ὅτι γε πρόκλος ἐκ τῶν οἰκείων πόλεων ἐς ἑτέρας μετα-
τεθέντων, αὐλαρχως ἐμνημονεύσαμεν. ὡς δὲ σιλβανοῦ γε ἀπὸ φιλίππου πόλεως
τῆς θρᾴκης μετενεχθέντος εἰς τρωάδα, χρήσιμον δεδοκέα μνημονεῦσαι νομίζω.

λζ Σιλβανὸς ῥήτωρ μὲν ἐγεγόνει τὰ πρότερα τρωίλου γε σοφιστοῦ. ἀκριβῶς δὲ χρὴ
εἰδέναι ἐπαιδεύθη ἐπαιδαγώγει, καὶ τὸν ἀσκητικὸν βίον ἀσκῶν, τείβωνα φορεῖν οὐ προσή-
κατο. μελετᾶται δὲ αὐτὸν ἀπίκος ὁ ἐπίσκοπος συλλαβὼν, ἐπίσκοπον τῆς φιλίπ-
που πόλεως κατέστησεν. ὁ δὲ τρᾴς ἐναυλοῦτο ἐν τῇ θρᾴκῃ διδασκαλῶν, καὶ μήτε τοῦ φο-
φέρου τὸ κρύος, λεπτὸν γὰρ εἶχε πάνυ καὶ ἀραιὲς τὸ σῶμα, προσκαλέσατο τὸν ἀπί-
κον, ὥστε εἰς τόπον αὐτοῦ, ἕτερον χειροτονῆσαι, φήσας δι' ὃν ἕτερον, ἢ διὰ τὸ
κρύος φθαρῆναι τὴν ἐν θρᾴκῃ διδασκαλίαν. ἑτέρου οὖν διδάσκοντος μὴ δυνηθέν-
τος, ἦλθεν ὁ σιλβανὸς ἐν τῇ κωνσταντίνου πόλει, τὸν ἀσκητικὸν βίον ἄκρως
μελετῶν μοναχός. τοσοῦτον δὲ ἄτυφος ἰῶ, ὡς τὰ πολλὰ ἐν τοσούτῳ πλήθει τηλικαύ-
της πόλεως, ἀπὸ χαρτίων σμικρῶν ἐσθίειν. χρόνου δέ τινος διαμεμενηκότος,
ὁ τῆς ἐν τρωάδι ποτὲ ἐκκλησίας ἐτελεύτησεν, διὸ πρῶτον οἱ τρῳάδες ζητοῦ-
ντες ἐπίσκοπον. ἀπίκος δὲ διασκεπτόμενος ἵνα χειροτονήσῃ, σωτῆρα τὸν σιλβα-
νὸν ἐπὶ θεραπείᾳ πέμψας αὐτῷ. ὁ δὲ θεασάμενος αὐτὸν, δυσὶ τὼ φορεῖδα ἐπέζευ-
το, καὶ πρὸς τὸν σιλβανὸν, σὸκέλι πρόφασιν ἔχεις, φησὶ, τοῦ ἀποφυγεῖν ἐκκλη-
σίας φορεῖδα. ἡ γὰρ τρωὰς, κρυμὸν οὐκ ἔχει. ἀλλ' ἰδοὺ σοι τόπος δύσκολος πρὸς

τὸν

τὴν τοῦ σώματος ἀσθένειαν, ἐκ θεοῦ εὐτρεπίζεται. μὴ μέλλε οὖν ἀδελφὲ, ἀλλ' ἐπὶ τὴν τρωάδα πορεύου. μετέστη οὖν ἐκεῖ ὁ σιλβανὸς, καὶ θαῦμα ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ γενόμενον διηγήσομαι. ναῦς ἀχθοφόρος μεγίστη, ἡ τοὺς μεγάλους κομίζουσα κίονας, πλατὴν αὐτὴν ὀνομάζουσι, νεωστὶ κατεσκεύαστο, ἐν ᾧ τῆς τρωάδος αἰγιαλῷ. ταύτην τε ἔδει καθέλκεσθαι εἰς τὴν θάλασσαν. πολλῶν τε καλωδίων, καὶ πολυπληθείας ἀνδρῶν εἰκόντων αὐτὴν, οὐδαμῶς ἐκινεῖτο ἡ ναῦς. ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἐπὶ πολλαῖς ἡμέραις ἐγίνετο, ᾠήθησαν δαιμόνιον κατέχειν τὴν ναῦν. καὶ γενόμενοι παρὰ τὸν ἐπίσκοπον σιλβανὸν, παρεκάλουν αὐτὸν εὐχὴν ἐπὶ τοῦ τόπου τελέσαι. οὕτω γὰρ μόνως τὴν ναῦν καθελκυσθῆναι ἐπίστευσε. ὁ δὲ μετριόφωνον ἁμαρτωλὸν ἑαυτὸν ἀπεκάλει, καὶ ἔλεγε, τὸ ἔργον δικαίου εἶναι τινὸς, οὐ μὴν ἑαυτοῦ. ἐκλιπαρησάντων δ' οὖν, ἧκε παρὰ τὸν αἰγιαλὸν, εὐχήν τε ἐκτελέσας, ἥψατο ἑνὸς τῶν σχοινίων, καὶ τοῦ ἔργου παρεκελεύσατο εὔχεσθαι. τῶν δὲ βραχὺν ὠθισμὸν ποιησαμένων, δρομαία ἡ ναῦς ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἐπορεύετο. τοῦτο τὸ θαῦμα ἐν τῇ χερσὶ σιλβανοῦ γενόμενον, πάντας τοὺς κατὰ τὴν ἐπαρχίαν εἰς εὐλάβειαν ἦγεν. ἦν δὲ σιλβανὸς καὶ τὰ ἄλλα ἀνὴρ ἀγαθός. κατιδὼν γοῦν τοὺς κληρικοὺς ἐμπορίαν ποιουμένους τὰς τῶν δικαζομένων ἐρεσχελίας, οὐδένα τὸν τοῦ κλήρου δικαστὴν ἐπεδίδου ποτέ. ἀλλὰ τὰ βιβλία τῶν δεομένων δεχόμενος, παρεκάλει ἕνα τῶν πιστῶν λαϊκῶν, ὃν ᾔδει φιλοῦντα τὸ δίκαιον, κἀκείνῳ ἐγχειρίσας τὴν ἀκρόασιν, τοὺς δικαζομένους τῆς ἐρεσχελίας ἀπήλασεν. καὶ διαταῦτα γοῦν μεγίστην εὔκλειαν παρὰ πᾶσιν ἐκέκτητο. τὰ μὲν περὶ σιλβανοῦ, εἰ καὶ παρεκβάσει εἴρηται, ἀλλ' οὐκ ἀχρείως ἡγοῦμαι μνήμην αὐτῶν γεγονέναι. ἐπανέλθωμεν δὲ ὅθεν ἐξέβημεν. μαξιμιανοῦ τοίνυν προχειρισθέντος εἰς τὴν ἐπισκοπὴν, ἐν ὑπατείᾳ βάσσου, καὶ ἀντιόχου, περὶ τὴν εἰκάδα πέμπτην τοῦ ὀκτωβρίου μηνὸς, τὰ τῶν ἐκκλησιῶν ἡσύχαζε πράγματα.

Περὶ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον, πολλοὶ τῶν ἐν κρήτῃ ἰουδαίων ἐχριστιάνισε, διὰ πάθος τοιόνδε. ἀπατεών τις ἰουδαῖος, ὑπεκρίνατο εἶναι μωϋσῆς. πεπέμφθαι δὲ ἔλεγεν ἐκ τῶν οὐρανῶν· ὅπως ἂν τοὺς τὴν νῆσον οἰκοῦντας ἰουδαίους ἐκβάλῃ διὰ τῆς θαλάσσης ἀγαγών. αὐτὸς γὰρ εἶναι ἔλεγεν, ὁ καὶ τὸν ἰσραὴλ πάλαι διὰ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης σώσας. ἐφ' ὅλον οὖν ἐνιαυτὸν περιῄει καθ' ἑκάστην τῆς νήσου πόλιν. καὶ τοὺς ἐν αὐταῖς οἰκοῦντας ἰουδαίους, τὰ τοιαῦτα πιστεύειν ἀνέπειθεν. παρῄνει τε πάντα τὰ χρήματα, καὶ τὰ κτήματα καταλιπεῖν. ἄξειν γὰρ αὐτοὺς διὰ ξηρᾶς τῆς θαλάσσης, εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας ὑπισχνεῖτο. οἱ δὲ τῇ τοιαύταις εἰπίσι βουκολούμενοι, πάντων μὲν τῶν ἔργων ἠμέλουν. κατεφρόνουν δὲ ὧν ἐκέκτηντο, τοῖς ἐπιτυχοῦσιν ἀφέντες λαμβάνειν αὐτά. ἐπεὶ δὲ ἦν ἡμέρα ἦν ὁ ἀπατεὼν ἰουδαῖος ἐσήμαινεν, ἐνηγεῖτο μὲν αὐτὸς, ἠκολούθουν δὲ οἱ σύμπαντες, ἅμα γυναιξὶ καὶ τῇ μικρᾷ ἡλικίᾳ. ἄγει οὖν αὐτοὺς ἐπί τι ἀκρωτήριον ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἐκνεῦον, καὶ κυβιστᾷν κατ' αὐτῆς ἐκέλευε. τοῦτο οὖν ἐποίουν οἱ πρότεροι, ᾧ κρημνῷ προσπελάσαντες, καὶ εὐθὺς ἔθνησκον, τοῦτο μὲν τοῖς κρημνοῖς προσρηγνύμενοι, τοῦτο δὲ καὶ εἰς τὸ ὕδωρ ἀποπνιγόμενοι. καὶ πλείους ἂν διεφθάρησαν, εἰ μὴ θεοῦ προνοήσαντος, παρέτυχον ἄνδρες χριστιανοὶ, ἁλιεῖς τε καὶ ἔμποροι, οἳ τοὺς μὲν πνιγομένους ἀνέκοντες ἔσωζον, τότε τῆς ἀνοίας αἴσθησιν ἐν ᾧ κακῶς πάσχειν λαμβάνοντας· τοὺς δὲ ἄλλους ἀνέργον ῥίπτειν ἑαυτοὺς, μηνύοντες τὴν ἀπώλειαν τῶν πρότερον ῥιψάν-

λη

των ἑαυτοῦ. οἱ καὶ γνόντες ὅτε τὴν ἀπάτην, ἐμέμφοντο μὲν τὴν ἀκρισίαν ἑαυτῶν πίστιν. τὴν γὰρ ψευδομαρτυρίαν μᾶλλον παρεδόντες, συλλαβεῖν οὐ δεδυνήκασι. ἀφανὴς γὰρ ἐληλύθει, ὑπονοιάν τε παρέσχε τοῖς πλείοσιν, ὡς εἴη δαίμων ἀλάστωρ, μὴ θεσπεσίου φήμης ὑποδοὺς, ὅτι λύμη τοῦ ὅλου ἔθνους αὐτῶν. διὸ γὰρ ὅτε ὁ πάλαι πολλοὶ τόλμησαν τὴν κρήτην Ἰουδαῖοι, χαίρειν ὡς Ἰουδαϊσμῷ φερόμενοι, τῇ πίστει τῆς χριστιανισμοῦ παρεσχήκει.

λθ Μικρὸν δὲ μετὰ τόνδε τὸν χρόνον, παῦλος ὁ τῶν ναυαλιανῶν ἐπίσκοπος, θεοφιλοῦς ὄντος μὲν δόξαν ἐκτήσατο, καὶ πολλῷ πλέον, ἧς ἐκέκτητο πρότερον. συμβαὰν γὰρ ἐμπρησμὸν γενέσθαι χαλεπώτατον, καὶ οἷος οὐδεπώποτε ἐγεγόνει πρότερον. πολὺ γὰρ μέρος τῆς πόλεως πολὺ κατέφλεξεν· ὡς καὶ τὰ μέγιστα τῶν ὠφελίων ἀπολέσθαι, καὶ τὸ δημόσιον, ᾧ ἐπώνυμον ἐστιν ἀγχιλλᾶς. τέλος ἐπενεμήθη τὸ πῦρ καὶ τὴν ναυαλιανῶν ἐκκλησίαν, τὴν χειμῶνι πλησίον τε πελαγίου προσοικοδομηθεῖσαν. ἐπεὶ δὲ ὁ ἐπίσκοπος παῦλος κινδυνεύουσαν τὴν ἐκκλησίαν ἑώρα, εἰσπηδήσας εἰς τὸ θυσιαστήριον, θεῶν τὰ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν τῆς φρικτείας ἐπέτρεπε, καὶ διέβητεν ἀγέλης ὑπὲρ τῆς πόλεως, καὶ τῆς ἀκλητείας τόπου. θεὸς δὲ ἄρα ἐπήκουσε τοῦ ἀνδρὸς, ὡς τὸ ἔργον ἀπέδειξεν. τὸ γὰρ πῦρ εἰς τὸ ἀκτήνειον, διὰ πασῶν θυρῶν, καὶ θυείδων διέσπεσον, οὐδὲν διεμήναλο. ἀμφὶ πολλὰ μὲν τῆς πείρας γλυκαζόντων ἠφάνιζεν. αὐτὸν δὲ ἐᾶν ἰδεῖν ἐν μέσῳ ὅλῳ πυρὶ, νικῶντα αὐτοῦ τὸν ὑπερβάλλουσαν σάβασιν. καὶ τοῦτο ὅτι δύο νυχθήμερα. ἐνομίσθη,

σκήνους, καὶ ῥητορικῆς ἐλίνετο ζηλωτής. τελέσας δὲ εἰς ἀνδρα, ζα πολλὰ πρὸ τῶν τῶν ὑπατικῶν ἀπλικῷ, ὑπατικὸς γραφὰς αὐτῶν ὧν λόγων ἡδύμβυος. γεγόνεμα δὲ αὐτὸν, καὶ ἐν τῇ τάξει τῶν Ἀφρικονίας, ἀπλικὸς γεγηράνετο. ἀξιωθεὶς δὲ τῶν πρεσβυτερείου ὡς γενέσθαι, ὑπὸ σισιννίου γενὸς τὸν κυζίκου ὑπατικὸν γενεθλήθη. ταῦτα μὲν ἤδη γενέτερον ἐβίνετο. ὕστε δὴ τῶν ἐν κωνσανδίνου πόλει ἐκκλησίας τὸν θεῖνον ἐκληρώθη. ἦν δὲ ἀνὴρ ἀγαθὸς ὃ ἦθος, εἰ καί τις ἄλλος. ὑπὸ γὰρ τῷ ἀπλικῷ παιδαγωγηθείς, πάντα αὐτῶν τὰ χρηστὰ ἐμιμήσατο. τὸν δὲ ἀνεξικακίαν πλέον ἢ ὁ ἐκῆνος εἶχεν ἀσκήσατο. ὁ μὲν γὰρ τοῖς αἱρετικοῖς, φοβερὸν ἐν καιρῷ ἑαυτὸν ἐπεδείκνυεν. ὅστε δὲ γενέσθαι τοῖς πᾶσιν ἐβίνετο. τούτῳ ᾗ μᾶλλον ἀνδρὶ ἡ βία γενέσθαι γενοῦν. αἵρεσιν γὰρ ὀδεμίαν σκύλλειν αἰσχύμβυος, ὃ ἀξίωμα τῆς γενότητος τῇ ἐκκλησίᾳ φυλάξας ἀπέδωκε, κἂν τοῦτο ὃ μέρος, τῆ βασιλέα μιμούμβυος θεοδόσιον. ἐκείνῳ μὲν γὰρ ἐκέχριτο κατὰ τῶν ὑπατικῶν μὴ χρήσασθαι τῇ βασιλικῇ ἐξουσίᾳ. τούτῳ δὲ μικρὰ φρονήσαντι τὰ μὴ φρονοῦντων γενέσθαι θεοῦ, ἢ ἐφέρετο αὐτός.

Ἐπὶ τούτοις μὲν οὖν, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἀπεδέχετο. καὶ γὰρ αὐτὸς τοῖς ἀγαθῶς μζ
ἱερωμένοις ἐφάμιλλος ἦν, καὶ οὐδαμοῦ τοὺς διώκειν ἐθέλοντας ἀπεδέχετο. τολμήσας δ' ἂν εἴποιμι, ὅτι τῇ γενότητι, καὶ πάντας τοὺς ἀγαθῶς ἱερωμένους ἐνίκα,
» καθάπερ ἡ βίβλος τῶν ἀριθμῶν, ὅτι μωϋσέως φησί. καὶ ὁ ἄνθρωπος μωϋσῆς
» πραΰς σφόδρα παρὰ πάντας ἀνθρώπους τοὺς ὄντας ἐπὶ τῆς γῆς. τουτέστι κατὰ νοῦν εἰπεῖν, ὅτι ὁ βασιλεὺς θεοδόσιος, γενὴς σφόδρα, παρὰ πάντας ἀνθρώπους τοὺς ὄντας ἐπὶ τῆς γῆς. Ἀφ' ταύτης γὰρ αὐτῷ τοῦ γενότητος, καὶ ὁ θεὸς τοὺς πολεμίους αὐτοῦ, δίχα πολεμικῶν ἀγώνων ὑπέταξεν ὡς ἔδοξεν κατά τε κῆ τῶν τυράννου ἰωάννου ἐπαναστάντα, κῆ ἡ ἐπιχωμένη μελετῶντα βαρβάρων ἀπώλετο. οἷα γὰρ τοῖς πάλαι δικαίως ὑπῆρχε παρὰ θεοῦ, τοιαῦτα καὶ ἐπὶ τοῦ δὲ ὧν χρόνων τοῦ θεοφιλεστάτου βασιλέως ἔσχεν ὁ τῶν ὅλων θεός. καὶ οὐ κολακείᾳ ταῦτα γράφω, ἀλλὰ μετὰ τῆς ἀληθείας κατὰ πάσι γνώριμα, γνώριμα παρὰ πάντων ἐσόμενα.

Μετὰ γὰρ τὸν τῶν τυράννου ἀναίρεσιν οἱ βάρβαροι, οὓς ἐκῆνος εἰς βοήθειαν μη
κατὰ ῥωμαίων ἐκάλεσεν, ἕτοιμοι ἦσαν καταπέσειν τὰ ῥωμαίων γενέσματα. ταῦτα ὁ βασιλεὺς πυθόμβυος, σωφρόνως τε καὶ εὐτόνων φρονήσας ἐπέτρεψε τῷ θεῷ, δυνάμεις τε σχολάσας, ἐκ ἐς μακρὰν ἐξώνυσεν ἃ ἐζήτει λαβεῖν. οἷα γὰρ δὴ κῆ ἐλθεῖν εἰς βαρβάρους, καλὸν ἐπακοῦσαι. ἀνήκεσ μὲν αὐτῶν ὁ ἔπαρχος, ᾧ ὄνομα ἦν εὐγάς, ἀληθῶς κεραυνῷ. λοιμὸς τε ἐπιπολάβυμβυος ὃ πλῆσον τῶν κατ' αὐτῶν διέφθειρεν. καὶ οὐ τοῦτο μόνον ἐξήρκεσεν, ἀλλὰ γὰρ κῆ πῦρ ἐξ οὐρανοῦ κατελθὸν, πολλοὺς τῶν κατοικοφθέντων διώλεσεν. κῆ ἕτερο εἰς δέος μέγιστον τοῖς βαρβάροις κατέστησεν, οὐ τοσοῦτον ὅτι γενὸς ἔθνος γυναῖον τὰ ῥωμαίων ὅπλα αὐτάμυνον ἐτόλμησαν, ἀλλ' ὅτι πλέον κατὰ ἰσχυρὸν θεοῦ βοηθουμένους ἐφοβήθησαν. πρὸς δὴ καὶ ὁ ἐπίσκοπος γενέσθαι, ἐκ δ' ἱερεικὴ γενοφιλείου ἐπ' ἐκκλησίας διδάσκων, τῇ ῥωμαίων ἐκ θεοῦ σωτηρίᾳ γενεθρμόσας, ἰσχυρὸς ἔναι μάθη. ἢ ὃ γενο-
» φητεία, ἔστιν αὕτη. καὶ σὺ μὲ αἰθιόπου, γενοφήτευσον ὅτι γῶν ἔρχονται, ῥώς,
» μισὸχ, καὶ θόβελ. κρινῶ γὰρ αὐτὸν θανάτῳ, καὶ αἵματι, καὶ ὑετῷ κατακλύζοντι, καὶ
» λίθοις χαλάζης. καὶ πῦρ, καὶ θεῖον βρέξω ἐπ' αὐτὸν, καὶ ὅτι πάντας τοὺς μετ' αὐτοῦ.

" καὶ ἐς ἔθνη πολλὰ μετ' αὐτοῦ. ὃ μεγαλωθήσομαι, καὶ ἐνδοξαθήσομαι, ὃ γνωσθή-
" σομαι ἐναντίον πολλῶν ἐθνῶν. καὶ γνώσονται, ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ κύριος. σφόδρα μὲν οὖν,
ὡς ἔφην, ἐθαυμάσθη ὅτι τούτοις ὁ θεὸς ἔκλος. ᾧ δέ γε βασιλεῖ δι' ἣν θεοφιλία,
καὶ ὅτι μὴ πλῆσαι πρᾶξαι ἡ τοῦ θεοῦ θεόνοια, εἰ μὴ καὶ ἐκεῖνο.

μδ΄ Ἦν αὐτῷ θυγάτηρ ἐκ τῆς γαμετῆς Εὐδοκίας, ὄνομα Εὐδοξία. Ταύτην οὐθένε-
βινιανὸς ὁ αἰρεσιώτης, ὁ ἐπ' αὐτοῦ τὰ ἑσπερίων μερῶν κατασχὼν βασιλεύς, ἠτήσατο θεὸς
γάμον λαβεῖν. ὡς δὲ ὁ βασιλεὺς ἐπένευσε θεοδόσιος, καὶ ἐβουλεύοντο ἐν μεσαγ-
κύρῳ που τοὺς γάμους τελέσαι, ἐδόκει δὲ μεσιαμβρίους τινὰ ὁδὸν, ἐν τῇ θεσσαλο-
νίκῃ τοῦτο ποιῆσαι, μείνωσι οὐθένεβινιανοῦ μὴ σκύλλεσθαι· αὐτὸς γὰρ ἤξειν εἰς τὴν
κωνσταντίνου πόλιν. ἀσφαλισάμενος οὖν τὰ ἑσπέρια μέρη, αὐτὸς ὅτι τὴν κωνσταν-
τίνου πόλιν ᾤετο ἥξειν, ἕνεκα γάμου χάριν. ἐπιτελεσθέντος, ἐν ὑπαλείᾳ ἰσιδώρου, καὶ σι-
νάτορος, λαβὼν τὴν γαμετὴν, αὖθις ὅτι τὰ ἑσπέρια μέρη ἀνέδραμε. διοὐ μὲν οὖν,
καὶ τόδε ᾧ βασιλεῖ ἀτύχημα γέγονεν.

με΄ Οὐκ εἰς μακρὰν ἦ μετὰ τόνδε τὸν χρόνον, καὶ ὁ ἐπίσκοπος θεόκλος τοὺς χωρι-
ζομένους ἀφ' ἑαυτοῦ τοῦ ἐπισκόπου ἰωάννου καθαίρεσιν ἐπεμήχανε, φεσυχίου πα-
ρασυμβαλόμενος τὴν λύπην αὐτῶν. τί δὲ τοῦτο ἦν, λεκτέον. Τὸ σῶμα ἰωάννου ἐν
κομανοῖς τεθαμμένου, βασιλέα πείσας, τειακοστῷ πέμπτῳ ἔτει μετὰ τὴν καθαίρε-
σιν, εἰς τὴν κωνσταντίνου πόλιν μετεκόμισε. καὶ μετὰ πολλῆς λαμπρᾶς, δημοσίᾳ πομ-
πεύσας αὐτὸ, ἐς τὸ ἐπώνυμον τῶν Ἀποστόλων ἐκκλησίαν ἀπέθετο. πειθέντες οὖν
ὅτι τούτῳ οἱ δι' αὐτὸν χωριζόμενοι, τῇ ἐκκλησίᾳ ἰωάννῃ. καὶ γέγονεν τῇ ἑκκαι-
δεκάτῃ ὑπαλείᾳ τοῦ βασιλέως θεοδοσίου, ἐπὶ τὰ ἑβδόμου καὶ εἰκάδα τοῦ ἰανναρ-
ίου μηνός. φασὶ δέ μοι ἔνιοι, πῶς ὁ φθόνος ὠφελήσοις μὴν τελευτήσαν-
τος, ἤγαθε. ὁ μὲν γὰρ μετὰ τριακόσια ἔτη που τῆς ἑαυτοῦ τελευτῆς, ὑπὸ θεοφίλου
ἀκοινώνητος γέγονεν. ἰωάννης δὲ τειακοστῷ πέμπτῳ ἔτει μετὰ τὴν τελευτὴν, εἰς κοι-
νωνίαν ὑπὸ θεόκλου ἐδέχθη. τοσοῦτον θεόκλος θεοφίλου ᾧ ἔστω διαφέρειν. ἀλλὰ
ταῦτα μὲν ὅπως γέγονέν τε καὶ ἀεὶ γοῦν, τοῖς ἐφεστηκόσιν οὐ διαφορά.

μς΄ Ὀλίγον δὲ μετὰ τὸν Εὐμάλιον ἀπόθεσιν, καὶ παῦλος ὁ τῶν ναυατιανῶν
ἐκκλησίας ἐτελεύτησεν, ἐν ὑπαλείᾳ τῇ αὐλῇ, ἐπὶ τὰ μίαν καὶ εἰκάδα τοῦ ἰουλίου μη-
νός. ὃς τὴν ἑαυτοῦ ἐκκλησίαν, πάσας τὰς διαφορὰς αἱρέσεις, ἔστιν ὅπου καὶ μίαν ἐκκλη
σίαν εἰργάσατο. πᾶσαν γὰρ αὐτοῦ τὸ σῶμα ἄγει μνήματος, σὺν ψαλμῳδίαις πρὸ-
έπεμπον, ἐπεὶ καὶ ζῶν, διαφορὰ ὀρθοτομία πάσας ἐπέρασεν ἰῶ. ἐπεὶ ὁ παῦλος ἄ-
ξιον μνήμης τελευτὴν μὴ ἐν θεσσαλονίκῃ διεπεράσατο, χρῆναι εἶναι ἡγοῦμαι τῇδε τῇ ἱσο-
εία αὐτὸν θεσπεσίαν, πρὸς ὠφελίαν τῶν ἐπιτυχόντων αὐτῇ. ὅθι μὲν γὰρ ἀρ-
ρώστων, τῇ σπουδῇ τῆς ἀσκήσεως διαπρὸ ἐχρῆτο, μηδαμῶς πρεσβυόμενον αὐτὸν. καὶ
ὡς οὐδενί πω τῶν δυνατῶν ἀσκήσεως ἐκτελῶν ὑπελιπεῖν μοι δοκῶ· ἵνα μὴ πρὸ τοῦ
μαστείων, ἀμαυρώσω τὴν ἀξίαν μνήμης, ὡς ἔφην, καὶ ἐπωφελῆ πρᾶξιν αὐ-
τοῦ. ὃς δέ ἐστι, λεκτέον. μηδὲν τελευτᾶν, πρὸς τοὺς τῶν ἐπ' αὐτὸν ἐκκλησιῶν
ἱερωμένους μεταπεμψάμενος, φεσυχίσαλε, ἔφη, ἀναδεῖξαί τινα ἐπίσκοπον, ἕως
ἔτι ἐμπνέων εἰμί· ἵνα μὴ μέλλωσι τὰ πράγματα ἐκκλησίαν ὑμῶν ἐπιμεί-
νωσι. τῶν δὲ λεγόντων, μὴ αὐτὸς τὴν τοῦτο ψῆφον ἐπιτρέπειν. μῶμος γὰρ μέγα
κριτήριον ἔχοιτες, οὐδαμῶς τὸν αὐτὸν ὀνομάσαι μόνον· ἀλλ' αὐτόν σε ἀναδεχομένου

βούλῃ

βούλῃ αἰρεθῶμεν. ὁ κοινῶ, ἔφη ὁ παῦλος, ἐλλεαφόν μοι τὴν ὁμολογίαν ταύτην ἐπίδοτε, ὅν τοῦτον αἱρεῖσθε, ὃν δὴ ἐγὼ αὐτὸς ψηφισάμην. τῶν δὲ τοῦτο ποιησάντων, καὶ ὑπογραψάντων, αὐτὸς ἀναπαθίσας τῆς κλίνης, καὶ λαθὼν τοὺς πρόντας, ἀνέγραψεν ὄνομα μύρκιανου, ὃς ἐν μιᾷ τῇ τῶν πρεσβυτέρων ταύτῃ ἐτέτακτο, καὶ ὑπ' αὐτὸν τὸν ἀσκηλικὸν ἐπαγδυέτο βίον. ἀπεδήμει γὰρ τὴν κωνσταυτινούπολιν. εἶτα σφραγίσας αὐτὸς, καὶ τοῖς πρέσβεσι τὸ πρεσβυτείου ὑπισφραγίσαι ποιήσας, πρέπτο τοῦτο τὸ βιβλίον μύρκιανου, ὅστις ἐν σκυθίᾳ, ναναλιανῶν ὑπίσκοπος ἦν. τότε δὲ ἐπεδήμει τῇ πόλει, καὶ ταῦτα ἔφη πρὸς αὐτόν. εἰ μὴ θεὸς ἔτι με πρεῖφναι ἐς τόνδε τὸν βίον, τὴν δε μοι πρὸ καταθήκην φυλάξας ἀπόδος. εἰ δέ με δοκεῖ αὐτῷ μεταξῆσαι, ἐν τούτῳ ὑρήσεις τὸν ἐμὸν μετ' ἐμὲ ψηφισθέντα ὑπίσκοπον. ταῦτα εἰπὼν, ἐτελεύτησε. τῇ τρίτῃ οὖν μετὰ τὴν τελευτὴν ἡμέρᾳ, ἀνοίξαντες τὸ βιβλίον, ὅτι πλήθους πολλοῦ, καὶ ὑρόντες τὸ μύρκιανου ὄνομα, πᾶσιν μὴν ἄξιον εἶναι ἐδόκει. καὶ μὴ μεμηνῆσθαι, ἐξαπέστειλαν τοῖς συλλειτουργοῦσιν αὐτόν. οἱ δὲ δόξῃ ἀγαθῇ ἐν λιβερίᾳ πόλει τὴν φρυγίας διάγοντα, συλλαβόντες ἄγουσι. καὶ δὴ τῇ μετὰ τὴν εἰκάδα τοῦ αὐτοῦ μηνὸς, χαλεπωτέρα ἐνεργείᾳ ἐτίθεσαν. ταῦτα μὲν οὖν, ὑπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω.

μζ Ο μὲν βασιλεὺς θεοδόσιος χαιρήσειος δύο ἂν δυνηγέτησε πρεσέφερε δὲ χειμῶν. καὶ ταῦτα ἐποίει ὅξαιρέσεις ἡμέρων τριῶν χειμῶν. καὶ τὴν γαμετὴν δὲ δοκίαν ὅτι τὰ ἱερεσόλυμα ἔπεμπεν. καὶ γὰρ αὐτὴν ταύτην δύο μὲν ὑπετελέσθη ἐπηγγείλατο, ἑνὸς δὲ τυγατέρα γαμηθεῖσα ἐπόμπευσε. μετὰ αὐτὴν μὲν, καὶ τὰς πρὸ ἱερεσόλυμα ἐκκλησίας, καὶ πάσας τὰς ἐν τῇ δυσελικῆς πόλεσι ποικίλως ἐτίμησεν, ἐν τε δὲ ἀπιέναι, καὶ αὖθις ἐπανιοῦσα.

μη Τὸν ἐπαγαθεκάτου ὑπαλείαν τῶν βασιλέως, πρεσβυτέρων θαυμαστῶς ἐπεχείρησε, καὶ οἷς οὐδεὶς τῶν πάλαι ὑπισκόπων πεποίηκε. φίλιππου γὰρ τοῦ ὑπισκόπου τῆς ἐν καισαρείᾳ κατὰ παδοκίας τελευτήσαντος, πρῆσαν καισαρεῖς ζητοῦντες ὑπίσκοπον. ὡς δὲ διεσκέπτοντο ἵνα πρὸς τὴν ὑπισκοπὴν προχειρίσαιντο, συνέβη κατὰ θεὸν αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ σαββάτων, πάντας τοὺς τῆς θρησκείας συγκλητικοὺς, ὑπὸ τὴν ἐκκλησίαν πρῆναι, ἐν οἷς ἦν καὶ θαλάσσιος ἀνὴρ, τὸν ὕπαρχον χρείσας ἐρχόμενον τῶν ἐν ἰλλυρικοῖς ἐθνῶν τε καὶ πόλεων. μνήσονα δὲ αὐτοῦ, ὡς φήμη ἐκράτει, τῶν τῶν ἑῴων μερῶν ἐπιχειρίζειν πρὸ τοῦ βασιλέως φρονίδα, ὑπὸ δηλῶν χεῖρα ὁ προέκλος, αὐτὸν ὑπαρχου ὑπίσκοπον τῆς καισαρείας ἀνέδειξεν. ἀπὸ ταύτης μὲν τῆς ἐκκλησίας ἕνα τινὰ προέκοπεν. ἡμεῖς δὲ ἐν ταῦθά που τὸν ἰσοείδη καταπαύσαντες, ἐν εἰρήνῃ διάγειν τὰς πανταχοῦ ἐκκλησίας, καὶ πόλεις, καὶ ἔθνη δυνάμεθα. εἰρήνης γὰρ οὔσης, ἐπιτήδειοι οἱ ἰσοεισγραφῆν ἐθελοντὲς οὐκ ἔξουσιν. ἐπεὶ καὶ ἡμεῖς, ὦ ἱερὲ θεοδώρητε θεόδωρε, ὃ ὑπιτάγμά σου ἐν ἑπτὰ βιβλίοις ἐκλείναντες, οὐκ ἀπορήσαμεν ἐπιτάσεως, εἰ οἱ φιλοῦντες τὰς σάσης ἡσυχάζειν προήρουντο. πρὸ ἐτῶν μὲν ἰσοείδη ἑβδόμη, χρόνον ἐτῶν, διακοσίων δύο. ἡ δὲ πᾶσα τῶν ἑπτὰ βίβλων ἐπίτασις, πρὸ ἐτῶν χρόνον ἐτῶν, ἑκατὸν τεσσαράκοντα. ἄρξαμένη δὲ ἀπὸ τῶν πρώτου ἔτους τῆς δεκοσιοστῆς πρώτης ὀλυμπιάδος, ἐν ᾗ ἀπηγορεύθη βασιλεὺς κωνσταντῖνος. καταπαύσασα δὲ ὅτι τὸ δεύτερον ἔτος τῆς τριακοστῆς πέμπτης ὀλυμπιάδος, ἐν ᾗ μὲ ἐπαγαθεκάτη ὑπαλεία τῶν βασιλέως θεοδοσίου δέδοται.

τέλος.

Ο τ ἱστορίας σκοπός. α' Πόθεν ἤρξατο τῶν Ἀρριανῶν ἡ αἵρεσις. β'
Καταλογος τῶν προβλεπόντων ἐπισκόπων. γ'
Αλεξάνδρου ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας ἐπιστολὴ πρὸς Ἀλέξανδρον ἐπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως δ'
Αρείου ἐπιστολὴ πρὸς Εὐσέβιον τ νικομηδείας ἐπίσκοπον. ε'
Εὐσεβίου ἐπισκόπου νικομηδείας ἐπιστολὴ πρὸς παυλῖνον ἐπίσκοπον τύρου. ς'
Τὰ κτ τῷ μεγάλῳ συνόδῳ τ ἐν νικαίᾳ. ζ'
Ελεγχος τῶν Ἀρριζόντων ἐκ τῶν Διοδώρου καὶ ἀθανασίου συγγραμμ. η'
Τὰ κτ μηνέπιον τ αἰγυπτίων, ὅτε οὗ μηνεῖσκοὶ χρισμαλικοὶ μέχρι τ πρόνους διέμειναν. καὶ συνοδικὴ περὶ τούτου ἐπιστολή. θ'
Επιστολὴ τῶν βασιλέως κωνσταντίνου πρὸς τοὺς ἀποληφθέντας ἐπισκόπους, περὶ τ ι'
ἐν τῇ συνόδῳ τυπωθέντων.
Γραφὴ τῶν σιτηρεσίων ὧν ἐν τ ἐκκλησίαις χορηγηθέντων, καὶ ὅτι μὴ πλείω τῶν βασι- ια'
λέως δρεῖν.
Επιστολὴ Διοσεβίου γ καισαρείας ἐπισκόπου, περὶ τ ἐκλεθείσης ἐν νικαίᾳ πίστεως. ιβ'
Ελεγχος τῶν νεωτερισασφημούντων Ἀρριανῶν ἐκ τῶν Διοσεβίου τ καισαρείας ἐπι- ιγ'
σκόπου συγγραμμ.
Γραφὴ τ Ἀρείου τελευτῆς, ἐκ τῆς Ἀθανασίου ἐπιστολῆς. ιδ'
Επιστολὴ τῶν βασιλέως κωνσταντίνου, περὶ τ τῶν ἐκκλησιῶν οἰκοδομῆς. ιε'
Ἄλλη ἐπιστολὴ τῶν αὐτῶ, περὶ τ τῶν θείων γραφῶν κατασκευῆς. ις'
Ἄλλη γ αὐτῶ ἐπιστολὴ πρὸς μακάριον τ ἐπίσκοπον ἱεροσολύμων, περὶ τῆς οἰκο- ιζ'
δομίας τοῦ θείου ναοῦ.
Γραφὴ ἑτέρης τῶν βασιλέως κωνσταντίνου μητρὸς, καὶ τ περὶ τῆς οἰκοδομίαν τῶν ιη'
θείου ναοῦ ἀσυνδήτου.
Περὶ τῆς παρανόμου Διοσεβίου γ νικομηδείας μεταθέσεως. ιθ'
Επιστολὴ γ βασιλέως κωνσταντίνου, πρὸς Διοσεβίον καὶ θεογονίου γραφῆσα νικομηδεῦσι. κ'
Περὶ τ κατὰ Διοσεβίου καὶ τῶν συν αὐτῷ γεγυμνωμένης κτ τῶν ἁγίου Διαθήκου τοῦ κα'
τ δυτιοχείας ἐπισκόπου δολίας συσκευῆς.
Περὶ τῶν μτ τ ἔξοδον τῶν ἁγίων Διαθήκων, καταστάντων ἐν ἀντιοχείᾳ ἐπισκόπων κβ'
αἱρετικῶν. Περὶ τ ἐνδῶν πίστεως. κγ'
Περὶ τ ἱερέων τοῦς γ διακόνους ποδηγίας. κδ'
Επιστολὴ τοῦ βασιλέως κωνσταντίνου πρὸς σαβῖνον τὸν βασιλέα φρυγῶν, περὶ τῶν κε'
χειροτονιῶν γραφῆσα.
Περὶ τῆς κτ τῶν ἁγίου ἀθανασίου τυρραθείσης ἐπιβουλῆς. κς'
Επιστολὴ τοῦ βασιλέως κωνσταντίνου πρὸς ἀλεξανδρέας. κζ'
Ἄλλη κτ ἀθανασίου ἐπισκόπου ἐπιβουλή. κη'
Επιστολὴ τοῦ βασιλέως κωνσταντίνου πρὸς τὴν συνοδον. κθ'
Περὶ τῆς ἐν τύρῳ γεγυμνωμένης συνόδου. λ'
Περὶ τ ἑξηκοντίων τ ἐν ἱεροσολύμοις γεγυμνωμένων, καὶ τ ὀξυρύγχου γ ἁγίου ἀθανασίου. λα'
Περὶ τ τ μακαρίου κωνσταντίνου βασιλέως ἀναθήκης. λβ'
Απολογία ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως. λγ'
Περὶ τ τελευτῆς γ αὐτοῦ ἁγίου κωνσταντίνου βασιλέως. λδ'

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΘΕΟ-

δωρήτου ἐπισκόπου κύρου λόγοι πέντε. λόγος α'.

Ζωγράφοι μὲν σανίσι καὶ τοίχοις τὰς παλαιὰς ἐγγράφοντες ἱστορίας, τέρψιν μὲν τοῖς ὁρῶσι παρασκευάζουσι. τῶν δὲ γεγυμνασμένων τὴν μνήμην, ὅτι πλῆστον αἰῶνα φυλάττουσι. λογογράφοι δὲ αὖ μὲν σανίδων, καὶ βίβλοις, αὐτὴ ἡ χρωμένη, τοῖς τῶν λόγων δώροις κεχαρισμένοι, διαρκεστέραν δὲ μνημοσύνην τῶν πεπραγμένων ποιοῦσι τὴν μνήμην. ὁ γὰρ χρόνος λωβᾶται τῶν ζωγράφων τὸν τέχνην. τοίνυν δὴ χάριν κἀγὼ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίας τὰ λαμπρότατα συλλεξάμενος πειράσομαι. οὐ γὰρ ὅσον ὠφελεῖν λαμπρῶν ἔργων καὶ ὀνησιφόρων διηγήσεως ὁ κλέος παιδεῖν, ἀλλὰ τῆς λήθης συλεύμενον. ἀμφὶ γὰρ δὴ τοῦτο καὶ τῶν σοφῶν τινες, ὅτι τόνδε με τὸν πόνον πολλάκις παρώτρυνον. ἐγὼ δὲ τῇ μὲν ἐμαυτοῦ δυνάμει τόδε τὸ ἔργον ταθμαίνομαι, τῷ ἐγχειρῆσαι ὀρρωδῶ. θαρρῶν δὲ τῷ φιλοτίμῳ δοτῆρι τῶν ἀγαθῶν, μείζοσιν ἢ κατ' ἐμαυτὸν ἐγχωρῶ. Εὐσέβιος μὲν οὖν ὁ παλαιστῖνος, ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἀποστόλων τὴν ἱστορίας ἀρξάμενος, μέχρι τῶν κωνσταντίνου θεοφιλοῦς βασιλέως, τὰ τῆς ἐκκλησίας συμβεβηκότα συνέγραψεν. ἐγὼ δὲ τὴν συλλαφῆς ἐκείνης τὸ τέλος, ἄρχομαι τῆς ἱστορίας ποιήσομαι.

α ζ Τῶν δυσσεβούργων ἐκείνων καὶ δυσσεβῶν καθαιρεθέντων τυράννων, μαξεντίου φημὶ καὶ μαξιμίνου καὶ λικιννίου, κατεπαύθη τὴν ἐκκλησίας ἡ ζάλη, καὶ οἱ ἀγαθοὶ ἄρχοντες ἀνῆκαν καθάπερ τινὲς καθειργμὲνους ἐκίνησαν, καὶ γαλήνης λοιπὸν ἀπέλαυε σαθρᾶς, τῶν προβίλων παυσαμένων δεινῶν. καὶ κωνσταντῖνος δὲ ὁ πανεύφημος βασιλεὺς, οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων, οὐδὲ δι' ἀνθρώπου, ἀλλ' ὑπερανόθεν καὶ θεῖον ἀπόστολον τῆς κλήσεως ταύτης ἔτυχε, ταύτην αὐτὰς ἐπρυτανεύσε. νόμους γὰρ ἔγραψε, θύειν μὲν εἰδώλοις ἀπείργων, δομᾶσθαι δὲ τὰς ἐκκλησίας προσέτυσε. καὶ δὴ χρυσᾶς μὲν πίστεως κοσμουμένους ἐφῆκε τοῖς ἔθνεσι, θραύσας κελεύων τοὺς ἱερέας, καὶ τοῖς παρανομοῦσιν εἰς τούτους ὑπαχθεῖσιν, ὅλεθρον ἀπειλῶν. τότε δὴ, οἱ μὲν τὰς καθαιρεθείσας ἐκκλησίας ἀνήγειρον· οἱ δὲ ἕτερας ὑψηλοτέρας εὐρυχωροτέρας τε καὶ λαμπροτέρας. τούτων οὕτω δρωμένων, τὰ μὲν ἡμέτερα, χαρᾶς ἐνέπλεα καὶ θυμηδίας· τὰ δὲ τῶν ἐναντίων, κατηφείας καὶ ἀθυμίας μεστά. τὰ μὲν γὰρ τῶν εἰδώλων ἀπεκέκλειστο τελετή· ἐν δὲ τῇ ἐκκλησίας ἑορταὶ καὶ πανηγύρεις ἐπετελοῦντο συχναί. ἀλλ' ὁ παμπόνηρος καὶ βασκανος δαίμων, ὁ τῶν ἀνθρώπων ἀλάστωρ, οὐκ ἐνεγκὼν ἔξω σὺν εἰρήνῃ φερομένην τὴν ἐκκλησίαν ὁρᾶν, ἀλλὰ τὰς κακομηχάνους ἐκείνας βουλὰς καθαλῦσαι φιλονεικῶν τοῦ ποιητοῦ καὶ δεσπότου τῶν ὅλων κυ-

βερνωμένων.

βερνωμένην. ἑώρα γὰρ τὴν ἑλληνικὴν πλάνην δήλην γεγενημένην, καὶ φωραθέντα τὰ ποικίλα τῶν δαιμόνων τεχνάσματα. καὶ τὴν μὲν κτίσιν, παρὰ τῶν πλείστων οὐκ ἔτι προσκυνουμένην, τὸν δὲ ποιητὴν αὐτὶ ταύτης ὑμνούμενον. οὗ δὴ χάριν, οὐκ ἔτι προφανῶς τὸν κτίστην τοῦ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν ἀνερρίπιζε πόλεμον, ἀλλ' ἄνδρας εὑρὼν, τῆς μὲν χριστιανικῆς προσηγορίας ἠξιωμένους, φιλοτιμίᾳ δὲ καὶ κενῇ δόξῃ δεδουλωμένους, ὄργανα τούτους τῶν οἰκείων ἀπέφηνε τεχνασμάτων. καὶ διὰ τούτων πολλοὺς εἰς τὴν προτέραν ἐπανήγαγε πλάνην, οὐ τὴν κτίσιν πάλιν προσκυνεῖσθαι παρασκευάσας, ἀλλὰ τὸν ποιητὴν καὶ δημιουργὸν συνταχθῆναι τῇ κτίσει κατασκευάσας. ποῦ δὲ τὸν ἀρχὴν, καὶ ὅπως ἔσπειρε τὰ ζιζάνια, ἐγὼ διηγήσομαι. ἀλεξάνδρεια πόλις ἐστὶ μεγίστη καὶ πολυάνθρωπος, οὐκ αἰγυπτίων μόνον, ἀλλὰ καὶ θηβαίων καὶ λιβύων ὧν πρὸς αἴγυπτον τὴν ἡγεμονίαν πεπιστευμένη. ταύτης μετὰ πέτρον ἐκεῖνον τὸν νικηφόρον ἀγωνιστὴν, ὃς ἐπὶ τῶν δυσσεβῶν τυράννων τοῦ μαρτυρίου τὸν στέφανον ἀνεδήσατο, ἀχιλλᾶς μὲν ὀλίγον χρόνον προΐστη, καὶ τὰ τῆς ἐκκλησίας κατέσχε πηδάλια· μετὰ δὲ τοῦτον, ἀλέξανδρος ὁ γενναῖος ὧν εὐαγγελικῶν δογμάτων γενόμενος πρόμαχος.

Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον, ἄρειος τῷ μὲν καταλόγῳ τῶν πρεσβυτέρων ἐντεταγμένος, τὸν δὲ ὧν θείων γραφῶν πεπιστευμένος ἐξήγησιν, εἰδὼν τὸν ἀλέξανδρον τῆς ἱερωσύνης ἐγχειρισθέντα τοὺς οἴακας, οὐκ ἤνεγκε τοῦ φθόνου τὴν προσβολήν. ἀλλ' ὑπὸ τούτου νυττόμενος, ἀφορμᾶς ἔριδος ἐπεζήτει καὶ μάχης. καὶ τὸν μὲν ἀξιέπαινον τοῦ ἀνδρὸς πολιτείαν θεώμενος, συκοφαντίας ὑφαίνειν οὐκ ἠδύνατο. ἡσυχίαν δὲ ὅμως ἄγειν αὐτὸν ὁ φθόνος ἐκώλυε. τοῦτον εὑρὼν ὁ τῆς ἀληθείας ἀντίπαλος, δι' αὐτοῦ κυκᾷ καὶ κινεῖ τῆς ἐκκλησίας τὴν ζάλην. τῇ γὰρ ἀποστολικῇ ἀλεξάνδρου διδασκαλίᾳ, προφανῶς ἀντιτείνειν ἀνέπειθε. καὶ ὁ μὲν τοῖς θείοις λόγοις ἑπόμενος, ὁμότιμον ἔλεγε τοῦ πατρὸς τὸν υἱὸν, καὶ τὸν αὐτὴν οὐσίαν ἔχειν τῷ γεγεννηκότι θεῷ. ὁ δὲ ἄρειος ἀντίκρυς τῇ ἀληθείᾳ μαχόμενος, κτίσμα καὶ ποίημα προσηγόρευεν. καὶ τὸ ἦν ποτὲ ὅτε οὐκ ἦν προσετίθη, καὶ τ' ἄλλα ὅσα ἐκ τῶν ἐκείνου συνταγμάτων σαφέστερον μαθησόμεθα. καὶ ταῦτα οὐ μόνον ἐν ἐκκλησίᾳ διετέλει λέγων, ἀλλὰ κἀν τοῖς ἔξω συλλόγοις καὶ συνεδρίοις. καὶ τὰς οἰκίας περινοστῶν, ἐξήνδρα πόδιζεν ὅσους ἴσχυεν. ἀλέξανδρος δὲ ὁ τῶν ἀποστολικῶν δογμάτων συνήγορος, πρῶτον μὲν αὐτὸν παραινέσεσι ἐπειρᾶτό πως μεταπείσειν καὶ συμβουλαῖς. ἐπεὶ δὲ κορυβαντιῶντα εἶδε, καὶ ἀναφανδὸν κηρύττοντα τὴν ἀσέβειαν, τῶν ἱερατικῶν ἐξήλασεν καταλόγων. ἤκουσε γὰρ τοῦ θείου νόμου βοῶντος, ἐὰν ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς σκανδαλίζῃ σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ. βζ

Κατὰ τοῦτον δὲ τὸν χρόνον, τῆς μὲν ῥωμαίων ἐκκλησίας σίλβεστρος κατεῖχε τὰς ἡνίας μιλτιάδην διαδεξάμενος, ὃς μετὰ μαρκελλῖνον τὸν ἐν ᾧ διωγμῷ διαπρέψαντα, τὸν τῆς ἀρχιερωσύνης χειροτονίαν ἐδέξατο. ἐν ἀντιοχείᾳ δὲ μετὰ τύραννον, τῆς τῶν ἐκκλησιῶν ἀρξαμένης εἰρήνης, βιτάλιος τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν, ὃς καὶ τὴν ἐν τῇ παλαιᾷ καταλυθεῖσαν ὑπὸ τῶν τυράννων ᾠκοδόμησεν ἐκκλησίαν. φιλογόνιος δὲ μετὰ τοῦτον τὴν προεδρίαν λαβὼν, τά τε λειπόμενα τῇ οἰκοδομίᾳ προστέθεικε, καὶ τὸν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ἐν τοῖς λικιννίου καιροῖς, ἐπεδείξατο ζῆλον. τὸν ἐν ἱεροσολύμοις δὲ μετὰ ἑρμωνᾶν, μακάριος ἐπιστεύθη, φερώνυμος ἀνὴρ καὶ πάν- γζ

τοδαποῖς κοσμούμνος ἀγαθοῖς. τ δὲ κωνσταντινουπόλεως κ τοῦτον αὐτὸν τ κα-
θ', ἀγέξανδρος δ ἱεροσυλικῆς ἠξιοῦτο λῃτουργίας ἀποστολικοῖς χαείσμασι λαμ-
πρυνόμνος. τότε τοίνυν ὁ τ ἀγεξανδρέων ἀγέξανδρος, ὁρῶν τὸν ἀρέσον τῷ τ φι-
λαρχίας κατεχόμνον οἴστρῳ, καὶ τοὺς ὑπὸ τῆς βλασφημίας ἐζωγρημνίους ἀ-
γείροντα, καὶ συλλόγους ἰδίους ποιούμνον, τοῖς τῶν ἐκκλησιῶν ἡγεμόσι, τ τούτου
βλασφημίαν διὰ γραμμάτων ἐδήλωσεν. ἐγὼ δὲ τ πρὸς τὸν ὁμώνυμον αὐτοῦ
γραφόσθω ὑπομνῆσαι, ἵν' ἥπερ τῇ συγγραφῇ, σαφῶς ἅπαντα τὰ κατ' ἐκνον δι-
δάσκουσθαι, ὡς δ' μή τις ὑποπτεύσῃ ταῦτα πλάττοντά με συγγράφειν κ μὴ τ
τελωτικὸν αὐτόν τε ἀρείου, κ μετ' ἐκείνου τὰς δίκας, ὧν ἡ τ ἰσοείας δεῖται δι-
ήγησις, ἵνα μάρτυρσι τῇ ἀληθείᾳ τῆς συγγραφῆς, κ σαφέστερον τὰ γεγνημνία δι-
δάσκωσιν. γράφει δὲ ὁ τ ἀγεξανδρέων ἀγέξανδρος πρὸς τ ὁμώνυμον αὐτοῦ.

λζ Τῷ ἁγιωτάτῳ ἀδελφῷ καὶ ὁμοψύχῳ ἀγεξάνδρῳ, ἀγέξανδρος ἐν κυρίῳ χαί-
ρειν. Ἡ φιλαρχος τῶν μαθητῶν ἀνθρώπων καὶ φιλαρίγυρος πρόθεσις, ταῖς δο-
κούσαις ἀεὶ μείζοσι παρρησίαις πέφυκεν ὑπερβουλεύειν, ἀφ' ποικίλων προφά-
σεων τῶν τοιούτων ὑπερτιθεμνῶν τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀσέβειαν. οἱ στρεβλοῦμνοι γὰρ
ὑπὸ τῶν ἐνεργούντος ἐν αὐτοῖς ἀφανόλου, εἰς τὸ προκειμνίου αὐτοῖς ἡδονῆς,
πάσης ἀληθείας ἀποκιρτήσθωσαν, παιδοσι τὸν τῆς κρίσεως τοῦ θεοῦ φόβον, πρὸ
ὧν ἀναγκαῖόν μοι τῷ πάροντι δηλῶσαι τὴν ὑμετέραν ἀγάπην, ἵνα φυλάττ-
ησθε τοὺς τοιούτους, μή τις αὐτῶν κλυμήσῃ καὶ τὰς ὑμετέρας προαιρέσεις ὑπονο-
σήσῃ, εἴτε δι' ἑαυτῶν εἴτε δι' ἄλλων, ἐκφυοὶ γὰρ ὑποκρίσεως πρὸς ἀπάτην οἱ ζητ-
τες, ἢ ἀφ' γραμμῆς ψευδῶς κεκομψευμνίων καὶ δυσαλύτων ὑφαρπάσαι τὸν
ἁπλῆ πίστ καὶ ἀκεραίῳ προσεχόντα. ἄρξος γοῦν καὶ ἀχιλλᾶς σωσωμοσίδου
εὐαγγες ποιησάμνοι, τὸν κολλούθου φιλαρχίαν πολὺ χεῖρον ἢ ἐκνος ἐζήλωσ.
ὁ μὲν γὰρ αὐτοῖς τούτοις ἐγκαλῶν τ ἑαυτ μαθητὰς προθέσεως ἄρε προφα-
σιν. οἱ δὲ τὸν ἐκείνου χειροτεμπορείαν θεωροῦντες, οὐκ ἔτι τ ἐκκλησίας ὑπο-
χείριοι μνὰν ἐκαρτέρησθε. ἀλλ' ἑαυτοῖς σπήλαια λῃστῶν οἰκοδομήσθωσιν, ἀσέβ-
λειπτους ἐν αὐτοῖς προσποιοῦνται συνόδους, νύκτωρ τε κ μεθ' ἡμέραν ἐν τ κ
χριστοῦ καὶ ἡμῶν ἀφανολαῖς ἀσκούμνοι, οἱ πάσης τ ἀποστολικῆς ἀσεβοῦς δόξης
κατηγορούντες, ἰουδαϊκῷ προσχήματι χειρομάγην σῖτον κρότητ ἐργαστήριον,
τὸν θεότητα τ σωτῆρος ἡμῶν ἀρνούμνοι, καὶ τοῖς πᾶσιν ἴσον εἶ κηρύσσοντες,
πάσης τε αὐτ τ σωτηρίου οἰκονομίας καὶ δι' ἡμᾶς ταπεινώσεως φωνὴν ἐκλε-
ξάμνοι, ἐξ αὐλῶν συναγείρθ πειρῶν τῆς ἀσεβείας ἑαυτ τὸ κήρυγμα, τ ἀρ-
χῆθεν θεότητος αὐτ καὶ συνδόξ τῷ πατρὶ δόξης ἀμέκτου τοὺς λόγους ἀποστρεφό-
μνοι. τὸν γοῦν ἕλλήνων τε καὶ ἰουδαίων ἀσεβῆ περὶ χριστοῦ δόξαν κρατοῦσον-
τες, τὸν πρὸ αὐτῶν ἔπαινον ὡς ὄνι μάλιστα θηρῶν, πάντα μὲν ὅσα καθ' ἡμᾶς πρὸ
αὐτοῖς λῃστα θεαγμαλωτόμνοι· τάσης δὲ ἡμῖν καθ' ἡμέραν καὶ διωγμοὺς ἐ-
πεγείροντες, κ τοῦτο μὲν δικαστήρια συγκροτοῦντες, δι' ἐντυχίας γυναικείων
ἀπάκλων ἃ ἠπάτησθ. τοῦτο δὲ τὸν χειρισμὸν ἀφαιρούμνοι ἐκ τοῦ πείθε-
σθαι πᾶσθ ἀγαθὰ ἀσεμνως τοὺς πρὸ αὐτοῖς νεωτέρους. ἀλλὰ καὶ τὸν ἀρρήκτον
τοῦ χριστοῦ χιτῶνα, ὃν οἱ δήμιοι διεῖλον οὐκ ἐβουλήσθη, αὐτοὶ σχίσαι ἐπέμησθ.
ἡμεῖς μὲν οὖν ἃ καὶ τῷ βίῳ αὐτῶν, κ τῇ ἀνοσίῳ ὑπερφρόνσ πρέπει ἀφ' ὧν λαν-

θάνθ

θάνειν βραδέως ἐπιστήσαντες, παμψηφεὶ τῆς προσκυνούσης χριστοῦ τὴν θεότητα ἐκκλησίας ἐξηλάσαμεν. ἐπεχείρησε δὲ περιδρομαῖς χρώμενοι κατὰ ἡμῶν, παρεκβαίνειν πρὸς τοὺς ὁμόφρονας συλλειτουργοὺς, σχήματι μὲν εἰρήνης καὶ ἑνώσεως ἀξίωσιν ὑποκρινόμενοι. τὸ δ' ἀληθὲς συναρπάσαι τινὰς αὐτῶν εἰς τὴν ἰδίαν νόσον διὰ χρηστολογίας σπουδάζοντες, καὶ στωμυλώτερα γράμματα παρ' αὐτῶν αἰτοῦντες, ἵνα παραναγινώσκοντες αὐτὰ τοῖς ὑπ' αὐτῶν ἠπατημένοις, ἀμετανοήτοις ἐφ' οἷς ἐσφάλησαν κατασκευάζωσιν, ἐπιτριβομένους εἰς ἀσέβειαν, ὡς ἂν συμψήφους αὐτοῖς καὶ ὁμόφρονας ἔχοντες ἐπισκόπους. οὐχ' ἅπερ γοῦν παρ' ἡμῖν πονηρῶς ἐδίδαξάν τε καὶ διεπράξαντο ὁμολογοῦσιν αὐτοὶ δι' ἃ καὶ ἐξώσθησαν. ἀλλ' ἢ σιωπῇ ταῦτα παραδιδόασιν, ἢ πεπλασμένοις λόγοις καὶ ἐγγράφοις ἐπισκιάζοντες ἀπατῶσιν. πειθανωτέραις γοῦν καὶ βωμολόχοις ὁμιλίαις τὴν φθοροποιὸν αὐτῶν διδασκαλίαν ἐπικρύπτοντες, συναρπάζουσιν τὸν εἰς ἀπάτην ἐκκείμενον, οὐκ ἀπεχόμενοι καὶ τοῦ παρὰ πᾶσι συκοφαντεῖν τὴν ἡμετέραν εὐσέβειαν. ὅθεν καὶ συμβαίνει τινὰς τοῖς γράμμασιν αὐτῶν ὑπογράφοντας, εἰς ἐκκλησίαν εἰσδέχεσθαι· μεγίστης ὡς οἶμαι διαβολῆς ἐπικειμένης τοῖς τοῦτο τολμῶσι συλλειτουργοῖς, τῷ μήτε τὸν ἀποστολικὸν κανόνα τοῦτο συγχωρεῖν, ἀλλὰ καὶ ὑπεκκαίειν τὴν ἐπ' αὐτοῖς διαβολικὴν κατὰ χριστοῦ ἐνέργειαν. διὸ δὴ καὶ οὐδὲν μελλήσας ἀγαπητοὶ, δηλῶσαι ὑμῖν τὴν τῶν τοιούτων ἀπιστίαν ἐμαυτὸν διανέστησα, λεγόντων ὅτι ἦν ποτὲ ὅτε οὐκ ἦν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, καὶ γέγονεν ὕστερον ὁ πρότερον μὴ ὑπάρχων, τοιοῦτος γενόμενος ὅτε καί ποτε γέγονεν, οἷα καὶ πᾶσιν εἰ πέφυκεν ἀνθρώποις. πάντα γὰρ, φησὶν, ὁ θεὸς ἐξ οὐκ ὄντων ἐποίησε, συναναλαμβάνοντες τῇ τῶν ἁπάντων λογικῶν τε καὶ ἀλόγων κτίσει καὶ τὴν υἱὸν τοῦ θεοῦ. οἷς ἀκολούθως καὶ φασὶν αὐτὸν τρεπτῆς εἰ φύσεως, ἀρετῆς τε καὶ κακίας ἐπιδεκτικὸν, καὶ τῇ ἐξ οὐκ ὄντων ὑποθέσει, καὶ τὰς θείας τοῦ εἰ αὐτὸν ἀεὶ συναναιροῦντες γραφὰς, αἳ τὸ ἄτρεπτον τοῦ λόγου, καὶ τὴν θεότητα τῆς σοφίας τοῦ λόγου σημαίνουσιν, ἅ ἐστιν ὁ χριστός. δυνάμεθα γοῦν καὶ ἡμεῖς φασὶν οἱ ἀλάστορες, υἱοὶ γενέσθαι θεοῦ, ὥσπερ κἀκεῖνος. γέγραπται γὰρ, υἱοὺς ἐγέννησα καὶ ὕψωσα. ἐπιφερομένου δὲ αὐτοῖς τοῦ λέγοντος ἑξῆς οὗ ῥητοῦ, αὐτοὶ δέ με ἠθέτησε, ὅπερ οὐ φυσικόν ἐστιν ᾧ σωτῆρι ὄντι τῆς φύσεως ἀτρέπτου, πάσης εὐλαβείας ἑαυτοὺς ἐρημώσαντες, τοῦτο φασὶ προγνώσει καὶ προθεωρίᾳ περὶ αὐτοῦ εἰδότα τὴν θεὸν, ὅτι οὐκ ἀθετήσει ἐξειλέχθαι αὐτὸν ἀπὸ πάντων. οὐ γὰρ φύσει καὶ κατ' ἐξαίρετον τῶν ἄλλων υἱῶν ἔχοντά τι. οὔτε γὰρ φύσει υἱὸς τίς ἐστιν τοῦ θεοῦ φασὶν, οὔτε τινὰ ἔχων ἰδιότητα πρὸς αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τρεπτῆς τυγχάνοντα φύσεως, διὰ τρόπων ἐπιμελείαν καὶ ἄσκησιν μὴ τρεπόμενον ἐπὶ τὸ χεῖρον, ἐξελέξατο, ὡς εἰ καὶ παῦλος τοῦτο βιάσαιτο καὶ πέτρος, μηδὲν διαφέρειν τούτων τὴν ἐκείνου υἱότητα, εἰς παράστασιν τῆς φρενοβλαβοῦς ταύτης διδασκαλίας, καὶ τῶν γραφαῖς ἐμπαροινοῦντες καὶ παρατιθέμενοι τὸ ἐν ψαλμοῖς περὶ χριστοῦ ῥητὸν, οὕτως ἔχον. ἠγάπησας δικαιοσύνην, καὶ ἐμίσησας ἀδικίαν. διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε ὁ θεὸς ὁ θεός σου ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου. περὶ μὲν οὖν ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, οὔτε ἐξ οὐκ ὄντων γεγένηται, ὅτε ἦν ποτὲ ὅτε οὐκ ἦν, αὐτάρκης παιδεῦσαι ἰωάννης ὁ εὐαγγελιστὴς γράφων οὕτως περὶ αὐτοῦ. ὁ μονογενὴς υἱὸς, ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον οὗ πατρός. προνοούμενος γὰρ ὁ θεῖος δεικνύναι διδάσκαλος, ἀλλήλων ἀ-

χώριστα πράγματα δύο, τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν ὄντα αὐτὸν ἐν τοῖς κόλποις τοῦ πα-
τρὸς ὠνόμασεν. ἀλλὰ γὰρ καὶ ὅτι τοῖς ἐξ οὐκ ὄντων γενομένοις ὁ λόγος τοῦ θεοῦ οὐ
συναριθμεῖται, πάντα δι' αὐτοῦ γεγονέναι ὁ αὐτός φησιν ἰωάννης. τὴν γὰρ ἰδιό-
" τροπον αὐτοῦ ὑπόστασιν ἐδήλωσεν εἰπών. ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς
" τὸν θεόν, καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος. πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ
" ἕν. εἰ γὰρ πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, πῶς ὁ τοῖς γενομένοις τὸ εἶναι χαρισάμενος, αὐτός
ποτε οὐκ ἦν. οὐ γὰρ πᾶς λόγος τὸ ποιοῦν τοῖς γενομένοις τῆς αὐτῆς εἶναι φύσεως διο-
ρίζεται. εἴγε αὐτὸς μὲν ἦν ἐν ἀρχῇ, πάντα δὲ δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ἐξ οὐκ ὄντων
ἐποίησεν. ἐναντίον γὰρ δοκεῖ τοῖς ἐξ οὐκ ὄντων γενομένοις τὸ ὂν καὶ ἀφεστηκὸς σφό-
δρα. τὸ μὲν γὰρ μεταξὺ πατρὸς καὶ υἱοῦ, οὐδὲν δείκνυσιν εἶναι διάστημα, οὐ δ' ἄχρι
τινὸς ἐννοίας τοῦτο φαντασιοῦσαι τῆς ψυχῆς δυναμένης. τὸ δὲ ἐξ οὐκ ὄντων δη-
μιουργεῖσθαι τὸν κόσμον, νεωτέραν ἔχει τῆς ὑποστάσεως καὶ πρόσφατον τὴν γένε-
σιν, ὑπὸ τοῦ πατρὸς διὰ τοῦ υἱοῦ πάντων εἰληφότων τὴν τοιαύτην οὐσίωσιν. μα-
κρὸν γοῦν θεωρήσας τοῦ θεοῦ λόγου τὸ ἦν, καὶ ὑπεραῖρον τῆς τῶν γενητῶν διά-
νοίας, ὁ εὐλαβέστατος ἰωάννης γένεσιν αὐτοῦ καὶ ποίησιν ἀπηξίωσεν εἰπεῖν, οὐδὲ ταῖς
ὁμοστοίχοις συλλαβαῖς τὸ ποιοῦν τοῖς γιγνομένοις ὀνομάσαι τολμήσας, οὐχ' ὅτι ἀ-
γένητος ἦν, ἓν γὰρ ἀγένητον ὁ πατήρ, ἀλλ' ὅτι διανοίας μετὰ τῶν εὐαγγελιστῶν, τάχα
δὲ καὶ ἀγγέλων καταλήψεως ὑπερεπέκεινα ἐστὶν ἡ τοῦ μονογενοῦς θεοῦ ἀνεκδιή-
γητος ὑπόστασις. εὐσεβεῖς οὐκ οἶμαι λογιζομένους τοὺς μέχρι τούτων ἐπερωτᾶν
τὶ τολμῶντας, διὰ τὸ ἀνήκοον τοῦ, χαλεπώτερά σου μὴ ζήτει, καὶ ὑψηλότερά σου
μὴ ἐξέταζε. εἰ γὰρ ἑτέρων πολλῶν ἡ γνῶσις, καὶ τούτων ἀσυγκρίτως κολοβωτέ-
ρων, κέκρυπται τὴν ἀνθρωπίνην κατάληψιν. οἷά ἐστι παρὰ παύλῳ, ἃ ὀφθαλμὸς
οὐκ εἶδε καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν
ὁ θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν· ἀλλὰ καὶ τὰ ἄστρα φησὶν ὁ θεὸς τῷ ἀβραὰμ ἀρι-
θμῆσαι μὴ δύνασθαι, καὶ ἔτι. ἄμμον θαλασσῶν καὶ σταγόνας ὑετοῦ, φησὶ, τίς ἐξα-
ριθμήσει. πῶς ἂν περιεργάσαιτό τις τὴν τοῦ θεοῦ λόγου ὑπόστασιν, ἐκτὸς εἰ μὴ
μελαγχολικῇ διαθέσει ληφθεὶς τυγχάνοι. περὶ ἧς τὸ προφητικὸν πνεῦμά φησι.
τὴν γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται. ἦν καὶ αὐτὸς ὁ σωτὴρ ἡμῶν τοὺς πάντων εὐεργετῶν
τῶν ἐν κόσμῳ κίονας, τὴν περὶ τούτων γνῶσιν αὐτῶν ἀποφορτίσασθαι ἐσπούδασε.
" πᾶσι μὲν οὖν αὐτοῖς ἀφύσικον εἶναι λέγων εἰς κατάληψιν· μόνῳ δὲ ᾧ πατρὶ ἀνα-
" κεῖσθαι τὴν τοῦ θειοτάτου τούτου μυστηρίου εἴδησιν. οὐδεὶς γὰρ ἔγνω τίς ἐστιν ὁ υἱός, λέ-
" γων, εἰ μὴ ὁ πατήρ. καὶ τὴν πατέρα οὐδεὶς ἔγνω, εἰ μὴ ὁ υἱός. περὶ οὗ καὶ τὸν πατέ-
" ρα οἶμαι λέγειν, τὸ μυστήριόν μου ἐμοὶ καὶ τοῖς ἐμοῖς. ὅτι δὲ μανιῶδες τὸ ἐξ οὐκ
ὄντων τὴν υἱὸν γεγονέναι φρονεῖν, χρονικὴν ἔχον τὴν προβολὴν, αὐτόθεν δείκνυ-
ται τὸ ἐξ οὐκ ὄντων, κἂν ἀγνοῶσιν οἱ ἀνόητοι τὴν τῆς φωνῆς αὐτῶν μανίαν. ἢ γὰρ χρό-
νοις ἐμπολιτεύεσθαι δεῖ τὸ οὐκ ἦν, ἢ αἰῶνος τινὶ διαστήματι. εἰ τοίνυν ἀληθὲς τὸ
πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, δηλονότι καὶ πᾶς αἰὼν καὶ χρόνος καὶ διαστήματα καὶ τὸ πό-
τε, ἐν οἷς τὸ οὐκ ἦν εὑρίσκεται, δι' αὐτοῦ ἐγένετο. καὶ πῶς οὐκ ἀπίθανον τὸν καὶ χρό-
νους καὶ αἰῶνας καὶ καιροὺς, ἐν οἷς τὸ οὐκ ἦν συμπέφυρται ποιήσαντα, αὐτὸν ποτὲ μὴ
εἶναι λέγειν. ἀδιανόητον γὰρ καὶ πάσης ἀμαθίας ἀνάπλεων τὴν αἴτιον γενόμενον τινὸς,
αὐτὸν μεταγενέστερον λέγειν τῆς ἐκείνου γενέσεως. προηγεῖται γὰρ κατ' αὐτοὺς τῆς

τὰ ὅλα

τὰ ὅλα δημιουργούσης τοῦ θεοῦ σοφίας ἐκεῖνο τὸ διάστημα, ἐν ᾧ φασὶ μὴ γεγενῆσθαι τὸν υἱὸν ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ψευδομένης κατ' αὐτοὺς καὶ τῆς προτότοκον αὐτὸν εἶναι πάσης κτίσεως ἀναγορευούσης γραφῆς. σύμφωνα γοῦν τούτοις βοᾷ καὶ ὁ μεγαλοφωνότατος
» παῦλος φάσκων περὶ αὐτοῦ. ὃν ἔθηκε κληρονόμον πάντων, δι' οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίη-
» σεν. ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα, τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ ὁ-
» ρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα, εἴτε ἀρχαὶ, εἴτε ἐξουσίαι, εἴτε κυριότητες, εἴτε θρόνοι. πάντα
» δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν ἔκτισται, καὶ αὐτός ἐστι πρὸ πάντων. ἀσεβεστάτης οὖν φανείσης τῆς ἐξ οὐκ ὄντων ὑποθέσεως, ἀνάγκη τὸν πατέρα ἀεὶ εἶναι πατέρα. ἔστι δὲ πατὴρ ἀεὶ παρόντος τοῦ υἱοῦ, διὸ χρηματίζει πατήρ. ἀεὶ δὲ παρόντος αὐτῷ τοῦ υἱοῦ, ἀεί ἐστιν ὁ πατὴρ τέλειος ἀνελλιπὴς τυγχάνων ἐν ᾧ καλῷ, οὐ χρονικῶς οὐδὲ ἐκ διαστήματος, οὐδὲ ἐξ οὐκ ὄντων γεννήσας τὸν μονογενῆ υἱόν. τί δὲ οὐκ ἀνόσιον τὸ λέγειν, ποτὲ μὴ εἶναι τὸν σοφίαν τοῦ θεοῦ τὴν λέγουσαν. ἐγὼ ἤμην παρ' αὐτῷ ἁρμόζουσα, ἐγὼ ἤμην ᾗ προσέχαιρεν, ἢ τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ μὴ ὑπάρχειν ποτέ· ἢ τὸν λόγον αὐτοῦ ἠκρωτηριᾶσθαι ποτέ· ἢ τὰ ἄλλα ἐξ ὧν ὁ υἱὸς γνωρίζεται καὶ ὁ πατὴρ χαρακτηρίζεται. τὸ γὰρ ἀπαύγασμα τῆς δόξης μὴ εἶναι λέγειν, σύναναιρεῖ καὶ τὸ προτότυπον φῶς, οὗ ἐστιν ἀπαύγασμα. εἰ δὲ καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ θεοῦ οὐκ ἦν ἀεὶ, δῆλον ὅτι οὐδὲ οὗ ἐστιν εἰκὼν τοῦ θεοῦ, ἔστιν ἀεί. ἀλλὰ καὶ τῷ μὴ εἶναι τὸν τῆς ὑποστάσεως τοῦ θεοῦ χαρακτῆρα, σύναναιρεῖται κἀκεῖνος, ὁ πάντως παρ' αὐτοῦ χαρακτηριζόμενος, ἐξ ἧς ἐστιν ἰδεῖν τὴν υἱότητα τοῦ σωτῆρος ἡμῶν, οὐδὲ μίαν ἔχουσαν κοινωνίαν πρὸς τὴν τῶν λοιπῶν υἱότητα. ὃν τρόπον γὰρ ἡ ἄῤῥητος αὐτοῦ ὑπόστασις, ἀσυγκρίτῳ ὑπεροχῇ ἐδείχθη ὑπερκειμένη πάντων οἷς αὐτὸς τὸ εἶναι ἐχαρίσατο, οὕτως καὶ ἡ υἱότης αὐτοῦ, κατὰ φύσιν τυγχάνουσα τῆς πατρικῆς θεότητος ἀλλέκτῳ ὑπεροχῇ διαφέρει ὧν δι' αὐτοῦ θέσει υἱοθετηθέντων. ὁ μὲν γὰρ ἀτρέπτου φύσεως τυγχάνει, τέλειος ὢν καὶ διὰ πάντων ἀνενδεής. οἱ δὲ τῇ εἰς ἑκάτερα τροπῇ ὑποκείμενοι τῆς παρὰ τούτου βοηθείας δέονται. τί γὰρ ἂν καὶ προκόψαι ἔχοι ἡ τοῦ θεοῦ σοφία, ἢ τί προσλαβεῖν ἡ αὐτοαλήθεια, ἢ ὁ θεὸς λόγος. πῶς ἂν ἔχοι βελτιωθῆναι ἡ ζωὴ, τὸ ἀληθινὸν φῶς. εἰ δὲ τοῦτο, πόσῳ πλεῖον ἀφύσικον τυγχάνει, μωρίας ποτὲ δεκτικὴν γενέσθαι τὴν σοφίαν, ἢ τὴν τοῦ θεοῦ δύναμιν, ἀσθενείᾳ προσπλακῆναι, ἢ ἀλογίᾳ τὸν λόγον ἀμαυρωθῆναι, ἢ τῷ ἀληθινῷ φωτὶ ἐπιμιχθῆναι σκότος. τοῦ μὲν ἀπόστολου αὐτόθεν λέγοντος, τίς κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος, ἢ τίς συμφώνησις χριστῷ πρὸς βελίαρ. τοῦ δὲ σολομῶντος, ὅτι ἀδύνατον ἂν εἴη κἂν μέχρι πρὸς ἐννοίας εὑρεθῆναι ὁδοὺς ὄφεως ἐπὶ πέτρας, ἥτις κατὰ παῦλον ἐστὶν ὁ χριστός. οἱ δὲ κτίσματα αὐτοῦ τυγχάνοντες, ἄνθρωποί τε καὶ ἄγγελοι, καὶ εὐλογίας εἰλήφασι προκόπτειν, ἀρεταῖς ἀσκούμενοι καὶ νομίμοις ἐντολαῖς, πρὸς τὸ μὴ ἁμαρτάνειν. διὸ δὴ ὁ κύριος ἡμῶν ἰησοῦς χριστὸς φύσει τοῦ πατρὸς υἱὸς τυγχάνων, ὑπὸ πάντων προσκυνεῖται. οἱ δὲ ἀποθέμενοι τὸ πνεῦμα τῆς δουλείας ἐξ ἀνδραγαθημάτων καὶ προκοπῆς τὸ τῆς υἱοθεσίας λαβόντες πνεῦμα, διὰ τοῦ φύσει υἱοῦ εὐεργετούμενοι, γίγνονται αὐτοὶ θέσει υἱοί. τὴν μὲν οὖν γνησίαν αὐτοῦ καὶ ἰδιότροπον, καὶ φυσικὴν καὶ κατ' ἐξαίρετον υἱότητα ὁ παῦλος οὕτως ἀπεφήνατο περὶ θεοῦ εἰπών. ὅς γε τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν δηλονότι τῶν μὴ φύσει υἱῶν, παρέδωκεν αὐτόν. πρὸς γὰρ ἀντιδιαστολὴν τῶν οὐκ ἰδίων αὐτὸν ἴδιον υἱὸν ἔφησεν εἶναι. ἐν δὲ τῷ εὐαγγελίῳ. οὗ-

τὸς ὅστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς ἐν ᾧ εὐδόκησα. ἐν δὲ ψαλμοῖς, ὁ Σωτὴρ φησιν. κύριος εἶπε πρός με, υἱός μου εἶ σύ. γνησιότητα ἐμφανίζων, σημαίνῃ μὴ εἶ) αὐτῷ γνησίοις υἱοῖς ἀλλοις τινὰς πρὸ αὐτοῦ. εἰ δὲ καὶ τὸ, ἐκ γαστρὸς πρὸ ἑωσφόρου ἐγέννησά σε, οὐχὶ μονογενοῦς τὴ πατρικῆς γεννήσεως φυσικὴν ἀνδείκνυ) ὑότητα; ἀλλ' ἔστιν ὅπου μελέτης ἕνεκα προκοπῆς ἀσκήσει, ἀπὸ φύσεως ἰδιώματι ταὐτὸν λαμβάνοις. ὅθεν καὶ ἀμελέτητον ἔχει τὴν υἱότητα ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ πατρός. τὴν δὲ τῶν λογικῶν υἱοθεσίαν, οὐ κατὰ φύσιν ὑπάρχουσαν αὐτοῖς, ἀλλὰ δόσιν ὑπερτιθεμένη χάρις θεοῦ, καὶ μελετωμένην οἶδεν ὁ λόγος. ἰδόντες γὰρ οἱ υἱοὶ τοῦ θεοῦ τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων, ἔλαβον ἑαυτοῖς γυναῖκας, καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ υἱοὺς ἐγέννησα καὶ ὕψωσα, αὐτοὶ δέ με ἠθέτησαν, διὰ τοῦτο ἠσαΐου εἰρηκέναι τὸν θεόν· ἐδιδάξθην μὴ πολλὰ λέγειν ἔχων ἀγαπητοὶ πρὸς ἕρμηνα, φορτικὸν εἶ) νομίσας διὰ πλειόνων διδασκάλους ὁμόφωνας ὑπομιμνήσκειν. αὐτοὶ γὰρ θεοδίδακτοί ἐστε, οὐκ ἀγνοοῦντες ὅτι ἡ ἔναρθρος ἐπιφωνήσασα τῇ ἐκκλησιαστικῇ εὐσεβείᾳ διδασκαλία, ἐβίωνός ἐστι καὶ Κηρίνθου, καὶ ζῆλος τοῦ κατ' ἀνθρώπων παύλου δὲ Σαμοσατέως, σωτῆρα καὶ κύριον τῶν ἀπάντων ἁπλοῦν ὑπισχνουμένους τὸν ἐκκλησίας, ὃν διαδέξαμενος λευκιανὸς, ἀποστὰς ἀγωγὸς ἔμεινε πειθὼ ὑπισχνουμένοις πολυετεῖς χρόνους. ὧν τῆς ἀσεβείας τὸν τεύχη ἐρρῶφηκότες, νεῦν ἡμῖν οἱ ἐξ ὄντων ἐπεφύησαν, τὰ ἐκείνων κεχυμμένα μοχθήματα, ἀγέλη τε καὶ ἀγέλαι, καὶ ἡ τῶν σεμνῶν αὐτοῖς πονηρευομένων σεμνοδος. καὶ σὺν οἷς ὅπως ἂν συνεῖα χρεωστηθέντες ὑπίσχησθε, διὰ τοῦ σωτῆρος αὐτοῖς ὅτι τὸ χεῖρον ὑπερκαίοισι, τοῦτ' ὧν ἡ κρίσις ὑπομενείσθω τῇ ὑμετέρᾳ δοκιμασίᾳ· οἱ τὰς μὲν τοῦ σωτηρίου πάθους, τὰ πεινῶσιός τε καὶ κενώσεως καὶ τὴν καλουμένης αὐτοῦ πτωχείας, καὶ ὧν ὑπεκτήσατο ὁ Σωτὴρ δι' ἡμᾶς ἀνεδέξατο φωνὰς, διὰ μυήμης ἔχοντες, πρὸς αἰδῆ) ὑπὸ πρὸς γραφῆς τῆς ἀνωτάτω καὶ ἀρχῆθεν αὐτοῦ θεότητος. τῶν δὲ τὴν φυσικῆς αὐτοῦ δόξης τε καὶ ἀληθείας ἐκ προσώπου πατρικῆς μόνης σημαντικῶν λόγων ὑπολήσμονες γένησθε. οἷον ὅτι τὸ, ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἕν ἐσμεν. ὅπερ φησὶν ὁ κύριος, οὐ πατέρα ἑαυτὸν ἀναγορεύων, οὐδὲ τὰς τῇ ὁμοουσίᾳ δύο φύσεις μίαν εἶ) καθιστάμενος· ἀλλ' ὅτι τὸ πατρικὴν ἐμφέρειαν ἀκριβῶς πέφυκε σῴζειν ὁ υἱὸς τοῦ πατρός, τὸ καὶ πάντα ὁμοιότητα αὐτοῦ ἐκ φύσεως ἀπομαξάμενος, καὶ ἀπαράλλακτος εἰκὼν τοῦ πατρὸς τυγχάνων, καὶ τοῦ προτύπου ἔκτυπος χαρακτήρ. ὅθεν καὶ ὧν τὰ ἴδια ποθοῦσι ἰδεῖν φιλίππῳ ἀφθόνως ὁ κύριος ἐμφανίζει, πρὸς ὃν, λέγοντα δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα, λέγει· ὁ ἑωρακὼς ἐμέ, ἑώρακε τὸν πατέρα, ὥσπερ δι' ἐσόπτρου ἀκηλιδώτου καὶ ἐμψύχου θείας εἰκόνος αὐτοῦ θεωρουμένου τοῦ πατρός, ὃν ὅμοιον ἐν ψαλμοῖς οἱ ἀληθέστατοι φασίν. ἐν σῷ φωτὶ σου ὀψόμθα φῶς. διὰ δὴ καὶ ὁ ἡμῶν τὸν υἱὸν, ἡμᾶς τε πατέρα, καὶ εἰκότως. πᾶσα γὰρ ἀσεβὴς φωνὴ εἰς τὸν υἱὸν λέγεσθαι ἁλισφημοῦν, εἰς τὸν πατέρα τὴν ἀναφορὰν ἔχει· καὶ τί λοιπόν ὅτι θαυμαστὸν ὃ μόνῳ χρῶφῃ ἀγαπητοὶ, εἰ τὰς κατ' ἐμοῦ ψευδεῖς διαβολὰς καὶ τοῦ ἀσεβεστάτου ἡμῶν λαοῦ ἐκ θήσομαι. εἰ γὰρ τὸ θεότητος τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ πρὸς παξάμενοι, οὐδὲ τὰς καθ' ἡμῶν ἀγαθείσους προνοίας πρὸς αἰτοῦνται λέγειν· οἵ γε οὐδὲ τῶν ἀρχαίων τινὰς συγκρίνειν ἑαυτοῖς ἀξιοῦσιν, οὐδὲ οἷς ἡμεῖς ἐκ παίδων ὡμιλήσαμεν διδασκάλοις, ὀξιοῦσθαι ἀνέχονται. διὰ οὐδὲ τῶν νεῶν πρὸς χρὸς συλλειτουργῶν τινὰ εἰς

νὰ εἰς μέτρον σοφίας ἡγοῦνται, μόνοι σοφοὶ καὶ ἀκτήμονες καὶ δογμάτων εὑρεταὶ λέγοντες εἶναι, καὶ αὐτοῖς ἀποκεκαλύφθαι μόνοις ἅπερ οὐδενὶ τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον ἑτέρῳ πέφυκεν ἐξθεῖν εἰς ἔννοιαν. ὦ ἀνοσίου τύφου καὶ ἀμέτρου μανίας, καὶ μεγαλχολικῆς ἡρμοσμένης δόξης κενῆς, καὶ σατανικοῦ φρονήματος εἰς τὰς ἀνοσίους αὐτῶν ψυχὰς ἀποσκιρώσαντος. οὐ κατῄδεσεν αὐτοὺς ἡ τῶν ἀρχαίων γραφῶν φιλόθεος σαφήνεια, οὐδὲ ἡ τῶν συλλειτουργῶν σύμφωνος περὶ χριστοῦ εὐλάβεια τὴν κατ' αὐτοῦ θρασύτητα αὐτῶν ἠμαύρωσεν. ὧν οὐδὲ τὰ δαιμόνια τῆς ἀνοσιουργίας ἀνέξεται, φωνὴν βλάσφημον κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ εἰπεῖν φυλαττόμενα. ταῦτα μὲν οὖν ἡμῖν κατὰ τὴν παροῦσαν δύναμιν, ἐπιπορείσθω πρὸς τοὺς ἀπαιδεύτῳ ὕλῃ κατὰ τοῦ χριστοῦ κονισαμένους, καὶ τὴν εἰς αὐτὸν εὐσέβειαν ἡμῶν συκοφαντεῖν προθεμένους. φασὶ γὰρ ἡμᾶς οἱ φλυάφων ἐφευρεταὶ μύθων ἀποστρεφομένους τὴν ἐξ οὐκ ὄντων ἀσεβῆ καὶ ἄγραφον κατὰ χριστοῦ βλασφημίαν, ἀγένητα διδάσκειν δύο, δυοῖν θάτερον λέγοντες δεῖν εἶναι οἱ ἀπαίδευτοι, ἢ ἐξ οὐκ ὄντων αὐτὸν εἶναι φρονεῖν, ἢ πάντως ἀγένητα λέγειν δύο, ἀγνοοῦντες οἱ ἀνάσκητοι ὡς μακρὸν ἂν εἴη, μεταξὺ πατρὸς ἀγεννήτου καὶ τῶν κτισθέντων ὑπ' αὐτοῦ ἐξ οὐκ ὄντων, λογικῶν τε καὶ ἀλόγων, ὧν μεσιτεύουσα φύσις μονογενὴς, δι' ἧς τὰ ὅλα ἐξ οὐκ ὄντων ἐποίησεν ὁ πατὴρ τοῦ θεοῦ λόγου, ἢ ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὄντος πατρὸς γεγέννηται. ὡς καὶ αὐτός που διεμαρτύρατο λέγων ὁ κύριος, ὁ ἀγαπῶν τὸν πατέρα, ἀγαπᾷ καὶ τὸν υἱὸν τὸν γεγεννημένον ἐξ αὐτοῦ. περὶ ὧν ἡμεῖς οὕτως πιστεύομεν, ὡς τῇ ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ δοκεῖ, εἰς μόνον ἀγένητον πατέρα, οὐδένα τοῦ εἶναι αὐτῷ τὸν αἴτιον ἔχοντα, ἄτρεπτόν τε καὶ ἀναλλοίωτον, ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχοντα, οὔτε προκοπὴν, οὔτε μείωσιν ἐπιδεχόμενον, νόμου καὶ προφητῶν καὶ εὐαγγελίων δοτῆρα, πατριαρχῶν καὶ ἀποστόλων καὶ ἁπάντων ἁγίων κύριον, καὶ εἰς ἕνα κύριον ἰησοῦν χριστὸν, τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ τὸν μονογενῆ, γεννηθέντα οὐκ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὄντος πατρὸς, οὐ κατὰ τὰς τῶν σωμάτων ὁμοιότητας, ταῖς τομαῖς ἢ τοῦ ἐκ διαιρέσεων ἀπορροίαις, ὥσπερ σαβελλίῳ καὶ βαλεντίνῳ δοκεῖ· ἀλλ' ἀῤῥήτως καὶ ἀνεκδιηγήτως κατὰ τὸν εἰπόντα, ὡς ἀνωτέρω παρεθήκαμεν, τὴν γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται, τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ πάσῃ τῇ γεννητῇ φύσει ἀπεριεργάστου τυγχανούσης. καθὼς καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ ἀπεριέργαστός ἐστι, διὰ τὸ μὴ χωρεῖν τὴν τῶν λογικῶν φύσιν, τῆς πατρικῆς θεογονίας τὴν εἴδησιν. ἅπερ οὐ παρ' ἐμοῦ δεῖ μαθεῖν ἄνδρας ὧν τῆς ἀληθείας πνεύματι κινουμένους, ὑπηχούσης ἡμᾶς καὶ τῆς φθασάσης χριστοῦ περὶ τούτου φωνῆς καὶ διδασκούσης. καὶ οὐδεὶς οἶδε τίς ἐστιν ὁ πατὴρ, εἰ μὴ ὁ υἱός. καὶ οὐδεὶς οἶδε τίς ἐστιν ὁ υἱὸς, εἰ μὴ ὁ πατήρ. ἄτρεπτον τοῦτον καὶ ἀναλλοίωτον ὡς τὸν πατέρα, ἀπροσδεῆ, καὶ τέλειον υἱόν τε ἐμφερῆ ὧν πατρὶ μεμαθήκαμεν, μόνῳ ὧν ἀγεννήτῳ λειπόμενον ἐκείνου. εἰκὼν γάρ ἐστιν ἀπηκριβωμένη καὶ ἀπαράλλακτος τοῦ πατρός. πάντων γὰρ εἶναι τὴν εἰκόνα πλήρη, δι' ὧν ἡ μείζων ἐμφέρεια δῆλον, ὡς αὐτὸς ἐπαίδευσεν ὁ κύριος. ὁ πατήρ μου, λέγων, μείζων μου ἐστί. καὶ κατὰ τοῦτο καὶ τὸ ἀεὶ εἶναι τὸν υἱὸν ἐκ τοῦ πατρὸς πιστεύομεν. ἀπαύγασμα γάρ ἐστι τῆς δόξης καὶ χαρακτὴρ τῆς πατρικῆς ὑποστάσεως. ἀλλὰ μή τις τὸ ἀεὶ πρὸς ὑπόνοιαν ἀγεννήτου λαμβανέτω, ὡς οἴονται οἱ τὰ τῆς ψυχῆς αἰσθητήρια πεπηρωμένοι. οὔτε γὰρ τὸ ἦν, οὔτε τὸ ἀεὶ, οὔτε τὸ πρὸ αἰώνων τὰ αὐτὸν ἐστι ὧν ἀγεννήτῳ. ἀλλ' οὐδ' ὁτιοῦν ἀνθρώπων ἔννοια ὀνοματοποι-

ῆσαι σπουδάσει, δηλοῖ τὸ ἀγέννητον. ὡς καὶ ὑμᾶς οὕτως ἐκδέχεσθαι πιστεύω καὶ τε-
θάρρηκα τῇ περὶ πάντων ὑμῶν ὀρθῇ προθέσει, κατὰ μηδένα τρόπον τούτων τῶν ὀ-
νομάτων τὸ ἀγέννητον δηλοῦντων. ἔοικε γὰρ οἱονεὶ χρόνων εἶναι πρὸς ἐκτάσεις ταῦτα τὰ
ὀνόματα, τὴν μέντοι κατ' ἀξίαν τοῦ μονογενοῦς θεότητα, καὶ οἷον ἀρχαιότητα ση-
μαίνειν μὴ δυνάμενα. τῶν δὲ ἁγίων ἀνδρῶν ὡς δύναμις ἑκάστῳ ἐμφανίσαι τὸ
μυστήριον βιαζομένων, καὶ συγγνώμην αἰτούντων, παρὰ τῶν ἀκροατῶν δι' εὐλό-
γου ἀπολογίας, διὰ τοῦ λέγειν εἰς ἃ ἐφθάσαμεν. εἰ δέ τι παρὰ τὸ ἀνθρώπινον,
διὰ χειλέων φθέγμα μεῖζόν τι προσδοκῶσιν οἱ ἄνδρες, τὰ ἐκ μέρους αὐτοῖς γνω-
ρισθέντα καταργεῖσθαι λέγοντες, δηλονότι πολὺ καὶ τοῦ ἐπιζομένου λείπει τὸ ἦν καὶ
τὸ ἀεὶ καὶ τὸ πρὸ αἰώνων, ἅπερ δι' ἂν ᾖ, οὐκ ἔστι ταυτὰ τῷ ἀγεννήτῳ. οὐκοῦν τῷ μὲν
ἀγεννήτῳ πατρὶ, οἰκεῖον ἀξίωμα φυλακτέον, μηδένα τῶν εἶναι αὐτῷ τὸν αἴτιον λέ-
γοντας. τῷ δὲ υἱῷ τὴν ἁρμόζουσαν τιμὴν ἀπονεμητέον, τὴν ἄναρχον αὐτῷ παρὰ
τοῦ πατρὸς γέννησιν ἀνατιθέντας, καὶ ὡς ἐφθάσαμεν αὐτῷ σέβας ἀπονέμοντες, μόνον
εὐσεβῶς καὶ εὐφήμως τὸ ἦν καὶ τὸ ἀεὶ, καὶ τὸ πρὸ αἰώνων λέγοντες ἐπ' αὐτοῦ. τὴν
μέντοι θεότητα αὐτοῦ μὴ παραιτούμενοι, ἀλλὰ τῇ εἰκόνι καὶ τῷ χαρακτῆρι τοῦ πα-
τρὸς ἀπηκριβωμένην ἐμφέρειαν κατὰ πάντα ἀνατιθέντες. τὸ δὲ ἀγέννητον τῷ πα-
τρὶ μόνον ἰδίωμα παρεῖναι δοξάζοντες, ἅτε δὴ καὶ αὐτοῦ φάσκοντος τοῦ σωτῆρος, ὁ
πατήρ μου μείζων μου ἐστί. πρὸς δὲ τῇ εὐσεβείᾳ ταύτῃ περὶ πατρὸς καὶ υἱοῦ δόξῃ,
καθὼς ἡμᾶς αἱ θεῖαι γραφαὶ διδάσκουσιν, ἓν πνεῦμα ἅγιον ὁμολογοῦμεν τὸ καὶ
νίσιν τούς τε τῆς παλαιᾶς διαθήκης ἁγίους ἀνθρώπους, καὶ τοὺς τῆς χρηματιζούσης καὶ
νῆς παιδευτὰς θείους, μίαν καὶ μόνην καθολικὴν, τὴν ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν, ἀκα-
θαίρετον μὲν ἀεὶ, κἂν πᾶς ὁ κόσμος αὐτῇ πολεμεῖν βουλεύῃ, νικηφόρον δὲ πάσης
τῆς τῶν ἑτεροδόξων ἀσεβεστάτης ἐπαναστάσεως, εὐθαρσεῖς ἡμᾶς κατασκευάσαν-
τος τοῦ οἰκοδεσπότου αὐτῆς, διὰ τοῦ βοᾶν. θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον. μετὰ
τοῦτον ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν οἴδαμεν, ἧς ἀπαρχὴ γέγονεν ὁ κύριος ἡμῶν ἰησοῦς χρι-
στὸς, σῶμα φορέσας ἀληθῶς καὶ οὐ δοκήσει ἐκ τῆς θεοτόκου μαρίας, ἐπὶ σύντελείᾳ
τῶν αἰώνων εἰς ἀθέτησιν ἁμαρτίας ἐπιδημήσας τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων, σταυρω-
θεὶς καὶ ἀποθανὼν, ἀλλ' οὐ διὰ ταῦτα τῆς ἑαυτοῦ θεότητος ἥττων γεγενημένος, ἀνα-
στὰς ἐκ νεκρῶν, ἀναλειφθεὶς ἐν οὐρανοῖς, καθήμενος ἐν δοξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης.
Ταῦτα ἐκ μέρους ἐνεχάραξα τῇ ἐπιστολῇ, τὸ καθ' ἕκαστον ἐπ' ἀκριβείας γράφειν,
φορτικὸν, ὡς ἔφην, εἶναι νομίσας, διὰ τὸ μὴ δὲ τὴν ἱερὰν ὑμῶν ταῦτα λεληθέναι
σπουδήν. ταῦτα διδάσκομεν, ταῦτα κηρύττομεν, ταῦτα τῆς ἐκκλησίας τὰ ἀπο-
στολικὰ δόγματα, ὑπὲρ ὧν καὶ ἀποθνήσκομεν, τῶν ἐξόμνυσθαι αὐτὰ βιαζομένων
ἧττον πεφροντικότες, εἰ καὶ διὰ βασάνων ἀναγκάζουσι τὴν ἐν αὐτοῖς ἐλπίδα μὴ ἀ-
ποστρεφόμενοι. ὧν ἐναντίοι γενόμενοι οἱ ἀμφὶ τὸν ἄρειον καὶ ἀχιλλᾶν καὶ οἱ τῆς ἀ-
ληθείας σὺν αὐτοῖς πολέμιοι, ἀπεώσθησαν τῆς ἐκκλησίας, ἀλλότριοι γενόμενοι τῆς
» εὐσεβοῦς ἡμῶν διδασκαλίας, κατὰ τὸν μακάριον παῦλον λέγοντα. εἴ τις ὑμᾶς εὐαγ-
» γελίζεται παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω, κἂν ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εἶναι προσ-
» ποιῆται. ἀλλὰ καὶ εἴ τις ἑτεροδιδασκαλεῖ καὶ μὴ προσέρχεται τοῖς ὑγιαίνουσι λόγοις
» τοῖς τῶν κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, καὶ τῇ κατ' εὐσέβειαν διδασκαλίᾳ, τετύφωται μηδὲν
» ἐπιστάμενος, καὶ τὰ ἑξῆς. τούτους ἀναθεματισθέντας ἀπὸ τῆς ἀδελφότητος, μηδεὶς ὑμῶν

δεχέσθω,

δεχέσθω, μὴ δὲ ἀνέχέσθω τῶν λεγομένων ἢ γεγραμμένων ὑπ' αὐτῶν. πάντα γὰρ οἱ ζῆλος ψεύδονται, ἀγνοήσαν δ' μὴ λαλήσωσι. περιέρχονται γὰρ τὰς πόλεις, οὐδὲν ἕτερον ἀσυνδάζοντες, ἢ ὧν τὰ φιλίας πρόφημαλα καὶ ὧν τὰ εἰρήνης ὀνόματα δι' ὑποκρίσεως καὶ κολακείας γράμματα διδόναι καὶ λαμβάνειν, πρὸς δὲ πλουσίων δέ τινων τὰ ὑπ' αὐτῶν ἠπατημένα ὀλίγα γυναικάρια σεσωρευμένα ἀμύθιας, καὶ τὰ ἑξῆς. τούτοις οὖν τοῖς τὰ τοιαῦτα τολμήσασι, τοῖς τὸ χειροτονησάντας, τοῖς δὲ μὴ δημοσίᾳ δόξασύραντας, ἕνα δὴ ὅπως δικαστηρίων ὑποδοχὰν φιλονεικοῦσι, τοῖς διωγμὸν ἡμῖν ἐν εἰρήνῃ τοσοῦτον ἐπ' αὐτοῖς ἐπεγείραντας, τοῖς δὲ ἄῤῥητον μυστήριον τῆς χειροτονίας σκευωρησαμένους. τούτους ἀποστραφέντες ἀγαπητοὶ καὶ ὁμόψυχοι ἀδελφοὶ, σύμψηφοι γένεσθε τῆς μανιώδους αὐλῶν τόλμης, καὶ ὁμοιότητα τῶν ἀγομακτησάντων συλλυπουργῶν λιμῶν, καὶ ὑποτριφλάντων μοι κατ' αὐτῶν, καὶ τὰ ῥόμῳ σεσυποτραμμένων, ἃ καὶ διεπεμψάμην δι' τὸ ὑμέτερόν μου ἀπίωνος τοῦ Δημόνου, τοῦτο μὴ πάσης ἀγύπτου καὶ Θηβαΐδος· τοῦτο ὑπὲρ λιβύης τε καὶ πενταπόλεως, καὶ συρίας, καὶ ἕως κιλικίας καὶ παμφυλίας, ἀσίας, καὶ παντὸς τοῦ ἀνίσχοντος, καὶ τῶν ἄνω χωρῶν, ὧν καὶ ὁμοιότητα καὶ πρὸς ὑμᾶς δέξασθε πέποιθα. πολλῶν γάρ μοι βοηθημάτων πρὸς τοὺς βλασφήμους πεποιημένων, καὶ τοῦτο ὑπὲρ ἠσιφαρμακον τὸ ὑπ' αὐτῶν ἀπατηθέντος λαοῦ, πειθομένων καὶ τοῖς ὧν συλλυπουργῶν ἡμῖν συγκαταθέσεσιν εἰς μετανοίαν διὰ τούτου ἔρχεσθαι σπουδαζόντων. ἀσπάσασθε ἀγαπήτως σὺν τῇ πρὸς ὑμᾶς ἀδελφότητι. ἐρρῶσθαι ὑμᾶς ἐν κυρίῳ εὔχομαι ἀγαπητοὶ, ὀναίμην ὑμῶν τῆς φιλοτείσου ψυχῆς. εἰσὶ δὲ οἱ ἀναθεματισθέντες αἱρεσιῶται, ἀπὸ πρεσβυτέρων, ἄῤῥαφος· ἀπὸ Δημόνων δὲ, ἀχιλλᾶς, διόδωρος, ἀφθαλᾶς, λούκιος, ἑρμάτης, ἰούλιος, μίωνᾶς, ἄῤῥαφος ἕτερος, ἄβιδιος. σὺν οἷς δὲ τούτοις ἐπέσειλε καὶ φιλογονίῳ τῷ τῆς λυκιοτέων ἐκκλησίας προεδρῳ, καὶ διοσκόρῳ ὧν τινι καῦλα τινὶ βέρροιαν ἰθυνόντι πεπιστευμένῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις ὅσοι τῆς ἀποστολικῆς ἴσαν δογμάτων ξυνήθειαι. ἀλλ οὐδὲ ὁ ἄῤῥαφος ἡσυχίαν ἄγειν ἠνέσχετο. ἔγραψε δὲ καὶ αὐτὸς πρὸς ἐκείνους οὓς ὁμόφρονας ἔσχεν ἠγεῖτο. ὅλη δὲ οὐδὲν ψευδὲς κατ' αὐτοῦ ἔγραψεν ὁ θεῖος διέξανδρος, αὐτὸς ἄῤῥαφος ἐν τοῖς πρὸς διόσκορον τὸν νικομηδέας μεμαρτύρηκε γράμμασιν. ἐνθήσω δὲ καὶ ταύτην τῇ συγγραφῇ, ἵνα καὶ τοῖς κοινωνοῖς τὸ ἀσεβὲς, δῆλοις τοῖς ἀγνοοῦσι ποιήσω. ξ

Κυρίῳ ποθεινοτάτῳ διδυμοτόκῳ θεοῦ, πιστῷ, ὀρθοδόξῳ, διοσκόρῳ, ἄῤῥαφος ὁ διωκόμενος ὑπὸ διεξάνδρου τοῦ πάπα ἀδίκως, διὰ τὸν πάντα νικῶσαν διδυμίαν, ἧς εὖ ὑπαπαίζη, ἐν κυρίῳ χαίρειν. Τοῦ παθόντος μου ἀμμωνίου ἐρχομένου εἰς τὸν νικομήδειαν, διάλογον ὀφλόμενον ἐφώνη προσαγορεῦσαί σε δι' αὐτοῦ, ὁμοῦ τε ὑπομνῆσαι τὸν ἔμφυτόν σου ἀγάπην, καὶ διάθεσιν, ὧν ἔχεις εἰς τοὺς ἀδελφοὺς διὰ τὸν θεὸν καὶ τὸν χειστὸν αὐτοῦ, ὅλα μεγάλως ἡμᾶς ὑπορρεῖ καὶ σκυδιώκει, καὶ πάντα κάλων κινεῖ κατ' ἡμῶν ὁ ὄφις ὁ πονηρὸς, ὡς τὸν σκυδιῶξαι ἡμᾶς ὑπὸ τὰ πόλεως διδύμης ἀθώους. ὅπερ δὲ συμφωνοῦμεν αὐτῷ δημοσίᾳ λέγομεν, ἀεὶ ὁ θεὸς, ἀεὶ ὁ υἱός. ἅμα πατὴρ, ἅμα υἱὸς, σὺν πνεύματι ἁγίῳ ἀγέννητος ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ἀγέννητός ἐστιν, ἀγέννητος γέννητός ἐστιν, οὔτε ὑπονοίᾳ, οὔτε ἀπόμῳ νοὶ προσάγει ὁ θεὸς τοῦ υἱοῦ, ἀεὶ θεὸς, ἀεὶ υἱὸς, ὃς αὐτοῦ ἐστὶ τοῦ θεοῦ ὁ υἱός. καὶ ὅπερ διόσκορος ὁ ἀδελφός σου ὁ ἐν καισαρείᾳ, καὶ θεόδοτος καὶ παυλῖνος καὶ ἀθανάσιος καὶ γεμέλιος καὶ ἀέτιος, καὶ πάντες οἱ σὺν τοῖ

ἀναγκαίως λέγουσιν ὅτι πρεσβύτερός τις ὁ θεὸς τοῦ υἱοῦ δυνάμεως, δυνάστημα ἐπινοοῦσι, δίχα μόνου φιλοσοφίου καὶ ἡδονικοῦ καὶ μανιώδους, δυνάστων αἱρετικῶν ἀκατηχήτων, τῶν τὸν υἱὸν λεγόντων οἱ μὲν, ἐρυθρόν· οἱ δὲ πρασινόν· οἱ δὲ σπανιώτερον. καὶ τούτων τὰ ἀσεβήματα οὐδὲ ἀκοῦσαι δυνάμεθα, ἐὰν μυρίους ἡμῖν θανάτους ἐπαπειλήσωσιν οἱ αἱρετικοί. ἡμεῖς δὲ ὅτι λέγομεν καὶ φρονοῦμεν, καὶ ἐδιδάξαμεν καὶ διδάσκομεν, ὅτι ὁ υἱὸς οὐκ ἔστιν ἀγέννητος, οὐδὲ μέρος ἀγεννήτου κατ' οὐδένα τρόπον, οὐδὲ ὡς ὑποκειμένου τινός, ἀλλ' ὅτι θελήματι καὶ βουλῇ ὑπέστη πρὸ χρόνων καὶ πρὸ αἰώνων πλήρης θεὸς, μονογενὴς, δυνατοίως, καὶ πρὸν γεννηθῇ, ἤτοι κτισθῇ, ἢ ὁρισθῇ, ἢ θεμελιωθῇ, οὐκ ἦν· ἀγέννητος γὰρ οὐκ ἦν. διωκόμεθα ὅτι εἴπαμεν, ἀρχὴν ἔχει ὁ υἱὸς, ὁ δὲ θεὸς ἄναρχός ἐστι. διὰ τοῦτο διωκόμεθα, καὶ ὅτι εἴπαμεν ὅτι ἐξ οὐκ ὄντων ἐστίν. οὕτω γὰρ εἴπαμεν, καθότι οὐδὲ μέρος θεοῦ, οὐδὲ ἐξ ὑποκειμένου τινός. διὰ τοῦτο διωκόμεθα, λοιπὸν σὺ οἶδας. ἐρρῶσθαί σε ἐν κυρίῳ εὔχομαι μεμνημένον τῶν θλίψεων ἡμῶν, συλλουκιανιστὰ ἀγνήσιε καὶ ὑπόβιε. Τούτων τῶν ἀπὸ τούτου καταληφθέντων, Εὐσέβιος μὲν καισαρείας ἐπίσκοπος ἦν. θεόδοτος δὲ λαοδικείας, τούτου ὁ παυλῖνος, ἀνατόλιος δὲ ἀλεξανδρείας, καὶ γρηγόριος Ἐπιρωτικός. ἀέτιος ὁ λυδδων. λύδδα δέ ἐστιν, ἡ νῦν καλουμένη διόσπολις. τούτοις μὲν οὐ συμφώνοις ἔχειν ὁ ἀρχηγὸς ἐσεμνύνετο. Εὐνομίῳ δὲ κέκληκε, φιλογόνιον τὸν ἀντιοχέων τὸν πρεσβύτερον, καὶ ἡδονικὸν τὸν περὶ πόλεως, καὶ τὸν ἱεροσολύμων μανιάτιον, συκοφαντίας χάριν τούτων συρράψας, ἐπειδὴ πρὸ αἰδίου καὶ προαιώνιον ἔφασαν τὸν υἱὸν, καὶ τοῦ πατρὸς ὁμοούσιον. Ταύτην δεξάμενος Εὐσέβιος τὴν ἐπιστολὴν, ἤμεσε καὶ αὐτὸς τὴν οἰκείαν ἀσέβειαν. γράφει οὕτω πρὸς παυλῖνον τὸν τυρίων ἡγούμενον.

Τῷ δεσπότῃ μου παυλίνῳ, Εὐσέβιος ἐν κυρίῳ χαίρειν.

Οὔτε ἡ τοῦ δεσπότου μου Εὐσεβίου σπουδὴ, ἢ ὑπὲρ ἀληθοῦς λόγου προθεσιοπόθη. ἀλλ' ἔφθασεν ἕως καὶ ἡμῶν, ὥστε καὶ σὲ ὅπως τούτῳ σιωπὴ δέσποτα. Ὡς ὡς ἐν ἀκόλουθον ὅπως μὲν τῷ δεσπότῃ μου Εὐσεβίῳ, ἀνθρώπῳ μὲν. ὅπως δέ σοι, λυπούμεθα, σχαζόμενοι καὶ τὴν σιωπὴν ἀνδρὸς τοιούτου ἢ πᾶσαν ἡμῶν εἶναι). διὸ παρακαλῶ εἰδότα σε ὡς ἀπρεπὲς ἀνδρὶ φρονίμῳ, ἀνοῖα φρονεῖν καὶ σιωπᾷν τὰ ἀληθῆ, ἀνάσκαλύσαι τῷ πνεύματι τὸν λογισμὸν, ὡς ἂν γράφῃ περὶ τούτου ἔχῃς, λεσιλεκτῶν καὶ σοὶ τοῖς ἀκούουσί σου, μάλιστα ὅταν τὴν ἀκολουθίαν τῆς γραφῆς καὶ τοῖς ἴχνεσι τῶν λόγων αὐτὴν καὶ ὧν ἐζήτησεν ἐθέλῃς γράφειν. ὅτι γὰρ οὔτε δύο ἀγέννητα ἀκηκόαμεν, οὔτε εἷς εἰς δύο διῃρημένον, οὐδὲ σωματικόν τι πεπονθὸς μεμαθήκαμεν, ἢ πεπιστεύκαμεν δέσποτα. ἀλλ' ἓν μὲν τὸ ἀγέννητον, ἓν δὲ τὸ ὑπὸ αὐτὸ ἀληθῶς, καὶ οὐκ ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ γεγονὸς, καθόλου τῆς φύσεως τῆς ἀγεννήτου μὴ μετέχον, ἢ ὃν ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ· ἀλλὰ γεγονὸς ὁλοκλήρως ἕτερον τῇ φύσει καὶ τῇ δυνάμει πρὸς τελείαν ὁμοιότητα διαθέσεώς τε καὶ δυνάμεως τὸν πεποιηκότος γεγενημένον, οὐ τὸν ἄρχοντα δὲ λόγῳ μόνον ἀδιήγητον, ἀλλὰ καὶ ἐννοίᾳ οὐκ ἀνθρώπων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπὲρ ἀνθρώπους πάντων ἁπλούστερον πεπιστεύκαμεν. καὶ ταῦτα οὐχὶ λογισμοὺς ἑαυτῶν ὑποθέμενοι, ἀλλ' ἀπὸ τῆς γραφῆς μεμαθηκότες λέγομεν, κἂν ἐν θεμελιωτὴν καὶ γεννητὸν τῇ οὐσίᾳ, καὶ τῇ ἀνομοιώτῳ καὶ ἀῤῥήκτῳ φύσει, καὶ τῇ ὁμοιότητι τῇ πρὸς τὸν πεποιηκότα μεμαθήκαμεν, ὡς αὐτὸς ὁ κύριος φησὶν, ὁ θεὸς ἐκτί-

ἐκλισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτ, καὶ πρὸ προσώπου ἀφανὴς ἐθεμελίωσέ με, πρὸ δὲ πάντων βουνῶν γεννᾷ με. εἰ δὲ ἐξ αὐτοῦ τοῦτ' ἔστιν ἀπ' αὐτοῦ ἦν, ὡς αὐ μέρος αὐτοῦ, ἢ ὡς ἀπορροίας τῆς οὐσίας, οὐκ ἂν εἴη κτίσμα οὐδὲ θεμελιωτὸν εἶη. φέρε δὲ αὖθις ἀνοιξω κύριε ἀληθῶς. ὃ γὰρ ἐκ τοῦ ἀγεννήτου ὑπάρχον, κτίσμα ἔτι ὑφ' ἑτέρου ἢ ὑπ' αὐτοῦ ἢ θεμελιωτὸν οὐκ ἂν εἴη, ἐξ ἀρχῆς ἀγέννητον ὑπῆρχεν. εἰ δὲ τὸ γεννητὸν αὖθις λέγεσθαι φασὶν ἵνα πρέπῃ, ὡς αὐ ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρικῆς αὖθις γεγονότα, καὶ ἔχῃ ἐκ τούτου τὸ ὁμοούσιον τῇ φύσεως γινώσκομεν ὡς οὐ πρὸς αὐτοῦ μόνου τὸ γεννητὸν εἶη φησὶν ἡ γραφή, ἀλλὰ καὶ ὅτι τῶν ὁμοίων αὐτῷ κατὰ πάντα τὴν φύσιν. καὶ γὰρ ἐπ' ἀνθρώπων φησὶν, υἱοὺς ἐγέννησα καὶ ὕψωσα· αὖθις δέ με ἠθέτησαν, καὶ θεὸν τὸν γεννήσαντά σε ἐγκατέλιπες. καὶ ἐν ἑτέροις φησὶ, πῆς ὁ τεκὼν σῶλοις δρόσου, οὐ τῷ φύσιν ἐκ τῆς φύσεως διηρῆσθαι, ἀλλὰ τῷ ἐφ' ἑκάστῳ τῶν γεγονότων ἐκ τοῦ βουλήματος αὐτοῦ γεγενῆσθαι. οὐδὲν γὰρ ὅμοιον ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ. πάντα γὰ βουλήματι αὐτοῦ γεγονότα ἔκαστον ὡς καὶ ἐγένετο ἐστίν. ὁ μὲν γὰρ θεός. τὰ δὲ τοῖς ὁμοιότητα αὐτοῦ λόγῳ ὅμοια ἐσόμενα. τὰ δὲ κατ' οὐσιασμὸν γεγονότα. τὰ δὲ πάντα δι' αὐτοῦ τοῦ θεοῦ γεγονότα. πάντα δὲ ἐκ τοῦ θεοῦ. ἄνθρωπον καὶ ἐξεργασάμενος τῷ προσώπῳ τοῦ θεόθεν χάριν χρᾶψαι ᾧ δεσπότῃ ἀγεξαίρῳ σοῦ δαῶν. πεπίστευκα γὰρ ὡς εἰ χρᾶψας αὐτῷ, ἀγρέψας αὐτόν. προσώπῳ πάντας τοὺς ἐν κυείῳ. ἐρρωμένον σε καὶ ὑπὲρ ἡμῶν δεδημένον ἡ θεία χάρις διαφυλάττοι δέσποτα. Τοιαῦτα καὶ οὗτοι προὸς ἀνηκόους ἐπέστελλον, εἰς τὸ τῆς ἀληθείας καθοπλιζόμενοι πόλεμον. οὕτω δὲ τὸ βλασφημίας ἐν τῷ τῷ ἀγνωσίου καὶ τὸ ἔφαν ἐκκλησίας διαπαρείσης, ἔρισιδες ἐν ἑκάστῃ πόλει καὶ κώμῃ, εἰς μάχας προὸς τῶν θείων δογμάτων ἐλήλυνθε. ὁ δὲ λοιπὸς ὅμιλος θεατὴς ἦν τῶν γινομένων, καὶ ὧν λεγομένων κριτής. καὶ οἱ μὲν, τὰ τούτων· οἱ δὲ τὰ ἐκείνων ἐπῄνουν, καὶ παραχρῆμα τὰ δρώμενα καὶ θρεώντα ἄξια ἦν. οὐ γὰρ ἀγόφυλοι καὶ πολέμιοι, καθάπερ πάλαι τὰς ἐκκλησίας ἐπολιόρκουν· ἀλλ' ὁμόφυλοι καὶ ὁμοπάτριοι καὶ ὁμοτράπεζοι κατ' ἀλλήλων μὲν δοράτων ἐκίνουν τὰς γλώσσας. μᾶλλον δὲ, μὴν ἀλλήλων ὄντες, καὶ εἰς ἓν τελοῦντες σῶμα κατ' ἀλλήλων ὡπλίζοντο.

Ταῦτα μαθὼν ὁ πάνσοφος βασιλεὺς, πρῶτον μὲν αὐτῷ ἐπειρᾶτο τῶν πρα ζ
κτόρων ἐμφράξαι πηγὴν, καὶ ἵνα τῶν ἐπ' ἀγχινοίᾳ πρεσβυτῶν εἰς τὸ ἀγεξαίρεσιν μὴ γραμμὴν ἀπέστελε, σέσαι τῷ ἕλειν πειρώμενος, καὶ ὃ σασιάζον σῶσαγαγεῖν εἰς ὁμόνοιαν προσδοκῶν. ὅπερ ἦν τῆς ἐλπίδος ἐψεύσθη, τὸ πολυθρύλητον ἐκείνῳ πιστὴν φῆς τῷ νικαίων συνήγαγε σύνοδον, δημοσίοις ὄνοις καὶ ἡμιόνοις καὶ ὄρεσι καὶ ἵπποις χρήσασθαι τοὺς ὀπισχόπους καὶ τοῖς σὺν τούτοις ἀφικνουμένους προεκλύσας. ὅπερ δὲ ἡ θεία πρόνοια σοφὸν τὸν πόνον ἐνεγκεῖν ἠδυνήθησαν, ἀφίκετο καὶ αὐτὸς εἰς τὴν νίκαιαν, ἰδεῖν τε τὸ τῶν ἀρχιερέων πλῆθος ἐφιέμενος, καὶ τῷ ὁμόνοιαν αὐτοῖς πρυτανεύουσα πολλῶν, καὶ πάντα χρῆμα πάντα ἀφθόνως αὐτοῖς χορηγεῖσθαι προστάξων. ὀκτωκαίδεκα δὲ καὶ τριακόσιοι συνῆλθον ἀρχιερεῖς. ὁ δὲ τὸ ῥώμης, δίχα γῆρας ἀπελείφθη καθ' ἓν μόνον τὸ πρεσβυτέρους ἀπέστειλε σὺν θεᾷ τοῖς πρωτομύοις προεκλύσας. ἧς ὃ κατ' ἐκφυον τὸ χρόνου, πολλοὶ μὲν ἀποσολικοῖς χαρίσμασι διαπρέποντες· πολλοὶ δὲ τὰ σίγματα τοῦ κυείου

ἰησοῦ χ̄ῡ τ̄ θεῖον ἀπόστολον ἐν τῷ σώματι φέροντες. ἰάκωβος μὲν γὰρ ὁ ἀντιοχέας τ̄ μυγδονίας, σύφορι δ' αὐτῶν καὶ ἀσσύριοι νίσιβιν ὀνομάζοισι, καὶ νεκροὺς ἀνέστησε καὶ ἐν τοῖς ζῶσι ζωὸν ἔταξε, καὶ ἄλλα μυρία εἰργάσατο θαύματα, ἃ πρεσβύτερον ἡμῶν μνήμη τῆδε πάλιν ἐνθεῖναι τῇ συγγραφῇ, ἐν τῇ φιλοθέῳ ταῦτα διηγησάμην ἱστορίᾳ. παῦλος δὲ ὁ νεοχαλδαίας, φρύγιον δὲ τοῦτο τ̄ τῶ̄ ἀφρήτου πρὸς καίμβυον ὄχθας, τ̄ λικιννίου πρὸς παπήλαυσε λύτης. ἀμφω γὰρ ἰῶ τῶν χεῖρε πεπεδημένοι, σιδήρου πεπυρακτωμένῳ πρεσθλίβοντες αὐχᾶν, καὶ τὰ κινητικὰ τῶν ἄρθρων νεῦρα συστείλαντες καὶ νεκρώσαντες. ἕτεροι δὲ ὀρωρυγμένους εἶχον τοὺς δεξιοὺς ὀφθαλμούς· δῆμοι δὲ τὰς ἀγκύλας ἐκκεκομμένοι τὰς δεξιάς. εἷς τούτων ἰῶ παφνούτιος ὁ αἰγύπτιος, καὶ ἁπαξαπλῶς ἰῶ ἰδεῖν δῆμον μάρτυρον κ̄ῡ ταυτὸν σώματι θεσμισμένον. οὐκ ἰῶ σ' ἄμοιρος ὅμως τῶν ἐναντίων ὁ θεῖος ἔστ καὶ ἀοίδιμος ὅμιλος, ἀλλ' ἥσθην ἵνες, ἀναρίθμητοι μάν, ὕπουλοι δὲ καὶ τὰ βρέφη μιμούμενοι, καὶ τὴν πονηρίαν καλύπτοντες, καὶ τ̄ ἀρείου βλασφημίας οὐ πρόφασις σωτηρίαν ὠνούμενοι, σὺν ἡλυθότων ἢ πάντων, οἷον μέλισσαν ἐν τοῖς βασιλείοις ἡνίκ' ἐπίσην ὁ βασιλεύς, ἐάν τις καὶ θεόνους ὅλη μάλιστα πλείστους ἐν τούτῳ πεπλῶσαι κελεύσας ὧ τ̄ ἀρχιερέων ἀποχρῶντα συλλόγῳ. οὕτω δ' ἐπέρον αὖθις ἀνεπίσας ἡμέρας, εἰσελθεῖν τε ἐπέτρεψε καὶ πρὸ τῶν προκειμένων βουλεύσασθαι. εἰσελήλυθε ἢ καὶ αὖθις ἔναλος σὺν ὀλίγοις, ἀξιέπαινον μὲν ἔχων τὸ μέγεθος, ἀξιάγαστον δὲ τ̄ ὄψιν, θαυμασιωτέραν δὲ τὴν τοῖς μετώποις ὀπτικαθημένην αἰδῶ. θεόνου δὲ σμικρῶ τεθέντος ἐν μέσῳ κεκάθικεν, ὑπερέφαινε τοῦτο τοὺς ὀπισθόποις αἰτήσας. ζῶν αὐτῷ ἢ καὶ ἅπας ὁ θεῖος ἐκκλησιαστικὸς χορὸς· πρωϊαίτερα δὲ πρόπτος ὁ μέγας ἀναστάσιος, ὁ τ̄ ἀντιοχέων ἐκκλησίας τὴν πρεσβυτέραν λαχών. φιλοτέκνιος γὰρ οὐ προσεμνήσθην, εἰς τ̄ ἀμείνω μεταβεβήκει βίον. τοῦτον δὲ ἄκοντα ποιμαίνειν αὐτ' ἐκείνου τὴν ἐκκλησίαν ἐκείνῳ λήφῳ κοινῇ κατηνάγκασαν, ἀρχιερεύς τε καὶ ἱερεύς καὶ ἅπας ὁ λεὼς ὁ φιλόθεος. ἔστ τοῖς δόγμασι τῶν ἐγκωμίων τ̄ βασιλέως ἐξεφαίνοντο κεφαλή, καὶ τὴν πρὸς τὰ θεῖα ἀσυδοσίαν ἀλογίας ἡμείλατο. παυσαμένου δὲ τούτου, βασιλεὺς ὁ πανεύφημος τοὺς περὶ τ̄ ὁμονοίας τε καὶ συμφωνίας προσενήνοχε λόγους, ἧς τε τῶν τυραννων ἐκείνων δυναμιμήσκων ὠμότητος, καὶ τ̄ ἐπ' αὐτοῖς θεόθεν πρόσχεθείσης ἐναμοταίης εἰρήνης. καὶ ὡς δεινὸν εἴη καὶ ἄγαν δεινόν, τῶν πολεμίων καταλυθέντων καὶ μηδενὸς ἀντιτείνοντος, ἀλλήλοις βοᾶν, καὶ τοῖς δυσμενέσιν ἡδονὴν καὶ γέλωτα προσέχειν. δῆλος τε καὶ περὶ θείων ἁμαρτημάτων καὶ τῆ πανάγιου πνεύματος τὴν διδασκαλίαν ἀνάξαπλον ἔχοντας. δυσπειθεῖς γάρ, φησι, εἶσθαι καὶ ἀποστολικοὶ ἐκ τ̄ παλαιῶν προφητῶν τὰ θεσπίσματα σαφῶς ἡμᾶς ἀναγκὴ περὶ τ̄ θείου φρονεῖν ἐκπαιδεύσαι. τὴν πολεμοποιὸν οὖν ἀπελάσαντες ἔριν, ἐκ τῶν θεοπνεύστων λόγων λαβώμεθα τῶν ζητουμένων τὴν λύσιν. ταῦτα καὶ τὰ τούτοις παπλήσια οἷα δὴ πᾶς φιλοπάτωρ τοῖς ἱεροῖς σιν ὡς πατράσι προσφέρει, τῶν ἀποστολικῶν δογμάτων τὴν συμφωνίαν προσκαλούμενος. ἧς δὲ σωτόδου τὸ μὲν πλῆθος τοῖς λεγομένοις ἐπείθετο, καὶ τὴν τ̄ πρὸς ἀλλήλους ὁμόνοιαν, τὴν γε τῶν δογμ̄ ὑγείαν ἠπάτητο. ὀλίγοι δέ τινες ὧν καὶ πρόσθεν ἐμνήσθην, καὶ πρὸς ἐκείνοις μὲν μιλτιάδης ὁ ἐφέσιος, καὶ ὁ σκυδροπολίτης παῦλος φιλος, θεοδόσιός τε νικαίας αὐξῆς ἐπίσκοπος,

καὶ ὁ νε-

καὶ ὀνερωνιάδος ναφκιος. χιλιχίας δὲ τῆς δευτέρας ἡνερωνιάδος ἐστὶ πόλις, ἐν ᾗ νῦν εἰρωνούπολιν ὀνομάζομεν. καὶ μὴν τούτων, θεωνᾶς τε ὁ μάρμαειτης, καὶ ὁ τῶν ολεμαήδος τὰ αἰγυπτίων σεκοιῶδος, τοῖς ἀποσολικοῖς δόγμασιν ἀρείῳ ζιωνορεσιῶτες. ὑπαγορεύσαντες ὃ καὶ πίστεως διδασκαλίαν, ἐπέδωκαν τῷ κοινῷ, ἐν ᾗ ἀναγνωσθεῖσα δόξης διέρρηξαν, ἀπῆλθον νόθον καὶ χίβδηλον ὀνομάσαντες. θορύβου δὲ πλείστου κατ' αὐτῶν γενομένου, καὶ πάντων τῶν θεσπεσίων αὐλῶν τὸν ἀσεβῆσαντα ληστρεσιώτων, δείσαντες ἔξανέστησε, καὶ τοῦτο τὸ ἄρθρον ἀπεκήρυξαν, πλὴν σεκοιώδου καὶ θεωνᾶ. ὅτω δὴ τὸν δυσεβοῦς ἐκποδὼν γενομένου, συμφώνως ἅπαντες τὸν μέχρι καὶ νῦν ἐν τῇ ἐκκλησίας πολλαχοῦ πίστιν ὑπαγορεύσαντες, καὶ τὸ ἴσον χαρᾶς βεβαιώσαντες, διῆλθε τὸ σιωέδριον. ἴσως μὲν οὖν καὶ οὐκ εἰλικρινῶς οἱ θεσπρηθέντες τῆδε τῇ πίστει συνέθεσαν. καὶ μὴν ὕστερον πρὸς αὐτῶν γυρωθέντα, κατὰ τὸν δυσεβῆ θεομάχων, καὶ τὰ πρὸ αὐτῶν ἐκείνων θεῖ αὐλῶν συγχεφέντα. δυσάθλιος μὲν γὰρ ἐκεῖνος, ὁ τὸν ἀνυποχέων ὀπισθότονος, ὃν καὶ θεόθεν ἐμνήσθην, τοῦλα θεῖ αὐτῶν ἔγραψε, τά τε γελωμενῶα διδάσκων, καὶ τὸν βλασφημεῖν ἐγέγχων, καὶ τὸν παθιμιακὴν ἐρμείωδῶν ῥῆσιν τὸν φάσκοντος, κύριος ἔκλισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα αὐτοῦ. ἐαδιθμαι δὲ ἐλλοῦθεν ἤδη ἐς ὅπι τὰ πεσεγραμμένα.

Τί οὖν ἐπειδὴ διὰ ταῦτα συνόδος ἐν τῇ νικαέων ἀφικνῆται μεγίστη, διακοσίων μητέ γε καὶ ἑβδομήκοντα τὸν ἀριθμὸν ὁμόσε συναθέντων. ὃ γὰρ σαφὲς διὰ τῆς πολυανδρίας ὄχλον οὐχ οἷός τε εἰμι γράφειν, ὅπως μὴ πάντη τοῦτο θεικαιοῦδάσεως αἰτίαν θυον. ὡς δὲ ἐζητεῖτο τὸν πίστεως ὁ τρόπος, ἀναργὴς μὲν ἐλεγχος ὃ γράμμα τῆς δυσεβίου θεοῦδήετο βλασφημίας. ὅπι πάντων δὲ ἀναγνωσθέν, αὐλίκα συμφορὰν μὲν ἀσάθμητον τὸν ἐκθεσπῆς ἕνεκα τοῖς αὐληκόοις θεοῦ ξένῃ, αἰσχύνῃ δ' ἀνήκεστον ὦ γράψαντι πρόσχεν. ὅπως δὲ τὸ ἐργασήειον τὸν ἀμφὶ τὸν δυσέβιον σαφῶς ἐρῶ, τὸν θεανόμου γράμματος διαρρεαθέντος ἐν ὅλῃ πάντων, ὁμοῦ τινὲς ἐκ συσκιῶν, τοὔνομα θεοδωρόμενοι τὸν εἰρώνης, κατεσίγησαν μὲν ἅπαντας τοὺς ἄρτι λέγειν εἰωθότας. οἱ δ' ἀρχομένῃται δείσαντες, μή πως ἀρα τοσαύτης ἐν τούτῳ συνόδου συγκεκροτημένης ἑξακοσιαθεῖσιν, ἀναθεματίζοισι μὲν θεοπαδήσαντες τὸ ἀπηγορευμένον δόγμα, συμφώνοις γράμμασιν ἴσον γράψαντες αὐτοχεί. τῶν δὲ θεοεδρίων, διὰ πλείστης ὅσης θεισδρομῆς κρατήσαντες, δέον αὐτοὺς ἐκ τούτων λαμβάνειν, τοτὲ μὲν λῃθότους, τοτὲ δὲ θεοφανῶς τοῖς ἀποφηισθείσας θρεσβύοισι δόξας, διαφόροις ὀπισθυλλόντες τοῖς ἐγέγχοις. βουλόμενοι δὲ παγιῶσαι τὰ ζιζανιώδη φυτουργήματα, δεδόικασι τοὺς ὑπαγορεύοντας, καὶ ἐκκλίνουσι τοὺς ἐφόρους. καὶ τοῦτο τοὺς τὸν δυσεβῆ κήρυκας ἐκπολεμοῦσιν. οὐχ οὕτω δὲ πιστεύομεν, ὡς ἀνθρώπους ἀθέους δυνάσθαι κρατῆσαι πώποτε τοῦ θείου. κἂν γὰρ πάλιν ἰσχύσωσι, καὶ πάλιν ἡττηθήσονται τοῦ σεμνόφωνον θεοφήτου ἠσαΐου. Ταῦτα μὲν οὖν ὁ μέγας δυσάθλιος. ὁ δὲ τούτου συναγωνιστὴς, καὶ τῆς ἀληθείας θεόβολος ἀθανάσιος, ὁ τῆς ἀγεξικάκου τοῦ πανευφήμου θεοεδρίας διάδοχος, οἷς θεὸς τοῖς ἀφεσις ὑπισχνεῖται γέγραφε, καὶ ταῦτα θεοσλέγχει. τῶν γὰρ συνελθόντων ὀπισθότονων βουλομένων, τὰς μὲν θεῖ τῶν ἀρχαίων ἐφευρεθείσας τῆς ἀσεβείας λέξεις ἀνέγνω, ὃ δὲ οὐκ ὄντων, καὶ τὸ λέγειν κλίσμα καὶ ποίημα τοῦ υἱοῦ, καὶ ὅτι ποτὲ ὅτε οὐκ ἦν, καὶ ὅτι πρεσβῆς

η

ἐστὶ φύσεως, τὰς δὲ τῶν γραφῶν ὁμολογουμένας γράψαι, ὅτι τὲ ἐκ τοῦ θεοῦ ὁ υἱὸς φύσει μονογενής ἐστι, λόγος, δύναμις, σοφία μόνη τοῦ πατρὸς, θεὸς ἀληθινὸς, ὡς εἶπεν ὁ ἰωάννης, καὶ ὡς ἔγραψεν ὁ παῦλος, ἀπαύγασμα τῆς δόξης καὶ χαρακτὴρ τῆς τοῦ πατρὸς ὑποστάσεως, οἱ περὶ εὐσέβιον ὑπὸ τῆς ἰδίας κακοδοξίας κινόμενοι, διελάλουν ἀνηλοῖς, σϋνθώμεθα. καὶ γὰρ καὶ ἡμεῖς ἐκ τοῦ θεοῦ ἐσμέν. εἷς γὰρ θεὸς ἐξ οὗ τὰ πάντα, καὶ τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονε τὰ πάντα καινά. τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ θεοῦ. κινογίζοντο δὲ καὶ τὸ ἐν ᾧ ποιμένι γραφὲν, πρῶτον πάντων πίστευσον ὅτι εἷς ἐστὶν ὁ θεὸς ὁ τὰ πάντα κτίσας καὶ καταρτήσας καὶ ποιήσας ἢ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι. ἀλλ' οἱ ἐπίσκοποι θεωρήσαντες τὴν κακουργίαν ἐκείνων καὶ τὴν τῆς ἀσεβείας κακοτεχνίαν λευκότερον εἰρήκασι τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ, καὶ ἔγραψαν ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ θεοῦ εἶναι τὴν υἱόν. ἵνα τὰ μὲν κτίσματα διὰ τὸ μὴ ἀφ' ἑαυτῶν ἢ χωρὶς αἰτίου εἶναι, ἀλλ' ἀρχὴν ἔχειν τοῦ γίνεσθαι λέγεται ἐκ τοῦ θεοῦ. ὁ δὲ υἱὸς μόνος ἴδιος ἐκ τῆς τοῦ πατρὸς οὐσίας. τοῦτο γὰρ ἴδιον μονογενοῦς καὶ ἀληθινοῦ λόγου τοῦ πατρός. καὶ περὶ μὲν τοῦ γεγράφθαι ἐκ τῆς οὐσίας ἡ πρόφασις αὕτη. πάλιν δὲ τῶν ἐπισκόπων ἐρωτώντων τοὺς δοκοῦντας ὀλίγους ἀρειανοὺς, εἰ λέγοιεν τὴν υἱὸν οὐ κτίσμα, ἀλλὰ δύναμιν σοφίαν τὲ μόνην τοῦ πατρὸς καὶ εἰκόνα, ἀΐδιόν τε καὶ ἀπαράλλακτον κατὰ πάντα τοῦ πατρὸς καὶ θεὸν ἀληθινὸν, κατελήφθησαν οἱ περὶ εὐσέβιον διανεύοντες ἀνηλοῖς, ὅτι καὶ ταῦτα φθάνει καὶ εἰς ἡμᾶς. καὶ γὰρ καὶ ἡμεῖς εἰκὼν καὶ δόξα θεοῦ λεγόμεθα. καὶ περὶ ἡμῶν εἴρηται. ἀεὶ γὰρ καὶ ἡμεῖς οἱ ζῶντες, καὶ δυνάμεις πολλαί εἰσιν. ἐξῆλθε γάρ, φησι, πᾶσα ἡ δύναμις τοῦ θεοῦ ἐκ γῆς αἰγύπτου. ἡ δὲ κάμπη καὶ ἡ ἀκρὶς, λέγεται δύναμις μεγάλη, καὶ κύριος τῶν δυνάμεων μεθ' ἡμῶν, ἀντιλήπτωρ ἡμῶν ὁ θεὸς ἰακώβ. ἀνὰ καὶ τὸ ἰδίους ἡμᾶς εἶναι τοῦ θεοῦ, ἔχομεν οὐχ' ἁπλῶς, ἀλλ' ὅτι καὶ ἀδελφοὺς ἡμᾶς ἐκάλεσεν. εἰ δὲ καὶ θεὸν ἀληθινὸν λέγουσι τὴν υἱὸν, οὐ λυπεῖ ἡμᾶς. γενόμενος γὰρ ἀληθινὸς, ἀληθινός ἐστιν. αὕτη τῶν ἀρειανῶν ἡ διεφθαρμένη διάνοια. ἀνὰ καὶ ἐνταῦθα οἱ ἐπίσκοποι, θεωρήσαντες ἐκείνων τὸ δόλιον, συνήγαγον ἐκ τῶν γραφῶν τὸ ἀπαύγασμα, τὴν τε πηγὴν καὶ ποταμὸν καὶ χαρακτῆρα πρὸς τὴν ὑπόστασιν, καὶ τὸ ἐν τῷ φωτὶ σου ὀψόμεθα φῶς, καὶ τὸ ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ, ἕν ἐσμεν. καὶ λευκότερον λοιπὸν καὶ συντόμως ἔγραψαν ὁμοούσιον τῷ πατρὶ τὴν υἱόν. τὰ γὰρ προειρημένα πάντα, ταύτην ἔχει τὴν σημασίαν. καὶ ὁ γογγυσμὸς δὲ αὐτῶν, ὅτι ἄγραφοί εἰσιν αἱ λέξεις καὶ ἔγχεται παρ' αὐτῶν μάταιος. ἐξ ἀγράφων γὰρ ἀσεβήσαντες, ἄγραφα δὲ τὸ, ἐξ οὐκ ὄντων, καὶ τὸ ἦν ποτὲ ὅτε οὐκ ἦν, αἰτιῶνται. διὰ τοῦτο ἐξ ἐγγράφων μετ' εὐσεβείας ἐννοουμένων λέξεων κατεκρίθησαν. αὐτοὶ μὲν γὰρ, ὡς ἐκ κοπρίας εὑρόντες, καὶ ἀγήσαν ἀληθῶς ἀπὸ γῆς. οἱ δὲ ἐπίσκοποι, οὐχ' ἑαυτοῖς εὑρόντες τὰς λέξεις, ἀλλ' ἐκ τῶν πατέρων ἔχοντες τὴν μαρτυρίαν, οὕτως ἔγραψαν. ἐπίσκοποι γὰρ ἦσαν ἀρχαῖοι, πρὸ ἐτῶν ἐπίς που ἑκατὸν τριάκοντα, τῆς τε μεγάλης ῥώμης καὶ τῆς ἡμετέρας πόλεως, οἳ ἠτιάσαντο τοὺς ποίημα λέγοντας τὴν υἱὸν, καὶ μὴ ὁμοούσιον ᾧ πατρί. καὶ τοῦτο ἐγίνωσκεν εὐσέβιος ὁ γενόμενος ἐπίσκοπος τῆς καισαρείας, πρότερον μὲν συντρέχων τῇ ἀρειανῇ αἱρέσει· ὕστερον δὲ ὑπογράψας τῇ ἐν νικαίᾳ σϋνόδῳ, ἔγραψε καὶ τοῖς ἰδίοις διαβεβαιούμενος, ὅτι καὶ τῶν παλαιῶν τινὰς λογίους καὶ ἐπιφανεῖς ἐπισκόπους καὶ συγγραφέας εὑρομεν ἐπὶ τῆς τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ θεότητος, τῷ τοῦ ὁμοουσίου χρησαμένους ὀνόματι.

ὀνόματι. οὗτοι μὲν οὖν καταχρύψαντες τὴν νόσον, ἔδοξαν τῶν ὑποπτόντων τὸ πλῆθος, τοῖς ἐκτεθείσι συνέντες, τὴν τοσαύτην κατηγορίαν ὑποπτασάμενοι. τοσαῦτα γὰρ τοῖς αὐτοῖς ὁ τῶν ὅλων θεὸς, ὁ λαὸς οὗτος τοῖς χείλεσί με τιμᾷ, τὴ δὲ καρδίᾳ αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ. θεωνᾶς γὴ καὶ σεκοῦνδος, τοῦτο δράσαντες μὴ βουληθέντες, τοῦδε πάντων συμφώνως ἀπεκηρύχθησαν, ὡς τὸ ἀρείου βλασφημίαν τῆς διαλεκτικῆς τοσοῦτον ἀφεστηκότες διδασκαλίας. αὖθις γοῦν συνελθόντες εἰς τὸ ζυγάδριον, τοῦτ' ἐκκλησιαστικῆς πολιτείας νόμους ἔγραψαν εἴκοσι. ὅπερ γὴ καὶ μαθητὰς τὸ ὑποσκαπτικῆς χαρακτῆρας ἠξιωμένους, οὐ τοσοῦτον τὸ ἀρείου μανίας, εἶτα ὑπό τινι τοιαύτης παρανομίας ἁλόντας, ὑπὸ τῶν φοιτάρου πέρυσι τὸ ἀλεξανδρείων ὑποσκόπου, ὃς καὶ τὸ μαρτυρίου τὸ στέφανον ἀνεδήσατο, καθαιρέθη μὲν, οὐκ ἔστερξε δὲ τὴν τῆς καθαιρέσεως ψῆφον, τὴν τε ἡμέραν καὶ τὸ πελάζουσαν ἄγυπνον, παρύσα καὶ ζήλης ἐνεπίμπλα, τυραννίδι κατὰ τὸ ἀλεξανδρέων χαρακτῆρος τοσοῦτον, ἔγραψαν τοῖς τὸ ἀλεξανδρέων ἐκκλησίαν ἀεὶ τὸ τούτου νεωτεροποιίας ἐνομοθέτησε. ἔστι δὲ ταῦτα.

Συνοδικὴ ὑποτολή.

Τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ χάριτι τοῦ θεοῦ ἀλεξανδρέων ἐκκλησία, καὶ τοῖς κατὰ τὴν ἁγυπτον καὶ λιβύην καὶ πενταπόλιν ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς, οἱ ἐν νικαίᾳ συναχθέντες τὸ μεγάλου καὶ ἁγίου συνόδου συγχρονίσαντες ὑποσκοποι ἐν κυρίῳ χαίρειν. Ἐπειδὴ τῆς τοῦ θεοῦ χάριτος καὶ τοῦ θεοφιλεστάτου βασιλέως κωνσταντίνου σώσαντος ἡμᾶς ἐκ διαφόρων ἐπιχαλᾶ καὶ πόλεων ἡ μεγάλη καὶ ἁγία συνόδος ἐν νικαίᾳ συνεκροτήθη, ἐξ ἁπάσης τὴς ἱερᾶς συνόδου, ἀναγκαῖον ἐφάνη καὶ τοῖς ὑμᾶς ἀποσαλεῦσαι γράμματα, ἵν' εἰδέναι ἔχοιτε τίνα μὲν ἐκινήθη καὶ ἐξητάσθη, ἵνα δὲ ἔδοξε καὶ ἐκρατύνθη. τοῦτον μὲν ἐξητάσθη, τὰ τε τοῦ ἀσεβοῦς ἀρείου ὑπὸ τοῦ θεοφιλεστάτου ἡμῶν βασιλέως κωνσταντίνου, καὶ παμφηφεὶ ἔδοξεν ἀναθεματισθῆναι τὴν ἀσεβῆ αὐτοῦ δόξαν, καὶ τὰ ῥήματα καὶ τὰ νοήματα αὐτοῦ τὰ βλάσφημα, οἷς ἐχρῆτο βλασφημῶν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ λέγων ὃς οὐκ ὄντων εἰ) καὶ πρὶν γεννηθῆναι μὴ εἰ), καὶ εἰ) ποτὲ ὅτε οὐκ ἦν, καὶ αὐτεξουσιότητα κακίας καὶ ἀρετῆς δεκτικὸν εἰ) τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ. ταῦτα πάντα ἀνεθεμάτισεν ἡ ἁγία συνόδος, οὐδὲ ὅσον ἀκούσασα τῆς ἀσεβοῦς δόξης καὶ τῆς ἀπονοίας καὶ τῶν βλασφήμων ῥημάτων ἀναχωρήσαι. καὶ τὰ μὲν κατ' ὄκνον οἷον τέλεως τετύχηκεν, ἢ ἀκηκόατε ἢ ἀκούσεσθε, ἵνα μὴ δόξωμεν ἐπεμβαίνειν ἀνδρὶ δι' οἰκείαν ἁμαρτίαν ἄξια τὰ ὑπὸ χεῖρα κομισαμένῳ. τοσοῦτον δὲ ἴσχυσεν ἡ αὐτοῦ ἀσέβεια, ὡς καὶ τοσοῦτον πολλαῦσαι θεωνᾶ τὸν ἀπὸ μαρμαρικῆς, καὶ σεκοῦνδον τὸν ἀπὸ τολεμαΐδος. τῶν γὰρ αὐτῶν κἀκεῖνοι τετυχήκασιν. Ἀλλ' ὅπερ ἡ τοῦ θεοῦ χάρις, τῆς μὲν κακοδοξίας ἐκείνης καὶ τὰ βλασφημίας, καὶ τῶν τοσούτων τῶν τολμησάντων διαφθεῖραι καὶ διαίρεσιν ποιῆσαι τοῦ εἰρηνευομένου ἔσωθεν λαοῦ, ἠλόγησε τὴν ἀγυπτον. ἔγραψε δὲ καὶ τοῖς κατὰ τὴν τοσούτου μαθητοῦ καὶ τῶν ἐκεῖ αὐτοῦ χειροτονηθέντων, καὶ τὰ περὶ τούτου δόξαντα τῇ συνόδῳ, ἐμφανίζομεν ὑμῖν ἀγαπητοὶ ἀδελφοί. ἔδοξε μὲν οὖν φιλανθρωπότερον κινηθείσης τῆς ἁγίας συνόδου, κατὰ τὸν ἀκριβῆ λόγον, οὐδὲ μιᾶς συγγνώμης ἄξιος ἦν, μαθητὴς ὤν φανερὸς, μάλιστα ἐν τῇ πόλει αὐτοῦ καὶ μηδεμίαν ἐξουσίαν ἔχων, μήτε τοῦ χειροτονεῖν, μήτε ἐν χώρᾳ ἢ πόλει τινὶ φαίνε-

σθαι ταύτης τ̃ προθέσεως ἕνεκεν. φιλὸν δὲ τ̃ ὄνομα τ̃ ἡμῶν κεκτῆσθαι· τοὺς δὲ ἐπ' αὐτῷ καλασαθέντας, μυστικωτέρᾳ χορηγίᾳ βεβαιωθέντας, κοινωνηθῆναι ὅπερ τούτοις. ἐφ' ᾧ τε ἔχειν μεθ' αὐτοὺς καὶ λειτουργεῖν. δευτέρως δὲ τ̃ ἐξαπόστολος τ̃ ἐν ἑκάστῃ προοικίᾳ καὶ ἐκκλησίᾳ ἐξεταζομένων ἐπὶ τ̃ ἡμιώτατον καὶ συλλειτουργὸν ἡμῶν ἀρχιδιάκονον προχειρισθέντων. ὡς τούτοις μὲν μηδεμί' ἐξουσίαν εἶναι τοὺς ἀρεστομένους αὐτοῖς προχείρεσθαι ἢ ἐπισκόπην ὄνομα, ἢ ὅλως ποιᾶν ἀφορμὴν τ̃ γνώμης τῶν τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας ὑπεσχημένων τῶν ἐπ' ἀρχιδιάκονον. τοὺς δὲ χειροτονηθέντας καὶ δοκιμασθέντας ὑμετέρας ἐν μηδενὶ σφάλματι εὑρεθέντας, ἀλλ' ἀνεπιλήπτους ἐν τῇ καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ ὄντας ἐξουσίαν ἔχειν καὶ προχείρεσθαι, καὶ ὄνομα ἐπιλέγεσθαι τῶν ἀξίων τ̃ κλήρου, καὶ ὅλως πάντα ποιᾶν κατὰ νόμον καὶ θεσμὸν τ̃ ἐκκλησιαστικόν. εἰ δέ τινα πολὲ συμβαίη ἀναπαύσασθαι τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, τινὰ καὶ σωανα βαίνειν εἰς τὸν τινὰ τοῦ τετελευτηκότος, τοὺς ἀρίστους προχειρισθέντας, μόνον εἰ ἄξιοι φαίνοιντο καὶ ὁ λαὸς αἱρεῖτο ζωοποιοῦντος αὐτοῖς, καὶ ἐπισφραγίζοντος τὴν τῆς καθολικῆς ἐξουσίας ἐπισκόπου. τοῦτο δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις ἅπασι συνεχωρήθη. ὅπερ δὲ τοῦ μητροπόλεως προσώπου, ἐκεῖνα ταῦτα ἔδοξε μᾶλλον τὸν ἀνέκαθεν αὐτὸν ἀπαξίαν. καὶ μᾶλλον ὃ προχείρισιν καὶ προπετὲς τῆς γνώμης, ἵνα μηδεμία ἐξουσία αὐθενείας αὐτοῦ δοθῇ, αὐθεφ' ὅτῳ δυναμένῳ πάλιν ταῖς αὐταῖς ἀπαξίας ποιῆσαι. ταῦτα ἐστὶ τὰ ἐξαίρετα καὶ διαφέροντα αὐτῷ, καὶ τῇ ἁγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ ἐξανδρέων. εἰ δέ τι ἄλλο ἐκφωνίαθη, ἢ ἐδογματίσθη, συμπαρόντος τ̃ κυρίου καὶ ἡμιωτάτου συλλειτουργοῦ καὶ ἀδελφοῦ ἡμῶν ἐξανδρου, αὐτὸς πρὸν φωνῆσαι, ἅτε δὴ καὶ κύριος καὶ κοινωνὸς τῶν γεγυμνασμένων τυγχάνων. διαλεχθέντες ὑμᾶς καὶ περὶ τῆς συμφωνίας τ̃ ἁγιωτάτου ἡμῶν πάπα, ὅτι τ̃ ὑμετέρας διαγνώσεως κατωρθώθη καὶ ἔστι τὸ μέρος, ὥστε πάντας τοὺς τ̃ ἑῴας ἀδελφοὺς, τοὺς δὲ προτέρων μὴ ποιουμένους σύμφωνα φρονήματα καὶ ὑμῖν καὶ πᾶσι τοῖς ἐξ ἀρχῆς φυλάττουσι, δόξαν πάπα καὶ τ̃ δοθέντα παρ' ὑμῶν ἄγαν. χαίρομεν οὖν ὅτι τοῖς κατορθώμασι καὶ ὅτι τῇ κοινῇ εἰρήνῃ καὶ συμφωνίᾳ καὶ ὅτι τῷ πάσης αἱρέσεως ἀποκοπῆναι ἀποδέξασθε μᾶλλον μείζονος ὑμῖν καὶ πλείονος ἀγάπης τ̃ συλλειτουργὸν ἡμῶν, ὑπισχνούμενον δὲ ὑμῶν ἐξανδρον, τὸν διαφέροντα ἡμᾶς τῇ προοικίᾳ, καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἡλικίᾳ τοσοῦτον πόνον ὑποστάντα, ὑπὲρ τοῦ εἰρηνοποιῆσαι τὰ πρὸς ὑμῖν. διαλεχθέντες δὲ καὶ ὑπὲρ ἡμῶν ἁπάντων, ἵνα τὰ καλῶς ἔχοντα δόξαντα βέβαια μείνῃ, διὰ τ̃ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατ' ἐνδοκίαν γεγυμνασμένα, ὡς γε πεπιστεύκαμεν τ̃ θεοῦ καὶ παρ' ἐν πνεύματι ἁγίῳ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν. Ἐτειάς ὁ ια μοούσιος καὶ ἅγιος. Ὁ μὲν δὴ θεῖος ἐκεῖνος τῶν ἀρχιερέων ὅμιλος ταύτῃ τῇ νόσῳ μητροπόλεως τ̃ θεραπείαν προσηνέγκατο. μεμιμήκασι δ' ὅμως μέχρι καὶ τήμερον, τ̃ ἐκείνου πλησίας τὰ λείψανα. καὶ ἔστιν ἐν ἐκείνοις γε τοῖς χωρίοις μοναχῶν ἱερὰ συστήματα, οὔτε τοῖς ὑγιαίνουσι πειθόμενα δόγμασι, καὶ κατ' τ̃ πολιτείαν κενοῖς ὄντες ὑπὸ τινων δυσμασι κεχαρακτηρισμένα, τῇ σαμοσατέων καὶ ἰουδαίων φρενοβλαβείᾳ συμβαίνουσιν. ἐπέστειλε δὲ καὶ βασιλεὺς ὁ μέγας, τοῖς ἀφικέσθαι μὴ δυνηθέντας τ̃ ὑπισχνεῖτο τὰ πεπραγμένα διδάσκων, καὶ προθύμως νενόμικα ἐν ταύτῃ συνθεῖναι τῇ συγγραφῇ τ̃ ὑπισχνοῦμαι, τ̃ δὲ μεγαφόρου ψυχῆς τὸ θεοφιλὲς σαφῶς ἐκδιδάσκουσῃ.

Κωνσαν-

Κωνσταντῖνος σεβαστὸς τῇ ἐκκλησίας. Πέφευγα λαβὼν ἐκ τῆς τῶν κοινῶν δι- 75
ατραξίας, ὅσον τὸ θείας δωρεᾶς πέφυκε χάρις, τοῦτον τοῦ πόντων ἐκεῖνα
εἶναί μοι τοῦσπουδαιότατον, ὅπως τῶν καθολικῶν μαθητῶν τῆς καθολικῆς ἐκ-
κλησίας πλήθεσι, πίστις μία καὶ εἰλικρινὴς ἀγάπη, ὁμογνώμων τε περὶ τὸν πα-
τέρα τῶν ὅλων διάθεσις τηρῆται. Ἀλλ' ὅπερ τοῦτο ἕτερος οὐκ οἷόν τε ἰδεῖν, ἀκλινῆ καὶ
βεβαίαν τάξιν λαβεῖν, εἰ μὴ εἰς ταὐτὸν πάντων ὁμοῦ, ἤγουν τῶν πλειόνων ὁπι-
σθόντων σωθέντων, ἑκάστου τε τῶν περὶ τὴν ἀληθεστάτην θρησκείαν διαφό-
ροις ἠνύοντο, τούτου ἕνεκεν πλείστων ὅσων σωμάτων ἀθετηθέντων· καὶ αὐτὸς δὲ καθά-
περ εἷς ἐξ ὑμῶν τυγχάνων, συμπαθῶν. οὐ γὰρ ἀρνησάμενον δεῖ ἐφ' ᾧ μάλιστα
χαίρω, σεαυτὸν θεράποντα ὑμέτερος πεφυκέναι. ἄγχει τοσούτου ἅπαντα τὸ περισκού-
σης τετύχηκεν ἐξεβάσεως, ἄγχεις οὗ ἡ τῶν πάντων ἐφορῶσα θεὸς ἀρκοῦσα γνώμη
περὶ τὴν τῆς θεότητος συμφωνίαν εἰς φῶς περήχθη, ὡς μηδὲν ἔτι περὶς δι-
χόνοιαν ἢ πίστεως ἀμφισβήτησιν ὑπολείπεσθαι. ἔνθα καὶ περὶ τῆς ἁγιωτάτης τῶν
πάσχα ἡμέρας γνωμένης ζητήσεως, ἔδοξε κοινῇ γνώμῃ καλῶς ἔχειν ὑπὲρ μιᾶς ἡ-
μέρας πάντας τοὺς ἀπανταχοῦ ὑπιτελεῖν. Εἰ γὰρ ἡμῖν κάλλιον, εἰ δὲ σεμνότερον
ὑπάρξαι δυνήσεται, τῷ τὴν ἑορτὴν ταύτην, πρὸ ἧς τὴν τῆς ἀθανασίας εἰλήφαμεν
ἐλπίδα, μιᾷ τάξει καὶ φανερῷ λόγῳ πᾶσι ἀδιαπτώτως φυλάττεσθαι.
καὶ περᾶναι μὲν, δυάδιον ἔδοξεν εἶναι τὴν ἁγιωτάτην ἐκείνην ἑορτὴν, τῇ τῶν ἰου-
δαίων ἑπομένους συνηθείᾳ πληροῦν, οἷς ταῖς ἑαυτῶν χεῖρας ἀθεμίτῳ πλημ-
μελήματι βεβήκασιν εἰκότως ταῖς ψυχαῖς οἱ μιαροὶ τυφλώττουσιν. ἔξεστι γὰρ τῷ ἐ-
κείνων ἔθνους ἀποβληθέντος, δηλαδὴ τρίτῃ τάξει ἐν καιρῷ τὸ τῶν πάσχα ἡμέρας
μέχρι τοῦ πρώτου ἐφυλάξαμεν, καὶ ὑπὲρ τοιᾶς μόνης αἰῶνας τὸ ὑπιτηρή-
σεως ταύτης συμπλήρωσιν ἐγίνεσθαι. μηδὲν τοίνυν ἔστω ἡμῖν κοινὸν μετὰ τοῦ ἐχθί-
στου τῶν ἰουδαίων ὄχλου. εἰλήφαμεν γὰρ παρὰ τοῦ σωτῆρος ἑτέραν ὁδόν. πρέπει
δρόμος τῇ ἱερωτάτῃ ἡμῶν θρησκείᾳ καὶ πρέπων, καὶ νόμιμος, τούτου συμφώνως δὴ
λαμβανόμενοι, τῆς αἰρεσιώτου ἐκείνης ἑαυτοὺς σωφρόνησεως ἀποσπάσωμεν ἀδελ-
φοὶ ὁμιῶται. ἔστι γὰρ ὡς ἀληθῶς ἀποπώτατον ἐκείνοις αὐχεῖν, ὡς ἅτε πρεκτὸς
τῆς αὐλῆς διδασκαλίας ταῦτα φυλάττειν ὀφείλοντες. Εἰ δὲ φρονεῖν ὀρθὸν ἐκφέ-
ρειν δυνήσονται, οἱ μετὰ τοιαύτης κακοηθείας ἐκείνῳ ἐκστάντες τῷ φρενῶν, ἄγονται
οὐ λογισμῷ τινὶ, ἀλλ' ὁρμῇ ἀκαθέκτῳ, ὅπου ἂν αὐτοὺς ἡ ἔμφυτος αὐλῶν ἀπά-
γῃ μανία. ἐκφέρειν τοίνυν καὶ τούτῳ ᾧ μέρει τοῦ ἀληθοῦς οὐκ ὀρθοῦσιν, ὡς ἀεὶ μετὰ
τὸ πλεῖστον αὐτοὺς πλανωμένους δεῖ τὴν περισκούσης ἐπανορθώσεως, ἐν τῷ αὐ-
τῷ ἔτει δεύτερον τὸ πάσχα ὑπιτελεῖν. τίνος οὖν χάριν τούτοις ἑπόμεθα, οἱ δηλονότι
πλανᾶσθαι νοσεῖν ὁμολογοῦμεν. δεύτερον γὰρ τὸ πάσχα ἐν ἐνιαυτῷ, οὐκ ἄν ποτε
ποιεῖν ἀνεξοίμεθα. Ἀλλ' εἰ καὶ ταῦτα μὴ περιέχειν, τὴν ὑμετέραν ἀσχήμονα ἐ-
κφεύγειν καὶ δεῖ σοφὸς καὶ ἀνεξὴς ἔχειν πάντοτε ἐν μηδενὸς ὁμοιώματι τὸ καθα-
ρὸν τῆς ὑμετέρας ψυχῆς κοινωνεῖν ἀνθεκτῶν ἔθεσι παλαιῶν. περὶς τούτοις, κα-
κείνοις πρέσεσι σεμνοφρόνως, ὡς ἐν τηλικούτῳ περιγεγραμμένοι καὶ τοιαύτῃ θρησκείας ἑορτῇ
διαφωνίαν ὑπάρχειν ἔστιν ἀθέμιτον. μίαν γὰρ ἡμῖν τὴν τῆς ἡμετέρας ἁγιωτείας ἡ-
μέραν, τουτέστι τὸ τοῦ ἁγιωτάτου πάθους ὁ ἡμέτερος πρέσβυς σωτὴρ, μίαν ἐπὶ τὴν
καθολικὴν ἀπὸ ἐκκλησίαν βεβούλη)· ἧς καὶ τὰ μάλιστα, εἰς πολλοὺς τε καὶ διαφο-

φόρους τόπους τὰ μέρη διήρη), ἀλλ' ὅμως ἐν πνεύματι τοιούτῳ θείῳ βουλήματι θάλπε). λογισάσθω δὲ ἑκάστης ὑμετέρας ὁσιότητος ἀξιόνοια, ὅπως ἔστι δίκαιόν τε καὶ ἀνεπιτήδειον τὰς αὐτὰς ἡμέρας, ἑτέροις μὲν τῆς νηστείας σχολάζειν, ἑτέροις δὲ συμπόσια σωτελεῖν, καὶ μετὰ τοῦ πάσχα ἡμέρας, ἄλλοις μὲν ἐν ἑορταῖς καὶ ἀνέσεσιν ἐξεπίτηδες, ἄλλοις δὲ τοῖς ὠλισμένοις ἐκδεδόσθαι νηστείαις. Διὰ τοῦτο γοῦν, τὴν εὐσεβοῦσαν ἐπανορθώσεως τυγχάνειν καὶ εἰς μίαν διάτυπωσιν ἄγεσθαι. τοῦτο ἡ θεία εὐσεβοῦσα βουλή), ὡς ἔγωγε ἀπόνοιαν ἡγοῦμαι σώφρονα. ὅθεν δὴ τοῦτο οὕτως ἐπανορθοῦσθαι εὐσεβῶς, ὡς μηδὲν μετὰ τῶν παλαιόντων τε καὶ κακοηθούντων ἐκείνων εἶναι ἡμῖν κοινόν, ἔστι τε τάξις ἀνεπιτήδειος ἅπασαι αἱ τῶν δυσκόλων τε καὶ μεσημβρινῶν καὶ ἀρκτῴων τῆς οἰκουμένης μερῶν εὐλαβεῖσθαι φυλάττουσιν ἐκκλησίαι, καὶ ἅτινες τῶν κατὰ τὸ ἑῷον πόντον, ὧν ἕνεκεν ὅτι τοῦ πρόσω καλῶς ἔχειν ἅπαντες ἡγήσαντο. καὶ αὖθις δὲ τῇ ὑμετέρᾳ ἀξιονοίᾳ ἀρέσκειν ὑπερῴμην, ἵν' ὥσπερ ἀπὸ τῆς ῥωμαίων πόλεως, ἰταλίαν τε καὶ ἀφρικὴν ἅπασαν, ἀγγλίαν, σαξονίας, γαλλίας, βρεττανίας, λιβύαν, ὅλην τὴν ἡσπανίαν, ἀσιανίαν τε διοίκησιν καὶ πολιτικήν, καὶ κιλικίαν, μιᾷ καὶ συμφώνῳ φυλαττομένῃ γνώμῃ, ἀσμένως τοῦτο καὶ ἡ ὑμετέρα εὐσεβὲς δέξηται σπουδῇ, λογιζομένη ὡς οὐ μόνον πλείων ἐστὶν ὁ τῶν κατὰ τοὺς εὐσεβοῦντας τόπους ἐκκλησιῶν ἀριθμός, ἀλλὰ καὶ ὡς τοῦτο μάλιστα κοινῇ πᾶσιν ἀσιωτάτην ἔστι βουλεῦσαι, ὥσπερ καὶ ὁ ἀκριβὴς λογισμὸς ἀπαιτεῖν δοκεῖ, καὶ οὐδὲ μίαν μετὰ τῶν ἰουδαίων ὀπτορκίας ἔχειν κοινωνίαν. ἵνα δὲ τὸ κεφάλαιον δεσπόσω σωφρόνως εἴπω, κοινῇ πάντων ἥρεσε κρίσει, τὴν ἁγιωτάτην τῶν πάσχα ἑορτὴν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ σωτελεῖσθαι. οὐδὲ γὰρ πρέπει ἐν τοσαύτῃ ἁγιότητι εἶναί τινα διαφοράν, καὶ κάλλιον ἔπεσθαι τῇ γνώμῃ ταύτῃ, ἐν ᾗ οὐδὲ μία ἐστὶν ἀμοιρεῖας πλάνης καὶ ἀμυρτήματος ὀπτιμιξία. τούτων οὕτω στοιχούντων, ἀσμένως δέχεσθε τὸ εὐάρεστον χάρεν καὶ θεῖον ὡς ἀληθῶς ἐντελῶ. πρῶτον γὰρ ὅ, τι καὶ ἐν τοῖς ἁγίοις τῶν ὀπισχόντων σπουδαίοις πρόκειται), τοῦτο πρὸς τὴν θείαν βούλησιν ἔχει τὴν διαφοράν. διὰ πᾶσι τοῖς ἀγαπητοῖς ἡμῶν ἀδελφοῖς ἐμφανίσαντες τὰ πρὸς γεγραμμένα ἤδη, καὶ ὃν πρόφημον λόγον καὶ τὴν πρέπουσαν τήρησιν τῆς ἁγιωτάτης ἡμέρας, ὑποδέχεσθαί τε καὶ διαπέμπειν ὀφείλετε. ἵνα ἐπειδὴ πρὸς τὴν πάλαι μοι ποθουμένην τῆς ὑμετέρας διαθέσεως ὄψιν ἀφίκωμαι ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τὴν ἁγίαν μεθ' ὑμῶν ἑορτὴν ἐπιτελέσαι δυνηθῶ, καὶ πάντων ἕνεκεν μεθ' ὑμῶν διδοκήσω, σώφρονα τὴν διαβολικὴν ὠμότητα ὑπὸ τῆς θείας δυνάμεως διὰ τῶν ἡμετέρων πρόσεων ἀνηρημένην, ἀκμαζούσης πανταχοῦ τῆς ὑμετέρας πίστεως καὶ εἰρήνης καὶ ὁμονοίας. ὁ θεὸς ὑμᾶς διαφυλάξειεν ἀγαπητοὶ ἀδελφοί.

ια Ταῦτα μὲν τοῖς ἀποστόλοις ἐπέστειλε. τοὺς δὲ σωζηλυθότας, ὀκτωκαίδεκα δὲ ἦσαν καὶ τριακόσιοι, πολλοῖς μὲν ἐφιλοφρονήσατο καὶ λόγοις καὶ δώροις. πολλὰς δὲ σιδάδας διπτερυγίδηναι κελεύσας, τῶν αὐτῶν εἰστίασεν ἀπόνοιαν, τοὺς μὲν ἀξιωτέροις ὁμοτραπέζοις λαβών, τοὺς δὲ ἄλλοις διλῶν εἰς τὰς οἰκίας. θαυμάσιος δ' ἦν τοὺς δεξιοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκεκομμένους, καὶ μαθὼν ὡς ὁ πρὸ τοῦ δυσέβεια ἑδραῖον τοῦ πάθους ἐλάμβανε πρόξενον, τὰ χείλη τοῖς τραύμασι προσενίσχεν, ἡσύχασεν ἐκεῖθεν ὦν φιλήμασι τὴν διάλογίαν πιστεύων. πέρας δὲ τοῦ συμποσίου λαβόντος, ἕτερα πάλιν αὐτοῖς προσενίσχε δῶρα. καὶ μύροις καὶ γράμματα πρὸς τοὺς τῶν ἐθνῶν

τῶν ἐθνῶν προστατεύοντας δέδωκεν ἄρχοντας, καθ' ἑκάστην πόλιν χορηγεῖσθαι παρεγγυῶν τοῦ ἀεὶ παρθένοις καὶ χήραις καὶ τοῖς ἀφιερωμένοις τῇ θείᾳ λειτουργίᾳ ἐτήσια σιτηρέσια, φιλοτιμίᾳ μᾶλλον ἢ χρείᾳ ταῦτα μετρήσας. τούτων δὲ τριτημόριον, μέχρι καὶ τήμερον χορηγεῖται, ἰουλιανοῦ μὲν τοῦ δυσσεβοῦς πάντα καθάπαξ ἀφελομένου· τοῦ δὲ μετ' ἐκεῖνον τὰ νῦν χορηγούμενα παρασχεθῆναι προστεταχότος. ὁ γὰρ λιμὸς ὀλίγην ἐποίει τότε τὴν εἰσφοράν. εἰ δὲ οὗ νῦν χορηγουμένου τρι πλάσιον ἦν δὲ τὴν νικαῦτα παρασχεθέν, ῥᾴδιον τὴν τοῦ βασιλέως μεγαλοψυχίαν ᾧ βουλομένῳ καταμαθεῖν. οὐ μὴν οὐδὲ ἐκεῖνο δίκαιον ἡγοῦμαι παραδοῦναι σιγῇ. φιλαπεχθήμονες γὰρ ἄνδρες, ἐγράψαντο ὧν ἐπισκόπων τινὰς, καὶ ᾧ βασιλεῖ τὰς ἐγγράφους κατηγορίας ἐπέδοσαν. ὁ δὲ πρὸ τῆς γεγενημένης ὁμονοίας ταύτας δεξάμενος, εἶτα δεσμὸν ἐπιθεὶς καὶ ᾧ δακτυλίῳ σημηνάμενος, φυλαχθῆναι προσέταξεν. ἔπειτα τὴν σύμβασιν ἐργασάμενος, ταύτας κομίσας παρόντων αὐτῶν κατέκαυσεν, ὁμωμοκὼς, ἢ μὴν μηδὲν ὧν ἐγγεγραμμένων ἀνεγνωκέναι. οὐ γὰρ ἔφη χρῆναι τῶν ἱερέων τὰ πλημμελήματα δῆλα γίνεσθαι τοῖς πολλοῖς, ἵνα μὴ σκανδάλου πρόφασιν ἐντεῦθεν λαβόντες, ἀδεῶς ἁμαρτάνωσι. φασὶ δὲ αὐτὸν καὶ τόδε προσθεῖναι, ὡς εἰ αὐτόπτης ἐπισκόπου γάμον ἀλλότριον διορύττοντος γίνοιτο, συγκαλύψαι ἂν τῇ πορφυρίδι τὸ παρανόμως γινόμενον, ὡς ἂν μὴ βλάψῃ τοὺς θεωμένους τῶν δρωμένων ἡ ὄψις, οὕτω παραινέσας, καὶ τοσαύτης ἀξιώσας τοὺς ἱερέας τιμῆς, καταλαβεῖν ἕκαστον τὴν οἰκείαν παρεγγύησε ποίμνην. ἐγὼ δὲ τῆς τῶν ἀρειανῶν ἕνεκα βδελυρίας, οἳ οὐ μόνον τῶν κοινῶν καταφρονοῦσι πατέρων, ἀλλὰ καὶ τοὺς σφετέρους ἀρνοῦνται, τὴν εὐσεβίου τοῦ καισαρέως ἐπιστολὴν ἣν περὶ τῆς πίστεως ἔγραψεν, ἐνθεῖναι βούλομαι τῇ συγγραφῇ, τῆς τούτων λύττης ἔλεγχον ἔχουσαν ἐναργῆ. τοῦτον γὰρ γεραίροντες ὡς ὁμόφρονα, τοῖς ὑπὸ τούτου γραφεῖσιν, ἀντίκρυς ἀντιλέγουσιν. γέγραφε δὲ τὴν ἐπιστολὴν πρός τινας τὰ ἀρείου φρονοῦντας, προδοσίαν ὡς εἰκὸς ἐγκαλοῦντας αὐτῷ. δηλοῖ δὲ ἄμεινον τὰ γεγραμμένα τὸν οὗ γεγραφότος σκοπὸν, τὰ περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς πίστεως πραγματευθέντα.

Εὐσεβίου τοῦ καισαρείας τῆς παλαιστίνης ἐπισκόπου ἐπιστολὴ, ἣν ἀπὸ τῆς νικαίας ἀπέστειλεν, ὅτε ἡ μεγάλη σύνοδος συνεκροτήθη.

Τὰ κατὰ τὴν μεγάλην σύνοδον τὴν ἐν νικαίᾳ συγκροτηθεῖσαν, εἰκὸς μὲν ὑμᾶς καὶ ἀλλόθεν μεμαθηκέναι, τῆς φήμης προτρέχειν εἰωθυίας ὃν περὶ τῶν πραττομένων ἀκριβῆ λόγον. ἀλλ' ἵνα μὴ ἐκ τοιαύτης ἀκοῆς τὰ τῆς ἀληθείας ἑτεροίως ὑμῖν ἀπαγγέλλωνται, ἀναγκαίως διεπεμψάμεθα ὑμῖν, πρᾶτον μὲν τὴν ὑφ' ἡμῶν προταθεῖσαν περὶ τῆς πίστεως γραφὴν, ἔπειτα τὴν δευτέραν ἣν τοῦ ἡμετέραις φωναῖς προσθήκας ἐπιβαλόντες ἐκδεδώκασι. τὸ μὲν οὖν παρ' ἡμῶν γράμμα ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ θεοφιλεστάτου βασιλέως ἡμῶν ἀναγνωσθὲν εὖ τε ἔχειν καὶ δοκίμως ἀποφανθὲν, τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. ἡ ὑφ' ἡμῶν ἐκτεθεῖσα πίστις καθὼς παρελάβομεν παρὰ τῶν πρὸ ἡμῶν ἐπισκόπων, ἐν τῇ πράτῃ κατηχήσει, ὅτε καὶ τὸ λουτρὸν ἐλαμβάνομεν, καθὼς ἀπὸ τῶν θείων γραφῶν μεμαθήκαμεν, καὶ ὡς ἐν αὐτῷ τῷ πρεσβυτερίῳ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἐπισκοπῇ ἐπιστεύομέν τε καὶ ἐδιδάσκομεν, οὕτω καὶ νῦν πιστεύοντες τὴν ἡμετέραν πίστιν προσαναφέρομεν. ἔστι δὲ αὕτη.

ιβζ

Πιστεύομεν εἰς ἕνα θεὸν, πατέρα παντοκράτορα, τ̃ τῶν ἁπάντων ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων ποιητήν· καὶ εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, τ̃ τ̃ θεοῦ λόγον, θεὸν ἐκ θεοῦ, φῶς ἐκ φωτὸς, ζωὴν ἐκ ζωῆς, υἱὸν μονογενῆ, πρωτότοκον πάσης κτίσεως, πρὸ πάντων τῶν αἰώνων ἐκ τοῦ πατρὸς γεγεννημένον· δι' οὗ καὶ ἐγένετο πάντα· τ̃ ὃς ἁγίᾳ τινὶ ἡμετέραν σωτηρίαν σαρκωθέντα καὶ ἐν ἀνθρώποις πολιτευσάμενον, καὶ παθόντα, καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ· καὶ ἀνελθόντα πρὸς τ̃ πατέρα· καὶ ἥξοντα πάλιν ἐν δόξῃ κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς. πιστεύομεν καὶ εἰς ἓν πνεῦμα ἅγιον. Τούτων ἕκαστον εἶναι καὶ ὑπάρχειν πιστεύοντες, πατέρα, ἀληθινῶς πατέρα· καὶ υἱὸν, ἀληθινῶς υἱόν· πνεῦμα τ̃ ἅγιον, ἀληθινῶς πνεῦμα ἅγιον, καθὰ καὶ ὁ κύριος ἡμῶν ἀποστέλλων εἰς τὸ κήρυγμα τοὺς ἑαυτοῦ μαθητὰς, εἶπε. πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τ̃ πατρὸς, καὶ τ̃ υἱοῦ καὶ τ̃ ἁγίου πνεύματος, τοῦτ' ἔστιν καὶ ἡμεῖς βεβαιούμεθα οὕτως ἔχειν καὶ οὕτως φρονεῖν, καὶ πάλαι οὕτως ἐφρονήκεναι, καὶ μέχρι θανάτου τούτων σωίσασθαι τ̃ πίστεως, ἀναθεματίζοντες πᾶσαν ἄθεον αἵρεσιν. Ταῦτα ἀπὸ καρδίας καὶ ψυχῆς πεφρονηκέναι, ἐξ οὗ καὶ ἐσμὲν ἑαυτοῖς καὶ νῦν φρονεῖν τε καὶ λέγειν ἐξ ἀληθείας ὀπαδεῖς τ̃ τοῦ θεοῦ τ̃ παντοκράτορος καὶ τ̃ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μαρτυρούμεθα, δείκνυσθαι ἐχοντες καὶ ἀποδείξεως τὴν πίστιν ὑμᾶς, οἵτινες καὶ τοῖς πρὸ ἡμῶν χρόνοις οὕτως ὀρθοτομοῦντά τε καὶ ἐκηρύσσοντα. Ταύτης ὑφ' ἡμῶν ἐκτεθείσης τ̃ πίστεως, ὡσεὶς πρέπειν δύναιτο τόπος. Ἀλλ' αὐτός τε ὁ θεοφιλέστατος ἡμῶν βασιλεὺς, ὀρθόταλα καὶ ἐκ τ̃ ἐνθέου γραφῆς αὐτὰ ἐμαρτύρησεν. οὕτω τε καὶ ἑαυτὸν φρονεῖν συνωμολόγησε, καὶ τούτῃ τοὺς πάντας συγκαταθέσθαι, καὶ τοῖς δόγμασι, καὶ συμφρονεῖν τούτοις αὐτοῖς προσεκελεύετο, ἑνὸς μόνου καὶ προσεγγεγραμμένου ῥήματος τ̃ ὁμοουσίου, ὃ καὶ αὐτὸ ἠρμήνευσε λέγων. ὅτι μὴ κατὰ σωματικὰ πάθη λέγεσθαι ὁμοούσιος, οὔτε κατὰ διαίρεσιν, ὅτε καταλύνα ἀποτομὴν ἐκ παρῆς γεγονέναι· μηδὲ γὰρ δύνασθαι τὸ ἄϋλον καὶ νοερὸν καὶ ἀσώματον φύσιν, σωματικόν τι πάθος ὑφίστασθαι. θείοις δὲ καὶ ἀπορρήτοις λόγοις προσήκει καὶ τοιαῦτα νοεῖν. καὶ ὁ μὲν σοφώτατος ἡμῶν καὶ εὐσεβέστατος βασιλεὺς, καὶ τοιαῦτα διεφιλοσόφει. οἱ δὲ προφάσει τ̃ τοῦ ὁμοουσίου προσθήκης, τινὲς δὲ τ̃ γραφῆς πεποιήκασιν.

Η ἐν τῇ Χαλκηδόνι ὑπαγορευθεῖσα πίστις.

Πιστεύομεν εἰς ἕνα θεὸν πατέρα παντοκράτορα, πάντων ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων ποιητήν· καὶ εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν τ̃ υἱὸν τ̃ θεοῦ, γεννηθέντα ἐκ τοῦ πατρὸς μονογενῆ, τουτέστιν ἐκ τῆς οὐσίας τ̃ πατρὸς, θεὸν ἐκ θεοῦ, καὶ φῶς ἐκ φωτὸς, θεὸν ἀληθινὸν, ἐκ θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ πατρὶ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, τά τε ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ· τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα, καὶ σαρκωθέντα καὶ ἐνανθρωπήσαντα· παθόντα καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ· ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ἐρχόμενον κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς· καὶ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα. Τοὺς δὲ λέγοντας ὅτι ἦν ποτὲ ὅτε οὐκ ἦν, καὶ πρὶν γεννηθῆναι οὐκ ἦν, καὶ ὅτι ἐξ οὐκ ὄντων ἐγένετο, ἢ ἐξ ἑτέρας ὑποστάσεως ἢ οὐσίας φάσκοντας εἶναι τρεπτὸν ἢ ἀλλοιωτὸν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, ἀναθεματίζει ἡ ἁγία καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία.

Καὶ δὴ ταύτης τ̃ γραφῆς ὑπ' αὐτῶν ὑπαγορευθείσης, ὅπως εἴρηται αὐτῆς τὸ ἐκ τ̃ οὐσίας

τ̃ οὐσίας τ̃ῦ παρ̃ός καὶ τ̃ὸ τ̃ῷ πατρὶ ὁμοούσιον, οὐκ αἰσχύνεσθον αὐτ̃οῖς καταλιμπάνοντες. ἐρωτήσω σε γοῦν ἀποκρίσεις αἷς ἂν ἐκεῖθεν ἀνακινοῦντες, ἐλεγχθήσεσθε ὁ λόγος τ̃ῆς Ἀρειανοίας τ̃ῶν εἰρημένων. καὶ δὴ τ̃ὸ οὐκ ἐκ τ̃ῆς οὐσίας ὡμολόγηται τοῦ υἱοῦ τ̃οῦ πατρ̃ὸς αὐτ̃ῶν δηλωτικὸν ἐστὶ τ̃ῷ οὐκ ἐκ τ̃οῦ θεοῦ τ̃οῦ πατρ̃ὸς ἐστί), οὐ μόνον ὡς μέρος ὑπάρχον τ̃οῦ πατρ̃ός. ταύτην γὰρ ἡμῖν ἐδόκει καλῶς ἔχειν συγκαταθέσθαι τ̃ῇ Ἀρειανοίᾳ τ̃ὰ δυσεβοῦς διδασκαλίας ὑπαγορεύουσης οὐκ ἐκ τ̃οῦ πατρ̃ὸς ἐστὶ) τ̃ὸν υἱόν, οὐ μόνον μέρος τ̃ῆς οὐσίας αὐτ̃οῦ τυγχάνειν. διὸ δὴ ταύτ̃ῃ τ̃ῇ Ἀρειανοίᾳ γε αὐτοὶ συνθησόμεθα, οὐδὲ τ̃ῷ φωνῷ προσκρούσομεθα, τοῦ τ̃ὸ εἰρωνείας σχῆμα τοῦ ὀφθαλμῶν ἡμ̃ῶν κεκρυμμένου, ἐὰν μὴ τ̃ῆς ὀρθ̃ῆς ἐκκλησίας ἀνέχεσθαι Ἀρειανοίας. κατ̃ὰ ταῦτα δὲ καὶ τ̃ὸ, γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα κατεδεξάμεθα. ὅτι γὰρ τ̃ὸ ποιηθέντα κοινὸν ἔφασκον εἶναι) τοῦ ῥήματος τ̃ῶν λοιπ̃ῶν κλισμάτων τ̃ῶν ἀφ' ὧν ὁ υἱὸς γυμνοῦται, ὧν οὐδὲν ὅμοιον ἔχειν τ̃ὸν υἱόν. ἀφ' οὗ μηδὲ εἶναι αὐτ̃ὸν ποίημα τοῖς δι' αὐτ̃οῦ γυμνοῦσιν ἐμφερὲς, κρείττονος δὲ ἢ κατ̃ὰ ποίημα τυγχάνειν οὐσίας, ὧν οὐκ ἐκ τ̃οῦ παρ̃ὸς γεγυμνῆσθαι διδάσκει τ̃ὰ θεῖα λόγια, τοῦ ῥήματος τ̃ῆς γεννήσεως τ̃ὸ ἀνεπιλογίστου πᾶσι γυμνητ̃ῇ φύσει τυγχάνοντος. οὕτω δὲ καὶ τ̃ὸ, ὁμοούσιον εἶναι) τ̃ῷ παρ̃ὶ τ̃ὸν υἱόν, ἀφ' ἑτέρας ὁμ̃ῆς ὁ λόγος σωίζησιν, οὐ κατ̃ὰ τ̃ὴν φορμ̃ὴν τ̃οῦ ῥήματος, οὐδὲ τοῖς ἀνυπάρκτοις ζώοις προσαπλησίως. οὔτε γὰρ κατ̃ὰ διαίρεσιν τ̃ὸ ὑσίας, οὔτε κατ̃ὰ ἀποτομὴν, ἀλλ' οὐδὲ καθ' ὁλ̃ὰ πάθος, ὃν ῥηθ̃ὴν, ἢ ἀμοιώσιν τ̃ῆς τοῦ παρ̃ὸς δυνάμεως. τούτων γὰρ ἀπρ̃ώτων ἀλλότριον εἶναι) τ̃ῷ τοῦ ἀγεννήτου παρ̃ὸς φύσιν. προσαληθὲς δ' εἶναι) τ̃ὸ ὁμοούσιον τ̃ῷ πατρὶ, τοῦ μηδεμίαν ἐμφέρειαν τοῦ πρὸς τ̃ὰ γεννητ̃ὰ κλίσματα τ̃ὸν υἱόν τ̃οῦ θεοῦ φέρειν, μόνῳ δὲ τ̃ῷ πατρὶ τ̃ῷ γεγεννηκότι κατ̃ὰ πάντα ῥ̃ήματα ὅμοιον, καὶ μὴ εἶναι) ἐξ ἑτέρας τινὸς ὑποστάσεως ἢ οὐσίας, ἀλλ' ἐκ τ̃οῦ παρ̃ός. ᾧ δὲ αὐτ̃ῷ τοῦτον ἐρμηνευθ̃ῆναι τ̃ὸν ῥήματος, καλῶς ἔχειν ἐφάπαξ συγκαταθέσθαι. ἐπεὶ δὲ τ̃ῶν παλαιῶν λογίων τινὰς, καὶ ὑπερφυῶς ὑποσκόπους, καὶ συνετωτέρας ἐγνωμεν ὑπὲρ τ̃ῆς τ̃οῦ παρ̃ὸς καὶ υἱοῦ θεολογίας τ̃ὰ ὁμοουσίου συνεχρησαμένους ὀνόμασι. Ταῦτα μὲν οὖν τ̃ὸ ἐκ τεθείσης εἰρήσθω πίστεως, ἣν συνεφωνήσαμεν οἱ πρ̃ῶτοι, οὐκ ἀνεξετάστως, ἀλλὰ κατ̃ὰ τ̃ὰς ἀποδοθείσας Ἀρειανοίας ἐπ' αὐτ̃οῦ τοῦ θεοφιλεστάτου βασιλέως ἐξεταθείσας, καὶ τοῖς εἰρημένοις νομισθ̃οῖς ξυνομολογηθείσας. καὶ τ̃ὸ ἀναθεματισμὸν δὲ τὸν μετ̃ὰ τ̃ὴν πίστιν τ̃ὴν τεθ̃ῖσαν δεκτὸν εἶναι) ἡγησάμεθα, διὰ τ̃ὸ ἀπείρηται ἀγεγράφοις χρ̃ῆσθαι φωναῖς, δι' ἃς ῥᾳδίαν ἡ πᾶσα ἐγεγόνει συγχυσις καὶ ἀκαταστασία τ̃ῶν ἐκκλησίας. μηδεμιᾶς γοῦν θεοπνεύστου γραφ̃ῆς, τ̃ὸ, ἐξ οὐκ ὄντων, καὶ τ̃ὸ, ὡς ποτὲ ὅτε οὐκ ἦν, καὶ τοῖς ἔξωθεν ἀπειλεγμένοις κεχρημένης, οὐκ ἀλόγως ἐφάνη ταῦτα λέγειν καὶ διδάσκειν. ᾧ καὶ αὐτ̃ῷ καλῶς δόξαντι σωεθέμεθα, ἐπεὶ μὴ ὂν ὡς τοῦ τούτου χρόνου τούτοις εἰώθαμεν συγκεχρ̃ῆσθαι τοῖς ῥήμασιν. ἔτι μὲν τ̃ὸ ἀναθεματίζειν, τ̃ὸ τοῦ γεννηθ̃ῆναι οὐκ ἰῶ, οὐκ ἄτοπον νομίσαντι, ὡς τοῦτο πᾶσι μὲν ὁμολογεῖσθαι ἐστὶ) αὐτὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ἸΗΣ Χ̃ΡΣ ὁρκα γεννήσεως. ἤδη γ' ὁ θεοφιλέστατος ἡμ̃ῶν βασιλεὺς ὡς λόγῳ κατεσκεύασε, καὶ κατ̃ὰ τ̃ὸ εἰθισμένον αὐτ̃ῷ γεγονέναι τὸ τοῦ πρ̃ώτων ἀγώνων ἐστὶ) αὐτὸν. ἐπεὶ καὶ τ̃ὴν ἐνεργείᾳ γεννηθ̃ῆναι, δυνάμει ἰῶ ἐν ὡ πατρὶ ἀγεννήτως, ὄντος τ̃ῷ παρ̃ὸς ἀεὶ παρ̃ὸς, ὡς καὶ βασιλέως ἀεὶ, καὶ σωτ̃ῆρος, καὶ δυνάμει πρ̃ώτου ὄντος ἀεὶ τε καὶ κατ̃ὰ τ̃ὰ αὐτ̃ὰ καὶ ὡσαύτως ἔχοντος. Ταῦτα ὑμ̃ῖν ἀναγκαίως διεπεμψάμεθα ἀγαπητοὶ, τ̃ὰ κεχρημένα τ̃ῆ ὑμετέρας ἐξετάσεως τ̃ῇ

καὶ συγκαταθέσεως φανερὰ καθιστάντες. ὡς ἀλόγως ποτε μὴν καὶ μέχρις ὑστάτης ὥρας ἰσάμεθα ὅτι ἡμῖν τὰ ἑτερόϊως γραφέντα πεφοίκασιν. ὁτὲ δὲ ἀφιλονείκως τὰ μὴ λυποῦντα κατεδεξάμεθα, ὅτι ἡμῖν ἀγνωμόνως τῶν λόγων ἀξιπάζοισι τ' ὀφθαλμοῖσιν, ἐμφανῆ σύμπαξιν ἔχειν ἔδοξε τοῖς ὑφ' ἡμῶν αὐλιῶν ἐν τῇ πεφεκτεθείσῃ πίστει ὁμολογημένοις.

ιγ΄ Οὐ μὴν οὖν οὐ κατὰ τίς ἡ τ' ὁμοουσίου πρόσρησις, οὐδὲ ὑπὸ τῶν πρὸ σωσαθεσιαθέντων πατέρων ἀξιουρεθεῖσα, ἀλλ' ἀνώθεν ἐκ προφόνων εἰς ἐγγόνους καταξεμένη, σαφῶς μεμαρτύρηκεν ὁ Εὐσέβιος. ὅτι δὲ καὶ ἀπαθὲς, οἱ τὰ ὅμοια σωσαθεσιαθέντες συμφώνως τὰ ἐκτεθεῖσθαι κατεδέξαντο πίστιν, κἀνταῦθα ἔφη. καὶ πάλιν ἐν ἑτέρῳ συγγράμματι μάρτυρι, τοῦ μεγάλου κωνσταντίνου τὰ πολιτεία ἀφημίας γράφων. λέγει δὲ οὕτως. Ὁ μὲν δὴ ταῦτ' εἰπὼν ῥωμαϊκῇ γλώττῃ, ὑφερμηνεύοντος ἑτέρου πρεσβύτου τ' λόγον τοῖς τ' συνόδου προέδροις. ἐνταῦθα δὴ οἱ μὲν ἀρχάμενοι, κατηκολούθουν τοῖς πέλας· οἱ δ' ἀπελογοῦντό τε καὶ ἀντεμέμφοντο, πλείστων δήπου ὑφ' ἑκατέρου ταγμάτος προτεινομένων. πολλῆς τε ἀμφιλογίας τὰ προκείμενα σιωπησαμένης, ἀνεξικάκως ἐπεκρότησε ὁ βασιλεὺς τοῖς πρώτοις, σχολῇ τε ἀνέκαθεν τὰς προτάσεις ὑπεδέχετο, ἐν μέρει τε ἀντιλαμβανόμενος ὧν πρὸς ἑκάστου ταγμάτος λεγομένων, ἠρέμα σιωπᾶν τοὺς φιλονείκως ἐνισταμένους, προφῶς τε ποιούμενος τὰς πρὸς ἕκαστον ὁμιλίας. ἡδέως τε τῇ φωνῇ ὅτι μηδὲ ταύτης ἀμαθῶς εἶχε, γλυκεῖός τις ὢν καὶ ἡδύς, τοῖς μὲν συμπείθων, τοῖς δὲ καὶ δυσωπῶν ᾧ λόγῳ, τοὺς δ' ἃ λέγοντας ἐπαινῶν· πάντας δὲ εἰς ὁμόνοιαν ἄγων, ἕως ὅτε ὁμογνώμονας, καὶ ὁμοδόξους αὐτοὺς ὅπερ τοῖς ἀμφισβητουμένοις ἅπασι καλέσησε. ὡς ὁμόφωνον μὲν κατῆσαι τὴν πίστιν, τ' δὲ σωτηρίου ἑορτῆς τ' ἀνάστασιν πᾶσι τοῖς πᾶσιν ὁμολογηθῆναι καιρόν. ἐνεργοῦτο δὲ ἤδη καὶ ἐλλειφῆ ἰσονομειώσεως ἑκάστου τὰ κοινῇ δεδογμένα. καὶ μηδὲν βεβαίως πάλιν ἐξ ταῦτα πεφυτέθηκεν. οὕτω δὴ σωταξάμενος, ὅπερ τὰ σφῶν οἰκεῖα τοῖς πάντας ἐπιμέλειαν ἠφίει. οἱ δὲ ἐπιμήκεσαν σὺν εὐφροσύνῃ. ἐκεῖθεν τε ὁ λοιπὸν πᾶσι μία γνώμη ἡ πᾶσι ὁ βασιλεὺς συμφωνηθεῖσα, ζωαπολούων ὡς περ ὑφ' ἑνὶ σώματι τῶν ἐκ μακροῦ διηρημένων. καὶ δὴ χαίρων ὁ βασιλεὺς ὅπερ ὃ κατορθώθη, τοῖς μὴ πάντυχοῦσι τῇ ζωοδώτῃ καρπὸν ἀθαλῆ δι' ὑπισχνεῖτο ἐδωρεῖτο. λαοῖς τε πᾶσι τοῖς τ' κατ' ἀγορὰς, καὶ τοῖς ἀμφὶ τὰς πόλεις, χρημάτων ἀφθόνους ποιεῖσθαι διαδόσεις διεκελεύετο, ὧδέ πη χαίρων τῷ ἑορτῷ τ' εἰκοσαετοῦς βασιλείας. ἐδόκει μὲν οὖν τοῖς τὰ ἀρείου φρονοῦσιν, εἰ καὶ τοῖς ἀνοήτοις παρῆσιν αὐτολέξαν οὐκ ἐνόμιζον δυσεβεῖν, οὕτω γοῦν πιστεύειν ὃν θαυμάζειν εἰώθασι, σύμφωνον γεγενῆσθαι τῷ ὁμολογίᾳ ἐκείνῳ διδάσκοντι. ὅπερ δὲ καὶ πρὸς τὰς τῶν οἰκείων πατέρων διδασκάλων δόξας, ἐκεῖνο τὸ ἀρείου τ' αἱρέσεν μεμαθηκότας καὶ φείκης γέμουσι τελοῦσι, φυγεῖν πάντη δεινὰ τ' ἐκ' ἐκείνου τεθεῖσθαι ἀσέβειαν. ὅπερ ὃ εἰκὸς μὴ πάντας εἰδέναι τὸ θανάτου τ' τρόπον, ἐγὼ καὶ τὸ ἦν ὡς ἐγένετο διηγήσομαι.

ιδ΄ Πλέον ἔτος ἐν ἀγεξανδρείᾳ διατείψας τ' χρόνον, ὅπισω μάσαι πάλιν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς συλλόγοις ἐβούλετο, χρόνου μόνος τῷ ἀσεβείᾳ, καὶ τῷ ἐκτεθεῖσθαι ἐκεῖνο τῶν πατέρων ὁμολογίαν ὑπισχνούμενος δέχεσθαι. ὡς δὲ οὔτε τ' θεῖον ἐκεῖνον ἀγέξανδρον ἔπεισεν, οὔτε μὴν ἀθανάσιον τὸν τῆς ἐκείνου πεφεδρείας καὶ

δρείας καὶ

δρείας καὶ εὐσεβείας διάδοχον, πάλιν διὰ τῆς εὐσεβίου τοῦ νικομηδέως σπουδῆς, εἰς τὴν κωνσταντινούπολιν ἔδραμε. τὰ δ' ὑπ' ἐκείνου τυρευθέντα καὶ ὑπὸ τοῦ δικαίου ψηφισθέντα κριοῦ, ἄμεινον ὁ πάντα ἄριστος ἀθανάσιος ἐν τοῖς πρὸς ἀπίωνα διηγήσατο γράμμασιν. ἐγὼ δὲ καὶ τοῦτο τὸ μέρος ἐντάξω τῇ συγγραφῇ. Ἐγὼ μὲν οὐ παρήμην ἐν τῇ κωνσταντινουπόλει ὅτε τετελεύτηκεν ἐκεῖνος. μακάριος δὲ ὁ πρεσβύτερος παρῆν, καὶ κείνου λέγοντος ἤκουσα. ἐκέκλητο μὲν παρὰ κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως ἄρειος ἐκ σπουδῆς τῶν περὶ εὐσέβιον. εἰσελθόντα δὲ τὸν ἄρειον ἀνέκρινεν ὁ βασιλεὺς, εἰ τὴν πίστιν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἔχοι. αὐτὸς τὲ οὖν ὤμοσε πιστεύειν ὀρθῶς, καὶ ἔγγραφον ἐπιδέδωκε πίστεως, κρύψας μὲν ἐφ' οἷς ἐξεβλήθη τῆς ἐκκλησίας ὑπὸ ἀλεξάνδρου τοῦ ἐπισκόπου, ὑποκρινάμενος δὲ τὰς ἀπὸ τῶν γραφῶν λέξεις. ὁμόσαντα τοίνυν αὐτὸν μὴ πεφρονηκέναι ἐφ' οἷς ἐξέβαλεν αὐτὸν ἀλέξανδρος, ἀπέλυσεν εἰρηκώς. εἰ ὀρθή σου ἡ πίστις ἐστὶ, καλῶς ὤμοσας. εἰ δὲ ἀσεβὴς ἐστιν ἡ πίστις σου καὶ ὤμοσας, ὁ θεὸς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κρῖναι τὰ κατὰ σέ. οὕτω δὴ οὖν αὐτὸν ἐξελθόντα παρὰ τοῦ βασιλέως, ἠθέλησαν εἰσαγαγεῖν αὐτὸν εἰς τὴν ἐκκλησίαν οἱ περὶ εὐσέβιον τῇ συνήθει αὐτῶν βίᾳ. ἀλλ' ὁ τῆς κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπος ὁ μακαρίτης ἀλέξανδρος ἀντέλεγε, φάσκων μὴ δεῖν εἰς κοινωνίαν δεχθῆναι τὸν τῆς αἱρέσεως εὑρετήν. καὶ λοιπὸν οἱ περὶ εὐσέβιον ἠπείληξ' ὅτι ὥσπερ μὴ θελόντων ἡμῶν ἐποιήσαμεν αὐτὸν κληθῆναι παρὰ βασιλέως, οὕτως αὔριον κἂν μὴ κατὰ γνώμην σου τυγχάνῃ, (ἀναχθήσει) ἄρειος μεθ' ἡμῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ταύτῃ. σάββατον δὲ ἦν ὅτε ταῦτα ἔλεγεν. ὁ τοίνυν ἐπίσκοπος ἀλέξανδρος ἀκούσας ταῦτα καὶ πάνυ λυπηθεὶς, εἰσελθὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὰς χεῖρας ἄρας πρὸς τὸν θεὸν, ἀπωδύρατο, καὶ ῥίψας ἑαυτὸν ἐπὶ πρόσωπον ἐν ᾧ ἱερατείῳ, κείμενος ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἤυχετο. παρῆν δὲ καὶ μακάριος εὐχόμενος σὺν αὐτῷ, καὶ ἀκούων τῆς φωνῆς αὐτοῦ. παρεκάλει δὲ δύο ταῦτα λέγων, εἰ ἄρειος αὔριον συνάγει), ἀπόλυσον ἐμὲ τὸν δοῦλόν σου, καὶ μὴ (ἀναπολέσῃς εὐσεβῆ μετὰ ἀσεβοῦς. εἰ δὲ φείδῃ τῆς ἐκκλησίας σου, οἶδα δὲ ὅτι φείδῃ, ἔπιδε ἐπὶ τὰ ῥήματα τῶν περὶ τὸν εὐσέβιον, καὶ μὴ δῷς εἰς ἀφανισμὸν καὶ ὄνειδος τὴν κληρονομίαν σου. καὶ ἆρον ἄρειον, ἵνα μὴ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, δόξῃ καὶ ἡ αἵρεσις συνεισέρχεσθαι αὐτῷ, καὶ λοιπὸν ἡ ἀσέβεια συνεισέλθῃ αὐτῷ ὡς εὐσέβεια. ταῦτ' εὐξάμενος ὁ ἐπίσκοπος ἀνεχώρησε, πάνυ φροντίζων. καὶ γέγονέ τι θαῦμα φρικτὸν καὶ παράδοξον. τῶν γὰρ περὶ εὐσέβιον ἀπειλησάντων, ὁ μὲν ἐπίσκοπος προσηύξατο. ὁ δὲ ἄρειος ἐθάρρει τοῖς περὶ εὐσέβιον, πολλά τε φλυαρῶν, εἰσῆλθεν εἰς καθέδρας ὡς διὰ χρείαν τῆς γαστρὸς, καὶ εὐθέως κατὰ τὸ γεγραμμένον πρηνὴς γενόμενος, ἐλάκησε μέσος, καὶ πεσὼν εὐθὺς ἀπέψυξεν, ἀμφοτέρων τὲ τῆς κοινωνίας καὶ τοῦ ζῆν ἀπεστερήθη.

Τὸ μὲν οὖν τέλος τοῦ ἀρείου, τοιοῦτον γέγονε. καὶ οἱ περὶ εὐσέβιον μεγάλως αἰσχυνθέντες, ἔθαψαν τὸν ὁμόφρονα ἑαυτῶν. ὁ δὲ μακαρίτης ἀλέξανδρος χαιρούσης τῆς ἐκκλησίας τὴν σύναξιν ἐπετέλεσεν ἐν εὐσεβείᾳ, καὶ ὀρθοδοξίᾳ, σὺν πᾶσι τοῖς ἀδελφοῖς, εὐχόμενος καὶ δοξάζων μεγάλως τὸν θεὸν, οὐχ' ὡς ἐπιχαίρων ᾧ θανάτῳ, μὴ γένοιτο. πᾶσι γὰρ ἀπόκειται τοῖς ἀνθρώποις ἀποθανεῖν ἅπαξ. ἀλλ' ὅτι τοῦτο ὑπὲρ τὰς ἀνθρώπων κρίσεις ἐδείχθη. αὐτὸς γὰρ ὁ κύριος δικάσας τοῦ ἀπειλαῖς τῶν περὶ εὐσέβιον, καὶ τῇ εὐχῇ ἀλεξάνδρου, κατέκρινε τὴν ἀρειανὴν αἵρεσιν, δεί-

ξας αὐτὴν ἀναξίαν οὖσαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας, καὶ πᾶσι φανερώσας· ὅτι καὶ τοῦ βασιλέως, καὶ πάντων ἀνθρώπων ἔχῃ τὴν μαρτυρίαν ἢ τῶν τοιαύτην, ἀλλὰ παρ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας κατεκρίθη. τοιαῦτα τῶν πονηρῶν σπερμάτων ὁ ἄρχηγος ἀρεμάνθους δράγματα, καὶ τῶν μὴ ἐσομένων κολαστηρίων ἰδὼν τὰ τοιαῦτα, τὰ οἰκεῖα ἀσεβήματα ἀναμφιβόλως κατηγόρησε. ἐγὼ δ' ὅτι τὴν τῆς βασιλικῆς εὐσεβείας διήγησιν τελέσομαι. πᾶσι γὰρ τοῖς ὑπὸ τὴν ῥωμαίων τελοῦσιν ἡγεμονίαν ἐπέσχε δήμοις, τὰ μὲν τοιαῦτας αὐτοῖς ἐξαπάτης ἀπαλλαγὴν παρεχῶν. τὴν δὲ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν μαθητὴν διδασκαλίαν τοιαῦτα πάντα τὴν ἀπώλειαν τῆς ἀληθείας ξεναγῶν. τοῖς δέ γε κατὰ πόλιν ἐπισκόποις ὅτι τὰς τῶν ἐκκλησιῶν οἰκοδομίας διήγειρεν, οὐ γράμμασι μόνον ὅτι ἦν τοιαῦτα φανερὰ καὶ χρήματα φιλοτίμως δωρούμενος, καὶ τὰ τῶν οἰκοδομίας δαπανήματα χορηγῶν. δηλοῖ ὃ καὶ τὰ γραφέντα τοῦτον ἔχοντα τὸν τρόπον.

Νικητὴς κωνσταντῖνος, μέγιστος, σεβαστὸς, εὐσεβέστατος.

ιε' Εως τὸ παρόν τοις χρόνου τὰ ἀγώνια βουλήσεως, καὶ τυραννίδος τοὺς ὑπηρέτας τῆς σωτῆρος χειρὸς διωκούσης, πεπίστευκα ἐγὼ ἀκριβῶς ἐμαυτὸν πέποικα, πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν τὰ ἔργα, ἢ κατὰ ἀμαθείας διεφθάρθαι, ἢ φόβῳ τῶν ὑπεικούσης ἀδικίας ἧττονα τῆς ἀξίας γεγονέναι ἀδελφὲ τοσοῦτον ἐφιλεσταλε. νυνὶ δὲ τῆς θεοσεβείας ἀποδοθείσης, καὶ τοῦ δράκοντος ἐκείνου ἀπὸ τῶν τῆς κοινῆς διοικήσεως, θεοῦ μᾶλλον τοῦ μεγίστου προνοίᾳ, ἡμετέρᾳ δὲ ὑπηρεσίᾳ ἐκδιωχθέντος, ἡγησάμην καὶ πᾶσι φανερὸν γεγονέναι τὴν θείαν δυνάμιν, καὶ τοῖς ἢ φόβῳ, ἢ ἀπιστίᾳ, ἢ ἁμαρτήμασί τισι τοῦ πεπεσόντας, ὑπηγόντας τε τὴν ὄντως οὖσαν, ἧξεν ὅτι τὴν ἀληθῆ καὶ ὀρθὴν τοῦ θείου καλάσασιν. ὅσων τοίνυν ἢ αὐτὸς τοῦ ἱσασαν ἐκκλησιῶν, ἢ ἄλλους τοὺς κατὰ τόπον τοῦ ἱσαμένους ἐπισκόπους, πρεσβυτέρους τε ἢ διακόνους οἶδα, ὑπομνῆσαι σπουδάζειν τοῦ τὰ ἔργα τῶν ἐκκλησιῶν, ἢ ἐπανορθοῦσθαι τὰ ὄντα, ἢ εἰς μείζονα αὔξειν, ἢ οἶδα δὴ ἡ χρεία ἀπαιτεῖ καινὰ ποιεῖν. αἰτήσας δὲ καὶ αὐτὸς καὶ διὰ σοῦ οἱ λοιποὶ τὰ ἀναγκαῖα, τοῦ τε τῶν ἡγεμονιόντων καὶ τῆς ἐπιχωρίας τάξεως. τούτοις γὰρ ἐπέταξεν πᾶσι σπουδῇ ἐξυπηρετήσασθαι τοῖς ὑπὸ τὸ σὸν ὁσιότητος χειρισμοῖς. ὁ θεὸς διαφυλάξαι σε ἀδελφὲ ἀγαπητέ. Ταῦτα μὲν οὖν τοῦ τὸ τῶν ἐκκλησιῶν οἰκοδομίας τοῦς τοὺς καθ' ἑκάστην ἐπιχώριους ἐπέστειλεν. ὁποῖα δ' ἂν τοῦ τὸ ὧν ἱερῶν βιβλίων κατασκευῆς τοῦς εὐσέβιον ἔγραψε τὸ παλαιστῖνον, ἐξ αὐτῶν τῶν γραμμῶν καταμαθεῖν, εὐπετές.

Νικητὴς κωνσταντῖνος, μέγιστος, σεβαστὸς, εὐσεβέστατος.

ις' Κατὰ τὴν ἐπώνυμον ἡμῖν πόλιν, τὸ σωτῆρος θεοῦ σωτηριώδους προνοίας, μέγιστον πλῆθος ἀνθρώπων τῇ ἀγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ συνατέθεικεν ἑαυτὸ, ὡς πάντων ἐκτὸς πολλῷ λαβόντων αὔξησιν σφόδρα ἄξιον καταφανεσθαι, καὶ ἐκκλησίας ἐν αὐτῇ καταστῆναι πλείους. τοιγάρτοι δέδοκται τοῦ θυμῶτατα τὸ δόξαν τῇ ἡμετέρᾳ προαιρέσει. πρέπον γὰρ κατεφάνη δηλαδὴ τοῦτο τῇ σῇ συνέσει· ὅπως αἱ πεντήκοντα σωμάτια ἐν διαφόροις ἐκκλησίοις, ἀναμάγωσά τε καὶ τοῦς τὴν χρῆσιν ἀναδεχόμενα ὑπὸ τεχνιτῶν καλλιγράφων καὶ ἀκριβῶς τὸ τεχνικὸν ὑπεσταλμένων γραφῶναι κελεύσας, τῶν θείων δηλαδὴ γραφῶν, ὧν μάλιστα τῶν τε ὑπισκόπου καὶ τὴν χρῆσιν τῆς ἐκκλησίας λόγῳ ἀναγκαίαν

γινώ-

εἰ) γινώσκεις. ἀπέσταλ) δὲ γράμματα παρὰ τῆς ἡμετέρας ἡμερότητος πρὸς τὸν τῆς διοικήσεως καθολικόν· ὅπως δὴ πρώτα τὰ πρὸς τὸν ὑπισχνούμενον αὐλῶν ἐπιτήδεια παραχεῖν φροντίσῃ. ἵνα γὰρ ὡς τάχιστα γραφέντα σφόδρα καταστολαθείη, τῆς σῆς ὑπομνήσεις ἔργον τοῦτο γενήσεται). καὶ γὰρ δύο δημοσίων ὀχημάτων ἐξουσίαν εἰς Δρακοντίδα ἐκ τῆς αὐθεντίας τῆς γράμματος ἡμῖν τούτου λαβεῖν σε προσήκει. οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα καλῶς γραφέντα, καὶ μέχρι τῶν ἡμετέρων ὤτων ἐλθόντα Δρακοντίδη, ἑνὸς δηλαδὴ τοῦ πληρούντος τὴν ἐκ τῆς σῆς ἐκκλησίας διακόνων, ὃς ἐπειδὴ ἂν ἀφίκηται πρὸς ἡμᾶς, τὴν ἡμετέρας πειραθήσεται φιλανθρωπίας. ὁ θεός σε Δράφυλάξῃ ἀδελφὲ ἀγαπητέ. ἐγὼ μὲν οὖν καὶ ταῦτα τεκμηριωσάμην, μᾶλλον δὲ διδάξαι σαφῶς, ὅπως ὁ πολύφημος βασιλεὺς πᾶσιν εἰς τὰ θεῖα μετέθηκε τὴν ἀσυδίαν. προσθήσω δὲ ὅμως τοῖς εἰρημένοις καὶ τὸ ἐκτὸς ἀμφίβολον κατορθωθέν. μαθὼν γὰρ ὡς οἱ κορυβαντιῶντες, καὶ πρὸς ὧν εἰδώλων θεραπείαν βεβακχευμένοι, τὴν μὲν δεισιδαιμονίαν κατέχωσαν τάφον, λήθην προβαλόντες φιλονεικοῦντες τῆς ἐκτὸς τὸν μνήμην. ὅπερ τοίνυν δὲ νεὼν τὴν ἀκολάστου δαίμονος ἐδομήσαντο τοῖς πρόθυμοις ὠδῖσι ὑπερωδίζοντες· καθαιρεθῆναι μὲν προσέταξε τὸ μυσαρὸν οἰκοδόμημα· ὃν δὲ χρὼς ἐκτὸς ὂν ἀναγέσι μολυνθέντα θυσίαις ἐκπεπορθῆναι, καὶ πόρρω που ῥιφῆναι τοῦ ἄστεος, εἶτα νεὼν οἰκοδομηθῆναι μείζονά τε καὶ κάλλιστον. δηλοῖ δὲ ταῦτα σαφέστερον ἡ ὑπὲρ τοῦ τόπου ἐπιστολή, ἐν ᾗ πρὸς ὃν προέδρου τὴν ἐκκλησίας ἐκείνης ἀπέστελλε. μακάριος ὁ ἐν οὗτος, οὗ καὶ πρόσθεν ἐμνήσθημεν, ὃς καὶ τὴν μεγάλης κεκοινωνήκει συνῳδοῦ, καὶ τὴν ἀρείου συνοῦσιν ἀνοσίοις κατηγωνίσατο βλασφημίαν. ἔστι δὲ αὕτη.

Νικητὴς κωνσταντῖνος μέγιστος, μακαρίῳ. Τοσαύτην τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ὑστέρησεν ἐστὶν ἡ χάρις, ὡς μηδεμίαν λόγων χορηγίαν τῶν πρόσθεν θαυμαζομένων ἀξίαν εἶναι δοκεῖν. τὸ γὰρ γνώρισμα τῆς ἀναβάσεως ἐκείνου πάθους, ὑπὸ τῇ γῇ πάλαι κρυπτόμενον, τοσαύταις ἐτῶν περιόδοις λαθεῖν, ἄχρις οὗ Δρὰ τῆς κοινοῦ πάντων ἐχθροῦ ἀναιρέσεως ἤδη θεραπείσι τοῖς ἑαυτῆς θεράπουσιν ἀναδύμπειν ἔμελλεν, πᾶσιν ἔκπληξιν ὡς ἀληθῶς ὑπερβαίνει. εἰ γὰρ πάντες οἱ Δρὰ πάσης τῆς οἰκουμένης εἰ) δοκοῦντες σοφοὶ εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ συνῳδήσαντες ἄξιόν τι τῆς προσηγορίας ἐθέλουσιν εἰπεῖν, οὐδὲ ἂν πρὸς τὸ βραχύτατον ἀμιλληθῆναι δυνήσονται. ὅπερ τοσοῦτον πᾶσιν αὐθεντικὸν λογισμοῦ χωρητικὴν φύσιν ἡ τοῦ θαύματος τούτου πίστις ὑπερβαίνει, ὅσῳ τῶν αὐθεντικῶν τὰ οὐράνια συνέσχηκεν εἰ) δυνατώτερα. διὰ τοῦτο μοι δοκῶ ἀεὶ καὶ πρῶτος καὶ μόνος ὀφθῆναι. ἵν' ὥσπερ ἑαυτῷ ὅσημέραι καινοτέροις θαύμασιν ἡ τῆς ἀληθείας πίστις ὑποδείκνυσιν, ὕστερος καὶ αἱ ψυχαὶ πάντων ἡμῶν πρὸς τὸν ἄγιον νόμον εὐφροσύνη καὶ ὁμογνώμονι προθυμίᾳ ἀσυδαιότεραι γένωνται. ὅπερ ὑπὲρ πᾶσιν εἰ) νομίζω φανερὸν, ἐκκλησίαν μάλιστά σε πεπεῖσθαι βούλομαι. ὡς πρὸ πάντων μοι μᾶλλον μέλει, ὅπως τὸν ἱερὸν ἐκκλησίαν τόπον ὁ θεὸς προστάγματι αὐτοῦ εἰδώλου προθήκης, ὥσπερ τινὸς ὑπειλημμένου βάρους ἐκούφισα, ἅγιον μὲν ἐξ ἀρχῆς θεοῦ κρίσει γενόμενον, ἁγιώτερον δὲ ἀποφανθέντα, ἀφ' οὗ τὸ τοῦ σωτηρίου πάθους πίστει εἰς φῶς προήγαγον, οἰκοδομήμασι κάλλει κοσμήσω μου. προσήκει τοίνυν τὴν σὴν ἀξίνειαν οὕτως ἅπασι τὸ καὶ ἑκάστου ἡμῶν δικαίων ποιήσασθαι προθυμίαν, ὡς οὐ μόνον βασιλικὴν τῆς πρωταρχῆς βού-

ῶνα, ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ τοιαῦτα ψευδῆ ὡς πρώτα τὰ ἐφ' ἑκάστης καλλιστεύοντα πόλεως, ὑπὸ τοῦ κτίσματος τούτου νικᾶσθαι. καὶ περὶ τῆς ὧν τοίχων ἐλάσεώς τε καὶ καλλιερείας, δρακιλλιδῷ τῷ ἡμετέρῳ φίλῳ τῷ διέποντι ὧν λαμπρεσβάτων ἐπαρχῶν μέρη, καὶ τῷ τῆς ἑπαρχίας ἄρχοντι, πρὸ ἡμῶν ἐγκεχείρικε τὴν φροντίδα μηνῶσκε. κεκέλευσαι γὰρ ὑπὸ τῆς ἐμῆς εὐσεβείας καὶ τεχνίτας καὶ ἐργάτας καὶ πρώτης ὅσα περὶ τὴν οἰκοδομικὴν ἀναγκαῖα τυγχάνειν παρὰ τῆς σῆς καταμάθοιεν ἀξιοπιστίας, πάντα χρῆμα παρὰ τῆς ἐκείνων προθυμίας ἀποσαλεῦσαι. περὶ δὲ τῶν μαρμάρων εἴτ' οὖν μὴ μάρων, ἃ δὴ καὶ νομίσας εἶναι μαλακώτερά τε καὶ χρυσοειδέστερα ἀνθεῖν, σωφρόνως ἠνιώχησε, πρὸς ἡμᾶς γράψαι παρήνεσεν· ἵν' ὅσων δὴ καὶ ὁποίων χρείαν εἶναι παρὰ τῆς σῆς γραμματείας ὑπογνῶμεν, ταῦτα πρυτανεύσει μετενεχθῆναι δυνηθῇ. πρέπον γὰρ τοῦ κόσμου θαυμασιώτερον ὑπάρχειν, κατ' ἀξίαν φαιδρυνούσης δίκαιον. περὶ δὲ τῆς βασιλικῆς καμάρας πότερον λακωνικῆς, ἢ παρὰ τίνος ἑτέρας ἐργασίας ψευδῆ δοκεῖ, παρὰ σοῦ γνῶναι βουλόμεθα. εἰ γὰρ λακωνικὴ εἶναι μέλλοι εἶναι, δωρήσεται καὶ χρυσῷ καλλωπισθῆναι. ὃ λιπόμενον, ἵνα ἡ σὴ ὁσιότης τοῖς παρεφημένοις δικαίοις τάχος γνωρισθῆναι ποιήσῃ, ὅσων τε καὶ ἐργατῶν καὶ τεχνιτῶν καὶ δυνάμεως χρεία, ἃ καὶ παρὰ ἐμοῦ θέως δυνερείκειν σπούδασον, οὐ μόνον περὶ ὧν μαρμάρων τε καὶ κιόνων, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς λακωνικῆς, εἴγε καὶ τοῦτο κάλλιον ὑπάρχειν δοκεῖ. ὁ θεός σε διαφυλάττοι ἀδελφὲ ἀγαπητέ.

ιη' Τούτοις τοῖς γράμμασιν οὐκ ἀμέλει τὴν διανόησιν, ἀλλ' αὐτὴ τοῦ βασιλέως ἡ μήτηρ, ἡ καλλίπαις ἐκείνη, καὶ παρὰ πάντων ἀδρυνθεῖσα τὴν εὐσέβειαν, ἡ τὸν μέγαν τοῦτον φωστῆρα τεκοῦσα, καὶ τὴν τῆς εὐσεβείας αὐτῷ παρενεγκοῦσα ἔφιν, αὕτη τὴν τῆς ὁδοιπορίας πόνων ἀναπαυθεῖσα, ἐκ τῆς γήρως ἀναλαμπούσης τὰ πάντα, παρὰ μὲν ὀλίγου τῆς τελευτῆς τὴν ἀποδημίαν ταύτην ἐποιήσατο, ὀλβιόκοντος δὲ τοῦ βίου τὸ τέρμα κατέληφεν. ὅπου δὲ τὸ χωρίον ἐκάθισεν εἶδεν, ὃ τῆς κοινῆς σωτηρίας τὰ πάθη διεξαμένου, λύπης μὲν τὸν μυχρὸν ἐκάθισεν νεὼν καταλυθῆναι καὶ τὸν χῶν ἐκφορηθῆναι παρεσκεύασε. δήλου δὲ τὸ κεκρυμμένου τάφου γεγυμνωμένου, ὥφθησαν τρεῖς παρὰ τὸ μνῆμα τὸ δεκανικὸν κατεχωσμένοι σανίδες. καὶ ὅτι μὲν εἷς ἐκ τούτων ὁ τοῦ δεκάτου ἡμῶν καὶ σωτῆρος ἵππος χρυσοῦ ἐτύγχανεν ὤν, οἱ δ' ἕτεροι τῶν σὺν αὐτῷ παρεσπαρθέντων λησῶν ἀναμφισβήτητος ἐπίστευον ἅπαντες. ἠγνόουν δὲ ὅμως ὃν τῷ δεκανικῷ πεπλάσθαι σώματι, καὶ τοῦ χαλκοῦ ἄμαλον τὴν λιθάδα δοξάσθαι. ἀλλ' ὁ σωτὴρ ἐκεῖνος καὶ θεῖος ὄντως μακάριος ὁ τῆς πόλεως παρέδρος, τοιῷδε πόρῳ τὴν ἄποιαν δηλοῦσε. γυναικὶ γὰρ περιφανεῖ νόσῳ κατεχομένῃ μακρᾷ, ἔκαστον τῶν σανίδων ἐκείνων μετὰ παρευχῆς σπουδαίως παρεσκευακώς, ἔγνω τοῦ σωτηρίου τὴν δύναμιν. παραυτίκα γὰρ οὕτως ὡς γνωσθῆναι πεπλάσας τὴν χαλκῆν ἐκείνην ἐξήλασε νόσον, καὶ τὸ ἀνθρωπον ἀπέφηνεν ὑγιᾶ. οὕτω δὴ τοῦ βασιλέως ἡ μήτηρ μαθοῦσα τὸ πολυμόνον, τὸ ἦλων τὰ μὲν εἰς τὸ βασιλικὸν ἐνέδυσε κέρας, τοῦ παιδὸς κεφαλῆς παρὰ μηδυομένη, ἵνα τὰ τῶν πολεμίων ἀποκρούηται βέλη· τὰ δὲ ὧν τοῦ ἵππου ἀνέμιξε χαλινῷ, καὶ ἀσφαλῆ μηχανωμένη ὧν βασιλεῖ, καὶ παλαιᾶ παρεφθαρμένα πέρας ὑπολαβεῖσα. πόρρωθεν γὰρ ξαγχείας ὁ παρεφθαρμένος ἐδόα, καὶ ἕως τὸ ὑπὸ τῷ χαλινῷ τοῦ ἵππου ἄγιον τῷ κυρίῳ πανσκέπτοιτο. τοῦ δὲ σωτῆρος τὸ σανίδος, μοίραν μὴ ἐ-

μβύζινα τοῖς βασιλείοις ἀπένεμε. τὸ δὲ λοιπὸν, ἡκιστα ὀξὺ ὕλης ἀργυρείου ποιησαμβύη, ᾧ τ πόλεως δέδωκεν ὀπισθόπω, φυλάττειν προεγυήσασα τ ἔπειτα γλυφὰς τὰ τῆς σωτηρίας μυημόσυνα. πανταχόθεν ὁ πανδαπῆς ὕλης τεχνίτας ἀγείρασα, τοὺς μεγίστους ἐκείνους καὶ λαμπροτάτους νεὼς ἐδομήσατο. τὸ δὲ τούτων κάλλος καὶ μέγεθος, ἐκφεύσαν τὸν ἀγῶνα ὑπείληφα· πάντων, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τῶν φιλοθέων ἐκστάντων, καὶ θαυμαζόντων τὴν ἔργων τὴν πολυτέλειαν. πεποίηκε δὲ ἕτερον μυήμης ἄξιον ἡ πανεύφημος ἐκείνη καὶ ἀξιάγαστος βασιλίς. ταῖς γὰρ ἀφ' βίου τὴν παρθενίαν ἀσκούσαις, σὺν αγείρασα πάσας καὶ ὅπου σιδάδων πολλῶν ἀναπλήσασα, αὐτὴ θεραπαινίδος ἔργον ἐπλήρου, ἀφικομένη καὶ ὅλα τὰ δαιτρεῖσα, καὶ κύλικας ὀρέγουσα, καὶ οἰνοχοοῦσα, καὶ τραπέζαις ὑπὸ λέβητος φέρουσα, ἕ ὕδωρ τ ἐκείνων χερσὶν ὑπιχέουσα. ταῦτα καὶ ταὐτὰ τούτοις ὅμοια δράσασα, ἐπεμύηλθε μὴ τοῖς παῖδα. μετ' ὀλυμπίας δὲ εἰς ὃν ἕτερον μετέστη βίον, πλεῖστα τῷ παιδὶ τὰ εἰς τ εὐσεβοῦς πολιτείας ἐντειλαμένη, καὶ τ ἀξιεπαίνους αὐτὸν ὑπικλύσασα ἀλογίας. ἐκείνη μὲν οὖν μετὰ τὴν τελευτὴν ἡμῶν ἔτυχεν, ὁποίας τυχεῖν ἐχρῆν τὴν οὕτως ὑπιμβλῆς ἕ θερμῶς τ τῶν ὅλων τεθεραπευκυῖαν θεόν. οἱ δὲ τῆς ἀρείου συμμορείας τῶν παμπονήρων οὐκ ἐπελάθοντο βουλευμάτων. 187

Τούτου γὰρ δὴ ἕνεκα ταῖς τ πίστεως ὁμολογίας σπενδούσαις τ χερσὶν, ὡς αὐτὰ κώδια ἀπεικάσθαι, τὰ τῶν λύκων ἐργάσαντο. ὁ μὲν γὰρ θεῖος ἐκῆνος ἀληξάνδρος, ὁ τῇ πρεσβυτῇ καθαπονίσας τὸν ἄρειον, τὸν ἐυξείνιον λέγω· οὕτως γὰρ ἡ κωνσταντινούπολις κατ' ἐκῆνον ὠνομάζετο τὸν καιρὸν, εἰς τὸν ἀμείνω μετετέθη βίον. εὐσέβιος δὲ ὁ τ δυσεβείας σωτὴρ μικρὰ φροντίσας ὧν πρὸ βραχέος μετ' ἀνδρῶν σπουδαίων ἀρχιερέων ὅρων, παρανομήσας τὴν νικομήδειαν καταλιπὼν, ὃν τ κωνσταντινουπόλεως ἥρπασε θρόνον, ἀμέλιχρις τοῦ χρόνου, ὑπισχόμενος ὁμοῦ καὶ πρεσβυτέρους ἀπαγορεύοντος, ἐξ ἑτέρας εἰς ἑτέραν μὴ μεταβαίνειν πόλιν. θαυμαστὸν δὲ ὅσον τοῖς οὕτω τ τοῦ μονογνώστου μεμένηκε θεότητος, ἀδεῶς τοῖς ἀνόμοις πανταχοῦ νόμοις. οὐ νεῶ δὲ τοῦτο πρῶτον κεκαινοτόμηκεν, ἀλλὰ καὶ ἤδη πρότερον αὐτὸ τοῦτο τετόλμηκεν. τὴν βιρυτὸν γὰρ πάλαι πεπιστευμένος, εἰς τὴν νικομήδειαν μετεπήδησε. καὶ ταύτης δὲ μετ' τ σπουδὴν ἀφ' ὃ τῆς δυσεβείας πρόφωνες ἐξεκλάθη, καὶ σὺν αὐτῷ θεογόνιος ὁ νικαίας. καὶ τοῦτο δῆλον ὁ βασιλεὺς κωνσταντῖνος, δεύτερον ἀφ' γραμμῆς πεποίηκεν. ἐγὼ δὲ καὶ τὸ τέλος τ ὑπισχνῆς ἀνθέξω τῇ συγγραφῇ. ἐπέσχε δὲ ταῦτα νικομηδεῖσι. ἵς ἐστιν ὁ ταῦτα διδάξας οὕτως ἄκακον πλῆθος; εὐσέβιος δηλαδὴ ὁ τ τυραννικῆς ὠμότητος συμμύστης. ὅλη γὰρ τῶν ἀγίων πανταχοῦ τὰ ἰυφάννου γελυῆ) πρόσφυξ, πολλαχόθεν ὄστι σωρεῶν. τοῦτο μὲν γὰρ αἱ τῶν ὑπισχόπων σφαγαὶ ἀφαμβρτύρων). ἀγαὰ ὧν ἀγηθῶς ὑπισχόπων. ὅτο ὃ ἡ χαλεπωτάτη τ χριστιανῶν ἐκκλωξις ἀφερρῆ δίω δοᾷ. ταῦτὸν γὰρ τοῖς τῶν εἰς ἐμὲ γελυηβύων ὕβρεων νεῶ ἐρῶ, δι' ὧν ὅλη μάλιστα αἱ τῶν ἐναντίων μερῶν ἐπεφαμιλλύσαντο ζωδρομαί. ταῦτ καὶ ὀφθαλμοὺς καθασκόπους ἔπεμπε κατ' ἐμοῦ, καὶ μόνον οὐκ ἐνόπλους ᾧ τυράννῳ εἰσέφερεν ὑποψίας. μηδέ με τις οἰέσθω εἰ) πρὸς τὴν τούτων ἀπόδειξιν ἀποδύσκολον. ἔλεγχος γάρ ὄστιν ἀκριβὴς, ὅλη τοῖς πρεσβυτέροις καὶ τοῖς ἀφανόνοις τοῖς εὐσεβίῳ πρεπομβύοις φανεραῖς ὑπ' ἐμοῦ σὺν αἰτίᾳ γεγένηται. ἀγαὰ ταῦτα μὲ πρί-

ἡμι ἀ νεῶ ὃν ἀγανακτήσεως ἕνεκεν, ἀλλ' εἰς ἐκείνων αἰχμώλωτον ἐμοὶ πρὸ ενιώκες). ἐκδνο μόνον δέδοκα, ἐκδνο ἀμαλογίζομαι, ὅλι ὑμᾶς ὁρῶ πρὸς τὸν τῶ ἐγκλήματος κοινωνίαν. ἀμὰ γὰρ τῆς δυσεβίου ἀγωγῆς τε καὶ διαφροφῆς, σὺν εἰδησιν τ' ἀληθίας κεχωρισμένων εἰληφατε. ἀλλ' ἔστιν οὐ βεβαδεῖα θεραπεία, εἴγε ὀπίσω πισόν τε καὶ ἀκέραιον, νεῶ γοῦν καδόντες πρὸς τ' θεὸν ἀπίδητε. ὁ γὰρ ὀπὶ τ' παρόντος ἐν ὑμῖν ὄφι, ὁ κ' πάλιν ἐκχεῖν τ' ὑμετέρας κρίσεως ἠρτῆαι, εἰ μὴ ὁ πρεσβυτικὸς δυσέβιος δῆλος τ' τότε συλλαμβανομένων αὐτῶ ἐν τοῦ ζηλύτη, καὶ τὸν τῆς τάξεως ὀρδοτηία δυαρμώτως σὺν επεπρεσβύτη. ἀλλ' ἐπειδὴ πρὸς αὐτ' τούτου τ' δυσεβίου πρὸς τὸν ὑμετέραν ἀγάπην ὀλίγα πρεσῆκε φέρουσα, μέμνη) ἡ ὑμετέρα δυεξικαχία ὀπὶ τ' νικαέων πόλεως γενῆσθαι ζυνόδον, ἣ καὶ αὐδὶς ἐγὼ πρεπόντως τῆ τῆς ἐμῆς ζωοδόσεως λατρεία πρῆμιλλον, σοῦδὲν ἕτερον βουλόμενος, ἢ ὁμόνοιαν ἅπασιν ἐργάσασθαι, κ' πρός γε πάντων ζέγξαι τε καὶ ἀποσίσασθαι τὸ πρᾶγμα τοῦτο, ὃ τὸν μὸν ἀρχὸν εἰληφε ἀμὰ τ' ἀρείου τοῦ ἀγεξανδρέως ἀπονοίας. ἰσχυροποίητο ὃ πρόσχημα, ἀμὰ τ' δυσεβίου ἀπόπου τε καὶ ὀλεθρίας παυδῆς. ἀλλ' αὐδὶς ἔστ' ὁ δυσέβιος, πρεσφιλέσατοι δ' ὑμιώτατοι, μὸ' ὅσης νομίζετε ζωφρομῆς, ἅτε δὴ ὀπὸ τ' σωφδήσεως αὐλῆς ἠπλώμενος, μὸ' ὅσης δὲ αἰχμῆς τῆ πανταχόθεν ζηλεγμένη ψυδολογία σωίσαλε, ὀπομπέμπων μὸν μοι διαφόρους τοὺς ἀξιοῦντας ὀπ' αὐτ', ἐξαιτούμενος δὲ πρ' ἐμοῦ συμμαχίαν ὑνά, ὅπως μὴ ὀπὶ τοσούτῳ ζεγεθεὶς πλημμεγήματι, τῆς ὑπαρχούσης αὐτῶ ὑμῖν ἐκδικήσεως. μάρτυς μοὶ ὅτι τούτου ὁ θεὸς αὐδὶς, ὃς ἐμοί τε καὶ ὑμῖν φιλαγάθως ὀπεμφοι. ἐπεὶ καὶ ἐμὲ ἐκδνος πρειέτρεψε κ' ἀπροπῶς ὑφήρπασεν, ὃ καὶ ὑμεῖς ὀπεγνώστατε. πάντα μὸν γὰρ ἐπρόαθη τότε, καθὼς αὐδὶς ἐπόθει, πάντ' ὀτιοῦν κακὸν ὀπὸ τ' αὐτ' διανοίας ἀποκρυπτόμενος. ἀλλὰ πρόφασιν ἵνα τὰ λοιπὰ τῆς αὐτ' σκαιότητος πρῶτα, τί μάλιστα μὴ θεολογίου, ὃν τῆς αἰρέσεως ἔχει κοινωνὸν διεπρόξατο, ἀκούσατε πάντα καλῶ. ἀγεξανδρέας γὰρ τ' ἡμετέρας πίστεως δυαχωρήσαντας, σὺν τοῦ κεχελδύκειν ἀποσαλῆναι. ὀπ' δὲ διὰ τ' τούτων ὑπηρεσίας ὁ τῆς διχονοίας διηγείρετο πυρσὸς, ἀλλ' ὅτοι οἱ καλοίτε κ' ἀγαθοὶ ὀπίσκοποι, οἷς ἅπαξ τῆ τῆς ζωόδου ἀληθεία πρὸς μετάνοιαν τετηρήκειν, οὐ μόνον ἐκείνους ἐδέξαντο κ' πρ' ἑαυτοῖς ἠσφαλίσαντο, ἀγὰ κ' ἐκοινώνησαν αὐτοῖς τῆς τῶν ζήπων κακοηθείας. διὰ τοῦτο πρεὶ τοὺς ἀμφοίσους τούτους ἔκρινα πρᾶξαι. ἁρπαγὴς γὰρ αὐτοὺς ἐκέλευσα ὡς πορρωτάτω ἐξοειαθῆναι. νεῶ ὑμέτερον ὅστιν πρὸς τὸν θεὸν ἐκείνῃ τῇ πίστει ζλέπειν, ἣ πάντοτε καὶ γεγῆσθαι σωέσηκε, κ' εἰ) πρέπει, καὶ διαπρᾶξασθαι. οὕτως ὀπισκόπους ἀγνοὺς τε καὶ ὀρδοδόξους κ' φιλαγαθέους ἔχοντες χαίρομεν. εἴ τις δὲ πρὸς μνήμιλλον τῶν λυμεώνων ἐκείνων ἢ πρὸς ἐπαίνων ἀπρεπῶς ὀξαφθεῖαν τολμήσῃ, πάντα χῆμα τ' ἰδίας τόλμης ἀμὰ τῆς τοῦ θεοφόρου τ' θεοῦ, τουτέστιν ἐμοῦ, ἐνεργίας ἀνασαλήσε). ὁ θεὸς ὑμᾶς διαφυλάξῃ ἀδελφοὶ ἀγαπητοί. τότε μὸν οὖν οὗτοι καθηρέθησαν, καὶ τῶν πόλεων ἐξηλάθησαν. κ' τὸν μὸν νικομήδειαν ἀμφίων ὀπεστεύθη· τ' δὲ νίκαιαν χρῆσος. ἀγὰ πάλιν τῆς ὀξ ἔτους χρησάμενοι μηχανῆς, κ' τ' βασιλέως φιλανθρωπί ἐφόδιον ἐξαπάτης λυσάντες, ἀνεπάλαισάν τε κ' τ' πρότερον δυναστείαν ἀπέλαβον.

Ο δὲ

Ο δὲ Δύσεβιος, ὡς ἤδη ἔφθη, καὶ τὴν Κωνσταντίνου πόλεως ἡγεμονίαν κατέχε κβ
τυραννικῶς. ἦν δὲ τῆς πλείονος ὑπολαβόμενος δυναστείας καὶ ἐπὶ βασιλέως
Φοιτῶν, καὶ τὴν παῤῥησίαν ἐκ τῆς συνηθεστέρας ζωοτροφίας λαβών, ἅς τε τῶν τῆς
ἀληθείας ἐπεμάχων κατεσκέδασε μηχανάς. ἐπεῖτεν ἐμείρεσθαι τῶν ἱερο-
ζηλούντων θέας σκηνάρχης, καὶ ταύτῃ τὴν βασιλέα διακολήσας ὡς τὸ πολυθρύλη-
τον τῆς οἰκοδομίας ἔργον ὁ ψόμβος, μετὰ πλείστης ἐκφθορᾶς ἀπῆρε λιμένος, τοῦ βασιλέως
αὐτῷ καὶ ὀχήματα ἐπὶ τὴν ἀγορὰν ἀποπειμάντος θεραπείαν. σὺν ἀπῆρε δὲ αὐτῷ καὶ
Θεογόνιος ὁ νικήτας, κοινωνὸς ὤν, ὡς καὶ πρόσθεν εἰρήκαμεν, τῶν πονηρῶν βουλευ-
μάτων. ἀφικόμενοι δὲ εἰς Δυδικὸν καὶ ὁ τῆς Φιλίας ἐπιδήμιοι τὸ Φρύειον, θε-
ραπείας ἀπήλαυσε ὅλη μάλιστα πλείστης. ὁ γὰρ τῆς ἀληθείας πρόμαχος ὁ μέγας Δύ-
σκολος, πᾶσι αὐτοῖς ἀδελφικὴν φιλοφροσύνην ἐπεδείκνυτο. ὅπου δὲ τοὺς ἱερεῖς
κατέλαβον τόπους καὶ τοὺς ὁμοφρονας ἐθεάσαντο, Δύσεβιόν τε τὸν καθαρᾶς, καὶ τὸν
σκυθροπολίτην Παῦλον Φίλων, καὶ τὸν λύδδης ἀέτιον, καὶ τὴν λαοδικείας Θεόδωτον, καὶ τοὺς
ἄλλους ὅσοι τὴν λαῒκὴν ἐδέξαντο τὴν ἀρείου, ἐμιμήσαντό τε τὸ τυραννόμυον, καὶ σὺν
αὐτοῖς τὸν Δυδικόχου κατέλαβον. καὶ ὃ μὲν πρόσχημα τῶν ἄλλων ὑπεδημίας προπέμ-
πτος ἐκ Δύμης. ὃ δὲ καπυόμυον, ὁ κατὰ τῆς Δύσεβείας πόλεμος. γνώμαγον γὰρ ἑταιρικὸν
τὸν ὕφαν ἀπεμπολῶν μαθησόμυοι, καὶ τὴν γλῶτταν αὐτοῖς ἀποδεδόασι πεισθέν-
τες, σὺν ἦλθον ἐς τὸ ζωέδριον. εἶτα τοὺς ἄλλους ἅπαντας ἔξω γενέσθαι κελεύσαν-
τες, τὸ τεισάθλιον εἰσήγαγον γνώμαγον. ἣν ὃ παιδίον ἐκπόλιθον ἐκπεφηνῦσα, ἐκ
τῆς Δύσαθίου ζωοτροφίας ἔλεγε τοῦτο καὶ σὺν φληφέναις καὶ τεθεκέναι, καὶ ἀναίδην ἐ-
βόα. ὁ δὲ τῆς συκοφαντίας πρόμαχος ὑπισχνούμυος, εἴ τινα ἔχοι τούτου σωίσειν,
ἄλλην εἰς μέσον ἐκέλευσεν. ἐκείνης δὲ μηδένα χρεὼν μάρτυρα τῶν κατηγορίας λε-
γούσης, ὅρκον προτείνειν οἱ δικαιόπαλοι δικασταί. κἂν τοῦ νόμου παῤῥήδην
κωλύοντος, ὅτι δύο καὶ τρισὶν μάρτυρων ἐπὶ βέβαια τὰ λεγόμυα, καὶ δύτικρις τῶν
ἀποστόλου κελεύοντος, μὴ ἐπὶ πρεσβυτέρου γνομένην γραφὴν δίχα δύο ἢ τριῶν
μαρτύρων προσδέχεσθαι. ἀλλὰ τὴν θείων οὗτοι νόμων καταφρονήσαντες, ἀμάρ-
τυρον κατ' ἀνδρὸς τοιούτου κατηγορίαν ἐδέξαντο. ὅπου δὲ οἷς εἶπεν ἐκείνη τὸν ὅρ-
κον προσέθηκε βοῶσα, ἢ μὴν Δύσαθίου τὸ κρέφος ἐστί), ὡς ἐπὶ μοιχοῦ λοιπὸν οἱ
φιλαλήθεις τὴν ψῆφον ἐξήνεγκαν. τῶν ἐν ἀγορέων, πρῶτον μὲν ὀκ
ὀλίγοι καὶ τῶν ἀποστολικῶν ὑπὸ μαθητῶντες δογμάτων, καὶ τὰ τυραννέντα πανταπά-
σιν ἀγνοοῦντες, προφανῶς ἀντιλεγόντων, καὶ τὸν μέγαν Δύσαθιον τὴν ψῆφον ἐ-
κείνην τὴν πρώτην δέξασθαι κωλυόντων, πρὸς βασιλέα τὴν ταχίστην οἱ τὸ
δρᾶμα σὺν λεφθέντες ἀπῆλθον. καὶ πεισθέντες αὐτοῖς ὡς ἀληθῆς ἡ γραφὴ καὶ δικαία
τῆς καθαιρέσεως ἡ ψῆφος, ὡς μοιχὸν ὁμοῦ καὶ τύραννον ἐξήλασαν πρασκευά-
ζοντι τὴν Δύσεβίας καὶ Φρυγῶν ἀγωνίσην. καὶ ἐκεῖνος μὲν ἐκ τῆς θρᾴκης ἐς
ἰλλυρικὴν πόλιν ἀπῆλθε.

Οὗτοι δὲ πρῶτον μὲν αὐτ' αὐτοῦ χλευάζουσιν Δύλκιον. τούτου γὲ ὀλίγον ὑπε- γζ
κιώσθαι χρόνον, Δύσεβιον μεταθεῖναι τὸν παλαιστῖνον ἠθέλησαν. ἐπεὶ δὲ ἐκ αὐτοὺς
ἐξέφυγε τὴν μετάθεσιν καὶ βασιλὰς διεκώλυσεν, Δύφρόνιον πρεσβεύσαντο. καὶ τού-
του δὲ τελευτήσαντος, ἐνιαυτὸν γὰρ καὶ μῆνας ὀλίγους μετὰ τὴν χλευάζειαν ἐβίω,
πλακεντίῳ τῆς ἐκκλησίας ἐκείνης τὸν πρεσβεῖον παρέδοσαν. πρώτης γὲ ὁμοίως

τὴν ἀρείου λώβην εἶχον ἐγκεκρυμμένην. διάτοι τοῦτο πλεῖστοι τῶν εὐσεβεῖν αἱρουμένων, καὶ τῶν ἱερωμένων, καὶ τῶν πολλῶν τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς καταλελοιπότες συλλόγους, πρὸς ἑαυτοὺς σύνη θροίζοντο. εὐσταθιανοὺς δὲ τούτους ὠνόμαζον ἅπαντες, ἐπεὶ μετὰ τὴν ἔξοδον τὴν ἐκείνου συνέστησαν. ὁ μέντοι τρισάθλιον ἐκεῖνο γύναιον νόσῳ χαλεπωτάτῃ καὶ μακροτάτῃ περιπεσὸν, ὀξέφηνε τὴν ἐπιβουλὴν καὶ τὴν τραγῳδίαν ἐγύμνωσεν, οὐ δύο καὶ τρεῖς, ἀλλὰ παμπόλλους τῶν ἱερέων τὰ τυρευθέντα διδάξασα. ἔφη γὰρ ἐπὶ χρήμασι τὴν συκοφαντίαν ἐκείνην τετολμηκέναι. καὶ τὸν μέντοι ὅρκον μὴ πάμπαν εἶναι ψευδῆ· εὐσταθίου γὰρ τινος χαλκέως γεγενῆσθαι τὸ βρέφος. ταῦτα μὲν οὖν ἐν ἀντιοχείᾳ παρὰ τῆς βεντίστης ἐτολμήθη συμμορίας.

κγ Παρὰ δὲ ἰνδοῖς κατὰ τοῦτον ἀνέτειλε τὸν χρόνον τῆς θεογνωσίας τὸ φῶς. τῆς γὰρ τοῦ βασιλέως ἀνδρίας καὶ εὐσεβείας πανταχοῦ θρυλουμένης, καὶ τῶν ἐν κύκλῳ βαρβάρων τὴν εἰρήνην αἱρεῖσθαι πρὸ τοῦ πολέμου τῇ πείρᾳ μεμαθηκότων, ἀδεῶς ἀλλήλοις ἅπαντες ἐπεμίγνυντο. καὶ πολλοὶ μὲν ἱστορίας χάριν, πολλοὶ δὲ ἐμπορίας τὰς μακρὰς ἀποδημίας ἐστέλλοντο. τότε τις τύριος τῆς θύραθεν φιλοσοφίας μετέχων, τὴν ἐσχάτην ἰνδίαν ἱστορῆσαι ποθήσας, σὺν δύο μειρακίοις ἀδελφιδοῖς ὀξεδήμησεν. ὧν ἐπόθησε δὲ τυχὼν, ναυτιλίᾳ χρώμενος ἐπανῄει. ὑδρείας δὲ χάριν εἴς τινα λιμένα τοῦ σκάφους προσορμισθέντος, βάρβαροι προσπεσόντες, τοὺς μὲν κατεπόντησαν, τοὺς δὲ ἐξηνδραπόδισαν. καὶ ἐκεῖνος μὲν τοῖς τεθνεῶσι συνηριθμήθη. τὰ δὲ μειράκια προσηνέχθη τῷ βασιλεῖ. τούτων ὁ μὲν αἰδέσιος, ὁ δὲ φρουμέντιος ὠνομάζετο. πεῖραν δὲ τούτων τῷ χρόνῳ λαβὼν ὁ τῆς γῆς ἐκείνης κρατῶν, καὶ ἀγχίνους ἰδὼν, τῆς οἰκείας ἐπιμελεῖσθαι προσέταξεν. εἰ δέ τις ἀπιστεῖ τοῖς λεγομένοις, τὰ κατὰ τὸν ἰωσὴφ καὶ τῆς αἰγύπτου τὴν βασιλείαν σκοπησάτω. πρὸς δὲ τούτοις, καὶ τοῦ προφήτου ἀναμιμνησκέσθω δανιὴλ, καὶ τῶν τριῶν ἐκείνων τῆς εὐσεβείας ἀγωνιστῶν. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι δοριάλωτοι γενόμενοι τὴν τῶν βαβυλωνίων ἡγεμονίαν παρέλαβον. τοῦ δὲ βασιλέως τετελευτηκότος, τῷ παιδὶ τῷ ἐκείνου συνῆσαν πλείονος τιμῆς ἀπολαύοντες. εὐσεβείᾳ δὲ συντεθραμμένοι, τοὺς αὐτόσε τῶν ἐμπόρων ἀφικνουμένους κατὰ τὸ ῥωμαίων ἔθος συναγείρεσθαί τε καὶ τὰς θείας ἐπιτελεῖν λειτουργίας προέτρεπον. χρόνου δὲ συχνοῦ διελθόντος, προσίασι τῷ βασιλεῖ, καὶ τῆς εὐνοίας ἀπαιτοῦσι μισθὸν, τὴν εἰς τὴν ἐνεγκοῦσαν ἐπάνοδον. τούτου δὲ τυχόντες εἰς τὴν ῥωμαίων ἀφίκοντο γῆν. καὶ ὁ μὲν αἰδέσιος τὴν τύρον κατέλαβεν. ὁ δὲ φρουμέντιος τὴν περὶ τὰ θεῖα σπουδὴν τῆς τῶν γεγενηκότων προτετίμηκε θέας. καὶ τὴν ἀλεξάνδρου καταλαβὼν πόλιν τὸν τῆς ἐκκλησίας ἐδίδαξε πρόεδρον, ὡς ἰνδοὶ λίαν ποθοῦσι τὸ νοερὸν εἰσδέξασθαι φῶς. ἀθανάσιος δὲ τηνικαῦτα τῆς ἐκκλησίας ἐκείνης κατεῖχε τοὺς οἴακας, ὃς τῶν διηγημάτων ἐκείνων ἀκούσας, καὶ τίς σου, ἔφη, ἄμεινον καὶ τὴν τῆς ἀγνοίας τὴν ἀχλὺν ἀποσκεδάσει τοῦ ἔθνους, καὶ τοῦ θείου κηρύγματος αὐτοῖς ἀποίσει τὴν αἴγλην. ταῦτα εἰπὼν καὶ τῆς ἀρχιερατικῆς αὐτῷ χάριτος μεταδοὺς, εἰς τὴν τοῦ ἔθνους ἐξέπεμψε γεωργίαν. ὁ δὲ καὶ τὴν πατρίδα καταλιπὼν, καὶ τοῦ μεγίστου πελάγους καταφρονήσας, κατέλαβε μὲν τὸ ἀγεώργητον ἔθνος. ἐγεώργησε δὲ προθύμως συνεργὸν ἔχων τὴν θεόσδοτον χάριν. ἀποστολικαῖς γὰρ κεχρημένος θαυματουργίαις, τοὺς ἀντιλέγειν τοῖς λόγοις πειρωμένους ἐθήρευε, καὶ

ρθυε, καὶ ἱ τεραπευτρία μαρτυρθσα τοῖς λεγομένοις, παμπόλλοις καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐζώγρει.

Ιυδῶν μὲν οὖν ὁ Φευμάνιος τοὺς θεογνωσίαν ἐλαύνει ποδηγός. ἱβηρας γὰρ κζ
τὸν αὐτὸν χρόνον, γυνὴ δουλάγωγος τοὺς τῆ ἀληθείαν ἐξενάγησεν. αὕτη γὰρ τοῦς-
δυχῆ μὲν ἐχρῆτο διαιτᾶται. δύνη δὲ ἐῶ αὐτῆ, καὶ τρομνὴ μαλακὴ, σάκκος ὅπὶ τοῦ
δαπέδου καθήπλωμένος. τυφλὸν γὰρ ἄκραν τῆ νηστείαν ἐνόμιζεν. ἔσω ὁ πόνος, τῆ ἄποσο
λικὸν αὐτῆ μεταδέδωκε χαρισμάτων. ὅπου γὰρ οἱ βάρβαροι τῆς ἀστεικῆς αὐθαδίζοντες ὀπτῆμης εἰώθασιν ἀρρῶστοῦντες τοὺς ἀλλήλοις φοιτᾶν καὶ τῶν ἀδῆ νενοσηκότων ἐς τὰ ἀρρώστιας ἀπαλλαγέντων, μεμαθήκεν τὰ ὑγείας τὸν τρόπον, ἀφίκετό τις γυνὴ τοὺς τὸν ἀξιέπαινον ἀνδρεῖον παῖδιον ἄρρωστον ἔχουσα, καὶ μαθεῖν ὃ τοιοῦτον αἰτιολογοῦσα. ἡ δὲ τοῦτο λαβοῦσα καὶ εἰς τὰ δύνειν ἀναπλήσασα, ἱκέτευε τὰ τῶν ὅλων δημιουργὸν νοῦσαι καὶ λῦσαι τὰ νόσον. ὁ δὲ τὸν ἱκετείαν δεξάμενος, παρέσχε τὸν ὑγείαν. οὐδὲν ἡ θαυμασία γυνὴ πολυθρύλητος γέγονεν. οὐδὲ γὰρ τὰ τοῦ βασιλέως ὁμόζυγα ὃ λεγομένου διάβαθρα. παραυτίκα δὲ αὐτὸν μετεπέμψατο. ὑπό τινος γὰρ καὶ αὐτὴ χαλεποῦ κατείχετο πάθους. εἰ δὲ μετείχε κεχρημένη ᾧ φευνήματι, τῆς βασιλίδος τὰ αἴτησιν οὐκ ἐδέξατο. ἀλλ' ὑπὸ τῆς χειρὸς ἐκείνη βιαζομένη, τὰ βασιλικὴν ἀξίαν εἰς νοῦν λαβοῦσ οὐκ ἠθέλησεν, ἀλλ' αὐτὴ τοὺς τὰ δουλάγωγον ἔθραμμα. ἡ δὲ πάλιν ὑπὸ τῆς δύτελοῦς δύνης αὐτὸν καταπλίνασα, φάρμακον δεξίκακον τοῦσενίσχε ᾧ πάθη τὰ τοῦσδυσμόν. εἰ δὲ βασιλὶς τῆς θεραπείας μαθὸν τοῦσεκόμιζεν οὐ ἐνόμιζεν ἀξιόκλητον, χρυσὸν καὶ ἄργυρον, καὶ χιτῶνας, καὶ ἀμπεχόνας, ἐς ὅσα τῆς βασιλικῆς ὀστὶ δῶρα φιλοτιμίας. ἡ δὲ θεία γυνὴ τούτων ἔφη μὴ δεῖσθαι. μέγαν δὲ ἠγεῖσθαι μαθὸν, τὰ δυσεβᾶς ὀπτίγνωσιν. ἐς τοσοῦτον ἔφερεν ὡς ἐνὸν τὰ θεῖα παιδεύματα, καὶ θεῖον ἀνεγεῖραι πρεσβυτέρων ὧν σεβοκόλι χειρῶν. τούτων ἐκείνη ἀκούσασα, καὶ τελεσθεῖσα βασίλισα. καὶ παραυτίκα μὲν ἐξέπληξεν τὸν ὁμόζυγα ᾧ σιωπᾶσθαι τῆς θεραπείας. εἶτα τὸ θεοῦ τὰ αἰχμαλώτου τὸ δυνάμιν ἐδήλου, καὶ παρεκάλει θεῖον μόνον εἰδέναι θεὸν, καὶ νεὼν αὐτῷ ἀναδιδάσαι, καὶ ἄπαν εἰς τὸ τούτου θεραπείαν μεταθεῖναι τὸ ἔθνος. ὁ δὲ τὰ μὲν εἰς τὸν ὁμόζυγα θαῦμα γεγονὸς, ἀφήμει. τὸν γὰρ νεὼν οὐκ ἤθελε δείματα. ὀλίγου δὲ διαγόντος χρόνου, αὖθις μὲν εἰς θῆραν ἐξῆλθεν. ὁ γὰρ Φιλαίνθεος αὐτὸν δεσπότης κατὰ τὸν παῦλον ἐθήρευσε. ζῆλος γὰρ αὐτὸν ἐξαπίνης παρέπεσεν, οὐκ εἰα πορρωτέρω προβαίνειν. καὶ οἱ μὲν θηρεύοντες, τῆς ἀκτῖνος σιωπήσης ἀπήλαυνον. ἔστι γὰρ μόνος ἀποληφθεὶς, τοῖς τ' ἀσεβείας ἐπεδέθη δεσμοῖς. ἐν ἀπορίᾳ γὰρ ὢν, πόθεν δύρε τῆς σωτηρίας. διὰ γὰρ τὸ νοῦν τὰ ἀπειθῆσαι λαβὼν, καὶ τὸν τῆς αἰχμαλώτου θεὸν καλέσας ὀπίσω, ἀπηλλάγη τοῦ ζόφου, καὶ τὰ ἀξιάγαστον ἐκείνου καταλαβὼν δουλάγωγον, παρεκάλει δεῖξαι τῆς οἰκοδομίας ὃ χῆμα. ὁ δὲ τὰ βεσελεὴλ τὰ ἀρχιτεκτονικῆς σοφίας ἐκπλήσας, ἐς ταύτην ἐξίωσε χάριτος ὡς τὰ θεῖον ἀφαγιάσαι νεών. ἐς ἡ μὲν διέγραψεν· οἱ δὲ ὠρυπόν τε καὶ ὠκοδόμουν. ὅπου δὲ ἐτελέσθη τὸ οἰκοδόμημα, ἐς ὄρος ἐπετέθη, ἐς μόνων ἐδεῖτο τῶν ἱερέων, δύρε καὶ τούτου πόθεν ἡ θαυμασία γυνή. ἔπεισε γὰρ τὰ τὸ ἔθνος ἡγούμενον τοὺς τὸν ῥωμαίων προσβύσασθαι βασιλέα, ἐς αἱρήσασθαι πεμφθῆναι σοφίαι διδάσκαλον δυσεβείας. ὁ μὲν οὖν δξάμενος

πλὼ εἰσήγησιν τοὺς προεσβυτέρους ἐξέπεμψεν. ὁ δὲ βασιλεὺς τῆς αἰτήσεως τὴν αἰτίαν μαθὼν, κωνσταντῖνος δὲ ἦν ὁ τὴν αἵρεσιν θερμότατος ἐραστὴς, φιλοφρονήσεως μὲν παμπόλλης τοὺς πρέσβεις ἠξίωσεν· δῶρα δὲ πίστεως καὶ σωφροσύνης τὸν βίον κοσμοῦντα, καὶ τῆς ἀρχιερωσύνης ἠξιωμένον, κήρυκα τῶν ἐθνῶν τὴν θεογνωσίας ἐξέπεμψε μὴν δώρων οὐδὲν μᾶλλον πλείστων. ταύτης μὲν οὖν τῆς προμηθείας τοὺς πρεσβευτὰς ἠξίωσε. τῶν δὲ περὶ δὲ τῆς αἱρέσεως ἔφιμον, αὐτοματότερος ἐγένετο. μαθὼν γὰρ αὐτοὺς ἐκ τῶν δυνατῶν ἐξεταζομένους, καὶ τὸν ἐκείνων βασιλέα τῇ πλάνῃ δεδουλωμένον πάντα πάντας αὐτοῖς καταπέμψαι ἐπιθυμοῦντα, ἀπέστειλε, καὶ πραγμάτων αἱρέσεων, καὶ τοὺς αἱρεσιώτας ὑμᾶς ἀπολαύειν αὐτῶν. ἄμεινον δὲ τοῦτο τὸ γεγραφότος παιδεῦσαι.

Ἐπιστολὴ κωνσταντίνου βασιλέως πρὸς ἀβέριον τὸν πρῶτον βασιλέα, περὶ τοῦ λαοῦ τοῦ θεοῦ προνοίας.

κεζ Τὴν θείαν πίστιν φυλάττων, καὶ τῆς ἀληθείας φωτὸς μεταλαγχάνω, τῷ ἀληθείας φωτὶ ὁδηγούμενος, τὴν θείαν πίστιν ἐπιγινώσκω. διὸ ἀρτι τούτοις ὡς τοῖς πράγμασι βεβαιοῦντι τὴν ἀγιωτάτην θρησκείαν γινώσκω, διδάσκαλον τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ ἁγιωτάτου θεοῦ. διὰ τοῦτο τῇ λατρείᾳ ἔχειν ὁμολογῶ. τούτου τοῦ θεοῦ τὴν δύναμιν σύμμαχον ἔχων ἐκ τῶν πράξεων τοῦ ὠκεανοῦ ἀρξάμενος, πᾶσαν ἐφεξῆς τὴν οἰκουμένην βεβαίᾳ γνώμῃ διήνυσα, ὡς ἀπέμεινα ὅσα ἐπὶ τοσούτοις τυράννοις δεδουλωμένα τῇ καθημερινῇ συμφορᾷ ἐνδόντα, ἐξίτηλα ἐγεγόνει, ταῦτα προσλαβόντα τὴν τῶν κοινῶν ἐκδικίαν, ὥσπερ ἐκ λίνος θεραπείας ἀναζωπυρηθῆναι. τοῦτον τὸν θεὸν προσβεύω, οὗ τὸ σημεῖον ὁ ἐκ θεοῦ ἀνακείμενός μοι στρατὸς ἐπὶ τῶν ὤμων φέρει, καὶ ἐφ' ἅπερ ὁ τῆς δικαίου λόγος προκαλεῖται, κατευθύνει. ἐξ αὐτῶν δὲ ἐκείνων πρεσβεύεσι θεραπαίοις παρρησίᾳ τὸ χαίρειν ἀντιλαμβάνω· τοῦτον τὸν θεὸν ἀθανάτῳ μνήμῃ ὑμῖν ὁμολογῶ· τοῦτον ἀκραιφνεῖ καὶ καθαρᾷ διανοίᾳ ἐν τοῖς ἀνωτάτω τυγχάνειν ὑπαναλίσκομαι. τοῦτον ὑπὸ καλοῦμαι γονυκλινὴς, φεύγων πάντα πᾶν αἷμα βδελυκτὸν καὶ ὀσμὰς ἀδεῖς ἐκκλίνων καὶ ἀποθεραπαίοις, πᾶσί τε γεώδη λαμπηδόνα, οἷς πᾶσιν ἡ ἀθέμιτος καὶ ἀρρήτος πλάνη χαμαιρριφὴς, πολλοὺς τῶν ἐθνῶν καὶ ὅλα γένη κατέρριψε, τοῖς κάτω μέρεσι προσδοῦσα. ἃ γὰρ τῶν ὅλων θεὸς προνοίᾳ τῶν ἀνθρώπων διὰ φιλανθρωπίαν οἰκείαν χεῖρας ἕνεκα εἰς τὸ μφανὲς προήγαγε, ταῦτα πρὸς τὴν ἐκάστου ἐπιθυμίαν ἔλκεσθαι οὐδαμῶς ἀνέχεται. καθαρὰν δὲ μόνην διάνοιαν καὶ ψυχὴν ἀκηλίδωτον τῶν διὰ ἀνθρώπων ἀπαιτεῖ, ἃς τὰ ἀρετῆς καὶ εὐσεβείας προσήκει ἐν τούτοις καθυφήνοις. ἐπιθυμίας γὰρ καὶ ἡμερότητος ἔργοις ἀρέσκει, προφοις φιλῶν, μισῶν τοὺς παραχώδεις, ἀγαπῶν τὴν πίστιν, ἀπιστίαν κολάζων, πᾶσαν μετ' ἀγαζονείας δυναστείαν καταῤῥηγνὺς, ὕβριν ὑπερηφάνων ἀμορφίαν, τοὺς ἐπὶ τύφου ἐπαιρομένους ἐκ βάθρων ἀναιρεῖ, ταπεινόφροσι καὶ ἀνεξικάκοις πάντως ἀξίαν νέμων. οὕτω καὶ βασιλείαν δικαίαν πρὸς πολλοῦ ποιούμενος, τὴν πρὸς ἐμὲ ὑπακοὴν χαριτοῦσθαι, σωτῆσίν τε βασιλικὴν ἐκ χαλκηδόνος τὴν εἰρηνικὴν διαφυλάττει. ἄμοιρος δοκῶ πλανᾶσθαι ἀδελφέ μου τοῦτον εἰ θεὸν ὁμολογῶν πάντων ἀρχηγὸν καὶ πατέρα, ὃν πολλοὶ τῶν τῇδε βασιλευόντων μανιώδεσι πλάναις ὑπαχθέντες, ἐπεχείρησαν ἀρνήσασθαι. ἀλλ' ἐκείνους ἀπόντας τοιοῦτον ὑμῶν τέλος κατεκμά-

λωσεν,

λωσεν, ὡς πρῶ τὸ μετ' ἐκείνους δυθεφπων γλῆος τὰς ἐκείνων συμφορὰς δυτ' ἄλλου τῶν παδειγμάτος ἐωδάτοις τοῖς τὰ ὅμοια ζηλοδσι διεσθαι. τούτων ἐκείνων ἕνα ἡγοδμαι γενόμενον, ὃν καθάπερ τις σκηπτὸς ἡ θεία μοῖρα τῶν τῇδε ἀπελάσασα, τοῖς ὑμετέροις μέρεσι τῶν παδεδέδωκε, τῆς ἐω' ἀπῷ αἰχμῆς πολυθρύλητον τὸ πρὸ ὑμῶν ἔπαυον ἀποφήναντα. ἀλλὰ γὰ ἔοικεν εἰς καλὸν τῶν ἐκχεχωρηκέναι, τὸ καὶ ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς ἀῶνι τῶν τοιούτων ὑμνοείδη τῶν εἰφυῆ δηλῶσαι. ἐπεῖδον γὰ καὶ αὖθις ἐκείνων τὰ τέλη τῶν ἀναγκης ἀθεμίτοις τῶν ἐγγάμασι τὸ θεῷ δυσκείμυον λαὸν ἐκλαθξάντων. δηὸ δὴ ϗ πολλὴ χάρις τῷ θεῷ, ὅτι τελείᾳ τῶν ἐνοίᾳ πρῶ τὸ δυθεφπινον τὸ θεραπθον τ' θεῖον νόμον, ἀποδοθείσης αὐτῷ τ' εἰρήνης ἀγάλλε) καὶ γανειᾷ. ἐπὶ δθεν καὶ ἡμῖν αὖθις πέπεισμαι, ὡς ὅτι μάλιστα καὶ ἀσφαλέσθαι ἔχει ἄπαντα, ὁπότε δηὸ τῆς ἐκείνων καθαιρθείσης τε ϗ δοκίμου θρησκείας ἐκ τ' τῶν τὸ θεῖον συμφωνίας, πρῶτα εἰς αὖθις ἀγείρθαι ἄξιοι. τούτῳ τῷ καλαλόγῳ τῶν δυθεφπων, λέγω δὴ τῶν χριστιανῶν· ἐφ' γὰ τούτων ὁ πᾶς μοι λόγος, πῶς οἷά με ἥδεσθαι ἀκούοντα, ὅτι καὶ τῆς τῶν σίδος τὰ κρείττω ὑπὲ πλεῖστον ὡς τῶν ἐστί μοι βουλομένῳ κοσμεῖσθαι. εἰ τε οὖν ὡς ὅτι κάλλιστα, ἐκείνοις τὲ ὡσαύτως ὑπάρχει τὰ κάλλιστα, ὅ'τι ὅστι σοὶ καὶ ἐκείνοις. ὅτως γὰ ἔξεστ' τ' τῶν ὅλων δεσποτῶν τῶν θεῶν ἵλεώ τε καὶ δύμενῆ. τούτοις τοιγάροιῶ ὁπῶς τοσοῦτος εἶ, σοὶ τῶν βουλήθεμαι τοὺς αὖθις τούτους ὅτι ϗ δυσεβείᾳ ὑπίσημος εἶ ἐγκλείζων. τούτους ἀγάπα ἁρμοδίως τ' αὐτῷ φιλανθεφπίας. αὖπ' τ' γὰ ϗ ἡμῖν ἀπείρασπον δώσεις δηὸ τ' πίστεως τ' χάειν. Τοσαύτῃ ὁ πρῶτα ἅρισος βασιλεὺς τῶν δυσεβείᾳ κοσμοῦμένων ἐποιήσω φερνίδα, οὐ μόνον τῶν ὑπηκόων ὑπιμυθούμενος, ἀγὰ καὶ τῶν ὑφ' ἕτερα σκῆπτρα τελούντων εἰς δυνάμιν τῶν μηδούμενος. δηόποι τοῦτο, καὶ αὖθις τῆς θείας κηδεμονίας ἀπήλαυε, ϗ τῆς τε δυρώπης ἁπάσης ϗ τῆς λιβύης. τῶν δὲ ταύτας ϗ τοῦ πλείστου τ' οἰκίας κατέχων τὰς ἰδίας, δῦνος εἶχεν τοὺς ἀρχομένους, καὶ ὡς χαλινῷ μᾶλ' ἡδονῆς πειθομένους. ἐ μὲν δὴ ϗ τ' βαρβάρων, οἱ μὲν ἑκόντες ἐδούλδυον· οἱ δὲ πολέμῳ κρατούμενοι. καὶ πομπὰ χοῦ ἔθναμα ἴσατο, καὶ νικηφόρως ὁ βασιλεὺς δυεδείκνυτο. ἀγὰ ταῦτα μὲν ϗ ἕτεροι δηὸ πλειόνων δυφήμησαν. ἡμεῖς δὲ τῆς τῶν κειμένης ἱστορίας ἐχώμεθα. ὁ μὲν οὖν πρωτόφημος βασιλεὺς τὰς ἀποστολικὰς φερνίδας ἐν τῇ ψυχῇ τῶν ἐφέφερεν. οἱ δέ γε τ' ἱερωσύνης ἀξιωμένοι, οὐ μόνον οἰκοδομεῖν οὐκ ἐβούλοντο, ἀλλὰ ϗ αὐτὰ τὰ τῆς ἐκκλησίας ἀνορύτθην ἐπεχείρουν θεμέλια. τοὺς γὰ δὴ τούτων μὴ τῶν ἀποστολικῶν ἡγουμένους δόγμασι, πρωτοδαπὰς συκοφαντίας ὑφαίνοντες, καθαιρούντες ἐξήλαυνον. οὐ γὰ δὴ ἔλαθον κόρον τοῦ φθόνου, ὃ πολυθρύλητον σκῆνος ϗ δυσαθίου τῶ μεγάλου δρᾶμα σκωπτόμενοι. ἀλλὰ ϗ δίκην πύργου μέγιστον τ' δυσεβῶς ἀνορύτθην ἐπεχείρουν, καὶ τὰς πρωτοδαπὰς προσέφερον μηχανάς. ἐν σὺν τόμῳ δ' ϗ τῷδε τ' γαγῳδίαν ὡς ὅτι μάλιστα διηγήσομαι.

Ἀλεξάνδρου τοῦ θαυμασίου ἐπισκόπου, ὃς τῷ ἀρείου κατηγωνίσατο βλασφημίαν, τοῦ δίου ὁ τέρμα κατειληφότος μὴ μῶν πέντε τ' ἐν νικαίᾳ συνόδου, τ' ϗ τῆς ἁγιοξανδρέων ἐκκλησίας ἅθανάσιος διεδέξατο προεδρίαν, ἀνὴρ παιδόθεν μὲν τοῖς θείοις μαθήμασιν παιδόμενος, ἐν ἑκάστῃ δὲ τάξει τῶν ἐκκλησιαστικῶν χερῶν γλυόμενος ἀξιάγαστος. οὗτ' ἐν τῇ μεγάλῃ συνόδῳ τοὺς ἐφ' τ' ἀ- κζ

ποσολικῶν δογμάτων ἀγῶνας ἀναδεξάμενος, ὧν δὴ μὴν τῶν τῆς ἀληθείας ὑφηγείτο τοὺς μάχας. τῶν δέ γε ἀνθιπάλων, ὡς ἀνταγωνιστὴς ἐχθρὸς ἐλήλυθε, καὶ πολέμιος. σωτῆρι δὲ ἀνεξαιδρῳ τῷ παντοφήμῳ νέος μὲν ὢν τὴν ἡλικίαν, ἔρρωτο δὲ τὴν διάνοιαν ἡγεμόνος. ταύτην αὐτοῦ τὴν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας προθυμίαν τῇ πείρᾳ μεμαθηκότες, οἱ τῷ μονογενεῖ θεῷ πολεμεῖν ἐγνωκότες, καὶ γνόντες, ὅτι τῆς ἀνεξανδρέων ἐκκλησίας ἐγχειρισθέντα τοῖς οἰακας, καθάλκισιν τὸ σφετέρας δυνάμεως ὑπέλαβον τὸν ἐκείνου ἡγεμονίαν. τούτου δὲ ἕνεκα τοιόνδε τι μηχανῶνται). ἐπεὶ μεγέθει σκήνους ὃν ἡ ἐν νικαίᾳ συνόδος ἀπεκήρυξεν, ἐπέμενε κυκλῷ δὲ παρόντων τῶν τε ἡδαίδα, καὶ τὴν ταύτην πελάζουσαν ἀγυιὰν, τῶν στρατιωτῶν ἵνας μαθησάμενοι, ἵν' ἡ δύσποπον τῆς κατηγορίας τὸ ἀχνμα, πείθουσι τοὺς βασιλέα δραμεῖν, καὶ συκοφαντίας ὑφαίνει, ὡς ἀθανάσιος τελωνῆ μὲν τὸν ἀγυιὰν. τὸ δὲ σωματοειδιζόμενον χρυσίον, ὑδρὶ ἵνι τυραννίδα καθασκευάζοντι χορηγεῖ. καὶ ταῖς βασιλέως ὀξαπατησάμενος ἀκοαῖς, εἰς τὸν κωνσταντινούπολιν τὸν ἀθανάσιον ἤγαγον. ὁ δὲ ἀφικόμενος, διήλεγξε τὸν κατηγόρων τὸ ψεῦδος, καὶ τὸν θεόθεν ἐγχειρισθεῖσαν ἀπέλαβεν ἐκκλησίαν. δηλοῖ δὲ ταῦτα καὶ ὁ βασιλεὺς τοὺς τὸν ἀνεξανδρέων ἔγραψεν ἐκκλησίαν, ὧν τὸ τελευταῖον μέρος ἐνθήσω τῇ συγγραφῇ.

κζ Οὐδὲν ἧσσον οἱ πονηροὶ καὶ τοῦ ὄφεως τούτου, ἐμοὶ πιστεύσαλε ἀδελφοὶ, οὐδὲν ἕτερον ἐπιτηδεύουσιν, ἢ ἵνα καταπείσωσι τοὺς ἡμετέρους χρόνους, μηδεμίαν χάριν ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ μεταμεμφῆς ἔχωσιν. ὑπακούσαλε τοίνυν ὑμῖν αὐτῶν λέγοντος, ὃ φίλτερον ὃ ὑμέτερον ἀγαπήσαλε, καὶ πάντα δεῖ διώξατε τοὺς τὴν τῆς ὑμετέρας ὁμονοίας χάριν ἀφανίζειν ὑπεθυμοῦντας. καὶ τοὺς τὸν θεὸν ἀπιδόντες, ὑμᾶς αὐτοὺς ἀγαπήσατε. ἐγὼ γὰρ τὸν ὑμέτερον ὑπόσκοπον ἀθανάσιον ἀσμένως προσπκάμην. ὅτω τε προσεφθεγξάμην, ὡς ἀνθρωπον αὐτὸν εἰδὼς θεοῦ πεπεισμένος.

κη Αλλ' οὐδὲ οὕτως οἱ δυστυχεῖς ἀνετράπησαν, ἀλλ' ἕτερον ὀξύφηναν δρᾶμα, ᾧ προσόμοιον οὐδεὶς τῶν πάλαι γεγονυιῶν τραγῳδοποιῶν ἢ κωμῳδοποιῶν διέπλασε πώποτε. κατηγόρους γὰρ πάλιν ἐκ τῆς αὐτῆς συμμορίας μισθωσάμενοι, προσάγουσι τῷ βασιλεῖ δοκοῦντας δυσεργίας ἀῤῥήτους τετολμηκέναι πολλὰς τὰς ἀρείης ἀθλητικῶν. ἡγεῖτο δὲ τούτων, δυσέβειός τε καὶ θεομάνιος καὶ θεόδωρος ὁ περαίνιος, ἢ φάκλαν τὸν πέραινον ὀνομάζουσιν, οὐκ ἀνεκτὰ ταῦτα εἰ) λέγοντες, καὶ δὲ ἀκοαῖς φορητά. πείθουσι δὴ οὖν τὸν βασιλέα συνοδον ἐν καισαρείᾳ τῆς παλαιστίνης ἀθροῖσαι· ἐνθα δὴ πλείους ἦσαν οἱ δυσμενεῖς, καὶ κεῖσε κριθῆναι κελεῦσαι τὸν ἀθανάσιον. πειθεὶς δὲ ὡς ἱερεῦσιν ὁ βασιλεὺς, πάντα πάσι γὰρ ἠγνόητα τυρβούμενα, ἐδοκει γνώσεσθαι προσέταξεν. ἀλλ' ὁ θεῖος ἀθανάσιος τὸν τῶν δικαζόντων δυσμένειαν ὑπισάμενος, οὐκ ἦκεν εἰς τὸ συνέδριον. ἀπεδήμει δὴ πλείονα προφάσιν ἐς συκοφαντίαν λαβόντες, καὶ τὸν κύριον τῆς ἀληθείας ἀθανάσιον πόλεμον προς τὰς δίκας παρανομίας, τυραννίδος αὐτὸν καὶ φρασύτητος ὑπὸ τὸ βασιλέως ἐγκαλοῦντες. καὶ οὐ πάμπαν τῆς ἐλπίδος ἐψεύσθησαν. ἐκ γὰρ δὴ τῶν εἰρημένων θυμωθεὶς ὁ προειρημένος βασιλεὺς, ἐπέστειλεν αὐτῷ τὸν ὀργὴν ἐπιφαίνων, καὶ καλαλαβεῖν τὸν τύραννον προεκελεύων. ἐκέλευε γὰρ προσέταξεν ἀπελθεῖν τὸν συνόδον, ἐπιστεῖλας, ὡς οἶμαι, τὸν ἀθανάσιον ὑποφεύγειν τὸν καισαρέων, μὴ τὸν ἐκείνης

κείνης ἡγούμην. ἔγραψε δὲ καὶ τῇ σωόδῳ ἀφ' ἑαυτῶν ἐπιστεῖλαι τὸν εὐσεβείᾳ κοσμούμενον. ἔστι δὲ ταῦτα,

Κωνσταντῖνος σεβαστὸς, τῇ ἁγίᾳ σῠνόδῳ τῇ κτ' τύρου.

Ἡν μοὶ ἴσως ἀκόλουθον καὶ τῇ τῶν καιρῶν εὐκαιρείᾳ μάλιστα πρέπον ἀσασίαστον εἶναι τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν καὶ πάσης λοιδορίας τοὺς τὸ χειρόνειον ἀπηλλάχθαι πρόσωπον. ὅπερ δὲ οὐκ ὀλίγοις φιλονεικίας οἴστρῳ τινὲς ἡδονόμενοι, οὐ γὰρ ἂν εἴποιμι βιοῦντες ἑαυτῶν ἀναξίως, τὰ πρῶτα συγχέαι ἐπιχειροῦσιν, ὅπερ πάσης συμφορᾶς ἐπέκεινα κεχωρηκέναι μοι δοκεῖ. τούτου χάριν θέοντας ὑμᾶς, ὃ τοῦ λόγου, πρεπτέρπομαι χωρεῖς τινὸς ἀναθέσεως εἰς ταὐτὸ συνδραμεῖν, καὶ πληρώσαι τὴν σύνοδον, ἐπαμῦναι τοῖς χρῄζουσιν ἐπικουρίας, τοὺς ἀδελφοὺς ἁμαρτάνοντας κινδυνεύοντας, εἰς ὁμόνοιαν ἐπανάγειν τὰ διεστῶτα τῶν μελῶν, διορθώσασθαι τὰ πλημμελούμενα ὡς καιρὸς ἐπιτρέπει· ἵνα τοσαύτης ἐπιχαρίας τοῦ πρέποντος ἀποδῶτε συμφωνίαν, ἐν ᾧ φεύγει τὰ ἀτοπίας, μαχίσεων ἀνωφελῶν ἀπώλεσεν ἀνομία. ὅπερ δὲ τοῦτο καὶ τῷ δεσπότῃ τῶν ὅλων θεῷ ἐστὶν ἄρεσον, καὶ ἡμῖν πάσης ἀνάγκης ἀναγκαιότερον, καὶ ὑμῖν αὐτοῖς ἐνὶ γε τοῦ εἰρηνικοῦ ἐπικαλέσασθαι, οὐδὲν γε τυχούσης ἀξίου δόξης, ἀπόντας ἀνωφελῶς σωομολογεῖν ἡδόμην. μὴ τοίνυν μέλλετε λοιπὸν, ἀλλ' ἐπιτείνοντες σπεύσατε ἤδη τὰ τῆς θυμίας, τοῖς θεοφιλεστάτοις ὅρον ἐπιθεῖναι κοινοῦ πάσης εἰλικρινείας δηλαδὴ καὶ πίστεως σῳζούσης, ᾧ ἑκάστοτε μονονουχὶ φωνῇ ἀφιὴς ὁ σωτὴρ ἐκεῖνος ᾧ λατρεύομεν, ἀπαιτεῖ μάλιστα. πρὸς ἡμῶν γὰρ εἰς τοῦτο ἐμοὶ ἀναβάντων ἥκοντων ἐνδεήσει. πολλά μοι πέπρακται ὅσα γράφοντες ἐδηλώσατε. ἀπέσταλται θεὸς οὓς ἐβουλήθητε τῶν ἐπισκόπων, ἵνα σύνοδος γένηται, κοινωνήσωσιν ὑμῖν τῶν φρονημάτων. ἀπέσταλται δίκαιον τὸ ἀπὸ ὑπαλλήλου, ὃς καὶ τοὺς ὀφείλοντας εἰς τοῦτο σύνοδον ἀφικέσθαι μεθ' ὑμῶν ἐπομνύσει, καὶ ἐὰν πρεσβυτέρους, ἐὰν διακόνους, ἐξαιρέτως δὲ τῆς ἀξίας καθήκοντος πρέσβεις. ἐὰν γάρ τις, ὡς ἔγωγε οἶμαι, τοῦτο ἡμετέραν κέλευσιν καὶ νεῦμα διαφρούσασθαι πειρώμενος μὴ βουληθῇ σπεύδειν, ἀλλ' ὅθεν πρὸς ἡμῶν ἀποσταλήσεται, ὃς οὐ βασιλικοῦ πρεσβεύματος αὐτὸν ἐκβαλὼν, ὡς οὐ πρέπον ὄρθρις αὐθεκάστου ἐπὶ τῆς ἀληθείας ὀξενεχθεῖσι μὴ ἀνύτειν διδάξει. λοιπὸν ἔσται τὸ ὑμέτερον ὁσιότητος ἔργον ὁμογνώμονι χρίσει, μήτε πρὸς ἀπέχθειαν, μήτε πρὸς χάριν, ἀκολούθως δὲ τῷ ἐκκλησιαστικῷ καὶ ἀποστολικῷ κανόνι, τοῖς πλημμεληθεῖσιν, εἴτ' οὖν κτ' σφάλμα συμβεβηκόσι, τὴν ἀρμόττουσαν θεραπείαν ἐπινοῆσαι. ἵνα καὶ πάσης βλασφημίας ἀνθερώσητε τὴν ἐκκλησίαν, καὶ τοὺς ἐμοὺς ἐπικουφίσητε φρενίδας, καὶ τὸ τῆς εἰρήνης χάριν τοῖς νεῦμα σασαζομένοις ἀποδόντες, μείζονα δίκλειν ὑμῖν αὐτοῖς πρεξενίσητε. ὁ θεός ὑμᾶς διαφυλάττοι ἀδελφοὶ ἀγαπητοί. Οὕτω δὴ τῶν ἐπισκόπων εἰς τὴν τύρον σῠνδιαθέντων, ἀφίκοντο μὲν καὶ ἄλλοι τινὲς δογμάτων διαφθορὰν ἐγκαλούμενοι, ὧν εἷς ἦν καὶ ἀσκληπᾶς ὁ γαζαῖος. ἀφίκετο δὲ καὶ ὁ θαυμάσιος ἀθανάσιος. βούλομαι δὲ πρῶτον τὸ τῆς καθηγείας διηγήσασθαι πραγῳδίαν, εἰ δ' ἅπερ συλλέξασθαι τὰ κτ' ὁ πολυθρύλητος δικαστήριον.

Ἀρσένιός τις τῶν μητίου κοινωνικῶν ἐπίσκοπος ἦν. τοῦτον οἱ τὰ ἐκείνου συμμοιρίας καθακρύψαντες, λαθεῖν ἐπὶ πλεῖστον ἠξίωσαν. εἶτα χεῖρα δεξιὰν ἀπὸ ἀ-

νος ⟨φ̃μαζος ἐκτεμόντες νεκρόν, καὶ ταύτην ἐν λάρνακι ξυλίνῃ τελαριχευθέντων ἐνθέντες, πρόσω ἐπεφέρετο καταπέμπεσθαι λέγοντες τὸν Χρύσοστομον, καὶ μιαφόνον ἀποκαλοῦντες τὸν ἀθανάσιον. ἀφ' ὁ πρῶτα ἐφορᾶν ὀφθαλμὸς, οὐκ εἴασεν ὅπως πλεῖσον λαθεῖν τὸν Χρύσοστομον. ἀλλὰ προῆτον μὲν ἐν αἰγιάλῳ καὶ φανερῷ, ὥστε γένεσθαι ὁδὸν ζῇ. ἔπειτα δὲ αὖθις εἰς τὴν τύρον ἤγαγον, ἔνθα ἡ τραγῳδουμένη χειρ ὅπως τῶν κριτῶν προσεφέρετο. τοῦτον οἱ ἀθανασίου φρουροῦντες στρατιῶται, ἤγαγόν τε καὶ ἐν τῇ καθαγωγῇ λαθεῖν τέως ἐπειράσαντο. αὖθις δὲ ὁ μέγας ἀθανάσιος ὑπὸ τὸ ἕως κατέλαβεν ὁ στρατήγιον. καὶ προῆτον μὲν γυναῖον εἰσήγαγεν ἀκολασίας ζωοξόκος. εἶτ' ὀφθαλμῶν ἑβόα, πρὸς φενίδην μὲν ἐπιβῆναι λέγουσα· τὸν δὲ ἀθανάσιον ὑπιξενωθέντα βιάσασθαι, καὶ ἀκουσθῆναι διαφθείραι. τούτων ὑπὸ ἐκείνης εἰρημένων, εἰσῆλθε μὲν ὁ κατηγορούμενος, στρατιῶται δὲ αὐτοῦ καὶ προσβύτερος ἀξιέπαινος. ἰμάθεος τούτῳ ὄνομα ἦν. τῶν δὲ δικαστῶν ἀπολογησαμένης πρὸς τὴν γραφὴν προστεταχότων τὸν ἀθανάσιον, ὁ μὲν, ἐσίγησεν ὡς δῆθεν οὐκ ὢν ἀθανάσιος. ὁ δὲ ἰμάθεος ἔφη πρὸς τὴν γυναῖκα. ἐγώ σοι ὦ γύναι στρατήγησον πότε, εἰς δὲ τὴν σὴν εἰσελήλυθα οἰκίαν; ἡ δὲ ἀναβλέψασα ἑβόα ὦ ἰμόθεε ἀδιαμαχομένη καὶ τὴν χεῖρα ἐξάγουσα, καὶ ᾧ δακτύλῳ δείκνυσα ⟨ὃ λέγουσα, σύ μου τὴν πρὸ φενίδην ἀφείλου, σύ με τῆς ⟨φεστρατίης ἐγύμνωσας, καὶ τ' ἄλλα ὅσα λέγειν εἰώθασιν αἱ δι' ἀκολασίας ὑπαρβολὴν ὀκνοῦσαι τὴν αἰδῶ. οὕτω δὴ τῶν δρᾶμα ⟨ωτεχνικότων καταισχυνθέντων, ἐρυθριασάντων δὲ καὶ τῶν δικαστῶν, ὅσοι σωφρονέστεροι ἦσαν, ἐξήγετο ἡ γυνή. Τότε δὴ ὁ μέγας ἀθανάσιος ἔλεγε, μὴ χεῖραν ἀφεθῆναι τὸ γύναιον, ἀλλ' ἐξετάσαι καὶ μαθεῖν τὸν ταῦλα ⟨υντεθεικότα. οἱ δὲ ἑβόων, ἕτερα εἶναι κατηγορήματα χαλεπώτερα, οὐδαμῶς τέχνῃ τινὶ καὶ δεινότητι ἀφανισθῆναι δυνάμενα. ὅψις γὰρ οὐκ ἀκοὴ δικάσει τοῖς δεινυμένοις. ταῦτα εἰπόντες, τὴν πολυθρύλητον ⟨κείνην ὑπέδεξαν λάρνακα, καὶ τὰ τελαριχευθέντα ἐγύμνωσαν χεῖρα. τῶν δὲ θεαταμένων, ἕκαστος ἀνεβόησεν, οἱ μὲν ἀληθὲς εἶναι τὸ μῦσος ὑπειληφότες, οἱ δὲ τὸ μὲν ψεῦδος εἰδότες, κεκρύφθαι δὲ τὸν Χρυσόστομον ἔτι νομίζοντες. μόλις γὰρ βραχέως θορυβώδους σιγῆς, ἤρξατο τοὺς δικάζοντας ὁ κατηγορούμενος, εἴ τις ἐν αὐτοῖς εἴη τὸν Χρυσόστομον ὑπισταμένος. πολλῶν δὲ εἰρηκότων ἀκριβῶς εἰδέναι τὰ ἄνδρα, ἐκέλευσε τοῦτον ἀχθῆναι. καὶ πάλιν ἤρξατο, εἰ ἔστ' ἐκφανὴς εἴη Χρυσόστομος ὁ πρὸ ἐμοῦ μὲν μητρημένος, τῶν δὲ τούτων ὑπιζητούμενος, μὴ σφαλῶ δὲ ὑβρισμένος καὶ τῆς δεξιᾶς ἐστερημένος. ⟨ωμολογησάντων δὲ αὐτῶν τοῦτον εἶναι, τὰ ἐφεστρίδος αὐτὸν γυμνώσας ὁ ἀθανάσιος, ὑπέδεξεν ἀμφοτέρῳ χεῖρε καὶ τὰ δεξιὰ καὶ τὰ εὐώνυμον. ἀλλὰ δὲ ἔφη ζητεῖτω μηδείς. δύο γὰρ ἀνθρώπων ἕκαστος τῶν ποιητῶν τῶν ὅλων ἐδέξατο χεῖρας. ἀλλὰ καὶ τούτων οὕτω δεηθέντων, καταδύεσθαι δέον τοὺς κατηγορήσοντας, καὶ τῶν δικαζόντων τοὺς ⟨υμφοιτῶντας, καὶ ἀνέχεσθαι χρόνῳ σφίσι τὸν γλῶ. θορύβου δὲ καὶ γάστεως ἐνέπλησε τὸ στρατήγιον, γόητα καλοῦντες τὸν ἀθανάσιον, καὶ ὅσα μαγγανείας ἔξω πατεῖν αὐτὸν λέγοντες τῶν ἀνθρώπων ταῖς ὄψεσι. καὶ διαπρᾶξαι ἐπεχείρησαν καὶ καταφάττειν οἱ τὰ μιαφονίας προβεβηκότες κατηγορήσοντες. ἀλλ' οἱ τῶν βασιλέως τὰ τῆς ἀταξίας προβήσεσθαι πιστευθέντες, τὸν φόνον ἐκώλυσαν. ἐξαρπάσαντες γὰρ τὸν νικηφόρον, καὶ σκάφους ὑπολύσαι τῶν σκυλάσαντες, τὰ ⟨φτηείσαν προσυξένησαν. καὶ

τοῦ

ἐστὸς μὲν τὸν βασιλέα καταλαβὼν, πᾶσαν τὴν τολμηθεῖσαν ἐδίδαξε τραγῳδίαν. ἐκεῖνοι δὲ εἰς τὴν μαρεώτην τῶν ὁμογνωμόνων τινὰς ἐπισκόποις ἀπέστειλαν. θεογόνιον φημὶ τὴν νικαίας, καὶ θεόδωρον τὴν περίνθιον, καὶ μάρτιν τὸν χαλκηδόνιον, καὶ τὴν κίλικα ναρκισσον, καὶ τοὺς τούτων ὁμόφρονας. ὁ δὲ μαρεώτης χώρα τίς ἐστιν ἀλεξανδρείας, τῆς λίμνης μαρίας ἐπώνυμος. ἐν ταύτῃ δὲ ψεῦδος ὑφήναντες, καί τινα ὑπομνήματα διαπλάσαντες, καὶ τὰς γυμνωθείσας συκοφαντίας ὡς ἀληθεῖς συνθέντες κατηγορίας, ἀπέστειλαν βασιλεῖ.

Αὐτοὶ δὲ εἰς τὴν αἰλίαν παρεγένοντο. τὴν γὰρ δὴ σύνοδον ἅπασαν ἀπὸ τῆς τύρου λα
καταλαβεῖν τὴν αἰλίαν ὁ βασιλεὺς παρηγγύησε. σύνεκθεῖν δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας πανταχόθεν ἐκέλευσε, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ δομηθέντας καθιερῶσαι νεώς. σύναπέλυσε δὲ καὶ τῶν εὐνουστέρων ἀρχόντων τινὰς εὐσεβείᾳ, καὶ πίστει λαμπρυνομένους, φιλοτίμως ἅπασι πάντα χορηγηθῆναι κελεύσας, οὐ μόνον ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς τούτοις συνεπομένοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς δεομένοις ἅπασιν οἳ πανταχόθεν συνέτρεχον. διεκοσμεῖτο δὲ καὶ τὸ θεῖον θυσιαστήριον βασιλικοῖς τε παραπετάσμασι, καὶ κειμηλίοις λιθοκολλήτοις χρυσοῖς. οὕτω δὴ τῆς ἑορτῆς λαμπροτάτης γεγενημένης, οἱ μὲν εἰς τὰς οἰκείας ἐπανῆλθον πατρίδας. ὁ δὲ βασιλεὺς τὴν τῆς πανηγύρεως μεμαθηκὼς φαιδρότητα καὶ πολυτέλειαν, θυμηδείας τε ἐνεπλήσθη καὶ τῶν ἀγαθῶν τὸν πρύτανιν ὕμνησεν, ὅτι καὶ ταύτην αὐτῷ τὴν αἴτησιν ἔδωκεν. ἐπεὶ δὲ προσῆλθεν ἀθανάσιος τὴν ἄδικον ὀδυρόμενος κρίσιν, ἀφικέσθαι τοὺς αἰτιαθέντας τῶν ἐπισκόπων ἐκέλευσεν. οἱ δὲ παραγενόμενοι καὶ τὸ τῶν ἐλέγχων προφανὲς ὑπειδόμενοι, τὰς μὲν προτέρας συκοφαντίας κατέλιπον. ἔφασαν δὲ ὦ βασιλεῖ ἠπειληκέναι τὸν ἀθανάσιον τὴν σιτοπομπίαν κωλύσειν. τούτοις πιστεύσας τοῖς λόγοις ὁ βασιλεὺς, εἴς τινα πόλιν τῶν καλουμένων γαλλιῶν αὐτὸν ἐξωστράκισε, τρίβερις ὄνομα ταύτῃ. τριακοστὸν δὲ τοῦτο ἦν αὐτῷ τῆς βασιλείας ἔτος.

Ἐνιαυτοῦ δὲ ἄλλου καὶ μηνῶν διεληλυθότων ὀλίγων ἐν νικομηδείᾳ τῆς βιθυνίας διάγων, ἠρρώστησε. τὸ δὲ τῆς ἀνθρωπίνης βιότητος ἄδηλον ἐπιστάμενος, τοῦ θείου βαπτίσματος τὸ δῶρον ἐδέξατο. ἀνεβάλλετο δὲ μέχρι τοῦδε τοῦ χρόνου, ἐν ἰορδάνῃ ὦ ποταμῷ τούτου τυχεῖν ἱμειρόμενος. ἐστὸς μὲν τρεῖς παῖδας κληρονόμους τῆς βασιλείας κατέλιπε, κωνσταντῖνον, καὶ κωνστάντιον, καὶ κώνσταντα τὸν νεώτατον. εἰς δὲ τὴν ἀλεξάνδρειαν ἐπανεκθεῖν τὸν μέγαν προσέταξεν ἀθανάσιον, καὶ ταῦτα εὐσεβίου παρόντος καὶ τἀναντία πείθειν ἐπιχειροῦντος. λβ

Θαυμαζέτω δὲ μηδεὶς εἰ τηλικούτους ἄνδρας ὀξαπατηθεὶς ἐξωστράκισε. ἀρχιερεῦσι γὰρ κρύπτουσι μὲν τὴν ἀλήθειαν, τὴν δὲ ἀλλὴν ἔχουσι περιφάνειαν ὀξαπατῶσιν ἐπίστευσεν. ἴσασι δὲ οἱ τὰ θεῖα πεπαιδευμένοι, ὡς ἀληθῶς ὀξηπατήθη δαβὶδ ὁ προφήτης. ὀξηπάτησε δὲ αὐτὸν οὐκ ἀρχιερεὺς, ἀλλ' οἰκέτης οἰκότριψ καὶ μαστιγίας, τὸν σιβᾶ λέγω τὸν κατὰ τοῦ μεμφιβοσθὲ τὰ ψευδῆ τὸν βασιλέα διδάξαντα, καὶ τὸ ἐκείνου χωρίον σφετεριζάμενον. καὶ ταῦτα λέγω, οὐ τοῦ προφήτου κατηγορῶν, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦδε τοῦ βασιλέως τὴν ἀπολογίαν προσφέρων, καὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐπιδεικνὺς τὴν ἀσθένειαν, καὶ διδάσκων ὡς οὐ χρὴ μόνοις τοῖς κατηγοροῦσι πιστεύειν κἂν ἄγαν ὦσιν ἀξιόχρεοι, ἀλλὰ θατέραν τῶν ἀκοῶν ὦ κατηγορουμένῳ φυλάττειν. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς εἰς τὴν ἀμείνω βασιλείαν μετέστη. λγ

δ̅ζ̅ Οἱ δὲ ὕπαρχοι καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ λοιποὶ ἅπαντες ἐν λάρνακι τοῦτον καταθέντες χρυσῇ, εἰς τὴν κωνσταντινούπολιν μετεκόμιζον, τῆς στρατιᾶς ἁπάσης ἡγουμένης καὶ ἑπομένης, καὶ πικρῶς ὀλοφυρομένης τὴν στέρησιν. πατρὸς γὰρ ἡπίου πεῖραν εἰλήφεσαν ἅπαντες. ὁπόσης δὲ τιμῆς τὸ σῶμα ἐκεῖνο τετύχηκε, καὶ ὁπόσον ἐν τοῖς βασιλείοις διέμεινε χρόνον, τῶν ἀρχόντων τὴν τοῦ παιδὸς περιμενόντων ἐπανόδον, περιττὸν ἡγοῦμαι γράφειν, ἀλλὼν ταῦτα συγγεγραφότων, οἷς ῥᾴδιον ἐντυχεῖν καὶ μαθεῖν, ὅπως τῶν ὅλων ὁ πρύτανις γραίρει τοὺς εὔνους θεράποντας. εἰ δέ τις ἐκείνοις διαπιστεῖ, τὰ νῦν περὶ τὴν ἐκείνου θήκην, καὶ τὸν ἀνδριάντα γινόμενα βλέπων, πιστευτάσθω τοῖς γεγραμμένοις, καὶ ᾧ φήσαντι δεσπότῃ, τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω, καὶ οἱ ἐξουθενοῦντές με ἐξουθενωθήσονται.

Τάδε περιέχει τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας λόγος β'.

α' Περὶ τῆς ἐπανόδου τοῦ ἁγίου ἀθανασίου.

β' Ἐπιστολὴ τοῦ βασιλέως κωνσταντίου υἱοῦ κωνσταντίνου πρὸς ἀλεξανδρεῖς.

γ' Ὅπως κωνστάντιος ὁ βασιλεὺς τῆς ὀρθῆς πίστεως παρετράπη.

δ' Περὶ τῆς τοῦ μακαρίου ἀθανασίου δευτέρας ἐξορίας, καὶ τῆς γρηγορίου καταστάσεώς τε καὶ τελευτῆς.

ε' Περὶ παύλου τοῦ γενομένου ἐπισκόπου κωνσταντινουπόλεως.

ϛ' Περὶ μακεδονίου καὶ τῆς ἐπ' αὐτοῦ συστάσης αἱρέσεως.

ζ' Περὶ τῆς ἐν σαρδικῇ γενομένης συνόδου.

η' Συνοδικὸν ὑπὸ τῶν αὐτόθι συνελθηλυθότων ἐπισκόπων πρὸς τοὺς κατὰ τὴν οἰκουμένην ἐπισκόπους γραφέν.

θ' Τὰ κατὰ εὐφρατᾶν καὶ βικέντιον τοὺς ἐπισκόπους καὶ τὴν ἐν ἀντιοχείᾳ κατ' αὐτῶν γεγενημένην συσκευήν.

ι' Περὶ τῆς στεφάνου καθαιρέσεως.

ια' Ἐπιστολὴ κωνσταντίνου πρὸς ἀθανάσιον.

ιβ' Περὶ τῆς δευτέρας ἐπανόδου τοῦ ἁγίου ἀθανασίου.

ιγ' Περὶ τῆς τρίτης ἐξορίας αὐτοῦ καὶ φυγῆς.

ιδ' Περὶ γεωργίου καὶ τῶν ἐν ἀλεξανδρείᾳ τολμηθέντων κακῶν.

ιε Περὶ τῆς ἐν μεδιολάνῳ γενομένης σϋνόδου.

ιϛ' Διάλογος λιβερίου ἐπισκόπου ῥώμης καὶ κωνσταντίου βασιλέως.

ιζ' Περὶ τῆς ἐξορίας καὶ ἐπανόδου τοῦ ἁγίου λιβερίου.

ιη Περὶ τῆς ἐν ἀριμίνῳ γενομένης σϋνόδου.

ιθ' Ἐπιστολὴ συνοδικὴ παρὰ τῶν αὐτόθι συνελθηλυθότων ἐπισκόπων πρὸς τὸν βασιλέα γραφεῖσα κωνστάντιον.

κ' Ἄλλη ἐπιστολὴ πρὸς κωνστάντιον.

κα' Περὶ τῆς ἐν νίκῃ τῆς θρᾴκης γεγενημένης σϋνόδου. καὶ ἔκθεσις πίστεως παρ' ἐκείνων γραφεῖσα.

κβ' Συνοδικὸς τόμος παρὰ δαμάσου ἐπισκόπου ῥώμης καὶ τῶν δυτικῶν ἐπισκόπων

πων πρὸς ἰλλυριοὺς ἐπισκόποις γραφεῖσα περὶ τῆς κατ' ἀρίμινον συνόδου.

Αθανασίου ἐπισκόπου ἀλεξανδρείας περὶ τῆς αὐτῆς συνόδου ἐπιστολή. κγ'

Περὶ τῆς λέοντος τοῦ τῆς ἀντιοχέων ἐπισκόπου κακοτεχνίας, καὶ τῆς φλαβιανοῦ καὶ διοδώρου παῤῥησίας. κδ'

Περὶ τῆς εὐδοξίου τοῦ γερμανικέως καινοτομίας καὶ βασιλείου τοῦ ἀγκύρας, καὶ εὐσταθίου τοῦ σεβαστίας κτ' τούτου γεγενημένης σπουδῆς. κε'

Περὶ τῆς ἐν νικαίᾳ πάλιν γεγενημένης συνόδου. κϛ'

Περὶ τῆς ἐν σελευκείᾳ τῆς ἰσαυρίας γεγενημένης συνόδου καὶ ἐν κωνσταντινουπόλει τοῖς ὀρθοδόξοις ἐπισκόποις συμβεβηκότων. κζ'

Συνοδικὴ ἐπιστολὴ κτ' ἀετίου γραφεῖσα. κη'

Ποία πρόφασις τοὺς εὐνομιανοὺς τῶν ἀρειανῶν ἀπεσχοίνισεν. κθ'

Περὶ τῆς πολιορκίας νισίβεως πόλεως καὶ τῆς ἰακώβου τοῦ ἐπισκόπου ἀποστολικῆς πολιτείας. λ'

Περὶ τῆς ἐν ἀντιοχείᾳ γεγενημένης συνόδου καὶ τῶν κτ' τὸν ἅγιον μελέτιον αὐτόθι συμβάντων. λα'

Περὶ εὐσεβίου ἐπισκόπου σαμοσάτων. λβ'

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΘΕΟδωρίτου ἐπισκόπου κύρου λόγος β'. κετ' αζ

Ὁμεν δὴ θεῖος ἀθανάσιος ἔτη δύο καὶ μῆνας τέσσαρας ἐν τῇ τριβέρει διατρίψας, εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν ἐπανῆλθεν. ἔγραψε δὲ καὶ κωνσταντῖνος ὁ βασιλεὺς, ὁ τῶν κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου παίδων πρεσβύτατος, αὐτὸς γὰρ τῆς πρὸς δυόμενον ἥλιον ἐβασίλευε γαλατίας, τῇ ἀλεξανδρέων ἐκκλησίᾳ τάδε γράμματα.

Κωνσταντῖνος καῖσαρ ᾧ λαῷ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας πόλεως τῶν ἀλεξανδρέων. Οὐδὲν τὴν τῆς ὑμετέρας ἱερᾶς ἐννοίας ἀποπεφευγέναι γνῶσιν οἶμαι. διὰ τοῦτο ἀθανάσιον τὸν τοῦ προσκυνητοῦ νόμου ὑποφήτην πρὸς καιρὸν εἰς τὰς γαλλίας ἀπεσταλκέναι συνέβη. ἵν' ἐπεὶ ἡ ἀγριότης τῶν αἱμοβόρων αὐτοῦ καὶ πολεμίων ἐχθρῶν εἰς κίνδυνον τῆς ἱερᾶς αὐτοῦ κεφαλῆς ἐπέμενε, μὴ ἄρα διὰ τῆς τῶν φαύλων διαστροφῆς ἀνήκεστα ὑποστῇ. πρὸς τὸ διαπαῖξαι τοίνυν ταύτην, ἀφαιρεθεὶς ὧν φαρύγγων τῶν ἐπικειμένων αὐτῷ ἀνδρῶν ὑπ' ἐμοὶ διάγειν κεκέλευσται, οὕτως ὡς ἐν αὐτῇ τῇ πόλει ἐν ᾗ διέτριβε, πᾶσι τοῖς ἀναγκαίοις ἐπιπλεονάζειν, εἰ καὶ τὰ μάλιστα αὐτοῦ ἡ ἀοίδιμος ἀρετὴ ταῖς θείαις πέποιθε βοηθείαις, καὶ τὰ τῆς τραχυτέρας τύχης ἄχθη ἐξουθενήθη. τοιγαροῦν εἰ καὶ μάλιστα πρὸς τὴν προσφιλεστάτην ὑμῶν θεοσέβειαν ὁ δεσπότης ἡμῶν ὁ τῆς μακαρίας μνήμης κωνσταντῖνος ὁ θεοσεβέστατος ὁ ἐμὸς πατὴρ τὸν αὐτὸν ἐπίσκοπον τῷ ἰδίῳ τόπῳ παραχεῖν προῄρητο, ὅμως ἐπεὶ ἀνθρωπίνῳ κλήρῳ προληφθεὶς, πρὸ τοῦ

τὴν δ' ὑλὴν πληρῶσαι ἀνεπαύσατο, ἀκόλουθον ἡγησάμενον τὴν τοῦ αἱρεσιν τῆς θείας μνήμης βασιλέως δόξαν δόξαν πληρῶσαι. ὅσις ἐπειδὴν ὑμετέρας τύχῃ τοιαύτης, ὅσης πρὸς ἐμοῦ ἀξιοῦσθε τετύχηκε γνώσεσθε. οὐ γὰρ θαυμαστὸν, εἴτι δι' ἀνθρώπων ἄνθρωπε πεποίηκα. καὶ γὰρ τὴν ἐμὴν ψυχὴν, ἥτε τῆς ὑμετέρου πόθου εἰκὼν καὶ τῆς τηλικούτου ἀνδρὸς ὃ σῶμα εἰς τοῦτο σκιᾷ καὶ τροφῇ ἔτρεφεν. ἡ θεία προνοια ὑμᾶς ἀμφυλάξοι ἀδελφοὶ ἀγαπητοί. Μετὰ τούτων ὁ θεῖος ἀθανάσιος ἀφίκετο πρὸς τὴν τῶν ἀλεξανδρέων πόλιν. πάντες δὲ αὐτὸν ἀσμένως ἀπέλαβον, καὶ ἀστοὶ καὶ χωρητικοὶ, καὶ ὀλίγοι καὶ πολλοί. μόνος δὲ Ἰούλιος τῆς ἀρείου μοίρας τοὺς διαφόρους ἐπανήγαγεν. ὃς δὴ πάλιν τὰς οἰκείας σκήνησεν μηχανὰς δυσεβὴς τε καὶ θεόμνιος, καὶ ὅσοι τούτων ὑπῆρχον συμμορίας, καὶ πάλιν τὰς τοῦ βασιλέως νεύσεις ὄντος διώρυπτον ἀκοάς. ἐρῶ δὲ καὶ ὅπως ἔσχε σκῆψιν τῶν ἀποστολικῶν δογμάτων ἀνθυπατος πρεσβεύσας.

γδ Κωνσταντία, Λικιννίου μὲν ἐγεγόνει γαμετὴ, κωνσταντίνου δὲ τοῦ ἀδελφή. ταύτης ὁ πρεσβύτερος τὴν ἀρειανικὴν εἰσδεξάμενος λῶβον, ζωπήσας ἐλυμήνατο. καὶ τὸ μὲν νόσον οὐ προφανὰς ἐδείκνυ. ζωοχῶς δ' αὐτῇ προσδιαλεγόμενος, ἔλεγε συκοφαντίαν τὸν μεμψιμοιρίαν τὸν ἄρρον. ταύτην ὁ παμμακάριστος κωνσταντῖνος μὲν τοῦ δυσεβοῦς ὑδρὸς τελευτὴν, παντοδαπῆς κηδεμονίας ἠξίου, καὶ τὴν τῆς χηρείας ἀνιαρὰν πεῖραν οὐκ εἴα λαβεῖν. καὶ πρὸς αὐτὸν δὲ τὸν τελευτῶντα πρὸ αὐτῆς, τὸν ἀρμόζουσαν θεραπείαν προσφέρων. τότε δὴ τοῦτον καθιᾶσαι κελεύσας τὸν πρεσβύτερον τῆς τοῦ βασιλέως ἀξιοῦσθαι προμηθίας ἱκέτευσεν. ὁ δὲ κωνσταντῖνος καὶ τἀνικαῦτα τοῦτο ποιήσειν ὑπέσχετο, καὶ μὲν ταῦτα πεπλήρωκε τὸν νόσον. μετέδωκε γὰρ αὐτῷ πολλῆς ἐλευθερίας οἷα μάλιστα πλείστης. ἀλλ' ὅμως καὶ πολλῆς ἀξιούμενος θεραπείας, οὐκ ἐθάρσησεν ἀποκαλύψαι τὸν νόσον, βεβαίαν ὁρῶν τὴν τοῦ θεῖα τοῦ βασιλέως τὴν γνώμην. ὅθεν ὁ κωνσταντῖνος εἰς τὸν δυώδεκαθεον μεθιστάμενος βασιλείαν, τοῖς παισὶν οἷς διεθήκατο τὸ ὀπίσω ταύτην βασιλείαν διένειμεν. οὐδεὶς δὲ τούτῳ τελευτῶντι πρὸ ὧν, τούτῳ μόνῳ ὧ προσβυτέρῳ τὰς διαθήκας ὀπίσευσε, κωνσταντίῳ τοὺς δωδεκάεους κελεύσας. ἔτι γὰρ τῶν δύο πλησιέστερος ὢν, τοῦ τὴν δύσιν ἀφικέσθαι, τοῦ δόκιμος ἦν. ὅλως δ' ἦν ὃ κωνσταντίῳ γνώμιμος γνώσιμος, ἀπέδωκε γὰρ τὰς διαθήκας ὡς τοῦ στάξη, ζωπήσας ἐλυμήνατο, καὶ ἅμα φοιτᾶν πρὸς αὐτὸν ἐκελεύετο. καλιδὼν ὁ δεῖπνον δ' κωνσταντίου τὴν γνώμην, καθάπερ καλάμοις ἀνέμων σαλεύων τῆδε κἀκεῖσε κλινομένοις τοῦ στοιχεῖαν, ἐθάρρησε τὴν τῶν ἀγγελικῶν δογμάτων ἀναδέξασθαι πόλεμον. καὶ τὴν ἐκκλησιῶν δῆθεν τὴν ζάλην ὀλοφυρόμενος, αἰτίους ἔλεγε τοὺς τὴν ἀγαθὸν τῷ ὁμοουσίου φωνὴν συλλαβόντας τῇ διδασκαλίᾳ τῆς πίστεως. καὶ τοῦτο καὶ τοῖς ἱερωμένοις καὶ τοῖς πολλοῖς ἐργάζεσθαι τὴν ἀφέσασιν. σὺν δὲν ἀθανασίου καὶ ὧν τὰ ἴσα φρονούντων κατηγόρουν, καὶ τὰς τοῦτων βουλὰς ἐτεκταίνετο. τούτῳ συνεργῷ κεχρημένοι δυσεβὴς τε καὶ θεόμνιος, καὶ θεόδωρος ὁ βαϊνίτης. ἡγούμενος ὃ ἀμφιβεβήτων ὁ θεόδωρος ἦν, καὶ δὴ καὶ τῶν θείων ἀγγελίων τὴν ἑρμηνείαν συνέγραψεν, ἣν ἀναγκαιότατον δὲ αὐτὸν ὀνομάζουσιν οἱ πολλοὶ, οὗτοι ζωοχῶς ἅτε δὴ γνόντες καὶ τὸν βασιλέα ὁρῶντες τὴν ἀπὸ τῆς ἐξουσίας ἐπιφοδον ἀθανασίου πάμπολλον ἔλεγον αἰτίαν γεγονέναι κακῶν. καὶ οὐ μόνον τὴν αἴγυπτον μεταλαγχάνειν τοῦ κλύδω-

κλύδωνος, ἀγαὰ γὰρ τὴν παλαιστίνην καὶ τὴν φοινίκην, καὶ τὰ ἄλλα ὅμορα ἔθνη.

Τούτοις καὶ τοῖς τοιούτοις λόγοις τὴν κουφοπάτιον αὐτοῦ πολιορκήσαντες γνώμιλιν, ἔπεισαν αὐτὸν ἐξελάσαι τῆς ἐκκλησίας τὸν ἀθανάσιον. ὁ δὲ πεισθεὶς τὴν ἐπιβουλὴν, ὑπεχώρησε καὶ τὴν ἑσπέραν κατεῖληφε. καὶ γὰρ ὡς ῥώμης ἐπισκοπῶν, ἰδιόλιος δὲ τὴν οἰκουμένην ἐκείνῳ ἐποίμαινεν, οἱ περὶ εὐσέβιον τὰς κατὰ ἀθανασίου ζιωλεθείσας συκοφαντίας ἐξέπεμψαν. ὁ δὲ ὡς τὴν ἐκκλησίας ἐπόμενος νόμῳ, καὶ αὐτὸς καταλαβεῖν τὴν ῥώμιλιν ἐκέλευσε, καὶ τὸν θεῖον ἀθανάσιον εἰς τὴν δίκην ἐκάλεσε. καὶ δὴ μὴν ἐξώρμησεν εὐθὺς τὴν κλῆσιν δεξάμενος. οἱ δὲ τὸ δρᾶμα εἰδότες ὡς καὶ ζιωλεθέντες, ὡς μὲν τὴν ῥώμιλιν οὐκ ἀπῆλθον, εὐφώρατον εἰδότες τὸ ψεῦδος. ἔρημα δὲ τὰ περὶ αὐτὸν θεασάμενοι, λύκον αὐτοῖς αὖτε ποιμένος ἐπέστησαν. γρηγόριος δὲ τούτῳ ὄνομα ἦν. ἐξ ἔτη δὲ θηρῶν ἀγελῶν ὠμότερον τὴν ποίμνην χρησάμενος, δίκας ἔτισε τῆς πονηρείας, ὑπ' αὐτῶν πικρῶς ἀμφθαρεὶς τῶν περὶ αὐτόν. ἀθανάσιος δὲ πρὸς κώνσταντα ἀφικόμενος, κωνσταντῖνος γὰρ ὁ πρεσβύτατος πολέμῳ ἐτεθνήκει, τῆς ἀρειανικῆς φλαγγος τὰς ἐπιβουλὰς ἀπωδύρετο, καὶ τὸν ἀπ' ἀποστολικῆς πίστεως ὠλοφύρατο πόλεμον, καὶ τὸ πάθος ἀνέμνησε καὶ τῆς συνόδου τῆς μελίτης, ὡς ἐκεῖνος ζιωλέξε, καὶ ὡς τὰ περὶ ἐκείνου γραφέντα τοῦ σιωνεδρίου κοινωσάν, ἐκρατύνε νόμῳ. τοιαῦτα ποιμενιώμενος, εἰς τὸν πατρῷον ζῆλον τὸν βασιλέα διήγειρε. παραυτίκα γὰρ τούτων ἀκούσας, ἐπέστειλε τῷ ἀδελφῷ παραινῶν τὰ πατρῴας εὐσεβείας ἄσυλον φυλάξαι τὴν κλῆσιν. καὶ γὰρ ἐκεῖνος εὐσεβείᾳ τὴν βασιλείαν κρατύνας, καὶ τοὺς ῥωμαίων τυράννους κατέλυσε, καὶ τοὺς ἐν κύκλῳ βαρβάρους ὑπέταξε. τούτοις πειθεὶς τοῖς γράμμασιν ὁ κωνστάντιος, παρεσκεύασεν εἰς τὴν σαρδικὴν, ἰλλυρικὴ δὲ αὕτη πόλις τῶν δακῶν ἐθνοις μητρόπολις, καὶ τοὺς τῆς ἑῴας καὶ τοὺς τῆς ἑσπέρας ζιωδραμεῖν ἐπισκόπους. πολλὰ γὰρ καὶ ἕτερα τῆς ἐκκλησίας παθήματα, τὴν συνοδικὴν θεραπείας ἐδεῖτο.

Καὶ γὰρ παῦλον, κωνσταντινουπόλεως δὲ ἐπίσκοπος ἦν τότε, τῶν ὀρθῶν περιπνευμονικῶν δογμάτων, οἱ τὴν ἀρειανικῆς μετειληχότες νόσου ἐγράψαντο, ὡς τάσεως ἀρχηγόν. καὶ δὴ καὶ ἁλόντες, εἰ συκοφαντεῖν εἰώθασι τὴν εὐσεβείας τοὺς κήρυκας. ἀλλ' οὐδὲν τοιοῦτον ἐκεῖνος ἐποίησεν ὁ λεὼς εἰς τὴν σαρδικὴν ἀπαχθῶν, τὰς τῶν ἐναντίων ὀρθοδόξους ἐπιβουλάς. μικρὸν δὲ ὕστερον τοῦ κουφοπάτου τοῦ βασιλέως παραπεισθεὶς γνώμῃ, τῆς μὲν βασιλευούσης ἐξωστράκισεν πόλεως. μετῴκησεν γὰρ εἰς κουκουσόν· πόλις δὲ αὕτη μικρά, πάλαι μὲν ὑπὸ τὸν καππαδοκῶν ἔθνος τελοῦσα, νυνὶ δέ γε τῇ ἀρμενίᾳ τῇ δευτέρᾳ ζιωαριθμουμένη. ἀλλ' οὐκ ἀπέχρησε τοῖς πρώτοις κυκῶσιν ἡ ἐν ἐρημίᾳ τῶν ἀνθρώπων παύλου διαβολή. πέμψαντες γὰρ τὰ μιαρόφρονα γνώμης τοὺς ἀπουργοὺς διαφθαρτὰ πρέσβεις. καὶ γάρ ὑμᾶς ὁ θεῖος ἐδίδαξεν ἀθανάσιος ἐν τῇ περὶ τῆς οἰκείας φυγῆς ἀπολογίᾳ καὶ ταῦτα προστεθηκώς. τὴν γὰρ τῶν κωνσταντινουπόλεως παῦλον τὸν ἐπίσκοπον διώξαντες καὶ ἐξόντες, περιφανῶς ἀποπνιγῆναι πεποιήκασιν, ἐν τῇ λεγομένῃ κουκουσῷ τῶν καππαδοκίας, δήμιον ἐγκύκλιον εἰς αὐτόν, φίλιππον τὸν ἡγεμόνα ἐπάρχον. ἦν γὰρ καὶ τῶν αἱρέσεως αὐτῶν προστάτης καὶ τῶν πονηρῶν ἐκκλησιῶν ὑπηρέτης. τοιαύτης μιαρονίας ἡ ἀρείου βεβλάστηκεν βλασφημία. τῇ γὰρ τῶν μονογενοῦς

λύττῃ, συμβαίνει τὰ κατὰ τῶν ἐκείνου θεραπόντων τολμήματα.

ϛ Ἀλλὰ τοῦτον οὕτω τῷ θανάτῳ, μᾶλλον δὲ τῇ τῶν οὐρανῶν παραπέμψαντες βασιλείᾳ, μακεδόνιον ἀντὶ τούτου προὐβάλλοντο, ὁμογνώμονα τοῦτον ὑπειληφότες, ἐπεὶ παραπλησίως αὐτοῖς ἐβλασφήμει τὸ πανάγιον πνεῦμα. ἀλλὰ μικρὸν ὕστερον καὶ τοῦτον ἐξήλασαν, κτίσμα λέγειν οὐκ ἀναχόμενον, ὃν υἱὸν προσαγορεύει ἡ θεία γραφή. οὗ δὴ χάριν οὗτος ἐκείνων ἀποκριθεὶς, ἰδίας αἱρέσεως προστάτης γεγένηται, ὁμοούσιον μὲν οὐδὲ οὗτος τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν εἶναι λέγων, ὅμοιον δὲ εἶναι κατὰ πάντα τῷ γεγεννηκότι διδάσκων· κτιστὸν δὲ τὸ πνεῦμα προφανῶς ὀνομάζων. ταῦτα μὲν οὖν οὐ πολλῷ χρόνῳ ὕστερον οὕτω γέγονεν ὡς εἰρήκαμεν.

ζ Εἰς δὲ τὴν Καρδικὴν πεντήκοντα μὲν καὶ διακόσιοι συνῆλθον ἀρχιερεῖς, ὡς διδάσκει τὰ παλαιὰ διηγήματα. ἀφίκετο δὲ καὶ ὁ μέγας ἀθανάσιος, καὶ ἀσκληπᾶς ὁ γαζαῖος, οὗ καὶ πρόσθεν ἐμνήσθην, καὶ μάρκελλος ἀγκύρας τῆς γαλατίας μητροπόλεως, ὃς ἐπὶ τῆς συνόδου τῆς μεγάλης ἐπίσκοπος ἦν. ἀφίκοντο δὲ καὶ οἱ τούτων κατήγοροι, καὶ οἱ τῆς αἱρετικῆς προστατεύοντες φάλαγγος, οἱ πάλαι τῶν περὶ ἀθανάσιον γενόμενοι δικασταί. ἀλλὰ τῆς συνόδου μεμαθηκότες τὸ ἀκλινὲς καὶ τὴν ἐν τοῖς θείοις προστάγμασιν ὑγείαν, οὐδὲ κληθέντες εἰσῆλθον εἰς τὸ συνέδριον. ἀλλ' ἀπέδρασε σὺν τοῖς ἀδίκοις δικασταῖς καὶ οἱ κατήγοροι. καὶ οὗτο ἄμεινον διδάσκει τῆς συνόδου τὰ γράμματα, ἃ σαφοῦς ἕνεκα διδασκαλίας ἐν θήσω τῇ συγγραφῇ.

Ἡ ἁγία σύνοδος ἡ κατὰ θεοῦ χάριν ἐν Καρδικῇ συναχθεῖσα, ἀπό τε ῥώμης, καὶ σπανίας, καὶ γαλλίας, ἰταλίας, καμπανίας, καλαβρίας, ἀφρικῆς, σαρδανίας, πανονίας, μυσίας, δακίας, δαρδανίας, ἀλλῆς δακίας, μακεδονίας, θεσσαλίας, ἀχαΐας, ἠπείρων θρᾴκης, ῥοδόπης, ἀσίας, καρίας, βιθυνίας, ἑλλησπόντου, φρυγίας, πισιδίας, καππαδοκίας, πόντου, φρυγίας ἄλλης, κιλικίας, παμφυλίας, λυδίας, νήσων κυκλάδων, αἰγύπτου, θηβαΐδος, λιβύης, γαλατίας, παλαιστίνης, ἀραβίας, τοῖς πανταχοῦ ἐπισκόποις, καὶ συλλειτουργοῖς τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς ἐν κυρίῳ χαίρειν.

η Πολλὰ μὲν καὶ πολλάκις οἱ ἀρειομανῖται ἐτόλμησαν κατὰ τῶν δούλων οὗτο θεοῦ τῶν τὴν πίστιν φυλαττόντων τὴν ὀρθήν. νόθον γὰρ ὑποβαλόντες διδασκαλίαν, τοὺς ὀρθοδόξους ἐλαύνειν ἐπειράθησαν. τοσοῦτον δὲ λοιπὸν κατεπανέστησε τῆς πίστεως, ὡς μηδὲ τὴν ἀκοὴν τῶν θεοφιλεστάτων βασιλέων λαθεῖν. τοιγαροῦν τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ συνεργούσης, καὶ αὐτοὶ οἱ θεοφιλέστατοι βασιλεῖς συνήγαγον ἡμᾶς ἐκ διαφόρων ἐπαρχιῶν καὶ πόλεων, καὶ τὴν ἁγίαν ταύτην σύνοδον ἐπὶ τὴν Καρδέων πόλιν γενέσθαι δεδώκασιν· ἵνα πᾶσα μὲν διχόνοια περιαιρεθῇ, πάσης δὲ κακοπιστίας ἐξελαθείσης, ἡ εἰς τὴν χριστὸν εὐσέβεια μόνη παρὰ πᾶσι φυλάττηται. ἦλθον γὰρ ἐπίσκοποι ἀπὸ τῆς ἑῴας, προτραπέντες καὶ αὐτοὶ παρὰ τῶν εὐσεβεστάτων βασιλέων, μάλιστα διότι περ ἐθρύλουν πολλάκις περὶ τῶν ἀγαπητῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν ἡμῶν ἀθανασίου οὗτο ἐπισκόπου τῆς ἀλεξανδρείας καὶ μάρκέλλου οὗτο ἐπισκόπου τῆς ἀγκυρογαλατίας, καὶ ἀσκληπᾶ τοῦ γάζης. ἴσως γὰρ καὶ εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς ἔφθασαν αἱ διαβολαί, ὡς καὶ τὰς ὑμετέρας ἀκοὰς ἐπεχείρησαν παρασαλεῦσαι. ἵνα κατὰ μὲν τῶν ἀθώων ἃ λέγουσι πιστεύηται, τὴν δὲ τῆς μοχθηρᾶς αὐτῶν αἱρέσεως ὑπόνοιαν

ἐπικρύ-

ὑπικρύψωσιν. ἀλλ' οὐκ ὀπὶ πολὺ ταῦτα ποιῆν συνεχωρήθη. ἐστι γὰρ πεφιλάνθρωπος τῶν ἐκκλησιῶν ὁκύριος, ὁ ὑπὲρ τούτων καὶ ὑπὲρ πάντων ἡμῶν θανατον ὑπομείνας, καὶ δι' αὐτοῦ τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀνοδον πᾶσιν ἡμῖν δεδωκώς. πάλαι μὲν οὖν ἔγραψαν οἱ περὶ Δύσεβιον καὶ μύριν καὶ Θεόδωρον, ὡς θεομάχιον, καὶ ἀρσάκιον καὶ οὐδίεντα, ὡς μιλιόφανον, καὶ τέφανον, ἰουλίῳ τῷ συλλειτουργῷ ἡμῶν τῆς ρωμαίων ἐκκλησίας ὀπισκόπῳ κτὶ τῶν περιφρημάτων συλλειτουργῶν ἡμῶν, λέγω δὴ ἀθανασίου τοῦ ὀπισκόπου ἀλεξανδρείας, καὶ μύρκελλου τοῦ ὀπισκόπου ἀγκυρογαλατίας, καὶ ἀσκληπᾶ τῆς γάζης. ἔγραψαν δὲ καὶ οἱ ἀπὸ τῶν δύσεων μερῶν ὀπίσκοποι μαρτυρομένοις μὲν ὀπὶ τῇ καθαιρέσει τοῦ συλλειτουργοῦ ἡμῶν ἀθανασίου. τὰ δὲ τοιαῦτα ὧν περὶ Δύσεβιον γλυκύμυθα, οὐδὲν ἕτερον ἢ ψεύδη καὶ συκοφαντίας εἰσὶ μεσά, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἐκ τοῦ κληθέντας αὐτοὺς τούτους παρὰ τοῦ ἁγιωτάτου καὶ συλλειτουργοῦ ἰουλίου μὴ ἀπαντῆσαι, καὶ ἐκ τῶν γραφέντων παρὰ αὐτοῦ ὀπισκόπου ἰουλίου φανερὰ τούτων ἡ συκοφαντία πέφηνεν. ἦλθον γὰρ μὲν, εἴπερ ἐθαρρέθησαν οἷς ἐπεποίηκασι καὶ οἷς πεποιήκασι κτὶ ὧν συλλειτουργῶν ἡμῶν. ὅμως καὶ ὅς ὧν πεποιήκασιν ἐν ταύτῃ τῇ αἰτίᾳ καὶ μεγάλῃ συνόδῳ, φανερωτέρων τὴν ἑαυτῶν συνοικειώσαντο ἀπέδειξαν. ἀπαντήσαντες γὰρ εἰς τὴν θρᾴκων πόλιν, ἰδόντες τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν ἀθανάσιον καὶ μύρκελλον καὶ ἀσκληπᾶν καὶ τοὺς λοιποὺς, ἐφοβήθησαν ὡς κρίσιν δώσειν. καὶ οὐχ ἅπαξ, οὐδὲ δεύτερον, ἀλλὰ καὶ πολλάκις κληθέντες, οὐχ ὑπήκουσαν τῇ κλήσει. καίτοι πάντων τῶν σωζομένων ὀπισκόπων, μάλιστα τὸν ἀγγελικώτατον ὅσιον τοῦ καὶ θεὸν καὶ τῷ χρόνῳ καὶ τῷ ὁμολογίᾳ, καὶ ὅτι τοσοῦτον κάματον ὑπομεμενηκέναι, πάσης ψυχῆς τε καὶ αἰδοῦς τυγχάνοντος ἀξίου, ἀναμφιλόγων καὶ παρεσκευασμένων αὐτοὺς ὡς κρίσιν δώσειν, ἵνα ἄρα ἀπόντων τῶν συλλειτουργῶν ἐνδρύλησαν καὶ ἔγραψαν κατ' αὐτῶν, ταῦτα παρόντες δώσειν ἔμελλον. ἀλλ' οὐκ ἦλθον κληθέντες, καθὼς παρεσκεύασμένοι καὶ ἐκ τούτων τὴν συκοφαντίαν αὐτῶν, καὶ μονονουχὶ τὴν ὀπιβουλὴν καὶ τὴν συνοικείωσιν ὧν πεποιήκασι βοῶντες ὡς τὴν πραγματείας. οἱ γὰρ θαρρέθησαν οἷς λέγουσι, τούτοις καὶ εἰς πρόσωπον συζῆναι δυνάμενοι. ὅτῳ δὲ οὐκ ἀπήντησαν, νομίζομαι λοιπὸν μηδένα ἀγνοεῖν καὶ ἐκφανοῦ πάλιν κακουργεῖν ἐθελήσουσιν, ὅτι μηδὲν ἔχοντες κτὶ τῶν συλλειτουργῶν ἡμῶν ἐλέγξαι, τούτοις μὲν ὡς θαρραλέοις ἀπόντας, παρόντας δ' ὡς φοβουμένοις. ἔφυγον γὰρ ἀγαπητοὶ, οὐ μόνον ὡς τὴν κτὶ τούτων συκοφαντίαν, ἀλλ' ὅτι καὶ τοῖς ὀπὶ διαφόροις ἐγκλήμασιν ἐγκαλουμένοις αὐτοῖς ἐπανόρθωσιν ἀπαντήσαντας. δεσμὰ γὰρ ἐμοῦ καὶ σίδηρα περιφέρομαι, ὡς ἀπὸ ὀξυρείας ἐπαμυνθέντες θεῖοι, καὶ τοιαῦτα τὴν ἐκκλησίαν κατειλοῦντες ἐν ὀξυρείαις, γένητες ἴσαν συλλειτουργοὶ, συγγενεῖς τε καὶ φίλοι τῶν δι' αὐτοὺς ἀποθανόντων πρεσβύτερος. ὡς δὲ μέγιστον, ὀπίσκοποι πρῆξις, ὧν ὁ μὲν τὰ σίδηρα καὶ τὰς κατειλὰς περιέφερεν, ἃ δι' αὐτοὺς ἐφόρεσεν. οἱ δὲ τὸν ἐκ τῆς δυσβολῆς αὐτῶν θάνατον ἐμπλύσαντο. εἰς τοσοῦτον γὰρ ἔφθασε ἀπονοίας, ὡς καὶ ὀπίσκοπον ὀπιχάρην ἀνῄρει. καὶ αὐθίς γε δὴ, εἰ μὴ ἐξέφυγε τὰς χεῖρας αὐτῶν. ἀνέστη γοῦν ὁ συλλειτουργὸς ἡμῶν ὁ μακαρίτης θεόδουλος φόβῳ αὐλῶν τὴν δυσβολίαν. κεκέλευσο γὰρ ἐκ δυσβολῆς αὐτῶν ἀποθανεῖν. δῆλοι δὲ ξιφῶν πληγὰς ἐπιδείκνυσθαι δῆλοι λιμὸν ἐκ τῶν μεμυκέναι περὶ αὐτῶν ἀπωδύσθαι. καὶ ταῦτα οὐχ οἱ τυχόντες ἐμαρτύρουν δῆθεν, ἀλλ' ἐκκλησίαι ὅλαι ἦσαν, ὑφ' ὧν οἱ ἀπόν-

τησαν λεγοντες εδιδασκον τραλιανους ξιφηρης, ὀχλους μετ' εμπαλιν, δικαστων απειλας, πλαστων γραμματων ἐπιβολας. δυνηνωθη δε γραμματα τ' ωρει θεογνιον κ' τ' συλλειτουργων ημων αθανασιου κ' ασκληπα, ἱνα και βασιλεας κατ' αυτων κινησωσι. ἐ ταυτα ηλεγξαν οι γνωμιμοι τ' αλεξανδρεων θεογονιν. ωρος τουτοις πρεσβυτερων γυμνωσεις, εμφρησμους εκκλησιων, φυλακας κ' τ' συλλειτουργων. και ταυτα παντα δι' ων ετερον η αλε τινα δυσφημον αιρεσιν των ασωματιτων. οι γαρ πραυτερον τινα ωρος τουτους χλευασμον, δυαλεκτην ειχον πειρασθεντα τουτων. ταυτα τοινυν ωρορωντες, γενον ειχεν τα της ωρασαρεσεως. αισχυνομενοι γαρ α δεδρακασι δια το μη δυνασθαι επι ταυτα κρυπτεσθαι, απηντησαν εις την ερεσον πολιν, ἱνα δια της αφιξεως ποιησωσι μη πλημμεληθεντες δοξωσιν αποφερεσθαι. ιδοντες ουν τους περ αυτων συκοφαντηθεντας, και τους περ αυτων παθοντας, τους κατηγορους, τους μαρτυρας ωρο οφθαλμων ελεγχους, εισελθειν ουκ εδυνασθησαν κληθεντες. και οι των συλλειτουργων ημων αθανασιου και μακεδονιου και ασκληπα πολλη τη παρρησια χρωμενων και αποδυσωπουντων και ωροσκαλουμενων αυτους και επαγγελλομενων μη μονον μαρτυρειν την συκοφαντιαν, αλλα και δηλωσαι οσα κ' των εκκλησιων αυτων επλημμεληκασι. οι δε τοσουτω φοβω τω σωματος κατηχηθησαν, ως φυγειν αυτους, και δια τ' φυγης την συκοφαντιαν αυτων φυγειν, και αρα επλημμεληκεναι δια των δρασμων ομολογησαι. ει και τα μαλιστα ου μονον εκ των ωρωτερων, αλλα και εκ τουτων η κακοηθεια, και η συκοφαντια αυτων δεικνυται. ὁμως ἱνα μηδε εκ φυγης ωροφασιν ἱνα ετερας κακουργιας πορησασθαι δυνηθωσιν, εσκεψαμεθα κ' τ' της αληθειας λογον τα περ εκεινων δραματουργηθεντα εξεπασαι. και τουτο ωροθεμενοι, ευρηκαμεν αυτους εκ των ωρακριθεντων συκοφαντιας, και μηδεν ετερον η επιβουλιον κ' συλλειτουργων ημων πεποιηκοτας. ὁν γαρ ελεγον ωρος αθανασιου πεφονευσθαι αρσενιον, εστι ζη, και εν τοις ζωσιν εξεταζεται. απο δε τουτου και τα ωρι των λιθων ηρυλλημενων περ αυτων φαινεται πλασματα. ὁπερ δε και ωρι πολιτικου ενηρυλλοιτο ως κλαπεντος ωρος μακαριου του ωρεσβυτερου αθανασιου, εμαρτυρησαν μεν αυτοις οι ωρος ημων απο της αλεξανδρειας και μαρεωτου και των λοιπων τοπων, ὁτι μηδεν τουτων πεπραχεν. και οι επισκοποι δε γραψαντες οι απο της αιγυπτου ωρος ιουλιον τον συλλειτουργον ημων ικανως διεβεβαιουντο, μηδε υποπτον ολως τοιαυτην γεγενησθαι. λογους τε λεγουσιν υπομνηματα ειχεν κατ' αυτου, α κ' μονομερειαν σωζεσθαι γεγενησθαι. ἐ ὁμως και εν τοις υπομνημασι τουτοις εθνικοι και κατηχουμενοι ηρωτωντο. ὁς ων εις κατηχουμενος ερωτωμενος εφασκεν ειδον ει ὁτε μακαριος επεση ω πτω. και ετερος ερωτωμενος ελεγε, τ' ηρυλλουμενον περ αυτου ιαματα νοσουντα καθαρειαν εν κελλιω, ως απο τουτου φαινεται μηδ' ολως γεγενησθαι τι τ' ολων μυστηριον δια τους κατηχουμενους ειδον ει), και τον ιαθεντα μη περαναι, αλλα νοσουντα καθαρεισθαι. και γαρ αυτος ο παμπονηρος ιαθεντος ψευσαμενος ὁτι ω ειρηκεναι κεκαυχεναι τ' αθανασιον ινα των θειων βιβλιων και δια ψευσαται, ωμολογησε κατ' εκεινου κατεγνωσθαι νοσειν ὁτε μακαριος περιων και καθαρειαται, ως ἐ εν τουτου συκοφαντιαν αυτον δεικνυται. αμα δε συκοφαντιας αυτης μαθον ω ιαθεντα δεδω-

κασιν

κασιν ὑπισχύπου ὄνομα, ᾧ μηδὲ πρεσβυτέρῳ τυγχάνοντι. ἀπωτάτω γὰρ δύο πρεσβύτεροι, οἱ ζιὼ μὲν τίθεμενοι, ὕστερον δὲ παρὰ τὸ μακαρίᾳ ἀγεξάνδρου τὸ ἡμιόλιον ὑπισχύπου ἀγεξανδρέας πρεσβεύσαντες, οἱ καὶ ζιὼ ἀθανασίῳ ὄντες ἐμάρτυρησ, μηδὲ πώποτε τοῦτον πρεσβύτερον γεγονῆναι, μηδὲ ὅλως ἐκκλησίαν μίαν ἐπὶ τοῦ μακρεώτου ἐκκλησίαν ἢ λειτουργόν. καὶ ὅμως τὸ μηδὲ πρεσβύτερον τυγχάνοντα νῦν ὑπισχύπον πρόσταγμα, ἵνα ᾧ ὀνόματι τούτῳ δόξωσιν ὑπὲρ τὸ συκοφαντίας καθαπλήσθην τοὺς ἀκούοντας. ἀνεγνώσθη δὲ καὶ τὸ σύμμαμμα τῶν συλλειτουργούντων ἡμῶν μακρέλλου, καὶ μάρκελλος καὶ ἀμφίων καὶ πρόσβιον ἡ κακοτεχνία. ἃ γὰρ ὡς ζητῶν ὁ μακρέλλος εἴρηκε, ταῦτ' ὡς ὡμολογημένα λαμβάνουσιν. ἀνεγνώσθη οὖν ταῦτα καὶ τὰ ἐξῆς καὶ τὰ πρὸ αὐτῶν τῆς ζητήσεως, καὶ ὀρθὴ ἡ πίστις τοῦ λόγου ἀμφίων. οὔτε γὰρ ἀπὸ τῆς ἀγίας μαρίας, ὡς αὐτοὶ διαβεβαιώσαντο, ἤρξατο ἐδίδου τῷ θεῷ λόγῳ, οὔτε τέλος ἔσχεν τὴν βασιλείαν αὐτοῦ. ἀλλὰ καὶ τὴν βασιλείαν ἄναρχον καὶ ἀκαλάπαυστον εἶναι τούτου ἔγραψε. καὶ ἀσκηπᾶς δὲ ὁ συλλειτουργὸς προσήνεγκεν ὑπομνήματα γεγονότα ἐν ἀμφιοχείᾳ, παρόντων καὶ τῶν κατηγόρων καὶ διαβίου τοῦ ἀπὸ καισαρέων. καὶ ἐκ ὧν ἀπεφάσεων τῶν δικασάντων ὑπισχύπων ἔδοξεν ἑαυτὸν ἀθῷον εἶναι. εἰκότως οὖν ἀδελφοὶ ἀγαπητοί, καὶ λοίμοι πολλάκις οὐχ ὑπακούουσιν, εἰκότως ἔφυγον. ὑπὸ γὰρ τοῦ σώφρονος βαυνόμενοι, φυγῇ τὰς ἑαυτῶν συκοφαντίας ἐβεβαίωσαν, καὶ πιστευθῶσι τὰ κατ' αὐτῶν πεποιήκασιν, ἀλλ' παρόντες οἱ κατηγορηθέντες ἔλεγον καὶ ἐπεδείκνυντο. ἔδει τοίνυν πρὸς τούτοις πᾶσι καὶ τοὺς πάλαι κατηγορηθέντας καὶ ἐκβληθέντας δόγματι ἀρείου αἱρέσιν, οὐ μόνον ἐδέξαντο, ἀλλὰ καὶ εἰς μείζονα βαθμὸν προήγαγον, δόγμασι μὴ φῶς πρεσβυτέριον, ἀπὸ δὲ πρεσβυτέρων εἰς ὑπισχοπήν, δι' ὃν δὲν ἕτερον ἢ ἵνα τὴν ἀσέβειαν βεβαιοτέραν καὶ πλατεῖαν δυνηθῶσι, καὶ τὴν εὐσέβειαν διαφθείρωσι πίστιν. εἰσὶ δὲ τούτων μὴ τοὺς πρὸ εὐσέβιον νῦν ἐξάρχοι, θεόδωρος ἀπὸ ἡρακλείας, νάρκισσος ἀπὸ νερωνιάδος τῆς κιλικίας, στέφανος ἀπὸ ἀντιοχείας, γεώργιος ἀπὸ λαοδικείας, ἀκάκιος ἀπὸ καισαρείας τῆς παλαιστίνης, μιλτιάδης ἀπὸ ἐφέσου τῆς ἀσίας, οὐρσάκιος ἀπὸ συνναδόνου τῆς φρυγίας, οὐάλης ἀπὸ μυρσοῦ τῆς πρωτονίας. καὶ γὰρ οὗτοι τοῖς ζιὼ αὐτοῖς βλασφήμοις ἀπὸ τῆς ἕω σὺν ἐπέτρεπον, οὔτε εἰς τὴν ἀγίαν συνοδον βλέπειν, οὔτε ὅλως εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ παρεμβαλεῖν συνεχώρησαν. καὶ ἐρχόμενοι δὲ εἰς τὴν καρδικήν, μὴ τόπους ζιὼ ὁδὸν ἐποιοῦντο πρὸς ἑαυτοὺς καὶ συνθήκας μὴ ἀπειλῶν, ὥστε βλέποντας αὐτοὺς εἰς τὴν καρδικήν, μηδ' ὅλως εἰς τὴν κρίσιν βλέπειν, μήτε ὅτι τὸ αὐτὸ συνβλέπειν τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ συνόδῳ, ἀλλὰ μόνον βλέποντας καὶ ὅτι ἀφοσιώσῃ τὰ ἑαυτῶν ὑπιδημίαν ὑπιδέξασθαι μόνοις ταχέως φυγεῖν. ταῦτα γὰρ γνόντες δεδιώκαμεν πάντα τὸν συλλειτουργῶν ἡμῶν μακαρίου ἀπὸ παλαιστίνης, καὶ ἀστερίου ἀπὸ καππαδοκίας τῶν συνβλεπόντων ζιὼ αὐτοῖς, καὶ διαχωρησάντων ἀπὸ τῆς ἀπιστίας αὐτῶν. οὗτοι γὰρ εἰς τὴν ἁγίαν ζιώοδον, τὴν μὲν βίαν ὡς ἔπαθον, ἔλεγον προσπίπτειν, προσευχόμενοι καὶ τοῦτο, ὡς ἄρα εἶναι τῆς ὀρθῆς ἀθανασιούμενοι δόξης, καὶ κωλύοντες ἐξ αὐτῶν βλέπειν σὺν αὐτοῖς, καὶ πάντα ὃ ἀπειλῶν καὶ συντελεῖσθαι τῶν βουλομένων ἀναχωρεῖν ἀπ' αὐτῶν. τούτου γοῦν ἐν ἑνὶ οἴκῳ πάντες μεῖναι ἐσπούδασαν, μηδὲ τὸ βραχύτατον ἰδιάζειν αὐτοῖς ὑπιτρέπαντες. ἐπεὶ οὖν σὺν ἔδει πάντα σιωπῆσαι, σὺδὲ ἀνεκδιηγήτους

ἐᾶσαι τὰς συκοφαντίας, τὰ δεσμὰ, τοὺς φόνους, τὰς πληγὰς, τὰς περὶ τῶν πλαστῶν ἐπιστολῶν συσκευὰς, τὰς αἰκίας, τὰς γυμνώσεις τῶν παρθένων, τὰς ἐξορίας, τὰς καταλύσεις τῶν ἐκκλησιῶν, τοὺς ἐμπρησμοὺς, τὰς μεταθέσεις ἀπὸ μικρῶν πόλεων εἰς μείζονας παροικίας, καὶ πρό γε πάντων τὴν κατὰ τῆς ὀρθῆς πίστεως νῦν ἐπαναστᾶσαν δυσώνυμον ἀρειανὴν αἵρεσιν δι' αὐτῶν. τούτου γοῦν ἕνεκεν τοὺς μὲν ἀγαπητοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν καὶ συλλειτουργοὺς ἀθανάσιον τὸν τῆς ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπον, καὶ μάρκελλον τὸν τῆς ἀγκυρογαλατίας, τὸν ἀσκληπᾶν τὸν γάζης, καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς συλλειτουργοῦντας τῷ κυρίῳ, ἀθώους καὶ καθαροὺς εἶναι ἀπεφηνάμεθα, γράψαντες καὶ εἰς τὴν ἑκάστου παροικίαν, ὥστε γινώσκειν ἑκάστης ἐκκλησίας τοὺς λαοὺς τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου τὴν καθαρότητα. καὶ τοῦτον μὲν ἔχειν ἐπίσκοπον καὶ προσδοκᾶν· τοὺς δὲ εἰς τὰς ἐκκλησίας αὐτῶν ἐπανελθεῖν δίκην λύκων, γρηγόριον τὸν ἐν ἀλεξανδρείᾳ, βασίλειον τὸν ἐν ἀγκύρᾳ, καὶ κυντιανὸν τὸν ἐν γάζῃ, τούτους μηδὲ ἐπισκόπους ὀνομάζειν, μηδὲ χριστιανοὺς, μηδὲ ὅλως κοινωνίαν τινὰ πρὸς αὐτοὺς ἔχειν, μηδὲ δέχεσθαι τινὰ παρ' αὐτῶν γράμματα, μή τε γράφειν πρὸς αὐτούς. τοὺς δὲ περὶ θεόδωρον τὸν ἀπὸ ἡρακλείας τῆς εὐρώπης, καὶ ναρκισσον τὸν ἀπὸ νερωνιάδος τῆς κιλικίας, ἀκάκιον τὸν ἀπὸ καισαρείας τῆς παλαιστίνης, καὶ στέφανον ἀπὸ ἀντιοχείας, καὶ οὐρσάκιον ἀπὸ συγγιδούνου τῆς μυσίας, καὶ οὐάλεντα τὸν ἀπὸ μυρσῶν τῆς παννονίας, καὶ μηνόφαντον ἀπὸ ἐφέσου, καὶ γεώργιον τὸν ἀπὸ λαοδικείας, εἰ καὶ φοβηθέντες μὴ παρεγένοντο ἀπὸ τῆς ἑῴας, ὅμως διὰ τὸ ἀπὸ τοῦ μακαρίου ἀλεξάνδρου τοῦ γενομένου ἐπισκόπου ἀλεξανδρείας καθῃρῆσθαι αὐτοὺς, καὶ διὰ τὸ καὶ τούτους σὺν αὐτοῖς τῆς ἀρείου μανίας εἶναι, καὶ διὰ τὰ ἐπενεχθέντα αὐτῷ ἐγκλήματα, τούτους παμψηφεὶ καθεῖλεν ἡ ἁγία σύνοδος ἀπὸ τῆς ἐπισκοπῆς. καὶ ἐκρίναμεν μὴ μόνον αὐτοὺς ἐπισκόπους μὴ εἶναι, ἀλλὰ μηδὲ κοινωνίας μετὰ τῶν πιστῶν αὐτοὺς καταξιοῦσθαι. τοὺς γὰρ χωρίζοντας τῆς τοῦ πατρὸς οὐσίας καὶ θεότητος τὸν υἱὸν, καὶ ἀπαλλοτριοῦντας τὸν λόγον ἀπὸ τοῦ πατρὸς, χωρίζεσθαι ἀπὸ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας προσήκει, καὶ ἀλλοτρίους εἶναι τοῦ χριστιανῶν ὀνόματος. ἔστωσαν τοίνυν ὑμῖν καὶ πᾶσιν ἀνάθεμα, διὰ τὸ κεκαπηλευκέναι αὐτοὺς τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. ἀποστολικὸν γὰρ ἐστι παράγγελμα, εἴ τις ὑμᾶς εὐαγγελίζεται παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω. τούτοις μηδένα κοινωνεῖν παραγγείλατε. οὐδὲ μία γὰρ κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος. τούτους πάντας μακρὰν ποιεῖτε. οὐδὲ μία γὰρ συμφωνία χριστῷ πρὸς βελίαρ. καὶ φυλάξασθε ἀδελφοὶ ἀγαπητοὶ, μήτε γράφειν πρὸς αὐτοὺς, μή τε γράμματα παρ' αὐτῶν δέχεσθαι. σπουδάσατε δὲ καὶ ὑμεῖς ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοὶ ὡς ᾧ πνεύματι παρόντες, τῇ συνόδῳ ἡμῶν συναινέσαι, καὶ ψηφίσασθαι δι' ὑπογραφῆς ὑμετέρας, ὑπὲρ τοῦ παρὰ πάντων τῶν ἁπανταχοῦ συλλειτουργῶν ἡμῶν ὁμοφωνίαν διαφόρεσθαι. ἀποκρύπτομεν δὲ ἐκείνους καὶ ἐξορίζομεν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας τοὺς διαβεβαιουμένους, ὅτι θεός ἐστιν ὁ χριστὸς δηλονότι, ἀλλὰ μὴν ἀληθινὸς θεὸς οὐκ ἔστιν. ὅτι υἱός ἐστι, ἀλλὰ ἀληθινὸς υἱὸς οὐκ ἔστιν. ὅτι γεννητός ἐστιν ἅμα καὶ ἀγέννητος. οὕτως ἑαυτοὺς νοεῖν τὸν γεγεννημένον ὁμολογοῦσιν, ὅτι οὕτως εἶπον τὸ γεγεννημένον ἐστί. καὶ ὅτι τοῦ χριστοῦ πρὸ αἰώνων ὄντος διδόασιν αὐτῷ ἀρχὴν καὶ τέλος, ὅπερ οὐκ ἐν καιρῷ, ἀλλὰ πρὸ παντὸς χρόνου ἔχει. καὶ ὑπόγυιον δὲ δύο ἔχεις ἀπὸ τῆς ἀσπίδος τῆς ἀρειανῆς ἐγεννήθησαν, οὐάλης καὶ οὐρσάκιος. οἵτινες καυ-

χῶνται

χῶσθαι καὶ οὐκ ἀμφιβάλλοντες ἑαυτοὺς χειρώσασθαι εἰ), καὶ ὅλως ὁ λόγος καὶ ὅλη ἡ πνοὴ μα καὶ ἐσταυρώθη καὶ ἐσφάγη καὶ ἀπέθανεν καὶ ἀνέστη. καὶ ὅλως τὸ τῶν αἱρετικῶν σύστημα φιλονεικεῖ, διαφόρους εἰ) τὰς οὐσίας τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ εἰ) κεχωρισμένας. ἡμεῖς δὲ ταύτην παραλαβόντες καὶ διδασκόμεθα, καὶ ταύτην ἔχομεν τὴν καθολικὴν παράδοσιν καὶ πίστιν καὶ ὁμολογίαν, μίαν εἰ) οὐσίαν τῶν ἁγίων οἱ αἱρετικοὶ οὐσίαν τρισυπόστατον δὲ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. εἰ δὲ ζητεῖτε, τίς τοῦ υἱοῦ ἡ οὐσία ἐστίν; ὁμολογοῦμεν ὡς αὐτὴν ἴδιον ἡ μόνη τοῦ πατρὸς ὁμολογουμένη, μηδέποτε πατέρα χωρεῖς υἱοῦ, μηδὲ υἱὸν χωρεῖς πατρὸς γεγονέναι, μηδὲ εἰ) δυνάμενος. ὅτι λόγος πνεῦμα, οὐκ ἔχων, ἀποπίπτειν γὰρ ὅτι λέγειν ποτὲ πατέρα γεγονέναι χωρεῖς υἱοῦ, μήτε ὀνομάζεσθαι μήτε εἰ) δυνάμενος, ὅτι αὐτοῦ μέρη τοῦ υἱοῦ, λέγουσα, ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ, καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί. καὶ ἐγὼ ἐν ὁ πατὴρ ἓν ἐσμεν. οὐδεὶς ἡμῶν δύναται γεγεννημένου, ἀλλὰ ἀγεννήτου καὶ ἀόρατα καὶ ὁρατὰ τοῦ δημιουργοῦντος ποιητοῦ καὶ τεχνίτου, καὶ ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων καὶ κόσμου, καὶ ἀνθρώπινου γένους, ὅτι φησὶν, εἷς πάντων τεχνίτης ἐδίδαξέ με σοφία. καὶ πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο. οὐ πάντοτε γὰρ εἰ) ἠδυνάτο, εἰ δὲ χρόνῳ ἔλαβεν, ὅτι ὁ πάντοτε ὤν, ἀρχὴν οὐκ ἔχει λόγος. θεὸς δὲ οὐδέ ποτε ἀνομοῦ τέλος. οὐ λέγομεν τὸν πατέρα υἱὸν εἰ), οὐδὲ πάλιν τὸν υἱὸν πατέρα εἰ). ἀλλ' ὁ πατὴρ, πατὴρ ὅτι, καὶ ὁ υἱὸς, παῖς υἱός. ὁμολογοῦμεν δυνάμιν εἰ) τὸν παῖδα τὸν υἱόν. ὁμολογοῦμεν τὸν λόγον θεοῦ παῖδα εἰ) τοῦ ὃν ἕτερος οὐκ ἔστιν. καὶ τὸν λόγον ἀγνοῆ θεόν, καὶ σοφίαν, καὶ δυνάμιν, ἀγνοῆ δὲ υἱὸν παραδιδόασιν. ἀλλ' οὐχ ὡς τῶν οἱ λοιποὶ υἱοὶ ποιητοῦ), τὸν υἱὸν λέγομεν. ὅτι οὐκ ἦν ποτὲ θεοῦ εἶναι τὸν δυνάμενα χάριν, ἢ διὰ τὸ καταξιωθῆναι υἱοὶ ποιητοῦ), οὐ διὰ τὴν μίαν οὐσίαν ἣν τις ὅτι τοῦ παῖδα καὶ τοῦ υἱοῦ, ὁμολογοῦμεν μονογενῆ καὶ ποιητικόν. ἀλλὰ μονογενῆ τὸν λόγον ὃς πάντοτε ἐστὶ καὶ ἔστιν ἐν τῷ πατρὶ, τὸ ποιητικὸς δὲ τῷ δημιουργῷ. διαφέρει τῇ κοινῇ κλίσει, ὅτι καὶ ποιητικὸς οὐκ τῶν νεκρῶν. ὁμολογοῦμεν εἰ) θεόν. ὁμολογοῦμεν μίαν παῖδα καὶ υἱοῦ θεότητα. οὐδὲ ἵνα ἀρνῆσθαι ποτὲ τὸν πατέρα τοῦ υἱοῦ μείζονα, οὐ διὰ μῆκος οὐσίαν, οὐ διὰ μῆκος διαφορᾶν, ἀλλ' ὅτι αὐτὸ τὸ ὄνομα τοῦ παῖδα μεῖζον ὅτι τοῦ υἱοῦ. αὕτη δὲ αὐλὸν ἡ ὑλαφόφημος καὶ διεφθαρμένη ἑρμηνεία, τούτου ἕνεκα εἰρηκέναι αὐτὸν φιλονεικοῦσιν, ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἓν ἐσμεν, διὰ τὴν συμφωνίαν καὶ τὴν ὁμόνοιαν. κατέγνωμεν δὲ πάντες οἱ καθολικοὶ τὴν μωρᾶς καὶ οἰκτρᾶς αὐλὸν διανοίας. καὶ ὡς τῶν γὰρ οἱ ἀνθρωποι ἀνηκοὶ ὄντες διαφέρεσθαι ἤρξαντο πρὸς κεκραυκότες διηνοοῦσι, καὶ εἰς διαλλαγὴν ἐπάγουσιν, οὕτως διάστασις καὶ διχόνοια μεταξὺ παῖδα θεοῦ παντοκράτορος καὶ τοῦ υἱοῦ δυνατὸν εἰ) λέγουσιν, ὅταν ἀποπίπτειν καὶ ὑπονοῆσαι καὶ ὑποβάλῃ. ἡμεῖς δὲ καὶ πιστεύομεν καὶ διαβεβαιούμεθα καὶ οὕτω νοοῦμεν, ὅτι ἡ ἱερὰ φωνὴ ἔφησεν, ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἓν ἐσμεν, καὶ διὰ τὴν ὑποστάσεως ἑνότητα, ἥτις ὅτι μία τοῦ παῖδα καὶ μία τοῦ υἱοῦ. καὶ τοῦτο δὲ πιστεύομεν πάντοτε, ἀνάρχως καὶ ἀτελευτήτως τοῦτον μὴν τοῦ παῖδα βασιλεύειν, καὶ μὴ ἔχειν μήτε χρόνον διορίζοντα, μήτε ἐκλείπειν αὐτοῦ τὴν βασιλείαν. ὅτι ὁ πάντοτε ὄντος, οὐδὲ ποτε τοῦ εἰ) ἤρξατο, οὐδὲ ἐκλείπειν δύναται). πιστεύομεν δὲ καὶ προσκαμβάνομεν τὴν ἁγίαν

τὸ ἅγιον πνεῦμα, ὅπερ ἡμῖν αὐτὸς ὁ κύριος καὶ ἐπηγγείλατο καὶ ἔπεμψε, καὶ οὗτο πιστεύομεν πεμφθὲν, καὶ τοῦτο οὐ πέπονθεν. ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος ὃν ἐνεδύσατο, ὃν ἀνέλαβεν ἐκ μαρίας τῆς παρθένου τὸν ἄνθρωπον τὸν παθεῖν δυνάμενον, ὅτι ἄνθρωπος, θνητὸς, θεὸς δὲ ἀθάνατος. πιστεύομεν ὅτι τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀνέστη οὐχ ὁ θεὸς ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος ἐν τῷ θεῷ ἀνέστη, ὅν τινα καὶ προσήνεγκε τῷ πατρὶ ἑαυτοῦ δῶρον, ὃν ἠλευθέρωσεν ἐκ τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς φθορᾶς. πιστεύομεν δὲ ὅτι εὐθέτῳ καιρῷ καὶ ὡρισμένῳ πάντας καὶ περὶ πάντων αὐτὸς κρινεῖ. τοσαύτη δὲ αὐτῶν ἐστὶν ἡ ἄνοια, καὶ οὕτω παχεῖ σκότει ἡ διάνοια αὐτῶν ἐκτετύφλωται, ἵνα μὴ δυνηθῶσιν ἰδεῖν τὸ φῶς τῆς ἀληθείας, οὐ συνιᾶσιν ᾧ λόγῳ εἴρηται, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἓν ὦσι. Σαφές ἐστι διὰ τί ἕν. ὅτι οἱ ἀπόστολοι πνεῦμα ἅγιον τοῦ θεοῦ ἔλαβον, ἀλλ' ὅμως αὐτοὶ οὐκ ἦσαν πνεῦμα, οὐδέ τις αὐτῶν ἢ λόγος ἢ σοφία ἢ δύναμις ἦν, οὐδὲ μονογενὴς ἦν. ὥσπερ ἐγώ, φησιν, καὶ σὺ ἓν ἐσμέν. οὕτως καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἓν ὦσιν. ἀλλὰ καὶ ἀκριβῶς διέστειλε ἡ θεία φωνὴ, ἐν ἡμῖν ἓν ὦσι φησίν. οὐκ εἶπεν, ὥσπερ ἡμεῖς ἓν ἐσμὲν ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ, ἀλλ' οἱ μαθηταὶ ἐν αὐτοῖς σύζυγοι καὶ ἡνωμένοι ἓν εἰσὶ τῇ πίστει, τῇ ὁμολογίᾳ, καὶ ἐν τῇ χάριτι καὶ εὐσεβείᾳ τῇ τοῦ θεοῦ πατρὸς, καὶ τῇ τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν συγχωρήσει καὶ ἀγάπῃ ἓν εἶναι δυνηθῶσιν.

Ἐκ τῶνδε τῶν γραμμάτων ἐστὶ μαθεῖν, τῶν μὲν κατηγόρων τὴν συκοφαντίαν, ὧν δὲ πάλαι δικασάντων τὴν ἀδικίαν, καὶ πρὸς τούτοις, τῶν δόγμαντος τὴν ὑγείαν, οὐ γὰρ μόνον τὰ περὶ τῆς θείας ἡμᾶς ἐδίδαξαν φύσεως οἱ μακάριοι πατέρες, ἀλλὰ καὶ τὴν περὶ τῆς οἰκονομίας διδασκαλίαν προσήνεγκαν. Ταῦτα ὁ κώνστας μεμαθηκὼς ἠθύμησε μὲν τοῦ ἀδελφοῦ τὴν εὐκολίαν ὁρῶν. ἐχαλέπηνε δὲ κατὰ τῶν ταῦτα τετυρευκότων, καὶ τὴν βασιλέως ἠπατηκότων εὐχέρειαν. δύο δὴ οὖν τῶν εἰς τὴν Σαρδικὴν συνεληλυθότων ἐκλεξάμενος ἐπισκόποις, μετὰ γραμμάτων πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἀπέστειλε. σὺν ἀπέστειλε δὲ αὐτοῖς καὶ στρατηγόν. Σαλιανὸς δὲ τούτῳ ὄνομα ἦν, ὃς εὐσεβείᾳ τὲ καὶ δικαιοσύνῃ διέλαμπε. τὰ δὲ γράμματα οὐ παραίνεσιν μόνον εἶχε καὶ συμβουλὴν, ἀλλὰ καὶ ἀπειλὴν εὐσεβεῖ πρέπουσαν βασιλεῖ. πρῶτον μὲν γὰρ ἐπέστειλε τῷ ἀδελφῷ τοῖς ἐπισκόποις τὰς ἀκοὰς ὑποσχεῖν, καὶ τὰς ὑπὸ στεφάνου καὶ τῶν ἄλλων τολμωμένας παρανομίας μαθεῖν. καὶ μέντοι καὶ ἀθανάσιον ἀποδοῦναι τῇ ποίμνῃ, δήλης καὶ τῆς συκοφαντίας γεγενημένης, καὶ τῆς ὧν πάλαι δικασάντων παρανομίας καὶ δυσμενείας. προστέθεικε δὲ ὡς εἰ μὴ πεισθείη καὶ τὰ δίκαια πράξοι, αὐτὸς τὴν ἀλεξάνδρειαν καταλήψεται καὶ τὸν ἀθανάσιον ἀποδώσει τοῖς ποθοῦσι προβάτοις, καὶ τῶν δυσμενῶν ἐξελάσει τὸ στίφος. ταύτην δεξάμενος ὁ κωνστάντιος τὴν ἐπιστολὴν, ἐν ἀντιοχείᾳ δὲ τηνικαῦτα ἐτύγχανεν ὤν, ὑπέσχετο δράσειν ὅπερ ὁ τῶν ὠδίνων ἐπήγγειλε κοινωνός. ἀλλ' ἐπὶ τούτοις ἀλγήσαντες οἱ τῇ ἀληθείᾳ πολεμεῖν εἰωθότες, τὸ παμμίαρον ἐκεῖνο καὶ δυσσεβὲς κατεσκεύασαν δρᾶμα. κατήχθη μὲν γὰρ παρὰ τὴν ὑπώρειαν τῶν ἀρχιερέων ἡ ξυνωρίς. ὁ δὲ στρατηγὸς καταγωγὴν ἑτέραν εἰλήφει.

θ Στέφανος δὲ, αὐτὸς γὰρ τῆς ἀντιοχέων ἐκκλησίας κατέχων τοὺς οἴακας ὑποβρύχιον ἐποίει τὸ σκάφος, εἶχε μὲν καὶ ἄλλους τῶν τυραννικῶν συνεργοὺς τολμημάτων, οἷς χρώμενος τοὺς τῶν ὀρθῶν ἀντεχομένους δόγμαντος πανταδαπαῖς περιέβαλλε συμφοραῖς. ἡγεῖτο δὲ τούτων νέος τις, θρασύτητι μὲν συζῶν, τὸν δὲ παράνομον ἀσπαζόμενος

ασαζόμενος βίον, ὃς οὐ μόνον τοὺς ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀπῆγε τοῦ πλακίζων καὶ ἀκιζόμενος. ἀλλὰ καὶ τὴν οἰκίαν ὅπασεν, ἀναιδῶς καὶ ἀνάδρας ἔξω τε γυναῖκας σεμνότητι κοσμουμένας. καὶ ἵνα μὴ σφόδρα μηκύνω τὸν τούτου διηγούμενος πόνον, ὃ κατ' ὤν ἀρίστων ἀνδρῶν τολμηθὲν διηγήσομαι. ἀπόχρη γὰρ τεκμηριῶσαι τὰ κατὰ τῶν ἀρίστων ἐκείνου παρανόμως τετολμημένα. δεῖ τοίνυν ἵνα χαμαιτύπην παρανομούμενος, ἔφησε ξένους ἀναγκος ξενιτεύειν δεῖσθαι νύκτωρ αὐλῆς. εἶτα πεντεκαίδεκα σασιώτας λαβών, καὶ τούτους ἐν τοῖς κατ' αὐτὸν ὑπῆρχεν αἱμασιᾶς καταρύψας, ἦκεν ἄγων τὴν χαμαιτύπην, καὶ ὃ συγκείμενον ὑπεφθέγξατο μύθος σεισμόν, καὶ μαθὼν ὡς πρόσω τοῦ δράματος οἱ σεισίφορες, ἦκε παρὰ τὴν αὐλιον θύραν τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων καταγωγῆς. ἐκ ταύτην ἀνεωγμένην θύραν, ἵνα γὰρ ὧν οἰκετῶν τοῦτο δρᾶσαι χρήμασιν ἐπεπείκει, εἰσήγαγε τὴν γυναῖκα, καὶ τὸν οἶκον τὴν θύραν ὑπιδείξας, ἔνθα δὴ τῶν ἀρχιερέων καθεύδειν ἐπάτεον σωρεύσαντες, εἶσω γυμνὰς προσέταξεν. αὐτὸς δὲ τοὺς σασιώτας καλέσων ἐξῆλθεν. σωρεύθη δὲ τὸν μὴ ἀνθρωπον, ἕτερον γὰρ ἐκεῖνο ὄνομα τῷ πρεσβυτέρῳ, ἐν ᾧ προσδόμῳ καθεύδειν. ὁ γὰρ βικένιος, οὕτως γὰρ ὁ ἕτερος ὠνομάζετο, ἐν τῷ ἐνδοτέρῳ θαλάμῳ κατέμεινεν. εἶσω δὲ τῶν θυρῶν τὸν χαμαιλύπης γυμνόν, ὃ κλύπου τὸ ποδῶν ὁ ἀνθρωπος ἀναθύμιος, σκότος δὲ ἐκεῖνο, ἤρετο τίς ὁ βαδίζων. φθεγξαμένης δὲ ἐκείνης, θορύβου μεσὸς ὁ ἀνθρωπος ἐγένετο, δαίμονα τοπάσας εἶναι γυναικείαν φωνὴν μιμησάμενον. καὶ παραυτίκα τὸν σωτῆρα χεῖσθαι εἰς ἐπικουρίαν ἐκάλει. ὁ δὲ ὄναγρος, οὕτω γὰρ ὁ τὸ πονηρὸν σίφος ἡγεμονεύων προσηγορεύετο, ὅπλῳ τοῖς τε χερσὶ καὶ τοῖς ποσὶν ὅπλοις κατὰ τῶν ἀνοσιουργῶν ἐκέχρητο, μετὰ τοῦ σίφους εἰσεληλύθει, παρανόμως ἀποκλαύσων, τοὺς παρανόμως δικαιοῦντας ἔσεσθαι προσδοκῶντας. βοῆς δὲ πλείστης γεγενημένης, σεισέδραμον μὲν οἱ οἰκέται, ἐξανέστη δὲ καὶ ὁ βικένιος. καὶ τὴν αὐλιον ἀποκλείσαντες θύραν, ἐσω μὲν τῶν σασιωτῶν συλλαβεῖν ἠδυνήθησαν. ὁ δὲ ὄναγρος ἔξω τοῖς θήροις ἀπέδρα. ἐφεστήκει δὲ ἔξω ἐκείνοις καὶ ἡ γυνή. ἐσω δὲ τὴν ἔω τὸν ἔξω αὐτοῖς ἀφικόμενον ἀναπαησάμενοι στρατηγὸν, κατέλαβον τὰ βασίλεια, καὶ τῶν τεφρούν τολμημάτων καταδοκοῦντες, ἔλεγον μὴ δεῖσθαι δίκης, μηδὲ βασανοῦν τὰ τούτου παρανομήματα. ὁ δέ γε στρατηγὸς διαφερόντως ἐθέα, δημοκόλων κελεύσας τὸν βασιλέα μὴ σωφρονικῶς, ἀλλὰ δικαστικῶς ἐξεταθῆναι τὸ παράνομον τόλμημα, καὶ τοῖς τῶν ἐπισκόπων κληρικοῖς ὑπισχνεῖτο τεφρούς εἰς ἀρχὴν ἀνδώσειν. χρῆναι δὲ καὶ τεφρούν τοῖς ὑπηρέταις ταῦτα παθεῖν. ἐκείνου δὲ ἀναβοῶντος καὶ λέγοντος, μὴ δεῖν κληρικοὺς ἐπομένας πλαγὰς, ἔδοξε καὶ βασιλεῖ καὶ τοῖς ἀρχουσιν ἐνδον ἐν τοῖς βασιλείοις τοῦ τεφράματος γενέσθαι τὸν βάσανον. καὶ τεφρὸν μὲν ἤρουν τὴν γυναῖκα, τὴν αὐτὸν εἰς τὸν τῶν ἐπισκόπων ἀπήγαγε καταγωγόν. ἡ δὲ ἔφη νέον ἵνα τοῦ αὐτὸν ἀφικόμενον τὸν τῶν ξένων ἐπιδημίαν καὶ χρείαν εἰπεῖν, καὶ ὡς ἑωθεράς ἀφικομένης, ἀπήγαγέ τε εἰς τὸν καταγωγὸν, καὶ τὸν οἰκεῖον ἐπιζητήσας λόγον καὶ τοῦτον θύρων, εἶσω τε ἡ αὐλιοθύρας εἰσήγαγε καὶ ἐς τὸν τεφρὸν εἰσελθεῖν παρεκελεύσατο. τεφρὸς δὲ καὶ τοῦ ἐπισκόπου τὸν πόθον, καὶ ὃ γνόμενον δέος, καὶ τὸν αὐλιον, καὶ τῶν ὑπεισελθόντων τὴν ἔφοδον.

Ταῦτα μεμαθηκότες οἱ δικασταὶ τὸν σωφλημμένων εἰς μέσον ἄγουσι τὸν νεώ-

ταζον, ὃς ὀκ ἀναμείνας τὴν ἀπὸ τῶν μαγίστρων ἀνάγκην, ὃ σὺλεθὲν ἐγύμνωσε δρᾶμα, καὶ τὸν ὄναγρον ταῦλα πρώτα δεδραχέναι καθωμολόγησεν. ἀχθεὶς δὲ ὀκ ἔφνος, τὸ τέφανον ἔφη ταῦτα πεφιλεπαλέναι. οὕτω τὲ τεφάνου τὴν πονηρίαν μεμαθηκότες, τοῖς τίωι καὶ ταῦτα πρόδοσι τῶν ὀπισκόπων καθελεῖν τόδον ἐπέτρεψαν, καὶ τῆς ἐκκλησίας ἐξήλασαν. οὐ μὴν πᾶσιν ἡ ἐκκλησία τὸ ἀρβανικῆς ἠλευθερώθη λοιμός. λεόντιος γὰρ μετ' ὀκ ἔνον τῆς πεφεδρίας ἔτυχεν, ἀνὴρ φρύξ μὲν τὸ γένος, τὴν δὲ γνώμην κρυπτίνους, καὶ ταῖς ὑφάλοις πέτραις μιμούμενος. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἔστω τόδον μικρὸν ὕστερον διηγήσομαι. τότε δὴ ὁ κωνσάντιος τὰ κατ' αὐτῶν τῶν ὀπισκόπων τυραννούμενα τῇ πείρᾳ μεμαθηκὼς, ἐπέστελλεν ἀθανασίῳ μεγάλῳ, καὶ ἅπαξ καὶ δὶς, καὶ πολλάκις καὶ τρὶς, πεφράττων ὀκ ἐπανέρχεσθαι ἐπιμένειν. ἐγὼ δὲ τὴν μέσην ὀπισχοῦσα μικρὰν οὐδὲν ἐνθήσω τῇ συγγραφῇ.

Κωνσάντιος νικητὴς αὔγουστος, ἀθανασίῳ.

ια΄ Εἰ μὲν τὰ μάλιστα ἀφ' ἑτέρων γραμμάτων ἐδηλώσαμεν, ὅπως ἀμεταμέλητος εἰς τὸ ἡμέτερον κομιτάτον ἐπανέλθῃς, ἀφ' ὃ μάλιστα βουλόμεθα ἡμᾶς ἀποστεῖλαί σε εἰς τὰ ἴδια, ὅμως καὶ νῦν ταῦτα τὰ γράμματα πρὸς τὴν σὴν περιέστειλα δεδώκαμεν, δι' ὧν καὶ πεπείσμεθα, χωρὶς μηνὸς ἀπιστίας καὶ φόβου ὀπισθῆναί σε δημοσίοις ὀχήμασι, καὶ συνοδεύσαι πρὸς ἡμᾶς, ἵνα ὧν ὀπιθυμεῖς ἀπολαῦσαι δυνηθῇς.

ιβ΄ Οὕτως αὐτὸν ἐπανελθόντα, διὰ μιᾶς τε εἴδε, καὶ τὴν ἀρειανικῶν ἀπολαβεῖν ἐκκλησίαν ἐκέλευσεν. ἀλλ' οἱ τότε πραδυναμεύοντες τὴν ἀρειανικὴν εἰσδεξάμενοι νόσον, ἔφασκον χρῆναι τὸν ἀθανάσιον μίαν πραγματεύεσθαι ἐκκλησίαν τοῖς κοινωνοῦν οὐ βουλομένοις αὐτῷ. ταῦτα ἐκείνων μὲν ὧν βασιλεῖ. τὰ δὲ βασιλέως πρὸς αὐτὸν εἰρηκότος, ἔφη δίκαιον εἶναι τοῖς τοῦ βασιλέως προστάγμασιν εἴκειν, βούλεσθαι μέντοι καὶ αὐτὸν ἀπαλλαγῆναι ἵνα καὶ αἰτῆσαι. τοῦ δὲ βασιλέως ἐπιτρέποντος δώσειν ὅπερ ἂν αἰτήσοι προθύμως, δεῖσθαι ἔφη καὶ τοὺς ἐν ἀρειανείᾳ τοῖς τὰς ἐκκλησίας κατέχουσι κοινωνεῖν τῶν βουλομένων, ἀκλινεῖς νεῶν, καὶ δίκαιον ἕνα ἑκάστοις οἶκον πραγματεύεσθαι τῶν θείων. ὅπερ ἐπένευσε βασιλεὺς ὀρθῶς καὶ δικαίαν ὑπειληφόσας τὴν αἴτησιν, λέγειν οἱ τῆς αἱρετικῆς φάλαγγος προσαγορεύοντες, μηδὲ ἑτέροις χρῆναι τὰς ἐκκλησίας πραγματεύεσθαι εἰπόντες. οὕτω τὸν ἀθανάσιον θαυμάσας κωνσάντιος, ἀπέπεμψεν εἰς τὴν ἀλεξανδρέαν. ἐτεθήκει γὰρ χειμέριος, ὑπὸ αὐτῶν ἐκείνων δεξάμενος τὸ σφαγεῖον. θεασάμενοι δὴ οὖν τὸν νομέα, δημοσύνια ἐπετέλουν καὶ ἑορτὰς λαμπροτάτας, αὐτόν τε γεραίροντες καὶ τὸν θεὸν ὑμνοῦντες. μετὰ πάλιν σμικρὸν διηνυσμένου χρόνου, κώνστας μὲν τοῦ βίου τὸ τέρμα κατείληφε.

ιγ΄ Κωνσάντιον δὲ οἱ ἄγοντες οὕτω ἐβούλοντο, ἀναμνησθῆναι τῆς ἀθανασίου χάριν πρὸς τὸν ἀδελφὸν γεγονυίας διαφοράς. καὶ ὡς μικροῦ δεῖν τὰ τῆς φύσεως δεσμὰ διαρρήξαντες, πόλεμον ἀλλήλοις ἐκίνησαν. τούτοις ὑπαχθεὶς ὁ κωνσάντιος, οὐκ ἐχθαίρειν μόνον, ἀλλὰ καὶ σφαγιάζειν τὸν θεῖον προσέταξεν ἀθανάσιον. καὶ ἵνα σεβασμιωτέρᾳ ἐξαπέμψῃ γνώμῃ τραπεζῶν μὲν τραπεζῶν ὅσα μάλιστα πλείστης, ἀργύρου κεκαλυμμένας ὡς ἀληθέστατον. ὅπως δὲ καὶ ἐπεστράλησε, καὶ ἐκεῖνος διέφυγε, αὐτὸς ὁ ταῦτα πεπονθὼς καὶ πραγμάτων ἀφηγησάμενος κάλλιον διηγήσεται. ἐπὶ γὰρ τῇ τῆς

φύσεως

Φύσεως ἀπολογία ταῦτα διέξεισιν. Ἐξεπλάγησαν ὅμως καὶ τὸ ἔργον τῆς ἀναχωρήσεως, καὶ μανθανέτωσαν παρὰ τῶν ἰδίων. ἴσασιν γὰρ ἀρειανοὶ σωφρονοῦντες τοῖς στρατιώταις εἰς ὃ προέκοψεν αὐτοὺς, καὶ ἀγνοοῦσι δηκτικὰ ἡμᾶς. εἰ δέ τινας δὲ ἀσυμπαθεῖς τυγχάνοιεν, ἀλλὰ κἂν ἀκούοντες ἠρεμείτωσαν ἀχθόμενοι. νὺξ μὲν γὰρ ἤδη ἦν, καὶ ὁ λαὸς ἦνες ἐπανύχιζον προσδοκῶντες σεισμοῦ. ὁ δὲ στρατηλάτης ἀξαίφνης ἐπέστη μετὰ στρατιωτῶν πλέον ἢ πεντακισχιλίων, ἐχόντων ὅπλα, καὶ ξίφη γυμνὰ, καὶ τόξα, καὶ βύρσην, ἃ ἐφάπλα, καθὰ καὶ πρότερον εἴρηται). καὶ τὰς μὲν ἐκκλησίας αὐτὸς περιεκύκλωσε, κελεύσας τοὺς στρατιώτας σιωπᾶν, ὡς μὴ δυνασθαι τινὰς ἐξεγεῖραι ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας πρέβυτέρους αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ ἄλλην ἡγοῦμαι ἐν τοσαύτῃ συγχύσει καταλεῖψαι τοὺς λαοὺς, καὶ μὴ μᾶλλον προκινδυνεύειν αὐτῶν, καθαθεὶς ὅτι τὸ θρόνου προέκειτο, τὸν μὲν δίκαιον δυσανωσκεν ψαλμὸν, τοῖς δὲ λαοῖς ὑπακούειν, ὅτι εἰς τὸν ἀγῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ· καὶ πόλεις οὕτως δυσχωρεῖν, καὶ εἰς τοὺς οἴκους ἀπιέναι. ἀλλὰ τὸ στρατηλάτου λοιπὸν ἐπεισελθόντος καὶ τῶν στρατιωτῶν προσλαβόντων τὸ ἱερατεῖον ἕνεκεν τοῦ συλλαβεῖν ἡμᾶς, οἱ μὲν ἀνρεθέντες εὐθὺς οἱ κληρικοὶ καὶ οἱ ἀπὸ τῶν λαῶν ἐδόων καὶ ἠξίουν δυσχωρεῖν ἤδη ἡμᾶς. ἐγὼ δὲ μᾶλλον ἀντέλεγον μὴ πρότερον δυσχωρήσειν, εἰ μὴ πρῶτον καθ' ἕκαστον ὑπεξέλθοιεν. δυσαρεστήσας οὖν καὶ προσάξας δύκλῳ, ὅτως δυτικίοιν ἀπιέναι τοὺς πρώτους, βύρσιον εἶ) λέγων, ἐμὲ κινδυνεύειν ἢ βλασφημεῖσθαι τινας ὀξέως ἡμῶν. ὀξέως δὲ τῶν πλείστων, καὶ ὧν λοιπῶν ἐπακολουθούντων, οἱ (ὢν ἡμῖν ὄντες ἐκεῖ μοναχοὶ καὶ τινες ὧν κληρικῶν αἰσθόμενοι εἴλκυσαν ἡμᾶς. καὶ ὅτως ὅτι μάρτυρι τῇ ἀληθείᾳ, τῶν στρατιωτῶν μὲν προεσηκότων τὸ ἱερατεῖον, τῶν δ' προερημένων τὴν ἐκκλησίαν, διήλθομεν ὑπὸ κυρίου ὁδηγούμενοι καὶ αὐτῷ φυλάττοντος. καὶ λανθάνοντες αὐτοὺς, δυσχωρήσαμεν δοξάζοντες μεγάλως αὐτὸν τὸν θεὸν, ὅτι μὴ προεδεδώκαμεν τὸν λαὸν, ἀλλὰ προπέμψαντες αὐτοὺς ἐφεσωθημεν καὶ διεκφυγεῖν τὰς χεῖρας ὧν ζητούντων ἠδυνήθημεν.

Οὕτω τούτου τὰς μιαφόνους ἐκείνων ἐκφυγόντος χεῖρας, γεώργιος μὲν λύκος ἕτερος τῶν προβάτων ἐκείνων βαπτευθεὶς τὸν ἐξοισίαν. ὠμότερον δὲ λύκου πάντως καὶ ἄρκτου καὶ πάρδαλεως τοῖς προβάτοις ἐχρῆτο. τὰς μὲν γὰρ ἀγρίας τὸν πάρδενίαν ὑπερχομένας, ἃ τὸν ἀθανασίᾳ μόνον ἄρασθαι κοινωνίαν, ἀλλὰ καὶ ὧν πατέρων ἀναθεματίζειν τὴν πίστιν ἐδίδασκε. σωφρονοῦσι δὲ τῆς ὠμότητος εἶχε σεβασιανὸν τινὰ τῶν στρατιωτικῶν καλούμενον ἡγούμενον, ὃς ἐν μέσῃ τῇ πόλει πυρὰν ἀνάψας, καὶ ταύτῃ τὰς παρθένους γυμνὰς παραστήσας, ἄρνεσθαι τὸν πίστιν ἐκέλευεν. αἱ δὲ θεαμα δεινὸν καὶ βλεφνὸν πιστοῖς ὁμοῦ καὶ ἀπίστοις παρεχόμεναι, τιμωρίαν μεγάλην τὴν ἀπιμίαν ἐνόμιζον, καὶ τὰς ὑπὲρ τῆς πίστεως μάστιγας ἀσμένως ὑπέμενον. καὶ ταῦτα δὲ σαφέστερον ὁ τούτων ποιμὴν διηγήσεται).

Εἶτα βληθὲν τῇ τεσσαρακοστῇ ὁ πρὸ αὐτῶν ἀποσταλὲς ἐκ καταπαδοκίας γεώργιος, ἠύξησεν ἃ πρὸ αὐτοῦ μεμάθηκε κακά. μετὰ γὰρ τὰ ἑβδομα τὸν πάσχα, παρθένοι εἰς δεσμωτήριον ἐβαλλοντο, ὑπὸ σχοινίων ἦσαν τῶν στρατιωτῶν δεδεμένοι, ὀρφανῶν καὶ χηρῶν ἁρπάζοντο αἱ οἰκίαι, καὶ ἀρπαγαὶ καὶ ἔφοδοι κατὰ τῶν οἰκιῶν ἐγίνοντο, καὶ νυκτὸς χριστιανοὶ κατεφέροντο. ἐπεσφραγίσθησαν οἰκίαι, καὶ ἀδελφοὶ κληρικῶν ὑπὲρ ὧν ἀδελφῶν ἐκινδύνευον. ἃ δὴ μὲν ταῦτα, δηνότερα δὲ τὰ

μ̄ τ̄ ταῦτα τὰ μνήματα. τῇ γὰρ ἑβδομάδι μ̄ τ̄ τῷ ἀγίῳ πεντηκοστὴν ὁ λαὸς νηστεύσας, ἐξῆλθε πρὸς τὸ κοιμητήριον δύξασθαι, ἅμα τὸ πνεῦμα ἀποστρέφασθαι τ̄ πρὸς γεώργιον κοινωνίαν. ἀλλὰ ταῦτα μαθὼν ὁ παμπόνηρος αὐτὸς, προξιὼν τ̄ στρατηλάτην σεβασιανὸν μαγιχᾶον ὄντα. καὶ λοιπὸν αὐτὸς μ̄ πλήθους στρατιωτῶν ὅπλα καὶ ξίφη γυμνὰ κ̄ τόξα καὶ βύρσην φερόντων, ὥρμησεν ἐν αὐτῇ τῇ κυριακῇ κ̄ τῶν λαῶν. κ̄ ὀλίγους ἀνδρῶν διεφθάρησαν, οἱ γὰρ δὴ πλῆθοι λοιπὸν διὰ τ̄ ὥραν ἀναχωρήσαντες ἦσαν, τοιαῦτα εἰργάσατο οἷα πρὸ αὐτῶν ἀκούσαντα ἐφρικε πρᾶξαι. πυρκαϊὰν γὰρ ἀνάψας, κ̄ φήσας πρὸς θηνοις πρὸς τὸ πῦρ, ἐὰν γκαζε λέγειν ἑαυτὰς ἐκ τ̄ χρείου πίστεως εἶ). ὡς δὲ νικήσας αὐτὰς ἔβλεπε, γυμνώσας λοιπὸν οὕτω αὐτὰς κατέκοψεν εἰς τὰ πρόσωπα τύπτεσθαι κελεύων, ὡς μ̄ χρόνον αὐτὰς μόλις ὑπιγνωσθῆναι. ἀνδρας δὲ κατήσας τεσσαρακοντα καινοτέρῳ ξύπνῳ κατέκοψε. ἐφόδους γὰρ τ̄ ἀπὸ τῶν φοινίκων ἐν αὐτ̄ ἐχούσας ἐπὶ τοὺς σκόλοπας, τὰ νῶτα τούτων οὕτως ἐξέδειρεν, ὡς ἵνας μὲν πολλάκις χρεουργηθῆναι, ἅμα τοὺς ἀποπαγέντας ἐν αὐτοῖς σκόλοπας, ἵνας ὃ καὶ μὴ φέροντας ἀποθανεῖν. πολλοὺς μὲν οὖν τοὺς πρεσβυτέρους, ἀθρόως καὶ τὰς πρὸ θηνους ἐξώρισεν εἰς τ̄ μεγάλην ὄασιν. τὰ δὲ σώματα τῶν τετελευτηκότων οὐδὲ τοῖς ἰδίοις κ̄ τῷ ἀρχιερεῖ ἀποδοθῆναι πεποιήκασιν, ἀλλ' ἐκρυψαν ὡς ἠθέλησε φανερὰ ποιοῦντες, ὡσεὶ τ̄ δοκεῖν αὐτοὺς λανθάνειν τ̄ τοσαύτην ὠμότητα. πρὸς τοῦτοις δ̄ τοῦτο πεπλανημένοι τῇ διανοίᾳ οἱ πρόσφρονες. τῶν γὰρ οἰκείων ὧν τετελευτηκότων χαιρόντων μὲν ἅμα τῷ ὁμολογίᾳ, θριαμβευτῶν δὲ διὰ τὰ σώματα, μείζων ὀξηγείρετο κατ' αὐτῶν ὁ τῆς ὠμότητος ἔλεγχος. καὶ γὰρ λύθυς ἀπὸ τ̄ αἰγύπτου κ̄ ὧν λιβύων ἐξώρισαν μὲν ὀπισθόποις, ἀμμώνιον, μουϊον, γαΐον, φίλωνα, ἑρμᾶν, πλήνιον, ψινόσιριν νιλάμμωνα, ἀγάπιον, ἀνάγαμφον, μῦρκον, δρακόντιον, ἀδέλφιον, ἀμμώνιον ἕτερον, κ̄ ἕτερον μῦρκον, ἀθηνόδωρον, κ̄ πρεσβυτέρους ἱερέα, κ̄ διάκονον. κ̄ οὕτω πικρῶς ἤλασαν αὐτοὺς, ὡς ἵνας μὲν αὐτῶν ἐν τ̄ ὁδοῖς, ἵνας δὲ ἐν αὐτῷ τῷ ἐξορισμῷ ἀποθανεῖν. ἐφόνευσαν δὲ ὀπισθόποις πλείους ἢ τεσσαράκοντα. ἀπουδὴ γὰρ ἰὼ αὐτοῖς κ̄ τὸν ἀγαθὸν, εἰ δυνατὸν, ἐξάραι τ̄ ἀγῆτραν. καὶ πρὸς μυθικοὺς δὲ λόγους τ̄ πρὸ θηνοις ἐκείνας, αἳ τὰ παγχάλεπα ἐκεῖνα ὑπέμειναν, γράφων, κ̄ ταῦτα ἐντέθηκε. διὰ τοῦτο, φησὶ, μὴ δὲ γλυέσθω τις ὑμῶν ἐλεύθερος, εἰ καὶ θανατομάχαις ὑμῖν φθονοῦσιν οἱ δυνατεῖς, καὶ κωλύουσι τὰς ἐκφορᾶς. καὶ μέχρι γὰρ τούτων ἡ καταφρόνησις τῶν ἀρχαίων ἔφθασε. καὶ τὰς μὲν πύλας κλείουσι, πρὸς δὲ τὰ μνήματα ὡς δαίμονες καθέζονται, ἵνα μή τις τῶν ἀπογενομένων ἀποτεθῇ. Ταῦτα μὲν οὖν κ̄ τὰ πρόσφορα τούτοις ὁ γεώργιος ἐν ἀγεξανδρείᾳ εἰργάζετο. ὁ δ̄ θεῖος ἀθανάσιος οὐδὲ χρεὼν ὑπολαβὼν εἶναι ἐκόμιζεν εἰς ἀσφάλειαν τ̄ βασιλέως ἢ ζῶντα ἀχθῆναι πρὸς τέλος, ἢ τεθνεῶτος κομισθῆναι αὐτοῦ τῷ κεφαλῇ, καὶ μαθὼν ὡς τ̄ ὅτε δρανὶ ὑπισχνούμενον ὅλα μάλιστα πλῆσον.

ιε Αὐτὸς δὲ κωνσταντίνος, μαγνεντίου μ̄ τ̄ τῷ κώνσταντος τελευτῷ τῆς ἑσπέρας κεχειροτονήθη, ὅπερ τ̄ ἀνρώπην ὀξώρμησε, κ̄ τῆς ἐκείνου τυραννίδος γρατεύων. ἀλλ' οὐδὲ ὁ χαλεπὸς ἐκεῖνος πόλεμος τὸν κ̄ τῶν ἐκκλησιῶν κατέλυσε πόλεμον. πείθουσι γὰρ δή τὸν πάπα ῥᾳδίως πεισθόμενον καὶ τῷ αἱρετικὴν εἰσδεξάμενον νόσον εἰς μεδιόλανον, πόλις δὲ αὕτη τῆς ἰταλίας, σπουδὸν ζωγρεῖσθαι, κ̄ πρᾶγον μὲν

τον μὴν τοὺς ζωγηλυδόξας ἀπάντας ἀναγκάσαι τῇ τοῦδε τῶν ἀδίκων ἐκείνων δικαστῶν καθέκαστον ἐν τύρῳ γεμνημένῃ καθαιρέσει στυγνάζ, εἶτ' οὕτως ἀθανασίου τῶν ἐκκλησιῶν ἐξηλαθέντος, ἑτέραν πίστεως ἐκθέσθαι διδασκαλίαν. ἀλλὰ στυγνὴν μὴν τὰ βασιλικὰ δεξάμενοι γράμματα. οὐδ' ἕτερον δὲ δρᾶσαι τῶν εἰρημένων ἰὼ ἔχοντο. ἀλλ' ἀθλίως πρόπαν τὸν βασιλέα διέγεγξθν ὡς ἄδικα παρεγνωσμένα καὶ δυστεβῆ, & τῶν ἐκκλησιῶν ἐξηλάθησθν, καὶ τὰς τῆς οἰκουμένης ἑκατὰς οἰκεῖν καλεχρίσθησθν. καὶ τοῦτο δὲ πάλιν ἀθανάσιος ὁ θαυμάσιος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἀπολογίᾳ ζυνέγραφε. Τίς τοσοῦτον δυνάμετο μνημονεῦσαι, ὅσον ἐκεῖνοι πεποιήκασιν. ἄρτι γὰρ εἰρωίω ἐγειρόντων τῶν ἐκκλησιῶν, καὶ τῶν λαῶν ἀνεθμένων ἐν ταῖς ζυνάξεσιν, ὁ μὴν ἐπίσκοπος τῆς ῥώμης λιβέριος, & παυλῖνος ὁ τῆς μητροπόλεως τῶν γαλλιῶν, καὶ διονύσιος ὁ τῆς μητροπόλεως τῆς ἰταλίας, καὶ λουκίφερος τῆς μητροπόλεως τῶν κατ' ςαρδανίαν νήσων, & εὐσέβιος ἀπὸ τῆς ἰταλίας, οἱ πρῶτοι ἐπίσκοποι ἀγαθοὶ καὶ τῆς ἀληθείας κήρυκες, ἁρπάζονται, καὶ ἐξορίζονται, ὡς φασιν οὐδὲ μίαν ἐγκλῆσιν, ἢ ὅτι μὴ συνέθεντο τῇ ἀρειανικῇ αἱρέσει, μὴ δὲ ὑπέγραψαν αὐτῆς καθ' ἡμῶν ἐν αἷς ἐτετάξαν συκοφαντίαις. ὡς γὰρ τοῦ μεγάλου καὶ ἀνηρεθάτου καὶ ὁμολογητοῦ ἀληθῶς ὁσίου ῥητὸν ἐστὶν ἐμὲ λέγειν. ἴσως γὰρ ἐγνώσθη πᾶσιν ὅτι τοῦτον ἐξορισθῆναι πεποιήκασιν. οὐ γὰρ ἄσημος, ἀλλὰ καὶ πρώτων μάλιστα ὡς ἀληθῶς ὁ ἥρων. ποίας γὰρ οὐκ ἠνέγκατο συμφοράς, τὸν λέγων ὀρθῶς οὐ πρώτως ἔπεισε; ποία ἐκκλησία τοῦτου τοῦ σοφιστοῦ οὐκ ἔχει μνημόσυνα τῶν κακῶν; τίς ὀδυρόμενος ποτὲ τοῦτον ἐλθὼν αὐτῷ, οὐ χαίρων ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ; τίς ἠτήσε δεόμενος, καὶ οὐκ ἀνεχώρησε τυχὼν ὧν ἠθέλησε; καὶ ὅμως τοῦτου τετολμήκασιν, ὅτι καὶ ἔστ εἰδὼς ἐς ποιῶσι δίκῃ τὸ ἀσεβῆσαι αὐτῶν συκοφαντίας, οὐκ ὑπέγραψε ταῖς καθ' ἡμῶν ἐπιβουλαῖς. Οποῖα μὴν δὴ τῶν ἁγίων ἐκείνων ἀνδρῶν ἐβουλήθη, τὰ συγγράμματα διδάσκει. ὁπόσα δὲ καὶ ἄλλοις ἐπεβούλευσαν πλείοις οἱ τῆς ἀρειανικῆς φάλαγγος προστατεύοντες, πάλιν ὁ θεῖος ἔστ' ἀνὴρ ἐν τοῖς δεδιηγήσατο ὧν συγγράμμασι. Τίνα γὰρ ποτε διώκοντες καὶ καταλαβόντες οὐκ ἐβασανίσαμεν ὡς ἠθέλησαν. ἵνα ζητοῦντες & ἀνεύρωσι οὐκ οὕτως διέθηκαν, ὡς ἢ τελευτῆσαι κακῶς, ἢ χωσθῆναι πολλαχόθεν. ἃ γὰρ οἱ δικασταὶ δικασταὶ ποιοῦσι, καὶ ταῦτα ἐκείνων ἔστιν ἐνεργήματα, καὶ μᾶλλον οὗτοι τῆς ἐκείνων προαιρέσεως καὶ πονηρίας εἰσὶν ὑπηρέται. ποῖος τοίνυν τόπος οὐκ ἔχει τῆς κακίας αὐτῶν ὑπόμνημα. ἵνα φθονοῦντα κατ' αὐτῶν οὐ ζωσκιάσωμεν πλάσμασι προφάσεις κατὰ τοῦ ἐξάδελφ. ποία νῦν ἐκκλησία οὐ θρηνεῖ διὰ τὰς ἐκείνων ἐπιβουλὰς, ἀνίατα μὲν δι' ἀνάθεμα τὸν ὁμολογητὴν καὶ ὀρθόδοξον. ἃ λανθάνει δ' ἀφροσύνα. καὶ πόνος μὲν καὶ ἀπάτη δια κινδυνον καὶ καρτέριον. ἡ δὲ ἀδριανούπολις, διὰ δ' ἔθνιον τὸν φιλόχριστον καὶ τὸν μετ' αὐτὸν λούκιον τὸν πολλάκις πρὸ αὐτῶν καὶ δυσὶς φορέσαντα, καὶ οὕτως ἀποθανόντα· καὶ ἀσκευα μὲν διὰ μῆκελλον, εὐεργία δὲ διὰ κῦρον, & γάζα δι' ἀσκληπιῶ. τοῦτοις γὰρ πολλὰ προσήτερον ὑβρίσαντες, καὶ ἐξορισθῆναι πεποιήκασιν οἱ δόλιοι. θεόδουλον δὲ καὶ ὀλύμπιον ἀπὸ τῆς θράκης ὄντας, & ἡμᾶς δὴ καὶ προσευτέρους οὕτως ἡμετέρους ἐποίησαν ἐκζητηθῆναι, ὡς εἰ δυρεθείημεν κεφαλῆς ἀποσπᾶναι μισθόν, & τάχα δὴ ἀπεθάνομεν οὕτως, εἰ μὴ τοῦδε γνώμῃ αὐτῶν ἐφυλάχθη καὶ πρότε. τι-

αὕτα γὰρ ὅτι τὰ μὲν κτ' τὴν περὶ ὁλύμπιον τοῦς ὃν μὴ ὑπάτου δοναῖον. τὰ δὲ καθ' ἡμᾶς τοῦς φιλάγειον δοθέντα γράμματα. ταῦτα δ' δυσεβοῦς συμμοείας τὰ κτ' τὴν ἁγίων ἐλμήματα. ὅσιος γ' ἐστ' κορδούβης ὀπίσκοπος ἰωῆ, κρὶν τῇ μεγάλῃ ἀφαρέψας κτ' νίκαιαν ζωόδῳ, καὶ τὴν ἐν ἀρδικῇ σὺν ἡκυδότων τοφτεύσας. Ἐγὼ δὲ καὶ λιβερίου τὸν πανυφήμου τὸν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας παῤῥησίαν καὶ τοὺς ἀξιαγάστους λόγους οἷς ἐχρήσατο τοὺς κωνσάντιον ἐνθεῖναι βούλομαι τῇ συγγραφῇ. ἀνάγκαιοι γὰρ τὸν τὴν καθ' τὴν πίστιν φιλοθέων γενόμενα, ὡς ἱκανοὶ τὸν ἀθανάσιον καὶ διεγεῖραι τοὺς ζῆλον τὸν θείων τοὺς ἐραστάς. ἐστ' δὲ μετ' ἰούλιον, ὃς σίλβεστρον διεδέξατο, τὴν ῥωμαίων ἴθυνεν ἐκκλησίαν.

Διάλογος κωνσαντίου βασιλέως καὶ λιβερίου πάπα ῥώμης.

ιζ Κωνσάντιος ὁ βασιλεὺς εἶπεν. ἡμεῖς κατὰ τὸ χρισθὲν σε εἰς, καὶ ὀπίσκοπον τῆς ἡμετέρας πόλεως, ἄξιον ἐκρίναμεν. καὶ διὰ τοῦτο μεταπεμψάμενοι τὸν θαινοδεμόν σοι, τῆς ἀπορρήτου ἀπονοίας τὸ ἀνόσιον ἀθανασίου τὴν κοινωνίαν ἀρνήσασθαι. τοῦτο γὰρ ἡ οἰκουμένη ὅλη ἔγνω ἐδοκίμασε, σωόδου τε ψηφίσματι ἀναγότεον τὸ ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας ἔκρινε. λιβέριος ὀπίσκοπος εἶπε. βασιλεῦ, τὰ ἐκκλησιαστικὰ κρίματα μετὰ πολλῆς διαφορισίας γίνεσθαι ὀφείλει. διόπερ εἴσω δοκεῖ τῇ εὐσεβείᾳ, κριτήριον συναθροῖαι κέλευσον. καὶ εἰ ὀφθείη ἀθανάσιος ἄξιος καταδίκης, τότε κτ' τὸν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας τύπον δέξενεχθήσεται ἡ κατ' αὐτὸν ψῆφος. οὐδὲ γὰρ οἷόν τε καταψηφίσασθαι ἀνδρὸς οὐ σὺν ἐκρίναμεν. Κωνσάντιος βασιλεὺς εἶπε. πᾶσα ἡ οἰκουμένη κατεψηφίσατο περὶ τὸ ἀνοσιότητος αὐτοῦ, καὶ ὡς ἐξ ἀρχῆς τὸν χαλκηδόνα διαπαίζει. λιβέριος ὀπίσκοπος εἶπεν. ὅσοι ὑπὲρ γραφὴν, οὐκ αὐθέντας τῶν γεγυμνασμένων ἦσαν, ἀνὰ δίκαι δόξαν καὶ φόβον τὴν ἀληθείαν τοῦ θεοῦ. ὁ βασιλεύς. τί ἐστι δόξα καὶ φόβος καὶ ἀλήθεια; λιβέριος. ὅσοι τὸν δόξαν τοῦ θεοῦ οὐκ ἀγαπῶσι, ἀλλὰ τοῦ σὸν μᾶλλον δωρεὰς τοῦ μισθωσάμενος, οὐ μὴ τοῦς ὄψασιν εἶδον, οὐ κρίνασιν κατεδίκασε, ὅπερ ἐστὶν ἀναγότεον γεισιδωόν. ὁ βασιλεύς. καίτοι κέκριται κτ' τοῦτον ἐν τῇ γαλατίᾳ σὺν ὁδόῳ ἐν τύρῳ, καὶ ἐν τῇ σωόδῳ κατεψηφίσασθε πάντες οἱ ὀπίσκοποι τῆς οἰκουμένης. λιβέριος. οὐ δέ ποτε κτ' τοῦτον κέκριται μόνος. ὅσοι γὰρ τότε σωέλθοντες καταψηφίσασθε αὐτοῦ, ἀναχωρήσασθε ἀθανασίου ἐκ τοῦ κριτηρίου, κατεψηφίσασθε ἀναγότως. ὑσέβιος ὁ νικομήδους εἶπεν. ἐν τῇ σωόδῳ τῇ κτ' νίκαιαν ἀναγότεος ἀπεδείχθη τῆς καθολικῆς πίστεως. λιβέριος. πέντε μόνοι ἔκριναν τῶν συμπλασθέντων αὐτῷ ἐν τῷ μιλεώτῃ, οὓς ἀπέστειλαν κτ' τοῦ ἐγκαλουμένου συσήσασθαι κατ' αὐτοῦ ὑπομνήματα. ἀπὸ τούτων τοίνυν τῶν ἀποσταλέντων, οἱ δύο τεθνήκασι, θεόγνιος καὶ θεόδωρος. οἱ δὲ λοιποὶ τρεῖς ζῶσι, τουτέστι μάρης καὶ οὐάλης καὶ οὐρσάκιος. ἀπὸ τούτων τῶν ἀποσταλέντων κτ' ἀρδικὴν τὸ γράμματος τούτου ἕνεκα σωελθοντες ψῆφος, οἱ ἐν τῇ σωόδῳ βιβλία ὑπεδέδωκασι συγγράμμου αἰτούμενοι, ἐφ' οἷς ἐν τῷ μιλεώτῃ κτ' συκοφαντίαν ἐκ μονομερεῖς σωεθήκαμεν κτ' ἀθανασίου ὑπομνήματα, ἄλλα βιβλία αὐτῶν ἐγράψαμεν κτ' χεῖρας. ἵνα τούτων δεῖ πείθεσθαι ἡμᾶς βασιλεῦ κοινωνεῖν, τοῖς πρότερον καταψηφισαμένοις, καὶ ἐκ δευτέρου συγγράμμου αἰτήσασιν, ἢ τοῖς νεωτέροις καταψηφισαμένοις; ὑπάτιος ὀπίσκοπος εἶπε. βασιλεῦ, οὐ πίστεως ἕνεκεν σήμερον, οὐδὲ κριμ[ατ]ῶν ἐκκλησιαστικῶν

αὐτοῦ-

ἀὐλιποιούμενος λιβέριος τὸν λόγον ποιῆται, ἀλλ' ἵνα τοῖς ἐν ῥώμῃ συγκλητικοῖς καυχήσηται, ὡς συλλογισάμενος τὸν βασιλέα. ὁ δὲ βασιλεὺς εἶπε λιβερίῳ. πόσον εἶ μέρος τῆς οἰκουμένης, ὅλη σὺ μόνος στενοχωρῇ ἀὐξεφτῳ ἀὐσσίῳ, καὶ τῆς οἰκουμένης τῷ εἰρωνίῳ ⸌ ὅλου τοῦ κόσμου λύης. λιβέριος. οὐ λέγω ὅ εἶναί με μόνον, ὁ τῶν πίστεως ῥήματα λόγος. καὶ γὰρ ⸌τ τὸ παλαιὸν, τρεῖς μόνοι ἀνέσχοντο ἀὐξιτάντες τοσοῦτος. ἀὐσέβιος ἀὐνῦχος εἶπε. τὸν βασιλέα ἡμῶν ναβουχοδονόσορ ἐποίησας. λιβέριος. οὐχί, ἀλλ' οὕτως ἀγόγως καταδικάζεις ἀὐξεφτον ὄν σὺ ἐκρίναμεν. ἀλλὰ καγὼ ἀξιῶ τοσοῦτερον οἰκουμενικὴν ⸌τοπογραφίαν τοσοῦτος βεβαιοῦσθαι τῇ πίστει ⸌τ νίκαιαν ἐκτεθεῖσθαι, ἵν' οὕτως ἀναγνωσθέντων τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν ἀπὸ ⸌τ ὀξουσμοῦ ⸌ ἀποκαλασαθέντων τοῖς ἰδίοις τόποις, εἰ ὀφείλησθαι νεῶ θορύβους ἐγεννῶντες ⸌τ ἐκκλησίας συγκαλιθέμενοι τῇ ἀποστολικῇ πίστει, τότε ὑπὲρ τῶν ἀγεξαυσρέων οἱ πρῶτες ἀποστησόμενες ἔνθα ὁ ἐγκαλούμενος ⸌ οἱ ἐγκαλοῦντες εἰσὶ, καὶ ὁ ἀὐλιποιούμενος αὐλῶν, ἀξεβαίσθησες τὰ περὶ αὐλῶν, συμπεριενεχθῶμεν. ὑπίκτητος ὑπίσκοπος εἶπεν. ἀμὴ ὁ δρόμος ⸌τ δημοσίων οὐχ ⸌τοσήσε ⸍ τῶν χρείαν ἴσης τῶν ὑπισκόπων πρόοδου. λιβέριος. οὐ χρείαν ἔχθ τὰ ἐκκλησιαστικὰ δημοσίου δρόμου. αἱ γὰρ ἐκκλησίαι, ἱκμαὶ εἰσιν ἕως ⸌τ θαλάσσης διαπέμπεσθαι τοῖς ἑαυτῶν ὑπισκόποις. ὁ βασιλεύς. τὰ ἤδη τύπον ἐχμικόλα αὐδηγεῖσθαι οὐ δυνατόν ὅστ. τῶν γὰρ πλείστων ὑπισκόπων ἡ ψῆφος ἰχύει ὀφείλει. σὺ μόνος εἶ ὁ ἀὐλιποιούμενος ⸌τ φιλίας τοῦ αὐσσίου ἐκείνου. λιβέριος εἶπεν. βασιλεῦ οὐδὲ ποτε ἠκούσαμεν μὴ πρόνοιος τοῦ ἐγκαλουμένου, χρισοῦ αὐσσιότητα καταγγέλλοντος, ὡς ἰδίαν ἔχθραν εἰσφέροντος ⸌ῳ ἀὐξεφτῳ. ὁ βασιλεύς. πολλὰς μὲν κοινὰς ἠδίκησεν, οὐδένα δὲ οὕτως ὡς ἐμέ. ὅσους μὴ ἀρκεσθεὶς ὅτι τῇ ἀπωλείᾳ τοῦ μειζοτέρου μου ἀδελφοῦ, οὐδὲ τὸν μακαρίτην κώνσαντα ἐπαύσατο παροξυνῶν εἰς ἡμετέραν ἔχθραν, εἰ μὴ ἡμεῖς πλείονι ἡμερότητι ὑπενέγκαμεν τῷ τοῦ παροξυνόντος καὶ τοῦ παροξυνομένου ἐσπήν. οὐδὲν δέ μοι διοῦσιν κατόρθωμα, οὐδὲ ⸌τ μαγνέντιον καὶ σιλβανόν, ὡς τοῦ μιαροῦ ἐκείνου τυραννευομένου τῶν ἐκκλησιαστικῶν γραμμάτων. λιβέριος. μὴ λέγε τῶν ὑπισκόπων ἀμείνου τῷ ἔχθραν βασιλεῦ. αἱ γὰρ χεῖρες τῶν ἐκκλησιαστικῶν εἰς ⸌τ ἀναλίζιν δίκαιρεν ὀφείλουσιν. ὅθεν εἴ σοι δοκεῖ, κέλευσον ἀναγνωσθῆναι τοῖς ὑπισκόποις εἰς τοὺς ἰδίους τόπους. ⸌ εἰ ὀφείλομεν ὁμόφρονες ⸌τ σήμερον ἀὐλιποιούμενος τῆς ⸌τ νίκαιαν ἐκλεθείσης ὀρθοδόξου πίστεως, τότε σωληθέντες ὑπὲρ ⸌τ αὐτὸ ἴδιεν ⸌τοῦ εἰρώνης τοῦ κόσμου, ἵνα μὴ ὃν μὴ ἁμαρτήσαντα ἀὐδρα χειροτονῆναι δοκιμασθῇ. ὁ βασιλεύς. ἓν ὅστ ⸌τ ζητούμενον. βούλομαι γὰρ σε ἀσπασάμενον ⸌τ τοὺς τοῖς ἐκκλησίας κοινωνίαν, πάλιν εἰς τὴν ῥώμην ἀποστεῖλαι. διὰ τοῦτο πείσθητι τῇ εἰρώνῃ, καὶ ⸌τοσχάφας ⸌τοσφρέφον εἰς τὴν ῥώμην. λιβέριος. ἤδη τοῖς ἀδελφοῖς τοῖς ἐν ῥώμῃ ἀπεταξάμην. μείζους γάρ εἰσιν οἱ ἐκκλησιαστικοὶ θεσμοὶ, ⸌τ ἐν ῥώμῃ διατελοῦσης. ὁ βασιλεύς. ἐκνοῶ τεσσάρων ἡμερῶν ἔχθς σκέψεως διάστημα, εἰ βούλῃ ⸌τοσχάφας ⸌τοσφρέφαι ἐς ⸌τ ῥώμην, ἢ ἐννοῆσαι ἐν ποίῳ τόπῳ μεταλειφθῆναι βούλῃ. λιβέριος. ⸌τ τεσσάρων ἡμερῶν ἢ μείζονα διάστημα οὐ μεταλήψει λογισμόν. ὅθεν ὅπου βούλῃ ἀποστεῖλόν με. ὁ βασιλεύς. μετὰ δύο ἡμέρας κριθέντος λιβερίου, ⸌τ μὴ μεταλειφθέντος ⸌τ λογισμῷ, εἶπεν ὀξοειαθῆναι

ϕς τ̃ βέρσι τ̃ θρᾴκης. ἐκβάντος λιβερίου, ὁ βασιλεὺς ἀπέστειλε πεντακοσίους ὁπλοκτίνους αὐτῷ εἰς δαπφύας. λιβέριος εἶπε τῷ κομίσθω. ἄπελθε, δὸς αὐτὰ τῷ βασιλεῖ. χρείαν γὰρ ἔχει δοιῶν τῶν γραικάνων αὐτῷ. ὁμοίως ἡ βασίλισσα ἔπεμψεν αὐτῷ τὰ αὐτά. λιβέριος εἶπεν. ἀπόδος αὐτὰ τῷ βασιλεῖ. χρείαν γὰρ αὐτῶν ἔχει φς τὴν τῶν γραῶν ἐξοδίασιν. ἐὰν δὲ μὴ χρείαν ἔχῃ ὁ βασιλεύς, δότω αὐτὰ τῷ ἀξενείῳ καὶ ὀπτικτήτῳ. χρείαν γὰρ ἔχουσιν τούτων. ὡς δὲ περὶ αὐτῶν οὐκ ἔλαβεν, λύσιος ὁ λινοδέσης προσφέρει αὐτῷ ἑτέρους. λιβέριος δὲ εἶπεν αὐτῷ. τὰς ἐκκλησίας ἧς οἰκοδομήσας ἠρήμωσας, καὶ ὡς καταδίκῳ βλασφημοῦσί μοι προσφέρεις; ἄπελθε πρόσω μου χριστιανός. καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας μηδὲν δεξάμενος, ἐξοδιάθη.

ιζ Ὁ μὲν δὴ νικηφόρος τῆς ἀληθείας ἀγωνιστὴς τ̃ θρᾴκην ὡς προεστάθη κατέλαβε. δύο δὲ διῳκηκυίαν ἐτῶν, ὁ μὲν κωνσάντιος εἰς τ̃ ῥώμην ἀφίκετο. αἱ δὲ τῶν ἐν τέλει καὶ ἀξιώμασιν ὁμόζυγοι, τοὺς ἄνδρας βιαίως ἰκετεύσαι τ̃ κωνσάντιον, ἀποδοῦναι τὸν νομέα τῇ ποίμνῃ, φάσκουσαι εἰ μὴ πείσοιεν, αὐτοὺς μὲν καταλείψειν, τοὺς δὲ ὃν μέγαν ἔχθρον διαδραμεῖσθαι ποιμένα. οἱ δὲ ἔφασαν δεδιέναι τ̃ βασιλέως θυμόν. ἄνδρας γὰρ ὄντας, οὐδὲ μιᾶς ἴσως ἀξιώσαι συγγνώμης. ὑμῖν δὲ ἀνυποδοτοῦσαις, φιλοτιμίαν μεταδώσει, καὶ δυοῖν θατέρου, ἢ τὴν ἱκετείαν δέξεσθαι, ἢ μὴ πειθόμενος ἀπαθεῖς ἀποπέμψειν. ταύτην δεξάμεναι τ̃ εἰσήγησιν αἱ ἀξιέπαινοι γυναῖκες, μετὰ τ̃ σὺν ἡδονῇ πολυτελείας προσπλέουσι τῷ βασιλεῖ. ὅπως περιφανεῖς ἐν τ̃ ἐθνικῶν ὑπολαβὼν, αἰδοῖς αὐταῖς καὶ φιλοτιμίαν ἀξιώσῃ. οὕτω δὴ προσελθοῦσαι, ἱκέτευον οἰκτεῖραι πόλιν τοσαύτην ποιμένος ἐστερημένην, καὶ τ̃ τῶν λύκων ὑπερβουλαῖς διαφθαρῆναι γυμνωθεῖσαν. ὁ δὲ ἔφη μὴ δεῖσθαι νομέως ἑτέρου τὴν πόλιν· ποιμένα δὲ ἔχειν προσηκόντως διδάσκαλον. καὶ γὰρ ἐκεχειροτόνητο μετὰ τὸν μέγαν λιβέριον τῶν ἀρειανῶν τις πιστῶν ἐκείνου. φίλιξ καὶ ὄνομα τούτῳ, ὃς τὴν μὲν ἐκτεθειῶσθαι ἐν νικαίᾳ πίστιν ἄσυλον διεφύλαττε. τοῖς δὲ γε ἀφθείρουσι ταύτην, ἀδεῶς ἐκοινώνει. ὑπεδεῖς μὲν οὖν οἰκουμένων τὴν ῥώμην εἰς δίκτυον εἰσελήλυθεν οἶκον, εἶδον ὄντος ἐκείνου. τοῦτο δὲ καὶ αἱ γυναῖκες ἔφασαν ἐκεῖναι τῷ βασιλεῖ. οὗ δὴ χάριν ὑπισχνεῖται προσέταξε μὲν τὸν πάντα ἄριστον ἐκεῖνον ἐπανελθεῖν. κοινῇ δὲ ἀμφοτέρους τὴν ἐκκλησίαν ἰθύνειν. τούτων ἐν ᾧ ἱπποδρόμῳ τῶν γραμμῶν διαγνωσθέντων, ἐξεβόησε ὁ πλῆθος, δικαίαν εἶναι λέγον τὸ βασιλέως τὴν ψῆφον· δικαίᾳ γὰρ διαιρεθῆναι τοὺς θεατὰς ἀπὸ τῶν χοιρείων τὰς ἐπωνυμίας ἐχόντας, καὶ χρῶσαι τ̃ μὲν τούτων, τὸν ὃ ἐκείνων ἠγεῖσθαι. οὕτω κωμῳδήσαντες τοῦ βασιλέως τὰ γράμματα, κοινῇ ἀφῆκαν φωνήν. εἷς θεός, εἷς χριστός, εἷς ἐπίσκοπος. αὐταὶ γὰρ θεῖναι τὰς φωνὰς ὑπέλαβον δίκαιον. μετὰ ταῦτας τοῦ φιλοχρίστου δήμου τὰς εὐσεβείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ κοσμουμένας βοάς, ἐπῄνεσε λιβέριος ὁ θεσπέσιος. ὁ δὲ φίλιξ ὑποχωρήσας, ἑτέραν ᾤκησε πόλιν. ταῦτα τοῖς ἐν μεδιολάνῳ τοῖς ἐπισκόποις συμβεβηκόσιν ἦλθε, τ̃ δ διηγήματος ἐς μονίαν φυλάττων. ἐπὶ δὲ τῶν γεγονότων πάλιν ἐπάνειμι τ̃ τάξιν.

ιη Τῶν γὰρ τ̃ πίστεως περὶ μάχων ἐξεταθέντων, νομίσαντες οἱ τ̃ βασιλέως γνώμην μεταθέντες εἰς ἄνδρ ἐβούλοντο, ἐπετῶς μάλα καταλύσαι τὴν ἐπάλξεις αὐ-

λον αὐτοῖς πίστιν, καὶ τὴν ἀρείου βεβαιώσειν διδασκαλίαν, ἔπεισαν τὸν κωνστάντιον εἰς τὴν ἀρίμινον τοὺς τῆς ἑῴας καὶ τοὺς τῆς ἑσπέρας συναγαγεῖν ἐπισκόπους, καὶ προστάξαι τὴν οὐσίαν καὶ τὸ ὁμοούσιον περιελεῖν ἐκ τῆς πίστεως, τὰ κατὰ τῆς ἀρείου κακοτεχνίας ἐξευρεθέντα παρὰ τῶν πατέρων μηχανήματα. ταῦτα γὰρ ἔλεγον τὴν τῶν ἐκκλησιῶν πεποιηκέναι διαίρεσιν. ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, φενακίσαι μὲν ἐπειράθησαν οἱ τῆς ἀρείου λώβης μετειληχότες τῶν συναθροισθέντων τὸ πλῆθος, καὶ διαφερόντως τοὺς ἑσπερίους ἁπλοῖς ἤθεσι κεχρημένους. ἔφασκον δὲ μὴ χρῆναι δυοῖν ἕνεκα λέξεων, καὶ τούτων ἀγράφων, διασπασθῆναι τῆς ἐκκλησίας τὸ σῶμα· ἀλλ' εἰπεῖν μὲν ὅμοιον τῷ γεγεννηκότι τὸν υἱὸν κατὰ πάντα· τὸ δὲ τῆς οὐσίας παραλιπεῖν ὡς ἄγραφον ὄνομα. ἀλλὰ γὰρ τῆς ἐξαπάτης αἰσθόμενοι, τοὺς μὲν ταῦτα λέγοντας ἀπεκήρυξαν. αὐτοὶ δὲ ᾧ βασιλεῖ τὴν οἰκείαν γνώμην διὰ γραμμάτων ἐδήλωσαν. παῖδες γὰρ ἔφασκον εἶναι καὶ κληρονόμοι τῶν ἐν νικαίᾳ συνελθόντων πατέρων. εἰ δέ τι τῶν παρ' ἐκείνων γραφέντων ἀφελεῖν ἢ προσθεῖναί τι τοῖς ἄριστα κειμένοις τολμήσαιμεν, νόθους ἑαυτοὺς ἀποφανοῦμεν, κατήγοροι τῶν γεγεννηκότων γενόμενοι. σαφέστερον δὲ αὐτῶν τὸν ἀκριβῆ κανόνα τῆς πίστεως τὰ παρ' αὐτῶν γραφέντα πρὸς κωνστάντιον ἐπιδείξει.

Επιστολὴ γραφεῖσα κωνσταντίῳ βασιλεῖ παρὰ τῆς ἐν ἀριμίνῳ ἀθροισθείσης συνόδου.

Εκ τῆς τοῦ θεοῦ κελεύσεως, καὶ τοῦ τῆς σῆς εὐσεβείας προστάγματος τὰ πάλαι ιθ
δογματισθέντα γεγενῆσθαι πιστεύομεν. εἰς γὰρ ἀρίμινον ἐκ πασῶν τῶν πρὸς δύσιν πόλεων εἰς τὸ αὐτὸ πάντες οἱ ἐπίσκοποι συνήλθομεν, ἵνα καὶ ἡ πίστις τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας γνωρισθῇ, καὶ οἱ τἀναντία φρονοῦντες ἐκδηλοι γένωνται. ὡς γὰρ ἐπὶ πλεῖστον διασκοποῦντες εὑρήκαμεν, ἄριστον ἐφάνη τὴν πίστιν τὴν ἐκ πάλαι διαμένουσαν, ἣν καὶ οἱ προφῆται καὶ τὰ εὐαγγέλια καὶ οἱ ἀπόστολοι διὰ χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἐκήρυξαν, τοῦ καὶ τῆς σῆς βασιλείας φρουροῦ καὶ τῆς σῆς ῥώσεως προστάτου, ἵνα ταύτην κατέχοντες φυλάξωμεν, καὶ φυλάττοντες μέχρι τέλους διατηρήσωμεν. ἄτοπον γὰρ ἐφάνη καὶ ἀθέμιτον, τῶν ὀρθῶς καὶ δικαίως ὡρισμένων τι μεταλλάξαι, καὶ ὧν ἐν νικαίᾳ κοινῇ μετὰ τοῦ ἐνδοξοτάτου κωνσταντίνου τοῦ σοῦ πατρὸς καὶ βασιλέως ἐσκεμμένων. ὧν διδασκαλία καὶ τὸ φρόνημα, διῆλθε τε καὶ ἐκηρύχθη εἰς πάσας ἀνθρώπων ἀκοάς τε καὶ διανοίας, ἥτις ἀντίπαλος μόνη καὶ ὀλετὴρ τῆς ἀρείου αἱρέσεως ὑπῆρξε. δι' ἧς οὐ μόνον αὐτὴ, ἀλλὰ καὶ αἱ λοιπαὶ αἱρέσεις καθῃρέθησαν. ἐν ᾗ ὄντως καὶ τὸ προσθεῖναί τι χαλεπὸν καὶ σφαλερὸν, καὶ τὸ ἀφελέσθαι ἐπικίνδυνον ὑπάρχει. ὡς εἴπερ θάτερον γένοιτο, ἔσται τοῖς ἐχθροῖς ἄδεια τοῦ ποιεῖν ἅπερ βούλονται. ὅθεν οὐρσάκιός τε καὶ οὐάλης ἐπεὶ μέτοχοί τε καὶ σύμφωνοι τοῦ ἀρειανικοῦ δόγματος ἦσαν καθεστῶτες, τῆς ἡμετέρας κοινωνίας χωρισθέντες ἀπεφάνθησαν. ἧς ἵνα μετάσχωσιν ἐφ' οἷς ἑαυτοῖς συνεγνώκεισαν πλημμελήσαντες, μετανοίας τε καὶ συγγνώμης ἠξίουν τυχεῖν. καὶ τὰ ἀντίγραφα τὰ ὑπ' ἐκείνων γεγενημένα μαρτυρεῖ, δι' ὧν ἁπάντων φειδὼ γεγένηται, καὶ τῶν ἐγκλημάτων συγγνώμη. ἣν δὲ ὁ καιρὸς καθ' ὃν ταῦτα ἐπράττετο, ὅτε ἐν μεδιολάνῳ τὸ συνέδριον τῆς συνόδου συνεκροτεῖτο, συμπαρόντων δὴ καὶ τῶν πρεσβυτέρων τῆς ὧν ῥωμαίων ἐκκλησίας. ἐγνωκότες δὲ ἅμα καὶ τὸν μετὰ τὴν τελευτὴν ἄξιον μνήμης κωνσταν-

πίνον μὴ πάσης ἀκριβείας ἐξετάσεως τὴν συγγραφὴν σὺν πίστιν ἐκλεξάμενοι. ὅθεν δὲ ὡς ἐξ ὑπονοίας ἐγκλήτου καταληφθεὶς, καὶ πρὸς τὸν ὀφλημένον εἰρωνίαν ἀνεχώρησεν, ἄτοπον ἡγούμεθα εἶναι μετ' ἐκεῖνον τι καινοτομεῖν, καὶ τοσούτοις ἁγίοις ὁμολογητὰς καὶ μάρτυρας, τοὺς καὶ τοῦδε τοῦ δόγματος συγγραφέας τε καὶ ἐφευρετὰς παριδεῖν, οἵτινες καὶ τὸ παλαιὸν τῆς ἐκκλησίας δεσμὸν, ἀπημφιεσμένοι τὴν ἀμεμψίαν ἦσαν. ὧν ὁ θεὸς τῇ πίστιν καὶ εἰς τοὺς σοὺς χρόνους τῆς βασιλείας μετέδωκε, καὶ διὰ τοῦ δεσπότου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ σοὶ καὶ ὁ βασιλεύειν οὕτως ὑπῆρξεν, ὡς καὶ Ἰησοῦ καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης κρατεῖν. πάλιν γοῦν οἱ βεβηλοὶ καὶ οἰκεῖοι τῷ φρονήματι, ἀθεμίτῳ τολμήματι τὸ δυσεβοῦς φρονήσεως κήρυκας ἑαυτοὺς ἀνήγειλαν, καὶ ὑπερφρονοῦσιν ἀνάρρητόν πῶς ἀγνοίας σιώπημα. ὡς γὰρ τὸ σὸν πρόσταγμα χιονέδριον τὸ σιωπόδου χιονεκροτεῖον, καὶ κεῖνοι τῆς ἰδίας ἀπάτης ἐνύμνουν τὸ σκέμμα. ἐπειρῶντο γὰρ πανουργίᾳ τινὶ καὶ τέχνῃ προσφέροντες τὴν καινοτομεῖν, τὸ τοιαύτης ἑταιρείας συνδιοικοῦντες δυσχερὲς, ἥμερόν τινα καὶ εὐξένιστον καὶ γλαῦκα, τοῖς τῶν αἱρέσεων καὶ διχοστασίαν ἐμποιούσαις, ὧν ἡ διδασκαλία ἀναμφιβόλου πάντῃ πλήθος βλασφημιῶν ἐπάγεσθαι βέβηκεν. ὡς ὁ σιωπόδου οὐχὶ τὸ αὐλῆς προαιρέσεως ὄντας, οὔτε ὁμογνωμονοῦντας ἐφ' οἷς κακῶς ἐφρόνουν, φῶς τὸ συμβάλλειν ἡμῖν μετήγαγον ἑαυτοὺς, ὡς δοκεῖν τὴν γραφήν. ἰῶ ὁ καιρὸς ἔφασκε, ὁ καὶ τὰς γνώμας αὐτῶν ἐξήλεγχον. ἵν' οὖν μὴ τοῖς ἀεὶ τὰ τῆς ἐκκλησίας προσπίπτῃ, καὶ ταραχὴ καὶ θόρυβος καινὸν δόγμασι ἁπάντων συγχέῃ, βέβαιον ἐφάνη τὰ πάλαι ὡρισμένα σύνομα καὶ ἀμετακίνητα διαφυλάττειν, τοὺς δὲ προφητικοὺς τῆς ἡμετέρας κοινωνίας ἀποχειροῦσθαι· δι' ἣν αἰτίαν τοὺς διδάσκοντας πρόσοδος πρὸς τὴν ὑπεῖκειαν ἀπεσκληκάμεν, τῷ γνώμῃ τῷ σιωπόδου διὰ τῆς ὑποσχῆς μιμησάμενοι. τοῖς δὲ πρόσθεσι πρό γε πάντων τοῦτο προσεκλαβόμεθα, ὃ τῷ δηλῶσαι πιστὸν ἂν ἐκ τῶν πάλαι ἁγίων καὶ δικαίων ὁρμωμένους. οἱ καὶ τῷ σὴν ὁσιότητα διδάξουσιν, ὅτι οὐχ' ὡς πρὸ ἔφησθ' οὐρανοῦ τε καὶ οὐδενὸς ἔσαν εἰρωνῆ, εἴπερ ἦν τῶν δικαίων διάταξιν. πῶς γὰρ εἰρωνίαν οἷόν τε ἄγειν τοὺς τῷ εἰρωνίαν καταλύοντας; μᾶλλον γὰρ ἔοικε καὶ ταραχὴ ἐκ τούτων σοὶ τε λοιπαῖς πόλεσι καὶ τῇ ῥωμαίων ἐκκλησίᾳ γίνεσθαι. διὸ δὴ ἱκετεύομεν τῷ σὴν ὑπείκειαν, ἵνα πρόσοδον ἀκοαῖς τε γαλκῷ βλέμματι τοῖς ἡμετέροις πρόσοδος ἀφῇ, μήτε πρὸς ὕβριν τῶν τετελευτηκότων καινόν τι μεταλλάττειν ὑπειπεῖν. ἀλλ' ἐάσας ἐμμένειν ἡμᾶς τοῖς πρὸ τῶν πρόγονον ὁσιωτάτοις τε καὶ νενομοθετημένοις, οὓς, ἀπήμονα μὴ ἀγνοίας τε καὶ φρονήσεως καὶ πνεύματος ἁγίου πεποιηκέναι φήσαιμεν ἄν. τὰ γὰρ νῦν πρὸ ἐκείνων καινοτομούμενα τοῖς μὲν πιστεύουσιν ἀπιστίαν ἐμποιεῖ, τοῖς δὲ ἀπιστοῦσιν ὠμότητα. ἱκετεύομεν δὲ ἵνα κελεύσῃς τοὺς ἐν ἀλλοδαπῇς διατρίβοντας, οὓς καὶ τὸ τῆς ἡλικίας ὑπόπονον καὶ τὸ τε πενίας ἀνδρὸς ζυγὴ, τῷ εἰς τὰ οἰκεῖα ἀνακομιδῷ ἐφοδίῳ ποιήσασθαι, ἵνα μὴ ἔρημοι τῶν ὑποσχόντων ἀφηρημένων αἱ ἐκκλησίαι διαμένωσιν. ἔτι δὲ καὶ τοῦτο δεόμεθα, ἵνα μηδὲν μήτε λείπῃ τῶν τε ὑπαρξάντων, μήτε πλεονάζῃ, ἀλλὰ πάντα ἀρρήκτα διαμένῃ ἐκ τῆς τοῦ παρόντος εὐσεβείας, καὶ εἰς τὸν νῦν τε καὶ τὸν ἔπειτα χρόνον διαφυλαττόμενα, μήτε λοιπὸν ἡμᾶς μοχθεῖν, τε τῶν ἰδίων πρόνοιαν ἀλλοτρίοις ὑποτρέπεσθαι γνώσεσθαι· ἀλλ' ἵνα οἱ ὑπὸ-

σχόμενοι

σκηποι σὺν τῷ ἰδίῳ λαῷ μετ' εἰρήνης δυνάμεώς τε καὶ λατρείας σχολὴν ἄγοιεν, ἱκετεύοντες ὑπὲρ τῆς σῆς βασιλείας τε καὶ σωτηρίας, καὶ εἰρήνης, ἣν ἡ ἡμετέρα εἰς ὅλην διαμένοι. οἱ δὲ ἡμέτεροι πρέσβεις τὰς ὑπερφυεῖς καὶ τὰς τῶν ὀπισθόπων θεοσηρείας κομίζοιεν, οἵτινες καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν θείων γραφῶν τὴν σὴν ὁσιότητα ἀναδιδάξοιεν. Τούτων γραφέντων καὶ τῶν πρέσβεων ἀποσταλέντων, οἱ βασιλεῖς παραδιαπευόντες καὶ τῆς αἱρέσεως θεσπεσίους, τὴν μὲν ὀπισθίαν λαβόντες ἀπέδοσθαι τῷ βασιλεῖ. τοὺς δὲ πρέσβεις οὐκ εἰσήγαγον, θεῖαι τὰς κοινὰς εἶναι φερωνύμους τὸν κραταιῶτατον φήσαντες. Ταῦτα δὲ ἔδρων, ἡνυμένους τοὺς ὀπισθόπους δυσχεραίνοντας ἐκ χρόνου τὸ μῆκος καὶ τὰς ἐγκεχειρισμένας πόλεις ποθοῦντας καταλαβεῖν, ἀναγκασθήσεσθαι διορύξαι καὶ καταλῦσαι τὴν τῆς αἱρέσεως ὑπερθέντα θεῖσθολον. Ἀλλ' οὐδὲν ὤνησε τὸ μηχάνημα. πάλιν γὰρ οἱ γνναῖοι τῆς πίστεως θεόμαχοι ἑτέραν ὀπισθίαν ἐξεπεμψαν τῷ βασιλεῖ καὶ τοὺς πρέσβεις δεηθῶσαι καὶ σφᾶς ἀπολυθῆναι παρακαλοῦντες. ἐνθάδημι ὃ καὶ ταύτην τὴν συκοφαντίαν.

Νικητὴς κωνσταντίνος βασιλεὺς, οἱ ἐν ἀρειμάνῳ ὀπίσθοποι.

Τὰ γράμματα τῆς σῆς δυνάμεως ἐδεξάμεθα δέοντα ἐνδοξότατε αὐθέντωρ, ἵνα θεῖεν ὅτι διὰ τὴν δημοσίαν ἀνάγκην τοὺς ἡμετέρους πρέσβεις θεωρῆσαι οὐκ ἠθυνήθης. καὶ ἡμᾶς δὲ κελεύεις τὴν τούτων ἐπάνοδον ἐκδέξασθαι, ὅπως τὴν ἡμέτερον σκηπτὸν καὶ τὰ δόγματα τῶν θεσπεσίων ἡ σὴ εὐσέβεια ὑπογνῷ. ἀλλὰ μὴν ἐκεῖνο ὃ ἀπηγγείλαμεν, ὡσανεὶ ζῶπυρον ἑαυτοῖς ἀπὸ τῆς ἰδίας θεσθέσεως ἀναχωρήσαντας. καὶ νῦν δὲ τούτοις τοῖς γράμμασι τὴν δυναστείαν σου ἀποκρινόμεθα, καὶ ἐκεῖνα ἅπερ ἀπὸ τῶν ἡμετέρων πρέσβεων τῇ σῇ εὐλαβείᾳ δηλώσει) ἃ ἐνετειλάμεθα, ἡδέως θεσσδέξῃ. ὡς δὲ εἴη συνὸν καὶ δυνακόλουθον ἵνα ἐν τοῖς μακαριωτάτοις σου χαρεῖς θεσαῦσθαι ἐκκλησίαις δῆθεν ὀπισθόπων δοκῶσιν εἶ), ἡ σὴ δυναστεία ὁμοίως ἡμῖν γνώσκῃ. δεῖ δὴ πάλιν ἐνδοξότατε αὐθέντωρ δεόμεθα, ἵνα θεῖ τὴν δυνότητος ἅμμωνος, εἰ ἀρέσκῃ τῇ σῇ φιλανθεοπίᾳ, εἰς τὰς ἐκκλησίας τὰς ἡμετέρας ἐπανελθεῖν κελεύσῃς, ὅπως δυνηθῶμεν τῷ πανυκρατεῖ θεῷ καὶ τῷ χριστῷ αὐτοῦ τῷ δεσπότῃ καὶ σωτῆρι ἡμῶν ὑπὲρ τῆς καταστάσεως τοῦ κράτους σου ἅμα μετὰ τῶν λαῶν, καθὼς ἐποιησάμεθα καὶ ποιούμεθα μελίσας ἱκεσίας θεσενεγκεῖν.

Μετὰ τοῦτο τὸν ὀπισθίου τὸν βασιλέως θυμὸν παραθέξασθαι, ἄγριοιν ἀκονᾶσθαι τῶν ὀπισθόπων τοὺς πλείστους εἰς ἕνα πόλιν τὴν θρᾴκης· νίκη ὄνομα ταύτῃ· καὶ πείθουσι, τοὺς μὲν βυκολήσαντες δι' ἀπλότητα, τοὺς δὲ δεδιξάμενοι, τοῦ πάλαι μὲν τὴν δυσεβῆ αὐτῶν δόξαν ἐξορύξαι καὶ καταλῦσαι μηχανᾶσθαι. καὶ τοῦ μὲν οὐσίαν καὶ τὸ ὁμοούσιον, ἐξορύξαι τὴν πίστεως· ἐνθεῖναι δὲ ἀντὶ τούτων τὸ ὅμοιον. ἐνθάδημι ὃ καὶ ταύτην τὴν ἀσέβειαν, οὐχ' ὡς ἂν ἔχουσιν, ἀλλ' ὡς τὴν ἀρείου συμμορίαν διελέγχουσιν. οὐδὲ γὰρ ταύτης οἱ νῦν δυσεβοῦντες ἀντέχουσιν), ἀλλ' ἀντὶ τοῦ ὁμοίου κηρύττουσι τὸ ἀνόμοιον.

Πίστις ἐκτεθεῖσα ἐν νίκῃ τῆς θρᾴκης, οὐκ εὖ ἔχουσα.

Πιστεύομεν εἰς ἕνα καὶ μόνον ἀληθινὸν θεὸν πατέρα παντοκράτορα, ἐξ οὗ τὰ πάντα, καὶ εἰς τὸν μονογενῆ υἱὸν τοῦ θεοῦ τὸν πρὸ πάντων αἰώνων καὶ πρὸ πάσης ἀρχῆς γεννηθέντα ἐκ τοῦ θεοῦ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο τά τε ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα. γεννηθέντα δὲ μονογενῆ μόνον ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς, θεὸν ἐκ θεοῦ· ὅμοιον ᾧ γεγεννηκότι αὐτὸν πατρὶ κατὰ τὰς γραφάς· οὗ τὴν γέννησιν οὐδεὶς οἶδεν, εἰ μὴ μόνος ὁ γεννήσας αὐτὸν πατήρ. τοῦτον οἴδαμεν μονογενῆ θεοῦ υἱὸν, πέμποντος τοῦ πατρὸς παραγεγενῆσθαι ἐκ τῶν οὐρανῶν καθὼς γέγραπται, εἰς καθαίρεσιν ἁμαρτίας καὶ θανάτου, καὶ γεννηθέντα ἐκ πνεύματος ἁγίου, καὶ μαρίας τῆς παρθένου, καθὼς γέγραπται, κατὰ σάρκα· καὶ συναναστραφέντα μετὰ τῶν μαθητῶν· καὶ πάσης τῆς οἰκονομίας πληρωθείσης κατὰ τὴν βούλησιν τοῦ πατρὸς, σταυρῷ προσηλωθέντα, ἀποθανόντα καὶ ταφέντα, καὶ εἰς τὰ καταχθόνια κατελθόντα. ὃν αὐτὸς ὁ ᾅδης ἐτρόμαξε· καὶ ἀναστηθόντα ἀπὸ τῶν νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ· συναναστραφέντα μετὰ τῶν μαθητῶν τεσσαράκοντα ἡμερῶν πληρουμένων· καὶ ἀναληφθέντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ πατρός. ἐρχόμενον δὲ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῆς ἀναστάσεως μετὰ δόξης πατρικῆς, ἀποδοῦναι ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. καὶ εἰς πνεῦμα ἅγιον, ὅπερ αὐτὸς ὁ μονογενὴς τοῦ θεοῦ υἱὸς ἰησοῦς χριστὸς ὁ θεὸς καὶ κύριος ἐπηγγείλατο ἀποστεῖλαι τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων τὸν παράκλητον καθὼς γέγραπται, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας. ὅπερ καὶ αὐτὸς ἀπέστειλεν ἀναβὰν εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ καθίσας ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρός· ἐκεῖθεν δὲ ἐρχόμενος κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς. τὸ δὲ ὄνομα τῆς οὐσίας ὅπερ ἁπλούστερον ἐνετέθη ὑπὸ τῶν πατέρων, ἀγνοούμενον δὲ τοῖς λαοῖς, σκάνδαλον ἔφερε διὰ τὸ ἐν ταῖς γραφαῖς τοῦτο μὴ ἐκφέρεσθαι, ἤρεσε περιαιρεθῆναι, καὶ παντελῶς μηδεμίαν μνήμην οὐσίας τοῦ λοιποῦ γίνεσθαι διὰ τὸ μάλιστα τὰς θείας γραφὰς μηδαμοῦ περὶ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ οὐσίας μεμνῆσθαι. μή τε μὴν δεῖν ἐπὶ προσώπου πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος μίαν ὑπόστασιν ὀνομάζεσθαι. ὅμοιον δὲ λέγομεν ᾧ πατρὶ τὸν υἱὸν, καθὼς καὶ αἱ θεῖαι γραφαὶ λέγουσι καὶ διδάσκουσι. πάσας δὲ τὰς αἱρέσεις τὰς ἤδη πρότερον καθαιρεθείσας, ἢ καὶ εἴ τινες νεωστὶ ἀνεφύησαν ὑπεναντίαι ταύτης τῆς γραφῆς τῆς ἐκτεθείσης, ἀνάθεμα ἔστωσαν. ταῦτα μὲν οὖν, οἱ μὲν δείσαντες, οἱ δὲ φενακισθέντες ὑπέγραψαν. οἱ δὲ συνθέσθαι μὴ βουληθέντες, εἰς τὰς τῆς οἰκουμένης ἐσχατιὰς ἐξεπέμφθησαν.

κβ Ὅτι μέντοι τῆσδε τῆς ἐκθέσεως ἅπαντες κατηγοροῦσιν οἱ τῆς ἀληθείας ἀγωνισταὶ καὶ διαφερόντως οἱ τὴν ἑσπέραν οἰκοῦντες, μαρτυρεῖ τὰ πρὸς ἰλλυρίους παρ' ἐκείνων γραφέντα. ἐξῆρχε δὲ τῶν γεγραφότων δάμασος, τῆς μὲν ῥωμαίων ἐκκλησίας μετὰ λιβέριον τὴν προεδρίαν λαχών· παμπόλλοις δὲ ἀρετῆς κοσμούμενος εἴδεσιν. ἐνενήκοντα δὲ κοινωνοὺς ἔσχε τῶν γραμμάτων ἐξ ἰταλίας γαλατίας τῆς νῦν γαλλίας ὀνομαζομένης, εἰς τὴν ῥώμην συνεληλυθότας. ἐνέθηκα δ' ἂν καὶ τὰ τούτων ὀνόματα, εἰ μὴ παρέλκον ὑπέλαβον. ἔγραψαν δὲ τάδε

Οἱ ἐπίσκοποι οἱ ἐπὶ τῆς ῥωμαίων εἰς τὸ ἱερὸν συνεληθόντες συνέδριον, δάμασος καὶ οὐαλεριανὸς, καὶ οἱ λοιποὶ, τοῖς ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς τοῖς ἐν ἰλλυρικῷ καθεστῶσιν ἐπισκόποις, ἐν θεῷ χαίρειν.

Πιστεύομεν τὴν ἁγίαν πίστιν ὑμῶν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῶν ἀποστόλων θεμελιωθεῖσαν,

θεῖσθαι, ταύτην ὑμᾶς κατέχειν, καὶ ταύτην ὡς λαῷ ὑφηγεῖσθαι, ἥτις ἀπὸ ὧν ὠφε-
ληθέντων τῶν πατέρων εὐδενὶ λόγῳ διαφωνεῖ, θεοῦ ἱερεῖς, ὑφ' ὧν δίκαιον
ὄντι τοὺς λοιποὺς παιδεύεσθαι. ἀλλὰ δι' ὑπερβολὴν τῆς ἐν γαλλίᾳ καὶ βενετίᾳ ἀ-
δελφῶν ἐγνώμην ἀναγκαίαν εἰς αἵρεσιν ἀποδύεσθαι. ὥσπερ κακὸν οὐ μόνον τῶν φυλάτ-
τεσθαι ὀφείλοντων οἱ ἐπίσκοποι, ἀλλὰ καὶ ὅσα ἀπειρία τινῶν ἢ ἁπλότητι τῶν σκα-
νδάλων κεχειρωμένων ἑρμηνείαις ἀθέσμοις ἀπὸ τοῦ νεῶ διαφόροις διδασκαλίαις,
διαναστῆναι μὴ πάλιν ὀλισθάνειν, ἀλλὰ μᾶλλον τῶν πατέρων ἡμῶν κατέχειν
τὸν νόμιμον, ὁσάκις δὲ διάφοροι βουλαὶ τοῦ ἀκοαῖς αὐτῶν ἐπεισφέρωσι). τοιγα-
ροῦν ἀξένιστον τὸ μεδιολάνου ἐξαιρέτως ἐν τούτῳ τῷ πεδάγματι καθαιρεῖ-
σθαι πεπρόσταται. δίκαιον οὖν ὅτι πάντας τοὺς ἐν τῷ ῥωμαίων κόσμῳ διδα-
σκάλους τοῦ νόμου τὰ περὶ τοῦ νόμου φρονεῖν, καὶ μὴ διαφόροις διδασκαλίαις τὸ πί-
στιν μιαίνειν. ἐπὶ γὰρ ἰούνικα πέρσην ἡ καινὴ τοῦ αἱρετικοῦ ἀκμάζειν ἤρξατο, ὡς καὶ νῦν
μάλιστα ὑφέρπει τῶν ἀρειανῶν ἡ βλασφημία, οἱ πατέρες ἡμῶν πεντακόσιοι δέκα
καὶ ὀκτὼ ἐπίσκοποι καὶ οἱ ἐκ τῆς ῥωμαίων ἀγιωτάτης ἐπίσκοποι εἰς νίκαιαν συνε-
λθόντες τοῦ σκέμματος, τοῦτο τὸ τεῖχος ὑπεναντίον τῶν ὅπλων τοῦ διαβόλου ὤκισαν. ἐπὶ
ταύτῃ δὴ τῇ δόσει τὰ θανάσιμα φάρμακα ἀπεώσαντο. ὥστε τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν
μιᾶς οὐσίας, μιᾶς θεότητος, μιᾶς ἀρχῆς, μιᾶς δυνάμεως, καὶ ἑνὸς χαρακτῆρος
πιστεύεσθαι χρὴ, καὶ τὴν αὐτῆς ὁμοουσίαν καὶ οὐσίας ἐπὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. τὸν δὲ
δόγμα φρονοῦντα, ἀλλότριον εἶναι τῆς ἡμετέρας κοινωνίας ἔκριναν, ὅν γε φοτινεώ-
δη ὄρον καὶ τῷ παρομοίῳ σκέψιν διαφθεῖραι μὴ ταῦτα δόγμασι σκέψεσι, μυ-
θεύσεσι καὶ μανίαις ἠθέλησαν. ἀλλὰ ἐν αὐτῇ τῇ ἀρχῇ ἀπ' αὐτῶν τούτων οἵτινες ἐν ἀ-
ειμίνῳ δυάνεσσαν ἢ ἡλαφῆσαι εἰναλκάζονται μέχρι τούτων διορθώθη, ὡς ὁμο-
λογεῖν αὐτοὺς ἑτέρᾳ διαλέξει ὑφηρπάσθαι, ἢ ὅτι οὐκ ἐνενόησαν τῇ τῶν πατέρων
γνώμῃ τῇ ἐν νικαίᾳ ἀρεσάσῃ ἀναντίον εἶναι). οὐδὲ γὰρ προχειρίσασθαι ἠδυνήθη γε-
νέσθαι ἐπὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐν ἀριμίνῳ σωθέντων, ὁπότε σῶν ἔσχε, μήτε
τῶν ῥωμαίων ἐπισκόπου, οὔτε προτέρων ἔδοξε τῷ γνώμῳ ἐκδέξασθαι, οὔτε
ἀντίχενσίου ὃς ἐπὶ τοσούτοις ἔτεσι τῷ ἐπισκοπὴν ἀσπίλως ἐφύλαξεν, οὔτε τῶν ἄλ-
λων τοῖς τοιούτοις συγκαταθεμένων. ὁπότε καὶ μάλιστα καθὰ προφήκαμεν, αὐτοὶ
οὗτοι οἵτινες τοῦ συνοδεύειν ἐπεκλίνεσθαι ἔδοξαν, οἱ αὐτοὶ καλλίονι γνώμῃ χρη-
σάμενοι, ἀπέρρεψαν αὐτοῖς ταῦτα ἐμβρύσαντα. σωφρονοῦσι οὖν ἡ ἡμετέρα καθα-
ρότης, ταύτῃ μόνῃ τῇ πίστιν ἥτις ἐν νικαίᾳ τοῦ τὴν αὐθεντίαν τῶν ἀποστόλων ἐδε-
μνιώθη, διὰ ταύτης βεβαιότητι καθηκόντως). καὶ μὴν ἡμῶν τοὺς ἀναπολικοὺς οἵτι-
νες ἑαυτοὺς τῆς καθολικῆς ἐπιγινώσκουσι, τοὺς δὲ δυλικοὺς καυχᾶσθαι. πιστεύομεν
δὲ οὐκ εἰς μακρὰν τοὺς ἀμφὶ νοσιῶτας αὐτῇ τῇ ἐπιχρήσει ἀπὸ τῆς ἡμετέρας
κοινωνίας χωρισθήσεσθαι, καὶ περιαιρεθήσεσθαι ἀπ' αὐτῶν τὸ τῆς ἐπισκόπου ὄνο-
μα, ὥστε τοὺς λαοὺς τῆς πλάνης αὐτῶν ἀθεμερωθέντας ἀναπνεῦσαι. ἐπεὶ γὰρ
ἔτι πρὸ ἀναβαθμὸν ἀναπνοὴν τὸ πλανᾶν τῶν ὄχλων, ὁπότε αὐτοὶ ἐπὶ τὸ πλά-
νης κατέχον). συμφωνείτω τοίνυν μετὰ πάντων τῶν τοῦ θεοῦ ἱερέων καὶ τῆς ὑ-
μετέρας ἁγιότητος ἡ γνώμη, ἐν ᾗ ὑμᾶς παγίους καὶ βεβαίους εἶναι) πιστεύομεν. οὕ-
τω δὲ ἡμεῖς μὲν ὑμῶν ὀρθῶς πιστεύειν ὀφείλομεν. τοῖς ἀμοιβαίοις τὸ ὑμέτερας ἀ-
γάπης ὠφελεῖν ἡμᾶς. ἔρρωσθε ἀδελφοὶ ἁγιώτατοι.

κγ Καὶ ἀθανάσιος δὲ ὁ μέγας ἐν τῇ πρὸς ἄφρους ἀποστολῇ τοιαῦτα περὶ τῆς ἐν
Ἀριμίνῳ συνόδου διέξεισι. Τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων, τίς ἀποδέξεται τοὺς τὴν
Ἀρίμινον ἢ ἀδίκως συνοδον πρὸ τὴν ἐν νικαίᾳ ὀνομάζοντας, ἢ τίς οὐκ ἂν μισή-
σειε τοὺς ἀθετοῦντας μὲν τὰ τῶν πατέρων, τὰ δὲ νεώτερα ἐν τῇ Ἀριμίνῳ καὶ φι-
λονεικίαν καὶ βίαν συλλεγέντα προκρίνοντας; τίς δὲ τούτοις ζυμῆξαι ἐθελήσειε, ἀν-
θρώποις μὴ δὲ τὰ ἑαυτῶν ἀποδεχομένοις. οἱ γὰρ ἐν ταῖς ἑαυτῶν δέκα που καὶ
πλέον, καθὰ προείπομεν, συνόδοις ἄλλοτε ἄλλο γράφοντες, δῆλοι εἰσὶν ἑκάστης
αὐτοὶ μονόμυθοι κατήγοροι. πάσχουσι δὲ τοῦτο οἷς καὶ οἱ πάλαι τῶν Ἰουδαίων προ-
φῆται πεπόνθασιν. ὡς γὰρ ἐκεῖνοι καταλείψαντες τὸν μόνιμον πηγὸν τοῦ ζῶντος ὕδα-
τος ὤρυξαν ἑαυτοῖς λάκκους οἱ οὐ δυνήσονται ὕδωρ συνέχειν· γέγραπται δὲ τοῦτο
περὶ αὐτῶν ὑπὸ τοῦ προφήτου ἱερεμίου· οὕτως οὗτοι μαχόμενοι πρὸς τὴν οἰκουμενικὴν συνό-
δον, ὤρυξαν ἑαυτοῖς συνόδους πολλάς, καὶ πᾶσαι κεναὶ πρὸς αὐτοῖς, καὶ ὡς δράμα-
τα μὴ ἔχοντα ἰσχὺν ἐφάνησαν. μὴ τοίνυν διστάζωμεν τὸν τὴν Ἀρίμινον ἢ ἀδίκως
ὀνομαζόντων συνόδον πρὸ τὴν ἐν νικαίᾳ γενομένην. καὶ γὰρ καὶ αὐτοὶ οἱ τὴν Ἀρί-
μινον ὀνομάζοντες ἐοίκασι μὴ εἰδέναι τὰ ἐν αὐτῇ πραχθέντα. ἢ γὰρ ἂν ἐσιώπη-
σαν. οἶδα γὰρ ἀγαπητοὶ μαθόντες καὶ ὑμεῖς πρὸ τῆς ἡθόντων ἐξ ὑμῶν εἰς τὴν
Ἀρίμινον, ὡς οὐρσάκιος ὁ οὐάλης, ὁ δόξιός τε καὶ αὐξέντιος, ἀφ' ὧν ὁ μὲν οὐ-
ρσάκιος καὶ δημόφιλος, καθηρέθησαν τελέσαντες ἕτερα πρὸ τὰ ἐν νικαίᾳ γράφειν·
ὅτε ἀπαντήσαντες αὐτὰ τεμαλίσαμεν τὴν ἀρειανὴν αἵρεσιν πρηνήσαντες, ὁ μᾶλλον
αὐτῆς ἠθελήσαμεν εἰπεῖν πρασάγαν. οἱ δέ γε ἐπίσκοποι, οἱ ἀληθῶς γνήσιοι δοῦλοι τοῦ
κυρίου καὶ ὀρθῶς πιστεύοντες, ἧσαν δὲ ἐλάττους τῶν ἑξακοσίων, ἔγραψαν ἀρκεῖσθαι
τῇ ἐν νικαίᾳ πίστει, καὶ μηδὲν πλέον ἢ ἔλαττον πρὸς ἐκείνην ζητεῖν καὶ φρονεῖν. ταῦ-
τα καὶ κωνσταντίῳ δεδηλώκασι, ταῦτα καὶ τὴν συνοδον γεγενῆσθαι κελεύσαντι. ἀλλ'
οἱ ἐν τῇ Ἀριμίνῳ καθαιρεθέντες, ἀπελθόντες πρὸς κωνσάντιον, πεποιήκασι μὲν
ὑβριωθῆναι αὐτοῖς, ἀπειλὰς δὲ γενέσθαι μὴ ἀνακάμψαι εἰς τὰς ἰδίας παροικίας
τοὺς κατ' αὐτῶν ἀποφηναμένους, βίαν τε παθεῖν ἐν τῇ θράκῃ ἐν αὐτῷ ὦ χει-
μῶνι, ὥστε τὴν πρὸς αὐτῶν καινοτομουμένων ἀνέχεσθαι. εἶτ' οὖν οἱ τὴν ἀ-
είμινον ὀνομάζουσι, δέκα ἢ τοσούτων τὴν καθαίρεσιν τῶν περιφρονούντων, ἐ-
πεὶ ἔγραψαν οἱ ἐπίσκοποι λέγοντες μηδὲν πλέον ζητεῖν ὧν ἐν νικαίᾳ πρὸ
τῶν πατέρων ὁμολογηθέντων, μὴ δὲ ὀνομάζειν ἄλλην συνόδον πρὸς ἐκείνην. ἀμφό
τέρωθεν κρύπτουσι. τὰ δὲ ἐν τῇ θράκῃ κατὰ βίαν πραχθέντα περιττόν). ἐξ
ὧν δείκνυται, τὴν μὲν ἀρειανῆς αἱρέσεως ὄντες, ἀλλότριοι δὲ τῆς ὑγιαινούσης πί-
στεως. καὶ αὐτὴν δὲ τὴν μεγάλην συνοδον καὶ τὰς πρὸς ἐκείνην, ἐάν τις διὰτεξε-
τάζειν ἐκ προσλήψεως ἐθέλοι, εὕροι διὰ τὴν μὲν τὴν θεοσέβειαν, τούτων δὲ τὴν ἀ-
λογίαν. οἱ γὰρ ἐν νικαίᾳ συνελθόντες, οὐ καθαιρεθέντες συνῆλθον, ἀλλὰ καὶ ὁμολο-
γήσαντες τὴν οὐσίας τοῦ παντὸς εἶναι τὸν υἱόν. οὗτοι δὲ καὶ ἅπαξ καὶ δεύτερον καθαι-
ρεθέντες καὶ τρίτον ἐν αὐτῇ τῇ Ἀριμίνῳ γράφειν ἐτόλμησαν, μὴ χρῆναι λέγειν ὅσοι
ἢ ὁπόσοι εἰσὶν ἔχειν τὸν θεόν. καὶ μὴ διὰ τοῦτο ἑκατέραν τῶν πρὸς τὸν ἀρειον ποιεῖται ταῦτα
καὶ τοιαῦτα καὶ ὧν τὰ ἀληθῆ δογμάτων, καλεσκάθη ὁσίου τοῦ ἐφεσίου τὰ ἐκ μηχανῆς μαλα.

κδ Ἐν δὲ λιβυσσείᾳ ὁ μὲν στέφανον, ὃς φλάκιτον ἀφαδρέξαμενος τῆς ἐκκλησιαστικῆς
ἐξηλάθη συλλόγων, λεόντιος τὴν αἵρεσιαν ἐδέξατο, τῶν δὲ τοὺς ἐν νικαίᾳ γρα-
φέντας

φένζας ὄρεις ταύτῃ λαβών. ἐκτομίας γὰρ ἦν, αὐθυρρὸς γεγόμενος τ' τόλμης. λέγε δὲ καὶ τὴν αἰτίαν τῆς τόλμης ὁ μακάριος ἀθανάσιος. ὁ μὲν γὰρ λεόντιος δεσποινόμῃ μιᾷ γυναικός τινος νεωτέρας λεγομένης δυσκολίας κεκωλυμένος σὺν οἰκεῖν αὐτῇ, δι' αὐτὴν ἑαυτὸν ἀπέκοψεν, ἵν' ἐπ' ἀδείας ἔχῃ διατελεῖν μετ' αὐτῆς. καὶ τὴν μὲν ψυχὴν οὐκ ἀπενίκαλε. διὰ τοῦτο δὲ μᾶλλον καὶ πρεσβύτερος ὢν καθηρέθη. ταῦτα μὲν οὖν περὶ τῆς δίκης αὐτὸς γέγραφε βιοτῆς. ἐγὼ δ' ὅσα κἀκείνης αὐτὸς ἐν πανδήμῳ ἐν κεφαλαίῳ δηλώσω. τῆς γὰρ δὴ ἀρείου βλασφημίας μετέχων, κρύβδην ἐπειρᾶτο τὴν νόσον. καὶ δι' ἐτῶν διηρημένους τοὺς ἱερωμένους ἐν τῷ λοιπὸν ὅμιλον θεωρῶν, καὶ τοὺς μὲν τὸν, ἐν, σπένδεσμον ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ δοξολογίας λιθένζας, τοὺς δὲ τὴν μὲν δι' οὗ πρεσθῆσιν ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ, τῷ δὲ, ἐν, ὑπὲρ τῷ πνεύματος πρεσβαρμόζοντας, σιγῇ τὴν δοξολογίαν προσέφερε. μόνον γὰρ τοὺς εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἤκουον οἱ πελάζοντες. καὶ εἰ μὲν τὰ ὀνόματα μὴ πολλῶν ἐδήλου τὴν τῆς ψυχῆς πονηρίαν, εἶπεν ἂν τις αὐτὸν ταῦτα μηχανᾶσθαι τῆς τοῦ λαοῦ προσμηδύνοντα ὁμονοίας. ὑπὲρ δὲ πολλὰ καὶ δεινὰ κατ' τὴν τ' ἐκκλησίας ἐτεχνάσατο σωτηρίων, καὶ τοὺς τ' ἀσεβείας μετέχοντας πάσης ἀξίου κηδεμονίας, δῆλος ὢν κρύπτων τὴν κακίαν, διά τε τοῦ πλήθους ὃ δέος, καὶ διὰ τὰς κωνσταντίου κατ' τὴν αὐτόμολον τὸν υἱὸν λέγειν τολμώντων γαλεπὰς ἀπειλάς. δεδήλωκε δὲ τὴν ἐκείνου γνώμην τὰ πεπραγμένα. ὅσοι μὲν γὰρ τοῖς ἀποστολικοῖς εἵποντο δόγμασιν, οὐδὲ μιᾶς πρὸς ἐκείνου κηδεμονίας ἢ χρηστοήθειας ἀπήλαυσαν. οἱ δὲ τῆς ἀρείου μανίας μετειληχότες, καὶ πρόρρησις μετελάγχανον ὧν μάλιστα πλείστης, καὶ τοῖς ἱεραυλικοῖς ἐγκατελέγοντο τάγμασι. Κατ' ἐκεῖνον τ' καιρὸν καὶ ἐπίτιος ὁ ἀντιόχου διδάσκαλος, ὃς τ' ἀρείου βλασφημίᾳ τ' ὑπονοίας ἐπηύξησε, ᾧ τῶν δραπόνων ἐγκατελέγη χορῷ. ἀγαθὰ φλαβιανὸς καὶ δρόσωσις τ' μὲν ἀσκητικὴν ἀσπαζόμενοι πολιτείαν, προφανῶς τ' ἀποστολικῶν ἐφαπτόμενοι δογμάτων, μίαν τε λεοντίου διήλεγξαν τοῖς τ' τῆς αὐσεβείας ὑπουργοῖς, ἄνδρα φιλοσόφοις πονηροῖς μὲν ὑπεναντίοις ἀντιφέρειν, ἐκ δὲ τῆς δυσεβείας προφάσεως κλήσεως μηχανώμενον ὑπὲρ λύμης τῆς ἐκκλησίας τοῦ τ' ἀρειανίας ὀνόματος ἀξιοῦν. ἀπείλησε γὰρ τ' ἐκκλησιαστικῆς ἀποσχήσεσθαι κοινωνίας, καὶ τὴν ἑαυτῶν καταλήψεις, καὶ δῆλα ποιήσειν τὰ τυραννούμενα. ταῦτα δείσας λεόντιος, τ' μὲν λειτουργίας ἔπαυσε τ' ἀρείου. τῆς δὲ πόλεως αὐτὸν θεραπείας ἀξίου. ἵν' ἀξιάγαστος ξενωθεὶς φλαβιανὸς καὶ δρόσωσις, ἱεραυλικῆς μὲν λειτουργίας μηδέπω τετυχηκότες, τῷ δὲ λαῷ σὺν τεταγμένοι, νυκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς δυσεβείας ζῆλον διήγειρον ἀπρωτας. οὗτοι πρῶτοι διὰ διηγόντες τοὺς τῶν φαλλόντων χορούς, ἐκ δεξιᾶς ἀνέδην τὴν δαυϊτικὴν ἐδίδαξαν μουσικήν. καὶ τοῦτο ἐν πολιοχείᾳ πρῶτον ἐξεπόνησαν, πρώτοις διέδραμε καὶ κατέλαβε τῆς οἰκουμένης τὰ τέρματα. οὗτοι τ' θείων τοὺς ἐρασταὶ εἰς τοὺς τῶν μαρτύρων σηκοὺς ἀγείροντες, πρώτοι διετέλεσαν ζηλωταὶ ἐκείνοις τὸν θεὸν ὑμνοῦντες. ταῦτα δὲ ὁρῶν ὁ λεόντιος, κωλύειν μὲν οὐκ ἐνόμιζεν ἀσφαλές. ἐώρα γὰρ τὸ πλῆθος ἕτοιμα πρὸς τοὺς ἀρίστους ἐκείνους ἀγωνίζεσθαι ἄνδρας. ὑπεφείδετο δὲ τοὺς λόγους χορηγῆς, ἐν τ' ἐκκλησίαις ταύτῃ γένεσθαι πρὸ αὐτῶν τὴν λειτουργίαν ἠξίου. οἱ δὲ καὶ λίαν ἀκριβῶς τὴν ἐκείνου πονηρίαν εἰδότες τὸ κελεύσθεν ἔδρων, καὶ τοὺς συνεργάτας εἰς τὰς ἐκκλησίας σὺν ἁθροίζον

μάλα τοῦ θυμοῦ, ὑμνῆν τὸν ἅγιον δεσπότην προσφωνοῦντες. τὸν μὲν τοι λεόντιον, οὐδὲν ἔπεισε κολάσαι τὴν πονηρίαν, ἀλλὰ δι' ὅλης ὑπῳκείας τὸν δεσπότην τοῦ σωφρονεῖν, καὶ τὸν φθόνου καὶ φλακίλου τὴν βδελυρίαν ἀπέκρυψε. τοὺς δὲ τῷ δόγματι τῷ διαφορὰν εἰσδέξασθαι μύθους, εἰ καὶ τὸν ἀκόλαστον καὶ ἀσώδη βίον, τοῖς τῶν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων ἐκατέλεγε τάγμασι. τοὺς δὲ τοῖς πολυθεΐαις εἴδεσι τὸν ἀρετῆς κόσμον μύσαντας, καὶ τῷ ἀποστολικῷ δόγματι δυτερωμύους ἀγράσους κατέλιπε. τούτου δὴ χάριν ὁ μὲν κλῆρος, πλείους εἶχε τοὺς τὸ αἱρετικῆς λύμης μετειληφότας. τὸ δὲ λαὸς τὸ πλῆθον τῶν ὀρθῶν ἀνεφέμαχε δόγματι. οὐδὲ γὰρ οἱ τὰς διδασκαλίας παρασφέροντες, γυμνοῦν ἐθάρρησαν τὴν βλασφημίαν. ὅσα μὲν οὖν Φλάκιλλος καὶ στέφανος καὶ λεόντιος δυσεβῆ καὶ βλάσφημα ἐν δημοκρατίᾳ διεδράκασι, συγγραφῆς μὲν οἰκείας δεῖται διὰ τὸ πλῆθος. τὰ δὲ τῆς διαβολῆς θρύλλησις, διὰ τὸ μέγεθος. καὶ περὶ τούτων γὰρ λέγειν χρή. ὅτι δοὺ οἱ ἐκ θεσίσας ἤκηε,

" καὶ οἱ μισθωτὲς σε ἦσαν κεφαλῆ. ὅτι τὸν λαόν σου κατεπονηρεύσαντο γνώ-
" μῃ, καὶ ἐβουλεύσαντο κατὰ τῶν ἁγίων σου. εἶπον δεῦτε καὶ ἐξολοθρεύσωμεν αὐτοὺς
" ἐξ ἐθνους, καὶ οὐ μὴ μνησθῇ τὸ ὄνομα ἰσραὴλ ἔτι. ἡμεῖς δὲ τὰ λοιπὰ τῆς ἱστορίας συγγράψομεν.

κε Γερμανίκεια πόλις ἐστὶν ἐν μεσογείᾳ τῶν χιλίκων καὶ σύρων καὶ καππαδοκῶν κειμένη. εἰς ἣν τὸν διφρατησοῦ καλουμένου ἐπαρχία τελεῖ. τῆσδε τῆς ἐκκλησίας πρεσβύων διάδοξος, εἶπα λεόντιον τεθνηκέναι μαθών, κατέλαβε μὲν τὴν διοίκησιν. ἥρπασε δὲ τοῦ θεσβρίου, συὸς ἀγρίου δίκην λυμαινόμενος ἐν ἀμπελῶνα τὸν θεῖον. οὐδὲ γὰρ λεοντίῳ πᾶσα πλησίως τοῦ κακοήθειαν σῶν ἐκάλυπτεν. ἀλλ' ἀρειανικῆς τῆς ἀποστολικῆς ζύμῃ δόγματος. καὶ τοὺς ἀντιλέγειν τολμῶντας πολυθεΐαις περιέβαλε συμφοραῖς. ἐπὶ τοῦτον δὲ τὸν χρόνον, ἀγκύρας μὲν τῆς γαλατῶν μητροπόλεως, βασιλίδος κατεῖχε τὰ τῆς ἐκκλησίας πηδάλια μέγκελλον διάδοξος. βασάθιος δὲ σεβαστῆς ἡγεῖτο, ἡ τῆς ἀρειανίας ἐπεφύτευεν. οὗτοι τὴν διάδοξίου πλάνομίαν καὶ λύτην μεμαθηκότες, κωνσαντίῳ τῷ βασιλεῖ τὰ τολμηθέντα διὰ γραμμάτων ἐδήλωσαν. ἔλεγον δὲ ἐν τῷ τοὺς δυόμενον ἥλιον διέτειβε μήμαλι, τὴν πρὸ τῶν τευθόνων γεγονυῖαν βλάβην ἰώμενος μᾶλλον τὴν ἐκείνου αἵρεσιν. σωπῆσαι δὲ ἦν οὗτοι τῷ βασιλεῖ, ἐπὶ πλείστης ὅσης διὰ τὴν ἀξιέπαινον βιοτὴν ἀπήλαυον παρρησίας.

κς Ταῦτα μαθὼν ὁ κωνσάντιος, μύσαι μὲν ἐπέσχεν, ὡς οὐκ αὐτὸς διάδοξίῳ τῆς ἐκκλησίας ἐκείνης ἐπέτρεψεν πρεσβείαν. τοῦτο γὰρ ἐκθύμως ἐθρύλησεν. διάδοξον δὲ τῆς μὲν πόλεως ἐξεβάλλων, δοῦναι δίκας ὧν ἔδρασεν ἐν νικαίᾳ τῆς βιθυνίας προσέταξεν, ἐκεῖ σῦν δραμεῖν τὸν σιρόδον παρελθόντας. τὸν δὲ νίκαιαν αὐτὸς διάδοξος ἀφείσαν τῷ σῦν εδρίῳ τοὺς τὰ βασιλέα πεπιστευμένους οἰκονομεῖν ἔπεισεν. ἀλλ' ὁ τῶν ὅλων φρύτανις τὰ ἐσόμενα ὡς ἤδη γεγονυῖα ἐπισάμενος, σφετέρῳ υἱῷ βαδάξῳ κεκώλυκε τὸ σῦν έδριον. τὰ γὰρ πλῆθα τῆς πόλεως, ὁ σφετερισμὸς ἐκθύμως κατιόντες, καὶ ὧν οἰκητόρων τοὺς πλείστους διέφθειρε. τοῦτο μεμαθηκότες οἱ ζωσιμιανοὶ καὶ κομιδῇ δεισάντες, εἰς τὰ οἰκεῖα ἐκκλησίας ἀνέστρεψαν. τῆς δὲ τοῦ θεοῦ σοφίας ἡδέως μὲν τοῦτο μηχανήμα. ὅπου γὰρ ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει τῶν ἁγίων πατέρων ἡ τῆς ἀποστολικῆς πίστεως ἐγράφη διδασκαλία·

σαυλία

ἐνδυλία δὲ ἐξάφθη ἐν αὐλῇ ἔμπυον οἱ ὕστερον ἀναθεωρίζόμενοι. ἀφορμὴ δὲ τοῖς ἀμφὶ τὸν Ἀρείου διαβάλλειν ὀξὰ πάτης ἡ τῆς ἐπωνυμίας ταυτότης ἐγένετο, καὶ βουκόλῳ ἤμπυον τοὺς ἁπλοῦς ἤθεσι κεχρημένους ἀπὸ νικάλας καὶ ταύτῃ τῷ σαγρῷ ὑονῖες, καὶ ὡς τῷ παλαιῷ ἐκείνῳ τῷ φέροντες, διέβυσεν ὁ ὧν ἐκκλησιῶν τῷ μηδόμενος ὃ σωτήριον. χρόνου δὲ διῃθόντος ὑπὸ τῶν Ἀδοξίου κατηγόρων ὑπομνησθεὶς ὁ κωνσάντιος, εἰς σελεύκειαν τὴν σύνοδον ἠθροίσθαι τῷ σπουδὴν ἐποιήσατο· πόλις δὲ αὕτη τῆς ἰσαυρείας τῷ τὴν θαλάττῃ κειμένη, καὶ τῶν ὁμοφύλων πόλεων ἠνωμένη· εἰς ταύτην ἀναθησιναι τοὺς τὰ ἑῴας ὑποσκόπους, καὶ μὴν δὴ ἐκ τοὺς τὰ πόντικῆς, καὶ τοὺς τῆς ἀσιανῆς διῃρημένους. κατὰ τοῦτον δὲ τὸν καιρὸν, καὶ φαρείας μὴν τῆς παλαιστίνων μητροπόλεως ἀκάκιος ἡγεῖτο, ἀναδιδάσκαλος τὸν εὐσέβιον. τοῦτον δὲ τὰ ἀκάκιον ἡ ἐν φαδικῇ σύνοδος ἀναθεῖσα σύνοδος ἀπεκήρυξεν. ἀλλὰ τῷ ἐξενεχθεῖσαν οὐκ ἐδέξατο ψῆφον, τοσούτου πλήθους ἀρχιερέων καταφρονήσας. τῶν δέγε ἱεροσολύμων μητροπολίτου μακάριον οὐκ οἶδα πολλάκις ἐμνήσθην, μάξιμος τὴν ἱεροσύνην παρῃτήσατο, μόνῃ ἐν τοῖς ὑπὲρ εὐσεβείας διαφερόντως ἀγῶσι. τὸν τε γὰρ δεξιὸν ὀφθαλμὸν ἀφήρητο, καὶ τῆς ἀριστερᾶς ἐστέρητο τῆς δεξιᾶς. τούτου δὲ εἰς τὸν ἀνήρω μετασάντος βίον, κύριλλος τὴν ἐπισκοπικῆς χάριτος ἠξιώθη, τῶν ἀποστολικῶν δογμάτων προθύμως ὑπερμαχῶν. οὗτοι προὸς ἀνηκόους τοῖς περὶ τοιούτων φιλονεικοῦντες μείζονα κακὸν τοῖς κοινωνοῖς ἐλύμηνε τοὺς ξένους. ὁ μὲν γὰρ ἀκάκιος μικρὰς μὲν ἀφορμὰς, καθεῖλε τὸν κύριλλον καὶ ὧν ἱεροσολύμων ἐξήλασεν. ὁ δὲ κύριλλος τῷ μὲν διὰ χρόνου παρῆλθε ποιμαίνων αὐτῷ ἐτερημένῳ ἀνδρῶν. εἰς δὲ ταρσὸν ἀφικόμενος, τῷ θαυμασίῳ σὺν τῷ ἐκεῖ γὰρ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ἐκείνης ἡγεῖτο τῆς ἐκκλησίας. τοῦτο μαθὼν ὁ ἀκάκιος, ἐπέσχε τῷ σὺν τῷ καθαίρεσιν τὸν κυρίλλου μεμιῦκεν. ὁ δὲ, καὶ τὸν κύριλλον ἀνδρόμενος, καὶ τὸ πλῆθος ὑφορώμενος, ἤδισα γὰρ τὸν τῆς κυρίλλου διδασκαλίας ἀπήλαυνε, τῆς ἐκκλησιαστικῆς οὐκ ἐκώλυσε λειτουργίας. ὅπερ δὲ σωθὲν εἰς τὴν σελεύκειαν, ἐκοινώνει μὲν τοῖς ἀμφὶ τὸν βασίλειον καὶ εὐσέβιον ἐπίσκοπον καὶ τοὺς λοιποὺς ὁ κύριλλος τὸν σωτῆρος. ὁ δέγε ἀκάκιος, ἀφίκετο μὲν καὶ αὐτὸς προὸς τοὺς συνῳκηκοτὰς ὑποσκόπους. πεντήκοντα δὲ ἦσαν καὶ ἑκατόν. ἔφασκε δὲ μὴ πρότερον αὐτοῖς κοινωνήσειν τῶν βουλομάτων, πρὶν ἔξω γένεσθαι τὸν συλλόγου τὸν κύριλλον, ἅτε δὴ τὰ ἀρχιεροσύνης γεγυμνωμένον. καί τινες μὲν τῶν εἰρωνείας πρόμηθουμένων, ὑποχωρήσαντα τὸν κύριλλον ἱκέτευον, ὑπισχνούμενοι μὴν τῶν δογμάτων διάκρισιν, καὶ τὴν κατ' αὐλῶνα ὑπόθεσιν ἐξετάζειν. ὅπερ δὲ οὐκ εἶξε, καταλιπὼν μὲν αὐτοῖς ὁ ἀκάκιος ἐξῆλυθεν. βουλομένῳ δὲ συμβαίνοντι, τὸ μὲν ἐγκείμενον ἐξήλασε δέος. θάρσος δὲ ἐνέπνευσε, σωτῆρος αὐτὸ καὶ σωτηρίας ὑπισχνούμενος ἔσεσθαι. καὶ εἰς μὲν τὸ σωτήριον εἰσελθεῖν αὐτὸν διεκώλυσε, τῷ δὲ κωνσταντινούπολιν σὺν ἐκείνῳ κατέλαβε.

Κωνσάντιος γὰρ ἀπὸ τῆς ἑσπερίας ἐπανελθὼν, ἐν ταύτῃ διέτριβε. πολλὰ δὲ τὰ κζ
σωθέντων ὅτι τῷ βασιλέως καταῤῥήσας, καὶ σύγκλητον πονηρῶν ἀνθρώπων ἀποκαλέσας, ἐπ' ὀλέθρῳ καὶ λύμῃ τῶν ἐκκλησιῶν συνηρογυλλον, τὴν βασιλέως ἀνῆψε θυμόν. οὐχ ἧκιστα δὲ αὐτὸν ἠγανάκτησεν πεποίηκεν, ἃ κατὰ τῆς κυρίλλου ἐπιτέθεικε. τῷ γὰρ ἱερῷ σχολῷ ᾧ ὀπαδὸς φήμος κωνσταντῖνος ὁ βασιλεὺς τῷ

ἱεροσολύμων ἐκκλησίαν ἠφάνισεν δεδώκει ᾧ μακαρίῳ τῷ τ πόλεως ἐκείνης ἀρχιερεῖ, ἵνα τοῦτῳ πεισθῇ μόνῳ, τῷ τῦ θείου βαπτίσματος ὑπιτελῆ λειτουργίαν, ἐκ χρυσῶν δὲ αὐτὴν κατεσκεύασε νημ^{ξ}, περιφανέστατον ἔφη, καὶ τοῦτῳ μόνῳ τῷ ὑπὸ τ θυμῆδος λυμαινομένων θριάμβων, πεισθῆναι μόνῳ, ὀρχούμενον δὲ πεσεῖν καὶ σὺν τειθῶναι, καὶ θανάτῳ παραδοθῆναι. τοῦτον ἔφη κοινωνὸν ἕξειν, κρίνειν καὶ τοῖς ἄλλοις δικαίοις ὑπιχθόσι. τοῦτῳ λαβόντες τῷ ἀφορμῇ τῶν βασιλείων οἱ περιφανέστατοι, πείθουσι τ βασιλέα μὴ πᾶσαν ἀθεῖσαι τ σωτηρίαν. ἐδεδίεσαν γὰρ τοῦ πλήθους τῷ συμφωνίαν, μηδὲ δέκα τοὺς ἡγουμένους. ἐν τούτοις δίκαιος ἦν ὁ ἀρμένιος, καὶ βασίλιος ὁ γαλάτης, καὶ σιλβανὸς ὁ ταρσεύς, καὶ ἕτερος ὁ κυζίκου. οὗτοι παρεκάλουν τὸν βασιλέα τ δόξαν βλασφημίαν τ καὶ παρανομίαν ἐξηγεῖσθαι. ὁ δὲ παρὰ τ τῶν πατέρων πεφρονηκότων διδασκόμενος, ἔλεγε χρῆναι πρότερον τὰ κτ τ πίστιν ἀκριβοῦσθαι, εἶτ οὕτω τὰ κατ' ἐκείνου ἐξετάζεσθαι. τῷ δὲ βασιλείου τῇ πρότερα σωτηρία θαρρήσαντος καὶ σὺν παῤῥησίᾳ τὸν βασιλέα διεγείροντος ὡς τοῖς ἀποστολικοῖς ὑπακούοντα δόγμασιν, ἐχαλέπηνε μᾶλλον ὁ κωνσάντιος, σιγῆσαι τ πρότερα σωτῆρα κελεύσας τὸν βασιλέα, ὡς ζήλης αἴτιον τοῖς ἐκκλησίαις γινόμενον. παυσαμένου δὲ τοῦ βασιλείου τ ἀκριβείας, ὅτι τὰ τ πίστεως ἀκριβοῦσθαι βούλοιτο βασιλεῦ, ὁ δίκαιος ἔφη, ὅτι τὰς κτ τῶν μονογενῶς βλασφημίας ὑπὸ δόξης τετιμημένους. καὶ ἅμα λέγων ἐπέδωκεν ἐκθεσιν, ἣν πρὸς ἄλλοις πολλοῖς δυσεβέσι, καὶ ταῦτα προσκείμενα. τὰ ἀνόμοιος προσφερόμενα, ἀνόμοια κτ τ οὐσίαν ἐστίν. εἷς θεὸς ὁ πατὴρ ἐξ οὗ τὰ πάντα, καὶ εἷς κύριος ἰησοῦς χριστὸς δι' οὗ τὰ πάντα. ἀνόμοιον δὲ τὸ ἐξ οὗ ᾧ δι' οὗ. ἀνόμοιος ἄρα ὁ υἱὸς τῷ θεῷ καὶ πατρί. τοῦτῳ ἀναγνωσθῆναι κελεύσας τ ἐκθεσιν ὁ κωνσάντιος, καὶ σφόδρα χαλεπήνας πρὸς τῷ ἐγκειμένῳ ἀσέβειαν, ἤρετο τὸν δόξιον εἰ αὐτὸς ταῦτα συγγέγραφεν. ὁ δὲ ἠρνήθη παρευθύς, καὶ ταῦτα γεγραφέναι τὸν ἀέτιον ἔφη. ἀέτιος δὲ ἦν τότε, ὃν πάλαι μὲν λεόντιος τὰς φλαβιάνου καὶ διοδώρου κατηγορίας δεδιξάμενος, τ διακονίας ἐγύμνωσε. γεώργιος δὲ ὁ τ λαοδικέων ὑπίουλος συνεργὸν εἶχε τῶν δυσεβῶν ῥημάτων, καὶ ὧν ἀνοσιουργῶν ἐληλάκει. ὅτε μὲν μετ' ἀνομίου ᾧ δόξιος σὺν αὐτῷ. λεοντίου γὰρ δὴ τετελευτηκότος καὶ δόξιος τ ἀντιοχέων ἐκκλησίας ἡρπακότος τῷ προεδρίαν, ἐπεμῆκεν ἀπὸ τῆς αἰγύπτου τὸν ἀνόμιον ἀγαγών, καὶ τὸν δόξιον ὑρῶν ὁμόφρονα, καὶ πρὸς τῇ δυσεβείᾳ καὶ συναιρετικῇ κεχρημένον χειρὶ, πολλῶν προὐτίμησε τ ἐν αὐλικίᾳ διατελεῖν. καὶ σὺν ἀνομίῳ τοῖς ἐκείνου προσηλωθεὶς στάσι, ὃν τῶν κολάκων ἐζηλώκει βίον, καὶ νεῦν μὲν ᾤετο τοῦτον, νεῦν δὲ πρὸ ἐκείνου διετελεῖ φοβούμενος τ καιρὸν ὁ βασιλεύς. τότε μέντοι ὁ βασιλεὺς τοῦτο μαθὼν, εἰσαχθῆναί τε προσέταξε τὸν ἀέτιον. καὶ εἰσελθόντος, τῷ ἐκθεσιν ἐκείνῳ ἐπέδωκε, πιθανόμενος εἰ αὐτὸς ἐκείνοις τετοκὼς εἴη τοὺς λόγους. ὁ δὲ καὶ τὰ γεγραμμένα πάμπαν ἀγνοεῖν καὶ τὸν τ πλόσεως οὐκ ὑπισχνούμενος τόπον, ἀφημίαν δὲ ἐκ τῆς ὁμολογίας καρπώσασθαι προσδοκήσας, ἔφη τῶν λόγων ἐκείνων αὐτὸς εἶναι γνήσιτωρ. ὁ δὲ βασιλεὺς τ τῆς δυσεβείας ὑποβολὴν καὶ ὕδρας, λύσας αὐτὸν ἐξωτράκισεν εἰς ἰωνίαν τ φρυγίας ἀπαγθῆναι κελεύσας. ἐκ δὲ ἐκθεσις μετ' ἐκείνης βλασφημίας καρποῦσθαι μόνον ἀνέμιαν, ἐξεβλήθη τῶν βασιλείων.

σιλείων. Εὐστάθιος δὲ καὶ τὸν Εὐδόξιον ἔφη ταῦτα φρονεῖν. σύνοικον γὰρ αὐτοῦ καὶ σύσσιτον τὸν ἀέτιον εἶναι, καὶ τῇ τούτου γνώμῃ διακονοῦντα ἐκεῖνον τὴν βλασφημίαν συγγεγραφέναι. καὶ τεκμήριον ἔλεγεν εἶναι ἀφὲς τοῦ συνειδέναι τοῖς γεγραμμένοις, τὸ μηδένα ἕτερον, ἀλλ' αὐτὸν εἰρηκέναι ἀέτιον εἶναι τὴν ἔκθεσιν. ἀλλ' οὐ χρὴ τοπάζοντας τοὺς δικάζοντας κρίνειν, ὁ βασιλεὺς ἔφη· τὰ δὲ πεπραγμένα σὺν ἀκριβείᾳ ζητεῖν. οὐκοῦν ἔφη ὁ Εὐστάθιος, πειράτω πάντας ἡμᾶς μὴ ταυτὰ φρονεῖν ὁ Εὐδόξιος, ἀναθεματίζων τοῦ ἀέτιου τὸ σύγγραμμα. τοῦ δὲ βασιλέως ἀσπαστῶς δεξαμένου τὴν αἴτησιν καὶ τοῦτο γενέσθαι προστεταχότος, ἀνεδύετο μὲν ὁ Εὐδόξιος, καὶ πολλαῖς ἐκέχρητο μηχαναῖς, ἐκκλῖναι τὴν πρόκλησιν. ἐπεὶ δὲ ἐχαλέπηνε ὁ βασιλεὺς καὶ σὺν ἀετίῳ πέμψειν ἠπείλησεν ὡς τοῦ δυσσεβοῦς φρονήματος κοινωνὸν, τὴν οἰκείαν ἠρνήθη διδασκαλίαν, ἣν καὶ τότε καὶ μετὰ ταῦτα πρεσβεύων διατετέλεκεν. ἀντεπήγαγε μέντοι καὶ αὐτὸς τοῖς περὶ τὸν Εὐστάθιον, χρῆναι καὶ αὐτοὺς ἀναθεματίσαι λέγων ἄγραφον ὂν τοῦ ὁμοουσίου τὸ πρόσρημα. ἀλλὰ καὶ τὸ ἐξ οὐκ ὄντων, ὁ σιλβανὸς ἔφη, καὶ τὸ κτίσμα καὶ τὸ ἑτεροούσιον ἄγραφα τυγχάνοντα, καὶ οὔτε προφητικοῖς οὔτε ἀποστολικοῖς λογίοις προσκείμενα, δίκαιον αὐτοὺς ἀποκηρῦξαι καὶ θείων ἐξεκλάσαι συλλόγων. τούτοις καὶ βασιλεὺς ἐπεψήφισε, καὶ ἀναθεματίζειν ἐκείνους ἐκέλευσεν. οἱ δὲ τὰ μὲν πρᾶτα εἰς ἀντιλογίαν καθίσταντο. ὕστερον δὲ τοῦ βασιλέως τὸν θυμὸν θεασάμενοι, δυσχεραίνοντες μὲν, ἀπεκήρυξαν δὲ ὅμως ἅπερ ὁ σιλβανὸς αὐτοῖς προὔτεινεν. ἐπέκειντο δὲ λοιπὸν σφοδρότερον τοῦ ὁμοουσίου τὸν ἀναθεματισμὸν εἰς πρατιόμενοι. ἀλλὰ συλλογιστικῶς τε καὶ ἀληθῶς ὁ σιλβανὸς πρός τε αὐτοὺς καὶ τὸν βασιλέα ἔφη. εἰ ἐξ οὐκ ὄντων οὐκ ἔστι οὔτε κτίσμα, οὔτε ἐξ ἑτέρας οὐσίας ὁ θεὸς λόγος, ὁμοούσιος ἄρα ἐστὶ τῷ γεγεννηκότι θεῷ, ὡς θεὸς ἐκ θεοῦ, καὶ φῶς ἐκ φωτὸς, καὶ τὴν αὐτὴν ἔχει τῷ γεννήτορι φύσιν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ δυνατῶς καὶ ἀληθῶς εἰρήκει. ἐπείθετο δὲ τῶν παρόντων οὐθεὶς, ἀλλὰ βοή τε πολλὴ ὧν περὶ ἀκάκιον καὶ Εὐδόξιον ἐγίνετο, καὶ ὁ βασιλεὺς ἐχαλέπηνε καὶ τῶν ἐκκλησιῶν ἐξεκλάσειν ἠπείλησεν. ἡγεύσιος δὲ καὶ σιλβανὸς σὺν τοῖς ἀλλοις καὶ αὐτὸν ἔφασαν ἐξουσίαν ἔχειν τῆς τιμωρίας καὶ σφᾶς αὐτοὺς τῆς εὐσεβείας ἢ δυσσεβείας. οὐ μὴν προήσεσθαι τὴν πατρῴαν διδασκαλίαν. ὁ δὲ κωνστάντιος θαυμάζειν δέον καὶ τὴν σοφίαν καὶ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν ὑπὲρ τῶν ἀποστολικῶν δογμάτων παρρησίαν, τοὺς μὲν ἐξήλασε ὧν ἐκκλησιῶν, ἑτέρους δὲ ἀντ' αὐτῶν καταστῆναι προσέταξε. τότε τῆς μὲν κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίας Εὐδόξιος τυραννικῶς ἁρπάζει τὴν θρόνον. τῆς δὲ κυζίκου τὸν ἡγεύσιον ἐξεκλάσαντες, ἀντ' ἐκείνου κατέστησαν τὸν εὐνόμιον. καὶ τούτων δὲ οὕτως γεγενημένων, ἀποκηρυχθῆναι τὴν ἀέτιον ἐγγράφως προσέταξε βασιλεὺς, καὶ τῆς δυσσεβείας οἱ κοινωνοὶ πεισθέντες ἀπεκήρυξαν τὴν ὁμόφρονα. ἔγραψαν δὲ καὶ πρὸς γεώργιον τὴν τῆς ἀλεξανδρέων ἡγούμενον τὰ κατὰ οὗτον μηνύοντες. ἐγὼ δὲ καὶ τήνδε τὴν ἐπιστολὴν ἐν θήσω τῇ συγγραφῇ, τὴν ἐκείνων μοχθηρίαν ἐπιδεικνύς. καὶ γὰρ τοῖς συμφρονοῦσι καὶ τοῖς ἀντιλέγουσι, παραπλησίως ἐκέχρηντο.

Ἀντίγραφον τῶν γραφέντων ὑπὸ πάσης τῆς συνόδου γεωργίῳ κατὰ ἀέτιου διακόνου αὐτοῦ, ἕνεκεν τῆς ἀθεμίτου αὐτοῦ βλασφημίας.

Η ἁγία σύνοδος ἡ ἐν κωνσταντινουπόλει συνεκθοῦσα, κυρίῳ τιμιωτάτῳ ἐπι-

σκόπῳ τῆς ἀλεξανδρείας γεωργίῳ χαίρειν.

κη Τῆς ἐπ' ἀετίῳ γενομένης καταγνώσεως ὑπὸ τῆς συνόδου διὰ τὰς ἀθεμίτους αὐτοῦ καὶ σκανδάλων γεμούσας λογογραφίας, ὃ μὲν ἀκόλουθον τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς κανόσιν ἐπ' αὐτῷ παρὰ τῶν ἐπισκόπων ἐπράχθη. καθηρέθη γὰρ τῆς διακονίας, καὶ ἠλλοτριώθη τῆς ἐκκλησίας, καὶ παραινέσεις παρ' ἡμῶν παρηκολούθησε, μήτε εἰς ἀνάγνωσιν ἔρχεσθαι τὰς ἀθεμίτους αὐτοῦ ἐπιστολὰς, ῥιπτάζεσθαι δὲ αὐτὰς διὰ τὸ ἄχρηστον καὶ ἀνωφελές. προστίθεμεν δὲ τούτοις καὶ ἀναθεματίζεσθαι αὐτὸν ἐπιμείναντα τῇ αὐτῇ προθέσει μετὰ τῶν συναινούντων αὐτῷ. ὃ μὲν οὖν ἀκόλουθον ἦν κοινῇ πάντας τοὺς συνελθόντας ἐν τῇ συνόδῳ ἐπισκόπους ἀποστυγεῖν τὴν τῶν σκανδάλων καὶ ὧν ταραχῶν καὶ σχισμάτων αἴτιον καὶ θρύλλου τοῦ κατὰ τὴν οἰκουμένην, καὶ στάσεως πρὸς ἀλλήλας τῶν ἐκκλησιῶν, ὁμονοεῖν δὲ πρὸς τὴν ὀξενεχθεῖσαν κατ' αὐτοῦ ψῆφον. ἀλλὰ παρ' εὐχὰς ἡμετέρας καὶ παρὰ προσδοκίαν πᾶσαν, σερᾶς καὶ στέφανος, καὶ ἡλιόδωρος, καὶ θεόφιλος, καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς, οὐ συνεψηφίσαντο ταῖς ἡμετέραις γνώμαις, οὐδὲ συνυπογράψαι ταῖς περὶ αὐτοῦ ψήφοις ὀξενεχθείσαις ἐβουλήθησαν, καίτοι τοῦ σερᾶ καὶ ἀλλὴν ἀλαζονείαν μανιώδη κατηγοροῦντος τοῦ προειρημένου ἀετίου. ἔφασκε γὰρ αὐτὸν θρασυτέρᾳ τόλμῃ προπηδῶντα λέγειν, ὅσαπερ ὁ θεὸς ἀπέκρυψεν ἀπὸ τῶν ἀποστόλων μέχρι νῦν, ταῦτα ἀποκεκαλύφθαι αὐτῷ διαβεβαιούσας. καὶ μετὰ τοὺς μανιώδεις καὶ ἀλαζονικοὺς τούτους λόγους ὑπὸ τοῦ σερᾶ μεμαρτυρημένους περὶ ἀετίου, οὐκ ἐδυσωποῦντο, οὐδὲ παρεκαλοῦντο συμψηφίσασθαι πᾶσιν ἡμῖν περὶ αὐτοῦ οἱ προειρημένοι κρίνειν. ὅμως δὲ ἡμεῖς μακροθυμοῦντες ἐπὶ πλείονα χρόνον συμπεριεψηφίσθημεν αὐτοῖς, τὰ μὲν ἀγανακτοῦντες, τὰ δὲ παρακαλοῦντες, τὰ δὲ ἐπιτιμῶντες, τὰ δὲ καὶ δυσωποῦντες συνήκειν αὐτοὺς καὶ σύμφωνα ἀποφήνασθαι τῇ συνόδῳ πάσῃ. προσεκαρτεροῦμεν δὲ ἐὰν ἄρα ἀκούσωσιν, ἐὰν ἄρα συνῶσι καὶ ἐνδῶσιν. ὡς δὲ ἐπὶ πολλῷ τῷ χρόνῳ προσκαρτερήσαντες ἡμεῖς οὐκ ἐδυσωποῦμεν αὐτοὺς ἀκολουθεῖν τῶν περὶ τοῦ προειρημένου ἀνδρὸς ἀποφάσεσι, τὸν κανόνα τῆς ἐκκλησίας τιμιώτερον ἡγούμενοι τῆς φιλίας τῶν ἀνδρῶν, ὡρίσαμεν κατ' αὐτῶν ἀκοινωνησίαν, χρόνον εἰς τοῦτο διδόντες αὐτοῖς μηνᾶς ὅλους ἓξ πρὸς ἐπιστροφὴν καὶ μετάνοιαν, καὶ πρὸς ἐπιθυμίαν ἑνώσεως καὶ συμφωνίας τῆς πρὸς τὴν σύνοδον· ἐὰν εἴσω τῆς δοθείσης αὐτοῖς προθεσμίας ἐπιστρέψαντες ἕλωνται τὴν πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν ὁμόνοιαν, καὶ συνθῶνται τοῖς περὶ αὐτοῦ ὁρισθεῖσι, δεκτοὺς αὐτοὺς εἶναι τῆς ἐκκλησίας ἐδοκιμάσαμεν, καὶ ἐν τῇ συνόδοις, καὶ τὴν οἰκείαν παρρησίαν καὶ ἀγάπην πρὸς ἡμᾶς ἀπολαμβάνειν. εἰ δὲ ἐπιμένοιεν ἀμεταμέλητα τολμῶντες διὰ φιλανθρωπίαν ἀνθρώπων καὶ τῶν κανόνων τῆς ἐκκλησίας ἧττον φροντίσαντες, τότε ἀλλοτρίους αὐτοὺς ἡγούμεθα τῆς ἐπισκοπικῆς ἀξίας. καθαίρεσιν δὲ αὐτῶν ὑπομενόντων ἀναγκαῖον εἰς τοὺς τόπους αὐτῶν ἑτέρους καθίστασθαι ἐπισκόπους, ἵνα ἡ ἔνθεσμος ἐκκλησία τὴν προσήκουσε τάξιν λαβοῦσα συμφωνῇ πρὸς ἑαυτὴν, τῶν πανταχόθεν ἐπισκόπων τὴν σύνδεσμον τῆς ἀγάπης φυλαττόντων, διὰ τοῦ λέγειν τὰ αὐτὰ, κατηρτισμένους ὦ αὐτῷ νοῒ καὶ τῇ αὐτῇ γνώμῃ. ἵνα οὖν γινώσκῃς τὰ τῇ συνόδῳ δόξαντα, ταῦτα πρὸς τὴν σὴν εὐλάβειαν ἀπεστείλαμεν, ἅπερ εὐχόμεθά σε διαφυλάττοντα χάριτι χριστοῦ εἰρηνικῶς καὶ ἐνθέσμως κυβερνᾷν τὰς ὑπὸ σὲ ἐκκλησίας.

Τοῦτον

Τοῦτον Εὐνόμιος ἐν τοῖς λόγοις ἐξαίρει καὶ θεοῦ δοῦλον ὀνομάζει, καὶ παμπόλλας Εὐφημίας γράφει. ἀλλὰ τότε καὶ τοῖς ἀποκρύπτοισι σιωπῶ, καὶ περὶ αὐτῶν τὴν ὑποσκοπικὴν χρεωνίαν ἐάσω. οἱ δὲ περὶ Εὐδόξιον καὶ ἀκάκιον τοῖς ἐκτεθεῖσιν ἐν νίκῃ τῆς Θράκης συνθήκαις, ὧν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν συγγραφῆσιν ἐμνήσθημεν, αὐτὴν τὴν περὶ βασιλέα καὶ Εὐδοξίου, ἑτέρους ἐν τοῖς ἐκείνων ἐκκλησίαις ἐχειροτόνησαν. καὶ ὧν μὲν ἤκουσα πρεσβύτερον διηγήσομαι. ὅπερ γὰρ ζώντος Εὐδοξίου τὸν κύζικον ἔλαβεν ὁ Εὐνόμιος, καὶ τοῦ πλήθους τὴν ὑγείαν ὁρῶν ὁ Εὐδόξιος, ἐκ τὸν βασιλέα θεώμενος χαλεπαίνοντα κατὰ τῶν κεκλιθάναι λεγόντων τὸ μονογενὲς εἶναι θεὸν υἱόν, ᾧ Εὐνομίῳ πρήνεσε καλακρύψαι τὸ φρόνημα, καὶ μὴ δηλῶσαι τοῦτο τοῖς θηρωμένοις καλλιφρείας πρόφασιν. καιρὸν γὰρ ἔφη τετυχηκότες, κηρύξομεν ἀ νεῦ καλακρύπτομεν, καὶ τοὺς ἀγνοοῦντας διδάξομεν, καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἢ πείσομεν, ἢ κατσημαγκάσομεν, ἢ κολάσομεν. ταῦτ' ἀκούσας πειθόμενος τῷ ἐπιθήκης Εὐνόμιος σιωπεσκιασμένῳ προσῆνεγκε τὸν ἀσεβῆ λόγον. ἀλλ' οἱ τῆς θείοις ἐναφέντες λογίοις τὰ λεγόμενα ὁρῶντες ὃ ὑπέλαβον, ἐδυσχέραινον μὲν, ἀντιλέγειν δὲ προφανῶς, θρασύτητος ἔργον οὐκ ἀγχινοίας ἐνόμιζον. τῆς οὖν αἱρετικῆς κακοδοξίας προϊσταμένου προσωπεῖα, οἶκοι προσελθόντες ἰκέλαον προφανῶς σφίσιν ἐκθέσθαι τὰ δόγματα τὸν ἀνήκεστον, καὶ μὴ προϊδεῖν τῆδε κἀκεῖσε τὰ διαφόρως προφερόμενα διδασκαλίας. ὁ δὲ θαρσήσας ἐξέφηνεν ὃ κατέκρυπτε φρόνημα. ἀλλὰ γὰρ ἄδικον ἔλεγον ἐκφῆναι καὶ λίαν ἀνόσιον μὴ ἅπαντας τοὺς ἐπ' αὐτὸν τελοῦντας τὰ ἀνήκεστα μεταχεῖν. ὁ δὲ αὐτίκα τούτοις καὶ τοῖς τοιούτοις ὑπαχθεὶς λόγοις ἐν τοῖς τῆς ἐκκλησίας συλλόγοις τὸν βλασφημίαν ἐγύμνωσεν. ἐκῆνοι γὰρ ὡς ζήλῳ τὰς ψυχὰς ἡξαντες εἰς τὴν κωνσταντινούπολιν ἔδραμον. καὶ προῶτον μὲν, περὶ Εὐδοξίῳ ἐγράψαντο τὸν Εὐνόμιον. ἐκείνου δὲ μὴ προσδεξαμένου, τῷ βασιλεῖ προσελθόντες, τὰ περὶ ἐκείνου γεγονότα ἀπωδύρατο λαβόν. τῆς ἀρείου γὰρ ἔλεγον βλασφημίας δυσεβέστερα εἶναι τὰ νῦν τούτων λεγόμενα. θυμωθεὶς γὰρ ὅτι τούτοις ὁ βασιλεὺς, ἀγαγεῖν τὸν Εὐνόμιον τῷ Εὐδοξίῳ προσέταξε, καὶ διεγεγερμένον τὴν ἱερωσύνης γυμνάσαι. ὅπερ δὲ πολλάκις ἐπὶ τῶν καθηγόρων ὁ χλευάσμος ὁ Εὐδόξιος δυσανόμῃ διετέλει, προσῆλθον πάλιν τῷ βασιλεῖ ὀλοφυρόμενοι καὶ βοῶντες, μηδὲν ὧν προσεταχθη τὸν Εὐδόξιον διαπραχέναι, ἀλλὰ πολὺ τοσαῦτον προϊέναι τῆς Εὐνομίου βλασφημίας ἐκδεδομένου. τότε κωνσταντίνος αὖθις ἐξηνάγκασεν ὑπειλῆσαι τὸν Εὐδόξιον, εἰ μὴ τὸν Εὐνόμιον ἀγαγὼν δικάσει, καὶ ἐξέσεν χρόνον ἐφ' οἷς ὑπιάθη κολάσει. ταῦτα δείσας τὸν ἀπειλοῦντα ὁ Εὐδόξιος, φυγεῖν ἐκ τῆς κυζίκου τὰ Εὐνομίου ἀφαιρεῖται ἐδήλωσε, καὶ ἑαυτῷ μεμφεσθαι μὴ πειθόμενος τοῖς ἐπιθήκαις. ὁ γὰρ Εὐνόμιος δείσας μὲν ὑπεχώρησε, τὴν δὲ ἀτιμίαν οὐκ ἐνεγκὼν, προσδοσίαν μὲν κατηγόρει τοῦ Εὐδοξίου, ἠδικῆσθαι δὲ καὶ ἑαυτὸν καὶ τὰ ἑτέρων ἔλεγε. συνέβαινεν λοιπὸν ἰδίαν φρατρίαν συνεστάλαι. ὅσοι γὰρ δὴ συνίσορες ἦσαν τῆς ἐν τοῖς δόγμασιν αὐτῶν συμφωνίας, Εὐδοξίου μὲν ἀπέστησαν προσδοσίαν κατεγνωκότες. Εὐνομίῳ δὲ συνεπάθησε καὶ τὰ ἐπωνυμίαν ἕξ ἐκείνου μέχρι καὶ τήμερον ἔχουσιν. ἐντεῦθεν αἱρέσεως ἀρχηγὸς γνώμονος ὁ Εὐνόμιος, τῆς τ' ἀσεβείας προσθήκης τὸν ἀρείου βλασφημίαν ἐπηύξησεν. ὅτι δὲ πάσῃ φιλοτιμίας δουλεύων ἴδιον συνεστή-

ςατο σύλλογον, αὐλὰ τὰ πεπραγμένα βοᾷ. λικίνιος μὲν γὰρ ἀέτιος ἀποκηρυχθεὶς ὀξηλάθη, οὐ σωεξῆλθεν ἐκείνῳ, κἀκεῖ διδάσκαλον αὐλὸν, καὶ θεοῦ μὲν ἄθεον ὀνομάζων, ἀλλὰ μεμῶηκεν δὐδοξίῳ συμπεφραγμένος. λικίνιος δὲ ὁ αὐλὸς δίκας εἰσεπράχθη τ ἀσεβείας, οὐκ ἔστερξε τ σεμνόδου τ ψήφου, ἀλλ' ὑπισχνοῦμαι ἐχθρὸν ἐβόα τὸ πρεσβυτέρους, ὁ τ ὑπισκοπικῆς ἀξίας γεγυμνωμένος. ταῦτα μὲν οὖν ἐν κωνσταντινουπόλει γεγόνει.

λζ Σαβώριος ὁ τῶν πρσῶν βασιλέως τ ῥωμαίων τραλλιανὸν, ἀφίκετο εἰς τ μυλιόκαμον ὁ κωνσάντιος, ἀγείρας πανστρατείαν. ἐξήλασε δὲ τοὺς πολεμίους οὐχ' ὁ τῶν ῥωμαίων στρατὸς, ἀλλ' ὁ τῶν θεομάχων ῥωμαίοις δυσεβούντων θεός. τὴν δὲ τ νίκης ἔφπον ἐγὼ διηγήσομαι. νίσιβις, ἣν μυλιόκαμον μυγδονίας τινὲς ὀνομάζουσιν, ἐν μεθορίῳ κεῖται τ πρσῶν τ ῥωμαίων ἡγεμονίας. ταύτης ὑπίσκοπος ἦν ὁ πολιοῦχος καὶ στρατηγὸς ἰάκωβος, οὗ κὴ πρόσθεν ἐμνήσθην. ἵνης ὁ ἀποστολικῆς χάριτος ταῖς ἀκτῖσι τοῦτ' ἠφίει. τούτου ταῖς ἀξιαγάστοις κὴ πολυϋμνήτοις θαυματουργίαις ἐν τῇ φιλοθέῳ ἱστορίᾳ συγγέγραφα, πρεπὸν οἶμαι καὶ πρόσφορον αὖθις ταύταις ἀπαριθμήσασθαι. μίαν δὲ μόνην ἐρῶ, τὴν πρόχειρον. τὴν τοίνυν ταύτης κυβερνωμένην πόλιν ῥωμαίοις ἐπολιόρκει στρατός. ἑβδομήκοντα δὲ πρόσωθεν ἡμέρας, κὴ πολλὰς μὲν ἐπόλις ὧν τείχη πρόσωθεν κατέσκαπτον, πολλὰ δὲ ἕτερα μηχανήματα πρίσασα καὶ χαρακώματα κὴ τάφρους ὀρύξας, ἔξω τ πόλιν οὐκ εἶχεν. ὕστερον δὲ τ ποταμοῦ τὸ ῥεῖθρον ὃς μέσην διατέμνει τ πόλιν, μυγδόνιος δὲ ὄνομα τούτῳ, πόρρωθεν ὑπισχνοῦμαι, καὶ τὰς ὄχθας ἑκατέρωθεν πρόσχωσας κὴ ὑψηλὰς ἐργασάμενος ἵνα τὸ ῥεῦμα σωέχωσιν, ὡς εἴδε πάμπολυ γεγομένον καὶ λοιπὸν ὑπερκλύζον τὸ χῶμα, ὀξαπινέως ἀφῆκε κὴ τ τείχους ὡς μηχανῶ. τὸ δὲ οὐκ ἰσχυρότατος ὕσης τ προσβολῆς. ἀλλ' ἐκλύθη τε κὴ κατέπεσε. τοῦτο δὲ πάσχει καὶ τὸ ἕτερον τ πρὸς βόλου μέρος ὑπέμεινε, δι' ὃ τ ἔξοδον ὁ μυγδόνιος εἶχε. κατανοήσας δὲ τ ῥώμην οὐκ ἀνεκτῶν. ταῦτα γαβώριος ἰδὼν, ἤλπισεν ἀκμητὶ λοιπὸν τ ἄστεος προήσεσθαι. καὶ τ μὲν ἡμέραν ἐκείνην ἡσύχασεν, ὥστε κὴ τὸ τέλμα διαβαίνεσθαι, κὴ τὸν ποταμὸν ῥηϊδίως βαθύν. πανστρατιᾷ δὲ προσβολὴν τῇ ὑστεραίᾳ κὴ προσδοκῶν δι' τ καταπεπτωκότων τ τείχους εἰσέναι μερῶν, ὁρᾷ τὸ τεῖχος ἑκατέρωθεν ὠκοδομημένον, κὴ μάθημα ἀπ' τ πόνου γεγυμνασμένον. ὁ γὰρ θεῖος ἐκεῖνος ἀνὴρ δι' προσδυσχερῶν κὴ τοὺς στρατιώτας δωδεκαμήνου ἐμπλήσας καὶ τοὺς δήμους οἰκήτορας, τόν τε πρόβολον ὠκοδόμησε, κὴ τὰ μηχανήματα ὑπισχόμενος τοῖς προσιοῦσιν ἐξήλασε. καὶ ταῦτα ἕδρα οὐ τῷ τείχει πελάζων, ἀλλ' ἐνδὸν ἐν ᾧ θείῳ νεῷ τὸν θεὸν αἰνιβολῶν. τ δὲ σαβώριον οὐ μόνον ἵνης οἰκοδομίας ὁ τάχος κατέπληξεν, ἀλλὰ καὶ ἑτέρα ὄψις ἐξεδιδάκτωσεν. εἶδε γὰρ ἐφεστῶτα ᾧ πρὸς βόλῳ μικρὰ τὸ βασιλικὸν πρόκειμενον σῆμα, καὶ ἵνης τε ἀγουρίδος τοῦ τε διαδήματος τῶν ἀγγέλων ἐκπεμπομένου. τοὐπάσας δὲ εἰς τ ῥωμαίων τ βασιλέα, θάνατον ἠπείλησε τοῖς μὴ πρόσθεν τοῦτον ἀπαγγελοῦσιν. ἰσχυριζομένων δὲ ἐκείνων ἀγνοῆσαι εἰς τὰ παρ' αὐτῶν εἰρημένα κὴ τ κωνσάντιον ἐν ἀγκυρίᾳ πρὸ μικρῶν εἰρηκότων, ἐπέγνω τ ὄντως, τὰ μηνύματα, κὴ τὸν θεὸν ἔφη τῶν ῥωμαίων ἐκπολεμεῖν. κὴ δυσθεράπευτος ὁ δείλαιος, βέλος ἀφῆκεν εἰς τὸν ἀέρα, εἰδὼς μὲν ὡς οὐ βλάψει τ ἀσώματον, τ δὲ μανίας τ ῥύ-

μῶν

μὴν οὐκ ἐνεγκών. Ὅτε ἐφεξῆς ὁ θαυμάσιος, συγγραφὰς ἃς ἔδει ἄειστος ἁπάσῃ σὺν ῥᾳστώνῃ ἐξήνεγκε, τὸν θεῖον ἀπολαῦσαι ἐπεθύμησεν ἐπιβιώσεως τῆς τελευταίας καὶ τοῖς βαρβάροις ἰδεῖν, ἃ τῆς ἀρετῆς κατ' αὐτῶν ἀφίενται τὰ βέλη. εἴξας δὴ οὖν ὁ θεασέσιος ἀνδρὸς ἄφετος, ἀνέδην μὲν εἰς ἅπαν πύργον. ὃ δὲ μυρίον πλῆθος ἰδὼν, ἀνίλεω μὲν οὐκ ἀφῆκεν ἀρὰν, σκυτίνας δὲ ἀμυδρῶς ἐξῄτησεν ἐπιπεμφθῆναι καὶ κώνωπας, ὥστε καὶ διὰ τῶν μικρῶν ζῳῴων τὸ σφέτερον ἐπιγνῶναι τὴν δύναμιν. εἰσῆλθε δὲ τῇ διχῇ τῶν σκυτίνων καὶ τῶν κωνώπων τὰ νέφη. καὶ ὧν μὲν ἔγεφάντων τὰς ἀσεβημονίας ἀναπλησθεῖς πέφυκεν ἐπλήρου, τῶν δὲ ἵππων καὶ ὧν ἀνδρῶν κτείνων, τάτε ὦτα καὶ τὰς ῥῖνας. οἱ δὲ φέρειν δυνάμενοι τῶν ζῳῴων τὴν ἀσεβημονίαν, τοὺς τε ῥυπῶντας ἀπέῤῥηξαν καὶ τοῖς ἐπιχυμένοις κατέσθιον τὴν ἐδητύν. ὅτε στρατόπεδον καλὸν ἦν, ἔφυγον καλὸν κράτος. ὅτως ὁ θεοσέβιος βασιλεὺς τῇ μικρᾷ καὶ φιλανθρώπῳ παιδείᾳ τῶν ἀσεβούντων ἀσεβημονούντων τὰ μεμαθηκὼς τὴν ἰσχὺν, δυσὶ ζώοις ἔσωσεν ἅπαντας, ἀνίλεω δὲ νίκην ἐκ τῆς πολιορκίας ἁρπάσας.

Κατὰ τοῦτον δὲ τὸν χρόνον ὁ κωνσάντιος ἐν ἀντιοχείᾳ διέτριβε. τὴν δὲ ἀνακωχὴν ἠγνοημένην καὶ τοῦ βορικοῦ πολέμου παυσαμένου, πάλιν ἐπισκόποις σωνήθροισεν, ἀρνησιθέους πρώτας καὶ ὃ ὁμοούσιον ἀναθεματίζων καὶ ὃ ἑτεροούσιον. λαζ
δόξῃ δὲ μὴ λεόντιον ἐκβῆναι τὸν θρόνον ἀρπάσαντος, εἶτα δόξῃ θέντος καὶ μὴ πολλὰς ζημιώσεις τὴν κωνσαντινούπολιν ἀδικαίως κατειληφότος, ἡ ἀντιοχέων ἐκκλησία ποιμένος ἐστέρητο. τότε δὴ οὖν οἱ σωνηγμένοι ἐπίσκοποι, πολλοὶ δὲ ἦσαν πρώτην σωνελεγμένοι, χρῆναι ἔλεγον σωβληθῆναι σωέτερον τὴν ποίμνην νομέα, εἶτα οὕτω κοινῇ ζῶν ἐκείνῳ σὺν καὶ τῶν δογμάτων βουλεύσασθαι. κατ' ἐκβατον δὲ τὸν καιρὸν μελέτιος ὁ θεασέσιος πόλιν τινὰ τῆς ἀρμενίας ἴθυνεν, εἶτα τῶν ἀρχομένων τὸ δυσήνιον δυσχερέναις, ἡσυχίαν ἦγεν ἑτέρωθι διατρίβων. τοῦτον ἐπισκόπησαν οἱ τῆς ἀρείου συμμορείας ὁμόφρονα εἶναι καὶ κοινωνὸν τῶν δογμάτων, ἐζήτησάν τε τὸν κωνσάντιον τοῦτον τῶν ἀντιοχέων ἐκκλησίας παραδοῦναι τοῖς ἰδίοις. πρόσχημα γὰρ νόμιον προβέβλητο ἀδεοῦς, κρατεῖν πειρώμενοι τὸν ἀσεβέστατον. ἐκ τῶν θεσμῶν ἡ παράβασις ἐπιτίθησι τῆς βλασφημίας ἐλίνετο. πολλὰ δὲ τοιαῦτα πολλαχοῦ γῆς ἐνεώχμωσαν. οἱ δὲ τῶν ἀποστολικῶν δογμάτων ἀντεχόμενοι τὸ μεγάλου μελετίου καὶ τὸν ἐν τοῖς δόγμασιν ὑγιείαν εἰδότες, καὶ μόνοι καὶ τὸν βίβλον μαρτυρόμενοι, καὶ τὴν ἀρείου τὸν πλάνον σαφῶς ἐπισάμενοι, σωεψηφίσαντο, καὶ ὃ ψήφισμα γραφῆναι, καὶ παρὰ πάντων ἐπιγραφῆναι μὴ πλείσης ὕλη μήλισα σουδὲν προσκυάσαν. τοῦτο δέ γε καὶ οὗτοι κἀκεῖνοι οἷόν τινα ζωγραφίαν κοινὴν, δυσεβίῳ δὲ σαμοσάτων ἐπισκόπῳ φυλάττειν ἔδοσαν, ἀνδρὶ γνναίῳ τὴν ἀγωγὴν ἀγωνιστῇ. ὅτε δὲ βασιλικὴν δόξαν μόνος κλῆσιν ἦκεν ὁ μέγας μελέτιος, ὑπήντησε μὲν ἅπαντες οἱ τῆς ἱερωσύνης μετειληφότες. ὑπήντησαν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι τῆς ἐκκλησίας χοροὶ, καὶ ἄπαν τὸ τῆς πόλεως πλῆθος. πρῶτον δὲ οἱ ἰουδαῖοι καὶ ῥωμαῖοι, τὸν πολυθρύλητον ἰδεῖν μελέτιον ἱμειρόμενοι. ὁ δὲ βασιλεὺς καὶ αὐτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις οἷς λέγειν ἠδυνάτο, ὃ, κύριος ἐκλύσε με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα αὐτοῦ, παρῃνύσησεν ἀναπτύξαι τὸ πλῆθος. τοῖς δὲ γραφὴν εἰς ἅπαξ πεπαιδευμένοις, γράμματα τεθέσταξε τὰ πρὸ ἑκάστου λεγόμενα, ἀκριβεστέραν ἔσεσθαι ταύτην τὴν διδασκαλίαν ἐπιτάξας. καὶ τεθέντος μὲν ὁ λαοδικείας γεώργιος τὴν αἱρετικὴν ἐξή-

μεσε δυζομίαν. μ̄τ̄ δὲ τ̄ὸν ἀκάκιος ὁ καισαρέας, μέσην τινὰ διδασκαλίαν πε-
σύνεγκεν, πλέον μὲν ὅσον τ̄ὸ ἐκείνων βλασφημίας ἀφεστηκὼς, οὐκ ἀκραιφνῆ
δὲ καὶ ἀκέραιον τ̄ὸν ἀποστολικὸν χαρακτῆρα φυλάττουσαν. τέτρωται μέντοι
μηδέποτε, καὶ τ̄ῆς θεολογίας κανόνος ὑπέδυξε τὸν δόγματα. οὐ γὰρ ἴσην σάθμην
τῇ ἀληθείᾳ χρησάμενος, ἐς τ̄ὸ πρόσθεν καὶ τ̄ὸ ὄπισθεν διέφυγεν. ἀφορμίας δὲ πλεί-
στας πρὸς τ̄ὴν πλάνην πεποίηται, καὶ σαφῶς μὲν ἀδύο πρεσβυτέρους διδα-
σκάλους ἀνατρέψας, εἶτα τοὺς δύο συναγαγὼν καὶ τ̄ὸν ἕνα καταλιπών, τῷ ἀξιεπαίνου ἐκείνῳ ἀφῆκε φωνῶ. τέλα τὰ νοούμενα, ὡς ἐνὶ δὲ μᾶλλον ἅπαντα. κ̄τ̄ ταύτης τ̄ῆς διδασκαλίας οἱ τῷ ἀρείου νόσον ἐν
τ̄ῇ ψυχῇ πεφερόντες, τὰς γλώττας ἐκίνησαν καὶ συκοφαντίαν ἐξύφηναν, τὰ κα-
θηγίου φρονεῖν τ̄ὸν θεῖον εἰρηκότες μηδέποτε. καὶ ἔπεισέν γε τ̄ὸ λεῖπον ἐκεῖνον καὶ
τ̄ῆδε κἀκεῖσε ἐραδίως φερόμενον, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐκείνου πεσύδημον τε, πεφανῆ τ̄ὸ ἀ-
ρείου δόγμα σωτῆρος. ζῶν ἀρείῳ γὰρ καὶ τοῦτον ἀφορμίας ἠξιωμένον, ὁ μέγας
ἀλέξανδρος ἀπεκήρυξεν. αὐθὶς δὴ γεωῦ, τ̄ὸ ὑγιαῖνον πλῆθος τ̄ῆς τ̄ὸ νόσον εἰσδεγ-
μένου ἀποκριθέν, ἐς τῷ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν τῷ ἐν τ̄ῇ καλουμένῃ παλαιᾷ
διακειμένῳ ἢ μᾶλλον. διάκονα μὲν γὰρ ἔτη μετά γε τὰς κατ' αὐτὸν ἐξαθλήσεις πολυ-
αφήμου γεγενημένους ὀπαδοὺς διετέλεσαν τ̄ῆς ἀρειανικῆς αὐτεξουσίου βδελυ-
είας, καὶ χρηστήν τινα μεταβολὴν πεποιημένοι. ὅπερ δὲ εἶδον τῷ ἀσέβειαν
πρὸς αὐτοῖς αὐξανομένῳ, καὶ τοὺς μὲν τῶν ἀποστολικῶν αὐτεξουσίους δόγμα καὶ
πεφανοὺς πολεμοῦντας, καὶ κρύβδην ὀπαδοῦντας, καὶ τ̄ὸν μὲν θεῖον ἐξε-
λαθέντα μηδέποτε, αὐξώϊον δὲ τ̄ὸν τ̄ῆς αἱρέσεως πεσάτην αὐτ' ἐκείνου τ̄ὸ πεσε-
δρίαν δεξάμενον, τῶν πεσὸς τ̄ὸν λαὸν ἀνεμνήσθησαν εἰρηνικῶν. ζῶζον σῶζε τῷ
σεαυτ̄ῷ ψυχῷ. πεσὸς δὲ δὴ τούτοις, καὶ τῶν ἀναγελικῶν νόμων, οἱ καφῶς ἀφο-
ρμοῦσιν, εἰ ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς σκανδαλίζῃ σε, ἔκκοψον αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ
σοῦ. ταῦτα δὲ ὁ πεσὸς χεῖρας καὶ ποδὸς ὁ δεσπότης ἀνομοθέτησε, καὶ πεσέθηκε. συμ-
φέρῃ γάρ σοι ἵνα ἀπόλῃ ἓν τῶν μελῶν σου, καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου βληθῇ εἰς γέ-
ενναν. ἢ μᾶλλον τ̄ὸ ἐκκλησίας διαίρεσις τοῦτον τὸν τρόπον ἐλύετο.

λβ Εὐσέβιος δὲ ὁ νικομήδειος οὗ καὶ πρόσθεν ἐμνήσθημεν, ὁ τ̄ὸ ψήφισμα τ̄ὸ κοινὸν
πιστεύσας, τῶν συνοδικῶν τῷ πεδάσασιν θεασάμενος εἰς τ̄ὸν ἐγκεχαραγμένῳ
ᾤκει πόλιν. οἱ δὲ τ̄ὸν ἔλεγχον ἐλεγχον ὑφορώμενοι, τ̄ὸν κωνσταντῖον ἔπεισαν ἀπο-
στεῖλαί τινα τ̄ὸ ψήφισμα κομιούμενον. καὶ δὴ πειθεὶς ὁ βασιλεὺς ἀπέστειλε τινὰ
τοῖς κ̄τ̄ τῷ πορείαν ἀναπαυομένοις ἵπποις χαίρειν εἰωθότα καὶ τὰς ἀποκρίσεις
ὡς τάχιστα φέροντα. ὅπερ δὲ ἀφίκετο καὶ τὰ πεδὰ βασιλέως ἀπήγγειλεν, οὐκ
ἀνέξομαι, ἔφη Εὐσέβιος ὁ νικομήδειος, τῷ κοινῷ ἀποδοῦναι πεδὰ καταθήκην,
πρὶν δὴ ἄπωλες οἱ δεδωκότες κ̄τ̄ ταυτὸν γένωνται. ταῦτα ὁ μὲν ἀπήγγειλε ὡς πε-
πομφώς. ὁ δὲ τῷ θυμῷ ζέσας, ἐπέστειλεν αὖτις πάλιν ἀποδοῦναι πρεσβυῶν. καὶ
πεσέθηκεν ὡς πεσέταξεν ἐκλιμηθῆναι αὐτὸ τ̄ὸ χεῖρα τ̄ὸ δεξιάν, εἰ μὴ δοίη
τ̄ὸ ψήφισμα. ταῦτα μέντοι δεδιπόμενος ἔγραψε. τῷ γὰρ κομίζοντι τῷ ὀπισο-
κῷ ἀπηνήρθρωσεν ἀπὸ τ̄ῶν ὑπείκησε δρᾶσαι. ὅπερ δὲ τ̄ὸ ὀπισοκῷ ἀναπηδήξας ὁ
θεῖος ἐκθνος αὐτὸν εἶδεν ἐν τοῖς γράμμασιν ᾧ ὁ βασιλεὺς ὑπείκησε κόλασιν, μ̄τ̄

τ̄ὸ δεξιᾶς

τῆς δεξιᾶς καὶ τὴν εὐώνυμον προὔθηκεν, ἄμφω τὼ χεῖρε τεμεῖν παρεγγυῶν. Ὃ γὰρ ψήφισμα ἔφη οὐ δώσω, τῆς ἀρειανικῆς μοχθηρίας ἔλεγχον ὄντα σαφῆ. Ταύτην οὖν τὴν ἀνδρείαν μαθὼν ὁ κωνστάντιος, καὶ τότε ἠγάσθη καὶ διετέλει θαυμάζων. θαυμάζουσι γὰρ καὶ δυσμενεῖς τὰ τῶν ἀντιπάλων πλεονεκτήματα, ὑπὸ τοῦ μεγέθους τῶν πραττομένων ἀναγκαζόμενοι. κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ὁ κωνστάντιος πυθόμενος ὅτι ἰουλιανὸς ὃν τῆς εὐρώπης ἀπέφηνε καίσαρα, μειζόνων πραγμάτων ἐφίεται καὶ κατὰ τοῦ τετιμηκότος στρατείαν (ἀναγείρει, ἀπὸ μὲν τῆς συρίας ἀπῆρεν, ἐν δὲ τῇ κιλικίᾳ τὸν βίον κατέλυσεν. οὐ γὰρ εἶχεν ἐπίκουρον ὃν ὁ πατὴρ αὐτῷ καταλέλοιπε, τῆς πατρῴας εὐσεβείας ἄσυλον οὐ φυλάξας τὸν κλῆρον. οὗ δὴ εἵνεκα πικρῶς ὠλοφύρετο τῆς πίστεως τὴν μετάθεσιν.

Τάδε περιέχει τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας λόγος γ'.

Περὶ τῆς ἰουλιανοῦ βασιλείας. α'
Ὡς παιδόθεν ἐν εὐσεβείᾳ τραφεὶς ἐξώκειλεν εἰς ἀσέβειαν. β'
Ὅπως τὰ πρῶτα τὴν ἀσέβειαν κρύπτων ὕστερον αὐτὴν ἐγύμνωσε. γ'
Περὶ τῆς ἐπανόδου τῶν ἐπισκόπων. δ'
Περὶ τῆς παυλίνου χειροτονίας. ε'
Ὅτι οὐ φιλανθρωπίᾳ χρώμενος ἀλλὰ φθόνῳ βαλλόμενος, προφανῶς τοὺς εὐσεβεῖς οὐκ ἀνῄρει. ϛ'
Ὅπως καὶ ὁπόσα κατὰ τῶν χριστιανῶν ἐτόλμησαν ἕλληνες παρ' αὐτοῦ λαβόντες ἐξουσίαν. ζ'
Τίνα κατὰ χριστιανῶν ἐνομοθέτησαν. η'
Περὶ τῆς ἐξορίας τοῦ ἁγίου ἀθανασίου καὶ φυγῆς. θ'
Τὰ κατὰ τὸν ἀπόλλωνα τὸν ἐν δάφνῃ καὶ τὸν ἅγιον βαβύλαν. ι'
Περὶ θεοδώρου τοῦ ὁμολογητοῦ. ια'
Περὶ τῆς δημεύσεως τῶν ἱερῶν κειμηλίων καὶ τῆς ὧν σιτηρεσίων ἀφαιρέσεως. ιβ'
Τὰ κατὰ ἰουλιανὸν τὸν θεῖον τοῦ βασιλέως καὶ τοὺς ἄλλους ἀσεβεῖς. ιγ'
Περὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἱερέως. ιδ'
Περὶ ἰουβεντίνου καὶ μαξίμου τῶν ῥωμαίων. ε'
Περὶ βαλεντινιανοῦ τοῦ ὕστερον βασιλεύσαντος. ιϛ'
Περὶ τῶν ἄλλων ὁμολογητῶν. ιζ'
Περὶ ἀρτεμίου τοῦ δουκός. ιη'
Περὶ πουπλίας τῆς διακόνου καὶ τῆς κατὰ θεὸν παρρησίας. ιθ'
Τὰ κατὰ ἰουδαίους καὶ τὴν τῆς οἰκοδομίας ἐπιχείρησιν, καὶ τὰς ἐπενεχθείσας αὐτοῖς θεηλάτους πληγάς. κ'
Περὶ τῆς κατὰ περσῶν στρατιᾶς. κα'
Περὶ τῆς τοῦ πολιτευομένου τοῦ βεροιαίου παρρησίας. κβ'
Περὶ τῆς τοῦ παιδαγωγοῦ προῤῥήσεως. κγ'
Περὶ τῆς τοῦ ἁγίου ἰουλιανοῦ τοῦ μονάζοντος προφήτου. κδ'

κε' Περὶ τ̃ ἐν τῷ ροΐδι γεγενημένης σφαγῆς ἰουλιανοῦ τ̃ βασιλέως.
κς' Περὶ τ̃ ἐν κάραις μ̃ τ̃ ἀναίρεσιν αὐτ̃ φωραθείσης γοητείας.
κζ' Περὶ τῶν ἐν τοῖς βασιλείοις αὐλιοχίας ἀνευρεθέντων κεφαλῶν.
κη' Περὶ τ̃ ἐν αὐλιοχείᾳ πανδημεὶ γεγενημένης χορτάσεως.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΘΕΟ-
δωρήτου ἐπισκόπου κύρου λόγος γ'. κ̃ξ̃ ᾱζ̃

Ιωνσάντιος μὲν δὴ ξένων καὶ ὀδυρόμενος ὑπεξῆλθε τὸν βίον, ὅτι τ̃ πατρῴας πίστεως ἀπέστη. ἰουλιανὸς δὲ ἀπὸ τ̃ δύσεως εἰς τὴν ἀσίαν διαβαίνων, ἐπύθετο τ̃ κωνσαντίου τ̃ τελευτήν, καὶ χαρὰν ποιησάμενος ὡς οὐδένα ἀντίπαλον ἔχων τ̃ βασιλείαν προσέλαβεν. ἦν δὲ νέαν μὲν ἄγων τ̃ ἡλικίαν καὶ γάλλῳ τῷ ἀδελφῷ, καὶ αὐτὸς ὢν ἔτι, τὴν τ̃ δυσεβοῦς διδασκαλίας εἶλκε ζηλωτήν.

β̃ Καὶ μὲν δὴ καὶ πρόσωπος ἦν εὐμορφος καὶ ἔφηβος τ̃ ἡλικίας μετελάγχανε. δείσας δὲ τὸν κωνσάντιον, τοὺς μὲν ἄλλους πολεμίους ἀπῄρθμενον τὰς τυραννίδας, καὶ τοῦ τῶν ἀναγνωστῶν ἠξίωσε χοροῦ, καὶ τὰς ἱερὰς βίβλους ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς συλλόγοις ὑπανεγίνωσκε τῷ λαῷ. καὶ σπανίων μαρτύρων ἐδομήσατο μνῆμα, οὐ προσεδέξατο δὲ οἱ μάρτυρες τ̃ εἰς ἀσέβειαν αὐτ̃ παρεσκευήν προσιόντα. τῷ μὲν δὴ θεμιτῶν τ̃ τῆς ἐκείνου γνώμης μεμισημένων ἀβέβαιον, πρὶν ἱεροσυλῆσαι κατέπεσε. τὰ μὲν δὴ τ̃ πρώτης ἡλικίας αὐτ̃ καὶ τ̃ δευτέρας ἐν τούτοις ἰῶ.

γ̃ Ἐπεὶ δὲ εἰς τ̃ ἑωσφόρον ἀπαίρων κωνσάντιος, ἔκλαυσε μὲν αὐτὸν εἶλκεν ὁ πρὸς μαγνέντιον πόλεμος, καὶ χαρὰ τῆς ἑῴας τ̃ γάλλον ἀπέφηνεν, ἀσεβῆ τε ὄντα, καὶ εἰς τέλος γε ἀφανεῖ ὄντα, τὸ μὲν δὴ ὀνησιφόρον δέος ἰουλιανὸς ἐκπέδασε τ̃ ψυχῆς. θάρσος δὲ λαβὼν ὡς οὐκ ὤφελε τῷ βασιλικῷ ἐπεθύμησε σκήπτρων. οὗ δὴ ἕνεκα τ̃ ᾗδα πρὸς ἐνοσῶν μάντεις ἐπεζήτει καὶ χρησμολόγους, εἰ τεύξεσθαι τ̃ ποθουμένων μαθεῖν ἐμελεήθη. πρὸς τυγχάνει δὲ ἀνθρώπῳ, ταῦτα προσλέγειν ὑπισχνουμένῳ, ὃς τοῦτον εἰς εἰδωλικὸν σηκὸν ἀγαγὼν, καὶ εἴσω γενέσθαι τῶν ἀδύτων προσκυνήσας, τοῖς ἀπατεῶσιν ἐκάλεσε δαίμοσιν. ἐκείνων δὲ μ̃ τ̃ σωμήσοις φαντασίας ὑπιφανέντων, ὧν ἀνάγκασε τοῦτον τὸ δέος ὑπιθεῖναι τῷ μετώπῳ τοῦ σταυροῦ τὸ σημεῖον. οἱ δὲ τοῦ δεσποτικοῦ ἐκπαίσαντος τὸν τύπον ἰδόντες, καὶ τ̃ σφετέρας ἥττης ἀναμνησθέντες, φεῦδοι πρὸς αὐτὸν ἐλάλουν. σταυρὸς γὰρ ὁ χρόνος ἐκφυγὼν τ̃ φυγῆς τὴν αἰτίαν ἐπεμέμψατο τούτῳ. ἰουλιανὸς δὲ καὶ τὸ δέος ἐδήλωσε, καὶ ξ̃ σταυροῦ θαυμάζειν ἔφησε τ̃ ἰσχύν. ἀπέδρασαν γὰρ οἱ δαίμονες, τοῦτου τ̃ τύπον οὐκ ἀνεκτοὺς ἰδεῖν. μὴ δὴ τ̃ τοῦ σωτῆρος ὦ ἀγαθὲ, ὁ χρόνος ἔφη. σὺ γὰρ ἔσῃ ὡς γε σὺ φῄς. ἀλλὰ βδελυξάμενοι τὸ πρᾶγμα σὺν χρόνῳ. ὅτω βακχήσας τ̃ δείλαιον ἐμάνησε τ̃ καὶ τ̃ μύσεις ἐνέπλησε. καὶ ἡ τ̃ βασιλείας ἐπιθυμία τ̃ δυσεβείας ἐγύμνωσε

γύμνωσε τὸν πεισάθλιον. Ὁ δὲ μακαριώτατος Ἰωάννης ὁπὶ πλῆθος ἔκρυψε τὴν ἀσέβειαν. Διαφερόντως γὰρ ἐδεδίει τοὺς τραλλιανοὺς, παρὰ τὴν Ἀσεβίας εἰσδεδεγμένους μαθήματα. Ἐφῆκεν μὲν γὰρ αὐτοῖς ὁ πανεύφημος κωνσταντῖνος, τὴν ποιητέρας ἐξαπάτης ῥᾳδιουργήσας, ὀξεπαίδευσε δὲ τὰ τῆς ἀληθείας μαθήματα. ἔπειτα δὲ οἱ ἐκείνου παῖδες βεβαιοτέραν ἐν αὐτοῖς τὴν Ἀρειανὴν παιδεύσεις γεγυμνασμένοις διδασκαλίαν εἰργάσαντο. εἰ γὰρ καὶ τοῦ ὁμοουσίου τὸ ποίημα βουκολικοῖς ἐπῶν τῶν ἀγόντων αὐτὸν ὁ κωνσταντῖνος οὐ ποιεῖται, τῷ γοῦν τούτου διδάσκαλον ἀκραφνῶς ὡμολόγει. νήσιον γὰρ ἦν τῶν ἀγώνων ἐκ τοῦ παιδὸς γεγυμνασμένον τὸν θεὸν λόγον ὠνόμαζε, καὶ τοῖς κλίσμα λέγειν τολμῶντας, ἀντίκρυς ἀπεκήρυττε. τὴν δὲ τῶν εἰδώλων πανταχοῦ ἀπηγόρευε θεραπείαν. ἐρᾷ δὲ αὐτοῦ καὶ ἕτερον ἀξιέπαινον, ἱκανὸν τεκμηριῶσαι τῷ ποιεῖ τὰ θεῖα σπουδῇ. ἐν γὰρ δὴ ᾧ ποιὸς μαγνέντιον πολέμῳ ἅπαξ συμμίσας τὴν τραλλιανὴν, μεταλαχεῖν ἀπῴκησας τῶν θείων συνεβούλευσε μυστηρίων, ἀεὶ μὲν ἄδηλον εἶναι λέγων τὸν βίου τὸ τέλος, οὐχ ἥκιστα δὲ ἐν πολέμῳ, μυρίων ἑκατέρωθεν ἀφιεμένων καὶ βελῶν καὶ δοράτων, καὶ μὴν δὴ καὶ ξίφων καὶ κοπίδων ὁπιφερομένων καὶ τῶν ἀλλων ὀργάνων, δι' ὧν ὁ βίαιος ἐπάγεται θάνατος. οὗ δὴ ἕνεκα χρὴ ἕκαστον τὴν ἀξιοκλαυτον ἐκείνῳ ἔχειν σχολὴν, ἧς ὅλη μάλιστα ἐν ἐκείνῳ τῷ βίῳ δεόμεθα. εἰ δέ τις τοῦδε λαβεῖν τὴν ἀμπεχόνην διαβάλλει, νεῦε σιλλοῦν ἀπάρας οἰκάδε ἀπίτω. ἀμυήτοις γὰρ συμπολεμεῖν οὐκ ἀνέξομαι.

Ταῦτα ἰουλιανὸς σαφῶς ὁπισάμενος, ὃ δυστυχὲς τῆς ψυχῆς οὐκ ὑπίδηλον εἶχεν. εἰς δύνοιαν δὲ ἀπῴκησας ἐφυλλόβολος, καὶ τοὺς ἀπὸ κωνσταντίου τῶν ἐκκλησιῶν ἐξηλαθέντας ὁπισκόπους καὶ τὰς ἐφαλιὰς τῆς οἰκουμένης οἰκοῦντας εἰς τὰς οἰκείας ἐπανελθεῖν ἐκκλησίας προσέταξε. τούτου δὴ οὖν τοῦ νόμου τεθέντος, εἰς μὲν τὴν αὐλιόχειαν ἐπανῆλθεν ὁ θεῖος μελέτιος. εἰς δὲ τὴν ἀγεξανδρειαν ὁ πολυύμνητος ἀθανάσιος. Ἀσέβιος δὲ καὶ ἱλάριος ὁ ἐκ τῆς ἰταλίας, καὶ λουκίφερ ὁ σαρδὼ τὴν νῆσον ποιμαίνων λαχὼν, ἐν τῇ θηβαίων τῇ πρὸς ἀγυπτίους διῆγον. ἐκεῖ γὰρ αὐτοὺς ὁ κωνσταντῖνος ἐξωτράκισεν. οὗτοι δὴ τοῖς θεῖοις ὁμόφρονι καὶ ταυτὸν φρονοῦντες, χρῆναι τὰς ἐκκλησίας ἔλεγον εἰς μίαν συναγαγεῖν συμφωνίαν. οὐ γὰρ μόνον αὐτοὶ οἱ τραυλία φρονοῦντες ἐπολιόρκουν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ πρὸς ἑαυτοὺς ἐστασίαζον. καὶ γὰρ ἐν αὐλιοχείᾳ, διχῇ τὸ ὑγιαῖνον σῶμα τῆς ἐκκλησίας διῄρητο. οἵ τε γὰρ ὀξ ἀρχῆς Ἀσαθίου χάριν τοῦ πανευφήμου τῶν θεῶν ἀποκριθέντες καὶ ἑαυτοὺς συνηθροίζοντο, καὶ οἱ μετὰ μελεσίου δὲ θαυμασίου τὴν ἀρειανικῆς συμμορίας χωρισθέντες, ἐν τῇ καλουμένῃ παλαιᾷ τὰς λειτουργίας ἐπετέλουν τὰς θείας. καὶ ἐῶ μὲν τούτων κἀκείνων μίαν ἡ ὁμολογία τῆς πίστεως. ἑκάτερον γὰρ σύγκημα τῆς ἐκτεθείσης ἐν νικαίᾳ διδασκαλίας ἐστερεμάχει. μόνη δ' αὐτοῖς ἔρις ἀπ' ἀρχῆς ἐνῆν, καὶ ἡ περὶ τοὺς ἡγουμένους διαφορά. ὅθεν δὲ ἡ δευτέρου τελευτὴ διέλυσε τὴν διαφοράν. περὶ γὰρ τῆς μελεσίου χειροτονίας Ἀσαθίου τετελευτηκότος, καὶ τῶν τῆς Ἀσεβίας ἀντεχομένων μετὰ τὸ μελεσίου μὲν ἐξοικίσαι, Ἀετίου δὲ χειροτονίαν τῆς τῶν δυσεβούντων κοινωνίας ἀποκριθέντων, καὶ καθ' ἑαυτοὺς συναθροιζομένων, συναφθῆναι τούτοις οἱ ἀπ' Ἀσαθίου τὴν ἐπωνυμίαν ἔχοντες, οὐκ ἐπείσθησαν. ἦσδε τῆς συναφείας οἱ περὶ τὸν Ἀσέβιον καὶ λουκίφερα πόθεν ἐπεζήτουν ἀρχήν. καὶ λουκί-

φερε μὴν ὁ Εὐσέβιος τὴν ἀγξανδρέαν ἠξίου καταλαβεῖν, καὶ Ἀθανασίῳ τῷ μεγάλῳ περὶ τούτου κοινώσασθαι. αὐτὸς δέ γε τὸν περὶ συμβάσεως ἤθελεν μὴ ἀδέξασθαι πόνον. Ἀλλ' ὁ λευκίφερ εἰς μὴν τὴν ἀγξανδρέαν οὐκ ἀφίκετο. τὴν μὴν ἰούλιον δὲ πόλιν κατέλαβε. πολλοὶ δὲ περὶ συμβάσεως λόγοις καὶ τούτοις κἀκείνοις προσενεγκών, εἶτα ἰδὼν ἀπιλπίστους τοὺς τῆς Ἀρειανοῦ συμμορείας, λιγεῖτο δὲ ταύτης παυλῖνος πρεσβύτερος ὤν, ἐχθρύνησεν αὐτοῖς, οὐκ ἂν γε ποιῶν τὸν παυλῖνον ὀπίσω.

ξζ Τοῦτο τὴν Ἀρειανὸν ἐκείνῳ μακροτέραν εἰργάσατο. πέντε γὰρ καὶ ὀγδοήκοντα διέμεινεν ἔτη μέχρι τῆς ἀγξανδρέως τῶν πάσης Ἀφρικῆς ἀξίας πρεσβείας. ὃς τὰ ἀπιλπίστων ἐκκλησίας ἐγχειριθεὶς τὰ πηδάλια, πολὺ πόρρω κινήσας, καὶ πάσῃ ὑπὸ τῆς ὁμονοίας εἰσενέγκας εὐουδίαν τε καὶ πρόθυμίαν, ὃ κεχωρισμένον μέχρι τῆς ἐκκλησίας σωήρμοσε Χριστῷ. Τότε δὲ τὴν Ἀρειανὸν ὁ λευκίφερ αὐξήσας, πλέον ἐν ἀπιλπίστοις διέτειλε χρόνον. ὁ δέ γε Εὐσέβιος ἐς τὴν μιλτιάδου ἀφικόμενος, καὶ γνοὺς ἐκ τῆς ἐκ ἀγαθῆς ἀρχῆς δυσίαζον τὸ πάθος γεγονυῖαν, εἰς τὴν ἑσπέραν ἀπέπλευσεν. ὁ δὲ λευκίφερ ἐς τὴν Ἀρειανὸν παραγενόμενος, ἕτερα τινὰ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς προσετέθηκε δόγμασιν. οἱ δὲ ταῦτα καταδεξάμενοι, ἐκ τῆς τούτου προσηγορίας καὶ τὴν ἐπωνυμίαν εἰλήφασι. λευκιφερειανοὶ γὰρ ἐπὶ πλέον ὠνομάζοντο χρόνον. ἀπέσβη δὲ καὶ τοῦτο τὸ δόγμα καὶ προσεδόθη τῇ λήθῃ. ταῦτα μὲν οὖν μετὰ τὴν ἐπανόδον τῶν ὀπισθόπων ἐγένετο. ἰουλιανῷ δὲ τὸ οἰκεῖον ἀσεβὲς ἐκκαλύψαντος, αἱ πόλεις σάσεων ἐνεπλήσθησαν. ἀναβαρρήσαντες γὰρ οἱ τῆς τῶν εἰδώλων πλανῆς δεδουλωμένοι, ἀνέῳξαν μὲν τοῖς τῶν εἰδώλων σηκοῖς, τὰς δὲ μυθρὰς ἐκείνας καὶ λήθης ἀξίας τελετὰς ἐπετέλουν. καὶ ἦπλον μὲν ὀπιθώμιον πῦρ, τὴν ὑλῶν ὃ αἱμαλὶ τῶν θυμάτων μιαίνοντες, ἐμόλυνον κνίσῃ καὶ καπνῷ τὸν ἀέρα. ἐπὶ δὲ τὰ ἱερὰ πολυμόλων βακχευόμενοι δαιμόνων, λυπῶντες καὶ κορυβαντιῶντες τὰς ἀγυιὰς περιέθεον, βωμολοχίας τε καὶ κωμῳδίας κατὰ τῶν ἀγίων ἐχεῶντο, καὶ λοιδορίας τε καὶ πομπείας οὐδὲν εἶδος ἀπῆν. οἱ δὲ τῆς Εὐσεβίας διασῶσαι φέρειν τὰς τούτων μὴ δυνάμενοι βλασφημίας, ἀντελοιδορεῖσθαι καὶ τὰ ἐπ' ἐκείνων προσβυομένοις διήλεγχον πλείω. χαλεπαίνοντες δὲ οἱ τὰ ἀσεβῆ ἐργάται, καὶ θρασύτητος ἐφόδιον ἔχοντες τὰ ἀπὸ τοῦ κραταιῶτος προσγεγονότα πρᾴοτητι, πληγὰς αὐτοῖς ἀνηκεστάτοις ἐπέφερον.

ξζ Ὁ γὰρ παμμίαρος βασιλεὺς δέον προσμηδεῖσθαι τὰ τῶν ἐρχομένων εἰρωνίας, αὐτὸς τοῖς δήμοις κατ' ἀλλήλων ἐξέμηνε. πρεσβεῖα γὰρ τὰ πρὸ τῶν θρασυτέρων καὶ ὧν ὀπιθηκεστέρων τολμώμενα, καὶ τὰς πολιτικὰς δὲ καὶ στρατιωτικὰς ἀρχὰς, τοῖς ὠμοτάτοις καὶ δυσπειθεστάτοις ὀπίσευεν. οἱ προφανῶς μὴν ἠδίκουν τοὺς τὰ δι' εὐσεβείας ἐρασθέντας οὐκ ἰὼ δίκαιον. πολλὴ δ' εἶδος αὐτοῖς ἐπεπλέκτο ἀδικίας. ἀφείλετο γὰρ καὶ τὰ γέρα τὰ πρὸ τοῦ μεγάλου κωνσταντίνου τοῖς ἱερωμένοις ὑπουργούμενα. ὁποῖα δὲ οἱ τῆς τῶν εἰδώλων ἀπάτης προσδεδεμένοι κατ' ὄκνον ἐτόλμησαν τὸν καιρὸν, πάμπολλα μὲν ὅτι καὶ συγγραφῆς ἰδίας δεόμενα. ἐγὼ δὲ ὀλίγα ἐκ πολλῶν διηγήσομαι. ἐν ἀσκάλωνι μὲν γὰρ καὶ ἐν γάζῃ, πόλεις δὲ αὗται τῆς παλαιστίνης, ἀνδρῶν ἱερωσύνης ἀξιωμένων καὶ γυναικῶν πρὸ βίου τὴν παρθενίαν

ἐπαγ-

ἐπηγελμένων ἀναῤῥήξαντες τὰς γαστέρας, εἶτα κριθῶν ἐμπλήσαντες, τοσοῦτον χοίροις βορὰν. ἐν σεβάσῃ δὲ, ἣ καὶ αὕτη εἰς τὸ τοσοῦτον ἔθνος τελεῖ, ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ τιμὴ ναὸν ἀνέῳξαν, πυρί τε παρέδοσαν τὰ ὀστᾶ, καὶ τῷ κόνιν ἐποιέσασαν.

Τὸ δὲ ἐν φοινίκῃ τολμηθὲν μῦσος, πῶς ἄν τις ἀδακρυτὶ διηγήσαιτο; ἐν ἡλιουπόλει γὰρ τῇ τοσῇδε τῶν λιβάνων, κύκλος τις ὄφεων ἰοβόλος ἱερὸς ἐστὶν ἐν τῇ κωνσταντίνου βασιλείᾳ ζήλῳ πυρπολούμενος θείῳ, πολλὰ τῶν ἐκεῖ τοσούτων ἐθνῶν εἰδώλων σεσεβικώς. ταύτης μεμνημένοι τῆς τοσούτου ἀσεβείας οἱ δυσσεβοῦντες, οὐ μόνον αὐτὸν αὐξῆσαι, ἀλλὰ καὶ τὴν γαστέρα τεμόντες τοῦ ἥπατος ἀπεγεύσαντο. τὸν μὲν οὖν πρώτα ἐφορώντα ὀφθαλμὸν οὐ διῆλθον, ἀλλ' ἔδοσαν ἀξίας τῆς τολμήματος δίκας. ὅσοι γὰρ δὴ ἐκείνου τοῦ μύσους μετέλαχον, ἐξερήθησαν μὲν τῶν ὀδόντων, πρώτων καὶ ταυτὸν ἐκπεπωκότων. ἐξερήθησαν δὲ γλωττῶν. διέρρυσαν γὰρ καὶ αὗται σπεδόνι τοσούτου σαπεῖσαι. ἀφηρέθησαν δὲ καὶ τοῦ βλέπειν, καὶ διὰ τῶν παθημάτων ἐκπύον τὸν τῆς ἀσεβείας τοῦτον δυνάμιν. ἐν μέσῃ δὲ τῇ ὁμόρῳ πόλει, διόνυσον ὃν γναμπτοὶ τὸ νεόδμητον ἀφιέρωσαν ἐκκλησίαν, ὃ καταγέλαστον καὶ ἀνδρόγυνον ἐν αὐτῇ ἱδρύσαντες ἄγαλμα. ἐν δορυσόλῳ, πόλις δὲ αὕτη τῆς θρᾴκης ὑπάτισμος, ἀμμιλιανὸς ὁ νικηφόρος ἀγωνιστὴς τοῦ καππετωλίνου τῆς θρᾴκης ἁπάσης ἔσχεν τὸν παρεδόθη πυρί. ὃ δέγε μύρκου τοῦ ἀρεθουσίων ὑπατικοῦ δράμα λῆς αἰσχύλου καὶ σοφοκλέους μεγαληγορίας δεῖται, ἵν' ἀξίως τὰ ἐκείνου τραγῳδήσωσι πάθη. ὅπερ γὰρ ἔστι ἐν τοῖς κωνσταντίου χρόνοις εἰδωλικὸν ἅπαν καταλύσας σηκὸν ἐκκλησίαν ἐδείματο, τὸν ἰουλιανοῦ μεμαθηκότες ἀρεθούσιοι σκῶπτον, ἐγύμνωσαν τοῦτο δυσμένειαν. ὁ δὲ τοσοῦτον μὲν ἀποδραὰς καὶ τὸν διαβολικὸν ἐπειράθη νόμον. ὅπερ δὲ ἔγνω τῶν ἐκ αὐτοῦ, αὐτὸ αὐτοῦ σωφλῆξαι ἅπασι, ἐπομῆκε τε καὶ ἑαυτῷ μιαφόνῳ ἐξέδωκεν ἔθνει. οἱ δὲ λακεδαίμονες, οὔτε ἐφόνευσαν ὡς τοσοῦτον, οὔτε ἠδέεσθησαν, ὡς ἀρεῖσθαι φρονίμην. ἀλλὰ καὶ βίᾳ καὶ λόγῳ τὸν ἄνδρα κοσμοῦμενον, τοσοῦτον μὲν ἠκίσαντο τὸ σῶμα γυμνώσαντες, καὶ τοῖς μέσοις ἅπασιν ἐπιδείξαντες τὰς μάστιγας. εἶτα εἰς ἑκατονόμους δυσχερὲς ἐμβαλόντες, κἀκεῖθεν ἀναγαγόντες ὡς πλήθη ὧν μειρακίων παρέδοσαν, ἀφειδῶς αὐτὸν καθακεντεῖν τοῖς γραφίοις κελεύσαντες. μετὰ δὲ ταῦτα εἰς γύργαθον ἐμβαλόντες καὶ γάρῳ τὸ μέσον χέσαντες ἐπαθλίως ἠώρησαν ἐν θέρους ἀκμῇ, σφῆκας ὁμοῦ καὶ μυίττας εἰς δοίνιον τοσοῦτον καλοῦντες. ταῦτα δὲ ἕδρων, δυοῖν θατέρων ἀναγκάζοντες, ἢ τὸν σηκὸν τὸν καταλυθέντα δομήσασθαι, ἢ τιμὴν τῆς οἰκοδομίας ἐκτίσαι δαπανῶν. ὁ δὲ τῶν μὲν χαλεπῶν ἐκείνων ἐπεῖχετο παθημάτων, δράσαι δὲ ὧν τοσοῦτον ἐπηγγέλλετο. ἐκάμνοι δὲ διὰ πενίαν αὐτὸν μὴ παρέχειν ὑπεισελθόντες τὰ χρήματα, τὰ μὲν ἡμίσεα τῶν τοσαδεῖλων ἀφίεσαν, τὰ δὲ λοιπὰ ἐκτίννυειν ἐκέλευον. ὁ δὲ ἀξηρτημένος, καὶ ἕως τοσούτου τῶν γραφίδων κενοῦ μένος, ἕως τοσούτου ὧν σφηκῶν καὶ τῶν μυιττῶν ἐαθινόμενος, οὐ μόνον σὰρξ ἐδήλου τὰς ἀγωνίδνας, ἀλλὰ καὶ ἐπετώθαζε τοῖς δυσσεβέσι, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς μὲν εἰ χαμαιζήλοις καὶ ἐπιγείοις. ἑαυτὸν δὲ ὑψηλὸν καὶ μετέωρον. τέλος δὲ βραχύ τι μέλειον χρημάτων ἐζήτησαν. ὁ δὲ ἴσον εἰς ἀσέβειαν ἔφη, ὃ ὅλον μοι ὦν ἕνα δοῦναι, τῶν πάντα δοῦναι. οὕτως ἠτιμημένοις ἀπέλυσε, καταγελασθέντες τὴν καρτερίαν, καὶ διὰ τῶν σκανδάλων εἰς τὸ μέλα-

τεθνίλες. δῆλ γὰρ ἐκείνου γλώττης μετέμαθον τὴν ἀσέβειαν. καὶ ἕτερα δὲ μυρία πανταχοῦ γῆς καὶ θαλάττης, κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ὑπὸ ἐξουσιῶν καὶ τῶν ἀσεβῶν ἐβλασφήμη. καὶ γὰρ τοσοῦτος λοιπὸν ὁ θορυβος καὶ ἡ ἀσέβεια ἐνομοθέτει.

κζ Καὶ τοῦτον μὲν ἀπηλλάγησαν τῶν γαλιλαίων οἱ παῖδες, οὕτω γὰρ τὸν σωτῆρος ἡμῶν οἱ θεοκτόνοι ὠνόμαζον, ποιηλικῶν καὶ ῥητορικῶν καὶ φιλοσόφων μεταλαχόντα λόγων. τοῖς οἰκείοις γάρ, φησι, πατράσι, καὶ τῇ προοιμίαν βαδιζόμενα. ἐκ γὰρ τῶν ἡμετέρων συμμαχεῖ καθοπλιζόμενοι τὸν καθ' ἡμῶν ἀναδέχονται πόλεμον. μετὰ τοῦτον ἕτερον τέθηκε νόμον, τοὺς γαλιλαίους κελεύων τῆς στρατείας ἀπελαύνεσθαι.

θζ Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἀθανάσιος πάλιν ὁ πένταθλος τῆς ἀληθείας ἀγωνιστὴς ἕτερον ὑπέμεινε κίνδυνον. οὐκ ἀνεχόντες γὰρ οἱ δαίμονες τῆς ἀθανασίου γλώττης καὶ πανσυχῆς τοῦ ἰαμβου, τοὺς οἰκείους ὑπουργοὺς εἰς τὰς κατ' ἐκείνου λοιδορίας καθώπλιζε. καὶ πολλὰς μὲν καὶ δίκας ἀφῆκαν φωνὰς, ἀνιβολοῦντες τὸν πανσάτην τῆς ἀσεβείας ἐξελάσαι τὸν ἀθανάσιον. πανσείθηκαν δὲ καὶ ταύτην, εἰ ἀθανάσιος μείνοι, σοὶ δὲ ἐγὼ μόνος. ἀπανταῖς γὰρ εἰς τὸν οἰκεῖον μεταχήσῃ χορόν. ταύτας ἰουλιανὸς τὰς ἱκετείας δεξάμενος, οὐκ ἐξελαθῆναι μόνον πανσέταξεν, ἀλλὰ καὶ ἀναιρεθῆναι τὸν ἀθανάσιον. τῶν δὲ ἰαμβῶν ὀρρωδούντων, πανφρενεῖν λέγεται, τοῦ ταχέως τὸ θορύβου καθάλυσιν. νέφος γὰρ αὐτὸν πανσηρμένον ὅλη τάχιστα. ὑπεχώρησε δ' ὅμως, βουληθέντας τοὺς ἀπεσταλμένους μεμαθηκώς, καὶ πορθμεῖον ἀρὰ τοῦ ὄχθου τοῦ ποταμοῦ, ὅπου τοῦ ἡμεραίων χώραν ἀνήγετο. ὁ δὲ ἀνῆγεν αὐτὸν πανστεταγμένος, πυθόμενος τὸν φυγὴν, καταχαλᾶς ἐδίωκεν. ἕτερον δέ τινας τῶν γνωρίμων πανσηφόρους καὶ σφόδρα βαύνην αὐτὸν εἰρηκότας, τινὲς μὲν τῶν σιωπώντων ὅπου τοῦ ἔρημον ἀνεκλίνην ἱκέτευον. αὐτὸς δ' τὰ κυβερνήτη ὅπου τὸν ἀγεξανδρέαν ἰθύναι τὸ πορθμεῖον ἐκέλευεν. οὕτω δὴ αὐτὸν καταμιχρὸν τοῦ διώκοντος φερομένων, ἦκεν ὁ τοῦ θανάτου τὰς ἀνταλὰς δεδεγμένος, καὶ πόσον ἀφέσηκεν ὁ ἀθανάσιος ἤρετο. ὁ δὲ πελάζειν τοῦτον εἰπὼν, ἐκεῖνον μὲν ἀπέπεμψεν. αὐτὸς δὲ τοῦ ἀγεξανδρέαν κατέλαβε, καὶ τὸ λοιπὸν μέρος τῆς ἰουλιανοῦ βιοτῆς, αὐτὸς διέγαγεν. ἰουλιανὸς δὲ πέρσας ὅπισθεν ἀπελθοῦσαν βουλόμενος, εἰς ἄπαντα μὲν τὰ καθ' τοῦ ῥωμαίων ἡγεμονίαν χρησίμεια τοῖς δυνουσάτοις τῶν ὑπηκόων ἐξέπεμψεν. αὐτὸς δὲ τὸν πύθιον τὸν δαφναῖον ἱκέτευε δηλῶσαί οἱ τὰ ἐσόμενα. ὁ δὲ τοὺς ἐγκοιμωμένους νεκροὺς ἔφη ἐμποδὼν γίνεσθαι τῇ μαντείᾳ, καὶ χρεῶν τούτους πανστερον εἰς ἕτερον μεταστεθῆναι χωρίον, εἰ δ' οὕτως ἀπαλλάξαι τοῦ πανσρῆσιν. οὐ γὰρ δὴ εἴποιμι τι, μὴ τῶν τεμενῶν ἐκκαθαρθέντος.

ιζ Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν αὐτοῦ κατέκειντο τοῦ καλλινίκου μάρτυρος βαβύλα καὶ τῶν συναθλησάντων αὐτῷ μειραχίων τὰ λείψανα. καὶ δῆλος ἐστὼ ὁ ψευδομάντις ὑπὸ τοῦ ἐκείνου χάριτος τῆς συνήθους ψευδολογίας εἰρημένος. τοῦτο δὴ καὶ ἰουλιανὸς συνεὶς, ἐκ γὰρ τῆς παλαιᾶς ἀσεβείας ἐγνώκει τοὺς μάρτυρων τὸ δυνάμιν. ἀλλ' ὁ μὲν ἐκεῖθεν σοῦ νεκρὸν μελεκόμισε σῶμα. μόνον δὲ τῶν νικηφόρων μαρτύρων τὰ λείψανα τοῖς τοῦ χριστοῦ πανστάταις μεῖναι συνεχώρησεν. οἱ δὲ

ἀσμένως

ἀσμένως τὸ ἀῆσος καταλαβόντες, καὶ ὅπῃ ζώνης τεθηκότες τὴν λαῖλαπα πηδημεῖ ταύτης ἠρεμοῦντα χαρίζονται καὶ πλοῦ δαιμόνιον ἄδουσι μηχανίαν, καθ' ἕκαστον κῶλον ὑπιφθεγγόμενοι, ἀρχωνίτωσαν πρῶτοι οἱ τοξοκινοῦντες τοῖς νευστοῖς. ἴσασιν γὰρ τοῦ δαίμονος ὑπερλάμπουσαν τὴν μάρτυρος τὴν μέλαθρον.

Ἰουλιανὸς δὲ τὴν ἀπ' ἐκείνου τοξοκινηθεῖσαν ἀρχὴν οὐκ ἀνέσκων, τῇ ιαζ
ὑστεραίᾳ τοὺς τῆς ἱερείας ἐκείνης ἡγεμόνας συλληφθῆναι προσέταξε. καλοῦσιος ὁ ὑπάρχης ὢν πλουσιώτατα καίτοι τῇ δυσεβείᾳ δουλεύων πεῖσαι τὸν τύραννον ἐπειρᾶτο, δόξης ἐφιεμένους τοῖς χειστιανοῖς μὴ προσφέρειν τὸ πολύμνυον. ἰδὼν ὁ ὅμως τὸν βασιλέα ἐκκρεμῆ γενέσθαι τοῦ θυμοῦ μὴ δυνάμενον, νέον τινὰ ζήλῳ θείῳ κοσμούμενον βασίζοντα κατὰ τὴν ἀγορὰν ἁρπάσας καὶ δημοσίᾳ τοῦτον ὅπλοις ξύλου κρεμάσας, ἱμᾶσι μὲν τὰ νῶτα καθέξαινεν, ὄνυξι δὲ διώρυξε τὰς πλευράς. καὶ τοῦτο ποιῶν διετέλεσεν, ἕως ἐξαίμους μέχρι κηρύσσης ἡμέρας. εἶτα αὖτις τὰ σκληρὰ δεσμὰ προσθεὶς, φυλακῇ προσέταξε. ταῦτα ἕως τὸν ἰουλιανὸν διδάξας, καὶ τοῦ νέου τὴν καρτερίαν ἀπαγγείλας, ἐωίλως μὲν ἦπται εἰς, τῶν δὲ χειστιανῶν ὄκλαδον ἔλεγε τὰ γινόμενα. οὕτω πειαθεὶς ὁ θεομισὴς, ταῦτα παθεῖν ἑτέρους οὐκ εἴασε. καὶ μέντοι δὴ τὸν θεόδωρον ἐκβαλὼν τῆς εἰρκτῆς ἀφεθῆναι. τοῦτο γὰρ ὠνόμαζε τῷ νέῳ ἐκείνῳ καὶ γυναίῳ τὴν ἀληθείας ἀγωνιστήν. τοῦτον ἤεργντο τινὲς εἰ τῆς ὁδοιπορίας ἐπήδετο τὰς πυκνὰς ἐκείνας καὶ ὠμοπλάτους τομείνας βασάνους. ὁ δὲ ἔφη τὴν μὲν ἀρχὴν ὀλίγης ἀληδόνος ἀηδεστάτην. εἶτα οἱ ἐπιφορτίσαι τινὰ ὀδύνῃ μαλακῇ τε καὶ ψυχρᾷ τὸν τοῦ σώματος οὐκ ἀπὸ μόνου τὸν ἰσχνὸν καὶ πρεσβύτην ἀπορῆσαι. ἀλλὰ τοι τοῦτο καὶ τῶν δημίων παυσαμένων, οὐχ' ἡσθῆναι, ἀλλὰ δυσαθῆναι ἔφη. σῖτα ἀποσῆναι γὰρ ἔφη καὶ τὴν τῆς ψυχαγωγίαν προσφέροντα. ὁ δὲ ψευδόμαντις δαίμων, τὸν μὲν μάρτυρος τὸ κλέος ἐπηύξησε, τὸ δὲ οἰκεῖον ἐγύμνωσε ψεύδος. σκηπτὸς γὰρ οὐρανόθεν καταπεμφθεὶς, τὸν σηκὸν ἐνέφρησεν ἅπαντα, καὶ αὐτοῦ τοῦ πυθίου ἄγαλμα κόνιν λεπτοτάτην ἀπέφηνε. ξύλινον γὰρ ἦν ἔξωθεν, ἀλλ' ἠλεκτρωμένον χρυσῷ. τοῦτο ἰουλιανὸς ὁ ἰουλιανοῦ θεῖος, νύκτωρ μαθὼν, τῆς ἑῴας δὲ ὑπάρχης ὤν, κατὰ τάχος ἡμίονων, τὸν δάφνιον καλέλαβεν ὑπιπουρήσας σπουδάζων, ᾧ πρὸ αὐλῶν προσκυνουμένῳ θεῷ. ἰδὼν δὲ τὸν καλούμενον θεὸν, κόνιν γελωμένου, τοὺς νεωκόρους ἠκίζετο, πρῶτα μὲν τοῦ χειστιανοῦ τινὸς τὸν ἐμπρησμὸν γελῶντα ὑπάζων. οἱ δὲ, καὶ αἰκιζόμενοι φανῇ τὰ ψευδῆ οὐκ ἰσχυρίζοντο. τὸν γὰρ ἐμπρησμὸν ἔλεγον οὐ κάτωθεν, ἀλλ' ἄνωθεν λαβεῖν τὸν κατὰ τοῦ κεχλοῦ. καὶ τῶν πλησιοχώρων δὲ ἀγροίκων τινὲς ἀφικόμενοι, ἔφασαν οὐρανόθεν τὴν πρηστῆρα φερόμενον τετρᾶσθαι.

Ἀλλὰ καὶ ταῦτα οὕτως γελῶντες μεμαθηκότες οἱ δυσεβεῖς, κατὰ τῶν θεοῦ τῶν ιβζ
ὅλων ὡπλίζοντο, καὶ τὰ τε ἱερὰ σκεύη τοῖς βασιλικοῖς ταμείοις ὁ τύραννος προσεδοθῆναι προσέταξε, καὶ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας τὸν κωνσταντῖνος ἐδείματο καθηλώσας τὰς θύρας, ἄλαλον τοῖς εἰς αὐτὸν ἀθροιζομένοις ἀπέφηνεν. οἱ δὲ τὰ ἀρείου συμμορείας τοῦτον πλησιαῦλα κατεῖχον. ἰουλιανῷ δέ γε ᾧ τὰ ἑῷα ὑπῆρχε σῶν εἰσῆλθον εἰς τὸν θεῖον νεὼν, φίλης μὲν ταμίας ὢν τῶν βασιλικῶν θησαυρῶν. βλάβιος δὲ τῶν ἰδίων δεσποτῶν βασιλέως χαμαὶ τε καὶ κλιμακτὴν τὰ ἡγεμονίδα πεπιστευμένος. κόμητα δὲ σπαθάριον τὸν τοιοῦτον προσαγορεύειν εἰώθασι ῥωμαῖοι. καὶ τὸν

φίλικα δὲ καὶ τὸν ζ΄ πάπιδιον φασὶ χειστιανοὺς ὄντας ἀποξῆναι τ̃ δυσεβείας χαειζομένους τ̃ δυατεβ̃ βασιλ̃. ὁ δὲ ἰουλιάνος οὐδεν μᾶλλον τ̃ τ̃ ἱερ̃ τραπέζης ἀξέκρινε. τὸν γ̃ ἀζώϊον πειραθέντα κωλύσαι, τ̃ τ̃ κόρρης ἐπάταξε. φάναι δὲ λέγεται ὡς ἔρημα τὰ τ̃ χειστιαν̃ τ̃ης θ̃ας ὑπ̃ρχ̃ κηδεμονίας. ὁ δὲ φίλιξ τ̃ ἱερ̃ σκευ̃ν τὴν πολυτέλειαν θεασάμενος, κωνσαντῖνος γὰρ καὶ κωνσάντιος φιλοτίμως ταῦτα κατεσκεύασαν, ἰδοὺ, ἔφη, ἐν ποίοις σκεύεσιν ὑπηρετεῖται ὁ μαείας ὑὸς. ἀνὰ τ̃ δυατεβ̃ τούτων καὶ μᾶλλον τολμήσ̃ ὀκ εἰς μακρὰν ἔπεσθαι δίκας.

ιγ΄ Ἰουλιάνος μὲν γὰρ πρ̃αυλικα νόσῳ χαλεπῇ ὠδῖσι σ̃ν ὑπὸ σπεδόνος διεφθάρη τὰ ἔγκατα, καὶ τ̃ κόπρον ὀκέτι διὰ τ̃ ἀποκρίνεσθαι μοίων πρ̃έπεμπεν, ἀλλὰ δ̃ μικρὸν σῶμα δ̃ τ̃ βλασφημίας ψυχόμενον ὄργανον, ἀποκρίσεως κόπρου ἐγκύετο μᾶλλον. φασὶ δὲ αὐτ̃ τ̃ γυναῖκα πίστ̃ λαμπρυνομένην, ταῦτα φάναι πρὸς τὸν ὁμόζυγον. ὑμνῶ σ̃ ὦ ἄνερ τ̃ σωτ̃ρα χειστὸν προσήκει, ὅτι σοι διὰ τ̃ης παιδ̃ας, τὴν οἰκείαν ὑπέδ̃ξε δυάμιν. οὐδὲ γὰρ ἀν̃ ἔγνως τίς ὁ π̃ρὶ σὲ πολεμούμενος, εἰ τῇ σωτ̃ρίᾳ μακροθυμίᾳ χρησάμενος, ταύτας σι ταῖς θεηλάτοις πληγαῖς ὀκ ἐπήγαγεν. ὀκ τ̃ν δὲ ὧν λόγων καὶ τ̃ν ὑπεικομένων παθῶν, ὡμῶς τ̃ νόσου τὴν αἰτίαν ὁ δείλαιος, ἀποδυόμενος τ̃ ἐκκλησίαν τὸν βασιλέα ἱκέτευσε τοῖς ταύτην ἑτερημένοις. ἀλλ' οὔτε ὀκ̃νον ἔπεισε, καὶ αὐλὸς τ̃ βίου δ̃ τέλος ἐδέξατο. ὁ δὲ φίλιξ ἐξαπίνης θηλάσαν καὶ αὐλὸς δεξάμενος μέσιμα, ἅμα πνεύματι τε ἐ πνευ̃χον ὀκ ἔ̃ σώματος ἔφερε, τ̃ ἀγλεῖον ἔ̃ σώματος πνεύματος ἐθὲν εἰς ὕδωρ συρρέοντων δ̃ μέσον. οὕτω γ̃ πνευ̃ς δαιπνεύσ̃ς ἔ̃ αἵματος, ἀπέσβη καὶ αὐλὸς, καὶ ὡ̃ ἀγωνίᾳ πρ̃επέμφθη θανάτῳ. οὕτω μ̃ οὖν τ̃ δυατεβ̃ς ταύτας ἔτισεν δίκας.

ιδ΄ Νέος δέ τις ὑὸς ἱερέως ἐν δυατεβείᾳ βαφῆς, κατ' ὄκνον τὸν καιρὸν εἰς τ̃ τ̃ δυσεβούντων μετέσχε χορόν. γυνὴ γάρ τις βάπτισμον ἐν ὑλαβείᾳ καὶ τ̃ τ̃ δρακονίας ἠξιωμένη χρείσματος, σωτ̃ρίας ἰῶ τ̃ης τούτου μετ̃ξύ. αὐτὴ τοίνυν μ̃ τ̃ μετ̃ξὺ ἀφικνουμένου, ἔτι γὰρ μειρακύλλιον ἰῶ, πασάζετό τε καὶ πρ̃οῦτρεπεν εἰς δυσέβ̃αν. καὶ τ̃ης μετ̃ξὺ δὲ τελευτησάσης ἀφικνεῖτο πρὸς ταύτην ὁ νέος, καὶ τ̃ σωτ̃ρίους διδασκαλίας ἀπήλαυε. παγίως δὲ τὰς συμβουλὰς εἰσδεξάμενος, ἤρετο τὸν διδάσκαλον, τίς ἂν γένοιτο πόρος δι' οὗ δυνατὸν καὶ τὸν τ̃ πατ̃ὸς δαιμονίαν φυγεῖν, καὶ τ̃ πρ̃ αὐλ̃ης κηρυττομένης ἀληθ̃ας μεταλαχεῖν. ἣ δὲ λέγει χρῆναι τ̃ πατέρα φυγεῖν καὶ πρ̃οθυμήσαι τὸν αὐτ̃ τε κἀκείνου δημιουργόν. καὶ πόλιν ἑτέραν καταλαβ̃ν ἐν ᾗ λαθεῖν δυνατὸν καὶ ἀσφαλ̃ναι τ̃ δυατεβοῦς βασιλέως τὰς χεῖρας. ὑπισχν̃το δὲ τούτου πρ̃οησόμενον αὐτή. ἀπὰρ ἔφη ὁ νέος, ἥξω λοιπὸν καὶ τ̃ ἐμαυτ̃ σοι πρ̃αδώσω ψυχήν. ὀλίγων δὲ διῃτουσῶν ἡμερ̃ν, ἰουλιανὸς μὲν εἰς τὴν δάφνην δημοσίαν ὑπ̃τελέσων ἀφ̃ικτο. σωσανν̃ς δὲ καὶ ὁ τούτου πατ̃ρ, ἱερ̃ς τε ὢν καὶ εἰωθὼς σωνέπεσθαι τ̃ βασιλ̃. ὡ̃ δὲ πατὴρ σωσῶ καὶ ἔτι, καὶ ὁ τούτου γε ἀδελφός. νεωκόρω γὰρ ἦσαν τ̃ βασιλέως ἐδέσματα πρ̃οφέροντες. ἑπτὰ δὲ ἡμέρας ἐν τ̃ δάφνῃ πανηγυρίζειν εἰώθασιν. τ̃ῇ οὖν ἡμέρᾳ τ̃ῇ πρ̃ότ̃ῃ πρ̃άσας ἔδωκε τ̃ῇ βασιλέως σιτάδι, καὶ τὰ ὄντα κ̃ τὸ ἔθος ἀφ̃ῆρέθησαν καὶ τ̃ μύσους ἐμπλήσας, δρόμῳ χρησάμενος, πρὸ̃ μῶν κατέλαβε, καὶ πρὸς τ̃

θωμα

θαυμασὶ ἐκείνῳ ἀφικόμενος ἀνθρωπον, ἐγὼ μὴν ἥκω σοι, ἔφη, μὴ ψευσάμενος τὴν ὑποσχεσιν. σὺ δὲ σωτηρίας ἑκατέρας ὑπεμνήσθης, καὶ τὴν ἐπαγγελίαν ἐκπλήρωσον. πρωΐαιτα δὴ οὖν ἐκείνη θαναζᾶσα πρὸς τὸν τοῦ θεοῦ ἄνθρωπον μηνύτιον, τὸ νέον ἀπήγγελλε. ὁ δὲ τέως αὐτὸν ἔνδον ἐφύλαττε καὶ παραγωγίῳ προσέταξεν. ὁ δὲ πατὴρ τὸ παῖδα ὑπιζητῶν, τίνι τε διάφνῃ προσενόσφι, καὶ εἰς ὃ ἄντρον ἀφικόμενος, προσηύξατο τὰς ἀγγελὰς καὶ τοὺς ξενωποὺς, πρόνοιαν προσάγων τῷ ὀφθαλμῷ, καὶ τοῦτον αἰνιγμῶδες ποθῶν. ὅπου δὲ κατ' ἐκεῖνο τὸ χωρίον ἐλήλυθε εἶθα τὸ καταγώγιον ὁ θεῖος εἶχε μηνύτιος, ἀναβλέψας εἶδεν ἐκεῖνον ἀπὸ τῆς δρυφάκτου θανούπουτα. καὶ θραμὼν, εἰκνυσί τε τὸ κατήγαγε, καὶ εἰς τὴν οἰκίαν ἀπαγαγὼν, πρῶτον μὲν αὐτῷ μάτιγας παμπόλλοις ἐπήγαγε, εἶτα ὀβελίσκοις πυρακτώσας, καὶ ταῖς χερσὶ καὶ τοῖς ποσὶ καὶ τοῖς νώτοις ἐπέθηκεν, ἔπειτα καθείρξας ἐν τῷ θαλάμῳ καὶ κλεῖθρα ἔξωθεν ὑπέθεις, εἰς τὴν διάφνην ἀπῆλθε. ταῦτα ἐγὼ τῆς ὑδρὸς προσεδύσου ἤδη γεγονότος, διηγουμένου ἀκήκοα. προσετέθηκε δὲ καὶ ταῦτα, ὡς σίτοις μὲν καὶ ποτοῖς καὶ θάσι χαείλος ἐμπλησθεὶς, ζωπύρειν μὲν ἀπέπαυτο τὰ τῆς παρθένου εἴδωλα. ἔκαιε μέντοι δὴ τῶν αὐτῶν τὴν ἀθέμιν. ὕστερον δὲ εἰς νοῦν λαβὼν ὅπερ ἔδρασεν, ἔδεισέ τε τὸν τοῦ παρθένου πρόνοιαν, καὶ τὸν δεσπότην χειρὸν ἰώμενον ὠλόλυσε νοῦσαν καὶ σπουδάσας τὰ κλεῖθρα τῆς θύρας ἀνεπέτασε. σὺ γὰρ δὴ ἕνεκα, ἔφη, ταῦτα πέπονθά τε καὶ δέδρακα. ταῦτά μου, ἔφη, λέγοντος, ἔξέπεσε μὲν τὰ κλεῖθρα, ἀνεῴχθησαν δὲ αἱ θύραι. ἐγὼ δὲ πάλιν πρὸς τὸν διδάσκαλον ἔδραμον. ἡ δὲ χήμά μοι γυναικὸς προϊεῖσα, καὶ σὺν αὐτῇ γε εἰς τὸν καμάρων καθίσασα, τῷ θείῳ με πάλιν μηνύτῳ προσήγαγε. ὁ δὲ ὃν τῶν ἱερογλύμων με πρέδωκεν ὑπισχόπῳ, κύκλος δὲ τινι καῦτα ἰών, καὶ οὕτω νύκτωρ εἰς τὸ παλαιστίνιον ὥρμησα μὲν. μετὰ δὲ τὸν ἰουλιανοῦ τελευτὴν, καὶ τὸν πατέρα σὺν πρὸς τὸν δημόσιαν ἐποδήμησε. καὶ τοῦτο γὰρ ἡμᾶς μετὰ τῶν δήμων ἐδίδαξε. τοῦτον μὲν δὴ τὸν ἕπτον ὕστοι πρὸς θεογνωσίαν προδηληθέντες, τὴν σωτηρίας μετέλαχον.

Ιουλιανὸς δὲ πρῥησιάτερον, μᾶλλον δὲ μαινόμενον κατὰ τῆς εὐσεβείας ὡπλίζετο, ὃ μὲν τῆς ὑπερφυείας προκείμενος προσκοπεῖον, πάντας δὲ καταισχύνειν καὶ θηρατὰς πρὸς τὸν τῆς ἀσεβείας ὅλεθρον τοὺς ἐξαπατῶντας. πρῶτον μὲν γὰρ τὰς ἐν ὧ ἄστει καὶ τὰς ἐν δάφνῃ πηγὰς τὴν μυσαρᾶς θυσίαις ἐμόλυνεν, ἵν' ἕκαστος ἀπολαύων τῆς νάματος μεταλαγχάνῃ τῆς μύσους. ἔπειτα δὲ καὶ κατὰ τὸν ἀγρὸν προσκείμενα, τοῦ μιάσματος ἐνεπίμπλα. προσερράινοντο γὰρ καὶ ἄρτοι καὶ κρέα, καὶ ὀπῶραι, καὶ λάχανα, καὶ ὅσα ἄλλα ἐδώδιμα. ταῦτα ὁρῶντες οἱ τοῦ σωτῆρος προσηλείας τελευτήσοτες, ἔξενον μὲν καὶ ὠλοφύρονται δελυπούμενοι τὰ νόμιμα. μετελάμβανον δὲ ὅμως, ἀποσολικῷ πειθόμενοι νόμῳ. πᾶν γάρ, φησι, ὃ ἐν μακέλλῳ πωλούμενον ἐσθίετε, μηδὲν ἀνακρίνοντες διὰ τὴν συνείδησιν. δύο δέ τινες ἐν γραπείᾳ διαφέροντες, ἀποδηφόρει γὰρ ἦσαν καὶ βασιλέως πεζαίτεροι, ἐν τινι συμποσίῳ θερμότερον τῶν μνημονίων τὸ μῦσος ἐθρώπησαν, καὶ τοῖς θαυμασίοις τῶν ἐν βαβυλῶνι διαφερόντων μειραχίων ἐκέχρωντο ῥήμασι. πρέδωκας γὰρ ἡμᾶς, ἔλεγον, βασιλῆ τοιαύτῃ ἀποστάτῃ τοιαῦτα πράττοντα τὰ ἔθνη τὰ ὄντα ὑπὸ τὴν γῆς. ταῦτά τις τῶν ὁμοτραπέζων ἐκείνων μεμύκυκεν. ὁ δὲ πρωΐαιτα γε ἀναγὼν τοὺς ἀρίστους ἄνδρας ἐκείνους, ἐπῴδαινέτο ἵνα

εἴη τὰ εἰρημένα. εἰ δὲ παῤῥησίας ἀφορμὴν ὑπειληφότες τὴν τοῦ βασιλέως ἐρώτησιν, τὴν ἀξιέπαινον ταύτην ἠξίωσαν ζῆλον, εἶπον διὰ δὲ. ἐν δυσεβείᾳ τραφέντες ὦ βασιλεῦ καὶ νόμοις ἀξιεπαίνοις. δεδουλωκότες, κωνσταντίνου γὰρ καὶ τῶν ἐκείνου παίδων ἦσαν οἱ νόμοι, ὀλοφυρόμεθα νεῶν μύσεις ἀπορρήτα πεπληρωμένα θεωμένοι, καὶ τὰς ἐναγέσι θυσίαις τὰ βρώματα ἢ τὰ ποτὰ μολυνόμενα. ταῦτα καὶ οἰκοι τε θρηνήσαμεν, καὶ σοὶ παρόντες ἀποδυρόμεθα. τοῦτο γὰρ δὴ μόνον τῆς σῆς δυσεραίνομεν βασιλείας. τούτων ἀκούσας τῶν λόγων ὁ θεοφόβητος καὶ φιλοσοφώτατος, ταῦτα τῶν ἐκείνῳ θεομισῶν οὕτως ὀνομαζόμενος, τὸ μὲν τῆς ἀπιστείας ἀπεδύσατο θεοσκοπεῖον. τὸ δὲ τῆς δυσεβείας ἐγύμνωσε θεήκοον. καὶ πικρὰς αὐτοῖς καὶ χαλεπὰς αἰτίας ὑπιδεῖναι κελεύσας, ἐτέρησε μὲν τῆς παρούσης ζωῆς. μᾶλλον δ' ἠλευθέρωσεν ἐκείνου τοῦ δυσήνου χαλεποῦ, καὶ τοὺς νικηφόρους στεφάνους ἐπεύξένησεν. αὐτίκα δὲ τῇ ὑμετέρᾳ σωτηρίᾳ σωτήριον, οὐ τὴν δυσέβειαν μόνον ἧς ἀπηρέθησαν, ἀλλὰ τὴν προνοίαν. ὡς βασιλέα γὰρ ὑβρικότας, ἔφησε διωρθώσασθαι. ταῦτα δὲ ἁρμόσθαι θεοσέπαξε βασκάνων τοῖς τῆς ἀληθείας ἀθλητοῖς τὰ τῶν μαρτύρων θεοσημεῖα τε καὶ ἰάματα. τούτων ὁ μὲν ἰοβεντῖνος, ὁ δὲ μαξιμιανὸς θεοσημόρμενος. τούτους ἡ δυσεβὴς πόλις ὡς ἀγωνιστὰς δυσεβείας διώσασθαι, πολυτίμητα τοῦτα δέδωκε θήκη, ἢ μέχρι δὲ τῆς μεσημβρινῆς ἐτησίου δημοσινίᾳ θραύεται). καὶ δῆλοι ἦσαν τὰ τελεῖα καὶ ἀξιώματι τοῦτα πλησίον χρησάμενοι παῤῥησίᾳ, τῶν ἴσων στεφάνων ἀπήλαυσαν.

ις΄ Καὶ γὰρ οὐδεγενιανὸς ἐκεῖνος ὁ μικρὸν ὕστερον βασιλεύσας, χιλίαρχος ἦν ὧν τηνικαῦτα τῶν περὶ τὰ βασίλεια τεταγμένων λογχοφόρων ἡγούμενος, ὃν εἶχεν ἐναντίον τῆς δυσεβείας οὐκ ἀπέκρυψε ζῆλον. ὁ μὲν γὰρ ἐμβεβαντίνος ἐκεῖνος εἰς τὸ τῆς τύχης τέλμος εἰσῆλθε χαρίεν. ἑκατέρωθεν δὲ τῶν θυρῶν εἰστήκεισαν νεωκόροι περιῤῥεμματισμένοις τοῖς εἰσιοῦσιν τοῖς καθαρεύουσιν ὡς ἐνόμιζον. ὅπου δὲ τοῦ βασιλέως ἡγούμενος τῇ χλανίδι ἐκίνδα πελάσασθαι εἶδε βοηδρομιανὸς ὁ βασιλέας ἑκατέρας χάειν τούτου τελουμένου, πύξ ἔπαισε τὸν νεωκόρον μεμολυσμένα φήσας, οὐ κεκαθάρθαι. θεασάμενος δὲ ὁ γεγονὼς ὁ ἐξάγιος, εἰς φυγαδεῖον αὐτὸν τὸν ἔρημον χείμαρρον ἐξέπεμψεν αὐτίκα. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν σὺν αὐτῷ καὶ μιμουμένων διηκριβωμένων ὀλίγων μισθὸν τὴν ὁμολογίας τῷ βασιλείῳ ἐδέξατο. οὐ γὰρ μόνον ἐν ἐκείνῳ τῷ βίῳ τοῖς τῶν θείων ὑπερμαχομένοις ὁ δίκαιος θραύει κριτής. ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ παραυτίκα τῶν ἀγαθῶν πόνων ὀρέγει τὰς ἀντιδόσεις, τοῖς ἀξίοις χρηστομυθίας δωρεᾶς τὰς ὑπιζομένας πιστούμενος. ὁ δὲ τύραννος καὶ ἕτερον τῆς δυσεβείας ἐξεῦρε μηχάνημα. τοῖς γὰρ γραικωτικοῖς καλουμένοις τὸ παλαιὸν ἔθος ἀφανέμων χρυσίον, ἐκαθέσθη μὲν αὐτὸς ὅπου θρόνου βασιλικοῦ. στεφάνη καὶ ὁ τοῦ ἔθνους βωμὸς αἱμάτων πλήρη, καὶ λιβανωτὸν ὅπου ἄνος γαπέζης παρεπέπηκε. στεφάνη δὲ τὸ χρυσίον κομιζομένων ἕκαστον στέφανον ἐπιδώσειν ἐν βωμῷ τῷ λιβανωτόν. εἶτα τὸ χρυσίον πάλιν τὰ αὐτὸ κομίζεσθαι δέξιας. τούτῳδε τῷ πάγῳ οἱ πλησίον μὲν ἠγνόησαν πανταχῶς, οἱ δὲ στεμμαθηκότες σκηπτάμενοι νόσον τοῦ χαλεποῦ ἐκείνου διέφυγον ἦσαν. δῆλοι δὲ τῶν χρημάτων ὀρεσκόμενοι, τῆς στερεᾶς κατωλιγώρησαν σωτηρίας. ἕτεροι δὲ δηλία στεφάνων ὕδωρ τοῦ δυσέβους. μεθύσαι τοῦ ὀλεθρίου ἐκείνου τῶν χρημάτων ἀφανομοῦ, ἐν

ὑνι συνα-

ἵνι συαπίῳ ἰνὲς τῶ ὃ χρυσίον εἰληφότων χ' ἑαυτὸν εἰσιωνῦο. τούτων εἷς φιάλιν δεξάμενος οὐ πρότερον ἔπιε, πρὶν τὸν σωτῆριον ὀπτηθῆναι σφαγίδα. ἑνὸς δὲ τῶ συαπίτων ὀπτιμεμφαμένου καὶ φήσαντος ἀνάνιον εἶ) εἶναι τοῦτο ᾧ πρὸ βραχέος γεγυμνάνῳ, ἤρετο ἐκεῖνος τί τῶν ἐαυτοῦ πεπραγμένων κέκληκεν ἀνάνιον. ὁ δ' ἅ βωμοὺς καὶ ἁγνὰ ἱδρύσεως ἵνα γεγυμνάνης ὑπέμνησε. ταῦτα γὰρ τῆς χριστιανικῆς ὁμολογίας ἀνύπαλα φησίν.

Τούτων ἀκούσαντες τῶν ἐστιωμένων οἱ πλείονες, ἀνωλόλυξάν τε καὶ ὠλοφύραντο, καὶ πολλὰς τῶν κεφαλῶν ἀποτίλλοντες τείχας, ὅξα ἐπέσησαν τὰ συμπόσιον, καὶ μετὰ ἵνης ἀγεραῦς ἰόντες, χριστιανοί τε εἶ) ἐδόκουν καὶ βασιλικοῖς ἅδραις κεχρῦσθαι τειχάσμασι, καὶ παλινῳδίαν ᾄδειν, καὶ τὴν ὄξ ἀγνοίας συμβᾶσαν ἥτταν ἀναπαλαίειν. μετ' ἐκείνων ἰόντες τῶν βοῶν κατέλαβον τὰ βασίλεια ὧν ἅ τυράννου σφισμάτων καταβοῶντες, καὶ πυρὶ μὲν ἅδην παραδοθῆναι παρακαλοῦντες, ἵνα πυρὶ μὲν ἅδην ἄλλος ἑτέρου τὴν κάθαρσιν δέξωνται. ταῦτα καὶ ὅσα τούτοις πρόσομοια πρὸς ἐκείνων λεγόμενα, ὀξέμηνε τὸ τοῦ ἀγιτηρίου θυμὸν, καὶ πρῶτον μὲν τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ἀπομηνῦσαι προσέταξεν. ἀπαγομένων δὲ αὐτῶν ἔξω τοῦ ἄστεος, ἠκολούθη ὁ τῆς πόλεως πλῆθος ἀγάμενον αὐδὴν τῆς ἀψυχίας, καὶ τὴν ὑπὲρ ἵνης ἀσεβείας παῤῥησίαν θαυμάζοντες. ὀπτὴ δὲ ὁ χρεὼν ἐκεῖνο κατέλαβον εἰθαδὶς κακούργοις κολάζειν εἰώθεσαν, ᾗ παῤῆνσε τὸν δῆμιον ὁ τῶν δήμων πρεσβύτερος, τοῦ πρώτων αὐτῶν νεωτάτου πρῶτον τὴν κεφαλὴν ἐκτεμεῖν, ἵνα μὴ τῶν δήμων θεασάμενος τὴν σφαγὴν, τὴν δειλίαν εἰσδέξῃ). ὀπτὴ δ' ὁ μὲν ἐπέθηκε τοῖς δαπέδοις τὰ γόνατα, ὁ δὲ ὁ ξίφος ἐγύμνωσεν, ἦκε τὶς μιμύων τὴν ἄφεσιν, καὶ βοὴ κωλύων πόῤῥωθεν τὴν ἀναίρεσιν. τότε ὁ νεώταλος ὁ τὴν τ σφαγῆς δυσχερείας ἀπαλλαγὴν, οὐκ ἰῶ ἄρα, ἔφη, ῥωμαῖος ἄξιος μάρτυς κληθῆναι χριστοῦ. τοῦτο γὰρ ἰῶ αὐτῷ ὄνομα. ἀλλὰ τὴν μὲν σφαγὴν ὁ κακομήχανος ἐκεῖνος ἐκώλυε φθόνῳ δαιμόνιος, καὶ τῆς ἀνδρείας βασκαίνων τοῖς ἀθληταῖς. οὐκ εἴασε δ' ὅμως αὐτὰς τοῖς πολίταις οἰκεῖν, ἀλλ' εἰς τὰς ἐσχατιὰς τῆς ῥωμαίων ἡγεμονίας ὀξέπεμψε.

Καὶ πρότερον δὲ, στρατηγὸς δ' οὗτος τ ἐν αἰγύπτῳ στρατιωτῶν ἐγεγόνει, ὀπτὴ πλῆσαι τῶν εἰδώλων σῶν ἐτεύξατο τ ἀρχὴν ἐκείνῳ ἐν τοῖς κωνσταντίου χρόνοις λαχών, οὐ μόνον τῶν ὄντων ἐγύμνωσεν, ἀλλὰ καὶ τ κεφαλῆς ὃ λοιπὸν ἐξέρησε σώμα. ταῦτα δὲ τοιαῦτα δέδρακεν ὁ πρόπαλος καὶ ὀργῆς ἐγκρατέσταλος πρὸς τῶν δυσεβούντων ὀνομαζόμην. ἐγὼ δὲ καὶ γυναικῶν ἀρίστης ἀξιέπαινον διήγημα προθήσω τῇ συγγραφῇ. καλεφόντης γὰρ τ τούτου λύπης καὶ γυναῖκες, τῆς θείας ζήλῳ καθωπλισμέναι.

Πουπλία τὶς ἰῶ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ὀνομαζομένη, καὶ πολυθρύλητος ἐκ τ τ ἀρείης καθορθωμένη γεγυμνάνη. αὕτη καὶ ὃ γάμου τὸν ζυγὸν προς ὀλίγον δεξαμένη καιρὸν, καρπὸν ἀξιάγαστον τῷ θεῷ προσενεγκοῦσαν. ἰωάννης γὰρ ὁ τῶν ἀντιοχείας πρεσβυτέρων ὀπτὶ πλῆσαν ἡγησάμενος χρόνον, καὶ πολλάκις μὲν τ ἀποστολικῆς προεδρίας τὰς ψήφους δεξάμενος, ἀεὶ δὲ τοῦδε τ ἡγεμονίδη φυγὼν, ὃς ἐκείνης τῆς θαυμασίας ἀρούρας ἐβλάστησεν. αὕτη χρεὼν ἔχουσα πρὸ θείων τ καὶ βίου πρὸ θειοτέρου ἐπιγλυμμένων, ἀεὶ μὲ ὕμνῳ τὸν πεποιηκότα καὶ σεβόντα θεόν.

τοῦ δὲ βασιλέως παιδόντος, μειζωνότερον κοινῇ ἔφαλλον, ὡς καταφρόνησιν ἡγούμενοι καὶ καταγέλασον τὸν ἀγάσσερα. ἦδον δὲ μάλιστα σκῆνα τὰ ἀσμάλα, ἃ τῶν εἰδώλων καμῶδεῖ τὴ ἀαθένδμ. καὶ μὴν δαβίδ ἔλεγον, τὰ εἴδωλα τῶν ἐθνῶν ἀργύριον καὶ χρυσίον, ἔργα χηρῶν ἀνθρώπων. καὶ μὴν τιὼ τὸ ἀναμαθησίας διήγησιν ἔλεγον. ὅμοιοι αὐτοῖς γένοιντο οἱ ποιοῦντες αὐτὰ καὶ πάντες οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτοῖς. τούτων ἀκούσας σκῆνος καὶ λίαν ἀνιαθεὶς, σιγὴν αὐτῷ προσέταξε καὶ τὸν τὸ πρόσδου καιρόν. ἡ δὲ μικρὸν τῶν σκείνω νόμων φροντίσασα, πλείονος τὸν θεὸν προθυμίας ἐνέπλησε. καὶ πάλιν σκείνου διϊόντος ψάλλειν ἐκέλευσεν. ἀνασκόπτω ὁ θεὸς, καὶ ἀμαυρωτιαθήτωσαν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ. ὁ δὲ χαλεπήνας, τοῦ χοροῦ τὴ διδάσκαλον ἀγθῶναι προσέταξε. καὶ γῆρας ἰδὼν αἰδοῦς ἀξιώτατον, ὅτε δὲ θεμαλος τιὼ πολιὰν ὤκτειρεν, ὅτε τὴ τῆς ψυχῆς τετίμηκεν ἀρετιώ. ἀλλὰ λιὶ τῶν δορυφόρων ἐκέλευσεν ὅπι κόρρης αὐτὴ ἑκατέρας πᾶσαι, καὶ τῇ χερσὶ φοινίξαι τὰς παρειάς. οἱ δὲ ὡς ἄκουσαν ἀμελῶ δέξαμένην τὴ ἀτιμίαν, ἀνῆκλυδε μὴν εἰς τὸ δωμάτιον, σωπῇ τῆς ἀυλὴν τὴ πνευματικῆς ἔδνης μηνοδίας, καθάπερ ὁ τὴ μηνοδίας ἐκείνης συμφορᾶς καὶ διδάσκαλος τὸ πονηρὸν σκῆνο κατέπαυε πνεῦμα τῶν θαυλ σκοχλοιῶ.

κζ Καὶ γὰρ δὴ τοὺς ἀγάσσερας εἰσοικισάμενος δαίμονας, κορυδαλικῶν διετέλει καὶ τῆς ἀσεβείας λυπῶν. ἀμὰ γὰρ δὴ τοῦτο καὶ τοὺς ἰουδαίους καθώπλισε τῶν εἰς χριστὸν πεπιστευκότων. καὶ προῆγεν μὴν αὐτοὺς σεῖν ἀγίσας, ἤρετο τί δὴ πολὲ τὸν νόμου ἡμῶν κελεύοντος, θεῷ τὰς θυσίας οὐ χρῆναι). ὅπῃ δὲ ἔφασαν ἐνί τῳ τὴ σφετέραν προσηγορεύθαι λατρείαν, πρωϊνὰ προσέταξεν ὁ θεομισὴς σκῆνος ἀνοικοδόμητα καταλυθέντα ναὸν, τὴ δεσποτικὴν ὑπολαμβάνων ὁ μάταιος προῤῥῆσιν διηγέρθαι. ἐδόξε δὲ μᾶλλον τιὼ τούτης ἀμήθειαν. τούτων γὰρ σκῆνοι τῶν λόγων ἀπλήστως ἀκούσαντες, ἅπασι τὰ προσλεπόμενα, τοῖς κτὶ τιὼ οἰκουμένῳ ὁμοφύλοις ἐδήλωσαν. οἱ δὲ πανταχόθεν συνέθεον, καὶ χρήματα καὶ προθυμίαν εἰς τιὼ οἰκοδομίαν εἰσφέροντες. ἐχορήγησε δὲ ὅλη πόλις, ἣ ὁ τόπος προσλεπάχως, ἀ φιλοθυμία χρώμενος, ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ μαχόμενος. σῦν ἀπέστελε δὲ καὶ ἄρχοντα τῶν δυνατέων προσκαλούμενον ἄξιον ὑπουργόν. φασὶ δὲ αὐτοὺς καὶ σκαπανέας ἐξ ὕλης ἀργύρου καὶ ἄμμας καὶ κοφινίδας καταασκευάσαι. ἐπεὶ δὲ ὀρύττειν ἤρξαντο καὶ τὸν χοῦν σκαφορύν, πάμπολλον μὴν τόπον ἔσρων μυριάδες πολλαί. νύκτωρ δὲ ὁ χοῦς αὐτομάτως ἀπὸ τῆς φάραγγος μετεῴετο. κατέλυσαν δὲ καὶ αὐτὰ τὰ οἰκοδομίας τὰ λείψανα, νεόδμητα πάντα καταασκευάσαν ἐπίσαμοι. ὅπῃ δὲ καὶ γύψου καὶ λιτάνου πολλὰς μεδίμνων σωρηθεισαν μυριάδας, ἐξ ἀπίνης ἀνέμοι βίαιοι πνεύσαντες καὶ τρόβιλοι καὶ καταιγίδες τὰ λάλαπες πάσας ἀθρόως ἐσκέδασαν. ἐνὶ δὲ μεμηνότων σκείνων, καὶ τῇ μακροθυμίᾳ τῇ θείᾳ μὴ ἐπφερομένων, προῆγεν μὴν σεισμὸς ἐλθὼν μέγιστος, καὶ τοὺς πανταχοῦ ἀμυήτους τῶν θείων ἐνθέως κατέπληξεν. ὅπῃ δὲ σὸν ἔδοξαν, πῦρ ἐκ τῶν ὀρυσσομένων θεμελίων ἀνάδραμὸν, πλείστους τῶν ὀρυττόντων ἐνέφρησε, τοὺς δὲ λοιποὺς ἐσκέδασε. καὶ νύκτωρ δὲ παμπόλλων ἐν λιὶ πελαζούσῃ καθευδόντων σοᾷ, κατέπεσε μὴν ἀθρόως ἐπὶ τῷ ὀρόφῳ τὸ οἰκοδόμημα. τοὺς δὲ καθεύδοντας σῶν ἔσωσεν ἅπαντας. κτὶ δὲ τιὼ αὐτὴ νύκτα καὶ αὖ πάλιν τῇ ὑστεραίᾳ, ὥφθη ἐν ᾧ οὐρανῷ τὸ φωτεινὸν

τοῦ

τηείου ϛαυρου τὸ ξύλον φωζομένης. ϗ αὖθις δὲ τῶν ἰουδαίων ἐθνῶν ϛαυρὸν ἐπεπλήρωτο, ὄχι ἕνα μόνον φωζομένων, ἀλλ' ὑπὸ μυριάδων καθεσκιασμένων χριστοῦ. ταῦτα οἱ μὲν θεοὶ θεσπίζουσι μύθοι, ϗ ταῖς θεληκάτοις μάστιξιν ὀρρωδήσαντες, ἀπέστρεψάν τε ϗ τὰ οἰκεῖα κατέλαβον, θεὸν ὁμολογοῦντες τὸν ὑπὸ τῶν ϗρόνων τῷ ξύλῳ προσηλωθέντα. ταῦτα ἤκουσε μὲν ἰουλιανός, ᾠδὰ πόθεν ἦδε, ᾧ δὲ φαρᾶ ᾠδαπλησίως τὴν καρδίαν ἐσκλήρυνεν.

Ἐπειδὴ δὲ πέρασε τὸν κωνσταντίου πυθόμενοι τελευτὴν ἐθαῤῥήσαμεν ϗ εἰς τοὺς καζ
ῥωμαίων ὅρους ἀφίκοντο πόλεμον προσαγείλαντες, ἔδοξεν αὐτῷ στρατείαν τὸν ϗραϊανὸν, τὴν ταύτης ὠκὶ ἔχοντι προσμαχον. πέμψας δὲ εἰς δελφοὺς, ϗὶ δῆλον, ϗ δωδώνην, ϗὶ τὰ λοιπὰ χρηστήρια, εἰ χρὴ ϗραϊανὸν ἐπιτρώτα τοῖς μάντεσι. οἱ δὲ ϗ ϗραϊανὸν ἐκέλευον, ϗὶ ὑπισχνοῦντο τὸν νίκην. ἕνα δὲ τῶν χρησμῶν εἰς ἔλεγχον τοῦ ψεύδους ἐνθήσω τῇ συλλαφῇ. ἔστι δὲ τοιοῦτον. νῦν πρῶτος ὡρμήθην θεοὶ νίκης ἐλπίσας κομίσασθαι, ᾠδὲ θνητὸς ποταμῷ. τῶν δ' ἐγὼ ἡγεμονεύσω δουρὸς πολεμόκλονος ὄρνις. τὸ μὲν οὖν τῶν ἐπῶν καταγέλαστον κωμῳδεῖτωσαν οἱ λόγιον θεὸν ϗὶ τῶν μουσῶν ἀρχηγέτιν τὸν πύθιον ὀνομάζοντες. ἐγὼ δὲ αὐτοῦ τὸ ψεῦδος δείξω τοῦ ἐξηπατημένου ὀδυσσέως. ἦκα δὲ ποταμὸν τὸν πηχυν ὠνόμασεν, ἐπειδὴ ἔστιν αὐτῷ θνητὸν ὁμώνυμον. ἔστι δὲ ὄχι τῶν ἀρμενίων ἀναβλυστάνων ὀρῶν ϗὶ ῥέων ἰῆς ἀσσυρίας, εἰς τὸν περσικὸν εἰσβάλλει κόλπον. ὑπὸ τούτων ὁ δείλαιος βουκολητεὶς τῶν χρησμῶν, ϗὶ τὴν νίκην ὠνειροπόλει, ϗ μὴν τὴν περσικὴν μάχην τὸν πρὸς τοὺς γαλιλαίους ἐφαντάζετο πόλεμον. τοὺς δὲ χριστιανοὺς γαλιλαίους ὠνόμαζεν, ἀτιμίαν αὐτῶν ὄχι τῆς προσηγορίας προσάπτων ἡγεμόνικος. ἔδει δὲ αὐτὸν σκοπῆσαι λόγοις ἐντεθραμμένον, ὡς ἦκιστα δόξῃ λυμαίνεσθαι προσηγορίας ἐνδιαγῆ. οὐδὲ γὰρ εἰ ϗφεσίτης ὠνομάσθη κριλλας, ϗὶ φάλαρις ὁ πυθαγόρας προσηγορεύθη, λώβης δὴ μετέχον ἑνὸς ὄχι τῆς τῶν ὀνομῶν μεταβολῆς, οὐδὲ γε εἰ ὁ νηρεὺς θερσίτης ὀπτικληθεὶς, ἀπώλεσεν δὴ ὁ πρὸ τῆς φύσεως ἐδέξατο κάλλος. ἀλλὰ τούτων οὐδὲν ὁ ταῦτα πεπαιδευμένος εἰς νοῦν λαβὼν ὄχι τὸ ὕδατι μόθεν ἡμῖν ἀχθοφορούσης προσηγορίας πημαίνειν ἡμᾶς ὑπέλαβε, ϗ τῇ τῶν χρησμῶν ψευδολογίᾳ πιστεύσας, ἠπείλησε τὴν ἐκκλησίαις ἐνιδρύσας τὸν δαίμονος τὸν ἀκολάστου τὸ εἴδωλον.

Μετὰ τούτων ὃ ἀπάρας τὴν ἀπειλὴν, ὑφ' ἑνὸς ἀνδρὸς ἐν περσίᾳ κατηγωνίσθη. ἔστι μὲν ὁ ἀνὴρ, ϗὶ ἄλλως μὲν προφανὴς ἐτύγχανεν ὤν. τῶν γὰρ αὐτόθι πολιτευομένων ἡγεῖτο. προφανέστερον δὲ αὐτὸν ὁ ζῆλος ἀπέδειξε. τὸν γὰρ ὑὸν θεασάμενος εἰς τὸν ὕστερον ἀναβάσαν ἀσέβειαν ἐξοπλίσαντα, ἐξήλασε τῆς οἰκίας ϗ σαφῶς ἀπεκήρυξεν. ὁ δὲ ἐν τῷ πελαίζοντι τῇ πόλει ϗαθμῷ ᾧ βασιλεῦσι προσῆγεν, τὸν τε οἰκεῖον γνώμιον ϗ τὸν τοῦ παιδὸς ἐδήλωσεν ἀποκήρυξιν. ὁ δὲ ἡσυχίαν ἄγειν ᾧ νεωτέρῳ προσέταξε, καταλλάξειν ἐπαγόμενος τὸν πατέρα. ὅπερ δὲ ἀφίκετο εἰς τὸν βέροιαν, τοῖς ἐν τέλει ϗ ἀξιώμασι συνεκάλεσεν ἧς ἔσεσθαι. ἐν οἷς τούτοις ἦν ϗ ὁ τούτου πατήρ. τοῦτον δὲ μετὰ τοῦ παιδὸς εἰς τὸ αὐτὸ συβάδα καλεσκηθῆναι προσέταξε. τοῦ δὲ ἀρίστου μεζόνως ἔφη πρὸς τὸν πατέρα, οὐ δίκαιον εἶναί μοι δοκεῖ διαίζειν γνώμιον ἑτέρως ἐκκλινομένῳ, ϗ μετάγειν μὴ βουλομένῳ εἰς ἕτερα. μὴ δὴ οὖν βιάσῃ τὸν παῖδα τοῖς σοῖς δόγμασιν ἀκολουθεῖν οὐ

βουλόμενον. οὐδὲ γὰρ ἐγὼ σὲ, ἔφη, βιάζομαι τοῖς ἐμοῖς ἕπεσθαι, καίτοι μάλα ῥᾳδίως ἀναγκάσαι δυνάμενος. ὁ δὲ τῇ περὶ τὰ θεῖα πίστει τὸν λογισμὸν παραθήξας, περὶ τούτου ἔφη ὦ βασιλεῦ τοῦ ἀλάστορος λέγεις τοῦ θεομισοῦς καὶ τὸ ψεῦδος τῆς ἀληθείας προελομένου; ὁ δὲ πάλιν τὸ τῆς πρᾳότητος περιθεὶς προσωπεῖον, παῦσαι, ἔφη, ἄνθρωπε λοιδορούμενος. καὶ πρὸς τὸν νέον ἀποκλίνας τὸ πρόσωπον, ἐγώ σου, ἔφη, φροντιῶ, ἐπειδὴ σοῦ τὸν πατέρα δρᾶσαι τοῦτο οὐκ ἔπεισα. τοῦδε μέντοι τοῦ διηγήματος οὐ μάτην ἐμνήσθην, ἀλλὰ δεῖξαι βουλόμενος, οὐ μόνον τῶν θαυμασίου ἀνδρὸς τὴν ἀξιάγαστον παῤῥησίαν, ἀλλ' ὅτι καὶ πλεῖστοι τῆς ἐκείνου κατεφρόνησαν δυναστείας.

κγ Καὶ γὰρ ἐν ἀντιοχείᾳ ἀνὴρ τὶς πάλιν ἄριστος παιδαγωγεῖν μειράκια πεπιστευμένος, συνήθης μὲν ἦν ὡς πλείονων λόγων ἢ κατὰ παιδαγωγὸν μεταχὼν, τῷ τηνικαῦτα τῶν διδασκάλων ἡγουμένῳ. λιβάνιος δὲ ἦν ὁ ἐν σοφισταῖς πολυθρύλητος. δυσσεβὴς δὲ οὗτος ὢν καὶ τὴν νίκην προσμένων, καὶ τὰς ἰουλιανοῦ φαντασίαζόμενος ἀπειλὰς, ἤρετο τὸν παιδαγωγὸν κωμῳδῶν τὰ ἡμέτερα, τί ποιεῖ, λέγων, τοῦ τέκτονος ὁ υἱός. ὁ δὲ τῆς θείας πλησθεὶς χάριτος, προείρηκε τὸ μετ' ὀλίγον ἐσόμενον. γλωσσόκομον γὰρ ἔφη σοφιστὰ ὁ τοῦ παντὸς κατασκευάζει δημιουργὸς, ὃν σὺ κωμῳδῶν, τέκτονος υἱὸν προσηγόρευσας. ὀλίγων δὲ διελθουσῶν ἡμερῶν ὁ τοῦ ἀλάστορος ἐκεῖνος θάνατος ἐμηνύθη, καὶ ἐν γλωσσοκόμῳ κείμενος ἐκομίσθη, καὶ τῶν ἀπειλῶν ὁ κόμπος μάταιος ἀπεφάνθη, καὶ ὁ θεὸς ἐδοξάσθη.

κδ Καὶ ὁ τῶν ἀσωμάτων δὲ τὸν βίον ἐν σώματι μιμησάμενος, ἰουλιανὸν λέγω, τὸν σάββαν ἐπίκλην τῇ σύρων φωνῇ προσαγορευόμενον, οὗ τὴν πολιτείαν ἐν τῇ φιλοθέῳ συνεγράψαμεν ἱστορίᾳ, σπουδαιότερον τῷ θεῷ τῶν ὅλων τὴν ἱκετείαν προσέφερε, τὰς τοῦ δυσσεβοῦς ἐκείνου μεμαθηκὼς ἀπειλάς. κατ' ἐκείνην δὲ τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἐκεῖνος ἐδέξατο τὴν σφαγὴν, οὗτος ταύτην προσευχόμενος ἔγνω, καίτοι πλείονων ἢ εἴκοσι σταθμῶν ἐκ τοῦ φροντιστηρίου μέχρι τοῦ στρατοπέδου ἀριθμουμένων. φασὶ δὲ αὐτὸν ποτνιώμενον καὶ τὸν φιλάνθρωπον ἀντιβολοῦντα δεσπότην, ἐπισχεῖν μὲν ὀξαπίνης τὴν τῶν δακρύων φορὰν, διαχυθῆναι δὲ καὶ θυμηδίας πλησθῆναι, καὶ γανωθῆναι τὸ πρόσωπον, καὶ τοῦτο μηνύσαι τὴν τῆς ψυχῆς ἡδονήν. ταύτην οἱ σϋνηθέστεροι τὴν μεταβολὴν αὐτοῦ θεασάμενοι, μηνύσαι σφίσιν ἱκέτευσαν τῆς εὐφροσύνης τὴν ἀφορμήν. ὁ δὲ τὴν σὺν ἔφη τὸν ἄγριον τὸν τοῦ ἀμπελῶνος τοῦ θείου πολέμιον, δίκας εἰσπεπρᾶχθαι τῶν εἰς τοῦτον ἀδικημάτων, καὶ κεῖσθαι νεκρὸν, τῆς ἐπιβουλῆς πεπαυμένον. ταῦτα μεμαθηκότες ἐχόρευον ἅπαντες, καὶ τῷ θεῷ τὸν χαριστήριον προσέφερον ὕμνον. ἔγνωσε δὲ καὶ παρὰ τῶν τὴν ἐκείνου τελευτὴν μεμηνυκότων, αὐτὴν εἶναι καὶ τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ὥραν, καθ' ἣν ἀνῃρῆσθαι τὸν ἀλιτήριον ὁ θεῖος ἐκεῖνος πρεσβύτης ἔγνω τε καὶ προείρηκε.

κε Τὴν ἐκείνου δὲ ἀβουλίαν σαφέστερον ὁ θάνατος ἔδειξε. διαβὰς γὰρ τὸν ὁρίζοντα ποταμὸν ἀπὸ τῆς πρόσων τὴν ῥωμαίων ἡγεμονίαν, καὶ τὴν στρατιὰν διαβιβάσας, ἐνέπρησε παραυτίκα τὰ σκάφη, πολεμεῖν ἀναγκάζων, οὐ πείθων τοὺς στρατιώτας. οἱ δὲ ἄριστοι στρατηγοὶ ἀναπιμπλάναι προθυμίας τοὺς ἀρχομένους εἰώθασι, κἂν ἀθυμοῦντας ἴδωσι, ψυχαγωγοῦσι καὶ ταῖς ἐλπίσιν ἐπαίρουσιν. οὗτος δὲ τὴν

ἀγαθὴν

ἀγαθὼ διὰ τὸ ἀπέκοψεν ἡ πίστα τῆς ἐπῳδοῦ τὴν ἀμαθίαν ἐμαρήσας. ὡς δὲ τούτοις δέον πόνον ἔθεν ποείζθν τὲ καὶ κομίζθν τοῖς γραικώταις τὴν ἀναλγησίαν ἐφίω. ὁ δὲ ὄφις ἐστ, οὔτε ἐκ τῆς οἰκείας ταύτην ὡς θέσταξεν φέρεσθαι, οὔτε τὴν πολεμίαν κτίζόμενος πρᾶξαι τ' ἀφθονίαν. καθαπτῶν γὰρ τὴν οἰκουμένην, διηει τ' ἔρημον. ἐνταῦθ δὴ καὶ πολὺ καὶ ὄφεως οἱ γραικῶται ἀσπάζονται, ἐκ τῆς πορείας ἡγεμόνας οὐκ ἐχθίστες, ἀλλ' ἐν ἐρήμῳ χώρᾳ πλανώμενοι, τ' τ' ὄφεως βασιλέως ἔγνωσ ἀδουλίαν. ὀλοφυρόμενοι δὲ καὶ ξένοντες, δεῖν ὀξατίνης κείμενον τραυματίαν τὸν καὶ τοῦ πεποικότος λυτήσασθαι, καὶ τὸν ἄρεα τ' πολεμόκλονον ὀπίσσω οὐ γενόμενον καὶ τὴν τοξίαν τὸν ἀψευδῆ μεμιλλασάμενον, καὶ τὸν τερπικέραυνον καὶ τοῦ κτείναντος τοῖς κεραυνοῖς οὐ χρησάμενον, καὶ ὃν κόμπον τῶν ἀπειλῶν ἐρριμμένον εἰς ἔδαφος. τὸν μὲν τὴν δικαίαν ἐκείνῃ ἐπενεγκόντα πληγὴν, ὑπὸ εἷς ἔγνω μέχρι ἐ τήμερον. οἱ δὲ λοιποὶ μὲν ἅπαντα τῶν ἀοράτων ταύτην αὐτῷ ἐπενηνοχέναι φασίν. οἱ δὲ ὧν νομάδων ἕνα τῶν ἰσμαηλιτῶν καλουμένων. οἱ δὲ ἕνα γραικῶτην, ἀφ' τὸν λιμὸν καὶ τ' ἔρημον δυχερᾶναι. ἀλλ' εἴτε δι' ἄθεφτος εἴτε ἄγελος ὥσε ὁ ξίφος, δῆλον ὅτι ὃς τοῦτο δέδρακε, τῷ θείου νεύματος ὑπουργὸς ἐγεγόνει. ἐκεῖνον δὲ φασὶ δεξάμενον τ' πληγὴν, διὰ πλῆσαι τ' χεῖρα τ' αἵματος, καὶ τοῦτο ῥίψαι εἰς τ' ἀέρα καὶ φᾶναι, νενίκηκας γαλιλαῖε, ἐ καὶ τῶν τὴν νίκην ὁμολογῆσαι, καὶ τ' βλασφημίαν τελμῆσαι. ὅτως ἐμβρόντητος ἰῶ. μὴ ὁ τ' σφαγὴν, αἰ τ' ἐκείνου γοητείας ἐφωράθησαν μαγγανείαι.

Κάραι γὰρ πόλις ἔστιν ἔτι ἐ νεῶ ἔχουσα τῆς ἀσεβείας τὰ λείψανα. ἀφ' ταύτης ὁ μάταιος τὴν πορείαν ποιούμενος, τ' γὰρ ἔδεσμα ὡς ἀσεβείᾳ κοσμουμένῃ ἀώνυμον καθαλλόμενον, εἰς τ' ὧδὰ τ' δυατεβῆ ἡμώμενον σηκὸν εἰσελθών, καὶ ἵνα ἐν τούτῳ ὢν τῆς κοινωνοῖς τοῦ μύσεις ὑπιτελέσας, κλεῖθρα καὶ σήματα τ' θύρας ἐπέθηκε, καὶ ἵνας ταύτας ὡς θεοστερδύην ὡς θέσταξε γραικώτας, μηδένα εἴσω τῶν θυρῶν γενέσθαι μέχρι τῆς ἐπῳδοῦ κελεύσας. ἐπεὶ δὲ ὁ θάνατος ἀπηγγέλθη, καὶ ἀσεβὴς βασιλεία τὴν δυατεβῆ διεδέξατο, εἴσω γενόμενοι τ' σηκοῦ, δεῖν τὴν ἀξιάγαστον τ' βασιλέως ἀνδρίαν τε καὶ σφίγα, καὶ ὡς τούτοις ἀσεβέσθν. εἶδον γὰρ χώασμα ἐκ τῶν τειχῶν ἠωρημένον, ἐκ τελαμώνας ἔχον τὰς χεῖρας, ἧς ἀναχείρας ὁ ἀγιτήριος τ' γαστέρα, τ' νίκην δὴ πουθε τ' κ' ὡρῶν ἀφ' τῶ ἥπατος ἔγνω. τοῦτο μὲν οὖν ἐν κάραις ἐφωράθη τὸ μῦσος. κζ

Εν ἀθλιοχείᾳ δὲ πολλὰς μὲν κιβωτοὺς ἐν τοῖς βασιλείοις, κεφαλῶν ἀνθρώπων πεπληρωμένας ἀρῆσθαι φασὶ, πολλὰ ὁ φρέατα ὁμοῦ ἀνάπλεα νεκρῶν. τοιαῦτα γὰρ τῶν δυσφυμῶν θεῶν τὰ μαθήματα. ἡ δὲ ἀθλιόχου πόλις τὴν ἐκείνου μεμαθηκυῖα σφαγὴν, δημοθοινίας ἐπετέλει καὶ πανηγύρεις. καὶ οὐ μόνον ἐν τ' ἐκκλησίαις ἐχόρδυον καὶ τοῖς μαρτύρων σηκοῖς, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς θεάτροις τῶ σαυτοῦ τὴν νίκην ἐκήρυττον, καὶ τοῖς ἐκείνου μαιμάσιν ἐπετώθαζον. ἐγὼ ὁ καὶ τ' ἀξιάγαστον τῶν ἀθλιοχέων ἦσω φωνὴν, ἵνα καὶ τοῖς μθ' ἡμᾶς ἐστομωμένοις ἡ ταύτης φυλακτὴ μνήμη κοινὴ γὰρ πάντες ἐσόων, ποδ σα τὰ μαντεῖα μάξιμε μορέ, ἐνίκησεν ὁ θεὸς καὶ ὁ χρισὸς αὐτοῦ. κη

Μάξιμος γὰρ ἦν ἐκ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ, φιλοσοφίας μὲν σχῆμα φέρι-

χείμθυος, ζοητεία ὁ χρώμθυος, καὶ τοσελέγκτα μθήονα σεμνυνόμθυος. ὅλι ὁ ἀμ-
βιοχεῖς τοῦ τῆς μεγίστης ξιωσείδος πέτρου καὶ παύλου τὰ θεῖα δόξάμθυοι δόγ-
ματα, καὶ θερμῶς τὸν τῶν ὅλων δεσπότιν καὶ Σωτῆρα ποθοιῶντες, ἐδελυπόμθυοι ἀεὶ τὸ
ἄξιον λήθης ἰουλιανὸν διετέλεσαν, καὶ αὐτὸς ἐκεῖνος ἔφη σαφῶς. διὰ τοῦτο, καὶ
λόγον συνέγραψε κατ' αὐτῶν, καὶ μισοπώνηρας τούτους ὠνόμασεν. ἐγὼ δὲ τὸ ὑπὲ
τῆ τελθλῆ τῶ τυραννου χορείαν, τέλος ὑπιθήσω τῆ συγγραφῆ. οὐ γὰρ ὅσιον ὑπέ-
λαβον ἀσεβῆ συνάψαι βασιλεία τῶ δυσεβῆ διωγμοῦ.

Τάδε περιέχει τὸ ἐκκλησιαστικῆς ἱστορείας λόγος οθ'.

α' Περὶ τῆς ἰωβιανοῦ βασιλείας καὶ ἀσεβείας.
β' Περὶ τὸ ἐπανόδου τοῦ ἁγίου ἀθανασίου.
γ' Επιστολὴ συνοδικὴ παρὰ τὸν βασιλέα ἰωβιανὸν γραφῆσα περὶ τὸ πίστεως παρὰ
τῶ ἁγίου ἀθανασίου.
δ' Περὶ τῶν ἀποδοθέντων σιτηρεσίων τῆ ἐκκλησίας.
ε' Περὶ τῆς τοῦ βασιλέως τελθτῆς.
ϛ' Περὶ τῆς τῶ βαλεντινιανοῦ βασιλείας, καὶ ὅπως βαλεντα τὸν ἀδελφὸν κοινωνὸν ἐ-
ποιήσατο.
ζ' Περὶ τῆς ἀμβροσίου τῶ ἐπισκόπου μεδιολάνων χειροτονίας.
η' Επιστολὴ τῶ βασιλέως βαλεντινιανοῦ, καὶ βάλεντος περὶ τῶ ὁμοουσίου γραφῆσα παρὰ
τῶν ἀσιανῶν διοίκησιν.
θ' Συνοδικὸν τὸ ἐν ῷ ἰλλυρικῷ σύναθροισις ζυνόδου, περὶ τὸ πίστεως.
ι' Περὶ τῆς τῶν αὐδιανῶν αἱρέσεως.
ια' Περὶ τὸ τῶν μεσαλιανῶν αἱρέσεως.
ιβ' Τίνα εἶπον ὁ βάλης ἐξέκλινεν εἰς τὴν αἵρεσιν.
ιγ' Οπως τοὺς ἀρειανὴ ἀφελάμπονθας τῶν ἐπισκόπων, ἐξώεσε.
ιδ' Περὶ ἀσεβίου τῶ ἐπισκόπου γαζαίων καὶ μάκρου τῶ πρεσβυτέρου τῶ ἀμάκ-
χίου τοῦ ἀγκύρου.
ε' Περὶ τοῦ γαζαίων ἀσεβεσάνου ζήλου.
ις' Περὶ τῶ ἁγίου βαρσοῦ τοῦ ἐπισκόπου ἐδέσης, καὶ τῶν ζηῶ αὖτις ἐξοριαθέν-
των κληρικῶν.
ιζ' Περὶ τῶ ἐν ἐδέσῃ γλυκερίου διωγμοῦ.
ιη' Περὶ ἀπολλίου τῶ παρθενίους τῶν ἐδεσηνῶν πρεσβυτέρων.
ιθ' Περὶ τῶ ἁγίου βασιλείου τῶ καισαρείας ἐπισκόπου, καὶ ὧν κατ' αὐτὸν γεγονοτῶν
ὑπὸ οὐάλεντος καὶ μοδέστου ὑπάρχου.
κ' Περὶ τῶ ἁγίου ἀθανασίου τελθτῆς καὶ τῆς πέρσου χειροτονίας.
κα' Περὶ τῆς ἐκκλησῆς πέρσου, καὶ εἰσαγωγῆς λουκίου τῶ ἀρειανοῦ.
κβ' Εκ τῆς ἐπισκοπῆς πέρσου ἀλεξανδρείας διήγησις περὶ τῶν ἐν ἀλεξανδρεία συμβαν-
των ὑπὸ λουκίου
κγ' Περὶ μαβίας τὸ ἀρχηγοῦ τῶν σαρακηνῶν, καὶ τὸ μωϋσέως τῶ μονάζοντος χειροτονίας.

Περὶ τῶν

Περὶ τῶν ἐν κωνσταντινουπόλει τολμηθέντων. κδ'
Ὅπως φλαβιανὸς καὶ διόδωρος τὴν ἐν αὐτιοχείᾳ ὧν ὀρθοδόξων συνεκρότουν ἐκκλησίαν. κε'
Τὰ κατὰ τὸν ἅγιον ἀφραάτην τὸν μονάζοντα. κϛ'
Τὰ κατὰ τὸν ἅγιον αὐτώνιον τὸν μέγαν. κζ'
Τίνες αἴρεσι μονάζοντες κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν διέπρεψαν. κη'
Περὶ διδύμου τοῦ ἀλεξανδρέως καὶ ἐφραὶμ τοῦ σύρου. κθ'
Τίνες ἐν τῇ ποντικῇ καὶ ἀσιανῇ διέπρεπον ἐπίσκοποι κατὰ τοῦτον τὸν καιρόν. λ'
Περὶ τῶν παρὰ οὐάλεντος τῷ μεγάλῳ βαλεντινιανῷ περὶ τοῦ πολέμου γραφέντων, καὶ ὧν παρ' ἐκείνου πίστεως ἀντιγραφέντων. λα'
Περὶ τῆς τερεντίου κόμητος εὐσεβείας. λβ'
Περὶ τῆς τραϊανοῦ τοῦ στρατηλάτου παρρησίας. λγ'
Περὶ ἰσαακίου τοῦ ἐν κωνσταντινουπόλει μονάζοντος. λδ'
Περὶ τῆς βρετανίωνος τοῦ σκυθίου ἐπισκόπου παρρησίας. λε'
Περὶ τῆς κατὰ γότθων βάλεντος στρατείας, καὶ ὅπως ἔτισε τῆς ἀσεβείας δίκας. λϛ'
Πόθεν οἱ γότθοι τῆς ἀρειανικῆς μετέλαχον πλάνης. λζ'

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΘΕΟδωρίτου ἐπισκόπου κύρου λόγος δ'. κεφ. α'

Μετὰ δὲ τὴν ἰουλιανοῦ σφαγὴν, συνελθόντες σὺν τοῖς ὑπάρχοις οἱ στρατηγοὶ, ἐβουλεύσαντο τίνα χρὴ τὴν βασιλείαν παραλαβεῖν, καὶ τήν τε στρατιὰν ἐν τῇ πολεμίᾳ διασῶσαι, τά τε ῥωμαίων ἀναῤῥῶσαι πράγματα ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς ὄντα, τὸ δὴ λεγόμενον, διὰ τὴν τοῦ κατοιχομένου θρασύτητα. τούτων δὲ περὶ τούτων βουλευομένων, ἡ στρατιὰ συνα θροισθεῖσα κατὰ ταὐτὸν, ἰωβιανὸν ἐξῄτησε βασιλέα, οὔτε στρατηγὸν ὄντα, οὔτε τῶν μετ' ἐκείνους· ἐπίσημον δὲ ἄνδρα, καὶ περιφανῆ, καὶ πολλῶν ἕνεκα γνώριμον. σῶμα τὲ γὰρ μέγιστον εἶχε, καὶ ψυχὴν μεγαλόφρονα, καὶ ἀριστεύειν ἐν πολέμοις εἰώθει, καὶ ἐν τοῖς ἀγῶσι τοῖς μείζοσι. παρρησίᾳ γὰρ κατὰ τῆς ἀσεβείας χρησάμενος, τοῦ τυράννου τὴν δυνα στείαν οὐκ ἔδεισεν, ἀλλὰ κατὰ τὴν προθυμίαν, τοῖς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν μάρτυσι συνετέτακτο. τότε δὴ οἱ στρατηγοὶ, τῆς στρατιᾶς τὴν συμφωνίαν, θείαν ψῆφον ὑπολαβόντες, ἤγαγον εἰς μέσον τὸν πάντα ἄριστον ἄνδρα ἐκεῖνον, καὶ βῆμα σχεδιάσαντες ὑψηλὸν, ἔστησαν ἐπὶ τούτου. εἶτα πάντων αὐτῷ τὰ βασιλικὰ προσενηνοχότων προσρήματα, καὶ αὔγουστον προσαγορευσάντων καὶ καίσαρα, τῇ συνήθει παρρησίᾳ χρησάμενος ὁ ἀξιάγαστος ἐκεῖνος ἀνὴρ, καὶ μήτε τοὺς ἄρχοντας δείσας, μήτε τῶν στρατιωτῶν τὴν ἐπὶ τὰ χείρω μεταβολὴν, οὐ δύναμαι, ἔφη, χριστιανὸς ὢν τῶν τοιούτων ἄρχειν, οὐδὲ τῆς ἰουλιανοῦ στρατιᾶς βασιλεύειν, πονηρὰ

παιδευθείσης μαθήματα. οἱ γὰρ τοιοῦτοι, τῆς θείας προνοίας γεγυμνωμένοι, ἀ-
δήλωτοι καὶ ἀπίχαρτοι τοῖς πολεμίοις γενήσονται. τούτων ἀκούσαντες τῶν λόγων
οἱ στρατιῶται, κοινῇ ἀφῆκαν φωνήν. μὴ ἐνδιάσῃς ὦ βασιλεῦ, μὴ δὲ τὴν ἡμε-
τέραν ὡς πονηρὰν φύγῃς ἡγεμονίαν. χειστιανῶν γὰρ βασιλεύσῃς, καὶ μαθήμα-
σιν εὐσεβέσι σύντεθραμμένων. οἱ μὲν γὰρ ἐν ἡμῖν πρόπαπποι καὶ τῆς κωνσταντίνου
διδασκαλίας ἀπήλαυσαν. οἱ δὲ μετ' ἐκείνους, τῶν κωνσταντίου μελέταις παι-
δευμάτων. τούτου δὲ τοῦ τεθνεῶτος, ὀλίγος τῆς ἡγεμονίας ὁ χρόνος καὶ οὐχ' ἱκα-
νὸς οὐδὲ τοῖς ἐξηπατημένοις ἐνιδρῦσαι τὴν λώβην.

βζ Ἐπὶ τούτοις ἡδεὶς ὁ βασιλεὺς τοῖς λόγοις ἐβουλεύετο λοιπὸν περὶ τῆς τῶν κοι-
νῶν σωτηρίας, καὶ ὅπως ἐκ τῆς πολεμίας ἀπημαυρῶν ἀπαλλάξει τὴν στρατιάν.
οὐκ ἐδεήθη δὲ βουλευμάτων πολλῶν, ἀλλὰ τῶν τῆς εὐσεβείας αστερμὲν ἐρρύγη-
σε τοῖς καρποῖς. τοιαῦτα γὰρ τὴν οἰκείαν ἔδοξε προμηθῆναι ὁ ὧν ὅλων θεός, ἐν
τῷ φαινομένῳ ἔλυσεν ἀπορίαν. τῷ γὰρ τούτου βασιλείαν, ὁ πρόσθεν μεμαθη-
κὼς βασιλεὺς, πρέσβεις ἀπέστειλεν ὑπὲρ εἰρήνης πρεσβευσομένους. εἶτα ἔφασκε
τοῖς στρατιώταις ἀξιέπεμπτον, καὶ ἀγορὰν αὐτοῖς ἐν τῇ ἐρήμῳ γενέσθαι προστά-
ξει. τελικοῦτοις δὴ οὖν ἀσπονδὰς ποιησάμενος, ἐρρωμένῳ τὴν στρατιὰν τῆς πο-
λεμίας ἐξέβαλε. πρόσθεν δὲ τῆς ὑπ' αὐτὸν βασιλευομένης γῆς ὅπλα, πρὸ
τοῦ ἔχειν νόμον καὶ τοῖς ὑπηκόοις ἐπιμίγνεσθαι ἐκ τῆς ἀξιοείας διαγορεύοντα,
καὶ τοὺς ἐκκλησίας ἀποδοθῆναι παρεκελεύσατο, τοῖς τὴν νικηφόρον πίστιν διατετη-
ρηκόσιν ἀκήρατον. ἐπέστειλε δὲ καὶ πρὸς ἀθανάσιον ἐκέλευε τὸν τούτων πρόμα-
χον τῶν δογμάτων, γράφειν αὐτῷ πρόσκαιρον, τὴν ἀκριβῆ περὶ θεοῦ θείων δι-
δασκαλίαν. ὁ δὲ τοὺς ἡγεμονικωτέρους τῶν ὑπηκόων ἀγείρας ἀντέγραψε τὴν
ἐν νικηφόρᾳ ἐκτεθεῖσαν πίστιν φυλάττειν πρόσκαιρον, ὡς τοῖς ἀποστολικοῖς συμβαί-
νουσαν δόγμασιν. ἐνθήσω δὲ καὶ τὴν ὑπισχνουμένου τῆς τῶν ὁμολογούν-
των ὠφελείας.

Τῷ δεσπότῃ καὶ φιλαδέλφῳ πρόκαπτῳ νικητῇ αὐγούστῳ ἰωβιανῷ, ἀ-
θανάσιος καὶ οἱ λοιποὶ ὑπήκοοι οἱ ζῶντες ἐκ προκοπίου πάντων
τῶν ἀπὸ τοῦ αὐγούστου καὶ θηβαΐδος, καὶ λιβύων ὑπηκόων.

γζ Πρέπουσα θεοφιλῆ βασιλεῖ φιλομαθὴς προαίρεσις καὶ πόθος τῶν οὐρανίων.
οὕτως γὰρ ἀληθῶς καὶ τὴν καρδίαν ἔχοις ἐν χειρὶ θεοῦ, καὶ τὴν βασιλείαν μετ' εἰ-
ρήνης πολλοῖς ἐτῶν περιόδοις διαπλεκόσας. θεληξάσης τοίνυν τῆς σῆς εὐσεβείας
μαθεῖν παρ' ἡμῶν, τὴν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας πίστιν, διὰ τοιούτων ὑπὸ τού-
του τοῦ κυρίου, ἐβουλευσάμεθα πάντων μᾶλλον, τὴν παρὰ τῶν πατέρων ὁμολο-
γηθεῖσαν ἐν νικηφόρᾳ πίστιν ἐπομνῆσαι τὴν θεοσέβειαν. ταύτην γὰρ ἀθετήσαν-
τες ἕνες, ἡμῶν μὲν ποικίλως ἐπεβούλευσαν, ὅτι μὴ ἐπειθόμεθα τῇ ἀρειανῇ αἱρέσει.
ἄλλοι δὲ γεγόνασιν αἱρέσεως καὶ χισμάτων τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας. ἡ μὲν ἀγνὴς καὶ
εὐσεβὴς, εἰς τὸν κύριον ἡμῶν ἰησοῦν χριστὸν πίστις, φανερὰ πᾶσι καθέστηκε καὶ ἐκ
τῶν θείων γραφῶν γινωσκομένη τε καὶ ἀναγινωσκομένη. ἐν ταύτῃ γὰρ οἱ ἅ-
γιοι τελεσθέντες ἐμαρτυρήθησαν καὶ νεῦ ἀνηγμένοι εἰσὶν ἐν κυρίῳ. ἔμεινεν δὲ
ἀεὶ ἡ πίστις ἀδιαπτωτὸς ἀλλαβὴς, εἰ μὴ πονηρίαν τινῶν αἱρετικῶν προσλαβοῦσα
ἐτόλμησεν. ἔρις γάρ τις καὶ σοὶ αὐτῷ, διαφθεῖραι ταύτην καὶ ἀσεβῆσαι κατ'

αὐτῆς

αὐτῆς ἐπεισαγαγεῖν ἐπεχείρησαν, φάσκοντες ὀξ οὐκ ὄντων, καὶ κτίσμα, καὶ ποίημα, καὶ τρεπτὸν εἶναι τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ. πολλοὺς τὲ ἐν τούτοις ἠπάτησαν· ὥς τε καὶ τοὺς δοκοῦντας εἶναί τι, συναπαχθῆναι αὐτῶν τῇ δυσφημίᾳ. καὶ φθάσαντες μὲν οἱ ἅγιοι πατέρες ἡμῶν, συνεχθόντες, ὡς προείπομεν, ἐν τῇ κατὰ νίκαιαν συνόδῳ, τὴν μὲν ἀρειανὴν αἵρεσιν ἀνεθεμάτισαν. τὴν δὲ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας πίστιν ὡμολόγησαν ἐγγράφως, ὥς τε ταύτης πανταχοῦ κηρυττομένης, ἀποσβεσθῆναι τὴν ἀναφθεῖσαν αἵρεσιν παρὰ τῶν αἱρετικῶν. ἦν μὲν οὖν αὕτη πανταχοῦ κατὰ πᾶσαν ἐκκλησίαν γινωσκομένη τὲ καὶ κηρυττομένη. ἀλλ' ἐπεὶ τὴν ἀρειανὴν αἵρεσιν ἀνανεῶσαι βουλόμενοι, τινὲς μὲν αὐτὴν τὴν ἐν νικαίᾳ παρὰ τῶν πατέρων ὁμολογηθεῖσαν πίστιν τετολμήκασιν ἀθετῆσαι, τινὲς δὲ σχηματίζονται ὁμολογεῖν αὐτὴν, τοῦ δὲ ἀληθείαις ἀρνοῦνται παρερμηνεύοντες τὸ ὁμούσιον, καὶ οὗτοι βλασφημοῦντες τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐν τῷ φάσκειν αὐτοὺς κτίσμα εἶναι καὶ ποίημα διὰ τοῦ υἱοῦ γεγονός, ἀναγκαίως θεωρήσαντες τὴν ἐκ τῆς τοιαύτης βλασφημίας βλάβην γιγνομένην κατὰ τῶν λαῶν, ἐπιδοῦναι τῇ σῇ εὐσεβείᾳ τὴν ἐν νικαίᾳ ὁμολογηθεῖσαν πίστιν ἐσπουδάσαμεν, ἵνα γνῷ σου ἡ θεοσέβεια μεθ' ὅσης ἀκριβείας γέγραπται, καὶ ὅσον πλανῶνται οἱ παρ' αὐτὴν διδάσκοντες. γίνωσκε θεοφιλέστατε αὔγουστε, ὅτι αὕτη μὲν ἡ ἐξ αἰῶνος κηρυττομένη. ταύτην δὲ ὡμολόγησαν οἱ ἐν νικαίᾳ συνεχθόντες πατέρες, καὶ ταύτῃ σύμψηφοι τυγχάνουσιν πᾶσαι αἱ κατὰ τόπον ἐκκλησίαι, αἵ τε κατὰ τὴν σπανίαν καὶ βρεττανίαν, καὶ γαλλίας καὶ αἱ τῆς ἰταλίας πάσης καὶ καμπανίας, δαλματίας τὲ καὶ μυσίας μακεδονίας καὶ πάσης ἑλλάδος, καὶ αἱ κατὰ τὴν ἀφρικὴν πᾶσαι, καὶ σαρδανίαν, καὶ κύπρον, καὶ κρήτην, παμφυλίαν τὲ καὶ λυκίαν, καὶ ἰσαυρίαν, καὶ αἱ κατὰ πᾶσαν αἴγυπτον, καὶ λιβύην, καὶ πόντον, καὶ καππαδοκίαν, καὶ τὰ πλησίον μέρη, καὶ αἱ κατὰ ἀνατολὰς ἐκκλησίαι, παρὲξ ὀλίγων τῶν τὰ ἀρείου φρονούντων. πάντων γὰρ τῶν προειρημένων, τῇ πείρᾳ ἐγνώκαμεν τὴν γνώμην, καὶ γράμματα ἔχομεν, καὶ οἴδαμεν θεοφιλέστατε αὔγουστε, ὅτι κἂν ὀλίγοι τινὲς ἀντιλέγουσι ταύτῃ τῇ πίστει, οὐ δύνανται πρόκριμα ποιεῖν πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ. πολλῷ γὰρ χρόνῳ βλαβέντες ἀπὸ τῆς ἀρειανῆς αἱρέσεως, φιλονεικότερον νῦν ἀνθίστανται τῇ εὐσεβείᾳ. καὶ ὑπὲρ τοῦ γινώσκειν τὴν σὴν εὐσέβειαν, καίτοι γινώσκουσαν, ὅμως ἐσπουδάσαμεν τὴν ἐν νικαίᾳ πίστιν ὁμολογηθεῖσαν ὑπὸ τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ ἐπισκόπων ὑποτάξαι. ἔστι δὲ αὕτη.

Πιστεύομεν εἰς ἕνα θεὸν πατέρα παντοκράτορα, πάντων ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων ποιητήν· καὶ εἰς ἕνα κύριον ἰησοῦν χριστὸν, τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, γεννηθέντα ἐκ τοῦ πατρὸς μονογενῆ, τουτέστιν ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς, θεὸν ἐκ θεοῦ, φῶς ἐκ φωτός· θεὸν ἀληθινὸν ἐκ θεοῦ ἀληθινοῦ· γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα· ὁμούσιον τῷ πατρὶ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, τά τε ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα, σαρκωθέντα, ἐνανθρωπήσαντα, ἀνεχθόντα, παθόντα, καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, ἀνεχθόντα εἰς τοὺς οὐρανούς· ἐρχόμενον κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς· καὶ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα. Τοὺς δὲ λέγοντας, ἦν ποτὲ ὅτε οὐκ ἦν, καὶ πρὶν γεννηθῆναι οὐκ ἦν, καὶ ὅτι ἐξ οὐκ ὄντων ἐγένετο, ἢ ὀξ ἑτέρας ὑποστάσεως ἢ οὐσίας φάσκοντας εἶναι, ἢ κτιστὸν, ἢ τρεπτὸν, ἢ ἀλλοιωτὸν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, τούτους ἀναθεματίζει ἡ ἁγία καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκ-

κλησία. ταύτῃ τῇ πίστει θεοφιλέστατε αὔξουσι ὅπι μάλιστα ἀναγκαῖον, ὡς θεία καὶ ἀποστολικὴ, καὶ μηδένα μεταξὺ αὐτῶν πιθανολογίας καὶ λογομαχίας. ὅθεν ἐποίησαν ἐξ ἀρχῆς οἱ ἀρθομανῖται, ὃς οὐκ ὄντων τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ λέγοντες, καὶ ὅτε μὲν ποτὲ ὅτε οὐκ ἦν, καὶ κτιστὸς, καὶ ποιητὸς, καὶ τρεπτὸς ἔφη. διὰ τοῦτο γὰρ, καθὰ προεῖπομεν, καὶ ἡ ἐν νικαίᾳ συνόδος ἀνεθεμάτισε τὴν τοιαύτην αἵρεσιν· τὸ δὲ τῆς ἀληθείας πίστιν ὁμολογεῖ. οὐ γὰρ ἁπλῶς ὅμοιον εἰρήκασι τὸν υἱὸν τῷ πατρὶ, ἵνα μὴ ἁπλῶς ὅμοιος θεοῦ, ἀλλ' ἐκ τοῦ θεοῦ θεὸς ἀληθινὸς πιστεύῃ. ἀλλὰ καὶ ὁμοούσιον ἔγραψαν, ὅπερ ἴδιόν ἐστι γνησίου καὶ ἀληθινοῦ υἱοῦ, ἐξ ἀληθινοῦ καὶ φύσει παρόντος. ἀλλ' οὐδὲ ἀπηλλοτριώσαν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀπὸ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ. ἀλλὰ μᾶλλον συνεδόξασαν αὐτὸ τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ ἐν τῇ μιᾷ τῆς ἁγίας τριάδος πίστει, διὰ τὸ καὶ μίαν εἶναι τὴν ἐν τῇ ἁγίᾳ τριάδι θεότητα.

ζ Τούτοις ὁ βασιλεὺς τοῖς γράμμασιν ἐντυχὼν, ἐβεβαίωσεν ἐν εἶχε περὶ τῶν θείων γνῶσιν τε καὶ διάθεσιν. καὶ νόμον ἕτερον ἔγραψε, τοῦ σίτου τὴν σωτάξιν ἀποδοθῆναι τοῖς ἐκκλησίαις κελεύσας, ἐν ὁ μέγας κωνσταντῖνος ἀπένειμεν. ἰουλιανὸς γὰρ καὶ ταύτην ἐκεκωλύκει τὴν χορηγίαν, ἅτε δὴ ὢν τοῦ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν διάδοχος μισος ἐπέσχεν εἰσφορὰς τῆς κωνσταντίνου σωτάξεως, τὸ τετιμημένον ἰδιώτου τινὸς καὶ πτωχοῦ παρασχεθῆναι προστάξει, ἱστορήσας ἀπὸ τοῦ λιμοῦ παυσαμένου τέλεον προσδοκεῖν τὸ σιτηρέσιον. τοιούτοις νόμοις τὰ τῆς βασιλείας καλλωπισμένος προοίμια, ἀπὸ τῶν ἀνιόχων ἐπὶ τὸν βόσπορον ὥρμησεν. ἐν διαδασάνῃ δὲ, κώμῃ ἣ αὐτὴ βιθυνῶν καὶ γαλατῶν ἐν μεθορίῳ κειμένῃ, τὸ τοῦ βίου τέλος ἐδέξατο, αὐτὸς μὲν μετὰ μελίστων καὶ καλλίστων ἐφοδίων ἀπάρας· τοὺς δὲ τῆς βασιλικῆς ἐκείνης ἡμερότητος γεγαμένους, ἐν ὀδυνῇ καταλιπών. οἴμαι δὲ τῶν ὅλων τὸν φυτόμιν, τὴν ἡμετέραν διηγέγκοντα πονηρίαν, καὶ δηκνύναι ἡμῖν τὰ ἀγαθὰ, καὶ τούτων ἡμᾶς πάλιν γυμνοῦν. καὶ δι' ἐκείνου μὲν διδάσκων ὡς μάλα ὑπερτῶς προέχων ἀ ἐθέλει δυνάμενος. διὰ τοῦτο καὶ διηγέγκεν ὡς οὐκ ἀξίους τῶν ἀγαθῶν καὶ ὄντι τὸν ἀμείνω βίον προσήκοντας.

ζ Τότε μὲν τὴν ἀθέμιτον τελευτὴν τοῦ βασιλέως οἱ στρατιῶται μεμαθηκότες, ἐθορύβησαν μὲν ὡς πατέρα τὸν ἀπελθόντα. σαλλουστιανὸν δὲ ἐκέλευον, τὸν τῇ ἡλικίᾳ πρεσβύτερον παραίτησιν, καὶ εἰς τὸ φεύγειν ἐκπεμφθέντα, βασιλέα προσεύχεσθαι, οὐκ ἀνδρείᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ φρονήσει, καὶ σωφροσύνῃ, καὶ δικαιοσύνῃ, καὶ μεγέθει σώματος διαφέροντα. ὅτω δὲ ἐπὶ βασιλικός τε καὶ μεγαλόφρων, ὡς τὸ στρατιᾶς πειραθείσης κοινωνὸν αὐτῷ προσλέγεσθαι τὸ βασιλέα, ἐκέλευον φωνῇ τὸ προσκυνεῖν πάντων ἀνδρῶν. ὑμέτερον ἐπὶ ὦ στρατιῶται, βασιλέως οὐκ ὄντος, ἐμοὶ δοῦναι τὸ βασιλέα τῆς ἡνίας. ὅπερ ἐγὼ ταύτην ἐδεξάμην ἐγὼ, ἐμὸν λοιπὸν οὐχ ὑμέτερον, τὸ περὶ τῶν κοινῶν διασκοπεῖσθαι προσήκει. ταῦτα τοὺς λόγους καὶ θαυμάσαντες καὶ ἐπερρωσθέντες οἱ στρατιῶται, εἰ πονηρὸν τοῖς ἐκείνου νοήμασιν ἐφυνόμενοι. ὁ δὲ τὸν ἀδελφὸν ἐκ παιδίας μεταπεμψάμενος, ὡς οὐκ ἔφυγε, κοινωνὸν ποιεῖται τοῦ βασιλέως, οὐδέπω τὸν τῶν δορυφόρων διαφορὰν εἰσδεξάμενον. καὶ τῆς οἰκίας αὐτῷ προδοὺς τὰ σκῆπτρα, καὶ μόνοι καὶ τῆς αἰγύπτου, ἑαυτῷ τὸν ὑρώμην ἀπένειμε. καὶ τὴν ἑσπέραν καλαλαβὼν, πᾶσαν αὐτῷ ἐξεπαίδευσεν ὑνομίαν, ἀπὸ τῶν

τοῦ ὑσι-

τῆς εὐσεβείας κηρυγμ^τα ἀρξάμενος. αὐξεντίου γὰρ ὃς τὴν ἀρείου μὲν εἰσεδέξατο λώβην, μεδιολάνου δὲ τὴν ἐκκλησίαν πεπιστευμένος, ἐν πλείσταις ἀπεκηρύχθη συνόδοις τὸν βίον ὑπεξελθόντος, μεταπεμψάμενος τοὺς ἐπισκόπους ὁ βασιλεὺς, τοιοῖσδε πρὸς αὐτοὺς ἐχρήσατο λόγοις. ἴστε σαφῶς, ἅτε δὴ τοῖς θείοις λόγοις ἐντεθραμμένοι, ὁποῖον εἶναι προσήκει, τὸν ἀρχιερωσύνης ἠξιωμένον, καὶ ὡς οὐ χρὴ λόγῳ μόνῳ, ἀλλὰ καὶ βίῳ τοὺς ἀρχομένους ῥυθμίζειν, καὶ πάσης ἀρετῆς ἑαυτὸν ἀρχέτυπον προτιθέναι, καὶ μάρτυρα ἔχειν τῆς διδασκαλίας τὴν πολιτείαν. τοιοῦτον δὴ οὖν καὶ νῦν τοῖς ἀρχιερατικοῖς ἐγκαθιδρύσατε θώκοις, ὅπως καὶ ἡμεῖς οἱ τὴν βασιλείαν ἰθύνοντες, εἰλικρινῶς αὐτῷ τὰς ἡμετέρας ὑποκλίνωμεν κεφαλὰς, καὶ τοὺς παρ' ἐκείνου γενομένους ἐλέγχους, ἀνθρώπους γὰρ ὄντας καὶ προσπταίειν ἀνάγκη, ὡς ἰατρικὴν ἀσπασώμεθα θεραπείαν.

Ταῦτα τοῦ βασιλέως εἰρηκότος, αὐτὸν ἡ σύνοδος ἠξίου ψηφίσασθαι, σοφόν τε ὄντα καὶ εὐσεβείᾳ κοσμούμενον. ὁ δὲ ἔφη, μεῖζον ἢ κατ' ἡμᾶς τὸ ἐγχείρημα. ὑμεῖς γὰρ τῆς θείας ἠξιωμένοι χάριτος, καὶ τὴν αἴγλην ἐκείνην εἰσδεξάμενοι, ἄμεινον ψηφίσθε. οὗτοι μὲν οὖν ὀξελθόντες κατ' ἑαυτοὺς ἐβουλεύοντο. οἱ δὲ τὴν πόλιν ἐκείνην οἰκοῦντες, ἐστασίαζον, οἱ μὲν τοῦτον, οἱ δὲ ἐκεῖνον προβληθῆναι φιλονεικοῦντες. οἱ μὲν γὰρ τῆς αὐξεντίου νόσου μετειληχότες, τοὺς ὁμόφρονας ἐψηφίσαντο· οἱ δὲ τῆς ὑγιαινούσης μοίρας, ὁμογνώμονα πάλιν ἐζήτουν ἔχειν ἡγούμενον. ταύτην ἀμβρόσιος, ὁ τοῦ ἔθνους τὴν πολιτικὴν ἡγεμονίαν πεπιστευμένος τὴν στάσιν μαθὼν, καὶ δείσας μή τι νεώτερον γένηται, τὴν ἐκκλησίαν σὺν τάχει κατέλαβεν. οἱ δὲ τῆς διαμάχης ἐκείνης παυσάμενοι, κοινὴν ἀφῆκαν φωνὴν, ἀμβρόσιον σφίσιν ὀξαιτοῦντες προβληθῆναι ποιμένα. ἔτι δὲ ἐστὶ ἀμύητος ἦν.

Ταῦτα μαθὼν ὁ βασιλεὺς προσέταξε παραυτίκα καὶ μυηθῆναι καὶ χειροτονηθῆναι τὸν ἀξιέπαινον ἄνδρα. ἤδη γὰρ αὐτοῦ πάσης μὲν στάθμης εὐθυτέραν οὖσε τὴν γνώμην, παντὸς δὲ κανόνος ἀκριβεστέρας τὰς ψήφους. ὑπέλαβε δὲ καὶ θείαν εἶναι τὴν ψῆφον, ἐκ τῆς τῶν τἀναντία φρονούντων τεκμαιρόμενος συμφωνίας. ἐπεὶ δὲ καὶ τῆς θείας τοῦ παναγίου βαπτίσματος ἀπήλαυσε δωρεᾶς, καὶ τὴν ἀρχιερατικὴν ἐδέξατο χάριν, τοῦτον ὁ πάντα ἄριστος βασιλεὺς προσενηνοχέναι λέγεται τῷ σωτῆρι καὶ δεσπότῃ τὸν ὕμνον. καὶ γὰρ τοῖς γεγενημένοις παρῆν. χάρις σοι δέσποτα παντοκράτορ καὶ σῶτερ ἡμέτερε, ὅτι ᾧδε τῷ ἀνδρὶ ἐγὼ μὲν ἐνεχείρησα σώματα, σὺ δὲ ψυχὰς, καὶ τὰς ἐμὰς ψήφους δικαίας ἀπέφηνας. ἐπεὶ δὲ ὀλίγων διελθουσῶν ἡμερῶν, ὁ θεῖος ἀμβρόσιος σὺν παρρησίᾳ πλείστῃ ᾧ βασιλεὶ διαλεγόμενος ἐπεμέμψατο τισὶν ὡς οὐκ εὖ παρὰ τῶν ἀρχόντων γεγενημένοις. ταύτην σου, ἔφη ὁ βασιλεὺς, καὶ πάλαι ᾔδειν τὴν παρρησίαν, καὶ σαφῶς ἐπιστάμενος οὐ μόνον οὐκ αὐτεῖπον, ἀλλὰ καὶ σύμψηφος τῆς χειροτονίας γεγένημαι. ἰάτρευε οὖν ὡς ὁ θεῖος ὑπαγορεύει νόμος τὰ τῶν ἡμετέρων ψυχῶν πλημμελήματα. ταῦτα μὲν οὖν ἐν μεδιολάνῳ καὶ εἶπεν καὶ δέδρακε. μαθὼν δέ τινας ἐν τῇ ἀσίᾳ καὶ ἐν τῇ φρυγίᾳ περὶ τῶν θείων ἀμφισβητοῦντας δογμ^τα, ἐν μὲν τῷ ἰλλυρικῷ σύνοδον γενέσθαι προσέταξε. τὰ δὲ παρ' ἐκείνων καὶ ψηφισθέντα καὶ κυρωθέντα τοῖς ἀμφισβητοῦσιν ὀξέπεμψε. ἐψηφίσαντο δὲ οἱ συνελθόντες τὴν ἐν νικαίᾳ πίστιν κρατεῖν. ἐπέστειλε δὲ καὶ αὐτὸς κοινωνὸν τῶν γραμμάτων τὸν ἀδελφὸν ποιησάμενος, ἐμμένειν τοῖς δε-

δομένοις προσεχύσαν. ἀναγνώσομαι δὲ καὶ τὸν νόμον ἵνα φανῶ αὐτὸν κηρύττοντα τὴν
ἀσέβειαν, ὡσαύτως καὶ τὴν τιμωκαύλα τῆς οὐδενὸς ὄντος. τὰ θεῖα δόγματα ὑμεῖς
δηλοῦτε.

Αὐτοκράτορες μέγιστοι ἀσεβέστατοι νικηταὶ αὔγουστοι, βανδαλικὸς καὶ οὐάνδαλος καὶ γοτθικὸς, ὀπτιμάτοις δημοκρατίας ἀσιανῆς, φρυγίας, καρὸς φρυγίας πακατιανῆς, ὁ κύριος χαίρειν.

ηζ Σιμώδου τιμωκαύλης συγχρωτιζούσης τῇ ἰλλυρικῷ, καὶ ζητήσεως πολλῆς γινομένης περὶ τῆς φρονήσεως λόγου, ἀπεδέξαν οἱ τεσσαρακαιδεκάτοι ὀπτιμάτοι τὸν τετράδα ὁμοούσιον πατέρος καὶ υἱοῦ ἁγίου πνεύματος. ἐν ᾧ δὲ ὅλως ἐκκλίνοντες, λῃτουργίας τὰς κατ' δίκαιον ὀπτιβαινούσας αὐτοῖς, θρησκεύσιν τὴν θρησκείαν τοῦ μεγάλου βασιλέως. κηρύττειν δὲ ταύτην προσέταξε ὁ ἡμέτερον κράτος. οὕτως νομίζει, ἵνα μὴ λέγωσι τινὲς, ὅτι ἀνέκαθεν θρησκείᾳ βασιλέως τῷ διέποντος τὴν ταύτην, μὴ ἀνεχόμενοι τοῦ ἐντελεστάτου ἡμῖν τὰ περὶ τῆς φρονήσεως. ὡς γὰρ φησι ὁ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ὅσον ὀπτίκριτον ταύτην ἔχει, ἀποδίδοσθε τὰ τοῦ καίσαρος τῷ καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. τί λέγετε ὑμεῖς οἱ ὀπτίκριτοι καὶ προσεκτῶτες τοῦ φρονήσεως λόγου, εἰ οὕτως ἔχει τὰ τῆς ἀποδείξεως ὑμῶν. οὕτω νομίζει ἀγαπῶντες ἀλλήλους, παύσασθε ἀπεχθείας ἀξιώματι βασιλέως. καὶ μὴ διώκετε τοὺς ἀκριβῶς τῷ θεῷ λῃτουργοῦντας, ὧν τὴν διαφθορὰν, καὶ πόλεμοι καταπαύουσι ὀπὶ τῆς γῆς, καὶ ἀγγέλων ἀποστατῶν ὀπιβάσις ἀποστρέφονται. καὶ πνεύματα δαίμονας φθοεμαίους ἀπεστρέφειν διὰ δεήσεως ἀσυνδιάζοντες, καὶ τὰ δημόσια κατὰ νόμους εἰσκομίζειν ἴσασι, καὶ οὐκ ἀνθιλέγουσι τῇ τοῦ κρατοῦντος ὀξουσίᾳ. ἀλλ' εἰλικρινῶς καὶ τιμῶ τοῦ μεγάλου βασιλέως ὃν θεοῦ ἐντολὴν φυλάττουσι, καὶ τοῖς ἡμετέροις νόμοις ὑποτάσσονται. ὑμεῖς δὲ ἀπειθεῖς ἐδείχθητε εἰ). ἡμεῖς μὲν ἐχρησάμεθα τῷ λόγῳ ἕως τοῦ ω. ὑμεῖς δὲ ἑαυτοὺς ἀπεδώκατε. ἡμεῖς μέντοι καθαροὺς ἑαυτοὺς ἀφ' ὑμῶν εἰ) θέλοντες, ὡς καὶ πιθανὸν ὀπὶ τοῦ ὀξετάσεως τοῦ ἐν ἡμῖν πολιτευομένου χειροῦ, μὴ θέλοντος αὐτὸν ἀνέχειν, καὶ ὑποπτοῦ τοῦ παθεῖν αὐτὸν ὃ ἐμαχήθητα ὀπισραφεὶς ὀπὶ τὰ τοῦ ἀνατολῆς μέρη, καὶ αἰτήσας ὕδωρ ὀπὶ χεῖρας, ἐνίψατο αὐτοῦ τὰς χεῖρας λέγων. ἀθῷος εἰμὶ ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ δικαίου τούτου. οὕτως καὶ ὁ ἡμέτερον κράτος ἀφ' πάντος ἐνετείλατο, μὴ διώκειν, μήτε ὀπικλύζειν, μήτε ζηλοῦν τοὺς ἐργαζομένους τὸ χωρίον τοῦ χειροῦ, μήτε τοὺς δοικηταὶς ἀπειλοῦντα τοῦ μεγάλου βασιλέως, ἵνα μὴ σήμερον μὴ, ὀπὶ τοῦ ἡμετέρου κράτους αὔξειν δόξητε καὶ μετὰ ξὺν τοῦ ὃν ἀνακληθέντα ὀπισραφεῖς ὀπὶ τὰ τοῦ ἀνατολῆς μέρη, καὶ αἰτήσας ὕδωρ ὀπὶ χεῖρας, ἐνίψατο αὐτοῦ τὰς χεῖρας λέγων. ἀθῷος εἰμὶ ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ δικαίου τούτου. οὕτως καὶ ὁ ἡμέτερον κράτος ἀφ' πάντος ἐνετείλατο, μὴ διώκειν, μήτε ὀπικλύζειν, μήτε ζηλοῦν τοὺς ἐργαζομένους τὸ χωρίον τοῦ χειροῦ, μήτε τοὺς δοικηταὶς ἀπειλοῦντα τοῦ μεγάλου βασιλέως, ἵνα μὴ σήμερον μὴ, ὀπὶ τοῦ ἡμετέρου κράτους αὔξειν δόξητε καὶ μετὰ ξὺν τοῦ ὃν ἀνακληθέντα ὀπισραφεὶ

πάλαι γινὲς ἐξηγήσαντο, μὴ ἀγνοοῦντες τὰ γεγραμμένα, ἀλλὰ νῦν ἕτεροι πατέρας ἐκείνους καλοῦντες, τὴν δυάμιν τῆς λέξεως ἀγνοήσαντες καὶ ἑπόμενοι τοῖς γράψασι, τὸ ὅμοιον δηλοῦσθαι λέγοντος τοῦ ὁμοουσίου, καθ' ὃ οὐδενὶ τῶν λοιπῶν κτισμάτων δι' αὐτοῦ γεγονότων ἐμφερὴς ὁ υἱός, ἀλλ' ἢ μόνῳ τῷ πατρὶ ἀφωμοίωται. οἱ γὰρ ταῦτα ἐξηγούμενοι, κτίσμα ἐξαίρετον ἀσεβῶς τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ δογματίζουσιν. ἡμεῖς δὲ φρονοῦμεν ὡς καὶ αἱ συνῳδοὶ, νῦν ἥτε καθ' ἡμᾶς καὶ ἥτε γαλλίαν, μίαν εἶναι καὶ τὴν αὐτὴν οὐσίαν, τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἐν τρισὶ τελείοις προσώποις, τοῦτ' ἔστιν, ἐν τρισὶ τελείαις ὑποστάσεσιν. ὁμολογοῦμεν δὲ καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίαν τὴν ἐν νικαίᾳ καὶ στερρῶς ἁπάντων τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ τὸν ὁμοούσιον, ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου μαρίας, καὶ ἐν ἀνθρώποις ἐσκηνωκέναι, καὶ πεπληρωκέναι πᾶσαν τὴν ὑφ' ἡμᾶς οἰκονομίαν, ἐν ἡμέσῃ καὶ πάθῃ δυάσασθαι, καὶ τῇ εἰς οὐρανοὺς ἀναβάσει. καὶ πάλιν ἥξειν ἀποδιδόντα ἡμῖν καθ' ἡμέραν ἑκάστου βιοτικὰ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως σαρκὶ ὁρωμένον, καὶ τὰ ἑαυτοῦ θείαν ἀναβαίνοντα, θεὸν ὄντα σαρκοφόρον καὶ ὄχι ἀνθρωποφόρον. καὶ τοὺς ἀνομίαν φρονοῦντας ἀναθεματίζομεν. ὁμοίως ἀναθεματίζομεν καὶ τοὺς μὴ γνησίως ἀναθεματίζοντας τὰ εἰπόντα, ὅτι ποτὲ ἐγεννήθη ὅτε οὐκ ἦν ὁ υἱός· ἀλλὰ πρὸ μὲν ἁπάντων αἰώνων καὶ πρὸ παντὸς χρόνου καὶ νοήματος ἀϊδίως ἐγεννήθη ἐκ τοῦ πατρός. τοῦτο γὰρ ἔστι τὸ ὅτι πάντων τῶν κτισμάτων ἕτερα τὰ μὴ ἀεὶ ὄντα παρὰ τοῦ θεοῦ, καθὼς ὁ υἱὸς ἀεὶ παρὰ τοῦ πατρός ἐστιν, ἀϊδίως γεγεννημένος. ταῦτα μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς ἐν κεφαλαίῳ δεδήλωκεν. ἐγὼ δὲ καὶ αὐτὰ τῆς συνόδου τὰ γράμματα ἐνθήσω τῇ συγγραφῇ.

Οἱ ἐπίσκοποι τῆς ἐκκλησίας τοῦ θεοῦ, καὶ ἐπισκόποις διοικήσεως ἀσιανῆς, φρυγίας, καρσφρυγίας, παλαιανῆς ἐν κυρίῳ χαίρειν.

Σωζόντων ἡμᾶς ἐπὶ τὸ αὐτὸ, καὶ ζητήσεως πολλῆς γενομένης περὶ τῆς ἁγιωτάτης πίστεως, ἀπεδείξαμεν ὁμοούσιον τῷ πατρὶ τὸν τριάδα πατέρα καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος. καὶ ἐδόκει δίκαιον γράμματα ἀποχαράξαι πρὸς ὑμᾶς, οὐ σφίσμασι τὰ τῆς θρησκείας τριάδος γράφοντας, ἀλλ' ἐν ταπεινοφροσύνῃ καταξιοῦντας. τοῦτο ἡμῶν τὸ γράμμα ἀπεσάλκαμεν, διὰ τοῦ ἀγαπητοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν καὶ συλλειτουργοῦ βασιλείου τοῦ πρεσβυτέρου. οὗ γὰρ ἐν τοῖς τῶν ἡμετέρων χείρων γράμμασιν, ἀλλ' ἐν τῇ τῆς ἁγιωτάτης ἡμῶν ἱησοῦ χριστοῦ βίβλοις γέγραπται, ἐγὼ μόνος εἰμὶ παύλου, ἐγὼ δὲ ἀπολλῶ, ἐγὼ δὲ κηφᾶ, ἐγὼ ὁ χριστός. μὴ παῦλος ἐσταυρώθη ὑπὲρ ἡμῶν, ἢ εἰς τὸ ὄνομα παύλου ἐβαπτίσθητε; καὶ ταῦτα μὲν ἤρκει τῇ ἡμετέρᾳ ταπεινώσει, μήτε τὸ καθόλου γράμματα ἀποχαράξαι πρὸς ὑμᾶς, διὰ τὸν τηλικοῦτον φόβον ὃν αὐτόθι κηρύσσει, πάσῃ τῇ ὑφ' ὑμᾶς ἐπαρχίᾳ, ἀποχωρίζοντες τὸ ἅγιον πνεῦμα ἀπὸ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ. ἀνάγκην οὖν ἔσχομεν, πέμψαι πρὸς ὑμᾶς τὸν κύριον ἡμῶν καὶ συλλειτουργὸν βασίλειον ἀπὸ τῆς βασιλευούσης ῥωμαίων ἀρχῆς, ἵνα τὸ γράμμα ἔχοντα, καθαμαθόντα, εἴγε ἀρέσκοντος ἔχει τὸ κήρυγμα ὑμῶν. οἱ γὰρ μὴ ὁμοούσιον τὴν τριάδα δοξάζοντες, ἀνάθεμα ἔστωσαν. καὶ εἴ τις τούτοις φωραθείη κοινωνῶν, ἀνάθεμα ἔστω. τοῖς δὲ κηρύττουσιν, ὁμοούσιον τὴν τριάδα, ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἑτοίμασεν. ὧδε καλοῦμεν οὖν ὑμᾶς ἀδελφοὶ, μὴ ἑτεροδιδασκαλεῖν, μὴ δὲ ἑτεροδοξεῖν, ἀλλ' ὁμοούσιον ἀεὶ καὶ διὰ πάντος κηρύττοντες τὴν τριάδα, δυνηθῆτε κληρονομῆσαι τὴν

θεοῦ βασιλείαν. πρὸς τούτοις γράφοντες, καὶ ὑπόμνησιν ἔχοντες ἐγγράψαι μὲν τοῦτο βιβλίῳ τὸ γράμμα, καὶ πρὸς τῶν καθησαμένων ὀπισθόπων, ἢ καθεσταθέντων συλλειτουργῶν, ἐὰν μὴ εἶεν ἐκ τῶν ἐν τελῇ χρησαμένων ὀπισθόπων ὑγιές. εἰ δὲ μή, ἐξ αὐτοῦ τοῦ πρεσβυτερίου, ὁμοίως τε καὶ πρεσβυτέρους καὶ διακόνους, ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ τάγματος, ἵνα ὦσιν ἀνεπίληπτοι πανταχόθεν, καὶ μὴ ἀπὸ τοῦ βουλευτηρίου καὶ στρατιωτικῆς ἀρχῆς. εἰς τοῦτο οὖν αὐτὸ ἐκ προνοίας ἐποιησάμην διὰ πολλῶν ἀπογράψαι, διὰ τὸ ἀποσαλῶσαι ἕνα ἐκ πάντων τὸν κύριον ἡμῶν συλλειτουργὸν πιστὸν ὀπισταπόδοτον καταμαθόντα τὸ κήρυγμα ὑμῶν, εἴγε οὕτως ἐκ θεοῦ ἀκηκόαμεν καὶ παρὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν τοῦ συλλειτουργοῦ διδάσκου. λοιπὸν εἰ καὶ ποτὲ ἐν πλάνῃ γεγόνατε, ἀποθέμενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, ἐνδύσασθε τὸν καινόν. καὶ γὰρ καὶ ὁ αὐτὸς ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς πιστός, διδάξει ὑμᾶς κηρῦξαι τὴν ἀληθῆ πίστιν. ὅτι ἡ ἁγία τριάς, ἡ ὁμοούσιος τοῦ θεοῦ καὶ πατρός, ζῶν ἐγώ καὶ ἁγίῳ πνεύματι ἠγιάσαι, δεδόξασαι, πεφανέρωκε, πατὴρ ὢν ἐγώ, υἱός ὢν πατρός, ζωὴ ἁγίῳ πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας. φανερωθέντος γὰρ τούτου, φανερῶς δυνησόμεθα τὴν ἁγίαν τριάδα ὁμολογεῖν ὁμοούσιον, καὶ τὸ πάλαι ἐκτεθεῖσθαι πίστιν τὸ ἐν νικαίᾳ, ᾧ καὶ οἱ πατέρες ἐβεβαίωσαν. κηρυττομένης οὖν τοῦ πίστεως ταύτης, δωησόμεθα καὶ ἀγιτηείᾳ δαίμονος ἐκφυγεῖν τὰ θύραθεν. σοφισθέντες γὰρ τούτου, δωησόμεθα εἰρωνικοῖς γράμμασιν ἑαυτοὺς παρασκευῆν, ἐν εἰρωνείᾳ διάγοντες. ἐγράψαμεν οὖν ὑμῖν, ἵνα εἰδέναι ἔχητε τοὺς καθαιρεθέντας ἀξιομανίτας, τοὺς μὴ ὁμολογοῦντας ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς τὸν υἱόν, μήτε τὸ ἅγιον πνεῦμα. ὧν τὰ ὀνόματα ὑπετάξαμεν. πολυχρόνιος, τηλέμαχος, φαῦστος, ἀσκληπιάδης, ἀμμώνιος, κλεόπατρος. καὶ τοῦτα μὲν ὄντως εἰς δόξαν πατρὸς δὲ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν. ἐρρῶσθαι ὑμᾶς βουλόμεθα ὦ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ σωτῆρι ἡμῶν χριστῷ, ζωῇ ἁγίῳ πνεύματι, πολλοῖς ἔτεσιν εὐοδοῦσι.

ιζ Ὁ μὲν δὴ πανεύφημος βασιλεὺς, τοσαύτην τῶν ἀποστολικῶν δογμάτων ἐποιήσατο φροντίδα. οὐδαμοῦ δέ τις σύνοδος καὶ τὸ ἦθος καὶ τὴν φωνὴν, καινὸν εὑρετὴς δογμάτων, κατ' ἐκεῖνον ἐξήνεγκε τὸν καιρὸν, πάλαι μὲν τῶν πονηρῶν ὠδίνων ἐξεπάτησε, τότε δὲ δῆλος ἦν ὁμόθυμος. εὐσεβῶν μὲν γὰρ ἀνοήτως νενόηκε δόξαν, ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν. ἀνθρωπείαν γὰρ ἔχειν μορφὴν τὸ θεῖον ὑπέλαβε, καὶ τὰ τῆς ἁγίας γραφῆς οὐ καλῶς τὴν διάνοιαν. πολλάκις γὰρ τὰς θείας ἐνεργείας, τὰ τῆς ἀνθρωπίνων μορίων ὀνόματα μεταθήσειν. ὅπερ ἔδει τοὺς τῶν λεπτοτέρων ἐπαΐειν οὐδαμόθεν ὄντας ἀπὸ τούτων τοῦ θεοῦ τὸ μεμηνέναι μανθάνουσι. μεταλέλοιπε γὰρ τῇδε τῇ δυσεβείᾳ, καὶ ἕτερα πολυπλόκια. ἐκ γὰρ τοῦ μανένδος πλάνης ἐφυσιάσθη, οὔτε τοῦ πυθέσθαι τὸ σκότος ἔφη εἰ δημιουργὸν τῶν ὅλων θεόν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ ὅσα τοιαῦτα καταχρύπτουσιν οἱ τῆς ἐκείνου συμμορείας. φάσκουσι γὰρ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀπεχρινίσθαι συλλόγων. ὅπερ δὲ ἐνίοις μὲν τῶν ἐπάρχου εἰσπράττουσι τέκνον, ἐνίοις δὲ γαναιξὶν οὐ νόμῳ γάμου συνοικοῦντες πολυνόμως βιοῦσιν. οἱ δὲ τούτων ἀπηλλαγμένοι τούτοις ἀδεῶς κοινωνοῦσι, διὰ ταῦτα φασὶν ἐκείνοι καθ' ἑαυτοὺς βιοῦν, τῶν δογμάτων ἀποκρύπτοντες βλασφημίαν. ἔστι μὲν οὖν καὶ ἡ σκῆψις ἀγαζονίας μεστὴ, καὶ τῆς φαεισαϊκῆς διδασκαλίας ἀπόγονος. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι,

κατη-

καὶ ηρέθιζον τὰς ὧν ψυχὰς καὶ ὁρμὴν ἐμποιῶν τοῖς ἱερεῖς λέγοντες ἀποστόλοις. ἵνα τί μετὰ τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει ὁ διδάσκαλος ὑμῶν. καὶ ἀκούσας τοῦ σωτῆρος δὲ φησιν ὁ θεὸς περὶ τῶν τοιούτων, οἱ λέγοντες καθαρός εἰμι, μὴ μου ἅπτου, ὅτι καπνὸς τὰς ὀργὰς μου. ἀλλὰ τούτων διηγέσθην ἄμοιραν, οὐ τοῦ παρόντος χαιροῦ, οὗ δὴ εἵνεκα, ὅπως τὰ λοιπὰ βαδίσωμεν τὰς διηγήσεως.

Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον, καὶ ἡ τῶν μεσαλιανῶν ἐβλάστησεν αἵρεσις. ἀνέχεσθαι ιαζ
δὲ τούτοις τοὺς ὀρθοδόξοις οἱ εἰς τὴν ἁγίαν φωνὴν τοῦνομα μεταδιώκοντες. ἔχουσι γὰρ καὶ ἑτέραν τοιαύτην ἐπίνοιαν οὐκ ἀφάτου τινὸς ἀμοιρίαν. σύνοδοι γὰρ καλοῦνται, δαίμονός τινος ἐνέργειαν εἰσδεχόμενοι, καὶ πολλοὺς ἀγίου πνεύματος οὐσίαν τοῦτον ὑπολαμβάνοντες. οἱ δὲ τελείαν τὴν νόσον εἰσδεδεγμένοι, ἀποστρέφονται μὲν τὴν τῶν χειρῶν ἐργασίαν ὡς πονηράν. ὕπνῳ δὲ σφᾶς αὐτοὺς οὐκ διδόντες, ταῖς τῶν ὀνείρων φαντασίαις τοῖς φῆτείας ἀποκαλοῦσι. τούτης ἐκμανθάνουσι τὰς αἱρέσεως ἀρχηγοί, δασδῆς τε καὶ σάββας καὶ ἀδελφιος, ὃς ἑρμᾶς, καὶ συμεώνης, καὶ ἄλλοι τοῖς τούτοις, οἳ τὰς μὲν ἐκκλησιαστικῆς οὐκ ἀπέσχηται κοινωνίας, οὐδὲν ὅτε οὐκ ἀλλοῦ τε λοιδοροῦντες φάσκοντες τὰς θείας προφητείας. τοιοῦτος ὁ δεκαοκτὼ ἔφη χρόνος, ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ζήσει εἰς τὸν αἰῶνα. κρύπτειν δὲ τὴν νόσον πειρώμενοι, καὶ μὴ ῥᾳδίως ἐξαρνοῦνται, καὶ ἀποκρύπτουσι τοὺς τοῦτα φρονοῦντας ἄνδρας ἐν τῇ ψυχῇ τοιοῦτοι φέρουσι. κητοῖος μὲν οὖν, ὁ τῶν μιλήτου ἐκκλησίαν ἡγούμενος, ἀνὴρ ζήλῳ θείῳ κοσμούμενος, πολλὰ τὰς νόσου ταύτης ἀπάσσυται θεασάμενος μεταστήσεια, μᾶλλον δὲ ἀπήλαυσε λῃστικὰ, ἐνέτρησε ταῦλα, καὶ τοὺς λύκους ἐκ τῆς ποίμνης ἐξήλασεν. ὡσαύτως ἦν καὶ ὁ πανεύφημος ἀμφιλόχιος, τὴν λυκαόνων μητρόπολιν νέμειν πεπιστευμένος, καὶ ἅπαν ἰθύνων τὸ ἔθνος, ὅπερ ἐκ φασὶν αὐτόσε τὸν νόμιμον ταύτην μαθών, ἐξανέστησε πάλιν, καὶ τὰ ὑπ' αὐτὸν νεμόμενα τῆς λώβης ἐκείνης ἠλευθέρωσε ποίμνια. φλαβιανὸς δὲ ὁ πολυθρύλητος, ὅτε τῆς αἱρετικέων ἐκράτησε, καὶ ἐδέσμη τούτοις ἀφάγειν μαθών, τὸν οἰκεῖον τοῖς πελαίζουσιν ἐγχειρομένους ἰὸν, συμμοιραν μοναχῶν ἀποστείλας, ἤγαγέ τε εἰς αἱρετικὴν, καὶ τὴν νόσον ἐξαρνουμένους, τόνδε τὸν τρόπον διήλεγξε. τοὺς μὲν κατηγόρεις ἔφη συκοφαντεῖν, καὶ τοὺς μάρτυρας ψεύδεσθαι· τὸν δὲ ἀδελφιον ἄναν ὄντα πρεσβύτην, ἡπίως καλέσας, καὶ πλησίον καθεσθῆναι κελεύσας, ἡμεῖς, ἔφη, ὦ πρεσβύτα, τὸ πλεῖω βεβιωκότες βίον, ἀκριβέστερον καὶ τὴν εὐσεβειαν ἐμάθομεν φύσιν, καὶ τὰ τῶν αἱρετικῶν δαιμόνων ἐγνώμεν μηχανήματα. πείρᾳ γὰρ καὶ τὸν χάριτος ἐδιδάχθημεν χορηγίαν. ὅτι γὰρ νέοι ὄντες, καὶ τούτων οὐδὲν ἀκριβῶς ὑπεπαίδευσαν, πολὺ μᾶλλον κατόρθωσαν ἐπακούσαντες λόγων ἃ φέρουσι. τοιγάρτοι εἰπέ μοι ὅπως φατὲ, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπιχωρεῖν, καὶ τὰ πνεύματος πνεύματος τὴν χάριν ὑπιφοιτᾶν. τούτοις ὁ πρεσβύτης ἐκεῖνος τοῖς λόγοις καταθελχθείς, ἐξήμεσεν ἅπαντα τὸν κεκρυμμένον ἰόν. καὶ ἔφη μηδεμίαν μὲν ἐκ τοῦ θείου βαπίσματος ὠφέλειαν τοῖς ἀξιουμένοις γίνεσθαι· μόνῳ δὲ τῷ ἀπουσθαι δύνειν, τὸν δαίμονα τὸν ἔνοικον ἐξελαύνειν. ἔχειν γὰρ ἕκαστον τῶν βαπτιζομένων ἔλεγεν ἐκ τοῦ πατρός, ὥστε τὴν φύσιν, ὅτου δὴ καὶ τὰ τῶν δαιμόνων δουλείαν. τούτων δὲ ἐπὶ τῆς ἀπουσθαίας φαυλοτέρων βαπτισμάτων ψυχῆς, ὑπιφοιτᾶ λοιπὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον πνεῦμα, ἀγαθῆς καὶ σεμνοτέρας τὰ οἰκείαν πρόνοιαν σημαῖνον, τὸ, τὰ σῶμα τὰ τῶν παθῶν κινήσεως ἐλευ-

θεσῶ καὶ τῷ ψυχῷ τ' ὄπι τὰ χείρω ἐσπῆς πάντελῶς ἀπαλλάττον, ὡς μηκέτι δεῖσθαι λοιπὸν μήτε νηςείας πιεζούσης τὸ σῶμα, μήτε διδασκαλίας χαλεπούσης καὶ βάρος ἀνάκλα παιδδυούσης. οὐ μόνον δὲ ὁ τούτου τέλειος τῶν τῆ Θεμαλος ἀπαλλάττεται σκιρτημάτων, ἀλλὰ καὶ Θαῤῥῶς τὰ μέλλοντα προσορᾷ, καὶ τῷ τειάδα τ' θείαν τοῖς ὀφθαλμοῖς θεωρεῖ. οὕτως ὁ θεῖος Φλαβιανὸς τῷ δυσώδη ῥεύξας πηλὸν, καὶ γυμνώσας τὰ δυσεβῆ νάματα, προὴς τὸν δύστηνον ἔφη προσεύτιν. πεπαλαιωμένε ἡμερῶν κακῶν, ἔλεγξέ σε τὸ σὸν σῶμα καὶ ὄχι ἐγώ. τὰ δὲ χείλη σε καλεμπύτρησάν σου. δῆλος δῆτα τ' νόσου γεγυμνάσθης, τῆς μὴ συείας ἐξηλάθησαν. εἰς δὲ τ' παμφυλίαν ἐχώρησε, καὶ ταύτην τ' λοιπὴν ἐνέπλησαν. ἐγὼ δὲ τῆς ἱστορίας τὰ λοιπὰ διηγήσομαι, ἐς τ' καθαιρέσεως, ἢ τὰς πολλὰς καὶ τῶν ἐκκλησιῶν τείχη μίας ἐκίνησε, τ' ἀρχὴν ὑποδείξω.

ιβ΄ Ὁ γὰρ βασιλεὺς τ' Βασιλείου θαυμαζόμενος, τοῖς ἀποστολικοῖς τὰ πρῶτα δόγμασιν ἐκοσμήτο. τῶν γὰρ τριῶν τὸν ἕτερον ἀγαθαίτων καὶ τ' θρᾴκην κηΐζομένων, τραχύ τε σῶμα θεῖσαν καὶ τραχύτητα κατ' αὐτῶν ἐβουλεύσατο. ἔδοξεν οὖν αὐτῷ, μὴ γυμνὸν τ' ἥλιος θαυμάζεσθαι χάριτος, ἀλλὰ τῇ τῶ πρωτείου βαπτίσματος πομπολία φαεξάμενον. καὶ τοῦτο μὲν, ὃ γε ἔδοξε ἐς μέλλα Θαῤῥῶς. ὃ γὰρ μὴ τοῦτο, πολλὴν τ' ψυχῆς μαλακίαν, καὶ τῆς ἀηθείας προδοσίαν δηλοῖ. ὃ γὰρ ὅμοιον πέπονθεν ὁ παλαίπωρος πάθος, ἀδαμ ᾧ προπάτορι. τοῖς γὰρ τῆς ὁμοζύγου λόγοις καὶ σοῦ καταθελχθείς, ἐξίωδραποδίσθη, καὶ γέγονεν οὐ δουλεύοντος μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπατηλῶν γυναικείων ῥημάτων ὑπήκοος. τῆς γάρτοι ἀρχεφονικῆς ἐξαπάτης ἐκείνη προέτερον θέαμα γλυκύτητα, σῦκον ἔθραυσε καὶ τοῦτον, καὶ ὃν αὐτῇ πεσεῖν εἰς ὃ τῆς βλασφημίας ἀνέπεισε βάραθρον. ἡγεῖτο δὲ ξεναγῶν καὶ μυσταγωγῶν ὁ διάβολος. αὐλὸς γὰρ ἔτι τ' κωνσταντινουπόλεως κατεῖχε τοὺς οἴκους, ὄχι διθύνων ἀλλὰ βαπτίζων τὸ σκάφος.

ιγ΄ Τότε δὴ περὶ αὐλὸν τῆς μυήσεως τὸν χαρὸν, ὅρκοις δεσμῷ τὸν τελεσάθλιον, ὥστε καὶ τῇ τῶ δόγματος δυσεβείᾳ θαμεῖναι, καὶ τοὺς τριβωλίτας φεύγοντας πρόθεν ἀζηλάσαι. ὅτω τῷ ἀποστολικὴν ὄκνος διδασκαλίαν καταλιπὼν τῆς ἐνανθρωπίας μεσίδος ἐλθέτω, καὶ βεβαίως διηνυθότος χρόνου, τὰ λαπόμενα τῶν ὠμοσμένων ἐπλήρωσεν. ἐξήλασε μὲν γὰρ ὄκ τῆς διπόχου τὸν μέγαν μητέτιον. ὄκ δὲ Θαμοσάτων, τ' θεῖον διδάσκαλον. λαοδίκειαν δὲ, πελαγίου τοῦ θαυμασίου ποιμένος ἐξέρησεν. ὃς ἐδέξατο μὲν νέος ὢν τ' θ' γάμου ζυγὸν. ἐν αὐτῇ δὲ τῇ παστάδι, τῇ θεφόρῳ τῶν γάμων ἡμέρᾳ, τ' ἀγνείαν ἔπεισε τ' κοινωνίας προθυμῆσαι τ' νύμφιον, καὶ φιλοσοφίαν ἀδελφικὴν, διὰ γαμικῆς συναφείας, ἔχειν αὐτοὺς ἐξεπαίδευσεν. οὕτω μὲν δὴ τ' Θεοδοσιανὸν κατώρθωσεν. εἶχε δὲ καὶ τὰς ταύτης ἀδελφὰς ἀρετὰς ἐν αὐτῷ, ἐν αὐτῇ χορευούσας, οὗ δὴ εἵνεκα φήφῳ κοινῇ τοὺς προεδρίαν ἐδέξατο. ἀλλ' ὅμως οὐδὲ αἱ τ' πολιτείας ἀκτῖνες κατήδεσ τ' τ' ἀληθείας πολέμιον. ἀλλὰ τοῦτον μὲν εἰς τ' αἵρεσιν ἐξέπεμψεν· εἰς δὲ τ' ἀρμενίαν τ' θεῖον μητέτιον, ὃς δέγε τ' θρᾴκην διάβολον τοῖς ἀποστολικῆς ἱδρῶσι προειρέθημεν. ἔστ γὰρ πολλὰς τ' ἐκκλησιῶν ἐρήμους εἰ ποιμένων μαθὼν, τραχυτικὸν ἀμπεχόμενος σχῆμα, καὶ ὑάκρα καλύπτων τ' κεφαλὴν, τ' συείαν προεῖπε, καὶ τ' φοινίκην καὶ τῷ παλαισίνῃ. προσευτέρους δὲ χλευάζων καὶ θεμελίους, καὶ τὰ λίθα τὰ γλαφα τῆς ἐκκλησίας

ἀνεπλή-

ἀνεπλήρου· εἰ δέ ποτε καὶ ὑποσκόπων ὁμογνωμόνων ἐπέτυχε, καὶ τοῦ ἑδρους τῆς θεομηνίας ἐκκλησίας τοῦ ὑδηγεῖτο. ὁπόσην γὰρ ἀνδρείαν καὶ σοφίαν ἐπεδείξατο, βασιλικὸν δεξάμενος νόμον, ὃς ἐκέλευσεν αὐτὸν τὴν θρᾴκην καθαλαβεῖν, ἀναγκαῖον οἶμαι τοῖς ἀγνοοῦσι μαθεῖν.

Ἀφίκετο μὲν γὰρ ὁ τοῦτον κομίζων τὸν νόμον πρὸς δείλιον ὀφίδνιον. ὁ δὲ αὐτὸν ὡς σι- 1057
γήσαντα προηγόρευσε, καὶ κρύψαι τῆς ἀφίξεως τὴν αἰτίαν. εἰ γὰρ μάθοι, ἔφη, ὁ πλῆθος ζήλῳ θείῳ σεσωτευμένον, σὲ μὲν καταπονήσουσιν. ἐγὼ δὲ τὰς ὑπὲρ τῆς σῆς τελευτῆς εἰσπράξομαι δίκας. ταῦτα εἰπὼν καὶ τὴν ἐπιοῦσαν λειτουργίαν σεσιγήσας ὑπιτελέσας, πρὸς αὐτὰς τὰς ὕπνου τὰς εἰσβολὰς, ἐνὶ θαῤῥήσας τῶν οἰκείων μόνος ἐξεκήλυθεν ὁ φρεσβύτης βαδίζων. εἴπετο δὲ ὁ θεράπων, τοσοῦτον μόνον καὶ βιβλίον κομίζων. καταλαβὼν δὲ τὸν ποταμὸν τὸν ὄρθιον, πρὸς αὐτοὺς γὰρ τοὺς ἄγριους τοὺς πρὸς βόλους ὁ Θρᾴττης ἔχει τὸν πόρον, ἐπέβη τε τοῦ πορθμείου, καὶ τοῖς ἐρέταις ᾔνιττε μὴ δεῖν τὸ ζεῦγμα προηγεῖσθαι. ἡμέρας δὲ γενομένης, ὁ μὲν τὸ ζεῦγμα κατέλαβεν. τὰ δὲ ἁμάξατα ὀδυρμῷ ἴσῳ καὶ θρήνων μεστά. τὸν γὰρ οἰκέτου σκεύους τοῖς γνωρίμοις τὰ προσδεδεγμένα μεμυσθωμένος, καὶ ἵνας μὲν αὐτῷ σῶας ἐκδημῆσαι προσήκει, ποίας δὲ βίβλους κομίσαι, ὠλοφύρετο μὲν ἀπόρως. τὸν ποιμένος τὸν ἥρπασιν. πλήρης δὲ ὁ τοῦ ποταμοῦ πόρος τῶν πλεόντων ἐγένετο. ὅπως δὲ ἀφίκοντο καὶ τὸν πολὺν μόχθον εἶδον ποιμένα, ὀδυρόμενοι μὲν καὶ στένοντες καὶ πηγὰς δακρύων προχέοντες, πείθειν ἐπειρῶντο μόλις καὶ μὴ προσέχειν τοῖς λύκοις τὰ θρέμματα. ὅπως δὲ οὐκ ἔπεισεν, ἤκουσεν δὲ αὐτὸν τὸν ἀποσολικὸν ἀναγινώσκοντος νόμον, ὃς Θεσπροτίᾳ ἐφάπαξ καὶ ἐξουσίαις ὑποτάσσεσθαι, οἱ μὲν αὐτῷ χρεῖον προσήνεγκαν, οἱ δὲ ἔδωκαν, ἕτεροι δὲ οἰκέτας, ὡς εἰς ξένιον καὶ πόρρω κομιοῦσιν ἀπαίροντος γάρ. ὁ δὲ σμικρά τινα τῶν γνωριμωτέρων λαβὼν, καὶ διδασκαλίας ἀπόρους καὶ προσευχὰς καθοπλίσας, καὶ τῶν ἀποσολικῶν ὑπὲρ μαχεῖν δολιχῆς πρεσβύσας, ὅπερ τὸ ἴσχυρον ἀπῆρεν. οἱ δὲ σφέτερον ἄχος καταλαβόντες, καὶ ἀνιήτους ὠδὰς θρηνήσαντες προσέμενον τὴν λύκων τὰς προσβολάς. διεγήσομαι δὲ καὶ τῆς τούτων πίστεως ὃ θερμόν τε καὶ ἀκραφνὲς, ἀδικεῖν νομίζων εἰ μὴ μετὰ τῆς συλλεσφῆς ἀείμνηστος γένοιτο. ὅπερ γὰρ οἱ τὰ χρείᾳ συμμοιρίας, ὃ πολὺ τὰ χρήσου ποιμένος τὴν ποίμνιον γυμνώσαντες, ἕτερον ἀντ' ἐκείνου προσύδηγον τοῦ πέδρον, ὃν δὲ τὴν τὸν πόλιν οἰκοιῶντων, οὐ πενία συζῶν, οὐ πλούτῳ κομῶν, οὐκ οἰκέτης, οὐ χερσότεχνης, οὐ γηπόνος, οὐ φυλοκόμος, οὐκ ἀνὴρ, οὐ γυνὴ, οὐ νέος, οὐ πρεσβύτης, εἰς ἐκκλησιαστικὸν σεσιγήσας ἀφίκετο σύλλογον· μόνος δὲ διῆγεν ἐκεῖνος, οὐδενὸς αὐτὸν ὅτε ὁρῶντος οὔτε λόγου μεταδιδόντος. καίτοι φασὶν αὐτὸν, ὑπὲρ εἰκὸς σεσωζηκέναι πολλῆ. ἐρῶ δὲ καὶ τούτου τεκμήριον. ὅπερ γὰρ λύσασθαι βουληθέντος, οἱ οἰκέται τὸν βδελυροῦ τὰς θύρας ἔκλεῖσαι τοῖς εἰσελθεῖν βουλομένοις κωλύοντες, πλῆθος τοσοῦτον τῶν θυρῶν θεασάμενος ἀνατετάσθαι ταύτας ἐκέλευσε, καὶ ἀδεῶς τὸν λυτρὸν κοινωνὸν προσέταξε. ταῦτα δὲ τοῦτο καὶ σῶδον ἐν τοῖς θόλοις πεποίηκε. λουομένῳ γὰρ αὐτῷ πρεσβύτας ἰδὼν, συμμεταλαχεῖν τῶν θερμῶν ὑδάτων ἐκέλευσεν. οἱ δὲ σιγῶντες εἰσῆκεισαν. ὁ δὲ ἡμῖν τὰ σάσιν ὑποκαθὼν, θᾶττον ἀναστὰς ἐξεκήλυθεν. οἱ δὲ, ὅτε τὸν αἱρέσεως ἄγος καὶ τὸ ὕδωρ μεμιασμένον νομίσαντες, ἐκεῖνο μὲν τοῖς ὑποδύταις προέπεμψαν, ἕτερον δὲ αὐτοῖς

κεφαθῆναι κατεστάξαν. τοῦτο μαθὼν ἐκεῖνος ὠργίσθη τῇ πόλει καταλιπὼν, πόλιν οἰκεῖν ἀπεφθανομένῳ καὶ κοινῷ δυσμένειαν ἔχουσαν ἀσύμφορον εἶναι νομίσας καὶ λίαν δύσπλουν.

ιε' Τοῦ δὲ Δύνομίου τὰ σώματα καταλιπόντος, οὕτω γὰρ ὠνομάζετο, λύκιον αὐτῆς αὐτ' ἐκείνου κατεσκεύασε, κατεφανῆ λύκον καὶ ὧν κατεβάτων ὀπίσουλον. ἀλλ' ὅμως καὶ ποιμὴν ἔρημα ὄντα τὰ κατέβατα, τὰ ποιμνίων εἰργάζοντο. διετέλεσαν γὰρ τῇ ἀποσολικὴν διδασκαλίαν φυλάττοντες ἄσυλον. ὅπως δὲ καὶ τοῦτον ἄπαυλες ἐμυσάττοντο, ἕτερον διδάξει δίκημα. μειράκια γὰρ δὴ κατὰ τὴν ἀγορὰν σφαῖραν ἀγήλοις αὐτέπεμπον, τερπόμενα τῇ παιδιᾷ. τούτου ὁ πρίαντος, στὰς ἔβη τὴν σφαῖραν ἐκπεσοῦσαν, ἀφ' ἧς τὸ ὄνυ ποδῶν ἀφαιρῶν. οἱ δὲ αὐωλόλυξαν, καὶ ἀπληθῆναι μύσεις τὴν σφαῖραν ὑπεικηφότες. ὁ δὲ σωφὸς ἐκέλευσεν ἑνὶ τῶν ἐπομένων κατασμῆναι τὸ γνάθαι τὸ δρώμενον. οἱ δὲ παῖδες πῦρ ἀνάψαντες καὶ τὴ σφαῖραν ἀφ' τοῦ πυρὸς ἀκονίσαντες, οὕτω καθαίρειν ὑπέλαβον. καὶ οἶδα μὲν ὡς μειρακιώδες τοῦτο καὶ τῆς παλαιᾶς λείψανον σωφροσύνης. ἐκεῖνόν γ' ὅμως τεκμηριώσαι τὸ μῖσος ὁπόσον εἶχεν ἡ πόλις ἐκείνη κατὰ τὴν ἀρείου συμμαχείαν. ὁ μὲν γὰρ λύκιος, οὐκ ἐζήλωσε τὸ Δύνομίου κατάστημα. ἀλλὰ πολλοὺς μὲν καὶ μόνους τῶν ἱερομνήμων ἐξοστρακίσαι τοὺς ἄρχοντας ἔπεισε, τοὺς δὲ γε ἀφαφεσθέντας ὧν θείων ὑποφαχορῶς δογμάτων, εἰς αὐλὰ ἐξέπεμψε τῆς ῥωμαίων ἡγεμονίας τὰ τέρματα, δύσκλιον μὲ δίκαιον ἠξιωμένον, ὡς ὅασιν εἰς ὃ ἔρημον πολίχνιον· δυσπρόσοδον δὲ, καὶ τὸ δυσεβίου τοῦ μεγάλου συγγενὰς κοσμούμενον, ἀδελφιδοῦς γὰρ αὐτοῦ ἐτύγχανεν ὤν, ὃ πολλοῖς οἰκείοις καθορθώμασι λαμπρυνόμενον, καὶ μὴν δὴ καὶ ἱεροσυλίης ἠξιωμένον, εἰς ὃν τῆς ἀρμενίας ἐφαλιάν. ὅπως δὲ ὃς τῶν θείων ὑποφθὰς δογμάτων, τὰ μὴ ταῦτα δηλώσω. ὅπου γὰρ ὁ θεῖος δυσεβὴς μὴ τοὺς πολλοὺς ἀγῶνας, καὶ τὰς ἰσαρίθμους νίκας καὶ ὃ ὧν μυρίων ἐδέξατο τέλος, σωνῆλθε μὲν σωνήθως τῷ ἔθνους ἡ σωόδος, ἀφίκετο γὰρ καὶ ἰωβιανὸς ὁ πέρυσι τὴν καύλα ὀπίσω πος ὤν. ὀλίγον δέ τινα χρόνον ὃς τῶν ἀρμενίων ἡνέσχετο κοινωνίας. πάντων δὴ οὖν τὸν δύσπλουν φησαμένων τῷ θείου ἀφόδου, καὶ ὧδε τὴν ἱερὰν τράπεζαν ἀναβάντων τε καὶ κλίναι βιασαμένων τὰ γόνατα, ὅπου γραφεὶς εἶδε τὸν ἰωβιανὸν τὴν δεξιὰν ὀπισθέντα τῇ κεφαλῇ, ἀπεστέναξάτο τε τὴν χεῖρα καὶ τῶν χριστιανιόντων ἀποκριθῶναι κατεστάξε λέγων, μὴ ἀνέχεσθαι δεξιὰς δεξαμένης ἀφ' βλασφημίας τελεσθέντα μυστήρια. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐ μετὰ πολὺ τὸν χρόνον ἐλύετο. τότε δὲ εἰς τὴν ἀρμενίαν ἐνδοτέραν ἀπῆλθε. ὁ θεῖος δυσεβὴς κατὰ τὸν ἴστρον διῆγε, τῶν γοτθῶν τὴν θρᾴκην λῃζομένων, καὶ τὰς πόλεις πολιορκούντων, ὡς τὰ πρὸς ἐκείνου γραφέντα δηλοῖ.

ις' Βαρσὴν δὲ, οὗ καὶ νεκρὸν πολὺ τὸ κλέος, οὐκ ἐν ἐδέσῃ μόνον ἐν ἴθυνε καὶ τὴν ταύτης πλησιοχώρεις πόλεσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν φοινίκῃ καὶ ἐν αἰγύπτῳ, καὶ θηβαΐδι, ταῦτα γὰρ πάντα διῴκηντο τὰ ἔθνη ὑφ' τῆς ἀρετῆς κατεφερόμενα λαμπηδόνα, κατὸν μὲ ὁδοῖς ἄρασον οἰκεῖν τὴν νῆσον κατεστάξεν. ὅπου γ' ἔγνω μυεῖα πολύθεον κατὰς αὐτὸν συρρέοντα πλῆθη, καὶ γὰρ ἀποσολικῆς χαείλος ἀναπλεως ὤν, λόγῳ τὰς νόσους ἐξήλαυνεν, εἰς ὀξύρυγχον αὐτὸν κατὰ τὴν αἰγυπτίαν ἐξέπεμψε πολιν. ὡς δὲ καὶκεῖ ὁ τούτου κλέος σωνῆγρεν ἀπορίας, εἰς φεύγειον ἔρχεται τοῖς ἐκ γε-

τον δύ-

τονεύουσι βαρβάροις, φιλὼ δὲ τούτῳ ὄνομα, ὁ τῶν οὐρανῶν ἄξιος ἀπήχθη πρεσβύτης. ἐν δὲ τῇ ἀράδῳ φασὶ, τὴν ἐκείνου μέχρι καὶ τήμερον μεμενηκέναι κλίνην, πλείστης ἠξιωμένην τιμῆς. πολλοὶ γὰρ τῶν ἀῤῥωστούντων ἐπ' ἐκείνης κατακλινόμενοι, τὴν ὑγείαν διὰ τῆς πίστεως δρέπονται. πάλιν τοίνυν ὁ βάγης, τὴν ποίμνην τοῦ ποιμένος γυμνώσας, λύκον ἀντὶ ποιμένος ἐπέστησεν. ἐπεὶ δὲ ἅπαντες, τὴν πόλιν καταλιπόντες, πρὸς τοὺς ἄστεος συνηθροίζοντο, ἀφίκετο μὲν αὐτὸς εἰς τὴν ἔδεσσαν. τῷ δὲ ὑπάρχῳ προσέταξε, μόδεστος τηνικαῦτα ὤν, τούς τε ὑπ' αὐτὸν στρατιώτας ἀθροῖσαι, οἳ τὰς εἰσφορὰς πράττειν εἰώθασι, καὶ τῆς ὁπλιτικῆς δυνάμεως τοὺς πάρόντας παραλαβεῖν, καὶ τὸ συναθροιζόμενον σκεδάσαι πλῆθος, καὶ ῥάβδοις παίοντας καὶ ῥοπάλοις, καὶ τοῖς ἄλλοις πολεμικοῖς ὀργάνοις εἰ δεήσοι χρωμένους. ὑπὸ τὴν ἕω τοίνυν ὁ ὕπαρχος, τὸ κελευόμενον ἔδρα. διϊὼν δὲ τὴν ἀγορὰν, εἶδε γύναιον βρέφος φέρον ἐν ταῖς χερσὶ καὶ μάλα γε ἐπειγόμενον. καὶ γὰρ καὶ τὴν τῶν ἡγουμένων διέκοψε τάξιν, πάντων ἐκείνων καταφρονήσασα. ψυχὴ γὰρ ὑπὸ θείου ζήλου πυρπολουμένη, οὐδὲν ἀνθρώπειον εἰσδέχεται δέος, ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα δείματα, γέλωτα νομίζει καὶ παίχνιον.

Τότε δὴ ταύτην ὁ ὕπαρχος θεασάμενος, καὶ συνεὶς τὸ γινόμενον, ἤγαγέ τε καὶ ἤρετο, ποῖ βαδίζει; ἡ δὲ, μεμάθηκα ἔφη, τὰς κατὰ τῶν θείων θεραπόντων τυρευθείσας ἐπιβουλὰς, καὶ θέλω τοὺς ὁμοπίστους καταλαβεῖν ἱμειρομένη ἵνα σὺν ἐκείνοις δέξωμαι τὰς ὑφ' ὑμῶν ἐπιφερομένας σφαγάς. τὸ δὲ βρέφος, ἔφη ὁ ὕπαρχος, τί δή ποτε φέρεις; ἡ δὲ ἔφη, ἵνα καὶ τοῦτό μοι τῆς ἀξιεράστου τελευτῆς κοινωνήσῃ. ταῦτα ὁ ὕπαρχος παρὰ τῆς ἀνθρώπου μαθὼν, καὶ διὰ ταύτης τὴν ἁπάντων ἐγνωκὼς προθυμίαν, ἀπήγγειλέ τε τῷ βασιλεῖ, καὶ τὸν ἐσόμενον μάτην ἐδήλωσε φόνον. δύσκλειαν γὰρ ἔφη μόνον ἐκ τοῦ δρωμένου δρεψόμεθα, ἐκείνων δὲ τὴν προθυμίαν οὐ σβέσομεν. ἀλλὰ ταῦτα εἰπὼν, τὸ μὲν πλῆθος πεῖραν τῶν προσδοκηθέντων οὐκ εἴασεν λυπηρῶν λαβεῖν. τοὺς δὲ τούτων ἡγουμένους, πρεσβυτέρους φημὶ καὶ διακόνους, ἀγαγεῖν τε προσετάχθη, καὶ δυοῖν θάτερον, ἢ πεῖσαι κοινωνῆσαι τῷ λύκῳ, ἢ τοῦ ἄστεος ἐξελάσαι καὶ εἴς τινας ἐσχατιὰς παραπέμψαι. ἐπεὶ δὲ σϋνήθροισεν ἅπαντας, ἠπίοις χρώμενος λόγοις πείθειν ἐπειρᾶτο τοῦ βασιλέως νομοθεσίαις ἀκολουθεῖν. παραπληξίας γὰρ ἔλεγεν εἶναι μεστὸν, τῷ βασιλεῖ τηλικούτων καὶ τοσούτων ἡγουμένῳ, εὐαριθμήτους ἀντιτείνειν ἀνθρώπους. ιζ

Επειδὴ δὲ σιγῶντες εἱστήκεισαν ἅπαντες, πρὸς τὸν τούτων ἡγούμενον, εὐλόγιος δὲ ὤν ἀνὴρ ἀξιέπαινος, εἶπεν ὁ ὕπαρχος. τί δή ποτε οὐκ ἀποκρίνῃ πρὸς τὰ παρ' ἡμῶν εἰρημένα. ὁ δὲ οὐκ ᾠήθην, ἔφη, χρῆναι μηδὲν ἐρωτηθεὶς ἀποκρίνασθαι. καὶ μὴν ὁ ὕπαρχος ἔφη, πολλοὺς διεξελήλυθα λόγους παραινῶν ὑμῖν τὰ συνοίσοντα. ὁ δὲ εὐλόγιος ἔφη πρὸς ἅπαντας ἐκεῖνα εἰρῆσθαι, καὶ ἄτοπον ὑπειληφέναι τοὺς ἄλλους παρωσάμενον ἀποκρίνασθαι. εἰ δὲ ἐμὲ μόνον ἔροιο, τὴν γνώμην δηλώσω τὴν ἐμαυτοῦ. τοιγάρτοι, ἔφη ὁ ὕπαρχος, κοινώνησον τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ εἰρωνικῶς καὶ μάλα χαριέντως προσφέρει. μὴ γὰρ ἔφη καὶ μετὰ τῆς βασιλείας καὶ τῆς ἱερωσύνης μετέλαχεν; ὁ δὲ ὕπαρχος τῆς εἰρωνείας αἰσθόμενος ἐχαλέπηνε, καὶ λοιδορίαις κατὰ τοῦ πρεσβυτέρου χρησάμενος, καὶ ταῦτα προστέθεικεν. οὐ τοῦτο εἶπον ἐμβρόντητε, ἀλλ' οἷς κοινωνεῖ βασιλεὺς, τούτων κοινωνῆσαι ὑμῖν παρῄνεσα. ἐπεὶ δὲ ιη

εἶπεν ὁ πρεσβύτης καὶ ποιμνία ἔχειν καὶ τοῖς ἐκείνου νόμασιν ἕπεσθαι, ὀγδοήκοντα χιτῶνας συλλαβὼν εἰς τὴν Θράκην ἐξέπεμψεν. ἀπαγόμενοι δὲ θεσπιείας ἀπήλαυνον ὅτι μάλιστα πλείστης. καὶ πολὺς γὰρ ὑπῆντων καὶ κῶμαι γεωφίρουσαι τοὺς νικηφόρους ἀγωνιστάς. ἀλλ' ὁ Φθόνος τοὺς ἀμπάλους ὁπλίσας, φάλαγγα τῷ βασιλεῖ παρεσκεύασεν, ὡς ἁμιλλᾶσθαι παμπόλλοις τοῖς ἀνδράσιν ἐκείνοις ἡνομοθετημένα τοῦ ξένου συμβαίνειν ἀγῶνα. ταῦτα μαθὼν ὁ βασιλεύς, ἀνὰ δύο διαιρεθῆναι τοὺς στρατιώτας ἐκέλευσε. καὶ τοὺς μὲν εἰς τὴν Θράκην, τοὺς δὲ εἰς τὰς Ἀσιανὰς ἐπαρχίας, μόνους δὲ εἰς τὰς τῆς Θηβαΐδος διαφερόντως πολίχνας. φασὶ δέ, καὶ οὓς ἡ Φύσις σεσώφρονικε, διαφθεῖραι τοὺς ὠμοβάτους, καὶ ἀδελφοὺς ὄντας, ἀπ' ἀμήτρων χωρίσαι. ἀλλόγλωσσον δὲ, τῶν ἀνέμων ἡχοῦντα, καὶ προφθεγγόμενον τὸν μετ' ἐκεῖνον εἰς ἀθλητὴν τὸν Θηβαίων ἐξέπεμψεν. ἐγὼ δὲ οὐδὲ τὴν τούτων ἀρετὴν ἀφανίσω τῇ λήθῃ. ὅπου γὰρ ὁ μονωνύμονα τὴν τῆς πόλεως ἀφορίλες ὄπισθεν τῶν ἐκκλησιαστικῶν συνοινώνων συλλόγων, μάλα δὲ ὀλίγους εἶδον ἀθροιζομένους, καὶ πυθόμενοι ἔγνωσαν ἡμᾶς εἰς τοὺς τὴν πόλιν οἰκοῦντας, ἤλγησαν μὴ ὡς εἰκὸς καὶ τὴν ἀπιστίαν ἐνδρύσασθαι. οὐ μὴν ἀποχρῶσαν ἐνόμισαν τὴν ἵδρυσιν, ἀλλ' εἰς δύναμιν τῆς τούτων ἰατρείας ἐπεμελήθησαν. ὁ μὲν γὰρ θεῖος ἄλλογλος, ἐν οἰκίσκῳ καθειργμένος, πανημέριον δὲ πανύχιον ὃν τῶν ὅλων ἰσοδόλῳ θεόν. προφθεγγόμενος δὲ ὁ ἀξιάγαστος, τὰ ἀνόμοιου γράμματα πεπαιδευμένος, δὲ γράφειν εἰς τάχος ἠσκημένος, τόπον ἀρὰν ὑπετίθετο, καὶ τοῦτον διδασκάλου καὶ παιδευτήριον ἀποφαίνας, μειρακίων κατέσχε διδάσκαλος, καὶ κατ' αὐτὸν γράφειν τε εἰς τάχος ἐδίδασκε, καὶ τὰ θεῖα ἐξεπαίδευσε λόγια. δανείσασθαί τε γὰρ αὐτοῖς ὑπηγόρευσε μαγῳδίας καὶ τῆς ἀποστολικῆς διδασκαλίας ἐκμεμαθάνειν τὰ προφορά. προσκυνεῖν ἔπεισε. ἑνὸς δὲ τῶν μειρακίων νόσῳ προσπεσόντος, ἀφίκετό τε εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ τῆς δεξιᾶς τὸ νοσοῦντος ἁψάμενος, προσευχῇ τὴν νόσον ἐξήλασεν. τοῦτο μεμαθηκότες οἱ τῶν ἀλλογενῶν παῖδες πατέρες, ἦγόν τε αὐτὸν εἰς τὰς οἰκίας, καὶ τοῖς ἀῤῥώστοις ἐπικουρεῖν ἐκέλευον. ὁ δέ, οὐ πρότερον ἔφη τὸν θεὸν ἱκετεύσαι, ἵνα ἀπελάσῃ τὸ νόσον, πρὶν ἀξιωθῆναι τὸν ἀῤῥώστου, τὸ τὸ βαπτίσματος δωρεᾶς. οἱ δὲ προθύμως ὑπήκουον. κατήπειγε γὰρ αὐτοῖς τὸ ὑγείας ὁ πόθος, καὶ κατ' αὐτὸν ψυχῆς τε καὶ σώματος τὴν ὑγείαν ἐδρέποντο. εἰ δέ ποτε τινὰ τῶν ἐῤῥωμένων ἔπεισε τῆς θείας μεταλαχεῖν χάριτος, ἀπῆγε τοῦτον πρὸς τὸν ἄλλογλον, καὶ παλάσσων τὴν χεῖρα ἀνοίξας προσκαλεῖ, καὶ τὸ δεσποτικὴν ἐπιθεῖναι ᾠδὴν ἱκετεύει σφραγῖδα. ἐκείνου δὲ δυσχεραίνοντος ὡς ἀμαρτωλοῦ τὸ προσευχῆς, ὅσ' ἔλεγεν ἀναγκαιοτέραν εἶναι τῶν πολυωνύμων τὸ σωτηρίαν. ἐθαύμαζον δὲ ἅπαντες τὸν προφθεγγόμενον, θεώμενοι τοιαῦτα μὴ θαυμαστουργοῦντα, τοσούτοις δὲ τὸ θεογνωσίας μεταδιδόντα φωτὸς καὶ τῆς ἀλογήτου τῶν προφητείων ἀναχωρούντα, καὶ τοῖς ἀγαθυομένοις ἐκείνου προσάγοντα. ἐτέρπετο δὴ οὖν εἰκότως, πολλῷ πλείονα εἶναι τὴν ἐκείνου καὶ σωτηρίαν ἀρετὴν. ὅπου δὲ τοῦ κλύδωνος παυσαμένου, καὶ καθαρᾶς γλυκυτάτης γαλήνης ἐπιλαμψάσης, προσεφάνησαν, προσεύπεμψαν αὐτοὺς ἅπαντες ὀλοφυρόμενοι καὶ δακρύοντες, οὐχ' ἥκιστα δὲ ὁ τῆς ἐκκλησίας ἡγούμενος, τὸ ἐκείνων γεωργίας ἐξερημωθέντος. ὅπου δὲ τὴν ἀνέκδοσιν κατέλαβον, ὁ μὲν θεῖος ἄλλογλος, βαρὺ τοῦ μεγάλου μεταξὺ τοῦ εἰς τὸν ἄγυπτον βίου, τὸ ὑπὸ ἐκείνου κυβερνωμένης ἐκκλη

σίας

σίας ἐβαπτίσθη τοὺς οἰκείους. ὁ δὲ Ἀξιάνιος τοῦ Ἀβύσσου, γεωργεῖν τοῦ σεσοφίσθη τὰς καρδίας, πολὺν κεχερσωμένον καὶ ἀκάνθων ψυχικῶν πεπληρωμένον, καὶ πολλῆς δεομένον φιλοπονίας. ταῦτα μὲν οὖν μετὰ τῶν ἐκκλησιῶν εἰρηνεύειν ἐγίνοντο.

Ὁ δὲ βάλης, πᾶσαν ὡς ἔπος εἰπεῖν ἐκκλησίαν τῶν ποιμένος γυμνώσας, εἰς ιθ
τὸν καθαρὸν ὥρμησεν, ἧς οἰκήτορες κατεδέδοκαν. ἡγεῖτο δὲ τούτης τότε καὶ βασιλέως, ὁ μέγας ὁ τῆς οἰκουμένης φωστήρ. τοῦ δὲ ὑπεμφθέντος ὑπάρχου ἐντειλάμενος, ἢ πεῖσαι τὸν βασιλέα, τὸν τοῦ δόξαν ἀπάσαις κοινωνίαν, ἢ μὴ πειθόμενον ἐξῶσαι. τοῦ γὰρ ἀνδρὸς τὸ κλέος τοσοῦτον ἐπεπύσμενος, τοσοῦτον τοῦ σεβασμοῦ οὐκ ἠθέλησεν, ἵνα μὴ γυναίως τὸν τοσοῦτον ἀνδρα ποιμένος, καὶ τούτου ἀποκρισάμενος, ἀνδρείας τοῖς ἄλλοις ἀρχέτυπος γένηται. ἀμφὶ ἀράχνης ἰστὸν ὁ μηχανήματα πολλὰ πλησίον ὤφθη. ἤρκεσε γὰρ τοῖς ἄλλοις ἀρχιερεῦσιν, εἰς ὠφέλειαν τὰ παλαιὰ διηγήματα, καὶ οἷον τινες πύργοι τὴν πίστεως ἀβόλητον ἀκλινῆ διετήρησαν. ὁ μέντοι ὕπαρχος, εἰς τὸν καθαρὸν ἀφικόμενος, καὶ βασιλέως τὸ μέγαν μεταπεμψάμενος, ἠμᾶς τε ἠξίωσε, καὶ λόγοις τοῦς αὐτὸν ἤπιοις ἐχρήσατο, εἶξαι τε τῷ καιρῷ παραινῶν, καὶ μὴ τοσαύτας ἐκκλησίας, δι' ὀλίγων δογμάτων ἀκρίβειαν. ὑπισχνεῖτο δὲ καὶ τὸν βασιλέως φιλίαν, καὶ τὰς ἐκ ταύτης δι' αὐτὸν πολλοῖς ἐσομένας εὐεργεσίας. ὁ δὲ θεῖος ἐκεῖνος ἀνὴρ, μειδιάσας ἔφη τούτοις ἁρμόττειν τοὺς λόγους. ἐκεῖνοι τε γὰρ καὶ οἱ ἐκείνοις τοσοῦτοι, περὶ τὰ τοιαῦτα κεχλιάσιν. οἱ δὲ τοῖς θείοις λόγοις ἐντεθραμμένοι, τοσοῦτον μὴ τῶν θείων δογμάτων (οὐδὲ μίαν ἀὐλέων) συλλαβεῖν. ὑπὲρ δὲ τούτων, καὶ πάσας εἰ δέοι τοῦ θανάτου τὰς ἰδέας ἀπαθῶς (ἀπαθῆ) πάσχειν. τὸν δὲ βασιλέως φιλίαν, μέγα μὲν ἡδυσμα μετ' εὐσεβείας. ἀνευ δὲ τούτης, ὀλεθρίαν ἀποκαλῶ. εἰ δὲ ὑπάρχου χαλεπήναντος καὶ ἀνοσίοις ἀμφὶ φήσαντος, ὁ θεῖος ἔφη βασιλέως, τούτῳ ἔχειν εἰς ἀεὶ τὸν ἀνοιαν εὔχομαι. ὅπερ δὲ ἐξῆλθεν τοσοῦτον, καὶ ὃ τοσοῦτον βουλεύσασθαι, καὶ τὴν ὑστεροφανῆ δηλώσαι τὸν γνώμην, σιωπῶμεν. τὸ δὲ τοῖς λόγοις καὶ ἀπειλὴ, φθόνου λέγεται ὁ παμβέβηλος ἐκεῖνος ἀνὴρ. ἐγὼ μὲν ὁ αὐτὸς σοι καὶ αὖθις ἥξω. σὺ δὲ μὴ μεταβάλῃς τὴν γνώμην, ἀλλὰ χρῆσαι τοῖς ἀπειλαῖς. μετὰ δὲ τούτους τοὺς λόγους ὁ ὕπαρχος ὑποστρέψας τὸν βασιλέα, ἀπήγγειλέ τε τὰ εἰρημένα, καὶ τὸν τοῦ ἀνδρὸς ἐδίδαξεν ἀρετὴν, καὶ τὸ τῆς ψυχῆς ἀνδρεῖον καὶ θαρραλέον ἐμιμήσατο. καὶ τότε μὲν σιγήσας ὁ βασιλεὺς εἰσεκύκλησεν. ὅπερ δὲ κατὰ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ θεηλάτοις εἴδε καταπεμφθείσας πληγάς, ὅτε γὰρ ὑὸς ἀρρωστήσας πρὸ αὐταῖς ἐν ταῖς πύλαις τοῦ θανάτου, καὶ τὴν μαιευτικὴν διαφορεῖ παθήματα, καὶ τὴν αἰδῶ ἐπέγνω τῶν σκυθρωπῶν, τὸν θεῖον εἶναι ἀνθρωπον ὃν κολάσαι ἠπείλησε, βλέπειν εἰς τὴν οἰκίαν ἐπιβούλησεν. οἱ δὲ στρατηλάται τοῖς βασιλικοῖς δικόνοιαι πρόσαγμασι. τότε μὲν ὁ μέγας βασιλεὺς καταλαβὼν τὰ βασίλεια, καὶ τὸν τοῦ βασιλέως υἱὸν πρὸ αὐτοῦ ὄντα τοῦ τελευταίου τοῦ θεραπόντος, τοσοῦτον τοῦ ζωὴν τοῦτον ἐποιήσατο ὑπέρχετο, εἰ τοῦ πονηροῦ βαπτίσματος δέοι τῶν δυσεβούντων ἀξιωθείη. καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐξῆλθεν. ὁ δὲ τὸν ὅρκον τὸν δυόντων μεμνημένος ἡρώδου, τοῖς συμπαροῦσιν αὐτῷ, ἐκ τῆς συμμοιρίας χρείου βαπτίσαι τὸ παιδίον τοσοῦτον ἔπεισεν. ὁ δὲ παραυτίκα τοῦ βίου τὸ τέλος ἐδέξατο. μεταμεληθεὶς δὲ βάλης, καὶ τὸν ὀπισθοβαθῆ

τῶν ὅρκων ἀληθείαν λογισάμενος, εἴς τε τὸν θεῖον νεὼν εἰσελήλυθε, καὶ τῆς τοῦ μεγάλου βασιλείου διδασκαλίας ἀπήλαυσε, καὶ ᾧ θυσιαστηρίῳ τὰ εἰωθότα προσενήνοχε δῶρα. καὶ εἴσω δὲ αὐτὸν ὧν θείων παραπετασμάτων ἐνθα καθῆστο γενέσθαι κελεύσας, πολλοὺς πρὸς αὐτὸν, περὶ τῶν θείων δογμάτων ἐποιήσατο λόγους, καὶ δὴ λέγοντος ἤκουε. παρῆν δέ τις δημοσθένης καλούμενος τῶν βασιλικῶν προμηθούμενος ὄψων, ὃς τῷ διδασκαλίῳ τῆς οἰκουμένης ἐπιμεμψάμενος ἐβαρβάρισεν. ὁ δὲ θεῖος βασίλειος, μειδιάσας, ἐθεασάμεθα, ἔφη, καὶ δημοσθένην ἀγράμματον. ἐπεὶ δὲ πλέον ἐκεῖνος δυσχεράνας ἠπείλησε, σόν ἐστιν, ἔφη ὁ μέγας βασίλειος, τῆς τῶν ζωμῶν καρυκίας φροντίζειν. δογμάτων γὰρ θείων ἐπαίειν οὐ δύνασαι βεβυσμένας ἔχων τὰς ἀκοάς. Ταῦτα μὲν οὖν πρὸς τοῦτον ἔφη. ὁ δὲ βασιλεὺς οὕτως ἠγάσθη τὴν ἄνδρα, ὡς καὶ χωρία κάλλιστα ὧν εἶχεν αὐτόθι τοῖς ὑπ' αὐτοῦ φροντιζομένοις δωρήσασθαι πένησιν, οἳ τὸ σῶμα ἅπαν λελωβημένοι, πλείονος ὅτι μάλιστα θεραπείας προσδέον). τὴν μὲν οὖν πρώτην τοῦ βάλεντος προσβολὴν οὕτως διέφυγεν ὁ μέγας βασίλειος. ἐπεὶ δὲ πάλιν ἧκεν αὐτὸς, καὶ τῶν προτέρων ἐπιλελησμένος, ὑπὸ γὰρ ὧν ἐξαπατώντων ἐπολιορκεῖτο τὴν γνώμην, τῆς τῶν ἐναντίων αὐτὸν αὖθις γενέσθαι μερίδος προσέταξεν. εἶτα μὴ πείσας, τὸν περὶ τῆς ἐξορίας γραφῆναι νόμον ἐκέλευσε. τοῦτον δὲ τῇ χειρὶ πειραθεὶς βεβαιῶσαι, οὐδὲ μιᾶς στοιχείου κεραίαν ἐξέτεινεν. ὁ γὰρ κάλαμος συνετρίβη. ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ δεύτερος, καὶ ὁ τρίτος κάλαμος, ταὐτὸ πάθος ὑπέμεινε, καὶ βεβαιῶσαι τὴν δυσσεβῆ νόμον ἐκεῖνον ἐφιλονείκει, ἐσείσθη μὲν ἡ δεξιὰ καὶ τρόμον ἐδέξατο. δείματος δὲ πλήρης ἡ ψυχὴ γενομένη, ἀμφοῖν ταῖν χεροῖν τὸν χάρτην διέρρηξε. καὶ πέπεικε ὧν ὅλων ὁ πρύτανις ὡς καὶ τοὺς ἀλλοὺς αὐτὸς ἐνδέδωκεν ἐκεῖνα παθεῖν, καὶ τοῦτον τῶν ἐπιβουλῶν ἀπέφηνε κρείττονα, διὰ μὲν ὧν περὶ τούτων γεγενημένων τὴν δύναμιν τὴν οἰκείαν δείκνυς· διὰ δὲ τῆς ἑτέρας οἰκονομίας τῶν ἀρίστων ἀνδρῶν τὴν ἀνδρείαν κηρύττων.

κζ Ἐνταῦθα μὲν οὖν ὁ βάλης προσβαλὼν τῆς ἐλπίδος ἐψεύσθη. ἐν ἀλεξανδρείᾳ δὲ ἀθανασίου τοῦ νικηφόρου, μετὰ τοὺς πολλοὺς ἀγῶνας καὶ τοὺς ἰσαρίθμους στεφάνους, λύσιν ὧν πόνων εἰληφότος, καὶ εἰς τὴν πόνων ἐλευθέραν βιοτὴν μεταστάντος, πέτρος ἀνὴρ ἄριστος τὴν προεδρίαν ἐδέξατο. πράτης μὲν τῆς μακαρίας ἐκείνης ψηφισαμένης αὐτὸν κεφαλῆς· πάντων δὲ συμψήφων γεγενημένων, καὶ ὧν ἱερωμένων καὶ τῶν ἐν τέλει καὶ ἀξιώμασι. καὶ ὁ λαὸς δὲ ἅπας, τὴν εὐφημίαις ἐδήλουν τὴν ἡδονήν. τῶν γὰρ ἀθανασίου συμμετέσχεν ἱδρώτων, καὶ ἐνδημοῦντι τὲ καὶ ἀποδημοῦντι συνῆν, καὶ τοὺς πανταδαποὺς ὑπ' ἐκείνῳ κινδύνους ὑπέμενε. διάτοι τοῦτο, καὶ τῶν ἀρχιερέων σύνεδραμον οἱ πελάζοντες, καὶ τὰς ἀσκητικὰς καταλιπόντες παλαίστρας, οἱ ἐν ἐκείναις διάγοντες, τὸν ἀθανασίου θρόνον κληρονομῆσαι τὸν πέτρον ἠξίουν. ἐπεὶ δὲ τοῖς ἀρχιερατικοῖς αὐτὸν ἐνίδρυσαν θώκοις, εὐθὺς ὁ τοῦ ἔθνους ἡγούμενος, τὸν ἑλληνικὸν καὶ ἰουδαϊκὸν ὅμιλον συναθροίσας, τοὺς τῆς ἐκκλησίας ἐκύκλωσε περιβόλους, ἐξιέναι τῷ πέτρῳ παρεγγυῶν. καὶ γὰρ ἄκοντα ἐξελάσειν ἠπείλει. ἐποίει δὲ ταῦτα, ᾧ βασιλεῖ μὲν δῆθεν τὰ θυμήρη πραγματευόμενος, καὶ τοὺς τἀναντία φρονοῦντας ἀναπιμπλὰς συμφορῶν· τῇ δέ γε ἀληθείᾳ, τῆς δυσσεβοῦς ὀργῆς ἐμφορούμενος. τῆς γὰρ τῶν εἰδώλων θεραπείας ἐξήρτητο, καὶ λαμ-

προτάτην

παρατάττω ὑπελάμβανεν ἑορτήν, τὴν δ' ἐκκλησίας ζήλον. πέμπει μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, τὸν ἀδόκητον θεασάμενος πόλεμον, λαθὼν ἐξῆλυθε, καὶ σκάφους ἐπιβὰς, εἰς τὴν ῥώμην ἀπῆρεν. ὀλίγων δὲ διεξιόντων ἡμερῶν, ἀζώτιος ἀπὸ μονοχύλας λευκὸν ἄγων ἀφίκετο, καὶ τὰς ἐκκλησίας ἐκείνῳ παρέδωκεν. οὗ δὲ δυσσεβείας καὶ παρανομίας, καὶ τὰ βασιλεῖα πεῖραν ἔλαβεν. ὃ δὲ πλῆθος, τὴν ἀθανασίου διδασκαλίας ἐντεθραμμένον, εἶτα ἀναιδίαν ἐφορῶν θεασάμενον, τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀπέσχε συλλόγων.

Ὁ δὲ λεύκιος, δορυφόροις κεχρημένος τοῖς τὴν εἰδώλων θεραπείαν, τοὺς μὲν καὶ ἠνάγκαζε, τοὺς δὲ καθεῖργε, τοὺς δὲ δραπετεύειν ἐπῄδαζεν. ἀλλὰ καὶ ξένων βαρβάρων δίκην ἐπόρθει τὰς οἰκίας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐκ ἀξιάγαστος πέφυκεν ἐν ὑπεροχῇ διηγήσασθαι. ἐγὼ δὲ μίαν ἀνοσιουργίαν τοῦ λευκίου διηγήσομαι, σκεῖνον ἐν ἥσῳ τῇ συμφορᾷ τὸν ὑπερέχοντα. Ἄνδρες ἐν ἀγυιαῖς, τὴν τῶν ἀγγέλων πολιτείαν ζηλώσαντες, τοῖς μὲν πολιτικοὺς θορύβοις ἀπέδρασαν, τὴν ἐν ἐρήμῳ δὲ μονὴν ἐλόμενοι βιοτὴν, καὶ τὴν ψαμμώδη καὶ ἄκαρπον καρποφόρον ἀπέφηναν, καρπὸν τῷ θεῷ ἡδύτατόν τε καὶ κάλλιστον φέροντες, ἐν ὑπομονῇ ἀρετῆς. Ταύτης πολλοὶ μὲν ἦρξαν καὶ ἄλλοι τὴν πολιτείας. παυδοτείβης δὲ ἄεικτος, τὴν ἀσκητικὴν ἐλθὼν σωφροσύνην, ἀντώνιος ἐκεῖνος ὁ πολυθύμητος, ἀρχεῖος παλαίφατον τῆς ἀσκήσεως ἀποφήνας τὴν ἔρημον, καὶ τοῖς ἐκείνου θαυμάσας. αὐτὸς γὰρ μὴ τὴν μεγίστων τε καὶ καλλίστων ἐφοδίων, εἰς τοὺς ἀπηνέμους λιμένας καθώρμισε, ὃν ὁ δύσκηνος ἐκεῖνος καὶ πεισάθλιος ἐδίωξε. τοῖς δὲ τῶν θείων ἐκείνων ἡγουμένοις χορὸν, μακάριόν τε καὶ ἀοίδιμον, καὶ τὸν ἐκείνου ὁμώνυμόν τε καὶ ἰσόθεον, καὶ τοῖς ἄλλοις ἐκ τῶν ἀσκηταίων ἀγαλμάτων ἀγαγών, εἰς ἕνα νῆσον ἐξέπεμψεν ἀπὸ δυσεβῶν οἰκουμένην ἀνθρώπων, καὶ μηδένα πώποτε δόξαν ἀσεβείας διδάσκουσαν, τὸ δὲ πορθμείου τὴν γῆν τῆς νήσου πελάσαντος, ὁ δαίμων ὁ πρὸ ἐκείνου ἐμφανὴς, ὃ ἱδρυμένον καθαιρετὸν εἴδωλον, ὅπερ εἶχε παλαιὸν οἰκητήριον, τὸ τῶν ἱερέως ἐξέμηνε θυγατέρα, καὶ βακχευομένην ὡς τὸ ἀκτὶν ἐξήγαγεν, εἰς ὃν ὁ πορθμεῖον οἱ ἐρέται προσορμισθέν. ὀργάνῳ δὲ τῇ γλώσσῃ χρησάμενος τῆς κόρης, ἐδόα δι' αὐτῆς, ἅπερ ἐν φιλίπποις ἡ θεὸς πυθὼν ἔθυα πύθωνος ἔχουσα. ἤκουον δὲ ἅπαντες, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἐκείνην τὸν δαίμονος λέγοντος, ὡς τὴν ὑμετέρας δωρεᾶς, ὧν παρέπονται τὸν χρείσσου, πάντοθεν πρὸς ὑμᾶς ἥκομεν, ἀπὸ πόλεων καὶ κωμῶν, ἀπὸ ὀρῶν καὶ βουνῶν, ἀπὸ τὴν οἰκητόρων ἐστερημένης ἐρήμου. ἠλπίσαμεν ἐν τῷ δεῖν νησυδρίῳ δι' ἐμέτρων ἀπηλλάχθαι βίων, καὶ τῆς ἡμετέρας ἐψυάθημεν. ἐνταῦθα γὰρ ὑμᾶς ἐξέπεμψαν οἱ διώκοντες, ἀλλ' ἵνα ὑμᾶς ἀνιάσωσιν, ἀλλ' ἵνα ἡμᾶς δι' ὑμῶν ἐξέλασωσιν, ἀφισάμενα καὶ τῆς νησίδος. τὴν γὰρ τῶν ἀρετῆς ὑμῶν ἀκτῖσι βαλλόμεθα. ταῦτα λέγοντες, καὶ τὰ τούτοις παρόμοια, εἰς μὲν τὸ ἔδαφος τοῦ κόρου κατέβαλλον. αὐτοὶ δὲ φεῦ δι πάμπαν ἐλύοντο. ὁ δὲ θεῖος ἐκεῖνος χορὸς παρευξάμενος τοῦ κόρου ἀνέστησε, καὶ τῷ γεγυμνωκότι σφαγιαστὴν τε καὶ ἐρρωμένῳ ἀπέδωκεν. οἱ δὲ τῶν θαύματος θεαταὶ, παρὰ τῶν ἀγίων ἐκείνων παθῶν κυλινδούμενοι, τὴν τῶν σφετέρων ἐφοδίων μεταλαχεῖν ἐπόθησαν. καὶ τὸ μὲν τῶν εἰδώλων κατέλυσαν τέμενος. τῆς δὲ τῆς διδασκαλίας ἀκίδι καταγαγόντες, τὸ τῶν παναγίου βαπτίσματος ἠξιώθησαν χάριτος. τούτων ἐν ᾧ ἀγῶ δήλων γεγυμνασμένων, πάν-

δημεὶ σωῆλθον ἀπώλειες ὧ λευκίῳ λοιδορούμενοι ϗ θηλαζον σφᾶς ὀργλῳ καταλήψεως λέγοντες, εἰ μὴ ὁ τῶ ἁγίων ἐκείνων ὁ θεῖος ἀφεθείη χορός. οὕτω δείσας ὁ λεύκιος τὸν τῆς πόλεως θόρυβον, ἐπεμβῆθεῖν τοῖς θεατεσίοις ἐπέτρεψεν εἰς τὰ σπήλαια. ἐχθρὰ μὲν δὴ ϗ ταῦτα δεῖξαι τῶ ἐκείνου βδελυρίαν τε ϗ ἀσέβειαν. ἀφέτερον ὑπὲρ τὰς τολμηθείσας διδάξῃ παρανομίας, ἕτερον μασίου πέρυσι τὰ γράμματα. ἐγὼ δὲ ὁ μῆκος φεύγων, τὰ ἐν μέσῳ κείμενα τῆς ὑποτολῆς ἐνθήσω τῇ συγγραφῇ.

κβζ Ὁ τῶ ἔθνους ἡγεμονεύων παλλάδιος, ἐθνικὸς ὢν τὴν αἵρεσιν, ϗ τῶν εἰδώλων ἀεὶ προσκυνοδούλωσις, ϗ χρῆσθαι πολλάκις μηνύσας, τῷ προφητεύειν σῖτα θείσας πλήθη, ὁρμᾷ ϗ τῆς ἐκκλησίας ὡς ἀνατάξαι βαρβάροις ἐπειγόμενος. τότε δὴ τότε χείρισα γέγονεν. ἀλλά σε μόνον ὑπαγορεύσαι θέλων, τὴν μνήμης ὀδυρμῶ μοι προσχούσης, ἐπαφῆκα δακρύων ἀμέτρων φορεῖν. σὲ ὅπη πολὺ ἔμεινα δρᾶν τοῦτο πάσχων, εἰ μὴ θείῳ λογισμῷ λωφῆσαι προσκυάσα. ἐν γὰρ τῇ καλουμένῃ ἐκκλησίᾳ θεωρᾶν, ἐπεισελθόντα τὰ πλήθη, αὐτὴ ῥημάτων, εἰδώλων δυφημίας ἐπήφιον, αὐτὴ θείων γραφῶν ἀναγνώσεως, χρόνοις χάρων ἀσέμνοις, ϗ κεκλασμένας μετ' αἰσχρότητος φωνάς, ϗ τῶν τῶ χριστοῦ πρόθενων, ὕβρεις, ἃς ἡ γλῶττα προσφέρειν οὐκ ἀνέχεται. αἰσχρὸν γάρ ἐστι ϗ λέγειν. σὲ γὰρ μόνον τῆς τῶν ἀξιοφρενοτάτων ταύτας ἀκούσας ἔβυσε τὰς ἀκοάς. ϗ μᾶλλον ἠυξατο ἂν γλυέσθαι κωφὸς, ἢ αὐτήκοος γλυέσθαι τῆς αἰσχρολογίας αὐτῶν. ἀλλ' εἴθε λόγοις ἀρκούμενοι μόνον ἐξημάρτανον ϗ μὴ προέβαινον τὸν τῶν λόγων ἐνίκων ἀσέλγειαν. ἀΰπνοις γὰρ ἡ λοιδορία, κἂν οἱαδηποτοῦν τυγχάνῃ, πρὸς οἷς οἰκεῖ χριστοῦ φρήνοις ϗ θεῖα διδάγματα. αὐτοὶ τοίνυν οὗτοι ὀργῆς σκώληκ τυγχάνοντες, κατηρεισμένα εἰς ἀπώλειαν, τὸν ῥῖνα σιμώσαντες, φόβον ἀσελγῆ πρὸ τῶν μυκτήρων μακρὸν, ϗ ἵν' οὕτως εἴπω, ὡς ἀπὸ κροκωδοῦ προσχέοντες, τὸν μὲν ἑαυτῶν διέῤῥηξαν τῶν ἁγίων χριστοῦ πρόθενων, ὧν ἡ ἄσκησις τύπον ἀγίων ἐχαρακτήριζεν. ὡς δ' ἡ φύσις ἔχει, γυμνὰς πᾶσαν τὴν πόλιν ἐθριάμβευον, σχηματίζοντες μετ' ἀσελγείας, ὃν ἕκαστον ἐβούλοντο. ϗ ὅλως ὠμὰ ϗ ξένα τὰ γλυόμενα. εἰ γοῦν τὶς συμπαθῶς ὅπη τούτοις ἐκώλυσε, πραγέσεως χρώμενος λόγοις, τραυμαλίας ἀπελύετο. ἀλλὰ φεῦ τῶν συμφορῶν, πολλαὶ βιαίως φθορεῖν ὑπέστησαν ἁγνείας, πολλαὶ τῶν πρόθενων ἐσπάλοις ϗ κεφαλῆς τυποῦμεναι, ἔλυον ἀχρείς, οὐκ ὀπτεσπομένων τῶν σωμάτων, οὐδὲ τῇ ταφῇ παραδίδοσθαι. πολλὰ οὖν μέχρι σήμερον ὧν χρεῶν ὀδυρτέα, οὐχ' ὑπείσκεται σώματα. ἀλλὰ τί τὰ μικρὰ πρὸς τὰ μεγάλα διεξέρχομαι. τί δὲ τούτοις ἐμβραδύνω, ϗ μὴ σφοδρῶς ὅπη τὰ κατεπείγοντα βαίνω ἐφ' οἷς δ' οἶδ' ὅτι θαυμάσετε ϗ μνησθῆτε ὅτι πολὺ ἀχρείς σου ἡμῖν ἐξιστάμενοι τὴν φιλανθρωπίας τὸ κύριον, ὅτι μὴ ἀπόλλυσι ὅλον σωτῆρ ἦν. ἀ γὰρ τῇ τὸ γεγραμμένον, μήτε γέγονε μήτε ἠκούσθη ἐν τῇ ἡμέραις τῶν πατέρων ἡμῶν, ταῦτα ἐπ' αὐτῷ τῷ θυσιαστηρίου ἐπετέλουν οἱ δυσσεβεῖς. ὡς γὰρ ἐν κρηπῖδι σκληρᾶς ἀπάντου, παῖδα τὸν ἄῤῥενα φύσιν ἐξαρνησάμενον ϗ τὴν γυναικείαν ποθήσαντα, σοιβῇ τῇ τὸ γεγραμμένον τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπαγαγεῖν ἀπὸ, ϗ φύκει τὰς ὄψεις ἐρυθήναι, ὡς τὰ πρὸ αὐτοῖς εἴδωλα, ἠλυμόρφῳ ὧ χήματι, ἐπ' αὐτῷ τοῦ ἁγίου θυσιαστηρίου, εἶθα κἀθοδον τῷ ἁ-

γίου

λου πνεύματος ὑπικαλούμθα, ἀνύκλῳ τῇ τροφῇ, ὧδε κἀκεῖσε τῶ χείρε φημαλιζόμθον, ὀρχεῖσθαι πρεσκυάσομν, πλατὺ μὴ γλῶντες, ἀθέσμοις ὀ ἐπαφιέντες φωνάς. οἱ δὲ πάλιν καὶ τοῦτο εἰς ἀταξίαν ἠγησάμθοι, καὶ τὰ πρωϊνικότα ἀνωρεπῆ μᾶλλον ἢ ὧρ' ἄθεσμα λογισάμθοι, ἐξ αὐτῶν ἕνα γνωεμώταῖον ἐν ἀγρότηι, ὁμοῦ τῶι ἐσθῆτα καὶ τ' αὐδὼ γυμνωσάμθον ὡς ἡ φύσις ἔχει φήμαμαῖος, τῷ τ' ἐκκλησίας ὑπιβιβάσομλες θεάνω, δημηγόρον αἰγρὸν κατ' χειροῦ πεσπηρθυᾶ. ἀῦλα γὰ θείων ῥημάτ', αἰγρότηλα πεσῦσάμεῖο, ἀὐτὶ σεμνῶν λόγων ἀσελγίαν, ἀὐτ' ἀὐσεβείας ἀσέβιαν, ἀὐτ' ἐγκρατείας πορνείαν, μοιχείαν, ἀρσενοκοιτίαν, κλοπὴν, βρῶσιν καὶ πόσιν τῷ βίῳ πεσὸς τοῖς ἀλλοις εἰσηγούμθος εἰς χρήσιμα. τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων, κἀμοῦ τῆς ἐκκλησίας ὑπθναχωρήσθλος, πῶς γὰ ἀχὶ ὅπου γραῦς τ' ἔφοδοι, ὅπου δῆμος πεσὸς ἀταξίαν ἀργυρώνητος, ὅπου φιλοθμίαι χρημάτ', κὴ ἐθνικῶν πλήθη μετ' μειζόνων ἐπισχέσεων; ἢ μέτεργος δῆθεν ἀποστέλλε) ὁδηγὸς χρεισίου τ' ὑπισκοπὴν ὡς ἀξίωμα κοσμικὸν ὠνησάμ, λυκιὸς ὡς λύκου τ' πονηρ' ἐς τὰς πεσόδους ἔχθν ἐπουδακώς, οὐκ ὑπισκόπων ὀρθοδόξων σωτῆρα, ἀ ψήφῳ κληρικῶν ἀγαθινῶν, οὐκ αὐτήσι λαῶν, ὡς οἱ τ' ἐκκλησίας δηγεμόνι ἀσφαλοῦσι θεσμοί. ὧ δὴ τοιούτῳ σωτῆρι, ἁπλῆ γὰ εἰσόδῳ τ' πόλεως ὑπιβαίνθν οὐκ ἠδυάλη, οὐκ ὑπισκόπων ὑμνες, ἀ πρεσβυτέρων, οὐ δηγικόνων, ἀ λαῶν πλήθη, οὐ πεσῆγον τοῦτον μονάζονλες ὕμνοις ἐκ γραφῶν ἀναμὴ πονλες, ἀλλ' ἀϊζωΐος ἰῶ, ὁ πεσφέρω μὴ ζῳ ἀρείῳ καθαιρεθῆς, δηγικονος ὢν Ἰῆς καθ' ἡμᾶς ἀγεξανδρέας, ἐν τῇ κτ' νίκαιαν ἀγία καὶ μεγάλῃ σωτῆρι, ἀρῶ δὲ πεσεασία τ' ἀὐδιοχέων λυμαντόμθος. κὴ ὁ τῶ κομπαῖσιον δὲ, λαρνακίων κόμης, γραῦωτῶν ἐπαγόμθος ἀμετρον πλῆθν, ὁ ἐν πάσῃ ἀσεβείᾳ ἀεὶ γνωεζόμῆ μάγνος τοῦνομα, ὃς ἐν τοῖς ἰουλιανοῦ χαιρῆς, τῶι βηρυτίων ἐκκλησίαν ἐμωρήσας, φοινίκων δ' αὕτη πόλις ὑπιφάνης, ὅπι τ' Ἰῆς μακαρίας μνήμης ἰωβιανοῦ χρόνοις, ἐξ οἰκείων ταύτῃ ἀνορθῶσαι κατῶδίκασαι, ὀλίγου ἐ τῶι κεφαλῶι τμηθῆς, εἰ μὴ φιλανθρωπίας ἐκ πολλῆς πεισρομῆς ἔτυχε βασιλικῆς. ἀνθμολογήσασθ τοίνιν ἐκ τούτου τὸν ὑμέτεργον ζῆλον πεσσήκει, ὃν διεφθεῖραι πεὸς ἐκδικί' τ' ἡμομένων πεδακαλῶ, οἷα κὴ ἤλικα τὰ πλημμεληθέντα κτ' τ' θεῦ ἐκκλησίας, τοιούτου τυράννου θ' πεσφρημένου καθ' ἡμῶν ἐπθνασάντος. ἅμα γὰ ὁ πεδὰ τ' ὑμετέρας θεοσεβείας κὴ τ' ἀπθναχοῦ ὀρθοδόξων ὑπισκόπων, πολλάκις ἀπαγορθυθεὶς λοῦκιος τ' πεὸς αὐτὸν ἀπειθῶς διακειμένης, ἐπ' ἀλλοτρίοις τ' πεσφάσεσιν ἐπέστη πόλεως. ἀ γὰ μόνον ὡς ὁ δύσφημος ἐν ψαλμοῖς ἄφρων, λέγ οὐκ ἔστι θεὸς ἀγαθινῶς ὁ χριστὸς, ἀλλὰ κὴ τοῖς ὑπιτηδεύμασι διεφθάρη κὴ διέφθρε, χαίρων ὑπὶ τ' βλασφημίαις τ' κτ' θ' ὑβρεῶς πεμπομένας, πεδὰ τῶ τῇ κλίσι λαβδυόντων πεδὰ τ' κτίσμα. πῶς ἀχ ὅπου γε πεδὰ πλήσιον ἥξειν ἔχων ὁ φεύγμα πεσφαίνῳ τολμᾷ ὁ ἀγλήθεος σέβθν θεῷ. ἐπ' ὄψει γὰ αὐτῷ τούτοις τοῖς ἐπαίνοις ἔπεμπον, καλῶς ἦλθες ὑπισκοπε ἰδὼν μὴ λέγων. ὁ σεραπὶς σε φιλῶν εἰσήνεγκε, ὃ πάντελον εἴδωλον ἑαυτ' ὀνομάζονλες. ἀῦλικα γὰ ἐσπῆς οὐδὲ μιᾶς πεφθούσης ὁ πεσφρημένος μάγνος, ὁ τ' ἀσεβὰς αὐτὸ κοινωνὸς ἀδιαίρεθος, ἐ δορυφόρος πικρὸς κὴ σατράπης ὠμότατος, σῖτα θεσίσας καὶ τὰ ἐπὶ τῶι ἑαυτῷ φεγγίδα ἐπθναχείμθνα πλήθη, πρεσβυτέρους καὶ δηκόνους τὸν ἀριθμὸν ἐννεακαίδεκα συλλα-

δόμθος, ὧν ἐνίες δὲ ὀγδοηκοστὸν ὑπερβεβήκασιν ἔτος, ὡς ἀγόντας ὑπὸ μυσαρῷ ἐνὶ καὶ νόμῳ ῥωμαίων ἐχθεῖ, δημόσιον εἶσας κριτήριον, κατεψαλκαζεν, οὐκ εἰδὼς τοὺς ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς χειστιανῶν νόμους, τὸν πατρῷον τοῦτο καὶ τῶν ἀποστόλων ἀφ' ὧν πατέρων ἀποδοθεῖσθαι ἡμῖν τοσοῦτον καὶ τὴν φιλανθρωπότατον αὔχουσιν βαλέντα διϊσχυρίζόμθος, πείθητε τάλαντες, λέγων μεγάλῃ τῇ βοῇ, τῷ τῶν ἀρείων φρονήματι πείθητε. συμφωνοῦσι γὰρ ὑμῖν τὸ θεῖον, καὶν ἀγνῶτε σέβητε θρησκείαν, οὐκ αὐθαιρέτως, ἀλλὰ τοῖς ἀνάγκην ὕστερον τοσοῦτον. τῇ μὲν γὰρ ἀνάγκῃ ἀπολογία τοσοῦτον ἐπιλείπει, ᾧ δὲ αὐθαιρέτῳ ἀκολουθεῖ καλλιεργεία. διὸ τοιούτοις λογισμοῖς τοσοῦτον ὀφθαλμῶν ἀθέμθοι ἤκελε τοσοῦτον θυμοὶ μνησμόν ἀποθέμθοι πόντα, τῷ ἀρείου ὑπὸ γε ἀφόνλες δόγματα. ὁ νεῶν κηρύττῃ ὀνόματι λούκιος λέγων, ὃν εἰδότες ὡς πεθαρχοῦντες, χρήματα καὶ πόλεις καὶ γέρα τοσοῦτον βασιλέων ἔξετε. ἀπαμνόμθοι δὲ, εἱρκτῆς καὶ τροβλώσεων καὶ βασάνων καὶ μαστίγων καὶ δαμαστηρίων πεῖραν λήψεσθε, χρημ^{τι} ὁμοῦ καὶ κλημ^{τι} τερπθέντες, ἃ τῆς πατρίδος μετδιαφανίζες, εἰς χαλεποὺς οἰκῆσαι τόπους καταικρισθήσεσθε. ἀλλ' ἐξ^{ις} μὲν ὁ ἡμναῖος, ἀγάπῃ τὸν ἀπειλῶν κερφίσας, μετδιαφθεῖραι τῆς ἀσεβοῦς τοὺς πόντας καὶ τοσοῦτο ἔπεσθε καὶ κατεψαλκαζε γνώμης. οἱ δ' πικρότεροι βασάνου πάσης τὸν εἰς ἀσέβειαν τοσοδοσίδην ἡγησάμθοι, ἔχθει γὰρ οὕτω, τοιοῖσδε τοσοὺς ἀνδρὶ ἀναλκαζόμθοι ἀπήντησαν ῥήμασιν, ἀρετῇ καὶ ἡμναίᾳ φρονήματι, ὁμοῦ τῷ ἀπάτῳ καὶ τὰς ἀπειλὰς ὑποταξάμθοι. πέπαυσο λοιπὸν πέπαυσο, τούτοις ἡμᾶς ὀκ φόβου τοῖς ῥήμασιν, ἔπεστι εἰκῆ τοσοφέρθν ῥήματα. ἡμεῖς γὰρ οὔτε νέηλυς, οὔτε τοσόφαλον σέβομθν θεόν, καὶν ἐπαφείζης κυμάτων εἰκῇ, καὶ τοσεσρήσης ὡς βίαιος ἄθεμος, τοῖς ἀσεβείας ἀμελι θανάτου ἐμπολιτευόμθα δόγμασιν, οὐκ ἀδικάζον, οὐκ ἄσοφον, οὐ χρεὶς ἀληθῆς πόπολε φρονήσθμλες θεόν, οὐ ποτὲ μὲν ὄντα πατέρα, ποτὲ δὲ μὴ ὄντα χρ^{τι} τ' δυσεβῆ τύτον τὸν ἀρέμονα, χρονικὸν ἢ τοσόκαιρον δοξάζοντες τὸν υἱόν. εἰ γὰρ κτίσμα χρ^{τι} τοῖς ἀρέμονίζας ὁ υἱός, οὐχ' ὑπάρχων πατρὶ ὁμοούσιος, εἰς ὃ μὴ εἰ^{ις}) συζήσε^{ις}), καὶ ὁ πατὴρ, οὐχ' ὑφεστῶτος υἱοῦ, οὐκ ὢν ποτὲ κατ' αὐτοὺς πατήρ. εἰ δὲ ἀεὶ πατήρ ἐστιν, ὑφεστῶτος δηλονότι τὸ ἐξ αὐτοῦ ἀγήθμου καὶ οὐ χρ^{τι} ἀπόρροιαν γνωμήματος, ἀπαθὴς γὰρ ὁ θεός. πῶς οὖν οὐκ ἄφρων καὶ μεμιωδὴς, ὁ ὢν ὅτε οὐκ ἦν φρονῶν τ' υἱόν, δι' οὗ τὰ πόντα εἰς ὃ εἰ^{ις}) χρ^{τι} γένειν σύνεστι; οἱ γοῦν ἡμέτεροι χρ^{τι} πᾶσαν τὴν οἰκουμθήν πατέρες, ὧν ὀκ πεσόντες οὗτοι εἰκότως ἀπάτορες γεγόνασιν, ὃν νικήσασι συμψηφόντες μὴ δεματίσαντες τὸν ἀρείου κακοδοξίαν, ἧς ὁ νεώτερος ὅδε^{ις} νῦν τοσοῖσα^{ις}), οὐχ' ἕτερον οὐσίαν ὁ νῦν ἡμᾶς εἰπεῖν κατεψαλκάζης, ὃν υἱὸν εἰρήκασι τὰ παθὸς, ἀλλ' ὀκ τ' αὐτῆς οὐσίας. ὁ καλῶς μετ' ἀσεβοῦς ἀφρονίας νοήσθμλες, ὀκ πολλῆς τῶν θείων ῥημ^{τι} συλλογῆς, ὁμοούσιον ὡμολόγησεν. τὰ δὴ τοιαῦτα καὶ τὰ τούτοις τοσοπλήσια λέγοντας, καθεῖρξεν ἡμερῶν πολλῶν, οἰόμθος τ' ἀσεβοῦς μετακινήσειν γνώμης. οἱ δὲ μᾶλλον ὥσπερ ὑπὸ τῶν ἀθλητῶν οἱ γυναικότατοι, δηλόν πᾶσαν ἀποσεσόμθοι, ἐπαλείφοντες ἑαυτοὺς τοῖς τῶν πατέρων ἀφ' θείων λογισμῶν ἀνδραγαθήμασι, γυναικότεροι εἶχον τοσὸ τ' ἀσέβειαν ὃ φρόνημα, γυμνάσιον ἀρετῆς τὰς τροβλὰς ἡγούμθοι. οὕτω τοίνυν ἀγωνιζομθων, καὶ θαῦσον ὡς ὁ μακάριος παῦλος χράφει γυμνῶν, καὶ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις ἐπέ-

ποις ἐπέ-

ποις ἐπέτρεχεν ἡ πόλις ἅπασα, ἀθληταὶ θεασαμένη χειροῦ καρτερείᾳ τὸν βασανίζοντος δικαιοῦ νικῶντας τὰς μάστιγας, καὶ ἔσπαγα δι' ὑπομονῆς τ' ἀσεβείας ἐπαίροντας, ὃ θριάμβους τ' ἀφάνων ὑπὸ δακρυμένους, οὓς ὑποστάξας ὁ πικρὸς ὃν πολέμιος δι' ἀπειλῶν καὶ ἀπάτης τοῖς εἰς χειροῦ ἀσεβοῦσιν ἐκδώσειν ἐνόμιζεν. ἀποκακήσας τοιγαροῦν, τ' τῶν βασάνων δι' ὑπνοίας χαλεπῆς τοῖς βολαῖς, ἀπόντων τῶν λαῶν ὀδυρομένων ποικίλως ἀφ' ὧν πολλὰ ὦ θρῶν, ὁ πικρὸς καὶ πάσης ἀποδέων φιλανθρωπίας, τὰ σιωπηθέντα πάλιν τοῖς ἀταξίαν ζωαθείσας πλήθη, ὑπὲρ κρίσιν αὐτοῖς, μᾶλλον δὲ ἔωλον καὶ ἀκρισιν καλῶ, τοῖς ὧν τ' θαλάσσης κλυδωνίοις, πολυωνύμων σωπήσεως κατ' αὐτῶν ἐπαφιεμένων τῶν βοῶν, τῶν δὲ ὧν εἰδωλολατρῶν καὶ τῶν ἰουδαίων, καὶ μὴ θελησάντων εἶναι τῇ τοσαύτῃ δυσεβείᾳ τῶν ἀφομανιτῶν, ἀποφαίνε), ὧν λαῶν τοσοῦτ' δικαστηρίου πάντων ὀδυρομένων, ἵνα ἀνεξανδρίας μετανοιάσαντας τὴν ἡλιούπολιν τ' φοινίκης οἰκοῦσαν, ἔνθα τῶν ἐνοικούντων οὐδεὶς κἂν ἀκούσας τὸ τῆς χειροῦ ἀνέχε) ὄνομα· εἰδωλικοὶ γὰρ οἱ πάντες. πρῶτα δὴ σκάφος ὑπερβῶσα τοσοῦτος, αὖθις ἔσηκώς ὑπὲρ τοῦ λιμένος, πλησίον γὰρ ἐν δημοσίῳ λουτρῷ τὴν καλάχρισιν κατ' αὐτὴν ὥρισε, γυμνὸν ὑπὸ δακτύλιος τὸ ξίφος, νομίσας ἐκ τούτου φοβῆν τοὺς τῇ δισόμῳ μαχαίρᾳ τοὺς πολεμίους δαίμονας πολλάκις καταδρώσαντας. οὕτω δὴ οὖν ἀοπλῆν αὐτοὺς κελεύει, οὐκ ἐμβαινομένους ὑπερήφανα, οὐ τὸ ἁμαρτόν τι τὸ σωτήριον τ' ἐξοδείας ἔχοντας, καὶ τὸ θανάσιμον καὶ ἄπιστον τῆς θαλάσσης ἐπαφιζούσης καὶ δυσχεραῖς οἰμωγῇ δι' αὐτοῦ φερούσης καὶ μὴ βουλομένης, ἵν' ὅτως εἴπω, δι' ὑποδοχῆς τῶν ὑδάτων, ἀδίκῳ κοινωνῆσαι κελεύσματι. ἐνέφαινε γὰρ καὶ τοῖς ἀγνοοῦσι καὶ τοῦ κρίναντος τὸν βάρβαρον τοσαίρεσιν. ἔστι γοῦν ἀληθῶς εἰπεῖν, ἐξέστη ὁ θεσμὸς ὑπὲρ τούτων. ἐστέναξε γὰρ ἡ πόλις ἅπασα, καὶ μέχρι δεῦρο θρῶσι. ὃ οἱ μέν, ἀλλεπαλλήλῳ τῇ χειρὶ κτύπον ἐκ στηθῶν μακρὸν ἀπέπεμπον· οἱ δὲ τὰς χεῖρας ὁμοῦ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς οὐρανὸν ἀνέτεινον, τ' βίᾳ δεδακρυσμένοι μονονουχὶ λέγοντες, ἄκουε οὐρανέ καὶ ἐνωΐζου ἡ γῆ, ὅτι τοιαῦτα τὰ γινόμενα, καὶ ὅλως οἰμωγῆς τὸ πᾶν ἐπεπλήρωτο, καὶ μύγη, καὶ θρῆνος ἦν ἐν πάσῃ τῇ πόλει χορεύων, ὃ ποταμὸς ἐκ δακρύων αἱρόν καλύπτων πλημμύρᾳ τὴν θάλατταν τοῖς ἅπασιν ἄφνω τοσοῦτον. ὅτε τοίνυν ὁ τοσοῦτος ὑπὲρ τοῦ λιμένος πρῶν, τοῖς ἐρέταις ὑφορῶ τὰ ἴσια τοσοῦτο, ὅτε σύμμικτος οἰμωγὴ πρεσβύτων καὶ γυναικῶν τοσοῦτον καὶ νέων, καὶ θρῆνοι τοσοῦτοι δακρύσιν ὀξέσιν, αἳ τ' ἀπόντων βοαί, τῆς ἐπαφιζούσης θαλάσσης τὸν τοσοῦτον ὑδρηνούμενον ὑφ' ὧν τοῖς κύμασι κλύδων ἐκάλυπτον. ἀλλ' ὅτι τῶν τοσοῦτον ἀποπλεόντων εἰς ἡλιούπολιν, ἔνθα δεισαιμόνων πᾶς, ἔνθα δ' Ἀφροδίτου τὰ τοσοῦτος ἡδονῶν ὑπερηδύσματα, ἔνθα θείων ἑορτῶν φοβερά, ὅρη γὰρ ὧν κύκλῳ πόλεως ὑψηλὰ οὐρανῶν τοσοῦτον ἀζόντα, οἱ πάντες λοιπὸν ἐν μέσῃ τῇ πόλει, κοινῇ καὶ ἕκαστος ἰδίᾳ ὀλοφυρόμενοι, ὃ γενάμενοι ὑπερέπονθες ῥήματα, οὐδὲ δακρύων ἐπερέπονθο κελεύσῃ τὸν τῆς πόλεως ἐπάρχου παλλαδίου δεισαιμονεστάτου καὶ αὐτὸ τυγχάνοντος. πολλοὶ γὰρ τῶν κλαιόντων, ἁρπαζόμενοι καὶ φυλακιζόμενοι τοσοῦτον, εἶτα αἰκιζόμενοι, ξαινόμενοι, βασανιζόμενοι, τοῖς φερεσικονησίοις καὶ τοσικονησίοις προεδίδοντο μετάλλοις, ὧν θεσποὶ τ' ἐκκλησίας δι' ὑπνου ζῆλον ὑπομαχοῦσι. οἱ πλείους γὰρ

ἦσαν μονάζοντες, ἔρημον οἰκοῦντες δι' ἄσκησιν, μθ' ὧν εἴκοσι δὲ τειῶν τυγχανόντων, μικρὸν ὕστερον ὁ Δᾴκονος ὁ ΤΩΔᾷ τῆ ἀγαπητοῦ ἡμῶν δαμάσω τοῦ τ ῥώμης ὄπισθόπου κομίσας ὅμοῦ ΤΩΔακληϊκὰ καὶ κοινωνικὰ γεάμματα ὀπίσω τὼ χεῖρε δεθεὶς ὑπὸ δημίων δημοσίᾳ ἤγετο, ὡς ΤΩ τὶς τῶν κακούργων ΤΩΕΙΒόητος. ὃς φονέων βασάνοις ἐπέκεινα κοινωνήσας, λίθοις καὶ μολυβδίσι, κατ' αὐτὴ τῶν ἀγέλων πολὺ μαστιζόμενος ἐπέβαινε σκάφους ὅπῃ θαλάσσης ΤΩΔαπλοίως τοῖς ἀνέμοις, ἢ ὅπῃ θείου φωτὸς ὅπῃ μετώπου τὸ σημεῖον χαρακληρήσας, καὶ τημυφάς, οὐ θεραπείας τυχών, τοῖς κτ' φέννησον ΠΡΕΣΒΥΤΗ μετάλλοις. ἔστι δ' ταῦτα χαλκοῦ. ἔτι γοῦν βασανίζοντος τῆ δικαστοῦ, ἀπαλὰ παιδαρίων ΣΦΜΑΤΑ, λινᾶς μὲ ΠΡΑΥΤΑ μεμενήκασιν, οὐσῆ' ὁσίας κοινωνήσαντες, γονέων καὶ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν, καὶ πάσης, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τ πόλεως μίαν αὐτοῖς αἰτιωτῶν δοθεῖσαν τὴν ὑστάτην ταύτην παρέκλησιν. ἀλλ' ὦ πολλῆς ἀπονθεσπίας τῆ δικάζοντος, μᾶλλον δὲ τῆ κατακρίνοντος. οἱ δ' ὁσίως ἀθλήσαντες, φονεῦσιν συνεκρίνοντο, ἀταφοι μένοντες τὰ ΣΦΜΑΤΑ, οἱ καλῶς ἀγωνιζόμενοι θηρίοις καὶ πτηνοῖς ΤΩΕΣβορὴν ἐρρίπτοντο, οἱ συμπαθήσαι βεβουλημένοι πατράσι ΔΙΑ τὴν συνείδησιν, τ κεφαλὴν ὡς ΤΩΔάνομα δράσαντες ἀπετέμνοντο. ποῖος νόμος ῥωμαίων, ποία δὲ γνώμη βαρβάρων τοῖς πατράσι συμπαθοῦσας ἠμείψατο; ποῦ τίς τῶν παλαιῶν ποτὲ ἔδρασε τοιοῦτόν τι ΤΩΔάνομον; ἐκέλευσε ποτὲ Φαραὼ ἁμαρτεῖσθαι τῶν ἑβραίων τὰ ἄῤῥενα. ἀλλὰ φθόνος καὶ δέος ὑπέδυσε τοῦτο τὸ ΤΩΕΣβλημα. πόσῳ τὰ τότε τῶν νῦν φιλανθρωπότερα, πόσῳ ποθεινὰ ΤΩΕΣ αἵρεσιν ἀδικήματος, πόσῳ βδέλυκτα ΤΩΕΣ σύγκρισιν ἁμαρτήματος, καὶ ἀλλήλων ἡ κακία μὴ χωρεῖ(ν). ἄπιστα τὰ λεγόμενα, ἀπόῤῥητα καὶ δεινά, ὠμὰ καὶ βαρβαρα, ἀνήκεστα καὶ πικρά. ἀλλ' ἐν τούτοις ἐγαυρίων οἱ τῆς ἀρείου μανίας ὑπήκοοι χορεύοντες. ἧς δὲ πόλεως πάσης ὀλοφυρτὸν μόνον, οὐκ ἐῶ γὰρ οἰκία ἐν ᾗ οὐκ ἔστι τεθνηκὼς ὡς ἐν τῇ ἐξόδῳ γέγραπται, οὐκ ἠρέμησαν πάλιν, οἱ τὸν ἔξιν ἀκόρεστον, ΤΩΕΣ ΤΩΔανομίαν ἀσκήσαντες. ὅπῃ γὰρ τὰ χείρω τὸν ΤΩΕΣαίρεσιν γυμνάζοντες, μέχρι τῶν τ ἐπῳδῆς ὄπισθόπων, τὸν ἴδιον τῆς κακίας ἰὸν ἐπεκτείνοντες δορυφόρῳ ΤΩΕΣ ἀδικίαν τῷ τῶν χαρτηλιόνων χρώμενοι κόμητι ᾧ ΤΩΕΣφρήμονι μάγῳ, τοῖς μὲν, βουλευτηρίῳ ΠΡΕΣΒΥΤΗ, τοῖς δ' ἀγοραίοις, ὃν ἠβούλοντο ἕκαστον ἀνήρουν, πανταχόθεν ΤΩΕΣ ἀσέβειαν τοῖς πάντας θηρεῦσαι βουλόμενοι, ΤΩΔΕΝ ἀφέντες ἀτόλμητον. ἀλλὰ γὰρ ἐς πάντα ΤΩΕΙερχόμενοι κτ' τὸν ἴδιον τῆς αἱρέσεως πατέρα ΔΙΑβολον ζητοῦσι τινα καταπίωσι. καθ' ὅλου τοίνυν, ΤΩΔὰ πάντων ἀποροῦντες, ἕνδεκα τῶν ἀπὸ τῆς αἰγυπτίου τὸν ἀριθμὸν ὄπισθόπων ἀνδρας ἐκ παιδίου μέχρι γήρως τ ἔρημον ἀσκήσεως χάριν οἰκήσαντας καὶ τὴν ἀσεβῆ πίστιν ἀνεπαισχύντως κηρύττοντας, ἐς τὰ τ ἀσεβείας γαλουχηθέντας δόγματα, καὶ νίκην πολλάκις κτ' δαιμόνων ἐπάρσεως, ἀρετῆ δυσποιῶντας τ ἀντίπαλον, καὶ τ ἀρρήτῳ σοφωτάτῳ λόγῳ σπουδεύοντας αἵρεσιν, ὄργανον ὠμότητος τ ΤΩΕΣφρήμονα ἔχοντες, ΤΩΘοείοις πεποιήκασιν, ἐν οἰκουμένῃ ΤΩΔὲ τῶν κωμοκτόνων ἰουδαίων πολὺ τοῦνομα δεισιδαιμονία. καὶ ὅμως ὡς ὁ ἅδης, ὅπῃ θανάτῳ τῶν ἀδελφῶν ἐκ ἐμπιπλάμενοι, ἀπόῤῥαχος γῆς ἐπλήσθησαν οἱ ΤΩΔάφρονες καὶ ἀβδέλυκτοι τῆς οἰκείας ὠμότητος καταλήψαι μνημόσυνα, ἐκ καλῶς ἔχον τὸ γνώρισμα βουλόμενοι. ἰδοὺ γὰρ πάλιν κληρικοὺς τ καθολικῆς ἐκ-

κλησίας.

κλησίας ἐν ἀὐλιοχείᾳ διατείνοντας, ἅμα ἀσυδαίοις μονάζοισι, τὰ τῆς δραματουργίας αὐτῶν διαμαρτύρασθαι τοῖς θεμιλίοις βασιλικὰς ἠχήσαντες κατ' αὐτῶν ἀκοάς, τὴν νεοχμὸν φάσαν τῶν πόντου οἰκεῖν προσκύσαντα, οἱ πάλαι καὶ ὑπὲρ ζυῶ ἐξερήσαντα, διὰ τὴν τόπων ἀγελοτιλία. Τοιαύτας ὁ κυρὸς ἐκῆνος ἐδέξατο τραγῳδίας, σιγῆς μὴν καὶ κλήσης ἀξίας, ἐν συλλαμμασι δὲ διαθεμιλίας εἰς ἔλεγχον τῶν ὑπὲρ ὑμονοημοῖς κινησάντων τὰς γλώτας, οἱ τὴν τὸ ἐλασφημίας εἰσδέξαμενοι νόσον οὐ μόνον τὴν ὅλων διεσπότιν ὑξύνην ἐπιχέουσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑσεβῶν αὐτὰ θεραπόντων τὴν ἀασπονδον ἀνεδέξαντο πόλεμον.

Κατ' ἐκῆνον τὸν χρόνον, τῶν ἰσμαηλιτῶν τὰ φῦλα τὰς πελαζούσας τῇ ῥωμαίων ἡγεμονίᾳ ζημίζετο χώρας. μαβία ὑ τούτων ἡγεῖτο, ἀφ' ὁράσα μὲν ἰῶ ἔλαχε φύσιν, ἀνδρείᾳ ὑ φρονήματι κεχειρωμένη. αὕτη μὲν πολλὰς συμπλοκὰς ἀπεισαμένη, εἶτα τὴν θεογνωσίας εἰσδεξαμένη τὸ φῶς, ἤτησεν ἀρχιερέα χειροθετηθῆναι ὑπ' ἐκῆνα, μωσῆν ἴνα ἐν μεθοείῳ τῆς αἰγύπτου καὶ παλαιστίνης ἐσκιωμένον. Ταύτην ἀσπασάμενος ὁ βοηδὸς τὴν αἴτησιν, εἰς τὴν ἀγεξανδρέαν ἀπαθεῖναι τὸν θεῖον ἀνδρα προσέταξε, κἀκεῖθεν αὐθὶς τὴν ἀρχιερατικὴν ἐπισκέψασθαι χάριν. ἐκεῖνη γὰρ μᾶλλον ἐπελαζεν. ὅπως δὲ ἀπήντησε, καὶ τὸν λούκιον εἶδεν ὑπαθεῖναι αὐτῷ τὴν χεῖρα πειρώμενον, μὴ ἦν, ἔφη, ὦδὰ τῆς σῆς μεθοννηθῶναι χαρᾶς. οὐκ ὑπόφοιτα γὰρ σὺ καλοῦντος ἡ χάρις τὸ πνεῦμα δος. ὁ ὑ λούκιος, πόθεν ταῦτα, ἔφη, ὑπάζων λέγεις. ὁ δὲ, οὐ ὑπάζων εἶπον, ἀλλ' οἶδα σαφῶς. τοῖς τε γὰρ ἀποστολικοῖς δόγμασι διαμάχῃ, καὶ ἀνίπαλα φθέγῃ καὶ τοῖς βλασφήμοις λόγοις συμβαίνῃ τὰ ὠδαιόμως πεπόνθατα. τίς γὰρ διὰ σὲ δυατεὸς τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς συλλόγοις οὐκ ἐπεκώμασε, τίς ὧν ἀξιεπαίνων ἀνδρῶν οὐκ ἐμέλησεν, ποίαν θηριωδίαν βαρβαρικὴν οὐκ ἀπεκρύψε τὰ ὠδὰ σὲ καθ' ἑκάστην ἡμέραν τολμήματα. Ταῦτα ὁ μὲν θαρραλέως ἔλεγεν· ὁ δὲ φονέων ἤκουε, καὶ σφαγῆς μὲν ἐφίετο. ἐδεδίᾳ δὲ μὴ πάλιν ἐξάψῃ τὸν παυσάμενον πόλεμον. οὗ δὴ χάριν ἑτέρους αὐθὶς ὑπισχνεῖται πρέσβεις, οἷς ἐκῆνος ἐζήτησε. μὴν δὲ τῆς ἀξιαγάστου πίστεως τὴν ἀρχιερατικὴν εἰσδεξάμενος χάριν πρὸς τοὺς αἰτήσαντας πρεσβεύει, ὡς τὴν ἀποστολικῆς διδασκαλίας τε καὶ θαυματουργίας, πρὸς τὸν ἀνήφαν ἐποδήμησεν. ἐν μὲν οὖν τῇ ἀγεξανδρεία, τοιαῦτα κατὰ τὸν λουκίου ἐτελμήθη, καὶ κατὰ τὰς φάσας πρὸς μηθείας ᾠκονομήθη.

Εν δὲ κωνσαντινουπόλει, σκάφος ὑσεβῶν πρεσβυτέρων ἐμπλησάμενοι οἱ τὰ ἀρείου συμμοιρίας ἀφῆκαν ὑπερμάτισον εἰς ὃ πέλαγος. εἶτα ἴνας τῶν ὁμογνωμόνων, εἰς πορθμεῖον ἕτερον ἐμβιβάσαντες, πῦρ ἐπαφῆναι τῷ σκάφει τῶν προβυτέρων ἐκέλευσαν. ὃ γνόμενον πυεὶ τὰς θαλάττης μαχόμενοι, τέλος τῷ ὕδατι παρεπέμφθησαν, καὶ τὸ μαρτυρίου τὸν στέφανον ὑπεδήσαντο. ἐν αὐλιοχείᾳ ὑ ὁ βοηδὸς χρόνον διατελέσας ὅλη μάλιστα πλῆσον, ἅπασι μὲν ἄδηλον ἐδεδώκει καὶ ζῆσαι τὰς ἰουδαίοις, καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅσοι τὸ χειρίστον ὄνομα ἀπεικείμενοι, τυραννίδα τὴν διαζυγικῆς διδασκαλίας κηρύττουσι. καὶ γὰρ τὰς ζυγικὰς τελετὰς ἐπετέλουν, οἱ τῇ πλάνῃ δεδουλωμένοι, καὶ τὸ μὴ ἰουλιανὸν κατὰ ἰουδαϊσμὸν σεβασθεῖσ' ἐξαπάτῃ, δύσησαν πάλιν σῶν ἐχώρησεν ἔδος. καὶ τὰ διάφορα, τὰ μὲν ἀγνύσια καὶ τὰ τῆς δημιουργὸς ὄργια, οὐκ ἐν ὠδαδύσῳ ἐπλήρωσεν ὡς ἐν ὑσεβεῖ βασιλεία, ἀλλὰ διὰ μέσης τὰ ἀγε-

ρᾶς βακχεύοντες ἔτρεχον. μόνοις δὲ πολέμιος ἦν τοῖς τὴν ἀποστολικὴν διδασκαλίαν προσδυσωποῦσι. πρῶτον μὲν γὰρ αὐτοὶ, τὴν ἱερῶν ἐξήλασεν οἴκων. αὐτοῖς γὰρ ἰωβιανὸς ὁ πανδύφημος ἐδεδώκει καὶ τὴν νεόδμητον ἐκκλησίαν. ὅπου γὰρ τὰ τῶν ὄρεων σωϊόντες κρημνίδια, ὕμνοις τε τὸν δεσπότην ἐβόων, καὶ τὴν θείαν λογίων ἀπήλαυον τροφὴν ἐνθυμούμενοι δὲ ἀεροβάμονες προσοχλοῦν, καὶ πολὺ μὲν ὕδωρ καὶ νιφετὸν καὶ κρυμὸν, ποτὲ δὲ σφοδροτάτου φλογμοῦ, οὐδὲ τῆς ὀπωρινοῦ ταύτης ὠφελίας μεταλαχεῖν αὐτοὺς συνεχώρησεν, ἀλλ' ἀποσείλας θραλιώδας ἐσκέδασε.

κε Φλαβιανὸς δὲ καὶ θεόδωρος καθάπερ ἵππους προβολεῖς τὰ προσβαίνοντα διέλυον κύματα. μαγελίου γὰρ τῶν σφετέρου ποιμνίου ἐκαὶ ἀφ' ἑνὸς ἀγκασμένου, οὗτοι τὴν ποίμνην ἐπεμηγόνων, τοῖς μὲν λύκοις ἀνυπάντητον τὴν οἰκείαν ἀνδρείαν τε καὶ σοφίαν, τοῖς δὲ προβάτοις προσφέροντες τὴν ἁρμόττουσαν θεραπείαν. οὐ δὴ οὖν τῆς ὑπερφίας ἐξηλαθέντες τῶν δαὶ τὰς ὄχθας τοῦ γείτονος ποταμοῦ τὰ πρόβατα ἔνεμον. οὐ γὰρ ἠνέσχοντο τοῖς ἐν βαβυλῶνι δορυφόροις, χρεμάσαι τὰ ὄργανα. ἀλλ' ὕμνουν τὸν ποιητὴν τε καὶ δυνάστην ἐν πάντι τόπῳ τῆς δεσποτείας αὐτοῦ. ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἐν τῷδε τῷ χωρίῳ ζυνοδον ἠνέγκετο τῶν δυσεβῶν νομέων τὴν τοῦ δεσπότην ἀρνησὸν θεολογούντων, ὁ πολέμιος. πάλιν δὴ οὖν τὰ θαυμασίων ἐκείνων ποιμένων ἴχνη ξυνωρεὶς, εἰς ὃ πολεμικὸν γυμνάσιον τὰ θεῖα πρόβατα συναγείρουσα, τὴν πνευματικὴν ὑπεδείκνυ πόαν. καὶ θεόδωρος μὲν ὁ σοφώτατος ἦν καὶ ἀνδρειότατος, οἷα δὴ ποταμὸς διαδὰς τε καὶ μέγας, τοῖς μὲν οἰκείοις τὴν ἀνδρείαν προσέφερε. τὰς δὲ τῶν ἀνομίων βλασφημίας ἐπέκλυζε. ἃς τὰ μὲν τῶν ἀγρίων σὰρξ ἀγοήτευτος ἀπεφοίτα, τὰ δὲ τῶν ἡμέρων ἐπὶ τὸ πίστεως ἀναπαυσεῖ ἀσφαλέστερον ὑπέμενε. φλαβιανὸς δὲ ὁ ἄριστος, ἐξ ὑπατειδῶν μὲν καὶ αὐτὸς ἐπεφύκει, ἀνδρίαν δὲ τὴν εὐσέβειαν ὑπερλάμβανε μόνην, καὶ οἷον ἂν παιδοτρίβης τὸν μέγαν θεόδωρον καθάπερ τινὰ πένταθλον ἤλειφεν ἀθλητήν. κατ' ἐκεῖνον γὰρ τὸν καιρὸν, ἐν μὲν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς οὐκ ἐδημηγόρει συλλόγοις. τοῖς δὲ τοῦτο δρῶσι πολλὴν παρεῖχεν ἀφθονίαν, ἐνθυμημάτων τε καὶ γραφικῶν νοημάτων. καὶ οἱ μὲν ἔτεινον τὴν τοῦ ἀρείου βλασφημίας τὰ τόξα. οὗτος δὲ καθάπερ ἐκ τινος ἐλοθήκης τὴν ἀφανοίας τὰ βέλη προέφερεν, οἱονεὶ μύστι καὶ δημοσίᾳ ἀφαλεύμενος, τὰ αἱρετικῶν τὰς ἄρκυς ἐφδίως διέσπα, καὶ ἀραχνίας ἐδείκνυ τὰ ἐκείνων προβλήματα. συναγωνίζετο δὲ τούτοις καὶ ἀφελὴς ἐκεῖνος, οὗ τὴν πολιτείαν ἐν τῇ φιλοθέῳ συνεγράψαμεν ἱστορίᾳ. τὴν γὰρ τῶν προβάτων ἀστυφελίαν προβιβάσας τὴν ἡσυχίας, τὴν ἀσκητικὴν καταλιπὼν καλύβην, τὴν ποιμενικὴν ἱδρώτων ἠνείχετο. ὁπόσον μὲν οὖν ἔστι ἀρείης συνῆξε πλοῦτον, προειπὼν ἡμῖν μακρῷ λέγειν, ἐν ἑτέρᾳ προγραμματείᾳ ταῦτα συνεγράφωσ. ἓν δὲ μόνον τῶν ἐκείνου διηγήσομαι μᾶλλον προσῆκον τῇδε τῇ ἱστορίᾳ.

κς Βορέαθεν μὲν ὀρθίτης ὁ ποταμὸς, πρόβαρρὰς τὰ βασίλεια. ἐκ δὲ μεσημβρίας τοὰ μεγίστη διώρυφος τὴν τῆς πόλεως ἐπωκοδόμηται προβόλῳ, πύργοις ὑψηλοῖς ἐκαλέρωθεν ἔχουσα. μεταξὺ δὴ τῆς τε βασιλείων καὶ τοῦ ποταμοῦ λεωφόρος ἐστὶν, ἐπανδεχομένη τοὺς διὰ τῆδε πυλῶν ἐκ τοῦ ἄστεος ὀξιόντας, καὶ ἐς τοὺς προαστείους ἀγρους προπέμπουσα. διὰ ταύτης ἀφεσάλης πρὸ ἰὼν ὁ θεοδόσιος, ἐς ὃ πολεμικὸν ἀπῆλθε γυμνάσιον,

γυμνάσιον, τ̃ θείων πεθμάτων τ̃ πνευμ̃ ποιησόμ̃ θεραπείαν. ὅτ̃ον δ̃ὼθεν ὁκ τ̃ βασιλείου σοᾶς Δμφκύπολιν ὁ βασιλ̃ς, εἰδε σισύραν τὲ δ̃α βεβλημ̃νον, κ̀ ὑπ̀ γήρᾳ βαθεῖ σῖτόνως βαδίζοντα. κ̀ἰ ἵνος εἰρηκότος, ὡς ἀφραάτης ἔστ̃, οὗ ὃ τ̃ης πόλεως ἐξήρτηται πλ̃ῆθος, ἔφη πρὸς ἀυτ̀ν. ποῖ σὺ βαδίζ̃ς εἰπέ. ὁ δὲ σοφὸς ἅμα κ̀ πρεσφόρος, ὑπ̀ρ τ̃ σ̃ῆς, ἔφη, πρεσευξόμ̃ βασιλ̃ας. ἀλλ' οἶκόν σε μ̃νὸν χρ̀ή, ὁ βασιλ̃ς ἔφη, κ̀ ἐν̀δον κτ̀ τ̃ μοναδικὸν πρεσεύχεσθαι νόμον. ὁ δ̀ θεῖος ἐκεῖνος ἀν̀ρ, ὦ μάλα, ἔφη, λέγ̃ς ὦ βασιλε῀υ, ὅτ̀ με δρᾶν ἔδ̃, κ̀ ὅτ̀ σοφὸν μέχρι κ̀ νῦν διετέλεσα, ἕως εἰρ̃ώνης ἀπ̃λαυε τ̃ σω̃ῆρος τὰ πρέσβατα. ὅπ̃ ὃ πολεμ̃ὼ ὑπομεμ̃ήκει θόρυβον, κ̀ πολὲ῀ς ὅπικρέμα῀ κίνδυνος, μὴ θεομόλωσι γλύπ῀, πάντα κινᾶν πόρρω ἀνάγκη κ̀ διαφ̃ζ̃ν τὰ θρέμματα. εἰπὲ γάρ μοι, ἔφη, ὦ βασιλε῀, εἰ κόρη τις ἐτύγχανον ἐν̀δον ἐν θαλάμῳ καθημ̃νὴ κ̀ἰ τ̃ης οἰκίας ἐπιμ̃ελομ̃νὴ, εἶτ' ἐθεασάμ̃ην ἐμπεσοῦσάν φλόγα, κ̀ἰ τὴν πατρῴαν οἰκίαν ἐμπιπρα-μ̃νὴν, ἵ μὲ ταύτην δρᾶσαι πρεσῆκεν εἰπέ μοι, ἐν̀δον καθ̃ῆσθαι κ̀ τ̀ οἰκίαν ἐμπιπρα-μ̃νὴν πρεορᾶν, κ̀ἰ τ̃ φλογὸς πρεσμένην τὴν ἐκβολήν; ἢ ὦ θαλάμῳ χαίρειν εἰποῦσάν ἄνω κ̀ἰ κάτω, κ̀ ὑδροφορε῀ν κ̀ σβεννύναι τ̀ φλόγα; δ̃ῆλον ὅτι τοῦτο ἐρε῀ς. τοῦτο γὰρ κόρης ἀγχίνου τὲ κ̀ἰ φρενήρους. τοῦτο δρᾶν νῦν ὦ βασιλε῀. σ̃ὸ γὰρ εἰς τὴν πατρῴαν ἡμ̃ῶν οἰκίαν ἐμβαλόντος τὴν φλόγα, πειθόμ̃ν καταβέσαν ταύτην πειρώμ̃νοι. ταῦτα ὁ μὲν εἶπεν. ὁ δὲ ἀπειλήσας ἐσίγησεν. εἷς δὲ τ̃ν πρεὶ ὃν βασιλικὸν κοιτῶνα, θρασύτερον ἀπειλήσας τῷ θείῳ ἀν̃ρὶ, τοιόνδε τι πέπονθε, τοῦ βαλανείου πεπιστευμ̃νος τὴν ὅπιμ̃λειαν, ἀν̃ὴς μ̀ τοιάδε τοῖς λόγοις, κατ̃ῆλθε πρὸς ἀντεπίσων τῷ βασιλε῀. εἴσω δὲ γλυφόμ̃νος κ̀ τὰς φρένας πλησθ̃ς, εἰς τὸ θερμότατον ὕδωρ τὸ ἄκρατον καθ̃ήλυθέ τε κ̀ἰ τετελεύτηκεν. ὀκάθηρε δὲ ὁ βασιλε῀ς ὀκ̃νον πρεσμ̃νων, ὥστε αὖτ̀ μὴ νῦσαι τ̀ εἴσοδον. ὅπ̃ δὲ πολὲ῀ς ἀνηλώθη χαιρὸς, ἀπέστ̃λεν ἑτέρους ὁ βασιλε῀ς τ̃ης μ̃νήστεως τὴν αἰτίαν μ̃νύσοντας. οἱ δὲ εἴσω γλυφόμ̃νοι κ̀ἰ πρῶτα πρεισκοπήσαντες, εὗρον ὀκ̃νον ἐν τ̃ῷ ἄκρατῳ τεθνεῶτα, κ̀ἰ διαφλυθέντα θερμῷ. κ̀ἰ τούτου δ̃ήλου γλυφ̃ντος τῷ βασιλε῀, ἔγνωσαν τ̀ ἀφραάτου πρεσευχ̃ῆς τὴν ἰσχ̃ύν. τ̃ν δὲ δομάτων δὲ τ̃ν δυστεβῶν ὀκ ἐξέχησαν, ἀλλ' ἐσκλήρυναν κτ̀ τ̀ φαρυγὼ τὴν καρδίαν αὐτῶν, κ̀ἰ τὴν τ̀ ὁσίου θαυμαζουργίαν μαθὼν ὁ ἐμβεβόντ̃ης, μεμ̃ήκε κτ̀ τ̃ης δυστεβείας λυπ̃ῶν.

Καταβ̀ς πρῶτον δὲ τὸν χαιρὸν, κ̀ ἰουλιανὸς ὀκ̃νος ὁ πολυύμν̃ητος, οὗ κ̀ πρόσθεν ἐμν̃ήσθη, καταλιπεῖν μὲν τ̀ ἔρημον, εἰς δὲ τὴν ἀνλιόχων εἰσελθεῖν ἐν̀ασκάσθη. ὅπ̃ γὰρ οἱ ὦ ψευδ̃ῆ σωιζ̃εθραμ̃νοι, κ̀ τὰς συκοφαν̃ίας μάλα ἐφδίως ὑφαίνοντες, οἱ τὰ θρείου λέγω φρονοῦντες, τὸν μέγαν ἀν̃ρα ὀκ̃νον διαχυείζοντο τ̃ης αὐλ̃ῆς εἰ συμμοείας, ἀπέστ̃λαν οἱ τ̃ ἀληθείας φωστ̃ῆρες, Φλαβιανὸς κ̀ ἀθ̃ῆναιος κ̀ἰ ἀφραάτης, ἀν̃ρα θρετ̃ῆς ἀθλητὴν, ἀνάκτιον φημὶ τὸν χρόνῳ ὕστερον μάλα σοφὸς τ̀ θεσπιέων ὀκκλησίαν ἰθύνοντα, πρὸς τ̀ πανν̃ύφημον ἀν̃ρα ὀκ̃νον, ἀν̃ιβολοῦντες πολλὰς ἀν̃ηφάντων μυελάδας οἰκτεῖραι, κ̀ τ̃ν μὲν ἐναν̃ίων τὴν ψευδολογίαν χ̃έγξαι, τὰ δὲ τ̃ ἀληθείας κηρύγματα βεβαιῶσαι. κ̀ ὅσα μὲν ἔστ̀ κ̀ ἀπιὼν, κ̀ ἐπάνιων, κ̀ἰ ἐν αὐλ̃ῇ δὲ τ̃ῇ μεγίστ̃ῃ πολλ̀ ἐθαυμαζούρ-γηκεν, ἐν τ̃ῇ φιλοθέῳ ἡμ̃ῖν συγγράφεται ἱστορίᾳ, ἢ ῥᾴδιον ἐντυχεῖν τοῖς ταῦτα

χζ

βουλομένους μαθεῖν. ὅτι δὲ ἄπαν τὸ τῆς πόλεως πλῆθος, εἰς τὸν ἡμέτερον σύνηθες ἰσε σύλλογον, οὐδένα ἐνδιατρίβειν οἴεται τῇ τῆς δυσσεβείας φύσιν ἐπεσκεμμένων. πέφυκε γὰρ τὰ τοιαῦτα δόγματα ἕλκειν ἅπαντας ὡς ἐπίπαν τοὺς ἑαυτῶν. ὅτι δὲ καὶ μεγάλα εἰργάσατο θαύματα, μάρτυρες οἱ τῆς ἀληθείας πολέμιοι. τοῦτο δὲ καὶ ἐν ἀγεξανδρείᾳ τοῦ τῶν δεῦρο χρόνου πεποίηκεν, ἐν τοῖς κωνσταντίου καιροῖς, ἀρειανῶν ὁ πάπας. καταλιπὼν γὰρ τὴν ἔρημον, ἅπαν ἐκφυγεῖν τὸ ἅγιον, διδάσκων ἅπαντας, ὡς ἡ ἀποσχιστικὴ διδασκαλία κήρυξ ἐστὶν ἀθανασίου, καὶ ὡς ἀντίπαλοι τῆς ἀληθείας οἱ τῆς ἀρείου συμμορίας. οὕτως ἠδέσθη οἱ θεῖοι ἄνδρες ἐκεῖνοι, τὰ τοσαῦτα ἑκάστῳ τοῦ καιροῦ πρὸ τῆς καὶ πηνίκα μᾶλλον χρὴ τὴν ἡσυχίαν ἀσπάζεσθαι, πηνίκα δὲ τοῦναντίον τὰς πόλεις τῆς ἐρημίας.

κη Ἦσαν δὲ καὶ ἄλλοι κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, τὰς ἡσυχαστικῆς φιλοσοφίας ἀφιέμενοι μύρμαγκες. ἐν μὲν τῇ χαλκιδέων ἐρήμῳ, ἀβίβιος ὁ μύρκινος καὶ ἀβραάμιος, καὶ ἕτεροι τοιούτοις οὐκ ὀλίγοι ἐν παθητοῖς σώμασι τὴν ἀπαθῆ βιοτὴν μελετῶντες. ἐν δὲ τῇ ἀπαμέων χώρᾳ, ἀγαπητὸς καὶ συμεώνης καὶ παῦλος, καὶ ἄλλοι τὴν ἀκραν φιλοσοφίαν συλλέγοντες. ἐν δὲ τῇ ζευγματέων, ποῦπλος καὶ παῦλος. ἐν δὲ τῇ κυρεστῶν, ὁ πανόφθιμος ἀκεψιμᾶς ἐν οἰκίσκῳ καθείρκτῳ, καὶ ἐξηκονταετίαν χρόνον τοῦτον ἐβίου τὸν τρόπον, οὔτε ὀρώρυχος, οὔτε φθεγγόμενος. ζευμάλιος δὲ ὁ ἀξιάγαστος, καίτοι τὸ βλέπειν ἀφηρημένος, τοσοῦτο τὰ τοσαῦτα καὶ τοῖς λύκοις μαχόμενος, οὐδὲν ἧττον αὐτῶν τὴν ἀσκητικὴν καλλίων ἐνέστησαν. ἀλλὰ τεραπίων ὁ πισιδάτος στρατηλὸς, ἑτέραν ἐδείματο, καὶ τῆς ἀνίας θεραπείας μελέδωκεν. ἐν δὲ τῇ ἀνιοχέων, μύρινος καὶ εὐσέβιος ὁ ἀμμιανός, παλλάδιός τε καὶ συμεώνης καὶ ἀβραάμιος, καὶ ἄλλοι τοιοῦτοι τὴν εἰκόνα τῆς θείας ἀσκήσεως ἐζωγράφησαν. καὶ τούτων δὲ καὶ ἐκείνων τὸν βίον ἀνάγραπτον πεποίηκα μοι, καὶ τὸ ὄρος δὲ, τὸ τῆς μεγίστης ἀκεσίμου πολλὰ λιμέσι τοῦ πλησίοις ὠφέλησε. καὶ γὰρ ἐν τούτῳ, πέτρος ὁ γαλάτης διέλαμπε, καὶ ὁ τούτου γε ὁμώνυμος ὁ αἰγύπτιος, καὶ ῥωμανὸς καὶ σευῆρος, καὶ ζωΐων, μωσῆς τε καὶ μάλχος, καὶ ἄλλοι πλεῖστοι, τοῦτο μὲν τῆς πολλῶν ἀγνοίας, τοῦτο δὲ τοῦ θεοῦ γινωσκόμενοι.

κθ Κατὰ τοῦτον δὴ τὸν χρόνον, ἐν ἐδέσῃ μὲν ἐφεστὼς ὁ θαυμάσιος, ἐν ἀγεξανδρείᾳ δὲ διέτριβε δίδυμος, καὶ τῶν ἀνιοπάλων τὴν ἀληθείας δόγμα συγχέοντες. καὶ ὃς μὲν τῇ σύρων κεχρημένος φωνῇ, τὴν παλαιστικῆς χάριτος τοῖς ἀκτίνας ἠφίει. παιδείας γὰρ οὐ μεγάλης μοίρας ἐμπειρικῆς, τοῖς τε πολυσχιδεῖς τῶν ἐμπειρίων διήλεγξε πλάνους, καὶ πάσης αἱρετικῆς κακοδοξίας ἐγύμνωσε τὴν ἀσθένειαν. καὶ ὅπῃ ἁρμόνιος ὁ βαρδησανοῦ, ᾠδάς τινας συνεθείκει πάλαι, καὶ τῇ τοῦ μέλους ἡδονῇ τὴν ἀσέβειαν κεράσας καὶ εἰσκρίνας τοῖς ἀκούουσι καὶ τοὺς ὅλεθρον ἤγαγε, τὴν ἁρμονίαν τοῦ μέλους ἐκεῖθεν λαβὼν δυσέμιξε τὴν δυσέβειαν καὶ προσεπένοσε τοῖς ἀκούουσιν, ἥδιστον ὁμοῦ καὶ ὀνησιφόρον φάρμακον. ταῦτα καὶ νεῦ τὰ ἀσματα, φαμφροτέρας τῶν νικηφόρων μαρτύρων τὰς πομπηγύρεις ποιεῖ. ὁ δὲ δίδυμος, παιδεύθεν τῆς ὁπλιτικῆς ἐστερημένος ἀσθήσεως, καὶ ποιητικοῦ καὶ ῥητορικοῦ μετέλαχε παιδεύματος, ἀριθμητικῆς τε καὶ γεωμετείας, καὶ ἀστρονομίας καὶ τῶν ἀεισοτέλους συλλογισμῶν, καὶ τῆς πλάτωνος διεπείας, ὅθεν τῶν ἀκοῶν εἰσεδέξατο τὰ μαθήματα, οὐχ' ὡς ἀληθῆ ἐκπαιδεύοντα, ἀλλ' ὡς ὅπλα τῆς ἀληθείας κατὰ τῶν ψευδῶν

γνώμμα. καὶ μάλιστα καὶ τῆς θείας γραφῆς μεμάθηκεν, οὐ μόνον τὰ γράμματα, ἀλλὰ καὶ τὰ τούτων νοήματα. ὁ μὲν οὖν ἀσκήσας καὶ τὴν ἀρετῆς φροντίσας, οὗτοι κατ' ὀφθαλμὸν διέλαμπεν τῷ κρείττονι.

λδ Ἐν ὑπισχνοῖς δὲ, χρηματίζοντος ἑκάτερος ὅ, τε ναζιανζοῦ, καὶ ὁ νύσσης ὁ μὲν ἀδελφὸς, ὁ δὲ σύσκηνός τε καὶ συνεργὸς τοῦ μεγάλου βασιλείου τυγχάνων. οὗτοι μὲν οὖν ὑπὲρ καταπαιδεύσεως τῆς εὐσεβείας ὑπερμαχοῦντες ἠείκευον. συνεῖκευε δὲ αὐτοῖς καὶ πέτρος, γυνήσιος μὲν βασιλείου καὶ χρηματίζων τοῖς αὐτοῖς ἐγκωμίοις, τῆς ὑψηλοτέρας παιδείας οὐ μετέσχηκώς σαφῶς ἐκείνοις, τὰς δὲ τοῦ βίου μυρμυγιὰς ἀφιείς. ὑπὲρ πίστεως δὲ ὄπλιμος, καὶ ἀμφιλόγχος ὑπὲρ λυκαονίας γνησίως ὑπὲρ τῆς θεοτοκικῆς ῥώμης ἀπὸ μιᾶς πίστεως τὰς ἐκκλησίας ἀπεκρύσταλλος θεσσαλίας. ὑπὲρ δὲ γε τὴν ἑσπέραν, δάμασος μὲν τῆς ῥώμης ἡγεμὼν, ἀμβρόσιος δὲ μεδιολάνου ἰθύνων πεπιστευμένος, τοῖς πορρώτερον ἀκοντίζουσι ἕβδομον, καὶ μετὰ τούτων, οἱ τὰς ἐκκλησίας οἰκεῖν ἰωάλησκομένοι, γράμμασι καὶ τοῖς οἰκείοις ἐστήριζον, καὶ τοῖς πολεμίοις κατέτεινον. ἀλλ' ἐρρώσθησαν μὲν τὰ μεγέθη τῶν κλύδωνος ἔδωκε κυβερνήτας τῶν ὅλων ὁ πρύτανις, καὶ τῇ τῶν πολεμίων σφοδρότητι τὸν τῶν στρατηγῶν ἀντέταξεν ἀρετὴν, καὶ περισσοτέρα τῇ τῶν κακῶν δυσκολίᾳ, τὰ ἀγεξίκακα ἔδωκε φάρμακα. οὐ μόνον δὲ τούτοις τῆς θεομηδείας τὰς ἐκκλησίας μεμέδωκεν ὁ φιλάνθρωπος κύριος, ἀλλὰ καὶ ἑτέρας αὐταῖς κηδεμονίας ἠξίωσε.

λα Τὸ μὲν τῶν γότθων ἔθνος, τῶν ἀκμάσας εἰς πόλεμον ὅτι τὸν βόσπορον εἴληχε, τὸν τῶν μόνων τῶν εὐσεβῶν μεμαθηκότα σταυρὸν. τότε δὴ τὸν οἰκείαν ἀσθένειαν ὁ μάθημος ἐγνωκὼς, ἀπέστελε θεοῦ τὸν ἀδελφὸν σταῦλαν ἐξαιτῶν. ὁ δὲ ἀπέστελεν, ὡς ἐχ' ὅσιον ἐπαμῦναι ἀνδρὶ πολεμοῦντι θεῷ. δίκαιον δὲ τοῦτου καταπαῦσαι θρασύτητα. τοῦτο τὸ δείλαιον ἔθνος μείζονος ἀνέπλησεν, οὐ μὴν ἔληξε τῆς θρασύτητος, ἀλλ' ἐπέμενε τῆς ἀληθείας ἀνταπόλλυσθαι.

λβ Ἐπεμήνατο μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς ἁρμενίας τερένιος ἐπάταξε σήσας. ὧν δὲ στρατηγὸς ἄγιος καὶ εὐσεβεία κοσμούμενος. τούτῳ δωρεὰν ὁ βάγης αἰτήσας τεθρόπαιον ἔστησεν. ὁ δὲ ἐπήλθεν ὡς ἐπὶ ἔθνη τὸν εὐσεβείᾳ στέφανον. ἤτησε γὰρ οὐ χρυσὸν, οὐ δὲ ἄργυρον, οὐ χωρίον, οὐ δυναστείαν, οὐκ οἰκίαν, ἀλλ' ἐκκλησίαν παραμυθίαν μίαν, τῆς ἀποστολικῆς διδασκαλίας θεσκινδυνεύουσιν. ὁ δὲ τὸν ἱκετείαν δεξάμενος καὶ γνοὺς τὰ ἐγκείμενα, χαλεπήνας διέρρηξε, καὶ οἱ δῶρα γυνὰ αἰτήσας τεθρόπαιον. ὁ δὲ τὰ ἱκεσίας συλλέξας τὰ ῥήγματα, ἐδεξάμην, ἔφη, ὦ βασιλεῦ, καὶ ἔχω τὸ δῶρον, καὶ ἕτερον οὐκ αἰτήσω. σκοπὸς γὰρ χριτὴς, ὁ τῶν ὅλων χριτής. ὅτε δὲ τὸν βόσπορον διέβας, εἰς τὸν θρᾴκην ἀφίκετο, θεῶτον μὲν ἀκονσαν λινουπόλει πλῆθον διέτειψε χρόνον διανέμων τὸν πόλεμον.

λγ Τελευτῶν δὲ, σὺν τῇ σταλᾷ τὸν στρατηγὸν τῶν βαρβάρων ἀπέστελεν. ἐπειδὴ δὲ ἠτήθησαν ἐπρώνηθεν ἐκεῖνος, ᾠοιδορεῖτο λίαν ὁ βάγης, μαλακίαν αὐτῷ τὴν δειλίαν ἐγκαλῶν. ὁ δὲ πρόρρησιν χρησάμενος ἀνδρὶ γυναίῳ πρεπούσην, οὐκ ἐγὼ, ἔφη, ὦ βασιλεῦ ἥττημαι. ἀλλὰ σὺ θεομῆ τὴν νίκην, τὸν τοῦ θεοῦ πρόμαχον, καὶ τὴν ἐκείνου ἐφορὰν θεξενῶν τοῖς βαρβάροις. πρὸς σὲ γὰρ πολεμοῦμεν, ἐκείνοις συμπαλαίομεν. τῷ δὲ θεῷ ἡ νίκη ἔπεται, καὶ τοῖς ὑπὸ τὸν θεοῦ στρατηγουμένοις θεσγίνεται. ἢ οὐκ οἶσθα, ἔφη, ὅτι νας τῶν ἐκκλησιῶν ἀξιώσας, πί-

οι προδεδώκας ταῦτας; ταῦτα δὲ ὁ Ἀρίνθεος ὁ βίκτωρ, στρατηγὸς γὸν ἦσθα καὶ αὐτὸς, συνωμολόγησθα οὕτως ἔχειν ὁ τῷ βασιλεῖ μὴ χαλεπαίνειν πρέπειν, τὸν ἐπ' ἐγκλήμασιν ἀληθέσι συνειλημμένους.

λϛ Φασὶ δὲ ὁ Ἰσαάκιον, σκώπτων αὐτὸν μοναχικὴν ἔχοντα, ὅπερ εἶδεν αὐτὸν σὺν-εξιόντα τῇ στρατιᾷ, βοῇ χρησάμενον φόνου, τοῖς βασίλεσι τῷ βασιλεῖ, ὁ τοῦ στρατοπέδου, ὃ τοῦτον οὐκ ἔχων ὑπόκουρον; αὐτὸς γὸν ὁ σὺν τοῖς βαρβάροις κεκίνηκεν, ὅπερ ὁ σὺ κατ' αὐτοῦ πολλὰς γλώττας εἰς βλασφημίας προέηκας, ὁ τοῖς σκήνον ὑμνοῦντας τῶν θείων οἴκων ἐξήλασας. παῦσαι δὴ σοῦ πολεμῶν, ὁ παύσω τὸν πόλεμον. ἀπόδος τὸν ποίμνας τοῖς ἀρίστοις νομεῦσι, ὁ λήψῃ τὸν νίκην ἀπονητί. εἰ δ' οὖν τούτων μηδὲν δεδρακὼς προτάξεο, μαθησόμενος τῇ πείρᾳ, ὅπως σκληρὸν τὸ πρὸς κέντρα λακτίζειν. οὔτε γὸν ἐπαινέσῃς, καὶ πρόσαπολέσῃς τὸν στρατιώτην. ὀργισθεὶς δὲ ὁ βασιλεύς, ὁ ἐπαινέσω, ἔφη, καὶ καλέσω σε καὶ τὸν ψευδοῦς προφασιζόμενον εἰς προφάσεις δίκας. ὁ δ' ἥκιστα δείσας τὸν ἀπειλὴν, ἔφη Σοῶν, κτεῖνον, εἰ φοβεῖται τὸν λόγων τὸ ψεῦδος.

λε Καὶ Κρητικοῖς, πανοπλίᾳ μὲν λαμπρυνόμενος ἀρείᾳ, πάσης δὲ τὸν σκυθικὰς τὰς πόλεις ἀρχιερατικῶς ἰθύνειν πεπιστευμένος, ἐπίστευσέ τε τῷ ζήλῳ τὸ φρόνημα, καὶ τὸν τῶν δογμάτων διαφθορὰν καὶ τὰς τῶν ἁγίων προπομπὰς τῷ βαλέντος ἤλεγξε, καὶ μὴ τὸ Ἡσαΐου διαβολὴ ἐδόα, ἐλάλουν ἐν τοῖς μάρτυρίοις σου ἐνώπιον βασιλέων καὶ οὐκ ἠσχυνόμην. ὁ δὲ ὢν συμβούλων ἐκείνων ἄρισα καὶ ταφρονήσας, τὸν μὲν στρατιὰν εἰς τὸν πρᾶξιν προὔπεμψεν. αὐτὸς δὲ σὺν ὀλίγοις κώμης καθήμενος, τὸν νίκην προσέμενεν. οἱ δὲ στρατιῶται τῶν βαρβάρων οὐκ ἀνέχοντες τὸν ῥύμην, ἐπεκάμπτοντο ὁ καλεκτείνοντο διωκόμενοι. καὶ οἱ μὲν ἔφυγον τὸ τάχος, οἱ δὲ καταπατούμενοι ἐθνικὸν.

λϛ Καταλαβόντες δὲ τὸν κώμην ἐκείνην οἱ βάρβαροι, ἔνθα ὁ ὁδηγὸς τὸν ἦπται μεμαθηκὼς ἐπειρᾶτο λαθεῖν, πῦρ ἐμβαλόντες ἐνέπρησαν σὺν τῇ κώμῃ ὁ τὸν ἵππον αὐτοῦ παλόν. ὅτω μὲν οὖν ἐκεῖνος, καθ' ὃν παρόντα ποιεῖ ἔπεσεν ὑφ' ὧν ἐπλημμέλησεν. ἐγὼ δὲ προσῆκον νομίζω, διδάξαι τοὺς ἀγνοοῦντας, ὅπως οἱ βάρβαροι τὸν ἀφανισμὸν εἰσεδέξαντο νόσον.

λζ Ὁ τε τὸν ἴστρον Ἀλαβαῖτες, πρὸς τὸν βλέποντα τὸν εἰρωνίαν ἐπαισθόμενος, τὸν καὶ πρὸ μικροῦ δόξιος ὁ δυσφήμους, ὑπέθετο τῷ βασιλεῖ πεῖσαι αὐτῷ κοινωνῆσαι τοῖς γότθοις. πάλαι γὸν τὰς τῆς θεογνωσίας ἀκλινὰς διαμένοι τοῖς ἀποστολικοῖς ἐνεστέφοντο δόγμασι. βεβαιοτέραν γὸν, ἔφη, ὁ κοινὸν τὸ φρονήματος, τὸν εἰρωνίαν ἐργάσεται. τούτων ἐπαινέσας τὸν γνώμην ὁ ὁδηγὸς προὔτεινε τοῖς ἐκείνων ἡγεμόσι τῶν δογμάτων τὸν συμφωνίαν. οἱ δὲ οὐκ ἀνέξεσθαι ἔλεγον τὸν πατρῴαν καταλῆψιν διδασκαλίαν. κατ' ὀλίγον δὲ τὸν χρόνον, ὀλφίλας αὐτῶν ὁ ἐπίσκοπος ἦν, ᾧ μάλα ἐπείθοντο, καὶ τοῖς ἐκείνου λόγοις ἀκινήτως ὑπελάμβανον νόμοις. τοῦτον καὶ λόγοις καταπλήσας ὁ δόξιος, καὶ χρήμασι δελεάσας, πεῖσαι προσεποιήσατο τοὺς βαρβάροις τὸν βασιλέως κοινωνίαν ἀσπάσασθαι. ἔπεισε δὲ φήσας οὐ φιλονικίας γεγονῆσθαι τὸν ἔριν, δογμάτων ὃ μηδεμίαν εἶναι διαφοράν. οὗ δὴ ἕνεκα, μέχρι καὶ τήμερον οἱ γότθοι μείζονα μὲν τὸν πατέρα λέγουσι τὸν υἱόν. κίσμα δὲ τὸν υἱὸν εἰπεῖν οὐκ ἀνέχονται, καίτοι κοινωνοῦντες τοῖς

λέγουσιν.

λέγοισιν. ἀλλ' ὅμως οὐ πανταπασι τὴν παρῳδὸν διδασκαλίαν καταλιπον. καὶ γὰρ οὐλφίλας διδοξίῳ καὶ βαβέντι κοινωνῆσαι πείθων αὐτοὺς, οὐκ εἰς δόγμα ἔφη διαφορὰν, ἀλλὰ μαθήσεν ἕξειν ἐργάσασθαι τὴν ἀφόσιωσιν.

Τάδε περιέχει ἡ ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας λόγος ε'.

Περὶ τῆς χαλκηδονος τοῦ βασιλέως διαθέσεως.	α'
Περὶ τῆς ἐπανόδου τῶν ἐπισκόπων.	β'
Περὶ τῆς παυλίνου φιλονεικίας, καὶ ἡ ἀπολιναρίου τοῦ λαοδικέως καινοτομίας, καὶ περὶ τῆς μελετίου φιλοσοφίας τε καὶ φιλοθεΐας.	γ'
Περὶ διοσκόρου τοῦ ἐπισκόπου ἀλεξανδρείας.	δ'
Περὶ τῆς θεοδοσίου χαλκηδόνος.	ε'
Περὶ τοῦτου βασιλέως καὶ ὧν περιεδδεν ὀνείρων.	ς'
Τίνες ἐπίσημοι περιόδευσαν τῆς ἀρείου συμμορίας ἐκκλησίας.	ζ'
Περὶ τῆς ἐν κωνσταντινουπόλει σεβαστιανοῦ αἱρεσιάρχου.	η'
Σημειωτέον περὶ τῆς ἐν κωνσταντινουπόλει ζημιώδους.	θ'
Σημειωτέον διαφόρου ἐπισκόπου ῥώμης καὶ ἀπολιναρίου καὶ αἰμιλίου γραφέν.	ι'
Αλλο τοῦ αὐτοῦ ζημιωδικὸν καὶ διαφόρων αἱρέσεων.	ια'
Περὶ τῆς χαλκηδονος τελετῆς καὶ τῆς μαξίμου τυραννίδος.	ιβ'
Περὶ ἰουστίνης τῆς βαλεντινιανοῦ γαμετῆς καὶ τῆς καὶ ἀμβροσίου γεγονυίας ἐπιβουλῆς.	ιγ'
Περὶ ὧν περὶ μαξίμου καὶ τυράννου βαλεντινιανῷ τῷ νέῳ διηγωνισμένων.	ιδ'
Περὶ τῶν περὶ θεοδοσίου τοῦ βασιλέως περὶ τούτου γραφέντων.	ιε'
Περὶ ἀμφιλοχίου ἐπισκόπου ἰκονίου.	ις'
Περὶ τῶν ἐν θεσσαλονίκῃ γεγονυιῶν σφαγῶν.	ιζ'
Περὶ τῆς ἀμβροσίου καὶ ἐπισκόπου παρρησίας καὶ τῆς τοῦ βασιλέως διαθέσεως.	ιη'
Περὶ πλακίλλης τῆς βασιλίδος.	ιθ'
Περὶ τῆς ἐν αὐλιοχείᾳ γεγονυίας σάσεως.	κ'
Περὶ τῶν πολλαχοῦ γῆς καταλυθέντων εἰδωλικῶν ναῶν.	κα'
Περὶ θεοφίλου ἐπισκόπου ἀλεξανδρείας, καὶ ὧν ἐν τῇ καθαιρέσει τῶν εἰδώλων αὐτόθι γεγονυιῶν.	κβ' κγ'
Περὶ φλαβιανοῦ τοῦ αὐλιοχείας ἐπισκόπου, καὶ τῆς κατὰ παυλῖνον γεγονυίας τοῖς δυλικοῖς σάσεως.	κδ'
Περὶ τοῦ ἰωβίου τυραννίδος καὶ τῆς θεοδοσίου τοῦ βασιλέως κατὰ πίστεως νίκης.	
Περὶ τοῦ θεοδοσίου τοῦ βασιλέως τελετῆς.	κε'
Περὶ ὀνωρείου τοῦ βασιλέως καὶ τηλεμάχου μοναζόντος.	κς'
Περὶ τῆς ἀρκαδίου τοῦ βασιλέως διαθέσεως καὶ ἰωάννου τοῦ χρυσοστόμου χειροτονίας.	κζ'
Περὶ τοῦ χριστοῦ θεοῦ τοῦδε τοῦ ἐπισκόπου παρρησίας.	κη'
Περὶ τῶν ἐν φοινίκῃ δι' αὐτοῦ καταλυθέντων εἰδωλικῶν ναῶν.	κθ'
Περὶ τῆς ἐκκλησίας τῶν ἑβδομήκοντα.	λ'
Περὶ τοῦ ἐς σκύθας ὑπ' αὐτοῦ γεγονυίας περιόδου καὶ τοῦ χριστοῦ τῶν μυριανιστῶν ζήλου.	λα'

λβ' Περὶ τῆς γαϊνᾶ αἰτήσεως καὶ τ ἰωάννου τῦ χρυσοστόμου ἀντιῤῥήσεως.
λγ' Περὶ τῆς ωδε τ χρυσοστόμου ωρὸς αὐδῖν ωροσοδίας.
λδ' Περὶ τῶν δι' αὐδῖν συμβεβηκότων.
λε' Περὶ θεοφίλου τῦ ὀπισκόπου ἀγεξανδρείας.
λς' Περὶ τ ὕστερον γεγονυμένης τοῖς πεπολεμηκόσιν ἰωάννῃ τῷ ὀπισκόπῳ μεταμελείας καὶ τῆς τῶν λιβανίων αὐτὰ μετακομιδῆς.
λζ' Περὶ τ πίστεως θεοδοσίου τῦ μικρ καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ.
λη' Περὶ θεοδότου τῦ ὀπισκόπου λαοδικείας.
λθ' Περὶ τῦ ἐν ωροικοννήσῳ διωγμοῦ καὶ ὧν ἐκὶ μαρτυρησάντων.
μ' Περὶ θεοδώρου τῦ ὀπισκόπου μοψουεστίας.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΘΕΟ-

δωρίτου ὀπισκόπου κύρου λόγος ε'. κεφ. αζ

Ὅπως μὲν ὅτι πλέον φέρῃ τοῖς κατ' αὐτὸν λυπῶν-τας ὁ δεσπότης θεὸς, ὡς ὅπως κολάζῃ τοὺς ἐκ εἰς δέον τῇ μακροθυμίᾳ χρωμένους, διαῤῥήδην καὶ σεσαφηνισμένως ὁ βάκης ἐδίδαξεν ἀκριβῶς. οὗ γὰρ ἴσα σταθμοῖς, καὶ ζυγοῖς οἴκτῳ καὶ δικαιοσύνῃ χρώμενος ὁ φιλάνθρωπος, ὅταν ἴδῃ τινὰ ὡς μεγέθη τῶν πλημμελημάτων ὑπερβαίνοντα τ φιλανθρωπίας τὰ μέτρα τῇ δικαίᾳ τιμωρίᾳ κωλύει τ ὅτι τὰ ωρόσω φορᾶν. Γρηγόριος γ', ὁ θεολογικὸς μὲν ἐκεῖνος, θεολογικὸς δὲ ἀδελφιδοῦς, πᾶσι τ ῥωμαίων ἡγεμονίαν ἐπιῤῥάβδε. πάλαι μὲν γὰρ τῆς ἀνατολῆς ἐπιῤῥήθη τὰ σκῆπτρα μετὰ τὸν τ παῖδος τελευτὴν. καὶ ἐκείνου δέ γε ωρεσβύτου, ἐκοινώνει τ βασιλείας. ωρόσταξεν οὖν καὶ τ ἀσίαν καὶ τὰ λαπόμενα τῆς λιβύης, ἀπαμδος ἀναιρεθέντος τῦ βάκτρου.

βζ Εὐθὺς μὲν τὸν ἀνέψιον ὃν εἶχεν ἐκδικητέραν κατέστησε, καὶ τ βασιλείας τὰς ἀπορίας, τῷ παμβασιλεῖ τῶν ὅλων ωροσήνεγκε. νόμον γὰρ ἔγραψε καὶ τοῖς ἐπιλαμπροτάτοις ποιμέσιν ἐπιτρέπειν κελεύων καὶ τοῖς σφετέροις ἀποδοθῆναι ποιμνίοις, καὶ τοῖς θείοις οἴκοις ωροσδοθῆναι τοῖς τ δαιμόνου κοινωνίαν ωεφευγόσι. δάμαλις δὲ ἐστὶ ῥώμης ὀπίσω πως ἰοῦσα, καὶ ἀξιεπαίνῳ βίῳ κοσμούμενος, καὶ πρᾶος λέγειν καὶ ωράττειν ὑπὲρ τῶν ἀποστολικῶν δογμάτων ἀγορεύων. μετὰ λαβέειον γὰρ τὸν τῆς ἐκκλησίας ωρόεδρον κηδεμονίαν. σωφρονέστερον δὲ τῶν νόμων καὶ ἐπιτρέπειν τὸν στρατηγὸν, ὀνομαστὸν τὸν τηνικάδε ὄντα. καὶ τῆς μὲν ἀρείου βλασφημίας τοὺς κήρυκας οἷόν τινας θηρεύσας ὧν ἱερῶν σηκῶν ἐξήλασεν, τοὺς δὲ ἀρίστους ποιμένας τοῖς θείοις ποιμνίοις τούτους ἀποδοθῆναι ωροστάξε. καὶ ἐν ἑκάστῳ μὲν ἔθνει τοῦτό γε ἀσφαλείας ἐκράτει, ἐν ἀνδροκρατίᾳ δὲ τῇ τ ἑῴας ἡγουμένῃ ἔρις ἀνήφθη τοιάδε.

γζ Διχῇ μοι, ὡς καὶ ωρόσθεν εἰρήκαμεν, οἱ ὧν ἀποστολικῶν ὑπαγωνιζόμενοι δογ-

μάτων,

μῦ διήρωτο. ἡ οἱ μὲν Ἀρειανοὶ μετὰ τὸν κατ' Ἀσελγίου τὸν μεγάλου τυραννήσαντα βουλευτὴν τὴν Ἀρειανικὴν βδελυξάμενοι βδελυκτὸν ἡγησάμενοι καὶ σφᾶς αὐτοὺς ἀθεϊζόμενοι, παυλῖνον εἶχον ἡγούμενον. οἱ δὲ μετὰ τὸν Ἀρείου χλευασίαν σὺν μαγείῳ τῷ πάνυ τῶν δυσσεβούντων ἀποκριθέντες, καὶ τοὺς κινδυνώδεις ἐκείνους οὓς διεξῆλθομεν ὑπομείναντες, ὑπὸ τῆς μαγείου σοφωτάτης διδασκαλίας ἡνώνοντο. πρὸς δὲ τούτοις ἀπολινάριος ὁ λαοδικείας ἑτέρας νεῶν συμμορείας ἑαυτὸν ἀπέφηνεν ἀρχηγόν, ὃς ὁ τῆς Ἀσεβείας πρόεδρος πρεσβυτέριον, καὶ τὸ ἀποστολικὸν δόγμα δόξας ὑφαπαίζειν, μικρὸν ὕστερον πρόφασιν ὤφθη πολέμιος. καὶ γὰρ περὶ τῆς θείας φύσεως κιβδήλοις ἐχρήσατο λόγοις βαθμοὺς υἱοὺς ἀξιώματος ἐπινήσας, καὶ ὁ τῆς οἰκονομίας μυστήριον, ἀτελὲς ἀποφῆναι τετόλμηκε, καὶ τὴν λογικὴν ψυχὴν τὸ ἰθύνον τὸ σῶμα πεπιστευμένον, ἐστερῆσθαι τῆς γεγονυίας ἔφησε σωτηρίας. οὐκ εἰκῇ γὰρ ταύτην τὴν ἐκείνου λόγον ὁ θεὸς λόγος, οὔτε ἰατρείας ἠξίωσεν, οὔτε ἑνώσεως μετέδωκεν. ἀλλὰ τὸ μὲν σῶμα τὸ γήϊνον ὑπὸ τῶν ἀοράτων πρόσκυνήσαν δυνάμεων. τὴν δὲ ψυχὴν ἣ κατ' εἰκόνα θεοῦ γεγονυῖαν κάτω μεμένηκε τῆς ἁμαρτίας ἀτιμίαν προσειληφυῖα. πολλὰ δὲ καὶ ἕτερα πρὸς τούτοις εἶπεν ἐσφαλμένη καὶ τυφλωττούσῃ διανοίᾳ. ποτὲ μὲν γὰρ σεσωματόγλα τὸν υἱὸν ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου προσῆφθαι τῷ σαρκὶ, ποτὲ δὲ οὐρανόθεν ταύτην τῷ θεῷ συγκατελθεῖναι φησίν· ἄλλοτε δὲ αὖθις γεγονέναι σάρκα, οὐδὲν ἐξ ἡμῶν εἰληφότα. καὶ ἑτέρους δὲ μύθους καὶ λήρους τοιούτους ἐπαγγελίας ζωοποιοὺς ἔλεγεν οἷς καὶ λέγειν πρέπον ὑπὸ τῶν παρόντων νενόμικα. ἐκεῖνος μὲν οὖν ταῦτα λέγων οὐ μόνον τοὺς οἰκείους τῆς λύμης ἐνέπλησεν, ἀλλὰ καὶ ἡμῖν τῶν ἡμετέρων τῆς λώβης μετέδωκε. χρόνῳ γὰρ ὕστερον τῷ τε σφετέρᾳ ὁρῶντες δυτελείᾳ, καὶ τὴν τῆς ἐκκλησίας θεωμένοι πρόνοιαν, συνήφθημεν μὲν, πλὴν ὀλίγων, ἅπαντες καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας μετέλαχον. πρὸ δὲ τούτου οὐκ ἀπέθετο νόσον, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς τῶν πάλαι ἐῤῥωμένων, ταύτης ἐνέπλησεν. ἐκ τῆσδε τῆς ῥίζης, ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐβλάστησεν ἡ μία τε σαρκὸς καὶ τῆς θεότητος φύσις, ἣ ὁ τῇ θεότητι τὸ μονογενοῦς προσάψας πάθος, καὶ τἄλλα ὅσα τὲ τοῖς ἀνόμοις λαοῖς καὶ τοῖς ἱεροῦσι τῷ Διαμάχῳ γεγόνηκεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον γεγόνηται. τότε δὲ ἀφικομένου σαπωρεως τὸ στρατηγοῦ, καὶ τὸ βασιλικὸν ὑποδείξαντος νόμον, ἰσχυρίζετο μὲν ὁ παυλῖνος αὐτὸς εἶ τῆς δαμάσου μερίδος. ἰσχυρίζετο δὲ καὶ ἀπολινάριος καταρρώστων τὴν νόσον. ὁ δὲ θεῖος μελέτιος λίαν χρηστὸν καθῆστο τῆς ἐκείνων ἀνεχόμενος ἔριδος. φλαβιανὸς δὲ ὁ σφόδρα, τῶν πρεσβυτέρων ἐγκατειλεγμένος ἐπὶ χορῷ, πρῶτον μὲν πρὸς τὸν παυλῖνον ἔφη, τοῦ στρατηγοῦ ἐπαΐοντος, εἰ τὴν δαμάσου ὦ φιλότης κοινωνίαν ἀπαίζῃ, ὑπίδεξον ἡμῖν σαφῶς τὴν τῶν δογμῶν συγγλύφαν. ἐκεῖνος γὰρ μίαν τῆς τειάδος οὐσίαν ὁμολογῶν, τὰς τρεῖς ὑποστάσεις διαῤῥήδην κηρύττει. σὺ δὲ αὐτίχρηστον τῶν ὑποστάσεων ἀναιρεῖς τὴν τειάδα. δεῖξον δὴ οὖν τῶν δογμῶν τὴν συμφωνίαν, καὶ λάβε τὰς ἐκκλησίας ἐκ τὸν νόμον. οὕτως ἐκεῖνον τοῖς ἐλέγχοις ἐπισομήσας πρὸς τὸν ἀπολινάριον ἔφη. θαυμάζω σε ὦ φίλος οὕτως ἀναίδην τῇ ἀληθείᾳ μαχόμενον, καὶ ταῦτα σαφῶς ὁπισάμενον, ὡς ὁ θαυμάσιος δάμασος τελείαν ὑπὸ τοῦ θεοῦ λόγου τὴν ἡμετέραν φύσιν ἀνεληφθαι φησίν. σὺ δὲ τοὐ-

ναυλιον λέγων ἀφωτελῆς. τὴν γὰρ νοεῖν ὃν ἡμέτερον τῆς ἀφτηείας ἀποστερῆς. εἰ γὰρ ψευδῆ φαμὲν, ταῦτά σου κατηγορεῖντες, νῦν μὲν τὸν ὑπὸ σοῦ τεθεῖσθαι ἀρνήσῃ καινοτομίαν, καὶ τὴν δαμάσου τέρξον διδασκαλίαν, καὶ τοῖς θείοις λάβε σηκοῖς. ὁ μὲν οὖν ἁφανάσιος φλαβιανὸς, τοῖς ἀγαθοῖς λόγοις τὸν ἐκείνων κατέπαυσε πρόεδρον. μελέτιος δὲ, ὁ πάντων ἀνθρώπων φιλανθρωπότατος, φιλοφρόνως ἅμα καὶ λιπαρῶς ἔφη πρὸς τὸν παυλῖνον. ὅπως καὶ ἐμοὶ τῶνδε τῶν πραγμάτων τὴν ἐπιμέλειαν ὁ θεὸς πραγμάτων ἐνεχείρισε κύριος, καὶ σὺ τῶν λόγων ἀναδέδεξαι τὸν φροντίδα, κοινωνοὶ δὲ ἀλλήλοις τῆς ἀσεβείας τὰ φρέμματα, σὺν ἀφωμεν ὦ φιλότης τὰ ποίμνια, καὶ τὸν περὶ τῆς ἡγεμονίας καταλύσωμεν ἀγαμάχλιον. κοινῇ δὲ τὰ πρόβατα νέμοντες, κοινὸν αὐλοῖς προσενέγκωμεν θεραπείαν. εἰ δὲ ὁ μέσος θῶκος τὴν ἕξιν ἡμᾶν, ἐγὼ καὶ ταύτην ὑπέρχασαν πειράσομαι. ἐν γὰρ τούτῳ τὸ θεῖον προτιμῶν ἀναγκαῖον, ἑκατέρωθεν ἡμᾶς καθῆσθαι πρέπειν. εἰ μὲν πρῶτος ἐγὼ δεξαίμην τὸ βίου τὸ πέρας, μόνος ἂν ἦς ὦ φίλος τὴν τοῦ ποίμνης ἡγεμονίαν. εἰ δὲ σὺ πρότερος ἦν πάθοις, ἐγὼ πάλιν εἰς δυνάμιν τῶν πρόβατων ἐπιμεληήσομαι. ταῦτα ἠπίως μὲν ἅμα καὶ φιλοφρόνως ὁ θεῖος εἶπε μελέτιος. ὁ δὲ παυλῖνος, οὐκ ἔπειθεν. ὁ γὰρ στρατηλὸς κριτὴς τῶν εἰρηνικῶν γνώμης, ᾧ μεγάλῳ μελετίῳ τὰς ἐκκλησίας πρέπον ἔδωκεν. ὁ γὰρ παυλῖνος διέμεινε τῶν δὲ ἀρχῆς ἀποκριθέντων πρόβατων ἡγούμενος.

ρλζ Ἀπολινάριος γὰρ τὴν τῶν ἐκκλησιῶν ἡγεμονίας ἁμαρτηλιῶν, ἀφαιρήσεσθαι λοιπὸν, τὴν καινοτομηθεῖσαν διδασκαλίαν ἐκήρυττε, καὶ τῆς αἱρέσεως ἑαυτὸν ἀπέφηνεν ἀρχηγόν. καὶ αὐτὸς μὲν ἐν χαοδικείᾳ τὰ πλεῖστα διέτριβεν. ἐν δὲ τῇ τιοχείᾳ δὲ ἤδη πρότερον ἐκεχειροτονήκει βιτάλιον, βίᾳ μὲν ἀρίστῳ κοσμούμενον, καὶ τοῖς ἀποστολικοῖς δόγμασιν ἀκολουθαμενόν, ὕστερον δὲ τὸν νόσον ἀδεξάμενον. ὁ δὲ θεῖος μελέτιος, ἀφόβως ἐκεῖνον οὐ πρόσθεν ἐμνήσθη τὸν ἐν ᾧ παγχαλέπῳ κλύδωνι ἀβάπτιστον τῆς ἐκκλησίας ἁμαρτήματα σκάφος, ταραττόμενον κατέσπασε ποιμένα, καὶ τὸ χιλίκων αὐτῷ ἐνεχείρισεν ἔθνος. ἀπαμείας δὲ τὸν ἀρχιεραϊκὴν ἐπιμέλειαν ἰωάννῃ πεπίστευκεν, ὃς εἶχε μὲν καὶ τοῦ γήρους τὸν προφάσει, καθορᾶται δὲ μᾶλλον οἰκείοις ἢ προσηκόντως βιαιοτρώτῳ. κτῆμα γὰρ αὐτὸν καὶ λόγος ἐκόσμει καὶ βίος. ἔστι δὲ ᾧ τῆς ζωῆς χαιρῷ, τὸν τῶν ὁμοπίστων ἐκυβέρνησε σύλλογον. σωτηρὸν γὰρ εἶχε τὴν ἀξιέπαινον φέρμιον. ἀλλὰ καὶ τοῦτον ὁ θεῖος μελέτιος εἰς ἑτέρους ἀγῶνας μετέστησε. μαθὼν γὰρ ὑπὸ τὴν δυσφορίαν λαῶν διεφθάρθαι τὴν ἡμανίκειαν, τοῦτον ἀπέστειλεν ἰαθῆναι δεξίκακον. καὶ πάσης γὰρ ἦκε παιδείας ἡμιωνικῆς, καὶ τοῖς θείοις ἐνετέθραπτο δόγμασι. καὶ τῆς ἐλπίδος οὐκ ἐψεύσθη. τῇ γὰρ πνευματικῇ χορηγίᾳ διδασκαλίᾳ μετέβαλε τοὺς λύκους εἰς πρόβατα. ὁ γὰρ μέγας δυσέβιος, ἐκ τῆς ὑπερορείας ἐπανελθών, ἀκάκιον μὲν οὐ πολὺ τὸ κλέος, ἐν βεροίᾳ κεκρατήνκει. ἐν ἱεραπόλει δὲ θεόδοτον, οὗ τὴν ἀσκητικὴν πολιτείαν μέχρι καὶ τήμερον ἄδοσιν ἄπαυτες. δυσέβιον δὲ χαλκηδόνος, κύρου δὲ τῆς ἡμετέρας ἱσίδωρον. ἀξιαγάστω δὲ ἦσην ἀμφω, καὶ ζήλῳ θείῳ κεκοσμημένω. φασὶ γὰρ αὐτὸν, καὶ δίλογον σκῆνον, τὸν ὑπὸ τὸ ἀποστολικὸν ἠγωνισμένον δόγμα, καὶ εἰς τὴν δύτινα μὲν θεοβούλους ἀπεσταλμένον, τῆς ἑδέσσης κεκρατούνκεναι ποιμένα. ταρσὸς γὰρ ὁ θαυμάσιος, ἤδη τοῦ βίου τὸ τέλος ἐδέδεκτο. δίλογος δὲ, θεοβούλῳ τῷ ἀγω-

τῶν ἀγώνων τὴν κοινωνὸν, ταῖς κάρραις ἐπέσησεν ἱαζὴν ἀγεξίκακον, ὃν δὴ Δρακειλιήνη δωρησάμενος πόλῃ. ὁ δὲ θεῖος Εὐσέβιος ἔχαιρεν ὀπίσω που μένειν τῇ δολιχῇ κεχλεοτόννηκε. πολίχνη δὲ αὕτη σμικρὰ, κὴ λῆς Ἀρριανικῆς νόσου κατ' ὀκνηρὸν καιρὸν μεθλήφθη. τοῦτον τὸν μῦθον ἀξιέπαινον ὄντα, κὴ πολλοῖς εἴδεσιν ἀρετῶν ἠγλαϊσμένον, ἀνιδρύσας τοῖς ἱεραυλικοῖς ἐτελέσας ἤθεσιν ὁ μέγας Εὐσέβιος, τῷ δολιχῷ καλέλαβεν. εἰσὶν δὲ αὐτῷ, γυνὴ τῆς λῆς Ἀρριανικῆς νόσου ἐμπεπλησμένη, κέρασμον δῶθεν ἐπαφῆκεν ἀπὸ τῆς φύσεως, ὃς τῷ τε κεφαλῷ σωτήριος ἦν, καὶ μετ' ὀλίγον εἰς τὸν ἀμείνω βίον μετέπεμψεν. ὁ δὲ τελευτῶν, παρήγγειλεν ὅρκοις τοὺς παρόντας πεδῆσαι, μηδὲ μίαν τῷ τάφῳ δράκοντα εἰσοικίσαι ποινῷ. καὶ τὸν οἰκεῖον γὰρ ἐζήλου δεσπότην, ὃς τοὺς τῶν ἑσπερωκότων ἔφη, πάτερ ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι. κὴ τὸν ὁμόδουλον σέφανον, μετὰ τὰς πολλὰς τῶν λίθων νιφάδας βοήσαντα, κύριε μὴ στήσῃς αὐτοῖς τῷ ἁμαρτίαν ταύτην. τοιοῦτος μετὰ τοὺς πανευδαιμονεστάτους ἀγῶνας, ὁ μέγας Εὐσέβιος ἐδιήξατο τέλος, καὶ τοὺς ἐν τῇ θρᾴκῃ βαρβάροις διαφυγών, τὰς τῶν δυσπειθῶν αἱρετικῶν οὐ διέφυγε χεῖρας. ἀλλὰ δι' ἐκείνων τὸν μαρτυρίου στέφανον ἀνεδήσατο. ταῦτα μὲν οὖν μετὰ τὴν ἐπανόδον τῶν ὀπισθόπων ἐγένετο. γαλιανὸς δὲ τὴν θρᾴκην διανεμηθεὶς μοῖραν, ὑπὸ τῶν ὄντων βαλέντα κεκαυκότων βαρβάρων, καταλιπὼν τὴν ἰταλίαν, εἰς τὴν πατρονίαν ἀφίκετο.

Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν θεοδόσιος, Δρακόντιον τὸν τῶν ἑσπερίων ἐπιφάνειαν, καὶ Δρακοντίαν τὴν οἰκείαν ἀνδρείαν, ὀνομασθέντα ἐκεῖθεν, ἐκ τούτου χάριν ὑπὸ φθόνου τῶν ὁμοτίμων βασκάνθη, ἐν ταῖς ἰατρικαῖς διατριβαῖς. ἐν ἐκείναις γὰρ ἔφυ τὸ κὴ ἐτεάφη. ἀπορῶν δὴ οὖν ὁ βασιλεὺς ὅ, τι χρὴ δράσαι, φυσιθέντες γὰρ ἐκ τῆς νίκης οἱ βάρβαροι, δύσμαχοι ἦσαν τὸ κὴ ἐδόκουν, τῷ θεοδοσίου στρατηγίαν λῦσιν ὑπέλαβε τῶν κακῶν. αὐτίκα δὴ οὖν, ἐκ τῶν ἰατρικῶν τὸν ἀνδρα μεταπεμψάμενος, καὶ στρατηγὸν χειροτονήσας, μετὰ σὺν στρατιᾶς ἐξέπεμψε θρᾳκίας. ὁ δὲ τῇ πίστει φερεξάνθους ταρσαλέως ἐξώρμησε, καὶ τῆς θρᾴκης ὀπιδας, καὶ τοὺς βαρβάρους θρασάνθους ὁμόσε χωρεῖν ἐκάλεσε τῷ στρατιᾷ, ὡς εἰς μάχην. ἀμιμαχίας δὲ γνωμούσης, ὅτι ἐνεκόνιες ἐκεῖνοι τῷ ἐμβολῇ, τὴν τάξιν κατέλιπον. τῆς δὲ ἑσπέρας γνωμούσης, οἱ μὲν ἔφυγον, οἱ δὲ καταχειρίτους ἐδίωκον. πολὺς δὲ φόνος τῶν βαρβάρων ἐγένετο. οὐ μόνον γὰρ ὑπὸ ῥωμαίων, ἀλλὰ καὶ ὑπ' ἀνηκόων ἐκτείνοντο. οὕτω δὲ τῶν πλείστων ἀναιρεθέντων, ὀλίγων δὲ ὧν λαθεῖν δυνηθέντων διαβάντων τὸν ἴστρον, ἄθυς ὁ ἀρίστος στρατηγὸς, ὡς εἶχε στρατιᾶς ἐν τῇ πελαζούσης πόλεσι διῆγεν, αὖθις πρὸς τὸν βασιλέα γαλιανὸν, κατὰ τάχος ἠπείγων ἀφίκετο, τῶν οἰκείων ἑσπαίων ἀνόμενος ἄγγελος. καὶ πιστὰ μὲν λέγειν ἐδόκει αὐτῷ ἐδόκει ὁ βασιλεὺς, ὑποφεκπλήττομένῳ τὸ γεγονός. οἱ δὲ τῆς ἀκίσι τῶν φθόνου βασκάνθοι, τὸ πεφευγέναι αὐτὸν ἔλεγον καὶ διεφθαρκέναι τῷ στρατιᾷ. ὁ δὲ τοὺς ἀνελεσθαμένους ἐξήτησεν ἀποσεῖσαι καὶ γνώναι τῶν ἀμηχανιθέντων βαρβάρων τὸ πλῆθος. ῥᾴδιον δὲ, ἔφη, καὶ ἀπὸ τῶν σκύλων ἐπιγνῶναι τὸν ἀριθμόν. τούτοις εἰπὼν τοῖς λόγοις ὁ βασιλεὺς, ἀπέστειλε τοὺς ὀφομένους τὰ πεπραγμένα καὶ ταῦτα μεμυσόντας.

Ὁ δὲ ἀρίστος στρατηγὸς αὖτε μείνας, ὅπως εἶδε θεατείαν ἴνα, καὶ πρὸς αὖτε

σαφῶς αὐτῷ δεῖ χθεῖσαν τοῦ τῶν ὅλων θεοῦ. ἐδόκει γὰρ ὁρᾷν τὸν θεῖον μεγέτιον, τῆς ἀντιοχέων ἐκκλησίας τὸν πρόεδρον, χλανίδα τε αὐτῷ βασιλικὴν περιθέντα, καὶ παραπλησίῳ στεφάνῳ κοσμοῦντα τὴν κεφαλήν. ταῦτα νύκτωρ ἰδὼν, ἐμήνυσεν ἕωθεν τῶν συνήθων τινί. ὁ δὲ σαφὲς εἶναι τὸ ἐνύπνιον ἔφη, καὶ μηδὲν αἰνιγματῶδες μηδὲ ἀμφίβολον ἔχειν. ὀλίγων δὲ ἄγαν διελθουσῶν ἡμερῶν, ἐπανῆλθον μετὰ τῶν πεπραγμένων οἱ ἔφοροι, καὶ κατηκοντίσθαι τὰς πολλὰς ὧν βαρβάρων ἔφησαν μυριάδας. πεισθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς, ὡς ἄριστα ψηφισάμενος αὐτὸν στρατηγὸν, βασιλέα κεχειροτόνηκεν, καὶ τῆς βαλέντος μοίρας τὰ σκῆπτρα παρέδωκε. καὶ αὐτὸς μὲν ἐπὶ τὴν ἰταλίαν ἐξώρμησεν. ἐκεῖνον δὲ εἰς τὴν δοθεῖσαν ἡγεμονίαν παρέπεμψεν. εὐθὺς δὴ οὖν τὴν βασιλείαν παραλαβὼν, τῆς τῶν ἐκκλησιῶν πρὸ τῶν ἄλλων συμφωνίας ἐπεμελήθη, καὶ τοὺς τῆς οἰκείας ἡγεμονίας ἐπισκόπους εἰς τὴν κωνσταντινούπολιν δραμεῖν παρηγγύησε. αὕτη γὰρ μόνη τῆς ἀρειανικῆς ἐνεπέπλησο λώβης. ἡ γὰρ ἑσπέρα τῆς νόσου ταύτης ἐλευθέρα διέμεινε. κωνσταντῖνος μὲν γὰρ, ὁ τῶν κωνσταντίνου παίδων πρεσβύτατος, καὶ κώνστας ὁ νεώτατος, τὴν πατρῴαν πίστιν ἀκήρατον διετήρησαν. καὶ αὖ πάλιν, βαλεντινιανὸς ὁ τῆς ἑσπέρας βασιλεὺς ἀκραιφνῆ διεφύλαξε τὴν εὐσέβειαν.

ζ Τὸ δὲ τμῆμα τῶν ἑῴων πολλαχόθεν τὴν λώβην ταύτην ἐδέξατο. ἄρειος τε γὰρ ἀλεξανδρείας τῆς αἰγυπτίας πρεσβύτερος ὢν, ἐκεῖ τὴν βλασφημίαν ἐγένησε, καὶ εὐσέβιος καὶ παντόφιλος, καὶ ἀέτιος οἱ παλαιστῖνοι, καὶ παυλῖνος καὶ γρηγόριος οἱ φοίνικες, καὶ λαοδικείας θεόδοτος, καὶ ὁ μετὰ τοῦτον γεώργιος, καὶ μετὰ τούτους ἀθανάσιός τε καὶ νάρκισσος, οἱ κίλικες τὰ κακῶς καταβληθέντα ἐξέτρεψαν σπέρματα, εὐσέβιος τε καὶ θεόγνιος οἱ βιθυνοὶ, καὶ μινόφαντος ὁ ἐφέσιος, καὶ θεόδωρος ὁ περίνθιος, καὶ μάρις ὁ χαλκηδόνιος, καὶ ἕτεροι τινὲς ἀπὸ τῆς θρᾴκης, ἀπὸ κακίας μόνης ἐπίσημοι, μέχρι πολλοῦ διετέλεσαν τὴν τῶν ζιζανίων σπορὰν ἀρδοντές τε καὶ θάλποντες. τοῖς δὲ κακοῖς συνέπραξεν γεωργοῖς, κωνσταντίου τε ἡ εὐκολία, καὶ ἡ βαλέντος μοχθηρία. τούτου δὴ ἕνεκα μόνης τῆς οἰκείας βασιλείας τοὺς ἐπισκόπους εἰς τὴν κωνσταντινούπολιν συναθροισθῆναι προσέταξεν. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο, πεντήκοντα δὲ ἦσαν καὶ ἑκατὸν, παρηγγύησε μηδένα αὐτῷ μηνύσαι ὅστις ὁ μέγας μεγέτιος εἴη. ἐβούλετο γὰρ ἐκ τῆς τοῦ ἐνυπνίου μνήμης μηνυθῆναι τὸν ἄνδρα. καὶ ἐπεὶ εἰς τὸν βασίλειον εἰσελήλυθεν οἶκον ἅπας ἐκεῖνος τῶν ἐπισκόπων ὁ ὅμιλος, τοὺς ἄλλους καταλιπὼν ἅπαντας τῷ μεγάλῳ μεγετίῳ προσέδραμεν, καὶ οἷόν τις παῖς φιλοπάτωρ, διὰ χρόνου μακροῦ θέας πατρικῆς ἀπολαύσας, περιεπτύσσετό τε καὶ κατεφίλει, καὶ ὀφθαλμοὺς καὶ χείλη καὶ στέρνα, καὶ κεφαλὴν, καὶ τὴν στεφανώσασαν δεξιάν. ἐδήλωσε δὲ καὶ τὴν ὄψιν ἣν εἶδε. φιλοφρονησάμενος δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας βουλεύσασθαι περὶ τῶν προκειμένων, ὡς πατέρας ἠξίωσε.

η Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν χρόνον, ὁ τὴν ναζιανζὸν τὰ τελευταῖα ποιμένας, ἐν κωνσταντινουπόλει διέτριβε, τῆς ἀρειανικῆς ἀντιταττόμενος βλασφημίαις, καὶ τόν τε θεῖον λαὸν τῆς εὐαγγελικῆς ἄρδων διδασκαλίαις, τούς τε τῆς ποίμνης ἔξω πλανωμένους ἀγρεύων καὶ τῆς ὀλεθρίου πόας ἐλευθερῶν, οὕτω τὴν ποίμνην ἐκείνην ἐξ ὀλίγου μεγάλην ἀπέφηνεν. τοῦτον ἰδὼν ὁ θεῖος μεγέτιος καὶ τῶν ἐν κανόνα γεγραφότων ἐν σκοπὸν ἐπιστάμενος, τὰς γὰρ τῆς φιλαρχίας ἀφορμὰς περικόπτοντες,

πολίες, ἐκωλυσάν τὴν μελάθεσιν, ἐβεβαίωσε τῷ ἁγίῳ χρηματίῳ τῆς κωνσταντινουπόλεως προεδρείαν. ὀλίγου δὲ διῆλθόντος χρόνου, ὁ μὲν θεῖος μυστήριος εἰς τὸν οὐρανὸν μετέστη ζωήν, ἐπὶ πολλῶν τῶν καλῶν μετὰ πολλῶν τῶν ἀγώνων μετὰ τῶν ἀποστολίοις τελειωθεὶς ἀφημίας. ὑμόθεος δὲ ὁ τῆς ἀλεξανδρέων ἐπίσκοπος, ὃς πέρσην διεδέξατο τὸν τῆς ἀθανασίου προεδρίας κληρονόμον γεγονότα, αὖθις τοῦ θαυμασίου χρηματίου, μάχιμον ἵνα κεχλοηθῇ κυνικὸν, αὖθις αὖτε τὰς κυνικὰς ἀποκείρας τρίχας. καὶ τῆς ἀπολιναρίου δὲ τερθρείας ἀνάπλεως ἦν. ἀλλ' οὐκ ἠνέσχετο τοῦ γεγυμνασμένου τὴν ἀποστασίαν οἱ τότε καθεσταμένοι. ἦσαν δὲ ἄνδρες ἀξιάγαστοι, καὶ ζήλου θείου καὶ σοφίας ἀνάπλεοι, ἡγάδιος μὲν ὁ τῆς τοῦ μεγάλου βασιλείου προεδρείας διάδοχος, χρηματίσας δὲ καὶ πέρσης οἰκείοις αὐτοῦ βασιλείῳ πατέρας ἀνεκήρυξε. ἀμφιλόχιος δὲ λυκαόνων ἦρξεν, καὶ πισίδων ὅπλιμος, καὶ κιλίκων διδυμος. πρίσκος δὲ καὶ πελάγιος ὁ λαοδικείας, καὶ ἀλύπιος ὁ ἐδέσσης, καὶ ἀκάκιος, καὶ ἰσίδωρος ὁ ἡμέτερος, καὶ κύριλλος ὁ ἱεροσολύμων, καὶ γηθάσιος ὁ καισαρείας τῆς παλαιστίνης, λόγῳ καὶ βίῳ κοσμοῦντες μόνος, καὶ ἕτεροι πλείστοι τῆς ἀρετῆς ἀθληταί. τότε δὴ οὖν οὗτοι πάντες, τῶν ἀγυρτῶν σοφὰς αὐτοῖς ἀποκρινάμενοι καὶ τῷ μεγάλῳ χρηματίῳ τὰς πανηγύρεις ἐπείγοντα τὰς θείας. ὁ δὲ θεῖος πρεσβύτης χρηματίσας, καὶ συμφωνίας σπουδασθείσης, τοῖς μὲν ἀγῶσι θεσμοῖς ὁμόνοιαν μὲν βραβεῦσαι, τῆς ἑνὸς ἀνδρὸς ἀδικίας. ἐγώ τε γὰρ, ἔφη, τῶν πλειόνων φροντίδων ἀπαλλαγεὶς, τὸ ἐμοὶ φίλτον ἀποκτήσομαι ἡσυχίαν, καὶ ὑμεῖς τοῖς τε ποθοῦσιν εἰρηνεύειν μετὰ τὸν μακρὸν σκότον καὶ χαλεπὸν ἀποκτήσασθε πόλεμον. τῶν γὰρ λίαν ἀνοήτων ἀνδρῶν τὸν πολεμικὸν ἀπαλλαγήσεσθε βρόμον, ἀγῶσι βραβεῦσι καὶ τοῖς οἰκείαις ἀνδρίσασθαι ἰσχύσι. θήσονται γὰρ οὕτω τοῖς δυσμενέσιν ἐσόμενα. ἄνδρα δὴ οὖν ζητήσομεν ἀξιέπαινον, καὶ νοῦν ἔχοντα, τῶν φροντίδων τὸ πλῆθος καὶ δέξασθαι καὶ δυνάμενον διανέμειν, ἀρχιερέα προβαλέσθαι. ταύτας οἱ ἄριστοι ποιμένες τοῦ σκότους πειθόμενοι, νεκτάριον ἀπατείδιον ἄνδρα, καὶ πρεσβείᾳ γήρους κοσμούμενον, καὶ τοῖς τῆς ἀρετῆς εἴδεσι λαμπρυνόμενον, ἐπίσκοπον τῆς μείζονος σκεύης ἐχειροτόνησαν πόλεως, ὃν δὲ μάχιμον, ὡς τῆς ἀπολιναρίου φρενοβλαβείας μεθηγητὰ, τῆς ἀρχιερατικῆς ἀξίας γυμνώσαντες, ἀπεκήρυξαν. καὶ καμόνας μὲν τοῦ τῆς ἐκκλησιαστικῆς χαλάσαντες διακοσμίας, καὶ τὸ σκληρὸν πίστιν συνισχύσαι βεβαίαν μᾶλλον διορθώσαντες, εἰς τὰς οἰκείας ἐπανῆλθον πατρίδας. τὸ δὲ ἐπιγενόμενον θέρος, εἰς σκέπην αὖθις τὴν πόλιν, οἱ πλεῖστοι τούτων ἐβαδίζομεν, ἐκκλησιαστικὴ γὰρ αὐτοῖς πάλιν ξυνεκάλεσεν χρεία, συνοδικὴν ἐπισκολὴν τῶν τῆς ἑσπέρας ἐπισκόπων ἐδέξασθαι, εἰς τὴν ῥώμην αὖθις ἀφικέσθαι τοὺς πρέσβεις, ὡς συνόδου μελίσης αὖθ' ἡ συγκροτουμένης. ἀλλὰ τὴν μὲν ἀποδημίαν ἐπρήσσομεν, ὡς σφόδρα ἔχουσαν κέρδος. ἐπέσχεν δὲ ὁ τε κλύδων τὸν κατὰ τῶν ἐκκλησιῶν ἐπαναστάντα σημαίνοντες, καὶ τὴν μεγαλομεμψίαν αὐλῶν ἀμβλύναν ἀμηχάνοντες. ἐν κεφαλαίῳ γὰρ καὶ τὸ ἀποσολικὸν τοῖς γράμμασιν ἐνέθηκαν φρόνημα. σαφέστερον δὲ τὴν τῶν μεγαφώτων ἀνδρείαν τε καὶ σοφίαν αὐτὰ δηλώσει τὰ γράμματα.

Κυρίοις ὑμιλάκοις, καὶ ὑλαβεστάτοις ἀδελφοῖς καὶ συλλειτουργοῖς, δαμάσῳ, ἀμβροσίῳ, βεκτίωνι, οὐδηκειδιῷ, ἀχολίῳ, ἀνεμίῳ, βασιλείῳ, καὶ

τοῖς λοιποῖς ἁγίοις ἐπισκόποις τοῖς συνεκηλυθόσιν ἐν τῇ μεγάλῃ πόλει ῥώμῃ, ἡ ἁγία σύνοδος τῶν ὀρθοδόξων ἐπισκόπων, ὧν συνεκηλυθότων ἐν τῇ μεγάλῃ πόλει κωνσταντινοπόλει ἐν κυρίῳ χαίρειν.

θ̄ Τὸ μὲν ὡς ἀγνοοῦσαν τὴν ὑμετέραν εὐλάβειαν διδάσκειν, καὶ διηγεῖσθαι τῶν παθῶν τὸ πλῆθος, τῶν ἐπαχθέντων ἡμῖν παρὰ τῆς ὧν ἀρξομένων δυναστείας, περιττὸν ἴσως. οὔτε γὰρ οὕτω πρέπεργον τὰ καθ' ἡμᾶς κρίνειν τὴν ὑμετέραν ἡγούμεθα θεοσέβειαν, ὡς δεῖσθαι τοῦ μαθεῖν ταῦτα, οἷς ἐχρῆν συνεκγεῖν. οὔτε τοιοῦτοι τινὲς οἱ περιχόντες ἡμᾶς χειμῶνες, ὡς λανθάνειν ἀπὸ σμικρότητος. ὅτε χρόνος τῶν διωγμῶν νεαρὸς, ἔναυλον ἔτι φυλάττων τὴν μνήμην, οὐ τοῖς ποπονθόσι μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς δι' ἀγάπην τὰ τῶν πεπονθότων οἰκειουμένοις. χθὲς γὰρ ὡς εἰπεῖν ἔτι καὶ πρώην οἱ μὲν τῶν τῆς ἐξορίας λυθέντες δεσμῶν, εἰς τὰς ἑαυτῶν ἐκκλησίας διὰ μυρίων ἐπανήκασιν θλίψεων. τῶν δὲ καὶ τελειωθέντων ἐν τῇ ἐξορίαις, ἐπανεκομίσθη τὰ λείψανα. τινὲς δὲ καὶ μετὰ τὴν τῆς ἐξορίας ἐπάνοδον, ἔτι βράσσοντι ᾧ τῶν αἱρετικῶν περιπεσόντες θυμῷ, πικρότερα ὧν ἐπὶ τῆς ἀλλοτρίας, ἐπὶ τῆς οἰκείας ὑπέμειναν, λίθοις παρ' αὐτῶν τελειωθέντες κατὰ τὸν μακάριον στέφανον. ἄλλοι διὰ φόροις καταξανθέντες αἰκίαις, ἔτι τὰ στίγματα τῶν χριστοῦ καὶ τοὺς μώλωπας ἐν τῷ σώματι περιφέρουσι. χρημάτων δὲ ζημίας καὶ προτιμήσεις πόλεων, καὶ τὰς τῶν καθ' ἕνα δημοσιεύσεις καὶ συσκευὰς, καὶ ὕβρεις, καὶ δεσμωτήρια, τίς ἂν ἐξαριθμήσασθαι δύναιτο; πᾶσαι γὰρ ὄντως ἐφ' ἡμᾶς αἱ θλίψεις ἐπληθύνθησαν ὑπὲρ ἀριθμὸν, ἴσως μὲν, ἐπεὶ δίκας ἁμαρτημάτων ἐτίναμεν. ἴσως δὲ καὶ τοῦ φιλανθρώπου θεοῦ, διὰ τῶν πλήθους τῶν παθημάτων ἡμᾶς γυμνάζοντος. τούτων μὲν οὖν τῷ θεῷ χάρις, ὃς καὶ διὰ τοσούτων θλίψεων τοὺς ἑαυτοῦ δούλους ἐξεπαίδευσε, καὶ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν αὐτοῦ, πάλιν ἐξήγαγεν ἡμᾶς εἰς ἀναψυχήν. ἡμῖν δὲ μακρᾶς μὲν ἔδει σχολῆς, καὶ πολλοῦ χρόνου καὶ πόνου πρὸς τὴν τῶν ἐκκλησιῶν ἐπανόρθωσιν, ἵν' ὥσπερ ἐκ μακρᾶς ἀρρωστίας, τῇ κατὰ μικρὸν ἐπιμελείαις τὸ σῶμα τῆς ἐκκλησίας ἐκνοσηλεύοντες, πρὸς τὴν ἀρχαίαν τῆς εὐσεβείας ὑγίειαν ἐπαναγάγωμεν. καὶ γὰρ εἰ τὰ μάλιστα δοκοῦμεν τῆς τῶν διωγμῶν ἀπηλλάχθαι σφοδρότητος, καὶ τὰς ἐκκλησίας χρονίως παρὰ τῶν αἱρετικῶν καταχεθείσας ἀρτίως ἀνακομίζεσθαι, πλὴν ἀλλὰ βαρεῖς ἡμῖν λύκοι, καὶ μετὰ τὸ τῆς μάνδρας ἐξωσθῆναι κατὰ τὰς νάπας τὰ ποίμνια διαρπάζοντες, ἀντισυνάξεις τολμῶντες, δήμων κινοῦντες ἐπαναστάσεις, ὀκνοῦντες οὐδὲν εἰς τὴν τῶν ἐκκλησιῶν βλάβην. ἢν μὲν οὖν ὅπερ εἰρήκαμεν ἀναγκαῖον, πλείονα ἡμᾶς προσασχολήθηναι χρόνον. ἐπεὶ μέντοι τὴν ἀδελφικὴν περὶ ἡμᾶς ἀγάπην ἐπιδεικνύμενοι, σύνοδον ἐπὶ τῆς ῥώμης θεοῦ βουλήσει συγκροτοῦντες, καὶ ἡμᾶς ὡς οἰκεῖα μέλη προσεκαλέσασθε, διὰ τῶν τοῦ θεοφιλεστάτου βασιλέως γραμμάτων, ἵν' ἐπεὶ τότε, τὰς θλίψεις μόνοι κατεδικάσθημεν, νῦν ἐν τῇ τῶν αὐτοκρατόρων περὶ τὴν εὐσέβειαν συμφωνίᾳ, μὴ χωρὶς ἡμῶν βασιλεύσητε, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς ὑμῖν κατὰ τὴν ἀποστολικὴν φωνὴν συμβασιλεύσωμεν, εὐχὴ μὲν ἦν ἡμῖν εἰ δυνατὸν, ἅπασιν ἀθρόως καταλιποῦσι τὰς ἐκκλησίας, τῷ πόθῳ ἢ τῇ χρείᾳ χαρίσασθαι. τίς γὰρ ἡμῖν δώσει πτέρυγας ὡσεὶ περιστερᾶς, καὶ πετασθησόμεθα, καὶ πρὸς ὑμᾶς καταπαύσομεν; ἐπεὶ δὲ τοῦτο παντελῶς ἐγύμνου τὰς ἐκκλησίας, ἄρτι τῆς ἀνανεώσεως ἀρχομένας, καὶ τὸ πρᾶγμα παντάπασιν ἦν τοῖς πολλοῖς ἀδύνατον, σύνδε-

δραμή-

δραμήκειμεν γὰρ εἰς τὴν κωνσταντινούπολιν, ἐκ τῶν πέρυσι γραμμῶν τῶν παρὰ τῆς ὑμετέρας τιμιότητος μετὰ τὴν ἐν ἀκυλήϊᾳ συνόδον, πρὸς τὸν θεοφιλέστατον βασιλέα θεοδόσιον ἐπισταλθέντων, πρὸς μόνην ταύτην τὴν ἀποδημίαν τὴν μέχρι κωνσταντινουπόλεως παρεσκευασμένοι, καὶ περὶ ταύτης μόνης τῆς συνόδου τὴν ἐν τῇ ἐπαρχίαις μεινάντων ἐπισκόπων συγκατάθεσιν ἐπαγόμενοι. μείζονος δὲ ἀποδημίας μήτε προσδοκήσαντες χρείαν, μήτε προακούσαντες ὅλως, πρὶν εἰς κωνσταντινούπολιν συνεκθεῖν. πρὸς δὲ τούτοις καὶ τῆς προθεσμίας διὰ στενότητα, μήτε πρὸς παρασκευὴν μακροτέρας ἀποδημίας ἐνδιδούσης καιρὸν, μήτε πάντας τοὺς ἐν τῇ ἐπαρχίαις κοινωνικοὺς ἐπισκόπους ὑπομνησθῆναι, καὶ τὰς παρ' αὐτῶν συγκαταθέσεις λαβεῖν. ἐπεὶ ταῦτα καὶ πολλὰ πρὸς τούτοις ἕτερα τὴν τῶν πλειόνων ἄφιξιν διεκώλυσεν, ὃ δεύτερον ἦν, εἴς τε τῶν πραγμῶν ἐπανόρθωσιν, καὶ τὴν τῆς ὑμετέρας περὶ ἡμᾶς ἀγάπης ἀπόδειξιν, τοῦτο πεποιήκαμεν, τοὺς αἰδεσιμωτάτους καὶ τιμιωτάτους ἀδελφοὺς καὶ συλλειτουργοὺς ἡμῶν ἐπισκόπους, κυριακὸν, εὐσέβιον, καὶ πρισκιανὸν, προθύμως καμεῖν ἄχρις ὑμῶν δυσωπήσαντες. δι' ὧν καὶ τὴν ἡμετέραν προαίρεσιν εἰρηνικὴν οὖσαν καὶ σκοπὸν ἑνώσεως ἔχουσαν, ἐπιδείκνυμι, καὶ τὸν ζῆλον ἡμῶν, τὸν ὑπὲρ τῆς ὑγιοῦς πίστεως, φανερὸν ποιοῦμεν. ἡμεῖς γὰρ εἴτε διωγμοὺς, εἴτε θλίψεις, εἴτε βασιλικὰς ἀπειλὰς, εἴτε τὰς τῶν ἀρχόντων ὠμότητας, εἴτε τινὰ πειρασμὸν ἕτερον, παρὰ τῶν αἱρετικῶν ὑπεμείναμεν, ὑπὲρ τῆς εὐαγγελικῆς πίστεως τῆς ἐν νικαίᾳ τῆς βιθυνίας παρὰ ὧν τινὶ ἁγίων θεοφόρων πατέρων κυρωθείσης, ὑπέστημι. Ταῦτα γὰρ καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν καὶ πᾶσι τοῖς μὴ διαστρέφουσι τὸν λόγον τῆς ἀληθοῦς πίστεως συναρέσκειν δεῖ, ἢν μόλις ποτὲ πρεσβυτάτην τε οὖσαν, καὶ ἀκόλουθον τῷ βαπτίσματι, καὶ διδάσκουσαν ἡμᾶς πιστεύειν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. δηλαδὴ θεότητός τε καὶ δυνάμεως, καὶ οὐσίας μιᾶς τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος πιστευομένης, ὁμοτίμου τε τῆς ἀξίας καὶ συναϊδίου τῆς βασιλείας, ἐν τρισὶ τελείαις ὑποστάσεσιν ἤγουν τρισὶ τελείοις προσώποις· ὡς μήτε τὴν σαβελλίου νόσον χώραν λαβεῖν συγχεομένων τῶν ὑποστάσεων, εἴτουν τῶν ἰδιοτήτων ἀναιρουμένων, μή τε μὴν τὴν τῶν εὐνομιανῶν καὶ ἀρειανῶν καὶ πνευματομάχων τὴν βλασφημίαν ἰσχύειν, τῆς οὐσίας, ἢ τῆς φύσεως, ἢ τῆς θεότητος τεμνομένης, καὶ τῇ ἀκτίστῳ καὶ ὁμοουσίῳ καὶ συναϊδίῳ τριάδι μεταγενεστέρας τινὸς, ἢ κτιστῆς, ἢ ἑτεροουσίου φύσεως ἐπαγομένης. καὶ τὸν τῆς ἐνανθρωπήσεως δὲ τοῦ κυρίου λόγον, ἀδιάστροφον σώζομεν, οὔτε ἄψυχον, οὔτε ἄνουν, ἢ ἀτελῆ τὴν τῆς σαρκὸς οἰκονομίαν παραδεχόμενοι, ὅλον δὲ εἰδότες τέλειον μὲν ὄντα πρὸ αἰώνων θεοῦ λόγον, τέλειον δὲ ἄνθρωπον ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν, διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν γενόμενον. Τὰ μὲν οὖν κατὰ τὴν πίστιν τῶν παρ' ἡμῶν ἀνυποστόλως κυρυττομένην, ὡς ἐν κεφαλαίῳ τοιαῦτα. περὶ ὧν καὶ ἐπὶ πλεῖον ψυχαγωγηθῆναι δυνήσεσθε, ὥστε ἐν ἀντιοχείᾳ τόμῳ παρὰ τῆς ἐκεῖ συνεκθούσης συνόδου γεγενημένῳ, καταξιώσαντες ἐντυχεῖν, καὶ τῷ πέρυσιν ἐν κωνσταντινουπόλει παρὰ τῆς οἰκουμενικῆς ἐκτεθέντι συνόδου, ἐν οἷς πλατύτερον τὴν πίστιν ὡμολογήσαμεν, καὶ τῶν ἔναγχος καινοτομηθεισῶν αἱρέσεων, ἀναθεματισμὸν ἔγγραφον πεποιήκαμεν. περὶ δὲ τῶν οἰκονομιῶν, ὧν κατὰ μέρος ἐν τῇ ἐκκλησίαις, παλαιός τε, ὡς ἴστε, θεσμὸς κεκράτηκε, καὶ τῶν ἁγίων ἐν νικαίᾳ πατέρων ὅρος, καθ'

ἑκάστην ἐπαρχίαν τοὺς τῆς ἐπαρχίας, καὶ εἴπερ ἐκεῖνοι βούλοιντο σὺν αὐτοῖς τοὺς ὁμόροις πρὸς τὸ συμφέρον ποιεῖσθαι τὰς χειροτονίας. οἷς ἀκολούθως, τάς τε λοιπὰς ἐκκλησίας παρ' ἡμῖν οἰκονομεῖσθαι γινώσκετε, καὶ τῶν ἐπισημοτάτων ἐκκλησιῶν ἀναδεδέχθαι τοὺς ἱερεῖς. ὅθεν τῆς μὲν ἐν κωνσταντινουπόλει νεοπαγοῦς, ὡς ἂν εἴποι τις, ἐκκλησίας, ἣν ὥσπερ ἐκ στόματος λέοντος τῆς τῶν αἱρετικῶν βλασφημίας, ὑπόγυον ἐξηρπάσαμεν διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ θεοῦ, τὸν αἰδεσιμώτατον καὶ θεοφιλέστατον νεκτάριον ἐπίσκοπον κεχειροτονήκαμεν, ἐπὶ τῆς οἰκουμενικῆς συνόδου, μετὰ κοινῆς ὁμονοίας, ὑπ' ὄψεσι καὶ τοῦ θεοφιλεστάτου βασιλέως θεοδοσίου, πάντός τε τοῦ κλήρου καὶ πάσης ἐπιψηφιζομένης τῆς πόλεως. τῆς δὲ πρεσβυτάτης καὶ ὄντως ἀποστολικῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν ἀντιοχείᾳ τῆς συρίας, ἐν ᾗ πρώτῃ τὸ τίμιον τῶν χριστιανῶν ἐχρημάτισεν ὄνομα, τὸν αἰδεσιμώτατον καὶ θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον φλαβιανὸν, οἵτε τῆς ἐπαρχίας καὶ τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως συνδραμόντες, κανονικῶς ἐχειροτόνησαν πάσης συμψήφου τῆς ἐκκλησίας, ὥσπερ διὰ μιᾶς φωνῆς τὸν ἄνδρα τιμησάσης, ἣν πρὸς ἐνθέσμον χειροτονίαν ἐδέξατο καὶ τὸ τῆς συνόδου κοινόν. Τῆς δέ γε μητρὸς ἁπασῶν τῶν ἐκκλησιῶν τῆς ἐν ἱεροσολύμοις, τὸν αἰδεσιμώτατον καὶ θεοφιλέστατον κύριλλον ἐπίσκοπον εἶναι γνωρίζομεν, κανονικῶς τε παρὰ τῶν τῆς ἐπαρχίας χειροτονηθέντα πάλαι, καὶ πλεῖστα πρὸς τοὺς ἀρειανοὺς ἐν διαφόροις τόποις ἀθλήσαντα. οἷς ὡς ἐνθέσμως καὶ κανονικῶς παρ' ἡμῖν κεκρατηκόσι, καὶ τὴν ὑμετέραν συγχαίρειν παρακαλοῦμεν εὐλάβειαν, τῆς πνευματικῆς μεσιτευούσης ἀγάπης, καὶ τοῦ κυριακοῦ φόβου, πᾶσαν μὲν καταστέλλοντος ἀνθρωπίνην προσπάθειαν, τὴν δὲ τῶν ἐκκλησιῶν οἰκοδομὴν προτιμοτέραν ποιοῦντος, τῆς πρὸς τὴν καθ' ἕνα συμπαθείας ἢ χάριτος. οὕτω γὰρ τοῦτε τῆς πίστεως συμφωνηθέντος λόγου, καὶ τῆς χριστιανικῆς κυρωθείσης ἐν ἡμῖν ἀγάπης, παυσόμεθα λέγοντες τὸ παρὰ τῶν ἀποστόλων κατεγνωσμένον. ἐγὼ μὲν εἰμὶ παύλου, ἐγὼ δὲ ἀπολλῶ, ἐγὼ δὲ κηφᾶ. πάντες δὲ χριστοῦ φανέντες, ὃς ἐν ἡμῖν οὐ μεμέρισται, θεοῦ καταξιοῦντος, ἄσχιστον τὸ σῶμα τῆς ἐκκλησίας τηρήσομεν, καὶ ᾧ βήματι τοῦ κυρίου μετὰ παρρησίας παραστησόμεθα. ταῦτα κατά τε τῆς ἀρείου καὶ ἀετίου καὶ εὐνομίου μανίας, καὶ μέντοι καὶ σαβελλίου καὶ φωτεινοῦ καὶ μαρκέλλου, παύλου τε τοῦ σαμοσατέως καὶ μακεδονίου γεγράφασιν. ὡσαύτως δὲ καὶ τὴν ἀπολλιναρίου καινοτομίαν προφανῶς ἀπεκήρυξαν εἰρηκότες, καὶ τὸν τῆς ἐνανθρωπήσεως δὲ τοῦ κυρίου λόγον ἀδιάστροφον σώζομεν, οὔτε ἄψυχον, οὔτε ἄνουν ἢ ἀτελῆ τὴν τῆς σαρκὸς οἰκονομίαν παραδεχόμενοι. Καὶ δάμασος δὲ ὁ πανεύφημος, ταύτην μαθὼν ἀναφυεῖσαν τὴν αἵρεσιν, οὐκ ἀπολλινάριον μόνον, ἀλλὰ καὶ τιμόθεον τὸν ἐκείνου γε φοιτητὴν καθελὼν ἀπεκήρυξε. καὶ τοῦτο τοῖς τὴν ἑῴαν ἰθύνουσιν ἐπισκόποις, διὰ γραμμάτων δεδήλωκεν, ἅπερ ἐνθεῖναι τῇ συγγραφῇ νενόμικα χρήσιμον. Ὅτι τῇ ἀποστολικῇ καθέδρᾳ τὴν ὀφειλομένην αἰδῶ ἡ ἀγάπη ὑμῶν ἀπονέμει, ἑαυτοῖς τὸ πλεῖστον παρέχετε, υἱοὶ τιμιώτατοι. καὶ γὰρ εἰ τὰ μάλιστα ἐν τῇ ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ, ἐν ᾗ ὁ ἅγιος ἀπόστολος καθεζόμενος ἐδίδαξε πῶς προσήκει ἡμᾶς τοὺς οἴακας ἰθύνειν, οὓς ἀνεδεξάμεθα, ὅμως ὁμολογοῦμεν ἑαυτοὺς ἡγάπτονας εἶναι τῆς τιμῆς. ἀλλὰ διὰ τοῦτο οἱῳδήποτε τρόπῳ σπουδάζομεν, εἴ πως δυνηθείημεν πρὸς τὴν δόξαν τῆς μακαριότητος αὐτοῦ παραγενέσθαι. γινώσκετε τοίνυν, ὅτι τὸν πάλαι τιμόθεον τὴν βέβηλον, τὸν μαθητὴν ἀπολ-

λιναρίου

λιναρίου τοῦ αἱρετικοῦ, μετὰ τοῦ ἀσεβοῦς αὐτοῦ δόγματος καθείλομεν, καὶ οὐδαμῶς πιστεύομεν αὐτοῦ τὰ λείψανα λόγῳ τινὶ τῶν λοιποῦ ἰσχύειν. εἰ δ' ἔτι ἐκεῖνος ὁ ὄφις ὁ παλαιὸς, ἅπαξ καὶ δεύτερον καταδηχθεὶς πρὸς ἰδίαν τιμωρίαν ἀναζῇ, ὅς τις ἐκτὸς τῆς ἐκκλησίας ὑπάρχει, ὃς σφῆλαι τοῖς ἑαυτοῦ θανατηφόροις φαρμάκοις τινὰς ἀπίστους διαπειράζων οὐ παύεται, ταύτην ὥσπερ φθοράν τινα ἐκκλίνατε, ὅμως μεμνημένοι τῆς ἀποστολικῆς πίστεως, ταύτης μάλιστα ἥ τις ἐν νικαίᾳ παρὰ τῶν πατέρων ἐγγράφως ἐξετέθη, βεβαίῳ βαθμῷ ἰσχυρῶς τῇ πίστει ἀμετακίνητοι διαμείνατε, καὶ μὴ ματαιολογίας καὶ ἠφανισμένας ζητήσεις, μετὰ τοῦτο ὑπομείνατε ἀκούειν τοὺς κληρικοὺς ἢ τοὺς λαϊκοὺς ὑμῶν. ἤδη γὰρ ἅπαξ τύπον ἐδώκαμεν, ἵνα ὁ γινώσκων ἑαυτὸν χριστιανὸν, ἐκεῖνο φυλάττοι, ὅπερ παρὰ τῶν ἀποστόλων παρεδόθη, λέγοντος τοῦ ἁγίου παύλου, εἴ τις ὑμᾶς εὐαγγελίζεται παρ' ὃ παρεδάβετε, ἀνάθεμα ἔστω. ὁ γὰρ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ὁ κύριος ἡμῶν, τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων διὰ τοῦ ἰδίου πάθους πληρεστάτην ἀπέδωκε τὴν σωτηρίαν, ἵνα ὅλον τὸν ἄνθρωπον τῆς ἁμαρτίας ἐνεχόμενον, πάσης ἁμαρτίας ἐλευθερώσῃ. τοῦτον εἴ τις ἤτοι ἀνθρωπότητος, ἢ θεότητος ἔλαττον ἐσχηκέναι εἴποι, πνεύματος διαβόλου πεπληρωμένος, τῆς γεέννης υἱὸν ἑαυτὸν ἀποδείκνυσι. τί τοίνυν πάλιν παρ' ἐμοῦ ζητεῖτε τὴν καθαίρεσιν τιμοθέου; ὃς καὶ ἐνταῦθα κρίσει τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας παρόντος καὶ πέτρου τοῦ ἐπισκόπου τῆς ἀλεξανδρέων πόλεως καθῃρέθη ἅμα τῷ διδασκάλῳ αὐτοῦ ἀπολλιναρίῳ, καὶ ἐν ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως τὰς ὀφειλομένας τιμωρίας καὶ βασάνους ὑπομένει. εἰ δέ τινας κουφοτέρους πείθει ἐκεῖνος, ὡς τινὰ ἐλπίδα ἔχων, ὅς τις τὴν ἀληθῆ ἐλπίδα τὴν εἰς χριστὸν τῇ ὁμολογίᾳ μετέβαλε, μετὰ τούτου ὁμοίως ἀπολεῖται, ὅς τις δή ποτε βούλεται, ᾧ κανόνι τῆς ἐκκλησίας ἀντιπαλαίσας. ὁ θεὸς ὑμᾶς ὑγιαίνοντας διαφυλάττοι, υἱοὶ τιμιώτατοι. Καὶ ἀλλὰ δέ τινα σύνα θροισθέντες ἐν τῇ μεγάλῃ ῥώμῃ γεγράφασι κατὰ διαφόρων αἱρέσεων, ἅπερ ἀναγκαῖον ᾠήθην ἐνθεῖναι τῇ συγγραφῇ

Ὁμολογία τῆς καθολικῆς πίστεως, ἣν ὁ πάπας δάμασος ἀπέστειλεν πρὸς ἐπίσκοπον παυλῖνον ἐν τῇ μακεδονίᾳ, ὃς ἐγένετο ἐν θεσσαλονίκῃ.

Ἐπειδὴ μετὰ τὴν ἐν νικαίᾳ σύνοδον, αὕτη ἡ πλάνη ἀνέκυψεν, ὥστε τολμᾶν τινὰς τῶν βεβήλῳ στόματι εἰπεῖν, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον γεγενῆσθαι διὰ τοῦ υἱοῦ, ἀναθεματίζομεν τοὺς μὴ μετὰ πάσης ἐλευθερίας κηρύττοντας σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ τῆς μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς οὐσίας τε καὶ ἐξουσίας ὑπάρχειν τὸ ἅγιον πνεῦμα. Ὁμοίως δὲ ἀναθεματίζομεν καὶ τοὺς τῇ σαβελλίου ἀκολουθοῦντας πλάνῃ, τὸν αὐτὸν λέγοντας καὶ πατέρα εἶναι καὶ υἱόν. Ἀναθεματίζομεν ἄρειον καὶ εὐνόμιον, οἳ τῇ ἴσῃ δυσσεβείᾳ, εἰ καὶ τοῖς ῥήμασι διαφέρονται, τὴν υἱὸν καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα κτίσμα εἶναι διϊσχυρίζονται. Ἀναθεματίζομεν τοὺς μακεδονιανοὺς, οἵτινες ἐκ τῆς ἀρείου ῥίζης καταγόμενοι, οὐχὶ τὴν ἀσέβειαν, ἀλλὰ τὴν προσηγορίαν ἐνήλλαξαν. Ἀναθεματίζομεν φωτεινὸν, ὃς τὴν τοῦ ἐβίωνος αἵρεσιν ἀνακαινίζων, τὴν κύριον ἡμῶν ἰησοῦν χριστὸν, μόνον ἐκ τῆς μαρίας ὡμολόγει. Ἀναθεματίζομεν καὶ τοὺς δύο εἶναι υἱοὺς διϊσχυριζομένους, ἕνα πρὸ τῶν αἰώνων, καὶ ἄλλον μετὰ τὴν τῆς σαρκὸς ἐκ τῆς μαρίας ἀνάληψιν. Ἀναθεματίζομεν κἀκείνους, οἵτινες αὐτὶ λογικῆς ψυχῆς διϊσχυρίζονται, ὅτι ὁ τοῦ θεοῦ λόγος ἐστράφη ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ σαρκί. αὐτὸς γὰρ οὗτος ὁ τοῦ θεοῦ λόγος, οὐχὶ αὐτὶ τῆς λογικῆς καὶ νοερᾶς ψυχῆς ἐν τῷ ἑαυτοῦ σώματι γέγονεν, ἀλλὰ τὴν ἡμετέραν, τοῦτ' ἔστι λογικὴν καὶ νοερὰν, ἄνευ τῆς ἁμαρτίας ψυ-

χὴν ἀνέλαβε καὶ ἔσωσεν. Ἀναθεματίζομεν καὶ τοὺς λέγοντας τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, τῇ ἐκτάσει καὶ τῇ συστολῇ ἀπὸ τοῦ πατρὸς κεχωρίσθαι, καὶ ἀνυπόστατον αὐτὸν εἶναι, ἢ μέλειν τελευτᾶν βλασφημοῦντας. Τοὺς δὲ ἀπὸ ἐκκλησιῶν εἰς ἑτέρας ἐκκλησίας μετελθόντας, ἄχρι τοσούτου ἀπὸ τῆς ἡμετέρας κοινωνίας ἀλλοτρίους ἔχομεν, ἄχρις οὗ πρὸς αὐτὰς ἐπανέλθωσι τὰς πόλεις ἐν αἷς πρῶτον ἐχειροτονήθησαν. Ἐὰν δέ τις ἀλλοῦ ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μετελθόντος, ἐν τόπῳ τοῦ ζῶντος ἐχειροτονήθη, ἄχρι τοσούτου σχολάσῃ ἀπὸ τοῦ ἱερατικοῦ ἀξιώματος ὁ τὴν ἰδίαν πόλιν καταλείψας, ἄχρις οὗ ὁ διαδεξάμενος αὐτὸν ἀναπαύσηται ἐν κυρίῳ. Εἴ τις μὴ εἴπῃ, τὸν πατέρα ἀεὶ, καὶ ἀεὶ τὸν υἱὸν, καὶ ἀεὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι, ἀνάθεμα ἔστω. Εἴ τις μὴ εἴπῃ, τὸν υἱὸν γεννηθέντα ἐκ πατρὸς, τουτέστιν ἐκ τῆς οὐσίας τῆς θείας αὐτοῦ, ἀνάθεμα ἔστω. Εἴ τις μὴ εἴπῃ, ἀληθινὸν θεὸν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, ὡς ἀληθινὸν θεὸν τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ πάντα δύνασθαι καὶ πάντα εἰδέναι, καὶ ᾧ πατρὶ ἴσον, ἀνάθεμα ἔστω. Εἴ τις εἴπῃ, ὅτι ἐν σαρκὶ διάγων ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ὅτε ἦν ἐν τῇ γῇ, ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ σὺν ᾧ πατρὶ οὐκ ἦν, ἀνάθεμα ἔστω. Εἴ τις εἴπῃ, ὅτι ἐν ᾧ πάθει τοῦ σταυροῦ τὴν ὀδύνην ὑπέμεινεν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ θεότητι, καὶ οὐχὶ σαρκὶ καὶ ψυχῇ λογικῇ, ἣν περ ἀνέλαβεν ἐν τῇ τοῦ δούλου μορφῇ, ὡς εἴρηκεν ἡ ἁγία γραφὴ, ἀνάθεμα ἔστω. Εἴ τις μὴ εἴπῃ, τὴν τῶν θεοῦ λόγον παθόντα σαρκὶ, καὶ ἐσταυρωμένον σαρκὶ, καὶ θανάτου γευσάμενον σαρκὶ, γεγονότα τε πρωτότοκον ἐκ τῶν νεκρῶν καθὸ ζωή ἐστι καὶ ζωοποιὸς ὡς θεὸς, ἀνάθεμα ἔστω. Εἴ τις μὴ εἴπῃ, ὅτι ἐν σαρκὶ ἣν περ ἀνέλαβε, καθέζεται ἐν τῇ δεξιᾷ τοῦ πατρὸς, ἐν ᾗ καὶ ἐλεύσεται κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρὰς, ἀνάθεμα ἔστω. Εἴ τις μὴ εἴπῃ, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ πατρὸς εἶναι ἀληθῶς καὶ κυρίως, ὡς καὶ τὸν υἱὸν ἐκ τῆς θείας οὐσίας καὶ θεὸν θεοῦ λόγον, ἀνάθεμα ἔστω. Εἴ τις μὴ εἴπῃ, πάντα δύνασθαι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ πάντα εἰδέναι, καὶ πανταχοῦ γῆς παρεῖναι, ὡς καὶ τὸν υἱὸν καὶ τὸν πατέρα, ἀνάθεμα ἔστω. Εἴ τις εἴποι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ποίημα, ἢ διὰ τοῦ υἱοῦ γεγενῆσθαι, ἀνάθεμα ἔστω. Εἴ τις μὴ εἴπῃ, πάντα διὰ τῶν υἱοῦ τοῦ σαρκωθέντος καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος τὸν πατέρα πεποιηκέναι, τοῦτ' ἔστι τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα, ἀνάθεμα ἔστω. Εἴ τις μὴ εἴπῃ, τοῦ πατρὸς καὶ τῶν υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος μίαν θεότητα, ἐξουσίαν, δυναστείαν μίαν, δόξαν, κυριότητα μίαν, βασιλείαν μίαν, θέλησιν καὶ ἀλήθειαν, ἀνάθεμα ἔστω. Εἴ τις τρία πρόσωπα μὴ εἴπῃ ἀληθινὰ, τῶν πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, εἰς ἀεὶ ζῶντα, τὰ πάντα κατέχοντα, τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα, πάντα δυνάμενα, πάντα κρίνοντα, πάντα ζωοποιοῦντα, πάντα δημιουργοῦντα, πάντα σώζοντα, ἀνάθεμα ἔστω. Εἴ τις μὴ εἴπῃ, προσκυνῇ τὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον παρὰ πάσης τῆς κτίσεως, ὡς καὶ τὸν υἱὸν καὶ τὸν πατέρα, ἀνάθεμα ἔστω. Εἴ τις περὶ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καλῶς φρονήσει, περὶ δὲ τοῦ ἁγίου πνεύματος οὐκ ὀρθῶς ἔχει, αἱρετικός ἐστιν, ὅτι πάντες οἱ αἱρετικοὶ περὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ καὶ περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος κακῶς φρονοῦντες, ἐν τῇ τῶν ἰουδαίων καὶ τῶν ἐθνικῶν ἀπιστίᾳ τυγχάνειν ἐλέγχονται. Εἴ τις δὲ μερίσει θεότητα, θεὸν τὸν πατέρα λέγων ἀνὰ μέρος, καὶ θεὸν τὸν υἱὸν, καὶ θεὸν τὸ ἅγιον πνεῦμα, καὶ διϊσχυρίσαιτο θεοὺς λέγεσθαι καὶ οὐ θεὸν, διὰ τὴν μίαν θεότητα καὶ δυναστείαν, ἣν περ εἶναι πιστεύομεν καὶ οἴδαμεν, τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, θεὸν ἕνα ἐν τρισὶν ὑποστάσεσιν, ἢ πάλιν ὑπεξελόμενος τὸν υἱὸν καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὡς μόνον ὑπονοῆσαι τὸν πατέρα.

θεὸν

θεὸν λέγεαζ, ἢ μὴ πιςεύεαζ ἕνα θεὸν, ἀνάθεμα ἔςω. Τὸ γὰρ ὄνομα τῶν θεῶν καὶ τοῖς ἀγγέλοις καὶ πᾶσι τοῖς ἁγίοις ἐδόθη θεοῦ ἐνεργείαν. ἐπὶ δὲ τοῦ παντὸς καὶ ἑνὸς τοῦ ἁγίου πνεύματος, διὰ τὴν μίαν καὶ ἴσην θεότητα, οὐχὶ τῶν θεῶν ὀνόμαζα, ἀλλὰ τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐνδείκνυται καὶ σημαίνει, ἵνα πιςεύωμεν ὅτι εἰς πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα βαπτιζόμεθα, καὶ οὐχὶ εἰς τὰ τῶν ἀρχαγγέλων ἢ ἀγγέλων ὀνόματα, ὡς οἱ αἱρετικοὶ, ἢ ὡς ἰουδαῖοι, ἢ ἐθνικοὶ δοξαζόντες. Αὕτη τοίνυν ἡ ὧν χριστιανῶν σωτηρία ἐστὶν, ὥστε πιςεύοντες τῇ τριάδι, τοῦτ' ἔστι τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, καὶ βαπτιζόμενοι εἰς τὸ αὐτὸ, μίαν θεότητα καὶ δυναστείαν καὶ ἡδότητα, καὶ οὐσίαν, εἰς αὐτὸν πιςεύωμεν.

Ταῦτα μὲν οὖν χαλκηδονος ἐκεῖνος ἐλέγετο.

Ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνος σὺν τε πολέμοις ἀρίςευεν, καὶ ταῖς πόλεσι σωφρόνως τε καὶ δικαίως ἐχρῆτο ἐξ ὑπατείας ἐτελεύτησε, παῖδας μὲν οὐ καταλιπὼν κληρονόμους τῆς βασιλείας, ἀδελφὸν δὲ κομιδῇ νέον ὁμώνυμον τῷ πατρὶ, μάξιμος τις τῆς βαλεντινιανοῦ καταφρονήσας νεότητος, ἥρπασε τὴν τῆς ἑσπέρας ἡγεμονίαν. κατ' ἐκεῖνον γὰρ τὸν χρόνον, ἰουςῖνα ἡ βαλεντινιανοῦ μὲν τοῦ μεγάλου γαμετὴ, τοῦ δὲ νέου μήτηρ, ἀπάλαι τῆς ἀρειανικῆς διδασκαλίας ἐδέξατο σπέρματα, δῆλα πεποίηκε τῷ παιδί. τοῦ μὲν γὰρ ὁμοζύγου τὸ θερμὸν βάπτισμα τῆς πίςεως, λαθεῖν ἀπάντα τὸν χρόνον ἐσπούδασε. τοῦ δὲ παιδὸς τὴν τῶν φρενῶν ἀπαλὴν καὶ δύφκτον θεωμένη, προσενεγκεῖν τὴν ἐξαπάτην ἐθαῤῥησεν. ὁ δὲ τῆς μητρὸς ταῖς ὑποθήκαις ὀνησιφόροις ὑπολαβὼν, εἰς γὰρ ὃ τῆς φύσεως δέλεαρ ἀποβλέπων τὸ θανατηφόρον ἀγκίστρον οὐχ ἑώρα. ιβ΄

Ἀμβροσίῳ προσῆλθε τοῖς περὶ τούτων προσενίσχε λόγοις, ἡγούμενος εἰ τοῦτον μεταπείσοι, πᾶν ἀνὴρ ἐφικτὸν δὴ πρεῖεσθαι. ὁ δὲ ἧς τε τῆς παιδὸς ἀνεμίμνησκεν εὐσεβείας, καὶ τὸν κλῆρον πρεκάλει φυλάττειν, ὃν παρέλαβεν ἄσυλον. ἐδίδασκε γὰρ καὶ τὴν δόξαν τῶν δογμάτων διαφορὰν, καὶ ὅπως τὰ μὲν τῇ τοῦ κυρίου διδασκαλίᾳ καὶ τοῖς τῶν ἀποςόλων συμβαίνει κηρύγμασι, τὰ δὲ ἀνύκτερις ἐνάντια, καὶ τῇ παλαιᾷ νομοθεσίᾳ μαχόμενα. ὁ δὲ νέος, οἷα δὴ νέος, καὶ οὐδὲ μισθὸς ἡ παίδευσις καὶ σπουδή, τὸ μόνον τὰ προσιέμενα τὰ λεγόμενα, ἀλλὰ καὶ θυμοῦ πλήρης ἐλίνετο, καὶ λόχοις ὁπλιτῶν τε καὶ πελταςῶν τοὺς ἐκκλησιαςικοὺς προεβόλοις ἐκίκλησκε. ὅπερ δὲ τὸν μέγιςον ἐκεῖνον ἀειςέα σοφὸν ἐδεδίξατο τῶν ὑπ' αὐτὸν ἡνομένων, μορμολύκεια γὰρ ὑπέλαβε ταῦτα, μειρακυλλίοις ὑπὸ λίνων προσφερόμενα. ὅτε δὴ χαλεπήνας, προσφόρως αὐτὸν ἐκέλευσε τῶν ἱερῶν ἔξω βιῶναι προθύρων. ὁ δὲ ἐκὼν μὲν ἔφη τοῦτο οὐ δράσω, οὐδὲ προδώσω τοῖς λύκοις τὸν τῶν προβάτων σηκὸν, οὐδὲ τοῖς βλασφημοῦσι τὸν θεῖον προδώσω νεών. ἀλλ' εἴ σοι κτεῖναι δοκεῖ, ἔνδον ἐπένευκέ μοι ὁ ξίφος ἢ τῷ αἰχμῷ. ἀπαθὴς γὰρ δέξομαι τὸν τοιοῦτον σφαγέα. ιγ΄

Χρόνου δὲ συχνοῦ τελουμένου, μεμάθηκε μὲν ὁ μάξιμος τὰ κατὰ τὸν μεγαλοφώνου κήρυκος τῆς ἀληθείας παλαίσματα. ἐπέςελλε δὲ ὡς βαλεντινιανῷ τὸν κατὰ τῆς εὐσεβείας πόλεμον καταλῦσαι πρεσβυτὴν, καὶ πρᾶγμα μὴ ποιεῖσθαι τὴν παρόδιαν εὐσέβειαν. προσέθηκε δὲ καὶ τὸν πολέμου τὸν ἀπειλῶν, εἰ μὴ πείθοιτο, καὶ μάλιστα καὶ ὃ ἔργον τοῖς λόγοις ἐπέθηκε. τὴν γὰρ τραπέζαν ἀγείρας ὑπὸ τὸν μεσόλαιον ὥρμησεν, ἔνθα ἐκεῖνος διῆγεν. ὁ δὲ μαθὼν τὴν ἔφοδον εἰς ἰλλυρίους ᾤχετο φεύγων, τῇ πείρᾳ

μαθὼν ἴνων ἐκ τῆς μητρῴας ἀπώναθο συμβουλῆς.

ιε Πυθόμενος δὲ Θεοδόσιος ὁ πρωθύφημος βασιλεὺς, ταῦτα παρὰ τοῦ βασιλέως πραχθέντα καὶ τὰ παρὰ τυράννου γραφέντα, ἔγραψε τῷ πεφυγάδι νέῳ, μὴ χρῆναι θαυμάζειν, εἰ τῷ βασιλεῖ μὲν ὁ θεὸς, τῷ δὲ τυράννῳ ὁ κρίνας σώζεσθαι. τῇ γὰρ εὐσεβείᾳ πεπολέμηκε μὲν ὁ βασιλεύς. ὁ γὰρ τύραννος ἐπεκούρησε. καὶ ὁ μὲν ταύτῃ πρᾳότερος, ἀποδιδράσκει γυμνός. ὁ γὰρ ταύτῃ καθωπλισμένος, ὅτι γε γυμνωθεὶς κρατεῖ. τῇ γὰρ εὐσεβείᾳ, καὶ ὁ ταύτης σώφρων νομοθέτης. ταῦτα μὲν οὖν ἔχειν ἐᾶν ἐπέστειλεν. ὅπως δὲ τῷ φυγεῖ μεμαθηκὼς εἰς ὑπακοὴν ἀφίκοιτο, καὶ τὸ μὲν οἰκείαν καταλήξοι πόλιν βασιλείαν, εἰς δὲ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα νόμον εἶδε, πρῶτον μὲν τῇ ψυχῇ τὴν θεραπείαν προσήνεγκε, καὶ τὸ ὑπερμεμῦσθαι τῆς ἀσεβείας ἐξήλασε νόσον, καὶ εἰς τὸ πατρῷον εὐσεβὲς ἐπανήγαγεν. εἶτα θαῤῥεῖν προτρεψάμενος, καὶ κατὰ τοῦ τυράννου στρατεύσας, ἀναιμωτὶ μὲν τῷ νέῳ τὴν βασιλείαν παρέδωκε, τὸν δὲ τύραννον ἔκτεινεν. ἀδικεῖν γὰρ ὑπέλαβεν καὶ τὰς πρὸς γαλήνην γεγυμνασμένας πράγματα σιωπᾶν, εἰ μὴ ποινὴν τοὺς ἀπεκλακότας εἰσπράξαιτο τῆς σφαγῆς.

ις Μετὰ δὲ τὴν ἐκείνην ἐπανόδου, ἀφίκετο μὲν ἀμφιλόχιος ὁ θαυμάσιος, ἅ πολλάκις ἐμνήσθην, ἀνδρολογῶν τοὺς τῶν ἀρχόντων ἐκ τῶν πόλεων ἐξηγησομένους συλλόγους. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀπηνέστερον ὑπολαβὼν τὴν αἴτησιν, οὐκ ἐδέξατο. ὁ δὲ σοφώτατος ἀμφιλόχιος παραυτίκα σιγήσας, μηνὸς ἀξίαν ἐξεῦρε μηχανήν. εἰσῆλθε γὰρ αὖθις τῶν βασιλείων γνώμονος, καὶ προσῶπα τῷ βασιλεῖ τὸν υἱὸν Ἀρκάδιον θεασάμενος, νεωστὶ δὲ ὑπὸ κεχλευάζοντο βασιλεύς, ἀνδὸν μὴ πασάσατο σιωπᾶν ἕως τὸν βασιλέα, ἀγάγοιτο δὲ καταλήψεται τὸν υἱόν. ὁ δὲ βασιλεὺς ὑπολαβὼν νομίσας ὃν ἀμφιλόχιον, προσελθεῖν καὶ φιλῆσαι προσέταξε τὸν υἱόν. ὁ δὲ ἀποχρῶσαι ἔφη τὸν αὐτῷ πρὸς αὐτὸ προσενεχθεῖσθαι μικρόν. ὁ δὲ δυσχεράνας, οἰκείαν ἐκάλει προῖσθαι τὴν τοῦ παιδὸς ἀλυσίδα. τὸν δὲ καὶ τὰ λοιπὸν ὁ σοφώτατος ἀμφιλόχιος ἐκκαλύπτει τὸν τοῦ γελωμένου σκοπὸν, καὶ βοᾶν ἔφη. ὁρᾷς ὦ βασιλεῦ, ὅπως οὐ φέρεις τὴν παιδὸς ἀλυσίαν, ἀλλὰ τοῖς εἰς τοῦτον προῖσουσι χαλεπαίνεις πικρῶς. πίστευσον δὴ οὖν, καὶ τὸν τῶν ὅλων θεὸν, τοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ μονογλυφῆ βλασφημοῦντας βδελύττεσθαι, καὶ ὡς ἀγαθοῖσιν εἶναι δοκοῦν καὶ διερεθίζειν γελωμένοις μισεῖν. οὕτω σώζεις ὁ βασιλεύς, καὶ τὰ τε πεπροσταγμένα τὰ τε εἰρημένα θαυμάσας, νόμον διηνεκῆ ἔγραψε, τοῖς τῶν αἱρετικῶν συλλόγοις κωλύοντα. ἀλλὰ γὰρ οὐ ῥᾴδιον πάσας διαφυγεῖν καὶ κοινὰς τὰ δυσσεβοῦντα πολεμίας ἀγκυρας. πολλάκις γὰρ ὑπὸ διαφορᾶς τὰ ἀσελγείας τὸ πάθος, τῇ δὲ πλεονεξίας πειρᾶται πάγη. εἰ δὲ καὶ ταύτης κρείττων φανείη, ἑτέρωθεν διαφύεται τοῦ φθόνου τὸ βάραθρον. κἂν τοῦτο δὲ πάλιν ὑποπτήσῃ, τὸ θυμοῦ τὸ δίκτυον ὑρπάσῃ προσκείμενον. καὶ δίκας δὲ μυρίας τοῖς δυσσεβέσι τίθησι τοδοσράβας, ἀγρυπνοῦντα εἰς ὅλεθρον. καὶ τὰ μὲν πάθη τὰ θρασυτερωτάτα ἔχει, τὴν τῆς ψυχῆς τεκταινομένας τὰ αὐτῷ μηχανάς. μόνος δὲ ὁ νοῦς ἐγρηγορὼς προσκλύει, τῇ προσιόντα θεία ἐφοπῇ, τῶν μηχανημάτων ἀφαλύοντα τὸν ῥύμβον. τὸ δυσσεβείας δὴ οὖν φύσεως καὶ ὁ θαυμάσιος οὐκ μεταιχὼν βασιλεὺς, καὶ τῶν παθημάτων μετέλαχε, καὶ ὃ δικαίῳ θυμῷ ἀμετρία προσκλυσθεὶς ὠμόν τε καὶ παράνομον εἰργάσατο πάθος. ἐρῶ δὲ καὶ τοῦτο τὸ τῶν ἀλλοξυμένων ὠφελείας ἕνεκα. οὐ γὰρ μόνον καταγελᾶν ἔχει τὸ θαυμασθὸν βασιλέως, ἀλλὰ καὶ δυσφημίαν μνήμης ἀξιωτάτην.

Θεοσα-

Θεσσαλονίκη πόλις ὅστι μεγίστη καὶ πολυάνθρωπος, εἰς μὲν τὸ μακεδόνων ιξζ
ἔθνος τελοῦσα, ἡγουμένη δὲ τῆς τεταρτημορίας καὶ ἀρχαίας, καὶ μέντοι τῶν ἀνὰ
μέσον παμπόλλων ἐθνῶν, ὅσα τῷ ἰλλυριῶν τὸν ὑπέρογκον ἡγούμενον ἔχει. ἐν ταύτῃ στάσεως ἡνομημένης
τινὸς, καὶ ἁγιδιάθετοι ἐκ καθεσύρησε τὰ ἀρχαῖα τινες. ὁ μὲν βασιλεὺς ἀξιαφθεὶς ὑπὸ
ἀγελαίων, οὐκ ἐῶν ἔσχε τὸν θυμὸν τῇ ὁρμῇ. ὡς δὲ ὦν χαλινῷ τὸν λογισμὸν τῇ
τούτου ῥύμῃ ἐκώλυσεν. ἀλλὰ τούτῳ τῷ ψήφῳ ἐξενεγκεῖν τῆς ἡμωρίας ἐπέτρε-
ψε. ταύτῃ δὲ τῇ ἐξουσίᾳ ἐκεῖνος λαβὼν, οἷα δὴ αὐτόνομός τε καὶ τύραννος τὸν
δεσμὸν ἀπορρήξας, καὶ τὸν λογισμὸν διαφυγὼν τὸν ζυγὸν, ἀδίκα ξίφη κατὰ πολιτῶν
ἐγύμνωσε, καὶ τοὺς ἀθῴους μετὰ τῶν ὑπευθύνων καθέκτεινεν. ἑπτὰ γὰρ, ὡς φασιν, μυρι-
άδες ἠθροίσθησαν χιλιάδες, οὐ κρίσεως ἠνυσαμένης, καὶ τῶν μὲν δίκαι ἐκεῖναι τελευτησάντων
καθαριθέντων, ἀλλ' ὡς ἂν ἀμήτρων πολιτῶν ὁμοῦ δίκην ἀσταχύων καθαιρεθέντων. ιθζ

Ταῦτα μαθὼν ὁ θυμικὸς γέμουσαν συμφορᾶν ἀμεθόσιος ἐκεῖνος, οὗ πολ-
λάκις ἐμνήσθην, ἀφικόμενον εἰς μεδιόλανον τὸν βασιλέα, καὶ σιωπῇ εἰς τὸν
θεῖον εἰσελθεῖν βουληθέντα νεὼν, ὑπαντήσας ἔξω τῶν προθύρων, ὑπεδέξατο τῶν
ἱερῶν προπυλαίων τοιάδε λέγων ἐκώλυσεν. οὐκ οἶδα ὡς ἔοικε σὺ βασιλεῦ, ὁ εἰρ-
γασμένης μιαιφονίας τὸ μέγεθος, οὐδὲ μετὰ τῶν θυμὸν παῦλαν ὁ λογισμὸς ἐπέ-
γνω τὸ ἔλεημα. οὐκ ἐᾷ γὰρ ἴσως τῆς βασιλείας ἡ δυνάμις, ὑπογραφὴν τὰ ἁμαρ-
τίαν, ἀλλ' ὑπερφυεῖ ἡ ἐξουσία τῶν λογισμῶν. χρὴ μέντοι εἰδέναι τὸν φύσιν, καὶ
τὸ τούτης θνητόν τε καὶ διαῤῥέον. ἐκ τὸν προγόνων γὰρ οὐ γεγόναμεν, καὶ εἰς ὃν
ἀπορρέομεν, καὶ μήτε μιᾶς τῆς δημιουργίδος ἀποδυσκολύνομεν, ἀγνοεῖν τὸ καλυ-
πτομένου σῶματος τὸ ἀληθέναι. ὁμοφυὴς ἔρχῃ τῷ βασιλεῦ, καὶ μιᾶ δὴ καὶ ὁμο-
δούλων. εἷς γὰρ ἀπάντων δεσπότης καὶ βασιλεύς, ὁ τῶν ὅλων δημιουργός. ποίοις τοί-
νυν ὀφθαλμοῖς ὄψῃ τὸν τοῦ κοινοῦ δεσπότου νεὼν, ποίοις δὲ ποσὶ τὸ δάπεδον ἐκεῖνο
πατήσῃς τὸ ἅγιον. πῶς δὲ τὰς χεῖρας ἐκτενεῖς ἀποσταζούσας ἔτι τοῦ ἀδίκου φόνου
τὸ αἷμα. πῶς δὲ διαιθήσας ὑποδέξῃ χερσὶ, τοῦ δεσπότου τὸ πανάγιον σῶμα.
πῶς δὲ ᾧ στόματι προσοίσεις τὸ αἷμα τὸ τίμιον, τοσοῦτον διχῇ τὸν τοῦ θυμοῦ λόγον
ἐκχέας παρανόμως αἷμα. ἀπιθι τοίνυν, καὶ μὴ πειρῶ τοῖς δευτέροις τὸν προ-
τέρων αὔξειν παρανομίαν, καὶ δέχου τὸν δεσμὸν ᾧ ὁ θεὸς, ὁ τῶν ὅλων δεσπότης λύω-
θεν γὰρ σύμφορος. ἰατρικὸς δὲ οὗτος, καὶ προξενος ὑγιείας. τούτοις εἴξας ὁ βασι-
λεὺς τοῖς λόγοις, τοῖς γὰρ θείοις λογίοις ἐν τετράμηνος, ἤδει σαφῶς ἵνα μὴ τῶν
ἱερέων, ἵνα δὲ τῶν βασιλέων ἴδια, ἔργων καὶ δακρύων ἐπανῆλθεν εἰς τὰ βασίλεια.
χρόνου δὲ συχνοῦ διῃθόντος, ὀκτὼ γὰρ μῆνας ἐπλήσθησαν μῆνες, κατέλαβεν ἡ τοῦ σω-
τῆρος ἡμῶν χριστοῦ γενέθλιος ἑορτή. ὁ δὲ βασιλεὺς, ἐν τοῖς βασιλείοις ὀλοφυρόμενος καθῆ-
στο τὸν τῶν δακρύων ἀνήμισυ λιβάδα. τοῦτο θεασάμενος εὐσέβιος, μάγιστρος ὢν
τιμιώτατος ἐκεῖνος, καὶ πολλῆς μετεῖχε παῤῥησίας, ἅτε δὴ σιωπηδέστερος ὤν, προσελ-
θὼν ἤρετο τῶν δακρύων τὸ αἴτιον. ὁ δὲ πικρῶς ἀνοιμώξας, καὶ σφοδρότερον προ-
χέας τὸ δάκρυον, σὺ μοι, ἔφη, εὐσέβιε παίζεις· τῶν γὰρ ἐμῶν οὐκ ἐπαισθάνῃ κα-
κῶν. ἐγὼ δὲ γένος καὶ ὁλοφυρόμαι τὸ ἐμαυτοῦ συμφορᾶν λογιζόμενος, ὡς τοῖς μὲ
οἰκέταις καὶ τοῖς προσήκουσι, μόνος ὁ θεῖος νεὼς, καὶ εἰσίασιν ἀδεῶς, καὶ τὸν οἰκεῖον
ἀναβοᾶσιν δεσπότην, ἐμοὶ δὲ καὶ ἔξω ἄβατος, καὶ προὸς τοῦτο μοι ὁ θεμένος ἀπο-
κέκλεισται. μέμνημαι γὰρ τῆς δεσποτικῆς φωνῆς ἡ διαῤῥήδην φησὶν, ὃν μὲν δήσητε
ὅπῃ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένος καὶ τοῖς οὐρανοῖς. ὁ δὲ, δραμοῦμαι, ἔφη, εἴ σοι δοκεῖ, καὶ τὸν

ἀρχιερέα πείθω λιπαρήσας, λῦσαί σε τὰ δεσμά. οὐ πείσει, ἔφη ὁ βασιλεύς. οἶδα γὰρ ἐγώ, τὸ ἀμβροσίου ψήφου τὸ δίκαιον, οὐδὲ αἰδεσθεὶς τὴν βασιλείας τιμὴν ἐξουσίαν, τὸν θεῖον παραβήσει νόμον. ὅπερ οἱ πλείονι χρησάμενος ὁ εὐφρῖνος λόγοις πείθειν ὑπέσχετο τὸν ἀμβρόσιον, ἀπελθεῖν αὖθις ὁ βασιλεὺς κατ' ἄκρας ἐκέλευσεν. καὶ αὖθις δὲ διὰ τῆς ἱππίδος βουκολησεὶς, ἠκολούθησε μετὰ βραχύ, τοῖς ἀποστέσι τὸν εὐφρίνου πειθεῖς. αὐτίκα δὲ τὸν εὐφρῖνον ἰδὼν ὁ θεῖος ἀμβρόσιος, τὴν πρώτην κυανῆν ἀνέβλεψαν, ἔφη, εὐφρῖνε ζηλοῖς. τοσαύτης γὰρ μιαφονίας ἡμόμβιος σύμβολος, τῷ αἰδῶ τῶν μετώπων ἀπέξυσας, καὶ ὅτε ἐρυθριᾷς, ὅτε δέδιας, τοσοῦτον κατὰ τῆς θείας λυπήσας εἰκόνος. ὅπερ δὲ ὁ εὐφρῖνος ἰωτιβόλε, καὶ τὸν βασιλέα ἔλεγε ἤξειν, ἀπὸ τοῦ θείου ζήλου πυρποληθεὶς ἀμβρόσιος ὁ θεσπέσιος. ἐγὼ μὲν ὦ εὐφρῖνε προλέγω ὡς καλύβη, τῶν ἱερῶν αὐλῶν προβιῶναι προθύρων. εἰ δὲ εἰς τυραννίδα τῶν βασιλείαν μεθήσει, δέξομαι κἀγὼ μεθ' ἡδονῆς τὸ σφαγεῖον. τούτων ὁ εὐφρῖνος ἀκούσας, ἐμειδίασε δηλά πως ὦ βασιλεῦ, τὸν τοῦ ἀρχιερέως σκοπὸν, καὶ μεθέξειν εἶπε τῶν βασιλείων πρήνεσεν. ὁ δὲ βασιλεὺς, κατὰ μέσην τὴν ἀγορὰν ταῦτα μαθών, ἄπειμι, ἔφη, ταῖς δικαίαις δέξομαι προοιμίαις. ὅπερ δὲ τοῖς ἱεροῖς προβόλοις κατέλαβεν, εἰς μὲν τὸν θεῖον οὐκ εἰσεκύλισε νεών. προσὸν τὸν ἀρχιερέα τοῦ ἡμόμβιου, ἐν δὲ τῷ ἀναστικῷ οἴκῳ τοῦτ' καθῆστο, βιπαρῶς λυθῆναι τῶν δεσμῶν. ὁ δὲ τυραννικὴν ἐκάλεσε πρόοιδ', καὶ κατ' ἐμοῦ μεμηνέναι τὸν θεοδόσιον ἔλεγε, καὶ τοὺς ἐκείνου νόμους πατεῖν. ὁ δὲ βασιλεὺς, ἀναστώμεθ' ἔφη, κατὰ τῶν κειμήλιων νόμων, οὐδὲ παρανόμως ὑπισχνοῦμαι τῶν ἱερῶν προθύρων ἐφίεμαι. σὺ δὲ λῦσαί μοι τῶν δεσμῶν ἄξιον, ἵν' τὸ κοινοῦ δεσπότου φιλανθρωπίαν λογίσασθαι, καὶ μὴ κλῶσαί μοι δύναν, ἵν' πᾶσι τοῖς μεταμελείᾳ κρωμένοις ὁ δεσπότης δύνεται. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ἔφη. ποίαν ἂν μεταμέλειαν ἔδειξας μετὰ τοσαύτην παρανομίαν, ποίοις δὲ φαρμάκοις τὰ δυσιάτα ἐθεράπευσας βασιλεῦ; ὁ δὲ βασιλεὺς, σὸν ἔργον ἔφη, ὃ διεῖξαι καὶ κρῖναι τὰ φάρμακα, ἢ τὰ δυσιάτα θεραπεῦσαι· ἐμὸν δὲ δέξασθαι τὰ προσφερόμενα. τότε ὁ θεῖος ἀμβρόσιος, ὅπερ ὦ θυμῶ, ἔφη, ὃ δικάζειν ἐπιτρέπεις, καὶ οὐχ' ὁ λογισμὸς τῶν γνῶσιν, ἀλλ' ὁ θυμὸς οὐκ φέρει, γράψον νόμον τοῦ θυμοῦ τὰς ψήφους ἐργασίαν ποιοῦντα καὶ προθεσμίας, καὶ τεσσάρακοντα ἡμέρας αἱ φονευτικαὶ καὶ δημευτικαὶ μεμέτωσαν γνώσεις ἐπεγραμμέναι, τοῦ λογισμοῦ προσδεηθῆναι χρείαν. διδόντος δὲ τῶν ἡμερῶν, οἱ τὰ ἐγνωσμένα γεγραφότες, τὰ προστεταγμένα δηλοῦτωσαν. καὶ τινικαῦτα τοῦ θυμοῦ πεπαυμένου, καθ' ἑαυτὸν δικάζων ὁ λογισμὸς, ἐξετάσῃ τὰ ἐγνωσμένα, καὶ ὁποῖ εἴτε ἄδικα, εἴτε δίκαια εἴη, καὶ εἰ μὲν ἄδικα, δῆλον ὅτι διαῤῥήξῃ τὰ γεγραμμένα· εἰ δέ γε δίκαια, βεβαιώσει, καὶ ὁ τῶν ἡμερῶν ἀριθμὸς οὐ συμπληρωθεὶς τοῖς ὀρθῶς ἐγνωσμένοις. τούτῳ ὁ βασιλεὺς δέξάμενος τὰ εἰσηγήσειν, καὶ ἄδεια ἔσχεν ἀπολαβών, δ' θὺς γράφων αἵ τε τὸν νόμον ἐκέλευσε, καὶ τοῖς τῆς οἰκείας χερὸς ἐβεβαίωσε γράμμασι. τούτου δὲ γενομένου, διῆγεν δὴ δεσμὸν ὁ θεῖος ἀμβρόσιος. ὅτως ὁ πιστότατος βασιλεὺς εἴσω γενέσθαι δαῤῥήσας τοῦ θείου νεῶ, οὐχ' ἑστὼς τὸν δεσπότην ἱκέτευεν, οὐ δὲ τὰ γόνατα κλίνας, ἀλλὰ πρωτὸς ὅπερ τοῦ δαπέδου κείμενος τὴν δακρυϊκὴν ἀφῆκε φωνὴν, ἐκολλήθη ὦ ἐδάφει ἡ ψυχή μου, ζῆσόν με κατὰ τὸν λόγον σου, καὶ τοῖς χερσὶν ἀποπλύνων τὰς τείχας, καὶ τὸ μέτωπον τύπτων, καὶ τοῖς τῶν δακρύων σταγόσι τὸ ἔδαφος καταῤῥαίνων, συγ-

γνώμης

γνώμης ἰωπιόλη τυχεῖν. ὅπερ ἡ ὁ κανὼν ἐκάλει, τῇ ἱερᾷ βαπτίζῃ τὰ δῶρα προσενεγκεῖν, ἀνάσας μὴ τῶν ἴσων δακρύων ὧν αὐτὸς ἔπεσε, προσενεγκὼν δὲ, ὡς πρὶν εἰώθει, σὺν δόξῃ τοῖς τὰς κιγκλίδας μεμυήκεσιν. ἀλλὰ πάλιν ὁ μέγας ἀμβρόσιος οὐκ ἐσίγησεν, ἀλλ' ἐξεπαίδευσε τὸν τῶν ὕπτων διαφορέα. καὶ πρόφασιν μὲν εἵρετο εἴ τινος δέοιτο. τὸ δὲ βασιλέως εἰρηκότος, ὡς προσμένοι τὴν τῶν θείων μυστηρίων μετάληψιν, ἐδήλωσεν ὑπουργῶν ὧν τῶν διακόνων ἡγεμόνι χρησάμενος, ὅτι τὰ σύνδουλα τῶν βασιλέων, μόνοις ἔστιν ἱερεῦσι βατά· τοῖς δὲ ἄλλοις ἅπασιν, ἄδυτά ἐστι καὶ ἄφαυστα. ἔξιθι τοίνυν, καὶ τοῖς ἄλλοις κοινώνει τῆς στάσεως. δημιουργὸς γὰρ βασιλέας, οὐχ ἱερέας ποιεῖ. καὶ ταύτην δὲ ὁ πιστότατος βασιλεὺς ἀσμένως δεξάμενος τὴν εἰσήγησιν, ἀπεδήλωσεν, ὡς οὐ θρασύτητι χρώμενος, σύνδουλα τῶν κιγκλίδων μεμυήκει, ἀλλ' ἐν κωνσταντινουπόλει τοῦτο εἰθισμένον ἐκ μαθών. χάριν δὲ ὀφείλω ἔφη τῇ σῇ τῆσδε τῆς ἰατρείας. τοσαύτη δὲ τηνικαύτη καὶ ὁ ἀρχιερεὺς δὲ ὁ βασιλεὺς διέβαλλον ἀρετῇ. ἀμφοτέρων γὰρ ἔγωγε ἄγαμαι, τὸ μὲν τὴν παῤῥησίαν, τοῦ δὲ τὴν ὑπείξιαν· καὶ τὸ μὲν τοῦ ζήλου θερμότητα, τὸ δὲ τὴν τῆς πίστεως καθαρότητα. τοὺς δὲ δὴ τῆς ὑστεραίας ὅρους, οὓς πρὸς τοῦ μεγάλου ἀρχιερέως μεμάθηκε, καὶ εἰς τὴν κωνσταντινούπολιν ἐπανιὼν διετήρησεν. ἑορτῆς γὰρ αὖθις πάλιν ἥκοντος εἰς τὸν θεῖον ἀναγούσης νεὼν, τῇ ἱερᾷ βαπτίζῃ τὰ δῶρα προσενεγκὼν αὖθις ἐξῆλθεν. ὃ δὲ τῆς ἐκκλησίας προέδρου, νεκτάριος δὲ τὴν ἀρχὴν ἦν, διδασκάλου, εἴ δή ποτε μὴ μεμυήκας σύνδουλον, φησὶν, ἔφη, βασιλέως καὶ ἱερέως ἐδιδάσκετο διαφορέα, μόνος δὲ ἀληθῆς διδάσκαλον. ἀμβρόσιον γὰρ οἶδα μόνον ὑπισχνούμενον ἀξίως καλούμενον. τοσοῦτον ὀνίνησιν ἔλεγχος καὶ ἀνδρὸς ἀρετῇ λάμποντος προσφερόμενος. εἶχε δὲ καὶ δεῦρο ἀφορμὴν ὠφελῆσαι ὁ βασιλεύς. εἰ γὰρ τοῦ γάμου τὸν ζυγὸν ἐν αὐτῷ δεξαμένη, τῶν θείων αὐτῷ στενοχώρως διεμέμνησκε νόμων, ἑαυτὴν οὕτως προῆγεν ἀκριβῶς ἐκπαιδεύσασα. ἃ γὰρ ἐπῆρεν αὐτὴν τῆς βασιλείας ἡ δυναστεία, ἀλλὰ τὸ θεῖον πλέον ἐπύρευσε πόθον. τὸ γὰρ διηρτῆσθαι τὸ μέγεθος μεῖζον τὸ πρὸς τὸ δεσπότην εἰργάζετο φίλτρον. αὐλίκα γοῦν καὶ τὸ σῶμα πεπηρωμένων, καὶ ἀπορία τὰ μὴ λελωβημένων, πανδαπὴν ἐποίητο φροντίδα, οὐκ οἰκέτας, οὐδὲ δορυφόρους ὑπουργοῖς κεχρημένη, ἀλλ' αὐτουργὸς γινομένη, καὶ εἰς τὰς τούτων καταγωγὰς ἀφικνουμένη, καὶ ἑκάστῳ τὴν χρείαν προείδουσα. οὕτω καὶ τῶν ἐκκλησιῶν τοὺς ξενῶνας προεσκόπει, τοὺς κλινοπετεῖς δι' ἑαυτῆς ἐκόσμει, αὐτὴ καὶ χύτρας ἀπομένη καὶ ζωμοῦ χαλεπὴν, καὶ πύελον προσφέρουσα, καὶ ἄχρων κλώσα, καὶ φαμιοῦ ὀρέγουσα, καὶ κύλικα ἀποκλύζουσα, καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἐργαζομένη, ὅσα οἰκετῶν καὶ θεραπαινίδων ἔργα νενόμισται. ἐν τοῖς δὲ αὐτουργήμασιν ἐπέσχεν πειρωμένοις ἐπελθεῖν, ὡς τὸ μὴ χρεῖον ἀμανέμειν τῇ βασιλείᾳ προσήκει· ἐγὼ δὲ ὑπὲρ αὐτῆς γε τῆς βασιλείας τὴν αὐτουργὸν ταύτην δεδωκότι προσφέρω. καὶ ὃν ὁμολογῶ ἐκ σωφρόνων εἰώθει λέγειν, ἀεί σε, ὦ ἄνερ, προσήκει λογίζεσθαι, τί μὴ ἔσθα πάλαι, ἢ δὲ γέγονας νῦν. ταῦτα γὰρ διὰ παντὸς ἐνθυμούμενος, οὐκ ἔσται σοὶ τὸν αὐτουργὸν ἀχάριστος, ἀλλ' ἐμοὶ ἐδέξω βασιλείαν κυβερνήσας ἐννόμως, καὶ ταύτην θεραπεύσας τὸν δεδωκότα. τοιούτοις ἀεὶ κεχρημένη λόγοις, οἷόν τινα καλλίστην ἀρδείαν καὶ προσφορὰν, τοῖς τῆς ἀρετῆς ἐκ ὕδατος προσφέρεσθαι πόμασι. προσφέρεσθαι μὲν τοῦ ὕδατος ἐτελεύτη-

σε, καὶ σεισθῆναι μὴ χρόνον τινὰ τὴν τελετὴν ταύτην δὲ ἡ γυνὴ, ὁ τοῦ βασιλέως πρὸς αὐτὸν φιλοσοφίαν ἐγύμνωσεν. ὁ γὰρ συχνῶν πολέμων ἀναπαυόμενος ὁ βασιλεὺς, εἰσφορὰν ἵνα ξένιον τοῖς πόλεσιν ἐπιτεθείκει.

ιθ Ἡ δὲ ἀνδρόχου πόλις, ὃ καινὸν τέλος οὐκ ἐώθει. ἀλλ' ὁρῶν ὁ δῆμος ταῖς εἰς τοὺς πολεμίους χρεμαννυμένους, ἆθλα τὰ ἔδρασεν, ἃ ποιᾷ φιλίᾳ ὄχλος τοὺς φασιν εἰς ἀταξίαν καμπτόντων, καὶ τιμὴν χαλκῆν εἰκόνα τοῦ πυθοφήμου πλακίλλης, τοῦτο γὰρ ἐώθει ὄνομα τῇ βασιλίδι, κατεπείγετε καὶ ὅπῃ πολὺ τῆς πόλεως κατέσυρε μέρος. ταῦτα πυθόμενος ὁ βασιλεὺς καὶ χαλεπήνας, ὡς ἐπὶ εἰκόσι ἐώθει, τά τε τῆς πόλεως ἀφείλετο τοὺς νόμια, καὶ τῇ γλυκυδούσῃ πόλει τὴν ἡγεμονίαν προσέδωκε, ταύτῃ μάλιστα νομίζων ἀνιάσειν. ἐζηλοτύπει γὰρ ἡ λαοδίκεια τὴν ἀνδρόχαν ἀνέωθεν. μεθ' ἃ δὲ ταῦτα καὶ ἐμαρτήσειν ἠπείλει καὶ καθεῖλεν, καὶ εἰς κώμην ὃ ἄστυ μετασκευάσειν. οἱ δέ γε ἀστοχοῦντες καὶ αὐθις ἵνας, πρὸς αὐτὸν συλλαβόντες ὃ πλῆμμα, πρὶν γνῶναι τὸν βασιλέα τὴν πραγῳδίαν.

κ Ταῦτα μὲν πρῶτα ὁ βασιλεὺς προσέταττε μὴ, οὐκ ἐθέλετο δέ, τὸν νόμου κωλύοντος ὃν ἀμβρόσιος ὁ μέγας τεθῆναι προσήνεσεν. ὅπερ δὲ ἀφίκοντο οἱ τὰς ἀπειλὰς ἐκείνου κομίζοντες, βεβῆκος τὸ στρατηγὸς τὴν καῦλα ὢν, καὶ καθάριος ὁ τῶν βασιλείων ἡγούμενος, μάγιστρον δὲ οἱ ῥωμαῖοι καλοῦσι τὸν τοῦτον ἔχοντα τὴν ἀρχὴν, ἐν δέῃ μὴ ἦσαν ἀπόμαχοι, τὰς ἀπειλὰς πεφεικότες. οἱ δὲ τὴν ὑπάρξαν οἰκοῦντες τὸ ἀρετῆς ἆθλον, πολλοὶ δὲ ἦσ καῦλα καὶ ἄρισοι, πολλὰς μὲν πραγμένοις καὶ προκλήσεις τοῖς ἀνδράσιν ἐκείνοις προσήνεγκεν. μακεδόνιος δὲ ὁ φόταλος, οὐδὲν μὴν τῶν κατὰ τὸν βίον ὑπισάμενος, μὲν τῶν θείων δὲ λογίων πάμπαν ἄπειρος ὤν, ἐν δὲ ταῖς τῶν ὁρῶν κορυφαῖς διατρίβων, καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, ὡς φθάνει τῶν ὅλων καθαρὰς προσφέρων εὐχάς, οὐ τὸ βασιλέως καταπλαγεὶς τὸ ὁρμὴν, οὔτε μὴν τῶν ἀποσαλέντων τὴν ἐξουσίαν εἰς νοῦν λαβὼν, ἐν μέσῳ τῷ ἄστει, ἧς χαλκίδος θατέρου λαβόμενος, ἀμφοτέρους ἐκ τῶν ἵππων καταβῶναι κελεύει. οἱ δὲ μικρὸν μερίδιον αὐτῷ ἔφκει προβεβλημένον ἰδόντες, ὃ προῆτο μὴν ἐχαλέπηναν. ὅπερ δὲ τινες τῶν ἡγουμένων τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἐδήλωσαν ἀρετὴν, κατεπήδησάν τε ἀπὸ τῶν ἵππων, καὶ ὧν ἐκείνου γονάτων ὑπαλαβόμενοι συνεχώρουν ἐζήτουν. ὁ δὲ τῆς φύσεως ἐμφορηθεὶς, τοιοῖσδε τοὺς αὐτοὺς ἐχρήσατο λόγοις. εἶπατε ὦ φίλοι ἄνδρες ὦ βασιλεύ, οὐ βασιλεὺς εἶ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωπος. μὴ τοίνυν μόνον ὅρα τὴν βασιλείαν, ἀνάμα καὶ τὴν φύσιν λογίζου. ἄνθρωπος γὰρ ὤν, ὁμοφυὴς βασιλεύς. κατ' εἰκόνα δὲ θείαν καὶ ὁμοίωσιν ἡ τῶν ἀνθρώπων δεδημιούργηται φύσις. μὴ τοίνυν ὡμῶς ὅτως καὶ ἀπηνὴς τοῦ θεοῦ τὴν εἰκόνα καταστραγγῶσαι κελεύσῃς. παροξυνεῖς γὰρ τὸν δημιουργὸν τοῦ ἐκείνου κολάζων εἰκόνα. σκόπησον γὰρ ὡς καὶ σὺ χαλκῆς ἕνεκα δυσχεράνων εἰκόνος, ταῦτα ποιεῖς. ὅσον δὲν τοῦ ἀψύχου διαφέρει ἡ ἔμψυχός τε καὶ ζῶσα καὶ λογικὴ, δῆλον ἅπασι τοῖς γε νοῦν ἔχουσι. τοὺς δὲ τούτοις λογισάσθω καὶ ἐκεῖνα, ὡς ἡμῖν μὲν ῥᾴδιον, ἀντὶ τῆς μιᾶς εἰκόνος πολλὰς δημιουργῆσαι χαλκᾶς. αὖτις δὲ πάμπαν ἀδύνατον μιᾷ γενῶν τῶν ἀναιρεθέντων δημιουργῆσαι τέκνα. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ θαυμασιώτατοι ἄνδρες ἐκεῖνοι, διεπορθμευσάμην τὰ εἰρημένα τῷ βασιλεῖ, καὶ τὴν θυμοῦ καὶ τέσβεος φλόγα, καὶ ἀντὶ τῶν ἀπειλῶν ἐκείνων, ἀπολωλέναι ἔγραψε, καὶ τὴν ὀργὴν τὴν

αἰτίαν

αἰτίαν ἐδήλωσεν. οὐκ ἔδει γὰρ, ἔφη, ἐμοῦ πλημμελήσαντος, γυναῖκα πάσης ὑφημίας ἀξιωτάτην τοσαύτην μὴ τελεῖν τιμὴν δέξασθαι προῖκα. κατ' ἐμοῦ γὰρ ἐχρῆν τὸν θυμὸν, οὐκ ἀλλαγαθωθέντας ὁπλίσαι. τοιοῦτος δὲ ὢν ἀνὴρ καὶ τοσαύτης ἀρχόντων ἀνηρῆσθαι μαθὼν. ἐγὼ δὲ τοῦτο διεξῆλθον, οὐ τοῦ πανθαφήμου μονάζοντος τὴν παῤῥησίαν οὐχ ἡγησαμένου δίκαιον εἶναι δοῦναι λήθην, καὶ τὸν νόμον σκῆνος ὄντα σοφίας ὑπερφορεῖν, ὃν ὁ μέγας ἀμβρόσιος γράφοντα παῤῥήνεσεν. ὁ δὲ πιστότατος βασιλεὺς καὶ ἡ βίωνικὴς πανήμης μετέθηκε τὴν ποινὴν, οὐ νόμους ἔγραψε τὰ τῶν εἰδώλων τεμένη καθαιρεῖσθαι κελεύων. κωνσταντῖνος μὲν γὰρ ὁ μέγας, ὁ πάσης ἀξιώτατος ὑφημίας, τοῦτος εὐσεβείᾳ τὸ βασιλείαν κοσμήσας, καὶ τὴν οἰκουμένην ἔτι μεμηνῦσαν ὁρῶν, τοῖς δαίμοσι θύειν, πανταχοῦ πασιν ἀπηγόρευε. τοῖς δὲ τούτων ναοῖς οὐ κατέλυσεν, ἀλλ' ἀδύτοις εἴασε προστάξας. καὶ μέντοι οἱ τούτου παῖδες τοῖς πατρῴοις ἠκολούθησαν ἴχνεσιν. ἰουλιανὸς δὲ ἀνανεώσασθαι τὴν ἀσέβειαν, καὶ τὰ παλαιὰς ἐξαπάτης ἐξήψατο τοῦ φλέγματος. ἰωβιανὸς γὰρ τὴν βασιλείαν παραλαβὼν, πάλιν τὴν τῶν εἰδώλων ἐκώλυσε θεραπείαν. οὐ βαλεντινιανὸς δὲ ὁ μέγας, τοιοῦσδε κεχρημένος νόμοις ἴσχυε τὴν ἀνθρώπην. ὁ δὲ βάλης πᾶσι μὲν τοῖς ἄλλοις ἐπέτρεψε θρησκεύειν ἢ βούλοιντο καὶ τὰ θρησκεύόμενα θεραπεύειν, μόνοις γὰρ πολεμῶν διετέλει τοῖς τὴν ἀποστολικὴν ὀρθοδοξίαν μαχομένοις δόγμασιν. πάντα γοῦν τὰ ἐκείνου βασιλέως χρόνου, καὶ ὁ ὀπιθώμιον ἦπλετο πῦρ, οὐ ναοὶ δὲ καὶ θυσίας τοῖς εἰδώλοις προσέφερον καὶ ταῖς δημοσιονίαις ἐν τοῖς ἀγροῖς ἐπετέλουν, καὶ οἱ τὰ Διονύσου καὶ ὄργια τετελεσμένοι, μετὰ τῶν αἰδοίων ἔτρεχον, τοὺς κώνας ἀφανοῦντες, καὶ μεμηνότες οὐ βακχεύοντες, καὶ τὰ δῆλα σφαλλόμενοι, ἃ τοῦ τῶν διδασκάλου πανήγυριν δηλοῖ. ταῦτα πάντα θεοδόσιος ὁ πιστότατος βασιλεὺς, προῤῥιζά τε ἀνέστασε καὶ λήθην παρέδωκε.

Πρῶτος μὲν τῶν ἀνάκτων ἀρχιερέων, μύρκελλος ὁ πάντα ἄριστος ὅπλῳ τῷ καλῷ νόμῳ χρησάμενος ἐγκεχαιρισμένης πόλεως τὰ τεμένη κατέλυσε, τῇ τοῦ θεοῦ παῤῥησίᾳ μᾶλλον ἢ τῇ πολυχρείᾳ χρησάμενος. ἐγὼ δὲ καὶ ὅτο διηγήσομαι μνήμης οὐκ ἀξιώτατον. ἐτετελεύτηκει μὲν ἰωάννης ὁ τῆς ἀπαμέων ἐπίσκοπος οὗ καὶ πρόσθεν ἐμνήσθην. ἐκεχαρισμένῃ δὲ αὐτ' ἐκείνου, μύρκελλος ὁ θεῖος ζέων τῷ πνεύματι τῷ τοῦ ἀποστόλου νομοθετοῦντι. ἀφίκετο δὲ εἰς τὴν ἀπάμειαν τῆς ἑῴας ὕπαρχος, δύο χιλιάρχοις σὺν τοῖς ὑπηκόοις λαοῖς. καὶ ὃ μὲν πλῆθος ἀφ' ὧν τῶν τραλλιωτῶν ἠσύχασε δέος. ὃ δὲ τοῦ ἄστεος τέμενος μέγιστόν τε ὂν, καὶ πολλῷ κόσμῳ πεποικιλμένον, καθελεῖν μὲν ἐπειράθη. στῆναι γὰρ ἅμα καὶ στρέμνιον τῆς οἰκοδομῆς ἰδὼν, ἀδυνάτως ἔχειν ἀνθρώποις ὑπέλαβε διαλῦσαι τοὺς λίθους τοῦ ἁρμονίου. μέγιστοί τε γὰρ ἦσαν καὶ σιδήροις ἄγαν συνηρμοσμένοι, καὶ μέντοι καὶ σιδήρῳ καὶ μολίβδῳ πεποιημένοι. ταῦτα δ' ὑπάρχου τοῦ θείου μύρκελλος ἰδὼν, ἐκεῖνον μὲν εἰς τὰς ἀγορὰς πεμπούσης πόλεως, αὐτὸς δὲ τὸν θεὸν ἰκετεύσας πόρον δοῦναι τῇ λύσει. ἦκεν οἶμαι τις αὐτόματος ἔνθεν, ὅτε οἰκοδόμος, ὅτε λιθοτόμος, ὅτ' ἀγαθὸν μὲν τεκτονικὸν, ἀγαθὰ λίθοις φέρων ὅπου τῶν ὤμων καὶ ξύλα εἰδόμενος. ὃς παρελθὼν, ὑπέσχετο ῥᾳδίως τοὺς νεὼ καταλύσειν. δυοῖν γὰρ τεχνῶν ἀπῄτει μισθόν. ὃν δὲ τοῦτον ὑπέσχετο δώσειν ὁ θεῖος ἀρχιερεὺς, τοιόνδε τι ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος ἐμηχανήσατο. σοφὸς γὰρ ὢν τεθαρρηκὼς πλευρῶν ὁ νεὼς εἶχεν, ἐφ' ὑψηλοῦ κείμενος αὐτῷ

σϋνηρμοσμένων. οἱ δὲ κίονες μέγιστοί τε ἦσαν καὶ ἰσόμετροι τῷ νεῷ. ἑκάστου δὲ ὁ κύκλος, ἑκκαίδεκα πήχεων ἦν. λίθου φύσις, τερέσπατις ἦν, καὶ οὐ ῥᾳδίως τοῖς τῶν λιθοτόμων ὀργάνοις ὑπείκουσα. τούτων ἕκαστον ἐν κύκλῳ διορύττων ἐκεῖνος καὶ ξύλοις βαείνοις ὑποῤῥείδων τὰ ὑποκείμενα, ἐφ' ἕτερον αὖθις μετέβαινεν. οὕτω δὲ ῥᾳδίως τῶν κιόνων ὀρύξας, τῷ φλόγα τοῖς ξύλοις προσήνεγκεν. ἀλλ' οὐκ εἰς αὐτὴν φύσιν ὑποτὸ πυρὸς τὰ ξύλα δαπανᾶσθαι, δαίμων τις φαινόμενος μέλας καὶ καπνῶν τὴν φλογὸς τῷ ἐνέργειαν. ὅπερ δὲ πολλάκις τοῦτο δράσαντες ἀνόητον ἑαυτῶν τῷ μηχανικῷ, ἐμιμοῦντο τοῦτο τῷ ποιμένι μὴ μεσημβρίαν καθεύδοντι. ὁ δὲ πρωΐαν εἰς τὸν θεῖον δρομῶν νεὼν, καὶ εἰς ἄγγος ὕδωρ κομισθῆναι προστάξας, ἔθηκε μὴν τὸ ὕδωρ ὑποτὸ τὸ θεῖον θυσιαστήριον. αὐτὸς δὲ εἰς τὸ ἔδαφος τὸ μέτωπον θεὶς, τὴν φιλάνθρωπον ἱκετηρίαν δεομένου, μὴ ὅπως πλῆξον ὅπως δοῦναι τῇ τυραννίδι τὸν δαίμονος, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀσθένειαν τὴν ἑαυτοῦ γυμνώσας καὶ τὴν οἰκείαν δύναμιν ὅπως δείξῃ, ἵνα μὴ πρόφασις εἰλῶσιν τοῖς ἀπίστοις μείζονος γνώμης βλάβης. ταῦτα εἰπὼν καὶ ὅσα τούτοις παρόμοια, τὸ ὅπως τὸν τύπον τοῦ ὕδατος, ἐκλιπόν ἵνα δικαιοσύνης ἄξιον μισθὸν, πίστεως καὶ ζήλου πεφανερωμένου, λαβὸν τὸ ὕδωρ ἐκέλευσε, καὶ δρᾶ πάντοις δραμεῖν τὸ μὴ πίστεως διαῤῥῆναι καὶ τὴν φλόγα προσενεγκεῖν. ὅτου τούτου γνωσθέντος, ἀπέδρα μὴν ὁ δαίμων οὐκ ἐνεγκὼν τὴν τοῦ ὕδατος προσβολήν. τὸ δὲ πῦρ ὡς ἅπαν τὸ ἀνθρακῶδες κρησάμενον ὕδατι, ἐπελάβετο τῶν ξύλων καὶ ταῦτα ἐν ἀκαρεῖ κατεφλόγωσε. οἱ δὲ κίονες φεύδου τῆς ἐρειδούσης γνώμης αὐτοί τε κατέπεσον, καὶ δῶμος εἴκοσιν δυοκαίδεκα. καὶ τὸ νεὼ δὲ τὸ τοῖς κίοσι συνημμένον κατεφλέχθη πλευρὰν, ὑποτὸ τοῦ ἐκείνων βίας συνεκρύσθεν. ὁ δὲ κλύπος εἰς ἅπαν τὸ ἄστυ διαδραμὼν, πολὺς μὲν ἦν, πόλεως εἰς θέαν συνήγειρεν. ὅπερ δὲ καὶ τοῦ ἀνθρακῶδους δαίμονος ἔμαθον τὴν φυγὴν, εἰς ὑμνῳδίαν τῆς θεοῦ τῶν ὅλων τὴν γλῶτταν ἐκίνησε. οὕτω καὶ τἆλλα τελεῖν κατέλυσεν ὁ θεῖος ἐκεῖνος ἀγχιεράς. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα περὶ τοῦδε τοῦ ἀνδρὸς ἐν λίθῳ ἀξιάγαστα διηγήματα ἔχων, καὶ γὰρ τοῖς νικηφόροις ἐπέστελλε μύρτυσι καὶ ἀνθεμίζεσθαι ἐτύγχανε, καὶ τέλος καὶ αὐτὸς τῶν μύρτυρων ἀνεδέξατο στέφανον, ἀναδύομαι ταῦτα νεῦσαι ἰσορρεῖν, ἵνα μὴ λίθῳ μηκύνων ἀποκνήσω τοὺς ἐνθυμουμένους τῇ συλλαφῇ. ἐφ' ἑτέραν τοίνυν διήγησιν τρέπομαι.

κζ Ἀθανάσιον ἐπίσκοπον τῆς πολυθρυλήτου Ἀλεξανδρείας διεδέξατο πέτρος, τὸν δὲ πέτρον διάδοχος, διάδοχον ὁ θεόφιλος, ἀνὴρ πυκνός τε καὶ φρένας, καὶ ἀνδρῶδες τὸ φρόνημα. ὅστις τὴν ἀγεξανδρου πόλιν τῆς εἰδωλικῆς ἠλευθέρωσε πλάνης. οὐ γὰρ μόνον ἐκ βάθρων ἀνέσπασε τὰ τῶν εἰδώλων τεμένη, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν ἐξαπατώντων ἱερέων τοῖς ἐξηπατημένοις ὑπέδειξε μηχανήματα. τά τε γὰρ ἐκ χαλκοῦ καὶ τὰ ἐκ ξύλων κενὰ εἴδωλα, καταισχύνοντες ξόανα, καὶ τοῖς τείχοις τὰ τούτων προσαρμόζοντες νῶτα, πόρους τινὰς ἀφανεῖς ἐν τοῖς τείχοις ἐφίεσαν. εἶτα διὰ τῶν ἀδύτων ἀνιόντες, καὶ εἴσω τῶν ξοάνων γινόμενοι, ἀφ' ἑαυτῶν ἐδόκουν διὰ τούτων ἐκέλευον. φενακιζόμενοι δὲ οἱ ἐπαίοντες, ἔδρων τὸ κελευόμενον. ταῦτα ὁ θεόφιλος καταλύων ἀρχιερεὺς τοῖς ἐξαπατηθεῖσιν ὑπέδειξε δήμοις. εἰς δὲ τὸν τοῦ σαράπιδος νεὼν ἀναβὰς, τῶν δὲ πολυαχοῦντος καθαιρεῖν φασί τινες μέγιστός τε ὢν καὶ κάλλιστος, εἶδε τὸ ξόανον παμμέγεθες καὶ τῷ μεγέθει τοὺς ἄλλους ἀποδιπλάσιον. ὡς δὲ τῷ μεγέθει καὶ

λόγος

λόγος κατεῖχεν ἀπατηλὸς, ὡς εἴ τις τούτῳ πελάσει κλονηθήσεται μὲν ἡ γῆ, πανωλεθρία δὲ ἅπαντας καταλήψεται. ἀλλὰ τούτοις μὲν τοὺς λόγους γραϊδίων μεθυόντων νομίσας εἶναι ληρήματα, τοῦ δὲ μεγέθους ὡς ἀψύχου καταφρονήσας, ἐκέλευσε τινὶ πέλεκυν ἔχοντι παῖσαι προθύμως τὸν σάραπιν. ἐκείνου δὲ παίσαντος ἐβόησε μὲν ἅπαντες τὸ θρυλούμενον δείσαντες. ὁ δὲ σάραπις δεξάμενος τὴν πληγὴν, οὔτε ἤλγησε, ξύλινος γὰρ ἦν, οὔτε φωνὴν ἀφῆκεν, ἄψυχος ὤν. ἐπεὶ δὲ τὴν κεφαλὴν ἀφῃρέθη, μῦες ἀγλαηδὸν ἐξέδραμον ἔνδοθεν. μυῶν γὰρ οἰκητήριον ἦν ὁ αἰγυπτίων θεός. εἰς μικρὰ δὲ αὐτὸν διελόντες, τὰ μὲν παρέδοσε τῷ πυρὶ, τὴν δὲ κεφαλὴν διὰ παντὸς τοῦ ἄστεος ἔσυρον, τῶν προσκυνούντων ὁρώντων, καὶ τοῦ παρ' αὐτῶν προσκυνηθέντος τὴν ἀσθένειαν κωμῳδούντων. οὕτω δὴ τὰ πανταχοῦ γῆς καὶ θαλάττης τῶν δαιμόνων κατελύθη τεμένη.

Εν ἀντιοχείᾳ δὲ μελετίου τοῦ μεγάλου τὴν προεδρίαν φλαβιανὸς διεδέξατο, κγ ζ
ὁ σὺν διοδώρῳ τοὺς πολλοὺς ἐκείνους ὑπὲρ τῆς ὧν προβάτων σωτηρίας ὑπομείνας ἀγῶνας. ἐβουλήθη μὲν γὰρ ὁ παυλῖνος τὴν τῆς ἐκκλησίας ἡγεμονίαν λαβεῖν. ὁ δὲ τῶν ἱερέων ἀντεῖπε χορὸς, οὐ χρῆναι λέγων τὸν μελετίου τὰς συμβουλὰς μὴ δεξάμενον, μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν τὴν ἐκείνου θρόνον λαβεῖν. ἀλλὰ τὸν πολλοῖς λαμπρυνόμενον πόνοις καὶ ἐπὶ πλεῖστον τῶν προβάτων προκινδυνεύσαντα, προσήκει γενέσθαι ποιμένα. τοῦτο καὶ ῥωμαίοις καὶ αἰγυπτίοις δυσμένειαν πρὸς τὴν ἑῴαν μακροτάτην εἰργάσατο. οὐδὲ γὰρ ᾧ παυλίνου θανάτῳ συγκατελύθη τὸ ἔχθος. ἀλλὰ καὶ μετ' ἐκεῖνον εὐαγρίου τὴν ἐκείνου παρειληφότος θρόνον, διέμειναν τῷ μεγάλῳ φλαβιανῷ χαλεπαίνοντες, καὶ ταῦτα τοῦ εὐαγρίου παρὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν προβεβλημένου θεσμόν. μόνος γὰρ αὐτὸν ὁ παυλῖνος προὐβάλετο, πολλοὺς κανόνας κατὰ ταυτὸν παραβάς. οὔτε γὰρ αὐτὸν ἑαυτοῦ ᾧ τελευτῶντι χειροτονεῖν ἐπιτρέποισι, καὶ πάντας συγκαλεῖσθαι τῆς ἐπαρχίας τοὺς ἐπισκόπους κελεύουσι. καὶ αὖ πάλιν δίχα τριῶν ἐπισκόπων ἐπισκόπῳ χειροτονίαν ἀπαγορεύουσι γίνεσθαι. ἀλλ' ὅμως τούτων οὐδὲν εἰδέναι θελήσαντες, τὴν εὐαγρίου μὲν κοινωνίαν ἠσπάζοντο, κατὰ φλαβιανοῦ δὲ τὰς βασιλικὰς ἐκίνησαν ἀκοάς. ἐνοχληθεὶς γὰρ πολλάκις ἤγαγέ τε αὐτὸν εἰς τὴν κωνσταντινούπολιν καὶ καταλαβεῖν τὴν ῥώμην ἐκέλευσεν. ὁ δὲ φλαβιανὸς, χειμῶνα τὲ εἶναι φήσας, καὶ ὑποσχόμενος τοῦ ἔαρος ὑπολάμποντος τὸ προστεταγμένον πληρώσειν, ἐπανῆκεν εἰς τὴν πατρίδα. ἐπεὶ δὲ οἱ τῆς ῥώμης ἐπίσκοποι, οὐ μόνον ὁ θαυμάσιος δάματος, ἀλλὰ καὶ ὁ μετ' ἐκεῖνον σιρίκιος, καὶ ἀναστάσιος ὁ σιρικίου διάδοχος σφοδρότερον τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως καθήψαντο, τοὺς μὲν οἰκείους αὐτῶν φήσαντες καταλύειν τυράννους, τοὺς δὲ κατὰ τῶν χριστοῦ νόμων θρασυνομένους ἐπὶ τῆς τυραννίδος ἐᾶν, πάλιν αὐτὸν μεταπεμψάμενος ἀπαίρειν αὐτὸν εἰς τὴν ῥώμην ἠνάγκαζε. τότε φλαβιανὸς ὁ σοφώτατος τῇ ἀξιεπαίνῳ παρρησίᾳ χρησάμενος, ἔφη. εἰ μὲν τῆς πίστεως ὦ βασιλεῦ τῆς ἐμῆς ὡς οὐκ ὀρθῆς κατηγοροῦσι τινὲς, ἢ τὴν βίον φασὶν ἱερωσύνης ἀνάξιον, καὶ αὐτοῖς χρήσομαι τοῖς κατηγόροις κριτῶν, καὶ τὴν παρ' ἐκείνων ἐκφερομένην ψῆφον δέξομαι. εἰ δὲ περὶ θρόνου καὶ προεδρίας ζυγομαχοῦσιν, οὔτε δικάσομαι, οὔτε τοῖς λαβεῖν βουλομένοις ἀντιμαχέσομαι, ἀλλ' ἐκστήσομαι καὶ τῆς προεδρίας ἀφέξομαι. τοιγάρτοι δὸς ᾧ βούλει τὸν ἀντιοχέων θρόνον ὦ βασιλεῦ. ταύτην αὐτοῦ καὶ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν σο-

φίαν ἀναμάσας ὁ βασιλεύς, τὴν ἀνεγκοδομὴν καταλαβὼν καὶ τὴν ἐγχειαθεῖσαν ποιμαίνειν ἐκκλησίαν ἐκέλευσε. χρόνου δὲ συχνοῦ διϊσχόντος εἰς τὴν ῥώμην ἀφικόμενος πάλιν ὁ βασιλεὺς τὰς αὐτὰς πάλιν ὑπὸ τῶν ὀπισκόπων καθηγεσίας ὑπέμενεν, ὡς τὴν Φλαβιανοῦ τυραννίδα μὴ καταλύων. ὁ δὲ λέγων αὐτοῖς ἐκέλευσε τῆς τυραννίδος ταύτης εἶδος, αὐτὸς εἶναι Φλαβιανὸς λέγων καὶ ἐκείνου σωτῆρος γεγονέναι. ἐκείνων δὲ λεγόντων ὡς οὐ δυνατὸν εἴη δικάσαντα βασιλέα, παρῆνεσε λοιπὸν ὁμονοίᾳ τὰς ἐκκλησίας σωτηρίᾳ, καὶ διαλῦσαι τὴν ἔριν, καὶ τὴν μόνην σέβεσθαι φιλοσοφίαν. παυλῖνος τε γὰρ ἐτελεύτησε πάλαι καὶ βιτάλιος οὐκ ἀνόμως τεθέβληται, καὶ τὰ ἑῷα αἱ ἐκκλησίαι τῆς Φλαβιανοῦ τεθεσπρίας ἀντέχουσι. τεθεὶς δὲ τὰ ἑῷα καὶ τὴν ἀσιανὴν ἅπασαν ἐπὶ πουλχερίας, καὶ μάρκου καὶ τὰ θρακιμάχου κοινωνήσας ἔχει καὶ συνημμένους, καὶ βίκτωρικὸν ὃ ἄπαν ἐκεῖνον οἶδε τὸν καὶ τὰ ἀναπλεῖν ὀπισκόπων ἡγούμενον. ταύταις εἰξάντες αἱ πραγμάτεσιν οἱ τῆς ἑσπέρας ὀπίσκοποι, καταλύσαι ὑπέσχοντο τὴν δυσμένειαν, καὶ τοὺς πεμφθησομένους δέξασθαι τεθεσμένους. τοῦτο μαθὼν ὁ θεῖος Φλαβιανὸς, ἀπέστειλεν εἰς τὴν ῥώμην καὶ ὧν ἀξιεπαίνων ὀπισκόπων ἄνδρας καὶ τοῖς μάλιστα τεθεσπρεσβυτέρων καὶ διακόνων. ἡγεῖτο δὲ πάντων ἀκάκιος ὁ βεροίας μὲν τῆς ἐν συρίᾳ πόλεως ποιμαίνειν λαχών, πάντα χρὸς δὲ γῆς καὶ θαλάττης ἀδόμενος. ἔστι σωτοῖς ἄγοις ἀφικόμενος εἰς τὴν ῥώμην τὴν μακρὰν καταλύσας δυσμένειαν, δι' ἑπταικαίδεκα ἐτῶν τὴν ἐκκλησίαις ἐφρυτάλωσε τὴν εἰρήνην. τοῦτο δὲ γνόντες αἰγύπτιοι, τὴν ἀπέξειαν σέσαμβλες ἠπάσαντο τὴν ὁμόνοιαν. ἡγεῖτο δὲ τῶν κατὰ τῆς μὲν ῥωμαίων ἐκκλησίας ἰνοκέντιος ἀλεξάνδρειαν διαδεξάμενος ἀνάστασιον, ἀνὴρ ἀγχινοίᾳ καὶ σωφροσύνῃ κοσμούμενος. τῆς δὲ ἀγεξανδρέων θεόφιλος, οὗ καὶ τεθάδεν ἐμνήσθην.

κη΄ Τὴν μὲν οὖν τῆς ἐκκλησίαν εἰρήνην θεὸν τὸν θεῖον ὁ πισόταλος ἐφρυτάλωσε βασιλεύς. τεθὲ δέ γε τὰ μεγαλομάνης εἰρήνης τὴν βαγενλιανὰ τελευτὴν καὶ τὴν ἀγθρίου τυραννίδα μαθὼν εἰς τὴν ἀρώπην ἐστράλευε. κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν χρόνον ἐν ἷς ἰωάννης ἐν αἰγύπτῳ τὴν ἀσκητικὴν ἀσπαζόμενος πολιτείαν. σὺν πολυμαθίας μεταλαχὼν χάριτος πολλὰ τοῖς πάνυ θαυμαζομένοις τεθεύλεγε τῶν ἐθνῶν. τεθὸς θεὸν ὁ φιλόχριστος ἀπέστειλεν βασιλεὺς εἰ πολεμητέον τοῖς τυράννοις μαθεῖν ἐφιέμενος. καὶ ὅτι μὲν τὸ τεθεστέρου πολέμου τὴν δυναμωτὶ τεθεσηρώσατο νίκην, ὅτι δὲ τοῦ δευτέρου μετὰ πολὺ φόνου νικήσαντα τὸν βασιλέα τεθεείρηκε. μετὰ τοιαύτης ἐλπίδος στρατεύσας ὁ βασιλεύς, πολλοὺς μὲν τῶν ἐναντίων τεθαπτόμενος κατακόψαι, πολλοὺς δὲ τὸ ὀπικουρούντων αὐτῷ βαρβάρων ἀπέβαλε. τῶν δὲ στρατηγῶν ὀλίγους εἶναι τοὺς συμπεθαπτομένους φασθῆναι, καὶ ἀναχωρεῖν ἵνα δοῦναι τῷ πολέμῳ συμβληθησθῆναι, ὥστε θεὸς ἐχόμενος στρατιὰν ζωαγείραι, καὶ τῷ πλήθει τεθιλονεικῆσαι τὸν δυσμενῆ. οὐκ ἐδέξατο τὴν εἰσήγησιν ὁ πισόταλος βασιλεύς. οὐ γὰρ ἔφη χρῆναι τοσαύτην μὲν ἀνδρῶν στρατηλείου κατηγορῆσαι σωτεθοῦ, τοσαύτην δὲ τεθομαρτυρῆσαι δυνάμιν τῇ τοῦ πέτρου εἰκόνι. ταύτης μὲν γὰρ ὁ σωτὴρ ἡγεῖται τὰ στρατιᾶς, τῆς δὲ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνη. τούτων οὕτως πιστῶς εἰρηνεύων, καὶ τὰ ὑποληφθείσης στρατιᾶς ὀλίγης τε οὔσης, καὶ λίαν ἀθυμούσης, ἄνδρων οἰκίσιον δυκτήριον ἐν τῇ θρᾴκῃ ἀκρωνυχία, ἐν ᾧ τὸ στρατόπεδον ἷδε, πόνυχος διετέλεσε τὸν τῶν ὅλων δεσπότην ἀνθικολῶν. τεθὲ δὲ ἀγεξανδρέων ᾠδάς, ἐ-

νίκησε

νίκησε μὴν ὁ ὕπνος τὴν γνώμην. ὅπου δὲ τῶν δαπέδου κείμενος, ὁρᾷν ἐδόκει δύο γυναῖκας λαμπομένας ἀνδρας ἐφ' ἵππων ὀχουμένους λαμπρούς, οἱ θαρρεῖν τ' ἐκέλευον καὶ ὁ θεὸς ἐξηγάσατο, καὶ ἐπὶ τὴν ἑῴαν καθοπλίσαι καὶ τάξαι τὴν φαλαγγα εἰς φιλάνθρωπον. ὑπήκουσε γὰρ ἔλεγον ἀπεσάλθαι καὶ τοὺς μαχομένους. ὁ δὲ μὴν ἰωάννης ἑαυτὸν ἔλεγεν εἶναι τὸν διαγγελιστήν. ὁ δὲ φίλιππον τὸν ἀπόστολον. ταῦτα ἰδὼν τὴν ὄψιν ὁ βασιλεὺς, οὐκ ἔληξε τῆς ἱκετείας. ἀλλὰ μᾶλλον πλείονος ταύτην ποιησάμενος τὴν σπουδὴν. ἐδόκει καὶ φαλαγγάρης τὴν θεοπάμπολιν δεδηλωκέναι τῷ λοχαγῷ. ἐκεῖνος δὲ ἐδόκει τὸν πρὸς τὸν χιλίαρχον ἥκειν. ὁ δὲ χιλίαρχος ἀπήγαγε πρὸς στρατηγόν. ὁ δὲ στρατηγὸς καινόν τι μυστήριον ἐπιπολάζειν, ἀπήγαγε ταῦτα βασιλεῖ. ὁ δὲ, οὐκ ἐμοῦ ἕνεκα, ἔφη, ταῦτα ἔστι τεθέαται. ἐγὼ γὰρ τοῖς τὴν νίκην ἐπιφέρουσι πεπίστευκα, θεὰ ἵνα μή τις ἐπιπλάβῃ με ὡς τῆς παραβάσεως ἀναίτιον πλάσας τὸν ὅρκον. καὶ τούτῳ ταῦτα μεμύσυχεν ὁ τῆς ἐμῆς βασιλείας ὑπήκοος, ἵνα μὴ τὸν ἀξιόχρεως γένηται τῆς ἐμῆς διηγήσεως. πρόσφορον γὰρ ἐμοὶ ταύτην ὁ καινὸς δεσπότης τὸν ὅρκον ὑπέδειξεν. ἀποσκευασάμενοι δὴ οὖν τὸ δέος τοῖς πρὸ μάχοις καὶ πολεμίοις ἐπῴλθα, καὶ μηδεὶς τῷ πλήθει τῶν πολεμιώτων καθυπάσθω τὴν νίκην, θεὰ τῶν ἡγουμένων λογιζέσθω ἕκαστος τὴν δύναμιν. ταῦτα καὶ τοῖς φαλάγγαις εἰπὼν, καὶ ταύτῃ ἀπωλίας προθυμίας ἐμπλήσας, ἐκ τῆς ὄρεως κατήγαγε κορυφῆς. ὁ δὲ τύραννος πόῤῥωθεν ἰδὼν τοὺς φαλάγγας πολεμήσοντας, καθώπλισε τὴν φαλαγγα, καὶ εἰς πρόταξιν ἔταξεν. αὖθις δὲ ὅπως ἰωάννης γεωλόφου μείνας, θαναθεώτας ἔφη τὸν βασιλέα, καὶ τὴν πρόνοιαν ἀπαλλάξασθαι βιοτῆς προσπαλαίειν, καὶ τοῖς στρατηγοῖς ἐκέλευσε ζῶντα τοῦτον καὶ πεπεδημένον προσάγειν. ὅπως δὲ αἱ φάλαγγες ἔκρουσαν, πολλαπλάσιον μὲν ἦν τῶν πολεμίων τὸ πλῆθος, διαπύθμενον δὲ κομιδῇ τὸ τῶν βασιλικῶν συνειλεγμένον. ἐξαπίνης δὲ καὶ τούτων καὶ ἐκείνων ἀφιέναι τὰ βέλη, ἔδοξαν ἀηθεῖς τὰς ἐπιπλοκὰς οἱ πρόμαχοι. πνεῦμα γὰρ βίαιον ἀνέπεσον τῶν πολεμίων φερόμενον, τοῖς μὲν ἐκείνων οἴκοις ἀπέστρεφε καὶ τὰ πλατὰ καὶ τὰ δόρατα, καὶ πρὸς βέλος αὐτοῖς ἄχρηστον ἦν, καὶ οὔτε ὁπλίτης, οὔτε τοξότης, οὔτε πελταστὴς σημαίνειν τὸν τῶν βασιλέως ἠδύνατο φαλαγγα. καὶ μάτην καὶ κόνις ὅλη μάλιστα πλείστη κατὰ τῶν προσώπων φερομένη, μόνην τὰ βλέφαρα καὶ τὴν κόρυσιν ἐπαμιῶνα πολεμουμένους ἐπῄσκαζεν. οἱ δὲ τοῦ βασιλέως φαλαγγα τῶν τόπων ἐκείνων ἀφίεσθαι λόγῳ οὐδὲ μίαν ἐκ τῆς καλαγγίδος ἐκείνης δεξάμενοι, θαῤῥαλέως τοῖς πολεμίοις καθέκτεινον. οἱ δὲ ταῦτα ὁρῶντες καὶ τὴν θείαν ὑπιγνόντες ἐπικουρίαν τὰ ὅπλα ῥίπτουσι φυγῆς τῶν βασιλέως τυχεῖν ἐπιβοηθείας. ὁ δὲ καὶ εἶξε καὶ οἴκτου μεμέδωκεν, ἀγαγεῖν δὲ αὐτοῖς τὸν τύραννον κατὰ τάχος ἐκέλευσεν. οἱ δὲ θεόντες, ἀνέβησαν εἰς τὸν λόφον οὗ καθήμενος ἐκεῖνος ἡγεμόνα τὰ δρώμενα. ὁ δὲ πανσιανὸς ἰδὼν, καὶ ὡς ἄθυμα μεμυσόντας τὰ κατὰ δίω, νίκης ἀπέλπιδος ὑπέλαβε, καὶ ἤρετο εἰ καὶ θεοδόσιον πεπεδημένον ὡς προσεταχθησαν ἤγαγον. οἱ δὲ οὐκ ἐκεῖνον, ἔφησαν, σοὶ προσάγομεν, ἀλλὰ σὲ πρὸς ἐκεῖνον ἀπάγομεν. τοῦτο γὰρ ὁ τῶν πάντων προστάξας κύριος. ταῦτα λέγοντες ἀξανέστησάν τε οὐ δίφρου καὶ τὰ δεσμὰ ὑπιέντες πεπεδημένον ἀπήγαγον, καὶ προσήγαγον δορυφόρον ὄν προσέρχος μεγαλαυχούμενον. ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν τε εἰς βοηθείαν ἀνὸν πλημμεληθέντων ἐνέμνησε, καὶ τὸ φανόμου τυραννίδος. καὶ τῶν κατὰ τῆς ἐν-

νόμου βασιλείας πολέμων ἐκωμώδησε, καὶ τὴν ἡρακλέους εἰκόνα καὶ τὸ μάταιον δι' ἐκείνων ἡυρόμενον θάρσος. καὶ ὅτε δικαίαν καὶ ἔννομον ἐξιλέγκετο κατ' αὐτὸ ἡμωείας τὴν ψῆφον. τοιοῦτος ἐῶ ἐκεῖνος καὶ ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐν πολέμῳ, ἀεὶ μὲν τὴν θείαν ὑπικουείαν αὐτῶν, ἀεὶ δὲ ταύτης μεμνημένος.

κε Μετὰ δὲ τοῦτον τὴν νίκην ἀρξάσης, τοῖς υἱοῖς τὴν βασιλείαν διένειμε. καὶ τῷ μὲν πρεσβυτέρῳ τὴν οἰκείαν ἔδωκεν ἡγεμονίαν, τῷ νεωτέρῳ δὲ τὸ ἡρώπης τὰ σκῆπτρα. τὴν δ' εὐσέβειαν δὲ τελείαν καὶ τοῦτον ἔσχε καὶ κεῖνον πρὸς ἡνεσε. διὰ ταύτης γὰρ ἔφη, καὶ εἰρήνη φυλάττεται, καὶ πόλεμος καλαλύεται, καὶ πολέμιοι πρέπουσι, καὶ ἀνίσανται ὕπαται, καὶ νίκη βεβαίως. ἐκείνος μὲν ταῦτα τοῖς παισὶ παραινέσας ἐτελεύτησεν, ἀείμνηστον κλέος καταλιπών. οἱ δὲ τῆς βασιλείας παράδοχοι καὶ τῆς εὐσεβείας ἐκείνου κληρονόμοι.

κς Ονώριος μὲν γὰρ ὁ τοῦ ἡρώπης τὴν βασιλείαν δεξάμενος τὰς ἐν ῥώμῃ πάλαι νομομάχιας μονομαχίας κατέλυσε, ἀφορμὴν τοιαύτην λαβών. τηλεμάχου τις ἐπὶ τοῦ ἀσκητικοῦ ἀσπασίου βίου. ὃς ἀπὸ τῆς ἕω ἀπάρας, καὶ τοῦτον χάριν τῆς ῥώμης καταλαβών, ἧς μυσαρᾶς ἐκείνης, ὑπὸ τελουμένης θέας, εἰσελήλυθε καὶ αὐτὸς εἰς τὸ στάδιον, καὶ καταβὰς, παύειν ἐπειρᾶτο τοὺς κατ' ἀρήνων κεχαρημένους τοῖς ὅπλοις. τῶν δὲ μαινομένων οἱ θεαταὶ χαλεπήνειαν, καὶ τῶν τοῖς αἵμασιν ἐκείνοις ὑπιτερπομένου δαίμονος εἰς δεξάμενοι τὴν βακχείαν, καὶ βλύσαν τὸν εἰρήνης τὸν φρύαγμον. τοῦτο μαθὼν ὁ θαυμαστὸς βασιλεὺς, τὸν μὲν τοῖς νικηφόροις στεφανεῖθμησε μύρτοις, τὴν δὲ πονηρὰν ἐκείνην ἔπαυσε θηρείαν.

κζ Ἐν δὲ κωνσταντινουπόλει νεκταρίου τελευτήσαντος ὃς τὴν ἐκκλησίαν ἐκείνῳ ἐποίμανεν, ἐρκάδιος ὁ ταύτην ἰθύνων τὴν βασιλείαν λαχὼν, μαθὼν ἰωάννην ὃν μέγαν τῆς οἰκουμένης φωστῆρα ἐν ἀντιοχείᾳ τῇ τῆς πρεσβυτέρων ἐγκατειλέχθαι χορῷ, ἠγάγετό τε καὶ τοῖς ζωφλεγμένοις ὑπισχνεῖται αὐτὸν τῇ θείᾳ πρεσβεύειν πρηνίζουσι χάριτι, καὶ τῆς μείζης ἐκείνης πόλεως ἀποφαίνει ποιμένα. ἱκανὸν δὲ καὶ τοῦτο μόνον δηλώσαι τῆς βασιλέως τὴν πρὸς τὰ θεῖα σπουδήν. κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ἀντιοχείας μὲν ὁ θεῖος ἠγεῖτο φλαβιανός, λαοδικείας δὲ εὐπίδιος, τῆς μεγάλου μητροπόλεως ἡνιόχησε σύσκηνος, καὶ τὴν ἐκείνου πολιτείαν ἐκμαξάμενος μᾶλλον, ἢ ὁ κηρὸς τῶν δακτυλίων τοὺς τύπους. ὃς μὲν οὖν τὸν μέγαν πελάγιον διεδέξατο. ὃν δὲ θεῖον μύρκελλον ἀγαπητὸς ὁ πομπήιανος, ὃν ἐν ταῖς ἀσκητικαῖς παλαίστραις διαπρέπειν ἔφην, καὶ τὴν τῆς αἱρετικῆς ζάλης κρείττω. σεμνότητος δὲ καὶ τοῦ θεοῦ ὧν ταῦτα, μάξιμος ἰωάννου τῆς πόλεως συμφοίτητής, καὶ θεόδωρος τῆς μοψουεστίας. ἀμφω δὲ διδασκάλω ἤσην λαμπρώ. διὸ καὶ λάμπει δὲ ζωῆς τε καὶ βίου ὁ θεῖος ἀκάκιος ἰθύνων τὴν βέροιαν, λεόντιος δὲ τὸ γαλατῶν ἐποίμαινεν ἔθνος, πολλοῖς εἴδεσιν ἀρετῆς λαμπρυνόμενος.

κη Ὁ δὲ μέγας ἰωάννης τοὺς ἐκκλησίας δεξάμενος οἴακας, τάς τε παρά τινων νομομάχων ἀδικίας ζωὴ παρρησίᾳ διήλεγχε, καὶ βασιλέα καὶ βασιλίδα πρὸς τὰ πρόσφορα, καὶ τοὺς ἱερεῖς ἠξίου καὶ τοὺς κειμένους πολιτεύεσθαι νόμους. τοὺς δὲ τούτοις παραβαίνειν τολμῶντας ὑπεβαίνειν τῶν ἀνακτόρων ἐκώλυεν, ὁ χρῶμαι λέγων, τὸ μὲν τῶν ἱερέων ἀπολαύειν ἡμᾶς, τὸ δὲ τῶν ἀληθῶν ἱερέων μὴ ζηλοῦν βιοτικόν. καὶ ταύτην ἐποιεῖτο τὴν προμήθειαν, οὐ μόνον ἐκείνης τῆς πόλεως, ἀλλὰ καὶ

τῆς θρᾴ-

τῆς θρᾴκης ἀπάσης, εἰς ἓξ δὲ αὖτη ἡγεμονίας διῃρῆσθαι, ὧν τ' ἀσίας ὅλης, ὑπὸ ἕνδεκα δὲ ἦν αὖτη ἀρχόντων ἐθνῶν). καὶ μὴν οἵ τε τὴν πολιτικὴν τούτοις καλεκόσμησαν νόμοις, ἰσαιθμους δὲ καὶ αὖτη ἔσχε τ' ἀσίας τοὺς ἡγουμένους.

Μαθὼν δὲ τὴν φοινίκην ἐλεεῖ τὰς τῶν δαιμόνων τελετὰς μεμηνέναι, κθ
ἀσκητὰς μὲν ζήλῳ θείῳ πυρπολουμένους ζωγρῆσε. νόμοις γ' αὐτοὺς ὁπλίσας βασιλικοῖς καὶ τῶν εἰδωλικῶν ἐξέπεμψε τελετῶν. τὰ δὲ τοῖς καλαχύουσι τεχνίταις, καὶ τοῖς τούτων ὑπουργοῖς χορηγούμενα χρήματα ὁπλίτου βασιλικοῦ λαμβάνων μηνίσκου, ἀνὰ τὰς πλούτῳ κομώσας καὶ πίστει λαμπρυνομένας γυναῖκας, φιλοτίμως ταῦτα πρέχειν ἐπείθε, τὴν ἐκ τῆς χορηγίας φυομένην ὠλεσίαν ὑποδεικνύς. τοὺς μὲν οὖν ὑπολαφθέντας τῶν δαιμόνων σηκοὺς τῶν τὸν ἐόπον ἐκ βάθρων ἀνέασασεν.

Ὁρᾶν δὲ τ' σκυθικὸν ὅμιλον ὑπὸ τ' ἀρμενικῆς ἠρμένα χαλκύης ἀντε- λζ
μηχανήσαντο καὶ αὐτὸς, ὃ πόρρω ἄγρας ἐξεῦρεν. ὁμογλώττοις γὰρ ἐκείνοις πρεσβυτέροις καὶ δεξιοτέροις καὶ τοῖς τὰ θεῖα ὑποφαντικώτερον λόγια πορευόμενος μίαν τούτοις ἀπένειμεν ἐκκλησίαν καὶ δι' αὐτῶν πολλοὺς τῶν πλανωμένων ἐθήρευσεν. αὐτός τε γὰρ τὰ πλάσματα ἐκίνησε φοιβάδι διηγέρσει, ἑρμηνευτὴ χρώμενος ᾧπερ ἑκατέραν γλῶτταν ὤπτισαν μητρί, καὶ τοῖς λέγειν ὤπτισαν μητρὸς τοῦτο προσεκύλισε δρᾶν. ταῦτα μὲν οὖν οὐδὲν ἐν τῇ πολλῇ διατέλει ποιῶν, καὶ πολλοὺς τ' ἐξαπατημένων ἐζώγρει, τῶν ἀποστολικῶν κηρυγμάτων ὤπιδέκτης τ' ἀληθείας.

Μαθὼν δέ τινας τῶν νομάδων σκυθῶν, ὧνπερ τὸν ἴστρον ἐσκηνωμένους διὰ λα
μὲν τ' ὠφελείας, ἑτερᾶς δ' ὑπ' αὐτοῦ γεγονέναι δοκοῦντος, ἐπεζήτησεν αὐθαδίας τὴν ἀποστολικὴν φιλοπονίαν ἐζηλωκότας, καὶ τούτοις ἐκείνοις ἐπέστησεν. ἐγὼ δὲ οἶδα καὶ γράμμασιν ἐντετύχηκα πρὸς αὐτοῦ γεγραφέσι πρὸς λεόντιον τ' ἀγκύρας ὑπισχνούμενον, δι' ὧν τὸ τῶν σκυθῶν ἐθνικὸν μεταβαλεῖν, καὶ πεμφθῆναι ἄνδρας πρὸς τ' τούτων ποδηγίαν ὑπιτηδείους ἠξίωσεν. ἐν τῇ χώρᾳ δ' τῇ ἡμετέρᾳ τὴν μυρίωνος νόσον κώμης ὅσην ὑπισκήψασαν μαθών, ἐπέστειλε ᾧπερ τάχιστα ποιμένοντι, καὶ πορευθέντα ἀξιῶσαι τ' νόσον, τὸ τῶν βασιλικῶν νόμων ὑπακοὴν ὀρέγων. ὅπως μὴ οὖν τ' τῶν ἐκκλησιῶν μέριμναν ἐν τῇ ψυχῇ περιέφερε, καὶ τ' θεῖον ἀπόστολον, ἐφάμιλλα καὶ ταῦτα διδάξαι. ἔστι δ' καὶ ἑτέρωθεν αὐτοῦ τ' πρόνοιαν μαθεῖν.

Γαΐνας ὅς, σκύθης μὲν τὸ γένος, βαρβαρικώτερος δ' τ' γνώμην, φρενήμασι λβ
δὲ τυραννικῶς κεχρημένος, ἐστρατήγει κατ' ἐκεῖνον ὃν καιρὸν, πολλοὺς μὲν ὧν ὁμοφύλων ὑπηκόους ἔχων, ἄγων δὲ μετ' αὐτῶν καὶ ὧν ῥωμαίων τὴν τε ἱππικὴν καὶ πεζικὴν φάλαγγα. ἐπεφείκησαν δὲ αὐτῷ, οὐ μόνον οἱ ἀπὸ πόντου, ἀνὰ τὰς αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς, τ' μεγίστων ἀφορώμενος τυραννίδα. ἔστι δ' ἀρείου λώβης μεγαλαχών, ἕνα αὐτῷ δοῦναι ὧν θείων σηκῶν ἐπήλθε τὸν βασιλέα. ὁ δὲ σκοπήσας ἔφη, καὶ θεραπεύσειν ἐπηγγείλατο, τὸ τ' θεῖον μεταπεμψάμενος ἰωάννου, καὶ τ' αἴτησιν εἶπε, καὶ δωρεὰς δὲ ἐμήνυσε, καὶ τ' μηδετῶν μὴν ὑπηνίξατο τυραννίδα, καὶ προσκαλεῖ τῇ δόσει χαλινωθεῖσαν τὸν τῶν βαρβάρου θυμόν. ὁ δὲ γενναῖος ἐκεῖνος ἀνὴρ, μὴ τοιαῦτα, ἔφη, ὦ βασιλεῦ ὑπόσχου, μηδὲ δίδυναι τῷ δαιμονίου τὰ ἄλλα τοῖς κυσίν. οὐ γὰρ ἀνέξομαι, τοὺς μὲν τὸν θεὸν λόγῳ θεολογοῦντας τε καὶ ὑμνοῦντας ἐξαναγεῖν. τοῖς δὲ τοῦτον βεβασφημοῦσιν ἐκδοῦναι τ' θεῖον νεών. καὶ μήτοι δει-

σης τὸν βαρβαρον σκῦλον ὦ βασιλεῦ, ἀλλὰ ἀμφω καλέσας ἐμέτε καὶ κεῖνον, σὺ μὴν ἡσυχῇ τῶν λεγομένων ὑπάκουε, ἐγὼ δὲ σκείνου χαλινώσω τὴν γλῶτταν, καὶ πείσω ἥκιστα αἰτῆσαι, ὃ μὴ δοτὸν αὐτῷ συμφέρῃ. Τούτων ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, ἥσθη τε ἐπὶ τῇ ὑστεραίᾳ ἀμφοτέρους ἐκάλεσε. καὶ ὁ μὲν τὴν ἐπαγγελίαν ἐζήτει. ὁ δὲ μέγας ἰωάννης, δὺ τέλεγε φάσκων, ὅτι ἔξεστι βασιλεῖ τῶν θείων καταγελᾶν δυσεβεῖν γε τοσαυτὰ μήν. σκείνου δὲ λέγοντος ὡς χρὴ καὶ αὐτὸν δικαίειον ἔχειν οἶκον, ἅπας ὁι, ἔφη ὁ μέγας ἰωάννης, ὁ θεῖος οἶκος ἰωάννου ἔφυ, καὶ οὐδεὶς εἰρηται τοσοῦτος τοσοῦτον μῦθον. ἀλλ' ἐγὼ, ἔφη ὁ γαϊνᾶς, ἑτέρας ὑπὲρ χω συμμορείας, καὶ σοὶ ἐκείνοις ἕνα θεῖον οἶκον ἔχειν αὐτῶ, καὶ μάλα γε δικαίως αὐτῶ πολλοὺς ὑπὲρ ῥωμαίων πολεμικοὺς ὑπὲρ μῦθον ἀγῶνας. ἀλλ' ἔχεις, ἔφη, μείζους τῶν πόνων τὰς δωρεάς. ταλαιπωρός τε γὰρ εἶ, καὶ τὴν ὑπαλκῆς ἠξιώθης στολῆς, καὶ χρὴ σε σκεπάσαι, τί μῦθ ἥδε πάλαι, τί δὲ γεμίσαι νεῶ. καὶ τίς μῦθ ἡ τοσοῦτος πενία, ὡς σ' ἡ πρέπουσα τοιαύτη οὐσία. καὶ οἵοις μὲν ἐθήμασιν ἐκέχρητο πρὶν διαβαίνειν τὸν ἴστρον, οἷα δ' νεῶ τοιαῦτα βέβληται. σκόπει δὴ τοίνυν ὡς ὀλίγοι οἱ πόνοι, μέγιστα δὲ τὰ ἆθλα, καὶ μὴ μένου τοῖς τελεσιπόνοις ἀχάριστος. τοιοῖσδε χρώμενος λόγοις ὁ τῆς οἰκουμένης διδάσκαλος ἐπεσόμενος τὸν γαῖνᾶν, καὶ σιγῶν ἔχειν ἐπαίδευσε. χρόνῳ δὲ διελθόντος, τὸν πάλαι μεμελετημένον σκύθης ἐγύμνωσε τυραννίδα, καὶ τὸν τραῦμα ἐν τῇ θρᾴκῃ στενάζων βιαίως τὸν ἐδήου τὰ πλησία. ταῦτα μεμαθηκότες κατέπληξαν ἅπαντες καὶ ἄρχοντες καὶ ἀρχόμενοι καὶ ὅτε τοῦ παπᾶ τεθαπτεσθαι ὃς τοῖς σκύθαις ἐβούλετο, οὔτε τοσοῦτος ἀδεῶς ὑπερεμέμβανε. ὃ δὲ τὸν γνώμης βάρβαρον ἕκαστος ὑφορᾶτο.

λγ Τότε τοῖς δῆθεν ἀπαντας ὡς δεδοικότας καταλιπόντες, τὸν μέγαν τοῦτον ἔπεισθαι ἀριστέα τὸν τοσοῦτον ποιήσασθαι. ὃ δ' οὔτε τὸν γεμισμοῦ δύσασιν λογισάμενοι, ὅτε τὸν ὀξὺ σκείνης φυσᾶν διαφοράν, τοσοῦτος εἰς τὸν θρᾴκην ἐξώρμησε. γνοὺς δ' σκύθης τὸν τοσοῦτον, καὶ τὸν τοῦ δύσεβείας γεμισμοῦ σύνθημ' ἔρρησι, ὑπήντησέ τε τοσοῦτος πόρρωθεν, ὃ τὸν σκείνου δεξιὰν τοῖς ὀφθαλμοῖς τοσοῦτος θηκε, καὶ μάλιστα ὃ τοὺς παῖδας τοῖς ἱερεῖς αὐτοῦ τοσοῦτος μίσει γένασιν. οὕτω πέφυκεν ἀρετὴ καταμανθάνειν τε καὶ καταπλήττειν ὃ τοὺς ἄγαν δυσμενεστάτους. ἀλλ' οὐκ ἴσχυσεν ὁ φθόνος τοῦ σκείνου φιλοσοφίας μυριάδας. ἀλλὰ τὴν οἰκείαις χρησάμενος μηχαναῖς, τὴν βασιλέως πόλιν, μᾶλλον δὲ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν, τῆς σκείνου γλώττης ἐτάραξε καὶ φρενός.

λδ Ἐγὼ δ' ἐν τῷδε τῷ μέρει τῆς ἱστορίας μῦθος, οὐκ οἶδα ὅ, τι πάθω. διηγήσασθαι μὲν τὸν τοῦτον τολμηθέντα ἀδικίαν βουλόμενος, τὴν δίκην τῶν ἠδικηκότων αἰσχύνομαι. οὐ δὴ χάριν αὐτῶν καὶ τοὺς τοσοῦτος ἀσεβείας καταφυγὰς πειράσομαι. οὗτοι διαφορᾶς δυσμενείας ἐσχηκότες τοσοῦτος φάσης, τὴν μὲν ἀτραπὸν τοῦ ἀνδρὸς ἰδεῖν οὐκ ἠθέλησαν ἀρετήν. δυσκίνους δὲ ἵππους καθηγεμόνας λαβόντες, καὶ τὸν συκοφαντίας ὃ τοσοῦτος φανεὶς θεώμενοι, πόρρω τοῦ ἄστεος ἐκάθηντο ὃ σῦκινέδριον, καὶ τὸν ψῆφον ἐξενεγκάν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἱερῶν οἱ πιστεύσας πόρρω αὐτὸν τοῦ ἄστεος γενέσθαι τοσοῦτος ἔταξεν. ὁ δὲ μὴ τὸν καθηγεμόνας ἀκούσας, μήτε τὸν ἀπολογίαν τοσοῦτος ἐνεγκών, ὡς ἐγκεκλεμένος ἐφ' οἷς ἠτιάθη καταλιπεῖν τὴν πόλιν ἐπανήκοι, καὶ ὃ ἐν ταῖς τόμοις τοῦ πόντου κείμενον κατέλαβεν ἱερόν. οὕτω γὰρ σκύθης τὸ ὄπτινον ὀνομάζουσι. σφόδρα δὲ μεγίστου νύκτωρ γεμισμοῦ, καὶ δείματος τὴν βασιλέα καταλαμβάνοντος

τος

τος, πρόσωπον τοῦ ἔθνους, πρὸς τὴν ἡγεμονίαν ἀπεσάλης, ἀντιβολοῦντες ὡς ἁλίσκεται τὸ ἄστυ καταλαβόν, καὶ σῶσαι τὴν πόλιν τὸν κίνδυνον. ἕτεροι δὲ μετ' ἐκείνους ἐπέμφθης, καὶ δῆμοι μετὰ τούτους, καὶ πλήρης ὁ βάραθρος τῶν πεμπομένων ἐγένετο. ὅπερ δὲ τοῦτο ὁ πιστὸς ἔγνω λεώς, ἐκάλυψαν τοῖς πορθμείοις τὸ πρόσωπον ἅπαντες τὸ σῶμα. ἀπῆλθες γὰρ ὑπηντηκὼς τὰς ἐκ πυρὸς λαμπάδας πρὸς ἀπόπληκτος. τὸ μὲν οὖν τῶν δυσμενῶν διῆλθε τεῖχος. ὀλίγων δὲ διελθόντων μόνων, ζώνη θείσθης αὖθις, καὶ δίκας εἰσέπραττον ἀπὸ τῶν ψευδῶν ἐκείνων γραφῶν, δι' ἃ μὲν τὴν καθαίρεσιν ἤντλουν γίας. ὁ δὲ ἔλεγε, μήτε δικάσασθαι, μήτε τὴν γραφὴν ἐπακοῦσαι, μήτε ἀπολογίαν ποιήσασθαι, μήτε μόνον καταγνωσθῆναι πρὸν, διὰ τοῦτο βασιλέως ἐξεβλήθη αἰτίαν, καὶ οὐ πάλιν ἀνακληθῆναι. καὶ σωρὸν συγκροτηθείσης ἑτέρας, ὃν ἐδεήθης δίκης οἱ δυσμενεῖς. ἀλλὰ τὸν βασιλέα πείσθητες, σύνομον καὶ δικαίαν εἶναι τὴν ψῆφον, ἀ μόνον τῆς πόλεως ἐκείνης ἐξήλασαν, διὰ καὶ εἰς μίαν πολίχνιον σμικρὸν τε καὶ ἔρημον τῆς Ἀρμενίας ἐξέπεμψαν. κουκουσὸς δὲ ὄνομα ταύτῃ. κἀκεῖθεν δὲ ἐξαγαγόντες, εἰς πιτυοῦντα μετῳκισαν. τέρμα δὲ τοῦτο καὶ τὸ πόντου καὶ τὸ ῥωμαίων ἡγεμονίας, τοῖς ὠμοτάτοις γε τῶν βαρβάρων. ἀλλ' ὁ φιλάνθρωπος οὐκ εἴασε δεσπότης εἰς σκῆνος τὸ σὸν ἕδριον ἀπαγθῆναι τὸν καλλίνικον ἀθλητήν. εἰς γὰρ κόμμα τῶν ἀγωνιζομένων εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ ἄγυπον μετέθηκε βίον. τὸ δέ γε καλῶς ἀγωνισάμενον σῶμα, τῶν τῆκην ἀπετέθη βασιλίσσης τῶν μαρτύρων, τοῦτο δι' ὀνείρατος τοῦ σταλέντος τῷ μάρτυρος. ὁπόσοι μὲν οὖν τῶν ὀπισθόπων δι' σκῆνον τῶν ἐκκλησιῶν ἐξηλάθησαν, καὶ αὐτὰς ᾤκησε τὰς τῆς οἰκουμένης ἐσχατιάς, ὁπόσοι δὲ καὶ ὧν τὴν ἀσκητικὴν φιλοσοφίαν ἠγαπηκότων τοῖς ἴσοις παθήμασι περιέπεσον, τοσοῦτον οἷμαι διενεῖσθαι καὶ μηκύνειν τὸν συγγραφέα. μᾶλλον τε καὶ χρῆναι νομίζω συστέλλειν τὰ σκυθρωπὰ τῶν δεδρακότων ὁμοπίστων ὄντων συγκαλύπτειν τὰ πλημμελήματα. ἔδοσαν μέντοι δίκας τῶν ἠδικηκότων οἱ πλησίον, καὶ τοῖς ἄλλοις δι' ὧν ἔπαθον τιμωρήσασθαι προσήνεγκαν. ταύτῃ ἐβδελύξαντο διαφερόντως τὴν ἀδικίαν οἱ τῆς δύσεως ὀρθόδοξοι. τῶν γὰρ δεδρακότων σφᾶς αὐτοὺς ἀπέκρινον κοινωνίας. καὶ ἰλλυρικὰ δὲ πάντες τὰ μεσόγεια ἐκείνης ἐβδελύττοντο. τῶν δὲ πρὸς ἥλιον δύοντα πόλεων οἱ πλησίον, ἔφυγον μὲν τὰ ἀδικίας τὴν κοινωνίαν. τὸ γὰρ τῆς ἐκκλησίας οὐκ ἐμέλισμα σῶμα. καὶ τελειότατος δὲ τὸ μεγάλου διδασκάλου τὰ οἰκουμένης, οὐ πρότερον οἱ τῆς ἑσπέρας ὀρθόδοξοι τῶν ἐν ἀγκύρᾳ καὶ τῇ ἑώᾳ, καὶ τῶν ἐν Ῥώμῃ βασιλεύοντι, καὶ τῇ θράκῃ τὴν κοινωνίαν ἠπασάσαντο, ἕως ἐκείνου τὸ θεοπετὲς ὄνομα τοῖς τεθνεῶσιν ὀρθοδόξοις συνέταξαν. καὶ ἀρσάκιον μέν, ὃς μετ' ἐκεῖνον ἐκράτησε, πρέσβεως οὐκ ἠξίωσαν. ἀπιὸν δὲ, τὸν ἀρσακίου διάδοχον πολλάκις μὲν προσβαλόντα μόνον, πολλάκις δὲ τὰ εἰρήνης τυχεῖν ἀξιώσαντα, χρόνῳ ὕστερον ἐδέξαντο τὸν προσηρεῖσθαι ἐγκαλέσαντα.

Κατὰ τοῦτον δὲ τὸν χρόνον ἀγεξανδρείας μὲν κύριλλος ὀρθόσκοπος ἦν, θεοφίλου μὲν ἀδελφιδοῦς, τὸν δὲ θείου τιμῶν προεδρίαν λαχών. τῆς δὲ ἱεροσολύμων ἐκκλησίας ἰωάννης εἶχε τιμῶν προεδρίαν, ἀνὴρ ἀξιάγαστος κύριλλον διαδοξάμενος, ὃν καὶ πρόσθεν ἐμνήσθημεν. τὴν δὲ ἀντιοχέων ἀγέξανδρος ἐποίμαινε, συμμαχούσαν ἔχων τὴν ἀρχιερωσύνην τιμῶν πολιτείαν. ἐν ἀσκητικῇ γὰρ παλαίστρᾳ τραφεὶς ὀρθόσκοπος διατελέσας χρόνον, καὶ γυμνασάμενος ὀρθοπλήσιον ὥφθη γνησίως ἀγω- λεζ

νιστὴς, καὶ λόγῳ παιδεύων καὶ βεβαιῶν τῷ βίῳ τὸν λόγον. οὗτος πορφύριον διεδέξατο, ὃς μετὰ φλαβιανὸν τοὺς οἴακας ἐκείνους παραλαβὼν, πολλὰ μνημεῖα φιλανθρωπίας κατέλιπεν. ἐκεῖνος μὲν οὖν, τῇ πυκνότητι διέπρεπε τῶν φρενῶν. ὁ δὲ θεῖος ἀγέξανδρος ἀσκήσει καὶ φιλοσοφίᾳ καὶ ἀκτήμονι βίῳ, καὶ τῷ ῥεύματι τῆς γλώττης, καὶ μυρίοις ἑτέροις ἐπλεονέκτει χαρίσμασιν. οὗτος καὶ τὴν εὐσταθίου τοῦ μεγάλου συμμορίαν, ἣν πάλαι σὺν ἀφθῆναι παυλῖνος οὐκ εἴασε, καὶ μετ' ἐκεῖνον εὐάγριος, πειθοῖ καὶ παρακλήσει χρώμενος, ᾧ λοιπῷ συνήρμοσε σώματι, καὶ ἐσχεδίασεν ἑορτὴν ἢ παραπλησίαν οὐδεὶς ἐθεάσατο πώποτε. πάντας γὰρ τοὺς ὁμοπίστους παραλαβὼν, καὶ τοὺς ἱερωμένους καὶ τοὺς λοιποὺς, ἀφίκετο πρὸς τὴν ἐκείνων ὁμήγυριν. καὶ παραλαβὼν ψάλλοντας, καὶ μίαν ἁρμονίας ὑμνῳδίαν ὑφήνας, ἀπὸ τῆς πρὸς ἑσπέραν τετραμμένης πυλίδος, μέχρι τοῦ μεγίστου νεώ, πᾶσαν ἀγορὰν ἀνθρώπων ἐπλήρωσε, καὶ ποταμὸν ἔδειξε λογικὸν, τὸν παρὰ ῥέοντα μιμούμενον ποταμόν. ταῦτα δὲ ὁρῶντες καὶ ἰουδαῖοι, καὶ οἱ τὴν ἀρείου λώβην εἰσδεδεγμένοι, καὶ τὸ βραχύτατον τῶν ἡγεμόνων λείψανον, ἔστενον καὶ ὠδύροντο, καὶ τοὺς ἀλλοῖς θεώμενοι ποταμοὺς εἰς τὴν τῆς ἐκκλησίας ἐμβαλλόντας θάλασσαν. οὗτος τὴν ἰωάννου τοῦ πάνυ προσηγορίαν πρῶτος τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς διπτύχοις ἐνέταξε.

λϛ Χρόνῳ μέντοι ὕστερον καὶ αὐτὰ τοῦτ' διδασκάλου τὰ λείψανα εἰς τὴν βασιλεύουσαν μετεκόμισε πόλιν. καὶ πάλιν ὁ πιστὸς ὅμιλος, ὡς ἠπείρῳ τῷ πελάγει διὰ τῶν πορθμείων χρησάμενος, τοῦ βοσπόρου τὸ πρὸς τῇ προποντίδι στόμα ταῖς λαμπάσι κατέκρυψε. τοῦτον δὲ ἐκείνῃ τῇ πόλει τὴν θησαυρὸν, ὁ νῦν βασιλεύων προσήνεγκεν, ὁ τοῦ πάππου καὶ τὴν προσηγορίαν λαχὼν, καὶ τὴν εὐσέβειαν φυλάξας ἀκήρατον. οὗτος ἐπιθεὶς τῇ λάρνακι καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὸ μέτωπον, ἱκετείαν ὑπὲρ τῶν γεγεννηκότων προσήνεγκε, συγγνῶναι τοῖς ἐξ ἀγνοίας ἠδικηκόσιν ἀντιβολήσας. πάλαι μὲν γὰρ ἐτεθνήκεσαν οἱ τούτου γονεῖς, κομιδῇ νέον ἐν ὀρφανείᾳ καταλιπόντες. ἀλλὰ πεῖραν αὐτὸν λαβεῖν τῆς ὀρφανείας οὐκ εἴασεν ὁ τῶν πατέρων καὶ τῶν προγόνων θεός. τροφῆς τε γὰρ αὐτὸν μεταλαχεῖν εὐσεβοῦς παρεσκεύασε καὶ τὴν βασιλείαν ἐφύλαξεν ἀστασίαστον, καὶ τὰς τυραννικὰς ἐχαλίνωσε γνώμας. τῶνδε ὧν εὐεργεσιῶν μεμνημένος ἀεὶ, τὸν εὐεργέτην γεραίρει τοῖς ὕμνοις. ἔχει δὲ κοινωνοὺς τῆς ὑμνῳδίας τὰς ἀδελφὰς, διὰ βίου τὴν παρθενίαν ἀσκούσας, καὶ τρυφὴν ἡγουμένας μεγίστην, τὴν τῶν θείων λογίων μελέτην, καὶ θησαυρὸν ἄσυλον νομιζούσας τῶν δεομένων τὰς χρείας. αὐτὸν μέντοι τὴν βασιλέα, πολλὰ καὶ ἄλλα ἐκόσμει· οὐχ' ἥκιστα δὲ φιλανθρωπία καὶ πραότης, καὶ γαλήνη ψυχῆς ζέλην οὐ δεχομένη, καὶ πίστις ἀκραιφνής τε καὶ δόκιμος. καὶ ταύτης σαφὲς ἐπιδείξω τεκμήριον.

λζ Ἀνὴρ τις ἀσκητικὸν μὲν ἀσπαζόμενος βίον, θρασυτέρᾳ δὲ χρώμενος γνώμῃ, προσελήλυθε τῷ βασιλεῖ περί τινος δεόμενος. ἐπεὶ δὲ τοῦτο δράσας πολλάκις οὐκ ἔτυχε, τῆς ἐκκλησιαστικῆς αὐτὸν κοινωνίας ἐκώλυσε, καὶ τὸν δεσμὸν ἐπιθεὶς, ὑπεχώρησεν. ὁ δὲ πιστότατος βασιλεὺς, παραγενόμενος εἰς τὰ βασίλεια, καὶ τοῦ καιροῦ καλοῦντος εἰς εὐωχίαν, καὶ τῶν συσσίτων παρόντων, οὐκ ἔφη πρὶν λυθῆναι τὴν δεσμὸν, μετασχεῖν τροφῆς. καὶ τούτου δὴ ἕνεκα πρὸς τὴν ἀρχιερέα τὴν οἰκειότατον ἔπεμψε, παρακαλῶν ἐπιτρέψαι τῷ δεδωκότι τὸν δεσμὸν διαλῦσαι. τοῦ δὲ ἐπισκόπου φήσαντος μὴ χρῆναι παρὰ παντὸς ὁτουοῦν δέχεσθαι τὴν δεσμὸν, καὶ δεδηλωκότος ὡς

λέγω, οὐκ

λήν), οὐκ ἐδέξατο τὴν λῦσιν, ἕως ὁδήσας ζιὼ πολλῷ τῷ πόνῳ ζητηθεὶς τὴν κοινωνίαν ἀπέδωκεν, ὅτω τοῖς θείοις πεπίστευκε νόμοις. τούτου δὴ ἕνεκα καὶ αὐτὰ τῶν εἰδωλικῶν σκευῶν τὰ λαπόμενα οὐκ ἐάσθησαν ὠνήσασθαί τινα τοσοῦτον, ὥστε τοὺς μὴν' ἡμᾶς ἐσομένους μηδὲν ἴσχυσι τοσοῦτος ἐξαπατῆσαι δαίμων. τῶνδε γὰρ τὴν διανοίαν τοῦτων ἐντέθεικε νόμῳ. τούτων δὲ τῶν ἀγαθῶν ἀπερμάχως διὼ εκῶς δρέπει τοὺς καρπούς. τὴν γὰρ τῶν ὅλων δεσποτείαν τοσοῦτον ἔχει. καὶ γὰρ ἡνίκα ἐθίλησε σκυθῶν ὧν νομάδων ἡγεμόνας, τὸν τε ἵστρον διέβη μετὰ στρατιᾶς ὅλης μάλιστα πλείστης, καὶ τὴν θρᾴκην ἐδήου καὶ βιαίζετο, καὶ τὴν βασιλίδα πόλιν πολιορκήσας τε καὶ αὐθοεὶ αἱρήσων, καὶ δώσασθαι ἠπείλει ποιήσων, σκηνώμασιν δῶσθεν ὁ θεὸς καὶ θρηξὶ βοηλῶν ἐπ' αὐτὸν κατέφλεξε, καὶ τὴν στρατιὰν κατεμόλυνσεν ἅπασαν. τοιοῦτον δέ ἐστι καὶ ὧν πρὸς τὸν πολέμῳ πεποίηκεν. ὅτε γὰρ ἐκεῖνοι τὴν ῥωμαίων ἀρχὴν μεμαθηκότες, καὶ ἰδόντες ἀσυγκτόνως ἐστράφησαν, τὰς τῶνδε τῆς εἰρήνης τῶνδε βεβηκότες σπονδάς. ἐπεκούρει τοῖς πολεμουμένοις εὐθέως, τῇ γὰρ εἰρήνῃ τεθαῤῥηκὼς ὁ βασιλεὺς εἰς ἑτέρους πολέμους καὶ τοὺς στρατηγοὺς καὶ τοὺς στρατιώτας ἐξέπεμψεν, ὑετῷ λαμπρότατῳ καὶ χαλάζῃ μεγίστῃ βοηλῶν, τὸ ὅπλα τὰ τοσοῦτο ποιεῖ ἐκώλυσε, καὶ τὸ τῶν ἵππων ἐπέδησε δρόμον. καὶ ἐν εἴκοσι ἡμέραις, ἰσαρίθμοις ἐξανῦσαι σταδίοις οὐκ ἴσχυεν, ἕως οἱ στρατηγοί τε ἀφίκοντο καὶ τοὺς στρατιώτας σὺν ἑαυτοῖς. ἐν ᾧ τοσοῦτερῳ δὲ πολέμῳ, τούτοις αὐτοὺς τὴν ἐπώνυμον τοῦ βασιλέως πολιορκοῦντας πόλιν, καταγλάσους ἀπέφηνε. πλείους γὰρ ἢ τεσσαράκοντα ἡμέρας, πασσυδεὶ τοσοῦτον τὸν τοσοῦτον μηχανὰς δὲ χαλκωμάτου μυρίας, καὶ πύργους ἔξωθεν ὑψηλοὺς ἀντεξεργαζόμενος, μόνος ἀντέσχεν ὁ θεῖος ἀρχιτέκτων, ἀνόμους δὲ τούτω ὄνομα ἰῷ, καὶ τὰ τοσοῦτο μηχανήματα τὴν ῥύμην διέλυσε. καὶ ἰδὼν στρατηγὸν τῶν ἡμετέρων τοὺς τοὺς πολεμίους ἀπειρηκότων μάχῃ, καὶ τοῖς πολορκουμένοις ἐπαρκεῖν οὐ θελημώντων, ὅσ' ἀνὴρ ἀπὸ τοσοῦτος ἀπορθμηθεὶς τὴν πόλιν ἐφύλαξεν. ἑνὸς ὄντος τοῦ τῶν βαρβάρων τελωνῶν βασιλέων, τὸ σωτήριον βλασφημίαν τετολμηκότος, καὶ τὰ ἐφάκου καὶ σεννάχηρεὶς φθεγξαμένου, καὶ μανικῶς ἀπειλήσαντος, τὸν θεῖον πυρπολήσειν νεών. οὐκ ἀνεκτὸν τὴν λύπαν ὁ θεῖος ἔκφυσε ἀνήρ, ὃ λιθόβολον ὄργανον, τοσοῦτον ἐπαλξιν τετυπωμένα κελεύσας, ὁ δὴ ἀποσόλου θωμᾶ ἐπώνυμον ἰῷ, καὶ λίθον μέγαν ὁπιτετυπωμένα προενεγκόντος ἐν ᾧ ὀνόματι τὸ βλασφημηθέντος ἀφέναι τοσοῦτον ἔταξεν. ὁ δὲ καλῶς τὸ δυστυχοῦς βασιλέως ἐκείνου κατενεχθεὶς, καὶ ᾧ κόματι πελάσας τῷ μυκτῆρι, τὸ τοσοῦτον διέφθρε, καὶ τὴν κεφαλὴν σὺν τετυφωμένα ἅπασι καὶ τὸν ἐγκέφαλον διέφανε τὴν γῆν. δὴ τοῦτο θεασάμενος ὁ τοσοῦτος βαρβάρων ἀγείρας τὸν πόλιν αἱρήσων ἔπεισας, ὡχετο τὴν ἦπαν δρόμῳ ὧν τοσοῦτος ὁμολογῶν, καὶ δείσας τὴν εἰρήνην ἐπεισάγεσθαι. οὕτως ὁ τῶν ὅλων παμβασιλεὺς τῶν πεσόντος κηδεμὼν βασιλέως. καὶ γὰρ δὴ καὶ τὴν δουλείαν ὁμολογεῖ, καὶ τὴν ἀρμόττουσαν τῷ δεσπότῃ θεραπείαν προσφέρει.

Οὗτος τῶν μεγάλου φωστῆρος τῆς οἰκουμένης τὰ λείψανα τῇ πολυΐδι ἀπο- λζ
δέδωκε πόλει. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐρῶμεν. ἰνοκέντιον δὲ ἔκφυσον τὸν ἕξιστον τῆς ῥώμης ὀπίσσω, βονιφάλιος διεδέξατο. ζώσιμος δὲ, βονιφάτιον· τὸν γὰρ ζώσιμον, κελεστῖνος. ἐν ἱεροσολύμοις δὲ μετὰ τὸν θανάσιον ἰωάννης, τοσοῦτος τὸν δ

ἐκκλησίας ἐπιστεύθη κηδεμονίαν, ἣν ἔτι καὶ νῦν Φερώνυμος. ἐν δὲ λιβυοφοίνιξι δὲ μετὰ τὸ θεῖον ἀθέξανδρον, διάδοχος τῆς ἁγιωσύνης ὁ μακαρίτης πάπας τῆς ἐκκλησίας πρεσβύτερος ἐγένετο, πρωτοπάπας μὲν διαφερόντως, ἀκριβείᾳ δὲ βίου κοσμούμενος. ἔτι δὲ ἀπολιναρίου φρατείαν τοῖς ἁγίοις πρεσβάτοις ἀνέμιξε, λιτῶν ἡδέως αὐτοῖς ἐναδομένην τῇ ποίμνῃ. πολλοὶ δὲ τούτων διέμειναν τὸ πρεσβύτερον κώδιον ἐπίσημον ἔχοντες.

λθ Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον, ἰσδιγέρδης ὁ τῶν ἁγίων βασιλεὺς τὸ κτῆμα τῶν ἐκκλησιῶν ἐκίνησε πόλεμον, πρόφασιν σὺλθῆναι λαβών. αὐδας τὶς ἐπίσκοπος ἦν, πολλοῖς κοσμούμενος εἴδεσιν ἀρείης. ἔστι δὲ οὐκ εἰς δέον ὃν ζήλῳ χρησάμενος πύργον κατέλυσε. πύργα δὲ καλοῦσιν ἐκκλησίαν τὴν πυρὸς τοῖς νεώς. θεὸν γὰρ τὸ πῦρ ὑπειλήφασι. ἔστο μαθὼν ταῦτα τὸν μάγων ὁ βασιλεὺς, μετεωρίσθη τὸν αὐδαν. καὶ πρῶτον μὲν ἠπίως τὸ πρᾶγμα ἐζήτησε, καὶ τὸν πύργον οἰκοδομήσας πρόσταξεν. ἐκείνου δὲ μαλακίζοντος, καὶ τοῦτο δράσαι οὐκέτι φάσκοντος, πάσας καταλύσαι τὰς ἐκκλησίας ἐπείλησε. καὶ μέντοι καὶ τέλος ἐπέθηκεν οἷς ἠπείλησε. πρότερον γὰρ τὸν θεῖον ἄνδρα ἐκέλευσεν ἀναιρεθῆναι κελεύσας, καθαιρεθῆναι τὰς ἐκκλησίας πρόσταξεν. ἐγὼ δὲ τὸν μὲν τοῦ πυρείου καταλύσιν οὐκ εἰς καιρὸν γενέσθαι φημί. οὐδὲ γὰρ ὁ θεῖος ἀπόστολος εἰς τὰς ἀθύρας ἀφικόμενος, καὶ τὴν πόλιν κατείδωλον θεασάμενος, τῶν βωμῶν ἅπαντα τὰ ἐκείνων μιαιφονίων κατέλυσεν. ἀλλὰ λόγῳ καὶ τὴν ἄγνοιαν ἤλεγξε καὶ τὸν ἀληθῆ ἔδειξε. ὃ γὴ τὸν καταλυθέντα μὴ ἀνοικοδομήσας νεών, ἀλλὰ τὸ σφαλῶς ζέεσθαι μᾶλλον ἢ τοῦτο δράσας κομιδῇ θαυμάζω, καὶ τεφανὸν μιαφόνον. ἴσον γάρ μοι δοκεῖ τῷ πρόσκωπον ὃ πῦρ, ὃ, τὸ τέλμυος δείματος. σὺλθῆναι ὁ κλύδων ἀρχὸν λαῶν, παλαιπά τε καὶ ἄγελα, καὶ τὸν τὸ διετοῦς ἔτος ἴμαν ἐκίνησε κίμβα, καὶ τεσσάκοντα διετῶν ἐτῶν, ἢ ζάλη μεμάκηκεν ὑπὸ τῶν μάγων, καθάπερ ὑπὸ ἀνέμων καταιγίδων ῥιπιζομένη. μάγοις δὲ καλοῦσιν οἱ πέρσαι τοὺς τὰ στοιχεῖα θεοποιοῦντας. τὴν δὲ τούτων μυθολογίαν ἐν ἑτέρῳ συγγράμματι δεδηλώκαμεν, ἐν ᾧ τὴν λῦσιν τῶν τούτων πόνων ἐποιησάμεθα. καὶ γοργοφόνης δὲ ὁ υἱὸς ἰσδιγέρδου, μετὰ τὸν τοῦ παιδὸς τελευτὴν, σὺν τῇ βασιλείᾳ καὶ τὸν κτῆμα τῶν διετοῦς διεδέξατο πόλεμον, ἐκ τελευτῶν ἀμφω ταῦτα συνεζευγμένα καταλέλοιπε τῷ παιδί. τὰς δὲ τῶν μιαιφόνων εἰδέας, καὶ τὴν κολασιμείων τὰς ὑπονοίας, ἃς τοῖς διετέσι προσηνέγκαμεν, οὐ ῥᾴδιον φράσαι. τῶν μὲν γὰρ τὰς χεῖρας ἀπέδηραν, ὧν δὲ τὰ νῶτα. ἀνίων δὲ τὰς κεφαλὰς ἀπὸ τῶν μετώπων ἐξαλάμενοι μέχρι τῶν πωγώνων, γυμνὰς ὧν δερμῆς εἰργάσαντο. οἱόνους ὑ καλάμοις ἡμιτόμοις καλυφθείσας καὶ τὰς τόμας ὃ φόβου προσαρμόσαντες, εἶτα δεσμὰ σεσμὰ ἀπὸ τὰ κεφαλῆς μέχρι ὧν ποδῶν περιθέντες βία ἕκαστον τῶν καλάμων ὀξύκωον, ἵνα τὸ πελάζον τὸ δέρμα τῷ ἀσυφεῖς πικρὰς ὁδοὺς ἐργάζωνται. καὶ λάκκοις δὲ ὀρύξαντες καὶ τούτοις ἀκριβῶς καταχήσαντες μυσὶ μεγάλων ἀγέλας ἐν τούτοις καθεῖρξαν, καὶ ἔφω αὐτοῖς τοῖς τῆς διετοῦς προσέφερον ἀθλητάς, καὶ τὰς χεῖρας αὐτῆς καὶ τοὺς πόδας δεσμοῦντες, ὅπως ἀπὸ σφῶν ἀπελαύνῃ τὰ θηρία μὴ δυνῶνται. οἱ δὲ μῦες ὑπὸ τῆ κλιμοῦ πιεζόμενοι, καταβιβρώσκουσι τὰς τῶν ἀγίων κατασκήνησιν σάρκας, μακρὰν αὐτοῖς καὶ δηλονότι τὴν μιαιφόνον προσφέροντες. καὶ ἀγέλας ὑ τούτων χαλεπωτέρας ἐπενόησε μιαιφόνας, τὴν τῆς φύσεως ἀγάπην ἐκ τῆς ἀληθοῦς πολέμιον διδάσκαλον ἔχοντες. ἀλλ' οὐκ ἤ-

λεγξαν

λεγξθν τ̃ ἀθλητ̃ν τ̃ ἀνδρείαν. ἀυτόμαλοι γὰρ ἔβλεχον τ̃ τ̃ δύωλέθρου ζωῆς τοσ-
ξενον λαβ̃ν ἰμειρόμθυοι θάναλον. δύο δὲ ἢ τειδν μνηθήσομαι, ἵνα ἀμφὶ τούτων
ὁπιδείξω καὶ τὸ τ̃ν δήμων δύναμιν. ὁρμίσθης τὶς τ̃ν ἀγθν τοσφθνων τ̃ν ἀφ
πέρσας ἐτύγχανεν ὢν, ἀχεμθνίδης ἀνὴρ, πατέρα ὑπ̃ρχον ἐχθικώς. τοῦτον χει-
σιανὸν εἶ) μεμαθθκὼς ὁ βασιλὰς, ἤγαγέ τε καὶ τοσέταξεν ἀρνηθῆναι τὸν σε-
βόκοτα θεόν. ὁ δὲ ἔφη, μήτε δίκαια, μήτε συμφέροντα τοσδιεταγέναι τ̃ βασι-
λέα. ὁ γὰρ τοι παιδθόμθυος ἐφδίως τ̃ θεοῦ τ̃ν ὅλων καταφρονῆν καὶ τοῦτον ἀρ-
νήσαθαι, ἐᾶν δὲ καὶ βασιλέως καταφρονήσ. δὲν θεμιτὸν γὰρ δὴ ἐξ ἀνθρὶ φύ-
σιν κεκληρωμθνος. εἰ δὲ ἀμοιβὰς ἑκάστης ἄξιος, ὁ τὰ σὰ, ὦ βασιλῦ ἀρνούμθνος
σκῆπθρα, πολλαπλασίων κολάσεων ἀξιώτερος ὁ τ̃ν τ̃ πάντ̃ς ἀρνάμ̃ ποιη-
τήν. ὁ δὲ βασιλὰς, δέον τ̃ ὧν εἰρημθνων θαυμάσαι σοφίαν, ἐγύμνωσε μὲν καὶ τ̃
πλούτου καὶ τ̃ν ἀξιωμ̃ τὸν γθναῖον ἀθλητήν. γυμνὸν δὲ ἕλκειν τ̃ γραῖας τὰς
καμήλοις ἐκέλθσεν δραχῶμαι χρώμθνον μόνον. πολλ̃ν γ̃ διθγθσῶν ἡμερ̃ν
δραχύλας ἀπὸ ἴης καμ̃ρας, εἶδε τ̃ ἄρισον ἀνδρα σκθνον τοῦ τ̃ ἀκτῖνος φλε-
γόμθνον, καὶ κόνεως δύαπιπλάμθνον. ὃς τ̃ πατρῴας τοσφανὰς δύαμνηθεὶς, ἤ-
γαγέ τε καὶ ἐνδύσαλ̃ χιτωνίσκων ἐκ λίνου πεποιημθνον ἐκέλθσεν. εἶτα νομί-
σας τοῦ τε τ̃ τοσθτέρου πόνου καὶ ἴης γεγθνημθνης φιλανθρωπίας μαλακι-
θῆναι ὃ φόνημα, νικῶ γοῦν, ἔφη, ἴης ἔειδος ἐκείνης ἀπαλλαγεὶς, ἀρνήθηλι τ̃
τέκτονος τὸν υἱόν. ὁ δ̃ ζήλου θείου πληθεὶς διέῤῥηξέ τε τ̃ χιτωνίσκον καὶ τοσ-
έῤῥιψεν ὑπειπών. εἰ δὰ τοῦτό με οἴᾳ τ̃ δυσεβ̃ς ἐκτήσεσθαι, ἔχε ὃ δᾶρον μ̃
τ̃ς δυσεβ̃ς. τοιούτῳ αὐτ̃ τ̃ δύρειαν ὁ βασιλὰς θεασάμθνος, γυμνὸν οὕτω
τ̃ βασιλ̃ς ἐξήλασε. καὶ συνίων δὲ χιλίων οἰκετῶν δεσποτίαν, αὐτεπόντα αὐτ̃,
καὶ ἀρνηθῆναι τὸν ποιητ̃ ὀκ ἀναχόμθνον, ἐρόμθνος ὅσις εἴη τ̃ν οἰκετῶν ὁ κά-
κιστος ἐκείν̃ τ̃ν δήμων τιμὴ δεσποτείαν πρ̃έδωκε, καὶ τὸν δεσπότην ἐκείν̃ δου-
λόν̃ τοσέταξε. συνέζυξε δὲ αὐτ̃ καὶ τὸ δέσμιναν τ̃ τ̃ δεσπότου ὁμόζυ-
γα, τοῦτ̃ μεταπείσαν τοῦ τοπάσας ἴης ἀγνθ̃ς τὸν τοθμαχον. ἀλλ' ἐψεύσθη
τ̃ ἐλπίδος. ὅτι γὰρ ἴης πέτρας ᾠκοδομημθνῶν εἶχε τὸ οἰκίαν. βενιαμὶν δὲ ἵνα
δραχμὸν συλλαβὼν καθεῖρξε. δύο γ̃ διθγηλυθότων ἐτ̃ν τρεσβυτὴς ῥωμαίων ἀ-
φίκετο, τοῦ ἑτέρων τρεσβύων τοσαλμ̃. εἶτα τοῦτο μαθὼν ἤτησε τ̃ βασιλέα τ̃
δραχμὸν τὸ ἄφεσιν. ὁ δὲ βασιλὰς τοσέταξε τὸν βενιαμὶν, ὡς
οὐδενὶ τ̃ν μάγων τὸ χειροθνικὴν διδασκθλίαν τοσθσί. καὶ ὁ μὲ τρεσβυτὴς
φυλάξειν τὰ τοσταχθέντα τὸν βενιαμὶν ἐπηγγείλατο. ὁ δὲ βενιαμὶν ἀκούσας
τ̃ τ̃ τρεσβυτοῦ πραγμάτεσων, ἀδυώτατον ἔφη μὴ μεταδοῦναί με τ̃ φωτὸς τ̃
μετέλαχον. ὁπόσης γὰρ ἄξιον ἰμοιβὰς καταφρύγαι τὸ τάλαντον, ἢ τ̃ν ἱερ̃ν δύ-
αγγελίων ἰσοτία διδάσκ. ἀλλὰ τούτων μὲν οὐδὲν τιμιώτερα γνοὺς ὁ βασιλὰς, ἐ-
κέλθσεν αὖθις ὧν δεσμ̃ν ἀφεθῆναι. ἐκθνος δὲ τὰ σωθὴν διετέλα καὶ ζωγρ̃ν
τοῖς ὑ̃ ζόφῳ ἴης ἀγνοίας κατεχομθνοις, καὶ ὑ̃ νοερῷ τοσάγων φωτί. ἐνιαυτ̃
δὲ διθγθντος, ἐμνήσθη ὑ̃ βασιλ̃ τὰ π̃ρ ἐκείνου γιγνόμθνα, καὶ ἀγαγὼν αὖθις
ἀρνηθῆναι τοσέταξε τὸν ἐπ' αὐτ̃ τοσκωμούμθνον. ὁ δὲ ἤρετο τ̃ βασιλέα,
ἵνος μ̃λλον τὸν τιμᾶν ἑαυτ̃ μὴ καταλιπόντα βασιλείαν, ἑτέραν γ̃ τοσαιρούμε-
νον. ἐκείνου δὲ εἰπόντος, θανάτου καὶ μ̃ιμοιβὰς ἑκάστης, εἶπεν ὁ σφώταλος αὐτ̃. οἵ

οὗ ὃν μὴ πάθοι δικαίως ἄν θεοῦ πος, τὸν μὲν ποιητὴν καὶ δημιουργὸν καταλιμπάνων. ἕνα δὲ τῶν ὁμοδούλων θεοποιῶν, καὶ τὸ ὀφειλόμενον ἐκείνῳ σέβας τούτῳ προσφέρων. χαλεπήνας δὴ οὖν ὁ θεὸς τοῖς τοιούτοις λόγοις ὁ βασιλεὺς, εἴκοσι καὶ ἑπτὰ μησὶν ὀξυώσας, τῆς τῶν χειρῶν καὶ ἐκ ποδῶν ἐνέπειρεν ὄνυξιν. ὑπὸ δὲ ἑώρα, παίγνιον τῇ ἰμωείδῃ γινόμενος τοσαῦτα μεδυόντα, ἕτερον αὖ πάλιν κάλαμον ὀξυώσας, ἐνέδηκε τῷ παιδογόνῳ μορίῳ, καὶ τοῦτον συνεχῶς ἐξαίρων καὶ εἰσπείρων, ἀρρήτους ἰνὰς διήκοντας εἰργάζετο. μεθ' ἣν δὲ τὴν ἰμωείδη ὁ δυσσεβὴς καὶ θηριώδης ἐβδόμην παρεῖναι, ὅσους πρώτοθεν ἔχουσιν εἴσω θύραι δέχεται ἔσχατος. ὅτω δὲ πνεῦμα προὔδωκεν ὁ γυμνασίαρχος ἀγωνιστής. καὶ δὴ τὰ δὲ μυεῖα τοιαῦτα περὶ ἐκείνων ἐτολμήθη τῶν δυσσεβῶν. οὐ χρὴ δὲ θαυμάζειν ὅλως τῆς ἐκείνων θηριωδίας καὶ δυσσεβείας ἀνέχεσθαι ὁ τῶν ὅλων φρουτόμις. καὶ γὰρ τοσοῦτος τῆς κωνσταντίνου δὲ μεγάλου βασιλείας, ὅσοι ῥωμαῖοι ἐγκρατῶς βασιλεῖς, μετὰ τῶν θαυμαστῶν τὰ δηθέντα ἐβούπησαν. διὸ κλημεντιανὸς δὲ ἐν τῇ τοῦ φρητείου πάθους ἡμέρᾳ, ἣν ἐν ἀπάσῃ τῇ ῥωμαίων ἡγεμονίᾳ κατέλυσεν ἐκκλησίας.

μζ Αλλ' ἐννέα διῳκηλυδότων ἐτῶν, αὖθις μὲν ἐν θηβαΐδι καὶ πολλαπλάσιον ἐδείξαν τὸ μέγεθός τε καὶ κάλλος. ἐκεῖνος δὲ μετὰ τῆς δυσσεβείας ἀπεσβέσθη. ἐπὶ τοῖς πολέμοις δὲ τούτοις προεῖπεν ὁ δεσπότης, καὶ ὃ τὰ ἐκκλησίας ἀπήτησεν. καὶ αὖθις ὑμᾶς διδάσκει τὰ προάγματα, ὡς πλείονα ἡμῖν τῆς εἰρήνης ὁ πόλεμος ποιεῖται τὴν ὠφέλειαν. ἡ μὲν γὰρ, ἀβρυθμοὺς ἡμᾶς καὶ ἀνημέρους ἐπὶ δηλοῖ ἀποφαίνει. ὁ δὲ πόλεμος, τὰ τε φρονήματα τῶν θηλειῶν, ἐπὶ τῶν παρόντων ὡς ῥᾳδίντων τῶν σκυθρωπάζει καὶ καταφρονῆν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ ἐν ἑτέραις προαγματείαις πολλάκις εἰρήκαμεν. κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν χρόνον καθ' ὃν ὁ θεῖος θεόδοτος τὴν ἀντιοχέων ἴθυνεν ἐκκλησίαν, θεόδωρος ὁ μοψουεστίας ἐπίσκοπος, πάσης μὲν ἐκκλησίας διδάσκαλος ἐπὶ πάσης δὲ φιλαλήθους αἱρετικῆς ἐξεστεύσας, τὸν βίου ὃ τέλος ἐδέξατο. ἐπὶ τῆς μὲν θεοδώρου τοῦ πρώην διδασκαλίας ἀπήλαυσεν. ἰωάννου δὲ τὸ ἡσυχίου γεγένηται κοινωνός τε καὶ συνεργός. κοινῇ γὰρ τὴν πνευματικὴν θεοδώρου ναμὶ ἀπήλαυον. ἔξ δὲ καὶ τεσσαράκοντα ἐν τῇ προεδρίᾳ διετέλεσεν ἔτη, ἐπὶ τὸ ἀρείου καὶ εὐνομίου τὸν ἀπὸ μόλυος φιλαλήθους, καὶ τὸν ληστρικὸν ἀπολιναρίου καταγωνιζόμενος λόγον, ἐπὶ τὸ ἀρίστην πόλιν τοῖς θείοις προφάταις προσφέρων. ἐπὶ οὗτος ὁ ἀδελφὸς πολυχρόνιος τὴν ἀπαμέων ἐκκλησίαν ἐποίμανεν ἄριστα, ἐπὶ τῇ τοῦ λόγου χάριτι καὶ τῇ τοῦ βίου λαμπρότητι χρώμενος. ἐγὼ δὲ τὸ συμφερόντως ἐνταῦθα παυσάμενος τοῖς ἐπιβουλομένοις μᾶλλον τοσαυτάκις τὸν πόνον ἀμείψασθαι. πέντε μὲν καὶ ἑκατὸν ἐτῶν ἥδε ἡ ἱστορία τοσεῖχε χρόνον. ἀρξαμένη μὲν ἀπὸ τοῦ ἀρείου λύπης, δόξαν δὲ πέρας τῶν ἀξιεπαίνων ἀνδρῶν, θεοδώρου καὶ θεοδότου τοῦ τελευταίου. κατέλεξα δὲ κατὰ τάξιν καὶ τοὺς μετὰ τῶν διωγμὸν τῶν μεγάλων μνημονεύσαντας πόλεων.

τέλος.

ΕΚΛΟΓΑΙ ΑΠΟ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ-
στικῆς ἱστορίας θεοδώρου ἀναγνώστου, ἀπὸ φωνῆς νικηφόρου καλλίστου τοῦ ξανθοπούλου.

Θεοδόσιος ὁ νέος ἐξελθὼν εἰς κυνήγιον, εἰς λευκὸν ποταμὸν παραχθεὶς, ὡς λέγει, τῇ ἐπιούσῃ νυκτὶ ἐτελεύτησεν, καὶ ἐτάφη ἐν τῇ θήκῃ ἀρκαδίου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. λέγει δὲ ὡς καὶ ἡ βασίλισσα εὐδοκία ἀπελθοῦσα εἰς ἱεροσόλυμα, οὐκέτι ὑπέστρεψε. μαρῖνα δὲ παρθενεύουσα ἐν τοῖς βασιλείοις, πρὸ τοῦ ἀδελφοῦ ἐτελεύτησε, καὶ ὅτι χρυσάφιον τὸν τζουμᾶν ἀνεῖλεν ἡ πουλχερία, καὶ ὅτι ἡ εὐδοκία τῇ πουλχερίᾳ τὴν εἰκόνα τοῦ θεομήτορος, ἣν ὁ ἀπόστολος λουκᾶς καθιστόρησεν, ἐξ ἱεροσολύμων ἀπέστειλεν.

Μαρκιανὸς ἰλλυριὸς τὸ γένος, τριβουῖος ὢν προβεβηκὼς ἐν ἡλικίᾳ, ἐν πολέμοις γενόμενος ἄριστος, ἀνηγορεύθη βασιλεὺς ἐν τῷ ἑβδόμῳ, ὑπὸ πάντος τοῦ στρατοῦ, ὃς εὐθὺς ἐκέλευσεν ἄρχοντα ἐπὶ δόσει μὴ γίνεσθαι.

Μαρκιανὸς καὶ πουλχερία ἔγραψαν λέοντι τῷ πάπα ῥώμης, πᾶσι αὐτῷ αὐθεντίαν παρέχοντες. ἐνετάγησαν δὲ καὶ αὗται αἱ κελεύσεις. ἔγραψε δὲ βασιλεὺς τὸ τοῖς καθ' ἕκαστον τόποις ἐπισκόποις. λέων δὲ ὁ ἐπίσκοπος ἔγραψε πρὸς τὴν ἐν νικαίᾳ ἐπιζομένην γίνεσθαι συνόδον, θαυμασίαν ἐπιστολὴν, ἥτις καὶ ἐν τοῖς πραχθεῖσιν ἐν χαλκηδόνι ἐμφέρεται, καὶ ὑπὸ τοῦ ἱστοροῦντος ἐντέτακται.

Τῶν ἁπάντα χοῦ ἐπισκόπων συνα θροισθέντων ἐν τῇ νικαίᾳ μαρκιανὸς διατρίβων ἐν θρᾴκῃ, ἔγραψε τῇ συνόδῳ ἀπολογούμενος, καὶ τὴν συνόδον ἐν χαλκηδόνι μεταγαγεῖν ἐσπούδασε * θέλω δι' ἑαυτοῦ παρεῖναι ἐν τῇ συνόδῳ, κατὰ μίμησιν κωνσταντίνου τοῦ θείου. οὕτω τοίνυν ἡ σύνοδος ἐν χαλκηδόνι μετῆλθεν, ἐν ᾧ ναῷ εὐφημίας τῆς μάρτυρος. ἐν ᾗ πολλὰ καὶ ἀναγκαῖα διετυπώθη δόγματά τε καὶ πράγματα, ὧν ἡ γνῶσις καὶ ἡ ὠφέλεια πολυμερὴς οὖσα, διὰ τῆς τῶν πεπραγμένων δηλοῦται ἀναγνώσεως. καὶ κζ' κανόνων ἡ ἔκθεσις. ἅπερ ἅπαντα πράξαντες οἱ ἐπίσκοποι, καὶ πάσῃ τιμῇ ὑπὸ τῶν βασιλέων τιμηθέντες, ἐν εἰρήνῃ ἕκαστος τὴν ἰδίαν πόλιν κατέλαβον.

Πουλχερία ἡ εὐσεβὴς ἐτελεύτησε, πολλὰ κατορθώματα, καὶ πάντα τὰ ἑαυτῆς, πτωχοῖς καταλείψασα, ἅπερ μαρκιανὸς οὐκ ἀνέτρεψεν, ἀλλὰ καὶ τῶν χρείαις ἁπάσαις προθύμως ὑπηρέτησεν. ἔκτησε δὲ καὶ εὐκτηρίους οἴκους πουλχερία πολλοὺς, τὸν ἐν βλαχέρναις, τὸν χαλκοτρατίων, τὸν ὁδηγῶν, μεθ' ὧν καὶ τὸν λαυρεντίου τοῦ μάρτυρος.

Ἐν τῶν λιταῖς τῶν γενομέναις ἐν ᾧ κάμπῳ, πεζὸς μαρκιανὸς ἐξερχόμενος, πολλὰς τοῖς δεομένοις δωρεὰς παρεῖχεν. ἀνατόλιον δὲ τὸν ἐπίσκοπον, προστρο * κατὰ τὸ

ἔθος τῶν ὀπισθόπων τ πόλεως, ἀπὸ τοῦ ταύρου φορεῖω φερόμενον, λιτανεύειν ἕως τοῦ κάμπου. ὁ δὲ μάρκιανὸν βλέπων πεζεύοντα, καὶ αὐτὸς πεζεύων ἐλιτάνευεν.

Μαρκιανὸς γνοὺς τὰ ὑπ τῶν ἀβρων, καὶ τῆς ῥώμης καὶ τ βασιλίδων ἀηδόμενα, κινηθεὶς βασιλικῶς, ὡς ὸς πόλεμον νύττεπίζετο. στρέβη δὲ αὐτὸν ὀξέως θεῖν εἰς τ λιτὼ ὃν ὧ κάμπω, ᾧ ἰδυναμίῳ μιᾷ κζ'. ὠφελείᾳ δὲ εἰς βασιλέα λέων τὶς, θρᾴξ μὲν ᾧ ἦν, τειχέων δὲ τ' ἀξίαν. πάμφορος μὲν μάρκιανος ἀναθόμενος φανερὸν, καὶ ὠφελείου κινῆται, καὶ τοῦτον ὑπὸ τῇ κολυμβήθρᾳ τ ἐκκλησίας σφαλῶαι προσκυνᾶσε, καὶ τ νεκρὸν συρῶαι, καὶ πυρὶ παραδοθῆῶαι.

Τιμόθεος ὁ ἄλλουεος, πρὶν ἢ ἀναιρεθῆῶαι ὠφέλειον, μελανείᾳ τινὶ χρησάμῃ, νυκτὸς ὑπὸ τοῖς τ μοναχῶν κελλίοις ὠφιερχόμῃ, ὃς ὀνόματος ἐκάλει ἕκαστον μοναχόν. ἐκείνῳ δὲ ὑπακούοντος, ἔλεγεν ὅτι εἰς μὲ εἴη τῶν λειτουργικῶν πυλωμῆ. ἀπεσάλη δὲ πᾶσιν εἰπεῖν, ἵνα ὠφελείου μὴ τ κοινωνίαν φεύξωσ), μισόθεον δὲ τὸν ἄλλουεον ὀπαδὸν ὄντα ὠφελοῦντα), ἑαυτὸν δῆλον πᾶσι ποιῶν.

Ὁ ἄλλουεος ζῶντος τὸ ὠφελείου, ὑπὸ καθηρημένων ὀπισθόπων χρεοῦνται, καὶ λίθους φορύβων καὶ ταραχῶν τ ἐκκλησίαν ἐπλήρωσεν.

Ὁ νισιβινὸς ἰῶ ὁ μέγας ἰάκωβος. ὅπως δὲ ἰῶ ἀναφέρος, ἔδοξε τὸ ὠφελοῦντας πλουσίους ἰδιώτας κόρας ἐν τῇ πηγῇ, ἀλλήνες ὅτι ᾧ ῥήματι ἰακώβου ἐπολιώθη, καὶ ἡ πηγὴ ἐξηράνθη. ἰῶ δὲ ξαμῆ πάλιν, ἀπεκαλέσησε. τὰς μὲν κόρας πεπολιωμένας κατέλιπε. δεῖ εἰδέναι ὅτι ἐστὶ ἰάκωβος, ὁ τὸ θαῦμα τὸ ὠφελοῦντας ποιήσας, ὃν ἔστιν ὁ ἀνὴρ ἁγιος τὰ ἐγκύκλια. ἐστὶ ὁ νισιβινὸς, ἐν τοῖς κωνσταντίου ἰῶ χρόνοις. πλὴν καὶ ἐστὶ ὁ δεύτερος ἰάκωβος, μέγας ἰῶ ὅτι θαύμασιν, ὡς φησιν ἐν τῇ φιλοθέῳ ἱστορίᾳ ὁ θεοδώριος.

Λαβόντα ἠρίμασε θεοδώριος, ὡς τὰ φιλῶ ᾧ μεγάλῳ ἰακώβῳ. σῦν ἐδη δὲ ὠφελῆσαι τ θεοδώριον. πλὴν καὶ ἐστὶ ἐν αὐτῇ ἐτέθη ὁ μέγας ἰάκωβος.

Συμεών, ἀπὸ κώμης ἰῶ σισθῆ, καὶ ὠφελοῦντας τ κιόνων ὀπιτήδευμα ἐπενόησεν, μέγας θαύμασιος, ὡς δηλοῦσι τὰ ὠφελοῦντα συγγράμματα.

Ἀναβλήσας τελευτήσαντος, θωμᾶδιος ὠφελείᾳ) πρεσβύτερος τῆς ἐκκλησίας, ἀνακίου τοῦ ὀρφανοτρόφου συμπήφου θωμαίου. ὠφελεῖτο ὁ θωμᾶδιος, μάρκιανὸν οἰκονόμον, τ τῶν καθαρῶν ὄντα θρησκείας, εἰς τὸν ἐκκλησίαν μετελθόντα. ὃς ἅμα ᾧ θωμεῖσθαι οἰκονόμος, τὰ ὠφελοῦντα ἐν ἑκάστῃ ἐκκλησίᾳ, τοὺς τοῦ τόπου κληρικοὺς κομίζεσθαι διετύπωσεν ἕως τούτου τῆς μεγάλης ἐκκλησίας πρῶτα κομιζομένης.

Λέων ἐνομοθέτησε, τ κυριακὴν ὠφελεῖσθαι πᾶσιν ἀργεῖας, ἀπροσκόπτ τ ἑῇ), καὶ σεβασμίῳ, καὶ τοὺς κληρικοὺς ὠφελεῖ ᾧ ἐπὶ χρῶ ὧν τραπεζείων μόνον ἀποκρίνεσθαι. ἐστὶ σοδένα ἐκλεστόνῃ, τὸ ψαλτήριον μὴ γινώσκοντα.

Ἐπὶ θωμᾶδιου, ἡ χεὶρ τῶν ζωγράφου ἐξηράνθη, ὃ ἐν τάξει θεοῦ, τ ἁγίῳ σοφίᾳ γράψαι ἐλπίσαντος, ὃν διὰ νυχῆς ἰάσατο θωμᾶδιος. φησὶ δὲ ὁ ἱστορῶν, ὅτι τὸ μῆλο σχῆμα τῶν ἁγίων, τὸ οὖλον καὶ ὁλιγότειχον ὑπερέχει, τὸ δηλητέρεον.

Ἐλευθερίῳ ᾧ μάρτυρι διὰ ἕνα κληρικὸν τῶν ναοῦ αὐτοῦ, ἐδήλωσεν ὁ θωμᾶδιος, ὅτι ὁ στρατιώτης σου ἀπακτεῖ, ἢ διόρθωσον τοῦτον, ἢ ἔκκοψον. ὁ δὲ διὰ τὸ ἐτελεύτησεν ὡς κακόβιος.

Επὶ

Επὶ ϑεοδοσίου τοῦ μεγάλου ἔκαιε τὸν ναὸν τῆς ἁγίου ἰωάννου, καὶ μοναχοὺς ἐκ τῶν ἀκοιμήτων ἐνεκάτεσφεν. χρατήσιμος δὲ ὁ τραγῳδοποιὸς, ὃν τῷ ἁγίου κυριλλου, ἐν ᾧ καὶ τὸ μοναχικὸν ζῆμα ἔλαβεν, ἅμα ἐπλήρωσε τὰ τραγῳδούμενα.

Δημήλιος ὁ θαυμάσιος ἐκ τῆς συμεωνος μάνδρας ῥήτωρ, τῷ σύλλογῳ ἐπέβη ὡς ἐν τῷ δώματι.

Ανθιμος καὶ τιμοκλῆς, οἱ τῶν ζηπαείων ποιηταὶ, καὶ φατείας διηρέθησαν. ἀλλ' ὅσοι μὲν ἔχαιρον τῇ ἐν χαλκηδόνι στιλπνότητι, τοῦτο τῷ ἀνθίμῳ στιλπνόμενοι. αὐτὸς γὰρ καὶ τὰς πόμπυλίδας προσκυλίσασι γίνεσθαι. ὅσοι δὲ τούτῳ ἐχαίρομεν, ὡς τιμοκλεῖ προσέκειντο.

Μαρτυρίου τοῦ ἀντιοχείας ἐπισκοποῦντος ἐκκλησίαν, καὶ ἔλαβε τὴν ἀντιόχειαν ζήνων ὁ στρατηλάτης, ὁ γαμβρὸς ὅτι γυναικὶ ἀριάδνῃ τῆς βασιλέως λέοντος. οὕτω πέτρος πρεσβύτερος, τῆς ἐν χαλκηδόνι ναοῦ βάσεως ἵδρυτος ὁ ἐπίκλην κναφεὺς, ἠκολούθησεν ὅτι ἀντιόχειαν ζιώνι ὡς τῆς βασιλέως γαμβρῷ. ἐποφθαλμίσας δὲ ὡς ϑρόνῳ τῆς πόλεως, πείθει τὸν ζιώνα συνεργῆσαι αὐτῷ. καὶ μιαθωσάνθους ναὸς ἵππος λώβης ἕνεκα ἀπολιναείου, μυείους φορύβοις καὶ τῆς πίστεως, καὶ μάρτυρίου τοῦ ἐπισκόπου εἰργάσατο. ἀναθέματι βάλλων τοὺς μὴ λέγοντας, ὅτι θεὸς ἐσταυρώθη. ἐν οἷς καὶ τὸν λαὸν εἰς διαίρεσιν ἤγαγε, καὶ ἐν ᾧ πεισαγίῳ πέτρος, ὃ ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς τραγῳδήκεν. τραγῳδὸς βασιλέα ῥήτωρ μάρτυρος, ζιὼ πολλῇ ὑμῇ ἀπελύθη τοσουδῇ καὶ πρεναίστῃ ϑεοδοσίου. ῥήτωρ δὲ εἰς ἀντιόχειαν, καὶ βλέπων ἀντιοχεῖς ταφαχαῖς καὶ στάσεσι χαίροντας, καὶ ζήνωνα τούτοις συμπαθοῦντα, ἀπειλάξατο τῇ ἐπισκοπῇ ἐπ' ἐκκλησίας εἰπὼν, κλήρῳ δυσπαθάκτῳ, καὶ λαῷ ἀπειθεῖ, καὶ ἐκκλησίᾳ ἐρρυπωμένῃ ἀπειλάπομαι, φυλάττων ἐμαυτῷ, ὃ τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα.

Μαρτυρίου δυσχωρήσαντος, τυραννικῶς ὁ κναφεὺς ὡς ϑρόνῳ ἐπεπήδησε, καὶ χρόνῳ δ' ὕστερον ἐπίσκοπον ἀπαμείας, ἵνα * ἵνα ἀπὸ καθαιρέσεως. γνοὺς δὲ ταῦτα ϑεοδόσιος, διδάσκει πάντα τὸν βασιλέα. ὁ δὲ κελεύει τὸν κναφέα πεμφθῆναι εἰς ἐξορίαν. ὅθεν πεισθεὶς, φυγῇ χρησάμενος τὴν ἐξορίαν διέφυγεν. ψήφῳ δὲ κοινῇ ἰουλιανὸς τῇ ἐπισκοπῇ χειροτονεῖται. ἐμπρησμὸς ἐν τούτῳ ὡς χρόνῳ μέγας ἐγένετο, τῇ δαλίερᾳ τοῦ σεπτεμβρίου μηνός. ἀπὸ τοῦ νεωρίου ἀρξάμενος, καὶ φθάσας ἕως τοῦ ἀποστόλου θωμᾶ ὧν ἀμαυλίου. μάρκιανὸς δὲ ὁ οἰκονόμος ἀνέγνω, εἰς τοὺς χερσὶ τῆς ἁγίας ἀναστασίας, καλέσας τὰ ἀναγκαῖα, ἀνάγκῃ καὶ δάκρυσι τὸν οἶκον ἁπάσῃ διεφύλαξε.

Λέων ὁ βασιλεὺς προσεδόκησε καθαρὰ λέοντα τὸν μικρὸν τὸν υἱὸν ἀριάδνης τῆς ἑαυτοῦ θυγατρὸς, καὶ ζιώνος τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ. ἐν δὲ τούτῳ ὡς χρόνῳ, ἡ κόνις καλῆλθε, μιᾷ νοεμβρίου, πυρακτωμένων νεφῶν, φοβούντων τὸν ἐν οὐρανῷ προσώπου, ὡς πάντας τοὺς ὁρῶντας λέγειν, οὐρανόθεν καλεῖσθαι ϑεοῦ.

Λέων ὁ βασιλεὺς στρατὸν ἐν ἀφεικῇ τῆς σιδηρίου ἐξέπεμψε, καὶ τοσοῦτος ἦν ὁ στρατὸς, ὡς τοὺς ναύτας τοὺς τὸν στρατὸν διαβάζοντας, χιλιάδας εἶναι ζ'.

Βασιλίσκος δὲ πιστευθεὶς τὴν ἡγεμονίαν τοῦ σταλοῦ, ὁ ἀδελφὸς βηλίνης τῆς γαμετῆς τοῦ λέοντος, οὔπω δ' σιμβεβήκει ἡπτᾶσθαι μήνας, χρήματα λαβὼν, πάντα προέδωκε πρεναίστῃ ἔασαρος.

Γενάδιος νυκτὸς κατελθὼν εἰς τὸ θυσιαστήριον δόξαθαι, εἶδέτι φάσμα δαιμόνιον, ᾧ ὁπλιμήσας ἤκουσε κραζόντος. ὡς αὐτὸ μὴ ζῶντος ἐνδίδωσιν. ὕστερον δὲ λυμαίνεσθαι πάντως τὴν ἐκκλησίαν. ὅθεν δείσας ὁ γενάδιος, πολλὰ τὸν θεὸν ἱκετεύσας, μετ' μικρὸν ἐτελεύτησεν.

Λέων ὁ μικρὸς τὸν ἴδιον πατέρα ζωώνα, βασιλέα ἐν τῷ ἱπποδρομίῳ διηνέρθυσε· δέκα μόνους μῆνας αὐτὸς βασιλεύσας, καὶ αὐτὸς ἐτελεύτησεν.

Βασιλίσκος ὁ βρεῖνης γαμέτης, τῆ μεγάλου λέοντος ἀδελφῆς, Ἁρματείων ἐν πραιτωρείᾳ τῆς Θράκης, βουλεύεται μετὰ ζιώνος βρεῖνης μάλιστα ζωεργούσης, καὶ ζήνων τῶν ἀπ' αὐτοῦ. ὅθεν γνοὺς ὁ ζιῶν, λαβὼν τὸν ἀδελφὸν, καὶ ὅσα ἠδυνήθη χρήματα, εἰς ἰσαυρίαν ἔφυγεν.

Βασιλίσκος ἐν ᾧ κάμπῳ διηνερθρώθη βασιλεύς, καὶ ποιᾷ καθέδρα μέγιστον τὸ ἴδιον υἱόν, καὶ αὐγοῦσαν ζωνωνίδα τὴν γαμετὴν ἑαυτοῦ· καὶ δόξης τε καὶ τῆς πίστεως καθαιρεθῆς ἀπήρξατο, ζωνωνίδος μάλιστα παρομώσης καὶ τὴν ὀρθοδοξίας βασιλίσκον.

Ἀνακαλέσαθαι Ἁρματύπου βασιλίσκος δὲ ἀλλουεργὸν, καὶ ὁ κναφεὺς ὃν ἐξῆλθεν ἐκ τῆς μονῆς τῶν ἀκοιμήτων. ἐκεῖ γὰρ ἐκρύπτετο, καὶ πάντες ὅσοι ἦσαν ἐχθροὶ τῆς ἐν χαλκηδόνι ζιώσου, παῤῥησίαν ἔλαβον κατ' αὐτῆς κινούμενοι.

Συναγαγὼν ὧν ὄχλον ἅπαντον δημοσρέων ὁ ἀλλουεργὸς, ζιὼ αὐτῆς ἐκ τοῦ οἴκου τῆ βασιλίσκου λιτομένων, εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἦρχετο. αὐτὸ ἐκείνου ὅτι ὄνου ὀχουμένου. ᾔθων δὲ ὅτι τὴ λεγομένῳ ὀκτάγωνον, καὶ τινὲς ἐξῆ τῶν μαθημάτων μεγάλῳ, καὶ κλαθέντος τῆ ποδὸς αὐτοῦ, μετ' εἰρωνίης ὑπέστρεψεν.

Βασιλίσκος μετὰ τύπου ἐκβοηθὼν τὸν χαλκηδόνι στιόδον, ἐνδιαιτούμενος δὲ ἀπέλυσε τὸν ἀλλουεργὸν ὅτι δημοσρέων, καὶ τὸν κναφέα, εἰς αὐλιόχαν.

Τύπῳ γὰρ ἰκῷ βασιλίσκος τὴν στιόδον ἐκκλησιῶν ποιεῖσθαι ἐπέταξεν. ἐπέκειτο δὲ τοῦτο καὶ ἀκάκιον ποιῆσαι, ὅθεν ὁσάκις ἴσχυσε πάσης ὁμοῦ τῆς πόλεως ἀνδράσιν ἅμα καὶ γυναιξὶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ βασιλίσκου στῶσα θεατίσης. ἀκάκιος δὲ καὶ ἑαυτὸν καὶ τὸν θεῖον, καὶ τὸ θυσιαστήριον, μηδαμοῖς ἐνδύμασιν ἠμφίεσε. Δημήτριος ὁ μέγας ἀπόστολος τὴν φύλακα, ἅπερ ζῆλον εἶχεν, καὶ ᾧ λαῷ, καὶ ἀκακίῳ στιεκκλησίαζεν.

Φοβηθεὶς ὁ βασιλίσκος τοῦ λαοῦ τὴν θερμότητα, ἐξῆλθε τῆς πόλεως, τὰ δαλγείλας τοῖς τοῦ συγκλήτου μὴ στιλυχεῖν ἀκακίῳ. ἠπείλει γὰρ ὁ λαὸς ἐμπυρίζειν τὴν πόλιν. λαβὼν δὲ δημήτριος τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἐκ πλήθος ἐκ τοῦ λαοῦ, ἐξῆλθεν ὅπου ἐκεῖ βασιλίσκος. καὶ μετὰ πολλῆς παῤῥησίας αὐτῷ διελέχθη ὁ μοναχὸς ὀλύμπιος.

Μαθὼν βασιλίσκος τὰ ἀπὸ ἰσαυρίας κίνησιν ζιώνος, λαβὼν ζιωνίδα τὴν γαμετὴν αὐτοῦ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀπελογήσαθο ᾧ ἀκακίῳ, καὶ κλήρῳ, ἐκ μοναχοῖς, ἐκ τὰ δίκαια ᾧ θεῷ ἀπέδωκε, δι' ἑτέρου ἰδίκτου καταλύσθα τὰ στεθέντα.

Ζιώων μετὰ βραχὺ τὴν βασιλίδα καθεῖλε. ὅθεν στεφνοὺς βασιλίσκος ᾔθων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, τὸν βασιλικὸν ἐν τῇ θεία τραπέζῃ ἀπέθετο στέφανον, καὶ ἐν ᾧ βαπτιστηρίῳ σὺν τῇ γαμετῇ ζωνωνίδι στεφυγεν. ζιώων δὲ στεφθεὶς καὶ λαβὼν τὴν ἐκκλησίαν, διεχρίσησε ᾧ θεῷ, εἰς τὰ βασίλεια εἰσῆλθεν.

Βασιλίσκος καὶ ζωνὶς ἐν βουσάμοις ἐπέμφθησαν. κἀκεῖ πολλὰ κακωθέντες, ἀπέθανον.

Μαρκιανὸς ὁ σύγαμβρος ζιώνος, αὐλῆρεν αὐτῷ, στεφάσιν λαοῦ, τὸν λέοντα τὸν ἑαυ-

τὴν ἐαυτῆς γαμετὴν Βασιλίσσην τελευτῆσαι ὡς λέοντι, ἀριάδνην ὑπὸ τοῦ ζήνωνος ἐπὶ ἰσαύρους.

Πολέμου κραταιοῦ μεταξὺ ζήνωνος καὶ μαρκιανοῦ γηραιοῦ καὶ κατὰ κράτος, μαρκιανὸς περιγέγονεν. καὶ πολλὰς συναγαγὼν τοὺς ὑπὸ ζήνωνος ἐφεύρε εἰς τὰ βασίλεια, ἔχων συνεργοὺς τοὺς ῥωμύλον καὶ θεοκρίτου τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ. ὧν ὑστέρῳ δὲ λευκόφρυοι, ὧν ὁ ζουζίππου ἐκράτησε. καὶ τὸν μὲν μαρκιανὸν κρεσβεύσαντα ὑπὸ ἀνακίου πρεσβύτερον ἐπράεσβυσε, καὶ εἰς τὸ παπυρίου καστέλλιον ἐξέπεμψεν. ὧν ὁ καὶ βραίνην μετ' ὀλίγον ἐξέπεμψεν. ῥωμύλος δὲ καὶ θεοκρίτου διαφυγόντες, ὅπου τὴν δύσιν ἐφθησαν.

ΑΓΟ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ.

Ηνων φόβῳ ὁ πρὸς ἰλλοῦν τὸν ὑπατικὸν τῶν ὁπισθόπων ἐνέδωκεν ἐνστάσεως. καλανδίων δὲ αἰτήσας τὸν ζήνωνα τὸ λείψανον ἁγαθίου, εἰς αὐλιόχαν ἐκόμισεν, ἀπὸ φιλίππων τῆς μακεδονίας, εἰθὰ καὶ ἐξόρισε, καὶ ἀπέθανεν. ὅσαι δὲ πλείσαι μὴ οἱ πολῖται ἐδέξαντο. ἀπὸ δεκαοκτὼ μιλίων ἐξηλθούσης τῆς πόλεως πάσης, ὡς εἰπεῖν, ἡλικίας. οἱ δ' αὖθις μένει τοῦτ' ἀποχλόμενοι, τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκώλυσε μὴ ἑκατὸν ἔτη τοῦ θανάτου ἁγαθίου.

Βαρνάβα δ' ἀποστόλου τὸ λείψανον ἀνεύρηται ἐπὶ κύπρου ὑπὸ δένδρον κεφαλέαν. ἔχον ὅπου ζήνωνος τὸ κτῆμα πολὺ ἁλυκώτερον, ἰδιόχαφον τοῦ βαρνάβα. ὃς ἐκ τῆς προφάσεως καὶ πρεσβεύσασι κύπριοι, ὡς αὐτοκέφαλον εἶναι τὴν κύπρον αὐθις μηδεμίαν πόλιν, καὶ μὴ τελεῖν ὑπὸ αὐλιόχαν. τὸ δὲ τοιοῦτον ἀλκέλιον, ζώων ἀπέθετο ἐν ᾧ παλατίῳ, ἐν τῷ αὐλῷ σεφούρῳ.

Ιλλοῦς τελείως ἐξέφανεν τὴν πρὸς ζώονα τυραννίδα. καὶ φυγὼν ἐν ταρσῷ, ἡλάλαξεν ἐκ τοῦ καστελλίου παπυρίου τὴν βασιλίδα βρείναν. ἐκεῖ φρουρουμένην, ἅμα τὰ κτῆ βασιλίσσην. καὶ προσκυνήσας αὐτὴν, στέφει βασιλέα λεόντιον τὸν ὕπαρχον. καὶ τοῦτον αὐγουστον, βρείναν μὲν πάλιν, εἰς τὸ καστέλλιον ἐπεμψεν. αὐτοὶ δὲ εἰς αὐλιόχαν ἐπελθόντες, πάλιν βασιλικῶς ἐπράτουν.

Μετὰ πολλοὺς πολέμους ὅπου τέσσαρα ἔτη φρουρούμενος ὁ ἰλλοῦς καὶ λεόντιος ἐκράτησε πρεσβεία τῆς γαληνῆς. πρεσμόνδου ὅπου τοῦτον πεμφθέντος ἐκ τῆς βασιλίδος ὑπὸ ζώονος. καὶ τὰς κεφαλὰς ἀπεμήνησεν.

Εν ἐδέσσῃ τῇ πόλει διδασκάλιον χριστιανικὸν ὑπὸ προικῆς, ὡς φασι, διατελοῦς. ὃς τοῖς πέρσαις οἴμαι τὰ νεστορίου φρονεῖν. μανῶν τοῖς δὲ νεστορίου χαιρόντων, τὴν θεοδώρου πρεσκαθημένων δὲ τόπου, καὶ τὰ φίλα δόγματα τοῖς πέρσαις πρὸς διδόντων.

Ζώων ὁ βασιλεὺς ἐτελεύτησεν. ἀναστασίου δὲ εἰς βασιλέα ὑπὸ ἀριάδνης τῆς αὐγούστης ὁ σιγγελαΐκιος, ἐκ τοῦ δυρραχίου ὁρμώμενος. πρὸ οὗ αὐτίκα δυφήμιος ὁ ὀπτίκτορος αἱρετικὸν καλῶν, καὶ τῶν χριστιανῶν ἀνάξιον. ἀριάδνη δὲ, καὶ ὧν τῆς συγκλήτου συνόντων ὑπὸ ἀσπάζονται τὸν δυφήμιον. ὁ δὲ οὐκ ὀλίγος τοῦτο ποιησαμ

ιωὴ ἐμε. ὃ μὴ ὁμολογίαν ἔλεφον πρὸς αὐτὸ ἐκομίσατο. ὡς εἰς ὄρον τῆς πίστεως δέχη, τὰ ἐν χαλκιδόνι δογματισθέντα. ὃ καὶ πεποίηκεν.

Μανιχαῖοι καὶ ἀρειανοὶ ἔχαιρον ἀνασασίῳ. μανιχαῖοι μὲν, ὡς τῆς μηδὲν αὐτοῖς ζήλῳ οὔσης αὐλῶν, ἀρειανοὶ δὲ, ὡς κλέαρχον τὸν θεῖον τοῖς μηδὲν ἀνασασίου ὁμόδοξον ἔχοντες.

Τῷ ὁμολογεῖ αὐτῷ βεβαίως τὸ εὐφήμιον ἀπήτησεν ἀνασάσιος βασιλεύσας.

Πολλὰ τῶν ἰσαύρων ἄρπα καὶ ἀπρόσδεκτα τοξαίτων ἐν κωνσταντινουπόλει, ἀπορίας τῆς πόλεως ἐξέβοσκεν. οἱ δὲ ἐξελθόντες, τοὺς τυραννίδα ὥρμησεν. καὶ ἕως τοῦ κοτυαείου ἐξέδραμον. καθ' ὧν ὁ βασιλεὺς στρατὸν ἐξέπεμψεν, ᾧ ἰωαννίκιον τὸν σκύθην, καὶ ἰωαννίκιον τὸν κυρτὸν. ὃς δὲ πολέμου ὀπὶ πέντε ἔτη κρατήσας, ἀνασάσιος ἀποκαμὼν ἐθαρρήσεν εὐφημίῳ τῷ ὀπισθοφύλακι κωνσταντινουπόλεως, ὡς εἰρήνης ἐφίεσθαι. καὶ ἵνα σὺν αγάπῃ τοὺς ἐνδημοῦντας ὀπισθοφύλακας, ᾧ δόξῃ ἐπὶ τῶν ἰσαύρων καλεῖν. εὐφήμιος δὲ ἐξήγαγε τὸν λεχθέντα τοῖς ἰωαννίκιον πρίκιον πενθερὸν ἀθηνοδώρου ἑνὸς τῶν ἐξαρχόντων τῶν ἰσαύρων. ὁ δὲ δραμὼν, πρῶτα αἰσθήσῃ τῷ βασιλεῖ. ὅπερ εἰς ἔχθραν τῷ βασιλέα καὶ εὐφημίου ἐξώπλισεν.

Ἀνασάσιος λοιπὸν βασιλικώτερον κινηθεὶς καὶ τῶν ἰσαύρων, τούτους καθεκάστους ἐνίκησεν. καὶ πέμψας τοῖς εὐφήμιον εὐσέβιον τὸν μάγιστρον, δηλοῖ τοῖς αὐτόν. αἰ εὐχαί σου * οἱ ὀπίβουλοι εὐφημίῳ τινὲς ἐπωθούμενοι, πρεσκύαι ἔμπροσθεν ὁ μιτατωεὶν ξίφος κατ' αὐτοῦ γυμνώσαι, καὶ καὶ τὴν κεφαλὴν εὐφημίου ὁρμῆσαι. ἀλλὰ παῦλος ὁ σχολικὸς τῆς σχολῆσιας μακρὸς ὤν, τῷ πλησίον καὶ τὴν κεφαλὴν ἀντὶ εὐφημίου λαβὼν ἐκινδύνευσεν. τῶν μούρων ὁ ξίφος γυμνώσαντα, σχολησιαστικός τις ἀνὴρ ἐξ πάσας τὸν λεγομένου στέφανον ἀνέλεν.

Ἀνασάσιος ὁ βασιλεὺς τὰς ὀπιβουλὰς τῶν ἰσαύρων ὀπιγράψας τῷ εὐφημίῳ, καὶ ὡς γράμματα πεπομφότος τοῖς τυράννοις σωπήσαι τοὺς ἐνδημοῦντας ὀπισθοφύλακας. οἵτινες βασιλεῖ χαριζόμενοι, ἀκοινωνίᾳ καθαιρέσει τὸν ἄνδρα ἠμείψαντο. τοσχεῖζε ὁ βασιλεὺς εἰς ὀπίσθοπον μακεδόνιον τινὰ τῆς σχολησίας πρεσβύτερον καὶ σκυλοφύλακα. ὁ μούρων λαὸς δι' εὐφήμων ἐστασίαζον. ἐν οἷς, εἰς ὃ ἱπποδρόμιον ἔδραμον λιτανεύοντες. ἀλλ' οὐδὲν ὤνησαν. τοῦ γὰρ βασιλέως ἐνίκα ἡ αἴτησις.

Μακεδόνιος πεισθεὶς τῷ βασιλεῖ τῷ ἑνωτικῷ ζώνης καθυπέγραψεν.

Οὗτος ὁ μακεδόνιος ἀσκητικὸς ἐκ ἱερεὺς, ὡς ἐπὶ τοῦ γναδίου γραφεὶς. οὐ καὶ ἀδελφιδοῦς, ὡς λόγος, ὑπῆρχεν.

Εὐφήμιος εἰς δίκαια βασιλεῖ θεοεισθῆναι τοσοῦτον. ὁ δὲ λόγον ᾔτησε δίχα μακεδονίου λαβεῖν. ὡς ὀπιβουλῆς χωρὶς τὸν τόπον ἀπάγειν. ὀπιτραπεὶς δὲ τὸν λόγον δοῦναι ὁ μακεδόνιος, ἐπαινετὸν μὲν σκεφάμενος, ἐν ᾧ βαπτιστηρίῳ τὸν εὐφήμιον ὄντος, ὃ ὁμοφόρειον τὸ ὀπισθοφυλακικὸν ἑαυτῷ, ἀφαιρεθῆναι ἐκτὸς τοῦ δίκαιον τοσοῦτον, καὶ ἐξὸν εἰσελθεῖν τοσοῦτον τὸν εὐφήμιον. δημοσαμῇ δὲ τὰ χρήματα δέδωκε τῷ εὐφημίῳ εἰς δαπάνας τῶν στρατιωτῶν.

Φῆστος τις τῶν τοῦ συγκλήτου ῥώμης, τοσοῦτον βασιλέα σαλεῖς ἀνασάσιον ἀφθόνιας χρείας πολιτικάς, ἥξων εἰς τὴν βασιλίδα τῶν κορυφαίων ἀποστόλου πέτρου καὶ παύλου

τῶν

τὼ μηήμιν, σὺν πολλῇ ὑμῇ καὶ σεβάσμαι πρεσβεύσει γένεσθ. ὑπατευμένης δὲ καὶ τοῦτον, πλὴν ὀξ αἰτήσεως Φήστου, πολλῷ πλέον ἠυξήθη, ἵης τοιαύτης ὁ φαυλρὸν πρωηγόρεως. Ἀφ' οὗπερ δ Φήστου δίκας μακεδόνιος ἀνασασίῳ ὦ ὑπατικῷ ῥώμης πέμψαι ἠθέλησεν. ἐκωλύθη δὲ τοῦτο πρὸ βασιλέως ποιήσασθαι. Φῆστος δὲ, ὡς λόγος, ὑπέθετο λάθρα ὦ βασιλῆ πείθειν τὸν ῥώμης ὑπατικὸν ὦ ἐνωλικῷ ζιώνος ἐπιχειρᾶφθαι. ἤθων ὃ ἂν ῥώμη δῦρε τὸν ὑπατικὸν ἀνασάσιον τελευτήσαντα. δι' ἀσυδίαν ἐποιήσατο δι' ἀγήματα ὃ ζητούμενον ὑποχειρίαν. ἐπιφερείας γὰρ χερήμασι πλείονας, πρεσβεύσασθαι φῆσαν ἐς ὑπατικὸν πρὸ ὃ ἔθος, ῥωμαίων ἕνα, ὦ ὄνομα ἦν λαυρέντιος. ἀφεστηκότων οὖν δύο, ἐπὶ μὲν τῶν πλείονων, ἐκ τῶν Ἀφρικάνων σύμμαχος. ἐκ δὲ τῶν ἄγλων, λαυρέντιος. δι' οὓς καὶ φόνοι, καὶ ἁρπαγαὶ, καὶ ἄλλα μυρία κακὰ κατὰ τὼ ῥώμιν γεγένασιν. ὡσαύτως τελῶν ἑαυτῶν κρατησάσης ἧς τοιαύτης συγχύσεως, ψευδέιχος ὁ ἄφρος κρατῶν ὅτε ἧς ῥώμης, εἰ καὶ ἀφανὸς ἦν, σπουδὴν ἐποιήσατο ποιησάμενος, συμμάχω μὲν τὴν ὑπατικὴν ἧς ῥώμης ἐκύρωσεν. λαυρέντιον ὃ εἰς μίαν ὑπατικὴν πόλεως ὀνόματι νοκερείας ἐνεθρόνισεν. λαυρέντιος ὃ, οὐκ ἠσύχασεν. ἀλλ' ἔτι τὴν ὑπατικὴν ῥώμης ἐφίετο. ὅθεν ὁ σύμμαχος καθαιρεθῆναι τοῦτον, καὶ ἐξορισθῆναι πρεσβεύασεν. ἐν οὕτως ἡ σάσις ἐπαύσατο.

Θ ψευδέιχος ὁ ἄφρος, ἀγάκονον ἵνα εἶχεν ὀρθόδοξον, ὃν πάνυ ἠγάπα, καὶ ἔθαλπεν. ἔστι δὲ ὁ Ἀφρικάνος νομίζων ψευδεικὼ χαρίζεσθαι, τὴν τῶ ὁμοουσίου πίστεως ἐπιστροφὴν, τοῖς ἀρείου ἐφρόνησεν. γνοὺς ὃ τοῦτο ψευδέιχος τὸν οὕτως ἀγαπώμενον, αὐθέως ἀπεκεφάλισεν, εἰπών, εἰ ὃν θεῶ πίστιν οὐκ ἐφύλαξας, πῶς ἂν ἐμοὶ φυλάξῃς σὺν εἰδησιν ὑγιαίνουσαν.

Πέρσαι κινηθέντες κατ' ῥωμαίων πολλῶν κατέδραμον πόλεων. καὶ μάλιστα ἀμίδης. ὃν δὲ βασιλέως πρὸς πέρσας ἀπονοίας ποιήσαντος, καὶ βάνοι τῶ πόντου κατέδραμον. ἀνασάσιος ὃ εἰς τὰ πολεμικὰ ἀσχολούμενος, τὴν κατ' τῶν ὀρθοδόξων ἐπαύσατο βίας. ἥνικα δὲ μικρὰν ἐκ τῶν πολεμίων ἄνεσιν ἔλαβεν, πάλιν κατ' ἧς ἐκκλησίας κατ' μακεδονίου ὡπλίζετο.

Πολλὰς ὁ βασιλεὺς ἀνασάσιος ἐκκλησίας ἐν κωνσανδίνῳ πόλει ἀνέκλισεν.

Διὰ τὰς γνομένας ὑπὸ τῶ λαοῦ σάσεις ἐν τῇ πόλει κατ' τῶ βασιλέως, ἐπενόησε τὸν ἔπαρχον τῆς πόλεως ἀκολουθεῖν τὴν λιβέλλης. ἐφοβεῖτο γὰρ τὴν ὑπὸ τὴν τελάρτης σειρὸδου ζῆλον τῶν τὰς ἐπελάσεις ποιουμένων. ὅθεν λοιπὸν, ὀξ ἐκείνου ἔθος ἐγένετο.

Εὐχώλιον ἵνα πρεσβεύασθαι οἱ ἐχθροὶ τῶ μακεδονίου μάχαιραν κατ' αὐτῶ πάσασθαι. μακεδόνιος δὲ ὁ πρῶτον ὑπιδρξάμενος, δόγματα διδόναι ἀγχωλίῳ πρωτοπάπᾳ. ὃ ὅμοιον ἦν, καὶ ἐις ἵνας ἱερουσίους ἐποίει.

Ἡλίας τῶν ὑπατικῶν τὴν ἱεροσολύμων πρωτοπάπᾳ βασιλέως, σειρὸδον ἀθροῖσαι τῶν ἐπ' αὐτὸν, καὶ κατ' τὴν τελαρτης ζειρὸδου ψηφίσασθαι. ἡλίας δὲ σειρὸδον μὲν ὃ σὺν ἠθροισεν. αὐτὸς δὲ μόνος * ἀναθεματίζων νεστόριον, καὶ ἀτυχῆ, δόξασθαι, ὃ θεόδωρον, καὶ τὴν ἐν χαλκηδόνι σειρόδον.

Τῶν γνομένων, σφόδρα ὁ βασιλεὺς μακεδονίῳ ἐπέκειτο πρᾶξαι τὰ ὅμοια. ὁ δὲ, χωρεὶς οἰκουμενικῆς σειρόδου ἐχούσης πρόεδρον τὴν τῆς μεγάλης ῥώμης ὑπὶ-

σκοπον, σὸδὲν ποιῆν ἔλεγ· ὅθεν εἰς ἔχθραν τ̃ βασιλέα ἐκίνησε. καὶ τοὺς μ̃ τῆς φυγοντας τῆ μεγάλη ἐκκλησία ἀποπαῦσαι πρεσβύαζεν. τ̃ δὲ τῶν αἱρετικῶν ἐκκλησίαις ὅσους πρήσιας πρέσχε θ.

Δυτέριος τ̃ ἀρειανῶν ἐπίσκοπος ἐν κωνσταντίνου πόλ βαπτίζων, ἵνα βάρβαρον οὕτω λεγόμενον, ἀθετῶν τ̃ τοῦ κυρίου τῶν δόσιν, εἰπεῖν ἐτόλμησεν ὡς ἐβάπτιζεν. βαπτίζ̃ βαρβας, εἰς ὃ ὄνομα τ̃ πατ̃ρὸς, δι' ὑοῦ, ἐν ἁγίῳ πνεύματι. οὕτινος λεχθέντος, ὃ ὕδωρ τὸ ἐν τῆ κολυμβήθρα, γέγονεν ἀφανές. ὁ δὲ βάρβας φυγὼν ἐξῆλθε, κ̀ πᾶσι τὸ θαῦμα ἐποίη γνώριμον.

Πολλοὶς ὁ βασιλὰς κ̃ μακεδονίου ἔβρωσε ἐπενόη. οἱ δὲ ἀπόστολοι ὄχλον μυθωτὸν σὺν αγιοπολίταις, ἐν κυριακῆ εἰσῆλθον εἰς τὸν ναὸν τ̃ ἀρχαγγέλου, τοῦ ἐν ᾧ παλαίῳ κ̀ τῶν ψαλτῶν τ̃ τεισάλιον λεγόντων, οὗτοι μ̃ τῆς συναθήκης τ̃, ὁ σαυρωθὶς δι' ἡμᾶς ἀποκρινόμενοι ἔψαλλον. τῆ δὲ ἑπούσῃ κυριακῆ τὰ ὅμοια ἐν τῆ μεγάλη ἐκκλησία ἐποίησαν μ̃ βάκλων εἰσελθόντες. ὁ δὲ λαὸς ζηλώσας, τὰ μὲν σεπτα, φωνᾶς αἰτέκραζον, κράζουσι, κ̀ ὑβρίζουσι, ἀνθύβριζον.

μ̃ ὕστερον δὲ μ̃ πολλῶν ὁ βασιλὰς λοιπὸν ἀποδακρύπλως κ̃ μακεδονίου κείμενος, ποτὲ μὲ τοὺς μοναχοὺς τοὺς ἀποχίσας, ποτὲ δὲ τοὺς ἄρχοντας πρεσβύαζεν, ὕβρεσιν ἀσέμνοις μ̃ κραγῶν βαλὼν τὸν ἐπίσκοπον. μεθ' ὧν ἰῶ κ̀ ἰουλιανὸς ἐπίσκοπος ἀγκυρανασῶ τ̃ γαλατίας, κ̀ σεβῆρος ὁ μοναχός. οἱ καὶ ἵππεως, ὃ ἐστὶν ὁπλίται πολέμιοι.

Ὁ λαὸς ζ̀ν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, πλῆθος ἄπειρον τοῖς ἡγουμένοις τ̃ μοναχῶν σὺν αγιοπολίταις ἀπὸ τ̃ πόλεως ἔκραζον. καὶ ὡς χειστιανοὶ μάρτυρίου. τὸν πατέρα μηδὲς καταλίπῃ. ὕβριον δὲ τὸν βασιλέα μαμωνᾶν ἀποκαλοῦντες, κ̀ τῆς βασιλείας ἀνάξιον. ἐν οἷς ὁ βασιλὰς φοβηθεὶς, τὰς πύλας τ̃ βασιλείου πανταχόθεν ἀπέκλεισεν, κ̀ πλοῖα εἰς ὃ φυγεῖν, τῷ παλαίῳ πρέξησεν.

Ὁ βασιλὰς ὁ ᾧ φίλω ὁμόσας μὴ ἰδεῖν μακεδόνιον ἔτι ᾧ ᾧ φθόπῳ, πέμψας πρεκάλεσε τοῦτον ἀσπάσασθ. ὁ δὲ λαὸς εἰσερχομένου τοὺς τῶν μοναστηρίων διεμάρτυρατο. τ̃ πατέρα ᾧ ἡμᾶς ἔχομεν. καὶ οἱ τῶν ὅλων δι' ὅσων ἦλθεν ὑφημοῦντες ἐδέχοντο. κ̀ εἰσελθὼν, ἤλεγξεν ἀνασάσιον, ὡς τ̃ ἐκκλησίας πολέμιον. ὁ δὲ μ̃ ὑποκρίσεως ἔδοξεν ἐνοῦσθαι τῆ ἐκκλησία, κ̀ ᾧ ὄπισθόπω. ὑπολαβὼν ὁ βασιλὰς ὅτι εἴη ὀρθοδοξία ὁ μακεδόνιος, ὁ λαὸς ὡς ἀληθῶς ἀνακράξαι), νυκτὸς αὐτὸν μ̃ βίας ὄπι τῶν χαλκηδόνα ἐξέπεμψεν. κἀκεῖθεν ἀπεμφθῆναι ἐν δυσχωρίοις ᾧ σέταξεν. τῆ ὑ ἑξῆς ᾧ σεβαδίζετο εἰς ὄπισθόπον ἵνα μόθεον ἵνα ᾧ φεσβύτερον τ̃ ἐκκλησίας καὶ σκευοφύλακα. ὃν ἐκάλεσε λιβουλβὶν ἐκόλωνα, ἀλλ' ἵνα ἔργα τῶν ὀνομ̃χ ἁρμόσῃ.

Ὅπου δὴ ποτε εἰσῆλθεν ἐν ἐκκλησίᾳ μόθεος, εἰ μὴ ᾧ φότερον τὰς εἰκόνας μακεδονίου κατέπασε, τ̃ λειτουργίας οὐκ ἤρχετο.

Τὰς κ̃ ᾧ πασκευὰς λίθας, ἐν τῷ ναῷ τ̃ θεοτόκου ἐν τοῖς χαλκοπρασίοις, μόθεος ἐπενόησε γενέσθαι.

Ἰωάννης ὁ χρυσορρόμος μ̃ σεβήρου ἴσορρ, ὃν ὅρκον ἔλαβεν ὁ βασιλὰς ἀνασάσιος τῶ σεβήρου, ὃν ἦ δὴ ᾧ ἡμῶν) ἀντιοχίας ὄπισθόπος, οὐδαμῶς τ̃ ἐν χαλκηδόνι συνόδου δόξαν ἀναθέματος ἄξιον). καὶ ὃν ἐν αὐτῆ τῆ ἡμέρᾳ τ̃ χειροτονίας

αὐτὸν

αὐτ̃, αἴρηται ἐπ' ἄμβωνος τοῦτο μὴ ἀνεθεμάτισ. αὐτηθεὶς ὑπ τ̃ ἀποστατῶν αὐτ̃. Ἰμόθεος δ τ̃ν διακοσίων δέκα ἢ ὀκτὼ πατέρων τ̃ πίστεως σύμβολον, κατ' ἐκάστην συνάξιν λέγειν προεκρίνατο, ὅτι ὀρθοδοξήσ δῆθεν μακεδονίου, ὡς αὐτ̃ μὴ δεχομένου τὸ σύμβολον, ἅπαξ τοῦ ἔτους λεγόμενον τοσοῦτον ἐν τῇ ἁγίᾳ τ̃ θεοσκέπ̃ τοῦ θείου πάθους. τῇ καιρῷ τ̃ν νηνομένων ὑπὸ τ̃ ἐπισκόπου κατηχήσεων.

Τοῦ ἡγουμένου τῆς μονῆς τ̃ σουδίνου τελευτήσαντος, ἀπῆλθε Ἰμόθεος ὁ ἐπίσκοπος εἰς τὸ μοναστήριον τοσοῦτος ἐπίσκοπον. ὁ δὲ μὴν κελεύσας εἶπεν αὐτῷ, ὡς ἂν μὴ ἐκλέξ) δέξασθαι κελεύει ὑπὸ μόνος τ̃ ἐν χαλκηδόνι ἀναθεματίζοντος συνόδου. Ἰμόθεος ὃ ἔφησε τοσοῦτος αὐτόν, μὴ ἀναθεματίσῃς τὸν θεόπτωτον, ἀποστρεφόμενός, ἢ ἀναθεματίζοντα τὴν ἐν χαλκηδόνι συνόδου. ὅτως οὖν ὁ μὴν κελεύσθαι, καὶ ἐδέξατο.

Ἰωάννης δὲ ὁ ἀρχιδιάκονος μηνιαῖος ὑπ̃ρχων, ὕβρεσι τὸν Ἰμόθεον βάλλων, δραμὼν τοῦτα τῷ βασιλεῖ ἐμήνυσεν. ὁ δὲ μετάπεμπτον ποιησάμενος τὸν Ἰμόθεον, χαλεπῶς αὐτὸν ἠτίμασεν. αὐτὸς ὃ ἠρνήσατο εἰπών, ἀνάθεμα πάντι ἀνθεόπτωτον τὴν ἐν χαλκηδόνι δεχομένῳ συνόδου.

Κάστρον ἐστὶ μεταξὺ ὤρων καὶ ἰνδῶν, ᾧ ὄνομα τζοωδαδεέρ. ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ χρήματα πολλά, ἐκ λίθους Ἰμίους κεῖσθαι μαθὼν κωάδης ὁ βασιλεύς, ταῦτα μαθεῖν ἐβασίλευσεν. δαίμονες ὃ τὸν τόπον οἰκοῦντες τοῦ ζητουμένου κωάδῃ ἐκώλυον. πᾶσι τίνα μαγείαν ὑπαδεξαμένων τ̃ν μάγων αὐτ̃, καὶ μηδὲν ἰσχυσάντων, ἦλθε Δημήτριος ἰουδαίων. ἀποτυχὼν δὲ κἀκεῖθεν, συνεβουλεύθη Δημήτριος χριστιανῶν καταργῆσαι τοὺς δαίμονας. ὁ δὲ ἐπίσκοπος χριστιανῶν τ̃ν ἐν πέρσαις συνάξιν ὅτι τοῦτο τελέσας, καὶ τ̃ν θείων μυστηρίων μεταλαβών, καὶ μεταδοὺς τοῖς συνοδοις χριστιανοῖς, τῷ σημείῳ τ̃ σταυροῦ διώξας τοὺς δαίμονας, ᾧ κωάδῃ τὸ κάστρον ἀπόνως προέδωκεν. ὁ δ̃ρ καταπλαγεὶς ὁ ἀνὴρ, τοσοῦτον καθοσιώσας τ̃ ἐπίσκοπον ἐτίμησεν. ἕως ὅτε ἰουδαίων, καὶ μηνιαίων τοσοῦτον ἐμωμήσων. ὁ δὲ πᾶσι τοῖς χριστιανίζειν ἐθέλουσιν ἄδειαν δέδωκεν.

Ἀλαμουνδάρου τ̃ φυλάρχου σαρακηνῶν χριστιανίσαντος, δύο ἐπισκόπους ἔπεμψεν ὁ σεβῆρος. ἐφ' ᾧ τ̃ ἰδίας μεταδοῦναι ᾧ φυλάρχῳ κακίας. θεὸς δὲ τοσοῦτος φθάσας ὑπὸ τ̃ν δεχομένων τ̃ συνόδου, ὃν ἄνδρα βατθιαδῆναι πεποίηκεν.

Τῶν ὑπὸ σεβήρου σαλέντων ἀναιμία τ̃ ἀγαθῶν δόγμ̃ ἀποστατούντων διδάξαι τ̃ φύλαρχον, δράμα εἰς ἔλεγχον τ̃ λεγομένων συνέθηκε. ἔστο ὃ ἵνα τὸ δόξαι χράμματα δέχεσθαι μιμούμενα, ὅν μιχαὴλ ὁ ἀρχάγγελος τέλος ἔθνος ἐχρήσατο. τ̃ν ὃ ἔστο λεγόντων ἀδυνάτον. πῶς οὖν, ὁ φύλαρχος ἔφησ, εἰ μὴ δύο ὁ χριστὸς, θεὸς γυμνὸν σαρκὸν καθεδέξατο. ὅτε μὴ δὲ ἄγγελος πάσχειν, ἢ ἀποθνήσκειν πέφυκεν. οὕτως οὖν οἱ σεβήρου ἀρχιερεῖς, ἀσυλλόγιστος ὑπνευχώρησ.

Μακεδονίῳ τελευτῶντος τ̃ ἐπισκόπου, φοβερὸν τι συμβαῖναι φησὶν. νεκρὸν γὰρ ὄντα σφραγίσασθαι τῷ τάφῳ. θεόδωρος δέ τις τ̃ν σωόντων αὐτῷ, ὄναρ ἰδεῖν ἐπιμόσαι, αὐτὸν μακεδόνιον αὐτῷ λέγοντα, ὀκόδηε καὶ ἄπελθε. ἃ λέγων ἀνασασίῳ ἀναγνῶναι. ἐγὼ μὲν, ἀπέρχομαι τοσοῦτος τοὺς πατέρας μου. ὧν καὶ τῇ πίστιν τετήρηκα. οὐ παύσομαι δὲ ὀχλῶν τῷ δεσπότῃ, ἄχρις οὗ ἔλθῃς, καὶ τῇ δίκην εἰσέλθωμεν.

Αναστάσιος ὁ βασιλεὺς, ἐτελεύτησεν ἄφνω, ζήσας ἔτη ὀγδοήκοντα καὶ ὀκτὼ, βασιλεύσας δὲ ἔτη εἴκοσι καὶ ἑπτὰ, καὶ μῆνας τρεῖς. προήχθη δὲ βασιλεὺς ἰουστῖνος, ἀνὴρ πρεσβύτατος, ἀπὸ στρατιωτῶν ἀρξάμενος, καὶ μέχρι τοῦ συγκλήτου προκόψας, καὶ διὰ πάντων ἄριστος φανεὶς· τοῦ δὲ ὀρθῆς πίστεως ἔμπειρος ζηλωτὴς γενόμενος ἰλλύριος ὢν, καὶ σύμβιον ἔχων ὀνόματι λουπικίαν, ἣν γενομένην αὐγοῦσταν, εὐφημίαν οἱ δημῶται ὠνόμασαν.

Σηπεδόνι τὸ σῶμα διεφθάρη νεστόριος, καὶ ἀνακληθεὶς ἀπὸ ἐάσεως ἐφ' ᾧ μεταστῆναι εἰς ἕτερον τόπον, τῷ θανάτῳ προσέβαβε τὴν ἀνάκλησιν.

Μετὰ τὴν πρὸς τοὺς ἀνατολικοὺς συμβίβασιν, συγγράψαι λέγει τὸν θεοδώριτον κατὰ τῶν δώδεκα κεφαλαίων κυρίλλου.

Ραβουλὰς ἐδέσης ἐπίσκοπος τυφλὸς ἦν. ἀνδρέας δὲ τῶν σαμοσάτων ἐνεκάλει ὡς γράψαντα κατὰ τῶν δώδεκα κεφαλαίων θεοδωρίτου.

Οἱ ἐν αἰγύπτῳ μοναχοὶ, περὶ τοῦ ἁγίου συμεῶνος μαθόντες ὅτι ἐπὶ κίονος ἵσταται, μεταπεμψάμενοι ᾧ ξένῳ τοῦ πράγματος, πρῶτος γὰρ αὐτὸς τοῦτο ἐπενόησεν, ἀκοινωνησίαν αὐτοῦ ἔπεμψαν. εἶτα ἐγνωκότες τὸν βίον τοῦ ἀνδρὸς καὶ τὴν στέφανον, πάλιν αὐτῷ ἐκοινώνησαν.

Μαρκιανὸς ὁ βασιλεὺς ἐν σχήματι ἰδιώτου πρὸς τὸν ὅσιον συμεῶνα ἀφανῶς παρεγένετο, ἠγάσθη δὲ δύο ἐπισκόπων ἀμφισβητούντων, ὀρθοδόξου καὶ ἀρειανοῦ. τοῦ μὲν ἀρειανοῦ, διαλεκτικοῦ ὄντος· τοῦ δὲ ὀρθοδόξου, θεοσεβοῦς καὶ πιστοῦ. ὁ ὀρθόδοξος προὔτεινεν, ὥστε ἀφεμένους τὸν λόγον εἰς πυρὰν εἰσελθεῖν, καὶ οὕτω δεῖχθῆναι τὸ εὐσεβέστερον. τοῦ δὲ ἀρειανοῦ παραιτησαμένου, αὐτὸς εἰσελθὼν, ἀπὸ τῆς πυρᾶς διεγέγετο, καὶ ἀπαθὴς ἐφυλάττετο.

Πέτρον φησὶ τὸν μογκὸν, τὸ λείψανον τιμοθέου τοῦ σαλοφακιόλου ἀνορύξαι, ὅπερ ἱστορεῖ καὶ θεοδώριτος.

πέτρου τοῦ μογκοῦ ἐκβληθέντος διὰ τὸ λείψανον τιμοθέου καὶ τὴν σύνοδον, ἰωάννης χειροτονεῖται. καὶ τούτου δὲ ἐκβληθέντος, πάλιν πέτρος εἰσῆλθεν, ὑποσχόμενος τὴν σύνοδον μὴ ἀναθεματίζειν.

Καλανδίωνα λέγει ἐν βυζαντίῳ χειροτονηθῆναι, συμφονῶν τῷ θεοδώρῳ.

Καλανδίωνα λέγει προσθῆναι τῷ τρισαγίῳ, χριστὲ βασιλεῦ διὰ τοὺς προτεθεικότας ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς.

Πέτρον φησὶ τὸν κναφέα ἐπινοῆσαι τὸ μυστήριον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐπὶ παντὸς τοῦ λαοῦ ἁγιάζεσθαι. καὶ τὴν ἐπὶ τῶν ὑδάτων ἐν τοῖς θεοφανίοις ἐπίκλησιν ἐν τῇ ἑσπέρᾳ γίνεσθαι. καὶ ἐν ἑκάστῃ εὐχῇ τὴν θεοτόκον ὀνομάζεσθαι. καὶ ἐν πάσῃ συνάξει τὸ σύμβολον λέγεσθαι.

Ζήνων ὁ βασιλεὺς ἀντικαταστρέψας τὴν ἐν ἐδέσῃ τῶν περσῶν καλουμένην διατριβὴν, ὡς τὰ νεστορίου καὶ θεοδώρου παραδιδοῦσαν διδασκαλίαν, ἠθέτησεν.

Πάντων, ὡς λέγει, τῶν ἀλλῶν πατριαρχῶν συναινεσάντων τῷ ἑνωτικῷ τοῦ ζήνωνος, μόνος φῆλιξ ὁ ῥώμης οὐκ ἐκοινώνησεν.

Κωάδης τὴν ἴδιον θεῖον βλάσσον βασιλεύοντα τυφλώσας, περσῶν ἐβασίλευσεν.

Αναστάσιος ὁ βασιλεὺς, κωάδου χρήματα παρ' αὐτοῦ ζητήσαντος, ἀπεκρίνατο, εἰ μὲν δανείσασθαι βούλει, τὸ γραμματεῖον ποιῆσαι. εἰ δὲ ἀλλῶς, οὐ δίδωσι.

καὶ ὅτι

καὶ ὅλη δραβδο κωάδης κτ῾ ῥωμαίων ἐστράτευσεν.

Ανασάσιος ἀνέστλε ὃ χρυσάργυρον, καὶ τὰ κυνήγια ἔπαυσεν, καὶ τὰς ἀρχὰς ὠνίους οὔσας, πρᾶξιν ἀπῆλθεν.

Εν νεοχωρείᾳ σήμου τίνι καὶ πα μήνας γίνεσθαι, στρατιώτης τὶς ὀπὶ τὴν πόλιν ὁδεύων, δύο στρατιώτας ἀπιόντας ἐν αὐλῇ ἐθεάσατο, καὶ τούτων ὄπισθε ἕτερον κρέζοντα. Φυλάξατε τὸν οἶκον ἐν ᾧ ἡ θήκη χρημάτων ἐστί. καὶ ὁ μὲν σήμος ἐλήλυθε, καὶ τὸ πλῆστον μέρος τ῾ πόλεως ἔπεσεν. ὁ δὲ οἶκος τοῦ θαυματουργοῦ διεσώθη.

Εθος λέγει τῇ ἐκκλησίᾳ εἶ῾ναι ῥώμης, ἀκίνητα μὴ κρατεῖν δίκαια. ἀλλ᾽ εἰ καὶ πρεσβεύσουσιν, ἀθέως πιστεύσειεν. καὶ εἰς μίσθωσιν τῆς διαρκέσαι τὸ τίμημα, καὶ τὸ μὲν, τῇ ἐκκλησίᾳ δίδοσθαι· τὸ δὲ, ᾧ ὑπισχνεῖτο· τὸ δὲ, τῷ κλήρῳ· οὕτω δὲ ποιεῖν καὶ ὀπὶ τοῖς λοιποῖς πράγμασιν.

Κωάδης νόμον ἔθετο πᾶσι πέρσαις, ὥστε κοινὰς τὰς γυναῖκας ὑπάρχειν. καὶ δραβδο διωχθεὶς ἐκ τ῾ βασιλείας, δρᾷ τ῾ βασιλέως τ῾ οὖνομα ταύτῃ ἀπέλαβεν.

Ανασάσιος ὁ βασιλεὺς ἔκλισε τὸ δάρας, ἐκλίσας, ὄναρ τεθέαται βαρθολομαῖον λέγοντα τὸν ἀπόστολον, ὡς αὐτὸς τὴν φυλακὴν ἐπεξάπτει τῆς πόλεως. δρᾷ τὸ λείψανον αὐτ῾ ἐκ῾ πέμψας ἀπέθετο.

Ιμμιρίωοὶ, ἔστιν ἔθνος τελοῦν κατὰ πέρσας. οἰκοῦσι δὲ ἐν τοῖς ἐρημίαις τοῦ νότου. ἰουδαῖοι δὲ ὑπῆρχον δώδεκα. ἐκ τῆς ἡγουμένης τοῦ τόπου βασιλίδος τ῾ νότου ἐκράτουν ἐθνικοί. οἱ αὐτοὶ δὲ, ὀπὶ ἀνασασίου ἐχειροτονήθησαν, καὶ ὀπίσω πον ἔλαβον.

Σαῆρος ὅρκον δοὺς ἀνασασίῳ τῷ βασιλῇ, ὡς οὐδὲν κινήσοι πολὲ κτ῾ ἴσης ἐν χαλκηδόνι σῳώδου, ἐν αὐλῇ τῇ ἡμέρᾳ ἐν ᾗ ἐχειροτονήθη πᾶσι βασὰς τὸν ὅρκον, ἀνεθεμάτισεν αὐτόν.

Εβασίλευσε κωνσαντῖνος ὁ μέγας καὶ φιλόχριστος βασιλεὺς, ἔτη τριάκοντα καὶ ἕν, μῆνας δέκα.

Εβασίλευσε κωνσάντιος ὁ υἱὸς αὐτ῾, ἔτη εἰκοσιέπτα μερ., ἡμέρας ε΄. καὶ ὀπὶ αὐτ῾, εἰσῆλθον ἐν κωνσαντίνου πόλει τὰ λείψανα ἓξ ἁγίων ἀποστόλων, τιμοθέου μὲν τοῦ ὀκτὼ καλανδῶν ἰουλίων· ἀνδρέα δὲ τὸ λουκᾶ, τοῦ πέντε νόννων μαρτίων. τὸ καλεσθὲν ἐν ᾧ ἐστὶν αὐτ῾ ἐγκαινισθέντι μεγάλῳ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων.

Εβασίλευσε θεοδόσιος ὁ μέγας, ἔτη δεκαέξ. ἐν οἷς ἐβασίλευσε ζὼν αὐτῷ ἀρκάδιος ὁ υἱὸς ἔτη δώδεκα, ὀπὶ τῆς αὐτ῾ τοῦ μεγάλου θεοδοσίου βασιλείας, ἀπελθὼν κελεύσει αὐτ῾ εἰς τὸ μαρτύριον τ῾ ἁγίας εὐφημίας ἐν τῇ πέτρᾳ τὰ λείψανα τῶν ἁγίων μαρτύρων, τερεντίου, τὸ ἀφεικανοῦ, τῇ τοῦ δεκάτῃ καλανδῶν ὀκτωβρίων.

Εβασίλευσεν ἀρκάδιος ὁ υἱὸς αὐτ῾ τοῦ μεγάλου θεοδοσίου, ἐν μηνὶ ἰανουαρίῳ, ιζ΄, μτ῾ πέντε χρόνους τῆς ἀναρρύσεως τοῦ οἰκείου παθ῾ους. τὸ ἐτελεύτησε μηνὶ μαΐῳ τοῦτῃ, βασιλεύσαντος τὰ πρῶτα ἔτη εἰκοσιέπταρα, μῆνας τρεῖς, ἡμέρας δεκαέπταρας, ἀφ᾽ ὧν τὰ μτ῾ τοῦ παθ῾ους ἔτη δώδεκα. λοιπὰ τὰ κτ῾ μόνα, ἔτη δώδεκα, ἡμέρας τρεῖς, ὀπὶ τ῾ αὐτ῾ βασιλείας, καὶ ὀπὶ ἀπικοῦ πατειαρχεύου,

εἰσηνέχθη

εἰσηνέχθη ἐν κωνσταντίνου πόλει τὰ λείψανα τοῦ ἁγίου Σαμουὴλ, καὶ ἀπετέθησαν ἐν τῷ προφητείῳ αὐτοῦ πλησίον τοῦ ἑβδόμου, πρὸ δώδεκα καλανδῶν ἰουλίων.

Εβασίλευσεν ὁ νέος θεοδόσιος ὁ υἱὸς ἀρκαδίου, μηνὶ ἰαννουαρίῳ, καὶ συνεβασίλευσε τῷ πατρὶ ἔτη ἑπτὰ, καὶ μῆνας τρεῖς. ἐτελεύτησε μηνὶ ἰουλίῳ κή, ἰνδικτιῶνος τρίτης, καὶ κατέθεντο τὰ λείψανα αὐτοῦ, μηνὶ τῷ αὐτῷ τριακοστῷ, βασιλεύσας τὰ πάντα ἔτη λβ', μῆνας δύο, ἀφ' ὧν τὰ μετὰ τοῦ πατρὸς ἔτη ἑπτὰ, μῆνας τρεῖς. λοιπὰ τὰ κατὰ μόνας ἔτη τῆς βασιλείας αὐτοῦ λδ', μῆνας ἕνδεκα. ἐπὶ τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἀπετέθησαν τὰ λείψανα τῶν ἁγίων στεφάνου, καὶ λαυρεντίου, καὶ ἁγνῆς, ἐν τῷ μαρτυρίῳ τοῦ ἁγίου λαυρεντίου, τῇ εἰκοστῇ πρώτῃ τοῦ σεπτεμβρίου μηνός. καὶ τελεῖται μέχρι σήμερον ἐκεῖσε τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἡ μνήμη αὐτῶν.

Ετι ἐπὶ τῆς αὐτοῦ βασιλείας, καὶ πρόκλου πατριάρχου, ἠνέχθη τὸ λείψανον τοῦ χρυσοστόμου, καὶ κατετέθη ἐν τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις, πρὸ πέντε καλανδῶν φευρουαρίων.

Εβασίλευσεν ἰνδικτιῶνος δεκάτης, μηνὶ φευρουαρίῳ στεφθεὶς ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πατριάρχου, καὶ ἐτελεύτησε μηνὶ ἰαννουαρίῳ, ἰνδικτιῶνος δωδεκάτης. γίνονται ἔτη τῆς βασιλείας αὐτοῦ, δεκαεπτὰ, ἐπὶ τῆς αὐτοῦ βασιλείας, καὶ ἐπὶ γενναδίου πατριάρχου, ἠνέχθη ἀπὸ τοῦ σερμίου τὸ λείψανον τῆς ἁγίας ἀναστασίας, καὶ κατετέθη ἐν τῷ μαρτυρίῳ αὐτῆς τῷ ὄντι ἐν τοῖς δομνίου ἐμβόλοις.

Τέλος.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΕΝΝΕΑ ΛΟΓΩΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, ΕΡΜΕΙΟΥ ΣΩΖΟΜΕΝΟΥ ΤΟΥ ΣΑΛΑΜΙΝΙΟΥ, ΣΥΝΤΕΘΕΙΣ ΠΑΡΑ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΚΑΛΛΙΣΤΟΥ ΤΟΥ ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ.

Προσφώνημα εἰς θεοδόσιον τὸν νέον, ᾧ καὶ τὸ σύγγραμμα ἀνατίθησι. ἐγκωμιάζει μὲν γὰρ αὐτὸν μετρίως. προέκθεσιν δὲ καὶ τῆς αὐτοῦ πραγματείας ποιεῖται. α'

Τὸ προοίμιον τῆς βίβλου, ἐν ᾧ διαπορεῖ περὶ τοῦ ἰουδαϊκοῦ ἔθνους, καὶ μνεῖα τῶν πρότως ἀρξαμένων ἀρχῆθεν τῆς τοιαύτης πραγματείας. καὶ ὅπως, καὶ ἐκ ποίων τὴν ἱστορίαν ἠρανίσατο. καὶ ὡς τῆς ἀληθείας φροντίσι, καὶ ἀλλά τινα ἡ ἱστορία περιέξει. β'

Τίνες ἦσαν ἐπίσκοποι τῶν μεγάλων πόλεων, τοῦ μεγάλου κωνσταντίνου βασιλεύσαντος. καὶ ὅπως ἡ μὲν ἄχρι λιβύης διάλι * περιεσκεμμένης ἐχριστιάνιζεν. ἡ δὲ ἑσπέρα διὰ τὴν κωνσταντῖνον μετέλευ * τὸν χριστιανισμὸν ἐπαῤῥησιάζετο. γ'

Ὅτι τοῦ σταυροῦ ὄψει, καὶ τῇ τοῦ χριστοῦ ἐμφανείᾳ, εἰς τὸ χριστιανίζειν ἐλήλυθεν ὁ κωνσταντῖνος, διδαχθεὶς καὶ παρὰ τῶν ἡμετέρων τὸ εὐσεβές. δ'

Ὅτι τὸ τοῦ σταυροῦ σημεῖον ἀφηγεῖσθαι τοῦ πολέμου ἐθέσπισε. καὶ διήγησις παράδοξος περὶ ὧν τὸ σημεῖον φερόντων τὸ σταυρικόν. ε'

Ἀντίῤῥησις πρὸς τοὺς λέγοντας, χριστιανίσαι τὴν κωνσταντῖνον διὰ τὸν φόνον τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ κρίσπου. ϛ'

Ὅτι καὶ ὁ τοῦ κωνσταντίνου πατὴρ παρεχώρει τὸ τοῦ χριστοῦ πλατύνεσθαι ὄνομα. ὁ δὲ μέγας κωνσταντῖνος πάντα χοῦ διαδραμεῖν παρεσκεύασε. ζ'

Περὶ τῆς μεταξὺ διαφορᾶς κωνσταντίνου, καὶ λικιννίου τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ διὰ τοὺς χριστιανούς. καὶ ὡς κατὰ κράτος νικηθεὶς λικίννιος, διεφθάρη. η'

Κατάλογος ὧν χρηστῶν, ὅσα κωνσταντῖνος διεπράξατο, ἔν τε ἐλευθερίᾳ χριστιανῶν, καὶ ναῶν οἰκοδομαῖς, καὶ ἄλλων κοινωφελῶν πραγμάτων. θ'

Ὅτι καὶ νόμον ἔθετο ὁ κωνσταντῖνος συντελεῖν τοῖς παρθενίαν ἀσκοῦσι καὶ κληρικοῖς. ι'

Περὶ τῶν ἔτι ᾧ βίῳ περιόντων μεγάλων ὁμολογητῶν. ια'

Διήγησις περὶ τοῦ ἁγίου σπυρίδωνος, καὶ περὶ τῆς αὐτοῦ μετριοφροσύνης καὶ καταστάσεως. ιβ'

Περὶ τῆς τῶν μοναχῶν πολιτείας, ὅθεν ἤρξατο, καὶ τίνας ἔσχεν ἀρχηγούς. ιγ'

Περὶ τῶν μεγάλου κωνσταντίνου, καὶ τοῦ ἁγίου παύλου τοῦ ἁπλοῦ. ιδ'

Περὶ τοῦ ἁγίου ἀμοῦν, καὶ εὐτυχιανοῦ τοῦ ἐν ᾧ ὀλύμπῳ. καὶ περὶ τῆς ἀρείου αἱρέσεως, καὶ ὅθεν ἤρξατο, καὶ τίνας διέλαβε. καὶ περὶ τῆς μεταξὺ τῶν ἐπισκόπων δι' αὐτὸν ἀναφθείσης ἔριδος. ιε'

Ὡς ἀκούσας ὁ κωνσταντῖνος περὶ τῆς διαμάχης ὧν ἐπισκόπων, καὶ τῆς τοῦ πάσχα ἀνωμάλου ἑορτῆς, μεγάλως ἐδυσχέρανε, καὶ πέμπει ὅσιον τὸν σπάνον κουδρούβης ιϛ'

ὀπίσω τοῦ εἰς ἀγεξανδρέαν ἀφικνεῖσθαι τ̃ ϛάσιν τοῖς ὀπισθόποις, καὶ τὸ ζήτημα καταπῆσαι τοῦ πάσχα.

ιϛ' Περὶ τ̃ ἐν νικαίᾳ ἀθροισθείσης ϛινόδου δι' ὅρον.

ιη' Περὶ ὧν πιστευσάντων δύο φιλοσόφων ὄξ ἀπλότητος ὧν διαγεγραμμένων τούτοις δύο γεγράφασι.

ιθ' Οὐ τῆς ϛινόδου ἀθροισθείσης, πρὸς αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς δημηγορίαν ὄξ ἔπεμψεν.

κ' Ὅπως ἀκρόαμα φιλόσοφος ὢν μεράρχων ἀμφοτέρων ὁ βασιλεὺς, τοῖς περὶ ὅρον καταδικάσας, ἐξωστράκισε.

κα' Περὶ τῶν ἀναγνωσθέντων ἡ ἀρείᾳ ϛινόδος, καὶ ὡς καλῶς ἔδοξε τοῖς περὶ ὅρον, καὶ τὰ συγγράμματα αὐτῆς καλέσαντος. καὶ περὶ τ̃ μὴ δεκαπρώτων συμφωνήσαντι τῇ συνόδῳ ἀρχιερέων, καὶ περὶ τῆς καταστάσεως τ̃ πάσχα.

κβ' Οὐ ὡς ἀκέσιον τ̃ τῶν ναυπλανῶν ὀπίσω, εἰς τὸν πρώτιον ϛίνοδον ὁ βασιλεὺς μεταπαλέσαντος.

κγ' Περὶ ὧν κανόνων οὓς ἡ ϛίνοδος ἔθετο. καὶ ὡς παφνούτιος ὡς ὁμολογητὴς διεκώλυσε τὴν ϛίνοδον βουλομένου θεῖναι νόμον, πρὸ θεινίδου ἀσκῆν πόλεως τοὺς ἱερωσύνῃ τιμᾶσθαι μόνους.

κδ' Περὶ ὧν τ̃ μείζονος, ὅπως ἀείστως τὰ κατ' αὐτὸν ἡ ἁγία διῴκησε ϛίνοδος.

κε' Οὐ δημοτελῆ τράπεζαν ὁ βασιλεὺς τῇ συνόδῳ ἐποίησε, συγκαλέσας τούτους ὡς κωνσταντινούπολιν, ὃ δώρεις τιμήσας, καὶ ὅπως πόλεως ὁμονοᾶν πρεσκάλεσε, καὶ περὶ ἀγεξανδρέων, καὶ ἀπομαχοῦ τὰ δεδογμένα τῇ θείᾳ ϛινόδῳ ὄξ ἐπεμψεν.

Κεφάλαια τ̃ δευτέρου τόμου.

α' Περὶ τ̃ εὑρέσεως τ̃ ζωηφόρου ϛαυροῦ, καὶ τῶν ἁγίων ἥλων.

β' Περὶ ἑλένης τ̃ βασιλέως μητρὸς, καὶ ὡς εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς προσκύνημα νεὼς ᾠκοδόμησε, καὶ σήμα θεοφιλῆ διεπεφάλαιε ἔργα. καὶ περὶ τ̃ αὐλῆς τελωνίου.

γ' Περὶ ὧν ναῶν οὓς ὁ μέγας ᾠκοδόμησε κωνσταντῖνος. καὶ περὶ τῆς αὐτοῦ ἐπωνύμου πόλεως, ὅπως ἐκτίσθη. ὃ περὶ τ̃ ἐφ' αὐλῆς κοιμητ̃. ἔθι δὲ περὶ τ̃ εἰς ϛαθένιον ναοῦ τ̃ ἀρχιστρατήγου μιχαήλου. ὃ περὶ τ̃ ἐκτίσε μυρσίνης φαυμητ̃.

δ' Οἷα ὁ μέγας κωνσταντῖνος περὶ τὸν μαρτύριον σκηνὸν διεπεφάλαιε. καὶ ὡς ναὸν ἐκτῆς ᾠκοδόμησεν.

ε' Ὅπως τὰ τῶν εἰδώλων τεμένη καλέστρεψε, καὶ τοὺς λαοὺς ἐντεῦθεν μᾶλλον χριστιανίζειν ἐνέπειθεν.

ϛ' Ἐκ ποίας προφάσεως ὅτι κωνσταντῖνος ὁ τ̃ χριστοῦ ὄνομα εἰς ὅλον τὸν οἰκουμένιον διέδραμεν.

ζ' Ὅπως ἵκπρες τὸν εἰς χριστὸν πίστιν ἐδέξαντο.

η' Ὅπως καὶ οἱ ἀρμένιοι τ̃ χριστιανισμὸν ἠσπάσαντο.

θ' Περὶ σαβωείου τοῦ βασιλέως προσῶν, ὅπως κ̃ χριστιανῶν ἐκινήθη. καὶ περὶ συμεὼν τ̃ ὀπισθόπου προσώδος. καὶ περὶ οὐαλεντινιανοῦ δυνούχου, ὅπως τὸν τ̃ μεγ ἰουλίου ἀγῶνα διέλυσε.

ι' Περὶ τῶν ἐπὶ σαβωείου δυναμενθέντων χριστιανῶν ἐν περσίδι.

Περὶ που-

Γεει ποιοικη τ̃ θεφ̃ου ὁν τ̃ις τεχν̃αις σαβ̃ωρου. ια'

Γεει Ταρβουλας τ̃ης ἀδελφ̃ης συμεων, καὶ τ̃ μ̃ρυειας αὐτ̃ης. ιβ'

Πεει τ̃ μ̃ρυειου τ̃ ἁγ̃ιου ἀκεφ̃αλ̃α, καὶ ὧν ζ̃ω ἀυτ̃ῳ. ιγ'

Πεει τ̃ μ̃ρυειας τ̃ ὁπισκ̃ου μιλου καὶ τ̃ πολιτειας αὐτ̃. καὶ ὅλη ζ̃ωὴ ειος μυειας ιδ'
ἑξακισχιλ̃ιοις ὁπισ̃ημοις ὁν θρ̃ᾴδι ἐμ̃ρυρησ̃ε, μ̃ὴθ τ̃ ἀσ̃ημων μ̃ὴθεφ̃πων.

Οπως ὁ κωνσαντ̃ινος γρ̃ᾴφῃ σαβ̃ωρη παῦσαι κολ̃ᾴζειν χριστιανους. ιε'

Οτι οἱ θεοὶ ἄρ̃ρεν βιβλ̃ιον δ̃ηλες συμφερ̃ειν τ̃ῃ ὁν νικ̃ομηδ̃ᾳ ζ̃ωοδ̃ω, τοὺς οἰκειους ις'
θεους ἀπελαυν, μ̃ὴσεβ̃ιος τ̃ καὶ θεομ̃ηνιος.

Οτι τοῦ ἁγεξανδρ̃ειας τελ̃ευτ̃ησ̃αντος ἁγεξανδρου, ἀθανασιος ὁν θρ̃ονῳ τ̃ης ιζ'
ὁκειν̃ου λαμβ̃ανῃ τ̃ θεφ̃ον. καὶ δ̃ιηγησις θεοῦ τ̃ης ὁν νεᾳ ἡλικ̃ιας αὐτ̃, ὅτι αὐ-
τοδ̃ιδακτος ἰω̃ ἱερ̃ας, καὶ φιλ̃ομ̃ηθης ὡ̃ μεγ̃ᾳλῳ μ̃ὴτρωνι̃ῳ.

Οτι οἱ ἄρ̃ρενοὶ, καὶ μ̃ηλιτ̃ανοὶ θεοφανῆ ἐποι̃ησ̃ε ἀθανασιον. ἐ θεοῦ μ̃ὴσεβ̃ιου. καὶ ιη'
ὅπως ἀπεπειρ̃ᾶτ̃ο ἀθανασιος δ̃έξασθαι ἄρ̃ρεν. καὶ θεοῦ τ̃ λ̃ε̃ξεως τ̃ ὁμοουσ̃ιου,
ὅπως μ̃ᾶλ̃ισ̃α τ̃ ἄλλων ὁ παμφ̃ιλ̃ος μ̃ὴσεβ̃ιος, καὶ μ̃ὴσ̃ᾶτ̃ος ὁ μ̃ὴλιοχ̃ᾶς ἐσασ̃ιαζον.

Περὶ τ̃ης μ̃ὴλιοχ̃ειας στιχ̃ωσεως. καὶ ὅτι ἀδ̃ικως καθ̃ηρ̃ε̃θη μ̃ὴσ̃ᾶτ̃ος, ἐ μ̃ὴφ̃ρ̃ηνιος τ̃ὸν ιθ'
θεφ̃ον λαμβ̃ανῃ. καὶ οἷα ὁ μ̃ε̃γας κωνσαντ̃ινος ἔγρ̃αψε τ̃ῃ στιχ̃ωσει, ἐ μ̃ὴσεβ̃ίῳ
τ̃ῳ παμφ̃ιλῳ πρ̃αγ̃ματευθ̃ε̃ντι τ̃ῃ μ̃ὴλιοχ̃ειᾳ.

Γεει μαξ̃ιμου τοῦ μ̃ὴ μακ̃ελλου τ̃ὸν ἱεροσολ̃ύμων θεφ̃ον λαβ̃όντος. κ'

Περὶ τ̃ῶν μελ̃ιτ̃ιανῶν ἐ ἀρ̃ειανῶν, ὅπως ἡνω̃θησ̃ᾶν. καὶ θεοῦ μ̃ὴσεβ̃ίου, ἐ θεογν̃ίου, κα'
ὅπως πάλιν τ̃ ἀρ̃ειου νόσου μ̃ὴὰπ̃ωλ̃ε̃σεν ἐπεχ̃ειρ̃ησ̃αν.

Οἷα χ̃ρ̃ῆ τ̃ ἁγ̃ίᾳ ἀθανασ̃ίᾳ οἱ ἀρ̃ειανοὶ καὶ οἱ μ̃ηλιτ̃ιανοὶ συσκ̃ιάσ̃ᾶντες, μ̃ὴδὲν ὠφ̃ελ̃ῆσ̃αι. κβ'

Περὶ τ̃ῆς συκοφαν̃τ̃ιας τοῦ ἁγ̃ίου ἀθανασ̃ίου, ὅτε τ̃ τ̃ ἀρσενίου χ̃ειρ̃α. κγ'

Οτι καὶ οἱ ὁμοδ̃ιαίτ̃ω τ̃ ἰνδ̃ῶν ἔθνη, τ̃ότε τ̃ὸν χριστιανισμ̃ὸν ἐδ̃έξαντο, ὅτε φρουμ̃εν-
τ̃ίου, καὶ αἰδεσ̃ίου, τ̃ῶν αἰχμαλ̃ώτων. κδ'

Γεει τ̃ ὁν τ̃ύρῳ στιχ̃ωσεως. καὶ θεοῦ τ̃ θεοδ̃ότου καθ̃αιρ̃έσεως τοῦ ἁγ̃ίου ἀθανασ̃ίου. κε'

Γεει τ̃ῶν ἱεροσολ̃ύμοις νεῶ, ὃν ὁ μ̃ε̃γας ἔκτ̃ισε κωνσαντ̃ινος ὁν γολγοθ̃ᾶ. καὶ θεοῦ κς'
τ̃ῶν ἐγκαιν̃ίων αὐτ̃.

Περὶ τ̃ῦ πρεσβυτ̃έρου τ̃ πείσ̃ᾶντος κωνσαντ̃ίνον καθαγαγεῖν ὁκ τ̃ ὑπερθ̃είας κζ'
ἄρ̃ρεν, ἐ μ̃ὴζ̃ώϊον. καὶ θεοῦ τ̃ αὐτ̃ῦ ἅρ̃πα μ̃ὴσεβ̃οῦς πίστεως λ̃ίθ̃ινος. καὶ ὅπως ὑπὸ
τ̃ῆς ὁν ἱεροσολ̃ύμοις ἀθεσιαστ̃ίσης ζ̃ωνόδου, καὶ πάλιν ἄρ̃ρεν θεσπισθ̃ῆναι.

Επιστολὴ βασιλ̃έως κωνσαντ̃ίνου θεοῦ τ̃ ὁν τ̃ύρῳ ζ̃ωοδ̃ον. καὶ ἔξοδια τοῦ ἁγ̃ίου κη'
ἀθανασ̃ίου ἀπὸ τ̃ ὁπισθ̃ότου ὧν ἀρ̃ειανῶν.

Γεει ἁγεξανδ̃ρ̃ου τοῦ ὁπισκ̃όπου κωνσαντ̃ινουπ̃όλεως, ὅπως μ̃ὴεισ̃ύσ̃ᾶν εἰς κοινω- κθ'
νιαν ἄρ̃ρεν δ̃έξασθαι, καὶ ὡς διερρ̃άγη ἄρ̃ρεν νυξ̃άσης αὐθ̃ὶς τ̃ γαστρὸς εἰς ἀ-
πόπαυσ̃ιν.

Οἷα γρ̃άφῃ ὁ μ̃ε̃γας ἀθανασ̃ιος θεοῦ τ̃ ἀρ̃ειου ρ̃ήξεως. λ'

Γεει ὧν μ̃ὴ τελ̃ευτ̃ῶ ἀρ̃ειου συμβ̃άντων ὁν ἁγεξανδρ̃ειᾳ. καὶ οἷα τ̃ῖς ὁκειν̃οις ὁ λα'
μ̃ε̃γας ἔγρ̃αψε κωνσαντ̃ινος.

Οτι μ̃ὴ πασῶν αἱρ̃έσεων νόμον ὁ κωνσαντ̃ινος ἔθετο, μ̃ὴ ἁγαχοῦ ὁκκλησ̃ιάζειν, ἢ λβ'
τ̃ῇ καθολικ̃ῇ ὁκκλησ̃ίᾳ. δι' οὗ καὶ αἱ πλεῖσ̃αι τ̃ῶν αἱρ̃έσεων ἠφαν̃ίσθησ̃αν. οἱ γ̃ὰ θεοὶ
τ̃ νικομ̃ηδ̃έας μ̃ὴσεβ̃ιον ἄρ̃ρενοὶ ὃ ὁμοούσιον τεχν̃ήεντως θεοῦ ζ̃ῆν ἐπεχ̃ειρ̃ησ̃αν.

λγ' Περὶ μαρκέλλου τοῦ ἀγκύρας καὶ τῆς αἱρέσεως αὐτοῦ, καὶ καθαιρέσεως.

λδ' Περὶ τῆς τελευτῆς τοῦ μεγάλου κωνσταντίνου, καὶ ὡς ὕστεροον βαπτισθεὶς ἐτελεύτησε, ταφεὶς ἐν ᾧ νεῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων.

Κεφάλαια τοῦ τρίτου τόμου.

α' Ὡς μετὰ θάνατον τοῦ μεγάλου κωνσταντίνου, πάλιν οἱ περὶ εὐσέβιον καὶ θεόγνιν τὴν ἐν νικαίᾳ πίστιν ἐτάραττον.

β' Περὶ τῆς ἐκ ῥώμης καθόδου τοῦ μεγάλου ἀθανασίου. καὶ περὶ τῆς ἐπιστολῆς κωνσταντίνου καίσαρος τοῦ υἱοῦ τοῦ μεγάλου κωνσταντίνου. καὶ τῆς κατὰ τοῦ ἀθανασίου αὖθις ἐπιβουλῆς τῶν ἀρειανῶν, καὶ περὶ ἀκακίου τοῦ βερροίας. καὶ περὶ τοῦ πολέμου κωνσταντίου καὶ κωνσταντίνου.

γ' Περὶ παύλου τοῦ κωνσταντινουπόλεως, καὶ μακεδονίου τοῦ πνευματομάχου.

δ' Περὶ τῆς γενομένης στάσεως διὰ τὴν παύλου χειροτονίαν.

ε' Περὶ τῆς ἐν αὐτιοχείᾳ μερικῆς σϋνόδου, ἥτις καθεῖλε μὲν ἀθανάσιον· γρηγόριον δὲ αὐτεισήγαγε. καὶ περὶ τῶν δύο ἐκθέσεων τῆς πίστεως. καὶ περὶ τῶν συμφωνησάντων αὐτοῖς.

ϛ' Περὶ εὐσεβίου τοῦ ἐμεσινοῦ. καὶ ὡς γρηγόριος κατέλαβεν ἀλεξάνδρειαν. ἀθανάσιος δὲ φυγὼν εἰς ῥώμην διασώζεται.

ζ' Περὶ ὧν ἐν ῥώμῃ καὶ ὧν ἀρχιερέων τῶν κωνσταντίνου, καὶ μετὰ εὐσέβιον πάλιν παῦλος ἀποκατέστη. καὶ περὶ τῆς αὐαιρέσεως τοῦ στρατηλάτου ἑρμογένους. καὶ ὡς ἐξ αὐτιοχείας ἥκων κωνστάντιος, τόν τε παῦλον μεθίστησι, καὶ πρὸς τὴν πόλιν ὀργίλως διατίθεται. καὶ ὡς εἴασε τὸν μακεδόνιον ἀμφιβόλως, καὶ ἀνεχώρησε πάλιν εἰς αὐτιόχειαν.

η' Περὶ τῶν εἰς ῥώμην ἀπελαθέντων ἑῴων ἀρχιερέων. καὶ οἷα περὶ αὐτῶν ἰούλιος ὁ ῥώμης, γράφει. καὶ ὡς ἔλαβον αὖθις γράμμασιν ἰουλίου παῦλος καὶ ἀθανάσιος τοὺς ἰδίους θρόνους. καὶ οἷα οἱ τῆς ἕω ἀρχιερεῖς πρὸς ἰούλιον ἔγραψαν.

θ' Ὅπως ἐξηλάθη παῦλος καὶ ἀθανάσιος, καὶ αὐτεισήχθη μακεδόνιος εἰς τὴν κωνσταντίνου.

ι' Οἷα ὁ ῥώμης ἔγραψεν ὑπὲρ ἀθανασίου τοῖς ἀνὰ τὴν ἕω ἐπισκόποις, καὶ ὡς ἐστάλησαν εἰς ῥώμην ἐπίσκοποι σϋνδιασκεψόμενοι ᾧ ῥώμης τὰ κατὰ ὧν ἑῴων ἐπισκόπων ἐγκλήματα. καὶ ὡς ἀπεπέμφησε παρὰ κωνσταντίνου τοῦ καίσαρος.

ια' Περὶ τῆς μακροστίχου ἐκθέσεως. καὶ περὶ τῶν ἐν σαρδικῇ σϋνόδων γεγενημένων, ὡς καθεῖλον οἱ τῆς ἑῴας ἰούλιον τὴν ῥώμης, καὶ ὅσιον τὸν σπάνιον ἐπίσκοπον, ὡς ἀθανασίῳ καὶ τοῖς λοιποῖς κοινωνήσαντας.

ιβ' Ὡς οἱ περὶ ἰούλιον καὶ τὸν ὅσιον ἐπίσκοποι πάλιν καθίσαντες, τοὺς ἑῴους καθεῖλον ἀρχιερεῖς, ποιήσαντες καὶ ἔκθεσιν πίστεως.

ιγ' Ὅτι μετὰ τὴν σύνοδον, ἡ ἕως καὶ ἡ ἑσπέρα διέστη. καὶ ἡ μὲν ἑσπέρα, καλῶς τῆς ἐν νικαίᾳ πίστεως εἴχετο· ἡ δὲ ἕως διὰ τὴν ἔριν περὶ τὸ δόγμα, ἐν τίσιν ἐστασίαζε.

ιδ' Περὶ ὧν ἐν τοῖς χρόνοις ἐκείνοις ἐν αἰγύπτῳ ἀκμασάντων ἁγίων ἀνδρῶν, αὐτωνίου, τῶν δύο μακαρίων, ἡρακλείου, κρονίου, παφνουτίου, πουτουβάστου, ἀρσισίου, σαραπίωνος, πιτυρίωνος, παχωμίου, ἀπολλωνίου, ἀνούβ, ἱλαρίωνος, καὶ ἑτέρων πλείστων ἁγίων κατάλογος.

Περὶ δι-

Περὶ διδύμου τ̃ τυφλοῦ, καὶ περὶ ἀετίου τ̃ αἱρετικοῦ. ιε'
Περὶ τοῦ ἁγίου ἐφραὶμ. ις'
Περὶ ὧν πότε προαγμ̃χ, ὅπως ἐκ στιχηρομῆς τ̃ βασιλέων καὶ ἰδὼν ἀρχιερέων, ὃ κ̃τ̃ χειρὸν ἐξέλιπε δόγμα. ιζ'
Περὶ τ̃ δόξης ὧν παίδων κωνσαντίνου. καὶ περὶ τ̃ ὁμοουσίου, & ὁμοιουσίου διαφορᾶ. καὶ ὅθεν πρέπει ἁπτῆς ὀρθῆς ἔχειν πίστεως ὁ κωνσαντῖνος. ιη'
Εἰς περὶ τ̃ ὁμοουσίου. καὶ περὶ τ̃ ἐν ἀριμίνῳ συνόδου, ὅπως καὶ ὅθεν, καὶ διὰ συνέστη. ιθ'
Ὡς γράμμασι κωνσαντίνου πάλιν ἀθανάσιος κάτεισι, καὶ τὸν θρόνον καμβαίτ. κ'
& περὶ τῶν ἀντιοχέων ἀρχιερέων. καὶ περὶ ὧν κωνσαντίου πρὸς αὐτὸν ζητημ̃χ. καὶ περὶ τ̃ ἐν ὕμνοις δοξολογίας.
Οἷα κωνσαντῖνος ἔγραφ' ἀθανασίου τοῖς κατ' αἴγυπτον γράφ. καὶ περὶ τῆς ἐν ἱεροσολύμοις συνόδου. κά
Ἐπιστολὴ τοῖς κατ' αἴγυπτον τ̃ ἐν ἱεροσολύμοις συνόδου ὑπὲρ ἀθανασίου. κβ'
Ὁμολογία εὐσεβοῦς καὶ ὀρθοδόξου τῶν τὰ ἀρείου φρονούντων πρὸς τὸν ῥώμης, ὡς ψευδῆ καλέσαν ἀθανασίου. κγ'
Ἐπιστολὴ εἰρηνικὴ τῶν αὐλῶν πρὸς τ̃ μέγαν ἀθανάσιον. ἔτι δὲ καὶ ὅπως οἱ λοιποὶ τῆς ἑῴας ἐπίσκοποι τοῖς ἰδίοις θρόνοις ἀπέλαβον. καὶ ὅτι πάλιν μακεδόνος ἐκκληθέντος, παῦλος ὑπὸ θρόνῳ ἐκάθισεν. κδ'

Κεφάλαια τοῦ τετάρτου τόμου.

Περὶ τῆς αἱρέσεως κόνσα τ̃ καθαροῦ, καὶ ὧν ἐν ῥώμῃ συμβάντων. α'
Ὡς πάλιν κωνσαντῖνος ἀπελαύνει τὸν ἀθανάσιον, καὶ ἐπαναγείρει τοῖς τὸ ὁμοούσιον πρεσβεύσας. καὶ περὶ τ̃ θανάτου παύλου κωνσαντινουπόλεως. καὶ ὡς κατέσχε πάλιν ὀπὶ τοῦ θρόνου ὁ μακεδόνιος, κάκεισα ἐργαζόμενος. β'
Περὶ τοῦ μυλωνείου τῶν ἁγίων νοταρίων. γ'
Περὶ τῆς εἰς σίρμιον ἐκστρατείας κωνσαντίνου. & περὶ βρετανίωνος, καὶ μαγνεντίου. & ὡς γάλλον καίσαρα χειροτονήσας, εἰς ἕω ἐξαπέστειλε. δ'
Ὡς μαξίμου μ̃τ̃ κυνικὸν τὸν ἱεροσυλίαν ἰθύνοντος, πάλιν σαυροῦ τύπος μέγιστος ἐν οὐρανῷ ὀπὶ πολλὰς ἡμέρας ἐφάνη ὑπερλάμπων καὶ ἥλιον. ε'
Περὶ φαύστου τ̃ σιρμίου, & τῆς αἱρέσεως αὐτοῦ, καὶ τ̃ κατ' αὐτὸν ἐν σιρμίῳ συνόδου. καὶ περὶ τῶν τειῶν τῆς πίστεως ἐκθέσεων. & ὡς μ̃τ̃ τ̃ καθαίρεσιν φαύστου καλοῦσι, ἀπείπε. καὶ ὡς περὶ βασιλέα τ̃ ἀκύεως ἀπηλέγχθη κενὰ φρυαττόμενος ς'
Περὶ τ̃ θανάτου μαγνεντίου, καὶ σιλβανοῦ τ̃ ἀποστάτου. ἔτι δὲ & περὶ τῆς ἐν παλαιστίνῃ τάσεως τ̃ ἰουδαίων. & ὡς ἀνῃρέθη γάλλος ὁ καίσαρ νεωτερίζειν ὑποπτευθείς. ζ'
Περὶ τ̃ εἰς ῥώμην ἀφίξεως κωνσαντίνου. & περὶ τῆς ἐν ἰταλίᾳ συνόδου, καὶ περὶ τῶν συμβάντων ὑπὸ μεγάλῳ ἀθανασίῳ ἐξ ἐπιβουλῆς τῶν ἀρειανῶν. η'
Περὶ τῆς ἐν μεδιολάνῃ συνόδου, καὶ τῆς φυγῆς ἀθανασίου. θ'
Ὡς διαφόρως ἐπισκοπεῖται ἀθανάσιος πρὸς ὧν ἀρειανῶν, θεόθεν ὡς θεῖος ἀνὴρ διαμηνύομενα διαφόροις κινδύνοις διέδρασε. & οἷα κακὰ ἐπὶ γεωργίου οἱ ἐν αἰγύπτῳ ἔπαθον, ἀθανασίου ἐπιχωρήσαντος. ι'

ιά Περὶ λιβερίου τοῦ ἐπισκόπου ῥώμης, δι' ἃς αἰτίας ἐξόριστος ὑπὸ κωνσταντίου ἐγένετο. καὶ περὶ τοῦ μετ' αὐτὸν γεγονότος φίληκος.

ιβ' Περὶ ἀετίου τοῦ σύρου, καὶ εὐδοξίου τοῦ μετὰ λέοντος αὐτιοχείας γεγονότος. καὶ περὶ τοῦ ὁμοουσίου.

ιγ' Ὅτι νεωτερίζοντι τῷ εὐδοξίῳ γράμματα ἔπεμψε γεώργιος ὁ λαοδικείας, ἀναστέλλων αὐτόν. καὶ περὶ τῶν ἐξ ἀγκύρας πρέσβεων, εἰς κωνστάντιον.

ιδ' Ἐπιστολὴ κωνσταντίου βασιλέως, ἀποβαλλομένη εὐδόξιον, καὶ τοὺς περὶ αὐτόν.

ιε' Ὡς ἐν σιρμίῳ γενόμενος ὁ κωνστάντιος, πάλιν μετακαλεῖται λιβέριον, καὶ τῇ ῥώμῃ ἀποκαθίστησι. συνιερατεύειν δὲ καὶ φίληκα ἐπιτρέπει.

ιϛ' Ὅτι διὰ τὴν ἀετίου αἵρεσιν καὶ τῶν ἐν αὐτιοχείᾳ, ὥρισεν ὁ βασιλεὺς σύνοδον ἐν νικομηδείᾳ γενέσθαι. σεισμοῦ δὲ γενομένου, καὶ πολλῶν ἐν τῷ μεταξὺ εἰσπεσόντων, πρότερον μὲν ἐν νικαίᾳ, ὕστερον δὲ ἐν ἐν ἀριμήνῳ καὶ ἐν σελευκείᾳ ἡ σύνοδος ἤθροισται. ἐν ᾧ καὶ περὶ ἀρσακίου τοῦ ὁμολογητοῦ.

ιζ' Περὶ τῶν πραχθέντων ἐν τῇ ἀριμήνῳ συνόδῳ.

ιη' Ἐπιστολὴ τῆς ἐν ἀριμήνῳ συνόδου πρὸς τὸν βασιλέα κωνστάντιον.

ιθ' Περὶ τῶν πρέσβεων τῆς συνόδου καὶ τῆς τοῦ βασιλέως ἐπιστολῆς. καὶ ὅπως οἱ περὶ οὐρσίκιον, καὶ οὐάλεντα, ὕστερον συνῄνεσαν τῇ προκομισθείσῃ ἐπιστολῇ. καὶ περὶ τῆς τῶν ἀρχιερέων ἐξορίας. καὶ περὶ τῆς ἐν νίκῃ συνόδου. καὶ δι' ἣν αἰτίαν ἡ ἐν ἀριμήνῳ συνεχέθη σύνοδος.

κ' Περὶ τῶν ἐν τῇ ἑῴαις ἐκκλησίαις συμβάντων. καὶ ὁ μαραθώνιος, καὶ εὐζώσιος ὁ κυζίκου, καὶ μακεδόνιος, ἐξήλαυνον τοὺς τὸ ὁμοούσιον δοξάζοντας. καὶ περὶ τῆς ἐκκλησίας τῶν ναυατιανῶν, ὡς μετετέθη. καὶ ὡς μετὰ τῶν ὀρθοδόξων ἐκοινώνουν.

κά Περὶ τῶν ἐν μαντινείᾳ ὑπὸ μακεδονίου πραχθέντων. καὶ ὡς ἐξηλάθη τοῦ θρόνου, μεταθέμενον τὴν θήβην τοῦ μεγάλου κωνσταντίνου. καὶ ὡς ὁ ἰουλιανὸς προεβλήθη καῖσαρ.

κβ' Περὶ τῆς ἐν σελευκείᾳ συνόδου. καὶ περὶ ἀκακίου καὶ ἀετίου. καὶ ὡς ὁ βασιλεὺς μετεχειρίζετο τοὺς πρέσβεις τῶν δύο συνόδων, τῆς ἐν ἀριμήνῳ, καὶ σελεύκου τὸ ἴσον φρονῆσαι.

κγ' Ὅτι οἱ περὶ ἀκάκιον τὴν ἐν ἀριμήνῳ ἐβεβαίωσε σύνοδον. καὶ κατάλογος τῶν καθαιρεθέντων ἀρχιερέων, καὶ ἐπὶ ποίοις ἐγκλήμασιν.

κδ' Αἰτίαι τῶν καθαιρέσεων κυρίλλου τοῦ ἱεροσολύμων ἐπισκόπου, καὶ διαφοραὶ τῶν αὐτικαθισταμένων τῷ τότε ἐπισκόπων ἀλλήλας. καὶ ὡς μελέτης ὑπὸ ἀρειανῶν χειροτονηθεὶς, αὐτὶ εὐσταθίου σεβαστίας προεβιβάσθη.

κε Τελευτὴ μακεδονίου κωνσταντίνου πόλεως. καὶ τί διδάσκων, εἴρηκεν ὁ εὐδόξιος.

κϛ' Ὡς εὐδόξιος καὶ ἀκάκιος, πλεῖστα ἔσπευσε τὴν τε ἐν νικαίᾳ πίστιν, καὶ τὴν ἐν ἀριμήνῳ ἐκ τοῦ μέσου θεῖναι. καὶ ὅσος τάραχος ἐντεῦθεν τῇ ἐκκλησίαις ἐπισυνέβη.

κζ' Ὡς μετὰ τὸ ἐκστῆναι τοῦ θρόνου, μακεδόνιος κατὰ τοῦ ἁγίου ἐβλασφήμησε πνεύματος. καὶ ὅτι μαραθώνιος σὺν ἄλλοις τὴν ἐκείνου αἵρεσιν ἤυξησαν.

κη' Ὅτι οἱ ἀρειανοὶ ὡς ὁμόφρονα λογιζόμενοι τὸν θεῖον μελέτιον, ἐκ σεβαστίας εἰς αὐτιόχειαν προεβίβασαν. τὸ δὲ ὀρθόδοξον ἐκείνου παῤῥησίᾳ ὁμολογήσαντος κατηχύνθησαν. καὶ καθελόντες αὐτὸν, εὐζώϊον ἐγκαθιστῶσι τῷ θρόνῳ. μελέτιος δὲ

ἰδίᾳ

ἰδίᾳ ἐκκλησίαζεν. οἱ γὰρ τὸ ὁμοούσιον φρονοῦντες, ἀοίκῳ ὀξέρεπον ὡς ἐπὶ τὸ ἀρειανὸν ἡγεμονεύοντος.

Οὐ οἱ περὶ ἀνάκιον πάλιν ἐκκρέμωσιν. ἀλλὰ τὸ ὁμοούσιον ἐξυφὴν ἐπειρῶντο, καὶ κϛ΄ τὴν ἀρείου αἵρεσιν ζωωισᾶν.

Περὶ γεωργίου τοῦ λαοδικείας. καὶ περὶ ὧν ἐν ἱεροσολύμοις ἀρχιεραθλοσυλίων. λ΄ καὶ ὅτι μὴ κύκλωπα τειχῶν ἀρχιερέων περιβαίνων, πάλιν ὁ κύκλωψ ἐπέβη τοῦ θρόνου τῆς ἱερουσαλήμ.

Κεφάλαια τοῦ πέμπτου τόμου.

Περὶ τῆς ἀποστασίας ἰβλιάνου τοῦ παραβάτου. καὶ περὶ τελβιλῆς βασιλέως κωνσταντίν. α΄

Περὶ βίου, καὶ ἀναγωγῆς, καὶ διαίτης. καὶ ἵνα εἰς τὴν βασιλείαν παρέδου ἰουλιάνου, ὅτι β΄ καλαῖς εἰς τὴν βασιλείαν ἰουλιανὸς, πρέμα πῶς τὰ ὧν χειστιανῶν δυσκινῆν ἤρξατο. καὶ τὸν βῆμισμὸν τεχνικέντως εἰσάγειν.

Οἷα κακὰ καὶ φαρμακείαν διεπράξατο. καὶ περὶ τῆς παρρησίας μαίστορος γ΄ ὀπτικοῦ χαλκηδόνος.

Οὐ μὴν κενοῖς καὶ ῥᾳθύμοις χειστιανοῖς τὴν βῆμα δεῖ· ἵνα μᾶλλον ἡ ἐκκλησία δ΄ εὐφαίνοιτο. καὶ ὅσα κακὰ κατὰ χειστιανῶν ἐπενόει.

Οὐ καὶ ἀθανάσιος τότε ὑπὸ χρόνοις ἐφάνη, παρθένῳ σώφρονι καὶ ὡραίᾳ ε΄ κρυπτόμενος, δυσφαίνει, ὃς τῆς ἀλεξανδρου ἐπέβη.

Περὶ τῆς διαιρέσεως καὶ τοῦ θριάμβου γεωργίου τοῦ ἀλεξανδρέως, διὰ τὰ ἐν ᾧ ϛ΄ μι θρίῳ συμβάντα. καὶ οἷα ἔγραψεν ἰουλιανὸς περὶ τῆς τοιαύτης ἐπιστάσεως.

Περὶ θεοδωρήτου τοῦ σκυθοφύλακος διὰ τίος ἀλεξανδρέας. καὶ ὡς ὧν σκυθῶν χάειν, ἰουλιανὸς ζ΄ ὁ θεῖος τοῦ παραβάτου, σκωληκόβρωτος ἐτελεύτα.

Περὶ τοῦ μαρτυρίου τῶν ἁγίων, δυσεβίου, νεσάβα, καὶ ζωώνος, ἐν γάζῃ τῇ πόλει. η΄

Περὶ τοῦ ἁγίου ἱλαρίωνος, καὶ ὧν ἐν ἡλίου πόλει παρθένων ἐπὶ τοῦ συῶν διαιρεθ- θ΄ έντων. καὶ περὶ τοῦ ξένου μαρτυρίου μάρκου τοῦ ἀρεθουσίων ὀπτικοῦ.

Περὶ μακεδονίου, θεοδούλου, γραΐανου, βοσπορίδος, βασιλείδ, καὶ δυτίχου, ὧν ἐν ι΄ ἐκείνοις τοῖς χρόνοις μαρτυρησάντων.

Περὶ λουκίφερος καὶ δυσεβίου ὧν δυτικῶν ὀπτικῶν. καὶ ὡς δυσέβιος μὲν ἀθα ια΄ νασίῳ τῷ μεγάλῳ, καὶ λοιποῖς ὀπτικοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ συνόδου συνεκρότησε, κυρώσαντες τὴν νικαίαν πίστιν, καὶ ὁμοφυὲς πατρὶ καὶ υἱῷ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐσιάλυσαν. καὶ περὶ οὐσίας, καὶ ὑποστάσεως ἐθέσαντο.

Περὶ ὧν ἐν δυσεβείᾳ ἀρχιερέων, παυλίνου καὶ μαγνείου. καὶ ὡς δυσέβιος, καὶ λα- ιβ΄ κίφερ, περὶς ἀγγέλους διωνόμησε. καὶ ὡς δυσέβιος, καὶ ἱλάριος τὴν ἐν νικαίᾳ πίστιν ἐκρόσιω.

Οπως οἱ ἀμφὶ μακεδόνιον τοῖς περὶ ἀνάκιον ἀρειανοῖς διεφέροντο, καὶ αἱ ἴσαι ιγ΄ ἀπολογούμενοι.

Ὡς ἐξόριστος πάλιν ἐλύετο ἀθανάσιος. καὶ περὶ βῆμισίου τοῦ κυζίκου, καὶ αὐτοῦ δ΄ ιδ΄ δόξαν ὀπτικοῦ. καὶ μυεία τῶν τοῦ συνεφαφέως περιόντων.

Περὶ ἰῆς ασουδῆς ὡὶ εἶχε συζῆσαι τὸν βῆμισμόν, ἀχρεώσαι δὲ τὰ ἡμέτερα. καὶ ιε΄

ὑποσχὴ ὠῦ ὑνι τῶ ῥὴμωισῶν ἀρχιερέων ἀπέστελεν.

ις' Οὐι ἵνα μὴ τυραννικὸς δόξῃ, τεχνηέντως μεθήρχετο τοὺς χριστιανούς. καὶ ὡσεὶ ἵης καὶ θαιρέσεως τοῦ σωτικοῦ σημείου. καὶ ὡς ἦσαν ὃ σραλιωτικὸν ἀκοτσίως πεποίηκε. καὶ ὡς ἐκώλυε χριστιανοὺς καὶ ἀγορᾶν, καὶ κρίσεων, καὶ τοῦ μεθέρχεσθαι τὴ ῥὴμωικὴν παιδείαν.

ιζ' Περὶ βασιλείου τοῦ μεγάλου, χρηματείου τῆ θεολόγου, ὃ ἀπολιναρίου αἱρησιαρμένου αὐτῷ, καὶ μεταβαλόντων τὰ θεῖα ὡσεὶς τὴ ῥὴμωικὴν φράσιν. καὶ μᾶλλον ἀπολιναρίου, καὶ χρηματέος ὁ ναζιανζηνός· ὁ μὲν ῥητορικῶς λίαν γεγράφων· ὁ δὲ ἡρωϊζων, ὃ πολλὰ ποιητικὸν μεμυθευκώς.

ιη' Περὶ τοῦ λόγου τοῦ ἰουλιανοῦ, ὃν ἐπέγραψε μισοπώγωνα. καὶ ὡσεὶ ἵης ἐν δάφνῃ ἱερεία δάφνης. καὶ ὀνόματος αὐτοῦ. καὶ ὡσεὶ τὸ μετακομισθῆς ὧν λειψάνων βαβύλα τοῦ ἱερομάρτυρος.

ιθ' Οτι χαλεπὸν ἵης μετακομισθῆς γενέσθαι, πολλοὺς ὧν χριστιανῶν ἐκάκωσε. καὶ ὡσεὶ τοῦ ἄλλου θεοδώρου τοῦ ὁμολογητοῦ. καὶ ὅτι πῦρ οὐρανόθεν πεσὸν, ὃν ἐν δάφνῃ ναὸν ἀνέστρωσε τοῦ ἀπόλλωνος.

κ' Περὶ τῆ ἀγάλματος τοῦ χριστοῦ, τοῦ ἐν πανεμίῳ. ὃ καταβαλὼν ἰουλιανὸς, καὶ ἀναιρεθὸς, ὃ ἑαυτοῦ ἄγαλμα ἔστησε. καὶ ὡς ἐφθάρη τοῦτο, ὑληθὲν χεραυνῷ. καὶ ὡσεὶ ἵης εἰς ἐμμαοῦς πηγῆς, ἐνθα ὁ χριστὸς τοῖς πόδας ἐνίψε. καὶ ὡσεὶ ἵης περισσὸς τοῦ δένδρου, ὃ ἐν αὐλῇπῳ χριστὸν ὡσεσκύνησε, καὶ ἵων δι' αὐτὸν τελουμένων θαυμάτων.

κα' Οὐι κῦ χριστιανῶν πνέων, καὶ ἰουδαίοις δώκε τὴ ἐν ἱεροσολύμοις νεὼν ἀνίσαν. ὧν ασυδὴ πάσῃ ὑποδεομένων χεῖρα, πῦρ ἀναθορὸν πολλοὺς αὐτῶν κατέκαυσε. καὶ ὡσεὶ ὧν ἅτε φοινίκων σημείων ἐν τοῖς ἱματίοις τῶν ὡσεὶ τὸ ἔργον δεδεμένων.

κεφάλαια τοῦ ἕκτου τόμου.

α' Περὶ ἵης εἰς πέρσας ἐκστρατείας ἰουλιανοῦ, καὶ ὡς ἡττήθη, καὶ κακῶς ἐξεβρήξε τὸν ψυχόν. καὶ οἷα λιβάνιος γράφει περὶ τῆ θανάτου αὐτοῦ.

β' Οὐι κῦ θεομιλιάν ἀνῃρέθη. καὶ ὡσεὶ ὧν ὁρκισθέντων ἃς ἄνδρες τινὲς ὡσεὶ ἵης τελοῦσι τῆς αὐτῆ ἐθελήσαντες, καὶ ὡσεὶ τῆ ἀποκρίσεως τοῦ ἰοῦ τοῦ τέκτονος. καὶ ὅτι τὸ αἷμα ἰησοῦ αὐτοῦ ὧν χριστῷ ἀνέπεμπε. καὶ ὅσα κακὰ δημόσια τῇ ῥωμαίων ἐπεγένετο δι' αὐτόν.

γ' Περὶ ἵης βασιλέας ἰοβιανοῦ, καὶ ὅσα σύνομα πεπραγθέντα εἰς τὴ ἐκκλησίαν διεσωθήκατο.

δ' Οτι πάλιν τὰ τῆ ἐκκλησιῶν ἀνεκινοῦντο, καὶ ὡσεὶ ἵης ἐν ἀντιοχείᾳ στηλοδοσίαν, ἣν ἵης τῆ ἐνικήμα πίστιν ἐκύρωσε. καὶ ὅσα ἡ τριαύλη στηλοδοσία τῷ βασιλέι ἰοβιανῷ ἔγραψε.

ε' Περὶ τοῦ μεγάλου ἀθανασίου, ὡς ἀμφεσήνιος ἠγαπήθη τῷ βασιλέι, καὶ τῶν ἐν αὐλῇπῳ ἐκκλησιῶν ἐκυρώτησε. καὶ ὡσεὶ τοῦ ὁσίου μάρκου τοῦ μεγάλου ἀντωνίου.

ς' Θάνατος ἰοβιανοῦ, καὶ ὡσεὶ τοῦ βίου καὶ ἵης εἰς θεὸν παῤῥησίας οὐδενὶ νενικημένου. καὶ ὅπως εἰς βασιλείαν κατεβλήθη, καὶ τὴ ἀδελφὸν οὐδένα συμβασιλεύειν αὐτοῦ εἴλετο. καὶ περὶ ἵης ἀμφοτέρων ἀμφοτέρας.

ζ Οὐι καὶ πάλιν τὰ τῶν ἐκκλησιῶν ἀνεκινοῦντο. καὶ ζωσόδου ἐν λαμψάκῳ γνδ. καὶ ὡς

οἱ περὶ

οἱ περὶ Ἀρδάνιον Ἀρριανοὶ καλοῦσι, καὶ τοὺς ὀρθὰ φρονοῦντας, τῶν ἐκκλησιῶν ἀπελαύνουσιν, ἐν οἷς καὶ τὸν Δαμοχάρην μνημέτιον.

Περὶ τῆς ἀποστασίας Φωτεινοῦ, καὶ τῆς Ἀρδανδόξου τελευτῆς. ἔτι δὲ καὶ περὶ Ἡλιοδώρου τοῦ κυζίκου, καὶ Δυνάδου τῶν αἱρετικῶν. καὶ ὅπως ὁ Ἡλιόδωρος διεδέξατο. η'

Ὅτι κακῶς ὅτε ἔπαθον οἱ τῶν ἐν νικαίᾳ πίστιν προσδυόντες. καὶ περὶ Ἀγλαΐου τοῦ τῶν ναυαλικῶν ἀρχιμάνδρου. θ'

Περὶ Εὐδοξεντιανῆς τῆς νέου, καὶ Γρηγοριανοῦ. καὶ περὶ τοῦ κυ Εὐδόξεντα διωγμοῦ, καὶ ὅτι οἵτε ὁμοούσιον δοξάζουσιν, ἀνόμοιον ὠνόμασαν. καὶ μακεδονιανῶν Ἡμιανόμοιοι, ποιὸς τίνι ῥώμῃ διαπροσδύονται. ι'

Ὁμολογία Εὐσταθίου σιδαίου Θεοφίλου, τῶν ἀπὸ μακεδονίας, ποιὸς λιβέριον τὸν ῥώμης ἐπίσκοπον. ια'

Περὶ τῆς ἐν σικελίᾳ συνόδου, καὶ Ἰῆς ἐν τυανοῖς. καὶ περὶ Ἰῆς ἐν χιλικίᾳ προσδοκωμένης ἔσεσθαι, ὡς διέλυσεν οὐδείς. καὶ περὶ τοῦ ὅτε διωγμοῦ. καὶ ὡς Ἀθανάσιος ὁ μέγας πάλιν φυγὼν, ἀπεκρύβη. καὶ ὡς πάλιν Γρήμμασιν οὐδένος ἀνέφανε, καὶ τὰς κατ' αἴγυπτον ἐκκλησίας διέπειν. ιβ'

Ὡς μὴ Εὐδόξιον δημόφιλος Ἀρριανὸς καισαρείας πόλεως ἔγνω. Ὃ δὲ Εὐσεβὲς, Εὐάγγελον προχειρίζουσι. καὶ περὶ τῆς ἡμουμένου σὺν Θεῷ διωγμοῦ. ιγ'

Περὶ ὧν προσδοκεῶν τῶν Εὐσεβῶν ὀγδοήκοντα, οἷς οὐδεὶς συνὼ πλοίῳ μέσης θαλάσσης καθέκαυσεν ἐν νικομηδείᾳ. ιδ'

Περὶ τῶν διαφορᾶς Εὐσεβίου τοῦ καισαρέως, καὶ βασιλείου τοῦ μεγάλου, καὶ ὡς σὺν Θεῷ οἱ Ἀρριανοὶ θάρσος λαβόντες, τῇ καισαρέων ἐπισκοπῇ, καὶ ἀποκρούουσι. ιε'

Περὶ τῶν συμμαχίας βασιλείου καὶ γρηγορείου τοῦ θεολόγου. ὡς ἄκροι ἡμούμενοι ἐπὶ σοφίᾳ, τοῦ ἐν νικαίᾳ δόγματος ἐκράτησαν. ις'

Περὶ τῆς ἡμουμένης ἐν τῇ ποιᾷ τῶν ὀρεόντων Ἡλιοδώρου διωγμοῦ. καὶ περὶ τοῦ ἐν ἐδέσῃ Εὐκλήρου τοῦ ἀποστόλου θαυμᾶ. ὡς περὶ τῶν ἐκ σε ζυνάξεως, καὶ ὁμολογίας τῶν ἐδεσηνῶν. ιζ'

Τελευτὴ τοῦ μεγάλου ἀθανασίου. καὶ λουκιανοῦ τῆς Ἀρδανοφρονος ἀῤῥοδος εἰς τὸν Θεῖον, ὡς ὅσα κακὰ τοῖς ἐν αἰγύπτῳ ἐκκλησίας καλέκαυσε. καὶ ὡς πέμπτος ὁ μὴ ἀθανάσιον Ἀλφάδρας, εἰς ῥώμην διέβη. ιη'

Περὶ τοῦ διωγμοῦ τῶν ἐν αἰγύπτῳ μοναχῶν, καὶ ὧν μαθητῶν τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου, ὡς διὰ τὸ ὀρθὸν δόγμα ἔνιοι νησιδίῳ περιωσιάθησαν, καὶ τῶν θαυμάτων ἃ διεπρεφάνησε. ιθ'

Καταλόγος τῶν τόπων ἔνθα τὸ δόγμα τῶν ἐν νικαίᾳ ἐπροσδύετο. ὡς περὶ τῶν τῶν σκυθῶν πίστεως, ὡς περὶ βρετανίωνος τοῦ ἡμουμένου τῶν ἐθνῶν. κ'

Ὅτι κατ' ἐκεῖνο καιρὸν κινηθέντος τοῦ περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος λόγου, ἐκυρώθη ὁμοούσιον λέγεσθαι πατρὶ τὸ υἱῷ. κα'

Περὶ τελευτῆς λιβερίου ῥώμης, καὶ δαμάσου, καὶ συρικίου τῶν μετ' αὐτὸν. καὶ ὡς ἐν ἑαυτῷ, πᾶσα τὸ ὀρθὸν ἐδόξαζε, πλὴν μελετίου, καὶ αὐξεντίου τοῦ ταύτης ἀρχιερέως, καὶ περὶ Ἰῆς ἐν ῥώμῃ συνόδου, ἥτις καθεῖλεν αὐξέντιον. καὶ τὰ ὅσου ὁν ἔγραψε. κβ'

Περὶ τοῦ ἁγίου ἀμβροσίου, ὅπως εἰς ἀρχιερέα προεβλήθη, καὶ Εὐσεβεῖν τοὺς λαοὺς κγ'

ἀνέπεισεν. ἔθι δ' ὁ ⁘ περὶ τῶν ἐν Φρυγίᾳ ναναπιανῶν, καὶ τοῦ πάσχα.

κε' Περὶ τῶν ἀπολιναείων τοῦ παῦλος καὶ ϛ' μοῦ, ⁘ τῶ προσβυτέρου βιβλιδιον. καὶ ὅτι ποίας αἱρέσεως κινηθέντες, τίς αἵρεσις ἐξέκλινεν.

κϛ' Περὶ ἀνομίου καὶ τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ ἀετίου, καὶ τῶν κατ' αὐτοὺς, καὶ ἃ ἐδογμάτιζον. καὶ ὅτι προφῆται οὗτοι μίαν κϛ' δυσὶ δὲ βαπτίσματος ἐπενόησαν.

κζ' Περὶ ἀπολιναείου, καὶ ἀνομίου, οἷα ὁ θεολόγος γρηγόριος ὁ ἐν τῇ τοῦ ⁘ νεκταλίου γράφῃ ὑπισχνῆ. καὶ ὅτι ἀπὸ τῆς φιλοσοφίας τῶν τότε βιωτῶν μοναχῶν τὰ τῆς αὐλῶν ἐσεβάθη αἱρέσεως. πᾶς γὰρ τὸ ἕως τοῦδε ἡ αἵρεσις ἔων δύο τούτων διῆκε.

κη' Περὶ τῶν κϛ' τοὺς καμοὺς ἐκείνους ἀκμασάντων ἁγίων ἀνδρῶν ἐν αἰγύπτῳ, ἰωάννου, ὥρ, ἀμῶν, βιτοῦ, θεωνᾶ, κόπρου, ⁘ῆ, ἡλία, ἀπελλοῦ, ἰσιδώρου, σεραπίωνος, δρακόντου, καὶ δυλογίου.

κθ' Περὶ τῶν ἐν ἡκαΐδι μοναχῶν, ἀπολλῶ, δωροθέου, παμμωνος, ἰωαννου, μάρκου, μακαρίου, ἀπολλωδόρου, μωσέως, παύλου δ' ἐν φέρμῃ, παχὼν, σεφοῦν, καὶ πίωρ.

λ' Περὶ ὧν ἐν σκήτει μοναχῶν, ὠεινθίους, διδύμου, χρονίωνος, ὁρσισίου, πουτουβάτου, ἀρσίωνος, ἀμμῶν, δωσεβίου, ⁘ δρακόντου τῶν ἀδελφῶν, καὶ μακρῶν λεγομένων, καὶ δωαγελίου τοῦ φιλοσόφου.

λα' Περὶ τῶν ἐν τῇ νιτρίᾳ, ⁘ ὧν καλουμένων κελλίων μοναστηρίων. ⁘ περὶ τῆς μονῆς τῶν ῥινοκούρων. περὶ μβ' μοναχῶν δρακοντίου ⁘ σόλωνος.

λβ' Περὶ τῶν ἐν παλαιστίνῃ μοναχῶν, βαθυσίᾳ, δωσεβίου, σαρῃ, ἀλλᾶ, ἀβεινὼ, καζάθου, ἀβδαλέως, ζιμῶνος, ἡλιοδώρου, δωσεβίου τοῦ ἐν κάρας καὶ περιθωμίους, καὶ ἀώνου.

λγ' Περὶ ὧν ἐν συρίᾳ μοναχῶν, ἡσυχᾶ, ἐπιφανίου δ' ὕστερον ⁘μομμίου κύριλλου, ἀμμωνίου, σιλβανοῦ.

λδ' Περὶ τῶν ἐν ἀράβῃ μοναχῶν, ἰουλιανοῦ, ἐφραὶμ τοῦ σύρου, βάρσας καὶ δυλογίου. ἔθι δὲ καὶ περὶ ὧν ἐν κοίλῃ συρίᾳ, οὐδαγενίνου, θεοδώρου, μερώσα, βάσσου, βασσανίου, παύλου. καὶ περὶ τῶν ἐν γαλιλαίᾳ, καὶ καππαδοκίᾳ, καὶ ἄλλα τοῦ ἁγίων ἀνδρῶν, καὶ τίνος χάριν μακρόβιοι οἱ περὶ αὐτοὺς ἅγιοι ἐγένοντο.

λε' Περὶ δ' ξυλίνου τείποδος, καὶ ⁘ῆς τοῦ βασιλέως δρακοντῆς, δ' τῶν στοιχείων εἰδήσεως. καὶ περὶ τοῦ φόνου τῶν φιλοσόφων, καὶ περὶ ἀστρονομίας.

λϛ' Περὶ ⁘ῆς ὧν σαυρωμάτων ἐκφράλτας, καὶ περὶ τοῦ ἰανουάριου δρακοντιανοῦ ἐν ῥώμῃ. καὶ διαφόρωσις τῶ νέου οὐδαλεντινιανοῦ. καὶ περὶ δ' διαγαμοῦ τῶν ἱερέων. ⁘ περὶ τοῦ λύκου δ' φιλοσόφου θεμιστίου δι' ὃν φιλανθρωπότερος περὶ αὐτῶ διαφερομένους διετέθη.

λζ' Περὶ ὧν πέραν ἴστρου βαρβάρων, ὡς ἀπὸ ὧν οὐρανῶν ὀξυγαθέντες ῥωμαίοις προεχώρησαν. ⁘ ὡς χριστιανοὶ ἐγένοντο. ⁘ περὶ οὐλφίλα, καὶ ἀθανασίου. ⁘ μεταξὺ τούτων συμβάντα, καὶ ὅθεν τὸν ἀρριανισμὸν εἰσεδέξαντο.

λη' Περὶ μανίας ⁘ῆς τῶν καρπηνῶν φυλάρχου, καὶ ὡς διωμοσάν τῶν μὴ ῥωμαίων ἀπανδῶν, δωσὲς ὁ ἐπίσκοπος αὐλῶν τοὺς χριστιανοὺς χριστιανοὺς ἀπεργασάμενος, αὐτὰς ἀνένεωσε. καὶ διήγησις περὶ τῶν ἰσμαηλιτῶν, ⁘ ὧν καρπηνῶν, ⁘ τῶν τούτοις θεῶν. καὶ ὡς διὰ ζακόμου τοῦ αὐτῶν φυλάρχου χριστιανίζειν ἤρξαντο.

λθ' Οἱ ἐπωμοσάμενοι πρότερον ἐν ῥώμῃ, ἐπὶ ⁘ῆς αἰγύπτου ἐκκλησίας κατέσχε, λευκίου

χίου δύναχωρήσαντος. καὶ ὡσεὶ ἴης ἔτ' σκυθῶν ἐκστρατίας εἰς δύσιν οὐδὲν ἔτος.
Περὶ τοῦ ἁγίου ἰωάκιμου μοναχοῦ τοῦ προφητεύσαντος ἅμα οὐδὲν πα. καὶ ὡς φεύ- μ'
γων οὐδὲν ἐν ἀχυρῶνι εἰσελθὼν κἀκεκαύθη, καὶ οὕτως ἀπέρρηξε τὸν ψυχόν.

Κεφάλαια τοῦ ἑβδόμου τόμου.

Ὡς ἐπὶ τῶν βαρβάρων καὶ ἐπιγραμμένων ῥωμαίων, μαχία συμμαχίαν πέμ- α'
πει. καὶ ἵνες ἀπὸ τοῦ δήμου τὴν νίκην ἐργάζον). καὶ ὡς γραϊανὸς ἐκβάλοσε πι-
στεύθη ὡς βούλῃ ἕκασος.
Οὐ γρατιανὸς τὸ ἐξ ἰσαυρίας θεοδόσιον, συμβασιλεύειν ἑαυτῷ εἵλετο. καὶ ὡς ἤδεως β'
πλεῖον ἱερουσολύμων ἐπὶ τοῦ ἀρφανῶν εἶχεν, ὃ ὡσεὶ τὸ ἐν δύλιοχείᾳ σεισόδου, καὶ
ἴης ὅτε ὡσεὶ ὡσεδρίας ὧν ἐκκλησιῶν καθαιρέσεως.
Περὶ ὧν τοῦ ὃν ἄγιον μιλέσιον καὶ παυλῖνον τῶν δύλιοχέας ὀπισκόπων, καὶ ὡσεὶ τοὺς γ'
γνωμένων ὅρκων ὑπὲρ τὸ ὀπισκοπικὸν θρόνον.
Περὶ ἴης ἀρχῆς θεοδοσίου τοῦ μεγάλου, καὶ ὡς ὧδε ἀρχὴν θεσσαλονίκης ὃ θεῖον δ'
ἐμυήθη βάπτισμα. καὶ οἷα ἔγραψε τοῖς μὴ κτ' ὄντα ἴης ἐν νικαίᾳ σεισόδου
ὡροσῳδύοισι.
Περὶ γενεθλίου τοῦ θεολόγου, καὶ ὅλη αὐτοῦ τῆς ἐκκλησίας ὧδε δέδωκε θεοδόσιος, ε'
ἐξελάσας δημόφιλον, ὃ τοὺς μὴ ὁμοούσιον ᾧ πατρὶ δοξάζοντας τὸν υἱόν.
Περὶ τῶν ἀρφανῶν. ὃ ἔλη καὶ τοῦ δυνομίου ἀκμάζοντος. ὃ ὡσεὶ τοὺς εἰς βασιλέα ς'
πρόρησίας τοῦ ἁγίου ἀμφιλοχίου.
Περὶ ἴης δουλέρας ἁγίας οἰκουμενικῆς σεισόδου, ὅθεν ὃ δι' ποίαν αἰτίαν σύνε- ζ'
εσιν. καὶ ὡσεὶ ἴης πραίσεως γενεθλίου τοῦ θεολόγου.
Περὶ τοῦ ὡσελθείσεως νεκταρίου εἰς τὸν κωνσταντίνου πόλεως θρόνον, καὶ ὅθεν ἐῶ, η'
καὶ οἷος τὸν βίον.
Περὶ ὧν ἡ δουλέρα οἰκουμενικὴ ἐθέσπισε σύνοδος. καὶ ὡσεὶ μαξίμου τοῦ κυνι- θ'
κοῦ φιλοσόφου.
Περὶ μύλωνίου τοῦ κύλικος, καὶ ὡσεὶ ἴης δυσκομιδῆς ὧν λειψάνων ὧν ἁγίων, παύ- ι'
λου τοῦ ὁμολογητοῦ, ὃ μιλεσίου δυλιοχέας.
Περὶ ἴης χρυσοστόμου φλαβιανοῦ τοῦ ὀπισκόπου δυλιοχέας, καὶ τῶν ὀπίσω ταύτῃ συμ ια'
βάντων ἅμα τὸν ὅρκον.
Οὐ ἐβουλεύσαντο θεοδόσιος πάσας τὰς αἱρέσεις ἑνῶσαι, καὶ ὡσεὶ ἀγλαΐου καὶ σισι- ιβ'
νίου, ὧν ναυατιανῶν, οἳ εἰσηγήσαντο. καὶ ὡς σεισόδου πάλιν γνωμένης, μόνους
τοὺς τὸ ὁμοούσιον δοξάζοντας ὁ βασιλεὺς ἀπεδέξατο· τοὺς δὲ ἀῤῥώστως φρονοῦντας,
τῶν ἐκκλησιῶν ἀπήλασε.
Περὶ μαξίμου τοῦ τυράννου, καὶ ὡσεὶ ὧν μεταξὺ ἴης βασιλέας ἰουστίνου καὶ τοῦ ιγ'
ἁγίου ἀμβροσίου, καὶ ὡς δόλῳ ἀνῃρέθη ὁ βασιλεὺς γραϊανός. ὃ ὡς οὐθενιανὸς
μὴ ὢν μήτε εἰς θεοδόσιον ἐν θεσσαλονίκῃ κατέφυγε.
Περὶ ἴης γνώσεως ὀνωείᾳ. καὶ ὅλη τὸν κωνσταντίνου λιπὼν ἐρκάδα, εἰς ἰταλίαν ἔρχε- ιδ'
θαι. καὶ ὡσεὶ τὸ διαδοχῆς τῶν ναυαλιανῶν, ὃ ὧν δόγων παδιαρχῶν. καὶ ὡσεὶ τὸ
θράσους τῶν ἀρφανῶν. καὶ ὡς δυῤῥὼν τὸν τυράννον θεοδόσιος, μεγαλοψυχοπῆ

Ἀριάμβου ἐν ῥώμῃ ποιεῖ.

ιε' Ὁλυ περὶ φλαβιανοῦ, καὶ Δαμασίου τῶν μνημονέων. καὶ περὶ ὧν εἰς ἀγεξανδρειαν ἠμονιθῶν ὑπὸ καθαιρέσῃ τοῦ ἱεροῦ διονύσου, καὶ περὶ τοῦ σεραπίου, καὶ τῶν καταςρεφόντων αὐτὸν εἰδωλικῶν νεῶν.

ις' Οπως ἐδιωχθῇ αὖτις ἀνεπαύθη ὁ ἐν ἐκκλησίᾳ τῶν μετανοούντων πρεσβυτέρων. καὶ ἐπεξεργασία περὶ ἔργου μετανοίας.

ιζ Ως ὑπερέθεντο θεοδόσιος ὁ μέγας τὸν νόμιον ἐποίησε, καὶ περὶ θεοφίλου τοῦ ἀλεξανδρείας. καὶ περὶ τῶν ὀκτὼ ἀδελφῶν. καὶ περὶ ὑπατίας, ἐν δωρεᾶς καὶ ὧν αἱρέσεων αὐτῶν, καὶ περὶ τῶν λεγομένων ἡσυχιανῶν. καὶ ὡς ἡ τῶν ἀρειανῶν αἵρεσις εἰς διαφόρους μοίρας διεχωρίσθη, ἐν ὡς οἱ ἐν κωνσταντινουπόλει μᾶλλον ἰσώθησαν.

ιη' Οτι καὶ ναυατιανοὶ ἕτεραν αἵρεσιν ὧν ἐβδομιανῶν ὑπεστήσαντο. καὶ περὶ ἰησοῦ ἐν καπαφῳ σιωνόδου, ἐν περὶ ἰησοῦ ἑορτῆς τοῦ πάσχα διεξοδικώτερον διήγησις.

ιθ Καθάλογος τοῦ συγγραφέως εἰδήσεως ἄξιος, ὧν τῷδε διαφόρεσι ἔθνεσι καὶ ἐκκλησίαις ἐθῶν.

κ' Περὶ ἰησοῦ βαπτίσεως τοῦ καθ' ἡμᾶς δόγματος, καὶ καταλύσεως εἰς τέλος ὧν εἰδωλικῶν νεῶν, καὶ ἰησοῦ πλημμύρας ὧν ὅτε νείλου τὸ πόταμος.

κα' Περὶ τῆς ἀνέσεως ἰησοῦ πμίας κεφαλῆς τοῦ προδρόμου, καὶ ὅσα δι' αὐτὸν ἐγένοντο.

κβ' Περὶ τῆς δι' ἀγχόνης τελευτῆς οὐαλεντινιανοῦ τοῦ νέου βασιλέως ἐν ῥώμῃ, καὶ περὶ ἰησοῦ τερεντίδος ἀγωνίου. καὶ περὶ τῆς προφητίας ἰωαννου τοῦ ἐν ηβαΐδι μοναχοῦ.

κγ' Περὶ τῆς εἰσπράξεως ὧν φόρων, καὶ ὧν καθαιρεθέντων ἐν ἀντιοχείᾳ βασιλικῶν ἀνδριάντων, ἐν ἰησοῦ τοῦ ἀρχιερέως φλαβιανοῦ προσευχῆς.

κδ' Περὶ τῆς πρὸς τὸν βασιλέα θεοδόσιον τοῦ ἁγίου ἀμβροσίου πρεσβείας, καὶ τοῦ φόνου τῶν ἐν θεσσαλονίκῃ. καὶ διήγησις τοῦ ἁγίου τούτου ἑτέρων κατορθωμάτων.

κε' Περὶ τοῦ ἁγίου δονάτου ἐπισκόπου ἀπωλείας, καὶ περὶ θεοτίμου τῶν σκυθῶν ἀρχιερέως.

κς' Περὶ τοῦ ἁγίου ἐπιφανίου τοῦ ἐπισκόπου κύπρου, καὶ μερικὴ ὡς ὧν κατ' αὐτὸν διήγησις.

κζ' Περὶ ἀναξίου τοῦ ἱερέως, ἐν περὶ ζωσίμου, καὶ ἄλλων, ἐπισήμων ἀνδρῶν καὶ διαβοήτων ἐπ' ἀρετῇ.

κη' Περὶ ἰησοῦ αἱρέσεως τῶν ἀκοιμήτων, ἀβδικοῦμ καὶ μιχαήλ ὧν προφητῶν. καὶ περὶ τελευτῆς θεοδοσίου βασιλέως τοῦ μεγάλου.

Κεφάλαια τοῦ ὀγδόου τμήματος.

α' Περὶ τῶν διαδόχων τοῦ μεγάλου θεοδοσίου. καὶ ὡς ἀνῃρέθη εὐτρόπιος ὁ ὕπαρχος. καὶ περὶ τῶν ἀρχιερέων ὧν μεγάλων πόλεων, καὶ ἰησοῦ διαφορᾶς ὧν αἱρετικῶν, καὶ περὶ σισίνδου τοῦ ναυατιανῶν ἐπισκόπου διήγησις.

β' Περὶ ἀγωγῆς καὶ διαίτης, ἐν πολιτείας καὶ σοφίας, καὶ εἰς τὸν ἀθρόον πρόοδου τοῦ μεγάλου ἰωαννου τοῦ χρυσοστόμου. καὶ ὡς ἐμποδὼν αὐτῷ καθίσταται θεόφιλος ὁ ἀλεξανδρείας.

γ' Ως ἐπελθὼν ἰωαννης ὑπὸ τὴν ἐπισκοπὴν σφοδρότερον ἤπειλε ὧν προσωπῶν, καὶ τὰς ἀπάντων

ἀπόστολος ἐκκλησίας ἐπανώρθου. καὶ ὡς ὁ κτ̄ τὸν φλαβιανὸν πλάσμα διαφορεσθῶσάμωνος, εἰς ῥώμην διέβυσε.

Τὰ κτ̄ τὸν βάρβαρον γότθον χαϊναν, καὶ τὴν ἐπ' αὐτὸ στρατηγίαν δίνων. δ'

Ὡς ὑπηγάγετο ὁ ἰωάννης τ̄ διδασκαλίας τὰ πλήθη. καὶ περὶ τ̄ γυναικὸς μακεδονιανῆς, δι' ἣν ὁ ζῆλος εἰς λίθον μετεβλήθη. ε'

Περὶ τῆς ἐν ἀσίᾳ καὶ φρυγίᾳ στρατηγίαν τῷ ἰωάννῃ. καὶ περὶ ἡρακλείδου τ̄ ἐφέσου, καὶ τοῦ νικομηδίας χρόνος. ς'

Περὶ δ' ἑρμίου τοῦ ἀρχιδιακόνου, καὶ περὶ τῶν νόμου ὃν ἔθετο. ἐξ ὧς ἀποστατεῖς τῆς ἐκκλησίας, ἐφονεύθη. καὶ περὶ τοῦ πρὸς ἰωάννην χρησμοῦ. ζ'

Περὶ ὧν δύο φώτων ὠδῶν πρὸς ἀρειανοὺς ἰωάννου. καὶ ὡς τῆς διδασκαλίας ἰωάννου τὰ τῶν ὀρθοδόξων μᾶλλον ἐπεδίδου· ἢ ἧττον δὲ οἱ πλουσιώτες. η'

Περὶ στεφανίωνος τῶν ἀρχιδιακόνου, καὶ τῆς αὐλίας ὀλυμπιάδος. καὶ ὡς ἵνες ὑβριστικῶς τ̄ λοιπῶν κτ̄ τ̄ ἰωάννου ἐφέροντο, σκαιὸν καὶ θυμώδη ἀποκαλοῦντες. θ'

Περὶ σευηριανοῦ τ̄ γαβάλων, καὶ δύο ἐπισκόπων τοῦ πελοπονήσου. καὶ ὅσα μεταξὺ στεφανίωνος, καὶ σευηριανῦ γέγονε. καὶ ὡς διὰ τ̄ βασιλίδος τὰ μεταξὺ αὐλῶν διέβυθη. ι'

Περὶ τ̄ κατ' αἴγυπτον ζητήσεως, εἰ ἀνθρωπόμορφον τὸ θεῖον. καὶ περὶ θεοφίλου τ̄ ἀλεξανδρείας, καὶ τῶν ὠριγένους βίβλων. ια'

Περὶ τ̄ τεσσάρων ἀδελφῶν ἀσκητῶν, τ̄ μακρῶν λεγομένων, οἷς δι' ἔχθραν ἐγένετο ὁ θεόφιλος. ιβ'

Ὡς οἱ αὐτοὶ μακροὶ διὰ τὸν ζῆλον ἰωάννου αὐτῷ προσκόπτουσι. καὶ ὡς ἐκβληθεὶς ἀχθεσθεὶς θεόφιλος κτ̄ ἰωάννου ὁπλίζεται. ιγ'

Περὶ τ̄ μοναστηρίας θεοφίλου. καὶ περὶ τοῦ ἁγίου ὀπτιμίου, ὡς ἐπεδήμησε τῇ κωνσταντίνου, καὶ τασιάσας τὸ πλῆθος κτ̄ ἰωάννου προσκόπτασε. ιδ'

Περὶ τῶν παιδὸς τῆς βασιλίδος, καὶ τοῦ ἁγίου ὀπτιμίου. καὶ ὡς οἱ μακροὶ πρὸς διάλογον ἦλθον ὀπτιμίῳ. καὶ ὡς ἀπεπλάσθη εἰς κύπρον αὖθις. καὶ περὶ ὀπτιμίου καὶ ἰωάννου. ιε'

Περὶ τῆς εἰς τὸν βασίλειον τῶν ἰωάννου διαφορᾶν. ἐξ ὧς ἦκεν ἐξ αἰγύπτου θεόφιλος. καὶ περὶ κυρίνου τ̄ χαλκηδόνος ὀπτικοῦ. ις'

Περὶ τ̄ θυμοῦ πύξου τοῦ θεοφίλου, καὶ τῶν καθηγεμόνων ἰωάννου, ἐν ἐυφινιανᾷς. καὶ ὡς κληθεὶς ἰωάννης, καὶ μὴ ἐλθὼν θυμοῦ πρὸς αὐτὸ καθῃρέθη. ιζ'

Ὅτι ἐτασίασε τὸ πλῆθος κτ̄ θεοφίλου καὶ τῆς αὐτοῦ πύξου, καὶ τοὺς κραβατοῦντας ἤγειρε δρῦς. διακληθεὶς τοίνυν ὁ ἰωάννης, πάλιν ὀπτὶ τ̄ θρόνον ἐκλήθη. ιη'

Οὐ περὶ τῆς δυσροπίας θεοφίλου, καὶ περὶ τῆς ἔχθρας αἰγυπτίων, καὶ ὧν κωνσταντινουπολιτῶν. καὶ περὶ τῆς φυγῆς θεοφίλου, καὶ νιλαμβώνος τοῦ ἀσκητοῦ, καὶ τῆς περὶ ἰωάννου πύξου. ιθ'

Περὶ τοῦ ἀνδριάντος τῆς βασιλίδος. καὶ περὶ τῶν ἐκ τ̄ νομμίων, καὶ τ̄ ἰωάννου διδασκαλίας, ἐξ ἧς κατ' αὐτὸ πάλιν ἀθεμιτείσης πύξου, καὶ καθαιρέσεως. κ'

Ὅσα κακὰ πύξεύθη ὀπτὶ τῇ ἐκκλησίᾳ ἰωάννου ὡς πλήθη, ἐξ περὶ ἧς κατ' αὐτὸ λόγος καὶ ξίφους ὀπτιβουλῆς. κά

Ὡς ὀξηλάθη τῷ θρόνου ἀδίκως ὁ ἰωάννης, καὶ περὶ τ̄ νομμίου θορύβου. καὶ περὶ τοῦ πεμφθέντος τῇ ἐκκλησίᾳ θεσσαλονίκου πυρός, καὶ περὶ ἧς εἰς κουκουσὸν αὐ- κβ'

τοῦ ὀξοείας.

κγ' Περὶ Χρυσαχίου τοῦ μετ' Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου διαδεξαμένου, καὶ ὅσα κακὰ τοῖς τοῦ σοφωτάτου Ἰωάννου ἐργάσατο. καὶ περὶ τῆς ὁσίας νικαρέτης.

κδ' Περὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ διαγωνίου, καὶ τῆς μακαρείας ὀλυμπιάδος. καὶ περὶ τοῦ τρισθέου τέκνου Ἀγελίου, οἷα διὰ τὸν ὀπίσω τοῦ Ἰωάννου ἔπαθον. καὶ περὶ πατειαρχῶν.

κε' Ὅτι τῆς ἐκκλησίας κακῶς ἐχούσης, καὶ τὰ κοσμικὰ κακῶς διέκειτο τοῦ βασιλέως πράγματα, καὶ τὰ τοῦ τελίχωνα τὸν ὀνωρίου τραλληνόν.

κς' Ἐπισκοπὴ δύο ἰνοκεντίου πάπα ῥώμης, πρὸς τὸν χρυσόστομον Ἰωάννην, καὶ πρὸς τὸν κλῆρον κωνσταντινουπόλεως ὑπὲρ Ἰωάννου.

κζ' Περὶ τῶν ἀγομένων διὰ Ἰωάννην διωγμῶν, καὶ περὶ τῆς τελευτῆς Εὐδοξίας τῆς βασιλίδος, καὶ ἀφανισμοῦ. ἔτι δὲ καὶ περὶ ἀτίλα τοῦ πατειάρχου, ὅθεν καὶ οἵους τοὺς τρόπους ἐσχε.

κη' Ὡς διὰ σπουδῆς ἐπὶ ἰνοκεντίου τοῦ ῥώμης, διὰ συνόδου τὸν Ἰωάννην ἐπαναγαγεῖν. καὶ περὶ τῶν πεμφθέντων πρὸς αὐτὸν ὅτι ἐξεπάσθη. Ἐπὶ τῆς τελευτῆς τοῦ χρυσοστόμου Ἰωάννου.

Κεφάλαια τοῦ ἑνὸς τμήματος.

α' Περὶ τῆς ἀρκαδίου τελευτῆς, καὶ τῆς τοῦ νέου θεοδοσίου ἀρχῆς, καὶ περὶ ὧν ἀδελφῶν αὐτοῦ. καὶ περὶ τῆς εὐσεβείας, καὶ ἀρετῆς δὲ παρθενίας πουλχερείας τῆς βασιλίδος καὶ περὶ ὧν θεοφιλῶν ταύτης ἔργων, καὶ ὡς τὸν βασιλέα παρεπόνησε μὴ γε.

β' Περὶ τοῦ ῥέστου τῶν λαφύρων ὧν ἁλόντων τεσσαράκοντα μυρίων.

γ' Εἰ περὶ ἀρετῆς δὲ θεοφιλείας τε πουλχερείας, καὶ τῶν αὐτῆς ἀδελφῶν.

δ' Περὶ τῶν σπονδῶν ὧν πρὸς ῶν, καὶ περὶ ὀνωρίου, καὶ τελίχωνος, καὶ ὧν ἐν ῥώμῃ, καὶ δαμαλίᾳ παραθέντων.

ε' Περὶ διαφόρων ἐθνῶν ὅπερ τραλλησιανῶν ῥωμαίοις, καὶ θεοῦ παρανοίᾳ ἠπατημένων. μάγων τε καὶ τῶν σπονδῶν ἡμερῶν.

ς' Περὶ ἀλαριχου τοῦ γότθου, καὶ ὡς τὴν ῥώμην ἐπειλήσατο, ἐξενοχώρησε ταύτην πολέμῳ.

ζ' Περὶ ἰνοκεντίου τοῦ τῆς πρεσβυτέρας ῥώμης ὀπισθότου, ὡς διεπρεσβεύσατο πρὸς ἀλάριχον. καὶ περὶ ἰοβίου τοῦ ἰταλίας ὑπάρχου, καὶ περὶ τοῦ ἁβασιλέα πρεσβεύσας, καὶ ὅσα περὶ ἀλαρίχου ζωέβη.

η' Περὶ τῆς ἀποστασίας ἀτάλου, καὶ τοῦ τραλλησιανοῦ ἡγεμονεύοντος. Ἐπὶ ὡς ὕστερον πρὸς τοὺς ὀνωρίου συμπονήσας ἔτυχε.

θ' Περὶ τῆς ταρσαχῆς ἐν ᾗ ἔσχον οἱ ἕβδομοι, καὶ οἱ χριστιανοὶ περὶ ἀτάλου, Ἐπὶ περὶ ταύρου ὄνος ὑδρείου, Ἐπὶ ὡς διάκονος δόλῳ εἶπε τὴν ῥώμην, ἄσυλον φυλάξας τὸ τοῦ ἀποστόλου πέτρου ἱερόν.

ι' Περὶ τῆς ῥωμαίας γυναικὸς, σωφροσύνης ἔργον ἐνδόξου μνήμης.

ια' Περὶ ὧν ἐν τοῖς χρόνοις ἐκείνοις τυραννίνων ἐπαναστάντων ἐν δύσει, καὶ ὀνωρίου καὶ πόντων ἀρδίωνος ἀναιρεθέντων διὰ τὸ βασιλέως θεοφιλές.

ιβ' Περὶ θεοδοσίου καὶ λαγωδίου, καὶ περὶ οὐανδάλων, καὶ γοτθέων ἐθνῶν. καὶ περὶ τοῦ θανάτου διάκονος. καὶ περὶ τῆς φυγῆς κωνσταντίνου, καὶ κώνσα τῶν τυράννων.

Περὶ

Περὶ γενεθλίου, καὶ μαξίμου, καὶ περὶ τῆς τραλιανῶν οἰκείου, καὶ περὶ τῆς δηλώσεως γε- ιγ'
γενημένου, καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ ὡς ἐφονεύθησαν.
Περὶ κωνσταντίνου καὶ τῆς τραλιανῶν οἰκείου, καὶ ἐβδόμου τοῦ τραλλιανοῦ. καὶ ἧπερ ἐβο- ιδ'
δήμου ἐστὶ τοῦ οὐλφίλα τοῦ συντραλλιανοῦ κωνσταντίνου, καὶ φόνος αὐτοῦ.
Περὶ τῆς ἀποθέσεως τῶν βασιλικῶν σημείων κωνσταντίνου, καὶ ὡς ἐχρεοστονήθη ιε'
πρεσβύτερος, καὶ θάνατος αὐτοῦ ὕστερον, καὶ τῶν δήμων τυραννων τῶν ἐπαναστάντων οἰκείῳ.
Περὶ τῆς τοῦ χαρισίου οἰκείου θεοφιλείας, καὶ τὸ τελευτῆσαι αὐτὸν, καὶ περὶ τῶν δήμα- ις'
δόχων αὐτοῦ, οὐαλεντινιανοῦ, καὶ οἰκείας τῆς ζυγαβὸς, καὶ περὶ τῆς τότε κοσμι-
κῆς εἰρήνης.
Περὶ τοῦ ἀνδρέου ζαχαίου τοῦ πρεφήκτου, καὶ στεφάνου τοῦ πρεπροσυπάτου. ιζ'

ΕΡΜΕΙΟΥ ΣΩΖΟΜΕΝΟΥ, ΣΑΛΑΜΗ-

νίου λόγος περὶ τοῦ αὐτοκράτορα θεοδόσιον, καὶ ἐπιθέσεις τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορείας.

ΟΣα τὰ πάλαι αὐτοκρατόρων ὀπτημένης μοι χρῆμα γενέσθαι, τοῖς μὲν φιλοκόσμοις, δημιουργίδα καὶ στέφανον, καὶ τὰ τούτοις ἐπιτήδεια· τοῖς δὲ αὖ περὶ λόγους ἀπονεύσασι, μυθώδη μοι ἂν ποιήσειν, ἢ σύγγραμμα θελγῆ δυνάμενον· τοῖς δὲ τὰ περὶ πόλεμον ἀσκήσασι, βέλος δύσοχλον ἀφεῖναι, καὶ θήρας ἐπιμῆναι, ἢ δόρυ ἀκοντίζειν, ἢ εἰς ἵππον ἁλέσθαι. πρόσκλεινον δὲ ἑαυτοῖς τοῖς βασιλείοις ἕκαστος ὁπλιτῶν, ὃ μὲν κρατοῦντι φίλον ἐπύθετο, ὁ μὲν, δυσπόρευτον ψηφίδα προσφέρων, ἕτερος δὲ λαμπρὸν ἕρμαιον βαφῇ δημιουργίδος ἐπιδεικνύμενος· ὁ δὲ, ποίημα ἢ σύγγραμμα προσφωνῶν· ἄλλος δὲ δίζωον καὶ ξένον τι περὶ τὰ ὅπλα τύπον εἰσηγούμενος. μέγιστον δὲ ἐς βασιλικὸν νομίζει καθίστασθαι τὸ δημώδους ἀρετῆς μόριον ἐγκεκλῆσθαι τῶν πάντων ἡδύμενον. δυσεβείας δὲ, τοῦ ἀνθρώπων κόσμου τῆς βασιλείας, οὐδενὶ τοσοῦτον λόγος ἐλαύνει. σὺ δὲ ὦ κράτιστε βασιλεῦ θεοδόσιε, συλλήβδην εἰπεῖν, πᾶσιν ἐπήσκησας ἀρετῇ, μᾶλλον θεοῦ δημιουργίδα δὲ καὶ στέφανον πρὸς τοὺς θεωμένους σύμβολον τῆς ἀξίας περικείμενος, οἷόν δεν ἀεὶ τὸν ἀνθρώπινον κόσμον τῆς βασιλείας ἠμφίεσαι, τῷ δυσεβείᾳ καὶ τῇ φιλανθρωπίᾳ. ἑκάστοτε δὲ ποιηταὶ καὶ συγγραφεῖς, καὶ ὧν σῶν ὑπάρχων οἱ πλείοις, καὶ τῶν λοιπῶν ὑπηκόων περὶ σὲ, καὶ τὰς σὰς πράξεις πονοῦσιν. ἀγωνοθέτης δὲ καὶ λόγων κριτὴς πρόκλην μοι,

ῳνὶ φωνῇ καὶ σχήματι κλέπτ̣ τ̣ ἀκρίβειαν. ἀλλ' εἰλικρινῶς βεβαιοῦσ̣ λέξιν οἰκείαν, σκοπῶν τῇ προθέσ̣ τ̣ χαράττοντος, καὶ σχῆμα λόγου, καὶ μέρη, καὶ ζ̣ξιν, καὶ ἁρμονίαν, καὶ φράσιν, καὶ συνθήκην, καὶ ὁπόσα χρήματα, καὶ νοῦν, καὶ ἰσοτιμίαν. ἀμείβει δ̣ τοὺς λέγοντας τῇ τ̣ κρίσ̣ τῇ σῇ καὶ τοῖς κριτοῖς, καὶ χρυσᾶς εἰκόσιν ἀναθέσ̣ δύσριαντων, καὶ δωρεᾶς, καὶ ἡμᾶς πάντα δαπανᾷς. οἷον δ̣ σαυτὸν πρὸ τοὺς λέγοντας πρ̣ ἔχῃς, οἱ τοιοῦτοι κριτῶν οἱ πάλαι ἐλέγοντο πρὸ δὲ ἀοίδιμον ὄχθον ὄμηρον. ἢ ἀγαθάδαν πρὸ σιμωνίδην, καὶ δρυσίος ὁ σικελίας τύραννος πρὸ πλάτωνα τ̣ φιλοσόφους διδάσκαλον. ἢ φίλιππος ὁ μακεδὼν πρὸ θεόπομπον τὸν συγγραφέα. καὶ σευῆρος ὁ καῖσαρ πρὸ ὀππιανὸν τ̣ ἐν τοῖς μέτροις τῶν ἰαθύων τὰ ἡλῶν καὶ τ̣ φύσιν καὶ τ̣ ἦθος ἀφηγησάμενον. κρῆτες μὲν γὰρ ἐν χιλίοις νομίσμασιν ὤμοσαν ἀμειλάμενοι τῆς δ' ποιήσεως, ὡς δύσπερβλητον φιλοτιμίαν αὐχοῦντες, ἐν ἑκατὸν δημοσίᾳ τῶν δωρεῶν ἐγκαλοῦσ̣. ἀγαθάδας δὲ καὶ δρυσίος καὶ φίλιππος, οὐκ ἂν γενναιότεροι κριτῶν ἐλέγοντο ὧν ὅτι πολιτείᾳ ἀτύφῳ καὶ φιλοσόφῳ σεμνυομένων· ἀγαθάλλοις δ' τ̣ ἐκείνων ἑκάτερον ἐμιμήσατο, εἰ μὴ καθάπαν ἴσα τῇ δωρεᾷ· σευῆρος δὲ μετρίας ποιήσεως χρυσοῦ κ̣ τ̣ ἵππον ὀππιανῷ δωρησάμενος, ὡς χρυσᾶ ἔπη τὰ ὀππιανοῦ εἰς ἔτι νῦν τῶν πολλῶν ὀνομάζεσθαι. ταῦτα τῶν πάλαι φιλομαθῶν καὶ φιλολόγων τὰ δῶρα. σὺ δ' ὦ βασιλεῦ, οὐδενὶ τῶν πώποτε ὑποβολὴν κατέλιπες ἐν τ̣ τοῖς τοιοῖς λόγοις φιλοτιμίας, καὶ μοι δοκεῖς οὐκ ἀπεικότως τοῦτο ποιεῖν. πόλεις γὰρ νικήσας τὰς ἀρετὰς κατασκάζων, εἰς ὑπόδοσιν ἄγεις τὰ ἔργα, καὶ πόλιν ἐν πάλαι καλουμένων θήβῃσι τ̣ καὶ ῥωμαίοις τὴν ἰσοτιμίαν ἠκείβωσας. φασὶ δέ σε μὴ ἡμέραν μὴ τὰ τοῖς ὅπλα καὶ τὸ σῶμα ἀσκεῖν, καὶ τὰ τῶν ἐργαζομένων δημιουργῶν θεάματα· δικάζοντά τ̣, καὶ ἃ χρὴ γράφοντα, ἰδίᾳ τε καὶ κοινῇ τὰ πρακτέα σκοπιῶντα· νύκτωρ δ' τὰς βίβλους ἀναπτύσσειν. ἀκηκοὼς δέ σοι λόγος πρὸς τ̣ τοὺς ἐν ἰλίῳ εἰδῆσιν, λύχνον ἐκ μηχανῆς ἑνὸς ἀνδρὸς τῇ θρυαλίδι ὑπιχέοντα ὃ ἔλαιον· ὡς δὴ μηδὲ εἷς ὧν τοῖς τὰ βασίλεια ἐν τοῖς σοῖς πόνοις ταλαιπωρεῖν ἀναγκάζοιτο· καὶ τ̣ φύσιν διάζεσθαι πρὸς τὸν ὕπνον μαχόμενος. οὕτω δὴ φιλάνθρωπος ἐκ πρόσω, καὶ πρὸς τοὺς πέλας καὶ πρὸς πόλεις ὑπάρχῃς, τὸν ἀφάνιον βασιλέα τὸν σὸν πρόσθεν μιμούμενος, ὃν φίλον ὄντα ὑπὸ δικαίοις καὶ ἀδίκοις ὕβρι, ἐκ τὸν ἥλιον ἀνατέλλειν, καὶ τὰ ὄμβρια ἀφθόνως πρ̣ ἔχειν. ὑποζώννυσθαι πολυμαθείας, ὡς εἰκός, ἀκούω σε καὶ λίθων εἰδέναι φύσεις, καὶ δυνάμεις ῥιζῶν, καὶ ἐνεργείας ἰαμ̣ τ̣, οὐχ ἧττον ἢ σολομῶν, ἢ ὁ δαβὶδ ὁ σοφώτατος. μᾶλλον δὲ κἀκείνου πλεονεκτῆς τ̣ ἀρετῆς. ὁ μὲν γὰρ δοῦλος ἡμῶν ἡδονῶν, οὐ μέχρι τέλους τ̣ δ' σεβάσμιον διεφύλαξε, τὴν ἀτιμίαν τῶν ἀγαθῶν, καὶ τῆς σοφίας αὐτῷ ἡμῶν σὺ δὲ ὦ κράτιστε, τὸν ἐγκρατῆ λογισμὸν δυτιτάξας, τῇ βασάνῳ εἰκότως νομίζῃ, μὴ μόνον δὲ θεῶν ἀυτοκράτωρ εἶ, ἀλλὰ καὶ τῶν παθῶν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος. εἰ δ' δεῖ καὶ ταῦτα λέγειν, πιθανόμαί σε πάντος ὅπου καὶ πότου τὴν ὑπιθυμίαν νικᾶν, ἐκ μήτε σῦκα γλυκερὰ, ποιητικῶς εἰπεῖν, μήτ' ἄλλό τι ὧν ὁρᾷων ἧττόν σε δυνάσθαι· πλὴν ὅσον ὑπιφαῦσαι, καὶ μόνον ἀπογεύσασθαι, πρότερον δ' λογήσασθαι τῶν πάντων δημιουργόν. δίψος δ' καὶ πείνης, καὶ ῥίγους κρατεῖν ἐθιστὰς, ἐν τοῖς καθ' ἡμέραν ἀσκήσεσι φύσιν ἔχειν νομίζῃ τ̣ εἰκρατείαν. πρόσθεν γέ τοι τ̣ ἐν πόντῳ πόλιν ἠφανισμένους ἐπώνυμον κτεύδων ἰδεῖν, καὶ ἐγείραι δ̣ χρόνῳ καὶ μνοῦσαν, ὥρᾳ θεσις πλὴν δι' βι-

θυνῶν

γυνῶν ἤφις ὁδόν. τοῦ δὲ ἡλίου σφόδρα φλέγοντος τὴν μέσην ἡμέραν, ἰδὼν σέλις τῶν δρυφόρων ὑδρῶλι πολλῷ τε κονιορτῷ πεφυρμένον, ὡς δὴ χαμευνύμενος τὸ στρατόπεδον, ἤδιστα ἂν τῇ σκιᾷ ποτὸν ἐμβαλών, καὶ ψυχρὸν ὕδωρ ὑπιχέας. σὺ γὰρ ὦ κράτιστε τὸ στρατήγημα δεξάμενος, ἐπήνεσας μὲν τῆς τοῦ θυμίας τὸν ἀνδρα, καὶ δῆλος ἦσθα μετ' οὐ πολὺ τοῦτον φιλοτιμίᾳ βασιλικῇ καλῶς ποιήσων. πρώτων δὲ τῶν στρατιωτῶν τοὺς τὸ φιλίππου κεχηνότων καὶ μακαριούντων ὃς πίοιμι, πάλιν αὖτις ὦ χαῖρε ὃ ποτὸν ἐξέδωκας, καὶ ὅπου φίλον αὖτις κεχρῆσθαι ἐκέλευσας. ὥστέ μοι δοκεῖ εἰκότως τὴν σαῖς ἀρεταῖς νενικῆσθαι καὶ τὴν ἐξ ὑδρου τὸν φιλίππου, ᾧ λέγεται ποτὲ ὧν ἐκεῖνον θαυμαζόντων, δι' ὀλίγου τόπου βαδίζοντι μετὰ τῶν μακεδόνων ὑπομηνῆ στρατιώτην ὕδωρ ἀρύοντα ἀρύσασθαι, καὶ προσκομίσαι. ὃν δὲ, μὴ πιών, ἀλλὰ ἐκχέαι ὃ πόμασιν ἡδόντα οἰῶ εἰπεῖν, τῶν τοῦ σὸν βασιλέων βασιλικώτερόν σε κυρίως καλεῖν ὅστις τὴν ὄμιλον. τοῖς μὲν γὰρ οὐδὲν οἷον ἄγαλμα κεκτημένοις τὴν φιλοφαμίαν· τοῖς δὲ ὑπὲρ ἑνὸς μόλις ἢ δύο τὰ βασιλείαν σεμνύοντας, πόθεν ἐσωφρόνησας, καὶ σωφροσύνη, καὶ δικαιοσύνη, καὶ φιλοτιμίᾳ, καὶ μεγαλοψυχίᾳ βασιλικῇ πρέπουσαν ἀξίᾳ. ἀναμάκτον δὲ καὶ καθαρὸν φόνου πολιτῶν τῶν πώποτε γενομένων, μόνῳ τῷ σὴν ἡγεμονίαν ἅπας αἰῶν ἀνήκει. ἡδονὴν γὰρ τὰ ἀκουσθέντα τοῖς ὑπηκόοις παρέχει, διανοίᾳ τε καὶ ἀληθείᾳ τῷ σὴν ἀκουσθῆναι, καὶ τὰ κοινὰ ἐνδείκνυται. ὥστέ μοι πολλὴν ἔνεχεν ἀναγκαῖον καταφανῆ ἐκκλησιαστικὴν ἰσοείδειν συγχάρειν σοὶ προσφωνῆσαι. ἵνα γὰρ μᾶλλον οἰκειότερον τοῦτο ποιήσω, πολλῶν καὶ θεσπεσίων ἀνδρῶν ἀρετὰ ἀφηγῆσθαι μηνῶν, καὶ τὰ συμβάντα τοῖς τὰ καθόλου ἐκκλησίαν, ὅσοις τε ἐχθρῶς ὑπαντήσαντα εἰς τοὺς καὶ τῶν σῶν πατέρων χιμένας καλῶν. ἄγε οἰῶ ὦ πάντα εἰδὼς, καὶ πᾶσαν ἀρετὴν ἔχων, καὶ μάλιστα τὸ ἀσεβεῖν, ὧν ἀρχὴν τοῖς) σοφίας, ὁ θεῖος ὅστις λόγος, δέχου παρ' ἐμοῦ ταύτην τὴν γραφὴν, καὶ ἐξέτασον, καὶ τὰς τῆς σῆς ἀκριβείας τοῖς θέσεις, καὶ ἀφαιρέσεις προσαγαγὼν τοῖς σοῖς πόνοις, κάθαιρον. πάντως γὰρ ὅπῃ μοῦ σοι φίλον δοκοῖ, ταύτην καὶ τοῖς ἐντυγχάνουσι χρήσιμον καὶ λαμπρὸν φάνειε). οὐδ' ὅπῃ θήσῃ τὸν δάκτυλον τῇ δοκιμασίᾳ τῇ σῇ. προέφησι δέ μοι ἡ γραφὴ ἀπὸ τῆς κρίσεως καὶ κωνσταντίνου τῶν καισάρων τελείης ὑπατείας, μέχρι τῆς ἑπταικαιδεκάτης τῆς σῆς. ἔδοξε δέ μοι καλῶς ἔχειν εἰς ἐννέα μέρη τὰ πᾶσαν προαγματείαν διελεῖν. πρώτῳ μὲν ὁ προῶτος καὶ δεύτερος τόμος τὰ ὅπῃ κωνσταντίνου συμβάντα τοῖς ἐκκλησίαις. ὁ δὲ τρίτος καὶ τέταρτος τὰ ὅπῃ τῶν αὐτῶν παίδων. ὁ δὲ πέμπτος καὶ ἕκτος τὰ ὅπῃ ἰουλιανοῦ τοῦ ἀνεψιοῦ τοῦ παίδων τοῦ μεγάλου κωνσταντίνου, καὶ ἰοβιανοῦ, καὶ προσέτι ὑφηγητινιανοῦ, καὶ ὑφηγητος. ὁ ἕβδομος, καὶ ὄγδοος, ἡμῖν δηλώσει τόμος τὰ ὅπῃ γρατιανοῦ τοῦ ὑφηγητινιανοῦ τοῦ ἀδελφῶν, μέχρι τοῦ ἀρρήσεως θεοδοσίου τοῦ θεσπεσίου σὺν πάππου· ἐσόμενος ὁ ὑμέτερος κράτιστε βασιλεῦ ἀοίδιμος παλὴρ ἀρκάδιος τὴν παρῴδην ἡγεμονίαν διαδεξάμενος, ἅμα τῷ εὐσεβεστάτῳ σὺν θείῳ ὀνείρατι, τὴν ῥωμαίων οἰκουμένην ἰθύνειν ἔλαχε. ὃ δὲ ἔννατον βιβλίον ἀνατέθεικα τῇ φιλοχρίστῳ καὶ ἀγαθαρίῃ ὑμῶν κορυφῇ, ᾗ ἐς ἀεὶ φυλάττοιτο θεὸς ἐν ἀκλονήτοις εὐθυμίαις καὶ μεγαλοῦ ἐχθρῶν, καὶ πάντας ἔτι ὑπὸ πόδας, καὶ ὡς παῖδας παίδων ἀπαπέμπουσι τὴν εὐσεβῆ βασιλείαν, κατεμβύοντος δὲ χρισοῦ. δι' ὃ, ὦ μοῦ ὦ θεῷ καὶ πατρὶ ἡ δόξα σοῦ ὦ ἀμήν πολλὰ ὡς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν.

ΕΡΜΕΙΟΥ ΣΩΖΟΜΕΝΟΥ ΣΑΛΑΜΗ-

νίου ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας, τόμος πρῶτος.

ΕΝνοιά μοι ποτὲ ἐγένετο, τί δὴ ἄρα τοῖς μὲν ἄλλοις ἀνθρώποις ἑτοιμοτέρα σύνεβη ἡ περὶ τὸν θεὸν λόγον πίστις· ἑβραίοις δὲ δύσπιστος, καίτοι τὰ θεῖα προσβεύειν ἐξ ἀρχῆς παρειληφόσι, καὶ τὰ περὶ τῆς παρουσίας τοῦ χριστοῦ ὅπως ἔσται πρὶν γένηται μαθοῦσι διὰ τῶν προφητῶν. ἀβραὰμ μὲν γὰρ αὐτοῖς ἀρχηγὸς τοῦ γένους καὶ τῆς περιτομῆς γενόμενος, αὐτόπτης καὶ ἑστιάτωρ ἠξίωται εἶναι τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ. ἰσαὰκ δὲ ὁ τούτου παῖς τῇ μιμήσει τετίμηται τῆς ἐπὶ τοῦ σταυροῦ θυσίας, δέσμιος παρὰ τοῦ πατρὸς τῷ βωμῷ προσαχθεὶς, ᾗ συνέβη, καὶ τὸν τοῦ χριστοῦ γενέσθαι πάθος, ὥς φασιν οἱ τὰς ἱερὰς ἀκριβοῦντες γραφάς. ἰακὼβ δὲ τὴν ἐπ' αὐτῷ νῦν οὖσαν προσδοκίαν τῶν ἐθνῶν, καὶ τὸν καιρὸν καθ' ὃν ἦλθε, προεμήνυσεν, ἡνίκα φησὶν, ἐκλείψουσιν οἱ ἡγούμενοι τῶν ἑβραίων ἐκ τοῦ γένους ἰούδα τοῦ φυλάρχου. ὑπεδήλου δὲ τὴν ἡγεμονίαν ἡρώδου, ὃς ἰδουμαῖος ὢν τὸ γένος ἐκ πατρός· ἀράβιος δὲ κατὰ μητέρα, ἐπετράπη τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος ὑπὸ τῆς συγκλήτου ῥωμαίων καὶ αὐγούστου καίσαρος. καὶ τῶν ἄλλων δὲ προφητῶν, οἱ μὲν, τὴν χριστοῦ γένναν προεκήρυξαν, καὶ τὴν ἄφραστον ἐκείνην κύησιν, καὶ μητέρα μετὰ τόκον παρθένον μείναξ, καὶ γένος καὶ πατρίδα· οἱ δὲ τὰς θείας αὐτοῦ καὶ παραδόξους πράξεις· ἄλλοι δὲ πάθος, καὶ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν, καὶ τὴν εἰς οὐρανοὺς ἄνοδον, καὶ ἐπὶ ἑκάστῳ συμβὰν προεσήμαναν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἴτω ἠγνόηται, οὐ χαλεπὸν εἰδέναι τοῦ ἱεραῖς ἐντυχόντι βίβλοις. καὶ ἰώσηπος δὲ ὁ ματθίου ὁ ἱερεὺς, ἀνὴρ παρά τε ἰουδαίοις, καὶ ῥωμαίοις ἐπιδοξότατος γενόμενος, ἀξιόχρεως ἂν εἴη μάρτυς τῆς περὶ θεοῦ ἀληθείας. ἄνδρα μὲν γὰρ αὐτὸν ἀποκαλεῖν ὀκνεῖ ὡς παραδόξων ἔργων ποιητὴν, καὶ διδάσκαλον λόγων ἀληθῶν. χριστὸν δὲ περιφανῶς ὀνομάζει, καὶ ὡς σταυρῷ καταδικασθῆναι, καὶ τριταῖον ζῶντα ταφῆναι. καὶ ἄλλα μυρία θαυμάσια περὶ αὐτοῦ προειρῆσθαι τοῖς θείοις προφήταις οὐκ ἀγνοεῖ. πολλοὺς δὲ ὄντας οὓς ἐπηγάγετο ἕλληνάς τε καὶ ἰουδαίους ἐπιμεῖναι ἀγαπῶντας αὐτὸν μαρτυρεῖ, καὶ τὸ ἀπ' αὐτοῦ ὠνομασμένον μὴ ἐπιλεῖψαι φῦλον. καί μοι δοκεῖ ταῦτα ἱστορῶν μονονουχὶ βοᾶν ἀναλόγως τοῖς ἔργοις θεὸν εἶναι τὸν χριστόν. ὑπὸ δὲ τοῦ παραδόξου πράγματος καταπλαγεὶς, ὡδίπως μέσος παρέδραμε, μηδὲν τοῖς εἰς αὐτὸν πιστεύσασιν ἐπισκήψας, μᾶλλον δὲ καὶ σύνθεμενος. ταῦτά μοι λογιζομένῳ θαυμαστὸν εἰκότως κατεφαίνετο, μὴ τοὺς ἑβραίους φθάσαι, καὶ πρὸ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων εἰς χριστιανισμὸν μεταβαλεῖν. εἰ γὰρ καὶ σιβύλλα καὶ χρησμοί τινες τῶν ἐπὶ τῷ χριστῷ συμβεβηκότων, τὸ μέλλον προεμήνυξ, οὐ παρὰ τοῦτο δήπου πᾶσιν ἕλλησιν εἰς δυσπιστίαν ἐγκαλεῖν ἐστίν. ὀλίγοι οἳ παιδείᾳ διαφέρειν ἐδόκουν, τὰς τοιαύτας ᾔδεξ προφητείας, ἐμμέτρους τε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οὔσας, καὶ σεμνότεραι πρὸς δῆμον λέξεσι πεφρασμένας. ἦν δὲ ἄρα, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τῆς ἄνωθεν προμυθίας ἐπὶ συμφωνίᾳ τῶν ἐσομένων, μὴ μόνον ἰδίοις προφήταις ἐνηχῆσαι τὸ μέλλον, ἀλλὰ καὶ ὀθνείοις ἐκ μέ-

ρους.

ρους· ὡς περ εἴ τις μῦθοποιὸς δίχα χρείαν, πρὸς ξένου μῦθους τὰς πρεπούσας τῶν χορδῶν ὑπιδράμοι τῷ πλήκτρῳ, ἢ τὴν ὠδὴν ἑτέρας προσθεῖη. ὡς μὲν οὖν ἑβραῖοι πλείοσι καὶ διαφερούσαις προσφυτείαις χρησάμενοι πρὸς τῆς προνοίας χρησμοῦ, καθόπιν βλέπων ἐλθόντος πρὸς τὸν εἰς αὐλῶν πίστιν, ἀπόχρη τοσοῦτον εἰπεῖν. οὐ μὴν οὐδ' οὕτω πρὸς λόγον δόξει δίχα τῶν ἄλλων ἐθνῶν εἰς διαμάλιξα τὴν ἐκκλησίαν ὑπιδοῦναι. προσῆκον μὲν, καθόλου φιλοθεὸς ὁ θεὸς διὰ τὸν πρὸς δόξαν μεταβάσης προσβλέψαι ὑπὸ τοῖς θείοις καὶ μεγίστοις προστάγμασιν. ἔπειτα δὲ, ὅτι τυχούσας ἀρετῆς τῶν ἐξ ἀρχῆς προσκάντων αὐτῆς οἰκονομηθεῖσ' ὅστιν ὑρᾶν τὴν θρησκείαν. εἰ γὰρ καὶ γλῶσσαν προὸς φασιν ἡ κάλλος λέξεως ἠκονημένον διὰ εἶχεν, οὐδὲ λέξεσιν, ἢ γραμματικῆς ἀποδείξεσι τοὺς ἐντυγχάνοντας ἔπειθον. ἃ πρὸς τοῦτο χείρων αὐτοῖς ἐνόσφιζε τὸ ἀσυνδιάλυτον. ἀπ' ἀποδυόμενοι τὰς οὐσίας καὶ τῶν οἰκείων ἀμελοῦντες, διὰ σχολοπιζόμενοί τε, καὶ ὡς ἐν ἀγοτείοις σώμασι τὰς πολλὰς καὶ χαλεπὰς βασάνους δεχόμενοι, καὶ μήτε τῶν κατὰ πόλιν δήμων καὶ ἀρχόντων τὴν κολακείαν ὑπαγόμενοι, μήτε τὰς ἀπειλὰς ἐκπλητόμενοι, δῆλον πᾶσιν ἐποίησε, ὡς ὑπὲρ μεγίστων ἄθλων τὸν ἀγῶνα τοῦτον ὑπομένουσιν. ὡς γε οὐδὲ πειθοῖς ἔδει λόγων, ἀκονητὶ τὴν πρόσκλησιν κατ' οἴκους καὶ πόλεις πᾶσι δῆλον βιαζομένων, ἃ μὴ προτέρων ἀκηκόασι. τοσαύτης οἶμαι φάσης καὶ πρὸς δόξου μεταβολῆς τῇ οἰκουμένῃ συμβάσης, ὡς καὶ τῆς προτέρας θρησκείας καὶ τῶν πατρίων νόμων ἀμνῆσαι, ἢ δεινὸν δοκεῖν, τὸ μὲν ἐν καινοῖς κάτοπτρον, καὶ ὃν ἐν μορφαῖς ταῦτον, καὶ δίγα διαφορὰς χρῆσις ἡ πόλις γινόμενα, ἢ μυθευόμενα τοσαύτης ἀξιοπίστου σοφίας, ὡς πολλοὺς τῶν περὶ βίβλοις ἀδοκιμωτάτων συγγραφέων περὶ ταῦτα πονέσαι, φύσεως δὲ ἐγγὺς γράφειν· ἐμὲ δὲ μὴ τὴν φύσιν βιάζεσθαι καὶ ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν συγγράψαι. πέπεισμαι γὰρ, ὡς ἀποθέσεως σὺν ἐξ ἀνθρώπων δημιουργηθείσης, πρὸς δόξως ἀναφανῆναί με συγγραφέα, σὺν ἀποδυσώπητον θεῶ. ὥρμηθην γὰρ ἀπὸ τῆς ταύτην συγγράψαι τὴν προσματείαν, λογισάμενος δὲ ὡς καὶ ἄνθρωποι ταύτης ἐπειράθησαν μέχρι ὧν κατ' αὐτοὺς χρόνων, κλήμης τε καὶ ἡγήσιππος ἄνδρες σοφώτατοι, τῇ ὧν ἀποστόλων διδαχῇ προσκολουθήσαντες, καὶ ἀφειλκυὸς ὁ συγγραφεύς, ἐξ Ἰουδαίου ὁ ὀπίκλιος παμφίλου, ἀνὴρ τῶν θείων γραφῶν καὶ τῶν περὶ ἡμῶν ποιητῶν καὶ συγγραφέων πολυμαθέστατος ἱστορ. ὅσα μὲν ὧν εἰς ἡμᾶς ἡδόνων τῆς ἐκκλησίας ζωὴ μνήμη τε εἰς οὐρανοὺς ἄνοδον τοῦ χριστοῦ μέχρι τοῦ λιχνεύειν καθαιρέσεως ὑπομεμόνος ἐπραγματεύσαμεν ἐν βιβλίοις δύο. νῦν δὲ ζῶν θεῷ φάναι τὰ μὴ ταῦτα διεξελθεῖν πειράσομαι. μεμνήσομαι δὲ προσμὲν οἷς περ ἔτυχον, καὶ προσῆκον τῶν εἰδώλων ἡ θρασαμένων ἀκήκοα τὴν ἡμετέραν καὶ τοῦ ἡμῶν γλυκέως. ὧν δὲ θρασυτέρω, τὸν καθάπαξ ἐθηρασα ἀπὸ τῶν τεθνεώτων νόμων διὰ τὴν θρησκείαν, ἐξ ὧν χρόνων καιρὸν ζωόδων καὶ νεωλεισμῶν, καὶ βασιλικῶν καὶ ἱεραυλικῶν ἀποστόλων. ὧν αἰ μὲν, εἰς ἕλη νῦν ἐν τοῖς βασιλείοις, καὶ τὰς ἐκκλησίας ἐζον· αἱ δὲ, ἀσπάσθω πρὸς τοῖς φίλοις φέρουσαι. τούτων ἡ τὰ ῥητὰ πρεσβεῖν τὴν γραφὴ πολλάκις ἐννοηθεὶς, ἄμεινον ἐδοκίμασα διὰ τὸν ὄγκον τῆς προσμαλείας τὸν ἐν αὐτοῖς διαποιεῖν ζωνόμως ἀπαγγεῖλαι. πλὴν, εἰ μὴ τῶν ἀμφιβόλων ὑρήσομεν, ἐφ' ὧν διαφόρως ὅστ' τοῖς πολλοῖς δόξα. πλὴν καὶ τὰ γὰρ ἀπορήσω τινος γραφῆς πρόσθησόμενα τούτων εἰς ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας. ἵνα δὲ μή τις ἀγνοίᾳ τῶν ὄντων

καταψηφίσῃ ψεύδους τῆς περγαμηνᾶς ἀνωτίως ἴσως ἐπιγραφῆς, ἰστέον ὡς περφάσῃ τῶν ἀρείᾳ δόγμᾳ καὶ ὧν ὕστερον μὲν αἱρεθέντων περὶ ἀγγέλους οἱ ὧν ἐκκλησιῶν ἄρχοντες, ἔκαστοι περὶ ὧν ἐπαύδαζον περὶς τοὺς ὁμοδόξους ἔγραφον. καὶ αὐτοὺς συνιστάμενοι καὶ συνόδους ἐψηφίζοντο ἅπερ ἠβούλοντο. καὶ τῶν τὰναντία δοξαζόντων, πολλάκις ἐρήμην κατεδίκαζον, καὶ τοὺς καὶ κραιπὸν βασιλέας, καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτοὺς δυναμένους περὶ ἐπιστολῆς, ὡς εἶχον δυνάμεως, ἔπειθον. καὶ ὁμόφρονας αὐτῶν καλεσκύαζον εἰς ἀποδέξιν τε τῆ δοξάσαι ὀρθῶς. ὁ μὲν τοῖς· οἱ δὲ, ἐκείνοις περὶς ψευδομένους, συναγωγὴν ἐποιήσαντο τῶν ἀφ' ἑαυτῆς οἰκείας αἱρέσεως φερομένων ἐπισκόπων, καὶ τὰς ἀναθέμας προσέθεσαν. ὁ δὴ σχολιὰν ἡμῖν λίθον καλεσκύασε τὴν εὕρεσιν ὧν περὶ ταῦτα συμβαλλόν. ἐπεὶ ἡ μάλιστα τῆς ἀληθείας ἐπιμελῆσθαι χρεὼν ἀφ' ὅτου τῆς ἰσοθείας ἀκίβδηλον, ἀναγκαῖον ἐφάνη μοι ὡς οἷόν τε ἔτι πολυπραγμονῆσαι καὶ τὰς τοιαύτας γραφάς. εἰ τοίνυν καὶ τάσης ἐκκλησιῶν περὶς ἑαυτοὺς περὶ περεσθρίας, ἢ περιμήσεως οἰκείας αἱρέσεως διεξέλθω, καὶ μὴ ὃ φορικὸν ἢ ἐθελοκάκου περαιρέσεως εἰ δόξῃ τοιαῦτά με ἰσορρεῖν. περῶτον μὲν, ὡς εἰρήκαμεν, πρώτα δεύτερα ποιεῖσθαι τῆς ἀληθείας τὴν συγγραφέα περσῆκε. ἔπειτα ἡ ὃ δόγμα τὸ καθόλου ἐκκλησίας γνησιώτατον ὅτι μάλιστα φανῆται, πολλάκις μὲν τὴν ἐπιβουλαῖς τῶν ἀνομίαν δοξαζόντων δοκιμαθέν. οἷα ἡ θεόθεν ὃ κεκλῆσθαι λαχόν, αὖθις εἰς τὴν οἰκείαν ἐπομένην δυνάμιν, καὶ πάσας τὰς ἐκκλησίας, καὶ τὰ πλήθη περὶς τὸ οἰκείαν ἀγάπην ἐπιστρέφον. βουλομένῳ δέ μοι εἰ ὧν ἕλλην μόνα περσῆκεν ἀναγράφαι τὰ γνώμενα περὶ τὸν ἐκκλησίαν ἀνὰ τὴν ῥωμαίων ἀρχὴν, ἔδοξεν δὴ ἔχειν ἐφ' ὅσον ἐφικέσθαι δυνήσομαι, καὶ τὰ ἀφ' ἁπέρσας καὶ βαρβάροις συμβάντα ἐπὶ τῇ θρησκείᾳ ἰσορήσαι. ὅθεν ἀνοίκειον δὲ εἶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας ἐν τῇδε τῇ περαγματείᾳ διεξελθεῖν, ἅτινες ποτὲ ἦσαν οἱ ὡσαὶ πατέρες καὶ εἰσηγηταὶ γνώμονες τῶν καλουμένων μοναχῶν, καὶ οἱ μετ' αὐτοὺς κατ' ἀγαθοχὰς ὧν ἴσμεν ἢ ἀκηκόαμεν δοκιμήσαντες. οὔτε γὰρ ἀγαθεῖοι δόξομεν εἶ περὶς αὐτοὺς, ἀμνησίᾳ ἁμαρτεδωκότες τὰ αὐτῶν ἄρετὰ, οὔτε ἀπείρως ἔχειν τῆς κατ' αὐτῶν ἱστορίας, μὴ τοῦ καὶ τοῖς περφρημένοις ὧδε φιλοσοφεῖν ὑπόδειγμα καταλιπεῖν ἀγωγῆς, ἢ χρώμενοι μακαριωτάτου δὲ δαίμονος μεθέξωσι τέλους. ἀλλὰ ταῦτα μὲν περιὼν ὁ λόγος, ὡς οἷόν τε ἁμαρτυρήσῃ. τρέπομαι δὲ ἤδη ἐπὶ τὴν ἀφήγησιν ὧν περαγμάτων, συνεργὸν δὲ ἵλεων τὸν θεὸν ἐπικαλεσάμενος. ἔξεστι δὲ τὴν ἀρχὴν ἡ παροῦσα γραφὴ, ἐνθένδε.

Β5 Κείσαρος καὶ κωνσταντίνου τῶν καισάρων ὑπατευόντων, ἡγεῖτο μὲν τῆς ῥωμαίων ἐκκλησίας, σίλβεστρος· τὴν δὲ ἀλεξανδρέων, ἀλέξανδρος· καὶ μακάριος, τῆς ἱεροσολύμων· τῆς δὲ ἀντιοχέων τῶν περὶς ὃν ὀρεόντη, μετὰ ῥωμανὸν, ὅπως τὶς ἐπεξάπτοιτο, τῶν διαγραμμῶν, ὡς εἰκὸς, μὴ συγχωρησάντων γνέσθαι τὴν χειροτονίαν. ὅθεν εἰς μακεδόνα δὲ οἱ εἰς νίκαιαν ξυνελθόντες, θαυμάσαντες τὸν βίου καὶ τῶν λόγων, δύσαθλον ἄξιον ἐδοκίμασε, καὶ ἐπίσκοπον ὄντα τὴν νεότητος βεβαιότατα, ἐς ἀντιόχειαν μετέστησαν. τῶν δὲ χειστιανῶν, οἱ μὲν περὶς ἕω μέχει. τῶν ὁμόρων ἀγχυπόλιος λιβύων, ὅθεν ἐθαρρέωσε τότε, εἰς ὃ φανερὸν ἐκκλησιάζειν, μεταδαιμονίου λικιννίου τῆς περὶς αὐτοὺς δυνάμεως· οἱ δὲ, ἀνὰ τὴν δύσιν ἥκοντες τὴν, καὶ μακεδόνες, καὶ ἰλλυριοὶ ἀδεῶς ἐθρήσκευον ἀφ' οὗ κωνσταντῖνος, ὃς ἡγεῖτο τῶν τῆδε ῥωμαίων.

Τότῳ

Τύτῳ γὰ πολλὰ μὲ ϗ ἀήγα συγκυρῆσαι πρὸς ἡφαιμῳ, οἷς ἐπείθη ὃ τῶν χει- γζ
στιανῶν δόγμα προσβύλην· μάλιστα δὲ τὼ φανῆσθαι αὐτῷ θεοσημείαν. ἡνίκα γὰ
ὑπερβαλλῦσαι μαξεντίῳ ἐβεβούλητο, οἷά γε εἰκὸς ἦν πορφ καθ' ἑαυτὸν ὅπως ἄρξε-
ται τῆς μάχης ἀποβήσε), ϗ ὡς αὐτῷ βοηθὸς ἔσαι. ἐν τοιαύταις ὃ φροντίσι γνώμης,
ὄναρ εἶδε τὸ τοῦ σταυροῦ σημεῖον ἐν ᾧ ἠερινῷ σελαγίζοντα. τεθηπὼς ὃ αὐτῷ προσ-
τὼ ὄψιν, προσκαλῆται θεῖοι ἄγγελοι, ὦ κωνσταντῖνε, ἔφησε, ἐν τύτῳ νίκα. λέγε δὲ
ϗ αὖθις τ' χεισὸν ὑπιφανέντα αὐτῷ δεῖξαι ὃ δ' σταυροῦ σύμβολον, ϗ προσκελύ-
σασθαι ἐοικὸς τύτῳ ποιῆσαι, ϗ ἐν τοῖς πολέμοις ἔχειν ὑπὲρ κουρον ϗ νίκης ἐπασ-
χοεισικόν. ἀυσέβιος μὲν γε ὁ παμφίλος αὐτὸ φησὶν τὸς ἐνωμότους τῷ βασιλέως ἀ-
νηκοέναι ἰχυρίζε). ὡς ἀμφὶ μεσημβρίαν δ' ἡλίου κλίνοντος, σταυροῦ ἐφάναν ἐκ
φωτὸς ζωειδοῦς, ϗ γραφὴν σὺν ημμένην αὐτῷ, τύτῳ νίκα, λέγουσαν, ἐν ᾧ οὐ-
ρανῷ ἐθεάσαντο ἀὐτὸς, ϗ οἱ σὺν αὐτῷ στρατιῶται. πορφυρμένῳ γὰρ πὴν σὺν τῷ
στρατεύματι, τ' τ' ὁδοιπορίαν τόδε τὸ θαῦμα ἐγένετο. λογιζομένῳ ὃ αὐτῷ ὅτι εἴη,
νὺξ ἐπῆλθε, καθεύδοντι τε τ' χεισὸν ὀφθῆναι σὺν ᾧ φανέντι ἐν ἠερινῷ σημείῳ,
ϗ προσκελύσασθαι μίμημα ποιήσασθαι τύτου, ϗ ἀγεξήματι κεχρῆσθαι ἐν τ'
πρὸς τοὺς πολεμίους μάχαις. ἐπεὶ ὃ λοιπὸν ἑρμηνέως οὐδὲν ἔδει, ἀλλ' ἀπεφα-
νῶς ἐδείκθη ᾧ βασιλῆ ϗ χρὴ πρὸ θεῦ νομίζειν, ἅμα ἡμέρᾳ συγκαλέσας τοὺς ἱερέας
ὃ χεισὸς, πρὸ τοῦ δόγματος ἐπῳδάνετο. οἱ δὲ, τὰς ἱερὰς βίβλους προφερόμενοι, τὰ
πρὸ χεισοῦ ἐξηγοῦντο. ϗ πρὶν ἠρέσθαι σαφῆ τ' ὅπη τούτοις προῤῥήσιν, ἐκ τῶν
προφητῶν ἀπεδείξαντο. ὃ δὲ φανὲν αὐτῷ σημεῖον σύμβολον εἶ) ἔλεγον τῆς τ' ὃ
ᾄδου νίκης, ᾗ εἰς ἀνθρώπους ἤθων κατώρθωσε ᾧ σταυρωθῆναι, ϗ ἀποθανεῖν, ϗ
τετάφθαι ἀναβιῶναι. τ' τύτο γὰ ἔφασαν ἤπίστην μὴ τῶν ἀπαλλαγὴν τῆς ἐν-
ταῦθα βιοτῆς προς ᾧ τελεῖ τὸ παρόντος αἰῶνος ἀύσασθαι πάντας ἀνθρώπους,
ϗ ἀθανάτους ἔσεσθαι. τοὺς μὲν, ὅτι ἀμοιβαῖς ὧν ἀν ἐβίωσαν ἐν τύτοις τοῖς πρά-
γμασι· τοὺς δ', ὅτι ἀμοιβαίας ὧν κακῶς ἔδρασε). εἶ) μύνοι ϗ τοῖς ἐνθῶν πλημ-
μελήμασιν ἀφορμὴν σφίσειας, ϗ καθαρμὸν ἁμαρτημ', ἀμωμήτοις μὲ μύησιν τ'
τ'' νόμον τῆς ἐκκλησίας· τοῖς δ' μεμυημένοις, τὸ μὴ πάλιν ἁμαρτεῖν. ἐπεὶ δὲ τοῦτο
πολλαχὰς ὀλίγων ϗ θείων ἀνδρῶν ὅτι καλορθῶσαι, ἐδίδασκον ἀδύτερον καθαρμὸν
τετάχθαι ἐκ μετανοίας. φιλανθρωπον γὰ ὄντα τ'' θεὸν, συγνώμην νέμειν τοῖς
ἐπαισχύνει, μεταμεληθῶσι, ϗ ἔργοις ἀγαθοῖς τ'' μεταμέλειαν βεβαιώσασι.

Τοιαῦτα δ' ὧν ἱερέων ὑφηγουμένων, θαυμάσας τὰς περὶ τοῦ χεισοῦ προφη- ηζ
τείας ὁ βασιλὰς, ἐκέλευσεν ἀνδρας ὑπατικὴ μονας χρυσῷ, ϗ λίθοις τιμίοις ᾗς σταυ-
ροῦ σύμβολον μετασκευάσαι ὃ πρὸ πολεμίων καλούμενον λάβαρον. σημεῖον δ'
τύτο πολεμικὸν πάντων ἀήττητον, καθόλου ἀεὶ τῶ βασιλέως ἡγεμονίας ϗ προσκυ-
νήσεως νενόμισται πρὸ ὧν στρατιῶν. ὃν μᾶλλον οἴμαι κωνσταντῖνον ὑπατικὸν
σύμβολον τῆς ῥωμαίων ἀρχῆς εἰς χεισοῦ σημεῖον μεταβαλεῖν. ὡς τ' τῇ συνεχεῖ θεᾳ
ϗ θεραπείᾳ ἀπεδιδάσκειν τ' πατρίων τοὺς ἀρχομένους, μόνον δ' τύτο ἡγεμονίας θεόν,
ὃν ὁ βασιλὰς σέβε, ϗ ἡγεμόνι ϗ συμμάχῳ χρῆσθαι τ' τ' πολεμίων. ἀεὶ γὰ τύτο
τὸ σημεῖον προσῳδήγει τῶν οἰκείων στρατιῶν· ϗ τ' καμνούσας φάλαγξιν ἐν τοῖς
μάχαις πρῶναν ἐκέλευε, φανερὸς τάξας τῶν δορυφόρων περὶ τὸ τὸ ποιεῖν, οἷς
ἔργον ἦν ἕκαστον ἀμοιβαίως ὑπὲ τῶν ὤμων φέρειν τὸ σημεῖον, ϗ περιέναι τὰς πα-

ξ ξῆς τῶν πολεμίων. λέγει γοῦν πολὺ τὸν τόπον φέρεσθαι, ἀνθρώπων ὑπὸ δραμόντων ὧν πολεμίων δείσαντα ἑτέρῳ τῷ δρασμῷ χρήσασθαι, καὶ ἑαυτὸν τῆς μάχης ὑπεξαγαγεῖν. ἤδη γὰρ τῶν βελῶν ἔξω γινομένων, ἐξαπίνης πεσεῖν βληθέντα καιρίαν· τὸν δὲ τῷ δρασμῷ χρησάμενον θεῖον σύμβολον, ἀπρεπῶν ὁμοίως πολλῶν ἐπ' αὐτῷ τεθρυλημένων. παραδόξως γάρ πως ὡς ὑπὸ φάσματος δεινοῦ πληγὴν τὰ βέλη τῶν πολεμίων, ὡς σημείῳ τῷ θεσπεσίῳ χρησάμενον. τὸ δὲ φέρεσθαι, καὶ μέσα ὧν κινδύνων ὄντα, ἀφίπταμενον. λέγεσθαι δὲ μήτε ἄλογον πώποτε τὸν τόπον τὸ σημεῖον ὁμολογούμενον, οἶμαί γε εἰκός, ἐν πολέμῳ τραπῆναι σκαιᾷ τῷ εἰπεῖν συμφορᾷ, καὶ παραπλήσιον ἡγεῖσθαι.

ζ Οὐκ ἀγνοῶ δέ, ὡς ἔξωθεν λέγουσι, κωνσταντῖνον ἀνῃρῆσθαι τινας τῶν ἐγκλημάτων ἕνεκα, καὶ ὡς θανάτῳ κρίσαντα τὸν ἑαυτοῦ παῖδα συμπαρεξάγοντα μεταμεληθῆναι, καὶ ὡς καθαρμοῦ κοινωσάμενον τὸν πάπαν τὸν φιλόσοφον, κατ' ὄκνον καὶ ἀσθένειαν τῆς πλουσίου δόξης· τὸν δέ, ἀποφήνασθαι μηδένα καθαρμὸν εἶναι τοιούτων ἁμαρτημάτων. ἀδημονοῦντα δὲ τὸν βασιλέα ὅτι τῇ ἀπαγορεύσει, πειρᾶσθαι ὅτισκόποις, οἳ μετανοίᾳ καὶ βαπτίσματι ὑπέσχοντο πάσης αὐτὸν ἁμαρτίας καθαίρειν· ἃ δὴ καὶ τούτοις σχόντων εἰρηκόσι, καὶ θαυμάσαι τὸ δόγμα, καὶ χρήσιμον ἡγεῖσθαι, καὶ τοῖς ἀρχομένοις ὅτι τοῦτο ἀγαγεῖν. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ ταῦτα πεπλάσθαι τοῖς ἀσυδάλοις τῶν χρισιανῶν θρησκείαν κακηγοροῦσι. χρίσασθαι μὲν γὰρ, δι' ὃν φασὶ κωνσταντῖνον καθαρμοῦ δεηθῆναι, ᾧ εἰκοστῷ ἔτει ἐτελεύτησε τὴν παρὸς ἡγεμονίας, ἔτι πρὸς πολλοῖς (καὶ αὐτῷ θέλοντος λόγοις τῶν χρισιανῶν, ἅτε δὴ τὸ δεύτερον ἁγνισθέντα τῆς βασιλείας τελεσθῆναι, καίπερ ὢν, ὡς εἰς ἔτι νῦν μαρτυροῦσιν οἱ τῆς νόμοις ἐπιτελεσθέντες χρόνοι, καὶ τὴν νομοθεσίαν αἱ πρεσβηγορίαι. θαυμάσειε δὲ, πρέπον μὲν οὐκ εἰκὸς ἴσως εἰς ὁμιλίαν ἥξειν κωνσταντίνῳ, μόνης τῆς πρὸς τὸν ὠκεανὸν καὶ τὸν ῥῆνον μοίρας ἡγουμένου. διαφέρειν γὰρ τὰ πρὸς μαξέντιον διαφορὰν ὅτι τῆς ἰταλίας διαφέροντα, ἐσασιάζε τὰ ῥωμαίων. καὶ οὐκ ἀπίθανος ἴσως τότε ὅτι δημεῖν χαλδαίοις καὶ βρεττανοῖς, καὶ τοῖς τῇδε καλουμένοις, πρὸς οἷς (σωσθῆναι λόγῳ) τὰ χρισιανῶν θρησκείας μεταχειρίσασθαι κωνσταντῖνον, πρὶν ὅτι μαξέντιον στρατεύσαι, καὶ πρὸς ἥττεσθαι ὅτι ῥωμαίοις, καὶ ἰταλοῖς. καὶ μάλιστα πάλιν τούτου, οἱ χρόνοι καὶ οἱ νόμοι, οἷς ὑπὸ τῆς θρησκείας ἔθετο. εἰ δὲ καὶ ἐφεξῆς ὧδέπως συγχωρήσομεν ἐντυχεῖν σωπάτρῳ τὸν βασιλέα, διὰ τί ὅτισοῦν αὐτὸν πυθέσθαι πρὸς ὧν ἐβούλετο, οὐ δήπου πιθανὸν ἴσως τὸν φιλόσοφον ἀγνοεῖν, ὡς ἡ σκληρὸς ὁ θυμὸς ἀνθρώποις ἐκαθάρθη μὲν τῇ τεκνοκτονίᾳ τοῖς δημέσεις μυστηρίοις, καὶ μὲν τὸν ἰφίτου φόνον, ὃν ξένον ὄντα, ἀδίκως δοκεῖν. ὡς μὴν οὐ καὶ οἱ χρόνοι τῶν τοιούτων πλημμελημάτων καθαρμοὺς ἐπαγγέλλονται, ἀπόχρη τὰ εἰρημένα, καὶ ψεύδους κακηγορεῖν τὸν εὐαγγελίου ἀποφήνασθαι σωπάτρου πλακεντίων. οὐ γὰρ δὴ εἴποιμι ταῦτα ἠγνοηκέναι τὸν ὅτισοῦν τότε πρὸς ῥώμην ὅτι παιδεύσει χεχρημένον.

η Αἱ δὲ κατὰ τὸν ἀρχομένων ὑπὸ κωνσταντίνου ἐκκλησίαι καθαρμοῦ ἕνεκα ἐσῆλθον, καὶ ὅσημέραι ἐπεδίδοσαν, δῶρον καὶ ὁμόφρονος βασιλέως ἐνεργεσιῶν ἀξιούμεναι. ταύτας δὲ δῆλος τοῦτον, διωγμῶν καὶ παρανομῶν ἀπείρατος ὁ θεῖον ἐφύλαξε. διωκομένων γὰρ ὧν καὶ τὸν δῆλον οἰκουμένου ἐκκλησιῶν, μόνος κωνσταντῖνος ὁ κωνσταντίνου πατὴρ ἀδεῶς θρησκεύειν σὺν εχάρησε τοῖς χρισιανοῖς. ἀμέ-

λει θεῖον

λῆ τοῖον δὲ ἡ θαυμασὸν καὶ συγγραφῆς ἄξιον ἔγνων, εἰργάσθαι αὐτῷ, δοκιμάσαι θέλων τίνες τῶν ἐν τοῖς βασιλείοις χειστιανῶν ἄνδρες εἰσὶ καλοὶ καὶ ἀγαθοί, συγκαλέσας πάντας ἐσκηψάμην, εἰ μὴ ἕλοιντο θύειν καὶ θρησκεύειν ὁμοίως ἀμφ' αὐτὸν τῷ (τῷ) καὶ ὅπως τῆς αὐτῆς μὴν ἀξίας. εἰ δὲ πραγτήσαιντο, ἀξιέναι τῶν βασιλείων, χάειν ἔχοντας ὅλη μὴ καὶ ἡμερείας ἐσσώφησθαι. ἐπεὶ δ' εἰς ἑκάτερον διεκρίθησαν, οἱ μὲν τὴν θρησκείαν ἐσεδόξαζον, οἱ δὲ τῶν παρόντων τὰ θεῖα ἐσεμίσθησαν, ἔγνω φίλοις καὶ συμβούλοις χρῆσθαι τοῖς ἐσθ' ὁ κράτιστον πίστοις δι' ἐμεῖνασι. τοὺς δ' ὡς ἀνάνδρους καὶ κοβάλους, ἀπεστράφη, καὶ τῆς ἐσὲς αὐτὸν ὁμιλίας ἀπεώσατο, λογισάμενος μὴ πολὺ ἔσεσθαι ἐσθ' βασιλέα δύνοις τοὺς ὧδε ἐτοίμους ἐσεδόξας θεοῦ γε λυπηθήσειν. ἀλλ' ὕστερον εἰκότως ἔδοξε κωνσταντίου ἐσιόντος, ὃν ἐδόκει ἐσθ' ἄνομον χειστιανίζειν τοῖς ἰταλῶν ἐπέκεινα γαλάταις τε καὶ βρεττανοῖς, καὶ ὅσοι ἐσθ' ὁ πυρινᾶιον ὄρος οἰκοῦσι, μέχρι τῶν ἐσὲς ἑσπέρου ὠκεανοῦ. ἐπεὶ δὲ καὶ κωνσταντῖνος τὸν αὐτὸν ἀρχὸν διεδέξατο, μᾶλλον διεφαίνετο τὰ τῆς ἐκκλησίας ἐσάγματα. μαξεντίου γὰρ τοῦ ἔρκουλίου παιδὸς ἀναιρεθέντος, καὶ τῆς αὐτοῦ μοίρας εἰς κωνσταντῖνον ὅτι πεσούσης, ἀδεῶς ἐθρήσκευον ὅσοί τε ἐσθ' ἡμᾶς ἦσαν πολαμὸν ὄικοιν, καὶ τὴν ἀκυλίαν, εἰς ὃν λόγος καθελκυσθῆναι τὸν ἀργὼ, καὶ ἐσὲς τὸ πυρινᾶιον ἀφικέσθαι πέλαγος. οἱ γὰρ ἀργοναῦται τὸν αἰήτην φεύγοντες, οὐ τὸν αὐτὸν πλοῦν ἐν τῇ ἐπανόδῳ ἐποιήσαντο. θρᾳκωθέντες δὲ τὸν ὑστὸν σκύθας θάλασσαν, διὰ τῶν τῆδε πολαμῶν ἀφίκοντο εἰς ἰταλῶν ὄρεια, καὶ χθαμάδιες ἐνταῦθα, πόλιν ἐκτίσαντο οἶμον ἐσ(α)ερχομένοις. τὸ δὲ θέρος ὑπεκθαλαβόντες, συμπεραιωθέντων αὐτοῖς τῶν ὑπερχωίων ἀμφὶ τοὺς τετρακοσίους σταδίους ὑστὸ μηχανῆς ἕλκονται τὸν ἀργὼ διὰ γῆς, ὅτι τὴν ἄκυλιν πολαμὸν ἤγαγον, ὃς ἐν ἠειδανῷ συμβάλλει. ἠειδανὸς δὲ εἰς τὸν ἰταλοὺς θάλασσαν ταῖς ἐκβολαῖς ἔχει. μετὰ δὲ τὸν ἐσὲς κοβάλας μάχῃ δαρδανίοι τε καὶ μακεδόνες, καὶ ὅσοι ἐσθ' ἕτερον οἰκοῦσιν, ἥ τε καλουμένη ἠμᾶς, καὶ πρῶν ὁ ἰλλυρικὸν ἔθνος ὑστὸ κωνσταντῖνον ἐλθόντα. ζ

Λικίννιος δὲ μετὰ τοῦτο ἐν θεσσαλονίκῃ ἐσέτερον τὰ χειστιανῶν πρεσβύων, μετεβάλετο τὸν γνώμην, ὡς πολλοὺς τότε τῶν ὅπου τῆς ἰδίας ἀρχῆς ἱερεῖς ἐκάκωσε. πολλοὺς δὲ ὡς τῶν ἀλλων, καὶ μάλιστα τὸ γραικωτικοῦ πλήθους. σφόδρα γὰρ ἀπεχθάνετο ἐσὲς τοὺς χειστιανούς, διὰ τοῦτο ἐσὲς κωνσταντῖνον διαφορᾶν, οἰόμενος αὐτὸν λυπήσειν τὸν δυσεσεβείας τῆς θρησκείας, ἅμα δὲ καὶ τὰς ἐκκλησίας ὑστολαμβάνων δῃώσειν, ὡς ἀπωδαίζειν ὑστ' αὐτοῦ μόνου βασιλεύειν. ἐσὲς τοὐτοις δὲ οἷα φιλεῖν γίνεσθαι, πάλιν εἰς μάχην καθίσαντες μεγάλην κωνσταντίνῳ τὸν ἐσεσδοκωμένου πολέμου ἐσήνοιαν ἐποίησαν, διά τε σφαγῶν καὶ μυριάδων. καὶ ὑπαχθεὶς ὑσὶν ὑπιγνοῦσι μύθοις αὐτῷ κεφαλήσειν, εἰς ἥβωι σμὸν ἐτράπη. ἀμβλὺ δοίνιος καὶ ἥβωνες φασὶν αὐτὸν τότε ἀποπειραθῆναι τοῦ ἐν μιλήτῳ μαντείου τὸν διδυμαίου ἀπόλλωνος. ἐρωμένῳ δὲ αὐτῷ ἐσὲς τὸ πολέμου, χρῆσαι τὸ δαιμόνιον τοιαῦτοις τοῖς ὁμηρικοῖς ἔπεσι.

» χορις. Ω γέρον, ἦ μάλα δή σε νέοι τείρουσι μαχηταί· Σὴ τ' εἶπ λελύ(ῦ), χαλεπὸν δέ σε
» γῆρας ἱκάνει. ὀκ πολλῶν οἰῶν καὶ βοῶν ἔδοξέ μοι ὁ δόλος τῶν χειστιανῶν θεοῦ ἐσεννοίαν σεσωίσασθαι, καὶ εἰς τοσαῦτον πρόρρησιν ὅπι δοσιν, ὀκ' ἤκουσα ὅτε τότε θυομένων. μόνον δὲ ἤδη κικιννίῳ διώκειν πάσας τὰς ὑστ' αὐτὸν ἐκκλησίας, (σωίσα)

ὁ ἐν βιθυνίᾳ πόλεμος, ὃν τελθλᾶῶν ἐπολέμησε τοῖς ἀνῆλοις, αὐτὸς τ᾽ κ᾽ κωνσαντῖνος. τοσαύτη δὲ θεία ἐφοπὴ ἐχρήσατο κωνσαντῖνος, ὡς κ᾽ γλῶ καὶ θάλασσαν κρατῆσαι τῶν ἀναντίων. ἀποβαλόντα δὲ λικίννιον τὸ πεζὸν καὶ τὸ ναυλικὸν, αὐτὸν ἐν νικομηδείᾳ τοῖς δοῦναι, καὶ ἰδιώτην ὀπὶ ζῶνα χρόνον διαγαγεῖν ἐν θεσσαλονίκῃ, κἀκεῖσε ἀναιρεθῆναι, ἀύδρα τα τοῖς τῆς ἡγεμονίας ἐν πολέμοις, καὶ τοῖς ἀῆλοις ἀδοκιμώτατον γνόμενον, κ᾽ ὧ γάμῳ τῆς ἀδελφῆς κωνσαντίνου τελευτήσαντος.

ηζ Εἰς τοῦτο δὲ καταστάντα τέλους, κωνσαντῖνος ὁ εἰς μόνον αὐτὸν πάσης τ᾽ ῥωμαίων ἀρχῆς τοῖς ἀσάς, χρήματα δημοσίᾳ τοῖς ἀπὸ τ᾽ ἕω ὑπηκόοις τὴν χριστιανῶν σέβειν θρησκείαν, ἐκ τ᾽ θεῖον ὀπιμελῶς θεραπεύειν. θεῖον ὁ νοῦν μόνον, ὃ καὶ ὄντως ὄστ, κ᾽ διαφκεῖ κ᾽ πάντος τ᾽ χρόνου τ᾽ δυνάμιν ἔχειν. ταῖς μὲν γὰρ ἀσυνδιάζοισιν ἄφθονα πάντα τὰ ἀγαθὰ φιλεῖν τοῖς σπένεσθαι, κ᾽ ἄκρα μὲν ἐγχρῶσι μετ᾽ χρηστῶν ἐλπίδων ἀπολαύειν. τοῖς ὁ τοῖς τὸ κρεῖττον ἁμαρτάνουσι, κεινὴ κ᾽ ἰδία ἐν πολέμοις τε καὶ εἰρήνῃ πάντα δυσχερῆ συμβαίνειν. χάειν γε ὁμολογῶν, οὐ κομπάζων λέγειν ἰσχυρίζεται). ὡς ὀπιτήδειον ὑπηρέτην ἀξιώσας αὐτὸν εἶ) ὁ θεὸς τῆς αὐτοῦ βουλήσεως, ἀπὸ τῆς ἑρεττανῶν θαλάσσης, μέχρι τῶν ἑῴων χωρίων τοῖς ἡλίου. ὅπως ἡ χριστιανῶν αὐξηθείη θρησκεία, καὶ οἱ θεραπείας θεοῦ ἕνεκεν καρτερικοὶ διαμένοντες ἐν ὁμολογίαις ἢ μαρτυρίαις ὀπιφανέστεροι τ᾽ ἡμῶν διαδηλῶσι. τοιαῦτα διαπορθύσας, κ᾽ ἄθλα μυρία διεξελθών, δι᾽ ὧν ᾤετο τὸ ὑπήκοον τοῖς τ᾽ θρησκείαν ἐπάγεσθαι, ἄκυρα εἶ) ἐψηφίσατο τὰ κ᾽ τῆς θρησκείας δόξαντα ἢ πεπαρθρῶσθαι ὀπὶ τῶν διωξάντων τ᾽ ἐκκλησίαν. ἀφεσίν τε ἔχειν πάντας ἐνομοθέτησεν, ὅσοι διά τ᾽ εἰς χριστὸν ὁμολογίαν καλεδικάσθησε μεῖοικεῖν, ἢ ἐν νήσοις, ἢ ἀλλαχόσε πᾶσι γνώμιμον διατείδειν, ἢ μετάλλοις ἐμπονεῖν, ἢ δημοσίοις ἔργοις, ἢ γυναικείοις, ἢ λιτυφίοις ὑπηρέτειν, ἢ βουλευτηρίοις ἐναεθμεῖσθαι, μὴ βουλευταὶ ὄντες πρότερον. ἀτίμοις δὲ γνομένοις, τὴν ἀτιμίαν ἔλυσε. τοῖς ὁ τραλλιανὸς ἀφαιρεθεῖσιν, ἐν γνώμῃ εἶασεν, ἢ ἐφ᾽ οὗπερ ἦσαν χήματος εἶ), ἢ μετ᾽ ἀφέσεως ἐνίμου βουλεύειν ἀρχὴν χολιῶ. ἐπεὶ δὲ πάντας ἐς τὸν πρότερον βίον θρεῖν καὶ τὰς σωθείσας ἡμᾶς ἀνεκαλέσατο, καὶ τὰς οὐσίας αὐτοῖς ἀπέδωκεν. εἰ δέ τινες θάνατον καταδικασθέντες τῶν ὄντων ἀφῃρέθησαν, προσέταξε τοῖς ἐλευτέροις γένεσι διαφέρειν τοὺς κληρους. μηδενὸς ὁ τούτων ὄντος, τ᾽ καθέκαστον ὀπιχώριον ἐκκλησίαν κληρονομεῖν, εἴτε δὴ ἰδιώτης, εἴτε δὲ δημόσιον ἐκ τοιαύτης οὐσίας ἔχει τι ἀποδιδόναι. τῶν ὁ πάντα τοῦτα μείζω πριαμένων, ἢ δωρεὰν λαβόντων εἰς ὃν δυνατὸν καὶ πρέποντα τόπον προσηνεγκεῖν. ταῦτα μὲν, ὡς εἶπε), ᾧ βασιλεὺς ἔδοξε καὶ νόμῳ ἐκυρώθη, ἀμφοτέρῳ τ᾽ τῶν προσηκόντων τέλους ἐτύγχανε. χριστιανοὶ δὲ ὡς ὀπὶ πλεῖστας ῥωμαίων ἀρχὰς ἐπεδήμουν, καὶ τὸν λοιπὸν βίον ἀπείρητο πᾶσιν, ἢ μαντείας καὶ τελετῆς κεχρῆσθαι, ἢ ξόανα ἀναθεῖναι, ἢ ἡμίωκτος ἄγειν ἑορτάς. πολλὰ ὁ ἐκ τῶν κ᾽ πόλεις ἐθῶν, ἡμείβετο τῆς ἀρχαιότητος. ἀμφοτεροῖς τοῖς πάντα μὲν ἀγυμνίοις ἐκέλευε εἰς τοὺς εἰωθότας ἡμέρας ναοὺς· εἰς ὁ τὰς ἐκκλησίας ἐξ ἐκείνου προσφέρε) ὁ πῆχυς, ᾧ σημαίνε) τῶν τὸ νεῖλου ὑδάτων ἡ ὀπίδοσις. πάντα ὁ ῥωμαίοις ἔστε προσῆκεν ἢ τῶν μοναρχῶν ἐκωλύθη θεᾶ. πάντα ὁ φοίνιξιν, οἳ τὸν λίβανον καὶ τ᾽ ἡλίου πόλιν οἰκοῦσιν, ἐκέλευε θέμις εἶναι ἐκ πορνεύεσθαι τὰς παρθένους πρὶν τοῖς ἀνδράσι ζωγρεῖν, οἷς νομίμῳ γάμῳ συνοικεῖν εἰώθασι, μετ᾽ τὴν προτέραν πεῖραν τ᾽ ἀγεμίτου μίξεως. τῶν ὁ ἐλληνίων

οἴκων

οἴκων, οἱ μὴν ἀρχαίοτατοι μεγέθους ἔχοντες, ἐπανορθοῦσθαι· οἱ δὲ εἰς ὑπεροχὴν ὕψους καὶ πλάτους λαμπρῶς ἐπεσκεύαζον. ἑτέρωθι δὲ τοῦ ἀρχαίου μὴ ὄντες, οὐκ ἀναμφιλόγου ἐδημιουργοῦντο. τὰ δὲ χρήματα ἐκ τῶν βασιλικῶν θησαυρῶν ἐχορήγει ὁ βασιλεύς, χαρίζεσθαι τοῖς τῆς πόλεως ἐπισκόποις καὶ τοῖς ἡγουμένοις τῶν ἐθνῶν, τοῖς μὲν ὑπαρχόντων ὅτι βούλοιντο· τοῖς δὲ πειθαρχεῖν, καὶ ἀσυδάτως ὑπηρετεῖσθαι τοῖς ἱερεῦσιν. ἀνημερεύσης δὲ αὐτῷ τῆς ἀρχῆς, σὺν ἐπιδόσει ἡ θρησκεία. ὑπὸ τοσοῦτον δὲ καὶ μετὰ τοῦ λιπάνιον πόλεμον ὑπὸ βαρβάρων ἐγένετο ἐν ταῖς τῶν ἀμφὶ λύκον μάχαις· ὡς δὲ σαυρωμάτων κεφαλῆσαι, καὶ ὧν καλουμένων χότθων, καὶ ὃ τελευταῖον ἐν μέρει χωρίοις ἀπεῖσαι τοῦς αὐτούς. τοῦτο δὲ ὃ ἔθνος ᾤκει μὲν ποτὲ πέραν ἴστρου πολλοῦ· μαχιμώτατον δὲ τυγχάνον καὶ πλήθει, καὶ μεγέθει σωμάτων· ἐν ὅπλοις ἀεὶ πρεσβυτέρων ὄν, τῶν μὲν ἄλλων βαρβάρων ἀνεφάτει· μόνους δὲ Ῥωμαίους ἀνταγωνιστὰς εἶχεν. οὐχ ἥκιστα δὲ λέγεται καὶ τοῦτον τὸν πόλεμον ὑπὲρ εἴξαι κωνσταντίνῳ διὰ σημείων δὲ ἀνεφάτων ὅσους ἠξίωσε θεοσεβείας. κεφαλήσας δὲ πάλιν τῶν ἐπ' αὐτοῖς συμβαίντων πολέμων, καθάπερ ἀνὴρ φιλοπόνου μόνος τὸ χρεῖττον, ἠμείβετο τῇ περὶ τὴν θρησκείαν ἀσυδησίᾳ, ταύτῃ μόνῃ προσβάλλων, δὲ σωτήριον ἡγεῖσθαι τοῖς ἀεὶ χρωμένοις θεραπείαν. ἐκ γὰρ τῆς οὔσης κατὰ φόρου γῆς καθ' ἑκάστην πόλιν ἐξαγὼν τὸ δημοσίου μέρος, τὸ τὸν τόπον ἐκκλησίαις καὶ κλήρῳ ἀπένεμε, καὶ τὸ δωρεὰν κυρίαν εἰς τὸ ἄπαντα χρόνον εἶναι νομοθέτησε. προσεδίζων δὲ τοῖς τραλιανοῖς ὁμοίως αὐτῷ τὸν θεὸν σέβειν, καὶ τούτων ὅπλα τῷ συμβόλῳ ἐγκαθιδρύσασθαι. καὶ ἐν τοῖς βασιλείοις δικτύειον οἶκον κατεσκεύασε, καὶ σκηνὴν εἰς ἐκκλησίαν εἰκασμένην ἐπιφέρειν ἐνίκα πολεμίοις ἐπεστράτευεν· ὥστε μὴ δὲ ἐν ἐρημίᾳ διάγοντα αὐτὸν ἢ τὴν στρατείαν ἱερὸν οἴκου ἀμοιρεῖν, ἐν ᾧ δεῖ τὸν θεὸν ὑμνεῖν καὶ προσεύχεσθαι καὶ μυστηρίων μετέχειν. σὺν εἴποντο γὰρ καὶ ἱερεῖς ἐκ διαφόρων τῇ σκηνῇ προσεδρεύοντες, οἱ κατὰ τὸν νόμον τῆς ἐκκλησίας τὰ περὶ ταῦτα τάξιν ἐπληρουν. ἐκ δὲ ἐκείνου ὃ καὶ τὰ ῥωμαίων στρατόπεδα ἀ νῦν ἀριθμοὺς καλοῦσιν, ἕκαστον ἰδίαν σκηνὴν κατεσκεύασε, καὶ ἱερέας ἐκ διακόνους ἀπονεμηθέντας ἔχειν· τὴν δὲ κυριακὴν καλουμένην ἡμέραν τῶν ἑβραίων προτιθεῖσι τῆς ἑβδομάδος ὀνομάζοντες. ἥνωσε δὲ, ἡλίῳ ἀναθέασι, καὶ τὰ περὶ τῆς ἑβδόμης νομοθετήσας δικαστηρίων ἐκ τῶν ἀγώνων προεκρίνει ἀργὴν πάντας, ἐκ ἐν δυσὶν ἐκ λιταῖς ὃ θεῖον θεραπεύειν. ἔθυμα δὲ τὰ κυριακὴν, ὡς ἐν ταύτῃ τοῦ χριστοῦ ἀναστάντος ἐκ νεκρῶν· τὰ δὲ ἑτέραν, ὡς ἐν αὐτῇ σωτηρίου τοῦ χριστοῦ. πάνυ γὰρ πολὺ σέβας εἶχε τοῦ θείου σταυροῦ ἐκ τε τῶν ὑπαρξάντων αὐτῷ τῇ ἐνθένδε ἐφοπῇ ἐν τοῖς κατὰ τῶν ἀναιρίων μάχαις, καὶ ἐκ τῆς συμβάσης αὐτῷ περὶ τούτου θεοσημείας. ἀμφίβολοι προτέρων νενομισμένων ῥωμαίοις τοῦ σταυροῦ εἰμαρείαν, νόμῳ ἀφελεῖν χρήσεως τῶν δικαστηρίων. πλατυνόμενοι ἐν νομίσμασι καὶ εἰκόσι γραφομένῳ ἐκέλευσεν ἀεὶ συγγράφεσθαι, καὶ σὺν λυποῦσθαι τοῦτο τὸ θεῖον σύμβολον. καὶ μέχρι μὲν εἰς ἔτι νῦν εἰκόνες αὐτοῦ ὑπὸ τούτου ξόανα τοῦ σήματος. ἐν ἅπασι μὲν, νομοθετῶν δὲ μάλιστα ἐπαύδαζε θεραπεύειν τὸ θεῖον. φαίνεται γοῦν τὰς ἀκολάστους καὶ καταβεβλακευμένας μίξεις περὶ τούτου μὴ κωλυομένας, ἐπανορθώσας, ὡς ἐξ αὐλῶν ὅστις ἰδεῖν τῶν περὶ τούτων κειμένων νόμων, εἴτῳ τοῦτο ἐπιμελὲς τυγχάνει. νυνὶ γὰρ περὶ τὸ τέλεον τοῦτο πονεῖν, οὐκ ἄκαιρον εἶναί μοι δοκεῖ. τὰ δὲ ὑπὲρ εἰμὴ καὶ συγκαθεστῶτα θρησκεύματα νενομοθετημένα πρὸς τοῖς εἰρημένοις δι-

ἐξῆχθειν ἀναγκαῖον, μέρος ὄντα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας. Ἄρξομαι δὲ ἐνθένδε.

θ Νόμος ἐν Ῥωμαίοις παλαιὸς, ἀπὸ εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν, ὧν ἂν ἄρχωσιν ἀξιοῦσθαι, κωλύων τοὺς ἀγάμους τῶν μὴ τοιούτων, ὡς ἄμισθα τε πολλὰ καὶ τὸ μηδὲν κερδαίνειν ἐκ διαθήκης τοὺς μὴ γήμᾳ ἐληλεγμένους τοὺς δὲ ἀπαιδας, ζημιῶν τὸ ἥμισυ ὧν καταλήμμασιν. ἔθεντο δὲ τοῦτον οἱ πάλαι Ῥωμαῖοι, πολυάνθρωπον ἔσεσθαι τὴν Ῥώμην καὶ τὸ ὑπήκοον οἰόμενοι, καθότι οὐ πολλοὺ τοῦ νόμου ἔτυχον ἀποβαλόντες τὰ σώματα ἐν ἐμφυλίοις πολέμοις. ὁρῶν οὖν ὁ βασιλεὺς Θεοδόσιος τοῦτο χεῖρον πεφηνὸς τοὺς πολίτας καὶ ἀπαιδίαν διὰ θεὸν ἀσκοῦντας, δίκαιον ἐνόμισεν ἐξ ἐπιμελείας καὶ σπουδῆς ἀνθρώπων διώσασθαι τοῦτων τὸ μῖσος αὔξειν, τῆς φύσεως ἀεὶ κατὰ τὰ δόξαντα ἐπιμέρησιν φθορᾶς καὶ αὔξησιν δεχομένης. καὶ νόμον ᾧ δήμῳ πεσεφώνησεν, ὥστε ἐπίσης πάντων ἐᾶν ὁμοίων ἀπολαύειν τοὺς ἀγάμους, καὶ ἀπαιδας. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πλέον ἔχειν ἐνομοθέτησε τοὺς ἐγκρατείᾳ καὶ παρθενίᾳ βιοῦντας, ἄδειαν αὐτοῖς δοὺς ἀρρεσίτ καὶ θηλείας καὶ δυσὶ παισὶ διαθέσθαι πάντα τὸ κοινῇ κεκτῆσθαι ἐν τῇ Ῥωμαίων πολιτείᾳ. πεῖ πάντων γὰρ δεῖ βουλεύεσθαι ὡς ἢ θεῖον ἔργον ἀεὶ τὸ θεῖον θεραπεύειν, καὶ φιλοσοφίαν ἀσκεῖν. ἐπεὶ τούτου χάριν καὶ οἱ πάλαι Ῥωμαῖοι ἀδεῶς διαθέσθαι τὰς ἀσταλικὰς παρθένους καὶ ἐξαετεῖς οὔσας, νομοθέτης. τεκμήριον δὲ κἀκεῖνο μέγιστον τῆς τοῦ βασιλέως πεῖ τὴν θρησκείαν αἰδοῦς. τοὺς μὲν γὰρ πάντα χρηματικοὺς θεσμοὺ νόμου ἀτελεῖς ἐᾶν. τῷ δὲ ὑπισχνεῖσθαι τὴν χρίσιν ἐπέρρωσε τοῖς δικαζομένοις, καὶ βουλῶν τοὺς πολιτικοὺς ἄρχοντας παραιτεῖσθαι· κωλύων δὲ εἰ τὴν αὐλὸν ψῆφον, καὶ κρείττω τῆς τῶν ἀγῶν δικαστῶν, ὡσπερεὶ τοῦ τὸ βασιλέως ἐξενεχθεῖσ· εἰς ἔργον δὲ τὰ κρινόμενα ἄγειν τοὺς ἄρχοντας, καὶ τοὺς διακονουμένους αὐτοῖς γραμμάτων, ἀμεταβέτους εἶναι τῶν συνόδων τοὺς ὅρους. εἰς τοῦτο δέ με πεσεχθόντα γραφῆς ἄξιον μὴ παραλιπεῖν τὰ νενομοθετημένα ἐπ' ὠφελείᾳ ὧν ἐν τῇ ἐκκλησίας βλασφημουμένων, τὸ πολλῆς δυσχερὰς οὔσης καὶ τὴν κλῆσιν τῆς ἀμείνονος βλασφημείας, τῶν πολιτειῶν Ῥωμαίων κωλύσει, τρεῖς ἔθετο νόμους, ψηφισάμενος πάντας τοὺς ἐν τῇ ἐκκλησίας βλασφημουμένους ἐπὶ τοῦ μάρτυσι τοῖς ἱεροῖς, πολιτείας Ῥωμαϊκῆς τυγχάνειν. ταύτης τῆς δυσεβοῦς ἐφυρέσεως, ἧς ἔπι νεῶ ὁ χρόνος φέρων ἔλεγχον, ἔθους κρατοῦντος τοὺς κατὰ τούτου νόμους, πεσεγράφεσθαι ἐν τοῖς γραμματείοις τῶν βλασφημούντων. ὁ μὲν δήκωνσαντῖνος τοιαῦτα ἐνομοθέτει, καὶ διὰ πάντων ἐπαύδαζε τὸ θρησκείαν γραφῆναι. ἐν ᾧ καὶ καθ' ἑαυτὸν ἐκλείς, διὰ τὸ χρεὼν τῶν τότε μειόνων αὐτόν.

ι Ἄλλοι τε γὰρ πολλοὶ καὶ ἀγαθοὶ χριστιανῶν ἦσαν τότε, ἀναχός τε τῶν διωγμῶν πεπαυμένων εἰσέτι πλῆθοι τῶν ὁμολογητῶν τὸ βίου πειόντες τὰς ἐκκλησίας ἐσέμνυνον, ὡς ὅσιος κουρσάδης ἐπίσκοπος, καὶ ἀμφίων ὁ θαυμαστὸς τῆς χιλίκων, καὶ μάξιμος ὁ μετὰ μακάριον τὸν ἐκκλησίαν τὸν ἱεροσολύμων ἐπιβαπείς, καὶ παφνούτιος ὁ ἐξ αἰγύπτου. δι' ἃ φασὶ πλῆθα θαυματουργῆσαι τὸ θεῖον, δαιμόνων τε κεφαλὰς καὶ ποικίλων παθημάτων ἰάσεις αὐτοῖς χαρισάμενον. ἐκλύων δὲ παφνούτιος οὗτος, καὶ μάξιμος ὁ δηλωθεὶς ἐξ ἐκείνων τῶν ὁμολογητῶν, οἷς μαξιμῖνος ἐν τοῖς μετάλλοις ἐργάζεσθαι κατεδίκασε, τοὺς δεξιοὺς αὐτῶν ἐκκόψας ὀφθαλμοὺς, καὶ τὰς ἀριστερὰς ἀστραγάλους ἀπολεμών.

ια Κατὰ τούτους δὲ ἡγεμὼν πρόκλιφαμ καὶ ἀσυελίδωνα ὃν τειμοθεώνος τῆς κώνωπος ἐπίσκοπον. ὃ τὸν ἀρετὸν ἐπιδείξαι τε ἐπὶ καὶ τοῦσθαι ὡς αὐτὸ φήμην

ἀρχεῖν

ἀρκεῖν ἡγοῦμαι. πῶς ὃ δι' αὐτῆς (ὧν θεία ἐσπῆ γυμνώων, τὰ μὲν πλεῖστα, ὡς γε εἰκός, οἱ ὀπτῆρες ἴσασιν. ἐγὼ δὲ τὰ εἰς ἡμᾶς ἥδοντα σὺν ἀποκρύψομαι. ἐλπίζω γὰρ ἔσεσθαι ὁ ἀγγελικὸς, γαμετὴν καὶ παῖδας ἔχων· ἀλλ' οὐ πῶς ἀλλοῦτο τὰ θεῖα χείρων. φασὶ δέποτε νύκτωρ ἥκειν κακούργους ἀνδρας ὀπτῆρας τὸν αὐλῶνα πῶν αὐτὸν περιβάλλων, καὶ κλέψαι ὀπτιχρήσασθαι, ὀξαπίνης γυμνὸς δεσμίους, μηδενὸς ἀντιστάντος· ἅμα δὲ ἡμέρᾳ πῶς γυμνώσμενον αὐτὸν πεπεδημένους ἀνδρας τούτους, καὶ λῦσαι μὲν πῶν ἀσφαλῶν δεσμῶν· μεμφασθαι δὲ ὅτι ἐξὸν πεῖσαι καὶ λαβεῖν ἄγε ἐπεθύμουν, κλέψαι μᾶλλον εἴλοντο, καὶ ἐν νυκτὶ τοσοῦτον ἁλαπτωρῆσαι. ὅμως δ' οὖν αὐτοὺς ἥκασας, μᾶλλον δὲ πρὸς τὸ ἀμείνω βίον μετατεθῶσα παιδῶν, ἄπιτε, ἔφη, τοῦτον δὲ κριὸν λάβετε. κεκμήκατε γὰρ ἀγρυπνοῦντες, καὶ δεῖ ὑμᾶς μὴ μεμφομένους τοὺς πόνους ἐκ τῆς ἐμῆς αὐλῆς ἀπαλλάττεσθαι. τοῦτο θαυμάσαντες μὲν οἱ λῃσταὶ ἀπῆλθον δὲ κἀκεῖνο. συνατεῖ αὐτῷ πρόθεναρ, εἰρωνικὸν τοῦνομα, πρόθετο δὲ ἐν ἐῶν γνωρίμων τις. εἷς δὲ, λαβόντα κατώρυξεν οἴκοι ὅπως μηδὲν εἰποῦσα. ἦκεν ὁ δεσπότης τῶν καταθήκην ἀπαιτῶν. ἀγνοοῦντος ὅτι λέγει, ἀναζητήσας δὲ ὅμως τὸν οἰκέτην, καὶ μὴ εὑρόντος ἐκλαυσε, καὶ τὰς τρίχας ἔτιλλε, καὶ θανατῶν δῆλος ἦν. κινηθεὶς δὲ πρὸς ἔλεον ὁ συνείδων, ἦλθεν ὅπου τὸν τάφον, καὶ ὀνομαστὶ τὸν παῖδα ἐκάλεσε. ἦς δὲ ἀποκρινάμενος, ἤρετο πῶς τὸν πῶν καταθήκης, καὶ μαθὼν ἀνέστρεφε, καὶ εὑρὼν ἣ ἐσήμηνεν, ἀπέδωκε τῷ δεσπότῃ. ἐπεὶ δὲ ἡ τοῦτο πρὸς λόγου, σὺν ἄλλοτον καὶ τοῦτο πρὸς θεῖναι. ἔθος ἦν τούτῳ τῷ συνείδωνι τῶν γυμνώων αὐτῷ καρπῶν τοῖς μὲν πωλητοῖς διανέμειν, τοῖς δὲ, πρὸς οἰκεῖα δανίζειν τοῖς ἐθέλουσιν, οὔτε δὲ δίδους, οὔτε ἀπολαμβάνων δ' ἑαυτῷ πρόσχεν ἢ ὑπεδέχετο. μόνον δὲ τὰ μεῖον ὀπτιδήκης, ἐπέτρεπε τοῖς πρόσθεν ὅσον ἥδεσ κομισάμενοι. δημοσίᾳ οἷς τις τοῦτον τὸν τρόπον, ἦκεν ὡς ἀποδώσων. ὀπτιταπεὶς δὲ χρὸ ἔθος αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν πῶς δοῦναι τὰ μείω τὰ δεδημοσμένα πρὸς ἀδικεῖσθαι, καὶ νομίσας λανθάνειν, σὺν ἀπέδωκε τὸ χρέος. ἀλλ' ὑφελόμενος τὸ ὀφλήματος τὴν ἀπόδοσιν, ὡς ἀποδόσας ἀπῆλθε. τὸ δὲ ἀρα σὺν ἔμελλεν ὀπτὶ πολὺ κήσειν. μετὰ χρόνον ὁ μὲν πάλιν ἐδεῖτο δανείσασθαι. ὁ δὲ, πρὸς τὰ μεῖον ἀπέπεμπεν, ὀξοισίαν δοὺς αὐτὸν ἑαυτῷ πῶς μετρῆσαι ὅσον βούλεται. κενὸν δὲ τὸν οἶκον ἰδὼν, ἐμέμψατο τῷ συνείδωνι. ὁ δὲ, πρὸς αὐτὸν, θαυμαστὸν ὦ δέσποτα, ἔφη, πῶς σοι μόνῳ ἔδοξε τὰ μικρὸν ὀπτικείσειν τὰ ὀπτιτήδεια. σκόπει οὖν μετὰ σαυτὸν μὴ χρησάμενος ἄλλοτε, τὰ πρόσθεν σὺν ἀπέδωκας. εἰ γὰρ μὴ τοῦτό ἐστιν, πάντως σὺν ἀπολαύσῃ ὧν δεῖ. καὶ πάλιν ἵλαρῶν ὡς ἐρρήθη, καὶ ὁ μὲν, οὕτω φορτισθεὶς καὶ μεμψάμενος τὴν ἀμαρτίαν. ἄξιον δὲ τούτου τοῦ θείου ἀνδρὸς θαυμάσαι τὸ ἐμβριθὲς, καὶ τὴν ἀκρίβειαν τῆς συνηθείας τάξεως. λέγεται οὖν χρόνῳ ὕστερον καλά τινα χρείαν εἰς ταὐτὸ σῶσαι τοὺς ὀπισθότους τὸν πρόσθεν. εἰ δὲ σῶν αὐτοῖς συνείδωνα, τὸ πεφυλλιον τὸν λεπτῶν ὀπισθον, ἀνδρα δικαίως τὸν ἡμέρον, καὶ πολλὰ νόμων ἄσκησιν πολιτικὸν χρόνον ἐν τῇ συνουσίων πόλει διαφέρειν. σεμνὸν ἄξεως γὰρ ὀπιλεκτὸν μύνης, ὀπιταπεὶς διφύλλιος διδάξαι τὸ πλῆθος, ὀπτὶ τὸ ῥηθὲν σχῆμα παράγειν εἰς μέσον ἐδέησε, τὸ δὲ ἀρχὸν σε τὸν πρόβατον καὶ πρεπάτει. σκίμποδα δυτὶ τοῦ πρόβατον μεταβαλὼν τὸ ὄνομα εἶπε. συνείδων ἀναναπαύσας, σὺ γε, ἔφη, ἀμείνων τοῦ πρόβατον εἰρηκότος, ὅτι τὸν αὐτὸν λέξεσιν ἐπαγγελίᾳ πρέπει. καὶ τοῦτο εἰπὼν ἀπεπήδησε τοῦ ἱεραλικοῦ θρόνου· τοῦ δήμου ὁρῶντος ταύτῃ γε μελεμά-

ζὴν παιδεύων τὸν τοῖς λόγοις ὠφρυωμένον. ἱκανὸς γὰρ ἐν τούτῳ ἐντρέπειν, αἰδέσιμός τ' ὢν
ἐκ τῶν ἔργων ἐνδοξότατος· ἅμα δὲ πρεσβύτερος τῇ ἡλικίᾳ τε καὶ ἱερωσύνῃ τυγ-
χάνων. ὅπως δὲ διέκειτο πρὸς τὰς δεξιώσεις τῶν ξένων, οὐδὲν ἴσμεν. ἤδη τῆς Ιεσ-
σαρακοστῆς ἐνισάσης, ἦκέ τις πρὸς αὐτὸν ἐξ ὁδοιπορείας, ἐν αἷς εἰώθει μετὰ τῶν οἰ-
κείων ἐπισιτισμὸν τὴν νηστείαν, καὶ εἰς ῥητὸν ἡμέραν γεύεσθαι, ἄσιτος τὰς ἐν μέ-
σῳ διαμένων. ἰδὼν δὲ τὸν ξένον μάλα κεκμηκότα, ἄγε δή, πρὸς τὸ ζυγαλέθρα ἔφη,
ὅπως τοῦ ὑδρὸς τοὺς πόδας νίψῃς, καὶ φαγεῖν αὐτῷ παράθες. εἰ πούσης δὲ τῆς πρ-
σθένου μή τε ἄρτον εἴη, μή τε ὄψιον, πρὶν γὰρ ἢ τούτων παρασκευὴ διὰ τὴν
νηστείαν, δι' ἀμάθους πρόσεσαν καὶ συνηθόμενον αἰτήσας, ἐκέλευσε τὴν ζυγατέρα κρέα
ὕδατι ἕψαι ἅπερ ἔτυχε τῇ οἰκίᾳ παρασκευασμένα ἐνεῖναι. ἐπεὶ δὲ ἥψησε, καθίσας ἅμα αὐτῷ
τὸν ξένον, παρατεθέντων τῶν κρεῶν ἤσθιε, καὶ δὴ ὕδωρ προσεκάλει αὐτὸν μιμεῖσθαι.
παραινοῦντα δὲ καὶ λέγοντα χρεισιανὸν ἑαυτὸν, ταύτῃ μᾶλλον, ἔφη, οὐ παραιτητέον.
πολλὰ γὰρ καθαρὰ τοῖς καθαροῖς ὁ θεῖος ἀπεφήνατο λόγος. τάδε μὲν περὶ
σωφροσύνης.

163 Οὐχ ἥκιστα δὲ ἐπισημοτάτην τὴν ἐκκλησίαν ἐδόξεν, καὶ τὸ δόγμα μέγιστον τῆς
ἀρετῆς τοῦ βίου οἱ τότε μεμονωμένοι τὴν μοναστικὴν πολιτείαν. ὠφέλιμόν γὰρ τὸ
χρῆμα εἰς μυρίους ἔσχηκε καὶ ἡ θεία τῶν ἀνθρώπων φιλοσοφία, μαθημάτων μὲν
πολλῶν καὶ ἀναγκαίων τεχνολογίας ἀμοιρήσας, ὡς περίεργον, καὶ τὸν ἐν τοῖς ἀμείνοσι
σχολὴν ἀφαιρουμένης, καὶ πρὸς τὸ βιοῦν ὀρθῶς οὐδὲν συλλαμβανομένης. μόνην δὲ
φυσικὴν καὶ ἀπεριέργως φερούσης παιδεύσεις τὰ πρωτεύοντα καὶ ἀναγκαιότατα, ἢ μεί-
ονα ἐργαζόμενα. ἐν εὐθυμίᾳ δὲ πάσῃ ἀγαθῶν οὔσῃ τὰ μεταξὺ κακίας καὶ ἀρετῆς
ὄντα· μόνοις δὲ τοῖς καλοῖς χαίρουσα, καὶ τὸν ἀπεχθέστατον τοῦ κακοῦ, μὴ δρῶντα δὲ ἀ-
γαθὸν, φαῦλον νομίζουσα. οὐ γὰρ ἐπιδείκνυται ἀρετὴν· ἀλλ' ἀσκεῖ πρὸς εὐθεῖαν ποιου-
μένη τὸν πρὸς ἀνθρώπους δόξαν. ἀνδρείως δὲ μάλα ἀντίσταται τοῖς πάθεσι τῆς
ψυχῆς, οὔτε τῇ ἀνάγκης τὰ φύσεως ὑπείκει, οὔτε τοῖς τοῦ σώματος ἐπισκαλαίνει
ἀθενείαις· θείου δὲ νοὸς ἀνάμιν κεκτημένη, πρὸς τὸν δημιουργὸν τῶν ὅλων ἀ-
ποβλέπει ἀεί, καὶ νύκτωρ δὲ μεθ' ἡμέραν αὐτὸν σέβει, καὶ ἀνάγκης καὶ λύπης ὑπερισ-
χυούσης. καθαρότητι δὲ ψυχῆς καὶ πολιτείᾳ πρᾴξεων ἀγαθῶν εἰς τὸ ἀρητικὸν ἀνα-
γέως ἀρχομένη, καθαρμῶν καὶ περὶ πτερυγίων, καὶ τῶν τοιούτων ὑφορᾶται. μόνα
γὰρ μιάσματα ἡγεῖται τὰ ἀμπλήματα. κρεῖττον δὲ οὖσα τῶν ἔξωθεν συμπιπτόν-
των, καὶ ὡς εἰπεῖν, ἀπρόπτων δεδουλωμένα, οὔτε ἐπὶ τῆς καλεχούσης τὸν βίον ἀταξίας,
ἢ ἀνάγκης τῆς προαιρέσεως μεθίσταται, οὔτε ὑβριζομένη ἀνιᾶται, οὔτε κακῶς
πάσχουσα ἀμύνεται), οὔτε νόσῳ ἢ ἐνδείᾳ ἐπιπηδείσῃ ἐκπιεζομένη καταπίπτει· μᾶλ
λον δὲ ἐπὶ τούτοις σεμνύνεται) τὸ καρτερικὸν καὶ πρᾶον, καὶ τὸ ὀλίγου δεῖσθαι δι' ὅλου
τοῦ βίου ἀσκοῦσα, καὶ ὡς οἷόν τε ἀνθρώπου φύσει ἐγγυτάτω θεῷ γινομένη. ὡς ἐν πα
ρόδῳ γε τῇ παρούσῃ διοδῷ κεχρημένη, οὔτε πρὸς κλῆσιν πρᾶγμα ἀρχομένη
ἀνύειν), οὔτε πρὸς αὐτῆς καλεπτευούσης χρείας τῶν παρόντων πρᾶγμα ἀνύειν· ἀεὶ δὲ τὸν
λιτὸν καὶ ἄζωνον τῆς ἐνθάδε καθαιρεθῆς ἐπαινοῦσα, καὶ ἀποδεχεῖ τὸν ἐνθένδε
μακαριότητα, καὶ ζωντέπακτον ἀεὶ πρὸς ἀνδαίμονα λῆξιν· ἀναπέουσα δὲ ἀπα-
πνοὰς τὸν εἰς τὸ θεῖον ἀνάδοσιν αἰσχρορρημοσύνης ἀνδίαν ἀποστρέφει), μὴ δὲ
μέχρι φωνῆς ἀνεχομένη τούτων, ὧν τὰς πρόξεις τῆς οἰκείας ἀγωγῆς ἀφώρισεν.

ἐν βρα-

ἔτι βραχύ τε συστέλλουσα τὴν χρείαν τῆς φύσεως, καὶ τὸ σῶμα συναναγκάζουσα τῶν μετρίων δεῖσθαι· σωφροσύνῃ μὲν, τῆς ἀκολασίας κρατεῖ· δικαιοσύνῃ δὲ, τὴν ἀδικίαν κολάζει, καὶ ἀληθείᾳ τὸ ψεῦδος, καὶ εὐταξίᾳ, ὧν ἐπὶ πᾶσι μέτρων μεταλαγχάνειν. ἐν ὁμονοίᾳ τε καὶ κοινωνίᾳ τῇ πρὸς τοὺς πέλας, τὴν πολιτείαν καθίστησι, προνοητικὴ φίλων καὶ ξένων ἐστὶ, καὶ τὰ οἰκεῖα, κοινὰ ποιεῖται τῶν δεομένων, καὶ τὰ πρόσφορα ἑκάστῳ συλλαμβάνει), μή τε χαίροντας ἐνοχλοῦσα, καὶ λυπουμένους παραμυθουμένη. καθόλου δὲ σπουδάζουσα, καὶ πρὸς τὸ ὄντως ἀγαθὸν τὴν ἐπιμέλειαν τείνουσα, λόγοις σώφροσι καὶ σοφοῖς ἐννοήμασι καλλωπισμοῦ καὶ κακηγορίας ἀμοίρους παιδεύει, καὶ ὥσπερ φαρμάκοις τισὶν ἰᾶται τοὺς ἀκούοντας μετὰ τιμῆς καὶ αἰδοῦς τὰς διαλέξεις ποιουμένη, καὶ ἔριδος, καὶ τωθασμοῦ, καὶ ὀργῆς ἐλευθέρα. λογικὴ γὰρ οὖσα, παραιτεῖται πᾶσαν ἀλόγιστον κίνησιν, καὶ καθάπαξ κρατεῖ τῶν παθῶν τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς. ταύτης δὲ τῆς ἀρίστης φιλοσοφίας ἤρξατο μὲν, ὥς τινες λέγουσιν, ἠλίας ὁ προφήτης, καὶ ἰωάννης ὁ βαπτιστής. φίλων δὲ ὁ πυθαγόρειος ἐν τοῖς κατ' αὐτὸν χρόνοις ἱστορεῖ τοὺς πανταχόθεν ἑβραίων ἀρίστους. ἔστι χωρίον ὑπὲρ τὴν μαρείαν λίμνην ἐπὶ γεωλόφου κείμενον φιλοσοφεῖν. οἴκησιν δὲ αὐτῶν καὶ δίαιταν καὶ διαγωγὴν τοιαύτην παρίστησιν, οἵαν καὶ ἡμεῖς νῦν παρὰ τοῖς αἰγυπτίων μοναχοῖς πολιτευομένων ὁρῶμεν. γράφει γὰρ ἀρχομένους αὐτοὺς τοῦ φιλοσοφεῖν, ἐξίστασθαι τῶν ὄντως τοῖς προσήκουσι, καὶ πράγμασι, καὶ ἐπιμιξίαις ἀπαγορεύοντας ἔξω τειχῶν ἐν μοναγρίαις καὶ ἐν κήποις διατρίβειν· οἰκήματα δὲ αὐτοῖς εἶναι ἱερὰ, ἃ καλεῖται μοναστήρια ἐπιτελεῖν· ἐπιμελῶς δὲ ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις τὸ θεῖον θεραπεύειν, καὶ πρὸ ἡλίου δύσεως μὴ ἀπογεύεσθαι τροφῆς· τοὺς δὲ διὰ τριῶν ἡμερῶν, καὶ πλειόνων, καὶ λοιπῶν, ῥηταῖς ἡμέραις χαμευνεῖν, καὶ οἴνου πάμπαν καὶ ἐναίμων ἀπέχεσθαι· ὄψον δὲ αὐτοῖς εἶναι ἄρτον καὶ ἅλας, καὶ ὕσσωπον, καὶ ποτὸν ὕδωρ. γυναῖκας δὲ αὐτὰς συνεῖναι γηραλέας παρθένους, δι' ἔρωτα φιλοσοφίας ἑκουσίῳ γνώμῃ τὴν ἀγαμίαν ἀσκούσας. καὶ ὁ μὲν φίλων ὧδέ πη ἱστορῶν ἔοικεν ὑποφαίνειν τοὺς κατ' αὐτὸν ἐξ ἑβραίων χριστιανίσαντας, ἔτι ἰουδαϊκώτερον οἰκοῦντας, καὶ τὰ ἐκείνων ἔθη φυλάττοντας. παρ' ἄλλοις γὰρ οὐκ ἔστιν εὑρεῖν ταύτην τοῦ βίου τὴν διαγωγήν. ὅθεν συμβάλλω ἐξ ἐκείνου παρ' αἰγυπτίοις ἀκμάσαι ταυτηνὶ τὴν φιλοσοφίαν. ἄλλοι δὲ φασὶν αἰτίαν ταύτῃ παρασχεῖν τοὺς κατὰ καιρὸν τῇ θρησκείᾳ συμβάντας διωγμούς. ἐπεὶ γὰρ φεύγοντες ἐν ὄρεσι καὶ ἐρημίαις καὶ νάπαις τὰς διατριβὰς ἐποιοῦντο, ἐθάδες τοῦ βίου τούτου ἐγένοντο.

Ἀλλ' εἴ τε αἰγύπτιοι, εἴ τε ἄλλοι τινὲς ταύτης προὔστησαν ἐξ ἀρχῆς τῆς φιλοσοφίας. ἐκεῖνα γοῦν παρὰ πᾶσι (συνωμολόγηται), ὡς εἰς ἄκρον ἀκριβείας καὶ τελειότητος ἤθεσι, καὶ γυμνασίοις τοῖς πρέπουσιν ἐξήσκησε ταυτηνὶ τοῦ βίου τὴν διαγωγὴν αὐτώνιος ὁ μέγας μοναχός. ὃν τηνικαῦτα διαπρέποντα ἐν ταῖς κατ' αἴγυπτον ἐρήμοις κατὰ κλέος τῆς τοῦ ἀνδρὸς ἀρετῆς φίλον ἐποιήσατο κωνσταντῖνος ὁ βασιλεὺς, καὶ γράμμασιν ἐτίμα, καὶ περὶ ὧν ἐδεῖτο γράφειν προὐτρέπετο. ἐγένετο δὲ οὗτος αἰγύπτιος ὡς γένει τῶν εὐπατριδῶν ἀποκομᾶ. κώμη δὲ αὕτη ὁμοῦ ἡρακλείας τοῖς παρ' αἰγυπτίοις ἄκρασι. βούπαις δὲ καταλειφθεὶς ὀρφανὸς, τοὺς μὲν πατρῴους ἀγροὺς ἐδωρήσατο τοῖς κωμήταις. τὴν δὲ ἄλλην οὐσίαν διαθεὶς, τὸ τίμημα τοῖς πενομένοις διένειμε· σπουδαίου γὰρ εἶναι φιλοσόφου κατιδεῖν, μὴ μόνον ἑαυτὸν γυμνῶσαι χρη-

μάτων, ἀλλὰ ⸌ εἰς δέον ταῦτα ἀνάγων. συλλεγόμενος ⸌ τοῖς κατ' αὐτὸν σπουδαίοις, ταῖς πόνων ἐζήλωσεν ἀρεταῖς. δοκιμάσας ⸌ τ᾽ ἀγαθὸν βίον ἡδὺ ἔσεσθαι τῇ σωφροσύνῃ, καὶ χαλεπὸν ὀνίατα τὰ περὶ τὸν βίον τοῖς τὴν ἀνοσιουργὸν σωφρονιστέρας ἀσκήσεως, ὅση μέρα ἐπεδίδου τῇ ἐγκρατείᾳ, καὶ ὡς ἀεὶ ἀρχόμενος, ἀνεώτερ᾽ τ᾽ περὶ θυμίδιον, ταῖς μὴ ταλαιπωρίαις τὸ σώματος ταῖς ἡδοναῖς κολάζων· θεοσόφῳ δὲ περιαιρέσει τοῖς πάθεσι τῆς ψυχῆς ἀνιλλοιότροπος. ἰῶ δὲ αὐτῷ ἔφη μόνος ἄρτος, καὶ ἅλας· ὕδωρ ⸌ ποτόν· καὶ ἀείσου χαρτὸς, δυόμενος ἥλιος. πολλάκις ⸌ δύο καὶ πλείους ἡμέρας διέμεινεν ἄσιτος. ἡ γὰρ ὑπνῳ δὲ, ἀεὶ μὴ, ὡς εἰπεῖν, ὁλοκλήρους νύκτας. καὶ ἀνόρθωσις τ᾽ ἡμέρας ἐφήπλετο. εἰ δ᾽ ἄρα καὶ ὕπνῳ ἐγένοντο, ὑπὸ ῥίπος ἀκανθίνου ἐκάθευδε. τὰ πολλὰ δὲ καὶ χαμαὶ κείμενος, αὐτῷ μόνῳ τ᾽ γῇ ἐποίητο. ἔλαιον δὲ τῷ ἁγιοφίλῳ καὶ λουτρῶν καὶ σώματος πρηνεῖον, ὡς ὑγιεινὸν τὸ σωφρονοῦν τῶν ἕξεων, εἰς τὸ χρῶνον μεταβάλλουσθαι. φασὶ ⸌ μήτε γυμνὸν αὐτὸν θεάσασθαι ποτέ. γραμμάτα δὲ οὐδὲ ἠπίστατο, οὐδὲ ἐθαύμαζεν. ἀλλὰ νοῦν ἀγαθὸν ὡς πρεσβύτερον τῶν γραμμάτ᾽ καὶ αὐτὸν τούτων ἀρετῷ ἐπήνει. ἐλάλει δὲ πρὸς ταμάλιστα, καὶ φιλανθρώπους, καὶ ἐχέφρων, καὶ ἀνδρός, χαρίεις τε τοῖς ἐντυγχάνουσι, καὶ ἄγυπος οἷς διηγεῖτο, εἰ καὶ ἐσιστικῶς ταῖς παλαίαις ἐποιοῦτο. ⸌φασ γὰρ πως τῶν οἰκείων ἥψατο, καὶ ὑπισήμην τινὶ φιλονεικίαν αὐξομένην κατέπαυε, καὶ πρὸς μέσον μετεστήσατο, καὶ τῶν ὁμιλούντων αὐτῷ τὸν τόνον ἐκίρνα, καὶ τοῖς ἤθεσι ἐρύθμιζε. παὶ τοσούτων δὲ ἀρέλαν ἔμπλεως ἦν τῆς πρὸς γνώσεως γεγονὼς, οὐκ᾽ ἠγεῖτο ἀρετῷ πρόσδεναι ὃ μὴ μόνον· καὶ κτ᾽ τοῦτο μὴ πονηρὸν εἰκῆ πρὸς τοῦτο σπουδάσθαι, οὔτε τ᾽ ἀγνοοῦντα τὰ ἐσόμενα δύνασθαι ὑφέξειν, οὔτε τὸν εἰδότα τῷ δὲ τοῦτο ζηλωτὸν ἔσεσθαι ἀποφαίνοντες. ὃ γὰρ ἀληθῶς μακάριον ὑπῆρχεν, ἐν ᾧ σέβειν τ᾽ θεὸν εἰ), καὶ τοὺς νόμους αὐτοῦ φυλάττειν. εἰ δὲ κ τούτου, φησὶ, μὴ τῷ, καθαρεύετω τ᾽ ψυχῷ· τυπὶ γὰρ δυνατὸς διορθωτικὴν αὐτῷ ποιεῖν, καὶ τῶν ἐσομένων ὑπισήμονα, θεοῦ ὃ μόνον προαναφαίνοντος. ἀρκεῖν δὲ οὔτε αὐτὸς ἐωρεῖτο, καὶ τ᾽ μόνον καλῶς βιοῦν ἐργάζεσθαι πρεσβεύετο, κ καθ᾽ ἑαυτὸν ἀνακρίνειν, καὶ λόγον τιθέναι ὧν ἐποίησε νύκτωρ, καὶ καθ᾽ ἡμέραν. εἰ δέ τι μὴ δέον πέπραχεν, ἀναγράφεσθαι τοῦτο, ἵνα ὕστερον τοῦ λοιποῦ φείδηται τῶν ἁμαρτημάτ᾽, ἑαυτὸν αἰδούμενος εἰ πολλὰ δύοι γεγραμμένα, ἅτε δεδιὼς μὴ φορεσθείσης αὐτῷ τῆς γραφῆς καταδηλος δήμοις γένηται μοχθηρὸς ὤν. οὐ μὴν ἀλλὰ κ τοῖς τοῖς πράσσουσιν τῶν ἀδικουμένων, εἰ καί τις δήμος, ὑπερφυῶς σπουδαιότατος ἐγένετο, καὶ τούτων ἕνεκα, πολλάκις εἰς τὰς πόλεις ἐφοίτα. παρορμώμενοι γὰρ αὐτῷ πολλοὶ ἐβιάζοντο προσβῦναι ὑπὲρ αὐλῶν τοῖς ἄρχουσι ⸌ τοῖς σὺν τέλει. πολλοῦ γὰρ δεῖν ἕκαστος ἐμιμήσατο ἰδεῖν αὐτὸν, καὶ λαλοῦντος ἀκοῦσαι, καὶ κελεύσαντι πειθαρχῆσαι, ἐπεὶ κ τηλικοῦτος ὢν ἐσπούδαζεν ἀνωφελῆ, ⸌ ἐν τοῖς ἐρημίαις λανθάνειν. εἰ δὲ κ βιαθεὶς ποτὲ εἰς πόλιν ἦλθεν ὑπεκκουρῆσαι δεομένους, ἁλοὺς ὅπου χάειν πρεσβύετο, αὐτίκα ὑπὸ τ᾽ ἔρημον ἐπανῄει. τοῖς μὲν γὰρ ἰχθύας ἔλεγε τιθὼ ὑγρὰν οὐσίαν τρέφειν· μοναχοῖς δὲ κόσμον φέρειν τ᾽ ἔρημον, ὑπόσης τε τοῖς μὲν ξενοῦς ἀπορμώμενος ὃ ζῆν ἀπολιμπάνειν, τοῖς δὲ τιθὼ μοναστικὴν σεμνότητα ἀπολύειν τοῖς ἄστεσι προσιόντας. πειθήνιον δὲ κ χειραγωγούμενον τοῖς ὁρῶσιν αὐτὸν πρέχων ἐπεμέλητο μή τε φύσιν ὑπερφορᾶσθαι ἔχειν, μήτε δοκεῖν εἰ) τοῦτο. ἀλλὰ ταῦτα μὲν μικρὰ ἄττα τῶν ἀντωνίου πολιτευμάτ᾽ εἰπεῖν προσήκειν.

χθων. ἐν ᾧ τοσοῦτόν τι τοῖς εἰρημένοις ἀνδρῶν ἀπολειπόμεθα τῆς ἀνδρὸς τὴν φιλοσοφίαν. πλείστους γὰρ ἀνδρομάχους μαθητὰς ἔσχεν, ὧν οἱ μὲν, ἐν αἰγύπτῳ καὶ λιβύῃ· οἱ δὲ, ἐν παλαιστίνῃ, καὶ συρίᾳ καὶ ἀραβίᾳ διέτριψαν. καὶ ἕκαστος οὐχ ἧττον ἢ ὁ διδάσκαλος πρὸς οἷς διέτριβε διεβόα τε καὶ ἐπολιτεύσατο, καὶ πολλοὺς ἐπαίδευσε, καὶ εἰς τὴν ὁμοίαν ἀρετὴν καὶ φιλοσοφίαν ἤγαγε· ὥστε ἔργον εἶναι πόλεις καὶ χώρας ἐπιόντα ὀπαδῶν ζηλῶν τοὺς ἀνδρωνίτου ἑταίρους, ἢ τοὺς τούτων διαδόχους. πῶς γὰρ καὶ ἑαδία γένοιτο τούτων ἡ αἵρεσις οἷς ἐν ᾧ βίῳ καταθάνῃ ἑαυτὸν διαζεύξῃ ὀπαδὸν ἕτερον ἢ πολλοὶ τῶν νεωτέρων ἀνθρώπων ἐπὶ φιλοτιμίας τυφόμενοι πομπεύουσιν ἑαυτοὺς καὶ καταδήλους ποιοῦσιν. ἐγένοντό γε μὴν ἀνδρομάχου ὧν πρόφημι μαθηταὶ ἀνδρωνίτου μαθηταί. δῆλοί τε πολλοὶ οἷς ἐπὶ τὸ οἰκεῖον καιρὸν ἀναχωρήσαντες, ὁ παῦλος ὁ ὀπίκλιος ἁπλοῦς, ὃν φασιν ἄγροικον ὄντα, καλὴν τὴν εἶδος γυναικὶ συνοικήσαντα. ἐπ' αὐτοφώρῳ ἁλοὺς αὐτὴν καταλαβόντα μοιχευομένην ἡρέμα ὀπτησάσης, καὶ ὄρκον προσθεῖναι ὡς οὐκ ἄλλῃ αὐτὴν συνοικήσει. ἔχει δὲ αὐτὸν, προσὸν τὸ μοιχὸν εἶπον, ἀνδρὸς ὀπαδὸν ἑρμείου ἥκειν πρὸς ἀνδρωνίτην. προσφάτως ὁ καρίεικὸν εἰς ἄγαν λέγει τὸν δὲ γνῶναι τὸν ἄνδρα, ἀμφίβολοι καὶ γεροντέρῳ ὄντι καὶ μοναστικῆς πολιτείας ἀπτομένῳ, ἔτι γὰρ νέηλυς ἦν, πρωτοδαπαῖς πείραις προσοδηγὸν ἀνδρωνίτην, ἐν οὐδενὶ ἀνάγνῳ ἐφώρασε. τελείαν δὲ αὐτῷ φιλοσοφίαν ὀπτιμυρήσας καὶ ἑαυτὸν διέγνω ἐπιδεδεπτεν ὡς μηδὲν διδασκάλου δεόμενον. ἐπενηφίζετο δὲ καὶ ὁ θεὸς τὴν ἀνδρωνίου μυρίαν, καὶ τοῖς ἔργοις ἐπεδείκνυε τὸν ἄνδρα ἐνδοξότατον· κρείττονα δὲ ἑαυτοῦ τὸν διδασκάλου εἰς ὃ κακοῦν καὶ ἀπελαύνειν τοὺς δαίμονας.

Περὶ δὲ τούτου τοῦ χρόνου, καὶ ἀμοιβὸς ὁ αἰγύπτιος ἐφιλοσόφει. ὃν δὴ λόγος, διασαμένων τοῦ οἰκείων γυναῖκα ἀπαγαγέσθαι· μὴ πειραθῆναι δὲ αὐτῆς, ἢ θέμις, ἀνδρὸς ἀν ιδ
σιν. ὡς γὰρ ἀρχὴν εἶχεν αὐτῆς ὁ γάμος, καὶ νύμφιον ἔδει οἷα νυμφίος λαβὼν εἰς τὸν θάλαμον ἐμονῳδήθη. ὁ μὲν δὴ γάμος ἡμῖν ἔστω, ἔφη, ὦ γύναι, μέχρι τούτων τελέσας. ἥλιον δὲ ἀγαθὸν ἔστι δυνηθῆναι πρὸς θεὸν διαμεῖναι, ἐκ τοῦ ἱερὸν γραφῶν ὑφηγεῖσθαι, καὶ ἐπειράτο καθ' ἑαυτὸν οἰκεῖν. ἀλλ' ἐπεὶ τοῖς μὲν πρὸς θεὸν διαμεῖναι λόγοις ἐπῄνει ἡ γυνὴ, χωρεῖσθαι δὲ αὐτὸν χαλεπῶς ἔφερεν, ἰδίᾳ καθ' ὕδωρ ὅτι δεκαπέντε ἔτεσι συνοικῶν αὐτῷ, μὴ δὲ οὕτω μοναχικῆς ἀσκήσεως ἀμύητος. ἐν τοσούτῳ δὲ χρόνῳ, ζηλώσασα τὸν ἀνδρὸς ἀρετὴν ἡ γυνὴ, βουλόμενα μὴ δίκαιον εἶναι τηλικοῦτον ὄντα οἴκοι κρύπτεσθαι δι' αὐτὸν, καὶ χρῶσαν ἑκάτερον κεχωρισμένως οἰκοῦντα, φιλοσοφεῖν. πεισθεὶς τούτου ἐδεήθη ὁ ἀνδρός. ὁ δὲ, χάριν ὁμολογήσας τῷ θεῷ ὑπὲρ τῆς βουλομένης τῇ γυναικὶ, σὺ μὲν δὴ, ἔφη, τοῦτον τὸν οἶκον ἔχε. ἐγὼ δὲ ἕτερον ἐμαυτῷ ποιήσω. καὶ πρὸς μεσημβρίαν τῆς μυρίας λίμνης καταλαβὼν ἔρημον τόπον, ἀμφὶ τὸ σκήτιον καὶ ὃ καλοῦμενον τῆς νιτρείας ὄρος, δύο καὶ εἴκοσιν ἔτη ἐνῆσε φιλοσοφήσας, δὶς ἐκείνου ἔτους τὸν γυναῖκα θεώμενος. τούτῳ δὲ τῷ θεασείῳ ἀρχηγῷ γενομένῳ τῆς ἐνταῦθα μοναστηρίων πολλοὶ καὶ ἀξιόλογοι ἐγένοντο μαθηταὶ, ὡς αἱ διαδοχαὶ ὀπιδείξουσι. πολλὰ δὲ καὶ θεοσεβῆ ἐπ' αὐτῷ συμβέβηκεν· ἅμα μάλιστα τοῖς κατ' αἰγυπτον μοναχοῖς ἠκρίβωται καὶ πολλοῦ ποιουμένοις, διαδοχὴ παραδόσεως ἀγράφου ὀπτιμυρήσας ἀπομνημονεύειν τὰς τῶν παλαιοτέρων ἀσκητῶν ἀρετάς. ἐμοὶ δὲ ὧν εἰς ἡμᾶς ἤδοντων σκάνα ῥητέον. ἐδέησεν αὐτῷ καὶ θεοδώρῳ ᾧ αὐτοῦ μαθητῇ ἀποῦσί που διαβῶσι διώρυκα ὠὸν λύκον καλοῦσιν. ἵνα δὲ μὴ γυμνοὶ

ἀγήλοις θεάζον), ἐκβῦσεν ἀμοιῶ ὑπόμα χωρῆσαι θεόδωρον. ὡς δὲ κ᾽ ἑαυτὸν ἡσυχίαν μυμνὸν θεάσασθαι, ἐξαπίνης μετάρσιος ἀχθεὶς ὑπὸ θείας δυνάμεως, ὅπῃ τ᾽ ἀὖλιχρὺ ὄχλου μελετέτη. ἐβάβας δὲ τὸ ὕδωρ θεόδωρος, κ᾽ θεασάμενος αὐτ᾽ τ᾽ ἐαθῆτα καὶ τοὺς πόδας ἀβεβήκοις, ᾗ πρᾷ τ᾽ πρεσβύτιν φεάζειν αὐτῷ τ᾽ αἰτίαν. ἐπεὶ δὲ ὁ μὺ, πρᾳΐως ἔλεγεν· ὁ δὲ, μὴ ἀλλως δύναμιν ἰσχυείζεσθαι, εἰ μὴ μάθῃ, σὺν θεμένου θεοδώρου ζῶντος αὐτ᾽ μηδενὶ λέξειν, ὡμολόγησε τὸ συμβαίν. ὡς δὲ πλήσιον δὲ τῷ εἰρηνάρχῃ, εἰς θαῦμα καὶ τοῦτο. ἀδίκοι πάλερες ὑπὸ κυνὸς λυσσῶντος ἴδιον παῖδα δηχθέντα, κ᾽ ὅσον οὔπω ἀπολέσθαι πρεσβυτικώμενον, ἤγαγον ὡς αὐτὸν, καὶ ὁλοφυρόμενοι ἐδέοντο αὐτ᾽ θεραπεῦσαι τὸν υἱόν. ὁ δὲ, πρὸς αὐτοὺς, ἀλλ᾽ οὐδὲν, ἔφη, δεῖται τ᾽ παρ᾽ ἐμοῦ θεραπείας. ὑμεῖς δὲ εἰ βούλεσθε τὸν βοιῶ ὃν κεκλόφαλε ἀποδοῦναι τοῖς δεσπόταις, αὐλίκα ἰαθήσε). ὁ καὶ συνέβη. ἅμα γὰρ ὁ βοιῶς ἀπεδόθη, καὶ τὸ πάθος τ᾽ παῖδα ἀπέλιπεν. ἡνίκα δὲ ὁ ἀμοιῶς ἔτι ἐτελεύτα, λέγε) τὸν δυτώνιον θεάσασθαι τ᾽ ψυχὼ αὐτ᾽ ὅπῃ τῶν οὐρανῶν ἀναμένιν, θείων δυνάμεων συνὼ ψαλμῳδίαις ἡσυχιόντων. πῶς δὲ ἀνομόθου ὑποῖς πρεὶ αὐτὸν τοῦ θαύματος τ᾽ αἰτίαν, οὐκ ἀπεκρύψαλο. δῆλος γὰρ ἰῶ ἀσυδαίως τὸν ἀέρα καταμοῶν, καὶ ἐκπεπληγμένος πρὸς τ᾽ ὄψιν τοῦ πρᾳοδόξου θαύματος. ὡς δὲ μ᾽ ταῦτα πρᾳοθυόμενοί τινες ἀπὸ τῆς σκήτεως δυήγλαν τὸν ὥρανον τῆς ἀμοιῦς τελευτῆς, ἐλήθες ἐδείχθη τῆς δυτωνίου πρεῤῥήσεως, κ᾽ ἀμφοτέρους ἐμακάριζον, τ᾽ μὺ, ὅπῃ ὁμολογουμένοις ἀγαθοῖς μεπασάντα τῆς ἐνταῦθα βιοτῆς· τὸν δὲ, τοσαύτης ἀξιωθέντα θείας, ὡῦ ὁ θεὸς αὐτῷ ἀπὸ τοσούτου ἐδήλωσε. πολλῶν γὰρ ἡμερῶν ὁδὸς ὅστι τὸ μέσον ὧν τόπων ἐν οἷς ἑκάτερος διέτριβε. ἐς τὰ μὺ ὡς ἱστόρηται πρᾳὰ ὧν δυτωνίῳ καὶ ἀμοιῶ συγγενομένων. Ἐπὶ ταύτης τῆς ἡγεμονίας δόκιμος ἐπυθόμην φιλοσοφῆσαι κ᾽ δυτυχιανὸν, ὃς ἐν βιθυνίᾳ πρὸς τὸν ὄλυμπον τὰς διατριβὰς εἶχεν. αἵρεσιν δὲ τ᾽ ναυαλιανῶν προσβύων, θείας χάριτος μέτεχε, θεραπείαις παθῶν κ᾽ προφήσεσι πρᾳοδόξοις, ὡς καὶ αὐτῷ κωνσαντίνῳ ἀφ᾽ τ᾽ ἀρετὴν δ᾽ βίου ζυνήθη καὶ φίλον εἶ). κατ᾽ ὄναρ γοῦν καμηλοῦ δεσμώτου ἑνὸς ὄντος τῶν δορυφόρων, ὑποπτευθεὶς γὰρ τυραννικὰ φρονῆσαι, ἔφυγε, καὶ πρὸς τὸν ὄλυμπον διαζηληθείς, ζωγρηθῆναι. δεηθέντων οὖν ὑπιτηδείων δυτυχιανοῦ προσβῦναι ὑπὲρ αὐτοῦ πρὸς τ᾽ βασιλέα· προῆλθεν δὲ προθυμοῦν, ὥστε τῶν δεσμῶν ἀφεθῆναι τὸν δυθεφτον, μὴ χαλεπῶς δεδεμένος φθάσῃ ἀπολυόμενος. λέγε) ὡς τοὺς δεσμοφύλακας πέμψας, ἐδεήθη τῶν δεσμῶν αὐτὸν δῦναι. οἱ δ᾽, οὐκ ἐπείθοντο δὲ δεσμωτήριον ᾗδειν· αὐτομάτως δὲ κεκλασμένας δυαπεπᾶσθαι τὰς θύρας, καὶ τοῦ δεσμωτοῦ τὰ δεσμὰ διαῤῥυῶναι. μ᾽ δὲ ταῦτα καὶ πρὸς βασιλέα πρᾳοδυέας ἐν βυζαντίῳ ἀφατείοντα τότε, ἑτοίμως τε τ᾽ χάριν λαβεῖν. οὐ γὰρ εἴωθε κωνσαντῖνος δυσχεραίνειν ὅπῃ ταῖς αὐτ᾽ αἰτήσεσι. σφόδρα γὰρ ἐν πλείσῃ ὑμῇ τ᾽ δύρα ἦγε. τὰ δὲ μὺ ἡμῖν ὡς ἐν βραχεῖ, δεδηλώσθω πρὸς τῶν τότε λαμπρῶς ἐν μοναχοῖς φιλοσοφησάντων. ᾧ δὲ ἀκριβέστατος τῆς τοῦτον μήκους, ζητῶν δὺ δῦρη τῶν πλειόνων τοὺς βίους δυαγράπτους.

ιζ Ἀλλὰ γὰρ καὶ πρῶτος ἐς ἀφ᾽ ἡμῶν τῶν δὴ ὧν ἡμῖς θρησκείας δόκιμος ὑσησε ἐρημικὴ τινες ἀφανέστατος ἐπαράπτον τὰς ἐκκλησίας ὅπῃ πρεσφάσι δῆθεν δυσεβείας, καὶ τῆς θεοῦ τελείας δυρέσεως, εἰς ζήτησιν ἄρουσαν τὰ πρότερον ἀνεξέτασα.

ταστα. ἦρξε δὲ τούτων τῶν λόγων ἄρειος πρεσβύτερος τῆς κατ' αἴγυπτον ἀλεξανδρείας, ὃς ἐξ ἀρχῆς σπουδαῖος εἶναι περὶ τὸ δόγμα δόξας νεοτερίζοντι μελετίῳ σὺν ἐπράττε. καταλιπὼν δὲ τοῦτον ἐχειροτονήθη διάκονος παρὰ πέτρου τοῦ ἀλεξανδρέων ἐπισκόπου. καὶ πάλιν αὖ παρ' αὐτοῦ τῆς ἐκκλησίας ἐξεβλήθη, καθότι πέτρου τοὺς μελητίου σπουδαστὰς ἀποκηρύξαντος, καὶ τὸ αὐτῶν βάπτισμα μὴ προσιεμένου, τοῖς γινομένοις ἐπέσκηπτε, καὶ ἠρεμεῖν οὐκ ἠνείχετο. ἐπεὶ δὲ πέτρος ἐμαρτύρησε, συγγνώμην αἰτήσας, ἀχιλλᾶν ἐπεστάπη διάκονον, καὶ πρεσβυτερίου ἠξιώθη. μετὰ δὲ ταῦτα καὶ ἀλέξανδρος ἐν τιμῇ εἶχεν αὐτόν. διαλεκτικώτατος δὲ γενόμενος, ἠγέγετο γὰρ μὴ δὲ τῶν τοιούτων ἀμοιρεῖν μαθημάτων, εἰς ἀτόπους ἐξεκυλίσθη λόγους· ὡς τοῦτο πρότερον παρ' ἑτέρου μὴ εἰρημένον, τολμῆσαι ἐν ἐκκλησίᾳ ἀποφήνασθαι τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ ἐξ οὐκ ὄντων γεγενῆσθαι, καὶ εἶναί ποτε ὅτε οὐκ ἦν, καὶ αὐτεξουσιότητι κακίας καὶ ἀρετῆς δεκτικὸν ὑπάρχειν, καὶ κτίσμα καὶ ποίημα, καὶ ἄλλα πολλὰ ἃ λέγειν εἰκὸς τὸν τούτοις συνιστάμενον εἰς διαλέξεις προϊόντα, καὶ τὰς κατὰ μέρος ζητήσεις. λαβόμενοι δέ τινες τῶν εἰρημένων, ἐμέμφοντο ἀλέξανδρον, ὡς οὐ δέον ἀνεχόμενον ὧν κατὰ τοῦ δόγματος νεωτερισμῶν. ὁ δὲ, ὑπολαβὼν ἄμεινον εἶναι περὶ τῶν ἀμφιβόλων ἑκατέρῳ μέρει προσθεῖναι λόγον, ὥστε μὴ δόξαι ἀνάγκῃ, ἀλλὰ πειθοῖ τῆς ἔριδος αὐτοὺς παύειν, κριτὴς καθίσας σὺν τοῖς ἀπὸ τοῦ κλήρου εἰς ἅμιλλαν ἐπειρᾶτο νικᾶν. συνίσταται δὲ ἄρειος μετὰ τοῖς παρ' αὐτοῦ εἰρημένοις. οἱ δὲ, ὡς ὁμοούσιος καὶ συναΐδιος ἐστὶν ὁ υἱὸς τῷ πατρί. συνεδρίου δὲ πάλιν γενομένου, τοσαύτας διαλέξεις ἀνακινήσαντος, οὐ συνέβησε ἀλλήλοις. ἀμφηρίστου δὲ τῆς ζητήσεως ἔτι δοκούσης εἶναι, πέπονθέ τι καὶ ἀλέξανδρος τὰ πρῶτα, πῆ μὲν τούτοις, πῆ δὲ ἐκείνους ἐπαινῶν. τελευτῶν δὲ, τοῖς ὁμοούσιον καὶ συναΐδιον εἶναι τὸν υἱὸν ἀποφαινομένοις ἔθετο, καὶ τὸν ἄρειον ὁμοίως φρονεῖν ἐκέλευσε, τῶν ἐναντίων λόγων ἀφέμενον. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἔπεισεν, ἤδη δὲ πολλοὶ τῶν ἀπ' αὐτῶν ὧν ἐπισκόπων καὶ τοῦ κλήρου λέγειν ὀρθῶς τὸν ἄρειον ἐνόμιζον, ἀπεκήρυξε τῆς ἐκκλησίας αὐτόν τε καὶ τοὺς συμπράττοντας αὐτῷ περὶ τὸ δόγμα κληρικούς. συνέπραττον δὲ αὐτῷ τῆς ἀλεξανδρέων παροικίας πρεσβύτεροι μὲν, ἀειθαλᾶς, καὶ ἀχιλλᾶς, καὶ καρπώνης τὲ καὶ σαρμάτης, καὶ ἄρειος. διάκονοι δὲ, εὐζώϊος, καὶ μακριὸς, ἰούλιος, καὶ μηνᾶς, καὶ ἠλάδιος. ἐντεῦθεν δὲ καὶ τοῦ λαοῦ οὐκ ὀλίγη μοῖρα μετέθεντο πρὸς αὐτοὺς, οἱ μὲν ὁμοίως χρῆναι περὶ θεοῦ νομίζειν ἡγούμενοι· οἱ δὲ, τοῦτο δὴ τὸ τοῖς πολλοῖς συμβαῖνον, ὡς ἠδικημένους ἠλεοῦντες, καὶ τῆς ἐκκλησίας ἀκρίτως ἐκβεβλημένους. ἐπεὶ δὲ κατὰ ἀλεξάνδρειαν ὧδε εἶχεν, λογισάμενοι οἱ ἀμφὶ τὸν ἄρειον ἀναγκαῖον εἶναι τὴν εὔνοιαν προφθάσαι τῶν κατὰ πόλιν ἐπισκόπων, πρεσβεύονται πρὸς αὐτοὺς, καὶ γράψαντες ὡς ἐπίστευον, ἐζήτουν εἰ μὲν ὀρθῶς ἔχει τάδε νομίζειν περὶ θεοῦ δηλῶσαι ἀλεξάνδρῳ μὴ χαλεπαίνειν αὐτοῖς. εἰ δὲ μὴ, διδάσκεσθαι ὃν χρὴ τρόπον δοξάζειν. οὐ μετρίως δὲ ὤνησεν αὐτοὺς τοῦτο τὸ σπουδαζόμενον. διασπαρέντας γὰρ σχεδὸν εἰς πάντας τοῦ τοιούτου δόγματος κοινῇ τοῖς πανταχῇ ἐπισκόποις ἡ αὐτὴ γέγονε ζήτησις. καὶ οἱ μὲν ἔγραφον πρὸς ἀλέξανδρον μὴ προσίεσθαι τοῖς περὶ ἄρειον, εἰ μὴ τὴν ἑαυτῶν πίστιν ἀποκηρύξουσιν· οἱ δὲ, μὴ τοῦτο ποιεῖν ἐδέοντο. ἰδὼν οὖν ἀλέξανδρος πλείστους ἀγαθοῦ βίου προσχήματι σεμνοὺς, καὶ πιθανότητι λόγου δεικνὺς συλλαμβανομένους τοῖς ἀμφὶ τὸν ἄρειον, καὶ μάλιστα εὐσέβιον τὸν τότε προεστῶτα τῆς νικομηδέων ἐκκλησίας, ἄνδρα ἠλόγιμον καὶ ἐν

τοῖς βασιλείοις τελιμηλθον, ἐγραψε τοῖς πανταχῆ ἐπισκόποις μὴ κοινωνεῖν αὐτοῖς. ἐκ τούτου δὲ ἔτι μᾶλλον ἐπὶ ἑκάτερα ἐξεκαίετο ἡ σπουδή, καὶ μείζων οἷα φιλεῖ δύε κινήσεις. ἐπεὶ γὰρ πολλάκις δεηθέντες ἀγεξανδρος οἱ ἀμφὶ τὸν Δύσεβιον οὐκ ἔπεισαν, ὡς ὑβρισμένοι ἐχαλέπαινον, καὶ τοσοῦτον ἐφιλονείκησαν κατιῶσαι τὸ ἀρειάνδογμα. καὶ συνόδου ἐν Βιθυνίᾳ συγκροτησάντες, γράφουσι τοῖς πανταχῆ ἐπισκόποις, ὡς ὀρθῶς δοξάζουσι κοινωνῆσαι τοῖς ἀμφὶ τὸν Ἄρειον, τοσοῦτον ἀσκοῦντας ἢ καὶ ἀγεξανδρον κοινωνεῖν αὐτοῖς. ὡς δὲ οὐδὲν ἦττον τοῖς αὐτοῖς ἐχώρει ἡ σπουδή, ἀγεξανδρος μὴ εἰκοντος, προσβύε) ὁ Ἄρειος τοὺς παυλῖνον τὸ τύρου ἐπίσκοπον, καὶ Δύσέβιον τὸ παμφίλου ἐπίσκοπον τὸ Καισαρείας τῆς ἐν παλαιστίνῃ καὶ Καρδίας, καὶ παῦλον τὸ σκυθοπόλεως. καὶ ἀξιοῦσι ἅμα τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἐπίσκοποις συνόδου τὸ μετ' αὐτὸν λαόν, ὡς προτέρου τὸ τῶν προσβυτέρων τάξιν ἐπέχοντα. εἰ) γὰρ ἐν ἀγεξανδρείᾳ ἔθος, καθάπερ καὶ ἐνταῦθα, ἑνὸς ὄντος τοῦ τῆς πόλεως ἐπισκόπου, προσβυτέρους ἰδίας τὰς ἐκκλησίας κατέχειν, καὶ τὸν ἐν αὐτοῖς λαὸν ζιωάγειν. οἱ δέ, καὶ ἄλλοις ἐπισκόποις ἐν παλαιστίνῃ συνεδόντες, ἐψηφίσαντο τῇ ἀρείου αἱρέσει, παρεκελεύσαντο μὴν αὐτοῖς προτέρου ὑποτίθεσθαι δὲ ἀγεξανδρῳ, καὶ ἀντιβολεῖν ἀεὶ τῆς πρὸς αὐτὸν εἰρήνης, καὶ κοινωνίας μετέχειν.

ιζ Ἐπεὶ δὲ καὶ ἐν ἀγκύρᾳ ζιώδοτον περὶ τούτου πολλὰ ἐλυμαίνετο ἥκιστα μὲν ἔπεισε τῶν βασιλείων ἅπτεσθαι, οὐ μετρίως ἐδυσφόρει κωνσταντῖνος ὁ βασιλεύς, καθόλου προστάττων τὰ θρησκείας αὔξειν ἀρχομένης, πολλοὺς χρηστιανίζειν ἀπέδειπνεν ἡ ἀσαφωνία τῶν δογμάτων. καὶ τούτου χάριν δῆλος ἦν ἐν αἰτίᾳ ποιούμενος ἀρειόν τε καὶ ἀγεξανδρον. καὶ γράψας αὐτοῖς, ἐνεκάλει ὡς μὴ δυναμένοις λαθεῖν, εἰς τὸ φανερὸν ἐξήγαγον ταύτην τὴν ζήτησιν, καὶ τῇ ἀγκύρᾳ πρὸς τὸ ἀνθρώπειον σπουδῇ, φιλονείκως ἀνεκίνησαν, ἃ μήτε ζητεῖν τὰ ἀρχὴν ἔδει, μήτε ἀνθυμεῖσθαι, καὶ ἀνθυμηθέντας σιωπῇ παραδοῦναι, ἄξιον ἀγήλων μὴ χωρίζεσθαι, εἰ καὶ περί τι τῶν δογμάτων διαφέροιεν). περὶ μὲν γὰρ τῆς θείας προνοίας, μίαν καὶ τὴν αὐτὴν πίστιν ἔχειν ἀναγκαῖον· τὰς δὲ περὶ τῶν τοιούτων ζητήσεων ἀκριβολογίας καὶ μὴ πρὸς μίαν συμφέρη) γνώμην, προσήκειν ἐν ἀπορρήτῳ τῇ διανοίᾳ ἔχειν, ἀφελομένους τε τῆς περὶ ταῦτα λέξης, ἐκέλευσεν ὁμονοεῖν. ἀληθεύειν γὰρ οὐ μετρίως, καὶ διὰ τοῦτο σπουδάζοντας τὰς ὑπὲρ τῆς ἕω πόλεις ἰδεῖν ὑπισχνεῖτο. ἀγεξάνδρῳ μὲν οἰῶν καὶ ἀρείῳ, πῇ μέν, μεμφόμενος, πῇ δὲ συμβουλεύων, τοιάδε ἔγραψε. χαλεπῶς δὲ ἔφερε πιῶν θανόλιθος ἵνας ἀνθρώπους πᾶσι τὸ πάσχα ἄγειν ἑορτήν. τοιαῦτα γὰρ ἐν τοῖς ἕω πόλεσι διαφερόμενοί ἵνες περὶ τούτου, τῆς μὲν πρὸς ἀγήλους οὐκ ἀπείχοντο κοινωνίας. ἰουδαϊκώτερον δὲ τὸ ἑορτὴν ἦγον, καὶ ὡς εἰκὸς τῇ περὶ τούτου διαφωνίᾳ, τὴν χαμαιπετότητα τῆς πνευμάτεως ἐλάττον. καὶ μόστερα τίνων ἀσαφείαν εἰ) τὴν ἐκκλησίαν ἐπαύδαζε. νομίσας τε δυνατὸν πρὸς καλὸν τὸ κακὸν, πρὶν εἰς πλείους χωρῆσαι, πέμπει ἄνδρα τὸν ἀμφ' αὐτὸν πίστει καὶ βίῳ ἐπίσημον, καὶ τὸν ὀρθοῦ δόγματος ὁμολογίας ἐν τοῖς πρόσθεν χρόνοις δοκιμηκότα, διαλαλήσοντα τοῖς ἐν ἀγκύρᾳ δόξαν τὸ δόγμα τασιάζουσι, καὶ τοὺς πρὸς ἕω περὶ τὸν ἑορτὴν διαφερομένους. ἦν δὲ οὗτος ὁ κορδούβης ἐπίσκοπος.

ιζ Ἐπεὶ δὲ πρὸς βιτίδας ἐχώρει τὸ πρᾶγμα, καὶ κρείττων ἦν διηνεκῶν ἡ ἔρις, ἀπροσκλητος ἐπεμήδη ὁ τὴν εἰρήνην βεβαιοῦσαι ἐπισκοπος, ζιωκάλεσε ζιόδον

δον

δον εἰς νίκαιαν τῆς βιθυνίας, καὶ πάντα τὰ τοῖς τοιούτοις τῶν ἐκκλησιῶν ἔγραψεν ὡς ῥητῷ ἡμέραν πρῶναι. ἐκοινώνουν δὲ τούτου τοῦ συλλόγου τῶν μὲν ἀποστολικῶν θεόνων, μακάριος ὁ ἱεροσολύμων, καὶ μάξιμος ὁ τρισάγιος ἤδη τῶν δύο καισαρείας τῆς τοῖς ὦ· ὁ δὲ τὴν ἐκκλησίαν ἐπιτραπεὶς, καὶ ἀγέξανδρος τῆς τοῖς τῶν μυρείαν λίμνῃ. ἰούλιος δὲ ὁ ῥωμαίων ἐπίσκοπος, διὰ γῆρας ἀπελιμπάνετο. πρῆσαν δὲ αὐτῷ βικτωρῖνος καὶ βικέντιος πρεσβύτεροι τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας. ἐπὶ τούτοις ὃ καὶ ἄλλοι πλῆθοι καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ ἐκ διαφόρων ἐθνῶν συνῆλθον, οἱ μὲν, νοῦν καὶ λέξιν ἐπαιδευμένοι, εἰδόσι τὰ τῶν ἱερῶν βίβλων, ἐξ ἧς ἄλλης παιδεύσεως ἐπίσημοι, ἐν ἀρείῃ βίου διαφερόντες· οἱ δὲ, κατ' ἀμφότερα δοκιμοῦντες. ἦσαν δὲ ἐπίσκοποι ὑπὲρ ἀμφιτειακόσιοι εἴκοσι, πρεσβυτέρων τε καὶ διακόνων, ὡς εἰκὸς, ἐπομένων, ὄχλου ὀλίγου πλῆθος. συμπρῆσαν δὲ αὐτῆς ἄνδρες διδασκάλων ἐμπειροι, ἑκείνοις βοηθεῖν λόγοις σπουδάζοντες. οἷα δὲ φιλοτίμως, πολλοὶ τῶν ἱερέων ὡς ὑπὲρ ἰδίων πρεσβείῳ ἀγωνίσασθαι σωζόμενοι, καιρὸν ἔχειν ὑπόμισαν τῆς τῶν λυποιούντων διορθώσεως. καὶ πρὸ ὧν ἕκαστος τῶν λόγων ἐμέμφετο βιβλίον ὑπέδωκε βασιλεῖ, τὰ εἰς αὐτὸν ἡμαρτημένα προσηγόρευεν. ἐπεὶ δὲ ἐφ' ἑκάστης διαίρεσις τοῦτο ἐγνώσθη, προσέταξεν ὁ βασιλεὺς εἰς ῥητὸν ἡμέραν ἕκαστον πρὸ ὧν ἐνεκάλει δῆλον ποιεῖν. ἀφικομένης δὲ τῆς προθεσμίας, τὰ ὑπὸ δοθέντα βιβλία δεξάμενος, αὖθις μὲ αἰκαίνησεία καιρὸν οἰκεῖον ἔχοντι τὴν ἡμέραν τῆς μεγάλης κρίσεως· δικαστὴν δὲ τὸν μόνον πᾶσι τότε κρίνειν. ἐμοὶ δὲ οὐ θεμιτὸν δοῦλον τοιαύτην εἰς ἑαυτὸν ἔχειν ἀκρόασιν, ἱερέων καινηρεσιῶν καὶ καινηρεσυμένων. ἥκιστα γὰρ χρὴ τοιούτοις ἑαυτοὺς παρέχειν, ὡς παρ' ἑτέρου κρίνεσθαι. ἀγε οὖν μιμησάμενοι τὴν θείαν φιλανθρωπίαν ἐν τῇ τοῖς ἀγνῶσι συγγνώμῃ ἀπαλλαττόντων τῶν καινηρεσυμένων, πεισόμεθα καὶ τοῖς εἰρήνης πίστεως. ταῦτα εἰπὼν ὁ βασιλεὺς, τὴν ἐκάστου γραφὴν ἀργεῖν, καὶ τὰ βιβλία καυθῆναι προσέταξε, καὶ λιμένα ὥρισε, καθ' ὃν ἐχρῆν λῦσαι τὰ ἀμφισβητούμενα. τοῖς δὲ τῆς προθεσμίας συνιοῦσι καθ' ἑαυτοὺς οἱ ἐπίσκοποι, μετακαλοῦνται τὸν ἀρῖον, καὶ τοῖς θεμένων εἰς ὃ κοινὸν ὧν ἐδόξαζον, διέγνωσαν. οἷα δ' εἰκὸς εἰς διαφόρους ζητήσεις πρεσβεύσαμένης τῆς διαφωνίας, οἱ μὲν, μὴ νεωτερεῖν τοῖς τὸ ἀρχῆθεν παραδοθεῖσαν πίστιν συνεβούλευον, καὶ μάλιστα οἷς ὁ τῶν ἔθνων ἀπλοῦς ἀπρεπέστερος εἰσηγεῖτο προσέσεσθαι τὸ εἰς ὃ θεῖον πίστιν. εἰ δ' ἰσχυρίζοντο, μὴ χρῆναι ἀβασανίστως τὰ παλαιότερα δόξαις ἕπεσθαι. πολλοὶ δὲ τῶν τότε συγγνωμότων ἐπισκόπων, καὶ ὧν ἐπομένων αὐτοῖς κλεινῶν ἀνδρῶν διαλέγεσθαι, καὶ τοιαύτας μεθόδους ὧν λόγων ἠσκημένοι διέφερον, καὶ βασιλεῖ γνώριμοι, καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἐλόμενοι. ἐξ ἐκείνου δὲ καὶ ἀθανάσιος ὁ ἀλεξανδρείας ἐλθὼν τότε διάκονος ἀλεξάνδρου ὧ ἐπισκόπῳ συνῶν, πλῆθον εἶδε) ἔδοξε μέρος τῆς περὶ ταῦτα βουλῆς.

Οὐ μὴν ἀλλὰ καί τινες ὧν πρὸ ἡμῶν σοφῶν ἐπιτηδὲς τούτων τὰ διαλέξεων μετέσχον, οἱ μὲν, ὅτι ποτὲ ὅτι τὸ δόγμα μεμαθήκασι σπουδάζοντες· οἱ δὲ προσφάτως ἀπόλλυσι τῆς ἑλληνικῆς θρησκείας ἀρχομένης ἀπεθανόμενοι τοῖς χριστιανοῖς, τὰ περὶ τοῦ δόγματος εἰς ἔριδας λόγων ἐνέβαλον, ὥστε τοῖς ἑαυτὸ σασιάζειν καὶ ἀνιᾶσθαι δοκεῖν. λέγει οὖν, ὡς τινος αὐτῶν ὑπὸ φιλοτιμίας λόγων κομπάζοντος, καὶ τοῖς ἱερεῦσιν ἐπιλωβάζοντος, ὄχλου ἐγκειμένου τύφου γέρων ἁπλοῦς τις

τῶν ἐν ὁμολογίας δι' δοκιμησμῶν. τοιούτων γ' σκινδαλάμων κ) τερψίας ἄμοιρος ὢν, τ' πρὸς αὐτὸν ἀνεδέξατο λόγον. ὅπερ οὖν δὲ τοῖς μὴ προπετέσι τῶν εἰδότων τὸν ὁμολογητὴν, γλῶσσα σκίνησε τὸ πρᾶγμα. τοῖς δὲ ὀπιφκέσι δέος, προφορωμένοις μὴ πρὸς ἀνδρὶ τεχνίτῃ λόγων γελοῖος φανείη. ὅμως δ' οὖν συγχωρησμῶν λέγειν ἃ βούλεται, ἀνέλειν γὰρ αὐτῷ τοιούτῳ ὄντι ὅπερ πολὺ ἡδονῶτο, ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ χριστοῦ, ἔφη, φιλόσοφε ἄκουσον, εἷς ὅστι θεὸς οὐρανοῦ καὶ γῆς, κ) πάντων τῶν ὁρωμένων, κ) ἀοράτων δημιουργὸς, ὁ πάντα ταῦτα τῇ δυνάμει τοῦ λόγου ποιήσας, & τῇ ἀγιωσύνῃ τοῦ ἁγίου πνεύματος αὐτῷ ἐπείξας. ἔστ οὖν ὁ λόγος, φησὶν, ὃν ἡμεῖς ὑὸν θεοῦ προσαγορεύομεν, χρήσας τοῖς ἀνθρώποις τῆς πλάνης, καὶ τῆς ἀνελεύθερος πολυθείας, εἴλετο ἐκ γυναικὸς τεχθῆναι, κ) τοῖς ἀνθρώποις ξυνομιλῆσαι, καὶ ἀποθανεῖν ὑπὲρ αὐτῶν. ἥξει δὲ πάλιν κρίνῃς τῶν ἑκάστῳ βεβιωμένων. ταῦτα ὅτως ἔχειν ἀναντιέργως πιστεύομεν. μὴ γένοιτο μέντοι πόνῳ τῶν πίστῃ κατορθουμένων χρέος ὀπίζητῶν, καὶ τόπον ᾧ χρεὼν ταῦτα, ἢ μὴ χρεὼν ἐνδέχεται. ἀλλ' εἰ πιστεύεις, ἐρωτῶ μοι ἀποκρίνου. πρὸς ταῦτα καταπλαγεὶς ὁ φιλόσοφος, πιστεύω, φησὶ. καὶ τῆς ἥπτης χάριν ὁμολογήσας, αὐτὰ ᾧ παρεσκεύητο ἐδόξαζε, κ) τοῖς πρότερον ὁμοίως ἀμφιβόλοις ὁμοφρόνως ξυνεβάλλετο, οὐκ ἀθεεὶ μεταλαθεῖν ἐπομνύμενος, ἀλλ' ἀφάτῳ τινὶ δυνάμει χειραγωγήσας πρὸς ἀπείς. λέγεται δὲ ᾧ εἰρηνῶν πρὸς πλησίον γε χρεὼν τοῦτο δι' ἀγεξικάκησε. ὅτι ἐπὶ σμύρνης τ' κωνσταντινουπόλεως ἐκκλησίαν. Ἰσίνικα γὰρ προεχώρετο κωνσταντῖνος εἰς τὸ ξυνέδριον, πρόσκλησες αὐτῷ φιλόσοφοί τινες, ἐμέμφοντο ὡς οὐ δεόντως θρησκεύῃ, κ) πρὸς τὰ θεῖα νεωτερίζῃ, καινὸν εἰσάγων σέβας τῇ πολιτείᾳ πρὸς τὰ νενομισμένα τοῖς αὐτῷ προγόνοις, καὶ πᾶσιν ὅσοις Ἕλλησιν τε & ῥωμαίοις ἡγεμόνας ὁ πρέσβεων αἰῶν ἐνέγκειν. κ) ἐζήτουν διαλεχθῆναι ἀνδρὶ ᾧ ὀπισκόπῳ περὶ τῶν δόγματος. ὁ δ', κ) περὶ ταυτὸς γυμνασίας λόγων ἀκριβὴς, ἵλεως δ' τῷ βίῳ πεποιθὼς, ἐλθὼν γὰρ καλὸς καὶ ἀγαθὸς, ὑπέρη τ' ἀγῶνα τῶν βασιλέως προσταξάντος. ξυνιόντων δὲ ἐκεῖ φιλοσόφων, ὅπερ πόλεις διαλέγεσθαι ἠβούλοντο, ἕνα αὐτοῖς αἱρεῖσθαι ὃν θέλοιεν ἠξίουν. τοῖς δὲ ἄλλοις παρῆσαν, ἡσυχίαν ἄγειν. μιᾶς δεξαμένου δὲ ἑνὸς τ' λόγον, ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ χριστοῦ, ἔφη πρὸς αὐτὸν ἀλέξανδρος, ὀπιτάττω σοι μὴ λαλεῖν. ἅμα δὲ ᾧ λόγῳ, κ) ὁ ἀνθρωπος αὐτίκα τὸ σῶμα πεδηθεὶς, ἐσιώπα. ἆρ' οὖν δίκαιον ἀνθρώπου ὑπὸ ἰσχυροτέρου τοῦ κακοῦ χαλεπῷ κεκομπολογῆσθαι ἀκήκοα. κ) τὰ μὲν ὧδε ἐπεθόμην.

186 Οἱ δ' ὀπίσκοποι ξυνελθόντες, τ' ἔρανον εἰς μέσον προήγαγον, καὶ ἀκριβῆ βάσανον ἐποιοῦντο τῶν αὐτῶν προτάσεων. πρεπτέλως γ' ὀπὶ ἁπτερα τ' ψῆφον ἄγειν ἐφυλάττοντο. ἐπεὶ δὲ λίκυθια πρὸς ὠὸν ὤεισο τεμεῖν τὰ ἀμφίβολα, σωρηλθον εἰς τὰ βασίλεια, καθόλου καὶ ᾧ καθολικῶν δέδοκτο κοινωνῆσαι αὐτοῖς τ' βουλῆς. ἐπεὶ δὲ εἰς ταυτὸ προελθόντες, τοῖς ἱερεῦσι δίδασκε προς τ' ἔρανον τοῦ συλλόγου, ὅτι θεόγνου μὲν ἐκάθισεν ὥσπερ αὐτῷ καθεσκεύασο, & ἡ σιμώδης καθῆσθαι ἐκέλευσε. προεσκεύασο γὰρ ἑκατέρωθεν βάθρα πολλὰ προεκλινόμενα τοῖς τοίχοις τῶν βασιλείου οἴκου. μέσος δὲ ὢν ἔστ, καὶ τοὺς λόγους ἐπέφερον. καθεζο-

μένων

» μθύων δὲ αὐλῶν, ἀναςὰς Δύσεβιος ὁ παμφίλου, λόγον ἔνα ὧ βασιλῆ τοῦ σεφω-
» νηστ, καὶ δι' αὐτὸν, ὧ θεῶ χαριςήριον ὕμνον. παυσαμθύσ δὲ αὐτ ὁ σιγῆς γθομέ-
» νης, πθίων μὲ ἕνεκεν, ἔφη ὁ βασιλεὺς, τῶ θεῶ τ χάριν ἔχω. οὐχ ἥκιςα δὲ τ ὑμέ-
» τερον σύλλογον ὁρῶν ὦ φίλοι, καί μοι χρήσιμον Δύξης ἀπεῖναι, τοσούτοις ἱερεῦς χειςοῦ
» εἰς ταυτὸν ἀγαγεῖν· βουλοίμθυ δ' ἂν ὁμόφρονας ὑμᾶς θεάσασθ καὶ συμφώνου
» γνώμης κοινωνούς· ἐπεὶ πάντως κακοῦ χαλεπώτερον ἡγοῦμαι τ ἐκκλησίαν διὰ θεῶ
» τασιάζθν. ὅτε οὖν ἠκέλευσα ὧν σὺ ἤκθυσα, σφόδρα τ ψυχὴν ἰωιάθθν
» δηγνοθν ὑμᾶς πυθόμθν, οἷς ἥκιςα τοσοῦτος θεοῦ λατρευτὰς ὄντας καὶ βεβαίους
» εἰρήνης, καὶ δι' τοῦτο τ ἱερὰν ὑμῶν συνεχρότησα συνοδον. βασιλεὺς τ ὢν καὶ συμ-
» θεράπων ὑμέτερος, χάριν αὐτῶ λαβθν ἄρεσκον ὧ θεῶ τῶ κοινῶ δεσπότη, ἐμοί τ
» λαβθν, καὶ ὑμῖν δοῦναι πρέπουσάν. εἰ δὲ ὅτι τοσοῦτον συνελθεῖν εἰς μέσον τὰ ἀγία τῆς
» ἀμφισβητήσεως, καὶ ὁμόφρονα καὶ εἰρηναῖον αὐτοῖς ὑπιθεῖναι τέλος· ὥστε μέ σοι
» ὑμῖν τοῦτο δ' ὕπαγον λυσιτῆσαι καὶ τὸ φθονερὸν δαίμονος τῶν ἀγαθοφύτων καὶ τυ-
» φώννων ἐκ ποδῶν γθομθύων. τούτου δὲ τοῦ ἕνεκα ἐμφύλιον σάσιν ἤγαγε νεμεσήσας
» τοῖς ὑμετέροις ἀγαθοῖς.

Τοιαῦτα τῆ ῥωμαίων φωνῆ τοῦ βασιλέως εἰπόντος, πρεσβύτης τις ἐρμηνεύθν. ἐκ κζ
τούτου δὲ καὶ τοῦ θείου δόγματος διήκουσε ἐκεινήθη τοῖς ἱερεῦσι. σχολῆ γ' καὶ μόλα ἀ-
νεξικάκως ἠνεσχετο ὁ βασιλεὺς τῶν ἑκατέρωθεν λόγων. καὶ τοῖς μὲν λέγουσιν ἐθάρθτο· τοὺς γ' φιλονεικοῦντας μετεδίωκε τ ἔριδος, τοσοῦτον ἑκάστω διήκουε λόγος, ὡς ἀκούειν ἠπίστατο, καθόλου δὲ τ ἡμέρων γλυκύτης ἀπειρος εἶχε. τὸ δὴ τε-
λεώτατον, συνέβησαν πάντες οἱ ἱερεῖς, καὶ ὁμοούσιον εἶναι ὧ πατρὶ τὸν υἱὸν ἐψηφί-
σθντο. μόνοι δὲ τὰ μὲν τοσαῦτα δέκα καὶ ἑπτὰ λέγουσιν ἀρείου δόξαν ἐπαγέσαν-
των. αἴτιον δὲ τούτων οἱ πλείους τοσοῦτον τὸ κοινῆ δόξαν μετέθεντο. ταύτη δὲ
τῆ γνώμη καὶ ὁ βασιλεὺς ἐψηφίσατο, συμβαλὼν αὐτὸν θεόθεν δεδοκιμᾶσθαι τ
συμφωνίαν τ συλλόγου. εὐσεβείᾳ τε φυγῆ ζημιωθήσεσθαι τοσοῦτον ὤρθυσε τὸν ἀνθ
ρώπιον τῶν δεδογμένων ἐρχόμενον, ὡς διαφθείρειν τὰ τοῖς θείοις ὁρισθέντα. ἵνα δὲ καὶ εἰς
τὸν ἔξῆς χρόνον, βέβαιον καὶ δῆλον τοῖς ἐσομένοις ὑπάρχῃ τὸ σύμβολον τ τότε
συναρεσάσης πίστεως, δίκαιον ᾠήθθν εἶναι ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας αὐτ τ περὶ τού-
των γραφῆναι τοσοῦτον, δίσεβῶν δὲ καὶ φίλων καὶ τὰ τοιαῦτα ὑπερημόνων. οἷα δὲ
μύσας τε μυσαγωγοῖς μόνοις, δέοντα δὲ λέγειν, καὶ ἀκούειν ὑφηγουμθύων ἐπῆνεσα
τὴν βουλήν. ἀγαθὸς καὶ ὢν ἀμύητον ὑμᾶς τῆδε τῆ βίβλῳ ἐντυχεῖν. ὡς ἐνὶ
δὲ τ ἀπορρήτων ἃ χρὴ σιωπᾶν ἀποκρυφάμθνον, μὴ πάμπαν ἀγνοθν τὰ δόξαν-
τα τῆ συνόδῳ.

Ἰσέον γ' ὅτι τὸν μὲν υἱὸν ὁμοούσιον εἶναι τὸν πατρὶ ἀπεφήναντο. τοὺς δὲ λέγοντας κζ
ἐξ οὐκ ὄντων ἐγένετο, καὶ ὅτι ἐξ ἑτέρας ὑποστάσεως, ἢ οὐσίας, ἢ τρεπτὸν, ἢ ἀγοίωτον, ἀπεκήρυξαν, καὶ τ καθόλου ἐκκλησίας ἀγοτείους ἐψη-
φίσαντο. ταύτην δὲ τ γραφὴν ἐπήνεσε, δύσεβιός τε ὁ νικομηδείας, καὶ θεόγνιος ὁ
νικαίας, μάριός τε ὁ χαλκηδόνιος, καὶ παλέφιλος ὁ σκυθοπόλεως, καὶ στρατήγιος ὁ
τῶν ἁγιοπολεμήθος τ λιβύης. δύσεβιος δὲ ὁ παμφίλου μικρὸν ὕστερον, ἐπεσκέψατο ταύ-
την, καὶ ἐπῆνεσεν. ἡ δὲ συνόδος ἀπεκήρυξεν ἄρειον καὶ τοὺς ὁμοίως αὐτῷ φρονοῦντας,
ἀγδξανδρείας τ μὴ ὑπομείνην αὐτὸν ἐψηφίσατο. ἀ μὲν ἀμφὶ καὶ τοῖς λέξεσι τ αὐτ δὸ

ξης ἀπεκήρυξαν, Ϛ τὸ βιβλίον ὃ πρὸς τοῦτα ζωλάξας, θαλίαν ἐπέγραψε. τούτου δὲ τοῦ ζωλάσματος, ὡς ἐπυθόμην, ὁ μὲν ἐνέτυχεν, ἀφηλιξυμθύος ὅτι ὁ χαρακτὴρ ὡς ἐμφερὴς εἴη τῇ χαυνότητι τῶν σωλάδου ἀσμάτων. ἰστέον μὴν ὡς τῇ ἀρείου καθαιρέσει οὔτε ἔθεντο, οὔτε ἐπέγραψαν, Δύσεβιος ὁ νικομηδείας, καὶ θεόγνιος ὁ νικαδὲ, καὶ ὧν τῇ χραφῇ τὴν πίστεως ζωαγνέσαντες. ὁ δὲ βασιλὲὺς ἄρειον μὲν ὑποφοίνικα φυγῇ ἐζημίωσε καὶ τοὺς αὐτοῦ ὁμόφρονας, καὶ πυρὶ πρὸς δοῦναι εἴ τι αὐλῶν Δυρίσκοιτο σύγραμμα, ὥστε μήτε αὐτὸν μήτε τοῦ δόγματος εἰσηγήσασθαι μνήμην φέρεσθαι. εἰ δέ τις φωραθείη κρύπτων, καὶ μὴ πρόχειρα καταμιμήσας ἐμπορίοις, θάνατον εἰς τὴν ζημίαν καὶ ἀμφίαν εἰς κεφαλήν. καὶ δήλας τὴν πόλιν ὀπισολὰς διεπέμψατο τοῦ ἀρείου, καὶ τῶν ὁμοδόξων αὐτοῦ. Δύσέβιον δὲ καὶ θεόγνιον, φόβην προσέταξεν ἀεὶ ἐπισκόποιν πόλεως. τὴν μὲν νικομηδέων ἐκκλησίαν ἔχειν ἧς πίστεως ἐν ἡ συνόδος προέδωκεν ὀρθοδόξοις προσθήσεσθαι ὀπισκόποις, Ϛ τούτοις πείθεσθαι· τὴν δὲ λήθην προδόσθαι τὸ μυήμιον· τοὺς δὲ ἐπαναγκάσαι, ἢ τὰ αὐλῶν φρονοῦντας, ἠπείλησε διωρυχάς. ἐν τούτοις δὲ τοῖς χράμμασι καὶ ὅπως ἀπελήλεσθαι προὸς Δύσέβιον ἐδήλου, ὡς προότερον ἤδη τὰ τοῦ Ἰουβίνου φρονήσαντα, καὶ ὀπιβουλεύσαντα. κατὰ ταῦτα μὲν οὖν τὰ βασιλέα χράμματα ἀφηρέθησαν ὧν εἶχον ἐκκλησιῶν Δύσέβιός τε καὶ θεόγνιος. προσλαμβάνει δὲ τὴν νικομηδέων, ἀμελείων· χρῆσος δὲ, τὸν νίκαιαν. παυσαμένης δὲ τῆς ὀπὶ ταῖς δόγμασι ζητήσεως, ἔδοξε τῇ ζωόδῳ καὶ τὴν παχαλίαν ἑορτὴν ἀποδοῦναι κατὰ τὸν αὐτὸν ὀπιλελοιπὸν καιρόν.

κϚ Λέγει δὲ τὸν βασιλέα τῆς πρώτης χριστιανῶν ὁμονοίας προνοοῦντα, καὶ ἀκέσιος ὃς ὀπίσκοπος τῶν ναυαλιανῶν ἐκκλησίας ὀπὶ τὴν ζύνοδον καλέσαι, καὶ τὸν περὶ τὸ πίστεως Ϛ τῆς ἑορτῆς ὀπιδεῖξαι ὅρον. ἤδη δὲ βεβαιωθέντα τὸν τῶν ὀπισκόπων ἐπιχραφὰς, πυθέσθαι τὸν εἰ καὶ αὐτὸς συνὼ τούτοις ζωαγνοῖ. τὸν δὲ φαῦναι μηδὲν ὠφελὸς καινὸν Ϛ ἐπαινέσαι ὃ τῇ ζυνόδῳ δόξαν· οὕτω γὰρ καὶ αὐτὸν ἐξ ἀρχῆς προφηφέναι πιστεύειν τε Ϛ ἑορτάζειν. ἐν οἷς, ἔφη ὁ βασιλὲὺς ὁμοίως φρονῶν, χωρίζεσθαι τῆς κοινωνίας. τὸν δὲ, προφέροντες τὴν ὀπὶ δεξιᾷ ναυάτῳ καὶ κορνηλίῳ συμβᾶσαν διαφορὰν, καὶ ὡς μὴ ὁ βάπτισμα κοινωνίας ἐκ ἄξιον μυσηρίων τοῖς ἀμύητα ἐνόχοις, ἐν προὸς θάνατον καλοῦσιν αἱ θεῖαι χραφαί. θεοῦ γὰρ ἐξουσίας μόνου οὐχ ἱερέων ἠρτῆσθαι τὰ ἄφεσιν, ἐπαναβὰν ὁ βασιλὲὺς, εἶπεν. ὦ ἀκέσιε, κλίμακα θές, καὶ μόνος εἰς οὐρανοὺς ἀνάβηθι. ταῦτα δὲ οἶμαι εἰπεῖν τὸν βασιλέα προὸς ἀκέσιον ἐκ ἐπαινοῦντα· ἀλλ' ὅτι ἀνθρωποι ὄντες ἀναμάρτητοις σφᾶς εἶναι νομίζουσιν.

κζ Ἡ δὲ ζύνοδος ἐπανορθώσασα τὸν βίον κατασκάζουσα ὧν πρὸς τὰς ἐκκλησίας ἀφιστεμένων, ἕλεγε νόμους οὓς κανόνας ὀνομάζουσιν. ἐν δὲ τῷ πρὸς τούτου βουλεύεσθαι, τοῖς μὲν ἀνίοις ἐδόκει νόμους ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους, διακόνους τε καὶ ὑποδιακόνους, μὴ συγκαθεύδειν ταῖς γαμεταῖς ἃς πρὶν ἱερᾶσθαι ἠγάγοντο. ἀνάσας δὲ παφνούτιος ὁ ὁμολογητὴς, ἀντεῖπε· τίμιον εἶναι γάμον ἀποκαλῶν· ἐφεσσαίου δὲ τὸν προὸς τὰς ἰδίας γυναῖκας ζυνουσίαν, ζυνεβάλετο τῇ συνόδῳ μὴ τοιοῦτον θέσθαι νόμον· χαλεπὸν γὰρ εἶναι τὸ πρᾶγμα φέρειν. ἴσως δὲ καὶ αὐτὸς, καὶ τούτων γαμεταῖς τοῦ μὴ συφέρειν αἰτία γένηται). κατὰ δὲ τὴν ἀρχαίαν τῆς ἐκκλησίας παράδοσιν, τοὺς μὲν ἀγάμους ἱεραλικοὺς ζαμαλος κοινωνήσαν-

τας,

τας, μηκέτι γαμεῖν· τοὺς δὲ μετὰ γάμον, ὧν ἔχουσι γαμετῶν μὴ χωρίζεσθαι. καὶ ταῦτα μὲν ὁ παφνούτιος, καίπερ ἄπειρος ὢν γάμου εἰσηγήσατο. ἐπῄνεσε δὲ καὶ ἡ σύνοδος τὴν βουλὴν, καὶ περὶ τούτου οὐδὲν ἐνομοθέτησεν. ἀλλὰ τῇ ἑκάστου γνώμῃ, τὸ πρᾶγμα οὐκ ἀνάγκη ἔθετο. περὶ δὲ ὧν ἄλλων ἦπερ αὐτῇ καλῶς ἔχειν ἐδόκει, νόμους ἀνεγράψατο, καθ' οὓς πολιτεύεσθαι προσήκει τὰ τῆς ἐκκλησίας πράγματα· ἀλλὰ τούτοις μὲν, εἴ τῳ φίλον ῥᾴδιον ἐντυχεῖν παρὰ πολλοῖς φερομένοις.

Ἐξεταθέντων δὲ καὶ τῶν κατὰ μελίτιον ἀνὰ τὴν αἴγυπτον συμβάντων, κατεδίκασεν κδζ
αὐτοὺς ἡ σύνοδος ἐν τῇ λυκῷ διατρίβειν, ψιλὸν ὄνομα ἐπισκοπῆς ἔχοντα. οὗτος δὲ λοιποῦ, μή τε ἐν πόλει, μή τε ἐν κώμῃ χειροτονεῖν· τοὺς δὲ ἤδη παρ' αὐτοῦ καταστάντας, κοινωνεῖν καὶ λειτουργεῖν· δευτερεύειν δὲ τὴν τιμαῖς τῶν ἐν ἑκάστῃ ἐκκλησίᾳ, καὶ παροικίᾳ κληρικῶν· ἐπαναβαίνειν δὲ τὴν τάξεσι ὧν προτελευτώντων εἰ ψήφῳ τοῦ πλήθους ἄξιοι φανοῖεν, ἐπιχειροῦντος τοῦ ἐπισκόπου τῆς ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας· μὴ ἐξεῖναι δὲ αὐτοῖς ἐπιλέγεσθαι κατὰ γνώμην ἰδίαν οὓς ἂν ἐθέλωσιν. ἐφάνη δὲ τοῦτο τῇ συνόδῳ δίκαιον, λογιζομένῃ τὸ προπετὲς καὶ ἕτοιμον εἰς χειροτονίαν μελιτίου καὶ τῶν τὰ αὐτὰ φρονούντων, ὥς τε καὶ πέτρου τοῦ μαρτυρήσαντος, ἡνίκα ἡγεῖτο τῆς ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας φεύγοντος διὰ τὸν τότε διωγμὸν τὰς διαφερούσας αὐτῷ χειροτονίας ἀφήρπασε.

Τούτων ὧδε δοξάντων τῇ συνόδῳ, ξυνηνέχθη κατ' αὐτὸν ἑορτὴν εἶναι εἰκο- κεζ
σαετηρίδα τῆς κωνσταντινουπόλεως βασιλείας. ἔθος δὲ ῥωμαίοις δημοτελῆ πανήγυριν ἄγειν καθ' ἑκάστην δεκάδα ἐτῶν τῆς τοῦ κρατοῦντος ἀρχῆς. εὔκαιρον οὖν εἶναι νομίσας ὁ βασιλεὺς, προετρέψατό τε τὴν σύνοδον εἰς ἑστίασιν, καὶ τοῖς προσήκουσι δώροις ἐτίμησεν. ἐπεὶ δὲ οἴκαδε ἐπανιέναι παρεσκευάσαντο, πάντας συνεβούλευεν ὁμονοεῖν περὶ τὴν πίστιν καὶ τῆς πρὸς σφᾶς αὐτοὺς εἰρήνης ἔχεσθαι, ὡς ἂν ἀστασίαστοι τοῦ λοιποῦ διαμένοιεν. καὶ πολὺν περὶ τούτου λόγον διελθὼν, τὸ τελευταῖον ἐκελεύσεν ὑπὲρ ἑαυτοῦ, καὶ παίδων, καὶ βασιλείας εὔχεσθαι σπουδαίως, καὶ τὸν θεὸν ἱκετεύειν ἑκάστοτε. καὶ πρὸς μὲν τοὺς τότε ἀφικομένους πρὸς νίκαιαν τοιαῦτα κατωρθωμένα γράμματα πέπομφε τὴν κατὰ πόλιν ἐκκλησίαις. τῇ δὲ ἀλεξανδρέων ἰδίᾳ ἕτερα παρὰ ταῦτα, προτρέπων πάσης ἀφεμένους διχοστασίας, ὁμονοῆσαι παρὰ τὴν ἐκτεθεῖσαν παρὰ τῆς σύνοδου πίστιν· μηδὲν γὰρ ἕτερον εἶναι ἢ ταύτην θεοῦ γνώμην ἐκ συμφωνίας τηλικούτων καὶ τοσούτων ἀρχιερέων ἁγίῳ πνεύματι συστᾶσαν, μεταζήτησιν ἀκριβῆ καὶ βάσανον πάντων τῶν ἀμφιβόλων δοκιμασθεῖσαν.

κεφ. α'.

ΤΑ μὲν δὴ καθ' ἑκάστην αἱρεσιν, μέχρι τούτου τέλος ἔσχε. καὶ ὧν ἱερέων ἕκαστος ὅσα δὲ ἐπράχθη. ὁ δὲ βασιλεὺς ἔχαιρεν ἐπὶ τῇ φυσει, συμφωνοῦσαν ὁρῶν τοῖς τοῦ δόγμα τῆς καθόλου ἐκκλησίας. χειροτονίαι τε ἀναλιθεὶς ὑπ' αὐτοῦ καὶ παίδων καὶ τοῦ βασιλέως, φήθη δεῖν οἶκον δικτύου ὑπὲρ τοῦ καταστήσασθαι ἐν ἱεροσολύμοις, ἀμφὶ τὸν καλούμενον κρανίου τόπον. ὥσπερ δὲ τὸν χρόνον καὶ ἡ ἁγία μήτηρ ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα δόξαν θεοῦ τε, καὶ τοῦ ἐν τάφῳ ἱερεως ἱστορῆσαι τόπους. ἀλλαχοῦ δ' ὥσπερ τὸ δόγμα τῶν χειροτονιῶν διακρίνων, ὥσπερ πολλοῦ ἐποιήσατο τοῦ σεβασμίου σταυροῦ τὸ ξύλον ἀνευρεῖν. ἐνταῦθα δὲ, οὔτε τούτου οὔτε τοῦ θεατηρίου τάφου ἡ ἄνευρεσις ἐφαίνετο. οἱ γὰρ πάλαι τὴν ἐκκλησίαν διώξαντες ἥλιοι ἔτι φύσει ἀρχομένῳ τῷ θρησκείαν πάσῃ μηχανῇ ἀπορρᾶσσοντες ἐκλεμψιν, ἐπὶ πολλῷ χώματι τὴν τόπον κατέκρυψαν. καὶ ὑψος βαθύτερον ἢ ἔμελλεν ὑπάρχειν ὡς ἐν νεῷ φανεῖν. ὥστε λαβόντες ἐπὶ πέντε πήχεις τὸν τοῦ ἀναστάσεως χῶρον, καὶ τοῦ κρανίου διεκόσμησαν, ἐκ λίθου τῷ ὑπερφάνειαν καλεστρωτί. καὶ ἀφροδίτης ναὸν κατεσκεύασαν, καὶ ξόανον ἱδρύσαντο· ὥστε τοῖς αὐτοῖς τὸν χειρῶνα προσκυνοῦντας, δόξαν τῷ ἀφροδίτῃ σέβειν· καὶ ὡς χρόνῳ εἰς λήθην ἐλθόντας τῷ ἀγνοῆσαι αἰτίαν τοῦ καὶ τὸν τόπον σεβάσμιον, μήτε τῶν χειροτονιῶν ἀδεῶς εἰς τοῦτο φοιτᾶν, ἵνα ἑτέροις καταμυσάττειν τολμῶντων, καὶ τὸ νομίζειν πιστεύεσθαι τοῦ ξύλικοῦ ἐκεῖ ἀγάλματος. ἐνθένδε μὲν δῆλος ὁ τόπος, καὶ ἐφωράθη ἵνα ἀνευρεθεῖσα καὶ αὐτὸν πλοῦτον. ὡς μὲν τινες λέγουσιν, ὑδρὸς ἐβραίου ὃν διὰ τῶν ἐν οἰκουμένῃ ἐκ παρθένου γραφῆς καταμυσάττοντος. ὡς δὲ ἀληθέστερον ἐννοοῦσι, τοῦ θεοῦ ἐπεγείραντος σημείων, καὶ ἀνθρώπων. ὑ γὰρ οἷμαι τὰ θεῖα δεῖται πρὸς ἀνθρώπων μιμήσεως, ἵνικα δὲ αὐτὰ δῆλα ᾖ θεῷ δοκῇ γένεσθαι. τινικαῦτα οὖν καὶ τοῖς ἀξιον τῆς βασιλέως ὑ τῆδε χώρου καθαρθέντος, ἐν μέρει τὸ τῆς ἀναστάσεως ἐφάνη δόξαν. ἑτέρωθι δὲ ἔστι τὸν τόπος τῆς ἀνέθηκε σταυροί. καὶ χωρὶς δύο ξύλον ἐν τάξει λευκόμ * ῥήμασι καὶ γράμμασιν ἑβραϊκοῖς, ῥωμαϊκοῖς τε καὶ ῥωμαϊκοῖς, τὰ δηλοῦντα, ἰησοῦς ὁ ναζωραῖος, ὁ βασιλεὺς τῶν ἰουδαίων. καὶ ταῦτα μὲν, ὡς ἡ ἱερὰ βίβλος ὃν εὐαγγελίων ἱστορεῖ, ὅτω σώνεσι προσγραφῶναι ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ χριστοῦ, πιλάτου τοῦτο προσταξάντος τῷ τῶν ἰουδαίων ὑπηρετοῦντος. ἐρωδες ἐὰν ἐπύθετο. ἐρωδες ἐὰν ἐπύθετο καὶ ὁ θείου σταυροῦ διάκρισις. καὶ ἀνευρέθη διερρυηκότος αὐτοῦ τὸ γράμματος, καὶ διερριμμένου· ἅμα δὲ τῶν τειῶν σταυρῶν χύδην διεσπαρμένων, ὡς γε εἰκὸς, ἐν τῇ καθαιρέσει τῶν σταυρωθέντων σωμάτων συγχύσεως τῆς τάξεως. ἐπεὶ γὰρ οἱ σταλιῶται νεκροὺς ἐν τοῖς ξύλοις ἀνήκασι, καθελόντες αὐτὸν, ποῖον ἀπέδοντο εἰς τάφον, κεῖ τὸ ἴσον. μὴ ὃ ταῦτα τῶν ἑκατέρωθεν λῃστῶν ταχὺ σήψαντες τὸν θάνατον, τὰ σκέλη κατέαξαν. καὶ τὰ ξύλα ὅπη ἔτυχεν ἄλλο ἄλλῃ ἔρριψαν. εἰ γὰρ ἐπιμελὲς αὐτοῖς ἐν τῇ ποιητέᾳ τάξει, ἐὰν

ξῃ ἐν ἑκάστου φθάσαι τὸ ἑαυτέρων καταδάζοντες, καὶ ἡμέρας εἰς ἑπτὰ τελευτήκοτων, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἐνδιατρίβειν οὐκ ἀγαθὸν ἡγούμενοι. ταύτῃ οὖν ἀδήλῳ τυγχάνοντες ἐπὶ τοῦ θείου ξύλου, καὶ ἑτέρας εἰς κτ' ἡμέρας ἕτερον διαμένειν μένουσεως, τοιόνδε τι ξυνέβη. γυνὴ τις τῶν ἐν ἱεροσολύμοις τὴν ὀπτασημ[illegible], χαλεπῶς ἔτῳ καὶ ἀνιάτῳ νόσῳ κάμνουσα. ὡς δὲ ταύτῃ κειμένῃ ἦλθε μακάριος ὁ ἱεροσολύμων ἐπίσκοπος, ὡδαλαβὼν τὸν τοῦ βασιλέως μητέρα καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὴν, ἀξάμενός τε ὡς ἕτερον καὶ σύμβολον τάξας τοῖς ὁρῶσιν, ἐκφανὲς εἶ) τὸ θεῖον φανῆναι, ὃς ἐπιληθεὶς ἀπαλλάξῃ τὴν νόσον τῇ γυναῖκα, φέρων ἕκαστον αὐτῇ τῶν ξύλων ὡς σήμαλμα. ἀμὰ δὲ ὧν μὴ δύο ἐπιλεόντων, ὡδὲν ὅλι μὴ λῆρος καὶ γέλως ἐδόξεν εἶ) τὸ μηδέν, θανάτου ὂν ἄρας τὸν γυναῖκα. ἐπεὶ δὲ τὸ τέτον ξύλον ὁμοίως ὡς πρόσθεν ἔκεινεν, ἐξαπίνης ἀνέβλεψε, καὶ τὰς δυνάμεις ἀθροίσασα, ὡδαχρῆμα τῆς τρωμῆς λύσις ἀπεπήδησε. λέγε δὲ καὶ νεκρὸν ὡς ἴσως ἔτῳ ἀναβιῶναι. ἔτ δὲ ἀνευρεθέντος θαυσίου ξύλου τὸ μὲν πλεῖσον ἐν ἀργυρᾷ θήκῃ μένον ἔλι ἐν ναῷ ἐν ἱεροσολύμοις φυλάττε). μέρος δέ τι βασιλὶς ὡς κωνσαντῖνον τὸν παῖδα ἐκόμισεν· ἀλλὰ καὶ τοῖς ἥλοις οἷς τὸ σῶμα τοῦ χριστοῦ διαπεπερόνηλο. ἐκ τούτων δὲ ἱσορεῦσι, ὡς κεφαλαίδιν τὸ βασιλέα καλασκευάσαι, καὶ χαλινὸν ἵππων, κτ' τὸ ζαχαρίᾳ ὡς φητείαν, ὃ δὴ ὡς εἰρη) ὡς ὅτι τοῦ πρόνος καιρὸν ἔσαι τὸ ὅτι τὸ χαλινὸν τῶν ἵππου ἅγιον τῷ κυρίῳ πανοκεάσει. ὧδε γὰρ αὐτοῖς λέξεσιν ὁ ὡς φήτης φησί. ταῦτα πάλαι μὲν ἔγνωσο, καὶ ὡς εἰρηο τοῖς ἱεροῖς ὡς φήταις. εἰς ὕστερον δὲ διὰ θαυμασίων ἐβεβαιοῦτο τὴν ἔργων, ὅτε ἐν καιρῷ δοκοῦσι εἶ) τῷ θεῷ καλεφάνεο, καὶ θαυμαστὸν οὕτω τοσοῦτον. ὅπου γε καὶ ὡς ἐκ αὐλῶν τῶν ἀγρίων ζωμολόγηται, σιβύλλης εἶ) τοῦτο. Ω ξύλον μακαριστὸν, ἐφ' οὗ θεὸς ἐξετανύσθη. τοῦτο γὰρ καὶ ἀσυδάζων τις ἐνθυμίος εἶ), οὐκ ἀν ἀρνηθείη. ὡς ὑσήμαινεν οὖν τὸ τᾶ φανερᾶ ξύλον, καὶ τὸ ὡς ἀμφ' σέβας. ταῦτα μὲν ἡμῖν ὡς πρὸ φλήφαται ἱσόρηται, ἀνδρῶν τε ἀκριβῶς ὅπισα μόνων ἀκούσασιν, εἰς οὓς ἐκ διαδοχῆς πατέρων εἰς παῖδας τὸ μυθάνειν πρεσβύετο. καὶ ὅσοι γε αὐτὰ δὴ ταῦτα συγγράψαντες, ὡς διαμένως εἶχον τοῖς ἑπτὰ καλαλῃοίπασιν.

Βϛ Αμφὶ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον ὡς θεμένῃ ὁ βασιλεὺς ναὸν ἐγείραι τῷ θεῷ, ὡς σέταξε τοῖς τῆδε ἄρχουσι ὡς δὴ μάλιστα μεγαλοφυεῖς καὶ πολυτελεῖς ἀποδεῖξαι τὸ ἔργον. ἐν μέρᾳ δὲ καὶ ζώνη ἡ αὐτῇ μήτηρ δύο ναοὺς ᾠκοδόμησε, τὸν μὲν, ἐν βηθλεὲμ ἀμφὶ τὸ τῆς γεννήσεως χριστοῦ σπήλαιον· τὸν δὲ, ὡς τὸ ἀκρορείας τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν, ὅθεν ὅτι ὃν οὐρανὸν ἀνέβη ἔφη. ταύτης δὲ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα δείκνυσι τὴν εὐσέβειαν καὶ φιλοθεΐαν. ἀλλ' ἥκιστα δὴ καὶ τόδε. λέγε γὰρ αὐτὴν ὅτε ἐν ἱεροσολύμοις διατρίβουσα, συγκαλέσαι ὡς ἑστίασιν τὰς ἱερὰς παρθένους, καὶ ὑπηρέτην γενέσθαι ὡς τὸ δεῖπνον ὡδαληθῆ τὰ ὄντα, καὶ ὕδωρ τοῖς χερσὶν ἐπιχέουσαν, καὶ τ' ἄλλα ποιοῦσαν ἃ θέμις διακονεῖσθαι τοὺς ὡς δαυτυμένων θεράποντας. τινικαῦτα δὲ τὰς πολλὰς τῆς ἕω ὡς εἰοῦσα, τὰς μὲν κτ' πόλιν ἐκκλησίας, ἀναθήμασι τοῖς ὡς σήκοισιν ἐκόσμησε· πολλοὺς δὲ οὐσίαν ἐκπεπονηκότας, πλουσίοις ἐποίησε· πενομένοις δὲ τὰ ἐπιτήδεια ἀφθόνως διένεμε· τοὺς δὲ χρονίων δεσμῶν καὶ ἐπαρχείας φυγῆς καὶ μετάλλων, ἠλευθέρωσε. καί μοι δοκεῖ τούτων ἀξίως ἀπειληφέναι τὰς ἀμοιβὰς, καὶ τ' μὲν ἐνταῦθα βιοτὸν, ὡς οὐ πλέον ἐνεδέχετο λαμ-

τοῦς καὶ λίθῳ ὀπισήμοις διώυσι. σεβασθέντε δὲ ἐκπρύμνη, καὶ εἰκόνι ἰδίᾳ χρυσοῦν νόμισμα καλεσήμενε. καὶ βασιλικῶν θησαυρῶν ἐξοισίαν τοῦδε δ' παιδὸς λαβοῦσα, κατ' γνώμην ἐχρῆτο. ὅπερ δὲ ἔδει τ' τῆδε καταλιπεῖν βίον, δύκλεως ἐτελεύτησεν, ἔτη μὲν ἀμφὶ τὰ ὀγδήκοντα γεγονυῖα, τ' παῖδα καταλιποῦσα ἅμα καὶ θρόνον αὐτοῖς ἐκγόνοις, πάσης τῆς ῥωμαίων οἰκουμένης ἡγεμόνος. εἰ δέ τις ὀστέων καὶ τούτων ὄνησις, οὐδὲ τελευτήσασα κλήθη ἐκόμισεν. ἔχει δὲ αὐτῆς διώνεκοις μνήμης ἐνέχυρον ὁ μῆνες αὐτὸν, τὸν ὀπὶ βιθυνίας πόλιν, καὶ ἑτέραν τοῦδε παλαισίνοις ἀπ' αὐτῆς λαβούσης τ' προσηγορίαν.

νζ Ταῦτα μὲν ἡμῖν ὧδε περὶ ἑκάστης εἰρήσθω. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀεὶ τὰ πονῶν, εἰς δύσεβειαν ζωντελῆ, καὶ πόλεως περικαλεσάσης νεοὺς δύῃσι τῷ θεῷ. ἀμφοτέρωθεν δὲ ἐν ταῖς μεγίσταις πόλεσιν, ὡς ὀπὶ τῆς νικομηδέων τ' βιθυνῶν, ἐν δύτιοχείας τῆς τοῦδε τ' ὀρόντου τῶν ποταμῶν, καὶ ὀπὶ τῆς βυζαντίων πόλεως, καὶ ἴσα ῥώμης καθεῖλεν καὶ οἰκονομεῖν αὐτῇ τῆς ἀρχῆς καλεσήσατο. ἐπεὶ γὰρ κατ' γνώμην αὐτῷ πάντα προυχώρει, κατώρθωτο ὅ καὶ τὰ πρὸς τοὺς ἀμφοτέρους, πολέμοις καὶ σπουδαῖς ἐγνωκεν οἰκίσας πόλιν ὁμώνυμον ἑαυτῷ, καὶ τῆς ῥώμης ὁμόλιμον. καταλαβὼν ὁ τὸ πρὸ τοῦ ἰλίου πεδίον τοῦδε τὸν ἡγήσανδρον (ὑπὸ τὸν αἰακοῦ τάφον, ὃ δὴ λέγε) τ' ναύσταθμον καὶ τὰς σκηνὰς ἐχηκέναι τοὺς ὀπὶ ξέρξου τότε τραλθυσαμένους ἀχαιούς, οἷαν ἐχρῆν ὅσην τὴν πόλιν διέγραψε, καὶ πύλας καλεσκεύασεν ἐν περιωπῇ, αἳ δὴ νῦν ἔτι ἀπὸ θαλάσσης φαίνον) τοῖς τοῦδε πλέουσι. ταῦτα δὲ αὐτῷ πονοῦντι, νύκτωρ ὀπιφανεὶς ὁ θεὸς ἔχρησεν ἕτερον ὀπιζητῆσαι πόνον, καὶ κινήσας αὖθις ἐς τὸ βυζάντιον τῆς θρᾴκης πέρην χαλκηδόνος τῆς βιθυνῶν, ταύτην αὖτῳ οἰκίζειν ἀπέφηνε πόλιν, καὶ τῆς κωνσταντίνου ἐπωνυμίας ἀξίαν. ὁ δὲ, τοῖς τοῦ θεοῦ λόγοις πειθεὶς, τὴν πρὶν βυζάντιον προσαγορευομένην εἰς δύρυχωρίαν ἐκτείνας, μεγίστοις τείχεσι περιέβαλεν. ἐπεὶ δὲ τοὺς αὐτόχθονας οὐχ ἱκανοὺς ἐνόμισεν εἶ) πολίτας τῷ μεγέθει τ' πόλεως, μεγίστας οἰκίας δυὰ τὰς ἀγορὰς ἀποφήνων οἰκοδομήσας δύδρας ἐν λόγῳ (ὑπὸ τοῖς οἰκείοις δεσπότας ποιήσας, ἐν ταύταις καθῆκεν, τοὺς μὲν ἐκ τ' προσβυτέρας ῥώμης· τοὺς δ' ἐξ ἑτέρων ἐθνῶν μετακαλεσάμενος. φόροις δ' πάξας, τοὺς μὲν εἰς οἰκοδομὰς τ' κάλλη τῆς πόλεως· τοὺς δὲ εἰς ἀποθέωσιν ὧν πολιτῶν, ἅπασί τε τοῖς δήμοις τὰ πρὸς τ' πόλιν ἁμάξεις, ἱπποδρόμῳ τε καὶ θρώμασις καὶ σταῖς τ' λοιπαῖς οἰκοδομήμασι φιλοτίμως κοσμήσας, νέαν ῥώμην κωνσταντινοῦπολιν ὠνόμασε, καὶ βασιλίδα καλέσησε τῶν ὅσοι τὴν ῥωμαίων ὑπήκοον γνώσκοισι, πρὸς ἑσπέραν τ' νότον καὶ ἥλιον δύοντας, καὶ τὰ ἐν μέσῳ πελάγη ἐκ τῶν τοῦδε τ' ἴστρον πόλεων. καὶ ὀπισθάμμου ὧν πρὸς τῷ ἰονίῳ κόλπῳ μέχρι κυρίως καὶ ὧν τῆδε λιβύων τοῦδε τὸ βόρθον καλούμενον. βουλευτήριόν τε μέγα ἰῶ σύγκλητον ὀνομάζουσιν ἕτερον σεμνεσήσαθαι τὰς αὐτὰς τάξεις ἁμὰς καὶ ἱερομηνίας, ἰῶ καὶ ῥωμαίοις τοῖς προσβυτέροις ἔθος. ἐν πᾶσι δὲ δεῖξαι σπουδάσας ἐφάμιλλον τῇ τοῦδε ἰταλῆς ῥώμῃ, τὴν ὁμώνυμον αὐτῷ πόλιν οὐ διήμβλιεν. εἰς τοσοῦτον γὰρ, (ὑπὸ θεῷ φάναι, ἐπέδωκεν, ὡς τοῖς σώμασι, τοῖς χρήμασι μείζονα σεμνομολογεῖαι. τούτου δὲ πρόφασιν ἰδιοῦμαι τὸ τῆς οἰκιστῆρος, καὶ τὸ τῆς πόλεως θεοφιλές, καὶ τ' οἰκητόρων τ' πρὸς τοὺς ἐνδεᾶς ἔλεον καὶ φιλοτιμίαν. εἰς τοσοῦτον γὰρ τῆς εἰς χριστὸν πίστεως ἐπαγωγός ἐστιν, ὡς πολλοὺς μὲν ἰουδαίους, ἕλληνας δὲ χρόνου ἀπαντᾶς, αὐτόθι χριστιανίζειν. ἀξιάμε-

νος ὁ βασιλεὺς καὶ ὃν σεμνέδη χρόνον, ἐπὶ τῇ θρησκείαν εἰς πλῆθος ἐπιδιδόναι, οὔτε ἐωμᾶν, οὔτε ἑλληνικῶν ναῶν ἢ θυσιῶν ἐπειράθη. πλὴν ὅσον ὠνόμασε Ἰουλιανὸν ὁ βασιλεύσαντος ὕστερον, ὡς ὀλίγον ἐπεχρείαθη, καὶ αὐλίκα ἀπέδη. ταῦτα μὲν οὖν εἰς νεοπαγῆ χριστοῦ πόλιν καὶ ὁμώνυμον ἑαυτῷ θράσων κωνσταντῖνος, πολλοῖς καὶ μεγίστοις ἐκόσμησεν βυζαντίοις. ζωγραμβανέδη δὲ ὁ θεῖον, τῇ ὡς θυμίᾳ τοῦ βασιλέως καὶ τῆς ἐπιφανείας ἐπὶ τοῦτο, ἁγίοις καὶ σωτηρίοις εἶ) τοῖς ἀνὰ τὴν πόλιν βυζαντίοις οἴκοις. ἐπισημόταδον δὲ μάλιστα ξένοις τε καὶ αὐτοῖς ὀξεκείνου γενέαθαι σεμνομολόγηδε, τὴν ἐν τῇ ἑσίαις ποτὲ καλουμένας ἐκκλησίαν. τόπος δὲ ἐστὶ ὁ νεῶ μιχαήλιον ὀνομαζόμενος ἐν δεξιᾷ καλαπλέοντι ἐκ πόντου εἰς κωνσταντινούπολιν· διεχὼς αὐλῆς πλῶθει μὴν ἀμφὶ τριακοσία καὶ πέντε στάδια· ἑβδομήκοντα δὲ καὶ ὡς ἐς κύκλῳ περιοδεύοντι τὸν ἀφ' ἑαυτοῦ μέσου πορθμόν. ἔλαχε δὲ ὁ χωρίον τοῦτον τὴν νικὴ κατὰ τοῦτ' ὡς θεοσημείαν, καθὼς πεπίστευ) ἐνθάδε ἐπιφαίνεσθαι τὸν θεῖον μιχαὴλ ἀρχάγγελον. τοῦτον δὲ καιρῷ ἀνεχετημένους ταμάλισα, ἀγαθὲς εἶ) σύμφημι. δεκνυτὰ δὲ τοῦτ' ἔστως ἔχει, καὶ ἀπὸ πολλῶν δὴ καὶ τῶν τοιαυτα θαυμαζίων πίστεα. οἱ μὲν γὰρ περιπετείαις δεινᾶς καὶ κινδύνοις ἀφύκτοις· οἱ δὲ, νόσοις καὶ πάθεσιν ἀγνώστοις περιπεσόντες, ἀξάμενοι ἐνταῦθ' ὡς θεῷ, ἀπαλλαγὴν ἀρήκασιν τῶν συμφορῶν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καθ' ἕκαστον ὅπως σεμνέδη καὶ ἔχει, μακρὸν

* Γ οἷον δὲ ἀκυλίνῳ ὑπῆρξεν ἀνδρὶ εἰσέλθειν ναῶν ἡμῶν σεμνοτατεῖσθαι καὶ ἐν τοῖς αὐτοῖς δικαστηρίοις, δίκας ἀγορεύοντα, τὰ μὲν, πρὸ αὐτοῦ ἀκούσας· τὰ δὲ, καὶ θεαταῖς μυθοις ἀναγκάζου ἐρῶ. ἐπεὶ γὰρ λαβεῖς πυρετὸς ἐκ τοῦ ξανθῆς χολῆς κινηθεὶς ἐπέλαβεν αὐτὸν, ἐπήνεγκεν αὐτῷ φάρμακον δεδώκασιν αὐτῷ πιεῖν οἱ ἰατροὶ, καὶ τοῦτο ἐξήμεσεν. ἅμα δὲ ᾧ ἐμέτῳ ἐκ χυθεῖσα ἡ χολὴ ὡς ὁμόχροον ἰδέαν ἔλαφε τοῦ ἐπιφανέος. ἐκ τούτου δὲ πρῶ ὄψον, καὶ ποτὸν ἐξήμει. ὡς δὲ ὅτι πολλῷ τῷ χρόνῳ τοῦτο ὑπέμεινε, μὴ ἠρεμούσης τὲ αὐτῷ τὸ σῶμα, ἢ πορεῖας ὡς τὸ πάθος εἰς τὴν ἰατρῶν τέχνη. καὶ εἴδη ἡμᾶς ὧν προεκελεύσαντο τοῖς οἰκείοις φέρειν αὐτὸν εἰς τὸν ἀκίλειον οἶκον, ἐμεῖ μέλλοντος εἰς αὐτὸν ἀποθανεῖν, ἢ τὸ νόσου ἀπαλλαγήσεσθαι. κειμένῳ δ' ἐνταῦθα, νύκτωρ ἐπιφανεῖσα θεία δυνάμις ὡς σεισαξε τὸ ἐαυτοῦ μέλος πάμαν βαρέως τοιοῦτο, ὃ σιδήρεον ἐκ μέλιος καὶ οἷον τε πεπέρεως δυναμένου μύων ἅμα, τὴν κατασκευὴν ἔχει. ὃ δὴ τὸ νόσου ἀπήλαξε τὸν ἄνθρωπον· καίτοιγε τοῖς ἰατροῖς κατὰ λόγον τῆς τέχνης ἀνήκεστον ἐδόκει πάθημασι ξανθῆς χολῆς πᾶμα τὸ θερμότατον. ἐπιθυμῶ δὲ καὶ ὡς διὰ νοῦ ἄνδρα τῶν ἐν τοῖς βασιλείοις σφαιδυσαμένων ἰατρῶν χαλεπῶς ἐκ πάλαι ποδῶν ὀδυνώμενον, ἐνθάδε τῶν ἀγηδόνων ἀπαλλαγῆναι, καὶ τῆς δόξου θείας ὄψεως ἀξιωθῆναι. ἠγνίζοντο γὰρ αὐτῷ τὰ ὡς θέμις ἐπεὶ χρεισθνίζειν ἤρξατο, τὰ μὲν ἀμφὶ τοῦ δόγματος ἀμωσγέπως πιθανὰ ἐδόκει. τὸ δὲ τῶν πάντων σωτηρίας ἄγιον ὄντως τε θεῖον σαφὲς, καὶ ὡς σεσίεται. ὧδε δ' ἔχοντα γνώμης θείᾳ ὡς φανεῖσα ὅτις ἐδόξεν σαφῶς σύμβολον τῶν δυσκειμένων τῷ θυσιαστηρίῳ τὸ ἐνθάδε ἐκκλησίας. καὶ διαῤῥήδην ἀπεφήναντο, ἀφ' ἧς ἐσαυρώθη ὁ χριστὸς τῶν ὅλα γέγονεν ἐπ' ὠφελείᾳ κοινῇ τοῦ ἀνθρωπείου γένους, οὐ ἰδίᾳ ἑνῶν, οὐδὲ τῆς τοῦ σωτηρίου σαφοῦς δυνάμεως μηδὲν κεκορθῶσαι, μήτε τοῖς θείοις ἀγγέλοις, μήτε τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἀγαθοῖς ἀνθρώποις.

Αλλὰ ταῦτα μὲν ὅλα μὴ πάντα καὶ ἀλήθη κατὰ ἐξ ὧν ἔγνω συμβεβηκέναι ϛζ

ἐν τῷ δε τῷ νεῷ, εἰπεῖν προσήκων. διὰ τοῦτον δὲ ἐξηγεῖτο καὶ τὰ περὶ τὸν δρυῶν τὴν μαμβρῆ καλουμένην βεβουκολημένα κωνσταντίνῳ τῷ βασιλεῖ. τόπος δέ ἐστιν, ὃν νεὼν ἱερέβινθον προσαγορεύουσιν ἀπὸ δέκα καὶ πέντε σταδίων γείτονα τὴν χεβρὼν πρὸς μεσημβρίαν ἔχων· ἱερισσολύμων δὲ διεσὼς ἀμφὶ διακόσια καὶ πεντήκοντα στάδια. οὗ δὴ λόγος ἐστὶν ἀληθὴς, ἅμα τοῖς κτ' ἑβδομήκοντα ἀποστάλησιν ἀγγέλοις καὶ τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ φανῆναι τῷ ἀβραάμ, καὶ εἰπεῖν τοῦ παιδὸς τὴν ἡμέραν. ἐνταῦθα ἡ λαμπρὰν εἰσέτι νεὼν ἐτήσιον πανήγυριν ἄγουσιν ὥρᾳ θέρους οἱ ἐπιχώριοι, καὶ οἱ προσωτέρω παλαιστῖνοι, καὶ φοίνικες, καὶ ἀραβίοι. σωτίασι δὲ πλῆθοι καὶ ἐμπορίας ἕνεκα πωλήσοντες, καὶ ἀγοράσοντες. πᾶσι γὰρ πρεσβεύουσι ἡ ἑορτὴ, ἰουδαίοις μὲν, καθάπερ πατριάρχου αὐτοῖς ὄντος ἀβραάμ· ἥκουσι δὲ, ἀφ' ὧν ἐπιδημεῖ τὰ ἄγγελον· τοῖς δ' αὖ χριστιανοῖς, ὅτι καὶ τότε ἐπεφάνη ὁ κύριος ἀβραὰμ σὺν δυσὶν ἀγγέλοις ὕστερον ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν ἀνθρωπείων γένους ἀφ' ὧν πρόδηλον φανερῶς αὐτὸν ἐπιδείξας. προσφόρως ἂν τὰ θρησκείας ἕνεκα μόνοις τούτοις χωρεῖν, οἱ μὲν ἀγχόμενοι τῶν πάντων θεῷ· οἱ δ', τοῖς ἀπέλοις ἐπικαλούμενοι, καὶ οἶνον ἀπενδοῦσι καὶ λίβανον θυοῦσι, καὶ βοῦν, καὶ ῥάμνον, καὶ προβατον, καὶ ἀγελάδα. ὁ γὰρ ἕκαστος ἐπιτυδασμένον καὶ καλὸν εἶχε, ἀφ' ὧν πάντες ἔτους ἐπιμόνως σέβουσι καθ' ὑποδοχὴν εἰς δόξαν ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς οἰκείοις τὰ ἐνθάδε ἑορτῆς ἐφύλαττε. ἁμῶσι δ' τὸν τόπον πάντες, καὶ ἀφ' ἑκατονταετίας κακῶς πάσχειν φυλαττόμενοι, ὅτε γυναῖξιν ἐνθάδε συνοικοδομοῦσιν, ὡς ἐν ἑορτῇ κάλλους καὶ κόσμου πλείονος ἐπιμόνους ἀναγκάζειν, καὶ εἴ ἔτυχε φαινομένας τε καὶ προϊούσας, οὔτε δήμου ἀκολασταίνουσι, καὶ ταῦτα ὁμοῦ ἐπιπόνως τὰς σκηνὰς ἔχοντες. ἀνθρώπιος γὰρ καὶ ἀρότιμος ἐστὶν ὁ χῶρος, καὶ οὐκ ἔχων οἰκήματα, ἢ μόνα τὰ περὶ τὴν δρυῶν πάλαι τοῦ ἀβραὰμ γηρόμενα, ἐν ὃ φρέαρ ὃν πρὸ αὐτῶν καλασκυάθειν. περὶ δὲ τὸν καιρὸν τῆς πανηγύρεως, ὑδρεῖς ἐπιθύειν ὑδρύετο. νόμῳ γὰρ ἑλληνικῷ, οἱ μὲν λύχνους ἡμμένους ἐνθάδε ἐπίθεσαν· οἱ δ', οἶνον ἐπέχεον, ἢ πόπανα ἐρρίπτουν· ἄλλοι δὲ νομίσματα, λίβανον, ἢ θυάματα. καὶ ἀφ' οὗτο, ὡς γε εἰκὸς, ἀνῆφθον τὸ ὕδωρ ἐγένετο τῇ μεθουσίᾳ τῶν ἐμβαλλομένων. ταῦτα δ' κτ' τὴν εἰρημένον ἔτος ἤδεως ἡ θέμις ἦσιν ἐπιτελούμενα, πρὶν γενομένη ποτὲ ἐνθάδε κατ' ὀλίγον ἡ τῆς γαμετῆς κωνσταντίνα μήτηρ ὁ βασιλεὺς κατήγαγεν. ὁ δ' πυθόμενος, οὐ μετεώρως ἠτιάτο τοὺς παλαιστίνης ἐπισκόπους, ὡς τοῦ προσήκοντος ὀλιγωρήσαντας, καὶ τὸν τόπον ἄλλον ὄντα ἐπιδόντας ἀνδραῖς καὶ θύμασιν βεβήλοις μιαίνεσθαι. δείκνυσι δὲ αὐτὸ τὸν δυσεβῆ μέμψιν ἐπὶ τούτου γραφεῖσα ἐπιστολὴ μακαρίῳ ὁ ἱεροσολύμων ἐπισκόπῳ, καὶ δυσεβίῳ τῷ παμφίλῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις παλαιστίνων ἐπισκόποις. καὶ κτ' ταῦτον σιωπᾶσθαι προσέταξε τοῖς ἐκ φοινίκης ἐπισκόποις· ὥστε τὸ πρότερον ἐνθάδε δωμοῦ ἀνακαθαιρομένου ἐκ βάθρου, πυρί τε ἐῶν ξοάνων περιδεδομένων, ἐκκλησίαν αὐτόθι διαγράψαι τῆς τοῦ τόπου ἀρχαιότητος καὶ σεμνότητος ἀξίαν, καὶ τὸ λοιπὸν προσηνέσθαι, ἢ μὴ θεὸν θρησκεύειν κτ' τὸν τῆς ἐκκλησίας νόμον. εἰ δ' τὰ πρόσθεν ἐς ἐπιχρήσασθαι τοῖς ἐπισκόποις μεμυθῆσθαι, ὡς τε αὐτὸν μεγίστην ἐμπαγαγεῖν, κτ' ἰαύτῳ τὴν βασιλέων ἐπισκοπὴν, ἔχοντες καὶ ἱερᾶς χεμισοῦ ἔργῳ τὰ προσπεπαγμένα πρὸ ἑδοσθαι.

ε ζ Επειδὴ δὲ πολλοὶ δῆμοι καὶ πόλις διὰ πᾶσαν τὴν ὑπήκοον εἰσέτι δεῖμα καὶ

σέβας

σέβας ἐχούσης τ῀ πρὸς τὰ ξόανα φαντασίας, ἀπεστρέφοντο τὸ δόγμα τῶν χριστιανῶν. ἀρχαιότητός τ᾽ ὑπεμιμνῄσκοντο, καὶ τῶν πατρίων ἐθῶν καὶ παρηγύρεων, ἀναγκαῖον αὐτῷ ἔφασαν παιδεύσαι τοὺς ἀρχομένους ἀμύνειν τῶν θρησκευομένων· εἰ δ᾽ οὕτω δύπτετες, εἰ μηδὲν ἄλλοις ἐπῆφε καταφρονεῖν τῶν ναῶν καὶ ὧν ἐν αὐτοῖς ἀγαλμάτων. ἐννοηθέντι δὲ ταῦτα, στρατιωτικῆς χρείας οὐκ ἐδέησεν. ἀνὴρ γὰρ χριστιανὸς ἐν τοῖς βασιλείοις ἐπιτελούμενα δόξαντα, σβεσάντες τὰς πόλις ἅμα γράμμασι βασιλικοῖς. οἱ μὲν γὰρ δῆμοι πρὸς αὐλῶν καὶ παίδων καὶ γυναικῶν, δεδιότες μή τι κακὸν πάθωσιν ἀναμιγνύμενοι, ἡσυχίαν ἦγον. γυμνωθέντες δὲ τ῀ πλήθους ἐσπῆς οἱ νεωκόροι καὶ οἱ ἱερεῖς, πρὸς ὕδωρ ἦμ τὰ πρὸ αὐτοῖς ἀμιάντα, καὶ τὰ διιπετῆ καλούμενα. καὶ δι᾽ ἑαυτῶν ταῦτα πρὸς ἦγον ἐκ τῶν ἀδύτων, ἃ ὧν ἐν τοῖς ναοῖς κρυφίων μυχῶν, ἔστι τε λοιπὸν εἰ τοῖς θέλουσι τὰ πρὶν ἄβατα καὶ τοῖς ἱερεῦσι μόνοις ἐγνωσμένα. τῶν δ᾽ αὖ ξοάνων τὰ ὄντα ἀμίας ὕλης ἃ ὧν μέγα ὅσον ἐδόκει χρήσιμον εἶ, πυρὶ διεκρίνετο, καὶ δημοσίᾳ ἐλύγνετο χρήματα. τὰ δ᾽ ἐν χαλκῷ θαυμασίως εἰργασμένα, πρώτοθεν εἰς τ῀ ἐπώνυμον πόλιν τῶν αὐτοκρατόρων μεθεκομίσθη πρὸς κόσμον, καὶ εἰσέτι νεὼ δημοσίᾳ ἵδρυται κατὰ τὰς ἀγυιὰς καὶ τ῀ ἱππόδρομον, καὶ τὰ βασίλεια τὰ μέν, τῶν πυθίας ἑῶν μαντείου Ἀπόλλωνος, καὶ μοῦσαι αἱ ἐξικωνιάδες, καὶ οἱ ἐν δέλφοις τρίποδες, καὶ ὁ πρὸ ὁ βοώμενος, ὃν παυσανίας ὁ λακεδαιμόνιος, καὶ αἱ ἐξίωνίδες πόλις ἀνέθεντο μετὰ τ῀ περὶ μήδους πόλεμον. νεὼ δὲ οἱ μὲν θυρῶν· οἱ δ᾽ ὀρόφων ἐγυμνώθησαν· οἱ δ᾽, καὶ ὅλως ἀμοιρότεροι, πρείπονθό τε καὶ διεφθείροντο. καὶ ἐσκάφησαν δ᾽ τότε, καὶ ἀρδην ἠφανίσθησαν, ὁ ἐν αἰγαῖς τῆς κιλικίας ἀσκληπιοῦ ναὸς, καὶ ὁ ἐν ἀφάκοις τ῀ ἀφροδίτης περὶ τὸ λιβανίου τὸ ὄρος, καὶ ἀδονιν τὸν πολαμόν. ἀμφω δ᾽ ὑπεσημάτω νεὼ ἐγνεάσθην, καὶ σεβασμίω τοῖς πάλαι, καθάπερ αἰτεάσθαι μὴ ἠυχοντο τοὺς κάμνοντας τὰ σώματα νόσων ἀπαλλάττεσθαι πρὸς αὐτοῖς, ὑπεφαινομένου νύκτωρ καὶ ἰωμένου τῶν δαίμονος. ἐν ἀφάκοις δὲ κατ᾽ ἐπίκλησιν ἴυγα, καὶ ῥητὸν ἡμέρᾳ ἀπὸ τῆς ἀκρορείας τοῦ λιβάνου πῦρ διαίθον, καθάπερ αἰτὴρ εἰς τ῀ πρόκειμενον πολαμὸν ἔδυνεν. ἔλεγον δὲ τοῦτο τὴν ἀφροδίτην εἶ ὡδί τ῀ ἀφροδίτην καλοῦντες. τούτων οὕτω συμβάντων, κατ᾽ σκοπὸν προὐχώρει τῷ βασιλῆ τὸ σπουδαζόμενον. οἱ μὲν γὰρ τὰ πρὶν σεμνὰ καὶ φοβερὰ εἰκῇ ἐρρίμμενα, καὶ καλάμης ἃ φυτοῦ σὺν δόθεν βεβυσμένα ὁρῶντες, εἰς καταφρόνησιν ἦλθον ὧν προτέρων πάλαι σεβασμίων, καὶ πλούτου τοῖς προγόνοις ἐμέμφοντο. οἱ δ᾽, ζηλώσαντες τοὺς χριστιανοὺς τ῀ πρὸ τοῦ βασιλῆ ἡμῶν, δύσκολον ὡήθησαν τὰ τῶν κρατούντος ἤθη μιμήσασθαι. οἱμοὶ δ᾽, καθέντες ἑαυτοὺς ἐς δόμησιν δ᾽ δόγματος ἢ σημείοις, ἢ ὀνείρασιν, ἢ ὑπισχόντων, ἢ μαντῶν ζωοσίαις, ἐδοκίμασε ἄμεινον εἶ χριστιανίζειν. ἐξ ἐκείνου δῆμοι καὶ πόλις ἕκαστα τ῀ προτέρας μετέθεντο γνώμης. ἤνικα δ᾽ ὁ ὑπάτων τῆς γαζαίων πόλεως ὃν μαϊουμᾶ προσαγορεύουσιν εἰσῆλθ᾽ δόσιδαιμονοῦν τὰ δὲ χάρα περὶ τούτου θαυμαζόν, εἰς χριστιανισμὸν ἀθρόον προθυμεῖ μετέβαλε. ἀμειβόμενος δὲ αὐτοῦ τῆς δύσεβείας ὁ βασιλεὺς, πλείστης τιμῆς ἠξίωσε, καὶ πόλιν οὐ προτέρων ὄν ὃ χωρίον ἀπέφηνε, καὶ κωνσταντίαν ἐπωνόμασε τῷ τιμιωτάτῳ τῶν παίδων ἡμῶν τ῀ τόπον δῶρ᾽ τ῀ θρησκείαν. ἐκ τοιαύτης δ᾽ αἰτίας καὶ κωνσταντίναν τ῀ πρὸ φοίνικι ἔγνων ὑπερέβαλε τὸ τῶν βασιλέως ἐπωνυμίαν.

Ἀλλὰ γὰρ ἔκαστα συλλέφθην οὐκ ἀχρεές. πλεῖσται γὰρ δὴ καὶ μέγαι πόλεις τη- ϛ

νικαῦτα πρὸς τὴν θρησκείαν λιυθλμηϛ. καὶ αὐθμαροι, βασιλέως μηδὲν ὑπι-
ϛάπτοντος, τοὺς πρ' αὐτῶν ναοὺς καὶ ξόανα καθεῖλον. καὶ δίκτηείοις οἴκοις ὡκοδό-
μησαν. πληθυνόσης δὲ τ ἐκκλησίας τούτῳ ὧ ϛόπῳ δυὰ πᾶϛ τ ῥωμαίων οἰ-
κουμθίλη, δι' αὐτῶν βαρβάρων ἡ θρησκεία ἐχώρϛ. ἤδη γὰρ τά τε ἀμφὶ τὸν ῥῆ-
νον φῦλα ἐχειροτονίζον. κελτῶν τ καὶ οἱ γαλαθῶν ἐνδον τελοῦντοι τὸν ὡκεανὸν
πρϛοικοῦσι, καὶ γότθοι, καὶ ὅσοι τύρις ὅμορϛι. ὃ πρὶν ἴσαν ἀμφὶ τὰς ὄ,θας ἴ-
κρου πολαμοῦ πάλαι μεταχόλιες ἵπης εἰς χειρὸν πίϛεως, ὅπι δ' ἡμερώθεσαν καὶ λο-
γικὸν μεθηρμόσαντο. πᾶσι δὲ βαρβάροις χεδὸν πρόφασις σπουδῆς προσθῆκε τὸ
δόγμα τ τῶν χειροτονῶν ἡγεμονίας, καὶ τ μετ' αὐτὸν βασιλέων. ἐπεὶ γὰρ τὸ, τε πλῆ-
θος ἄφαυτον μιγάδων ἐθνῶν ἐκ τῆς θρᾴκης πραιωθὲν τὴν ἀσίαν καὶ ἑδραιωθν.
ἀμοιβὴ δὲ μαχῆ βάρβαροι ταυτ' εἰργάσαντο τοὺς πρὸ αὐτῶν μύρους ῥωμαίους, πολλοὶ τ
ἱερέων τὸ χειροῦ αἰχμαλώτοι γινόμενοι, σὺν αὐτοῖς ἡϛ. ὡς δὲ τοὺς αὐτοὺς νοσιῶν-
τας ἰῶντο, καὶ τοὺς δαιμονῶντας ἐκ ἀπῆγον χειρὸν μόνον ὀνομάζοντες, ϛ ὑὸν θεοῦ
ὑπακούοντοι, πρϛεῖχε δὲ καὶ πολιτείαν ἀμεμπτον ἐφιλοσόφουν, καὶ τ ἀρετῆς τὸν
μῶμον ἐνίκων, θαυμάσαντες οἱ βάρβαροι τοὺς ἀνδρας, τοῦ βίου καὶ τῶν πρὸς δό-
ξαν ἔργων ἀφεῖναν σπουδῆν. καὶ τὸν θεὸν ἵλεων ἔχειν εἰς τοὺς ἀμείνους φανέντας
μιμήσαντο, καὶ ὁμοίως αὐτοῖς τὸ χρϛτον θεραπεύειν. πρϛδιηγόμενοι οὖν αὐτοὺς
τοῦ πρακλέους καθηγητὰς, ἐδιδάσκοντο, καὶ ἐβαπτίζοντο, καὶ ἀκολούθως ἐκκλη-
σίαζον. ὅπι δὲ ἵπης πρϛκφωνήσης βασιλείας, λέγει τοὺς ἵκετας τ χειρὸν ὅπιγναναι.
ἔθνος δὲ τοῦτο βάρβαρον, μέγα τε καὶ μαχιμώταον. οἰκεῖ δὲ τ ἀρμενίων ἐνδότε-
ρον πρὸς ἄρκτον. πρεσβύασε αὐτοὺς ἵπης παρῳάς θρησκείας ἀφιδεῖν χει-
σιδιὴ γωνὴ αἰχμαλώτους, ἵν' δὴ πισθαῖπ καὶ θεοσεβὴς ἀγὰν οὖσα, οὐ δὲ πρὸς τοῖς
ἀμοφύλοις καθυφῆκε τ ζωηθους πολιτείας. φίλον δέ τι αὐτῇ χεῆμα ἐτύγχανε νη-
στεία, καὶ νύκτωρ, καὶ μθ' ἡμέραν δέησαϛ, καὶ τὸν θεὸν δίλογεῖν. οἱ δὲ βάρβαροι, ἐπϊω-
θάνοντο ὅτου χάειν τοῦτο ἐπομθύη. ἵπης δὲ, ἁπλούστερον λεγούσης οὕτω χειῶαι
σέβειν τὸν χειρὸν τ ὑὸν τοῦ θεοῦ, ξένον αὐτοῖς ἐδόκει καὶ δ' θρησκδυομθύου τὸ ὄνομα,
καὶ τ θρησκείας ὁ ϛόπος. συμβὰν δὲ μειράκιον ἐνταῦθ δῆναϛ ἀσθενῆν, πρϛι-
φέρουσα καθ' ἕκαϛον οἶκον ἵν μὴπρ ἐπεδείκνυεν. ἔϛος γὰρ ἴδηρσι τοῦτο ποιῆν. ἵν' εἴ
τις δύρεθείη τῶν νοσημάτων ἰατὸς, δύπόειϛος γθὴς τοῖς κάμνουσιν ἵν δ' πάθους ἀ-
παλλαγή. ἐπεὶ δὲ μηδαμοῦ θεραπδύθεν, καὶ πρὸς τὴν αἰχμαλώτου ἐκομίσθη τὸ
παιδίον, φαρμάκων μὴν, ἔφη, οὔτε χρηϛῶν, οὔτε ὁπιπλάστων εἴδησιν ἢ πεῖραν ἔ-
χω. πιϛεύω δ' τ χειρὸν ὃν σέβω τ ἀληθινὸν καὶ μέγαν θεὸν σωτῆρα δ' σῶν παιδὸς γε-
νέαϛ, ὦ γύναι. πρὸς χεῆμά τε ὑπ' αὐτῆ δύξαμθύη, τ νόσον ἀπήλλαξεν αὐ-
τὸν ὅσον οὔπω τεθνηξέαϛ πρϛδοκώμθυον. οὐ πολλῷ δὲ ὕϛερον καὶ τ γαμετὴν
τῶν κελτιῶνος δ' ἐθνους δυϊάτῳ πάθ δῆλυαϛ μθήσαν, ᾧ ἴσῳ δ' ϛόπῳ διέσωσε, καὶ
τὴν τοῦ χειροῦ γνῶσιν ἐπαίδδυσεν, ὑγείας ταμίαν, καὶ ζωῆς, καὶ βασιλείας, ϛ πάν-
των κύριον αὐτὸν ἐσπουδμθύη. καὶ δι' τῆ πείρᾳ τὸ ὅπι αὐτῇ συμβεβηκὸτος ἀληθεῖς
εἶ) πιϛεύσασα τοῖς τ αἰχμαλώτου λόγοις, τ χειρὸν θρησκείαν ἐπρεσβδυε.
καὶ δὴ πολλῆς ὑμῆς εἶχε τὴν δύθεσπον. ὁ δὲ βασιλδὺς θαυμάσας τὸ τάχος
καὶ πρόδοξον τ πίϛεως καὶ ἰάσεως, ἐμαθε τ αἰτίαν πρὸς ἵπης γαμετῆς. καὶ δώ-
ρεις ἐκπέμψαϛ ἀμείβεαϛ τ αἰχμαλώτου. θηὰ τοῦτων, ἔφη ἡ βασιλὶς, ὀλίγος αὐ-
τῇ λόγος,

τῇ λόγος, καὶ πάνυ τίμια νομίζεται. μόνῳ γὰρ τῷ εἰς τὸν ἴδιον θεὸν θεραπείαν. ᾧ οὖν αὐτῇ χρεὼν ἦν βουλοίμεθα, καὶ ἀσφαλῶς τοῦτο πράττειν, καὶ καλῶς ἀποδέξοιμεν, ἄγε δὴ καὶ ἡμεῖς τοῦτον σεβώμεθα κρείττονα θεὸν ὄντα καὶ σωτῆρα, καὶ βασιλέα, ᾧ βέλτιστοι, ὧν οἷς εἰσὶ δαιμόνων ποιοῦντα· πάλιν τ' αὖ ἱκετικὸν ἐφαίνετο τοῖς μεγάλοις, μικροὺς ἀποφαίνων, καὶ τοῖς ἀδόξοις, ἐπιφανεῖς, καὶ τοῖς ἐν δεινοῖς ὄντας, σώζων. τοιαῦτα πολλάκις δὴ λέγων τῆς γυναικός, ἀμφίβολος ἦν ὁ τῆς ἰδιωτείας ἡγεμών, εἰ οὐ πάνυ ἐπείθετο, τῷ θεάματος τὸ νεώτερον ἐννοῶν, καὶ τὴν πατρῴαν θρησκείαν αἰδούμενος. μετ' οὐ πολὺ δὲ ἅμα τοῖς ἀμφ' αὐτὸν εἰς ὕλιν ᾤχετο, ἐθήρα. ὀξὰ πίνης οὖν ἀκμὴ πυκνοτάτη καὶ παχὺς ἀὴρ ἐπιχυθεὶς αὐτοῖς πάνυθεν, τόν τε οὐρανὸν καὶ τὸν ἥλιον ἐκάλυψε. νὺξ δὲ βαθεῖα καὶ σκότος πολὺ τὴν ὕλιν καθῆκεν. ἐνταῦθα γὰρ ἕκαστος, διεσπεδάσθησαν ἀμηχάνων. ὁ δὲ βασιλεὺς μόνος, ἀγώμενος, οἷα φιλοσυμβαίνει τοῖς μὴ θεοφοβοῦσιν ἀμηχανοῦσιν ἐν τοῖς δεινοῖς; ἐνενόησε τὸν χειρὸν καὶ θεὸν αὐτὸν ἡγεῖσθαι. καὶ τὰ λοιπὰ σέβειν κατὰ νοῦν ἐδοκίμασεν, εἰ δὲ παρὸν ἁμαρτάνοι κακόν. ἔτι δὲ αὐτὰ ταῦτα ἐνθυμουμένῳ, ὧδε χρῆμα διέβη ἡ ἀκμὴ, καὶ ὁ ἀὴρ εἰς αὖθις μετέβαλεν. ἐμβαλούσης δὲ τὸν ἀκτῖνος τὴν ὕλην, διεφάνη ἐνταῦθα, καὶ ὃ συμβαῖνει τῇ γαμετῇ κοινωσάμενος, μεμαθηκὼς τὸν ἀληθῆ λόγον, καὶ τίνα ἔχειν τὸν θεὸν θρησκεύειν ἐκέλευσε διδάσκειν. τὰ δὲ ὅσα γυναικὶ θέμις λέγειν τε καὶ ποιεῖν εἰσηγησαμένης, ἀγείρας τοὺς ὑπηκόους ἐκέλευε, ταῖς συμβάσαις αὐτῷ καὶ τῇ γαμετῇ χάριτας εἰς κοινὸν ἐξενεγκεῖν. μὴ πολεῖν δὲ μυηθεὶς τὰ περὶ τοῦ δόγματος, μελέτωσι τοῖς ἀρχομένοις, καὶ τὸν χειρὸν πανδημεὶ σέβειν πείθουσιν, αὐτὸς μὲν τοὺς ἄνδρας· ἡ δὲ βασίλισσα ἅμα τῇ αἰχμαλώτῳ ταῖς γυναῖκας, καὶ ἐν τάχει κοινῇ σὺν θήκῃ πάντος τοῦ ἔθνους φιλομόταλα παρεσκεύασεν ἐκκλησίαν οἰκοδομεῖν. ἐπεὶ δὲ κύκλῳ τοῦ νεὼ τὸν τεῖχον ἤγαγεν ἡσυχίας μηχαναῖς, μείμων τοὺς χίονας, καὶ ὅπῃ τῶν βάσεων ἐξήειζον. λέγεται δὲ τὸ τε σφόρτου καὶ δαιλέρου ὀρθωθέντος, ἐργάσηλλεν τοῦ τείχου χίονος τὸν σύσασιν, καὶ μή τε τέχνῃ τῶν ὑπεξημόνων καθορθωθῆναι, μή τε ἰσχὺϊ βιαθῆναι, καίτοι πολλῶν ὄντων ὧν ἐχόντων. ἑκατέρας δὲ ὑπερβαλλούσης μόνη ἡ αἰχμάλωτος αὐτὴν διενυκλέρωσεν, ἱκετεύσασα τὸν θεὸν, δύπελῆ γενέσθαι τῶν χιόνων τὸν διόρθωσιν. οἱ δὲ ἄλλοι πάντες ἀνεχώρησαν δυσφορούμενοι, καὶ μάλιστα ὁ βασιλεύς. ὀρθωθεὶς γὰρ μέσου τοῦ μέσου ὁ χίων, ἐκκάρσιος ἔμενε, καὶ ὧν ἐδάφη ἐμπαγεὶς ἐκ τῆς κάτωθεν ἀρχῆς, ἀκίνητος ὢν. ἔμαθε δὲ ἅμα οὗτος ἢ τὰ περὶ τούτου δεδογμένα, βεβαιότερος καὶ περὶ τὸ θεῖον ποιήσειν τοὺς ἱκέτας. περὶ γὰρ τὸν ἕως δεδογμένων αὐλῶν εἰς τὸν ἐκκλησίαν, θαυμάσιόν τι χρῆμα ἐνεργεῖ οἰκος, ὀρθὸς ἐφάνη ὁ τῆς

* χίων, ἀπὸ μικροῦ διαφθαρεὶς ὅπῃ τῆς ἰδίας βάσεως αἰωρούμενος. καὶ παλαιῶν οὖν πάντων, καὶ μόνον εἰς θεὸν ἀληθινὸν στομολογούντων τὸν χειρὸν, θεωμένων πάντων ἡσυχῇ διελιθήσας αὐτόματος, ὡς ἀπὸ τέχνης τῇ βάσει περσπερμόσθη. μετὰ δὲ ταῦτα δύπελῶς οἱ ἄλλοι ὀρθώθησαν, καὶ περιυμότεροι οἱ ἱκέτες τὰ λοιπὰ ἐπετέλουν. ἀπουδὴ δὲ τῆς ἐκκλησίας οἰκοδομηθείσης, ἐστεφανωμένης τῆς αἰχμαλώτου, πέμπουσι πρέσβεις πρὸς κωνσταντῖνον τὸν βασιλέα ῥωμαίων συμμαχίαν καὶ ἀπονδὰς φέροντας· ἀντὶ γὰρ τούτων ἱερέας τε ἔθνει ἀποσταλῆναι δεομένους. διηγουμένων δὲ τῶν πρέσβεων οἷα πρὸς αὐτοῖς συνέβη, καὶ ὡς ὁ πᾶν ἔθνος ὅτι

μθγεία πολλὴ σέβϕν τ̃ χεισὸν, ἤαθη τῇ πρεσβεία ὁ ῥωμϕίων βασιλεὺς. ϗ πόντα χ̃ γνώμλω πρᾴξας τοὺς πρέσβϕς ἀπέπεμψεν. οἱ δὲ μ̃ ἵκπρες ὃν χεισὸν ἐπέγνωϕ, ϗ εἰσέλθ νεῶ ὅπιμθγῶς σέβοισιν. ἐφεξῆς δὲ ἀφ' ὧν ὁμόρων φυλῶν ὁ δόγμα διέβη, ϗ ϕ̃ πλήθος ἀπέδωκεν. ἀρμθνίους δὲ πάλιν πρότερον ἐπυθόμλω χεισιανίσαι. λέγϕ γὰρ Ἰακωβάτλω τὸν ἡγούμλον τότε τ̃ ἔθνους τ̃ ἀρμθνίων, ὑπ' ἴνος πράδόξου θεοσημείας, συμβάσης πρὸς τὸν αὐτὸν οἶκον, ἅμα τὲ χεισιανὸν γλυέσθαι, ϗ πολίτας τοὺς ἀρμθνίους ὑφ' ἑνὶ κηρύγμαθι πρὸς ἅπαξαι ὁμοίως θρησκεύϕν. ἐφεξῆς δὲ ἐκ ἀφ' ἑνὸς τῶν ὁμόρων φυλῶν ὁ δόγμα διέβη, ϗ εἰς πλῆθος ἐπέδωκε. ϗ πρώτων δὲ χεισιανίσαι τ̃ ἀρχιὼ ἡγούμλον, ὅσοι πρὸς φάσϕ τῆς ὀσρόϊωάν ϗ ἀρμθνίων ὅπιμιξίας, ὡς εἰκὸς τοῖς αὐτόθι θείοις ἀνδράσιν ὡμιληϕ, ϗ τῆς αὐλῶν ἀρετῆς ἐπειρᾶθηϕ. ἐπεὶ ὃ ὧ χρόνῳ πλῆσοι ἐγένοντο, ἐκκλησιάζϕν ἤρξαντο, ϗ ἱερέας ϗ θμοκόνους εἶχον, ζύπτει τοῦτο οὐ μετείως τοὺς γάμους, οἱ τὼ πρώτων θρησκείαν ὥσπερ ϗ φῦλον ϗ ἱερατικὸν χ̃ διαδοχὼ γένους ἀρχῆθεν ὑπεδέδοισιν. ζύπτει δὲ ϗ ἰουδαίους ἔθπον ϗνὰ φύσ τοῦ βασκανίας πρὸς τὸ δόγμα τῶν χεισιανῶν ἐκπεπολεμωμένους, ϗ διαβολαῖσι πρὸς σαβῶρίω τ̃ τότε βασιλέα, συμεώνιν τὸν τότε ἀρχιβπίσκοπον σελευκείας, ϗ κλησιφῶντος τ̃ ἐν πρώτοις βασιλευούσων πόλεων, ὡς φίλον ὄντα ἐκ καίσαρος τῶν ῥωμϕίων, ϗ τ̃ πρώτων πράγμαθ τούτῳ καταμιμνύοντα. πειθεὶς ὃ τ̃ διαβολαῖς ὁ σαβῶρης, τὰ μὴ πρῶτα φόρου ἀμέτρους ἐπέτειβε τοὺς χεισιανούς. καθ' ὅλ τοὺς πλείστους ἀκλημοσυνίαν ἀσκῆν ἔγνω, ἐκ χαλεπεῖς α * ενε τὸν εἰσπραξιν· ὥστε ἐνδεία χρημ̃ ϗ ἀπορίας τῶν τότε φόρων βιαζομένους, ἐπιλιπεῖν τ̃ οἰκείαν θρησκείαν. τοῦτο γὰρ αὐτῷ ἐπονυδάζετο. μ̃ δὲ ταῦτα τοὺς ἱερέας ϗ λειτουργοὺς τ̃ θεοῦ ἀναιρεθῆναι ξίφϕ πρόσταξε· ταῖς τ̃ ἐκκλησίας καθαιρεθῆναι, ϗ τὰ χειμήλια δημοσίᾳ ἁλῶναι, ϗ συμεώνιν ἁλῶναι ὡς πρότιμον τῆς πρώτων βασιλείας ϗ θρησκείας γενομένου. οἱ μὲν οὖν μάγοι συλλαμβανομένων αὐτοῖς τῶν ἰουδαίων ἐπουδὴ τοὺς ἀκλησιαίους οἴκους καθεῖλον. συμεώνης δὲ συλληφθεὶς, σιδηροδεσμώτης ὡς βασιλέα ἤχθη. ἐνθα δὴ γ̃ δ ἀνὴρ ἀγαθὸς ϗ ἀνδρεῖος. ἐπεὶ γὰρ βασανίζων αὐτὸν εἰσάγεσθαι πρόσταξεν ὁ σαβῶρης, οὔτε ἔδεισεν, οὔτε πρόσεκύνησεν. ἐφ' ᾧ σφόδρα χαλεπήνας ὁ βασιλεὺς, ἐπύθετο εἰ δὴ πολεμίῳ οὐ πρόσεκίνησας, πρότερον τοῦτο ποιῶν; ὅτι πρότερον, ἔφη ὁ συμεώνης, οὐ δεσμώτης ἠγούμλον ὅπι πρόσοια τοῦ ἀληθοῦς θεοῦ, ϗ μηδὲν διαφερόμλους τὰ νενομισμένα πρὸς τ̃ βασιλείαν ἐπλήρουν. νεῶ δέ μοι ϗ θέμις τοῦτο ποιῆν. ἥκω γὰρ ἀγωνιούμλος ὑπὲρ τῆς δυσεβείας ϗ τοῦ ἡμελέσθαι δόγματος. τοιαῦτα εἰπόντα, πρέσχεθέτο ὁ βασιλεὺς πρόσκιμῆσαι τ̃ ἥλιον. ϗ πειθομλίῳ μὲν πολλὰ δῶρα δόσθαι ὑπισχνεῖτο, ϗ ὀνλμῇ ἔξειν· ἀπειθοῦντα ὃ, ἀπολέσθαι ἠπείλησεν αὐτόν τ̃ ϗ πᾶν ὃ τ̃ χεισιανῶν φῦλον. ἐπεὶ δὲ ὅτε τ̃ ἀπειλαῖς καλεκτύπει τ̃ συμεώνιν, ὅτε τ̃ ἐπαγγελίαις, ἀλλ' ἀνδρὸς ἔμφρονος ἰσχυριζόμλος μὴ πολε πρόσκιμῆσαι τ̃ ἥλιον, μὴ ὃ πρόσθεν φανῆσαι τ̃ αὐτ̃ θρησκείας, πρόσταξεν αὐτὸν τέως ἐν δεσμοῖς εἶναι), λογισάμλος, ὡς εἰκὸς, μεταμλήσεσθαι. ἀπαγόμλον ὃ αὐτὸν τὸ δεσμωτήριον ἰδὼν, ϗ θαυμάσας τῆς προθύμης ἀνδρὸς, ἐφάσκεν σαβῶρην, ϗ μείζων τ̃ βασιλείας οἰκίας, πρόσεκύνησ αὐτὸν ἀνάσσειν. ἔτυχε γὰρ πρὸ τ̃ βασιλείων θυρῶν καθήμλος. ὁ ὃ συμεώνης ὑβριστικῶς ἐπετίμησεν αὐτῷ, ϗ θυμωθεὶς ἀνέβόησε, ϗ ἀποστραφεὶς

φεὶς

φεὶς πρὴ μειψε. χειστιανὸς γὰρ ὢν, ἀ τοσοῦτον ἐδιάσθη τοσοῦτον κωπάσας τὸν ἥλιον. αὐλικὰ γὰρ δακρύσας μετ' οἰμωγῆς ὁ βίνθιος, ὡς μὴ ἡμφίασε λαμπρὰν ἐσθῆτα ἀπέβλεψε. οἷα γὰρ πενήτων μέλαιναν περιβαλλόμενος, περὶ τὰ βασιλέως οἰκίας ἐκαθέζετο κλαίων καὶ στένων, οἴμοι ἐγὼ, λέγων, οἷον χρὴ τοσοῦτον κακὸν εἰς ἐμὲ ὀφθῆναι τὸν πρίνος ἀμίωνα θεόν. ὅπου γε τούτου χάριν οὐδὲν ἥδη πάλαι μοι σὺν ἡδονῇ γεγονὼς συμεώνης, οὐδὲ λόγου μεταδοὺς, ὧδέ με ἀπεστράφη καὶ προέδραμεν. ἐπεὶ δὲ ἔγνω ταῦτα Γαβώρης, μεγαλαχεσάμενος αὐτὸν ἐπῳδὴν ἐπενόησε τῆς αἰτίας τῆς πένθους, καὶ εἴ ζυμφορᾷ τινὶ περὶ τὸν οἶκον ἐχρήσατο. ὑποπτεύων δὲ οὐδαζάρης εἶπεν, ὦ βασιλεῦ οὐδὲν περὶ τὴν σὴν δὲ οἶκον ἠτύχησα. εἴθε γὰρ αὐτὴ τῇ συμβεβηκόσης μοι, πολυδαπάνης δηλοίας περιπέπωκα συμφορᾶς, καὶ ἑᾶσον ἵνα. πενθῶ δὲ ὅτι ζῶ, καὶ πάλαι τεθνάναι ὀφείλων ὁρῶ τὸν ἥλιον, ὃν σοὶ χαριζόμενος ὀκ ἀπὸ γνώμης προσεκύνησα δοκῶν· ὡς τὴν κατ' ἀμφότερον δίκαιον εἶναί με ἀποθανεῖν προδότην χειτοῦ μεγίστου, καὶ περὶ σὲ ἀπάλεσα. καὶ ὁ μὺ, τοιάδε εἶπών, ὤμοσεν οὐρανοῦ καὶ γῆς δημιουργὸν, μὴ μέλλειν τὸν ἔτι λοιπὸν ἥλιον γνώμης. Γαβώρης δὲ προὶς τὸ παράδοξον τῆς μεταβολῆς τοῦ βίνθιου ἐθαμβήθη, ἐὰν μᾶλλον ἐλαλέπαινε, τοῖς ὡς γοητείαις τοιάδε καταρθύσι. φῶδοῖ δὲ τῇ περὶ τὸν προσεύτιον πῆ μὺ προῆλθος, πῆ δὲ ἀπίνης φαινόμενος, πάντα δεινὰ πείθειν αὐτὸν ἐπειρᾶτο. ὡς δὲ ὑδὲν ἰσχύειν, ἰσχυριζομένου ὑδαζάρου μήποτε τοσοῦτον βίνθιον ἔσεσθαι, ὡς αὐτὴ τῆς πάντων δημιουργοῦ θεοῦ τὰ προὶς αὐτὸν δεδημιουργημένα σέβειν, τότε δὴ προὶς ὀργὴν κινηθεὶς προσέταξεν αὐτὸν ξίφει τὴν κεφαλὴν ἀποτμηθῆναι. ὅπερ τοῦτο δὲ ἀγόμενος ὑπὸ τῶν δημίων, ὑπισχνεῖτο μικρὸν αὐλῶν ἐδεήθη ὡς προὶς τὸν βασιλέα δηλώσων. ὃ προσκαλεσάμενος τινὰ τῶν πιστοτάτων βινθίων, ἐκέλευσε τάδε εἰπεῖν Γαβώρη.

» Ἡν μὺ ὀκ νέου μέμνημαι ἔρον ὦ βασιλεῦ περὶ τὸν ὑμέτερον οἶ-
» κον, πατρί τε σῷ καὶ σοὶ, σπουδῇ τῇ προσηκούσῃ διάκονος, ἔφη μοι δοκεῖ μύθί-
» ρων πρὸς σοὶ, δεῖ ταῦτα ὑπισχνούμενος δεῖσαι. ἀνὴρ πρώτων ὧν πόλεως κεχαρισμέ-
» νῶν ἐλπόμην, ἀπόδος μοι ταύτην τὴν ἀμοιβὴν, τὸ μὴ δόξαι τοῖς ἀγνοοῦσι ὑμᾶς
» ὑπερῆφθαι, ὡς ἄπιστον περὶ τὴν βασιλείαν ἡ φύσις κακοῦργον ἀνόητα. καὶ ὡς τε τοῦτο δῆλον
» γρέσαι, κήρυξ σοῦ σημανῇ πᾶσιν, ἵνα ἀδαδάρης τὴν κεφαλὴν ἀποτέμνεται, μο-
» χθηρὸς μὲν ἀδαμὼς ἐν γνώμῃ τοῖς βασιλείοις φανείς· χειστιανὸς δὲ ὢν καὶ τὸν ἴδιον
» θεὸν ἀρνησάμενος ὦ βασιλεῦ μὴ πειθόμενος. καὶ ὁ μὲν βίνθιος εἰρηκε ταῦτα. Γαβώρης δὲ
κατὰ τὴν αἴτησιν ἀδαζάρου, κήρυκα βοῆσαι προσέταξεν. ὠφέλει γὰρ τοὺς ἀνθρώπους ἑτοίμως
παύεσθαι χειστιανίζοντας, εἰ καὶ νοῦν λάβοιεν, ὡς ἀδενὸς χειστιανῷ φείσεται, προσεύτιον
ἐμφέρεια καὶ οἰκεῖον βίνθιον ἀνθρώπων. ἀδαζάρης δὲ ἐπαυσάμενος ἀνακηρυχθῆναι τὴν
αἰτίαν τῆς αὐτοῦ ἁμαρτίας, κοπιάσας ὡς τάχιστα ἀπελαθεὶς προσεκύνησε τὸν ἥ-
λιον, πολλοὺς χειστιανῶν εἰς δέος καθέστησε. νυνὶ δὲ εἰ μάθοιεν αὐτὸν ὑπὲρ τῆς θρη-
σκείας ἀναιρεθέντα, μιμηταὶ πολλοὶ ποιοῦσι τῆς οἰκείας ἀνδρείας.

Ὧδε μὺ οὐδαζάρης ἐνδοξοτάτου βιοτοῦ ἐνθάδε καθίστατο. συμεώνης ὁ ζ
μαθὼν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, ἀνήγειρε τὰ περὶ αὐτὸν ὡς θεῷ ἠύξατο. τῇ δὲ ἑξῆς
ἡμέρᾳ, ἔτυχε δὲ ἕκτον τὴν ἑβδομάδος ἡμέραν) καθ' ἣν ὡς τῆς ἁγασίμου πάντη-
γύρεως ἡ ἐτήσιος τὸ Φθινοῦ πάθους ἀνάμνησις ὑπετέλλετο, καὶ τὸν συμεώνα
ἐψηφίσατο ὁ βασιλεὺς ξίφει ἀναιρεθῆναι. περιαθεὶς γὰρ αὖθις ἐν τῷ δεσμω-

Ιηείου τοῦς τ̃ βασιλέα, ἡνιαίως μάλα διηγέρθη σαβώρη τοῦ τοῦ δόγματος, καὶ ὅτε αὐθὶς, ὅτε τ̃ ἥλιον τοῦ σκυνῆσαι ἰὼ ἐκέλευε. κζ̃ ὁ τ̃ αὐτῷ ἡμέρᾳ ὁμοίως δύο ρεθῶας τοῦ σετάρθη, καὶ δύο ἑκατὸν ὧν ὧ δεσμωτηρίῳ ὄντες· τελευταῖον δὲ αὐτοῖς ὀπισφαγιῶας συμεώνιν τ̃ πρώτων θανάτου θεασάμενος. ἧς δὲ τούτων, οἱ μὲν ὀπίσθοποι· οἱ ὁ, πρεσβύτεροι, καὶ δύο δύων κληρικῶν τάγματος. ὡς δὲ πρώτες τ̃ ὑπὲρ θανάτου ἤγοντο, ὧδε γλυκύμυθος ὁ μέγας ἀρχιμάγος, ἤρετο αὐτοὺς εἰ βούλοιντο ζῆν, καὶ βασιλῆ ὧδε πλησίους θρησκεύειν, ἢ τὸν ἥλιον σέβειν. οὐδενὸς δὲ τ̃ ὑπὲρ τοῦ ζῆν ἠμυθοῦ, ἧς τὸν τόπον ἤχθης οὗ κλείνεσθαι ἔμελλον. οἱ μὲ δήμιοι εἶχον τε, καὶ τοῦ τ̃ σφαγὴν τῶν μυρίων ἐπόνουν. συμεώνης ὁ πρεσβύτερος αὐτοῖς δύο μεγυμνοὺς πρεκελεύετο θαρρεῖν, καὶ τοῦ θανάτου, καὶ τοῦ δύσεως, ἢ τοῦ δυσεβείας διηγεῖτο, καὶ ὡς τῶν ἱερῶν γραφῶν πιστὸν μυθος, ἐδείκνυ ζωὴν μυθὲ ἀγήθως ἐπ̃ ὃ ὧδε ἀποθανεῖν. τὸ ὁ ἁγὰ δηλοῦν τοῦ θεοῦν, ὁμολογουμένως θάνατον. μετ' οὐ πολὺ γὰρ καὶ μηδενὸς ἀποκλείνοντος, αὐτομάτως τελευτήξον). τοῦτο γὰρ ἄφυκτον πᾶσι καὶ μυθῷ τέλος. ἃ μὴ ταῦτα ὁ διῶκεν ὄντα, ἃ πᾶσιν ἀνθρώποις ὁμοίως ἀπαντήσῃ. ἀλλ' ὡς ἀπὸ σιγμῆς ἑνὸς ἀκριβῆ λόγον δώσοντι τῆς ἐνθάδε βιοτῆς, καὶ ἀθανάτοις ὧν ἕκαστος διεποίησε τὰς ἁμοιβὰς λήψ), καὶ τὰς δ' ἀθύνας τ̃ ἀνομιῶν ὑφέξῃ· μεῖζον δὲ πρώτως ἐν ἀγαθοῖς καὶ μακαριώτερον, ἀντ' τοῦ ἐλέσθαι ἀποθανεῖν. διαῦτα συμεώνου διεξιόντος οἷα παιδοτρίβου ὧδε κελευομένου ἐν τοῖς ἀγῶσιν οὐ χρὴ ἕτερον ἡττᾶν, ἕκαστος ἐπαίων τοῦς τ̃ σφαγὴν ἐχώρᾳ. ἐπεὶ δὲ τοῖς ἑκατὸν διῆλθεν ὁ δήμιος, τελευταῖον καὶ αὐτὸν συμεώνα ἐκύλινε, καὶ ἀβεδεχαλάσαι καὶ δύνιναι. ἀμφότεροι δὲ γηραλέοι τρεσβύτεροι τῆς ἐκ' αὐτὸν ἐκκλησίας ἅμα αὐτῷ συνῃχθησαν, καὶ ἐν δεσμοῖς ἦσαν.

ιαζ Τίνι καὶ τοῦτο ὁ ποιοῦσιν ὃς πρώτων ἦρχε τ̃ ἅ βασιλέως τεχνιτῶν, αὐτόθι ἑστώς, ἰδὼν δύο ἀνίαν τρέμοντα ὡς ὑπερπίπτειν ὑπὲρ τ̃ σφαγὴν, τοῦς βραχὺ ἔφη, ὦ γέρον μῦσον τοῖς ὀφθαλμοῖς σε καὶ θαῤῥεῖ· αὐτίκα γὰρ ὄψῃ τῆς θεοῦ τὸ φῶς. ἅμα δὲ τοῦτο εἰπὼν, σπουδῇ φῆ, ἢ ὡς βασιλέα ἤχθη. καὶ χριστιανὸς εἶ) ὁμολογήσας, καθὸ ἀπὸ θεοσεβῶν· ἐκ τοῦ δόγματος ἢ τῶν μυρίων, τοῦς διηγέρθη ὧ βασιλῆ, ὡς δ' δέον παῤῥησιασάμενος ὧδε ξένῳ καὶ ὠμοτάτῳ ἕτερῳ ἀποθανεῖν τοῦς σετάρθη. τοῦ γὰρ τ̃ τέτονα διορύξαντες αὐτῷ τὸν αὐχένα οἱ δήμιοι, τῆδε αὖ τ̃ γλώττην ἀξείκνυσι. ἐκ ἁμαβολῆς δέ τινων καὶ θυγάτηρ αὐτοῦ παῤθένος ἱερὰ συλληφθεῖσα τότε ἀνῃρέθη. ἃ δ' ὀπτιμομένου ἔτους κζ̃ τ̃ ἡμέραν ἡ τοῦ μὲ πάθους τῆς χριστοῦ ἡ ἀνάστασις ἐπετέλεστο, ἧς δὲ ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως ἡ πανήγυεις τοῦ σεδοκᾶτο, ὠμοτάτη σαβώρου τοῦς ἄξις ἀνὰ πᾶσι τ̃ χωρῶν γῆν ἐφοίτα, καταδικάζων θανάτου τ̃ ἑαυτοῦ χριστιανοὺς εἶ) ὁμολογοῦντων. ἡνίκα δὴ λέγε) ἀριθμοῦ κρείττονα πληθὺν χριστιανῶν· ἀντὸ ξίφους ἀναιρεθῆναι. οἵ τε γὰρ μάγοι κζ̃ πόλις καὶ κώμας ὀπιμόνως ἐθήρων τοὺς λαμβάνοντας. οἱ δὲ, ἢ αὐτόμαλοι μηδενὸς ἄρχοντος ἑαυτοὺς καλεμιῶνον· ὡς τε μὴ τῇ σιγῇ δόξαι τ̃ χριστὸν ἀπῆνθαι. ἀφθόνως δὲ πόλεων χριστιανῶν κλιννυμένων, πλῆσοι κζ̃ ἐν αὐτοῖς τοῖς βασιλείοις ἀνῃρέθησαν, καὶ Ἀζάδης ὁ εὐνοῦχος ταμάλιστα βασιλῆ κεχαρισμένος ὤν. οὗ ἐπεὶ γὰρ ἀπέθανεν ὁ σαβώρης ἐπύθετο, πρεῖλυπος εἰς ἄγαν ἐγένετο, ἢ τῷ δημοσίᾳ ταύτῃ σφαγῇ ἔτηκε· μόνους δὲ τοὺς καθηγητὰς τῆς θρησκείας ἀναιρεῖσθαι τοσέταξε.

Κατ' ἐκεῖνα

Κατ' ἐκείνου δὲ κινηθεὶς νόσῳ τελευτώσης τῆς βασιλίδος, συλλαμβάνει ἡ συ- ιβζ
μεώνου τὸ ὀπισθόπους ἀδελφή, ταρβούλα τὸ ὄνομα, ἱερὰ παρθένος ζῶσα θεραπαίνη
τὸν αὐτὸν μελιούση βίον, καὶ ἀδελφῇ μὲν θανάτου ἀνδρὸς, γάμον ἀπαγορευσάσῃ καὶ
ὁμοίως ἀγομένῃ. ἐλθεῖν δὲ αὐτῶν ἡ σύλληψις ἐκ Διαβολῆς τῶν Ἰουδαίων ἐπαι-
νουμένων ὡς φαρμάκοις τὴν κεφαλὴν ἐπιβουλευσάσῃ τὸν συμεώνου θάνατον
μιανιῶσαι. ἡ δὲ βασιλὶς· φιλοσεβῶς τὸ νοσοῦν ἀποκαθαίρουσι ὑπέχειν τὰ ἀκολουθα,
ὑπελάμβανεν ἀγνοεῖν εἰ τὰ Διαβολικὰ, καὶ μάλιστα τῶν Ἰουδαίων γενομένων. ἐπεὶ
τὰ αὐλῶν ἐφεύρηται, καὶ Ἰουδαϊκῶς ἐβίω, καὶ ἀψευδεῖς αὐλοὶ ἠγεῖτο καὶ θύραις αὐτῆ.
τῶν Διαβολικῶν οἱ μάγοι ταρβούλαν καὶ τὰς λοιπὰς, καθαδικάζουσι αὐλῶν θάνα
τον, καὶ τριῶν διχῆ τεμνόντες, δυσεκλύπτῳ, ὡς ἀποθέσθαι νόσου, Διὰ μέσου τὸ
σκελόπων τὰ βασιλίδα πορθεῖν ἐπόνησε. λέγει δὲ ταρβούλαν ταύτην δυσπεπῆ καὶ
μάλα καλὴν τὸ εἶδος γενέσθαι· ἐραστὴν γὰρ αὐλῆς τινὰ τῶν μάγων καὶ πρὸς τῆς
σωφροσύνας λάθρα πεμφθῆναι μισθὸν, ἐπαγγελλόμενον εἰ πεισθείη, σωτηρίαν
αὐτῇ καὶ τὸ σωφρονεῖν· τὴν δὲ, μήτε ἀστραπῆς ἀκοῆς δυσχερομένην ἐξυθρειάσαι
μὴ αὐλοῖς καὶ ἀκολασίαν ὀνείδισαι· πρὸς θυμὸν δὲ μᾶλλον γενέσθαι ἀποθανεῖν, ἢ
τὴν πρόνοιαν προδοῦναι. κελεύσαντος δὲ κατὰ τὸ σαβώεου πρὸς ἔξιν, ὡς ἐν τοῖς
πρόσθεν εἴρηται, τοὺς ἄλλους ἐᾶν· μόνους δὲ συλλαμβάνεσθαι τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς ὑφη-
γητὰς τοῦ δόγματος, πρεσβύτας μάγους τε καὶ ἀρχιμάγους Διὰ τὴν πρόσων γλῶν, ὅτι-
μωρίας ἐκκαύσειν τοὺς ὀπισθόπους καὶ πρεσβυτέρους. μᾶλλον δὲ κατὰ τὸ Διαβόλων
χώρων. κλίμα δὲ τοῦτο πρόσκαιρον ὡς ὀπίσω χειμαίζον.

Ὑπὸ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ ἀκεφάλῳ τὸ ὀπίσθιον σωμάτων, καὶ πολλοὺς τῶν ιγζ
τότε αὐλοὺς κληρώσω. ὀπλομισάμενοι δὲ τῇ ἄγρᾳ τοῦ ἡμιμύου, πρέαθη φησὶ. τοὺς
δὲ ἄλλους ἀφῆκαν τὰς οὐσίας αὐλῶν ἀφελόμενοι. ἰάκωβος δέ τις πρεσβύτερος ἐ-
κόντης εἵπετο ᾧ ἀκεφάλῳ, καὶ δεηθεὶς ὧν μάγων τὸν αὐλὸν ἐλθεῖν δεσμόν. καὶ
οἷα μεγαλέῳ πρόθυμος ὑπηρέτης, καὶ τὰς συμφορὰς αὐτῶν ἐκούφιζεν ὡς ἐν-
οἰῶν, καὶ τὰς πληγὰς ἐθεράπευε. μετ' οὐ πολὺ δὲ τῆς συλλήψεως, ἱμάσι πολλοῖς
χαλεπῶς αὐλὸν ἐβασάνιζε οἱ μάγοι βιαζόμενοι πρόσκωπτε τὸν ἥλιον. ὡς δὲ
σὰκ εἶξε, πάλιν αὐλὸν ἐν δεσμοῖς εἶχον. κατ' ὀκτὼ δὲ κινηθεὶς καὶ ἀθαλὰς δὲ ἰάκω-
βος πρεσβύτερος, ἀζαδάνης τε καὶ ἀβδιηλοῖς δεσμῶνοι Διὰ δόγμα, δεσμωτέ-
ρως ὤκουν χαλεπώτατα, ὑπὸ τῶν μάγων μαστιγωθέντες. χρόνου δὲ πολλοῦ πρε-
σβύτης, ἐκοινώσατο πρὸς αὐλῶν τὸν βασιλέα ὁ μέγας ἀρχιμάγος. καὶ ὀπίσω πεὶς
ὡς βούλεσθαι ἀμφήσασθαι αὐλοῖς, εἰ μὴ τὸν ἥλιον προσκυνήσουσι, δῆλον τοῖς ἐν
δεσμωτηρίῳ ἐποιήσατο τὸ σαβώεου πρόσκαιρον. ὡς δὲ ἀναφανδὸν ἀπεκρίναντο μὴ
πολεσφᾶς πρόσθεν γενέσθαι τὸν χειμῶνα, μὴ δὲ τὸν ἥλιον προσκυνήσειν, ἀφειδῶς
αὐλοῖς ἐβασάνισε, καὶ ἀκεφάλους μὲν ἐν τῷ δόγματος ὁμολογίας ἀνδρείως Διαμεί-
νας ἐτελεύτησε. τινὲς δὲ τῶν ὀξ ἀρχιμύσας πρὸς πέρσας ὁμόρων τὸ λειφθὲν αὐτῶν
λάθρα ἀνῃρέθησαν, ἔθαψαν. οἱ δὲ ἄλλοι καὶ πρὸ οὐ χ' ἥπτονα μαστιγωθέντες πρὸς-
δόξως ἔζων. καὶ μὴ μεταθέμενοι τῆς γνώμης, πάλιν ἐν δεσμοῖς ἐγένοντο. σὺν αὐλοῖς
τοῦ ἰῶ καὶ ἀθαλὰς, ὃς ἐν τῷ τύπτεσθαι τεινόμῳ ὑπὸ τοῦ ἄγαν βίαιος μοῦ, ἀπὸ τῶν ὤ-
μων διεσπάσθη τοὺς βραχίονας, καὶ νεκρὰς μόνον καὶ πρὸ ἡμιθνήτας τὰς χεῖρας ἔ-
φερε, ἡ δίγα τῷ στόματι αὐτὸ τῷ ἐφίῳ προσάγειν. ὀπὶ τούτης τῆς ἡγεμονίας

μῤῥίνεια τοῦ βίου τοῦ ἐσχάτου τῶν πρεσβυτέρων τε καὶ διακόνων καὶ μοναχῶν, καὶ ἱερῶν παρθένων καὶ τῶν ἀνδρῶν τοῦ τὰς ἐκκλησίας ὑπηρετουμένων καὶ τῶν τὸ δόγμα διαφθειρόντων, πλῆθος ἀναρίθμητον. ὑπέσχοντο δὲ ὧν ἐπυθόμην, βαρβασύμης καὶ παῦλος, καὶ ζαδδιάβης, ὁ σαβῖνος, καὶ μῤῥέας, καὶ μάκιος, ὁ ἰωάννης, καὶ ὁρμίσδας, πάπας τε καὶ ἰάκωβος, καὶ ῥώμας, καὶ μαάρης, καὶ ἄγας, καὶ βόζης, καὶ ἀβδᾶς, καὶ ἀβδησοῦς, ἰωάννης τε καὶ ἀβέφμιος καὶ ἀΐδελᾶς, καὶ σαβώρης, καὶ ἰζάκ, καὶ δαῦσας, ὃς αἰχμάλωτος ὢν ὑπὸ τῶν ἀπὸ ζαυδαίου χωρίου ὧδε τῶν σαρθυομένων.

ιδ Κατ' ἐκεῖνο δὲ καιροῦ ὑφ' οὗ δόγματος τέθνηκε, ἅμα μαυρεανὴ χωρεπισκόπῳ, καὶ κληρικοῖς τῶν ὑπὸ αὐτὴν ἀμφὶ διακοσίοις πεντήκοντα, οἱ τῶν δὲ τῶν αἰχμαλώτων σὺν ᾗ ἤφθησαν. ὑπὸ τοῦτον τὸν χρόνον, καὶ μίλλης ἐμῤῥίνησεν, ὃς τὰ μὲν πρῶτα τῶν δὲ πέρσας ἐφαιδρύνετο. μετὰ δὲ ταῦτα καταλιπὼν τὴν στρατείαν, τὴν ἀποστολικὴν πολιτείαν ἐζήλωσε. λέγεται δὲ τῆς εἰκῆς πόλεως ὑπίσχοπος γενόμενος, πολλὰ πολλάκις παθεῖν, καὶ πληγὰς ὑπομεῖναι καὶ βίαιον θανάτους. ὡς δὲ σοδένα ἔπεισε χειραγωγῆσαι, χαλεπῶς ἐνεγκὼν ἐπηρεάσατο τῇ πόλει, καὶ ἀνεχώρησε. μετ' οὐ πολὺ δὲ τῶν ἐνθάδε πρωθυπόντων ἐξαμῤῥύντων ὡς βασιλέα τῶν δολομένη στρατιὰ μετὰ διακοσίων βεφαίνων, τὴν πόλιν καταστρέψαν, καὶ οἷαν ἀφοῦσαν γεωργήσαντες ἔσωσαν. μάλιστα δὲ μόνον πεῖσαν ὑπιφερόμενος, ἐν ᾗ τῷ ἱερῷ βίβλον τῶν διαταγμάτων εἶχεν, ὡς ἱεροσύλημα ἁπῆρεν, ἀξιάνθρωπος καὶ κεῖθεν εἰς ἄγυπτον ὑπὸ θέαν τῶν αὐτόθι μοναχῶν. οἷον δὲ τοῦτον τὸν ἀνδρα τῶν δοξῶν καὶ θεοσεσίων ἔργων δημιουργὸν γενέσθαι πρὸ ἡφαίστου, μῤῥινεσῦσι σύρων παῖδες, οἱ τὰς αὐτοῦ πράξεις καὶ τὸν βίον ἀνέγραψαν. ἐμοὶ δὲ ἀρκεῖν ἡγοῦμαι ταῦτα ἕως αὐτοῦ διεξελθεῖν, καὶ τῶν ἐν πρώτοις μῤῥινησάντων ὑπὸ τῆς σαβώρου βασιλείας. σχολὴ γὰρ ἂν εἴς ἅπαντα τὰ ἐπ' αὐτοῖς γεγενημένα ἀπαριθμήσαι, τίνες τε ἦσαν καὶ πόθεν, ἢ πῶς τὴν μῤῥινείαν ἐπελέξαντο, καὶ ποίας ζημιωθείας ὑπέμειναν. πολλὰ γὰρ τοιούτων τρόπων τῶν πρώτοις φιλοζημιωθέντων. ὡς ἐν δὲ συλλήβδην εἰπεῖν, λέγεται τῶν τότε μῤῥίνων τοὺς ὀνομαστὶ φερομένους ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας εἶναι, ὡς μυρίους ἑξακισχιλίους· τὴν δὲ τούτων πλῆθυν, χρεῖττω ἀριθμοῦ, καὶ ζαλοῦντος ἐργῶδες φανῆναι, τὰς αὐλῶν τροφοσηρείας ἀπαριθμήσασθαι, πέρσας τε καὶ σύριος, καὶ τῆς ἀνὰ τὴν ἔδεσ οἰκοῦσιν, οἱ πολλοὶ τοῦτο ὑπομεῖναι ἐποιήσαντο.

ιε Ἐπεὶ δὲ ὧδε πολεμεῖσθαι τοῖς ἐν πρώτοις χριστιανοῖς ἔγνω κωνσταντῖνος ὁ βασιλεύς, ἠχαλέπτε καὶ σφόδρα ἐδυσφόρει, καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς σπουδάζων, ἠπόρει ὅτῳ ποιήσοι, ὡς δοῦ καὶ αὐτοὶ βεβαίως διέφυγον, καὶ συμβαὶ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ πρέσβεις παρ' αὐτὸν ἥκειν ἀπὸ τῶν πρώτων βασιλέως, ὅπιν δύσας τοῖς αὐτομόλοις, τὰ κατ' ἀνώμαλον τροφάξαντας ἀπέπεμψεν. ἔνιοι δὲ τότε νομίσας τῶν θεὸν βοηθὸν τοῖς ἐν πρώτοις χριστιανοῖς, ἔγραψε τοῖς αὐτὸν μείζονα καὶ δυνατώτερον ἀεὶ χάριν ὁμολογῶν ἔξειν, εἰ φιλανθρώπως ἤθοις τοῖς ἐπ' αὐτῶν τὸ δόγμα τῶν χριστιανῶν θαυμάζοντας. ἐπεὶ καὶ τῷ ἔθνει, φησί, τῆς θρησκείας τοῦδε ἐγκαλεῖν ἔστιν, εἰ γε μόνας δυνάμεις δυναμάκτοις τοῖς ἰκεσίαν θεοῦ ἐκκομιοῦσι. οὐ γὰρ αὐτῷ φίλον αἷμῳ χύσις· μόνη δὲ χαίρει ψυχῇ καθαρᾷ τοῖς ἀρετῇ, καὶ δι' εὐσεβείαν ὁρώσῃ· ὥστε καὶ ἐπαινεῖν χρεὼν αὐτοὺς τοῖς ὧδε πιστεύοντας. ἐπειδὰ δὲ τῆς τοῦ δόγματος προνοίας, ἴλεως

καὶ αὐτὸ

καὶ αὐτὸ ἔξω τοῦ θείου ὑπῆρχεν, τεκμηρίοις χρώμενος τοῖς ἀνηρημένοις καὶ αὐτῷ συμβεβηκόσιν. αὐτὸς μὲν γὰρ ἀφ' ἑτέρου εἰς χειρὸν πίστιν συμμάχῳ χρώμενος τῇ θεότητι ἐφῆκε καὶ τοῖς δύσιν ὠκεανοῦ ἀρξάμενος, τέως πᾶσαν ῥωμαίων οἰκουμένην ὑφ' ἑαυτὸν ἐποιήσατο, καὶ πολλοὺς πολέμους κατώρθωσε τοὺς ἀμφὶ φύλους, καὶ τοὺς τότε τυράννους μαχόμενος, καὶ μηδενὶ θνητῶν σφαλεὶς ἢ μαντείων λυθεὶς, ἀμαὶ ἀποχρήσας αὐτῷ τῆς νίκης τὸ κατὰ θεοῦ σύμβολον τοῖς οἰκείοις τραύμασι τεθηγμένον, καὶ δι' ὅλου καθαρὸν αἵματος καὶ ῥύπου. ὁ δὲ εὐσεβείας ἐφόδιον οὐκ ἐκακούργησε τῆς ἐκκλησίας, δι' ἡμερῶν διελέλεκτο χρόνου. ἐπεὶ δὲ διωγμὸν ἐγείρει ἐθνῶν λύσας τοῖς χριστιανῶν, θεία μοῖρα ἁγίαν αὐτὸν ὑπὸ πέρσας ἐποίησε. πρὸς ὧν αἰχμάλωτος ληφθεὶς, βεβαίως τὸν βίον καλέπαυσε. τοιαῦτα μὲν ὁ χρόνος ἀνέφηνε κωνσταντῖνος, ἐπειρᾶτο πείθειν αὐτὸν δύνοφι τῇ θρησκείᾳ. πλείστη γὰρ ἐχρῆτο κηδεμονίᾳ περὶ τοὺς πάντων χριστιανοὺς ῥωμαίους καὶ ἀμφοτέρους.

Οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον τῆς ἐν νικαίᾳ συνόδου, ἄρδις μὲν τὸν ὀρθοδοξίαν ἀπαγόρευος, ἀνεκλήθη. ἀμεξανδρείας δὲ ἔτι ὀπιβαίνειν κεκώλυτο, ἀμβῆναι ὕστερον εἰς ἀγυρτὸν αὐτῷ κάθοδος ἐπαυδάσθη, ὡς ἐν καιρῷ λελέξεται. οὐκ εἰς μακρὰν δὲ τὰς αὐλὰς ἐκκλησίας ἀπέλαβον, εὐσέβιος ὁ νικομηδείας, ἀμφίονα τὸν ὡτ' αὐτὸν χειροτονηθέντα ἐκβαλών, καὶ θεόγνιος δὲ ὁ νικαίας, ἐξῆς. ἀνεκλήθησαν δὲ μετὰ μοίας βιβλίον ὧδε ἔχον τοῖς ὀρθοδόξοις διδόντες. Ἤδη μὲν καταψηφισθέντες τοῦ χριστοῦ τοῦδε τὰ ἀλαθείας ὑμῶν, ὀφείλομεν σιωπᾶν τὰ κεκριμένα παρὰ τῆς ἀληθείας ὑμῶν. ἀλλ' ὅπως ἄδικον καθ' ἑαυτῶν διδόναι τὴν συκοφαντούντων τὴν ἀπόδειξιν τῇ σιωπῇ, τούτου ἕνεκεν ἀναφέρομεν, ὡς ἡμεῖς καὶ τῇ πίστει συνεδράμομεν, καὶ τὴν ὁμόνοιαν ἐξεκαθάραμεν ὅτι ὧν ὁμοούσιον ὅλοι ἐγνώμεθα τῆς εἰρήνης, μηδαμοῦ τῇ αἱρέσει ἀξακολουθήσαντες. ὑπομνήσαντες ὃ ὅτι τῇ ἀσφαλείᾳ τῶν ἐκκλησιῶν, ὅσα τὸν λογισμὸν ἡμῶν ὑπέτρεχε, καὶ πληροφορηθέντες, καὶ πληροφορήσαντες τοὺς δι' ἡμῶν πεισθῆναι ὀφείλοντας, ὑπεσημηνάμεθα τῇ πίστει. τοῦ δὲ ἀναθεματισμοῦ οὐχ ὑπερεφάψαμεν, οὐχ' ὡς τῆς πίστεως κατηγορήσαντες, ἀλλ' ὡς ἀπιστοῦντες τοῦτον εἶναι τὸν καθηγορηθέντα, ἐκ τῶν ἰδίᾳ τοὺς λόγους περὶ αὐτοῦ δι' ἃ τε ὀπίσω ἦν καὶ εἰς τοὔπισθεν διηλέγχεων πεπληροφορημένοι, μὴ τοιοῦτον εἶναι. εἰ δὲ ὀπίσθ * ἡ ἀλλαὶ ὑμῶν ζωόδος, οὐκ ἀντιτείνοντες, ἀμαὶ σεσωληθέντες τοῖς περὶ ὑμῶν ἐκκριθεῖσιν, καὶ διὰ τοῦ γράμματος πληροφορηθέντες συγκαθέσθαι, οὐ τὴν ἐξοχὴν ἐφέροντες, ἀλλὰ τὴν ὑπόνοιαν τῆς αἱρέσεως ἀποδυόμενοι. εἰ γὰρ καταξιώσετε ἡμῶν γοῦν εἰς τοὔπισθεν ἐπιμαλαβεῖν ἡμᾶς, ἕξετε ἐν ἅπασι συμψύχους, ἀκολουθοῦντας τοῖς περὶ ὑμῶν κεκριμένοις. καὶ ὅτε αὐτὸν τὸν ὀρθοῦτοις ἀναγόμενον ἔδοξεν ὑμῶν τῇ ἀληθείᾳ φιλανθρώπευσε, καὶ ἀνακαλέσασθε. ἄδικον δέ τι δοκοῦντες εἶναι ὑποδύνου ἀνακεκλημένου, καὶ ἀπολογισαμένου, ἐφ' οἷς διεβάλετο ἡμᾶς ὀρθοσιωπᾶν καθ' ἑαυτῶν ἐνδόντας τὸν ἔλεγχον. καταξιώσατε οὖν, ὡς ἀρμόζει τῇ φιλοχρίστῳ ὑμῶν ἀληθείᾳ, καὶ τὸν θεοφιλέστατον βασιλέα ὑπομνῆσαι, καὶ δεήσεις ἡμῶν ἐνεχθείσας, καὶ θᾶττον βουλύσασθαι τὰ ὑμῖν ἀρμόζοντα ἐφ' ἡμῖν.

Ὧδε μὲν αὐτοῖς ἀσέβιός τε, καὶ θεόγνιος μεμεληκότες, καὶ τὰς αὐλὰς ἐκκλησίας ἀπέλαβον. ὑπὸ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον μέλλων τὸν βίον μεταλλάσειν ἀρέξενιος

δρος ἀγεξανδρείας ἐπίσκοπος, διέδοξεν αὐτῷ καλῶς ἔχειν ἀθανάσιον, θείαις προστάξεσιν, ὡς ἡγοῦμαι, ἐπ' αὐτῷ ἀγαγὼν τὸν ψῆφον. ἐπεὶ τόν γε ἀθανάσιον φασὶν ἀποφυγεῖν πειρᾶσθαι, καὶ μάλιστα διαθήκας προς ἀγεξανδρέων τὸν ἐπίσκοπον
" ἐποδέξασθαι. καὶ μύριός ἀπολινάριος ὧδε γράφων. οὐκ οἶδα δὲ καὶ μοι τοῦτο πολεμεῖν δοκεῖ. ἀλλὰ πρότερον μὲν ἐπὶ τὸν μακάριον διδάσκαλον τοῦ
" ἀνδρὸς ὁπλίζεται, καὶ οὗτος πρῶτος σωτῆρος, ὡς πατρὶ παῖς, ἔπειτα δὲ ἐπ' αὐτὸν ὡς λίαν ἐπὶ τὸν ἐπίσκοπον διαβάλλει, πολλῇ μὲν ἀποφυγῇ χρησάμενος. καὶ
" θεὸν δὲ μάρτυρα εἰς ὡς καὶ ᾧ μακαρίῳ ἀνδρὶ τῷ τὸν ἐπίσκοπον ἐγκρήσαντι, προδεδήλωκε θείας δηλώσεσιν, οὐχ ἕτερον ἔσεσθαι τὸν διάδοχον, ἢ τοῦτον. ἐκ δὲ
" μόνου δὲ ἐκ τοῦ βίου. ἤδη δὲ προς ἀπαλλαγὴν τυγχάνων, ἀθανάσιον ὀνομαστὶ
" μὴ προσκαλεῖ. καὶ ὡς ὁ πρὼν ὁ μόνυμος ὑπήκουε τῇ κλήσει, προς μὲν τοῦτον ἀπεσιώπα, ὡς δ' οὗτον καλῶν. αὖθις δὲ ἐγερθεὶς τῇ κλήσει, καὶ ὡς ταὐτὸ πολλάκις ἐγίνετο, ἀπεσιώπατο μόνος ὁ πρὼν. ἐδηλώθη δὲ ὁ μὴ πρὼν. καὶ προφητικῆς
" ἤλεγχεν ὁ μακάριος ἀγέξανδρος. ἀθανάσιε νομίζεις ἐκπεφυγέναι, οὐκ ἐκφεύξῃ, δηλονότι ὡς προς τὸν ἀγῶνα ἐκαλεῖτο. Ταῦτα μὲν ἀπολινάριος γράφει περὶ ἀθανασίου. οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ ἀρείου αἱρέσεως λέγουσιν, ὡς ἀγεξάνδρου τελευτήσαντος, ἐκοινώνουν ἀμηλεῖς οἱ τοῦ ἀγεξάνδρου καὶ μελεΐου φρονοῦντες, συνελθόντες τε ἐκ θηβαΐδος καὶ τῆς ἄνω αἰγύπτου πενήκοντα καὶ τέσσαρες ἐπίσκοποι συνεμότως συνέθεντο κοινῇ ψήφῳ αἱρεθῆναι τὸν ὀφείλοντα τοῦ ἀγεξανδρέων ἐκκλησίαν ἐπιτροπεύειν. ἐπορκήσαντας δὲ ἐπὶ λίναις τῶν ἐπισκόπων τῶν τὰ πρώτων γνώμην κλέψαι τοῦ ἀθανασίου χειροτονίαν, καὶ ἅμα τοῦτο πολλοὺς τοῦ λαοῦ, καὶ τῶν ἀπὸ τῆς αἰγύπτου κληρικῶν ἀποφυγεῖν τοῦ προς αὐτὸν κοινωνίαν. ἐγὼ δὲ πείθομαι τὸν ἄνδρα τοῦτον, οὐκ ἀτρεὶ πρέπειν ἐπὶ τῆς ἀρχιερωσύνης, λέγειν τε καὶ νοῆν ἱκανὸν, καὶ προς ἐπιβουλὰς δυτέχνην, οἷα μάλιστα ὁ κατ' αὐτὸν ἐδεῖτο καιρός. ἐκ νέου, ὡς εἰπεῖν, αὐτοδίδακτος τοῖς τρόποις φανεὶς ἀμέλει τοιοῦτος ὁποῖος ἐν τῷ μετέπειτα χρόνῳ, τάδε φασὶν ἐπ' αὐτῷ συμβεβηκέναι. δημοτελῆ καὶ σφόδρα λαμπρὰν πανήγυριν εἰστήκει νεῶν ἄγουσιν ἀγεξανδρεῖς τὴν ἐτησίαν ἡμέραν τῆς μυστηρίας πέρυσι δ' ἐν μυούμενοι πρὸ αὐτῶν ἐπισκόπου. ταύτην τε ἐπιτελῶν ἀγέξανδρος ὁ τότε τὴν ἐκκλησίας ἡγούμενος, ἤδη τὴν λειτουργίαν πληρώσας, ὡς ἐμέμφετο τοῖς ἅμα αὐτῷ μέλλουσι δειπνεῖν. καθ' ἑαυτὸν ὢν διέγνω, τοῖς ὀφθαλμοῖς εἶχεν ἐπὶ τὴν θάλασσαν. ἰδὼν δὲ πορρώτατον τῶν τὰ αἰγιαλὸν παῖδας παίζοντας, καὶ ἐπίσκοπον μιμουμένοις, καὶ τὰ τῆς ἐκκλησίας ἔθη, ἐφόσον ἀκίνδυνον ἐώρα τὴν μίμησιν, ἤνεσε τῇ θέᾳ, καὶ τοῖς μυουμένοις ἔχαιρεν. ἐπεὶ δὲ καὶ τῶν ἀπορρήτων ἤψατο, ἐπαφέθη. καὶ μεταπεμψάμενος τοὺς ἐν τέλει τῆς κλήσεως, ἐπέδειξε τοὺς παῖδας. καὶ συλλαβόντας αὐτοὺς ἀγθῶναι κελεύσας, ἐπῳδάνετο ὡς αὐτοῖς ἰῶ ἡ παιδιά, καὶ ποδαπὸι οἱ ἐπὶ ταύτῃ λόγοι καὶ πρόξεις. οἱ δὲ, δεισάμενοι, τὰ πρῶτα ἠρνοῦντο. ἐπιμείναντος δ' αὐτοῦ τῇ βασάνῳ, καὶ ἐμμένοντος ἐπίσκοπον μὲν καὶ ἀρχιερέα ἀγέξανδρον, βαπτισθῆναι δὲ πρὸ αὐτῶν λίναις τῶν ἀμυήτων παίδων, ὃς ἐπιμελῶς διέκρινεν ἀγέξανδρος, ἃ μὲν αὐτοῖς ἤρεσε ἢ ἐποίησεν ὁ τῆς παιδιᾶς ἱερεύς. ἃ δὲ αὐτοὶ ἀπεκρίναντο ἢ ἐδιδάχθησαν. ὑδάτων δὲ πᾶσαν τὴν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν ἀκριβῶς ἐπ' αὐτοῖς φυλαχθεῖσαν, ἐδοκίμασεν ἅμα τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἱερεῦσι, βουλὴ σάμενος

μὴ

μὴ χρῆναι ἀναβαπτίσθαι τοὺς ἅπαξ ἐν ἁπλότητι, ἐκ θείας χάριτος ἀξιωθέντας. τὰ δὲ ἄλλα περὶ αὐτοὺς ἐπλήρου, ἃ θέμις μόνους τοὺς ἱερωμένους μυσταγωγοῦντας ἐπιτελεῖν. ἀθανάσιον δὲ καὶ τοὺς ἄλλους παῖδας οἱ πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι ἐν ᾧ παίζειν ἐτύγχανον, ὑπὸ μάρτυρι ᾧ θεῷ τοῖς οἰκείοις παρέδωκεν ἀναθρέψαι τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἀγαγεῖν ἐφ' ὃ ἐμιμήσαντο. μετοὐπολὺ δὲ, ὁμοδίαιτον καὶ ὑπογραφέα τὸν ἀθανάσιον εἶχεν. εὖ δὲ ἀχθεὶς, γραμματικοῖς τε καὶ ῥήτορσι φοιτήσας, ἤδη εἰς ἄνδρας τελῶν, καὶ πρὸ τῆς ἐπισκοπῆς πεῖραν ἔδωκε τοῖς ὁμιλήσασιν αὐτῷ σοφοῦ καὶ ἠγορίμου ἀνδρός. ἐπεὶ δὲ ἐτελεύπησε ἀλέξανδρος, διάδοχον αὐτὸν καταλιπὼν, ἔτι μᾶλλον ἐπέδωκεν ἡ περὶ αὐτοῦ δόξα, βεβαιουμένη ταῖς οἰκείαις ἀρεταῖς, καὶ τῇ μαρτυρίᾳ τοῦ μεγάλου ἀντωνίου μοναχοῦ. μετακαλουμένου γὰρ αὐτοῦ ὑπήκουε, καὶ τοῖς πόλεσιν ἐφοίτα, καὶ εἰς τὰς ἐκκλησίας συνῄει, καὶ οἷς ἐδόξαζε περὶ θεοῦ ἐψηφίζετο· καὶ φίλον ἐν πᾶσιν εἶχεν αὐτὸν, καὶ τοὺς ἐναντιουμένους ἢ ἀπεχθανομένους αὐτῷ, ἀπεστρέφετο. μάλιστα δὲ ἐνδοξότατον αὐτὸν κατέστησαν οἱ τὰ ἀρείου καὶ μελετίου φρονοῦντες.

Αεὶ μὲν ἐπιβουλεύσαντες, οὐδέποτε δὲ δικαίως αὐτὸν ἡγεῖν δόξαντες· τὰ μὲν οὖν πρῶτα δι' ἐπιστολῆς ἐπειράθη αὐτοῦ εὐσέβιος δέχεσθαι τοὺς περὶ ἄρειον. εἰ δὲ ἀπειθήσει, κακῶς αὐτὸν ποιήσειν ἀγράφως ἠπείλει. ὡς δὲ οὐκ εἶξε μὴ δεκτοὺς εἶναι ἐνιστάμενος τοὺς ἐπὶ νεωτερισμῷ τῆς ἀληθείας αἵρεσιν εὑρόντας καὶ παρὰ τῆς ἐν νικαίᾳ συνόδου ἀποκηρυχθέντας, ἐσπούδαζεν ὅπως αὐτὸς ὁ βασιλεὺς προσδέξηται τὸν ἄρειον, καὶ κάθοδον αὐτῷ παράσχῃ. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὡς ἐγένετο, οὐκ εἰς μακρὰν ἐρῶ. ἐν δὲ ᾧ τότε πάλιν πρὸς ἑαυτοὺς ἐστασίαζον οἱ ἐπίσκοποι, ἀκριβολογούμενοι περὶ τὸ ὁμοούσιον ὄνομα. οἱ μὲν γὰρ, τοὺς τοῦτο προσδεχομένους βλασφημεῖν ᾤοντο, ὡς ὑπάρξεως ἐκτὸς τὸν υἱὸν δοξάζοντας, καὶ τὰ μοντανοῦ καὶ σαβελλίου φρονοῦντας. οἱ δ' αὖ πάλιν, ὡς ἡλίνιστας τοὺς ἑτέρους ἐξετρέποντο, καὶ πολυθείας εἰσάγειν διέβαλλον. καὶ εὐστάθιος μὲν ὑπηλιᾶτο τὸν εὐσέβιον, εἰς τὰ ἐν νικαίᾳ δόξαντα περὶ τοῦ δόγματος καινοτομοῦντα. ὁ δὲ, ταῦτα μὲν ἐπαινεῖν φησίν· εὐσταθίῳ δὲ, τὴν σαβελλίου ὀνειδίζειν δόξαν. ιη̅

Συνόδου δὲ ἐν ἀντιοχείᾳ γενομένης, ἀφαιρεῖται εὐστάθιος τὴν ἀντιοχέων ἐκκλησίαν. τὸ μὲν ἀληθὲς, ὡς πολὺς ἔχει λόγος, καθότι τὴν ἐν νικαίᾳ πίστιν ἐπῄνει, καὶ τοὺς ἀμφὶ τὸν εὐσέβιον καὶ παυλῖνον τὴν τύρου ἐπίσκοπον, καὶ πατρόφιλον, τὸν σκυθοπόλεως, ὧν τὴν γνώμην οἱ ἀνὰ τὴν ἕω ἱερεῖς εἵποντο, οἷά γε τὰ ἀρείου φρονοῦντας, ἀπεστρέφετο, καὶ φανερῶς διέβαλλε. πρόφασιν δὲ ὡς οὐχ ὁσίαις πράξεσι τὴν ἱερωσύνην αἰσχύνας ἐφωράθη. μεγίστη δὲ διὰ τὴν αὐτοῦ καθαίρεσιν ἀνεκινήθη στάσις κατὰ τὴν ἀντιόχειαν, ὡς μικροῦ δεῖν ξιφῶν ἅψασθαι τὸ πλῆθος, καὶ πᾶσαν κινδυνεῦσαι τὴν πόλιν. ἔβλαψε δὲ τοῦτο οὐ μετρίως αὐτὸν πρὸς βασιλέα. ὡς γὰρ ἔγνω ταῦτα συμβεβηκέναι, καὶ τὸν λαὸν τῆς ἐκκλησίας εἰς δύο διῃρῆσθαι, σφόδρα ἐχαλέπαινε, καὶ ἐν ὑπονοίᾳ αὐτὸν εἶχεν ὡς αἴτιον τῆς στάσεως. πέμπει δ' ὅμως τινὰ τῶν ἀμφ' αὐτὸν λαμπρῶς στρατευομένων, ἐντειλάμενος εἰς δέος καταστῆσαι τὸ πλῆθος, καὶ δίχα ταραχῆς καὶ βλάβης καταπαῦσαι τὴν στάσιν. λογισάμενοι δὲ οἱ καθελόντες εὐστάθιον, οἳ δὴ τούτου χάριν εἰς ἀντιόχειαν συνηγμένοι ἐτύγχανον, ὡς οἱ τῶν ὁμοδόξων αὐτοῖς προστήσαιντό τινα τῆς ἐνθάδε ἐκκλησίας βασιλειῶν γνώ- ιθ̅

ειμον, καὶ ὅτι λόγων ὑπερῆμη ἀδόκιμον, ῥᾳδίως ἔξουσι πειθομένους τοὺς ἀλλους, ἂν ἔχῃ νόμιμον ὑπερβαίνειν τὸν ἀνδριάντων θεσμὸν ἀσεβίᾳ τοῦ παμφίλου. καὶ χάριν εἰδέναι τούτου τοῦ βασιλέως, δηλώσομεν καὶ τῷ λαῷ ὑπόφυσις τοῦτο κεχαρισμένον ἔσται). ὧδε γὰρ ἐζήτησαν καὶ ὅσοι τοῦ κλήρου καὶ τὸ πλῆθος ἀπεχθῶς εἶχον πρὸς ἀνάθημα. ὅτε μὲν ἀσέβιος ἔγραψε τῷ βασιλεῖ Θεοδοσίῳ. ἐπαινέσας δὲ αὐτοῦ τὴν αἴτησιν ὁ βασιλεύς· νόμος γὰρ ἐκκλησιαστικὸς κωλύει ἄπαξ ἡγησάμενον ἐκκλησίας, ὑπεροπτικῶς ἀλλῃ μεταθεῖναι· ἔγραψε καὶ τῷ λαῷ καὶ αὐτῷ ἀσεβίῳ, ἀποδεχόμενος αὐτοῦ τὴν γνώμην, καὶ μακάριον ἀποκαλῶν, ὡς οὐ μιᾶς πόλεως, ἀλλὰ πάσης τῆς οἰκουμένης ὄντα ἄξιον ὑπερσκοπεῖν. ἔγραψε δὲ καὶ τῷ λαῷ τῆς ἀρειανῶν ἐκκλησίας, θεῖναι τὴν ὁμόνοιαν, καὶ τὸ μὴ δεῖν ἐφιέναι τοῖς πρὸς ἀλλήλους ὑπεροπτικῶς, ὡς ὄντα ἀγαθοῦ ὄντος τοῦ ἀλλοτρίου ὑπερημεῖν. ἴδια δὲ τοῦτο τὰ τούτου ἀλλῳ ὑπεροπτικῇ τῇ σιωπῇ διεπέμψατο. καὶ ἀσέβιον μὲν ὁμοίως τῆς παραινήσεως ἐθαύμαζεν ἐν τοῖς θεοῦ γράμμασιν. ὡς δοκίμους δὲ τοὺς πίστει εἰδότας πειθόμενος ἀφέγγιον κατὰ παδόκην πρεσβύτερον, καὶ γεώργιον ἀρειανούσιον, ἐκέλευσε τούτων, ὃν ἂν κρίνωσιν ἢ ἕτερον ὃς ἄξιος, φησί, φανείη, χειροτονῆσαι τὸν ἀρειανῶν ἐκκλησίας προεστῶτα. ἐπεὶ δὲ τὰ βασιλέως ἐδέξατο γράμματα, ἀφέγγιον ἐχειροτόνησαν. ἀγάθιος δὲ, ὡς ἐπυθόμην, ἡσυχῇ τὴν συκοφαντίαν εὐθέως ἔκεν, ὧδε πως κρίνας ἄμεινον, ἀνὴρ τά τε ἀλλα καλὸς καὶ ἀγαθὸς, καὶ ὅτι ἀγλωττίᾳ δικαίου θαυμαζόμενος, ὡς ἐκ τῶν φερομένων αὐτοῦ λόγων συνιδεῖν ἔστιν, ἀρχαιότητι φράσεως καὶ σωφροσύνῃ νοημάτων, καὶ ὀνομάτων κάλλει, καὶ χάριτι ἀπαρρήσιας ἀδοκιμωτάτων.

κζ Υπὸ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον, ἰούλιος μὲν, μόρκου μὲν σίλβεστρον ἐπ' ὀλίγῳ χρόνῳ ὑπεροπτήσαντος, τὸν ἐν ῥώμῃ διῆπε θρόνον· μάξιμος δὲ μὲν μακαρίου τὴν ἱεροσολύμων. τοῦτον δὲ λόγος ὑπέσκοπον· ἐπὶ μακαρίου χειροτονηθῆναι τῆς ἐν διοσπόλει ἐκκλησίας· ὑπαχθῆναι δὲ τοῦτ' ἐῶν ἐν ἱεροσολύμοις καθιερωμένων. ὁμολογητὴς γὰρ ὢν, καὶ δήπου ἀγαθὸς τὴν δοκιμασίαν τοῦ λαοῦ· ἐπωφέλιος ἦν μὲν τὰ μάλιστα τελευτῶντι εἰς τὸν ἐνθάδε ὑπερσκοπήν. ἐπεὶ δὲ χαλεπῶς ὁ πλῆθος ἔφερεν οὐδὲν ἀρείης ἐπειρᾶτο ἀποστερούμενον, καὶ σάσις ἠπειλεῖτο, ἔδοξεν ἄμφω ἔχειν διοσπολίταις μὲν ἕτερον αἱρεθῆναι ὑπέσκοπον· μάξιμον δὲ ἐν ἱεροσολύμοις μεῖναι, καὶ μακαρίῳ συνιερᾶσθαι· μετὰ δὲ τὸν αὐτοῦ τελευτὴν, ἡγεῖσθαι τῆς ἐκκλησίας. ἰσχυρὸν μὲν τοι ὡς οἱ τὰ δε ἠκριβωκότες, τῇ γνώμῃ μακαρίᾳ γενέσθαι τε καὶ συνδιαθῆναι τῷ πλήθει ταῦτα ἰσχυρίζονται). φασὶ γὰρ αὐτὸν μεταμεληθῆναι ὅτι τῇ μαξίμου χειροτονίᾳ, ὑπολογισάμενον ὡς ὀρθῶς περὶ θεοῦ δοξάζων, ἐξ ἀμφοῖν ὁμολογοῦντα τῷ λαῷ κεχαρισμένῳ, ἀναγκαίως φυλακτέον ἐστὶν εἰς τὸν αὐτοῦ διαδοχήν. ἐδεδίει γὰρ μὴ τελευτήσαντος αὐτοῦ, καιρὸν λάβοντες οἱ ἀμφὶ τὸν ἀσέβιον καὶ παλφίλιον οἱ δὴ τὰ ἀρείου φρονοῦντες, ὁμοδόξως τὸν ἐνθάδε θρόνον ὑπερέφοισιν. ἐπεὶ καὶ μακαρίᾳ πρεσβύτερος, νεωλεείσαι ἐπεχείρησαν. ἀφορισάντες δὲ περὶ αὐτοῦ, διὰ τοῦτο ἡσυχίαν ἦγον.

κη Εν τούτῳ δὲ αἰγυπτίοις ὅπως τέλος εἶχεν ἡ ὀξὺ ἀρχῆς αὐτοῖς πρὸς ἀλλήλους κινηθεῖσα φιλονεικία. ἐπεὶ γὰρ ἐν τῇ σιωπῇ τῇ κατὰ νίκαιαν, ἡ μὲν ἀρειανὴ αἵρεσις παντάπασιν ἀπεκηρύχθη, οἱ δὲ τὰ μελετίου φρονοῦντες ὅτι τοῖς εἰρηνικοῖς ἐδέχθησαν, ἐπομένως τούτοις ἀγεξάνδρῳ τῷ αἰγυπτίῳ, πρέσβεις μελέτιος τὰς ἐκκλησίας αὖ

πάλιν νόμως

πρὸς νόμως ὑφ' ἑαυτὸν ἐποιήσατο, καὶ ἐν τῇ λυκῷ δίκῃ. μετ' οὐ πολὺ δὲ μίμων τὸν βίον καταλιμπάνει, ἰωάννου τινὰ τῶν αὐτῷ σπουδάων πρὸς τὸ δόγμα τῆς ἐν νικαίᾳ συνόδου, καθέσπσεν αὐτ' αὖ, καὶ πάλιν ἄλλος ἀταξίας, ταῖς ἐκκλησίαις ἐμβύετο. ἰδόντες δὲ οἱ ἀρείου τοὺς μιμείου νεωτερίζοντας, ζωπυρότερον καὶ αὖθις τὰς ἐκκλησίας. οἷα γὰρ φιλεῖ ἐν τοιαύταις ταραχαῖς, οἱ μὲν, τὸ ἀρείου δόξαν ἐθαύμαζον· οἱ δὲ, ἐδυσχέραινον τοὺς ἀπὸ μιμείου χειροτονηθέντας χειῶσαι τῶν ἐκκλησιῶν ἡγεῖσθαι, καὶ πρὸς τοῖς πρεσβύτεροι. πρότερον δὲ διαφερόμενοι πρὸς ἑαυτοὺς ἑκάτεροι ὡς εἶδον τὸ πλῆθος ἐπόμενον τοῖς ἱερεῦσι τῆς καθόλου ἐκκλησίας, εἰς φθόνον κατέστησαν, καὶ πρὸς ἀνηκόους ἐαυτοὺς εἰσέπεμπον, καὶ κοινὸν τὸν ἔχθραν ἐδέξαντο πρὸς τὸν κλῆρον ἀλεξανδρέας. ὑπεμίμνησκε τε πρὸς οὓς διέγεροντο, τὰ ἐγκλήματα πρὸς ἐφέρον, καὶ τὰς ἀπολογίας ἐποιοῦντο ὑπὲρ τοσοῦτον, ὡς πρὸ ὀλίγου τοῦ χρόνου μιμιανοὺς ἐν αἰγύπτῳ πρὸ ὧν πολλῶν ὀνομάζειν τοὺς τὰ ἀρείου φρονοῦντας, καίτοι γε πρὸ σπουδαίας μόνης ἔνεκεν ἐκκλησιῶν διεφέροντο. ἀρειανοὶ δὲ ὁμοίως ἀρείῳ πρὶν θεοῦ ἐδόξαζον. ἀλλ' ὅμως ἰδίᾳ τὰ πρὸ ἀνηκόων δυσμενόμενοι ἀποκρίνειν σφᾶς πρὸ γνώμῃ καὶ συμφωνᾶς ὑπέμενον ἐν τῇ κοινωνίᾳ τὸ ἔχθρας, ἕκαστοι πρὸ σδοκῶντες ἑαδίως κρατήσειν ὧν ἐβούλοντο. ὧ δὲ χρόνῳ, ὡς εἰκὸς, ἐκ τῶν περὶ ταῦτα διαλέξεων ἔξιν λαβόντες, τῷ ἀρείου δόγματι ὁμοίως περὶ θεοῦ ἐδόξαζον. ἐνέβη τε πάλιν εἰς τὸ πρεσβύτερον ταραχὴ ἐπὶ μῆνας τρεῖς τὸ ἔτος. καὶ λαοὶ, καὶ κλῆροι τῆς πρὸς ἀνηκόους ἀπεκόπτοντο κοινωνίας. οὐ μόνον ἀλλὰ καὶ ἐν ἀγραῖς πόλεσι, καὶ μάλιστα πρὸ βιθυνοῖς καὶ ἡρακλεωτικοῖς, καὶ ἐν τῇ κωνσταντίνου πόλει αὖθις ἀνερρίπτοντο τὰ περὶ τῶν ἀρείου δόγματος. ἀμφὶ δὲ λέγει ὡς εὐσέβιος ὁ νικομηδέας ὑπεσκοπος, καὶ θεόγνιος ὁ νικαίας πρὸ πεισθέντες τὸν ἀπὸ τοῦ βασιλέως ὑπεραπέντα φυλάττειν τὸ γραφὲν τὸ ἐν νικαίᾳ συνόδου, ἀπηλλάγησαν τὰς αὐλὰς ἀπὸ γραφᾶς, καὶ ὡς τὸ φανερὸν ἐπεχείρουν διδάσκειν μὴ χρῆναι ὁμοούσιον εἶναι τὸν υἱὸν δοξάζειν. περὶ δὲ τούτου ἐγκαλούμενον εὐσέβιον ὧδε αὐτίκα πρὸς βασιλέα πρόρρησιν ἀσαντας, καὶ εἰπεῖν ὑπιδείξαντά οἱ ὧν ἠμφίεσο ὡς εἰς τοῦτο τὸ ἱμάτιον ἐμοῦ θεωμένου διαρρεῖν, οὐ πολὺ δὲ φαίνειν τῆς αὐλῆς οὐσίας ἑκάτερον. ὑπὸ τούτοις δὲ χαλεπῶς ἄγαν ἔφερεν ὁ βασιλεύς. οἰόμενος γὰρ μὴ τὸ ἐν νικαίᾳ συνόδου πεπαῦσθαι τὰς περὶ ταύτας ζητήσεις, πρόφασιν αὖθις ἀνακινουμένας ἑώρα. ὀχθήσας δὲ αὖθις ἐξύπτησεν εὐσέβιος καὶ θεόγνιος, ἀμφοτέροι ἐπισκοποῦσι ὄντες κοινωνήσαντες, οὓς εἰς μεταμέλειαν ἡ συνόδος τελέσειεν ὡς μὴ ὀρθῶς δοξάζοντας. αὖθις δὲ ὡς αἰτίους διχονοίας, καὶ ὑπὸ τούτῳ τῆς πατρίδος ἐκδημοῦντας ἐκπεμφθῆναι πρὸς τάξιν. ἐκ ταύτης δὲ τῆς αἰτίας εἰσὶν οἱ λέγουσιν ὀρθοδοξήσαντα τὸν βασιλέα, καταδικάσαι φυγῇ εὐσέβιου καὶ θεογνίου. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτου ἐν τοῖς πρόσθεν ἔγραψα ἀφ' ὧν δὲ ἀκριβῶς ὑπισχνούμενος ἀκήκοα.

Ἀθανασίῳ δὲ τῶν ὑπεναντίων πρὸς τοὶ γεγόνασιν αἴτιοι. πλείστην γὰρ ἔχοντες κβ
πρὸ βασιλέα πρόρρησιν καὶ δύναμιν, τὸν ἀρείον μὲν ὡς ὁμόδοξον καὶ φίλον καλέσαι εἰς τὸ ἀλεξανδρέαν ἐκκλησίαν. τὸ δὲ, τὸ ἐκκλησίας ἐκβαλεῖν, ὡς ἐναντίον αὐτοῖς νενόμενον. διαβάλλουσιν οὖν αὐτὸν πρὸς κωνσταντῖνον, ὡς πάσεων καὶ δογμάτων αἴτιον τῇ ἐκκλησίᾳ γενόμενον, καὶ εἰρηκότα τοὺς βουλομένους εἰς τὸ ἐκκλησίαν εἰσιέναι, ὀξὺν πρώτως ὁμονοεῖν, εἰ τοῦτο μόνον συγχωρηθείη. ὑπισχνοῦντο δὲ ἀληθεῖς εἶναι πρὸς κατ' αὐτοῦ

δξαβολὰς πολλοὶ τ̃ μ̃ ἰωάννᾳ ὀπτιοχόπων, ϗ κλημικ̃ν σωνεχ̃ς βασιλῆ ωεθσιόνλες, ὀρθοδόξοις δὲ σφᾶς εἶ) λέγονλες ϗ φόνων, ϛ δεσμ̃ν ϗ πληγ̃ν ἀδίκων ϗ τραυμ̃, ϗ ἐμωρησμ̃ν ἐκκλησι̃ν καληγορω̃ντές αὐτ̃ ϗ τ̃ν ἐω' αὐλ̃ν ὀπτιοχόπων. ἐπεὶ ὃ ϗ ἀθανάσιος ἐδήλωσε ω̃ βασιλῆ ωδανόμοις χρ̃σθνίας ἐγκαλ̃ν τοῖς ἀμφὶ ὃν ἰωαν̃ν, ϗ νεωτερισμὸν τ̃ν ἐν νικομ̃δρξαν̃των, ϗ πίσιν ὑχ' ὑμ̃ᾶ, ϗ σάσις, ϗ ὕβρις, ϗ τ̃ν ὀρθ̃ς ωρὸς θεὸν δοξαζόντων, ὁκ εἶχε λοιπὸν ὅτω πιστεύσθεν ὁ κωνσαντ̃νος. τοιαῦτα δὲ αὐλ̃ν ἐγκαλούμ̃νων ἀνηλοις, ϗ πολλάκις πολλ̃ν καληγόρων ἐκαλέρωθεν ὀχλουμ̃των, ἐπεὶ σφόδρα αὐτ̃ ἔμ̃νε τ̃ ὁμονοίας τ̃ λαῶν, χράφῃ ἀθανασίῳ μηδένα τ̃ς ἐκκλησίας εἴργεσθ. εἰ δὲ ζ̃τοῦ ϗ εἰς ὕστερον μ̃νυθεῖη, πέμπειν ἀμ̃ν τ̃ ἐξ̃ξάσοντα αὐλ̃ν τ̃ ἀνδρέων πόλεως. εἴτω ὃ φίλον ϗ αὐτῇ τῇ β̃ βασιλέως σ̃λυχεῖν ὀπτιοχῇ, ὧδε ἔχῃ τὸ ωρὶ τούτου μέρος.

" Ἐχων τοίνυν τ̃ς ἐμ̃ς βουλ̃σεως τὸ γν̃σισμα πᾶσι τοῖς βουλομ̃νοις εἰς τὸν
" ἐκκλησίαν εἰσελθεῖν, ἀκ̃λυτον ω̃δράκρυ τ̃ εἴσοδον. ἐαν̃ γὰρ γν̃ ὡς ἐκ̃λυσας
" αὐλ̃ν τινας τ̃ς ἐκκλησίας μεταποιουμ̃νους, ἢ ἐπείρξας τ̃ς εἰσόδου, ἀποστελῶ
" ω̃δαχρ̃μα τ̃ καθαιρήσοντά σε ἐξ ἐμ̃ς χειρ̃τονίας, ϗ τ̃ τόπον μεταθήσοντα.

Ἐπεὶ δὲ χράφων ἀθανάσιος, ϗ τὸν βασιλέα ἔπειθε μὴ μεταδοτέον κοινωνίας τοῖς ἀρείου ωρὸς τὸν καθόλου ἐκκλησίαν, σωνιδὼν δ' εὐσέβιος ὡς οὐκ ὀπτιθύξεται σκοπὸν ἀθανασίου ζ̃ν δυλίαν ἀπουδάζοντος, ὡήθη δεῖν πάσῃ μηχανῇ σκοπὸν αὐτὸν ποιῆσαι. ωρέφασιν ὃ μὴ ἔχων ἰσχυρὸν ωρὸς τοσαύτην ὀπτιοχύν, ὑπέσχετο τοῖς μαθηταῖς σ̃λλαμβάνεσθαι ωρὸς βασιλέα τοὺς ἀμφ' αὐτὸν δυναμένους, ἰσ̃ ἐθέλωσιν ἀθανασίου καληγορ̃ν. σ̃λλ̃θεν τὲ ωρότερον ὑπομν̃μα χράφειν ὡς χιτωνίων λινῶν φόρον ὀπτιθεὶς ἀγυπτίοις, ϗ ω̃δὰ τ̃ν καληγόρων τοιοῦτον δαμὸν εἰσωρεξάμενος. ω̃δαλυχόλες αὐτ̃ ἄπις ϗ μακάριος ωρεσβ̃ς ἱεροσ̃ς ἀρειανῶν ἐκκλησίας, ἀπουδῇ τὸν καληγορεῖ ἐαπούδασεν διηγέσασθαι. ἐκ ταύτης δὲ τ̃ αἰτίας μεταπεμψάμενος ἀθανάσιον πάλιν ἐγεφ̃λε, ὡς ὀπτιβουλεύων ω̃ κεφαλοῦν λάρνακα χρυσοῦ φιλουμ̃νῳ τινὶ πέπομφεν. ἐπεὶ ὃ συκοφαντίας καλέγω τ̃ν καληγόρων ὁ βασιλεύς, ἐπέτρεψεν ἀθανασίῳ ἐπισκ̃ψασθαι οἶκαδε. ϗ τ̃ λαῷ τ̃ς ἀρειανῶν ἔγραφε μ̃ρυρ̃σαι αὐτ̃ πολλὰ ὀπτιείκειαν ϗ πίσιν ὀρθ̃ν, ἀσμένως τ̃ αὐτ̃ συμπεπτωκέναι, ϗ θεῖον εἶ) ἄνδρα πεπεῖσθαι. φθόνου δὲ χάριν τ̃ χράφειν ὑπομείναντα χρείττω φανεῖσθαι τ̃ν αὐτ̃ καληγόρων. πειθομ̃νους δὲ πολλοὺς ἤδη ἀπὸ τ̃ν ἀγυπτίων ζυγομαχεῖν ὁκ τ̃ ἀρείου ϗ μ̃ν̃ου ωρεσβεύσεως, διὰ τ̃ αὐτ̃ ὀπτιοχ̃ς ωρεκάλεσε τὸ πλ̃θος εἰς θεὸν ἀπιδεῖν, ϗ τ̃ ωρ̃ αὐτ̃ κρίσιν εἰς νοεῖν λαβεῖν, σννοεῖν τε ἀνηλοις ϗ τοὺς ὀπτιβουλεύοντας τ̃ῃ αὐλ̃ν ὁμονοίᾳ ωαντὶ τρόπῳ διώκειν. ϗ ὁ μὲν βασιλεὺς ὧδέπη χράφων, εἰς τὸ κοινὸν ωάντας εἰς ὁμόνοιαν ἐκάλει, ϗ μὴ διαστ̃σθαι τ̃ν ἐκκλησίαν ἐαπούδαζε.

κζ Μιλιανοὶ δὲ τ̃ ωρεσβέρας ἀποτυχόντες πείρας, ἑτέρως ὕφαινον ϗ τ̃ ἀθανασίου χράφας, τὸ μὲν, ὡς ποτήριον ἱερὸν ζ̃ν ἐτέλεσε. τ̃ δὲ, ὡς ἄρσενίου μιᾶ κλείνας, ἐξέτεμε αὐτ̃ τ̃ βραχίονα, ϗ ωρ̃ ἑαυτῷ ἔχῃ χρηστείας ἕνεκα. οἷα δὲ κληικὸς ἔγεγε ὁ ἄρσένιος ἀμ̃ρτ̃μαι ωρεσπεσὼν κρύπτεσθαι. δίκην γὰρ ὑφορ̃το δώσειν ω̃δὰ τ̃ ὀπτιοχόπῳ ἀθανασίῳ. τὸ δὲ συμβὰν οὕτως εἰς ἐμὲ τὸν ἱστορικὸν διεσκεύασεν οἱ ὀπτιβουλεύοντες ἀθανασίῳ. ϗ τὸν μὲν ἄρσένιον ὀπτιμ̃γῶς ζητήσαν-

τες ἔ̃εσαν,

ῆες δ᾽ ἔφυν, καὶ φιλοφρονησάμενοι καὶ πᾶσαν δύνοιαν καὶ ἀσφάλειαν παρέξειν αὐτῷ ὑποχόμενοι, ἄγειν λάθρα ποιοῦσι τινα τῶν αὐτῶν συνήθων καὶ τὰ αὐτὰ σοφιζόντων, παιδείνης ὄνομα αὐτῷ ἰῶ πρεσβύτερος μοναστηρίου. ὑπεδέξατο τὸν ξένιον κρύφιος, σοφιζῆσθαι κατ᾽ αὐτὰς ἀγορὰς καὶ τοὺς συλλόγους τῶν ὑπάτων, λοιδοροῦντες οὖν πεφοιτήκασι πρὸς ἀθανάσιον. πρεσβύτερος δὲ ποιοῦτος καθηγεμὼν καὶ ἰωάννης μοναχὸς ὃς ὁ γραφόμενος. ταύτης δὲ τὰς αἰτίας φήμης εἰς πολλοὺς διαφανερώσης ὅπως τοσοῦτον ὡς καὶ βασιλέως ἀκοὰς φθάσαι, ὁρῶν ἀθανάσιος ὡς εἰ συμβαίη αὐτὸν καὶ ὅπως ταύτῃ τῇ αἰτίᾳ γραφῶν ὑποπεσεῖν, χαλεπὸν ἔστιν ἀπολογήσασθαι πρὸς δικαστὰς τοιούτους φήμης προκαθημένους, δυσεξαλείπτοις τῶν ἐνδείξεων τέχναις. καὶ ὡς ἐνεδέχετο πρὸς τὰς πιστεύθηναι ἐπενοῦτο μὴ καλύπτεσθαι τὴν ἀληθείαν τῶν αὐτῶν διαβολάς. ἰῶ ὁ ἅμα τοῖς πολλοῖς πείθεται ἐργῶδες, ξένιον μὴ φαινόμενον. λογισάμενος οὖν ὡς οὐκ ἂν δύναιτο ἑαυτὸν καθαρεύειν τῆς ὑποψίας, εἰ μὴ ζῶν ἀπελέγξαι τὸν θεόδωρα λεγόμενον, πέμπει τὸν ἀμφ᾽ αὐτὸν τινὰ πιστόταιον διήκοντα δυσζητήσοντα τοῦτον. ὁ δὲ, πρὸς ἡμόμενος ὡς ἠδύνατο, ἐξαπατήσαντων τινῶν μοναχῶν, ἔγνω ὅπου διῆγε. ἐπεὶ δὲ ἦκε πρωΐαν πρὸς ὃν ἐκρύπτετο, αὐτὸν μὲν ξένιον ὑπολαμβάνει. πρεσβύτερος γὰρ τὴν ἄφιξιν τοῦ διήκοντος, μελέτησαν τοῦτον εἰς τὸ κάτω ἀγνοεῖν. πρὸς λαβὼν δὲ τὸν πρωΐαν, ἦγεν εἰς ἀγεξανδρείαν. ἅμα δὲ καὶ ἡλίῳ ἕνα τῶν αὐτῶν ζώντων, ὃς ἤγγελε τὴν ξένιον ἑτέρωθι μεταπεσεῖν, ἀμφω πρόσω ἐλθόντες τῷ ἔρχονται ὧν ἐν ἀγυιᾷ τραπεζιτικῇ τάγματι, ὡμολόγησεν ἐν ζῶσιν εἶναι ξένιον. λαθεῖν ὁ πρὸς αὐτοῖς πρότερον κρυπτόμενον, καὶ νεῶν ἐν ἀγυιᾷ διαφόρων. ταῦτα οὕτω συμβάντα, δῆλα ἦν ἅπασιν κωνσταντίνῳ ἐπαύσατο ἀθανάσιος. ᾧ ὁ βασιλεὺς δυσπαθῶς ἔχεσθαι τὴν ἱερωσύνης ὑπομένης, καὶ τῆς τοῦ λαοῦ δυπαθείας καὶ δύσεβείας πρόνοιαν. πρὸ ὀλίγου δὲ ἡγεῖτο τὰς τῶν μηλιτιανῶν ὑποβουλάς. ὡς καὶ αὐτὸν δὴ εἰδότος φθόνον αὐτοῖς ἐγείρειν εἰς τοιαύτας ψευδεῖς καὶ πεπλασμένας γραφάς, καὶ τοὺς κατ᾽ ἐκκλησίας θορύβους αὐτὸν τοῦ λοιποῦ μὴ συγχωρῆσαι τὰ τοιαῦτα. ἀμὰ δικαστὴν ἔσεσθαι κατὰ τοὺς πολιτικοὺς νόμους, εἰ μὴ ἡσυχίαν ἄγοιεν, καὶ δίκην λαβεῖν πρὸς αὐτῶν. ὡς δὲ μόνον ἀδίκως τοῖς ἀθῴοις ὑποβουλευόντων, ἀλλ᾽ ἀδίκως τῇ δυταξίᾳ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῇ δυσεβείᾳ λυμαινομένων. τοιαῦτα γράψας ὁ βασιλεὺς ἀθανασίῳ, προσέταξεν εἰς ὃ κοινὸν συναγωθῆναι τὸν ὑπισχνούμενον, ἵν᾽ εἰδέναι πάντες ἔχοιεν τὴν αὐτοῦ προαίρεσιν. ὃ ὃ δὲ ἐκείνου προειδεῖς γνόμενοι οἱ τὰ μηλίου φρονοῦντες, τέως ἠρέμα ὑφορώμενοι τὸν τῶν καθολικῶν ἀπειλήν. εἰρωνευόμενοι ὃ λίαν πᾶσαν ἀγυιὰν ἐκκλησία, καὶ ὑποτοσοῦτου ἱερέως προσβασία ἐθνομένη πολυπλασίων ὅσην μέραν ἐγίνετο, πολλῶν προσιόντων ἐκ τῶν ἡμίσεως πλήθους καὶ τῶν ἀλλων αἱρέσεων.

Υπὸ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον πρόφασιν καὶ τοῖς ἔνδον τῶν καθ᾽ ἡμᾶς ἐνδῶν ἀ- κδ
πειρήβοις μείναντας τῶν βαρδολομαίου κηρυγμάτων, μεταχεῖν τὸ δόγματος ὑποφρονοῦντας ἱερᾶ καὶ καθηγητὴν ἡγούμενον πρὸς αὐτοῖς τῶν ἱερῶν μαθημάτων. ἵνα δὲ γνοίημεν καὶ ἐν ᾧ τῷ δόξῃ τοῦ συμβάντος περὶ ὧν ἐνδῶν, ὀκτὼ ἐξ ἀνθρώπων ὡς ἅπασι τεταλαιπωρεῖσθαι τὸ σύμπασιν λαβεῖν τὸ τῶν χριστιανῶν δόγμα, ἀναγκαῖον καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ φρονήματος διεξελθεῖν. ἔχει δὲ, ὧδε. περὶ πολλῶν τοῖς

πρὸς ἡδονὴν δὲ δοκιμαζόντοις φιλοσόφοις ἐγένετο, πολλὰς καὶ τόπους ἀγνῶτας ἱστορῆν. οὕτω γοῦν πλάτων ὁ ἀθηναῖος ἐλθεῖν ἐς αἴγυπτον ἀνεδήμησε τὰ πρὸς αὐτοῖς μαθησόμενος. ἔπλευσε δὲ καὶ ἐς σικελίαν ὅτε θεᾶ τῶν αὐτόθι κρατούντων. ἐν οἷς ἀεὶ μὲν ὡς ἀπὸ γῆς ἀναδιδόμενον αὐτόματον παμφλέγει πῦρ. πολλάκις δ' ἀνθρώπειον πολεμοῦ δίκην ῥεῖ, καὶ τὰ γείτονα χλοῦ ὅπιβόσκει τοιοῦτον, ὡς ἔτι νῦν πολλοὺς ἀγροὺς φάγεσθαι καταικαυμένους, καὶ μήτε σπόρον δέχεσθαι, μήτε φυλείδα δένδρων, οἷά γε περὶ τῆς θρομιτῶν χώρας καταγνῶσιν. τοῦτος δὲ τοὺς κρατῆρας καὶ ἐμπεδοκλῆς ἱστόρησεν, ἀνὴρ λαμπρὸς πρὸς ἥδονὴν φιλοσοφήσας, καὶ ἐν ἔπεσιν ἡρῴοις τὰ ὅπι σικελίαν παραμαθὼν μάνθανε. ὅθεν δὲ τοῦ πυρὸς ἡ ἀναδόσεως, ἢ τοῦτο ὧδε ἔχον ἀμείνων ἀποφαίνειν δοκιμάσας, ἢ τοῦτο μηδὲν ἕτερον εἰπεῖν, οὐδὲ αὐτὸς ἱκανῶς εἰδὼς οὐ χαίρειν περὶ κρημνοῦ τοιαύτην ὕλην ἐν αὐτῷ τοῦ βίου ἀπαλλαγὴν, ἦλθε εἰς τὸ πῦρ, καὶ διεφθάρη. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ δημόκριτος ὁ χωνσανδρίνος, πλείστας ἱστόρησε πόλεις, ἀέρας τε καὶ χώρας, καὶ ἔθνη, καὶ ὅπη ἔτεσιν ὀγδοήκοντα διαγαγεῖν ὅπη ξένης αὐτὸς που περὶ ἑαυτῆς φησίν. δῆλοι τε ὅπη τούτοις μυρίοι τῶν πρὸς ἡδονὴν σοφῶν, ἀρχαῖοι καὶ νεώτεροι τοῦτο ἐπαυδάσαντο. οὓς ζηλώσας μερόπιος ὁ χίος φιλόσοφος τύριος τῆς φοινίκης, πρεσβύτης ἐς ἰνδούς. εἴποντο δὲ αὐτῷ παῖδες δύο, θεσμαθίδός τε καὶ ἐδέσιος. ἀμφω δὲ ἡλίᾳ αὐτῷ θεσπίκοντες, οἷς διὰ λόγων ἦγε, καὶ ἐξ ἀθείως ἐπαίδευεν. ἱστορήσας δὲ τῆς ἰνδικῆς ὅσα γε αὐτῷ ἐξεμνήσθη, νηὸς ὅπιτυχὼν τελουμένης εἰς αἴγυπτον, συμβαὶ δὲ τῇ χειμῶνι ὕδατος ἢ τῶν ἀνέμων ὅπιπνοιῶν εἰς ὅρμον τινὰ θεσπεσίων τῶν νεῶν, καταδραμόντες οἱ τῆδε ἰνδοὶ κτείνουσι πολίτας, καὶ τὰ μεράπιον. ἔτυχεν γὰρ τότε λυσιμελῆς τοῖς θεὸς ῥωμαίοις ἀπανδᾶς. τοὺς δὲ παῖδας νέους ὄντας οἰκτείρασιν ἐζώγρησε, καὶ βασιλεῖ ἐαυτῶν θεσπίναγον. ὁ δὲ, τὰ μὲν νεώτερον οἰνοχόον καλέσησε· μείζονα δὲ τῆς αὐτοῦ οἰκίας τὸν θεσμαθίδιον καὶ τῶν χρημάτων ὅπίσπονον. ἔγνω γὰρ αὐτὸν ἐλεύθερον καὶ διοικεῖν ἱκανώτατον. ὅπι πολλῷ δὲ χρόνον χρησίμους σοφοὺς καὶ πιστοὺς θαλαττομένους, τελεώτατον ὅπι παιδὶ καὶ γαμετῇ ἡδυθυμίας τῆς διανοίας αὐτοὺς ἠμείψατο, καὶ οἱ βουλομένοις ἐπέτρεψε. καὶ ὁ μὲν ἐς τύρον θεὸς τοὺς οἰκείους ἐπαμύνειν ἐαυτοῦ δάζεν. ἐπὶ δὲ τοῦ βασιλέως υἱοῦ νέου κομιδῇ ὄντος, ἐδεήθη ἡ τούτου μήτηρ ἐπ' ὀλίγον χρόνον θεῖ μείναι ἀμφω τὸ βασιλείω ὅπιθησόμενος, ἀχρεῖος δὲ ὁ παῖς ἀνδρωθείη. ἀνθυπολοῦσθαι δὲ τὸ βασιλίδα, ἡδέαθηθ καὶ τὰ βασίλεα, καὶ τὴν ἡγεμονίαν ἰνδῶν διῴκουν. ὁ δὲ θεσμαθίδιος θείας ἴσως θεσπεσίου ὅπιφανείας, ἢ καὶ αὐτομάτως τῶ θεοῦ κινοῦντος, ἐπῳδαίνετο εἶναι χρισταὶ πρὸς ἰνδοῖς, ἢ ῥωμαίοις τῶν εἰσπλεόντων ἐμπόρων. ὅπιμόνως δὲ τούτοις δυάζηλον μελεκαλέτο θεὸς ἑαυτόν. ἀμφαγαπάζοντε καὶ φιλοθεονύμφος δ' ἐκ ἔνεκεν σωτείαν ἐποίᾳ, καὶ ἢ ῥωμαίοις ἔθος ἐκκλησιάζειν, καὶ ἀφὰ πόντων θεσπέπτερον θεσσοβύειν δικλιδίους οἴκους οἰκοδομήσας. ἤδη δὲ τοῦ βασιλέως υἱοῦ εἰς ἐφήβους ἰεχοῦντος, πραγματσάμενοι αὐτὸν καὶ τὸν βασιλίδα, ὡς ἀνεκτὸν ἡγεμονίους χωρίζεσθαι σοφῶν πειθομένους, καὶ φίλοι ἀπαλλαττόμενοι πρεσβύοντο εἰς τὴν ῥωμαίων ὑπήκοον. καὶ ἐδέσιος μὲν τοῖς οἰκείοις ὁπλίτοις, εἰς τύρον ἦλθεν. εἶτα δὴ μετὰ ταῦτα θεσσβυτερείου ἠξιώθη. θεσμαθίδιος δὲ τὸ ὅπι φοινίκην ὁδὸν τέως δυάζ ἀνδρίους, ἀφίκετο ἐς ἀγεξανδρειαν. ἔδοξε γὰρ αὐτῷ ἀ καλῶς ἔχειν πατρίδος καὶ γονέων δουλεροῦν τὰ θεῖα

θεῖα

θεῖα σπουδάω. ζητυχὼν δὲ ἀθανασίῳ τῷ πρεσβυτέρῳ τῆς ἀγεξανδρέων ἐκκλησίας, τὰ κατ' ἰνδοὺς διηγήσατο, καὶ ὡς ἐπισκόπου δέοι αὐτοῖς τοῦ αὐτόθι χειροτονῆσαι ἐπιμνησθέντος. ὁ δὲ ἀθανάσιος τοὺς ἐνδημοῦντας ἱερεῖς ἀγείρας, ἐβουλεύσατο περὶ τούτου, καὶ χειροτονεῖ αὐτὸν τὸν ἰνδικῆς ἐπίσκοπον, λογισάμενος ἐπιτηδόσαν εἶναι τοῦτον καὶ ἱκανὸν πολλῷ ποιῆσαι τὸ θρησκεύειν. πρὸς οἷς πρῶτος αὐτὸς ἔδιξε τὸ χειροτονεῖν ὄνομα, καὶ σπέρμα πρέσχε τοῦ δόγματος μεταποιεῖσθαι. ὁ δὲ φρουμέντιος πάλιν εἰς ἰνδοὺς ἐπαναστρέφας, λέγεται τοσοῦτον δ' ἐκλείψαι τὸ ἱεροσύνῃ μετελθεῖν, ὡς ἐπαγγέλλεσθαι πρὸς πάντων τῶν αὐτῷ πειραθέντων, οὐχ ἧττον ἢ τοὺς ἀποστόλους θαυμάζεσθαι. καθόλου καὶ ὁ θεὸς ἀπέφηνε, πολλὰς καὶ παραδόξους ἰάσεις, καὶ σημεῖα, καὶ τέρατα δι' αὐτοῦ δημιουργήσας. ἡ μὲν δὴ πρὸς ἰνδοῦς ἱεροσύνη τοιαύτην ἔσχεν ἀρχήν.

Ἀθανασίῳ δὲ πάλιν αἱ τῶν ἀνομοίων ἐπιβουλαὶ δυσκίνητον παρέσχοντο, καὶ μά- κε
λιστα παρὰ τοῦ βασιλέως καλεσκύαζε, καὶ καλῆτορα ἐπήγειρε πλῆθος. πρὸς ὧν ὁ χρόνος ὁ βασιλέως, ζηνόδωρον ἡγεμόνα παρεστάτην, ἐν καθαρείᾳ τοῦ παλαιστίνης. εἰς ὃν κληθείς, οὐκ ὑπήκουσεν, διὰ σεβίου τοῦ τῆδε ἐπισκόπου, καὶ τοῦ νικομηδείας, καὶ τῶν ἀμφ' αὐτοὺς δείσας τὸ σκαιωθῆναι. ἀλλὰ τότε μὲν καίτοι σωθῆναι δυσκαλούμενος ἀμφὶ τοὺς τριάκοντα μόλις διέβη. μετὰ δὲ ταῦτα σφοδρότερος βιαστὴς ἦκεν ἐς τύρον. ἔνθα δὴ ζωσθένης πολλοὶ ὢν δυσὶ τοῦν ἐπισκόπων, ἐκράτουν αὐτὸν τοῖς δυσὶν ὑπερέχειν τῶν καλῆτορυμένων. καλῆτορεῖται δ' αὐτοῦ τὸ μέρος ἰωάννου, καλλίνικος ἐπίσκοπος, καὶ ἰσχυρὸν ὂν, ὅτι μυσικὸν πολίτευμα σῴζεται, καὶ ἐπισκοπικὸν καθεῖλε δόγμα, καὶ ἰσχυρὰ τοῦτον πρεσβύτερον ὄντα, πολλάκις καθεῖρξε. καὶ συκοφαντήσας πρὸς ὕπατον τὸν ἀγύπτου ὑπάρχον ὡς βασιλικὰς εἰκόνας λιθάσαντα, δεσμωτήριον οἰκεῖν πρεσκύασε. καλλίνικον δὲ ὡς ἐπίσκοπον ὄντα, ἐν πλουσίῳ τοῦ καθόλου ἐκκλησίας, καὶ μὴ ἀγεξανδρου ζήσαντα, καθεῖλεν· ὅτι γέ, φησι, πρήξατο κοινωνὸν αὐτῷ, εἰ μὴ πειθοίη τοῦτο σωλεύειν φάσκοντα μυσικοῦ πολίτου. μάρκῳ δέ τινι πρεσβυτερίου ἀφορισμὸν, τῷ πλουσίου ἐκκλησίαν ἐπέτρεψεν. αὐτὸν δὲ καλλίνικον γραικικῆς φρουρᾶς καὶ αἰχισμῶν καὶ δικαστηρίων πειραθῆναι ἐποίησε. καὶ οὗτοι δὲ καὶ παχώμιος, καὶ ἰσαὰκ, καὶ ἀχιλλᾶς, καὶ ἑρμᾶς τῶν ἀμφ' ἰωάννην ἐπίσκοποι πλησίον αὐτοῦ καλῆτορεῖται. κοινῇ δὲ πάντες ὡς ἐπιορκίας τινὸς εἰς τὸν ἐπισκοπὴν πρῆλθον, ἐπαθεροῦντο πάντων μηδένα χρῆσθαι ἢ τὰ ἐν αὐτοῖς ἐγκλήματα διηγήσασιν· ἀποξηναι δὲ δικαίως αὐτοὺς ἀπαιτήσαντας, τὸ μὴ ἀξιῶσαι πεῖσαι, ἀλλὰ βιάζεσθαι, καὶ δεσμωτηρίοις αὐτοὺς ἐμβαλεῖν. ὅπερ τούτοις τε καὶ τὰ κατ' ἐρσένιον δυσκινήτως, καὶ οἷα φιλεῖ ἐν ταραχαῖς ἐπιβουλαῖς, ἀπροσδόκητοι, καὶ τῶν νομιζομένων φίλων δυσφύλακτα καλῆτορεῖται. καὶ γραμματεῖον δυσμενῶς ἐκ δημοκρατικῆς ἐκβοήσεως, ὡς δυὰ τὸν ἀγεξανδρέων λαὸν δι' αὐτῶν ἐκκλησιάζειν μὴ δυνάμενον. ὁ δὲ ἀθανάσιος ἀπολογησάμενος προσελθεῖς, προσῆλθον πολλάκις εἰς τὸ δικαστήριον, τὰ μὲν τῆς ἐγκλήσεως ἀπελύσατο· τῶν δὲ πρὸς ἐπίσκεψιν, ταῦτ' ἔφησιν ἤτησεν. ἡ πορφὴ δὲ λίαν καὶ τοῖς καλῆτορεῖσι τοῖς δικαστὰς ὁρᾶν κεχαρισμένοις, καὶ μάρτυρας πολλοὺς κατ' αὐτοῦ πρεσκυσμένοις ἐκ τῶν τὰ ἀρείου καὶ μαγιδίου φρονούντων, καὶ τοὺς συκοφαντοῦντας ἐφ' οἷς ἐγκλήμασιν ἐκρέτει συ-

γνώμης ἀξιουμένους. ὃ μάλιστα ὅτι τὴν κτ' ἀρσένιον γράφῃ, οὐ γραπτείας ἕνεκα καὶ γραφῆς τ' βεσχίονα σκτεμεῖν, καὶ γυναῖκα ἵνα ἡ δῶρα ὅτι ἀσελγείᾳ δεδωκέναι, ὃ νύκτωρ ἀκούσῃ (υ)δραφθαρῶσι ἕνεκα λόγου. ἐκαλέσα γράφη γραφεῖα ἐφωράθη, καὶ συκοφαντίας δώδεκα πλεως. ἐπεὶ γὰρ (ω)κλεγμένων ὅπισθόπων καλητόρες ταῦτα ἡ γυνή, πρεσβὺς ἀθανασίῳ μιμήθεος ἀγεξανδρέως πρεσβύτερος, ὡς αὐτῆς λάθρα σῶν εδόκει (υ)ποληφθεὶς τὸν γυναῖον, ἐγώ σε, ἔφη, ἐβιασάμην ὦ γυναῖ; ἡ δέ, μὴ οὐ σύ; καιρὸν λέγουσα καὶ τόπον ἐν ᾧ δῆθεν βεβίασο. ἀρσένιον δὲ εἰς μέσον πρήγαγε, καὶ ἀμφοτέρας ἀρθίους αὐτῶν χεῖρας ἀπέδειξε τοῖς δικασταῖς, καὶ ἐδεῖτο αὐλῶν δ' ὑνας ὑπέχειν τοῖς καλητόροις οὗ ἐπεφέρητο βεσχίονος. ἔτυχε γὰρ ἀρσένιος οὗτος, ἡ ἥδεν ἡγανόμενος, ἢ, ὡς λέγει), (υ)πὸ τῶν ὅπισθούλων ἀθανασίου κρυπτόμενος. δυαπειλήσαντος του, δι' αὐλῶν κιν * τὸν ὅπισθον, ἀποδρὰς νύκτωρ, καὶ τοὺς μὰς τ' δικασπείου καλέσας ἐς τύρον ἐκάλεσεν δρά * ὧδε λυτέλος, ὡς μηδὲν ἀπολογίας τοῦσδεηθῶσι, τὸ μὲν πρῶτον, ὡς οἶμαι, ὅτι τοὺς φάσ' μὴ χρῆσθαι οὕτως αἰσχρὸν καὶ γελοιῶδες πρᾶγμα ὅτι σωτόδου δυαχράφεσθαι τοῖς πεπαλμένοις. πρὸς δὲ τὸ δεύτερον ἤρκεσεν ἐς ἀπολογίαν τοῖς καλητόροις εἰπεῖν, ὡς πλουσιανὸς ὢν ὅπισθος τ' (υ)πὸ ἀθανάσιον κτ' πρὸς-ταξιν αὐτ' τ' ἀρσενίου οἰκίαν κατέφλεξε, καὶ κίονι πρὸς δήσας, καὶ ἱμᾶσιν αἰκισάμενος, ἐν οἰκίσκῳ καθεῖρξε· ἀφ' ὑσείδος δὲ ἀποδράσαν τοῦτον, καὶ ὅπῃ ζητητέον ἐῶ' ὅτι χρόνον καθεῖν κρυπτόμενον· μὴ φανόμενον δὲ, εἰκότως ἀποθανεῖν νομισθῆναι, καὶ οἷά γε ὅτι φανῆ ἀνδρα ὃ ὁμολογητὼ οἱ ἀμφὶ ὃν ἰωαννίνω ὅπισθοι, ἐζήτουν αὐτὸν πρὸς ιόντες τοῖς ἄρχουσι. ταῦτ' οὖν λογιζόμενος ἀθανάσιος, πρὶν δεῖς ἐῶ. ἅμα δὲ ὑφορᾶτο, μὴ καιρὸν δι' ἐχθρὸς οἱ ὅπιβουλεύοντες, λάθρα ἀνῄρουσιν αὐτόν. μετ' πολλὰς δὲ σῶν όδους, θορύβου καὶ φαφῆς ἐμπλησθέντος τ' συλλόγου, κεκραγότων τε τῶν καλητόρων ὃ τὸ πρὶν τὸ δικασπείον πλῆθος πάσῃ μηχανῇ χρῆσθαι αὐτὸν ἐκ ποδὼν ποιῆν ὡς τάχιστα, καὶ βίαιον, καὶ ἱερωσύνης ἀνάξιον, δείσαντες οἱ πρὸς τ' βασιλέως πρεσταλμένοι πρὸς ναυτῆς (υ)πόδῳ ὑπαξίας ἕνεκα, μὴ, ὡς εἰκὸς, ἐν τάσῃ καταβραμόντες, αὐτόχειρες αὐτ' γένων), λάθρα αὐτὸν ὑπεξήγαγον τ' δικασπείου. ὁ δὲ, λογισάμενος ὅτι ἀκίνδυνον αὐτῷ μαστεῖσθαι ἐν τύρῳ, οὔτε ἀσφαλὲς δικάσασθαι πρὸς πλῆθος πρὶ δικαστὰς ἐχθρὸς, φεύγει εἰς κωνσταντινόπολιν. καταδικάζουσι δὲ αὐτῷ ἐρήμῳ ἡ (υ)πόδος καὶ καθαιροῦσι τῆς ὅπισκοπῆς, καὶ ψηφίζονται αὐτὸν μηκέτι τ' δικαίου οἰκεῖν· ἵνα μὴ, φησὶ, θορύβοις καὶ τάσης πρὸν ἐργάζηται. ἰωαννίνω δὲ καὶ τοὺς (υ)πὲ αὐτῷ πάντας ὡς οὐ δικαίως κακῶς παθόντας, ἐς κοινωνίαν πρεσιέναι), καὶ ὃ ἐν τῷ κλήρῳ ἀξίωμα ἑκάστῳ διέδωκεν. δηλοῦσι δὲ τὰ πεπαλμένα ὦ βασιλῆ, καὶ γράφουσι τοῖς πάντων ὅπισκόποις μὴ μεταδοῦναι αὐτῷ κοινωνίας, μήτε γράφην, μήτε πρὸς αὐτ' γράμματα δέχεσθαι, ὡς ζηλεβόλου ὃν οἷς δίκουσεν, καὶ διὰ τ' φυγῆς, καὶ διὰ τ' μὴ ἀγωνιάσεσαι γραφῆς, καλητορείας ἄγονος. ἐδήλουν δὲ διὰ τῆς ὅπισοχῆς ὅτι τοιαύτην πρεπῆθαι ψῆφον, πρῶτον μὲν ὅσον χαλεπαίνοντες, καθότι τ' βασιλέως πρεσταξάμενος ὃν ὦ πρόθυμος ἐναυτῷ σωθῆναι αὐτ' χάριν εἰς καθέδραν τοῖς διὰ τ' ἑῶ ὅπισκόποις, ὃν ἀπήντησεν, ὅτι μακρῷ χρόνῳ ταλαιπωρουμένῳ τ' (υ)πόδον ἰδὼν, καὶ τῷ τὰ καθεστῶτος πρεσταλμένῳ καταφρονήσας. πλόνων δὲ

σωθέντων

σων ἡδόντων εἰς τύφον ἅμα πλήθει ἀφίκετο, καὶ ταραχαὶ, καὶ θορύβους ἐνεποίησε τῇ σιωνόδῳ, πᾶν μηχανᾶς ἀπολογίας ᾠδας κρούμενος, πᾶν ὅτι ὀπισθόπων ἕκαστον ωεπηλακίζων· ἐνίοτε δὲ καλούμενος εἰς αὐλῶν, μὴ ὑπακούων· ποτὲ δὲ κρίνεσθαι μὴ ἀξιῶν. ωεφανῶς ὃ πεφωρᾶτο αὐτὸ ὀπίσω μυστικοῦ πολιτεύματος, τῇ σωτειρίῃ καλῇ κλέπτον, μύρα ἐκ τοῦτο ωεφιέμενοι, τὸ ἅγιον τῆς νικάης ὀπίσθοπον, καὶ μάειν τὸν χαλκηδόνος, καὶ τὸ δῶρον τῆς ἡρακλείας, οὐδένα τε, καὶ οὐρσάκιον, καὶ μακεδόνιον, οἷς ἀπέστελλεν εἰς ἄγνωστον· ὥστε ᾠδας μόνους εἰς τὸν κώμιον ἔνθα συλλετείφθαι τὸ πολίτευμα ἔγνω, τὸ ἀληθὲς αὐδρᾶν. τοιαῦτα ἔγραφεν καθ' ἕκαστον ἔγκλημα δικανικῶς ἐφαπτόμενος, καὶ οἷς ἐκ τέχνης τινὸς ᾄμφιβολίᾳ καλακαλύπτουσα ωαυδάζοντες. οὐχ ὑγιῶς ὃ τοιούτῳ τὴν κρίσιν ἔχειν καὶ πολλοῖς τῶν παρόντων ἱερέων καλεφαίνετο. λέγε) οἷον παφούσιον τὸν ὁμολογητικὸν τῇ σιωνόδῳ ταύτῃ ᾠδας μόνον, καὶ ὁμόνουν τῆς χάριτος, ὃς δυνάμενος μάλιστα τῶν ἱεροσολύμων ὀπίσθοπον, ὡς οὐ δέον συλλόγου κοινωνὸν πονηρῶν ἀνθρώπων, ὁμολογοῦντας αὐτοὺς ὄντας, καὶ δι' ἀσθένειαν τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐλῶν κεκομμένους, καὶ τὰς ἀγύλας πεπηρωμένους.

Ἐν τούτῳ δὲ ἀμφὶ τὸν τέταρτον δεκάδα τῆς κωνσταντίνου ἡγεμονίας ὀξέργα ἀθένεος τοῦ ἐν ἱεροσολύμοις νεὼ ωεὶ τὸν κρανίου χῶρον, ὃ μέγα μνῆμα ἐστὶν ωεσσαγορεύει), ᾠδας μόνος εἰς τύφον μαειανὸς, ἀνὴρ τῶν ἐν ἀξίᾳ βασιλικὸς ταχυγράφος, ἀπέδωκε τῇ συνόδῳ βασιλέως ὀπισθίῳ, ᾠδας κελευομένῳ ἐν τάχει τὰ ἱεροσόλυμα καταλαβεῖν, καὶ τὸν νεὼ καθερῶσαι. τοῦτο δὲ καὶ πρὶν βεβουλευμένῳ, ἀναγκαῖον ἐνόμισε ωρότερον ἐν τύρῳ συνελθόντας τοὺς ὀπισθόπους, ᾄμφιθεῖναι τὰς ωερὶ ἀνηλοις διαφορὰς· ὅτε τὸ κεκαθαρμένους διανοίας ἐκ λύπης, ὅτι τὸν ἀφιέρωσιν τῷ νεῷ χωρῆσαι· ωερισσότερον δὲ εἰ) τοιαύτῃ πανηγύρει τῶν ὁμόνοιαν τῶν ἱερέων. καὶ οἱ μὲν ἦκον εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν ναὸν καθέρωσαν, καὶ τὰ ᾠδὰ τῶν βασιλέως κειμήλιά τε καὶ ἀναθήματα, ἃ εἰσέτι νεῶ ἐν ᾧ δὲ ᾧ ἱερῷ οἴκῳ ἀνάκειται, καὶ πολὺ πρόχειρον θαῦμα τοῖς θεωμένοις, πολυτελείας καὶ μεγέθους ἕνεκα. ἐξ ἐκείνου δή, ἐτήσιον τούτῳ ἑορτὴν λαμπρᾶς μάλα ἄγει ἡ τῶν ἱεροσόλυμον ἐκκλησία· ὡς καὶ μυήσεις ἐν αὐτῇ τελεῖσθαι, καὶ ὀκτὼ ἡμέραι ἐφεξῆς ἐκκλησιάζειν, συνιέναι τε πολλοὺς κατὰ πάσης τῆς ὑφ' ἥλιον, οἱ καθ' ἑσπέραν τῶν ἱερῶν τόπων πόθεν συνδέχονται τὴν ταυτὸν τῆς πανηγύρεως.

Τινὲς μὲν οὖν ταῦτα ἢ καθόλου λαβόμενοι οἱ τὰ ἀρείου φρονοῦντες, τῶν ὀπισθόπων ἐκαινούδασαν γνώσεις ἐν ἱεροσολύμοις συνόδου, καὶ κοινωνίας αὐτῷ μεταδοῦναι καὶ ὑζωΐῳ. ἐθαῤῥησαν δὲ ταῦτα ωεῖσαι τοιόνδε. ωρεσβύτερός τις ἐν σιωνήθης τῇ ἀδελφῇ τοῦ βασιλέως, ἐπαινέτης τῆς ἀρείου δογμάτων, καὶ ὅτι ταῦτα ἐφρόνει, τὰ ωρῶτα ἐμάνθανεν. ὡς δὲ πολλοῖς ωροῆλθεν χρόνοις, οἰκειότερον ἑαυτὸν κατέστησε κωνσταντίᾳ, τοῦτο γὰρ ὄνομα ἦν τῇ ἀδελφῇ κωνσταντίνου, ἀδείας λαβόμενος, ἐπῤῥησιάσατο ωρὸς αὐτὴν, καὶ κατεμέμφετο μὴ δικαίως ἄρειον τὸν πατρίδα φθόνῳ, καὶ τῆς ἐκκλησίας ἐκβεβλῆσθαι ᾄμφὶ φθόνον καὶ ἰδίας ἔχθρας ἐκβληθέντα ᾠδὰ ἀλεξάνδρου τοῦ βυζαντίων ἀλεξανδρέων ἐκκλησίαν· ἀδοκιμοῦντα γὰρ, ἔφη, ᾠδὰ ᾧ πλήθει ὁρῶν αὐτὸν, ἐζηλοτύπησεν. ἀληθῆ δὲ ταῦτα πεισθῆναι κωνσταντίᾳ, ἐν ᾧ μὲ ωείθω, οὐδὲν ἔφασε νεωτερίσαι τῶν ἐν νικάᾳ δοξάντων.

ἐπεὶ δὲ νόσῳ περιέπεσε, καθυφωρᾶτο τελευτᾶν, καὶ παραγενόμενον ὡς αὐτὴν τὸν ἀδελφὸν, ἐκέλευσε τελευταίαν αὐτῇ δοῦναι χάριν ἣν ἂν αἰτήσειεν. ἐδεῖτο δὲ οἰκεῖον ἔχειν τὸν εἰρημένον πρεσβύτερον, καὶ ὡς ὀρθῶς δοξάζοντι περὶ τὸ θεῖον, πείθεσθαι. ἑαυτὴν μὲν γὰρ ἔφη οἴχεσθαι καὶ λοιπὸν τῆς ἐνταῦθα βιοτῆς μηδὲν φροντίζειν· περὶ δὲ αὐτοῦ ὀρρωδεῖν μή τι πάθοι ὑπὸ θεομηνίας, ἢ αὐτὸς κακῶς πράξας, ἢ τὴν ἡγεμονίαν αἰσχρῶς ἀποβαλών. ἐπεὶ δικαίους, ἔφη, καὶ ἀγαθοὺς ἄνδρας ἀδίκως πεισθεὶς τισὶν, ἀϊδίῳ φυγῇ ἐζημίωσεν. ἐντεῦθεν ὁ βασιλεὺς οἰκειότατα διετέθη περὶ τὸν πρεσβύτερον τοῦτον, καὶ παρρησίας αὐτῷ μεταδοὺς, καὶ κοινωσάμενος περὶ ὧν ἐνετείλατο ἡ ἀδελφὴ, ᾠήθη χρῆναι πάλιν πειρασθῆναι τῶν κατὰ τὴν ἄρειον, ὡς εἰκὸς, ὑποτοπήσας ἀληθεῖς εἶναι τὰς διαβολὰς, ἢ τῇ ἀδελφῇ χαριζόμενος, οὐκ εἰς μακρὰν μετεκαλέσατο ἄρειον ἀπὸ τῆς φυγῆς, καὶ γραφὴν ἐκέλευσε δοῦναι ὧν πιστεύει περὶ θεοῦ. ὁ δὲ, τὸ καινὸν ἐκκλίνας ὧν πρότερον εὗρεν ὀνομάτων ἑτέραν ὕφανεν ἐκθέσιν, ἁπλοῖς ῥητοῖς καὶ ἐγνωσμένοις τῶν ἱεραῖς βίβλοις χρησάμενος. καὶ ὅρκον ὤμοσεν ἢ μὴν ὧδε πιστεύειν καὶ κατὰ νοῦν ταῦτα φρονεῖν, καὶ μηδὲν ἕτερον ἐννοεῖν παρὰ ταῦτα. ἔχει δὲ ὧδε. Τῷ εὐσεβεστάτῳ, καὶ θεοφιλεστάτῳ διώκτῃ ἡμῶν κωνσταντίνῳ ἄρειος καὶ εὐζώϊος πρεσβύτεροι. Καθὼς προσέταξεν ἡ θεοφιλὴς σου εὐσέβεια δέσποτα βασιλεῦ, ἐκτιθέμεθα τὴν ἑαυτῶν πίστιν ἐγγράφως. ὁμολογοῦμεν ἐπὶ θεοῦ οὕτω πιστεύειν, καὶ αὐτοὶ πάντες οἱ (ὑπὲρ ἡμῖν ὡς ὑποτέτακται). πιστεύομεν εἰς ἕνα θεὸν πατέρα παντοκράτορα, καὶ εἰς κύριον ἰησοῦν χριστὸν τὸν υἱὸν αὐτοῦ, τὸν ἐξ αὐτοῦ πρὸ πάντων τῶν αἰώνων γεγενημένον θεὸν λόγον, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, τά τε ἐν οὐρανῷ καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς· τὸν ἐλθόντα, καὶ σάρκα ἀναλαβόντα καὶ παθόντα καὶ ἀναστάντα, καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ πάλιν ἐρχόμενον κρῖναι ζῶντας καὶ νεκροὺς· καὶ εἰς ἅγιον πνεῦμα, καὶ σαρκὸς ἀνάστασιν, καὶ εἰς ζωὴν τοῦ μελλόντος αἰῶνος, καὶ εἰς βασιλείαν οὐρανῶν, καὶ εἰς μίαν ἐκκλησίαν καθολικὴν τοῦ θεοῦ, τὴν ἀπὸ περάτων ἕως περάτων. ταύτην γὰρ τὴν πίστιν παρειλήφαμεν ἐκ τῶν ἁγίων εὐαγγελίων, λέγοντος τοῦ κυρίου τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς, πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. εἰ δὲ μὴ ταῦτα οὕτω πιστεύομεν καὶ ἀποδεχόμεθα ἀληθῶς πατέρα καὶ υἱὸν, καὶ ἅγιον πνεῦμα, ὡς πᾶσα ἡ καθολικὴ ἐκκλησία καὶ αἱ ἅγιαι γραφαὶ διδάσκουσιν, ὡς κατὰ πάντα πιστεύομεν, κριτὴς ἡμῶν ἔσται ὁ θεὸς καὶ νῦν καὶ ἐν τῇ μελλούσῃ ἡμέρᾳ. διὸ παρακαλοῦμέν σου τὴν εὐσέβειαν, θεοφιλέστατε ἡμῶν βασιλεῦ, ἐκκλησιαστικοὺς ἡμᾶς ὄντας, καὶ τὴν πίστιν, καὶ τὸ φρόνημα τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν ἁγίων γραφῶν ἔχοντας, ἑνοῦσθαι ἡμᾶς διὰ τῆς εἰρηνοποιοῦσου καὶ θεοσεβοῦς εὐσεβείας, τῇ μητρὶ ἡμῶν, τῇ ἐκκλησίᾳ δηλαδὴ, περιῃρημένων τῶν ζητημάτων, καὶ τῶν ἐκ τῶν ζητημάτων περισσολογιῶν. ἵνα καὶ ἡμεῖς καὶ ἡ ἐκκλησία μετ' ἀλλήλων εἰρηνεύοντες, τὰς συνήθεις εὐχὰς ὑπὲρ τῆς εἰρηνικῆς σου καὶ εὐσεβοῦς βασιλείας, καὶ παντὸς τοῦ γένους σου, κοινῇ πάντες ποιώμεθα. ταῦτα τῆς πίστεως τὴν γραφὴν, οἱ μὲν ἔλεγον τεχνικῶς συγκεῖσθαι, καὶ τὸ δοκεῖν τοῖς ῥητοῖς διαλλάσσειν· συμφέρεσθαι δὲ καὶ οὕτω τοῖς ἀρείου δόγμασι κατὰ τὴν ἐκδοχὴν τῶν ὀνομάτων ἄδειαν παρεχόντων ἐπαμφοτερίζειν, καὶ πρὸς ἑκατέραν διάνοιαν ταῦτα ἐκλαμβάνειν. ὑπολαβὼν δὲ ὁ βασιλεὺς παραπλήσια δοξάζειν ἄρειόν τε καὶ εὐζώϊον τοῖς ἐν νικαίᾳ συνελθόσιν, ἥσθη ᾧ πράγματι. οὐ μὴν ἑαυτῷ ἐπέτρεψεν εἰς κοινωνίαν αὐτοὺς δέξασθαι πρὸ κρίσεως καὶ δοκιμασίας τῶν τούτου κηρύκων, κατὰ τὸν νόμον τῆς ἐκκλησίας.

ἐκκλησίας. πέμπει δὲ αὐθις πρὸς τοὺς ἐν ἱεροσολύμοις τότε ζωγράφους ὀπτικὸ
ποις, χράψας σκοπηθῶαι αὐλαὶν τ' ἔκθεσιν τῆς πίστεως· φιλαίθερον ὁ ψῆφον
ἐνέγκειν ἐπ' αὐθις τὴν ζωοδόν, ἐν τε ὀρθῶς φανέν δοξάζοντες, ἢ φθόνου χά-
ειν ὀπισθεν ἥντες, ἐν τ' μηδὲν ἔχοντες μέμφεσθαι τοῖς ἤδη ἐπ' αὐθις κεκριμέ-
νοις μεταμεληθεῖσιν. χαιρεσθ' ὁ λαὸ πάλιν ταῦτα ἀσυνδάζοντες προφάσει τ'
βασιλέως γραμμῆς, ἐδέξαντο αὐθις εἰς κοινωνίαν. ὅτε τοῦτο ἐποίησε, αὐτῷ τε τῷ
βασιλεῖ ἔγραψεν, καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ Ἀλεξανδρέας, καὶ τοῖς κατ' ἀγυπτον καὶ Θη-
βαΐδα καὶ λιβύῃ, ὀπισθοποις δ' κλησιοῖς, πᾶσα κελεύσας μὴ προθύμως αὐθις
δέξασθαι, ὡς δ' τῶ βασιλέως μὴ γνησίως ὀρθοῦντι τὴν αὐλαν πίστιν, ἐν τῇ οἰ-
κείᾳ ὀπισολῇ ὑπέταξαν, δ' τῆς στασιάδου ὀπιφθορᾶς τῆς τοῦ βασιλέως χρίσ.
καὶ τὰ μ', ὧδε ἐν ἱεροσολύμοις ἐσυνεδέζετο.

Ἀθανάσιος δὲ φεύγων ἐκ τύρου, εἰς κωνσταντίνου πόλιν ἦλθε, καὶ προσελ- κη
θὼν κωνσταντίνῳ τῷ βασιλεῖ, ἃ πέπονθεν ἀπεδύρετο, παρόντων ὧν καθεδικα-
στῶν ἀυτῷ ὀπισκόπων. καὶ ἐδεῖτο τῶν ἐν τύρῳ κεκριμένων ψευδῶς τὸ ὄξέπα-
σιν ὑπὸ ἀυτῷ βασιλέως. κωνσταντῖνος δὲ ἄλογον εἶ) δοκιμάσας τ' αἴτησιν, τάδε
» ἔγραψεν τοῖς ἐν τύρῳ ζωνόδοις ὀπισκόποις. Ἐγὼ μὲν ἀγνοῶ ἵνα δὲ τὰ
» ὑπὸ τῆς ὑμελέρας ζωνόδου μετ' θορύβου καὶ χαμῶνος κριθέντα. δοκεῖ δέπως ὑ-
» πὸ ἵνος τα ἐκχώδους ἀταξίας ἰὶ ἀληθεια διεστράφθαι, ὑμῶν δηλαδὴ δι' ἃ τ' προς
» τοὺς πέλας ἐρεθελίαν, ἐν ἀπέβην εἶ) βούλεσθε, τὰ τῷ θεῷ ἀρέσκοντα μὴ ζυν-
» ορῶντων. ἀλλὰ ἔξεστ τ' θείας προνοίας ἔργον, καὶ τὰ τῆς φιλονεικίας ταῦτα κακὰ
» φανερῶς ἀλόντα διασκεδάσαι, ἐν ἡμῖν διαῤῥήδην ὀπιδεῖξαι, εἴ ἵνα τῆς ἀλη-
» θείας αὐθὶ ζωνόδοις ἐποιήσαλε φρονίδα, καὶ εἰ τὰ ἐκκρινόμενα, χωρὶς ἵνος
» φθείρος καὶ ἀπεχθείας ἐκρίναλε. διαφρῶ ἠπειγμένως προς τὸ ἐμὲ ἰδεῖν
» ὑμᾶς ἀγαθεῖαι βούλομαι· ἵνα τ' τῶν πεπροσαγμένων ὑμῖν ἀκρίβειαν καὶ ὑμῶν
» αὐλαν θαρρήσηλε. ἵνος δὲ ἕνεκεν ταῦτα γράψαι προς ὑμᾶς ἐδιαφώσα, καὶ
» ὑμᾶς προς ἐμαυτὸν ἀφ' τῶ γράμματος καλῶ, ἐκ τῶν ἐπομένων γνώσεσθε.
» ὀπιβαίνονδί μοι λοιπὸν τῆς ἐπωνύμου ἡμῶν καὶ πανυθαύμονος πατρίδος τῆς
» κωνσταντίνου πόλεως, ζωσθέντα δέμε τινὶ καθ' ἁπ ἐφ' ἵππου ὀχεῖαν, ἐξαίφνης ἀ-
» θανάσιος ὁ ὀπίσκοπος μέσον τῆς λεωφόρου μετ' ἑτέρων τινῶν ὃς προς αὐτὸν εἶχεν,
» ἀπροσδοκήτως οὕτω προσῆλθεν, ὡς καὶ θαρσεῖν ἐκπλήξεως ἀφορμήν.
» μύριός μοι γὰ ὁ πάντων ἔφορος θεὸς, ὡς οὐ δὲ ἐπίστευον αὐτὸν ὅς τις ἦν, καὶ τὴν
» ἀδικίαν ἣν πέπονθε πιθανομύθοις, ὡς ἦν εἰκός, ἀπήγγειλεν ἡμῖν. ἐγὼ μὲν οὖν
» οὐ διαλέγθην αὐτῷ κατ' ἐκεῖνο καιρόν, οὔτε ὁμιλίας ἐκοινώνησα. ὡς δὲ ἐκεῖνος μ'
» ἠξίου, ἐγὼ ὑ' παῤῥησίας ἐκέλευσα, καὶ μικρὸν δεῖν ἀπελαύνεσθαι αὐτὸν ἐκέλευον, μετ'
» πλείονος παῤῥησίας οὐδὲν ἕτερον παῤ ὑμῶν ἤτει, ἢ τ' ὑμελέραν ἄφιξιν ἠξίωσεν
» ὑπάρξαι, ἵν' ὑμῶν παρόντων ἃ πέπονθεν δικαίως ἀποδύρασθαι δυνηθείη. ὅπερ
» ὀπ' ἄλογον εἶ) καὶ τοῖς καιροῖς πρέπον καλεφαίνετο, ἀσμένως ταῦτα γράφων
» προς ὑμᾶς προσέταξα· ἵνα πάντες ὅσοι τὴν ζωνόδον τ' ἐν τύρῳ ἡνωμένην
» ἐπληρώσατε, μὴ υπερθέτως εἰς τὸ πραίπεδον τ' ἡμελέρας ἡμερότητος ἐπειχθῆτε,
» τοῖς ἔργοις αὐτοῖς ὀπιδείξαντες τὸ τῆς ὑμελέρας χρίσεως καθαρόν τε καὶ ἀδιάστρο-
» φον ἐπ' ἐμοὶ, ὃν τοῦ θεοῦ γνήσιον εἶ) θεράποντα σὺν μὴ ἀρνηθείητε. διαφρῶ

» Δι' ἧς ἐμῆς πρὸς τὸν θεὸν παῤῥησίας τὰ πρῶτα εἰρωνεύεται. καὶ τῶν βαρβάρων
» αὐλῶν δ' τοῦ θεοῦ ὄνομα γνησίως ὑμνουμένων. οἱ μὲν γὰρ ἀγνοοῦσι τὴν ἀληθινὴν γνῶσιν.
» δῆλον δὲ ὅτι, ὁ τὴν ἀληθινὴν ἀγνοῶν, οὐ δὲ τὸν θεὸν ἐπιγινώσκει. πλὴν ὅμως, καὶ
» τὰ πρωτεῖα φησὶ, καὶ οἱ βάρβαροι νῦν δι' ἐμὲ τὴν τοῦ θεοῦ θεραπόντα, γνήσιον ἐπέ-
» γνωσαν τὸν θεὸν, καὶ ἀληθῶς μεμαθήκασι. θεὸν ὑφαπαίζων μου πρῶτα, καὶ πρω-
» νοσθὲς τοῖς ἔργοις αὐτῶν ἡδονῆς. ὅθεν μάλιστα καὶ ἴσασι τὸν θεὸν ὃν ἐκεῖνοι μὲν δι'
» ὃ πρὸς ἡμᾶς φόβον ἀληθοποιῶσι. ἡμεῖς δὲ οἱ τὰ μυστήρια τῆς ἀληθείας αὐτῶν
» δοκιμώτερα πρωθυστέρησις, ὃ γὰρ δὴ εἶπον φυλάττειν, ἡμεῖς φημὶ οὐδὲν πρᾶτ-
» τομεν ἢ τὰ πρὸς διχόνοιαν καὶ μῖσος ζωντείνοντα, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, τὰ πρὸς ὄλε-
» θρον δ' ἀνθρωπείου γένους ἔχοντα τὴν ἀναφορὰν. ἀλλ' ἐπείχθητε, καθὰ πρόειπον,
» ῥῆσαι, καὶ πρὸς ἡμᾶς ἀπεύσατε πρῶτες εἰ τάχος, πεπεισμένοι ὡς πρωτὶ ἀδεὴς
» καθορθῶσαι πειράσομαι ὅπως ἐν ᾧ νόμῳ τοῦ θεοῦ πρῶτα ἐξαιρέτως φυλάτ-
» τωσι, οἷς οὔτε φόβος, ὅτε καὶ κακοδοξία τις δυνήσεται πρωτοσπλαχνῆσαι, ἀμασκε-
» δαθέντων δηλαδὴ καὶ ζωντεθέντων ἅρδην, καὶ πρωτελῶς ἀφανισθέντων τῶν
» ἐκθεσῶν τοῦ νόμου, οἵτινες ὅτι πρόχειμαι τὰ ὀνόματος, ποικίλας καὶ ἀμα φό-
» νους βλασφημίας πρὸ ἐρεῖσι. Τάδε τῷ βασιλέως γράφοντος, οἱ μὲν ἅγιοι δεί-
σαντες, οἷα δὴ ἀνεχώρησαν. οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Εὐσέβιον τὴν νικομηδείας ἐπίσκοπον πα-
ρακαλούμενοι πρὸς βασιλέα, δίκαια ψηφίσασθαι ὅτι ἀθανασίῳ τὴν ἐν τύρῳ ζωὸ-
δον διϊσχυρίζοντο. καὶ μάρτυρας προσκαλούμενοι εἰς μέσον θρόνιον, καὶ μάρτυρ, ἐκ θεό-
δωρον, οὐδήποτά τε καὶ ἀρσάκιον, ἔπειτα ὡς μυστικὸν ποίημα ζωὴ τὸν ψῶ. πλὴν
τε πολλὰ λοιδορηθέντες, ἐκράτησαν τῆς διαβολῆς. ὁ δὲ βασιλεὺς, ἢ ἀγνοῶν τὰ δὲ
πιστεύσας, ἢ λοιπὸν ὁμονοῆν τοῖς ἐπισκόποις ἐπόθησεν, εἴασε ἐκποδὼν γενέσθαι
ὁ ἀθανάσιος, πρεσβύτερον αὐτὸν ἐν τριβέρει τῶν πρὸς δύσιν γαλατῶν οἰκεῖν. καὶ ὁ
μὲν ἀπῆλθε.

κθ Μετὰ δὲ τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ζωὸδον, ἦκεν ἄρδις εἰς ἀγχῶνον. μὴ κοινω-
νούσης δὲ αὐτῷ τὴν ἀνεξανδρέων ἐκκλησίας, πάλιν ἦλθεν εἰς κωνσταντινούπολιν.
ἐπίτηδες δὲ ζωσθραμόντων τῶν τὰ αὐτῷ φρονούντων ἰδίᾳ, καὶ τῶν πειθομένων
εὐσεβίῳ τῆς νικομηδείας ἐπισκόπῳ, καὶ ζωὸδον ποιῆσαι προσκαλουμένων,
ἀγαθόμενος τῆς αὐλῆς ἀσουδὴς ἀνέξανδρος ὁ τότε τὴν ἐν κωνσταντίνου πόλῃ διέπων
θρόνον, ἐπειρᾶτο βιάσασθαι τὸν ζωὸδον. ὡς δὲ τοῦτο οὐκ ἐχειρώθη, ἀνέξαν-
δρος ἀπηγόρευε τοῖς πρὸς ἄρδιν ἀσουδαῖς, μὴ ἑνιστὸν μὴ δὲ ἐκκλησιαστικὸν
εἶ) λέγων σφῶν αὐλῶν τὸ ψῆφον ἀκυρον ποιῆν. καὶ τῶν ἅμα αὐτοῖς ἐκ πάσης
χεδὸν τῆς ὑφ' ἥλιον ζωγκλυδότων εἰς νίκαιαν. οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν εὐσέβιον ὡς τὰ
πρᾶτα λόγοις οὐκ ἔπεισαν τὸν ἀνέξανδρον, ἐμπαροινήσαντες αὐτῷ μὴ ἀπειλῆς
διεμπλήσαντο, εἰ μὴ προσδέξεται τὸν ἄρδιν εἰς ῥητὸν ἡμέραν, αὐτὸν μὲν ὑφορ-
είαν οἰκήσειν ἐκβληθέντα τῆς ἐκκλησίας, ἀρείῳ δὲ κοινωνήσειν τὸν μετ' αὐτόν.
ὅπερ τούτοις τὸ ἀπηλλάγη. τότε ἀληλων, οἱ μὲν, τῇ προθεσμίᾳ προειμένοις
ὑπελεέσαι τὰς ἀπειλάς. ὁ δὲ ἀνέξανδρος προστυχόμενος μὴ εἰς ἔργον ἐκβαῖνε
τοῖς εὐσεβίου λόγοις, μᾶλλον δὲ αὐτὸν προδεᾶ ἐποίει καὶ ὁ βασιλεὺς, ἐνδιδόναι
ἔπον τινὰ συμπεισθείς. τῇ δὲ πρὸ τῆς προθεσμίας ἡμέρᾳ εἰσιόντος τὸ θυσια-
στήριον, πρωΐχιος ἔκφατο πρωϊαὶ τοῦ θεοῦ δεόμενος ἐμποδισθῆναι τὸ τέλος τῶν

κατ'

κατ' αὐτὸ δεδουλωμένων. χῆ δὲ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ, ἀπιόν που τῶν δεήλλῳ ὀψίαν ὁ ἄρχος, ἐξαπίνης ἀνακινηθέσης αὐτὸν τῆς γαστρὸς, τοῦ κατεπείγοντος ἐγένετο, καὶ εἰς δημόσιον τόπον τῶν ἐς τοιαύτην χρείαν ἀφωρισμένον, ἦλθεν. ὡς δὲ ὅπερ πολλῷ οὐκ ἐξῆκε, εἰσελθόντες τινὲς τῶν ἔξω τῶν δεχομένων, αὐτὸν καταλαμβάνουσι νεκρὸν ὅπερ τὸ καθέδρας κείμενον. ἐπεὶ γὰ τοῦτο δῆλον ἐγένετο, οὐ ταῦτα πάντες ἐνόμιζον τῶν ἐπὶ τῆς αὐτοῦ τελευτῆς. ἐδόκει δὲ τοῖς μὲν, ἀθεράπευτον λῆμα τὴν καρδίαν, ἐπ' ἔσεσιν ὑπομείνας ὑφ' ἡδονῆς τῶν χρημάτων ἀπολωλυτῶν, αὐθαιρέτου τελευτήσαι· τοῖς δὲ ὡς δυσεβήσας δεδωκέναι δίκην. οἱ δὲ τὰ αὐτοῦ φρονοῦντες, χαλεπαίνειν ἐγκωμιάζοντι τὴν ὕβριν. οὐκ ἄτοπον γὰ τὰ περὶ αὐτῆς εἰρημένα ἀθανασίῳ τῷ ὑπατικῷ ἀνεξάνδρειας εἰς μέσον ἀγαγεῖν. ἔχει δὲ ὧδε.

» Καὶ γὰρ καὶ ἄρειος ὁ τῆς μὲν αἱρέσεως ἔξαρχος, Δυσεβίου δὲ κοινωνὸς, κληθεὶς λδ
» οὐκ ἀσυνδήτως τότε τῶν περὶ Δυσέβιον ἀδολόγου τοῦ μακεδείτου κωνσταντίνου αὐχούσου ἀπαιδεύτως ἐναφόφως εἰπεῖν τινὶ ἑαυτοῦ πίστιν, ἔγραψεν ὁ δόλιος κρύπτων τοὺς δυσεβεῖς διατεβείας λέξεις, ὑπερχρινόμενος καὶ αὐτὸς ὢν ὁ ἀμφίβολος, τὰ τῶν γραφῶν ῥήματα ἁπλᾶ καὶ ὡς ἔστι γεγραμμένα. εἶτα λέγοντος τοῦ μακεδείου κωνσταντίνου, εἰ δὲ μηδὲν ἕτερον ἔχῃς ἀδολόγησαι ταῦτα ἐν τῇ διανοίᾳ, μάρτυρα τὸν θεὸν ἀληθείαν δός. ἀμωμόφαι γὰ ὑπορκήσαντά σε αὐτὸς ὁ κύριος, ὤμοσεν ὁ ἄθλιος μήτε ἔχειν, μήτε ἀήθη τοῦτο τὰ νῦν γραφέντα φρονεῖν, καὶ εἰρῆσθαι πώποτε εἴη πρὸ αὐτοῦ. ἀλλ' αὐτὸς ἐξῆκεν ὡς τῶν δίκην δοὺς, καὶ ἐπεσε. καὶ τρίτης γενόμενος, ἔβακησε μέσος. πᾶσι μὲν οὖν ἀνθρώποις κοινὸν τοῦ βίου τέλος, θάνατός ἐστιν. καὶ οὐ δεῖ τινὸς ἐπεμβαίνειν, καὶ ἐκ θεοῦ ἢ ὁ τελευτήσας, ἀδήλου ὄντος μὴ ἕως ἑσπέρας καὶ αὐτὸν τοῦτο καταλάβῃ. τὸ δὲ τέλος τοῦ ἀρείου, ὅπερ οὐκ ἁπλῶς γέγονε, δεῖται καὶ διηγήσεώς ἐστιν ἄξιον. τῶν γὰ περὶ Δυσέβιον ἀπειλούντων εἰσαγαγεῖν αὐτὸν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὁ μὲν ὑπόσκοπος τῆς κωνσταντινουπόλεως ἀνέξανδρος, ἀντέλεγεν. ὁ δὲ ἄρχος ἐθαῤῥῆ τῇ βίᾳ καὶ ταῖς ἀπειλαῖς Δυσεβίου. σάββατον γὰ ἦν καὶ παρεσκεύαστο τῇ ἑξῆς ζωάγειν· πολὺς γὰ ἀγὼν ἦν ἐκείνων μὲν ἀπειλούντων, ἀνεξάνδρου δὲ κωλύοντος. ἀλλ' ὁ κύριος κριτὴς γνώμονος ἐφάβδωσε χεῖρα τῶν ἀδικούντων. οὕτω γὰ ὁ ἥλιος ἔδυ. καὶ χεῖρας αὐτὸν ἥκουσας εἰς τόπον, ἐκεῖ κατέπεσε. καὶ ἀμφοτέρων, τῆς τε κοινωνίας καὶ τοῦ ζῆν ἀνθρώπου ἐστερήθη. καὶ ὁ μὲν μακεδόνιος κωνσταντῖνος ἀκούσας, ἐθαύμασεν, εἰδὼς ἠγνοημένα τοῦτον τὸν ὑπόσκοπον ὑπόρκον. πᾶσι δὲ τότε γέγονε φανερὸν, ὅτι τῶν μὲν περὶ Δυσέβιον ἠσθένησαν αἱ ἀπειλαί. καὶ ἡ ἧττα δὲ ἀρείου μαθόντα γέγονεν. ἐδείσθη δὲ πάλιν, ὅτι τοῦδε τοῦ παθεῖν ἀκοινώνητος γέγονεν ἡ ἀρειανὴ μανία, καὶ ὧδε, καὶ ἐν τῇ τῶν προτόκων ἐκκλησίᾳ. ὡς οὖν οὐ θαυμάσαι ὁρῶν τούτους δικαιοσύνης φιλονεικοῦντας, ὃν ὁ κύριος κατέκρινε, καὶ βλέπων αὐτοὺς ἐκδικοῦντας τὴν αἵρεσιν, οὓς ἀκοινωνήτους ἔλεγξεν ὁ κύριος, μὴ ἀφεὶς τὸν αὐτῆς ἔξαρχον εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἰέναι. Ὡς δὲ μὲν ἄρχος ἀπεθανε πρόφασιν μὲν· λόγος οὖν ὅτι πολλῷ χρόνῳ, μηδένα χρήσασθαι τῇ καθέδρᾳ ἐφ' ἧς τέθνηκεν. οἷα δὲ εἰς δημόσιον χώρον ἀφ' ἑτέρου χρείαν ἐκχυνομένων, ὡς φιλεῖ ἐν πλήθει γίνεσθαι, καὶ παρακελευομένων ἀνθρώποις τῶν εἰσιόντων φυλάττεσθαι τὴν καθέδραν, ἀποβάπτος ἐστὶ καὶ τοῖς μετὰ ταῦτα ὁ τό-

πος ὡς ἀσεβείας ποινὰς αὐτῷ δεδωκότος ἀρείῳ. χρόνῳ δὲ ὕστερον τὰ αὐτὰ φρονούντων τῆς πλούσιός τ' ἐν δωδάμει κατουδὴ χρησάμενος, ἐωρίαζε τοῦτον τὸν τόπον τῷ τοῦ δημοσίου. καὶ οἰκίαν καλεσκεύασε, καθεκὼν τὸ πρόσθεν ὄψιν· ὡς τε λήθην γενέσθαι τῷ δήμῳ, καὶ μὴ τῇ παραδοχῇ τὸ τοιαύτης ἀναμνήσεως τὸν ἀρείου θάνατον κωμῳδεῖας.

λα' Ἀλλὰ γὰρ οὐδὲ τούτου ἐλαυτήσαντος, τέλος ἔσχεν ἡ ζήτησις ὧν ὕρε δογμάτων. οὐ γὰρ ἐπαύσαντο οἱ τὰ αὐτὰ φρονοῦντες τῆς ἰδιωνύμια δοξάζουσιν ὑπιβουλεύεσθαι. ἀμφίβολοι καὶ τοῦ ἀγεξανδρέων δήμου ζωσεχῶς ἐκβοῶντες, καὶ ἐν λιτανείαις ἐκελεύοντες πρὸς τῆς ἀθανασίου καθόδου, καὶ ἀτανασίου τοῦ μεγάλου μοναχοῦ, πολλάκις πρὸς αὐτὸ χράψαντες, καὶ ἀμυβολοιῶντες μὴ πείθεσθαι τοῖς μιαιφόνοις, καὶ συκοφαντίας ἠγεῖσθαι τὰς αὐτῶν κατηγορίας, ὅτι ἐπείσθη ὁ βασιλεύς, ἀλλὰ τοῖς μὴ ἀγεξανδρεῦσιν ἔγραψεν, ἀδίκως καὶ ἀπαξίως ἐγκαλῶν. κληρικοῖς δὲ καὶ ταῖς ἱεραῖς παρθένοις ἡσυχίαν ὑπιπάτων, καὶ μὴ μεταβίβασθαι τῆς γνώμης ἰαμβείζετο, μὴ ὃ μετακαλέσασθαι τ' ἀθανάσιον, ὡς σασιώδη καὶ ἐκκλησιαστικῇ καθαιρεθέντα κρίσει. ἀτανάσιος δὲ ἀτεδήλωσε μὴ οἷός τ' εἴη τὸ σωτόδου ὑποδιδεῖν τὸ ψῆφον. εἰ γὰρ καὶ ὀλίγοι, φησί, προσαπέχθησαν, ἢ χάριν ἐδίκασαν, οὐ δήπου πιθανὸν τοσαύτην πληθὺν βιοτίμων καὶ ἀγαθῶν ὑπισχνεῖσθαι τὸ ὁμοίας γενέσθαι γνώμης· τὸν γὰρ ἀθανάσιον ὑβρεισήν τε εἶναι καὶ ἀσεφῆ φανὸν καὶ διχονοίας καὶ σάσεως αἴτιον. οἱ γὰρ εὐαγγελίως ἔχοντες πρὸς αὐτὸν, πρὸ τούτων μάλιστα διέβαλλον αὐτὸν, καθότι ὁ βασιλεὺς τοῖς τοιούτοις εὐσεφοῦς ἀπεστρέφετο. τότε γοῦν πυθόμενος διχῇ μεμερίσθαι τὴν ἐκκλησίαν, τοὺς μὲν, ἀθανάσιον, τοὺς δὲ, ἰωάννην θαυμάζειν, σφόδρα ἠγανάκτησε, καὶ αὐτὸν ἰωάννην ἐξώρισεν. ἐν ᾧ δὲ ἦν ὁ μηνίτιον ἀναδεξάμενος, ἐν τῷ τὰ ἐν τύρῳ συνόδου πρεσβεύσας τῇ ἐκκλησίᾳ κοινωνῆσαι, καὶ τὰς ὑμας τῶν ἰδίων κλήρων ἔχειν αὐτὸς τ' ἐν οἱ τὰ αὐτὰ φρονοῦντες. καίτοι γε τοιούτῳ γνώμην τοῦτο ἀπέβη τοῖς ἀθανασίου ἐχθροῖς. ἀλλ' ὅμως ἐμηνύετο, καὶ οὐδὲν ὤνησεν ἰωάννην τὰ δεδογμένα τοῖς ἐν τύρῳ συνηγμένοις. κρείττων γὰρ ἐν ὁ βασιλεὺς ἱκεσίας ἐν πολυδαπῆς παραιτήσεως, πρὸς τ' ὑπονοούμενον φ' σασιν, ἢ διχόνοιαν ἐγείρειν τὰ πλήθη τῶν χριστιανῶν.

λβ' Τὸ δὲ ἀρείου δόγμα, φ' καὶ πολλοῖς ἐν τ' διαλέξεσιν ἐπαυδάζετο, οὕτω εἰς ἴδιον διεκεχρίτο λαὸν, ἢ ὄνομα τῷ αἱρέντος. ἀλλὰ πάντες ἅμα ἐκκλησίαζον, καὶ ἐκοινώνουν· πλὴν ναυαλιωνῶν, καὶ ἐν ὑπικαλουμένων φρυβῶν, οὐδενειανῶν τε καὶ μαρ * * * ῶν, καὶ παυλιανῶν, καὶ εἴ τινες ἕτεροι ἑτέρας ἤδη ἠυρημένας αἱρέσεις ἐπλήρωσαν. καὶ τούτων ἁπάντων νόμον θέμενος ὁ βασιλεὺς προσέταξεν ἀφαιρεθῆναι αὐλῶν τοὺς ἀκλησίους οἴκους, καὶ τὰς ἐκκλησίας ζημιοῦσθαι, καὶ μήτε ἐν οἰκίαις ἰδιωτῶν, μήτε δημοσίᾳ ἐκκλησιάζειν. κάλλιον ἐν τῇ καθόλου ἐκκλησίᾳ κοινωνῆσαι εἰσηγεῖτο, καὶ φησὶ ταύτῃ ζημίαν ζημιωθῆσε. διὰ τοῦτον δὲ τ' νόμον, τ' αἱρέσεων οἶμαι τ' πολλῶν ἀφανισθῆναι μηνῶν. ὅτι μὲν γὰρ ὧν πρὶν βασιλέων ὅσοι τὸν χριστὸν ἔσεβον, φ' καὶ τὰς δόξας διεφέροντο πρὸς τῶν ἡμετέρων οἱ αὐτοὶ ἐνομίζοντο, καὶ κακῶς ὁμοίως ἔπασχον. σφᾶς δ' αὐτοὺς πολυπραγμονῆσαι διὰ τὰς κοινὰς συμφορὰς οὐκ ἠδυνάντο. καὶ διὰ τοῦτο ἐφαδίως καθ' ἑαυτοὺς ἕκαστος ζωιόντες, ἐκκλησίαζον, καὶ ζωεχῶς ὁμιλοῦντες ἀγήλοις, φ' καὶ ὀλίγοι ἦφ', οὐ διήγνωφ. μ' δ' τοῦτον

τοῦτον τὸν νόμον ὅτε δημοσίᾳ ἐκκλησιάζειν ἠδυνάντο κωλυόμενοι, οὔτε λάθρᾳ, τῇ πόλιν ὑπισχνούμενοι καὶ κλεπτόμενοι ἀφαιρεθῆναι. ἐν τούτῳ δὲ πλείους οἱ πλείω χρόνον τῆς καθόλου ἐκκλησίας ἀπεστέρηντο. οἱ δὲ, καὶ ὑπὸ τῆς γνώμης μείναντες, ἐκεῖνα ἐδίδασκον ἃ τῆς αὐλῆς αἱρέσεως καταλιπόντες, ἐτελεύτησαν, ἃς ταῦτα συνιέναι συγχωρούμενα, μήτε ἀδεῶς ὁμοδόξους ἐκδιδάσκειν δυναμένους. ἐπεὶ καὶ τῆς ἀρχῆς αἱ μὲν πλεῖσται αἱρέσεις ὀλίγους τοὺς ζηλώσοντας ἔσχον, ἡ δὲ σκαιότητα δογμάτων, ἡ φαυλότητα τῶν λεγόντων, καὶ καθηγητῶν τούτων γνωμένων. οἱ δὲ τὰ ναυάγου φρονοῦντες ὡς ἀγαθῶν ἡγεμόνων ὑπατυχόντες, καὶ τὰ αὐτὰ περὶ θεῖον τῇ καθόλου ἐκκλησίᾳ δοξάζοντες, πολλοί τε ἦσαν ἐξ ἀρχῆς καὶ διέμειναν οὐδὲν μεγαλαβόντες ἀπὸ τούτου τοῦ νόμου. ὡς γὰρ οἶμαι, καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκὼν καθυφεὶς φοβῆσαι μόνον, οὐ λυμήνασθαι τοὺς ὑπηκόους προῃρεῖτο. καὶ ἀκέσιος δὲ ὁ τότε ἐν κωνσταντίνῃ πόλει τῆς αὐλῆς αἱρέσεως ὑπίσχνους βασιλεῖ κεχαρισμένος ὢν διῆγε τὸν βίον, ὡς εἰκὸς, ἐβοήθει τῇ ἀπὸ αὐλῆς ἐκκλησίᾳ. φρύγες δὲ τῷ πλήθει διήκουν ἀφορμώμενοι, πολλὰ πλήσια τοῖς δήμοις ὑπέμενον, πλὴν φρυγίας καὶ τῶν δήμων ἐνιαυτῶν τῶν ἐκ γλύκωνος. ἐνθα δὴ ἐκ ἐτῶν τριῶν μοντανῶν χρόνων πλῆθος ἀξιάκουοι, καὶ νεῖοί εἰσι. περὶ δὲ τούτου τοῦ χρόνου οἱ ἀμφὶ τὸν δύσεβιον τὸν νικομηδείας ὑπίσχνουν, καὶ θεόγνιον τὸν νικαίας ἐπιφανῶς ἤρξαντο νεωτερίζειν περὶ τὴν ἐκθεσιν τῶν ἐν νικαίᾳ συνελθόντων, καὶ ἀναφανδὸν μὴ ἐκδύνειν τὸ ὁμοούσιον εἰς τὸν πατέρα τὸν υἱόν, ὡς ἐξαίρεσιν. ἠδεσαν γὰρ βασιλέα ὧδε δοξάζοντα. ἕτεραν δὲ ἐκκλησίαι γραφὴν ὑπὲρ ῥητῆς ἑρμηνείας καταδεδέχθαι τὰ ὀνόματα τῶν ἐν νικαίᾳ δόγματος ἐμμένουσι τοῖς μὲν πρὸ τοῦ ἐῶ ὑπισχνοῦσι. ἐκ τούτου δὲ τοῦ ῥητοῦ καὶ διανοίας εἰς διήγησιν πεσοῦσα μετέπεσε ζήτησις καὶ δόξα πεπαῦσθαι, πάλιν ἀνεκινήθη.

Ἐν δὲ τῷ τότε ἐπὶ μυρκέλλου ἀγκύρας ὑπισχνουμένης γαλατῶν, ὡς καινῶν δογ- λζ
μάτων εἰσηγητοῦ, καὶ τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ λέγοντα ἐκ μυρίας τῆς ἀρχαίας εἰληφέναι, καὶ τέλος ἕξειν τὴν αὐτοῦ βασιλείαν, καὶ γραφὴν ἵνα περὶ τούτου ζωπάξαντα, σὺν ἡδόνες ἐν κωνσταντίνου πόλει, καθεῖλον, καὶ τῆς ἐκκλησίας ἐξέβαλον, καὶ βασιλείῳ δηνῷ λέγειν καὶ ὑπισχνουμένῳ ὑπιέναι τοῖς ὑπισχνουμένοις γαλατῶν προικίας. καὶ τὴν αὐτόθι ἐκκλησίαν ἔγραψαν δυάζητῆσαν τὸ μυρκέλλου βίβλον καὶ ἐξαφανίσαι, καὶ τοὺς τὰ αὐτὰ φρονοῦντας, εἴ τινας εὕρειεν, μεταβάλλειν. καὶ δὴ μὴν ὁ πολύσοιχος γραφῆς, μὴ ὁ πρῶτος ἐπιζάξας βιβλίον ἐδήλωσε. ῥητὰ δέ τινα ἐνέθηκεν τῇ αὐτῶν ὑπισχνῇ περὶς ἔγγονον δοξάζειν αὐτὸν, ἅδε. ἔλεγε δὲ περὶς τινων ταῦτα ὡς ἐν ζητήσει εἰρῆσθαι μυρκέλλῳ, καὶ ὡς ὁμολογηθέντα διαβεβλῆσθαι καὶ αὐτῷ τῷ βασιλεῖ περὶ τοῦ ἀμφὶ τὸν δύσεβιον. καθόλου ἐπαφυσᾶ ἐκαλέπαινον αὐτῷ, μήτε ἐν τῇ κατὰ φοινίκην ζωοδόχῳ ἀντεθηκότῳ τοῖς ἐπὶ αὐλῆς ὀφειλομένοις, μήτε ἐν ἱεροσολύμοις ὑπὲρ ἀρείου, μήτε τὸν ἀφιερώσεως τοῦ μεγάλου μαρτυρίου μεταχόντι δι' ἀποφυγὴν τῆς περὶς αὐτοὺς κοινωνίας. ἀμφίβολοι γράφονται περὶ αὐτοῦ τῷ βασιλεῖ, καὶ ταῦτα ἐς ὁμολογίαν περὶ θεοῦ. ὡς καὶ αὐτὸς ὑπεισμένου ἐπὶ αὐτοῦ, μὴ ἀξιώσαντος τοῦ ἀφιέρωσιν γενέσθαι τὸν ἐν ἱεροσολύμοις νεὼ οἰκοδομηθέντος. περιφασὶς δὲ γέγονε μυρκέλλῳ ταύτης τὴν γραφῆς. ἀρειομανὴς τὸν κατὰ παδοκίας σοφιστὴς, ὃς καὶ περὶ τοῦ δόγματος λόγοις συγγεγραφὼν τῇ ἀρείου δόξῃ συμφερομένοις, περιῶν τὰς πόλεις ἐπεδείκνυτο, καὶ τοῖς ὑπισχνουμένοις καὶ τοῖς γνωμένοις

ζωόδοις ὡς ὀπίσω προελθέτω. μὴ τι λέγων γὰρ αὐτῷ μῆ χελος, ἢ ἑκών, ἢ οὐχ' οὕτω νοήσας, εἰς τὸ παύλου τοῦ σαμοσατέως δόξαν ἐξεκυλίσθη δόξαν. ἀλλ' ὁ μὲν τῇ ἐν ᾅδου ζωόδῳ ὕστερον τὸ ὀπίσω ἀνείληφε, μὴ φθονῶμεν ὧδε λογισάμενος.

λδ Ὁ δὲ βασιλεὺς ἤδη πρότερον εἰς τοὺς παῖδας καὶ φας ὄντας τὴν ἀρχὴν διῆγεν, καὶ κωνσταντίνῳ μὲν ἢ κώνσταντι τῷ πρεσβυτάτῳ δύσιν ἀπονείμας, κωνσταντίῳ δὲ τῷ μέσῳ ἕω, μαλακισθεὶς τὸ σῶμα ὡς ἀληθῶς λουτροῖς χρησόμενος, ἦκεν εἰς γενόπολιν βιθυνῶν. χαλεπώτερον δὲ διαφλεγεὶς, διεκομίσθη εἰς νικομήδειαν. ἐνθα δὴ ἐν πρεσβείῳ διέτριβεν, ἐμυήθη τὰ ἱερὰ βάπτισιν. ὅπερ τοῦτο τὸ σφόδρα πάθεις, χάριν ὡμολόγει τῷ θεῷ. διεθήκην τε ποιήσας, τοῖς μὲν παισὶ διένειμε τὴν ἀρχὴν, ὡς πρότερον. πρεσβεῖα δὲ, τῷ μὲν, τῇ πρεσβυτέρᾳ ῥώμῃ· τῷ δὲ, τῇ ἐπωνύμῳ αὐτοῦ καλλιπόλει, ἔδωκε τὴν Θρᾴκην· τῷ δὲ πρεσβυτέρῳ, ὃν ἐπαινέτην ὄντα ἀρείου, ἀγαθὸν ὄντα βίῳ, προέθετο αὐτῷ τελευτῶσα κωνσταντία ἡ ἀδελφή. καὶ ὅρκον προθεὶς, ἐνετείλατο κωνσταντίῳ δοιῶσαι ἐπειδὴ ἀφίκηται. οὔτε γὰρ τοῦτ', ἔφη, ἐμοῦ πρὶν τὸν καισάρων πρῶτον τελευτῆσαι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἐντειλάμενος, ὀλίγας ἐπέβιω ἡμέρας, καὶ ἐτελεύτησεν ἀμφὶ πέντε καὶ ἑξήκοντα ἔτη γεγονώς. ἐν τούτοις δὲ τεσσαράκοντα καὶ ἓν βασιλεύσας, ἀνὴρ ἐς τὰ μάλιστα τῶν χριστιανῶν θρησκείας ἐπαινέτης, ὡς πρόσθεν βασιλέων ἁπάντων ἐπὶ τὸν ἐκκλησίας ἀσυδῆς, καὶ εἰς ἄκρον ὑπερδόσεως ἀγαγεῖν· ὑπερτενικὸς δὲ, ὡς οὐκ οἶδ' εἴτις ἕτερος, ἐν οἷς ἐπεχείρησεν. ἀλλὰ γὰρ θεοῦ, ἐμοὶ δοκεῖν, οὐκ ἐπεχείρησε. ὃς γε πολέμων τε τῶν ἐπ' αὐτῷ συμβάντων πρός τε γότθους καὶ σαυρομάτας πρεσβεύεται, καὶ τὴν πολιτείαν πρὸς τὸ δόξαν αὐτῷ οὕτω ῥᾳδίως μετεσχημάτισεν ὡς ἑτέραν καταπῆσαι βουλὴν, καὶ βασιλίδα πόλιν τὴν ἐπώνυμον αὐτοῦ· τῷ τε ἑλληνικὴν θρησκείαν ἅμα τε ἐπεχείρησε, καὶ ἐν ὀλίγῳ καθεῖλεν, οὐ πρό τε ἀρχόντων τε καὶ ἀρχομένων οὐκ ἐσούτου χρόνου ἀσυδὰ θεισόμενον. ἐπεὶ δὲ ἐτελεύτησε, διεκομίσθη αὐτοῦ τὸ σῶμα εἰς κωνσταντίνου πόλιν, ἐν λάρνακι χρυσῇ, καὶ ὑπὲρ βήματος λίνος ἐν τοῖς βασιλείοις ἀπελέθη. ἡμὴ δὲ καὶ ταύτης ὡσαύτως εἰς ζῶντα, ἣ αὐτὴ ἐλπὶς ἦν πρὸ τοῦ ἐν τοῖς βασιλείοις. ὡς δὲ τὸν τοῦ παντὸς τελευτὴν θᾶττον αὐτῷ μέλλουσαν ἔγνω κωνσταντῖνος ἐν τῇ ἑῴᾳ διαπρεσβεύων, ἀσυδῆ τὴν κωνσταντίνου πόλιν κατέλαβε, καὶ βασιλικῶς κηδεύσας, αὐτὸν ἔθαψεν ἐν τῇ ἐπωνύμῳ τῶν ἀποστόλων ἐκκλησίᾳ. ἐνθα δὴ πρεσβὺς αὐτὸς κωνσταντῖνος ἑαυτῷ τάφον καλεσκεύασεν. ἀπὸ τούτου δὲ, ὡς οὐκ ἔνιος ἀρχῆς ἔτους ἡμιμόρου, καὶ οἱ μετὰ ταῦτα τελευτήσαντες ἐν κωνσταντίνου πόλει βασιλῆς χριστιανοὶ κεῖνται), οὐ μόνον ἀλλὰ καὶ ὀπίσοποι, ὡς καὶ ἡ τῆς ἱερωσύνης ὁμοῦ καὶ τῆς βασιλῆς οὔσης· μᾶλλον μὲν οὖν ἐν τοῖς ἱεροῖς τόποις, καὶ τὰ πρῶτα ἐχούσης.

Τοῦ

ἱστορίας βιβλος τέταρτος.

κεφ. α.

Τὰ μὲν δὴ κατὰ τὸν κωνσταντῖνου βασιλείαν συμβάντα τῇ ἐκκλησίᾳ, ὧδε ἔσχε. τελευτήσαντος δὲ αὐτοῦ, πάλιν εἰς ζήτησιν ἦλθε τῶν ἐν νικαίᾳ συνῳδότων τὸ δόγμα. τοῦτο γὰρ εἰ καὶ μὴ πάντες ἀπεδέχοντο, κωνσταντίνου ἔτι βιοῦντος τῷ βίῳ, σὺν δίκῃ φοβερὸς ἦν καὶ ἀβασάνιστον ἐκώλυεν ἐτολμησεν. ὡς δὲ ἐτελεύτησε, πολλοὶ τῶν τῆς δόξης ἀπέστησαν. οὗτοι δὲ ἦσαν οἱ καὶ πρὶν ἐπὶ τοῦ θεοδοσίου τῶν τῆς ὑποψίας. πάντων δὲ μᾶλλον πλείστην ἐποιοῦντο σπουδὴν τὸ ἀρείου δόξαν κρατῆσαι, εὐσέβιος καὶ θεόγνιος οἱ ἐκ βιθυνίας. ἦσαν γὰρ τοῦτο καταρθῶσαι ῥᾳδίως, καὶ τῶν ἐκ τῆς ἐπιβουλῆς κάθοδον ἀθανασίῳ μὴ φέρειν, ὁμοδόξῳ δὲ αὐτοῖς τῶν κατ' ἀγχίνοιαν ἐκκλησίας πρᾶγμα δοῦναι. καὶ οἱ μὲν, τοιαῦτ' ἐπενόουν, ἐπουργὸν ἔχοντες τὸν πρεσβύτερον ὁς ἅλιος ὑπὸ κωνσταντίνου ἐφέρετο τὰ ἀρείου μὴ ἀκλήσεως. ἐτύγχανε γὰρ καὶ κωνσταντίῳ τῷ βασιλεῖ κεχαρισμένος, καθόλου τῶν παρόντων αὐτῷ δόγματα ἀπέφασιν, οἷά τε πιστὸς πρόξενος λαβὼν μέχρι τῆς βασιλέως γαμετῆς, καὶ τῶν ἐν δυνάμει θαλαμηπόλων μὴ νήφων, σιωπῆς ἐφέρετο. πρόσφατον δὲ τότε τῆς βασιλικῆς οἰκίας εὐσέβιος, ὃς ἐπαινέτης τῆς ἀρείου δόξης φρόνημος, ὁμόφρονας ἑαυτῷ τὰ βασιλίδα, καὶ πολλοὺς τῶν περὶ τὰ βασίλεια κατέστησατο. ἐνεδύετο πάλιν περὶ τοῦ δόγματος συχναὶ διαλέξεις ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ ἐφέροντο. σὺν τούτοις τε καὶ ὕβρις, καὶ ἀπείθεια, καὶ τὸ πρᾶγμα τοῖς ἀμφὶ θεόγνιον κατὰ γνώμην προὐχώρει. βζ

Ἐν τούτῳ δὲ καὶ ἀθανάσιος, ἐκ τῆς πρὸς δύσιν γαλατίας ἀνεκλήθη πρὸς ἀγεξάνδρειαν. τοῦτον ὅ καὶ κωνσταντῖνος πρεσβεύσασθαι μετεκαλέσατο πρὸς ἡρῴδην. λέγεται δὲ καὶ ἐν τῷ αὐτοῦ διαθήκαις, ἐντελῆσαι τοῦτο. ἐπεὶ δὲ φθάσας ἐτελεύτησεν ὁ ὁμώνυμος αὐτῷ παῖς, ὃς καὶ τῶν πρὸς ἑσπέραν γαλατῶν ἦρχεν, ἐπέστρεψεν αὐτῷ τὴν κάθοδον, γράμματα δοὺς πρὸς τὸν ἀγεξανδρέων λαόν. ταῦτα δὲ ἐκ τῶν ῥωμαίων μεταβληθέντα φωνῆς ἦρεν, ὡς δεῦρο πρόκειται. ἔχει δὲ ὧδε. Κωνσταντῖνος καθολικῷ τῷ καθολικῆς ἐκκλησίας ἀγεξανδρέας πόλεως. Οὐδὲν τῆς ὑμετέρας ἱερᾶς
» διανοίας ἀποπεφυγυῖαν γνῶσιν οἶμαι, διὰ τὸ ἀθανάσιον τὸν τῶν πρεσβυτέρων νό
» μου ἐπαφήτην πρὸς ἡμᾶς γαλλίας ἀπεσταλθαι. ἵν' ὅπως ἡ ἀγελαιότης τῶν αἱ
» μοβόλων αὐτῶν καὶ πολεμίων ἐχθρῶν, εἰς κίνδυνον τῆς ἱερᾶς αὐχενῆς ἐπέ
» μψωσι, μὴ ἄρα διὰ τῶν φαύλων διαφροφῆς δυνήκεσα ἐπορῇ. πρὸς ὃ διαπαί
» ξαι δίκαιον τοῦτο, ἀφηρέθη τῶν φανέντων ὧν ὑπεκειμένων αὐτῷ ἀνδρῶν, ἐξ ὧν
» ἐμοὶ διάφορα κεκέλευσται ἔστ· ὡς ἂν τοῦτο τῇ πόλει ἂν ᾖ διέτεινε, πᾶσι τοῖς ἀνα
» κάμοις ἐμπλεονάζειν, εἰ καὶ τὰ μάλιστα αὐτὸ ἡ ἀοίδιμος ἀρετὴ τῆς θείας πεποι
» θυῖα βοηθείας, καὶ τὰ τῆς παρθένου ἀρωγὰ ἐξουδενῇ. πιστεύω, εἰ καὶ τὰ μάλιστα
» πρὸς τὸ πρόσφιλες ἀτιμῶν ὑμῶν θεοσέβειαν ὁ δεσπότης ἡμῶν, ὁ τῆς μακαρίας
» μνήμης κωνσταντῖνος ὁ σεβαστὸς, ὁ ἐμὸς πατὴρ τὸν αὐτὸν ὑπισχνοῦντο τῷ ἰδίῳ τύπῳ πα
» ραχαράττειν πρόκριτος, ὅμως ὅπως μὴ θεσφάτοις κλήρῳ πρόσκρουσις, πρὸς τὸ μὴ

» πληρῶσαι δύνεπαύσατο, ἀκόλουθον ἡγησάμενον τῷ τοῦ αἱρεσιάρχου τῆς τ' θείας μνή-
» μης βασιλέως διαδεξάμενος πληρῶσαι. ὅσις ἐπειδὴ τ' ὑμετέρας ψυχῆς τοσοῦ-
» τον, ὅσον τις ἀγαθὸς πρὸς ἐμοὶ τετύχηκε γνώσεσθε. ἃ γὰρ θαυμαστὸν εἰπεῖν ἢ δύνασθαι
» αὐτὸς πεποίηκα· καὶ γὰρ τῆ ἐμαυτοῦ ψυχῆ ἢ τε τοῦ ὑμετέρου πόθου εἰκὼν, καὶ ὁ τη-
» λικούτου ἀνδρὸς ἀφῆμα, εἰς τοῦτο ἐκεῖνα καὶ τοσοῦτον ἐξέπεσεν. ἡ θεία τοίνυν ὑμᾶς διαφ-
» φυλάξοι ἀδελφοὶ ἀγαπητοί. Καταὶ τοῦτον τ' τοῦ βασιλέως γράφω τ' καθόδου τυχὼν Ἀθανάσιος, ὡς κατ' ἀγυιὰν ἐκκλησίας διῆπεν. ὅσοι δὲ τὰ χρεῖον ἐφρόνουν, δεινὸν τοῦτο ἐποιοῦντο, καὶ οὐκ ἀνείχοντο. ἐνθένδεν ξυνεχεῖς ἀνεκινοῦντο στάσις, ὁ δὴ τοσοῦτον πάλιν τ' Ἀθανασίου προέχειν ἑτέρων ἐβουλῶν. οἱ γὰρ ἀμφὶ τὸν Εὐσέβιον ἀσυδῆ τοὺς βασιλέα διέβαλλον αὖθις, ὡς στασιώδη καὶ τοῖς νόμοις τῆς ἐκκλησίας ἑαυτῷ τ' κάθοδον ἐπιβρέψαντα, δίκα κρίσεως ἐπισκόπων. ἀλλ' ὅπως μὴ ἐκ τῆς τούτων ἐπιβουλῆς αὖθις ἐξηλάθη τῆς Ἀλεξανδρείας, αὐτίκα δὴ καὶ τῷ οἰκείῳ ἐρῶ τάξιν. τοῦ δὲ τοῦτον τ' χρόνον Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου τελευτήσαντος, Ἀλφαδέχῃ τ' ἐν καισαρείᾳ τῆς παλαιστίνης ἐπισκοπὴν, ἀνήκοος. ὃς τοσοῦτον αὐτὸν Εὐσέβιον τὸν ζῆλον ἔχων, καὶ ἐπ' αὐτῷ τοῖς ἱεροῖς παυδιθείς λόγοις, ἱκανὸς τ' νοῆσαι καὶ φράζειν ἀστεῖος ἐφύετο, ὡς καὶ πολλὰ συγγράμματα λόγου ἄξια καταλιπεῖν. ὅκ εἰς μακρὸν δὲ καὶ κωνσταντῖνος ὁ βασιλεὺς πόλεμον ἐπαγαγὼν κωνσταντίῳ τῷ ἰδίῳ ἀδελφῷ τοῦ ἀκυλίδην κλίννυται τοῦδε τῶν αὐτοῦ ἡγεμόνων. τοῦ ἰσαύτου δὲ τ' ῥωμαίων ἀρχῆς, τὰ μὲν τοῦ δύσιν, εἰς κώνσταντα τὰ δ' τοῦ ἕω, εἰς κωνσάντιον.

γδ Ἐν τούτῳ δ' ἀγεξάνδρου τετελευτηκότος, διεδέξατο παῦλος τ' κωνσταντίνου πόλεως ἀρχιερωσύνην, ὡς μὴ λέγουσιν οἱ τὰ ἀρείου καὶ μακεδονίου φρονοῦντες, ἑαυτῷ ταύτην τοσαμάλθου σάμψος τοῦδε γνώμην Εὐσεβίου τῆ νικομηδίας ἐπισκόπου, καὶ θεοδότου τῆ ἐν θρᾴκῃ περινθίας, οἷς ὡς χείρουσιν ἡ χριστοῦ διέφερεν. ὡς δ' πολὺς ἔχει λόγος, μὴ ἐυσεβὴς ἀγεξάνδρου ὂν διεδέξατο, ἐχριστοῦσθη τοῦδε τῶν ὁμοουσίων τὴν πόλιν ἐπισκόπων. ἤδη γὰρ ὀκτὼ καὶ ἐνενήκοντα ἀγῶν ἐνιαυτοὺς ὁ ἀγεξάνδρος, ἐκ τούτων δ' εἰκοσιτρεῖς ἐν τῇ ἐπισκοπῇ ἀνδρείως διαγωνιόμενος, ἐπὶ τελευτὴν ἔμενε, πῶς θανούμενον αὐτὸν τῶν κληρικῶν, ἵνα μετ' αὐτὸν ἐπιτρεπέον τ' ἐκκλησίαν, εἰ μὴ ἀγαθὸν τὰ θεῖα, διδασκαλικὸν τ' ἅμα ἐπιζητεῖτε, ἔφη, παῦλον ἔχετε. εἰ δὲ τοὺς τὰ ἔξω τοφάγματα, καὶ τὰς σωσιστρίας τῶν ἀρχόντων, ἀμείνων μακεδόνιος. δὴ ἑκάτερον μεμῤῥυρῆσθαι τοῦδε ἀγεξάνδρου, καὶ οἱ μακεδονίου ἐπαινέται σωωμολόγουν. τοῦ δὲ τὰ τοφάγματα καὶ λόγους δεινὸν γεγενῆσθαι λέγουσι τὸν παῦλον· τὸν δὲ τοῦ τὸ βίου μῤῥυείαν μακεδονίῳ ἀναθέσθαι. παῦλον δ' τοῦ τυφῶ καὶ βίον ἀσφαλῆ ἐσχηκέναι ἀφαδήλους. φανερῶ γοῦν ἐκ τῆς τούτων ὁμολογίας, ἠθάλμιον ἄνδρα γεγενῆσθαι τὸν παῦλον, καὶ ἐπὶ ἐκκλησίας διδάξαι καμοτρόν. τοῦς δὲ τὰς τοιπετείας τοῦ βίου, καὶ τὰς ὁμολογίας τῶν ἐν δωνάμει φαύλως αὐτὸν ἐσκηκέναι, μῤῥυρῶ τὰ τοφάγματα. ὧδε μοὶ γὰρ ἐπιβαλὼν ὧν ἐπόμασάντιον αὐτῷ, ὡς εἰκὸς, τοὺς τοῖς ταῦτα δήνοις δίκυσεν· δηλὰ καὶ ἐπὶ τῷ πλήθους ἐπιφυὼς φιλόμυθος κακῶς ἔπαθε, σκαιρεία τῶν τότε δυναμουμένων ὃ κρ' τ' ἐν νικαίᾳ κεφαλῆσθαι δόγμα. καὶ τὰ μὲν τοσοῦτα, ὡς μὴ δ' εὐσεβιακῶς, γράφω ἐπομένας, ἐξεβλήθη τῆς ἐκκλησίας κωνσταντινουπόλεως. τε-

λευτῶν

λευτῶν δὲ καὶ ὑπερορίαν οἰκεῖν κατεδικάσθη, εἰ καὶ τεθνάναι ἡδέως λέγεται δι' ἀγχόνης, μηχανησαμένων αὐτῷ φόνον τῶν ἐπιβούλων. ἀλλὰ τάδε μὲν ὕστερον συνέβη.

Ἐν δὲ τῷ νῦν διὰ ταύτην τὴν χειροτονίαν μεγίστη ταραχὴ τὴν ἐκκλησίαν κωνσταντινουπόλεως ἔσχεν. ἐν ᾧ γὰρ περιῆν ἀλέξανδρος, οὐ πολλὴν πρὸς ῥησίαν ἦγον ὅσοι τὰ ἀρείου ἐφρόνουν, καὶ πρὸς αὐτὸν ὁ λαὸς βλέπων ἤγοντο, καὶ τὸ θεῖον ἐδόξαζον, καὶ μάλιστα μετὰ τὴν ἀδόκητον ἀρείου συμφορὰν, ὃν οὕτως ἀποθανεῖν ὡς εἴρηται κατὰ θεομηνίαν ἐπίστευον ταῖς ἀλεξάνδρου ἀρεταῖς. ἐπεὶ δὲ ἐτελεύτησε, διχῇ διακριθὲν τὸ πλῆθος, εἰς ἔριδας δοξομαχεῖν εἰς τὸ φανερὸν καθίσταντο καὶ μάχην. σπουδὴ δὲ ἐγένετο τοῖς μὲν τὰ ἀρείου ζηλοῦσι, μακεδόνιον χειροτονεῖσθαι· τοῖς δὲ ὁμοούσιον τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν δοξάζουσι, παῦλον ἐπισκοπεῖν. καὶ τοῦτο ἐκράτει. μετὰ δὲ τὴν παύλου χειροτονίαν, παραγενόμενος ὁ βασιλεὺς, ἔτυχε γὰρ τότε ἀπόδημος, ἐχαλέπαινεν, ὡς ἀναξίως τῆς ἐπισκοπῆς ἐπιτραπείσης. ἐξ ἐπιβουλῆς τὲ τῶν πρὸς παῦλον ἀπεχθανομένων σύνοδον καθίσας, τὴν μὲν ἀπεώσατο τῆς ἐκκλησίας. εὐσεβίῳ δὲ τῷ νικομηδείας ἐπισκόπῳ τὴν κωνσταντινουπόλεως θρόνον παρέδωκε.

Καὶ ὁ μὲν τάδε πράξας, εἰς ἀντιόχειαν τῆς συρίας ἧκεν. ἤδη δὲ ἐξεργασθείσης τῆς ἐνθάδε ἐκκλησίας, ἣν μεγέθει καὶ κάλλει ὑπερφυᾶ ἔτι περιὼν κωνσταντῖνος, ὑπουργῷ χρησάμενος κωνσταντίῳ τῷ παιδὶ οἰκοδομεῖν ἤρξατο, εἰς καιρὸν ἔδοξε τοῖς ἀμφὶ τὸν εὐσέβιον πάλιν τοῦτο σπουδάζουσι σύνοδον γενέσθαι. οἱ δὴ τότε καὶ ἕτεροι τῶν τὰ αὐτὰ φρονούντων αὐτοῖς εἰς ἐνενήκοντα καὶ ἑπτὰ τελοῦντες ἐπισκόπους· πολλαχόθεν εἰς ἀντιόχειαν συνῆλθον, πρόφασιν μὲν ὡς ἐπὶ ἀφιερώσει τῆς νεουργοῦ ἐκκλησίας. ὡς δὲ τὸ ἀποβὰν ἔδειξεν ἐπὶ μεταποιήσει τῶν ἐν νικαίᾳ δοξάντων· ἡγεῖτο δὲ τηνικαῦτα τῆς ἀντιοχέων ἐκκλησίας πλάκητος, μετὰ εὐφρόνιον· πέμπτον δὲ ἔτος ἠνύετο ἀπὸ τῆς κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου τελευτῆς· ἐπεὶ δὲ πάντες οἱ ἐπίσκοποι συνῆλθον, παρῆν δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς κωνστάντιος, ἠγανάκτουν οἱ πλείους, καὶ δεινῶς ἀθανάσιον ἐπῃτιῶντο, ὡς ἱερατικὸν ὑπεριδόντα θεσμὸν ὃν αὐτοὶ ἔθεντο, καὶ πρὶν ἐπιτραπῆναι παρὰ συνόδου τὴν ἀλεξανδρέων ἐκκλησίαν ἀπολαβόντα. ἐκ τούτου δὲ καὶ θανάτου πολιτῶν αἴτιον αὐτὸν ἔλεγον, ὡς ἡνίκα εἰς τὴν πόλιν εἰσῄει στάσεως κινηθείσης, καὶ πολλῶν μὲν ἀναιρεθέντων, ὧν δὲ δικαστηρίοις παραδοθέντων, μεγίστης τε διαβολῆς ὑπὸ τοιούτων λόγων κατὰ ἀθανασίου ὑφανθείσης, ἐψηφίσαντο γρηγόριον τῆς ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας προστατεῖν. ἐκ τούτου δὲ μεταβάντες εἰς τὴν περὶ τοῦ δόγματος ζήτησιν, τοῖς μὲν ἐν νικαίᾳ δόξασιν οὐδὲν ἐμέμψαντο· γράμματα δὲ διεπέμψαντο τοῖς κατὰ πόλιν ἐπισκόποις, οἷς ἐδήλωσαν ὡς ἐπίσκοποι ὄντες, οὐκ ἠκολούθησαν ἀρείῳ. πῶς γὰρ πρεσβυτέρῳ ὄντι, δοκιμασταὶ δὲ γενόμενοι τῆς πίστεως αὐτοῦ, μᾶλλον αὐτὸν προσήκαντο· πιστεύειν δὲ σφᾶς κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς παραδοθεῖσαν πίστιν· εἶναι δὲ ταύτην ἣν ὑπέταξαν τῇ αὐτῶν ἐπιστολῇ· οὐσίας μὲν πατρὸς ἢ υἱοῦ ἢ τοῦ ὁμοουσίου ὀνόματος μηδαμῶς μεμνημένην· ἐπαμφοτερίζουσαν δὲ ταῖς ἐννοίαις, ὡς μή τε τοὺς ἀρείου φρονοῦντας, μή τε τοὺς ἑπομένους ἐν νικαίᾳ συνόδου δύνασθαι τῇ συντάξει τῶν ῥημάτων ἐπισκήπτειν, ὡς ἀγνώστων τῶν ἱεραῖς γραφαῖς. παραλιπόντες γὰρ ἅπερ ἑκάτεροι οὐ προσίεντο τὰ παρ' ἑκατέρων ὁμολογούμενα τεθείκασιν ὀνόματα τῇ γραφῇ. συνεῖναι μὲν γὰρ τὸν υἱὸν τῷ πατρὶ, καὶ μονογενῆ καὶ θεὸν καὶ πρὸ πάντων ὑπάρχειν, τάρκα τε ἀνειλη-

φέναι, καὶ τὴν πατρῴαν πεπληρωκέναι βουλὴν, καὶ τὰ ἄλλα ὁμοίως συνωμολόγησε. πότερον δὲ συναΐδιος ἢ ὁμοούσιος ἐστὶ τῷ πατρὶ, ἢ τοὐναντίον οὐκ ἐνέγραψαν. μεταμεληθέντες δὲ, ὡς ἔοικεν, ἐπὶ ταύτῃ τῇ γραφῇ, πάλιν ἑτέραν παρὰ ταύτην ἐξέθεντο, τὰ μὲν ἄλλα, ὡς οἶμαι, συνᾴδουσαν τῷ δόγματι τῶν ἐν νικαίᾳ συνελθόντων, εἰ μή τις ἐμοὶ ἄδηλος διάνοια τοῖς ῥητοῖς ἀφανῶς ἔγκειται. οὐκ οἶδα δὲ αὐθότου ὁμοούσιον εἰπεῖν τὸν υἱὸν παραιτησάμενοι, ἄτρεπτόν τε καὶ ἀναλλοίωτον τῆς θεότητος ἀπεφήναντο, οὐσίας τε καὶ βουλῆς, καὶ δυνάμεως καὶ δόξης, ἀπαράλλακτον εἰκόνα καὶ πρωτότοκον πάσης κτίσεως. ἔλεγον δὲ ταύτην τὴν πίστιν ὁλόγραφον εὑρηκέναι, λουκιανοῦ τοῦ ἐν νικομηδείᾳ μαρτυρήσαντος, ἀνδρὸς τά τε ἄλλα εὐδοκιμωτάτου καὶ τὰς ἱερὰς γραφὰς εἰς ἄκρον ἠκριβωκότος. πότερον δὲ ἀληθῶς ταῦτα ἔφασαν ἢ τὴν ἰδίαν γραφὴν σεμνοποιοῦντες τῷ ἀξιώματι τοῦ μάρτυρος λέγειν οὐκ ἔχω. μετέσχον δὲ ταύτης τῆς συνόδου, οὐ μόνον εὐσέβιος, ὃς μετὰ παῦλον ἐκβεβλημένον, ἐκ νικομηδείας μεταστὰς, τὸν κωνσταντινουπόλεως εἶχε θρόνον· ἀλλὰ καὶ ἀκάκιος ὁ εὐσεβίου τοῦ παμφίλου διάδοχος, καὶ πατρόφιλος ὁ σκυθοπόλεως, καὶ θεόδωρος ὁ ἡρακλείας τῆς πρὶν περίνθου ὀνομαζομένης, εὐδόξιος τε ὁ γερμανικίας, ὃς ὕστερον μετὰ μακεδόνιον τὸν κωνσταντινουπόλεως ἐπεστάπη ἐκκλησίαν, καὶ γρηγόριος ὁ τῆς ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας αἱρεθεὶς προστατεῖν, οἳ δὴ τότε τὰ αὐτὰ φρονεῖν ἀλλήλοις ὡμολόγηντο. ἀλλὰ γὰρ καὶ διανοῖος ὁ παρὰ καππαδόκαις καισαρείας ἐπίσκοπος, καὶ γεώργιος ὁ λαοδικείας τῆς παρὰ σύροις, ἄλλοι τε πολλοὶ μητροπολιτικὰς, καὶ ἄλλως ἐπισήμους ἐκκλησίας ἐπισκοποῦντες. σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ εὐσέβιος ὁ ἐπίκλην ἐμμεσσηνὸς, ὃς τὸ μὲν γένος ἐδέσσης τῆς ὀσροηνῶν εὐπατρίδος ὑπῆρχεν. ἐκ νέου δὲ κατὰ πάτριον ἔθος τοὺς ἱεροὺς ἐκμαθὼν λόγους, μετὰ ταῦτα καὶ τὰ παρ' ἕλλησιν ἐξεδιδάχθη παιδεύματα, διδασκάλοις τοῖς ἐνθάδε τότε οὖσι φοιτήσας. ὕστερον δὲ ἔξη γητῇ εὐσεβίῳ τῷ παμφίλου, καὶ πατροφίλῳ τῷ προϊσταμένῳ σκυθοπόλεως τὰς θείας βίβλους ἠκρίβωσε. παρὰ γενόμενός τε εἰς ἀντιόχειαν, ἐπεὶ συνέβη εὐστάθιον καθαιρεθῆναι διὰ τὴν κύρου κατηγορίαν, εὐφρονίῳ τῷ μετ' αὐτὸν συνῆν. φεύγων δὲ ἱερᾶσθαι, ἀφίκετο εἰς ἀλεξάνδρειαν, φιλοσόφοις τοῖς τῇδε φοιτήσας. καὶ τὰ ἐκείνων ἀσκηθεὶς μαθήματα, ἐπανῆλθεν εἰς ἀντιόχειαν, καὶ πλακήτῳ πάλιν τῷ μετὰ εὐφρόνιον συνδιέτριβεν. ὡς δὲ συνέβη ταύτην ἐνθάδε συγκροτεῖσθαι σύνοδον, ἐπὶ τὴν ἀλεξανδρείας προεβλήθη θρόνον ὑπὸ εὐσεβίου τοῦ κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου. ᾤετο γὰρ αὐτὴν εὖ μάλα πολιτευόμενον, καὶ λέγειν κράτιστον ὄντα ῥᾳδίως μεταστῆσαι τοὺς αἰγυπτίους τῆς περὶ ἀθανάσιον εὐνοίας. ἐπεὶ δὲ ταύτην παρῃτήσατο τὴν χειροτονίαν, λογισάμενος ὡς εὐτρεπὲς εὑρήσει μῖσος παρὰ ἀλεξανδρεῦσιν οὐκ ἀνεχομένοις ἕτερον αὐτὶ ἀθανασίου ἰδεῖν, ἐπιτρέπει γρηγόριος τὴν τῶν ἀλεξανδρέων, αὐτὸς δὲ τὴν ἐμέσσης ἐκκλησίαν. ἐνταῦθα στάσιν ὑπομείνας, διεβάλλετο γὰρ ἀσκεῖσθαι τῆς ἀστρονομίας ὃ μέρος ἀποτελεσματικὸν καλοῦσι, φυγὰς ἦλθεν εἰς λαοδίκειαν πρὸς γεώργιον τὴν ἐνθάδε ἐπίσκοπον ἐπιτήδειον ὄντα. ὁ δὲ, εἰς ἀντιόχειαν αὐτῷ συνελθὼν, πρὸς πλάκητον, καὶ νάρκισσον τοὺς ἐπισκόπους, ἐπανελθεῖν εἰς ἔμεσσαν παρεσκεύασεν. ἐγένετο δὲ κωνσταντίῳ τῷ βασιλεῖ κεχαρισμένος, ἀμελεῖ τοι ἡνίκα πέρσαις ἐπιστρατεύειν ἔμελλε, αὐτὴν ἐπήγετο. λέγεται γὰρ πολλὰ δι' αὐτοῦ θαυματουργῆσαι τὸ θεῖον, ᾧ μαρτυρεῖ γεώργιος ὁ λαοδικεὺς, ταῦτα καὶ ἕτερα περὶ αὐτοῦ

διεξελθών.

διεξῆλθον. ἀλλ' ὁ μὲν καὶ πέρσας τοιοῦτος ὢν, οὐ διέφυγε τὸν φθόνον τῶν μὲν ἀπαθῆ πεφυκότων ὅτι τῆς ἀνίας ἀρέσκεται. ὑπέμεινε δὲ καὶ αὐτὸς μέμψιν ὡς σαθροῦ φρονῶν. ἐν δὲ τῷ νεῷ τὰ αὐτὰ τοῖς ἐν μὲν ἀντιοχείᾳ σεσῳσμένοις, ἐψηφίσατο. μάξιμον μὲν τὸν ἱερομνήμονα ὅτι σχοπον, ὅτι τῆδες λέγεται ταύτην ἀποφυγεῖν τὴν ὁδόν, μεταμεληθέντα καθ' ὁδὸν ἀπαλλαγῆναι, σύμψηφος ἐγένετο τοῖς ἀθανάσιον καθελοῦσιν. οὐ μὴν οὐδὲ ὁ τὸν ῥωμαίων διέπων θρόνον, οὐδὲ τὸν ἄνδρα ἐπαινῶν, ἢ ὧν ἐπέκεινα ῥωμαίων οὐδεὶς ἐνῆδε ζωπήλην. ἐν τούτοις δὲ φέρεται καὶ μὴν τοὺς πρὸς δύσιν γαλατίας διοικοῦντας. ὃ δὲ πρὸς ἕω ἀρχομένης ἔτι τὸ μέσιον σῶμα διανασταμένης, καὶ μάλιστα τὰ ἀντιοχέων πόλεως μέχρι τῆς ἐνθάδε συνόδου, ἦκε χρηματίσας εἰς ἀγεξανδρείαν σὺν πλήθει στρατιωτῶν, οἱ πρόνοιαν προσετάξθησαν, ὡς μὴ ἀστασίαστος καὶ ἀσφαλὴς αὐτῷ ἡ εἴσοδος γένοιτο. συνεμβαίνουσι δὲ αὐτοῖς καὶ οἱ τὰ ἀρείαν φρονοῦντες, πρὸ τούτων καὶ ὅπως ἀθανάσιον ἐξελάσωσιν. ὁ δὲ ἐδεδίει μήπω δι' αὐτὸν ὁ λαὸς πάθοι. καὶ τὴν νυκτὸς ὑπολαβοῦσης ἐκκλησίαζεν, ἤδη τε ἕως στρατιωτῶν καταλαβόντων τὴν ἐκκλησίαν, μόλις ὑπερτελέσας, πρότερον ψαλμὸν ῥηθῆναι προεκελεύσατο. συμφώνου δὲ τῆς ψαλμῳδίας γενομένης οἱ στρατιῶται τέως ἡσύχαζον, ὡς οὐκ ἐξῆκεν ὃν ὑπεθέσθαι τότε. ἐν τούτῳ δὲ σφοδρὸς ὑπὸ τοῖς ψάλλουσιν ἔλαθεν ἐξελθών, καὶ εἰς τὸν ῥώμης ἀνήχθη. χρηματίσας ὑπὸ τῶν ἀγεξανδρέων κατέσχε θρόνον. ὁ δὲ λαὸς χαλεπήνας, τὴν ἐπώνυμον ἀγνύσι τῶν τῆδε ὑπισχνεῖται σύνοδος ἐκκλησίαν ἐνέφηνε.

Ὧδε μὲν τοῖς ἀπὸ τῆς ἀνομίας αἱρέσεως τὰ βεβλασφημημένα κατώρθωτο, καὶ ζ
ῥημάτων τῆς ἀσεβοῦς προϊσταμένων, ἀνὰ τὴν ἕω τὸν ἐν νικαίᾳ βεβαιωθέντος δόγματος, προκαθηγημένων τε τῶν ὑπισημοτάτων θρόνων ἀγεξανδρείας τῆς κατ' ἀίγυπτον, καὶ ἀντιοχείας τῆς ἐν συρίᾳ, καὶ τῆς τοῦδε τὸν βιζάντιον βασιλίδος πόλεως, πειθομένους εἶχον τοὺς ἀνὰ τόδε ὃ ὑπήκοον ὑπισχόμενοι. ὁ δὲ τῆς ῥωμαίων ἐκκλησίαν ὑπερεφρόνουν, καὶ οἱ ἀνὰ τὴν δύσιν ἱερᾶς, ὕβριν οἰκείαν ταῦτα ἡγούμενοι. ἐφ' ἅπασι γὰρ τῶν ἐν νικαίᾳ συνῳκισμένων ἐξ ἀρχῆς τὴν ψῆφον ἐπαινέσαντες, εἰσέτι νεῶ ἀφίκοντο, ὧδε φρονοῦντες. ἀφικόμενόν τε ὡς αὐτοὺς ἀθανάσιον, φιλοφρόνως ἐδέξαντο, καὶ τοὺς αὐτοὺς τὸ κατ' αὐτὸν εἶχον δίκην. ὑπὸ τούτοις ὃ χαλεπῶς φέρων δυσέβιος, ἔγραψεν ἰουλίῳ, ὥστε αὐτὸν γνῶναι χρὴ τῶν ὑπὸ ἀθανασίῳ δοξάντων ἐν τύρῳ. ἀλλ' ὁ μὲν, πρὶν μαθὼν τὸν ἰουλίου γνώμην, οὐ πολλῷ ὕστερον τῆς ἐν ἀντιοχείᾳ θρονισθείσης σύνοδου, ἐτελεύτησεν. οἱ δὲ ἐν κωνσταντίνου πόλει τὸν ἐκτεθειμένον ἐν νικαίᾳ δόξαν ζηλώσαντες, εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἤγαγον παῦλον. ἐν ᾧ αὐτῷ δὲ συλλαμβανομένων ὧν ἀπὸ τοῦ ἀνομίου πλήθους ἐν ἑτέρᾳ ἐκκλησίᾳ σύνοδον ἄγοντες, οἱ ἀμφὶ θεόγνιον τὸν νικαίας ὑπίσχοπον, καὶ θεόδωρον τὸν ἡρακλείας, ἕτεροί τε οἱ τὰ τούτων φρονοῦντες, οἱ ἔλυσαν ἀνδρομοῦσιν, μακεδόνιον ἐκβιασάμενοι κωνσταντινουπόλεως ὑπίσχοπον. ἐλθὼν δὲ συχνὰ κατὰ τὴν πόλιν ἐθόρυβε πάσης πολέμοις ἐμφερῆς. εἰς ἑαυτὸ γὰρ ἑκατέρωθεν τοῦ πλήθους συμπίπτοντος, πλεῖστοι διώλλυντο. καὶ παρὰ χῆς ἡ πόλις δυσάπλεως ἦν, ὡς καὶ βασιλέα τότε ἐν μυσίᾳ ὄντα, ταῦτα μαθεῖν, καὶ πρὸς ὀργὴν κινηθέντα πρόσταξαι πάλιν ἀπελαύνεσθαι παῦλον. δίκονστο δ' τοῖς βασιλέως προστάγμασιν ἑρμογένης ὁ τῆς ἱππικῆς δυνάμεν ὑπολειπόμενος στρατηγός, ὃς ὅτι φράκην τότε ἀποσταλεὶς πρίων ἀφ' κωνσταντίνου πόλεως, ἐβιάζετο παῦλον ἀφ' στρατιωτῶν ἐξελάσαι τῆς ἐκκλησίας. ἐπεὶ δὲ ὁ πλῆθος οὐ συνεχώρει,

πῆ δὲ καὶ ἠμύνετο, βιαιότερόν τε ἐπεχείρουν οἱ στρατιῶται ἐπιτελεῖν τὸ προσταχθὲν, καταλαβόντες τὴν ἑρμογένους οἰκίαν οἱ στρατιῶται, ἀνέπρησαν, καὶ αὐτὸν ἀναιροῦσι, καὶ σχοινίον ἐξάψαντες εἷλκον διὰ τῆς πόλεως. ἀκούσας δὲ ὁ βασιλεὺς, ἱππεὺς ἐλάσας ἧκεν εἰς κωνσταντινούπολιν, ὡς κακῶς δράσων τὸ πλῆθος. ἀλλὰ τῶν μὲν ἐφείσατο, δεδακρυμένους αὐτῷ ἰδὼν ὑπαντωμένους καὶ ἀντιβολοῦντας. ἀμφὶ δὲ τὸ ἥμυσι τοῦ σίτου τὴν πόλιν ἀφείλετο, ὃν ὁ πατὴρ αὐτοῦ κωνσταντῖνος ἑκάστου ἔτους ἀπὸ τοῦ δημοσίου τοῖς πολίταις ἐδωρήσατο ἐκ τῶν αἰγυπτίων φόρων, ὑπολαβὼν ἴσως ὑπὸ τρυφῆς καὶ ῥαστώνης τοὺς πολλοὺς ἀργοῦντας ἑτοίμους εἰς στάσεις εἶναι. τρέπει δὲ τὴν ὀργὴν ἐπὶ παῦλον, καὶ τῆς πόλεως ἀπελαθῆναι προσέταξεν αὐτόν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πρὸς μακεδόνιον ἐχαλέπαινεν, ὡς τῆς ἀναιρέσεως τοῦ στρατηγοῦ καὶ ἑτέρων πολλῶν αἴτιον, καὶ ὅτι πρὶν αὐτὸν ἐπιτρέψαι ἐχειροτονήθη. οὔτε δὲ ἐπιψηφισάμενος τῇ αὐτοῦ χειροτονίᾳ, οὔτε ἀποχειροτονήσας καταλιπὼν, εὐθὺς ἀνέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν. ἐν τούτῳ δὲ οἱ τῆς ἀρείου δόξης σπουδασταὶ μετέστησαν γρηγόριον, ὡς ἀμελῆ πρὸς σύστασιν τοῦ οἰκείου δόγματος, καὶ ἀλεξανδρεῦσι καταθύμιον διὰ τὰ συμβαίνα τῇ πόλει χαλεπὰ περὶ τὴν αὐτοῦ εἴσοδον καὶ τὴν ἐμπρησμὸν τῆς ἐκκλησίας. ἀντὶ δὲ τούτου πέμπεται γεώργιος, ὃς τὸ μὲν γένος ἦν καππαδόκης· ὡς δραστήριος δὲ ἐθαυμάζετο, καὶ περὶ τοῦτο τὸ δόγμα σπουδαῖος.

ηζ Ἀθανάσιος δὲ φεύγων ἐκ τῆς ἀλεξανδρείας εἰς ῥώμην ἀφίκετο. κατ' αὐτὸ δὲ σϋνέβη καὶ παῦλον τὴν κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπον συνδραμεῖν, καὶ μάρκελλον τὴν ἀγκύρας, καὶ ἀσκληπᾶν τὸν γάζης, ὃς ἐναντίος ὢν τοῖς ἀρείου, γραφὴν ὑπομείνας πρὸς ἑτεροδόξων τινῶν ὡς θυσιαστήριον ἀναστρέψας καθῃρέθη. ἀλλ' ἀντὶ τούτου μὲν ἐπιτρέπεται τὴν γαζαίων ἐκκλησίαν κυντιανός. καὶ λούκιος δὲ ὁ ἀνδριανουπόλεως ἐπίσκοπος ἐπ' ἀλλῶν κατηγορηθεὶς καὶ τῆς ὑπ' αὐτὸν ἐκκλησίας ἀφαιρεθεὶς ἐν ῥώμῃ διῆγε. μαθὼν δὲ δὲ ὁ ῥωμαίων ἐπίσκοπος τὰ ἑκάστου ἐγκλήματα, ἐπεὶ πάντας ὁμονοοῦντας εὗρε περὶ τὸ δόγμα τῆς ἐν νικαίᾳ συνόδου, ὡς ὁμοδόξους αὐτοὺς εἰς κοινωνίαν προσήκατο. οἷα δὲ τῆς πάντων κηδεμονίας αὐτῷ προσηκούσης, διὰ τὴν ἀξίαν τοῦ θρόνου ἑκάστῳ τὴν ἰδίαν ἐκκλησίαν ἀπέδωκε. καὶ τοῖς ἀνὰ τὴν ἕω ἐπισκόποις ἔγραψε μεμφόμενος ὡς οὐκ ὀρθῶς βουλευσαμένοις περὶ τοὺς ἄνδρας, καὶ τὰς ἐκκλησίας ταράττουσι, τῷ μὴ ἐμμένειν τοῖς ἐν νικαίᾳ δόξασιν. ὀλίγους δὲ ἐκ πάντων εἰς ῥητὴν ἡμέραν παρεῖναι ἐκέλευσε διελέγξοντας δικαίαν ἐπ' αὐτοῖς ἐνηνοχέναι τὴν ψῆφον. ἢ τοῦ λοιποῦ οὐκ ἀνέξασθαι ἠπείλησεν, εἰ μὴ παύσοιντο νεωτερίζοντες. καὶ ὁ μὲν τάδε ἔγραψεν. οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν ἀθανάσιον καὶ παῦλον ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ κατείληφε θρόνον. καὶ τὰς ἰουλίου ἐπιστολὰς διεπέμψαντο τοῖς ἀνὰ τὴν ἕω ἐπισκόποις. οἱ δὲ ἐπὶ ταύταις χαλεπῶς ἠνέγκαν. καὶ συλλεγέντες ἐν ἀντιοχείᾳ, ἀντέγραψαν ἰουλίῳ, κεκαλλιεπημένην τινὰ, καὶ δικανικῶς συντεταγμένην ἐπιστολὴν, εἰρωνείας τε πολλῆς ἀνάπλεων, καὶ ἀπειλῆς οὐκ ἀμοιροῦσαν δεινοτάτης. φέρειν μὲν γὰρ πᾶσι φιλοτιμίαν τὴν ῥωμαίων ἐκκλησίαν ἐν τοῖς γράμμασιν ὡμολόγουν, ὡς ἀποστόλων φροντιστήριον, καὶ εὐσεβείας μητρόπολιν ἐξ ἀρχῆς γεγενημένην, εἰ καὶ ἐκ τῆς ἕω ἐνεδήμησε αὐτοὶ οἱ τοῦ δόγματος εἰσηγηταί. οὐ παρὰ τοῦτο δὲ τὰ δευτερεῖα φέρειν ἠξίουν, ὅτι μὴ μεγέθει ἢ πλήθει ἐκκλησίας πλεονεκτοῦσιν, ὡς ἀρετῇ καὶ προαιρέσει

ρέσῃ νικῶντες. εἰς ἐγκλήματα δὲ προφέροντες Ἰουλίῳ τὸ κοινωνῆσαι τοῖς ἀμφὶ τὸν
Ἀθανάσιον, ἐλάλεπαινον ὡς ὑβρισμένης αὐλῶν τὴν ζωόδου, καὶ τῆς ἀποφάσεως
ἀναιρεθείσης. καὶ τὸ γνόμενον ὡς ἄδικον καὶ ἐκκλησιαστικοῦ θεσμοῦ ἀπᾴδον, διέ-
βαλλον. ὅτι τούτοις δὲ ὧδέ πως μεμαρτύρηνται, καὶ ἄλλα πεπονθέναι μαρτυρήσαντες,
δεχομένῳ μὲν Ἰουλίῳ τὴν καθαίρεσιν τῶν πρὸς αὐτὸν ἔγκλημάτων, καὶ τὴν κατάστασιν τῶν
ἀπ' αὐλῶν χρεωστηθέντων εἰρωνίᾳ καὶ κοινωνίαν ἐπιτελοῦντα. ἀντιταττομένων δὲ
τοῖς δεδογμένοις, τὰ ναύλια προσηγόρευε. ἐπεὶ καὶ τοὺς πρὸ αὐλῶν ἄλλα τε ἕως ἱε-
ρέας σφᾶς ἀντεπεῖν ἰσχυρίζοντο, ἡνίκα ναυλιανὸς τῆς ῥωμαίων ἐκκλησίας ἠλά-
θη. περὶ δὲ τῶν πεπραγμένων περὶ τὰ δόξαντα τοῖς ἐν νικαίᾳ ζωγραφοῦσιν, οὐδὲν
αὐτῷ ἀντέγραψαν, πολλὰς μὲν αἰτίας ἔχειν εἰς πρᾶτησιν ἀναγκαίαν τῶν γε-
γραμμένων δηλώσαντες· ἀπολογεῖσθαι δὲ νεῦον ἐφ' τούτων περιττὸν εἰπόντες, ὡς
ἅπαξ ὁμοῦ ὅτι πᾶσιν ἀδικεῖν ἐγνωκόσιν.

Ἰουλίῳ μὲν οὖν τοιάδε ἔγραψαν. προσὸς δὲ Βασιλέα κωνσάντιον διέβαλλον αὖ- θζ
θις τοὺς περὶ αὐλῶν καθηγημένους. ὁ δὲ, ἐν αἰχμαλωσίᾳ τότε Ἀμαστρίδων, γράφει
φιλίππῳ τῷ ὑπάρχῳ ἐν κωνσαντινουπόλει ὄντι, πάλιν μακεδονίῳ τὴν ἐκκλησίαν
ἀποδιδῶναι· παῦλον δὲ ἐξελάσαι τῆς πόλεως. δείσας δὲ τὴν τοῦ πλήθους κίνησιν ὁ ὑ-
πάρχος πρὶν ἔκπυστον γενέσθαι τὸ βασιλέως πρόσταξιν, προσελθὼν εἰς δη-
μόσιον λουτρὸν ᾧ ὄνομα ζεύξιππος, προσφανὲς δὲ τοῦτο καὶ μέγιστον, ὡς περὶ κοινῶν
πραγμάτων κοινωφελοῦς μέλεσκε λέσατο παῦλον. προσγνωσθεὶς δὲ ὑπὸ, τοῦ
βασιλέως ἐπέσχεν τὸ γράμμα. λάθρα τε ἀφὶ τῶν βασιλείων τὰ λουτρὰ προσα-
κειμένων ὅτι θαλασσαν αὐτὸν ἀχθῆναι προσταξας, εἰς πλοῖον ἐπεβίβασε, καὶ
εἰς θεσσαλονίκην ἔπεμψεν· ὅθεν καὶ τοῖς πρόσθεν ἔγνω γέγεσε, πρωτελῶς τε τὴν
κατὰ τὸν ἐν ἀρχομένῳ φθόνον καλεδίκασεν αὐτὸν· ἰλλυριδῶν δὲ καὶ τὰ ἐπέκεινα
γῆς ὅπι βαίνειν οὐκ ἐκώλυσεν. ἐξιόντων δὲ ἐκ τοῦ δικαστηρίου ζωσιμίου αὖτις
μακεδόνιον ἔχων, ὅτι τὴν ἐκκλησίαν ἥει. τὸ δὲ πλῆθος ἤδη τούτῳ γνωμένων, ἀ-
φανῶς ζωγρήσειν, λύειν τὴν ἐκκλησίαν ἐπληροῦ. ἔκασοι γὰρ αὐτῶν, οἵ τε ἀπὸ
τῆς ἀρείου αἱρέσεως, οἵ τε παῦλον ἐπαινοῦντες προσκαθαλαβόν ἑαυτοὺς ἐδασμόν. ἐ-
πεὶ δὲ πρὸς τὴν θύρας τῶν ἐκκλησιῶν ἐλθεῖν ὁ ὑπάρχος, ζωσιμᾶς δὲ καὶ μακε-
δόνιος, τὸ δὲ πλῆθος ὅπως αὐτοῖς πρόοδος γένοιτο πρὸς τῶν τραυμάτων ὠθούμενον
ὑπεχώρει, οὐκ ἠδυνάτο τοῦ προσω σεσαγμένου, ὑπολαβόντες οἱ τραυμαται ἐκόντι
μὴ εἶκειν τὸν ὄχλον, πολλοὺς τοῖς ξίφεσι διεχρήσαντο. πολλοὶ δὲ καὶ ὑπ' ἀγνώτων
παθύμενοι διεφθάρησαν. τὸ μὲν βασιλικὸν δόξαν ὅπως ἐγένετο. καὶ τὰς ἐκκλησίας πρέ-
λαβε μακεδόνιος. ὁ μὲν δὴ παῦλος ἀδοκήτως ὧδε τὸν κωνσαντινουπόλει ἐκκλη-
σίας ἀφηρέθη. ἀθανάσιος δὲ φθόνων ἀφανὴς ἰών, δείσας τὸν κωνσαντίνου τοῦ βα-
σιλέως ἀπειλάς. θανάτῳ γὰρ αὐτὸν ζημιοῦν ἠπείλησεν, αἱμωμένων τῶν ἑτεροδό-
ξων ὡς σφᾶς ἐργάζοιτο. καὶ εἰσιόντος αὐτοῦ πολλοὶ τεθνήκασι, τόδε μάλιστα προς
ὀργὴν τὸν βασιλέα κινῆσαν, ὅτι καὶ σιτηρέσιον ἔλεγον αὐτὸν πωλοῦντα ἀποκερδαί-
νειν, ὃ ὁ βασιλεὺς κωνσαντῖνος τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ πτωχοῖς ἐδωρήσατο. ὧν δὲ ὀξ
αἰγύπτου ὑποστρέψαντα ψευδῆ (οὐ τὰ εἰ) γράφοντα.

Μαθὼν ἰούλιος οὐκ ἀσφαλὲς ἀθανασίῳ τέως ἐν αἰγύπτῳ μένειν, τὸν μὲν, ιζ
πρὸς ἑαυτὸν μετεκαλέσατο. τοῖς δὲ ἐν ἀλιοχείᾳ ζωγραφοῦσιν, ἔτυχε γὰρ τιμωκαῦτα

τὴν τούτων δοξάμενος ἐπιστολὴν, ἔγραψεν ὡς λάθρα περὶ τὸ δόγμα τῆς ἐν νικαίᾳ συνόδου νεωτερίζουσι, καὶ παρὰ τοὺς νόμους τῆς ἐκκλησίας αὐτὸν εἰς τὴν σύνοδον οὐ κεκλήκασιν· εἶτα γὰρ νόμον ἱερατικὸν ὡς ἄκυρ' ἀποφαίνειν τὰ παρὰ γνώμην πραττόμενα τοῦ ῥωμαίων ἐπισκόπου· τὰ δὲ ἐν τύρῳ καὶ ἐν τῷ μαρεώτῃ, μὴ ἐν δίκῃ πεπρᾶχθαι κατὰ ἀθανασίου· κατηγορεῖν δὲ τῶν μὲν τὴν κατὰ ἀρσένιον συκοφαντίαν· τῶν δὲ ἐν τῷ μαρεώτῃ τὴν ἀθανασίου ἀπουσίαν. ἐφ' ἅπασι δὲ, τὸ αὔθαδες τῶν γραμμάτων ἐμέμφετο. καὶ ἐκ τούτων δὲ καὶ ἐκ πάντων ἀνελογίζετο χρῆναι βοηθεῖν ἀθανασίῳ, καὶ παύλῳ. μετ' οὐ πολὺ γὰρ καὶ αὐτὸς εἰς ἰταλίαν παραγενόμενος, τὰ κατ' αὐτὸν ἀπωδύρετο. ἐπεὶ δὲ ἐξ ὧν ἔγραφε περὶ αὐτῶν τοῖς ἀνὰ τὴν ἕω ἐπισκόποις οὐδὲν ἤνυε, δῆλα τὰ κατ' αὐτοὺς ἐποίησε κώνσταντι τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ κώνστας καὶ ἀδελφῷ ἔγραψε πέμφαι τινὰς τῶν ἀπὸ τῆς ἕω ἐπισκόπων ἀπολογησομένους περὶ τῆς αὐτῶν καθαιρέσεως. καὶ αἱροῦνται ἐπὶ τοῦτο τρεῖς, νάρκισσος ὁ εἰρηνοπόλεως τῆς κιλικίας ἐπίσκοπος, καὶ θεόδωρος ὁ ἡρακλείας τῆς θρᾴκης, καὶ μάρκος ὁ ἀρεθούσης τῆς συρίας. καὶ παραγενόμενοι εἰς ἰταλίαν τοῖς ὑπ' αὐτῶν πεπραγμένοις ἰσχυρίζοντο, καὶ τὸν βασιλέα πείθειν ἐπειρῶντο, δικαίαν εἶτα τῆς ἀνατολικῆς συνόδου τὴν κρίσιν. ἀπαιτούμενοι δὲ ὅπως πιστεύσωσι τὴν ἐκτεθεῖσαν παρ' αὐτῶν ἐν ἀντιοχείᾳ, ἀπεκρύψαντο. ἑτέραν δὲ ἔγγραφον ὁμολογίαν ἐκδεδώκασι, καὶ οὕτως ἀπᾴδουσαν τῆς ἐν νικαίᾳ δοκιμασθείσης. συνιδὼν δὲ κώνστας ὡς ἀδίκως ἐπεβούλευσαν τοῖς ἀνδράσιν, οὐκ ἐγκλημάτων ἕνεκεν, οὐ δὲ βίου ἀποστρεφόμενοι τὴν πρὸς αὐτοὺς κοινωνίαν, ὡς αἱ καθαιρέσεις εἶχον, ἀλλὰ τῆς περὶ τὸ δόγμα διαφωνίας, ἀπέπεμψαν τούτους περὶ ὧν ἐξηλύθασι.

ιαζ Τριῶν δὲ ἤδη γενομένων ἐνιαυτῶν, πάλιν οἱ ἐπὶ τῆς ἕω ἐπίσκοποι, τοῖς ἀνὰ τὴν δύσιν ἑτέραν διεπέμψαντο γραφὴν, ἣν μακρόστιχον ἔκθεσιν ὀνομάζουσιν, ὡς διὰ πλειόνων ῥημάτων τε καὶ ὀνομάτων παρὰ τὰς προτέρας συγκειμένην. καὶ οὐσίας μὲν ἐν ταύτῃ θεοῦ μνήμην οὐκ ἐποιήσαντο· τοὺς δὲ λέγοντας ἐξ οὐκ ὄντων τὸν υἱὸν, ἢ ἐξ ἑτέρας ὑποστάσεως, οὐκ ἐκ θεοῦ, καὶ ὅτε ἦν ποτὲ χρόνος ἢ αἰὼν ὅτε οὐκ ἦν ἀπεκήρυττον. εὐδοξίου δὲ, ὃς ἔτι γερμανίας ἐπίσκοπος ἦν, μαρτυρίου τε τὸ μακεδονίου διακομισάντων ταύτην τὴν γραφὴν, οὐ προσεδέξαντο οἱ ἀνὰ τὴν δύσιν ἱερεῖς. ἀρκεῖσθαι γὰρ ἔφασαν τοῖς νικαίᾳ δόξασι, καὶ περὶ ταῦτα πολυπραγμονεῖν οὐδὲν λοιπὸν ᾤοντο δεῖν. ἐπεὶ δὲ κώνστας ὁ βασιλεὺς ᾔτει χάριν τὸν ἀδελφὸν, ὥστε τοὺς ἀμφὶ τὸν ἀθανάσιον τοὺς οἰκείους ἀπολαβεῖν θρόνους, καὶ γράφων οὐδὲν ἤνυεν, ἀντιπραττόντων τῶν ἀπὸ τῆς ἐναντίας αἱρέσεως. οἱ δὲ, περὶ τὸν ἀθανάσιον καὶ παῦλον, προσιόντες αὐτῷ γενέσθαι σύνοδον ἐζήτουν, ὡς ἐπὶ καθαιρέσει τῶν ὀρθῶν δογμάτων ἐπιβουλευθέντες, ἔδοξε γνώμῃ τῶν βασιλέων τοὺς ἀφ' ἑκατέροις ἐρχομένους ἐπισκόπους, εἰς ῥητὴν ἡμέραν καταλαβεῖν τὴν σαρδὼ, πόλις δὲ αὕτη ἰλλυριῶν. συνεχθόντες δὲ πρῶτον εἰς φιλίππου πόλιν τῆς θρᾴκης οἱ ἀπὸ τῆς ἕω, γράφουσι τοῖς ἀπὸ τῆς δύσεως ἤδη ἐν σαρδικῇ συνεχηλυθόσιν, ἀπώσασθαι τοῦ συνεδρίου, καὶ τῆς κοινωνίας τοὺς ἀμφὶ τὸν ἀθανάσιον ὡς καθῃρημένους· ἀλλὼς δὲ μὴ συνιέναι ἔφασαν. μετὰ δὲ ταῦτα καὶ εἰς σαρδικὴν παραγενόμενοι, ἰσχυρίζοντο μὴ ἐμβαλεῖν τῇ ἐκκλησίᾳ συνιόντων τῶν πρὸς αὐτῶν καθῃρημένων. πρὸς ταῦτα δὲ οἱ ἀπὸ τῆς δύσεως ἀντέγραψαν, ὡς οὐδέποτε τῆς πρὸς αὐτοὺς κοινωνίας ἀπέστησαν,

οὔτε

οὔτε νεῶ ταύτης ἀναχωρήσεσι· καὶ μάλιστα ἰουλίου τοῦ ῥωμαίων ἐπισκόπου τὰ κατ' αὐτοὺς ἐξετάσαντο, καὶ μὴ καλῶς γόντος· πρῶναι γ̅ αὐτοὺς ἐπὶ ἐπίμους ἔχειν δικάζεσθαι, καὶ αὖθις ἀπελέγξαι τὰς ἐπαιτείσας αὐτοῖς αἰτίας. ὡς δὲ τῷδε σφᾶς ταῦτα δηλοῦντες ἐσθὲν ἰοῦσιν, ἤδη καὶ ὑφ' ἡμέρας τ̅ κυρίας γνωμάσης, ὃν ἢ κρίναι ἔδει τῶν συνηκολούθησαν, τὸ τελούμενον, ταῦτα ἔγραψαν ἀμηλοῖς. ἐξ ὧν εἰς μείζονα τ̅ πολέμους δυσμενείας κατέστησαν, καθ' ἑαυτοὺς ζωγραφοῦντες φήφους ἐναντίους ἰοῦσιν. οἱ μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς ἀναλυθείσης τὰ ἤδη αὐτοῖς δόξαντα ἐπὶ ἀθανασίῳ, καὶ παύλῳ καὶ μάρκελλῳ τ̅ ἀσκληπᾶ κυρώσαντες, καθεῖλον ἰούλιον τὸν ῥώμης ἐπίσκοπον, ὡς ἀρξάντα τ̅ πρὸς αὐτοὺς κοινωνίας, ὅσιόν τε τὸν ὁμολογητὴν, καὶ ἀφ' ὧ τ̅ αὐτῷ αἰτίαν, καὶ ὅτι φίλος ἐγένετο παυλίνῳ καὶ βιτάλῃ τοῖς ἡμισαλμένοις τῆς ἀντιοχέων ἐκκλησίας· καὶ μαξιμῖνον τὸν τριβέρεως ἐπίσκοπον, πρῶτον παύλῳ κοινωνήσαντα, καὶ αἴλιον αὐτὸν γνώμονα τ̅ εἰς κωνσταντινούπολιν καθόδου, καὶ τοὺς εἰς γαλλίαν ἀπὸ τῆς ἕως πρώην γνωμένους ἐπισκόπους ἀποκηρύξαντα. ἐπὶ τούτοις καθεῖλον καὶ πρόκλον τὸν καρδικῆς ἐπίσκοπον, καὶ γαυδέντιον, τὸν μὲν, εἰς μάρκελλου ἐκφυγόντα πρότερον αὐτὸ καταψηφισάμενον· τὸν δὲ γαυδέντιον, ὡς ἀναιδία ἀπουδάσαντα κυριακῷ ὃν διεδέξατο, καὶ πρὸς πολλοῦ ποιούμενον τοὺς πρὸς αὐτὸν καθηρημένους. ταῦτα ψηφισάμενοι, τοῖς πρώτων ἐπισκόποις δῆλα ἐποίησαν· ὥστε μήτε πρόσεσθαι εἰς κοινωνίαν, μήτε γράφειν αὐτοῖς, μήτε πρὸ αὐλῶν γραφόμενα δέχεσθαι. πρὸς δὲ τοῦ θεοῦ δοξάζειν ἐκέλευον ὃν τόπον ὑφηγεῖτο ἡ τῆ αὐλῶν ἐπισολῆ· ἐπιστελλομένη γραφὴ, ὁμοίσιον μὲ μὴ· μὲν μὴ ποιουμένη, ἀποκηρύττουσα ὃ τοὺς λέγοντας τρεῖς εἶναι θεοὺς, ἢ τὸν χριστὸν μὴ εἶναι θεὸν, ἢ τὸν αὐτὸν εἶναι παλαιὸν καὶ ὑὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα, ἢ ἀγέννητον τ̅ υἱὸν, ἢ ὅτι ἐκ προϋπάρξεως ἢ ἀϊδίου ὅτε μὴ ἦν.

Εν μέρει τ̅ καὶ οἱ ἀμφὶ τὸν ὅσιον ζωγραφοῦντες ἀθῴους ἀπέφηναν, ἀθανάσιον μὲ, ιβζ
ὡς ἀδίκως ἐπιβουλευθέντα πρὸς τῶν ἐν τύρῳ ζωγράφων· μάρκελλον δὲ, ὡς μὴ ταῦτα φρονοῦντα ὁμολογήσαντα ἃ διεδάλητο· ἀσκληπᾶν δὲ, ὡς εὐσεβίου τοῦ παμφίλου καὶ πολλῶν ἄλλων δικαίων ψήφῳ τιμῶ ἐπισκοπὴν ἀπολαβόντα. ἐπὶ ὅτι ταῦτα ἀληθῆ εἴη, ὑπόμνημα τ̅ δίκης ἐπεδείξαντο. λύκιον δὲ ὡς τῶν αὐτοῦ καθηγεμόνων φυγόντων, ὡς πρὸς τιμῶ ἑκάστου προθυμίαν ἔγραψαν αὐτοὺς ἔχειν ἐπισκόπους καὶ προσδοκᾶν· χερσόνησον δὲ τὴν ἐν ἀγεξαμυρείᾳ, καὶ βασιλέα τ̅ ἐν αἰγύπτῳ, καὶ κυνιδιανὸν τὸν ἐν γάζῃ, μὴ δὲ ἐπισκόπους ὀνομάζειν, μὴ δὲ κοινωνίαν ἐναντία πρὸς αὐτοὺς ἔχειν, μὴ δὲ χειροτονοῦς ἡγεῖσθαι. καθεῖλον δὲ τῆς ἐπισκοπῆς θεόδωρον τὸν θρᾴκα, καὶ νάρκισσον τὸν εἰρινοπόλεως ἐπίσκοπον, καὶ ἀκάκιον τ̅ καισαρείας τῆς παλαιστίνης, καὶ μανόφαντον τὸν ἐφέσου, καὶ οὐρσάκιον τὸν σιγιδώνος τῆς μυσίας, καὶ οὐάλεντα τ̅ μουρσῶν τῆς πανονίας, καὶ γεώργιον τ̅ λαοδικείας, εἰ καὶ μὴ τῇ συνόδῳ ταύτῃ παρεγένετο σὺν τοῖς ἀπὸ τῆς ἕως ἐπισκόποις. ἀφείλοντο δὲ τούτους τ̅ ἱερωσύνης, καὶ τ̅ κοινωνίας, ὡς τὸν ὑὸν χωρίζοντας τοῦ πατρὸς τῆς οὐσίας, καὶ τοὺς πάλαι καθαιρεθέντας διὰ τὸν ἀρείου αἵρεσιν δεξαμένους καὶ * μείζω λειτουργίας θεοῦ πρᾶγμα γάροντας. διὰ ταῦτα τε αὐτοὺς ἀποκηρύξαντες, καὶ τ̅ καθόλου ἐκκλησίας ἀγωτείους ψηφισάμενοι, ἔγραψαν τοῖς πανταχοῦ ἐπισκόποις ἐπιψηφίσασθαι τοῖς πρὸ αὐλῶν κεχριμένοις, καὶ ὁμοφρονεῖν αὐτοῖς περὶ τὸ δόγμα. ἐξέθεντο δὲ καὶ

αὐδὶ τὼν κατὰ πίστεως γραφὼν ἑτέραν πλατυτέραν μὴν τ̄ ἐν νικαίᾳ· φυλάττουσαν ὅ τὼ αὐτὼ διάνοιαν, καὶ οὐ πολὺ διαλλάττουσαν τῶν ἐκείνης ῥημάτων, ἀμέλει ὅσοις καὶ παρόντες οἱ τότε ὑπῆρχον ἐπίσκοποι τῶν ἀπὸ τῆς δύσεως ἐν Σαρδικῇ συνηγμένων δείσαντες ἴσως μὴ νομισθεῖεν δοκεῖν καινοτομεῖν τὰ δόξαντα τοῖς ἐν νικαίᾳ, ἔγραψαν ἰουλίῳ καὶ ἐμαρτύραντο κύρια τάδε ἡγεῖσθαι· καὶ χρείαν δὲ γραφῆς τ̄ αὐτὼ διάνοιαν πλατυῶσαι· ὥστε μὴ ἐγκενεάζειν τοῖς τὰ ἑῴου φρονοῦσιν, ἀποκεχρημένοι τῇ συνόμοιᾳ τ̄ γραφῆς εἰς ἄλυσιν ἕλκειν τοὺς ἀπείρους διὰ λέξεως. ταῦτα προέξαντες ἑκάτεροι, διέγνωσαν τ̄ σύλλογον, καὶ εἰς τὰ οἰκεῖα ἕκαστος ἐπανῆλθε. συνέβη δὲ αὐτὴ ἡ σύνοδος, ῥουφίνου καὶ δυσεβίου ὑπάτευόντων. ἐνδέκατον δὲ τοῦτο ἔτος ἕως ἀπὸ τ̄ κωνσταντίνου τελευτῆς. συνῆλθον δὲ ἐκ μὲν τῶν ἑῴων δύσιν πόλεων ἀμφὶ τεσσαράκοσιοι ὀπίσκοποι. ἐκ δ' ἕω, ἓξ καὶ ἑβδομήκοντα· σὺν τούτοις δὲ καὶ ἱερέων ὑπέβαπεὶς τ̄ τῶ μβρεώτου ὀπισκοπὴν προὶς τῶν ἀθανασίῳ ἀπεσταλμένων.

ιζ Μετὰ ταύτην δὲ τ̄ σύνοδον, σκέλη ἀγῆλοις ὡς ὁμοδόξοις ἀπεμίγνυτο, οὐ δὲ ἐκοινώνουν, οἱ μὲν διὰ τ̄ δύσιν μέχρι θρασκῶν σφᾶς χωρισάμενοι· οἱ δ' διὰ τ̄ ἕω, μέχρι ἰλλυρικῶν. τὰ δὲ τῶν ἐκκλησιῶν, ὡς εἰκὸς, ἐν διαφοραῖς συγκέχυτο, καὶ ἐν ἀμφιβολίαις ἦν. εἰ γὰρ καὶ ποτέρων τὸ δόγμα διεφέρετο, ἀλλ' οὖν ἀγῆλοις συγκοινωνοῦντες, μέγα τὸ κακὸν ἐποίουν, καὶ τῶν πλησίον φρονῆν ἐνόμιζον. ὡς ὁπότε μὲν ἡ μὲν διὰ πάσαν τ̄ δύσιν ἐκκλησία καθαρῶς διὰ τῶν πατρίων ἰθυνομένη δόγμα, εἰρήνης καὶ ἕνωσις ἦν τοῖς τὰ τερθρᾶς ἀπήλαυνε. εἰ γὰρ καὶ τὸ τῆδε ἐπήκοον ποὶς τ̄ ἑῴου δόξαν μετάγειν ἐσπούδαζον, ἀξένιος ὁ μεδιολάνου ὀπίσκοπος γηρόμενος, καὶ οὐδὲν καὶ οὐρσάκιος οἱ ἐκ πανονίων οὐδέποτε χ̄ γνώμην αὐτῆς ἡ σπουδὴ ποιήσατο, ποιῖσα μὲν τ̄ ῥωμαίων θεόν καὶ ἥλιον ἱερέων ὀπιμελῶς ἐφθάνοντο, καὶ τὰς βλάσας ἐκόπτοντο τῆς τοιαύτης αἱρέσεως. * δὲ ἑῷον εἰ καὶ ἐσασίαζε μ̄ τ̄ ἐν μιλιοχείᾳ σύνοδον, καὶ ποὶς τὼν ἐν νικαίᾳ πίστιν πεισφανῶς ἤδη διεφέρετο, ὅ μὲν ἀγῆλος οἶμαι χ̄ τ̄ τῶν πλείονων γνώμην εἰς τ̄ αὐτὼ σύνεσχε διάνοιαν, καὶ ἐκ τ̄ τοῦ πατρὸς οὐσίας τ̄ υἱὸν σωσωμολόγει. ἐσιστικῶς δὲ ποὶς τὼ ὁμοούσιον λέξιν τινὲς ἀπεμάχοντο. οἱ μὲν γὰρ τ̄ ἀρχικὼ τῷ ὀνόματι μιλιωθέντες, ὡς συμβαίνω τοῦτο δὴ ὃ πολλάκις συμβαῖνον, αἰσχύνην ἡγούμενο δόξαν νενικῆσθαι. οἱ δὲ, καὶ ἀπὸ ἕξεως τῶν περὶ ταῦτα συχνῶν διαλέξεων ὅπερ ὃ ὧδε δοξάζειν περὶ θεοῦ πραπέντες, ἀμεταθέτως λοιπὸν εἶχον. οἱ δὲ, εἰδότες ὡς οὐ δέον φιλονεικοῦσι ποὶς ὃ κεχαρισμένον ἑκατέροις, ὑπεκλίνοντο διὰ δύναμιν, ἢ οἰκειότητα ἢ διὰς αἰτίας ὑφ' ὧν μάθοιεν τὰ μὴ ποσηκόντα χρείζεσθαι, ἢ πρόῤῥησιν διαφθορᾶς ἐφ' οἷς χρὴ διηγέρθην. πολλοὶ δὲ λῆρον ἡγούντο πείθεσθαι ποὶς τοιαύτας ἕρεσις τῶν λόγων. ἡσυχῇ δὲ τ̄ γνώμης εἴχοντο τῶν ἐν νικαίᾳ συνελθόντων. ἐφέρεσθαι δὲ ποὸς πάντας τοὺς μὲν τ̄ ἕω εἰς ὃ φανερὸν ἀφορίζεσθαι τῶν ἐν νικαίᾳ δοξάντων. παῦλος δὲ ὁ κωνσταντίνου πόλεως ὀπίσκοπος, καὶ ἀθανάσιος ὁ ἀλεξάνδρου, καὶ σύμπαν ὃ μοναχικὸν πλῆθος, λυκόνιος ὁ μέγας ἔτι ποιῶν, καὶ καὶ οἱ συνεδρεύοντες αὐτῷ, ὃ δῆμοι πλῆσοι μὲν τ̄ ἀίγυπτον, καὶ ἄλλαχοῦ τ̄ ῥωμαίων γῆς. τούτων δὲ ἐπεὶ ἐπεμνήσθην, ὅσοις ποὶς φανερὸς κατ' αὐτ̄ τ̄ ἡγεμονίαν πρεῖληφα, ὀπισθραμοῦμαι τῷ λόγῳ.

Αρξομαι

Αρξομαι δ' ἐξ αἰγύπτου καὶ μακαρίων τῶν δύο, ὧν ἀοιδιμώτατον ἡγεμόνων τὸ ιηΖ
σκήπτρου, καὶ δὴ τῆδε ὄρους. Τύτων δ', ὁ μὲν αἰγύπτιος· ὁ δὲ πολιτικὸς, ὡς ἀστὸς ὠνομάζετο, ὧ γὰρ τῷ ἡμιθέῳ ξανδρός. ἄμφω δὲ ὄντε μάλιστα θεασόμεθα, καὶ θείαν τε φύσιν καὶ φιλοσοφίαν, καὶ δαίμοσι φοβερὰ, πολλῶν τε καὶ ἀδόξων τερατουργίας, ἃ ἰαμάτων δημιουργά. Τὸ δ' αἰγύπτιον, λόγος ὡς καὶ νεκρὸν ζῶν ἐποίησεν, ἵν' ἑτεροδόξον πείσῃ νεκρὸν δύασασιν ἕσεσθαι. διετίω δὲ ἀμφὶ τὰ ἐνενήκοντα ἔτη. ἐξήκοντα δὲ ἐκ τούτων ἐν ταῖς ἐρήμοις διέτριβεν. αὐλικὰ τὲ φιλοσοφῶν ἀρχόμενος ἔτι νέος ὢν διέφερεν, ὡς παιδαριογέροντα τῶν τὰ τῶν μοναχῶν ὀνομάζεσθαι, καὶ τεταρτηκοντούτη ἔτη γεγονότα, χιλιοστὸν ἐνιαυτὸν τρεσβύτερον. ὁ δ' ἕτερος, χρόνῳ μὲν ὕστερον τρεσβύτερος ἐγένετο. παμμεδαπῆς δὲ χεδὸν διασκήσεως ἐπειρᾶτο, τὰ μὲν αὐτὸς πεινῶν· ἃ δὲ πρὸς δίψης ἤκουσεν ἐκ πόντου ἑκάστου καὶ ποταμῶν, ὡς ἐκ τοῦ ἄγαν καλεσκληκέναι μὴ φύειν τὸ ὑγρὸν τὰς τρίχας. ἐν τούτῳ δὲ τῷ τὸν αὐτὸν χῶρον ἐφιλοσόφουν πάμπαν τε καὶ ἡσυχαστὴς, καὶ χρόνιος, καὶ παφνούτιος, καὶ πανυπερβάτης, καὶ ἀρσένιος, καὶ στερεπτίων ὁ μέγας, καὶ πιτυείων, ὃς πρὸς ἀθηναίοις τὸ διατριβὴν εἶχε, καὶ παχώμιος, ὃς ἀρχηγὸς ἐγένετο τῶν καλουμένων καβεισιωτῶν. ἧμα δὲ τούτοις ἦν καὶ πολίτεια ἐν λύσει πρηλαγμένη τῆς μοναχικῆς, τοῖς ἀρετὴν μὲν ὁρῶσι, καὶ τὴν ψυχὴν τοῖς στερεπτίζουσι, τὸ ὅτι γῆς καταφρονεῖν· μόνῳ δὲ ὁρᾶν, ἵν' ἀμπρὸς ὅτι τὰ οὐρανία χωρεῖν, νίκα δὲ σώματος ἀπαλλαγέντι· διαθέσεως ἢ ἀμφιέννυσι καὶ μίμησιν ἠλιῶν δεσπότου, ἐμοὶ δοκεῖ ὥστε ἐκ δὲ τοῖς χειμῶσι δέρματος εἰς δύαμησιν ἀεὶ λαμβάνοντας τὸ ἀρετὴν δὲ τοῖς φήτου δύδρείως τοῖς τὰς ὀπιθυμίας τὸ ἀφροδισιῶν στιλεύειν, καὶ ζῆλῳ ᾧ τοῖς αὐτὸν καὶ ἐπὶ ὁμοίων ἀμοιβῶν, τοῖς θυμότερον σφρονεῖν. λόγος δὲ καὶ τὰ δύο ἀνδύματα τὸ ἐν αἰγύπτῳ μοναχῶν συλλαμβάνειν εἰς τὸ δόγμα φιλοσοφίας ἑνός· μὴ δὲ, ὡς ἔτυχε, διαλλάττειν τὸ δύο, καὶ τοὺς μὲν χιτῶνας, ἀχειροδότους ἐνδεδύσκειν, παιδύοντας μὴ ἑτοίμους ἔχειν τὰς χεῖρας εἰς ὕδειν· ὃ δὲ ὀπὶ τῆς κεφαλῆς σκέπασμα, ὃ κουκούλιον καλοῦσιν, ὥστε ὀπίσω ἀκεραίως καὶ καθαρῶς βιοῦν τοῖς γαλακτοφορμύοις παισὶν, οἷς αἱ θυγατέρες ἀφαιρεῖσθαι ὀπίκειν) ὃ ἡγεμονικὸν, σκέπουσά τε καὶ θεραπεύουσα· ζώνη δὲ καὶ δύαβολὰς, ἃ μὲν τὸ ὀσφῦν θεσφίγγουσα· ὁ δὲ τοῖς ὤμοις καὶ τοῖς βραχίονας δύεχον, ἕτοιμος εἶ) εἰς διακονίαν θεοῦ καὶ ἐργασίαν ὧν δὴ διακελεύε). οὐκ ἀγνοῶ δὲ ὡς περὶ τούτων ἄλλοι ἄλλοις ἀποδεδώκασι λόγοις. ἐμοὶ δὲ ἀπέχειν τοσοῦτον εἰπεῖν. τὸν γεμὼ παχώμιον φασὶ μόνον ἐν κοινοβίῳ θεσπα φιλοσοφῆσαι· θεφανέντα δὲ αὐτῷ θεῖον ἄγγελον, διακελεύσασθαι νέους ἀθροῖσαι μοναχοὺς, καὶ ζωνίσαι αὐτούς. ἐν γὰρ τὰ κατ' αὐτὸν ἐν φιλοσοφίᾳ καλωροκεῖα, καὶ χειῶσαι, καὶ συνοικισῶν ἡγούμενον ὠφελῆσαι πολλούς. ἄγειν δὲ αὐτοὺς νόμοις οἷς αὐτὸς ἔδοσαν· δεδωκέναι δὲ αὐτῷ δέλτον, ἣν ἔτι φυλάττουσιν. ἐνῆσαι γ' αὐτῇ τῇ γραφῇ θεσπεσίαν τινὰ συγχωρῆσαι ἑκάστῳ, ὡς ἐν οἷός τε ἦν φαγεῖν καὶ πιεῖν, καὶ ἐργάζεσθαι, νηστεύειν τε, καὶ μή· τοῖς μὲν ῥωμαλεωτέροις ἐσθίουσι, τὰ ὀπτὰ πονοῦντα τῷ ἔργων ὀπτᾶν· τὰ δὲ ἀσθενῆ, τοῖς ἀσθενοῦσιν· οἰκήματα δὲ μικρὰ κατασκευάσαι πολλὰ, καὶ καθ' ἕκαστον οἴκημα τρεῖς καλαμῶνες· ἐν δὲ ἕνα δὲ οἶκον πάντας ἐφῆς μεταλαμβάνειν, σιγὴν τὲ ἐσθίειν καὶ καθῆσθαι τὰ τραπέζας ὀπτικεκαλυμμένους τὰ πρόσωπα, ὡς μὴ τὸ ἀγνώτους ὁρᾶν, μήτε ἄγνωτόν τι, πρὶν τὸ βα-

πέζης καὶ τῶν προκειμένων. ξένον δὲ μὴ σῦκα θάλλειν αὐτοῖς, μόνον εἰ μὴ προσθύων ὑπὶ ξένων θείη. τὸ δὲ συνοικεῖν αὐτοῖς βουλόμενον, πρότερον ὅτι τελείαν τὰ χαλεπώτερα ὧν ἔργων πονῆν, καὶ οὕτω μελέχειν τῆς αὐλῶν συνοικίας. διφθέρας δὲ ἀμφιέννυσθαι, καὶ διαφανεῖς ἐείναις τὰς κεφαλὰς σκέπεσθαι. καθαρὰ μάλιστα δὲ ταύτας τὰς διαφανεῖς οἰονεὶ κέντρῳ πορφυρῷ προστάξει. χιτῶσι δὲ λινοῖς καὶ ζώναις κεχρῆσθαι, καὶ ἑζωσμένους ἐν τοῖς χιλωνίοις καὶ ταῖς διφθέραις καθεύδειν, καὶ θημιλίους ἐν οἰκοδομηθεῖσι θρόνοις ἑκατέρωθεν προσπεφυκόσι, ὥστε τὸ ἑκάστου ἐμπίπτειν τρωμαλιὰ· τῇ δὲ προτεταγμένῃ καὶ τελευταίᾳ ἡμέρᾳ τῆς ἑβδομάδος, ὅτι κοινωνία τῶν θείων μυστηρίων ὧν θυσιαστηρίῳ προσιόντας, ζώνας λύειν, καὶ τὰς διφθέρας ἀποδύεσθαι. δωδέκαλον δὲ πάσης τῆς ἡμέρας δύεσθαι, καὶ προσεύχεσθαι ὁμοίως. τοσαυτάκις δὲ καὶ νύκτωρ· ἐννάτῃ ὥρᾳ, πλέον· ἰωϊκὰ δὲ μηδὲν ἐσθίειν, ἑκάστης δύσεως φθάσαι ψαλμόν· πᾶσάν δὲ τὴν συνοικίαν εἰς εἰκοσιέπταρα πάγματα διῆχθαι, ἃ ἐπονομάσαι ταῦτα τοῖς ἡμῶν στοιχείοις, καὶ ὅπως ἔχει βίου καὶ ἤθους ἑκάστῳ τὰ γράμματα τὴν προσηγορίαν ἐφαρμόσαι· οἷ, ἁπλουστέρους ἀπολογοῦντας, σχοινίους ὄν, ζῆτα ξῖ, καὶ δῆλος δῆλως, καθὼς σκαμβὸν ἀσχολοῦσθαι τὸ χῆμα τοῦ γράμματος, τὴν προαίρεσιν τοῦ προσώπου. τούτοις τοῖς νόμοις, τοῖς ἰδίοις μαθηταῖς ἦλθε ὁ παχώμιος, ἀνὴρ τὰ μάλιστα φιλάνθρωπος, καὶ θεοφιλὴς εἰς ἄγαν, ὡς προσδέναι τὰ ἐσόμενα, καὶ θείοις ἀγγέλοις ὁμιλεῖν πολλάκις. διέτριβε δὲ ἐν Ταβέννῃ νήσῳ τῆς Θηβαΐδος, ὅθεν ταβεννησιῶται εἰσέτι νῦν ὀνομάζονται. ἐκ τοῦ δὲ τούτοις τοῖς νόμοις πολλοὶ ὁμιλοῦντες, ὀνομαστοὶ ἐγένοντο, καὶ ἐς πλῆθος ὃ χρόνῳ ἐπέδοσαν, ὡς εἰς ἑπτακισχιλίους ἀνδρας ξυλεγεῖν. ἦν μὲν γὰρ ἐν Ταβέννῃ νήσῳ συνοικία, μεθ' ὧν αὐτὸς παχώμιος διέτριβεν, ἀμφὶ τοὺς χιλίους καὶ τετρακοσίους εἶχεν· οἱ δὲ κατὰ τὴν Θηβαΐδα, καὶ τὰ ἄλλα ἀγνῶτον οἰκοῦσι. μία δὲ καὶ ἡ αὐτὴ ἀγωγὴ πᾶσι, καὶ κοινὰ πάντων τὰ πάντα· καθάπερ δὲ μητέρα τὴν ἐν Ταβέννῃ νήσῳ ξυνοικίαν ἡγοῦνται· πατέρας δὲ καὶ ἀδελφοὺς, τοὺς ἐνθάδε ἡγουμένους. κατὰ τοῦτον δὲ τὸν χρόνον καὶ ἀπολλώνιος ὑπὲρ μοναχικῆς πολιτείας διέφερεν, ὃν φασι δέκα καὶ πέντε ἐτῶν ὄντα, φιλοσοφῆσαι ἐν τοῖς ἐρήμοις. ἐς ἔτη δὲ ἑβδομηκοντατρία γεγονὼς, κατὰ θείαν πρόσταξιν, εἰς τοὺς οἰκουμένους ἦλθε τόπους. εἶχε δὲ καὶ αὐτὸς ἐν Θηβαΐδι τὴν συνοικίαν. ἐφοίτα δὲ θεοφιλὴς εἰς ἄγαν, καὶ πολλὰ δόξων ἰάσεων καὶ σημείων δημιουργὸς καὶ προφητικός· ὢν δὲ καὶ τῶν ἐς φιλοσοφίαν διδάσκαλος ἀγαθὸς καὶ χρείας, καὶ ὅτι τοσοῦτον ἐν τοῖς δυσχαῖς δυήκοος, ὡς μηδὲν δυσπόητον φωνεῖν ὧν παρὰ θεοῦ ἐζήτησε. πρώτως γὰρ σοφὸς ὢν, σοφῶς τὰς αἰτήσεις ἐποιεῖτο, αἷς ὁ θεῖον ἑτοίμως ὑπενόησε πέφυκε. κατὰ τούτους χρόνους εἰκάζω φωνεῖν καὶ δυοῦν τὸ θεαπέσιον, ὃν ἐπυθόμην ἀφ' οὗ παρῆν ἐν τοῖς διωγμοῖς ὑπὲρ τοῦ δόγματος ὁμολογῆσαι, μήτε ψεῦδος εἰπεῖν, μήτε ὑπομεῖναι τινὸς τῶν ὑπὲρ γῆς· ὑπερτυχεῖν δὲ πάντων ὧν παρὰ τοῦ θεοῦ ἐδεήθη, καὶ ὑπὸ θείου ἀγγέλου διδασκάλου πᾶσαν ἀρετὴν παιδευθῆναι. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ἐν ἀγνώστῳ μοναχῶν τοσάδε τέως ἡμῖν εἰρήσθω. ἤδη δὲ καὶ παλαιστίνην τὸν ἴσον ἔσπον φιλοσοφῆν ἤρχετο, πρὸς ἀγνωτίων μαθοῦσα. διέτριπτε δὲ τότε ἐνθάδε ἱλαρίων ὁ θεαπέσιος. τούτῳ δὲ πατρὶς μὲν ἦν θαλαθακώμη· πρὸς νότον δὲ γάζης κειμένη πρὸς τῇ χαμαρέᾳ ὡς ὑπὲρ θαλάσσης τὰς ἐμβολὰς ἔχων, ὑπερχειμένως ἀπ' αὐλῆς τὴν κώμης τὴν ἐπωνυμίαν ἔλαβε. γραμματικῷ δὲ φοιτῶν

ἐν ἀγε-

ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, καὶ τὴν τοῦ μεγάλου μοναχοῦ, εἰς τὴν ἔρημον ἦλθε. καὶ συγγενόμενος αὐτῷ, ὡς ἁπλοϊκῶς φιλοσοφεῖν ἔγνω. ὀλίγον δέ χρόνον ἐνδιατρίψας, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα. οὐ γὰρ ἐχώρησε καὶ μόνῳ ἡρεμεῖν, πολλῶν ὄντων ἐκείσε τὴν ὡς αὐτόνιον ἐρημικῶν. καταλαβὼν δὲ τελευτήσαντας τοὺς πατέρας, εἰς τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ τοὺς δεομένους τὴν οὐσίαν διένειμε. αὐτὸς δὲ πανταπασι καταλιπὼν ἑαυτὸν, διέτριβεν ἐν ἐρήμῳ τόπῳ τὴν καλουμένην θαλασσαν, ἀμφὶ τὰ εἴκοσι στάδια τῆς αὐτοῦ κώμης διεστῶτι. οἴκησις δὲ ἦν αὐτῷ δωμάτιον μικρὸν ἐκ πλίνθου, καὶ φοινικοῦ, καὶ κεφάλων καλεομένων καλεσκευασμένον, εὖρος τε καὶ ὕψος, καὶ μῆκος τοσοῦτον, ὅσον ἐστῶτα μόλις κεκυφέναι τὴν κεφαλήν· κεῖτο δὲ τοῖς ποσὶ συλλέγων ἐπιμάλακτες ἔτι). Ἀφαπάντων γὰρ εἴλκυεν ἑαυτὸν θαλαττοπορεῖν καὶ ἑκατόντης κρατεῖν. ἀμοίρητοι, πόνοις μὲν ἐγκαλίδας ἀκόμπου καὶ δεδικασμένης, οὐδενὶ κατέλιπεν ὑποβολιμαῖον, ἀγωνιζόμενος τοῖς ἀσιτίαν, καὶ δίψος, καὶ ῥῖγος, καὶ πῦρος, καὶ τοῖς θάλπη πάθη, καὶ θηριότητας τοῦ σώματος, καὶ τῆς ψυχῆς. ἦν δὲ ὁ μόνος ἦθος, ἀσυνδαῖος· σεμνὸς δὲ τὸν λόγον, καὶ ἐπιβολὴς ἀκριβὴς τῶν ἱερῶν γραφῶν. ὅπου τοσοῦτον δὲ θεοφιλὴς ἐγένετο, ὡς ἔτι καὶ νῦν ὅπου τοῦ αὐτοῦ θάπτω, πολλοὺς ἰᾶσθαι καὶ μινύοντας καὶ δαιμονῶντας, καὶ ὅγε τοῖς δοξόπαιν, τοῖς γε κωφρίοις οὐ τοῖτερον ἐπαφῆ, καὶ τοῖς παλαιστίνοις περὶ οἷς ὅδε νῦν. συμβαὶ γὰρ αὐτὸν ἐν κώμῃ θαπτεῖσονται ἐλθόντα, τοὺς τῶν ὑπηχωείων ἐκπλαγῆναι, καὶ ἐν πολλῇ ὑμῇ καὶ θεραπείᾳ περὶ αὐτοῖς ἐῶ. μετὰ δὲ ταῦτα ἡσύχας, ὃς δυσκόλως ἐγένετο τῶν αὐτοῦ μαθητῶν, κλέψας τὸ λείψανον, διεκόμισεν εἰς παλαιστίνην, καὶ ἐν τῷ ἰδίῳ μοναστηρίῳ ἔθαψε, καὶ τὸ ὄζος ἐκείνου, δημοσίᾳ καὶ μάλα λαμπρᾷ ἐνθάδε ἐτήσιον ἄγουσιν οἱ ὑπηχώειοι. ὧδε γὰρ παλαιστίνοις ἔθος ἡράρηται τοῖς περὶ αὐτοῖς ἀνδρας ἀγαθοὺς ἡγεμόνας, ὡς περ ἀμβῆ καὶ ἀβείλιον τὸν αἰθηδόνιον, καὶ ἀγεξίονα τὸν ἀπὸ βηθαγάθωνος, καὶ ἀγαφίωνα τὸν ἀπὸ ἀσαλέας. οἱ κατὰ τὸν αὐτὸν ἡγεμόνες χρόνον ὑπὸ τῆς περούσης βασιλέως δυσεβοῦς καὶ ἀνδρείως ἐν φιλοσοφίᾳ ἐπολιτεύσαντο, καὶ τοῖς οἰκείαις ἀρεταῖς ἐν ἡμέραις ἀγαθὴν τῇδε πόλεσιν εἰς ὑπόδοσιν ἤγαγον τῷ θρησκείαν. κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ἰουλιανὸς ἀμφὶ τὸν ἔδεσσαν ἐφιλοσόφει ἀκριβέστατα, καὶ τὰ ἀσώματα ἠγεῖτο καὶ πολιτείᾳ ὑπηρήσας, ὡς ἐκ τοῦ χαρακτῆρος ὀστέοις καὶ δέρματι δοκεῖν σωνεστάναι, καὶ ἐμφραγμὸν τοῦ σύρῳ συλλαφῆ τοιαῦτα γεγραμματείας τὸν κατὰ τὸν αὐτὸν βίον ἀφηγήσεως. ἐπετηφίζετο δὲ θεὸς αὐτὸς οἷς δυσθεότατοι τοῖς αὐτοῦ ἐδόξαζον, δαίμονας ἀπελαύνειν, καὶ πανοδαπῶν νόσων ἰάσεις αὐτοῦ δωρησάμενος, οὐ φαρμάκοις ἐῶσιν, ἀλλ' ἀρχῇ καθαρθουμένας. ὅπου τοῦτο δὲ καὶ ἄλλοις πολλοῖς ἐκκλησιαστικοῖς φιλοσόφοις τὸ τῆδε ὑπῆκον τιμιακῦτα διέφερε, κατὰ τὸ ἐδεσσηνὸν νόμον, ὑπὸ τε τοῦ ἀμιδηνῶν πόλιν ἀμφὶ τὸ γαυγάλιον καλούμενον ὄρος, ὧν ἔστιν δαιμόνιον καὶ συμεών. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ἐν συείᾳ μοναχῶν, τάδε εἰρήσθω νῦν. τελεώτερον δὲ, εἰ ὁ θεὸς θελήσῃ, τοῖς ἑξῆς εἰρήσεται περὶ αὐτῶν. ἐρημίοις δὲ καὶ παφλαγόσι, καὶ τοῖς περὶ τὸν πόντον οἰκοῦσι, λέγε) δυσάλιος ὁ κατὰ τὸν σεβαστίας τῆς ἐρημίας ἐκκλησίαν ὑπερβαλοῦσας μοναχικῆς πολιτείας ἄρξαι, καὶ τῆς ἐν ταύτῃ ἀσυδαίας ἀγωγῆς, ἐδεσμάτων τε ὧν χρὴ μελέσθαι, καὶ ἀπέχεσθαι, καὶ ἐσθῆτος ἧ δὴ χρῆσθαι, καὶ ὕπνου, καὶ πολιτείας ἀκριβοῦς εἰσηγητὴν γενόμενον· ὡς δὲ τὸν ὑπογεγραμμένων βασιλέου τοῦ κωνσταν-

δόκου ἀσκητικὴν βίβλον, ἰχνεύζεσθαί τινας αὐτῶν γραφῶν εἰ. λέγε δ' ὁ τοσοῦτο πολλῆς ἀκριβείας, εἰς ὠφελίαν ὑπιληπόσης ἐκπεσεῖν πανωλεθρίᾳ ἀπαδούσας τῶν ἐκκλησιαστικῶν νόμων. οἱ δ' αὖθις μὴν τῶν ἐγκλημάτων ἐξαιρεῖσθαι· ἐπαινοῦνται δέ τινας τῶν αὐτῶν μαθητῶν, ὡς γάμῳ κεκοσμημένους, καὶ ἐν οἴκοις γεγαμηκότων διάγεσθαι πραγματευομένους, καὶ τοὺς γεγαμηκότας πρεσβυτέρους γενέσθαι φρονήσεως, καὶ ἐν κυριακαῖς ἡμέραις νηστεύοντας, καὶ ἐν οἰκίαις ἐκκλησιάζοντας, καὶ τοὺς πλουσίους καθάπαξ ἀμοίρους τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ ἀποφαινομένους, καὶ τοὺς χρέα ἐαθίοντας βδελυττομένους, καὶ χιτῶνας μὴ δύο πλέξαι νεωτερίζοντας. ἐκ τούτου δὲ πολλὰς γυναῖκας ἀπατηθείσας καταλιπεῖν τοὺς ἄνδρας· εἶτ' ἐγκαταλύεσθαι μὴ δυναμένους, μοιχείας ἀμύητον. τὰς δὲ πρεσβύτας θεοσεβείας, τὴν κεφαλὴν ἀποκείρασθαι, καὶ ἀνοίκως ἢ γυναικὶ πρέπει, ἀνδράσι δὲ σώφροσι, ἀμφιέννυσθαι· ἀφ' ὧν δὴ ταῦτα, τοὺς πλησιοχώρους ὑπισχνεῖσθαι ζωγρεῖν ἐν τάχει τῇ μεγαπόλει παραγενόμενον καὶ ἀνοτείους αὐτοὺς ψηφίσασθαι τὴν καθόλου ἐκκλησίας, εἰ μὴ κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ ζωσόδου ἕκαστον τῶν εἰρημένων ἀποκηρύξωσιν. οὐλοῦθεν δὲ λόγος, ἀξιάθλιον ὑπιδεδημυθμένον ὡς οὐκ αὐθαδείας ἕνεκα, ἀλλὰ τὴν κατὰ θεὸν ἀσκήσεως εἰσηγεῖτο ταῦτα, καὶ ὑπὶ πενιδδύμῃ ἀμείψαι τὸν σχοῖνον, καὶ ὡσαπλησίως τοῖς ἁγίοις ἱεροῖσι ταῖς * ὡσεὶ τὸν βίον ὑπερέχοντες, καὶ ὑπὶ λόγοις ἐθαυμάζετο. ὃ δ' ἀληθὲς εἰπεῖν, ἐκλύειν λέγειν ὁ δεινός. τῷδε γὰρ τὸν ὑπὶ τούτου ὑπισχνεῖτο· ὃ δὲ ἦθος θαυμασὸς, καὶ πεῖσαι ἱκανώτατος, καὶ πολλοὺς τῶν ἐκπορευομένων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν μεταπεῖσαι σώφρονα, καὶ ἀσυνδάτον βίον ἀνάγειν. φασὶ γοῦν αὐτὸν ἄνδρα τινὰ καὶ γυναῖκα κατὰ νόμον ἐκκλησίας πρὸ γενίαν ὡσπισμένους, καὶ ἑς ἑαυτὸν σωτέναι διαβαινομένους, ἀσυνδάσαι τὸ ὡσὲς ἀγῆλους ὁμιλίας παῦσαι· ἀποτυχεῖν. τὰ δὲ, μέγα ἀνοιμῶξαι, καὶ εἰπεῖν, ὡς κατὰ νόμον ἀνδρὶ σώνοικοῦσα γυνὴ τοῖς ὡσὶ σοφοσύνης λόγοις ἀκούσαι αὐτὸ, σωνοησίας ἀπέχειν, ἧς γαμετῆς θέμις ὡσὲς ἰδίους ἄνδρας κοινωνεῖν· τοὺς δὲ ὡσανόμως σωνοησιάζοντας ἀγῆλοις, ἀθεμιτοποίητον ὡσὶ πειθώ. τὸν δὴ τοιοῦτον τὸν κατὰ τόδε τὸ κλίμα ἀκριβοῦς μοναστικῆς ἀγωγῆς ἀρχηγὸν γενέσθαι λόγος. θρᾴκιοι δὲ καὶ ἰλλυριοὶ, καὶ ὅσοι τὴν καλουμένην ἀνρώπην οἰκοῦσιν, εἰ καὶ ἀπείρατοι ἦσαν μοναχικῆς ζωοποιίας ἦσαν, ἀλλ' ὁ πανταχοῦ φιλοσόφων ἀνδρῶν ἠτύχουν. ἐγνωρίζετο δέ τοτε πρὸ αὐτοῖς μύρτινος, ὃς ἀπὸ καθαρείας τῆς πανωνίας ὑπίσημος ἦν τὸ γένος. ἐν ὅπλοις δὲ λαμπρῶς τραφεὶς ἀνήρ, καὶ στρατηγὸς ἀρχὴν ἐγένετο. ὡσεμνήσας δὲ τὸ θεῖον, τὸν φιλόσοφον μετῆλθε βίον. διέτριβε δὲ τὰ ὡσπτα πρὸ ἰλλυριοῖς. ἐπεὶ δὲ ὡσεθύμως ἐπὶ τῷ δόγματος ἀγωνιζόμενος, ἵνας τῶν ἐνθάδε ὑπισχνουμένων ἐφώρασε τὰ ἀρείου φρονήσεως ὑπιβουλευθείς, καὶ πολλάκις δημοσίᾳ τυπωθείς, ὀξηλάθη. καὶ εἰς μεσόγαιαν ἦθος, καθ' ἑαυτὸν διέτριβεν. ὑπεχώρησέ τε ἔνθεν ὑπιβουλεύσαντος τὸν ἀξενεῖνον τῆδε ὑπισχνουμένου, τὸν δὲ αὐτὸν ὑμνοῦντες ἔχοντες ὡσεὶ τὴν πίστιν τῶν νικαίᾳ συνελθόντων· καὶ ὑπὶ ἵνα χρόνον ῥίζαις βοτάνων ἀρκούμενος, νῆσον ὤκησεν ἐν γαλλίᾳ ἀεία καλοῦσι. μικρὰ δὲ αὖτις κατοικήσας ἐν τῷ τυρρηνικῷ πελάγει κειμένῃ. χρόνῳ δὲ ὕστερον καὶ ὑπισκοπὴν ἐπεδάπτη τὴν ἐν καρχηδόνι ἐκκλησίαν. ὑπὶ τοσοῦτον δὲ θαυματουργίας ὠφελήθη, ὡς νεκρὸν ἐγείραι πιστεύεται, σήμα τε σημεῖα ὑπιτελέσαι ἀποσεμνύνεται τὰ λειπόμενα. κατὰ δὲ τὸ ὑπήκοον, ἐν τῷ τότε καὶ ἱλάεον

ειον

ειον γλυέως πρὸ φιλοφαλμου, ὕδρα βίῳ τε λόγῳ θεσπέσιον, ὃς μύρίνῳ τῇ φυγῆς ἐκοινώνησε δίκῃ τῇ περὶ τὸ δόγμα κατεδίκω. ἀνδρῶν μὲν οὖν πέρι, οἵ τότε ἐν δυσεβείᾳ καὶ ἐκκλησιαστικῷ θεσμῷ ἐφιλοσόφουν, ταῦτα ἐγὼν ξυνέγραψεν. ὑπερφυῶς δὲ πολλοὶ καὶ μάλα ἡδόμενοι κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἐν τῇ ἐκκλησίαις διέτριβον. ὅπισθεν μόπαλοι δὲ ἐν τούτοις ἐγένοντο, Δυσέβιος ὁ τῆς ἐμέσης ἱερωσύνης ὀπίσω πόδας, καὶ Τῖτος ὁ τρόβης, καὶ στεφάνιος ὁ θμουάγος, βασιλίδός τε ὁ ἀγκύλας, καὶ Δυδόξιος ὁ γερμανικίας, καὶ ἀκάκιος ὁ καισαρέας, καὶ κύριλλος ὃς τῆς ἱεροσολύμων θρόνον ἐπεσπάσατο. σύμβολα τῆς αὐλῶν παιδείας ἃ ξυνεγράψατο, καὶ καταλέλοιπασι, πολλά τε καὶ λόγου ἄξια.

Υπὸ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ Δύδιμος ἐκκλησιαστικὸς συνεγράφετο διέτριβε, ιεζ
τὰ θεϊκὰ μάθημα ἐν ἀλεξανδρείᾳ τοῦ ἱεροῦ διδασκαλείου τῶν ἱερῶν μαθημάτων. ἐν τούτῳ δὴ καὶ πανταινὸς * σοφίας ὤχει, ποικίλαί τε καὶ ῥήτορες, ἀστρονομία τε καὶ γεωμετρία, καὶ ἀριθμὸς, καὶ δόξαι φιλόσοφον. πάντων δὲ νῷ μόνῳ καὶ ἀκοῇ εἴδησιν ἐκτήσατο. νέος γὰρ ἔτι, τυφλὸς ἐγένετο ἐν τῇ πρώτῃ πείρᾳ τῶν μαθήσεως τῶν στοιχείων. ἤδη δὲ εἰς ἐφήβους τελῶν, ἐπεθύμησε λόγων καὶ παιδείας, καὶ τοῖς ταῦτα διδάσκουσι φοιτᾶν, ἠκροᾶτο μόνον. ἐς ὅπερ τοσοῦτον ἦλθε σοφίας, ὡς καὶ τῶν ἐν μαθήμασι σχολῶν θεωρημάτων ἐφικέσθαι. λέγεται δὲ τοὺς χαρακίδας τῶν γραμμάτων σμικρὰ καταχαράττας, εἰς βάθος ἐκμανθάνειν τοῖς δακτύλοις ἐφαπτόμενος. συλλαβὰς δὲ καὶ ὀνόματα καὶ τὰ ῥήματα ἐφεξῆς, καταληπτικοῦ ἐς ξυνεχεῖ ἀκροάσει καὶ αἰσθήσει τῶν ἀκοῇ θηρωμένων. ἰοῦ δὲ σοφὸν τὸ τυχὸν θαῦμα. ἐς πολλοὶ καὶ κλέος ἦλθε ἀνδρὸς εἰς ἀγεξανδρέαν παρεγένοντο, οἱ μὲν, αὐτοῦ ἀκούσομενοι· οἱ δὲ ἱστορήσοντες μόνον. ἡγύπτει δὲ οὐ μετρίως τοῖς ἀρείοις, τῷ δόγματι τῆς ἐν νικαίᾳ ξυνόδου στωικάμενος. ἐπειδὴ γὰρ ἐράδιως οὐ βίᾳ λόγων τοῦτο ποιεῖν δοκεῖ. ἀλλ' ὑπὸ τῆς ἀγαν πειθοῦς ἔκαιον αὐλῶν οἱονεὶ κριτικῷ καθίσει τῶν ἀμφιβόλων. τοῖς δὲ ἀπὸ τῆς καθόλου ἐκκλησίας θεοπάτορας ἰῶ. ἐπήνει δὲ αὐτὸν, καὶ τὰ τάγματα τῶν ἐν αἰγύπτῳ μοναχῶν, ἐς ἀντώνιος ὁ μέγας, ὃν φασι τότε ὑπὸ μυρίας τῆς ἀθανασίου πίστεως ἐκ
» τῆς ἐρήμου θαλυόμενον ἐς ἀγεξανδρέα, τάδε πρὸς αὐτὸν εἰπεῖν. οὐ χαλεπὸν,
» οὐδὲ λύπης ἄξιον ὦ δίδυμε, ὀφθαλμῶν ἀπορεῖν σε, ὧν μέτεστι σαύραις ἐς μυσὶ
» καὶ τοῖς ἀτελέσι ζώοις. μανθάνειν δὲ ἐς χαίρειν ὅτι πανταπασιν ἀγέλοις τοῖς ὀ-
» φθαλμοῖς ἔχεις δι' ὧν πάντως τὸ θεῖον καταυγάς, καὶ τὴν ἀμήχανον γνῶσιν ἀκριβῶς ὁ-
» ρᾷς. οὐμενοῦν ἀλλὰ καὶ πανταχοῦ καὶ τοῖς ἀνὰ πόδε τὸ ὑπήκοον οἰκοῦσιν, ὅπως ἀρε-
τῇ παιδείων λόγων διέτριβον, Δυσέβιος καὶ ἰλάδιος ὁ δηλωθεὶς, οὓς περὶ πίστεως καὶ τοῖς ἑτεροδόξοις φασὶν ἀδοκίμοις φέρεσθαι λόγοις, καὶ λευκίφεροις ὄν Δυρετικῷ γενέσθαι λέγονται τὸ ὁμωνύμου αἱρέσεως. ἐν τούτῳ δὲ καὶ ἀέτιος περὶ τῶν ἑτεροδόξων ἐθαυμάζετο Δραλεκτικὸς τις ὤν, καὶ συλλογίζεσθαι ἰκανὸς, καὶ περὶ τὰς ἔννοιας τῶν λόγων ἐξακριβῶς ταῦτα διαπορίζων, ἀμφί τοι ὡς ἐράδιος περὶ πρᾶ διηγεόμενος, ἄτεος πάντα τῶν πολλῶν ὠνομάζετο. φασὶ δὲ αὐτὸν ἰδεῖν ὄντα παρεῶτα ἐν Δυσκολείᾳ τῶν σύρων, παιδαγωγὸν δὲ τῆς ἐκκλησίας φοιτῶντα καὶ περὶ τῶν ἱερῶν γραφῶν Δραλεγόμενον, γνώριμον γλυέως γάλλῳ καὶ φρυγὶ τότε πολιτῇ ποιουμένῳ λόγον τῆς θρησκείας, καὶ τὴν Δυσεβείας ἐπιμιγνυμένοις εἰς ἀγῶνα χαίρουσι. ὡς δὲ τοιούτων Δραλέξεων, φίλον αὐτῷ γλυόμενον ἀσκηθῆναι τοῦτο τὸ εἶδος τῶν λόγων, ἵνα μᾶλ

λον ἀρέσκη. βέλτιον γὰρ καὶ ἀφ' ἑαυτῶν ἀριστολόγους μαθητὰς βίβλοις, καὶ ἐν ἀγεξανδρείᾳ φοιτήσαντας τοῖς τούτων διδασκάλοις. καὶ ἕτεροι δ' ὅσοι τούτοις πλῆθος ἐν τῇ ἐκκλησίαις ἦσαν ἱκανοὶ διδάσκειν καὶ διηγέσασθαι τοῖς τῶν ἱερῶν γραφῶν. ἀπαιθμήσασθαι δὲ πάντας, ἔργον. μὴ τῷ δὲ χαλεπὸν εἶναι δόξῃ, ὅλη τινὰς τῶν εἰρημένων αἱρέσεων, ἢ ἀρχηγοὺς ἢ σπουδαστὰς ἡμολόγους, ἐπαινέσας ἔχω. διὰ γλωττίας γὰρ ἕνεκεν, καὶ τὸ ἐν τοῖς λόγοις δεινότητος, θαυμασίους εἶναι συμφημι. δοκοῦσι δὲ χαίειν, κρινέτωσαν οἷς τοῦτο ποιεῖν θέμις. οὐδὲ γὰρ τάδε συγχέαντα τοῖς ὑπέμοις, οὔτε ἱστορίαν πρέπον, ἢ ἔργον μόνα τὰ ὄντα ἀφηγεῖσθαι μηδὲν οἰκεῖον ἐπεισαγούσῃ. ὅσοι μὲν δὴ τότε ἐμπρεφθέντες τῇ ῥωμαίων καὶ βίβλων φωνῇ κεχρημένοι, ὅτι παιδεύσῃ καὶ λόγοις ἐνδοξόταται ἐγένοντο, ἐν τοῖς εἰρημένοις τετάχθω.

ις' Ἐφάνη δὲ πάντας προδοκιμεῖν καὶ ἐς τὰ μάλιστα τῆς καθόλου ἐκκλησίαν σεμνυνάμενον, ἐφραὶμ ὁ σύρος ἐκ νισίβεως ὤν, τῶν τῇδε χωρίων, ὅθεν ἡμῖς εἴχεν. ἐν φιλοσοφίᾳ δὲ μοναστικῇ τὸν βίον ἐξασκήσας, οὔτε μαθὼν, οὔτε προσδοκήσας τοιοῦτος εἶναι, ἐξ ἀπίνης ὅτι τοσοῦτον παιδείας κτῆμα τῆς τῶν σύρων φωνῆς ἐπέδωκεν, ὡς φιλοσοφίας μυθῶν ἄκρων ἐφικέσθαι θεωρεῖται. διὸ καὶ λαμπρότητι λόγου, καὶ ᾧ πυκνῷ καὶ σώφρονι τῶν νοημάτων ἐπαβρυνόμενος τοὺς παρ' ἡμῖν διδασκάλους συγγραφέας. οὕτω γοῦν τῶν μυθικῆς τοὺς τῶν σύρων ἢ ἑτέραν γλῶτταν μεταβάλλοι τὰ γράμματα, καὶ τὴν καρυκείαν, ὡς εἰπεῖν, ἀφροῖσι τῶν ἡμετέρων γλωττισμάτων, αὐλίκα φορεῖται, καὶ τὸ προσέρας ἀποχρῆν χαίρειν. ὅτι δὲ τῶν ἐφραὶμ λόγων, οὐχ οὕτως. προσιόντες τε γὰρ αὐτῷ, καὶ εἰσέτι νῦν ἃ συνεγράψατο πρὸς ἡμετέρα φωνὴ ἑρμηνεύουσι, καὶ ὃ πολὺ ἀπόδηλον ἐν ᾧ πέφυκεν ἀρεῖσθαι, ἀμηχανοσκόπους, ὅπισθεν ᾧ σύρος εἶναι θαυμάζει. ἀμήχανοι δὲ καὶ βασίλειος ὁ τὴν καππαδοκῶν μητρόπολιν μετοικήσας, καὶ γρηγόριος τὸν ἀδελφὸν, καὶ τὸ παιδεύσεως ἐθαύμασεν. ὥστε μοι δικαίως καταφαίνεται κοινῇ πάντας τοὺς τότε πρὸς ἡμῶν ὅτι λόγοις θαυμαζομένους, ταύτην τὴν ἀμφιλυείαν ἀπενέγκασθαι τὸν ἐφραὶμ, διὰ τὸ βασιλείου φωνῆς ἐξενεχθείσης, ὡς κατ' αὐλὸν πάντων ἡμῶν μεθύστερος γεγονέναι ζηλωτὴς γοῦν μολόγηται. λέγει δὲ τὰς πάσας ἀμφὶ τὰς τεσσαράκοντα μυριάδας ἐπῶν συγγράψαι, καὶ μαθητὰς ἑκατὸν καὶ πολλοὺς σπουδῇ τὸν αὐτὸν παιδεύσειν ζηλώσαντας. ὅτι σημαίνοντος ἢ ἀδεῖν, καὶ ζιωδίου, ἀβραάμ τε καὶ μωσῆν, ἐφ' οἷς μεγαύρων παῖδες, καὶ ὅτι τὸν περὶ αὐτοῖς παιδείαν ἠκρίβωσε. ὅπισθεν ἢ παυλωνῶν, καὶ ἁρμονίαν ἐπαινέσειν ὅτι διὰ γλωττίαν. φασὶ δέ τὸν ἡμῶν δόγμα διαμένειν αὐτοῖς. ὃ δὲ οὐκ ἀγνοῶ ἢ ὡς καὶ πάλαι ἡμολόγηται ὅτον τὸ ἕτερον πρὸς ὀσροηνοῖς ἐλθόντα, βαρδησάνης τέως τὸν πρὸς αὐτὸν καινοτομίαν αἱρέσιν συνεστήσατο, καὶ ἁρμόνιος ὁ βαρδησάνου παῖς, ὃν φασι διὰ τὸν πρὸς ἡμῶν λόγων ἀγῶνα πρῶτον μέτροις, καὶ νόμοις μουσικοῖς, τὸν πάτριον φωνὴν ὑπαγαγεῖν, καὶ χορεῖς πρὸς ἀδουῶν, καθάπερ καὶ νῦν πολλάκις οἱ σύροι φάλλουσιν, ἅ τοῖς ἁρμονίᾳ συγκράμασιν, ἅμα τοῖς μέλεσι χρώμενοι. ἐπεὶ γὰρ ὁ πάμπαν ἐκτὸς ἐὼν τῆς παρὼν αἱρέσεως, καὶ ὧν περὶ ψυχῆς ἡμέτερος ἐστὶ, καὶ φθορᾶς σώματος, καὶ παλιγγενεσίας οἱ πρὸς ἡμῶν φιλοσοφοῦντες δοξάζουσιν. οἷά γε ὑπὸ λύσεων ἃ συνεγράψατο ζιωθεῖς, ταῦτα τὰς δόξας τοῖς οἰκείοις προσέμιξε γράμμασιν. ἰδὼν ἢ ἐφραὶμ κηλούμενος τοῖς σύροις τῷ κάλλει τῶν ὀνομάτων, καὶ τῷ ῥυθμῷ τῆς μελῳδίας, καὶ τοῦτο προσεθιζόμενος ὁμοίως αὐτῷ δοξάζειν, καὶ περὶ βίβλων παιδείας

δείας ἁμιλλος, ἐπέσχε τῇ καλαμίτῃ τῶν ἁρμονίου μέρων, καὶ τοὺς τὰ μάχη τῶν ἐκείνου γραμμῶν ἑτέρας γραφὰς ζωγραδούσας τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς δόγμασι ζυνέθηκεν, ὁποῖα αὐτῷ πεποίηκε ἐν θείοις ὕμνοις καὶ ἐγκωμίοις ἀπαθῶν ἀνδρῶν. ἐξ ἐκείνου τε σύρει κατὰ τὸν νόμον τῆς ἁρμονίας ὡδὴς τὰ τοῦ ἑφραὶμ ψάλλουσιν. ἡλίκος μὲν οὖν τῇ φύσιν ἐγεγόνει, ἐκ τούτου τεκμήρεται χρεών. ἐπὶ δὲ τὸν βίον, ἐξ ἀγαθῶν ἔργων, καὶ ἀκριβοῦς πολιτείας ὑπεφαίνης, καὶ ἡσυχίας εἰς ἄγαν ἐρασής· σεμνὸς ἦ καὶ τὰς διαβολὰς ὑπὸ τοσοῦτον ὑλαβούμενος, ὡς πάσης γυναικὸς καὶ αὐτιὰ τὴν θέαν φυλάττεται. λόγος γοῦν ποτὲ γυναῖκα τινὰ ἀμῦναι τὸν βίον, ἀναγδῆ δὲ ἴσως τὸ ἔθνον, ἢ αὐτὸν τὸν ἄνδρα πειρῶσι, ἢ ὑπὸ μισοῦντος ἀνθρώπους ἀσυνδάζουσι, ὑπίτηδες ἐν ξενωπῷ ἀνδρωθέντα ὑποδήσασα, ἀσκαρδαμυκτὶ ἐς αὐτὸν βλέπουσι· τὸν δὲ, ὑπὸ μισῆσαι αὐτὴν, καὶ εἰς γοῦν ὀρᾶν ἀναχελύσαι. καὶ πῶς, ἔφη ἡ γυνὴ, ἢ ἵνα ἐκ ἀπὸ γῆς, ἀλλ' ἐκ σὲ ἐλπόμενον, δικαιότερον γὰρ εἰ σὲ μισῶ ἃς γοῦν ὀρᾶν ἀφ' ἧς ἔχεις τὴν ὕλυσιν· ἐμὲ δὲ, εἰς σε ὅτεν εἰμί. θαυμάσας δὲ τὸ γύναιον ἑφραὶμ ἃς σύγγραμμα, ὃ συμβαὶ ἐκμαίσιον, ὥσπερ σύρων λόγοι ἐν τοῖς ἀσυνδαίοις τῶν αὐτῶν λόγων μετάσχασι. λέγε) ὃ πρὶν ἀκεραίως ὀργῆς ἔχων, ἀφ' οὗ τὸν μοναστικὴν ἀγωγὴν μεμέληκε, μηδέπω θεασθῶσι τοῦδε ἵνος ὀργιζόμενος. οὕτω γοῦν ὑπὸ πολλῶν ἡμέρας ὡς πρὸ εἰώθη νηστεύοντι, τοσοῦτον φέρων αὐτῷ τὸ ὄψον ὁ δράκων τὴν χύτραν ἔκλασεν· αἰδοῖ καὶ δέος κεκρυμμένον ἰδὼν, ἀλλὰ θαρρεῖ, καὶ ἡμεῖς, ἔφη, τοῦτο τὸ ὄψον ἰώμεθα, ὑπὲρ τοῦτο ἡμᾶς ἐκ ἦλθε. καὶ καθεσθεὶς τοῦτο τὰ κλάσματα τῆς χύτρας, ἐδείπνησεν. ὅσον δὲ κενῆς ἐκρύπτει δόξης, ἐνέβλεπον ἰσχυρόν. ποτὲ φησὶν ὑπισχνῆς ἐνεκήχασιν αὐτῷ τινες, καὶ συλλαβεῖν ἐπειρῶντο, ὡς ὑπὲρ τὴν χθονίαν ἄξοντες. αὐτίκα δὲ ἀναθόμενος εἰς τὸ ἄντρον ἐνέβλεψε, καὶ οἷα πρόπαλαι ἐδείκνυ ἑαυτὸν ἀτάκτως βαδίζων, καὶ τὴν ἐσθῆτα ὑπισύρων, καὶ δημοσίᾳ ἐσθίων. ἐπεὶ δὲ ἔξω φρενῶν εἶναι νομισθέντες οἱ συλληφόμενοι, τὸ ἐπ' αὐτὸν ὁρμῆς ἀνέκοπτε, καιρὸν ἄρων, ἀπέδρασε, καὶ μέχρι ἕτερος ἐχθρονήθη, διέφθειρεν. ἀλλὰ τούτοις μὲν ἐγὼ τοῖς ἑφραὶμ, ἐπεκεσθήσομαι. τὰ δὲ πλείω ἴσασιν εἴ τε καὶ λέγουσιν οἱ ὑπιχώριοι. οἷς δὲ αὐτῷ εἰργάσατο οὐ τοσοῦ πολλῆς τελευτῆς, ἐπεὶ ἀξιομνημόνευτον εἶναί μοι δοκεῖ, ἐνθάδε ἀναγράψομεν. λιμοῦ γὰρ τοσοῦτος τὴν ἐδεσπόζων πόλιν ἀφ' πολλοῦ χρόνου τοσοῦτοι καὶ οἰκήματος ἐν ᾧ ἐφιλοσόφει, καλεμέμφετο τοὺς τὰς οὐσίας ἐγγύας, ὡς οὐ δέον ἐπιφορῶντας τὸ ὁμόφυλον ἀπορίᾳ ὑπὶ πολλῶν φθορήμενον. τὸν δὲ οἰκεῖον πλοῦτον ὑπομόνως φυλάττοντας ὑπὶ ἐλάσσοσι καὶ ὑμοίοις τὴν ἰδίας ψυχῆς, ἢ ὑμοιοτέραν πολυδαπὸς πλούτου καὶ αὖ τοῦ σώματος καὶ τῶν ἀνθρώπων φιλοσοφῶν ἐδείκνυ. πρὸς ὃν ἐν ταύτῃ ποιούμενος, ἀφ' ὧν ἔργων ἀπήλεγχεν. οἱ μὲν ἀνδρεῖοι τὴν ἄνδρα, καὶ τοῖς αὐτοῖς λόγοις, ἀνθ' ὧν ἡμῖν μόνος ἀσίας, ἔφασκε. φ δὲ τοιαῦτα ὑπιδέχομαι δράκοντα, ἀποδοῦναι· ἀεὶ δὲ πολύτων τοῖς κέρδος κεχλιωότων, καὶ καπηλίαν τὸ τοῦτο ποιούμενον. ὑπολαβὼν μὲν, οἷος ὑμῖν δοκῶ ἦρεν. τὸν δὲ, ἀξιόχρεών τὸ καὶ μάλα καλὸν καὶ ἀγαθὸν εἶναι, καὶ τιθέντων οἷς ἡ τοιαύτη δόξα σκοπεῖ στωμολογοιῶν. ἀκούω ἔκοντὸς, ἔφη, δι' ὑμᾶς ὑπὶ τοῦτο χθονῶ ἐμαυτόν. καὶ λαβὼν ἀργύριον πρὸ αὐτῶν, ἀμφὶ τὰς τριακοσίας κλίνας ἐν τοῖς δημοσίοις ἐμβόλοις εἶχε, καὶ τὸ ἀπὸ λιμοῦ νοσούντων ἐπεμέλητο, καὶ ξένους, καὶ τοὺς κατ' οἶκον ἀναλισκόμενον ἐκ τὸ ἀργῶν πρασσομένους ἐδεξιοῦτο. ἐπεὶ δὲ ὁ λιμὸς ἐπαύσατο, ἐπανῆλθεν εἰς τὸ οἴκημα ἔνθα καὶ τοὺς τοῦτο

διέτριβε. καὶ ὀλίγων ἡμερῶν ἐπιβιώσας, ἐτελεύτησε, διακονίας μὲν ἄχρι κληρικοῦ τάγματος ἐπιβάς, περιβόητος δὲ ἐπὶ ἀρετῇ γεγονώς, οὐχ ἧττον τῶν ἱερωσύνῃ καὶ πολιτείᾳ ἀγαθοῦ βίου καὶ παιδεύσει θαυμαζομένων. ταῦτα τῆς ἐφραὶμ ἀρετῆς τὰ μνήμματα. ἐπαξίως δὲ εἰπεῖν καὶ περὶ πάντων διεξελθεῖν, ὡς ἐκεῖνος καὶ ἕκαστος τῶν τότε φιλοσοφησάντων ἐβίω καὶ ἐπολιτεύσατο. καὶ παρὰ τίσι δεήσει συγγραφέως οἷος αὐτός. ἐμοὶ δὲ ἄπορον εἶναι τοῦτο καθορῶ ὑπό τε ἀσθενείας λόγων καὶ ἀγνοίας αὐτῶν τε τῶν ἀνδρῶν καὶ ὧν κατώρθωσε. οἱ μὲν γὰρ ἀνὰ τὰς ἐρήμους ἠλάνθανον· οἱ δὲ, καὶ ἐν ὁμίλῳ πόλεων διατρίβοντες, εὐτελεῖς σφᾶς παρεῖχον φαίνεσθαι, καὶ τῶν πολλῶν μηδὲν διαφέροντας· ἀρετὴν γὰρ ἐργαζόμενοι, κλέπτοντες δὲ τὴν ἀληθῆ περὶ αὐτῶν δόκησιν, ὥστε μὴ ἐπαινεῖσθαι παρὰ τῶν ἄλλων. πρὸς γὰρ τὰς ἀμοιβὰς τῶν ἐσομένων ἀγαθῶν τὸν νοῦν τείνοντες, μάρτυρα ὧν ἐπόνουν μόνον τὸν θεὸν ἐποιοῦντο. τῆς δὲ ἔξωθεν δόξης οὐδεὶς αὐτοῖς λόγος ἦν.

ιζ Ὡς ἐπίπαν δὲ καὶ οἱ προεστῶτες τότε τῶν ἐκκλησιῶν τὸν βίον ἠκρίβωντο. εἰκότως τε ὑπὸ τοιούτους ἐναγόμενα τὰ πλήθη, σπουδαίως συντέτακτο περὶ τὸ τοῦ χριστοῦ σέβας, καὶ ἡ θρησκεία ὁσημέραι ἐπεδίδου, ζήλῳ τε καὶ ἀρετῇ, καὶ παρὰ δόξοις πράξεσιν ἱερῶν καὶ ὧν ἐκκλησιαστικῶν φιλοσόφων ἐθήρα, καὶ πρὸς ἑαυτὴν μετῆγε τῆς ἑλληνικῆς τερθρείας τοὺς ἑλληνιστάς. συνελαμβάνοντο δὲ εἰς ἐπίδοσιν τούτων καὶ οἱ βασιλεῖς, οὐχ ἧττον ἢ ὁ πατὴρ περὶ τὰς ἐκκλησίας σπουδάζοντες, καὶ κληρικοὺς καὶ παῖδας αὐτῶν καὶ οἰκείους ἐξαιρέτοις τιμαῖς καὶ ἀτελείαις γεραίροντες, καὶ τοῖς πατρῴοις νόμοις ἐπιψηφιζόμενοι καὶ οἰκείους τιθέντες κατὰ τῶν θύειν, ἢ ξόανα θεραπεύειν, ἢ ἄλλως ἑλληνικῶς θρησκεύειν ἐπιχειροῦντων. ναοὺς δὲ τοὺς πάντων κειμένους ἐν πόλεσιν καὶ ἀγροῖς κεκλῆσθαι προσέταξαν· τοὺς δὲ τῶν ἐκκλησίαις προσένειμαν, ἢ τόπων, ἢ ὑλῶν προσδεομένοις. μάλιστα γὰρ πολλὴν ἐπιμέλειαν ἐποιοῦντο, τοὺς μὲν ὑπὸ χρόνου κάμνοντας τῶν εὐκτηρίων οἴκων ἀνανεοῦν· τοὺς δὲ μεγαλοπρεπῶς ἐκ θεμελίων ἐγείρειν, ὧν καὶ ἡ ἀξιοθέατος, καὶ κάλλει ἀοίδιμος ἐμέσσης ἐκκλησία. ἰουδαίων δὲ ἐνομοθέτησε μηδένα δοῦλον ὠνεῖσθαι τῶν ἐξ ἑτέρας αἱρέσεως. εἰ δὲ παρὰ τοῦτο ποιήσει, δημόσιον οἰκέτην εἶναι. εἰ δὲ καὶ περιτέμῃ καθὰ ἰουδαίοις θέμις, εἰς κεφαλὴν εἶναι τὸν κίνδυνον, καὶ ἀφαίρεσιν τῶν ὄντων. ἐπεὶ γὰρ τὴν θρησκείαν πάντοθεν αὔξειν ἠβούλοντο, καὶ τούτου πρόνοιαν ἐποιήσαντο, ὥστε μὴ ἀδεῶς εἰς ἰουδαϊσμὸν ὑποσύρεσθαι τοὺς μὴ τοιούτους ἐκ γένους ὄντας· φυλάττεσθαι δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τοὺς ἐλπίδα χριστιανισμοῦ ἔχοντας. μάλιστα γὰρ ἡ ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ πλήθους ἐπεδίδου θρησκεία. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ περὶ αὐτὸ τὸ δόγμα, τὰ πρῶτα τὴν πατρῴαν ἐφύλαττε δόξαν. ἄμφω γὰρ ἐπαινέται τῆς ἐν νικαίᾳ πίστεως. καὶ κώνστας μὲν οὕτω διαμείνας ἐτελεύτησε.

ιη Κωνστάντιος δὲ μέχρι μέν τινος, ὁμοίως εἶχε. μετὰ ταῦτα δὲ διαβληθείσης τῆς τοῦ ὁμοουσίου λέξεως, τῆς προτέρας παρεκινήθη γνώμης. οὐ μὴν παντελῶς ἀπέσχετο τοῦ κατ' οὐσίαν ὅμοιον εἶναι τὸν υἱὸν συνομολογεῖν τῷ πατρί. οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν εὐσέβιον, καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν τότε ἀνὰ τὴν ἕω ἐπὶ λόγῳ καὶ βίῳ θαυμαζομένων ἐπισκόπων, διαφοραὶ, ὡς ἔγνωμεν, εἰσηγοῦντο τοῦ ὁμοούσιον λέγειν καὶ κατ' οὐσίαν ὅμοιον, ὅπερ ὁμοιούσιον ὠνόμαζον. τὸ μὲν γὰρ ὁμοούσιον ἐπὶ σωμάτων κυρίως νοεῖσθαι, οἷον ἀνθρώπων, καὶ τῶν ἄλλων ζώων, καὶ δένδρων καὶ φυτῶν οἷς ἐξ ὁμοίου ἡ μετουσία, καὶ ἡ γένεσίς ἐστι. τὸ δὲ ὁμοιούσιον, ἐπὶ ἀσωμάτων, οἷον ἐπὶ θεοῦ καὶ ἀγγέλων, ἑκατέρου πρὸ ἑαυτοῦ νοουμένου

κατ'

ἰδίαν οὐσίαν. ὑπὸ δὲ τῶν τοιούτων καὶ κωνσάντιος ὁ βασιλεὺς μεταπείθεται, ὡς μὴ διαφοίτα, ὡς εἰκάζω, ὅμοια τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἀδελφῷ ἐφρόνει. ῥητὸν δὲ ῥητοῦ ἀμείψας, ἀντὶ ὁμοουσίου, ὁμοιούσιον ἔλεγε. τοῦτο γὰρ ἐδόκει τοῖς τούτων εἰσηγηταῖς ἀκριβέστερον ὧδε ὀνομάζειν ἰσχυριζομένοις, ὡς εἴπερ μὴ τοῦτο λέγοι, κινδυνεύοι σῶμα τὸ ἀόρατον νοεῖν, ὅπερ δῆθεν εἶναι πολλοῖς ἐδόκει. ἐκ γὰρ τῶν φαινομένων ἔφασκον χρῆσθαι, καὶ ὡς τῶν νοητῶν τὰ ὀνόματα μεταλαμβάνειν, λέξεως ἕνεκα κίνδυνον μηδένα εἶναι, ἵνα μὴ ὡς ἔννοιαν ἡ ἁμαρτία γένηται. οὐ θαυμαστὸν δὲ εἰ ὁ βασιλεὺς αὐτὸ τοῦτο πέπονθεν.

Ἐπεὶ καὶ τῶν ἱερέων πολλοὶ ἀφιλονείκως τὸ ὄνομα τοῦτο προσίεντο τῇ διανοίᾳ ιθ̃
ξυναάδοντες τοῖς ἐν νικαίᾳ ξυνηγμένοις· οἱ δὲ ἑκαλέρᾳ λέξει μηδὲν διαφερόμενοι, ἐχρῶντο ὅτι τὸ αὐτῆς σημαίνει. ὥστε μοι δοκεῖ πολὺ τῆς ἀληθείας κεκομψεῦσθαι ἐκεῖνον τὸν λόγον τοῖς τὰ ἀρείου φρονοῦσιν. λέγουσι γὰρ μὴ τὴν ἐν νικαίᾳ ξυνόδου πολλοὶ ὢν ἱερέων, ὧν ἦσαν εὐσέβιος, καὶ θεόγνιος, οὐκέτι λέγειν ἐθέλοντο ὁμοούσιον εἶναι τὸν πατέρα τὸν υἱόν. καὶ χαλεπήνας κωνσαντῖνος ὑποφοίτα αὐτοῖς οἰκεῖν καλεδίκασεν. ὅναρ δέ ἢ ὑπὸ πνεύματος θεόθεν προσφωνήσαντος τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ βασιλέως, ὡς ὀρθῶς δοξάζουσι, καὶ ἀδίκως ταῦτα πεπόνθασιν· ἐκ τούτου δὲ τὸν βασιλέα μεταπαλέσασθαι αὐτοῖς, καὶ πυθέσθαι τί δήποτε ποθὲν τὰ ἐν νικαίᾳ δόξαντα φρονοῦσι, καὶ ταῦτα κοινωνοὶ γνώμονες ἐκλεθείσης ἐνθάδε ὑπὸ τῆς πίστεως γραφῆς· τοῖς δὲ φανῆναι οὐκ ἀπὸ γνώμης ξυναγέσαι· δεδιότας δὲ μὴ, ὡς εἰκὸς, ἔμελλε ὑπὸ τούτου γνωμύσης καταγνῶναι, ὡς ἀμφιβόλου τὸ δόγματος καὶ ποθὲν βεβαιώσεως πραπούσης καὶ διώξοι τὴν ἐκκλησίαν ἔναγχος χειστανίζειν ἀρξάμενος, καὶ ἔτι ἀδάπιστος ὤν. ὑπὸ ταύτῃ δὲ τῇ ἀπολογίᾳ φασὶ κωνσαντῖνον συγγνώμην αὐτοῖς νέμειν· ποθενοῦσαν δὲ πάλιν ἑτέραν ξυναθροῖσαι ξύνοδον. ἐν δὲ ταύτῃ βουλεύεσθαι, φθασάσης τὰ αὐτὰ γελασθῆσαι οἷα προσβυτέρῳ παιδὶ ἐντείλασθαι κωνσαντίῳ τοῦτο ὑπιλεχέσαι, ὡς σοὶ ὄφελος ὂν αὐτῷ βασιλείας, εἰ μὴ συμφώνως ποθὲ πάντων τὸ θεῖον θρησκεύοιτο· τὸν δὲ ὃν πατὲ πειθόμενον, τὴν ἐν ἀριμίνῳ συγκροτῆσαι ξύνοδον, ἣ μάλιστα τὸ ψῶδος φωράσαι. ξυγκλύσασι γὰρ, ὑπαλίου καὶ βυσεβίου ὑπαλθυόντων, εὐθέως ἀμφὶ τὸ δεύτερον καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ διλιάνε κωνσάντιος μετὰ τὰ παρεῖς γελασθῆναι, πολλῶν ἐν ᾧ μεταξὺ ξυνόδων γενομένων, ἐν αἷς ποθὲν ὁμοουσίου καὶ ὁμοιουσίου ζήτησις εὐδοκίμει. τὸ δὲ κατ' οὐσίαν ὅμοιον τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν δοξάζειν, πανταχοῦ οὐδεὶς ἠθέλησεν, εἰσότε ποθὲ τούτου ἀέλιος χαλεπῶς εὐηέγκε. καὶ ὅτι μὲν αἱρέσεως τοῦ τοιούτου δόγματος ἐν ἀριμίνῳ καὶ σελευκείᾳ προσέταξε τὸν αὐτὸν χρόνον τοῖς ἱερέας ξυγγράφειν· ὥστε τὴν ἀληθῆ αἰτίαν ταύτησι τῆς ξυνόδου γενέσθαι, οὐ τὴν κωνσαντίου κέλευσιν, ἀλλὰ τὴν κατ' ἀέλιον ζήτησιν. ὅθεν μὲν οὖν ταῦτα ὧδε ἔχει, καὶ τὰ ἑξῆς ὑπιδείξει.

Ὁ δὲ κώνσας τὰ ἐν καρδίᾳ γεγυμνωμένα μαθὼν, ἔγραψε τῷ ἀδελφῷ ἀπο- κ̃ζ
δυσῶντα τοῖς ἀμφὶ τὸν ἀθανάσιον καὶ παῦλον τὰς ἑαυτῶν ἐκκλησίας. ὡς δὲ ἀνεβόα λεγε, πάλιν ἔγραψεν, ἢ δέχεσθαι τοὺς ἄνδρας, ἢ ποθὲ πόλεμον προσκινδυνεύσασθαι. κοινωσάμενος δὲ ποθὲ τούτου κωνσάντιος τοῖς μὲν τὰ ἑῶ ὑπισχνεῖται, δύνηθες ἐνόμισε τούτου χάριν ἐμφύλιον αἱρήσασθαι μάχην. μεταπαλέσθαι δὲ ἀθανάσιον ἐκ τῆς ἰταλίας δημόσια ὀχήματα δοὺς αὐτῷ ποθὲν τὴν ἐπάνοδον, καὶ γράμμασι πολ-

λακις προτρέψασθαι τὸν ἐπισκοπεῖν. ἀθανάσιος δὲ ἐν ἀκυλίᾳ τότε διάγων, δεξάμενος τὰ κωνσταντίου γράμματα, ἦκεν εἰς ῥώμην ἀμφὶ τὸν ἰούλιον ζωπυρήσων τὸν ἐπίσκοπον ἐκείνης. ὁ δὲ, μάλα φιλοφρόνως ἀπέπεμψεν αὐτὸν, ὑπισχνούμενος τοὺς πρὸς ὃν ἀγεξανδρέων κλῆρον καὶ λαὸν, ὡς εἰκὸς τὸν ἄνδρα θαυμάζουσαν, ὑπὲρ δόξαν τοῖς πολλοῖς κινδύνοις γεγυμνασμένον, καὶ ζωπυρούμενον τῇ ἀγεξανδρέων ἐκκλησίᾳ ὑπὲρ τοσούτου ἱερέως ἐπανόδῳ, καὶ τὰ αὐτὰ φρονῶν πρὸς ἀθανάσιον. ἐνθένδε τε ἦκεν εἰς ἀκυλίαν τὴν συρίας, ὅπου τότε διέτριβεν ὁ βασιλεύς. τὰς δὲ ἐκκλησίας κατέσχε λεόντιος. μεθ' ὃν τὸν ἀνταθίου φυγόν, οἱ ἐκ τῆς ἀνομίας αἱρέσεως τὸν ἀκακιανὸν ἐπετρόπευον θρόνον, πρῶτος μὲν ἀέτιος· μεθ' ὃν τοῦτον, πλάκητος, καὶ ἐφεξῆς στέφανος. ὡς ἀναξίου δὲ αὐτὸν ἀποκαθεσταμένου, λεόντιος ὁπότε τὸν ὑπισχνεῖτο διέφθειρεν, ὃν ὡς ἑτεροδοξον, παρῃτεῖτο ἀθανάσιος. τοῖς δὲ καλουμένοις ἀρειανοῖς ἐκοινώνει, ἐν ἰδιωτῶν οἰκίαις ἐκκλησιάζων. ἐπεὶ δὲ ἀέτιος καὶ ὑπόσκοι ἐπειράθη κωνσταντίου, καὶ ἐδόκει τὴν ἰδίαν αὐτῷ ἀποκαθεῖναι ἐκκλησίαν, ἐπισθεμένων τῶν πρεσβυτέρων τὴν ἀνομίας αἵρεσιν, ἀλλ' ἐγὼ μὲν, ἔφη ὁ βασιλεύς, ἕτοιμός εἰμι περάναι τὰς ὑποσχέσεις, ἐφ' αἷς σε μετεκαλεσάμην. ἐν δίκῃ δὲ καὶ αὐτὸς ἐμὲ αἰτήσαιμι χάριν, πρόθυμως συγχωρήσεις. ἡ δέ ἐστιν, ὥστε ἐκ πολλῶν τὸν ὑπὸ σὲ ἐκκλησιῶν μίαν ἔχειν τοὺς κοινωνεῖν σοι πραγματευομένους. ὑπολαβὼν δὲ ἀθανάσιος, καὶ μᾶλλον βασιλεῦ, εἶπε, δίκαιον καὶ δικαιότατον τοῖς σοῖς προστάγμασι πείθεσθαι, καὶ οὐκ ἀνίτερα. ἐπεὶ δὲ καὶ διὰ τὴν ἀνομίας πόλιν εἰσὶν οἱ τὴν κοινωνίαν τῶν ἑτεροδόξων ἡμῖν ἀποβλύζοντες, πᾶσαν πλησίαν αὐτῶν χάριν· ὥστε καὶ αὐτοῖς μίαν ἔχειν ἐκκλησίαν, καὶ ἀδεῶς ἐν ταύτῃ ζωοῦσθαι. δίκαια δὲ λέγειν ἀθανάσιον τοῦ βασιλέως δοκιμάσαντος, ἅμενον ἐφάνη τοῖς ἀπὸ τῆς ἑτέρας αἱρέσεως ἡσυχῇ ἄγειν, λογιζομένοις ὡς οὐ πάντως τὰ τῆς οἰκείας δόξης ὑπίδοσιν ἕξει πρὸς ἀγεξανδρέων δι' αὐτὸν ἀθανάσιον ἰσχύον· ὁπόταν τοῖς ὁμοφρονοῦσιν ἀσφαλῶς ἔχειν, καὶ τοῖς ἀνομίοις ἐπάγειν. πρὸς δὲ ἀνόμοιον εἰ τοῦτο γένοιτο, πρῶτον μὲν συγκροτηθήσεσθαι τοῖς ἀρειανοῖς ἐπαινέτας πολλοὺς ὄντας· ἔπειτα δὲ, ὡς εἰκὸς, νεωτέρων αὐτοῖς πειράσασθαι πρᾶγμα, ἐξὸν ἀκινδύνως ἔχειν οἷς ἔχουσιν, ἐπεὶ καὶ κρατούντων αὐτῶν τῆς τῆδε ἐκκλησίας, οὐ πάντως οἷς ἐδόξαζον ὁ πᾶς κλῆρος καὶ ὁ λαὸς ἐπείθοντο. ἀλλὰ χρῆναι ὡς ἔθος ἐν ᾧ ὑμνῆν τὸν θεὸν ζωσταμένους πρὸς τὸ τέλος τῶν ᾠδῶν, τὴν οἰκείαν προαίρεσιν ἐπεδείκνυον· καὶ οἱ μὲν πατέρα καὶ υἱὸν ὡς ὁμοούσιον ἐδόξαζον· οἱ δὲ, πατέρα ἐν υἱῷ, τῇ πρὸς θέσει τῆς προθέσεως διαιροῦντες τὸν υἱὸν ἀποφαίνοντες. ἀμέλει τοιούτων ὧδε γεγυμνασμένων, ἀπορῶν ὅ, τι ποιήσαι λεόντιος, ὃς κατέσχε τὸν δε τὸν χρόνον ἐκ τῆς ἀνομίας αἱρέσεως τὸν ἀκακιανὸν διέφθειρεν θρόνον, κωλύειν μὲν οὐκ ἐπεχείρησε τοῖς κατὰ τὴν ἀνάδοσιν τῆς ἐν νικαίᾳ ζωοδότου τὸν θεὸν ὑμνούσας. ἐδεδίει γὰρ μὴ συστασιάσῃ ὁ πλῆθος· λέγεται δὲ ἡ κεφαλῆς ἐφαλάμενος ὑπὸ πολιᾶς λευκῆς οὔσης, εἰπεῖν. ὡς ταύτης μὲν χιόνος λυθείσης, πολὺς ἔσται πηλός. ὑποδηλῶν ὡς αὐτὸς ἐλαυνόμενος, εἰς σάσιν ᾧ λαῷ καταληξῇ ἡ ἐν τοῖς ὕμνοις ἀμφωνία μὴ ἐκ χρόνου τῶν μετ' αὐτὸν ὁμοίως συμπεφερέσθαι τῷ πλήθει.

καὶ Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀποπέμπει ἀθανάσιον ἐς ἀγχυρῶνα. ἔγραφε δὲ περὶ αὐτοῦ τοῖς κατὰ πόλιν ὑποσκόποις καὶ πρεσβυτέροις, καὶ ᾧ λαῷ τῆς ἀγεξανδρέων ἐκκλη-

σίας

σίας, ὀρθότητά τε βίου μάρτυραν αὐτῷ καὶ τύπων ἀρετὴν ὡραιοτέλεστον ὁμολογοῦσιν, καὶ ὑπὸ τοσούτου ἀνδρὸς ἐν ἱκεσίαις τὸ θεῖον θεραπεύειν. εἰ δέ τινες ἐπιλησικακοῦντες σασιώδης ἀναφανδὸν, ἀμοιβαίαν διδόναι δίκην τοῖς περὶ τούτων κειμένοις νόμοις. προσέταξε δὲ καὶ τὰ πρότερον πρὸς αὐτοῦ χαραχθέντα κατὰ ἀθανασίου καὶ τῶν αὐτῷ κοινωνούντων ἀπὸ τῶν δημοσίων ὑπομνημάτων ἀποκαθαίρειν, καὶ ὡς ὃ πρὶν ἀτελὲς ἔχειν κακοτεχνημάτων τοῖς αὐτοῦ κληρικοῖς. καὶ περὶ τούτου τοῖς μὲν τὰ τιμιώτατον καὶ λιβύης ἄρχοντας ἔγραψε. τὸν μὲν γὰρ μέγαν ἀθανάσιον εἰς ἄγγλιαν, οὗς μὴν ἔγνω τὰ ἄριστα φρονοῦντας καθεῖλεν. οἷς ὁ αὐτὸς ἐδοκίμασε, τὰς ἐκκλησίας ἐπέτρεψε, καὶ τὴν πίστιν τὴν ἐν νικαίᾳ συνόδου, καὶ ἀσυνδεσίαν ταύτης ἔχεσθαι ἐνετείλατο. λέγεται δέ ποτε καὶ διὰ τῶν ἀγίων ἐθνῶν τὴν ὀδοιπορίαν ποιούμενος ὅμοια πρᾶξαι, εἰ ζωπύρου τὰς ἐκκλησίας ὑπὸ τῶν ἀρείου κατέχεσθαι. ἀμέλει τοι καὶ τοῦτο ἔγκλημα αὐτῷ ἐπῆν, ὡς ἐν πόλεσι μηδὲν αὐτῷ προσηκούσας, χειροτονῆσαι ἐθέλοιμεν. οἷα δὲ καὶ ἀκόντων τῶν ἐνοικούντων καλῶς ἐπιθυμῶν καὶ διὰ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ διὰ τὴν φιλίαν κρίνας τοῦ βασιλέως δόξαν δικαιοφόρητος εἶναι), μᾶλλον ἢ πρότερον ἐν τιμῇ ἦν. πολλοὶ δὲ καὶ τῶν ὑπατικῶν τὸν πρὸς αὐτὸν ἀπειθείας μεμέλετο, καὶ κοινωνίας μετέδοσαν, ὡς παλαιστινοί. παιόντα γὰρ αὐτὸν ποτε δι' αὐλῶν δίκαιος προσεδέξατο. καὶ ζωσθὲν ἐν ἱεροσολύμοις ὑπολεκέσθαι, μάξιμός τε καὶ ἕτεροι ἔγραψαν πρὸς αὐτὸν, τάδε.

" Ἡ ἁγία ζιὼν ἡ ἐν ἱεροσολύμοις σὺν ἀδελφοῖς οὖσα, τοῖς ἐν αἰγύπτῳ καὶ λιβύῃ, κβ΄
" καὶ τοῖς ἐν ἀγχιβασιλείᾳ προσκυνηταῖς καὶ ἀγαπητοῖς, ἐν πνεύματι ἁγίῳ
" τοῖς ἀδελφοῖς ἐν κυρίῳ χαίρειν. Κατ' ἀξίαν τοῦ θεοῦ τῶν ὅλων θεῷ δυσχερὲς εἶναι, οὐκ
" ἀρκοῦμεν ἀγαπητοὶ ἐφ' οἷς θαυμασίοις ἐποίησε πάλαι ποτε. ἐποίησε δὲ καὶ νῦν μετὰ
" τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας τὸν ποιμένα ὑμῶν καὶ κύριον, καὶ συλλειτουργὸν ἡμῶν ἀθα
" νάσιον ἀποδοὺς ὑμῖν. ὃς γὰρ ἤλπισέ ποτε ταῦτα ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν, ἃ νῦν ὑμεῖς ἔρ
" χῳ ἀπολαμβάνετε. ἀλλ' ἀγαθῶς αἱ δυνάμεις ὑμῶν εἰσηκούσθησαν τοῦ θεοῦ τῶν ὅλων
" θεῷ τῷ κηδομένῳ τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ, καὶ ὑπὲρ τῶν ὑμῶν τὰ δάκρυα ἐν τοῖς ὀδυρ
" μοῖς, καὶ διὰ τοῦτο τὰ δεήσεων ὑμῶν ὑπακούσαντι. ἦτε γὰρ ὡς πρέπα ἐρριμμέ
" να, καὶ ἐσκυλμένα, μὴ ἔχοντα ποιμένα. ἐν ᾧ δὲ τοῦτο ἐπεσκέψατο ὑμᾶς ὁ ἀγαθινὸς
" ποιμὴν οὐρανόθεν, ὁ τῶν ἰδίων προβάτων κηδόμενος, ἀποδοὺς ὑμῖν ὃν ἐποθεῖτε.
" ἰδοὺ γὰρ καὶ ἡμεῖς πάντα ὑπὲρ τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης προθύμως, ἐν τῇ ὑμε
" τέρᾳ συμπνέοντες ἀγάπῃ, προσλαβόντες αὐτὸν ἀπασάμεθα. καὶ κοινωνήσαντες δι'
" αὐτοῦ ὑμῖν ταύτας τὰς προσρήσεις διαπεμπόμεθα, ἐν ταῖς δυσχερείαις ὑμῶν
" δυνατὸν ἵν' εἰδῆτε ὡς ζωδέσμῳ τῆς ἀγάπης πρὸς αὐτὸν ἐν ἡμᾶς ἰδιωθαι· ὀφείλε
" σθαι δὲ ἐν ὑπὲρ τῆς δυσεβείας τῶν θεοφιλεστάτων βασιλέων δύνασθαι. οἵτινες καὶ αὐ
" τοὶ γνόντες τὸ πρόθυμον ὑμῶν καὶ τὴν αὐτοῦ καθαρότητα, ἀποκατεστήσαν ὑμῖν αὐτὸν
" μετὰ πάσης ὑμῶν καλλιξίας. ὑπέλαβον οὖν δεξάμενοι αὐτὸν χαροῖ ἐν ταῖς ὀφθαλμίαις
" ὑπὲρ αὐτοῦ δυσεβείσιν δύνασθαι διαπεμφθῆναι ὑπὲρ ταῦτα ὑμῖν χαρισαμένῳ θεῷ
" ἀπουδάσαι, ὑπὲρ τοῦ πρὸ πάντων ὑμᾶς χαίρειν σωτῆρι θεῷ καὶ δοξάζειν τὸν κύριον
" ἐν χριστῷ ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, δι' οὗ ὑπὲρ πατρὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώ
" νων, ἀμήν.

Καὶ τὰ μὲν ὧδε ἔγραψεν ἡ ἐκ παλαιστίνης ζιὼν. μέλλων δ' ὅπως τούτοις κγ΄

ἀθανασίῳ συνεκύρωσε περιφανῶς ἔλεγχον ἀδίκως αὐτοῦ καταδικάσαι τοὺς ἐν τύ-
ρῳ συνεκηλυθότας. οὐδείς γὰρ καὶ οὐρσάκιος, οἳ σὺν τοῖς ἀμφὶ θεόγνιον, ὡς πρόσθεν
εἴρηται, εἰς τὸν μαρεώτην παρεγένοντο ἐρευνῆσαι, εἰ κατὰ τὴν ἰσχυρίωνος γραφὴν,
ποτήριον ἱερὸν συνέτριψε, μεταμεληθέντες τάδε ἔγραψαν ἰουλίῳ τῷ ῥωμαίων
ἐπισκόπῳ. Τῷ κυρίῳ μακαριωτάτῳ πάπα ἰουλίῳ οὐρσάκιος καὶ οὐδείς. Επειδὴ
συνέστησεν ἡμᾶς τά τε πρὸ τούτου καὶ δεινὰ περὶ ἀθανασίου τοῦ ἐπισκόπου διὰ
γραμμάτων ὑμῶν ὑποβεβληκέναι γράμμασι τῆς σῆς χρηστότητος, μεθοδευθέν-
τες τοῦ πράγματος χάριν περὶ οὗ ἐδηλώσαμεν, οὐκ ἠδυνήθημεν λόγον ἀπο-
δοῦναι, ὁμολογοῦμεν παρὰ τῇ σῇ χρηστότητι, παρόντων τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν πάν-
των τῶν πρεσβυτέρων, ὅτι πάντα τὰ πρὸ τούτου εἰσθόντα εἰς τὰς ἀκοὰς ὑμῶν περὶ
τοῦ ὀνόματος τοῦ προειρημένου ἀθανασίου, ψευδῆ καὶ πλαστά ἐστιν, πάσῃ τε δυνά-
μει ἀκρότεια αὐτοῦ τυγχάνει. διὰ τοι τοῦτο, ἡδέως ἀντιποιούμεθα τῆς κοινωνίας τοῦ
προειρημένου ἀθανασίου, καὶ μάλιστα ὅτι ἡ θεοσέβειά σου κατὰ τὴν ἔμφυτον αὐτῆς
καλοκαγαθίαν τῇ πλάνῃ ἡμῶν συγγνώμην κατηξίωσε δοῦναι. ὁμολογοῦμεν καὶ
τοῦτο, ὅτι ἐάν ποτε ἡμᾶς οἱ ἀνατολικοὶ θελήσωσιν, ἢ καὶ αὐτὸς ἀθανάσιος κακοτρόπως
περὶ τούτου εἰς κρίσιν καλέσαι, μὴ ἀπέρχεσθαι παρὰ γνώμην τῆς σῆς διαθέσεως· τὴν
δὲ αἱρετικὸν ἄρειον, καὶ τοὺς ὑπερασπίζοντας αὐτῷ, τοὺς λέγοντας ἦν ποτὲ ὅτε οὐκ ἦν
ὁ υἱὸς, καὶ ὅτι ἐκ τοῦ μὴ ὄντος χριστός ἐστιν, καὶ τοὺς ἀρνουμένους τὴν χριστὸν θεὸν εἶναι καὶ υἱὸν
θεοῦ πρὸ αἰώνων· καθὼς καὶ ἐν τῷ προτέρῳ λιβέλλῳ ἑαυτῶν ἐν τῇ μεδιολάνων ἐπι-
δεδώκαμεν, καὶ νῦν καὶ ἀεὶ ἀναθεματίζομεν. ταῦτα δὲ τῇ χειρὶ αὐτῶν γράψαντες,
ὁμολογοῦμεν πάλιν ὅτι τὴν ἀρειανικὴν αἵρεσιν, καθὰ προείπομεν, καὶ τοὺς ταύ-
της αὐθέντας κατεκρίναμεν εἰς τὸν αἰῶνα. ἐγὼ οὐρσάκιος τῇ ὁμολογίᾳ μου ταύτῃ
παρὼν ὑπέγραψα. ὡσαύτως δὲ καὶ οὐδείς. καὶ ἃ μὲν πρὸς ἰούλιον ὡμολόγησε, ταῦτά
ἐστιν. ἃ δὲ καὶ πρὸς ἀθανάσιον ἔγραψαν ἀναγκαίως παραθήσομαι. ἔχει δὲ ὧδε.

Κυρίῳ ἀδελφῷ ἀθανασίῳ ἐπισκόπῳ οὐρσάκιος καὶ οὐδείς ἐπίσκοποι. Αφορ-
μὴν εὑρόντες διὰ τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ συμπρεσβυτέρου ἡμῶν μουσαίου ἐρχομένου
πρὸς τὴν σὴν ἀγάπην, ἀδελφὲ ἀγαπητὲ, διὰ τοῦτό σε πάνυ προσαγορεύομεν ἀπὸ
τῆς ἀκυλίας, καὶ εὐχόμεθά σε ὑγιαίνοντα, τὰ γράμματα τὰ ἡμέτερα ἀναγνῶναι.
δώσεις γὰρ ἡμῖν θαρρεῖν, ἐὰν καὶ σὺ ἐν τῷ γράφειν ἀποδῷς ἡμῖν τὴν ἀμοιβήν. γί-
νωσκε γὰρ ἡμᾶς εἰρήνην ἔχειν μετά σου, καὶ κοινωνίαν ἐκκλησιαστικήν. καὶ τούτων
γνώρισμα ἡ διὰ τούτων τῶν πραγμάτων προσηγορία. ἀθανάσιος μὲν οὖν οὕτως
ἐκ τῆς πρὸς δύσιν ἀρχομένης ἐπανῆλθεν εἰς αἴγυπτον. καὶ παῦλος δὲ καὶ μάρ-
κελλος, ἀσκληπᾶς τε καὶ λούκιος, τοὺς ἰδίους ἀπέλαβον θρόνους. καὶ γὰρ δὴ τούτοις
γράμματα βασιλέως ἐπέτρεπε τὴν ἐπάνοδον. καὶ ἐν μὲν τῇ κωνσταντινουπό-
λει εἰσελθόντος ὑπεχώρησε μακεδόνιος, καὶ καθ' ἑαυτὸν ἐκκλησίαζεν. ἐν ἀγκύρᾳ
δὲ μέγιστος συνέβη θόρυβος, ἀφαιρουμένου βασιλείου τῆς ἐνθάδε ἐκκλησίας, ἡνί-
κα μάρκελλος εἰσῄει. τοῖς δὲ ἄλλοις οὐ χαλεπὴ ἡ εἴσοδος ἐγένετο.

Τοῦ

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ἱστορίας τόμος τέταρτος.

κεφ. α.

Αὶ τὰ μὲν, ὧδε συνέβη. τετάρτῳ γὰρ ἔτει τῆς ἐν Ἀρδδῖ συνόδου κλίννυ) κώνσας ἐπὶ τοὺς περὶ δύσιν γαλάτας. μαγνέντιος δὲ ὃς αὐτῷ τὸν φόνον ἐπεβάλετο, πᾶσαν τὴν ὑπὸ κώνσαντος ἀρχὴν μέχρι μέσης ὑφ' ἑαυτὸν ἐποίησε. βρετανίων δὲ τις ὑπὸ τῶν ἰλλυριῶν στρατιωτῶν ἐν τῷ σιρμίῳ, βασιλεὺς ἀνηγορεύθη. πλησίον δὲ τούτων τῶν κακῶν μέρος ἦν καὶ θρεσβύτερα ῥώμη καλήσχε, νεποτιανοῦ, ὃς ἀδελφιδοῦς ἦν, καὶ κωνσαντίνου τῆς βασιλεύσαντος τοὺς μονομάχους περὶ ἑαυτὸν ποιησαμένου, καὶ τῆς βασιλείας ἀμφισβητοῦντος. ἀλλ' ὁ μὲν ὑπὸ τῶν μαγνεντίου στρατιωτῶν ἀνῃρέθη. κωνσάντιος δὲ ὡς ἧς μόνον αὐτὸν τῆς πάσης ἀρχῆς περιχθούσης, αὐτοκράτωρ ἀναγορευθεὶς, τοὺς τυράννους καθεῖλεν ἐπαναστάντας. ἐν τούτῳ δὲ ἀθανάσιος πρεσβύτερος εἰς ἀλεξάνδρειαν, καὶ ὑπὸ δυο ἐτῶν πρεσβεύσαντος τῆς ἐξ αἰγύπτου ἐπισκόπων, καὶ ἐπανοδίσαι τοῖς ἐν Ἀρδδῖ παλαισίνῃ περὶ αὐτοῦ δεδογμένοις.

Ὁ δὲ βασιλεὺς τῆς ἀλεξανδρείας πειθεὶς τῶν ἀπὸ τῆς ἀνανδίας αἱρέσεως, ὑπὸ τῆς αὐτῆς οὐκ ἔμεινε γνώμης. ἀλλ' ἀπελαύνεσθαι προσέταξε πάντας τοὺς ἑτέρου δεδογμένα τῇ ἐν Ἀρδδῖ συνόδῳ τῆς καθόδου τυχόντας, ἰωΐνα δὴ μόρκέλλου πάλιν ἐκβληθέντος τὸν ἐν ἀγκύρᾳ ἐκκλησίαν κατέχε βασίλιος. λεύκιος δὲ δεσμωτηρίῳ ἐμβληθεὶς, ἀπώλετο. παῦλος δὲ ἰδίᾳ φυγῇ καταδικασθεὶς εἰς κουκουσὸν τῆς ἀρμενίας ἀπενέχθη. ἔνθα δὴ καὶ τελευτήκε, πότερον δὲ νόσῳ ἢ βίᾳ, ἐγὼ μὲν οὐκ ἀκριβῶ. φήμη δὲ ἧς ἐπὶ νέω κρατεῖ, βρόχῳ αὐτὸν ἀναιρεθῆναι πρὸς τῶν τὰ μακεδονίου φρονούντων. ἐπεὶ δὲ εἰς τὸν ἐπαρχείαν ἀπενέχθη, καὶ τὴν ἐκκλησίαν καλέσαι μακεδόνιος, μοναχείοις πολλοῖς ἀσυνεχῶς τὸν κωνσαντινούπολιν περιφέξας ἑαυτὸν καὶ τοὺς πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους ἐπισκόπους ἀσυνδάτως, λέγε) διαφόρως κακῶσαι τοὺς τὰ παύλου φρονοῦντας, τὰ μὲν πρῶτα τῶν ἐκκλησιῶν αὐτοὺς ἀξιῶν. μετὰ δὲ ταῦτα συγκοινωνῆν αὐτῷ βιαζόμενος, ὡς πολλοὺς ὑπὸ πληγῶν διαφθαρῆναι. τοὺς δὲ ὑπαίτους δήμους δὲ πολίδας ἀφαιρεθῆναι. τοὺς δὲ ὑπὸ τὸ μετώπου στιγμαλίας γνῶσθαι, ἵν' ὑπόσημοι εἶεν τοιοῦτοι ὄντες. βασιλέα γὰρ μαθόντα καταγνῶναι, καὶ τοὺς ἀμφὶ τὸν μακεδόνιον ἀνδρία ποιήσασθαι, καὶ ταῦτα τὸ μακεδονίᾳ καθαιρέσεως, ἰωΐνα τοῦτον ἀφείλοντο τὸν κωνσαντινούπολιν ἐκκλησίαι. κζ

Περσῆλθε γὰρ ὁ κακὸν καὶ μέχρι φόνων. ἐν γὰρ δὴ δυσὶ γυναιξὶ δυηρέθησαν, καὶ μύρτυρος καὶ μύρκιανός. οἷς συνοίκους ὄντας παύλα, λόγῳ δυσρείως ἀποθανεῖν πρὸς τοὺς μακεδονίᾳ ὡς ὑπ' ἔχω, ὡς ἁγίους νομιζομένους τὸ ἑρμογλύτους δυαιρέσεως. ἰωῦ γὰρ ὁ μὲν, ἐπισκόπους· ὁ δὲ μύρκιανός, ψάλτης καὶ δυαγνώστης τῶν θείων γραφῶν. ὁ δὲ τάφος αὐτοῖς ὅστις ὑπόσημος πρὸς τείχους τῆς κωνσαντινουπόλεως, οἷά γε μύρτυρων μνῆμα, δυκλήειον οἶκον πρεικείμενος. ὃν οἰκοδομεῖν ἤρξατο ἰωάννης, ἐπελεσιάργησε δὲ σισίνιος, οἱ μετὰ ταῦτα πρεσβύτερος τῆς κωνσαντινουπόλεως ἐκκλησίας. ὃ

γὸ ἄξιον νενομίκασι μάρτυρίας γραφῆν ἀμοιρῆν αὐτοὺς τοῦ θεῖν μαρτύρους, καθόλα καὶ ὁ τῆδε τόπος τῶν ὅπη θανάτου ἀγωνίων ἐνθάδε τὰς κεφαλὰς ἀποτεμνομένων, ὃ πρὶν ἅλατος ὢν, τοῦ φασμάτων ἐκαθάρθη, καὶ δαιμονάντες τ νήσω ἀπηλάγησθαι, καὶ πολλὰ δῆλα τῶν γάδοξα ὅπη τῆς τάφου αὐτῶν σωτέβη. τάδε μὲν ἐμοὶ τῶν τε μαρτυρίου καὶ μαρτυρικοῦ εἰρήσθω. εἰ δέ τῳ οὐ πιθανὰ ϵ̅ι̅ δοκεῖ, πόνος σοὶ ἐς ἀκριβέστερον τῶν γὰ τῶν εἰδότων μαθεῖν. ἴσως γὰρ καὶ τούτων θαυμαστότερα ἀφηγήσονται.

ϛ̅ Υπὸ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον ἀθανασίου φυγόντος, νεώρμος κακῶς ἐποίησε τοὺς ἀρειανίζοντας ὁμοίως αὐτῷ φρονῆν πράγματα μόνους. ὁ δὲ βασιλεὺς, ὅπη ἰλλυριοὺς γραίβυσας, ἦκεν ἐς σίρμιον, καὶ ὅπη ῥᾳδίως σωθήκαις, εἰς ταυτὸν ἐνθάδε βρεταννίων ἦλθε. μεταπεμψάμενος δὲ τῶν ἀναγραφομένων αὐτὸν γραικωτῶν, καὶ μόνον κωνσάντιον καὶ σεβαστὸν αὐτοκράτορα βοιώτιον, ὧδε γὰρ τάδε ἠμέσθαι αὐτῷ τε ᾧ βασιλεῖ καὶ τοῖς τὰ αὐτοῦ φρονοῦσιν ἐσπουδάζετο, σωθῆκε βρετταμίων τὸν τῆς θεοδοσίαν, τοῦ μὴς τε τῶν γάλατος πόδας κείμενος κωνσαντίου ἱκέτης ἐλίνετο. τῆς δὲ μὴν αὐτὸς κωνσάντιος τ̅ βασιλικὸν κόσμον καὶ τὸν διαδήματα, ἤνεγκε, καὶ ἰδιωτικὰ εἵματα, ἃ τὰ ὅπλα ἀφῆκεν ἐσθῆτος ἔχων ἀπὸ τοῦ δημοσίου τῆς ἐτάξεν, οἷά γε λοιπὸν τῆς ἐβούλετο, τῆς ἐπὶ δὲ τῆς ϵ̅ι̅ φήσας βασιλικὸν ἀπηλάχθαι φροντίδων καὶ ἐν ἡσυχίᾳ ϵ̅ι̅. ἐπεὶ δὲ τὰ χ̅ῃ βρεταμίωνα ὧδε αὐτῷ ἀπέβη, πλείστην χ̅ῃ μαγεντίῳ τυραννίαν ὀξέπεμψεν εἰς ἰταλίαν. γάλλον ὃν τὸν αὐτοῦ δρέψιον καίσαρα καθαστήσας, εἰς συρίαν ἀπέστειλεν ὅπη φυλακὴν ὃ χ̅ῃ τῶν ἔφαν κλίματος.

ζ̅ Εν δὲ τῷ τότε κυείλλου μ̅ῃ μάξιμον τὸν ἱεροσολύμων ἐκκλησίαν ὅπισκοπεύοντος, καθαπερεὶ σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ δρέφανη, καθαυγάζον λαμπρῶς, οὐχ' οἵᾳ κομήτης τ̅ῃ ῥᾳμψισιν ἀπορρέων, ἀλλ' ἐν συστάσῃ πολλοῦ φωτὸς ὅπιφανῶς πυκνὸν καὶ σαφανές, μῆκος μὲν ὅσον ἐκ δ̅ κανίου, μέγεθος τῆς ὄψεως τῶν ῥᾳστῶν, ἀμφὶ δέκα καὶ πέντε σταδίους τ̅ τοῦ τὸν χῶρον τοῦτον οὐρανὸν ἀπολαβόν. δρόμος δὲ, ᾧ μήκει δρόμησεν. ὡς ὅπη τῶν γαδείρων δὲ τῆς συμβεβηκότι θαύματι, καὶ δέος πάντως ἔσχεν. οἰκίας δὲ καὶ ἀγοράς, ἃς ὅπερ ἔτυχεν ἕκαστος ἐργαζόμενος καταλιπὼν ἅμα παισὶ καὶ γυναιξὶν ἐς τὸν ἐκκλησίαν ἀπῆλθον, καὶ κοινῇ τὸν χειρὸν ὕμνοιν, καὶ θεὸν προθύμως ὡμολόγουν. οὐ μετείως ὃ καὶ πρῶτον καθ' ἡμᾶς οἰκουμένου ἐν τοῦτου ἀγγλία κατέπληξεν. ἐγένετο δὲ τοῦτο οὐκ εἰς μακρόν. ὡς γὰρ εἰώθη ἐν πάσης, ὡς εἰπεῖν, γῆς κατ' ὀλίγον καὶ ἰσοείαν ὧν τῆδε τόπων ἱεροσολύμων ἐνδημοῦντες, ὧν ἐγένοντο θεαταὶ τοῖς οἰκείοις ἐμήνυσαν. ἔγνω ὃ τοῦτο καὶ ὁ βασιλεὺς πολλῶν τε πολλῶν ἀναγραφαίτων, καὶ κυείλλου τ̅ ὅπισκόπου γράμματος. ἔγνω δὲ τῶν τὰ τοιάδε ὅπισημαίνων καθ' ἕνα τοῦ φητείαν, ἰδεῖν πάλιν ταῦτα τοῦ μεμηνυμένα ἐν τ̅ ἱεραῖς βίβλοις. καὶ ὃ μὲν ὧδε συμβαν, πολλοὺς ἰουδαίων εἰς χριστιανισμὸν ἐπηγάγετο.

ϛ̅ Εν τούτῳ δὲ φωτίνος τὸν ἐν σιρμίῳ ἐκκλησίαν ὅπισκόπων, ἤδη τοῦ λοιποῦ καινῆς αἱρέσεως εἰσηγητὴς γνόμενος, ἔτι τοῦ βασιλέως ὅπιδημοῦντος ἐνθάδε, μάλα φανδὸν τῷ οἰκουμενικῷ σύνισαν δόγματι. Φύσεως δὲ ἔχων ὃ λέγειν, καὶ πείθειν ἱκανὸς πολλοὺς εἰς τὸν ὁμοίαν αὐτῷ δόξαν ἐπηγάγετο. ἔλεγε δὲ ὡς θεὸς μὲν ὅτι πάντων κράτωρ εἷς ὁ ᾧ ἰδίῳ λόγῳ τὰ πάντα δημιουργήσας· τὸν δὲ τοῦ αἰώνων

γένεσιν τ̅

γλύπσιν τ̃ καὶ ὕπαρξιν τ̃ ὑοῦ οὐ πεισθέν, ἀλλ' ἐκ μαείας γεγλυπ̃θαι τ̃ χειρὸν εἰσηγεῖτο. πεὶ πύσου δὲ πολλοῖς γλυμμύου τοιύτου δόγμαλος, χαλεπῶς ἔφερον, οἵ τε ἐκ τ̃ δύσεως καὶ τ̃ης ἑῴας ἐπίσκοποι, καὶ κοινῇ ταῦτα νεωτερίζεσθαι κατ' ὧν ἕκασος ἐδόξαζεν, ἠγωνῶτο. καθάπαξ γὰρ ὁ Δαφνωνοῦ ἐδείκνυτο τ̃ φωτεινοῦ πίστεως, πεός γε τ̃ν ἐν νικαίᾳ καὶ τ̃ πατέρων θαυμαζόντων, καὶ τ̃ ἀρείου δόξαν ἐπαινούντων. ὅπερ τύρις δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς ἐχαλέπαινεν. ἐν δὲ τῷ τότε ἐν σιρμίῳ δεσμωτείων, σπύδον ζωγρεῖσαι. καὶ σωθ̃ναι ἐκ μὸν τ̃ ἔω φάσι τε, καὶ γεώργιος ὁ τ̃ ἀλεξανδρέων ἐπίσκοπος ἐκκλησίαν, καὶ βασίλειος ὁ ἀγκύρας ἐπίσκοπος, καὶ μάρκος ὁ ἀρεθούσης. ἐκ δὲ τ̃ δύσεως οὐδεὶς τε καὶ μύριον, ἐς ὅσιος ὁ ὁμολογητὴς, ὃς καὶ τ̃ ἐν νικαίᾳ σπουδ̃ κοινωνήσας ἄκων τ̃ ταύτης συμμελέτης. ἔστ̃ γὰρ οὐ πολλῷ πεότερον ἐξ ἐπιβουλ̃ης τ̃ τὰ ἀρείου φρονούντων ὑπεροείαν οἰκεῖν καταδικασθείς, κατουδ̃ τῷ ἐν σιρμίῳ σεσωσμένων, μελετηθ̃ναι πὸς τὸ βασιλέως. ᾤοντο γὰρ ὡς εἰ πεισθείη γινὶ ἡ βία σύμφηφον σφίσι ποιήσοιτο, ἐπισημόταον ὄντα, καὶ πεὸ πάντων θαυμαζόμενον, ἀξιόχρεως αὐτοῖς ἔσαι μάρτυς οἰκείου δόγμαλος. ἐπεὶ οὖν ἐν σιρμίῳ σωθ̃ναι, ἕλος δὲ τοῦτο ἰὼ μετ' τ̃ σεργίου καὶ νικομηδείας ὑπατείαν, ἰώνιος δὲ εἷς ὕπαλος οὔτε ἐκ τ̃ης ἕω οὔτε ἐκ τ̃ δύσεως ἀνεδείχθη σχεδὸν τ̃ συμβάσαν πεσφάσιν πὸς τυράννων πεὶ τὰ κοινὰ ταραχῶν, τὸν μὲν φωτεινὸν καθεῖλον, ὡς τὰ σαβίνου καὶ παύλου τ̃ σαμοσατέως φρονοῦντα. μετ' ὀ ταῦτα πάλιν πὸς τὰ πεότερον δεδογμένα πεὶ τ̃ πίστεως τρεῖς ἐκθέσεις ἐξέδωκαν, ὧν τ̃ μὲν, τ̃ῇ ἑῴων φωνῇ· τὰς δὲ, τ̃ῇ ῥωμαίων σύνεταξαν, ἐν πολλοῖς πεὶ τ̃ ῥητ̃ καὶ ἐννοιαν, οὔτε ἐφέσεις οὔτε ταῖς πεσθέραις δεδογμέναις συμφρονούσας. ἰσέον μέντοι ὡς ἑῴωικὴ ὅτε ὁμοούσιον, ὅτε ὁμοιούσιον ᾧ πατεὶ τ̃ ὑὸν εἶπε· τοὶς δὲ φάσκουσας αὐτὴν ἀναρχον εἶναι, ἢ πλατύνομένην τ̃ οὐσίαν τ̃ θεὸν τὸν ὑὸν ποιεῖν, ἢ συνεπάθαι, ἀλλὰ μὴ ἐνοπτεπάθαι ᾧ πατεὶ δόξαντας, ἀποκρήπτην. θαλέρα δ' πὸς ῥωμαϊκοὺς, πεὶ μὲν οὐσίας ἰὼ ξυσανίαν ῥωμαῖοι ὀνομάζουσιν, εἴ τε ὁμοίους, εἴ τε ὁμοιοουσίους, ὅτι ὁ ὑὸς ᾧ πατεὶ πανελεῶς ἀπαραβάτ λέγειν, ὡς οὔτε ταῖς ἱεραῖς εἰρημένα γεαφαῖς, οὔτε ἀνθεώπων ἐννοίαις ἄληπτα. μεῖζον δ' χρεὼν σύμολογεῖν τ̃ παλέρα πάντα χελύειν ἀμὴ κὴ ἀξία ἐς θεότητι, κὴ αὐτῷ πῷ πατεικῷ ὀνόματι, κὴ ἐνπεπάθειαν ᾧ πατεὶ τὸν ὑὸν μετ' πάντων ἀξιοῖ, κὴ τὸ μὸν παθ̃ς ἀρχὼ μὴ εἶναι· τὸ δὲ ὑὸς τ̃ χρεσιν, ἄγνωσον πᾶσι, πλὴν τ̃ παθ̃ς. λέγει δὲ ἤδη ταύτῃ τ̃ γεαφῇ ἐκ δοθ̃ῖσαν, ὡς μὴ δεόντως συγκεκμήκαν, κατουδάσαι τοὺς ἐξκειμένους ἐπισκόπους ἐπὶ ὀοθώσει ἀνάγκαθεν, καὶ τὸν βασιλέα τοῦτο πεοσκάλεσαι, ἵμωσιαν ἀπεικάσματα κ̃ τ̃ν ἀποκρυπτόντων. ἀλλ' ἡ μὸν ἅπαξ ἐκ δοθ̃ῖσα πανελεῶς οὐκέτι ἔλαθεν. ἡ δὲ τετάρτη γεαφὴ τὰ μὸν ἄλλα συμφέρεται τ̃ ὀμνοίᾳ τ̃ ἀλλης. ὃ δὲ τ̃ οὐσίας ὄνομα πεοσκλε, καὶ αἰτίαν τινὰ δὲ αὐτοῖς ῥητοῖς ἔλεγε ξαλ̃ης ῥωμαίων φωνῆς. ὃ δὲ ὄνομα τ̃ οὐσίας ὅσῳ ἁπλούστεον ἐτέθη ὑπὸ τ̃ν πατέρων, ἀγνοούμενον δὲ τοῖς πολλοῖς, σκάνδαλον ἔφερε, ξαλ̃ὸ μὴ ἐν ταῖς γεαφαῖς αὐτὸ ἐμφέρεσθαι, ἤρεσε πεσαιρεθ̃ναι, καὶ πανελεῶς μηδεμίαν μνήμην ὑσίας ποιεῖσθ, ξαλ̃ὸ μάλισα ταῖς θείας γεαφαῖς μηδαμοῦ πεὶ παθ̃ς καὶ ὑοῦ κὴ ἁγίου πνεύματος μίαν εἶναι οὐσίαν. γεάφεται δὲ καὶ ὑπόστασιν ὀνομάζειν. ὅμοιον δὲ λέγειν τῷ πατεὶ τὸν ὑὸν, καθὼς αἱ θεῖαι γεαφαὶ λέγουσι. καὶ τὰ μὸν ὧδε πεὶ ἰ̃ης

πίστεως αὐτῷ τῷ βασιλέως παρόντος, ἔδοξεν. ὅσιος δὲ τῷ ἀρχιὼ πρήτειτο τούτοις συναινῆν. βιαθεὶς ὁ, κὴ πλησας, ὡς λέγε), φρεσβύτης ὢν ἐπομείνας, συνήνεσέ τε κὴ ὑπέγραψε. φωλήνος δὲ πειραθῆναι μὴ τῷ καθαίρεσιν, εἴ πως δυνατὸν ἦς τῷ μεταθέσθαι γνώμης, ἐδόκει τῇδε τῇ συνόδῳ. ὁ δὲ προσδεπόντων αὐτὸν τῶν ὀπισκόπων κὴ τῶν ὀπισκοπῶν ἀποδώσειν ὑπισχνουμένων, εἰ τὸ οἰκεῖον ἀπικηρύξῃ δόγμα κὴ τῷ αὐλῶν γραφῆς συμψηφίσαιτο, οὐκ ἐώ ἐγετο. ἀλλ' εἰς ἀμάχεξιν αὐτὸς προύκαλῆτο. εἰς ῥητὸν ἡμέραν δὲ συνιόντων τῶν ὀπισκόπων κὴ δικαστῶν ὁ προσβάγματος τοῦ βασιλέως προκαθεδείλων, οἱ ὀπισήμη λόγων καὶ ἀξιώματι τότε προβλῆτο ἐν τοῖς βασιλείοις ἐδόκουν, ἀναδέχε) τῶν προς τὸ φωτεινὸν διάλεξιν βασιλῆος ὁ ἀληθέρας ὀπίσκοπος. ὀπὶ πολλῶν δὲ προς πᾶσιν καὶ ἀπόκρισιν ἀμφοτέρωις προσηκόντος τῷ ἀγῶνος ταχυγράφων ἀναγραφομένων τοὺς ἑκατέρων λόγους, ἐκράτησε βασιλῆος. φωλήνος ὁ φυγὴν καταδικασθείς, οὐδὲ οὕτως ἐπαύσατο τὸ οἰκεῖον συγκροτῶν δόγμα. λόγοις τε τῇ ῥωμαίων ἐκ ἑλλήνων φωνῇ συγγράφων ὀξεδιάδυ δι' ὧν ἐπειρᾶτο, πλανᾶν τὰς τῶν ἀγνῶν δόξας ψευδεῖς ἀποφαίνων. φωλήνος μὲν οὖν πέρι, καὶ ἧς ἀπ' αὐτοῦ κακουμένης αἱρέσεως, τάδε μοι εἰρήσθω.

ξζ Ἐν τούτοις ὁ καταλαβὼν μαγνέντιος τὸν πρεσβυτέραν ῥώμην, πολλοὺς δὲ συγκλήτου κὴ τῶν δημοτικοῦ ἀνῆρε. μαθὼν δὲ πλησίον ἰέναι ἤδη κατ' αὐτοῦ τοὺς κωνσαντίου στρατηγούς, ὑπεχώρησεν εἰς τοὺς προς δύσιν γαλάτας. ἔνθα δὴ πολλάκις ἀγγέλοις προσβαλόντες, πᾶν μὲν ὅτι· πᾶν δὲ οὐκ ἦν οἱ οὐκ ἐθέλοιεν, εἰσό τε δὴ ὃ τελευταῖον ἠπειλῆσε μαγνέντιος, ἔφυγεν εἰς μοῦρσαν. γαλατῶν δὲ τοῦτο τὸ φρούριον. ἀδημονοῦντας δὲ τοὺς ἰδίους στρατιώτας ὡς ἠπειλημένους ὁρῶν ἐφ' ὑψηλοῦ σᾶς, ἐπειρᾶτο θαῤῥαλεωτέρους ποιῆν. οἱ δὲ, οἷά γε εἰώθασιν ἐπιφημεῖν τοῖς βασιλεῦσι ἐν δὴ μαγνεντίᾳ αὔριον δυσοπόσμιες. * συμβάντων ὃ ἐκ τούτου μαγνέντιος ὡς δ' ἐδεδοικὼν αὐτῷ πόθεν βασιλεύῃ, πειρᾶται καταλιπὼν τοῦτο φρούριον, προσφιλέρω χωρῆν. διωκούσης δὲ τὸν κωνσαντίου στρατιᾶς, πρὸς ὃ καλούμενον μονγιοσέλλουκον συμβάντων, μόνος φύγων, εἰς λουγδουνῶν διεσώθη. φύγὼν δὲ ἐνθάδε τὸν αὐτοῦ μητέρα καὶ τὸν ἀδελφὸν, ὃν κωνσταν καλέσησε, τελευταῖον ἑαυτὸν ἐπέσφαξε. μετ' οὐπολὺ δὲ καὶ κένιος ἕτερος αὐτοῦ ἀδελφὸς, ἀγχόνῃ ἑαυτὸν διεχρήσατο. αἱ δὲ πρείτα κοινάται φαχαί, οὐδὲ ὅτου τέλος ἔχον. οὐκ εἰς μακρὸν γὰρ πρὸς μὲν τοῖς προς δύσιν γαλάτας σιλβανός τις ἐτυραννησεν, ὃν αὐτίκα καθεῖλον οἱ κωνσαντίου στρατηγοί. οἱ δὲ ἐν θρᾳκηκαφείᾳ ἰουδαῖοι τὸν παλαισίνων καὶ τοὺς πρείξ ὄντας, καλέσαντο. ὅπλα τε λαβόμενοι πείθεσθαι ῥωμαίοις, οὐκ ἠθέλησε. μαθὼν δὲ ταῦτα γάλλος ὁ καίσαρ ἐν δυτιοχείᾳ σατελίτων πέμψας στρατιὰν, αὐτοὺς ἐχρώσατο, καὶ τῷ θρᾳκηκαφίᾳ δυάσασθαι ἐποίησε. δόξας δὲ δὴ προσῆκεν τῷ δημοσίαν οὐκ ἠθέλησεν, ἀλλὰ τυραννῆν ἐβούλετο. καταμιμούσας δὲ ὧν βασιλεῦ τοῦτ' νεωτερισμὸν, μάγνον τε τὸν κοιαίσορα, καὶ ἧς ἕως τὸν ὑπάρχειν δομετιανὸν, ἀνῄρεν. ἀγθομαχήσας δὲ κωνσάντιος, μελετᾶσθαι αὐτὸν. ἀπελθεῖν ὃ οὐχ οἷός ὢν, ἐδεδίει γὰρ, εἰ χεῖμα ἧς ὁδοῦ. ἤδη ὃ προς φλαβωνα τὸν νῆσον γλωμμος δυνηρέθη, τῶν βασιλέως προσταξάντος. ἰούλιανὸς δὴ αὐτὸς μὲν τὸ πρῶτον ὑπάτευεν· ἕβδομον ὃ κωνσάντιος.

ηζ Ἐπεὶ ὃ καθηρημένων τῶν τυράννων ἐδόκει τῷ συμβαίντων κακῶν ἡσυχίαν

ἔχειν

ἔσχεν κωνσάντιος, καθαλιπὼν ὃ σίρμιον ὑπὸ τῶ πρεσβυτέρων ἡμῶν ῥώμιλλ. ἐν ταύτῃ γὰρ ἐβούλετο τὰ τυράννων ὑπενίκιον ὑπιλεσθαι πομπήν. καίτοι γε νομίσας δικαίαν εἶναι τοῖς ἐκκλέσεως ἀρχομένοις ὑπισκόποις ὁμόφρονας περὶ τὰ δόγματα καθαρῆναι, σινόδον ἡμέραις ἐν ἰταλίᾳ πρεσέταξεν. ἐν τούτῳ δὲ ἰούλιος ἐτελεύτησεν ὑπὸ εἴκοσι καὶ πέντε ἐνιαυτοῖς τὰ ῥωμαίων ἐκκλησίαν ὑπιδεξάμενος. ἀφαδέχεται ὁ τοῦτον λιβέριος. λογισάμενοι δὲ καιρὸν ἔσχον εἰς ἀφαβολὴν τὴν ἀνομίαν φρονούντων οἱ τὰ ἐν νικαίᾳ πίστιν πραγεύμενοι, ὑπομενῶς μάλα ἐν τοῖς βασιλείοις ἐπόνουν ἐκδικῆσαι τὴν ἐκκλησιῶν πάντας τοὺς πρεσβυτέρους αὐτῶν καὶ θηρημένους, ὡς ἔτε εὐδόξους ὄντας, καὶ ἐν ᾧ κώνσας τὰ βίᾳ πρεῖν συγχρᾶσαι τὰς βασιλείας πρὸς ἑαυτὰς ἀσυδιάστους, καθότι ᾧ ἀδελφῷ πόλεμον ἐπήγειρεν, εἰ μὴ πρὸς δέξεται αὐτοὺς, ὡς ἐν τοῖς πρόσθεν εἴρηται. μάλιστα δὲ ἐν αἰδίᾳ ἐποιοῦντο ἀθανάσιον, οἵ γε ὑποβολῇ τῇ περὶ αὐτὸν μίσους, οὐδὲ κώνσαντος πρεσόντος καὶ κωνσαντίου φιλὴν αὐτὸν πρὸς ποιούμενου, τὰ ἀπειλείας ἀπέρχοντο. ἀλλὰ σὺν ᾗ θόνῃ ἐν δυσιοχείᾳ, ναρκισσός τε ὁ κυλιξ, καὶ θεόδωρος ὁ θρᾷξ, καὶ ὕγκιος ὁ νικαεύς, καὶ παῦφιλος ὁ σκυθοπολίτης, καὶ μακάριος ὁ ἐφέσιος, καὶ ἄλλοι ἀμφὶ τεσσαράκοντα, οἱ πρῶτοι ἔγραψαν τοῖς πρωταχοῦ ὑπισκόποις, ὡς παρὰ τοὺς νόμους τὰ ἐκκλησίας ἐπρωμήλθεν εἰς ἀγεξανδρειαν, οὐκ ἀναίτιος φανεὶς ὑπὸ ζωσίμου, ἀλλὰ φιλονεικίᾳ τῶν τὰ αὐτὰ φρονούντων καὶ πρεσεχελεύοντο, μή τε κοινωνεῖν αὐτῷ μή τε γράφειν, ἀλλὰ γεωργίῳ ᾧ πρὸς αὐτὸν κεχαρισμένῳ. ἀθανασίῳ δὲ τούτων τότε μὲν οὐδεὶς ἐπόλεμος ἐνῆν· ἔμελλε δὲ χαλεπωτέρων πειρασθῆναι πρὸς μικρόν. ἅμα γοῦν ἀπολλὼ μαγνέντιος, καὶ μόνος κωνσάντιος τῶν ῥωμαίων οἰκουμένης ἦρχετο, πᾶσαν ἐποιεῖτο ἀσυδίαν τοὺς μὲν τὰ δύσιν ὑπισκόπους τῆς ὁμοούσιον πατρὶ τὸν υἱὸν δοξάζουσι, σωσῆναι. ἐποίει δὲ τοῦτο οὐ φανερῶς οὕτω τὰ πρῶτα βιαζόμενος, πείθων δὲ ὑπὸ ψηφίσασθαι, τοῖς κατ᾽ ἀθανασίου κεχειροτονημένοις ὑπὸ ὧν μὲν τὸν ἕω ὑπισκόπων. βουλόμενος γὰρ ὡς κοινῇ ψήφῳ σκοπὸν οὕτω γένοιτο, ἐφαδίως μὲν καὶ τὰ περὶ τὴν θρησκείαν καθορθωθείη αὐτῷ.

Σινόδου δ᾽, τῶ βασιλέως καταπείροντος, ἐν μεδιολάνῳ γενομένης, ἐκ μυρίης ἕω ὀλίγοι πρεσέμενον τὴν δίκην σ᾽, ὡς εἰκὸς, ἢ δι᾽ νόσον, ἢ μακρὰν ὁδοιποεῖν πρᾶξιν σαμένων τὴν ἄφιξιν. τούτων δὲ πρὸς δύσιν πλείους ἢ διακόσιοι σινῆχθησαν. ἀξιούντων δὲ τὴν μυθεφίων ἀπὸ τὴν ἕω καθαδικάζειν ἀθανασίου, ὡς μὲν πρίσεως ἀπελαθείη τὴν ἀγεξανδρείας, οἱ μὲν δίκαιοι ἢ δεῖ, ἢ ἀπάτῃ, ἢ ἀγνοίᾳ τῶν ὄντων σῶσῆναι. μόνοι δ᾽, διονύσιος ὁ δίβας ὑπισκόπος, ἰταλίας δὲ ἦδε ἡ μητρόπολις, καὶ μύσέβιος ὁ μὴ κέλλων τὴν λιγυείας, παυλῖνος ὁ τειρέρεως, καὶ ἐυδόξιος, καὶ λούκιφερ μύεκαγον, καὶ ἐμπρύραντο μὴ χρῆναι ὡδὶ ἐφαδίως καταδικάσαι ἀθανασίου, μὴ δὲ γὰρ ἀγεῖ τούτου εἰ κακόν· χωρήσειν δὲ τὴν ὑπιβουλίαν καὶ κατ᾽ αὐτῶν τὸν ὀρθῶς περὶ θεὸν δεδογμένων, ὑπὸ καθαιρέσει τε τῆς ἐν νικαίᾳ πίστεως, ταῦτα ἀσυδάζειν πρὸς τὸν βασιλέως καὶ τῶν τὰ ἀρείου φρονούντων. καὶ οἱ μὲν, ὧδε πρήσασάμενοι, ὑποφοείας φυγῇ καταδικάσθησαν. σὺν τούτοις δὲ καὶ ἰλάριος. ἀγνοῶ δ᾽ ἐν μεδιολάνῳ συλλόγου αὐτοῦ εἰ ἐλεγον ὑπισοῦσθαι ἢ ἀπόβασις. ὕστερον γὰρ ἢ ἐν ἀριμίνῳ καὶ σελευκεία σύνοδος συνῆχθη, καὶ ἑκατέρα τὸν νικαίᾳ δεδογμένων νεωτερίζειν ἐπεχείρησεν, ὡς αὐτίκα ὑπιδείξω. ἀθανάσιος δὲ πειθόμενος ὑπιβουλεύεσθαι ἐν τοῖς

βασιλείοις, αὐτὸς μὴν πρὸς βασιλέα ἰέναι ὅτε ἐθαῤῥησεν, οὔτε λεσίλεχθ ἐδοκίμασεν. ὁπηνίκα δὲ μήνυος ὁ τῶν ἐν αἰγύπτῳ ὁπισχόπων πέμπε, ὧν ἰὼ σεραπίων ὁ θηβαῖος, ἀνὴρ ἐς τὰ μάλιστα τὸν βίον θεοσέβιος, καὶ λέγειν δεινὸς, πέμπει ὡς βασιλέα πρὸς δύσιν τότε τὸ ἀρχιμήνυς Δημόνικα. συμπέμπει δὲ αὐτῷ καὶ Ἰησοῦν ἐπ' αὐτὸν ἐκκλησίας πρεσβυτέρους τρεῖς, καταλέξοντας αὐτῷ τὸν κατάλογον τῶν καὶ ἰὼ δέοι πρὸς τὰς Δημοκρατικὰς ὧν ἐναντίων ἀπολογησομένους, καὶ τὰ δόγματα πρόξοντας ὅπη δὴ τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ αὐτῷ ἄρισα γινώσκοιεν. ἀποπλυσάντων δὲ αὐτῶν, μετ' ὀλίγον γράμματα τοῦ βασιλέως ἐδέξατο, καλοῦντα αὐτὸν εἰς τὰ βασίλεια. ὅπερ ἦν τοῦτο αὐτὸς ἀθανάσιος καὶ ὁ λαὸς τῆς ἐκκλησίας ἐπαρῴθησαν, καὶ ἀναγώνιοι ἦσαν, οὔτε πείθεσθαι τῷ βασιλεῖ ἑτεροδόξῳ ὄντι ἀσφαλὲς νομίζοντες, οὔτε ἀπειθεῖν ἀκίνδυνον. ἐκράτει δὲ ὅμως, καὶ ὁ τὰ γράμματα κομίσας ἀπρακτος ἀνέστρεφε. τῷ δὲ ὑπατικῷ θέρᾳ τῶν Δημοκρατικῶν ἕτερος ἐκ βασιλέως ἦλθε τοῖς ἐν ᾧ ἐθνεῖ ἄρχουσι, καὶ πείθει αὐτὸν ἐξιέναι τῆς πόλεως, καὶ τὸν κλῆρον χαλεπῶς ἐπολέμησεν. ἀναθαρσήσαντος δὲ τοῦ λαοῦ τῆς ἐκκλησίας, συλλεταμβάνουσι πρὸς πόλεμον ἰδόντες, καὶ οὕτως ἀπῆλθε φεύγων, ἐξεδήμησεν ἐπὶ ἔτη. οὐ πολλοῦ δὲ Δημητρικοῦ χρόνου, μετακαλοῦνται ἐξ αἰγύπτου, καὶ λικίνης τριβαί, ἃς λεγεῶνας ῥωμαῖοι καλοῦσι. καὶ ἐπεὶ ἐμηνύθη κρύπτεσθαι ἀθανάσιον κατὰ τὴν θεῶνα καλουμένην ἐκκλησίαν, παραλαβὼν τριβούνους ὁ τῶν τῆδε ταγμάτων ἡγεμὼν, καὶ ἱλάρχους ὡς ἐκ βασιλέως πάλιν ἀφίκετο, τὰς δὲ ὑπερθύρων, ἀπροσδοκήτως ἀνοίξας τὰς θύρας εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰσῆλθε, πάντων τε ὑπερζητήσας, οὐ κατέλαβεν οὐδὲν ἀθανάσιον. λέγει γὰρ ἐκ πολλάκις ὑπὸ θείων μηνυμάτων πολλοὺς καὶ ἀγίους κινδύνους διέφυγε, καὶ τῷδε τῷ ἐφόδῳ θεὸν αὐτῷ προφανίσαι, αὐλίκα τε ὀξήσας, καὶ τοὺς τριπύλους τὰς θύρας καταλαβὼν τῆς ἐκκλησίας, ἀκαιρίᾳ τινὶ χρόνῳ τῆς αὐτοῦ συλλήψεως ὑστερήσαντες.

15 Εοικε δὲ μὴ προσήκειν ἀπιστεῖν ὡς θεοφιλὴς ὅδε ἀνὴρ ὑπῆρχε, καὶ τἀνδρὸς προθεώρα τὸ μέλλον. θαυμαστότερα γὰρ ἢ κατὰ τὰ προφρήματα περὶ αὐτοῦ πρῳφήφαμεν, ἀκριβεστάτην ὑπὲρ μάρτυρα ποιοῦντα αὐτὸν τῶν ἐνταῦθα εἰδήσιν. οὕτω γὰρ ἡνίκα ὁ προφήτης ἔτι κώνσαντος πρεσβύτου, κακουργεῖν αὐτῷ ἐβούλετο ὁ βασιλεύς, φυγὰς ἀνέμενος τριβούνου τινὸς γνωρίμων ἐκρύπτετο, καὶ ὑπὸ πολλῷ χρόνῳ διέτριβεν ἐν μυχῷ γῆς, καὶ ἀνηλίῳ οἰκήματι, ὀλίγιστον ὕδωρ ἐν ὑδάτων ἐτύγχανε. σπανίως δὲ ὀφθεὶς ἢ πρὸς οἷς ἠγάπησε, καὶ θεραπαινὰ τούτῳ πιστὴ δοκοῦσα ὡς ἀνὴρ αὐτῷ Δημακονοίη. πολλῆς δὲ οὔσης σπουδῆς τοῖς ἑτεροδόξοις ζωγρῆσαι τὸν ἄνδρα, οἷα εἰκὸς ὑπὸ δώροις ἢ ὑποσχέσεσιν, ἔμβυσεν αὐτὸν καταμιμνύσα ἢ θεραπαινα. προφανὴς δὲ τοῦ θεοῦ τῷ ὑπερβουλῷ, φθάσας ἑτέρωθι μετῴκησε. καὶ ἡ θεραπαινα ἡμφείσατο ἔδωκεν, ὡς ψευδῆ μιμυσαμένη τῶν δεσποίνων οἱ δὴ πεφύγασιν. ἃ γὰρ τυχὸν ἐποιοῦντο ἔγκλημα οἱ τῆς ἐνδοξίας αἱρέσεως τῶν ὑποδεχομένων ἢ κρυπτόντων ἀθανάσιον, δι' ὡς ἀπειθεῖς προσχάζεσι βασιλέως καὶ πολίτας ἁμαρτάνοντας εἰς δικαστήριον εἶχον. καὶ προπλησίου δὲ καὶ ἄλλοτε ὅτε ἀθανασίῳ συμβάντος, εἰς ἀκοὴν ἦλθον. ἐπεὶ γὰρ τοιαύτην αἰτίαν ὡς ὅτι ἀγνοῶν φεύγων ἀνέπλεεν ὅτι τὸν νεῖλον, μιμυσάντων τοῦτο τινὰς, ἐδίωκον αὐτὸν οἱ συλληψόμενοι. προμαθὼν δὲ θεόθεν τὴν δίωξιν ἐξήγειλε τοῖς

συμπλέουσι,

συμπλέοισιν, καὶ ἀναστρέφειν ὅπῃ τῷ ἀρξαμένῳ ἐκέλευσεν. ὁ δὲ τῷ καταπλεῖν, τοὺς ἐπιβουλεύοντας ἀναμείνας, ὅπῃ τὴν πόλιν διεσώθη, καὶ ὡς ὁ ὁμίλῳ, καὶ πλήθει οἰκημάτων ἀσφαλέστερον ἔμαθανε. ὁκ δὴ τῶν τοιούτων, καὶ πολλῶν ἄλλων ὁμοίως τοῖς μιλησιομένων πρὸς αὐτόν, διεδήλου τὰ τῶν ἀναιρέσεων ἔμηνεν τε καὶ ἑτεροδόξων ὡς τοιαῦτα καὶ τοιαῦτα. λόγος οὖν ποτὲ, τοὺς ἰόντας αὐτὸν ἀνὰ τὴν πόλιν, συμβαίνοντας ἐφιππαμίλλῳ κραυγῇ κορώνην· τὰ δὲ τυχὸν δὲ πλῆθος ἔμεινον, οἷα φύσει ἐστὶ ἀποσκώπτοντες, ἐξαιτῆσαι εἰπεῖν αὐτοῖς ὃ, τι λέγοι ἡ κορώνη· τὸν δὲ φᾶναι, ἡρέμα ὅπως ἔμαθον, καὶ, ὅ ἐστιν αὔριον τὴν ῥωμαίων φωνῇ. τοῦτο εἰπεῖν κράζουσα, ἀνδῆναι τὴν αὔριον ὑμῖν ἔσεσθαι καλαγέλλα. σημαίνει γὰρ ὁκ τοὺς τάγματος τῶν ῥωμαίων βασιλέως κωλυθήσεσθαι ὑμᾶς τὴν ἐξῆς ἑορτὴν ἄγειν. ἡ δὲ ἀθανασίου τοιαύτη καὶ τοσαύτη γλυκυτάτη δόξασα, ἀληθὴς ἐφάνη. τῇ γὰρ ἐς αὔριον γράμματα τῶν κρατούντων ἀπεδόθη τοῖς ἄρχουσι τὰ κελεύοντα μὴ συγχωρεῖν τοὺς χριστιανοὺς τοῖς ναοῖς τοιοσδεῖνται, μὴ δὲ τὰς συνήθεις θρησκείας καὶ πανηγύρεις ἐπιτελεῖν. καὶ ἡ τοιαύτη λυποῦσα τότε ἑορτὴ διεγένετο, σεβασμός τε οὖσα, καὶ πολυτελὴς χρῆσιν. ὡς μὲν οὖν τοιοῦτος ὁ ἀνὴρ ἐγένετο, ἀπόχρη τάδε εἰπεῖν. ἐπεὶ δὲ, ὡς εἰρήκαμεν, διέφυγε τοὺς ἐπὶ συλλήψει αὐτῷ τοιαυτομύους, ἐπί τινι χρόνῳ διέμεινεν ὁ τοιοῦτος αὐτὸς κλῆρος καὶ λαὸς τὰς ἐκκλησίας καλέχοντες, εἰς ὅτε δὴ ὁ ἀγύπτιος ἦρξε, καὶ ὁ ἡγούμενος τῶν τῇδε στρατιωτῶν, ἐκβαλόντες τοὺς αὐτῷ πειθομένους, παρέδωκαν αὐτὰς τοῖς τοιοσδοκῶσι γεώργιον. ὁκ εἰς μακρὸν δὲ αὐτὸς γεώργιος ἀφίκετο, καὶ τὰς ἐκκλησίας ὑφ' ἑαυτὸν εἶχε. βιαιότερον ἢ κατ' ἔγκλημα καὶ ἦθος ἱερέων ἐπικρατῆσαν, καὶ τοιοῖς μὲν πόλεις φοβερὸς εἶναι δοκῶν. τοιοῖς δὲ τοὺς ἀθανάσιον ἐπαινοῦντας ἀπηνὴς, ὡς δεσμὰ καὶ πληγὰς ὕδρας τε καὶ γωνίας ἐπομένας, οἷα τύραννος ἐνομίζετο. ἐπὶ τοιαύτης δὲ αἰτίας εἰς κοινὸν μῖσος ἐμπεσόντι κινηθεὶς ὡς ὀργῇ ὁ δῆμος, ἐπέσχε ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ διατελοῦντι, καὶ μικροῦ αὐτὸν διεχρήσατο. καὶ ὁ μὲν ὧδε κινδυνεύσας, μόλις διεσώθη, καὶ τοὺς βασιλέα φεύγει. οἱ δὲ τὰ ἀθανασίου φρονοῦντες τὰς ἐκκλησίας κατέσχον. ἐγένετο δὲ τοῦτο ὁκ ὀλίγῳ χρόνῳ. διαλυόμενος γὰρ ὁ τῆς ἀγύπτου στρατηγὸς, πάλιν τοῖς γεωργίου τὰς ἐκκλησίας παρέδωκε. μεθ' ὃ τοῦτα τὰ χειροτάφος βασιλικὸς ἐκ τοῦ τάγματος τῶν καλουμένων νοταείων ἀποσταλεὶς ἡμωρῆσαν πολλοὺς ἀνδραποδισμοῖς ἐβασάνισε, καὶ ἠκίσατο. μεθύπολυ καὶ αὐτὸς γεώργιος ἐπανῆλθε, φοβερώτερος ἐκ τῶν εἰρημένων ὡς εἰκὸς γενόμενος, καὶ μᾶλλον ἢ πρότερον μισούμενος, ὡς εἰς κάκωσιν πολλῶν βασιλέα κεκινηκώς, καὶ ὅτι δυσπιστίᾳ καὶ τύφῳ διαβεβλημένος τοιοῖς ἐν ἀγύπτῳ μοναχῶν, ὧν τῇ δόξῃ καὶ ὁ πλῆθος εἵπετο, ἐς τὰς μυστηρίας ἀνηκεστοποιεῖτο· καθόλου ἀρετῇ ἤσκητο, καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ ὁ βίος αὐτοῖς ἦν.

Τάδε μὲν ὧδε ἐφεξῆς οὐ πρὸ τοῦ ἀθανασίου καὶ τῆς ἀρειανῶν ιά
ἐκκλησίας χωρὶς μετὰ τὸν κώνσταντος τελευτήν. σαφηνείας δὲ χάριν ταῦτα συλλήβδην ἐνταῦθα διηγησάμην. ἀναφάνδην δὲ διαπεπολεμημένοις τοῖς ἐν μεσοποταμίᾳ σιωόδου, τοῖς μὲν, ὅτι πρὸς τοῖς τοῦ ἀθανασίου ἀπευδάζουσιν, ἐκ ποδὸς ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς, φυγὴν αὐτῶν καταδικάσας. ἐπὶ πολλοῖς δὲ ποιοῦμενος πρὸς τοῦ ἐκκλησίαν συμφωνῆσαι τὸ δόγμα, καὶ τοῖς ἱερέας ὁμονοῆσαι, ἐβούλετο πρώτα-

χόθεν ὀπισκόπους εἰς τὴν δύσιν καλῶν. ἀννοῦμβος δὲ ὡς ἐργῶδες τοῦτο ἀφ' τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ μέσῳ γῆς καὶ θαλάσσης, ἠπόρει μὴν ὅ, τι ποιεῖ. πωλεκᾶς δὲ ὁ τῆς ἀφρικῆς μὴν ὢν δὲ ὀπὶ τῆς αὐλῆς γνώμης, πρὶν εἰς ῥώμην ἥξειν, καὶ τὴν εἰωθυῖαν ῥωμαίοις ὀπιλεκᾶν πομπὴν τῷ νενικηκόσιν, μεταπαλεσάμβνος λιβέριον τὸν ῥώμης ὀπίσκοπον, ἔπειθεν ὁμόφρονα γενέσθαι τοῖς ἀμφ' αὐξέντιον ἱερῶσιν, ὧν ἐν τῇ δόξῃ ὁ δόξιος. δύτερον ὢν καὶ ἀμυνεῖν μὴ πολὺ τοῦτο ποιήσειν, προσέταξεν εἰς βερόιαν τῆς θρᾴκης ἀπάγεσθαι. λέγει δέ τινα τοιαύτην φασὶν εἶναι τῆς λιβερίου φυγῆς καὶ τὸ μὴ ἥδεσθαι τὴν πρὸς ἀθανάσιον κοινωνίαν ἀρνήσασθαι, δηλ' δύσρεως πρὸς τοῦτο δύτειπεῖν βασιλέα ἐπαμυνομένῳ ὡς τὰς ἐκκλησίας ἠδίκησε, καὶ τῶν ἰδίων ἀδελφῶν, τ' μὴ προσβύτερον ἀπώλεσε. κώνσαν δέ, ὅσον εἰς αὐξέντιον ἦκεν, ἐχθρὸν αὐτῷ καλέσησε. προϊσχομένῳ τε τ' κρίσιν τῶν πάντων καὶ μάλιστα ἐν τύρῳ κατ' αὐτὸν ξυνηλυθότων, τούτοις μὲν ὡς τ' πάντα πρὸς ἀπέλθειαν καὶ χάριν ἠδέως ὑφισαμένοις μὴ χρῆσθαι τίθεσθαι ἔλεγε λιβέριος. ἐζήτει δὲ τὸν μὲν ἐν νικαίᾳ προδεδοκιμάσθαι πίστιν ἐκ τοσαύτης τῶν πάντων ὀπισκόπων κρίσεως, καὶ τοὺς δι' αὐτὸ τοῦτο ἐν ὑποψίαις ἀμφιβόντας μετακαλεῖσθαι. καθορθωθέντων δ' τούτων, ὥστε μὴ ὀχληροὺς τ' ὀπιζημίους δόξαι, δημοσίων ὀχημάτων ἢ χρημάτων μὴ μεταδοῦναι τινί, ἀλλ' ἰδίᾳ δαπάνῃ πάντας εἰς τὸν ἀγεξανδρέων σῴζεσθαι, ἐνθα ὁ ἠδικηκὼς, καὶ οἱ ἠδικημένοι, καὶ τῶν ἐγκλημάτων οἱ ἔλεγχοι, καὶ ἀκριβὴς τ' ὀπὶ τούτοις βάσανος. ὀπιδεικνύς τε τὸν ὀπὶ ἀθανασίου ἔλεγχον μβριακοῖν οὐδένες καὶ οὐρσακίου, ὧν ὀπιδεδώκασιν ἰουλίῳ τῷ τοῦ αὐτοῦ τ' τῶν ῥωμαίων θεῖον ὀπισκόπου σύμβολι, συγγνώμην αἰτοῦντες καὶ τὰ πρὸς αὐλὸν ἐν ᾧ μβρεωτῃ πεπραγμένα, ψευδῆ καταμεμυόντες, ἠξίουν μὴ καταδικάζειν, αὐτοῦ ἀπόντος, τ' βασιλέα, μὴ ὀ τοῖς τότε ψηφισαμένοις πείθεσθαι, ἅτε δήλης τ' ὀπιβουλῆς οὔσης. ἕνεκα δὲ τοῦ ἀδελφοῦ, μὴ προσδοκᾶν αὐτὸν ἀμύνεσθαι τῷ ἱεραικῆς χρεὼς, ὧν οὐχ' ἕτοιμον ἐς τοῦτο, ἀλλ' ἐς ἀγιασμὸν καὶ πᾶσαν δικαίαν τε καὶ ἀγαθὴν πρᾶξιν ὁ θεῖον ἐνομοθέτησεν. ἐπεὶ οὖν οὐ καθυφῆκεν οἷς ἐπέταττε, προσέταξεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς εἰς τ' θρᾴκην ἀπάγεσθαι, εἰ μὴ μεταθοῖτο τ' γνώμης ἐντὸς ἡμερῶν δύο. δηλ' ἐμοὶ, ἔφη λιβέριος, ὦ βασιλεῦ, οὐ βουλῆς δεῖ. πάλαι γὰρ ταῦτα βούλομαι καὶ δέδοκται, καὶ τῆς ὁδοῦ ἐντεῦθεν ἤδη ἔχομαι. λέγει δὲ ἀγομένῳ αὐτῷ πεντακοσίους χρυσοῦς ἀποφεῖλαι· τ' δὲ, μὴ δόξαμβνον, εἰπεῖν τῷ κομίσαντι, ἄπιθι, καὶ ἄγγελον ὧν πεπομφότι ὃ χρυσίον τοῦτο δοῦναι τοῖς ἀμφ' αὐξέντιον κόλαξι, καὶ ὑποκριταῖς, οἷς ὑπὸ ἀπληστίας, διὰ νεκρὸς σῶμα ὅσα μέραν ὀχλοῦσα κολάζῃ ἀεὶ χρημάτων ὀπιθυμοῦντας, μηδὲ πόλεως κορεννυμβνους. ἡμῖν δ' ὁ χριστὸς ὁ ἐν ἅπασι τῷ παρρησίαν ὁμοίως, θεοφιλὴς καὶ ταμίας ὅστις πάντων τ' ἀγαθῶν. ἐκ δὲ τοιαύτης αἰτίας καὶ λιβέριος ἀφηρέθη τ' ῥωμαίων ἐκκλησίας. ὀπιτρέπει δ' τοῦτον φίλιππος ὑπάτου θ' ἑαυτοῦ κληθέντι, ὃν ὁμόφρονα φασὶ διαμεῖναι χρόνον τ' πίστιν τοῖς ἐν νικαίᾳ συνηλυθόσιν, καὶ πωλεκᾶς θρησκείας ἕνεκα διώκληκεν. τοῦτο δὲ μόνον ἐκκαλεῖται, ὅτι γε πρὸς χριστιανίας καὶ κοινωνίας ἑτεροδόξων ἀνδρῶν ἐνέχετο. ὡς δὲ εἰσῆλασεν εἰς ῥώμην ὁ βασιλεὺς, καὶ πολεῖς ἰῶ ὁ ἐνθάδε δῆμος πρὸς λιβερίου ἐκ βοῶν καὶ δεόμβνος αὐτὸν ἀπολαβεῖν, ἔκλαυσάμβνος μετ' τ' ξυνόντων αὐτῷ ὀπισκόπων, ἀπεκρίνατο μετακαλεῖσθαι αὐτὸν, καὶ τοῖς αἰτοῦσιν ἀποδώσειν αὐτὸν, εἰ πειθοίη τοῖς συνοῦσιν αὐτῷ ἱερῶσιν ὁμοφρονῆσαι.

Περὶ

Περὶ δὲ τοῦτον ὃν χρόνον εἰς τὸ φανερὸν ἐδίδασκεν ἀέλιος ἰὼ εἶχε περὶ θεοῦ 16
δόξαν. ἰὼ δὲ τότε ἡγήκονος τῆ ἀρειανῶν ἐκκλησίας ἦν δὲ λεόντιος ἡμόμβος. τὰ
αὐτὰ δὲ ἀρείῳ ἐδόξαζε, κλισὸν καὶ ἐξ οὐκ ὄντων, ἀνόμοιόν τε λέγων τῷ πατρὶ
τὸν υἱόν, ἐσιστικὸς ὑσεὶς ἀγὼν ὢν καὶ τολμηρὸς ἐν τοῖς περὶ θεοῦ λόγοις ἑτεροδόξος
εἰ) οἷς ὁμοίως ἐφρόνει. ἐκβληθείς τε τῆ αὐλῆ ἐκκλησίας, ἐσκήπτετο πρὸς αὐτὸν
τὸν περὶς αὐτοὺς κοινωνίαν, ὡς χρείῳ κεκοινωνηκότας μὴ δέον. ὅθι φησὶν ὑπωρκη-
σεν ἰώνικα μεταμηνήτης ὁμόμοκε κωνσταντίνῳ τῷ βασιλῆ ζωοδὸ φρονῆν τοῖς
ἐν νικαίᾳ ζωγηκυδόσι. καὶ τὰ μὲν ὧδε λέγε). ἐπὶ δὲ τῆ βασιλέως ἐν τῇ περὶς
δύσιν χερσονήσῳ διάγοντος, ἀγγίνε) τετελευτηκέναι λεόντιος ὁ ἀντιοχείας ὑπὶ-
σκοπος. ὡς φυλακῆς δὲ περιεστομένης τῆ ἐνθάδε ἐκκλησίας, ἐδεήθη τῆ βασι-
λέως διδόξιος, ἐπανελθεῖν εἰς συρίαν. ὑπερβαπεὶς δὲ τοῦτο, ἀσυνδὴ καὶ λαμβάνῃ
τὸν ἀντιόχειαν. καὶ περιποιῆται ἑαυτῷ τὴ ἐνθάδε ὑπισκοπήν, μήτε γεωργίου τῆ
λαοδικείας ὑπισκόπου, μήτε μάρκου τῆ ἀρεθούσης, οἱ δὴ τότε τῶν ἐν συρίᾳ ὑπι-
σκόπων ὑπίσημοι ἦσαν, μήτε τῶν ἀλλων οἷς ἡ χαλκηδονία διέφερε στεφανιτῶν. λό-
γος δὲ ταῦτα ὃν αὐτὸν περιγεγραμμένα ἔχειν γνώμην τοῦ καθαιρῆσαι τῶν ἐν
τοῖς βασιλείοις δυνάμενον συμπεριφέροντων, οἳ ἅμα διδόξιῳ, τὸ ἀελίου δόγμα ἐ-
ποίουν, καὶ ἀνόμοιον εἰ) ᾧ πατρὶ τὸν υἱὸν ἐδόξαζον. ὡς οὖν ἐκράτησε τῆς ἀντιο-
χέων ἐκκλησίας, λαβόμενος περιφανῶς ἤδη περίσατο τῆς ἰδιαύτης αἱρέσεως. καὶ
ζωγρεῖν ἐν ἀντιοχείᾳ ἅμα τοῖς τὰ ἰδιαῦτα φρονῆσιν, ὧν ἦσαν καὶ ἀκάκιος ὁ και-
σαρείας τῆς παλαιστίνης ὑπίσκοπος, καὶ εὐσέβιος ὁ τύρου, οἳς μὲν τὸ ὁμοιουσίου, τὸ δὲ
ὁμοούσιον ὄνομα ἠθέτει, περιφασιν ποιούμενος ὡς καὶ οἱ ἀνὰ τὴν δύσιν ὑπίσκοποι
ταῦτα ἐψηφίσαντο. ὅσιος γὰρ ἅμα ἰσπανίας τῶν ἐνθάδε ἱερέων ὑπὸ καλήγυσι τοῦ οὐάλε-
ντος, καὶ οὐρσακίου, καὶ ὑρμογένους φιλονεικίας βιασθεὶς, ἐν σιρμίῳ, ὡς εἴρηται, ζωγρά-
ρησε μήτε ὁμοούσιον, μήτε ὁμοιούσιον λέγειν· ὡς μὴ δεῖ τὴ ἱερᾶς γραφᾶς ἐγνω-
σμένων τῶν ὀνομάτων, καὶ ὑπὲρ νοῦν ἀνθρώπων ὄν, οὐσίαν θεοῦ πολυπραγμονῆν.
ὡς καὶ ὡρθώκοσι δὲ περὶ τούτου τὰ ὅσιου γράμματα, περὶς αὐτοὺς ὑπισχνεῖ διε-
πέμψατο, οὐάλεντι, καὶ οὐρσακίῳ, καὶ ὑρμογένῃ χαίειν ὁμολογοῦντες, καὶ τὸ ὀρθῶς
δοξάζειν τοὺς ἐν τῇ δύσῃ, ταῖς ἀφορμαῖς αὐτοῖς ἀναλθόντες.

Ἐπεὶ δὲ ὧδε ἐνεωτέριζεν διδόξιος, καὶ πολλοὶ τῆς ἀντιοχέων ἐκκλησίας, ἐνάν- 17
θιούμβοι αὐτῷ ἐξηλάθησαν, γράμματα λαβόντες γεωργίου τοῦ λαοδικείας ὑπι-
σκόπου, πρεσβύοντο εἰς ἀίγυπτον τὰ γαλατίας. ἔτυχε γὰρ βασίλιος ὑπὸ καθιερώ-
σῃ ἧς ἐδείματο ἐκκλησίας, συγκαλέσας πολλοὺς τῶν πλησιοχώρων ὑπισκόπων,
οἷς ἀπέδωκεν τὸν γεωργίου ὑπισχνεῖ. ἔχῃ δὲ ὧδε. Κυρίοις ἁγιωτάτοις, μακεδο-
νίῳ, βασιλείῳ, κεκροπίῳ, γεώργιος ἐν κυρίῳ χαίρειν. Τὸ ἀελίου ναυάγιον οἰκτὸν πᾶ-
» σιν κατεπλήξε τὸν ἀντιοχέων. τοὺς γὰρ ὑμῖν ἁγιωτάτους μαθητὰς, τῆ
» δυσωνύμου ἀελίου πνεύματι καταλαβὼν διδόξιος, εἰς κλυδωνιστὸν περιέσπασεν ἐν
» τοῖς μάλιστα ἀθλιωτάτοις ἔχων ἐν αἱρετικὸν ἄεθλον. καταλάβετε οὖν τὴν ἁγι-
» ωτάτην πόλιν μὴ τῷ ναυαγίῳ αὐτῆς καὶ ἡ οἰκουμένη περιασυρῆ. καὶ εἰς ταυτὸν γε-
» νόμενοι, ὅσους καὶ γνῶσθαι περὶ τῶν ὑπισκόπων ὑπογράφας ἀπαιτήσατε
» τε· ἵνα καὶ ἀέλιον ἐκβάλῃ τῆς ἀντιοχέων ἐκκλησίας διδόξιος, καὶ τοὺς αὐτοῦ μα-
» θητὰς ὄντας περιχειρισθέντας εἰς χρόνους ἐκπέμψῃ. ἢ ἐὰν ὑπομείνῃ μὴ ἀελίου

» ἀνόμοιον καλῶν. καὶ τοὺς τοῦτο τολμῶντας λέγειν τῶν μὴ λεγόντων τοσοῦτον
» οἴεσθαι ὑμῶν, ὡς φθάσας ἔφην, τέως ἡ ἀνθιοχέων. Τάδε μὲν τοσοῦτος ἦν γεωργίου
» ἐπισκοπή. οἱ δὲ ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἐπίσκοποι, ὅπερ ἀπεδείχθη ὁ Δίδυμος νεωτερισμός, ἐξ
ὧν τοσοῦτος δόγματος ἐξεφάνησαν, μᾶλλον δὲ ὧν ἐν ἀνθιοχείᾳ συνῆλθε δηλοῦσι
ταῦτα τῷ βασιλεῖ. καὶ ἐξαιτοῦσι γνώσεταί τινα τοσούτοις, ὥστε κρίσιν τὰ ἐν Σαρ-
δικῇ καὶ ἐν σιρμίῳ ἐπὶ τῇ δήμας ζωοδόσις κεχριμένα, ἐν αἷς ζωοδόκει ὅμοιον εἶ)
κατ' οὐσίαν τῷ πατρὶ τὸν υἱόν. καὶ αἱρεῖται τοσοῦτον τοσοῦτον τοσούτοις βασι-
λέα, αὐτὸς τε βασιλεὺς ὁ ἀλεξάνδρειας ἐπίσκοπος, ἐπὶ Δίδυμος ὁ σεβαστείας, καὶ Εὐ-
σέβιος ὁ κυζίκου, καὶ λεόντιος τοσοῦτος ἐν θαλαμηπόλεως βασιλικοῦ. ὡς δὲ ἀ-
φίκοντο εἰς τὰ βασίλεια, καταλαμβάνουσιν ἀσφάλειαν τοσοῦτον ἐξ ἀνθιοχείας
εἰς ἄλλαν ἀποδημίαν τῆς αἱρέσεως, ἣν ἤδη τοσαύτα ἐφ' οἷς προεῖτο, καὶ
γράμματα τῶν βασιλέως κομισάμενον ἐνδημεῖν μέλλοντα. καταμίνυτείσης δὲ τῆς
αἱρέσεως ἀφὰ τῶν ἐξ ἀλεξάνδρειας τοσούτων, καταψηφίζεται κωνστάντιος
τῶν ἀμφὶ τὸν Δίδυμον. καὶ ἀνακομίζεται τῶν ἀσφάλειον τὴν ἰδίαν ἐπισκοπήν. γράφει δὲ τάδε.

» Νικητὴς κωνστάντιος μέγιστος σεβαστὸς, τῇ κτὶ ἀνθιόχειαν ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ. Δί-
» δυμος οὐπω ἡμῶν ἦκε. μηδεὶς οὕτως οἰέσθω. πορρω τοσοῦτος θαυμάζειν τοιούτοις
» ἐσμέν. εἰ δὲ μὴ δίκαιον, καὶ τοῦτο ἐφίζον), Δίδυμοι δήπουθεν εἰσὶν εἰς ὃ χρῆπον κομ-
» ψευόμενοι. ἵνων γὰρ ἑκόντες ἀποχωροῦσι, οἱ διωκόντων ἕνεκεν τὰς πόλεις ἐπιόντες,
» ἀπ' ἄλλης εἰς ἄλλην μεταπηδῶντες, ὥσπερ ἵνες μετοικάσαι πάντα μυχὸν πολυ-
» τοσαιμονιῶντες ἐπιθυμίᾳ τοῦ πλείονος. εἶ) δὲ λόγος τοσοῦτος αὐτοὺς ἀγύρτας ἵνα-
» νας καὶ ἐφισὰς οὓς οὐ δὲ ὀνομάζειν θέμις. ἐργαστέον τοῦτο * ὃ δυνατὸς ἐσται τον. πάντως
» που καὶ αὐτοὶ ζωίετε τὸ σύστημα, πάντως ἐκ τῶν λόγων τὸν ἄθλιον γνωρίζετε, καὶ
» τοὺς τοσοῦτος τῶν αἱρεσιν ταύτην ἐκολακόντας. οἷς ἓν μόνον τοῦτο ἔργον ἐστί, ὃ διαφθεί-
» ρειν τὰ πλήθη. ἀνὴρ οἱ κομψοὶ καὶ τοσοῦτος πάντα δόλιμοι, ἤδη δέ τοιοῦτον τοσοῦτος ἵνας
» ἐνεδρεύσαντο, ὅθεν χαίρειν αὐτὰ ἐν τῇ χαρᾶνία ἐῶ ἑαυτοὺς ἐχαρᾶνης. ταῦτα
» πρὸς ἐκείνων μὲν ἄδεται τῶν τὰ τοιαῦτα θρυλλεῖν εἰωθότων. ἔστι δ' ὅδε ὅλως πό
» θεν οὐδὲ ἐλπίς. καίτοι τῶν τοσούτων δυναμένοις λόγων, ὅτε τοσοῦτος πίστεως ἐσκο-
» πεῖτο. ἐν οἷς ὁ σωτὴρ ἡμῶν ἀπεδείκνυτο ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ κατ' οὐσίαν ὅμοιος τῷ
» πατρί. ἀνὴρ οἱ γνναῖοι καὶ τοσοῦτος κρείττονος λέγοντες, δίχεσθαι τὰ παρεισάκτα
» ἐς τοσοῦτον τοσοῦτος ἀθείας, ὥστε καὶ ἄλλα τινὰ τοιαῦτα ὄντα νομίζειν, ἐστοῖς ἄλ-
» λοις πειρᾶσθαι διδάσκειν. οἷς ὅτι μὲν εἰς κεφάλαιον τρέπει), πάντα πεπίστευκάμεν.
» ἀρκέσει δὲ τέως εἰρῆσθαι ζωοδόσων αὐτοὺς καὶ συλλόγου κοινοῦ. καὶ γὰρ δὴ εἰπεῖν τοσαῦ-
» τειόν ἐν τῷ παρόντι ὅσα μικρὸν ὕστερον ἐκφανοῖ πείσον), ἵνα μὴ τῆς λύσεως ταύ
» της ἀποχωρῶ. οἱ δέ, καὶ ὅτι γὰρ οὐκ ἐπεισάγουσι ὃ κακῶς τοὺς πονηροῦντας ὡς τοῦ
» ἀνόλεθρον ἀπειρηκότες, τούτοις δὴ τοὺς τῶν αἱρέσεων ἀρχηγοὺς εἰς ὃν κλῆρον καλαλέ-
» γεσι, σῆμα σεμνὸν οὕτω κινδυνεύοντας, ὡς τοῦ ὄξον αὐτοὺς ἄγειν ἐς φέρειν ἀπόντας. καὶ τοὺς τὶς δὴ εἰς ζῶντας τελῶν, τούτων δύναιτο, οἳ τὰς μὲν πόλεις τοῦ δυνατοῦ
» ἐμπιπλᾶσι· τοῦ δὲ ὑστεροῦσι βιάσμασιν ἀποκρύπτουσιν, ἓν τοῦτο μόνον ἔργον
» ἀγαπῶντες, ὃ τοῖς καλοῖς ἀπενθάνεται διώκειν. ἐῤῥέτω πάντοῦρχόν τι σύστημα
» ἥττοσι ἥττοις ἐνιδρύσαι. νῦν ὥρα τοὺς τῆς ἀληθείας ἐφίμους εἰς φῶς ἥκειν. καὶ

μέσους

» μέσοις ὄζοι τῶν ἠθῶν ἐκ φυγόντες, φόβῳ κατείχοντο πάλαι. τὰ γὰρ δὴ σοφὰ τούτων
» ὀξέπλεκται. καὶ μηχανῆς οὐδεὶς ἔσται ἔμπος κενὸς ὃς ἀξαιρήσει τούτους τὸ δυατε-
» ὸν. ὑδάτων ἀγαθῶν ἔργον, τῇ πίστει τῶν πατέρων συζῶ, καὶ τούτῳ ἐπαύξην ὡς
» εἴρηται. πέρα δὲ μὴ πολυπραγμονῶν. προαγορεύσαι μοι δ' ἂν καὶ τοῖς ἐκ τοῦ βαρά-
θρου ὀφείποτε μέλαθεν μύοις τὰς τούτῃ τῇ ψήφῳ, ἵνα οἱ τὰ θεῖα σοφοὶ ὑπὸ τὸ
κρείττονος ἐνηφίσθαι δεόντως ὑπίσχωσι. ὃς ἐκείνου μὲν οὖν τοῦτον τὸν τρόπον
προ' ὀλίγον ἐκινδύνευσε κρατεῖν ἡ τῶν ὑμοίων καλουμένη αἵρεσις.

Οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον ἐπανελθὼν ἐκ τῆς ῥώμης εἰς σίρμιον ὁ βασιλεὺς, πρε- ιε
σβευσαμένων τὸ ἀπὸ τ δύσεως ὑπισκόπων, μεταπαλέσαι λιβέριον ἐκ βερσίης. πα
ρόντων τε τῶν ἀπὸ τ ἕω πρέσβεων, ζωναγαθίου τοῦ μαρτυρήσαντος ἐν ᾧ τραλ-
πέδῃ ἱερέως, ἐβιάζετο αὐτὸν ὁμολογεῖν μὴ εἶναι τὸν πατέρα τὸν υἱὸν ὁμοούσιον. ἐνέκειν-
το δὲ καὶ τὸν κραδιωτὰν ὑπὸ τούτου ἐκείνοις, πλείστην προ' αὐτοῦ προῤῥησίαν ἀγωνίζες,
βασίλιος, καὶ οὐσάθιος, καὶ γάιος. οἳ δὴ τότε εἰς μίαν γραφὴν ἀναθέσθαι τὰ δε-
δογμένα ὑπὸ παύλου τῶν ἐκ σαμοσάτων, καὶ φωτεινῷ ᾧ ἐκ σιρμίου, καὶ τῷ ἐκ-
τεθεῖσθαι πίστιν ἐν τοῖς ἐκκαινίοις τῆς ἀντιοχέων ἐκκλησίας, ὡς ὑπὸ πρεσφάσθαι ὁ-
μοουσίου ὑπαρχόντων ἰανῶν ἰδίᾳ ζωπύραν, τῷ αἱρεσιν προσκυνάζοισι ζωναι
νέσθαι τούτῃ λιβέριον, ἀθανάσιόν τε, καὶ ἀγέξανδρον, καὶ σιβεριανὸν, καὶ κρίσκεντα,
οἳ ἐν ἀφρικῇ ἱέρωνα. ὁμοίως δὲ ζωπύρου, καὶ οὐρσάκιος, καὶ ἡρμογένους ὁ σιρμίου,
καὶ οὐαλῆς, καὶ ὁ μουρσῶν ὑπίσκοπος, καὶ ὅσοι ἐκ τῆς ἕω πρῶσθεν. ἐν μέρει δὲ καὶ ὁμο-
λογίαν ἐκομίσθησαν προσφάτου λιβερίου, ἀποκηρύπτοντες τοὺς μὴ κατ' οὐσίαν καὶ κατὰ
πάντα ὅμοιον τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν ἀποφαίνοντες. ἐπίκα γὰρ τῶν ὁσίου ὑπισχνέομαι ἐδέ-
ξαντο δικαίως καὶ οἱ ζωπύρου ἐν ἀντιοχείᾳ τῇ ἀελίου αἱρέσει κατανυκάζοντες, ἡγο-
ρποίουν ὡς καὶ λιβέριος τὸ ὁμοούσιον ἀπεδοκίμασε, καὶ ὁμοιον τῷ πατρὶ τὸν
δοξάζει. ἐπεὶ δὲ ταῦτα καλῶς τοῖς ἐκ δύσεως πρέσβεσιν, ἀπέδωκεν ὁ βασι-
λεὺς λιβερίῳ τὸν ὑπὸ ῥώμην ἐπισκοπὴν. χάριστί τε προσδέξασθαι αὐτὸν οἱ ἐν σιρ-
μίῳ ὑπίσχοποι, φίληκι τῷ ἡγουμένῳ τότε τ ῥωμαίων ἐκκλησίας, καὶ ᾧ ἐνταῦθα
κλήρῳ. ἀμφὶ δὲ τὸν ἀποστολικὸν ὑπερβαλλόντως θρόνον, καὶ κοινῇ ἱερᾶσθαι μὲν ὁμο-
νοίας, ἀμνηστείᾳ τε προσδιῶσαι τὰ συμβάντα διαφορᾶς τῷ φίληκος χρονίαν, καὶ τὸν λιβερίου ἀποδημίαν. οἷα γὰρ τὰ πρῶτα, καλὸν ἦ ἀγαθὸν τὸν λιβέριον, ἦ
ἀνδρεῖος ὑπὲρ τοῦ δόγματος ἀντιπάντα τῷ βασιλεῖ, πάπα ὁ τῶν ῥωμαίων δῆ-
μος, ὡς ἦ μεγίστην ἀναικηθῶσι στάσιν, ἦ μέχρι φόνων χωρῆσαι. ὀλίγον δὲ χρό-
νου φίληκος ὑπεκιώσαντος, μόνος λιβέριος τῆς ἐκκλησίας προείσατο. ταύτῃ πῃ
τοῦ θεοῦ διῴκισε, ὥστε ὃν πέρυσι θρόνον μὴ ἀδόξην ὑπὸ δύο ἡγεμόσιν ἰθυνό-
μενον, ὃ διγνοίας σύμβολόν ἐστι, καὶ ἐκκλησιαστικοῦ θεσμοῦ ἀμύητον.

Ἐν μὲν οὖν τῷ σιρμίῳ ταῦτα ἐγεγόνει, καὶ ἐδόκει τότε διὰ τὸν τῶν βασιλέως ιϛ
φόβον, ἀναβολὴ καὶ δύσις ὁμοφροσύνην ποιεῖ τὸ δόγμα. ποιεῖ δὲ τῶν ἐν ἀντιοχείᾳ νεω
τεριαδέντων, καὶ τῆς ἀελίου αἱρέσεως, ἔκρινεν ὁ βασιλεὺς ὑπελέσθαι ζωπόδου ἐν νι-
καίᾳ. προαιτησαμένων δὲ ὧν ἀμφὶ βασίλιον διὰ τὸ πάλαι ἐνταῦθα τῷ ποιεῖ τοῦ
δόγματος συμβιῶναι ζήτησιν, ἔδοξεν ἐν νικομηδείᾳ τ βιθυνίας καὶ χαμμασιν εἰς
ῥητὴν ἡμέραν μετ' ἀπουδῆς καλῶν τ ἀν' ἕκαστον ἔθνος ὑπισκόπων, οἳ ζωπόνα ὑπε-
τηδεότεροι ἐδόκουν, καὶ νοῦν ἦ λέγειν ἰκανοί· ὥστε διὰ πλήθων τῶν ἱερέων τοῦ

ἔθνους μεταχεῖν αὐδις τ σωώδου, καὶ τῇ κρίσῃ πῦρ ἆναι. ἤδη δὲ καὶ τῶν πλειόνων χ τ ὁδοιπορίαν ὄντων, ἀγληξ) Ὁ νικομηδέας πάθος, καὶ ὅλι πᾶσιν ὁ θεὸς καλέσαντα. ὡς ὅπτι ἀπολομένη δὲ ἀχρόνω τῇ πόλῃ πάντα χρα ζιῶτος, ἐπέχρον οἱ καθ ὁδὸν ὑπίσχοποι. ὡς γὰ φιλῇ ἡ φήμη ἐργάζεαζ, οὐκ ἄγει τῶν πεπονθότων τὰ δύνατα τοῖς ἀπωθεν ἠγγελεν. ὑπερθρυλλητο δὲ νίκαι τε ἐ πέρθον, καὶ τὰς πλησίον πόλις, κοινωνῆσαι ἧς συμφορᾶς, τοσοῦτοι δὲ καὶ τὸ κωνσταντινούπολιν. οὐ μετρίως δὲ τοὺς ἀφρονοῦντας τῶν ὑπισκόπων ἤνυτει ὁ συμβολὴ, καθότι καὶ ἐκκλησία μεγαλοπρεπῶς οἰκοδομουμένη κατεσείσθη, ἐ τοσοῦτος ἐγένετο τοῖς ἀπειθοῦσι τοῦς τ θρησκείαν ἀλήθειαν ὡ βασιλεῦ. ὡς ὑπισκόπων πλῆθος καὶ ἀνδρῶν καὶ παίδων, καὶ γυναικῶν ἀπώλετο τοσοῦτον φυγόντων τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐπ ἤ πίδι τῶ ἐνθάδε ζωῆσεαζ. οὐκ ἀμηχανῶς δὲ ταῦτα εἶχε. δύο ἔρα γὰ ὥρα, οὐ σωαξίμου ἡμέρας ὁ σφοδὸς ἐνέσκηψεν. ὑπισκόπων δὲ μόνος κεχρόπιος ὁ νικομηδέας αὐλῆς, καὶ δῆμος ἀπὸ βοασόρου λῆς ἐκκλησίας ἔξωθεν κατελείφθησαν. ἐν ἀκμαιάῳ τε χρόνῳ καθασφαλείσης τ πόλεως, οὐδὲ ἐνεδέχετο δυνάαζ τοὺς θέλοντας δῆξι καταφυγεῖν. ἀλλ ἐν τῇ τοσότῃ πείρᾳ τῶ κινδύνου ὡς ὑπίπτων ὅπη ἔτυχεν ἕκαστος ἐσώθη, ἢ ἐφθη, ἢ ἀπώλετο. λέγε) δὲ ὥρην γενέσθαι ταύτην τ συμφορᾶν, τοσοῦτον ἀρσάκιον, ὃς τ μὲν γένος πέρσης ἦν. ἀπὸ τραλιάνου δὲ θεοκόμου τῶν βασιλικῶν λεόντων οὐκ ἄσημος τῶν ὅτι χικιννίᾳ ὁμολογητὴς ἐγένετο, καὶ τ τρατείαν καταλιπὼν ἐν τῇ ἄκρᾳ νικομηδέας, ἐντὸς ὃ τείχους κατῴκει φιλοσοφῶν. ἐνθα δὴ τοσφανῆσα αὐτῷ θεία ὄψις, ἐκέλευσεν ἔξιέναι τ πόλεως, ὡς πειθομένῃ ἄνδρ ὑστερον ἔπαθεν. οὐ τοίνυν τὸ ασυνδῆ καταλαβὼν τ ἐκκλησίαν, ἐνετείλατο τοῖς κλεικοῖς ὑπιμελῶς ἰκετεύσαι τ θεὸν, καὶ ἱλαστηρίους ὑπιτελέσαι δύνασθαι λύσαι τ ἀπηθείσης ὀργῆς. ὡς δὲ οὐκ ἔπεισε καὶ γλυκὺς ἐδόκει, ἀποσδόκητα μεμυθωμένων πάθη, ἀνέστρεφεν ὑπὸ τ πῦργον, καὶ πρωΐ καταπεσὼν ἤυχετο. ἐν τούτοις δὲ ὃ σφοδρὸς ὑπισκήψαντος, οἱ μὲν πλείους ἀπώλοντο· οἱ δὲ, τοσελθόντες εἰς τοὺς ἀγροὺς καὶ τὸ ἔρημον ἔφυγον. ὡς γὰ ἐν δυσδαίμονι, καὶ μεγάλῃ πόλει καθ ἑκάστην οἰκίαν πῦρ ἡμμένον ἐτύγχανεν ἐν χυδηπόδοις καὶ πνιγεῦσι καὶ καμίνοις καλαμνείων τε καὶ τῶν ὅσοι τοῖς ἐμπύρευσις τέχνας πονοῦσιν, ἐρασμιῶν τε τῶν ὀσφῶν τοσεικλασθεῖσα τ ὕλαις ἡ φλόξ, δῶμα μεμυθωμένων ὡς εἰκὸς φρυγάνων, καὶ τῶν ὅσα ξαμάδη ὅστ, καὶ τοσὸς τὸ κάεσθαι ἑραδίως ἔχει τ ὑπίδοσιν, ἀφθόνως ἐπράφη, πολλαχοῦ τε ἔρπουσα καὶ τοσὸς ἑαυτὴν σωαθροιζομένη, μίαν, ὡς εἰπεῖν, πυρὰν τ πᾶσαν πόλιν ἐποίησε. καὶ χ τοῦτο ἦ τῶν οἴκων ἀριθμῶν ὄντων οἱ τοσεσφαλέντες ἐκ τῶ σφοδροῦ ὑπὸ τὴν ἄκραν ἔδραμον. ἀρσάκιος ἦ ἐν ἀσιάτῃ ὢ πύργῳ δυρέθη νεκρὸς πρωΐ καὶ μύθος, οἷς ἑαυτὸν ἐτεθνυσεῖης δυχῆς ἀρξάμενος. λόγος ἦ τοσὶ τῶ τοσετελεσθῆναι αὐδὶν, τὸν θεὸν ἱκετεῦσαι, καὶ ἀποθανεῖν βέαζ μᾶλλον, ἢ συμφορὰν θεάσασθαι πόλεως, ἐν ᾗ τὰ τοσῶτα τ χρυσὸν ἐπέγνω, καὶ τ ἐκκλησιαστικῆς φιλοσοφίας μελέσχεν. ἀλλ ἐπεὶ φέρων ἡμᾶς ὁ λόγος εἰς τὸν ἄνδρα τοῦτον ἠναγκε, ἰσέον ὡς ἐκ θεοφιλίας ἱκανὸς ἐῶ δαίμονας ἀπελαύνειν καὶ τοὺς ὀχλουμένους ἐκ αὐδὶν καθαίρειν. ὅτω γοῦν δαιμονιῶν ὄχλος ἀσφαλὴς μάνδρα τ ἀγορανέστεε. φιλονίκων δὲ πάντων καὶ θορύβου πλέων πόλιν ἔχοντος, ὑπομονὴ μύθος αὐτῷ τὸν χρυσὸν ἐπωνόμασε, καὶ τῷ λόγῳ καλέβαλε. καὶ αὐλίκα ἐκάθηρε, καὶ σωφρονᾶν ἐποίησε.

πεπόνηκε

πε πόνητο δὲ αὐτῷ, καὶ πολλὰ δῆλα τοῦ δυθεφπίνω δυνάμιν καὶ ἰσχύϊ. καὶ μὴν οἱ καὶ ὅδε δράκων ἰῶ, ἢ ἕτερον ἑρπετὸν ἦλθος, ὃ τοῦ τ' ὄψεως τοὺς πφοσιόντας ἐφ' φυσὴ μαλι ἀπώλλυε. τοῦδε γὰ λεωφόρον ἐφώλευσεν. ἔνθα δὴ τοῦδε ἦλθομὴν ἀρσάκιος ἤυξατο, καὶ ὁ ὄφις αὐτὸ μάτως ἐφ' φωλεοῦ ἐξῆλθε, καὶ δὶς τῷ ἐδάφει πλὴ κεφαλὴ τοῦ τρήξας, ἑαυτὸν δύλε. καὶ τὰ μὴ ὧδε ἀφηγήσαντο, οἱ τοῦ τῶν ἀρσάκιον αὐτὸν θεασαμένων ἀκηκοέναι ἔφασαν. οἱ δὲ ὑπίσχοποι δὴ ἀκοπέντες τ' ὑπὶ πλὴ σωὸδον ὁρμῆς δι' ὃ νικομηδέας πάθος, οἱ μὴ τοῦ ἐμὴν πάλιν τὰ δόξαντα ἐφ' βασιλέ. οἱ δὲ, ἰῶ ἔχοντι δόξαν τοῦ τ' πίστεως, δι' γραμμ[ῆ]ς ἐδήλωσαν. ἀπορῶν δὲ τοῦ τ' τοῦ κλέου ὁ κελῶν, γράφει βασιλείῳ πϊῶθανόμην ὅ, τί πολὲ χρὴ τοῦ τ' σωὸδου ποιῆν. ὁ δὲ, ὡς εἰκὸς, ὑπὶ δυσεβεία δι' ὑπισχνῆς ἐπαινέσας δὴ τὸν, ὃ ὑπὶ ἐφ' πάθει νικομηδέας τοῦδε μυησάμην δέ τοῦ τοῦδε δελφ[ῆ]ς ἱερῶν ἰσοειῶν, παρητεῖτο ὑπιπαχύναι τ' σωὸδον, καὶ μὴ καθυφιῶναι, ὡς τοῦ δυσεβέας τ' ασυνδῆς οὔσης, μὴ δὲ ἀποφάντους ἀποπέμψαι τοὺς ὑπὶ τοῦτο συλλεγομένους ἱερέας ἅπαξ ἐξῆλθον τας, καὶ χ[ῆ] τ' ὁδοιποείαν ὄντας. ὥεισε δὲ τῇ σωὸδῳ τόπον δὴ τὶ νικομηδέας τ' νίκην, ὥστε ἐκέλευε τοῦ τῆς πίστεως δι[ῆ]ρθωθῆναι, ἔνθα καὶ ζητεῖσθαι ἤρξατο. καὶ ὁ βασιλέος τοιαῦτα δὴ τέχναφιτεκμηφάμενος ὧδε πη κεχφεισμένα βασιλέ δηλώσην, καθόλι καὶ αὐτὸς τ' ἀρχὴν ἐν νίκαίᾳ ἐδοκίμασε γνέσθαι τ' ζωὸδον. δδξάμενος δὲ τ' βασιλείου ὑπισχνῶ, τὰ μὴ τοῦτα τοσοῦτον ἔσχεν ἀρχομένου δ' θεσις σωέχειν αὐτοὺς εἰς νίκαίαν, πλὴν εἰ μή τινες εἶεν τοῖς φάσιν ἀσθενέσ· ἐκπέμψαι ὃ τούτοις δὴ αὐτὸν οὓς δὴ ἔγνωσαν φοεσβυτέφους ἢ δέκανόνος, ὥστε τὴν αὐτὸν γνώμην δηλῶσαι, καὶ τοῦ τῶν ἀμφιδόλων βουλεύσασθαι, καὶ κοινῇ τοῦ πάντων ὁμοφεγνῆσαι. δέκα δὲ ἀπὸ τῶν ἐπαρχείων μερῶν, καὶ τοσοῦτος ἀπὸ τ' ἕω, οὓς δὴ κοινῇ γνώμῃ ὑπιλέξωνται οἱ σωιόντες ἀφικέαν εἰς τὰ βασίλεια, καὶ τὰ δόξαντα ἀφηγήσασθαι. ὥστε καὶ αὐτὸν σῶιδεῖν εἰ χ[ῆ] τὰς ἱερὰς γραφὰς συνέθεσθαι ἀγήλοις, καὶ τοῦ τῶν τοιαλέων ὅπη δὴ ἄριστα δοκῇ ὑπιτελέσαι. μ[ῆ] δὲ ταῦτα βουλεύσαμενος τοῦτάξε πάντας ἔνθα δὴ ἀφίγωσιν, ἢ ἐν τ' ἰδίαις ἐκκλησίαις ὑπιμεῖναι, μέχρις δὴ ὁ εἰαθεὶς τῇ ζωὸδῳ τόπος καὶ σημανθεὶς εἰς τοῦτον ἀφικέσθαι. γράφει δὲ ὃ βασιλείῳ δι' ὑπισχνῶν πυθέσθαι πάντων ἀπὸ τ' ἑῶ ὑπισχόντων, ὅπη ὑπίτελεν τὴν ζωὸδον τοσοῦτον· ὥστε ἔαρος ἀρχομένου, τοῦτο πᾶσι γνέσθαι δῆλον. ἐν νίκαίᾳ γὰ ὡς κεκμηκότος τοῦ τῆδε ἔθνους ἐπὶ σφισῶν οὐ καλῶς ἔχειν ὑπέλαβε ζωὸδον ποιῆν. ὁ δὲ βασίλεος ἰδίας ὑπισχνῆς τοσθέξας τὰ βασιλέως γράμματα, τοῖς κ[ῆ] ἔθνος ὑπισχόποις ἐδήλωσε ασυνδῆ θασκέσθαι, καὶ τ' ἀρέσοντα τόπον ἐν τάχει δηλῶσαι. οἷα ὃ φιλεῖ ὑπὶ τοῖς τοιούτοις, ἀ τ' αὐτὸν τόπον ὑπιλεξαμένων πάντων, τοῦ μένειν τοὺς βασιλέα βασίλεος. διέτεινε ὃ τότε ἐν σιρμίῳ, καὶ καταλαμβάνει ἐνθάδε δήμους τέ τινας ὑπισχόποις κατ' ἰδίαν χρείαν, ζ μύριον τὸν ἀρεθούσιον, καὶ γεώργιον τὸν ὑπίσπαντα τοσσατεῖν τ' θεξανδρέων ἐκκλησίας. δόξαν δὲ ἤδη ἐν σελευκείᾳ τῆς ἰσαυρείας γνέσθαι τ' σωὸδον, οἱ ἀμφὶ οὐήεντα, καὶ γὰ δὴ καὶ οὗτος τῷ σιρμίῳ ἐνεδήμει, τὴν τῶν ὁμοίων αἵρεσιν χαίροντες, ασυνδάζοισι τοῖς στατοπέδῳ παρούσας ὑπισχόπους εἰς ἕλιμόν τινα γράφειν πίστεως ἔκθεσιν, ἐν ᾗ τ' οὐσίας οὐκ ἐνέκειτο ὄνομα. ασυνδαζομένης δὲ τῆς σωὸδου, λογισάμενοι οἱ ἀμφὶ δ' δόξιον, καὶ ἀκάκιον, καὶ

οὐρσάκιον, καὶ οὐδένα. ὡς τῶν πρώτων ἐπισκόπων, οἱ μὲν τὴν νικαίαν πίστιν· οἱ δὲ τὴν ὑπὸ τῇ ἀφιερώσῃ τῶν ἀντιοχέων ἐκκλησίας ἐκτεθεῖσαν ζηλοῦσιν, ἐκαίρεσε τὸ τῆς οὐσίας ὄνομα ἔχει, καὶ κατὰ πάντα ὅμοιον τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν ἀποφαίνει. ὡς εἰ πάντες εἰς ταυτὸν συνέλθωσιν, ἑτοίμως καταψηφίσονται τῶν ἀελίου δόξης, ἵνα αὐτοὶ ἐπήνουν ἀντίχριος ἐκαίρεσαν ἀπάδουσαν, καὶ ὁρθοδοσι τοὺς μὲν ἀπὸ τῶν δύσεως, ἐν ἀρειμιλίῳ σωζῆσθαι· τοὺς δὲ ἀπὸ τῆς ἕω, ἐν σελευκείᾳ τῆς ἰσαυρείας. ἵνα ἐκ τοῦδε ὀλίγοις ἢ πάντας πείθῃ, εἰ μὴ δυνάμενοι τῇδε κἀκεῖσε μεμιαθήλες τῷ δόγματι ἀσφαλῶς σοφῖσι συμψήφοις χρέας ἐκαίρεσαν σύνοδον. εἰ δὲ μή, ἑτέραν· ὥστε μὴ πάσας ψήφοις ἀποκηρύττεσθαι τὴν αἵρεσιν. ζωσέρεσπον ὁ αὐξῆς ταῦτα, δυσεβιος ὁ τῶν βασιλείου οἴκου τροφεὺς δυνάμις, δυδοξίῳ ἐπιτήδειος ὤν, καὶ σήμερος ὁμόδοξος, καὶ πολλοὶ τῶν ἐν δυνάμει χάριν αὐτῷ δυσεβίᾳ φέροντες.

ξζ Πειθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς ὡς οὔτε τῷ δημοσίῳ λειτουργεῖ διὰ τὴν δαπάνην, οὔτε τοῖς ἐπισκόποις διὰ τὰς μακρὰς ὁδοὺς, εἰς αὐτὴν πάντας ζωσῆσθαι, διέλε τὴν συνοδον, καὶ γράφει τοῖς τότε ἐν ἀρειμιλίῳ καὶ σελευκείᾳ, τὰ περὶ τῆς πίστεως ἀμφίβολα τροσδιαθεῖναι· ἐν τέλει δὲ διαλαβὼν κατὰ τῆς ἐκκλησίας δεσμὸν, καὶ περὶ ὧν ἀδίκως καθῆσθαι ἢ ἐπισκοπείας οἰκεῖν μεμφομένων ἐπισκόπων, ὧν εἷς ἦν κύριλλος ἱεροσολύμων, καὶ περὶ τῶν ἐπαγομένων ἐγκλημάτων κατὰ τῶν ἐπισκόπων διακόσαι. καλησθένην γὰρ σήμερ σήμερον· γεωργίου δὲ αἰγύπτιον, ἁρπαγῶν, καὶ ὕβρεων. ὅτι κεχριμένους δὲ πᾶσι δέκα ἐκαίρωσεν καταλαβεῖν τὰ βασιλεῖα ὅτι μιαιότατα τῶν ἀνομημένων, κατὰ ταῦτα ἕκαστοι ζωσῆναι εἶδα ζωσῆσθαι τροστάγησαν, καὶ ἔφθανε ἡ ἐν ἀρειμιλίῳ συνελθοῦσα σύνοδος. ἐτέλουν δὲ εἰς αὐτὴν πλείους ἢ τεσσαράκοντα. περὶ μὲν ἀθανασίου μηδὲν δυσκινῆσαι μεῖζον ἐδοκίμασαν οἱ τροτὲς αὐτὸν ἀπεδεῶς εἶχον. ζητήσεως δὲ ὕστερον εἰς ὃν τόπον χρὴ πιστεῦσαι, πρωσῆκον εἰς μέσον ἀθῆναι τὲ καὶ οὐρσάκιος, οἷς ζωσυναμβαίνουσι ἀρειμιλίος τε, καὶ αὐξένιος, καὶ γάϊος, ὁ δημόφιλος, ταῖς μὲν ἤδη τροτέρων περὶ πίστεως ἀναμνήσεις γραφαῖς, ἀρκεῖν ἠξίουν. κραυγὴν δὲ ἐπὶ τροσὸν ἐν σιρμίῳ διέπαξαν ἀπὸ τῶν ῥωμαίων φωνῆς, ὅμοιον μὲν εἶ τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν κατὰ τὰς γραφὰς εἰσηγουμένου· οὐσίας δὲ πάντελῶς ὅτι θεοῦ μὴ ποιεῖσθαι μνήμην. ἔλεγον δὲ ταῦτην ὁ βασιλέα ἐπαινέσαι· χρῆναι δὲ καὶ τὴν σύνοδον ἀναλαβόντα τροσῆκαι, μηδὲν τῶν λοιπῶν πολυτροσαγμονουσῶν ἐκάστου διανοίας, ἵνα μὴ διχόνοιαι κατὰ σῶν γένωνται, διαλεξῆ καὶ ἀκριβῶς βασανίσαι τροσαδιδόντων τὴν ὀνομίαν ἐπεισάγειν διαλεκτικῆς τερατείας συγχύσεις. ὑπηνίττοντο δὲ μᾶλλον ὁ φανερῶς διέβαλλον ὁ ὁμοούσιον ὄνομα, ὡς ἄγνωστον τοῖς ἱερᾶς γραφᾶς, καὶ τοῖς πολλοῖς ἀσαφές· ἀντὶ δὲ τούτου ὅμοιον κατὰ πάντα τῷ γινώσκειν λέγειν τὸν υἱὸν κατὰ τὰς θείας γραφάς. ἐπεὶ δὲ ταῦτα τροσιέμενοι καὶ τῷ τροσκομιθεῖσῃ πρὸ αὐλαῖς γραφῷ ἀνέγνωσαν, οἱ μὲν πλείους μηδὲν δεῖσθαι νεωτέρας πίστεως ἀμείνονος. ἀλλ' ἀρκεῖσθαι τοῖς ἤδη δόξασι τροσ αὐλαῖς, ζωσῆναι δὲ νεῶ· ἵνα εἴ τι καινοτομοῖτο κατὰ τούτων, κωλύσουσιν. εἰ δὲ μηδὲν τροσὸν ταῦτα καινοτομεῖ τὰ ἀνεγνωσμένα λέγει, ἐζήτουν τοὺς εἰσηγησαμένους ταύτης τὴν γραφῆς, καὶ φανερὸς ἀποκηρύττει τὸ ἀρείου δόγμα, ὡς ἀπορύου μὲν γνωμόνου εἰσέλθειν τῶν πάντων ἐκκλησίας. ἀποφυγόντων δὲ τὴν τροσῆκαν οὐρσακίου, καὶ οὐδένος, γρημωνίου τε καὶ αὐξεντίου, καὶ δημοφίλου, καὶ γαΐου, ἐκέλευσεν ἡ σύνοδος ἀναγωσθῆναι τὴν σύνθεσιν τῶν

ὅρων

δήλων αἱρέσεων, καὶ τῶν ἐν τῇ νικαίᾳ ξυνηλυθότων· ὥστε τὰς μὲν δήλας ἀποκηρῦξαι αἱρέσεις, ὅτι ψηφίσαιντο οἱ τοῖς ἐν νικαίᾳ δεδογμένοις, καὶ περὶ τῶν αὐλῶν τὸ λοιπὸν μηδένα ἐγκαλεῖν ἢ στάσιν αἴτειν, ἀλλ' ἀρκεῖσθαι τοῖς φθάσασι· ἄτοπον γὰρ εἰ ὡς νεῶν ἀρχομένους πιστεύειν, τοιαῦτα ξυγγράφειν, καὶ περὶ βάθους χρόνου, τὰ παράδοσιν ἀβεβαίαν. ἢ κεχρημένοι αὐλοῖς τε οἱ περὶ αὐλῶν τὰς ἐκκλησίας ἐποιήσαντο, ὧν οἱ πλείους ἐν ὁμολογίᾳ καὶ μαρτυρίοις τὸν βίον μεμήκασιν. καὶ οἱ μὲν ταῦτα περιέχοντες, οὐδὲν ἠξίουν νεωτερίζειν, μὴ πειθομένους δὲ τοῖς ἀμφὶ οὐδένα, καὶ οὐρσάκιον, ἀλλ' ἐναντίους ἐᾶν περιέχοντο πίστιν, καθεῖλον, ἄκυρον εἶναι ψηφισάμενοι ὡς ἀνέγνωσαν γραφαί. καὶ γὰρ δὴ καὶ ἄτοπον αὐτοῖς ἔδοξεν εἶναι περιεχομένους ταύτας ὡς ἐν σιρμίῳ ὄντας, πρόνοιαν ποιησαμένου τοῦ αἰωνίου μεγάλου αὐτοκράτορος, ὑπὲρ βουλόντων εὐσεβίου, καὶ ὑπατίου, ὡσαύτως καὶ ἀθανασίου πρὸς τοὺς ὑπηνδεῖους γράφων φησί· γνήσιον εἶναι βασιλέα αἰώνιον τὸν κωνσταντῖνον ὀνομάζειν· ἀίδιον δὲ λέγειν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ πρέπειν, καὶ ῥητὸν χρόνον προστάττειν τὰ γραφῆς ταύτης ὑπὸ ἀσφαλοῦς τῆς πίστεως, τῶν παλαιοτέρων καὶ τῶν προτέρων τοῦ χρόνου μνημονευόντων. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐν ἀεμιλίῳ ἐγένετο, οἱ μὲν, ἀμφὶ οὐδένα καὶ οὐρσάκιον χαλεπῶς φέροντες ὑπὸ τῆς καθαιρέσεως, ἀπουδῆ πρὸς βασιλέα παρεγένοντο.

Η δὲ σύνοδος εἴκοσιν ὑπισχόντοις προσδιορίσασα, πρέσβεις ἀπέστειλεν. ἔγραφε δὲ δι' αὐλῶν ταῦτα μεταφερόμενα ἐκ τῆς ῥωμαίων φωνῆς. ταῦτα ἐκ τοῦ θεοῦ κελεύσεως, καὶ τῶν τῆς σῆς εὐσεβείας προστάγματος δόγματα ἐκτεθέντα, γενέσθαι πιστεύομεν. εἰς γὰρ ἀεμίλιον ἐκ πασῶν τῶν πρὸς δύσιν πόλεων, ὑπὸ τὸν αὐτὸν τόπον οἱ ὑπίσκοποι συνήλθομεν· ἵνα καὶ ἡ πίστις τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας γνωσθῇ, καὶ οἱ τὰ ἀναιδῆ φρονοῦντες ἔκδηλοι γένωνται. ἐπεὶ πλέον διαστοχοῦντες διῆκαμεν, ἔρεσσον ἔφθην τὴν πίστιν ἐκ παλαιοῦ διαμένουσαν, ὡς καὶ οἱ πρόπαλοι, καὶ τὰ εὐαγγέλια καὶ οἱ ἀπόστολοι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ ἐκήρυξαν, τὴν τῆς σῆς βασιλείας ἐφόρου, τὴν τῆς ῥώσεως προστάτου, ἵνα ταύτην καταγγέλλες, φυλάττωμεν μέχρι τέλους ἀβλαβεστάτους. ἄτοπον γὰρ τὴν ἀθέμιτον ἔφαμεν, τῶν ὀρθῶς καὶ δικαίως ὡρισμένων τι μεταλλάσσειν, καὶ τῶν ἐν νικαίᾳ κοινῇ μετὰ τοῦ ἐνδοξοτάτου κωνσταντίνου τοῦ σοῦ πατρὸς καὶ βασιλέως ἐσκεμμένων, ὧν ἡ διδασκαλία τὸ φρόνημα διῆλθε τε καὶ ἐκηρύχθη εἰς πάσας ἀνθρώπων ἀκοάς τε, καὶ διανοίας, ἡδίως ἀνέπαλος μένῃ καὶ ὁλοτελὴς τοῦ ἀρείου αἱρέσεως ὑπῆρξε· δι' ἧς, οὐ μόνον αὕτη, ἀλλὰ καὶ αἱ λοιπαὶ πᾶσαι αἱρέσεις καθηρέθησαν, ἐν ᾗ ὄντως καὶ πρεσβεῖαι τῆς σφετέρας κοινωνίας χωρισθέντες ἀπεφαίνησαν. ἧς ἵνα μεταλάχωσιν ἐφ' οἷς ἑαυτοῖς συνεγνώκεισαν πλημμελήσασιν, μετανοίας τε καὶ συγνώμης ἠξίουν τυχεῖν, ὡς καὶ τὰ ἐγγραφα τὰ ἐκ τῶν ἐκείνων γεγονότα μάρτυρα, δι' ὧν ἀπόντων φασὶ γεγόνασι, καὶ τῶν ἐγκλημάτων συγνώμην. ἐν δὲ καιρῷ καὶ ὅν ταῦτα ἐπράχθη, ὅτε ἐν μεσολάνῳ τὸ συνέδριον τῆς συνόδου συνεκροτεῖτο. συμπρόνοιαν δὲ καὶ τῶν πρεσβυτέρων τῆς ῥωμαίων ἐκκλησίας, ἐγνωκότες ἅμα καὶ τὸν μὴ τελευτῶντα ἄξιον μνήμης κωνσταν-

τῖνον μὴ πάσης ἀκριβείας καὶ ὀξετάσεως τὴν συγγραφεῖσαν πίστιν ἐκτεθῆκότα.
ὅπερ δὲ ὡς ὀξ αὐθεφτων ἐγένετο βαπτισθεὶς, καὶ ὡς τὸ ὁμοούσιον εἰρήνην
ἀνεχώρησεν, ἄτοπον εἶ μετ' ἐκεῖνον τὰ καινοτομεῖν, καὶ τοσούτους ἁγίους ὁμολογητὰς,
καὶ μάρτυρας· τοὺς δὲ τὸ δόγματος συγγραφέας τε καὶ αἱρεταὶς ὑπαριδεῖν, οἱ τι-
νες τὴν παλαιὸν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας δεσμὸν ἀπήλυσε φρονοῦντες δίχα-
μεμυήκασιν. ὧν ὁ θεὸς τὴν πίστιν καὶ εἰς τοὺς τοὺς χρόνους τῆς βασιλείας μεταδέδωκε
διὰ τὸ δεσπότου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, δι' οὗ σοι ἡ δόξα βασιλεύειν ὑπῆρξεν, ὡς καὶ τῆς
καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης κεφαλήν. πάλιν γοῦν ἡδέως, καὶ οἰκείως τῶν φρονήματι ἀπε-
μίτῳ, τῷ μήματι τῆς δυσεβοῦς φρονήσεως κήρυκας τὲ ἑαυτοὺς ἀνήκειαν, καὶ ὅπερ
χρεὼν ἦν ἀναβρέπειν πᾶν ἀληθείας ζιώταγμα. ὡς γὰρ τὸν σὸν πρόσταγμα, τὸ
συνέδριον τὸ ζιωόδου συνεκρότησε, καὶ κεῖνοι τὸ ἰδίας ἀπάτης ἐγύμνουν τὸν σκέ
πτιν. ἐπειρῶντο γὰρ πανουργίᾳ τινὶ καὶ τὰ ἐφεξῆς προσφέρειν τὰ καινοτομεῖν τῆς
τοιαύτης ἑτερόφας τοὺς συνοδικοὺς ἀναγκάζειν ῥημάτιον, ἀνέκαθεν, τοὺς τὲ ἔξω
καὶ διηκοσίαν ἐμποιοῦντας. ὧν ἡ διδασκαλία μὴ μόνον πᾶν πλῆθος βλασφη-
μιῶν ὑπερβέβηκεν. ὡς δὲ σῶφρον οὐ χὶ τῆς αὐτῆς αἱρέσεως ὄντας, οὐδὲ ὁμογνώμο
νοῦντας ἐφ' οἷς κακῶς ἐφρόνουν, φῆς δὲ συμβούλιον ἡμῶν μεληταγορεῖν ἑαυτοὺς, ὡς
δοκεῖν ἕτερόν τι γράφειν. ἰῶ δὲ ὁ καιρὸς βραχὺς, ὁ καὶ τὰς γνώμας αὐτῶν ἐξηγέ-
σων. ἵν' οὕτω μὴ τοῖς αὐτοῖς τὰ τῆς ἐκκλησίας πρεσβεῖα πάλιν, καὶ τὰ ἐφεξῆς καὶ δόγμασος κυ-
λινδούμενος ἀπόντας σῶσαι, βέβαιον ἐφαίνετο τὰ πάλαι ὡρισμένα καὶ ἀμεταπί-
νητα φυλάττειν. τοὺς δὲ προφητικοὺς τὴν ἡμελέφας κοινωνίας ἀποχεχωρίσθαι, διὰ
τοῦ αἰτίαν τοὺς ἀναδιδάξοντας πρόσταξε πρὸς τὸν σὴν ὑπεῖκειαν ἀνεπεσάκαμεν,
τὸν γνώμην τὸ συνεδρίου διὰ τὸ ὑπισχνῆς μεμυῆσονται. τοῖς δὲ πρέσβεσι προσ-
γε πάντων τοῦτο προσεκελεύσθαμεν, ὃ, τὸν ἀληθῆσαν πιστώσασθαι ἐκ τῶν πάλαι ὁρ
χαίων δικαίως ὡρισμένων. οἱ καὶ τὴν ἀναδιδάξοντος ὁσιότητα, ὅλη οὐχ' ὡς πρὸ ἐ-
φησαν θρασύκιος καὶ οὐδὲν, ἔξαν εἰρήνην, εἴπερ τὰ τῶν δικαίων ἀναβαπτίσειν. πῶς γὰρ
εἰρήνην οἷόν τε ἄγειν, τοὺς τὲ εἰρήνην καταλύοντας. μᾶλλον γὰρ ἔστις καὶ τὰ ἐφεξῆς ἐκ
τούτων (ὡς τῆς λοιπᾶς πόλεσι, καὶ τῇ τῶν ῥωμαίων ἐκκλησίᾳ γνήσης). διὸ δὴ ἱκε-
τεύομεν τὴν ὑπεῖκειαν, ἵνα προσηνέσιν ἀκοαῖς, καὶ χαλεπαίνῃ ἐλέημαλι, τοὺς ἡ-
μελέφας πρέσβεις ἀνήκησας, μὴ ὀκνεῖν πρὸς ὕβριν τῶν ἑστεκυτηκότων, καινόν τι με-
ταλλάττειν ὑπερβέβηκας. ἀλλὰ ἐάσῃς ἐμμεῖναι ἡμᾶς τοῖς πρὸ τῶν προγόνων ὁρι-
σθεῖσι τὲ καὶ νενομοθετημένοις. οἷς ἄπαντα μὴ ἀζημίας τὲ καὶ φρονήσεως, καὶ
πνεύματος ἁγίου πεποιηκέναι φήσαιμεν ἄν. τὰ γὰρ νεῦν πρὸς ἐκείνων καινοτομού-
μενα τοῖς μὲ πιστεύουσιν, ἀπιστεῖ ἐποίει· τοῖς δὲ μὴ πιστεύουσιν, ὠμότητα. ἱκετεύομεν
δὲ ἕλεον ἵνα κελεύσῃς τοὺς ὑπισχνουμένους τοὺς ἐν ἀγοδαπᾶς διατρίβοντας, οἷς καὶ τὸ τὴν
ἡλικίας ὑπόπονον, ἐπὶ τὸ τῆς πενίας ἐνδεὲς τυχεῖν, τὸν εἰς τὰ οἰκεῖα ἀναχωρεῖν
ἐφόδιαν ποιήσασθαι· ἵνα μὴ ἔρημοι, τῶν ὑπισχνουμένων ἀφωρισμένων, αἱ ἐκκλησίαι
διαμένωσιν. ἕλεον δὲ πρὸς ἅπασι, καὶ τοῦτο δεόμεθα, ἵνα μηδὲν μήτε ὑπείπῃ τῶν
πρὸ ὑπερξάντων, μήτε πλεονάζῃ, ἀγνὰ πάντα ἀνέρρηκται διαμένειν ἐκ τὸ σὸν
πατρὸς εὐσεβείας φῆς τὸν νεῦν χρόνον διαφυλάττοντα, μήτε λοιπὸν ἡμᾶς μοχθεῖν,
καὶ τῶν ἰδίων προσκήσεων ἀγωνίσιος ὑπερβέβηκας ψυχάς· ἀγνὰ ἵνα οἱ ὑπισχνούμενοι νεῦν
τῷ ἰδίῳ λαῷ μετ' εἰρήνης εἰς εὐωχίας τὲ καὶ λατρείας σχολὴν ἄγοιεν, ἱκετεύοντες

ὑπὲρ

» ὑπὲρ τῆς σῆς ὑγιείας καὶ βασιλείας, καὶ εἰρήνης, ἵνα ἡ θεότης σοι εἰς ὃ διὰ παντὸς χα
» ειξηται. οἱ δὲ ἡμέτεροι πρέσβεις τάς τε ὑπογραφάς, καὶ τὰς τῶν ὀπισθόπων πρεσ-
» βειας κομίζουσιν, οἵτινες καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν θείων γραμμάτων, τὴν σὴν ἀνα-
» διδάξουσι θεότητα.

Τάδε μὲν τῶν ἐν Ἀριμινίῳ συνιόντων τὰ γράμματα. οἱ δὲ περὶ οὐρσά- ιθϛ
κιον, καὶ οὐάλεντα φθάσαντες τοὺς πρὶν αὐτῶν ἀποσταλέντας πρέσβεις, ἐπέδειξαν τῷ βασιλεῖ τὰ γραφέντα, ἃ μεμαθήκασιν. ὁ δέ, λυπηθεὶς ἴσως ὅτι μὴ ταῦτα προσεδέξαντο τὰ πίστιν, ὡς καὶ αὐτὸς πρόθυμος ἐν σιρμίῳ βεβαιω-θῆναι, τοὺς μὲν ἐν Ἰλλυρικῷ εἶχε· τῶν δὲ πρέσβεων ἠμέλει, καὶ τῇ προσοδρίᾳ τῶν παρ-οικούντων ὑπερεώα. ὀφθεὶς δὲ πολλάκις τῇ συνόδῳ πρὸ μακροῦ μέλους, ὡς ἀνάγ-καια τὴν αὐλὴν ἤπειγεν ἡ πρὸς τοὺς βαρβάρους ὁδός, καὶ διὰ τοῦτο τοὺς πρέσβεις ἰδεῖν οὐ δυνάμενος. ἐκέλευσε δ' ἂν ἀριθμοῦ πολὺ ἐπιμένοντα αὐτὸν ὑπομεῖναι· ἵν' ἐπειδὴ τὰ κοινὰ πράγματα διῳκήθη καλῶς, ἡδύτερος ὢν φροντίδων, τὰ περὶ τῆς πρέ-σβεων ἀκούσῃ καὶ δοκιμάσῃ· προσήκειν γὰρ τὸν περὶ τῶν θείων διαλαμβάνειν μέλοντα καθαρὰν ἔχειν τῶν λόγων τὴν ψυχήν. καὶ ὁ μὲν τοιάδε ἐγράφη. πρὸς ταῦ-τα δὲ ἡ σύνοδος ἀπεδήλωσεν, ἰσχυριζομένη μηδαμῶς ἀναχωρεῖν τῶν δεδογμέ-νων, καὶ τοῦτο γράψαι καὶ τοῖς πρέσβεσιν ἐντείλασθαι, καὶ ἀνύποκρι μετ' εὐνοίας αὐ-τοὺς ἰδεῖν, καὶ ὧν ἐνετείλατο δι' αὐτῶν ἐπακοῦσαι, ἃ τὰ γραφέντα ἀναγνῶναι· χαλεπὸν γὰρ καὶ αὐτῷ φανῆναι τοσαύτας ἐκκλησίας χωρὶς ὀπισθόπων εἰ ἐν χειρῷ τὸ αὐτὸ βασιλέως· χρῆναι δὲ, εἰ καὶ αὐτῷ συνδοκεῖ, εἰς τὰς αὐλὰς ἐκκλη-σίας περὶ τοῦ κράτους ἐπεύχεσθαι. τοιαῦτα γράψαντες, καὶ ὡς εἰκὸς ἦν, ἐν ἱκεσίας τάξει καὶ ὀνόμασι τῶν ὀπισχόντων σωτάξαντες, ὀλίγον χρόνον ἐπέμειναν. ὡς δὲ σαφὲς αὐτοῖς ἀντεδήλωσε, ὅτι τὰς αὐλὰς ἀνεχώρησαν πόλεις. ὡς μὲν οὖν ἐξ ἀρχῆς τοῖς ἐν νικαίᾳ δόξασι καὶ οἱ ἐν Ἀριμινίῳ συνιόντες ἐψηφίσαντο, μύριοι τὰ εἰρημέ-να. ῥητέον δὲ νῦν ὅπως ὕστερον συνήνεγκε τῇ προκομισθείσῃ γραφῇ πάλιν τὸν ἀμ-φὶ οὐάλεντα, καὶ οὐρσάκιον. διάφορος δὲ λόγος περὶ τούτου ἐς ἐμὲ ἦλθεν. οἱ μὲν γὰρ φασι προέφασιν εὑρεῖν πρὸς βασιλέα ποιησάμενον τὸν περὶ γνώμην αὐτὸν ἐξ Ἀριμινίου τῶν ὀπισθόπων ἀποδημίαν, ὑπερβάλλειν οὐδένα. καὶ γὰρ ἂν αὐτῷ ἦν δύ-σκολοι τὰς πρὸς δύσιν ἐκκλησίας διοικεῖν, καὶ τὴν ἀναγνωσθεῖσαν ἐν Ἀριμινίῳ πίστιν ἐκδιδόναι. τοὺς δὲ ἐπιγράφειν ταύτῃ πραγματικοὺς ἐκβαλεῖν τῶν ἐκ-κλησιῶν· ἀντὶ δὲ τούτων, ἑτέρους χειροτονεῖν· ἀδύνατος δὲ ἐναντίους λαοῖς, διαλ-λαγῆναι τῶν ἐκκλησιῶν, καὶ πρῶτον λιβέριον τὸν ῥωμαίων ὀπίσχοπον. ἐπεὶ δὲ ταῦτα τοῖς κατὰ τὴν ἰταλίαν ἐπράχθη, βουλόμενος καὶ τὰς κατὰ τὴν ἑῴαν ἐκκλησίας τὴν ἴσην δι-* αθεῖναι τάξιν. διιόντας δὲ τὴν θράκην, πρόσχημά θαι ἐς νίκην πόλιν τοῦδε τοῦ ἔθνους. καὶ συνέδριον ἐνταῦθα καθίσαντες, τὴν ἀναγνωσθεῖσαν ἐν ἀριμινίῳ γραφὴν ἐς ἡμᾶς μεταβαλεῖν φωνὴν, καὶ δημοσιώσαντες βεβαιῶσαι, καὶ λοιποῖς. ὡς κατὰ τὴν οἰκουμενικῆς συνόδου, ἡ ἐν νίκῃ πίστις ὑπηγορεύθη καὶ ἐδοξάσθη. ὀπίσθεν δὲ ταῦτα ἐν νίκῃ πρᾶξαι καὶ ὧδε ἐπιφημῆσαι· ὥστε τοῖς ἁπλουστέροις ῥᾳδίως πείθεσθαι ταύτῃ τῇ πίστει συναγεῖν, τῷ πρόσχηματι τῶν ὀνομάτων ἀπαλω-λότας, καὶ ὁμολογοῦντας ταύτην εἰ τὴν ἐν νικαίᾳ βεβαιωθεῖσαν γραφήν. ταῦτα μὲν ὧδε λέγουσιν. οἱ δέ, φασὶν ὡς ἵππης ἐν ἀριμινίῳ συνόδου τῇ προσοδρίᾳ τῶν παλαι πω-

εσυμβούους, ὡς τοῦ βασιλέως μὴ ἀποκρίσεως ἀξιοῦντος, τοὺς ὀπτικοὺς μή τε
ἀναχωρῆσ συγχωρεῖν τοὺς οἰ ἀπὸ τῆς ἐνδημίας αἱρέσεως ἀσυνδασταὶ, καθηκεν τινας
συμβουλεύοντας, ὡς οὐκ ἄξιον ἑνὸς ὀνόματος τὴ τῆς οὐσίας ἕνεκα διαφέρεσθαι
τοὺς πάντων ἱερέας, ἐξὸν ὅμοιον τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν λέγειν, καὶ τὰς ἀφορμὰς τ εἴδους
ἀνῄρει, ὡς τῶν ἀνὰ τ ἔω οὐ πολὺ ἡσυχαζόντων, εἰ τὸ τῆς οὐσίας ὄνομα περιαιρεθείη.
τοιαῦτα δὲ κομψευομένων τὴν διανοιαν πειθῆναι τοὺ σύνοδον σὺν αἰνέσαι τῇ
ἀσυνδαθείσῃ συγγραφῇ τοῖς ἀμφὶ τὸν οὐρσάκιον. δείσαντες δὲ τοῦτο μὴ τῶν ἀ-
γαθυμόθυοι οἱ τῶν ἐκ τῆς συνόδου ἀποσταλέντες πρὸς βασιλέα πρέσβεις, δηλῶ ποιή
σωσι τὴν δυσικὴν ὀπτικὸπων τ ἐξ ἀρχῆς σύνασιν, καὶ τοὺ αἴρειαν τῆς τὸ ὁμοου-
σίου δυαιρέσεως, ὀπιχεῖν τε τοὺς πρέσβεις σὺν νίκη τ θρᾴκης δῶρ χρυσῶνα καὶ ταλα
πωρίαν τῶν δημοσίων νωτοφόρων πρὸς φασιζομένους μὴ ἐφοδίοις ἑστιᾶν τοὺ ὁδοι-
πορίαν, πεῖσαι δὲ τ δυαγνωσθεῖσαν πρὸς αὐλῶν γραφὴν, σὺν τῆς ῥωμαίων μετα-
φρασθεῖσαν φωνῆς, καὶ ἡμῖν σὺν ἑρμηνευθεῖσαν, σὺν πέμψαι τοῖς δυὰ τ ἕω ὀπτικοῖς·
οὕτω γὰρ συμβήσεσθαι τοὺ μὴ γραφοὺ καθαιρεῖσθαι τοὺς τὸ ἀσυνδαζόμενον
χρῆ σκοπὸν συγκειμένους· μὴ φωραθήσεσθαι γὰρ τὸν δόλον ἀπὸ τῶν ἐλεγχόντων, ὡς δὲ
ἐκόντες οἱ ἐν ἀεμιλύῳ τὸ ὀνόματος τὸ οὐσίας ἀπέσχοντο. ἀλλὰ δηλῶ τ εἰς τοὺς δυα-
τολικοὺς σκῆνας, ὡς ἀποστρεφομένους τὸ ὄνομα. ὅπερ ψεῦδος φανερῶς ἐτύγχα-
νε· πάντες γὰρ, πλὴν ὀλίγων, καὶ κατ' οὐσίαν ὅμοιον τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν ἐφρόνουν.
διεφέροντο δὲ μόνον, οἱ μὲν ὁμοούσιον· οἱ δὲ, ὁμοιούσιον τ υἱὸν ὀνομάζοντες.

κζ Ταῦτα οἱ μὲν, ὕστως· οἱ δὲ, ἐκεῖνα ἐφρόνουν. ἐν ᾧ δὲ τὰ περὶ ἰταλίαν, ὡς εἴρηται, ἐγέ-
νετο πρὶν συζῆναι τ ἐν σελευκείᾳ σύνοδον, μέγιστα τὰ ἐφ' ἁπᾶσι τ ἕω ζωπύρησε. οἱ
μὲν γὰρ ἀμφὶ ἀκάκιον, καὶ παυσόφιλον ἀφελόμυοι, μάξιμον τ ἱεροσολύμων ἐκκλη
σίᾳ κυρίλλῳ ἐπέτρεψαν. μακεδόνιος δὲ, τ κωνσταντινουπόλεως, καὶ τὰς πόλεις πόλις ἐπά
γεσθαι, ὡς ἤρξατο χρόνῳ ὁ μακάριος, συλλαβομένους ἔχων βοήθειον καὶ μαρτυ-
ρίου, ὧν τ μὲ ἤδη πρότερον καὶ δικαίου τ ἐπ' αὐτὸν ἐκκλησίας καὶ ἀσυνδάτου,
ὀπίσθοπον πολεμείων τε καὶ μοναχικῶν συνοικιῶν ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, ὀπίσθο
πον νικομηδέων καλέσῃ· βοήθειον δ' κυρίου, ὃν ἀσήμως ἐν τοῖς βασιλείοις γρα
βόσαμενον. ἀμφω δὲ φασὶν ἀγαθὸν βλέπειν τ βίον· ἀσυνδαίω δὲ κακῶσαι τοὺς ὁ-
μοούσιον ὧν παῤῥησίαν τὸν υἱὸν δοξάζοντας. δηλῶ δ' ἁπλῶς ὕστως ὡς μακεδόνιος· ἐπὶ γὰρ
τ μόνον ἠλάυνε τοὺς πραγμαυομένους αὐτῷ κοινωνεῖν, δηλαδὴ καὶ δεσμώτας ἐποίει καὶ δικα-
στὰς παρεδίδου. τοὺς δὲ ἄκοντας κοινωνεῖν ἐβιάζετο. παῖδας τε καὶ γυναῖκας ἀμυή-
τους ἁρπάζων, ἐμυσταγώγει, δ μὲν δηλαδὴ καὶ πολλὰς πολλαχῆ ἐκκλησίας καθεῖλε, βα
σιλέως πρόσταγμα προϊσχόμενος καθαιρεθῆς προστάττων, τοὺς δυσμενεῖους οἴ-
κους τῶν ὁμοούσιον ὡς πατρὶ τὸν υἱὸν εἰ ἰσχυριζομένων. ἐκ δὴ τ τοιαύτης αἰτίας, καὶ
ἔτι πρὸ τῶν κεκινημένων πελαργῷ ἐν κωνσταντινου πόλει ναυαλιανῶν ἐκκλησία κα-
θηρέθη, ἰώνικα δὴ λέγε) τοὺς ἀπὸ ταύτης τ αἱρέσεως δυσμενὲς ἔργον ἐργάσασθαι.
ἴσως δὲ καὶ οἱ ἀπὸ τῆς καθόλου ἐκκλησίας ὡς ὁμόφρονα συνῆδον. ὀπιτιθέντων
γὰρ οἷς τοῦτο προστέτακτο λύειν τοῦτον τ οἶκον, πανοικὶ ζωγρούντες, οἱ μὲν τὰς ὕλας
καθέδην. οἱ δὲ φῶς τὰς δώτιπεραν συκᾶς μελεκόμιζον, καὶ ἐν τάχει πέρας ἡ ἀσυνδὴ
ἔλαβεν. ἐκοινώνουν γὰρ τοῦ ἔργου μόνον δυσμενεῖς, δηλαδὴ καὶ γυναῖκες καὶ παῖδες. ἕκαστος
γὰρ ὡς αὐτῷ δοκεῖ τὸ ἔργον προσφέρων, ἐπαρφυσᾶς προθυμεῖτο. ἐπὶ τοιαύτῃ

δὲ ἀσυν-

δὲ ἀσυδιώ τὸν ἴσον ζῆτον ἥδε ἡ ἐκκλησία ἀνενεώθη. καὶ τότε δὴ ἐκείνου τοῦ συμβαίνος, ἀνάστασία ὠνόμασαν. τελευτήσαντος γὰρ κωνσαντίου, Δάμασος ἀξιάνθους ἰουλιανοῦ τὴν βασιλείαν, τὸν τόπον τοῖς ναυατιανοῖς ἀπέδωκε, καὶ τῷ ἐκκλησίαν οἰκοδομῆσαι ἐπέτρεψεν. ὃ καὶ ἐλύπησε, τὸ λαὸν τῶν θυμῶς συλλαβομένου, καὶ τὰς αὐτὰς ὕλας ἐκ τῶν συκῆς μετεκομίσαντο. καὶ τὰ μὲν, ὕστερον ὧδε ἔσχεν. ἐν δὲ ᾧ τότε μικρὸν ναυατιανοὶ, καὶ οἱ ἀπὸ τῆς καθόλου ἐκκλησίας ἰωάννης. ὁμοίως γὰρ περὶ τὸ θεῖον δοξάζοντες, καὶ κοινῇ βαυπόμενοι, καὶ ἐν ὁμοίαις συμφοραῖς ὄντες, διῶνοι ἀγῶσιν ἦσαν. καὶ εἰς ταυτὸν συνήεσαν τόπον, καὶ συνηύχοντο. τοῖς γὰρ ἀπὸ τῆς καθόλου ἐκκλησίας, διώκητος ὁ κῶς οἶκος. ἀλλὰ πάντες οἱ περὶ τὰ ἀρείου φρονούντων ἀφῃρίωντο, καὶ ὡς εἰκὸς ἐκ τῆς συνεχοῦς ὁμιλίας μάτην διαφέρεσθαι περὶ σφᾶς λογισάμενοι, κοινωνῆσαν ἀγῶσιν ἐβουλεύοντο. καὶ δὴ τοῦτο ἐγένετο, εἰ μὴ βασκανία ὀλίγον οἴμαι τὸ τῆς πλήθους περιουσίαν ἔβλαψεν, ἔλαττον εἶναι λέγον ἰσχυριζομένων πρᾶξαι τοῦτο ποιῆσαι.

Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον, καὶ ῥοῦσος τῷ ἐν κυζίκῳ ἐκκλησίαν ναυατιανῶν ἔδειμε καθ- καζ
ίλε. τούτων δὲ τῶν κακῶν ἐς τὰ μάλιστα μετέχειν οἱ μακεδόνιον οἰκοῦντες, καὶ ἄλλοι παφλαγόνες. μαθὼν γὰρ μακεδόνιος τοὺς πλείους ἐνθάδε τὰ ναυάτου φρονεῖν μὴ ἱκανοὺς μόνους εἶναι τούτοις τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς ἀπελαύνειν, ἔπεισε τὸν βασιλέα τέσσαρα τάγματα τῶν γραικῶν ἐκπέμψαι τούτου χάριν. ὧδε γὰρ ὠφέλει δυνήσεσθαι ἀήττους ὁπλων ὁπλίτας εἰ θαάσσοιντο, δείσαντας μὴ τοὺς τῷ αὐτῷ δόξαν μεταθήσεσθαι. ὃ δὲ, ἄπρακτος ἀπέβη. ὃ γὰρ ἐκ τοῦ μαυριανείου πλῆθος, γυμνάζοντες ἐρεπτώσαις τε καὶ πελέκεσι καὶ ἄλλως ἧ ἔτυχεν, ἕκαστος σφᾶς ὁπλίσαντες, συνέμιξεν αὐτοῖς γραικοῖς. καρτερᾶς δὲ μάχης γενομένης, πίστοσι παφλαγόνων μὲν, πλῆθει τῶν δὲ γραικῶν, ἥττους πάντες. ἐνόθην ὡς τηλικούτων συμφορῶν αἴτιον ὄντα μακεδόνιον, πολλοὶ τῶν ὀπλιτῶν ἐμέμφοντο. ἀποφραφεὶς δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς, οὐκέτι ὑγιῶς πρὸς αὐτὸν εἶχεν. ἐπεγένετο γὰρ καὶ μείζονος ἀπεχθείας πρόφασις τοιάδε. κωνσαντίνου δ' βασιλεύσαντος τῷ ἡλίῳ ἐβούλετο μακεδόνιος ἑτέρωθι μεταφέρειν. ἦν γὰρ πλησίον ὁ αὐτῷ καλούμενος οἶκος. τὸ δὲ λαὸς οἱ μὲν, ὧδε γενέσθαι ζημιοῦσθαι· οἱ δὲ, διατεῖχον, δύσιον εἶναι) ἠμύνοντο, καὶ ὡς δυνάμεθα ὁμοίων. συνεμαίνοντο δὲ τούτοις καὶ οἱ τὸ δόγμα τὸ ἐν νικαίᾳ συνόδου προσβάλλοντες, μήτε ὑβρίζεσθαι κωνσαντίνου τὸ σῶμα ὡς ὁμοιοδόξου ἀνεχόμενοι, καὶ μακεδονίῳ οἴμαι συνάντιον εἶναι) ἀσυδιάζοντες. ἀλλ' ὁ μὲν μηδὲν μηχάσας, μολεκόμισε τῷ ἡλίῳ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐν ᾗ ἀκακίου τοῦ μαρτυρός ἐστιν ὁ τάφος. ὁ δὲ πλῆθος οἱ μὲν, ὃ γεγονὸς ἐπαινοῦντες· οἱ δὲ μεμφόμενοι, κατ' αὐτῷ τὴν ἐκκλησίαν εἰς ἀγῶσιν ἐτράποντο. ἐς τελευτῶντες αὖθίν τε τὸν ἀκλήσιον οἶκον καὶ τὸν πέριξ χῶρον αἵμ[illegible] καὶ φόνων ἐνέπλησαν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἔξω διάγων ἐν τῇ τοῦς δύσιν ἀρχομένῃ, τάδε μαθὼν ἐχαλέπαινε, καὶ ὡς ὑβριομένου τοῦ παθοῦς καὶ τῶν ὀπὶ τὸν λαὸν ἀτυχημένων, ἐπῃλᾶτο μακεδόνιον, καὶ δι' ὀργῆς εἶχε. βουλουσάμενος δὲ τὸν ἔω καταλαβεῖν, εἴχετο τῆς ὁδοῦ. μεταχαλεσάμενος δὲ ἰουλιανὸν τὸν ἀνεψιὸν, καὶ ταῦτα καλέσας, καὶ εἰς τοὺς τοῦς δύσιν χαλάσας πέπομφεν.

Ἐν τούτῳ δὲ οἱ ἀπὸ τῆς ἑῴας βάπτισταί ἀμφίρ, καὶ ξ, ὄντες, εἰς σελεύκειαν τὴν ἰσαυρίας σὺν ἦλθον. ἐντὸς δὲ ἐν ᾧ ὑπάλυεν βασιλεύς τε καὶ ὑπάτιος. συνήγ- καη

λύθει δὲ αὐτοῖς ὑπ λεοντᾶς ὁ ἐν ἀξιώμασι λαμπρὸς ἐν τοῖς βασιλείοις φρουρούμενος, ὃς ἐκ προφάσεως κωνσταντίου τῆ Χρυσοπόλει πρῶτος· ὥστε ἐπ' αὐτῷ γενέσθαι τ πρὸ τῶν δόγματος πίστιν. πρῶτος γ' ὑπ λαοφίκιος ὁ τῶν φρουρῶν τ ἐθνους λίγεμών, εἴ τι δέοι προσκυνεῖν. ἐνοῦργειν γὰρ αὐτῷ βασιλέως ἐπέταττε γράμμα. κτ δὲ τὸν πρῶτον σύλλογον, ἀπολιμπάνων ἕτεροί τινες ὀπίσω ποι, καὶ παῦφιλος ὁ σκυθοπόλεως, ὑπ μακεδόνιος ὁ κωνσταντινουπόλεως, ὑπ βασίλειος ὁ λαοδικείας. προέφασις δὲ γέγονε τοῖς μὲν ἀνοις, ἀλλ· παῦφίλῳ δὲ ὀφθαλμία, ὑπ μακεδονίῳ νόσος. ἐνόουν δὲ ἰδ, ὡς δεδόχθαι ἐγκλήματα καλυπτόμενα οὐ πρόφασιν τότε, πραγθυμούντων δὲ τῶν ἀνων διὰ τ τούτων ἀπουσίαν ἐξετάζειν τὰ ἀμφίβολα. ἐ οὕτως ἐκέλευσε λεοντᾶς ταῖς ζητήσεις χινεῖν. ἐνόμιζον οἱ μὲν, προτείνειν τὸ δόγμα ἐξέπαζον· οἱ δὲ, τοῖς βίοις ἀνακρίνειν τῶν καλυπτομένων ἐν αὐτοῖς, ὧν ἰδ κύριλλος ἱεροσολύμων, καὶ ἀθάνατος ὁ σεβαστείας, ἀναλκέστατον ἔλεγον. προέφασιν δὲ αὐτοῖς ἐ βασιλέως ἐδίδου γράμματα, πῆ μὲν τοῦτο· πῆ δὲ ἐκεῖνο δηλοῦντα. ἐκ τούτης γ' τ ἔριδος ἀρξάμενοι, οὐκέτι ὑγιῶς προῆλθεν οἱ λόγοι· ἀλλ' εἰς δύο διηρέθη. ἐκφέρει δὲ ὅμως προτέρων τοῖς τ δόγματος τὴν διαφορὰν ποιεῖσθαι. ἐπεὶ γ' εἰς τοιούτους καθίσαντο λόγους, τῆς μὲν ἐδόκει πρωτεύειν ὁ τ οὐσίας ἀνῆκεν ὄνομα, προσηκομένοις τ πίστιν ἰδ οὐ προ πολλοῦ κτ ὁ σίρμιον ὁ μόρκος συνέπηξε. καλεδέξαντο δὲ οἱ προσκαλούμενοι ἐν ᾧ τραπέζῃ, μεθ' ὧν ἰδ ὑπ βασίλειος ὁ τῆς λαοδικείας ὀπίσκοπος. τοῖς γ' πλείοσιν ἐπαναδάζετο ἡ σκληθεῖσα πίστις ὀπὶ τῇ τεχνουργίᾳ τ ἀνομοίων ἐκκλησίας. προῆσαντο δὲ μάλιστα τῆς προτέρας γνώμης ἀνάξιος, καὶ ἀγάπιος, καὶ παῦφιλος, ὑπ γεώργιος ὁ ἀγεξανδρείας, ἐ οὐρβάνιος ὁ τύρου, καὶ ἕτεροι τριάκοντα δύο. τ γ' δευτέρας, γεώργιος ὁ λαοδικείας τ συρίας, ὑπ ῥοδόσιος ὁ κυζίκου, καὶ στέφανος ὁ πομπηίου πόλεως τ παφλαγόνος, οἷς οἱ πλείους εἵποντο. ἐπανορθούντων γ' οἱ ἀμφὶ ἀγάπιον ὀπίτινδες προῆλθεν οἱ λόγοι περὶ τὸ δόγμα διαφέρεσθαι, ὑπ προφάσει ταύτῃ ταῖς κατ' αὐλῶνα ἀνῄρεσιν, καθόλου φρὶν δι' ὧν ἔγραψεν μακεδονίῳ τῷ κωνσταντινουπόλεως ὀπισκόπῳ ὁμολογήσαμεν κτ πάντα ὅμοιον εἶ) τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν καὶ ἐκ τῆς αὐτοῦ οὐσίας, ἀνέδην νεῖν ἀπεμάχοντο τ προφέρεσθαι ὁμολογίας. ἐεἰκῶς δὲ πολλῶν κινηθέντων, σὺν ἀνέκτων εἶ) ἀνέβοσε σιλβανὸς ὁ ταρσοῦ ὀπίσκοπος, καινίζειν ἑτέρας πίστεως ἐπεισάγειν γραφὴν προφέρεσθαι τ ἐν ἀριμινίᾳ δοκιμασθεῖσαν. τούτου δὲ μόνου χρῆναι κρατεῖν. ὀπὶ τοῦτο γ' χαλεπῶς ἐνεγκόντες οἱ ἀμφὶ ἀκάκιον, ἐξανέστησαν. οἱ γ' ἕτεροι τότε μὲν ἀνέγνωσαν τὰ ἐν ἀριμινίᾳ δόξαντα. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ συνελθόντες ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τὰς ψήφους ἀπέκλησαν. καὶ καθ' ἑαυτοὺς γνώμην ἔθεντο τούτοις. ἀκάκιος δὲ τὰ μὲν οὕτω γνώμενα διέσωσεν. ἰδίᾳ δὲ λεοντᾶ ἐ λαύρῳ τῷ ταυσδαζομένῳ αὐτῷ γράφει ἐπέδωκε. τετάρτῃ γ' πάλιν ἡμέρᾳ, οἱ μὲν ἄνοι συνῆλθον, μακεδόνιός τ καὶ βασίλειος οἱ φρὶν ἀποκαθαιρέντες. ἀκάκιος δὲ καὶ οἱ ἀμφ' αὐτὸν οὐκ ἠξίουν τοῦ συλλόγου κοινωνεῖν, εἰ μὴ πρότερον ἐξέβαλον οἱ περὶ αὐλῶνα καθηρημένοι καὶ καλυπτορηθέντες. καὶ τοῦτο ἐγένετο. συνεχώρουν γὰρ οἱ ἀπὸ τῆς ἑτέρου μέρους, ὑπολαβόντες ἀκάκιον τούτῳ προφάσιν ἠκέσθαι διαλῦσαι τὴν συνοδον· ὡς καὶ τὴν αἱρέσιν τ πρόσθεν ἐξέβαλον φεύγειν, ὑπ σφᾶς αὐτοὺς ταῖς διχόνοιας τῶν κατηρημένων. ἐπεὶ δὲ πάντες πρῶτοι

ῆες πρῆσαν, βιβλίον ἔφη λεωνᾶς ἔχειν ὑπὸ δηθὲν ᾠδὰ τῶν ἀμφὶ ἀκάκιον. τὸ δὲ πίστεως ἰῶτα γράφη ἐν τοῖς ὁμοίοις ἢ ὑφῆνεν. ἐκὼν γὰρ τοῦτο καὶ λεωνᾶς ἀπεκρύπτετο τὰ ἀκακίου φρονῶν. ὡς ὑπ' ἀνεγνώσθη, θορύβου πλήρης ἡ ξυνόδος γέγονεν. ἐδήλου γὰρ ὡς βασιλέως τοῖς τάξασι, μηδὲν ἐπεισάγειν τῇ πίστει, ᾠδὰ τὰς ἱερὰς γραφάς, ἐπαγόμενοι ἔνιοι τοὺς καθηρημένους ἐκ διαφόρων ἐπαρχιῶν, καὶ τοὺς ᾠδωνόμους ὑπισχνούμενοι καταστήσειν, ἐπάρασαν τὴν ξυνόδον. καὶ τοῖς μὲν αὐλῶν, ὑβρισμὸν τοῖς δὲ λαλιᾶν οὐ συνεχώρησε. σφᾶς δὲ τὴν ἐκλεκτὴν πίστιν ἐν ὑπομονῇ, μὴ ἀποφυγεῖν, εἰ καὶ τοῖς τότε συμβᾶσιν ζήτησιν οἱ σῶν ἐνίσταντες ἐκίνησε ταύτην τὴν γραφὴν εἰσηγήσασθαι. ἐπεὶ δὲ τὸ ὁμοούσιον, καὶ τὸ ὁμοιούσιον εἰς ἔτι νῦν πολλοὺς θορυβεῖ, ἀρτίως δὲ καινοτομεῖν ἔνιοι ὑπῆρξαν τὸ ὁμοιον υἱὸν πατρὸς πατέρα, ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὁμοούσιον, καὶ τὸ ὁμοιούσιον ἐκβάλλειν χρεών, ὡς ἀνωφελὲς γραφῶν· ἀποκηρύττειν δὲ τὸ ὁμοιον· τὸ δὲ ὅμοιον υἱὸν πατρὸς πατέρα σαφῶς ὁμολογεῖν. ἔστι γάρ, ὥς που φησὶ παῦλος ὁ ἀπόστολος, εἰκὼν τοῦ ἀοράτου θεοῦ. ταῦτα προοιμιασάμενοι, ἐξῆς πίστεως ὑπισχνοῦνται γράφειν μήτε τοῖς ἐν νικαίᾳ, μήτε τοῖς ἐν ἀριμίνῳ δόξασι ξυναδουσιν· ἀλλ' ἁπλῶς οὕτω συγκειμένην, ὡς καὶ τοῖς πατρίοις, καὶ ἀειὶ φρονοῦσιν μηδὲν δοκεῖν ἀμφιβάλλειν, εἰ καὶ ὧδε πιστεύοιεν. ᾠδαδραμόντες γὰρ τὰ ὀνόματα δι' ὧν τὴν πατρίου δόξαν ἐκδιδοῦσιν οἱ ἐν νικαίᾳ ξυνελθόντες, σιωπήσαντες δὲ, καὶ ὡς ἀνωφελῶς ὅτι τὴν θεότητος ὁ υἱὸς, οὐσίας τε καὶ βουλῆς καὶ δυνάμεως ἐκ δόξης ἀπαραλλάκτως εἰκὼν τοῦ πατρὸς, οἷα τῇ ἐν ἀριμίνῳ ξυνόδῳ εἴρηται, ὁμολόγησαν πιστεύειν εἰς πατέρα, πιστεύειν δὲ καὶ εἰς υἱὸν, ἐκ τοῦ ἁγίου πνεύματος. ἐφ' ἑκάστῳ δὲ ὀνόματι οὐσίαις κοιναῖς ἢ χρησάμενοι, ἃ μήτε αὐτοῖς, μήτε τοῖς ἐν ἀριμίνῳ δοξάζουσιν ἐμάχοντο τοῖς ἀνωθεν πιστεύσαντας τὴν καθόλου ἐκκλησίας ἐψηφίσαντο. τοιάδε μὲν τὰ ᾠδὰ λεωνᾶ προοιμιάθη βιβλίον ἐδείκνυεν· ἐπ' αὐτῷ δὲ ἀκακίου καὶ τῶν αὐτῷ πειθομένων ἐπανορθωμένου. μετὰ δὲ τοῦτο ἐκ τούτου ἀνάγνωσιν, ἀναβοήσας Θεόφρονιος ὁ παφλαγών, εἰ δὲ ἑκάστης ἡμέρας, ἔφη, ἰδίαν ἐκλέξεσθαι βούλησιν πίστεως ὅστις ἔκθεσις, ἐπιλείψει ἡμᾶς ἡ τῆς ἀληθείας ἀκρίβεια, ἰσχυριζομένου ἀκακίου μηδὲν κωλύειν ἑτέραν ὑπαγορεύεσθαι γραφήν, εἴγε ἅπαξ καὶ ἡ ἐν νικαίᾳ πίστις μεμεπτοίηται. καὶ μετὰ ταῦτα πολλάκις ἐπανορθωθεὶς θορύβου, ἀλλ' ἡ ξυνόδος, ἔφη, ξυνεχρότησε νεῦσι, οὐκ ἵνα μάθῃ ἃ μεμάθηκεν, οὐδ' ἵνα πίστιν ἑτέραν. ᾠδαλάβῃ ᾠδὰ τὴν ἤδη δοκιμασθεῖσαν ᾠδὰ τὴν ἐν ἀριμίνῳ ξυνελθόντων, ἐκ μέχρι ζωῆς ἐκ θανάτου ταύτης ἔχεσθαι σφᾶς. ὧδε προϊούσης τῆς λέξεως, ὅτι ἑτέραν μετέβησαν ζήτησιν, ἐκ ἐπῳδάνου τὴν ἀμφὶ ἀκάκιον, κατὰ τὸ ὅμοιον κατὰ πατρὶ τὸν υἱὸν ὡμολόγησαν. τὴν δὲ, κατὰ βούλησιν μόνον, οὐ μὴν κατ' οὐσίαν εἰπόντων, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες, καὶ κατ' οὐσίαν ὅμοιον, ἀλλὰ ἰσχυρίζοντο, καὶ τὸν ἀκάκιον ἤλεγχον ἀφ' ἑτέρου λόγου ὃν ξυνεγράψαντο καὶ ἐκδέδωκεν, ὡς ὁμοίως αὐτοῖς ἐδόξαζε πρότερον. τοῦτο δὲ, μὴ δεῖν ἀπὸ συγγραμμάτων τὰς διδύμους ἐπάγειν λέγοντες, καὶ τὴν δι' λέξεως ὅτι μᾶλλον ἐνεστικῶς προϊούσης, θεμιστάγιον ὁ κυζικηνὸς, εἰ μὴ, ἔφη, βασιλεὺς ἢ μέγιστος καὶ ἑαυτοῖς ἅπερ ἐφάσκομεν, ἢ ἰδίᾳ ᾠδά τινων ἀγῶσιν ἐκκαλοῦσιν αὐτοί τε, καὶ οἱ ἀμφὶ ἀκάκιον, οὐδὲν τῇ ξυνόδῳ διαφέρει. οὐ δὲ πότερον καλῶς ἢ ἀγῶσι ἔχει ἡ ἐκτεθεῖσα πίστις πρὸ αὐτῶν, πολυπραγμονεῖν ἀναγκαῖον. τῇ μὲν προτέρᾳ τῶν

παλαιοτέρων ἐνενήκοντα καὶ ἑπτὰ ἱερέων ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ κυρωθῆναι ἐπέταξ. ταῦτα δὲ τοῦτα δὲ εἴ τις εἰσηγοῖτο ἀμάρτειον εἶ) δυσεβείας, καὶ τ ἐκκλησίας. ὡς ὁ τοῦ τοις οἱ ζων αὐτῷ πρώτης ἐπιφήμης, ὅτε μὲν ὁ σύλλογος διέλυθη. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἐκεῖνοι εἰς ταυτὸ ζωιέναι ἐωείχοντο οἱ περὶ ἀκάκιον καὶ γεώργιον. οὐ μὲν οὐ δὲ λεοντᾶς κληθεὶς προεῖτο. περιφανῶς γὰρ ἤδη τὰ τούτων ἐφερόμ. ἀμέλει οἱ περὶς αὐτὸν ἀφικόμενοι ἐν τῇ αὐτῶ οἰκίᾳ καλέλαβον τοὺς περὶ ἀκάκιον. δεομένων δὲ καὶ καλοιώτων αὐτὸν ὅπως ἂν σύλλογον, οὐχ ὑπήκουσεν, ὡς τ ζωόδου διηγουούσης. αὐτῶ δὲ πρόφαση περιεσκαμμένος τοῦ βασιλέως σπουδαιοτάτων πρώτων καὶ εἰς ταυτὸν σπιόντων. ἐπεὶ δὲ χρόνος διετέλεσε, πολλάκις μὲν τῶν δήμων τοὺς ἀμφὶ ἀκάκιον καλοιώτων· ὧν δὲ, πῆ μὲν εἰς τὸν λεοντᾶ οἰκίαν ῥήτοις συμβαίνειν ἀξιοιώτων· πῆ δὲ αὐτοὺς κρίνειν τοὺς δήμους ἰσχυριζομένους περὶ βασιλέως ὑπιτεταχθαι. οὐ δὲ τ αὐτὸν πίστιν ὁμολογεῖν ἠβούλοντο, ἢ περὶ τῶν ἐγκλημάτων ἀπολογείας, οὔτε εἰς τὸν καιρὸν ὀξέπασιν περὶ ἀγωνίας ἐωείχοντο, ὃν αὐτοὶ καθεῖλον, καὶ ὁ καλεπείγων σὺν ἐω. καθαιρεῖσθαι δήμους τέλινας, ἐκ γεώργιον ὃν δημεξόν δρείας ὑπίσκοπον, καὶ ἀκάκιον ὃν καισαρείας, ἐκ ουράνιον τὸν τύρου, καὶ παῦφιλον ὃν σκυθοπόλεως, καὶ ἀσέξιον τὸν μιλιοχείας. τοὺς δὲ πλείους ἀκοινωνήτους ἐποίησ ἄχρις αὖ περὶς τὰ ἐπαγόμενα ἐγκλήματα ἀπολογήσων). καὶ τὰ περαθέντα τῇ ἑκάστου παροικίᾳ ἔγραψαν. αὐτοὶ δὲ ἀσέξιον, ἀφρικὸν ἐκρέσθυσαν μιλιοχέων ὑπίσκοπον, πρεσβύτερον ὄντα τοῦ σκήπτου κλήρου. συλλαβόντες δὲ τοῦτον οἱ ἀμφὶ ἀκάκιον, λεοντᾶ καὶ λαυρακίῳ παρέδωκαν. οἱ δὲ, ὅτε μὲν ἐν γραλιωλικῇ φρουρᾷ αὐτὸν εἶχον. ὕστερον δὲ, ὑπερορίαν αὐτοῦ φυλῶ καλεδίκασαν. τοῦτο πέρας ὡς ἐν βραχεῖ ἡ ἐν σελευκείᾳ ζωόδος ἔσχεν. ὁ δὲ φιλῶν ἀκριβῶς τὰ καθ' ἕκαστον εἰδέναι ἐκ τ ὅτι τούτοις περιπεσόντων ὑπομνημ εἴσεται, ἀλλαχυγράφοι παρόντες ἀνέγραψαν.

κζ Ἐπεὶ δὲ ταῦτα δὲ ὧδε ἐγένετο, οἱ μὲν ἀμφὶ τ ἀκάκιον, πουδὴ ὅτι τὰ βασίλεια ἀφίκοντο. οἱ δὲ δήμοι ἕκαστος οἴκαδε ἀνεχώρουν. δέκα δὲ ὡς περιείπακτο κοινῇ γνώμῃ ὑπιστατέντες περὶς βασιλέα περιγωγέας, καὶ λαμβάνοντοι τοὺς ἀπεσταλμένους δέκα περὶ τῶν ἐν ἀριμινῷ ζωγράφοντων. τοὺς δὲ ἀμφὶ ἀκάκιον ἤδη καθορθωκότας τὰ αὐτῶν φρονεῖν τοὺς ἐν τοῖς βασιλείοις διαπαμένους, καὶ διὰ τοῦτο περιγραμμένους παμένους τιμῶ περὶ τὸ καθολικῶς ὄνομα. εἶ) γὰρ ὡς ἔγεγε τοὺς μὲν ὁμοδόξους αὐτοῖς· τοὺς δὲ, ἄλλης ἐκκλησιαστικῆς οὐσίας διεφθάρθαι· τοὺς δὲ ἀσεβείας λόγων ἐξεπατῆσ, καὶ τῇ ἀξίᾳ τ πείθοντος. οὐ γὰρ ὁ τυχὼν ἐδόκει ἀκάκιος, φύσει τ δεινὸς ὢν νοῆσ, καὶ λέγειν, καὶ τὰ βεβουλευμένα εἰς ἔργον ἄγειν, καὶ ὑπισόημου περιεστῶς ἐκκλησίας, καὶ δυσέβειον ὃν παμφίλου, μᾶλλ' ὃν τῶν αὐτοῦ ὑπισκοπῶν ἰσχύειν, διδάσκαλον αὐχῶν, καὶ τῇ δοκήσει καὶ διδασκαλίᾳ τῶν αὐτοῦ βιβλίων πλείω ὧν δήμων ἀξιοῦν εἰδέναι. καὶ ὁ μὲν, τοιοῦτος ὢν, ῥᾳδίως ἂν ἐβούλετο διεσκευάζειν. ὄντων δὲ ἐν κωνσταντινουπόλει τῶν ὀξ ἐκαλέεσας ζωόδου εἴκοσι, καὶ δήμοι οἵων διέτυχον ἐνδημοιοῦσες, ὃ μὲν περῶτον ὑπιτρέπε) δικάσαι τῇ κζ ἀέλιον ζητήσι, παόντων ὧν ἀπὸ τ μεγάλης βουλῆς ὀξάρχων, ὁ ὀνωρᾶτος ὃν βασιλεὺς οὐ περὶ πολλοῦ ἀπὸ τῆς περὶς δύσιν ἀρχομένης ἐπαρχιῶν, περῶτον ὑπῆρχον κωνσταντινουπόλεως ἀπέφηνεν. ὕστερον δὲ καὶ αὐτοῦ κωνσταντίου ζων τοῖς ἀξήνοις διαγνόν-

τος, φωρᾶται

τος, φωρᾶται ἀέλιος κακόνους ὢν πρὸς τὴν πίστιν, ὡς καὶ τὸν βασιλέα καὶ τοὺς ἀλλοις ὡς ὑπὸ βλασφήμοις αὐτὸ λόγοις χαλεπῆναι. λέγεται γοῦν τοῖς πρὸς ἀκάκιον ἀγωνιζομένοις τὴν ἀρχὴν τῆς τοιαύτης αἱρέσεως, ὑπὸ τῆδες ἀπουδάσαι τὸν βασιλέα, καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν δικάσαι ἀκαλαμάχητον ἔσεσθαι τοῖς λόγοις τὸν ἀέλιον, ἢ πεπηδηκέναι καὶ ἰκμὸν πειθοῦς ἀφαίρεσιν τοὺς ἀκούοντας ἕξειν, ἐς ἀκοντὶ κεκτῆσθαι τὴν αἵρεσιν. ἐπεὶ δὲ τοῦτο πρὸς ἐλπίδας αὐτοῖς ἀπέβη προκομίσαι τὸν ὅρον ὁμοιούσιον κομιδεῖσθαι γραφῇ, καὶ τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς τῆς ἐν σελευκείᾳ συνόδου ἀξιῶσαι ταύτην καταδέξασθαι· ἰσχνειζομένους δὲ μηδαμῶς τὸ τῆς οὐσίας ὄνομα προσλιμπάνειν, ὅρκους πεῖσαι, ὡς οὐκ ἀνόμοιον κατ' οὐσίαν τὸν υἱὸν δοξάζοιεν ἑτοίμους τε ἔχοιεν ταύτην ἀποκηρύττειν τὴν αἵρεσιν. ἀλλ' ἐπεὶ πρὸς ἀδέως οἱ δυϊκοὶ τὸ τῆς οὐσίας ὄνομα προΐπτον, ἐν ἀριμίνῳ πρεισπόδασον αὐτοῖς εἰ ἰσχνειζοντο τὴν ταύτην γραφήν. εἰ γὰρ φησι, κρατήσοι πρώτως που τῷ τῆς οὐσίας ὀνόματι, συναισθήσεσθαι καὶ τὸ τῷ ὁμοουσίου. ὃ δὴ μάλιστα οἱ ἀπὸ τὴν δύσιν ἱερᾶς αἰδοῦς τὸν νικητήριον στεφάνου, πρὸς πολλοῦ ἐποιοῦντο. πρὸς τούτοις δὲ καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ἐπείθη ταύτην ἐπαινεῖν τὴν γραφήν, λογιζόμενος τὸ τῶν ἐν ἀριμίνῳ συνελθόντων πλῆθος, καὶ ὡς οὐκ ἂν ἀμφοῖν ὅμοιον ὁμολογεῖν καὶ ὁμοούσιον, ἐς μηδὲν αὐτῷ διαφέρειν κατ' ἔννοιαν εἰ ὀνόμασιν ἀγνώστοις τῇ ἱερᾷ γραφῇ μὴ χρῷντο, ἐν ἰσοδυναμοῦντι τε καὶ δυναμφερεστάτῳ ὀνόματι τὸ ὅμοιον τὴν αὐτοῦ σημασίαν ὁμολογοίη. οὕτως οὐκ ἔχων γνώμης, ὁμονοεῖν ἐκέλευσε τοὺς ὑπισχνουμένους πρὸς τὴν ἐκτεθεῖσαν ὑπὸ τῶν ἐν ἀριμίνῳ συνελθόντων. ἑτοιμαζόμενος τε τῇ ὑστεραίᾳ πρὸς ὑπαλυκὴν πομπὴν, καθὰ ῥωμαίοις ἔθος ἐν τῇ νουμηνίᾳ τοῦ πρὸς αὐτοῖς ἰανουαρίου μηνὸς, πᾶσαν τὴν ἡμέραν καὶ πολὺ τῆς ὑπεδεχούσης νυκτὸς διαλεγόμενος μεταξὺ τῶν ὑπισχνουμένων διαγινώσκων εἰσότε δὴ τῇ προκομισθείσῃ ἐξ ἀριμίνου γραφῇ, ἐς οἱ ἐκ σελευκείας ἀφικόμενοι ἐξέγραψαν.

Οἱ δὲ ἀμφὶ ἀκάκιον ὑπομείναντες ἕνα χρόνον ἐν κωνσταντινουπόλει, μεθεκαλέσαντο τοὺς ἐκ βιθυνίας ὑπισχνουμένους, ἐν οἷς ἦν καὶ μάρις ὁ χαλκηδόνος, καὶ οὐλφίλας ὁ τῶν γοτθων. πεντήκοντα δὲ ὄντες, εἰς ταυτὸν συνῆλθον, καὶ ἐβεβαίωσαν τὴν ἐν ἀριμίνῳ ἀναγνωσθεῖσαν γραφὴν πρεσβεύοντες ὅτι θεοῦ τὸ λοιπὸν, οὐσίαν ἢ ὑπόστασιν ὀνομάζειν μηδόλως· πρὸς ταύτην δὲ τὴν γραφὴν ἀποκηρύττεσθαι πᾶσαν δήλην, ἣ γλυκωνίου ἢ μηνοφίλου. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐπράξαν, καθαιροῦσιν ἀέλιον τῆς διακονίας, ὡς ἐρεσικῶς καὶ πρὸς ἔνδοξιν σοφίας ἐκκλησιαστικῆς πρεσαιρέσεως ἀπαδούσης, συγγράφοντά τε καὶ τοῖς διαλέξεσι δυσφήμως ποιούμενον, παραχθέντα δὲ πάσεων, τῆς ἐκκλησίας ἄξιον. λέγεται δὲ πρὸς τινων, ὡς οὐκ ἀπὸ γνώμης τοῦτον καθεῖλον, ἀλλ' ἀφοσιούμενοι καὶ τὴν πρὸς αὐλῶν δόξαν πρὸς βασιλέα. διεβάλλοντο γὰρ τὰ αὐτοῦ φρονεῖν. ἀποχρησάμενοι τῇ ὀργῇ βασιλέως ἐπὶ μακεδονίου εἶχεν ἐκ τῶν πρόσθεν εἰρημένων, καθαιροῦσιν αὐτὸν καὶ βυζάντιον τὸ κυζίκου ὑπισχνούμενον, καὶ βασιλέα τὸν ἀγκύρας, καὶ ἑορτάσιον τῶν ῥοδέων, καὶ δρακόντιον τὸν θηβαίδος. διαφερόμενοί τε πρὸς δόγματος ἐν τῷ καθαιρεῖν τούτους, οὐκ ἐμέμφοντο τὴν αὐλῶν πίστιν. αἰτίας δὲ ἐπῆγον, κοινὴ μὲν πᾶσιν, ὡς τὰς ἐκκλησίας ἐτάραξαν, καὶ εἰς τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς νόμους ἀξιήμαρτον· ἰδίᾳ δὲ ἑκάστῳ ἐπέφερον, βασιλεῖ μὲν ὡς διαβάλλειν πρεσβύτερον ἐκ τοῦ ἀγεξανδρείας τὸν ἄγκυραν διε-

δδύοντα, χ̈ρᾶς ἀφείλετο, κ̀ ἐτύπωσε, κ̀ κλεικοὺς ἐκ τ̃ ἀὐλιοχ́ας, καὶ ὡδὲ τ̃ ἀὐφεάτιν ποταμὸν κίλικάς τε κ̀ γαλάτας, καὶ ἀσιάνους, ἐπαρχείοις φυγὰς ἐ̃ ἂηγὰς ἡμερείαις ζημιοῦ ἀκρίτως τοῖς ἒρχουσιν ἐπέτατεν, ὡς καὶ σιδηρᾶν αὐτοὺς πειραθῆναι δεσμῶν, καὶ τὰ ὄντα ποτὲ ἀποκλύδην τοῖς ἁπάντοις τραλιάναις, ἵνα μὴ ὑβείζων). ἐπηλιῶντο δὲ αὐτὸν κ̀ ὡς βασιλέως ποτὲ ἀξιώσαντος ἂηδῶναι ποτὲς κεκρόπιον, ἀείλιόν τ̃ καὶ λίνας τῶ ζιν αὐτῷ ἀπολογησομένους ἐφ' οἷς ἐνεκάλει, πέπεικε τὸν ὅπιβαπέντα τιὼ ἔ κελεύοντος ποτὲ ἀξιν ἃ γε αὐτῷ ἐδόκει ποτᾶξαι. ἑρμογένη δὲ τᾷ ὑπ̀ χω, καὶ ᾧ κελεύοντι συείας ἔχαψε λίνας τε καὶ ὅπη χρὴ μετοικιοθῆναι. κ̀ τὸ βασιλέως μεταλεσαμένου τούτους ἀπὸ τ̃ ἐπαρχείας, οὐ σωνεχώρησεν ἀ̃ χοισι καὶ ἱερεῦσιν ἐνδυλιούμενος. ποτοέθεσθαι δὲ ὅτι κ̀ γερμανίᾳ τὸν ἐν σιρμίῳ κλῆρον ἐπέωέσησε, καὶ κοινωνὸν αὐτῷ καὶ οὐδένα οὐρσακίῳ γράφων διέδωκεν αὐτοῖς, ποτὸς τοὺς ἀφεικῆς ὅπισκόπους. ἐκαλεῖτο μὲν ὁ τε ἦν ξε, καὶ ὅπιώρκει, ἐ̃ φωραθεὶς ἐπεχείρ ἐφίζεσθαι τιὼ ὅπιορκίαν, κ̀ διχονοίας, καὶ σάσεως αἴτιος ἐγένετο ἰλλυριοῖς καὶ ἰταλοῖς, κ̀ ἄφεσις, ἐ̃ τῶ ποτὶ τ̃ ῥωμαίων ἐκκλησίαν συμβάντων. δούλιον τὲ δεσμῶτιν γενέσθαι ποτυδάσας, ἐβιάζετο ψευδῆ καθομολογεῖν τ̃ δεσποίνης, κ̀ ὧδρα αἰχμαλώτους βεβιωκότα, οὐ νόμῳ γάμου γυναικὶ συμβιοῦντας, ἐβάπτισέ τε κ̀ δ̀ακονῆν ᾧ θεῷ ἠξίωσε. ποτοσδιτιὼ δὲ φόνων ἄθιον γενόμενον, ὃν ἐχώρισε τῆς ἐκκλησίας. καὶ ὅτι γε ποτὶ τιὼ ἱερὰν τράπεζαν ζωωμοσίας ἐποιῆτο, ἑρωμένους τε καὶ τοὺς κλεικοὺς ἐπόμνυσθαι ὡδὲ σκυβάζων μὴ καλῶς ἔρχειν ἀνήκλων, εἰ) δὲ τούτιν τέχνῃ τοῦ αὐτὸν ποτοεσῶσαι ἔ κλήρου, τὰς τῶ ἐγκαλούντων καλῶς ἔρχειας ἂαφυγεῖν. βασιλείου μὲν οὖν, ὡς ἐν βραχεῖ εἰπεῖν, τὰ δὲ ἄθια τ̃ καθαιρέσεως ἐποιοῦντο. δ̀σάθιος δὲ, ποτὸν μὲν ὡς ἰώνικα ποτεσβύτερος ὢν ποτοκλεγώκει αὐτῷ δ̀ιάκλιος ὁ πατὴρ καὶ τῶ δ̀ιῶν ἀφώρισεν, ὅπίσκοπος ὢν ἦς ἐν καππαδοκίᾳ ἐκκλησίας καισαρέας. μ̃ ὂ οὖν ἐν νεοκαισαρείᾳ τ̃ πόντου, ὑπὸ ζωόδου ἀκοινώνητος ἐγενόνε, καὶ ὑπὸ δ̀υσεβίου ἔ κωνσταντινουπόλεως ὅπισκόπου καθηρέθη, ὅπὶ δ̀οικήσεσι λύσιν αὖς ἐπετράπη καλῶς γνωσθείς. ἔπειτα δὲ ὡς ἔ δέον διδάσκων τὲ κ̀ φρονῶν, ἀφηρέθη τ̃ ὅπισκοπῆς ποτὰ τῶ ἐν γάζῃς ζωηκυδότων. ὅπὶ δὲ ἦς ἐν ἀὐλιοχείᾳ ζωόδου, ὅπιορκίας ἑάλω, καὶ ὅτι ἀναβέπειν ὅπιχρῆ τὰ δόξαντα τοῖς ἐν μιγδονίᾳ ζωηθοῦσι καὶ πλείστοις ἐκλήμασι σνοῶν ὤν, δικαίᾳ ἠξίου εἰ) καὶ ἑτερόδοξος τοὺς ἄγους ἐπεκάλει. ἔλθυσιον δὲ καθεῖλον ὡς ἠφαιρεθὸν λίνα τύειον ὃ γῆς, ἱερέα ἔ ἀὐδὲ ἠφαιρέους γενόμενον ὅπὶ γοητείᾳ γραφέντα, καὶ ζητέον ὄντα, κ̀ δ̀ιὰ τοῦτο φυγάδα ἐν κυζίκῳ ἀναπείσοντα, δ̀ιακονίας θεοῦ ἀπρεπισκέπτως ἠξίωσε, χρισιανισμὸν ὑποκρινόμενον. καὶ ὃν δὲ τοιοῦτον ὄντα μ̃ ταῦτα μαθὼν, τ̃ ἐκκλησίας ἐχώρισε. ὃ ὥσπερ μάει ἔ χαλκηδόνος ὅπισκόπου, ὃς ἐκοινώνῃ ταύτης τ̃ ζωόδου, ὧδρας καλεγνωσμένους εἰς κύζικον ἀφικομένους, ἐλεγτόνησεν ἀκρίτως. ἑορτάσιον δὲ καθεῖλον, ὡς ὅπίσκοπον ἀρδῶν γενόμενον, μὴ σωαγεσθέντων ὧν ἐν λυδίᾳ ὅπισκόπων. δρακόνιον δὲ τὸν φραμου, ὡς ποτέτερον ἐν γαλαλίᾳ ὅπισκοποιῶτα, καὶ ὡς ὧδέμονον τιὼ ἐφ' ἑκατέρω χρεστονίαι, ἔλυσεν, καὶ ἀφεσίον τὸν πομπηίου πόλεως τ̃ παφλαγόνων, ζ̀πισκόπου τε τὸν σαλάκων, καὶ νέωνα τὸν ἐν σελευκείᾳ τῆς ἰσαυρείας. καθεῖλον δὲ καὶ σελευκὸν ὡς ἀρχηγὸν γενόμενον ἀπονοίας τοῖς ἂγοῖς ἐν τε σελευκείᾳ,

καὶ

κὴ κωνσαντινυπόλ, κὴ θεόφιλον πρεσβύτερον τ ἐν καθεδρίοις ἐκκλησίας, ἥδη τε εὐπόλεως ἐπίσκοπον χειροτονηθέντα πρότερον. ὧν δὲ τῶν ἐπισκόπων παλαμήνης, κὴ ἐπομοσάμενον ὧδε γνώμην ἑτέραν μὴ ὑπεισιέναι ἐπισκοπήν· ὃ φεύγιον δὲ ὡς πλεονεκτεῖν κὴ καπηλεύειν ἐπιχειροῦντα τὰ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, κὴ μὴ κλῆσιν πρότιμον κὴ δουλέραν, ἣν μόλις ἀπήντησε, μὴ ἐθελήσαντα πρὸς αὐτῆς ἀπολογήσασθαι πρὸς τὰ εἰκλήματα, ἀλλὰ τοὺς ἔξωθεν αἱρέσεως δικαστὰς· νέωνα δὲ, ὡς ἐπὶ ἴδιας ἐκκλησίας κατασκάσαντα μέγιστον χειροτονηθέναι μύλιοχέων ἐπίσκοπον, κὴ ἀπείρους γυναῖς ἱερῶν γραφῶν κὴ θεσμῶν ἐκκλησίας ἀπρεπεστέρως πολιτευομένους ὄντας, ἐπισκόπους καθιστήσαντα, οἳ μὴ ταῦτα χρήματων κλῆσιν τῆς ἱερωσύνης προσύμενον, καὶ ἐπιφανῶς εἴλοντο τὰς οὐσίας ἔχοντες λειτουργεῖν, ἢ δίχα τούτων ἐπισκοπεῖν· τὸν δὲ πίστιον ὡς βασιλεῖ ἐπιβαρῆ συμμίξαντα, κὴ καθηγητὴν μηδόμενον ἀταξίας, κὴ ὧδε τὰ δόξαντα τῇ ἐν μελιτίνῃ συνόδῳ, δυσέβειον μὲν ὕδρα καὶ θηριμόνιον προσυλερεῖν ἀποκαθιστάσθαι· νεκταρίαν δὲ γυναῖκα δι' ὧδε βαδίσας συνηκῶν καὶ ὅρκων ἀκοινώνητον γενομένην διανοίας ἀξιώσαντα μὴ με * αὐτῆς μῆς τοὺς νόμους τ ἐκκλησίας.

Σιὼ τούτοις δὲ κὴ κύειλλον τῶν ἱεροσολύμων καθεῖλον, ὡς δύσαθεῖν καὶ βιπιδίῳ κε κοινωνηκόλα, ἀνομία ἀπυδάσασι τοῖς ἐν μιγίλινῃ σϋνόδου σι. μεθ' ὧν καὶ αὐτὸς σϋνηλύθη, κὴ ὡς μὴ τ ἐν παλαμήνῃ καθαίρεσιν, κοινωνίας μεταλόντα σιὼ βασιλεῖ, καὶ γεωργίῳ, κὴ τῷ λαοδικείας ἐπισκόπῳ, ἥτις ἐπετρέπη τ ἱεροσολύμων ἐπισκοπὴν, ὡς μὴ ἐν πολικῷ δικαίων διαφέρειν πρὸς ἀκάκιον τὸν καισαρείας, ὡς ἀποστολικοῦ θρόνου ἠξιούμενος. ἐντεῦθεν τὲ φησ ἀπέχθειαν κατέσησαν, κὴ ἀμηχάνοις διέβαλον, ὡς οὐχ ὑγιῶς περὶ θεοῦ φρονοῦσιν. καὶ γὰρ κὴ πρὶν ἐν ὑποψίᾳ ἐκαίτερος ἦν, ὁ μὲν τὰ ἀρείου δογματίζων· κύειλλος δὲ, τοῖς ὁμοιούσιον τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν εἰσηγουμένοις ἐπόμενος. οὕτω δὲ ἔχων γνώμης ἀκάκιος σιὼ τοῖς τὰ αὐτ φρονοῦσιν ἐπισκόποις τοῦ ἔθνους, φθάνῃ καθελὼν κύειλλον ἐπὶ προφάσῃ τοιᾷδε. λιμοῦ καταλαβόντος τὴν ἱεροσολύμων χώραν, ὡς εἰς ἐπίσκοπον ἔλεπε τὸ τῶν δεομένων πλῆθος τ ἀναγκαίας ἐφῆς ἀποεύμενον, ἐπεὶ δὲ χρήματα σὺν ἰῷ οἷς ἐπικουρῆν ἔδει, κειμήλια κὴ ἱερὰ σκεύασματα ἀπέδοτο. ἐκ τούτων ὁ λόγος, ἵνα ἐπιγνῶναι οἰκεῖον ἀνάθημα γυναῖκα ἐκ τ ἐπὶ θυμήσης ἡμφιεσμένην, πυρσφαλμονῆσαι τὲ ὄθεν ἔχοι κὴ ἀρῆν ἔμπροσθεν αὐτῆς ἀποδόμενον· τῷ ὁ ἐμπορῷ τ ἐπίσκοπον. αἰδίαν ὁ ταύτην προϊάμενον καθελὼν αὖθις ἀκάκιον. κὴ τὰ μὲν, ὡς ἐπιθύμιον, ὧδε ἔχει. τοὺς δὲ δηλωθέντας, ὡς εἰρηται, καθαιρεθέντας ὀξήλασαν οἱ ἀμφὶ ἀκάκιον τ κωνσαντινουπόλεως. τοὺς δὲ σιὼ αὐτοῖς οἱ τ καθαιρέσεσιν ὑπογράφην σὺν ἰῷ εἴλοντο, δέκα τ ἀριθμὸν ὄντας, καθ' ἑαυτοὺς εἰ τέως πρεσβύτερον ὄντα τὸ κὴ μήτε λειτουργεῖν, μήτε τὰς ἐκκλησίας διοικεῖν, ἄχρις οὗ ταύταις ὑπογράφωσιν. εἰ δὲ μή, μεταμεληθῶσι ὄντες μισθοῦ ἔξ, καὶ πᾶσι τοῖς δόξασι καὶ πρεσβυτέροις ἐν τῇ σϋνόδῳ ταύτῃ ζημιωθέσι, κὴ αὐτοὺς καθαιρεθῆναι· τοὺς δὲ κατ' ἔθνος ἐπισκόπους σωϊόντας αὐτὸ αὐτῶν χειροτονῆσαι ἑτέρους. ἐπεὶ ὁ ταῦτα αὐτοῖς ἐβουλεύετο, ἐς εἰς ἔργον ἦλθε, χρόφοισι τοῖς πάντων ἐπισκόποις κὴ κληρικοῖς πάδε φυλάττειν, καὶ ἐπιτελεῖν. ἐκ τούτου τὲ οὐ πολλῷ ὕστερον ἀνακαθίσαντο πρὸς τὸν ἀμφὶ τὸν δόδοξιον, μῆνος μηνὸς, μακεδονίῳ τὲ αὖθις δόδοξιος, ἐς βασιλεῖ ἀθανά-

σιος, καὶ ᾗ Δυσίῳ Δυνόμιος, ὃς ἀρχηγὸς μὲν τούτων ἐγένετο τῶν ἀπ' αὐτοῦ καλουμένης αἱρέσεως. Δυτὶ δὲ Δυσαθίου, μνημόνιος τὴν ἐν σεβαστείᾳ ἐκκλησίαν ἐπέδραμε.

κϛ Ἀφαιρεθεὶς ὁ μακεδόνιος τὴν κωνσταντινουπόλεως ἐκκλησίαν, εἰς ἣν τότε πύλας χωρίον διέτειχεν, ἔνθα καὶ ἐτελεύτησεν. Δόδοξιος ὁ τὴν ἐκκλησίαν καλέσας. ἰουλιανὸς ὁ κωνσταντίου τὸ δέκατον, ἐπὶ ἰουλιανοῦ τοῦ καίσαρος τὸ τέταρτον ὑπατευόντων, τὸ πρῶτον ἐκκλησιάζον ὅτι τῇ τελεσιουργίᾳ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, ἣν Σοφίαν ὀνομάζουσι, λέγει ὅτι τὸ τοῦ ἱερέως Δυσαβὲς βῆμα, οἷα δὴ τὸν λαὸν διδάσκων, ἀρχόμενος τοῦ λόγου, εἰπεῖν. ὡς ὁ μὲν πατὴρ ἀσεβής. ὁ δὲ υἱὸς Δυσεβής. θορυβήσαντος δὲ τοῦ πλήθους, ἠρεμεῖτε, ἔφη, ὁ μὲν πατὴρ ἀσεβής, ὅτι οὐδένα σέβει· ὁ δὲ υἱὸς Δυσεβής, ὅτι πάλεμα σέβει. καὶ ὁ μὲν ὧδε εἰπών, ὡς γνῶσται τοῖς ἀκούουσι μετέβαλε. κοινῇ δὲ ὅλη μάλιστα πᾶσαν αὐτοῦ τε καὶ ἀκάκιος ἐποιοῦντο κατηγορίαν ὡς λήθην ἀγαν πολλὰς τῶν ἐν νικαίᾳ δοξάντων, καὶ τὴν Δυαγνωσθεῖσαν ἐν ἀρειμίνῳ γραφὴν μεθ' ὧν αὐτοὶ πεποιήκασιν ὡς διορθωσόμενος, Δυὰ πολλοῦ τὸ ὑπήκοον ἐξέπεμψαν, καὶ τοὺς ταύτῃ μὴ ἐπανελθόντας ἐκέλευον ἐπανόδου φυγῇ ζημιοῦσθαι, κατὰ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως. ὧδε γάρ, φησιν, ἐκατόνδασο λογιζομένοις ἀκοντὶ τὸ κατοικεῖν ὑπολείπεσθαι. ὃ δὴ ὡς ἀρχὴ μεγίστων συμφορῶν· ἐμφερὴς δὲ ἦν τοῖς εἰρηνικοῖς, ταραχὴς Δυὰ πολλοῦ τὸ ὑπήκοον, ἐν ταῖς πόλεσιν ἐκκλησίας διωρισμένας εἶχε μονονουχὶ πλησίον τοῖς ἐν ὑπήκοον βασιλέων. οἷς γὰρ τὸ σῶμα ὑμοιότερος ἐδόκει, χαλεπώτερος εἰκότως τοῖς Δυ φρονοῦσι Δια τὴν ὁμοιότητα ἐφαίνετο. ἀμφὼ γὰρ ὅ, τε διώκων, καὶ ὁ διωκόμενος ἐκ τῆς ἐκκλησίας ὥρμηντο. καὶ τοσοῦτον ἀμφοῖν τὸ κακὸν, ὅσον πρὸς ταὐτὸ ὁμοφύλοις τὰ πολεμίων δρᾶν, καὶ μᾶλλον ὁμοφύλοις τοιούτοις εἶναι, οἷς ἱεροφαλικὸς θεσμὸς ἀπηγόρευεν. ἢ καὶ κοινότητος ἐπαναμνήσθη, ἵνα μᾶλλον ἐπεδίδου ἐς νεωτερισμὸν εἶρπεν. ἀπαυθαδιαζομένη τε καὶ τῶν παρισταμένων ὑπερφρονοῦσα, ἰδίους ἐθέτο νόμους, καὶ τὰ αὐτὰ τοῖς χαλεπωτέροις περὶ τοῦ δοξάζειν οὐκ ἠξίου. ἀεὶ γὰρ ξένα περιποιοῦσα δόγματα, οὐκ ἠρέμει τῶν κανόνων, καινοτέροις κατευθύνουσα. ὥστε δὴ καὶ νεῶν συνέβη.

κζ Ἐπειδὴ γὰρ μακεδόνιος ἀφηρέθη τὴν κωνσταντινουπόλεως ἐκκλησίαν, οὐκέτι παραπλησίως ἐδόξαζε τοῖς ἀμφὶ τὸν ἀκάκιον καὶ Δόδοξιον. εἰσηγεῖτο δὲ τὸν υἱὸν θεὸν ἐν καὶ πανταχοῦ καὶ κατ' οὐσίαν ὅμοιον τῷ πατρί. ὃ γὰρ ἅγιον πνεῦμα, ἀμοιρεῖν τῆς αὐτῶν προσηγορίας ἀπεφαίνετο, δεόμενον καὶ ὑπηρέτου κακῶν, καὶ ὅσα περὶ τῶν θείων ἀγγέλων λέγων τις οὐκ ἂν ἁμάρτοι. ταύτης γὰρ τῆς δόξης ἐκοινώνουν αὐτῷ, ᾗ Δυσίος τε καὶ Δυσάθιος, καὶ ὅσοι τότε τῶν ἐκ τῆς ἀνομίας αἱρέσεως ἐν κωνσταντινουπόλει καθηρέθησαν, οἷς οὐκ ὀλίγη μοῖρα τοῦ λαοῦ ἐπείθετο καὶ τὴν κωνσταντινούπολιν, βιθυνίαν τε καὶ θρᾴκην, καὶ ᾗ ἀσσύριον, καὶ τὰ πέριξ ἔθνη. καὶ γὰρ δὴ καὶ τὰ περὶ τὸν βίον ᾧ μάλιστα τὰ πλήθη προσέχει τὸν νοῦν, οὐ φαύλως εἶχον. προσηύδος γὰρ ἑαυτοῖς σεμνὴ καὶ παντάπασι μοναχοῖς ἡ ἀγωγὴ, καὶ λόγος οὐκ ἀκόμψος, καὶ ἦθος πειθηνίκαιον, οἷον δή τοτε καὶ μύρα θώνιον γλυκάναι φασίν. ὃς ἀπὸ ψηφισθέντος δημοσίου τοῦ τοὺς ὑπερέχειν τραπεζῶν πλῶτον πολιτῶν συλλέξας, ὅπως τὰς τραπέζας ἐπαύσατο, σιτοδείας νοσούντων, καὶ πολλῶν ἐπεμψε. μὲν δὲ ταῦτα, πείσαντος Δυσαθίου τοῦ σεβαστέως ἐπισκόπου, τὸν ἀσκητικὸν βίον ἐπήνεσε, καὶ σπουδὴν μοναχῶν ἐν κωνσταντινουπόλει συνεστήσατο, ἣ καὶ ἐξ ἐκείνου εἰσέτι νεῶν ὀκτὼ τὴν ὀρθοδοξίας ἔχοντα

μόνην.

μῶν. ὅπου τοσοῦτον δὲ ταύτῃ τῇ αἱρέσει κατουδὴ ὁ χρήμασιν ἰδίοις ζωγραφήσετο, ὡς καὶ τοὺς ἀνωμαλίους τοὺς μακεδονίου ὀνομάζεσθαι, ἐμοὶ δοκεῖ, οὐκ ἀπεικότως. φαίνεται γὰρ μόνος ἐξ ἁπάντων τοῦ μὴ πάντελῶς ἀποσβῶναι ταύτῃ τὴν αἵρεσιν ἐν κωνσταντινουπόλει ἅγιος γοῦν μῶν. ἀφ' οὗ γὰρ καθῃρέθη μακεδόνιος, οὔτε ἐκκλησίας, οὔτε ἐπισκόπους εἶχον, μέχρι τῆς ἀρκαδίου βασιλείας. οὐ γὰρ ζωγραφοῦσιν οἱ ἀρείου πάντας τοὺς ἐνδυσίως δοξάζοντας τὴν ἐκκλησιῶν ἐξηλαυνόντες καὶ δικαίως διωρθοῦντο. πάντας μὲν οὖν ὅσοι ποτὲ τῶν ἱερέων ἐκ τῶν ἰδίων πόλεων ἠλάθησαν, ἔργον ἂν εἴη καταλέξαι. τοσοῦτον γὰρ ἔθνος τὸ ῥωμαίων οἰκουμένης ἀπείρασιν οἶμαι διαμεῖναι τῆς τοιαύτης συμφορᾶς.

Ἐν δὲ τῷ τότε δοξίου καθεζομένου τοῦ κωνσταντινουπόλεως ἐκκλησίαν, πολ- κη
λοὶ τῶν ἐν δυσιοχείᾳ θεσμὸν ποιῆν ἑαυτοῖς ἐπαύδαζον, καὶ ὡς εἰκὸς ὅπου τοιαῦτα διαπαίζοντα φιλονεικίαι καὶ στάσις διαφορεῖ τὸ κλῆρον, καὶ ὁ λαὸς ζωγραφήσετο. ἕκαστοι γὰρ τὸν ὁμόφρονα τῶν ἰδίαν πίστιν τοῦ δοκοῦντος, ἠρνοῦντο τῆς ἐκκλησίας ἄρχειν. οὕτω γὰρ πεπαυμένοι ἦσαν τοῦ δόγματος διαφορᾶς, οὐδὲ ἐν τῇ ψαλμῳδίαις ζωγραφήσεσθαι ἀγήλοις. τοῦτο δὲ τὸ οἰκεῖον δόξαν, ὡς ἐν τοῖς ποτὲ εἴρηται, μεθήρμοζον τὸ ψαλλόμενον. οὕτω διακειμένης τῆς δυσιοχέων ἐκκλησίας, ἔδοξε τοῖς ἀμφὶ τὸν δοξίου καλῶς ἔχειν μεταπῆσαι ἐνθάδε μηχέτιον ἐκ τῆς σεβαστίας, οἷά γε λέγειν τε καὶ πείθειν ἱκανὸν, καὶ τὰ περὶ τὸν βίον, ἀγαθὸν ὁ ὁμόδοξον αὐτοῖς τὸ πρὶν ὄντα. κατὰ πάντα γὰρ ὡραῖος τῇ δοκήσει τὸ δυσπρὸς θεράσθαι τοὺς δυσιοχίας οἰκήτορας, καὶ τὰς πόλεις πόλις, καὶ μάλιστα τοὺς καλουμένους δυσαθιανούς, οἱ κατὰ τὸ παράδοσιν τὸ ἐν νικαίᾳ ζηνόδου τὰ περὶ θεοῦ ἐδόξαζον. ἔμελλον δὲ πάντα πολυΐης ἕνεκα δοξῆς ἀπολαύσεσθαι. ἐπεὶ γὰρ ἦκεν εἰς δυσιοχίαν, λέγει δήμους πολλοὺς σωζῆσθαι τῶν τὰ ἀρείου φρονούντων, καὶ παυλίνῳ κοινωνούντων, οἱ μὲν, ἰσορήσοντες τὸν ἄνδρα ὅλῃ πολὺ κλέος ἐν αὐτῷ καὶ τοῖς τῆς πίστεως· οἱ δὲ, μαθησόμενοι εἴ τι ἄρα ἐρᾷ, καὶ ἔσιν ὅπως φιλοσοφίζεται. ἤδη γὰρ φήμη διεφοίτα ἐπαινέτην αὐτὸν εἶναι τῶν δόγματος τῶν ἐν νικαίᾳ σωζόντων, καὶ τὸ ἀποδοὺ ἔδοξε. τὸν μὲν γὰρ ἀρχὸν, τοὺς καλουμένους ἠθικοὺς λόγους δημοσίᾳ ἐδίδασκε. τελευτῶν ὄ, φανερὸν τὴν αὐτῆς οὐσίας τὸν υἱὸν ἀπεφήνατο. λέγει δὲ, τοῦ σφραμῶν ὁ ἀρχιδιάκονος ὃς ἔτε ἐν τῷ ἐνθάδε κλήρου, ἔλεγε τοῦτο λέγοντος ὅπισθεν τὸν χεῖρα, ἔβυσεν αὐτοῦ τὸ στόμα. ὁ δὲ, τῇ χειρὶ σαφέστερον ἢ τῇ φωνῇ, τὸν γνώμιον καλεσήμαινε, καὶ τρεῖς μόνους φησὶ τοῦ τοῦ φωνὴς δακτύλους ἐκτείνων. εἰς ἑαυτὸν ὁ πάλιν τούτοις σῦνε λεγε, καὶ ὃν ἕνα ὀρθὸν ὧν ἡμαῦ τὸ χεὸς εἰκονίζων τοῖς πλήθεσιν ἄνω ἐφέρετο, καὶ λέγειν ἠπείγετο. ὡς δὲ ἀμηχανήσας ὁ ἀρχιδιάκονος ἐπελάβετο τῆς χεὸς, τοῦ στόματος ἀφέλκυσε, ῥᾳθυμηθεὶς τὸ γλῶσσαν, ἕλκυσε μᾶλλον μεγάλῃ τῇ φωνῇ, σαφέστερον ἐδήλου τὸ αὐτοῦ δόξαν, καὶ τὸν ἐν νικαίᾳ δεδογμένων ἔχεσθαι πάντα ἐκελεύετο, καὶ διεμυρίζετο τοὺς ἀκούοντας ἀμυδρὸν τὸ ἀληθείας τοὺς ἀνοήτους φρονοῦντας. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀνεδίδου τὰ αὐτὰ λέγων ἢ τῇ χειρὶ δηλοῖ, ἀμοιβαδὶς ὡς ἀνεχώρει πρὸς τὸ τοῦ ἀρχιδιακόνου κώλυσιν, καὶ φιλονεικίαν ἀμφοτέρων μονονουχὶ παγκαλίῳ ἐμφερῆς, μέγα ἀνέκραγον οἱ δυσαθιανοὶ, καὶ ἔλαιεσον καὶ ἀνεπήδων. οἱ δὲ ἀρείου κωλυφῆς ἦσαν. ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀμφὶ τὸν δοξίου, ἐχαλέπαινον, καὶ βαθῶναι τῆς πόλεως τὸν μιλίου ἐπαύδασαν. ὁ πάλιν μετεκαλοῦντο, ὡς ὅπου διορθώσοι ὧν

εἰρηνεύων μεταμεληθήναι καὶ τὸν Ἄρειον δοξάζοντα· μὴ μεταθέμενον δὲ τῆς γνώμης, ἐκβαλεῖν τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἑτεροίαν οἰκεῖν προστάξαι ὁ βασιλεύς. ἐπεὶ δὲ τοῦτο γέγονεν, ὑπεξέπεσε τὸν μιλιαρίων θεῖον Δημόφιλον, ὃς ἅμα Ἀρείῳ, πρὶν ἢ καθαιρεῖσθαι. οἱ δὲ μιλιαρίου ἐπαινέται ἀπολεμούμενοι σφᾶς τοῖς τοῦ Ἀρείου φρονοῦσιν, ἰδίᾳ ἐκκλησιάζουσιν. οἱ γὰρ ὁμοούσιον ἐξ ἀρχῆς τὸν υἱὸν τῷ πατρὶ δοξάζοντες, προσηνώχθησαν κοινωνεῖν αὐτοῖς, ὡς μιλιαρίου πρὸς ἀρειανὸν ὑποστάντων μεταπεπτωκότος, καὶ ὑπὸ τοιούτοις ἱερεῦσι βαπτισθέντων τοῖς ἑπομένοις αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν κατὰ πρόφασιν τοιάδε διήρρωνται, καὶ σφόδρα ὁμοίως φρονοῦντες. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκούσας πέρσας νεωτερίζειν, ἦκεν εἰς μιλίσσαν.

κθ Οἱ δὲ ἀμφὶ Ἀκάκιον, πρεσβεῖαι πάλιν ὑπὲρ ἰωσείηνται, συνηθροίσθησαν εἰς μιλίσσαν ἅμα ὀλίγοις, τὰ δεδογμένα ἤδη σφίσιν ἐμεμφόμενοι, καὶ τῆς ἀναγνωσθείσης ἐν ἀρειμίῳ ἐπὶ κωνσταντινουπόλεως γραφῆς, πρεσβεύειν ἐδοκίμασαν τὸ ὅμοιον ὄνομα, καὶ κατὰ πάντα οὐσίαν τε καὶ βούλησιν ἀνόμοιον εἶναι τῷ πατρὶ τὸν υἱόν, καὶ ἐξ ὄντων γεγονέναι ἠρώτων, ὡς ἐξ ἀρχῆς Ἀρείῳ ἐδόκει. συνηκολούθουν δὲ τούτοις καὶ οἱ τὰ αὐτὰ φρονοῦντες, ὃς μετ' ὀλίγον πρόπαρ φανερῶς χρήσασθαι τοῖς ὀνόμασι τούτοις ἐθαῤῥήσεν. ὅθεν δὴ καὶ ἄθεος ὠνομάζετο, καὶ οἱ τὰ αὐτὰ δοκιμάζοντες ἀνόμοιοι, καὶ ἑτεροκόνδυλοι. πεῖθον δὲ μιλιαρίων τὰς ἐσομένων τοῖς ἐν νικαίᾳ δόξασιν, ὅπως θεὸν ἐκ θεοῦ τὸν υἱὸν σώζομολογοῦντες, ἀνόμοιόν τε καὶ ἐξ οὐκ ὄντων καὶ πρὸ τοῦ σφᾶς αὐλῶν ἔκθεσιν ὀνομάζειν θαῤῥοῦσιν. ὅτι καὶ παῦλος ὁ ἀπόστολος, ἔφασκεν, εἶπε. τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ θεοῦ. πολλῶν δὲ ὄντων καὶ τὸν υἱόν, καὶ κατ' οὐσίαν ὁ προκείμενον ἐν οἷς ἐξ ἔθεντο κατὰ θείας γραφάς. καὶ ὁ μιλίσσης, μετέφερεν καὶ ἐσοφίζοντο. τελευτῶντες ἢ ὡς οὐκ οἷοί τε ἦσαν τοῖς περὶ τούτων ἐγκαλοῦσιν ἢ ὀφείλοισιν ἱκανῶς ἀπολογεῖσθαι, πάλιν τὴν ἐν κωνσταντινουπόλει δοκιμασθεῖσαν πίστιν ἀναγνόντες, διῳκήσαντο, καὶ εἰς τὰς αὐλῶν πόλεις ἀπεχώρησαν.

λ Ἐν τούτῳ ὃ ἔδει ἀθανασίου κρυπτομένου, ἐπανῆλθον γεώργιος εἰς ἀλεξάνδρειαν, χαλεπῶς ἐκάκουν τοὺς ἡμῶντας, καὶ τοὺς ἑτέρως αὐτῷ δοξάζοντας χριστιανούς. ἐκαλέεσις τε γὰρ ὡς ἐβούλετο θρησκεύειν ἐβιάζετο, καὶ πραγυομένους ἤλαυνεν. ἐμίσει δὲ καὶ μιλίσσης ἐν λόγῳ, ὡς ἑτεροῦν αὐτοὺς καὶ τοῖς ἔργοισιν ὑποπάτων. καὶ δὲ τὸ πλῆθος, ὡς τυραννικὸς καὶ πλέον πολλῶν δυνάμενος. ἐχαλέπαινε δὲ μάλιστα τὸ ἡμῶνικὸν ὅτι τε τὴν αὐτοῖς καὶ τὰς πασίους ἑορτὰς ἄγειν ἐκώλυε, καὶ στρατιώτας, καὶ τὸν ἐν ἀγχύρῳ στρατηγὸν συνὼ ὅπλοις ἐπεισαγαγὼν τῇ πόλει, εἰκόνας τε καὶ ἀναθήματα, καὶ τὸν ἐν τοῖς ναοῖς κόσμον ἀφαιρούμενος. ἃ δὴ καὶ πρόφασις ὕστερον αὐτῷ ἐλύετο τῆς ἀναιρέσεως, ὡς αὐτίκα λέξω. κυείλλου δὲ καθαιρεθέντος, ὡς εἴρηται, καὶ ἀλεξάνδρου τὴν ἱεροσολύμων ἐκκλησίαν ἐρέννιος, καὶ μετ' ἐκεῖνον, ἡράκλεος· ἐφεξῆς δὲ τούτου, ἰλαρίου. τούτοις γὰρ ἐν ᾧ τότε τὰ ἐνθάδε ἐκκλησίαν ὑποδεδεμένα πρὸ ἡμῶν, μέχρι τῆς θεοδοσίου βασιλείας, ὡσαύτως δὲ κύειλλος εἰς τὸν αὐτὸν ἐπανῆλθε θρόνον.

Τοῦ

Καὶ τὰ μὲν ὧδε ἀνὰ τὴν ἑῴαν περὶ τὴν ἐκκλησίαν συνέβη. ἐν τούτῳ δὲ ἰουλιανὸς ὁ κατὰ μάχην κεφαλήσας τῶν πρὸ τοῦ ῥείνου πλαμὼν βαρβάρων, τοὺς μὲν, ἐχρήσατο· τοὺς δὲ, ἐζώγρησε. λαμπρὸς δὲ τὴν νίκην ἅδε φανεὶς, καὶ ὑπὸ μετριότητος καὶ ὀπτικείας κεχαρισμένος τοῖς στρατιώταις γεγονὼς, ἀναρρύεται τοὺς αὐλῶν σεβαστός. μηδὲν δὲ περὶ τούτοις, ὡς εἰκὸς, τοὺς κωνσταντίου πρᾶγμα σάμενος, ἀρχοντας μὴ τοὺς ὑπ' αὐτὸν χρόνους ἠμείβεν. ὀπίτηδες δὲ καὶ τὰς ὀπισθολὰς ἐπεδείκνυ, δι' ὧν τοὺς βαρβάρους καλῶν κατὰ μαγνεντίου, εἰς ῥωμαίους ἤγαγεν. ὀξυπίνης δὲ τὴν θρησκείαν μεταβαλὼν τοῦτον χριστιανίζειν δοκοῦν, ἀρχιερέα ὠνόμαζεν ἑαυτὸν, καὶ τοῖς ἕλλησιν ναοῖς ἐφοίτα, καὶ ἔθυε, καὶ τοῖς ὑπηκόοις ὧδε θρησκεύειν ἐπείθε. τοὺς δοκοῦντας μὴ τῶν ῥωμαίοις ὀπιθήσεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο ἐν συείᾳ κωνσταντίου διατείβοντας, λογισάμενος ἀμαχητὶ τὴν ἰλλυρικὸν κρατῆσειν, εἴχετο τῆς ἐπ' αὐτοὺς ὁδοῦ, τοιάδε φασὶν ποιούμενος ὡς ἀπολογίας χάριν πρὸς κωνσταντίον, ὑπὲρ τοῦ μὴ ἑκὼν δόξαι τοὺς τῶν ἑλλήνων θεοὺς γνώμῃ αὐτοῦ τὰ σύμβολα τοῦ βασιλέως καταδέχεσθαι. λέγει δὲ ἰοὺλιανὸς τοιάδε ὅρων ἐπέβη, ὡς μὲν ἀμπέλους μὴ τεύχων ἀμφὶ τὴν τῶν πηδάδων δύσιν ὀμφάκων πλήρεις φανῆναι· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ ἀέρος δρόσον διαχεθεῖσθαι τῆς αὐτοῦ ἐσθῆτος καὶ τῶν ἐπομβρίων καθ' ἑκάστην σταγόνα, σταυροῦ σημεῖον ἐντυπῶσαι. ἐδόκει δὲ αὐτῷ καὶ πολλοῖς τῶν συνιόντων, οἱ μὲν βότρυες τοιάδε καιρὸν φανέντες, σύμβολον εἶναι ἀγαθόν. ἡ δὲ δρόσος, ὁκ ὀδυνηρὸν τοῦτο τὴν ἐσθῆτα καταβρέξαι καθ' ἣν ἔτυχε πεσοῦσα. ἄλλοι δὲ ἔλεγον τοῦτο σύμβολον, τὸ μὲν, ἄωρον σημαίνειν ἀπολεσθαι τὸν βασιλέα ὀμφάκων δίκην, καὶ ὀλιγοχρόνιον ἔσεσθαι αὐτοῦ βασιλείαν· τὸ δὲ, τοιμενοῦν οὐρανίον εἶναι τὸ δόγμα τῶν χριστιανῶν, καὶ χρῶσαι πάντας ὡς σημείῳ τοῦ σταυροῦ καταστηρίζειν. ὡς ἔοικε δὲ, οἱ πάνυ λία τῷ βασιλεῖ δόξαντες οὐ διήμαρτον τῆς ἀληθείας. ἀμφότερα γὰρ εὐτόκως εἰρῆσθαι τοιῶν ὁ χρόνος ἀπέδειξεν. ἐπεὶ δὲ ἐπείσθη κωνσταντίος ἐκστρατεύειν ἐπ' αὐτὸν ἰουλιανὸν, καταλιπὼν τὴν τοὺς πέρσας τοιάδε διαδοκιμῶν ὑπὲρ τοῦ κωνσταντίνου πόλιν ἠπείγετο. ἰούλιανὸς δὲ τὴν ὁδοιπορίαν ποιούμενος, ἐτελεύτησεν ἐν μόμψου κρώμης, μεταξὺ κιλίκων καὶ καππαδοκῶν τῶν τοὺς ταύρῳ, ἔτη ἀμφὶ τεσσαράκοντα καὶ πέντε γεγονὼς, ἐξ ὧν τεσσαράδεκα σὺν τῷ πατρὶ ἐβασίλευσε. πέντε δὲ καὶ εἴκοσι μετ' ἐκεῖνον. ἐπεὶ δὲ ἐτελεύτησεν, ὁ μὲν ἰουλιανὸς ἤδη τὴν θράκην εἶχεν. ὁκ εἰς μακρὰν δὲ εἰς τοὺς κωνσταντινοπολίτας ἥκων, αὐτοκράτωρ ἀνηγορεύθη. οἱ δὲ ἕλληνες ἐλογοποίουν, ὡς καὶ τοῦ γαλάτας ἀπολιπεῖν αὐτὸν, μαντικὴ καὶ δαίμονες ὀπὶ τούτῳ τὴν ἐκστρατείαν ἐκείνῃ τὸν κωνσταντίου θάνατον τοιμενούσαις, καὶ τοῦ τῶν τοιαμῶν μεταβολοῦ. ὧν δὲ ἄρα πιθανὸν τοιεῖσθαι τοῦτα καλῶ, εἰ μὴ καὶ αὐτὸν ὅσον οὔπω τὸ τοῦ βίου τέλος ἔφθασεν, ὡς ἐν ὀνείρῳ τῆς βασιλείας χαλεπαίνων. αὐτὸς γὰρ οἶμαι

λέγω ὡς ἀφ' ἧς μανιχῆς προϊδὼν τὴν αὐτόματον κωνσταντίου τελευτὴν καὶ τ̄
αὐτὸς ὡς ἀπέραντος σφαγὴν, ἐκονὶς εἰς προῦπτον ἤλαθε θάνατον. αὐτῷ μ̄ οὐ-
δὲν ὅλη μὴ ἀβουλίας καὶ ἀμαθοῦς στρατηγίας προσάψαντα δόξαν ὡς ἀπὸ πολλοῦ.
τῇ δὲ ῥωμαίων ὑπηκόῳ τοσοῦτον ὑπαγαγόντα κίνδυνον, ὡς μικρᾶ πᾶς ἢ ὃ πλέ-
ον αὐλῆς κινδυνεύσαι ὑπὸ πέρσαις ἡνέσθαι.

βζ Αλλὰ ταῦτα μὴν ἵνα μὴ ὡς ἀληθῆ φθάσῃ δόξῃ, ὧδε εἰρήσθω. κωνσταντίου ὁ τε-
λευτήσαντος, ᾧ δέος διωγμὸν ἡ ἐκκλησία καθίσαι, καὶ φοβερώτερον τ̄ πεί-
ρας τὴν προσδοκίαν ἐποιήσατο χριστιανοῖς, ὅ, τε ἀφ' μέσου πολὺς χρόνος ἀήθεις
αὐλοὺς καταιρήσας τῶν τοιούτων κινδύνων καὶ τῶν πάλαι μισουμένων ἡ δύαμησις, καὶ
τὸ τοῦ καταιτῶντος πρὸ τὸ δόγμα μῖσος. λέγεται γὰρ δίκης προφανῶς οὕτως ἀ-
νέδην ἀπρονήσασθαι τ̄ εἰς χριστὸν πίστιν, ὡς θυσίαις ἵσα καὶ βαπτίσμασιν, οἷς ἀποστα-
πάοις ψήφοις καλοῦσι, τὸ ἅγιον σφαγὴν τὸν καθ' ἡμᾶς βάπτισιν ἀπονίψασθαι,
τῇ μυήσῃ τ̄ ἐκκλησίας ἀποταξάμενον, καὶ τὸ ὀξ ἐκείνου, ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ ἐν
τομίοις, καὶ ἱερείοις, καὶ τοῖς ὅσα θέμις ἐστὶν ψήφοις χρῆσθαι. ποτὲ γοῦν αὐτῷ θεωμένῳ,
λόγος δύαδεξιῶσαι σωτῆρα σημεῖον ἐν τοῖς στρατίοις στεφάνῳ κυκλούμενον, καὶ
τοῖς μὴ σὺν ποιοις κοινωνοῖς τῆς μανίας εἰς δέος ἐμβαλεῖν συμβάντας ἀπλοῦν τ̄
μ̄ τοῦτο τ̄ θρησκείας ἰσχύν, καὶ τὸ δόγματος τὸ αἴσιον. καθόλου ὁ στέφανος ᾧ πε-
ριείληπται, νίκης τε σημαντικὸν ὅτι, καὶ τῇ περιόδῳ τ̄ κύκλου πάντοθεν ἀρχόμενος,
καὶ εἰς ἑαυτὸν λήγων, οὐδαμοῦ παραγόμενον. ὅ γε μὴν ἀρχηγὸς τῆς περὶ τοῦτο ἀφα-
νώσεως θαῤῥῆν ἐκέλευσεν, ὡς αἰσίων κ̄ γνώμην αὐλῆς τῶν σφαγίων ἀναδεικνυ-
μένων καὶ περικλόντων ὃ τ̄ δόγματος σύμβολον, καὶ εἰς ἑαυτὸν σὺν ωτοιούντων·
ὥστε μὴ πλατύνεσθαι καὶ ἀδεῶς χωρεῖν ἐφ' οἷς βούλεται, ὅσον ἔχοντα τὴν τ̄ κύ-
κλου περιγραφήν. ἐπυθόμην δὲ ὡς καὶ τῶν ὀπισθοβάτων καὶ φοβερῶν ἀδύ-
των εἷς τις καλῆς τελετῆς τινὸς ἢ μυστείας χάριν, ὀξαπίνης προσδοκήτων αὐτῷ
τῶν ὀπὶ τούτοις μεμηχανημένων, καὶ χρηστείας ἀφανισμένων φασμάτων
καὶ θορύβου καὶ δέους τῶν πρόσθεν ὀπισθαναδόμενος· ὀψὲ γὰρ τῆς ἡλικίας ὀπὶ τοι-
αύτην ἦλθε τ̄ μάθησιν· ἔλαθεν καὶ τῆς προθέρας σωτηρίας, οἷά γε χριστιανὸς
ἐν ἀπόρροις κινδυνοις περιληφθείς, ᾧ συμβόλῳ τ̄ χριστοῦ καθασημήνας ἑαυτὸν,
αὐλικὰ φρονήματα τὰ φάσματα ἐλύετο, καὶ ὃ καταναλισκόμενον ἐμπεπόδιτο. ἀποσύ
μῃ δὲ περὶ τούτου ὁ μυσταγωγὸς, ὅπῃ ἔγνω τὸ αἴτιον τῆς φυγῆς τ̄ δαιμόνων, ἀγνὸς
ὢν γεγονὼς ἀποκαλέσας καὶ ἀνδρεῖον εἶ), καὶ μηδὲν προῖξαι ἡ ἐννοῆσαι χριστιανικὸν
πρὸς ἀκελυσάμῃ, αὖθις ὅπῃ τ̄ τελευτὴν αὐτὸν ἦλθε. ὑμετείως δὲ ἔχουσι τοῖς χρι-
στιανοῖς, καὶ περιδεεῖς ἐποιήσατο περὶ ταῦτα κατανοῆσαι τοῦ βασιλέως, καὶ μάλιστα ὅτι χρι-
στιανὸς ἰῶ προτερον. ἀλλαδὴ γὰρ περὶ τὴν θρησκείαν πατέρων ἀμόμητος, ἐκ
νέου ἐμυήθη κ̄ τὸν θεσμὸν τ̄ ἐκκλησίας, καὶ τὰς ἱερὰς γραφὰς ἐπαιδεύθη, καὶ ὑπὸ
ὀπισκόποις, καὶ ἐκκλησιαστικοῖς ἀνδράσιν ἐτράφη. γέγονε γὰρ αὐτῷ καὶ γάλλῳ πάππ
κωνστάντιος ὁμοπάτριος ἀδελφὸς κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως, καὶ δαμαλ-
τίου. οὗ παῖς ὁμώνυμος καθάπερ ἀδελφεὸς, ἀνῃρέθη ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν μ̄ τὴν
κωνσταντίνου τελευτήν. ὀρφανοὶ δὲ παῖδες γλυκύμυροι καὶ αὐτοὶ ὄντε δαλματίῳ συνα-
πολέσθαι ἐκινδύνευον. ἐξείλετο δὲ τ̄ ὀπιβουλῆς γάλλον μᾶλλον, ὅτι νόσῳ ἔτυχε, καὶ
ὅσον οὔπω αὐτομάτως προσεδοκήθη. ἰουλιανὸν δὲ τὸν νέον· ἓν γὰρ ὄγδοον ἡλικίας

ἦλθε

ἦλθ' ἔτος. ὡδαδόξως δὲ ὧδε ἀμαθθέντες, ὡθστεπάθησαν ἐν καπαιδεία ἀμαθείᾳ ἐν μακέλλῳ. χωρίον δὲ τοῦτο βασιλικὸν ὡθὸς ταῖς ἀρχέῳ ὄρει ὃν ἀπὸ πολλοῦ τοῦ καισαρέων πόλεως, μεγαλοπρεπῆ τε βασίλεια ἔχων, καὶ λουτρὰ καὶ κήπους, καὶ πηγὰς ἀενάους, ἔνθα δὴ θεραπείας καὶ ἀγωγῆς βασιλικῆς ἠξιοῦντο, καὶ μαθήμασι καὶ γυμνασίοις τοῖς καθ' ἡλικίαν ἐχρῶντο, καὶ λόγων διδασκάλοις, καὶ τοῖς ὑφηγηταῖς τῶν ἀγίων γραφῶν, ὡς καὶ κλήρῳ ἐγκαλαλεγῆναι, καὶ ὑπαναγινώσκειν τῷ λαῷ τὰς ἐκκλησιαστικὰς βίβλους. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἀφ' ὧν ἠθῶν καὶ ὧν ἔργων τὴν διάθεσιν ἐπεδείκνυντο ὡδὲ πολλοῦ ποιούμενοι τοὺς ἱερέας, καὶ τοὺς ἀνῆκος ἀγαθοὺς, καὶ ὡδὲ δόγμα ἀποδαίους, τοῖς τε ἐκκλησίοις οἴκοις θαμίζοντες, καὶ τὰ ὡθσηκούσας ἡμῖν, τὰς τῶν μαρτύρων ἠκὰς γεραίροντες. τοιγαροῦν παρὰ τοῖς ἀνδράσι τούτοις ἀποδαίζουσι, μείζω ὡδειλαθὲν οἴκῳ τὸν θεῖον μάμαν θ' μάρτυρος ἀμφοτέροις μερίσαι τὸ ἔργον. ἀμιλλωμένους δὲ ἑκατέρου φιλοτιμία, καὶ μιμῇ, ἐπαρθῆναι τὸν ἕλεον, ὡδόξαν συμβῶσαι καὶ πάντως ἄπιστον. εἰ μὴ πολλοὶ τῶν ἀκηκοότων ὡδὲ ὧν τεθαυμάκασι μέχρι καὶ εἰς ἡμᾶς ὡδιῆσαν. τὸ μὲν γὰρ γάλλου μέρος ἐπεδίδου, καὶ τῇ γνώμῃ ὡθύχρη. τῶν ἰουλιανοῦ ποιημάτων τὰ μὲν, ἠρέμα τὰ, ἐκ τῆς γῆς ἀνεδίδου τὰ δὲ, ὡδαυτίκα σὺν ἀῶτι εἰς τὸ ἔδαφος ἐκ ἐωθείχθη, οἷά γε ἐξ ἀνθράκων, καὶ βιαίου ὕδατος ἀνω ἀμεως κάτωθεν ἀνατροῦσης ἀναχρώμενα. πᾶσι δὲ εἰκότως τερπνὸν ἐδόκει τὸ ὡθῆμα, καὶ τοῖς μὲν πολλοῖς, τῇ ἀποβάσει ἐκείνη· οἱ δὲ ἐξ ἐκείνου στενέβαινον μὴ ὑγιῶς ἔχειν τὰ ἀνδρα ὡδὲ τὴν θρησκείαν, ἀλλ' ἀσεβῆ πλάπεις χριστιανὸν ὄντα τότε κρατοῦντα ὑποκρινόμενον, καὶ εἰς τὸ ὡθφανὲς ἐξάγειν τὴν γνώμην ἐκ ἀσφαλὲς ἡγούμενον. ὡθῦδωκε δὲ, ὡς λέγεται, τὰ παρ' θρησκείαν σπουδάσματα μάλιστα ὑπαρθεῖς τὰ ὡθῆτα. μετ' χρόνον γὰρ ἵνα παυσαμένου κωνσταντίου τῆς ὀργῆς, γάλλος μὲν εἰς τὴν ἀσίαν ἤθων, ἐν ἐφέσῳ διέτριβεν, ἔνθα δὴ τὰ πλείω τῆς ἀσίας εἶχεν. ἰουλιανὸς δὲ εἰς κωνσταντινούπολιν ἐπανῆλθον, τοῖς ἐκεῖσε διδασκάλοις ἐφοίτα. φύσεως δὲ δεξιὸς ἔχων καὶ τοῖς μαθήμασιν εὐμαθῶς ὑπηδρόμει, ἐκ ἠμέλετο. ἐν ἰδιώτου γὰρ σχήματι τὰς ὡθοδους ποιούμενος, πολλοῖς σὺν ἐλήνετο, ὅπου οἷα φιλεῖ ἐν ὁμιλίᾳ καὶ βασιλευούσῃ πόλει ἀδελφὸς ὢν τῶ καίσαρι, καὶ ὡθήματα διοικεῖν ἱκανὸς εἶναι φαινόμενος ὡθοδοκᾶτο βασιλεύειν. καὶ πολλοῖς ὡδὲ αὐτὸ διοδεύουσι ἐκρότει λόγος, ὡθστεταχθῆναι ἐν νικομηδείᾳ διδάσκειν. ἐνταῦθα ὡδὲ τυχὼν αὐτοῦ μάξιμος ὁ ἐφέσιος φιλόσοφος, φιλοσόφων αὐτοῦ λόγων καὶ θεωρητὴς ἐλήλυθε, καὶ μύσεις τε χριστιανῶν θρησκείας, καὶ οἷα μεμύηται θεῖς ἰαμβλίχου ὁ ὡδὲ αὐτὸ θρυλλούμενον. ὁ δὴ, τοῦτο δὴ τοῖς πολλοῖς συμβαῖνον, ἐν ὑπονοίᾳ δυσχερῶν ὡθαυμαστοῦ ταλαιπωρούμενος, βουκολιαθεὶς αἰσίαις ἐλπίσι, φίλον ἔσχε τὸν μάξιμον. τοῦ βασιλέως δὲ τούτων μεμυημένων δείσας, ἐν χερσὶν ἐκείρατο, καὶ ὃν μοναχικὸν ἐπλάπετο βίον. λαθραῖα δὲ ἦν ἑτέρας εἶχε θρησκείας. ὅπου δὴ εἰς ἄνδρας ὡθηκε, ἔτι μᾶλλον ὑπῆρθη καὶ ἐποίησε ὡδὲ τάδε. θαυμάζων τε εἴ τις ὅστις τέχνη ὡθσημαίνεται ὃ μέλλον, καὶ ἀναλαμβάνων ἡγούμενος τοῦτου μάθησιν, ὧν μὴ δεῖ χριστιανοῖς, εἰς πεῖραν ὡθήκατο, καὶ ὃ δὴ ἐκείνου τοῖς τοῦτα μελετῶσιν ἐχθρὸν φίλοις. ὧδε δ' ἔχων γνώμης, ἦκεν εἰς ἀσίαν ἀπὸ νικομηδείας. καὶ συγγενόμενος ἐκεῖσε τοιούτοις ὡθυμότερος ὡδὲ τοῦτα γέγονεν. ἐπεὶ δὲ γάλλος ὁ αὐτοῦ ἀδελφὸς καίσαρ καλεσας μιμυτεὶς νεωτερίζειν ἀνή-

ρέθη, ὑπολαβὼν κωνσάντιος καὶ αὐτὸν ἐρωτᾷ βασιλέας κατέχειν, ὑπὸ φυλακῆς εἶχεν. δεξαμένου δὲ αὐτὸν δυσεβέας τ γαμετῆς κωνσαντίου, πραγματεύσαμένος αὐτὸν ἀπεδήμησεν εἰς ἀθήνας, προφάσει τῶν ἡμετέρων πόνων, καὶ παιδευτηρίων, ὡς λέγουσι, κοινωσόμενος τοῖς ἐκεῖσε μαθηταῖς περὶ τῶν κατ' αὐτόν. μεταπεμψάμενος δὲ αὐτὸν ὁ νεώτερος κωνσάντιος, καὶ ἔφη καλέσας. καλεσθεὶς τε αὐτῷ πρὸς γάμον κωνσαντίαν τὴν αὐτοῦ ἀδελφὴν, ὑπὸ τοῦ πρὸς δύσιν βασιλέως πέμπεται. οἱ γὰρ βάρβαροι, οἷς αὐτὸς πρότερον ἔτι μάγνεντίου ἐμαθήσατο εἰς συμμαχίαν, ὧδέ ὅφρος εἰς τοῦτο ἠρώμενοι, τοὺς γαλάτας ἐδῄουν. ὅπερ ἔτι νέος ὢν τοῖς ἑπομένοις αὐτῷ τραπηναῖς τὰ πρακτέα ἐπέτρεψε. ὧν δὲ ἐραθυμοῦντων, αὐτὸς ὡς ἐνῆν ὁ καῖσαρ τοῦ πολέμου προηνέχθη, καὶ τοὺς τραπωτὰς προθυμοτέροις πρὸς τὴν μάχην καλέσησιν, δείσας τὸ παρακινδυνεύειν προσέπεσον, καὶ ῥᾳθυμοτέρους ἐπὶ τάξας ἑκάστῳ βαρβάρων ἡγεμονίαν. κεχαρισμένῃ δὲ τοῖς τραπωταῖς ἐντεῦθεν ἡ χειροτονία ἐδήλωσε κωνσαντίῳ τὴν τῶν τραπηζῶν ἐκστρατείαν. ἀποσαλέντος δὲ ἑτέρου συμβουλῶν τοῖς βαρβάροις καλῶς ἐπράξε. τ δὲ, πρὶν ἐπιδῶν προσβαλόμενον καὶ ὀπισθοχωροῦντα κωνσαντίου προϊόμενον, μεταπεμψάμενος σφᾶς ὅπως τὴν ῥωμαίων γῆν, ὅπως τάχιστα ἀποπέμψαι μηνύσας τὸν τάδε προσβαλόμενον, ἀδοκήτως ὧ πλήθει τ πολεμίων ἐπελθὼν, ἐνίκησε. λέγεται δὲ κωνσάντιον ὅπως βουλεύοντα αὐτοῦ, τοῦτον ὑποδέξας τὸν πόλεμον. ἐμοὶ δὲ οὐ πιθανὸν εἶναι τοῦτο δοκεῖ. ᾧ γὰρ ἐξῆν μὴ δὲ καίσαρα τὴν ἀρχὴν ποιῆσαι αὐτὸν, τί καὶ ἐποίει, καὶ τὴν ἀδελφὴν ἐδίδου γαμετὴν, καὶ μεμφομένῳ περὶ τῶν ἐραθύμων τραπηζῶν, ὑπήκουε, καὶ ἀσυδαῖον αὐτὴ τούτων ἀπέφηνεν ὅπως καθορθώσει τὸν πόλεμον, εἰ μὴ φίλος ἐτύγχανεν. ἀλλ' ὡς συμβαίνω, τὴν μὲν ἀρχὴν δύνοις ὢν αὐτοῦ κωνσάντιος, καίσαρα κατέστησεν. ἐπεὶ δὲ ὧδέ γνώμην αὐτὸν σεβασὸς ἀνεκηρύχθη, ἢ δεδιὼς μὴ ὢν αὐτὸν καὶ τὸν ἀδελφὸν νέοις ὄντας ἠδίκησεν, ἢ φθονῶν, ὡς εἰκὸς, ὅπερ τῇ ὁμοίᾳ ἡμῇ, ἐπεβούλευεν αὐτοῦ δι' ὧν τοῖς τὸν ῥᾴονα βαρβάρων. ἀλλὰ τάδε μὲν, ἄλλοις ἄλλως δοκεῖ.

γζ Ἐπεὶ δὲ μόνος εἰς τὴν βασιλείαν καθέστη, καὶ διὰ τὴν ἐς τοὺς ἡμιωμίους ἀνέστη, καὶ τοὺς ἠμφημένους ὑποσκάζεσθαι. τοὺς δὲ καλαλυθέντας ἀνανεοῦσθαι, καὶ τοὺς βωμοὺς ἱδρύσασθαι προσέταξε, καὶ πολλοὺς αὐτοῖς δεδώρηται φόρους. ἔθη τε παλαιὰ καὶ τὰ πάτρια τῶν πόλεων, καὶ τὰς θυσίας ἀνενέωσεν, αὐτός τε ἀναφανδὸν δημοσίους ἔθυε, καὶ ἔπαινε δὲ, καὶ τοῖς περὶ ταῦτα σπουδάζουσιν ἐν πολλῇ ἡμῇ ἐποίητο. μύσταις τε καὶ ἱερεῦσιν ἱεροφάνταις τε καὶ τοῖς τῶν ξοάνων θεραπευταῖς, τὰς παλαιὰς ἡμᾶς ἀπέδωκε. καὶ τὰ ὧδέ τῶν πρόσθεν βασιλέων νενομοθετημένα ἐπ' αὐτοῖς ἐκύρωσε, λῃτουργιῶν τε, καὶ τῶν ἄλλων ὧν πρὶν εἶχον, τὴν ἀτέλειαν ἐψηφίσατο, καὶ τὰ ἀφαιρεθέντα τῶν νεοκόρων σιτηρέσια ἀπέδωκε, καὶ καθαρεῖς ἔτι ἀπὸ ξοάνων διεκελεύετο, καὶ ὅσον ἀπέχειν προσῆκε τῶν, ὡς ἡμῖνες λέγουσιν, ἀρχιτεύχων προφρημένων. προσέταξε δὲ καὶ τ πάσχα τῶν νείλου καὶ τὰ σύμβολα, καὶ τὰ παλαιὰ πάτρια κομίζεσθαι πρὸς τ ἑορτὴν. τ πρόσταξιν γὰρ κωνσαντίνου τῇ ἐκκλησίᾳ προσέφερεν· τῷ δὲ κοινῷ τῶν πόλεων πολλάκις ἔγραφεν, εἰ μὴ πρὸς ἡμῖνισμὸν μεταμεμῦσθαι ἔγνω, προσέπων αὐτὴν ἀς βάλον δωρεάς. τοῖς δὲ χειστιανίζουσι προσφόρως ἀπειθάνετο, μήτε ὑπιδημεῖν αὐτὸς ἀνεχόμενος, μήτε προσβαίνοντων τῶν λυποιούντων, τὰς προσβείας δεχόμενον.

ἀμῆφτοι

ἀμβῆναι τοῖς δοκιμωτάτοις τότε τῶν ἐπισκόπων, τοῖς δοκιμάζουσι τὸν τοῦ νισιβίνων ὡς πρωτεύοντας χειροτονίαις, καὶ μήτε τοὺς ναοὺς ἀνοίγουσι, μήτε εἰς τὰ ἱερὰ φοιτῶσιν, ἠπείλησε μὴ βοηθεῖν, μήτε πρεσβείαν δέχεσθαι, καὶ ὡς ἀναιρεῖ τὴν αὐτῶν πόλεως μὴ ἐπιβήσεσθαι ποτέρου, εἰ μὴ πείθοιντο εἰς ἕνωσιν μεταβαλόντας. ὁ δὲ πλησίον δὲ τῆς ἐν παλαιστίνῃ καισαρείας, ποτὲ μὲν ἀρειανίζων, ποτὲ δὲ ὀρθοδοξῶν, ἐπεμελεῖτο τῆς αὐτῶν πόλεως. τοῦτον γὰρ τὸν καισαρίαν ὡς ἐκ τῶν πρόσθεν ἐγνωκότα, ἐπίνειον γαζαίων οὖσαν καὶ μοῦμαν ποτὲ καλουμένην μαϊουμᾶν κωνσταντῖνος ἐς τὰ μάλιστα τῆς χειροτονίας ἠξίωσε, καὶ τὴν πόλεως ἐτίμησε, καὶ κωνσταντίαν αὐτὴν ἐπωνόμασε, ἐκ παιδὸς ἑαυτοῦ πολιτεύεσθαι διετάξατο, λοιμικοῦ μόνος ἄδικον εἰς τέλος τοῦτο γαζαίοις ἐς ἄγαν ἡμιώζουσιν. ἐπεὶ δὲ εἰς τὸν βασιλείαν πρῆλθεν ἰουλιανός, δίκην ἔλαχον οἱ γαζαῖοι τοῖς κωνσταντινοπολίταις. καὶ δικαστὴς καθίσας αὐτούς, ποτὲ μὲν γάζης τὴν κωνσταντίαν, ἀμφὶ τοῖς εἴκοσι σταδίοις διεσώσατο. καὶ ὁ ἐξ ἐκείνης τῆς ποτὲ ἐρέας ἀφαιρεθεῖσα ποτὲ σπορείας, μαγδαλάτιον μέρος τῆς γαζαίων πόλεως ὀνομάζεται. κοινοὶ δὲ αὐτῆς πολιτικοὶ ἄρχοντες καὶ στρατηγοὶ τὰ δημόσια πρόσταττον· μόνα δὲ τὰ περὶ τὴν ἐκκλησίαν εἰσέτι καὶ νῦν δύο πόλεις ἐνδείκνυσιν. ἑκάτερα γὰρ ἴδια ἐπίσκοπον καὶ κλῆρον ἔχει, καὶ πανηγύρεις μαρτύρων, καὶ μυείας τῶν παρ' αὐτοῖς γνωρίμων ἱερέων, καὶ ὅρους τῶν πέριξ ἀγρῶν, οἷς τὰ μὴ ἥκεστα ἑκατέρα ἐπισκοπὴ θυσιαστήρια δορίζεται. τῶν οὖν καθ' ἡμᾶς ἐπισκόπων τις ὁ γαζαίων πόλεως, μετελθὼν τὸν τῆς ἐκκλησίας, ἐπανύδασεν ἀμφοτέροις τοῖς κλήροις ὑφ' ἑαυτὸν ποιῆσαι, μὴ θεμιτὸν εἶναι λέγων μιᾶς πόλεως δύο ἐπισκόπους χειροτονίαν. ἀντιπόντων δὲ τῶν μαϊουμιτῶν, διέγνω ἡ τοῦ ἔθνους συνοδος, καὶ ἕτερον ἐγκεκτίνησεν ἐπίσκοπον, πάντως χειροτονεῖν δοκιμάσασα τοὺς δι' ἀσέβειαν δικαίων πόλεως ἀξιωθέντας, δορὶ ὃ κρίσιν ἡμιωσοῦ βασιλέως ἀνάξαντας ἐν ἱεροσύναις, καὶ τὰ ἐξῆς ἐκκλησιῶν μὴ χεῖραι ἀφαιρεῖσθαι τῶν δοθέντων γρῶν. ἀνὰ τοῦτα μὲν ὕστερον ὧδε ἀπέβη.

Περὶ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον, ἐπὶ τῷ χρόνῳ καισαρέως μεγάλου, καὶ δυ- ξζ
δαίμονα καὶ μεγάπολιν οὖσαν ἔτι καππαδοκῶν κλίματος ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν πόλεων ἐξῆλειψεν ὁ βασιλεύς, ἐπ' ὀνομίας τοῦ καίσαρος ἀφείλετο, ἣν πάλαι ἔτυχεν ὑπὸ κλαυδίου καίσαρος μάζα κληθεῖσα. ἐμίσει γὰρ καὶ ποτὲ αὐτὴν ἐξαίσιον μῖσος τοὺς αὐτῆς οἰκήτορας ὡς πανδημεὶ χειροτονίζοντας, ἐπὶ πάλαι καταλόντας τοὺς πρὸ αὐτοῦ νεὼς πολιούχου διός, καὶ παρῴου ἀπόλλωνος. ἐπεὶ δὲ ἐπ' οὖν ἡ τύχης, ὃς μόνον ποτὲ ἐκείφθη αὐτὸν βασιλεύοντος ποτὲ τῶν χειρισανῶν ἀνετράπη, ὅλως ἀπηφάνετο πάσῃ τῇ πόλει, καὶ ἐδυσφόρει, ἐπ' ἤμωσε μὲν τοὺς ὄντας δυσεμήτους μάλα ἐμέμφετο, ὡς μὴ ἐπαμυνόντας, ἐπ' εἰ παθεῖν ἔδει τι, ποθοῦμος ὑπὸ τῆς τύχης ὑπομεινάντας. πάντα δὲ τὰ κτήματα ἐπὶ τὰ χρήματα τῶν ἐν καισαρείᾳ, καὶ ὑπὸ τοὺς αὐλῆς ὅρους ἐκκλησιῶν ἐρυνώμενα μὴ βασάνων εἰς μέσον φέρεσθαι ποτὲ ἐτάξεν· αὐλικὰ δὲ τεσσαράκοντα λίτρας χρυσοῦ ὑπὲρ τὰ μείον ἐκέλευσαν· κληρικοὺς δὲ πάντας γραφῆναι τῷ καταλόγῳ τῶν ὑπὸ τὸν ἄρχοντα τοῦ ἔθνους στρατιωτῶν, ὃ δαπάνημα ἐκ ἐφόρα καὶ ἐπονείδιστον ἐν τοῖς τῶν ῥωμαίων κατὰ νόμον ἐνόμιζε. ὁ δὲ πλῆθος χειροτονιῶν ἐν γυναιξὶ καὶ παισὶν ἀπο-

χράψαλζ, ϗ καθάπερ ἐν τ̃ κώμης φόρους τελζν. ὄμορκον δὲ ἠπείλησεν, ὡς εἰ μὴ ταχὺς ταῖς ἱερᾶ ἀνεγείρωσιν, οὐ παύσε) μιωσῶν καὶ κακοποιῶν τὴν πόλιν. καὶ οὐ ὀ τας κεφαλᾶς συγχωρήσ τοῖς γαλιλαίοις ἔχν. ὧδε γὰρ ὑπιτωθάζων καλζν εἴωθε τοὺς χεισιάνους. ὀξέβη δ᾽ ἴσως εἰς ἔργον ἡ ἀπειλή, εἰ μὴ θᾶττον ἐτελεύτησεν. ἐπεὶ ϗ τῷδὲ τὴν ἀρχὴν σὺν ἤγεσθν τοὺς χεισιάνους φιλανθρωπότερος ἐφάνη τ̃ πρόσθεν διωξάντων τὴν ἐκκλησίαν. ἀλλ᾽ ἐκ τῶν φθασάντων δῦρων σάδην ὄφλος τῆ) μωφελῶν, εἰς σύγασιν ἤγωισμοῦ. ταύτη δὲ μάλισα τὰ χεισιάνων ηὐξήθαι, καὶ ἐνδοξότερα χεγενῆθαι τῇ μάθρείᾳ τῶν ἀφ᾽ ὧ δόγμα ἀποθανόντων ἤγομένων. ὅθεν δόξης αὐτοῖς φθόνων οὐ φέροντος πυελεμῶν ἢ σιδήρῳ, ἢ τοῖς τοῦ ζῆν μαλος αἰκισμοῖς, ἢ τὰ καταπονῆσαι, καὶ ζῶντας καταρύπην, ἃ τὸ πρὶν ἐπαυδάζετο, ἐκ ἀναλκὲς εἶδεν εἰς μεταίασιν γνώμης. λέγω δὲ καὶ πραϋνέσει πείθν ἡγεῖτο τὰ πλήθη εἰς ἤγωισμὸν μεταβαλζν, καὶ τ̃ σκηπτοῦ ῥᾳδίως, οὐ βιάζεσθαι μὴ ἀξιώσας ἐκ τοῦ δόξου φιλανθρώπου ὃς δόξῃ τοῖς αὐτοῖς εἶ). λέγεται γοῦν πυθομένῳ αὐτῷ ἐν κωνσανλινουπόλεως τειχίῳ τοῦ στελθόντα μάειν τ̃ χαλκηδόνος ἐπίσκοπον, ἀσεβῆ τε δημοσίως ὑβρίσαι, καὶ ἄθεον, ϗ τοῦδα ἐπὶτω ἀποκαλέσαι· τ̃ δὲ μόνῳ αὐτῷ ὀνῄδισαι τὸν τύφλωσιν, ὑπὸ χεῖρα γωγῷ τοῦ ἡγεμόνος ὧν καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς ὑποκεχυμένος. ἐπεὶ δὲ καὶ ὑπισκώπων, οἷά τοι εἰώθη, εἰς τ̃ χεισὸν βλασφημῶν, οὐ δὲ ὁ γαλιλαῖός σε θεός, εἶπε, θεραπεύσῃ σε. ὑπολαβὼν μάεις, ἀλλ᾽ ἐγὼ χάειν ἔχω τῷ θεῷ μου τ̃ τυφλώσεως, ἔφη, ἵνα μή σε θεάσωμαι τῆς δυσεβείας ἐκπεπωκότα. καὶ ὁ βασιλεὺς μηδὲν ἀποκρινόμενος παρέδραμεν. ὥστε τοῦτο μᾶλλον ἤγωισμὸν κατασῆσαι δυνέξικακον καὶ τοῦτον ἀδοκήτως τοῦ πλήθους τῶν χεισιάνων ἑαυτὸν ὑποδῆναι.

εζ Ταῦτα δὲ ἀπαυδάζων, πᾶσι μὲ τοῖς ὑπὸ κωνσανλίου φυλαδοθεῖσι ἀφ᾽ θρησκείαν δῶκε τὴν φυλήν, καὶ τοῖς δημοθεῖσι νόμῳ τὰ σφέτερα ἀπέδωκε. τοῖς δὲ δήμοις τοῦ ηὔξησε μηδένα ἀδικεῖν τῶν χεισιάνων, μὴ δὲ ὑβρίζν, μὴ δὲ ἀκόντας τοῦ θυσίαν ἔχειν· τοῖς δὲ ἑκόντι τοῖς βωμοῖς τοῦ στάντας, τοῦ στέργν ὀξιλεοῦσθαι, οὓς ἤγιμες καλοῦσιν ἀποστατικοὺς δαίμονας, ϗ καθαίρεσ καθαρσίοις, οἷς ἔθος αὐτοῖς. κλητικοὺς μύτοι, πᾶσιν ἀτέλειαν καὶ ἀμίλλων καὶ τὰ σιτηρέσια ἀφείλετο κωνσανλίου. ϗ τοῖς ὑπ᾽ αὐλῶν κειμένοις νόμοις ἀνῆκε, ϗ τοῖς βουλευτηρίοις ἀπέδωκε. μέχρι τε πρώτων καὶ χρόνων τὰς δι᾽ ὑβρεως ἐν τοῖς κλήροις γεγαμένας, εἰς τοῦ πρότεραν τοῦ στάξεν, ἃ τὸν τοῦδὲ τὰ δημοσίου ἐκνομίσθη. ἰδίᾳ γὰρ κωνσαντῖνος τῶν ἐκκλησιῶν διέταξε τοῦ γματα, ἐκ τ̃ ἐκείνης πόλεως φόρων τὰ ἀρκοῦντα τοῦ ς τοῦδε σκευὴν ἐπιτηδείων ἀπένεμε τοῖς πρώτων κλήροις, καὶ νόμῳ τοῦτο ἐκρατῦνεν, ὡς καὶ νῦν κρατῆ ἐξ οὗ τέθηκεν ἰουλιανὸς ὑπερμελὴς φυλακτήριος. ὡμοίωτο δὲ ϗ χαλεπωτάτῳ τινὶ δεῖν φασὶ τ̃ εἰσαξιν. μαρτυρῆ δὲ ϗ ταῦτα τοῦδὲ τῶν πατέρων γράμματα τοῖς εἰσαγθεῖσιν εἰς ἀπόδειξιν τ̃ δυαδόσεως ὧν εἰληφέσθν χρ̃ τ̃ κωνσανλίου νόμον. ἐκ ἐν τούτοις δὲ μόνον ἴσαν οἱ τοῦ κρατοῦντος τοῦ τὴν θρησκείαν ἀπέχθεια. ἀπαυδᾷ δὲ τ̃ τοῦ ς ὃ δόγμα μίσους, τοῦδὲν εἶδος πρόφυγεν εἰς καθαίρεσιν τ̃ ἐκκλησίας. χρήματά τε ϗ τὰ δυαθήματα, ϗ τὰ ἱερὰ σκεύη ἀφαιρούμενος, τοῖς τε καλαβληθέντας νεῶς ὑπὸ τῆς κωνσανλίνου ϗ κωνσανλίου ἡγεμονίας βιαζόμενος

ε

μθυος τοὺς καθελόντας δυοικοδομεῖν, ἢ τὰς ὑπ' αὐτῶν ἀποβληθείσας ἐκκλησίας. ἐκ δὲ τούτων μηδέτερον ὑπῆρξεν· δυσὶ μὲν γὰρ τισὶ δυσζήτησιν τῶν ἱερῶν χρημάτων, ἱερεῖς τε καὶ κληρικοὶ καὶ τῶν ἀλλων χειροτονῶν πολλοὶ, χαλεπῶς ἐβασανίζοντο, καὶ δεσμωτηρίοις ἐνεβάλλοντο· ὥστε πολλαχόθεν συμβῆναι ἔστιν, φόνων μὲν ἕνεκα καὶ πονηρίας τῆς εἰς τὸ σῶμα ἀμυνομένων, μετριώτερον αὐτὸν ἡγεῖσθαι τῶν τοῦ διωξάντων τὴν ἐκκλησίαν· ἐν δὲ τοῖς ἀλλοις χαλεπώτερον. φασὶ γὰρ ἐν πᾶσιν αὐτὸν κακῶς ποιήσας, πλὴν ὅτι τοὺς ἀλλοτρίαν οἰκεῖν καθαιρεθέντας ἱερέας ὑπὸ τοῦ κωνσταντίου βασιλείας μᾶλλον ἐκάλεσε. λέγει δὲ μὴ φθάσαι τῇ πρὸς αὐτοὺς ταῦτα πραχθῆναι, ἀλλως τε καὶ τοῦ τῶν ἀλλοτρίων ἔρωτος ἐμφυλίῳ μάχῃ πολεμεῖσθαι τὴν ἐκκλησίαν, καὶ τῶν οἰκείων ἁμαρτήσαι θεσμῶν, ἢ κωνσταντίου ἁμαρτόντος. ὥστε γὰρ ἀεδόν πρὸς πάντα τὸ ὑπήκοον καὶ τελευτήσαντα τούτῳ, μῖσος καθαπτόμενον, τοὺς μὲν ἡμίσεας, ὡς ὁμόφρονας θεραπεύων· τοὺς δὲ ἁμαρτόντας ἐπ' ἐκείνου κακῶς πάσχοντας ὡς ἀδικημένους, ἥδεσθαι· ἀμύνεσθαι καὶ τοὺς δυνατοὺς ὡς αὐτῷ καταθυμίους, τῶν βασιλέων ὀξέως ἔσχεν. δυσέριον δὲ τὸν μείζονα τῆς βασιλικῆς αὐλῆς, θανάτῳ ἐζημίωσε. καὶ ἰδίᾳ μὲν αὐτῷ λύπης τις ἦν πρὸς τοῦτον, καθότι γάλλον ὃν ἀδελφὸν τῇ αὐτοῦ ὑπερβουλῇ μηχανῆς ὑπώπτευεν. ἀέριον δὲ ὃν ἀρχηγὸν τῆς δυνομίου αἱρέσεως τοῦ κωνσταντίου ἐφορείαν φυγὼν καταδικασθέντα. καὶ μήπω ὑποπτον ὄντα πρὸς γάλλον ὁμιλίαν δυνάμεως μὴ μάλα χρήσιμος προσκαλέσασθαι πρὸς αὐτὸν δημόσια ἐπιζύγια δεδωκώς. ἐκ τοιαύτης δὲ αἰτίας, καὶ ἥδυσιον ὃν κυζίκου ἐπίσκοπον ἐπὶ βαρυτάτῳ ὑπερημίᾳ προσέταξε τότε τοῖς αὐτοῦ δαπανήμασιν ἐν δυσὶ μόνοις μησὶν δυοικοδομῆσαι τὴν ναυαδηνῶν ἐκκλησίαν ἐπὶ τοῦ κωνσταντίου καθεῖλεν. καὶ μήλα δὲ πολλὰ μὴ δύεσθαι τὸν ἀπὸ μῖσος τῶν προ αὐτοῦ ἡγεμονεύσαντας τὰ μὴ, αὐτὸς ἐποίησε· τὰ δὲ μήπω ποιούντων, ἐπέσχεν.

Ἐν δὲ ᾧ τότε χαίρων καὶ ἀθανάσιος ὃν προ τούτου χρόνου λανθάνων ὅπη διέτελεσεν, ἀπελθόντος τοῦ κωνσταντίου τελευτῆς, δυεφάνη νυκτὶ ἐν τῇ ἁγιοσυνδρέων ἐκκλησίᾳ. ἐπὶ ᾗ τοῦτο εἰκότως προσάδοξον, ἐξ ἀπίνης ὧδε προσάντη προσδοκίαν συμβαῖνον. ἐπίκα γὰρ ἐξ ὑπερβουλῆς τῶν γεωργίου ὑπατικείων, προστάξαντος τοῦ βασιλέως, κατευδάσας αὐτὸν συλλαβέσθαι ὁ τῶν ἐν αἰγύπτῳ γραμμάτων ἡγεμών, ἀπέτυχεν, ὡς ἐν τοῖς προάθεν εἴρηται, διαφυγὼν μέχρι τῆς παρούσης ἡγεμονίας, προσάντη τινα προφήτην ἱερὰν ἐν ἁγιοσυνδρείᾳ ἐκρύπτετο, ἐπὶ ὑπὸ τοσούτῳ κάλλει τοὺς τότε γινώσκειν προσδοκᾶσθαι προφητικὰ μῦθον, ὡς θαῦμα μὴ αὐτοῖς εἰ τοῖς ὁρῶσι· φυλετὰν δὲ τὴν ὑπειτεκειαν καὶ σοφροσύνην ἐπαγγελλομένοις, ἵνα μή τινα ψόγον ἐξ ὑπονοίας αὐτοῖς προστεκτήσαι. ἐπὶ γὰρ καὶ ἐν ἀκμῇ τῆς ὥρας σεμνή τε καὶ σώφρων εἰς ἄγαν, ἢ μὴ δὲ τῆς φύσεως συλλαμβανούσης διακοσμεῖν εἶδε τὸ σῶμα εἰς δυσπρέπειαν κάλλος. ἢ γὰρ ἀληθὲς εἰπεῖν, οὐχ' ὡς ἔοικε δοκεῖ, ὁποῖα τὰ σώματα, τοιαύτην εἶ τὴν ψυχήν· ἀλλ' ἐν τοῖς τῆς ψυχῆς ὑπερτηδεύμασιν ἀπεικονίζεσθαι τὸ τῶν σωμάτων ἦθος, καὶ τὸν αὐτὸν ὅπως ἂν τύχῃ ὑπερτηδεύων τοιοῦτον ἐπὶ διαφαίνεσθαι, καθ' ὃν ἂν ὑπερτηδεύῃ καιρόν. καὶ τοῦτο μὲν τῷ λόγῳ εἰ μὲν ἀκριβῶς ἐξετάσθη, σοφοὶς οἶμαι δυτέρᾳ. ἀθανάσιον δὲ λόγος ἐπὶ θείαν ὄψιν ὡδὶ ἐπανθρωπίνου αὐτῷ σωθῆσεσθαι, πρὸς ταύτην τὴν

πρὸ θύρας καθαφυγὼν, καί μοι δοκεῖ τοῦτο τὸ ἀποβαῖνον ὁρᾶν τὸν ἀθεῖ τοῦτο οἰκονομηθῆναι· ἵνα μὴ τοῖς ἀθανασίου ὀπαδοῖς μὴ ἔχῃ τὸ φάσμα, εἴ τις αὐτοῖς πολυπραγμονῇ τὸ αὐτοῦ ἐπιχείρησιν, ἢ ὁμιλίας ἐδιάσατο καὶ αὐτὸν διδαχθῆναι τοῦτο παρ' αὐτῆς κρυπτόμενον, ἢ τῷ μὴ καλῶς συνεχώρει ἐπανορθοῦσθαι ἐνθάδε διάγειν τὸν ἱερέα. διὰ δυσρείαν δὲ αὐτὸν ὑπεδέξατο, καὶ διὰ φεύγουσιν ἀπέδοσαν, ὅπου τοσοῦτον πιστεύεται φύλαξ καὶ διάκονος ταραχὰ γνωρίμων, ὡς πόδας αὐτοῦ νίπτειν, καὶ τὰ τοῦ ἔφιππα καὶ τὰ ἄλλα πάντα, ὅσα φύσις ἐπανορθοῦν βιάζεται ἐν τοῖς καλεπεινούσαις χρείαις, μόνῳ αὐτῷ διακονεῖσθαι· τοσοῦτο δὲ καὶ βίβλους ὧν ἐδεῖτο πρὸς ἄγων κομίζειν, καὶ ὅτι πολλῷ χρόνῳ τούτων γνωρίμων, μηδένα τῶν καθικνουμένων τοῦ διεξανδρεῖν πόλιν μαθεῖν.

ξζ Ὁ μὲν οὖν ἀθανάσιος ὧδε διασωθεὶς, καὶ ἀπροσδοκήτως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ φανεὶς, οὐδὲ ὅθεν προῆλθεν ἐγνώσκετο. πειθαρὴς δὲ γνώμονος ὁ τῶν διεξανδρέων λαὸς, τὰς ἐκκλησίας αὖτις παρέδωκεν. ἐκβληθέντες δὲ οἱ τὰ ἀρείου φρονοῦντες, ἐν ἰδιωτῶν οἰκίαις καθ' ἑαυτοὺς ἐκκλησίαζον, λούκιον δυτὶ γεωργίου τῆς αὐλῶν αἱρέσεως ὀπίσω προβαδιζόμενοι. γεώργιος δὲ ἔτυχεν ἤδη διαιρεθείς. ἅμα γὰρ δημοσίοις δῆλον ἐποίησαν οἱ ἄρχοντες τετελειωμένην καισάρειον, αὐτοκράτορα δὲ ἰουλιανὸν εἰ), ἐσασίασε τὸ ἑλληνικὸν πλῆθος τῶν διεξανδρέων. κεκραγότες τε καὶ λοιδορούμενοι ὥρμησαν ἐπ' αὐτὸν ὡς πᾶν χρῆμα δυσαρήσοντες. ἀνακοπέντες δὲ τῆς πρὸ αὐλικαὶ ὁρμῆς, ὅτε μὲν αὐτὸν ἐν δεσμοῖς εἶχον. οὐκ εἰς μακρὰν ὑπὸ καταδραμόντες ἔωθεν εἰς τὸ δεσμωτήριον, δυσαρεστοῦσιν αὐτὸν καὶ καμήλῳ ὀπισθένες, διημερεύσαντές τε ἐν τῇ κατ' αὐτὸ ὕβρεσι, πρὸ δείλης ὀψίαν πυρὶ παρέδωκαν. οὐκ ἀγνοῶ δὲ ὡς οἱ ἀπὸ τῆς ἀρείου αἱρέσεως ταῦτα λέγουσι πάσχειν τὸν γεώργιον πρὸς τῶν τὰ ἀθανασίου κατηδαφῶν. ἐγὼ δὲ τῶν ἕλληνικῶν ἡγοῦμαι μᾶλλον εἰ) τὸ δρᾶμα, λογιζόμενος ὡς μείζους ὅτοι γε πλείους ἀφορμὰς μίσους πρὸς αὐτὸν εἶχον, καὶ μάλιστα τοῦ πρὸ τὰ ξόανα, καὶ τοὺς ναοὺς ὕβριν, καὶ τῶν οὐσιῶν καὶ πατρίων κώλυσιν. ἐπέτεινε δὲ τοῦ πρὸς αὐτὸν ἀπέχθειαν, καὶ οἱ ἐν τοῖς βασιλείοις δωμάτιοις, καὶ οἷα φιλοδήμου πρὸς τοὺς ἐν δωμάτιοι πάσχοντας οὐκ ἀνεκτῶ ἡγεμόνος. πρὸς δὲ τούτοις γε τοιόνδε τότε συνέβη πρὸ τὸ καλούμενον πρὸ αὐτοῦ μιθριον. τοῦτον γὰρ τοῦ τόπον ἔρημον πάλαι γνώμονα, ἐδωρήσατο κωνστάντιος τῇ ἀλεξανδρέων ἐκκλησίᾳ. γεωργίου δὲ εἰς ὀπισθοφύλακα διακληρωθέντος, ἄδυτον ἀνεφάνη, ἐν ᾧ ξόανα μὲν ἴσως καὶ ὄργανα τινὰ εὑρέθη τῶν ἐνθάδε τότε μυουμένων ἢ τελουμένων ἃ τοῖς ὁρῶσι γέλοιά τε καὶ ξένα ἐδόκει. δημόσια δὲ ταῦτα πρεσθένες οἱ χριστιανοὶ ἐπομπεύον ὀπισθαζόντες τοῖς ἑλληνιστάς· οἱ δὲ, πλῆθος εἰς ταυτὸν συλλεγέντες, ἐπῆλθον τοῖς χριστιανοῖς, οἱ μὲν ξίφεσιν ἢ λίθοις· οἱ δ' ἑτέρῳ τῳ ὡς ἔτυχεν ὁπλισάμενοι. καὶ πολλοὺς ἀνῄρουν, τοὺς δὲ καὶ σαυρώσαντες ἐφ' ὕβρει τὸ θρησκείας, πᾶσαν μαλίας τοὺς πλείστους κατέσηψε. ὅτε δὲ τούτου χριστιανοὶ μὲν τὸ ἀρχῆθεν ἔργον, ἀτελὲς ἐξηκατέλιπον. οἱ δὲ ἑλληνισταὶ, ὅπλα θέσθαι τὸ ἰκλιανὸν βασιλέως, τὸν γεώργιον ἀνῄρουν. μάρτυρος δὲ καὶ βασιλέως αὐτοῦ τοῦτο οὕτως ἔχειν, ὅθεν οὐκ ἂν ὠμολόγησεν, εἰ μὴ τοῦ τὸ θησέως ἐδιάθη. ἤθελε γὰρ οἴμαι χριστιανοὺς οἰουσδήποτε ἢ ἑλληνας εἰ) τοὺς γεωργίου φονέας. ἀλλ' ὅμως οὐκ ἀπεκρύφθη. φαίνεται γοῦν ἐν τῇ περὶ τούτου πρὸς διεξανδρέας ὀπισθογῇ δόξας χαλεπαίνειν. μέχρι δὲ

γραμμῆς

γραμμῆς μόνον ἐμέμψατο, καὶ τὴν ὠμότητα συνεχώρησεν, αἰδοῖ φησὶ τῇ πρὸς
Ῥάβαν τὴν αὐλῶν πολιοῦχον, καὶ ἀγέξανδρον τὸν οἰκιστὴν, καὶ ἰουλιανὸν τὸν αὐτοῦ θεῖον,
ὃς πρὸς τούτου, ἀγχίστου καὶ ἧς ἀγεξανδρείας αὐλῶν ἦρξεν· ὑπὲρ δὲ τὰ μάλιστα
βῆμα ἰσμῷ χαίρων, καὶ τοῖς χριστιανοῖς ὑποφυὰς μισῶν, ὡς τοῦγε κατ' αὐτὸν ὑπε-
ναντίον τοῦ καλοῦ τῶν γνώμης, καὶ μέχρις αἵματος κακῶς παθεῖν τοῖς χριστιανοῖς. ηζ

Λέγε δὴ τοιῶν ἀπουδάζοντος αὐτοῦ τότε ἀφῃρέθαι τε εἰς τοὺς βασιλέως μετα-
θέτας ἱππασυρεῖς πλῆσαι ὄντα καὶ ὠμώτατα τὰ ἀναθήματα τῶν ἀθλοφόρων σώρων
ἐκκλησίας, καὶ τοὺς ἀκλησίους τότε ἀποκλῆσαι, φυγεῖν μὴ πρῶτας τοὺς κλησι-
κοὺς· μόνον ὑποδοχεῖον τοῦ πρεσβυτέρου, μὴ ὑποχωρῆσαι τῆς πόλεως, ὃν ὡς φύλα-
κα τῶν κειμηλίων, τοῦ τούτων γνῶσιν καταμιμυῆσαι δυνάμενον συλλαβών, δή-
νας ἠκίσατο, καὶ ὃ τελευταῖον ἀναρεθῶναι ξίφει προσέταξε, πρὸ δὲ πάσης βά-
σανον ἀνδρείως ἀποκρινάμενον, καὶ ἐν τοῖς ὑπὲρ τοῦ δόγματος ὁμολογίαις ἠνδρ-
κιμηκότα. ἐπεὶ δὲ τὰ ἱερὰ σκεύη βίᾳ σαι προσέταξε αὐτὰ κτᾶσθαι τῆς ἐδάφους, ἐπε-
τρώθασε, καὶ βλασφημήσας ὅσα γε ἠβούλετο τοῦ χριστοῦ, ἐκάθισεν ἐπ' αὐλῶν, καὶ τοῦ
ὕβρεως ἐπηύξησεν. αὐλίκα γὰρ ὃ αἰδοῖον καὶ τοῖς ἀμφὶ τοῦτο ἀναλημμένοις πόροις διε-
φθάρη. καταπεῖσαί τε αἱ τῇδε Ῥάχης εἰς σκώληκας μετέβαλον, καὶ ὃ πάσης ἐκ-
κρίτου τῶν ἰατρῶν τέχνης. καὶ μοῦσι τῇ πρὸς βασιλέα αἰδοῖ καὶ δέκα μόνοις πρω-
τοδαπτοῖς φαρμάκων πείρας ἐκινοῦντο. πολυλίμοις τε καὶ πλείονας ὄρνιθος θυ-
σίας, ἀπὸ τούτων λίπη τὰ διεφθαρμένα μέρεα ἐπέπλατον, καὶ εἰς τὸ ὀπισθάν-
σαν ὀξέκαλοῦτο τοῖς σκώληκας. ἀλλ' οὐδὲν ἴσχυεν. ἐν βαθεῖ γὰρ καταχρυπτό-
μενοι, πρὸς τὰς ζώσας Ῥάχης εἶρπον, καὶ ἕως ὅτου αὐλῶν ἀνάλωτον, οὐ διέλιπον κείρον-
τες. ἐδόκει δὲ κτᾶσθαι θρομμωίαν τοιαύτῃ χρήσασθαι συμφορᾷ, καθόλου καὶ ὁ τῶν βασιλι-
κῶν καμείων φύλαξ, καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν ἐν τοῖς βασιλείοις ἀρχὴν ὑπιτεταμένων νεανιασάμενοι κτᾶσθαι τῆς ἐκκλησίας πρᾳδόξως καὶ βεβαίως τὸν βίον καθύσαι,
ὡς ὑπὸ θείας ὀργῆς καταδικασθέντες.

Ἐπεὶ δὲ εἰς τοῦτο προῆλθε λόγου, καὶ τὸν γεωργίου καὶ θεοδωσίου ἀναίρε- θζ
σιν διεξῆλθον, καιρὸν ἔχειν δοκῶ ποιήσασθαι μνήμην ὁσσίου καὶ νεσάβου καὶ ζή
νωνος τῶν ἀδελφῶν. οἷς κτᾶσθαι τοῦτο μισῶν ὁ τῶν γαζαίων δῆμος, οἶκοι κρυπτομένοις
συνῳδάουσι, καὶ δεσμωτηρίῳ τὰ προῶτα παραδόσι, καὶ ἐμαστίγωσαν. ἔπειτα συν-
ῳδοῦντες εἰς θέατρον, πλῆσαι αὐλῶν καλεβόησαν, ὡς κακοῦργησαν τὰ ἱερά, καὶ
ὅτι καθαιρέσει καὶ ὕβρει τοῦ βῆματος ὧν παροῦσι χρόνῳ ἀποχρησαμένων. ἐν ᾧ
τῷ κεκραγέναι, καὶ προσωφῶν δημόσιος εἰς τὸν κατ' αὐλῶν φόνον ἐνεπλήσθησαν
θυμοῦ. καὶ συνακελευσάμενοι ἑαυτοῖς, οἷά γε δῆμος τοιαῦτα εἰῶθε, καλέσαμεν
εἰς τὸ δεσμωτήριον· καὶ ἐξαγαγόντες αὐτοὺς, ὠμότατα διεχρήσαντο, πῆ μὲν φρυ-
γῶν, πῆ δὲ ὑπτίους ἕλκοντες, καὶ ὧν ἐδάφους προσρηγνύντες, καὶ εἰ ἐτύγχανον παίον-
τες, οἱ μὲν λίθοις· οἱ δὲ ξύλοις· οἱ δὲ δι' ὅλων εἶσιν ὅπιτυχοῦσιν. ἐπυθόμην δ' αὖ ὡς
καὶ γυναῖκες ἐκ τῶν ἱστῶν ἐξαρπασθεῖσαι, ταῖς κερκίσιν αὐτοὺς κατεκέντουν. καὶ τῶν ἐκ
ἀγορᾶς μαγείρων, οἱ μὲν, ὕδατι θερμῷ καχλάζοντας τοὺς λέβητας ἐξαρπάζον-
τες, τῶν χυτρόποδων κατέχεον· οἱ δὲ, τοῖς ὀβελίσκοις διέπειρον. ἐπεὶ δὲ αὐτοὺς ἐασά-
σαξαν καὶ τὰς κεφαλὰς ἔθλασαν, ὡς καὶ τὸν ἐγκέφαλον χαμαὶ ῥῦναι, ἤλασον πρὸς τὸ
ἄντος, ἢ τὰ ἀποθνήσκοντα τῶν ἀγόνων ζώων ῥίπτειν εἰώθασιν. καὶ πῦρ ἀνάψαντες,

ἐκαυσαν αὐλῶν τὰ σώματα, καὶ τὰ περιλοιπὰ τῶν ὀστέων ὅσα μὴ τὸ πῦρ ἐδαπάνησε, τοῖς ἐρρίμμασιν αὐτῶν καὶ λίθοις καὶ ξύλοις τε καὶ ὄνοις ὀστέοις συνέμιξαν· ὡς τε μὴ ῥᾳδίαν αὐλῶν εἰ τὴν εὕρεσιν. ἔλαθέ γε μὴν οὐκ ὀλίγον. γυνὴ γάρ τις χριστιανὴ οὐκ ἀπὸ γάζης οὖσα, ἀλλ' οἰκέτις ἐνθάδε τινὸς οἰκήσιν ἔχουσα, κατ' ὄναρ σαφῶς ἐξαλλόμενα ταῦτα νύκτωρ. καὶ ἐμβαλοῦσα χύτρᾳ, ζώωνι τῷ αὐλῶν συνεμιξεν φυλάττειν ἔδωκεν. ὧδε γὰρ ἐν τοῖς ὀνείροις ἔλεξεν ὁ θεός, ὃς τὸν ἀνδρα τῆς γυναικὸς κατεμιλύνσεν, ἢ ἀμάρτοι, καὶ πρὶν ἰδεῖν ἐπέδοξε καθόλου ἄγνωστος ἰδεῖν αὐτῇ, ὃς περσφάλως τὸ διωγμοῦ κεκινημένου ἐκρύπτετο. ἐπεὶ καὶ αὐτὸς μικροῦ συλληφθεὶς ὑπὸ τῶν γαζαίων, διηρέθη. ἀσχολουμένου δὲ τοῦ πλήθους περὶ τὸν φόνον τῶν αὐτοῦ ἀνεψιῶν, καιρὸν λαβὼν ἔφυγε εἰς ἀνηδόνα πόλιν περὶ θάλασσαν ἀφεστῶσαν γάζης ὡς εἰς σταδίους εἴκοσιν. ὑπὸ πλησίον δὲ τινι καὶ αὐτὰ τὰ ἡμίωνικὰ χαίρουσιν, καὶ περὶ τινὰ θεραπείαν τῶν ξοάνων ἐσπουδάκασιν. καταμιλυνθεὶς δὲ ἐνταῦθα ὁ χριστιανὸς, δῆλος καὶ νέον ἐφόδιος ἐμαστιγώθη ὑπὸ τῶν ἀνηδονίων, καὶ τῆς πόλεως ἐξηλάθη. καὶ εἰς τὸ τῶν γαζαίων ὑπῆνθον ἥκων, ἔλαθ' ἐκεῖσε κρυπτόμενος. ἐνθα δὴ συντυχὼν αὐτῷ τὸ γωάριον, τὰ λείψανα δέδωκεν. ὁ δὲ, τέως μὲν οἴκοι ταῦτα ἐφύλαττεν. ἐπεὶ δὲ τὴν αὐτόθι ἐκκλησίαν ἔλαχεν ὑπισκοπεῖν, σωνέβη δὲ τοῦτο ὑπὸ τὴν θεοδοσίου βασιλέως, δικλίνειον ἐδείματο οἶκον περὶ τὸ ἄστεος, καὶ θυσιαστήριον ἐν αὐτῷ ἐπήξατο, καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν μαρτύρων ἀπέθετο πλησίον νέσορος τοῦ ὁμολογητοῦ, ὃς ὑπὸ βίᾳ περιοῦσι τοῖς αὐτοῦ ἀνεψιοῖς σώμασι. καὶ συλληφθεὶς ἅμα αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ δήμου, δεσμῶν καὶ μαστίγων ἐκοινώνησεν. ἐν δὲ τῷ ἔλκεσθαι, καλὸν ἔλκοντα τὸ σῶμα ἰδόντες οἱ ἕλκοντες, ἠλέησαν, καὶ ὧν πυκνῶν ἐπὶ μικρὸν ἐμπνέοντα, ἀπέθανεν δὲ περισδοκώμενον, ἐρρίψαν. ἀνῃρέθησαν δὲ καὶ ἕτεροι, ὡς ἐν τῷ τοῦ θεοδώρου βίῳ ἐμάθομεν. ἐν δὲ τῷ ἔλκεσθαι, καλὸν ἔλκοντα τὸ σῶμα ἰδόντες οἱ ἕλκοντες, ἠλέησαν, καὶ ὧν πυκνῶν ἐπὶ μικρὸν ἐμπνέοντα, ἀπέθανεν δὲ περισδοκώμενον, ἐρρίψαν. ἀνῃρέθησαν δὲ καὶ ἕτεροι, ὡς ἐν τῷ τοῦ θεοδώρου βίῳ ἐμάθομε

σαν δξυπονοήσεως ὑπεκλύσαν τ ξηρὰν καταζέχουσαν, πάλιν ἐνθεν ἀνεχώρησεν. οὐ γὰρ καθαθύμιον ἰῶ αὐτῷ Δηματείδην τοῖς ἐπαινοῦσιν. ἀλλ' ἐν τῷ τοὺς τόπους ἀμείδην ἐασυύδασεν ἄδηλος εἶ), κὴ τ κεφαζοῦσαν τοῖ αὐτῷ δδξαν δξαλύειν τ συχνᾶς μεδοικήσεσι. ὃ δὴ τελεύταιον τοῖς πλέων τιὼ κύπρον, καθῆρεν εἰς πάφον. τοῖς ταπείς τε τοῖς τότε κυπρίων ὑπισχνοῦμενον, ἠγάπησε τ ἐνθάδε Δηματειδίῳ, καὶ τοῖ χάρυεν χωρίον οὕτως ἐπονομαζόμενον ἐφιλοσόφει. ὃ μὴ οὖν μὴ μύρυπσαν τὸν ἄνδρα τοῦτον ἅγιον ἡ φυγή. ἔφυγε δὲ, καθότι τοῖς ταγμά ἐστιν ἱερὸν, μὴ τοῖς μένειν τοὺς διώκοντας. εἰ δὲ ληφθεῖεν διωκόμενοι, ἀνδρφονοι γένεσθαι, καὶ κρείττους ἦσ τῶν διωκόντων ἀνάγκης. οὐ τοῖς μόνοις δὲ γαζαίοις καὶ ἀγεξανδρούσι τὰ εἰρημένα κ τῶν χειρόνων ἐνομίσθη. φαίνονται δὲ τούτοις ὠμότητος ὑπερβολὴ νενικηκόσες, οἱ τιὼ τοῖς τῷ λιβάνῳ ἡλίου πόλιν, καὶ τιὼ ἀρέσθουσαν τ συρίας οἰκοιῶντες. οἱ μὲν γὰ, ἄπιστον δὲ καὶ λέγειν, εἰ μή τινες τῶν κατ' ἐκεῖνο καιρὸν γεγονότων ἀνήκεστα, παρθένους ἱερᾶς ἀπήτης ὁρᾶσθαι τοῖς πλήθους δημοσίᾳ γυμνὰς ἐαθῆτες ἵσασθαι κατιωάσασαν, εἰς κοινὸν τῶν βουλομένων θεαθῆναι τ κ ὑβρεν. ἐμπροινήσαντες δὲ τοῖτερον ἢ ἐδόκει, ὃ τελεύταιον ἀνέκειρον αὐτάς. ὃ διχῇ ἀνατεμόντες, ὅπι τιὼ βρῶσιν τῶν ἐγκάτων τοῖσεκαλοιῶντο τοὺς χείρους, σὺν ἡ τούτοις ἔθφῃ ὑπὸ πολῆς τὰ πλάγχνα καλύψαντες, ὥστε μὴ ἐφανίως τοὺς ὗς δξαχρίνειν, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης τ σὺν ἤθους ἔθφῆς ὀρεγομένους, καὶ τὰ ἀνδρόμεα κρέα ἀπαρεπῆναι. ὡς ὃ συμβαίνω, εἰς τοσαύτιν ὠμότητα κ ἐῶν ἱερῶν παρθένων τοῖσήγαγε τοὺς ἡλιουπολίτας ὃ κωλυθῆναι, καθὸ πάτριον ἰῶ αὐτοῖς τοῖτερον ἐκπορνεύεσθαι τοῖς τὰ τοῖστυχόντας τὰς ἐνθάδε παρθένους, πρὶν τοῖς μνηςῆρσι συνοικῆσαι εἰς γάμον. ὁ γὰρ κωνσαντῖνος καθελὼν τ ἐν ἡλίου πόλῃ τ ἀφροδίτης νεών, τότε τοῖτον παρ' αὐτοῖς ἐκκλησίαν ἐδείματο, καὶ νόμῳ διεκώλυσε τὰς συνήθης ὑπιτελεῖν πορνείας. ἐρεθυσιοι δὲ μέγιστον τὸν θυόμενον αὐτῶν ὑπίσχοπον γενεαλέον ὄντα πολιᾶτε κ βίῳ αἰδέσιμον, ἡδέως διεχρήσαντο. τοῦτον δὲ κ τοῖτερον ἐν ὀργῇ εἶχον. τοῖθυμότερον γὰρ ἢ κατ' πειθὼ κωνσαντίνου βασιλεύοντος, τοὺς ἡμιωιρὰς εἰς χειροδυισμὸν ἐπαμῆγε, καὶ τὸν παρ' αὐτοῖς σεμνόταιον ἐκ πολυτελέσατον σεμνὸν καθεῖλεν. ἐπεὶ δὲ μετέπεσεν εἰς ἰουλιανὸν ἡ ἀρχή, κεκινημένου ἐπ' αὐτὸν τ δῆμον ὁρᾶν, ἅμα δὲ ἐκ κατ' τοῖταγμα βασιλέως καταδικαθεὶς, ἢ τιὼ ἀποδίμησιν τοῦ ναοῦ ἐκθεῖσαν, ἢ τὸ τοῦτον ἀνοικοδομῆσαν, λογισάμενος ὡς ἀδυύατον ἑκάτερον, χειροδυῶ δὲ δῆλος ἀθέμιτον ὃ δεύτερον, μή τοι γε δὴ ἱερᾷ, ἔφυγε τὰ τοῖφθα. μαθὼν δὲ δι' αὐτὸν κινδυνεύοντα πολλοὺς ἡκουσμάτων τὲ καὶ δικασηρίων καὶ τῶν ἐν τούτοις πειρᾶσθαι δίκων, ἐπεδημῆλθεν ἀπὸ τ φυγῆς, καὶ θελοντὴς ὅτι βούλοιντο αὐτὸν δρᾶν ὧ πλήθη τοῖσήγαγε. οἱ δὲ, ἐξ ὧν ἔδη πλέον ἐπαινῆν αὐτὸν ὡς φιλοσόφῳ πρέπουσαν τοῖξιν ὑπιδυξάμενον, ὑπὸ πεφευνῆσθαι νομίσαντες, πᾶς ὁ δῆμος ἐπ' αὐτὸν ἐχώρησε, ὃ Δηματ τ ἀγῶνα εἶχον, ὠθοιῶντες καὶ ἱλλοντες, κ ἡ ἔτυχε τῶν μαγῶν ἕκασος πάοντες. ἐασυυδάζετο δὲ ὃ δρᾶμα ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ κ πάσῃ ἡλικίᾳ μετ' τοῖθυμίας κ ὀργῆς· ὡς καὶ ἀπαρρίοις λεπτοῖς τὰ ὦτα αὐτῶν δηλεμεῖν. παῖδες δὲ εἰς διδασκάλους φοιτῶντες, παίγνιον ἐποιοιῶντο ὃ τοῖταγμα. καὶ μελεωείζοντες αὐτὸν, καὶ τοῖς ἑαυτὸν κυλίοντες, ἀνατέμνον τ κ ἀνεδέχοντο τ γραφίσι, κ ἀφανῶς κατεκέντοιν. ἐπεὶ ὃ ἄπαν ὃ

σῶμα τῆς αὐμαλίας ἐλθὼν, εἶδε δὲ ὅμως ἀνέπνεε, μέλιτι καὶ γλάφῳ ἀγειφθύλες αὐλὸν, καὶ ἁρμονίᾳ μεμαγόνλες, πλέγμα δὲ τοῦτο ὁλόχοινον, εἰς ὕψος ἦεραν· ἰῶϊκα δὲ λέγεται σφηκῶν καὶ μυιατῶν ἐφιστάμενον τῷ ἕ τὰς ἀρχὰς καταθουσῶν, ὥστε τοὺς ἀρεθουσίους εἰπεῖν, ὡς αὐλὸς ὑπηλὸς εἴη· τοὺς δὲ ταπεινοὺς ὁρᾷ καὶ χαμαὶ ἐρχομένους, καὶ κτ' αὐτὸ ἑαυτῷ τε καὶ ἐκείνοις συμβάλλειν ἔστε ἀπὸ τῶν αὐτῶν. λόγος δὲ τ' ἐστὶ τότε ὑπάρχειν ἁμίωτον ἐς τὰ μάλιστα ὄντα· μυναῖον δὲ τὸ ἦθος, ὡς καὶ εἰσέτι νεῶν τὴν ὠδὲ αὐτῶν δόξαν κεκλῆσθαι, ὅτι μάσσονα μύρμηκος τ' ἐγκεφάλου, πρῆσιάσας ὥστε ἐς βασιλέα, καὶ μέμφασθαι, ὡς εἰκότως ἀχθομένοις ὀφλισκάνουσι κεκεφαλημένοι πρὸς ἑνὸς χρόνος ὥστε τοσαύτας βασάνους ἀνύπαξ ἀνύσαι, καὶ κινδυνεύειν αὐτοὺς γηγενεῖς εἶ)· ἐν δοξοτέροις δὲ οὐ τοῦτα δρῶσιν. ὁ μὲν οὖν μακάριος ὅπως τοσοῦτον μυναῖος ὥστε τὸν ἀρεθουσίων θυμὸν καὶ τὰς πολλὰς βασάνους ἀνύτειχεν, ὡς καὶ ὥστε αὐλὸν ἐπαινεθῆναι τῶν ἁμίωτων.

ια Ἐν δὲ τῷ τότε καὶ μακεδόνιος, θεόδουλός τ' καὶ ταλάσσιος οἱ Φρύγες ἀνδρείως ἐμπλύρησαν. ἐπεὶ γὰρ ὁ μὲν θεσσαλονίκης, τὸν ἐνθάδε νεὼν ἰωάννου ἔλαχε, καὶ ὑπὸ χρόνου ῥυποῦται ὀζεκά. θηρεν ὁ τῶν ἐθνους ἡγούμ, νύκλωρ ἐπεισελθόντες, τὰ ἀγάλματα σεσύτειφεν. ὡς αἰτίων ὢν τούτων συλληφθέντων ἀνὴρ καὶ ἁμωρφάθαι μηχανῶνται, σφᾶς αὐτοὺς καλεμιλύουσιν. ἐξὸν ἦ εἴ γε δύνη ἰωάννου, μηδὲν παθεῖν, ὡς ἐν τούτῳ μόνῳ ἀπολογεῖσθαι ὑπὲρ τῶν ἡμπληκτῶν ὁ ἄρχων ὀκνεῖπειθε, πολλοῖς αὐτοὺς ἠκίσατο ξέποις. τελευταῖον δὲ ἐχάραις ὀπτηθεὶς πῦρ ὑφῆψεν. οἱ δὲ, καὶ ὁμόθυμοι, εἰ χρεὼν ὀπάδειν, ἔφασ', ὀπτὴ θυμεῖς ὦ μάγιε, τοῦτο γὰρ ὄνομα ἰῷ ᾧ ἄρχεται, ἕ ὀπτὴ τὰς ἑτέρας πλευρὰς, ὥστε ὃ πῦρ ἡμᾶς τρέψον· ἵνα μή σοι γε ὁμοθύμῳ ἡμιόπτοι γε θύμιοι ἀνδεῖς φανώμεθα. καὶ οἱ μὲν ὧδε γε ναίως διαθυμούμενοι, ἐν τῇ ἁμωρείας τ' βίον ἀπέτεισε. φασὶ γὰρ καῦσαι ἐν ἀκύρῳ τ' γαλατίας λαμπρῶν καὶ ἀνδρεῖα τὰ ὁμολογῆ ἐπομεῖναι διὰ τ' θρησκείαν. ὃν τ' αἱρέσεως ὄντα τότε τῶν καλλυθύων ἐγκεφαλιτῶν, συλλαβὼν ὁ τοῦ ἔθνους ἄρχων ὡς νεανιευσάμενον τῇ τῶν ἡμπληκτῶν, αἰκίζεσθαι ἠβούλετο. καὶ δημοσίᾳ ὥστε ἀγαγὼν ὥστε τὸ βασανιστήριον ξύλον, ἀμφᾶσθαι ὥστε σταυρὸν. ὁ δὲ βούσας ἀγαγὼν τὼ χεῖρε ὥστε τὼ κεφαλὼ, ἐγύμνωσε τὰς πλευρὰς, καὶ μηχανῆσι χερσὶν ποσὶν τοὺς δημίους ὥστε τὸν ἄρχοντα ἔφη, ἀνάγοντας αὐτὸν ὑπὸ τὸ ξύλον, καὶ πάλιν καθάγοντας. ἐοίμως γὰρ καὶ δίχα τούτου ἐφόσον βούλε) πρέξειν τὰς πλευρὰς τοῖς βασανισταῖς. θαυμάσας δὲ τὼ ὑποχεσιν ὁ ἄρχων, μᾶλλον τῇ πείρᾳ κατεπλάγη. αἰκιζόμενος γὰρ τῇ ὄνυξι τὰς πλευρὰς μέχρις ὅτε ὦ ἄρχοντι ἐδόκει, διεκαρτέρησε τῷ χεῖρε ἀνέχων. καὶ τὰς πλήγας ὥστε θύμιος δεχόμενος, ἐν δεσμοῖς δὲ μὴ τῶν γυμόμενος, ἀνείθη ὀκνεῖς μακρὰν ἀπελθόντος ἀνηρῆσθαι ἰουλιανόν. καὶ μέχρις τῆς θεοδοσίου βασιλείας ἐπεβίω, καὶ ὥστε τὼ καθόλου ἐκκλησῶν μετέθετο, καλαγνοὺς τ' ὥστε τέρας αἱρέσεως. λόγος δὲ κτ' αὐτὸν τ' χρόνον μυρίους τὸν βίον μετελθεῖν, βασιλέα ὥστε σύτερον τ' ἐν ἀκύρῳ ἐκκλησίας, καὶ ἀνύχιον καὶ ἀφέα καὶ ὥστε παδῶκον τῶν ἀπατειδῶν ἀναγκὲς γὰ μετὼ ἀγέλμενον, καὶ οἷς ἐπὶ νυμφίον ὄντα. συμβάλλω δὲ τ' ἀνύχιον ἀναιρεθῆναι διὰ τ' ναὸν τ' τύχης, ἐφ' ᾧ τότε καθαιρεθέντι, ὡς ἐν τοῖς ὥστε θεν εἴρη), κοινῇ πάντες καὶ ἀφῆς τ' ἀ βασιλέως ὀργῆς ἐπειφήνησαν. οἱ δὲ τ' καθαιρέσεως αὐθυρωνοὶ, δίκην ἔδοσαν, οἱ μὲν, θάνατον· οἱ δὲ, τ' πατείδα

φύγὴν

φθύγγη καθαδικαθέντες. ὁ δὲ βασιλεὺς περὶ τὸ δόγμα ἀσυνδάτος γεγονὼς, ἐφ' ὅσον μὴν ἦρχε κωνσταντίου τῆς τῶν ἀρείου φρονούσιν μὴ τέφατε, καὶ διὰ τοῦτο ψήφῳ τῶν ἀμφὶ τὸν Εὐδόξιον ἐκωλύθη ἐκκλησιάζειν. ἐπεὶ δ' ἰουλιανὸς μόνος τὴν ἀρχὴν διέφθειρεν, ὁ βασιλεὺς περιὼν τοὺς χριστιανοὺς δημοσίᾳ καὶ περιφανῶς, περὶ τρέπεσθαι τῶν οἰκείων ἔγνω δόγμασι, καὶ μὴ τοῖς ἕλλησιν ὑμνοῦσι καὶ ἀσυνδάτοις μιαίνεσθαι. μὴν οὐδενὸς δὲ ἡγεῖσθαι τὰς μυσαρὰς εἰς αὐτοὺς περὶ τοῦ βασιλέως ὑμᾶς, περισκαίρεις ταύτας ἀποφαινόμενος ὑπὸ μανίᾳ διαφερούσας ἀπωλείας. ταῦτα ἀσυνδάζων, ἐν ὑποψίᾳ δὲ καὶ μίσει περὶ τοῖς ἕλλησιν ὢν, δημοσίᾳ θύοντας ἰδὼν ἔξω, καὶ μέγα ἀνοιμώξας, ἠύξατο μηδένα χριστιανὸν τῆς τοιαύτης πειρασθῆναι πλάνης. ἐκ τούτου δὲ συλληφθεὶς, παρεδόθη τῷ ἡγουμένῳ τοῦ ἔθνους. καὶ πολλὰς βασάνους ὑπομείνας περὶ πάντα τὸν ἀγῶνα ἀνδρείως τὴν μαρτυρίαν διέλυσε. καὶ τὰ μὲν ὧδε, καὶ περὶ γνώμων ἐπὶ βασιλέως ἀπέβη. ἐκ ἀλλυσῶν δὲ ὁ λόγος μάρτυρας καὶ ὅτι τὸν αὐτὸν ἡγεμονίας ἀπέδειξε γεγονέναι. σαφέστερον δὲ χάριν συναγαγὼν πάντας ὁμοῦ διεξῆλθον, εἰ καὶ διαφορὰς ἐν ὁ καιρὸς τῆς ἑκάστου μαρτυρίας.

Μετὰ δὲ τὸν ἀθανασίου κάθοδον, λούκιφερ ὁ καράλλων τῆς σαρδονίας ὑπάτου- ιβ
τος, εὐσέβιος ὁ βερκέλλων τῆς ἐν ἰταλίᾳ λιβύων, ἐκ τῶν ἄνω θηβῶν ἐπανῆλθον. ἐνθάδε γὰρ ὅτι κωνσταντίου διωκόντος φύγην περιστάντες. ὅτι δ' ὀρθοῦσι τὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν παραμυθίαν, κοινῇ συνθήκῃ, εὐσέβιος μὲν ἦκεν εἰς ἀλεξάνδρειαν, ὅπως συνὼ ἀθανασίῳ συνόδου ἀθροίσῃ ὅτι βεβαιώσει τῶν ἐν νικαίᾳ δοξάντων. λούκιφερ δὲ διάκονος τῷ εὐσεβίῳ συναποστείλας, ὃς αὐτὸν πρέσβυν τῇ συνόδῳ παραμυθούμενος εἰς ἀνδιόχειαν ἐν ταραχαῖς τοῦ ἐνθάδε ἐκκλησίαν καθέλαβεν. ἐφίζετο μὲν γὰρ τοῖς ἀπὸ τῆς αἱρέσεως, ὧν ἡγεῖτο εὐζώϊος. διεφέροντο δὲ, ὡς πρόσθεν εἴρηται, καὶ περὶ τοὺς σοφιστὰς ὁμοδόξους οἱ μαγείᾳ ἀσυνδασταί. μήπω γοῦν ἀπὸ τῆς φυγῆς ἐπανήκοντος, ἐκαθεστάνησε παυλῖνον ὑπίσκοπον. ἐν τούτῳ δὲ πολλῶν πόλεων ὑπίσκοποι συνιόντες εἰς ἀλεξάνδρειαν ἅμα ἀθανασίῳ καὶ εὐσεβίῳ, τὰ δεδογμένα ἐν νικαίᾳ κατεῤῥύουσιν. ὁμοούσιόν τε τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ τὸ ἅγιον πνεῦμα ὁμολογήσαν, καὶ τριάδα ὠνόμασαν οὐ μόνῳ τὸ σῶμα, ἀλλ' ἐν ψυχῇ τέλειον χριστιανὸν δοξάζειν ἀνθρώπων ὃν ὁ θεὸς λόγος ἀνέλαβεν εἰσηγήσαντο, καθὰ καὶ τοῖς πάλαι ἐκκλησιαστικοῖς φιλοσόφοις ἐδόκει. ἐπεὶ δὲ ἡ περὶ τὴν οὐσίας καὶ ὑποστάσεως ζήτησις τὰς ἐκκλησίας ἐτάραττε, ἐν συχναῖς περὶ τούτων ἕδραις καὶ διαλέξεις ἦσαν, ἐν μάλα σοφῶς μοι δοκοῦσιν εἰρῆσθαι, μὴ δεῖν ἀρχῆς ἀνθρώπου ὑπὲρ θεοῦ τοῦτο κεχρῆσθαι τοῖς ὀνόμασι, πλὴν ἐννάλως τῶν σαβηλίου δόξαν ἐκκόψαι πειρῶντο· ἵνα μὴ ἀπειρίᾳ ὀνομάτων, ταύτην δόξῃ τις εἶναι περὶ σωτηρίας καλήν· ἀνῆκεν ἕκαστον ἰδίᾳ νοεῖν τὸ χρῆν. καὶ τὰ μὲν ὧδε τοῖς τότε ἐν ἀλεξανδρείᾳ σωθῆναι ἔδοξεν. ἀπολογούμενος δὲ ἐν τοσούτοις ἀθανάσιος περὶ τῆς αὐτοῦ φυγῆς διεξῆλθε τὸν λόγον, ὃν περὶ τούτου ἔγραψε.

Καὶ διαδιδράσκει τὴν σύνοδον, διὰ μακεδόνιος εὐσέβιος εἰς ἀνδιόχειαν, ἄρειον ιγ
ἐν διχονοίᾳ τὸν λαόν. οἱ γὰρ μαγεύοντες εἰς ἑαυτὸν σύνοδον παυλῖνῳ ἐκ ἐβοήθουν· ἀλλ' ἰδίᾳ ἐκκλησίαζον. χαλεπῶς δὲ ἐνεγκὼν ὅτι μὴ δέον διὰ τῶν πρώτων σύνεσιν ἡ χριστιανία ἐλεγόνη, οὐδὲν ἐς τὸ φανερὸν ἐμέμψατο λούκιφερ

ἀλιμῶν. οὐδετέρῳ δὲ μέρει κοινωνήσας, ὑπεχώρει τοῖς λυποῦσι τὰ κρείττονα. ἐν σινώδῳ διορθώσῃ. ἐν ᾧ δὲ τὸ πλῆθος τοῦ ὁμοίου σύνοδον ἀπῆν ἐκκλησίαζεν. ἐπομνηθὼν μελίου ἐκ τῆς Ἰωνίας ἐξορίας κεχωρισμένους λαῶν τοὺς τὰ αὐτῷ φρονοῦντας ἰδίᾳ σὺν τούτοις, ἔξω τῆς πόλεως ἐκκλησίαζεν. ὁ δὲ παυλῖνος, ἐν δόμῳ μὴ τῶν οἰκείων, τρόπον γὰρ ἐπιτηδείου καὶ γήρως αἰδοῖον ὄντα λιμῶν λύσεβιος ὁ τῆς ἀρείου αἱρέσεως τροφεὺς, οὔτε ἐξέβαλε, καὶ μίαν αὐτῷ ἐκκλησίαν ἀπένειμε. λύσέβιος δὲ ἀποτυχὼν τῆς κοινωνίας, ἐξεδήμησεν ἀντιοχείας. ὑβρισμένος δὲ πρὸς αὐτοῦ λουκιφέρου, ὅτι μὴ παυλίνου χειροτονίαν ἐδέξατο, ἐχαλέπαινέ τε καὶ κοινωνὸν αὐτῷ διεφέρετο, καὶ ὡς ἐξ ἕδρας τὰ δόξαντα τῇ συνόδῳ ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἀθανασίῳ ἐπεχείρει, ὃ δὴ τροφασιν ἐλαβεν τῆς αἱρέσεως τῶν ἀπ' αὐτοῦ καλουμένων λουκιφερειανῶν. οἱ γὰρ ὀπὶ τούτοις αὐτῷ συνεξομόσαντες σφᾶς τῆς ἐκκλησίας ἀπέκλεισαν. αὐτὸς δὲ καιρὸν τοῦ λύπης κεφαλοῦ μόνος, ὑπὲρ οὗ τὸ ἀμφίκοινον ὃν λύσεβίῳ ξυναπέστειλεν, ὡμολόγησεν ἐμμένειν τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ, τῷδε τοῦ ξυνόδου τροσαχθεῖσιν ὁμοφρονῶν τῇ καθόλου ἐκκλησίᾳ, ἧς ἀρδονίαν ἀφίκετο. λύσέβιος δὲ κτὶ τῶν ἔω τροϊόντων, τοὺς ἠμφηκότας τῆς πίστεως ἐπηνωρθοῦτο, καὶ ἡ χρὴ φρονεῖν ἐδίδασκεν. ἔπειτα ἀντιοχίζων, καὶ ἰλλυριοὺς διῆλθε, καὶ εἰς ἰταλίαν ἦκεν. ἐνθα δὴ ταῦτα τροσκαλωρθωκότα κατέλαβεν ἰλάριον, ὃς πυκτάβων, πόλις δὲ ἥδε ἀκουτανίας, ὑπίσκοπος ἦν. ἔτυχε γὰρ τοτέτερος ἐκ τῆς Ἰωνίας ἐξορίας ἐπανῆκων. ἰταλοὺς τε καὶ γαλλοὺς διδάξας ποῖα μὴ χρὴ τῶν δογμάτων τροσίεσθαι· ποῖα δὲ φυλάττειν. καὶ γὰρ δὴ καὶ βηρύτιος τῆς ῥωμαίων γλώττης ἐκράτει, καὶ λόγοις ἀξιοχρέοις, ὡς εἴρηται, συνέγραφεν ἀπομαχόμενος τοῖς ἀρείου δόγμασιν. ὧδε μὲν ἰλάριος ἔσχε καὶ λύσέβιος ἐν τῇ τοῖς δύσιν ἀρχομένῃ τὸ δόγμα τῆς ἐννικαίας συνόδου ξυνεκρότουν.

ιδ Ἐν τούτῳ οἱ ἀμφὶ μακεδόνιον, ὧν ἦν βασιος, καὶ ὐσάθιος, καὶ σωφρόνιος, ἤδη ἦσαν τροφανεῖς μακεδονιανοὶ καλούμενοι ἀρξάμενοι, ὡς εἰς ἴδιον διακριθέντες σύστημα, ἀδελφας λειτυργικότερα τῆς κωνσταντίου τελευτῆς, συγκαλέσαντες τοὺς ἐν σελευκείᾳ ὁμοφρονας αὐτοῖς γνωμόνους, ξυνόδους ἐποιήσαντο, καὶ τοὺς ἀμφὶ ἀκάκιον, τὸν βεροιαίας ἐν ἀριμινίῳ πίστιν ἀπεκήρυξαν. τῇ δὲ ἐν ἀντιοχείᾳ ἐκτεθείσῃ· ὕστερον δὲ ἐν σελευκείᾳ τροσὼν λαῶν κυρωθείσῃ, ὑπεγραφίσαντο. ἐκαλοῦντο δὲ οἱ δημοτελεῖς τροσὼν τοὺς ἀμφὶ ἀκάκιον διαφέροντες), τροτέρων αὐτοῖς ὁμοδόξοις κοινωνοῦντες, ταῦτα τροσάσεις παλαιὰς καὶ γονὸς ξυνέπλεκον εἰς ἑνότητα τῷ τῶν ὁμοουσίου ὀνόματι. ὁ δὲ σφόδρα τοῦ τῶν γονὸς τροσὸν πατέρα φύσεως δίκαια τὸν οἰκειότητα· σφᾶς δὲ ὑσεβῆ ὅμοιον εἶναι τῷ πατρὶ τὸν γόν καθ' ὁμοίωσιν λέγοντας, καὶ μέσην ἀμφοῖν ταύτην τὴν ὁδὸν ὑπελέξαθαι, ἑκάτερον τροσὸς ἄκρον τῶν ἀνωτέρω χωρησάντων. τοιοῦτοι μὲν, ὧδε ἀπολογεῖται τοῖς μεμφομένοις ἐπειρῶντο.

ιε Ὁ δὲ βασιλεὺς πυθόμενος ἐκκλησιάζειν ἀθανάσιον ἐν τῇ ἀλεξανδρέων ἐκκλησίᾳ, καὶ ἀδεῶς διδάσκειν τὰ πλήθη, καὶ πολλοὺς ἤδη ὧν πείθειν εἰς χριστιανισμὸν μεταπίθεσθαι, τροσέταξεν αὐτὸν ἐξιέναι τῆς ἀλεξανδρείας. μύωνι δὲ ἐν τούτῳ, μετὰ τὰς τροσηγόρους ἡμίας τροσφασιν ἐγκλήματος ποιησάμενος, ὡς τῶνδε τῶν τροσ' αὐτοῦ βασιλέων φυλάττειν καθαδικασθεὶς, μὴ ὀπίτε ἀπεὶς ἀντελάβετο τῆς

θεόνου

θρόνου τ' ἐπισκοπῆς. μὴν ὁ δὲ συγχωρήσας αὐτῷ εἰς τὴν ἐκκλησίαν κάθοδον, τοῖς ὅπλοις κωνσαντίου φυγαδευθεῖσιν· ἀλλ' εἰς πατρίδας μόνον. ἀφ' οὗ τοῦτο δὲ ὁ βασιλέως πρόσταγμα μηνῶν φύγην, δεδακρυμένων ἰδὼν ἀμφ' αὐτὸν τὴν τῶν χριστιανῶν πληθύν, θαρρήσατε, ἔφη. νεφύδριον γάρ ἐστι καὶ θᾶττον παρελεύσεται. καὶ τοῦτο εἰπὼν, σιωπᾶξατο, καὶ τοῖς ἀσυνδρομοτέροις τῶν φίλων τὴν ἐκκλησίαν παρεθέμενος, ἐξῆλθε τῆς ἀλεξανδρέων πόλεως. ἐν τούτῳ δὲ κυζικηνῶν πρεσβυσαμένων πρὸς βασιλέα περὶ οἰκείων προσμίξ, καὶ τῆς ἐπανορθώσεως τῶν ἑλληνικῶν ναῶν, ἐπαινέσας αὐτοὺς τ περὶ τὰ ἱερὰ προνοίας, πάντα παρέσχεν ὧν πρὸς ἐδέησε. καὶ ψήφισμα ὃ τὸν παρ' αὐτοῖς ἐπίσκοπον τ πόλεως εἶρξεν ὡς λυμηνάμενον τοῖς ναοῖς, καὶ τοῖς ἱεροῖς ἀνοσιώσμασι, καὶ χρεοφθορία καθοσιώσμασι, καὶ παρθενῶνας ἱερῶν παρθένων συγκαλύψαντα, καὶ τοὺς ἑλληνίσαντας πείσαντα τῶν πατρίων ἀμνῆσαι. ἀπηνέχθη δὲ καὶ τοῖς ζωὴν αὐτῷ ξένοις χριστιανοῖς μὴ ἐπιβαίνειν κυζίκων αἰτίαν ἐπαγαγών ὡς εἰκὸς αὐτοὺς τ θρησκείας ἕνεκα σασιάσαι· ζημιωθεμένων αὐτοῖς καὶ πολλαπλησίως τὸ θεῖον φρονούντων τῶν ἀπὸ τ πόλεως χριστιανῶν καὶ τῶν δημοσίων ἐργαστηρίων, καὶ ὧν τεχνιτῶν τὸ νομίσματος. οἱ πλῆθος ὄντες, καὶ εἰς δύο τάγματα πολυανθρωπα διακεκριμένοι ἐκ προσλάμβανος τ πρὶν βασιλέων, ἅμα γυναιξὶ καὶ οἰκέτοις, μιᾷ τὴν κύζικον διέτριβον, ἕτερος ἑκάστου ῥητὴν ἀποφορὰν τῶν δημοσίων καταλιπόντες, οἱ μὲν χαλκοῦν· οἱ δὲ νεοκύρων νομισμάτων. ἐπεὶ γὰρ ἐκ πολλοῦ χρόνου δέδοκτο αὐτῷ συνῆσαι τὸν ἑλληνισμόν, βιάζεσθαι μὲν ἢ παρρησίᾳ τοὺς δήμους μὴ θέλοντας ἤθελεν, ἀβουλίας νενόμικεν. σχολὴ γὰρ ἀν τοσούτων καθ' ἑκάστην πόλιν οἱ ἄρχοντες τ ἀριθμὸν μόνον ἀπεργάσωνται. οὐ μὴν οὐδὲ ζηλώσει καὶ χρόνῳ βούλεσθαι διεκώλυεν. ἤδη γὰρ ὡς καὶ ἀνάγκη ποτὲ καθορθωθείη τὰ προαιρέσεως ἑκουσίας εἰς σύγχυσιν δεόμενα. τοὺς δὲ κληρικοὺς καὶ τοὺς προεστῶτας τῶν ἐκκλησιῶν, ἀπελαύνειν ὧν πόλεων ἔπαυεν. ὃ μὲν ἀληθὲς εἰπεῖν, ὁ τῆς τούτων ἀποστασίας προσμαιβόμενος διαλῦσαι τῶν λαῶν τὰς ζωφόδους. ὥστε μήτε τοὺς ἐκκλησιάζοντας μήτε τοὺς διδάσκοντας ἔχειν, μήτε μυστηρίων μεταλαμβάνειν, καὶ τῷ πολλῷ χρόνῳ ἐμπεσεῖν εἰς λήθην τ οἰκείας θρησκείας. σκεπτόμενος δὲ ὡς οἱ κληρικοὶ εἰς διάστασιν τὰ πλήθη ἄγουσιν, ὅτως οὐ οὔτε σάσεως γενόμενος ὅτε γένεσθαι προσδοκώμενος ἔξιέναι κυζίκου, τὸν ψήφισον ἐς τοὺς ζωὴν αὐτῷ προσέταξε. κοσμίοις δὲ δημοσίῳ κηρύγματι προσηύξατο διῶξαι τ ἀνόσιον πόλεως, πρὶν τ τότε τῆς ἀνθάδε ἐκκλησίας ἐπίσκοπον. ὡς γὰρ ἠπείλησεν αὐτὸν καὶ τοὺς κληρικοὺς ἐν αἰτίᾳ ποιήσειν εἰ σασιάσαι τὸ πλῆθος, βιβλίον προς βασιλέα διεπέμψατο τῆς, καὶ διεμηρύσατο ἐφάμιλλον μὲν εἶναι τῷ ἑλληνικῷ πλήθει, τὸ χριστιανικὸν· ἠρεμεῖν δὲ τοῦτο καὶ τοῖς αὐτὸ πράγμασιν ἀναθέμενον, μηδὲν σασιῶδες ἐννοεῖν. ἐκ τούτων ὃ ῥηθὲν, εἰς ἔχθραν καταστῆσαι τῷ δημοσίῳ τὸν τῆς καθοσιάζων γράφων βοστρωοῖς, διέβαλεν αὐτὸν ὡς καθηγεῖσθαι τοῦ πλήθους γελωμένου. οἷα ὃ μὴ ἀπὸ γνώμης οἰκείας· διὰ ὃ τοὺς αὐτὸ πράγμασι μὴ σασιάζοντας, καὶ ὡς δυσμενῆ ἀπελαύνειν αὐτὸν τ πόλεως, ἀνεκίνει τ δῆμον. τοιαῦτα ὃ πολλὰ καὶ δι' ἄλλα χόσε συμβῶσαι εἰκὸς, τὰ μὲν, κατ' ὀργασμα δ βασιλέως· τὰ ὃ, ἐξ ὀργῆς καὶ προπετείας δήμων. ἐφ' οἷς καὶ οὕτως ἐν καιρῷ τὴν αἰτίαν εἰς ἀναθήσει τῶν γελωμένων. οὐ γὰρ ὑπῆγε τοῖς νόμοις τοὺς ὧδε

τῶν δαιμονιωτάτας· ἀηδὲ μίσει ὧν τοὺς τ' ἀθηναίων μέμφεσθαι λόγοις δοκῶν, ἔργοις τοσοῦτον ἐπέτελουν τοῖς τὰ τοιαῦτα δρῶσιν ἁπάσας. ὅθεν καὶ μὴ διώκοντος αὐτὸν, καὶ πόλεις καὶ κώμας ἔφευγον οἱ χριστιανοί. ταύτης δὲ τῆς φυγῆς μετέσχον πολλοὶ τῶν ἐμῶν προγόνων, καὶ ὁ ἐμὸς πάππος, καθότι παῖς ἔτι ἦν, αὐτός τε πρῶτος καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ γένους ἅπαντες, χριστιανοὶ τοσοῦτοι ἐγένοντο ἐν βηθλίᾳ κώμῃ γαζαίᾳ, πολυανθρώπῳ οὔσῃ καὶ ἱερᾷ ἐξ ἀρχαίου καὶ κατασκευῇ σεμνὰ τοῖς καθ' οἰκοῦσι καὶ μάλιστα ὃ πρῶτον, ὡς ὑπ' ἀκροπόλεως χρυσοποίητου λίνος λόφου κείμενον, καὶ πανταχόθεν πάσης τῆς κώμης ὑπερέχον. συμβαίνει δὲ τὸ χωρίον ἔνθεν λαχεῖν τὸν προσηγορίαν, καὶ ἐκ τοῦ σύρων φωνῆς εἰς τὴν ἑβραίων ἑρμηνευόμενον θεῶν οἰκητήριον ὀνομάζεσθαι, διὰ τὸ θεῖον ναόν. λέγεται χριστιανισμὸν ἅγιος ἡγεῖσθαι τοῖς τούτων οἰκείοις, ἱλαρίωνα ὁμωνύμως. δαιμονῶντος γὰρ ἀγαθίωνος τούτου, ὑπὸ πολυλίνες ἑβραίων καὶ ἰουδαίας καὶ προφητείας λίαν κεκαυμένου, σχεδὸν ἰώμενον. ὁ δὲ, μόνον τὸ τοῦ χριστοῦ ὄνομα ὑπακοσμῶν ὁ δαιμόνιον ἀπήλαυνεν, εἰς τὸν χριστιανῶν μεγεθύνετο θρησκείαν. διέφερε μὲν ὁ ἐμὸς πάππος ἐν τοῖς ὄζηγέσεσι τῶν ἱερῶν γραφῶν ἀνυφήλιος ὤν, καὶ οἷος γνῶναι δεῖ, καὶ καὶ λόγον μετρίως ἠγωνισμένος, ὡς καὶ ἀριθμητικῆς μὴ ἄπειρος ἀμοιβῆς. ὅθεν κεχαρισμένος εἰς ἄγαν ἐτύγχανε τοῖς μὰ τὸν ἀσκητὴν καὶ γάζαν καὶ τοῖς πέριξ χριστιανοῖς, ὡς ἀναγκαίως τῇ θρησκείᾳ καὶ τὰ ἀμφίβολα τῶν ἱερῶν γραφῶν διόρθως διηχύων. τῶν δὲ ἀπὸ τοῦ ἑτέρου νόμους, σχολῇ γ' ἂν τις τὸν ἀρετὸν διηγήσαιτο. σεβοῦσι γὰρ οὗτοι ἐνθάδε ἐκκλησίας καὶ μοναστήρια σωφρόνως, καὶ σεμνότητι καὶ φιλοθεΐᾳ. ξένων δὲ καὶ δεομένων, ζωοκόμηται. ἐκ ταύτης δὲ τῆς γενεᾶς, μέχρι καὶ ἡμᾶς σπάνιον ἄνδρες ἀγαθοὶ, οἷς ἤδη προσβύτατος νέος ὤν, συνεγενόμην. ἀλλὰ τῶν μὲν, ὕστερον ὀπτιμνησθήσεται δεῖ.

ιζ Ὁ δὲ βασιλεὺς πάλαι κατασβάζων τὸν νεωτερισμὸν κελεύει τ' πᾶσιν τὸν ὑπηκόοις, χαλεπῶς ἔφερε, πρὸ δοκιμούμενον ὁρῶν ὑπὸ τοῦ χριστιανισμοῦ. ναοὶ μὲν γὰρ ἀνῳκοδομοῦντο, καὶ θυσίαι, καὶ νεωτέροις ἑορταὶ τῶν πολεων, καὶ γνώμῃ αὐτῷ προσεχώρουν ἐδόκουν. ἰωάτης δὲ λογιζόμενος ὡς εἰ γυμνωθείη ταῦτα τοῦ αὐτοῦ κατασβέσεως, ταχείαν ἔξει τὴν μεταβολήν. οὐκ ἤκιστα δὲ ἠνία, καὶ πολλῶν ἱερέων χριστιανίζειν ἀκούων τὰς γαμετὰς καὶ τοὺς παῖδας, καὶ τοὺς οἰκέτας. ὑπολαβὼν δὲ τὸν χριστιανισμὸν τὴν σύστασιν ἔχειν ἐκ τοῦ βίου καὶ τῆς πολιτείας τῶν αὐτὸν μεθιόντων, διενοεῖτο πρώτων τοὺς ἡγεμονικοὺς ναοὺς τῇ κατασκευῇ, καὶ τῇ τάξει τὸ χριστιανῶν θρησκείας διακοσμεῖν, δήμασί τε, καὶ προαιρέσεις, ἐκ ἡγεμονικῶν δογμάτων καὶ παραινέσεων διδασκάλοις τε, ἐκ ἀναγνώσεως, ὡρῶν ἱερητῶν καὶ ἡμερῶν τελετηρύσεις διαφόροις, φρενυζηρίοις τε ὑδάτων, καὶ γυναικῶν φιλοσοφεῖν ἐγνωκότων, ἐκ καταγωγίοις ξένων καὶ πανδοχῶν, καὶ τῇ ἀνῇ τῇ πρὸς τοὺς δεομένους φιλανθρωπίᾳ. τὸ ἡγεμονικὸν δόγμα σεμνύναι, ἐκκλησιῶν τε καὶ ἀκουσίων ἀμπρτημάτων κατὰ τῶν χριστιανῶν κατάδοσιν ἐκ μεταμελείας σύμμεσον ταύτην φρενισμόν. οὐκ ἤκιστα δὲ ζηλῶσαι λέγεται τὰ σωτήματα τῶν ὑπισχνουμένων γραμμάτων, οἷς ἔθος ἀμοιβαδὸν τοῖς ξένοις ὁποιδήποτε διϊόντας, καὶ πρὸ οἷς δὴ ἀφίκωνται, πόλεσι καταγεσθαι, καὶ θεραπείας ἀξιοῦσθαι, οἷά γε γνωρίμοις, καὶ φιλτάτοις ἀφ' τοῦ συμβόλου μαρτυρεῖν. ταῦτα διανοούμενος, ἐπαιδαγώγει τοὺς ἡγεμονικοὺς τοσοῦτον τοῖς τῶν χριστιανῶν ὑπερηφανήμασιν. ἀνὰ ὑπὸ τοῖς πολλοῖς ἴσως ἀπείθανον τοῦτο δοκεῖ,

οὐκ ἀνά-

οὐκ ἄλλοθεν ἢ ἀπ' αὐλῶν ὧν τῶ βασιλέως ῥημάτων πρὸς ἔξομαι τ' τῶν εἰρηνικῶν
» ἀποδοχὴν. γράφει δὲ ὧδε. Αρσακίῳ ἀρχιερεῖ γαλατίας ὁ πισολὴ ἰουλιανοῦ βα-
» σιλέως. Ελλιπισμὸς οὕτω σεφανεῖ χ' λόγον ἡμῶν ἕνεκα ὧν μελλόντων αὐξεῖν.
» τὰ γὰρ τῶν θεῶν λαμπρὰ καὶ μεγάλα, κρείττονα πάσης μὲν ἀνθρώπης, πάσης δὲ ἀν-
» θρώπος. ἵλεως δὲ ἔτω τοῖς λόγοις ἡμῶν ἀφράσται. τιμὴ γὰρ ἐν ὀλίγῳ τοσαύτῳ καὶ
» τηλικαύτῳ μεταβολῇ ὀλίγῳ σεβέστερον ἔθνος. τί οὖν ἡμεῖς οἰόμεθα ταῦτα
» ἐρεῖν, οὐδὲ ἀποβλέπομεν ὃ μάλιστα τ' θεότητα σεμνύνησεν ἢ σεβεῖ τοὺς ξένους
» φιλανθρωπία, καὶ ἡ σεβὶ τὰς ταφὰς τῶν νεκρῶν σεμνότης, καὶ ἡ πεπλασμένη
» σεμνότης χ' τ' βίον· ὧν ἕκαστον οἰόμεν χρῆναι πρὸς ἡμῶν ἀγνῶς ἐπιτηδεύεσθαι.
» καὶ οὐκ ἀπόχρη τὸ σεμνὸν εἶναι δοκοῦν. ἀλλὰ πάντας ἁπλῶς οἱ σεβὶ τὴν
» γαλατίαν εἰσὶν ἱερεῖς, οὓς ἢ δυσωπῆσον, ἢ πεῖσον εἶναι σπουδαίους, ἢ τ' ἱερατικῆς λει-
» τουργίας ἀπόσησον, εἰ μὴ σεσέχοιντο χ' γυναικῶν καὶ παίδων καὶ θεραπόντων
» τοῖς θεοῖς, ἀλλὰ δυέχοιντο τῶν οἰκετῶν ἢ ὑέων ἢ τῶν γαλιλαίων γαμετῶν ἀσε-
» βούντων μὲν εἰς τοὺς θεούς· ἀθεότητα δὲ θεοσεβείας σεβομένων. ἔπειτα σπουδαί-
» νειν ἱερέα μήτε θεάτρῳ σπαδανῆναι, μήτε ἐν καπηλείῳ πίνειν, ἢ τέχνης τινὸς καὶ
» ἐργασίας αἰσχρᾶς καὶ ἐπονείδιστος σεθίεσθαι. καὶ τοὺς μὲν πειθομένους ἔμα τοὺς δ'
» ἀπειθοῦντας ἐξώθει. ξενοδοχεῖα καὶ ἑκάστην πόλιν καθίστην πυκνά· ἵν' ἀπολαύ
» σωσιν οἱ ξένοι τ' πρὸς ἡμῶν φιλανθρωπίας, οὐ ὧν ἡμετέρων μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀλ-
» λων ὅσοις δὴ δεηθῆ χρήματων. ὅθεν δὲ δυπορήσῃς, ὑπενόησά μοι τέως. ἑκάστου
» γὰρ ἰναυτὸν τεσσαρείους μοδίους χ' πᾶσαν τὴν γαλατίαν ἐκέλευσα δωρεῖσθαι
» σίτου τοῖς ἱερεῦσιν ὑπηρετοῦσιν, δωρίσκεσθαι φημὶ χρῆναι. τὰ δὲ ἄλλα τοῖς ξέ
» νοις καὶ τοῖς μεταδοῦσιν ὑπενέμεσθαι πρὸς ἡμῶν. αἰσχρὸν γὰρ οἱ τῶν μὲν ἰουδαίων
» οὐδεὶς μεταδῷ. τρέφουσι δὲ οἱ δυσεβεῖς γαλιλαῖοι σοὺς τοὺς ἑαυτῶν, καὶ τοὺς ἡμε
» τέρους. οἱ δὲ ἡμέτεροι τ' πρὸς ἡμῶν ὑπουείας ἐνδεεῖς φαίνονται. δίδασκε δὲ καὶ
» σωφρονεῖν τοὺς ἰδιώτας ἢ ταῖς τοιαύταις λειτουργίας, καὶ ταῖς ἰδιωτικαῖς κώμαις, ἀ-
» πρέπειαν τοῖς θεοῖς τῶν καρπῶν. καὶ τοὺς ἰδιωτικοὺς ταῖς τοιαύταις δωρεαῖς σεσ-
» έλιζε, διδάσκων αὐτοὺς ὡς τοῦτο πάλαι ὑμῶν ἡμέτερον ἔργον. ὁμοίως γοῦν αὐτὸ πε-
» ποίηκεν δῆμον λέγοντα. Ξένων οὔ μοι θέμις ἔστ', οὔτ' εἰ κακίων σέθεν ἔλθοι, Ξένον
» ἀλιμᾶσαι· σεὸς γὰρ διός εἰσιν ἅπαντες, Ξένοί τε πτωχοί τε, δόσις δ' ὀλίγη τ' φίλη
» τε. μὴ δὲ τὰ πρὸς ἡμῶν ἀγαθὰ σπαζηλοῦν ἀλλοις συγχωρεῖτε, αὐτοὶ τῇ ἐσθυ-
» μίᾳ καταχαίνοιτο. μᾶλλον δὲ καταπεφώμεθα τιμὴ εἰς τοὺς θεοὺς ἀναδεδόσθαι. εἰ
» ταῦτα πυθοίμην ἐγώ σε σεφάντα, μεσὸς ἀφεστώσης ἔσομαι. τοὺς ἡγεμόνας ὀ-
» λιγάκις ὑπ' ἐμῆς οἰκίας ὄρα. τὰ πλησία δὲ αὐτοῖς ὑπίσχνει. εἰσιόντι δὲ εἰς τὴν πό-
» λιν, ὑπομιμνάτω μηδεὶς αὐτοῖς ἱερέων. ἀλλ' ὅταν εἰς τὰ ἱερὰ φοιτῶσι τῶν θεῶν, εἴσω
» ὧν σεθύρων. ἡνείσθω δὲ μηδεὶς αὐτῶν εἴσω χαλινώτης. ἑπέσθω δὲ ὁ βουλόμε-
» νος. ἅμα γὰρ εἰς τὸν οὐδὸν ἦλθε τῶν ἱερέων, καὶ γέγονεν ἰδιώτης. ἔχεις γὰρ αὐτὸ,
» ὡς οἶδα, τῶν ἐνδον, ἐπεὶ καὶ ὁ θεῖος ταῦτα ἅπαντα θεσμός. καὶ οἱ μὲν πειθόμενοι, χ'
» ἀγήθεαν εἰσὶ θεοσεβεῖς· οἱ δὲ αὐτεχόμενοι τοῦ τύφου, δοξοκόποι εἰσὶ καὶ κενόδοξοι. τῇ
» πιστοτάτῃ βοηθεῖν ἕτοιμός εἰμι, εἴ τ' μητέρα τῶν θεῶν ἵλεων καθιστήσουσιν ἑαυ-
» τοῖς. ἀμελοῦντες δὲ αὐτῆς, οὐκ ἀμεμπτοι μόνον, ἀλλὰ πικρὸν εἰπεῖν μὴ καὶ τ' πρὸς
» ἡμῶν ἀπολαύσουσι δυσμενείας. Οὐ γάρ μοι θέμις εἰπεῖν νομίζεσθαι ἢ ἡδέως ἀπ-

» δρας οἳ καὶ θεοῖς ἀπέχονται ἀθανάτοισιν. πεῖθε τοίνυν αὐτοὺς, εἰ τῆς παρ' ἐμοῦ κηδε-
» μονίας αὐτέχονται πανδημεὶ τῆς μητρὸς τῶν θεῶν ἱκέτας γενέσθαι.

ιζ Ὁ μὲν βασιλεὺς τοιάδε πονῶν καὶ γράφων, ἡγεῖτο ῥᾳδίως τοὺς ἀρχομένους ἑκόντας μεταθήσειν τοῦ δόγματος, καὶ πάντα σπουδάζων ἐπὶ καθαιρέσει τῆς τῶν χριστιανῶν θρησκείας, οὔτε πείθειν πάντελως οἷός τε ἦν, περιφανῶς τε βιάζεσθαι ᾐσχύνετο, μὴ τυραννικὸς εἶναι δόξῃ. οὐ μὴν καθυφῆκε τῆς προθυμίας, ἀλλὰ πάντα ἐμηχανᾶτο πρὸς ἐξωνισμὸν τὸ ὑπήκοον. μᾶλλον δὲ τὸ στρατιωτικὸν, τὸ μὲν, δι' ἑαυτοῦ· τὸ δὲ, διὰ τῶν ἀρχόντων ἐπαγόμενος. ἀτεχνῶς δὲ διὰ πάντων ἐξωνίζειν προσεθίζων μεταποιεῖν ἔγνωκεν εἰς τὸ πρότερον σχῆμα, τὸ κορυφαῖον τῶν ῥωμαϊκῶν σύνθημάτων, ὅπερ κωνσταντῖνος κατὰ θεῖον πρόσταγμα, ὡς ἐν τοῖς πρόσθεν εἴρηται, εἰς σταυροῦ σύμβολον μετετύπωσεν. ἐν δὲ ταῖς δημοσίαις εἰκόσιν ἐπιμελὲς ἐποιεῖτο παραγράφειν αὐτό. διὰ μὲν οἷά γε ἐκ τοῦ οὐρανοῦ προφαινόμενον, καὶ στέφανον καὶ ἀλουργῖδα τὰ σύμβολα τῆς βασιλείας παρέχοντα· ἄρεα δὲ καὶ τὸν ἑρμῆν εἰς αὐτὸν βλέποντας, καὶ καθάπερ τῷ ὀφθαλμῷ ἐπιμαρτυροῦντας ὡς ἀγαθὸς εἴη περὶ λόγους καὶ πολεμικός. ἐκέλευσε δὲ ταῦτα καὶ ὅσα ἄλλα πρὸς ἐξωνικὸν ὁρᾷ σέβας, παρεμμίγνυσθαι ταῖς εἰκόσιν· ὥστε προφάσει τῆς εἰς βασιλέα νενομισμένης τιμῆς, λεληθότως προσκυνεῖν τοῖς συγγεγραμμένοις. ἀποχρώμενός τε τοῖς ἀρχαίοις ἔθεσι πάσῃ περινοίᾳ ἐσπούδαζε κλέπτειν τῶν ὑπηκόων τὴν προαίρεσιν. ἐνενόει γὰρ ὡς εἰ πείσειεν, ἑτοιμότερον οἷς ἂν θέλῃ, τὸ λοιπὸν ἐπιχειρήσειεν. εἰ δὲ ἀπειθοῦντας εὕροι, οὐ συγγνώμης ἐκ τὸς κολάσειν, ὡς περὶ τὰ ἔθη ῥωμαίων νεωτερίζοντας, καὶ εἰς πολιτείαν καὶ βασιλείαν ἐξαμαρτάνοντας. ὀλίγοι μὲν οὖν οἳ καὶ δίκην εἰσεπράχθησαν, συνῆκαν τὸν λόγον, καὶ ὡς ἔθος ἦν, οὐκ ἠνείχοντο προσκυνεῖν. τὸ δὲ πλῆθος, οἷα φιλεῖ, ὑπ' ἀγνοίας ἢ γνώμης ἀπειέργου, νόμῳ ἁπλῶς παλαιῷ ἡγοῦντο πείθεσθαι, καὶ ἁπλούστερον ταῖς εἰκόσι προῄεσαν. βασιλεῖ δὲ πλέον οὐδὲν ἠνύετο. καὶ ταῦτα τῆς τέχνης εἰς πεῖραν προελθούσης, οὐ μὴν ἐνεδίδου, ἀλλὰ πάντα ἐπινοῶν διετέλει ὡς ἂν προσάγοι τοὺς ἀρχομένους παραπλήσιον αὐτῷ θρησκεύειν. οἷς δὲ καὶ τότε ἐμηχανήσατο, οὐκ ἀπᾴδει τοῦ εἰρημένου. περιφανέστερον μέντοι τοῦ προτέρου καὶ βιαιότερον ἐπεχειρήθη, καὶ πρόφασις ἀνδρείας οὐκ ὀλίγοις ἐγένετο τῶν ἐν τοῖς βασιλείοις στρατευομένων. ἐπεὶ γὰρ καιρὸς παρῆν βασιλέα δωρεῖσθαι στρατιώταις, γίνεται δὲ τοῦτο ὡς ἐπίπαν ἐν τῇ ῥωμαίων ἱερομηνίαις, καὶ βασιλέων, καὶ βασιλίδων πόλεων ἐν γενεθλίοις ἡμέραις, λογισάμενος ὡς ἁπλοῦν φύσει καὶ εὐηθές ἐστι τὸ στρατιωτικὸν, καὶ ὑπὸ συνήθους πλεονεξίας, ῥᾳδίως ἡττᾶται χρημάτων. ὧν δὲ ἐπὶ ταύτην παριόντων ἕκαστον οἱ ὧν βασιλεῖ παρεστῶτες ἐκέλευον θυμιᾷν. προὔκειτο γὰρ πλησίον λίβανος καὶ πῦρ. ὡς δὲ τοῦτο πάλαι ῥωμαίοις νενομισμένον, ἐνταῦθα οἱ μὲν ἀδεῶς τὴν ἀνδρείαν ἐπεδέξαντο, καὶ οὔτε θυμιάσαι, οὔτε δῶρον παρὰ τοῦ βασιλέως λαβεῖν ἠνέσχοντο· οἱ δὲ, προσχήματι νόμου τὸ ἀρχαιότητος, οὐδὲ εἰς νοῦν ἔλαβον ὃ ἡμαρτάνον· οἱ δὲ, ὧν φαινομένῳ κέρδει δελεασθέντες ἢ δέει καὶ θορύβῳ προκατειλημμένοι ἐκ τῆς παραυτίκα ἀναφανθείσης κοινῆς, εἰ καὶ συνῆκαν ἐξωνίζοντες, τὸ μὴ τοῦτο παθεῖν οὐ διέφυγον. τῶν δ' αὖ ἀγνοίᾳ περιπεσόντων ταύτῃ τῇ ἁμαρτίᾳ, λέγονταί τινες τάδε. ὡς εἱστιῶντο φιλοφρονούμενοι, οἷά γε ἐν τοῖς πότοις γίνεσθαι φιλεῖ, καὶ προπίνοντες ἀλλήλοις, χριστὸν

ἐπονομάσαι

ἐπονομάσαι τῆς κλίσεως. ὑπολαβόντα δέ τινα τῶν δαιτυμόνων, θαυμαστὸν, ἔφη, ὑπολαμβάνετε χρῆσθαι τὸν βασιλέα τοῖς μύθοις, οἳ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἠρνήσαντο, μὴ ὅτι τὸ δῶρον παρὰ τοῦ βασιλέως δεξάμενοι ὡς πρεῖττον ἀδωρήτων ἀπεθείκατε. ἅμα δὲ τοῦτο ἠκούσθη καὶ σιωπὴ ἦν ὅσον εἰργάσθη, αὐλικὰ δυαπηδήσαντες δημόσια ἔθεον βοῶντες, καὶ δεδακρυμένοι, καὶ θεὸν αὐτὸν, καὶ πάντας ἀνθρώπους μαρτυρόμενοι χρηστὸν εἶναι σφᾶς καὶ δίκαιον. ἐν ἀγνοίᾳ δὲ τοῦ γεγονότος, εἴτε ὅλως εἰπεῖν ὅτι, μόνῳ ᾐνίσσατο τῷ χείρονα μὴ συμπαραξάσης τῆς διανοίας. ἐπεὶ δὲ ὡς βασιλέα ἦλθον, παρεῖφθησαν ὧν δεδώκει χρυσὸν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀνδρείως τὸ οἰκεῖον δῶρον ἀπελαβεῖν ἤρων. αὐτοὶ δὲ ἀνῄρουν. μὴ μεταμεληθῆσεσθαι γάρ, εἰ ὑπὲρ ὧν παρανοίας ἐκτὸς ἢ μαρτυρεῖν ἢ δίκην δοῦναι ἀπὸ χρυσοῦ. ὁ δὲ βασιλεὺς καὶ σφόδρα χαλεπῶς ἐνεγκὼν, κτεῖναι μὲν αὐτοὺς ἐφυλάξατο, μὴ μαρτυρίας ἄρα ἀξιωθεῖεν. ἀφελόμενος δὲ τὰ στρατείας, ἐξεώσατο τῶν βασιλείων.

Ταύτης δὲ τῆς γνώμης καὶ περὶ πάντας τοὺς χρεισιμοὺς ὑπῆρχεν ἀφορμῆς, ιηζ
λαβόμενος ὅπουγε καὶ μηδὲν ἐγκαλεῖν ἔχων παραιτούμενος φύλῳ, ἰσοπολιτείας ἐφόδῳ καὶ συλλόγων καὶ ἀγορᾶς μετέχειν, καὶ τοῦ δικάζειν ἢ ἄρχειν ἢ ἀξιωμάτων κοινωνεῖν οὐ μεταδίδου. οὐ μὴν οὐδὲ τοὺς αὐλῶνι παῖδας ξυνεχώρει διδασκαλεῖα τοὺς πρὸ ἡμῶν ποιητὰς καὶ συγγραφέας, οὐδὲ τοῖς τούτων διδασκάλοις φοιτᾶν. ἡνίκα γὰρ αὐτὸν οὐ μετεῖναι ἀπολιναίου ὁ σύμβουλος, πρὸς πολυδαπὴν εἴδησιν καὶ λόγων ἰδέαν παρεσκευασμένος, βασιλέως τε καὶ χρηστηρίου οἱ καπηλεύοντες παρεδοκιμοῦντες τοὺς τότε ῥήτορας· ἄνδρες τε ἐπὶ τούτῳ πλῆθοι ἡμῶν, ὧν οἱ μὲν, ἐζήλουν τὰ ἐν νικᾶν δόξαντα· οἱ δὲ, ἐκ τῆς ἀρείου ὥρμων αἱρέσεως. ἀλλ' ἦν οὖν μόνον δημιουργεῖας τὸ πεῖσον οἱ λόγους, οὐ συνεχώρει τοῖς χρεισιμοῖς ἐν τοῖς τῶν ἑλλήνων ἀσκεῖν μαθήμασιν. ἡνίκα δὴ ἀπολιναίου οὗτος εἰς καιρὸν τῇ πολυμαθίᾳ καὶ τῇ φύσει χρησάμενος, αὖτε μὲν τὸ ὁμήρου ποιήσεως, ἐν ἔπεσιν ἡρῴοις τὴν ἑῴαν ἀρχαιολογίαν συνεγράψατο μέχρι τοῦ Ξούθου βασιλείας, καὶ εἰς εἰκοσιτέσσαρα μέρη τὴν πᾶσαν γραμματείαν διεῖλεν, ἑκάστῳ τόμῳ προσηγορίαν μύθους ὁμωνύμους τοῖς πρὸ ἡμῶν στοιχείοις καὶ τὸν τούτων ἀριθμὸν, καὶ τὴν τάξιν. ἐπεγράψατο δὲ καὶ τῶν μυθιάμβων εἰκασμένας κωμῳδίας. καὶ τὴν εὐριπίδου βακχῳδίαν, καὶ τὸν μυθιάμβου λύραν ἐμιμήσατο. καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ἐκ τῶν θείων γραφῶν τοὺς ἰσοθέους λαοὺς τὸν ἐγκυκλίων καλουμένων μαθημάτων, ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἐπενόησε ῥᾳθύμους καὶ ἰσοδρομίους γραμματείας, ἥν τε καὶ φρασθῇ καὶ χαρακτῆρι καὶ οἰκονομίᾳ ὁμοίας τοῖς πρὸ ἡμῶν ἐν τούτοις δεδοκιμήσασιν. ὥστε εἰ μὴ τὴν ἀρχαιολογίαν ἐτίμων οἱ ἄνθρωποι, καὶ τὰ σωθέντα φίλα ἐνόμιζον, ὅπισθεν, οἶμαι, τοῖς παλαιοῖς τὸν ἀπολιναίου ἀσυδὴν ἐποίουν, καὶ ἐδίδασκον ταύτην, πλέον αὐτῶν τὴν δύφυιαν θαυμάζοντες, ὅσῳ γε τῶν μὲν ἀρχαίων ἕκαστος ἓν μόνον ἐασυδάσεν. ὁ δὲ, τὰ πάντων ὑπολαβὼν, ἐν καλλειπούσῃ χρείᾳ τὴν ἑκάστου ἄρετὴν ἀπεμάξατο. ἐκ ἀγχινοὺς δὲ καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν βασιλέα ἤτοι τοὺς πρὸ ἡμῶν φιλοσόφους ὅστις αὐτῶν λόγος, ὃν ὑπὲρ ἀληθείας ἐπεγράψαντο, ἐν ᾧ καὶ δίκαια τῆς τῶν ἱερῶν λόγων μυθευείας ἔδοξεν αὐτοῖς ἀποβουκολήσαντας τὸ δέοντος περὶ θεοῦ φρονεῖν. τάδε γὰρ ὑπολωβάζων ὁ βασιλεὺς, τοῖς τότε διαφέρουσιν ὑποσκώπτοις ἐπέσκηπτεν, αὐέγνων, ἔγνων, κατέγνων· τοὺς δὲ, πρὸς ταῦτα αὐτιγράψαι,

ἀνέγνως, ἀλλ' οὐκ ἔγνως· εἰ γὰρ ἔγνως, οὐκ ἂν καλέγνως. εἰσὶ δὲ οἱ βασιλείῳ τῷ περσαίῃ τῷ ἐν καππαδοκίᾳ ἐκκλησιῶν ταύτην τὴν ὀπισθίαν ἀναθέασι, καὶ οὐκ ἀπεικός. ἀλλ' εἴ τε αὐτά, εἴ τε ἄλλου ταῦτα ἐστὶν, ἄγεσθαι δίκαιον ἀνδρείας καὶ παιδεύσεως τὸν γράφοντα.

ιθ Ὁ δὲ βασιλεὺς πέρσας ὀπίσω παλιν οὖσαν ἀπουδάζων, ἦκεν εἰς ἀμίσιαν τῶν σύρων. ἐκβοήσαντος δὲ τοῦ πλήθους, ὡς πολλὰ μὲν ἐστὶ τὰ ὀπίσθια, πολλοῦ δὲ πωλοῖτο, ἐπὶ φιλοτιμίας, οἶμαι, τὸν δῆμον ἐπαχθόμενος, ὅπως ἥδιον ἢ ἑβδομήκοντα τὰ ἐπ' ἀγορᾶς ὤνια πωλεῖσθαι προσέταξεν. ἐκ φυγόντων ὁ τῶν καπήλων, τὰ μὲν ὀπίσθια ἐπέλιπεν. ἀμίσιαν δὲ δηνὸν τοῦτο ποιοῦσιν, τὸν βασιλέα ὑβρίζον, καὶ ἐς τὸν πώγωνα αὐτοῦ ὡς βαθὺς εἴη ἐπέσκωπτον, καὶ εἰς τὸ νόμισμα ὅ, τι ταύρου εἶχεν εἰκόνα. τὸν γὰρ κόσμον ὀπίσω τῶν ὑπίλιων ταύρων ἐπ' αὐτῷ ἡγεμόνι ἀναλεγάφθαι ἐπετύθαζον. ὁ δὲ, τὰ πρῶτα ὀργισθείς, ἠπείλει ἀμίσιαν κακῶς ποιήσειν, καὶ ἐς ταρσὸν μεταικίζεσθαι πρεσβεύσαντες δὲ ἔφυγον· ὕστερον δὲ ἡμῖν μεταβαλόμενος λόγοις μόνοις τὸ ὕβρεν ἠμείψατο, κάλλιστον καὶ μάλα ἀρχαῖον λόγον ὃν μισοπώγωνα ἐπεγράψατο, καὶ ἀμίσιαν διεξιών. χερσιανοῖς δὲ καινοῖς ὁμοίως ἐχρῆτο, καὶ τὸ ἡμιολιακὸν καταπαύσειν ἐπηπείλησεν. οἷα γοῦν τότε σπουδὴν περὶ τὴν ἡμέραν βασίλεια τοῦ μάρτυρος καὶ τὸν ἐν δάφνῃ ναὸν τοῦ ἀπόλλωνος, ἄξιον ἀφηγήσασθαι. ἐξ ὁρμῆς δὲ ἀπῆλθεν. δάφνη δὲ ὀπίσω μὲν τῆς ἀμίσιας περὶ ἑξήκοντα, κομᾷ μὲν ὑψηλῇ κυπαρίσσων πολλῶν. ποικίλλει δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις φυτοῖς ἀναμὶξ τὰ κυπαρίσσια. ὑπὸ δὲ τοῖς δένδρεσιν, ἀμοιβαδὸν ὧν ὁρᾷς ὑδάτων πηγὰς καὶ πολυειδῆ ἀνθῶν καὶ χλόης φέρει. ὀρθὴ δέ τις ἡ σκιὰ μᾶλλον πρὸς τὸν χῶρον πρέπει τῇ πυκνότητι τῶν κλάδων καὶ τῶν φύλλων μὴ συγχωροῦσα τὰ ἀκτῖνα δι' ἐλάχιστα ἐμβάλλειν. ἡδύς τε καὶ λίαν ἐπέρασός ἐστιν, ἀφθονίᾳ τε καὶ κάλλει ὑδάτων καὶ ὡρῶν διαφανείᾳ, καὶ περισπουδῶν ἀνέμων πνοαῖς. ἐνταῦθα δὲ παῖδες ἡμῶν μυθεύουσι, δάφνῃ τὴ λάδωνος πόθῳ μοῦ ἐξ Ἀρκαδίας, φεύγουσαν Ἀπόλλωνα τὸν ἐρασὴν, εἰς ὁμώνυμον φυτὸν αὐτῷ μεταβάλλειν· τὸν δὲ, μὴ δὲ οὕτως ἀπαλλαγέντα τῶν πόθους, περιφυομένῳ τοῖς κλάδοις τῆς ἐρωμένης, ὡς δένδρον οὖσαν, περιπλέξασθαι, καὶ τῇ περιστροφῇ τὰ μάλιστα ὑμῆσαι τὸ χρεών, εἴπερ τι μὴ καταφρονούμενον αὐτοῦ. τοιούτων δὲ ὄντων περὶ τὸν ναὸν τῆς δάφνης ὀπιβαίνειν τοῖς ὀπιφέρουσιν ἀμάρτυρον νομίζετο. ἥ τε γὰρ θέσις καὶ ἡ φύσις τοῦ χωρίου πρὸς ἐραστὴν ὀπιτηδεία, καὶ ἡ ὑπόθεσις τοῦ μύθου ἐρωτικὴ τις οὖσα, μικρᾶς λαβομένη ἀφορμῆς διπλοῦν ἀπεργάζεται τὸ πάθος τοῖς διεφθαρμένοις νέοις. εἰς πρᾶγμα περιέρχονται τὰ μυθευόμενα χαλεπῶς ἐξεκφέρειν, καὶ δυσέδυτοι εἰς ἀκολάστους περιέστησι τοὺς ἐπιφερομένους οὐ σωφρονοῦντας δυσάλωτοι, οὔτε σωφρονᾶς καὶ ταύτην ὁρᾷν δυσεύρετοι. ὧν γὰρ ἡ δίαιτα ἐκτὸς ἐρωμένης ἐν δάφνῃ ἐτύγχανεν, ἡλίθιός τε καὶ ἄχαρις ἐδόκει, καὶ ὥσπερ τι ἄγος ἢ ἀποδίοπτος φυκτὸς ἦν. καὶ δήμου δὲ σεβάσμιος καὶ θεοῖς πολλοῦ τῷ βήματι ὁ χῶρος οὗτος ἐτύγχανεν. ἐνταῦθα γὰρ δαφναίου ἀπόλλωνος περικαλλὲς ἄγαλμα, καὶ νεὼς μεγαφυὴς τε καὶ φιλόκαλος ἐξηρτισμένος, ὃν λόγος οἰκοδομῆσαι σελεύκιον τὸν δημόχρυσον παλαιᾷ, ᾧ ἐπώνυμον ἐστιν ἡ ἀντιοχέων πόλις. ὑπισχνεῖτο δὲ τοῖς τάδε προσβλύουσι ῥᾳδίως αὐτόθι, ὡς ὕδωρ μαντικὸν ἀπὸ καταλίας τῆς πηγῆς ὁμοίως τῆς ἐν δελφοῖς ἐνεργείας τε καὶ προσηγορίας λαχοῦσης. ἀμφίδρομοι καὶ ἀδριανῷ ἐλαιόβυον τὰ περὶ

τὰ περὶ τ βασιλείας αὐχῆσιν ἐνθάδε περιμένωσιν. φασὶ γὰρ αὐτὸν φύλλον δάφνης ἐμβάψαντα τῇ πηγῇ, ἁρύσασθαι τ τῶν ἐσομένων γνῶσιν ἐπιφανῆ ὅτι τ φύλλου δηλωθεῖσαν· προβιόντα ὃ εἰς τὴν ἡγεμονίαν καλαχῶσαι τ πηγὴν, ὥστε μὴ ὄζειν καὶ δῆλοις περιμηδένα τὸ μέλλον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οἷς τούτων μέλει ἀκριβῶς μυθολογούντων. ἐπεὶ δὲ γάλλος ὁ ἰουλιανοῦ ἀδελφὸς κατὰ χρεὼν καταστὰς τῶν βακελλαρίων ἐν δικαιοχίᾳ δίκην χειρῶν ὢν καὶ ἐς τὰ μάλιστα περισθένων τοῖς ὑπὲρ τὰ δόγματος μεμυριοπλήθας, ἔγνωκεν βιωτικῆς δυσδαιμονίας τ ὕβρεως ἀκολάστων ἀνθρώπων, τοῦτον ἐκκαθᾶραι τὸν χῶρον. ὑπολαβὼν δὲ ῥᾳδίως περιέσεσθαι εἰ δυκλήειον ἐνθάδε δικαστήσειν οἶκον, μελέθηκεν εἰς δάφνιον, τ λαφύρακα βαβύλα τοῦ μάρτυρος, ὃς δι μάλα λαμπρῶς ἐπεδήμησε τῷ αὐλιοχέων ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐμαρτύρησεν. ὀξ ἐκείνου δὲ λόγος, μὴ χρησιμῳδῆσαι σιωπήσας τὸ δαιμόνιον. ἐδόκει δὲ τὰ μὲν πρῶτα τοῦτο παθεῖν, ὡς θυσιῶν ἀμισθὶ καὶ θεραπείας ἧς προῆκτο ἠξίωτο. ἔδοξε δὲ τὰ μὴ ταῦτα, ὡς ἐκ γλυκέων γλυκὺς μῦθος ὁ μάρτυς οὐ σιωπήσας τοῦτο ποιεῖν. καὶ γὰρ ἰουλιανοῦ μόνου κρατοῦντος τ ῥωμαίων οἰκουμένης, πολλῶν καὶ κινδύνων καὶ ἀφθονίας θυμοῦ μελέσας, οὐδὲν ἧττον ἠρέμει. καὶ τὸ ἰσχυρὸν χρήσας, ἤλεγξε καὶ αὐτὸς τ περιέργως σιωπῆς τὴν αἰτίαν. ὅπερ γὰρ ἐβεβούλητο ὁ βασιλεὺς περὶ ὧν οἱ ἐδόκει πειρασθῆναι τ μαντείου, πρὸς γυμνόμυθος εἰς τὸ ἱερὸν, ἀναθήμασι καὶ θυσίαις φιλοτίμως ἔθυμα τὸ δαιμόνιον, καὶ ἐδεῖτο περὶ ὧν ἐπαυδάζε μὴ ἀμῦσαι. ὁ δὲ, περιφανῶς μὲν οὐδὲ σὸν ἐδήλωσε μὴ δυνάσθαι χρησμῳδεῖν λαβὰ βαβύλαν τ μάρτυρα γλυκυπικρὸν τῇ ψυχῇ. νεκρῶν δὲ, ἔφη, ἀνάπλεων ἐστὶ τὸ χωρίον, καὶ κατ' τοῦτο κωλύεσθαι περαίνειν τοὺς χρησμούς. πολλῶν δὲ καὶ ἀγνῶν κειμένων ἐν δάφνῃ νεκρῶν, συμβαλὼν ὁ βασιλεὺς τὸν μάρτυρα μόνον ἐμποδὼν γίνεσθαι τοῖς χρησμοῖς, προσέταξε μετακινηθῆναι τ ψυχὴν, ζωηδόνες οἱ χριστιανοὶ, εἴληφεν τ ψυχὴν ὑπὲρ τ πόλιν ὡς εἰς σταδίους ἑξακοσίους, οὗ νεὼ ὁ μάρτυς κεῖται δεδωκὼς ἀπ' αὐτοῦ τ προστασίαν τῷ τόπῳ. φασὶ δέ τινες ἄνδρας καὶ γυναῖκας, καὶ νέους, καὶ πρεσβύτους, γέροντάς τε καὶ παῖδας οἱ τ θεὸν εἶχον, πρὸ κελευομένους ἀγῆλοις πρὸ πᾶσαν τ ὁδὸν διατελέσαι ψάλλοντας, προφάσιν μὲν τῇ ὠδῇ τοὺς ὑδρωπικοὺς ὀπτικοφιλονίας· τὸ δ' ἀληθὲς ὑπὸ ζήλου καὶ προθυμίας κινουμένους, τῷ μὴ τ αὐτοῦ γνώμην ἔχειν αὐτοῖς τ κατοικοῦντα περὶ τὸ θεῖον. ἐξῆρχον δὲ τῶν ψαλμῶν τοῖς ἀγῆλοις, οἱ τούτοις ἀκριβοῦντες, καὶ ἐξεπήγασε τὸ πλῆθος ἐν ξυμφωνίᾳ, καὶ ταύτῃ τ ῥῆσιν ἐπῆδεν. ἠκούσθησαν πρώτιστοι οἱ προσκυνοῦντες τοῖς γλυπτοῖς, οἱ ἐγκαυχώμενοι τοῖς εἰδώλοις.

Ἐκ τούτου δὲ κινηθεὶς προὐχώρει ὁ βασιλεὺς ὡς ὑβρισμένος, ἀμαρτάνων τοῖς χριστιανοῖς ἐβεβούλητο. κωλύσιος δὲ ὁ τ ὑπαρχον ἐξουσίαν ὑπερεταμιεύων καὶ ὑπὲρ ἐγὼ ὑπῆρχον, οὐκ ἐπῄνεσε τ βουλεύματος. δικαστέον δ' μὴ ἔχων, τὸ βασιλέως ὑπέταγμα εἰς ἔργον ἦγε, καὶ τῇ ὑστεραίᾳ πολλοὺς ζωηδάμβας οὐκ τ χριστιανῶν, καὶ δεσμίους ἐποίησεν. ἕνα δέ τινα νεανίαν προῆγεν προάγων, θεόδωρος δ' ὄνομα αὐτῷ, ὃς βασιλικείῳ ξύλῳ προσῆψεν. ὁ δὲ, ὑπὸ πολὺ τοῖς ὄνυξι πλησιόμενος, οὐχ' ἥπτηται τῶν βασάνων, οὐδὲ τ ὑπῆρχον ἐγκρύπτησεν. ἀλλ' ἀνώδυνον ἑαυτὸν φαίνεσθαι παραμύθιος ὡς θεατὴς τῶν ἐπ' αὐτῷ γινομένων, καρτερικῶς τὰς πληγὰς ἐδέχετο, αὖθις τε τ αὐτὸν μαγῳδῶν ψαλμὸν, ὃν καὶ τῇ προσευχῇ, μὴ μόνον αὐτῷ τούτων ἐφ'

κζ

οἷς ἐκρίνετο, τοῖς ἔργοις ἐπέδειξε. καταπλαγεὶς δὲ τ̃ σύνεσιν τοῦ νεανίου ὁ ὕπαρχος, ᾔδη τὸν βασιλέα, εἶπε τὰ γλυπτὰ, καὶ εἰ μὴ ἅπαξ παύσαιτο τ̃ ἀπιχρήσεως σφᾶς αὖθις καλαγλάσους ἔσεσθαι. τοὺς δὲ χειστιανοὺς ἐνδοξοτέρους ποιήσειν. ἀμείνων δ' ἦν τοῦτο δόξαν, οἱ συλληφθέντες ἀφέθησαν τ̃ δεσμῶν. λέγε δ' πῶθανομένων μ̃ τῶν τὰ ξυλῶν εἴδωλα αἰσθησιν τ̃ βασάνων ἐκείνων ᾐτήσαντο, εἰπεῖν τ̃ θεόδωρον, ὡς πρώτως μὲν ἀνώδυνος ὁδὸς ἐπ' αὐτὴν νεανίας, καὶ ἐπαυε τὰς ἀγγελίνας, ὑφασμαῖς λεπτοῖς τὸν ἱδρῶτας ἀπομάττων, καὶ ὕδωρ ἀπιχέων ψυχρὸν πολὺν, ᾧ τὰς φλεγμονὰς ἔπαυε, καὶ τ̃ πόνων ἀνέψυχε. δοκεῖ δέ μοι οὐκ ἀνθρώπου μόνα ἀ μάλα γυναῖος ἐπ' ἐμοὶ, μὴ καὶ θεία ἐσπῆ ἀπικουρία μᾶλλον τοσοῦτον ἐπαρκίδειν δ' ὁ μάλος. ὁ μὲν δὴ μάρτυς βαβύλας οὐκ εἰρηνικῆς αἰτίας κατῳκίσθη ἐν δάφνῃ, καὶ πάλιν μελετᾶται. οὐκ εἰς μακρὰν δὲ τούτου γυμνάδα, ἀνεθόωσεν ἐμπεσὸν πῦρ ἐν νεῷ δ' δαφναίᾳ ἀπόλλωνος πᾶς τ̃ ὀροφὴν καὶ αὐτὸ ἄγαλμα καὶ ἔφλεξε. γυμνοὺς δ' τοὺς τοίχους καὶ τοὺς περιβόλους εἶασε, καὶ τοὺς κίονας οἷ τὰ περιπτύλαια καὶ τὸν ὀπισθόδομον ἀνῆκεν. ἐδόκει δ' τοῖς μὲ χειστιανοῖς κ̃ αἴτησιν δ' μάρτυρος θεῖλαγον ἐμπεσεῖν ἐς δαίμονι πῦρ. οἱ δὲ ἕλληνες ζηλοτυποῦσιν χειστιανῶν εἰ ὃ δρᾶμα. ταύτης δὲ ἕνεκα ἐπινοίας κεφαλὰς τμηθείσης, ἄγε εἰς δικαστήριον ὁ τοῦ ἀπόλλωνος ἱερεὺς φανερὸν ἐποίησεν τὸν ἐμπρησμὸν, δεσμώτης γυμνός. καὶ πολλὰς ἐπομένας πληγὰς χαλεπῶς τε αἰκισθεὶς, οὐδένα κατεμήνυσεν. ἀλλὰ κ̃ θείαν μῆνιν ἐπισκῆψαι τῷ νεῷ οὐρήνιον πῦρ. καὶ τὰ μὲν ὧδε ἔχειν. ὡς οἶμαι δὲ οὐκ ἄνευ συμβούλων ἐν τῇ δάφνῃ ἀφ' τὸν μάρτυρα βαβύλαν πυθόμενος ὁ βασιλεὺς, ὅπως μὴ μαρτύρων ἐνθήκειος οἶκος εἰ πλησίον τοῦ ναοῦ διδυμαίου ἀπόλλωνος, ὃς ἀπ' τ̃ μαντείου ὄνομα ἔσχεν, ἔγραψε τῷ ἡγεμόνι καίσας, εἰ μὲν ὀφθὸν τε καὶ πρέπειαν ἱερὰν ἔχοιεν πυρὶ καταφλέξαι. εἰ δὲ ἡμίεργά ἐστι τὰ οἰκοδομήματα, οὐκ βάθεσιν ἀνασκάψαι. ἐμοὶ δὲ τῶν ὅπως ἰουλιανοῦ συμβούλων, κἀκεῖνο ῥητέον, σημεῖον μὲν τ̃ χειροῦ δυνάμεως· τεκμήριον δὲ τ̃ φ̃ς τ̃ κραυγῶντα θεομιλίας.

καλ Ἐπεὶ γὰρ ἔγνω ὁ καισαρεία τ̃ Φιλίππου, φοίνικος δὲ αὐτὴ πόλις, ἣν πανεάδα ὀνομάζουσιν, ὅπισθεν εἰ χειροῦ ἄγαλμα, ὁ τοῦ πάθους ἀπαλλαγεῖσα ἀνέθηκεν ἡ αἱμορροοῦσα, καθελὼν τοῦτο, ἴδιον ἀνέσησε. εἶδον δὲ πῦρ ὑπ' ὀφρυᾶ πεσὸν, τὰ περὶ ὃ ξῆθος τοῦ ἀνδριάντος διέτεμε, καὶ τ̃ καφαλὴν σὺν ᾧ αὐχένι καὶ ἔβαλε, καὶ ὅπῃ περίφορον ἀνέπηξεν ἢ τὸ διερρωγὸς δ' τέρνου ὀστέ, καὶ τὸ ὀξ ἐκείνου εἰς ἑλὶ νεῶ, τοιοῦτος ἔσχηκε τ̃ κεραυνίας αἰθάλης πλήρης. τὸν δὲ τὸ χειροῦ ἀνδριάντα ποτὲ μὲν οἱ ἕλληνισταὶ σύριγγες, καλέασιν. μ̃ δὲ τούτων οἱ χειστιανοὶ συλλέξαντες ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπέθεντο, ἔνθα ἐ νεῶ φυλάττε. ἀπὸ δὲ τ̃ βάσεως ἐφ' ἧ ἵστατο ὁ ἀνδριὰς οὗτος, ὡς ἱστορᾷ δ' σέβιος, πανοίων παθῶν καὶ νοσημ̃ ἀλεξίκακον φάρμακον, βοτάνη ἐκφύεν, ἧς ὃ εἶδος οὐδεὶς ἔγνω πω ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ἰατρῶν ἢ ἐμπείρων. ἐμοὶ δοκεῖ μηδὲ εἰ θαῦμα δ' θεῦ τοῖς ἀνθρώποις ὑπεδημήσαντος, καὶ ταῖς ἀνθρωπίναις συμβουλίαις ξένας. ἐπεὶ δὲ πόλις πλῆσα πανδαίδαλα κ̃ πόλις καὶ κώμας, ὡς εἰκὸς, μόνοις ἠκριβωκὼς τοῖς ὑπαρχείοις ἐκ τῆς ἀρχῆθεν παραδόσεως ἐγνωσμένα. καὶ ὡς ἀληθῶς τοῦτο αὐλικὰ ὑπεδείξω ἐκ τοῦθεν. πόλις ἐστὶν ἐν παλαιστίνῃ ἡ νεῶ καλουμένη νικόπολις. ταύτῃ δὲ ἕλι κώμῃ οὔσῃ οἶδεν ἡ θεία τῶν ἀναγελίων βίβλος, καὶ ἐμμανῶς ἐσαγορεύ. ῥωμαῖοι δὲ μ̃ πανδήμοσιν ἱεροσολύμων καὶ πᾶν κ̃ τῶν ἰουδαίων

δαίμων νίκην, νικόπολιν δυνηρόν φ. ὁκ δὲ τοῦ συμβαίνος οὕτως ὠνόμασθαι τοῦ τούτης τῆς πόλεως τοῦ δὲ τὴν πειθαρχίαν· ἵνα συμβαδίζων ὁ χριστὸς τοῖς τοῦ κλεόπατρον, μὴ τὸν ὁκ νεκρῶν ἀνάστασιν σπουδάζηται ὡς ὅπερ ἑτέραν κώμην ἀπύδων, πηγή τις ἐστὶ φοίνικος ἐν ᾗ τὰ πάντα ἀπολούονται) ἀνθρώποι τε καὶ ἄλλα ζῶα διαφόροις νόσοις κάμνοντα. λέγεται γὰρ ἐξ ὁδοιπορίας ποθὲν ὅπερ τὸν πηλὸν βρόντα τὸν χριστὸν ἅμα τοῖς μαθηταῖς ἐνταῦθα τοὺς πόδας ἀπονίψασθαι, καὶ ὃ ἐξ ἐκείνου ἀναξήκακον παντὶ γλυκάθαι τὸ ὕδωρ. καὶ δένδρου δὲ τῆς κακουμένης ἀφορίδος ἐν ἔρημος πολλὰ τὰ ἀναβάδες φασὶ πολλῶν ἀπελάσαι τὰς νόσους, κάρφος ἢ φύλλον ἢ τὸ φλοιὸν μικρόν τι τοῖς κάμνουσι τοῦ σαπόμενον. λέγεται γὰρ πρὸ αἰγυπτίοις ἰοῦσα διὰ τὸν ἡρῴδειν ἐφυγεῖν ὁ ἰωσὴφ σὺν τὰ παιδίον τὸν χριστὸν καὶ μαρίαν τὴν ἀγίαν θεοτόκον βρέφος εἰς τὴν ἔρημον πόλιν. ἅμα δὲ εἰσιόντι τοῦ πύργου μὴ ἀνεκτὸν τοῦτο τὸ δένδρον μέγιστον ὂν τοῦ χριστοῦ τοῦ ὅπου μόνον, ὅπου τὸ ἔδαφος κλῖναι καὶ προσκυνῆσαι. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτου τοῦ φυτοῦ πολλῶν ἀκούσας, εἶπον. ἦ τοῦ μὴ τὸ σημεῖον τοῦτο γένεσθαι τῆς ἐν τῇ πόλει τοῦ θεοῦ προνοίας, ἢ ὡς εἰκὸς, βίῳ εἰκῇ νόμῳ καὶ μέλεσθος καὶ κάλλος θρησκεύόμενον τὸ δένδρον τοῦτο τῶν οἰκούντων, ἐσείσθη, τοῦ θεραπευομένου δι' αὐτοῦ δαίμονος φείσασθαι τὸν τῶν τοιούτων καθαιρέτου ὅπου φανέντα αὐθημάτως σβεσθῆναι, καὶ πρώτα τὰ ξόανα τῶν αἰγυπτίων ὅπου δημιουργὸς τότε αὐτοῖς τοῦ χριστοῦ τὴν ἡσαΐου προφητείαν. ἀπελαθέντος δὲ τοῦ δαίμονος φῆς μυρίνειν τοῦ συμβεβηκότος, ἔμεινε τὸ φυτὸν τοῖς πίστ χριστιανοῖς ἰώμενον. καὶ τούτων μὲν αἰγύπτιοι καὶ παλαιστινοί, τοῦ πρὸ αὐτῶν ὄντος ἕκαστοι μάρτυρες.

Ο δὲ βασιλεὺς εἰ καὶ χριστιανοῖς ἐμίσει, καὶ χαλεπῶς προὸς αὐτοὺς εἶχεν, ἀλλ' οὖν κϛ
ἰουδαίοις δύνοις ἐπὶ καὶ προφῆς, καὶ πατριάρχαις ἐπ' ἀρχηγοῖς αὐτῶν. καὶ αὖτις δὲ ὡς πλήθη ἔγραψεν δύνεσθαι τῶν αὐτοῦ, καὶ τῆς αὐτοῦ βασιλείας. ἐποίει δὲ τοῦτο οὐ τιμῶν θρησκείαν, ὡς εἰκάζω, ἐπαινῶν. ἦδη γὰρ αὐτὸν, ὡς εἶπεν, οὐ χριστιανῶν δόγμασιν, καὶ προφήταις, καὶ πατριάρχαις αὐτοῖς χρωμένων· ἀλλ' ὅτι μίσει ἀσπόνδως προὸς αὐτοὺς εἶχεν οἱ ἰουδαῖοι, καὶ τῇ προὸς τούτους θεραπεία λυπεῖν ἐσπούδαζεν οἷς ἀπηχθάνετο. ἴσως δὲ καὶ προὸς βίβλιασμόν, καὶ θυσίας ἑτοιμότερος αὐτοῖς ἐπάγεσθαι ᾖτο, προὸς ῥητὸν μόνον ἐκδεχομένους τὰς ἱερὰς βίβλους, οὐ προὸς θεωρίαν ὡς οἱ χριστιανοὶ, καὶ αὐλῶν ἑβραῖοι οἱ σοφώτεροι. ἔδοξε δὲ ταύτην ἔχων τὴν γνώμην οἷς ἐπεχείρησεν. μετακαλεσάμενος γὰρ τοὺς ἀρχαίους τοῦ ἔθνους, προὐτρέψατο ἀκούειν μωσέως νόμων, καὶ πατρίων ἐθῶν ἐπομνήσκων. τὸ μὴ φησὶν, κατερρίμμενον τοῦ ἐν ἱεροσολύμοις ναοῦ, μὴ θεμιτὸν μὴ ὅσιον πάτριον εἶ) ὁκ πεπλωκόσι τοῦ μηδεμιᾶς πόλεως ἑτέρωθι τοῦτο ποιεῖν, χρήματα δοὺς κοινὰ ἐκέλευσεν ἀνεγεῖραι τὸν ναὸν, καὶ τοῖς προγόνοις ὅπισθεν θρησκεύειν τὸν παλαιὸν τρόπον θύοντας. οἱ μὲν οὖν μὴ λαβόντες εἰς νοῦν ὡς ὁκ ἀνεχώρησε τὰς ἱερὰς προφητείας τοῦτο γένεσθαι, ἀσπουδὴ τοῦ ἔργου εἶχον. καὶ τοὺς ὑπισχνουμένους τὴν τεκόνων ἀγιεσμένους, τὰς ὕλας προσκαλέζοντο, καὶ τὸν χρόνον ἐκάθαιρον. ἐν τοσαύτῃ προθυμίᾳ προὸς ταῦτα ἐπόνουν, ὡς καὶ τὰς αὐλῶν γυναῖκας τὸν χρῶν τοῖς κόλποις ὁκφέρειν, δέρματά τε καὶ πρώτα τὸν ἄλλον γυναικεῖον κόσμον συνεισφέρειν εἰς ὅπλα τῆ δαπάνῃ τοῦ ἔργου. πρώτα δὲ ταῦτα δεύτερα ἐπὶ τοῦ πονηροῦ, βασιλεῖ καὶ τοῖς ἄλλοις ἔθνεσι, καὶ πᾶσιν ἰουδαίοις. οἱ μὲν

γὰρ ὅτε ἰουδαίοις ἀνομοιῶτες, ἐκοινώνουν αὐτῶν τ᾽ ἀσυδῆς, ὑπολαβόντες δυνα-
σθαι καθορθοῦν ὃ ἐγχείρημα, καὶ ψευδεῖς ἀπελέγξαι τ᾽ χριστοῦ τὰς προῤῥήσεις. οἱ
δὲ, ἅμα τοῦτο διενοοῦντο, καὶ κακὸν ἔχθει ὄντο δυάξῃσαι τὸ ἱερόν. ἐπεὶ δὲ τ᾽ πρώ-
τερας οἰκοδομίας τὰ λείψανα καθεῖλον, δύο καὶ ἕξ, καὶ τὸ ἔδαφος ἐξεκάθηρεν,
λέγεται τ᾽ ὀπισύσης καθ᾽ ὧν πρῶτον θεμέλιον ἥμισυ ὑπολιθεσθαι, σεισμὸν γε-
νέσθαι μέγαν· ὑπὸ δὲ κλόνου τ᾽ γῆς ὑπὸ βάθεσιν δυαδοθῶναι τοὺς λίθους. ἰουδαί-
ων δὲ ἀπολέσθαι οἱ τὸ ἔργον ἐπεξῆπτον, καὶ ὅτι ἡσυχοῦντο. αἵ τε γὰρ
πλησίον τοῦ ἱεροῦ οἰκίαι τε καὶ δημόσιαι σταὶ ὑπ᾽ αὐτῆς κατέλυον, ἀθεόν τε καὶ ἐρήμην.
καὶ οἱ πλείους ἐκαταλαφθέντες, οἱ μὲν, αὐτίκα ἀπώλοντο· οἱ δὲ, ἡμιθνῆτες εὑρέ-
θησαν, καὶ πεπηρωμένοι τὰ σκέλη ἢ τὰς χεῖρας. ὀλίγοι δὲ, πρὸς ὀλίγα μέρη τοῦ σώματος
ἐδιστύχησαν. ὡς δὲ σείων ἔκλεξεν ὁ θεὸς, αὖθις ἐπειρῶντο τοῦ ἔργου οἱ φιλόθεοι,
οἷά γε ἀπραγμόνητον τυγχάνοντες ἀφ᾽ τοῦ βασιλέως πρόσταγμα καὶ αὐτῶν
κατὰ νοῦν ὄντος. φιλεῖ γάρ πως ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ὑπὲρ τῶν καθ᾽ ἡδονὴν πρὸς τὸ
συμφέρον ῥέπειν, καὶ τοῦτο μόνον σωτήριον οἴεται ὃ καθορθοῦν βούλεται, ἀλογιστεῖ
ὑπὸ τ᾽ ἀνάγκην ἀπάθης κεχαλινωμένη, οὔτε προμηθείᾳ τινὶ τὸ συμφέρον ἰδεῖν
δυνάμενη, οὔτε πείρᾳ κινδύνων σωφρονιζομένη πρὸς τὸ δέον δυνηθῆναι, ὁποῖον καὶ
τοῖς ἰουδαίοις τότε συμβεβηκέναι ἡγοῦμαι. ἱκανὸς γὰρ ὁ τοῦ πρόσθεν κωλύ-
μασος καὶ φανερὸς ὑποδείξας ὡς χαλεπαίνῃ τὸ θεῖον ὑπὸ τῷ μνησθῆναι, πάλιν ἀ-
νεύσας ἐπαύσαζον, λόγῳ, ἅμα τε τὸ δεύτερον ἀνεχείρησαν τῷ ἔργῳ. καὶ πῦρ
ἐξαίφνης ἐκ τῶν θεμελίων τοῦ ἱεροῦ ἀνέῤῥηξε, καὶ πολλοὺς ἀνήλωσε. τοῦτο πρὸς
πάντων ἀδεῶς λέγεσθαί τε καὶ πιστεύεσθαι, καὶ πῦρ σθένος ἀμφισβήτησιν. πλὴν ὅτι
οἱ μὲν φασιν ὅτι βιαζομένους αὐτοὺς εἰς τὸ ἱερὸν πρᾶγμα φλὸξ ἀπρόσμαχος, τὸ εἰρ-
γασμένον εἰργάσατο· οἱ δὲ ἅμα ἤρξαντο τὸν χῶν ἐκφορεῖν. ἀλλ᾽ εἴτε τοῦτο τὶς, εἴτε τὸ
πρότερον δέξαιτο, ἑκάτερον ἧς θαῦμα πολλαπλήσιον. ὅτι τοῦτο δὲ καὶ ἀλλη ξυμ-
νέχει τοῦ πρόσθεν σαφέστερόν τε καὶ πολλαπλασιώτερον. αὐτομάτως γὰρ πάντων ἡ ἐ-
ορτὴ τῶν σημείων τοῦ σωτῆρος καλεσαμένη, καὶ τόπον ἵνα ἀστράσι πεποικιλμένα
τὰ ἐθνήματα εἴη, ὡς ἀπὸ ἰσοῤῥοπίας πρόνοιάς καλεσιλμένα. ἐκ τούτου τοῖς μὲ
αὐτίκα ἐκεῖνο θεὸν εἶ) τὸν χειμῶνα, καὶ μὴ δύνασθαι τῇ ἀνέσει τοῦ ναοῦ. οἱ δὲ,
ἐκ ὧν μαχῶν προσέταττε τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἐμπίπτοντες, καὶ ὕμνοις καὶ ἱκεσίαις
ὑπὲρ τῶν τεθνηκότων αὐτοῖς, τὸν χειμῶνα ἱλάσκοντο. ταῦτα ὅτω πιστὰ οὐ κατα-
φαίνε), πιστούμενοι οἱ πρὸ τῶν θεασαμένων ἀκηκοότες ἔλι ὧ βίῳ πρόσθεν.
πιστούμενοι δὲ καὶ ἰουδαῖοι καὶ Ἕλληνες, ἡμιτελὲς ὃ ἔργον καταλιπόντες· μᾶλλον δὲ
οὐδὲ ἄρξασθαι τοῦ ἔργου δυνηθέντες.

Τοῦ

Σα μὲν δὴ ἐν τῇ Ἰουλιανοῦ βασιλείᾳ συγκυρήσαντα τῇ ἐκκλησίας ἔγνων, ἐν τοῖς πρόσθεν δεδήλωται. ἃ μὲν δὲ ἦν ἀρχομένῳ, δόξαν αὐτῷ ὑπισχνεῖσθαι πέρσας, ἐν ταχεῖ διέβη τὸν Εὐφράτην ποταμόν. παραφραμών τε τὴν ἔδεσσαν, μέσος ἴσως τῶν ἐνοικούντων, ἅπερ ἀρχῆθεν πανδημεὶ χριστιανίζειν ἐλάμβανεν ἥδε ἡ πόλις, ἦκεν ἐς κώμας. εἶθα δὴ διὸς ἱερὸν εὗρον, ἔθυσε καὶ νύξας. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου ἐκ τῶν ἐπομένων τραπομάτων ἀμφὶ δισμυρίους ὁπλίτας ὑπὲρ Τίγρητα ποταμὸν ἔπεμψε φυλακῆς ἕνεκα τῶν τόπων, καὶ εἰς καιρὸν αὐτῷ παρεσομένους ἰοβίνα καλέσοι. ἀρσακίῳ τε τῶν ἀρμενίων ἡγουμένῳ συμμαχεῖν ῥωμαίοις, ἔγραψε συμμίξαι τάχει τῇ πολεμίᾳ. ἀπαυθαδιασάμενός τε τῶν ἀπὸ τοῦ μετεώρου ἐν τῇ ὀπισχῇ, καὶ αὖθις μὴ ἐξάρας ὡς ὑπετέθετο τοῖς ἡγεμονίαν, καὶ φίλον οἷς ἐνόμιζε θεοῖς, κωνσταντίῳ τε ὃν διεδέξατο ὡς ἀναίδρῳ καὶ ἀσεβοῦς λοιδορηταῖς μύθοις ὑβριστικῶς μάλα ἠπείληκεν αὐτῷ. καὶ ἐπεὶ χριστιανὸν ὄντα ἐπιθανέτο, ὑπερτείνων τὴν ὕβριν, ἢ βλασφημεῖν ἢ μὴ θέμις, ἀπουδάζων εἰς τὸν χριστὸν, τοῦτο γὰρ εἰώθει πρέπειν ἐλπίζων, ἀπεκόμπασεν, ὑποδηλῶν ὡς οὐκέτ' ἀμείνους ὄντα ἡγεῖται θεὸν ὀλιγωρεῖσθαι τῶν προστεταγμένων. ἐπεὶ δὲ ταῦτα καλῶς ἔχειν ἐνόμισε, βαλαβὼν τὴν ῥωμαίων φαλαγγα ἦγε διὰ τῆς ἀσυρίας, καὶ πολλὰς μὲν καὶ φερούσας, ἀλλὰ μὴν προσδοκίας· ἃ δὲ πολέμῳ εἶλεν, ἀπρεπισκέπτως εἰς τὸ πρόσθεν μηδὲν τῶν κατόπιν προνοῶν, καὶ ὅλως δεινὸς τὴν αὐτὴν πόλιν ἐπανελθεῖν. ἀλλ' ὅπερ εἴρηται, δηνῶς ἐπόρθησε. καμεῖα τε καὶ τἄλλα, καὶ μὴν καὶ ἑσκαπτε· καὶ δὴ ἐπίμοιρα. πορθμὸς δὲ διὰ τὸν Εὐφράτην, ὃ πόρρωθεν ἀφίκετο κλησιφῶντος. πόλις δὲ αὕτη μεγάλη, καὶ τὰ πρῶτα βασίλεια νινῦ, αὖτε βαβυλῶνος ἔχουσα. ῥᾳδὲ αὐλῆς ὄκνι ἀπὸ πολλοῦ ὁ τίγρης. ὡς δὲ ταῖς ναυσὶν ὄκνι ἐχώρει, διὰ τὴν μέσην γῆν ᾗ κτησιφῶντι προσελθεῖν· ἀλλ' ἐπ' εὐθείας ἐφαίνετο, ἢ τὴν πόλιν περιέναι, ἢ τῶν πλοίων καταφρονῆν, διαχρίνας ὀλίγας ἐξ αὐτῶν μαχίμους εὖρε διώρυγα ναυσὶ πορεύσιμον διαχωθεῖσαν ᾗ χερσόνῳ. καὶ διατεμὼν τὸ ῥεῦμα, εἴλκυσε τὸν εὐφράτην διὰ τὸν τίγρητα. ταύτῃ ᾗ στρατῷ διαπλεούσας ἔχων ταῖς ναυσὶ, διὰ τὴν πόλιν ἐχώρει. συὼ πολλὴ δὲ διασκεδὴς ἱππέων τε ὁπλιτῶν καὶ ψιλῶν, ὧν πρόσω φανέντων διὰ τοῖς ὄχθοις τὸ τίγρητος, ἰδὼν ἐν πολεμίᾳ γῇ μέσον δύο μεγίστων ποταμῶν πολιορκούμενος αὐτῷ τὴν στρατιὰν, καὶ λιμῷ διαφθαρῆναι κινδυνεύουσαν, ὥστε μύσιεν αὐτόθι, ὥστε τὴν αὐτὴν ὁδὸν ὑποστρέφοιεν, ὧν πόλεων καὶ τῶν κωμῶν δι' ὧν ἦλθον καθηρημένων καὶ τὰ ὑπολειπόμενα μὴ ἐχόντων, κέλευσιν ἄθλα προθεὶς ὑπὲρ ἑκάστου ἱπποδρομίας τοῖς στρατιώταις ἐκάλεσεν. ἐν τούτῳ δὲ τοῖς προσεταγμένοις τῶν πλοίων ἐκέλευσεν ἀποδῦναι τὰ φορτία καὶ ὃ σιτηρέσιον τῶν στρατιωτῶν· ὅπως ἐν κινδύνῳ σφᾶς ἰδόντες οἱ στρατιῶται, ὡς ἐπὶ δόμῳ ἀποείας τῶν ὑπολειπομένων εἰς ἀσφάλειαν πάντων, καὶ προθυμότερον τοῖς πολεμίοις μαχέσωνται. συνακ-

λέσας δὲ τοὺς στρατηγοὺς ὁ βασιλεὺς καὶ τοὺς ταξιάρχας μετ' ὀλίγον, ἀνεβίβασε τοὺς στρατιώτας εἰς τὰς ναῦς. οἱ δὲ, ἐν νυκτὶ τὸν λιμένα πλεύσαντες, ἤδη πρὸς τῇ πέραν ὄχθης ἦσαν καὶ ὑπεξεβαινον. τῶν δὲ βαρβάρων, οἱ μὲν, ἀθρόοι ἦσαν καὶ ἀμυνόμενοι, καὶ ἀγκύλοις προσεκεῖντο. τοῖς δὲ ἔξω καθεύδουσιν, ἐπέστησαν οἱ ῥωμαῖοι, καὶ ἡ μέρος ὑπερῳκοδόμησε εἰς μάχην καθίσαντες. πολλοί τε ἀπεβλήθησαν καὶ κτείνονται, διέβησαν εἰς τὸν πόταμον, καὶ τότε μὲν πρὸς τῆς κλισιφῶνος ἐστρατοπεδεύοντο. δόξαν δὲ τῷ βασιλεῖ μηκέτι παραμένειν χωρὶς, ἀλλ' εἰς τὴν ἀρχομένην ἐπανιέναι, τὰς ναῦς ἐμπρήσαντες ὡς μηδὲν τῇ φυλακῇ τούτων πολλὰν ἀπομαχομένων ὄντων τὴν ἐπάνοδον ἐποιοῦντο, ἐν ἀριστερᾷ τὸν πόταμον ἔχοντες. ἡγουμένων δὲ τῶν ἀγχιμαλώτων τὰ μὲν πρῶτα ἀπήλαυνον χώρας εὐφόρου καὶ πόλεις ὑπολήψια ἐχούσης. μετὰ δὲ ταῦτα τοσαύτης τῆς ὑγρότητος ἀπαντᾶν ὑπὸ τῆς πόλεως πρῶτον ὑγρᾶς, ὑπὸ τῆς ἀγωνίας, ὑπὸ τῆς ἀπορίας ἔχοντες. ἡγουμένων δὲ τῶν ἀγχιμαλώτων τὰ μὲν πρῶτα ἀπήλαυνον χώρας εὐφόρου καὶ πόλεις ὑπολήψια ἐχούσης. μετὰ δὲ ταῦτα τοσαύτης τῆς ὑγρότητος ἀπαντᾶν ὑπὸ τῆς πόλεως πρῶτον ὑγρᾶς, ὑπὸ τῆς ἀγωνίας, ὑπὸ τῆς ἀπορίας ἔχοντες. ἡγουμένων δὲ τῶν ἀγχιμαλώτων τὰ μὲν πρῶτα ἀπήλαυνον χώρας εὐφόρου καὶ πόλεις ὑπολήψια ἐχούσης. μετὰ δὲ ταῦτα τοσαύτης τῆς ὑγρότητος ἀπαντᾶν ὑπὸ τῆς πόλεως πρῶτον ὑγρᾶς, ὑπὸ τῆς ἀγωνίας, ὑπὸ τῆς ἀπορίας ἔχοντες.

βζ Καὶ ὁ μὲν λιβάνιος ὧδε πη γράφων χειρίαν ἔσεσθαι ὑποδηλοῖ ἰουλιανοῦ τὸν σφαγέα. ἴσως δὲ καὶ ἀληθές. οὐ γὰρ ἀπεικὸς ἦν τὸν τότε στρατιωτῶν εἰς νοῦν λαβεῖν, ὡς ὑβρίσεως καὶ πόνων ἀνθρώποις μέχρι νῦν τοῖς πάλαι τυραννικοῖς ἐπανιοῦσιν, ὡς ὑπὸ τῶν πολιτῶν ὑβρισθέντας ἀποθανεῖν, καὶ * ἢ συγγενέσιν,

ἢ φίλοις

ἡ φίλοις προθύμως ἐπαμῦναι. χρὴ γε αὖ τὸν ἐκ αὐτῷ μεμφαίνε, διότι καὶ θρησκείαν ἰῶ ἐπήνεσεν ἀνδρείῳ γνώμῃ. ἐγὼ δὲ ὅσις μὴ τῇ σφαγῇ ταύτῃ δια κονήσαι, πλεῖω τῶν εἰρημένων οὐδὲν ἀκριβῶ. ὡς δὲ συμφωνοῦντες οἱ λέγοντες ἰσχυρίζονται, ἀψευδὴς λόγος εἰς ἡμᾶς ἦλθε περὶ θεομιλείαν αὐτὸν ἀναιρεθῆναι. καὶ τούτου ἀπόδειξις, θεία ὄψις, ἵν᾽ ἃ τῶν ὀπαδείων αὐτῷ ἰδεῖν ἐπιθόμην. λέγεται γὰρ ὅπως πρὸς αὐτὸν ἐν πέρασι ὄντα ἠπείγετο, ἐν ἵνι χωρίῳ καθαλῦσαι τὸ λεωφόρου, καὶ ἀποδία οἰκήματος, ἐν τῇ ἐνθάδε ἐκκλησίᾳ καθευδῆσαι, καὶ ὕπαρ ἢ ὄναρ ἰδεῖν, ὡς φῆς αὐτὸν ζωηφόρους πολλοὺς ὧν ἀποστόλων καὶ τῶν προφητῶν, ἀπωδύρεσθαι τε εἰς τὰς ἐκκλησίας τὸ καθεστῶτος ὕβριν, καὶ ὅ, τι χρὴ ποιῆν ἐβουλεύοντο. ὅτι πολὺ δὲ περὶ τούτου διαλογιζομένων, καὶ ὡσπερ διαπορουμένων, ἀνασάντες ἐκ μέσων δύο, θαρρῆσαι τοῖς ἀνδράσι προσελθόντε, καὶ ὡς ὅτι καθαιρέσει τῆς ἰουλιανοῦ ἀρχῆς ὁρμῶντες ἀσυδῆ τὸ σύλλογον καλῆπον. ὁ δὲ ἄθεος ὃς τῶν τοιάδε δόξων τούτων γεγονὼς θεατὴς, τῆς μὲν ὁδοιπορείας ὠλιγώρει λοιπόν. ὁρῶν δὲ πῆ ἄρα ἐκβήσει τὸ τέλος τῆς τοιαύτης ὄψεως, πάλιν ἐνθάδε καθεύδων, ὃν αὐτὸν ἰδεῖν συλλογεῖν, ὃς ἀπίνης τε ὡς ἀπὸ ὁδοῦ εἰσεληλυθὼς οἱ τῇ προτεραίᾳ νυκτὶ ἐπεστράλθυσθαι ἰουλιανῷ, καὶ διαλῆλαι τοῖς ἀνδράσι διήρπαζε τοῦτον. κατ᾽ ἐκεῖνο δὲ τὴν ἡμέραν καὶ δίδυμος ὁ ἐκκλησιαστικὸς φιλόσοφος ἐν ἀγεξανδρείᾳ διατρίβων, οἷά γε δὴ βασιλέως εἰς τὴν θρησκείαν διαστοφηνέος, προέλυπος ὢν διά τε αὐτὸ ὡς πεπλανημένου, καὶ διὰ τὴν καταφρόνησιν τῶν ἐκκλησιῶν. ἐνήστευέ τε, καὶ τὴν θεὸν προὶ τούτου ἱκέτευεν. ἐπεὶ δὲ τὰ μεσίμνης ἐδέδει τὴν νυκτὸς ὅτι γνώμης μεταλαβὼν ἔφης ὅτι θεόνου καθεζόμενος, ἃς ὕπνον ἐπέλθοι, καὶ ὡς ἐν ἐκστάσι γεγονὼς ἔδοξεν ὁρᾶν ἵππους λευκοὺς ἐν ᾧ ἀεὶ διατρέχοντας· τοῖς δὲ ἐπ᾽ αὐλῶν ὀργυμένους κηρύττειν, ἀγείλατε διδύμῳ, σήμερον περὶ πλοῦτε τὴν ὥραν ἰουλιανὸν διήρπαται, καὶ ἀθανασίῳ ᾧ ὅπισθεν τοῦτο μιμυσάτω. καὶ διαλαβὼν ἠφίετο. καὶ ἃ μὲν τεθέαται ὅ, τε ἰουλιανὸς οἰκεῖος, καὶ ὁ φιλόσοφος, ὧδε γνώεσθαι ἐπιθόμην, καὶ σαφέστερος ἐν οἷς τεθέαται τὴν ἀληθείας διήμβλιεν, ὡς ἐμεμύθη ὕστερον. ὧδε ταῦτα σὺν ἀρκεῖ εἰς ἀπόδειξιν τοῦ, θεόθεν αὐτὸν ἀναιρεθῆναι, ὡς τῆς ἐκκλησίας αὐτὸν λυμεῶνόμενον, καὶ τὴν προφιλείαν εἰς νοῦν λαμβάνει ἰῶ ἐκκλησιαστικὸς ἀνὴρ προσηρόμενος. μᾶλλον δὲ αὐτὸν ὅτι πέρασι στρατεύειν, καὶ μὴ τὸν πόλεμον κακῶς ποιήσειν τὰς ἐκκλησίας, ἐπαπειλοῦντος καὶ ὑπολωβάζοντος ὡς οὐδὲν αὐτοῖς ἐπαμῦναι δυνήσεται ὁ τοῦ τέκτονος υἱός, ὡδὶ λέγων ἀπεφήνατο. οὗτος δὲ ὁ τέκτονος υἱὸς θήκην αὐτῷ ξυλίνην πρὸς θάνατον καταστυάζει. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ αὐτὸς μὴ τὸ πλημμελὲς ἀμφιγέπως σωθῆκεν ὅθεν ἐβλάβη, καὶ τὸ αἴτιον τῆς συμφορᾶς οὐ πρωτελῶς ἠγνόησε. λέγεται γὰρ ὅτε ἐρῴη, αἷμα ἐκ τοῦ ὠτειλῆς ἐρυσάμενος, εἰς τὸν αἰθέρα ἀνεῖναι, οἷά γε πρὸς φαινόμενον ὂν χρεῖσσον ἀφορᾶν, καὶ τὴν ἰδίας σφαγῆς αὐτὸν ἐπαμῦναι μενος. οἱ δὲ φασὶν, ὡς πρὸς τὸν ἥλιον ἀγωνακτῶν ὅτι πέρασι ἐπήμυνεν ἡ αὐτὸν οὐ διέφθειρεν, ἔφορος ὢν τοῦ αὐτοῦ γνώσεως καθ᾽ ἣν τοιαύτην ἀστρονομικὴν ἰσορίαν τῇ χειρὶ τὸ αἷμα ὑπεδείξας, εἰς τὸν ἀέρα ἀνέκλασεν. εἰ δὲ ἀληθῶς μηνῶν ἐλελύθει, οἷά πρὸ εἰώθει συμβαίνειν, τῆς ψυχῆς ἤδη χωριζομένης τοῦ σώματος, καὶ θεόθεν ἢ κατ᾽ ἀνθρώπων θεωρῶν τῆς ψυχῆς διαναμένης τὸν χρεῖσσον ἐθεάσατο, οὐκ ἔχω λέγειν. οὐ γὰρ πολλῶν ὅδε ὁ λόγος. οὔτε δὲ ὡς ψεύδος ἐκβοηθῆν θαρρῶ, ἐπεὶ οὐκ ἀπεικὸς

καὶ τῶν δεινοτέρων συμβῆναι φῆς ὑπόδειξιν τοῦ μὴ δυνήσεσθαι τὴν ἀσυδῆ συζῆναι τῷ ἐπώνυμον τοῦ χριστοῦ θρησκείαν. ἀμέλει καὶ πάντα τὸν χρόνον ἐβασίλευσε τῆς βασιλείας ἀγανακτῶν ὁ θεὸς ἐφαίνετο, καὶ πανδαπὰς συμφορᾶς ἐν πολλοῖς ἔθνεσιν ἐπέτρεχε τῷ ῥωμαίων ὑπήκοον. ἦν τε γὰρ γῆς σεισμῷ συνεχῶς ὑπὸ χαλεπωτάτων σεισμῶν διναστευόμενον, καὶ τῶν οἰκημάτων ἐρειπουμένων, οὐκ ἀσφαλὲς ἐδόκει οἴκοι οὔτε αὖθις ἐνοικεῖν. συμβαίνειν δὲ ὅσ ἂν ἐπιθύμει, ἢ βασιλεύοντος αὐτοῦ, ἢ καθ' ὃ δοῦλεον χρῆμα τῆς βασιλείας ὄντες, καὶ ὃ συμβαίνει τοῖς πρὸς ἀγχιστῶν ἀλεξανδρῶσι γένους πάσης. ἰδίνικα δὴ ἡ θάλασσα ὑπενοσήσασα, αὖθις ὅσ ὑπὸ δρομῆς τοῖς ἰδίοις ὅροις πρὴ μεῖναι, καὶ μέχρι πολλοῦ τὴν ξηρὰν κατέκλυσεν· ὡς καὶ ὑπὸ τῶν κεράμων ἀποχρῆσθαι τὸ ὕδατος, θαλάττια διρεθῶσι σκάφη. ἀμέλει τὴν ἡμέραν καθ' ἣν τάδε συνέβη, ἣν ἡγέσια τοῦ σεισμοῦ πρεσβεύουσιν, εἰσέτι καὶ νῦν ἀλεξανδρεῖς ἑτησίαν ἑορτὴν ἄγουσι. λύχνους τε πλείστους ἀνὰ πᾶσαν τὴν πόλιν καίοντες, καὶ χαριστηρίους λιτὰς ὡς θεῷ προσφέροντες, λαμπρῶς μάλα καὶ ὑπερβαλῶς τοῦτον ἑορτάζουσιν. οὐ μόνον δὲ καὶ οἱ χωρικοὶ ὑπερβαίνοντες πόλεις τοὺς καρποὺς καὶ τὸν ἀέρα ὑπὸ ταύτης τῆς βασιλείας ἐθυμήναντο. ἐντεῦθεν καὶ τῶν ὑπερηφανείων ὑπὸ τὰς τῶν ἀλόγων ζώων ἔφασαν τοὺς ἀνθρώπους ἥλωναι ὁ λιμός. ἐπακολουθῶν δὲ καὶ ὁ λοιμὸς, ἰδίους ἐπῆγε νόσους, καὶ τὰ σώματα διέφθειρε.

ν Τὰ μὲν δὴ κατ' ἰουλιανὸν, ὧδε ἔχει. μετὰ δὲ τοῦτον κοινῇ συνῆκεν τῶν τραπέζου θαλαμβαίνειν τὴν βασιλείαν ἰοβιανός. ἰδίνικα δὴ ἐν τῇ πολεμίᾳ αὐτοκράτορα χρεωνοιώτων αὐτὸν τῶν τραπεζομάτων, αὐτὸς χριστιανὸν αὐτὸν εἶναι λέγων, πρητεῖτο τὴν ἡγεμονίαν, καὶ τὰ σύμβολα τῆς βασιλείας οὐ προσίετο, εἰσότε δὴ καὶ ἡ τραπεζὰ μαθοῦσα τὴν πραγμάτειαν, χριστιανοὺς εἶναι σφᾶς ἐκέκραγον. ἐν κινδύνῳ δ' καὶ τὰ περὶ τὴν τῶν τραπεζομάτων ὅλων ἐκ τῆς ἰουλιανοῦ τραπεζίας, καὶ μισούσης τὰ τραπεζᾶς ἐνδεία τῶν ὑπατικῶν, ἀναγκαῖον εἶδεν εἰς συμβάσεις ἥκειν τοῦ δοῦναι τὴν πέρασιν τῶν τραπεζομάτων ῥωμαίοις ἐπιτελῶν. τῇ δὲ πείρᾳ μαθὼν ἐπὶ τοσούτοις τὸν περὶ αὐτὸν βασιλεύσαντα κακῶς πάσχειν ὑπήκοον, μηδὲν μνησθείς, ἔγραψε τοῖς ἡγουμένοις τῶν ἐνταῦθα ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἀνέχεσθαι, καὶ ὃ θεῖον ὑπομενῶς θεραπεύειν, καὶ μόνῳ εἶναι σέβας τοῖς ἐξουσιάζουσι τὴν τῶν χριστιανῶν πίστιν. ἀπέδωκε δὲ καὶ ταῖς ἐκκλησίαις καὶ τοῖς κλήροις, χήρας τε καὶ παρθένους, καὶ εἴτι περιττὸν ἐπ' ὠφελείᾳ καὶ ἡμερῇ θρησκείας δωρηθὲν, ἢ νομοθετηθὲν ἐτύγχανεν, ἐπὶ κωνσταντίου καὶ τῶν αὐτοῦ παίδων. ὕστερον δὲ ὑπὸ ἰουλιανοῦ ἀφῃρέθη. προσεφώνησε γὰρ ὡς τότε τὴν ὕπαρχον ἐξουσίαν διέπουσι γνώμην νομοθεσίαν εἰς κεφαλαίωσιν ἁρμόσασθαι τὸν ἀκεβδύλιον τῆς ἱερᾶς παρθένου μνᾶς πρὸς γάμον πειρώμενον, ἢ καὶ ἀκολάστως μόνον προσβλέποντα, μήτι γε ἁρπάζειν ὑπερβαίνοντα. ἔθετο δὲ τοῦτον τὸν νόμον, καθ' ὃν μοιχεύοντες ἄνδρες ὑπὸ τὴν ἡγεμονίας ἰουλιανοῦ ἔτυχον τοιούτων παρθένων γάμοις ὑπιτελέσασθαι, καὶ ἀναγκῇ ἢ καὶ πειθοῖ προσφθαρέντες, οἷά γε φιλεῖ τὰ ἀκρατῆ ὑπὸ θυμίας τοιαῦτα τολμᾶν, ἀκινδύνως ἐπεθυμοῦσι δεσποτείας τὴν θρησκείαν.

ξ Αἱ δὲ περὶ τῶν δογμάτων ζητήσεις τε καὶ ἁμαλέξεις πάλιν ἀνεκινοῦντο τοῖς προεστῶσι τῶν ἐκκλησιῶν. ἰουλιανοῦ γὰρ βασιλεύοντος, ὡς πάντα τὰ χριστιανισμοῦ

νισμοῦ κινδυνεύοντος, ἡσυχίαν ἦγον. κοινῇ δὲ πάντες τὸν θεὸν ἱκέτευον, ἵλεων αὐτοῖς γενέσθαι. οὕτω πη τοῖς ἀνθρώποις φίλον, περὶ ἑτέρων μὲν ἀδικουμένοις πρὸς τὸ ὁμόφυλον ὁμονοεῖν· ἀπηλλαγμένοις δὲ αὐτῶν τῶν ἔξωθεν κακῶν πρὸς σφᾶς αὐτοὺς στασιάζειν. ἀλλ' ὅσαις μὲν πολιτείαις καὶ ἔθνεσι τοῦτο συνέβη, οὐ τοῦ παρόντος καιροῦ καταλέγειν δέδοκται. πρὸς δὲ τοῦτον τὸν χρόνον, βασιλεὺς ὁ ἀλεξάνδρου ἐπίσκοπος, καὶ σιλβανὸς ὁ ταρσοῦ, καὶ στέφανος ὁ κορίνθου πόλεως, καὶ οἱ κατ' αὐτοῖς τότε τῶν ἀνομοίων καλουμένων αἱρέσεων ἀποστρεφόμενοι· τὸ δὲ ὁμοιούσιον ὄνομα μετὰ τοῦ ὁμοουσίου δεχόμενοι, βιβλίον τῷ βασιλεῖ διεπέμψαντο, χάριν ἔχειν ᾧ θεῷ ὁμολογοῦντες ὅτι αὐτὸν προεκρίνατο τῆς ῥωμαίων ἀρχῆς. ἐζήτουν δὲ ἤτοι ἐν ἀριμίνῳ πόλει, καὶ σελευκείᾳ κύρια μόνα, ἢ τοῦ αὐτοῦ καὶ διὰ μιᾶς γνώμης ἄρχειν· ἢ τοῦ χάριν τὰ περὶ τῶν οἰκοδομῶν τῶν ἐκκλησίας μόνους συγχωρηθῆναι τοῖς πάντων ἐπισκόποις αὐτοῖς καθ' ἑαυτοὺς ὅποι βούλοιντο οἰκονομεῖν, μηδενὸς ἄλλου κοινωνοῦντος· μὴ προχωρῆσαι δὲ κατὰ σκοπὸν τὰ ἐπιχειρούμενα τοῖς ἐν μέρεσι τὰ βουλομένοις προσάπτειν ἢ ἀποστατεῖν, ὡς ὅτι κωνσταντίου τοῦ βασιλέως. ἐδήλουν δὲ μὴ προσχωρεῖσθαι σφᾶς εἰς τὸ τραπεδοῦν, ὥστε μὴ ἐκκλησιάζειν δοκεῖν. εἰ δὲ ἐπιβαπτεῖεν, ἀσμένως τοῦτο ποιήσειν σωζομένοις ἰδίοις καὶ πάνυ προσφιλέσι. καὶ οἱ μὲν, διὰ δὲ ἰουλιανὸν τὸν βασιλέα ἔγραφον. ἐν τούτῳ δὲ οἰκοδομῆς γενομένης ἐν ἀντιοχείᾳ τῆς συρίας, βεβαιοῦται τῶν ἐν νικαίᾳ οἰκουμενικῶν πατέρων ἡ πίστις καὶ κρατεῖ· ὥστε ἀμφιλέκτως ὃν υἱὸν τῷ πατρὶ δοξάζειν ὁμοούσιον. ἐκοινώνησαν δὲ ταύτης τῆς οἰκοδομῆς, ὅς τότε αὐτῆς τὴν ἀντιοχείας τὴν ἐκκλησίαν ἐπετρόπευε, καὶ εὐσέβιος ὁ κυζικηνῶν, καὶ πελάγιος ὁ λαοδικείας τῆς σύρων, καὶ ἀκάκιος ὁ καισαρείας τῆς παλαιστίνης, καὶ εἰρηναῖος ὁ γαζαίων, καὶ ἀθανάσιος ὁ ἀγκύρας. ταῦτα δὲ πραξάντες ἐδήλωσαν τῷ βασιλεῖ τὰ δόξαντα, γράψαντες

" ὧδε. Τῷ εὐσεβεστάτῳ, καὶ θεοφιλεστάτῳ ἡμῶν δεσπότῃ ἰουλιανῷ νικητῇ αὐγούστῳ, ἡ
" τῶν ἐν ἀντιοχείᾳ συνελθόντων ἐπισκόπων ἐκ διαφόρων ἐπαρχιῶν συνόδου, τῇ
" ἐκκλησιαστικὴν εἰρηναίαν τε καὶ ὁμόνοιαν. ὅτι σε καὶ προφητικαὶ προεσθάψαν ἐπαινέσαι
" ἡ εὐσέβεια, ἃ ἴσμεν καὶ αὐτοὶ θεοφιλέστατε βασιλεῦ. ὅτι δὲ κεφάλαιον τῆς ταυ-
" τῆς ἑνότητος τὰ ἀληθοῦς καὶ ὀρθοδόξου πίστεως καλῶς ὑπείληφας ὃν χαρακτῆρα, οὐ
" δεῖσθαι ἀγνοοῦμεν. ἵνα τοίνυν μὴ μέτα τῶν παραχαραττόντων τὰ δόγματα τῆς ἐκ-
" κλησίας τε τὰ ἤθη νομίζωμεν, ἀναφέρομεν τῇ σῇ ἀληθείᾳ, ὅτι τὰ ἁγία συνό-
" δου τῆς ἐν νικαίᾳ πάλαι προτερον συγκροτηθείσης τῇ πίστιν καὶ ἀποδεχόμεθα καὶ
" καλέχομεν. ὁπότε δὲ τὸ δοκοῦν ἐν αὐτῇ ὑσί ξένον ὄνομα, τὸ τοῦ ὁμοουσίου φαμεν,
" ἀσφαλοῖς ἐτύγχανε τοῖς παρᾶσιν ἑρμηνείας, σημαίνοντες ὅτι ἐκ τῆς οὐσίας
" τοῦ πατρὸς, ὁ υἱὸς ἐγεννήθη, καὶ ὅτι ὅμοιος κατ' οὐσίαν τῷ πατρί. οὔτε δὲ ὡς πάθους τι-
" νὸς περὶ τὴν ἀρρήτον γέννησιν ὑπονοουμένου, οὔτε καθ' ὕλην χεῖσιν ἐξωθικὴν, λαμ-
" βάνεσθαι τὸ ὄνομα τῆς οὐσίας· εἰς ἀναφορὰν δὲ τοῦ ἐξ ἐκ τῶν ὄντων, περὶ τοῦ υἱοῦ ἀσε-
" βῶς ἐλαμβάνετο ἀρείου. ὥσπερ καὶ οἱ νεωτεροποιήσαντες ἀνόμοιοι, ἐπὶ ἀφασύτε-
" ρον καὶ ἀσεβέστερον, ὅτι λύμης τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὁμοιότητος ἀναιρούντως πρὸς ἐπι-
" σπάζονται. ἐπεξετάσαμεν δὲ τῇδε ἡμῶν τῇ ἀναφορᾷ καὶ τὸ ἀνύπαρκτον τῆς αὐτῆς πί-
" στεως τῶν ἐν νικαίᾳ τῶν συγκροτηθέντων ἁγίων πατέρων ἀθετήσεως, ἵνα καὶ ἀγα-
" πῶμεν. καὶ τὰ μὲν ὧδε ἐφησάμεθα οἱ τότε τῇ ἀντιοχείᾳ συνημμένοι ἱερεῖς, αὐτοῖς

ῥηθῆς τῷ τοῦδε τῷ ἐν νικαίᾳ ζωγράφων συλλεγεῖσαν πίστιν, τῇ ἰδίᾳ γραφῇ ὑποτάξαντες.

ες Ἐν τούτῳ δὲ καὶ ἀθανάσιος ὁ τὸν ἀλεξανδρέων θρόνον ὀπτεσπάνιον ὀλίγοις τοῖς ὀπτιτηδείοις κοινωσάμενος, ἀναλαβὼν φήμη τὸν βασιλέα χρισιανὸν ὄντα ἰδεῖν. καὶ τοῦδαμῶς μόνος εἰς ἀνδριόχειαν, ὡς ἂν ἐδεῖτο τὸν κραταιὸν διδάσκ. οἱ δὲ φασὶν ὅτι αὐτὸς ὁ βασιλεὺς τὸν ἀθανάσιον μεμεκαλέσαθαι, τὰ τοῦ σκητέα τοῦ τῶν θρησκείαν, καὶ τὴν ὀρθὴν δόξαν εἰσηγησόμενον. δεχθεὶς τε ταύτης ἐκκλησίας, ὡς οἷόν τε μάλιστα ἐφεύλιζε τὸ ἐπιθύμητον. ἀρειανὸς δὲ ὁ τὴν ἀνδριόχειαν ὀπισκοπος τῆς ἀρειανικῆς αἱρέσεως ἐπαυσάμενος τοῦ σεσθαι τὸ αὐτῆς δόξης τὸν ἀλεξανδρείας, τοῦ δόπιον ἀνοῦχον. εἰσηγησαμένων τε τοῦτο τῷ ἀμφὶ τὸν ἀρειανόν, λευκίου τινὸς ἀλεξανδρέως ὃς ἦν πρεσβύτερος τῶν τοῦδε γεωργίου χειροτονηθέντων, τοῦ σθαι τῷ βασιλεῖ. καὶ βλασφημήσας ἀθανάσιον ὡς ὂν τῷ χρόνῳ τὸ ὀπισκοπῆς ἀεὶ γραφὰς ὑπομείναντα, καὶ πολλάκις ὑποφοίαν οἰκεῖν καταδικασθέντα τοῦδε τῶν τοῦ αὐτοῦ βασιλέων. διηνοίας τε ὃ τοῦ τὸ θεῖον καὶ ταραχῆς αἴτιον ἡγούμενον, ἐδεῖτο ἕτερον αὖτ' αὐτὸ τὸν ἀλεξανδρέων ἐκκλησίαν ὀπισκοπεῖν. ὁ δὲ βασιλεύς, ἤδη γὰρ τὰς ἀθανασίῳ τότε συμβάσας ὀπιβουλὰς, σὺν ἕτερα ταῖς κατ' αὐτοῦ δεξολαῖς. ἀλλὰ λεύκιον μὲν ἐν ἀπειλῇ, ἡσυχίαν ἄγειν ὀπιτάττει. τοῦ σθάτιον δὲ, καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ἀνούρεις ὡς ἀξίους τῶν τοιούτων θορύβων ὑφεσιαθῆναι τοῦ σέταξε. τὸν δὲ ἀθανάσιον ἐκ τότε σὺν ουσίας τὰ μάλιστα φίλον αὐτῷ ἡγούμενον, ἀπέστειλεν εἰς αἴγυπτον, ἢ ἄρισα αὐτῷ δοκοίη τὰς ἐκκλησίας καὶ τοὺς λαοὺς ἄγειν κελεύσας. λέγεται γὰρ εἰς ἄγαν αὐτὸν ἧς εἶχεν ἀρετῆς ἐπαινέσαι, βίου τε ἕνεκα καὶ φρονήσεως, καὶ λόγων. ὧδε μὲν τῷ ἐν νικαίᾳ σὺν ηλυθότων ἡ πίστις, ὃν ἐν μέσῳ χρόνον πολεμηθεῖσαν, ὡς ἐν τοῖς τοῦσθεν εἴρηται, αὖθις ὀπὶ τῆς πρώσης ἡγεμονίας ὑπορέχεν. ἐκ εἰς μακρὰν δὲ τὸ ὁμοίας ἔμελλε πειρᾶσθαι ταραχῆς. ὡς ἔοικε γὰρ, ἐκ ὀπὶ μόνοις τοῖς ὀπὶ κωνσανλίου τῇ ἐκκλησίᾳ συμβᾶσι, πέρας εἶχεν ἡ τοῦ ἀρλιανίου τοῦ μοναχοῦ τοῦ ρρήσις. ἀλλ' ἔλειπετο ἔλι καὶ τὰ μὴ ταῦτα ὀπὶ οὐδενὸς ἡμόμενα. λέγεται γὰρ πρὶν κραθῆσαι τῶν ἐκκλησιῶν τοὺς ἀπὸ τῆς ἀρείου αἱρέσεως, ὀπὶ τὸ κωνσανλίου βασιλείας ὄναρ ἰδεῖν αὐτόνιον, ἡμιόνους τὸ θυσιαστήριον λακτίζοντας, καὶ τὴ ἱερὰν τράπεζαν ἀναῤῥέποντας· καὶ αὐλικὰ τοοφπεῖν, ὡς ὀπινόθων καὶ ὀπιμίκτων δογμάτων καταλήψεσθαι τὴν ἐκκλησίαν ταραχὴν, καὶ ἑτεροδόξων ἐπιμάσασις. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀψευδῶς ἰσθαι καὶ εἰρῆσθαι ἀπεδέξατο τοοφτοῦ, ἐ μὴ ταῦτα γεγωνημένα.

ζ Ὁ δὲ ἰοβιανὸς ἀπιὼν ὀπὶ τὴν κωνσανλινούπολιν, ἐξ ἀπίνης ἐν δαδασάνοις χωρίοις τῆς βιθυνίας καθ' ὁδὸν ἐτελεύτησεν, ἢ ἀφόδεσεσθαι, ὡς τινες λέγουσι, δάπνησας, ἢ ὑπὸ τῆς ὁδομῆς τοῦ οἰκήματος ἐν ᾧ ἐκάθευδεν ἀσθενέσι τοοφάτως ἐγγελιαθέντος. ὀπιγενέσθαι γὰρ ἰκμάδα καὶ νοσιοθῆναι τοὺς τοίχους ἀμέρως, πολλῶν ἀνθράκων αὐτόθι καιομένων, ὡς ἐν ὥρᾳ χειμῶνος ἀφ' ὅτου ἤρξαν. ἐπεὶ δὲ εἰς νίκαιαν τὸ βιθυνίας ἀφίκετο ἡ στρατεία, ἀναῤῥοῦσι βασιλέα οὐδενὶ τινὶ νῦν ὕδρα ἀγαθὸν καὶ τὸ ἡγεμονίας ἄξιον. ἔτυχε δὲ τότε πρὼν ἀπὸ τῆς ὑποφοίας φυγῆς. λέγεται γὰρ ὡς ἰοβιανὸς ἰουλιανὸς ἐκ θέλοι ῥωμαίων, σὺν αγματάρχου αὐτὸν ὄντα, καὶ τοῦ καταλόγου ὧν καλουμένων ἰοβιανῶν, τῆς στρατείας ἀπεώσαθαι, καὶ ἰδίᾳ φυγῇ ἐ-

ζημίωσε.

ζημίωσε. τοῦφασιν μὲν ὡς οὐ δεόντως ἐταξε τοὺς ἐν αὐτῷ στρατιώτας τοῖς τοὺς πολεμίους. ὃ δ' ἀληθές, οὐκ οἶδεν. ἐν δὲ φάγων ἰουλιανὸς ἐν τοῖς τοῖς δύσιν γαλάταις, ἦκεν εἰς ἄνα ναὸν θύραν. σωκῶ δὲ αὐτῷ κὴ οὐδὲν ἀνιάνος. ἔθος γὰρ παλαιὸν ῥωμαίοις, τὸν ἡγούμενον ὧν ἰδιάνων κὴ ἑκουλιάνων, τάγματα δὴ ταῦτα τῶν ἐν λόγῳ στρατιωτῶν, ὃ μὴν ἀφ' ἡρακλέους· τὸ δὲ ἀπὸ διὸς λαβόντα τὴν τοῦ σωτῆρος ἀρχὴν ἀεὶ φύλακας ἔπεσθαι τοῦ βασιλέως. ἐπεὶ δὲ ἔμαθεν ὁ ἀμείανος, τὸν ναὸν ὃν οὐδὲν θαλλοὺς ἄνας διαβεβήκοις καὶ ἔχων ὁ ἱερὸς νόμῳ ἑλληνικῷ τοὺς ἐρράγνε τοὺς εἰσιόντας. ἐκπεσούσης δὲ σαγόνος ὅπη τοῦ αὐτοῦ ἐσθῆτα, χαλεπῶς ἠνέγκεν οὐδὲν ἀνιάνος. ἐὼ γὰρ χριστιανός, καὶ τὸν ῥαίνον ἐλοιδορήσατο. φασὶ δὲ καὶ τὸν βασιλέως ὁρῶντος, αὐλίκα προτεμεῖν καὶ ἀπορρίψαι ζῶν αὐτῇ τῇ ψυχαδί ὅσον ἐβεβαχηλῆς ἐσθῆτος. ὃ δὲ ἐξ ἐκείνου μικρὸν ὁ ἰουλιανὸς, οὐ πολλῷ ὕστερον καλέσικασεν αὐτὸν τὸν μαγιανὸν τῆς ἀρχιερωσύνης διαφερόντως οἰκεῖν, αἰδίαν σκηνὰν μένος τὸν περὶ τοὺς ἐν αὐτῷ στρατιώτας βασιλέως. ἃ γὰρ ἐβούλετο δόξαι ἐκ τοῦ θρησκείαν κακῶς αὐτὸν ποιῆν. ἵνα μὴ μάρτυρος ἢ ὁμολογητοῦ χρὴν ἀξιωθείη, καθόλου ταύτης ἕνεκα τῆς αἰδίας καὶ ὧν ἄλλων ἐφείσατο χριστιανῶν, ὁρῶν αὐτοὺς δύκλιαν καὶ σύγασιν τοῦ δόγματος τοῖς κινδυνίοις πορίζομένους, ὡς ἐν τοῖς πρόσθεν εἴρηται. ἐπεὶ δὲ ὁ ἰοβιανὸς ἐπεβάπτη τὸν ῥωμαίων ἡγεμονίαν, μεταχληθεὶς ἀπὸ τῆς φυγῆς εἰς νίκαιαν, συμβαὶ ἐκεῖνον τελευτῆσαι, βουλευσαμένων τοῦ στρατοπέδου ὃ ὧν τότε τὰς μεγάλας ἀρχὰς ἐχόντων, ψήφῳ πάντων αἱρεθῆναι βασιλέα οὐδενὸς ἀνιάνος. ὡς δὲ τὰ σύμβολα τῆς ἀρχῆς ἐδέξατο, κεκραγότων τῶν στρατιωτῶν κοινωνὸν αὐτῷ τῆς βασιλείας ἕτερον ποιήσασθαι, τὸ μὲν βέβαιον μὲ φησὶν ἄρχειν ὑμῶν ὦ ἄνδρες στρατιῶται, ἐν ὑμῖν ἐὼ. ἐπεὶ δὲ εἵλεσθε οὐ νεῶ αἰτεῖτε, οὐκ ἐν ὑμῖν, ἀλλ' ἐν ἐμοί. καὶ χρὴ τοὺς μὲν ἄρχοντας ὑμᾶς ἡσυχίαν ἄγειν· ἐμὲ δὲ ὡς βασιλέα, τὰ πρακτέα σκοπεῖν. καὶ τότε μὲν ταῦτα προσφωνήσας, οὐκ εἶξε τοῖς στρατιώταις. μετ' οὐ πολὺ δὲ βαλεντινιάνος εἰς κωνσταντινούπολιν, ἀνεκήρυξε βασιλέα τὸν ἀδελφόν. καὶ τῆς ὑπηκόου τὰ μὲν πρὸς ἥλιον δύοντα, παρέδωκεν αὐτῷ. τὰ δὲ ἀπὸ ἰλλυριῶν ὅπη ὃν ἑσπέριον ὠκεανὸν καὶ πᾶσαν τὴν ἀδριατικὴν ἤπειρον μέχρις ἑκάτων λιβύων, ἐφ' ἑαυτὸν ἔταξεν. ἀμφω δὲ χριστιανὼ τὴν θρησκείαν ἐθεώθην· διαφόρω δὲ τὴν δόξαν καὶ ὃν τρόπον. οὐδὲν μὲν γὰρ ἀδοξίῳ ὃ ὑπισχνούμενος ἐπαγωγῷ χρησάμενος εἰνίκα ἐβασίλευσε, τὴν ἀρείου πίστιν ἐζήλου, καὶ διαφόρως ἡγεῖτο μὴ βιάζεσθαι πάντας ὁμοδόξους αὐτῷ ποιῆν. οὐδενὸς ἀνιανὸς δὲ τὰ αὐτὰ φρονεῖν τοῖς ἐν νικαίᾳ συνελθοῦσι, τούτους μὲν ὠφέλει· τοῖς δὲ ἑτέρως δοξάζουσιν, οὐδὲν ἐπαύχει.

Ἐπεὶ δὲ κωνσταντινουπόλεως ὠξεδήμησεν ὅπη τὴν ῥώμην ἀφ' ἑσπέρας πορεύόμενος, ἰλλυρικοὺς τοὺς ἐπὶ θρᾴκης καὶ βιθυνίαν ὑπισχνούμενοι, καὶ ὅσοι ἄλλοι ὁμοούσιον τοῦ πατρὸς τὸν υἱὸν λέγειν ἠξίουν, προσδοκῶντες προσθήκην τῆς ἐκείνων ὑπάλληλον τὴν ἡρακλείας τοῦ πρεσβυτέρου ὑπισχνεῖσθαι. ὥστε ὑπισχνεῖσθαι ζημιοῦσθαι ὅπη διορθώσας τοὺς δόγματος. προσελθόντος δὲ αὐτοῦ, καὶ τὰ περὶ τῶν ὑπισχνουμένων διδάξαντος, ἐπολαβὼν οὐδενὸς ἀνιάνος, ἐμοὶ μὲν, ἔφη, μὴ λαὸς τεταγμένῳ οὐ θέμις τοιαῦτα πολυπραγμονεῖν. οἱ γὰρ ἱερεῖς οἷς τούτου μέλει, καὶ ἑαυτοὺς ὅπη βέλτιον σώζειν ἐπιστασθαι. τοιαῦτα δὲ τοῦ βασιλέως ἀποκρινομένου πρὸς τὴν ὑπάλληλον πρεσβείαν, σιωπᾶσιν ἐς λάμπακον. καὶ δύο μοῖρας βέλτιον μένοι, τελευτῶντες ἐψηφίσαντο,

ἄκυρον εἶ) τὰ ἐν κωνσταντινουπόλει πεπραγμένα κατὰ τῆς ἀμφὶ τὸν ἀνόμοιον, καὶ ἀκάκιον· ἀργεῖν δὲ καὶ τὴν ἐκθεσιν τῆς πίστεως, ἵνα ὡς δυνατὸν ὀπισθόπους οὕτω ποιήσωνται τὰς ἀποκηρύξεως τοῦ ἀνομοίου κατ' οὐσίαν· εἶ) γὰρ τοῦ ὁμοίου τὴν παραθήκην ἀναγκαίαν δεῖ τὴν σημασίαν τῆς παραθέσεως· πίστιν ἣ πολιτεύεσθαι καὶ πᾶσαν ἐκκλησίαν, τὴν ἐν σελευκείᾳ ὁμολογηθεῖσαν· ἐπιτεθεῖσαν δὲ ὅτι τῇ ἀφιερώσει τῆς ἐν ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίας· τοὺς δὲ καθαιρεθέντας παρὰ τοῦ ἀνόμοιον ὃ πατεῖ τὸν γόν λεγόντων τοὺς ἰδίους ἀπολαμβάνειν θρόνους, ὡς παρανόμως ἐκβεβλημένους τῶν ἐκκλησιῶν. εἰ δέ τις αὐτῶν καὶ ληστρεῖν βούλοιτο), ἐκ τοῦ ἴσου κινδυνεύειν τοῦτο ποιεῖν. δικαιοῦσι δὲ εἶ) τοὺς ὀρθῶς δοξάζοντας ἐν ᾧ ἔθνει ὀπισθόπους, καὶ ἐκ τῶν πέλας ἐπιχειρεῖν σωιόντας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτῶν οἱ μάρτυρές εἰσι τῆς ἑκάστου βεβιωμένων. ταῦτα ὁπισθόπους ὅπως τοὺς περὶ ἀνόμοιον κεκλήκασι καὶ μετανοίας αὐτοῖς μετέδωκαν· οἱ δὲ οὐχ ὑπήκουον, τὰ δόξαντα τοῖς πάντων ἐκκλησίαις ἐδήλωσε. λογισάμενοι δὲ ὡς εἰκὸς ἀνόμοιον τὴν οἰκείας μερίδος ποιῆσαι τὰ βασιλέα καὶ διαβολὴν αὐτοῖς, ἔγνωσαν φθάσαι, καὶ τὰ πεπραγμένα ἐν λαμψάκῳ μιμήσαι. ὃ δὴ καὶ ἐποίουν, ἐπαμιόντι οὐδενὶ ὡς βασιλεῖ ἐκ θράκης, ἐν ἡρακλείᾳ περιτυγόντες. ἀποδημοῦντι γὰρ τῷ ἀδελφῷ εἰς τὴν πρεσβυτέραν ῥώμην, μένει μόνος σωθῆναι. ἀνόμοιῳ δὲ τὰ πρὸς βασιλέα καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ἤδη καὶ γνώμην σωφρονεῖν. προσελθοῦσιν οὖν τοῖς ἐκ λαμψάκου πρεσβυτέροις παρεκελεύσαντο μὴ διαφέρεσθαι πρὸς ἀνόμοιον. ἐπεὶ δὲ αὐτεῖπον ἐν τῇ ἐν κωνσταντινουπόλει γνωμένῃ ἀπάτῃ, καὶ τὰ βεβαπτισμένα καὶ τὴν ἐν σελευκείᾳ δεδογμένων, ἀνόμοιῳ ἐμέμφοντο, κινηθεὶς πρὸς ὀργήν, τοὺς μὲν ἀποφοίτους οἰκεῖν προσέταξε· τὰς δὲ ἐκκλησίας παραδίδοσθαι τοῖς ἀμφὶ τὸν ἀνόμοιον. ἐν τούτῳ δὲ τὴν συρίαν καλέλαβεν. ὑφωρῶντο γὰρ μὴ οἱ πέρσαι τὰς ὅπλα ἰουλιανοῦ πεπρακότες τὰς σπονδὰς λύσωσι. τῶν δὲ μηδὲν νεωτερίζόντων ἐν ἀντιοχείᾳ διέτριβεν, ἵνα καὶ μᾶλλον τὸ ὀπισθόπους ἀποφοίτους φυγὼν καὶ ἥδικησε. παυλίνου δὲ τὸν βίον αἰδεσθείς, ἐφείσατο. τοὺς δὲ ἀνόμοιῳ μὴ κοινωνοῦντας, τῶν ἐκκλησιῶν ἀπήλαυνεν. εἰς χρήματά τε ἐζημίου, καὶ ἠκίζετο καὶ ἀνόμως ἐπέτριβε.

ἡ Γέγονε δὲ τότε, ὡς συμβαίνειν ὅτι, καὶ τούτων δεινότερα, εἰ μὴ ὁ θεὸς πρόνοιαν ἐπέλαβε πόλεμος. τυραννήσας γὰρ ἐν κωνσταντινουπόλει, καὶ πολλοὺς ἐν βραχεῖ χρόνῳ τραπὼν ἀναιρήσας, ἠπείγετο θεὸς οὐδενός. ὁ δὲ, ἐκ τῆς συρίας βιάσας, συμβαίνει αὐτῷ πρὸς νακόλειαν τὴν φρυγίας πόλιν. προσδοκίᾳ τε ἀγῶνος καὶ γομαείου τῶν αὐτοῦ στρατηγῶν, ζωγρήσας αὐτὸν ἐς τοὺς πρόσθεν, βιαίως ἀνῆλε. τοὺς μὲν γὰρ λέγει) καὶ ὅρκοις ἀνόμοιον αὐτοῖς ὁμόσαι, ὁρίσαι δίκην δίκαιον. προσκοπίου δὲ δύο δένδροις ὄντι ἀπὸ πολλοῦ διεστῶσι καλαμαμφθεῖσι πρὸς τὴν ἑκατέραν ἑκατέρῳ φυτῷ προσῆψε σκέλος, ἐς ἀφῆκεν ἀνεγείρασι. τὰ δέ, πρὸς τὴν συνήθειαν σπάσιν ἀνορθωθέντα, διέσπασε τὸν ἄνθρωπον. ἐπεὶ δὲ τέλος ἔσχεν ὁ πόλεμος, ἦκεν εἰς νίκαιαν. ἐν ἡσυχίᾳ τε γενομένῃ, αὖθις ἐπέστρεψε τοὺς οὐχ ὁμοίως αὐτῷ περὶ τὸ θεῖον δοξάζοντας. ἐμφανῶς δὲ ἐλαλέπαινε κατὰ τῶν ἐν λαμψάκῳ συνελθόντων. καθόλου τε τοὺς τὰ ἀρείου φρονοῦντας ὀπισθόπους, καὶ τὴν ἐν ἀριμίνῳ περὶ τῆς πίστεως ἐκλεθεῖσαν γραφὴν ἀπεκήρυξεν. οὕτω δὲ ἔχων ὀργῆς, ἀπέθανε κατὰ τὸ κυζίκου βιβλίον.

καὶ ὁμοδόξων

καὶ ὁμοδόξων αὐτῷ ὑπισχνούμενον συλλογὴν καθίσας, ἐδιάλεγε κοινωνὸν αὐτῆς τῆς πίστεως. ὁ δὲ, τὰ πρῶτα μὲν ἀσθρείως ἀντέτεινεν. ἐπαοιδὴν δὲ φυγὼν καὶ τὴν οὐσίας ἀφαίρεσιν δείσας, ταῦτα γὰρ ἠπείλει μὴ πειθομένῳ, ὃ πρὸς βίαν ἐποίησε, καὶ δύθις μετεμέλησε. ἐπανελθὼν δὲ εἰς κύζικον, δημοσίᾳ τὴν ἀμφίπολον ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας ἐξήλεγξε, καὶ ἕτερον ὑπίσχνουν χρυσὸν παρεκελεύετο. ἑαυτὸν γὰρ ἱερᾶσθαι μὴ προσήκειν εἶναι ὡς οἰκείου δόγματος προδότην γενόμενον. κυζικηνοὶ δὲ αἰδοῦς τῆς ἀσθρὸς πολιτείας δύνοι ταμάλισα αὐτῷ τυγχάνοντες, ἕτερον ἔχειν ὑπίσχνουν οὐχ εἵλοντο. ἐπεὶ δὲ ταῦτα διάδοξος ἔγνω ὁ ἐν κωνσταντινουπόλει τὴν ἀρείου δόξης προεστὼς, χρυσὸν δυνόμιον τοῖς κυζικηνοῖς ὑπίσχνουν. ὤφελε γὰρ αὐτὸν δεινὸν ὄντα λέγειν τινὶ πειθοῖ ῥᾳδίως πρὸς τὸ οἰκεῖον δόγμα τοὺς κυζικηνοὺς ἐφελκύσασθαι. ὡς δὲ εἰς κύζικον πρεσβεύετο πρὸς τὰ τῆς βασιλέως, ἡδυσίου ἀξιοῦντος ταῦτα συνάδειν τοῖς ἐκκλησίας καλέσας. οἱ δὲ ἡδυσίῳ πειθόμενοι, δικτήριον οἶκον ἔξω τειχῶν καταασκευάσαντες, πρὸς τὴν πόλεως ἐκκλησίαζον. δυνομίου μὲν οὖν πέρι, καὶ τῆς ὁμφυλίου μου τούτων αἱρέσεως, μικρὸν ὕστερον ἐρῶ.

Παραπλησίων δὲ κακῶν ἐπειρᾶντο οἱ ἐν κωνσταντινουπόλει πρεσβεύοντες τὸ θζ δόγμα τῶν ἐν νικαίᾳ ζωηφόντων. σπεύδοντες δὲ καὶ οἱ τὰ ναυάτου φρονοῦντες, καὶ πρώτας μὴ ἡσύνεσθαι τῆς πόλεως. ναυατιανῶν δὲ καὶ τὰς ἐκκλησίας ἀποκλείειν προσέταξεν ὁ βασιλεύς. τῶν δὲ ἄλλων οὐκ εἶχεν ὅτι ἀποκλείσειεν. ἤδη γὰρ πρότερον ὑπὸ τῆς κωνσταντίου βασιλείας ἀφῄρητο. οὐ μόνον δὲ καὶ ἁγνίου τότε εἰς ἑτεροδοξίαν φυγὼν καλεδίκασεν, ὃς ἐκ τῶν κωνσταντίου χρόνων ἠγεῖτο τῆς ναυατιανῶν ἐκκλησίας. ἠγέγετο δὲ ὅτι μάλιστα θαυμασίως πολιτεύειν τε τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς νόμοις. ὁ δὲ βίος αὐτῷ, τοῦτο δὴ τὸ πρόσχημα ἐν φιλοσοφίᾳ, κτήσεως χρημάτων ἠδυπαθείας, καὶ ἡ ἀγωγὴ ἐδείκνυ· ἑνί τε γὰρ χιτωνίῳ ἐχρῆτο, καὶ δίχα ὑποδημάτων ἀεὶ ἐβάδιζεν. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον αὐτὸς μετεβλήθη, καὶ τὰς ὑπ' αὐτὸν ἐκκλησίας ἀπέλαβε, καὶ ἀδεῶς ἐκκλησίαζεν. ἄμεινος δὲ τούτων μάρκιανός τις, ὃς ὑπὲρ βίῳ καὶ λόγοις θαυμαζόμενος πάλαι μὲν ἐν τοῖς βασιλείοις ἐτράφη ἀνήρ. τότε δὲ πρεσβύτερος ὢν τῆς ναυατιανῶν αἱρέσεως, γραμματικοῖς λόγοις ἐξεδίδασκε τὰς βασιλέως θυγατέρας, ἀνατεθραμμένος τε καὶ καρδοσμ. ὧν εἰσέτι νεῶν ἐπώνυμα λουτρὰ τὴν κωνσταντινούπολιν ὅσα. ἀφ' ἃ γὰρ τὸν αὐτὸν καὶ ἁδῶ καὶ χαίειν, μόνοις ναυατιανοῖς τὰ εἰρημένα ὑπῆρξε.

Μετὰ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον, ὁμώνυμος τῷ βασιλεῖ οὐαλεντινιανῷ ὁ παῖς τὴν ρ τὴν δύσιν. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον, καὶ γρατιανὸς ὁ πρεσβύτης ἀρχὴν εἶχε, καθίσαντο βασιλεύς. ἐν τούτῳ δὲ καὶ τῶν πρὸ ὀλίγου χαλάζης ἐμφερεῖς λίθοι ἐν πολλοῖς τόποις καταρρεγείσης, καὶ μετέωρον σῶμα δήλας τε πόλεσι καὶ νικαίᾳ τῇ βιθυνῶν εἰς ἀγὼν λυμηναμένων, οὐκ ἐπαύσαντο οὐδέπω τε ὁ βασιλεὺς καὶ διάδοξος ὁ ὑπίσχνους τοὺς ἑτέρους αὐτῆς δοξάζοντας χριστιανοὺς ἐκδιώκοντες. καὶ πρὸς μὲν τοὺς ὁμοδόξους τῆς ἐν νικαίᾳ συνόδου εἶδεν πως αὐτῆς καταρτῶσαι τὸ διαφωνούμενον. ἐν γὰρ τῷ πλείονι τῆς ὑπὸ οὐαλεντος ἀρχομένης, καὶ μάλιστα ὠκεανὸν τε θράκην καὶ βιθυνίαν, καὶ βιθυνίαν, ἐς ἐπὶ τούτων πρεσβύτερον, οὔτε ἐκκλησίας, οὔτε ἱερέας εἶχον. πρὸς δὲ τοὺς τὰ μακεδονίου φρονοῦντας πολυπλασίους αὐτῶν ὄντας, καὶ δὲ ὁ κλῆρος, οὐκ ἐχαλέπαινον· καὶ πρεσβεύοντες ἐπ' αὐτοὺς, ὅ μετείως

ἐδίωκον. οἱ ὅ, δέ τ' ὀπτικειμένων κακῶν δ' ἀφορεσθῦσάμενοι τοὺς ἀνηλεῖς καὶ πόλις, ἄμεινον ἐδοκίμασε, ὅπῃ ἀνεντινιανὸν καὶ τ' ῥωμαίων ὀπίσω τον καταφυγεῖν, κἀκείνῳ μᾶλλον ἢ ἀδοξίῳ καὶ ἀνέντι καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν κοινωνῆν τ' πίστεως. καὶ ἐπεὶ ταῦτα καλῶς ἐχὴν ἔδοξεν, αἱρεθῆναι ὅπῃ τούτοις ἐξ αὐτ', ἀνδάτιόν τε τ' ὀκ σεβασθᾶς ὀπίσω τον, καὶ λιβάνιον σοφιστ', καὶ θεόφιλον τ' καταβάσιον, τ' τοὺς οὐδενλιανὸν τ' βασιλέα πέμποισι, γράμματα λιβερίῳ τῷ ῥωμαίων ὀπισκόπῳ, καὶ τοῖς ἀμὰ τ' δύσινιέρθιον οἷα δὴ πίστιν δόκιμον καὶ βεβαῖ' ἀπὸ τ' ἀποστόλων ἔχοισι, καὶ τοὺς τ' ἀλλων τοὺς ἀνοσιουργοῦσιν οἷα δὴ πίστιν δόκιμον καὶ βεβαῖ' ἀπὸ τ' ἀποστόλων ἔχοισι, καὶ τοὺς τ' ἀλλων τοὺς θρησκίας ὀφείλοισι πάντ' ἀδέτ' συλλαβέας τοῖς αὐτῶν πρέσβεσι, καὶ σὺν αὐτοῖς τοὺς τῶν τοιαῦτα βουλεύσαντας, ἕως ἂν δοκιμάζοισι διορθῶσαι τὰ τῆς ἐκκλησίας τοιαῦτα. καὶ οἱ μὲν εἰς ἰταλίαν ἀφικόμενοι, ἔγνωσαν τ' βασιλέα εἰς γαλατίαν ἀφῖχθαι τοῖς τηδε βαρβάροις μαχούμενον. ἀπορεῦν δὲ φανείσης αὐτοῖς τῆς ὁπῃ γαλατίας ὁδοῦ ἀφ' ἣν πόλεμον, ἐδοκεῖ μοι λιβερίῳ τὰ γράμματα. κοινωσάμενοι τ' τοῦτ' ὧν ἐπρεσβεύοντο, καταγνώσεσιν ἀρείου, καὶ τῶν ὁμοίως αὐτῷ φρονούντων καὶ διδασκάλων. ἀποκηρύττοισι δὲ καὶ πᾶσαν αἵρεσιν ἀνομοιουμένην τῇ πίστ τ' ἐν νικαίᾳ ζωοδου, καὶ ὃ ὁμοούσιον ὄνομα δέχονται, ὡς ὦ ὁμοι- κατ' οὐσίαν τὰ αὐτὰ σημαῖνον. ὡς ὃ τούτων ἔγραφον ὁμολογίαν αὐτ' ἔλαβε λιβέριος ἐκοινώνησεν αὐτοῖς, καὶ τοῖς ἀμὰ τ' ἕω ὀπισκόποις ἔγραψε τ' ὁμοιούσιας καὶ τ' τοῦτ' τὸ δόγμα συμφωνίας ἐπαινῶν, καὶ τὰ τοὺς τοὺς ὡρίσθης πεπραγμένα ἐμίμυσεν.

ιαζ Ην δὲ τῶν ἀμφὶ τὸν ἀνάτιον, ἡ ὁμολογία ἥδε. Κυρίῳ ἀδελφῷ, καὶ συλλειτουργῷ λιβερίῳ, ἀνάτιος, σιλβανὸς, θεόφιλος ἐν κυρίῳ χαίρειν. Διὰ τὰς τῶν αἱρετικῶν μανιώδης ἐπινοίας, οἱ ἀ παύονται τ' καθολικῆς ἐκκλησίας σκάνδαλα ὀπτασείρειν, τούτου χάριν πᾶσαν ἀφορμὴν αὐτῶν ἀναιρούντες, ὁμολογοῦμεν τῷ συνόδου τῷ ἡμουμένῳ ἐν λαμψάκῳ, καὶ σμύρνῃ, καὶ ἐν ἑτέρῃς ἀναφόρεσι τοῖς τῶν ὀρθοδόξων ὀπισκόπων. ἧς συνόδου πρεσβεύσαι ποιούμενοι, τοὺς τῷ χρηστότητα σὺν καὶ πόθῳ τοὺς ἰταλοὺς καὶ δυτικοὺς ὀπισκόπους γράμματα κομίζομεν, τῷ πίστιν τ' καθολικὴν κρατεῖν καὶ φυλάττειν, ἥτις ἐν τῇ ἁγίᾳ νικαέων συνόδῳ ὀπὶ τῶ μακαρίου κωνσαντίνου τοῦ τριακοσίων δέκα ἓξ ἐκτὸ θεοφόρων πατέρων βεβαιωθεῖσα ἀκεραίᾳ καὶ ἀζημίωτῳ τῇ καταστάσῃ ἕως νῦν καὶ διαμενεκῶς μένει, ἐν ᾗ τὸ ὁμοούσιον ἁγίως καὶ εὐσεβῶς κεῖται ὑπεναντίως τ' ἀρείου ἀναφορῆς. ὁμοίως καὶ ἡμᾶς μετ' τῶν τοιαφρονούντων τ' αὐτῷ πίστιν κεχειροτονήκεναι τε καὶ κρατεῖν, καὶ ἄχρι τέλους φυλάττειν ἰδίᾳ χρὴ ὁμολογοῦμεν καταχρίονλες ἄριστον καὶ τ' ἀσεβῆ διδαχὴν αὐτῶν, σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτῶν, καὶ πᾶσαν αἵρεσιν παρεμπασιανοῦ, μακρήνου, φωτινοῦ, μακέλλου, καὶ παύλου τοῦ σαμοσατέως, καὶ τούτων τῷ διδαχὴν καὶ πονηρὰς τοὺς ὁμόφρονας αὐτῶν, καὶ πάσας δὲ τὰς αἱρέσης τὰς ἀνομοιουμένας τῇ τοιαφρονούσῃ ἁγίᾳ πίστ, ἥτις εὐσεβῶς ἐξετέθη ὑπὸ τ' ἁγίων πατέρων ἐν νικαίᾳ, δυαδεμαΐζομεν δυαδεμαΐζοντες ἄχρον ὅξαιρέτως, τὰ ἐν τῇ ἀρειμάνῳ συνόδῳ ὅτα ὑπεναντίως ταύτης ἧς τοιαφρονούσης πίστεως τ' ἁγίας συνόδου νικαέων ἐτοιάζθη. οἷς δόλῳ καὶ ὑποκρίσει ὑποπεσόντες ἐν κωνσαντινουπόλῃ κομισθεῖσιν ἀπὸ νίκης τ' θρᾴκης, ὑπεγράψαμεν ταῦτα ὁμολογήσαντες. καὶ τ' ὀκ τεθεῖσθαι ἐν νικαίᾳ πίστιν, αὐτοῖς ῥητοῖς τῇ οἰκείᾳ ὁμολογίᾳ συνῆψαμεν. καὶ τοῦ τῶν

τοιαφρόνη-

προσηκόντων γραμμάτων λιβελλησίους λαβόντες, ἔπλευσαν εἰς σικελίαν.

Γενομένης δὲ κἀκεῖσε συνόδου καὶ τὰ αὐτὰ ψηφισαμένων τοῖς τῆδε ἐπισκόποις, ἐπὶ τάδε ἔπραξαν, ἐπανῆλθον. κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν σύνοδον ἀγόντων ἐν τυανοῖς εὐσεβίου τοῦ ἐπισκόπου τοῦ καππαδοκῶν καισαρείας, ἀθανασίου τε τοῦ ἀγκύρας, καὶ πελαγίου τῆς λαοδικείας, ζιζώνος τε τοῦ τυενοῦ, καὶ παύλου τοῦ ἐμέσης, ὀτρέως τε τοῦ μελιτινῶν, καὶ γρηγορίου, καὶ πολλῶν ἄλλων οἳ ὁμόσιον προσεβάλοντο ἐψηφίσαντο ἐν δυλιοχείᾳ, ὅτι τὸ ἰοβιανοῦ βασιλείας ἀναγινώσκεσθαι τὰ λιβελλήσιον καὶ τοῖς ἀρειανοῖς τὸ δύσιν γράμματα. ἐπιγράφεται τε ὅτι τούτοις γνώμοις ἔγραψαν πάσαις τοῖς ἐκκλησίαις ἐντυγχάνειν τοῖς ψηφίσμασι τῶν ἐν τῇ ἀσίᾳ ἐπισκόπων, καὶ τοῖς λιβελλήσιον γράμμασι καὶ ἰταλῶν καὶ ἄφρων καὶ γαλατῶν τοῖς περὶ δύσιν, καὶ σικελῶν. ἐκόμισαν γὰρ καὶ τούτων γράμματα οἱ ἐκ λαμψάκου πρέσβεις, καὶ ἀναγνόντες τὸν πάντων ἀριθμόν, πολλῷ γὰρ ὦν πλήθει τῷ ἐν ἀριμίνῳ συνόδου ἐλίττονες, καὶ ὁμόφρονας αὐτοῖς γενέσθαι καὶ κοινωνοὺς, καὶ ὅσα τούτοις εἰσὶ τὰ γνώμης δηλοῦντα γραφῆς οἰκείας δηλώσαντες· σπουδὴν δὲ εἰς ταρσὸν τῆς κιλικίας ἐπὶ ἤρος ὄντος, εἰς ῥηγῶν ἡμέραν ἐλθεῖν. καὶ οἱ μὲν, ὧδε ἀπήλλοτο σπεύδοντες. ἤδη δὲ σπεύσασθαι μηνύοντος τὸν ἐν ταρσῷ συνόδου, σπουδάζοντες ἐν καιρίᾳ τὰ ἀσίας ἀμφὶ τεσσαράκοντα τέσσαρες τῶν ἀσιανῶν ἐπισκόπων, τὰ μὲν ὅτι τῇ ὁμοιούσίᾳ τῶν ἐκκλησιῶν ἀπουδάζω ἐπήνουν. προσποιοῦντο δὲ ὃ τὸ ὁμοιουσίου ὄνομα, καὶ τὸ ἐν μέσῳ καὶ στέργειν ἐκτεθεῖσαν πίστιν χρεῶν κρατεῖν ἰσχυρίζοντο, ὡς δὲ λουκιανοῦ μάρτυρος οὖσαν, καὶ μετ' κινδύνων καὶ πολλῶν ἱδρώτων τῶν περὶ αὐτῶν δοκιμασθεῖσαν. ὁ δὲ βασιλεὺς μέδοξίου ἀπουδῇ, τὸ ἐν χιλιάᾳ περιδοκωμώδη διῆγεν σύνοδον, γράψας περὶ τούτου καὶ ἀπειλὰς ὑπιθείς. ἐν μέρει δὲ τοῖς ἄλλοις ὧν ἐθνῶν ἀπελαύνειν τῶν ἐκκλησιῶν προσέταξε, τοὺς ὅτι κωνσταντίου καθαιρεθέντας ὑπὸ τοὺς ἐπισκόπους· αὖθις δὲ τὸ ἱεροσυλίᾳ μέγαμβαίνοντας ὑπὸ τῆς ἰουλιανοῦ βασιλείας. ἐκ ταύτης ὃ τὸ προσλάξεως, καὶ ταῖς μέχρι τὸ ἀγνοοῦν ἀρχαῖς ἀπουδὴ γέγονεν ἀφεῖσθαι τῶν αὐτῶν ἐκκλησιῶν ἀθανάσιον, καὶ τὸ πόλεως ἀπελάσαι. ἀλλὰ τυχὸν γὰρ ὑπὲρ μιὸν ἐνέκειτο ὡς βασιλείῳ γράμματι, εἰ μὴ ταῦτα γένηται πάντων ὑπὸ σπουδὴν ἀρχόντων τε καὶ ὧν ἐπ' αὐτοῖς στρατιωτῶν καὶ βουλευτηρίων ἐκλύσιν πολλῶν χρημάτων καταδικάζον, καὶ φόρους αἰχισμὸν ἀπειλούμενον. σπουδὴν δὲ ὁ πλῆθος ὧν χρισιανῶν ἐξήνεγκεν τὸν ὑπαρχον ἀποσκεδάσεως μὴ ἐπιλαβεῖν τὸν ὑπὸ σκοπὸν· ἀκριβέστερον δὲ σκοπεῖν τὸν ὅρον τῶν βασιλείων γραμμάτων, ὡς κατ' ἐκείνων μόνων κεκωλυμένα τῶν ὑπὸ ἰουλιανοῦ κατελθόντων μὴ τοῦ ὑπὸ κωνσταντίου φυγεῖν. τὸν δὲ ἀθανάσιον ἔλεγον, φυγεῖν μὲν ὑπὸ κωνσταντίου, μεταπεμπτὸν δὲ ὑπ' αὐτοῦ καὶ τῆς ὑπὸ σκοπὴν ἀπολαβεῖν· ἰουλιανὸν δὲ πάντας καταγαγόντα, μόνον αὖθις διῶξαι· πάλιν δ' αὖ ἰοβιανὸν αὖθις μετακαλέσασθαι. ταῦτα λέγοντες, οὐκ ἔπειθον. δυσχεραίνειν δὲ ὅμως καὶ βιάζεσθαι οὐ συνεχώρουν. πανταχόθεν δὲ τοῦ δήμου συρρέοντος, καὶ πολλοῦ θορύβου ἐκ ταραχῆς ὑπὸ τὴν πόλιν ὄντων, ἐκ φάσεως προσδοκωμένης, ἐμιμήσατο ὁ ὑπαρχος βασιλέα τὰ γνώμενα, συγχωρήσας αὐτὸν ἐν τῇ πόλει διάγειν. ἤδη δὲ πολλῶν διαγενομένων ἡμερῶν, καὶ τὸ κινηθείσης φάσεως πεπαῦσθαι δοκούσης ἐπέρας λαθὼν ἀθανάσιος, ἐξῆλθε τῆς πόλεως, καὶ εἰς λιχνεῖον ἐκρύπτετο. ἀφεὶ δὲ τὴν αὐτῆς νυκτὸς ὁ ὑπαρχος αἰγύπτου, καὶ ὁ τῶν τῆδε στρα

τὴν μ̄ν̄ ἡμερῶν κατέλαβεν τὴν ἐκκλησίαν, ἐν ᾗ ὁ καθαγώνιον εἶχε. πάντων τε καὶ ἧς τῶν ἀσεβῶν οἰκήσεις ἀναζητήσαντες αὐτὸν, ὑπερέβαινον δ̄μ̄ν̄ σταδίους τῆς βουλῆς. ὥστε λοιπὸν τοῦ πλήθους ὑπολειπομένου ἵνα τοῦ ἱερᾶς κινήσεως εἰ ὑπὸ δοκοῦσι πάντων τοῖς ὕπνον τεραμμένων ἐφ' ἑαυτῶν τὴν βασιλέως τοῦ σάξιν ὑπερτελέσαν, ἐν τῇ πόλιν ἀσφαλῶς φυλάξαν. θαῦμα δὲ πᾶσιν εἰκὸς εἶχεν, ἀθανασίου μὴ ἀνιστάντος. εἴ τε γὰρ θείας δυνάμεως τοῦ σφοδρύνουσης ὑπερεχώρησεν, εἴ τε λυπῶν ἀλγεινῶν, ἀμφότερα εἰς ἑαυτὸν τελεῖ, καὶ τοῦ μυθᾶς ἢ κατ' ἀξίαν ἔδοξεν, ὡς ἀναλγῆτον ὢν δὲ χαιρὸν τοῦ μαθεῖν τὴν ὑπερβουλὴν καὶ φυλάξασθαι. ἕτεροι δέ φασιν ὡς τὸ τοῦ πλήθους τοῦ ἄλογον κίνησιν τοῦ φοβῆσαι, δείσας τε μὴ τῶν ἐκθεν συμβησομένων δεινῶν ἄθλιος εἴη δόξῃ, πάντα τοῦτον τὸν χρόνον ἐν παρέργῳ μηχανᾶται διέτεινε. καὶ ὁ μὲν ὧδε διαφυγὼν βασανον ἔπαθεν. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον ἔγραψεν ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἐπανελθεῖν, καὶ τὴν ἐκκλησίαν ἔχειν. τεκμαίρομαι δὲ οὐδὲν παρὰ σκοπὸν τοῦτο τῷ γραφῶ βούλεσθαι, ἢ τὸ καλοῦ τοῦ ἀθανασίου δόξαν λογιζόμενον, καὶ ὅλως τούτου χάριν εἰκὸς ἦν μεμφασθαι ὑπενηνιαμένον, ὅπερ τὴν ἐν νικαίᾳ συνόδου τῶν ὁσίων τὸ δόγμα ἐπανορθοῦσθαι, ἢ τὴν ἐπανιόντων αὐτὸν πολλῶν ὄντων τὴν κίνησιν ὑφορώμενον μὴ τι νεωτερίσωσιν ὅτι βλάβη ὧν κοινὴ παρεμπέσοι. οἶμαι δὲ, ὡς εἰκὸς, καὶ τοῖς παρεστῶσι τὸ ἀρείου αἱρέσεως, μὴ λίαν ὑπιδεᾶς τῇ περὶ τούτου ἀσφαλῆ, λογισαμένους ὡς τῆς πόλεως ἐκβληθεὶς αὖθις ὀχλήσῃ τοῖς βασιλεῦσι, καὶ ἀφορμὴν ἐκθεν ἕξει τοῦ ἐξ αὐτοῦ ὁμιλίας, καὶ μεταπείσῃ οὐδενα. οὐδενὶ γὰρ ἀνιαρὸν δὲ καὶ εἰς ὀργὴν κινήσῃ ὡς ὁμόφρονα. μάλιστα γὰρ παιδευθεὶς ἦσαν ἐκ τῶν ὅτι κωνσταντίου συμβούτων πεπειραμένοι τοῦ αὐτοῦ ἀρείου. ὑπεισῆλθον γὰρ καὶ ὅτε τῆς ὧν ἐνδυτίων ἐκράτησεν ὑπερβουλῆς, ὡς ἀσμένως αὐτῷ παραχωρῆσαι τὴν μὲν τοῦ ἁγίου ἐκκλησιῶν, ἐν ὅπερ τούτῳ μόλις εἶχαι κωνσταντίου χράμμασιν, ἐκ τῆς ἰταλίας ἐπανελθεῖν. τὸ μὲν οὖν ἅγιον, καθὼς ἀθανάσιος ὑπισῆς τοῖς σώμασι σὺν ἀφῆρε, τῆς ἐκκλησίας τοῦτο εἰκάζω εἶ). τοῖς δὲ λοιποῖς μονονουχὶ διωγμὸς σὺν ἔδοξε ζῆλωι κατὰ παντὸς πλήσιος. φυγαὶ τε γὰρ ἀσφάλειαι ἐπανεδάζοντο τῶν τὰ αὐτὰ φρονεῖν μὲν ἀναγκαζόντων, καὶ δυσκίνητοι οἶκοι τῶν μὲν ἀφηρεμένων. τοῖς δὲ, προσδίδοντο. ἡ δὲ ἁγνὴ πάντων τούτων ἀπείραστος ἦν, ἕως ἀθανασίου τοῦ βίου περιόντος.

ιγ Τῷ δὲ βασιλεῖ οὐδενὶ τῶν πρὸ ἐρρόντων ἀνδιόχειαν καταλαβεῖν ἐδόκει. ἐχομένου δὲ αὐτοῦ τῆς ὁδοῦ, τελευτᾷ τὸν βίον δυσδέξιος, ὅτι ἔνδεκα ἐνιαυτοῖς καθήσας τὸν ἐν τῇ κωνσταντίνου πόλει ἐκκλησιῶν. ὑπιστέπτε) δὲ τοῦτας δημόφιλος χειροτονηθεὶς εἰς τὸν αὐτοῦ διαδοχὴν τοῦ τὰ τοῦ ἀρείου φρονούντων. εἰ δὲ, τὸ δόγματος τῆς ἐν νικαίᾳ συνόδου νομισθεὶς εἰς χαιρὸν αὐτοῖς τάδε συμβεβηκέναι, ψηφίζονται διάγειόν τινα ὑπισχεῖν αὐτῶν. χειροτονῆ δὲ τοῦτον δυσάρεστος, ὃς τὴν ἀντιοχέων τῶν σύρων διέφθειρεν ἐκκλησίαν. μετακληθεὶς γὰρ ὑπὸ ἰουβιανοῦ ἐκ τῆς ὑπερορίας φυγῆς, λάθρα τότε ἐν κωνσταντίνου πόλει διέτεινε, τοὺς ὁμοδόξους αὐτῷ διδάσκων καὶ παρεδρεύων ὑπὲρ τοῦ αὐτῆς μέρη περὶ θεῖον γνώμης. ἐκθεν οἱ μὲν ἀπὸ τοῦ ἀρείου αἱρέσεως παρεσπασμένοι, χαλεπῶς ἐδίωκον τοὺς ἀπουδασαμένους τῆς ἁγίου χειροτονίας. ὁ δὲ βασιλεὺς ταῦτα γνοὺς, ἐν νικομηδείᾳ τέως τὴν ὁδὸν ἐπέσχε. δείσας δὲ περὶ τῆς πόλεως μή τι πάθῃ ὑπὸ τοῦ σατανᾶ, σκύλοις πέμψας τραπεζίτας τοῦ κωνσταντίνου πόλιν, οὓς ἱκανοὺς ἐνόμισεν εἰς τοῦτο. ἁγάθιον δὲ συλληφθέντα πρὸς-

τα, προστάξεν ἐν κιζύῃ πολῇ τ᾽ θρᾴκης ἀφῆκαι, καὶ ἀνάγειον ἑτέρωθι ἀπάγεσθαι. καὶ τὰ μὲν ὧδε ἔσχε.

Θεοσύτερον δὲ, ὡς φιλῇ συμβαίνειν τοῖς ἀτυχοῦσιν, οἱ τὰ ἀρείου φρονοῦντες ιδ
ἠνόμηνοι οὐκ ἀνέκαθεν ἐπεβούλευον τῆς ἀπὸ τ᾽ εὐσεβείας δόξης. οἱ δὲ, εἴς τε σῶμα ὑβριζόμηνοι, ἀεχροσί τε καὶ δεσμωτηρίοις προαδιδόμηνοι, καὶ τὰς οὐσίας κατ᾽ ὀλίγον δαπανώμηνοι, τ᾽ ἐνθένδε συχνὸς συμβαινούσης ζημίας ἔγνωσαν δεηθῆναι τοῦ βασιλέως, ὅπως ἂν ἀπὸ τῶν δόγματων ἄνεσιν ἀπαλλαγῶσι. καὶ ἐκκλησιαστικοὶ ὀγδοήκοντα ἀνδρες ὅπερ τοῦτου εἵλοντο, ὧν ἡγεμὼν οὐρβανὸς καὶ θεόδωρος καὶ μενέδημος. ὡς δὲ εἰς νικομήδειαν ἀφίκοντο, βιβλίον ἐπέδωκαν τὰ κατ᾽ αὐτοὺς ἐγγράφοντες. ὁ δὲ, σφόδρα θυμωθεὶς, ὅσον ὡρίαθη οὐκ ἐλύετο δῆλος. κἀνθρα δὲ ὑπάρχων προσέταξε συλλαβεῖν αὐτοὺς καὶ δῆσαι. ὁ δὲ ὕπαρχος δείσας μὴ στασιάσῃ τὸ πλῆθος, τοσούτων ἀνθρωπων, καὶ μηδὲν ἠδικηκότων προαλόγως ἀναιρουμένων, πλάτιε) καταδικάζειν αὐτῶν ἀσφάλειαν φυλάττειν. ὡς ὅ γε ὅπερ τοῦτο πέμπων αὐτοὺς, εἰς πλοῖον ἐνεβίβασεν οὐκ ἀγνῶς τὰ δεῖν ἀσυμβούλους. ἐπεὶ δὲ πλέοντες κατ᾽ μέσον τὸ ἀσακίου καλουμένου κόλπου ἐγένοντο, οἱ μὲν ναῦται πυρὶ τὸ σκάφος ὑφάπτουσιν, ὡς ἐν αὐτοῖς προστεταγμένον ὑπεχώρησαν ἐς τὸ ἐφήλιον μεταπηδήσαντες. ἡ δὲ ναῦς ἀπὸ ὀπίσω τοῦ πνεύματος φερομένη ἀεὶ δακίδης, χωρίον δὲ τοῦτο τ᾽ προαλίου βιθυνίας, διήρχετο πρὸς τὸν ἔκπλουν. ἅμα δὲ τῇ γῇ προσέσχε, καὶ διέφθη ἐν αὐτοῖς ἀνδράσι καταφλεγεῖσα.

Οὐδὴς δὲ καταλιπὼν τ᾽ νικομήδειαν, ὅπερ τὸν μονόχαιαν ὁδὸν ἐποιήσατο. ἐν τούτῳ δὲ κατὰ παράδοξος ἐνδημήσας, ὅσῳ εἰώθη ποιεῖν, ἐπανύδαζε κακοῦν τοὺς ὀρθοφρονας, καὶ τὰς ἐνθάδε ἐκκλησίας προαδιδόναι τοῖς τὰ ἀρείου φρονοῦσι. ἐφαδίως τε τοῦτο κατορθώσειν ᾤετο, ἐκ τῶν διαφορᾶς τινὸς ἐς λύπην καταστῆναι βασιλέα εὐσεβίῳ ποτὲ ὅπερ θεσσαλονίκη τ᾽ καταρέων ἐκκλησίαν. διὸ καὶ πρὸς τὸν πόντον ὑπεχώρησε, καὶ τοῖς ἐνθάδε φιλοσοφοῦσι μοναχοῖς σπουδῶν. ὃ δὲ πλῆθος, καὶ μάλιστα οἱ κρείττονες καὶ σοφώτεροι ἐν ἑτοιμότητι τ᾽ εὐσέβιον εἶχον, καὶ ὡς φυγῆς ἄθλον γενόμενον ἀνδρὸς εὐδοκιμωτάτου ἐν ᾧ βιοτῷ καὶ λέγειν ἀπολιπεῖν αὐτὸν ἐβουλεύοντο, καὶ καθ᾽ ἑαυτοὺς ἐκκλησιάζειν. ἀλλ᾽ ὁ μὲν ἵνα μὴ καὶ ὃ καθ᾽ ἑαυτὸν ὑπιτείλῃ τοῖς ἐκκλησίαν ἐκ ἐνδεᾶ θορύβων διὰ τὰς ἐπιφανεστάτης τῶν ἑτεροδόξων, ἐν τοῖς περὶ τὸν πόντον φερνικηρείοις ἡσυχίαν ἦγε. βασιλέα δὲ καὶ τοὺς ἀμφ᾽ αὐτὸν ὑπισχόμενος, ἀεὶ γὰρ αὖτις σπουδῆς ἀρείου αἱρέσεως, προθυμοτέρους εἰς τ᾽ ὑπιχείρησιν ἐποίει ἡ βασιλείου ἀποστασία, καὶ ὃ περὶ εὐσέβιον τῶν λαοῦ μῖσος. ἀπέβη δὲ πρὸς γνώμην αὐτοῖς. ἅμα γὰρ ἠπέλθη ὅπερ κατὰ παράδοξον ἡμαύνειν, καταλιπὼν τ᾽ πόντον βασιλεὺς, ἐπανελθὴς εἰς καισάρειαν ἦκε, καὶ εὐσεβίῳ πεισάμηνος, ὀνοις ἐπὶ τῇ δὲ ἐκκλησίᾳ ἐς καιρὸν τοῖς λόγοις ἐπήμυνεν. ὁ δὲ οὐδὴς ἀπατυχὼν τ᾽ πανουδῆς, ἀπρακτος ἅμα τοῖς ἀπ᾽ αὐτοῦ ὑπισχόμενοις ἀπεχώρησε τότε.

Μετὰ χρόνον δὲ πάλιν ἐς καπαδοκίαν ἡμῶν, καταλαμβάνει βασιλέα τὰς τῇδε ἐκκλησίας ὑπεραπέντα μᾶλλον τ᾽ εὐσεβίου τελευτῶν. βουλευσάμηνος δὲ αὐτὸν ἐξελάσαι, οὐχ᾽ ἑκὼν ἀπέσχετο τ᾽ ὑπιβουλῆς. ἅμα γὰρ τῇ ὑπιχρήσει λέγεται τ᾽ ἐχομένης νυκτὸς τ᾽ αὐτὸν γαμετὴν πρεσβεῦσαι δείμασι, καὶ γαλάτην τ᾽ υἱὸν ὃν μόνον εἶχε, ταχείᾳ νόσῳ ἀποθανεῖν. ἐδόκει δὲ πᾶσι θεομισῆ γενόμενον τ᾽ θεὸν τῶν κ᾽

βασιλείου βεβουλθμένων ὅπῃ κακώσαι τὴν τεκόντων, ἀποκτεῖναι τὸν παῖδα. ταῦτα δὲ ἡ οὐδένης ὑπελάμβανεν. ἀμφὶ ἀποθανόντος μὲν τοῦ υἱέος, ἀκέλι αὖθις ἐνόχλησεν. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα καὶ κακῶς ἔχων ἔμενε τελευτᾶν, πέμπουσι πρὸς αὐτὸν ἀνθρώπους ἐπὶ αὐτῷ τῷ καμνοντος δόξασθαι. ἅμα γὰρ ἀφίκεσθαι εἰς καισάρειαν, μεταπαλεσάμενος τὸν βασίλιον ἐκέλευσε τὰ βασιλέως φρονεῖν. ἀπειθοῦντι δὲ, ἠπείλησε θάνατον. τὸν δὲ φοβῆσαι, πολλοῦ ἄξιον εἶναι αὐτῷ καὶ μείζην δόσιν χάριν ὡς ἐν τάχει τῶν δεσμῶν τὸ σῶμα λυθέντος ἀπαλλάξειν. ἐπεὶ δὲ τῇ ὑστεραίᾳ, καὶ τῇ ἐξῆς νύκτα ἐκέλευσεν αὖθις ὁ ὕπαρχος βουλεύεσθαι, καὶ μὴ ἀπρεπῶς ἐς τὸ πρόσθεν ἐλθεῖν κίνδυνον, ἐς δὲ τὴν ὑστεραίαν πρῶναι καὶ τῇ ἑαυτοῦ γνώμῃ δηλῶν ποιῆν, ἐμοὶ μὲν, ἔφη, οὐ δεῖ βουλῆς· αὖθις γὰρ ἔσομαι ἐν τῇ ὑστεραίᾳ. κτῆσμα γὰρ ὧν οὐκ ἀνέξομαι τὸν ὅμοιον προσκυνῆν καὶ θεὸν ὁμολογεῖν, οὐδὲ κοινωνὸς σοί τε ἐν βασιλεῖ τῆς θρησκείας εἶ). εἰ γὰρ καὶ λίαν ὀπίσημοι τυγχάνετε, καὶ οὐκ ὀλίγης ἠξιῶσθε τῆς οἰκουμένης μοίρας, οὐ πρὸς τοῦτο τοῖς ἀνθρώποις χαριστέον· ὀλιγορῆσαι γ' τ' εἰς τὸ θεῖον πίστεως, ἵν' οὐκ ἀν πόλει προδοίην, οὔτε δήμευσιν οὐσίας, οὔτε γαστρὸς φυγὴν, οὔτε θάνατον καταδικασθείς. ἐπεὶ τούτων οὐδέν με ἀνιᾶν δυνήσεται). εἰ γὰρ οὐσίαν μὲν οὐκ ἔχω, ἐφκη τε βιβλία ὀλίγα· οἰκῶ δὲ τῇ γῇ ὡς ἀεὶ παροδεύων· σῶμα δὲ δι' ἀσθένειαν, μᾶλλον τῷ προτέρῳ πληγῇ ἀφθήσεως καὶ βασάνων χρήσιον. τοιαῦτα βασιλείου πρήσιασαμένου, θαυμάσας ἀνδρὸς τὴν ἀρετὴν ὁ ὕπαρχος ἀνήγαγε τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ, ὅπι τελευτῶν τῆς τῶν θεοφανίων ἑορτῆς, σὺν τοῖς ἀρχουσι καὶ δορυφόροις εἰς τὴν ἐκκλησίαν προσαγόμενος δῶρα τε τῇ ἱερᾷ τραπέζῃ προσήνεγκεν, καὶ εἰς λόγους αὐτῷ ἦλθε, καὶ σοφίας καὶ τοῦ περὶ τὸ ἱερὸν θεσθαι τὲ ἐκκλησιάζειν κόσμου τε καὶ τάξιας ἐπῄνεσεν. ἐκφάντει δὲ ὅμως οὐκ εἰς μακρὰν οὐκ ἀβασκανίας τῶν ἀνθρώπων γαστρὸς αὐτὸν οἰκεῖν, καὶ ἡ νὺξ πρὸ τοῦ καὶ τοῦτο γένεσθαι. ἀξαπίνης δὲ πυρετὸς ὑπολαβὼν τὸν βασιλέως τὸν υἱὸν, εἰς ἀθεραπείαν τὲ σφοδρὰν κατέβαλε, καὶ ὁ πατὴρ τοῦ τὲ ἐδάφους ἐρρίπτετο, ἐᾶν ζῶντα τὸ παῖδα πενθῶν. ἀμηχανῶν δὲ καὶ πανταχόθεν σῶον αὐτὸν ἀπουδάζων ἔχειν, ὅπιτε ἐπεὶ τοῖς οἰκείοις μετακαλέσασθαι βασιλέα ἐς ὅπισκεψιν τοῦ κειμένου. ἐναλγὴς γὰρ ὑγειομένῳ, ἠδεῖτο αὐτὸς περὶ τούτου κελεύειν. ἅμα δὲ πρῶτον, καὶ ὁ παῖς ἐρῶν ἔσχεν· ὡς πολλοὺς τότε ἰσχυρίζεσθαι, ὡς οὐκ ἂν ἀπολωλὼς, εἰ μὴ καὶ ἑτεροδόξοις ἅμα βασιλεῖ συνεκάλεσεν ὑπὲρ τοῦ παιδὸς δόξομένους. λόγος δὲ καὶ τὸν ὕπαρχον νόσῳ περιπεσεῖν· ἀνιώμενον δὲ τὸ πραττόμενον αὐτὸν ὑγιᾶ γενέσθαι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν, οὐ θαυμαστὰ ἴσως δόξει ὅπι βασιλείῳ σκηπτρῳ μᾶλλον, ἀνδρὶ φιλοσόφῳ τε καὶ λόγοις ὑπὲρ φύσιν ἀνδοκιμήσαντι.

ιζ Σύζυγοι δὲ ὄντες αὐτὸς τε καὶ γρηγόριος, ὁμόζηλοι τοῖς ἀρεταῖς, ὡς εἰπεῖν, ἐγνωρίζοντο. ἄμφω γὰρ νέοι ὄντες, ἱμείρῳ, καὶ προαιρέσῃ τοῖς τότε δοκιμωτάτοις σοφισταῖς ἐν ἀθήναις ἐφοίτησαν· μεθ' ἃ δὲ ἐν ἀθήναις λιπαρεῖ τῷ σύρῳ. σοφιστεύειν δὲ καὶ δίκας ἀγορεύειν ὑπερεδόκουν, φιλοσοφίαν ἐγνώσθην μετὰ τὸν τῆς ἐκκλησίας νόμον. ὅπῃ γὰρ δὲ χρόνον τοῖς μαθήμασι τῶν πρὸ ἡμῶν φιλοσόφων ἐνδιατρίψαντες, καὶ τὰς ἐξηγήσεις τῶν ἱερῶν λόγων ἐξακριβώσαντες ἐκ τῶν ὠφελίμων καὶ τῶν προ αὐτὸν καὶ μετ' ἐκεῖνον ἐν ταῖς ἐξηγήσεσι τῶν ἱερῶν βίβλων ἀνδοκιμησάντων, μέγα ὄφελος κατὰ τὸ πρόντα καιρὸν ἐλπίζεσθαι τοῖς ὁμοδόξοις τῶν ἐν νικαίᾳ

καὶ ἀ σὺν ἡδόντων. ἑκάτερος γὰρ δυσρείως συνίσαται τούτῳ ᾧ δόγματι τοὺς τὰ ἀρείου φρονοῦντας, καὶ διήλεγχεν ὡς μή τε τὰ ἀληθῆ ὀρθῶς φρονοῦντες μή τε τὰς ὠφελίμους δόξας, αἷς μάλιστα ὑπηρείδοντο. κοινὴ δὲ συνῆκεν ἡ κλήρῳ, ὡς τοὺς ζῶντας ἐπυθόμην, τοὺς κινδυνώδεις ἐμεμείσηντο, καὶ βασιλέως μὴν τὰς τοὺς τ' πόλεων τοὺς ἀπειρίων πόλεις, συνοικίας τε μοναχῶν πολλὰς ἐκεῖσε καλεσήσαντο, ἃ τὰ πλήθη διδάσκων ὁμοίως αὐτῷ φρονεῖν ἐπειθε. χρηματίζεις ἦν ναζιανζοῦ πόλεως, μικρᾶς ὑπισχνουμένης μὴ τὸν αὐτὸν παλαιὸν λαὸν, ἀγαγεῖν τε τοῦτον χαίειν καὶ μάλιστα τὴν κωνσταντινουπόλεως συνεχῶς ἐπεδήμει. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον τοῦ τῆδε λαοῦ ὑπισχνεῖν ἐπετράπη φήφῳ πολλῶν ἱερέων. μήτε γὰρ ὑπισκόπου μήτε ἐκκλησίας οὔσης ἐνθάδε, ἐκινδύνευε μηκέτι εἶναι λοιπὸν ἐν κωνσταντινουπόλει τὸ δόγμα τὸ ἐν νικαίᾳ συνόδου.

Ἐπεὶ δὲ εἰς ἀνιόχειαν πρεσβεύει ὁ βασιλεύς, πρωτεύων ἐξήλασε τὴν ἐκκλησίαν ἐν τῇδε δυὰ τε τὰς πέριξ πόλεις τοὺς οὐχ ὁμοίως φρονοῦντας τοῖς ἐν νικαίᾳ συνελθοῦσι, καὶ πρὸς δαπανᾶς ἐπέτρεψεν αὐτοῖς ἀμοιβαίας· ὡς καὶ ἵνας ἰσχυρίζεσθαι πολλοὺς αὐτοῖς δύνασθαι ἄλλοις τε ἔθνεσι, καὶ εἰς τὸν ὀρέοντιον ποταμὸν ἐμβάλλεσθαι τοσαύτα. μαθὼν δὲ ἐν ἐδέσῃ δικαίειον ὑπάρχειν ἐκκλησίαν τῶν ἀποστόλου ἐπώνυμον, ἦλθε τοῦτο ἰσορρῆσαι. ἀφαιρεθέντων δὲ καινεῶν τῶν δικαίων οἴκων, θεασάμενος ἐν πεδίῳ τοσοῦτος σύνεγγυς τοὺς ἀπὸ τ καθόλου ἐκκλησίας, λέγει τὸν καθόλου ὕπαρχον λοιδορήσασθαι, καὶ πύξ κτ τ σιγόνος πλῆξαι, ὡς τοιαῦτ' αὐτοῦ τοσαύτην συγχωρήσαντα γνέσθαι διαύτας συνόδους. ὁ δὲ μόδεστος, τοῦτο γὰρ ὄνομα ᾧ ὑπῆρχεν, καίτοι ἑτεροδόξως ὤν, λάθρα τοῖς ἐδεσηνοῖς ἐμιμήσατο φυλάξασθαι τὸ ὑστεραίαν μὴ συνελθεῖν εἰς τὸν εἰωθότα τόπον δύσαμένους. εἶτα γὰρ αὐτῷ τοσοῦτον ταῦτα πρᾶξαι τοῦ καταιτίου ὀργήν. οἱ δὲ ἐδεσηνοὶ πρὸς οὐδὲν ποιησάμενοι τὴν ἀπειλήν, ἀσυδαιότερον ἢ τοσοῦτον, συνέρρεον ἔωθεν, καὶ τὸν εἰωθότα τόπον ἐπλήρουν. ὁ δὲ μόδεστος, ἀγελασθέντος τούτου, οὐκ εἶχεν ὅ, τι καὶ ποιήσειεν. ἀμηχανῶν δὲ τοῖς πρᾶσιν, ὅμως ὅτι τὸ πεδίον ἦν. γυνὴ δέ τις παιδάριον ἔλκουσα, καὶ τὸ φάρος εἰκῆ ὑπεσυρμένη τοῦτο τὸν τροπαῖον γυναικὶ κόσμον, ὡς ὅτι μὴ ἀσυδαῖον ἐπειρᾶτο, τῇ ἡδυμένῃ τὸ ὑπάρχου τραπεζωτικὴν εἶχα διέτεμνεν. ἰδὼν ὁ μόδεστος, τοσοῦτος αὐτοῖς συλληφθῆναι. καὶ τοσοῦτος καλέσας, ἀπήτει λέγειν τὸ δρόμου τὴν αἰτίαν. τὸ δ' εἰπούσης, ἵνα ταῦτον καταλάβοι τὸ πεδίον ἐνθα συνιᾶσιν οἱ ἀπὸ τῆς καθόλου ἐκκλησίας, μόνη οἶμαι, ἔφη μόδεστος, οὐκ ἔγνως αὐτίκα μηδὲν ἐκεῖσε τὸν ὑπάρχειν ἰέναι, καὶ οἷς δὴ δύναι πόλας ἀναιρήσειν; ναὶ μὰ ἀκήκοα φησὶ, καὶ διὰ τοῦτο μάλιστα δρόμου δεῖ μοι· ἵνα μὴ τοῦ καιροῦ καταπτὰν γνώμην καὶ ἀμύητον τοῦ θεοῦ μυστηρίου. ἀπαρτί γε τοῦτο τὸ παιδίον μοῦ ἐαυτῆς ἄγγελος, ἤρετο ὁ ὑπάρχος. ὡς δὴ γε καὶ αὐτὸ, ἔφη, τοῦ κοινοῦ πάθους μετάσχοι, καὶ τῶν ἴσων ἀξιωθείη. θαυμάσας δὲ ὁ μόδεστος τὴν γυναῖκα τὸ δυσρέσας, ἀνέστρεψεν εἰς τὰ βασίλεια. καὶ κοινωσάμενος ᾧ κραυγωτῇ τοσοῦτος αὐλῆς, ἔπεισε μὴ χρῆναι τὸ δόξαν ὑπιτελεῖν, ἀγαθὸν τοῦτο καὶ ἀσύμφορον ὑπιδείξας. ἡ μὴν δὴ τῶν ἐδεσηνῶν πόλις, πανδημεὶ τὸν εἰρημένον τόπον ἐλθοῦσα τῷ δόγματος ὡμολόγησεν. ὑπὸ δ' τοῦ-

τον δὲ χρόνον, ἐτελεύτησεν ὁ ἀθανάσιος τῆς ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας ἐπίσκοπος, ἀμφὶ τεσσαράκοντα καὶ ἓξ ἐνιαυτοὺς τῷ ἀρχιερωσύνῃ δύσας. τῶν δὲ τὰ ἀρείου φρονούντων ἐν ταῖς τῷ αὐτῷ τεχθεῖσι δηλωσόντων ὅτι ἧς μακεδόνιος ἀζωΐτης ἀθανασιόμενος ὃς ἐν δύσει τῆς ἀρείου αἱρέσεως ἀφίστατο, σὺν αὐτῷ δὲ καὶ μάγνος ὁ τῶν ἰησαυρῶν ταμίας ἀπὸ τοῦ βασιλέως ἀποσταλείς, πέμψαι μὲν ᾧ τῷ ἐπισκοπὴν ἀφέτρεψεν ἀθανάσιος, συλλαβόμενοι καθεῖρξαν. λευκίῳ δὲ τῷ ἀλεξανδρέων ἐκκλησίαν παρέδωκαν. ἐλθὼν δὲ πρὸς τοὺς ἀγαπῶντας χαλεπώτερον σωφρονῆσαι ἀθανασίους τοὺς ἐν αἰγύπτῳ, συμφοράς τε συμφορᾶς ἐπιτιθέμενος τοὺς ἀπὸ τῆς καθόλου ἐκκλησίας ἐπίεζον. ἅμα γὰρ τῇ ἀλεξανδρέων ἐνεδήμησε, καὶ τὰς ἐκκλησίας καθαιρεῖν ἐπεχείρησεν. ἀνύποπτος δὲ τοῦ πλήθους πάσεως αἰτία τοῖς κληρικοῖς ἐπλάκη καὶ τῇ ἱερᾶς παρθένοις. ὡς πολεμίων δὲ καταδραμόντων τὴν πόλιν, οἱ μὲν, ἔφυγον· οἱ δὲ, διωκόμενοι καὶ λαμβανόμενοι, καὶ δεσμῶται ἐφρουρεῖτο, καὶ ἀπὸ τοῦ δεσμωτηρίου πρασταλόμενοι ἐμαστιγοῦντο, οἱ μὲν, ὀνυξὶ καὶ βοείαις αἰκιζόμενοι· οἱ δὲ, ὑπὸ λαμπάσι πυρὸς φλεγόμενοι. παράδοξον δὲ ἐν τῇ μαστιγίας ἐπιδιδοναι. ἀποθανεῖν δὲ πρὸ τῆς τούτων πείρας ἢ ὑποφεύγειν οἰκεῖν καταδικασθῆναι, ζηλωτὸν ἐνομίζετο. καὶ τὰ μὲν ὧδε ἐγίνετο. πέμπει δὲ ὁ ἐπίσκοπος ἀφαιρεθεὶς ἀπὸ τοῦ δεσμωτηρίου, ὡς πρὸς ὁμόδοξον τὸν ῥωμαίων ἐπίσκοπον νικὸς ἐπιτυχών, φύεπλευσεν. οἱ δὲ ἀρείου καὶ πρὸ τοῦ πολλοὶ ὄντες τῶν ἐκκλησιῶν ἐκράτησαν. ἐν αὐτῷ δὲ καὶ βασιλέως ἐπικολούθησε πρόσταγμα τῶν ὁμοδόξων τοῖς ἐν νικαίᾳ συνελθοῦσιν ἀλεξανδρείας τε καὶ αὐλῆς αἰγύπτου ἀπελαύνον ὅσους ἐκέλευε λούκιος· ὧδε γὰρ ὑπὸ πρόσταγμα τῷ ἡγουμένῳ τοῦ ἔθνους. δύζωΐτης δὲ καὶ ὡρτησίων ὧν ἐκατούδαζεν, ὅτι τῆς φύσεως ἐφέρετο.

κζ Ὁ δὲ λούκιος παραλαβὼν τὴν ἡγεμονίαν τῶν ἐν αἰγύπτῳ στρατιωτῶν, ἐν πλήθει ἐπεστράλθησε τοῖς ἐν ταῖς ἐρήμοις μοναχοῖς. ᾤετο γὰρ ἴσως εἰ διενοχλήσειν αὐτοῖς ἡσυχίας ἐρῶντας, πειθηνίους ἕξειν, καὶ ταύτῃ μάλιστα τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι χειστιανοὺς πρὸς αὐτὸν μεταστήσειν· καθόλου πολλοὶ καὶ θεοσέβειοι ἄνδρες πρόσιασαν τότε τῶν αὐτόθι μοναστηρίων καὶ πόλεις τῷ ἀρείου δόξαν ἀπεστρέφοντο. τῇ δὲ τούτων μαρτυρίᾳ καὶ ὁ πλῆθος ἐπόμενον ὁμοίως ἐφέρετο, μᾶλλον καὶ περὶ δογμάτων ἀδολεσχεῖν οὔτε θέλον, οὔτε ὑπισάμενον· πρὸς ἐκείνους δὲ πειθόμενον εἰ τῷ δηθῆναι, οἱ τοῖς ἔργοις τὴν ἀρετὴν ἐπεδείκνυντο, ὁποίους ποτὲ τῶν αἰγυπτίων ἀσκητῶν, ἡγεμόνας ἡμέας ἀκούομεν, τοὺς δύο μακαρίους οὓς ἐν τοῖς πρόσθεν ἐγνωμεν, ὅ τε πάμβω, καὶ ἠσαακλείδιν, καὶ λοιποὺς ἀντωνίου μαθητάς. λησάμενος οὖν λούκιος ὡς οὐκ ἐλλείποι ἰησοῦς ἀρείῳ βεβαίως κεφαλῆσαι τὴν ἀπὸ τῆς καθόλου ἐκκλησίας, εἰ μὴ τοὺς μοναχοὺς τούτους ὁμόφρονας σφίσιν ἀποδείξειεν, ἐπεχείρει διάζεσθαι, πείθειν γὰρ οὐκ ἠδυνάτο. διημάρτανε δὲ καὶ ἄττως τοῦ σκοποῦ, εἰ καὶ ἀποθανεῖν δέοι πρεσκευασμένους τε, καὶ τοὺς αὐχένας ἑτοίμους ὑποδεδηόντων τοῖς ξίφεσιν, ἢ τὴν ἐν νικαίᾳ δοξάντων ὑποδρίδειν. λέγε) ὅ ὅτε πρόσδοκωμένων αὐτοῖς ὑπηρέσαι τὴν στρατιωτῶν, διήκομεν ἵνα πρὸς αὐτοὺς οὐκ πολλὰ τὰ ἔρυθρα ἀπεσκληκότα καὶ ὑπὸ ποδῶν ἔπιναι μὴ δυναμένων. ἐπεὶ ὁ βαίῳ τοῦτον ἔχειν, πρεκελεύσαμεν ἐπ' ὀνόματι χρεισοῦ, ὃν λούκιος διώκει, ἐξανίσασθαι, καὶ οἴκαδε ἀπιέναι. ἐξαπίνης δὲ ὑγιὴς ἡμόμενος ὁ δύθεος, ἀναφανδὸν ἀπέδιξε πρὸς πλήσια

χρῶν

χρῶσι δοξάζειν τούτοις οἷς καὶ θεὸς αὐτὸς ἀληθῆναι ἐψηφίσατο, κακηγορουμένου λουκίου, καὶ καλουμένων ἐπακούσας καὶ τὸν κάμινον τὰ ἰασάμενος. ἀλλ' οὐ τοῦδε τοῦτο μετεμεληθησαν οἱ τούτοις τοῖς μοναχοῖς ἐπιβουλεύοντες. εἰσότε δὴ νύκτωρ αὐτοὺς συλλαβόμενοι, ἀπήγαγον εἰς αἰγυπτίαν τινὰ νῆσον ὑπὸ λιμναίῳ κυκλουμένην. ᾤκουν δὲ ταύτην ἀνδρες ἀμύητοι τῶν χριστιανῶν δόγματος καὶ δεισιδαίμονες, καθότι καὶ παλαιοτέρου ναοῦ πρὸς αὐτοῖς ὄντος, πολὺ τούτου σέβας εἶχον. ὡς δὲ καληθεν ἀνῆλθεν, φασὶν ἅμα τῇ ἐπιβάσῃ τῶν ἀνδρῶν, δαίμονι κρηνηθεῖσαν τὴν θυγατέρα τοῦ ἱερέως εἰς ἀπόφασιν αὐτοῖς γενέσθαι. θεούσης δὲ καὶ βοώσης τὸ κόρης, καταπλαγέντες οἱ τῆδε ἀνθρωποι ὦ ἀφνιδίῳ καὶ παραδόξῳ τῷ πράγματος εἴποντο. ὡς δὲ πρὸς τὴν νηὶ ἐγένετο ἡ τοῖς ἱεροῖς προσεύξας ἔφερε, ποτνιωμένη καὶ ὑπὸ γῶν κυλινδουμένη, ἱκέτευε καὶ μέγα ἀνέκραγε. Ἀνδρες ἡμᾶς ἥκετε ὦ τοῦ μεγάλου θεοῦ θεράποντες· νησίον γάρ τοῦτο παλαιὸν ἡμῖν ὄντων οἰκητήριον. ὀχλοῦμεν δὲ οὐδενί. πᾶσι γὰρ τοῖς ἀνθρώποις ἀγνῶτες αὐτόθι καταθανούμεθα, ταύτας τοῖς χίμαιραις πεπεικεκλεισμένοι πανύστατον. εἰ δὲ τοῦτο φίλον ὑμῖν, δέχεσθε τὸ ἡμέτερον κλῆμα, καὶ οἰκέτας ποιήσατε· ἡμεῖς δὲ ὑπείκομεν. καὶ ἡ μὲν τοιαύτας ἠφίει φωνάς. ὑπὸ μισοθέων δὲ ὦ δαιμονίᾳ τῶν ἀμφὶ μακάριον, ἡ πᾶς ἐσωφρόνησεν. ἐνταῦθεν δὲ ὁ ταύτης πατὴρ ζηλοῖ τοῖς οἰκείοις, καὶ ἡ νῆσος πανδημεὶ εἰς χριστιανισμὸν ἐπέδραμε, καὶ ἀμηχανὶ καθελόντες τὸν πρὸς αὐτοῖς ναόν, εἰς ἐκκλησίαν μετεσκεύασαν. ταῦτα ὑπὸ τοῖς ἐν ἀγεξανδρείᾳ ἀπελλόμενα, οὐ μετρίως ἐλύπει τὸν λούκιον. ἐκινδύνευε γὰρ καὶ παρὰ τῶν ἰδίων μισεῖσθαι, ὡς οὐκ αὐθρώποις, ἀλλὰ αὐτῷ τῷ θεῷ πόλεμον προφανῆ καταγγέλλων. αὐτίκα τε λάθρα τοῖς ἀμφὶ μακάριον ὑπὸ τὰ ἴδια ἤθη καὶ τὴν ἔρημον ἐπανελθεῖν προσέταξεν. ὁ μὲν οὖν λούκιος ὧδε τὸν αἴγυπτον ἐδόκει. τοῦτο δὲ τοῦτον τὸν χρόνον οὐ μόνῳ διδύμῳ τῷ φιλοσόφῳ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ἀκμάζοντι, ἀλλὰ καὶ πλείοσι βιωμίοις διέφερεπεν. ὧν εἷς τὴν ἀρετὴν ἀποβλέπουσα καὶ τῶν αὐτοῦ μοναχῶν, ἀνδρίως εἶχε τοῖς ἀμφὶ λούκιον· πρὸ δικίμει τοῖς ἀρείου πολλῷ τοῖς πλήθεσι, καὶ διωκομένη κατ' αἴγυπτον ἐκκλησία.

Τοῦτο δὲ ὅτε συνέβαινε καὶ παρὰ ὀσρόηνοῖς. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ παραδοκαζ χῆς, οἷά τε ξυνωρίδα τινὰ θείαν καὶ λογιωτάτην λαχόντι βασιλέα τὸν καισαρείας τὸν πρὸς αὐτοῖς ὑπίσχοπον, καὶ χρησόμενον τὸν ναζιανζοῦ. συνεία δὲ καὶ τὰ πάντα ἔθνη, καὶ μάλιστα ἡ τῶν ἀθηναίων πόλις ἐν ἀταξίαις, καὶ ταραχαῖς ἦσαν· πλάνων μὲν ὄντων τῶν τὰ ἀρείου φρονούντων ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐρήμων· οὐκ ὀλίγων δὲ ὄντων καὶ τῶν ἀπὸ τῆς καθόλου ἐκκλησίας οὐδὲ ἀδιαφθόρους καὶ παυλιανοὺς ὠνόμαζον, ὧν ἡγεῖτο παυλῖνος τὲ ἐν μιλήτῳ, ὡς ἐν τοῖς πρόσθεν ἐγνωμεν. Ἀλλὰ δὲ τούτοις ἡ ἀθηναίων ἐκκλησία πᾶσα κινδυνεύουσα γενέσθαι τῆς ἀρείου αἱρέσεως, μόλις ὑπερέφερεν ἐνδυνίον τὸν βασιλέως ἀποστάντα, ἐν ἀμφ' αὐτῶν δυναμένων. ὡς ἔοικε γὰρ εἰ ζηνόβη ἀνδρείους ταῖς ἐκκλησίαις ἐθύνεν, οὐ μετεδώκουν τὸν πρότερον δόξης τὰ πλήθη. ἀμηχάνοις καὶ σκύθας λόγοις Ἀλλὰ τοιαύτῳ αἰτίαν ὑπὸ τὸν αὐτῆς μεῖναι πίστεως. τοῦτο δὲ τὸ ἔθνος πολλὰς μὲν ἔχει καὶ πόλεις καὶ κώμας, καὶ φρούρια. μητρόπολις δέ ἐστι θέμις, πόλις μεγάλη καὶ εὐδαίμων ταρσός, ἐξωνυμον μὲν εἰσπλεόντων τὸ ἄξενον πόντον. εἰσέτι δὲ καὶ νῦν ἔθος παλαιὸν ἐνταῦθα κρατεῖ, ἕνα πάντες ἔθνους ἕνα ταῖς ἐκκλησίας ὑπισχνεῖσθαι. καὶ δὴ τὸν πρόσθεν καιρὸν ἐπεξέπλευ τοῦ-

των βρεττανίων, καὶ οὐαλέης ὁ βασιλεὺς ἧκεν εἰς τόμιν. ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀφίκετο, καὶ ὡς εἰώθει ἔπειθεν αὐτὸν κοινωνεῖν τοῖς ἀπὸ τῆς ἐναντίας αἱρέσεως, ἀνδρείως μάλα πρὸς τὸν κρατοῦντα παῤῥησιασάμενος περὶ τοῦ δόγματος τῶν ἐν νικαίᾳ συνελθόντων, κατέλιπεν αὐτὸν, καὶ εἰς ἑτέραν ἦλθεν ἐκκλησίαν. καὶ ὁ λαὸς ἐπηκολούθησε. σχεδὸν δὲ πᾶσα ἡ πόλις συνεληλύθει, βασιλέα ὀψόμενοι καὶ νεώτερον ἔσεσθαί τι προσδοκήσαντες. ἀπολειφθεὶς δὲ οὐαλέης σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν, χαλεπῶς ἠνέγκε τὴν ὕβριν. καὶ συλληφθέντα βρεττανίωνα εἰς ὑπηρεσίαν ἄγεσθαι προσέταξε, καὶ οὐκ εἰς μακρὰν αὖθις ἐπανάγεσθαι ἐπέτρεψε. χαλεπαίνοντας γὰρ οἶμαι πρὸς τὴν φυγὴν τοῦ ἐπισκόπου ἰδὼν τοὺς σκύθας, ἐδεδίει μή τι νεωτερίσωσιν ἀνδρείους τε ἐπιστάμενος, καὶ τῇ θέσει τῶν τόπων ἀναγκαίους τῇ ῥωμαίων οἰκουμένῃ, καὶ τῶν κατὰ τόδε τὸ κλίμα βαρβάρων προβεβλημένους. βρεττανίων μὲν οὖν ὧδε κρείττων ἀνεφάνη τῆς τοῦ κρατοῦντος σπουδῆς, ἀνὴρ τά τε ἄλλα ἀγαθὸς καὶ ἐπὶ ἀρετῇ θείᾳ ἐπίσημος, ὡς καὶ αὐτοὶ σκῦθαι μαρτυροῦσιν. ὡς ἐπίπαν δὲ πᾶς κλῆρος ἐπειράθη διὰ ταῦτα τῆς τοῦ βασιλέως ὀργῆς, πλὴν τῶν πρὸς ἑσπέραν τῆς ἀρχομένης τῶν ἐκκλησιῶν. καθότι τῶν ἐπέκεινα ῥωμαίων ἦρχεν οὐαλέν τινι ἀνὸς ἐπαινέτης τε ὢν τοῦ δόγματος τῆς ἐν νικαίᾳ συνόδου, καὶ εὐλαβῶς εἰς ἄγαν περὶ τὸ θεῖον ἔχων· ὡς μήτε ἐπιτάττειν τοῖς ἱερεῦσι μηδὲν, μήτε ἀλλῶς αἱρεῖσθαι νεωτερίζειν ἐπὶ χείρονι ἢ ἀμείνονι δοκοῦντι περὶ τοὺς τῆς ἐκκλησίας θεσμούς. τάδε γὰρ κρείττω τῆς αὐτοῦ δοκιμασίας ἡγεῖτο, καίπερ βασιλεὺς ἄριστος γεγονὼς, καὶ ἱκανῶς ἄρχειν διὰ τῶν πραγμάτων φανείς.

κβ) Ἐν τούτῳ δὲ πάλιν ἤδη μὲν πρότερον ἀρξαμένη, νῦν δὲ πλέον ἐπιδοῦσα ζήτησις ἦν εἰ καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα πατρί τε καὶ υἱῷ ὁμοούσιον δοξάζειν προσῆκεν· ἐριστικαί τε καὶ περὶ τούτου πολλαὶ διαλέξεις οὐχ ἧττον ἢ πρότερον περὶ τοῦ θεοῦ λόγου συνέβη. κατὰ τοῦτο δὲ ἀλλήλοις συνεφέροντο οἵτε ἀνόμοιον καὶ ὁμοιοούσιον τὸν υἱὸν εἶναι λέγοντες. ἀμφότεροι δὲ διακονικὸν, καὶ τρίτον τῇ τάξει καὶ τῇ τιμῇ καὶ τῇ οὐσίᾳ ἀλλοῖον τὸ πνεῦμα ἰσχυρίζοντο. ὅσοι δὲ ὁμοούσιον τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν ἐδόξαζον τὰ αὐτὰ καὶ περὶ τοῦ πνεύματος ἐφρόνουν. οὐκ ἀγεννῶς δὲ τούτῳ τῷ λόγῳ συνίσταντο ἐν μὲν τῇ συρίᾳ ἀπολινάριος ὁ λαοδικεύς· ἐν αἰγύπτῳ δὲ ἀθανάσιος ὁ ἐπίσκοπος. παρὰ δὲ καππαδόκαις καὶ ταῖς ἀνὰ τὸν πόντον ἐκκλησίαις, βασίλειος καὶ γρηγόριος. ἀνακινουμένης δὲ τῆς τοιαύτης ζητήσεως, καὶ ὡς εἰκὸς τοῦ φιλονεικίαις ὁσημέραι πλέον ἐπιδιδούσης, μαθὼν ὁ ῥώμης ἐπίσκοπος ἔγραψε ταῖς ἀνὰ τὴν ἕω ἐκκλησίαις, σὺν τοῖς ἀπὸ τῆς δύσεως ἱερεῦσι, τρι άδα ὁμοούσιον, καὶ ὁμόδοξον προσβεύειν. τούτου δὲ γενομένου, ὡς ἐπικεκριμένοις ἅπαξ παρὰ τῆς ῥωμαίων ἐκκλησίας, ἡσυχίαν ἦγον ἕκαστοι. καὶ τέλος ἔχειν ἔδοξεν ἡ τοιαύτη ζήτησις.

κγ) Περὶ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον λιβερίου τελευτήσαντος, ἐπιτρέπει δάμασος τὸν ῥωκαίων θρόνον. ὑπόψηφος δὲ ὢν τῇ χειροτονίᾳ καὶ οὐρσάκιός τις διάκονος ἀποτυχὼν οὐκ ἠνέγκε. λάθρα δὲ ὑπό τινων ἀσήμων ἐπισκόπων χειροτονηθεὶς, διασπᾶν τὸν λαὸν ἐσπούδαζε, καὶ καθ' ἑαυτὸν ἐκκλησιάζειν. μερισθέντος δὲ τοῦ πλήθους, οἱ μὲν, τοῦτον· οἱ δὲ, δάμασον ἠξίουν. καὶ πολλὴ τὸν δῆμον, ὡς εἰκὸς, ἔρις εἶχε καὶ στάσις· ὡς μέχρι καὶ τραυμάτων καὶ φόνων τὸ κακὸν προελθεῖν, εἰσότε δὴ ὁ τῆς ῥώμης ὕπαρχος πολλοὺς τοῦ δήμου καὶ τοῦ κλήρου τιμωρίαις ὑποβαλὼν, ἔπαυσε τὴν οὐρσακίου

σακίου ἐπιχείρησιν. δόγμάτων δὲ πέρι, καθὰ πρότερον, οὔτε ῥωμαῖοι διεφέροντο, οὔτε ἕτεροι ὧν ἀνὰ τὴν δύσιν. ἀλλὰ πάντες τὰ δόξαντα τοῖς ἐν νικαίᾳ σωζόδοσιν ἐπήνουν, καὶ τετράδα ἰσοτιμόν τε καὶ ἰσοδυνάμων ἐδόξαζον. πλὴν τῶν ἀμφὶ τὸν αὐξέντιον, οἳς πρότερόν τε ἐν μεδιολάνοις ἐκκλησίας ἅμα λισὶν ἐπεχείρησε νεωτερίζειν, καὶ τῶνδε τὴν κοινὴν σύνοδον τῶν πρὸς δύσιν ἱερέων ὁ ῥόμης δόγμα κρατύνων, καὶ τὰ ἴσα φρονεῖν τοῖς ἀνόμοιον καὶ τὸ πνεῦμα δοξάζοισι κατ' ὕστερον ἐπιμνησθήσομαι ζητήσων. καταμωμησάντων δὲ τῶν ἀπὸ τῆς γαλλίας, καὶ βενετίας, καὶ πρὸ ἑτέρων λιναν ταῦτα ἀσυνδάτους πρὸς αὐτοὺς, οὐ πολλῷ ὕστερον σωζόδιλες εἰς ῥώμην ἐπίσκοποι πολλῶν ἐθνῶν ἐνηφίσμησε τὴν αὐτῶν κοινωνίας ἀνάστεμον τὴν αὐξέντιον, καὶ τοὺς ὁμοίως αὐτῷ δοξάζοντας· βεβαίαν δὲ μένειν τὴν τῶνδε δοθεῖσαν πίστιν τῶνδε τῆς ἐν νικαίᾳ συνόδου· τῶν ἐν ἀριμίνῳ δοξάντων ὑπενανδίων ταύτης ἀκύρων ὄντων, ὡς μήτε ῥωμαίων ἐπισκόπου, μήτε τῶν ἄλλων συνελθόντων αὐτοῖς, καὶ ὡς πολλῶν τῶν αὐτόθι συνελθόντων ἀπρεπῆ τοῖς τότε πρὸς αὐτῶν δεδογμένοις. ταῦτα δὲ οὕτω γενέσθαι καὶ δόξαι μαρτυρεῖ καὶ ἡ ἐπιστολὴ δαμάσου τοῦ ῥωμαίων ἐπισκόπου, καὶ τῶν ἅμα αὐτῷ τότε συνελθόντων τοῖς τότε ἐν ἰλλυρικῶν ἐπισκόποις γραφεῖσα. ἔχει δὲ ὧδε. Οἱ ἐπίσκοποι οἱ ἐπὶ τῆς ῥωμαίων εἰς τὸ ἱερὸν συνέδριον συνελθόντες, τοῖς ἐν τῷ ἰλλυρικῷ καθεζομένοις ἐπισκόποις, δάμασος, καὶ οὐρσάκιος, καὶ οἱ λοιποὶ, τοῖς ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς ἐν κυρίῳ χαίρειν. Πιστεύομεν τὴν ἁγίαν πίστιν τὴν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῶν ἀποστόλων παραδεδομένην, ταύτην κατέχειν καὶ ταύτην τῷ λαῷ ὑφηγεῖσθαι· ἥτις ἀπὸ τῶν ὁσιωθέντων πατέρων ἐδέξατο τὴν ἐκκλησίαν. ὅσοι δὲ τῇ τοιαύτῃ λόγῳ διαφωνοῦσι. οὐδὲ γὰρ ἀκούεσθαι καὶ δόξαι μαρτυρεῖ καὶ ἡ ἐπιστολὴ δαμάσου τοῦ ῥωμαίων ἐπισκόπου, καὶ τῶν ἅμα αὐτῷ τότε συνελθόντων τοῖς τοῦ θεοῦ ἱερεῖς, ὑφ' ὧν δίκαιόν ἐστι τοὺς σοφοὺς παιδεύεσθαι. ἀλλὰ διὰ διαφορᾶς τῶν ἐν γαλλίᾳ καὶ βενετίᾳ ἀδελφῶν, ἔγνωμεν μίνας αἵρεσιν ἀσυνδάτους. ὅπερ κακὸν οὐ μόνον ἀφυλάκτους ὀφείλουσιν οἱ ἐπίσκοποι· ἀλλὰ καὶ ὅσα ἀπειρίᾳ τινῶν ἢ ἁπλότητι οἰκείᾳ ἑρμηνείαις διώλισαν. ἀπὸ οὗ τῶν διαφόρους διδασκαλίας διανοουμένων μὴ παρεισθαίνειν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον τὰ πατέρων ἡμῶν κατέχειν τὴν γνώμην ὁσάκις δὲ διαφόρους βουλὰς ἀναφέρων, διαιρεῖσθαι αὐξέντιον ὃν μεδιολανῶν ἐξαιρέτως ἐν τούτῳ τῷ πράγματι καταχρίας προσέχρασθαι. δίκαιον οὖν ἐστι, πάντας τοὺς ἐν ῷ ῥωμαίων κόσμῳ διδασκάλους ὁμοφρονεῖν, καὶ μὴ διαφόροις διδασκαλίαις τὴν πίστιν μιαίνειν. καὶ γὰρ ἰδίᾳ καὶ πρότερον ἡ κακία τῶν αἱρετικῶν ἀκμάζειν ἤρξατο, ὡς καὶ νῦν μάλιστα, ὅταν ἀπείρων τῶν ἀφρόνων ἡ βλασφημία, οἱ πατέρες ἡμῶν τριακόσιοι δέκα καὶ ὀκτὼ ἐπίλεκτοι ἐν νικαίᾳ νομοθέτουν σκέμματος, τοῦτο τὸ τεῖχος ὑπενάντιον τῶν ὅπλων τοῦ διαβόλου εἶναι. καὶ ταύτῃ τῇ δυνάστῳ, τὰ θανάσιμα φάρμακα ἀπεώσασθε· ὥστε τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν, μιᾶς θεότητος, μιᾶς ἀρετῆς, καὶ ἑνὸς χρήματος πιστεύειν. χρὴ δὲ τῆς αὐτῆς ὑποστάσεως, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον πιστεύειν. τὸν δὲ ἀΐδιον φρονοῦντα, ἀνάστεμον εἶναι τῆς ἡμετέρας κοινωνίας ἐκρίναμεν, ὅτι ἀφ' ἑαυτοῦ ἀπεκόπη ὅρον καὶ τῷ προσκοπτικῷ σκέμματι νικὲς μισθὸν ἀπέλησαν. ἀλλὰ ἐν αὐλῇ τῇ ἀρχῇ ἀπ' αὐλῶν τοιούτων οἵτινες τοῦτο ἐν ἀριμίνῳ δυνατὸν ἐποίησαν, ἢ ψηλαφήσαι ἐπιτήδειον ἐποίησαν, μέχρι τούτου διωρθώθη ὡς ὁμολογεῖν αὐτοὺς ἑτέρῳ νενικηκέναι, ὅτι οὐκ ἐνόησαν τῇ τῶν πατέρων γνώμῃ τῇ ἐν νικαίᾳ ἀρεσάσῃ ἀνάστεμον εἶναι. οὐ δὲ γὰρ πρόκριμά τι

» ἠδυνήθη γλυέσθαι ἀπὸ τῦ ἀριθμοῦ τ̃ ἐν ἀριμίνῳ σὺναθέντων ὁπότε συνέ-
» ξηχε, μήτε τοῦ ῥωμαίων ἐπισκόπου, οὗ πρεσβύτων ἐδὲ τὴν γνώμην ἐκ δεί-
» ξαλο, οὔτε βικεντίου, ὃς ὑπὲρ τοσούτοις ἔτεσι τ̃ ἐπισκοπὴν ἀσπίλως ἐφύλαξεν· οὔτε
» τῶν ἄλλων τοῖς τοιούτοις συγκαλαθεμένων, ὁπότε μάλιστα καθὼς πρεσβύτερον
» αὐτοὶ οὗτοι οἱ λίνες κ̃ συνοδικῶς ἐπεκλίνεσαν ἔδοξαν, οὕτω καλλίονι γνώμῃ χρη-
» σάμενοι, ἀπεφήναντο αὐτοῖς ταῦτα ἐμμαρτύρανλο. σωφρονῶ οὖν ἡ ὑμετέρα καθαρό-
» της ταύτην μόνην τὴν πίστιν, ἣν οἱ νικαῖα κ̃ τ̃ ἁγιωτάτων τῶν ἀποστόλων ἐθε με-
» λιώθη διαφυλάττειν βεβαιότητι καθηκόντως ει) , καὶ μεθ' ἡμῶν τοὺς ἀναθεματισμοὺς οἵτινες
» ἑαυτοῖς τ καθολικῆς ει) ἐπιγινώσκουσι· τοὺς δὲ δυϊκοὺς καὶ χαράττειν. πιστεύομεν δὲ
» οὐκ εἰς μακρὰν τοὺς ἅγια νοοῦντας αὐτῇ τῇ ἐπιχρήσει ἀπὸ τῆς ἡμετέρας κοινω-
» νίας χωρισθήσεσθαι αὐτῶν τὸ τοῦ ἐπισκόπου ὄνομα· ὥστε τοὺς λαοὺς τῆς πλανῆς
» ἐξαπατηθέντας, ἀναπνεῦσαι. τοσοῦτον γὰρ ἐστὶν ἀληθῶσαι δυνήσονται) τ̃ πλανίῳ
» τῶν ὄχλων, ὁπότε αὐτοὶ ἐκπεσοῦσι τ̃ πλανῆς κατέχειν). συμφωνήσαντες οὖν μετὰ πάντων
» τῶν τοῦ θεοῦ ἱερέων, καὶ τῆς ὑμετέρας ἡμιότητος ἡ γνώμη, ἐν ᾗ ὑμᾶς ἁγίους καὶ βε-
» βαίους πιστεύομεν. ὅλῃ ᾗ ὅτιπερ ἡμεῖς μεθ' ὑμῶν πιστεύειν ὀφείλομεν, τοῖς ἀμοιβαίοις
» τ ἡμετέρας ἀγάπης ἐπιδείξασθαι.

κδ Οἱ μὲν οὖν περὶ δύσιν ἱερεῖς ὧδε φθάσαντες τοὺς πρὸ αὐτῶν νεωτερίζοντας ἐπιμελῶς ἐφύλαττον τ̃ ἀρχῆθεν παραδοθεῖσαν αὐτοῖς πίστιν· ὡς κομιδῇ ὀλίγους ἐνταῦθα ἑτεροδόξους γλυέσθαι, καὶ σχεδὸν μόνους τοὺς ἀμφὶ τὸν αὐξέντιον. οὐκ εἰς μακρὰν δὲ ἐξ ἕξ οὐκ ποδῶν ἐγλύφη. τελευτήσαντος δὲ αὐτοῦ, ἐσασίαζε ὁ πλῆθος, οὐ τὸν αὐτὸν αἱρούμενοι τ̃ μεδιολάνου ἐκκλησίαν ἐπισκοπεῖν, καὶ ἡ πόλις ἐκινδυνεύετο. ἕκαστοι γὰρ ἀποδυόμενοι, ἠπείλουν ποιήν οἷα φιλοῦσι γίνεσθαι ἐν τ̃ τοιαύταις ταραχαῖς. δείσας δὲ τ̃ τοῦ δήμου κίνησιν ἀμβρόσιος ὅτε τοῦ ἔθνους ἡγούμενος, ἦλθεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ζωνεβούλευε παύεσθαι τῆς ἔριδος, νόμων ἐπομνήσκων, ὁμονοίας τε καὶ τῶν ἀπὸ τῆς εἰρήνης ἀγαθῶν. οὕτω δὲ αὐτοῦ παυσαμένου τοῦτων δημηγορῶν, ἐξαπίνης πάντες ἀφέμενοι τῆς ἐκ δικαίας ὀργῆς ἐπ' αὐτὸν τ̃ σύμβουλον τ ὁμονοίας ἀγριοι τ̃ τῆς ἐπισκοπῆς ψῆφον, καὶ βαπτίζεσθαι παρεκελεύοντο. εἷς γὰρ ἀμύητος ἦν, καὶ τ̃ ἱερωσύνην ἀδιαλαμβάνειν ἐδέοντο. ἐπεὶ δὲ ὁ μὲν παρῃτεῖτο, καὶ διεβάλλετο, καὶ ἀτεχνῶς τὸ πρᾶγμα ἀπέφευγεν· ὁ δὲ δῆμος ἐπέκειτο καὶ τῆς ἔριδος οὐκ ἄνωθεν ἀνήσειν ἐμηχανίζετο, μιμούμενοι ἐκάστοτε τ̃ ἐν τοῖς βασιλείοις ἀρχαῖς. ἅμα δὲ τῇ πρὸς τοῦτον ἀγχιστεία, λέγεται οὐαλεντινιανὸς ὁ βασιλεὺς δόξαι καὶ φανῆναι χάριν ὁμολογεῖν τῷ θεῷ, ὡς ἱερέα τ̃ ὑπὸ τοσούτων αὐτοῦ ἀρχὴν προβεβλημένον. μαθὼν δὲ τὴν τῶν πλήθους σύνεσιν, καὶ τοῦ ἀμβρόσιου πρᾴτητα, συνέβαλεν ὅτι ὁμονοίας τῆς ἐν μεδιολάνῳ ἐκκλησίας ταῦτα βεβαιοῦν τὸν θεὸν, καὶ τὴν ταχίστην αὐτὸν χριστιανὸν προβεβλημένον προσέταξεν. ἅμα δὲ ἐμνήσθη, καὶ τὴν χριστιανίαν πρὸ ἐλαβεν, ὁμοφρονῶν πέπεικε πρὸς τὰ θεῖα τ̃ ὑπὸ αὐτὸν ἐκκλησίαν, ὅτι πολλῷ χρόνῳ διοχυοία καμοῦσαν ἐν τῆς προσασίας αὐξεντίου. ἀλλ' οἷος μὲν ἀμβρόσιος ἦν μετ̃ τ̃ χριστιανίαν ἐγλύφη, καὶ ὡς δυσφρείως καὶ μόλα θείως τ̃ ἱερωσύνην διοίκησεν, ἐν τοῖς ἑξῆς κ̃ χώραν λελέξεται. πρὸς δὲ τοῦτον τὸν χρόνον, οἱ ἀμφὶ τ̃ φρυγίαν ναυαλιανοὶ, πρὸς ὃ πρότερον εἰώθεις, ἤρξαντο μετὰ τῶν ἰουδαίων τὴν τοῦ πάσχα ἑορτὴν ἐπιτελεῖν. ναυάτος μὲν γὰρ ὁς ἀρχηγὸς

ἐγλύφη

ἐγένετο τῆς αἱρέσεως, τοὺς μεταμεγουμένους ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασιν εἰς κοινωνίαν οὐ προσίετο, καὶ τοῦτο μόνον ἐκαινοτόμει. παρὰ πλησίως δὲ τῇ ῥωμαίων ἐκκλησίᾳ μετὰ τὴν ἐαρινὴν ἰσημερίαν διετέλεσεν αὐτὸς τε καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ταύτην ἄγοντες τὴν ἑορτήν. εἰσότε δὴ ἐπὶ ταύτης τῆς ἡγεμονίας τινὲς τῶν ἀνὰ τὴν φρυγίαν ναυατιανῶν ἐπισκόπων ἐγθόντες ἐν γάζου κώμῃ, χωρίον δὲ αὕτη φρυγῶν, ὅθεν σαγγαρίου τοῦ ποταμοῦ αἱ πηγαὶ ῥέουσι, ὡς οὐδὲ ταύτῃ κοινωνεῖν ἀξιοῦντες τοῖς ἑτέρως αὐτοῖς δοξάζουσιν, ἴδιον ἔθεντο νόμον· ὥς τε τὴν τῶν ἀζύμων ἐπιτηρεῖν ἑορτήν, καὶ σὺν τοῖς ἰουδαίοις τὸ πάσχα ἐπιτελεῖν. οὐκ ἐκοινώνει δὲ ταύτῃ τῇ συνόδῳ οὔτε ἀγέγιος ὁ ὧν ἐν κωνσταντινουπόλει ναυατιανῶν ἐπίσκοπος, οὔτε ὁ νικαίας, ἢ ὁ νικομηδείας, ἢ ὁ κοτυλείου· πόλις δὲ αὕτη φρυγίας οὐκ ἄσημος· οὓς δὴ κυρίους καὶ κολοφῶνας, ὡς εἰπεῖν, οἱ ναυατιανοὶ νομίζουσι τῶν περὶ τὴν οἰκείαν αἵρεσιν καὶ τὰς αὐτῶν ἐκκλησίας πρατιομένων. ἐκ ταύτης δὲ τῆς αἰτίας, ὅπως καὶ οὗτοι εἰς διαφορὰν κατέστησαν, καὶ σφᾶς αὐτοὺς διατεμόντες χωρὶς ἐκκλησίαζον, κατὰ καιρὸν ἐρῶ.

Ἐν τούτῳ δὲ εἰς τὸ προφανὲς προΐσταντο ἀπολινάριος τῆς ἀπ' αὐτοῦ ὀνομαζομένης αἱρέσεως. καὶ πολλοὺς ἀποτεμὼν τῆς ἐκκλησίας, καθ' ἑαυτὸν συνῆγε. συνελάβετο δὲ αὐτῷ πρὸς τὴν τοῦ οἰκείου δόγματος σύστασιν καὶ βιτάλιος πρεσβύτερος ἀντιοχεὺς τῶν ὑπὸ μελίτιον ἱφωμένων, ἀνὴρ εἰ καί τις ἄλλος ἐκ τοῦ βίου καὶ τῆς πολιτείας ἐπιφανὴς, καὶ περὶ τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἀγομένους σπουδαῖος, καὶ τούτου χάριν ᾧ λαῷ σεβάσμιος. μετ' οὐ πολὺ γὰρ ἀποσχίσας ἑαυτὸν τῆς μελιτίου κοινωνίας, ἀπολιναρίῳ προσέθετο, καὶ τῶν τὰ αὐτὰ δοξαζόντων ἐπὶ τῆς ἀντιοχέων ἡγεῖτο, αἰδοῖ τῆς αὐτοῦ πολιτείας, πλῆθος οὐκ ὀλίγον πειθόμενον ἔχων, οἳ καὶ ἀπ' αὐτοῦ τὴν προσηγορίαν ἔλαχον, βιταλιανοὶ παρὰ ἀντιοχέων εἰς ἔτι νῦν ὀνομαζόμενοι. λέγεται τοῦτο παθεῖν ὑπὸ λύπης, ὡς ὑπεροφθεὶς παρὰ φλαβιανοῦ, ὃς ὕστερον ἐπετράπη τὸν ἀντιοχέων θρόνον συμπρεσβυτέρου τότε ὄντος αὐτῷ, κωλυθεὶς συνήθως ἰδεῖν τὸν ἐπίσκοπον. παρεύδοκιμεῖσθαι γὰρ νομίσας, ἀνθρώπινον ὑπέστη, καὶ πρὸς ἀπολινάριον ἐγθὼν, ἐκοινώνησε, καὶ φίλον αὐτὸν εἶχεν. ἐκ τούτου δὲ καὶ ἐν ἄλλαις πόλεσι χωρὶς ἐκκλησίαζον ὑπὸ ἐπισκόποις ἰδίοις, καὶ θεσμοῖς ἐχρῶντο ἀλλοτρίοις τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας παρὰ τὰς νενομισμένας ἱερὰς ᾠδὰς, ἔμμετρά τινα μελίδρια ψάλλοντες παρ' αὐτοῦ ἀπολιναρίου εὑρημένα. πρὸς γὰρ τῇ ἄλλῃ παιδεύσει, καὶ ποιητικὸς ὢν καὶ πάντοδα πῶν μέτρων εἰδήμων, καὶ τοῖς ἐντεῦθεν ὑδήμασι τοὺς πολλοὺς ἔπειθεν αὐτῷ προσέχειν. ἄνδρες τε παρὰ τοὺς πότους, καὶ ἐν ἔργοις, καὶ γυναῖκες παρὰ τοὺς ἱστοὺς τὰ αὐτοῦ μέλη ἔψαλλον. σπουδῆς γὰρ ἀνέσεως καὶ ἑορτῶν καὶ τῶν ἄλλων πρὸς τὴν ἑκάστου καιρὸν εἰδύλλια αὐτῷ ποπόνητο πάντα εἰς εὐλογίαν θεοῦ τείνοντα. μαθὼν οὖν ταύτην τὴν αἵρεσιν εἰς πολλοὺς ἕρπειν πρῶτος δάμασος ὁ ῥωμαίων ἐπίσκοπος, καὶ πέτρος ὁ ἀλεξανδρείας, συνόδου γενομένης ἐν ῥώμῃ, ἀλλοτρίαν τῆς καθόλου ἐκκλησίας ἐψηφίσαντο. λέγεται δὲ καὶ ἀπολινάριος ὁμοίως ὑπὸ μικροψυχίας νεωτερίσαι περὶ τὸ δόγμα ἐξ αἰτίας τοιάσδε. ἡνίκα γὰρ ἀθανάσιος ὁ τὴν ἀλεξανδρέων ἐκκλησίαν ἐπιτροπεύσας μετὰ τὴν ἐπὶ κωνσταντίου φυγὴν, προσετάχθη ἐπανελθεῖν εἰς αἴγυπτον, διοδεύοντι τὴν λαοδίκειαν, συνήθης αὐτῷ ἐγένετο καὶ εἰς τὰ μάλιστα φίλος. ἀπωμότου δὲ οὔσης τῆς πρὸς αὐτὸν κοινωνίας τοῖς ἀπὸ τῆς ἐναντίας αἱρέσεως, ὧν ἦν καὶ γεώργιος ὁ ἐνθάδε ἐπίσκοπος,

ὑβριστικῶς ἐκβάλλεται τῆς ἐκκλησίας, ὡς παρὰ κανόνας καὶ τοὺς τῶν ἱερέων νόμους ἀθανασίῳ συγγενόμενος. ἐπῃτιᾶτο δὲ αὐτὸν διὰ ταῦτα, καὶ εὐθύνας παλαιῶν ἁμαρτημάτων μεταμελείᾳ λελυμένων, ὠνείδιζεν. ἔτι γὰρ θεοδότου τοῦ πρὸς αὐτοῦ τῶν λαοδικέων ἐκκλησίαν ἰθύνοντος, κατ' ἐκεῖνο καιροῦ διαπρέπων ἐπιφάνιος ὁ σοφιστὴς ὕμνον εἰς τὸν διόνυσον παρῄει. διδασκαλίῳ δὲ αὐτῷ χρώμενος ἀπολινάριος, ἔτι γὰρ νέος ἦν, παρεγένετο τῇ ἀκροάσει σὺν τῷ πατρί. ὁμώνυμος δὲ ἦν αὐτῷ γραμματικὸς οὐκ ἄσημος. ἐπεὶ δὲ τοῦ λόγου ἀρχόμενος ἐπιφάνιος, ὡς ἔθος τοῖς τοιάδε ἐπιδεικνυμένοις λέγειν, τοὺς ἀμυήτους καὶ βεβήλους ἐξιέναι θύραζε ἐκέλευεν. οὔτε δὲ ἀπολινάριος, οὔτε ὁ πρεσβύτης, οὔτε ἕτερός τις τῶν παρόντων χριστιανῶν, τῆς ἀκροάσεως ἀπεχώρησε. μαθὼν δὲ ταῦτα θεόδοτος ὁ ἐπίσκοπος, χαλεπῶς ἤνεγκε. καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις ἐν λαῷ τεταγμένοις μετρίως ἐγκαλέσας, συγγνώμην ἔνειμεν. ἀπολιναρίῳ δὲ ἄμφω τὴν ἁμαρτίαν δημοσίᾳ ἐλέγξας, τῆς ἐκκλησίας ἀφώρισεν. ἤστην γὰρ κληρικὼ, ὁ μὲν πατὴρ, πρεσβύτερος· ὁ δὲ παῖς, ἀναγνώστης ἔτι τῶν ἱερῶν γραφῶν. χρόνου δέ τινος διαγενομένου, ἐν δάκρυσι καὶ νηστείαις ἐπαξίως τῆς ἁμαρτίας μεταμελησθέντας, προσίεται πάλιν θεόδοτος. ὡς δὲ τὴν αὐτὴν ἐπισκοπὴν ἔλαχε γεώργιος, καὶ ἡ πρὸς ἀθανάσιον σύνουσία γέγονεν, ἀπολιναρίῳ ὡς εἴρηται ἀκοινώνητον αὐτὸν ἀποφαίνει, καὶ τῆς ἐκκλησίας ἀλλότριον. ὁ δὲ, λέγεται μὲν πολλάκις αὐτοῦ δεηθῆναι τῆς κοινωνίαν ἀπολαβεῖν. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθε, λύπῃ κρατηθεὶς ἐτάραξε τῆς ἐκκλησίαν, καὶ δογμάτων κοινότητι τὴν εἰρημένην αἵρεσιν εἰσήγαγεν, ὅπερ ἠδύνατο, τέχνῃ φημὶ λόγων τὸν ἐχθρὸν ἀμυνόμενος. καὶ διηλέγχων ὡς ἐν διδασκαλείῳ ἱερῶν δογμάτων ὁ τοιοῦτος ὤν, τὸν ἀμείνω καθεῖλεν. οὕτω πη, αἱ ἴδιαι ἔχθραι τῶν κατὰ καιροὺς κληρικῶν τὰ μέγιστα τῆς ἐκκλησίαν ἔβλαψαν, καὶ τῆς θρησκείαν εἰς πολλὰς αἱρέσεις κατέτεμον. τεκμήριον δὲ τοῦτο. εἰ γὰρ ὁμοίως θεοδότῳ, καὶ γεώργιος μεταμελησθέντα ἀπολινάριον ἐδέξατο, οὐκ ἂν οἶμαι ἡ ἀπ' αὐτῶν καλουμένη αἵρεσις ἦν. ἡ γὰρ ἀνθρωπεία φύσις ὑπὲρ φρονουμένη μὲν ἀπαυθαδιάζεται, καὶ εἰς φιλονεικίαν καὶ νεωτερισμοὺς καθίσταται. ἀπολαύουσα δὲ τῶν ἴσων, μετριάζειν καὶ ἐπὶ ὧν αὐτῶν μένειν φιλεῖ.

κϛ Αμφὶ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον, εὐνόμιος ὃς ἀντὶ εὐσεβίου τὴν ἐν κυζίκῳ ἐκκλησίαν κατεῖχε τῆς ἀρείου αἱρέσεως προϊστάμενος, ἑτέραν παρὰ ταύτην εἰσηγήσατο, ἣν οἱ μὲν ἀπ' αὐτοῦ ὀνομάζουσιν· οἱ δὲ, τὴν τῶν ἀνομίων καλοῦσι. φασὶ δέ τινες πρῶτον τοῦτον εὐνόμιον τολμῆσαι εἰσηγήσασθαι ἐν μιᾷ καταδύσει χρῆναι ἐπιτελεῖν τὴν θείαν βάπτισιν, καὶ παραχαράξαι τὴν ἀπὸ τῶν ἀποστόλων εἰσέτι νῦν ἐν πᾶσι φυλαττομένην παράδοσιν, καὶ ἑτέραν τινὰ τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας ἐξευρεῖν ἀγωγὴν σεμνότητι καὶ ἀκριβείᾳ πλείονι τὴν καινότητα περιπέττουσαν. ἐγένετο δὲ καὶ τεχνίτης λόγων, καὶ ἐριστικὸς καὶ συλλογισμοῖς χαίρων. τοιούτους δὲ τοὺς πολλοὺς τῶν τὰ αὐτοῦ φρονούντων ἔστιν ἰδεῖν. οὐ μᾶλλον γὰρ ἐπαινοῦσι βίον ἀγαθὸν, ἢ τρόπον, ἢ τὸν περὶ τοὺς δεομένους ἔλεον, εἰ μὴ τὰ αὐτὰ δοξάζοιεν, ὅσον εἴ τις ἐριστικῶς διαλέγοιτο, καὶ κρατεῖν δοκοίη συλλογιζόμενος. ὁ τοιοῦτος γὰρ εὐσεβὴς παρὰ πάντας νομίζεται, ὡς ἄλλοις δοκεῖ τἀληθέστερον, οἶμαι, λέγουσιν. ὡς θεοφρόνιος ὁ καππαδόκης, καὶ εὐτύχιος σπουδασταὶ ταύτης τῆς αἱρέσεως ἀποτεμόντες σφᾶς ἐπὶ τῆς ἐχομένης βασιλείας περί τε ἄλλα τῶν εὐνομίῳ δοξάντων, καὶ περὶ τὴν θείαν βάπτισιν ἐνεωτέρισαν,

τέρισαν, οὐκ εἰς τριάδα, ἀλλὰ εἰς τὸν τοῦ χριστοῦ θάνατον βαπτίζεσθαι εἰσηγησάμενοι· εὐνόμιον μέντοι μηδὲν περὶ τούτου καινοτομῆσαι, ἀλλ' ἐξ ἀρχῆς οὗτον τὰ ἀρείου φρονῆσαι, καὶ οὕτω διαμεῖναι· ἐπίσκοπον δὲ κυζίκου γενόμενον, κατηγορηθῆναι ὑπὸ τῶν ὑπ' αὐτὸν κληρικῶν, ὡς νεωτέρων δογμάτων εἰσηγητήν. τηνηκαῦτα δὲ εὐδόξιον τὸν ἡγούμενον ἐν κωνσταντινουπόλει τῆς ἀρείου αἱρέσεως, μετακαλεσάμενον αὐτὸν ἐπιτρέψαι τῷ λαῷ προσομιλῆσαι περὶ τοῦ δόγματος· μὴ καταγνόντα δὲ μηδὲν, προτρέψασθαι μὲν εἰς κύζικον ἐπανελθεῖν· τὸν δὲ φῆσαι, μὴ αἱρεῖσθαι λοιπὸν τοῖς ἐν ὑπονοίᾳ αὐτῷ γενομένοις συνεῖναι, καὶ πρόφασιν ταύτην τοῦ χωρισμοῦ ποιήσασθαι. τὸ δὲ ἀληθὲς, ὅτι ἀέτιον τὸν αὐτοῦ διδάσκαλον οὐ προσεδέξαντο· ἐφ' ἑαυτῷ δὲ διαμεῖναι μηδὲν τῆς προτέρας δόξης παραλλάξαντα. ταῦτα οἱ μὲν, ὧδε· οἱ δὲ, ἑτέρως λέγουσιν. ἀλλ' εἴ τε εὐνόμιος, εἴ τε ἄλλοι τινὲς περὶ τὴν παράδοσιν τοῦ βαπτίσματος ταῦτα ἐνεωτέρισαν, ἐμοὶ δοκεῖ μόνοις κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον κινδυνεύουσι ἄμοιρον τῆς θείας βαπτίσεως τὸν βίον καταλιπεῖν. εἰ γὰρ κατὰ τὸ νενομισμένον ἐξ ἀρχῆς βαπτισθέντες, πρότερον αὐτοὶ ἑαυτοὺς ἀναβαπτίζειν οὐκ ἠδύναντο, ἢ τὸ μὴ συμβὰν ἐπὶ αὐτῶν τὴν ἀρχὴν εἰσηγοῦντο. καὶ ὁ μήτε αὐτοὶ ἦσθε, μήτε δι' ἄλλων ἐγένοντο, τοῦτο ἑτέρους ἐποίουν. καὶ ἐξ ἀνυποστάτου τινὸς ἀρχῆς καὶ ἰδίας καταλήψεως τοῦτο τὸ δόγμα συστησάμενοι, ἃ μὴ αὐτοὶ παρειλήφασιν, ἄλλοις παραδεδώκασιν, ὅπερ εὐηθές ἐστι. συνωμολόγηται γὰρ καὶ παρ' αὐτῶν τοὺς ἀμυήτους μὴ δύνασθαι ἄλλους βαπτίζειν. ὁ δὲ τῷ τρόπῳ τῆς αὐτῶν παραδόσεως μὴ βαπτισθεὶς, ἀβάπτιστος αὐτοῖς εἶναι δοκεῖ, ὡς μὴ δεόντως μυηθείς. καὶ μαρτυροῦσιν αὐτοὶ οὓς ἂν δύνωνται πείθειν, τὰ αὐτῶν φρονεῖν ἀναβαπτίζοντες. * ἔφθασαν μυηθῆναι, κατὰ τὴν παράδοσιν τῆς καθόλου ἐκκλησίας. ἐθορύβει μὲν οὖν οὐ μετρίως καὶ ταῦτα τὴν θρησκείαν, καὶ τοῖς θέλουσι χριστιανίζειν ἐμπόδιον ἐγένετο τὸ διάφορον τῶν ἐπιγενομένων δογμάτων. ἑκάστοτε γὰρ καρτεραὶ διαλέξεις ἐγίνοντο, καὶ ὡς ἐν ἀριτομέναις αἱρέσεσιν ἤκμαζον, οὐ τοὺς τυχόντας σπουδῇ καὶ λόγων δυνάμει καθηγητὴν ἔχουσαι. ὡς δὲ συμβαίνειν ἐστὶ, μικροῦ τῆς καθόλου ἐκκλησίας εἰς τὴν αὐτῶν δόξαν τοὺς πλείους παρέσυραν, εἰ μὴ τοὺς ἀμφὶ βασίλειον καὶ γρηγόριον τοὺς καππαδόκας ἀντιπάλους εὗρον. καὶ ἡ θεοδοσίου βασιλεία οὐκ εἰς μακρὰν ἐπιγενομένη τὴν ἐπιχείρησιν ἔστησε, καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν αἱρέσεων ἐκ τοῦ συχνοτέρου τῆς ἀρχομένης εἰς ἐρημοτέρους τόπους ἐχώρησεν. ὥστε δὴ μὴ παντελῶς ἡμᾶς ἀγνοεῖν τὸ δόγμα τῆς ἑκατέρου αἱρέσεως, ἰστέον ὡς τῆς κατ' εὐνόμιον δόξης, πρῶτος ἀέτιος ὁ σύρος εὑρετὴς ἐγένετο, ἀνόμοιον τῷ πατρὶ τὴν υἱὸν, κτιστόν τε καὶ ἐξ οὐκ ὄντων γεγονέναι μετὰ ἄρειον ἀποφηνάμενος. καὶ οἱ τάδε φρονοῦντες ἀετιανοὶ τὸ πρὶν ὠνομάζοντο. ἐπεὶ δὲ ὡς ἐν τῇ κωνσταντίνου βασιλείᾳ εἴρηται, τῶν μὲν, ὁμοούσιον· ὧν δὲ, ὁμοιούσιον τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν δοξαζόντων, ὅμοιον τότε ἔδοξε λέγειν τοῖς τότε κρατοῦσι κατὰ τὴν ἐν ἀριμίνῳ σύνοδον, ἀέτιος μὲν κατεδικάσθη φεύγειν, ὡς εἰς θεὸν βλασφημῶν. ἡ δὲ ὑπ' αὐτοῦ συστᾶσα αἵρεσις, τρόπον τινὰ τὴν ἐν μέσῳ διεκηλύθει χρόνον, οὔτε ἄλλου τοῦ ἐν λόγῳ, οὔτε εὐνομίου εἰς τὸ φανερὸν ἐπὶ ταύτῃ παρρησιάζεσθαι τολμῶντος. ὡς δὲ τὴν κυζικηνῶν ἐκκλησίαν αὐτὶ ἡγεμόνου παρείληφεν, οὐκέτι παντελῶς ἠρεμεῖν ἠνείχετο, καὶ ἐν πλήθει διαλεγόμενος αὖθις τὴν ἀετίου δόξαν εἰς μέσον ἤγαγεν. οἷα δὴ φιλεῖ, πολλάκις ἐπιλαθόμενοι οἱ ἄνθρωποι τοῦ πρώτως ταύτην εὑρόντος τὴν αἵρεσιν, εὐνομίῳ

τοὺς ὧδε φρονοῦντας ἐπωνόμασαν· καθότι μετὰ ἀέτιον, τοῦτο τὸ δόγμα ἀνενέωσε, καὶ τολμηρότερον ἐπεξειργάσατο τοῦ τῶν ἀρχὴν παραδόντος.

κζ Εὐνόμιον μὲν οὖν τὰ αὐτὰ φρονεῖν ἀετίῳ σϋνομολογεῖν δέον. καὶ γὰρ δὴ καὶ αὐτὸς εὐνόμιος ἀέτιον διδάσκαλον αὐχεῖ, καὶ μαρτυρεῖ τοῦτο πολλάκις ἐν ἰδίοις γράμμασι παρρησιαζόμενος. ἀπολινάριον δὲ ἐπαιτιώμενος γρηγόριος ὁ ναζιανζῶν ἐπίσκοπος, ἐν ἐπιστολῇ που τάδε γράφει πρὸς νεκτάριον τὸν ἡγησάμενον τῆς ἐν κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίας. Τὸ δὲ ἐγκόλπιον ἡμῶν κακὸν εὐνόμιος οὐκέτι ἀγαπᾷ, τὸ ὁποσοῦν εἶναι. ἀλλ' εἰ μὴ πάντας τῇ αὐτοῦ ἀπωλείᾳ συνεφελκύσαιτο, ζημίαν κρίνει, καὶ ταῦτα μὲν φορητά. τὸ δὲ πάντων χαλεπώτατον ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς συμφοραῖς, ἡ τῶν ἀπολιναριστῶν ἐστὶ παρρησία. οὓς οὐκ οἶδα πῶς παρεῖδέ σου ἡ ὁσιότης πρίσω * ἑαυτοῖς τὴν τοῦ συνάγειν ὁμοτίμως ἡμῖν παρρησίαν. πάντως μὲν οὖν διὰ πάντων κτὰ θεοῦ χάριν τὰ θεῖα πεπαιδευμένος μυστήρια, οὐ μόνον τὴν τοῦ θεοῦ λόγου σϋνηγορίαν ἐπίστασαι. ἀλλὰ κἀκεῖνα ὅσα περὶ τῶν αἱρετικῶν κτὰ τῆς ὑγιαινούσης ἐπινενόηται πίστεως. πλὴν καὶ περὶ τῆς βραχύτητος ἡμῶν οὐκ ἄκαιρον ἴσως ἀκοῦσαί σου τὴν σεμνοπρέπειαν. ὃ * μοι πυκτίον γέγονεν ἐν χερσὶ τοῦ ἀπολιναρίου, ἐν ᾧ τὰ κατασκευαζόμενα πᾶσα αἱρετικὴν κακίαν παρέρχεται. διαβεβαιοῦται γὰρ μὴ ἐπίκτητον εἶναι τὴν σάρκα κατ' οἰκονομίαν τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ προσληφθεῖσαν, ἐπὶ μεταστοιχειώσει τῆς φύσεως ἡμῶν· ἀλλ' ἐξ ἀρχῆς ἐν ᾧ υἱῷ τὴν σαρκώδη ἐκείνην φύσιν εἶναι. καὶ κακῶς ἐκλαβὼν, εὐαγγελικήν τινα ῥῆσιν εἰς μαρτυρίαν τῆς τοιαύτης ἀτοπίας προβάλλεται λέγων, οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν, εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβὰς, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου· ὡς καὶ πρὶν κατελθεῖν αὐτὸν υἱὸν ἀνθρώπου εἶναι, καὶ κατελθεῖν ἰδίαν ἐπαγόμενον σάρκα ἐκείνην ἣν ἔχων ἐν τῷ οὐρανῷ ἐτύγχανε, προαιώνιόν τε καὶ σϋνωσιωμένην. λέγει γὰρ πάλιν ἀποστολικήν τινα ῥῆσιν, ὅτι ὁ δεύτερος ἄνθρωπος ἐξ οὐρανοῦ. εἶτα κατασκευάζει τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον τὸν ἄνωθεν ἥκοντα, νοῦν μὴ ἔχειν· ἀλλὰ τὴν θεότητα τοῦ μονογενοῦς τὴν τοῦ νοῦ φύσιν ἀναπληροῦσαν, μέρος γενέσθαι τοῦ ἀνθρωπίνου συγκρίματος τὸ τριμόριον ψυχῆς τε καὶ σώματος κτὰ τὸ ἀνθρώπινον περὶ αὐτὸν ὄντων· νοῦ δὲ μὴ ὄντος, ἀλλὰ τοῦ θεοῦ λόγου τὸν ἐκείνου τόπον ἀναπληροῦντος. καὶ οὔπω τοῦτο δεινὸν θέαμα. ἀλλὰ τὸ πάντων χαλεπώτατον, ὅτι αὐτὸν τὸν μονογενῆ θεὸν τὸν κριτὴν τῶν ὄντων, τὸν ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς, τὴν καθαιρέτην τοῦ θανάτου, θνητὸν εἶναι κατασκευάζει, καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ θεότητι πάθος δέξασθαι, καὶ ἐν τῇ τριημέρῳ ἐκείνῃ νεκρώσει τοῦ σώματος καὶ τὴν θεότητα συναπονεκρωθῆναι ᾧ σώματι, καὶ οὕτω παρὰ τοῦ πατρὸς πάλιν ἀπὸ τοῦ θανάτου διαναστῆναι. Τὰ δὲ ἄλλα ὅσα προστίθησι ταῖς τοιαύταις ἀτοπίαις μακρὸν ἂν εἴη διεξιέναι. οἷα μὲν οὖν δοξάζουσιν ἀπολινάριός τε, καὶ εὐνόμιος ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτῳ μέλει σκοπείτω. εἰ δὲ περὶ μάθησιν ἀκριβῆ τῶν τοιούτων πονεῖν ἔγνωκεν ἐκ τῶν γεγραμμένων, ἢ αὐτοῖς ἢ ἑτέροις ἐπιζητείτω τὰ πλείω, ἐπεὶ ἐμοὶ οὔτε συνιέναι τὰ τοιαῦτα οὔτε μεταφράζειν εὐπετές. ὡς ἔοικε δὲ πρὸς ταῖς εἰρημέναις αἰτίαις τὸ μὴ κρατῆσαι τάδε τὰ δόγματα καὶ εἰς πολλοὺς προελθεῖν μάλιστα, τοῖς τότε μοναχοῖς λογιστέον. ἀπρὶξ γὰρ εἴχοντο τῶν ἐν νικαίᾳ δογμάτων, οἵτε ἐν συρίᾳ καὶ καππαδοκίᾳ καὶ πέριξ τούτων φιλοσοφοῦντες. ἡ μὲν γὰρ ἕως ἀπὸ κιλίκων ἄρξαμένη,

μέχρι

μέχρι φοινίκων ἐκινδύνευσε γενέσθαι τῆς ἀπολιναρίου αἱρέσεως. εὐνομίου δὲ ἀπὸ κιλίκων, καὶ ταύρου τ' ὄρους, καὶ μέχρι τοῦ ἡγεμόνου καὶ τῆς κωνσταντινουπόλεως. ῥᾳδίως γὰρ ἑκάτερος πᾶς οἷς διέτριβε, καὶ τοὺς πέλας τὰ αὐτοῦ φρονεῖν ἔπειθε. παραπλήσιον δέ πως τοῖς ἐπὶ ἀρείου, καὶ ἐπὶ τούτοις συμβέβηκε. τὸ γὰρ τῇδε πλῆθος τοὺς δηλωθέντας μοναχοὺς τῆς ἀρετῆς τῶν ἔργων ἐθαύμαζον, ὀρθῶς αὐτοὺς δοξάζειν ἐπίστευε, καὶ τοὺς ἀλλοῖς φρονοῦντας οἷά γε μὴ καθαρεύοντας νόθων δογμάτων ἀπεστρέφοντο, ὥσπερ αἰγύπτιοι τοῖς πᾶς αὐτοῖς μοναχοῖς ἑπόμενοι, ἐναντίως εἶχον πρὸς τοὺς ἀρείου.

Εἰς καιρὸν δέ μοι δοκεῖ ἐπιμνησθέντα τῶν τότε ἐν χριστιανισμῷ φιλοσοφούντων, ὅσους ἂν δυναίμην διεξελθεῖν. πλείστη γὰρ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ φορὰ θεοφιλῶν ἀνδρῶν ἐπήνθει. διέπρεπε δὲ κατὰ τούτους ὧν ἴσμεν ἐν αἰγύπτῳ ἰωάννης, ᾧ τὸ μέγιον καὶ ἄλλοις ἄδηλον, ὁ θεὸς ἐδήλωσεν οὐχ ἧττον ἢ τοῖς ἄλλοις πάλαι προφήταις, καὶ δῶρον ἔδωκε ἰᾶσθαι τοὺς ἀνιάτοις πάθεσι καὶ νόσοις κάμνοντας· καὶ ὤρης ὃς ἐκ νέου διέτριβεν ἐν ἐρήμοις ἀεὶ τὸ θεῖον ὑμνῶν. ἐτρέφετο δὲ βοτάναις καὶ ῥίζαις τισίν. ὕδωρ δὲ ἔπινεν εἴπη εὗρεν. ἐπεὶ δὲ γέρων ἦν, κατὰ θείαν πρόσταξιν μετοικισθεὶς εἰς θηβαΐδα πλείστων ἡγεῖτο μοναστηρίων, οὐδ' αὐτὸς θείων πράξεων ἀμοιρῶν. μόνον γὰρ εὐχόμενος, νόσους καὶ δαίμονας ἤλαυνε. καὶ γράμματα μὴ μαθὼν, οὐκ ἐδεῖτο βιβλίων εἰς ἀνάμνησιν. ἀλλὰ πᾶν ὅπερ ἔλαβεν εἰς νοῦν κρεῖττον λήθης ἐτύγχανε. περὶ δὲ τοῦτο τὸ κλίμα, ἐφιλοσόφει καὶ ἀμμὼν ὁ τῶν καλουμένων ταβεννησιοτῶν ἡγούμενος, ἀμφὶ τρισχιλίους μαθητὰς ἔχων. καὶ βῆνος δὲ καὶ θεωνᾶς, μοναχικῶν ἡγουντοταγμάτων, καὶ θείας προγνώσεως καὶ προφητίας ἔμπλεω. λέγεται δὲ καὶ θεωνᾶν μὲν ἱστορα ὄντα τῆς αἰγυπτίων καὶ ἑλλήνων, καὶ ῥωμαίων παιδεύσεως, ἐπὶ τριάκοντα ἔτεσι σιωπὴν ἀσκῆσαι· βῆνον δὲ, πᾶς οὐδενὸς θεαθῆναι ὀργιζόμενον ἢ ὀμνύοντα ἢ ψευδόμενον, ἢ εἰκαῖον, ἢ θρασὺν, ἢ ὠλιγωρημένον εἰπόντα λόγον. περὶ οὗτον τὸν χρόνον, ἐγένετο κόπρης τε καὶ ἑλλῆς, καὶ ἠλίας. φασὶ δὲ κόπρῃ μὲν δωρηθῆναι θεόθεν, ἰάσεις παθῶν, καὶ νοσημάτων ποικίλων, καὶ δαιμόνων κρατεῖν· ἑλλῆν δὲ παιδευόμενον ἐκ νέου τὴν μοναχικὴν ἀγωγὴν, πλεῖστα παραδοξοποιεῖν· ὡς καὶ πῦρ ἐν ᾧ κόλπῳ κομίζειν, καὶ μὴ καίειν τὴν ἐσθῆτα, καὶ τοῦτο πᾶς ὀρθοῦν τοὺς συμμονάζοντας, καὶ τῇ ἀγαθῇ πολιτείᾳ καὶ τῆς ἐπιδείξεως τῶν παραδόξων ἑπομένης. ἠλίας δὲ τότε μὲν οὐ πόῤῥω τῆς ἀντινόου πόλεως ἐφιλοσόφει, ἀμφὶ τοὺς ἑκατὸν καὶ δέκα ἄγων ἐνιαυτούς. πρὸ τούτου δὲ ἔλεγε ἐπὶ ἑβδομήκοντα ἔτεσι μόνος ἐρημίαν οἰκῆσαι. ἐπὶ τοσοῦτον δὲ γηραλέος γεγονὼς, διετέλεσε νηστεύων καὶ ἀνδρείως πολιτευόμενος. ἐπὶ τούτοις καὶ ἀπελλῆς τηνικάδε διέπρεπε, περὶ ἄχωριν ἐν τοῖς κατ' αἴγυπτον μοναστηρίοις πλεῖστα θαυματουργῶν. ὃν ποτε χαλκεῦσαι, τοῦτο δὲ ἐπιτετήδευτο, νύκτωρ φάσμα δαίμονος, καὶ γυνὴ εὐπρεπὴς εἰς σοφροσύνην ἐπείρα. ὁ δὲ, σίδηρον ὃν εἰργάζετο ἐκ τοῦ πυρὸς ἐξερύσας, κατέφλεξε τοῦ δαιμονίου τὸ πρόσωπον. τὸ δὲ, τετρηγὸς καὶ ὀλοφυρόμενον, ἀπέδρασεν. ἐπιφανέστατοι δὲ τότε πατέρες μοναχῶν, ἰσίδωρός τε καὶ σεραπίων, καὶ διόσκορος. ἀλλ' ἰσίδωρος μὲν πανταχόθεν περιφράξας τὸ μοναστήριον, ἐπεμελεῖτο μηδένα τῶν ἔνδον θύραζε ἐξιέναι, καὶ πάντα ἐπιτήδεια ἔχειν. σεραπίων δὲ περὶ τὴν ἀρσενιότην διέτριβεν, ἀμφὶ τοὺς μυρίους ὑφ' ἑαυτὸν ἔχων. πάντας δὲ ἦγεν ἐξ οἰκείων ἱδρώτων τὰ ἐπιτήδεια πορίζεσθαι, καὶ ἄλλοις δεομένοις χορηγεῖν.

κη̅ζ̅

ὥρᾳ δὲ ἥρεις ὑπὸ μιᾷ τῷ ἀμῶνες, ἔρκοιῶτα αὐτοῖς εἶπον ἀπελθεῖν, καὶ ἄλλοις μοναχοῖς μελεδίδοιν. ἤσκησε δὲ οὐ πλείους ἑκατὸν ἐφοίτων. πρεσβύτερος δὲ ὢν ἐν τῷ ἱερᾶσθαι, ἀφ' ἁπάσης ἀκριβείας ἐχώρει, βασανίζων καὶ ὑπομιμνήσκων ἀναχρίνων τοὺς προσιόντας τοῖς μυστηρίοις. ὥστε αὐτοὺς προσκαθαίρειν τὸν νοῦν, καὶ μὴ σιωπῆσαι τὴ πρᾶξαι δεινόν. ἀκριβέστερον δὲ τότε ἐλήφθη περὶ τῆ μεταδόσιν τῶν θείων μυστηρίων, καὶ διάλογος πρεσβύτερος, ὃν φασιν ἱερομάρτυρα προγνῶναι ἐμπνέοντα τῶν προσιόντων ἐννοίας ὑπὸ τοσοῦτον, ὡς καὶ τὰ ἡμῶν ἁμαρτήματα σαφῶς διηγεῖσθαι, καὶ τὰ κατὰ νοῦν ἑκάστῳ κρυπτόμενα ἐφορᾶν. τοιούτῳ κακῶς προσελθόντας, ἢ προλύπους φαύλου βουλεύσαμένους, τέως εἴργε τῶν θυσιαστηρίου, δηλῶν ποιήσαντας τὴ ἁμαρτίαν. μεταμελείᾳ δὲ καθαρθέντας πάλιν προσίετο.

κθ Κατὰ τούτους δὲ καὶ ἀπολλὼς ἐν ἠδαίοις διέτριβεν· ὃς ἦν ἀρχιμάνδρος, ἐφιλοσόφησεν. ὑπὲρ τεσσαράκοντα δὲ ἔτη τὴν ἔρημον οἰκήσας, ἀπήλαυον τοῦ τόπος πλησίον τῆ οἰκουμένης, ὃν θεοῦ χρήσμοις καλέσαντος. τοῦτο δὲ πλήθους θαυμάτων, ἐν ὀλίγῳ ὑπέσημος ἐγένετο, καὶ ἡγεμόνων πλείστων μοναχῶν. ἐν ᾧ καὶ τοῖς διδασκαλίαις εἰς ὠφέλειαν ἐπαγωγός. ἀνὴρ οἷα μάλα ἀγωγὴν ἔχρηντο, καὶ ἡλίκων ἐν θείων καὶ θεοδόξων προσωμάτων ποιητής, ἰσορρᾶ μιμήσεως ὁ τὴν ἀγεξανδρέων ἐκκλησίαν ὑπερβεβηκώσας δὲ μάλα, αὐτὸ καὶ πολλῶν ὧν ἐπεμνήσθην, καὶ ἄλλων δοκίμων μοναχῶν τοὺς βίους διεξῆλθον. ἐν δὲ ᾧ τότε, πολλοὶ καὶ ἀγαθοὶ ἀσυδαίως ἐφιλοσόφουν μιᾷ τὴν ἀγεξανδρείαν ἀμφὶ διακόσιοι ὄντες. ὧν οἱ μὲν, ἐν τοῖς καλουμένοις ἐρήμοις ᾤκουν· οἱ δὲ, πρὸς τὸν μαρεώτιν καὶ τοὺς ἐκ γλυκέων λίβυας. ὑπερφυῶς δὲ ἐν τούτοις διέπρεπε δωρόθεος ἠδαῖος τὸ γένος, ᾧ βίος ἦν, ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ, ἀπὸ τῆς πέλας θαλάσσης λίθους συλλέγειν, καὶ ἕνδεκα ἑκάστου οἰκίδιον καλασκιάζειν, καὶ διδόναι τοῖς μὴ δυναμένοις ἑαυτοῖς οἰκοδομεῖν. νύκτωρ δὲ εἰς αὐτὸ δέκα ἐφιὼ ἐκ φοινίκων φύλλων σφῆκας πλέκων, ἀσφαλίδας εἰργάζετο. ἓξ ἢ δὲ ἐφιὼ αὐτῷ ἄρκυν οὐγγίαν ἓξ, καὶ λεπτῶν λαχάνων δέμα, καὶ ὕδωρ ποτόν. ἐκ νέου δὲ οὕτως ἀσκήσας, οὐ διέλιπε, καὶ γέρων ὤν, οὐδὲ πολὺ ὑφέμενος ὑπὸ ῥιπὸς ἢ κλίνης καθευδήσας, ἢ τοῖς πόδας ἐκτείνας μιᾷ ἔσῃ, ἢ ἑκὼν ὕπνῳ ὡς αὐτὸν ἐκδοῦς· πλεῖον ὅσον ἐργαζόμενος ἢ ἐαθίων βιαθεὶς. τοῦτο τῆ φύσεως, ἔμυσε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὡς πολλάκις νυσταζόντος ἐν τῷ ἐαθέν ἐκπεσεῖν τῆ σώματος πλὴ ἐφιῶ. ποτὲ γοῦν ἧς ἄκρον κρατηθεὶς ὑπνῳ ἔλαθεν ὑπὸ τοῦ ῥιπὸς πεσών, καὶ ἀείλυπος ὑπὸ τούτῳ γεγονὼς, ἤρεμα ἔφη, εἰ τοῖς ἀπέλεως πείσῃς καθεύδειν, πείσῃς καὶ τὸν ἀσυδαῖον. ὑπεδήλου δὲ ἑαυτὸν, πρὸς τὸν ὕπνον ἵλως ἀποτεινόμενος, ἢ τὸν δαίμονα τὴ ἐμποδὼν ἡδόμενον τοῖς ἀσυδαίαις προάξειν. ὧδε δὲ αὐτῷ μοχθοῦντι προσελθὼν τις ἔφη. ἵνα τὸ σῶμα τὸν ἀποκτείνῃς τοσοῦτον; ὅτι με ἀποκτείνῃ, ἀπεκρίνατο. καὶ παίμμων δὲ καὶ ἰωάννης τιμιακοῦτα περὶ δηλικὸν τῆς αἰγύπτου ὑπισημοτάτων προέστατο μοναστηρίων. ὑπομνήσαταί τε καὶ μάλα σεμνῶς πρεσβύτεροι ὄντες τὴ ἱερατείαν μετῄεσαν. λέγεται δὲ πολὺ τὸν παίμμονα ἱερομάρτυρα θεάσασθαι περὶ τὴν ἱερὰν τράπεζαν θείων ἄγγελον ἑστῶτα, καὶ τῶν μοναχῶν τοὺς μὲν πρόντας ἐπερέφειν βίβλῳ λινῇ· τοὺς δὲ ἀπόντας, ἀπαλείφειν. ἰωάννην δὲ τοσαύτῃ ἐδωρήσατο δυνάμιν ὁ θεὸς κατ' παθῶν, καὶ νοσημάτων, ὡς πολλοὺς ἰάσασθαι ποδαλγεῖς, καὶ τὰ ἄγρια δαιμόνια. ἐν τούτῳ δὲ καὶ βενιαμὶν γεραλέος δὲ μάλα λαμπρῶς μιᾷ τὴν σκῆνιν ἐφιλοσόφει, δῶρον ἔχων

εον ἔχων τῶν θεοῦ δίκα φαρμάκων ἐπαφῇ μόνῃ χερὸς ἢ ῥαίῳ ᾧ ἐπήχθη πάσης ἀπαλλάττειν νόσου τοὺς κάμνοντας. τὸν δὴ τοιοῦτον, λόγος ὑδέρῳ περιπεσόντα τοσοῦτον οἰδῆσαι τὸ σῶμα, ὡς μὴ δυνηθῆναι διὰ τῶν θυρῶν δ' οἰκήματος ἐν ᾧ διῆγεν ἐκκομισθῆναι, εἰ μὴ ἀνὰ τὰς θύρας καὶ τὰς παραστάδας καθεῖλον. ἐν ᾧ δ' νοσεῖν ἐν κλίνῃ κεῖσθαι μὴ δυνάμενος, ἀμφὶ τοὺς ὀκτὼ μῆνας ὅτε δίφρου πλατυτέρου ἐκαθίζετο, σωθῆναι τοὺς κάμνοντας ἰώμενος, αὖθις μηδὲν δυσφορῶν ὅτι μὴ τὸ ἐγχύσεις αὖθις νόσῳ ἀπηλλάττετο. μᾶλλον μὲν οὖν καὶ τοὺς ὁρῶντας παρεμυθεῖτο, καὶ ῥᾳθυμεῖν θεὸν ἐκέλευεν περὶ τῆς αὐτοῦ ψυχῆς· θάρσος δ' αὐτοῦ μηδὲν μεῖον. ἐπεὶ καὶ διεκελεύετο, ὡδέν με ὤνησεν, ἔφη, εἰ κακῶς πάσχω, οὐκ ἔβλαψε. κατ' ἐκεῖνο δὲ καιρὸν οὐκ ὀκνεῖ διέβαλε μοῦσκος ὁ ἀοίδιμος, καὶ μακάριος ὁ νέος καὶ ἀπολλώνιος, καὶ μωσῆς ὁ αἰθιοψ. φασὶ δὲ μοῦσκον μὲν καὶ ἐν τῷ νέῳ τὴν ἡλικίας εἰς ἄγαν πρεσβῦν εἰ θέσθαι καὶ μυήμονα ἱερῶν γραφῶν γενέσθαι. θεοφιλῆ δ' ὅτι τοσοῦτον, ὡς ἰσχυρίζεσθαι μακάριον τὸν αὖθις πρεσβύτερον ὄντα ὧν κελεύει, μηδὲ πώποτε πρὸς αὐτοῦ λαβεῖν ἃ θέμις ἱερεῦσι διδόναι τοῖς μεμυημένοις περὶ τὴν ἱερὰν τράπεζαν. ἄγγελος δὲ αὐτῷ ἐδίδου, οὗ τὴν χεῖρα μέχρι τοῦ καρποῦ μόνου ἔλεγε θεωρεῖν. μακαρίῳ δὲ ἐδόθη χάρις ὑπὸ θεοῦ ὑποφρονεῖν τῶν δαιμόνων. ἐλαύνετο δὲ αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν παρρησίας ἡ τῆς φιλοσοφίας, ἀκούσιος φόνος. ἔβη γὰρ βάπτας ὤν, παρέβαλε σύνεγγυς περὶ τὴν μαρείαν λίμνην, καὶ παίζων γυνὰ τῶν ὁμηλίκων ἀπέκτεινε. δείσας τε δοῦναι δίκην, ἔφυγεν εἰς τὴν ἐρημίαν. ἀληθὲς ὅτι τεῖα ἔτη μετὰ ταῦτα διήγων, αὐτόθι οἰκίδιον μικρὸν ἑαυτῷ κατεσκεύασεν, ἐν ᾧ εἴκοσι καὶ πέντε ἔτη διέτελεσεν. ἔλεγον δέ οἱ γε αὐτῷ ἀκηκόεσθαι, ὡς πολλοὶ ὡμολόγουν χάριν τῇ συμφορᾷ, καὶ σωτήριον ἀπεκάλουν ἂν ἀκούσιον φόνον, φιλοσοφίας καὶ μακαρίου βίου αἴτιον αὐτῷ γεγενημένον. ἀπολλώνιος δὲ, τὸν αὐτὸν χρόνον ἐμπορεῖ μελιῶν, ἤδη πρὸς γῆρας ἥκοντα, ὅτι τὴν σκηνὴν ἦλθε. λογισάμενος δὲ ὡς οὔτε γράφειν, οὔτε αὐτὸν τινὰ τέχνῃ μαθεῖν οἷός τε ὢν ἀφ' ὧν τὴν ἡλικίαν πρωϊδαπῶν φαρμάκων εἴδη καὶ ἐδεσμάτων ὀπτητείων τοῖς κάμνουσιν ἐξ οἰκείων χρημάτων ὠνούμενος, δυὰ ἑκάστην ἡμέραν μοναστικὴν πρεπὴ μέχρις ἐννάτης ὥρας ἐφορᾶν τοὺς νοσοῦντας. ὀπτητείαν δὲ ταύτην αὐτῷ τὴν ἄσκησιν ὑρῶν, ὧδε ἐπολιτεύσατο. μηνῶν δὲ τελουμένων, αὐτῷ πρᾶδοις ἀπεῖχεν, ἀνετείνατο τὰ αὐτὰ ποιεῖν. μοσῆς δὲ δοῦλος ὢν ἀφ' ὁμοσπείαν ἐξηλάθη τοῦ οἰκίας τοῦ κεκτημένου. καὶ εἰς λῃστείας ταπεὶς, λῃστρικοῦ ταλασίου ἠγεῖτο. πολλοὺς δὲ κακουργήσας, καὶ πολλοὺς φόνους τολμήσας, ἐκ περιπετείας τινὸς τὸν μοναδικὸν μετῆλθε βίον, καὶ ἀφεθεὶς εἰς ἀρετὴν φιλοσοφίας ἀπέδωκεν. ἐπεὶ οὖν ἐκ τῆς πρεσβέρας διαίτης δυεξίᾳ χαίρων καὶ πρὸς φαυλοσίας ἡδονῶν κινούμενος, μυείαις ἀσκήσεσι τὸ σῶμα καλέτηξε, πῆ μὲν δίκα ὄφους ὀλίγῳ ἄστῳ ἀρκούμενος· πῆ δὲ πλῆθον ἔργον δυύων, καὶ πεντήκοντα δυάδας· πῆ δὲ ὅτι ἓξ ἔτεσιν ὁλόκληρον ἑκάστην νύκτα ἑστὼς, πρὸς τοῖχον, μήτε γόνυ κλίνων, μήτε τοὺς ὀφθαλμοὺς μύων εἰς ὕπνον. μήποτε δὲ νύκτωρ πρὸ ἰὼν τὰς οἰκήσεις τῶν μοναχῶν, λάθρα τὴν ἑκάστου ὑδρίαν ἐπλήρου ὕδατος. ἰῶ δὲ τοῦτο λίθῳ ἐργάσατο. τῶν μὲν γὰρ, ταδίοις δέκα· τῶν δὲ, εἴκοσι· ὧν ὅ, καὶ ἑκατὸν τεσσάρακοντα, καὶ πλέον διέχει ὁ τόπος ὅθεν ὑδροῦντο. διέμεινε δὲ ὅτι πολὺ τὴν προτέραν ἰσχὺν ἔχων, καὶ ἐν τῇ πολλαῖς ἀσκήσεσι καὶ τελῶν ταύτην ἀπουδάζων, καὶ τὸ σῶμα ταῖς καλαιπωρίαις

πιέζων. λέγε) χοιῶ ποτὲ λήσας καταδραμόντας τὸν τόπον ἐν ᾧ μόνος ἐφιλοσόφει, συλλαβέσθαι πρώτας καὶ δῆσαι, καὶ τέσσαρας ὄντας, τοῖς ὤμοις ὑπιδεῖναι καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀγαγεῖν, καὶ συμμονάζοισιν ὑπηρέτας τὰ πρὸς αὐλῶν, ὡς μὴ θεμιτὸν αὐτῷ εἶναι μηδένα κακῶς ποιεῖν. φασὶ γὰρ ἀπὸ κακίας εἰς ἀρετὴν μὴ τοσαύτην ὑπάρχειν μεταβολήν· ὥς τε ἄχρου μὴ ὑπομεῖναι μοναχῆς φιλοσοφίας ὄζειν δὲ φόβον τοῖς δαίμοσιν ἐμποιῆσαι, καὶ πρεσβύτερον γενέσθαι τῶν ἐν σκήτει μοναχῶν. ὁ μὲν οὖν τοιοῦτος ὢν, πολλοὺς ἀρίστους μαθητὰς καταλιπὼν, ἀμφὶ τὰ ἑβδομήκοντα καὶ πέντε ἔτη γεγονὼς, ἐτελεύτησεν. ὑπὲρ ταύτης δὲ τὴν βασιλέως ἐγκύκλιος παῦλος, καὶ παχὼν, τέφανός τε καὶ μωσῆς ἀμφω λίβυες, καὶ πίωρ ὁ αἰγύπτιος. ἦκουσι δὲ, παῦλος μὲν ἐν φέρμῃ, ὅρος δὲ τούτου ἐν σκήτει, οὐ μείους πεντακοσίοις ἀσκηταῖς ἔχων. εἰργάζετο δὲ οὐδὲν, οὐδὲ ἠγαμβανέβη τῶν ἐκ τούτου, πλὴν ὅσον ἠθέλησεν. ἤνυτε δ' μόνον, ὡς τὸν φόρον ὑπὲρ διακοσίας δίχας ἑκάστης ἡμέρας ἀποδιδοὺς τῷ θεῷ. ἵνα δὲ μὴ λαθὼν ὑφαιρῆται τοῦ ἀριθμοῦ, τριακοσίας ψηφίδας ἐκ κόλπου ἐμβάλλων, καθ' ἑκάστην δίχαν, ψηφίδα ἐκείνων. ἀναγωθέντων δὲ τῶν λίθων, δῆλον ἐγίνετο τὰς ἰσαρίθμους τοῖς λίθοις δίχας πεπληρωκώς. καὶ παχὼν δέ τις ἐν σκήτει διέτριβεν, ὃν ἐκ νέου μέχρι γήρως πολλὰ σάλυον, οὔτε σῶμα δὲ ἔχων, οὔτε πάθος ψυχῆς, οὔτε δαίμονα, ἀνδρὸν ἐφώρασε τὴν τῆς ἐγκράτειαν, ὧν δεῖ κρατεῖν τὸν φιλόσοφον. τέφανος δὲ τὴν μετρίαν τοῦ οἴκησιν εἶχεν, ὅθεν ἄπωθεν ἦν μακρᾶς. δι' ἀκριβοῦς δὲ τελοῦντος ἀσκήσεως, ὑπὲρ ἑξήκοντα ἔτεσιν ἀδοκιμάστους ἐγένετο μοναχὸς, ἐν ἀντωνίου τοῦ μεγάλου γνώριμος. ἐγένετο δὲ θεοφόρος, καὶ σοφὸς τὰ ἄγαν, καὶ ἐν τοῖς ὁμιλίαις ἡδὺς καὶ ὠφέλιμος, ἐν ἰσθμοῖς τοὺς τῆς λυπουμένων ψυχὰς κηλῶν, καὶ ὑπὲρ τὸ δύνασθαι μεταβάλλειν, εἰ ἐν ἀναλγήτοις λύπαις θεσπατειλημμένοι ἐτύγχανον. τοιοῦτος δὲ ὢν καὶ πρὸς τὰς οἰκείας συμφορὰς, ἀμέτοχος καὶ ἀναίσθητος πάθους ἀνοσιουργοῦς αὐτῷ, τὰ διεφθαρμένα μὴ τοῖς ἀληθέσι τέμνων θεραπεύει, εἰργάζετο τοῖς χερσὶ φύλλα φοινίκων πλέκων. καὶ τοῖς πρόσθοι ζηνεβούλετο μὴ δυσφορῆν ὑπὲρ τοῖς αὐτοῦ πάθεσι, μὴ δὲ ἄλλο τι ἀγανοεῖσθαι, πλὴν ὅτι, θεὸς τέλος χρηστὸν πάντως ἀποιεῖ ὁ θεὸς ἐκβαίνει, καὶ αὐτῷ σωσίσειν τοιούτων πειρασθῶσι παθῶν. καὶ τοῦτ' ἀμέτρητον ἴσως, ὧν ἔνεκεν ἀμείνον ἐνθάδε διδόναι δίκην, ἢ μετὰ τὸν βιοτὸν τοῦτον. μωσῆς δὲ θεοφότητι καὶ ἀγάπῃ τοῦτ' ἐφυσιοδοκιμηκέναι θεοδέδοται, καὶ ἰάσεσι παθῶν ἄλλῃ καθορθουμένας. ὁ δὲ πίωρ ἐκ νέου φιλοσοφῆν ἐγνωκὼς, ἑαυτὸν ἀμφὶ τοῦτο τὸ πατρῴου οἴκου ἐξῆλθε, ζηνέθετο τῷ θεῷ τὰ λοιπὰ μηδένα τῶν οἰκείων ὀφθαλμὸν μὴ πεντήκοντα ἔτη, ἐπύθετο αὐτὸν εἰ ἀδελφὴ ζῇ. τοῦτο δὲ χαρᾶς ἀμέτρου θεοβλήτου μιμήσεως καταπλαγεῖσα, ἠρεμεῖν ἐκ ἠδυνάτο, εἰ μὴ θεάσαιτο τὸν ἀδελφόν. ὁλοφυρομένη δὲ καὶ ἀναβοῶσα ἐν γήρᾳ ἦλε * ὁ πρὸς αὐτὸς ὑπισχνεῖτος χεάναι τοῖς ἡγουμένοις τῶν ἐρήμου μοναχῶν ἐκπέμψαι τὸν πίωρ. ἀπιέναι δ' οὐκ ἐᾶν θεὸς παθεῖς, ἐκ ἔχων ἀντειπεῖν· οὐ γὰρ θέμις αἰγυπτίοις μοναχοῖς, οἷμαι δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις, ἀπειθεῖν τοῖς ὑπὲρ πατρομένοις· θεοβλαβῶν ἵνα, ἀφίκετο εἰς τὴν πατρίδα. καὶ ἅς θεὸς τὰ πατρῴας οἰκίας, ἐμιμήσατο ἡγησθέναι. ἐπεὶ δὲ φοβῆν τὴν ἀνθρωπον ἠθέλησε, μύσας τοὺς ὀφθαλμοὺς ὀνόμασε τὴν ἀδελφὴν, ἐγὼ ἔφη πίωρ ὁ σὸς ἀδελφός. ἀλλὰ ὅσον βούλῃ καταπόδησον. εἰ μὴ οὖν ἠθέλησα, χάριν ὡμολόγησε τῷ θεῷ. ὁ

θεὸς

δὲ τῷ τὴν ἡύεσαν ἀξάμενος, ἀνέστρεψεν εἰς τὸν τόπον ἐν ᾧ ὤχει. ἐνθα δὴ φρέαρ ὀρύξας, πικρὸν ἄντρε τὸ ὕδωρ. καὶ μέχρι τελευτῆς ἔπινε τοῦτο χειμαρμένος. ὁ δὲ μετὰ ταῦτα χρόνος, τὸ ἐναρέτου ἀπέδειξε τῆς ἑαυτοῦ ἐγκρατείας. ἐπεὶ γὰρ ἐτελεύτησε, πολλῶν ἀσυνδιαστόντων ἐν ᾧ αὐτῷ τόπῳ φιλοσοφῆν, οὐδεὶς ὑπέστη. ἐγὼ δὲ ὡς ἐμαυτὸν πείθω, εἰ μὴ καὶ τούτῳ ᾧ τόπῳ φιλοσοφῆν ἔγνωκεν, οὐ χαλεπὸν ἦν αὐτῷ ἀξαμένῳ μεταβαλεῖν τὸ ὕδωρ εἰς γλῦκος γλυκεῖαν, ὅπου γε καὶ μὴ ὂν πανταπασιν ἀναβλύσαι ἐποίησεν. ἀμείνω λέγει τοίνυν τὸν φρέαρ ὀρύσαντας τοὺς ἀμφὶ μωσέα, μήτε τῆς παρόδου μένης φλεβὸς, μήτε ὕμνος ἁδοις τὸ ὕδωρ ἀναδιδόντος μηδὲν ὄφελος ἀπαρρεῦσαν· ὑπισάντα γὰρ αὐτοῖς τὴν μέσην ἡμέραν πῶρ καὶ πρότερον ἀπασαμένου, ἀνῆκαν δυσωδίαν καὶ μικροψυχίαν· καὶ ἥκοντα δὲ εἰς τὸ ἄφρεαρ ἀξαθαι, καὶ ὄρυγμα τοίνυν πλῆξαι τῆς γῆς· τὸ δὲ χεῦμα δὲ ἀναβλύσαν τὸ ὕδωρ, καὶ τὸ ἄφρεαρ πληρῶσαι. ἐπεὶ δὲ ἀξάμενος ἀπῆκε, δεομένων δὲ τῶν ἀμφὶ μωσέα χάσασθαι πρὸς αὐτοῖς, οὐκ ἐᾶν ἔφασε, φήσας μὴ ὑπὸ τούτῳ ἀπεσάλθαι, ἐνύσθαι δὲ ἐφ' ᾧ ἦλθεν.

Ἐν τούτῳ δὲ εἰσέτι διέτριβον ἐν τοῖς σκήτεως μοναστηρίοις, μεγαλέος μὲν ὠρι- λδ
γένης ἐκ τῶν μαθητῶν ἀντωνίου τοῦ μεγάλου τὸ εἰκὸς μὲν ὢν, καὶ δίδυμος, καὶ χρονίων, ἀμφὶ τοῖς ἑκατὸν, ἐν δέκα ἐνιαυτοῖς γεγονὼς, καὶ ὁ μέγας ἀρσίσιος, καὶ πουτυβάστης, ἐν στερκαίοις, οἱ ἐν αὐτοῖ σύγχρονοι ἀντωνίου ἐγένοντο. καταγεγηρακότες ἐν ᾧ φιλοσοφῆν, τοσοῦτον τότε τῶν τῆδε μοναστηρίων. τῶν δ' αὖ νέων ἐν μέσην ἡλικίαν ἀγόντων πολλοὶ καλοὶ τε, καὶ ἀγαθοὶ, ἐμοὶ αὐτοῖς ἐγνωρίζοντο. καὶ ἀμμώνιος, ὁ εὐσέβιος, καὶ ἡλόσκηπος· οὓς ἀδελφοῖς ἀληθέσιν ὄντας, μακροὺς ἐκ τῆς ἡλικίας ὠνόμαζον. λέγει δὲ τοῦτον τὸν ἀμμώνιον εἰς ἄκρον φιλοσοφίας τοσοῦτον ἐλθεῖν, ἡδονῆς τε καὶ ἐπιθυμίας κρατῆσαι, ὁ φιλόλογον εἰς ἄγαν γενέσθαι· ὡς τοὺς ὠρίγένους, ὁ διδύμου, καὶ τῶν ἄλλων ἐκκλησιαστικοὺς λόγους διεξελθεῖν, ἐκ νέου μέχρι τελευτῆς πλείω ἄρξαι, μηδενὸς γένεσθαι ἐν πυρὶ γυμνάσιον. μηδέν δέποτε τοῖς χριστιανίαν ὑπισχνῆται συλλαμβάνειν, ὡς ἀνθιβολὰν ἐκ ἔπεισεν ἀπιέναι τοὺς ἐπ' αὐτὸν ἐληλυθότας ἀποτεμὼν τὸ οἷς, ἅπιτε ἔφη. λοιπὸν γὰρ οὐδὲ ἑκόντα με ὁ ἱεροσολύμων νόμος συγχωρεῖ χριστιανίσθαι· ἄρχιον γὰρ κρίνειν τὸν ἱερέα καθίσαθαι. ἀναχωρήσαντες δὲ ἐπὶ τάδε ἔγνωσαν ἰουδαίοις φυλακτέα, τῇ δὲ ἐκκλησίᾳ ὁμαλῶς μηδὲν μηδὲν μόνον ἄρχιος τοῖς ἔθνεσι ὁ ἱερὸς, αὖθις ἀνέστρεψαν ὡς συλλεγόμενοι τὸν ἀνδρα. ὁ δὲ ἦν μὲν καὶ τὸν γλωσσαν τεμεῖν διωμόσατο εἰ βιάσαθαι πειρασθεῖεν. δείσαντες οὖν τὸν ἀπειλὴν, ἀπεχώρησαν. αὐτὸς δὲ ἐνταῦθεν ἀμμώνιος ὁ πρώτης ὠνομάζετο. τῷ δὲ μεγαυχοῦντι ὅτι τῆς ἐκκλησίας βασιλείας, ζωῆς ἄγγελος ὁ σοφὸς, βλάσφημος ἀνὴρ, νοήσας τε καὶ φήσας ἄγνος, καὶ ὀπιθόλους ἀμαρτίας τοῖς τοῦς ἀρετὴν καὶ κακίαν ἄγοντας λογισμοὺς. καὶ ἱκανὸν ἐστοχάσθαι ἢ χρὴ τοῖς μὴ ὀπιτηδεύειν· τοῖς δὲ φυλάξασθαι. ἀλλ' οἷος μὲν τοῦ λόγοις ἦν, ὀπιδείξουσιν αἱ γραφαὶ ἃς κατέλιπεν. ἤγετο δὲ καὶ τὸ ἦθος μέτριος, τύφου τε καὶ ἐναφροσύνης τοσοῦτον κρατῶν, ὡς μήτε δικαίως ἐπαινούμενος ὀλισθάνειν τοῖς κρότοις, μήτε ἀδίκως λοιδορούμενος ἀγωνιᾶν ὑπὲρ τοῖς ὑβρεσιν. ἐλαύνετο δὲ ὑπὸ μὴ μόνον, ἱκέτην πόλεως τοῦς τὸν καλουμένων ἀξεινον πόντον. ἐφιλοσόφει δὲ καὶ ἐπαινεῖν ἐστὸ χρηστεῖον ὑπὸ ὑπισχνεῖτο ναζιανζοῦ τοὺς ἱερεῖς λό-

χρις. Ιλίνικα δὲ ἐπεξῆλθε τῷ ἐν κωνσανλινουπόλει ἐκκλησίαν, ἀρχιδιάκονον αὐτὸν εἶχεν. ἀφεῖον δὲ ὄντα τῇ ὄψει καὶ ὡδὶ τ' ἐαθῆτα φιλόκαλον, μαθὼν τις τῶν ἐν τέλει ζηλότυπος γνώσιμος εἶ) τῇ γαμετῇ, θάνατον αὐτῷ ἐμηχανᾶτο. εἰς ἔργον δὲ προβήσεαν μηνύσης τ' ὑπουλῆς καθεύδοντι αὐτῷ, φοβερὸν ἵνα καὶ φρικτὸν ὀνείρατος ὄψιν ὑπεμπέμπει τὸ θεῖον. ἔδοξε γὰρ ὡς ὑπὸ ἐγκλήματι συλληφθεὶς, σιδήρῳ δεδέαζ πόδας, καὶ χεῖρας, καὶ μηνοειδῆ τε αὐτῷ εἰς δικαστήριον ἄγεαζ καὶ γυμνοείαν ὑπέχειν, προσελθών τις ὑπέδυξε τῷ ἱερεῖ τῶν διαγελίων βίβλον. ἐν ὑπιγνῶτο, εἰ τ' πόλεως ὀξύθοι, τῶν δεσμῶν αὐτὸν ἀπαλλάξειν, καὶ ὅτι τοῦτο ποιήσει, ὅρκον ἀπήτει. ὁ δὲ τῆς βίβλου ἐφαψάμενος, ἢ μᾶλλον ὧδε προέξειν ἐπωμόσατο. ἀφεθεὶς τε τῶν δεσμῶν, αὐτίκα ἐξηγέρθη. καὶ ᾧ θείῳ ὀνείρῳ πειθεὶς διέφυγε τὸν κίνδυνον. εἰς νοῦν τ' λαῶν χρεὼν ἦν μελέτην τ' ἀσκητικὸν βίον, ἐξεδήμησεν ἐν κωνσανλινουπόλει εἰς ἱερεσύλημα. καὶ μετ' χρόνον ἦν ὁ ἀφαγωνόμενος ὅτι θέαν τῶν ἐν σκήτει φιλοσοφούντων, ἠσμένισε τ' ἐνθάδε ἀφικέσθαι.

λαζ Καλοῦσι δὲ τὸν χῶρον τοῦτον, νιτρίαν· καθόλου κώμη τίς ἐστιν ὅμορος ἐν ᾗ ὁ νίτρον συλλέγεσιν. οὐ ὁ τυχὼν δὲ πλῆθος ἐνταῦθα ἐφιλοσόφει. ἀλλὰ μοναστήρια ὡς ἀμφὶ πεντήκοντα ἀνήκουσα ἀνήλικες ἐγένοντο, τὰ μὲν, σὺν οἰκιῶν· τὰ δὲ, καθ' ἑαυτὸν οἰκούντων. ἐνταῦθα δὲ ὡς ὑπὸ τὴν ἔνδον ἔρημον ἥκοντες, ἕτερός ἐστι τόπος ὡς δὸν ἑβδομήκοντα σταδίοις διεστὼς, ὄνομα κελλία. ἐν τούτῳ ᾗ ἀσωφάδιον ἐστὶ μοναχικὰ οἰκήματα πολλὰ, καθὸ καὶ τοιαύτης ἔλαχε προσηγορίας. κεχώρισαι δὲ τοσοῦτον ἀνήκων, ὡς τοῖς αὐτόθι καλοικοῦσας σφᾶς αὐτοῖς μὴ καθορᾶν, ἢ ἐπαΐειν. συνιᾶσι δὲ πρῶτες εἰς ταυτὸν ἅμα καὶ ἐκκλησιάζοισι τῇ προτέρᾳ καὶ τελουμένῃ ἡμέρᾳ τ' ἑβδομάδος. ἰὼ δέ τις μὴ ὧδε ἀφίκηται, δῆλος ἐστὶν ἄκων ἀποληφθεὶς, ἢ πάθῃ τινὶ ἢ νόσῳ πεπεδημένος, καὶ ὅτι θέαν αὖθ' ἕ θεραπείαν οὐκ ἀνθρώπους πρῶτες ἀπιᾶσιν· ἀλλ' ἐν διαφόροις καιροῖς ἕκαστος ὅτιφερόμενος ὅπῃ ἔχει πρὸς νόσον ἀρμόδιον. ἐκτὸς δὲ τοιαύτης αἰτίας οὐ συνομιχοῦσιν ἀνήκοις, εἰ μὴ λόγων ἕνεκεν εἰς γνῶσιν θεοῦ τεινόντων ἢ ὠφέλειαν ψυχῆς, ἔλθοι τις μαθησόμενος ὧδέ τ' φέρουσα διανόημον. οἰκοῦσι δὲ ἐν τοῖς κελλίοις, ὅσοι τῆς φιλοσοφίας εἰς ἄκρον ἠκρύβασι, καὶ σφᾶς ἀγαν δυνάμενοι), καὶ μόνοι διατελοῦσι, δι' ἡσυχίαν χωρισθέντες τῶν ἄλλων. τάδε μὲν ἡμῖν ὡς ἐν βραχεῖ περὶ σκήτεως εἰρήσθω, καὶ τῶν ἐνθάδε φιλοσοφούντων. εἰ γὰρ ὁ καθήκασον τῆς αὐτῶν ἀγωγῆς διεξελθεῖν πειρασθείω, μακρὸν μόνον ἴσως τὸν γραφικὸν μιμήσασθαι λιμὸν. ἰδίαν γὰρ συσπασάμενοι πολιτείαν, ἔργα καὶ ἤθη καὶ γυμνάσια, καὶ διαιτᾶν, καὶ καιρὸν ἑκάστῃ ἡλικίᾳ κατ' ὀλίγον εἰκὸς διένειμαν. καὶ ῥινοκουρεῖσθαι δὲ, οὐκ ἐπεισάκτοις, ἀλλ' οἰκοθεν ἀνδράσιν ἀγαθοῖς ἐξ ἐκείνου διέσωσεπεν. ὧν δὲ ἐνθάδε φιλοσοφῆν ἐπυθόμην ἀρίστους, ἔγνων τόν τε μέγαν τὸν κατ' ἐκεῖνο καιρὸν τ' ἐκκλησίαν ὅπῃ ἑστῶντα, καὶ διανύσιον ὃς πρὸς βορέαν τ' πόλεως ὁ φερωνυμέστερον εἶχε, καὶ σόλωνα τὸν μέγα μοναχὸν ἀδελφὸν, ἕ τῆς ὑπισκοπῆς διάδοχον. λέγε) δὲ ἰλίνικα προστέτακται τοῖς κατ' πόλιν ἱερεῖς ἐνδιατίως ἀρείῳ φερονοῦσας ἀπελαύνεσθαι, καλαλαβόν μέγα τοὺς ἐπ' αὐτὸν ἥκοντας, τοῖς λύχνοις τ' ἐκκλησίας διδασκαλίζοντα οἷά γε ὑπηρέτην ἔχατον, ὑπὸ ῥύπον τῷ ἱματίῳ κατὰ τὸ ἧπαρ τῷ ζώνῃ ἔχοντα, καὶ τὰς ψυχαγωγίδας ὑπιφερόμενον· ἐρωτηθέντα δὲ περὶ τὸ ὑπισκόπου εἰπεῖν, ὡς ἐνθάδε ἐστὶ, καὶ μιμνύσω τοῦτον. αὐτίκα δὲ τοὺς ἄνδρας οἷά γε ἐξ ὁδοῦ κεκμηκότας,

κμηκότας, εἰς τὸ ἐπισκοπικὸν καταγώγιον ὁδηγήσας, καὶ τράπεζαν παραθεῖναι, καὶ ἐκ τῶν ὄντων ἑστιᾶσαι· μετὰ δὲ τὴν ἑστίασιν, νιψάμενον τὰς χεῖρας, διηκονεῖτο γὰρ τοῖς ἑστιωμένοις, ἑαυτὸν προσαγγεῖλαι· τοὺς δὲ τὸν ἄνδρα θαυμάσαντας, ὁμολογῆσαι μὲν ἐφ' ᾧ ἐγκλύθεισαν. αἰδοῖ δὲ τῇ πρὸς αὐτὸν ἐξουσίαν δοῦναι φυγῆς· τὸν δὲ φεῦναι, ὡς οὐκ ἂν προοίμην. τ * ὁμοδόξοις ἱερεῦσιν ὑπομεῖναι. ἀλλ' ἑκοντὶ ἐγένεσθαι. ταῦτα δὲ οἷά γε ἐκ νέου φιλοσοφήσας, μοναχικὴν ἀρετὴν ἐξήσκητο. ὁ δὲ σόλων ἀπὸ ἐμπόρου εἰς μοναχὸν μεταβαλὼν, οὐ δὲ αὐτὸς ὀλίγον ἀπώνατο τῆς ἐνθένδε ὠφελείας. ὑπὸ διδασκάλῳ γὰρ τῷ ἀδελφῷ καὶ τοῖς τῇδε φιλοσοφοῦσιν ἐπιμελῶς παιδευθεὶς, καὶ περὶ * ὅτι μάλιστα προθύμως ἐσπούδαζε, καὶ πρὸς τοὺς * ἀγαθὸς ἐτύγχανεν. ἡ μὲν ῥινόη τῶν σύρων ἐκκλησία, τοιούτων ἐξ ἀρχῆς ἡγουμένων ἐπιτυχοῦσα, οὐ διέλιπεν ἐξ ἐκείνου μέχρι καὶ εἰς ἡμᾶς, καὶ ἔτι νῦν τοῖς ἐκείνων χρωμένη θεσμοὺς, καὶ ἀγαθοὺς ἄνδρας φέρουσα κοινὴ δέ ἐστι τοῖς αὐτόθι κληρικοῖς οἴκησίς τε καὶ τράπεζα, καὶ τ' ἄλλα πάντα.

Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ παλαιστίνη μοναχῶν ἀνδρῶν διατριβαῖς ἠνθεῖ. οἵτε γὰρ πλείοις ὧν ἐν τῇ κωνσταντίου βασιλείᾳ ἀπηριθμησάμην, ἔτι ἦσαν ταύτην τὴν ἐπιστήμην σεμνύνοντες· οἱ δὲ τῶν αὐτῶν συνουσίαις εἰς ἄκρον ἀρετῆς ἐπέδοσε, καὶ εἰς εὔκλειαν μείζονα τοῖς ἐνθάδε φροντιστηρίοις προσετέθησαν, ὧν ἦν ἡσυχᾶς ὁ ἱλαρίωνος ἑταῖρος, καὶ ἐπιφάνιος ὁ ὕστερον γενόμενος σαλαμῖνος τῆς κύπρου ἐπίσκοπος. ἐφιλοσόφησε δὲ ἡσυχᾶς μὲν, οὗ καὶ ὁ διδάσκαλος· ἐπιφάνιος δὲ ἀμφὶ βησανδούκην κώμην ὅθεν ἦν, νόμου ἐλευθεροπόλεως. ἐκ νέου δὲ ὑπὸ μοναχοῖς ἀρίστοις παιδευθεὶς, καὶ τούτου χάριν ἐν αἰγύπτῳ πλεῖστον διατρίψας χρόνον ἐπισημότατος ἐν μοναστικῇ φιλοσοφίᾳ γέγονε παρὰ τοῖς αἰγυπτίοις, καὶ παλαιστινοῖς. μετὰ δὲ ταῦτα καὶ κυπρίοις, παρ' οἷς ἠρέθη τῆς μητροπόλεως τῆς νήσου ἐπισκοπεῖν. ὅθεν οἶμαι μᾶλλον κατὰ πᾶσαν, ὡς εἰπεῖν, τὴν ὑφήλιον, ἀοιδιμώτατός ἐστιν. ὡς ἐν ὁμίλῳ γὰρ καὶ πόλει μεγάλῃ καὶ παραλίῳ ἱερωμένος, καὶ μεθ' ὅσης ἀρετῆς εἶχε πολιτικοῖς ἐμβαλὼν πράγμασιν, ἀστικοῖς καὶ ξένοις πανταδαποῖς γνώριμος ἐν ὀλίγῳ ἐγένετο, τοῖς μὲν θεασαμένοις καὶ πεῖραν λαβοῦσι τῆς αὐτοῦ πολιτείας· τοῖς δὲ, παρὰ τούτων πειθομένοις. πρὸ δὲ τῆς ἐν κύπρῳ ἐπιδημίας ἔτι ἐν παλαιστίνῃ διέτριβεν, ἐπὶ τῆς παρούσης ἡγεμονίας· ἡνίκα δὴ ἐν τοῖς τότε φροντιστηρίοις εὖ μάλα διαπρέπων σαλαμίνης τε καὶ φύσκων, καὶ μαλαχίων, καὶ κρισπίων ἀδελφοί. ἐφιλοσόφουν δὲ ἀμφὶ βηθελέαν κώμην τοῦ νομοῦ γάζης. καὶ γὰρ δὴ καὶ εὐπατρίδαι ὧν ἔνθεν ἦσαν. διδασκάλου δὲ ταύτης τῆς φιλοσοφίας ἔτυχον ἱλαρίωνος, ἀφ' οὗ λέγεται ποτὲ τούτων ἅμα οἴκοι ἀπιόντων, ἐκ μέσου ἁρπαγῆναί πως τὸν μαλαχίωνα, καὶ ἀφανῆ γενέσθαι· ἐξαπίνης δὲ πάλιν ἀναφανῆναι τὴν αὐτὴν ὁδὸν βαδίζοντα τοῖς ἀδελφοῖς· μετ' οὐ πολὺ δὲ ἀποβιῶναι, νέον μὲν ἔτι ὄντα, τῶν γεγηρακότων δὲ ἐν φιλοσοφίᾳ κατ' ἀρετὴν βίου καὶ θεοφιλείαν οὐ λειπόμενον. καὶ ἀμμώνιος δὲ ὡσεὶ δέκα σταδίοις διεστὼς, ᾤκει ἀμφὶ σχοφαρχονβραὶ κώμην γαζαίαν, ἀφ' ἧς τὸ γένος εἶχεν, ἀνὴρ ἀκριβῶς ὅτι μάλιστα, καὶ ἀνδρείως ἐν τῇ ἀσκήσει διαγενόμενος. σιλβανὸς δὲ ὃν διὰ τὴν ἄγαν ἀρετὴν ὑπὸ ἀγγέλων ὑπηρετούμενον θεασθῆναι λόγος, παλαιστινὸς ὢν, ἔτι οἶμαι κατὰ τὴν αἴγυπτον ἐφιλοσόφει τότε. ἔπειτα δὲ ἐν τῷ ὄρει σινὰ χρόνον τινὰ διατρίψας, ὕστερον τὴν ἐν γεράροις ἐν ᾧ χειμάῤῥῳ μεγίστην τε καὶ ἐπι-

σημοτάτων πλείστων ἀγαθῶν ἀνδρῶν σύνοικίαν συνεστήσατο. ἧς μετ' αὐτὸν ἡγήσατο Ζαχαρίας ὁ διάδοχος.

λγ Ἐνταῦθεν δὲ ὅπῃ συείδη καὶ πέρας τοῖς σύροις ὁμόρους ἰτέον, οἱ δὴ πρὸς πλῆθος ἐπέδωκαν τοῖς ἐν αἰγιαλῷ φιλοσοφοῦσιν ἀμιλλώμενοι. διέστρεπον δὲ μάλιστα τότε πρὸς μονοβίων οἷς ἀμφὶ τὸ σιγύρων καλούμενον ὄρος, βαθυγάιος καὶ ἀνύδριος, καὶ βαρυῆς, καὶ ἀβδώς. λάζαρος δὲ ὁ γεγενὼς ὀπίσω πόος, καὶ ἀβδάλεως, καὶ ζιώων, καὶ ἡλιόδωρος ὁ ὕβρων. τούτοις δὲ καὶ βοσκοὶ ἀπεκάλουν, ἀναίσχυντον τοιαύτης φιλοσοφίας ἄσκησιν. ὀνομάζουσι δὲ οὗτοι αὐτοὺς, καθότι οὔτε οἰκήματα ἔχουσιν, οὔτε ἄστυ ἔστε ὕφον ἐσθίουσιν, ἔστε οἶνον πίνουσιν. ἐν δὲ τοῖς ὄρεσι διατείβοντες ἀεὶ τὸν θεὸν ἀλογοῦσιν, ἐν ἀνάγκαις καὶ ὕμνοις κατ' ἀσμὸν τῆς ἐκκλησίας. ἐφ' ἧς δὲ λίνικα ἡμέρᾳ καιρὸς, καθάπαξ νεμόμενοι ἄσπιν ἔχων ἕκαστος, ἀνὰ τὰ ὄρεσι πρεσβύτεροι, ἃς βοτάνας σιλίζουσι. καὶ οἱ μὲν οὗτοι ἐφιλοσόφουν· ἐν καίραις δὲ Ἀσέβιος, ὃς ἐν ᾧ ἐτελεύτησε καθεῖρξαι, ἐφιλοσόφει, καὶ πρεσβύτερος, ὃς τὰ αὐτὰ ἐκκλησίαν ἐπεξέπλασε μετὰ βίγιον τὸν τότε ὀπίσω πον, βίγιον ἐκφυον τὸν ἀοίδιμον, ὃν φασὶ βασιλέα κωνσταντῖνον πρώτως θεασάμενον, ὁμολογῆσαι ὡς πάλαι πολλάκις ἐν ὀπτασίαις τὸν ἀνδρα τοῦτον ὁ θεὸς αὐτῷ ἐπέδειξε, καὶ παρεκελεύσατο, ὅτι λέγοι πειθαρχεῖν αὐτῷ. καὶ ἀώνης δὲ ἐν φασιανᾶ τὸ φρυγιστήριον εἶχε. τρόπος δὲ ἔστ, οὗ ἰακὼβ ὁ ἀβεραὰμ ἐκγονος ἐκ παλαιστίνης ὀπίσας ἐλθὼν πρὸς γένῳ συνήπλετο τῇ μετὰ ταῦτα γαμετῇ. ἐκ κυλίσας τε γοῦ ἐνθάδε φρέατος τὸν λίθον, πρῶτον αὐτῆς τὸ ποίμνιον ἐπότισε. φασὶ δὲ τοῦτον ἀώνιον ἐκ τοὺς πάντων ἀνθρώπων καὶ ἀκριβοῦς φιλοσοφίας ἄσκασις πολὺ σύρεις, ὡς πρὸ αἰγυπτίοις.

λδ Τούτῳ δὲ συνοίκω ἦσην, καθάπαξ τε καὶ ἄξιος, πρὸς ὁμοίαν ἀρετὴν ἀμιλλώμενος. ἀνὰ δὲ τὸν ἐκ γλύνων ἔδεσμα καὶ περὶ ταύτας ἀνδρικώτατοι φιλόσοφοι κατ' οὖν τὸν χρόνον ἦσαν, ἰουλιανὸς καὶ ἐφραὶμ ὁ σύρος συγγραφάς, οἱ ἐν τῇ κωνσταντίου βασιλείᾳ δηλωθέντες, καῖσος τε ὁ ἀλόγλος, οἱ καὶ ὀπισθόπω ἀμφωὔστερον ἐλθέσθω, οὐ πόλεως τινός, ἀλλὰ ὑμῆς ἕνεκεν ἀνταμοιβῆς, ὡς πρὸ αὐτῆς πεπολιδημένων χρηστονηθέντες ἐν τοῖς ἰδίοις μοναστηρίοις· ὃν τρόπον καὶ λάζαρος ὁ δηλωθείς. οἵδε μὲν πρὸ τότε φιλοσοφούντων ὀπισθήμως ἀνά τε σύρεις καὶ πέρσας τοὺς ἐκ γλύκωνος αὐτῆς ὡς γνῶσιν ἐμοὶ ἦλθον. πολιτεία δὲ κοινὴ πᾶσιν, ὡς εἰπεῖν, ἰῶ ψυχῆς μὲν ὅλη μάλιστα ὀπιμελῆσθαι, καὶ ἕτοιμον ἐθίζειν πρὸς ἀπαλλαγὴν τῶν ἐνθένδε, ἐν ἀνάγκαις τε καὶ νηστείαις, καὶ θείοις ὕμνοις, ἐς πρὸ ταῦτα τὸν πολὺν ἀνθρώπου βίον. χρημάτων δὲ καὶ τὰ πρὸ τὰ πολιτικὰ πρόγματα ὀρθίας, ὁμματός τε ἑκατόνης ἢ ὀπιμελῆς πάντελῶς ἀμελῆν. εἰσὶ δὲ ὅπῃ τοσοῦτον ἐγκρατείας ἦλθον, ὡς βαθυγάιου μὲν ἐκτὸς τῆς ἄγαν ἐγκρατείας καὶ ἀσιλίας, σκώληκας ἐκ τῶν ὀδόντων ἕρπειν· ἀγαθὸν δὲ ὅπῃ ὀγδοήκοντα ἐνιαυτοὺς, ἄρτου μὴ γεύσασθαι. τὸν δὲ ἡλιόδωρον ἀύπνους τὰς πολλὰς διακαρτερῆσαι νύκτας, ἑβδομάδας ἡμερῶν ἐν νηστείαις ὀπίσω ἀφεῖναι. συείᾳ δὲ, ἥτε κοίλη καλουμένη, καὶ ἡ ἐπὶ ταύτῃ πλησιοχείας, βραδίον εἰς χριστιανισμὸν μετέβαλον. οὐ μὴν, οὐδὲ αὕτη φιλοσόφων ἐκκλησιασικὴν ἀμοιρεῖ ἰῶ, ταύτῃ γε μᾶλλον ἀνδρείων ὄντων τε καὶ φαινομένων· ὅσῳ γε καὶ πρὸς τῶν οἰκουμένων τὴν χώραν ἐμισθοῦτο καὶ ἐπεβουλεύοντο, καὶ γυναίως ἀντεῖχον, ἐκ ἀμειώμενοι οὐδὲ δίκην λαμβάνοντες, ἀνὰ πρόθυμος τὰς πρὸς

τῶν ξένων

τῶν ῥιζῶν ὕδρᾳ τε καὶ πλησὰς ἐπορμοῦντες. οἷοις γλυέσθαι ἐπυθόμην οὐδενὶ νῦν, ὃν οἱ μὲν, ὀξὺ ἐμίσησ· οἱ δὲ, ὀξὺ ἀρεσθούσης τὸ γλυὸς ἔχειν ἔφασαν, καὶ τὸν ὁμώνυμον τὸν αὐτῷ, καὶ ῥοδωφον· ἄμφω δὲ ἀπὸ λιπῶν τ' ἀπαμέων νόμου ἦσαν· ϛ μαρώσαν τὸν ἐκ νεχείλων, καὶ βάσον, καὶ βασανίνου, καὶ παῦλον, ὃς ἀπὸ τ' τελμισσῦ τ' κώμης ἐγένετο. πολλοὶ δὲ ἐν πολλοῖς τόποις σωοικίσας, καὶ ὃν χρὴ εἰπεῖν σωναγαγὼν εἰς τὸ φιλοσοφεῖν εἰδέναι τὸ τελεώτατον εἰς τὸ ἰουγάτον καλούμενον χωρίον, μεγίστην τε καὶ ἐπισημοτάτην σῦνοικίαν μοναχῶν καλεσάμενος. ἐνθα δὴ καὶ ἐτελεύτησε, καὶ τὸν πάφον ἔτη μακροβιώτατος γεγονώς· ὡς μέχρι ϛ εἰς ἡμᾶς ἐπιβιῶναι δυσκίμους ϛ θείους φιλοσοφήσας. ϛ τῶν δήμων ἢ ἐῶν δηλωθέντων μοναχῶν, χαλεπὸν πάντες πολιὰ διεγεγόνασι χρόνον. καί μοι φαίνεται, μακροβίους τοὺς ἄνδρας ὁ θεὸς ἐποίησεν εἰς ἐπίδοσιν τ' θρησκείας ἀγῶν. σύριος τε γὰρ καὶ ἐπίπονος καὶ καρτῶν καὶ καρσκηνῶν πλείστους ποιεῖς τὸ οἰκεῖον ἐπιτάγματος σέβας, καὶ ῥᾳθυμίᾳ ἔπαυσαν, μοναχικῆς φιλοσοφίας ἐνθάδε ἄρξαντας, πολλοὺς ὁμοίους ἀπέφηναν. καὶ γαλάτας δὲ καὶ καππαδόκας, καὶ τοὺς τούτων ὁμόρους, συμβαίνω πολλοὺς μὲν καὶ ἄνδρας ἐγκρίνειν τότε ἐκκλησιαστικοὺς φιλοσόφους, οἷά γε πλάσα δόγματα ἀσυδαίως αἱρεσιάζοντας. κτ' σῦνοικίας δὲ ἐν πόλεσιν ἢ κώμαις οἱ πλείους ὤκουν. οὔτε γὰρ ἀδιαδόσι τῶν ποιμενικῶν μύθων εἰδέναι σαν. οὔτε ἐκ τοῦ χαλεπότητος κλίματος, φύσει τῇ τῆδε χώρᾳ ἑκάστοτε συμβαίνοντος, δυνατὸν ἴσως καλεφαίνεσθαι ἐν ἐρημίαις διατρίβειν. διδυμάτου δὲ ὧν ἐπυθόμην ἐγένετο ἐνθάδε μοναχὸς, λέων ὁ τὸν ἐν αἰκύρᾳ ἐκκλησίαν ὕστερον ἐπισκεψάμενος, καὶ ποιμάνιος, ὃς ἤδη γεραλέος ὤν, πολλὰς ἐπεσκέπει κώμας. ποιέσθη δὲ καὶ βασιλιάδος, ὃ πλωχὸν ὄνομ' ἐπισημότατον καλαγώγιον, ἐκ τοῦ βασιλείου τοῦ καισαρέως ἐπισκόπου καλασκευασθέν, ἀφ' οὗ τὸν ποιμενίαν τ' ἀρχὴν ἔλαβε, καὶ εἰς ἔτι νῦν ἔχει.

Αλλὰ γὰρ μὴν ἀφηγησάμην ἐφόσον μοι μαθεῖν ἐξεγένετο πῶς τότε λε
ἐκκλησιαστικῶν φιλοσόφων. τῶν δ' αὖ ῥιζωτῶν μικροῦ πρότερ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ διεφθάρησαν. εἰνὲς γὰρ τῶν δήμων οἱ ἐν φιλοσοφίᾳ ποιεῖσθαι νομίζοντο ποιὸς τὸν ἐπίδοσιν τῶν χειροδυνισμοῦ δυσφορωτῶτες, ἐβουλεύσαντο μαθεῖν τὸν ἐφεξῆς οὐδενὶ ῥωμαίων ἡγησόμενον. μοναστείας τε πολυδαπὰς ποιεῖσθαι ἐχρήσαντο, καὶ τελεωτῶντες, τείποδα ξύλινον ἐκ δάφνης καλεσκεύασαν, καὶ ἐπικλήσεσι καὶ λόγοις οἷς εἰώθασαν, ἐτέλεσαν· ὥστε συλλογὴ γραμμάτων καθ' ἕκαστον στοιχεῖον ἐκ τοῦ μηχανῆς τ' τείποδος καὶ τ' μαντείας σημαινομένων, ἀναφανῆναι τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως. κεχηνόσι δὲ αὐτοῖς εἰς ῥοδωφον, ἄνδρα τῶν ἐν τοῖς βασιλείοις ἐπισήμως τραβουλευομένων ῥιζωτὴν καὶ ῥίζημον, μέχρι τῶν δέλτα ἐπὶ τ' τούτου ποιήσεως ῥιζοῦσα τῶν στοιχείων ἡ σύνταξις, ἐπάτησε τοὺς φιλοσόφους, καὶ ὅσον οὔπω, ῥοδωφον βασιλεύσαν ποιησεδόκων. καταμωμητέσης δὲ τῆς ἐπιχειρήσεως, ὡς εἰς ὄφελειαν ἐπιβουλευθεὶς οὐδὲν ἧττον ἐκ δυνεκτὸς ἦν χαλεπαίνων. ἐκ τούτου δὲ συλλεφθέντες ῥοδωφός τε, καὶ οἱ τείποδος τεχνῖται, ὁ μὲν πυρὶ, οἱ δὲ ξίφει ἀπολέσθαι ποιησετάχησαν. ὡδαπλησίως δὲ δι' αὐτὸν αἰτίαν διεφθάρησαν καὶ οἱ δυὰ πᾶσαν τὴν ἀρχομένην λαμποφῶς φιλοσοφοῦντες. ἀφέτου δὲ τῆς τοῦ βασιλέως ὀργῆς οὔσης, καὶ εἰς μὴ φιλοσόφους, ἐαθῆναι δὲ τῆς ἐκείνων χωμένους, ὁ φόνος ἐχώρει· ὡς μὴ δὲ τοὺς δύο ἐπιτηδεύοντας, κροκωτοῖς ἢ τειβώ-

νοις ἀμφιέννυσθαι δ' ὑπονοίαν κινδύνου τε δέους, ὡς μὴ δόξωσι τοῖς μαντείας καὶ τελετὰς ἐχολακέναι. οὐχ ἥκιστα δὲ τοῦτό τοῖς δυσφορεῖν οἶμαι καὶ μεμφεσθαι βασιλέα τὸν τοσοῦτον ὀργῆς καὶ ὠμότητος, τε τοῖς φιλοσόφοις τοσοῦτον ἐπιτείας καὶ τῆς ἀφιλοσόφου ἐπιχρήσεως. ὁ μὲν γὰρ δὴ τοῦτο λίαν δυσπαθὲς ὑπολαβὼν ἀναιρήσειν τὸ μετ' αὐτὸν βασιλεύσοντα, οὔτε τοῦ μεμισθωσαμένου ἐφείσατο, οὔτε τοῦ ἐμισθώσαντος. ὡς δέ φασιν, οὔτε τῶν ὁμωνύμων αὐτῷ οἱ ἕνεκα ἦσαν ὑπόπτοι, ὅτε τὸ αὐτῆς τοσοῦτον ἀπὸ τοῦ θ ἀρχομένους μέχρι τοῦ δ. οἱ δέ, ὥσπερ ἐν αὐτοῖς ὄν, βασιλέα καθαρσίῳ καὶ πάλιν ἐγείρειν, ὅτι τοῦτο τοσοῦτον, τε μόνοι εἰσὶ τοῖς ἅπασι δεδογμένοις ἐν τῇ τῶν ἄστρων φορᾷ τὰ τοιαῦτα λογιστέον ἐγκλῆμα, τὸν ἐσόμενον ὅς ἂν ἐᾷ, τοῦτο μόνον. εἰ δὴ θεοῦ βουλῆς τὸ ἔργον, τί πολυπραγμονεῖν ἔδει. οὐ γὰρ δήπου ἐκ περιγνώσεως ἢ ἀπουσίας ἀνθρωπείας, ἐνέσειν ὑπίστασθαι τῷ θεῷ δοκοῦσιν· οὔτε εἴπερ ἔξεστιν, καλῶς εἴχειν οἴεσθαι ἀνθρώπους ὄντας, εἰ καὶ πάντων σοφωτάτους, ἄμεινον θεοῦ βουλεύεσθαι. εἰ δὲ ἁπλῶς ἐπὶ τοσοῦτον περιυβρίσεως ἦλθε τὸ μηδὲν εἰδήσεως, ὅτι τοσοῦτον ἀκρίτως ἔχον, ὡς εἰς ἕτοιμον ἥκειν κίνδυνον, καὶ νόμοις ἐπαρθῆναι πάλαι τεθνεῶσι ἐν ῥωμαίοις, καὶ ἵππικα ἱππεύειν τε καὶ ζυγὰ ἀκινδύνως ἰέναι, οὐδὲ αὐτὰ ἐφεύροιμι σκηρότατος, ὃς ἔξεστι σοφίζεσθαι τοῦτο ἀδίκως κέρδος μηδὲν πίνειν, αἰδεῖσθαι νόμων καθ' οὓς ἐβλάστησε, καὶ ἐτεάφη, καίπερ δυσμάθους, σὺν ἀπέφυγε τὸ δεσμωτήριον.

λϛ Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἦν ἐφ' ὅσῃ ἐκάστῳ, σκοπεῖτω καὶ λεγέτω. καθαρμάτων δὲ σωτηρίων χοιρίδια καὶ τὰ τοῖς δύσιν ἀρχομένης, ἐπεστράτευσε τούτοις οὐδενὶ νιανός. οἱ δὲ τὰ γραίας τὸ πλῆθος, καὶ τὴν τῶν σκυλῶν ἀκουσμένες, τρέσθης πεμφθείσης εἰρήνην ἢ τοιαῦτα. ἰδὼν δὲ τούτους, εἰ τοιοῦτοι σωτηρίαν πάντες εἰσὶν ἐπιθανάτου. τῶν δὲ τοῖς κρείττοις πίστιν καὶ προσβύσασθαι φησάντων, ἐμπίμπλασθαι ὀργῆς. καὶ μέγα κεκραγώς, ἢ δὴν ἀπὸ τοῖς ὑπηκόοις ἐπορμήθη, ἔφη καὶ τὴν ῥωμαίων δυσπραγεῖν ἀρχὴν ἧς αὐτὸν πεισάσθαι, εἰ σωτηρίαν βαρβάρων ἔθνος ὧν ἄρχουσι οὗτοι, σὺν ἀπῶσιν ἐφ' ἑαυτῶν μόνοις ζῶ, ἀλλ' ὑπὲρ ἐκείνων τῆς ἐπ' αὐτὸν ἀρχομένης ἐθαρρήσαμεν, τε πολεμεῖν ὅλως τοῖς ῥωμαίοις φυλάζον). ὅπου δὲ χαλεπαίνοντος, καὶ τοιάδε βοῶντος, ἐπὶ ἀμέτρου ἀγαθάσεως ἀπαραθέτων αὐτῷ τῶν εἰδῶν, φλέψ ἅμα τε ἀρτηρία ἐρράγη. καὶ ἀναθορόντος ἅματος ἐν φρενείῳ ἵνι τῆς γαλλίας ἐτελεύτησε τὸν βίον, ἔτη μὲν ἀμφὶ τὰ πενήκοντα καὶ τέσσαρα γεγονώς· τεισκαίδεκα δὲ ἐν τῇ βασιλείᾳ δὴ μάλα καὶ λίαν ὅπη * δυσμενὸς μνώμενος. ἔκτῃ δὲ ἡμέρᾳ τῆς τελευτῆς αὐτοῦ, ἀναγορεύει βασιλεὺς ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ὁ νεώτερος καὶ ὁμώνυμος αὐτοῦ παῖς. σὺν εἰς μακρὰν ἐπενηφίσθη τῇ αὐτῇ χρεοσύνῃ, οὐδὲν τε καὶ γαλιανὸς ὁ αὐτοῦ ἀδελφὸς, εἰ καὶ τὸν ἀρχὴν ἐχαλέπαινον, ὡς τῶν στρατιωτῶν πρὶν αὐτοὺς ὑπερέφαινε τὰ σύμβολα τῆς ἀρχῆς αὐτῷ πεπιστευμένης. ἐν τούτῳ δὲ οὐδὲν ἐν μεσογείᾳ τῆς συείας ἀφῆκαν, εἰ μᾶλλον ἐπεδίδου τοῖς ἑτέρως αὐτῷ περὶ τὸ θεῖον δοξάζουσιν ἀπεχθανόμενος, καὶ χαλεπῶς τούτοις ἤλαυνεν. ὅτε δὴ λόγον αὐτῷ προσφωνῶν θεμίστιος ὁ φιλόσοφος παρῄνει μὴ χρῆσθαι τὴν μανίαν τὸν ἐκκλησιαστικῶν δογμάτων, μετριωτέρῳ καὶ μείονι τῶν πρὸ αὐτοῦ χρῆσιν οὖσαν· πολυπλασίους γὰρ εἶναι τὰς παρ' αὐτοῖς δόξας, καὶ ὡς ἐν πλήθει δογμάτων ἀνάγκη τοῦ τοιαῦτα διαφορὰν πλείους

εἴδας

ἔειδας καὶ ἀμαλέξης ποιῆν. ἐπεὶ καὶ τῶν θεῶν ἴσως μὴ ἐφιδίως γινώσκεσθαι φίλον, καὶ διαφόρους δοξάζεσθαι ὅπως ἕκαστος μᾶλλον φοβοῖτο, ἀκαλαλήπτου οὔσης τῆς ἀκριβοῦς αὐτῶν γνώσεως, ἀναλογιζόμενος τὸν ὅσον ἐφικέσθαι νομίζῃ πηλίκος τε καὶ οἷος ἔστιν. ἐκ δὴ τούτων θεμιστίου λόγων, φιλῶν θεσπότερόν πως ἀμαλεθεὶς ὁ βασιλεὺς οὐ χαλεπῶς οὕτως ὡς πρότερον τὰς ὑμωσίας ἐπῆγεν. οὐ μὴν τελείως ἐφείδετο τῆς τῶν ἱερομύων ὀργῆς, εἰ μὴ κοινῶν πρᾶγμα ὑπηγόρευναι φρονίδες, σκηνὴ τις ἁδε σύνεχώρησεν ἀπουδάζειν.

Γότθοι γὰρ οἱ δὴ πέραν ἴστρου πόταμον τὸν πρὶν οἰκοῦν, καὶ τῶν ἀνίων βαρβάρων ἐκράτουν, ἀξιάθλιες πρὸς τῶν καλουμένων οὐννων, εἰς τοὺς ῥωμαίων ὅρους ἐπεραιώθησαν. τοῦτο γὰρ τὸ ἔθνος, ὡς φασίν, ἄγνωστον ἐπὶ πολὺ πρόσθεν ἦρξε τοῖς πρὸς τοῦ ἴστρου, καὶ γότθοις αὐτοῖς. ἐνέμοντο δὲ πρὸς οἰκοῦντες ἀνίους, καθ' ὃν λίμνης μεγίστης ἐν μέσῳ κειμένης, ἕκαστοι τέλος ξυρὸν ὤμον (ἔστι) τὸ καθ' αὑτοὺς οἰκουμένου. μέγα τοῦτο δέ, θάλασσαν τὸ ὕδωρ ἀπέφαινον. συμβαὶ δὲ σφίσι πλῆθος διαφθαρέντι τῷ λίμνῃ, ἐπακολουθῆσαι βουκόλος. ὃς τὸ μὲν πρῶτον χῶν ἦρξε λαός, ἠγήσατο τοῖς ὁμοφύλοις. ἄνιοι δὲ λέγουσιν, ὡς ἔλαφος διαφυγοῦσα, ἵστησι τῶν οὐννων θηρῶσιν ἐπέδειξε τὸν δὲ τὸ ὁδὸν ἐξ ὑπερβολῆς καλυπτομένην τοῖς ὕδασι. τοὺς δὲ, πρότερον μὲν ἀποστρέφαι θαυμάσαντας τὸ χάσμα, ἀεὶ μετειωθέντα, καὶ γεωργίᾳ ἡμέρᾳ ἔχεσθαι, καὶ τῷ κρατοῦντι τοῦ ἔθνους ἀκόλουθα ἀεὶ ἐθελήσαι. διελθεῖν δὲ τὰ πρῶτα καταξῆναι εἰς πεῖραν τοῖς γότθοις, μετὰ δὲ ταῦτα πάσυδεὶ ὑπερβαλόντα καὶ μάχῃ κρατῆσαι, καὶ πᾶσαν τὴν αὐλῶνα χῶν καταχεῖν. τοὺς δὲ, διωκομένους εἰς τὴν ῥωμαίων ἀφανισθῆναι, καὶ τὸν πόταμον διαβαίνοντας πρέσβεις πέμψαι πρὸς βασιλέα συμμάχους τὸ λοιπὸν ἔσεσθαι σφᾶς ὑπισχνουμένους, καὶ δεομένους συγχωρῆσαι αὐτοῖς ἣν βούλοιντο καθοικεῖν. ταύτης δὲ τὰς πρεσβείας ἄρξαι οὐλφίλαν τὸν τῶν ἔθνους ἐπίσκοπον. καὶ γνώμην δὲ αὐτοῖς προχωρησάσης, ὑπερβαπῆναι διὰ τὴν θράκην οἰκεῖν. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον πρὸς σφᾶς αὐτοὺς στασιάσαντας, διχῇ διαρεθῆναι. ἡγεῖτο δὲ τῶν μὲν ἀθανάριχος· τῶν δὲ φριθιγέρνης. ἐπεὶ δὲ πρὸς ἀνίους ἐπολέμησαν, κακῶς πρόξας ἐν τῇ μάχῃ φριθιγέρνης, ἐδεῖτο ῥωμαίων βοηθεῖν αὐτῷ. τῷ δὲ βασιλέως ὑπηρέτησε βούλῃ καὶ συμμαχεῖν αὐτῷ τοὺς ἐν θράκῃ στρατιώτας, αὖθις συμβαλὼν ἐνίκησε, καὶ τοὺς ἀμφὶ ἀθανάριχον εἰς φυγὴν ἔτρεψεν. ὥσπερ δὲ χάριν ἀποδιδοὺς οὐδενὶ, ὁ ἀφ' ἑσπέρων φίλος (ἔστι) πιστούμενος, ἐκοινώνησε τῆς αὐτοῦ θρησκείας, καὶ τοὺς πειθομένους αὐτῷ βαρβάρους ἔπεισεν ὧδε φρονεῖν. οὐ τοῦτο δὲ μόνον οἷμαι αἴτιον γενέσθαι, εἰσέτι νεῶν πρῶ τὸ φῦλον πρόσθεν τοῖς τὰ ἀρείου δοξάζουσιν. ἀλλὰ γὰρ καὶ οὐλφίλας ὁ πρὸ αὐτοῦ τότε ἱερωμένος, τὰ μὲν πρῶτα οὐδὲν διέφερε πρὸς τὸν καθόλου ἐκκλησίαν. ὅτε δὲ ἡ κωνσταντίου βασιλείας ἀπροσκέπτως οἷμαι τοῖς ἀμφὶ δὲ δόξιον καὶ ἀκάκιον τῆς ἐν κωνσταντινουπόλει σύνοδον διέμεινε κοινωνῶν τοῖς ἱερῶσι τῶν ἐν νικαίᾳ σωζομένων. ὡς δὲ εἰς κωνσταντινοῦπολιν ἀφίκετο, λέγεται ἀμαλεθέντων αὐτῷ καὶ τὰ δόγματος τῶν πρεσβυτέρων ἡ ἀρειανῆς αἱρέσεως, καὶ τὴν πρεσβείαν αὐτῷ συμπροσέξειν πρὸς βασιλέα ἐκκλησιῶν εἰ ὁμοίως αὐτοῖς δοξάζοι, βιαθεὶς ἐκ τῆς χρείας ἢ ἐξ ἀγνοίας νομίσας ἄμεινον οὕτω περὶ θεοῦ φρονεῖν, τοῖς ἀρείου κοινωνῆσαι καὶ αὐτὸν, ἐξ ὃ πρῶ φῦλον ἀπολεμεῖν τὰ καθόλου ἐκκλησίας. ἐκ διδασκάλου γὰρ

λζ

αὐτῷ παιδλθέντες οἱ γότθοι τὰ πρὸς δύσεδμ, καὶ δι' αὐτῶ μεταβόλες πολιτείας
λίμερωτέρας, πόλλα ἐμαδίως αὐτῷ ἐπείθοντο, πεπεισμένοι μηδὲν εἶ φαῦλον τῶν
πρὸς αὐτῶ λεγομθύων ἢ πραττομθύων· ἀπόλλα δὲ συμτελδν εἰς χρήσιμον τοῖς ζη-
λοῦσιν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πλείσην δέδωκε πεῖραν ἧς αὐτὸ ἀρείης, μυρίους μὲν
ἐκπομπὴν κινδυνους ὑπὲρ τῶ δόγματος, ἔτι τῶν εἰρημθύων βαρβάρων ἡμῖν ἀ-
κῶς θρησκδύοντων. πρῶτος δὲ γραμμάτων δύρετὴς αὐτὸς ἐγένετο, καὶ εἰς τὴν οἰ-
κείαν φωνὴν μεθέρμοσε τὰς ἱερὰς βίβλους. καθόλου μὲν οὖν ὡς ἐπίπαν οἱ πρὸ τὴν
ἵστρον βάρβαροι τὰ ἀρεῖα φρονοῦσι, πρόφασις ἥδε. κατ' ἐκεῖνο δὲ καιρὸ πλῆθος
τῶν ἐκ τὸν φεμιγγίαν ἀφ' ἑαυτὸν μυριανδρούντων, δυνηρέθησαν. ὁ γὰρ ἀθανάριχος
καὶ τοὺς ἐκ αὐτῷ ἐπαγμένους ὀλφίλα πείθοντος χριστιανίζειν, ἀγανακτῶν ὡς ἧς
πρόφτης θρησκείας καινοτομουμθύης πολλοὺς πολλαῖς ἡμωείαις ὑπέβαλε. καὶ τοὺς
μὲν εἰς δύο ἡνας ἀγαγὼν πρὸς ῥησαμθύους δυσρείως ἐκ τῶ δόγματος· τοὺς δὲ,
μὴ ἐθέλοντας μεταδοῦναι, δυσλε. λέγεται γὰρ ὡς ἡ ξόανον ἐφ' ἅρμα ἀμάξης ἑστὸς οἵ τε
τοῦτο ποιοῦν ἐκ τὸ ἀθαναρίχου προσεπάχθησαν, καθ' ἑκάστην σκηνὴν προσαγόμε-
νοι τῶν χριστιανίζειν καταγελλομθύων, ἐκέλευον τοῦτο προσκυνδν, ἢ θύειν. τῶν δὲ πρ-
αττομθύων, σὺν αὐτοῖς δυσθεσπίοις τὰς σκηνὰς ἐνεπίμπρασαν. πρὸς παθέστερον δὲ
τότε ἢ ἕτερον συμβῶσα πάθος ἐπυθόμην. ἀπειρηκόλες γὰρ πολλοὶ τῇ ὁδῷ τῶν θυ-
δν δυναζόντων δύδρες τε καὶ γυναῖκες, ὧν αἱ μὲν παιδάρια ἐπήγοντο· αἱ δὲ ἐν
ὑτοκα βρέφη ἐκ τὸ τοῖς μαζοῖς ἔτρεφον, ὅτι τὴν σκηνὴν ἡ ἐνθάδε ἐκκλησίας
καλέφυγον. πρόσαντες δὲ πυκὶ τῶν ὑψίστων, ἀπόλλες διεφθάρησαν. ὅσοι
εἰς μακρὰν δὲ οἱ γότθοι πρὸς θηρίλους ὠμονόησαν, καὶ εἰς ἀπόνοιαν ἐπῆγθέντες, τοὺς
θρᾶκας ἐκακούργουν, καὶ τὰς αὐλῶν πόλεις καὶ κώμας ἐδήουν. πυθόμθυος δὲ οὐ-
θλης, τὴν πεῖρα μεμάθηκεν ὅσην ἦν μὴ ῥᾴδιον. οἰκθεῖς γὰρ αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἀρχομθύοις
χρήσιμος ἐσεσῶκε τοὺς γότθους· φοβερὸς δὲ τοῖς ἐνδυλίοις ὡς ἂν ὅπλοις ἀεὶ πρε-
σκδυασμένοις, τῶν ῥωμαϊκῶν ταγμάτων ἠμθύη, καὶ διότι τῶν εἰωθότων εἰς τραλείαν
ὑπολέγεσθαι ἐκ τῶν ἐκ τὸ ῥωμαίους πολεῶν τε καὶ κωμῶν, χρήσιον εἰσεπράτ-
τετο. σφηλεὶς δὲ τῆς ἐλπίδος, καταλιπὼν τὴν διότιχίαν, ἀπουδὴ εἰς τὴν κωνσανδινού-
πολιν ἀφίκετο, νίκα δὴ ὁ κτὶ τῶν ἕτερος αὐτῷ χριστιανιζόντων διωγμὸς διακω-
λὺν ἔσχεν. διζώου δὲ τελευτήσαντος, προβληθεὶς εἰς τὴν αὐτῶ ἀρχὴν θεόδω-
ρος, τῶν τὰ ἀρείου φρονούντων προέστατο.

λη' Ὑπὸ τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον, τελευτήσαντος ἤδη σαραπηνῶν βασιλέως, αἱ πρὸς
τοὺς ῥωμαίους σπονδαὶ ἐλύθησαν. μανία δὲ ἡ τούτου γαμετὴ τὴν ἡγεμονίαν τῶν ἔ-
θνους ὑπεδέξατο, ἐδήου τὰς φοινίκων καὶ παλαιστινῶν πόλις, μέχρι καὶ αἰγυ-
πτίων, ἐξελαυνόμθυα διαπλέουσα τὴν νεῖλον, ὃ ἄριστον καλούμθυον κλίμα οἰ-
κουμένων. ὧν δὲ ἐκ οἷός νομίζεσθαι ῥᾴδιος ὁ πόλεμος, ὡς πρὸς γυναικὸς πρασσο-
μένου. καρτερὸν δὲ καὶ δυσκαταγώνιστον φασὶ γενέσθαι ῥωμαίοις ταύ-
την τὴν μάχην· ὡς καὶ ὃν ἡγεμόνα τῶν ἐν φοινίκῃ τραπιωτῶν εἰς συμμαχίαν
ὑπεκαλέσαντο τὸν τραπηζὸν πάσης τῆς διὰ τὴν ἑῴαν ἱππικῆς τε καὶ πεζῆς τραπιᾶς· τὴν
δὲ γνάσαν μὴ τὴν κλῆσιν, καὶ ἀπὸ μαχὴν ποιῆσαι τὸν καλέσοντα. πρασταξα μέ-
νων δὲ πρὸς μυρίους διὰ τραπηζοῦσιν, τεσσαράκοντα, καὶ μόλις διαφθεῖραι πρὸς τὸν
ἡγεμόνος τῶν παλαιστινῶν καὶ φοινίκων τραπιωτῶν. ὡς γὰρ εἶδεν αὐτὸν κινδυνεύ-

ονται,

οντα, μένειν ἐκ τὸς τῆς μάχης κατὰ τὴν αὐτοῦ πρόσταξιν εὐήθες ἐνόμισε. προσδραμών τε ὑπήντετο τοῖς βαρβάροις, καὶ τῷ μὲν καιρὸν ἔδωκεν ἀσφαλεστέρας φυγῆς. αὐτὸς δὲ ὑπαναχωρῶν, ἐν τῷ φεύγειν ἐτόξευε, καὶ τοὺς πολεμίους ἐπικειμένους ἀπεκρούετο τοῖς στρατεύμασι. ταῦτα δὲ πολλοὶ τῶν τῇδε προσοικούντων εἰσέτι νῦν ἀπομνημονεύουσι· παρὰ δὲ σαρακηνοῖς, ἐν ᾠδαῖς ἐστίν. ἐπιβαρούντος δὲ τοῦ πολέμου, ἀναγκαῖον ἐδόκει περὶ εἰρήνης πρεσβεύσασθαι πρὸς μανίαν. τὴν δὲ λόγος, τοῖς περὶ τούτου πρεσβεύσασιν ἀντίκρυς ἀπειπεῖν τὰς πρὸς ῥωμαίους σπονδὰς, εἰ μὴ τοῖς ὑπ' αὐτὴν ἀρχομένοις ἐπίσκοπος χειροτονηθείη μωσῆς τὶς ἐν τῇ πέρας ἐρήμῳ τηνικάδε φιλοσοφῶν, ἀνὴρ ἀπὸ βίου σημείων τε θείων καὶ παρὰ δόξων πράξεων ἐπίσημος. ἐπιτραπέντες δὲ παρὰ βασιλέως οἱ τάδε μηνύσαντες τῶν στρατιωτῶν ἡγεμόνες, συλλαμβάνουσι τὸν μωσῆν, καὶ παρὰ τὸν λούκιον ἄγουσιν. ὁ δὲ, παρόντων ἀρχόντων, καὶ τοῦ συνεχθόντος πλήθους, ἐπίσχες, ἔφη, οὐχ οἷός τε γὰρ εἰμι φέρειν ἀρχιερέως ὄνομα καὶ τιμὴν ἀξίως. εἰ δ' ἄρα καὶ ἐπὶ ἀναξίῳ μοι τοῦτο ἐπινεύοι θεὸς, μαρτύρομαι τὸν οὐρανοῦ καὶ γῆς δημιουργὸν, ὡς τὰς σὰς οὐκ ἐπιβαλεῖς μοι χεῖρας, αἵματι καὶ λύθρῳ πεφυρμένας ἁγίων ἀνδρῶν. ὑπολαβὼν δὲ λούκιος, εἰ μὲν ἔτι, φησὶν, ἀγνοεῖς τὴν ἐμὴν πίστιν, οὐ δίκαια ποιεῖς πρὶν μαθεῖν ἀποστρεφόμενος. εἰ δὲ διαβαλλόντων τινῶν, ἄγε δὴ καὶ νῦν ἄκουσον παρ' ἐμοῦ, καὶ κριτὴς γενοῦ τῶν λεγομένων. ἀλλ' ἔμοιγε, ἔφη μωσῆς, λίαν σαφὴς φαίνεται ἡ σὴ πίστις, καὶ μαρτυροῦσιν ὁποία τις ἐστὶ, ἐπίσκοποί τε, καὶ πρεσβύτεροι, καὶ διάκονοι, ἐν ὑπερορίαις φυγαῖς καὶ μετάλλοις ταλαιπωρούμενοι. ταῦτα οὖν περὶ θεοῦ νομίζεις τὰ γνωρίσματα, ἃ πάντελως ἐστὶν ἀλλότρια. χριστοῦ καὶ τῶν ὀρθῶς περὶ θεοῦ δοξάντων. ἐπεὶ δὲ τοιαῦτα λέγων ἐπώμνυτο μήτε λουκίου χειροτονοῦντος ὑποδέχεσθαι τὴν χειροτονίαν, παραιτησάμενοι λούκιον οἱ ῥωμαίων ἄρχοντες, ἄγουσι μωσῆν πρὸς τοὺς ἐν φυγῇ ὄντας ἐπισκόπους. παρ' ὧν χειροτονηθεὶς ὡς τοὺς σαρακηνοὺς ἦλθε, καὶ διαλλάξας αὐτοὺς αὐτόθι διῆγεν ἱερωμένος, καὶ πολλοὺς χριστιανίσαι παρεσκεύασε, κομιδῇ ὀλίγους εὑρὼν τοῦ δόγματος ματαχόντας. τουτὶ γὰρ τὸ φῦλον ἀπ' ἰσμαὴλ τοῦ ἀβραὰμ παιδὸς τὴν ἀρχὴν λαβὸν, καὶ τὴν προσηγορίαν εἶχε, καὶ ἰσμαηλίτας αὐτοὺς οἱ ἀρχαῖοι ἀπὸ τοῦ προπάτορος ὠνόμασαν. ἀποτριβόμενοι δὲ τοῦ νόθου τὸν ἔλεγχον, καὶ τῆς ἄγαρ μητρὸς τὴν δυσγένειαν, δούλη γὰρ ἦν, σάρρα κηνοὺς σφᾶς ὠνόμασαν, ὡς ἀπὸ σάρρας τῆς ἀβραὰμ γαμετῆς καταγομένους. τοιοῦτον δὲ τὸ γένος ἕλκοντες, ἅπαντες μὲν ὁμοίως ἑβραίοις περιτέμνονται, καὶ ὑείων κρεῶν ἀπέχονται, καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν παρ' αὐτοῖς ἐθῶν φυλάττουσι. τὸ δὲ μὴ πάντα ἐπίσης αὐτοῖς πολιτεύεσθαι, χρόνῳ λογιστέον, ἢ ταῖς ἐπιμιξίαις τῶν πέριξ ἐθῶν. μωσῆς τὲ γὰρ πολλοῖς ὕστερον χρόνοις γενόμενος, μόνοις τοῖς ἐξ αἰγύπτου ἐξεχθοῦσιν ἐνομοθέτησε, καὶ οἱ προσοικοῦντες αὐτοῖς ὡς ἄγαν δεισιδαίμονες ὄντες, ὡς εἰκὸς, διέφθειραν ἀνὰ τὴν ἰσμαὴλ πατρῴαν ἀγωγὴν, καθ' ἣν μόνην ἐπολιτεύοντο οἱ πάλαι ἑβραῖοι πρὸ τῆς τοῦ μωσέως νομοθεσίας, ἀγράφοις ἔθεσι κεχρημένοι. ἀμέλει τὰ αὐτὰ δαιμόνια τοῖς ὁμόροις ἔσεβον, καὶ παραπλησίως αὐτὰ τιμῶντες, καὶ ὀνομάζοντες ἐν τῇ πρὸς τοὺς πέλας ὁμοιότητι θρησκείας, καὶ αἴτιον ἐδείκνυον τῆς παραποιήσεως τῶν πατρίων νόμων. οἷα δὲ φιλεῖ, χρόνος πολὺς ἐπιγενόμενος, τὰ μὲν λήθῃ παρέδωκε· τὰ δὲ πρεσβεύεσθαι παρ' αὐτοῖς ἐποίησε. μετὰ δὲ ταῦτα τινὲς

αὐλῶν συγκενόμενοι ἰουδαίοις, ἔμαθον ἀφ' ὧν ἐζήλουν, καὶ ὅτι ὁ συγκενὲς ἐπῳήχθη, ἐς τοῖς ἕβραίοις ἔθεσι καὶ νόμοις περιπέπτωκε. ἐξ ἐκείνου τε πολλοὶ πρὸς αὐλοῖς εἰσέρχ καὶ νεῶ ἰουδαϊκῶς ζῶσιν. οὐ περὶ πολλοῦ δὲ τὴν πρόθεσις βασιλείας, καὶ χειστιανίζειν ἤρξαντο. μετέχον δὲ ἦς ἐν χειστῷ πίστεως, ταῖς σωτικοῖς τῶν περιοικούντων αὐλοῖς ἱερέων καὶ μοναχῶν οἱ ἐν ταῖς πέλας ἐρημίαις ἐφιλοσόφουν, ὃν βιοῦντες καὶ θαυμαζυργοῦντες. λέγε) δὲ ὅτε καὶ φυλὴ ὅλη εἰς χειστιανισμὸν μεταβαλεῖν, ζοκόμου τοῦ ταύτης φυλάρχου ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε βαπτισθέντος. ἅπαις ὢν, καὶ κλέος ἀνδρὸς μοναχοῦ ἦλθεν αὐτῷ σωλυξόμενος, καὶ τὴν συμφορὰν ἀπωδύρετο. περὶ πολλοῦ γὰρ ἦν παιδοποιίας ἀφεσκηνοῖς. οἴμαι δὲ καὶ πᾶσι βαρβάροις. ὁ δὲ θαρρῆσαι προσκελευσάμενος, ἤυξατο καὶ ἀπέπεμψεν ἔξω αὐλὴν ἰόν· ὑποζόμενος εἰ πιστεύσειεν ἐς χειστόν. ἐπεὶ ὁ θεὸς εἰς ἔργον τὴν ὑποθέσιν ἐβεβαίωσε, καὶ ἐτέχθη αὐτῷ παῖς, αὐλός τε ζοκόμος ἐμνήσθη, καὶ τοὺς ἐπ' αὐλὸν ὅτι τοῦτο ἤγαγεν. ἐξ ἐκείνου τε τοῦ τίνα τινὰ φυλὴν ἡνέσθαι φασὶν δαίμονα καὶ πολυώνυμον, πέρσαις τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἀφεσκηνοῖς φοβεραί. ὃν μὴ δι' ὅτου ἀφεσκηνοὶ τὴν ἀρχὴν εἰς χειστιανισμὸν μετέβαλον. καὶ οἷα περὶ τοῦ πρὸς αὐλοῖς ὑποσκοπήσαντες πρόφαμεν, ἅδε ἔχει.

λθ Οἱ δὲ κατὰ πόλιν ὁ δόγμα τὸ ἐν νικαίᾳ ζηλοῦντες πάλιν ἀνεθαρρεῖτο, καὶ μάλιστα οἱ κατ' ἀγυπτον ἀγεξανδρεῖς. ἐπανῃρῆσθαι δὲ ὅτε πέρᾳ ἀπὸ τὸ ῥώμης μετὰ γαμμετὰ δαμάσου, ἅτε τὸ ἐν νικαίᾳ δόξαντα, καὶ τὴν αὖ ἀρειανίαν κυρωθέντων πρὸς ἐδωκαν ταῖς ἐκκλησίαις. ὁ δὲ λούκιος ἐξηλαθεὶς, ὅτι τὴν κωνσταντίνου πόλιν ἀπέπλευσεν. οὐδὲν δὲ ὁ βασιλεὺς, ὡς εἰκὸς, ἐν φερνίσι ἠνόει, ἐπεξιέναι τούτοις ἀκολουθοῦντι οὐκ ἦν ἦν. ἅμα γὰρ ἦκεν ἐς τὴν κωνσταντινούπολιν, ἐν ὁμονοίᾳ πολλῇ καὶ μισθῷ ἐλύετο παρὰ τοῦ δήμου. οἱ γὰρ βάρβαροι τὴν θρᾴκην δηώσαντες, καὶ μέχρι τῶν προαστείων ἤδη προῆλθον, καὶ αὐτοῖς τείχεσι μηδενὸς κωλύοντος προσβολὴν ἐποιοῦντο. ὅτι τούτοις δὲ χαλεπῶς ἡ πόλις ἔφερε. καὶ τὸν βασιλέα ὅτι μὴ δύτεξῄ, δὴ δυεδόκησε πολεμεῖν, ἐν αἰτίᾳ ἐποιοῦντο, καὶ ἠγοραποίουν ὡς αὐτὸς τοὺς πολεμίους ἐπάγοιτο. τελοῦντες δ', ἐς ἐνίππου δρομίᾳ δρώμενοι, ἃς τὸ φανερὸν αὖ καλεῖσθαι, ὡς τὰ κοινὰ προάγματα προῖοντες, ἐς ὅπλα ἤειν αὐτοὶ πολεμήσοντες. ὁ δὲ βασιλεὺς ὑβριαθεὶς, ἐπεστράτευσε τοῖς βαρβάροις. ἠπείλησε δὲ μὲν ἐπιστρέψειν, τιμωρήσειν αὐτῷ τε ὑβρεων τοῦ δήμου, καὶ ὅλη προῆλθεν προκοπίῳ ὡς τυράννῳ προσθέντος.

μ Ἐξηλάθη δ' αὖ καὶ κωνσταντίνου πόλεως προστατῶν ἰσαάκιος δυὴρ μοναχὸς, τά τε δίκαια ἀγαθὸς, καὶ λόγῳ τὸ θεῖον, κινδυνεύων καὶ φρονῶν, ἀπόδος, ἔφη, ὦ βασιλεῦ τοῖς ὀρθῶς δοξάζουσι, καὶ τὴν ὁμόδοσιν φυλάττουσι τῷ ἐν νικαίᾳ συνῳηλυθότων ταῖς ἀφαιρεθείσας ἐκκλησίας, καὶ νικήσεις τὸν πόλεμον. ὀργισθεὶς δ' ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν αὐτὸν συλλαμβάνειν καὶ δεσμοφυλάττεσθαι ἄχρις ἐπανῃρῆσθαι δίκην εἰσπράξαιτο τὸ θλιβόμενος. ὁ δ' ὑποκρινόμενος, ἀλλ' οὐχ ὑποστρέψεις, ἔφη, μὴ ἀποδιδοὺς ταῖς ἐκκλησίας. καὶ ἀπέβη οὕτως. ἐπεὶ γὰρ ἅμα τῷ στρατῷ ἐπεξῆλθεν, οἱ μὲν ὁπλῖται διωκόμενοι ὑπεχώρουν. ὁ δ' ἀπιὼν, ἤδη προῆλθε μείφας τὴν θρᾴκην, ἦκεν εἰς τὴν ἀδριανοῦ πόλιν. οὐκ ἀπὸ πολλοῦ τε ἡνόμενος, τοῖς βαρβάροις ἐν ἀσφαλεῖ χώρῳ στρατοπεδευομένοις, θᾶττον ἢ ἔδει συμβαλεῖν, μὴ προσδοκηθεὶς ἦλθε καὶ ὅπη ἐξαίφνης τὴν στρατιάν. προσπαρατεθεὶς δ' αὖ τὸ ἵππου καὶ τὸ ὁπλιτικοῦ πεζοπέντος, διω-

τος, διωκόμενος ὑπὸ τῶν πολεμίων, εἰς μ δωμάτιον ἢ πύργον ὀλίγοις ἅμα σὺν-
πολίταις αὐτῷ, ἐν ᾧ φυγὴν ἀποβὰς τοῦ ἵππου εἰσέδυ καὶ ἔλαθεν. οἱ δὲ βάρβα-
ροι ἔθεον ἐπ' αὐτὸν ὡς αἱρήσοντες, καὶ ὅπῃ τὸ πρόσω ἐρήμους, πρὸ ἔτι ἔχον. οὐ γὰρ
ὑπενόουν αὐτὸν ἐκεῖσε κρύπτεσθαι. τῶν δ' αὖ μετ' αὐτῷ μόνες ἤδη τῶν πλησίον
βαρβάρων ἐπισταμένων τὸν τῆδε χῶρον, ὀλίγων δὲ καθ' ὅπιν ὄντων, ἐκ τοῦ ὀφ-
θαλμοῦ τοὺς πρὸ ὀνίας ἐπόξυνον. οἱ δὲ ὅπῃ τοῦτο διέφευγον, οὐδαμόθεν ὁρᾶτο. ἀκού-
σαντες δὲ οἱ πρόσω τυχόντες πλησίον, ἐμπρόσθεν τε καὶ ὄπισθεν ποῇ τοῖς μετ' αὐτοὺς
ἐδήλουν ὃ ἤκουον, ὡς ἐν βραχεῖ καὶ τοὺς πορρώτερον πολεμίους ἀκούσαντες καὶ ἀφ' ἁμ-
άξης εἰς αὐτὸν πρόσω σωθῆναι. περιλαβόντες δὲ κύκλῳ τὸ δωμάτιον, καὶ πλείστην
ὕλην περὶ τοῦτο συλλέξαντες, πῦρ ἐνέβαλον. αὐτίκα δὲ ἡ φλὸξ ὑπὸ ὄπτι φόρου
πνεύματος ὧδε συμβαῖνον ἐξανωμάλη, πᾶν ὕλην διῆλθεν. ἅμα δ' ἐν τοῖς ὑποκείμε-
να ἐν τῷ δωματίῳ, τοῦ πυρὸς μετέσχε, καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν
συγκαθέκαυσεν. ἐτελεύτησε δὲ, γεγονὼς ἀμφὶ τὰ πεντήκοντα ἔτη· τεσσαράδεκα
δὲ καὶ τῷ ἀδελφῷ βασιλεύσας, καὶ μετ' ἐκεῖνον, τρία.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ
ἱστορίας τόμος ἕβδομος. κεφ. α.

Τοιαῦτα μὲν ὧδε πανταχῇ ξυνέβη. οἱ δὲ βάρβα-
ροι ἐπὶ πλείστας ὅπῃ τῇ νίκῃ, πᾶσαν τὴν Θρᾴκην ἐδή-
ουν, καὶ τελευτῶντες, τὰ πρόσφατα κωνσταντινου-
πόλεως καλούμενον. κινδυνεύουσι δὲ τότε τοῖς πρόσ-
γμασι μέγα γενέσθαι ὄφελος, ἐκ μὲν τῶν ὑποπο-
πόνδων Θρᾳκῶν ὀλίγοι πρὸς μυρίας ἀποσα-
λέντες, πλῆσοι ὑπὸ τοῦ δήμου. ῥητὸν γὰρ ἐκ τοῦ δη-
μοσίου μισθὸν χορηγούσης αὐτοῖς ἀφ' νίκης τοῦ εὐ-
δαίμονος γαμελῆ ὡς ἕτυχεν ἕκαστος ὁπλιζόμενος,
ἀντεπεξήεσαν, καὶ τοῖς πολεμίοις ἀμυνόμενοι, πόρρω τῆδε πόλεως ἀπεδίωκον.
χαλεπὸς δὲ ἅμα ὢν αὐτοκράτωρ πᾶσιν τοῖς ῥωμαίων ἄρχουσι διέπων, ὀκ ἐπαι-
νέσας τὸ θεῖον τῆς γνώμης ἐν τοῖς ἑτέρους αὐτῷ δοξάζοντας διετέλεσεν ἔχων,
πᾶσι τοῖς ἐπ' ἐκείνου ἀφ' τῇ θρησκείαν φυγὴν καταδικασθεῖσι τὴν καθόδον ἀ-
πέδωκε, καὶ νόμον ἔθετο, μὴ ἀθῴας ἑκάστοις θρησκεύειν ὡς βούλοιτο, καὶ ἐκκλη-
σιάζειν πλὴν μανιχαίων, καὶ τῶν τὰ φωτεινοῦ, καὶ δυνομίου φρονούντων.

Λογισάμενος μὲν, ὡς ἀμφὶ τὸν ἴστρον βαρβάρων ἰλλυριοὺς καὶ θρᾴκας ἐνο- βζ
χλουμένων πρόσω ἐπαμύνειν· λογισάμενος δὲ καὶ τοῖς πρὸς ἑσπέραν τοῖς ἀρ-
χαίοις πρᾶναι. καὶ μάλιστα ἀγαμένων τοὺς ἐνθάδε γαλάτας κακουργούντων, καὶ
νῦν ὀνειδίσαντος τῆς ἀρχῆς ἐν ᾧ σιρμίῳ πρόσθιον, ἦλθε τὸν ἀμφὶ τὸ πυρίνειον
ἦλθε ἰβήρων, ὑπατεύσαντα καὶ ἄρξαντα πολλάκις ἐν πολέμοις ἀφηλικόμενον· ὡς
καὶ πρὸ τῆς βασιλείας ἐν τῇ τῶν ὑπηκόων γνώμῃ ὑπερτιθέμενον αὐτὸν δόξαι πρὸς
ἡγεμονίαν. ἐν τούτῳ δὲ πλὴν ἱεροσολύμων, ἕως τῶν ἀνὰ τὸ ἕως ὀκκλησιῶν οἱ τὰ

Ἀρείου φρονοῦντες ἐκρότουν. μακεδονιανοὶ δὲ καὶ μάλιστα οἱ ἐν κωνσταντινουπόλει μὴ τὰς πρὸς λύσειον σιωπὴν, ἀλλὰ μέγα διεφέροντες πρὸς τοὺς ἐπαινοῦντας τὸ δόγμα τῶν ἐν νικαίᾳ συνελθόντων. ὡς ὁμοδόξοις δὲ τῇ πόλει ἐπεμίγνυντο, καὶ ἑκοινώνουν ἀληλοις. μὴ δὲ τὸν τεθέντα παρὰ γραπτὸν νόμον, ἄδειαν λαβόμενοι τινες τῶν ἐπισκόπων ταύτης τῆς αἱρέσεως, καὶ ἐλάθον τὰς ἐκκλησίας ὧν ἐπὶ οὐδενὸς ἀφῃρέθη. ἐν συνελθόντες ἐν ἀνοχείᾳ τῆς καιρίας, ἐψηφίσαντο μὴ δεῖν ὁμοούσιον τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν ὀνομάζειν, ἀλλ' ὁμοιούσιον, ὡς πρόσθεν. ἐκ τούτου οἱ μὲν δι' ἀκριβείας ἰδίᾳ ἐκκλησίαζον· οἱ δὲ, τῶν ταῦτα ψηφισαμένων ἀνανδρίαν καὶ φιλονεικίαν καταγνόντες, ἀπέστησαν αὐτῶν, καὶ βεβαιότερον ὡμοφρόνουν τοῖς τὸ δόγμα τῆς ἐν νικαίᾳ συνόδου θρησκεύουσιν. ἐκ δὲ τῶν τότε τὸ γραπτὸν νόμον ἐπανελθόντων ἐπισκόπων ἀπὸ τῆς συμβάσης αὐτοῖς φυγῆς ἐπὶ τῆς οὐδενὸς βασιλείας, οἱ μὲν πρεσβύτεροι οὐδὲν ἐφρόνησαν· ἀλλὰ τὴν ὁμόνοιαν τῶν λαῶν προτιμήσαντες, μὴ καταλιπεῖν σφᾶς ἐδεήθησαν τῶν ἀπὸ τῆς ἀρείου αἱρέσεως, μὴ δὲ διχονοίᾳ καταπέμψαι τὴν ἐκκλησίαν, ἵνα πρὸς θεοῦ τὸ ἀποστόλων μίαν πρὸς ἀδελφικὴν φιλονεικίαν, καὶ φιλοπρεσβείαν εἰς πολλὰς κατεμέρισε. ταύτης δὲ τῆς ἀσυνδέτου ἐλύσε καὶ δύλφλιος ὁ ἐν ἀμασείᾳ τῇ πρὸς τῷ πόντῳ ἐπίσκοπος. λέγω γοῦν μὴ τὴν ἐπανόδον δόξαν ἑτέραν προσιέμενον τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας τὴν ἀρείαν, ἐπίσκοπον· εἰ δὲ τοῖς πειθομένοις αὐτῷ ἐν τῇ πόλει, δῆλος πεντήκοντα· προσνέμων ἑαυτὸν τῆς πρώτων γνώσεως, μὴ βουληθεὶς τοῦτον προσβαλεῖν, καὶ καινὴν ἐκκλησίαν ἰδρύσαι ἄθλον ἐπὶ τῇ ὁμονοίᾳ τῶν προεδρίαν ἔχοντα. δηλοῖ δὲ μὴ πειθοῦς, ἀλλ' ἐκ μακρᾶς ἕμιλλαν τοῦτο ὢν εἶχεν ὀλίγων ἡττᾶσθαι, προσαπεμπόντων τοῖς δήμοις.

γ Ἐν δὲ τοῖς τότε καὶ μακεδόνιος τὸν τοῦτον τὸν νόμον ἐπανελθόντος ἐκ μονοφυσίτης συνείας, δυνήσας τῷ λαῷ φιλονεικία συνέβη. παυλίνου γὰρ ἔλαι προεδρεύοντος, οὗ πρὸ ὀλίγου, ὡς ἔγνωμεν, αἰδεσθεὶς οὐδένα ὁ βασιλεὺς καταδικάσας φυγῇ οὐκ ἐτόλμησεν, οἱ μὲν ζῶν θρόνον αὐτὸν ἡμέσθαι μακέλιον ἠξίουν, ἀνθιστάντων τῷ παυλίνου φρονούντων, καὶ τὸ μακεδόνιον προτιθέντων ἀμαβαλόντων, ὡς ὑπὸ ἀρειανῶν ἐπισκόπων χειροτονηθέντα, βίᾳ δὲ ἀσυνδαζόμενον εἰς ἔργον ἦγον οἱ μακεδόνιον ἐπαινέται. πλῆθος γὰρ οὐ δὲ τυχὸν ὄντες, ἐν μιᾷ τῶν τῆς πόλεως ἐκκλησιῶν εἰς τὸν ἐπισκοπικὸν θρόνον ἀνεβίβασαν αὐτόν. ἑκατέρωθεν δὲ τοῦ λαοῦ χαλεπαίνοντος, καὶ σφαγῆς προσδοκωμένης, θαυμασίως ἐκράτησε βουλὴ πρὸς ὁμόνοιαν αὐτοὺς ἄγουσα. σύνεδόκει γὰρ ὅρκους λαβεῖν πρὸς τῶν ἐπισκοπεῖν ἐν ταῖδε θρόνον ἐπιτηδείων εἶναι νομιζομένων, ἢ προσδοκωμένων ὧν ἦσαν ἕτεροι πέντε, καὶ βλαδίμιος, ὡς ἅτε ἀσυνδάστοις, οὔτε χειροτονίας ἐπ' αὐλῆς γεγενημένης, ἀνέξονται ἐπισκοπεῖν, ἐς ὅσον παυλῖνος ἢ μακέδιος ὧν βίῳ πρεσῶσι· συγχωρεῖν δὲ θατέρου τελευτήσαντος τὸν ἕτερον μόνον τῷ ἐπισκοπὴν ἔχειν. τούτων δὲ δοθέντων τῶν ὅρκων, σχεδὸν ὁ πᾶν ὁμονοῆ πλῆθος. ὀλίγοι δὲ τῶν λευκίφεος ἦλθ διεφέροντο, ὡς ὑπὸ ἑτεροδόξων μακεδόνιον χειροτονηθέντος. ἐπεὶ δὲ ταῖδε ὧδε γέγονε, μακέδιος μὲν ἦκεν εἰς κωνσταντινουπολιν. ἔοικα καὶ δῆμος ἐπισκόποις κατ' αὐτὸν γνωμοῦσιν, ἔδοξεν δικαίων εἶναι τὸν ἐκ τῆς ναζιανζοῦ μεταθεῖναι χρηστέον, καὶ ἐπιτρέψαι αὐτῷ τὴν ἐνταῦθα ἐπισκοπήν.

δ Ὑπὸ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον γραδιανὸς μὲν ἐπὶ τῶν πρὸς ἑσπέραν κα-

λαλῶν

λαλῶν ὑπὸ ἀγαμανῶν ταρατομένων, ἐπὶ τὴν πατρῴαν ἀνέστρεψε μοῖραν ἣν αὐτῷ τε καὶ τῷ ἀδελφῷ διοικεῖν κατέλιπεν, ἰλλυριοὺς καὶ τὰ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα τῆς ἀρχῆς θεοδοσίῳ ἐπιτρέψας. κατωρθοῦτο δὲ κατὰ γνώμην αὐτῷ, τὰ πρὸς τούτοις· θεοδοσίῳ δὲ τὰ πρὸς τοὺς ἀμφὶ τὴν ἴστρον βαρβάρους. ἐπεὶ τῶν μὲν, μάχῃ ἐπεκράτησε· τοὺς δὲ φίλους ἔχειν ῥωμαίους ἀντιβολοῦντας, ὁμήρους λαβὼν σπονδὰς ἐδέξατο, ἧκεν εἰς θεσσαλονίκην. νόσῳ δὲ περιπεσὼν ἐνταῦθα, μυσταγωγοῦντος αὐτὸν ἀσχολίου τοῦ τῇδε ἐπισκόπου, ἐμνήθη, καὶ ῥᾷον ἔσχεν. ἐκ προγόνων γὰρ χριστιανίζων κατὰ τὸ δόγμα τῆς ἐν νικαίᾳ συνόδου, ἥσθη ἀσχολίῳ ὧδε δοξάζοντι. ἥδετό τε καὶ ἔργῳ ἀγαθῷ, καὶ συλλήβδην, ὡς εἰπεῖν, πρὸς πᾶσαν ἱερωσύνης ἀρετὴν τεταγμένῳ. ἥσθη δὲ καὶ ἰλλυριοῖς ἅπασι μὴ μεταστοῦσι τῆς ἀρείου δόξης. πυνθανόμενος δὲ περὶ τῶν ἀλλῶν ἐθνῶν μέχρι μὲν μακεδόνων ἔγνω τὰς ἐκκλησίας ὁμονοεῖν, καὶ πάντας ἐπίσης ᾧ πατρὶ τὸν θεὸν λόγον καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα σέβειν· ἐντεῦθεν τὲ τὰ πρὸς ἕω στασιάζειν, ὡς καὶ τοὺς λαοὺς εἰς διαφόρους αἱρέσεις μεμερίσθαι, καὶ μάλιστα ἀνὰ τὴν κωνσταντίνου πόλιν. λογισάμενος δὲ ἄμεινον εἶναι προαγορεῦσαι τοῖς ὑπηκόοις ἣν ἔχει περὶ τὸ θεῖον δόξαν, ὥστε μὴ βιάζεσθαι δοκεῖν ἐπιτάττοντι παρὰ νόμον θρησκεύειν, νόμον ἐκ θεσσαλονίκης προσεφώνησε ᾧ δήμῳ κωνσταντινουπόλεως. συνεῖδε γὰρ ἐνθένδε ὡς ἀπό τινος ἀκροπόλεως τῆς πάσης ὑπηκόου, καὶ τῶν ἀλλαις πόλεσι δήλην ἔσεσθαι ἐν τάχει τὴν γραφήν. ἐδήλου δὲ διὰ ταύτης βούλεσθαι πάντας τοὺς ἀρχομένους θρησκεύειν, ὡς ἐξ ἀρχῆς ῥωμαίοις παρέδωκε πέτρος ὁ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων. ἐφύλαττον δὲ τότε δάμασος ὁ ῥώμης ἐπίσκοπος, καὶ πέτρος ὁ ἀλεξανδρείας μόνων τῶν ἰσότιμον τριάδα θρησκευόντων, καθολικὴν τὴν ἐκκλησίαν ὀνομάζεσθαι· τοὺς δὲ παρὰ ταῦτα δοξάζοντας, αἱρετικοὺς προσαγορεύεσθαι, καὶ ἀσήμους εἶναι, καὶ τιμωρίαν προσδέχεσθαι.

Ταῦτα νομοθετήσας, οὐ πολλῷ ὕστερον ἧκεν εἰς κωνσταντίνου πόλιν. ἐκράτουν δὲ τῶν ἐκκλησιῶν ἔτι οἱ τὰ ἀρείου φρονοῦντες, ὧν ἡγεῖτο δημόφιλος. γρηγόριος δὲ προΐστατο τῶν ὁμοούσιον τριάδα δοξαζόντων. ἐκκλησίαζε δὲ ἐν οἰκίσκῳ μικρῷ παρ' ὁμοδόξων αὐτῷ τε καὶ τοῖς ὁμοίως θρησκεύουσιν εἰς εὐκτήριον οἶκον κατασκευασθέντι. μετὰ δὲ ταῦτα περιφανὴς τῶν ἐν τῇ πόλει νεὼς γέγονεν οὗτος, καὶ ἔστιν οὐ μόνον οἰκοδομημάτων κάλλει τὲ καὶ μεγέθει, ἀλλὰ καὶ ἐναργῶν θεοφανειῶν ὠφελείαις. προφαινομένη γὰρ ἐνθάδε θεία δύναμις, ὕπαρ τε καὶ ἐν ὀνείρασι πολλοῖς πολλάκις νόσοις τὲ καὶ περιπετείαις πραγμάτων κάμνουσιν ἐπήμυνε. πεπίστευτο δὲ ταύτην τὴν χριστοῦ μητέρα μαρίαν τὴν ἁγίαν παρθένον εἶναι. ταύτῃ γὰρ ἐπιφαίνεται. ἀναστασίαν δὲ ταύτην τὴν ἐκκλησίαν ὀνομάζουσιν, ὡς μὲν ᾠόμην, καθότι τὸ δόγμα τῆς ἐν νικαίᾳ συνόδου πεπτωκὸς, ἤδη ἐν κωνσταντινουπόλει καὶ τεθνηκὸς, ὡς εἰπεῖν, διὰ τὴν δύναμιν τῶν ἑτεροδόξων ἐνθάδε ἀνέστη, καὶ ἀνεβίω διὰ τῶν γρηγορίου λόγων. ὡς δὲ τινῶν ἀληθῆ λέγειν ἰσχυριζομένων ἀκήκοα, ἐκκλησιάζοντος τοῦ λαοῦ, γυνὴ ἐγκύμων ἀπὸ τῆς ὑπερῴου στοᾶς καταπεσοῦσα, ἐνθάδε τέθνηκε. κοινῆς δὲ παρὰ πάντων εὐχῆς ἐπ' αὐτῇ γενομένης, ἀνέζησε, καὶ σὺν ᾧ βρέφει ἐσώθη. ὡς ἐπὶ παραδόξῳ δὲ θεόθεν συμβάντι, ταύτην ἔλαχε τὴν προσηγορίαν ἐξ ἐκείνου ὁ τόπος. καὶ περὶ μὲν τούτου τοιοῦτος εἰσέτι νῦν φέρεται λόγος. ὁ δὲ βασιλεὺς πέμψας πρὸς δημόφιλον, ἐκέλευσεν αὐτὸν κατὰ τὸ δόγμα τῆς

ὲν νικαίᾳ ζωσόδου θρησκεύειν, καὶ τὸν λαὸν εἰς ὁμόνοιαν ἄγειν, καὶ τῶν ἐκκλησιῶν ὑποχωρεῖν. ὁ δὲ ὁ πλῆθος συγκαλέσας, τὴν βασιλέως ἐδήλωσε γνώμην. καὶ εἰς τὴν ἱερωσύνην ἐκ τῶν τειχῶν ἐκκλησιάζειν ἐκελεύσθη. ἐπεὶ θεῖος, ἔφη, ὅπερ ἀπὸ τῆς νόμος, ἐὰν ὑμᾶς διώκωσιν ἐκ τῆς πόλεως ταύτης, φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην. διὰ δὲ τοῦτο ἐξ ἐκείνου, τοὺ τῆς πόλεως ἐκκλησιάζει. ζωὴ αὐτῷ δὲ καὶ λεύκιος ὁ πάλαι τοῦ τῶν ἀρείου τὴν ἀγεξανδρέων ἐκκλησίαν ὑπερασπίσας. δεξιὰ γὰρ, ὡς εἴρηται, φυγὰς, εἰς κωνσταντινούπολιν ἦλθεν, ἐνθάδε διέτριβεν. ἀπολλοντων δὲ τὴν ἐκκλησίαν τῶν ἀμφὶ δημόφιλον, εἰσελθὼν ὁ βασιλεὺς νύξατο, καὶ τὸ ἐξ ἐκείνου τοὺς ἀκτηρίους οἴκους κατέχον οἱ τειάδα ὁμούσιον προσδοκῶντες. ἔτος δὲ τοῦτο ἐν ᾧ χαλκηδὼν τὸ πέμπτον, καὶ θεοδόσιος ὁ μέγας ὑπάτευον. τεσσαρακοστὸν δὲ ἀφ' οὗ τῶν ἐκκλησιῶν ἐκράτησαν οἱ ἀπὸ τοῦ ἀρείου αἱρέσεως.

ξζ Εἰ δὲ οὗτοι πλῆθος ὄντες ἐκ τοῦ κωνσταντίου καὶ οὐδένος ἐμπῆς ἀδεέστερον συνιόντες, θεοῦ καὶ οὐσίας αὐτῶν δημοσίᾳ διηγόμενοι. καὶ ἀποπειρᾶσθαι τῶν βασιλέως ἔπειθον τοὺς ὁμοφρονας αὐτοῖς ἐν τοῖς βασιλείοις. ἡμερῶν γὰρ ὀπτὼ δέξεσθαι τῆς ὑπερχρήσεως τὰ ὑπὲ κωνσταντίου συμβάντα σκοποῦντες. τοῦτο δὲ αὐτὸ καὶ τοῖς ἀπὸ τοῦ καθολικῆς ἐκκλησίας, φθονεῖδα καὶ φόβον ἐκίνει. οὐχ ἥκιστα δὲ θεοδοξίς ἦσαν, λογιζόμενοι τὴν ἐν τοῖς διαλέξεσιν δύνομίου δύνοτητα. οὐ θεὸ πολλοῦ γὰρ δεῖ δι' ὧν ἔσχε ἐν κυζίκῳ διαφορὰν ὑπὲ τῆς οὐδενὸς βασιλέας θεὸς τοὺς αὐτοῦ κληρικοὺς ἀποκλίσας τῶν ἀρείου, καθ' ἑαυτὸν διῆγεν ἐν βιθυνίᾳ πέραν κωνσταντινουπόλεως, καὶ πλῆθος ἐπεραιοῦτο θεὸς αὐτόν. οἱ δὲ καὶ ἀλλόθεν συνήεσαν, οἱ μὲν ἀποπειρώμενοι· οἱ δὲ ὧν λέγει ἀκουσόμενοι. φήμη δὲ τούτων καὶ εἰς βασιλέα ἦλθε, καὶ συ λεντέας αὐτῷ ἕτοιμος ἦν. ἀλλ' ἡ βασιλὶς πλακίλλα ἐπέσχε σπουδὴν μηχανωμένη. πιστοῦται γὰρ οὖσα φύλαξ τοῦ δόγματος τὸν ἐν νικαίᾳ ζωσόδου, ἔδεισε μὴ, ὡς εἰκὸς, ἐν διαλέξει θεοπειθεὶς ὁ ἀνὴρ, μεταβάλοι ἐς τὸν αὐτοῦ δόξαν. ἔνθα δὲ ἑκάτερα τῆς θεὸς ταῦτα σπουδῆς ἀκμαζούσης, λέγει τῶν ἐνδημούντων ὑποστρόπων τῆς κωνσταντινουπόλεως θεραπευομένων εἰς τὰ βασίλεια, οἷάγε εἰκὸς, ἀπασαθαι τὸν κρατοῦντα, ὡς σῶν αὐτοῖς προσβύτης τὴς ἀστμου πόλεως ἱερὰς ἁπλοῖς καὶ θεσμάτων ἀπειρῆς, θεὸς δὲ τὰ θεῖα νοῦν ἔχων. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι γυμνὰς μάλα καὶ ἀσεβῶς τὴν βασιλέα ἠπατήσθαι. ὁμοίως δὲ τοῦτον προσιέναι καὶ ὁ προσβύτης ἱερὰς. ᾧ δὲ τῷ βασιλέως παιδὶ συγκαθεζομένῳ ᾧ πατρὶ τὸν ἴσην σὸν ἀπένεμε μισθόν. ἀλλὰ προσελθὼν, οἷάγε νηπίῳ χαῖρε τέκνον ἔφη, τῷ δακτύλῳ σαίνων. κινηθεὶς δὲ πρὸς ὀργὴν ὁ βασιλὰς, καὶ ὡς ὅτι ὑβρισμένῳ παρὰ χαλεπαίνων ὅλη μὴ τῆς ὁμοίας ἠξίωτο τιμῆς, ἐκβαλεῖσθαι τὸν προσβύτην ὑβριστικῶς ἐκέλευσεν. ὁ δὲ, ὡσιζόμενος, ὅπισθεν ἔφης εἶπεν. οὕτω δὴ νόμισον ὦ βασιλεῦ καὶ τὸν οὐράνιον πατέρα ἀγανακτεῖν πρὸς τοὺς ἀνομοίως τὸν υἱὸν τιμῶντας, καὶ ἥπερ ἀτιμῶντας ἀποκλῆσαι τῆ γνησίως. ἀγαθεὶς δὲ ὅτι τῷ εἰρηνεύῳ ὁ βασιλὰς, μεταπεμψάμενος τὸν ἱερέα καὶ συγγνώμην ἤτει, καὶ δηθεῖς εἰρηνέαν σῶσωμολόγει. καὶ ἀσφαλέστερος γενόμενος, οὐ θεσίετο τοὺς ἀδὰ τοῦτο δοξάζοντας. καὶ τὰς ἐπ' ἀγορᾶς ἕστιας, καὶ ζωσόδους ἀπηγόρευσε, καὶ διαλέγεσθαι τὸν αὐτὸν τρόπον περὶ οὐσίας καὶ φύσεως θεοῦ, σὸν ἀκινδύνων ἐποίησε, νόμον θέμενος περὶ τούτου, καὶ ζημίαν ὀρίσας.

Ἐν τάχει

Ἐν τάχει τὲ καὶ σύνοδον ἐπισκόπων ὁμοδόξων αὐτῷ συνεκάλεσε, βεβαιότητός ζζ
τε ἕνεκεν τῶν ἐν νικαίᾳ δοξάντων, καὶ χειροτονίας τοῦ μέλλοντος ἐπισκοπεῖν τὸν κων-
σταντινουπόλεως θρόνον, ὑπολαβών τε δύνασθαι συνάψαι τῇ καθόλου ἐκκλη
σίᾳ τοὺς καλουμένους μακεδονιανούς. ὡς δὲ περὶ μέγα τι διαφερομένους ἐν τῇ κα
τὰ τὸ δόγμα ζητήσει, συνεκάλεσε καὶ τούτους. Συνῆλθον οὖν ἐκ μὲν τῶν ὁμοούσιον
τὴν τριάδα δοξαζόντων, ἀμφὶ ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα· τῶν δὲ ἀπὸ τῆς μακεδονίου
αἱρέσεως, ἓξ καὶ τριάκοντα, ὧν οἱ πλείους ἐτύγχανον ἐκ τῶν περὶ τὸν ἡλήσποντον
πόλεων. ἡγοῦντο δὲ τούτων ἡλεύσιος ὁ κυζίκου, καὶ μαρκιανὸς ὁ λαμψάκου. τῶν δὲ
ἀλλῶν τιμόθεος, ὁ τῶν ἀλεξανδρέων διέπων θρόνον, οὐ πρὸ πολλοῦ τετελευτηκότα
πέτρον ἀδελφὸν ὄντα αὐτοῦ διαδοξάμενος, καὶ μελέτιος ὁ ἀντιοχείας ἐπίσκοπος,
ἤδη πρώην εἰς κωνσταντινουπόλιν διὰ τὴν γρηγορίου κατάστασιν ἀφικόμενος, καὶ
κύριλλος ὁ ἱεροσολύμων μεταμεληθεὶς τότε, ὅτι πρότερον τὰ μακεδονίου ἐφρόνει.
Σὺν τούτοις δὲ ἦσαν, ἀσχόλιός τε ὁ θεσσαλονίκης, καὶ διόδωρος ὁ ταρσοῦ, καὶ ἀκάκιος ὁ
βεροίας, οἳ δὴ πάντες ἐπαινέται τυγχάνοντες τῆς ἐν νικαίᾳ βεβαιωθείσης γρα-
φῆς, ἐδέοντο σφίσιν ὁμογνώμονας γενέσθαι τοὺς ἀμφὶ ἡλεύσιον, ἀναμιμνήσκοντες
ὧν τε πρὸς λιβέριον ἐπρεσβεύσαντο καὶ ὡμολόγησε διὰ εὐσταθίου, καὶ σιλβανοῦ, καὶ
θεοφίλου, ὡς εἴρηται. ἀλλ' οἱ μὲν μήποτε ὁμοούσιον ᾧ πατρὶ τὸν υἱὸν δοξάζειν
ἀναφανδὸν εἰπόντες, εἰ καὶ ἐναντία ταῖς πρὸς λιβέριον ὁμολογίαις ἐροῦσιν ἀπε-
δήμησε. καὶ τοῖς κατὰ πόλιν ὁμοφρονοῦσιν ἔγραψαν μὴ συνθέσθαι τοῖς ἐν νικαίᾳ δε-
δογμένοις. οἱ δὲ ἐν κωνσταντινουπόλει προσμείναντες ἐβουλεύσαντο τίνι δέοι ἐπι-
τρέψαι τὴν ἐνθάδε καθέδραν. λέγεται γὰρ τὸν βασιλέα μὲν θαυμάζοντα βίου καὶ τῶν
λόγων γρηγορίου ἄξιον ψηφίσασθαι ταύτης τῆς ἐπισκοπῆς· συναινέσαι δὲ καὶ τοὺς
πλείους τῆς συνόδου αἰδοῖ τῆς αὐτοῦ ἀρετῆς· τὸν δὲ, τὰ μὲν πρῶτα ἡλέσθαι προστα-
τεῖν τῆς κωνσταντινουπόλεως ἐκκλησίας. αἰσθόμενοι δέ τινας ἀντερεῖν καὶ μάλιστα
τοὺς ἐξ αἰγύπτου, παραιτήσασθαι. καί μοι τόνδε σοφώτατον ἄνδρα πάντων ἕνεκεν,
οὐχ ἥκιστα δὲ τοῦ παρόντος θαυμάζεσθαι. οὔτε γὰρ ὑπὸ εὐγλωττίας ἐνεπλήσθη
τύφου, οὔτε ὑπὸ κενῆς δόξης εἰς ἐπιθυμίαν ἦλθεν ἡγεῖσθαι τῆς ἐκκλησίας ἣν πα
ρέλαβε μηκέτι εἶναι κινδυνεύουσαν. ἀπαιτοῦσι δὲ τοῖς ἐπισκόποις τὴν παρακατα-
θήκην ἀπέδωκεν, οὐ τοὺς πολλοὺς ἱδρῶτας μεμψάμενος, οὐ τοὺς κινδύνους οὓς ὑ-
πέστη πρὸς τὰς αἱρέσεις ζυγομαχῶν. καίτοιγε τὸ λυποῦν οὐδὲν ἦν μηδενὸς ὄντος
μένειν αὐτὸν κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπον. ἤδη γὰρ καὶ ναζιανζοῦ ἕτερος ἐπίσκο-
πος κεχειροτόνητο. ἀλλ' ὅμως ἡ σύνοδος τοὺς πατρίους καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν τά-
ξιν φυλάττουσα, ὃ δέδωκε, παρ' ἑκόντος ἀπείληφε, μηδὲν αἰδεσθεῖσα τῶν τοῦ ἀν-
δρὸς πλεονεκτημάτων. ὡς ἐπὶ μεγίστῳ δὲ πεφρονισμένης βουλῆς τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς
ἱερεῦσιν οὔσης, παρεγγυωμένου τὲ τοῦ κρατοῦντος ἀκριβῆ ποιήσασθαι βάσανον,
ὅπως ὅτι μάλιστα καλός τε καὶ ἀγαθὸς εὑρεθείη ᾧ δεήσει πιστεῦσαι τῆς μεγίστης, καὶ
βασιλευούσης πόλεως τὴν ἀρχιερωσύνην, οὐ τὴν αὐτὴν γνώμην εἶχεν ἡ σύν-
οδος. ἕκαστοι δέ τινα τῶν αὐτοῖς ἐπιτηδείων ἠξίουν χειροτονεῖν.

Ἐν τούτῳ δὲ νεκτάριός τις ταρσεὺς τῆς κιλικίας, τοῦ λαμπροτάτου τάγματος ηζ
τῆς συγκλήτου ἐν κωνσταντινουπόλει διέτριβεν. ἤδη δὲ παρεσκευασμένος εἰς τὴν
πατρίδα ἀπιέναι, παραγίνεται πρὸς διόδωρον τὸν ταρσοῦ ἐπίσκοπον, εἴγε βούλοιτο

γραφὴν ὑπισχνεῖται κομισόμενος. ἔτυχε δὲ τότε δημοσίᾳ μόνος καθ' ἑαυτὸν ὁ δημόσιος ἵνα χειροτονήσῃ εἰς τὴν τοῦ κωνσταντινουπόλεως πρεσβυτεριάν. καὶ ἰδὼν εἰς νεκτάριον, ἄξιον εἶναι τῆς ὑπισχνουμένης ἐνόμισε. καὶ τῷ νοΐ μὲν οὕτως αὐτῷ προσετέθη. πολιὸν τ' ἀνδρὸς, καὶ εἶδος ἱεροπρεπὲς, καὶ ὁ προσωπεῖον τὴν ἐσθῆτα, καὶ ὡς ἐπ' ἀληθοῦς ἀγαγὼν αὐτὸν πρὸς τὸν δικαιοχείας ὑπίσχνουν, ἐπήνει, καὶ προσομιλεῖν αὐτῷ παρεκάλει. ὁ δὲ, ὑπὸ μεμεμψιμοιρίας πολλῶν ὑπισχνουμένων ἀνδρῶν ἐπιφήμων ὄντων, ἐβδελύττετο τὸ δημόσιον φῆφον. ὅμως δὲ πρὸς ἑαυτὸν καλέσας νεκτάριον, προεμύθει θεραπεύειν ἵνα χρόνον ἐκέλευσεν. οὐκ εἰς μακρὰν δὲ προσεκλήθη τοῦ βασιλέως τοῖς ἱερεῦσιν ἐκλέγεσθαι χάρτης τὰς προσηκούσας ὧν ἕκαστοι δοκιμάζοιεν εἰς τὴν χειροτονίαν ἀξίων. ἑαυτὸν δὲ φυλάξασθαι οὐκ ἐπέτρεπεν τοῦ ἑνὸς τὴν αἵρεσιν, δῆλοι μὲν δῆλος οὐκ ἐγράφη. ὁ δὲ τῆς δικαιοχείας οὐκ ἀκοσίας ἠρύθμιος ἐγγράφειν μὲν οὐκ ἐβούλετο. ἔφασαν δὲ πάντων προσκεῖσθαι νεκτάριον διὰ τὸ πρὸς δημόσιον χάριν. διαγνοὺς δὲ ὁ βασιλεὺς τὴν ἐπιφανέντων τὸν καταλογὸν, ἔφη ὑπὲρ νεκταρίου· καὶ ζώνης ἠρύθμιος, σχολῇ καθ' ἑαυτὸν ἐβουλεύετο, τὸν δακτύλιον ὑπιθεὶς τῇ τελευταίᾳ χάρτῃ. καὶ διασφαμὸν εἰς τὸν ἀρχιεπίσκοπον, αὖθις πάντας ἐπανῆλθε, καὶ νεκτάριον αἱρεῖται. θαῦμα δὲ πᾶσιν ἐφύετο, καὶ ἐπιῤῥώννυτο ὅς τις εἴη νεκτάριος ἔστ', καὶ πόθεν τὸ ὑπιτήδευμα, καὶ πόθεν. μαθόντες δὲ μὴ δὲ μυστηρίων μετεσχηκέναι τὸν ἄνδρα, ἔτι μᾶλλον ἐθαύμαζον τῆς τοῦ βασιλέως κρίσεως. ἠγνόει τοῦτο, οἶμαι, καὶ δημόσιος. ὃ γὰρ ἀπεῤῥήσην, εἰδὼς ἔτι ἀμυήτῳ δοῦναι ψῆφον ἱερωσύνης· ἀλλ' οἷα εἰκὸς νομίσας πολιὸν ἔντα, μὴ καὶ πάλαι μεμυῆσθαι. οὐκ ἀφεῖς δὲ ταῦτα συνέβαινεν. ἐπεὶ καὶ βασιλεὺς ἀμύητον αὐτὸν ἔτι μαθὼν, ὅτι τ' αὐτῆς ἔμεινε γνώμης, πολλῶν ἱερέων ἀντιτεινόντων. ἐπεὶ δὲ πάντες εἶξαν, καὶ τῇ ψήφῳ τ' καθοσιῶτος συνέβησαν, ἐμυήθη. καὶ τὰ μυστικὴν ἐσθῆτα ἔτι ἡμφιεσμένος, κοινῇ ψήφῳ τ' συνόδου διαγορεύει κωνσταντινουπόλεως ὑπίσχνουμενος. ταῦτα δὲ ἴδιά φασι πολλοῖς πεπίστευται τοῦ θεοῦ χειρόσμητος ὢν βασιλεύς. οὐκ ἀκριβῶ δὲ τοῦτο, πότερον ἀληθές, ἢ οὔ. πείθομαί γε μὴν οὐκ ἐκτὸς θείας ἐσπῆς ὑπιτελεσθῆναι τὸ συμβαν, καὶ εἰς τὸ πρόσθεν τ' χειροτονίας ἀφορᾶν, καὶ σὺν τῷ μὴ ταῦτα σκοπῶν, ὡς ὑπὲρ πρόσταγον καὶ ἀγαθὸν, καὶ καλὸν τοιοῦτο τῇ ἱερωσύνῃ ὁ θεὸς ἤγαγε. καὶ τὰ μὲν ἀμφὶ τὴν νεκταρίου χειροτονίαν ὧδε ἔσχεν, ὡς ἐπυθόμην.

θ Μετὰ δὲ ταῦτα συνῆγον οἱ δῆμοι τὸν τε νεκτάριον καὶ οἱ δῆμοι ἱερεῖς, ἐψηφίσαντο τὴν νικαίας συνόδου βεβαίαν μένειν τὴν πίστιν, καὶ πᾶσαν αἵρεσιν ἀποκεκηρύχθαι. διοικεῖσθαι δὲ τὰς πάντων ἐκκλησίας κατὰ τοὺς πάλαι χρόνους καὶ τοὺς ὑπισχνουμένους ὑπὸ τῶν ἰδίων μένειν ἐκκλησιῶν, καὶ μὴ εἰκῆ τὰς παροικίας ὑπιβαίνειν, μήτε ἀκλήτοις χειροτονίαις προσδοκούσας σφᾶς ὑπιδύνειν, καθὸ πρότερον, ὡς ἔτυχε διωκομένης τῆς καθόλου ἐκκλησίας, πολλάκις συνέβη. τὰ δὲ περὶ ἑκάστην συμβαίνοντα τῷ τῶν ἐθνῶν ζήλῳ δοθέν, ὡς δὴ ἄρειστα φανεῖν, διοικεῖν τε καὶ προστάττειν· μετὰ δὲ τὸν ῥώμης, τὸν κωνσταντινουπόλεως ὑπίσχνουν τὰ πρεσβεῖα ἔχειν, ὡς νέας ῥώμης τὸν θρόνον ὑπιζυγοῦντα. ἤδη γὰρ οὐ μόνον εἶχε ταύτῃ τὴν προσηκοῦσαν ἡ πόλις, καὶ χρησίᾳ καὶ τάγματι δήμων ἐκ δεξιᾶς ὁμοίως ἐχρῆτο· ἀλλὰ καὶ τὰ σύμβολα, καὶ τὰ νόμιμα τῶν ἐν ἰταλίᾳ ῥωμαίων ἐκρίνετο, καὶ τὰ δίκαια καὶ τὰ πράγματα πρὸς πάντα ἑκατέρᾳ ἰσάζετο. μάξιμον δὲ, μήτε γεγονῆσθαι ἔτι ὑπίσχνουν, μήτε κλη-

εικοις

εικοτὶ τοὶς πρ̃ αὐτ̃ χλεβονηθέντας, καὶ τὰ ὑπ̃ αὐτ̃ ἢ πρ̃ αὐτ̃ πεπραγμένα, ἄκυρα ἐψηφίσατο. τοῦτον γὰρ ἀρειανίζοντα ὄντα κυνικόν τε φιλόσοφον ὁ ἐπίσκοπος, ἀπουδαῖον δὲ περὶ τὸ δόγμα τ̃ ὁμοουσίου, κλέψαντες τ̃ χλεβονίαν ὀπίσκοπον καισαρείας τῆς παλαιστίνου πόλεως καθίσησαν οἱ τότε ἐξ αἰγύπτου σὺνεκκλησιάδες. καὶ τὰ μὲν ὧδε τῇ σὺνόδῳ ἔδοξε, καὶ ὁ βασιλεὺς ἐπεψηφίσατο, καὶ νόμον ἔθετο, κυρίαν εἶ) τ̃ πίστιν τ̃ν ὁμοουσίου σὺνκλητον. ὧδε δὲ θεῶν ὁ τὰς πόλεων ἐκκλησίας τοῖς ὁμοδόξοις τειχῶν περιφέρων ἰσόθεμον καὶ ἰσόδρομον μίαν καὶ τ̃ τῶν αὐτῶν ὁμολογοῦσι θεότητα παρέχει, καὶ ὑγιᾶ, καὶ ἀκήρατον πνεύματος. τούτοις δὲ εἶ) τοὶς κοινωνοῦσι νεκταρίῳ τ̃ν κωνσταντινουπόλεως· τ̃ν αἰγύπτῳ δὲ, μακεδονίῳ τ̃ ὀπισκόπῳ ἀγεξάνδρεια· τ̃ν δὲ τοῖς δυὰ τῶν ἑῶν ἐκκλησίαις, ἡρόδωρῳ τ̃ ταρσ̃, καὶ πελαγίῳ τ̃ ὀπισκόπῳ λαοδικείας σύρων. ὧδὲ δὲ ἀσεβοῦσι μακεδονίῳ τ̃ τῆς κωνσταντινουπόλεως ἐκκλησίας. τ̃ν δὲ τοῖς ὧδὲ τὸν πόντον πόλεσιν ἀπὸ βιθυνῶν, μέχρι ἡρακλείας, θρᾴκιον τ̃ καὶ παφλαγονίας τῆς καὶ παλαιᾶς ἐκκλησίας ὀπισκόπῳ, καὶ γερασίῳ τ̃ νύσης, καὶ ὀρπακίῳ τ̃ μυτιλήνης· τ̃ν δὲ τ̃ ὧδε θρᾴκην καὶ σκυθίαν πόλεσι, τερεντίῳ τ̃ τομέων, καὶ μαρκιανοῦ πόλεως. τούτοις γὰρ καὶ βασιλεὺς ἐπῄνεσεν ἰδὼν καὶ συγκλητικὸς ὄχλος. καὶ δόξα ἀγαθὴ περὶ αὐτῶν ἐκράτει, ὡς τὰς ἐκκλησίας εὐσεβῶς ἀγόντων. ἐπεὶ δὲ τάδε ἐχώρει, καὶ ἡ σύνοδος τέλος ἔσχεν, οἱ μὲν ἄλλοι ἕκαστος οἴκαδε ἐπανῆλθον.

Νεκτάριος δὲ ὁ τὸ διδασκαλεῖον κυριακῶ τ̃ ὀπισκόπῳ ἀδελφῶν τὴν ἱερατικὴν τάξιν ἐμεμαθήκει. τοῦτον γὰρ αὐτὸν συγκενέσθαι ὀπί τινα χρόνον, ἤτησε διόδωρον τὸν ταρσέων ὀπίσκοπον. περιτρέπεται δὲ καὶ πολλοὺς δήμους κίνησας αὐτῷ σωθῆναι, καὶ μυρίωνον ὃν ὀπιπήδιον ἰδεῖν ἔχων καὶ σωίσειρα τ̃ν ὁμοτιμίαν ἢ μυρίνμνίων αὐτῷ, δέκονον χλεβονῆν ἐβουλεύετο. ἃ μὴ ὑπέμενε μυρίωνος, δυάξιον αὐτὸν εἶ) θείας μακονίας ἰσχνιζόμενος, καὶ τ̃ν αὐτῷ βεβιωμένων αὐτὸν νεκτάριον μαρτυρεῖ ποιούμενος. καὶ ὁ νεκτάριος, ἢ οὐκ ἐγώ, ἔφη, ὁ νεῶν ἱερεὺς ἀμείνων ἐστὶ πολλῷ τὸν περιττὸν διατελῶν βίον, ὡς καὶ αὐτὸς μαρτυρεῖ πολλάκις μακονησάμενος τῆς πολλῆς ἐμοῖς ἀκολασίας. ὁ δὲ, ἀλλὰ σὺ ὦ μακάριε ἰσχνιζεῖν, ἔφη, ἕνα τῆς βαπτισθεὶς κεκάθαρσαι, καὶ ὑπὸ τούτῳ ἱερωσύνης ἠξίωσαι. ἀμφότερα δὲ καθάρσια ἀμαρτημάτων τὸ θεῖον ἐνομοθέτησε. καὶ μοι δοκῶ οὐδὲν διαφέρειν τ̃ν ἀρίστων βρεφῶν. ἐγὼ δὲ πάλαι τῆς θείας βαπτίσεως μεταλαχὼν, τῇ αὐτῇ διετέλεσα βιοτῇ χρώμενος. καὶ ὁ μὲν τοιάδε λέγων, οὐχ ὑπέρτιμον τ̃ν χλεβονίαν. ἐγὼ δὲ καὶ τῆς παρρησίας ἐπαινῶ τὸν ἄνδρα, καὶ διὰ τοῦτο μέρος ἐποιησάμην αὐτὸν ταύτης τῆς γραφῆς. ὁ δὲ βασιλεὺς μαθὼν τὰ συμβάντα παύλῳ τ̃ κωνσταντινουπόλεως ὀπισκόπῳ χρωμένῳ, μελεκόμισεν αὐτοῦ τὸ σῶμα, καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἔθαψεν, ἣν ὡκοδόμησε μακεδόνιος ὁ ὀπιβουλώσας αὐτῷ, εἰσέτι τε νεῶ ἐπώνυμός ἐστιν αὐτῷ, μέγιστος ὢν καὶ ὀπισημότατος ὁ ναὸς ὅδε. ὁ δὲ πολλοὺς ἀγνοοῦντας τὴν ἀληθειαν, ἐπανορθοῦν ποιεῖ παῦλον τὸν ἀπόστολον ἐνταῦθα κεῖσθαι. μάλιστα δὲ καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὸ δήμου τοὺς πλείους. περὶ δὲ τοῦτον τ̃ χρόνον, καὶ τὸ μηγελίου λείψανον ἐκομίσθη εἰς ἀνδριόκωμον, καὶ ὧδὲ τ̃ θήκην βαβύλα τοῦ μάρτυρος ἐπάφη. λέγει δὲ διὰ πάσης τῆς λεωφόρου τ̃ βασιλέως πομπῆς ἔνδοθεν τειχῶν εἰς τὰς πόλεις εἰσελαύνειν, ὧδὲ τὸν νενομισμένον ῥωμαίοις. ἀμοιβαδὸν τε ὑπὸ φαλ-

μῳδίαις τῶν ἐν ἑκάστῳ τόπῳ τιμώμενον ἕως ἀντιοχείας διακομισθῆναι.

ια) Καὶ μεγέτιος μὲν τῇδε ἠξιώθη ταφῆς. χειροτονεῖται δὲ αὐτ' αὐτοῦ φλαβιανὸς παρὰ τοὺς δοθέντας ὅρκους. ἔτι γὰρ παυλῖνος ᾧ βίῳ περιῆν. ἐκ τούτου δὲ μεγίστη πάλιν ταραχὴ τὴν ἀντιοχέων ἐκκλησίαν ἐπέλαβε, καὶ πλεῖστοι σφᾶς ἀπέσχισαν τῆς πρὸς φλαβιανὸν κοινωνίας, καὶ ὑπὸ παυλίνῳ ἰδίᾳ ἐκκλησίαζον. διεφέροντο δὲ τούτου χάριν πρὸς ἀλλήλους καὶ αὐτοὶ ἱερεῖς, καὶ αἰγύπτιοι μὲν, καὶ ἀράβιοι ὡς ἐπὶ ἠδικημένῳ παυλίνῳ ἠγανάκτουν. σύροι δὲ, καὶ παλαιστινοὶ, καὶ φοίνικες, ἀρμενίων τε καὶ καππαδοκῶν, καὶ γαλατῶν καὶ τῶν πρὸς ᾧ πόντῳ οἱ πλείους, τὰ φλαβιανοῦ ἐφρόνουν. οὐχ' ἥκιστα δὲ ἐχαλέπαινεν ὁ ῥωμαίων ἐπίσκοπος, καὶ πάντες οἱ πρὸς ἑσπέραν ἱερεῖς, καὶ παυλίνῳ μὲν ὡς ἐπισκόπῳ ἀντιοχείας τὰς συνήθεις ἔγραφεν ἐπιστολὰς, ἃς σϋνοδικὰς καλοῦσι. πρὸς δὲ φλαβιανὸν σιωπὴν ἦγον, καὶ τοὺς ἀμφὶ διόδωρον τὴν ταρσοῦ, καὶ ἀκάκιον τὴν βεροίας τοὺς αὐτὸν χειροτονήσαντας ἐναντία ἐποιοῦντο, καὶ ἀκοινωνήτους εἶχον. ὥστε δὲ τὰ περὶ τούτων διαγνῶναι ἔγραψαν αὐτοί τε καὶ γρατιανὸς ὁ βασιλεὺς συγκαλοῦντες εἰς τὴν δύσιν τοὺς ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς ἐπισκόπους.

ιβ) Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον, τῶν ἀπὸ τῆς καθόλου ἐκκλησίας καταλαμβανόντων τοὺς εὐκτηρίους οἴκους, πλεῖσται πολλαχῇ τῆς ὑπηκόου ταραχαὶ σϋνέβησαν τῶν ἀπὸ τῆς ἀρείου αἱρέσεως ἀνθισταμένων. θεοδόσιος δὲ ὁ βασιλεὺς ὀλίγον τῆς προτέρας συνόδου διαλιπὼν χρόνον, αὖθις τοὺς προεστῶτας τῶν ἀκμαζουσῶν τότε αἱρέσεων συνεκάλεσεν, ἢ πειθομένους, ἢ πείσοντας περὶ ὧν διεφέροντο. ὑπέλαβε γὰρ πάντας ὁμοδόξους ποιῆσαι, εἰ κοινὴν αὐτοῖς διάλεξιν προθείη περὶ τῶν ἀμφιβόλων τοῦ δόγματος. ἐπεὶ δὲ συνῆλθον· ἔτος δὲ τοῦτο ἦν ἐν ᾧ μεροβαύδης τὸ δεύτερον καὶ σατορνῖνος ὑπάτευον. ἡνίκα δὲ συμβασιλεύειν αὐτῷ τὸν υἱὸν ἀρκάδιον ἀνηγόρευσε, μετακαλεσάμενος νεκτάριον, ἐκοινώσατο περὶ τῆς ἐσομένης σϋνόδου, καὶ τὰ ποιοῦντα τὰς αἱρέσεις ζητήματα εἰς διάλεξιν ἄγειν ἐκέλευσεν· ὅπως μία τῶν εἰς χριστὸν πιστευόντων ἐκκλησία γένοιτο, καὶ δόγμα καθὸ θρησκεύειν δεῖ, σύμφωνον. καθ' ἑαυτὸν δὲ νεκτάριος ἐν φροντίσι γενόμενος, ὡς ὁμόφρονι περὶ τὴν πίστιν, δήλην ἐποίησε τὴν βασιλέως γνώμην, ἀγαλίῳ ᾧ προϊσταμένῳ τῆς ναυατιανῶν ἐκκλησίας. ὁ δὲ τὴν ἀρετὴν οὗτος βίου διὰ τῶν ἔργων φέρων, κομψότητος δὲ καὶ τερθρείας λόγων ἀτριβὴς, προεβάλετο αὐτ' αὐτοῦ τὸ πρακτέον ἰδεῖν· διαλεχθῆναί τε εἰ δεήσειεν, ἄνδρα τῶν ὑπ' αὐτῶν ἀναγνωστῶν τότε σισίνιον ὀνόματι, ὃς καὶ ὕστερον ἐπετράπη τὴν αὐτὴν ἐπισκοπήν· ἱκανὸν νοῆσαί τε καὶ φράσαι, καὶ τὰς ἐξηγήσεις τῶν ἱερῶν βίβλων ἀκριβῶς ἐπιστάμενον, καὶ πολυμαθῆ τῶν ἱστορημένων ὑπὸ τῶν παρ' ἕλλησι, καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ φιλοσοφησάντων, ὃς δὴ καὶ τότε δόξας ἄριστα λέγειν, συνεβούλευσεν ἀποφυγεῖν τὰς πρὸς τοὺς ἑτεροδόξους διαλέξεις, ὡς ἔριδος καὶ μάχης αἰτίους· πϋνθάνεσθαι δὲ αὐτῶν, εἰ προσίενται τοὺς πρὸ τῆς διαιρέσεως τῆς ἐκκλησίας καθηγητὰς καὶ διδασκάλους τῶν ἱερῶν λόγων γενομένους. εἰ μὲν γὰρ τούτων, ἔφη, τὰς μαρτυρίας ἀποβάλωσιν, ὑπὸ τῶν οἰκείων ἐξελαθήσονται. εἰ δὲ ἱκανοὺς εἰς ἀπόδειξιν τῶν ἀμφιβόλων ἡγήσονται, προΐσχεσθαι δεῖ τὰς αὐτῶν βίβλους. εὖ γὰρ ᾔδει ὡς οἱ παλαιοὶ συναΐδιον ᾧ πατρὶ τὸν υἱὸν εὑρόντες, οὐκ ἐτόλμησαν εἰπεῖν ἐκ τινος ἀρχῆς τὴν γένεσιν αὐτὸν ἔχειν. ἐπεὶ δὲ τάδε καλῶς ἔχειν καὶ νεκτάριῳ σϋνεδόκει, μαθὼν

δὲ καὶ

δὲ καὶ βασιλεὺς, ἐπῄνεσε τὴν βουλήν. ἀπεπειρᾶτο τῶν ἀπὸ ὧν ἄλλων αἱρέσεων ὅπως ἔχουσι γνώμης περὶ τὰς τῶν παλαιοτέρων ἐξηγήσεις. τῶν δὲ μάλα θαυμασάντων, ἀναφανδὸν ἐδήλωσεν εἰ ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις αὐτοῖς καταπαύσουσι τὰς ζητήσεις καὶ ἀξιοχρέους ἡγοῦνται μάρτυρας τοῦ δόγματος. διχονοίας δὲ καὶ περὶ τοῦτο συμβάσης τοῖς προεστῶσι τῶν αἱρέσεων, οὐ ταὐτὰ γὰρ ἕκαστοι περὶ τὰς τῶν ἀρχαιοτέρων ἐφρόνουν βίβλους, ἔγνω ὁ βασιλεὺς, ὡς διαλέξεσι μόναις οἰκείων λόγων πεποιθότες, παρῃτοῦντο τὴν πρότασιν. καὶ τῆς γνώμης αὐτοὺς μεμψάμενος, ἐκέλευσεν ἑκάστην αἵρεσιν γραφὴν αὐτῷ διδόναι τοῦ οἰκείου δόγματος. ἐπεὶ δὲ ἡμέρα παρῆν καθ' ἣν ὥριστο τοῦτο ποιεῖν, συνῆλθον εἰς τὰ βασίλεια, ὑπὲρ μὲν τῶν ὁμοούσιον τριάδα δοξαζόντων, νεκτάριος, καὶ ἀγέλιος· ὑπὲρ δὲ τῆς ἀρείου αἱρέσεως, δημόφιλος ταύτης προεστώς· τῆς δὲ εὐνομίου, αὐτὸς εὐνόμιος· ἡλεύσιος δὲ ὁ κυζίκου ἐπίσκοπος, ὑπὲρ τῶν καλουμένων μακεδονίων. δοξάμενος δὲ τὴν ἑκάστου γραφὴν, μόνην τὴν ὁμοούσιον τριάδα εἰσηγουμένην ἐπῄνεσε. τὰς δὲ ἄλλας ὡς ἐναντίας διέῤῥηξε, καὶ ναυατιανοῖς μὲν, οὐδὲν ἐντεῦθεν παρὰ γνώμην ἀπέβη. ὁμοίως γὰρ τῇ καθόλου ἐκκλησίᾳ τὰ περὶ θεοῦ δοξάζουσιν. οἱ δὲ ἄλλοι πρὸς τοὺς αὐτῶν ἱερέας ἐχαλέπαινον, ὡς ἀμαθῶς σφίσιν ἐναντίους ἐπὶ τοῦ κρατοῦντος γενομένους. πολλοὶ δὲ καταγνόντες, πρὸς τὴν ἐπαινεθεῖσαν μετέθεντο. ὁ δὲ βασιλεὺς νομοθετῶν, ἐκέλευσε τοὺς ἑτεροδόξους μήτε ἐκκλησιάζειν, μήτε περὶ πίστεως διδάσκειν, μήτε ἐπισκόπους ἢ ἄλλους χειροτονεῖν, καὶ τοὺς μὲν πόλεων καὶ ἀγρῶν ἐλαύνεσθαι· τοὺς δὲ, ἀτίμους εἶναι, καὶ πολιτείας ὁμοίας μὴ μετέχειν τοῖς ἄλλοις, καὶ χαλεπὰς τοῖς νόμοις ἐπέγραφε τιμωρίας. ἀλλ' οὐκ ἐπεξῄει. οὐ γὰρ τιμωρεῖσθαι, ἀλλ' εἰς δέος καθιστᾷν τοὺς ὑπηκόους ἐσπούδαζεν· ὅπως ὁμόφρονες αὐτῷ γένοιντο περὶ τὸ θεῖον. ἐπεὶ καὶ τοὺς ἑκόντι μετατιθεμένους ἐπῄνει.

Υπὸ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον ἠσχολημένῳ γρατιανῷ εἰς τὸν πρὸς ἀλαμανοὺς πόλεμον, ἐπανέστη μάξιμος ἐκ τῆς βρετανίας, καὶ ὑφ' ἑαυτὸν τὴν ῥωμαίων ἀρχὴν ποιήσασθαι ἐσπούδαζεν. ἐν ἰταλίᾳ δὲ τότε διέτριβεν οὐαλεντινιανὸς ἔτι νέος ὤν. ἐπετέτραπτο δὲ τῶν τῇδε πραγμάτων τὴν διοίκησιν ὕπαρχος ὢν πρόβος ὑπατικὸς ἀνὴρ, ἡνίκα δὴ ἰουστίνα ἡ τοῦ βασιλέως μήτηρ τὰ ἀρείου φρονοῦσα, πράγματα παρεῖχεν ἀμβροσίῳ ἐπισκόπῳ μεδιολάνων, καὶ τὰς ἐκκλησίας ἐτάραττεν ἐπιχειροῦσα νεωτερίζειν κατὰ τῶν ἐν νικαίᾳ δοξάντων, καὶ περὶ πολλοῦ ποιουμένη κρατεῖν τὴν πίστιν τῶν ἐν ἀριμίνῳ συνελληλυθότων. ἐπεὶ δὲ τὸ ἐναντίον ἐσπούδασεν ἀμβρόσιος, χαλεπήνασα διαβάλλει αὐτὸν πρὸς τὸν υἱὸν ὡς ὑβρισμένη. ὑπολαβὼν δὲ οὐαλεντινιανὸς ἀληθεῖς εἶναι τὰς διαβολὰς, ἅτε δὲ μητέρι τιμωρῶν, στρατιωτῶν πλῆθος ἐπιπέμπει τῇ ἐκκλησίᾳ. οἱ δὲ, ὡς ναῷ προσβαλόντες, βίᾳ τῶν θυρῶν ἐντὸς ἐγένοντο, καὶ τὸν ἀμβρόσιον εἷλκον αὐθωρὸν εἰς τὴν ὑπορείαν ἄξοντες. περιχυθέντες δὲ αὐτῷ τὸ πλῆθος τῆς ἐκκλησίας, αὐτέσχον τοῖς στρατιώταις, καὶ πρότερον ἔγνωσαν ἀποθανεῖν, ἢ τὸν ἱερέα ὑπαριδεῖν. ἐκ τούτου τε εἰς μείζονα ὀργὴν ἰουστίνα ἐξήφθη, καὶ νόμῳ κρατῦναι τὴν ἐγχείρησιν ἐβουλεύετο. μετακαλεσαμένη τοίνυν μενίβολον τὸν ἐπὶ τοῖς γραμματεῦσι τῶν θεσμῶν τότε τεταγμένον, ἐκέλευε τὴν ταχίστην τιθέναι νόμον ἐπὶ βεβαιώσει τῆς ἐν ἀριμίνῳ ἀναγνωσθείσης πίστεως. ὑπὸ παραιτούμενον δὲ τὴν πρᾶξιν, ἦν γὰρ τῆς καθόλου ἐκκλησίας, προὐ-

τρέπετο μείζονος ὑμῆς ἐπαγγελίας δεχεάζουσα. ἀλλ' οὐκ ἔπεισε. πειθὼν δὲ τ̃ ζώνιλω μηνίσολος, πρὸς τ̃ πόδων τ̃ βασιλίδος ἐρρίνε, μήτε τ̃ οὔσης ὑμῆς, μήτε μείζονος μεταποιεῖσθαι φήσας ὅτι μαθὼ ἀσεβείας. ἐπεὶ οὖν ἐνέστη μὴ πολὺ τοῦτο διαπερᾶσαι, ἕτεροι διηκονήσαντο πρὸς τὸ θεῖον τοῦ τοιούτου νόμου. προεχελώθη δὲ ἀδεῶς συνιέναι τοὺς ὁμοίως δοξάζοντας τοῖς ἐν Ἀριμίνῳ, καὶ μὴ ταῦτα ἐν κωνσταντινουπόλει συνεγκλυδόσι· τοὺς δὲ ἐμποδὼν γινομένους, ἡ ἐνδυλία ᾧ νόμῳ βασιλέως δεομένους, ἂν ἀτῳ ζημιᾶσαι. ταῦτα ἀπουδαζούσης τ̃ βασιλέως μηδὲς, καὶ τ̃ νόμον εἰς ἔργον ἀγαν καλεπειγούσης, ἀλλ' ἕλκε δόλῳ διάγαγεῖν τοῦ στρατηγὸς ἰῶ μαξίμου, γραλιάνον διηρῆσθαι. ἐφ' ᾧ μαξίμος μὲν βασιλικῆς ὀχεύμενος, ἀπεκρύβη, καὶ ὡς τοῦ βασιλέως εἴη γαμετὴ, τοῖς ἡγουμένοις ἀγγελίαν ἐκέλευεν. ἀθεμιτοπέπωκε δὲ γραλιάνος τὸν τῆδε πόλεμον διαβὰς, ὡς εὐαγγελιζόμενος καὶ νέος ὢν καὶ ἐρωτικῶς πρὸς τ̃ γυναῖκα διατεθεὶς, ὑπὸ πρόθυμίας τοῦ στρατοῦ αὐτῷ μηδὲν προϊδόμενος, εἰς ταὐτὰ δυσπραγίαν ἐνέπεσε χείρας. καὶ συλληφθεὶς, οὐκ ἄν μαχεσάμενος δυνηρέθη, ἔτη μὲν ἀμφὶ τὰ εἰκοσιτέσσαρα γεγονὼς, δέκα δὲ καὶ πέντε βασιλεύσας. ὡς ὅτι μάλιστα δὲ τοσαύτης συμφορᾶς, ἐπαύσατο ἰουστίνα τ̃ κτ̃ ἀμπρόσιου ὀργῆς. ἐν τούτῳ δὲ μάξιμος πλείστην ἀγείρας γραλιὰν βρετθώνων δυνάμεων καὶ τῶν ὁμόρων γαλατῶν, καὶ κελτῶν, καὶ ὧν τῆδε ἐθνῶν, ὅτι τῷ ἰταλίαν ἤλθε, προφάσιν μὲν ὡς οὐκ ἀνεξόμενος νεώτερόν τι γενέσθαι περὶ τὸ πάτριον πίστιν, καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν· ὃ δὲ ἀληθὲς, τυράννου δόξης ἑαυτὸν καθαίρων. πρὸς δὲ τὴν βασιλείαν ὁλέπων, καὶ προσμαθὼν μήπως εἴ πη ἄρα δυνατὸ δόξαι νόμῳ, οὐ βίᾳ τῇ ἀρχῇ ῥωμαίων ἑαυτὸν προσποιῆσαι. οὐδενὶ γὰρ ἀνιαρὸς δὲ ὑπὸ τ̃ καισαρ βιαθεὶς, ἐδέξατο τὰ σύμβολα τῆς αὐτ̃ βασιλείας. δείσας δὲ μή τι πάθοι, φεύγων ἐξ ἰταλίας εἰς θεσσαλονίκην ἦκε. ἐν αὐτῷ δὲ καὶ ἡ μήτηρ, ἣ προβος ὁ ὕπαρχος.

ηζ Ἐν τούτῳ δὲ πρασκευαζομένῳ θεοδοσίῳ ἐς τὸν πρὸς μάξιμον πόλεμον, γίνε) πᾶς ὀνώριος. ὡς δὲ αὐτὰ τὰ περὶ τ̃ γραλιάνου ἠυτρέπισε, καταλιπὼν ἐν κωνσταντινουπόλει βασιλεύοντα ἀρκάδιον τ̃ υἱὸν, καταλαμβάνει ἐν θεσσαλονίκῃ οὐδενιανόν, καὶ τοὺς μὲν ἀποσαλέντας πρὸ μαξίμου πρέσβεις οὔτε ἀπέπεμπεν εἰς ὃ προφθάνες, οὔτε προσίετο. δύσηλα δὲν τοῖς γραλιώταις, ὅτι τὴν ἰταλίαν ἐχώρει. περὶ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον μηνῶν τελευτὰν ἀγλιος ὁ ἐν κωνσταντινουπόλει τὴν ναυαλιανὴν ὅπισθος, ἐψηφίσαντο αὖτ' αὖθις προσβύτερον σισίνιον τ̃ ἐπ' αὐδὼν. μεμφομένου δὲ τ̃ πλήθους ὅτι μὴ μᾶλλον ὅτι δύλαβείᾳ ὅπισθεν, ἐᾶν ἔχειν δόξας ἐχειροτόνησε μᾶλλον καὶ ᾧ λαῷ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ προσεφώνησε, μετ' ἐμὲ, λέγων, μᾶλλον ἔχετε· μετὰ δὲ τοῦτον, σισίνιον. καὶ ὁ μὲν τάδε εἰπὼν, οὐκ εἰς μακρὰν ἐτελεύτησεν, ὅτι τεσσαρεάκοντα ἔτεσιν διδοχίμως τ̃ οἰκείας αἱρέσεως προεστάς. εἰσὶ δὲ οἱ καὶ ὁμολογητὴν ἰσχυρίζονται τοῦτον τὸν ἄνδρα ἐν βίῳ ποικίλοις καιροῖς γενέσθαι. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον, μιμοθέου καὶ κυρίλλου τὸν βίον μεταλλαξάντων, σισίνιος δὲ) τ̃ ἀγεξανδρέων θρόνον θεόφιλος· πρὸ δὲ ἱεροσολύμων, ἰωάννης. ὅτι δὲ τ̃ κωνσταντινουπόλεως, καὶ δημόφιλος ὁ τ̃ ἀρείου αἱρέσεως ἡγούμενος ἐτελεύτησε. μᾶρῖνος δὲ τ̃ ἐκ θρᾴκης μετακληθεὶς, ὅπως τέρπεται τὴν αὐτ̃ διαδοχήν. ὡς ὅπου δεισιότερος δὲ θεσσαλονίκης ἐκ τῆς πρὸς σύριος φιλιοχείας ἡττώμενος,

προῖσαλο

περίσαν τ αἱρέσεως. ἐν τούτῳ δὲ θεοδοσίου εἰς ἰταλίαν ἀφικομένου φῆμαι περὶ τῦ πολέμου πρὸς ὃ ἑκάστῳ δοκοιῶ ἐκφάτεω. πρὸ δὲ ἐξφανοῖς ὡς πολλῶν ἐν τῇ μάχῃ πεσόντων, ὑπὸ τὸν τύφαννον ὁ βασιλεὺς ἐλθύετο, καὶ ὡς ὑπιθυμοῦσιν ἤδη οἷς ἐλογοποίουν, ἐθαῤῥησεν, καὶ καταδραμόντες νεκταρίου τοῦ ὑπισκόπου, τ οἰκίαν ἐνέπρησεν, χαλεπαίνοντες ὅτι τῷ ἐκκλησιῶν ἐκφάτει. ᾧ δὲ βασιλεῖ περὶ τὸν πόλεμον κτ γνώμην ἀπέβη. οἱ γὰρ ὑπὸ μαξίμῳ γραφέντα, ἢ φόβῳ τ ἐπ' αὐτοὺς πρασκοπῆς, ἢ πρεσβοσία συλλαβόμενοι τὸν τύφαννον δύσλον. ἀνδραγάθιος δὲ ὁ γραφικὸν δύξων, ὡς πάντες ἔγνω, στρὸ αὐτῆς ὅπλοις εἰς πύλας μὲν προῤῥέοντα ἤπλατο, κὴ διεφθάρη. ὕ δὲ πολέμου τοῦτον διελυθέντος τὸν τρόπον, ἔπειτα εἰκότα γραφικῷ τιμωρήσας, ἦκεν εἰς ῥώμην καὶ ὑπατίκιον πομπὴν ἅμα οὐδενιανῷ ἐπετέλεσε, κὴ τὰ περὶ τ ἐν ἰταλίᾳ ἐκκλησίας διῴκηκε. σωρέβη γὰρ κὴ ἰουστίναν ἀποθανῆν.

Ἐν ᾧ τῷ τότε παυλίνῳ ἐν μύλοις τελευτήσαντος, διέμειναν οἱ ὑπ' αὐτῷ ἐκ- ιε
κλησιάζοντες, ὡς πρόσθεν τοῖς ὑπὸ μελετίου δοθέντας ὅρκους ἀποστρεφόμενοι φλαβιανόν, καίπερ οὐδὲν περὶ τὸ δόγμα διαφερόμενοι. καθίσταται δὲ αὐλῶν ἐπίσκοπος βάλης. ὕ δὲ βραχὺ ἵνα χρόνον ὑπιβιώσαντος, ἐκείνου τούτου τ χρόνου διαδοχὴ ἕτερος ἐπλήρωσε φλαβιανοῦ μύλων ποιμένος. ἰδίᾳ δὲ ἐκκλησιάζον ὅσοι τινὶ πρὸς αὐτὸν προῄεσαν κοινωνίαν. ὑπὸ δὲ τοῦτον τ χρόνον διεξδρεών ὑπίσκοπος ὃ πρὸ αὐτῆς διονύσου ἱερὸν εἰς ἐκκλησίαν μετεσκεύαζε. δόξεν γὰρ εἰρήφη τοῦτο. πρὸς τὸ βασιλέως ζητήσας. καθαιρουμένων δὲ τῶν ἐνταῦθα ξοάνων καὶ τῶν αὐτῶν ἀναλισκομένων, ὑπίτηδες ἀπουσιάζων ἐνυβείσαν τοῖς ἡμετέροις μυστηρίοις, ὀξεπόμπευε ταῦτα, καὶ φθονοῦς καὶ εἴ τι ἕτερον ἐν τοῖς αὐτοῖς κεκρυμμένοις καταγήρασον ἰδὼν ἢ ἐφάνετο, δημοσίᾳ ἦλθ εἰς ὑπόδειξιν. πρὸς δὲ τὸ ἀληθὲς, καὶ ὃ ἀδόκητον τῷ συμβάντος καταπλαγέντες οἱ ἡμέτεροι, ἠρεμεῖν σὺν ἰσχύον. πρασκευασάμενοι δὲ ἐν αὐτοῖς καθέδραμον τοῖς χριστιανοῖς, καὶ τοὺς μὲν κτείναντες, τοὺς δὲ τραυματίας ποιήσαντες, καταλαμβάνουσι τὸ σεράπιον· ναὸς δὲ ὅτι ἰδὼν καλὸ καὶ μεγέθ ἐμφανέστατος ὑπὸ γεωλόφου κείμενος. ἐνθῦθεν ὡς ἀπ' ἄκρας λιθὸς ὀξαπιναίως ἡδόντες, σωρὰ πολλοὺς χριστιανῶν, καὶ βασανίζοντες, ἰδὼ ἄξιον θύμ. πραγυμνοῦς δὲ, τοὺς μὲν ἀνεσκολόπισεν· τ δὲ τὰ σκέλη κατέαξαν. ἄλλους δὲ ἄλλως ἀνῄρεσεν. ὑπὸ πολλῷ δὲ χρόνῳ τῆς γάσεως χαλούσης, πρασκυνοῦντες πρὸς αὐτοὺς οἱ ἐρχθέντες, νόμων ὑπεμίμνησκον, καὶ παύεσθαι πολέμου πρεκελεύοντο, καὶ ὃ σεράπιον καθελιμπάνειν. ἦρχε δ' τότε τῶν ἐν αἰγύπτῳ στρατιωτικῶν τραγμάτων ῥωμανός. βάλης δὲ ὕπαρχος, τ ἀλεξανδρείας ἦκεν. ὡς δὲ οὐδὲν ἰὼν, ἐμιμοῦτο ᾧ βασιλεῖ γινόμενα. πρὸς δυμοτέρους δὲ τοὺς ἐν τῷ σεραπίῳ πρεσκυνοῦντες εἶ), ὃ σωφρόνων σφίσιν ἀπετελμήκασιν. ἔπειτα δὲ καὶ ὀλύμπιός τις ἐν φιλοσόφου σχήματι σωῶν αὐτῆς, καὶ πείθων χρῶσθαι μὴ ἀμυδρῶν τῶν πατρίων, ἀλλ' εἰ δέοι ὑπὲρ αὐτῶν ἀποθνήσκειν. καθαιρουμένων δὲ τῶν ξοάνων, ἀθυμοῦντας ὁρῶν σωνεβούλευε μὴ ἐξίστασθαι τ θρησκείας, ὕλην φθαρτὴν καὶ ἀνδράποδα λέγων εἶ) τὰ ἀγάλματα, καὶ διὰ τοῦτο ἀφνισμὸν ὑπομένειν. δωρεὰς δὲ τινας ἀνοιχήσας αὐτοῖς καὶ εἰς ὕψος ἀποπῆναι. καὶ ὁ μὲν, τοιάδε εἰσηγούμενος, καὶ πληθὺν ἡμῶν ἔχων περὶ αὐτὸν ἐν ᾧ σερα-

πίῳ διέτριβεν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀγγελθέντων τῶν γενομένων, τοὺς μὲν ἀναιρεθέντας χριστιανοὺς ἐμακάριζεν ὡς μαρτυρίας γεγῶν μεταχόντας, καὶ ὑπὲρ τοῦ δόγματος προκινδυνεύσαντας. τοὺς δὲ ἀνεγόντας συγγνώμης τυχεῖν προσέταξεν, ὡς ἂν ῥᾷστα εἰς χριστιανισμὸν μεταβάλοιεν, τὴν εὐεργεσίαν αἰδούμενοι· καθαιρεθῆναι δὲ τοὺς ἐν ἀλεξανδρείᾳ ναοὺς, ὡς αἰτίους στάσεως τῷ δήμῳ. λέγεται δὲ τῶν περὶ τούτων γραφέντων παρὰ βασιλέως εἰς τὸ κοινὸν ἀναγνωσθέντων, μέγα ἀναβοῆσαι χριστιανοὺς, καθότι εὐθὺς ἐκ προοιμίων ἐν αἰτίᾳ τοὺς ἑλληνιστὰς ἐποιεῖτο. ἐντεῦθεν δὲ εἰς δέος ἐμπεσόντας τοὺς τὸ σεράπιον φυλάσσοντας εἰς φυγὴν τραπῆναι· καταλαβόντας δὲ τὸν τόπον τοὺς χριστιανοὺς, ἐξ ἐκείνου καταχεῖν. ὁ δὲ ὀλύμπιος, ὡς ἐπυθόμην, οὐ πολλῷ πρότερον τῆς νυκτὸς μεθ' ἣν ταῦτα ἐπιγενομένης ἡμέρας σϋνέθη, ἐπήκουσέ τινος ἐν τῷ σεραπίῳ ἀλληλούϊα ψάλλοντος. ἐπεὶ δὲ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ἡσυχίας οὔσης, οὐδένα καθεώρα, φωνῆς δὲ μόνης ἤκουε τὸν αὐτὴν ψαλμὸν μελῳδούσης, ἔγνω τὸ σύμβολον, καὶ λαθὼν πάντας ἔξεισι τοῦ σεραπίου, καὶ πλοίου τυχὼν, εἰς ἰταλίαν ἀνηνέχθη. φασὶ δὲ τοῦ ναοῦ καθαιρουμένου τούτου τινὰ τῶν καλουμένων ἱερογλυφικῶν χαρακτήρων σταυροῦ σημείῳ ἐμφερεῖς ἐγκεχαραγμένοις τοῖς λίθοις ἀναφανῆναι· παρ' ἐπιστημόνων δὲ τὰ τοιάδε, ἑρμηνευθεῖσαν σημαῖναι ταύτην τὴν γραφὴν, ζωὴν ἐπερχομένην. τοῦτο δὲ, πρόφασιν χριστιανισμοῦ πολλοῖς γενέσθαι τῶν ἑλληνιστῶν, καθότι καὶ γράμματα ἕτερα τοῦτο τὸ ἱερὸν τέλος ἕξειν ἐδήλου, ἡνίκα τοῦτος ὁ χαρακτὴρ φανῇ. τὸ μὲν δὴ σεράπιον ὧδε ἥλω, καὶ μετ' οὐ πολὺ εἰς ἐκκλησίαν μετεσκευάσθη ἀρκαδίου τοῦ βασιλέως ἐπώνυμον. εἰσέτι δὲ κατὰ πόλεις τινὰς προθύμως ἐμάχοντο τῶν ναῶν οἱ ἑλληνισταὶ, παρὰ μὲν ἀραβίοις, πετραῖοι, καὶ ἀεροπολῖται· παρὰ δὲ παλαιστινοῖς, ῥαφιῶται, καὶ γαζαῖοι· παρὰ δὲ φοίνιξιν, οἱ τὴν ἡλίου πόλιν οἰκοῦντες. σύρων δὲ μάλιστα οἱ τοῦ ναοῦ ἀπαμείας τῆς πρὸς τῷ ἀξίῳ ποταμῷ, οὓς ἐπυθόμην ἐπὶ φυλακῇ τῶν παρ' αὐτοῖς ναῶν συμμαχίαις χρήσασθαι πολλάκις γαλιλαίων ἀνδρῶν, καὶ τῶν περὶ τὸν λίβανον κωμῶν. τὸ δὲ τελευταῖον ἐπὶ τοσοῦτον προεληθεῖν τόλμης, ὡς μάρκελλον τὸν τῇδε ἐπίσκοπον ἀνεῖλεν. λογισάμενος γὰρ ὡς οὐκ ἀλλως αὐτοῖς ῥᾴδιον μετατεθῆναι τῆς προτέρας θρησκείας, τοὺς ἀνὰ τὴν πόλιν καὶ τὰς κώμας ναοὺς κατεστρέψατο. πυθόμενος δὲ μέγιστον εἶναι ναὸν ἐν τῷ αὐλῶνι, κλῖμα δὲ τοῦτο τῆς ἀπαμέων χώρας, στρατιώτας τινὰς, καὶ μοναχοὺς παραλαβὼν, ἐπὶ τοῦτο ᾔει. πλησίον δὲ γενόμενος ἔξω βελῶν περιέμενεν. ἦν γὰρ ποδαλγὸς, καὶ οὔτε μάχεσθαι οὔτε διώκειν ἢ φεύγειν ἠδύνατο. ἠσχολημένων δὲ τῶν στρατιωτῶν καὶ μοναχῶν περὶ τὸ ἐλεῖν τὸν ναὸν, μαθόντες αὐτὸν τινὲς τῶν ἑλληνιστῶν μεμονῶσθαι, καθ' ὁ μέρος ἐλεύθερον ἦν μάχης τὸ χωρίον, ἐξῆλθον. ἐξαπίνης τε ἐπιστάντες, σϋνέλαβον αὐτὸν, καὶ πυρᾷ ἐμβαλόντες ἀνεῖλον, καὶ πρὸς τὸ παρὸν ἔλαθον. ἐπεὶ δὲ τῷ χρόνῳ ἐφωράθησαν, οἱ μὲν μαρκέλλου παῖδες τιμωρεῖν τῷ πατρὶ ἐσπούδαζον. ἡ δὲ ἀνὰ τὸ ἔθνος συνόδος διεκώλυσε, μὴ δὲ δίκαιον νομίσασα ταύτης τελευτῆς τιμωρίαν λαμβάνειν, ἐφ' ᾗ προσῆκε χάριν ὁμολογεῖν τὸν ὧδε θανόντα, καὶ γένος αὐτοῦ, καὶ φίλους ὡς ὑπὲρ θεοῦ θανεῖν ἠξιωμένου. καὶ τὰ μὲν, οὕτως ἔσχεν.

ιϛ Εν τούτῳ δὲ τὴν ἐπὶ τῶν μετανοούντων τεταγμένον πρεσβύτερον οὐκέτι συνεχώρησεν εἶναι πρῶτος νεκτάριος ὁ τὴν ἐκκλησίαν κωνσταντινουπόλεως ἐπιτροπεύων. ἐπη-

ων. ἐπηκολούθησαν δὲ καὶ οἱ πρώτων ἐπίσκοποι. τοῦτο δὲ ἡ πολίτευσις, ἢ πόθεν ἦρξαν, ἢ τίνα ποίαν αἰτίαν ἐπαύσαντο, σήμερον μὲν ἴσως σήμερον λέγοιμεν. ἐγὼ δὲ ὡς οἶμαι ἀφηγήσομαι. ἐπεὶ γὰρ τὸ μὴ ἀμαρτεῖν πανελῶς ἀνθρώποις ἀδύνατον ἐδείχθη φύσεως, μεταμελουμένοις ἢ καὶ πολλάκις ἁμαρτάνουσι συγγνώμην νέμειν ὁ θεὸς παρεκελεύσατο, ἐν ᾧ πραγτείᾳ σωφρονεῖν τὰ ἁμαρτήματα, καθάπερ φορτικὸν, ὡς εἰκὸς, ἀπὸ ἀρχῆς τοῖς ἱερεῦσιν ἔδοξεν ὡς ἐν θεάτρῳ τῷ μάρτυρι τῷ πλήθει τὰ ἐκκλησίας τὰς ἁμαρτίας ἀπαλλάττειν. πρεσβύτερον δὲ τὸ ἄρισα πολιτευομένων ἐχέμυθον τὴν ἐμφρονα ὑπὸ τούτου τεταχασιν, ᾧ δὴ πρόσοικοι οἱ ἡμαρτηκότες, τὰ βεβιωμένα ὁμολογοῦσιν. ὁ γὰρ πρὸς τὸν ἑκάστου ἁμαρτήματος, ὅ, τι χρὴ ποιῆσαι ἢ ἐκτίσαι ὑπὲρ μισθοῦ θεὶς, ἀπέλυε, πρὸς σφᾶς αὐτοὺς τὴν δίκην εἰσπραξόμενος. ἀλλὰ ναυαγίαις μὲν οἷς ὁ λόγος μετρίοις, σπάνει τούτου ἐδέησε. ἐν οἷς δὲ μέγας αἱρέσεως, εἰς ἕλεγχον τούτου κρατεῖ. ὑπομένουσι δὲ καὶ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις φυλάττεσθαι, καὶ μάλιστα ἐν τῇ ῥωμαίων. ἐνταῦθα γὰρ ἐκδηλός ἐστιν ὁ τύπος τῶν ἐν μετανοίᾳ ὄντων. ἑστᾶσι δὲ καθηφῆς καὶ οἱονεὶ πενθοῦντες. ἤδη δὲ πληρωθείσης τὸ τοῦ θεοῦ λατρείας, μὴ μεταγόντες ὧν μύσταις θέμις, ἐν οἰμωγῇ καὶ ὀδυρμῷ πρόσω ὑπὸ γῆς ῥίπτουσι σφᾶς. ἀνίστησι δὲ δεδακρυμένος ὁ ὑπόσκοπος πρεσβυτέρων, ὁμοίως ὑπὸ τὸ ἐδάφους πίπτων. στὰς ὀλοκλῃῇ καὶ ὁ πᾶς τῆς ἐκκλησίας πλῆθος δακρύων ἐμπιπλᾶται. ὁ μὲν οὖν δὲ, πρόσω ὁ ὑπόσκοπος ἐξανίσταται καὶ τοὺς κειμένους ἀνίστησι, καὶ ἢ πρόσωπον ἐστὶν ἁμαρτηκότων μετὰ μύρων ἀνάμνησιν ἀποπέμπει. καθ' ἑαυτὸν δὲ ἑκάστῳ ταλαιπωρούμενος ἕκαστος ἢ νηστείας, ἢ ἀγορασίας, ἢ ἐδεσμάτων ἀποχῆ, ἢ ἑτέρας οἷς πρόστέτακται πρὸς μύρων τὸν χρόνον εἰς ὅσον αὐτῷ τέτακται ὁ ὑπόσκοπος. τῇ δὲ πρόθεσμα ὥσπερ τι ὄφλημα λαβόντες τὴν ἀμοιβὴν τῶν ἁμαρτίας ἀνίεσι, καὶ μετὰ τοῦ λαοῦ ἐκκλησιάζει. τὰ δὲ μύρα οἱ ῥωμαίων ἱερεῖς ἄγει καὶ ἐς ἡμᾶς φυλάττουσιν. ἐν δὲ τῇ κωνσταντινουπόλει ἐκκλησία ὁ ὑπὸ τῶν μετανοούντων τεταγμένος πρεσβύτερος ἐπολιτεύετο. εἰσότε δή γυνὴ τῶν ἐν παῤῥησίᾳ ὑπὸ ἁμαρτίας αἷς πρόσθεν ἐπλημμέλησε πρόσθεν λαθεῖσα πρὸς τοῦτου τὸ πρεσβυτέρου νηστεύειν, καὶ τὸν θεὸν ἱκετεύειν. τούτου χάριν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ λατρεύουσα, ἐκπεπορνεῦσθαι πρὸς ἀνδρὸς διακόνου καταμηνύσει. ἐφ' ᾧ ὁ πλῆθος μαθὸν, ἐχαλέπαινεν ὡς τῆς ἐκκλησίας ὑβρισμένης. μείζη δὲ διαβολὴ τοῖς ἱερωμένοις εἶχεν. ἀπορῶν δὲ ὅτι χρήσαιτο τῷ συμβεβηκότι νεκτάριος, ἀφείλετο τὴν διακονίας τὴν ἐπιτροπικήν. συμβουλευσάντων δέ τινων συγχωρεῖν ἕκαστον, ὡς μὴ ἑαυτῷ σωφρονεῖν καὶ παῤῥησίαν δοίη τοῖς μυστηρίοις, ἔπαυσε τὸ ὑπὸ τὸ μετανοίας πρεσβύτερον, καὶ ἐξ ἐκείνου τοῦτο κρατοῦν διέμεινε. ἤδη δὲ ἀρχαιότητος, οἶμαι, καὶ τῆς κατ' αὐτὸν σεμνότητος, καὶ ἀκριβείας εἰς διαφορὰν καὶ ἡμιμνημόνου ἦθος ἐπὶ μικρὸν διολισθαίνειν ἀρξαμένης, ἐπεὶ πρότερον, ὡς ἠγοῦμαι, μείω τὰ ἁμαρτήματα ἦν, ἐπὸ τε αἰδοῦς τῶν ἐξαγγελλόντων τὰς σφῶν αὐτῶν πλημμελείας, καὶ ἐπὸ ἀκριβείας τῶν ὑπὸ τούτῳ τεταγμένων κριτῶν. ἐκ ταύτης ἢ τῆς αἰτίας συμβάντος καὶ θεοδόσιον τὸν βασιλέα πρόσφορον τῆς τῶν ἐκκλησιῶν δυσκλείας τε, καὶ σεμνότητος, νομοθετῆσαι τὰς γυναῖκας, εἰ μὴ παῖδας ἔχοιεν καὶ ἐπὶ ἐξήκοντα ἔτη γένοιντο, διακονίαν θεοῦ μὴ ὑπομένειν ἐπέσθαι, κατὰ τὸ ἀποστόλου παύλου ῥητὸν πρόσταγμα· τὰς δὲ κεκτημένας τὰς κεφαλὰς, ἀπελαύνεσθαι τῶν ἐκκλη-

σιῶν· τοὺς δὲ ταύτας προσιεμένους ἀποστόπους, ἀφαιρεῖται τ' ἐπισκοπῆς.

ιζ Αλλὰ τάδε μὴν ἡ αὐτὴ ἑκάστῳ δοκῇ, ταυτὶ σκοπείτω. ὁ δὲ βασιλεὺς Θεοδόσιος Φυγὼ ἀνομίου τότε καλεδίκασεν. ἔδει γὰρ ἐν κωνσταντινουπόλει ἐν προαστείοις δημοτέλεων, ἢ ἐν οἰκίαις, καθ' ἑαυτὸν ἐκκλησιάζειν, καὶ τοὺς λόγους οὓς συνεγράψατο, ἐπεδείκνυτο, καὶ πολλοὺς ἔπειθεν ὁμοίως φρονεῖν, ὡς ἐν ὀλίγῳ πολυανθρωπον γενέσθαι λαὸν τ' ἐπωνύμου αὐτῷ αἱρέσεως. ἀλλ' ὁ μὲν ἐν πολλῷ ὕστερον τ' Φυγῆς ἱερωθεὶς, ἔτυχε τῆς ἐν τῇ πατρίδι ταφῆς, καὶ μὴν δὲ αὕτη καὶ παραδοχὴν, διακόσια. ἰὼ δὴ ὀνομαζομένη νομοθ τ προσῳ ἀρειανῷ καθαρείας. Θεοφρόνιος δὲ ὃς ἐκ' αὐτῷ διδασκάλῳ τοὺς ὁμοίους ἐπαγόμενος λόγους, καὶ παραδοχὴς δὲ καὶ ταύτ, σύνισμα τοῖς αὐτ' δόγμασι. μετείως δὲ ἀφ' τῶν ἀριστοτέλους μαθημάτων ζητῶν, ὑπὸ τὴν δείαν προσῆς εἴδησιν τῶν πρ' αὐτῆς συλλογισμῶν εἰσαγωγὴν κατέλιπεν, ἰὼ προ γυμνασίας νῦ ἐπέχρατο. φ' ἀβροις ὃ ἀφελέξας ἐμπεσὼν, ὡς ἐπυθόμην, οὐκ ἠξίωσεν ὑπὸ τῶν αὐτῶν μόνον ὧ διδασκάλῳ λόγων. πολυπροσωπον δὲ καὶ ἐκ τ χειμώνων ταῖς ἱεραῖς γρ αφαῖς ὀνομ ἐκ καλεσκύαζεν, ὡς τὸ θεῖον προγινώσκον τὸ μὴ ὂν, γινώσκον δὲ ὃ ὄν, καὶ τὸ γεγονὸς μεμνημένον, οὐκ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχ, προς τε τὸ μέλλον καὶ πρὸν, καὶ πρὸ φυκὸς μεταβάλλον πρὸ γνῶσιν. ἐκ τοιούτων δὲ δογμάτων οὐδὲ τοῖς νόμου φορητὸς εἶ) δόξας ἐκβληθεὶς τ' αὐλῶν ἐκκλησίας, τοὺς ἀπ' αὐτῷ καλουμένους θεοφρονιανοὺς ἐποίησεν. οὐκ εἰς μακρὰν δὲ καὶ δύτυχὴς ὃς ἐν κωνσταντινουπόλει τὰ νόμου φρονῶν, ἐπώνυμον αὐτῷ κατέλιπεν αἵρεσιν. ζητουμένου γὰρ εἰ πρὸ ἑκάστου ὥραν γινώσκ ὁ υἱός, καὶ φ' ἀναίρεσιν τούτου τῶν εἰρημένων ἐν τοῖς ἀναγκαίοις ὅτι μόνος ὁ πατὴρ οἶδεν, ἀθλιεῖσθαι δοκούντων, ἰσχυρίζετο μὴ δὲ ταύτης τ γνώσεως ἀμοιρον εἶ) τὸν υἱόν, ὡς ἀνενδεῶς λαβόντα πάντα παρὰ τ πατρός. μὴ προσιεμένων δὲ τὸν λόγον τῶν τότε προεστώτων, ἑαυτὸν χωρίσας τ κοινωνίας, ἀφίκετο πρὸς ἀνόμιον ἐν τῇ προαστείᾳ ὄντα, καταλαβόντος ἤδη Δημοφίλου καὶ ἑτέρων οἱ ἐκ τ κωνσταντινουπόλεως ἀπεσάλησαν βαπτιστὴν τε αὐτὸν, καὶ εἰ δεήσει ἀφελεξόμενοι. μαθὼν ἀνόμιος ἐφ' ᾧ πρεσβύτερος, τοὺς δύτυχοῦς λόγους ἐπῄνεσε, καὶ συνηύξατο αὐτῷ, καίτοι οὐ πρεπὸν ἐν αὐτοῖς συνεύχεσθαι τοῖς ἀλλαχόθι δόγματα γραμμάτων ἀφικνουμένοις, ἃ πρὸς σφᾶς αὐτοὺς ὁμοδόξους δηλοῖ, ἀφ' σημείων ἐγγραφομένων τοῖς ὑποσολᾶς ἀγνώστων τοῖς ἄλλοις. οὐκ εἰς μακρὰν δὲ ταύτης τῆς ζητήσεως ἀνόμιος τελευτήσαντος, οὐ προσίετο τὸν δύτυχον ὁ προεστὼς τ' ἐν κωνσταντινουπόλει αἱρέσεως, ἐπὶ ζηλοτυπίας ἀπεχθανόμενος, ὅτι μὴ δὲ κλεινικοῦ ὄντος ἐνθυμίου εἶ) συνδιάζων τοῖς αὐτ' λόγοις, ἀλλ' οἷος τ ἦν δηλαδὴ ὁ προβλημα. ἀλλ' ἦν γε μὴ τ ὁμοίως αὐτῷ φρονούντων, εἰς ἰδίαν αἵρεσιν ἐχωρίσθη δύτυχος. τ μὲν τοιαύτ ἢ τ θείαν βάπτισιν δηλοφορᾶς, αὐτόν τε καὶ θεοφρόνιον ὁ πολὺς λόγος ἐπαγιάται. τάδε δ' ἐξ ὧν ἐπυθόμην ἔχρατο προς σωτῆρον εἴδησιν τ αἰτίων ἀφ' ὧν ἀνομοιανοὶ διηρέθησαν. ἐπεξελθεῖν δὲ πάντας τοὺς δηλ ὅτ κινηθέντας λόγους μακρὸν δὴ εἴη, καὶ μοὶ ὃ ῥᾴδιον, ἐπεὶ μὴ ὃ ἐμπείρως ἔχω τῶν τοιούτων δηλεξέων. προεῖ δὲ τοῦτον τ χρόνον καὶ τοῖς ἐν κωνσταντινουπόλει ἀρξαμένοις ἀνεφύη ζήτησις, εἰ πρὶν εἶ) τ' υἱὸν, ὡς δὲ οὐκ ὄντων πρ' αὐτοῖς ὁμολογούμενον, δικαίως καλεῖσθαι πατὴρ ὁ θεός. καὶ δωρόθεος μὲν, ὃς ἀντὶ μελίνης μελιτηνὴς ἐκ τ ἀθλιοχείας προεῖσατο ταύτης τ' αἱρέσεως

σεως

σεως, ὡς τοὺς τὴν ὁμοίαν, τὸν υἱὸν τοῦ πατρὸς μὴ καλῶς πατέρα τὸν θεὸν ἀπεφήναλο. μῶρινος δὲ τοὐναντίον ἰσχυρίζετο, καὶ μὴ ὑφεστῶτος τοῦ υἱοῦ πατέρα ἀεὶ εἶναι, τὸν πατέρα ἐδόξαζεν, ἢ οὕτως ἔχων γνώμης, ἢ καθὸ διαφόρως ὑπὸ τοῦ κριθέντος τοῦ τῶν ἀρείων ἐκκλησίας. ἐκ ταύτης δὲ τῆς αἰτίας εἰς ἑκάτερον διεκρίθη τὸ πλῆθος. διωρθοῦτο δὲ ἐν αὐτοῖς αὖτε πειθομένοις ἐφ' ὧν κατεῖχεν οἰκείων οἴκων μείνασι, ἑτέροις οἰκοδομήσασιν οἱ ἀμφὶ μαξῖνον, ἰδίᾳ ἐκκλησίαζον. ἐπωνομάζοντο δὲ φαυστινιανοὶ ἤτοι τῶν χρόνων, ἢ μᾶλλον ὅτι ἐκ λύκης τῆς φαυστίνης, ποππαίου δὲ τοῦτο τὸ εἶδος, τοῦ θύμου ταύτῃ τῇ δόξῃ σύνισταμένου. χρόνων δὲ, καθάπερ καὶ σελήνας ὁ ὀπίσκοπος τούτων ὁμοίως ἐδόξαζεν. ἐπακολουθήσασι δὲ τούτῳ πάντες βάρβαροι, πλὴν αὐτοῖς ἐκκλησίαζον. πεισθέντες γὰρ ἐς τὰ μάλιστα τῷ σελήνῳ ἐτύγχανον συγγραφῆς τε γραμμάτων καὶ ἀγαδόχου σύλλογα τῷ πρὸς αὐτοῖς ὀπισκοπήσασι, καὶ ὅτι ἐκκλησίας ἐγκύκλιος διδάσκειν, οὐ μόνον κατὰ τὸν πάτριον αὐλῶν φωνὴν, ἀλλὰ γὰρ καὶ τὰ ῥήματα. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον διαφορᾶς περὶ τοῦ θεσμὸς τοῦ μυρίνου πρὸς ἀγάπιον τὸν ὀπίσκοπον τῶν ἐν ἐφέσῳ ὁμοδόξων ἐγένοντο, διακριθέντες ἀλλήλων, μονονουχὶ πρὸς σφᾶς ἐπολέμουν, ἐπαμυνόντων ἀγαπίῳ τῶν χρόνων. ἐκ ταύτης δὲ τῆς αἰτίας, λέγεται πολλοὺς τῶν ἐνθάδε κλῆρον μεμφομένους τὸν τῶν ἡγουμένων φιλοτιμίαν τῆς καθόλου ἐκκλησίας κοινωνῆσαι. ὧδε μὲν ἐχόντων τὰ ἀρχαῖα ἐχωρίσθη, καὶ εἰσέτι νῦν ἐν αἷς εἰσὶ πόλεσιν ἰδίᾳ ἐκκλησιάζουσι. τοῖς δὲ ἐν κωνσταντινουπόλει ὀπίσω τεσσάκοντα καὶ πέντε ἔτεσι, διενεχθέντας τοὺς σφᾶς εἰς ὁμόνοιαν ὕστερον συνῆγεν ὁμόδοξος ὢν αὐτοῖς πλινθᾶς ἀνὴρ ὑπαλικὸς ἵππου τάξεως καὶ πεζῆς τραπέζας ἡγεμών, διωνατώτατος τότε ἐν τοῖς βασιλείοις εὐνούχος. καὶ εἰς ταυτὸν συνιόντες, ἐψηφίσαντο μή ποτε ταύτῃ τῇ ζήτησιν εἰς διάλεξιν ἄγειν. καὶ τὰ μὲν ὕστερον ὧδε ἀπέβη.

Ἐπὶ δὲ τῆς προύσης ἡγεμονίας, οἱ ναυατιανοὶ τοὺς σφᾶς διενεχθέντες περὶ τῆς πασχαλίας ἑορτῆς, ἑτέραν αἵρεσιν τῶν καλουμένων καθαρῶν σύνεστησαντο. καθάπερ γὰρ πρεσβύτερος τοῦ μυρίνου χρόνιος ἀμα θυμικὸς καὶ μακαρίᾳ, τοῖς συμπρεσβυτέροις ἐπόμενος τοῖς ἐν παζουμώμει σύνοδον ἐπὶ τῆς οὐδένος βασιλείας, ἠξίουν ἅμα τοῖς ἰουδαίοις τὸν τοῦ πάσχα ἑορτὸν ἐπιτελεῖν. ἀποστὰς δὲ τῆς ἐκκλησίας τὰ μὲν πρῶτα, πρὸ μὲν ἀσκήσεως εἵνεκα, ἄεισα γὰρ ἐβίου· πρὸ δὲ ἵνας ὑπονοῶν δυσαξίους κοινωνίας μυστηρίων, ἐσκήπτετο. ὡς δὲ ἐγεγόνει δῆλος νεωτερίζων, ἐμέμφετο μὲν μύρκιανος τὸν ἐπ' αὐτῷ χρόνον ἀμείνων. ἀμείνων τε ὢν ὅτι ἀκούσας ὑπιτενθύνας τὰς χεῖρας, ἢ ἐπ' αὐτὸν πολλάκις, φησὶν, ἀνέβοα. διαπεμπόμενος δὲ αὐτῷ τὸν ἐκκλησίαν εἰς ἕτερον πλῆθος ὁρῶν, συνεκάλεσεν ὁμοδόξους ὑπισκόπους εἰς σάρδεσιν· χωρίον δὲ τοῦτο βιθυνίας, ὀκτὼ ἀπὸ πολλῶν ῥωμαίων πόλεως ὑπὲρ τὸν θαλάσσης κείμενον, ἔνθα δὴ συνιόντες, μελετησάντων σαββάτιον. ἐπεὶ δὲ τὸν λύπης τὸν αὐτῷ ἀπαντήσας λέγων, ἐπηλάθετο τὸν ἑορτῆς τὸ διάφορον, ὑπονοήσαντες ἔρωτι πρεσβείας τάδε αὐτὸν σκήπτεσθαι, ὅρκον ἀπήτησεν ὡς ὑπισκοπὴν ὀκτὼ ἔλαιον ποτε. ὃ δὲ τάδε ἀναμοτῶς ὁμολογήσαντος, λοιπὸν μὴ ἀξιοχρεῶν εἶναι ταύτῃ τὴν αἰτίαν εἰς χωρισμὸν κοινωνίας, ἅπαντας

μὴν ὁμονοῆν, καὶ ἅμα ἐκκλησιάζειν ἐν ἡφίσθη. ἔκαστον δὲ ἢ μὴν αὐτῷ δοκῇ ταύτην τὴν ἑορτὴν ὀπίτελεῖν, καὶ κρίνατο τοῦτον ἔθετο, ὃν ἀδιάφορον ἐπωνόμαζε. καὶ τὰ μὴν ὧδε ἔδοξε τοῖς ἐν Καππαδοκίᾳ ζηλωτοῖς. ἐξ ἐκείνου δὲ Καββάτιος τοῖς ἰουδαίοις ἐπόμενος εἰ μὴ κατὰ τὸν ζηλωτὴν ἔδοξε πρώτως ἄγειν τὴν ἑορτὴν, φθάνων ὡς ἔθος ἐνήστευε. καθ' ἑαυτὸν δὲ τῶν νενομισμένων ἐπετέλει τὰ πάσχα. ὃ δὲ Καββάτῳ ἀφ' ἑσπέρας ὀπίτελεῖ τὰ δέοντα κατὰ τὴν Συρίαν. καὶ τῆς προσκούσης δυνάμεως μεγαλόμυος, τῇ ἕξης ἡμέρᾳ κοινῇ πᾶσιν ἐκκλησίαζε, καὶ τῶν μυστηρίων μετεῖχε, καὶ τὰ προκείμενα τοῦ πλήθους ἐδιδάσκαλεν. ὡς δὲ ὁ χρόνῳ ἐνέδυεν ὀπίσημος ἐλλόγιμος, πολλοὺς τοὺς ζηλωτὰς ἔσχε, καὶ μάλιστα Φρύγας, καὶ γαλάτας, οἷς πάτριον ὧδε τὴν ἑορτὴν ταύτην ὀπιτελεῖν. ὕστερον δὲ εἰς τὸ προφανὲς ἀποστὰς, τῶν αὐτῷ πειθομένων τὴν ὀπισχοῦσαν δυσεδέξατο, ὡς ἐν καιρῷ λελέξεται. ἐμοὶ δὲ θαυμάζειν ἔπεισι τοῦδε τοῦ ἀνδρὸς, καὶ τῶν ἑπομένων αὐτῷ, ὅτι τάδε ἀνεωτέρισεν. εὐσεβείᾳ τῶν πάλαι, ὡς ἰσορροπῶν εὐσεβίοις, ἀπὸ μάρτυσί τε φίλοις καὶ ἰωσήπῳ, καὶ ἀριστοβούλῳ, καὶ ἑτέροις πλείστοις μετ' ἐκείνων ἰσομοιρεῖν τὰ Μωσαϊκὰ θεσπίσματα, ἡλίου δὲ πρῶτον δωδεκατημόριον ὁδεύοντος, ὃ κριὸν ἕλληνες ὀνομάζουσιν· ἐν Μαμβρῇ ᾗ τὸ σελήνης, τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τὴν πορείαν ποιουμένης, ἐπεὶ καὶ αὐτοὶ ναυαλιῶνοι εἰς ἀκριβείας μᾶλλον ἰσχυρίζονται, ὡς οὔτε αὐτοῖς, οὔτε ᾧ ἐγκλίνω τὸ αἱρέσεως πρόσωπον πρότερον ἰῶ ἔθος. ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἐν παροικώμει ζηλωτῶν ἀνεωτερίθη, εἰς ἔτι τε καὶ νῦν ἐν τῇ πρεσβυτέρᾳ ῥώμῃ ὁμοδόξοις αὐτοῖς (καὶ τοῖς ἄλλοις ῥωμαίοις ἑορτάζειν, οἷς οὔποτε ἄλλως ἑορτάζειν ὁ πρόσθεν χρόνος ἤλεγξε, πέτρου καὶ παύλου τῶν ἀποστόλων τὴν παράδοσιν κεκωλυκότων. πρόσθεν δὲ καὶ Καππαδόκαι οἱ τὸ μωσέως νόμου τὰ μάλιστα ζηλωταὶ τυγχάνοντες, πρὶν τὸν νέον τελεσφορεῖσθαι καρπὸν, οὐκ ἀνέχονται ταύτην ὀπιτελεῖν τὴν ἑορτὴν. νέον γὰρ, φασὶν, αὐτὴν τὸν ἑορτὸν ὁ νόμος καλεῖ. μὴ ποτε τούτων φανέντων ἑορτάζειν οὐ θέμις ὡς ἐξ ἀνάγκης φαίνειν τὴν ἐν ᾧ ἦν ἰσομοιρεῖ, τοῖς μὴ ἰουδαίοις πρὶν ἄν μιμουμένοις, θαυμαστὸν εἶναι μὴ τὴν πρὸ αὐτοῖς ἀρχαιόπλοκα μᾶλλον ἐπαινεῖ. ὡς ἔοικε γὰρ πλὴν ἰδίων καὶ τὴν ὀπὸ τὰ ἀσίας καλουμένων τεσσαρεσκαιδεκάτων ὁμοίως ῥωμαίοις καὶ αἰγυπτίοις, καὶ οἱ ἀπὸ τῶν δύσεων αἱρέσεων ταύτην τὴν ἑορτὴν ἄγουσιν, ὅθεν ὧδε ὀνομάζονται. οἱ δὲ ναυαλιῶνοι τὴν δυάσιμον ἡμέραν ὀπιλεγόσιν. ἰουδαίοις δὲ (ὅτι ἔπον) καὶ εἰς ταυτὸ τοῖς τεσσαρεσκαιδεκατίταις καταστρέφουσι. πλὴν εἰ μὴ τύχοι τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τὸ σελήνης ἡ πρώτη τοῦ Καββάτου ἡμέρα συμπεσοῦσα, καθ' ὃν χρόνον) τῶν ἰουδαίων, ὅσαις δὴ ἡμέραις συμβαίη τὴν ἐρχομένην κυριακὴν ὑστερίζειν τεσσαρεσκαιδεκάτης τῆς σελήνης. μονταναὶ δὲ οἷς πεπουζῖται καὶ Φρύγας ὀνομάζουσι, ξένην τινὰ μέθοδον εἰσαγαγόντες τοῦ ταύτην ὃ πάσχα ἄγουσι. τοῖς μὲν γὰρ ὀπὶ τούτων τὸν τῆς σελήνης δρόμον πολυπραγμονοῦσι καταμέμφονται. φασὶ δὲ χρῆναι μόνοις τοῖς ἡλιακοῖς ἔπεσθαι κύκλοις τοὺς ὀρθῶς ταῦτα κανονίζοντας, καὶ μίαν μὴν ἕκαστον (ἐν) ἡμερῶν τεσσάκοντα εἴκοσιν· ἄρχεσθαι δὲ τὴν πρώτην ἀπὸ τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας, ἣν ῥηθῆναι δὴ τοῦ ῥωμαίους, πρὸ ἐννέα καλανδῶν ἀπριλλίων. ὅπερ φασὶν οἱ δύο φωσῆρες τότε ἐλθόντα, οἷς οἱ χρόνοι καὶ οἱ ἐνιαυτοὶ δηλοῦνται. καὶ τοῦτο δείκνυσι τὸ τὴν σελήνην ἅμα ὀκταετηρίδος ᾧ ἡλίῳ συνιέναι, καὶ ἅμα φοῖν τοῦ τὸν νουμηνίαν συμβαίνειν. καθότι ἡ ὀκταετηρὶς τοῦ σελήνιακοῦ δρόμου πλη-

μου πληροῦται ἐννέα καὶ ἐνενήκοντα μησίν· ἡμέραις δὲ δυσχιλίαις ἐνακοσίαις εἴκοσι δύο, ἐν αἷς ὁ ἥλιος τοὺς ὀκτὼ δρόμους ἀνύει, λογιζομένων ἑκάστῳ ἔτει τριακοσίων ἑξήκοντα ἡμερῶν, καὶ προσέτι τετάρτου ἡμέρας μιᾶς. ἀπὸ γὰρ τῆς πρὸς ἐννέα καλανδῶν ἀπριλλίων ὡς ἀρχῆς οὔσης κτίσεως ἡλίου καὶ πρώτου μηνὸς ἀναλογίζονται τὴν εἰρημένην ταῖς ἱεραῖς γραφαῖς τεσσαρεσκαιδεκαταίαν. καὶ ταύτην εἶναι λέγουσι τὴν πρὸ ὀκτὼ ἰδῶν ἀπριλλίων, καθ' ἣν ἀεὶ τὸ πάσχα ἄγουσιν, εἰ συμβαίη καὶ τὴν ἀναστάσιμον αὐτῇ συνδραμεῖν ἡμέραν, ἐπὶ τῇ ἐχομένῃ κυριακῇ ἑορτάζουσι. γέγραπται γάρ, φησιν, ἀπὸ τεσσαρεσκαιδεκάτης μέχρι εἰκοστῆς πρώτης.

Αἵδε μὲν περὶ ταύτης τῆς ἑορτῆς αἱ διαφοραί. Σοφώτατα δέ πως οἶμαι καταλῦσαι τὴν συμβᾶσαν πάλαι περὶ ταύτης φιλονεικίαν, τοὺς ἀμφὶ βίκτωρα τὸν τότε τῆς ῥώμης ἐπίσκοπον, καὶ πολύκαρπον τὸν σμυρναῖον. ἐπεὶ γὰρ οἱ πρὸς δύσιν ἱερεῖς οὐκ ᾤοντο δεῖν παύλου καὶ πέτρου τὴν παράδοσιν ἀτιμάζειν· οἱ δὲ ἐκ τῆς ἀσίας ἰωάννῃ τῷ εὐαγγελιστῇ ἀκολουθεῖν ἰσχυρίζοντο, τοῦτο κοινῇ δόξαν ἕκαστοι ὡς εἰώθασιν ἑορτάζοντες, τῆς πρὸς σφᾶς κοινωνίας οὐκ ἐχωρίσθησαν. εὐήθες γὰρ καὶ μάλα δικαίως ὑπέλαβον ἐθῶν ἕνεκεν ἀγγήλων χωρίζεσθαι, περὶ τὰ καίρια τῆς θρησκείας συμφωνοῦντες. οὐ γὰρ δὴ τὰς αὐτὰς παραδόσεις κατὰ πάντα ὁμοίας κἂν ὁμόδοξοι εἶεν, ἐν πάσαις τῶν ἐκκλησίαις εὑρεῖν ἐστιν. ἀμέλει σκύθαι πολλαὶ πόλεις ὄντες ἕνα πάντες ἐπίσκοπον ἔχουσιν. ἐν ἀγγοῖς δὲ ἔθνεσιν ἐστὶν ὅπη καὶ ἐν κώμαις ἐπίσκοποι ἱεροῦνται, ὡς παρὰ ἀραβίοις καὶ κυπρίοις ἔγνων, καὶ παρὰ τοῖς ἐν φρυγίαις νῦν ἀτιανοῖς, καὶ μοντανισταῖς. διάκονοι δὲ παρὰ ῥωμαίοις εἰσέτι νῦν οὐ πλείους εἰσὶν ἑπτά· καθ' ὁμοιότητα τῶν ὑπὸ ὧν ἀποστόλων χειροτονηθέντων, ὧν ἦν στέφανος ὁ πρῶτος μαρτυρήσας. παρὰ δὲ τοῖς ἀγγοῖς διάφορος ὁ τούτων ἀριθμός. πάλιν αὖ ἑκάστου ἔτους ἅπαξ ἐν ῥώμῃ τὸ ἀγγηλούϊα ψάλλουσι κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς πασχαλίου ἑορτῆς· ὡς πολλοῖς ῥωμαίων ὅρκον εἶναι τοῦτον τὸν ὕμνον ἀξιωθῆναι ἀκοῦσαί τε καὶ ψάλαι. οὔτε δὲ ὁ ἐπίσκοπος, οὔτε ἀγγός τις ἐπ' ἐκκλησίας ἐνθάδε διδάσκει· παρὰ δὲ ἀγεξανδρεῦσι μόνος ὁ τῆς πόλεως ἐπίσκοπος. φασὶ δὲ τοῦτο οὐ πρότερον εἰωθὸς ἐπιγενέσθαι, ἀφ' οὗ ἄρειος πρεσβύτερος ὤν, περὶ τοῦ δόγματος διαλεγόμενος ἐνεωτέρισε. ξένον δὲ κἀκεῖνο παρὰ ἀγεξανδρεῦσι τούτοις. ἀναγινωσκομένων γὰρ τῶν εὐαγγελίων, οὐκ ἐπανίσταται ὁ ἐπίσκοπος. ὃ παρ' ἀγγοῖς ἔγνων οὕτως ἀκήκοα. ταύτην δὲ τὴν ἱερὰν βίβλον ἀναγινώσκει ἐνθάδε μοναχὸς ὁ ἀρχιδιάκονος· παρὰ δὲ ἀγγοῖς, διάκονοι. ἐν πολλαῖς δὲ ἐκκλησίαις, οἱ ἱερεῖς μόνοι· ἐν δὲ ἐπισήμοις ἡμέραις, ἐπίσκοποι, ὡς ἐν κωνσταντινουπόλει, κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἀναστασίμου ἑορτῆς, καὶ τὴν πρὸ ταύτης δὲ καλουμένην τεσσαρακοστὴν ἐν ᾗ νηστεύει τὸ πλῆθος, οἱ μὲν εἰς ἓξ ἑβδομάδας ἡμερῶν λογίζονται, ὡς ἰλλυριοὶ καὶ οἱ πρὸς δύσιν, λιβύη τε πᾶσα, καὶ ἡ αἴγυπτος σὺν τοῖς παλαιστινοῖς· οἱ δὲ ἑπτά, ὡς ἐν κωνσταντινουπόλει, καὶ τοῖς πέριξ ἔθνεσι, μέχρι φοινίκων. ἀγγοὶ δὲ τρεῖς σποράδην ἐν τῶν ἓξ ἢ ἑπτὰ νηστεύουσιν· οἱ δὲ, ἅμα τρεῖς πρὸ τῆς ἑορτῆς συνάπτουσιν· οἱ δὲ δύο, ὡς οἱ τὰ μοντανοῦ φρονοῦντες. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐκκλησιάζειν οὐχ ὁ αὐτὸς παρὰ πᾶσι καιρὸς ἢ τόπος. ἀμέλει οἱ μὲν καὶ τῷ σαββάτῳ, ὁμοίως τῇ μιᾷ σαββάτου ἐκκλησιάζουσιν, ὡς ἐν κωνσταντινουπόλει καὶ σχεδὸν πάν-

των. ἐν ῥώμῃ δὲ, καὶ ἀγεξανδρείᾳ ὡσαύτως. ὧδε δὲ οἱ αἰγυπτίοις ἐν πολλαῖς πόλεσι καὶ κώμαις ὧδε δὲ κοινῇ πᾶσι νενομισμένον, ὥστε ἑαυτοῖς ἐν Σαββάτῳ συνιόντες, ἤδη μυστηρίων μετέχουσι, καὶ δι' ἀγρυπνιῶν ταῖς αὐταῖς ἡμέραις ἀναγινώσκουσι καὶ τὰ αὐτὰ ποιοῦσι, ἃ πάντας κεκρημένους δεῖ ἐστιν. οὕτω γοῦν καὶ καλουμένῳ ἀποκάλυψιν πέπεγε, ὡς νόθον πάντελῶς τῶν ἀρχαίων δοκιμασθεῖσαν ἐν βίβλοις ἐκκλησίαις τὰ παλαιστίνης εἰσέλθειν ἅπαξ ἑκάστου ἔτους ἀναγινωσκομένῳ ἐγνωμεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τὰ ὧδε σκοπεῖν, ὡς δι' ὅλης ὁ λαὸς νηστεύῃ ὅτι ἀναμιμήσκεται τοῦ σωτηρίου πάθους. τὰ δὲ νῦν, ὡς ἀποκάλυψιν παύλου τὰ ἀποστόλου φερομένῳ, ὡς ὀρθῶς ἀρχαίων εἶδε, πλῆθοι μοναχῶν ἐπαινοῦσιν. ὅτι ταύτης δὲ τὰ βασιλείας ἰσχυρίζονται τινες ταύτῃ πυρῆσθαι τὴν βίβλον. λέγουσι γὰρ ἐκ θείας ὑποφανείας ἐν Καρσῶνῃ χιλιάς τὰ οἱαίαν παύλου μυθεύειν λάρνακα ὑποχθῶν ἀνεῦρεθῆναι, καὶ ἐν αὐτῇ τὴν βίβλον εἶναι. ἐγωμόμην δέ μοι ὧδε τούτου, ψεῦδος ἔφησεν εἶναι χιλιὰς πρεσβύτερος Καρσῶνῃ ἐκκλησίας· γεγονέναι μὲν γὰρ πολλῶν ἐτῶν καὶ ἡ πολιὰ τὸν ἄνδρα ἐδείκνυεν. ἔλεγε δὲ μηδὲν τοιοῦτον ἐπίστασθαι πρὸς αὐτοῖς συμβαίνειν, θαυμάζειν τε, εἰ μὴ τάδε πρὸς αἱρετικῆς ἀναπέπλασται. ἀλλὰ ὧδε μὲν τούτου τάδε. πολλὰ δὴ δι' ἔτη τις ἤδη καὶ πόλις καὶ κώμας ἀνὰ αἰδοῖ τῶν ἐξ ἀρχῆς ὧδε δεδωκότων ἢ τῶν τούτοις δι' ἀδελφῶν μύθων ἐχ' ὅσιον, οὐδὲ ἀνεκτὸν ἡγοῦνται ὧδε βαίνειν οἱ τούτοις ἐντεφέλιες. ταύτην δὲ τοῦτο πεπονθέναι νομιστέον τοῖς αἱρετικοῖς, καὶ ὧδε ταύτῃ τὴν ἑορτὴν ἧς ἕνεκεν εἰς τοὺς ὧδε τούτων ἐξηγήσεις λόγους.

κζ Διαστρωμένων δ', ὡς εἴρηται, τῶν ἀπὸ ὧν ἄλλων αἱρέσεων, ἔθι μᾶλλον ἐπεδίδου ἡ καθόλου ἐκκλησία, ὥστε μυθευμένων αὐτῇ πλείστων ἐκ τε τὰ ὥστε σφᾶς τῶν ἑτεροδόξων διαφοίας, καὶ μάλιστα τοῦ ἰουδαϊκοῦ πλήθους. ἐπεὶ γὰρ εἶδεν ὁ βασιλεὺς τὸ σωτήριον τοῦ πρὸ χρόνου χρόνου, ἔθι ὥστε τὸ πατρῷον σέβας, καὶ τοὺς θρησκευομένους πρὸ αὐτῶν τόπους ἔχουσιν τὸ ὑπήκοον, ἐξαίρετος βασιλεὺς, ἐκώλυσε τούτων ἐπιβαίνειν. τελευτῶν δὲ καὶ πολλοὺς καθεῖλεν. οἱ δὲ, ἀποδιαμένοις οἴκων, τῷ χρόνῳ ὥστε σταθῆναι τὴν ἐκκλησίαις φοιτᾶν. οὐδὲ γὰρ λάθρα θύειν ἰουδαϊκῶς ἐκ ἀκίνδυνον ἔτι· ἀλλ' ἐν ἀφανεστέρᾳ κεφαλῇ, καὶ οὐσίας νόμος ἔκειτο κατὰ τῶν ταῦτα τελούντων τοῖς ἰουδαϊκοῖς κυρῶν. τοιγαροῦν τὰ δὲ φασὶ τὸν αἰγύπτιον ποταμὸν κατόπιν τοῦ χειμεροῦ χωρεῖν ὥστε τὰ ὥστε τῶν ὑδάτων. οἱ δὲ αἰγύπτιοι ἐχαλέπαινον ἵνα μὴ συγχωρῶσιν κατὰ τὸν πάτριον νόμον ἐν ποταμῷ θύειν. ὑποτοπήσας δὲ ὁ τοῦ ἔθνους ἡγεμὼν εἰς φάσιν αὐτοῖς ὧδε σκοπεῖσθαι, τάδε ἐλύσατο. μαθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ἄμεινον, ἔφη, ὥστε τὸ θεῖον δεῖ μεῖναι πιστὸν, ἢ τὰ νείλου νάματα καὶ τὴν σὺν αὐτῷ δυσεβείαν ὥστε μῆσαι τὰ δυσεβείας. μηδὲ ποτε γὰρ ῥύσαι ἐκεῖνος ὁ ποταμὸς, εἰ ἐν ἀγνῶς οἷός τε ἐστὶ γοητείαις ὑπάγεσθαι, καὶ θυσίαις χαίρειν, καὶ αἵματων ῥύσει μιαίνειν. τὰς ἐκ τὰ θείου ὧδε δείσθαι ὑπερβάσας. ὀκ εἰς μακρὰν δὲ ὁ νῖλος πλεῖς ἐκ χυθεὶς, καὶ τοῖς ὑψηλοτέροις ἐπαφῆκε τὰ ῥεύματα. ἐπεὶ δὲ ὥστε τὸ τελεσθὲν καὶ σωτήριος πλημυρεῖν μέσον ἔθησεν, οὐδὲν δὲ ἧττον ἐκορυφοῦτο τὸ ὕδωρ, εἰς ἀνθρώπων φόβον ὥστε ἐσῆλθε οἱ αἰγύπτιοι· καὶ δέος ἰοῦ, μὴ τὸ ἀγεξάνδρου πόλιν, καὶ λοιπὸς μέρος οὖσαν καταλυσῃ· τοιοῦτα δὴ λέγειν τοὺς βιβλιοφύλακας ἀγεξανδρέων ἀναγκαιοτάτας ὥστε τὸ συμβαῖνον ὧδε γνώμην,

μὲν, ὅπιτω θάσαι καὶ ἐν τοῖς τεάφοις ἀναβοῆσαι, ὡς οἷα ἥρων καὶ λῃστὴς, ἐξούρησεν ὁ πλάμὸς. ἐκ τούτου δὲ πλῆσαι αἰγυπτίων τὰ πατρῴας δεισιδαιμονίας κατέγνωσαν, καὶ εἰς ζητσιδωισμὸν μετεβάλοντο. καὶ τὰ μὲν, ὡς ἐπυθόμεν.

Υπὸ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον διεκομίσθη ἡ ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ κεφαλὴ, ἰοῦ ἡρῳδιάδος ἠτήσατο τὸ ἡρῴδου τὸ τετράρχου. λέγε) ὁ ἀρεθᾶς τὰ δὲ ἀνδράσι μοναχοῖς τὰ μακεδονίᾳ αἱρέσεως, οἱ τὰ μὲ τοιαῦτα ἐν ἱεροσολύμοις διέτριβον· ὕστερον ὁ εἰς κιλικίᾳ μετῳκίσθη. ὅπι ὁ τὰ τοιούτης ἡγεμονίας, μὴ δυνάμενος μιμεῖσθαι τοὺς ὁς ἴης βασιλικῆς οἰκίας μείζων ἰοῦ ἀνοχῆς, τοιοῦτος ἔταξεν οὐδένης εἰς κωνσταντίνου πόλιν αὐτὸν κομισθῆναι. καὶ οἱ μὲν ὅπι τοῦτο ἀποσταλέντες, ὅπι θέντες ὀχήματι δημοσίῳ, ἦγον. ὡς δὲ εἰς τὸ παμφίλιον ἦκον, χοῖον δὲ τοῦτο χαλκηδόνος, ἐκεῖθι τοιοῦτερον βαδίζειν ἰωείσθησαν τὸ ὄχημα καθέλκουσαι ἡμίονοι, καὶ ταῦτα τῶν ἱππικῶν ἐπαπειλούντων, καὶ τὸν ἰοῦ ἰόχου χαλεπῶς τῇ μάστιγι κεντιῶντες. ὡς δὲ οὐδὲν ἰοῦον, ἐδόκει δὲ πᾶσι καὶ αὐτῷ τῷ βασιλεῖ τοῦτο δόξον εἶ) καὶ θεῖον τὸ τοιοῦτο γμα, ἀπέθεντο ταύτιμον τιμὴ ἱερεῖ κεφαλῶ ἐν τῇ κολαίου κώμῃ, ἔτυχε γὰρ ἐκ γλύφων οὖσα, καὶ μὲν δονίου τούτου κλῆμα. τοῖς δὲ τοῦτον τὸν χρόνον ἡ τοῦ θεοῦ, ἡ αὐτὸν τοῦ τοιοῦτο κινοῦντος, ἦκεν ἐς τιμὸν δὲ τιμὴ κώμιον θεοδόσιος ὁ βασιλεύς. βουλομένῳ τε τὸν βαπτιστοῦ τὸ λείψανον λαβεῖν, μόνῳ φασὶν ἀντειπεῖν ματρώνᾳ, ἡ πρῴθένος μὲν ἰῷ ἱερεῖ. εἶπε δὲ αὐτῇ Δράκοντος καὶ φύλακε. ἀνθισαμένου δὲ πρωτοθένει, βιάσασθαι οὐχ' ἡγήσαντο δεῖν. ἀντιβολῶν δὲ, ἐδεῖτο συγχωρεῖν. ἐπεὶ δὲ μόλις εἶξεν, ἀνύσαντον εἶ) νομίσαντα ὡς κατοικῶν τιμὴ ὅπι χείρησιν τοῦ τὸ συμβαὶν ὅπι τῷ οὐδενὸς χρόνων, τοιαῦτα ἰῶν τῇ ἀμουργίδι τιμὴ ἦκην ἐν ᾗ ἔκειτο, ἔχων ἐπανῆλθε, καὶ τοῦ τὰ ἅγιος κωνσταντίνου πόλεως ἔθετο ἐν ᾧ καλουμένῳ ἑβδόμῳ, μέγιστον καὶ τοιαῦτα κλέσαντον ὡς θεῷ σιδάδε ναὸν ἐγείρας. πολλὰ δὲ πολλάκις λιπαρήσας μαρῶναν, καὶ κεκαινισμένα ἐσοχόμενος, ὅτι ἔπεισε μεταθεῖναι τὰ δόξης. ἰῷ γὰρ τὰ μακεδονίου αἱρέσεως. καίτοι γε βικέντιος τοιοῦτερος ὁμόδοξος ὢν αὐτῷ καὶ τιμὴ σορὸν τὸ τοιοῦτο ὅπίσης θεραπεύων, καὶ τοιαῦτα ἱερωμένος, ἠχολάθησε δὲ τοῖς ἀπὸ ἴης καθόλα ἐκκλησίας ἐκοινώνησεν. ἀπώμοσαν μὲν ὡς λέγουσιν οἱ τὰ μακεδονίᾳ φρονοῦντες, ποιησάμενοι μή ποτε μεταθήσεσθαι ἴης αὐτῶν δόξης. τὸ δὲ τελευταῖον εἰς τὸ τοιοῦτο φανὲς ὀρίσας, ὡς εἰ ἔλοιτο ὁ βασιλεὺς ἀκολουθῆσαι τῷ βασιλεῖ καὶ αὐτὸν κοινωνῆσαι αὐτῷ μηδὲν διαφερόμενον. ἐλπίζω ὁ δὲ πέρσης τὸ γμὸς. ὅπι δὲ ἴης κωνσταντίου βασιλείας διωγμοὶ καὶ ταλαβόντες τοὺς ἐν τοιούτοις χριστιανοὺς, φεύγων ἅμα ἀδελφὸς ὡς αὐτὸν ἀνέμιῳ, εἰς ῥωμαίους ἦλθεν. ἀλλ' ὁ μὲν κλήρῳ ἐγκατελέγη, καὶ ἐς τοιοῦτερον τοιοῦτον ἦλθεν ἀξίαν. ἀδελφὰς δὲ γήμας, μέγιστα τὴν ἐκκλησίαν ὠφέλησε, καὶ παῖδα καταλιπὼν ἀνδρα ξένιον, ἄνδρα τοιοῦτο τὸ θεῖον πιστόταν, καὶ τοιοῦτο θεῖον ἀοίδιμον· ἐμοὶ γὰρ τὸν βίον καὶ φιλολόγον ἐκ πολυμαθῆ τὴν ἕξιν καὶ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς συγγράμμασιν ἱστορηκότων· μέτειμι δὲ τὸ ἦθος, καίπερ βασιλεῖ καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ὑπολήθον, καὶ λαμπρῶς ἐπειχημένον στρατείας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν πολλοί· ὅτι λόγος τοιοῦτό τε ἀνδρομαχάτοις μοναχοῖς καὶ ἀοιδίμοις ἀνδράσιν, οἵπερ αὐτὸν ἐπειράθησαν. ἡ δὲ ματρώνα μέχρι τελευτῆς ἐν τῇ κοιλάδι κώμῃ διέτριβε. διεβίω ὁ ἱεροπρεπῶς, καὶ μάλα σωφρόνων ἱερῶν πρῴθένων ἡγουμένη, ὧν εἰσέτι νεῶ πολλαὶ τοιοῦται ἐπυθό-

μίων τ' ὑπὸ ματρώνας παιδεύσεως ἄξιον φερούσας ἦθος.

κϛ Καὶ ὁ μὲν θεοδόσιος ἐν εἰρήνῃ τὴν πρὸς ἕω διῴκησεν ἀρχομένην ἡνίαν, ἐν τούτοις ἐπαιδαγώγει, καὶ ὅπως μάλα θεῖον ἐθεραπεύετο. ἐν τούτῳ δὲ ἀπέλλης θαλεντινιανὸς ὁ βασιλεὺς αἰτήσων ἀποδημίαν. ἔφερον γὰρ αὐτῷ καπῦσαι τὴν τελευτὴν διὰ τῶν θαλαμηπόλων δύο τινὰς τῶν εἰς τὰ βασίλεια, καὶ ἀρουαγάσην τὸν ὅπλα τῶν αὐτοῦ γραλιομάτων τεταγμένον, καθ' ὃν πατρώζοντα τὸν νέον δυνάμεων τῶν τε ἀρχικῶν καὶ τῶν πολλὰ τῶν ἐκείνοις δοκούντων χαλεπαίνοντα. οἱ δέ, αὐτὸν ἡγεμονίας αὐτοκράτορα ἑαυτοῖς γενέσθαι, ὡς ὅπλα θεσπίτα λυσιν οὐ δέον ἐν ᾧ ξέονλι τὰ ἡλικίας, καὶ κωλυόμενον, καὶ τούτου χάριν οὐ καταξιώσαντα ζῆν, ὅν βασιλέων μὴ συγχωρεῖν ποιεῖν ἀβλαβῆ). φασί γε μὴν τοῦτο μειράκιον δυσμενείας σώματος, καὶ βασιλικῶν ζήπτων ἀρετῆ καὶ φυῶς, δόξαν τ' ἡγεμονίας ἄξιον, καὶ οἷος μεγαλόψυχος, καὶ δικαιοσύνη καὶ ἀγαθὸς εἶναι τὸν αὐτοῦ πατέρα, εἰ πρῆλθεν εἰς ἀνδρας. ὢν ὁ μὲν τοιοῦτος ὢν, ὧδε τέθνηκεν. δυσμενὴς δὲ ἦν ὑπὲρ ὧν ἀμφιλόγως ἀφειλόμενος τὸ δόγμα τῶν χριστιανῶν, ἐπειδὴ τῇ ἀρχῇ, καὶ τὰ σύμβολα τ' βασιλείας ἀμφιέννυ). ὠφέλει δὲ τὸ ὅπλα ἀσφαλῶς κατασχεῖν, ὑπὸ γὰρ ὅμιλος λόγοις ἀνθεφπων εἰδέναι τὸ μὴν, ὑπὸ κουφῶν σφαλοῖς καὶ ὑπὸ τοκοπίας, καὶ καταλήψ ἀστέρων. ἐπαιδαγώγουν δὲ ὧδε. ταῦτα δῆλοι τε πολλοὶ τῶν ἐν τελφρωμαίων, καὶ φλαβιανὸς ὁ τότε ὕπαρχος, ἀνὴρ ῥήτορικὸς καὶ ὧδε τὰ πολιτικὰ ἐλέφρων εἶ) δοκῶν, ὧδε σοφὸν δὲ καὶ τὰ μὴν ὄντα ἀκριβῶς λογιζόμενος ὅπως ἡμῖν πρὸς μαντείας. ταύτῃ γὰρ μάλιστα τ' ἀνθρώπων ἔπεισεν εἰς πόλεμον παρασκευάσασθαι, μοιρίδιον εἶ) αὐτῷ τὴν βασιλείαν ἰσχυρίζόμενος, καὶ νίκην ὅπλα τῇ μάχῃ συμβήσεσθαι. καὶ μεταβολὴν τ' χειμώνων ἀφησκέας. καὶ ἀνθρώπος μὲν ταύταις τ' ἔμπροσθεν βουκολούμενος, πλείστην ἤγαγε γραλιαὶ, καὶ τὰς ὧδε τὰς ἰταλίους πύλας ἃς οἱ ῥωμαῖοι ἰουλίας ἄλπεις καλοῦσι, ὧδε καλαβῶν ἐφεσύρθ, ὡς ἐν γειῷ μίαν πάροδον ἐχούσας, ἑκατέρωθεν πεφαγμένας ἀπορρῶξι, καὶ ὑψηλοτάτοις ὄρεσι. θεοδόσιος δὲ δρμώμενος πῆ ἄρα τὴν ἀπόβασιν ἔξθ ὁ ὧδε αὐτὸν πόλεμος, καὶ ὧδε τερον ἑαυτὸν χωρῆν δεῖ, ἢ ὅπου τα ὧδε μένων, ἔγνωκε ὧδε τούτου συμβούλῳ χρήσασθαι ἰωάννῃ ᾧ ἐν ἀνβάδι μονα χῶ, ὃν ἐν τοῖς ὧδε θεν εἰρηται ὅπι φανέσαν τιμηκάδε γενέσθαι ὅπι γνώσθ τῶν ἐσομένων, καὶ ἀνέκπιον, ὃς πιστὸς ἐῶ αὐτῷ τῶν ἐν τοῖς βασιλείοις δυνούχων, πέπομφεν ὡς ἀγγελοῦν, εἰ μὴ δωσανόν, ἀξονία αὐτὸν, εἰ δὲ πράτησαντο, ὃ ὧδε κτέον μαθεῖν. καὶ ὁ μὲν εἰς ἰῶ παραγένόμενος, οὐκ ἔπεισε ὧδε τὸν βασιλέα ζῆν. ἐπομνυθεὶς δὲ, ἤπλεν εἰπεῖν αὐτῷ νικήσειν τ' πόλεμον, καὶ καθελόντα τ' τύραννον ἐν ἰταλίᾳ μεταλλάξαι τὸν βίον. ἀμφότερα δὲ ἀγνοῆ ὁ τέλος ἔδωξεν.

κζ Ἐν τούτῳ δὲ διὰ τὴν χειμῶνα τοῦ πολέμου ἔδοξε τοῖς ἄρχουσιν οἷς τούτου μήτε πλέον τι τῶν εἰωθότων φορῶν ἐς ὧδε αξαθαι τοὺς ὑποτελεῖς. ὅπι τούτῳ ὑπασιάσας ὁ ἐν συείᾳ τῶν αὐλιοχέων δῆμος, τοὺς τοῦ βασιλέως αὐθριαίτας καθεῖλε, καὶ τ' αὐτοῦ γαμετῆς. καὶ χρόνῳ ὧδε σάφας, εἶλκεν, οἵας εἰκὸς ὑπὸ χαλεπαίνοντος πλήθους ὑβριστικὰς ἀφιεὶς φωνάς. ἐπεὶ δὲ πολλοὶ αὐλιοχέων διαφθεῖραι διενοῆτο, καὶ ὧδε ἐς μόνιμα τὴν φήμην κατεπλάγη ὁ πλῆθος, καὶ παυσάμενοι μαίνεσθαι, μεταμελόμενοι τε, καὶ ὡς ὅπι πρῶσι τοῖς ἀγγελλομένοις κακοῖς, ἔσεσθόν τε καὶ ἐδάκρυον,

καὶ τὸν

καὶ τὸν θεὸν ἱκέτευον τοῦ παύσαι τὸν κατασχόντας τὸν ὀργὸν, μηχαδίαις λιθοβολικῶς τοὺς τὰς λίβας κεχρημένους. ἰδίᾳ δὲ καὶ Φλαβιανὸς ὁ μύλιος ἐπίσκοπος τοῦ μὲν ὁμίλους ἐπὶ τῶν πολιτῶν ἐλθόντας τοῦ βασιλέως κατεπαίοντας, πείθει τοὺς περὶ τὴν βασιλικὴν τράπεζαν ἀδίκως εἰωθότας νέους, τὰς ἐν ταῖς λίβαις τῶν μύλιοχέων ψαλμῳδίας εἰπεῖν. ἐφ' ᾧ λέγει Φλαβιανὸς τὸν βασιλέα, κατηθῶσαι ὡς ἔφη, καὶ αὐτίκα τὸν ὀργὸν ἐκβαλεῖν καὶ σπείσασθαι τοὺς τὸν πόλιν, διάκρισιν βρέξαντα τῷ φιλῷ, ὡς ἔτυχε καλέσαντα. φασὶ δὲ τῆς φθασάσης νυκτὸς μὴ ὡς ἄλλοτε ὑπολυομένης ἡμέρας ἡ τάσις ἐλθεῖν, φάσμα γυναικὸς θαυμαστῶσαι μεγέθει ὄξαίσιον καὶ θεᾷ φοβερὸν, μεταρσίου τε διαβρέχειν διὰ τῆς ἀγυιᾶς τὴν πόλεως τὴν αὐτὴν μαστίζειν τε δυσηχῶ, οἵαις εἰς θυμὸν τοὺς ἥρωας οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα θεατρικὰ πονοῦντες. οὕτω τις ἀγάστωρ δαιμόνων ὑπεβουλὴ τὸν τάσιν ἐκίνησεν. ἐπηκολούθησε δ' ἀν καὶ φόνος πολύς, εἰ μὴ τὸν ὀργὸν καταπαῦσεν ὁ βασιλεύς, τὴν ἱερατικὴν τοῦ δυσεβείας ἱκεσίαν αἰδεσθείς.

Ἐπεὶ δὲ τὰ πρὸς τὸν πόλεμον αὐτῷ ἠυτρέπισο, διαγορεύει βασιλέα ὀνώριον τὸν κδ΄ νεώτερον ὄντα. ἀρκάδιον γὰρ ἤδη χειροτονήσας ἐῶ. ἀμφὶ δὲ τὴν κωνσταντινουπόλεως καταλιπὼν, ἀπορρήξας τὴν τῆς θρᾴκης ἀπὸ τῆς ἕως ὑπὲρ τὸν πρὸς δύσιν ἀρχαμένην ἠπείρου. συνεῖπετο δὲ αὐτῷ καὶ πλῆθος συμμάχων, τῶν μὲν ἀπὸ τὸν ἴστρον βαρβάρων. λέγει δὲ τότε τῆς κωνσταντινουπόλεως ἐκδημῶν πρὸς ᾧ ἑβδόμῳ μηλί. γενόμενος πρὸ σύξαλος ᾧ θεῷ ἐν τῇ ἐνθάδε ἐκκλησίᾳ, ὡς ὑπὲρ τιμῆς ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ ἐδείματο, αἰτήσας τε αἰσίαν αὐτῷ καὶ τῇ στρατιᾷ καὶ ῥωμαίοις ἅπασι γενέσθαι τὴν ἐκβασιν τῷ πολέμου, καὶ σύμμαχον αὐτῷ ὑπακούσασθαι τὸν βαπτιστήν. ταῦτα δὲ πρεσβευσάμενος εἰς ἰταλίαν ἀφίκετο, ἐς πρεσβειῶν τὴν δύσιν, εἶχε τὰς πρώτας φυλακάς. ὡς δὲ μείωας δὲ τῆς πρόοδου τὸ ἄκρον, ὡς πρὸς τῇ καθόδῳ ἐγένετο, εἶδέ τι πεδίον πλῆρες ἱππέων καὶ πεζῶν· ὃν ἄπωθεν δὲ κατὰ νόου πολλοὺς τῶν πολεμίων ἐν τῇ κορυφῇ τοῦ ὄρους τέως ἠρεμοῦντας. ἐπεὶ δὲ οἱ πρῶτοι παρῆλθόν τες σὺν εμίσγοντο τοῖς ἐν τῷ πεδίῳ, μάχη τε καρτερὰ ἐς ἀμφήκεις ἐκινήθη, ἔτι δὲ πρεούσης τῆς στρατιᾶς, λογισάμενος ὅσον ἦκεν εἰς δύναμιν τῶν ἀντιπάλων δυνάμιν, καὶ βουλόμενος μὴ δυνατὸν ἐξελθεῖν, ὑπερθέμενος τῶν ἀπὸ τοῦ νότου τὸν ἀκροφορίαν καταλαβόντων, πρὶν ὑπὸ τοῦ ἐδάφους πεσεῖν, ηὔχετο δακρύων. καὶ ὁ θεὸς αὐτίκα ἐπήκουσεν, ὡς τὸ ἀποδοθὲν ἔδειξε. πέμψαντες γὰρ ἵνας συμμάχους σφᾶς ἔσεσθαι προσήλθαν οἱ ἡγεμόνες τῶν πρὸς ἑσπέραν μύλιων τὸν ἄκραν, εἰ μὴ λοιπὸν ἐν μικρῷ πρὸ αὐτοῦ εἴη). ἐπεὶ δὲ χάρτιν καὶ μηδὲν ὑπολειπόντας οὐχ' εὗρε, δέλτον ἓν λαβὼν ὡς ἔτυχέ τις τῶν πρεσβέων ἔχων, ἐνέγραψεν αὐτοῖς ὑπομνήματος ἕνεκα στρατιᾶς τάξιν, ὡς ἔξοιτο πρὸς αὐτοῦ τὸν ὑπόλοιπον πληρωθῆναι. καὶ οἱ μὲν ὑπὸ τούτοις ᾧ βασιλεῖ προσεχώρησε. μή πω δὲ τὰ τέλου μέρους κλίνοντος, ἀλλ' ἔτι τῆς ἐν πεδίῳ μάχης ἑκατέρωθεν ἰσαζούσης, δύτις πρόσωπος τοῖς ἀναυλίοις ἐμβὰς ἄνεμος ὄξαίσιος, καὶ οἷ οὔπω προτερον ἰσορήσαντα, διέλυσε τὰς τῶν πολεμίων τάξεις. βέλη δὲ καὶ ἀκόντια τῶν ῥωμαίων πεμπόμενα ὡς ἀντίτυποις προσβαίνοντα, εἰς τὰ τῶν ἀκοντιζόντων πρόσωπα ἐφέρετο, ἐς τὰς ἀσπίδας ὄξαρπάζων τῶν χεῖρας σὺν φορυτῷ καὶ κονιορτῷ κατ' αὐλῶν ἐκύλιε. γυμνωθέντες δὲ τῶν ὅπλων, οἱ μὲν, πλείους αὐτίκα διέφθειραν· οἱ δὲ πρὸς ὀλίγον φυγῇ ἀφαρ-

θένλες, μετ' οὐ πολὺ ἤλωσαν. Δύηλίος δὲ πρεσβυτὴς τοῖς ποσὶ τοῦ βασιλέως, ἐδεῖτο ἀφεθῆναι. ἐν ᾧ ἱκέτευε, πρὸς τοῦ τῶν στρατιωτῶν τινὰ κεφαλὴν ἀπετμήθη. Ἀρβογάστης δὲ φεύγων μὴ τὴν μάχην, αὐτόχειρ ἑαυτοῦ γέγονε. λέγεται δὲ καὶ ὅτι καιρὸν ἔσχε ὁ πόλεμος στενοχωρεῖσθαι ὡς ἐν τῷ νεῷ τοῦ θεοῦ ᾧ ἐν ᾧ ἐβδόμῳ, οὗ πρεσπύξαι ὁ βασιλεὺς, ἄξιον δαιμόνων τις ἁρπασθεὶς μετάρσιος, τὸν βασιλέα ἰωάννην ἡσυχάζοντα ἐν τῷ ἱερῷ ἐκ τῶν χειρῶν ἀφείλετο καὶ ἀνέβαινε. σὺ με νικᾷς, καὶ τῇ ἐμῇ στρατιᾷ ὑπεβουλεύθης. οἱ δὲ βενετοὶ, ὡς εἰκὸς, πολλῆς οὔσης περὶ τοῦ πολέμου ἀσυνθήκης, νεώτερόν τι ἀκούσαντες καὶ λέγειν καταπλαγέντες ἀνεχάλασαν τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἔμελλε τὰ περὶ τὸν πόλεμον ὅπλα εἰς μάχην ἔγνωσαν περὶ τῶν κοινωνησόντων τῇ μάχῃ. καὶ τὰ μὲν ὧδε ἔσχε λόγος. μετὰ δὲ τὴν Δύηλίου καθαίρεσιν, ἀφικόμενος εἰς μεδιόλανον ὁ βασιλεὺς, ἦκεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν Δύξόμενος. ὡς δὲ πρὸς τὰς θύρας ἐλήλυθε, ὑπήντα αὐτῷ ἀμβρόσιος ὁ τῆς πόλεως ἐπίσκοπος. καὶ λαβόμενος τῆς δεξιουρχίδος ὅπερ τοῦ πλήθους, ὑπῆρχε, ἔφη. Δυδρὶ γὰρ ὑπὸ ἁμαρτίας δεδήλῳ καὶ τὰς χεῖρας ἡμαγμένας ἔχεις ἐν δίκῃ ἔρχῃ, καὶ θεμιτὸν ἦν * μετανοίας, πρὸς τοῦ ἱερεῖ ὑπερβαίνειν οὐδὲν, ἢ μυστηρίων θείων κοινωνεῖν. ὁ δὲ βασιλεὺς θαυμάσας τὸν ἱερέα τῆς παῤῥησίας, σιωπῆσαι γεγενῶς, ὑπέστρεφεν, ὑπὸ τῆς μετανοίας κενούμενος. ὧν δὲ τῆς ἁμαρτίας πρόφασις τοιάδε. βωδουέλῳ τῷ ἡγουμένῳ τότε τῶν παῤ' ἰλλυριοῖς στρατιωτῶν ἰωάννης, τὸν οἰνοχόον αἰτήσας ἰδεῖν, ἐπείρασε, καὶ συλληφθεὶς ἐν φρουρᾷ ἦν. ὑπισχνεῖτο δὲ ἱπποδρομίας ὑπιτελεῖσθαι μηγούσης, ὡς ἀναλήψον εἰς τὴν ἀγωνίαν ὁ θεσσαλονικέων δῆμος ἐζήτει ἀφιέσθαι. ὡς δὲ σωθὲν ἴσχυεν, εἰς χαλεπὴν κατέστησε φάσιν, καὶ τελευτῶν τὸν βουλευσόμενον ἀπέκτεινε. καὶ ἐπεὶ τάδε ἐμηνύθη εἰς ἀμβρόσιον ὀργὴν ἐμπεσὼν ὁ βασιλεὺς, ῥητὸν τῶν στυγνοτέρων ἀριθμὸν ἀναιρεθῆναι προσέταξεν. ἐπλήσθην δὲ πολλῶν ἀδίκων ἀνεπλήσθη φόνων ἡ πόλις. ξένοι τε γὰρ αὐλικα προσεπλήσθησαν καὶ ἐξ ὁδοῦ ἀφικόμενοι, ἀδοκήτως ἤλωσαν, καὶ πάθη ἔσχατα συνέβη, ἐν οἷς καὶ τόδε. ἔμποροι δύο παίδων αὐτοῦ συλληφθέντων, προσεταιρίζεται ἑαυτὸν, ἀποθανεῖν ἐδεῖτο· τοῖς δὲ σῴζεσθαι, καὶ μαθὸν τούτου χρήσιμον ὅσον εἶχε προῖκα τοῖς στρατιώταις. οἱ δὲ, τὸν αὐθέκαστον τοῦ συμφορᾶς ἔχεσθαι δύο τὴν ἕτερον τῶν υἱέων τὴν ἱκεσίαν προσίενται. τοῖς δὲ δύο ἀφιέναι ὡς ὑπολείποντος ἀριθμοῦ οὐκ ἀκίνδυνον σφίσιν ἔφασαν. εἰς ἀμφοτέρους δὲ βλέπων ὁ πατὴρ ὀλοφυρόμενός τε καὶ κλαίων, οὐδετέρου τὴν αἵρεσιν ὑπέστη. ἀλλ' ἀπορῶν εἰσότε τεθνήκασι διετέλεσεν, ἑκατέρου ᾧ φίλτρῳ νικώμενος. καὶ οἰκέτου δὲ ἀγαθὸν ἐπιθυμοῦντα τότε αὐτὶ δεσπότου τοῦ ἀγομένου προσθῆναι τῇ σφαγῇ, ἀναιρεθῆναι προσέταξε. τοιούτων δὲ καὶ ἑτέρων, ὡς εἰκὸς, συγχωρησάντων κακῶν ἐπαγόμενος ἀμβρόσιος τὸν βασιλέα, τῆς ἐκκλησίας εἶρξε, καὶ ἀκοινώνητον ἐποίησε. δημοσίᾳ γὰρ καὶ αὐδὲς τὴν ἁμαρτίαν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ὡμολόγησε, καὶ πάντα τὸν ὀφειλόμενον αὐτῷ χρόνον οἷά γε πενθῶν, βασιλικῷ κόσμῳ οὐκ ἐχρήσατο, καὶ νόμον προσέταξε τοῖς διαφκονουμένοις τοῖς τοῦ βασιλέως προστάγμασιν, εἰς τριακοστὴν ἡμέραν διαβουλεύεσθαι πρὸ τοῦ ὑπὸ θανάτῳ καταδεδικασμένων· ὥστε καὶ τὸν ἐν μέσῳ χρόνον μαλάττειν τὴν τοῦ βασιλέως ὀργὴν, καὶ τὸ θυμοῦσθαι παραμάζοντας, χρόνῳ καὶ μεταμελείᾳ χρῆσθαι χρῶ * ἀμβρόσιος δὲ τούτῳ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα κατώρθωσε ἄξια ἱερωσύνης,

σιώπης, ἀ μόνοις ἐπιχωρίοις χῆ ὃ εἰκὸς ἔγνωσαν. τῶν δὲ ἐπισημοτάτων αὐτοῦ ἔργων, χῆ τοῦτο ἐπυθόμην. ἔτος ἦν τοῖς βασιλεῦσιν ᾧ ἱερατείῳ ἐκκλησιάζειν, κατ' ἐξοχὴν τὸ δεῖον τοῦ λαοῦ κεχωρισμένους. κολακείας δὲ ἡ ἀπαξίας εἵ) τοῦτο σωιδὼν, ὅπου εἵ) βασιλέως ἐν ἐκκλησίᾳ τέταχε, τὸν πρεσβύτερον τοῦ ἱερατείου· ὥστε τῷ μὲν λαοῦ τὸ κρατοῦντα τὸ πρεσβυτέριον ἔχειν· αὐτοῦ δὲ τοῖς ἱερεῦσι πρεσκαθῆσθαι. ταύτην ἢ τὴν ἀρίστην προέδοσιν ἐπήνεσε θεοδόσιος ὁ βασιλεύς, χῆ οἱ μετ' ἐκεῖνα ἐκράτησαν, καὶ ἐξ ἐκείνου νεωὶ φυλαττομένου ὁρῶμεν. τοῦτο δὲ ὑδροῦ χῆ τόδε τὸ ἔργον ἀξιομνημόνευτον προσλαβεῖν τῇ γραφῇ δύσκολόν ἐστί μοι δοκεῖ. ἤγουν τὴν τῶν ἐν τέλει, τὸν γραμματικὸν ἢ οἰκοδόμον καὶ τοῦ παντὸς ἀξίωμα ἀπεκάλει, καὶ γραφεὺς ἐπὶ τούτοις ἐπωμείνας καλεδικάθη θανεῖν. ἀγομένου δὲ αὐτοῦ ὑπὲρ ἁμαρτίας, ἦκεν ἀμβρόσιος εἰς τὰ βασίλεια πρὸς αὐτοῦ δεησόμενος. ἐπεὶ ταραχῆς δὲ τῶν αὐτῷ ὑπερβαλλόντων ἀρχομένου γραμματικοῦ πρὸς θέαν κυνηγίων οἷας εἰώθασιν οἱ βασιλεῖς ὑπιτελεῖν, τερπωλῆς ἰδίας χάριν, οὐ δημοσίας μηδενός τε τῶν ὑπὸ ταῖς βασιλικαῖς πύλαις τεταγμένων μιμνύοντος, ὡς οὐ καιροῦ ὄντος, ὑπεχώρησεν. ἤτει δὲ ὑπὸ τὴν πύλην ἢ τοῖς θύραις εἰσῆλθεν, ἔλαθε. καὶ συμφοιτησάντων τοῖς κυνηγοῖς, οὐ πρότερον καθυφῆκεν, πρὶν γραμματικοῦ καὶ τῶν ἀμφ' αὐτὸν δυσβολωτάτων εἶξεν, εἰ μὴ πραυλικὰ σφενδόνιον ψῆφον τοῦ βασιλέως ἐξέπεσεν ὑπὸ θανάτῳ ἀγόμενον ἢ δυσφυῆσαι. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὴν φυλακὴν τῶν νόμων τῆς ἐκκλησίας ἐς τὸ ἀγωγὴν τῶν ἐπ' αὐτὸν κλησικῶν, παυσάμενος ἀγανακτήσειε. ἐκ πολλῶν δὲ τῶν αὐτοῦ κατορθωμάτων τάδε μοι εἰρήσθω, εἰς ἀπόδειξιν ἧς εἶχε πρὸ θεὸν πρὸς τοὺς κρατοῦντας παῤῥησίαν.

Καθ' οὗτον δὲ πολλοὶ πολλαχοῦ τῆς οἰκουμένης ἐν ἐπισκόποις διέφερεπον, ὡς κεζ
δοκίμους ὁ λαὸς τῆς ἠπείρου, ᾧ δὴ πολλά τε καὶ ἄλλα τεθαυματουργήκασι μαρτυροῦσιν οἱ ἐπιχώριοι. μάλιστα δὲ περὶ τὴν ἀναίρεσιν τῶν δρακόντων, ὃς περὶ τὰς καλουμένας χαμαιπεφύκεις πόας τὸ λεωφόρον ἐφώλευε, καὶ βοσκὰς, καὶ βόας ἵππους τε καὶ ἀνθρώπους καὶ ἄλλα ἐξήρπαζεν. ὁ γὰρ ξίφος ἢ δόρυ φέρων, οὐδὲ ἀπὸ μιᾶς ἕλκος ἔχων ὑπὸ τοῦτο τὸ θηρίον ἦλθεν. ἀλλ' ὡς ἠκούσθη καὶ τοῦτο κεφαλῇ ὡς ἐφορμήσων ἐξανέστησεν, ἀνίκα πρόσφορον αὐτῷ εἰς σωτηρίαν σύμβολον τὸν ἀέρα ᾧ δακτύλῳ καὶ ἱστήμενος καὶ ἐπέπνυσε. ὃ δή, τὸν σίγλον εἰς τὸ στόμα δεξάμενον, αὐτίκα κατέπεσε, καὶ νεκρὸν κείμενον ὑπὸ μέσον τοῦ πρὸ ἰνδοῖς ἱστορουμένων ἑρπετῶν διεφθάρη τὸ μέγεθος. ἀμηχάνως ὡς ἐπυθόμην, ἐπὶ ζύγοσιν ὀκτὼ εἰς τὸ πλησίον πεδίον ἐξηκόντοροι αὐτοὶ οἱ ἐπιχώριοι, κατέκαυσε. ὅπως μὴ δηλησαπεὶς, τὸν ἀέρα λυμήνηται καὶ λοιμὸν δεινόσον ποιήσῃ. δοκεῖ δὲ τῷ τοῦτο τάφος ὄντι ὑπόσιμος ὑπέλιος οἶκος ἀπ' αὐτοῦ τὸ ἐπωνυμίαν ἔχων. πρὸς τοῦτον δὲ πηγὴ ὑδάτων πολλῶν, ἣν οὐ πρότερον οὖσαν, ὑξαμένου αὐτοῦ τὸ θεῖον ἀνέδωκεν. ἐν μὲν γὰρ τοῦτ ὁ χῶρος πάντελῶς ἄνυδρος. ἐξ ὁδοιπορείας δὲ πόλεως τῆδε θαλάσσης μόνος, λέγε) τῶν ἀμφ' αὐτὸν ἀποικία ὑδάτος ἁλμυπρεσβυμένων, τῇ χρεὶ τὸν γλυκὺν λαχόντας ὑξασθαι· ἅμα δὲ τῇ ὑγρᾷ, ἄφθονον ἀναχέουσι ὕδωρ, καὶ ἐξ ἐκείνου μὴ ἁλμυρεῖν. ἀλλὰ ὧνδε μὲν μάρτυρες, οἱ τὴν ἰσωείαν οἰκοῦντες κώμην ὑξίας, καθ' ἣν τάδε συνέβη. ἐν τούτῳ δὲ, ζήμεως καὶ τῆς ἄνω σκυθίας τὸν ἐκκλησίαν ἐπεσκόπευε θεόλιμος σκύθης, ἀνὴρ ἐν φιλοσοφίᾳ τραφείς, ὃν ἀγάμενοι τὸ ἀρείῃς οἱ περὶ τὸν ἴστρον οἰκοῦντες

βάρβαροι, θεὸν ῥωμαίων ὠνόμαζον· καὶ γὰρ δὴ καὶ θείων ἐπ' αὐτῷ τεραγμάτων ἐπειρήθησαν. λέγε δή μοι ὡς ὀδύνῃ ποτὲ τῷδε τῷ ἀνθρώπῳ τῷδε βαρβάρῳ γένει, ὑπήντησε τοσαύτη τῷ αὐτῷ ὁδὸν ὑπτίμου βαίνοντες. ὀλοφυρομένων δὲ τῶν ἀμφ' αὐτὸν ὡς αὐτίκα ἀπολουμένων, ἀποβὰς τοῦ ἵππου, πύξας. οἱ δὲ βάρβαροι μήτε αὐτὸν, μήτε τοὺς ἑπομένους, ἢ τοὺς ἵππους ὧν ἐπέβησαν θεασάμενοι παρέδραμον. ἐπεὶ δὲ πολλάκις ὑπτίους ἐκάκοποίουν τοὺς σκύθας, φύσει θηριώδεις ὄντας εἰς ἡμερότητα μετέβαλεν. ἐστῶτα δὲ καὶ δώρεις φιλοφρονούμενος, σὺν δὲ βάρβαρος ἀνὴρ ὑπολαβὼν ὑπόρειν εἶη), ἐπεβούλευσεν αὐτὸν βίᾳ, καὶ βεβηκὼς ἀποκτεῖναι ἐπειρᾶτο, ὡς ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ἐπιόντα. ἀμυνόμενος, ὡς ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ἐπιόντα, ὡς ἐαυτὸν ἐς τοὺς ὁμοφύλους βίᾳ σώσων. ἅμα δὲ τῇ ὑπτιάσει δυατεταμένη ἡ χεὶρ, τοῦς ὄν ἀέρα διέμεινε, καὶ οὐ πρότερον ὁ βάρβαρος τῶν ἀορήτων ἠφείθη δεσμῶν, εἰ μὴ τῶν ἀλλων ἀπολουομένων ὑπ' αὐτοῦ τὸν θεὸν ἱκέτευε θεόλιμος. φασὶ δὲ κομῆται τὸν αὐτὸν διαμεῖναι, καθὸ χῆμα φιλοσοφίᾳ ἀρξάμενος ἐπετήδευσε, λιτὸν δὲ τῷ διαιτήματι. ἐθρῆς δὲ, οὐ τὸν αὐτὸν· ἀλλ' ἐν τῷ πεινῶν ἢ διψῶν ὃν καιρὸν ὁρίσας. φιλοσόφου γὰρ ἐμοὶ δοκεῖ, τὰ τοιαῦτα πρὸς χρείαν οὐ μετ' ἐπιτάσεως εἶναι.

κβ Περὶ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ ὑπιφάνιος τὸν κυπρίων ἐπεσκόπει μητροπόλεως, ὃν ἀ μόνον τὰ πρὸς τὴν πολιτείαν ὑπίσημον ὑπὸ ἀρετῆς ἀπέδειξεν, ἀλλὰ καὶ ὅτα πρόδοξα ζῶντος αὐτοῦ, καὶ μετὰ τελευτὴν τιμῆς τὸν ἀνδρα ὁ θεὸς ἐπετέλεσεν. ἀποθανόντι γὰρ, ὃ μὴ πρότερόν τι ὑπῆρξε, λόγος ὑπὸ τῶν τάφῳ αὐτοῦ εἰσίοντι νεῶ δαίμονας ἀπελαύνεσθαι, καὶ ἀσθενεῖς ὑγιαίνεσθαι, ἐν ᾧ καὶ ζῶν ἐτύγχανε πολλὰ θαυμάσια αὐτῷ ἀναθέασι. τῶν γε μὴν εἰς ἡμᾶς ἥκόντων, ἐκεῖνο· μεταδοτικὸς ὢν τοῖς δεομένοις, ἢ ναυαγίοις, ἢ ἄλλως δυστυχήσασι, ὅπερ πάλαι τῇ οὐσίαν ἀνήλωσεν, εἰς δέον ἐπιτηδεύσας τοῖς τῆς ἐκκλησίας χρήμασι· πλῆσαι δὲ ἐῶ. πόθεν γὰρ πολλοὶ τὸν πλοῦτον δικαίως ἀνήλισκον τοῖς δεομένοις, καὶ ζῶντες τῇ ἐπ' αὐτὸν ἐκκλησίᾳ προῆγον, καὶ τελευτῶντες κατελίμπανον. ἐθαρρέθη γὰρ ὡς οἰκονομικὸς, καὶ θεοφιλὴς ὢν τῇ γνώμῃ αὐτοῖς ἀνήλωσε τὰ δῶρα. φασὶ γοῦν πολὲ ὀλίγων ἔλαβε χρημάτων, χαλεπήνας τῇ ἐκκλησίᾳ τὸν οἰκονόμον, καὶ ὡς δαπανῶν αὐτὸν ἐμέμψατο· τὸν δὲ, μὴ σὺ οὕτως καθυφεῖναι τοῖς ἐνδεέσι φιλοπονούμενον. ἐπεὶ δὲ πάντα ἀνήλωτο, ὑπισχνεῖται τις τῷ δωματίῳ οὗ διῆγε ὁ οἰκονόμος, βαλάντιον πολλῶν χρυσῶν νομισμάτων ἔδωκεν. ὡς δὲ οὔτε ὁ δοὺς ἢ ὁ πεπομφὼς δῆλος ἐῶ, ἐδόκει δὲ πρόδοξον εἰκότως ὑπὸ δόσει τοσούτων χρημάτων ἀνθρώπου ἀγνῶτος ἑαυτὸν παρέχειν, ποτὲ δὴ πρώτης ὃ τοιοῦτον θεῖον εἶη) σιτέλαβον. ἀλλ' οἵ ἕτερον τοῖς αὐτὸς λέγε), ἐξ ἀφηγήσασθαι βούλομαι. πιθανόμην τεθαυμαθουργῆσθαι χρηστηρίῳ τῷ θαυμασίῳ, ὃς πάλαι τῷ νεοκαισαρέων ἐπεβέβηκεν, καὶ μάλα πείθομαι, ἀλλ' οὐ πρόδηλον τοῦτο ἀπιστέον ὅμοιον καὶ ὑπιφανίῳ εἰργάσασθαι. ἐπεὶ οὐ δὲ μόνος πέφηνε ὁ ἀπόστολος ἠγέρε νεκρόν. ἀλλὰ καὶ ἰωάννης ὁ δυαγγελιστὴς ἐν ἐφέσῳ, καὶ φιλίππου θυγατέρες ἐν ἱεραπόλει, καὶ τὰ αὐτὰ πολλάκις ἐξεργασμένους ὄργην ὅτι πολλοῖς τῶν πάλαι καὶ νῦν θεοφιλῶν ἀνδρῶν. ἔστι δὲ τοιόνδε ὃ λέγειν θέλω. ὑπιτηρήσαντες δύο τινὲς πτωχοὶ ἀπιόντα τὸν ὑπιφάνιον, πλέον τι κομίσασθαι προσμαιδόμενον, ὁ μὲν ἐφαπλώσας ἑαυτὸν τῇ ἐδάφει, ἔκειτο δῆθεν νεκρός· ὁ δὲ,

ὁ δὲ, πρὸ ἐσθῆτος ἔκλαιεν οἷά γε ὁμοδίαιτος θάνατον ὀδυρόμενος, καὶ ὅτι μὴ δεῖ θαυμάζειν αὐτὸν δυνάμει τινὶ πενίαν καλὰ μεμφόμενος. ὁ δὲ ἐπιφανὴς ὢν ἀναπαύσεται) τὸν χείμωνα ἤυξατο, καὶ τὰ τοῖς τῶν ἡδείαν ἐπιτήδεια δεδωκώς, ὅπι μελοῖ, φησὶ, τῷ δακρύοντι τῆς ταφῆς, καὶ παύου κλαίων ὦ τέκνον. οὐ γὰρ ἀναστήσεις νεκρόν. τὸ δὲ ὅπῃ τῷ δὲ συμβεβηκότι ἀπράγμονα, καὶ πάντως ἀποχείμιον δεῖ φέρειν γυναῖκα. καὶ ὁ μὲν τοιάδε εἰπών, πρὸς ἦλθεν. ὡς δὲ οὐδεὶς ἐφαίνετο τῷ ποδὶ κινήσας τὸ χείμιον, ὁ ἑκὼς ἅμα γε ἐπαινῶν ὡς μάλα σαφῶς τεθνάναι ἐμιμήσατο, ἔγκρεσαυτὸν, ἔφη, καὶ τῇ ἡμέρᾳ ἐκ τῶν πόνων ἐν τῇ σορῷ διαξωμεν. ἐπεὶ δὲ ὁμοίως ἐκεῖτο καὶ οὐδὲν μᾶλλον οὔτε βοῶντος ἤκουεν, οὔτε πάντι αὐτὸ κινοῦντος ἠθάνατο, δρομαῖος καταλαβὼν τὸν ἱερέα τῷ σφῶν τέκνῳ κατεμύσατο. κλαίων τε ἐξ ἅπασ τείχας ἤλων, ἐδεῖτο τὸν ἔκαμεν ἐξαναστῆσαι. ὁ δὲ ὅπιφανὴς μὴ χαλεπῶς φέρειν τὸ συμβὰν πρᾶγμα ἔσας, ἀπέπεμψε τὸν ἄνθρωπον. οὐ γὰρ ἀνέχυσε τὸ γεγονὸς ὁ θεὸς πάντως, οἶμαι, τοὺς μὲν θεσπεσίους πιστεύοντας, ὡς αὐτὸν τὸ πάντα ἀκούοντα καὶ ἐφορῶντα ἐξαπατῶσιν οἱ τοιοῦτοις σφᾶς αὐτοὶ τοῖς αὐτῶν θεραπόντας πρέχοντες.

Ἀλλὰ τὰ μὲν, ὧδε ἐπυθόμην. ἐξ ἐκείνου δὲ καὶ ἀκάκιος ὢν ἐπισκόποις διέφερε κζ
πεν, ἤδη πρότερον τιμῶν ἐν θεραπείᾳ τῆς συείας ἐπισκοπὴν ἐπιτραπείς. τοῦτον δὲ εἰκὸς μὲν καὶ ἄλλα φέρειν ἀξια, καὶ τὸν βίον μοναχικῶς ἀσκηθεὶς ἐκ παιδὸς, ἀκριβῶς ἐπολιτεύσατο. τεκμήριον δὲ μεγίστης ἔδωκεν ἀρετῆς τὸ μὴ πάντα τὸν χρόνον τὸ ἐπισκοπικὸν καταγώγιον ἀνεψυμένον ἔχων· ὡς καὶ ἔσφης ὥρᾳ καὶ ὕπνῳ ἀδεῶς οἷς ἐδόκει ξένοις τε καὶ ἀστοῖς αὐτὸν ὁρᾶν. ἀγαμαι δὲ τοῦτο μάλιστα. ἡ γὰρ ἕξις ἐθίσω ὡς ἀεὶ πεποιῆσθαι, ἢ πρὸς τὸ εἶναι μὲν κακίαν τῆς φύσεως προβιμαζόμενος, τοῦτ' ἐπανόρθωσεν· ὥς τε ἀεὶ φρουρεῖσθαι πρόσδοκᾶν· καὶ τῶν ἐξαπίνης εἰσιόντων ἐν τῇ συνεχεῖ φυλακῇ, μὴ δὲ ἀμυντηρίων ὧν δεῖ, ἀλλ' ἐν ἀσυνδάμοις εἰ) πρόγμασιν. ἐν δὲ τῷ πρὸ, ἐπισκήπτω ἦεν, καὶ ζιῶν, καὶ ἀγίας ἀδελφοὶ, οἱ δὴ πρώτην ἐφιλοσόφουν τόκ ἐν μοναγείαις, ἀλλ' ἐν * ζη πρὸς θαλασσῃ, ὅπερ καὶ μεθόριον ὀνομάζουσιν. ἀμφω δὲ πιστεύω τῷδε τὸ δόγμα ἐγκρύπτω, καὶ θεὸν ὁμολογήσομεν δυσρείως· ὡς καὶ πολλάκις πρὸς τῶν βιβλιστῶν αἰκιαθῆναι χαλεπῶς ἄγαν καὶ ἀπηνῶς. λέγε) δὲ ἅγιαν ἡμᾶς διδεσπότην γυναῖκα. τεῖχον δὲ μόνον αὐτὴ σωθῆναι ἐν πάντι ᾧ χρόνῳ, καὶ τρεῖς παῖδας ποιῆσαι. τὸ μὲν τοῦτο ἐπὶ σωτηρίας ἕνεκα τοιᾶσδε τῇ γαμετῇ ἐπιλαξάμενον μοναχικῶς πεπολιτεῦσθαι· καὶ τῶν υἱέων, δύο μὲν ἐπὶ τὰ θεῖα καὶ τῷ ἀγαμίαν παιδαγωγῆσαι· τὸν δὲν δὲ, ἐπιπεπολιτεῦσθαι γάμον. ἐπιφανῶς δὲ, καὶ μάλα δοκίμως τοῦ βοτωλίου ἐκκλησίαν ἐπεξεπόλε. ζιῶν δὲ ἔτι νέος ὢν βίῳ καὶ γάμῳ ἀπαρθύσας, ἐπιμηδέσαλος ἐγένετο περὶ τὴν διακονίαν τοῦ θεοῦ. φασὶ γοῦν αὐτὸν, μᾶλλον δὲ καὶ ἡμεῖς πεπαίμεθα, ἐπισκοποῦντα τὴν ἐν ᾧ μεθόριά ἐκκλησίαν, ἤδη γηραλέον τε ἀμφὶ τὰ ἑκατὸν ἔτη ὄντα, μηδεπώποτε ἐωθινῶν ἢ ἑσπερινῶν ὕμνων, ἢ δίης λειτουργίας τοῦ θεοῦ κατόπιν γενόμενον, εἰ μή γε νόσος αὐτὸν ἐπέσχεν. ἐν φιλοσοφίᾳ δὲ μοναχικῇ τὸν βίον ἀγων, λινᾶ ἐσθῆτα ὑφαίνεν ἐπὶ μονήρεις ἱσοδ. ἐλεύθερον τε τὰ ἐπιτήδεια εἶχε, καὶ δίης ἐχορήγει, καὶ οὐ διέλιπεν ἄχρι τελευτῆς τὸ αὐτὸ διέπων ἔργον, καίτοι ἀρχαιότητι ὢν δυὰ δ' ἔθνος ἱερέων πρεσβύτων, καὶ λαῶν καὶ χειμάσι

μελίσης ἐκκλησίας τοῦ ἑστῶς. ἀλλὰ τῷ δε μὴ, εἰς ἀπόδειξιν τῶν τότε ἱερωμένων ἐμνήσθην. πολλὰς δὲ διεξελθεῖν ἔργον, ἐπεὶ οἱ πλείους ἀγαθοὶ ἐγένοντο, καὶ τὸ θεῖον ἐμπρέπουσι τοῖς αὐτῶν βίοις, ὑπισχνουμένων εἰσίμως ἐπακοὴν, καὶ πλῆξαι θαυματουργοῦσιν.

κη Υπὸ δὲ τοιούτων ἀρχομένη ἡ πρώτη ἐκκλησία, τοῦς ὁμόνοιαν, ἀρετὴν, καὶ ζῆλον ἀνῆγε τοὺς λαοὺς καὶ τοὺς κλήρους. οὐ μόνα δὲ ταῦτα τῆ θρησκείαν ἐσέμνυνεν. ἀλλὰ γὰρ καὶ ἀδακούμ, μετ' ὀλίγον δὲ τούτου καὶ μιχαίας τοῦ προφητῶν τοῦ τοῦτον τὸν χρόνον ἀνεφαίνετο. ἀμφοῖν δὲ τὰ σώματα, ὡς ἐπυθόμην, καὶ θείαν ὄνειρατος ὄψιν ἀνευρέθη ζεβέννῳ τῷ τότε ὑπισχνουμένῳ τὴν τοῦ θεοῦ πόλεως ἐκκλησίαν. καὶ γὰρ δὴ καὶ τοιῶδε ταύτης ἤκην, κελεύει, ἵν' ὅριν κεῖται ὄνομαζομένη πόλις, καθ' ἣν ὁ ἀδακούμ ὑρέθη, καὶ βηθσαλία χωρίον ἀμφὶ δέκα σταδίαις τῆς πόλεως διεστώς. τοῦτο δὲ ὁ μιχαίου τάφος ἐστῖν, ὃ μνῆμα πιστὸν ἀγνοοῦντες ὅ, τι λέγουσι οἱ ὑπιχώριοι ἐκάλεσαν, νεφσαμεεμμὰ τῇ πατρίῳ φωνῇ ὀνομάζοντες. ἐκθεμένου δὲ οὕτω καὶ τάδε τοῦς ὑπηκόοις τοῦ χριστιανῶν δόγματος ὑπὸ τῆς παρούσης βασιλείας σιωπεκύρησε. μετὰ δὲ τὸ κατὰ ὀλύμπιον νίκην ἔλαχεν ἐν μεσοποτάμῳ ἀφόρων θεοδόσιος ὁ βασιλεὺς, ἀρρώστως διετέθη, ἐννοηθεὶς τὸ τοῦ ἰωάννου τοῦ μοναχοῦ τοῦ φητείαν, ὑφορᾶσθαι τελευτὴν. ἐν τάχει τὸν υἱὸν ὀνώριον ἐκ τῆς κωνσταντινουπόλεως ἀνεκαλέσατο, καὶ τὸν ἀναγνώσμενον ἰδὼν, ἔδοξε ἑαυτὸν ἔχειν, ὡς καὶ ὑπὸ θεοῦ ἱπποδρομίας αὐτῷ τοῦ ζῆν. ὀξαπίνης δὲ μετὰ τὸ ἄδικον κακῶς διατεθεὶς, ἐκέλευσε τῷ παιδὶ τὴν θεοῦ ὑπιτελέσαι. τὸ δὲ ἐχρεμώνης νυκτὸς, τὸν βίον μετήλλαξεν, ὀλυθρεύσ καὶ τοῦ διανοῦ τῶν ἀδελφῶν ὑπαλλόντων.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ
ἱστορίας τόμος ὄγδοος. κεφ. α.

Ο δε μὴν ἐς τὰ μάλιστα τὴν ἐκκλησίαν αὐξήσας, ἐτελεύτησε θεοδόσιος, ἀμφὶ τὰ ἑξήκοντα ἔτη γεγονώς. ἐκ τούτων δὲ, δέκα καὶ ἓξ ἐβασίλευσε, καὶ δόξαν ἀδόκητος κατέλιπε τῆς ἀρχῆς ἀρκαδίου μὲν τὸν πρεσβύτερον τῶν υἱέων, τῶν τοῦς ἑῴους ἐθνῶν. ὀνώριον δὲ, τῶν τοῦς ἑσπερίους. ἄμφω δὲ ὁμόφρονες ὄντες πατρὶ τοῦ τὴν θρησκείαν ἐνεύσεβον. ἦγε τὸ τότε τῆς ῥωμαίων ἐκκλησίας μὲν δάμασον, σείκιος· τὸ δὲ ἐν κωνσταντινουπόλει, νεκτάριος· θεόφιλος δὲ, τὸ ἐν ἀγεξανδρείᾳ, καὶ φλαβιανὸς τῆς ἀντιοχέων, καὶ ἰωάννης ἱεροσολύμων. ἐν τούτῳ δὲ οὖνοι βάρβαροι ἔθνη μυία, καὶ τῆς τοῦς ἑῴους ἀρχῆς μέρη πολλὰ κατέδραμον. ἤγετο δὲ ὡς λάθρα τούτοις ἐπηγάγετο ὑπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς βασιλείας εὐτροπίος ὁ τὸ δυάβλης ὕπαρχος, ὑποπτος ὤν, καὶ δίκης ὡς τυραννίδι βουλεύ). ἀλλ' ὁ μὲν ὑπὸ τοιαύτη αἰτίᾳ, οὐκ ἐς μακρὰν ἀνῃρέθη. ἅμα γὰρ ἐκ τῆς κατ' ὀλύμπιου μάχης ἐπανῆλθεν ἡ γραλιὰ, καὶ ὁ βασιλεὺς, ὡς ἔθος, τοῦ τὸ κωνσταντινουπόλεως ὑπήντησε, μηδὲν

μηχανησάμενος

μεγιήσαντες οἱ στρατιῶται τὴν ῥουφῖνον ἀπέκτειναν. ἐγίνετο δὲ καὶ ταῦτα πρόφασις ἔτι μᾶλλον ἐπιδιδόναι τὴν θρησκείαν. οἵ, τε γὰρ κρατοῦντες ὑπὸ εὐσεβείας ἡγοῦντο ὧν οἰκείῳ πατρὶ τὰς κτ τῶν τυραννῶν κατορθοῦσθαι νίκας, καὶ ῥουφῖνον ἐπίβουλον ὄντα τῆς αὐτῶν ἀρχῆς ἐκποδὼν οὕτως ἀκονιτὶ γεγενῆσθαι, καὶ διὰ τοῦτο τὰ δεδογμένα τοῖς πρὶν βασιλεῦσιν ὑπὲρ τῶν ἐκκλησιῶν προθυμότερον, βέβαια ἐφυλάττοντο, καὶ δωρεὰς ἰδίας προσετίθεσθαι. οἵ, τε ὑπήκοοι πρὸς τούτους βλέποντες, ἡγεῖνες μετὰ ῥᾳδίως εἰς χριστιανισμὸν μετέβαλον. αἱρετικοὶ δὲ τῇ καθόλου ἐκκλησίᾳ προσεχώρουν. οἱ δὲ ἀπὸ τῆς ἀρείου, καὶ εὐνομίου αἱρέσεως, καὶ ὅτι πρὸς σφᾶς αὐτοὺς ἐδιχονόουν διὰ τὰς πρόσθεν εἰρημένας αἰτίας ἑκάστοτε ἐμνοῦντο. πολλοὶ γὰρ ἐκ τῆς πρὸς ἀλλήλους ἐναντιότητος, οὐκ ὀρθῶς αὐτοὺς περὶ θεοῦ δοξάζειν ἐνόμιζον, καὶ πρὸς τοὺς ὁμοδόξους τοῖς κρατοῦσι μετετίθεντο. τοὺς δὲ ἐν κωνσταντινουπόλει τὰ μακεδονίου φρονοῦντας, ἔβαπτε κατ' ἐκεῖνο καιροῦ μὴ ἔχειν ἐπίσκοπον. ἀφ' οὗ γὰρ ἐπὶ τῆς κωνσταντίου βασιλείας παρὰ εὐδοξίου καὶ τῶν ἀμφ' αὐτὸν τὰς ἐκκλησίας ἀφῃρέθησαν, ὑπὸ μόνοις πρεσβυτέροις μέχρι τῆς ἐχομένης βασιλείας διεγένοντο. ναυατιανοὶ δὲ, εἰ καί τινας τῶν τοιούτων ἐτάραττεν ἡ τοῦ πάσχα ζήτησις ἢν σαββάτιος ἐνεωτέρισεν, ἀλλ' οὖν οἱ πλείους ἐπὶ τῆς αὐτῶν ἐκκλησίας ἠρέμουν. οὔτε γὰρ τοῖς αὐτοῖς ἐπιτιμίοις ἢ νόμοις ὁμοίως ταῖς ἄλλαις αἱρέσεσιν ἔνοχοι ἦσαν, ὡς ὁμοούσιον τριάδα δοξάζοντες, καὶ τό γε βεβαιότερον τῇ ἀρετῇ τῶν ἡγουμένων συνίσταντο πρὸς ὁμόνοιαν. μετὰ γὰρ τὴν ἀγελίου προστασίαν, τῆς μαρκιανοῦ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ τετυχήκασι. καὶ τούτου δὲ ἔνανχος κατά τινα παρόντα χρόνον τελευτήσαντος, διεδέξατο τὴν αὐτοῦ ἐπισκοπὴν σισίνιος, ἀνὴρ ἡλόγιμος ὅτι μάλιστα, καὶ φιλοσόφων δογμάτων καὶ τῶν ἱερῶν λόγων ἐπιστήμων, καὶ πρὸς διαλέξεις ἕτοιμος· ὡς καὶ εὐνόμιον ἐπὶ ταύταις εὐδοκιμοῦντα, καὶ τοῦτο ἔργον ποιούμενον, πολλάκις παραιτήσασθαι τοὺς πρὸς αὐτὸν διαλόγους. ἐγένετο δὲ σώφρων τὸν βίον, ὡς κρείττων εἶναι διαβολῆς· περὶ δὲ τὴν δίαιταν ἡ βρ * καὶ ποικίλος· καὶ τοὺς ἀγνοοῦντας ἀπιστεῖν εἰ σωφρονεῖν δύναιτο, τοσούτων τρυφῶν· τὸ δὲ ἦθος ἦν χη * εις καὶ ἡδὺς ἐν ταῖς συνουσίαις· καὶ διὰ ταῦτα καὶ τοῖς ἐπισκόποις τῆς καθόλου ἐκκλησίας, καὶ τοῖς ἐν ἀρχαῖς καὶ λόγοις καταθύμιος ἦν, σκώπτειν τε καὶ σὺν χάριτι, καὶ σκωμμάτων ἀνέχεσθαι, καὶ ἑκάτερον ἀπεχθείας ἐκτὸς ὑπομένειν, κομψός τε σὺν τάχει, πρὸς τὰς ἐρωτήσεις ὑπαντᾶν εὖ μάλα ἐπιτηδείως ἔχων. ἐρωτηθεὶς οὖν ὅτου ἕνεκα δεύτερον λούοιτο τῆς ἡμέρας ἐπίσκοπος ὢν, ὅτι μὴ τρίτον, ἔφη, φθάνω. ἐπεὶ δὲ λευκῇ ἐσθῆτι διετέλει χρώμενος, ἐπέσκωψέ τις αὐτῷ τῶν ἀπὸ τῆς καθόλου ἐκκλησίας. ὁ δὲ, πρὸς αὐτὸν, οὐκοῦν εἰπὲ ποῦ εἴρηται ἐσθῆτα μέλαιναν χρῆναι ἀμφιέννυσθαι. τοῦ δὲ ἀπορήσαντος, ὑπολαβὼν ἔφη. σὺ μὲν τοῦτο οὐκ ἂν ἐπιδεῖξαι δυνήσῃ. ἐμοὶ δὲ καὶ τολομῶν ὁ τοφώτατος, ἔστωσαν τὰ ἱμάτια ἀεὶ λευκὰ, παραινεῖ λέγων· καὶ αὐτὸς ὁ χριστὸς λευχείμων ἐν τοῖς εὐαγγελίοις φαινόμενος, μωσῆν τε καὶ ἡλίαν τοιούτοις τοῖς ἀποστόλοις ἐπιδεικνύς. οὐ μὴν ἀλλὰ κἀκεῖνο τῶν εἰρημένων σισινίῳ χάριεν οἶμαι. ἐνεδήμει μὲν τῇ κωνσταντινουπόλει λεόντιος ὁ παρὰ γαλάταις τῆς ἀγκύρας ἐπίσκοπος· ἐκκλησίας δὲ τῶν ἐκεῖσε ἀφῃρημένος, ἧκε πρὸς αὐτὸν ἀπολαβεῖν ταῦτα δεόμενος. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀπεδίδου, ἡλοιδόρει δὲ τοὺς ναυατιανοὺς ὡς οὐκ ἀξίους ἐκκλησιάζειν, μετάνοιαν καὶ τὴν ἐκ θεοῦ φιλανθρωπίαν

ἀμαρξν αὐτοὺς λέγων. Ἀλλὰ μὴν, ἔφη σισίνιος, οὐδεὶς οὕτως ὡς ἐγὼ, μέλιτος. ἐρμηνεύου δὲ λεοντίου ἵνα εἴπον. ὅτι σε λέθεα μεμι, ἀπεκρίνατο. καὶ ἕτερα δὲ πολλὰ αὐτοῦ διεξόχως εἰρηκότα ἀπομνημονεύουσιν. οὐκ ἀκόμψως τε πολλοὺς αὐτοῦ λόγους φασὶ φέρεσθαι. ἐπῃνέτο δὲ μᾶλλον λέγων ὡς ἄγασα ὑποκρινόμενος, φωνῇ τε καὶ βλέμματι καὶ χειρονομίᾳ τῷ θεατρικῷ ἡδέως ἐχόμενος. Ἀλλὰ οἷος μὲν ἦν ὁ ἀνὴρ, ταῦτα εἰρήσθω εἰς ἀπόδειξιν ἧς ἔλαχε φύσεως, ἀγωγῆς τε καὶ βίου.

βζ Περὶ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον νεκταρίου τελευτήσαντος, καὶ βουλῆς οὔσης ἵνα δέοι χειροτονῆσαι, ἄλλοι μὲν ἄλλους ἐψηφίζοντο, καὶ οὐτὰ αὐτὰ πᾶσιν ἐδόκει, καὶ ὁ χρόνος ἐτείνετο. ἕως δέ τις ἐν μιᾷ ἐκκλησίᾳ τῇ πρὸ ὀρθρίνῃ παρεσύτερος, ᾧ ὄνομα ἰωάννης, ἦλθε τῶν ἀντιοχειῶν, ἀγαθὸς τὸν βίον, λέγειν τε καὶ πείθειν δεινὸς, καὶ τοὺς κατ' αὐτὸν ἐκκλησίας ῥήτορας, ὡς καὶ λιβάνιος ὁ σύριος σοφιστὴς ἐμαρτύρησεν. ἐκίνησε γὰρ ἔμπυγε τελευτᾶν, πῶς ἀνομάζων τῶν ἀντιοχειῶν τὶς αὐτὸν ἔσται, λέγεται ἰωάννου εἰπεῖν, εἰ μὴ χρυσόστομος ἦν ἐσύλησεν. πλείστους δὲ τῶν αὐτὸν ἀκουόντων ἐπ' ἐκκλησίας, εἰς ἀρετὴν ὠφέλησε, καὶ ὁμοφρονας αὑτῷ τοὺς θεῖον ἐποίησε. θεῖος γὰρ πολλαχόθεν τὴν ἐκ τῆς οἰκείας ἀρετῆς ἐνέπλησε ζῆλον τοῖς ἀκροαταῖς. καὶ ὅπερ τοῦτο ἐφάδιος ὡς οὐ τέχνῃ τινὶ καὶ δυνάμει λόγου βιάζεται τὰ πλήσια δοξάζειν αὐτὸν. ἀλλ' ὡς ἔχει ἀληθείας τὰς ἱερὰς ἐξηγεῖτο βίβλους. λόγος γὰρ ὑπὸ τῶν ἔργων κοσμούμενος, πίστεως ἄξιος εἰκότως φαίνεται. αὐτὰ δὲ τούτων, εἴρωνα καὶ τῶν ἰδίων λόγων κατήγορον ἀποφαίνει τὸν λέγοντα, καὶν ἀπαιδάλῃ διδάσκων, τῶν κατ' ἀμφότερα δόκειν τοσοῦτον. ἀγωγὴ μὲν γὰρ βίου σώφρονι καὶ πολιτείᾳ ἀκριβεῖ ἐχρῆτο. φρόνησις δὲ λόγου σαφεῖ μὴ λαμπρότητος. φύσεώς τε γὰρ δῶρον ἔσχε, διδασκάλους δὲ τὰ μὲν τοῖς ῥήτορας ἀσκήσεως, λιβάνιον. αὐθραγάθιον ἢ τῶν τοῦ σοφίας λόγων. τοσοῦτον δεξάμενος ἢ δίκας ἀγορεύειν, καὶ τοῦτον μελιέναι τὸν βίον, ἐγνώκει τὰς ἱερὰς ἀσπάζεσθαι βίβλους, καὶ κατὰ θεσμὸν τῆς ἐκκλησίας φιλοσοφεῖν. ταύτης δὲ τῆς φιλοσοφίας διδασκάλους ἔσχε, τοὺς πρότερον τοσούτους τῶν τῆδε τοῦ φανῶν ἀσκητηρίων, καρτερεῖόν τε, καὶ διόδωρον τὸν τὴν ἁγιοσάμενον τὸν ἐν ταρσῷ ἐκκλησίας, οὗ ἐπιθυμῶν ἰδίων συγγραμμάτων πολλὰς καταλιπεῖν βίβλους. πεῖ δὲ τὰ ῥητὰ τῶν ἱερῶν λόγων τὰς ἐξηγήσεις ποιήσασθαι, τὰς θεωρίας ἀποφύγοντα. οὐ μόνος δὲ τῶν τούτοις ἐφοίτα. ἔπεισε δὲ τῆς αὐτοῦ γνώμης εἷς ἕτερος αὐτοῦ ὁμοιμύους ἐκ τῆς λιβανίου διατριβῆς, θεόδωρον ἵνα καὶ μάξιμον. ὧν ὁ μὲν ὕστερον ἐπίσκοπος ἐγένετο σελευκείας τῆς ἰσαύρων. μόνου δὲ ἑσπέρας τῆς κιλίκων, θεόδωρος, τοῦτο οὖν πεσόντα, γράφει ὁ θεῖος χρυσόστομος ἐπιστολὴν δευτέραν, ὃς ἐν τῶν ἱερῶν βίβλων, καὶ τῆς ἄλλης παιδείας ῥητόρων τε καὶ φιλοσόφων ἱκανὸς ἐπιστήμων. ἀλλ' ἔστι μὲν ἐνίκα τὴν ἀρχὴν ἐνέτυχε τοῖς θείοις νόμοις, καὶ ἱεροῖς ἀνδράσιν ὡμίλησεν, ἐπήνεσε ταύτην τὴν ἀγωγὴν, κατέγνω τῶν ἀσκῶν, οὐ διήρκεσε δὲ τὴν αὐτὴν τοσοῦτον ἔσχον. μεταμεληθεὶς δὲ, τοῦτο τὸν ἕτερον βίον εἵλκετο. οἷα δὲ εἰκὸς, ἐνανθίοις λόγοις κοσμήσας τὸ ἀπαιδαζόμενον ἐκ παλαιῶν ἐπιδειγμάτων, ἕως δὲ πολυΐστωρ, εἰς τὴν πόλιν ἐπανῆλθεν, ἄμφνον ὡς ἐνόμισε τοῦτο κρίνας οὗτος ἐπεθύμει τυχεῖν. μαθὼν δὲ ἰωάννης ἐν τοιούτοις ἦν εἷς), καὶ τοῦτο χάριν ἀπαιδάλῃ, θειοτέραν ἢ κατὰ νοῦν δυνάμεσθαι φέρειν καὶ νοήμασι σεμνάζας ὅπι-

ξας ἐπισχολὴ, πρὸς αὐτὸν διεπέμψατο. ὁ δὲ ταύτην ἐντυχὼν μετεμελήθη. αὖθις τε τὴν οὐσίαν καταλιπὼν, ἀπειπών τε τῷ γάμῳ, τῇ Ἰωαννίου συμβουλαῖς ἐσώζετο, καὶ πρὸς τὸν φιλόσοφον ἐπανῆκε βίον. ὥστε μοι δοκεῖ καὶκ τούτου ῥᾴδιον εἶναι συμβαλέσθαι ὡς δύνηταί τις ἐπὶ πλεῖστον πειθὼ τοῖς Ἰωαννίου λόγοις. ἐκράτει γὰρ αὐτῶν, καὶ τῶν ὁμοίως λέγειν καὶ πείθειν δυναμένων. ἐνίκα δὲ καὶ τὸ πλῆθος ἥρᾳ, ἐς μάλιστα καθ' ὁπολεῖ ἰὼν διήλεγχον τοὺς ἁμαρτάνοντας, καὶ ὅτι ἐκκλησίας ἐς πρὸς τοὺς ἀδικοῦντας, ὡς αὐτὸς ἠδικημένος σὺν παῤῥησίᾳ ἀγωνιεῖται. τοῦτο δὲ τοῖς μὲν πολλοῖς εἰκότως ἤρεσκεν ἐτύγχανε. λυπηρὸν δὲ τοῖς πλουσίοις ἐς δυναμένοις, παῤ οἷς τὰ πολλὰ τὰ ἁμαρτήματ' ἐστίν. ὀπίσημος οὖν τοῖς μὲν εἰδόσι, τῇ πείρᾳ· τοῖς δὲ ἀγνοοῦσι, τῇ φήμῃ ἐκ τε τῶν ἔργων καὶ τῶν λόγων ἠνώμενος διὰ πᾶσαν τὴν ῥωμαίων ὑπήκοον, ἔδοξε κωνσταντινουπόλεως ὀπιτήδειος εἶναι τῆς ἐκκλησίας ὀπισκοπεῖν. ψηφισαμένων δὲ τοῦτο τὸ λαοῦ καὶ τοῦ κλήρου, ἐς ὁ βασιλεὺς συνῄνει, ἐς τοὺς ἀξιοῦντας αὐτὸν πέπομφε. σύνοδος δὲ ἦν συνοδον, καὶ τούτῳ σεμνοτέραν τὴν χειροτονίαν ἔθεντο. ἐκ εἰς μακρὰν δὲ τὰ βασιλέως γράμματα ἀτέλεστος ὁ τοῦ ἔω *
ἐδήλωσεν Ἰωάννην παραγενέσθαι πρὸς αὐτὸν ὡς τάχιστα δεησόμενος. ἥκοντα δὲ αὐτίκα εἰς ὄψιν σὺν αὐτῷ ἀνεβίβασε, καὶ σπουδῇ χάσας, ἧκεν εἰς πάγχυ σαθμὸν ὅτου καλούμενον. ἐν ταύτῃ ὃ παραδοὺς αὐτὸν τοῖς ἐκ βασιλέως ἀποσταλεῖσιν, ἀνέστρεψεν. ἔδοξε δὲ τὰ περὶ τούτου διωκηκέναι πρὶν ἀκριβεῖς μαθεῖν, χαλεποὺς τε περὶ φάσιν καὶ δήλους ὄντας, ὡς οὔποτε ἀν ἐκόντες Ἰωάννου ἀπηλλάγησαν, πρὶν παθεῖν τι ἢ δρᾶσαι. ὡς δὲ εἰς κωνσταντινούπολιν ἀφίκετο, καὶ οἱ κληθέντες ἱερεῖς συνῆλθόσαν, ἐμποδὼν ἐλθόντα τῇ χειροτονίᾳ θεόφιλος, ἐπισκόπῳ σπουδάζων, ὃς πρεσβύτερος ἐπὶ τότε τῶν κατ' αὐτὸν, ἐπίσκοπος ἦν ἐν ἀλεξανδρείᾳ ξένων καὶ πανωχῶν. ἐκ νέου δὲ διὰ τὴν σκῆψιν ἄρξασα ἐφιλοσόφησεν, ὡς πρὸς ἀνδρῶν αὐτῇ συγγενομένων ἐπιθυμῶν. οἱ δὲ φασὶ θεοφίλῳ τοῦτον γενέσθαι φίλον ὡς κοινωνὸν καὶ συνίστορα πραγμάτων ἐπικινδύνων. λέγουσι γὰρ ὡς ἐνίκα ὁ πρὸς μάξιμον ξυνίστατο πόλεμος δῶρα δοὺς αὐτῷ θεόφιλος, καὶ γράμματα πρὸς τὸν βασιλέα ἐς τύραννον, ἀνετείλατο καταλαβεῖν τὴν ῥώμην, καὶ πρεσβεύειν τῆς μάχης τὰ ἀποβασιν, καὶ ᾧ νικήσαντι δώσειν μετὰ τῶν γραμμάτων τὰ δῶρα· τὸν δὲ, ταῦτα ποιήσαντα μὴ λαθεῖν δείσαντα, φυγάδα εἰς ἀλεξάνδρειαν ἐπανελθεῖν. ἐξ ἐκείνου δὲ θεόφιλον τῶν αὐτῷ πιστοτάτων τὸν ἄνδρα ποιησάμενον, εἰς χαρὰν νομίσαι τῶν ἐπ' αὐτὸν κινδύνων ἀποδοῦναι τὴν ἀμοιβὴν, εἰ τὴν κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπον αὐτὸν καταστήσειεν. ἀλλ' εἴτε ε * δεν, εἴτε ὡς ἄνδρα ἀγαθὸν χειροτονῆσαι τοῦτον ἠβούλετο θεόφιλος, τελοῦντα σωφρονεστοῖς τῶν ἐπὶ ἰωάννου δεδογμένοις ἀντεχομένως ταύτῃ τῇ χειροτονίᾳ σπουδάζοντα, δείσας ἄνδρα τὸν τότε πρεσβεύοντα τοῦ βασιλέως οἴκου, ὃν φασὶν ἄνωχρις αὐτῷ ἀπειλῆσαι ἢ ταῦτα τοῖς ἄλλοις ἱερεῦσι ψηφίσασθαι, ἢ τοῖς ἐκκλησίαν βουλομένοις ἀπολογήσασθαι. ἔτυχον γὰρ αὐτὸν πολλοὶ τότε πρὸς τὴν σύνοδον γραφάμενοι.

Ὁ δὲ ἰωάννης ὅπερ τὸ ὀπισκοπῆς ἠνόμενος, πρότερον διορθοῦσθαι τοὺς βίους τῶν ἐν αὐτὸν κλήρου ἐσπούδαζε, πρόοδους τε αὐλῶν καὶ διατομὴν τῆς ἄλλων ἀγωγῆς πολυπραγμονῶν, ἠλέγχέ τε καὶ ἐπέστρεφε. τοὺς δὲ τῆς ἐκκλησίας ὄξεοδο. ἦν γὰρ ἐκκλικὸς γὰρ ὢν φύσει, ἐς τῶν ἀδικουμένων ἐν δίκῃ ἀγωνιστῶν, ἕλα ζ

μᾶλλον ἐν τῇ ὑποσκοπῇ ἐπέδωκεν τὸ τοῖς παθήμασιν. ἡ γὰρ φύσις ἐξουσίας ὑπιλαβομένη, ἐφαδίως εἰς ἔλεγχον ἐξῆγε τὴν γλῶσσαν, καὶ τὴν ὀργὴν ἑτοιμότερον κατὰ τῶν ἁμαρτανόντων ἐκίνει. οὐ μόνον δὲ τὴν κατ' αὐτὸν ἐκκλησίαν, ἀλλ' ὡς ἀγαθὸς καὶ μεγαλόφρων, καὶ τὰς ἀπόντων ἐπανορθοῦν ἐσπούδαζεν. αὐτίκα γοῦν ὑπὲρ τὴν ὑποσκοπὴν πρᾶγμα ἦν, ἐπὶ τῶν μυὰ τὸ ἀγυπτον, καὶ δύσιν ἱερέων τοὺς ἐν τῇ ἑῴᾳ μὲν παυλῖνον μὲν ἀφεστηκότων, καὶ κοινῆς λύσεως ἀμοίρους μὲν τοῦτο τὰς μυὰ πᾶν ὃ ὑπῆκοον ἐκκλησίας κατεγούσης ἐδεήθη θεοφίλου συμπαρέξαι αὐτῷ, καὶ καταλλάξαι φλαβιανῷ, τὸν ῥωμαίων ὑποσκοπον. ὧδε δὲ δόξαν αἱρεῖσθαι ὑπὲρ τούτου ἀνάκιος ὁ βεροίας ὑποσκοπος, καὶ ἰσίδωρος δι' ὃν θεόφιλος ἐνδυπος ἐγίνετο τῇ αὐτοῦ χειροτονίᾳ. καὶ τοῦ μὲν ἡμέτερον, ὑπὲρ τῆς γνώμης αὐτοῖς ἡ πρεσβεία ἀπέβη, κατέπλευσαν εἰς ἀγυπτον. ἐπὶ δὲν ἦκεν εἰς συείαν ἦκεν ἀνάκιος, ἀγυπτίων, καὶ τῶν περὶ δύσιν ἱερέων εἰρηναῖα γράμματα τοῖς ἀμφὶ φλαβιανὸν φέρων. καὶ αἱ μὲν ἐκκλησίαι οὐ πώποτε ταύτης τῆς διχονοίας ὧδε ἀπαλλαγεῖσαι, τὸν περὶ ἀρείους κοινωνίαν ἀπέλαβον. τὸ δὲ πλῆθος τῶν ἐν ἀθυμοχείᾳ καλουμένων δυσαθιανῶν, ἄχρι δεῦρο διέμεινεν ἐφ' ἑαυτὸ σεσαλευμένον, καὶ ὑποσκόπου ἐκτός. ὀλίγον γὰρ χρόνον ὑπιβιώσας, ὡς ἐγνωμεν, ἐτελεύτησεν μάκριος ὁ παυλῖνον μὲν διαδεξάμενος. κατ' οὗτον γὰρ, οἶμαι, αὐτοῖς ἐγίνοντο τοῖς ὑποσκόποις αἱ διαδοχαὶ, μηδενὸς ἀναγκαίου ὄντος. ὁ δὲ λαὸς, οἷα δὴ μος φιλοπόλεμος, κατ' ὀλίγους ἀεὶ περιδιαθέμενοι τοῖς κατὰ φλαβιανὸν ἐκκλησιάζουσιν, οἱ πλείους τῷ χρόνῳ ἐσώθησαν.

ηζ Ἐν τούτῳ δὲ γαϊνᾶς μὴν βάρβαρος αὐτομολήσας ῥωμαίοις ἐξ ἀντελοῦς στρατιώτου παραδόξως εἰς τὸν τῶν στρατηγῶν πρόεδρον τάξιν, ἐπεχείρησε τὴν ῥωμαίων ἀρχὴν ὑφ' ἑαυτὸν ποιεῖν. ταῦτα δὲ βουλόμενος τοὺς ὁμοφύλους αὐτοῦ γότθους ἐκ τῶν ἰδίων νόμων εἰς ῥωμαίους μετεπέμψατο, καὶ τοὺς ὑποτελεῖς στρατοπάρχας καὶ χιλιάρχας καλέσησε. τριβιγίλδου δὲ νεωτερίσαντος ὃς αὐτοῦ γνῶ θεσηκων, πολυανθρώπου τάγματος ἦγειτο τῶν ἐν φρυγίᾳ στρατιωτῶν. τοῖς μὲν δὴ φρονοῦσι, δῆλος ἦν ταῦτα καταστασιάσας. ἀγανακτεῖν δὲ θεσσαλονικεῖς πορθουμένων τῶν τῆδε πόλεων ἐπετράπη ταύταις βοηθεῖν. ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν φρυγίαν ἀφίκετο πλῆθος ἔχων βαρβάρων ὡς εἰς πόλεμον ἀφιλαμένος, εἰς ὃ φανερὸν ἐξῆγε τὴν γνώμην ἣν θεσσαλονικεῖς ἐκρυπτε, καὶ πόλις αἷς ἐπάγη φυλακὴν, ἐδήου. τὰ δὲ ὑποπτήσεσθαι ἔμελλε. θεσσαλονικεῖς δὲ εἰς βιθυνίαν ἐν τοῖς χαλκηδόνος ὅρεσι ἐστρατοπεδεύετο, καὶ πόλεμον ἠπείλει. ἐν κινδύνῳ δὲ ὢν θεσσαμεῖς ὄντων, καὶ μάλιστα τῶν ἐν ἀσίᾳ κατὰ ἕω πόλεων, ὅσαι τε μεταξὺ τούτων καὶ θεὶ τὸν ἑλλήσποντον οἰκοῦσιν, λογισάμενος ὁ βασιλεὺς σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ὡς οὐκ ἀσφαλὲς ἀπαρασκεύους ὄντας εἰς κίνδυνον καθίσασθαι θεὸς ἄνδρας ἤδη τὸ ζῆν ἀπειρηκότας, πέμψας θεὸς γαϊναν, ἐπήγαγεν αἰτεῖν ὅ, τι βούλοιτο. ἦν γὰρ ἕτοιμος ἐν πᾶσιν αὐτοῦ γνώμαν κεχαρισμένος. ὁ δὲ, κατορθίνον καὶ αὐρηλιανὸν ὑπαλικοὺς ἄνδρας ὑπονοῶν ἀνδρία φρονεῖν αὐτοῦ ἐζήτησε. λαβὼν δὲ, ἐφείσατο, καὶ εἰς ταυτὸν τοῦ βασιλέως σύνδρομον, εἰς τὸν θεὸν τῆς χαλκηδόνος δικτήριον οἶκον ἐν ᾧ δομνίας τῆς μάρτυρος ἐστὶν ὁ τάφος, ὅρκους τε λαβὼν καὶ δοὺς θεὶ δυνάμεως, ἀπέθετο τὰ ὅπλα, καὶ εἰς κωνσταντινούπολιν ἐθαμοῦτο, πεζῶν καὶ ἱππέων τὴν ἡγεμονίαν ἐκ βασι-

λέως

λέως ἔχων. πρὸ ἀξίαν δὲ δόξαν δι' ἃ πεφύκει, ὀκ ἐώμενε φρονεῖν. ἀλλ' ἐπεὶ ὁ πατὴρ αὐτὸν ἀνάλογον τῇ γνώμῃ αὐτοῦ ἀπέδη, καὶ τὴν καθόλου ἐκκλησίαν θορυβεῖν ἐπεχείρησεν. ἐν μὲν γὰρ χριστιανὸς τῶν βαρβάρων αἱρέσεως, οἱ τὰ Ἀρείου φρονοῦσιν. ἀναπειθεὶς δὲ παρὰ τῶν ταύτης πατέρων, ἢ αὐτὸς φιλοτιμούμενος ἤτησε τὸν βασιλέα μίαν τῶν ἐν τῇ πόλει ἐκκλησιῶν τοῖς ὁμοδόξοις αὐτοῦ ἔχειν. μὴ δὲ γὰρ εἰ δίκαιον καὶ ὅλως ἀπρεπὲς ἐμέμφετο, ῥωμαίων ὄντα ἑαυτὸν στρατηγὸν ἔξω τειχῶν παρακαλούμενον μάχεσθαι. μαθὼν δὲ τάδε ἰωάννης ὀκ ἐφησύχασε. παραλαβὼν δὲ τοὺς ὑπηκόους οἵπερ ἔτυχον ἐνδημοῦντες τῇ πόλει, ἦκεν εἰς τὰ βασίλεια, καὶ τοῦ βασιλέως ἐπακούοντος, αὐτῷ τε γαϊνᾷ πρόντος, πολλὰ κατέλεγε λόγον, πατρίδα τε καὶ φυγὴν ὀνειδίζων, καὶ ὡς ἐπὶ βασιλέως πατρίδος * εἰς ὅμοσεν ἢ μιᾷ ῥωμαίοις δίνοιν, αὐτῷ τε καὶ τοῖς αὐτοῦ παισί, καὶ νόμοις, οἷς ἀκύεσις ἐπεχείρησε ποιεῖν. καὶ τάδε λέγοντος, ἐδείκνυ τὸν νόμον ὃν θεοδόσιος ἔθετο, τοὺς ἑτεροδόξους εἴργων ἔξω τειχῶν ἐκκλησιάζειν. ὀκ τούτου δὲ πρὸς τὸν βασιλέα ῥέψας τὸν λόγον, ἔπεισε τὸν τεθέντα νόμον καὶ τῶν ἄλλων αἱρέσεων κύριον φυλάττειν, ἄμεινον εἶναι συμβαλλόμενον τῆς βασιλείας παρακωλύειν, ἢ παραδότην οἴκου θεοῦ γενόμενον, ἀσεβεῖν. καὶ ὁ μὲν ἀνδρείως ὧδε παρρησιασάμενος, οὐδὲν σῖτον ἐχώρησε νεωτερισθῆναι πρὸς τοῦ ἐπὶ αὐτῷ ἐκκλησίας. ὁ δὲ γαϊνᾶς ὑποπτεύειν ἤδη διενοήθη καὶ τὴν πόλιν πορθεῖν. ἰδίᾳ δὴ τούτῳ τῷ ὑποζουλίῳ παρεμύθησε κομίτης ὑπὲρ τῆς πόλεως φανεὶς μέγιστος εἰς αὐτὸν χρεὼν τὸ μὴ δίκαιον, καὶ οἷος παύεσθαι οὐ μεμφῆσθαι λέγει). ἐπειρᾶτο δὲ παύεσθαι τοῖς ἀργυροπωλείοις ὑποθέσθαι, χρημάτων πλῆθος συλλέξαι σπεύδων ὑπίσας. φήμης δὲ γνωσθείσης ὅτι τάδε βεβούλευται, καὶ τῶν ἀργυροπώλων τὸν παρόντα πλοῦτον ἀποκρυπτομένων, ἐν οἷς ὑπὸ τῶν τραπεζῶν ἄργυρον σκέπει σιωπῇ δημοσίᾳ παρατιθέντων, ἐν νυκτὶ πλῆθος ὑπερπέμψας βαρβάρων, ἐνετείλατο τὰ βασίλεια ἐμπιπρᾶναι. οἱ δὲ, ἀπορούμενοι καὶ καλεπαίνοντες ὑπέστρεφον. ὡς γὰρ πλησίον ἐγένοντο, πλῆθος ὁπλιτῶν ἔδοξαν ὁρᾶν ἐν μεγάλοις φόβοις εἶναι. ἐννοήσαντες δὲ νέηλυν εἶναι τραπιὰν, ἦλθον ἐπὶ γαϊνᾶν. ὁ δὲ, ἠπίστατο γὰρ μὴ πλείους τῶν εἰωθότων τῇ πόλει ἐνδημεῖν τραπιώτας, ὀκ ἠξίου τοῖς λεγομένοις πιστεύειν. ἐπεὶ δὲ καὶ τὰ ἐγένοντο νυκτὸς ἄπορα λέγειν ἕτεροι, ταῦτα γὰρ τοῖς πρότερον ἦλθον, αὐτόθεν ἦν, αὐτόπτης ἐγένετο τῆς παραδόξου θεάματος. νομίσας τε αὐτὸν χάειν σιωπηλυθέναι τοὺς ὀκ τῶν ἄλλων πόλεων τραπιώτας, νύκτωρ μὲν φρουρεῖν τὴν πόλιν καὶ τὰ βασίλεια, ἐν ἡμέρᾳ δὲ λανθάνειν, σκηπτὸς) δαιμονᾶν, ὡς ἀξιόμνους τε καταλαμβάνει τὴν ἐκκλησίαν, ἵν' ὅπως μὴ ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ ὁ τοῦ βασιλέως πατὴρ ᾠκοδόμησε πρὸς τῷ ἑβδόμῳ. τῶν δ' βαρβάρων οἱ μὲν, ἐν δον ἔμενον· οἱ δὲ, γαϊνᾷ συνεξήεσαν. λάθρα δὲ συνεξῆγον ὅπλα ἐν γυναικείοις ὀχήμασι καὶ κεφάμοις βεκαν. ἐπεὶ δὲ ἐφωράθησαν, τοὺς φύλακας τῶν πυλῶν ἀναιρεθέντας κωλύσαι τε τῶν ὅπλων ἐκκομιδὴν. ἐκ τούτου δὲ τραχὺς καὶ θορύβου μεστὸς ἦν ἡ πόλις ἐγένετο, ὡς αὐτίκα δηῶσαι μᾶλλον. ἀλλά σφι δὲ γνώμη ἐκράτει πρὸς τὰ πρόντα δηιάσαι. ὁ γὰρ βασιλεὺς μηδὲν μηχήσας, τὸν μὲν γαϊνᾶν πολέμιον ἀνεκήρυξε. τοὺς δὲ συλλαφθέντας ἐν τῇ πόλει βαρβάροις ἀναιρεθῆναι προσέταξεν. ὑποθέμενοι δὲ τοῦτοις οἱ τραπιῶται, ἀναιρεῦσι τοὺς πλείστους. τὴν δὲ καλουμένην τῶν ἑβδόμων ἐκκλησίαν ἐμπι-

πρεσβῶσιν. ὡς εἰς σῦκῆθη γὲ δύκλήεμον οἶκον ἐνθάδε ἡ θεομένοι ἐτύγχμον, οἷς ἀκέλι φυγεῖν ἐξελθέτο τῶν πυλῶν κεκλφμένων. ταῦτα δὲ μαθὼν ὁ γαϊνᾶς ἀμφὶ θράκης βάσας ἦκεν εἰς χερρόνησον, καὶ τὸν βῆσσονζον φραγῶσθαι ἐσπούδαζε. διενοῆτο γὲ ὡς εἰ τ δύλιπέρειν ἀσίας κρατήσφε, ἐφδίως πᾶντα τὰ πρὸς ἕω τῆς ἀρχομένης ἔθνη ὑφ' ἑαυτὸν ποιήσφ. πρὸ βῆπίδας δὲ αὐτῷ καὶ τάδε ἀπήντα, θεία ἐσπὴ καὶ τῶν ῥωμαίων χρησαμένων. πρῶτ μὲν γὲ στρατιὰ κτ' γῆν καὶ θάλατταν ὧδε βασιλέως ἀπεσαλμένη, ἧς ἡγεῖτο φλαυΐτας ἀνὴρ βάρβαρος τὸ γένος, ἀγαθὸς δὲ τὸν τρόπον καὶ στρατηγικός. οἱ δὲ βάρβαροι ναῦς μὴ ἐχοντες ὅπῃ χρεῶν ἐπειρῶντο ἐκπλῆν τὸν βῆσσονον πρὸς τὴν δύλιχρὺ ἤπειρον. ἐξαπίνης δὲ πολὺς ὄπιπνεύσας ζέφυρος τὰς χρείας διῆγεν σὺν βίᾳ, καὶ κτ' τούτων τὰς ῥωμαίων ναῦς ἤλαυνε. τῶν δὲ βαρβάρων οἱ πλείους μὲν αὐτοῖς ἵπποις ὑποβρύχιοι ἐγένοντο. οἱ δὲ, ὑπὸ τῶν σταλιωτῶν ἀνῃρέθησαν. ὁ δὲ γαϊνᾶς ἅμα σὺν ὀλίγοις πρεσφθεὶς τότε, οὐ πολλῷ ὕστερον ἀνὰ τ θράκην διώκοντός τε καὶ φεύγων, ἑτέρᾳ σταλιᾷ περιέπεσε, καὶ σὺν τοῖς αὐτῷ βαρβάροις ἀπώλετο. τοῦτο τῶν γαϊνᾶ τολμημάτων, καὶ τοῦ βίου τὸ τέλος. ὁ δὲ φλαυΐτας λαμπρὸς ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ γενόμενος, χρηστότατος ἦν πρῶτος. ἐν δὲ ᾧ τότε αὐτῷ καὶ βικεντίου ὑπαλθόντων, τὴν πρὸς βασιλέα πᾶσι τοῖς πάπαις ὁμώνυμος. ἀρχομένης δὲ τῆς ἕξης ὑπατείας, ἀναγορεύεται σεβαστός.

ε ζ Ἰωάννης δὲ ἄρξας τῆς κωνσταντινουπόλεως ἐκκλησίας ὀπτεσπεύων, πολλοὺς μὲν ἐκ ὧν ἤθελεν. πολλοὺς δ' ἐκ τῶν αἱρέσεων ἐπήγετο. σὺν ἔρρῃ δὲ πρὸς αὐτὸν ἑκάστοτε πλῆθος, ὧν μὲν, ἐπ' ὠφελείᾳ ἀκουσομένων. ὧν δὲ ἀπόπειραν λημομένων. ἀπωθεῖτό τε ἤρῃ, καὶ τὰ αὐτὰ δοξάζειν αὐτῷ πρὸς τὸ θεῖον ἐπειθε. τοσοῦτον δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ πλῆθος ἐκεχήνεσαν, καὶ ὧν αὐτοῦ λόγων κόρον οὐκ εἶχεν, ὥς τε ἐπεὶ ὠσιζόμενοι, καὶ πρεσβυτέρους ἀμῆλες, ἐκινδύνευον, ἕκαστος πρωϊαίτερον βιαζόμενος, ὅπως ἐκλεῖς πρῶτος, ἀκριβέστερον αὐτοῦ ἀκούοι, μέσον ἑαυτὸν πᾶσι πρέχων, ὅτι τοῦ βήματος ὧν ἀναγνωστῶν καθεζόμενος, ἐδίδασκεν. ἐν καιρῷ δέ μοι δοκεῖ ὃ συμβαὶ ὅτι αὐτοῦ θαῦμα, συμπαρελαβεῖν τῇ γραφῇ. ἀνὴρ ὢν τ μακεδονίου αἱρέσεως, τοιαύτη γυναικὶ συνῴκει. πρεσβυτῶν δὲ αὐτῷ διδάσκοντι ὅπως χρὴ πρὸς θεοῦ δοξάζειν, ἐπαγγέλλεται ἐκ τῶν δόγματος, καὶ τὴν γυναῖκα ὁμοφρονεῖν αὐτῷ παρεκάλει. ἐπεὶ δὲ τῇ πρὸς τούτου συνηθείᾳ τ ὁμιλίας τῶν γνωρίμων γυναικῶν ἥπτατο, καὶ πολλάκις νουθετῶν ὁ ἀνὴρ οὐδὲν ἴσχυεν, εἰ μὴ, φησὶ, κοινωνήσῃς μοι τῶν θείων, οὐδὲ τῶν βίου κοινωνὸς ἔσῃ μοι τοῦ λοιποῦ. ἐνταῦθα δὲ ἡ γυνὴ σῶφρονήσασα τοῦτο ποιεῖν, κοινοῦται τινὶ τῶν θεραπαινίδων ἐν ἡγεῖτο πιστὴν, καὶ ὡδαλαμβοῦσά σιωερχὸν ἐς ἀπάτιον τῶν ὑδρος. πρὸς δὲ τ χαλκῆν τῶν μυστηρίων. ἴσασι δὲ οἱ μεμυημένοι ὃ λέγω. ἡ μὲν, ὅσον ἐδέξατο κατέχουσα, ὡς δ' ἔξομένη ἐπέσκυφε. προσχοῦσα δὲ αὐτῇ ἡ θεράπαινα λάθρα δέδωκεν ὁ μὴ χρεὼς ἦλθε φέρουσα. τὸ δὲ πρὸς τοῖς ὀδοῦσι λίθος ἐπήγνυτο. πρὶν δὲς δὲ γλυκυμένη ἡ γυνὴ μήτι πάθοι, θεῖον οὕτω πρᾶγμα ἐπ' αὐτῇ συμβαὶ, δρομαία ὅτι τ' ὑπίσχυσεν ἤθουσα, ἑαυτὴν καθεμιώσε, καὶ τὸν λίθον ἐπέδειξεν εἰκόνα φέρουτα τὸ δήματος, ἀγνῶτα δὲ τὴν ὕλην καὶ τοῦ δοξόν τι δηκνύτα χρῶμα, σὺν δάκρυσί τ' συγχωμίσαι αἰτήσαται ὁμοφρονοῦσα ᾧ ἀνδρὶ σὺν τῷ. ἀλλὰ τάδε μὲν εἴτω μὴ πιθανὰ δοκεῖ,

δοκεῖ, μάρτυς αὐτὸς ὁ λίθος εἰσέτι νῦν ἐν τοῖς κειμηλίοις τῆς ἐκκλησίας κωνσταντινουπόλεως φυλαττόμενος.

Ο δὲ ἰωάννης πυθόμενος τὸν τῶν ἀξίων τὰς ἐν ἀσίᾳ καὶ πέριξ ἐκκλησίας ἐπίσκοπον εἶναι, καὶ τοὺς μὲν, λήμμασι καὶ δωροδοκίαις· τοὺς δὲ, χαίρειν ὑπαγορεύοντας τὰς ἱεροσυλίας ἀπεμπολᾶν, ἦκεν εἰς ἔφεσον. καθελὼν δὲ δέκα καὶ τρεῖς ἐπισκόπους, τοὺς μὲν, ἐν λυκίᾳ καὶ φρυγίᾳ· τοὺς δὲ, ἐν αὐτῇ τῇ ἀσίᾳ αὐτὸν αὐλῶν καλέσησε. τὸν δὲ ἐφεσίων ἐκκλησίας, ἔτυχε γὰρ ὁ τότε ἐνθάδε ἐπισκόπων τελευτήσας, ἠρακλείδην ὕδρα κύριον ὂν λῴους, δέμενον τῷ τοῦ αὐλὸν μοναχῶν τῷ ἐκ τῆς σκήπτεως διαλείπου ὄντα μοναχὸν μαθητήν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ χρόνιον ἄξεώσαντα τῆς νικομηδέων ἐκκλησίας. ἔστι γὰρ ἐπὶ ἀμβρόσιῳ τῷ ἐπισκόπῳ μεδιολανίων δέμενον μύθος, οὐκ οἶδ' ὅ, τι παθὼν, ἀλλ' ἢ πεφαντεύμενος ἢ δαιμονίᾳ ἀσυδῇ καὶ φαντασίας ὑπαχθεὶς νύκτωρ, ἔφη σφίσιν ὀνοσκελίδα συλλαβόμενος, ξυρίσαι τὴν κεφαλὴν καὶ μυλωνίῳ ἐμβαλεῖν. ὡς δὲ ἄξια δὲ τὸν δέμενον θεοῦ φθεγξάμενον, ἐκέλευσεν ἀμβρόσιος πέως καὶ ἑαυτὸν εἰ), καὶ μεταμελείᾳ καθαίρει. ὁ δὲ, ἀεργὸς ὢν ἄεισος καὶ ἀοκνόπαλος λέλαν καὶ πείθειν καὶ φίλους ποιεῖσθαι ἱκανὸς, ὡς ἐπαγγελῶν ἀμβροσίῳ, ἦκεν εἰς κωνσταντινουπόλιν. ἐν ὀλίγῳ τε χρόνῳ λυπᾶς τῶν ἐν τοῖς βασιλείοις δυναμένων ποιεῖται φίλους, καὶ μετ' οὐ πολὺ ἐπιτρέπει) τὴν νικομηδέων ἐπισκοπήν. ἐλεγεύνησε δὲ αὐτὸν ἡδάδιος ὁ καππαδόκης παιδοκτόνος ἐπίσκοπος, ἀμειβόμενος καθάπαξ παιδὶ αὐτὸν ποιήσασθαι ξένος λαμπρᾶς γραφὰς ἐγκύκλιος ἐν τοῖς βασιλείοις. μαθὼν δὲ ταῦτα ἀμβρόσιος, ἔγραψε νεκταρίῳ τῷ τῆς κωνσταντινουπόλεως ἀφίστασθαι χρονίου τὴν ἱερωσύνην, καὶ μὴ τολμᾶν αὐτὸν ὑβρισμένον, καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν. νεκταρίῳ δὲ καὶ μάλα τοῦτο ἀσυδὰς ὤφλε, λέγοντες ἀνίσυτον, πρωθημεὶ τῶν νικομηδέων ἀνδρικῶς ἀνθισταμένων. ὁ δὲ ἰωάννης καθελὼν αὐτὸν ἐκλεγόντησε πρωτόφιον, ὃς παιδαγωγὸς ἐγεγόνει τοῦ βασιλέως γαμετῆς· ὑλαβὴς δὲ καὶ ὁ ἦθος μέτριος τε καὶ τρέφος, οὐ μὴν νικομηδέωσι κατάθυμος. τασιάσμοιες γοῦν πολλάκις, κοινῇ τε τοῖς ἔκαστον ἀπαιτιμωτῶντας χρονίου ἀνεργεσίας, καὶ τὴν ἐκ τοῦ ἐπισήμης ἄφθονον χρείαν καὶ ὃ τοῖς πένησι πλουσίοις τε καὶ πένησι ἐπίσης ἀφθονόν τε καὶ ἄοκνον. τοὺς δὲ καὶ τὰς ἄγας ἀρετὰς τρέφεσθαι, καὶ ὡς ὅπου σφισὶν ἢ αὐχμοῖς, ἢ ἄγας λιμὸς θεοσπιείας τρέπουσι ἐν τῇ ἀγαγῆς ἀνὰ τὴν πατρίδα τὴν ἑαυτῶν καὶ τὴν κωνσταντινούπολιν ἕψαλλον καὶ ἱκέτευον τὸν θεὸν ἐπίσκοπον αὐτὸν ἔχειν. τὸ δὲ τελευταῖον βιαζόμενος, τοῦ μὴ ἀπαλλάγησθαι σφῶν πένητι τε ὀδυρμοῖς· τὸν δὲ, μὴ δέοις καὶ μίσους ἐδέξατο. ἐνθένδε δὲ οἱ καθαιρεθέντες καὶ οἱ τούτων ἐπιτήδειοι, ἐπῃλῶντο ἰωάννῃ, ὡς ἀρχηγὸς νεωτερισμοῦ τῆς ἐκκλησίας ἐγένετο, καὶ τὰ δίκαια τῶν χειροτονιῶν τοῖς πατρίοις νόμοις ἐκαινοτόμησεν. ἐπὶ δὲ λύπης, καὶ τὰ λόγου ἄξια αὐτῷ πεπραγμένα κατὰ τὰς τῶν πολλῶν δόξας διέδραμον. ἀμφίβολοι καὶ τὸ ἐπὶ ἀλεξανδρίου τότε συμβὰν ἐνεμέσων.

Οὗτος γὰρ μείζων ὢν τῶν βασιλέως ἀνιόχων μόνος καὶ πρῶτος ὢν ἴσμεν ἢ ἀκηκόαμεν, ὑπάλου τε πᾶσης βασιλέως ἀξίας ἐλαμπρύνθη. ἐπεὶ δὲ τῆς παρούσης δυνάμεως οὐκ ἐνενόησε τὸ μεῖζον, καὶ τὰς συμβαινούσας ἐν τοῖς ἀνθρωπίνοις πράγμασι μεταβολὰς, ἐπεχείρησε τῆς ἐκκλησίας ἀφίστασθαι ἱκέτας θεοῦ δι' αὐτὸν ἐνθάδε

ἀφαιρεῖσθαι, καὶ μάλιστα πενταδίαν τ̃ τοῦ Διμασίου γαμετήν. ὃν γραίηγε δυνατὸν καὶ φοβερώτατον ἠνόμιζον, εἰς τὴν κατ' αἴγυπτον ὅασιν ἀϊδίῳ φυγῇ ἐζημίωσε τυραννίδος ἐπαγαγὼν αἰτίαν. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν διὰ πιεζόμενος, ὡς λίνος ἐπὶ θρόμβου, ἢ δεδιὼς μὴ λυχίεγε ἐπομείνῃ, ἐν τοῖς αὐτοῦ φάμμοις εἰλούμενος διέρρηγε νεκρός. διὸ ἔθπιον δὲ ἀπουδῇ τοῦ δε) νόμος, τοὺς ἐξάπλων μηδαμῇ μηδένα ἐς ἐκκλησίαν καταφυγεῖν, ὀξυμένεσθαι τ̃ καὶ τοὺς ἤδη τοὺς πεφυγάδας. ὀκ εἰς μακρὰν δὲ ὡς ἐς τ̃ βασιλέως γαμετὴν ὑβρίσας ὑπὸ βουλῆς, τοὺς ἐκ τοῦ πρέσβυ τὸν νόμον, καὶ ἀποδρὰς ἐκ τῆς βασιλικῆς ἱκέτης τοῦ ἐκκλησίου κατέλαβεν. διὸ καὶ διήλαμψεν μᾶλλον καὶ ἀπὸ τ̃ ἱερᾶς τραπέζης κειμένου, καὶ τέτευχε λοιδορίας ὀνύμης, τῆς μὲν ἐν δυνάμει τοῦ ὀφρυῶν καταπόνων. ὃ δὲ λαῷ δηκτικὸς ὡς ὀδὲν τῆς δυσθεραπεύτων ἐν ταὐτῷ μιᾷ φιλῇ. οἵ, γε μὲν ἀπεξανόμενοι τοὺς αὐτὸν, καὶ τοῦτο διέδομον, ὡς ἦ ἐξὸν δέον τὸν τοὺς * κινδυνεύοντα, ἤλεγχεν, ἐπεμβαίνων τ̃ αὐτῷ συμφορᾶς. ἀλλ' ὁ Ἔθπιος μὲν, ἧς ἀσεβοῖς ταύτης ὑπηρέτησε, δυὲπλησε τ̃ δίκην τοῦ κεφαλῇ ἀποτμηθεὶς, καὶ ὁ τεθεὶς νόμος ἀρδὲν ἐκ τῶν δημοσίων ὑπομνημ[ατ] ἠφανίσθη. ἡ δὲ ἐκκλησία διὰ μάλα διέρρεπεν, ὡς τὸ θεοδοτιμφεροῦ ἠνομένου ἐν τάχῃ τῶν κατ' αὐτῆς ἀδικημ[ατ], καὶ τ̃ τοῦ τὸ θεῖον τεφπείας, τοσοῦτο μᾶλλον ὁ κωνσταντινουπόλεως λαὸς τοῖς ἑωθινοῖς καὶ νυκτερινοῖς ὕμνοις ἐχρῆτο κ[τ] τοιφάσιν τοιαύδε.

ηζ Ἐπεὶ γὰρ οἱ ἀπὸ τ̃ ἀρείου αἱρέσεως ἀφαιρεθέντες τῶν ἐν τῇ κωνσταντινουπόλ ἐκκλησιῶν ὑπὸ τ̃ θεοδοσίου βασιλείας τοὺς τῶν τειχῶν ἐκκλησίαζον, νυκτερινοῖς τοῦτοις ἐν τ̃ δημοσίαις σταῖς συνῆγόντο, καὶ εἰς συστήματα μερεζόμενοι, κ[τ] τὸν τῶν ἀντιφώνων τρόπον ἐψαλλον, ἀκροτελεύτια σῶν τιθέντες τοὺς τὴν αὐτῶν δόξαν πεποιημένα. ἐπὶ δὲ τ̃ ἕως ταῦτα δημόσια ψάλλοντες εἰς τοὺς τόπους ἀπήεσαν, ἐνθα καὶ ἐκκλησίαζον. ἐποίουν δὲ ὧδε, ἐν ταῖς ὑπισήμοις ἑορταῖς καὶ τῇ τοῦτῃ καὶ τελευταίᾳ τ̃ ἑβδομάδος ἡμέρᾳ. τελευτῶντες δὲ καὶ τοὺς ἔσω ταῖς ᾠδαῖς τοῦτοσεῖθεσαν, ποῦ εἰσὶν οἱ λέγοντες τὰ τεῖα μίαν δυάμιν, ἕτερα τοιάδε τοῖς ὕμνοις ἀναμιγνύντες. δεῖσας ὁ Ἰωάννης μὴ λίνες τούτοις ὑπαρθῶσι τῶν ἐν αὐλῶν ἐκκλησιαζόντων, ὅπη τὸν ἴσον τόπον τ̃ ψαλμῳδίας τ̃ αὐτῶν λαὸν τοσοῦτο. ἐν ὀλίγῳ δὲ ὑπισημότεροι ἠνόμενοι, τοὺς ἀπὸ τ̃ ἀνομίας αἱρέσεως ἐκφέδομον τῷ πλήθη καὶ τῇ τοσόδῳ. καὶ γὰρ δὴ καὶ ταυρῶν ἀργυρᾶ σημεῖα ἐν τοῦ κηροῖς ἠμμένοις τοσηγεῖτο αὐλῶν, καὶ διώκουχος τ̃ βασιλέως γαμετὴς ὅπη τοῦτο τέτακτο. τῷ τοῦτοις δὲ πλαίσιον καὶ τοὺς ὕμνοις πρεσκύλιζον. ἐνθεῦτεν δὲ ἡ ζηλοτυπήσαντες οἱ ἀπὸ τ̃ ἀρείου αἱρέσεως, ἢ ἀμοιρόμενοι τῆς ἀπὸ τ̃ καθόλου ἐκκλησίας, εἰς μάχιμον κατέστησαν, ὃ κτείνονται ἵνες ἑκατέρωθεν. ὁ δὲ βέλτιον, τοῦτο γὰρ ὄνομα ᾧ βασιλικῷ διώκουχος, λίθῳ κ[τ] τῷ μετώπου βαλὼν. κινηθεὶς δὲ τοὺς ὀρχηστὰς ὁ βασιλεὺς ἔπαυσε τῶν ἀπὸ τ̃ ἀρείου αἱρέσεως ταῖς τοιαύταις σωιόδοις. οἱ δὲ ἀπὸ τῆς καθολικῆς ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε τὸν εἰρημένον ἔθπιον ὑμνῶν ἀξιάμνοι, καὶ εἰσέτι νεῶν οὕτω διέμεινάν. Ἰωάννης δὲ ἐκ τούτων καὶ τῶν ἐπ' ἐκκλησίας λόγων τοσοῦτο μὲν τ̃ δῆμον ἐπεδίδου τὸ φίλτρον· μῖσος δὲ τοσοῦτο τοὺς δυναμένους καὶ τοὺς κληρικοὺς ἐκ τ̃ κατ' αὐτῶν παῤῥησίας. τοὺς μὲν γὰρ ἀδικουμένους ὁρῶν, ἤλεγχε· τοὺς δὲ πλούτῳ καὶ ἀσελγείᾳ, καὶ ἡδοναῖς ἀσήμοις διεφθαρμένους, ἐδῆγε τοσοῦτο ἀρετήν.

Ηὔξησε

Ηὔξησε δὲ αὐτῷ τ πρὸς τοὺς κληρικοὺς ἀπέχθειαν σεραπίων, ὃν ἐχθρὸν θ
νον αὐτῷ κατέστησεν ὑπὲρ αἰγύπτιος, ταχὺς εἰς ὀργὴν, εἰς ὕβριν ἕτοιμος· ἀλλ' ἤκουσα
δὲ καὶ αἱ πρὸς ὀλυμπιάδα συμβουλαί. ταύτην γὰρ ὁκ ἠθέλησε βιάσασθαι οὐδὲ
καίπερ νέαν χήραν γνωρίμην, εἰς ἄγαν δὲ φιλοσοφοῦσαν τὸν τ ἐκκλησίας
δεσμὸν, διάκονον ἐχειροτόνησε νεκτάριος. ἰδὼν δ' αὐτὴν ἰωάννης τοῖς αὐτοῦσι τὴν
οὐσίαν προϊεμένην, καὶ τὰ μὲν ἄλλα ὑποφορῶσαν, μόνα δὲ τὰ θεῖα κατασκάζου-
σαν, ἐπαινῶ σε, ἔφη, τῆς προαιρέσεως. ἀνὴρ οἰκονομικὸν εἰ δεῖ τὸν τοῦ θεοῦ τ ἀνεψιὸν
ἀρετῆς ἐφιέμενον. σὺ δὲ πλουτοῦσι, πλοῦτον ἐπεισάγουσα, οὐχ ἧττον ἢ εἰς θά-
λασσαν ὁκχέοις τὰ σά. ἢ ὁκ ὠφέλησας ὅλη ἐκοῦσα τοῖς δεομένοις διὰ θεὸν τ οὐ-
σίαν ἀνέθηκας, καὶ ὡς ὅπερ χρήμασι τῆς σῆς διακονίας ἀξιοῦσι, διοικεῖν ἐπάχθης
καὶ λόγοις ἔνοχος ἐγένου. ἰὼ οἵων ἐμοὶ πείρατα, πρὸς τὴν χρείαν τῶν αὐτῶν τῶ
λαοῦ μερίσας τ δόσιν. οὕτω γὰρ πλείοις τε ἀνεργετήσας, καὶ ἧττον ἂν ταραχο-
ποιὰς κηδεμονίας ἀμοιβὰν ἠύξησε πρὸς θεοῦ. γέγονε δέ τις αὐτῷ διαφορὰ καὶ
πρὸς πολλοὺς τῶν μοναχῶν, καὶ μάλιστα τὸν ἰσάκιον. ἠρεμοῦντας μὲν γὰρ ἐν τοῖς
αὐλῶν μοναστηρίοις τοὺς ὧδε φιλοσοφοῦντας εἰς ἄγαν ἐπῄνεσέ τε, καὶ ὅπως μὴ ἀδι-
κοῖντο ἐπετήδεια ἔχοιεν, σφόδρα ἐπεμελήσατο. ὀξιοῦντας δὲ ἡσυχάζειν καὶ τ πόλιν
φαινομένους ὡς τὴν φιλοσοφίαν ἀνατρέποντας, βιαιοτέρᾳ καὶ ἐπιστρέφειν. ὁκ ἀνιούτων
δὴ πρὸς φάσεων ἀπηχθάνοντο πρὸς αὐτὸν κληρικοὶ καὶ πολλοὶ τῶν μοναχῶν, καὶ
χαλεπὸν καὶ ὀργίλον σκαιόντες, καὶ ὑποφήφανον ἀπεκάλουν. ἐπεχείρουν δὲ διαβά-
λλειν καὶ πρὸς τὸν δῆμον, ὡς ἐν βίον, καὶ τοῦτον πείθειν ὡς δῆθεν λέγοιεν, ὅτι μη-
δενὶ συνήθοιεν, οὔτε ὅπου ἑστίαν καλοῦμεν ὑπήκουε. τούτου δὲ πρὸς φασιν ἑτέ-
ραν λέγειν ὁκ ἔχω, πλὴν ὅτι ἀψευδὴς ἡμῖν παῦλα νομίζω πρὸς τοῦτον, ἔφη.
ὡς ὑπὸ ἀσκήσεως τ κεφαλὴν καὶ τὸ σῶμα τῆς γαστρὸς κακῶς διατεθεὶς πρὸς ἡ-
δονὴν τοῖς ἐν τοῖς ἀρίστοις σιτίοισι. τὸ οἱ μὲν ἄλλοθεν μάλιστα τοὺς μείζους ὕφαι-
νον κατ' αὐτὸν διαβολάς.

Επεληλύθει δέ τις αὐτῷ πρόφασις καὶ πρὸς τὴν βασιλέως γαμετὴν διὰ σευη ιζ
ριανὸν ὁκ ἀβδήλων τῆς συείας ὑπόσχεσιν. οὗτος γὰρ ἦν ὑπατικὸς ὁ θολεμαίδος,
φοίνισσα ἡ αὐτὴ πόλις, κτίσμα ἑαυτὸν ἀμφὶ ἐληλεθώς, βιούμενός τε καὶ ὑπὲρ ἐκκλησί-
ας ἰσχυρὰ διδάσκων. ἀλλ' ὁ μὲν ὅλως τὸ μάλα ὑπήκοος ἐλέγετο, ὡς καὶ χρυσόσο-
μος πρὸς ἔνιον ὀνομάζεσθαι. ὁ δὲ συείανὸς τ σύρων δασύτητα, καὶ ὑπὲρ τοῖς νοή-
μασι καὶ ταῖς μαρτυρίαις τῶν γραφῶν ἀμείνων εἶναι δοκῶν ὑπὸ τ γλωττῆς ἔφερεν.
βιαίων δὲ πρότερος ὑπατικὸς εἰς κωνσταντινούπολιν, ὑπὸ τοῖς λόγοις ἐπῃνέθη, καὶ
χρήματα ἀθροίσας, εἰς τὴν αὐτὴν πόλιν ἐπανῆλθε. κτίλον ἦν τούτου τὸ σευηελα-
νὸς ὕστερον ἀφικόμενος ἔννου τυχὸν ἰωάννου πολλάκις ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας λέγων
ἐθαυμάζετο καὶ ὑπ' ἀμηχανίαν, καὶ πολὺ ὑπερδιαμένει καὶ αὐτῷ βασιλεῖ καὶ τῇ βασιλί-
δι γνώριμος ἐγένετο. ἐνίκα γὰρ ἰωάννης εἰς τὴν οὐσίαν ἀπεδήμησε, τὴν ἐκκλησίαν αὐτῷ
παρέσθαι. κολακείας γὰρ αὐτὸν πρεπόντα, φίλον εἶναι ἀσυδάμον ἐνόμισεν. ὁ δὲ
πλέον ἐπεμελήσατο τοῖς ἀκροαταῖς χαρίζεσθαι, καὶ τὸν λαὸν τοῖς λόγοις ἡδύν. ἰωάννης
δὲ ταῦτα πειθόμενος, ἐξηλοτύπησε μὲν, ὥς φασι, σεραπίωνος αὐτὸν ὑπὲρ τούτοις
παρακινοῦντος. ἐπεὶ γὰρ ὁκ τὴν οὐσίαν ἐπανῆλθεν, ἔτυχέ που πρὸ ὀλίγου συηελανός.
ἰδὼν γὰρ αὐτὸν σεραπίων, ὁκ ὀξανέσχη, ὑπὲρ τηδεσταῖς τοῖς πρὸ ὀλίγου συηελανύμενος, ὡς

ὑπ' αὐτῶν τὸν ἀνδρα. ὁ δ' ὡς τοῦτο ἀκηκοὼς ἐπὶ σαραπίων ἀπο-
θάνοι χρειστιανός, χριστὸς ὄντως ἀληθῶς ἐφάνη. ὅτι τούτοις δὲ κατηγορηθεὶς ὡς ἀ-
σεβὴς σαραπίωνος, ἐξηλάθη τῆς πόλεως ὑπὸ ἰωάννου, ὡς ὑβριστὴς καὶ βλάσφημος εἰς
θεόν. οἱ μὲν γὰρ ὅτι μαρτυρία τούτων ὑπ' αὐτῶν ἐλέγχεται ἦσαν. οἱ δὲ, τῶν σαραπίωνος
ὀπαδῶν ἀποκρυφάμενοι τὰ εἰρημένα πάντα, τοῦτο μόνον εἰρηκέναι ἐμαρτύρη
σαν, ὡς ἀρα χριστὸς ὄντως ἀληθῶς ἐφάνη. ὁ δὲ καὶ τάδε καὶ τἄλλα ἐπηλιᾶτο. οὐ γὰρ
εἰ, σαραπίων ἔφη, κληδὼν μὴ ἀποθάνοι, ὑπὸ τοῦτο χριστὸς ὄντως ἀνεφάνη. ἡ
δὲ βασιλέως γαμετὴ ἅματι ταῦτα ἐλεγόνη, ἀφ' ὧν σευηριανοῦ ἀσυνδέτων ἔ-
γνω, καὶ δι' ὧν αὐτὸν ὄντως κληδόνος μετεκαλέσατο. ἰωάννης δὲ καὶ πολλῶν
μὲν ὁμολογουμένων, πρηνεῖτο τὴν εἰς αὐτὸν ὁμιλίαν· εἰσότε ἐν τῇ ἐπωνύμῳ τῶν
ἀποστόλων ἐκκλησίᾳ τοῖς αὐτοῦ γόνασιν ἡ βασιλὶς ὀπαδοῦσα θεοδόσιον τὸν υἱὸν, λι-
πρύνουσα, καὶ πολλάκις ὁρκοῦσα, μόλις αὐτὸν εἰς φιλίαν τῷ σευηριανῷ σύνηγε. καὶ
τὰ μὲν ὧδε ἔγνων.

ιαζ Ἐν τούτῳ δὲ οὐ πολλῷ τινὶ ὕστερον ἀρξαμένη ζήτησις κατὰ τὴν ἀγνωσίαν κε-
κίνητο, εἰ τὸν θεὸν ἀνθρωπόμορφον δοξάζειν δεῖ. ταύτης δὲ τῆς γνώμης οἱ πλείους
τῶν τῆδε μοναχῶν ἦσαν, ὑπὸ ἁπλότητος ἀβασανίστως τοῖς ἱεροῖς ἐκλαμβάνον-
τες λόγοις, καὶ ὀφθαλμοὺς θεοῦ καὶ στόμα καὶ χεῖρας, καὶ ὅσα τοιαῦτα τοῖς στε-
νιαθέντες ἀκούειν. οἱ δὲ τὴν ἐν τοῖς ὀνόμασι κεκρυμμένην διάνοιαν σκοποῦντες, ἐν-
αντίως εἶχον, καὶ τοὺς τὰ δὲ λέγοντας, ἀνοήτους βλασφημεῖν εἰς τὸ θεῖον ἔλεγον. καὶ θεό
φιλος δὲ ταύτης ἔσχε τὴν δόξης ἐν ἐκκλησίᾳ πρεσβύτερος, καὶ ἐν ὀπτασίᾳ ἐώ
ρᾳ ἐξ ἔθους τῆς παραλίας ἑορτῆς ἔγραφε, καὶ ἀνθρωπον χρῶμα νοῦν τὸν θεὸν
εἰσηγεῖτο, καὶ ἀνθρώπου σχήματος ἀγάλματος ἀνιστόρει. ἐπεὶ δὲ τοῦτο δῆλον ἐγίνετο τοῖς ἀγνω-
σίαν μοναχοῖς, ἦκον εἰς ἀλεξάνδρειαν. καὶ εἰς ἕνα ἀθροισθέντες ἐσασίαζον, καὶ ὡς
ἀσεβοῦντα τὸν θεόφιλον, ἀνῄρουν ἐβουλεύοντο. ὁ δὲ πρανλίκα φανεὶς εἴα σασιά-
ζουσιν, ὅτως ὑμᾶς, ἔφη, εἶδον ὡς θεοῦ πρόσωπον. ὃ δὲ ῥηθὲν, ἰσχυρῶς ἐφύλαξε
τοὺς ἀνδρας, καὶ τῆς ὀργῆς καθυφέντας. ὁκοῖοῦ, φασὶν, εἰ τὰ δὲ ἀληθῶς δοξάζῃς, καὶ
τὰς ὠφελίμους ἀποκήρυξον βίβλους, ὡς τῶν ἀσεβουμένων ταύτας οὕτω φρονεῖν εἰσ-
ηγουμένων. ἀλλ' ἐμοὶ, ἔφη, τοῦτο πάλαι δεδογμένον ἐστὶν, καὶ ποιήσω ὡς ὑμῖν δο-
κεῖ. μέμφομαι γὰρ οὐχ' ἧττον κἀγὼ τοῖς τὰ ὠφελίμους δοξάζουσι. καὶ ὁ μὲν, ὅτως ἐκ-
κοπάσας τοὺς ἀδελφοὺς, διέλυσε τὸν σάσιν.

ιβζ Ἰσως δ' ἂν καὶ ἥδε ἡ ζήτησις πάντελῶς τότε διελύθη, εἰ μὴ πεπαυμένου ἤδη δι'
ἔχθραν ἰδίαν ἐκίνησε θεόφιλος ὀπτιουλεύων ἀμμωνίῳ καὶ διοσκόρῳ, ἀνοσιώτε τε
καὶ ἀνημέρῳ τοῖς ὀπτικοῖς μακροῖς, οὓς ἀδελφοὺς ὄντας, ἀνδρὸς ἴμεν ἀθάνατα
τοῖς ἐν σκήτει φιλοσοφοῦσιν ἐκ τῶν τοιάδεν ἔγνωμεν. οὗτοι γὰρ ἦσαν αὐ-
τῷ τὰ μάλιστα τῶν ἐν αἰγύπτῳ μοναχῶν κεχαρισμένοι, καὶ τὰ πολλὰ συνομίλους καὶ
συνοίκους αὐτοὺς ἐποιεῖτο. ὃ δὲ διώκισεν καὶ τῆς ἑρμουπόλεως ὀπτικὸν κατέστη-
σεν. εἰς μῖσος δὲ αὐτοῖς κατέστη ἐκ τοῦ τοῖς ἰσίδωρον ἔχθρας, ὃν μετ' ὀλίγον ἐν
κωνσταντινουπόλει χρηματίσαντα ἐσασύδαζεν. οἱ μὲν γὰρ φασιν, ὡς χιονίτης ἐκ τῶν μα
νιχαίων αἱρέσεως μετέβαλε τοῖς τὸν καθόλου ἐκκλησίαν. ὡς ἀτρεκέστερόν δὲ
ταύτης κοινωνήσασης μυστηρίων πρὶν ἀπαγορεῦσαι τὴν τοιάδεν αἵρεσιν, ἐπη-
λιᾶτο θεόφιλος τότε ἐκχριστοσύτερον. ἀπηλάνετο γὰρ αὐτῷ καὶ ὄνος. ὁ δὲ πέ-

ζθ

ῆος, τοῦτο γὰρ ἰῶ ὄνομα αὐτῷ, καὶ κατὰ τὸν νόμον τῆς ἐκκλησίας καὶ γνώμῃ θεοφίλου κεκοινωνηκέναι τὸ γινόμενον ἰσχυρίζετο, καὶ μάρτυρα τούτων, ἰσίδωρον ἔλεγεν. ὁ δέ, ἐτύγχανε μὲν τότε εἰς ῥώμην ἀποσταλείς. ἐπαναχθὼν δὲ ὕστερον λέγεται τὰ πάθη ἐμαρτύρησεν. ὡς συκοφαντηθεὶς δὲ θεόφιλος χαλεπήνας ἀμφοτέρους τῆς ἐκκλησίας ἐξήλασε. καὶ οἱ μὲν, τάδε λέγουσι. τὸν γε μὴν συγγενόμενον τούτοις τοῖς μοναχοῖς ἀνδρὸς οὐδὲν πιστεύεσθαι ἐπιθυμῶν διττὴν αἰτίαν θεοφίλου γνώσεσθαι τὸ περὶ ἰσίδωρον δυσμενείας, κοινὴν μὲν αὐτῷ τε καὶ ᾧ πρεσβυτέρῳ, καθότι μάρτυρα παρεστήσατο, ὡς τοῦ θεοφίλου ἀδελφῆς περὶ τὸν κληρονόμου χαρείσης· ἰδίαν δὲ, καθ' ὑπερβολὴν αὐτῷ περιφερομένων ὡς ὑπὸ θεόπνευστον ὠθούμενον, ὑπὸ θεοφίλου τούτων λαμβάνειν, ὡς δεδαπανημένῳ εἰς οἰκοδομὰς ἐκκλησιῶν, οὐκ ἀνεδίδου, ἀμείνον εἶναι λέγων τὰ σώματα τῶν καμνόντων, ἢ ναοὺς θεῶν κομιδῇ νοσοῦντας, δι' οὓς καὶ χρήματα παρείχετο, τοὺς περισπούδους θεραπείας δυσκόλως, ἢ τοίχους οἰκοδομεῖν. ἀλλ' εἴτε οὖν διὰ τοῦτον, εἴτε δι' ἄλλην αἰτίαν ἑτέραν ἀφαιρεθεὶς τῆς θεοφίλου τὴν κοινωνίαν ἰσίδωρος, ἦλθεν εἰς σκῆτιν, ὡς πρὸς ἑτέρους τοὺς ἐνταῦθα μοναχούς. παραλαβὼν δὲ ἕνας ἀμμώνιος, παρεκάλει πρὸς θεόφιλον, καὶ τὴν κοινωνίαν ἀποδοῦναι ἰσιδώρῳ ἐδεῖτο. ὁ δὲ, ὅτε μὲν προθύμως ἐποιήσατο λέγεται. χρόνου δὲ παραγενομένου, ὡς οὐδὲν αὐτοῖς πλέον ἴσχυεν. δῆλος δὲ ἐγεγόνει θεόφιλος παροργόμενος, ἀπροσδοκητότερόν πως αὐτῷ προσελθόντες, ἀπῄτουν τὴν ἐπίσκεψιν πλεονῶν. ὁ δὲ, ἵνα τῶν μοναχῶν ἐν δημοσίᾳ φρουρᾷ ποιῇ· ὥστε φόβον τοῖς ἄλλοις ἐμβαλεῖν. ἢ μᾶλλον δι' αὐτοῦ. ὁ γὰρ ἀμμώνιος ἅμα πᾶσι τοῖς σὺν αὐτῷ μοναχοῖς δόξαντες τοῖς παρεστῶσι τὰ φρουρᾶς εἰς μεταδοσιν ὑπηρεσίων τοῖς καθαρμοῖς χρῆσθαι, εὐθύμως εἴσοδον εἰσενέγκασθαι. ἐπελθόντες δὲ, οὐκέτι ἐξιέναι ἐβούλοντο. μαθὼν δὲ ταῦτα θεόφιλος, ἐδήλου πρὸς ἑαυτὸν καλῶν τοὺς ἄνδρας. οἱ δὲ, τὰ μὲν πρῶτα αὐτὸν παρεκαλοῦμεν σφᾶς ἐξαγαγεῖν· μὴ δὲ γὰρ εἰς δίκαιον δημοσίᾳ ὑβριζομένους λάθρα τῆς φρουρᾶς ἀνιέναι. ὕστερον δὲ ἐνδόντες, ὡς αὐτὸν ἦλθον. παρητησαμένους δὲ αὐτοὺς, ὡς οὐ προαιτέρω λυπήσων, ἀπέπεμψεν, καὶ καθ' ἑαυτὸν δὲ ἐδάκνετο, καὶ ἠγωνία κτει, καὶ κακῶς ποιῆσαι ἐπεβούλευσεν. ἀπορῶν δὲ ὅ, τι δράσειεν αὐτοὺς κακὸν ἀκτήμονας ὄντας, καὶ πάντων πλὴν σοφίας ἐπιλελησμένους, ἔγνω περὶ τὴν ἡσυχίαν ἐλαύνειν. καὶ ἐπεὶ ἠπίσατο ἐξ ὧν αὐτῷ συνόντες διῆγον, μεμφομένους τοῖς ἀνθρωπομόρφον τὸν θεὸν δοξάζουσιν ὡς τὰ ἀνθρώπου φρονοῦντας, συνέχρωτε πρὸς τὸ μοναχικὸν πλῆθος ἁπλῶς ἔχων δόξης. ἐκ τούτου δὲ δυνήσεις ἐν τοῖς μοναχοῖς ἐκφάτει, καὶ τὰς διαλέξεις σὺν ἐν κόσμῳ πρὸς ἑαυτοὺς ποιούμενοι, πείθειν ἀνθρώπους σὺν ἠξίουν· μὴ εἰς ὕβρεις καθίσαντο. καὶ οἱ μὲν τοῖς ἀσώμασιν τὸν θεὸν ὁμιλοῦντες, ὡμοίωσαν ἀπεκάλουν· οἱ δὲ, ἀνθρωπομορφίσαντες, τοῖς σώμασιν ὁμοίως φρονοῦντας.

Αἰθάλωνοι δὲ τῆς ὑπὲρ ἰούσχης οἱ περὶ διόσκορον καὶ ἀμμώνιον, διεχώρησαν εἰς ἱεροσόλυμα. κἀκεῖθεν εἰς σκυθόπολιν ἦκον, ὑπὸ τὴν ἀνδρείαν ἠσπάζοντο τὴν ἐνταῦθα οἴκησιν διαβιοῦντας πολλοὺς φοίνικας, ὧν τοῖς φίλοις ἐχρῶντο πρὸς τὰ εἰωθότα τοῖς μοναχοῖς ἔργα. εἴποντο γὰρ αὐτοῖς ἀμφὶ ἀνδρες ὀγδήκοντα. ἐν τούτῳ δὲ θεόφιλος πέμπει ἵνας εἰς κωνσανινόπολιν ἅμα τε κατ' αὐτῶν διαβολὰς πρὸς βασιλέα ποιησόμενος, καὶ εἰ βασιλέως πρός τινος δέοιντο, ἀνύποπτον ἔξοντας. μαθόντες δὲ ταῦτα οἱ ἀμφὶ τὸν

ἀμμώνιον, ἀπέπλευσε εἰς κωνσταντινούπολιν. σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ ἰσίδωρος, κοινῇ τε ἐσπούδαζον τῷ βασιλεῖ κριτῇ καὶ ἰωάννῃ τῷ ὀπτικοπώλῃ ἐξετάζειν τὰς κατ' αὐτῶν ἐπιβουλάς. ἦσαν γὰρ οὐδίκου πρεσβύτου μόνου, δικάζειν τὰ δίκαια βοηθεῖν αὐτοῖς. ὁ δὲ προσελθόντας αὐτοὺς τοὺς ἄνδρας, φιλοφρόνως ἐδέξατο καὶ οὐ μικρὰ εἶχε, τὸ δίκαιον ὅτι ἐκκλησίας διεκώλυσε. κοινωνεῖν δὲ μυστηρίων αὐτοῖς οὐκ ἠξίωσεν, ὡς οὐ δὲ ἐπιτρεπτὸν προγνώσεως τοῦτο ποιεῖν. ἔγραψε δὲ θεοφίλῳ κοινωνίαν αὐτοῖς ἀποδοῦναι ὡς ὀρθῶς περὶ θεοῦ δοξάζουσιν. εἰ δὲ δίκη δέοι κρίνεσθαι τὰ κατ' αὐτούς, ἀποστέλλειν οὐ αὐτῷ δοκεῖ δικασόμενον. ὁ δὲ, οὐδὲν ἀντεδήλωσε. χρόνου δὲ πολλοῦ διαγενομένου, προϊόντι τῇ βασιλέως γαμετῇ, προσῆλθον οἱ ἀμφὶ ἀμμώνιον τὰ κατ' αὐτῶν βεβουλευμένα θεοφίλῳ μεμφόμενοι. ἡ δὲ, ἐπιβουλεύειν αὐτοὺς ἠθέλησε, τὸ δίκαιον, ἔφη. ἐπεσκύθασε δὲ βασιλικοῦ ὀχήματος, ἐπένευσε τῇ κεφαλῇ, καὶ λογεῖτε, ἔφη, καὶ λύεσθε τὰ τοῦ βασιλέως καὶ ἐμοῦ, καὶ τῶν ἡμετέρων παίδων, καὶ τῆς ἀρχῆς. ἐμοὶ δὲ ἐν τάχει μηνύσει σὺν ὁδῷ, καὶ τὰ θεοφίλου ἀφίξεως. καὶ ἡ μὲν τάδε ἐπαύδαζε. ψευδοῦς δὲ φήμης ἐν ἀγεξανδρείᾳ κρατούσης, ὡς ἐκοινώνησεν ἰωάννης τοῖς περὶ ἀρσένιον, καὶ προθυμεῖσθαι πολλὰ βοηθεῖν αὐτοῖς, διενοήθη θεόφιλος εἰπεῖν δικαίᾳ καὶ αὐτὸ ἰωάννου τὸ ὀπτικοπῶν καθελεῖν.

ιδ΄ Ταῦτα τε ἐν νοῷ κρύπλων, καὶ συσκευάζων, ἔγραφε πολλὰς τοῖς ὀπτικοῖς τὰ ὠφελιμώτατα βιβλία καλλιγράφων. λογισάμενος δὲ μέγιστον αὐτῷ συμβαίνειν εἰ κοινωνὸν προσλάβοιτο τῶν ἀπαδικαζομένων, ὀπτικὸν τὸν σαλαμίνης τὸ ἐν κύπρῳ ὀπτικοπῶν, ἄνδρα τῶν κατ' αὐτὸν αἰδοῖ βίου ὀπτικομάτην, φίλον ἐποιήσατο, προτρεπόμενος αὐτῷ μεμφόμενος, ὡς ἀνθρωπόμορφον τὸν θεὸν δοξάζοντι. ὡς ἐκ μετανοίας δὲ τὸ ὀρθὸν δόξαν ὀπτικοῖς, ὁμοφρονῆν αὐτῷ ἔγραφε, καὶ τὰς κατὰ τῶν ὠφελίμων βιβλίων ὡς πρωτίου δογμάτων τοιούτων, ἐκίνει διαβολάς. ὀπτικὸς δὲ πάλιν ἀποστρεφόμενος τὰ ὠφελίμως συγγράμματα, ἑαδίως προσήκετο τὴν θεοφίλου ὀπτικοπῆ. καὶ συμβάντων ἅμα τοῖς ἐν κύπρῳ ὀπτικοῖς, ἀπηγόρευσε τὴν διάγνωσιν τῶν ὠφελίμων λόγων, καὶ τὰ δεδογμένα αὐτοῖς γράψας δήποις τε καὶ ὧ κωνσταντινουπόλεως ὀπτικοπῶ, προετρέπετο συμβάντων ποιεῖν, καὶ ταῦτα ψηφίζεσθαι. συνιδὼν δὲ θεόφιλος ὡς δῆλος ὅτι κίνδυνος ὀπτικῷ ἐπεσθαι πολλοὺς ἐπαινέτας ἔχοντι, καὶ διὰ τὴν ἀρετὴν τοῦ βίου ὅσῳ μὴ φθονεῖσθαι μᾶλλον τας, τοσαῦτα πλήσια αὐτῷ ἐψηφίσατο συνοῖς κατὰ αὐτὸν ὀπτικοῖς. ὁ δὲ ἰωάννης τὸ μὴ ὀπτικὸν σκιαμαχεῖν ἠξίωσε λόγου, καὶ τὰ ὀπτικοῦ καὶ θεοφίλου γράμματα ἐν δευτέρῳ ἐποιήσατο. οἱ δὲ, δυσμενῶς πρὸς αὐτὸν ἔχοντες τῷ ἐν δυνάμει καὶ τῷ κλήρῳ, μαθόντες θεοφίλον ἀπαυδάζειν αὐτοῦ τὴν καθαίρεσιν, ὀπτικῶς συνέπραττον, καὶ συνόδου μελλούσης γενέσθαι ἐν κωνσταντινουπόλει πρεσκυάζοντο. καὶ θεόφιλος δὲ ταῦτα γνοὺς, ἕτοιμος ἦν εἰς μάλλον ὑπείκειν, καὶ τοῖς μὴ ἐξ αἰγύπτου ὀπτικοῖς ἐκκλησίαν ἐκέλευσε. γράφει δὲ ὀπτικῷ καὶ ἑτέροις τῶν διὰ τὴν ἐν ἀπαυδῆσι συνόδῳ. αὐτὸς δὲ πεζὸς ἐποιήσατο τὴν πορείαν. καὶ ἐκ εἰς μακρὰν ὁ πρῶτος ὀπτικὸς ἐκκλησίαν τὴν κύπρου, καλλίπρεν εἰς τὸ πρὸς ἕω τῆς κωνσταντινουπόλεως καλούμενον ἔδαφος. διὰ ξάμενος ὁ ἐν τῇ ἐνθάδε ἐκκλησίᾳ, ἦκεν εἰς τὴν πόλιν. ὁ δὲ ἰωάννης εἰσιόντα αὐτὸν, τῇ ὑποδυτῆσι τοῦ πρωτὸς κλήρου ἔλυμηνεν. ὀπτικὸς δὲ δῆλος ὢν εἴξας τοῖς κατ' αὐτὸν διαβολαῖς. πρόσπαιεῖς γὰρ ἐν οἰκήμασιν ἐκκλησιαστικοῖς, καταμένειν ἐκ ἠνέσχετο. καὶ ἰωάννης

ἀννης μὴ εἰς ἑαυτὸν σῶμ ἦθεν ἀπέφυλλ. ἰδίᾳ δὲ συγκαλῶν τοὺς ἐνδημοῦντας ἐν κωνσταντινοπόλ ἐπισκόπους, ἐπεδείκνυ τὰ ψηφισθέντα κ τ τ ὠειγμένους λόγων, κ᾽ ἵνας ἐπιψηφίσασθ ἔπεισεν. οἱ δὲ πλείους παρητήσαντο. θεόλιμος δὲ ὁ σκυθίας ἐπίσκοπος, κ᾽ ἄλλοι ἐπιφανίου καθήψαντο. οὔτε γὰρ ἔφη ὅσιον εἶ τὸν πάλαι τετελευτηκότα ὑβρίζειν, οὔτε βλασφημίας ἐκτὸς, τὰ τῶν παλαιοτέρων ἀναβάσεν κρίσιν, καὶ τὰ παρ᾽ ἐκείνων δεδοκιμασμένα ἀθετεῖν. ἅμα τε λέγων, κ᾽ βιβλίον ἀπὸ τῶν ὠειγμένων ἀποκομίσας διεξῆλθ, καὶ χρειώδη τῆς ἐκκλησίας τὰ ἀνεγνωσμένα δείξας, ἄτοπον, ἔφη, ὑπολαμβάνουσιν οἱ ταῦτα ἀναβάλλοντες. κινδυνεύουσι γὰρ ταῦτα ὑβρίζειν, περὶ ὧν οἱ λόγοι. ὁ δὲ ἰωάννης δι᾽ ἀγάπης εἶχεν ἔτι τὸν ἐπιφάνιον, ὃς πρεσβύτ ἀὐτὸν συνεκκλησιάζειν, κ᾽ συνοίκον ἔχειν. ὁ δὲ οὔτε συνοικεῖν, οὔτε συνεύχεσθαι αὐτῷ ἀνεδείκνυτο, εἰ μὴ καταψηφίσηται τῶν ὠειγμένων λόγων, καὶ ἀναθέσθαι, καὶ τοῖς συν᾽ αὐτῷ ἐξῆλθεν. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ποιεῖν παρὰ δίκην οὐ δίκαιον ἡγεῖτο, καὶ ἀνεβάλλετο, μηχάσης ἐπιτελεῖσθαι συνάξεως ἐν τῇ ἐπωνύμῳ τῶν ἀποστόλων ἐκκλησίᾳ, κατεσκεύαζον οἱ ἰωάννου δυσμενεῖς παρελθεῖν ἐπιφάνιον, καὶ δημοσίᾳ ἀποκηρῦξαι ἐπὶ τοῦ λαοῦ τὰς ὠειγμένους βίβλους, καὶ τοῖς ἀμφὶ τὸν ἀναθέσθαι, ὡς τὰ τούτου φρονοῦντας. ἐν ταυτῷ δὲ καὶ τὸν ἐπίσκοπον τῆς πόλεως ἀναβάλλειν, ὡς ἐκείνοις παρακείμενον. καὶ οἱ μὲν, τάδε ἐπαιώδαζον. ὡόντο γὰρ αὐτὸν οὕτω συγχρούσειν παρὰ τὸ πλῆθος. τῇ δὲ ἑξῆς ἐπὶ τοῦτο παρελθὼν ἐπιφάνιος ἐγγὺς ἤδη τῆς ἐκκλησίας ἐτύγχανεν. ἀπαντήσας ὁ αὐτῷ Ταρσικίων ὁ δὲ ἰωάννου ἀπόσταλὴς, ἤλαυνε γὰρ τὰ τῇ παρατεχνίᾳ βεβουλευμένα, ἐμπύρευσε μήτε δίκαια ποιεῖν, μήτε αὐτῷ συμφέροντα, εἰ ταραχῆς ἐν τῷ πλήθει ἢ στάσεως κινηθείσης, αὐτὸς κινδυνεύσει ὡς αἴτιος γεγονώς. καὶ ὁ μὲν ὧδε ἀνεκόπη τῆς ὁδοῦ ὁρμῆς.

Ἐν τούτῳ δὲ σωέβη νοσεῖν τὸν βασιλέως παιδίον. περιδεὴς δὲ οὖσα ἡ μήτηρ μή τι πάθοι, πέμψασα πρὸς ἐπιφάνιον, ἐδεῖτο εὔχεσθαι ὑπὲρ αὐτοῦ. ὁ δὲ, ζήσεσθαι τὸν κάμνοντα ὑπέσχετο, εἰ τοῖς ἀμφὶ ἰωάννην αἱρετικοὺς ὄντας ἀποστραφείη. ἡ δὲ βασιλὶς, τὸ ἐμὸν, ἔφη, παιδίον, εἴγε δοκεῖ τῷ θεῷ λαμβάνειν, ταύτῃ ἔστω. κύριος γὰρ ὁ δοὺς, πάλιν ἀφαιρεῖται. αὐτὸς δὲ εἴπερ οἷός τε ἦν νεκροὺς ἀνεγείρειν, οὐκ ἂν ὁ σὸς ἀρχιδιάκονος τεθνήκει. ἔτυχε γὰρ ὑπὲρ πολλοῦ τελευτήσας χριστιανὸν, οὐ ἀδελφὸν ὄντα φούσκωνος καὶ σαλάμου ὧν ἐπὶ οὐδενὸς δηλωθέντων μοναχῶν ζῶνοικον ἔχων, ἀρχιδιάκονον αὐτὸν κατέστησεν. οἱ δὲ περὶ ἀμμώνιον, τοῦτο γὰρ αὐτῇ τῇ βασιλίδι, πρὸς ἐπιφάνιον ἦλθον. πυθομένου δὲ αὐτοῦ τίνες εἶεν, ὑπολαβὼν ἀμμώνιος, οἱ μακροὶ, ἔφη, ὦ πάτερ. ἀλλ᾽ εἴ πώποτε μαθητὰς ἡμετέρους ἢ ζωγράφους ἐνέτυχες, ἥδεως ἐμάθανον. τοῦ δὲ ἀποφήναντος, πάλιν ἤρετο. πόθεν οὖν αἱρετικοὺς εἶ σφᾶς νενόμικας, μηδένα ἐλέγχον ἔχων τῆς αὐλῶν γνώμης. ἀκηκοέναι δὲ ἐπιφάνιου λέγοντος, ἡμεῖς δὲ, ἔφη, πολὺ τοὐναντίον πεπόνθαμεν. μαθηταῖς γὰρ ὑμῖν συνετύχομεν πολλάκις, καὶ συγγράμμασιν ὧν ἐκεῖνός γε ὑστέρει τῶν ἐπιγραφῶν ἀκυρώτως ἔχον. βουλομένων τε πολλῶν λοιδορεῖσθαι καὶ ὡς αἱρετικὴν ἀναβάλλειν, γελῶντες ὑπεμείναμεν, ὡς εἰκὸς, παῖδες ὄντες ὑπαπολογούμενα. σκοπῶ ἐγὼ ἐξ ἀκοῆς ἐρήμων καταδικάζειν, ὧν οὐκ αὐτὸς πεισθεὶς κατέγνως, οὔτε ταυτὸν ἀμοιβὴν τοῖς δι᾽ λέγουσιν ἀποδοῦναι. ὁ δ᾽ ἐπιφάνιος τότε μὲν

ιεζ

μετριώτερον προδιαλεχθεὶς, ἀπέπεμπε τοὺς ἄνδρας. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον ἀπέπλευσεν εἰς κύπρον, ἢ τῆς ἐπὶ κωνσταντινουπόλεως ἀφίξεως καταγνοὺς, ἢ τοῦ θεοῦ χρήσαντος καὶ τὸν αὐτοῦ θάνατον ὡς εἰκὸς αὐτῷ προμηνύσαντος. πλέων γὰρ πρὶν εἰς κύπρον καθεῖν ἐτελεύτησε. λέγεται γοῦν τοῖς αὐτῷ συνεκθοῦσιν ἐπισκόποις ἐπὶ θάλασσαν, μέλλων βαίνειν τοῦ σκάφους, ἀφίημι ὑμῖν τὴν πόλιν, καὶ τὰ βασίλεια, καὶ τὴν ὑπόκρισιν. ἐγὼ δὲ, ἄπειμι. σπεύδω γὰρ πάνυ σπεύδω. κἀκεῖνον δὲ εἰσέτι νῦν πολλῶν ὄντα τὸν λόγον ἐπυθόμην, ὡς ἐπιφανίῳ μὲν ἰωάννης τὴν ἐν τῇ θαλάσσῃ τελευτὴν προεμήνυσεν· ὁ δὲ ἐκείνῳ, τῆς ἐπισκοπῆς τὴν καθαίρεσιν. ἐν ᾧ γὰρ διεφέροντο, ὁ μὲν ἐδήλωσεν ἰωάννῃ, καὶ πίζω σε μὴ ἀποθανεῖν ἐπίσκοπον. ὁ δὲ ἰωάννης ἀντεδήλου, οὐ δὲ ἐγώ σε, τῆς σῆς ἐπιβήσεσθαι πόλεως.

ιστ Ἐπεὶ δὲ ἀπέπλευσεν ἐπιφάνιος, ἐκκλησιάζων ἰωάννης κοινὸν κατὰ γυναικῶν διεξῆλθε ψόγον. αἰνιγματωδῶς δὲ συγκεῖσθαι τοῦτον κατὰ τῆς βασιλέως γαμετῆς τὸ πλῆθος ἐδέχετο. οἱ δὲ τοῦ ἐπισκόπου δυσμενεῖς, καὶ αὐτὸν τὸν λόγον ἐκλαμβάνοντες τῇ βασιλίδι διεκόμιζε. ἡ δὲ παρὰ τῷ ἀνδρὶ τὴν ὕβριν ἀπωδύρατο, καὶ θεόφιλον παρεῖναι, καὶ σύνοδον ποιεῖν κατήπειγε. σὺν ἐπράττε δὲ, καὶ συγκατεσκεύαζε ταῦτα καὶ συριανὸς ὁ γαβαλεὺς, οὔπω τῆς προτέρας ἀπαλλαγεὶς λύπης. ἀλλὰ πρότερον οὕτως ὡς ἔτυχεν, ἐπὶ τοῦτον ἰωάννης προήχθη τὸν λόγον, ἢ ὥς τινες λέγουσιν, ὑπονοήσας ὡς ἡ βασιλὶς ἔπεισεν ἐπιφάνιον ἐπιβουλεύειν αὐτῷ, ἀκριβῶς οὐκ ἔχω λέγειν. οὐκ εἰς μακρὰν δὲ καὶ θεόφιλος παρῆν εἰς χαλκηδόνα τὴν βιθυνῶν, καὶ ἄλλοι πολλῶν πόλεων ἐπίσκοποι, οἱ μὲν ὑπὸ θεοφίλου τραπέντες· οἱ δὲ βασιλέως προστάγματι μετακληθέντες. σπουδῇ δὲ μάλιστα συνῄεσαν, ὅσοι τε τῶν ἐν ἀσίᾳ τῆς ἐπισκοπῆς ἀφῄρηντο παρὰ ἰωάννου, καὶ ὅσοι ἄλλοθεν ἄλλως αὐτῷ ἀπηχθάνοντο. ἤδη δὲ καὶ ἐξ αἰγύπτου νῆες ἃς θεόφιλος περιέμενεν εἰς χαλκηδόνα ἀφίκοντο. συνεκθόντων δὲ πάλιν εἰς ταὐτὸν ἐνθάδε, καὶ βουλομένων ὅπως αὐτοῖς κατὰ γνώμην προβαίη ἡ κατὰ ἰωάννου ἐπιχείρησις, κυρῖνος ὃς ἡγεῖτο τότε τῆς ἐν χαλκηδόνι ἐκκλησίας, καὶ κατὰ τὸ συγγενὲς ἴσως θεοφίλῳ χαριζόμενος. ἦν γὰρ αἰγύπτιος, καὶ ἄλλως διάφορος ἰωάννῃ τυγχάνων, πλεῖστα αὐτὸν ἐλοιδόρει. ταχείᾳ δὲ τούτων τῶν ὕβρεων ἔδοξεν αὐτὸν μετιέναι δίκῃ. μαρουθᾶς γὰρ ὁ ἐκ μετοποταμίας συνὼν τοῖς ἐπισκόποις, ἄκων αὐτοῦ θάτερον τοῖν ποδοῖν ἐπάτησεν. ὀδυνηθεὶς δὲ, οὐκέτι σὺν τοῖς ἄλλοις ἱερεῦσιν εἰς κωνσταντινούπολιν ἐπεραιώθη, καίπερ ἀναγκαίως εἰ δοκῶν πρὸς τὰς κατὰ ἰωάννου ἐπιβουλάς. μετὰ ταῦτα δὲ κακῶς διατεθεὶς πολλάκις ὑπὸ τῶν ἰατρῶν, ἀπεπρίσθη τὸ σκέλος. ἐπιγενομένη γὰρ σηπεδὼν, τὸ πᾶν ἐπενέμετο σῶμα· ὡς καὶ τὸν ἕτερον πόδα, ταὐτὸν ὑπομεῖναι τῇ μεταδόσει τοῦ πάθους. ἀλλ' ὁ μὲν, οὐ πολλῷ ὕστερον ἐν τῇ ὀδύναις ἐτελεύτα τὸν βίον.

ιζ Περαιωθέντι δὲ θεοφίλῳ, οὐδεὶς ὧν κωνσταντινουπόλεως κληρικῶν ὑπήντετο, δῆλος γὰρ ἦν ἤδη τῷ ἐπισκόπῳ δυσμενής. τὸ δὲ τῶν ἀλεξανδρείων ναυτικὸν ἐνδημοῦντες ἔκτε ὧν ἄλλων πλοίων καὶ μάλιστα τῶν σιτηγῶν, ὁμοῦ συνεκέγησαν, καὶ προθύμως αὐτὸν εὐφημοῦντες, ἐδέξαντο. παραδραμὼν δὲ τὴν ἐκκλησίαν, εἰς βασιλικὴν οἰκίαν ἦλθεν, ἐν ᾗ καταμένειν αὐτῷ ἠυστρέπιστο. ἐπεὶ δὲ πολλοὺς ἔγνω ἰωάννῃ ἀπεχθάνεσθαι, καὶ κατηγορεῖν ἑτοίμους, προδιαθεὶς τὰ ἄλλα ἦπερ αὐτῷ κα-

λῶς ἔχειν

λως ἔχειν ἐδόκει, ἦκεν εἰς δρυῶ. χαλκηδόνος δὲ τοῦτο τὸ φάσμα, ἐυφίνου τῦ ὑπατικοῦ νεῶ ἐπώνυμον, ἐν ᾧ βασιλικὰ ἔστι, καὶ μεγάλη ἐκκλησία, ἰῶ αὐτὸς ἐυφῖνος ὀπτὶ ἐμὴ πέρυσι καὶ παύλου ὧν ἀποστόλων ἐδείματο, καὶ ἀποσολίον ἐξ αὐλῶν ὠνόμασε. πλησίον δὲ μοναχοὶ σεσωφρόνησεν οἱ τῆς ἐκκλησίας τὸν κλῆρον ἐπληρωσαν. ἐν τούτῳ δὲ σεσωφρονηκότων θεόφιλος ἅμα τοῖς ἁγίοις ὀπτικοῖς, καὶ μὴν τῶν ὠφελίμων βιβλίων τοῦδε ἐπεμνημόνευσε. τοῖς δὲ ἀπὸ σκήτεως μοναχοῖς εἰς μετανοίαν ἐκάλει, μήτε μνησικακεῖν, μήτε κακῶς ποιεῖν ὑποφόμενος. ὀπιθοώντων δὲ τοῖς συγνώμην αἰτεῖν ὧν θεοφίλου ἀπουδαστῶν, καὶ τοῖς ποιουμένων τὴν ἔξοδον ἱκετηρίαν ὑπὲρ αὐτῶν, ταραχθέντες οἱ μοναχοὶ καὶ τοῦτο ποιεῖν νομίσαντες πολλῶν ὀπτικοπτῶν τοῖς καθημένων τοῦτο δὴ τὸ ἔξιόντες αὐτοῖς λέγειν. ἐγὼ ἀδικῶ * συγχώρησον ἔφασαν. θεοφίλου δὲ ἑτοίμως ἀπολύσαντος, καὶ τὴν κοινωνίαν αὐτοῖς ἀποδόντος, διηγήθη ὧν τοῦδε σκῆπτιν ἀδικημένη ἡ ἔξέτασις, ὥστε οἴμαι οὐκ ἂν ἔξιέναι, εἰ συμπρῆσαν τοῖς ἁγίοις μοναχοῖς δεσπότης τε καὶ ἀμμώνιος. ὁ μὲν γὰρ ἤδη πρότερον τελευτήσας, ἐτάφη ἐν τῇ μωκίου τοῦ μάρτυρος ἐπωνύμῳ ἐκκλησίᾳ. ἀμμώνιος δὲ ἀναγκασθεὶς τὴν ἔξοδον ἀποδυσαμένης, ἐμαλακίσθη τὸ σῶμα. καταφανὴς δὲ εἰς δρυῶ, χαλεπώτερον ὑπὸ τῆς νόσου διετέθη. καὶ μετ' οὐ πολὺ τελευτᾷ τὸν βίον, καὶ πρὸς τῷ πλησίον μοναχῶν ἔνθα δὴ κεῖται, λαμπρᾶς ἠξιώθη ταφῆς. ὁ δὲ θεόφιλος ὡς ἐπύθετο, λέγεται δακρύσαι καὶ εἰς πάντας εἰπεῖν, ὡς οὐδεὶς εἴη ὧν κατ' αὐτὸν μοναχὸς οἷος ἀμμώνιος, εἰ καὶ αὐτῷ ταραχῆς ἄξιος ἐγένετο. πρόχωρα δὲ ὅμως αὐτῷ καὶ τοῦτο γνώμῃ. ἡ δὲ συνοδος ἀπαντᾶς ξενεκάλεσε τοῖς κωνσταντινουπόλεως κληρικοῖς, καθαίρεσιν ἀπειλήσασα κατὰ τῶν ἀπειθούντων. οὐκ ἤνεσε δὲ ἰωάννου πρόκλος ἀπολογίαν. ξενοῦ αὐτῷ δὲ πρᾶξαι προσέταξε φαρετίωνα, καὶ ἥκιστον φρεσβύτερον, καὶ παῦλον διάγνωσιν. ὁ δὲ ἰωάννης ἄγγελους τε ἵνας ὧν ὀπιτηδείων αὐτῷ κληρικῶν, καὶ δημήτριον τὸν πισινοίτος ὀπισχοπον πέμψας πρὸς αὐτοὺς, ἔλεγε μὴ ἀποφεύγειν τὴν κρίσιν. ἕτοιμος δὲ εἴη πρότερον μάθοι τοὺς κατηγόρους, καὶ τὴν γραφὴν ὀπισκέψαιτο, ὅπως μείζονος ἀπολογεῖσθαι συνόδου. μὴ γὰρ ἁρπαγῆς δύοιτόν τι ὑποφεύγειν, καὶ πρὸς φωνῶν ἐχθρῶν ἀνέγεσθαι δικαστῶν. ὡς ἀπειθοῦντος δὲ συνόδῳ χαλεπαινόντων αὐλῶν, οἱ μὲν τῶν ταῦτα ἀγγελλόντων δείσαντες, οὐκέτι ἀνέστρεφον. δημήτριος δὲ, καὶ ὅσοι τοῦ ἰωάννου προσεῖμων συνοισίαν, ὡς αὐτὸν ἐπανῆλθον. κατ' αὐτὴν δὲ τὴν ἡμέραν ταχυχάρος ὁ τῶν βασιλικῶν ἀναγνώστης, τὸν μὲν κατέπεισεν πρὸς τοὺς ὀπτικοπτοὺς ἰέναι· τοὺς δὲ μὴ μᾶλλον πρὸς τὴν κρίσιν. ἐπεὶ δὲ τεσσάκις κληθεὶς οἰκουμενικὴν ἐπεκαλέσατο σύνοδον, οὐδὲν ἕτερον ἐπαγωνίσμενοι, πλὴν, ὅτι κληθεὶς οὐχ ὑπήκουσε, καθεῖλον αὐτόν.

Τὸ δὲ πλῆθος ὡς τάδε ἔγνω ἐν κωνσταντινουπόλει πρὸς δεῖλιν ὀψίαν, πρὸς ιη
τάσιν κεκίνητο. καὶ συνδραμόντες εἰς τὴν ἐκκλησίαν, μέγα τι πολλὰ ἀνέκραγον, καὶ ὡς δέοι μείζονα σύνοδον πρὸς αὐτὸ διαλαβεῖν. καλεπειγόντων τε τῶν ἐκ βασιλέως προστεταγμένων εἰς ὑποφοίαν αὐτὸν ἀπάγειν οὐ συνεχώρουν. ὁ δὲ δείσας μήτι ἕτερον αὐτῷ ἔγκλημα πλασθῇ, ἢ ὡς βασιλεῖ ἀπειθοῦντι, ἢ τὸν δῆμον ταράττοντι, ἢ μέρος τείτη ἀφαιρεθέντος τοῦ πλήθους μετὰ τὴν καθαίρεσιν, πρὸς μεσημβρίαν λαθὼν, ἀπέλιπε τὴν ἐκκλησίαν. ἤδη δὲ αὐτὸν ἀπαγορεύοντος, χαλεπῶς ὁ λαὸς

ἐξασίαζε, βασιλέα τε τὴν τοῦ σιώδον, καὶ μάλιστα θεόφιλον καὶ σευηριανόν. ἀμφω μὲν ἀρχιγωλῆς ὑπεβουλῆς ἦσαν. ὁ δὲ σευηριανὸς καὶ ὑπὸ ἐκκλησίας ὅτε διδάσκων ἐπήνεσε τὴν ἰωάννου καθαίρεσιν, ὡς κατ' ἀγαζόνος εἰ καὶ μηδὲν ἕτερον ἔγκλημα ἐγκυημένου. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα, ἔφη, ἀμπρεπάμενα συγχωρῆς τοῖς ἀνθρώποις τὸ θεῖον· ὑποφθόνοις δὲ ἀνθιτάσεται. ὑπὸ τούτοις δὲ ἐνεμέσησε τὸ πλῆθος, καὶ τὴν ὀργὴν ἀνενέου καὶ ἀκρέτως ἐξασίαζε, καὶ οὔτε ἐν ἐκκλησίαις, οὔτε ἐν ἀγορᾶις ἠρεμεῖν ἠνείχετο. ἅμα δὲ ὀλολυγῇ καὶ ὀδυρμοῖς μέχρι καὶ αὐλῶν τῶν βασιλείων προϊόντες ἐδέοντο θεοῦ τῆς ἰωάννου ἀνακλήσεως. εἶξασα οὖν τὴν ἱκεσίας τὸ δήμου ἡ βασιλὶς, πείσῃ τὸν ἄνδρα ὑπενδῦσαι, ἐν τάχει βελτίονα τὴν ἀμφ' αὐτὸν πίστιν διανοηθέν πέμψασα ἐκ προνέπου τὴν βιθυνίας, ἰωάννου ἐπωνήματι, ἀθῶον εἶναι τῶν κατ' αὐτὸν βεβουλευμένων δηλώσασα, καὶ δι' αἰδοῦς αὖθις ἔχειν ὡς ἱερέα καὶ μυσταγωγὸν τῶν αὐλῆς παίδων. ὁ δὲ ἐπανελθὼν ἐν προφάσει αὐλῆς τὴν βασιλίδος, πρὸς τὸν διάπλουν διέτεινε, καὶ προκρίσεως μείζονος σιῶνόδου, ἵν' εἴη δῆλον ὡς ἀδίκως ἀφηρέθη τῆς ἐπισκοπῆς, πρὶν ἢ τέως τὸν εἰς τὴν πόλιν εἴσοδον. ἐπεὶ δὲ πάλιν ὁ λαὸς ἠγανάκτει, καὶ τοὺς κραυσώτας ζητοῦντες, διαθεὶς εἰσῆλθεν. ἐν ψαλμῳδίαις δὲ προὸς τὸ συμβαὶν πεποιημένοις ὑπανυτήσας ὁ δῆμος, ἔφερον ὑπὲρ κηρικὰ ἠμμένους οἱ πλείους, ἄγουσιν αὖθις ὅτι τὸν ἐκκλησίαν πραγούμενόν τε, καὶ πολλάκις ἐγκυιζόμενον χειῶσι πρότερον τοὺς καταψηφισαμένους αὖθις πάλιν ἀποψηφίσασθαι ὡς ἱερὸν ὄσι θέμις, τὸν ἀγκασθμὸν τὴν εἰρωνίαν τῷ λαῷ προσφέρειν, καὶ εἰς τὸ ἐπισκοπικὸν καθίσαι θρόνον. ἀναγκασθεὶς δὲ καὶ ἀκούσιον ἵνα διεξέλθῃ λόγον. ἐκ χαριεστάτης ὑπεικόνος τὰς ἀφορμὰς λαβών, ὑπεδήλου θεόφιλον μὲν ἀνυβρίσαι τὸν ἐπ' αὐτὸν ἐκκλησίαν ἐπιχρῆσαι ὡς τὸν αἰγυπτίων βασιλέα τὸν ἀβραὰμ τὸ πατριάρχου γαμετὸν, ὡς αἱ τῶν ἑβραίων ἱεροσυλοῦσι βίβλοι. τὸν δὲ λαὸν ὡς εἰκὸς ἐπαινέσας τὴν προθυμίας, καὶ τοὺς κραυσώτας τὴν περὶ αὐτὸν ἀνοίας, εἰς πολλοὺς κρότους καὶ ἀφημίαν τὸ βασιλέως ἐς ἴσης αὖθις γαμετῆς τὸ πλῆθος ἐκίνησεν, ὡς ἐς ἡμιτελῆ καταλιπεῖν τὸν λόγον.

ιθ Θεόφιλος δὲ ἀπορῶν ὅλη χρήσαιτο, τοῖς πρώτοις ὅτι ἐθαρρῆ, καὶ ὡς προθυμούμενος εἰς τὸ φανερὸν ἀγαγέσθαι ἰωάννου ὡς παρανόμως μὴ καθαίρεσιν ἱερωμένου. ἤδη γὰρ τοῖς κραυσώτοις προσκεχύκει, οἱ ἀφ' ὧν κίνησιν τοῦ δήμου παραγούμενον ἐπανελθεῖν ἐδιάσαντο. τοῖς δὲ ἡσυχλείδου καθηγέτοις δικαστήριον κατ' ἀπόντος πρέθηκεν, οἱ θεὶς ὅλως ἄλλοθεν ἀλλοτρότερον πως αἰτίαν ἀνήσαν τὴν ἰωάννου καθαιρέσεως. δευτερωθέντων δὲ τὴν αὖθις ὑπατηδείων ὡς ἀνέμιμνον οὐδὲ ἐκκλησιαστικὸν τὸν ἀπόντα κρίνεσθαι· τῷ δὲ, ὡς ὃν θεόφιλον τὸν ἀνδρὶ ἀγυνομένων, ὅτι καὶ ὁμόθροι τὴν ἔτι λοιπὸν τῶν ἀγεξανδρέων καὶ αἰγυπτίων πλῆθος, καὶ ὁ κωνσταντινουπόλεως λαὸς, εἰς ἀγῆλους ἐχώρησαν. ὡς πολλοὺς θαυμαλίας γνέσθαι, καὶ νεκροὺς δὲ καὶ ἀποθέσθαι. δείσαντες δὲ ἐς σευηριανὸς καὶ οἱ ἀμφὶ τὸν ὅτι σοφοὶ πλὴν τῶν τὰ ἰωάννου φρονούντων, φυγῇ τὴν κωνσταντινούπολιν ἀπέλιπον. ἐς θεόφιλος δὲ αὐθημα μηδὲν ἀναβαθρόμενος ἤδη τοῦ χαμαίνους ἀγχόμενος, φθόνων ἅμα ἰσαακίῳ τῷ μοναχῷ, ἀπέπλευσεν ἐς ἀγεξάνδρειαν. ἀπὸ δὲ τοῦ πελαγους ὧδε συμβαὶν, καθῆρεν ἐς ὥρας, πόλιν μικρὰν, ἀμφὶ πεντήκοντα στάδια τῆς πλησίου ἀφεστῶσαν. τελευτήσαντος δὲ τότε τοῦ ἐνθάδε ὑπισκόπου, οἱ μὲν πολῖται, ὡς ἐπυθόμην

μὲν

μὲν ἐψηφίσατο νικόμαχον τοῦ σατεῖν τ αὐτ ἐκκλησίας, ἄνδρα ἀγαθὸν κ μοναστικῆς φιλοσοφίας ἄκρον ἥδοντα· ᾤκει δὲ τοῦ ἄστεος ἐν οἰκήματι καθειρξας ἑαυτὸν ἐκ λίθων τὴν θύραν ἀποφράξας· ἀποφώγοντα δὲ τὴν ἱερωσύνην. ἥδων ὁ τοῦς αὐτὸν θεόφιλος, σὺν εὐλόγοις καταδέχεται τ πρ' αὐτ χειροτονίαν. ὁ δὲ πολλάκις προαιτησάμενος, οὐκ ἔπειθεν. ἄμεινον εἶναι φίλον, ἔφη, τοῦξον ὦ πάτερ· ὥστέ με σήμερον τὰ κατ' ἐμαυτὸν διαθεῖναι. ἐπεὶ δὲ τῇ ὑστεραίᾳ κ τὰ συγκείμενα ἦλθε κ τὴν θύραν ἀνοίγειν ἐκέλευσεν, ἄγε δή τοῦτερον, ὁ νικόμαμων ἔφη, ἀξιώμεθα. ὁ θεόφιλος ἐπαινέσας, ἤνοξε. νικόμαμων ὁ ἐν τῷ ὄχεσθαι, τὴν ἀνθάδε κατέλιπε βιοτήν. τοῦτο δὲ τὰ μὲν τοῦτα, ἠγνόησε θεοφίλῳ καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἔξωθεν ἑστῶσιν. ἀνάγωγίσης δὲ λοιπὸν τῆς ἡμέρας, ὡς πολλάκις μεγαλοτέρου καλοιώτων οὐχ ὑπήκουε, καταβαλόντες τοὺς τοῦ τῆς θύρας λίθους ἄνδρα νεκρόν, ἐκ τοῦσιτείλαντες ἦ ἔδει, δημοσίας ἠξίωσαν ταφῆς, καὶ ἀκλήρου οἶκον τοῦ τὸν αὐτ τάφον οἰκοδομησάμενοι οἱ ἐπιχώριοι, κ ἐπισημότατα εἰσέτι νῦν τ ἡμέραν τ αὐτ τελοῦσιν. ὁ μὲν δὴ νικόμαμων, ὧδε τέθνηκεν, εἴ γε θάνατον δεῖ καλεῖν τὸν μεταμείναι ἠξίωσε πρὶν ἐπιτραπῆναι τ ἱερωσύνῃ, ἧς ἀνάξιος εἶ) δι' ὃ μετειόητα ἔφασκεν ἡγεῖσθαι. ὁ δ' ἰωάννης ἐπανελθὼν εἰς κωνσταντινούπολιν, ἐπὶ μᾶλλον κεχαρισμένος τῷ λαῷ ἐφαίνετο. συνῆκτο γάρ ποτε ἐν κωνσταντινουπόλει ἀμφὶ ἑξήκοντα ἐπισκόπων, ἀκυρά τε τὰ ἐν τῇ συνόδῳ πεπραγμένα, καὶ αὐθις ἔχειν τ ἐπισκοπὴν ψηφισαμένων διετέλεσεν ἱερωμένος κ χειροτονῶν, κ τ' ἄλλα τοῦς τ ἐκκλησίαν ἦ θέμις τοῖς τοῦτοις διέπων, ἰσίκα κ σεραπίωνα τ ἐν θράκῃ ἡρακλείας ἐπίσκοπον κατέστησεν.

Οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον, ἀνδρόνικος ἀρχιερεὺς τ τοῦ βασιλέως γαμείτης ἐπὶ πορ κζ φυρεοῦ κίονος ἀναιρεθείς, ὃς καὶ νεὼ ἔστι τοῦς μεσημβρίαν τῆς ἐκκλησίας τοῦ τοῦ οἴκου τῆς μεγάλης βουλῆς ἐφ' ὑψηλοῦ βήματος, χρόνοι τε καὶ δημοθέας θέαι ὀρχηστῶν τε κ μίμων ἐνθάδε ἐπετελοῦντο, ὡς ἔθος ἐῶ ἔστε ἐπὶ τῇ ἀνακλήσει τῶν βασιλικῶν εἰκόνων. ἐφ' ὕβρει δὲ τ ἐκκλησίας τάδε γεγονέναι, ἐν ὁμιλίᾳ τοῦς τ λαὸν ὁ ἰωάννης διέθηκεν. ἡ δὲ βασιλὶς ἐλθοῦσα τοῦσφάκου οὔσης τ μνήμης τ τοῦτερον λυπηρῶν, ὡς ὑβρισμένη πάλιν ἐμπίπλασθαι θυμοῦ, κ συνόδου αὖθις ἐπιλεγῆναι ἐπαυδάζειν. ὁ δὲ, οὐκ ἀνεδίδου. ἀλλ' ἐλθοῦσα φέστερον ἐπ' ἐκκλησίας λοιδορῶν αὐτὸν, ἐξέκαυσε τοῦς ὀργήν· ἵνίκα δὴ τὸν ἀοίδιμον ἐκεῖνον διεξῆλθε λόγον, ἀρξάμενος ὧδε, πάλιν ἡρωδιὰς μαίνεται, πάλιν ὀργεῖται, πάλιν ἰωάννου τ κεφαλὴν ἐπὶ πίνακος ἐπαυδάζῃ λαβεῖν· οὐκ εἰς μακρὰν δὲ ἅλοι ἐπίσκοποι πρεσβύτης, κ χεόνιος ὁ ἀγλύφας * ὁ βερεσίας. ἐπιχωμάσης γῆς γλυκείας ἡμέρας ἔαρινοῦ, ὁ μὲ βασιλὰς, ὡς εἰώθη εἰς τὴν ἐκκλησίαν οὐκ ἦλθεν. ἐδήλωσε δὲ ἰωάννῃ μὴ κοινωνεῖν αὐτῷ πρὶν δυδύμους τῶν ἐγκλημάτων φανῆ. ἐπεὶ δὲ τοῦτο μὲν ἀπολογεῖσθαι ἔφη, οἱ καθηγεμόνες δεισάντες ἐπεξιέναι τοῖς ἐγκλήμασιν οὐκ ἐθάρρησαν. ἐδόκει δὲ τοῖς δικασταῖς μὴ δεῖν εἰς δευτέραν χάριν τὸν ὁπωσοῦν καθαιρεθέντα, καὶ τῶν μὲν δύο οὐδὲν ἐζήτησαν. τοῦτο δὲ μόνον ἀπολογεῖσθαι τὸν ἰωάννην ἀπῄτουν, ὅτι καθαιρεθεὶς πρὶν ἐπιτρέψαι συνόδου, εἰς τ ἐπισκοπικὸν ἐκάθισε θρόνον. τῷ δὲ τ ψήφου τῶν κεκοινωνηκότων αὐτῷ μὴ τ τοῦτέραν συνόδου τοῦϊσχυμένου, ὡς πλειόνων αὐτὸ καταψηφισαμένων, καὶ ὃ τοῦτο ἱεραλικοῦ

κρμόνος ἀπαγορεύοντες, οὐ προσίεντο τὴν ἀπολογίαν, ἀλλὰ καθεῖλον αὐτὸν, ἕτε ροδόξων ἀνιστάμενοι τοῦτον τὸν νόμον. ἐπεὶ γὰρ οἱ ἀπὸ τῆς Ἀρείου αἱρέσεως συκοφαντήσαντες ἀθανάσιον, ἀφείλοντο τὴν ἀλεξανδρέων ἐκκλησίαν, δεύτερον τῶν πραγμάτων μεταβολῆς, ταῦτα ἐνομοθέτησαν, ἀνεξέταστα μηδὲν τὰ ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμένα ἀπορρίζοντες.

κα' Ὁ δὲ ἰωάννης καθαιρεθεὶς, οὐκέτι ἐκκλησίαζε· ἀλλ' ἐν ᾧ ὀπισκοπικῷ καταγωγίῳ ἠρέμει. ἤδη δὲ λήγούσης τῆς τεσσαρακοστῆς, κατ' αὐτὴν τὴν ἱερὰν νύκτα ἐν ᾗ ἡ ἐτήσιος ἑορτὴ ὀπὶ ἀναμνήσει τῆς ἀναστάσεως τοῦ χριστοῦ ὀπιτελεῖται, ὀξωθοῦσαι τὴν ἐκκλησίας οἱ περὶ αὐτὸν φρονοῦντες, ὀπιδεδραμήκασιν αὐτοῖς ἐν μυσταγωγοῦσι τραυιωτῶν καὶ τῶν αὐτὸν δυσμενῶν. ἀποβάντος δὲ τούτου συμβαίνει, πολὺς περὶ τὸ βαπτιστήριον ἐθορυβεῖτο θόρυβος, γυναίων μὴ μετ' ἀνδρῶν τὰ εὐπρεπῆ ἀναπολούντων· παιδίων δὲ κλαιόντων· ἱερέων δὲ καὶ διακόνων τυπτομένων τε καὶ περὶ εἶαν ὡς εἶχον αἰσχρῶς ἐξαννομένων. τἄλλα δὲ οἷα εἰκὸς ἦν ἐν ἀταξίᾳ τοσαύτῃ, οἱ μυηθέντες οὐκ ἀγνοοῦσιν. ἐγὼ δὲ διὰ τοῦτο σιγήσομαι μὴ καὶ ἀμύητός τις ἐντύχῃ τῇ γραφῇ. αὐθομαδὸν δὲ καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος τὴν ὀπισκοπὴν, τὴν ὑστεραίαν καταλιπόντες τὴν ἐκκλησίαν, ἐν δημοσίῳ λουτρῷ πολυχρήτῳ μάλα κωνσταντίου τοῦ βασιλέως ἐπωνύμῳ, ὃ πάσχα ἐπετέλεσαν· ἔστω δὲ ὀπισκόποις καὶ πρεσβυτέροις καὶ λοιποῖς ἱεροῖς οἷς θέμις τὰ περὶ τὴν ἐκκλησίαν διέπειν, οἱ δὴ τῷ λαῷ σωθῆναι οἱ τὰ ἰωάννου φρονοῦντες. ἡμαθόντες δὲ ὀπὸ τοῦ ἄστεος εἰς ὕλην χῶρον, ὃν κωνσταντῖνος ὁ βασιλεὺς μήπω τὴν πόλιν σωοικήσας εἰς ἱπποδρόμου θέαν ἐκάθηρε ξύλοις περιτειχίσας. ἐξ ἐκείνου τε πᾶν μὲν ὀνομάζοντο. περὶ ὃ τοῦτον τὸν χρόνον δύσσεβής τις δαιμόνων ἢ νομιζόμενος ἐλαφρίδιον ἔχων ὡς ὀπὶ σφαγὴν ἰωάννου πρεσκυασμένος, οὕτω δὲ ὀπιχρήσας ᾧ προῄματι, φωρᾶσθαι, καὶ ὑπὸ τοῦ πλήθους ὡς ὠνητὸς εἰς τὴν ὀπισχυρὰν συλληφθεὶς, ἄγεται πρὸς τὸν ὕπαρχον. ὀπισκόποις δέ τινας τῶν ἀμφ' αὐτὸν ἀποστείλας ἰωάννης, ἐξείλετο τοῦτο πρὶν αἰκισθῆναι. εἰς ὕστερον δὲ καὶ παιδίου πρεσβυτέρου ὃς προφανὴς ἐχθρὸς θεοῦ ἐτύγχανε δοῦλος, δρομαῖος εἰς τὸν ὀπισκοπικὸν οἶκον εἰσβαίνει. ὀπιγνοὺς δέ τις αὐτὸν τῶν προτυχόντων, ἐπέσχε τοῦ δρόμου, τὴν αἰτίαν πυθόμενος. ὁ δὲ μηδὲν ἀποκριθεὶς, πρὸς χεῖρα ξιφιδίῳ παίει τὸν ἄνδρα, καὶ μετ' ἐκεῖνον ἕτερον ὀπιβοήσαντα τὴν τοῦ πράγματος πληγήν. νυκτὸς δὲ καὶ τρίτον ὀπὶ τούτοις θορυβησάντων δὲ σὺν βοῇ τῶν πρώτων, ἐπεσπάσθη· πρὸς δὲ τῶν διωκόντων τοῖς πρῶτον συλλαμβάνεσθαι τὸν φεύγοντα, πρεσδραμών τις ἐκ δημοσίου κελευσθεὶς ἀναχωρεῖν ἐπεδήλου αὐτὸν, καὶ χαλεπὰν πληγὰς, ἔκειτο νεκρός. ἐπεὶ δὲ κυκλωθεὶς μόλις ὑπὸ τοῦ πλήθους ἐθηρεύθη, ἄγεται αὐτὸν εἰς τὰ βασίλεια, καὶ μαρτυρόμενοι τῶν ἀπεσταλμένων ἰωάννην, τὴν ὀπιβουλὴν καὶ τὸν φονέα καὶ τοὺς ὀπὶ τοῦτο ἀναπεισθέντας ἐπεδείκνυον, ἵνα μισθαποδοσίαν δοιῶσι. παραλαβὼν δὲ τοῦτον ὁ ὕπαρχος ὡς ἐπεξιὼν τῇ δίκῃ, δίδωσι τοῦ δήμου τὴν ὀργήν.

κβ' Ἐξ ἐκείνου δὲ τὸν ἰωάννην ἐφύλαττον οἱ τοῦ λαοῦ ἀσυδαμότεροι νύκτωρ, καὶ μὴν ἡμέραν, ἀμοιβαδὸν παρακαθήμενοι τὸν ὀπισκοπικὸν οἶκον. σύγχυσιν δὲ ἐπαγόμενοι τῶν ἐκκλησιαστικῶν νόμων οἱ κατ' αὐτὸν σωηγμένοι ὀπίσκοποι ὀπὶ σφᾶς

σφᾶς αὐτοὺς ἔφασαν δικαιοῦσθαι τῷ οὕσαν αὐτοῖς δεδεῆσθαι τῆς ἐπ' αὐτοῖς κρίσεως. καὶ τῆς πόλεως αὐτὴν ἐξιέναι ἐκέλευσαν· δῆλος γὰρ μὴ δεῖν τὸ πλῆθος ἠρεμεῖσθαι. τῶν δημοσίων δὲ τὰ ἀπὸ βασιλέως καὶ ταῦτα σὺν ἀπειλῇ ποιεῖν τοὺς ἐξαίφνης λαβόντας αὐτὸν φύλακας ἐξῆλθε, τοῦτον μεμφόμενος, ὅτι γε τῶν ἀνόμων τοὺς βίαν ἐγκαίνειαν μὴ ἀξιωθεὶς κρίσεως ἧς καὶ ἀνδροφόνοις καὶ ἱεροσύλοις μετεῖναι οὐκ ἐνόμιζον. ὁ δὲ μικροῦ σκάφους ἁρπασθεὶς αὐτίκα εἰς Βιθυνίαν ἐκεῖθέν τε τὸν ἐξῆς πλοῦν εἶχεν τῆς ὁδοῦ. τοὺς δὲ ἐν τῷ ὑπερβουλεύοντων αὐτῷ, ὡς εἰ ἀνάθοιτο ὁ λαὸς ὑπεναντίωσιν, καὶ πάλιν βιάσεσθαι ἐπανελθεῖν, φοβούμενοι ἀποκλείσαι τὰς θύρας τῆς ἐκκλησίας. ἐπεὶ δὲ οἱ ἀνὰ τὰς ἀγυιὰς ἔγνωσαν, οἱ μὲν δρομαῖοι ἠπείγοντο πρὸς θάλασσαν ὡς δὴ καταληψόμενοι· οἱ δὲ, πρόσθεν γνόμενοι, εἰς φυγὴν ἠλαύνοντο, ὅτι τοσούτῳ θορύβῳ καὶ ταραχῇ ὑπὸ ταῖς συρρέουσαις, καὶ πρίασθαι τῶν ἀγηλοις. μόλις δὲ τὰς θύρας ἐπέταξε σὺν βίᾳ πολλῇ, τῶν μὲν λίθοις καταξόντων· τῶν δὲ πρὸς ἑαυτοὺς ἀνθεκόντων, καὶ τὸν κῆνσον ὄχλον εἰς τὸ ὀπίσω ἀπωθουμένων. ἐν τούτῳ ὁ πῦρ ἐξαπίνης πόθεν τὴν ἐκκλησίαν ἐπεβόσκετο. καὶ πᾶσαν ἁμαξαμόν, ἐνεμήθη καὶ τὸν ἀνθακείμενον αὐτῇ ἐκ μεσημβρίας μέγιστον οἶκον τῆς συγκλήτου βουλῆς. τούτου δὲ τῷ αἰτίαν ἀνέπεμψαν ἀγηλοις, οἱ μὲν ἰωάννῃ ὑπεβουλεύοντες τοὺς τὰ αὐτοῦ φρονοῦντας ἐπαιτιώμενοι, ὡς χαλεπήναντας πρὸς τῷ τῆς σωτηρίας ψῆφον. οἱ δὲ συκοφαντεῖσθαι ἡγούμενοι καὶ τὸ ἐκείνων πρᾶξιν σφίσι πρὸς τὰ ἐκκλησίᾳ καὶ αὐτοὺς πυρποληθῆναι βουλευσαμένων. ἀπὸ δείλης δὲ ὀψίας μέχρις ἕως τοῦ πυρὸς πρατέρω χωρεῖν τοὺς, καὶ πρὸς τὰς ἕδρας σὺν ἐσώσας ὕλας ἕρποντος, οἱ μὲν ὑπεδιώξαντες ἰωάννην εἰς κουκουσὸν διῆγον τῆς Ἀρμενίας, βασιλέως γράμμασι καταδικασθέντα τὸν ἐκεῖσε οἴκησιν· οἱ δὲ τοὺς ξυνοικοῦντας αὐτῷ ὑπισχνούμενοι καὶ κληρικοὺς ἀγαγόντες ἐν χαλκηδόνι καθεῖρξαν. δῆμοι δὲ πρόσθεν ἀνὰ τὴν πόλιν, τοὺς καταμωμωμένους τὰ αὐτοῦ φρονεῖν, συναμβαίνοντες, καὶ ἐφεύρεσιν, καὶ ἀναθεματίζειν αὐτὸν ἐπάξιον.

Οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον χρόνῳ καινσαρίνου πόλεως ὑπίσκοπος, Ἀρσάκιος κζ΄
νεκταρίου τοῦ πρὸ ἰωάννου ταύτην τὴν ὑπισκοπὴν διανύσαντος ἀδελφὸς, ἀνὴρ πρᾶος καὶ πρὸς τὸ ἥσιον ἀνιαθής. ἐλαμβάνε δὲ τὴν ἐν ᾧ πρεσβυτερίῳ πρὸ αὐτοῦ καλοῦσαν δόξαν κληρικοί τινες, ποιοῦντες μὴ ἄκρ ἐβούλοντο· αὐτῷ δὲ ταῦτα ἀναθέμενος. διέβαινε δὲ αὐτὸν μάλιστα καὶ τὰ συμβαίνοντα μὴ ταῦτα πρὸς τοὺς ἰωάννου ἐπαινέτας. ἐπεὶ γὰρ αὐτῷ καὶ τοῖς αὐτῷ σύνοδοι κοινωνὸν ἢ συναλλαγὴν οὐκέτι ἀνεκτὸν ἡγοῦντο ἀναμεμιγμένων αὐτοῖς τῷ ὑπεβούλευον ἰωάννᾳ· καὶ ἑαυτοὺς δὲ, ὡς εἴρηται, συνιέντες ἐν τῇ ἐκαλιᾶς τῆς πόλεως ἐκκλησιάζον· κοινοῦνται βασιλῆς πρὸς τοῦτο. συνηγμένοις δὲ στρατηγαλάρχης ἅμα στρατιώταις ἐμβοηθὴν ὑπεραπεὶς, τὸ μὲν πλῆθος παίων ξύλοις καὶ λίθοις, εἰς φυγὴν τρέπει. τοὺς δὲ ὑπισημότερον καὶ προθυμότερον τὰ ἰωάννᾳ φρονοῦντας ἐν φρουρᾷ ποιῆται. ἐν ταῦτῳ δὲ, οἷα συμβαίνειν φιλῇ, στρατιωτῶν ὑπερπιπτόντων νεανιεύεσθαι, χρυσᾶ πρὸς βίαν τοῦ κόσμου, τὴν μὲν ὁρμοις καὶ ζώνας χρυσᾶς καὶ πρόσθεσιν καὶ στρεπτοὺς λιθοκολλήτους· τὰ δὲ, σὺν αὐτοῖς λοβοῖς ἐξαρπαζόντων τὰ ἐνώτια. μετέσης δὲ ταραχῆς καὶ οἰμωγῆς ἀνὰ τὴν πόλιν συμβάσης, οὐδὲ οὕτως μετέθεντο τοῦ περὶ ἰωάννου φίλτρου. δημοσίᾳ δὲ οὐκέτι συνῆεσαν. πολλὰ δὲ, οὔτε εἰς ἀγορὰν οὔτε εἰς

βδηλυγμα ἐφοίτων. τοὶ δὲ καὶ ὃ οἶκοι μόνον, οὐκ ἀκίνδυνον ἰδεῖν. καὶ φυγὼν αὐτοῖς ἐπεφάνησαν, ἃ πόλεως ἐξῆλθον ἄνδρες τε πολλοὶ ἀνυδρεῖς καὶ ἀγαθαὶ γυναῖκες, ὧν ἰδεῖν νικαρέτη ἡ διγυνὴ τῶν ἀδελφὰ νικομηδέων ἐπισήμου γένους, ἐπὶ αἰδοίᾳ πρᾳθενίᾳ τε ἀρετῇ βίου ἀδοκιμοῦσα. ἀτυφοπάτων δὲ ἐν ἰσμήνῃ ἀνυδρείων γυναικῶν ταύτην ἔγνων, ἥ τε καὶ λόγῳ καὶ διαίτῃ τεταπεινωμένῃ, καὶ τὰ θεῖα μέχρι θανάτου τῶν διωτικῶν τετιμῶσα, ἀνδρείᾳ τε καὶ φρονήσει τὰς πειρατείας δυσχερῶν πραγμάτων ἀνιᾶσθαι ἐκώλυε· ὡς μήτε πολλῆς πατρῴας περιουσίας ἀδίκως ἀφαιρεθείσην ἀγανακτεῖν, ἐν ὀλίγοις τε ἀδελφθεῖσιν ἐπὶ ἀρίστης οἰκονομίας, καθ' ἃς εἰς χῆρας τετραμμένας τὰ ὑπαρχόντα σὺν τοῖς οἰκείοις ἔχειν, καὶ ἀνδρὸς ἀφθόνως χορηγεῖν. ἐπὶ φιλανθρώπου δὲ προθυμίας φιλόκαλος οὖσα, καὶ πανδοκεῖα πρεσβύαζε φάρμακα εἰς σωτηρίαν νοσούντων χρείαν, οἷς δὴ πολλοῖς τῶν γνωρίμων πολλάκις ἐπήρκεσε μηδὲν ἀπονάμενος ἐν σωτηρίων ἰατρῶν. σωτηρία γάρ τινι ἐπεὶ ἄρα ἐπεχείρει, εἰς χρηστὸν ἀπέβαινε τέλος, καὶ συλλήβδην εἰπεῖν, τῶν καθ' ἡμᾶς ἀνυδρείων γυναικῶν ἑτέραν οὐκ ἔγνων εἰς τοσοῦτον ἦθος τε καὶ σεμνότητος καὶ τῆς ἀνδρὸς ἀρετῆς ἐπιδοῦσαν. ἀλλ' ἡ μὲν, καίπερ τοιάδε οὖσα, τοῖς πολλοῖς ἠφάνισται. ἐπὶ μετριότητος γὰρ ζήτων, καὶ φιλοσοφίας ἀεὶ λανθάνειν ἐπετήδευεν· ὡς μήτε εἰς ἀξίωμα δόξης ἀνυδρείας περιβάλλεσθαι, μήτε περιβεπομένου πολλάκις ἰωάννου ζέας ποτὲ πρᾳθένων ἐκκλησιαστικῶν ἡγεῖσθαι. μελίσου δὲ φόβου πᾶσιν ἐμπεσόντος, ὅπερ δῆλον ἐν μηχανῇ σασιάζειν τὸ πλῆθος, δημοσίᾳ πρᾳγθὲν ὁ τῆς πόλεως ὕπαρχος ὡς ἐξεπάγων τὰ περὶ τὸ πυρᾶς, καὶ τὸ βουλευτήριον, πολλοὺς χαλεπῶς ἐλυμήνατο. ἔνθεν γὰρ ὧν ὡς ἐπεγέλων τὴν συμφορᾶς τὸ ἐκκλησίας, καὶ πρὸς ἡδονὴν ἔχε τὸ συμβάν.

κδ΄ Ἐν δὲ τῷ τότε καὶ δυσθύμιος ἦν ἀναγνώσης πρᾳγθεὶς ὅπου τῇ καταμιανούσῃ τὸν ἐμβρόντων τὸ πῦρ, ὅτε ἰοείας, ὅτε ξύλοις, ὅτε ὄνυξι ξανθόμῃ πλευρᾶς τε καὶ παρειάς· ὅπου τούτοις τε καὶ τὸν ὑφαπτόμενον τῷ σώματι πυρὸν ἐπομένας, καὶ ταῦτα νέος καὶ ἀπαλόχρως ὤν, οὐδὲν ὠμολόγησεν εἰδέναι. μετὰ δὲ τὰς βασάνους, ἐγκλείεται ὡς τὸ δεσμωτήριον. ἐνθα δὴ οὐκ εἰς μακρὰν ἐτελεύτησεν. ἄξιον δὲ τῇ χρᾳφῇ πρᾳγθῆναι καὶ τὸ συμβὰν ἐπ' αὐτῷ ὄναρ. σισινίῳ γὰρ τῷ ὑπισχνουμένῳ τὴν ναυαλιανὴν αἵρεσιν ἤδη καθεύδοντι, ἀνὴρ τις καλὸς καὶ μεγέθει περιφανέστατος πρεσβύτης τῷ θυσιαστηρίῳ τῆς αὐλῶν ἐκκλησίας ὡς εἰς ὑμνῳδὸν τὸν θεοδόμον τὸν ἐκ τῆς πόλεως ἐξεπέμπετο, ἔδοξεν ἀδημονῆν ὅτι πάντας ἀγαθοὺς ἀνδρῶν, ὡς τοῦτον χάειν τὴν πᾶσαν πόλιν περιηκηθὼς καὶ μηδένα ἀνδρῶν ἢ μόνον ἀνδρεῖον. πρὸς δὲ τὸν ὄνειρον καταπλαγεὶς ὁ σισίνιος, πρὸς ἕνα τῶν ἐπ' αὐτοῦ πιστοτάτων πρεσβυτέρων ὁμολογήσας τὸν ὄναρ, ἐκέλευσεν ἀναζητεῖν τὸν ἄνδρα ὅστις εἴη. ὁ δὲ ἀνόχως συμβαλὼν ὡς ἐν τοῖς ἀναλήπτοις ὅτι τὸ ὑπάρχου βασανιστήριον εἰκὸς εἴη τοιοῦτον, πρεσβεύων τὰ δεσμωτήρια ἐπῴκοδόμητο εἴ τις ὅστιν ἐν αὐτοῖς ἀνδρεῖος. καὶ ἀνδρῶν, εἰς λόγους αὐτῷ ἦλθε, καὶ διηγήσατο τὸν ὑπισχνούμενον τὸ ὄναρ, καὶ δακρύων ἀγεσθαι ἐπ' αὐτὸ ἡγεμόνα. καὶ τὰ μὲν κατ' ἀνδρεῖον, ὧδε ἔχε. αὐδρεία δὲ ἐν ταύταις τῇ συμφορᾷ ἀνεφάνη καὶ ὀλυμπιὰς ἡ θεόδοτος. ἐπεὶ γὰρ ἐκ ταύτης τὰ αἰτίας εἰς τὸ δικαστήριον πρᾳγθη, πυθομένου τοῦ ὑπάρχου τί δήποτε τὴν ἐκκλησίαν ἀνέφρησεν, ἐπολαβοῦσα, οὐχ' αὕτη, ἔφη, τοῦ ἐμοῦ βίου ἡ προαίρεσις. πολλῷ γὰρ οὖσαν

γδ οὖσθμ εἰς ἀναιρέωσιν ναῶν θεῶ τ' οὐσίαν ἀνδηώσαζα. τῶ δὲ, τὸν αὐλῆς βίον ὑπίσαθαι λέγοντος, ὁκοιῶ εἰς καθηγέρου τάξιν μεταβῆναι, ἔφη, καὶ ἕτερος ἡμῖν δικάσῃ. ἀμάρτυρου δὲ τῆς καθηγεσίας οὔσης, μὴ ἔχων ὁ ὑπάρχος ὅ, τι δικαίως μέμψαιτο, ἠπιώτερόν πως εἰς ἕτερον μετέβη ἔγκλημα, καὶ ὡς ὁ συμβουλὴ, ἀνδρίαντα αὐτῆ καὶ ταῖς ἀνδραις γυναιξὶν ἐμέμφετο, ὅτι τῶ εἰς τὸν ὑπόσχοπον κοινωνίαν ἠρωῶτο ἐξὸν μεταμεληθῆναι καὶ πεζαμάτων ἀπηλλάχθαι. ἀλλ' αἰ μὲν, ἐπὶ δέοις τάδε τῶ ὑπάρχω πεπραξάσθαι εἴρηκεν. ἡ δὲ ὀλυμπιὰς οὐ δίκαιον, ἔφη, τῶ ὁν τῶ πλήθη ἐπὶ συκοφαντίας ἀγοῦσθαι, ὁν δὲ τοῖς δικασηρίοις ἐπ' οὐδενὶ τῶν καθηγεμονικῶν διήγκλητοι εἰς ἀπολογίαν ἕλκεσθαι, μέμψιον ἀνδρῶν. ὑπόπτερον οὖν μοι πρὸς τῶ πετέρων γράφῳ σωτηρίας πρόφασιν. εἰ γὰρ ἀνόμως βιάσεται οἷς μὴ δεῖ κοινωνῆν, οὐ ποιήσω ἃ μὴ θέμις τοῖς ἀσεβοῦσιν. ὁ δὲ ὡς οὐκ ἔπεισεν αὐτῶ ἀρσακίῳ κοινωνῆν, τότε μὲν ἠφίει ὡς σωτηρίας διδάξουσθμ. ὁν ἑτέρᾳ δὲ ἀδικίαν πολλοῦ χρυσίου κατεδίκασεν. ἄφερε γὰρ οὗτος αὐτῶ μεταθήσθν τῆς γνώμης. ἀλλ' ἡ μὲν τῶν χρημάτων ὑπερίδοῦσα, οὐ καθυφῆκε. καὶ καταλιποῦσα τῶ κωνσανλινουπολιν ὁν κυζίκῳ διέτριβεν. ὁν δὲ τῷ τότε καιρῷ καὶ πέλεως πρεσβύτερος ἐπεδήτος γυμνωθεὶς, ἐκ νώτου μαστιγωθεὶς, πόδας καὶ χεῖρας δεδεμένος ἀφαθεὶς, διῆγθη τὰ ἄρθρα. ἐλπίετο δὲ ἔτι βάρβαρος τὸ ἦθος, ὁκ ὀκ ἡμερίης δύνοιτο. ὁν οἰκίᾳ δέ τινος τῶν ὁν δωμάτει τὰ πρῶτα δουλεύσας καὶ ἐπαγγελεὶς τῶν τοῦ κεκτημένου μετέσχεν ἐλευθερίας. εἰς πρεσβυτέρου δὲ ἀξίαν προελθὼν, τῷ χρόνῳ διεφάνη ὃ ἦθος ὑπεκρέξατος, καὶ πρᾶος, καὶ πρὸς τοὺς δεομένους καὶ ξένους, εἴ περ τις ἄλλος, ἀξιώτατος. καὶ τὰ μὲν ὁν κωνσανλινουπόλει, τοιάδε ἰῶ. ὁν τούτῳ δὲ σεμνίου τῶ ῥωμαίων ἐπισκοπὴν πέντε καὶ δέκα ἀφανύσθμος ἔτη, μάσασίου δὲ τελα μὴ τοῦτον, ἰνοκέντιος ταύτῃ ἐπλήρου τῶ ἀφοδρῶ. ἐτελεύτησε δὲ καὶ φλαβιανὸς μὴ σὺν θέμενος τὴν ἰωάννου καθαιρέσ. ἀφὸ δεχῆ δὲ τῶ ἀντιοχέων ἐκκλησίαν πορφύριος. καὶ ὑπὸ τοῖς κατ' αὐτὸ κεχειροτονήκοσι ἐπεφηφίσαθο, πολλοὶ τῶν ὁν συρίᾳ τῆς ὁμοδόξου ἐκκλησίας ἐχωρίσθησθν. καθ' ἑαυτοὺς τε τὰς σὺν όδους ποιούμενοι, πεζαμάτων καὶ πλείστων δήμων ἐπειρέθησθν. χάριν γὰρ τῆς πρὸς ἀρσάκιον κοινωνίας, καὶ πορφύριον τοῦτον καὶ ὃν θεόφιλον τὸν ἀλεξανδρείας ὑπόσχοπον, ἀπουδῆ τῶν ὁν τοῖς βασιλείοις δωματῶν, νόμος ἐτέθη τοὺς ὀρθῶς δοξάζοντας ἐκτὸς τῶν ἐκκλησιῶν μὴ σωιέναι· τοὺς δὲ μὴ κοινωνοῦντας αὐτοῖς, ἠαίνεσθαι.

Περὶ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον ὡς ὑπάπθω σωενεχθὲν ὕρφν ὅστιν ὁν τοῖς τῶν ἱερέων κεζ διχονοίαις, καὶ τὰ κοινὰ, θορύβων καὶ ταραχῆς ἐπειρέθη. καὶ οὖν οἱ μὲν ἕτερον ὑφαιρεθέντες τοὺς θρᾴκας ἐδήωσαν. οἱ δ' ὁν ἰσαυρίᾳ λῃσαὶ εἰς πλῆθος ἀθροισθέντες, μέχρι καιροῦ καὶ φοινίκων τὰς ὁν μέσῳ πόλεις ἐκάκουργθσαν. τελίχων δὲ ὁ ὀνωρίου τραπηζὰς, ἀνὴρ εἰπερ τις πώποτε ὁν πολλῇ δωάμει γεγυμνασμένος ῥωμαίων τε καὶ βαρβάρων τοὺς νέους πειθομένους εἰς ἔχθραν καθαστὰς, τοῖς ἀρχαιρίου ἄρχουσιν ἐπεβούλευσε πρὸς ἑαυτὰ συγκροῦσαι τὰ βασίλεια, καὶ τραπηζὸν ῥωμαίων ἀξίωμα πρὸς ὀνωρίου προξενίσας, ἀγαείχῳ ὃ ἡγουμένῳ τῶν ἀρτέων, ἰλλυριοῖς ἐπανέστησεν. ὑπῆρχόν τε αὐτῶν καθαστάντα ἰδιον πεζαπέμψας σωνέθετο σωστρατιώτας μὴ τῶν ῥωμαίων τραπηζῶν, ὥστε καὶ τοὺς τῆδε ὑπηκόους δῆθεν ἐπὶ τὴν ὀνωρίου ἡγεμονίαν ποιῆσαι. πραλαβὼν δ' ἀγαείχης τοὺς ἐπ' αὐτ'

ἐν τ πρὸς τὴν δαμαλίαν καὶ πανηγύρεις Καρδάρου γῆς δ διῆλθε ἦκεν εἰς τὰς ἠπείρους. καὶ συχνὸν ἐν τούτῳ προσμείνας χρόνον, ἐπανῆλθεν εἰς Ταλίδα. μαθὼν γὰρ ἐκδημεῖν ὡς ὡμολόγησε στελίχων ἀνωφελοῦς γράμμασιν ἐπεκάλεσε. καὶ τὰ μὲν ἐν τούτοις ἰωάν.

κζ Μαθὼν δὲ Ἰνοκέντιος ὁ Ῥωμαίων ἐπίσκοπος, τὰ κατ' Ἰωάννου πεπραγμένα, ἐλάλησε, καὶ τὴν μὴν καλέγουλα. οἰκουμενικὴν δὲ συνόδου σύναξιν ἀπαιτοῦντα, ἔγραψεν Ἰωάννῃ ἐν μέρει τε τῶν κωνσταντινουπόλεως κληρικῶν. ἑκατέραν τε ἐπίσκοπον ἐκ τῆς Ῥωμαίων φωνῆς ὑπὸ μετέβαλε. ἔχει δ' ὧδε.

Ἐπιστολὴ Ἰνοκεντίου πρὸς τὸν χρυσόστομον.

" Εἰ καὶ πάντα δεῖ τὸν ἀνάξιον προσδοκᾶν τὰ χρηστά, καὶ πολλὰ δὲ δεῖ τὸν ἔλεον αἰτεῖν,
" ὅμως καὶ πρὸ ἡμῶν τὸν ἀνεξικακίᾳ συμβαλόντων, τὰ καθήκοντα γράμματα δέχεσθαι
" καὶ δέκα δραχμὰς ἐξαπέστελλεν· ὥστε μὴ πλέον διωκθῶναι τὸ ὕδωρ ἐν ᾧ
" σωτείδη τὸ ἀγαθὸν σωφδὸς, ἐν ᾧ ἤπιζεν. οὐδὲ γὰρ ὀφείλει διδασκθῶναι ὁ τοσούτων λαῶν διδάσκαλος καὶ ποιμὴν, τοῖς ἀρίστοις αἰεὶ καὶ πολλάκις δοκιμάζεσθαι,
" εἰ ἐν τῇ ἀκμῇ τὸν ἐπομονῆς παραμένουσι, καὶ οὐδενὶ πόνῳ κακοπαθείας ἐπιπίπτουσι. καὶ ἔστιν ὡς ἀληθῶς βέβαιον πρᾶγμα τὸ σῶφδὸς εἰς πάντα τὰ ἀδίκως συμπίπτοντα, ἀλλ' εἰ μὴ νικήσαι τις ἐπομένων, τεκμήριον φαύλης ἐπιτηδεύσεως
" ἐκφέρει. πάντα γὰρ ἐπομένει ὀφείλει, ὁ τὴν θεῶ προσῆκον εἶτα καὶ ᾧ ἰδίῳ ποιθῶς σωφδεῖν. ὁπότε μάλιστα γυμνάζεσθαι, εἰς ἐπομονὴν ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς
" δύνασθαι. νικᾶσθαι δὲ, οὐ. ἐπειδὴ γὰρ αὐτὸ τὸ δίκαιον αἱ θεῖαι γραφαὶ φυλάττουσι, προτιθέασιν ἐπιδείγματα αἱ θεῖαι δύναγνώσεις αἳ τοῖς λαοῖς προδιδόασθαι, αἵτινες πάντας μεδὲν τοὺς ἁγίους καταπεπονῆσθαι διαφόρως καὶ συνεχῶς
" ὑπισχύσθαι, καὶ δοκιμάζεσθαι καθάπερ ἐν πυρὶ διαγνώσῃ, οὕτω τε εἰς τὸν τέφανον τῆς ἐπομονῆς ἥκειν θαι, πρᾶγμα δὲ μὴ θέσθαι τὸ ἀγάπησαν αὐτὸ τὸ σωφδὸς ἀδελφὲ ἡμιώταλε, ὅπερ ἐν τῇ θλίψεσιν ἔχειν τὸ πραγμάτων τὸ ἀρετή. ἐποπλύονται γὰρ δεσπότου χεῖσοῦ ἐν ᾧ λιμῷ τὸ εἰρώνης καθαιρεθεῖσα ἡ συνείδησις τήσει).

Ἑτέρα ὑπισχνὴ πρὸς τοὺς κληρικούς.

" Ἰνοκέντιος ὑπίσκοπος πρεσβυτέροις καὶ διακόνοις καὶ πᾶσι τῷ κλήρῳ καὶ τῷ
" λαῷ τῆς κωνσταντινουπόλεως ἐκκλησίας τοῖς ὑπὸ τὸν ὑπίσκοπον ἰωάννῃ ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς χαίρειν. Ἐκ τῶν γραμμάτων τὸ ὑμετέρας ἀγάπης ἄλυα διὰ γλυκυμοῦ τοῦ πρεσβυτέρου καὶ κασιανοῦ διακόνου ἀπεδέξασθε, τὸ σκηνῇ τῶν καλῶν ἐν τοῦ τῶν ὀφθαλμῶν ἐδήλασε, ἐμμελείμνῳ φρενὶ δι κατέμαθον, ὅσας τε
" ἡ πίστις κάμνῃ ταλαιπωρίας τε καὶ πόνους, ἐπανυφθείσας πολλάκις τῇ ἀδικίᾳ κατεῖδον. ὅπερ πρᾶγμα μόνη ἡ τοῦ κλήσις τὸ ἐπομονῆς ἴσθαι. διὸ καὶ ἐν τάχει ὁ ἡμέτερος θεὸς ταῖς τοσαύταις θλίψεσι τέλος, καὶ ταῦτα σωσίσῃ σύνεγνοηκέναι. ἀλλὰ γὰρ αὐτὸ τὸ ἀδικίαν τοῦ κλήσιν, ἐν ἀρχῇ τὸ ὑπισχνῆς ἧς ὑμετέρας ἀγάπης κεκμηκὼς ἐγκωμιάζοντες ὑμᾶς τὸ πρέσεσιν ἐπεγνώκαμεν, πολλὰς πρὸς τὸ ἐπομονὴν μαρτυρίας πρεσέχουσιν. τὸ γὰρ ἡμελέραν τοῦ κλήσιν
" ᾧ ὀφείλομεν ὑμῖν ὑπισχεῖται, τοῖς ἡμετέροις γράμμασι πρεσεφάσατε. ταῦτα γὰρ τοῖς κάμνουσιν ὁ ἡμέτερος δεσπότης ἐπομονὴν τὸ ἔχειν εἴωθεν· ἵνα καὶ ἐν ταῖς θλίψεσι τυγχάνοντες, ἑαυτοὺς οἱ τοῦ χεῖσοῦ δοῦλοι τοῦ δαμυδῶν), ἀναλογίζόμενοι ἐν ἑαυτοῖς καὶ πρότερον γεγυμνάσθαι τοῖς ἁγίοις ἄνδρασι. καὶ ἡμεῖς δὲ ἐξ αὐτῶν τὸν ὑμετέρων γραμμάτων δυνάμεθα ὑμῖν πρεσενέγκαι παρακλήσιν.

» εφκλησιν. οὐ γὰ τῦ σωφγεῖν ὑμῖν ἐσμὲν ἀλλότριοι, ἐπειδήπ ἡμεῖς κολα-
» ζόμθα ἐν ὑμῖν. διὸ γὰ ἐνέκεν δωνήσεται τὰ ἐξαμβρτηνόμθνα ὑπ' ἐκείνων,
» οἷς ἴνας ἐχεῖν μάλιστα δ' γαλίωδ τ εἰρώνης, καὶ αὐλῆς κοινωνὰς εἶ τ ὁμονοί-
» ας, νεῶ ἐξηλλαγμένφ δ'πω ἀπὸ τ παρεδρίας τῶν ἰδίων ἐκκλησιῶν ἐξωθοῦ-
» ται ἀθῶοι ἱερεῖς. ὃ δὴ καὶ παθὼν ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν ὁ συλλειτουργὸς ἰωάννης ὁ ὑμέ-
» τερος ἐπίσκοπος ἀδίκως πέπονθε, μηδεμιᾶς τυχὼν ἀκροάσεως πρὸ ἐγκλήμα
» τος ἐπιφερε). οὐδὲ εἰσακούε), καὶ τίς ἡ ἀπηνεστάτη μήνη ἐπίνοια, ἵνα μὴ παρέφασις
» κρίσεως γένη), ἢ ζητηθῇ, εἰς τόπους ζώντων ἱερέων μόνοι ἀποκληρωθῶσι, ὡς δυνα-
» μένων τῶν ἐκ διαστήματος πλημμελημάτων ὀρθωμένων ὀρθῶς τὰ ἔχειν ἢ πεπρᾶχθαι
» ὑπὸ τίνος κριθῆναι. οὐδὲ γὰ πώποτε τοῦτο τῶν πατέρων τῶν ὑμετέρων τοιαῦτα
» τετολμήκασι ἐγνώκαμεν· ἀλλὰ μᾶλλον κεκωλύθαι τὸ μηδενὶ εἰς τόπον ζῶντος
» χειροτονῆν μόνον δεδόκασι δέοισθαι. οὐ γὰ χειροτονία ἀδόκιμος τινὶ ὑμῶν δυνάτ)
» ἀφῃρέθη τῆς ἱερέως, ἐπειδήπ οὐδὲ ἐπίσκοπος δυνάτ) εἶ) ἐκεῖνος, ὃς ἀδίκως ὑ-
» ποκληθῆναι, οἴδε κὰ παρὰ τ τῶν κρατούντων τούτοις δεῖν ἐπεσθαι γρά
» φομεν, οἵτινες ἐν νικαίᾳ εἰσὶν ὡρισμένοι, οἷς μόνοις ὀφείλῃ ἐξακολουθεῖν ἡ καθολι-
» κὴ ἐκκλησία, καὶ τούτους γνωρίζειν. εἰ δέ ἕτερόν τι παρὰ τοὺς κανόνας φέροι) οἵτινες
» ἀπὸ τῶν κρατούντων ὧν ἐν νικαίᾳ διαφωνοῦσι, καὶ παρὰ αἱρετικῶν βέβηκεν συν-
» ιστάσθαι, οὗτοι παρὰ τῶν καθολικῶν ἐπισκόπων ἀποδέχονται. τὰ γὰ παρὰ τῶν
» αἱρετικῶν δόγματα, ταῦτα οὐκ ἔστι τοῖς καθολικοῖς κανόσι προσάπτειν. ἀεὶ γὰ διὰ
» τῶν ἀνομιῶν καὶ ἀθέσμων τινῶν ὧν ἐν νικαίᾳ μειοῦν βουλῶν ἐθέλουσιν, ἃ μόνον λέ-
» γομεν τούτοις μὴ δεῖν ἐξακολουθεῖν, ἀλλὰ μᾶλλον αὐτοὺς μᾶ αἱρετικῶν καὶ σχισμα
» τικῶν δογμάτων εἶ) καταγνῶτέους, καθάπ καὶ πρότερον γέγονεν ἐν τῇ σαρδικῇ
» συνόδῳ παρὰ τῶν περὶ ἡμῶν ἐπισκόπων. τὰ γὰ παρ' αὐτῶν καταγνόντα καταγνῶσθαι
» μᾶλλον προσῆκεν, ἢ μόνιχρις τῶν κανόνων γνώμενα, ἔχειν τινὰ βεβαιότητα ἀδελ
» φοὶ ὁμιλῆται. ἀλλὰ πῶς ἂν τοιούτων νεῶν ἐν ᾧ πρόνοι ποιήσωμθ; δικαία
» δέησις συνοδικὴ, ἐν ᾗ καὶ πάλαι ἐφηλώθη συναθροισθῆναι. μόνη γάρ ἐστιν
» ἥτις δύναται τὰς κινήσεις τῶν τοιούτων καταστεῖλαι καταγνόντων, ἧς ἵνα τύχωμθ
» χρήσιμον τέως ὑπομεῖναι τὴν ἀτείαν τῆ βουλήσει τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ τοῦ
» χριστοῦ αὐτοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν, πάντα ὅσα νεῶ ᾧ φθόνῳ τοῦ διαβόλου πρὸς τὴν
» τῶν πιστῶν δοκιμασίαν τεπάρακται παραμυθήσεται. οὐδὲν ὀφείλομθ τῇ περιέσ-
» τηκε τῆς πίστεως παρὰ τοῦ κυρίου ἀπελπίσαι. καὶ γὰ ἡμεῖς πολλὰ σκεπτόμθα ὅν
» τρόπον ἡ σωτήριος ὁδὸς οἰκουμθνικὴ σωαχθείη· ὅπως τῇ βουλήσει τοῦ θεοῦ, αἱ παρεμπο-
» δὼν κινήσεις παύσωνται. ὑπομείνωμθ οὖν τέως, καὶ ᾧ τείχει τῆς ὑπομονῆς ὀχυ-
» ρούμθνοι πίσωμθ πάντα τῇ βοηθείᾳ τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἀποκαλασαθῶσαι· πάντα
» δὲ ὅσα ὑμᾶς ὑφίσαμεν εἰρήκατε, καὶ πρότερον συνδραμόντων εἰς τὸ ῥωμαίων τῶν
» ἡμετέρων συνεπισκόπων, εἰ δὲ τὰ μάλιστα διαφόροις χρόνοις, τούτοις δημητρίῳ,
» κυριακοῦ, λυσίου, καὶ παλλαδίου, οἵτινες συνῆσαν μοὶ ἰδίῳ τελείᾳ ἐρωτήσει
» μεμαθήκαμθ.

Τάδε μθν τὰ ἰνοκεντίου γράμματα, ἐξ ὧν συνιδεῖν ἔστιν οἵαν εἶχε περὶ ἰωάν- κζ
νου γνώμην. ἐν τούτοις δὲ παμμεγέθης ἐν κωνσταντινουπόλει καὶ τοῖς περατείοις
χάλαζα κατερράγη· τετάρτῃ τε μᾶ τοῦτο ἡμέρᾳ, ἣ δ' βασιλέως γαμετὴ ἐτελεύ-

τησε, καὶ τάδε συμβῆναι χαλεπαίνοντος τοῦ θεοῦ διὰ ἰωάννην, ὡς τοῖς πολλοῖς ἐδόκει. καὶ γὰρ δὴ καὶ κυρῖνος ὁ χαλκηδόνος ἐπίσκοπος ὃς αὐτὸν μάλιστα ἠγοιδόρει, οὐ πολλῷ πρότερον ἐκ τῆς συγκυρσάσης αὐτῷ περὶ τὸν πόδα συμφορᾶς ἑκάτερον σκέλος ὑπὸ τῶν ἰατρῶν ἀποπρισθεὶς, ἠγεινῶς ἀπεβίω. καὶ ἀρσάκιος δὲ ἐπ' ὀλίγον χρόνον τὴν κωνσταντινουπόλεως ἐκκλησίαν ἐπιτροπεύσας ἐτελεύτησε. πολλῶν δὲ τῶν αὐτοῦ διαδοχὴν μνωμένων, τετάρτῳ μηνὶ τῆς αὐτοῦ τελευτῆς, χειροτονεῖται ἀττικὸς πρεσβύτερος τοῦ κωνσταντινουπόλεως κλήρου ἐκ τῶν ἐπιβούλων ἰωάννου. ἔστι μὲν γένος ἦν ἐκ σεβαστείας τῆς ἀρμενίας· ἐκ νέου δὲ φιλοσοφεῖν ἐπαιδεύθη ὑπὸ μοναχοῖς τῆς μακεδονίου αἱρέσεως, οἳ δὴ τότε ἀνὰ τὴν σεβάστειαν ἐν τῇδε τῇ φιλοσοφίᾳ διέπρεπον, ἐκ τῆς εὐσταθίου διατριβῆς ὄντες, ὃν ἐπίσκοπον ἐνθάδε καὶ ἡγεμόνα ἀρίστων μοναχῶν γενέσθαι ἐν τοῖς πρόσθεν ἔγνω μὲν. ἤδη δὲ εἰς ἄνδρας τελῶν πρὸς τὴν καθόλου ἐκκλησίαν μετέθετο. φύσει δὲ μᾶλλον, ἢ μαθήσει φρόνιμος ὤν, ἐγένετο τῶν πρακτέων ἐπίβουλος, ἐπιβουλεῦσαί τε, καὶ πρὸς ἐπιβουλὰς ἀντισχεῖν ἱκανός· τὸ δὲ ἦθος ἐπαγωγὸς, ὡς πολλοῖς κεχαρισμένος εἶναι· μέτριος δὲ πρὸς τοὺς ἐπ' ἐκκλησίας λόγους, ὡς μήτε γραφῆς ἀξίους νομίζεσθαι τοῖς ἀκροαταῖς, μήτε παιδείας παντελῶς ἀμοίρους. ἐμμελὴς γὰρ ὤν, εἴ, πη καιρὸν ἦγε τοὺς πρὸς ἡδῆσιν εὐδοκιμωτάτους συγγραφέας ἠσκεῖτο, καὶ ᾧ δοκεῖν ἰδιώτης εἶναι, περὶ τούτων διαλεγόμενος, καὶ τοὺς ἐπιστήμονας πολλάκις ἠγάνθανεν. ἠγέγετο δὲ πρὸς μὲν τοὺς ὁμοδόξους σπουδαῖος εἶναι· τοῖς δὲ ἑτεροδόξοις, φοβερὸς, καὶ ῥᾳδίως μὲν αὐτοῖς ἡνίκα βούλοιτο, δέος ἐμποιεῖν· αὖθις δὲ μεταβαλλόμενος, πρᾷος φαίνεσθαι. καὶ τὸν μὲν, τοιόνδε γενέσθαι φασὶν οἵ, γε τὸν ἄνδρα ἔγνωσαν. ὁ δὲ ἰωάννης καὶ φεύγων, ἐπισημότερος ἐγένετο. χρημάτων γὰρ ἔχων ἀφθονίαν, ἀλλόντε πολλῶν προσφερόντων, καὶ ὀλυμπιάδος τῆς διακόνου πεμπούσης, πολλοὺς αἰχμαλώτους παρὰ τῶν ἰσαύρων ὠνητοὺς τοῖς ἰδίοις ἀπεδίδου. πολλοῖς δὲ δεομένοις τὰ ἀναγκαῖα ἐχορήγει. οἷς δὲ οὐδὲν ἔδει χρημάτων, ᾧ λόγῳ προσήγετο, καὶ εἰς ἄγαν κεχαρισμένος ἐτύγχανεν ἀρμενίοις τὲ πρὸς οἷς ἦν, καὶ τοῖς πλησιοχώροις. πλεῖστοι δὲ πρὸς αὐτὸν ἐφοίτων ἀπό τε ἀντιοχείας, καὶ τῆς ἄλλης συρίας.

κη Ἰνοκέντιος δὲ ὁ ῥώμης ἐπίσκοπος καθὰ πρότερον ἔγραψεν, ἐπανελθεῖν αὐτὸν σπουδάζων σὺν τοῖς ἐκ τῆς ἕω περὶ τούτου πρεσβευομένοις ἐπισκόποις, πέπομφεν ἐπισκόποις πέντε, καὶ πρεσβυτέρους δύο τῆς ῥωμαίων ἐκκλησίας πρὸς ὀνώριον, καὶ ἀρκάδιον τὸν βασιλέα σύνοδον αἰτήσοντας, καὶ καιρὸν ταύτης καὶ τόπον. οἱ δὲ ἐπὶ κωνσταντινουπόλεως ἀπεχθανόμενοι ἰωάννῃ, ὡς ἐπὶ ὕβρει τῆς ἐνταῦθα βασιλείας τούτων γενομένων διαβολὴν κατεσκεύασαν, καὶ τοὺς μὲν ὡς ὑπερορίαν ἀρχὴν ἐνοχλήσαντας, ἀτίμως ἐκπεμφθῆναι πρεσκεύασαν. αὐτὸν δὲ ἰωάννην ψήφῳ βασιλέως πορρωτέρω μετοικισθῆναι εἰς πιτυοῦντα κατώρθωσαν. ἐν τάχει τε παραγενόμενοι στρατιῶται, τοῦτο ἐπετέλουν. φασὶ δὲ αὐτὸν ὑπὸ τούτων ἀγόμενον, καθ' ὁδὸν προϊδεῖν τὴν ἡμέραν ἐν ᾗ τελευτᾷν ἔμελλεν, ἐπιφανέντος αὐτῷ βασιλίσκου τοῦ μάρτυρος ἐν κωμένοις τῆς ἀρμενίας· ἔνθα δὴ μηκέτι πρὸς τὴν ὁδὸν ἀντισχὼν, ἤλγει γὰρ τὴν κεφαλὴν, καὶ τὴν ἀκτῖνα τοῦ ἡλίου φέρειν οὐχ οἷός τε ὤν, νόσῳ τὸν βίον μετήλλαξεν.

Τοῦ

ἰσοελας ζ῾ωμος ἔνναρος. κξ῾δ αζ.

Α μὴν δὴ κζ῾ ἰωάννου, ὧδε ἔχε. μετ᾽ ὀ πολὺ δὲ τῆς τούτου τελευτῆς, τέτον ἔτος ἤδη ἀπίκοδ σημύοντος τὴν κωνσανλινουπόλεως ἐπισκοπὴν βάσα καὶ φιλίππου ὑπατευόντων, τελευτᾷ τὸν βίον ἀρκάδιος, ἀφάδοξον τῆς ἡγεμονίας θεοδόσιον ὃν ὑέα καταλιπών, ἀρτίως γάλακτι τρέφεαζ πεπαυμένον. θυγατέρας δὲ πουλχερίαν, καὶ ἀρκαδίαν, καὶ μαρίναν, ἓξ κομιδῇ νέας, ἧ μοι δοκεῖ μάλιστα ὃν θεὸν ἐπιδεῖξαι μόνιμα δυσέβειαν ἀρκεῖν τοῖς ὑπὲρ εὐσεβείαν τοῖς βασιλεύουσιν· αὐτὰ δὲ ταῦτης, μηδὲν εἰ) τραπεύματα καὶ βασιλέως ἰσχύι, καὶ τῷ δήμῳ τῶν ῥωμαίων. ἐπεὶ οὖ δυσεβέσαζον τὸν βασιλέα ἔσεαζ τοσόνδε ἡ ὧν ὅλων ὑπερτάτη θεία δύναμις, ὅπ᾽ ὄπιθεν αὐτὸ, καὶ τ῾ ἡγεμονίας κατέσχησε πουλχερίαν τῷ ἀδελφῷ. ἡ δὲ οὔπω πεντεκαιδέκαλον ἔτος ἄγουσα, ὑπὲρ τ῾ ἡλικίαν σοφώταλον καὶ θεῖον ἔλαβε νοῦν, καὶ τοσόνδε μὴ τῷ αὐτῆς παρθενίαν τῷ θεῷ δεδόθαι, καὶ ταῖς ἀδελφαῖς ὅπι τὸν αὐτὸν ἐπαιδαγώγησε βίον, ὅπως μὴ ἄλλον ἀνδρα ἐπεισαγάγῃ τοῖς βασιλείοις, καὶ ζήλου, ἓ ὅπι βουλῆς πᾶσαν δύζῃ ἀφορμῶ. ὅπι βεβαιοῦσα δὲ τὰ δόξαντα, καὶ θεὸν αὐτὸν, καὶ ἱερέας καὶ πόντα ἀρχόμενον μάρτυρας ποιουμένη τῆ αὐτῆ βεβουλευμένων, σὺν χρυσῷ ἓ λίθων τιμίων θαυμάσιόν τι χρῆμα θεαμάτων κάλλιτον ὑπὲρ τῆς ἰδίας παρθενίας καὶ τ῾ ἀδελφοῦ ἡγεμονίας, ἱερὰν ἀνέθετο τράπεζαν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ κωνσανλινουπόλεως, καὶ ὅπι ξ῾ μετώπου τ῾ τραπέζης, ὡς δὴ πᾶσιν ἐκδηλα ἧ, τάδε ἐπέγραψεν. ὑπεισελθοῦσα γὴ τ῾ ἡγεμονίας τ῾ φεσπίδα ἄρτια καὶ χαράφουσα. ἠκρίβωτο γὰρ λέγειν, καὶ χαράφειν ὀρθῶς κζ῾ τ῾ ῥωμαίων, καὶ ἑλλήνων φωνῶν. τ῾ ὃ τοσαπομένων τ῾ δεσποίνην εἰς τ῾ ἀδελφὸν ἀνέφερε, καὶ ἐπεμέλητο, ὡς δὴ μάλιστα βασιλικῶς ἀναθρέφθαι τοῖς καθ᾽ ἡλικίαν παιδευομένοις μαθήμασιν. ἀνὴ ἱππικὴν μὲν ἐν τοῖς ὅπλοις, καὶ τοῖς λόγοις ἄσκησιν τοῦτό ὧν ὅπισημόνων ἐξεδιδάσκετο. τοῦτο δὲ τοὺς τοσόδους κόσμους εἰ), καὶ βασιλικὸς τοῦτο τῆς ἀδελφῆς ἐῤῥυθμίζετο, ἐαθῆτα ἢ χρὴ τοῦτο εἰσέλλην μανθάνων, καὶ ζῆτω ἵνα καθῆται, καὶ βαδίζῃ, καὶ ἡμῶς κρατῇ, καὶ τοσὸς ἓ φοβερὸς ἐν χαιρῷ εἰ), καὶ ἁρμοδίως πειθήνεαζ τῷ τοῦ δεσπότου. οὐχ ἥκιτα ὃ εἰς δυσέβειαν αὐτὸν ἦγε, σωνεχῶς δ᾽ χεσθαι καὶ τ῾ ἐκκλησίαις φοιτᾶν ἐπίζουσα. καὶ ἀναθήμασι καὶ κειμηλίοις τοῖς δικτηρίοις οἴκοις ἡδαίρετο, καὶ ἐν ἀμῇ ἔχειν τοὺς ἱερέας, καὶ ἀνδρας ἀγαθοὺς ἀνδρας, καὶ τοὺς νόμῳ χρηστῶς φιλοσοφοῦντας. οὐ μὴν ἀγλαὰ καὶ ὑπὸ νόθων δογμάτων νεωτερίζεαζ κινδυνεύουσης τ῾ θρησκείας, ἀσυνδέτη, καὶ σοφῶς τοσοῦτο, καὶ τὸ μὴ καινὰς αἱρέσεις ἐν τοῖς καθ᾽ ἡμᾶς χρόνοις κρατεῖν, μάλιστα αὐτὴν αἰτίαν δύνησομένη, ὡς ἐν τοῖς μὴ ταῦτα εἰσόμενα. δεῖ δὲ πολλῷ τὸ θεῖον θρησκεύουσα, μακρὸν ἂν εἴη τοσόδε λέγειν, καὶ πόσους δικτηρίους οἴκους μεγαλοπρεπῶς ἐτεκτήνατο· πόσα δὲ καταγώγια λέγειν καὶ μοναστικὰς

συνοικίας ζωηρήσατο, διϊσχυρίζεσθαι τὸ ἐξ ἀρχῆς εἰς ταῦτα διαπρέπειν, καὶ τὸ σιτηρέσιον ἐνοικιούντων. εἰ τῷ δὲ φίλον ἐκ τῶν γεγραμμένων πειρᾶσθαι τὴν ἀκολουθίας, καὶ μὴ τοῖς ἐμοῖς πείθεσθαι λόγοις, μαθήσεται μὴ ψευδῶς μὴ δὲ εἰκῆ ταῦτα συλλεγῆναι, εἰ τῷ δηλαδὴ τῶν ὑπερβαλλόντων ἐν αὐτῆς οἶκον ἀνάγραπτον οὖσαν διϊχθοι τῶν τοιούτων γνῶσιν, καὶ τοῖς τῶν γεγραμμένων πύθοιτο, εἰ τῇ γραφῇ ζωπύρα τὰ πράγματα. ᾧ δὲ μὴ ταῦτα μόνα πρὸς πίστιν ἀρκεῖ, πεισθήτω καὶ θεὸς αὐτὸς πρώτως περὶ διχῆ τῆς πολιτείαν κεχρισμένῳ αὐτῷ ἔχων, ὡς διηνεκῶς ἕτοιμος ὑπακούειν, καὶ πολλάκις αὐτῇ τοῖς τῶν πραγμάτων φαίνεσθαι. οὐ δὲ γὰρ αὖ φαίη ποτὲ θεοφιλῆναι τοσαύτας τοῖς ἀνθρώποις, ὡς μὴ σφᾶς ἀξίους ταύτης διὰ τῶν ἔργων παρέχουσιν. ἀλλ' ὅσα μὲν εἰς ἀπόδειξιν ἦκε τῶν καθ' ἕκαστον ὑπιδεικνύντων θεοφιλῆς εἶναι τῷ τῆς βασιλέως ἀδελφῷ, ἐκὼν παρῆσω τέως. μὴ καὶ μεμπτοῖς ὡς ἑτέρα πραγματεύσωμαι, εἰς ἐγκωμίων νόμον ἐτράπην. ὁ δέ μοι καθ' αὑτὸν ἐκκλησιαστικῆς τῆς ἰσοτιμίας ἴδιον εἶναι δοκεῖ, καὶ θεοφιλείας αὐτῆς πρόφασις ἔλεγχος αὐτόθεν ἐρεῖ, εἰ καὶ χρόνῳ ὕστερον συνέβη. ἔχει δὲ ὧδε.

βζ Γοτθίς Εὐσεβία τοὔνομα διάκονος τῆς μακεδονίου αἱρέσεως, οἴκημα καὶ κῆπον εἶχε πρὸ τῆς πύλης τῆς κωνσταντινουπόλεως. καὶ ἱερὸν λείψανα ἐνθάδε ἐφύλαττε τῶν ἐν σεβαστείᾳ τῆς ἁρμενίας ἐπὶ τοῦ λικιννίου χρόνους μαρτυρησάντων μεγαλωνύμων. μαθοῦσα δὲ τελευτᾶν, κατέλιπε τὸν τοιοῦτον τόπον μοναχοῖς ὁμοδόξοις, καὶ μεθ' ὅρκων αὐτῶν ἐδεήθη ἐκθέσθαι ταφικῶς. ὑφ' ἧς δὲ κεφαλῆς τῶν αὐτῆς θεὸν ἰδίᾳ ξέσαι, καὶ συγκαταθέσθαι αὐτῇ τῶν μαρτύρων τὰ λείψανα, καὶ μηδενὶ καταμιγνύσαι. καὶ οἱ μὲν ὧδε ἐποίουν. ὥστε δὲ τῆς προσκούσης θεραπείας μεταλαχόντων τοὺς μάρτυρας, καὶ τοὺς ἔξωθεν ἀγνοοῦν τὰ σιωπώμενα πρὸς εὐσεβίαν, εὐκτήριον οἶκον ὑπὸ γῆν ἐτεκτήνατο καὶ τῆς αὐτῆς ἦκεν· εἰς δὲ τὸ προφανὲς οἴκημα ὑπερθύρῳ πλίνθοις ὀπτῇς τὸ ἔδαφος ἠμφιεσμένον καὶ καταβάσιον ἐκ τούτου λαμπάνον, ὅπου τοὺς μάρτυρας. μεθ' ἣν δὲ ταῦτα κοσμάριος μήν τῶν τότε ἐν δυνάμει, ὃς καὶ ὑπάλου καὶ ὑπάρχου εἰς ἀξίαν προῆλθε θανοῦσαν αὐτὸν μεταμετὰ τῶν εὐσεβίαν θεὸν ἔθαψε. τοσοῦτο γὰρ ἔλαι προσιούσας αὐτῆς ζωὲ δοξεν ὑπὸ * αι κεχρισμένας ἀγγέλοις καὶ τὸ δόγμα, καὶ τῶν θρησκείαν ὁμοφρονούσας. ἐλθοῦσαν προφάσει ἐγκύου χοσμαείῳ τὸν τοιοῦτον κτήσασθαι τόπον· ὡς δὴ καὶ αὐτὸς πλησίον τὸ μαρτῆς ταφείη. οἱ δὲ προφρονθύοι μοναχοὶ ἀλλαχόθεν μετοικίσθησαν, μηδὲν τοῖς μάρτυρας ὁμολογήσαντες. καταπεσόντος δὲ τοῦ οἴκου μὴ ταῦτα γῆς τε καὶ φορυτοῦ ὑπερκειμένους, πᾶς ὁ τῆδε τόπος ἐξωμαλίσθη, καθότι αὐτὸς καιρίως, εἰς ὑμνῶν θύρας τοῦ μάρτυρος μεγαλοπρεπῆ ναὸν τῷ θεῷ ἐνθάδε ἀνέστησεν. ὡς ἔοικε δ' ὑπομνήσεως ὧδε ἀφανισθῆναι τὸν προφρονθύον τόπον, καὶ τοσοῦτον προσθεῖναι χρόνον ὁ θεὸς ἐβούλετο, τοῦδε δοξοτέραν καὶ ὑπιφανεστέραν τοῦδε σκιάζων τῶν μαρτύρων τὴν εὕρεσιν, καὶ τῆς εὑρούσης τὴν θεοφίλειαν. ὧν δὲ ἕκαστα κατοπτεύσας ἡ ἀδελφὴ πουλχερία ἡ βασιλίς. ὑπεφαινεῖς γὰρ αὐτῇ τεῖχον ὁ θαυμάσιος θύρσος, τοὺς ὑπὸ γῆν κρυπτομένους ἐμήνυσε, καὶ μεταπίθεσθαι πρὸς ἑαυτὸν ἐκέλευσεν· ὥστε τὴν ὁμοίας θέσεως καὶ τιμῆς μετέχειν. ἅμα δὲ καὶ αὐλοὶ οἱ τεσσαρεσκοντα χλανίδας ἠμφιεσμένοι λαμπρὰς καταδήλοις αὐτῇ σφᾶς ἐποίησαν. ἐδόκει δὲ πίστεως εἶναι κρεῖττον τὸ πρᾶγμα, καὶ πρώτε-

πάντελῶς ἄπορον. οὔτε γὰρ οἱ παλαιότεροι τῶν ἐνθάδε κλεινῶν πολλάκις ἐρωτηθέντες, οὔτε ἀνὴρ σοφὸς καταμεμυῆσθαι εἶχε τοῖς μάρτυσιν. ὁ δὴ τελευταῖον πάντων ἀμηχανούντων πολυχρονίῳ τινὶ πρεσβυτέρῳ πάλαι νενομένῳ τῶν χαμαιέου οἰκείων, ἀγαθὸ θεῖον εἰς νοῦν βαλόντι ποτὲ τὸν τόπον οἰκήσαντας μοναχούς. καὶ τοῖς μακεδονιανῶν κλεινοῖς ἤθεσιν, ἐπιτηδείως εἶχε πρὸς αὐλῶνα. ἤδη δὲ πάντων τετελευτηκότων, ἕνα μόνον πρεσβύτην ἀνδρῶν ὄντα μεμυσμένον τῶν ὑπεξηγουμένων μαρτύρων ἔτι περιλαβεῖν ἐν ζωσιν, ἐδεῖτο φράζειν, εἴγε ἱερὰ λείψανα καὶ τὰ δηλωθέντα χῶρον κρυπτόμενα. ἐπεὶ δὲ δι' ἃς πρὸς ἀσέβειαν σεσηκὰς, ἰδὼν αὐτὸν πολυχρόνιος ὢν παιδεύμενον, καὶ τὴν θείαν ὑπεφώνει ἐδήλωσε, καὶ τῆς βασιλίδος ἃς ὀχλήσεις καὶ αὐλῶνα τιμῶ ἀμηχανίαν σεσωμολόγησε δηλῆσαι τὸν θεὸν ὑπιδεῖξαι τῇ καθούσῃ. βούπαιδα γὰρ τότε ὄντα, καὶ ὢν γέροντας πεπαυμένους τῷ μοναστικὴν ἐκδιδασκόμενον ἀκριβῶς ὑπίσασθαι μάρτυρας κεῖσθαι τὴν ἀσεβίας χεῖρα· μὴ εἰδέναι μέντοι πότερον ὢν τὸ τέλμος, ἢ ἑτέρωθι καθερυσμένοι εἰσὶ, ᾧ πολὺν παρῆκεν χρόνον, καὶ τῶν πρεσβυτέραν ὄψιν τοῦ τόπου εἰς τὸ νῦν φαινόμενον ἀμείφθῆναι. καὶ μέντοι ἔφη πολυχρόνιος, οὐ τὸ αὐτὸ πέπονθα. μέμνημαι γὰρ παιδαριῶν τὴν ταφὴν τοῦ καθαρίου καμέλης, καὶ ἀναμιγνύμενος ἐκ τῆς πέλας παρακειμένης λεωφόρου, εἰκάζω αὐτὸν κάτω παρὰ τὸν ἄμβωνα· βῆμα δέ τοῦτο ὧν ἀναγνωστῶν. ὀκνοῦν ὢν ὁ μοναχὸς, εἶπε καὶ τῆς ἀσεβίας χεῖρα παρὰ τῶν καθαρίου καμετῶν ζητητέον. καθότι καὶ πρεσβύσαι τὰμ

* σεσηκὸν ἀνήλαις, καὶ θανοῦσαι ζωγένετο ἅμα τὰς σεσηκὰς ἔχειν. ἐπεὶ δὲ κατὰ εἰρημένα ὀρύττειν ἔδει, καὶ τὰ ἱερὰ λείψανα ἀνιχνεύειν, μαθοῦσα ταῦτα ἡ βασιλὶς, προσέταξεν ἔχεσθαι τοῦ ἔργου. ἀνορυγέντος τε τοῦ παρὰ τὸν ἄμβωνα χώρου, εὑρέθη ἡ τῆς καθαρίου καμετῆς σεσηκὰς, καθὼς ζωγράφησε πολυχρόνιος. ὀλίγον δὲ διεχὼς ἐκ πλαγίου καθάπερ μα πλίνθων ὀπτῶν ἰσομέρως τε τῇ τούτων πρεσβολῇ πλάξ μαρμαρίνη ὑφ' ἣν αὐτῆς ἀσεβίας ἡ χεὶρ ἀπεδείχθη, καὶ τὸ περὶ αὐτὸν δίκτυον ὑπαφῶς μάλα λευκοπορφύρεος μαρμάρεος ἠμφιεσμένον. ὃ δὲ ὑπόθεμα τῆς σηκὸς, ὥσπερ εἰς ἱερὰν ἐξησκῆτο τράπεζαν. ἐπ' ἄκρου δὲ καθ' ὃ οἱ μάρτυρες ἔκειντο, τύπημα μικρὸν ἀνεφαίνη. πρεσβὺς δέ τις τοῦ βασιλέως οἴκου, ῥάβδον λεπτὴν ἣν ἔτυχε κατέχων διὰ τοῦ τυπήματος καθῆκεν. καὶ ἀνιμήσας, τῇ ῥινὶ προσήγαγε, καὶ μύρου ἀνωδίας ὠσφράνθη. ἐκ τούτου γε ἀγαθαὶ ἐλπίδες τοῖς ἐργαζομένοις, καὶ τοῖς ἐφεστῶσιν ἐλήνουν. καὶ παυσαμένη τῶν θεὸν ἀποκαλύψαντες ἀνείσκοισι τὴν ἀσεβίαν. τὸ δὲ πρὸς κεφαλὴν αὐτῆς ἐξέχον τῆς σήκης εἰς κιβωτοῦ σχῆμα περιεξεσμένον, ἰδίᾳ ἔνδοθεν ἐκκοιλύπετο ἐπιθέματι, καὶ ἑκατέρωθεν αὐτῷ πρὸς τὰ χείλη σιδήρεος ὑπεκείμενος, σεσωχεμολίβδῳ συμπεπηγώς. ὑπὸ δὲ μέσα ὃ αὐτὸ τύπημα πάλιν ἀνεφαίνη, ἕλα σαφέστερον ἐδείκνυ ἔνδον ἔχειν τοὺς μάρτυρας. ὡς δὲ ταῦτα ἠκούσθη, σὺν ἑδράμον εἰς τὸ μαρτύριον, ἥ τε βασιλὶς καὶ ὁ ὑπίσχοπος. αὐτίκα δὲ διὰ τῶν ὑπεσημένων περιαιρεθέντων τῶν σιδηρέων δεσμῶν, ἀπέλως ἐξεκινήθη ὃ ὑπόθεμα. ὑπὸ δὲ τοῦτο μύρα πολλὰ, καὶ ἐν τοῖς μύροις ἀλαβαστροθήκαι ἀργυραῖ δύο ἀνεύρηνται ἐν αἷς τὰ ἱερὰ λείψανα ἔκειντο. τότε μὲν ἡ βασιλὶς ἀνέφελισήεια ἤυξατο ᾧ θεῷ τοσαύτης ὑπαφανείας ἀξιωθῆναι. καὶ τὴν ἀνεύρεσιν ὑπιτυχοῦσα τῶν ἱερῶν λειψάνων,

μ᾽ δὲ ταῦτα, πολυτελεστάτη θήκη ἡμῶσα τοὺς μάρτυρας τῶν ἁγίων θύρσον κατέθετο, δημοτελοῦς ἑορτῆς ὡς εἰκὸς ἢ τ᾽ ἐπισκούσης ἐκ πομπῆς ζεὺ ψαλμῳδίαις ὑπιτελεσθείσης, ἣ ἐκ αὐτὸς ἐγὼ παρεγενόμην. καὶ τὰ μὴν ὧδε γενέσθαι οἱ τῶν ἐκκλησιαζόντες τῇ ἑορτῇ μάρτυρήσουσι. χρεὼν γὰρ ἐπὶ πολύτες τῶν ἐφοι, καθόλου πολλῷ ὕστερον σὺν ἐβη, τοῦ ὑπὲρ ἐπόλους τ᾽ κωνσταντίνου πόλεως ἐκκλησίαν.

νδ Λόγος ἢ καὶ ὑπὲρ ἀθλοις τοῦ γάμασι πολλάκις τὸν θεὸν τοῦ φανεφανῶσαι τὸ μὴν τῇ βασιλίδι, καὶ πλέσα θεοφίλαν μάρτυρος ὦτα συμβῶσαι τοῦ αὐτ᾽ καὶ τὰς αὐτῆς ἀδελφάς. ἐπεὶ καὶ αὖται ἡνίσαν πολιθύον) ἔφον, τοῦς τοὺς ἱερέας, καὶ τοὺς κλη-ρικοὺς οἴκους ταυτάζουσα, καὶ τοῦ τοὺς δεομθύους ξένους καὶ τοῦτους φιλοθμούμενα. βάπεζα καὶ τοῦ ὁδος ὡς ὑπὲρ πάσης, κοινῇ τ᾽ νύκτωρ καὶ μθ᾽ ἡμέραν τ᾽ θεὸν ὑμνοῦσι, καὶ οἷος ἀξιαγάστων γυναικῶν νόμος ὑφασμάτων καὶ τ᾽ ἱστῶν ἔργων ἐπεμθοιῶντο. ἐφιστάνιω γὰρ καὶ ἀρχῇ καὶ ὧν βασιλεύουσα καὶ ἐν τοῖς βασιλείοις ἱερθεῖσα, καὶ βαφῆσαι, πορφενίας ἱερᾶς ὧν μελιᾶσιν ἀναξίδν ἡγήσατο, καὶ τ᾽ οἰκείου βίου ἀφωείᾳ. διὰ ταῦτα δὲ τοῦ φανῶς ἴλεω ὄντος τ᾽ θεοῦ ἐκ τ᾽ αὐτ᾽ οἴκου ὑφ-μαθητῶντος, ὦ μὴν καθιῶπι τὰ τ᾽ ἡλικίας καὶ ἴσης ἀρχῆς ἐπεδίδου. πᾶσα δὲ ὑπι-βυλὴ καὶ πόλεμος κατ᾽ αὐτ᾽ σὺν ἰσάμθμος, ἀλλ᾽ μάτως διῆγετο.

νε Τότε γοῦν πέρσαι μὲ εἰς μάχιν κεκινημθμοι ἐκαλινδύτεις ταυτὰς τοῦς ῥωμαίους ἔθνης. τελίχων δὲ ὁ τ᾽ ὀνωείου γραλιᾶς ἡγούμθμος ὑποπτος ὢν ὡς δύ-χεσιν τὸν γέα τὸν ἑαυτῆ ταυτάζων ἀναγορῦσαι βασιλέα κατ᾽ τὴν ἕω, κλίννυ) τοῦ τ᾽ ὑπ᾽ ἐαβέννη γραλιωτῶν. τοῦτ᾽ δὲ τοῦ τερον ἔθη τοῦ ἰόντος ἀρκαδίου καταξας εἰς * τοῖς αὐτ᾽ ἄρχουσιν, ἐβεβούλθο πορ ἑαυτὰ συγκροῦσαι τὰ βασίλεα. καὶ γραλιηδοῦ ῥωμαίων ἀξίαν τοῦ ξενήσας ἀγαείχω ὦ ἡγουμθμῷ τῶν γότθων, τοῦ ὑρέψαθο καθαλαβεῖν τοὺς ἰλλυεικούς, καὶ * μθμον αὐτὸν καθαξάντα, τ᾽ ἰόβιον τοῦ πέμψας σὺν ἔθθο καὶ αὐτὸς συνδραμεῖσθαι μὴ τῶν ῥωμαίων γραλιωτῶν, ὥστε καὶ τοὺς τῇδε ὑπηκόους ἐκτὸ τ᾽ ὀνωείου δῆθεν ἡγεμονίαν ποιῆσαι. καὶ ὁ μὴν ἀλάειχος ἐν ἴσης τοῦς τῇ δαλμαλίᾳ καὶ πδωνονίᾳ γῆς βαρβάρου ἓ δίηγε τοῦ αλαβῶν τοὺς ὑπ᾽ αὐτὸν, ἦλν εἰς τὰς ἠπείρους. καὶ σιχὸν ἐν τοῦ τοῦ τοῦ τοῦ μένας χρόνον ἀτοῦ ἀκλος ἐπορῆλθεν εἰς ἰταλίαν. μθῆσαν γὰρ ἐκδημεῖν κτὶ τὰ σωτηρίθ-μθα, ὀνωείᾳ γράμμασι ἐπεχέθη. ἐπεὶ δὲ ἐτελθύτησεν ἀρκάδιος, ὥρμησε μὲ ὀ-νωείος φόδῖ τῇ τοῦ τὸν ἀδελφιδοῦν ἐπορῆθεῖν εἰς κωνσταντίνθπολιν, καὶ τοῦ ἐρ-χοντας καθαξῆσαι τ᾽ αὐτ᾽ ὀφίνείας καὶ βασιλείας. ἐν ταύτῃ γὰρ ὑέος αὐτὸν ἔχων ἐ-δεδίᾳ μήν πάθοι διὰ τὸ νέον, ἕτοιμος ὢν τοῦς ὑπιβουλὼ. ἤδη δὲ μθῆοντα ἐγκε-θαῖσιν ὁδοῦ, πείθῃ τελίχων ἐν τῇ ἰταλίᾳ μθῆν τὸν ὀνωείου, ἀναχθῆον εἰ) τοῦτο εἰπὼν, καθόλου κωνσταντῖνος τὶς ἐτύχθμεν ἐναγχος ἐν ἀρηλάτῳ τυραννήσας. διά-τερον ὃ τῶν σκηπτρων ὁ λάβωσον ῥωμαῖοι καλοῦσι, ἐκ γράμματα βασιλέως λα-βὼν ὑπιτρέποντα αὐτῷ τ᾽ εἰς τὴν ἀναλικὴν ἄφιξιν ἔμθγεν ἐκδημεῖν τέσσαρας ἀριθμοὺς γραλιωτῶν τοῦ αλαβῶν. ἐν τούτῳ δὲ φήμης διασφαμούσης ὡς ὑπι-βουλθῇ ὦ βασιλῇ, καὶ ὑπὸ τυραννίδα τοῦ ὑέος τοῦ διδασκαλίζε) συμπαρόντας ἔχων τοὺς ἐν δυνάμει, σασιάζοντες οἱ γραπῶσι κτείνουσι τὸν ἰταλίας ὑπάρχον, ἐκ τὸν τῶν γαλατῶν καὶ τοὺς γραληνοὺς ἐκ τοὺς ἀμους τοὺς διέποντας τὰς ἐν τοῖς βασι-λείοις ἀρχάς. ἀναιρῆται δὲ καὶ αὐτὸς τοῦ τῶν ἐν ἐαβέννῃ γραλιωτῶν, ἀνὴρ εἰ

περ τὶς

πέρ τις ἄλλος πώποτε, ἐν πολλῇ δυνάμει γενόμενος, καὶ πόλεις, ὡς εἰπεῖν, βαρβάροις τε καὶ ῥωμαίοις πειθομένους ἔχων. τελίχων δὲ ὑποπτεύσας κακόνους εἶναι τοῖς βασιλείοις, ὧδε ἀπώλετο. κτίννυται δὲ καὶ ὁ τούτου υἱός.

Κατὰ ταυτὸν δὲ συμβὰν καὶ οὐννους στρατοπεδευομένους ἐν θράκῃ, μήτε πολεμοῦντας αὐτούς, μήτε διώκοντος αἰτίας ὑποφανείσης τοῖς πλείοις ἀποδημοῦντας. ἐπεὶ γὰρ οὔλδης ὁ ἡγούμενος τῶν περὶ τὸν ἴστρον βαρβάρων πλείστην ἔχων στρατιὰν ἐφραμώθη τὸν ποταμόν, ἐν τοῖς θρᾳκῶν ὄρεσι στρατοπεδεύετο. καὶ κατὰμικρὸν πόλιν τε μυσίας περιδοσία ἑλών, ἐνέβαλεν τῇ μήσῳ θράκην καλέσας, καὶ συμμάχους θέσθαι τοὺς ῥωμαίους ὑπὲρ ἀγαζονείας ὅτι μάλιστα ἐσπούδαζε. διαλεγομένου δὲ αὐτῷ περὶ εἰρήνης, τοῦ ὑπάρχου τῶν θρᾳκίων στρατευμάτων, μείζονα τὸν ἥλιον ὑποδείξας, οὐ χαλεπὸν αὐτῷ, ἔφη, ἰδεῖν, ὅσα βούλεται πᾶσιν ἡμῖν ἐφορᾷ καὶ καταστρέφεσθαι. στρατευομένου δὲ τοιάδε καὶ διασμὸν ὅσον ἐβούλετο ὑποπτήσσοντος καὶ ὑπὸ τούτοις σῶν τίθεσθαι ῥωμαίοις εἰρήνην τε ἔχειν ἢ πόλεμον περιμένειν. ἀμηχανοῦντος τε τοῦ περιόντος, ἐπέδοξεν ὁ θεὸς ἐμοὶ ἔχειν περὶ μάχης τὴν παροῦσαν βασιλείαν. ὁπόσοις μακρὸς λόγος περὶ τοὺς ἀμφὶ τὸν οὔλδην οἰκείους καὶ λοχαγοὺς ἐλθεῖν περὶ τῶν ῥωμαίων βασιλείας, καὶ τῆς τοῦ βασιλέως φιλανθρωπίας, ὁποίων τε καὶ ὅσων ἀξιοῖ γεραίρειν τοὺς ἀρίστους καὶ ἀγαθοὺς ἄνδρας. ὁπόσα δὲ τούτων εἰς ἔρωτα καταστάντες ῥωμαίοις περὶ σεχώρησε, καὶ σὺν αὐτοῖς ἐστρατοπεδεύοντο ἅμα τοῖς ὑπ' αὐτὸν τεταγμένοις. ὁ δὲ οὔλδης περὶ τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ μόλις διεβίβη, πολλοὺς ἀποδυών· ἄρδειν δὲ τοὺς καλουμένους σκιρέτας, ἔθνος δὲ τοῦτο βαρβαρον ἰκανῶς πολυάνθρωπον, ὡρίνε τοιάδε περιπεσεῖν συμφορᾷ. ὑστερήσαντες γὰρ ἐν τῇ φυγῇ, οἱ μὲν αὐλῶν ἀνῃρέθησαν· οἱ δὲ ζωγρηθέντες δέσμιοι περὶ τὴν κωνσταντίνου πολιν ἐξεπέμφθησαν. δόξαν δὲ τοῖς ἄρχουσιν ἁμαυρῆσαι τούτους, μή τι πλῆθος ὄντες νεωτερίσωσι, τοῖς μὲν, ἐπ' ὀλίγοις ἡμέραις ἀπέδοντο· τοῖς δὲ, πολλοῖς περῖκα δουλεύειν ἀπέδοσαν, ὅπῃ τε μήτε κωνσταντίνου πόλεως, μήτε πάσης ἀνθρώπης ὑποβαίνειν, καὶ τῇ μέσῃ θαλάσσῃ χωρίζεσθαι τὸν ἐγνωσμένον αὐτοῖς τόπον. ὁπόσων τε τούτων τὸ πλῆθος ἀπερίσκεπτον περιλαφθέν, ἄλλος ἄλλαχῇ διεπράθη ἐπάρδην. πολλοὶ δὲ ὑπὸ τῆς βιαιύνιας τεθέαται περὶ τῷ καλουμένῳ ὀλύμπῳ ἱερὰ ἀποφαίνειν οἰκοῦντας, ἐς τοῖς αὐτόθι λόφοις καὶ ὑπωρείας γεωργοῦντας.

Τὰ μὲν οὖν περὶ ἕω τὸν ἀρχομένης, πολεμίων ἀπήλλακτο, καὶ σὺν κόσμῳ πολλῷ ἰθύνετο πρὸς τὸ πάντων δόξαν. ἐπὶ γὰρ ἓν νέος ὁ κράτων. τὰ δὲ περὶ δύσιν, ἐν ἀταξίαις ἦν, πολλῶν ἐπαναστησαμένων τυράννων. ἰούνκα δὴ μετὰ τὸ τελίχωνος ἀναίρεσιν, ἡγάσατο ὁ τῶν γότθων ἡγούμενος φρεσβευσάμενος περὶ εἰρήνης πρὸς ὀνώριον, ἀπέτυχε, καὶ καταλαβὼν τὴν ῥώμην, ἐπολιόρκει, πολλοὺς βαρβάρους ὑποτάξας θυμβριδι τῷ ποταμῷ· ὥστε μὴ εἰκομίζεσθαι τὰ ὑποτιθέμενα τοῖς ἐν τῇ πόλει, ἀπὸ τοῦ πόρου· ὧδε γὰρ ὀνομάζουσι τὸ ῥωμαῖον ὑπόνομον. χρονίας δὲ γενομένης τῆς πολιορκίας, λιμοῦ τε καὶ λοιμοῦ τὴν πόλιν πιέζοντος, δούλων τε πολλῶν καὶ μάλιστα βαρβάρων τῷ νῷ πρὸς τὸν ἡγεμόνα αὐτομολούντων, ἀναγκαῖον ἐδόκει τοῖς βουλευταῖς τὸ συγκλήτου θύειν ἐν τῷ καπιτωλίῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ναοῖς. φοβοῦντο γὰρ μὴ τοῦτο μετακληθέντες τῶν θεῶν τοῦ ὑπάρχου τὴν πόλεως, ὑπὸ μηχανοῦντο σκηπτοῖς καὶ βρονταῖς ἀπολέσθαι τοὺς βαρβάρους. ἤνεγκεν δὲ τοιοῦτον αὐτοῖς εἰργάσαντο. καὶ

περὶ λαρνίαν πόλιν τ᾽ θουσκίας, ἰὼ πρίων ἀλαείχης ὑπὸ τ᾽ ῥώμιλιν οὐχ᾽ εἶλεν. ἀλλ᾽ τούτων μὴν σοῦν ὄφλος ἔσεσθαι τῇ πόλῃ ἡ ἀπόβασις ἔδοξε. τοῖς γὰρ δ᾽ φευνοῦσιν, ὑπὸ τρομιλίας καλεφαίνετο ταῦτα συμβαίνειν ῥωμαίοις κ᾽ ποινὴν ὧν περὸς τοῦ ὑπὸ πολλῆς ἐφετώνης κ᾽ ἀκολασίας εἰς αὐτοὺς κ᾽ ξένους ἀδίκως ἠμάρτανε. λέγε) ζωὴν ἀγαθὸς ὃς τῶν ἐν ἰταλίᾳ μοναχῶν ἀπεύδων π᾽ ὑπὸ ῥώμιλιν ἀλαείχῃ πρᾳνέσαι φείσασθαι ἵης πόλεως, μὴ ὁ τηλικούτων ἄγιον γλυέαν κακῶν· τὸν δὲ φᾶναι, ὡς οὐχ᾽ ἑκὼν τάδε ὑπιχρῇ. ἀλλ᾽ ὃς σὺν ἐχῶ σὺν οχλοῦν αὐτὸν βιάζεται, κὴ ὑπιτάττῃ τὼ ῥώμιλιν πορθεῖν, ὁ δὴ τελοῦντων ἐποίησεν. ἐν ᾧ δὲ ἐπολιόρκει πλῆσα δῶρα λαβών, ὑπὸ χρόνον τινὰ τ᾽ πολιορκίαν ἔλυσε, σὺν δὲ μόνων ῥωμαίων τ᾽ βασιλέα πείσαν εἰς εἰρήνην αὐτὸν δέχεσθαι.

ξζ Γενομένης δὲ περὶ τούτου πρεσβείας οἱ τὰ σύνεδρια περάπονλες ἀλαείχῃ σὺν τοῖς βασιλείοις, ἀνεπόδιζον τῇ εἰρήνῃ. μᾶ δὲ ταῦτα πρεσβυσαμένου ἰνοκεντίου τ᾽ ῥωμαίων ὑπισκόπου, μετακληθεὶς ἀλάειχης χράμμασι τ᾽ βασιλέως, ἦκεν εἰς ἀείμνων πόλιν, δέκα καὶ ᾱμακοσίοις σαδίοις ἵης ἐφεσέννης ἀφεστῶσαν. σὺν αὐτῷ δὲ τὰς σκηνὰς ἔχοντι περὶ τὼ τειχῶν εἰς λόγους ἤγετο ἰόβιος ἵης ἰταλίας ὕπαρχος ὤν, δηλοῖ δ᾽ βασιλῆ τ᾽ ἀλαείχου αἴτησιν, καὶ ὡς δέοι δέχεσθαι αὐτὸν ἡμᾶσαι στρατηγὸν δωσάμενος ἐκάλεσας. ὁ δὲ βασιλὰς χρημᾶ μὴ κ᾽ σίτου ἐσῶν ἤτει, ὡς ὑπάρχῳ ἰοβίῳ τὼ ἐξουσίαν δέδωκεν. ἀξίας δὲ οὔποτε μεταδώσειν αὐτᾷ ἀντεδήλωσεν. ἀβούλως δὲ ἰόβιος ἐν τῇ ἀλαείχου σκηνῇ περιμένας τὸν ἐκ τῶν βασιλείων ἀπεσαλμένον, ἀναγνώσειν ἐκέλευε πρόνλιον τῶν βαρβάρων τὰ δόξαντα ᾧ βασιλῆ. ὑπὸ δὲ τῆ ἀγνοήσῃ τῶ ἀξιώματος ὀργισθεὶς ἀλάειχης ὡς ὑβρισμένος, αὐτοσχεδὸν τῇ σάλπιγξι σημήνας ὑπὸ τ᾽ ῥώμιλιν ἤλαυνε. δείσας δὲ ὁ ἰόβιος μὴ ὑποπτευθῇ ᾧ βασιλῆ ἀλαείχῳ συνουδάζειν, ἀβλαβεστέρῳ ἢ ποθὲν ἔσεσθαι, πρὸς τ᾽ σφῆς ἐλείας τοῦ βασιλέως αὐτὸς ὤμοσε, κὴ τοῖς ἄλλοις ἄρχουσι πρεσκύασε μὴ πόλεις εἰρήνην θέσθαι πρὸς ἀλάειχην. ὁπὴ εἰς μακρὰν δὲ μεταμεληθεὶς ὁ βάρβαρος, ἐδήλωσε μηδὲν ἀξιωμᾶ δεῖσας· σύμμαχον δὲ πρὸ ἑξῆς ἑαυτὸν ὑπὸ μετείᾳ σίτου δόσῃ, ἓ οἰκήσῃ τόπων, οὐ πόνου ῥωμαίοις ἐσουδασμένων.

ηζ Ἐπὶ δὲ δὶς ἀπέτυχε περὶ τούτου πρεσβυσάμενος ᾱμάννων ὑπισκόπων, ἤγετο εἰς ῥώμιλιν, ἐπολιόρκει τ᾽ πόλιν, καὶ ὡς ἑνὸς μέρους τὸν πόρτον ἤγων, βιάζεται ῥωμαίους βασιλέα ψηφίσασθαι τὸν ἄπαγον ὕπαρχον ὄντα τότε ἵης πόλεως. ῥωμαίων δὲ περβληθέντων ὑπὸ τὰς ἄγκας ἀρχάς, χρεσθέντας ἀλαείχῃ σπαλιητὰς ἑκατέρας δωσάμενος. ἀδάουλφος δὲ ὁ ἵης αὐτᾷ γαμείης ἀδελφὸς ἠγεμόνων τῶν ἱππέων δομεστίκων καλουμένων. συγκαλέσας δὲ τ᾽ γερουσίαν ἄπαγος, λόγον διῆλθε μακρὸν καὶ λαμπρῶς μάλα πεπονημένον, ὑπισχούμενος τὰ πάντεια τῇ συγκλήτῳ φυλάξειν, κὴ τὼ ἀγῶνα καὶ πᾶσαν τ᾽ περὶς ἑῶ ἀρχὴν ὑπήκοον ἰταλοῖς ποιῆσαι. καὶ ὁ μὲν ὧδε ἀλαζονόμενος ὁ δὲ εἰς σιωπὴν ὀλόκληρον ἤμελε βασιλὰς καλεῖν. μέντοι δέ σιν ὑπαρχθεὶς ὑπισχνουμένοις ἀμαχητὶ τ᾽ ἀφεικὴν καθέξειν, οὔτε ἀλαείχῃ ἐπείθη μετείαν δωσάμενος πέμψαι εἰς καρχηδόνα ὑπὸ ἀναιρέσῃ τῶν ὀνωρίου ἀρχόντων εἰ ἀνύπαρκτα ἔξοιεν αὐτῷ οὔτε ἰωάννῃ ὃν περεσήσατο τῶν ἀμφ᾽ αὐτὸν βασιλικῶν τάξεων, φάσκοντι χρῆναι κώνσαντα τ᾽ σκδημεῖν εἰς λιβύην πρ᾽ αὐτὸ τεταγμένον ὡς τῶν ὀνωρίου ἀπε-

σαλμένον

σαλμῶν χράμματι σῶμά ὁ δράκαλμα καλοῦσι, παῦσαι τὸ ἀρχῆς ἡρακλιανὸν ὃν τιμῶσιν ἐν ἀφρικῇ τραλιωτῶν ὑπατεύσαντα τὴν ἡγεμονίαν. ἴσως δ' ἂν καὶ τοῦτο προεχώρησεν. οὔπω γὰρ δῆλα ἐγεγόνει τῷ ὄντι λιβύῃ τὰ κατ' ἄτταλον. ἐπεὶ δὲ κώνσας τοῦτο τοῖς μάντεσι δόξαν, ἔπλευσεν εἰς καρχηδόνα. ἄτταλος δὲ ὅπως τοσοῦτον ἐβλάβη τὸν νοῦν, ὡς μὴ δὲ ἀμφιβάλλειν ἀξιοῦν· ἀλλὰ πεπεῖσθαι τοῖς ἄφροις ὑπηκόοις ἔχειν κατὰ τὴν πρόρρησιν τῶν μάντεων, ὅτι σφαλεῖται τὴν ἑσπέραν. ἅμα δὲ ἠγέλθη εἰς ἀείμνον, ἀφίησι μετὰ τῆς ῥωμαίων τραλιᾶς καὶ τῶν καρχάρων, γράφει αὐτῷ ὀνώριος ὡς βασιλεὺς, καὶ προσβύεσθαι λέγει τῶν ἀμφ' αὐτὸν τὰς μεγίστας ἀρχὰς λαχόντων, κοινωνὸν ἀγαπῶν ἔχειν τῆς βασιλείας. ἄτταλος δὲ τὴν κοινωνίαν τοῦ κράτους ἀπώσατο. δηλοῖ δὲ ὀνώριος, νῆσον ἢ τόπον ἥδεσθαι οὐ βούλεται καὶ καθ' ἑαυτὸν δράσειν πάσης βασιλικῆς θεραπείας ἀξιοῦντα. εἰς τοῦτο δὲ προήσαντος τοῦ κράτους ὡς βύρπεις αὐτὸν ἔχειν ναῦς· ἵν' εἰ δεήσειεν ἀποπλοῦσαι πρὸς τὸν ἀδελφιδοῦν, ἀδοκήτως ἐν ἓξ ἀριθμοῖς ἀμφὶ τετρακισχίλιοι τραλιῶται νυκτὸς τὴν ἑσπέραν προσέπλευσαν εἰς τῆς ἀναθλῆς, οἷς τὴν φυλακὴν τῶν τειχῶν ἐπέτρεψε, δεδιὼς ὧν ὑπηκόων τὸ ἕτοιμον εἰς προδοσίαν. ἐν τούτῳ δὲ ἡρακλιανὸς μαθὼν τὸν κώνσαντα, φύλακας ἐπέστησεν ἐν τοῖς λιμέσι, καὶ ταῖς ἀκταῖς τὰ ἀφρικῆς, καὶ τὰ πλοῖα τῶν ἐμπόρων ἐκώλυσεν εἰς ῥώμην ἀναγεσθαι. λιμοῦ δὲ ἐπιγενομένου καταλαβόντος τοὺς ῥωμαίους, προσβύονται πρὸς τοῦτο πρὸς ἄτταλον. ὁ δὲ πρὸς τὸ προακτέον ἀμηχανῶν, ἐπανῆλθεν εἰς ῥώμην ὡς μετὰ τῆς συγκλήτου συμβουλεύσασθαι. ὅπερ κατήσθησε μὲν τοῦ λιμοῦ ὅπως τοσοῦτον ὡς καιρίοις ἀπὸ σίτου κεχρῆσθαι· ὑπονοηθῆναι δὲ ἵνας καὶ δι' ἡφαίστων ὑπηγμένας χρεών. διαείχος μὲν συνεβούλευε πεντακοσίοις βαρβάροις τὴν ἡρακλιανοῦ πέμπειν. τῇ δὲ συγκλήτῳ καὶ ἀπιθάνῳ ἐδόκει μὴ δεῖν πιστευθῆναι βαρβάροις τὴν ἀφρικήν. ἐπεὶ δὲ δῆλον ἦν τὸν θεὸν διὰ προφάσεως τῆς ἀπιθάνου βασιλείας, σῶσαι διαείχος μάτην πονῆσαι ὅπερ προύμαθε σὺν αὐτῷ κινδυνεύσας σωθῆναι· εἰς καταλύσεως τὰς αὐτὰς ἀρχῆς πρὸς ὀνώριον, ὑποφόβους λαβών. πάντων δὲ σῶζόντων τὴν τῆς πόλεως ἀποπλῆναι ἄτταλον τὰ σύμβολα τῆς βασιλείας. σωσαποθῆναι δὲ τὰς ζώνας καὶ οἱ αὐτὰς ἄρχοντες, καὶ συγνώμην ὑπὲρ τῆς συμβεβηκόσι νέμειν πᾶσιν ὀνώριος, ἕκαστον ἔχειν τὴν ἁμαρτὼν καὶ τὴν ἀξίαν ἧς πρότερον μετέλαχεν. ἄτταλος δὲ ἅμα ὢν παιδὶ ἀλαείχῳ σωτῆρι, οὐκ ἂν οὐκ ἀσφαλέστερος ἡγήσαιτο ἐν ῥωμαίοις δράσειν.

Ἐπὶ τούτοις δὲ ὧδε ἀποβεβηκόσιν, οὐ μετρίως ἐδυσφόρησαν βίγιλες τὴν χρειστιανοὶ οἱ ἀπὸ τῆς ἀρείου αἱρέσεως. οἱ μὲν γὰρ τεκμηράμενοι τῆς ἀτάλου προαιρέσεως καὶ τὸ προθέρας ἀγωγῆς, εἰς ὃ προφανὲς βίγιλσιν ἦν ἠρεμῶν, καὶ τοὺς πατρίους ἀποδιδόναι ναοὺς, καὶ ἑορτὰς καὶ θυσίας. οἱ δὲ, τῶν ἐκκλησιῶν ὡς ὑπὸ κωνσαντίου καὶ οὐδενὸς πάλιν κρατήσαντες ὄντος, εἰ βεβαίως χρίοι τὴν βασιλείαν· καθόλου καὶ καθιαθεὶς ἐν τῷ σιγμαείου τοῦ ὑποκόπου τῶν ζητῶν καὶ καταθύμιος ὑπὲρ τούτῳ πᾶσίν τε αὐτῆς καὶ διαείχῳ ἐτύγχανεν. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον διαείχος καταλαβὼν τὰς δῆπεις, χρεῖον δὲ τοῦτο ἀμφὶ τὰ ἑξήκοντα στάδια διεστὼς τῆς ἐσπέρας, εἰς λόγους ἦλθε τῷ βασιλεῖ τῆς εἰρήνης. σάρος δέ τις βάρβαρος τὸ γένος εἰς ἄκρον τὸ πολέμιον ἠσκημένος ἀμφὶ τετρακοσίοις μόνοις τῷ αὐτὸν ἔχων πρώ-

τας δ' ὕνους καὶ ἀρίστους ὑποπτος ὢν ἀλαείχῳ μᾶλλον τοῦ λέοντος ἔχωθεν, ἡγούμενος μὴ σωφρονίσῃ αὐτὸν τὰς μεταξὺ ῥωμαίων καὶ γότθων φιλονεικίας. καὶ δὴ ἀπίνης μὲν τὸν ἰδίων ἐπεμελήθη, ἀναιρεῖ γὰρ τὸν βαρβάρων. ἐκ τούτου δὲ εἰς ὀργὴν καὶ δέος καταστὰς ἀμελεῖ τὸν αὐτικὰ ὁδὸν ἀναστρέφει, καὶ τοῦ καθεστηκότος τὸν ῥώμην εἶλε τοῦ δοσία, καὶ τοῖς αὖ πλήθεσιν ἐπέτρεψεν ἑκάστῳ τὸν ῥωμαίων πλοῦτον ἁρπάζειν, ὡς μὴ δυναίατο ἐκ πόνου τοὺς οἴκοις κηδεσθαι, ἄσυλον εἶναι τοῦ στάξας αἰδοῖ τὴν τοῦ τὸν ἀπόστολον πέτρον τὸν αὐτικὰ θεὸν ἐκκλησίαν μεγάλην τε καὶ πολυτελῆ χῶρον τοῦ ἐπύθοντο. τοῦτο δὲ γέγονεν ἄμεινον τοῦ μὴ ἀφανῆ ἀπολέσαι τὸν ῥώμην. οἱ γὰρ ἐνθάδε ἀμαθεῖς, πολλοὶ γὰρ ἦσαν, πάλιν τὸν πόλιν ᾤκησαν.

ιζ Οἷα δὲ εἰκὸς, ὡς ἐν ἀγῶσι τοιαῦτα πόλεως πολλῶν συμβεβηκότων, ὁ τότε μοι ἔδοξεν ἐκκλησιαστικῆς ἰσοτιμίας ἄξιον μεγαλοψυχίας ἀναμφήριστον. δηλοῖ γὰρ ἀνδρὸς βαρβαρικὸν τοῦτο δύσεβῆ, καὶ γυναικὸς ῥωμαίας ἀνδρεῖον ὅπως φυλακῆς σωφροσύνης. ἀμφοτέρων δὲ χειστιανῶν, οὐκ ἀπὸ τῆς αὐτῆς αἱρέσεως, καθόλου ὁ μὲν, τοῦ ἀρείου· ἡ δὲ τῶν ἐν νικαίᾳ τὸν πίστιν ἐζήλου. τοιοῦτο δὲ δὴ μᾶλλον καλὸν ἰδὼν ὁ νέος τῶν ἀλαείχου τραλιωτῶν, ἠτιάθη τοῦ κάλλους, καὶ εἰς οἰκουσίαν εἶλκεν. ἀνθέλκουσα δὲ ἡ βιαζομένῳ μηδὲν ἀσελγὲς παθεῖν, γυμνώσασα τὸ ξίφος ἠπείλησεν ἀναιρήσειν, καὶ τοῦ μὴ φθάσειν οἷά γε ἐρωτικῶς ἀμηχάνου ἐξ ὅπλων ἔπληξε τὸν πάλαχλον. πολλῷ γὰρ ῥεόμενον τὸ αἷμα τὸν αὐχένα τὸ ξίφος ὑπέσχεν, αἱρετώτερον ἐν σωφροσύνῃ λογισαμένη ἀποθανεῖν ἢ ζῆν ἑτέρου πειθαρχήσασαν ἀνδρὸς μὴ τὸν τοῦ νόμον οἰκοῦσαν. ἐπεὶ δὲ πάλαι ὁ βάρβαρος καὶ φοβερώτερον ὅπλων οὐδὲν πλέον ἴσχυε, θαυμάσας αὐλῆς τὸ σωφροσύνῃ, ἠγάγετο εἰς τὸ πέρσυ ἀποστολὴν, καὶ δωρεαῖς τοῖς φύλαξι τῆς ἐκκλησίας, καὶ χρυσοῖς ἕξ εἰς ἀποσφαγὴν αὐλῆς ἐκέλευσε τῷ ἀνδρὶ φυλάττειν.

ιη Ὑπὸ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον πολλαὶ ἀναταραχαὶ γυναικῶν ἐν τῇ τοῦ δύσει ἀρχῇ, οἱ μὲν τοῦ ἀγγέλων πίπτοντες· οἱ δὲ, τοῦ δόξης συλλαμβανόμενοι, οὐ τυχόντες ἐπεμβρύοντο ὀνοείῳ θεοφίλου. τοῦτον μὲν γὰρ ἐν βρεττανίᾳ σασάσμιος τραλιῶται, ἀναγορεύουσι μέγιστον τύραννον· μετὰ δὲ τοῦτον, χρατιανὸν ἀνελόντες μέγιστον. ἐπεὶ δὲ καὶ ἐστὶ τὸ πλέον τεσσάρων μιλιῶν διηγόντων ἐφορμεῖν πρὸς αὐλῶν, πάλιν κωνσαντῖνον χρετονᾶσιν, οἰκήσαντες καθάπερ τοῦτο εἶχε τοῦ σπεύσει, καὶ βεβαίως αὐτὸν κρατήσαν τὰ βασιλέως. ἐκ τοιαύτης γὰρ αἰτίας φαίνονται καὶ τοῖς ἄλλοις εἰς τυραννίδα ὁπλιζόμενοι. τραμωντὶς δὲ κωνσαντῖνος ἀπὸ βρεττανίας, ὅπου βυδονίαν πόλιν τὰ γαλατίας τοῦ θαλασσίου κειμένην τοῦ σπεύσας τοῖς τοῦ γαλάταις, καὶ ἀκουϊτανοῖς τραλιώτας, καὶ τοῖς τῆδε ὑπηκόοις τοῦ ἐποίησεν ἑαυτὸν μέχρι τῶν μεταξὺ ἰταλίας καὶ γαλατίας ὅρων, ἃς κοττίας ἄλπεις ῥωμαῖοι καλοῦσι. κώνσαντα δὲ τὸν πρεσβύτερον τῶν αὐτοῦ γιέων, ὃν ὕστερον βασιλέως χῆμα ἐνέδυσε καίσαρα ποτε ἀναγορεύσας, πέπομφεν εἰς ἀσπανίαν. ὁ δὲ τὸ ἔθνος καταλαβὼν, ἄρχοντας ἰδίους καθίστησι, καὶ δεσμίους αὐτοῦ ἀχθῶναι τοῦ στέλλει δίδυμον, καὶ βρεττανὸν τοὺς ὀνοείᾳ συγγενεῖς, οἵτινα τοῦτα ἀμφιεσθέντες τοῦς ἑαυτοὺς εἰς κίνδυνον καταστάντες, ὠμονόησαν. καὶ πλῆθος ἀγοραίων καὶ οἰκετῶν συλλέξαντες, κοινῇ κτησιφῶντα προεστάξαντο, καὶ πολλοὺς ἀνῆλον τοῦ εἰς σύλληψιν αὐτῶν ἀποσταλέντων τοῦτο τὸν τυραννου τραλιωτῶν.

Μετὰ

Μετὰ δὲ ταῦτα συμμαχίας προστεθείσης τοῖς ἀναυίοις, ἐζωγρήθη, καὶ ἀμα ιβ΄
τῇ αὐλῶν γαμετῇς ἀπήχθησαν, καὶ ὕστερον λυτρέθη. ὂν ἑτέραις ὑ ἐπιχίαις δια-
τεθέντες θεοδοσίωλος καὶ λαγώδιος οἱ αὐλῶν ἀδελφοὶ φύγοισι τὴ πατρίδα καὶ
διαφέζονῦ, θεοδοσίωλος μὲν, εἰς ἰταλίαν πρὸς ὀνώριον τὸν βασιλέως· λαγώδιος
δὲ, πρὸς θεοδόσιον εἰς ἀνατολήν. καὶ ὁ μὲν κώνσας ταῦτα διαφραξάμενος, ἐ-
πανῆλθε πρὸς τὸν πατέρα φευγὼν καταῤῥήσας ἀπὸ τῶν γραικωτῶν τῆς ὑπὲ
ταῖς ασσυίας πρόοδου ἐπὶ δεομένοις ασσυίοις κτὶ ὃ ἀρχαῖον ἔθος φυλάττειν οὐκ
ἐπέτρεψεν, ὁ καὶ γέγονε μετὰ ταῦτα αἴτιος τ ἀπωλείας ὧν τῆδε. καταπεύσης γὰρ
τ κώνσαντίου δυνάμεως, δύο λαβόντες ἑαυτοῖς συνάρχοντε, καὶ συῒ βοι, καὶ θυ-
νοὶ, ἔθνη βάρβαρα τ πρόοδου ἐκράτησαν, καὶ πολλὰ φεύγια καὶ πόλις τῶν ἰασσα
νῶν καὶ γαλατῶν εἶλον, ἃ τοῖς ἄρχουσι τῶ τυραννου. κώνσαντῖνον δὲ τέως κτὶ
γνώμῃ προσθέντα δοκοῦν κώνσαντα τὸν υἱὸν καίσαρος μετὰ βασιλέως καταστήσας,
ἐβουλεύετο τὴν ἰταλίαν καταλαβεῖν, καὶ παραμείψας τὰς κοτίας θήπεις, ἦκεν εἰς
λιβερῶνα πόλιν τ λιγυρείας. μηνῶν ὀ παρατυγχ τ ἐπιόντων, τὴ αὐτὴ ὁδὸν ἀνέστρε
ψε μαθὼν τὸν θανάτου θάνατον, ὃν δὴ τραπηνὸν ὀνωρίου ὄντα καὶ ὑποπτον ὡς κών
σαντι προσμαθόμενον, ὡς ἔθος ἐπανιόντας ἐκ πρόοδου τινὸς τοῦ καθυπο-
ρος, ἰδίᾳ δὴ καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτίκα τῶ ἵππου ἀποβὰς, δημοσίᾳ δὲ χαριστήρια τῷ
θεῷ ἠύξατο, ὡς πρὸφθοιῆς ἐπιβούλου ἀπαλλαγείς. κώνσαντῖνος δὲ φύγων, τὴ
Ἀρήλατον κατέλαβε· κτὶ ταυτὴν δὲ καὶ κώνσας ὁ αὐτὸς πᾶς φύγων ἐκ τῆς ἰασσα
νίας. καταπεσόσης γὰρ τῆς κωνσαντίνου δυνάμεως, δύο λαβόντες ἑαυτοὺς οὐρανοβα-
λοί τε ἃ συῖβοι, καὶ θυνοὶ, ασσυδὴ τὸ πυρίνατον ὄρος κατέλαβον διαιμονα καὶ
πλουσιωτάτην τὴ χώραν ἀκούοντες. προμηνικότων τε τῶν ἐπιβαπέντων πρὸς
κώνσαντα τὴ φευγὴν τ πρόοδου προῆλθον εἰς ἰασσυίαν.

Ἐν τούτῳ δὲ χρόνιος ὁ τῶν κωνσαντίνου γραικῶν ἄρχος δυσμενὴς αὐτῷ γέ- ιγ΄
γονεν. ὑπολήθόντε εἰς τυραννίδα μάξιμον τὸν αὐτὸς οἰκεῖον νομίσας βασιλι-
κὴν ἐνέδυσεν ἐσθῆτα, ἃ ἐν καρκόνῃ διάγειν εἴασεν. αὐτὸς δὲ κωνσαντίνῳ ἐπε-
στράτευσεν, ἐν πρόοδῳ κώνσαντα τὴ υἱὸν αὐτὸ ἐν βιέννῃ ὄντα διαρπαθῆναι προσα-
σκευάσας. ἐπεὶ δὲ ἔμαθε κωνσαντῖνος τὰ κτὶ μάξιμον, ἐδόμιχον μὲν τ αὐτὸ στρα
τηγὸν πέραν τῶ ῥοδίου πέπομφεν, φεύγων τε καὶ ἀλαμανῶν συμμαχίαν προσ-
περιάμενον. κώνσαντα δὲ τὸν αὐτὸ παῖδα βιέννης καὶ τῶν τῆδε πόλεων τ φυλακὴν
ἐπέτρεψε. καὶ χρόνιος μὲν ὅπι τ Ἀρήλατον βιάσας, ἐπολιόρκει τὴ πόλιν. μετ' οὐ πο-
λὺ δὲ στρατιᾶς ὀνωρίου κτὶ τ τυραννου προσχωρησάσης, ἧς ἡγεῖτο κωνσάντιος ὁ τ
οὐθενζινιάνου τ βασιλέως πατὴρ, φύγᾳ προσχρῆμα μετ' ὀλίγων γραικωτῶν.
οἱ γὰρ πλείονες τοῖς ἀμφὶ τὸν κωνσάντιον προσεχώρησαν. οἱ δὲ ἐν ἰασσυίᾳ γραικω-
ται, διαλαθόντα ἀπὸ τῆς φυγῆς δόξαντα τὸν χρόνιον, ἐβουλεύσαντο διελθ,
καὶ Θεσσαλόνικον νύκτωρ αὐτὸ τὴ οἰκεῖ καταλέσθαι. ὁ δὲ, μὴ ἑνὸς ἀλανοῦ ὑπο-
ληπτείου καὶ ὀλίγων οἰκετῶν διώθεν προέλθοντος ἐπὶ τοὺς πεντακοσίους διώρυξ γραικω-
τας. ὑπολαβόντων δὲ ὧν βελῶν, φύγοισιν οἱ οἰκέται, καθέντες αὐτοὺς τ οἰκήμα-
τος λάθρα. χρόνιος δὲ τὴ ἴσον τόπον διαφθεῖραι διώκοντος, οὐχ εἵλετο καθα-
χεθεὶς ἔρωτι νοννιχίας τ αὐτὸ γαμετῆς. ᾗ δὲ τὴ ἕω πῦρ ἐμβαλόντων τῶν γραικω
τῶν, οὐκ ἔχων λοιπὸν σωτηρίας ἐλπίδα, ἑκόντος τοῦ σεμνοῦ αὐτῷ ἀλανοῦ, ἀπο-

τέμνῃ τ̃ κεφαλῆ. μ̃ δὲ ταῦτα κ̀ τῆς ἰδίας γαμετῆς ὀλοφυρομένης, κ̀ μ̃ δακρύων προσφθούσης ἑαυτῷ ὦ ξίφ, κ̀ πρὶν ὑφ' ἑτέρου ἡμέρας δὲ τ̃ ὑδρὸς ἀποθανῆν αὐτοῦσης, κ̀ τοῦτο δῶρον ὕσταιον πρ̃ αὐτ̃ λαβῆν ἀὐλικολούσης. κ̀ ἰὸ μὴ γνωὴ ὑδρεία τῆς θρησκείας ἐπαξίως φανῆσα, ἰῶ γὰ χριστιανὴ, ὧδε τεθνηκε, κρείττονα λήθης τῆ πρὸς αὐτῆς μνήμης ὦ χρόνῳ πρδαδοῦσα. θρόνιος δὲ τέλον ἑαυτὸν ὦ ξίφ παύσας, ὡς οὐ κομείαν λαβὼν ἤθετο ασασάμενος τὸ πρὸς τ̃ μητρὸν ξιφίδιον κ̃ τ̃ καρδίας ἤλασε.

ιδ̃ Κωνσταντῖνος δὲ πρὸς καὶ θημένης τ̃ ὀνομαίου στρατιᾶς, ἔλαττος τ̃ πολιορκίαν μὴ τείχει, ἀλλ' ἐλθόντος ἐξοδίῳ μ̃ πλείσης συμμαχίας ἤξιν. τοῦτο δὲ κ̀ τοὺς ὀνομαίου στρατηγοὺς οὐ μετρίως ἐφόβῃ, βουλόμενον μὴν αὐτῶν τε αὐτῶν μὴ ἀστρέφειν εἰς ἰταλίαν κ̀ κεῖ πειρᾶσθῶσαι τ̃ πολέμου. ὡς ὅπερ τοῦτο σὺν ἐδόκει, πλησίον ἀπελθόντος ἐδοβίχου, παρῶσι ἐσθμὸν τ̃ ποταμὸν, κ̀ κωνσάντιος μὴν ἔχων τοὺς πεζοὺς ὑπιόντας πρὸς μὴν τοὺς πολεμίους. οὐλφίλας δὲ ὁ κωνσαντίου συστρατηγὸς οὐ πόρρωθεν ἀποκρυβεὶς μ̃ τῶν ἱππέων ἠγάπησεν. ἐπεὶ δὲ πάντα μείζονες οἱ πολέμιοι τῷ οὐλφίλα τῇ στρατιᾷ ἔμελλον εἰς χεῖρας ἰέναι τῶν ἀμφὶ τ̃ κωνσάντιον, σημείου δοθέντος ἐξ ἀπίνης ἀναφανεὶς οὐλφίλας κ̃ νώτου τῶν πολεμίων ἦλασεν. αὐλίκα τε ὑπῆς ἡνιοχήσας, οἱ μὴν φεύγουσι· οἱ δ' ἀναστρωῦνται· οἱ δὲ πλείους τὰ ὅπλα ἀποθέμενοι συγχώμιν ἤτησε κ̀ φιλοτῆς ἠξιώθησε. ἐβόδιχος δὲ ἵππου ὑπιβὰς ἔφυγεν εἰς ἀλσύδριόν τινα πρὸς ἐκδίκιον τὸν κεκτημένον πλῆσα πρ̃ αὐτ̃ ἐβοδίχου πρότερον, κ̀ φίλον νομιζόμενον. ὁ δὲ, τ̃ αὐτ̃ κεφαλῆ ἀποστρέφει τοῖς ὀνομαίοις στρατηγοῖς, ἐπ' ἀγαθοῖ μεγάλων δώρων κ̀ τιμῆς. κωνσάντιος δὲ τ̃ μὴν κεφαλῆν δεχθῶναι προστάξε, χάριν ἔχων ἐκδικίᾳ τὸ δημόσιον εἰπὼν τῆς οὐλφίλα πρόξεως· σωθῆναι δὲ ἀπουδάζοντα αὐτὸν ἀναχωρῆν ἐκέλευσεν, ὅτι ἀγαθῶν ἡγησάμενος κακοῦ ξενοδόχου τ̃ σώτειραν ἕσεσθαι αὐτῷ ἢ τῇ στρατιᾷ. κ̀ ὁ μὴν, φίλου ἀνδρὸς κ̀ ξένου ὢν δι' ὅσα πρὸς ἀλλήλους συνεμάχησαν φόνον τολμήσας, κ̃ κενῆς, τοῦτο δὴ τὸ λόγου, χρῶν, ἀπῆλθε.

ιε̃ Μετὰ δὲ τ̃ νίκην ἀὐλιπραγωτείσης αὖθις πρὸς τ̃ πόλιν τῆς ὀνομαίου στρατιᾶς μαθὼν κωνσαντῖνος ἀναρπάζ ἐβόδιχον, αὖθις ἑαυτῷ τὴν ἀγουργίδα κ̀ τὰ σύμβολα τ̃ βασιλείας ἀπέθετο, κ̀ καταλαβὼν τ̃ ἐκκλησίαν, χθὲς τονῆσταν προσεύξεως. ὅρκους τε πρότερον λαβόντες οἱ ἔσω τειχῶν, ἀνοίγουσι τὰς πύλας, κ̀ φιλοτῆς ἀξιωθέντες, κ̀ ὃ ἐξ ἐκείνου πάλιν ὃ τῆδε ὑπήκοον εἰς τ̃ ὀνομαίου ἡγεμονίαν ἐπανῆλθε κ̀ τοῖς ἐπ' αὐτὸν ἀξ χορισιν ἐπείθετο. κωνσαντῖνος δὲ ἅμα ἰουλιανῷ τῷ παιδὶ πρὸς πεμφθεὶς εἰς ἰταλίαν πρὶν φθάσαι κ̃ τ̃ ὁδὸν κτίννυται. ὃ πολλῷ ὕστερον ἀδοκήτως ἀναιρεθέντα ἰοβιανός τε κ̀ μάξιμος οἱ πρόφιλοι ἰουθαννοι, κ̀ θρος, κ̀ δίλοι πλῆσοι ὅτι τούτοις ὑπεβουλεύσαντες τῇ ὀνομαίᾳ βασιλείᾳ.

ις̃ Ταῦτα δὲ καταλέλυται οὐκ ὀπὶ τῷ πρόνους καιρὸν. ὅμως δ' οὖν ἀναγκαίως ἐμνήσθην, ὡς μὴ ἔχοιμι εἰδέναι ἄρχειν βασιλῆ πρὸς φυλακὴν τῶν κρίσεων ὑπιμελῶς τὸ θεῖον προσβλέψαν, ὁποῖος κ̀ οὗτος ὁ βασιλεὺς ἐλπίστο. τούτῳ δὲ συνῳκῶν κ̀ γάλλα πλακιδία ὁμοπατρία αὐτ̃ ἀδελφὴ πρὸς πλησίος πολιτῶν ποιουμένη λόγον. ἀγεῖ δὲ ταύτην κωνσάντιος ὁ τ̃ κωσταντίνα γυναῖκα καθελὼν, αὐτὴν μακρῶταλος κ̀ στρατηγικὸς, ὃν ὁ βασιλεὺς χαίρων τῇ ἀδελφῇ τεφανῷ κ̀ ἀγουργίδι κ̀ τῇ κοινωνίᾳ

τῇ κοινωνίᾳ τῶ κράτους ἐλύμηνεν. ὀλίγον δὲ χρόνον ὑπεβιώσας, ἐτελεύτησεν, οὐδενὶ μνημόνιον τὸν ὀνείου ἀφάδοξον καὶ ὀνείαν, παῖδας καταλιπών. ἐν τούτῳ ὁ τῶ μὴν ὡς ἐς ἔτος ἐξ χρημάτης, πολεμίων ἀπήλλακτο, καὶ σὺν κόσμῳ πολλῷ τὰ τῆδε ἰθύνετο ὡς τὸ πρότων δόξαν. ἐπὶ γὰρ ἦν νέος ὁ κρατῶν. ἐδόκει δὲ ὁ θεὸς ὡς φανῶς ἡδέως ἔχειν τῇ παρούσῃ βασιλείᾳ, ἃ μόνον ἐξ ἀνθρώπων δοκήτου τὰ ὡς τοὺς πολεμίους ὧδε διαπεφευγότας, ἀνὰ καὶ πολλῶν ὅτι δυσεβείᾳ πάλαι δυσκημικόλων τὰ ἱερὰ σώματα ἀνάφαντον. οἷς δὴ καὶ τότε ἡμέλησε σωσέβη ὅτι ζαχαείᾳ τῷ παλαιοτέρῳ ἀνθρώπῃ, καὶ τεθαμένῳ τῷ διακόνῳ χριστοῦ ἡνθρώπου τῶν ἀποστόλων. ἑκατέρου γὰρ τῆς ἱρέσεως ἦν δόξου καὶ θείας οὔσης, ἀναγκαῖον εἰπεῖν τὸν ἔθνον.

Ἀρξομαι δὲ τῶ ἀνθρώπου. χαφαρ, ζαχαεία κώμη ἐστὶν, ἐν ὁρίοις ἡμιθρεσ- ιζ
πόλεως τῆς παλαιστίνης. ἐπεδήμησε δὲ ταύτῃ καλήμενός τις ὁμόδουλος τῶν ἀν-
θρώπων, ὄνος μὲν τὸ κεκλημένος· χαλεπὸς γὰρ καὶ δύσκολος, καὶ ὡς τοὺς ὁμόθεους ἀν-
θρωπίκους ἄδικος. τοιούτῳ δὲ ὄντι ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου ἑαυτὸν καθεμιλύσε, καὶ κῆπον τινὰ ὑπεδείξας, ἄγε δὴ ἐνθάδε ὄρυξον δύο πήχεις, ἔφη, μὰ μετρήσας ἀπὸ τῆς αἰμασιᾶς ὑπὸ τὸν κῆπον, ὡς τὸ ὁδὸν τὸ ὑπὸ βιαθρεύειν τὸ πόλιν ἀγρυφ. ὀρήσας δὲ λάρνακα διπλῶν ξυλίνων τὸ σῶμα, ἐν μολιβδίνῃ τῇ ἔξωθεν· ἀμφὶ δὲ τὸ λάρνακα, ὕδινον σκεῦος πλῆρες ὑδάτων, καὶ δύο ὄφις μεγέθη μετρίους, καὶ ποικίλους, καὶ ἀβλαβῆς, ὡς δοκεῖν χρεσθῆς εἶ). κτ' δὲ τὸ σωτάξιν τῶ ἀνθρώπου ἀναλυόμενος καλήμενος ὑπὸ τὸν δηλωθέντα τόπον, ἀσυδῆ τοῦ ἔργου εἶχε. ὑπὸ δὲ τοῖς ἀνθρωπίνοις συμβόλοις ἀνακαλυφθείσης τὸ ἱερᾶς θήκης, ἀνεφάνη ὁ θεῖος ἀνθρώπης, λευκὴν στολὴν ἠμφιεσμένος, οἷά γε αἷμα καὶ ἱερᾶς ὤν. ὑπὸ δὲ τοὺς πόδας αὐτῶ ἔξωθεν τὸ λάρνακος παιδίον ἔκειτο βασιλικῆς ἀξιωμάτου ταφῆς. εἶχε μὲν γὰρ, ὅτι μὲν τῆς κεφαλῆς, χρυσοῦν τέφανον· χρυσᾶ δὲ τὰ ὑποδήματα καὶ τὸ ἐσθῆτα ἁμίαν. ἀποφαίνων δὲ τῶν τότε σοφῶν καὶ ἱερέων ὡς τούτου τῶ παιδίου τίς τε εἴη ἢ πόθεν, καὶ οὗ χάριν τοιάδε ἠμφίεσο, λέγε) ζαχαείαν τὸν ἡγούμενον τῆς ἐν ἁγίοις μοναχικῆς σωσοικίας, ἑβραίων παλαιᾶ ὡς ἐπιτυχεῖν γραφῆ οὐ τὸ ἐκκλησιαζομένων. ἐδήλου δὲ ὡς ἰώσκα ζαχαείου τὸν ἀνθρώπου ἀνῆλεν ἰωακὶμ ὁ τῆς ἰουδαίας βασιλεύς, ὃν εἰς μακρὰν ὡς τὸν οἶκον χαλεπῇ ἐχρήσατο συμφορᾷ. ἑβδόμῃ γὰρ ἡμέρᾳ τῆς ἀναιρέσεως τοῦ ἀνθρώπου ἐξαπίνης αὐτῷ μάλα κεχαρισμένος ὁ παῖς ἀπωλώλει. συμβαλὼν δὲ κτ' θεομιλίαν τῷ τοιούτῳ παθήματι ὡς ἐπεσεῖν, ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ τὸ μιαφόνιον ἔθαψεν, ἀπολογούμενος ταύτῃ ὑπὲρ ὧν εἰς αὐτὸν ἡμάρτε. καὶ τὰ μὲν, ὧδε ἔγνων. ὁ δὲ ἀνθρώπης καὶ ὑπὲρ πλείστων ἐτῶν ὑπὸ γῆν κείμενος, σῶος ἀνεφάνη, ἐν χρῷ κεκαρμένος, ἀνθυρρὶς, γυναῖκα μετρίως καθημένῳ ἔχων, τὸ δὲ κεφαλῇ βαθυτέραν καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὀλίγον ἐν βάθει τῆς ὀφρύσι καλυπομένους.

Τέλος.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΤΟΜΟΥ

τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας εὐαγρίου σχολαστικοῦ, καὶ ἀπὸ ὑπάρχων τοῦ ἐπιφανέως, νικηφόρου καλλίστου τοῦ ξανθοπούλου ὁ πίναξ.

Προοίμιον τοῦ συγγραφέως, πῶς ἐπὶ τὸ γράφειν τὴν παρούσαν πραγματείαν ἐκ ἤλυθεν, εἶτα πρῶτον κεφάλαιον, ὅτι μετὰ τὴν κατάλυσιν τοῦ ἀσεβοῦς ἰουλιανοῦ τῶν αἱρέσεων μικρὸν παυθεισῶν, ὕστερον ὁ πόνηρος διάβολος τὴν πίστιν πάλιν ἐτάραττεν. α'

Ὅπως ἐφωράθη νεστόριος δι' ἀναστασίου τοῦ μαθητοῦ διδάσκοντος μὴ θεοτόκον, ἀλλὰ χριστοτόκον τὴν ἁγίαν καλῶν θεομήτορα, δι' ἣν αἰτίαν καὶ αἱρετικὸς ὁμολογεῖται. β'

Οἷα ὁ μέγας κύριλλος τῷ νεστορίῳ ἔγραψε, καὶ ὅπως ἡ τρίτη σύνοδος ἐν ἐφέσῳ ἠθροίσθη, ὑστερήσαντος ἰωάννου τοῦ ἀντιοχείας, καὶ θεοδωρίτου. γ'

Ὅπως παρὰ τῆς συνόδου καθῃρέθη νεστόριος τοῦ ἀντιοχείας μὴ ἐνδημήσαντος. δ'

Ὡς μετὰ πέντε ἡμέρας ἐκθὼν ὁ ἀντιοχείας ἰωάννης, καθαιρεῖ κύριλλον τὸν ἀλεξανδρείας καὶ μέμνωνα τὸν ἐφέσου, οὓς ἡ σύνοδος πάλιν ἠθώωσεν, καθελοῦσα ἰωάννην καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ. καὶ ὅπως διὰ θεοδοσίου τοῦ βασιλέως συμβαίνουσι κύριλλος καὶ ἰωάννης κυρώσαντες ἔτι καὶ τὴν νεστορίου καθαίρεσιν. ε'

Περὶ παύλου τοῦ ἐμέσης, εἰς ἀλεξάνδρειαν ἐκθόντος. καὶ ἔπαινος κυρίλλου διὰ τὴν ἐπιστολήν. ϛ'

Οἷα ὁ δυσσεβὴς νεστόριος πεπονθέναι περὶ αὐτοῦ γράφει, καὶ ὡς σκώληξι τὴν γλῶττάν τὸ τελευταῖον βρωθεὶς, εἰς ὄασιν ἀπέρρηξε τὴν ψυχήν. ζ'

Ὡς μετὰ νεστορίου μαξιμιανὸς, καὶ μετὰ τοῦτον πρόκλος, εἶτα φλαβιανὸς γίνεται. η'

Περὶ τοῦ δυστυχοῦς εὐτυχοῦς, καὶ ὅπως παρὰ τοῦ κωνσταντινουπόλεως καθῃρέθη φλαβιανοῦ, καὶ περὶ τῆς ἐν ἐφέσῳ δευτέρας λῃστρικῆς σύνοδου. θ'

Ὅσα παρὰ τοῦ διοσκόρου καὶ χρυσαφίου τὸ παράλογον ἐν ἐφέσῳ σύνεδριον διεπράξατο. ι'

Ἀπολογία τοῦ συγγραφέως ὑπὲρ τῶν ἐν ἡμῖν διαφορῶν, καὶ κατάγλωσσα τῶν ἐκλυνικῶν ὕθλων. Ὅπως ὁ βασιλεὺς θεοδόσιος τὴν νεστορίου αἵρεσιν ἀπελαύνει. ια' ιβ'

Περὶ τοῦ ἁγίου συμεὼν τοῦ στυλίτου. ιγ'

Περὶ τοῦ πολλάκις φαινομένου ἀστέρος ἐν τῇ περὶ τὴν κίονα στοᾷ τοῦ ὁσίου συμεὼν, ὃν ἑωράκει ὁ συγγραφεὺς καὶ ἄλλοι, καὶ αὐτῆς τῆς κεφαλῆς τοῦ ἁγίου. ιδ'

Περὶ τοῦ ἁγίου ἰσιδώρου τοῦ πηλουσιώτου, καὶ συνεσίου τοῦ κυρήνης ἐπισκόπου. ιε'

Ὅπως ὁ θεοφόρος ἰγνάτιος ἐκ ῥώμης ἀνακομισθεὶς παρὰ θεοδοσίου, ἐν ἀντιοχείᾳ κατετέθη. ιϛ'

Περὶ ἀτταλίᾳ τοῦ σκυθῶν βασιλέως, καὶ ὅπως τὰ ἑῷα καὶ ἑσπέρια κατέστρεψε. καὶ περὶ τοῦ γενομένου ξένου σημείου, καὶ τῶν ἄλλων ἐν κόσμῳ φοβερῶν σημείων. ιζ'

Περὶ τῶν οἰκοδομιῶν τῶν ἐν ἀντιοχείᾳ, καὶ τίνες οἱ ἐργαζόμενοι ταύτας. ιη'

Περὶ πολέμων διαφόρων ἰταλικῶν, καὶ περσικῶν, οἱ ἐπὶ θεοδοσίου γεγόνασι. ιθ'

Περὶ τῆς βασιλίσσης εὐδοκίας, καὶ εὐδοξίας τῆς θυγατρὸς, καὶ ὅπως εἰς ἀντιόχειαν καὶ ἱεροσόλυμα ἀφίκετο. κ'

Ὅτι καλῶς τὰ περὶ τὰ ἱεροσόλυμα ἡ εὐδοκία διέθηκε, καὶ περὶ διαφόρου βιοτῆς καὶ διαίτης τῶν ἐν παλαιστίνῃ μοναχῶν. κα'

Ὅσα ἐδείματο ἡ βασιλὶς εὐδοκία κατὰ παλαιστίνην, καὶ περὶ τοῦ ναοῦ. κβ'

ΕΥΑΓΡΙΟΥ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΥ ΕΠΙΦΑ-

νέως, καὶ ἀπὸ ἐπῶν ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας τόμοι ϛ'.

τόμος πρῶτος. κεφ. α'.

ΕΥσεβίῳ τῷ παμφίλου, ἀνδρὶ δὲ ἐς τὰ μάλιστα ὁ παμφίλου, τά τε ἄλλα καὶ ὥστε πείθειν οἷός τε εἶ τοὺς ἐντυγχάνοντας θρησκεύειν τὰ ἡμέτερα, εἰ καὶ μὴ λίαν ἀκριβῶς οἶδε ποιεῖν· εὐσεβίῳ τε οὖν τῷ παμφίλου, ᾧ ζηλωτῷ τε καὶ θεοδωρήτῳ, καὶ ἑρμείᾳ, ἄρτια πάντων πεπονήκασι, ἥτε ἐς ἡμᾶς ἀφιξις τοῦ φιλαν θρώπου θεοῦ, ἥτε ἐς οὐρανοὺς ἀνάβασις, ὅσα τε τοῖς θεσπεσίοις ἀποστόλοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις μάρτυσι σφετέροις κατώρθωτο, ἤ εἴ τι καὶ ἄλλο ἀξιόλογον ἡμῖν, ἢ καὶ τιμωμένως ἔχον πέπρακται, μέχρι καὶ τῆς θεοδοσίου βασιλείας. ὅπως δὲ τὰ ἑξῆς οὐ πολλῷ τούτων ἀποδέοντα, οὐδενός πω καθαρμὸν τετύχηκε λόγου, ἔδοξέ μοι εἰ καὶ μὴ δεινὸς ἐγὼ τὰ τοιαῦτα τὸν ὑπὲρ τούτων ἀνηλέσθαι πόνον, συγγραφεῖ τε ταῦτα ποιήσασθαι δι' μάλα πιστεύσαντι, τῷ καὶ ἀληθείας σοφίσματι, καὶ γλαφυρὸν ἄγοντι, ἐς ἑναρμόσθαι φωνίαν κινήσαντι ἀναξῆσαί τε τὰς ἤδη τῇ λήθῃ τεθηκυίας πράξεις, ψυχῶσαί τε τῷ λόγῳ, καὶ ἀπαθανατῆσαι τῇ μνήμῃ· ὡς δὲ ἕκαστοι τῶν ἐντυγχανόντων ἕκαστος μέχρις ἡμῶν εἰδέναι οἵ, τε, καὶ ὅτε, καὶ ὅποι, καὶ ὅπως, καὶ παρ' οὓς, καὶ πρὸ ὧν ἐγένοντο, καὶ μηδὲν τῶν τῆς μνήμης ἀξίων λαθοι τὸν τῇ λήθῃ, καὶ σκότῳ ἐαθυμίᾳ, καὶ τῇ ταύτης ἀχθηρᾷ λήθῃ κρυπτόμενον. δέξομαι δὲ τῆς θείας ἡγεμονίας ἐφεξῆς, ὅθεν οἱ λελεγμένοι μοι τῶν ἱστοριῶν ἀπέλιπον. Αρειανοῦ τοῦ ἰουλιανοῦ δυσσεβείας τε καὶ μαρτύρων αἵμασι καθαγιασθείσης καὶ τῆς ἀρείου μανίας σὺν δεήσεσι ταῖς ἐν νικαίᾳ χαλκευθείσαις πέδαις, δίνομίᾳ τε αὖ καὶ μακεδονίου τοῦ τῶν πνευμάτων πνεύματος κατὰ βόσπορον σκαδόντων, καὶ τοῦ τῆς κωνσταντίνου ἱερᾶς θραυσθέντων πολλῇ τε ἁγίας ἐκκλησίας τὸν τοῦσφαλον ἀποθεμένης ῥύπον, καὶ τοῦ τῷ ἀρχαίαν ἐπανορθωμένης ὑπόκρισιν, ἐν ἱμαίσιῳ τε θρασυβούλου τοῦ εὐσεβεστάτης πεποικιλμένης, ᾧ τε ἐραστῇ νυμφίῳ συναρμοζομένης, σὺν ἐνεγκὼν ὁ μισόκαλος δαίμων, ξένον τινὰ καὶ ἀνήκοστον ἡμῖν ἐπανίστησι πόλεμον. τῷ τε πεπατημένῳ εἰδωλολατρείαν τοῦ φθορὴν ἐσας, καὶ τῷ δουλικὴν ἀρείου μανίαν τοῦ γνησιάτατος, καὶ τοῦ σαλῆ μὲν ὡς ἐχθρὸς τῇ πίστει δέδικεν, ὑπὸ τοσούτων ἁγίων πατέρων πυργωθείσῃ, καὶ τὰ πολλὰ τῆς δωρεᾶς ἐν τῇ ταύτης πολιορκίᾳ πρηνισμένος, λῃστρικῶς τὸ τοῦγμα μέτεισι, πλοῦτος μὲν ἁρπάσας τὸν ἀποκρίσεως τὲ αὖ μηχανώμενος τοῦς ἰουδαϊσμὸν καινοπρεπῶς ἐπανάγων τὸ πλανώμενον, οὐ σεισθεὶς καὶ τῷ ἐντεῦθεν ἥπτατο ὁ δείλαιος. ὁ γὰρ τοῦτο μόνον ἀνίπαλον εἶχε, νικᾶν τε ἠπίστατο καὶ πείθειν.

καὶ οὐκ

καὶ οὐκ εἰ τοῦ πνεύματος ἄξιόσφ γε φρυαπόλεμος, ἀλλ' εἰ καὶ λέξιν τινὰ ἀσαρκότερον οἵας τε ἦν οἴσειν. πολλάκις δὲ τῇ ἑαυτοῦ ἰλυσπούδῳ κακίᾳ, καὶ γραμματεὺς ἐνδημαγὼν ἐτέχνωσε πρὸς μὲν τὸ αὐτῷ ἔκνους ἀφάνειαν. ὅπως δὲ τὸ γνώμιμον τῆς γλώσσης ἀπομείσῃ, ἵνα μὴ τῷ αὐτῷ ὁμολογίαν τε καὶ δοξολογίαν ὁμοφώνως ἀμφοῖν τῷ θεῷ προσάγωσιν· ὅπως δὲ τούτων ἕκαστον ἐπράχθη, καὶ ὅποι τετέλεσται, ἐν τοῖς ἰδίοις πραγματήσομαι καιροῖς, πρυφαίνων εἴ τι καὶ ἀνω πρὸ ἔργου μοῦ, ἰσοτιμίας δὲ ἄξιον ἐξαυρεῖν δυνηθείην, τῷ ἰσοτίμῳ ἀποδημήσας ἔνθα τῷ φιλανθρώπῳ πραγματεύσομαι θεῷ.

Ἐπειδὴ γε νεστόριος ἡ θεομάχος γλῶσσα τὸ καθάρσιον δεύτερον στωμύδριον τῆς βλασφημίας ἐργασήριον, ἐν ᾧ πάλιν χριστὸς συμφωνήσαντε, καὶ πιστοφάσκειαν τὰς φύσεις διαιρούμενός τε καὶ ἀσαρκόπολεμος, ὁ μὴ δὲ ἐν αὐτῷ τῷ σταυρῷ ὁσονοῦν ὅλως σωστικεύσεις τὸ γεγραμμένον, ἢ τὸν ὑφάντην ἐξ ὅλου χιτῶνα πρὸ δὲ τῶν θεοκτόνων πειρασμοῖς, τῷ μὴ θεοτόκος φωνῇ ἐκ τοῦ πνεύματος πνεύματος ἤδη χαλκευθεῖσαν ἀφ' πολλῶν ἐγκρίτων πατέρων ἐξωθήσατε καὶ ἀπεδήμησε· τῷ δὲ χριστοτόκος πραγματεύσας, δευτεραλκεύσατε καὶ δευτέρωσε· μυρίων τε αὖ πολέμων τε ἐκκλησίαν ἐνέπλησεν, αἵμασιν ἐμφυλίοις ταύτην ὑπεκλύσας· δοκῶ μὴ ἀπορήσαν πρὸς ἄλλην ἀφοσίωσιν τῆς ἰσοτιμίας, καὶ τῆς ταύτης τελευτῆς κατάντησιν εἴ γε προοιμιαζόμενος χριστοῦ τε ὑπὲρ πάντων ζωοποιοῦντος θεοῦ ἐκ τῆς νεστορίου τε δυσεβοῦς βλασφημίας. ἤρξατο δὲ ὁ τῶν ἐκκλησιῶν πόλεμος, ἐνθάδε. δυασάσιος ὢν πρεσβύτερος τῷ γνώμιμῳ κακόδοξος, νεστορίου καὶ τῶν νεστορίου ἰουδαϊκῶν δογμάτων ἀφόρητος ἐραστής, ὃς τε στωμυλήσας οἱ γέγονεν πρὸς τὸ ὑπισχνεῖσθαι ἀπαγορεῦσαι. ὅτε καὶ θεοδώρῳ τε τῷ μόψου ἐσίαν ζωντυχὼν ὁ νεστόριος τῆς δυσεβείας πρεσβευτὴν τῶν ἐκείνου διδαγμάτων ἀκροασάμενος, ὡς θεοδούλῳ περὶ τούτων ὑπισχνεῖσθαι. τὰς ἀφορμὰς ὡς φιλοχρίστῳ λεῷ ποιούμενος δυὰ τὴν ἐκκλησίαν κωνσταντινουπόλεως δυαφθορὰν ἐπόλμησεν εἰπεῖν, θεοῦ τὸν μαρίαν καλεῖσθαι μηδείς. μαρία γὰρ ἀνθρώπου ἰῶ· ἐπεὶ δὲ ἀνθρώπου δὲ θεὸν τεχθῆναι ἀδύνατον. πρὸς ταῦτα τοῦ φιλοχρίστου λεῶ δυσχεράναντος, καὶ βλασφημίαν εἰκότως ἡγουμένου τὴν ἀφορμὴν, νεστόριος ὁ τῆς βλασφημίας καθηγητὴς, οὐ μόνον οὐ διεκώλυσεν, οὐ δὲ τοῖς ὀρθοῖς προσετίθετο δόγμασι· ἀλλὰ καὶ μάλα ἀτεχνῶς τοῖς εἰρημένοις δυασασίῳ τε ἐφ' ἑαυτὸν ἐδίδου, φιλονεικότερον ἐν τοῖς περὶ τούτων ἐνισάμενος. καίπου καὶ ἰδίας πρεσβυτέρου τε καὶ πραγμάτων δόξας, καὶ τὸν τῆς ψυχῆς ἰὸν ἀπερυγόμενος βλασφημότερα διδάσκειν ἐπειρᾶτο· ὥστε καὶ τῆς ἰδίας κεφαλῆς ὑπεφθέγξατο. τὸ γνώμενον διμυαῖον, ἢ τετρακυαῖον οὐκ οἶδα θεὸν ὀνομάσαμι. ὡς τὰ περὶ τούτων ἐκφέρεται τε καὶ τῇ ἐν ἐφέσῳ προτέρᾳ στιχοδρομίᾳ σαφῶς ἱστορεῖται.

Ὧν ὑπὸ κύριλλος ὁ τῆς ἀλεξανδρέων μητρὸς ὑπέρτατος τὰ ἀγεξανδρέων δὲ οἰκείων ἐπελαμβάνετο συλλαβῶν, νεστορίου τε αὖ τούτοις ἀντεπιπτε, καὶ οὐδὲ τοῖς κυρίλλῳ, οὐδὲ τοῖς καλεστίνῳ τε πρεσβυτέρας ῥώμης ὑπάτοις ἐπείθετο· τὸν δὲ ἴδιον ἔμετον τε πάσης ἀζέχετε τε ἐκκλησίας μηδὲν ἀλαβούμενος, εἰκότως ἐδέησε νόμασι νέου θεοδοσίου τὰ σκῆπτρα τε ἑῴας διέποντος, τὴν ἐν ἐφέσῳ προτέραν στιχοδρομίαν ἀγαθὴν γραμμῇ βασιλικῇ ἡνιόχων τε τὸν κύριλλον καὶ τοὺς ἀ-

πάντα χῆ ὧν ἁγίων ἐκκλησιῶν πεφευγότας. ὃς κυρίαν τῆς σωτηρίου ἀνέστασεως ἀπέφηνε τ̃ ἁγίαν πεντηκοστὴν ἡμέραν, ἐν ᾗ τ̃ ζωοποιὸν ἡμῖν ἐπεφοίτησε πν̃α. καὶ νεστόριος μ̃, οὐ μακρὰν τ̃ ἐφέσου διεστῶσης τῆς κωνσταντίνου, φθάνει πάντως. καὶ κύριλλος δὲ ⁊ οἱ ἀμφ' αὐτὸν, πρὸ τ̃ ἐπαγγελθείσης ἡμέρας ἀπαντήκασιν. ἰωάννης ὁ τῆς ἀντιοχείας πρόεδρος σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἀπελείφθη, τ̃ ὁρισθείσης ἡμέρας, οὐδὲ ἑκών, ὡς πολλοῖς ἀπελογούμενος δοκεῖ. ἀλλ' ὅτι μὴ ἀγειραγόχισα τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ἐδυνήθη. διῆσαν γὰρ τὴν αὐτὸν πόλεων τῆς πάλαι μὲν ἀντιόχου, νυνὶ δὲ θε̃ προσαγορευομένης πόλεως, ὁδὸν ἀντὶ ὀζώνης ἡμερῶν δυοκαίδεκα· ἔστι δὲ, καὶ πλέον. διεστῶσης δὲ καὶ τ̃ ἐφεσίων ἐκ τῆς ἀντιόχου ὁδὸν ἡμερῶν μάλιστα τεσσάκοντα, ἐνισχυριζόμενος μή πω λε ἀντὸν φθάσαι τ̃ κυρίαν εἰ τ̃ καλουμένην κυριακὴν οἱ ἀμφ' αὐτὸν ἀπὸ τοῖς οἰκείοις ἐπετέλεσαν θεσμοῖς.

ϛζ Ὡς οὖν ἡ κυρία παρῆλθεν, ἡμέρας πεντεκαίδεκα, οἱ ὁπὸ τοῦτο συναθροισθέντες ὡς ἀ φθασθέντων τῶν ἀναζεύξειν, ἢ εἰ καὶ φθάσειεν, μετὰ πολλῆς χρόνου τεθειμένου ἀναζεῦξαι), κυρίλλου τῆ θεατρικοῦ διέποντος, καὶ τὸν καλεστίνου τόπον τ̃ ὑπατικοῦ, ὡς εἴρηται, τῆς πρεσβυτέρας ῥώμης φρυτανεύοντος. καλῶσι δ' οὖν καὶ τὸν νεστόριον πρὸς τὲ ἐπιτρόπους τοῖς ἐπαγγελθεῖσιν ἀπολογήσασθαι, καὶ δῆτα κατ̃ τὸν πρὸ τεταμένην ὑπὸ χρόνου μῆνας ἀφικνεῖσθαι εἰώθασι δεήσει, καὶ τῶν ὑποκειμένων καλουμένων παρόντων. ὑπὸ μὴ ὑπήντηκε τῆς ζητήσεως, οἱ σωζόμενοι μὲν τελεσθέντες, καὶ μέμνωνος τοῦ τῆς ἐφεσίων προέδρου τ̃ διάδοσιν τῶν ἡμερῶν τῶν μετ̃ τ̃ κυρίαν διεξιόντος. ἐτύγχανον δὲ ἑκκαίδεκα τὸν ἀριθμὸν οὖσαι, καὶ ὧν ὑποστολὴν ἀνεγνωσμένων κυρίλλου τῆ θεατρικῆ τῶν πρὸς νεστόριον εἰρασμένων αὐτῷ, καὶ πρός γε τῶν νεστορίου πρὸς αὐτὸν κύριλλον. ἐλεφείσης δὲ καὶ τῆς ἱερᾶς ἐκείνης ὑποστολῆς κελεστίνου τῆ πόλει τῆς πρὸς αὐτὸν νεστόριον γνωμένης, εἰ πόντων τε αὖ θεοδότου ὑποκόπου αἰκύρων, ἀκακίου τε τὸν μελιτινῆς θεσμὸν διέποντος, καὶ ἄφρ τ̃ τῶν ἐφεσίων μιαφονικῆς βλασφημίας ἀπηρτύξαντο ῥήματα ὁ νεστόριος. συνυφαντῶν δὲ καὶ πολλῶν ῥήσεων ἁγίων, καὶ ἐγκρίτων πατέρων τ̃ ὀρθοῦ καὶ ἀμέμπτου ἐκθεμένων πίστιν· συνταγμάτων γε μὴν καὶ διαφόρων ἐκφεύγως βλασφημηθέντων πρὸ τῆ δυσεβοῦς νεστορίου, ἡ ἁγία σύνοδος πρὸς λέξιν ἀπεφήνατο ταῦτα. πρὸς τοῖς δήμοις μήτε ὑπακοῦσαι βουληθέντος τοῦ μισθωτοῦ νεστορίου τῆ ἡμῶν κλήσει, μήτε μὴν τοὺς πρὸ ἡμῶν ἀποσταλέντας ἁγιωτάτους, καὶ θεοσεβεστάτους ἐπισκόπους πρόσδεξαμένου, ἀναγκαίως ἐχωρήσαμεν ὅπως τ̃ ὀφθῆναι τῶν δυσεβηθέντων αὐτῷ, ⁊ φωραθέντες αὐτὸν ἐκ τε τῶν ὑποστολῶν αὐτοῦ καὶ ὧν συγγεγραμμάτων τῶν, καὶ ἀναγνωσθέντων, καὶ ἐκ τῶν ἀρτίως πρὸ αὐτοῦ ῥηθέντων καὶ τῆδε τῆ μητροπόλει, καὶ πρὸς πολυρηθέντων δυσεβῶς φρονοῦντα καὶ κηρύττοντα, ἀναγκαίως καλέπει θέντες ἀπόλε τῶν κανόνων, καὶ ἐκ τῆς ὑποστολῆς τοῦ ἀντιόχου παθοῦς ἡμῶν καὶ συλλόγου τοῦ καλεστίνου τ̃ ὑποκόπου τῆς ῥωμαίων ἐκκλησίας, δακρύσαντες πολλάκις, ὁπὶ τοιοῦτον τ̃ σκυθρωπὸν ἐχωρήσαμεν ἀπόφασιν. ὁ βλασφημηθεὶς εἶναι πρὸ αὐτοῦ κύριος ἡμῶν ἰησοῦς χριστὸς ὥρισε διὰ τ̃ πρώτης ἁγίας συνόδου, ἀνάρμοστον εἶ) τ̃ αὐτὸν νεστόριον τ̃ τε ὑποκοπικοῦ ἀξιώματος καὶ πάντος συλλόγου ἱερατικοῦ.

ϛη Μετὰ γοῦν τὴν ἐννομοτάτην καὶ δικαίαν ταύτην ἀπόφασιν, ἐφίσταται τῆ ἐφεσίων

φεσίων ἰωάννης ὁ τ̃ ἀλλιόχου μ̃ τ̃ ἀμφ' αὐτὸν, καθαιρ̃ κύειλλον κ̀ μέμνωνα. ὃν δὲ λιβέλλων ἐπιδεδομένων τ̃ δὲ κυείλλ κ̀ μέμνωνος τ̃ ἅμα σφίσι συνα θροισθείσῃ συνόδῳ εἰ κ̀ συκοφάντης ἀγνοήσας, ὑστέρως ἐσύρησε, μετακληθεὶς ἰωάννης ἐφ' ᾧ πεποίηκεν ἀποδιοπομπούμενος καθαιρέσ. οὗ μὴν συνηνυθότος μ̃ τ̃ τ̃ς τ̃ς ἡμερησίας κλήσεις, ἀπολύον) μὲν τ̃ς καθαιρέσεως κύειλλος κ̀ μέμνων. ἀποκρίνον) δ' τ̃ ἁγίας κοινωνίας κ̀ πάσης ἀρχιερατικ̃ς λειτουργίας ἰωάννης κ̀ οἱ ἀμφ' αὐτ̃ ἱερ̃ς. ἃ τοίνυν μὴ θεοδόσιος μὴ τοσαυτάκις τὸν νεστορίου καθαίρεσιν, ὕστερον δὲ τ̃ ἐκείνου βλασφημίαν ἐγνωκότος, δυσεβέσι λοιδορίαις χρησαμένους τοὺς τε κύειλλον κ̀ ἰωάννην τοὺς ἐπισκόποις συμβαίνουσι τοὺς ἀλλήλους τὸν νεστορίου καθαίρεσιν ἐπικυρώσαντες.

Παύλου τε τοῦ ἐμέσης ἐπισκόπου τοὺς τὸν ἀγεξανδρου πόλιν ἡγουμένου, ἐπί τε τ̃ ἐκκλησίας τὸν περὶ τούτου φερόμενον λόγον ὁμιλήσαντος, ὑπηνίκα κ̀ κύειλλος τ̃ ἐπισκοπὴν ἰωάννου δι' μάλα ἐπαινέσας, ἐπὶ ῥήματος λέξαφε τοιαῦτα. ζζ

» Εὐφραινέσθωσ οἱ οὐρανοὶ κ̀ ἀγαλλιάσθω ἡ γ̃. λέγ) γὰρ ὃ μεσίτοιχον τ̃ φραγμοῦ, κ̀ πέπαυ) ὃ λυποῦν, κ̀ διχονοίας ἁπάσης ἀνῃρῆσθαι ζ̃ πος, τ̃ πόντων » ἱμῶν ἰησοῦ χρ̃τ̃ος χειροτονῆσαι τ̃ αὐτ̃ ἐκκλησίαις τ̃ εἰρηνεύειν βεβαιώσαντος. » κεκληκότων δὲ τοὺς τοῦτο ἡμᾶς ἃ τ̃ν ἀσεβεστάτων κ̀ θεοφιλεστάτων βασι- » λέων οἱ τοσουτονικ̃ς ἀσεβείας ἄειστοι ζηλωταὶ γεγονότες, ἀσφαλῶ μὲν κ̀ ἀκα- » ταίσχυντον ὐ ἰδίαις τύχαις τὸν ὀρθὸν φυλάττοντες πίστιν. ἐξαίρετον δὲ ποιούμενοι » φροντίδα τὸν τ̃ν ἁγίων ἐκκλησιῶν, ἵνα κ̀ ἀβλαβὲς ἔχωσιν εἰς αἰῶνα » τὸν δόξαν, κ̀ ἀκλεεστάτην ἀποφήνωσι τ̃ ἑαυτῶν βασιλείαν. οἷς κ̀ αὐτὸς ὁ τ̃ν » ὅλων ἀμέσων κύειος πλουσίαν χορηγεῖ διαμένει τὰ ἀγαθὰ, κ̀ δίδωσι μὲν καταφρονεῖν » τ̃ν ἀνθρωπίνων. χαρίζε) δὲ τ̀ νικᾶν. οὐ γὰρ ἀνθρώπινα τ̃ λέγων, ζῶ ἐγὼ, λέ- » γει κύειος, ὅτι τοὺς δοξάζοντάς με δοξάζω. ἀφικομένου τοίνυν εἰς τ̃ ἀγεξάνδρειαν τ̃ κυείου τ̃ θεοσεβεστάτου ἀδελφοῦ κ̀ συλλειτουργοῦ παύλου, θυμηδίας ἐμπεπλή- » σμεθα, κ̀ σφόδρα εἰκότως ὡς ἀνδρὸς τοιούτου μεσιτεύοντος, κ̀ τοῖς τοῦ δυνά- » μεων πόνοις χρωμένου τοσουτονικ̃ς· ἵνα τὸν τ̃ Διαβόλου νικήσῃ φθόνον, κ̀ συνά- » ψῃ τὰ διηρημένα κ̀ τὰ μεταξὺ σκάνδαλα ἀφέλῃ, ὁμονοίᾳ κ̀ εἰρήνῃ σεφανώ- » σῃ τάς τε πρὸς ἡμᾶς κ̀ πρὸς ὑμᾶς ἐκκλησίας, ἃ δὴ καὶ ἕτερα. ὅτι δὴ καὶ πανταχοῦ κ̀ οὐκ ἀδιάφορος τ̃ς ἐκκλησίας ἡ διοίκησις γέγονε, νεωτὶ μάλιστα πεπλη- » ροφορήμεθα τοῦ κυείου μου τοῦ θεοσεβεστάτου παύλου τοῦ ἐπισκόπου, χάριν τοσου- » τονὶ κομίσαντος ἀδιάβλητον ἔχοντα τ̃ς πίστεως τ̃ ὁμολογίαν, κ̀ ταύτην σὺν τέλει σῶσαι, » Διαβεβαιωσαμένου καὶ τ̃ς σ̃ς ὁσιότ̃τος, κ̀ τ̃ν αὐτόθι θεοσεβεστάτων ἐπι- » σκόπων. ἔχ δὲ οὕτως ἡ συλλαφὴ κ̀ αὐτ̃ς λέξεσιν ἐντέθ̃ται τ̃δε τ̃ ἐπιστολ̃. περὶ δὲ τ̃ θεοῦ κ̀ τ̃ ἑξ̃ς, ταύτ̃ς ἡμ̃ν ἐντυγχάνειν τ̃ς ἱερ̃ς φωνᾶς, οὕτω τε κ̀ ἑαυτοὺς φρονεῖν τ̃ς δυνησόμεθα· εἷς γὰρ κύειος, μία πίστις, ἓν βάπτισμα, ἐ- δοξάσαμεν τὸν τ̃ν ὅλων σωτ̃ρα θεὸν ἀνθρώποις συγχαίροντες, ὅτι τ̃ς θεοπνεύστοις γραφ̃ς κ̀ τ̃ν δοθεισ̃ τ̃ν ἁγίων ἡμ̃ν πατέρων συμβόλοις ἔχουσι πίστιν, αἵτε πρὸς ὑμᾶς, κ̀ αἱ πρὸς ἡμᾶς ἐκκλησίαι. ταῦτα μὲν οὖν ὅσην ἔχει τὸν φιλοπόνως τοῖς τοιούτοις γεγονόσιν ἐπιτ̃ξαι βουλόμενον.

Οπως δὲ ὁ νεστόριος ἐξηλάθη, ἢ τί μ̃ ταῦτα γέγονεν ἐπ' αὐτῷ, ἢ ὅπως τὸν τ̃δε ζζ

καὶ ἐς τρεῖς βίον, καὶ ὧν ἔτυχεν ἀμοιβῶν τῆς βλασφημίας ἕνεκα, οὐ δεδήλωκε τοῖς ἱστορήσασιν. ἀλλὰ καὶ διέπεσεν αὖθις ἡ τέλεον διερρύη τε καὶ καλεπόθη τῷ χρόνῳ μὴ ἂν φιλῶς ἀκουόμενα, εἰ μὴ νεστορίου βίβλῳ τυχεῖν τῶν τοιούτων ἐπρεπεμψεν. αὐθὶς τοίνυν ὁ τῆς βλασφημίας παλαὶ νεστόριος, ὁ μὴ τοῦ τυχόντος δεόμενος οἰκοδομίαν ποιησάμενος, ἀλλ' ὅπου τῆς φάμμου κλίσας, ἢ καὶ ταχέως διῳκήθη τοῦ κυρίου τοῦ βουλομένου, τοὺς ἐγκαλέσαντας μὴ τὸ δέον πεποιηκέναι, μὴ δὲ μὴν καλῶς αἰτῆσαι τὴν ἐν ἐφέσῳ συνόδου ἀναιθῆναι γράφει τοῖς δήμοις οἷς ἐβουλήθη ὑπὲρ τῆς ἰδίας βλασφημίας ἀπολογούμενος· ὡς ἐκ πάσης ἀνάγκης ἐς τοῦτο ταύτης ἥκοντα ἀποκριθείσης τῆς ἁγίας ἐκκλησίας, καὶ τῶν μὴ λεγόντων ἀνθρωποτόκον δεῖν τὴν μαρίαν ὀνομάζεσθαι· τὸν θεόν, θεοτόκον. ἵνα γε φησὶ μὴ δυοῖν θατέρων ἀμυήτοις, ἢ ἀθανάτῳ συμπλεκομένων, ἢ τοῖς χωρισμῶν τὸ αὖ θατέρου τὴν μερὰν ἕτερου τερπεῖν, τὴν χειροτόκος ἐπενόησε φωνή. ὅπισθεν μένειν τε ὡς τὰ μὴ τοῦτα θεοδόσιος τῇ τοῦς αὐτὸν τοῦ ἀποστασίᾳ τὴν ἐπ' αὐτῷ ἡνομημένῃ ἀποβολῇ, ὃν ἐκύρωσεν. εἶτα ὅτι μιανῶν ὑπισχνοῦν εἶναι τε κἀκεῖθεν πεμφθέντων τοῖς θεοδόσιον ὃν τὴν ἐφεσίων πόλεως αὐτὴν τε αὖ δεηθέντος, ἐπέβαλε τὸ οἰκεῖον ἐπανακτῆσαι μοναστήριον, ὃ τοῦ τῶν πυλῶν τὴν νεωὶ θεοπολιτῶν ἀφῄρηκεν, καὶ νεστορίῳ μὴν ὅπερ λέξεως ὃν ὠνόμασαι. φασὶ δὲ νεωΐσαι τοῦτο ἀναρρυέσθαι δυνατόν, ὅσαπερ ἴσμεν τὴν ἀληθείας τοῦ τὴν θεοπολιτῶν ἀφανείμενον σταδίοις διεσπικὸς οὐ πλείοσι δύο. φησὶ δ' οὖν αὖθις ὁ νεστόριος ὡς τέτρασιν χρόνον αὐτόθι διατείψας, πανωτίας ἔτυχε λιμῆς, καὶ πανωτίων ἀρὰν ἀπέλαυσε, καὶ ὡς αὖθις θεοδοσίου θεσπίσματος ἀνὰ τὴν καλουμένην ὁδὸν, φυγαδεύεται. τὸ δέ γε κάκιον ἀπεκρύψατο. τοῦτο γὰρ οὐθαδὶ ὧν τὴν οἰκείας βλασφημίας ἠρέμησεν· ὡς καὶ ἰωάννην τὸν τῆς ἀντιόχου τοῦτέσπερον ταῦτα μεμυσαγωγηκέναι, ἀειφυλία τε τὸν νεστόριον καταδικασθῆναι. γράφει δὲ καὶ διαλεκτικῶς ἕτερον λόγον τοῦς λίνα δῆθεν ἀγωνίσιον, συγκείμενον τοῦτ' αὐτὸ ἐς ὅσην ἐξοχείας, οὐθὰ τὰ τοῦτων πλατύτερον λέγειν. ὧν δὲ τετύχηκε διὰ τὰς περὶ αὐτὸ κινηθείσας βλασφημίας τὴν πανόπλιον μὴ καθὼς ὀφθαλμὸν ἐξ ἑτέρων γραμμάτων ἐστὶν ἴδειν, γνωσθέντων αὐτῷ τοῦς ὃν τὴν θεαίων κρίσις αὐτὴν ἐκδεξαμένη, αἰσχυνθεῖσα τὴν πάντων ἔκφυτατην συμφορὰν τοιοῦτο. ὅπερ γοῦν μειζόνων ἐδεῖτο ποινῶν, ἀφείθη μὴ ὃν τὴν ἐκκλησιῶν, περὶ ὧν καὶ δορυάλωτος ἔτυχε γενόμενος. θεσπίσμασι δὲ θεοδοσίου τὸν ἐπανόδου ἐγνωκότος, τόπους ὃν τόπων τοῦς ταῖς ἐκκλησίαις τῆς θεαίων ἀμείβων. τῇ τε γῇ τοῦτο ῥηγνύμενος ἀξίως τὴν οἰκείας βιωτῆς τὸν τῇδε βίον ἀπέθετο, δεύτερος ἔκφος ἀπὸ τὴν καταστροφῆς, διηρημένος τε καὶ νομοθετῶν ποῖα τὰ πίπτοντα καθεστάσι τὴν εἰς χειρὸν βλασφημίας. ἀμφω γὰρ τοῦτα πλησίως ἐς ἑαυτὸν ἐβλασφημήσαντο, ὁ μὲν, κτίσμα καλῶν· ὁ δὲ, ἀνθρωπον δοξάζων. τοῦτο ὃν ἤδισα αὖ εἰπεῖν μεμφόμενον, μὴ τὸ δέον τὰ ὃν ἐφέσῳ συντεθῆναι τοσοῦτο μνήματα. πανούργως δὲ καὶ λίνα ἀθέσμῳ καινοτομίᾳ κυρίλλου τεχνάζοντος, τί δὴ ποτε καὶ τοῦτα θεοδοσίου τοῦ σπάσαντος ἔσται, ἐξηλάθη καὶ τοιαύτης φιλοτιμίας τετυχηκώς, τοσούτοις ἐξοστρακισμοῖς καθεκρίθη, καὶ οὕτω τὸν τῇδε κατέλυσε βίον. ἢ ἂν δή ποτε, εἰ μὴ θεία κρίσις ἐγεγόνει, ἢ δι' κυρίλλου καὶ τὴν ἀμφ' αὐτὸν ἱερέων ἀμφοτέρων αὐλῶν τοῖς ἀπελθοῦσι σωθεισῶν μηδέντων. ἰοὐνκα ὥς λίνα τὸ θεσθεν σο-

φὸν

φωνῆ εἴρηται. Τὸ μὴ ἐμποδὼν ἀγωνίζεσθαι διὰ νοίας τελείας). ὁ μὲν, ὡς βλάσφημος καὶ θεομάχος καὶ κακοτέχνης· ὁ δὲ, ὡς μεγαλόφωνος κήρυξ καὶ μέγας τῶν ὀρθῶν δογμάτων θεόμαχος ἀδεδοίκατε, καὶ κηρύσσεται. ὡς δὴ τοίνυν μὴ ψεύδους γραφὴν ἀπενεγκώμεθα, φέρε, νεοδμὸν αὐτὴν εἰς μέσον προαγάγωμεν τὰ περὶ τούτων διδάσκοντα, καὶ μοι τῆς σῆς ὑποσχῆς ἀναγνῶθι αὐτῆς σὺν τοῖς ὀνόμασιν, ἢ σοι σωτέθηται πρὸς τὴν τῆς θεωρίας ἡμῶν βύβλον, ἐκ τῶν περὶ τὸ ἀγιώτατος ἐν
» ἐφέσῳ κεκινημένων. Οἱ σὺν τῷ καὶ ἴβιν ἐκ θεσπεσίας βασιλικοῦ καὶ οἰκουμενικοῦ
» μνήματος, καὶ λίνων ἐν μέσῳ λεγομένων ἐπάγη. ὅπερ ὁ ἐκ Δάνθεων μὴν ἡ περιφερομένη
» καὶ βαρβαρικῆς αἰχμαλωσίας, καὶ πυρὶ καὶ σφαγῆς ἐκλείπει), ἡμεῖς δὲ τῶν
» τῶν βαρβάρων, οἵπερ ἐσμὲν οἵπερ ὅπως ἀξιόφρηνις ἐφ' ἡμῖν ἀναλαβόντων ἀποκε-
» κλύσθα. μετὰ δὲ καὶ διὰ μυριάδας ἡμᾶς ἀπειληθείσης καταπλῆξαι διὰ τάχους τὴν
» χώραν ἐκδραμεῖν ὡς μαζίκων αὐτίκα μετ' αὐτοὺς ἀμυνεῖ τῶν ἁλισκομένων,
» ἥκομεν ἐς τὸν θεαῖον τῆς αἰχμαλώτων λειψάνων οὓς ἡμῖν οἱ βάρβαροι κατ'
» οἶκον τεθοίηκεν, οἵ βουλόμενοι, λέγειν ἐκ ἔχω. οἱ μὲν οὖν τοὺς καθυ-
» μίους ἑκάστῳ διαγωγὰς ἀποκλείω). ἡμεῖς δὲ φανερῶς ἑαυτοὺς ἐκκαθίζομεν τῇ
» πόλει ὑποτάντες. δεδοίκαμεν γὰρ μή τις ἡμῶν τοιαύτην τὸν αἰχμαλωσίαν
» ποιούμενος, ἢ φυγάδα καθ' ἡμῶν διαπλάσῃ διαβολὴν, ἢ τινὸς ἀνῆς μηχάνη-
» μα μέμψεως. ἀπορεῖς γὰρ διαβολῶν πόλεσι ἀπῶν ἡ κακία. διὰ δὴ ἀξιοῦμεν τὸ ὑ-
» μέτερον μέγεθος τῆς ἡμετέρας αἰχμαλώσεως φεύγουσαν τὸ τοῖς νόμοις δοκοῦν, καὶ
» μὴ ὑποδοῦναι κακοτεχνίας ἀνθρώπων αἰχμάλωτον εἰς κακίαν ἔκδοτον. ἵνα μὴ
» πάσης ἐκ τούτου γλυκαίνης τραγῳδῆται, χρήσιμον εἰ) βαρβάρων αἰχμάλωτον, ἢ
» πρόσφυγα βασιλείας ῥωμαϊκῆς. καὶ ὅρκους ἐπαγαγὼν, ἤτησεν οὕτως, ἀνενεγκεῖν
» τὸν ἡμετέραν ἐξ ὁδοῦ ἀπολαβὼν διαγωγὴν ἐκ βαρβαρικῆς γνωμονίου ἀφέ-
» σεως· ὥστε τὸν τῷ θεῷ δοκοῦσαν καὶ νῦν ἐξενεχθῆναι περὶ ἡμῶν διατύπωσιν.
» Τὸ αὐτὸ πρὸς τὸν αὐτὸν ὑποτάκτης δεύτερος. Εἴ τοῦ φιλικὸν πρὸς ἡμῶν πρὸς τὸν
» σὸν μεγαλοπρέπειαν γράμμα, εἴτε ὡς ἐπόμνησιν παθεῖς πρὸς γόνου τὸ
» πρὸν τοῦτο λογισάμενος, ἀνάγκη πρὸς καλῶ τῆς ἐν αὐτῷ διηγήσεως περὶ πολ-
» λῶν καθόλου ἐνῶν γεγραμμένης πρὸς ἡμῶν βεβαιλόγου οὔσης· διὰ σεως δ' ἴδε-
» ως ἐκ πολλῶν πρόφιλ ἀφανισθείσης, τὸ τῶν νομάδων πλήθους ἐπ' αὐτὸν ἀνα
» δραμόντες, καὶ μὴ ἕτερα. Τούτων δὲ οὕτως συμβάντων, ἐκ οἵας ὁρμῆς
» ἢ ποίαν ἀφορμὴν τὸ σῆς λαβούσης μεγαλοπρεπείας πρὸς βεφανίνιον τινὰ τὸ
» θεαῖον ἐπὶ χίας πέρας οὖσαν, βαρβαρικὸν διὰ στρατιωτῶν ἐκ τὸ πόλις ἐ-
» πεμπόμεθα συσταθέντες πρὸς αὐτὸν διὰ τὸ προπηθείσης στρατιωτικῆς βοηθείας.
» καὶ τῷ πλείονι τῆς ὁδοῦ σωτευθέντες, πάλιν ἄγραφον τῆς σῆς ἀνδρείας κατα-
» λαμβάνομεν κέλευσμα εἰς τὸν πόλις ἐπιστρέφειν. συγκοπέντες δὲ τοῖς τὸ σῆς ὁ-
» δοιποιείας συμπτώμασιν, ἐν νοσῶδι καὶ γηράσκοντι θέματι καὶ τὸν χείμα, καὶ τὸ
» πλοῦν σωτευθέντες, ἀφικόμεθα πάλιν εἰς τὸν πόλις ψυχορραγοῦντες διὰ
» πον νικᾶ, καὶ τοῖς συμπτώμασιν ἔτι τοῖς τῶν ἀγηδόνων μαστιζόμενοι κακοῖς. μετὰ
» γε δὲ πάλιν ἡμᾶς ἐκ τῆς πόλις πρὸς τὸν ἐπ' αὐτὸν ἐκοείδη, ἕτερον τῆς σῆς
» ἀνδρείας ἔγραφον ἐπιτάγμα, ταῦτα χρῆσθαι καθ' ἡμῶν λογιζο-
» μένων, καὶ ὅτι τοῖς καλλινίκοις βασιλεῦσι δοκοῦν περὶ ἡμῶν ἀναμενόντων, ἐξαφ-

» νης τοὺς λόγους ἐξορίαν καὶ ἱμάντων τετάρτῳ πάλιν ἀφεδῶς λόγῳ σὺν ἑπτὰ ἄλλοις,
» καὶ μετ' ὀλίγα. Ἀλλ' ἀρκεσθήτω τοῖς πεπραγμένοις τοσαῦτα καὶ ἑνὸς ῥήματος ἐξορίας εἴδωλον, καὶ ἵνα μὴ τοῖς ἀνεξετάστοις τοσαῦτα σὴς
» μεγαλοπρεπείας. Ὃ πρὸς ἡμῶν ἢ δι' ὧν ἐχρῆν γνωσθῆναι τοῖς καλλινίκοις ἡμῶν
» βασιλεῦσι δοκιμασίας ὑπεφκῶς τοσαῦτα καλῶς τοσαῦτα χώρησον. Ταῦτα πρὸς ἡμῶν ὡς
» τοὺς ἐμοὺς τοσαῦτα παῖδας συμβουλεύματα. εἰ δ' ἀγνωμοσύνης καὶ νεότητος ὡς ὁ πρεσβύτερον, πρέπει δὲ δοκοῦν, εἴ γε τῶν δοκούντων λόγους οὐδεὶς δυνατώτερος. καὶ ὅδε μὲν οὕτω δὴ τοῖς γράμμασι, πύξ, λάξ, παίφ, βαίφ καὶ τὴν βασιλείαν καὶ τὴν ἀρχὴν βλασφημῶν, ὁ μὴ δὲ ἐξ ὧν πέπονθε σωφρονήσας. ἐγὼ δὲ καὶ ἕνος γεγραφότος τὴν τελευταίαν ἐκείνην ἐροῦσαν ἀκήκοα, λέγοντος ὡς τὴν γλῶτταν σκώληξι διαβρωθείς, ὅτι τὰ μείζω τε καὶ ἀθανάτα κατ' αὐτὸν δικαιότερα μελεχώρησε.

ΚΗ Μετὰ δ' οὖν αὖθις νεόφυτον τὴν θαλασσοκρατοῦσαν κωνσταντίνου τοῦ ἀοιδίμου πόλεως, τὴν ὑπισχνουμένην ὑπερέπεσθαι μαξιμιανὸς, ἐφ' οὗ πάσης εἰρήνης ἡ τοῦ θεοῦ τετύχηκεν ἐκκλησία. Τούτου δὲ αὖ ἐξ ἀνθρώπων ἠφανισμένου, τοῦκλος τοὺς οἰακας τοῦ καθέδρας ἐγχειρίζεται, ὃς πάλαι κυζίκου ὑπίσκοπος ἐχειροτονήθη· καὶ τοῦδε τὴν κοινὴν τῶν ἀνθρώπων φθαρτὴν πορείαν, φλαβιανὸς τὸν θρόνον διαδέχεται.

ΛΘ Ἐφ' οὗ δὴ τὴν ἀτυχῆ τὴν δυσεβῆ κίνησιν μελετᾷ τοῦ κωνσταντινουπόλεως διάδοχος σισίνιος τὴν ὑπισχνουμένην ὑπερέπεσθαι μαξιμιανὸς, ὃς καὶ ῥήτωρ ἦν τυγχάνων, τοῦτος τὴν νεοφύτου βλασφημίαν διήλεγξεν. ὡς δ' οὖν κληθεὶς ἀτυχὴς οὐκ ἤκουσε· τὰ δὲ, καὶ τοῦδε λόγου ἐλῶ. εἰρήκει γὰρ, ὁμολογῶ ἓν δύο φύσεων μεμῆνθαι τὸν κύριον ἡμῶν τοῦ ἑνώσεως. μίαν δὲ τὴν ἕνωσιν μίαν φύσιν ὁμολογῶ. ὃς δὲ τὸ σῶμα, τοῦ κυρίου ὁμοούσιον ἡμῖν ἔλεγεν εἶναι), καθαιρεθεὶς μόνον. οὐδενὸς ἕνεκα αὖθις τοῦ θεοδόσιον βασιλεύοντος, οἷα τὴν συσάνιλον ὑπομνηματίων τοῦδε φλαβιανῷ πλασουργηθέντων, τοῦτο μὲν δὴ τὰ κωνσταντίνου ἢ οὐ μακρὸν σισίνιος διήκειν), καὶ βεβαιωθέντων ὡς δηλητῶν τῶν ὑπομνημάτων ἢ ἐν ἐφέσῳ δευτέρα σύνοδος ἀθροίζεται).

Ν Ἧς ἔξαρχος καθίσταται διόσκορος ὁ μετὰ κύριλλον τῆς ἀλεξανδρέων ὑπίσκοπος τοῦ ἔχθρας φλαβιανοῦ τοῦ τεχνάσμασι χρυσαφίου τῶν βασιλείων τιμωμένου καὶ τὰ κρατοῦντος· συνδραμόντων ἐν ἐφέσῳ ἰουβενάλιος τοῦ ἱεροσολύμων ὑπισκόπου τοῦ καὶ τοῦτον ἐν ἐφέσῳ βασιλέως μετὰ πολλῶν τῶν ἀμφ' αὐτὸν ἱερέων. σὺν ᾧ δὲ τούτοις καὶ δόμνος ὁ μετὰ ἰωάννου ἀντιοχείας τοῦ θρόνος, καὶ μὴν καὶ ἰούλιος ὑπίσκοπος, τόπον πληρῶν λέοντος τοῦ τὰ πρεσβυτέρας ῥώμης ὑπισκόπου. πρῶτος δὲ καὶ αὐτὸς φλαβιανὸς μετὰ τῶν ἀμφ' αὐτὸν ὑπισκόπων, θεοδοσίου θεσπίσαντος τοῦτο ἴδιον ὅτι ῥήματος τοῦτο. τῶν περὶ διακασθέντων ἀτυχεῖ ᾧ ἀναβεσάτῳ ἀρχιμανδρίτῃ πρόκλου μὲν ἡσυχαζόντων, τάξιν δὲ διακασῶν μὴ ἐπεχόντων, ἀλλὰ τὴν κοινὴν πάντων τῶν ἀγιωτάτων πατέρων τοῦ μεμνόνιος ψῆφον, ὅπερ τοῦ πρὸς αὐτῶν κεκριμένα νῦν δοκιμάζεται, ἐν τούτῳ παρὰ συνεδρίῳ ἀναβληθεῖσαν μὲν τῆς καθαιρέσεως ἀτυχοῦς τοῦδε δρόσεου, καὶ τῶν ἀμφ' αὐτὸν. ὅπως δὴ τοῖς πεπραγμένοις ἀνείκητα, καὶ καθαιρέσεως ἢ καθαιρέσεως φλαβιανὸς ὁ τοῦ δορυλαίου τοῦεδρος. καὶ τοιούτῳ καὶ ἴσας τῶν ἐδεσηνῶν ὑπίσκοπος ἀποκηρύττεται. καθαιρεῖται δὲ καὶ δαμιὴλ ὑπίσκοπος καρρῶν, εἰρωνάρος τὲ αὖ τύρου. καὶ

τοῦς γε

ποὸς γε ἀκυλῖνος βίβλου ἐποεφάλαιθη καὶ ἵνα ⟨ΦΦεσνίου χάειν τ̃ κωνσανλινάιων
ὀπισκοπήσαμβος. καθαιρῆται ὃ πρ̃ αὐλῶν καὶ ὁ τ̃ κυρεσῶν ὀπισκοπήσας θεοδώει-
ος, καὶ μιὼ καὶ δόμνος ὁ τ̃ ἀνλιοχέων. ἐφ̓ ᾧ δ̓ λοιπὸν γέγονεν, οὐκ ἔσιν ὄρθν. καὶ
οὕτω μὴν ὃ ἐν ἐφέσῳ δεύτεροι διγύθη σιωέδριον.

Μή μοι δέλις τ̃ εἰδωλομανοιώτων ὀπιγγάσῃ, ὡς τ̃ δευτέρων τοὺς ποοτέ- ια ζ
ρους καθαιρεθώντων, καὶ ποοσεφθειοκότων ἀεὶ ἐν τῇ πίςῃ καινότεροι. ἡμεῖς μὲν γὰ
τ̃ ἀφεσον καὶ ἀνεξιχίασον τ̃ θεοῦ φιλανθοωπίαν ἐρθνωνλες, καὶ ἐς τὰ μάλιςα
σεμνωθῆναι καὶ ἐξαίρεθαι βουλόμενοι, ἢ τῆδε, ἢ ἐκεῖσε τοεποίμθα, ⟨ ὀνδὲις ἀδυνα-
τῶν τ̃ αἱρέσεις ποὸς χοισιανοὺς ἐξθυηκότων, ποοβοτύπως ἐλασφημεῖν ἢ θέ-
λησεν, ἢ ἐλιμᾶσαι ὃ θεῖον βουλόμενος ἐξωλίθησεν. ἀλλὰ μᾶλλον ὑποληπθέα-
νων χοῆσον τ̃ φθάσαντος λέγειν· ὁδε ποοσθύσε, καὶ τὰ μὴ συνεκλικά, καὶ κύ-
ειλα πᾶσι κοινῶς ὁμολογήσαμεν. τειὰς γὰ ἡμῖν ὃ ποοσκυνήμθον, ⟨ μονὰς τὰ δο-
ξολογούμθνα· ὅ, τε ποὸ αἰώνων γθνησεὶς θεὸς λόγος ⟨ρκούμθνος δευτέρᾳ γθνή-
σει φέδοι τ̃ πλάσμαλος. εἰ δὲ ποὸ ἑτέρου ἄπλα κεκαινούργηλαι, γεγόνασι καὶ ταῦ-
τα τ̃ σωλῆρος ἐνδόξως θεοῦ τῷ αὐλεξουσίῳ καὶ ποὸ τούτων. ἵνα μᾶλλον ἡ ἁγία καὶ
καθολικὴ ἐκκλησία, καὶ ὀπισολικὴ, ἐνθένδε κἀκεῖθεν ποὸς ὃ δέον τε καὶ δυσεβὲς αἰχ
μαλωλίσῃ τὰ λεγόμθνα, καὶ ποὸς μίαν ἀπεξεσμένως καὶ δυθεῖαν ὁδὸν ὑπάγτησῃ.
δῖε καὶ τῷ ἀποσόλῳ δ̃ μάλα ⟨ΦΦῶς εἴρηλαι). δεῖ δὲ αἱρέσεις ἐν ὑμῖν εἶναι, ἵνα οἱ δόκι-
μοι φανεροὶ γθνῶνλαι, καὶ θαυμάσαμεν ἐν τούτῳ ὄντι, τίνι ἐχόρηγεν τοῦ θεοῦ σοφίαν
τ̃ ⟨ ποὸς τὸν θεαπέσιον παῦλον εἰρηκότος. ἡ γὰ δυνάμις μου ἐν ἀθενείᾳ τελ-
ούμθνη. ἐξ ὧν γὰ ἡ ἐκκλησίας ἀπερέᾳγε τὰ μθη, ἐκ τούτων τὰ ὀρθὰ καὶ ἀκώ-
μθητα πλέον ἀπεξέθη τε καὶ ἀπετέθη δόγματα, καὶ ποὸς αὔξησιν καὶ τίνι ἐς οὐ-
ρανοὺς ἀνάβασιν ἡ καθολικὴ τ̃ θεοῦ ἐζήλυθεν ἐκκλησία. οἱ δέ γε τ̃ ἐμπωικῆς πλά-
νης ἔφιμοι οὐ θεὸν ἐξ ὀρθῆς βουλόμθνοι ἢ τ̃ αὐτ̃ ποὸς τοὺς ἀνθέφπους κηδε-
μονίαν τά τε τῶν φθασάντων, τά τε ἀγγέλων καταλύουσιν. ἀλλὰ θεοὺς ὑπὲ θεοῖς
ὑπνοοῦντες, καὶ τῶν οἰκείων παθῶν χθεζονοῦντες τὲ καὶ ὀνομάζονλες. ἵνα συγκνώ-
μονα τὰς οἰκείας ἀκολασίας ποιῶνλαι, θεοὺς ποιούντες ὑπεγαφόμθνοι. ὥστε
ἀμθῆναι ὁ πρ̃ αὐτοῖς ὕπαλος πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε ὃν φρύγα ὃ μειφάκιον ἐς
ὄρνεον μεταχημαλισθὲις ἀσελγῶς διήρπασε. μισθὸν τε ἀκροσυρλίας, τ̃ κύκνα
πρ̃ ἔχειν, τίνι φιλοτησίαν ποεπίνειν ὑπιτέναις. ὡς δὴ μ̃ τοῦ νέκταρος καὶ τὰ
ὀνείδη κοινῶς πίνοιεν, ὃς καὶ μυείοις ἀνδοὶ ἀνοπήμασι καὶ ποὸς τοῖς ἄλλοις τ̃
ἀνθεφπων ἀπηνοφθμθνοις, καὶ ποὸς πᾶσαν ἀγόνων ἰδέαν ὁ πανύτων ἀληθώ-
ταλος μεταβληθείς, ἀνδρόγυνος γ̃ δ, εἰ ⟨ μὴ τ̃ γαστέρα, ἀνὰ γοῦν τὸν μηδένα κυο
φορῶν. ἵνα ⟨ ταῦτα ποὸς φύσιν αὐτῷ ποεπέποιτο. οὗ ⟨ δ̓ ὑπέρμθον κύημα
ἀνδρόγυνον γθνόμθνον, ἑκαλέραν ἐνύβρισε φύσιν, μέθης ἔξαρχον οἰνοφλυγίας τ̃ αὖ
⟨ κραπάλης. καί γε ἀγνοθκρασίας, καὶ τ̃ ἀλλοῦθεν δθνῶν. τούτῳ ⟨ ᾧ ἀγλίοχω ⟨ ἐει
βρεμέτῃ καὶ ἐν σεμνὸν ἐκεῖνο ποοιδέαι, παῖς αλείαν ἀποκαλοῦντες τ̃ ἑκάτιν
ποὸς πᾶσι ποιητὴν οἷα τ̃ χρόνον τ̃ κακῶς αὐτὸν φύσαντα τ̃ βασιλείας ἐξωθήσαν-
τα. ἐν ᾗ δὴ φαίνω καὶ ποὸς τ̃ θεορηγθείσης αὐτοῖς πορνείας, ἣν τ̃ ἀφεσθίτιν τ̃ κοχ-
λοθμήτιν κυρίδν ἐπέσηφ. τ̃ μὲν ⟨ΦΦεσσίων, ὡς ἀναγὲς ἐν χεῖμα καὶ πνοθγε-
ως σκέθρον μυσαπομθίν. πορνείας δὲ καὶ πάσας αἰσχρουργίας ἡδομθίν καὶ τού-

τοις ἱλάσκεσθαι βουλομένοις. μεθ' ἧς ἅρης ἀσημονᾶ τοῖς ἡφαίστου τεχνάσμασιν ὑπὸ τῶν θεῶν θεατιζόμενός τε καὶ γελώμενος. γελάσι δὲ δὴ καὶ διηνεκῶς καὶ φόρμιγξι καὶ αὐλοῖς αὐλῶν, καὶ ἰθυφώλοις, καὶ φόρμιγγα, καὶ ῥιάμον ὑφημεγέθη, καὶ πόα ἀσήμονι μοείῳ καμώμενον, καὶ τὰ ἐν ἥβωσιν μυσήεια, καθ' ἓν μόνον ἐπαινετά. ὅλα γε ἥλιος οὐχ ὁρᾷ, ἀλλὰ τῷ σκότῳ σύνοικεῖν κατεκρίθη. τούτων τοῖς αἰχμῇσι καμάσι τε καὶ καμωμένοις καλαλιμπάνομένων, ὅπῃ τὸ νύασθαι τὸν πῶλον ἐκκενίσφορμον, καὶ τὰ λάπομνα τῆς θεοδοσίου βασιλείας διὰ σύνομα λαθραίως ἀποδώμεθα.

ιβ Γέγραπται δ' οὖν αὐτῷ πανδαισεὺς διάταξις ἀνὰ τὸ πρῶτον βιβλίον κειμένη, ἐν στιγμῇ κώδιξ ὠνόμασται τρίτη τὸν ἀριθμὸν ἀπὸ τοῦ πίναξ τυγχάνοντα. ἐν ᾗ τὸν πάλαι πολυμόχθητον πρὸ αὐτοῦ, ὡς αὐτῷ νεοσοίῳ γέγραπται, θεόθεν κινηθείς, ἁπάσας τὸ δὴ λεγόμενον ψήφοις κατέκρινεν, ἀναθέμενος πρεσβυγών, καὶ γέγραφεν ὅπῃ λέξεως ὧδε. ἔθι θεατίζομεν τοὺς ζηλωτὰς τὸ ἀστεῖον νεοσοίου πίστιν, ἢ τῇ ἀθεμίτῳ αὐτοῦ διδασκαλίᾳ ἀκολουθοῦντας, εἰ μὴ ὀπίσκοποι εἶεν ἢ κληρικοί, τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν ἐκβαίνοντας· εἰ δὲ λαϊκοί, ἀναθεματίζεσθαι. τέθνηται ὁ αὐτῷ καὶ ἕτερα νομοθεσίαν τὴν μέλεσιν ἕνεκα θρησκείας τὸν πανδαισεῦν αὐτοῦ ζῆλον δεικνύουσαν.

ιγ Ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις ἤκμασέτε καὶ διεφάνη καὶ συμεώνης ὁ τὸ ὁσίας καὶ πρώτα ἀοιδίμου μνήμης, πρῶτος τὸ ὀπὶ κίονος σάσιν ὀπιληδεύσας, ἀπηχὴ μόλις ἐνδιαίθημα τὸ πρεῖμεσον· δόμου τινικάδε τὸ αὐλιοχέων ὀπισκοποιῶσι, ὃς ὀπίσω πρὸ αὐλὴν γέγονεν, ἐκπλαγεὶς τὸ σάσιν καὶ τὸ διαυτὸν τῶν μυσικωτέρων ἐγλίχετο. ἀμφω δ' οὖν σύνηλθέτην, καὶ τὸ ἄχραντον ἱερουργήσαντες σῶμα τῆς ζωοποιοῦ κοινωνίας ἀνηλοις μετέδωσαν. ἔστι ἐν Ῥαφὶ τινὶ τῶν οὐρανίων δυνάμεων πολιτείαν ζηλώσας, ὃς αἱρῇ μὲν ἑαυτὸν τῶν ὀπὶ γῆς πρωτομύχ, καὶ τὸ φύσιν βιασάμενος τὸ τέως κάτω βαίνουσαν, τὰ μετέωρα διώκει, καὶ μέσον οὐρανοῦ ἐς τῶν ὀπὶ γῆς γλυκάνθρωπος ἐντυγχάνειν τῷ θεῷ μὴ τῶν ἀγγέλων δοξολογεῖν, ἐκ μόνης γῆς, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων πρεσβείας ὡς θεῷ πρεσβεύων. ἐξ οὐρανοῦ δὲ τοῖς ἀνθρώποις τὸ ὠφέλειαν ἀνάπαυσιν καταπόνους. τούτου τὰς θεοσημείας γέγραφε μὲ καὶ ἐς τῶν αὐλοπαῶν γλυκάνθρωπον. γέγραφε δὲ, καὶ λογίως ἀπέθετο, καὶ θεοδώρητος ὁ τὸ κυρεῶν ὀπισκοπήσας. ἐν ᾧ τὰ μάλιστα πανδαλεοποτές, ὁ μέχρι νῦν σωζόμενον πανδαῖσιν τῆς ἁγίας ἐρήμου κατειλήφαμ, καὶ πρὸ αὐλῶν πρὸ λήφαμ. ὅτε δ' οὖν συμεώνης ἔστ' ὁ ὀπὶ τ γῆς ἄγγελος, ὁ ἐν Ῥαφὶ τῆς νῦν ἱερουσαλὴμ πολίτης, τῷ ξένῳ τούτῳ καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἀγνῶτα τεῖχον ἐπειήδυσε, σέλλουσί ἵνα πρὸ αὐλὴν οἱ τῆς ἁγίας ἐρήμου ἐντειλάμενοι φαῦναί τι, καὶ ἡ ξενοφρεπὴς αὐτὴ πολιτεία. ὃ τὸ τεθιμμένῳ καὶ τοῖς ἁγίοις πεπαιημένῳ ὁδὸν ἀφεὶς, ἐπὶ ἵνα ξένῳ καὶ τοῖς ἀνθρώποις καθάπαξ ἀγνοουμένῳ ὁδὸν ἤνυσε, καὶ ὡς ὀπίτερα φασὶν αὐτῷ καθοσιῶσαι, καὶ τὸ τῶν ἐκλεκτῶν πατέρων ὁδὸν ἀνύσαι. οἱ πρὸ εἰ μὴ ἐκ θύμως ἑαυτὸν πρὸς τὸ καθάσασιν δοίη, συγχωρῆσαι ἐκέλευσαν αὐτῷ τὸ ἰδίαν ἐκβλέψαι. ἐκ γὰρ τὸ ὑπακοῆς δίκαιον εἶναι ὡς ἐκ θεῷ πεποιημένοις, ὧδε δίκαιον. εἰ δέ γε δύναιτο, ἢ καὶ τοῦ ἰδίου θελήματος δοῦλος γένοιτο, καὶ μὴ πρὸς τὸ ὀπισθοπὴν ἰθυδρομεῖν, ἐς πρὸς βίας αὐτὸν καθέλκειν. ὃς ἐπειδὴ πρὸ αὐλὸν ἐγένετο καὶ τὸ τῶν πατέρων ἀπῆλθεν ἐντολὴν, διὰ θεὸς τὸ πατέρων τοῖν ποδοῖν πρὸ ὑπεμνᾶτο τῶν πατέρων τὸ

ὀπισθοπὴν

ὅπως ἐφικτὴν ἐκπληρῶσαι βουλόμενος, ἀφίξ αὐτὸν τὴν ἰδίαν ὁδὸν ἐκπληρῶν, ὅπι-
φθεγξάμενος ἴσμεν καὶ ἀνδρίζου, ἡ σάσις σα τῶν θεοῦ ὄστιν, ὃ μοι ἀξιόλογον ὂν ἔξε-
τέθη τοῖς περὶ αὐτὸν γραφεῦσι πρόφθονον. τοῦτο τοσοῦτον ἡ τῆς θείας χάριτος ἐνέσκη-
ψε δυνάμις, ὡς καὶ θεοδοσίου τὸν αὐτοκράτορος τεθαυκότος τοῖς κατὰ τὸν μονάχου
ἰουδαίοις ἀποδοθῆναι τὰς σφῶν συναγωγάς, ἃς ἐφησαν τῶν χριστιανῶν
ἀφηρημένοι, οὔτε προῤῥησίᾳ γέγραφεν, οὔτε σφοδρῶς ἐπεξέμησε, μόνον τὸν
ἴδιον βασιλέα ἀναβούλωμος, ὡς καὶ τὸν βασιλέα θεοδόσιον τὰς ἰδίας ἀναλεσά-
μενον κελεύσεις πάντα τοῖς χάριν χριστιανῶν ἐκπληρῶσαι· τῶν δὲ καὶ
τὸν ὕπαρχον τὸν ταῦτα διδάξαντα τῆς ἀρχῆς, δεηθῶμέν τε τοῦ πνεύματος * ειου
μάρτυρος ὑπὲρ ῥήματος, ἱκεβάλλη τε καὶ ἀνάγεται· ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ τῆς οἰκείας ἀνάγκας
μεταδιδόναι. διέτειλε τοίνυν ἐν ἀρχῇ τὸν δε τὸν βίον διάθλων ἔτη ἓξ καὶ πεντή-
κοντα, ἐν μὲν τῷ πρώτῳ φρουρίῳ οἴδα τὰ θεῖα καληχήθη, ἔτη ἐννέα· ἐν δὲ
αὖ τῇ καλουμένῃ μάνδρᾳ, ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα, ἐν ἵνι μὲν γενομένῳ ἔτεσι δέκα
τὸν ἀγῶνα διανύσας· ἐν δὲ κίοσι βραχυτέροις ἑπτὰ, καὶ ὑπὲρ τεσσαρακοντάπη-
χυ, ἔτη τριάκοντα. τοῦτο τὸ πνεύματον σῶμα μετὰ τὴν ἐκδημίαν τῶν μακα-
ριτῶν ὕστερον ἐσήφθη, λέοντος τὰ σκῆπτρα διέποντος, μαρκιανοῦ τοῦ καὶ
μάρτυρος προεδρεύοντος. ἀρδαβουρίου ὑπατεύοντος τὸ δεύτερον, μετὰ
τῶν ἀμφ' αὐτοὺς στρατιωτικῶν τελῶν τε καὶ λοιπῶν μετὰ τὸν αὐτὸν μάνδραν ἡγου-
μένων, καὶ τὸν πνευσεπίσκοπον Δαμασκηνῶν νεκρὸν συμεώνου τοῦ μακαρίου· ὡς μὴ
αἰχμαλωτισθεῖσα πόλις σωθῆναι τοῦτον διαρπάζοιεν. ἦν μετὰ τοίνυν μεγίστων καὶ
μετὰ τὸν ὁδοιπορίαν ἡμερῶν κομίζει μετὰ τὸν μονάχου τὸ αὐτὸ πνεύματον σῶμα,
ὃ καὶ λέων ὁ αὐτοκράτωρ ἐξαιτήσατο τῶν μοναχῶν λαβεῖν. καὶ δεήσεις οἱ τῆς
» μονάχου πρὸς αὐτὸν ἀναπεμάθοι γεγράφασιν οὕτως. Δαμὰ τὸ μὴ ὑπάρχειν
» τεῖχος τῇ πόλει, πεπόηκε γὰρ ἐν ὀργῇ, καθαιρεθῆναι τὸ πνεύματον σῶμα, ὅπως ἡμῖν γέ-
» νηται τεῖχος, καὶ ὀχύρωμα. Οἷς δὲ πειθεὶς ἐνδέοις ταῖς δεήσεσι, τὸ σεπτὸν αὐτοῖς
εἴασε σῶμα. τούτου τὰ πολλὰ μέλεσιν ἡμῶν ἐφυλάχθη, οὗ καὶ τὴν ἁγίαν κορυφὴν μετὰ
πολλῶν ἱερέων τεθεάμεθα, ὑπισχνουμένους τινὰ δὲ χρυσείου τοῦ πνευματοφόρου,
φιλοπόνου δεηθέντος τῶν φυλακῆς ἕνεκα τῶν ἐφῶν ἐκστρατεύματος, τίμια λεί-
ψανα ἁγίων οἱ ἐκπεμφθῆναι. καὶ ὃ τῶν δόξαν, αἱ κατὰ τῆς κεφαλῆς ὑπικείμε-
ναι τείχες, οὐ διεφθάρησαν. ὡς δ' αὖ ζῶντες καὶ τοῖς δαιμόνοις σωσαυλιζομένου
Δαμασκηνοῦ, καὶ ὃ κατὰ τοῦ μετώπου δέρμα, ἐρρυτίδωτο μὲν, καὶ ἀπέσκληκε. ὡς δὲ
δ' οὖν ὅμως, καὶ τῶν ὀδόντων δ' οἱ πλείους, οἱ μὴ ὅσοι χερσὶν δαιμόνων πιστῶν
βιαίως ἀφηρέθησαν, διὰ τοῦ σχήματος κηρύσσονσιν, οἷος τε καὶ ὁπόσος, καὶ πηλίκος ὁ
αἰθέριος τοῦ θεοῦ γέγονε συμεώνης. ταύτῃ καὶ ὁ ἐκ σιδήρου πεποιημένος κλοιὸς
τῶν φέρεται, μεθ' οὗ ὁ πολυύμνητος ἐθάθλησεν σῶμα τῶν ἐκ θεοῦ χρῶν με-
ταδέδωκεν. οὐ δὲ γὰρ ἀποθανόντα τὸν συμεώνα, ὁ ἐρασὴς ἀπέλιπε σίδηρος. οὕτω
ὃ καθ' ἕκαστον δὴ διεξῆλθον ἐμοί τε τῆς διηγήσεως ὠφελίμων πρὸ ἐξῶν, ἐν τοῖς ἐν-
τυγχάνουσιν, εἰ μὴ πλαλύτερον ταῦτα θεοδωρήτῳ, ὡς ἔφην εἰπών, ἐπεπόνηκε. φέ-
ρε δὲ καὶ ἕτερον ὃ τεθεάμεθα τῆς ἰσαύρου τῶν δῶ.

Επόθουν ὃ τέμενος τοῦτου δὴ τοῦ ἁγίου θεάσασθαι. διέσηκε δὲ τῆς πόλεως σα- ιδζ
δίοις μάλιστα τριακοσίοις κείμενον τῶν ὄρους τὸ κορυφὴν. μεμνήμεθα

οἱ ὀπιχώριοι καλοῦσι τῆς ἀσκήσεως οἶμαι τοῦ πρωτοῦ συμεώνος τὸ προσηγορίαν τῷ χώρῳ καταλιπόντος. διήκει δὲ ὁ προσφυὴς τοῦτος ὄρους τάδιον εἰκοσιν. ἡ δὲ νεὼ οἰκοδομία, σύγκειται μὲν καθάπερ καὶ τῶν λεπτάρων πλευρὰν τοιαῖς κοσμουμένη. πρόπυλα τετράγωνα δὲ ταῖς τοιαῖς, λίθους ἐκ λίθου ξεστοὺς πεποιημένοι ὑπερφυῶς, οὐ μάλα τοῦ ὄρους εἰς ὕψος ἐπαίροντες. τὸ δὲ γε μέσον, αὐλὴ ὑπαίθριός ἐστι μεγίστης ἐξειργασμένης τέχνης. ἐνθα ὁ τεσσαρακοντάπηχυς ἵστατο κίων, ἐν ᾧ τὸν οὐράνιον διιώυσε βίον ὁ ὁπὶ γῆς ἀνάρκος ἄγγελος. πρὸς τῇ ὀροφῇ τοίνυν τῶν λεγομένων τοῦν, κλιθρίδια καθεῖσαι. φυείδας εἶναι καλοῦσι πρὸς τὸ λεγόμενον ὑπαίθριον, πρός τε τὰς τοὰς ἀποκρινόμενα. μέγιστον τοίνυν μέρος τὸ κίονος ἐν αὐτῷ τῷ κλιθριδίῳ τεθεάμην μετὰ πάντος τοῦ θαυμαζόντος αὐτόθι λεώ, τῶν ἀγγέλικων πρὸς τὸν κίονα χορευόντων, ἀέρα ὡσανεὶ μεγέθη μέγιστον. καὶ τὸ κλιθρίδιον δέ θεολόγα τε καὶ σελαγίζοντα, οὐχ ἅπαξ, οὐ δίς, ἢ τρὶς, ἀλλὰ καὶ πολλάκις, παυόμενόν γε αὖ συχνῶς καὶ πάλιν ἐξ ἀπίνης φαινόμενον, ὃ δὴ μόνον γοῦν ἐν τοῖς τοῦ πρωτίου μνημείοις. εἰσὶ δὲ οἱ λέγουσι, καὶ οὐκ ἀπιστέον τῷ θαύματι, οὐ τε τῆς τῶν λεγόντων ἀπιστίας, καὶ τῶν ἀλλων ὧνπερ τεθεάμεθα, ὅτι καὶ αὐτὸ δὴ τὸ πρόπυλον αὐτοῦ τεθέαται), ὧδέ τε κἀκεῖσε πρὸς ἱππάρμενον τὸ ὑπαίθριον καθήμενον, τῇ κεφαλῇ διάφορα κεκαλυμμένον ὡσανεὶ εἰώθοι. ὧδε τοῦ χώρου γινόμενοι ὕδρες ἀφυλάκτως ἐσίασι μετὰ τὸ σφόνυωτοφόρων τὸν κίονα πολλάκις πρὸς νοσοῦντες. φυλακὴ δέ τις ἐς τὸ ἀκριβέστατον οὐκ ἔχω ὅπως λέγειν, ὡς δὴ γυνὴ μὴ φοιτᾷ τῶν ἀνακτόρων ἔσω. ἔξω δὲ πρὸς ταῖς φλιαῖς ἑστῶσαι τεθήπασι τὸ θαῦμα. μικρὸν γὰρ τὸ σελαγίζοντος ἀστέρος, ἡ μία τῶν ὡρῶν ἐστιν.

ιε Ἐπεὶ δὲ τῆς αὐτοῦ βασιλείας διέπρεπε καὶ ἰσίδωρος, οὗ κλέος ἀρὰ τὸ ποίησιν ἔργῳ τε καὶ λόγῳ πρὸς πᾶσι θαυμαστόν, ὃς οὕτω μὲν τὸ ζῆν τοῖς πόνοις ἐξέτεινεν, οὕτω δὲ τὸ ψυχὴν τοῖς ἀναγωγικοῖς ὀπτῆρσι λόγοις, ὡς ἀγγελικὸν ὁπὶ γῆς μεθῆθαι βίον, σπεύσω τε ζῶσ᾽ ἐξαπάντος εἰ), βίου τε μοναδικοῦ καὶ τῆς ἐς ἀνθρωπείας γεγράφθαι δ᾽ οὗ αὐτῷ πολλὰ μὲν καὶ ἕτερα πάσης ὠφελείας ἔμπλεα. γέγραπται δὲ πρὸς κύκλον τὸν ἀσίδιμον, ἐξ ὧν μάλιστα δείκνυ) τε θαυμασίου σιωπᾶν μάσαι τοῖς χρόνοις. ταῦτά μοι κομψῶς ὡς δυνατὸν πονουμένῳ, φέρε καὶ σϋμεώνιος ὁ κυρτωμένος ἐς μέσον ἥκετο τῇ οἰκείᾳ μνήμῃ κοσμηθῆναι τὸν Δαφλεξιν. ἔστι ὁ σϋμεώνιος ἐμὲ μὲν τὰ ἄλλα πάντα λόγιος. φιλοσοφίαν δ᾽ οὕτως ἐς τὸ ἀκρότατον ἐξήσκησεν, ὡς καὶ πρὸς χειστιανῶν θαυμαθῆναι τῶν μὴ πρὸς παιδείας ἢ ἀνθρωπαδείας κρινόντων τὰ ὁρώμενα. πείθοισι δ᾽ οὖν αὐτὸν τῆς σφηνοειδοῦς παλιγγενεσίας ἀξιωθεῖσαι, τὸν ζυγὸν τῆς ἱερωσύνης ἐπελθεῖν, οὔπω τὸν λόγον τῆς ἀναστάσεως πρὸς δεχόμενον, οὐδὲ δοξάζειν ἐθέλοντα, ἀνυβρίστως μὲν μάλα σοφισαμένοις, ὡς ταῖς ἀναγκαις τοῦ σώματος ἄρα ταῦτα, ἔφη) καὶ ταῦτα, τῆς ἀναστάσεως μηδὲν ἡμῖν ἐπὶ τὸν ἀνεχομένης. καὶ οὐκ ἐψεύσθη τῆς ἐλπίδος. οἷος γὰρ καὶ ὅσος γέγονε τεκμηριοῦσι μοι αἱ κομψῶς αὐτῷ καὶ λογίως μετὰ τὴν ἱερωσύνην πεποιημέναι ὁπτασίαι, ὅ, τε πρὸς αὐτὸν θεοδόσιον προφωνητικὸς λόγος, καὶ ὅσα τῶν ἐκείνῳ χρηστῶν φέρεται πόνων.

ις Τότε καὶ ἰγνάτιος ὁ θεοφόρος ὡς ἰωάννην σὺν ἑτέροις ἱερᾶσθαι, ἐπειδή γε ὡς ἐδόκει τὰ φῶτα τῆς θείων ἐκπυρώσεως μᾶλλον ἐν ᾧ τὸ ῥώμης ἀμφιθεάτρῳ, καὶ διὰ τὸ ἐπιφανεστέρων ἀνδρῶν ἐν ᾧ τὸ αὐλίσχου ἀπεκρίθη ἐν ᾧ κα-

λουμένῳ

λουμβύῳ κοιμητηρίῳ μεταβέβηται πολλοῖς ὕστερον χρόνοις, ἀπὸ τοῦ μβύου δ' πάνυ μάρτυρος θεοῦ, θεοδοσίῳ τὸν θεοφόρον μείζοσι βιβλίοις βιβλίοις. ἱερὸν δὲ πάλαι τοῖς δαίμοσιν δύσμβύου τυχὸν τοῖς ὑπὸ χωρίοις ὠνόμασο, τῷ ἀθλοφόρῳ καὶ μάρτυρι δύο θεῖναι, καὶ σηκὸς διαγὴς, καὶ τέμβυος ἅγιον ᾧ ἐγγάτω ὁ πάλαι τυχὸν γέγονε· τῶν ἱερῶν αὐτὸ λιθίνων μετὰ πομπῆς ἱερᾶς δύο τὸ πόλιν ἐπ' ὀχήματος ἀνεδέντων, ἐς καὶ ὁ τέμβυος ἱδρύντων. ὅθεν καὶ δημοτελὴς ἑορτὴ καὶ πανδήμος διάφοσιν μέχρις ἡμῶν ἔλαβεν, πρὸς ὃ μεγαλοπρεπέστερον δ' ἱερόφρυσι χρηματίσαι τοῦτο ἐξαίφνης. γέγονε δὲ ταῦτα ἐκεῖθεν, ὅθεν δ' δεῦρο τὰς ὁσίας τῶν ἁγίων βιβλίους μνήμας. ἰβλιανὸς μὲν γὰρ ὁ ἀγιτήριος, ἡ θεοσυλὴς τυραννὶς, ἄκων καὶ μαστιζόμβυος, ὅπως μὴ ὁ δαφναῖος ἀπόλλων ὁ φωνὶῳ καὶ προφήσεται τὰ καταλίαι ἔχων δύσβυδν βιβλίων ὧδε βασιλεῖ χρησπεριαζόμβυῳ, βαβούλα τοῦ ἁγίου πανδοσίως ἐκ χθόνων ὑπισχνίζοντος, βιβλίῳ μεταθέσι τὸν ἅγιον. ὅτε δὲ νεὼς αὐτῷ πρὸ τῆς πόλεως παμμεγέθης δύισαν, ὃ καὶ μέχρις ἡμῶν ὀφζόμβυος· ἵνα λοιπὸν οἱ δαίμονες ἐπ' ἀδείας τὰ οἰκεῖα δρῷεν, ὡς φασὶν ἰουλιανῷ φθῶναι τύραννις ἐπαγγείλασθαι. τοῦτο δ' ἀφ' ἑῴου ὁ οἰκονομούμβυον πρὸ τοῦ σωτῆρος θεοῦ· ὡς δὲ καὶ τῶν μεμαρτυρικότων ἡ δυνάμις ἐκδήλος ἦν, καὶ τοῦ ἁγίου μάρτυρος τὰ διαγῆ λείψανα, διαγεῖ μετενεχθεῖσιν χώρῳ, καλλίστῳ τεμβύῳ βιβλίῳ.

Ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις ὁ πολὺς ὦ λόγῳ πόλεμος ἐκεκίνητο, ἀπίλα τὸ τῶν ιξ
σκυθῶν βασιλέως, ὃν πρὸ ἱέργως καὶ ἐς τὰ μάλιστα λογίως, φρίσκος ὁ ῥήτωρ γράφει μετὰ πολλῆς τῆς κομψείας διηγούμβυος ὅπως τε καὶ τῶν ἑῴων καὶ ἑσπερίων ἐπεστράτευε μερῶν, οἵας τε καὶ ὅσας πόλεις βίᾳ κατήγαγε, καὶ ὅσα περσικὰς τῶν ἐκβὸν θεν μετέστη. ὃ αὐτὸ τοίνυν θεοδοσίου τὰ σκηπτρα διέποντος, μέγιστος καὶ δίκαιος καὶ τοῖς προσβάλλουσι ἀπροκρυπτόμβυος, γέγονε σῶσμὸς δύο πᾶσι, ὡς εἰπεῖν, τῷ οἰκουμβύῳ· ὥστε καὶ πολλοὶ τῶν πύργων ὧν δύο τῷ βασιλίδα πρίωσι ἀνεβῆναι, συμπεσεῖν τε καὶ ὃ χερρόνησον καλούμβυον μακρὸν τεῖχος, διαχῆναι τὸ γῆ, καὶ πολλὰς κώμας ἐν αὐτῇ καβαδύναι· πολλά τε αὖ καὶ δύσεμβυμπα γενέσθαι πάθη δύο τε γῆ καὶ τὸ θαλάσσῃ, καὶ οἵας μὲν τῶν πηγῶν ξηρὰς δύο δραβῆναι· ἑτέρωθι δὲ, ὑδάτων πλῆθος δύο δοθῆναι, μὴ πρότερον ὄν· δένδρα τε αὐτόπρεμνα σὺν τοῖς σφίσι ῥίζαις δύο βρασθῆναι· καὶ χώματα πλάσα, ἐς ὄρη ἀεδιαθῆναι· τὸ δὲ θαλάσσῃ, ἰχθῦς νεκροὺς ἀποσφενδονήσασθαι, καὶ πολλὰς τῶν ἐν αὐλῇ νήσων ὑπικλυσθῆναι· πλοιά τε αὖ θαλάττια ὑπὸ τ' ξηρᾶς ὀφθῆναι. τῶν ὑδάτων ἐς τοὐπίσω νοσησάντων· παθεῖν τε καὶ πολλὰ βιθυνίας τε καὶ βιθυσσόντου, φρυγίας τε ἑκατέρας. ὃ δὴ πάντος καὶ ὑπίζερον τ' γῆς ἐπεκράτησεν, οὐχ ὅσας πρὸ ἤρξατο οὕτω σφοδρὰς δραμεῖν· ἀλλὰ κατὰ μικρὸν λῆξον, μέχρις οὗ καθάπαξ ἐπέπαυσο.

Κατὰ τούτους τοὺς χρόνους μεμνόνιος καὶ ζώϊλος καὶ κάλλιστος πρὸς θεοδοσίου ιη
κατὰ τὸ δυσιχέων ἀρξονίες δεξεπεμφθεὶς τῶν ἡμετέρων θρησκείαν διαφέροντες. καὶ μεμνόνιος μὲν ὠμότερπῶς τε καὶ πρὸ ἱέργως πρὸς καὶ πρὸς ἡμῶν ἀφίον ὀνομαζόμβυον δὲ ἐδάφους δυσικοδομεῖ ὑπαίθριον αὐλεῖ κατὰ τὸ μέσον ἐάσας. ζώϊλος δὲ, τῷ βασιλέον σοφὸς κατὰ τὸ πρὸς τὸ νόμιον τ' ἐφίνου πλουτεῖς μέχρις ἡμῶν τὸ τούτου πρόσπορείαν διαδεξαμβύῳ, εἰ καὶ τὰς οἰκοδομίας ἐκ τῶν ποικίλων

παθημένῳ ἐνήλαξεν. ἀτὰρ καὶ κάλλιστος μεγαλοπρεπῆ τε καὶ θείᾳ φωνῇ οἰκοδομεῖ δύσῃ, ὡὼ καλλίστου σοφοῦ οἵτε παλαιοὶ, οἵτε νεῶν ὀνομάζομεν τοῦ τὴν ἐδῶν ἀ τῇ δίκῃ ἱδρυέ), δὴν τὸ φόρου οὗ ἡ θείκαλλὴς οἰκία, τῶν γραπτῶν τὰ κάλλιγώμα. μετ' τούτοις δυάλτιλιος αὖ γραπτὸς τῶν ἑῴων ταγμάτων πεμφθεὶς, τὸν καλουμένου δυαλτιλίου σοφοῦ οἰκοδομεῖ, πανδοδαπαῖς ὕλαις ταύτην διακοσμήσας. ταῦτα εἰ καὶ περίεργα τοῖς φιλομαθέσιν, οὐκ ἄκομψα.

ιθ Ἐν τοῖς αὐτοῖς χρόνοις θεοδοσίου ἐπανασάσης συχνὰς τὸν ἀνθρώπων γενέσεις, οὐδὲν ἐνιαυσιαῖος ῥώμης βασιλεύσαντος, ἃς καθεῖλε θεοδόσιος μεγάλας δυνάμεις ἐκ πέμψας κατὰ τε γῆν καὶ θάλασσαν πεζικὸν τε καὶ νηΐτην στρατῶν. οὕτω δὲ καὶ πρώην παρεινησάμενον κεκρατηκέναι, βασιλεύοντος αὐτῶν ἰσδιγέρδου τοῦ ἀρκαδίου, ἢ ὡς δοκεῖ κρατεῖν δοκεῖ, αὐτὸν οὐ ἀρκαδίου βασιλεύοντος, ὡς καὶ πρεσβεύσαμένοι αὐτοῖς εἰρήνην χρήσασθαι, ἣ καὶ διήρκησε μέχρι δύο καὶ δέκα ἐτῶν ἧς δυάσασίου βασιλείας, ἀφ' ἱσόρκου μὲν καὶ ἄλλοις. ὑπιτέτμηκε δὲ οὐ μάλα κομψῶς καὶ δυσαθῆ ὦ ὄξ ὑπιφωνείας ὦ σύρῳ, ὃς καὶ τὴν ἄμισιν ἀμίδης σϋνεγράψατο. ὅτε φασὶ καὶ κλαυδιανὸν καὶ κύρον τοῖς ποιηταῖς δυαδεξῆναι· κύρον ὃ καὶ πρὸς ὃν μέλισσον τὸ ὑπάρχον δυαλεκτῶσαι θέρνον, ὃν ὑπῆρχεν τὸ αὐλῆς οἱ πρὸ ἡμῶν κεκλήκασι, καὶ τῶν ἑωσφείων ἐξηκήσασθαι δυνάμεων, καρχιδόνος τοῦ βανδίλων κρατηθείσης, νικήσαντος τε τῶν βαρβάρων ἡγουμένου.

κ Οὗτος οὖν ὁ θεοδόσιος τὴν δόξαν ἐσοικίζει τοῦ φιλιππόδους μεγαλοδοσόν βαπίσματος, ἣν καὶ αὐτὸς ἀνέθηκεν, καλλιεπῆ δὲ τὸν ὦρον δυπρεπῆ μέσης οἱ ἡμουμένης πουλχερείας τὸ βασιλίδος ἧς αὐτοῦ ἀδελφῆς. ἐκ ταύτης αὐτῷ γίνεται ἡ δόξα, ὡὼ ὕστερον ὀπίσω καιρὸν ἤγαγε γάμων οὐδενιανὸς ὁ αὐτοκράτωρ ἄγκυρα, ἀπόρρας καὶ ἐκ ἧς πρεσβυτέρας ῥώμης· καθόρας ὃ πρὸς τὸ κωνσταντίνου, ἣ χρόνοις ὕστερον ὀπὶ τὸν ἀγίαν ἐπειγομένην χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν πόλιν, ἐνταῦθα γίνεται, καὶ δημηγορήσασα πρὸς ὃν ἐνταῦθα λεών, ὑπιτελλόμενον ἔπος
» ἐφθέγξατο. Ὑμετέρης γλυκῆς, καὶ ἁμαλοῦ δύναμαι εἶ). ταῦτ' ἐκ ἧς ἡμάδος ἐνταῦθα σαλείσας ἀποικίας ἀνιπομένην. εἰδὲ τῷ θεοπαύσασθαι ταύτας εἰδέναι, ἱσόρκου θεοέργως τράπωνι τῷ γεωγράφῳ, φλέγονλί τε, καὶ διδώρῳ τῷ ἐκ σικελίας, ἐξηρίανῷ τε αὖ καὶ πεισανδρῳ ὦ ποιητῇ, καὶ πρὸς γε οὐλπιανῷ, λιβανίῳ τε, καὶ ἰουλιανῷ τοῖς πανταίσιοις σοφισταῖς. ὅτε δὴ εἰκόνι ἐκ χαλκοῦ τεχνικῶς ἡσκημένην, παῖδες μονιχέων αὐτὸν τελεμήκασιν, ἣν καὶ μέχρις ἡμῶν (φέρε). ἐξ ἧς πρᾶπεὶς θεοδόσιος, μεγίστην μοῖραν τῇ πόλει πρόσθηκε, τὸ τεῖχος δυρώας μέχρι ἧς πύλης τὸ ὀπὶ δάφνῃ ἀνορύσας ὃ πρὸ ἀστοῦ ὁρᾶν τοῖς ἐπέλθουσι πάρεστι. μέχρι γὰρ ἰμῶν ὃ παλαιὸν ἐγκλατεῖται τεῖχος τῶν λοφῶν ξεναγουμένων ταῖς ὄψεσι. εἰσὶ ὃ οἳ φασὶ τὸν πρεσβύτερον θεοδόσιον τὸ τεῖχος δυρώαι. καὶ χρυσίου δὲ λίτρας ἔλκον κύδας τῶν οὐδενὸς ἐδωρήσαντο λουδῶν κατά τι μέρος ἐμπριαθέντι.

κα Ἐνθεῦθεν οὖν ἡ δόξα ἐν ἱεροσολύμοις διαφικνεῖται. ἣ ὅτου μὲν χάριν, ἢ ὅ πρότυπος ὡς φασὶ βουλομένην τοῖς ἱσορήσασι καταληπτέον, εἰ καὶ μὴ ἀληθεύειν μοι δοκοῦσιν. ὅμως δ' οὖν δυὰ τὴν ἁγίαν τοῦ χριστοῦ πόλιν ἡμουμένην πολλὰ πρὸς ἡμῶν τοῦ σωτῆρος πέπρακται θεοῦ· ὥστε καὶ δυαγνῶ δείμασθαι φρουρίσεια, καὶ τὰς καλουμένας λαύρας, ἐν οἷς ἡ μὲν, διάφορος. ἡ δὲ πολιτεία ἐς

ἕνα

ἕνα τελῶσι τῇ θεοφιλῇ σκοπόν. οἱ μὲν γὰρ ἀγλυκὺν ζῶντες σὺν ἐνὶ τῷ ἐς γλῶ βεβοῶντων κραζόντων. ὁ χρυσὸς γὰρ αὐτοῖς ὅστις. ἢ δ' ἀῦ φαίλη χρυσὸς, ὅτε ἰδικὴ τὶς ἐσθὴς, σὺν δέ τι τῷ ἐδωδίμων. ὁ γὰρ νεῶ τις ἀπέχεται τελεώνιον ἢ ὀξωμίδα, τοῦτο μὴ σμικρὸν ἕτερος ἀμφιέννυ). ὡς καὶ τὸ πάντων ἐσθῆτα ἑνὸς εἶ) δοκεῖν, καὶ τὸ ἑνὸς ἀπαλῶν, καὶ κοινὴ βάπτεζα πᾶσι πᾶ), σὺκ ὄψις κεκαρυκευμένη, ἁδὲ ζίνι τῶ ἀῦγων ἐδεσμάτων. λαχανοις ὁ καὶ ὀσπρίοις μόνοις ἁδὲ ἰμερῶσι, ἐς τοσοῦτον χρηστευμένοις ὅσον ἀπὸ ζιῶ καὶ μόνον κοινὰς ἔχοις πρὸς τὸν θεὸν λιτὰς διημερεύουσί τε καὶ διανυκτερεύουσι, οὕτω σφᾶς ἐκθλίβοντες, οὕτω πρὸς πόνοις πιέζοντες, ὡς ἔφων μῆλ νεκροὺς αὐτοὺς ἐπὶ γλῶ ὁρᾶν, οἱ πολλάκις μὲν καὶ ἐς καλυμμένας ἐσπέρ θεσμοῖς πρόπολοι, διήμεροι καὶ τριήμεροι ἐς νηστείας ἐκτελοῦντες. εἰσὶ δὲ οἱ καὶ πεμπτῶοι, ἢ καὶ πρὸς, καὶ μόνης τ' ἀναγκαίας μεταλαμβάνοντες ἔφης. ἕτεροι δ' αὖ πάλιν ἀπενθυσίας ἴόντες, μόνοις ἑαυτοῖς καθηργυόσιν ἐν οἰκίσκοις, τοσοῦτον ὕψος, τοσοῦτον ὕψος ἔχοσιν, ὡς μὴ δὲ τὰ σώματα ἀνορθοῦν, μηδὲ μῆλ ἐπ' ἀδείας ἐς κλήσις ποιεῖσθαι, ἀπλαίοις πρὸς καρτερεῦντες, καὶ ἐς ὁπαῖς ἴης γῆς κατ' τῆλ τοῦ ἀποστόλου φωνῆ, ἀῦροι σπουδαῖοι θείοις μυούμενοι, καὶ ἔσι τ' γῆς ἀτεκμάρτων ἐνδομυχῶν ἐς πρὸς τὸν θεὸν ἐπιδύξεις ποιούμενοι. ἀπὰρ καὶ ἕτερον εἶδος ἐπενοήθη, πάσης ἀῦρείας τε καὶ καρτερείας δυνάμιν ἐκβαῖνον. ἐς ἔρημον γὰρ κεκαυμένῃ σφᾶς αὐτοὺς ἀφέντες καὶ μόνα τὰ τ' φύσεως ἀναγκαῖα περιστέλλοντες, ἀῦρες τε καὶ γυναῖα, ὃ λοιπὸν σῶμα γυμνόν, κρυμοῖς τε ἐξαισίοις, ἀέρων τ' πυρακτώσεσιν ὑπερβάλλουσιν, ὑπίσης θάλπος τε καὶ ψύχος φερόντες, ἐς ἃς μὴ τῶν ἀνθρώπων ἔφας, τέλεον ἀποσείοντες. νέμονται δὲ τῷ χλῶ, βοσκοῖς καλοῦσι μόνον ὃ ζῶ ἐπὶ δῦσιν ποιούμενοι· ὡς τῶν χρόνων καὶ θείων σωφρονίσασθαι. ἧς τε ἰδέας αὐλὰν φαραπείσης, τ' τε γνώμης λοιπὸν οὐ συμβαινούσης ἀνθρώποις, οἷς ἐς διαράσεσιν ἰδόντες, καὶ διωκόμενοι, ἢ τῇ ὠκύτητι τῶν ποδῶν, ἢ ἵνι τῶν ὑπὸ γῆς δυσόδων χωρίων ὃ λαθεῖν ἑαυτοὺς ποιούμενοι. λέξω δὲ ἐς ἕτερον ὁ μικρὸν μὲν διέλαθε, καίτοι τὰ πρεσβεῖα κατ' πάντων ἔχον. εἰσὶ μὲ ἅλικες. εἰσὶ δ' οὖν ὅμως, οἱ ἐπὶ μὴ δ' τ' ἀρετῆς ὃ ἀπαθεῖς εἶ) τύχωσιν, ἐς κόσμον ἐπαιρόμενοι ἐν μέσοις τοῖς ἀρίστοις. καὶ πρεσφόρεις σφᾶς ἐπαγγέλλοντες, οὕτως τῶν κενοδοξίαν καταπαῦσι, ὃν τελεώτατον χιτῶνα κατ' πλάτανα τ' σοφὸν ἡ ψυχὴ πέφυκεν ἀποδύεσθαι. ὅτως ὃ ἀπαθῶς ἐαθέν φιλοσοφοῦσι, κἂν παρακαπήλια ἢ παλιγκαπήλια δεῖσοι, ὅ τόπον, οὐ πρόσωπον, σὺδέ τι τῶν πάντων ἐγκαλυπτόμενοι. ἐς βαγανείοις δὲ συχνοῖς ὁμιλοῦσι, τὰ πολλὰ γυμνοῖς σωματιζόμενοι, ἐς συλλουόμενοι, οὕτως τῶν παθῶν γλυόμενοι ὡς ἐς τ' φύσεως τυραννῆσαι, κ' μὴ δὲ τῇ ὄψ μηδὲ τῇ ἀφῇ, μηδὲ μῆλ αὐλῇ τῇ πρεπλοκῇ, ὅ ἥλεος πρὸς τῶν ἰδίαν ἀποκριθῶσι φύσιν· μὴ ἀνδρᾶν δὲ, ἀνδρας εἶ), μὴ γυναικῶντε αὖ γυναῖκας, ἑκατέρας τε μετέχῃ φύσεως ἐθέλῃ, καὶ μιᾶς εἶ). σπουδάζοντι τοίνυν εἰπεῖν ἐν τούτῳ ᾧ πρωταίσῳ καὶ θεοφόρῳ βίῳ ἡ ἀρετὴ τῇ φύσῃ ἀῦτονομοθετεῖ οἰκείοις πηξάμενοι νόμοις· ὡς μηδενὸς αὐλᾶν τῶν ἀναγκαίων μεταδιδόναι ὅσα γε χορεαθῆναι. πεινῶ δὲ αὐτοῖς καὶ διψῆν ὁ σφᾶν ἐγκελεύεσθαι νόμος, ἀναστέλλειν τε τὸ σῶμα τοσοῦτο μόνον ὅσον ἡ ἀνάγκη βιάζεται. οὕτως τε αὐτοῖς ἡ δίαιτα ἀκριβέσιν ἀῦλιταλαιπώρητος ζυγοῖς, ὡς ἐκ δεσμέσου χωρεῖσθαι αὐτοῖς τῶν ἐσπὴν ἀνεπαύ-

θήλον εἶ), καὶ ταῦτά γε πολὺ διεσῶσθη. τοσοῦτον γὰρ αὐτοῖς τὸ ἀνάλγητον κεκράτηκε τῆς ψυχῆς τὰ ἄμικτα σωματούσης, καὶ αὖ πάλιν διαφθούσης χάειτος· ὥστε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς καὶ νέκρωσιν συνοικεῖν, τὸ ἀναλγὲς καὶ τῇ φύσει καὶ τοῖς πεφάσμασιν. ἔνθα μὲν πάθος, νεκροῖς εἶ) δεῖ καὶ τῶν ταφῶν εἴσω. ἔνθα δὲ πρὸς θεὸν ἱκετεία, ῥωμαλέως τὸ σῶμα, σφιγγόντα τὸ ἀκμαῖον, κἂν ἔξω τὴν ἡλικίαν ὦσι, καὶ οὕτως αὐτοῖς ἑκάτερος συμπλέκεσθαι βίος. ὥστε ἀμέλει καὶ τὸ σῶμα τέλεον ἀποθέμενοι, ζῶσιν ἀεὶ, καὶ τοῖς ζῶσι συναυλίζονται, καὶ σώμασί τε ἄκρα προσφέροντες καὶ ταῖς ὧν ἐκβυόντων φωναῖς, ᾧ θεῷ προσάγοντες, ταῖτε δίκα ὁμοίως τῇ προτέρᾳ βιοῖῃ διεκβιοῶσιν, ὅσα μὴ ὧν ἀναλκήσων δεῖσθαι, ἢ πόθεν προσιέναι. πάντων δὲ ἀκούειν, καὶ πᾶσι συνίεναι. εἰσὶ δὲ γονάτων αὐτοῖς συγκαὶ καὶ ἀδελφοποιήσεις, ἐπομνασάσεις τε σύμπονοι, μόνης τῆς ἐφέσεως διαζωπυρούσης τὴν ἡλικίαν, καὶ τὸ ἐκούσιον ἀθένειαν, ἀσθενεῖς τινες ἀθληταί, διάμονες παλαισταί, οἵ γε πανδαισίαν τε καὶ πυρφόρον τὴν νηστείαν ἔχοντες, καὶ τραπέζαν μαχορῆ τὸ μηδὲν ὡς οἷόν τε ἀπογεύεσθαι. ὁπότε μὲν ξένος πρὸς αὐτοὺς ἀφίκηται κἂν ἐξ ἑωθινοῦ, οὕτως πάλιν τῆς φιλοφροσύνης, καὶ τῇ φιλοπονίᾳ δοξιοῦνται, ἕτερον εἶδος νηστείας ὑπονοήσαντες. ὃ αὖ μὴ βουλόμενοι ἐαθῆναι, καὶ σύμπλεξιν τὸ πρᾶγμα καθεσάναι, πόσον ἐς ἐφικὲς αὐτάρκη δεόμενοι, οὕτω κομιδῇ βραχέσιν ἀρκούντως ἐχόμενοι τῶν ἰδίων βουλήσεων καὶ τῆς φύσεως ἐκδόσει τοῖς τῆς πάλαι θελήμασιν, ἵνα δὴ πανδαισίαν αὐτοῖς τὸ ἡδὺ τοῦ φαγεῖν ἐξωθείη, καὶ ψυχὴ μαχαιρηφόρα τὰ κάλλιστα τοῦ θεοῦ ἀρέσκοντα νοουμένη σκληρυνθείη τε καὶ πρὸς τὸ πονούμενον αὐτοῖς ἰδεῖν ἐπαγθόμενοι.

κζ Πολλοῖς τοίνυν τοιούτοις ἐνιγρύσασα ἡ θεοδοσίου σύμβιος, καὶ πολλὰ ὡς μοι λέλεκται, τοιαῦτα φροντιστήρια δημαθῆ, καὶ μικὰ καὶ τὰ τείχη πρὸς τὸ κρύπτον ἱερογλύμων ἀνάπεισα μάθη, καὶ τέλος μέγιστον ἀνίση, ὄζοχῆ τε καὶ κάλλει πρόσχον τῷ πρώτου δημοκόνων τε καὶ μαρτύρων στεφάνου, ἅλις σάδιον ἱερογλύμασι διεστὼς, ἐν ᾧ καὶ ἴδεται πρὸς τὸ ἀγήρω μεταχωρήσασα βίον. ἀμείνομος δὲ μετ' ταῦτα, ἢ καὶ ὡς ἔοικε πρὸς τὸ ἀδόκιος, καὶ θεοδοσίου τὴν βασιλείαν ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα ἔτεσι τούτων δημοκρατήσαντος, μαρκιανὸς ὁ πανάριστος τὴν ῥωμαίων ἀρχὴν παραδαμάζει). ὁ δ' οὖν καὶ ἐπ' αὐλῶν πέπρακται τῶν ἑῴων ἡγεμονεύοντι, ἢ ἐξῆς ἅμαλα σαφῶς ἱστορία πρόδηλος, τὸ δύνασθαι ἐφ' ἧς τὴν οἰκείαν χορηγούσης ἀνάδυσαν.

Τάδε ἔνεστιν ἐν ᾧ δευτέρῳ τόμῳ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας Δαλείου.

α' Περὶ μαρκιανοῦ βασιλέως, καὶ οἷα σύμβολα πεποιήσατο τῆς βασιλείας αὐτοῦ μιμούμενα.

β' Περὶ τῆς ἐν καλχηδόνι συνόδου, καὶ πόθεν τὴν αἰτίαν τῆς συνόδου ἔσχεν.

γ' Ἐκθεσις τοῦ δικτηρίου οἴκου τῆς μεγαλομαρτύρος ἀφημίας, τῆς ἐν καλχηδόνι. καὶ διήγησις τῶν θαυμάτων ἐν ἑαυτῷ γεγενημένων.

δ' Περὶ τῶν ἐν τῇ συνόδῳ κινηθέντων καὶ τυπωθέντων, καὶ ὡς διέσχεθες ἀγεξανδρείας καθηρέθη. θεοδώρειος δὲ, καὶ ἴβας, καὶ τινες ἕτεροι ἀνεκηρύχθησαν.

Περὶ

Περὶ τ̃ ἡνωμένης πάσεως ἐν ἀγεξανδρείᾳ, χάριν τ̃ χριστονίας τῶν ἱερέων, ὁμοίως καὶ ἐν ἱεροσολύμοις. ε'
Περὶ τ̃ ἡνωμένης ἀνομοιείας λιμοῦ τε καὶ λοιμοῦ, ὅπως τὰ τῶν δοξῶν ἐν πᾶσι χώραις αὐξημάτως ἡ γῆ τοῖς καρποῖς ἐβλάστησεν. ϛ'
Περὶ τ̃ ἀναιρέσεως οὐαλεντινιανοῦ καὶ ἀνόσεως ῥώμης. καὶ τῶν ἑτέρων βασιλευσάντων αὐτ̃. ζ'
Περὶ τ̃ θανάτου μάρκιανοῦ καὶ τ̃ βασιλείας λέοντος, ὡς οἱ τῶν ἀγεξανδρέων αἱρεσιῶται τὸν πατέριον ἀποσφάττουσι· καὶ μισθὸν δὲ τῷ αἰλούρῳ τὸν ἀρχιερωσυνίου ἀποδιδόασι. η'
Περὶ τῶν ἐγκυκλίων λέοντος βασιλέως. θ'
Περὶ ὧν οἱ ὀπτικοὶ καὶ συμεὼν ὁ χιονίτης ἀνέγραψε. ι'
Περὶ τ̃ ἐξοδείας πρωτεύοντος τ̃ ἀγιωτάτου καὶ τ̃ χριστονίας μισθὸν τ̃ σαλοφακιάτου. καὶ τῶν γυναδίου, καὶ ἀκακίου ὧν κωνσταντίνου πολιτ̃. ια'
Περὶ τ̃ γεγονότος ἐν δυσεχείᾳ σεισμοῦ μ' ἔτη τριάκοντα. μζ τ̃ μ' βαϊανόν. ιβ'
Περὶ τ̃ ἐμφρησμοῦ τ̃ ἐν κωνσταντινουπόλ. ιγ'
Περὶ καθολικ̃ παθημάτων. ιδ'
Περὶ τοῦ γάμου ζιώνος, καὶ ἀρεάδνης. ιε'
Περὶ ἀνθεμίου βασιλέως ῥώμης, καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ βασιλέων. ις'
Περὶ τ̃ τελευτ̃ης λεοντίου, καὶ βασιλείας τοῦ μικροῦ λέοντος, καὶ αὖθις ζιώνος τ̃ αὐτοῦ πατρός. ιζ'
Ἐπιδημὴ τῶν κιθέντων ἐν τῇ εἰς καλχηδόνα συνόδῳ ἐν τῷ τέλει τοῦ δευτέρου τόμου τεθρυλλ̃ου. ιη'

ΕΥΑΓΡΙΟΥ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚ̃ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΜΟΣ Βζ. κεζ αζ.

Ἀμὲν ὅπῃ τοῖς θεοδοσίου γενήμασι χρόνοις, τῇ τοιαύτῃ διείληπται διηγήσει. Φέρε δὲ μάρκιανὸν ἐς μέσον ἀγαγόντες τ̃ ἀοίδιμον ῥωμαίων αὐτοκράτορα, τοιάδε ἴσορήσωμεν, ὁποῖός τε ἦν καὶ ὅθεν, καὶ ὅπως τ̃ βασιλείαν ῥωμαίων ἀνεδήσατο, οὕτως τὰ κατ' αὐτὸν γενόμενα καὶ τοῖς ἰδίοις ἀποδώσομεν καιροῖς. μάρκιανὸς γοῦν καὶ δῆθεν καὶ τὸ πολλοῖς καὶ μέγα τὸ πατρίσκῳ ἰσόρησαι τῇ ῥήσει. ὧδε μὲν ἦρξε τὸ γένος, ἀνὴρ θρᾴξ τὸ γένος, ὃς γε τῆς τοῦ παντὸς βιοτῆς μεταλαχεῖν ἐπειγόμενος τοιοῖς τ̃ φιλίππου πόλιν, ταῖς ὁρμαῖς ἔσχεν. εἶθα καὶ θρᾳκιωτικοῖς ἐδιήτα σκιληπάδαις τάγμασιν. ἀνὰ δὲ τὴν ὁδὸν θρᾴττα νεοσφαγὲς σῶμα ὀπτῇ γῆς ἐρριμμένον. ᾧ πρεσβεύσας, ὧδε γὰρ τὰ τε ἄλλα πεπαίδευτο καὶ ἐς τὰ μάλιστα φιλανθρωπότατος, ᾤκτειρε τὸ γεγενός, καὶ ὀπτῇ πολὺ τὴν πορείαν ἐπείχεν τῶν εἰκότων μεταδοῦναι βουλόμενος. ὅπῃ δέ τινες τοῦτο πεπαίδευνται, τ̃ ἐν τῇ φιλιππου-

πολὺ τοῦ ἡλίου λαμπρότερον ἀρχᾶς, αἳ τὸν μυρικιανὸν ὑβρίζουσαι, τὰ τῆς μιαιφονίας ἀνηρώτων. καὶ δὴ τῶν στρατιωτῶν, καὶ τῶν εἰκότων πλέον τῆς ἀγριότητος, καὶ τῆς γλώττης ἐγκλείων τὸν φόνον τοῦ ἀνδρὸς ἀναμενόντων, καὶ μιαιφόνου γε ποινὰς μὴ λόγους ἀπαιτούσης, ἦλθε τις ὀξὰ πίνης ἐφ' ἡμᾶς μιαιφόνου ὑβρίζοντα διδοὺς, ὃς τὴν κεφαλὴν ἀποτεμνόμενος ποινὴν τοῦ δράματος, τὴν κεφαλὴν τῷ μυρικιανῷ χαρίζεται. οὕτως ὑβριστικῶς σωθεὶς ὑπ' ἐμοῦ τῶν αὐτόθι στρατιωτικῶν τελῶν ἀφικνεῖται, ὑπ' αὐτοῦ ὑβριστικῶς βουλόμενος. οἱ τὸν ἄνδρα θαυμάσαντες, μέγαν τε ἔσεσθαι καὶ ἀξιόλογώτατον εἰκότως τεκμηράμενοι, ἤδυσε προσδέχεται, καὶ σφίσιν αὐτοῖς ἐγκαλέσαντες, ὅτι ἔφαγον ὡς ὁ στρατιωτικὸς ἐθέλει νόμος. ἐς δέ τινα βαθμὸν ἀξιολογώτατος ἀνὴρ, αὐγουστὸς ὄνομα τοῦτῳ, μυρικιανὸν τὸν καὶ αὐγουστὸν ἐς τὴν ὑβριστικὴν ἐγγράψαντες, καὶ φθάσας τοῦνομα τὴν προσηγορίαν τῶν ἡμετέρων βασιλέων ὃ, καλεῖσθε αὐγουστοι μὴ τὴν ἀναυρῆδος ὑβριζομένων. ὥστε οὐκ ἀναγομένου τὸ ὀνόματος ἐπ' αὐτοῖς χωρὶς τῆς ἀξίας μεῖναι, μηδ' αὖ πάλιν τὴν ἀξίας ἕτερον ὄνομα ζητήσασης ἐς σημαλόγημα. ὥστε κύριον, καὶ προσηγορικὸν ὃ αὐτὸ καθεστάναι, διὰ μιᾶς κλήσεως, τήν τε προσηγορίας σημαινομένων. καὶ ἕτερον δὲ συνέπεσε τὴν βασιλείαν ὑβρίσαι μυρικιανῷ τεκμηριῶσαι δυνάμενον. ὅπερ γὰρ ἄσπερ σὺν ἕστρ' ἄλλοις κτὶ βανδίλων δορυφόρος γέγονε συνέτερος πλείστοις ὑβριστοῖς βανδίλων ἡττηθέντος ὃ ἀσπαρος διὰ τὸ πεδίον ἡττᾶσθαι μὴ τὴν ἀνδρα πόδων, γίγεται χουτὶς ζωγρηθέντας ἰδεῖν βουληθέντος. οἵ περ ὅπερ ἡλίσθησαν, ὑπ' αὐτοῦ τὴν ὑβριστῶν ὁ γίγεται καθῆστο ὑβριστὴς τῶν σαγιταρίων ἡδόμενος, τὴν καιρὸν γιγομένου ὡς ἀνὴρ ἑκάστοις ἐδόκει, διετέλουν. ἀνῆσαν γὰρ οἱ φύλακες τὰ δεσμὰ γίγειχου προστάξαντες. ἀνίως μὲν οὖν ἀνὴρ ἐπεπροφάσθη. μυρικιανὸς ὁ καθεὶς ἑαυτὸν ἐς τὸ πεδίον ὑπὸ τῷ ἡλίῳ ἐκάθευδεν, θερμῷ τε ὄντι καὶ διαπύρῳ τὰ πολὺ ὥρᾳ τοῦ ἔτους. ἀεπὸς δὲ τὴν ὑπαρχὴν διπίσας, καὶ κτὶ κάθετον, τῷ ἡλίῳ ἀνιμελώπῳ τὴν σῶμα ποιησάμενος, νεφύης δίκην σκιὰν, καὶ τὰ ὀμβρὸν τὰ ψυχῷ τῷ μυρικιανῷ ἐτεχνάσατο· ὡς ἂν μάσσοντα γίγειχον, συμβαίνοντος ὑγρότερα τὰ ἐσόμενα. μεταπεμπόν τε τὸν μυρικιανὸν ποιησάμενος ἀφύλακτος αἰχμαλωσίας, ὅρκοις δήνοις καταστησάμενος. ἢ μὴν τὰ πιστὰ φυλάξειν βανδίλοις ἐς βασιλείαν παρόντα, καὶ ὅπλα κατ' αὐτῶν μὴ κινεῖν, καὶ φυλάξαι τὸν μυρικιανὸν ὅπως τοῖς ἔργοις ὁ προσκόπιος ἰσορρεῖ. ἀλλ' ὅπερ ὃ προκείμενον ἐπανορθώσωμαι, τὸν ἐκ θεοῦ πίστιν ἐάσαντες. ὡς ὁ μυρικιανὸς τὰ πρὸς θεὸν ἀσεβὴς, τὰ πρὸς πολιτευομένους δίκαιος, πλοῦτον ἡγούμενος ὃ τὸν ἀπόντων, οὐδὲ μὴν τὰ ἀπὸ δεσμολογιῶν συμφορούμενον· ἕνα δὲ μόνον τὸν τοῖς δεομένοις ἐπαρκεῖν δυνάμενον, καὶ τοῖς πολλὰ κεκτημένοις ἀσφαλῆ πρὸς ἔχειν τὸν πλοῦτον, φοβερὸν οὐκ ἐν ᾧ μισεῖσθαι, ἀλλ' ἐν ᾧ μισητὸν εἶναι, δι' ἃ ἐς τὴν ἀρχὴν ἆθλον ἀρετῆς οὐ κληρονομίαν ἔσχεν, τήν τε ἡδονὰς τῶν ἄλλων τῶν πάντων πλεονεκτῶν τύχην. ἁπάσας ἡφοις τὴν βασιλείαν αὐτὸν προσελθόντων γνώμης πονηρίας, ὡς καὶ ἐσωκίσατο μὴν ὡς βασιλίδα. οὐ μὴν ἔγνων, ἀείπαιδος ἐκείνης μέγεις ἥρως μεινάσης. γέγονε δὲ ταῦτα, οὔπω οὐδενὸς τὴν ῥώμης αὐτοκρατορος τὴν ἡφον ὑπερωρώσαντος. ὅμως δὴ οὖν ὅμως τὸ ὑπερηφάνους, ἐβούλετο ὁ μυρικιανὸς καὶ ὡς θεῷ κοινὸν πάντων σέβας προσάγεσθαι, τῶν ὅσα τὴν ἀσέβειαν συγχωρήσων γνωστῶν αὖθις εὐσεβὴς ἐνου-

μένου

μῶν, καὶ ἀφ' ἡμῶν, καὶ τ' αὐλῆς δοξολογίας τὸ θεῖον ἡμᾶς.

βϛ Περσίασι τοίνυν αὖ τὰ τοιαῦτα βουλομένων, οἵ τε λέοντος τοῦ τῆς πρεσβυτέρας ῥώμης ἐπισκόπου ἀφικνούμενοι τοῖς ἀποκρίσεσι, φάσκοντες ἀφεῖσθαι μὲν τὸ δεύτερον ἐν ἐφέσῳ συνέδριον, μὴ δέξασθαι τ' λέοντος νόμον, ὀρθοδοξίας εἶναι λυμαίνοντα· οἵ τε πρὸ αὐτοῦ ἀφεικότες καθυβρισθέντες τὰ κατ' σφᾶς ἐκβάλλοντες σὺν δικῶν κριτηρίων. πρώτως δὲ μάλιστα ἀσεβὴς ὁ τῆς δορυλαίου γενόμενος πρεσβύτερος φάσκων ἐπιβουλεύμασι χρυσαφίου τοῦ θεοδοσίου ὑπαστιχῆ, αὐτόν τε καὶ φλαβιανὸν καθαιρεθῆναι. ἀφεῖναι χρυσίον ᾧ χρυσαφίῳ ζηλωτῇ, ὁ φλαβιανὸς ὅτι τῇ οἰκείᾳ χρεμνίᾳ, πρὸς ἐν ἑσπέρᾳ ἱερᾷ πέπομφε σκύλη, καὶ ὅλῃ πρὸς απλήστου τινὸς καὶ κακοδοξίᾳ αὐτυχεῖ καθαιρήσει ὁ χρυσάφιος. ἔλεγε δὲ τὸν φλαβιανὸν καὶ δειλαίως ἀναιρεθῆναι, πρὸς ἀφεῖσθαι ὡς τοῦ μόνου τε καὶ λακτίζοντος. ἐξ ὧν ἡ ἐν χαλκηδόνι συνόδος ἀγίζεται. ἀγγελιῶν τε, καὶ ἀγγελιαφόρων πεμφθέντων, καὶ τῶν ἑκατὸν τριάκοντα ἱερέων ἀσεβέσι γράμμασι κληθέντων, πρῶτα μὲν ἐν νικαίᾳ· ὡς καὶ τ' ῥώμης λέοντα πρέσβυν τοῖς ἐν νικαίᾳ συνελθοῦσιν ἐπιγράψαι πρὸς αὐτοὺς ὅτι τέλλονται, πρὸ ὧν ἐς τὸν οἰκεῖον πέπομφε τόπον, πασκασιανοῦ ἐλουκεντίου, καὶ λοιπῶν. ὕστερον δὲ ἐν χαλκηδόνι τῆς βιθυνῶν χώρας, καὶ ζαχαρίας μὲν ἐμπαθῶς ὁ ῥήτωρ καὶ νεστόριον μεταπεμπτὸν ψευδῶς φησί. τὸ γὰρ μὴ τοῦτ' οὕτως ἔχειν, τεκμηριοῖ τὸ πρὸ τοῦ τ' συνόδου τὸν νεστόριον ἀναίδεματίζειν. δηλοῖ δὲ μάλα καὶ ἀγάθιος ὁ τῆς βηρυτῶν ἐπίσκοπος γράφων πρὸς ἰωάννην ἐπίσκοπον, καὶ πρὸς ἰωάννην ἕτερον πρεσβύτερον πρὶ τῶν ἐν τῇ συνόδῳ κεκινδυνευμένων, ὅτι λέξεως ὧδε. ὑπομνήσαντες δὲ πάλιν οἱ ζητοῦντες νεστορίου τὰ λείψανα, τῇ συνόδῳ καλεβίων. οἱ ἄλλοι δέκατοι, ἀναθεματίζον), ὡς ἀγωνιστὴν τὸν βασιλέα τοῖς δορυφόροις ἐπιστρέψαι μαχῶν αὐτοὺς ἀπελάσαι. πῶς οὖν ὁ νεστόριος μετεκαλέσατο, τῶν ἐκβληθέντων μεταξὺ ὄντα ἔχω λέγειν.

γϛ Ἀλίζονται τοίνυν ἀνὰ ὁ ἱερὸν τέμενος ἀφυμίας τῆς μάρτυρος, ὃ πρὸ ἵδρυται μὲν ὅτι τῆς χαλκηδονέων ἔθνους. ἀπῴκισαι δὲ ὑπὸ βοσπόρου σαδίοις οὐ πλείοσι δύο ἐν νίνῳ τῶν ἀφυῶν χωρίων ἠρέμα πρὸς σμικρὸν· ὡς τε τοῖς πρὸ πάλαι ἀνεπαθέσι εἶ) τοῖς εἰς τὸν νεὼν ἀπιοῦσι τ' μάρτυρος. ἐξ ἀπίνης τε μετεώρου εἶ) εἴσω τῶν ἀνακτόρων γυμνάσιον· ὥστε τὰς ὄψεις ἐκτείνοντας ἐν πρόποδος, ἄπαντα θεωρᾶν ὑπερωμένα πεδία, ὁμαλῇ καὶ ὑπτία τῇ πόᾳ χλοάζοντα, κλίοις τε κυμαινόμενα ἐπὶ πολλοῖς δένδρων τῇ θέᾳ διαφόρᾳ, τὰ μὲν τῇ χαλκίνῃ πορφυρούμενα, καὶ τοῖς ἀκτοῖς πρὸς παίζοντα, ἡδύ τε ἐπ' ἦμαρ, ἐν θα νεώσεμα τὰ χωρία καθεστᾶσι· τὰ δὲ παφλάζοντά τε καὶ τοῖς κύμασι ἀγειρόμενα, καὶ χλοηκαῖς τε καὶ φυκίαι καὶ τῶν ὀστρακοδέρμων τὰ κουφότερα μετὰ τῆς ἀναχλάσεως καὶ τῶν κυμάτων αὐλῆς ἀναστρέφοντα, ἀνίκρυ δὲ τῆς κωνσταντίνου τὸ τέμενος· ὥστε ἐπὶ τῇ θέᾳ τ' τοσαύτης πόλεως, τ' ναὸν ὡραΐζεσθαι. τρεῖς δ' ἐπιμεγέθεις οἶκοι τὸ τέμενος, εἷς μὲν ὑπαίθριος ὅτι μήκει τῇ αὐλῇ καὶ κίοσι πρώτοις κοσμούμενος, ἕτερός τ' αὖ μετ' τοῦτον, ὑψει τε ἄγαν τ' τε μήκους τοὺς τε κίονας μικροὺς πρὸς απλησίως. μόνον δὲ τῶν ὄπισθεν μένων ὀρόφων διαλλάττων. ἐπ' τ' βόρρον πλευρὰν πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, οἶκος περιφερὴς ἐς θόλον ἀν μάλα τεχνικῶς ἐξησκημένος κίοσιν, ὅσοις τ' ὕλῃ, ἵπποις τὰ μεγέθη καθεστῶσιν, ἐνδοθεν κυκλούμενος. ἐπὶ τούτοις, ὑπερῷον τὸ

μέλεωέζθαι τοῦτ' αὐτῷ ὀφθῆν. ὡς δὴ κἀντεῦθεν ὀξέως τοῖς βουλομένοις ἱκετηρίαν τῷ μάρτυρι. καὶ τοῖς τελουμένοις πρόφασιν. εἰσὶ δὲ τὸ ὅλου πρὸς τὰ ἑῷα, ὑπορεπὴς ὄρος σπηλαῖον, ἐν ᾧ τὰ πρώτια τοῦ μάρτυρος ἀπόκειται λείψανα ἐν λίθου σορῷ τῶν ὑπερμήκων, μακρὰν ἔνιοι καλοῦσιν, ὀξὺ ἀργύρου δὲ μᾶλλον σφοδρὸν ἠσκημένη. καὶ ἃ μὲν τοῦτο τῆς πρώτιας ὅτι ἴσασι χρόνοις ἤδη μακρυγενέσι, πᾶσι χριστιανοῖς ἔκδηλα. πολλάκις γὰρ ἡ τῶν καθ' ἡμᾶς καιρὸν τὸν αὐτὸν ὑπισχνοῦσι πόλιν ὁρμηθεῖσα διαφκελεύει, ἡ καὶ ἴσασι τῶν ἄλλως ἐς βίον ὑπισήμων ὧδε ἀλλομένη αὐτῇ καθ' ὃ τέλμυος πεύκαις. ὅθεν ἐπειδὴ τοῖς τε βασιλεῦσι, καὶ τε ἀρχιερεῖ καὶ τῇ πόλει καταδηλον ἦν, φοιτῶσι καθ' ἑκάστην νεών, οἵ τε τὰς σκηπτρα, οἵ τε τὰ ἱερὰ καὶ τὰς ἀρχὰς διέπουσιν. ἅπας δὲ ὁ λοιπὸς ὅμιλος μεταχεῖν τῶν τελουμένων βουλόμενοι. πρώτων δὲ οἷς ὁρώντων ὁ τῆς κωνσταντίνου τοῦ ἕδρος μετ' ὧν ἀμφ' αὐτὸν ἱερέων, εἶσω τῶν ἀνακτόρων χωρεῖ. ἔνθα δὴ λεγόμενον μοι πρώτιον ἀπόκειται σῶμα. ἔτι δὲ μικρὸν καθ' ἡρίδιον μικρὸν κατ' αὐτὸ σορὸν ἐν τῷ λαῷ μέρει θύρας μικρᾶς καλυπτόμενον, ὅθεν σίδηρον ὑπερμήκη κατὰ πρώτια λείψανα ἀπόκεινται. σεμνολογησάμενοι ἐπαφιᾶσι, καὶ τ' ἀπόκλον τοῦτο σεισάνοντες ἐς αὖθις σίδηρον, ἀνύκτοισι ἀμφὶ πλήρη, θεόμενον δὲ πολλῶν. ὅθεν ἐπὶ τὸ λεὼς ἰδὼν, ἀθέως τοῦτο σεισκύνησε τὸν θεὸν φαίρων. τοσαύτη δὲ καθέστηκε τὸ ἐκφερομένων ἡ πληθύς, ὥστε καὶ τοὺς ἀσεβεῖς βασιλεῖς, ἐς πόλεις τοὺς ἀγιζομένους καὶ ἱερέας, καὶ μέλι ἐς πόντα τὰ ἀθεϊζόμενον λεών, πλουσίως τῶν ἀναδιδομένων μεταλαμβάνειν, ἐκπέμπεσθαί τε καὶ ἀνὰ τὸ ὑφήλιον πᾶσαν τῶν πιστῶν τοῖς βουλομένοις, καὶ δεῖ πρώτος τοὺς δὲ θέμβους σώζεσθαι τοῦτ' πρώτιον ἅμα μηδαμῶς ἐς ἑτέραν μεταχωρεῖν ὅπλιν. ἀνθρώπεπῶς τελεῖται, οὐ καλά τινα διωρισμένῳ τοῦ ὁδὸν. ἀλλ' ὡς αὖ ἡ τοῦ τοῦ βιοτή, καὶ ἡ τῶν ξύπων σεμνότης βούλεται. φασὶ δ' οὖν ὅτε μὲν τῶν ἀνθρώπων τὴς κυβερνῴη καὶ τοῖς ὑπίσημος τοῦτο θαῦμα καὶ μάλιστα συχνῶς γίνεσθαι. ὅτε δὲ τῶν ἀτιούτων, ἀσθμίως τοὺς τοιούτους θεοσημείας τοῦ ἰέναι. λέξω δέ τι, ὅπερ ἀρχόνος, καιρὸς διαλέμπει. οὐδὲ μὲν πιστοῖς τε καὶ ἀπίστοις διαχέκριται. πᾶσι γὰρ ὑπίσης φάνται, ὅτῳ ὧδε τοῦ χρόνου τὴς γλώττης, ἕμα ἡ ὑμία τοῦς ἐν ἡ τὰ πρώτια λείψανα ὁδμῆς ἀώδους ἐμπίπλασθαι, πάσης σιωπῆσαι αἰθέριοις ὑπερτέρας. οὐδὲ γὰρ τῇ ἐκ λιθμώνων ἀθεϊζομένῃ πρέοικε, οὐδέ γε τῇ ἐκ λίνος ὧν ἀνω δεκάτων ἀναπεμπομένους, οὐδὲ οἵδε μυρέψης ἐργάσασθαι. ξένη δέ τις καὶ ὑπερφυὴς ἐξ αὐλῆς πρίσασθαι τῶν ἀναδιδόντων δυνάμιν.

ΚΖ Ἐνταῦθ' ἡ λεγομένη σειρὸς ἀθροίζεται, τ' τόπον λέοντος τ' πρεσβυτέρας ῥώμης διεπόντων ὡς εἴρηται πασκαΐνου ὑπατικοῦ καὶ λουκενσίου, καὶ βονιφατίου πρεσβυτέρου, τ' κωνσταντίνου μὲν πρεσβυτέρους ἀναβολίου. διακόσιοι δὲ τῶν ἀνδρέων ὑπατικοποιῶντος. μαξίμου τε ἀντιοχείας, καὶ ἰουβεναλίου ἱεροσολύμων. οἷς πρῆσαν οἵ τε ἀμφ' αὐτοὺς ἱερεῖς καὶ οἱ τὰ κορυφαῖα τῶν φυοῖς θρονίας ἐπῆλθες πρὸς οὓς οἱ τ' τόπον πληροῦντες λέοντος, ἔφασκον μὴ δεῖν διατρίβειν συνκαθέδρου σοφίσι γνέσθαι. τοῦτο γὰρ αὐτοῖς ὑπὲρ ἐφάνη πρὸ τῶν σφῶν ὑπατικοῦ λέοντος, καὶ εἰ τοῦτο μὴ φυλάξοιεν, αὐτοὺς τῆς ἐκκλησίας ἀπαλλάττεσθαι, καὶ πυθομένης τῆς θρονίας, ἢ ἄρα εἴη τὰ ἐπαγόμενα τῷ διατρίβοντι, διεξῆλθον. λόγον ὀφείλειν αὐτὸν τοῦ οἰκείας κρίσεως, κριτοῦ πρόσωπον πρὸ τὸ εἰκὸς ἀνάληπτα. ὧν εἰρημένων,

μένων, ὅπως ὁ ἡγούμενος ψήφῳ τῆς συγκλήτου ἀνὰ τ̃ μέσον καθῆσο χωρῶν, ἀσεβίου ἀξιῆτει ταῖς ὑπεδεδομέναις πρ̃ αὐτὸν τῇ βασιλείᾳ δεήσεσι, ἀναγνωσθῆναι φήσας ὑπὲρ λέξεως ταῦτα. ἠδικημαι πρ̃ ἡγεμόνος, ἠδικημαι· ἡ πίστις, ἔφη, ἀθῆ φλαβιανὸς ὁ ὑπέρτατος ἅμα ἐμοὶ, ἀδίκως καθηρέθη πρ̃ αὐτοῦ, κελεύσαιτε ταῖς δεήσεσί μου ἀναγνωσθῆναι. ὅπερ ὡς ὑπὸ δικῶν ἐγένετο, ἡ δέησις ἀναγνώσεως ἔτυχε, ταυτὶ φθεγγομένη τὰ ῥήματα. Περὶ ἀσεβίου τοῦ ἐλαχίστου ὑπερτάτου δορυλαίου ποιουμένου τὸν λόγον ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως σκηπτὸς τῷ ὑμετέρῳ κράτει ἀπρόοπτον μὲν τοῖς ὑπηκόοις τοιοῦδε, καὶ χεῖρα ὀρέγειν πᾶσι τοῖς ἀδικουμένοις· μάλιστα δὲ τοῖς ἱεροσυλίᾳ τελοῦσι. καὶ ἐν τούτῳ γὰρ τὸ θεῖον θεραπεύειν, πρ̃ οὗ τὸ βασιλεύειν ὑμῖν καὶ κρατεῖν τῶν ὑφηλίων δεδώρηται. ἐπεὶ οὖν δίκαι καὶ πολλαὶ τοιαῦται πᾶσαν ἀκολουθίαν ἡ εἰς χεῖρον πίστις, ἣν ἡμεῖς πεπόνθαμεν τοιαῦτα δέσποτα τὸν βλαβεσάτου ὑπερτάτου τῆς ἀγεξανδρέων μεγαλοπόλεως, τοιοῦσδε τῇ ὑμετέρᾳ εὐσεβείᾳ τῶν δικαίων ἀξιοῦντες τυγχάνειν. τὰ δὲ τοιαῦτα ἐν τούτοις, ὅπου τῆς ἔναγχος γενομένης στάσεως ἐν τῇ ἐφεσίων μητροπόλει, ἐν ᾗ ὄφελόν γε μὴ γενέσθαι, ἵνα μὴ κακῶν καὶ ταραχῆς τ̃ οἰκουμένῃ ἐμπλήσῃ ὁ ζητῶν δέσποτα τοῦ δικαίου λόγον, καὶ τ̃ τοῦ θεοῦ φόβον ὁμοδόξως ὢν καὶ ὁμόφρων δυτυχοῦς τοῦ μαξιμόφρονος καὶ αἱρετικοῦ. λανθάνειν δὲ τοὺς πολλοὺς ὡς ὕστερον ἑαυτὸν ἐφανέρωσεν δυρὼν χαιρὸν τ̃ γενομένῃ πρ̃ ἐμοῦ κτ̃ δυτυχοῦς τοῦ ὁμοδόξου αὐτοῦ καθηγεμόνος καὶ τ̃ ἐπ' αὐτῷ ἐξενεχθείσης ψήφου παρὰ τοῦ τῆς ὁσίας λήξεως φλαβιανοῦ τοῦ ὑπερτάτου πλῆθος ἀτάκτων ὄχλων συναγαγὼν καὶ δυναστείᾳ ἑαυτῷ μᾶλλον χρησάμενος τ̃ δυσεβῆ θρησκείαν τῶν ὀρθοδόξων γοῦν εἶκον εἰς αὖθις ζημιῶσαι, καὶ τ̃ κακοδοξίᾳ δυτυχοῦς τοῦ μονάζοντος, ἧς ἀνέθετο καὶ ὅς ἀρχῆς παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων ἀπεκηρύχθη, ἐβεβαίωσεν. ἐπεὶ οὖν οὐ μακρὰ τὰ τελεσθέντα αὐτῷ κατὰ τῆς εἰς χεῖρον πίστεως καθ' ἡμῶν, δεόμεθα καὶ τοιαῦτα τοῦ ὑμετέρου κράτους, θεσπίσαι τὸν αὐτὸν βλάβεσαν ὑπέρτατον δέσποτον, ἀπολογήσασθαι τῶν πρ̃ ἡμῶν αὐτῷ ἐπαχθέντων· δηλαδὴ τῶν πρ̃ αὐτοῦ καθ' ἡμῶν πεπραγμένων· ἐπομνημονεύσας ἀναγνώσεως βιβλίων ὑπὲρ τῆς ἁγίας συνόδου, δι' ὧν δυνάμεθα ἀποδεῖξαι, καὶ δημόσιον εἶναι τῆς ἡμετέρας πίστεως ὀρθοδοξίαν, καὶ αἵρεσιν ἀσεβείας πεπληρωμένην κατὰ τοῦδε τοῦ καὶ ἡμᾶς καθελόντος καὶ τοὺς δυνατοὺς ἡμῶν κατεργασαμένου. θείων καὶ τοιούτων βιβλίων ἡμῖν μυστηρίων καὶ ἐπιστολῶν τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου τῶν θεοφιλεστάτων ὑπερτάτων, ἐφ' ᾧ τὰ ἡμῖν καὶ ᾧ τοιαῦτα φρονοῦσαν καὶ δυνατὸν εἶναι εἰς γνῶσιν τῆς ἡμετέρας δυσεβείας πάντα τὰ πραττόμενα τοῖς ὑπερισταμένοις τῇ ἀθανάτῳ ἡμῶν κορυφῇ. καὶ τούτου τυγχάνοντες, ἀδιαλείπτους δυνατὸν ἀναπέμψομεν εὐχὰς τῷ αἰωνίῳ ὑμῶν κράτει τοῖς θειοτάτοις βασιλεῦσι. Μετὰ ταῦτα ἐκ κοινῆς δεήσεως δέησις τε καὶ δυσεβίου τὰ ἐν τῷ δικαίῳ στοιχείῳ πεπραγμένα τῶν ἐν ἐφέσῳ ἁγίων ἀναγνώσεως ἐδημοσιεύθη, ὧν τ̃ λεπτομέρειαν, διὰ πολλῶν μὲν ἀνειλημμένων, προσεχομένων δὲ τοῖς ἐν χαλκηδόνι κεκινημένοις, ὡς δὴ μὴ ἀδολεσχεῖν δόξω τοῖς πρὸς ὃ πέρας τῶν πραγμ̃ ἐπειγομένοις, ὑποτάξω ᾧ πρόκειται τῆς ἱστορίας βιβλίῳ, ἀδῆλον δοὺς τοῖς πάντα λεπτῶς εἰδέναι βουλομένοις, καὶ τούτοις ἐπιτυχεῖν, καὶ τ̃ πάντων ἀκρίβειαν ἀναμάξασθαι. ὑπῆρχον δ',

τὰ κεφάλαια φημὶ, ὡς ἐφωράθη διόσκορος μὴ δεξάμενος τὴν λέοντος ὑποστολὴν ὑποσκόπου τῆς πρεσβυτέρας ῥώμης, καὶ πρὸς γε τὴν καθαίρεσιν Φλαβιανοῦ τοῦ νέας ῥώμης ὑποσκόπου, ὃν ἡμιλέρα μιᾷ ποιησάμενος, ὃν ἀγράφῳ τε χάρτῃ πρόφασιν σκιάσας τοὺς ἀγιαθήνας ὑποσκόπους ἐποιήσατο μήνα θαι, καὶ τὴν καθαίρεσιν Φλαβιανοῦ πρεσβεύειν. ἐφ' οἷς οἱ ἀπὸ τῆς συγκλήτου βουλῆς ἐψηφίσαντο τάδε. πρεσβύτερον ὀρθοδόξου καὶ καθολικῆς πίστεως τελεώτερος σύνοδος γνώμης τῆς ὑστεραίας ἀκριβεστέραν ἐξέτασιν συγκεῖσθαι ὁρῶμεν. ὅτι δὲ Φλαβιανὸς ὁ τοῦ θεοῦ μήνης, ὁ δὲ σέβιος ὁ διάβολος ὑποσκόπος ὂν τῶν πεπραγμένων καὶ ἀγνοηθέντων ἑρμήνης καὶ αὐλῆς τῆς φωνῆς τῶν γνωμῶν ἐξάρχων τότε συνόδου φησάντων ἐσφάλθαι καὶ μάτην αὐτοὺς καθηρηκέναι. ὅθεν πρέπει τὴν πίστιν σφηνέντες δείκνυσθαι ἀδίκως, καθαιρεθέντες. φαίνεται ἡμῖν κατὰ θεὸν ἁρέσκον δίκαιον εἶναι εἰ πρόφασιν ὡς ἀληθῆ ἡμῶν δεσπότην τῶν αὐλῶν ὑποτιμίων δέχεσθαι τὸν διάβολον ὑποσκόπον ἀγεξανδρείας, καὶ ἰουβεντήνιον τὸν διάβολον ὑποσκόπον ἱεροσολύμων, καὶ θαλάσσιον τὸν διάβολον ὑποσκόπον καισαρείας καππαδοκίας, καὶ δυσέβιον τὸν διάβολον ὑποσκόπον ἀρμωνίας, καὶ δυσάθιον τὸν διάβολον ὑποσκόπον κυρηνῶν, καὶ βδίλιον τὸν διάβολον ὑποσκόπον σελευκείας ἰσαυρείας, τοὺς ἐξωσίαν ἐληλάκοτας, καὶ ἐξαρχοντας τοῦτε συνόδου, ὑποπεσεῖν πρὸς τὴν ἱερᾶς συνόδου κρίσιν τοὺς καθόνας ὑποσκοπικοὺς ἀξιώματος ἀγνοτείους γνώμους. πρώτων τῶν πρακολουθησάντων τῇ θείᾳ κορυφῇ γνωσιζομένων, εἶτα λιβέλλων εἰς ἕτερον ὑπιδεδομένων κρίσει ἐγκλημάτων λαβεῖν καὶ χρεμάτων, καὶ δίς λε καὶ τρὶς κληθεὶς ὁ διόσκορος, οὐχ ὑπήντησεν ὅτι πρόφασιν ἂν εἴρηκεν, οἱ τόπον πληροῦντες λέοντος τοῦ τῆς πρεσβυτέρας ῥώμης ὑποσκόπου, ὅτι λέξεως ἀπεφήναντο ταῦτα. Δῆλα γεγένηται τὰ πεπραγμένα διοσκόρου ὧν γνωμῶν τῆς ἀγεξανδρέων μεγαλοπόλεως ὑποσκόπου κρίσεως τῶν κανόνων τάξεως, καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως. καὶ τῶν ἤδη ἐξεταζομένων ἐν ᾧ πρόκειται σύνεδρίῳ, καὶ ἀπὸ τῆς σήμερον πρόσταγμάτων. οὗτοι γὰρ ἵνα τὰ πολλὰ παραλείπωμεν διὰ τυχὸν τὸ ὁμόδοξον αὐτοῦ καθαιρεθέντα κανονικῶς παρὰ τοῦ ἰδίου ὑποσκόπου τοῦ ἐν ἁγίοις Φαμοῦ πατρὸς λιβύης καὶ ὑποσκόπου Φλαβιανοῦ αὐθενήσας ἀκανονίστως, εἰς κοινωνίαν ἐδέξαντο, πρὶν ἢ σύνεδρον σαι ἐν τῇ ἐφεσίων μητρὶ τῶν θεοφιλῶν ὑποσκόπων. μηδ' ἐκείνοις μὲν ὁ ἀποστολικὸς θεσμὸς, συνώμοσεν ἀπείναι ὅτι τοῖς ἐκεῖθεν μὴ κρίνεσθαι καὶ αὐτοὺς πρεσβυτέρους, οἳ καὶ διετέλεσαν μέχρι τοῦ παρόντος ἑπόμενοι τῷ ἁγιωτάτῳ ὑποσκόπῳ λέοντι καὶ πάσῃ τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ. ὃ δὴ καὶ ἐνεν, καὶ ἐν τῇ αὐτοῦ κοινωνίᾳ, ὁμοπίστους ἐδέξατο. ὅτι δὲ καὶ μέχρι τοῦ παρόντος διέμεινε σεμνυνόμενος ἐπ' ἐκείνοις, οἷς ἔδοξε φέναι καὶ εἰς γνῶσιν κεκωφέναι· πρὸς τούτοις δὲ τῷ ὑποστολῇ ἀναγνωσθῆναι συνεχώρησε τοῦ μακαρίου πάπα λέοντος, τῷ γράφοντι πρὸς αὐτὸν πρὸς τὸν ἐν ἁγίοις τῷ μνήμῃ φλαβιανόν, καὶ ταῦτα πολλάκις πρόσκλητος ἀναγνωσθῆναι ταύτην τὸν τῶν κεκομικότων, καὶ μὴ ὅρκου ποιήσασθαι τὴν ἀνάγνωσιν ἐπόμενος· ἧς μὴ ἀναγνωσθείσης, σκανδάλων καὶ ταραχῆς ἀναβαθείσης διὰ τὴν οἰκουμενικὴν ἁγιωτάτης ἐπλήρωσεν ἐκκλησίας. ἀλλ' ὅμως τοιούτων πρὸς αὐτῆς τολμηθέντων, ἐσκοπεῖτο μὴ τὸ πρεσβύτερος αὐτοῦ ἀνόσιας πρόξεως, φιλονεθερπίας μὲν ἀνὸς ἀξιώσαι· ὡς καὶ τοὺς λόγους θεοφιλεῖς ὑποσκόπους,

καὶ τοὺ

" καίτοι μὴ δὲ τ̃ αὐθεντίαν αὐτῶν τῶν ἁπλουστέρων ἐγκόπτας· ὅπερ οὐ τοῖς δευτέροις τ̃
" τοσοῦτον ἀνωμίαν ἐνέκοπτεν, ἐβλαπτε δὲ καὶ ἀκοινωνησίας ὑπαγορεύουσα
" τ̃ τῶν ἀγιωτάτου, καὶ θεοφιλεστάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς μεγάλης ῥώμης λέοντος.
" τοῖς τούτοις καὶ λιβελλίοις τῶν ἀνομιῶν μεσῶν κατ' αὐτῶν τοσουτοεκθέντων τῇ ἁ-
" γίᾳ καὶ μεγάλῃ συνόδῳ καὶ ἁπάσῃ, ἣ δὴ, καὶ τελεσθεῖσα ὑπὸ θεοφιλῶν ἐπισκόπων κανο-
" νικῶς κληθεὶς, οὐκ ὑπήκουσεν, ἕως τῶν ἰδίου συνοδόντος δηλονότι κενοῦ μύθου, ἣ
" τοῖς τῶν συνόδων διαφόρων ἀνθέσμους καθαιρεθέντας τῶν ἀνόμως ἐδέξατο.
" αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν τὸ ψῆφον ἐξωύσεκε διαφόροις τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς πάλησας
" θεσμοῖς, ὅθεν ὁ ἁγιώτατος, καὶ μακαριώτατος ἐπίσκοπος τῆς μεγάλης καὶ πρεσβυ-
" τέρας ῥώμης λέων δι' ἡμῶν καὶ τῆς παρούσης συνόδου μετ̃ τῶν τεσμακαρίστου καὶ
" πανευφήμου ἀποστόλου πέτρου, ὃς ἐστι πέτρα ἣ κρηπὶς τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας,
" καὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως θεμέλιον, ἐγύμνωσεν αὐτὸν τῶν τε ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος,
" καὶ πάσης ἱερατικῆς ἠλλοτρίωσεν ἐνεργείας. τοιγαροῦν ἡ ἁγία αὕτη καὶ μεγάλη
" συνόδος τὰ δόξαντα τοῖς κανόσιν, ὅπερ ἂν μνημονεύθηναι δέοι σαφέστερον φησίζειν. Τῶν
τῶν δὲ τ̃ συνόδου κυρωθέντων καὶ πίνων ἑτέρων πεποιημένων, οἱ μὲν, ἅμα
δέοι σαφέστερον καθαιρεθέντες, τῶν ἀκλησίας τῆς συνόδου καὶ νεμέσεσι τ̃ βασιλείας, ἀνα-
κλήσεως ἔτυχον. ἑτέρων δὲ τοῖς πεποιημένοις ἐπισυνεκθέντων, ὅσος ἐξεφω-
" νήθη λέγων αὐτοῖς ὀνόμασι ταῦτα. Ὁ κύριος ἡμῶν καὶ σωτὴρ ἰησοῦς χριστὸς τῆς πί-
" στεως τ̃ γνῶσιν τοῖς μαθηταῖς βεβαιῶν, ἔφη. εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν,
" εἰρήνην τ̃ ἐμὴν ἀφίημι ὑμῖν, ὡς μηδένα τοσοῦτον τὸν πλησίον δοκεῖν ἐν τοῖς
" δόγμασι τ̃ εὐσεβείας διηνεκῶς ὅπισθεν τῆς ἀληθείας ἐνδείκνυσθαι κήρυγμα. καὶ μετ̃
" ταῦτα ἀναγνωσθέντος δ' ἐν νικαίᾳ ἁγίᾳ συμβόλου, καὶ τοσούτου γε τ̃ ἑκατὸν πεντήκον-
" τα ἁγίων πατέρων ἐπήγαγον. ἥρκει μὲν οὖν εἰς ἐντελῆ τ̃ εὐσεβείας ὁπίγνωσιν τ̃
" καὶ βεβαίωσιν τὸ σοφὸν καὶ σωτήριον τοῦτο τῆς θείας χάριτος σύμβολον. τῶν δὲ γε
" τοῦ παιδὸς καὶ τῶ ἁγίου, καὶ θ' ἁγίου πνεύματος ἐκδιδάσκει τὸ τέλειον, καὶ τ̃ κυρίου
" τὴν ἀνθρωπίνην τοῖς πιστῶς δεχομένοις πρόρρησιν. ἀλλ' ἐπειδὴ ὥρ οἱ τῆς ἀληθείας
" ἐχθροὶ ἀθετεῖν ὁπιχείρουσι τὸ κήρυγμα διὰ τῶν οἰκείων αἱρέσεων, κενοφωνίας
" ἀπέτεκεν. οἱ μὲν, ὃ τ̃ δι' ἡμᾶς τῶ κυρίου οἰκονομίας μυστήριον τῶν διαφθείρειν τολ-
" μήσαντες, καὶ τὴν θεοτόκον ὁπὶ τ̃ πρόπαλον φωνὴν ἀπρονούητοι· οἱ δὲ σύγχυσιν
" καὶ κεφᾶσιν εἰσάγοντες, καὶ μίαν εἰ τὴν φύσιν τῆς σαρκὸς καὶ τῆς θεότητος ἀναπλάτ-
" τοντες, καὶ παθητὴν τῶ μονογενοῦς τὴν θείαν φύσιν τῇ συγχύσει τεφλοῦμενοι.
" διὰ τοῦτο πᾶσαν αὐτοῖς ἀποκλεῖσαι τ̃ τῆς ἀληθείας μηχανὴν βουλομένη ἡ πα-
" ροῦσα νεῶ αὕτη ἁγία μεγάλη καὶ οἰκουμενικὴ συνόδος, τοῦ κηρύγματος δύω-
" δεν ἀσάλευτον σκιδικοῦσα ὥρισε τοσουτοπλασίως τῶν τριακοσίων καὶ ὀκτὼ ἁγί-
" ων πατέρων τ̃ πίστιν μενεῖν ἀπρεσχείρητον, καὶ δὴ μὲ τοὺς διὰ πνεύματος τῷ ἁγίῳ πα
" νοσμένους, τὴν χρόνοις ὕστερον τοῦτο διὰ τῶν ὅτι τ̃ βασιλεύουσης πόλεως ἑκατὸν
" πεντήκοντα σὺν θεῷ ὄντων πατέρων τοῦ τῆς τῶ πνεύματος οὐσίας τοῦτο δοθείσης
" διδασκαλίας κυρίως ἰσῶ ἐκεῖνοι πᾶσιν ἐγνώρισαν, οὐχ' ὅλη λόγον τοῖς τοσοῦτο-
" σιν ἐπεισάγοντες· ἀλλὰ τοῦτο τὴν τῶ ἁγίου πνεύματος αὐτοῦ ἕνωσιν τὴν αὐτῷ δε-
" σποτείαν αὐθεντεῖν πειρώμενοι, γραφικῆς μαρτυρίαις πανώσμενοι. διὰ δὲ τοὺς
" τῆς οἰκονομίας τοῦ διαφθείρειν τολμῶντας μυστήριον, καὶ ψιλὸν ἄνθρωπον τὸν τοῦ

" ῆς ἁγίας πνεύματος τελέντα μαρίας, ἀναδῶς λοιδορωῦσι, τὰς τοῦ μακαρίου
" κυρίλλου τῶν ἁγιοπατέρων ἐκκλησίας φωμολύου ποιμένος σωωδικὰς ὑπογρα-
" φὰς ωερὶ τοῦ γεννήσαντος αὐτὸν ἀνθρώπου ἐκ θεοτόκου μαρίας, εἰς ἕ-
" λεγχον μὲν τῆς νεστορίου φρενοβλαβείας· ἑρμηνείαν δὲ τῶν ἐν δύσει ζήλῳ τῶν ὀρθο-
" δόξου συμβόλου ποθούντων τὴν ἔννοιαν, οἷς καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ μεγίστης καὶ
" ωρεσβυτέρας ῥώμης ωερὶ τοῦ μακαριωτάτου καὶ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκό-
" που λέοντος, τὴν γραφεῖσαν ωερὶ τῶν ἐν ἁγίοις ἀρχιεπίσκοπον φλαβιανὸν ἐπ'
" αἱρέσει τῆς δυτυχοῦς κακονίας, ἵν' ἵνα τῇ τοῦ μεγάλου πέτρου ὁμολογίᾳ συμβαί-
" νουσαν, κοινὴν ἵνα σήκῃ ὑπόληψιν κατὰ τῶν κακοδοξούντων, εἰκότως σωνήρ-
" μοσε ωερὶ τὴν τῶν ὀρθῶν δογμάτων βεβαίωσιν. ὅθεν τε γὰρ εἰς ἡμᾶς δυάδα τοῦ ἵνα οἰ-
" κονομίας ἀφ' ἧς ὑπεχρεώσι μυστήριον ωροβάλλεται. καὶ τοὺς παθητὸν τοῦ μο-
" νογενοῦς λέγειν τολμῶντας τὴν θεότητα ὡς τῶν ἱερῶν ἀποφεύγει συλλόγων, ὅτι τε δύο φύσεων τοῦ χριστοῦ κρᾶσιν ἢ σύγχυσιν ὑπονοοῦσιν μὴ εἶναι), ὅτι τοὺς ἀφανίζειν ἢ ἑτέ-
" ρας τινὸς οὐσίας τὴν ἐξ ἡμῶν ληφθεῖσαν αὐτῷ τοῦ δούλου μορφὴν ωροβαλλομέν-
" νας ἐξηφανίκασι, καὶ δύο μὲν, ωερὶ τῆς ἑνώσεως φύσεις τοῦ κυρίου μυθευούσας, μίαν δὲ
" μετὰ τὴν ἕνωσιν ἀναπλάττοντας, ἀναθεματίζει. ἐπόμενον τοίνυν τοῖς ἁγίοις πατράσιν, ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ὁμολογοῦμεν υἱὸν τὸν κύριον ἡμῶν ἰησοῦν χριστὸν, καὶ συμφώνως
" ἀπφαίνεσθαι ἐκδιδάσκομεν τέλειον τὸν αὐτὸν ἐν θεότητι, καὶ τέλειον τὸν αὐτὸν ἐν ἀν-
" θρωπότητι, θεὸν ἀληθῶς, καὶ ἄνθρωπον ἀληθῶς, τὸν αὐτὸν ἐκ ψυχῆς λογικῆς καὶ
" σώματος, ὁμοούσιον τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα, καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν κατὰ τὴν ἀν-
" θρωπότητα, κατὰ πάντα ὅμοιον ἡμῖν χωρὶς ἁμαρτίας. πρὸ αἰώνων μὲν ἐκ τοῦ
" πατρὸς γεννηθέντα κατὰ τὴν θεότητα. ἐσχάτων δὲ τῶν ἡμερῶν, τὸν αὐτὸν δι' ἡμᾶς, καὶ
" διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐκ μαρίας τῆς παρθένου καὶ θεοτόκου κατὰ τὴν ἀν-
" θρωπότητα, ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν χριστὸν υἱὸν κύριον μονογενῆ ἐν δύο φύσεσιν
" ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀδιαιρέτως, ἀχωρίστως γνωριζόμενον, οὐδαμοῦ τῆς τῶν φύ-
" σεων διαφορᾶς ἀνηρημένης διὰ τὴν ἕνωσιν. σῳζομένης δὲ μᾶλλον τῆς ἰδιότητος ἑκατέ-
" ρας φύσεως καὶ εἰς ἓν πρόσωπον, καὶ μίαν ὑπόστασιν συντρεχούσης, οὐ κ ὡς εἰς δύο
" πρόσωπα μεριζόμενον, ἢ διαιρούμενον· ἀλλ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν υἱὸν μονογενῆ θεὸν λόγον
" καὶ κύριον ἰησοῦν χριστὸν, καθάπερ ἄνωθεν οἱ ωροφῆται περὶ αὐτοῦ καὶ ἡμᾶς αὐτὸς ὁ
" χριστὸς ἐξεπαίδευσε, καὶ τὸ τῶν πατέρων ἡμῖν ωαραδέδωκε σύμβολον. τούτων τοίνυν
" μετὰ πάσης ἀκριβείας καὶ ἐμμελείας περὶ ἡμῶν ἀφ' ἁπάντων τεθέντων, ὥρισεν ἡ ἁγία καὶ
" οἰκουμενικὴ συνόδος ἑτέραν πίστιν μηδενὶ ἐξεῖναι ωροσφέρειν, εἴτ' οὖν συγγράφειν,
" ἢ συντιθέναι, ἢ φρονεῖν, ἢ διδάσκειν ἑτέρους. τοὺς δὲ τολμῶντας ἢ συντιθέναι πίστιν
" ἑτέραν ἢ γραῖν ωροσκομίζειν, ἢ διδάσκειν, ἢ ωαραδιδόναι ἕτερον σύμβολον τοῖς ἐθέ-
" λουσιν ἐπιστρέφειν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας, ἐκ ἑλληνισμοῦ, καὶ ἐξ ἰουδαϊσμοῦ ἢ ἐξ ἑτέρας
" αἱρέσεως οἱασδήποτε. τούτους, εἰ μὲν εἶεν ἐπίσκοποι, ἢ κληρικοί, ἀλλοτρίους εἶναι τοὺς
" ἐπισκόπους τῆς ἐπισκοπῆς, καὶ τοὺς κληρικοὺς τοῦ κλήρου. εἰ δὲ μοναζοντες ἢ λαϊκοὶ
" εἶεν, ἀναθεματίζεσθαι. μετὰ τοίνυν τὸν ἐνεγκαμένον ὅρον, καὶ βασιλεὺς μαρκιανὸς
ἀνὰ τὴν χαλκηδονέων τὴν σύνοδον ωροκαθήμενος, δημηγορήσας τε αὐτὴ ἐπῃνέζε-
ξε, καὶ ὑπὲρ συμβᾶσιν ἰουβεναλίου τε καὶ μαξίμου τῶν κατ' αὐτοὺς ἐπαρ-
χιῶν διῴκησεν, καὶ θεοδώσιος καὶ ἵλας ἀνεκλήθησαν, καὶ ἕτερα κεκίνηται, ἄνω καὶ ἔ-

φθιτω

φθῖω εἰπεῖν, μετ' αὐτὸν ἰσοείαν ἐγλέγραφθαι. ἐδόκει δὲ καὶ τὸν θεῖον τ νέας ῥώμης ἐκ τῶν δολτειῶν τ πρεσβυτέρας ῥώμης, τῶν δήλων τὰ πρεσβῖα φέρειν. ὅπῃ τούτοις δ βόσπορος μὸν ἵης γαλῆς ὧν παφλαγόνων οἰκεῖν καθακρίνεται. πρεσβύτερος δὲ τ ὑπισχνῆν ψῆφῳ κοινῇ τ σωτόδου ἵης ἀγεξανδρέων κληθῆται.

Οἳς ὅπῃ τὸν οἶκον κατειλήφει θεῖον, μέγιστος καὶ ἀνύποιστος ἀέρχης τῷ ζ
δήμῳ ἀνέκη πρὸς διαφόρους κοιμηνομένων γνώμας. οἱ μὸν γὸ βόσπορον ἐπεζήτουν, οἷά πᾶ εἰκὸς ἐν τοῖς τοιούτοις γίνεσθαι· οἱ δὲ μᾶλλα πρὸ τείχους, ὡς καὶ πολλὰ καὶ ἀνήκεστα πρὸ βλεῖν. ἴσορρα γοῦν πρίσκος ὁ ῥήτωρ, φθῖναι τινα καὶ πα τὸν ἀγεξανδρον τῶν θηβαίων ἐπιτυχίαν, ἰδεῖν τε τὸν δῆμον ὁμόσε χῖ τῶν ἀρχόντων χωροῦντα, ἵης τε γραικωλικῆς δυνάμεως τινὰ φάσιν διακωλύειν βουλομένης λίθων βολᾶς αὐτοῖς χρῆσθαι. πρέπεσθαί τε τούτοις ἀνὰ τὸ ἱερὸν τ πάλαι θραύπιδος, ἀναδραμόντας ἐκ πολιορκῆσαι, καὶ πυρὶ ζώντας παραδοῦναι, ταῦτα τε τὸν βασιλέα μαθόντα, διχλίους νεολέκτους ἐκπέμψαι· καὶ τοῦ πνεύματος ἐπιτυχόντας οὐειοδρομῆσαι, ὡς ἀνὰ τινὰ ἕκτην τῶν ἡμερῶν τῇ μεγάλῃ τῶν ἀγεξανδρέων πρέσχειν πόλιν. κἀνθεῦθεν τῶν θραικωτῶν πρυτανεύοντων ἔστε ταῖς γαμεταῖς καὶ θυγατέρας τ ἀγεξανδρέων ὧν πρότερον πολλὰ δυνότερα πρέσβειν. ὕστερόν τε δεηθῆναι τὸν δῆμον τῶν φλώρου τῶν θραικωλικῶν γραμμάτων ἡγουμένου, ὁμοῦ τε καὶ τ πολιτικὴν διέπουσος ἀρχὴν ἀνὰ τινὰ εὐνοδρομίαν ἀγιαθέντα· ὥστε καθαπρέξαι αὐτοῖς τ τοῦ σιτηρεσίου χορηγίαν ἐῶ πρὸ αὐλῶν ἀφῃρῆσθαι, τά τε βαγδικεῖα, καὶ τ θέαν, καὶ ὅσα ἀφ' τινὸ ἡγουμένου αὐλῶν ἀναξίαν ἀπεκόπησ. καὶ οὕτως τὸν φλῶρον ἐσηγήσατ τῇ αὐτῇ φανέντα ὧ δήμῳ, ἀποφέρειν ταύτῃ καὶ τ τάσιν πρὸς βραχὺ διαλῦσαι. ἀφ' οὗπερ τὰ κῖ τ ἔρημον πρὸς τὰ ἱεροσόλυμα τ ἠρεμίαν εἶχεν. οἱνίοι γὸ τῶν μοναχῶν ὧν ἀνὰ τ σωτόδον ἀνῃρεθέντων, καὶ τὰ μνήματα ταύτῃ βουληθέντων φέρειν, πρὸς τ παλαισίνῃ ἀφικνοῦνται, καὶ πρεσβεῖαι τ πίστεως ὀδυρόμενοι, τὸ μοναδικὸν ἔπαυσαν ἀναῤῥίπισαί καὶ ἀνασοβῆσαι. ἐπειδὴ δὲ ἰουβεναλίος τὸν οἰκεῖον κατειλήφει θεῖον, καὶ βιαζόμενος πρὸ τῶν ἀνασειόντων τὰ οἰκεῖα ἀνασκευάσαί τε καὶ ἀναθεμαΐσαι, κῖ τ βασιλέως πόλιν ἀνέδραμεν, ἀγιαθέντες οἱ τὰ μνήματα τ ἐν χαλκηδόνι σωτόδου ὡς ἀνωτέρω εἰρήκαμεν φεύγοντες, κλεισθένουσιν ἀνὰ τ ἀγίαν ἀνάστασιν, πρεσβεῖον τὸν μᾶλλα κυκήσαντα τ ἐν χαλκηδόνι σωτόδον, τὸν καὶ πρέσβυν πρὸ ταύτης αὐτοῖς ἀγγείλαντα, πρεὶ οὗ ὕστερον τὸ ἐν παλαισίνῃ μοναχικὸν πρὸς ἀκλίβεια γράφον εἴρηκεν. ὡς καὶ πρεὶ τ οἰκείου ὀπισθόπου ὅπῃ κακουργίας θροὺς, τοῦ κατ' αὐτὸν ἀπελάθη μοναστηρίου, καὶ ὅλα γε κῖ τ ἀγεξανδρου ἡγούμενος ἀπελάβετο τοῦ βόσπορου, καὶ πολλῆς ὡς τασιώδης καθαξανθείσ πληγῆς, ὅπῃ καμήλου ἴσα κακούργοις, ἀνὰ τ πόλιν πρεμενέχθη. πρὸς ὃν πολλοὶ τῶν ἐν παλαισίνῃ πόλεων ἀφικνούμενον, χρεοῦνται σοφισὶ ὀπισθόπους πρεσκυάζον, ἐν οἷς καθίστηκε καὶ πέτρος ὁ ἐξ ἰοπείας τοῦ καλουμένου μαϊουμᾶ τὸ πρὸς τῇ θαλάσσῃ πολὺ θεὸς οἴακας ἵης ὀπισθοπῆς πιστευθείς. ἀφ' ὅπῃ μάρκιανὸς ἔγνω, πρῶτα μὸν ἀγθῆναι πρὸ αὐτῷ κῖ τὸ θρασύπεδον ὃν θεοδόσιον κελεύει. ἐκπέμπει δὲ τὸν ἰουβεναλίον, πρὸς διόρθωσιν τῶν γεγονημένων, ἀπελαθῆναι πάντας τοὺς ἀπὸ θεοδοσίου χλεισθενηθέντας ἐγκελεύσμενος. μῖ χρῷ τ ἄφιξιν ἰουβενα-

λίου, πολλὰ καὶ διάφορα γεγόνασιν ἐκ ἔθους εἴθους προϊόντων. ὅσα γὰρ ὁ θυμὸς αὐτῷ ὑπηγόρευε, τοῦ βασκάνου καὶ θεομισοῦς δαίμονος. οὕτως ἑνὸς χρώμματος ἐνδιαγὲν κακούργως ἰσχνάσμοῖς τε καὶ πυρρομιξοδόσμοῖς, ὡς τὸ θατέρου τούτων ἐκφοινίσεως, πολλῷ ἐπαγούσης εἰναῦθα τὸ ἕτερον, πολὺ τὸ διαφέρον παρὰ τοῖς πλείοσι νομίζεσθαι, καὶ διὰ μικρὰ ταῖς ἐννοίαις ἐκ διαμέτρου φέρεσθαι, καὶ διαλήλων διαιρεῖσθαι καθεστάναι. ὅτε γὰρ ἐν δύο φύσεσι τὸν χριστὸν ὁμολογῶν, ἐκ δύο αὐτὸν λέγει, εἰ μὴ ἐν θεότητι καὶ ἀνθρωπότητι συνομολογῶν τὸν χριστόν, ὁμολογῶν ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος συντεθεῖσθαι λέγει. ὅτε, ἐκ δύο λέγω, τοῦτ' ἐν δύο πρώτως ὁμολογίαν ἐπάγει, εἰ μὴ ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος τὸν χριστὸν λέγει, ἐν θεότητι καὶ ἀνθρωπότητι ὁμολογεῖ αὐτὸν καθεστάναι. οὔτε γὰρ σὰρκος ἐς θεότητα μεταβληθείσης, οὔτε αὖ τῆς θεότητος ἐς σάρκα χωρησάσης, ἐξ ὧν ἡ ἀσύγχυτος ἕνωσις, καὶ διὰ τὸ ἐκ δύο φωνῆς εἶναι νοεῖσθαι τὸ ἐν δύο, καὶ διὰ τῆς ἐν δύο, καὶ θατέρου τοῦ ἑτέρου μὴ ἀπολιμπάνεσθαι. ὅπου γε καὶ τὸ περιούσιον οὐ μόνον τὸ ὅλον ἐκ μερῶν, ἀλλὰ καὶ ἐν μέρεσι τὸ ὅλον γνωρίζεσθαι, καὶ ὅμως οὕτως ἀγνώτων ἀπειρονίας ταῦτα νομίζουσιν αἱ ἀνθρωποι, σωτηρίας μὲν οὐδὲν τοῦ θεοῦ δόξης, ἢ καὶ τὰ οὕτω βουλεύσεις περιημμένοι, καὶ πάσης ἰδέας θανάτου φαφεσθαι, ἢ περὶ τοῦ ὄντος ἰέναι συγκαταθέσιν, ὅθεν τὰ λελεγμένα μοι γεγόνασι. καὶ ταῦτα μὲν, ἔσχεν οὕτως.

ξζ Ὑπὸ τούτοις δὲ τοῖς χρόνοις, καὶ ὁμβρίων ὑδάτων ἀφθονία γέγονεν ἐν τε Φρυγίᾳ, καὶ Γαλατίᾳ αὖ τε καὶ Παφλαγονίᾳ, καὶ κιλικίᾳ, καὶ ἔνθα τῶν ἀναγκαίων καὶ ὁλοθριωτέρας ἐφῆς μεταλαμβανόντων τοῖς ἀνθρώποις, ὅθεν καὶ λοιμὸς γέγονεν. ἐν ὅσῳ τε τῇ μεταβολῇ τῆς διαίτης, τε καὶ οἱ δαίμονες σφίσι τοῦ σώματος δι' ὑγροκοιλίας τῆς φλεγμονῆς, ταῖς ὄψεσι ἀπέδυον. βηχές τε συγχυμοῦμενοι, τελευταῖοι τὸν βίον ἀπελίμπανον. τε τοῦ μὲν λοιμοῦ τέως βοηθεῖαν δέδυρται σὺν ἐνίοις. ἄκος δὲ τῷ λιμοῦ τοῖς ὑπολοιφθεῖσιν ἡ πρώτων σφετερία δέδωκε φρόνοια, καὶ μὲν τὸ ἀγρὸν ἔθος ἐφεῖναι σὺν τῷ ἀέρος ὑπερρέξασα, ἴσα ταῖς ἰσραηλίταις μάννα προσπορεύειν. αὐτὰ δὲ τὸ ἑξῆς ἔθος αὐτομάτως δεδοκήσασα τοῖς καρποῖς τελεσιουργηθῆναι. ταῦτα καὶ τὴν παλαιστίνην χώραν ἐνεμήθη, δήμας τε πολλὰς τε αἰγαιθμήσεις τὴν μὲν τῶν παθῶν προϊόντων.

ξζ Τούτων δὲ προϊόντων, αὐτὰ τὴν πρώτεραν ῥώμην, ἀέτιος δηλαίως δὲ αὐθεφτῶν μεθίσα). οὐδενὸς δὲ ὁ τῶν ἑωσφείων μεραρχῶν, σὺν αὐτῷ τε καὶ ἡφαίστος πρὸς ἴσων ἀέλιον δορυφόρων ὑπερουλῆς καταθείσης κατ' αὐλῶνα τοῦ μαξίμου τὸ καὶ τὸν δεξιὸν πρόσωπον, διὸ εἰς τὴν μαξίμου γαμετὴν οὐδενὸς ἴσου ὕβεσε πρὸς βίας αὐλῆς συμφθαρείς. ἔστ' ὁ μάξιμος δόξαν τὸν οὐδενὸς ἴσου γαμετὴν συμπάσῃ δυνάμει ἐσοικίζει). ἡ δὲ γε ὕβεσε, καὶ πάσαν ἀσέβειαν εἰκότως τὸ πρᾶγμα λογισαμένη, ἐς πρώτα κύβον, τὸ δηλεγόμενον, ῥίψασα αἱρεισαμένη, ὑπὲρ ὧν ἐς τε τὸν γαμέτην ἐπεπόνθει, καὶ ἐς τὴν ἐλευθερίαν ἐξύβεσε. δηνὶ γὰρ χωρὶς καὶ ἀδυσώπητος λύπης καταφερομένη εἰς ταύτην ἀφαιρεθείη, καὶ μάλιστα παρ' οὗ τὸν ἄνδρα ἔτυχεν ἀποκτείνασα, καὶ τὴν λιβύην ἐκπέμπει, καὶ δῶρα πλεῖστα πρὸς δυνατὰ δοῦσα τῷ, τε δύνασθαι καὶ τοῖς ἑξῆς ὑπερεχομένη, πείθει μᾶλλον ἐπαυξεῖν ἀδοκήτως τὴν ῥωμαίων ὑπερκαλία.

χαλία, πόντα οἱ προδώσειν ὑποχρυσῶν. οὗ δὴ γενομένης, ἡ Ῥώμη ἁλίσκεται. ὁ δὲ μιξέλιχος οἷα βάρβαρος καὶ ὃν ἔθνον ἀσταθής τε καὶ παλίμβολος, οὐδὲ ταύτῃ ὃ πιστὸν ἐφύλαξεν. ἀμφὶ τὴν πόλιν πυρπολήσας, πόντα τε χρῖμα βρύων, λαβὼν τὴν λύδοξίαν σὺν καὶ ταῖς δύο θυγατράσιν, ἐς τοὐπίσω τῶν ἔλασιν ποιεῖται, καὶ κτίννυσι τὴν λιβύων ἀπιών, ὤχετο, καὶ τὴν μὲν πρεσβυτέραν τῶν λύδοξίας θυγατέρων λύδοκίαν ὀνομάζων σὺν ἁπλῇ ὃ οἰκείῳ παιδί. πλακιδίαν δὲ τὴν νεωτέραν, ἅμα λύδοξίᾳ τῇ μητρὶ σὺν θεραπείαις ὕστερον βασιλικῆς ἐς βιζάντιον ἐκπέμπει, μύρκιανόν ἡμερόβιον. ἐκῆνε γὰρ αὐτὸν ἐς ὀργήν, ὅτε τὴν ῥώμην ἐμπεπρήκοι, ὅτε τὰς βασιλίδας οὕτω προϊέμενος. εἰ μὴ σὺν πλακιδίᾳ γάμοις ὁμιλῇ κελεύσασι μύρκιανος ὀλυβρίῳ τούτῳ ἐπιγαμβρεύσας, ὃς ὑπάτου τῆς γερουσίας ἐτύγχανεν ὢν ἐκ τῆς ῥώμης ἀγούσης, ἀλλὰ τὴν κωνσταντίνου πόλιν ἀφικόμενος. μεθ' ἃ δὲ αὖ μάξιμον, βασιλεύσαντα ῥωμαίων ἔτη μῆνας ὀκτώ. τοῦτον δὲ ὃν βίον λιμῷ μεταλλάξαντος, μαϊουεῖνος δεύτερον ἔτος τὴν βασιλείαν καθέζεν, καὶ μαϊουείνου μὲν ὡς ῥεκιμέρου τῶν ῥωμαίων στρατηγοῦ δολοφονηθέντος, κατέσχε τὴν ἀρχὴν σέβηρος ἔτεσι τρισίν.

Εἰ δὲ βασιλεύοντος σεβήρου ῥωμαίων, μύρκιανος τὴν βασιλείαν ἀνήμαπλ ἢ
ὡς τὴν χρείπονα μεταχωρήσας λῆξιν, ἐπτὰ μὲν μόνοις ἔτεσι τὴν βασιλείαν διακυβερνήσας. μνημεῖον δὲ ὄντως βασιλικὸν καταλελοιπὼς τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποις, ὅσῳ οἱ τῆς ἀλεξανδρέων πυθόμενοι, τὴν κτῖσιν μεῖζονος θυμοῦ καὶ πλείστης θερμότητος ἀνενεούντο μιῶν, ἀνέξαυλον γὰρ ἢ χρῆμα ὡς ὀργὴν ὁ δῆμος, καὶ ταῖς τυχούσας ἀφορμαῖς ὑπέκκαυμα τῶν θορύβων ἔχων. οὐχ' ἥκιστα δὲ πάντων ὁ τῶν ἀλεξανδρέων, πλήθη τε πολλῷ κομῶν, καὶ μάλιστα ἀφθονεῖ τε, καὶ συσκλύσας, καὶ ἀβελτέρῳ θράσει ταῖς ὁρμαῖς χαυνούμενος, ὅθεν ἀμβλῆ φασὶν ὄξὺν τῶν βουλομένων ὃ ἀστυχὲν καταρύξαντι ἀεὶ ταῖς δημοκρατίαις τὴν πόλιν ἀνακαινίζειν, ἀγχοῦ τε καὶ φέρειν ὅπη καὶ οὗ βούλεται. τὰ πολλὰ δὲ καὶ παιγνιῶδες καθεστάναι, καθὼς ἡ ἑβδόμη ἀεὶ ἀμάσιος ἱστορεῖ. καὶ τοιαῦτα μὲν ὁ δῆμος ἀκόσμως, οὐ μὴν τάγε ἄλλα οἷον ἀθλίως καὶ καλεφόρησεν. ὑπιτηρήσαντες δὴ οὖν καιρὸν οἱ τῶν ἀλεξανδρέων καὶ ὃν ὀργύσιος τὸ τραλιανικὸν ταγμάτιον ἡγούμενος, ἀμφὶ τὴν ἀῦρα διέτειχεν ἀγχυπόρον, ἀφίζον καὶ μόθιον ὃν ὑπέκλιν ἄλσυσιν ἐς τὸν τῆς ἱεροσυλίας ἀναβιῶναι βασμόν. τοῖον μὲν τὸν μοναδικὸν ὑπιτηδύσαντα βίον. ὕστερον δὲ τοῖς πρεσβυτέροις συναριθμηθέντα τῆς ἀλεξανδρέων, καὶ ἐς τὸν μεγάλιον ἀγαθύλες ἐκκλησίαν, ἣ καίσαρος τεσσαρακοστεύει), ὑπίσκοπος σοφίσιν προκείζον). ἔθι τοιούτου τε, καὶ τὰ τῆς ἱερατείας ἀνθυρογραφοῦντος. παρῆσαν δὲ τῇ χειροτονίᾳ αὐσέβιος ὁ τοῦ πηλουσίου πρόεδρος, πέτρος τε ὁ ἐξ ἰβηρείας μαϊουμᾶ τῆς πολιχνίου, καὶ τὰ περὶ τούτων ἱστορήσαι ἐς τὸν βίον συγγράψαι πέτρου, ὃς φησι τὸν προϊέμενον μὴ τὸν δῆμον, ἀλλὰ ἵνα τῶν τραλιανῶν διαχειρίσασθαι. κατειληφότος δὲ ὀργυσίου τὴν πόλιν μετὰ πλείστου τάχους τῶν ἡμιόλιων ἀζημιώτων αὐτὸν. ἀπεύδοντός τε τοῦ ἀναστασίου τῆς φάσεως πυρὰν σβέσαι, ἔνιοι τῶν ἀλεξανδρέων προτρεψάντος θεμιστίου ὡς ἐγγράφη τῷ λέοντι, ἀπελθόντα τὸν προτέρειον διαχειρίζοντες. ξίφεσι κτῖ τῶν παλαίχθων ὠθέντος, κτῖ ὃ πρωταίτιον βαπτιστήριον καταπεφυγότα, ὃν καὶ καλωδίῳ περιαρτήσαντες,

διὰ τὸ καλούμενον τετράπυλον τοῖς πᾶσιν ἐπεδείκνυον, ὁπλωθαίζοντές τε καὶ κερατίζοντες, πρὸς τέλειον εἰς τὸν ἀνηρημένον. καὶ μετὰ ταῦτα τὸ σῶμα ἅπαν πάσης τῆς πόλεως περιχυσάμενος, πυρὶ παρέδωκαν. τὰ δὲ τῶν ἀναλίσκων αὐτῶν ἴσα θηρίοις ἀπογλ * ναγναρκήσαντ. ὡς που ταῦτα πάντα ἡ δέησις περιέχει τῶν ὁπισθοπων ὧν διὰ τὴν αἰγυπτίων καὶ τῶν σύμπαντος κλήρου τὸ ἀγεξανδρου μετὰ λέοντα τὸν καὶ μετὰ μάρκιανόν, ὡς εἴρηται, τὴν ὁπικεφαλίαν τῶν ῥωμαίων περιθέλοντον γεγενημένην. ἥπατιον γέγραπται ὀνόμασι τούτοις. Τῷ δυσεβεστάτῳ καὶ φιλοχρείστῳ καὶ ἀπὸ θεοῦ διαδεχθέντι νικητῇ στρατούχῳ καὶ αὐγούστῳ λέοντι, δέησις παρὰ τῶν ὁπισκόπων πάντων τῆς ἡμετέρας αἰγυπτιακῆς διοικήσεως, καὶ κλεικῶν τῆς κατὰ τὴν μεγίστην ὑμετέραν ἀγεξανδρέων ἀγιωτάτην ἐκκλησίαν, ἐκ τῆς δόντων χάριτος δᾶρον ἐν βίῳ παραχθείς, εἰκότως οὐ λήγει ὅση μέρα τὸ κοινὸν μετὰ θεὸν περιμυθούμενος διαγέγραπται πάντων αὐτοκρατόρων αὔγουστε, καὶ μὴ ἕτερα διασασιάσου εἰρήνης τῶν ὀρθοδόξων λαῶν πρὸς ἡμῖν τε καὶ κατὰ τὴν τῶν ἀγεξανδρέων ὑπερχούσης. πάλιν διμοθέου ἀποχρινίσαντος ἑαυτὸν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας καὶ πίστεως, ἐκ ἀποτεμόντος διὰ μέσου τὸ ἐν χαλκηδόνι ἁγίαν συνόδον. ὃ τινι καῦτα δῆθεν περιβουλέου τυγχάνοντος, ἅμα τεσσαρσιν ἢ πέντε μόνοις ποτὲ ὁπισκόποις, ἐκ ὀλίγοις μοναζουσι συνὼ αὐτῷ τινὶ αἱρετικὴν ἀπολιναρίου καὶ τὴν κατ' ἐκεῖνον νοσιώτων κακοδοξίαν. δι' ὧν καθαιρεθέντες τότε κανονικῶς ὑπὸ τῆς θείας μνήμης περιβεβλημένου καὶ πάσης αἰγυπτιακῆς συνόδου βασιλικῆς εἰκότως συνεξοεία κινήσεως ἐπειρῶθησαν, καὶ μὴ ἕτερα ὁπλίσασα τὲ τὴν ἐλθοῦσαν περὶ τὸν ἐκδημίαν τοῦ διαφορᾶς λήξεως μάρκιανοῦ τῦ ἡμερωθέντος βασιλέως βλασφήμοις τε φωναῖς. ὡς αὐτόνομος διαβδῶς κατ' αὐτὸ θρασυνόμενος, καὶ τὴν ἁγίαν καὶ οἰκουμενικὴν τὴν ἐν χαλκηδόνι συνόδον αἰσχημαλίζων ἀπηρυθριασμένης πλῆθος δήμου ὠνητῶν τε καὶ ἀλλοκότων ὁπισυρόμενος, καὶ τραβοῦσας καθά τε τῶν θείων κανόνων καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καθαστάσεως καὶ τῆς κοινῆς πολιτείας καὶ τῶν νόμων ἐπεστέφρησεν ἑαυτὸν τῇ ἁγίᾳ τοῦ θεοῦ ἐκκλησίᾳ ἐχούσῃ τε ποιμένα τε καὶ διδάσκαλον, τὸν ἀγιώτατον λειμῶν τὴν τινι καῦτα πατέρα καὶ ἀρχιεπίσκοπον περιτέειον. ταῖς τε σωτήρις ταῖς ἐξῆς ὁπιτελουῶτα, καὶ λιταῖς διαπέμπων τῷ πανίῳ ἡμῶν βασιλεῖ χειστῷ ὑπὲρ τοῦ διαστοιοῖς ἡμῶν βασιλείας, καὶ τοῦ φιλοχρείστου ὑμῶν παλαίου. καὶ μελίγα, καὶ μόνης δεσποσυνούσης ἡμέρας ἐν ᾧ ὁπισκοπίᾳ τὸ ἔθος διάγοντος τοῦ θεοφιλεστάτου περιτέειου, λαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ ὁμόθρονος τοὺς καθαιρεθέντας ἐνδίκως δύο ὁπισκόπους, καὶ κληρικοὺς ὁμοίως τὴν ἐξοείαν, ὡς ἔφημεν, οἰκεῖν καθαχριθέντας. καὶ δὴ χειροτονίαν παρὰ τῶν δύο δεξαμένος μηδενὸς τὸ σύνολον τῶν κατὰ τὴν αἰγυπτιακὴν διοίκησιν ὀρθοδόξων ὁπισκόπων πρόνοος κατὰ τὸ εἰωθὸς ὁπὸ ταῖς τοιαύταις τῶν ἀγεξανδρέων τοῦ ὁπισκόπου χειροτονίαις, ὁπιλαμβάνει ὡς ἐνόμισεν, τῆς ἱερατικῆς καθέδρας μοιχείαν περδήλως τολμήσας κατὰ τῆς ἐχούσης ἐκκλησίας τὸν ἑαυτοῦ νυμφίον, καὶ ἐνεργοῦντος ἐν αὐτῇ τὰ θεῖα κανονικῶς τὸν οἰκεῖον διέπονος θεῖνον, καὶ μὴ ἕτερα τοῦτον ἕτερον ἐν ποιῇ τὸν μακάριον ἐκεῖνον, ἢ ὅπου δοῦναι τῇ ὀργῇ κατὰ τὸ γεγραμμένον, καὶ τὸ σεσωϊὸν καθαλαβεῖν βασιλικήιον φθόγγοντα τὸ ἐπ' αὐτῷ πεζόντων πρὸς φόνον τὴν ἔφοδον, ἐν ᾧ μάλιστα ὅπου καὶ βαρβάρους καὶ πᾶσιν ἀγελοις δυθεσπεσίοις ἐλλίνε) δέος τοῖς καὶ μὴ εἰδόσι τὸ σέβας τοῦ τόπου, καὶ τὴν

ἐκεῖθεν

" ἐκεῖθεν βρύαι χάειν. ὅμως οἱ τὸν ἐξ ἀρχῆς Ἰωάννου σκοπὸν εἰς ἔργον προαγα-
" γεῖν σπουδάζοντες. οἱ μὴ δὲ ἐν τοῖς ἀγροικοτέροις ἐκείνοις σηκοῖς αὐξηθέντες φο-
" ρεῖσθαι, οὔτε τὸ σέβας αἰδεσθέντες τοῦ τόπου, οὔτε τὸν καιρόν. ἐν γὰρ τῷ φοβερωτάτῳ πά
" σχα πανηγύρεις, οὔτε τὴν ἱερωσύνην αὐτὴν φρίξαντες μεσιδύουσι θεῷ καὶ ἀνθρώ
" ποις, ἀποκλείουσι τὸν ἀνάξυγον, ἀποσφάττουσιν αὐτὸν ἀπηνῶς μὴ καὶ ἀνίων ἐξ.
" ὧν προαγαγόντες αὐτὸ λείψανον πανταχοῦ καταλερωμένον, ὁμοῦ τε πρεσύ-
" τατον τὸν πόλεως, καὶ κατὰ πομπὴν ὑσμῖνες ἀγελαίως ἠκίζοντο
" ἀνηλεῶς καὶ τὸ τῶν πληγῶν σὺν ἀταφανόμενον σῶμα διατεμόντες κατὰ μικρὸν,
" οὐδὲ τῶν ὀστῶν ἀπολυθέντας καὶ τοὺς θηρας φαδόμενοι ἐκείνου, ὃν ἔχθιον μεσίτου
" θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἐναγῆς ἀνομίασεν. πυρί τε προσδόντες τὸ ἀπολυφθὲν
" αὐτοῦ σῶμα, τὸν ἐκ τούτου κόνιν τοῖς ἀνέμοις παρέπεμπον, θείων πάσαν ἀφα-
" κοντίσαντες ἀγελαιότητα. ὧν ἀπάντων ἄθλιος ὁ τῶν κακῶν σοφῶς οἰκοδόμος καθ
" ἡκει Χρυσόστομος. Τῷ μὲν τοιγε ζαχαρίᾳ τὰ πρὸ τούτων διηνυσμένων δοκεῖ πεπρᾶ
" χθαι μὲν τὰ τούτων πλείω. ὃς ἀθλίας δὲ προφητείας, μείζονας ἐφαπτὰς τῇ ἀγεξανδρέων
" ἐμποιήσαντος, ὁρᾷ ἐκ τοῦ δήμου ταῦτα τελούμενα. ἀλλ' ἐκ λίνων γραμματικῶν
" ὃς ἀποσολῆς Χρυσοστόμου πισεύσαντος εἰς λέοντα γεγονότος. τούτοις μὲν οὖν ὑπε-
" θήσων δίκην φήσας εἰς τοῦ βασιλέως λέοντος ἐκπέμπει). ἐγκυκλίοις δὲ χρῆται
" γράμμασιν ὁ λέων τὴν πρὸς τὴν ῥωμαϊκὴν πολιτείαν ὑπισχνουμένους, καὶ
" τῶν ἐν ᾧ μοναδικῷ διαφερόντων βίῳ πρὸς τῆς ἐν χαλκηδόνι συνόδου, καὶ τῆς Χρυ-
" σοστόμου τοῦ ὑπικλίνου αἰλούρου χρηστονίας διαπεμπόμενος, ὃς τὰ ὑπεδεδομένων
" αὐτῷ δεήσεων ἐκ τε τοῦ μείζονος πρεσβείου, ἐκ τε τῆς Χρυσοστόμου τοῦ αἰλούρου.

Συγκείται δὲ τὰ ἐγκύκλια τούτοις τοῖς ῥήμασιν, ἴσον θείου γράμματος τοῦ Ἀ- ϑζ
σεβεστάτου βασιλέως λέοντος πεμφθέντος Ἀναστασίῳ ὑπατικῷ κωνσταντινου πό-
" λεως, καὶ τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην ἅπασιν μητροπόλεσι, καὶ λοιποῖς ὑπατικοῖς. Ἀ-
" νατολίου ὑπατικοῦ πατριάρχου καθολέων, Ἀσεβοῦς, νικηφόρου, Εὐφημίου μέγιστος, ἀσέβαστος αὔγουστος,
" Ἀναστασίῳ ὑπατικῷ. Διὰ μὲν τῆς ἐμῆς Ἀσεβείας ἅπασας τὰς ὀρθοδόξους
" ἀνωθάτας ἐκκλησίας, ἓν γε μὴν καὶ τὰς κατὰ τὴν ῥωμαίων πολιτείαν πόλεις, με-
" γίστης ἡσυχίας ἀπολαύειν· μηδὲν δὲ συμβαίνειν τοῖς αὐλοῦσι καθάπερ καὶ γαλιούλου
" Διοσκορίδην. οἷα δὲ τῆς ἀγεξανδρέων ἐναγῆς σύνοδον εἰδέναι μὲν ἤδη πεπεί-
" σμεθα τὴν ὁσιότητα. ἵνα δὲ τελεώτερον περὶ πάντων διδαχθεὶς, ποῖα αἴθλια τοσού-
" του θορύβου, ἐκ τῆς συγχύσεως γέγονε, τὰ ἴσα τῶν δεήσεων ἃς οἱ Χαλκηδόνιοι ὑπο-
" σχόμενοι ἐκ κλεικοὶ ἀπὸ τῆς προσελθούσης προτέρας, καὶ τῆς ἀγυπτιακῆς δρομικῆ-
" σεως εἰς τὴν βασιλίδα κωνσταντινουπόλεως προσαγόμενοι τῆς ἐμῆς Ἀ-
" σεβείας ἐκόμισαν. οὐ μὴν, ἀλλὰ ἐκ τοῦ ἵνα τῶν δεήσεων, ἃς εἰς τὸ θεῖον ἡμῶν γρα-
" φεῖον ἐκ τοῦ τιμοθέου ἀπὸ τῆς ἀγεξανδρέων προσαγόμενοι, τῇ ἡμελέρᾳ ὑπεδεδώ-
" κασι χαλκηδόνι, πρὸς τὴν θεοσέβειαν ἀπεστείλαμεν. ὡς τὰ πέπρακται) προσ
" τοῦ εἰρηναίου τιμοθέου, ὃν ὅτε τῆς ἀγεξανδρέων δῆμος, καὶ ἀξιωματικοὶ, καὶ πολιτικοὶ,
" καὶ ναύκληροι, ὑπίσχοντο ἑαυτοῖς αἱρεῖσθαι, καὶ περὶ τῶν ἀγῶνα πραγμάτων
" τῶν ὑφ' ὧν δεήσεων προσαγομένων, καὶ πρὸς τούτοις, περὶ τῆς ἐν χαλκηδόνι
" συνόδου, ἣν νῦν οὐδαμῶς συναγωγὴν, καθὰ αἱ ἐκατοντάδες αὐλῶν δεήσεις ση-
" μαίνουσι, φανερῶς διαπεθεῖσαι μαθεῖν τὴν ὁσιότητα. ἡ σὺν τοιγάροιν αἰλούρου

» ἀπάντας τοὺς ὀρθοδόξους ὁσίους ὑπισκόπους τοὺς ὑπὸ τοῦ πρόνου κῆ τὴν δε τὸ βα
» σιλίδα διέγοντας, ἔθι γε μὴν κῆ τοὺς ἀλαβεστάτους κληρικοὺς πρὸς ἑαυτὸν πρέσβι
» χεῖρα ποιησάτω σωτηρίαν, κῆ πάντων ὑπομνήσεως πρὸς τὸ θεῖον κῆ δοκιμα
» σθέντων. ὑπὸ νῶν ἡ ἀγεξάνδρεια πόλις τετάρακται, ἧς μόνος ἦν καταστάσεως, κῆ τῆς
» ἡσυχίας μείζων ὑστὶν ἡμῖν φροντὶς, εἰ παλαιὸν δοκοῦν τοῖς προφρημένου μακα-
» θέου, κῆ ἦν ἐν χαλκηδόνι συνόδου, μόνου τοῦ θεοῦ φόβου, κῆ δίχα χά-
» ριτος κῆ ἀπροσωπολημψίας, μόνον τὸν τοῦ παντοκράτορος θεοῦ φόβον προ ὀφθαλμῶν λα-
» βόντων, ὑπὲρ ἧς ὡς εἰκὸς προφάσεως τούτου τοῦ ἀγαθοῦ πρότυπον λόγον δώ
» σετε· ἵνα πάντα πάντων δι' ὑμετέρων γραμμῶν τελείως διδαχθέντες, τὸν ἁρμό-
» ζοντα τύπον δοθῶσι δυνηθῶμεν. καὶ αὐτὴ μὲν πρὸς δυσκολον· τὰ πάντα πλή-
σια δὲ κῆ πρὸς τοὺς ἁγίους ὑπισκόπους γέγραφε, κῆ πρὸς τοὺς ὑποσήμους ὡς λήξε-
χθαί μοι δοκεῖ κατ' ἐκείνου καιρὸν τὸν ἀσκοῦν κῆ ἄϋλον διαθλοῦντος βίον, ὧν ἐγὼ καὶ
συμεώνης ὑπίκοος πρέσβεις τὰ φασιν ὀξυρυγκῶ, ἃ κῆ κῶ τὰ πρότερον ἴσασι ἐ-
μνήσθημεν, ἐς οὓς καταφεύγεσθαι, βαρέσθαλος καὶ ἰάκωβος οἱ σύροι.

ιζ Τοιγαροῦν πρέσβυν ὁ τῆς πρεσβυτέρας ῥώμης ὑπίσκοπος λέων ὑπόθ τε τὸν ἐν
χαλκηδόνι συνόδου γέγραφε, τιμῶν τὴν ἁγιοθέου χειροτονίαν ἀπεδοκίμασεν, κῆ ἀθέσ-
μως ἡμοιμύου, ἵνα τοῦ λέοντος ὑπισχνῶ, λέων αὐτοκράτωρ ἁγιοθέου διαπέμ-
πει τῷ τὴν ἀγεξανδρέων πρόεδρον· σπεύδαιεν τοῖς βασιλικοῖς κελεύσμασι διά-
κονησαμένου, πρὸς ὃν ὁ αὐτέγραμμα ἁγιόθεος, μεμφόμενος τὸν ἐν χαλκηδόνι συνό
δου, κῆ τὸν λέοντος ὑπισχνῶ, ὧν τὰ ἀντίγραφα σώζει ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς ἐγκυκλίοις.
ἐμοὶ δὲ πρεῖττον ἵνα μὴ πλῆθος ἐπαγάγω τῷ πρόνῳ πόνου. κῆ οἱ τὴν ἀγῶνα δὲ πό
λεων ὑπίσκοποι, τοῖς ἐν χαλκηδόνι ἁγιωθεῖσιν ἐνέμειναν, κῆ τὸν ἁγιοθέου χειροτονίαν
ἀπάσας καθέκριναν ψῆφοις. ἀμφιλόχιος δὲ μόνος ὁ σίδης ὑπισχνῶ γέγραφε
πρὸς τὸν βασιλέα καταδοῶσαν μὲν τῆς πρωθέου χειροτονίας, οὐκ ἀποδεξαμένων
δὲ τὸν ἐν χαλκηδόνι συνόδον. ἀφ' ἧς ταῦτα ζημία ὧ ῥήτωρ πέπονθ), ὧ κῆ τὸν
ὑπισχνῶ αὐτῶ ἀμφιλοχίου ἐντεταγθὶ ἐν ᾧ αὐτὸ συγγράμματι. γράφει δὲ
κῆ συμεώνης ὁ τῆς ὁσίας λέξεως πρὸς τούτων ὑπισχνὰς δύο, πρὸς τε λέοντα τὸν αὐτο-
κράτορα, πρὸς τε βασίλιδον ὑπισκοποῦσα τὴν μνήσθην, ὧν τὸν πρὸς βασίλιδον ἐγκε-
χυλογράφησθαι, ἐνέθημι τῇδε μου τῇ συγγραφῇ, ὧδέ πως ἐχούσθην. Τῷ δεσπότῃ μου
» ᾧ ὁσιωτάτῳ, καὶ ἁγιωτάτῳ φιλοθέῳ βασιλείῳ ἀρχιεπισκόπῳ, ὁ ἀμβρίωλός σου μεώ
» νης ἐν κυρίῳ χαίρειν. Νῦν μὲν καιρὸν εἰπεῖν δέοντα μὲν λογισμὸς ὁ θεὸς, ὃς οὐκ ἀπέ-
» στησε τὸν θεσπεσιωτάτου ἡμῶν, κῆ ὃ ἔλεος αὐτοῦ ἀφ' ἡμῶν τῶν ἀμβριωλῶν. δεξάμενος
» γὰρ τὰ γράμματα τῆς ὑμετέρας ἀξιότητος ἐθαύμασα τὸν ζῆλον κῆ τὴν εὐσέβειαν ἣν
» προφιλεστάτου ἡμῶν βασιλέως τὸν πρὸς τοὺς ἁγίους πατέρας καὶ τὴν τούτων βεβαίαν
» πίστιν, ὡς ἐπέδειξε καὶ ὑπεδείκνυ). κῆ τοῦτο οὐκ ἐξ ἡμῶν ὃ δῶρον καλῶς καὶ ὁ ἅγιος
» ἀπόστολος λέγει. ἀλλ' ἐκ θεοῦ, ἣν ταύτην αὐτῷ δεδωκότος τὴν προθυμίαν ἀφ'
» ἧς ὑμετέρων ἀκοῶν, καὶ μεθέξειν. ἀφ' καθ' ὁ ταπεινὸς καὶ ἀτελὴς ὃ ἔκδομα τῶν
» μοναχῶν ἐγνώρισα τῇ αὐτῇ βασιλείᾳ τὸν ἐμὸν προθεσιν, τὸν πρὸς τὸν πίστιν τῶν ἁγί-
» ων πατέρων ὧν ἐν χαλκηδόνι συνελθόντων ἑξακοσίων διάκοντα, ἐμμένων καὶ ἐπο
» σπεύδομος ἐπ' αὐτῆς τὸν ἐπὶ τὸ ἁγίᾳ πνεύματος φανερωθείσης. εἰ γὰρ μεταξὺ
» δύο ἢ πεισθῶ συνελθόντων ἀφ' ὃ ὄνομα αὐτῶ, πρέσειν ὁ σωτὴρ, πῶς μεθ' ἡμῶν τοσού-

τῶν κῆ

» των ϲ τηλικούτων ἀγώνων πατέρων ἀνεχώρϕ, εἰ μὴ ὠ ἀπ' ἀρχῆς μετ' αὐτῶν ὁ ἀ-
» γων πνεῦμα. διό, ἴσχυε καὶ δυσρίζου ὑπὸ τῆς ἀληθοῦς εὐσεβείας, καθάπερ ϗ ἰη-
» σοῦς ὁ τοῦ ναυῆ ὁ δοῦλος κυρίου ὑπὸ τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ. πολλὰ τὴν ὑπὸ τοῦ
» σὴν ὁσιότητα διαλαβὼν κλῆσιν, καὶ τὸν διλογημένον καὶ πιστότατον λαὸν, ὃς ἐμοῦ
» μεθοσφπεῖν ἀδακλήθη.

Ἐπὶ τούτοις διμόθεος ἐξορίαν καταχρίνε) κελευθεὶς ϗ αὐθὶς τοῦ χαλκίωνος ιαϛ
οἰκεῖν. οἱ δ' οὖν τοῦ ἀγεξανδρέων, διάδοχον μετρείου διμόθεον ἐπίσκοπον ἕτερον
μεθχειζον), ὃν οἱ μὲν ἐκάλουν βασιλικόν· οἱ δὲ, σαλθακίδιον. δύαβολίαν δὲ τε-
λευτήσαντος, τὸν θρόνον τοῦ βασιλεύουσης ἀδανάσιος ϗ μετ' αὐτὸν ἀ-
κάκιος, ὃς τοῦ καλαγωλίου τῶν ὀρφανῶν μεθφήκει κτὶ τοῦ βασιλεύουσαν πόλιν.

Ἀνὰ δὲ δεύτερον ἔτος λέοντος τῆς βασιλείας, κλόνος τῆς γῆς ἐξαίσιος, ϗ θερ- ιβϛ
μὸς δύο τοῦ διλίου γϛ. ἐνιαυτὸν μὲν ὅλον τοῦ κατ' αὐτὸν δῆμον πάντα γεμεμ-
μένων, μεὸς πᾶσαν ἐκβακχευθέντων μανίαν, πάσης τε ἡμερώσεως ἐπέκειτο τὰ
μεμένων γνώμης· ὥστε δὲ μεθοίμιον τοῖς τοιούτοις κακοῖς πάντα μεμένων.
γϛ γὰρ χαλεπώτατον ἔτος ϗ πεντακοσιοστὸν ἔτος χρηματίζουσης τοῦ πόλεως μεὶ
τετάρτην ὥραν τοῦ νυκτὸς· τετάρτην καὶ δεκάτην ἡμέραν ἀγρίου χορτιαίου μη-
νὸς, ὃν σεπτέμβριον ῥωμαῖοι μεσαγρεύουσι, κυρίας ὑπακαλαλούσης ἡμέρας
δυὰ τοῦ ἑνδεκάτην ὑπανέμεσιν ϗ κύκλῳ ἐκτὸς τυγχάνων ἰσορῴῃ ζ, καὶ μ, ϗ δια-
κοσίων διφυκίων σταδίων, ἐξ ὅτου ὁ κτὶ χαῖρων γέγονε. ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἔναλον ϗ
πενηκοστὸν ϗ ἑκατοστὸν ἀγρύσης τῆς πόλεως ἔτος, τοῦ αὐτονομίας γέγονεν. ὁ δέ γε ὑπὲ
λέοντος, ἕκτον ϗ πεντακοσιοστὸν ϗ τοῖς φιλοπονήσασιν ἐκλήθη). ἔστι δέ τοίνυν ὁ σφσμὸς
τοῦ κοινῆς οἰκίας ἁπάσης σχεδὸν καταβέβληκε, πολυανθρώπου τοτὲ τῆς γεγηθυίας, ϗ ἄδην ἐρύσης ἔρημον, ἢ ὅλως ἠμυηθέν. ἀνὰ ϗ λίαν ὀξυσκηθείας τῇ φιλοτιμίᾳ
τῶν βασιλέων μεὸς ἀνθρώπους ἀμιλλωμένων. τῶν τε βασιλείων μεῶτος ϗ ὁ δεύ-
τερος οἶκος καλεσθήσεται, τῶν ἀνθρώπων σεὺ ὧ μεδακειμένῳ βαθυνείῳ μειναίτων, ὧ
γε καὶ λούσαντι τὴν πόλιν μεδὲ τοῦ συμφορὰν ἐκ τῆς μεθλέψας ἀχρηστίας, δυάγ-
κη τῶν τοῖς ἀνθρώποις βαλανείοις συμβεβηκότων. κατέρριψε γὰρ καὶ ταῖς σοαῖς μεὸ τῶν
βασιλείων, καὶ ὃ ἐπ' αὐλαῖς τετράπυλον, ϗ τοῦ ἱππασθρόμου δὲ τοῖς μεδὲ τοῦ θύ-
ρας πύργους, καὶ λίνας ὧν ἀπ' αὐλῶν σοῦν. κτὶ δὲ τοῦ παλαιὰν, τῶν μὲν σοῦν ἡ οἰ-
κημεῖν πᾶσις ὅλως ἐκ ἔφαυσε. τῶν δὲ τραϊανοῦ ϗ σεβήρου, ϗ ἀδριανοῦ βαλα-
νείων, μικρὸν καθαστίσας, δυέτρεψε, καὶ τῆς γε ὀστρακινίας οὕτω καλουμένης γα-
ζοφυλακίας, ἵνα συγκατέβαλε σεὺ τοαῖς, ϗ ὃ καλούμενον νυμφαῖον ῥίψας. ὧν ὃ κα-
θηκασιον μεὶ ἐργῳ ἰωάννης ἰσορῇ) ὧ ῥηθεὶ. φησὶ δ' οὖν καὶ χίλια χρυσίου τάλαν-
τα μεὸς τὸν βασιλέως ἐκ τῶν φόρων ἀφειλῆσθαι τῇ πόλει, καὶ τοῖς δὲ πολίταις τῶν ἠ-
φανισμένων τοῦ πάθει τὰ τέκνα, ὑπομεμενηκόσαν ὑπὸ τούτων ϗ τοῦ δημοσίων οἰκοδομιῶν.

Συνεπέχθη δὲ τούτοις ὁμοία ἢ ϗ δεινότερα δυὰ τοῦ κωνσταντινούπολιν ἀρχῆς δ' ιϛ
κακοῦ γεγονυίας, ἐν ὧ μεδαθαλασσίῳ τοῦ πόλεως μέρει, ὅπερ βοὸς καλοῦσι πόρον.
ἰσόρῃ) ὑπὸ ὡς κτὶ τοῦ ὑπατυχίους ὥρας, δαίμων τις κακοῦργος παλαμναῖος γυνὴ
κὶ εἰκαθεὶς, εἴτε ϗ τοῦ ἀληθείας γυνὴ χερνῆτις ὑπὸ δαίμονος οἰστρουμένη. λέγε) γὰρ
ἐπ' ἀμφότερα, λύχνον μεὸς πανδοπόλιον ἐνεγκεῖν, ὠνησομένη τι τοῦ ἱματισμένω
νων. ἱσθέντος δ' αὖ λύχνα ὃ γυναῖον ὑπαναχωρῆσαι. ὃ δὲ πῦρ, συπίᾳ καβόμενον

φλόγα μεγίστην ὄξαι, λόγου τε θᾶττον ἐμπρῆσαι τὸ οἴκημα, ἐκ τούτου δ' ἅπαντα τὰ ἐκείνου ῥᾴδιον ἀφανισθῆναι τοῦ πυρὸς ἀμφινεμομένου, οὐ μόνον τὰ ὑξάωτα, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐκ λίθων οἰκοδομάς, καὶ ἄχρι ἰσοβαρίης ἡμέρας διαμείναντος, καὶ πᾶσι ἀμήχανον ἐπισοβοῦντος, τὸ μεσαίτατον ἀπαρθῆναι πόλεως ἀπὸ δ' ἀρκτῴου μέχρι δ' νοτίου κλίματος δαπανηθῆναι ὅτι πέντε μιλιάσιοις ὁ μῆκος. δεκατεσσάρεσις δὲ ὁ πλάτος, ὥστε μηδὲ μεταξὺ καταλαφθῆναι, μὴ δημοσίων, μὴ ἰδιωτικῶν οἰκοδομιῶν, μὴ κίονας, μὴ τὰς ἐκ λίθων. ἀλλὰ πᾶσι ἀπεσκληκυῖαν ὕλην, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ὑξάπλων καλαμανάθην. τοῦτο δὲ τὸ κακὸν ἠρέατο ἐν μιᾷ τῶν βορείῳ κλίματι, ἐν ᾧ καὶ νεώρια τῆς πόλεως καθεστᾶσιν ἀπὸ τοῦ καλουμένου βοὸς πόρου, μέχρι τοῦ παλατίου ἀπόλλωνος ἱεροῦ· ἐν δὲ τῷ νεωλίῳ, ἀπὸ τοῦ ἰουλιανοῦ λιμένος μέχρι οἰκιῶν οὐ πολὺ κειμένων τοῦ ὑκλητείου τῆς ἐπικλήσεως ὁμωνίας ἐκκλησίας. ἐν δὲ τῷ μεσαιτάτῳ τῆς πόλεως μέρει ἀπὸ τοῦ κωνσταντίνου τεθησαυρισμένου φόρου μέχρι τοῦ ταύρου καλουμένης ἀγορᾶς, οἰκοῦσι πᾶσι ἅμα, ὥστε ἀπεῤῥῆσθαι. ὅσα γὰρ ἐπηώρητο τῇ πόλει κάλλη, ἢ τοῖς τὰ μεγαλοπρεπῆ καὶ ἀπέκλητον ὄξησκημένα, ἢ τοῖς κοινὰς ἢ ἰδιωτικὰς καλοῦντα χρείας, ὑφ' ἓν ἐς ὄρος ὥστε βουσὶ ἐπεζευγμένοις δυσβάτους τε καὶ δυσδιαπορεύτους, καὶ πολιτῶν ὑλῶν πλήρης τῶν τεθέντων συγχέοντας ὅλην· ὡς μὴ δὲ τοῖς οἰκήτορσι τῶν τόπων ὑπολέπειν εἰδέναι ἵ τε ἢ ὅπη τῶν τεθέντων ἐτύγχανεν ὤν.

ιδ' Ὑπὸ τοῖς αὐτοῖς χρόνοις δ' σκυθικοῦ πολέμου συνισταμένου τοῖς ἑῴοις ῥωμαίοις, ἥ τε θρᾳκία γῆ, καὶ ὁ ῥῆσσος ἐσείσθη, καὶ ἰωνία, καὶ αἱ καλούμεναι κυκλάδες νῆσοι· ὡς κνίδου, καὶ τῶν νήσων τὰ πολλὰ κατενεχθῆναι. καὶ ὄμβροις δὲ ὁ αὐτὸς χρόνος ἐξαισίοις ἴσος γενέσθαι δοκεῖ τὴν κωνσταντινούπολιν, καὶ τὴν βιθυνῶν χώραν, ὅτι τῆς καὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας πλημμελῶς τῶν ὑδάτων ἐξ οὐρανοῦ φερομένων, καὶ ὄρη μὴ εἰς πεδία καλενεχθῆναι. καταικλυσθείσας τε κώμας τε καὶ πόλεις, γενέσθαι δὲ καὶ νήσους ἐν τῇ βοαίᾳ λίμνῃ, οὐ μακρὰν τῆς νικομηδείας ἀφεστώσης, ἐκ τῶν συνενεχθέντων ἐς αὐτὴν παμπόλλων φορυτῶν. δηλοῦται μὴ, ὕστερον ἐπεφάνη.

ιε' Λέων δὲ γαμβρὸν ὅτι θυγατρὶ ἀριάδνῃ τεθησόμενον ζώωνα, ἀρκμῆσον μὲν ἐκ ταρσῶν καλούμενον. μεθ' δὲ τοῦ γάμου καὶ τὴν τεθησομένην κλησάμενος ἐκείνος τοῖς ἰσαύροις ἐς μέγα κλέος ἠνυθόθης, οὕτω τεθησαμένου. ὅθεν δὲ τεθήσεσθαι ὁ ζώων, ἵνος τε χρεῖον πρώτων τῶν τοῦ λέοντος τεθυκρίθη, δύσαθι' ἐκ τεθέσθαι τῷ σύρῳ.

ις' Ἐκ τρεσβείας δὲ τῶν ἑσπερίων ῥωμαίων, δαλμάτιος βασιλεὺς ῥωμαίων ἐκπέμπει. ᾧ μαρκιανὸς ὁ τεθέων βεβασιλευκὼς τὴν οἰκείαν καλεγύησε παῖδα. ἐκπέμπει δ' τραλιανὸς μετ' μιζερίχον, βασιλίσκος, ὁ τῆς λέοντος γυναικὸς βερίνης ἀδελφὸς μετ' τραλιανοῦ ἀριστίνδην σὺν φλεγμόνος. ἄτερ ἀκριβέσταν τρίσκω τὴν ῥῆσιν πεπόνηται. ὅπως τε δόλῳ τεθεμένων ὁ λέων μαθὼν ὡσαρ ἀποδιδοὺς τὸ ἐς αὐτὸν τεθαγωγῆς, δυαιρεῖ ἄσπαρα, τὴν ἀρχὴν αὖτις τεθέντα. παῖδας τε αὐτοῦ ἀρδαβούριον καὶ παρεῖκιον, ὃν καίσαρα πεποίηκε τρίτερον, ἵνα τὸ ἄσπαρος δύοιαν κλήσηται. μετ' δὲ τὴν τοῦ δαλμάτιου σφαγὴν, πέμπτον ἔτος ἦν ῥώμης βασιλεύοντος, ὑπὸ ῥεκίμβορος βασιλέως ὀλυμβίου δυαγορεύεται, καὶ μετ' αὐτὸν βασιλεὺς τεθηρεύετο γλυκέριος. ὃν ἐκβαλὼν νέπος μετ' πέμπτον ἔτος

τῆς ἀρχῆς

τ ἀρχῆς κρατεῖ, ὑπὸ σκοπὸν λε ῥωμαίων τὸν γλυκέρειον ἐσάλωνας πόλιν τ δαλμα
λίας χθονος. ἐκ βοήθειαί τ ἐκεῖθεν ὀρέσου, καὶ μετ' ἐκεῖνον, ὁ τούτου παῖς μωμύλ-
λος, ὁ ὑπικλίω αὐχυσοῦλος, ὃς ἔφαλος ἦς ῥώμης αὖθις κράτωρ καλέσῃ, μῆ τρεῖς, καὶ
τετρακοσίοις καὶ χιλίοις ἐνιαυτοῖς ἦς ῥωμύλλας βασιλείας. μεθ' ὃν ὁ δέκατος τὰ ῥω
μαίων ὑπεδείξε πράγματα, τ μὴ βασιλέως πρεσβυτείας ἑαυτὸν ἀφῃρῶν,
ῥῆγα δὲ προσειπών.

Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον λέων ὁ βασιλεὺς ἐν βυζαντίῳ τ βασιλείαν ἐπολίτευ), ιζ
ἐπὶ ἑπτακαίδεκα ταύτην ἔτη ἰθύνας, λέοντα τ ἑαυτῆ συναγωγὸς ἀριάδνης, καὶ ζηνω-
να υἱὸν ὄντα νήπιον βασιλέα χθονήσας, μεθ' ὃν ζηνων ὁ πατὴρ, δημιουργὸς σχῆ-
μα πολίτευ). βεβίωκε τὸν λέοντος γυναικὸς ὡς γαμβρῷ συνεπιλαβούσης. τελευ
τήσαντος δὲ τοῦ παιδὸς μῆ χρόνον βεβιωκότ, ὁ ζηνων μόνος διέμεινε κρατῶν ἦς
ἡγεμονίας. αἱ δὲ πρὸς αὐτὸν ἢ κατ' αὐτὸν πεπραγμέναι, καὶ ὅσα ἕτερα ξυνέγραψε,
ταῦτα ἐξῆς προδιδάσκει τ κρείττονος ὑπηνέμοντος. τὸν τόπον λέοντος, ἀρχιερέως τ πρε-
σβυτέρας ῥώμης ἐπληρωσεν πασκασιανὸς καὶ λουκέντιος, ὑπάτοποι, καὶ βονιφά-
τιος πρεσβύτερος, ἀναστασίου τ κωνσταντίνου πρεσβεύοντος, καὶ ἦς ἀγεξανδρέων
δρόσου ὑπατοποιοῦντος, μαξίμου τε αὖ ἀντιοχείας, ἐπ' ἰσβενδίᾳ ἱερομενόμων, καὶ
τῶν ἀμφ' αὐτοὺς ὑπατόπων. οἷς πρῆξις οἱ τὰ κορυφαῖα ἦς ἑῴας φυοῖς γερουσίας
ἐχόντες. πρὸς οὓς οἱ τὸν τόπον πληρωῶντες λέοντος ἔφασκον μὴ δεῖν δρόσου συν
καθέδρου σφίσι γενέσθαι. τοῦτο γὰρ αὐτοῖς ὑπερβαίνειν τ λέοντα, ἢ εἰ τοῦτο μὴ γένοι)
αὐτοῖς ἔξω τ ἐκκλησίας γενέσθαι. καὶ πειθομένης ἦς γερουσίας, ἵνα τὰ ἐπαγόμε-
να τῷ δρόσῳ εἴη, διεξῆλθον λόγον ὀφείλειν τὸν δρόσον δοῦναι ἦς ἰδίας κρίσε-
ως, πρόθεσιν κρινεῖ πρὸς τὸ εἰκὸς ἀνέκπτωτα ἦς ὑπερόπτας αὐτῷ τ ὑπατο-
πῶν ῥώμης πρωτεύοντος. ὧν εἰρημένων καὶ δρόσου κρίσεως συγκλήτου αὐτὰ
τὸ μέσον σάντος χώρου, δαυίδιος ὁ δρυλαίου ὑπάτοπος ἐξήτει τὰς ὑπεδεδομένας
πρὸς αὐτῷ τῇ βασιλείᾳ δεήσεις ἀναγνωσθῆναι φήσας ὑπὲρ λέξεως ταῦτα. ἠδίκημαι
πρὸς δρόσου, ἠδίκηται ἡ πίστις. ἐφονεύθη φλαβιανὸς ὁ ὑπάτοπος ἅμα ἐμοὶ,
ἀδίκως καθηρέθη πρὸς αὐτοῦ, κελεύσαι τὰς δεήσεις μου ἀναγνωσθῆναι. εἶτ' ἐπαγ-
γελθέντος γενέσθαι, ἡ δέησις ἀναγνωσθεῖσα ἔτυχε, ταυτὶ φερομένη τὰ ῥήματα.

» Παρὰ δαυίδιου τοῦ μαγίστου ὑπατόπου, δρυλαίου ποιουμένου τ λόγον ἐπό τε
» ἑαυτοῦ καὶ ἦς ὀρθοδόξου πίστεως, καὶ ἐπὶ τοῦ ἐν ἁγίοις φλαβιανοῦ τε γενομένου ἐ-
» πισκόπου κωνσταντινουπόλεως, σκοπὸς τῷ ὑμετέρῳ κράτει. ἀποθνόντων μὲν τῶν ὑπη
» κόων βεβηκότ, καὶ χεῖρα ὀρέγειν ἅπασι τοῖς ἀδικουμένοις, μάλιστα δὲ τοῖς ἐς ἱερω-
» συνίῳ τελοῦσι, καὶ ἐν τούτῳ τὸ θεῖον θεραπεύοντες. πρὸς οὖ τὸ βασιλεύειν ὑμῖν, τε
» καλῶς ὡς ὑφ' ἥλιον δεδώρη). ἐπεὶ οὖν πολλὰ καὶ δεινὰ πᾶσαν ἀκολουθίαν
» ἐν χειρῶν πίστις καὶ ἡμεῖς πεπόνθαμεν τοῦ δρόσου τοῦ δαλαδεσάτου ἦς
» ἀγεξανδρέων μεγαλοπόλεως, βεβιωμένῃ τῇ ὑμετέρᾳ δυσεβείᾳ τ δικαίων ἀξιοῦν-
» τες τυγχεῖν. τὰ δὲ τῶν βεβήκοτος ἐν τούτοις, ὑπὸ ἦς ἐναγχος γενομένης σῳόδου
» ἐν τῇ ἐφεσίων μεγαπόλει ἐῶ ὀφθὸν γε ἐῶ μὴ γένεσθαι. ἵνα μὴ καινὴν καὶ παρανομίας
» τὸ οἰκουμένῳ ἐμπλήσῃ ὁ χρηστὸς δισόσεος, πρὸς οὐδὲν δεινὸν τὸν τῶν δικαίου
» λόγον, καὶ τὸν τοῦ θεοῦ φόβον, ὁμόδοξος ὢν τε ὁμόφρων δυτυχεῖ τοῦ μακαρίτε-
» νος, καὶ αἱρετικοῦ, καινοτόμου τοῖς πολλοῖς καὶ ὕστερον ἑαυτὸν ἐφανέρωσεν δύρων καινὸν,

" τ γεγυμνωμένων πρ̄ ἐμοῦ κ̄ τ̄ δυτυχοῦς ὁμοδόξου αὐτοῦ καθηγεμόνα, καὶ τῶν ἐπ'
" αὐτῷ ξενεχθέντων ψῆφον φ̄ τ̄ τῆς οὐσίας λήξεως Φλαβιανοῦ ἐπισκόπου, πλή-
" θος ἀπείρων ὀχλων συναγαγών ⁊ δωρεὰν ἑαυτῷ διὰ χρημ̄ᵗ̄ ποιησάμε-
" νος τῶν θείων θρησκείαν τῶν ὀρθοδόξων, ὃ γε ἦκον ἐς ἑαυτὸν ἐλυμήνατο καὶ τ̄
" κακοδοξίαν δυτυχῆς τῆς μονάζοντος, ἥτις ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς φ̄ τῶν ἁγίων
" πατέρων ἀπεκηρύχθη, ἐβεβαίωσεν. ἐπεὶ οὖν ὑμικρὰ τὰ τετολμημένα αὐτῷ κα-
" τὰ τ̄ τ̄ ἐς χριστὸν πίστεως, καὶ καθ' ἡμῶν, δεόμεθα κ̄ τοῦ σπουδάσαι ὑμετέ-
" ρω κράτει θαυμάσαι τ̄ αὐθ' ὑπλατέσατον ἐπίσκοπον δέοντος ἀπολογήσασθαι
" τοῖς πρ̄ ἡμῶν αὐτῷ ἐπανορθωμένοις δηλαδὴ τῶν πρ̄ αὐτοῦ καθ' ἡμῶν πεπραγ-
" μένων ⁊ τὸν μνημ̄ᵒ̄ ἀναγινωσκομένων ⁊ τοῦ τῆς ἁγίας συνόδου. δι' ὧν δυνά-
" μεθα ἀποδεῖξαι αὐτὸν κ̄ ἀμάτεον τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, καὶ αἵρεσιν νομίας πε-
" πληρωμένον κρατοῦντα, κ̄ ἀδίκως ἡμᾶς καθελόντα, καὶ τὰ δίκαια ἡμᾶς καθάρ-
" γασμένον, θείων κ̄ τερασκευασμένων ὑμῶν μανδάτων καταπεμπομένων τῇ ἁγίᾳ
" κ̄ οἰκουμενικῇ συνόδῳ τ̄ θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων ἐφ' ὧν τε ἡμῶν καὶ τ̄ τερ-
" θρηνῆσθαι διοσκόρου, κ̄ ἀνενεγκεῖν ἐς γνῶσιν τ̄ ὑμετέρας εὐσεβείας πάντα τὰ παρά-
" τόμενα τερὶ τὸ πρισάμενον τῇ ἀθανάτῳ ὑμῶν κορυφῇ. κ̄ τούτου τυχόντες, ἀ-
" δραλείπτοις ὑμᾶς ἀναπέμψομεν τοῦ τοῦ αἰωνίου ὑμῶν κράτους θειότατοι βα
" σιλῆς. Ἐκ κοινῆς τοίνυν δεήσεως διοσκόρου τε καὶ εὐσεβίου τῶν ἐν τῇ ἀθλίᾳ ἐν ἐ-
φέσῳ συνόδῳ τερικαθαιρεθέντων ἀναγνώσεως ἐδηλοῦτο. δι' ὧν ἐδείκνυτο, τ̄
ὑπατιανὸν λέοντος μὴ ἀναγνωσθῆναι, κ̄ ταῦτα δραγδαίας ξενεχθείσης ἅπαξ κ̄ δὶς
τερὶ τούτου. ἐφοῖς διόσκορος τ̄ αἰτίαν ἀπαιτηθεὶς ἐξῆθεν αὐτὸν ἅπαξ κ̄ δὶς θ-
ρο δραπαλήσας γυμνάζ, ἤτησέ τε ⁊ ἰουβεναλιος ἱεροσολύμων ὑπάτιος κ̄ θαλάσ-
σιος τῆς τερῴτης καπαδοκῶν καισαρείας τὰ τερὶ τούτων δραπαφῆσαι. σὺν αὐ-
τῷ γὰρ καὶ τούτους τ̄ αὐθεντείαν λαβεῖν. ἰουβεναλιος μὲν οὖν ἔφησε, κ̄ θείου γράμ-
ματος ἠνεσαμένου διελάλησεν, ἐκείνῳ τῇ ἀναγνώσει καθυποβληθῆναι· ὕστερον δὲ
μηδένα τ̄ ὑπατιανὸν μνημονεῦσαι. θαλάσσιος ὁ μὴ κωλύσαι ταῦτα ἀναγνωσθῆ-
ναι, μηδὲ τοσαύτην ἐγκλεναι πρ̄ρησιν· ὥστε κ̄ μόνον οἷόν τε γυμνάζ τυπῶσαι τ̄
ἀνάγνωσιν τερεῖναι. Ἧς τοίνυν τῶν τερικαθαιρεθέντων ἀναγνώσεως τερῳούσης, καὶ
ἅμα ῥήσεων κ̄ πλατῶν ὑπατιανῶν τοίνυν τ̄ ὑπατικῶν ἐρωτηθεὶς στέφανος
ὁ Ἧς ἐφεσίων τερίεδρος, τίνες τῶν ⁊ τοῦ γραφόντων αὐτῶν τίνι καὶ τὰ σωνεξε-
λάμβανον, διεξῆλθεν, ἰουλιανὸν ⁊ τοῦ γράψαι αὐτῶν ὕστερον ὑπάτιον γυμνάσιον
λεβίδου, καὶ κριστῆνον. τοὺς δέ γε ⁊ τοῦ γράφοντας διοσκόρῳ τοῦτο μὴ συγχωρῆσαι
γενέσθ. ἀλλὰ κ̄ τῶν δακτύλων ὑπλαβέσθαι τῶν ⁊ τοῦ γραφόντων, ὡς ⁊ τὰ ἄγρα
φα κινδυνεῦσαι αὐτοὺς παθεῖν. ὁ αὐτὸς τοίνυν στέφανος κατέθετο, ἐν μιᾷ καὶ τῇ
αὐτῇ ἡμέρᾳ τῇ καθαιρέσει Φλαβιανοῦ ⁊ τοῦ συνομήναθαι. τούτους ἐπήγαγεν ἀ-
κάκιος ἀριαρθείας ὑπάτιος ἀγράφῳ χάρτῃ πάντας ⁊ τοῦ γράψαι. τερὶ
βίας τε καὶ ἀνάγκης μυρίοις κακοῖς τραβληθέντας τραλιωτῶν αὐτοῖς μὴ φονι-
κῶν ὀργάνων τερισχισμένων. εἶτα πάλιν ἑτέρας φάσεως ἀνεγνωσμένης θεό-
δωρος ὑπάτιος κλαυδινουπόλεως δυτυχῆ διεξελθεῖν, καὶ τοὺς λέγοντας τ̄ σῶμα θ̄
θεῦ κ̄ κυρίου κ̄ σωτῆρος ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ ἐξ οὐρανῶν καθηκυθέναι, δυσεβιον ἔλε
γε τὰ γράμματα τερὶς ταῦτα διεξελθεῖν. ὡς εἰρήκειμεν δ' ἐξ οὐρανοῦ, θ̄ τερι-

τεθείκει

τεθείκει δὲ πόθεν. ἐπεῖξαι ᾗ διοθύω ὀπίσθοπον κυζίκου. πόθεν οὖν εἶπε, καὶ μὴ συγχωρηθῆναι αὐτοῖς φραγτέρω ὀπιζητῆσαι, εἶτα δηλοῦσι τὰ αὐτὰ πεπραγμένα βασίλιδον ὀπίσθοπον λουκείας ἰσαυρείας, εἰπεῖν. πρόσκειται δὲ τὸν ἕνα κύριον ἰησοῦν χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ τὸν μόνον θεὸν λόγον μετὰ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ἑνώσεως ἐν δυσὶ φύσεσιν γνωριζόμενον, καὶ πρὸς ταῦτα τοὺς αἱρετικοὺς ἀναθεῖναι. τὸ ἀμέσιτον μηδεὶς χωριζέτω, τὸν ἕνα υἱόν, ὃ δεῖ λέγειν δύο. τοὺς δὲ δυαδικοὺς κραυγάσαι, δυάδημα ᾧ μερίζομεν, δυάδημα ᾧ διαιροῦμεν. ἐρωτηθῆναι δὲ τὸν δυτυχῆ τὰ αὐτὰ πεπραγμένα λέγειν. εἰ φησὶ δύο φύσεις ἐν ᾧ χριστῷ εἰπεῖν τε ἐκεῖνον, ἐκ δύο μὲν φύσεων εἰδέναι τὸν χριστὸν πρὸς τῆς ἑνώσεως. μετὰ δὲ τὴν ἕνωσιν μίαν φύσιν εἶπεῖν τε βασίλιδον. ὡς εἰ μὴ μετὰ τὴν ἕνωσιν ἀχωρίστους καὶ ἀσυγχύτους λέγειν δύο φύσεις, σύγχυσιν λέγειν καὶ σύγκρασιν, εἰ μόνοι προσθήσει σεβαστοκρατορίαν ἐνανθρωπήσασαν ἐκ νοήσει θεοπλησίως κυρίλλου τῆς ἀρχούσης, καὶ τὴν ἐνανθρώπησιν τὰ αὐτὰ λέγειν αὐτοῖς. ἀλλὰ μὲν γὰρ οὐ τὴν θεότητα τὴν ἐκ θεοῦ πατρὸς. ἀλλὰ δέ, τὴν ἀνθρωπότητα τὴν ἐκ τῆς μητρὸς. ὧν ἐρωτηθέντων ὅπου χάειν τῇ καθαιρέσει τῆς βασιλείας τὸν φλαβιανὸν ὑπέσχετο, τοὺς δυαδικοὺς δηλοῦσι τὰ γράμματα βοῆσαι. πρώτης ἡμῖν τοῦτο, πρώτης συγκρούομεν αἱρέσεως. εἶτα πάλιν ἡ δυάγνωσις προσκόψασα, δηλοῖ τοὺς ὀπισθόπους ἐρωτηθῆναι, ἵνος χάειν τὴν δυσέβειαν σῴζειν βουληθέντα, ὁκ εἰάσε. πρὸς ἃ δηθέντος ἔφη, κομμοδοτήσειον τὴν ζηπίδιον ὀπιφέρεσθαι. καὶ κεῖνον δηλοῦσθαι ὡσαύτως, θεοδόσιον κελεύσαι τὸν βασιλέα τὴν δυσέβειαν προδόδου μὴ ἰσχύειν. τὰ αὐτὰ καὶ ἰουβεναλίαν εἰπεῖν δηλῶσι τὰ πεπραγμένα. ὁ μόνοι γε θαλάσσιος ἔφη, τὴν αὐθεντίαν μὴ ἔχειν. ἀλλ' πρὸς τῶν ἀρχόντων καταγνώσεως ἔτυχε, μηδὲ γὰ ἀπολογίαν εἰς ταύτην πίστεως προσκεῖσθαι, ἐφοῖς τὸν δηθέντα πέμψασθαι δηλοῦσι τὰ κεκινημένα διεξιόντα. νεῶ ποῖοι κανόνες ὡρίζον; ὅτι ἐσήλθεν θεοδώσιος τήν τε σύγκλητον ἀποφήνασθαι ὡς καθήκοντα θεοδώσιον ἀπελθεῖν, ὀπισημήνασθαι τὸν διόσκορον ὡς ἐν τάξει ὀπισθόπου καθεζόμενον, καὶ τὸ σύγκλητον πάλιν εἰπεῖν. ὡς καὶ δυσέβιος καὶ θεοδώσιος καθηγόρων τάξιν ἐπέχουσιν. ὡς πρὸ οὗ καὶ δηθέντος καθηγορουμένου τάξιν ἐκληροῦτο. πρώτων τίνων τῶν κατὰ τὴν δαυΐδεραν συνοδον ἐν ἐφέσῳ δυεγνωσμένων, καὶ τὴν ἀποφάσεως αὐτῆς κατὰ φλαβιανὸν ἐκ δυσεβίου, καὶ αὐτῆς δυαγνωσθείσης πρὸς τῇ ῥήσει. οἶδα γε ἱλάριος ὀπίσθοπος εἶπεν. οἱ τῆς δυαδικῆς ὀπίσκοποι καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς, ἐβόησαν δυάδημα δηθέντι. ταύτῃ τῇ ὥρᾳ, διόσκορον ὁ χριστὸς καθεῖλεν. φλαβιανὸς πρὸ διοσκόρου καθιερέθη. ἄγιε κύριε, σὺ αὐτὸν ἐκδίκησον. ὀρθοδόξε βασιλεῦ, σὺ αὐτὸν ἐκδίκησον. λέοντος πολλὰ τὰ ἔτη. θεοδοσίου πατριάρχου πολλὰ τὰ ἔτη. εἶτα τῶν ἑξῆς δυεγνωσμένων τῶν δηλουμένων πρώτας τοὺς συνοδικοὺς μύους ὀπισθόπους συναγαγέσθαι τῇ καθαιρέσει φλαβιανοῦ, καὶ δυσεβίου, οἱ ἐνδοξόταται ἐκκλησίαι διήλθησαν ὑπὸ λέξεως, οὕτως. Περὶ μὲν τῆς ὀρθοδόξου καὶ καθολικῆς πίστεως, τελεσθέντων συνόδου γεγονυίας τῇ ὑστεραίᾳ, ἀκριβεστέραν ἐξέτασιν δεῖν γενέσθαι συνεφωνήσαμεν. ὅπερ δὲ φλαβιανὸς ὁ τῆς δυσεβοῦς μνήμης, καὶ δυσέβιος ὁ τῆς δορυλαίου δυσσεβέστατος ὀπίσκοπος, ἐκ τῆς τῶν πεπραγμένων καὶ ἀναγνωσθέντων ἐρωτήσεως, καὶ αὐτῆς τῆς φωνῆς τῶν γεγονότων ἐξαρχὴν τῆς τότε συνόδου ὁμολογησάντων ἐσφάλθαι, καὶ μάτην αὐτοὺς καθηρηκέναι ἐνταῦθα τοὺς τὴν πίστιν σφαλέντες, δείκνυνται. ἀδίκως δὲ καθαιρεθέντες. φαίνεται ἡμῖν

» χ τ̃ πᾶ θεῷ ἀρέσκον δίκαιον εἶ), εἰ πᾶσαφαὴ ὧ ἡδόμεθα καὶ ἀσεβεσάτῳ ἡμῶν
» δεσποίνῃ τ̃ αὐλῶν ἐπιλυμίων, διόσκορον τ̃ ἀλαβέσταν ἐπίσκοπον ἀγεξανδρέας, χ̃
» ἰσοδυνάμιον τὸν ἀλαβέσατον ἐπίσκοπον ἱεροσολύμων, χ̃ θαλάσιον τὸν ἀλαβέσα-
» τον ἐπίσκοπον καισαρείας, χ̃ ἀσέβιον τὸν ἀλαβέσατον ἐπίσκοπον ἀρμενείας, καὶ
» ἀσάθιον τ̃ ἀλαβέσατον ἐπίσκοπον βηρυτῶν, χ̃ βασίλειον τὸν ἀλαβέσατον ἐπί
» σκοπον σελευκείας τ̃ ἰσαυρείας, τοὺς ἐξόσι ἐγκλήτας ἐξαφῆναι τῆς τότε συνό-
» δου, ἐκπεσεῖν δ' αὐτ̃ τ̃ ἱερᾶς ταύτης συνόδου χ τ̃ τοὺς κρίνοντας ὑ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώ
» ματος, πρώτων τ̃ πᾶσα κολουθησάντων τῇ θεία χαρυφῇ γνωριζομένων. Ἐφ' οἷς ἐπε
βόησ οἱ ἀναξλικοὶ, αὕτη δικαία κρίσις. οἱ δὲ τ̃ ἰλλυειῶν ἐπίσκοποι ἐπεκραύγασ,
πρώτες ἐσφήμ, πρώτες συγγνώμης ἀξιωθῶμ. χ̃ πάλιν τῶν ἀναξλικῶν ἐπιβοη
σάντων, αὕτη δικαία ψῆφος, τ̃ φονέα ὁ χριστὸς καθεῖλε, τοὺς μάρτυρας ὁ χριστὸς
ἐξεδίκησε, συγκλητικοὶ δίχ ἀληθ. ὥστε ἕκαστον τ̃ ἐπισκόπων ὧν σωφλεγμένων
ἰδιάζοντος τ̃ οἰκείου ἐκκλησ πίστιν. γινώσκοντα ὁ θεοδόσιος βασιλὰς χ τ̃ τ̃ σύ-
νοδον τῶν ἐν νικαίᾳ τριακοσίων ιη' χ̃ τῶν ρν' πατέρων, χ̃ τὰς ἐπισκοπὰς τῶν ἁγίων πα
τέρων, χρηστείᾳ, βασιλείᾳ, ἰλαρείᾳ, ἀθανασίᾳ, ἀμβροσίᾳ, χ̃ τὰς δύο τὰς κωίλλου
τὰς ἐπὶ τῇ πρώτῃ συνόδῳ τῇ ἐν ἐφέσῳ δημοσίᾳ θείσας πιστεύῃ. χ̃ γὰ τ̃ ἀλα
βέσταν ἐπίσκοπον τῆς πρεσβυτέρας ῥώμης λέοντα, ἀτυχῆ ἐπὶ τούτοις καθελῆν.
ὅτω τοίνυν τ̃ ταύτης τ̃ συνῳδίας καταπαυθείσης, ἐς ἑτέραν συνῳδὴν μό
νων τῶν ὁσιωτάτων ἐπισκόπων, λόγους ἐπέδωκεν ἀσέβιος ὁ τοῦ δορυλαίου ἐπί-
σκοπος ὢν ἑαυ χ̃ φλαβιάνου, δι' οὗ ἐπεμέμφατο δόγμασιν, χ̃ τὰ αὐτὰ ἀ-
τυχεῖ φρονήσαντι, χ̃ ὅτι γε αὐτοὺς τῆς ἱερωσύνης ἀφείλετο, πρόφασιν δὲ ὅλ καὶ
φωνὰς μὴ εἰρηνικὰς τῇ ὃ τηνικαῦτα ἀγιαθείσῃ συνόδῳ πρόσκεινται ἐν τοῖς
ὑπομνήμασι, χ̃ ὡς ἀγαθοῖς χάρτας προσκύσαν αὐτοῖς ὑποσημήνασ.
καὶ ἐδείκθη ὡς ὁ ψῆφος τῶν συνῳδικῶν ἀκυρωθῶσι πάντα τὰ ἐν τῇ δευ
τέρᾳ συνόδῳ τῇ ἐν ἐφέσῳ πεπραγμένα, ἃ ἔχν αὐτοῖς τηνικαῦτα ἱερωσύνης, χ̃ δύα
σθαι θεμελιωθῆναι ὃ μιαρὸν ἐκεῖνο δόγμα, καὶ ἠξίωσε μ τ̃ δυάγνωσιν, χ̃ τὸν αὐθέν
δικον πρεῖναι. οὗ δὴ δόγματος ἀληθέντος γνώσ, εἰρήνευσεν ἀέλιος χ̃ φιλιππήσιος νοσαεί-
ων ὡς δίεβη πρὸς διόσκορον. ὥσπερ οὖν χ̃ πρὸς τοὺς ἀλλους, καὶ εἶπεν μὴ συγχωρῆ
σθαι ὑπὸ τῶν φυλαττόντων αὐτὸν παρελθεῖν, χ̃ διδαχὴν δοῦναι ζητοῦντα τὸν
διόσκορον πρὸ τ̃ συνεδρίου. χ̃ μὴ δύνασθαι τοῦτο, δυπτόλιος ἐπίσκοπος κωνσταν-
τινουπόλεως διελάλησεν, ὀφείλειν αὐτὸν μετακληθῆναι, χ̃ ἐν τῇ συνόδῳ παραγε-
νέσθαι. ἐ τούτου γνωσθέντος, παρακληθέντες οἱ ἀποσταλέντες, εἰρήκασιν εἰπεῖν αὐ-
τὸν, φυλάττομαι ἐγώ. εἰ δὲ συγχωρήσοί μοι κατελθεῖν, εἰπάτωσαν, ἐ εἰ πόντος
αὐτὸν τῶν ἀπεσταλμένων χ̃ οὐ πρὸς αὐτὸν, οὐ πρὸς τοὺς μαγιστριανοὺς ἀπεστά-
λη, διεξῆλθον εἰπεῖν αὐτῷ, ἕτοιμός εἰμι παραγενέσθαι εἰς τ̃ ἁγίαν, χ̃ οἰκουμενι-
κὴν σύνοδον. ἀλλὰ κωλύομαι οἷς προστέθηκεν ἰμέριος, ὡς κατελθόντων αὐτῶν
παρὰ διοσκόρου, ὑπηνίκησεν ὁ βοηθὸς ὧ μαγίστρῳ τῶν θείων ὀφφικίων, χ̃ κατ'
αὐτὸν πάλιν γενέσθαι πρὸς διόσκορον οἱ ἐπίσκοποι, χ̃ πρὶ τούτων ἐν σημείοις
τινὰ ἔχν, ἅπερ ἀναγνωσθέντα, ἐδήλωσεν ὑπὸ λέξεως τὸν διόσκορον εἰπεῖν ταῦτα.
» Σωσαγαγὼν ἐμαυτὸν, χ̃ γνοὺς ὃ συμφέρον, τάδε ἀποκρίνομαι, ὑπ ἐν τῇ πρὸ
» ταύτης ζωσόδῳ καθεζόμενοι οἱ μεγαλοπρεπέστατοι ἄρχοντες ὤεισαν πολλὰ

μ τ̃ πολλὰς

μετὰ πολλὰς ἑκάστου διαλαλιάς. νῦν δὲ εἰς δευτέραν καλοῦμαι σύνοδον, εἰς τὴν
» τῶν προειρημένων ἀνασκευὴν, παρακαλῶ τοὺς πρώην ἐν τῇ σύνοδῳ παραγε-
» νομένους μεγαλοπρεπεστάτους ἄρχοντας, καὶ τὴν ἱερὰν σύγκλητον, καὶ νῦν παρεῖ-
» ναι· ἵνα πάλιν τὰ αὐτὰ γυμνασθῇ. πρὸς ὃν ἀκάκιον δηλοῖ τὰ πεπραγμένα δι-
» εξεῖθεῖν ἐπὶ λέξεως ταῦτα. οὐχ οὕτως ἐκεῖνεν ἡ ἁγία καὶ μεγάλη σύνοδος τὴν
» ὑμετέραν ἁγιότητα παρεῖναι· ὥστε ἀνασκευασθῆναι τὰ ἐπὶ τῶν μεγαλοπρεπε
» στάτων καὶ ἐπὶ τῆς ἱερᾶς συγκλήτου πραχθέντα. ἀλλ' ἡμᾶς ἀπέστειλεν ὥστε κατα-
» λαβεῖν σε τὸ συνέδριον καὶ μὴ ἀπολειφθῆναι αὐτῶν τὴν σὴν ὁσιότητα, πρὸς ὃν
» διόσκορον εἴρηκεν, ὡς καὶ τὰ ὑπομνήματα λέγουσιν, εἰρήκατέ μοι νῦν ὅτι λιβέλ-
» λους ἐπιδέδωκεν εὐσέβιος. παρακαλῶ πάλιν παράτῳ τῶν ἀρχόντων καὶ τῆς
» συγκλήτου δοκιμασθῆναι τὰ κατ' ἐμέ. εἶτα ἑτέρων τοιούτων ἐγκειμένων, αὖθις ἀπε
στάλησαν οἱ ὀφείλοντες τὸν αὐτὸν προτρέψασθαι διόσκορον τοῖς πρατιομένοις
παρεῖναι. καὶ τούτου γενομένου, ἐπαναζεύξαντες οἱ πεμφθέντες εἰρήκασιν ἔχειν ἐν
σημείοις τὴν αὐτοῦ φωνὴν ἃ δηλοῦσιν αὐτὸν εἰπεῖν, ἤδη φθάσας δεδήλωκα τῇ ἡ-
μετέρᾳ θεοσεβείᾳ καὶ ὅτι καὶ ἀρρωστίᾳ συνέχομαι, καὶ ἐξαιτῶ ὥστε τοὺς μεγαλο-
πρεπεστάτους ἄρχοντας καὶ τὴν ἱερὰν σύγκλητον, καὶ νῦν παρεῖναι τῇ τῶν ἐξετασθησο-
μένων κρίσει. ἐπεὶ δέ μοι τὰ τῆς ἀρρωστίας ἐπετάθη, τούτου χάριν ὑπέρθεσιν πε-
ποίημαι, καὶ κεκρόπιον εἰπεῖν τὰ ὑπομνήματα δηλοῖ πρὸς τὸν διόσκορον. πρώην
μηδὲν περὶ ἀρρωστίας εἰπεῖν, ὀφείλειν οὖν αὐτὸν τοῖς κανόσι τὸ ἱκανὸν ποιῆσαι.
πρὸς ὃν ὁ διόσκορος ἀπεφήνατο, ἅπαξ εἰπεῖν ὀφείλει παρεῖναι τοὺς ἄρχοντας. εἶτα
τὸν ῥουφίνον εἰπεῖν πρὸς αὐτὸν ἐπίσκοπον (αμοσατέων κανονικὰ τὰ κινούμενα
καθεστάναι, καὶ δύνασθαι αὐτὸν παραγενόμενον ἃ βούλεται) διεξεῖθεῖν. πειθομένου
δὲ τοῦ διοσκόρου ἰουβενάλιος, καὶ θαλάσσιος παρεγένοντο, καὶ εὐστάθιος ἀπεκρί-
νατο, ὡς οὐδὲν πρὸς ἔπος, πρὸς ἃ διόσκορον εἰπεῖν τὰ πεπραγμένα δηλοῦσι.
παρακαλέσ τὸν φιλόχριστον βασιλέα, ὥστε καὶ τοὺς ἄρχοντας παρεῖναι καὶ τοὺς
σὺν αὐτῷ δεδικακότας, καὶ πρὸς ταῦτα τοὺς πεμφθέντας εἰπεῖν, μόνου κατηγορεῖν
αὐτοῦ τὸν εὐσέβιον, καὶ πάντας ὀφείλει παραγενέσθαι, καὶ πρὸς ταῦτα τὴν διόσκορον
εἰπεῖν. ὀφείλει καὶ τοὺς ἄλλους παρεῖναι τοὺς σὺν αὐτῷ δεδικακότας. μὴ δὲ γὰρ ἰδικὸν ἔχειν
πρᾶγμα πρὸς αὐτὸν τὸν εὐσέβιον. ἀλλ' οὐ ἄρα περὶ ὧν πάντες δεδοίκασι, καὶ
πάλιν ἐπιμεινάντων τῶν πεμφθέντων περὶ τούτου ἀπέφησεν ὁ διόσκορος εἰπὼν, ἅ-
παξ εἶπον, καὶ περαιτέρω τούτων εἰπεῖν οὐκ ἔχω, πρὸς ἃ εὐσέβιος ὁ τοῦ δορυλαίου
διεξῆλθε πρὸς μόνον διόσκορον ἔχειν, καὶ πρὸς μηδένα ἕτερον, καὶ ἠξίωσε τρίτῃ
κλήσει κληθῆναι τὸν διόσκορον, καὶ ὑπολαβὼν ἀέτιος, ἐδίδασκε. πρώην τινὰς
λέγοντας ἑαυτοὺς κληρικοὺς μετὰ καὶ ἑτέρων λαϊκῶν τῆς ἀλεξανδρέων ὁρμωμένους
ἐπιδοῦναι λιβέλλους κατὰ διοσκόρου, καὶ τούτους πρὸ τοῦ συνεδρίου ἑστῶτας ἐκ-
βοήσεσι κεχρῆσθαι, καὶ πρῶτα μὲν ἐπιδεδωκότος θεοδώρου διακόνου γενομένου
τῆς ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἁγίας ἐκκλησίας, εἶτα δὲ τὸ ἰσχυρίαν καὶ αὕτη διακόνου, καὶ ἀ-
θανασίου πρεσβυτέρου καὶ ἀδελφιδοῦ κυρίλλου, καὶ πρός γε σωφρονίου, δι' ὧν περ
εἴτε βλασφημιῶν ἐνεκάλεσε διοσκόρῳ. περίτε σωματικῶν καὶ βίας ἀφαιρέσεως
χρημάτων, τρίτη κλῆσις γέγονε προτρέπουσα τὴν διόσκορον παραγενέσθαι. τοι-
γαροῦν ἐπαναζεύξαντες οἱ ἐπὶ τούτῳ ἀφωρισμένοι, εἰρήκασιν εἰπεῖν τὴν διόσκο-

εσν αὐλάρκως ἐδίδαξα τ̃ ὑμετέραν θεοσέβειαν. οἷς πεισθεῖναί τι οὐ δυνάμεθα.
καὶ αὖθις δὲ τὰ αὐτὰ εἰρηκότος τ̃ αὐτ̃ ἁγιοτάτου ὑπομενόντων τὴ πεῖσιν τῶν
ὑπὸ τοῦτο καλέντων, πασκασινὸς ὑπίσχοπος εἶπεν, καὶ ἤδη τέλον κληθεὶς ἁγίσθη-
ναι, οὐ πρεσβύτερος, ἀπὸ σωφρόνεως βαπτόμενος, ἐπῳδάνετο τίνος ἄξιος εἴη.
πεῖσις ὁ τῶν ὑπισκόπων ἀποκρινομένων, ἀποπεπωκέναι αὐτὸν τοῖς κρίνοσι, πεῖ-
τερον δὲ ὑπισκόπου σμύρνης εἰπόντος, ὅτε ἐφονεύθη ὁ ἅγιος Φλαβιανός, οὐδὲν
ἀκόλουθον ἐπεφάνθη ἐπ' αὐτῷ. οἱ τὸν ἐπέχοντες λέοντος τ̃ πρεσβυτέρας ῥώμης.
„ ἀπεφήναντο ὑπὲρ λέξεως ταῦτα. δῆλα ὅ γε μὴν τὰ τελεσιμήνια ἁγίσθαι τῷ
„ νομένῳ τῆς ἁγιοδρεῶν μεγαλοπόλεως ὑπισκόπῳ κ̃ τ̃ τῶν κρινόντων τάξεως, κ̃
„ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως ἐκ τῶν ἤδη ὁρισθέντων ἐν ᾧ πρώτῳ συνε-
„ δρίῳ, κ̃ ἀπὸ τῶν σήμερον πεπραγμένων. ἵνα γὰρ ἵνα τὰ πολλὰ παραλείπωμεν
„ δυτυχῆ τὸν ὁμόδοξον αὐτ̃ καθαιρεθέντα κρινικῶς παρὰ τοῦ ἰδίου ὑπισκόπου τ̃
„ ἐν ἁγίοις Φαυστῖνα βδῆς ἡμῶν κ̃ ἀρχιεπισκόπου Φλαβιανοῦ, αὐθεντήσας ἀκα-
„ νονίστως, εἰς κοινωνίαν ἐδέξατο, πρὶν ἢ σύνοδον ἀθροῖσαι ἐν τῇ ἐφεσίων μ̃ τῶν θεοφι-
„ λῶν ὑπισκόπων. ἀλλ' ἐκείνοις μὲ ὁ ἀποστολικὸς θεσμὸς συγχώρει ἀπενεχθῆναι ὑπὸ
„ τοῖς ἐκδοτε μὴ κ̃ γνώμην αὐτῷ πεπραγμένοις, οἳ κ̃ διετέλεσαν μέχρι τ̃ πα-
„ ρόντος ἐπόμενοι ᾧ ἁγιωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ λέοντι, κ̃ πάσῃ τῇ ἁγίᾳ κ̃ οἰκου-
„ μενικῇ συνόδῳ. ἃ δὴ χάριν κ̃ ἐν τῇ αὐτ̃ κοινωνίᾳ αὐτοὺς ὁμολόγους ἐδέξατο. οὗτος
„ δὲ κ̃ μέχρι τοῦ παρόντος διέμεινε σεμνυνόμενος ἐν ἐκείνοις, ἐφ' οἷς ἔδει τένειν, καὶ
„ εἰς γλῶν κεκυφέναι ὀφείλει. πρὸ τούτοις δὲ, οὐδὲ τ̃ ὑπισχνεῖτο ἀναγνωσθῆναι συνε-
„ χώρησε τοῦ μακαριωτάτου πάπα λέοντος, τὴν γραφεῖσαν πρ̃ αὐτ̃ πρὸς τὸν
„ ἐν ἁγίοις τ̃ μνήμην Φλαβιανόν, κ̃ ταύτην πολλάκις παρακληθεὶς ἀναγνω-
„ ναι ταύτην κατὰ τῶν κεκομικότων, κ̃ μὴ ὅρκων ποιήσασθαι τ̃ ἀναγνωσιν ὑ-
„ ποχόμενος, ἧς μὴ ἀναγνωσθείσης, σκανδάλων κ̃ βλάβης ἀνὰ τὴν οἰκουμένην ἀ-
„ γιώτατα ἐπληρώθησαν ἐκκλησίαι. ἀλλ' ὅμως τούτων πρ̃ αὐτ̃ τολμηθέντων,
„ ὑπισχνεῖτο δὴ τῆς πρεσβυτέρας αὐτ̃ δυσσεβοῦς πρεσβύτερος, φιλανθρωπίας
„ ἕνος αὐτὸν ἀξιώσας, ὡς κ̃ τοὺς λοιποὺς θεοφιλεστάτους ὑπισκόπους, καίτοι μὴ δὲ τ̃
„ αὐθεντίαν αὐλῶν παρανομίας κ̃ χρίσεως ἐγκλήσας. ὅπερ δὲ τοῖς δυστέρεσι τὴν
„ πρεσβυτέραν παρανομίαν ἐπανορθώσεν, ἐτόλμησε δὲ κ̃ ἀκοινωνησίαν ἐπαγθεῖσαν
„ τ̃ τοῦ ἁγιωτάτου κ̃ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τ̃ μεγάλης ῥώμης λέοντος. πρὸς
„ δὲ τοῖς, καὶ λιβέλλων παρανομίαν μεσῶν κατ' αὐτ̃ προσενεχθέντων, τῇ ἁγίᾳ ἐκ
„ μεγάλῃ συνόδῳ, κ̃ ἅπαξ, κ̃ δὶς, κ̃ τρὶς, ὑφ' ὑμῶν θεοφιλῶν ὑπισκόπων κρινικῶς κλη
„ θεὶς, οὐχ' ὑπήκουσεν, ἀπὸ τοῦ ἰδίου συνεδρίου κανονίζοντος, κ̃ τοὺς πρὸς
„ συνόδων ἀλλοφύλων ἐν θεσμοῖς καθαιρεθέντας παρανόμως ἐδέξατο, αὐτὸς καὶ
„ ἑαυτοῦ τὴν ψῆφον ἀξιώσας, ἀλλοφύλως τοῖς ἐκκλησιαστικοὺς πατήσας θεσμούς.
„ ὅθεν ὁ ἁγιώτατος κ̃ μακαριώτατος ἀρχιεπίσκοπος τῆς μεγάλης κ̃ πρεσβυτέρας
„ ῥώμης λέων δι' ἡμῶν κ̃ τ̃ παρούσης συνόδου, μ̃ τοῦ τεις μακαρίου κ̃ πανευ-
„ φήμου πέτρου τοῦ ἀποστόλου, ὃς ὅστιν πέτρα κ̃ κρηπὶς τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας τ̃
„ τ̃ ὀρθοδόξου πίστεως θεμέλιον τυγχάνει, ἐγύμνωσεν αὐτὸν τοῦ ὑπισκοπικοῦ ἀξιώ-
„ ματος, κ̃ πάσης ἱερατικῆς ἠλλοτρίωσεν ἐνεργείας. τιμαρεσῶ ἡ ἁγία καὶ μεγάλη
„ σύνοδος, τὰ δόξαντα τοῖς κρινόσι ὅτι ᾧ μητροπολίτῃ θεοφιλεστάτῳ ἁγίσθη φησίν). ὧν δὴ

κυρθέντων

" κυριθέντων τῶν δὲ ἀναβολίου μαξίμου τε αὖ καὶ τῶν λοιπῶν ἐπισκόπων, μήθ' ἑκεί-
" νων τῶν ἅμα διοσκόρῳ τῶν δὲ τ' συγκλήτου καθαιρεθέντων ἀναφορὰ περὶ τούτων
" τοὺς μέγιστον ἐγκάφελο τῶν δὲ τῆς σεμνοδόξου, καὶ ἡ καθαίρεσις ἐπέμπετο διοσκό-
" ρῳ τῶν δὲ τ' αὐτῆς σεμνοδόξου, ἔγνωσα ὧδε. γινώσκε σαυτὸν διὰ τὸ τῶν θείων κηρύ-
" κων ὑποφήταν, καὶ διὰ τὴν ἀπειθείαν σου τὴν περὶ τ' ἁγίαν ταύτην καὶ οἰκου-
" μενικὴν συνοδον ὑφ' ὧν τοὺς τοῖς ἁγίοις πλημμελήμασιν οἷς ἔοικας, καὶ τεθνη-
" κηθεὶς τῶν δὲ τῆς ἁγίας ταύτης καὶ μεγάλης συνόδου, κατὰ τοὺς θείους κανόνας ὑπὸ
" τὸ ἀποκήρυκα ἦς, τοῖς ἐπαγομένοις οὐκ ἀπήντησας μέντοι ὀκτωδεκάτῳ ὧ συνεῶν
" τεσσαρακαιδεκάτῃ τῶν δὲ τῆς ἁγίας, καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου καθηρῆσθαι τ' ὑπισχο-
" πῆς, καὶ πάντας ἐκκλησιαστικοῦ θεσμοῦ ὑπάρχειν ἀμοίρους. εἶτα ὧν περὶ τούτων
" γεγραφότων καὶ τοὺς τοὺς θεοφιλεῖς ὑπισκόπους τ' ἀγεξανδρείας ἁγιωτάτης ἐκκλη
" σίας καὶ τοῦ θεσμοῦ τὸν τ' τοιαύτης συνηθείας πέ
" ρας ἐδέχετο. οὕτω μὲν οὖν τῆς φθασάσης συνηθείας, ἐπεργαστῶσι. μετὰ ταῦ
τα δὲ καὶ αὖθις συνοδικάλιος ἔφασκον τοὺς πάντων ἀρχόντων διδασκάλους
βουλόμενοι τὰ τ' ὀρθῆς θρησκείας, ὡς οὐ δέοι τὴν φαυτέρω τυπωθῆναι ἅπαξ
τῶν καλῶς πέρας δεξαμένων καὶ διατυπωθέντων τῶν δὲ τοῦ ἐν ῥώμῃ ὑπισκό-
που, οἷς καὶ πρώτοις ἐσοίκισμεν, βοώντων τε αὖ πρώτων τῶν ὑπισκόπων πρώτας τὰ
αὐτὰ λέγειν, καὶ τῶν ἀρχόντων διαλαλησάντων ἕκαστον πατριάρχου ἐκλεγό-
μενον ἐν ἢ δευτέρᾳ τῆς ἰδίας διοικήσεως τοῦτον ἐς μέσον προφέρειν· ὡς τοῦ
ἑκάστου φανερωθῆναι γνώμην, Φλωρέντιος ὑπίσκοπος Καρδέων ἐνδοίμων ἤτη-
σεν, ἐφ' ᾧ μὴ σκέμματος τοιοῦτον αὐθις τῇ ἀληθείᾳ, καὶ κεκροπίου ὑπίσκοπος
" σεβαστοπόλεως ἔφη ταῦτα. εἰ πίστις καλῶς εἴρηται τῶν τριακοσίων δεκαοκτὼ ἁ-
" γίων πατέρων, καὶ ἐβεβαιώθη τοῦτο τῶν ἁγίων πατέρων, ἀθανασίου, κυρίλλου, με-
" λετίνου, ἰλαρίου, βασιλείου, γρηγορίου. καὶ νεῶν πάλιν διὰ τοῦ ἁγιωτάτου λέοντος,
" καὶ ἀξιοῦμεν καὶ τὰ τῶν ἁγίων πατέρων τῶν τ' ικ, τὰ δ' ὁσιωτάτου λέοντος ἀνα-
γνωσθῆναι, ὧν ἀνεγνωσμένων, ἡ πᾶσα συνοδος ἐπεκραύγασε ταῦτα. αὕτη ἡ
πίστις τῶν ὀρθοδόξων. οὕτως πάντες πιστεύομεν, ὁ πάπας λέων, οὕτω πιστεύει κύ-
ριλλος, οὕτως ἐπίστευσεν, ὁ πάπας οὕτως ἐρμηνεύσεν, ἑτέρας τε διαλήψεις ἀνε-
δείσης. ὥστε καὶ τὰ ἐκτεθέντα τοῦτο τῶν ἁγίων ρ' τυχεῖν ἀναγνώσεως, ἀνε-
γνώσθη καὶ ταῦτα. τοῖς δὲ πάλιν οἱ τῆς συνόδου βοήσαντες, ἔφησ. αὕτη ἡ πάν-
των πίστις τῶν ὀρθοδόξων. ἅπαντες πάντες πιστεύομεν, μετ' οἷς ἀέτιος ὁ ἀρχιδιάκονος
ἔφη ἔχειν μὲν χάριτας τοῖς τοῖς νεστορίου ὑπισχοῖς κυρίλλου τοῦ θεοπατρίου, ἐν
πάντες οἱ ἐν ἐφέσῳ συλλεγέντες, ἐκύρωσε οἰκείαις ὑπογραφαῖς ἔχειν τε καὶ
τοῖς ἑτέραν ὑπισχοῖς αὖτε κυρίλλου γεγραμμένοις τοῖς ἰωάννου τὸν μάκα-
ριος, καὶ αὐτοῖς βεβαιωθεῖσαν, ἃς ὀφείλει ἀναγνώσεως τυχεῖν, διαλαλιάς τε
τοῖς ταῦτα γεγυμνασμένοις, ἅμφω ἀνεγνώσθησαν, καὶ ἐν μὲν τοῖς ἑτέρας αὐτῆς
" ἐπιστολὰς τοῖς ὀνόμασιν ἔστι ταῦτα. Τῷ φιλοθεοτάτῳ, καὶ θεοσεβεστάτῳ συλλειτουργῷ
" νεστορίῳ κύριλλος. Καταφιλοφρονοῦσιν, ὡς μανθάνω, τινὲς τ' ἐμῆς ὑπολήψεως ὅτι τ'
" σῆς θεοσεβείας, καὶ τοῦτο συχνοὺς τοὺς τῶν ἐν τέλει συνόδους καιροφυλακτοῦντες
" μάλιστα, καὶ τάχα που τὸ τέρπειν οἰόμενοι τὴν ἀκοήν. καὶ μὲν ἕτερα ἔφη, τοίνυν εἰ
" ἁγία καὶ μεγάλη συνοδος αὐτὴν τὸν ἐκ θεοῦ τὸ παῖδα τ' φύσιν γνησιώτατα ἰδὸν

μονογενῆ τὸν ἐκ τοῦ θεοῦ ἀληθινοῦ θεὸν ἀληθινὸν, τὸ φῶς, τὸ ἐκ τοῦ φωτὸς, τὸ δι' οὗ τὰ
πάντα πεποίηκεν ὁ πατὴρ, κατελθεῖν, σαρκωθῆναι, ἐνανθρωπῆσαι, παθεῖν, ἀνα-
στῆναι τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, ἀνελθεῖν εἰς οὐρανούς. τούτοις καὶ ἡμᾶς ἕπεσθαι δεῖ, καὶ τοῖς λόγοις
καὶ τοῖς παραδείγμασιν ἐννοοῦντας, τί τὸ σαρκωθῆναι καὶ ἐνανθρωπῆσαι δηλοῖ τὸν
θεὸν λόγον. οὐ γὰρ φαμὲν ὅτι ἡ τοῦ λόγου φύσις μεταποιηθεῖσα, γέγονε σάρξ· ἀλλ'
οὐδὲ εἰς ὅλον ἄνθρωπον μεταβληθῆναι τὸν ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος. ἐκεῖνο δὲ μᾶλ-
λον ὅτι σάρκα ἐμψυχωμένη ψυχῇ λογικῇ ἑνώσεως ὁ λόγος ἑαυτῷ καθ' ὑπόστα-
σιν, ἀφράστως καὶ ἀπερινοήτως γέγονεν ἄνθρωπος καὶ κεχρημάτικεν ὁ υἱὸς ἀν-
θρώπου, οὐ κατὰ θέλησιν μόνην ἢ εὐδοκίαν· ἀλλ' οὐδὲ ὡς ἐν προλήψει προσ-
ώπου μόνου, καὶ ὅτι διάφοροι μὲν αἱ πρὸς ἑνώτητα τὴν ἀληθινὴν συνενεχθεῖσαι φύ-
σεις. εἷς δὲ ἐξ ἀμφοῖν χριστὸς, καὶ υἱὸς, οὐχ' ὡς τὴν τῶν φύσεων διαφορᾶς ἀνῃρη-
μένης, διὰ τὴν ἕνωσιν· ἀποτελεσασῶν δὲ μᾶλλον ἡμῖν τὸν ἕνα κύριον καὶ χριστὸν καὶ
υἱὸν ἐνθεότητός τε καὶ ἀνθρωπότητος, διὰ τῆς ἀφράστου καὶ ἀπορρήτου πρὸς ἑ-
νώτητα συνδρομῆς, καὶ μετ' ὀλίγα. ἐπεὶ δὲ δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν
ἑνώσας ἑαυτῷ καθ' ὑπόστασιν τὸ ἀνθρώπινον προσῆλθεν ἐκ γυναικὸς, ταυτὶ
λέγεται καὶ γεγενῆσθαι σαρκικῶς. οὐ γὰρ πρῶτον ἄνθρωπος ἐγεννήθη κοινῶς ἐκ τῆς
ἁγίας παρθένου, εἶθ' οὕτως καταπεφοίτηκεν ἐπ' αὐτὸν ὁ λόγος. ἀλλ' ἐξ αὐτῆς μή-
τρας ἑνωθεὶς ὑπομεῖναι λέγεται γεννησιν σαρκικὴν, ὡς τῆς ἰδίας σαρκὸς τὴν γεννησιν οἰ-
κειούμενος. οὕτω φαμὲν αὐτὸν παθεῖν, καὶ ἀναστῆναι, οὐχ' ὡς τοῦ θεοῦ λόγου παθόν-
τος εἰς ἰδίαν φύσιν, ἢ πληγὰς, ἢ διατρήσεις ἥλων, ἢ γοῦν τὰ ἕτερα τῶν τραυμάτων.
ἀπαθὲς γὰρ τὸ θεῖον, ὅτι καὶ ἀσώματον. ἐπεὶ δὲ τὸ γεγονὸς αὐτοῦ ἴδιον σῶμα πέπον-
θε, ταῦτα πάλιν αὐτὸς λέγεται παθεῖν ὑπὲρ ἡμῶν. ἦν γὰρ ὁ ἀπαθὴς, ἐν τῷ πά-
σχοντι σώματι. τῆς δέ γε ἑτέρας τὰ πολλὰ μὲν κατὰ τὴν προτέραν ἱστορίαν ἐνηνέκ-
ται. ἔστι δὲ ῥῆσις τοιάδε ἐν αὐτῇ, ἣν γέγραφε μὲν ἰωάννης ὁ τῆς ἀντιόχου. προσήκα-
το δὲ πάσαις ψήφοις κύριλλος. ὁμολογοῦμεν τὴν ἁγίαν παρθένον θεοτόκον, διὰ τὸ τὸν
θεὸν λόγον σαρκωθῆναι ἐξ αὐτῆς καὶ ἐνανθρωπῆσαι, καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς συλλήψεως
ἑνῶσαι ἑαυτῷ τὸν ἐξ αὐτῆς ληφθέντα ναόν. τὰς δὲ εὐαγγελικὰς καὶ ἀποστολικὰς ἐπὶ
τοῦ κυρίου φωνὰς, ἴσμεν τοὺς θεοφόρους ἄνδρας τὰς μὲν κοινοποιοῦντας, ὡς ἐφ'
ἑνὸς προσώπου· τὰς δὲ διαιροῦντας, ὡς ἐπὶ δύο φύσεων καὶ τὰς μὲν θεοπρεπεῖς, κατὰ
τὴν θεότητα τοῦ χριστοῦ· τὰς δὲ ταπεινὰς, κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα αὐτοῦ παραδιδόντος.
οἷς ἐπήγαγεν, ταύταις ἡμῶν τῶν ἱεραῖς ἐπεὶ ἐντυχόντες φωναῖς, οὗ μὲν καὶ αὐτοὺς φρο-
νοῦντας εὑρίσκομεν, εἷς δὲ κύριος, μία πίστις, ἓν βάπτισμα, ἐδοξάσαμεν οὖν τὸν
τῶν ὅλων σωτῆρα θεὸν, ἀληθείοις συγχαίροντες, ὅτι ταῖς θεοπνεύστοις γραφαῖς καὶ τῇ
παραδόσει τῶν ἁγίων ἡμῶν πατέρων συμβαίνουσαν ἔχουσαν πίστιν, αἵ τε παρ' ἡ-
μῖν καὶ αἱ παρ' ὑμῖν ἐκκλησίαι. ὧν ἀνεγνωσμένων, οἱ τῆς αὐτῆς ἐπεβόησαν συνόδου
ῥήμασι τοιούτοις. πάντες οὕτως πιστεύομεν, ὁ πάπας λέων οὕτως πιστεύει. ἀνάθεμα
τῷ μερίζοντι, καὶ τῷ συγχέοντι, αὕτη ἡ πίστις λέοντος τοῦ ἀρχιεπισκόπου, λέων οὕτως
πιστεύει, λέων καὶ ἀνατόλιος οὕτως πιστεύουσι. πάντες οὕτως πιστεύομεν, καὶ κύριλλος οὕτως
πιστεύει. αἰωνία ἡ μνήμη κυρίλλου, καὶ αἱ ἐπιστολαὶ κυρίλλου εἰσὶν, οὗ φρονοῦμεν, οὗ
ἐπιστεύσαμεν, οὗ πιστεύομεν. λέων ὁ ἀρχιεπίσκοπος οὕτως φρονεῖ, οὗ πιστεύει, οὗ
ἔγραψε. διαλαλιᾶς δὲ ἐνεχθείσης καὶ τὴν λέοντος ἐπιστολὴν ἀναγνωσθῆναι, μετα-

φρασθεῖσα

φρασθεῖσα τῆς ἀναγνώσεως ἔτυχεν. ἥτις τοῖς πραχθεῖσιν ἐμφέρεται. μετὰ γοῦν τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἐπισκόπων ἐπιβοησάντων, αὕτη ἡ πίστις τῶν πατέρων, αὕτη ἡ πίστις τῶν ἀποστόλων, πάντες οὕτως πιστεύομεν, οἱ ὀρθόδοξοι οὕτως πιστεύομεν, ἀνάθεμα τῷ μὴ οὕτως πιστεύοντι, πέτρος διὰ λέοντος ταῦτα ἐφώνησεν. οἱ ἀπόστολοι οὕτως ἐδίδαξαν, εὐσεβῶς καὶ ἀληθῶς λέων ἐδίδαξε, κύριλλος οὕτως ἐδίδαξε, λέων καὶ κύριλλος ὁμοίως ἐδίδαξαν. ἀνάθεμα τῷ μὴ οὕτως πιστεύοντι, αὕτη ἡ ἀληθὴς πίστις, οἱ ὀρθόδοξοι οὕτως φρονοῦσιν, αὕτη ἡ πίστις τῶν πατέρων, ταῦτα ἐν ἐφέσῳ διὰ τί οὐκ ἀνεγνώσθη. ταῦτα διόσκορος ἔκρυψεν. ἐμφέρεται ἐν τοῖς αὐτοῖς πεπραγμένοις, ὡς ἡνίκα τὸ μέρος τῆς ἐπιστολῆς λέοντος ἀνεγνώσθη περιέχον, καὶ πρὸς τὸ χρεοστούμενον ὄφλημα τῆς ἡμετέρας φύσεως ἐκτεθῆναι.
„ ἡ θεία φύσις ἡνώθη τῇ φύσει τῇ παθητῇ· ἵνα τοῦτο δὴ τὸ ταῖς ἡμετέραις ἰάσεσιν
„ ὑπάρχον ἁρμόδιον, ὁ εἷς καὶ ὁ αὐτὸς ὢν μεσίτης θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἄνθρω-
„ πος χριστὸς ἰησοῦς, καὶ ἀποθνήσκειν ἐκ τοῦ ἑνὸς δυνηθῇ, καὶ τελευταίῳ ἐκ τοῦ ἑτέρου
„ μὴ δυνηθῇ. πρὸς τὴν τοιαύτην ῥῆσιν ἀμφιβαλλόντων τῶν ἰλλυριῶν, καὶ παλαιστινῶν ἐπισκόπων, ἀέτιος ἀρχιδιάκονος τῆς κωνσταντίνου ἁγιωτάτης ἐκκλησίας ῥῆσιν παρήγαγεν κυρίλλου περιέχουσαν οὕτως. ἐπεὶ δὲ πάλιν τὸ ἴδιον αὐτοῦ σῶμα χάριτι θεοῦ, καθά φησιν ὁ ἀπόστολος παῦλος, ὑπὸ παντὸς ἐγεύσατο θανάτου, λέγεται παθεῖν αὐτὸς τὴν ὑπὲρ ἡμῶν θάνατον, οὐχ ὡς εἰς πεῖραν ἐλθὼν θανάτου, τό γε εἶκον εἰς τὴν αὐτοῦ φύσιν, ἀποπληξία γὰρ τοῦτο λέγειν, ἢ φωνεῖν. ἀλλ' ὅτι, καθάπερ ἔφην ἀρτίως, ἡ σὰρξ αὐτοῦ ἐγεύσατο θανάτου, καὶ πάλιν πρὸς τὴν ῥῆσιν τῆς ἐπιστολῆς λέοντος τὴν ἔχουσαν. ἐναργῆ γὰρ ἑκατέρᾳ μορφῇ μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας· ὅπερ ἴδιον ἔσχηκε. τοῦ μὲν λόγου κατεργαζομένου τοῦθ' ὅπερ ἐστὶν τοῦ λόγου. τοῦ δὲ σώματος ἐκτελουῦντος, ἅπερ ἐστὶν τοῦ σώματος. καὶ τὸ μὲν αὐτὸ, διαλάμπει τοῖς θαύμασι. τὸ δὲ ταῖς ὕβρεσιν ὑποπέπτωκεν. ἀμφιβαλλόντων τῶν ἰλλυριῶν, καὶ τῶν παλαιστινῶν ἐ-
„ πισκόπων, ὁ αὐτὸς ἀέτιος κεφάλαιον ἀνέγνω κυρίλλου περιέχον οὕτως. Αἱ μὲν ἀλ-
„ λαι τῶν φανῶν ὅτι μάλιστα θεοπρεπεῖς· αἱ δὲ, οὕτω πάλιν ἀνθρωποπρεπεῖς· αἱ δὲ
„ μέσην τινὰ τάξιν ἔχουσιν ἐμφανίζουσαι τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, θεὸν ὄντα καὶ ἄνθρωπον
„ ὁμοῦ ἐν αὐτῷ. καὶ μετὰ ταῦτα πρὸς ἕτερον μέρος τῆς ἐπιστολῆς λέοντος ἀμφιβαλ-
„ λόντων τῶν ἐπισκόπων ἔχον. εἰ καὶ τὰ μάλιστα γὰρ ἐν ᾧ δεσπότῃ ἰησοῦ χριστῷ, τοῦ
„ θεοῦ καὶ τοῦ ἀνθρώπου ἓν πρόσωπον, ὅμως ἕτερον ἐστὶν ἐκεῖνο ὀξ οὗ ἐν ἑκατέρῳ
„ κοινόν ἐστιν τὸ τῆς ὕβρεως, καὶ ἕτερον ὀξ οὗ κοινὸν τὸ τῆς δόξης καθέστηκεν. ἐξ ἡμῶν
„ μὲν γὰρ αὐτῷ ἡ ἐλάσσων τοῦ πατρὸς ἀνθρωπότης. ἐκ δὲ τοῦ πατρός ἐστιν αὐτῷ ἡ μετὰ
„ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἴση θεότης. θεοδώριτος ζυγοστατῶν ἔλεγε καὶ τῷ μακαρίῳ ἐπὶ λέ-
„ ξεως εἰρῆσθαι οὕτως. καὶ γενόμενον ἄνθρωπον, καὶ μὴ μεθέντα τὸ ἴδιον μεμένη-
κεν ὅπερ ἦν, καὶ ἕτερον ἐν ἑτέρῳ κατοικοῦν, τουτέστιν, ἡ θεία φύσις μετὰ τῶν ἀνθρώπων. μετὰ ταῦτα τῶν ὑπερφυῶν ἀρχόντων ἐρωτησάντων εἴπερ ἔτι τὶς ἀμφισβητεῖ, πάντες ἔφησαν μὴ ἀμφιβάλλειν ἔτι μεθ' οὓς ἀττικὸς ἐπίσκοπος νικοπόλεως ἐξήτησεν ἐνδόσιμον αὐτῷ γενέσθαι ὀλίγων ἡμερῶν. ἐφ' ᾧ ἀκυμάντῳ διανοίᾳ, καὶ ἀταράχῳ λογισμῷ τὰ τῷ θεῷ δοκοῦντα, καὶ τοῖς ἁγίοις πατράσι τυπωθῆναι. ἐξήτησε δὲ λαβεῖν, καὶ τὴν ἐπιστολὴν κυρίλλου τὴν πρὸς νεστόριον γεγραμμένην, ἐν ᾗ παρακελεύεται αὐτὸν συνθέσθαι τοῖς δώδεκα αὐτοῦ κεφαλαίοις, οἷς ἅ-

πολ̃ες σωέθενθ. καὶ τ̃ῶ ἀρχόντων Δμφιλοχιόντων ἐνδόσιμον αὐθ̃ις ἡμερ̃ῶν πέντε γ̃ενέσθ̃αι, εἰς ὃ σωθ̃ῆναι τ̃ὸν διάθολον τ̃ῷ ἁγί̃ῳ τ̃ῆς κωνσταντίνου πόλεως τ̃ὸν ἐπίσκοπον ἐπεφήμισαν οἱ ὀρθόδοξοι φήσαντες. ἡμεῖς οὕτω πιστεύομεν. πολ̃ῖται οὕτω πιστεύομεν, καὶ λέων, οὗ πιστεύομεν. ἡμ̃ῶν τ̃ὸν διάθολον ἐκδικ̃ῆς. ἡμεῖς πολ̃ῖται ὑπερασπίσαμεν, τ̃ὸν δὲ διελαθόντα ὀρθ̃ῆς ῥήσεως ταῦτα. οὐκ ἀνασχετὸν πολ̃ίτας ἡμᾶς σωθ̃ῆναι. ἀλλ' ὅπ̃ῃ ἀκόλουθόν ἐστιν πιστωθ̃ῆναι τοὺς ἀμφισθητ̃ήσαντας, ὁ διάθολος ὀρθόδοξος ἐπίσκοπος ἀνάξιος ἀπὸ τ̃ῶν ἱερωσυνῶν ἐπιλέξηται οὓς ἐὰν νομίσῃ τ̃ὸν διδασκαλίαν τ̃ῆ ἀμφισθητ̃ούντων, οἷς ἐπήγαγον οἱ τ̃ῆ σωτ̃όδου ὕστερ. δεόμεθα τ̃ῶν ἁγί̃ων πατέρων τοὺς πατέρας τ̃ῆς σωτ̃όδου ταῖς φωναῖς τ̃ῷ βασιλ̃ῆ, ταῖς ἱκεσίαις τ̃ῆ ὀρθοδόξων, ταῖς ἱκεσίαις τ̃ῇ αὐτοκράτορι. πολ̃ίτης ἡμ̃ῶν εἶναι θέλομεν, πᾶσι συγχωρηθ̃ῆναι. ἐπεσόπησαν δὲ οἱ τ̃ῆς κωνσταντίνου πόλεως ἐκκλησίας. ὀλίγοι κελ̃εύουσιν. οὐ λέγω ἡ σωτ̃όδος, ἀλλ' οὗς οἱ διάθολικοὶ ἐξεσόπησαν. τ̃ὸν αἰγυπ̃τίων τ̃ῆ ἐξουσίᾳ, καὶ τ̃ῶν ἰλλυριῶν τὰ κατὰ πλησίον αὐτοκρατόρων, οἱ κατὰ κλ̃ῆρον κωνσταντίνου πόλεως ἐπεσόπησαν. διέσωσεν τ̃ῇ ἐξουσίᾳ, τ̃ὸν αἰγυπ̃τίων τ̃ῇ ἐξουσίᾳ, τ̃ὸν αἱρετικὸν τ̃ῇ ἐξουσίᾳ, διέσωσεν ὁ ἔμετος καθ̃ελεν. ἀλλ' οὗς πάλιν οἱ ἰλλυριοὶ καὶ οἱ ἀμφ' αὐτοὺς ὀρθόδοξοι, πολ̃ῖται ἡμ̃ῶν γεγόνασιν. πᾶσι συγχώρησιν. διόσωσεν τ̃ῇ σωτ̃όδῳ, διόσωσεν ταῖς ἐκκλησίαις, καὶ τ̃ῶν κατὰ πλησίον κατεχθ̃όντων τὰ τ̃οιαύτης σωθ̃ύσεως ἐπεραιτ̃ώθ̃η. κατ̃ὰ δὲ τ̃ὸ μετ' αὐτὸ σωθ̃ῦσιν τ̃ὸ συνκλ̃ήτου Δμφιλοχιάσης διαγνωσθ̃ῆναι τοὺς ἤδη δεομένους τύπους, διέγνω κωνσταντῖνος σεκρετάριος ἀπὸ κέδρου ὀρθ̃ῆς λέξεως ταῦτα. Περὶ μὲν τ̃ῆς ὀρθοδόξου καὶ καθολικ̃ῆς πίστεως, τελεώτερον σωτ̃όδου γενομένης μ̃ιᾶν ἀκριβεστέραν ἐξέτασιν δεῖν γενέσθαι σκοποῦμεν. ὅπ̃ῃ ὁ Φλαβιανὸς ὁλ̃ῆς εὐσεβοῦς μνήμης καὶ εὐσεβὴς ὁ διάθολος ἐπίσκοπος ἐκλ̃ῆς τ̃ῶν πεπεισμένων καὶ διεγνωσμένων ἐρεύνης καὶ αὐλ̃ῆς τ̃ὸ φωνῆς εἶναι τ̃ῶν ἐξαρχόντων γενομένων τ̃ὸ τότε σωτ̃όδου ὁμολογησάντων ἐσφάλθαι καὶ μάτην αὐτοὺς καθ̃ηρηκέναι δοκεῖν διὰ τ̃ὸ πίστιν σφαλεῖσιν, δείκνυται ἀδίκως καθαιρεθ̃έντες. φαίνεται ἡμ̃ῖν καὶ ὧ θεῷ ἁρέσκον δίκαιον εἶναι, εἰ πάντα φάη ὧ θεόφιλ̃έστατε καὶ εὐσεβεστάτῳ ἡμ̃ῶν διαστ̃ήματι τ̃ὸν αὐτ̃ῶν ὑπερτιμίων διόσκορον τ̃ὸν διάθολον ἐπίσκοπον ἀλεξανδρείας, καὶ ἰουβεναλίον τ̃ὸν διάθολον ἐπίσκοπον ἱεροσολ̃ύμων, καὶ θαλάσσιον τ̃ὸν διάθολον ἐπίσκοπον καισαρείας καππαδοκίας, καὶ εὐσέβιον τ̃ὸν διάθολον ἐπίσκοπον ἀγκύρας, καὶ εὐσάθιον τ̃ὸν διάθολον ἐπίσκοπον βενεπόλ, καὶ βασίλειον τ̃ὸν διάθολον ἐπίσκοπον σελευκείας τ̃ὸ ἰσαυρείας, τοὺς ἐξουσίαν ἐκκλ̃ήτας καὶ ἐξάρχοντας ἐκλ̃ῆς τότε σωτ̃όδου κατὰ τοὺς κανόνας τ̃ὸ ἐπισκοπικοῦ ἀξιοτείους γενέσθαι ἀξιώματος. πολ̃ῖται τ̃ῶν κατακολουθησάντων τ̃ῇ θείᾳ κορυφ̃ῇ γνωριζομένων. εἶτα μὲν ἑτέρας διαγνώσεις γενομένας ἐρωτηθέντες οἱ σωφλεγμένοι ἐπίσκοποι εἰ σωαρέσκοισι τὰ λέοντος γράμματα τ̃ῇ πίστει τ̃ῶν τ̃ρι̃ῶν, ἁγίων πατέρων τ̃ῶν ἐν νικαίᾳ συναθροισθέντων, καὶ τ̃ῇ τ̃ῶν ρν', ὧν ἐν τ̃ῇ βασιλίδι, ἀπεκρίναντο διάνοιος ὁ τ̃ὸ κωνσταντίνου πόλεως πρεσθ̃ύτερος, καὶ πολ̃ῖται οἱ συφλεγμένοι, συναρέσθ̃ῆ τ̃ὸ ἐπισκόπῳ λέοντος τοῖς εἰρημένοις ἁγίοις πατράσι καὶ τ̃ῇ αὐτ̃ῇ λέοντος ἐπιστολ̃ῇ καθυπεσημήναντο. τούτων ὧδε πρεσθ̃όντων, ἐπεθόησαν οἱ τ̃ῆ συνόδου, πολ̃ῖται σωλιθεύθ̃ημεν. πολ̃ῖται συναγνοῦμεν, πολ̃ῖται ὁμοίως πιστεύομεν, πολ̃ῖται τὰ αὐτὰ φρονοῦμεν, πολ̃ῖται οὕτως πιστεύομεν τοῖς παλ̃αιοῖς τ̃ῆ σωτ̃όδῳ, τοῖς κατακρίναντας τ̃ῆ συνόδῳ. πολλὰ τὰ ἔτη τοῦ

βασιλέως.

» βασιλέως. πολλὰ τὰ ἔτη τ̃ ἀνηρύξης. τοῖς πατέρας τῇ σωτῆρι, τοῖς ὁμοπίστους τῇ
» ζωοδῶ. πολλὰ τὰ ἔτη τ̃ βασιλέως. τοῖς ὁμόφρονας τῇ σωτῆρι, πολλὰ τὰ ἔτη τ̃ βα
» σιλέως. οἱ πυλῶς τῇ πίστει ὑπερασπίσαντι. ὡς ὁ λέων, ὅτως φρονοῦντι, καὶ δέησιν
» ἐνεδείσης ὑπὲρ λέξεως ὧδε. ἀνῳξέν μοι τὸ στόμα τ̃ εὐαγγελίου τ̃ ἁγίου καὶ ἀοιδίμου
» ἡμῶν πατρὸς καὶ ἀρχιεπισκόπου κωνσταντινουπόλεως ἰωάννου τ̃ χρυσορρήμονος, καὶ
» ἐδίδαξεν ἡμᾶς τὴν ἀκρίβειαν τῆς ἱερᾶς ταύτης ἐπιστολῆς, καὶ τὴν ἀνεξικακίαν τ̃ θεοῦ
» καὶ σωτῆρος ἡμῶν ἰησοῦ χ̃υ, ὃν ἐμιμήσατο ὁ μακάριος ἰωάννης, καὶ ἐν τῇ ἐξορίᾳ
» καὶ ἐν τῇ ἐπανόδῳ. καὶ ἐν τῇ ἐξορίᾳ μὲν ἐπὶ τῇ τῶν ἐκκλησιῶν ἀνατροπῇ καὶ τῇ
» τῶν ἱερέων καὶ μοναχῶν καὶ λαϊκῶν ἀπωλείᾳ, καὶ ἐν τῇ ἐπανόδῳ ἐπὶ τῇ τῶν ἐκκλη
» σιῶν ἀνακαινίσει καὶ τῇ τῶν ἱερέων καὶ μοναχῶν καὶ λαϊκῶν σωτηρίᾳ. ἐν ἀμφοτέροις
» γὰρ ὁ μακάριος ἰωάννης ἐμιμήσατο τὸν ἀπόστολον παῦλον, ὃς ἐν τῇ πρὸς τιμόθεον
» ἐπιστολῇ φησίν. ὑμεῖς δέ μου κατηκολούθησας τῇ διδασκαλίᾳ, τῇ ἀγωγῇ, τῇ προθέσει,
» τῇ πίστει, τῇ μακροθυμίᾳ, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ, τοῖς διωγμοῖς, τοῖς παθήμασιν,
» οἷά μοι ἐγένετο ἐν ἀντιοχείᾳ, ἐν ἰκονίῳ, ἐν λύστροις, οἵους διωγμοὺς ὑπήνεγκα, καὶ
» ἐκ πάντων με ἐρρύσατο ὁ κύριος. καὶ πάντες δὲ οἱ θέλοντες εὐσεβῶς ζῆν ἐν χ̃ῳ ἰ̃ῳ
» διωχθήσονται. καὶ ἐν τῇ ἐξορίᾳ μὲν ἐπὶ τῇ τῶν ἐκκλησιῶν ἀνατροπῇ καὶ τῇ τῶν
» ἱερέων καὶ μοναχῶν καὶ λαϊκῶν ἀπωλείᾳ, καὶ ἐν τῇ ἐπανόδῳ ἐπὶ τῇ τῶν ἐκκλησιῶν
» ἀνακαινίσει καὶ τῇ τῶν ἱερέων καὶ μοναχῶν καὶ λαϊκῶν σωτηρίᾳ. ἐν ἀμφοτέροις
» γὰρ ὁ μακάριος ἰωάννης ἐμιμήσατο τὸν ἀπόστολον παῦλον, ὃς ἐν τῇ πρὸς τιμόθεον
» ἐπιστολῇ φησίν. ὑμεῖς δέ μου κατηκολούθησας τῇ διδασκαλίᾳ, τῇ ἀγωγῇ, τῇ προθέσει,
» τῇ πίστει, τῇ μακροθυμίᾳ, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ, τοῖς διωγμοῖς, τοῖς παθήμασιν,
» οἷά μοι ἐγένετο ἐν ἀντιοχείᾳ, ἐν ἰκονίῳ, ἐν λύστροις, οἵους διωγμοὺς ὑπήνεγκα, καὶ
» ἐκ πάντων με ἐρρύσατο ὁ κύριος. καὶ πάντες δὲ οἱ θέλοντες εὐσεβῶς ζῆν ἐν χ̃ῳ ἰ̃ῳ
» διωχθήσονται. καὶ ἐν τῇ ἐξορίᾳ μὲν ἐπὶ τῇ τῶν ἐκκλησιῶν ἀνατροπῇ καὶ τῇ τῶν
» ἱερέων καὶ μοναχῶν καὶ λαϊκῶν ἀπωλείᾳ, καὶ ἐν τῇ ἐπανόδῳ ἐπὶ τῇ τῶν ἐκκλη
» σιῶν

τ̃ μοναστηρίων. καὶ τ̃ αὐλῶν αὖθις κραυγαζόντων ἐκ τ̃ σωμόδου, διηλλάγη τοις λοιποις τ̃ λιβύων ἀναγνωσθῆναι, οἵπερ λέγουσι μὴ χ̃ῡ ὁ υἱὸν τ̃ καθαίρεσιν δηλοῦσθαι, καὶ χρεὼν πίστεως παρεισρύῃ, μεταγεῖν αὐτ̃ τ̃ ζωοδρίου. εἰ δὲ μὴ τοῦτο γεγένηται), ἀπολυόντων τὰ ἱμάτια αὐτῶν τ̃ κοινωνίας ὧν ζωγηλυτῶν ὑπισχόντων. ὧν εἰρημένων, ἀέλιος ἀρχιδιάκονος ἀνεγνώσκετο ἀμώνα περὶ τῶν ἀφοριζόντων ἑαυτοὺς, καὶ πάλιν περὶς τὰς πόλεις τ̃ ὁσιωτάτων ὑπισχόντων τῶν μοναχῶν διανεχθέντων. εἶτα ὁ περὶς ἐρώτησιν ἀελίου ἀρχιδιάκονος. ὡς ἀπὸ τ̃ ζωοδόου τῶν μὴ δυναμένων ζόντων νεόφυτον, καὶ δύτυχῆ· τῶν δὲ, καὶ τῶν ἀκρωτηριασθέντων, διελαλήθη τῶν ἀπὸ ὧν ἀρχόντων τὰς δεήσεις φαύστου καὶ τ̃ λοιπῶν μοναχῶν ἀναγνωσθῆναι, αἱ παρεκάλουν τὸν βασιλέα μὴ περιδεῆσθαι τοὺς ἀφανεστέρους περὶ τῶν μοναχῶν ἀναπλουμένους τοῖς ὀρθοῖς δόγμασιν. ἐφ' οἷς δωρεᾶς μοναχὸς, ὀρθόδοξον δύτυχῆ κέκληκε. περὶς ὃν διάφορα δογματικὰ περὶ δύτυχοῦς παρὼν τῶν ἀρχόντων ἐκινήθη, καὶ μ̃ τοῦτο πέμπτης συνόδου γνωσθείσης, διηλάκησαν οἱ ἄρχοντες, τὰ ὑποπτευόμενα περὶ τ̃ πίστεως δῆλα γενέσθαι, καὶ ἀνέγνω ἀσκητικὰς διάκονος κωνσταντινουπόλεως ὅρον, ὃν ἔδοξαν μὴ συνάγεσθαι τοῖς ἀντιμιήμασι. περὶς ὃν τινὲς μὲν διωμολόησαν· οἱ πλείους δὲ συνῆνεσ. καὶ ἐκβοήσεων ἀναπλίων γνωσθέντων, εἶπον οἱ ἄρχοντες, ὅτι διάκονος ἔλεγε διὰ τοῦτο καθαιρεῖν φλαβιανόν. ὅπου δύο φύσεις εἶπεν εἶναι), τ̃ ὃ ὅρον ἐκ δύο φύσεων ἔχειν. περὶς ὃν δυσάρεστος εἶπε, διάκονον μὴ καθαιρεθῆναι διὰ πίστιν. ἀλλ' ὅπου ἀκοινωνησίαν ἐπήγαγε λέοντι, καὶ τελευτήσας, ἐκ ἦλθε, καὶ ἀπὸ τ̃ νεῶ οἱ ἄρχοντες τὰ ἐν τῇ ὑπατολῇ λέοντος ἀντεθῆναι τῷ ὅρῳ. περὶς ὁ ἀποφασθέντων τῶν ὑπισχόντων, καὶ εἰρηκότων δῆμον ὅρον μὴ γνέσθαι, ἀντελῶς γὰρ ἔχειν, διωμολόησαν ταῦτα ὧ βασιλῆ, καὶ ἐκέλευσεν ἐξ ἀπὸ τῶν δυσεβῶν ὑπισχόντων, καὶ τῆς ἀπὸ τῆς πανλικῆς, καὶ τῆς ἀπὸ ἀσίας, καὶ τῆς ἀπὸ θράκης, καὶ τῆς ἀπὸ ἰλλυρικοῦ. συμπρόντος δυσεβίου καὶ τῶν πολιτῶν ῥώμης συνόδειν ἐν ᾧ μυρίους, καὶ τὰ περὶ τῆς πίστεως ὀρθῶς ὑποπτωσαν, ἢ ἔκαστον τ̃ ἑαυτ̃ δηλῶσαι πίστιν, ἢ εἰδέναι, ὡς ἐν τῇ δύσει ἡ συνόδος γνῶ. καὶ ἀπαγγηθέντες εἶπεν, εἰ διὰ σκέρῳ ἀκολουθοῦσι ἐκ δύο λέοντι ἢ λέοντι, δύο ἐν χριστῷ, ἐβόησαν. λέοντι πιστεύω. τοὺς ὃ δυσεβέροντας, δύτυχιανοὺς ἐκ) λέγειν, καὶ τῶν ἀρχόντων εἰρηκότων περιστεθῆναι τ̃ λέοντος δύο φύσεις ἰωάννου, ἀτρέπτους, ὁ ἀμερίστους, καὶ ἀσυγχύτους ἐν τῷ χριστῷ, καὶ ἐπελθόντων τῶν ἀρχόντων ἐν ᾧ μυρίους τῆς ἁγίας θεοφιλίας ἅμα δυσεβείᾳ καὶ τοῖς πολιτεύσης λέοντος, καὶ μαξίμου δυσιοχείας, καὶ ἰουβεναλίου ἱεροσολύμων, καὶ θαλασσίου καισαρείας καππαδοκίας σὺν ἑτέροις. καὶ ὀξυθόντων αὐλῶν, ἀνεγνώσθη ὁ ὅρος ἔχων ὕστως. ὁ κύριος ἡμῶν καὶ σωτὴρ ἰησοῦς χριστός, καὶ τὰ λοιπὰ ἃ ἐν τῇ ἰσαρία ἐτέθεικ), καὶ πρώτων αὕτη ἡ πίστις τῶν πατέρων, οἱ μὴ ἐδοκίμασαν ἀρθῆναι ὑποτάξασιν. αὕτη ἡ πίστις τῶν ἀποστόλων. ταύτῃ πρώτες ἐσυγκρότησαν, πρώτες ὕστως φρονοῦμεν, διηλάκησαν οἱ ἄρχοντες. τὰ ὑποπτευόμενα διὰ τῶν πατέρων ὁ πᾶσιν ἀρέσκοντα ἀνεγνώσθη) τῇ θείᾳ κορυφῇ. χ̃ῡ δὲ τ̃ ἑκτῶν συνόδων πρεσβύτερος μαρκιανὸς, καὶ περὶς τοὺς ὑπισχόντας περὶ τῆς ὁμονοίας ἐδημηγόρησε, καὶ διὰ ἀετίου ἀρχιδιακόνου κωνσταντινουπόλεως ὁ ὅρος ἀνεγνώσθη ἀπὸ διαλαλιᾶς τοῦ βασιλέως, καὶ πρώτες ὑπέγραψαν τῷ ὅρῳ, καὶ ἠρώτησεν ὁ βασιλεὺς, εἰ χ̃ῡ συνόδων πρώτων ὁ ὅρος συνέλεγη, καὶ πρώτες δι' ὑφημιῶν ἐβεβαίωσε,

καὶ πάλιν

καὶ πάλιν ὁ βασιλεὺς ἐδημηγόρησε δὶς, καὶ ἐπεφήμιζε πάντες, καὶ ἀπὸ προτροπῆς τοῦ βασιλέως, ἐτέθησαν κανόνες, καὶ ἐδόθη τῇ χαλκηδονέων μητροπολιτικὰ δίκαια, καὶ ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς μεῖναι τοὺς ἐπισκόπους τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας, καὶ ἕκαστον κινῆσαι περὶ ὧν βούλεται, παρόντων τῶν ἀρχόντων, καὶ τὰ εἰκότα γενέσθαι, καὶ ἐπεραιώθη ἡ συνέλευσις. γέγονε καὶ ἕτερα, καὶ ἕτεροι κανόνες ἐτέθησαν, καὶ πάλιν καθ' ἑτέραν σύνοδον ἐκάθησαν ἰουβενάλιος καὶ μάξιμος, καὶ ἔδοξε τὸν αὐτιοχείας ἔχειν δύο φοίνικας, καὶ ἀραβίαν. τὸν δὲ ἱεροσολύμων, τρεῖς παλαιστίνας, καὶ ἀπὸ διαλαλιᾶς ὧν ἀρχόντων, καὶ ἐπισκόπων, ἐβεβαιώθησαν, καὶ κατὰ τὴν ἐννάτην σύνοδον, ἐκινήθη τὰ κατὰ θεοδώριτον, καὶ ἀνεθεμάτισε νεστόριον εἰρηκὼς, ἀνάθεμα νεστορίῳ, καὶ τῷ μὴ λέγοντι θεοτόκον τὴν ἁγίαν παρθένον μαρίαν, καὶ τὸν εἰς δύο υἱοὺς μερίζοντα τὸν ἕνα υἱὸν τὸν μονογενῆ. ἐγὼ δὲ καὶ τῷ ὅρῳ τῆς πίστεως ὑπέγραψα καὶ τῇ ἐπιστολῇ λέοντος, καὶ ἀπὸ διαλαλιᾶς πάντων ἀπέλαβε τὸν οἰκεῖον θρόνον. ἐν ἀλλῃ συνόδῳ ἐκινήθη τὰ κατὰ ἴβαν, καὶ ἀνεγνώσθησαν τὰ ἐπ' αὐτῶν κεκριμένα. οἷς ἐδίκασε φώτιος ἐπίσκοπος τῆς τυρίων, καὶ εὐστάθιος ἐπίσκοπος βηρυτοῦ, καὶ ὑπερετέθη ἡ ψῆφος εἰς τὴν ἑξῆς, καὶ κατὰ τὴν ια' συνέλευσιν ὧν πλείονων ἐπισκόπων ψηφισαμένων αὐτὸν εἰς ἱερέα εἶναι τινὲς ἐπίσκοποι αὐτειπόντες, εἰρήκασι· τοὺς κατηγόρους οὐ τοῦ ἔξω εἶναι, καὶ ἠξίωσαν αὐτοὺς ἐπελθεῖν, καὶ ἀνεγνώσθησαν τὰ ἐπ' αὐτῷ πεπραγμένα περὶ ἴβα. εἰρήκασιν οἱ ἐπίσκοποι, πάντα τὰ ἐν ἐφέσῳ πεπραγμένα κατὰ τὴν δευτέραν σύνοδον ἄκυρα εἶναι, χωρὶς τῆς χειροτονίας μαξίμου τοῦ αὐτιοχείας, καὶ ἐδεήθησαν περὶ τούτου καὶ τοῦ βασιλέως· ὥστε θεσπίσαι μηδὲν τῶν ἐν ἐφέσῳ μετὰ τὴν πρώτην σύνοδον κρατεῖν. οἷς ἡγήσατο ὁ ἐν ἁγίοις κύριλλος ὁ τῶν ἀλεξανδρέων πρόεδρος, καὶ ἐδικαιώθη τὴν ἐπισκοπὴν αὐτὸν ἔχειν. καθ' ἑτέραν πρᾶξιν, ἐζητήθη τὰ κατὰ βασιανὸν ἐπίσκοπον τῆς ἐφεσίων, καὶ ἐδικαιώθη ὀξενεχθῆναι αὐτὸν καὶ στέφανον εἰσαχθῆναι. καὶ ἑτέρας συνόδου γενομένης, ταῦτα ἐψηφίσθη, καὶ τρισκαιδεκάτης πράξεως γενομένης, ἐξητάσθη τὰ κατὰ εὐνόμιον τὸν νικομηδείας, καὶ ἀναστάσιον τὸν ἐπίσκοπον νικαίας φιλονεικησάντων περὶ ὧν ἰδίων πόλεων. γέγονε δὲ καὶ τεσσαρεσκαιδεκάτη πρᾶξις, καὶ ὀξητάσθη τὰ κατὰ βασιανὸν, καὶ πρὸς τὰ τέλη ἐδικαιώθη τὴν κωνσταντινουπόλεως θρόνον εὐθὺς μετὰ τὸν ῥώμης τετάχθαι.

Τάδε ἐνέστιν ἐν τῷ γ' τόμῳ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας εὐαγρίου.

Περὶ τῆς βασιλείας ζήνωνος, καὶ τοῦ βίου αὐτοῦ. α'

Περὶ ἐφόδων βαρβαρικῶν ἐν τε τῇ ἕῳ καὶ τῇ δύσει. β'

Περὶ τῆς τυραννίδος βασιλίσκου, καὶ φυγῆς ζήνωνος. γ'

Ὡς τιμόθεον τὸν αἴλουρον βασιλίσκος ἀνεκαλέσατο, καὶ πεισθεὶς ὑπ' αὐτοῦ ἐγκυκλίοις ἐπιστολὰς εἰς ἀθέτησιν τῆς ἐν χαλκηδόνι συνόδου πανταχοῦ ἐξαπέστειλε. δ'

Περὶ τῶν συνθεμένων τοῖς ἐγκυκλίοις βασιλίσκου, καὶ τὴν σύνοδον ἀθετησάντων. ε'

Ὡς τοῦ αἰλούρου τιμοθέου τὴν ἀλεξανδρέων ἀπολαβόντος, καὶ τῇ ἐφεσίων τὸ πατριαρχικὸν δίκαιον ἀποδόντος, ἀναθέματι τὴν ἐν χαλκηδόνι σύνοδον καθυπέβαλεν. ς'

Ὡς μοναχῷ ἀκακίῳ γνώμῃ στασιασάντων φοβηθεὶς ὁ βασιλίσκος ἐναντία τῷ ζ'

πρότερον γράψας ἐξαπέστειλεν αὐτεγκύκλια.

η' Περὶ τῆς ἐπανόδου ζήνωνος.

θ' Ὡς μετὰ τὸν θάνατον βασιλίσκου, οἱ τῆς ἀσίας ἐπίσκοποι τὸν ἀκάκιον ἡμερούμενοι, μετανοίας βιβλίον ἐπιδεδώκασιν. οἷς ἐξήμαρτον τὴν ἐν χαλκηδόνι σύνοδον ἀθετήσαντες.

ι' Περὶ τῶν ἐν αὐτιοχείᾳ ἐπισκοπησάντων.

ια' Ὡς ὁ βασιλεὺς ζήνων ἐβουλήθη τὸν αἴλουρον διῶξαι. διὰ δὲ τὸ γῆρας αὐτὸν κατελεήσας εἴασε, καὶ ὡς αὐτοῦ τελευτήσαντος, πέτρος ὁ μογγὸς πρὸς τὸν ἀλεξανδρέων κεχειροτόνη). τιμόθεος δὲ ὁ μετὰ προτέριον νεύματι τοῦ βασιλέως, τὸν τῆς ἀλεξανδρέων θρόνον κατέσχε.

ιβ' Περὶ ἰωάννου τοῦ μετὰ τιμόθεον τῆς ἀλεξανδρέων τοὺς οἴακας κατασχόντος. ὅπως τε τοῦτον ὁ ζήνων ὡς ἐπιορκήσαντα ἀπελαύνει, πέτρῳ δὲ τῷ μογγῷ τὴν ἀλεξανδρέων ἐγχειρίζει.

ιγ' Ὡς πέτρος ὁ μογγὸς δέχεται τὸ ἑνωτικὸν ζήνωνος, καὶ τοῖς ἀπὸ προτερίου συνάπτει).

ιδ' Περὶ τοῦ λεγομένου ἑνωτικοῦ τοῦ ζήνωνος.

ιε' Ὡς ἰωάννης ὁ ἀλεξανδρείας κατελθὼν ἐν ῥώμῃ, πείθει σιμπλίκιον πρὸς ζήνωνα περὶ τῶν συμβάντων γράψαι ζήνων.

ιϛ' Περὶ καλανδίωνος τοῦ αὐτιοχείας, καὶ ὅτι ἐξορίᾳ κατεδικάσθη διὰ τὴν πρὸς ἴλλουν καὶ λέοντα ὑπονοηθεῖσαν φιλίαν, καὶ ὡς πέτρος ὁ κναφεὺς ἠνώθη τῷ μογγῷ, καὶ τῷ κωνσταντινουπόλεως, καὶ τῷ ἱεροσολύμων.

ιζ' Περὶ ὧν ἔγραψε πέτρος ἀκακίῳ δεξαμένῳ τὴν ἐν χαλκηδόνι σύνοδον.

ιη' Ὅπως ἰωάννης ὁ ἀλεξανδρείας πείθει φίληκι τῷ πάπα ῥώμης καθαίρεσιν ἀκακίῳ τῷ κωνσταντινουπόλεως πέμψαι.

ιθ' Περὶ κυρίλλου ἡγουμένου μονῆς τῶν ἀκοιμήτων, ὅπως πρὸς ῥώμην ἀπέστειλε πρὸς φίληκα τινὰς ἐνάγων αὐτὸν πρὸς ἐκδίκησιν τῶν τολμωμένων κατὰ τῆς πίστεως.

κ' Περὶ ὧν ἔγραψε φίληξ πρὸς ζήνωνα, καὶ αὖ πάλιν ζήνων πρὸς φίληκα.

κα' Ὡς συμεώνης μοναχὸς μονῆς τῶν ἀκοιμήτων εἰς ῥώμην κατελθὼν, τοὺς ἐν κωνσταντινουπόλει ἀποσταλέντας ῥωμαίων διήλεγξε κοινωνήσαντας τοῖς αἱρετικοῖς, καὶ ὡς αὐτοί τε καὶ οἱ κοινωνήσαντες πέτρῳ, παρὰ ῥωμαίων καθηρέθησαν.

κβ' Περὶ τῶν ἐν ἀλεξανδρείᾳ κινηθέντων καὶ ἐν διαφόροις τόποις χάριτι τῆς ἐν χαλκηδόνι συνόδου.

κγ' Περὶ φρανίτου καὶ εὐφήμου τῶν κωνσταντινουπολιτῶν, καὶ ἀθανασίου καὶ ἰωάννου τῶν ἀλεξανδρέων, καὶ παλάδου, καὶ φλαβιανοῦ τῶν αὐτιοχέων, καὶ ἑτέρων τινῶν.

κδ' Περὶ τῆς ἀναιρέσεως ἀρμάτου καὶ συγγενοῦς βερίνης τῆς βασιλίδος.

κε' Περὶ τῆς ἐπαναστάσεως θευδερίχου τοῦ σκύθου, καὶ τῆς τούτου τελευτῆς.

κϛ' Περὶ τῆς μαρκιανοῦ ἐπαναστάσεως, καὶ οἷα περὶ τοῦτον συνέβη.

κζ' Περὶ τῆς τυραννίδος ἴλλου, καὶ λεοντίου.

κη' Περὶ μαμμιανοῦ, καὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ.

κθ' Περὶ τῆς τελευτῆς ζήνωνος καὶ τῆς ἀναῤῥήσεως ἀναστασίου.

λ' Περὶ ἀναστασίου τοῦ βασιλέως, καὶ ὡς διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι τοῦτον καινοτομεῖν τι περὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν κατάστασιν, μυρίων ταραχῶν αἱ ἀνὰ τὴν οἰκουμένην ἐκκλησίαι ἐν-

σίαι ἀνεπλήσθησαν. πολλοί τε τῶν ὀρθοδόξων διὰ τοῦτο ἐξεβλήθησαν.

Ἐπιστολὴ τοῦ μοναχοῦ παλαιστίνου πρὸς ἀγκίφωντα περὶ μοναχοῦ ξενιάτου καὶ ἑτέρων τινῶν. λά.

Περὶ τῆς ἐκκλησίας μακεδονίου τοῦ κωνσταντινουπόλεως, καὶ φλαβιανοῦ ἀντιοχείας. λβ'

Περὶ σεβήρου ὀρθοδόξου ἀντιοχείας. λγ'

Περὶ τῆς πεμφθείσης αὐτῷ καθαιρέσεως ἐκ τῶν κοσμᾶ καὶ σεβηριανῶν. λδ'

Περὶ τῶν τυράννων ἰσαύρων καθαιρέσεως. λε'

Περὶ τῶν σκηνητῶν βαρβάρων ὡς ἐπεισῆλθε πρὸς ῥωμαίους. λς'

Περὶ τῆς ἐν ἀβίδῳ πολιορκήσεως, καὶ κτίσεως τοῦ δάρας. λζ'

Περὶ τοῦ μακροῦ τείχους. λη'

Περὶ τοῦ λεγομένου χρυσαργύρου ἀνῆλεν αὐτὸν ἀναστάσιος. λθ'

Περὶ ὧν ἱστόρησε ζώσιμος χάριν τοῦ χρυσαργύρου, καὶ κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως. μ'

Ἀπόσασις πρὸς ζώσιμον ἐφ' οἷς ἐβλασφήμησε κωνσταντῖνον καὶ χριστιανούς. μά

Περὶ τῆς χρυσοτελείας. μβ'

Περὶ τῆς τυραννίδος βιταλιάνου. μγ'

Ὡς ἀνάστασιος ἐν ᾧ τελευταίῳ μύθῳ ὁ ζώσιμος διὰ ἡμᾶς βουληθεὶς πρᾶσθῆναι, σάπις ἐν ᾧ δήμῳ, καὶ ταραχὴ γέγονεν. ὅθεν φοβηθεὶς, ὑποκρωμάμβους ταπείνωσιν, ταχὺ τὰς γνώμας τοῦ δήμου μετέβαλε. μδ'

Περὶ τοῦ θανάτου ἀναστασίου. με'

ΕΥΑΓΡΙΟΥ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ἱστορίας τόμος γ'. κεφ. ά.

Ἡνίκα δὲ ὁ βασιλεὺς τὴν παιδὸς οἱ τελευτὴν ἐμήνυσε, μόνος περιεβόησε, ὡς οὐκ οἰόμενος τῶν ὅλων ἐγκρατὴς γενέσθαι, εἰ μὴ καὶ πάσας τὰς ὑπούσας ἡδονὰς μετ' ἐξουσίας ἐπεξέλθοι. τοσοῦτον δὲ περὶ μίαν ἑαυτὸν τῇ ὑπάρξει τῶν ὑπαρχόντων ἐμπαθῆ παρέσχεν, ὡς μηδὲν αὐτὸν ὑπερβαλεῖν ὃ ἀπρεπὲς, καὶ ἀθέμιτον, ἀλλ' οὕτως τυχὸν ἐμπολιτεύεσθαι ὡς ὃ σκοτίως ταῦτα καὶ ἐν ὑποβολῇ γίνεσθαι, καὶ μέρπες εἰ) νομίζειν. τὸ δὲ γε ἀναφὲς δὲν καὶ ὥσπερ ἐξ ἀπόπλου, βασιλικὸν, καὶ αὐτοκρατορικὸν μόνῳ πρέπον, καὶ κακῶς καὶ δουλοπρεπῶς κρίνας, οὐκ ἄξιον ὂν ἑτέρων κρατεῖν πέφυκεν ὁ αὐτοκράτωρ γνωρίζεσθαι. ἀλλ' ἐξ ὧν ἑαυτῷ πρῶτον ἀρχήν τε, καὶ κράτος, μηδενὶ τῶν ἀπάντων πρείσδυσιν ἑαυτῷ δι δοὺς, οὕτως οὐδὲ ἀνήμερος ταῖς ἀκρασίαις ὑπῆρχεν, ὡς ζῶν ἄγαλμα τῶν ἀρετῶν εἰ) πρὸς μίμησιν ἐκ παιδὸς ὃ ὑπήκοον. ὁ δὲ ταῖς ἡδοναῖς ἑαυτὸν δουλαγωγὲς, λέληθε καὶ σμικρὸν δοῦλος αἰσχίστου δορυφόρου ἀνάπτυκτος γινόμενος. δεσποτείας συχνὰς ἀμείβων, ἴσα τοῖς ἀρχείοις τῶν δούλων. εἶπον ἀναιθμοῖ τῶν ἡδονῶν αἱ δέσποιναι καθεστᾶσιν. ἥκιστα πέφυκε τὸ σωφρονεῖν τε καὶ τὸ σοφὸν ἀμηχανίας ἔχουσιν

ἀεὶ τ̃ ἐν χερσὶν ἡδονῆς ἀχ' ἱσαμιθύης. ὑπέκκαυμα ὃ ϗ̃ πρεσβύμιον ἑτέρας γυνομιθύης, ἕως ἡ αὐτοκράτωρ τὴς οὕτως γυνόμιθυος τ̃ ὀχλοκρατείαν τ̃ ἡδονῶν ξενηλαθῆσι βασιλέων λοιπὸν ὡς ὑρκανούμιθυος, ἡ μέχρι τελευταίας ἑσπῆς δουλεύων τὰ ἐν ᾅδου καταλάβοι. τοιαῦτα μὲν οὖν καταρχὰς ὁ ζώων ἐκδεδιηγημένος τ̃ βίον. οἱ δέ γε ὑπήκοοι πρὸς τε δύσγγα, πρὸς τ̃ δυόμενον ἥλιον, κακῶς ἔπαθον. ἐνθεν μὲν τ̃ σκηνητῶν βαρβάρων πρώτα κτιζομένων, θράκην δὲ πλῆθος οὐῶν τ̃ πάλαι μαστιγίων ὑπερθαμένων, ϗ̃ τὸν ἴστρον διαβαίνων μηδενὸς ἀμυνόντας, αὐτὸ δὲ ζώωνος τὰ ὑπόλοιπα βαρβαρικῷ ζέσπῳ πρὸς βίαν ἀφαιρουμένου.

νζ Ἐπανασάντος δὲ οἱ βασιλίσκου τ̃ βερίνης ἀδελφοῦ, κ̃ῳ οἰκεία γὲ αὐτῷ ἐκπεπολέμωτο, πρώτων ὑπίσης τὸν ἀγχισον αὐτὸ βίον ἀποστρεφομένων, ἀνδρικὸν μὲν ὅλως οὐδὲν ἐφρόνησεν. ἀγλυὲς δὲ καὶ δίστεχνις ἡ ἀνοσιουργία, ἐκ τῆς πρὸ τὰς ἡδονὰς ἧττης τεκμηριοῦσα τὸ ἀνανδρον. φύγᾳ δὲ πρὸς τὸ πάλαι τῆς ταυτῆς ἀρχῆς ἀποστὰν πρὸς βασιλίσκῳ, ϗ̃ πολιορκίαν ὑπέρσχ ϗ̃ τ̃ αὐλῶν τῶν ἰσαύρων πρὸς αναγκάσαντα χώραν ἔχων ἅμα οἱ ἀριάδνην τ̃ γαμετὴν, ὕστερον τὴν μητέρα φυγοῦσαν, καὶ ἕνα ἕτερον υἱὸν αὐτῷ μεμνήκει. οὕτω γοῦν ὁ βασιλίσκος τὸν στέφανον τῶν ῥωμαίων ἀναδησάμενος, καὶ ὃν παῖδα μόρκον αὐτῶν καίσαρα ἀπεναντίας τῷ ζώωνι, ϗ̃ τοῖς πρεσβευταῖς ἔπη.

νζ Ἐκ πρεσβείας δὲ ἑνίων τῶν ἐκ τῆς ἀγιοσοφίας, ἀνακληθέντα τὸν ιμόθεον ἐκ τῆς ὑπερορίας, ὀκτωκαιδέκατον ἔτος αὐτῇ συγγενόμενον, ἀκακίου τὴν ὑπόσχεσιν τῆς κωνσταντινουπόλεως πρυτανεύοντος. καὶ δῆτα τὴν βασιλέως πόλιν κατειληφὼς ὁ ιμόθεος, πείθῃ τὸν βασιλίσκον ἐγκυκλίοις χρήσασθαι συλλαβεῖν πρὸς τοὺς ἑκάστης θρόνου ἱερέας. ἀναθέματί τε ὑπεύθυνα τὰ ἐν χαλκηδόνι πεπραγμένα, καὶ τὸν τόμον λέοντος, ὧν ἡ συνωδὴ λέγεται δέ. Αὔγουστος καίσαρ βασιλίσκος, δοσεβὴς, νικητὴς, ϗ̃παιθρος, μέγιστος, ἀφσέβαστος, αὔγουστος, ϗ̃ μόρκος, ὁ ὑπατικὸς καίσαρ ιμοθέῳ τῷ δυλαβεστάτῳ, καὶ θεοφιλεστάτῳ, ἐπισκόπῳ τῆς ἁγιοσοφιτῶν μεγαλοπόλεως. ὁπόσοις μὲν ὑπὲρ τῆς ὀρθῆς, ϗ̃ ἀποστολικῆς πίστεως ἐθέσπισεν νόμοις οἱ πρὸ ἡμῶν δοσεβέσταται βασιλῆς, ὅσοι τὴν μακαρίαν, ϗ̃ ἀγήρω, καὶ ζωοποιὸν τριάδα θεραπεύοντες ὀρθῶς διετέλεσαν, τούτοις ὡς τῷ πρώτῃ κόσμῳ σωτηρίοις ἀεὶ πολεμοῦντας, οὐδένα χρόνον ἀργεῖν ἐθέλομεν· μᾶλλον δὲ ὡς οἰκείοις αὐλῶν ἐκφωνοῦμεν νόμοις. ἡμεῖς δὲ πάσης τῆς πρὸ τὰ ἀνθέσπινα πρᾴγματα τοῦ δῆς προθυμήσαντες τὴν δοσέβειαν, καὶ τὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ ϗ̃ σωτῆρος ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ ζῆλον τοῦ τε πεποιηκότος, ϗ̃ δεδοξακότος ἡμᾶς. ἐλπὶ ὃ πιστεύοντες τὸν σωτῆρα τῶν τῆ χριστοῦ ποιμνίων σωτηρίαν ἑαυτῷ τ̃ εἰ) ϗ̃ τοῦ ὑπηκόου πρωτὸς, θεμελίου τε ἀρρήκτῃ καὶ ἀσάλευτον τεῖχος τῆς ἡμετέρας βασιλείας. ἐνθεν εἰκότως θείᾳ δόξῃ κινούμενοι ζήλῳ, καὶ ἀπ' ἐκείνου τῆς ἡμετέρας βασιλείας, ὦ θεῷ καὶ σωτῆρι ἡμῶν ἰησοῦ χριστῷ τ̃ τῆς ἁγίας ἐκκλησίας ἕνωσιν πρεσκομίζοντες, θεατίζομεν τὴν κρηπῖδα ϗ̃ βεβαίωσιν τῆς ἀθεσπίνης διζωΐας, τουτέστι τὸ σύμβολον τῶν τιη ἁγίων πατέρων ὧν ἐν νικαίᾳ πάλαι μ̃ τῶ ἁγίῳ πνεύματος ἐκκλησιαθέντων εἰς ὃ ἡμεῖς τε καὶ πάντες οἱ πρὸ ἡμῶν πιστεύσαντες ἐβαπτίσθημεν μόνον πολιτευσάμενοι, ἐκρίθη ἐν πάσαις τ̃ ἁγιωτάταις τ̃ θεοῦ ἐκκλησίαις ὃν ὀρθο-

» Ὃν ὀρθόδοξον λαὸν ὡς μόνον τῆς ἁπλανοῦς πίστεως κυρίως ὄρον καὶ ἀκρωτῆ, καὶ
» εἰς δυαίρεσιν μὴ καθόλου πάσης αἱρέσεως. ἕνωσιν δὲ ἄκραν τῷ ἁγίῳ τοῦ θεοῦ
» ἐκκλησιῶν, ἐχόντων δηλαδὴ τὸν οἰκεῖον ἰσχυῶ, καὶ ὧν εἰς βεβαίωσιν αὐτοῦ τοῦ
» θείου συμβόλου πεπορισμένων, εἴτε τῇ βασιλευούσῃ πόλει ταύτῃ τῶν βλα-
» σφημούντων εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἁγίων τῶν ἁγίων πατέρων. εἰ δὲ πνύ-
» των ὧν πεπορισμένων ἐν τῇ ἐφεσίων μητροπόλει τοῖς δυσεβοῦς νεστορίου, καὶ τῶν
» μετὰ ταῦτα ἐκείνου φρονησάντων τὰ δηλούντα τὴν ἕνωσιν καὶ δόξαν τῶν ἁ-
» γίων τοῦ θεοῦ ἐκκλησιῶν εἰρηνεύειν τοῦ κόσμου πάντος, δηλαδὴ τὸν λεγόμενον τόμον
» λέοντος, καὶ πάντα τὰ ἐν καλ ἐν ὅρῳ πίστεως, ἢ ἐκ θεσπισμάτων, ἢ ἑρμηνείας, ἢ
» διδασκαλίας, ἢ διαλέξεως εἰρηνεύα καὶ πεπορισμένα καὶ εἰς καινοτομίαν μετ' ἔριν
» μονοθελητῶν ἁγίου συμβόλου τῶν τριῶν ἁγίων πατέρων, θεσπίζομεν ἐκεῖνα τε καὶ
» πάντα ταῦτα καὶ ἑκάστην ἐκκλησίαν, εἶναι τῶν ἀπορισμένων ἁγιωτάτων ἐπισκό-
» πων, ἀναθεματίζεσθαι, καὶ πρὸ τοῦ διδόναι πρὸ οἷς αὐ δύνασθαι, διαβεβαιοῦσθαι τοῦ
» τον διαπεπεμένας τοῦτο πάντων τῶν αἱρετικῶν δογμάτων. καὶ τοὺς τοιοῦ ἡμῶν ἐν δυ-
» σεβεῖ καὶ μακαρίᾳ τῇ λήξει γλυκυτάτους βασιλεῖς κωνσταντῖνον, καὶ θεοδόσιον τὸν νέον,
» ἀκριβῶς τε οὕτως γινόμενα πάντελῶς ἐκδέχεσθαι τὸ μιᾶς καὶ μόνης καθολικῆς
» καὶ ἀποστολικῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, ὡς μεταίροντα τὰ ἀγώνια καὶ σωτήρια τῶν τριῶν
» ἁγίων πατέρων ὅρια, καὶ τὰ τῶν μακαρίων πατέρων ὧν ἁγίῳ πνεύματι συνα-
» γορευσάντων τῇ ἐφεσίων, ὅλως δὲ μὴ ὄξυναι ποτὲ μήτε ἱερεῖ, μήτε λαϊκῷ
» τινὶ τῆς τοῦ ἁγίου συμβόλου θεσπίτης ἐκείνης νομοθεσίας ποιεῖν τινὰ προσθέκα-
» σιν, ἀναθεματίζειν ὃ σοὶ πάσας τὰς γεγυμνασίας ἐν χαλκηδόνι καινοτομίας
» κατὰ τοῦ θείου συμβόλου, καὶ τοὺς αἱρεσιν τῶν μὴ ὁμολογούντων τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ τὸν
» μονογενῆ ἐκ πνεύματος ἁγίου, καὶ τῆς ἁγίας θεοτόκου ἁγίας μαρίας κατ'
» ἀληθειαν σαρκωθέντα, καὶ ἐνανθρωπήσαντα. ἀμὴν· ἡ δὲ οὐρανοῦ, ἡ κατ' φαντασίαν δό-
» κησιν λατρευομένους πᾶσί τε ἁπλῶς αἱρεσιν, καὶ εἴ τι ἕτερον ἐν οἱῳδήποτε
» καιρῷ καὶ τόπῳ καὶ τόπῳ ἁπάσης τῆς οἰκουμένης κατ' ἀθάνοιαν καὶ λέξιν, ὅτι τοῖς ἁ-
» βασι τοῦ θείου συμβόλου κεκαινοτόμηκεν. ὅπου δὲ προνοίας βασιλικῆς ἴδιον μὴ τὸ
» παρὸν χρόνου μόνου, ἀλλὰ καὶ τὸ μέλλοντος τῶν ἀσφάλειαν ἐκ προφυλακῆς
» διασκέψεως ὑπισχνεῖται τοῖς ὑπηκόοις, θεσπίζομεν τοὺς πάντελῶς ἁγιωτά-
» τους ὑπισκόπους ἐμφανιζομένῳ τῷ θείῳ τούτῳ ἡμῶν ἐκκλησίῳ γράμματι, κα-
» θυπογράφειν σαφῶς καταμιμνύοντας, ὅτι δὴ μόνῳ τῷ θείῳ στοιχοῦσι συμβόλῳ
» τῶν τριῶν ἁγίων πατέρων, ὅπερ ἐπεσφράγισε οἱ ἐν πατέρες ἅγιοι ὡς ἔδοξεν θεσ-
» σικῶς καὶ τοῖς μετὰ ταῦτα συνελθοῦσι κατὰ τὴν ἐφεσίων μητρόπολιν ὀρθοδόξοις καὶ
» ὁσίοις πατράσιν. ὅτι δὴ μόνῳ τῷ ἁγίῳ συμβόλῳ τῶν τριῶν ἁγίων πατέρων στοιχεῖν,
» ὅρον πίστεως ἀναθεματίζοντες ἅπαν τὸ γεγυμνασμένον ἐν χαλκηδόνι τῶν ὀρθοδόξων
» λαῶν προσκομμα, καὶ ὁλοτελῶς τῆς ἐκκλησιῶν ἐκδικοῦντες ὡς πρέμποδῶν
» γεγυμνασμένον τῇ οἰκουμένῃ καὶ ἡμετέρᾳ δυσεβείᾳ. τοὺς δὲ μετὰ ταῦτας ἡμῶν τὰς
» θείας συλλαβὰς ἃς κατὰ θεὸν ἐκπεφωνήκασι πιστεύομεν τῷ ὑπομνηματιῷ πᾶσιν
» ἕνωσιν προσμαλαττομένας τοῖς ἁγίαις τοῦ θεοῦ ἐκκλησίαις ὑπαχθεισῶσας ποτὲ
» προσφέρειν ἢ ὅλως ὀνομάζειν εἴτε ἐν διαλέξει ἢ διδασκαλίᾳ ἢ ἐν συγγράμμασι κα-
» τὰ οἱονδήποτε καιρὸν, ἢ τόπον ἢ τόπον τοῖς ἐν χαλκηδόνι γεγυμνασίῳ κατὰ πίστεως

καινοτομίαν τοὺς τοιούτους ὡς τῆς ἀρχῆς καὶ ἀναστασίας τῆς ἁγίας τοῦ θεοῦ ἐκκλησίας καὶ τῷ ὑπηκόῳ πάντι πλήθει, θεῷ τε καὶ ἡμετέρᾳ σωτηρίᾳ πολεμίους, κελεύομεν κτλ. τοὺς ἤδη τοῦ ἡμῶν θεοσεβείας τοῦ καὶ ἐν μακαρίᾳ, καὶ θείᾳ τῇ λήξει γενομένου βασιλέως θεοδοσίου κτλ. τῆς τοιαύτης κακονοίας νόμοις, τοὺς καὶ ἀποδιοπομπήσασθαι τοὺς δὲ ἡμῶν τῷ θείῳ ἐκκλησίῳ, εἰ μὲν ὀπίσκοποι ἢ κληρικοὶ εἶεν, καθαιρεῖσθαι· εἰ δὲ μοναζοντες ἢ λαϊκοί, ὀξείᾳ καὶ δημεύσει πολιτικῇ καὶ τοῖς ἐσχάτοις ἀποπίπτειν ὀπιμίοις. οὕτω γὰρ ἀεί ποτε τοῦ τῆς ἡμετέρας εὐσεβείας θεσκινουμένη ἁγία καὶ ὁμοούσιος, δημιουργός τε καὶ ζωοποιὸς τῶν ὅλων τειὰς θεραπεύσασα, καὶ νῦν πρὸς ἡμῶν διὰ τῆς αἱρέσεως μὲν τῶν μεμονευθέντων ζιζανίων, βεβαιώσεως δὲ τῶν ὀρθῶν καὶ ἀποστολικῶν τοῦ ἁγίου συμβόλου τῶν δόσεων, ἵλεως καὶ εὐμενὴς ἡμοιμένη, τοῖς τε ἡμετέραις ψυχαῖς, καὶ ᾧ ὑπηκόῳ πάντι δι' ὅτου πάντως σωτηρικὰ ἡμῖν καὶ εἰρηνεύουσα τὰ ἀνθρώπινα.

ε ζ Ὡς μὲν οὖν ζαχαρίᾳ γέγραπται τῷ ῥήτορι, ταύταις τῶν ἐκκλησίοις συλλαβαῖς σῶν ἤθεσι ὁ μῦθος ἀρχὴν τῆς ὑπερβολείας, ὡς ἔφην, ἐπορίσει μὲν ὁ εὐδόξιος καὶ τοῦ πέρας ὁ μὲν ἀντιόχου τοῦ θεόδωρος ὁ ἐπίκλην κυαφεύς, ὡς καὶ μοδέστῳ πρίν ἀνὰ βασιλεύουσαν. τούτων οὕτως ἡνωμένων φιλοτιμουμένη καὶ παῦλον τὸν τῆς ἐφεσίων ἀρχιεπισκοπικὸν ἐπελθεῖν θρόνον. φησὶν οὖν καὶ ἀνάστασιος ὁ μετ' ἰουβεναλιον ἱεροσολύμων τοῦ θεόδωρος, ἀποσυναγόμενα τοῖς ἐκκλησίοις, ἕτερόν τε πάμπολλοι ὡς τῶν τοὺς πεντακοσίους καθεζόμενα, τοὺς τὸν λέοντος τόμον, καὶ τὴν ἐν χαλκηδόνι συνόδου ἀποκηρύξαντας, κἀπου καὶ δέησιν ἐκλεαφῆ ἡνωμένων τῶν τὸ ἐν ἀσίᾳ τοῦ θεόδωρον ἐν ἐφέσῳ συναχθέντων τοῦ βασιλίσκον, ὃν ἕνια τούτοις σύγκειται τοῖς γράμμασι. τοῖς κτλ. πάντα εὐσεβεστάτοις καὶ φιλοχρίστοις δεσπόταις ἡμῶν βασιλίσκῳ, καὶ μᾶλλον αἰωνίοις νικηταῖς αὐγούστοις. καὶ μετ' ἕτερα, ἀπὸ πάντων ἐδείχθη πάντα εὐσεβέστατοι καὶ φιλόχριστοι βασιλῆς μισυμένη καὶ πολεμουμένη τῇ πίστει διαφόρως συμπολεμούμενοι. καὶ μετὰ τέρα, φοβερᾶς ἐκδοχὴ κρίσεως καὶ θείου πυρὸς ζῆλος, καὶ ἡ δικαία τῶν ἡμετέρας γαλήνότητος κίνησις, τοὺς ἀνθιστάμενοι θεμένους τοῦ ἀποδοὺς συμπλέξῃ τοὺς τὸν θεὸν ὃν δυνατὸν καὶ τὴν ἡμετέραν τῇ πίστει κατιωμένῃ βασιλείαν ἀγωνικῇ νίκῃ καταξιώσῃ, καὶ τῆς ἡμετέρας βραχύτητος πολυτρόπως μὴ φθονουμένους· ἀεὶ συνοφθονοῦντας καὶ καταψευδομένους ἡμῶν, καὶ ἀνάγκῃ τινὶ, καὶ βίᾳ καὶ πυρὶ καὶ ξίφει τῶν ἡμῶν, ἐν τοῖς θείοις ὑμῶν καὶ ἀποστολικοῖς ἐκκλησίοις, ἐν οἷς μετὰ πάσης χαρᾶς καὶ τοῦ θυμίας καὶ πυρὶ καὶ ξίφει μόνον. καὶ μετέτερα, μηδὲν οὖν ἕτερα τοῦ τὰ θεία ὑμῶν ἐκκύκλια τοῦ βλασφημῆσαι θελήσατε, εἰδότες ὅτι ἔφημεν, ὅτι πᾶς ὁ κόσμος ἀναβαπτισθῇ πάλιν, καὶ μικρὰ ἀνρεθήσεται τὰ τοῦ τῆς ἐν χαλκηδόνι συνόδου γενόμενα κακὰ, ἄλυπα κτλ. τοὺς ἀναριθμήτους ἐκείνους εἰργάσατο φόνους, καὶ τὰ αἵματα τῶν ὀρθοδόξων ἀδίκως, καὶ τοῦ νόμως ἐξέχεε. καὶ μετέτερα, διαμαρτυρόμεθα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ ὑμῶν τὴν ὑμετέραν ἀσέβειαν εἰ, δεόμεθα τῆς ἐπενεχθείσης αὐτοῖς δικαίας, καὶ κανονικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς καταδίκης, καὶ καθαιρέσεως, καὶ μάλιστα ὑπὸ τῶν βασιλεύουσαν οὐχ ὁσίως ὑποσχεῖν διὰ πολλὰ φοβερὰ τὸν, ὁ αὐτὸς ζαχαρίας καὶ τάδε τοῦς ῥῆμα γράφει· ὡς τῶν ἐκκλησίων καὶ βασιλικῶν γραμμάτων ἐκδοθέντων, οἱ τῶν δυτυχεῖς φιλοσοφίαν νο-

σιῶντες

» σωῶντες διὰ τ̅ βασιλεύουσαν καὶ τὸν μονήρη διάκονίας βίον, ὥσπερ ἑρμαίῳ τινὶ πε-
» ειτυχεῖν οἰηθέντες αὐτοῦ τῷ καὶ τοῖς ἐγκυκλίοις τὸ ἴδιον ἐπεδῶσαν ὑπισχνούμενοι, δρομαῖοι
» πρὸς αὐτὸν ἀφικνοῦνται, καὶ ὡς διηγεῖσθαι τοῖς αὐτοῦ ὁμοῦσιον ἡμῖν εἶναι κα-
» τὰ πάντα τὸν τοῦ θεοῦ λόγον, ὃ δὴ πατέρες ὁμοούσιον κατ' αὐτὸ τοῦτο, εἰς τύπι-
» σιν ἀνεγράψαντο.

Ὁ αὐτὸς φησὶ τὸν αὐτοῦ ἐξορμήσασθαι τῆς βασιλίδος, τῷ ἐφεσίων καθα- ς̅
λαβεῖν, ἐν θρόνῳ τε τὸν παῦλον ἀρχιερέα τῆς ἐφεσίων, ὃς ἤδη κεκοιμήσθαι μὲν
διὰ τοῦ ἀρχαιοτέραν σωθῆναι ὑπὸ τῶν τ̅ ἐπαρχίας ὑπισκόπων· ἐκπεπόω-
κει δὲ τὸ θρόνου, ἀποδίδωσι δὲ τῇ ἐφεσίων, ὃ τὸ πατριαρχικὸν δίκαιον, ὅθεν αὐ-
τῷ ἀφεῖλεν ἡ ἐν χαλκηδόνι συνόδος, ὡς μοι λέλεκται, ἐκεῖθεν τε ἀπάρας, διὰ τ̅
θρεξαμυδρέων ἀφικνεῖται, καὶ τοὺς πρεσβύτας ἀπαλλαγὴν διαπεμψάμενος τ̅ ἐν χαλ-
κηδόνι συνόδου, οὕτω διετέλει. ἀποδιδῶσι δ' οὖν πρὸς αὐτὸν ἐκ τῆς κατ' αὐτὸν
μοίρας, καὶ τῷ αὐτῷ ζαχαρίᾳ ἰσόρῃ). ἄνδρες τε πολλοὶ, καὶ θεόδοτος εἷς τῶν ἀπὸ
θεοδοσίου διὰ τὴν ἱππην κεκρεσυνημένων τ̅ ἱερεσυνύμων ὑπισκόπου πρε-
σβύτης γεγονὼς, ὅτε πρὸς τὸ βυζάντιον ἰουβεναλίου διέβαινεν.

Ἀκάκιον δέ φησι τὸν τ̅ κωνσταντινουπόλεως πρόεδρον ὑπὸ τούτοις πρεπατή ζ̅
σαντα, συγκινῆσαι τὸ μοναδικὸν καὶ τὸν δῆμον τῆς βασιλευούσης ὡς αἱρετικοῦ τ̅ βα-
σιλίσσης τυγχάνοντος, ἐκβοῆσαί τ' αὖ ὀξαρνήσασθαι τὰ ἐγκύκλια τ̅ διὰ ταῦτην γρά
ψαι τὰ ἐκ συναρπαγῆς γεγονότα τέλεον ἀργεῖν, διὰ τεκύκλιά τε διαπέμπεσθαι
σῴζειν τὸν ἐν χαλκηδόνι σύνοδον. καὶ ταῦτα μὲν ἃ φησὶν διὰ τεκύκλια, πρῆκτε
» ἐμπαθῶς τ̅ ὅλην πρᾶγματείαν συγγράψας. ἔστι δὲ ὅπου λέξεως ταῦτα. διὰ τεκύ-
» κλιον βασιλίσσης. αὐγουστάρεως καὶ γαρεὼς βασιλίσσης καὶ μάρκος. τῷ διὰ θεῶν τ̅ ἐξ
» ἀρχῆς ἐν ταῖς καθολικαῖς ἐκκλησίαις κρατήσασαν ἀποστολικὴν τ̅ ὀρθόδοξον πί-
» στιν, τ̅ μέχρι τῆς ἡμετέρας βασιλείας κρατήσασαν, εἰς ἣν καὶ ἐβασίλευσεν, καὶ πι
» στεύομεν, αὐτὴν μόνην ἄτρωτον καὶ ἀσάλευτον κεφαλὴν τ̅ καθεδοῦσαν τ̅ διώνε-
» κῶς πολιτεύεσθαι ἐν πάσαις ταῖς καθολικαῖς, καὶ ἀποστολικαῖς ἐκκλησίαις τῶν ὀρ-
» θοδόξων, θεσπίζομεν τ̅ μηδὲν ἕτερον ζητεῖσθαι. διὰ ταῦτα γὰρ τ̅ διὰ τῆς ἡμε-
» τέρας βασιλείας γεγενημένα, εἴτε ἐγκύκλια, εἴτε τ̅ ἕτερα, ἢ εἴ τι δηποτοῦν πίστεως
» ἕνεκεν, ἢ καθαιρέσεως ἐκκλησιαστικῆς ἀργεῖν τ̅ πεπαῦσθαι προστάττομεν, διὰ-
» φορὰν ζόντων νεοφεῖς καὶ δύτυχοῦς, τ̅ πάσης ἑτέρας αἱρέσεως τ̅ πάντων τῶν τὰ
» αὐτὰ φρονούντων, τ̅ πρὸ ταύτης τ̅ ἑνωτικῆς, μὴ σύνοδον γίνεσθαι ἢ ἑτέραν
» ζήτησιν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἄρρητα τ̅ ἀσάλευτα. ἀποδοθῆναι δὲ κατὰ τὰς ἐπαρ
χίας τῶν διαφανεστάτων τ̅ ἀγιωτάτων, πατριάρχῃ τ̅ ἀρχιεπισκόπῳ ἀκακίῳ.
» ὧν τ̅ χρηστότητι εἶχεν ὁ θρόνος ταύτης τῆς βασιλίδος, τ̅ ἐνδόξου πόλεως, δηλα-
» δὴ τῶν νεῶν ὄντων θεοφιλεστάτων ὑπισκόπων μονόντων ὑπὸ τὸν οἰκεῖον θρόνον,
» μηδενὸς ἐκ τούτου πρεκρίματος γινομένου μετ' τ̅ τούτων τελευτῶν τῷ δικαίῳ
» τῆς χρηστότητος τοῦ διὰ τοῦ θρόνου ταύτης τ̅ βασιλίδος τ̅ ἐνδόξου πόλεως. τοῦτο
δὲ τὸ θεῖον ἱερὸν θεσπισμα διὰ παμ ἐπέσχεν θείας διαθέξεως τοῦτο ἀμφίβο-
λον καθέστηκε. τ̅ ταῦτα μὲν ὧδε πρεπῆλθε.

Ζώων δὲ προδιοῦσθαι, ὡς φασὶ, θεσσάμενος τ̅ ἀγλαὸν καὶ πολύαθλον πρε η̅
σβύτερα ἥκειν, καὶ τῶν τῆς βασιλείας ἀποκαλάσασιν ὑπισχνουμένων, ὅπου τὸ

βυζαντίου γραλβύφ. δώρεις τε τοις πολιορκουμένας ὑπερθών, καὶ δεύτερον ἔτος τ' ἀρχῆς κεφαλήσμα, τ' βασιλίσσαν ἐξωθεῖται. ἀγίοις τε τοῖς πελάσμασι σηκοῖς, τοῖς ἐγκατοικοδόμησιν. ὅπως ὁ ζιώων μέγιστον τέμενος ἔχῃ τ', καὶ κάλλει τοῦ ὄρους μᾶλλον τέθηκε τῇ τοῦ ὁμβρίου θέκλῃ δυὰ τ' σελευκέων τῇ τοῦ τῇ ἰσαύρῳ χώρᾳ κειμένῳ, πλείοσι καὶ βασιλικοῖς δυναστήμασι διακοσμήσας τοῖς ἐμέγεις ἡμῶν ἐφεσμίοις. πέμπε) μὲν οὖν δυὰ τ' καππαδοκῶν ἐθνῶν ἐξόμενος χώραν ὁ βασιλίσσης. ἐν ἀκουσῷ δὲ ὡς ταθμῷ ἅμα γυναικὶ καὶ τέκνοις ἀποφάτεται, καὶ νόμον ὁ ζιώων ἴδιον αἰρεθῶται, ὅπι τοῖς ἐγκυκλίοις στολεσθῆναι βασιλίσσῃ ὡς τυράννῳ. καὶ πέρας μὲν ὀπίκλιον γραφὰς τῆς μουσικῆς ἐκκλησίας ἀπελαύνεται, παῦλος δὲ τῆς ἐφεσίων.

θ Οἱ δὲ τῆς ἀσίας ὀπίσκοποι τὸν ἀκάκιον ἡμερομάνους, πρὸς ἡδιῶτο, καὶ συγγνώμην ἤτουν βιβλία μετάμοιρας μεταπεμπόμενοι, δι' ὧν ἔφασκον, τοῖς δυὰ ἀνάγκης τοῖς ἐγκυκλίοις, οὐ μὲν ἑκουσίως ἐπισημήνασθαι, ἐ διώμνυτο, ἢ μὲν οὕτως ἔχειν καὶ μὴ ἕτερος, ἢ κατ' τ' ἐν χαλκηδόνι συνόδου πεπιστευκέναι τε καὶ πιστεύειν. ἡ δ' τῶν χαμμαχ δυνάμις ὅστιν ἐν τούτοις. Ακακίῳ ὡς ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ τῆς κατ' τὴν βασιλεύουσαν κωνσταντινούπολιν νέας ῥώμης ἁγιωτάτης ἐκκλησίας. καὶ μετέτερα, ἔφασεν ἐφ' ἡμᾶς προπόντως ποιῶν ὁ καὶ τὸν ἡμέτερον δυαπληρώσων τόπον. καὶ μετάλλα, ἀφ' δὲ τῶν λιβύων γνωρίζομεν ἐπιγραφήναι δ κατ' τοῦτον, ἀλλ' ὡς δυάγκης γράμμασιν. δι' οὐ καρδίας σὺν θεμένοις τούτοις. τ' γὰρ ἡμῶν διὰ τοῦτος δέκτοις προσευχάς, σὺν επινεύσῃ τοῦ κρείττονος, καὶ πρὸ ἡφαιστείου τοῦ τῆς οἰκουμένης φωστήρων τινί, καὶ τῶν ῥ' ἁγίων πατέρων πιστεύομεν, τοῖς τούτοις καὶ τοῖς ἐν χαλκηδόνι δόξεσιν καὶ ὀρθῶς ὑπατίοις τοῦτον τοῦ ἐν αὐτῇ συναθροίσαντος ἁγίων πατέρων. εἴ τε οὖν ζαχαρίας ὁ ῥήτωρ ἐσυκοφάντησε τούτους, εἴ τε αὐτοὶ διεψεύσαντο φήσαντες ὡς οὐκ ἠθέλοντο ἐπιγράψαι, λέγειν οὐκ ἔχω.

ι Μετὰ γοῦν πέρας, στέφανος τὸν δυσιοχείας θρόνον τοῦ καλαμβανῆ, ὃν παῖδες δυσιοχέων καλάμοις διεχρήσαντο, ἴσα ὃ δέρασιν ὀξωθεῖσιν, ὡς ἰωάννη ὡς ῥηθεὶ γέγραπται. μετὰ δὲ στέφανον καλανδίων τοὺς τῆς αὐλῆς καθέδρας οἴακας ὀπισθοπόδε), ὃς τοὺς προσιόντας πρεσκυάζειν τὸν ἡμόθεον δυαθεμαλίζειν, σὺν καὶ τοῖς ἐγκυκλίοις βασιλίσσαν.

ια Ο δέ γε ζιώων ἐβουλήθη μὲν τὸν ἡμόθεον ἀπελάσαι τῆς ἀγιοσυνάρεων. τοὺς γὰρ δὲ ἤδη μαθὼν προσιόντων εἰ), ἐ ὅσον οὔπω τὸ πρώτων ὑπερθεῖν καταγώγιον, τὸ βούλημα διεκώλυσε, καὶ δὴ μετ' οὐ πολὺ τὸ κοινὸν ἀπέλυσε χρέος, καὶ πέρην αὐθέντα τοῦ χαλκηδόνα ὀφθῆναι οἱ τ' ἀγιοσυνάρεων ὀπίσκοποι, ὃ ὀπίκλιον μόνον, ὅτ' ἐς ζιώνα δραμεῖν, ἐξεβάκχευσε, καὶ τὸν μὲ ὁ ζιώων θανάτου ζημίᾳ τοῦ ἡμῆσε. ἡμόθεον δὲ τὸν μετ' τοῦτον δυακαλέσαντα ἐν ὡς κωμάζω, καὶ δι' ἅμα σάσιν δ' δήμου δρόμοντα. καὶ ὁ μὲν ἡμόθεος τοῖς τοῦ βασιλέως κελεύμασι, τὸν οἰκεῖον κατειλήφει θρόνον.

ιβ Εκβολῆς ὃ ἐνίων ἰωάννης προσβύτερος οἰκονομεῖν τέταγμένος τὸν σεβάσμιον ναὸν τοῦ ἁγίου τοῦ δρόμου καὶ βαπτιστοῦ ἰωάννου, τῷ βασιλέως καλαμβάνῃ προσβύτερον, ἵν' εἰ συμβῇ τὸν ὀπίσκοπον ὀξὺν δυθρόπων ἀπελθεῖν ἐξὸν ἢ τοῖς τ'

ἀγιοσυνάρου

ἀγεξανδρου οἰκοῦσι πεδιάδες πεδίον ὃν δὴ ἐθέλδεν, ὃς ἑαυτῷ μυθήσας τὴ
ὀπισκοπὴν, ὡς ζαχαείας φησὶ, ἐφωράθη ὑπὸ τ βασιλέως, καὶ ὅρκους ὑποχὼν μὴ
πολεμήσειν τὴν ἀγεξανδρέων ὀπιζητήσιν, θεόνον, δυὰ τὴν οἰκίαν ἐπδωναζδῦξαι, καὶ θεασί
ζδ γε βασιλδὸς μὴ τελδυτὴν τιμοθέου, ἐκεῖνον ὀπίσκοπον γνώεζ ὄναν ὁ κλῆρος
καὶ τὸ κοινὸν ψηφίσαντο. ὀκ εἰς μακρὰν δὲ τελδιήσαντος τοῦ τιμοθέου ὁ ἰωάννης
χρήματα δοὺς ὡς ἂν αὐτῷ ζαχθείη γένεσθαι, καὶ ὃς τὰ ὠμοσμένα ἃ βασιλδ
ἀγορήσας ἐς ὀπίσκοπον τ ἀγεξανδρέων πεδιδλδ. ἄρα ὁ βασιλδὺς γνοὺς, ἐκεῖνον
μὲν ἀπελαθῶναι κελδύδ. ὕστερον δέ τινων πεδὸς τοὺς ἀγεξανδρέας γράφδ,
ἰὼ ἄρα ἐνωτικὸν κέκληκε, θεασίσας ἀποδοθῶναι πέτρῳ ἃ θεόνᾳ τῆς ἀγεξανδρ,
εἴ ἄρα ἐν τούτοις καθυποσημήνοιτο, καὶ τοὺς τῆς μοίρας πεδιδείου ἐς κοινω-
νίαν δέξοιτο.

Ταύτην τ οἰκονομίαν γνώμῃ σωτερίᾳ μύθου ἀκακίου τὸ τ βασιλίδος ὀπι- ιγζ
σκόπου, ἁρπάμιος ἀποκομίζδ, ὕπαρχος τῆς αἰγύπτου χρεοφειλδὴς, ὅστις πεδ-
ρῶν τῇ ἀγεξανδρου, πεφδυγότα τὸν ἰωάννην ὑρηκώς, ἐντυγχάνδ ἃ πέτρῳ, καὶ
πείθῃ δέξασθαι τ πεδσφώνησιν ζιώνος, πεδστέτι δὲ καὶ τοὺς διεσῶσας. δέχεται
τοίνυν τὴν εἰρηνύην πεδσφώνησιν, ἐπιγράφᾳ τε ταύτῃ. ὑπισχνδται δὲ καὶ τοὺς
ἀπεναντίας δέχεσθαι. μὴ δ' οὖν πανηγύρεως δημοτελοῦς δυὰ τὴν ἀγεξανδρέων
οὔσης, πάντων τε τὸ καλούμενον ἐνωτικὸν ζιώνος πεδσεμνῶν, δέχεται πέτρος
καὶ τοὺς ἐκ τῆς πεδτείου μοίρας, καὶ ἵνα πεδσφώνησιν πεὸς τὸν λεὼν σωζά-
ξας ὀπὶ τῆς ἐκκλησίας, δυαγινώσκᾳ τὴν ζιώνος πεδσφώνησιν, ἔχουσαν ὧδε.

Τὸ ἐνωτικὸν ζιώνος.

» Αὐκεάτωρ καὶ ἅρμων ζιώων, δυσεβὴς, νικητὴς, ἐμπαιοῦσης, μέλισσος, ἀφσέβαστος, ιδζ
» αὐγουστος, τοῖς κτ ἀγεξανδρείαν καὶ αἴγυπτον, καὶ λιβύην, καὶ πενταπολιν δυλαβε-
» στάτοις ὀπισκόποις καὶ κληρικοῖς, καὶ μοναχοῖς, καὶ λαϊκοῖς, ἄρχειν καὶ σύζασιν, δυνα
» μίν τε καὶ ὅπλον ἀναζαμάχητον τῆς ἡμετέρας εἰδότες βασιλείας τὴν μόνην ὀρ-
» θὴν καὶ ἀληθινὴν πίστιν, ἣν ἵνα ἅζασι τῆς θείας ὀπιφοιτήσεως ἀξιέπενθ μὲν οἱ ἐν
» νικαίᾳ σὺν ἁγιωτάτοις τισὶ ἄλλοι πατέρες. ἐβεβαίωσαν γὰρ οἱ ἐν κωνσταντίνου πό-
» λδι ὁμοίως ἄλλοι πατέρες συνελθόντες νύκτωρ τε καὶ καθ' ἡμέραν, πάσῃ σπουδ
» χῇ καὶ σπουδῇ καὶ νόμοις κεχρήμεθα, πληθυντικαῖς δι' αὐτῆς τ ἀποστολικῆς ὁ-
» μίλιαν τοῦ θεοῦ καθολικὴν, καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν, τὴν ἄφθαρτον καὶ ἀτελύτη-
» τον μητέρα τῶν ἡμετέρων σκήπτρων, εἰρήνῃ τε καὶ τῇ τοῦδε θεοῦ ὁμονοίᾳ τοὺς
» δυσεβεῖς λαοὺς ζαμαθύνοντας, δι' ὧν ἐδέχθησαν τὰς ὑπ' τ ἡμετέρας βασιλείας
» ἱκετείας πεδσφέρδ, σὺν τοῖς θεοφιλεζάτοις ὀπισκόποις καὶ θεοσεβεζάτοις κλη-
» ρικοῖς, καὶ ἀρχιμανδρίταις καὶ μονάζουσι. τοῦ γὰρ μεγάλου θεοῦ, καὶ σωτῆρος ἡμῶν
» ἰησοῦ χριστοῦ, ἐκ τῆς ἁγίας πίστδνς καὶ θεοτόκου μαρίας ζαρκωθέντος ἐς τελεσθέντος
» τὴν ἐκ συμφωνίας δοξολογίαν καὶ λατρείαν ἡμῶν ἐπαινοῦντες, καὶ ἑτοίμως δε-
» χόμενοι τὰ μὴ ὧν πολεμίων ἐκτελεσθέντα, ἐξ ὀξυφθέντα γὰρ. πάντες ὁ τὸν οἰ-
» κεῖον ἐπικλινθέντα αὐχένα τῷ ἡμετέρῳ μὴ θεὸν κράτει. εἰρήνη δ, καὶ τὰ ἐκ τού-
» της ἀγαθὰ ἀέρων τε δυκρασία, καὶ τῶν καρπῶν δυφορία, καὶ τὰ δῶρα δὲ τὰ λοιπτε-
» λούμενα τοῖς δυθέοις, φιλοῦμεν θέσθαι. οὕτως οὖν τῆς ἀμωμήτου πίστεως ἡμᾶς
» τε καὶ τὰ ῥωμαϊκὰ πειθαρχούσης πράγματα, δεήσεις ἡμῖν πεδσεκομίσθησαν

» ωδὲ θεοσεβῶν ἀρχιμανδριτῶν καὶ ἐρημιτῶν, καὶ ἑτέρων αἰδεσίμων ἀνδρῶν
» μετὰ δακρύων ἱκετευόντων ἕνωσιν γενέσθαι ταῖς ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις, σὺν αὐ-
» τοῖς τε καὶ μετὰ τῶν μετὰ τοῖς μετὰ τοῖς μετὰ τοῖς. ἀφ' οὗ ὁ μισόκαλος ἀπὸ πλείστων χρόνων χωρίσας καὶ
» ἱππείσθη, γινώσκων ὡς εἰ ἁλοκληρωθῇ τὸ τῆς ἐκκλησίας σῶμα τοῖς πολεμίοις, ἢ τὴν ἡμε-
» τέραν). συμβαίνει γὰρ ἐκ τούτου καὶ γλυκεῖς ἀναιθμήτους εἶναι) ὅσας ὁ χρόνος ἐν τοσού-
» τοις ἔτεσι τῆς ζωῆς ὑπεξῆγαγεν, καὶ τὰς μεθ' ὅλου τοῦ τὰ παλιγγενεσίας ἑστερημένας
» ἀπελθεῖν, καὶ δὲ τῆς θείας κοινωνίας μὴ μεταλαβούσης τοὺς τὰ τὰ ἀνθρώπων ἀπο-
» αἰτήσαν ἐκδημίαν ἀπαλλαγῆναι, φόνοις τε καὶ μιαιφονίαις μυρίοις, αἵματι πλήθει μο-
» λυσθῆναι μὴ μόνον τὰ γῆ, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ ἕτερα. ταῦτα τὰς ἐκ ἀνεῖς τὸ ἀγαθὸν με-
» τασκευάσηναι τοὺς δίκαιοι. διὰ τοῦτο, γινώσκειν ὑμᾶς ἐπιθυμοῦσα μὴ, ὅτι ἐ
» ἡμεῖς καὶ αἱ πανάγιαι καθολικαὶ ἐκκλησίαι ἕτερον σύμβολον ἢ μάθημα, ἢ ὅρον πίστεως, ἢ
» πίστιν. πλὴν δὲ εἰρηνικὸν ἁγίων συμβόλων τινὰ τῶν ἁγίων πατέρων, ὧν ἐβεβαίωσε οἱ
» μνημονευθέντες ῥ' ἅγιοι πατέρες, ὅτε ἐγένετο, ὅτε ἔγραψε, ὅτε ἔξορμησε, ὅτε ἔγραψε
» ἐπιστάμεθα. εἰ δὲ καὶ ἔγραψε τις, ἀγνοοῦσιν αὐτὸν ἡγούμεθα. τοῦτο γὰρ καὶ μόνον ὡς ἐφα-
» μεν τὴν ἡμετέραν πίστιν τεθαρρήκαμεν βασιλείαν, καὶ πάντες δὲ οἱ λαοὶ τοῦ σῶ
» τηριώδους ἀξιούμενοι φωτίσματος, αὐτὸ καὶ μόνον πάντα λαμβάνοντες βαπτί-
» ζονται). ᾧ καὶ ἐξηκολούθησαν οἱ ἅγιοι πατέρες οἱ ἐν τῇ ἐφεσίων συνόδῳ οἵ καὶ κα-
» θελόντες τὸν ἀσεβῆ νεστόριον, καὶ τοὺς τὰ ἐκείνου μετὰ ταῦτα φρονοῦντας. ὅν ἵνα καὶ
» ἡμεῖς νεστόριον ἅμα καὶ δύτυχῆ τὸν αὐλίαν τοῖς εἰρηνικοῖς φρονοῦντας, ἀναθεματίζο-
» μεν, δεχόμενοι καὶ τὰ ιβ' κεφάλαια τὰ εἰρηνικὰ τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης γε-
» νομένου κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου τῆς ἀλεξανδρέων ἁγίας καθολικῆς ἐκκλησίας. ὁ-
» μολογοῦμεν δὲ τὸν μονογενῆ τοῦ θεοῦ υἱὸν καὶ θεὸν τὸν κύριον ἡμῶν ἰησοῦν χριστὸν τὸν ἀνθρωπόπρεπ-
» τα τὸν κύριον ἡμῶν ἰησοῦν χριστὸν, τὸν ὁμοούσιον τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα, καὶ
» ὁμοούσιον ἡμῖν τὸν αὐτὸν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, κατελθόντα καὶ σαρκωθέντα ἐκ
» πνεύματος ἁγίου, καὶ μαρίας τῆς παρθένου, καὶ θεοτόκου, ἕνα τυγχάνειν καὶ οὐ δύο.
» ἑνὸς γὰρ εἶναι) φαμὲν, τά τε θαύματα καὶ τὰ πάθη, ἃ διὰ ἑκουσίως ὑπέμεινε σαρκὶ. τοὺς
» γὰρ διαιροῦντας ἢ συνάπτοντας, ἢ φαντασίαν εἰσάγοντας, οὐδὲ ὅλως δεχόμεθα. ἐπεὶ
» ὧν ἡ ἀμήτορος κατὰ θεὸν σάρκωσις ἐκ τῆς θεοτόκου, οὐκ ἔστιν υἱὸς οὐ πε-
» ποίηκε. μιᾶς γὰρ τριάς, ἢ τριάς, καὶ σαρκωθέντος τοῦ ἑνὸς τῆς τριάδος θεοῦ λό-
» γου. εἰδότες οὖν αἱ ἅγιαι τοῦ θεοῦ καθολικαὶ ὀρθόδοξοι ἐκκλησίαι, οὔτε οἱ τούτων
» φρονοῦντες θεοφιλέσταται ἱερεῖς, οὔτε ἡ ἡμετέρα βασιλεία ἑτέρου συμβόλου ἢ
» ὅρου πίστεως παρὰ τὸ εἰρηνικὸν ἅγιον μάθημα ἐκρόνται, ἢ δύνηται. ἐὰν ἀ-
» σαμεν ἑαυτοῖς μηδὲν ἐναντιούμενοι. ταῦτα δὲ γεγράφαμεν οὐ κατηγοροῦντες πί-
» στιν, ἀλλ' ὑμᾶς πληροφοροῦντες. πάντα δὲ τὸν ἕτερον ἢ φρονήσαντα, ἢ φρονοῦ-
» τα, ἢ νῦν, ἢ πώποτε, ἢ ἐν χαλκηδόνι, ἢ οἵᾳ δήποτε σύνοδῳ, ἀναθεματίζομεν, ἐξαι-
» ρέτως δὲ τοὺς εἰρηνικοὺς νεστόριον, καὶ δύτυχον, καὶ τοὺς τὰ αὐτῶν φρονοῦντας. σὺν ἀ-
» φθάρτοις τοίνυν τῇ πανάγιαι μητέρι τῇ ἐκκλησίᾳ, τῆς αὐτῆς ἡμῶν ἐν αὐτῇ θείας
» ἀπολαύοντες κοινωνίας καὶ τὸν εἰρηνικὸν ἕνα καὶ μόνον ὅρον τῆς πίστεως τῶν τινὰ ἁ-
» γίων πατέρων. ἡ γὰρ πανάγια μήτηρ ὑμῶν ἡ ἐκκλησία καὶ γνησίους ὑμᾶς υἱοὺς ἀ-
» ποδέχεσθαι καὶ τὰ χρονίας καὶ γλυκείας ὑμῶν ὀπτυμεῖν φωνῆς
» ἀκροάσασθαι. ἐπείσατε οὖν ἑαυτούς. ταῦτα γὰρ ποιοῦντες, καὶ τὸν τοῦ δεσπότου

» καὶ σωτῆρος τὲ θεοῦ ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ διὰ μιᾶς ἑαυτοὺς ἐφιλοτίσεσθαι, καὶ
» τῆς ἡμετέρας βασιλείας ἐπαγγέλλεσθαι. τούτων διεγνωσμένων, ὡς οἱ μὲν πρῶτοι τῆς ἁγιοσοφίτου τὴν ἁγίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν.

Ὁ δὲ γελάσιος οὗτος πρότερον ἐμνήσθη μιᾶς ἁγιοσοφίτου πρῶτος, τὴν μεγαλοπρεπεστέραν καταλαμβάνειν ῥώμης. καὶ διεβάλετο φάσκων ὑπὸ τῶν λέοντος δόγματα καὶ τῆς ἐν χαλκηδόνι συνόδου τοῦ οἰκείου θρόνου ἐκπεπτωκέναι. ἕτερον δὲ ἀντεισελθεῖν, μιᾶς παλαιστὴν τούτοις καθεζομένοις. πρὸς τοῦτο παραθέντος συμπλικίου τῆς πρεσβυτέρας ῥώμης ἐπισκόπου, καὶ πρὸς βασιλέα ζήνωνα γράψαντος, μιᾶς γράφει ὁ ζήνων, ἐπιορκίαν τῶν ἰωάννην ἐγκαλῶν, καὶ ὡς τούτου χάριν ὁ ἐπίσκοπος, οὐδὲ ἕτερον ἀπηλλάχθη.

Κλήμης δὲ ὁ μιᾶς ἱερείας πρέσβυς γράφων τῷ βασιλεῖ ζήνωνι, ἀκακίῳ τῷ κωνσταντινουπόλεως πρεσβύτερος μισῶν δὲ πέτρον ἀπεκάλει λέγων, καὶ τὸν ἐν χαλκηδόνι σύνοδον μιᾶς ἀναθεματίζειν ὅτι τὸ ἁγιοσοφιτῶν φρόνημα. οἷς ὕστερον τὲς ὅασιν οἴκησιν καταχρίνει), ἀμμώνιος μιμησεὶς ἰλᾶ καὶ λεοντίῳ καὶ παμπρεπεῖ πρὸς τὸ ζήνωνος ἰουβεννάλια. πέτρος δὲ ὁ καλαφάτης, ὁ πρὸ καλανδίωνος καὶ τεφαίνη, ὡς μοι λέλεκται), τὸν ἴδιον ἀπειλήφει θρόνον, ὃς δὲ ὦ ἐνωτικῷ ζήνωνος καθυπεσπείσατο, καὶ σύνοδικοῖς δὲ πρόεδρον τῶν μιᾶς ἁγιοσοφιτῶν ἐχρημάτισε. ἰωάννης δὲ οὗτος, ὃς ὁ τῆς κωνσταντινουπόλεως πρόεδρος ἀκάκιος. καὶ μυρτίλιος δὲ ὁ ἱεροσολύμων ἐπίσκοπος, συνοδικαῖς πρὸς τὸν πέτρον ἐχρήσατο συλλαβαῖς. μεθ' ἃ οὗτοι μονὴς μιᾶς πέτρου κοινωνίας ἑαυτοὺς ἀπέκριναν, ὡς ἀνάθεν τὸν πέτρον τὸν ἐν χαλκηδόνι σύνοδον ἀναθεματίσαι. ὃς πρὸς ἐς ἀκάκιον γράφων τὸν μιᾶς κωνσταντινουπόλεως συνεπαίρεσε. πέμψαι τε πεποίηκε μονὰς καὶ πρὸς τούτων εἰσομένους, οἷς δὴ πέτρος πλησιφορῆν βουλόμενος ὡς οὐδὲν τοιοῦτον πεπραχὼς εἴη, ὑπομνήματα γεγραφέναι, ἐν οἷς μονὲς εἰρήκασι μηδὲν τοιοῦτο συνῳδέναι γεγραφότι ᾧ πέτρῳ.

Οὗτος ὁ πέτρος ὁ σκύθρωπος καὶ παλίμβολος καὶ τοῖς καιροῖς συνδιαθέμενος, ἡνίκα πρὸς μίαν ἕστι γνώμην, νεῶ μὲν ἀναθεματίζων τὸν ἐν χαλκηδόνι σύνοδον. νεῶ δὲ, παλινῳδίαν λέγων, καὶ ταύτην ψήφοις ἀπάσας δεξάμενος. γεγραφέναι οὖν ὑπισχνεῖτο ὁ αὐτὸς πέτρος πρὸς ἀκάκιον τὸν μιᾶς κωνσταντινουπόλεως πρόεδρον ὅτι λέξεως ἔχουσιν οὕτως. Ὁ θεὸς ὁ ὕψιστος τὴν ἁγιωσύνην, ἀμείψηται, πόνων καὶ καμάτων τοσούτων ὧν πρόοδος χρόνων ἐφύλαξας τὰ τῶν ἁγίων πατέρων πίστιν, ὡς ἀκαταπαύστως κηρύττοντες ἐβεβαίωσαν. ἐν ᾗ καὶ ὁ σύμβολον κείμενον τῶν τιη' ἁγίων πατέρων μιᾷ γνώμῃ ἀκολούθως, ἐν ᾧ βαπτισθέντες ὑπέσχοντο καὶ πιστεύομεν. ὅθεν καὶ ἐβεβαίωσε οἱ σὺν ἡμῖν ὄντες ἐν κωνσταντινουπόλει ἅγιοι πατέρες ρν'. ἀκαταπαύστως τοίνυν ὁδηγῶν, ὡς ὠσας τὴν ἁγίαν τοῦ θεοῦ ἐκκλησίαν, πείσας ἡμᾶς διὰ μελέτων ἐπιδημίᾳ ὡς οὐδὲν ὅτι περὶ ταῦτα πεπραγμένον ἐν τῇ ἀκακιάτῃ δὲ οἰκουμενικῇ σύνοδῳ τῇ ἐν χαλκηδόνι γνώμῃ, συμφωνούσης καὶ βεβαιούσης τὰ τοῖς ἐν νικαίᾳ ἁγίοις πατράσιν. ὅθεν γὰρ ἀρείους καινὸν αὐθετλας συνεχήσαμεν καὶ πεπιστεύκαμεν. μεμαθήκαμεν δ', ὡς μονάζοντες φθονοῦντες τῇ ἡμῶν ἀδελφότητι εἰς τὰς ὑμῶν ὁσίας ἀκοὰς εἰσήνεγκαν λοιδορίας μονάς, ὃν ἀχρεῖος μεταχρύσας εἰς τιὼ λύπην ὑμῶν ὁσιότητα, καὶ πρὸς τὸν μὲν ὡς τὰ λείψανα τοῦ ἐν ἁγίοις ἡμῶν πάππα τοῦ μακαρίου ἀρχιεπισκόπου

» μιμοθέου μετενέγκαμεν εἰς ἕτερον τόπον. ὅθεν τοῦτο οὔτε θεῷ, οὔτε νόμοις
» πρέπον ὄφι, καὶ ὅπερ τοῦτο εἰς ἕτερον μετεπήδησεν ἀσύγκλητον καὶ τοῦ πατέρου
» χείρον. πῶς γὰρ ἀναθεματίζειν εἴχομεν τὸν ἐν χαλκηδόνι ἁγίαν σύνοδον, ἣ πιστεύ-
» σαντες ἐβεβαίωσαμεν. ὅτι ἀγνοοῦσαι ὃ ὧδε λέληθε τοὺς ὑμᾶς θεοφιλεστάτους πρὸς
» ἡμῶν λαὸν ὁ ζῆλος καὶ ἡ εὐλάφεια καὶ τῶν νεωτερίζειν ἐθελόντων μοναζόντων. οἱ μι-
» νες μαγεπισταντες ἅμα μισὴν ἐθελοκάκοις τὰ ἐκκλησίας ἀποσκιρτήσαντας, τοὺς λα
» οὺς ἀποστατῆσαι πειρῶνται, καὶ ἀφ' ὧν ὑμέτερον διέχων ἐσκεψάμεθα λόγον θερα-
» πείας ἐνθυμίον, μηδὲν ἐλαττοῦντα τοῦ ἁγίαν συνόδου τοῦ ἐν χαλκηδόνι, εἰδότες
» ὡς δὲν καινὸν ἔχειν αὐτῇ πεποιημένον, καὶ τοὺς πεισμοσυνίῳ τῶν αἱρεσιάρων καὶ
» ἀπολογίαν τοὺς ὑποσυνθέτους ἡμῖν. τοῦτο λέγειν πεποιήκαμεν, καὶ τοῦτο μὴ πολὺς
» θυμὸς, ζαχέως ἐκώλυσα. γνωρίζω δὲ τῇ ὑμῶν ἁγιωσύνῃ, καὶ μέχρι τοῦ νῦν οὐ
» παύονται οἱ τὰ ζιζάνια σπείροντες ἀεὶ μοναζόντες ὄργανα ἑαυτοῖς ἐγκαταμίξαν-
» τες ἴνα δὴ μοναστηρίων πόλεμον οἰκοδόμων, καὶ τοιοῦτον φήμας θρυλοῦντας
» διαφόρους καθ' ἡμῶν, καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς τοῦ χριστοῦ εἰρήνης, καὶ μηδὲν
» ἡμᾶς συγχωρεῖν νομίμως καὶ πρεπόντως τῇ ἁγίᾳ τοῦ θεοῦ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ
» προσφέρειν. διὰ σκυθρωπάζοντες τοὺς πρὸς ἡμῶν λαοὺς μᾶλλον ἔχειν ἡμῶν ἢ πείθε-
» σθαι ἡμῖν, καὶ θέλουσι ποιεῖν ὅσα μὴ πρέπει θεῷ. πιστεύομεν δὲ ὡς ἡ ὑμῶν ἁγιω-
» σύνη διδάξει πάντα τὸν θειότατον διεσπουδωμένην οἰκουμένης, καὶ διδασκυθρωπάσει·
» ὥστε τύπον αὐτοῖς διδαχθῆναι περὶ τῆς αὐτοῦ χαλκηδόνος, τὰ δέοντα περὶ τὴν
» ἐκκλησιαστικὴν εἰρήνης πρεπούσης θεῷ τε καὶ βασιλεῖ· ὥστε πάντας ἐν τοῦ-
» τοις κατευθύνειν.

ιη΄ Ὁ δὲ ἰωάννης ὁ ἐν ῥώμῃ πεφυγὼς φίλικα τὸν μετὰ σιμπλίκιον τὸν ῥώμης ἐ-
πίσκοπον πρωτοέκλησεν, περὶ τῶν διὰ πέτρου γνωμῶν, καὶ πείθει, ὡς ζαχαρίας
λέγει, καθαιρετικὸν ἀκακίῳ διαπεμφθῆναι διὰ τὰ αὐτοῦ φίλικος τῆς πρὸς πέ
τρον ἕνεκα κοινωνίας. ὅθεν ὡς ἀκανονίστως γνώμενον καθὼς ἱστόρησα ὑπ' αὐτοῦ ζαχα
ρίου. ὑπεδεδώκασι γὰρ ἔνιοι τῶν ἐν τῇ μονῇ ὧν ἀκοιμήτων καλουμένων τὸν μονα
δικὸν μεμιόνες βίον, ὁ ἀκάκιος οὐ προσήκατο. καὶ ταῦτα μὲν, ζαχαρίας γέγρα-
πται. δοκεῖ δέ μοι μηδὲν τῶν ὑπὸ τούτου προσῳδέντων εἰδέναι· μόνῳ γὰρ ἀκοίτῳ ἠ-
κριωμένῳ ἀφηγήσασθαι. ἐγὼ δὲ τῶν γεγραμμένων τὴν ἀκρίβειαν λέξων
ἔρχομαι. λοιπὸν ὑπεδεδομένων τοὺς ἰωάννου τοῦ φίλικος καὶ ἀκακίου ὡς ἀθέ-
μιτος πέτρῳ κοινωνοῦντος, καὶ περὶ ἑτέρων ἀκανονίστως πρὸ αὐτοῦ γινομένων, τέλ-
λοι) τοὺς τὰ φίλικος τοῦ πρὸ τὸν ζιώνα, βιτάλιος, καὶ μισῖνος ὑπισχνοῦνται ἐφ' ᾧ τὸν
ἐν χαλκηδόνι συνόδου κρατεῖν ἀπελαθῆναι τὸν πέτρον ὡς αἱρετικὸν, καὶ ἀκά-
κιον πεμφθῆναι τοὺς τὸν φίλικα, περὶ ὧν ἰωάννου οὐ πολλάκις ἐμνήσθημεν ἵνα
μὴ τὰς διηγήσεις πρὸ ἔξοντα, πρὶν ἢ ὑπὸ τούτοις φθῆναι τὴν βασιλείαν.

ιθ΄ Κύριλλος ὁ τῶν ἀκοιμήτων καλουμένων ἡγούμενος ἔτελε τοὺς φίλικα κατα
μεμφόμενος τῷ βραδυτῆτα, τριακοσίων τῆς ὀρθῆς πίστεως ἀμφιταμνομέ
νων, καὶ γράφει φίλικι τοῖς περὶ μισῖνον μηδὲν προῆξαι πρὶν. ὃν κυρίλλῳ συμβου
λεύειν, καὶ πρὸ αὐτοῦ ὃ προκτέον μάθοιεν.

κ΄ Γενέσθαι τοὺς αὐτοὺς καὶ ἕτερα τοὺς τὰ φίλικος ἀναμνηστικὰ καὶ τοὺς τὸν
ζιώνα γράμματα περὶ τε τὸν ἐν χαλκηδόνι συνόδου, καὶ τὰ ἐν ἀφεικῇ διωγμὸν
τὰ καὶ

τῶ χῦ ὀνώμηχεν. ἐπέσταλε ὃ καὶ πρὸς ἀκάκιον πρὸς ὃν ὁ ζώων λύτεγραφε μάτιω τὸν ἰωάννιω αὖθ' ὅσα ἐφαρμόξαι δημοσιάμνον μὴ μηδαμῆ, μηδαμῶς παεινέναι. ἀφ' ὧ θεόνου τ' ἀλεξανδρέων, πρὸ βαίνα δὲ, καὶ τὰ ὠμοσμένα ἀγοήσαντα πᾶσι ἱερουλίαν ἐργάζαλο, ἢ πέτρον ὃ μὴ ἀβασανίστως προχειαθῆναι. ἀλλ' αὖτ χείρα ὑπογράψαντα δέχεσθαι τ' πίστιν τῶν τριακοσίων δεκαοκτὼ ἁγίων πατέρων τῶν ἐν νικαίᾳ συνῳκότων, ἥτινι δὲ ἡ ἐν χαλκηδόνι ἁγία συνόδος

» ἠκολούθησε, καὶ ταῦτα γέγραπται ὑπὸ ῥήματος. ὀφείλει ἀσφαλῶς ἔχειν δὲ τ' ἡμέ

» τερον βούλεσθαι, καὶ τὸν προκεχειρισμένον πάπαν, καὶ πάσας τὰς ἁγιωτάτας

» ἐκκλησίας, τὴν χαλκηδονέων ἁγιωτάτην συνόδον δέχεσθαι δὲ σέβειν, ἥτις συνέ-

» στη τῇ πίστει τῇ ἐν τῇ νικαέων συνόδῳ. ἐμφέρον) τοῖς τε περὶ παλμήνιον ὑπισχνεῖται τῶν τε κυρίλλου τοῦ λεχθέντος, καὶ ἑτέρων ἐκκλησιαστικῶν τ' βασιλίδος, καὶ τῶν ὑπισχνῶν καὶ κλεικῶν τῶ αἰγυπτιακοῦ κλίματος πρὸς φίλιππα κῦ πέτρον, ὡς αἱρετικὸν καὶ τῶν κοινωνούντων αὐτῷ. οἱ καὶ διήλεγξαν οἱ ἐκ τῆς μονῆς τῶν ἀκοιμήτων ἀφιλήμνοι πρὸς φίλιππα τοὺς περὶ μισῖνον. ὡς μέχρι τ' αὐλῶν προυσίας τῆς λύα ὃ βιζάντιον ἐν τῶν βύζαντίω πέτρος ἐν τ' ἱερᾶς δέλτοις ἀνεγινώσκετο, καὶ ἐξ ἐκείνου ἕως νῦν λύαφανδόν, καὶ οὕτως τοὺς περὶ μισῖνον κοινωνῆσαι. ἡ ὑπισχνὴ δὲ τῶν αἰγυπτίων, τὰ αὐτὰ περὶ πέτρου ἔλεγεν. καὶ ὡς ἰωάννης μὲν ὀρθοδόξως ὢν, ἀνθέσμως κεχειροτόνητο. πέτρος ὃ ἐκ τῶν δύο καὶ μόνων ὑπισχνῶν τῶν πλησίων αὐλῶν τῶν κακοδοξίαν ἐχειροτονήθη, καὶ ὡς ἄρτι μὲν τ' φυγὼν ἰωάννου, πάσης αἰκίας ἰδίᾳ κῦ τῶν ὀρθοδόξων ἐπηνέχθη. ταῦτα τε πρῶτα γνῶναι τὸν ἀκάκιον δι' ἐνίων αὐτῷ κῦ τ' βασιλεύουσαν ἀφιγμένων καὶ σπουδὴν ἐν πᾶσιν εἰργὴν πέτρου τὸν ἀκάκιον.

Ἐπηύξησε δὲ ταῦτα συμεώνης μοναχὸς τῶν ἀκοιμήτων ὁ τῶν κυρίλλου σα- κα̅ζ̅
λεὶς, διήλεγξε γὰρ τοὺς περὶ μισῖνον καὶ βιτάλιον κοινωνήσαντας τοῖς αἱρετικοῖς διαῤῥήδην ἐκφωνηθέντος τ' ὀνόματος πέτρου ἐν τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις, ἐν ταύτῃ ὑπαχθῆναι πολλοὺς τῶν ἁπλουστέρων ὑπὸ τῶν αἱρετικῶν, λεχθέντων δεχθῆναι τὸν πέτρον καὶ πρὸς τὸ ῥώμης θεόνου, καὶ πρὸς πούσης δὲ διαφόρους ἔλεγεν ὁ συμεώνης, μὴ δύαχρέας περὶ μισῖνον ἐντυχεῖν ὀρθοδόξῳ τινὶ ἢ γραμμῦ ἀποδοσιν ποιήσασθαι, ἢ τι τῶν τελμωμένων κῦ τ' ὀρθῆς πίστεως ἀκριβῶσαι. προῆλθε καὶ συλβανὸς πρεσβύτερος σιωὼν μισίνῳ καὶ βιτάλιῳ δύα τ' κωνσταντίνου, ὃς τ' τῶν μοναχῶν φωνὴν ἐπεβεβαίωσεν. διεγνώσθη καὶ ἀκακίου ὑπισχνὴ πρὸς σιμπλίκιον, λέγουσα πάλαι καὶ θηρῆσαι πέτρον καὶ ιωάννην καθεσάναι. καὶ ὅτι τούτοις τ' ἱερωσύνης ἀπεκινήθησαν, καὶ τ' ἀχρείου κοινωνίας ἐχωρίσθησαν μισῖνος τε καὶ βιτάλιος,

» πάσης τ' συνόδου ψηφισαμένης ὅτι λέξεως ταῦτα. πέτρον τὸν αἱρετικὸν ὃν δὲ πά

» λαι τῇ ψήφῳ τῆς ἱερᾶς καθέδρας καθαιρεθέντα, ἀποκηρυχθέντα τε καὶ ἀναθεμα

» θέντα, ἡ ῥωμαίων ἐκκλησία οὐ δέχεται, ᾧ τινι εἰ καὶ μὴ δηλόν ἐστιν ἀντεῖθεν, τοῦτο ἤρη

» σεν ὅτι ἀπὸ αἱρετικῶν χειροτονηθεὶς, τῶν ὀρθοδόξων ἠγεῖσθαι οὐκ ἠδυνάτο. πρεσ-

» ῆλθε δὲ καὶ τοῦτο, ἀκάκιον τὸν τ' κωνσταντινουπόλεως μεγίστης δυνάμεως ἄξιον ὃ πρᾶ

» γμα ἀπέδειξε, διὰ πρὸς σιμπλίκιον γράφων, καὶ αἱρετικὸν καλέσας τὸν πέτρον,

» νῦν τῷ βασιλεῖ δ' πεφανέρωκε. δέον εἰκότως ἠγάπα τὸν ζώωνα τοῦτο πρᾶξαι. δηλα-

» μᾶλλον ᾧ πόθῳ ἀγαπᾷ τὸν βασιλέα καὶ τὴν πίστιν ἀγαπᾷ. ἀλλ' ὅτι τὰ ἑξῆς τὸν

λόγον ἐπανάγωμεν. φέρεται ἀκακίου ἐπιστολὴ πρὸς τοὺς ἐν αἰγύπτῳ προέδρους, κληρικούς τε καὶ μοναχοὺς καὶ πρὸς ἅπαντα τὸν λεών, δι' ἧς ἐπειράθη τὸ γενόμενον ἀνακαλέσασθαι σχίσμα. περὶ ὧν καὶ πρὸς πέτρον τὸν ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπον γέγραφεν.

κβ Ακμάζοντος τοίνυν τοῦ σχήματος ἐν ἀλεξανδρείᾳ, πέτρος ἐνίους τῶν ἐπισκόπων καὶ ἀρχιμανδριτῶν κοινωνεῖν αὐτῷ πέπεικε, τὸν λέοντος ἀναθεματίσας τόμον, καὶ τὰ ἐν χαλκηδόνι πεπραγμένα, καὶ τοὺς μὴ δεχομένους τὰ συγγράμματα διοσκόρου καὶ τιμοθέου, καὶ ὡς τοὺς ἄλλους πείθειν οὐκ ἴσχυε, τοὺς πλείστους ἐκ τῶν οἰκείων ἀπήλαυνε μοναστηρίων, ἐφ' οἷς νηφάλιος ἀνὰ τὴν βασιλεύουσαν γενόμενος, τὰ περὶ τούτων ἀνήγγειλε τῷ ζήνωνι. ὃς συνταραχθεὶς, κοσμᾶν ἐκπέμπει ἕνα τῶν ὑπασπιζόντων αὐτῷ μυρίας κτ' πέτρου τῆς ἑνώσεως χάριν ἐπιφερόμενον ἀπειλὰς, ὡς δὴ διὰ τῆς οἰκείας τραχύτητος διάστασιν μεγάλην εἰργασμένην, καὶ μηδενὸς τοῦ κτ' σκοπόν οἱ προχωρήσαντος ἀνεχώρει πρὸς τὸν βασιλέα ὁ κοσμᾶς, μόνοις τοῖς ἀπελανθεῖσιν ἀποδοὺς τὰ οἰκεῖα καταγώγια, καὶ πέμπεται αὖθις πρὸς τοῦ βασιλέως ἀρσένιος ἡγεμὼν αἰγύπτου τε καὶ τῶν στρατιωτικῶν ταγμάτων προβεβλημένος, ὃς σὺν νηφαλίῳ τὴν ἀλεξάνδρου κατειληφὼς, λόγους περὶ τῆς ἑνώσεως ἐκίνει, καὶ μὴ πείσας, ἐνίους τούτων ἐκπέμπει ἀνὰ τὴν βασιλίδα πόλιν. πλεῖστοι μὲν οὖν παρὰ τῷ ζήνωνι περὶ τῆς ἐν χαλκηδόνι συνόδου κεκίνηντο λόγοι. ἐκβέβηκε δὲ πρὸς ἔργον οὐδὲν, παντελῶς οὐ σῦνθεμένου ζήνωνος τῇ ἐν χαλκηδόνι συνόδῳ.

κγ Εν τοσούτῳ δὲ ἀκακίου τοῦ κωνσταντινουπόλεως τὴν κοινὴν στειλαμένου πορείαν φραυίτας τὴν ἐπισκοπὴν διαδέχεται, καὶ συνοδικοῖς χρησαμένου τοῦ φραυίτου πρὸς τὸν ἀλεξανδρείας πέτρον, ἀμοιβαίοις ὁ πέτρος ἐχρήσατο γράμμασι, τὰ αὐτὰ ἐν χαλκηδόνι πεπραγμένων διεξελθών. ἐπεὶ δὲ καὶ φραυίτας τῶν ἐντεῦθεν ἐξεδήμησε, τέτταρας καὶ μόνους ἐπισκοπήσας μῆνας, εὐφήμιος μετ' αὐτὸν ἐπίσκοπος κεχειροτόνητο. οὗτος τὰς συνοδικὰς ἐπιστολὰς δέχεται πέτρου τὰς πρὸς φραυίταν γεγενημένας. καὶ εὑρηκὼς τὸ κτ' τὴν ἐν χαλκηδόνι πεπραγμένον ἀνάθεμα, λίαν ἐταράττετο, καὶ ἑαυτὸν τῆς πρὸς πέτρον κοινωνίας ἀπέρρηξε. καὶ φέρεται τούτων ἑκατέρα ἐπιστολὴ, ἥτε παρὰ φραυίτου, ἥτε παρὰ πέτρου πρὸς φραυίταν, ἃς διὰ τὸ μακρὸν τῆς λέξεως, παρέλειμι. μελλόντων τοιγαροῦν εὐφημίου καὶ πέτρου πρὸς ἀλλήλους ἀντιφέρεσθαι, καὶ συνόδους ἐφ' ἑαυτοὺς καλεῖν, φθάνει τελευτήσας ὁ πέτρος, καὶ διαδέχεται τούτου τὸν θρόνον ἀθανάσιος, ὃς ἐπειράθη τοὺς διαστάντας συνάψαι, οὐκ ἴσχυσε δὲ πρὸς διαφόρους γνώμας τῶν μερῶν ἀποκριθέντων. ὅστις ἀθανάσιος μετὰ ταῦτα συνοδικὰς ἐπιστολὰς διαπεμπόμενος παλλαδίῳ τῷ μετὰ πέτρον ἐπισκοπήσαντι τὴν ἀντιόχου τὰ παραπλήσια πέπραχεν περὶ τῆς ἐν χαλκηδόνι συνόδου. ταυτὸ δὲ τοῦτο καὶ ἰωάννης ὁ μετὰ ἀθανάσιον τὸν ἐν ἀλεξανδρείᾳ θρόνον διαδεξάμενος, καὶ παλλαδίου τελευτήσαντος, τοῦ ἐν ἀντιοχείᾳ προέδρου καὶ φλαβιανοῦ τὸν ἐκείνου θρόνον διαδεξαμένου, πέμπεται πρὸς αὐτῷ κτ' τὴν ἀλεξάνδρειαν σολομὼν ἀντιοχείας πρεσβύτερος, συνοδικά τε κομίζων καὶ ἀμοιβαίους συλλαβὰς ζητῶν ἰωάννης πρὸς φλαβιανόν. καὶ μετὰ ἰωάννην δὲ, ἕτερος ἰωάννης τὸν ἀλεξανδρείας διαδέχεται θρόνον. καὶ ταῦτα μὲν οὕτως προκεχωρήκει μέχρι τινῶν τῶν ἀναστασίου χρόνων, εὐφήμιον γὰρ αὐτὸς ἐκβεβλήκει ἅπερ ἠνάγκαζε καθ'

εἱρμὸν

εἰρμὸν σὺν ἀλλα σαφηνείας τε καὶ μαθείας ἕνεκα.

Ο δὲ ζώων ἀλλοδαπὴν γνώμην καὶ τὸν Ἀρμάζην δυσμενῆ συλλήψεσθαι βουλόμενος τῷ βασιλ- κδ
δος, ὃν ἐκ καταπεμφθέντα πρὸς βασιλίσκην δώρεσι ὁ ζώων δηίσκῃ, καὶ σύμμαχον αὐτῷ διὰ πολεμίου ποιήσηται, καὶ βασιλίσκην τὸν αὐτοῦ παῖδα καίσαρα χειροτονῆσαι ἐν νικοπόλει τῇ πόλει. πρεσβεύει δὲ ἐς Βυζάντιον, τὸν μὲν Ἀρμάζην δολοφονῆσαι. βασιλίσκην δὲ τὸν αὐτοῦ παῖδα διὰ καίσαρος ἱερέα δείκνυσιν. ὃς ὕστερον καὶ τῆς ἀρχιερωσύνης ἠξίωτο. ἐπαναίσασθαι δὲ τῷ ζώωνι καὶ ψευδέιρκτος σκύδρης ὢν ἡνίος, καὶ τὰς οἰκείας δυνάμεις διὰ τῆς θρᾴκης ἀνήσας, ὑπεξαλύξαι τὴν τοῦ ζώωνος, καὶ μέχρι τοῦ μαστοῦ τοῦ πόντου δηώσας τὰ ἐν ποσὶ χωρία, μικροῦ τὴν βασίλειον εἶλε πόλιν. εἰ γε μή τινες τῶν ἐς τὰ μάλιστα αὐλῶν ὑπολοιδείων ὑπαχθέντες, ἐβουλεύσαντο αὐτὸν ἀνελεῖν. ὃς ἐθελοκακοῦντας τοῖς οἰκείοις ἐγνωκὼς, ἐς τὸ ὑπαίθριον μὴ ἀποχωρεῖ. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον τοῖς ἀπελθοῦσι συναριθμεῖται. λέξω δὲ καὶ τῆς τελευτῆς τὸν τρόπον, ὃν δὲ ἡνιόχευον. δόρυ διηκοντιζευγμένον τοῦ σκηνῆς αὐτῷ μεληδόνος χῆμα βαρβαρικόν. εἶτα διασκευάσας τὸ σῶμα βαλλητὴς, ἵππων ἀρίστων ἐποιήσατο. ἀναβολὴν δὲ οὐκ εἶχε τοῦ χεῖρας, ὃ ἵππων τοῦσθαι. ὁ γὰρ, ἀγελαῖος τις ὢν καὶ ὑβριστὴς, οὕτω βιαίως ἐνέβαλλε ψευδείκτου καθίσμασι, μετεωρίζειν τὸν τοῦ δεσπότου μόνον ἀκροβατῶν. ὡς διαφιλονικοῦντα τὸν ψευδέιρκτον, καὶ μήτε τὸν χαλινὸν διασειέζειν τῶν ἵππων τολμῶντα, ὡς αὖ μὴ ἐμπέσοι γε αὐτῷ, μὴ δὲ τῆς ἕδρας βεβαίως αὐτεχόμενον, τῆδε κἀκεῖσε τοῦ δονεῖσθαι, διασεῖσαι τὸν αἰχμητήν. ταύτῃ ἐπ' αὐτὸν ἐνεχείρησαν πλαγίαν, καὶ τῷ πλευρῷ καταστάσαν, εἰσῆλε κλινήρη τὸν μόνον, καὶ βραχέας ἡμέρας ἀρκέσθησα τὸν βίον ἐκ τοῦδε τοῦ τραύματος καταστέψαι.

Μετὰ ταῦτα διενεχθεὶς πρὸς ζώωνα μυρκιανὸς, παῖς μὲν ἀνθεμίου τοῦ ῥώμης κϛ
βασιλέσθησος, κῆδος δὲ πρὸς λέοντα τὸν βυζασιλεύκοπα πρότερον ἐπικῶς, ἐπεὶ τὸν νεωτέραν αὐτοῦ θυγατέρα λεοντίαν ἐσωκίσατο, τυραννεῖν ἐπιειρᾶτο, καὶ μάχης ἰσχυρᾶς περὶ τὰ βασίλεια συρρηγείσης, καὶ πολλῶν ἐκαλέρωθεν πεπτωκότων, πρέπει τοῖς ἀναλίοις ὁ μυρκιανὸς, ὃς τῶν βασιλείων ἐκράτησε γέγονεν αὖ, εἰ μὴ τὸν καιρὸν παρῆκεν ἐς ἄμεινον τὴν πρᾶξιν διαβεβηκότως. ὀξυπετὴς γὰρ ὁ καιρὸς, καὶ ταχυπόδας μὲν ἰὼν, ἴσως δηίσεται. ἐπὶ δὲ τὴν λαβὼν διαδράσει, μετεωροπορεῖ, γλαφυρὰ τε τοῖς διώκουσι, ἐφικτὸς αὖτοῖς λοιπὸν οὐκ εὐεπίβουλος εἶ). ὅθεν ἀμφὶ οἱ πλάσαι καὶ ζωγράφοι κόμην ἔμπροσθεν καθεῖσι αὐλῶν τὴν κεφαλὴν, ὅπισθεν δὲ γυμνὸν, ὃ μάλα σοφῶς αἰνιττόμενοι. ὡς ὀπισθόπους μὲν τυγχάνων τῶν καιρούντων τὴν κόμης ἴσχε κρατεῖν. ἔμπροσθεν δὲ γυμνὸς ἕλεον διαφεύγει, οὐκ ἔχων ὅτῳ κρατηθείη τῆς διώκου. ὅθεν καὶ ὅτι μυρκιανῷ γέγονε, τὸν μὲν θεῖον καιρὸν αὐτοῦ ἀπολέσθαι, ὀξυρρεῖ δὲ τοῦτον λοιπὸν οὐ δυνηθεῖν. διὰ γὰρ τὴν ἕξιν πρὸς τῶν οἰκείων καταπεπτωκὼς, καὶ μόνος ἀπολειφθεὶς, πέφυγε διὰ τὸ τέλμος τῶν ἀλόων ἀποστῆναι. ἐκεῖθεν τε πρὸς βίας ἀφικνούμενος, ἐς καισάρειαν πόλιν τῆς καππαδόκων ἐσοικίζεται, καὶ ὕστερον μοναχὸς συναγελαζόμενος, ὕστερον ἐφωράθη λαθεῖν ἐθέλων, καὶ πρὸς τοῦ βασιλέως ἐς ταρσὸν τῶν χιλιάδων ἐκπεμφθεὶς, καὶ τὴν κόμην ἀποθέμενος, πρεσβύτερος χειροτονῆται. γέγραπται ταῦτα κομψῶς, διαθοῦ ὃ σύρῳ.

Ο αὐτὸς γράφει τὸν ζώωνα καὶ θεοίνην τὴν πενθερᾶν μυείας ἐπιβουλὰς ἐφῆναι. κζ

μῦ· ὃ δὲ ταῦτα καὶ πρὸς τὸν χιλίαρχον ἐκπέμψας χώρει. ὕστερον δὲ μεταβιβάσας ταύτην πρὸς τὸ παπιείαν λεγόμενον φρούριον, ἀλλ' ὃν τυραννήσαντος, αὐτόθι τε τὸν βίον ἐκλιπεῖν. καὶ ταῦτ' ἰλλουῶ δὲ γράφει μᾶλλα λογίως ὁ Δύσαθος, ὅπως πρὸς τοῦ ζήνωνος ὑποβουληθεὶς διέφυγε, καὶ ὅπως ὁ ζιὼων τὸν ἀποσφάξαι τοῦτον πρὸς ταχθέντα, ἐς θάνατον ἐκδέδωκε, μυαθοῦς τῆς ἀπολυχίας τὸν κεφαλῆς ἐκβαλὼν αὐτῷ πλάγιον, ὃν καὶ τραληχὸν ὁ ζιὼων τῶν ἑῴων ἀποδείκνυσι δυνάμεων τὸ λαθεῖν προαγαλλόμενος. ὁ δὲ, λεόντιον προσαγορεύσας μῦθον, μῦρσινε οὖν δύνδρα δόκιμον καὶ παμφορώτατον, δυὰ τὰ ἑῷας γένητε μέρη. εἶτα τὸν λεοντίαν δυάῤῥησιν τὸν ἐς ταρσὸν τὰ χιλιάς γυομένην. ὅπως τε καὶ οὗτοι τὰ λυσαννίδος ἀπώνυτο θευδεείχου κατ' αὐλῶν ἐκπεμφθέντος, ἀνδρὸς γότθου ὃ γένος ὑπάρχοντος, πλὰ ῥωμαίοις τε αὖ βπισήμου, μᾶ ἡμεδαπῆς τε καὶ ἀγοδαπῆς δυνάμεως, ἀναγράφει μᾶλλα σοφῶς ὁ αὐτὸς Δύσαθος, καὶ τοὺς δηλαίους ἀνῃρημένους πρὸς ζιώωνος ἀντὶ τὰ ἑαυτοῦ δυνοίας, καὶ ὅτι γε ὁ θευδεείχος τὰ βαλῆς ἀφαθόμενος ζιώωνος, ὑπὲ τὸν πρεσβυτέραν ῥώμην ἀναχωρᾷ. λυνὲς δέ φασιν ὡς καὶ ὑπὸ θήκη ζιώωνος, καὶ ὀδόντων μάχη κρατήσας, ὑφ' ἑαυτὸν τὴν ῥώμην ποιήσατο, ῥῆγα πρὸς ονομάσας ἑαυτόν.

κη Υπὸ τοῖς χρόνοις ζιώωνος ἱστορᾷ ἰωάννης ὁ ῥήτωρ μαμμιανὸν, ἐξ ὑπατικῶν φείων βπίσημον ἀνδρα γενέσθαι, καὶ τὰ συγκλήτου βαλῆς μεταχεῖν, καὶ ἐν δάφνῃ ᾧ πρὸς τὸ ἀσείῳ τὸν καλούμενον δύλίφορον οἰκοδομήσασθαι. πρὸς ὃν ἀμπέλη δεδεγμένον, καὶ πρὸς γεωργὸν ὑπατικὸν χωρίον καθεστῶτα. ἀνὴρ δὲ δημοσίᾳ εὐγενείᾳ ἦ μαμμιανὸς ὁ φιλόπολις, ἡ χαλκῆ δυάκει εἰκών. δυὰ γὰ τὴν πόλιν δύο βασιλείοις ἐργάσασθαι σοὰς, τῇ τε οἰκοδομίᾳ, λίθῳ δυπρεπεῖς, καὶ τὰ ἐκ λίθων πρὸς φανείαις τε καὶ διαυγείαις κεκοσμημένας. ὥσπερ δὲ ἡ μεθόριον μέσον τῶν δύο βασιλείων σοῶν, τετραπύλον δυάσῃσαι, χίοσί τε καὶ τῇ ἐκ χαλκοῦ ὕλῃ μάλα κομψῶς ἠσκημένον, καὶ ταῖς μὲν βασιλείοις κατειληφαμένη σοαῖς μᾶ τῆς πρὸς σπερείας ἔτι λείψανα τῆς πρὸς φείου δύκοσμίας φερούσας τῶν ἐκ προκοννήσου λίθων. ᾧ ἐδάφει συγκειμένη, οὐ μὲν τὰ οἰκοδομίαν ἔχουσαν ἡ τῶν ὑπατικῶν. ἐκ τῶν γεγλυμμένων γὰ παθημᾶ ἀναζῆς τὰ οἰκοδομίαν ἐδέξατο, ὧδὲν ἐς κόσμον ταύτης προσιεμένης. τὰ δὲ τετραπύλου τὰ ἀπὸ μαμμιανοῦ γεγλυμμένου ὧδὲ ψιλὸν ἴχνος κατειληφαμένη.

κθ Τοῦ ζιώωνος οὕτω ἅπαντος τελευτήσαντος ὑπατικῶς νόσῳ μᾶ ἑβδόμῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας, ἦλπισε μὲν λογῖνος ὁ τούτου ἀδελφὸς ἐς μέγα δυνάμεως προχωρήσας τὰ βασιλείαν ἑαυτῷ περιθήσειν, οὐ μὲν τῶν δοκηθέντων ἔτυχεν. ἡ γὰρ ἀριάδνη, δυάσασίῳ τὸν στέφανον περιθήσειν, οὔπω μὲν ἤκοντι ἐς ῥωσίαν, ἐν ᾗ τῇ λεγομένῃ τῶν σιλεντιαρίων χρῇ καθαλεγομένῳ. ἱστορᾷ δ' οὖν ὁ Δύσαθος μετὰ τὸν ἀρχὼν τὰ δεκαπενταετοῦς βασιλείας ἐς τὸν ζιώωνος τελευτὼν καὶ τὼν δυάῤῥησιν δυάσασίου, ἔτη διῆχθαι ἑπτὰ καὶ δεκόσια. ἀπὸ ὃ τὰ αὐγούστου μοναρχίας, ἔτη δύο καὶ λ', καὶ πενταχόσια πρὸς μησὶν ἑπτά. ἀπὸ ὃ τὰ ἀλεξάνδρου τοῦ μακεδόνος ἀρχῆς, ἔτη δύο καὶ τριάκοντα καὶ ὀκταχόσια ὁμοίως πρὸς μησὶν ἑπτά. ἐκ ὃ τῆς τῶν ῥωμαίων, καὶ ῥωμύλλου βασιλείας, ἔτη δύο καὶ πενθήκοντα καὶ χίλια καὶ πρὸς γε μιλίασιν ἑπτά. ἀπὸ δὲ ἀδώσεως ἐβίας, ἔτη ἓξ καὶ ὀγδοήκοντα, καὶ ἑξακόσια, καὶ χίλια πρὸς μησὶν ἑπτά. οὗτος ὁ δυάσασιος πατρίδα τὰ ὀπίδαμνον ἔχων,

δυῤῥάχιον

δυϱεφήχιον νεῶ ϖϱοσηγόϱευϲαν. τῷ τε ζιώνος βασιλείῳ καὶ μετέπειτα δ' αὖτε ζιώνος τῆ ἁγιάδνεω ἐσοικίζει, καὶ ϖοῦτα μὲν λογγῖνον ζιώνος ἀδελφὸν τῷ τῆϲ μαλίϲτου ἀϱχῷ διέποντα, ὃν ἡγεμόνα τῶν ἐν τῇ αὐλῇ ταξέων οἱ ϖϱόθεν ἐκάλουν, αὐτὰ τῷ ἀνεψιῷ ἐκπέμπει, εἶτα δὲ καὶ πολλοὺϲ ἑτέϱουϲ ἰϲαύϱους τοῦτο δῆθεν αἰτήϲαντας.

Οὗτος ὁ δωϱάϲιος εἰϱηναῖος ὢν, οὐδὲν καινουϱγεῖϲθαι ϖϱοῤῥᾳδίως ἠβούλετο, διαφεϱόντως δὲ τὴν ἐκκληϲιαϲτικὴν καταϲτάϲιν. καὶ δὴ ϖϱῶτον μὲν ἔϖαυϲε ϖόλεμον, ταύϲτε ἀγιωτάτας ἐκκληϲίας ἀναϱϱήξαϲ μεῖναι, ἄϖϱαντα δὲ ὑϖήκοον βαϲιλείας γαλιλώνης ἀϖολαῦϲαι, ϖάϲης ἕνεκα καὶ φιλονεικίας ἐκ τῶν ἐκκληϲιαϲτικῶν τε καὶ ϖολιτικῶν ϖϱοφαϲίϲεων ἐκϖοδὼν γινομένων. ἐϖὶ μὴν οὖν ἐν χαλκηδόνι ϲυνόδου δυὰ τούϲδε τοὺϲ χϱόνους οὔτε δυϲφημεῖϲθαι ἐν ταῖϲ ἀγιωτάταιϲ ἐκκληϲίαιϲ ἐκηϱύττετο, οὔτε μὴν ἐκ ϖϱούτων ἀϖεκηϱύττετο. ἔκαϲοι δὲ τῶν ϖϱοεδϱευόντων ὡϲ εἶχον νομίϲεως, διεϖϱάττοντο. καὶ ἔνιοι μὲ τῶν ἐκτεθειμένων αὐτῇ μάλα γενικῶϲ δωτείχοντο, καὶ ϖοῖϲ οὐδεμίαν ἀνεδίδοϲαν ϲυλλαβὴν τῶν ὁϱιϲθέντων ϖϱὸ αὐτῶν. οὐ μὴν γϱάμματοϲ ἀλλαχοῦ ϖϱοεδέχοντο· ἀλλὰ καὶ μετὰ ϖολλῆϲ ἀϖειθείαϲ τῆϲ ϖϱὸϲ ἐκείνουϲ. καὶ κοινωνὸν ϖάντωϲ οὐκ ἐϖεῖϲαντο τοῖϲ μὴ δεχομένοιϲ ϖϱὸ αὐτῆϲ τὰ ἐκείθεν. ἕτεροι δὲ, οὐ μόνον οὐκ ἐδέχοντο τὴν ἐν χαλκηδόνι ϲυνοδον, καὶ τὰ ϖϱὸ αὐτῶν ὁϱιϲθέντα· ἀλλὰ καὶ δυαθεμαϊϲμὸν ἀϖειλοῦϲι τῷ τε καὶ τὸν λέοντοϲ νόμον. ἄλλοι τοῖϲ ἑνωτικοῖϲ ζιώνοϲ ἐνιϲχυείζοντο, καὶ ταῦτα ϖοὸϲ ἀμηχάνοις διεῤῥωγότεϲ τῇ τε μιᾷ καὶ ταῖϲ δύο φύϲεϲιν, οἱ μὲν, τῇ ϲὺν θήκῃ τὸ γϱαμμάτων κλαπέντεϲ· οἱ δὲ, ὡϲ ϖοὸϲ ὃ εἰϱηνικώτεϱον μᾶλλον ἀϖοκλίναντεϲ· ὡϲ ϖάϲαϲ τὰϲ ἐκκληϲίαϲ εἰϲ ἰδίαϲ ἀϖοκϱιθῆναι μοίϱαϲ, καὶ μηδὲ κοινωνὸν ἀμηχάνοις τοῖϲ ϖϱοεδϱεύονταϲ. ἐντεῦθεν ϖλῆθοϲ τμήματα καθ' ἑαυτὸ ἔϲχεν, ἀϖ' ἄκϱα τὰ ἑϖάϲεια μέϱη, ὡϲ ἐϖ' ὀλίγον ἐϖύθμενα ὄντα, οὔτε τῶν ἑϖῶν ὑϖιϲχνούντων τοῖϲ ἑϖαϲείοιϲ ἢ τοῖϲ λίβυϲι ϖαναϱμόνιον, οὔτε αὖ τούτων τοῖϲ ἑϖοῖϲ. τὸ δὲ μεῖζον εἰϲ ἀϖοϲταϲίαν ϖεϱιῆλθ. οὐ γὰϱ ϲφίϲιν αὐτοῖϲ ἐκοινώνουν οἱ τῆϲ ἑϖᾶϲ ϖεϱίοδοι. οὐδὲ μὴν οἱ τῆϲ ἀνώϖης οὐδὲ τ' λιβύηϲ τοῖϲ θεόνοιϲ διέϖοντεϲ, μήλιγε δὴ ὡϲ ἐναντιοδόξοιϲ. ἀνὴϱ ὁ βαϲιλεὺϲ δωάϲάϲιοϲ ϑεώμενοϲ τοὺϲ νεωλεϊζονταϲ τῶν ὀϖτικῶν ἐξωθεῖτο εἴϖου καὶ ἀϖὸ τῆϲ ϖόλεως ἢ ϖαϱὰ τὸ εἰωθὸϲ τοῖϲ ϖόϱοιϲ ἰνὰ τὴν ἐν χαλκηδόνι ϲυνοδον κηϱύττοντα, ἢ ταύτῃ δυαθεμαΐζειν ἀναγκάζοντα. οὐκ βέβληκε μὲν οὖν ἐκ τῆϲ βαϲιλίδοϲ τῶν ϖόλεων, ϖϱῶτον μὲν ἀϖήμιον, ὡϲ ϖϱογέγϱαϖται, εἶτα μακεδόνιον μεθ' ὃν ἀιμόθεοϲ ἐγεγόνει. οὐκ δὲ τ' δυλιάνου Φλαβιάνου.

Περὶ τούτου μακεδονίου καὶ Φλαβιάνου γϱάφον τὸ ἐν ϖαλαιϲτίνῃ μοναδικὸν ϖοὸϲ ἀγκίϙϱονα ὅτι λέξεωϲ λέγεται ταῦτα. ϖέμϖτῳ δὲ κεκοιμημένου ϖάλιν εἰϲ αὐτὸν ἀϖεϱϱάθηϲαν ἀγεξανδϱεῖϲ τε καὶ ἀγνωϲτοι, καὶ λιβύη καθ' ἑαυτὰϲ διετέλεϲε. καὶ ἡ λοιϖὴ ϖᾶϲα δυάζευξιϲ ϖάλιν καθ' ἑαυτὴν, τῶν δυλικῶν ἀνεχομένων ἁλλωϲ αὐτοῖϲ κοινωνεῖν ἢ ϖοὸϲ ὃ δυαθεμαΐζειν νεοτεϱίαν τε καὶ δύτυχῆ, καὶ δϱάϲκελον ϖϱοϲιδέϖαν, καὶ ϖέμϖτον ὂν μονογόνου καὶ ἀκάκιον. ἐν τούτοιϲ οὖν τῶν δυὰ τ' οἰκουμένῃ οὐϲῶν ἐκκληϲιῶν, οἱ ϖήϲιοι τῶν ἀϖὸ δϱάϲκελου καὶ δύτυχοῖϲ εἰϲ ϖόντα βάλιϲτον ϖϱοϲέϖεϲαν τὸν ἀϱιθμόν. ὡϲ μηδόντων ὅϲον οὐδέϖω ἐκλιϖεῖν ἀϖὸ τῆϲ γῆϲ, ὥϲτε μὴ ὑϖϱβὰν αὐτοὺϲ, ξεναγίαϲ ὁ τοῦ ϑεοῦ ξένοϲ ἀληθῶϲ οὐκ οἶδα μόνον ὅ

σχοπεῖ, ἢ ποίαν ἔχηφαν τοὺς Φλαβιάνου ἐκδικίαν, τοσφάσι δὲ τ πίστεως ὡς οἱ πολλοὶ διηρωῶται. κινδ μὴν τοὺς αὐτὸν κ) δραβάλλειν ἔχειν ὡς νεστοριανόν. ἐκείνου δὲ νεστόριον σκὺ ὧ φεγνήμαλι ἀναθεματίσμιλες, μετέβαινε πάλιν ἐξ ἐκείνου ὅπι δρόσκεγον καὶ θεόδωρον κ) θεοδώριτον κ) ἴβαν, κ) κύρον, καὶ ὠθέριον, κ) ἰωάννην, ⁊ ὃν ἴσμεν οὓς ἵνας κ) ὅθεν συλλεξάμενος, ὧν οἱ μὴν, τὰ νεστορίου ἀγνοθῶς ἐφρέσθαι φ. οἱδὲ, ὑπονοηθέντες ἀναθεματίζ, ⁊ ἐν τῇ κοινωνίᾳ τ ἐκκλησίας κεκοίμιλω). τοίνυς πρώτας τὰ νεστορίου φησὶ νοήσαντας, εἰ μὴ ἀναθεματίσαντας, τὰ νεστορίου φεγνφς, κἂν μυριάκις αὐτὸν μετ τοῦ φεγνήμαλος ἀναθεματίζης. ἀνεκίνει δραγραμμ κ) τοὺς ἀπὸ δρόσκορου, κ) ὑτυχοῦς σϋνηγόρους πείθων, σωάρασθαι μὴν αὐτῷ κτ Φλαβιάνου, μὴ μὴν τοῦ ἀναθεματισμὸν ἀπαιτεῖν τῆς συνόδου, ἀλλὰ τῶν τοσφρημένων τοσώπων. τοῦ δὲ ὑπισκόπου Φλαβιάνου τούτοις ὅπι πολὺ ὑπιτείνοντος, ἑτέρων τε μετ ξεναίου συμπλεκομένων κατ' αὐτοῦ ψ δυσίνου μὴν ὑπισκόπου τινὸς τῆς δευτέρας καππαδοκίας· νικίου δὲ λαοδικείας τῆς συρίας, καὶ ἄλλων, ἀλλόθεν. ὧν τὰς αἰτίας τὰς τοὺς Φλαβιάνον μικροψυχίας ἑτέρων, ἀλλ' οὐχ ἡμῶν διηγήσασθαι, τέλος νομίσας δραγ τούτοις εἰρηνεύειν αὐτοὺς εἶξεν αὐτῇ τῇ φιλονεικίᾳ. κ) ἐγγράφως τὰ τοσόπα ἀναθεματίσας, ἀπέστελε ὧ βασιλεῖ, κ) αὐτὸν μὲ κατ' αὐτοῦ κεκινήκασι κ) τὰ νεστορίου φρεσβεύοντος. μὴ δὲ τούτων οὕω ἀρκεσθεὶς ὁ ξεναίας, τῆς συνόδου αὐτῆς πάλιν ἀναθεματισμὸν, ⁊ τῶν δύο φύσεις ὅπι τῶ κυρίου εἰρηκότων τῆς σαρκὸς καὶ τῆς θεότητος ἀπήτει ὃν Φλαβιανόν. μὴ ὑπακούσαντος δὲ, ὥστε νεστοριανοῦ πάλιν καθηρεῖ. πολλῶν δὲ ὅπι τούτων κεκινημένων καὶ τοῦ πατριάρχου ἐκθεσιν τοῦ πίστεως πεποιημένου, ἐν ᾗ τοὺς καθαίρεσιν μὴν νεστορίου καὶ ὑτυχοῦς τὴν συνόδον δέχεσθαι ὡμολόγει, μὴ μὴν εἰς ὅρον κ) διδασκαλίαν πίστεως, πάλιν ὡς τὰ νεστορίου κακούλως φεγνοῶτος ἐπελαμβάνοντο. εἰ μὴ καὶ ὃν ἀναθεματισμὸν αὐτῆς τοσθείη τῆς συνόδου, κ) τῶν δύο φύσεις ὅπι τοῦ κυρίου εἰρηκότων σαρκὸς κ) θεότητος, τοσυνπάτων) δὲ πολλῆς λόγων ἀπάλαις καὶ τοὺς ἰσαυρίους, καὶ ποιήσαντες γραμματεῖον τοῦ πίστεως, ἐν ᾧ τὴν συνόδον μετ τῶν δύο φύσεις εἰρηκότων, ἢ ἰδιότητας ἀναθεματίσαντες, Φλαβιάνου μὴν ἀφίσαται κ) μακεδονίου. ἀλλοις δὲ πιστεύσαται κακούλως γράφασι ὧ γραμματείῳ. ἐν τούτοις κ) τῶν ἱεροσολύμων ἀπήτουν ἐγγράφον τοῦ πίστεως, ὃς ἐκ θέλοντος ἀπέστελε ὧ βασιλεῖ, δι' αὐτῶν τῶν ἀπὸ δρόσκορου. ὅπερ αὐτοὶ μὴν τοσφέρουσιν ἀναθεματισμὸν τοῦ ἐχον τῶν δύο φύσεις εἰρηκότων. αὐτὸς δὲ ὁ ἱεροσολύμων νενοθεῦκ ἀπ' αὐτῶν δραβεβαιοῦντος, ἀλλὰ τοσφέρ δίχα τοιούτου ἀναθεματισμοῦ. κ) οὐ θαῦμα, ⁊ γὰρ κ) λόγοις πατέρων πολλάκις νενοθεύκασι, πολλοὺς δὲ ἀπολιναρίου λόγοις, ἀθανασίῳ κ) γρηγορίῳ ὧ θαυματουργῷ, κ) ἰουλίῳ, δραγ τῶν ὑπιγραφῶν ἀναλεθείκασιν. οἷς μάλιστα τοὺς πολλοὺς τοσὸς τὰς ἰδίας ἀσεβείας σφετερίζονται. ἀπήτουν δὲ κ) μακεδόνιον ἔγγραφον τοῦ πίστεως, ὃς κ) ἐξέβαλε τὸν τῶν τιν'. κ) ὧν ρ' μόνον εἰδέναι πίστιν δραβεβαιοῦ μὴν, ἀναθεματίζων δὲ νεστόριον, κ) ὑτυχῆ, κ) τοὺς δύο ἰούς, ἢ χρίστους δογματίζοντας, ἢ τὰς φύσεις διαιροῦντας. μήτε δὲ τῆς ἐφέσου νεστόριον καθελούσης μνηθεὶς, μήτε τ ἐν χαλκηδόνι καθελούσης ὃν ὑτυχῆ. ἐφ' ᾧ ἀναναχτήσαντα τὰ τοῦ πίστεως τὸν κωνσταντίνου πόλιν μοναστήρια, ἀφίσαντα τὸν ὑπισκόπου μακεδονίου

» κεδονίου. ἐν τούτοις ὅ τε ξεναίας καὶ ὁ βάσκηρος πολλοὺς τῶν
» ὑπισχνουμένων ἀφορήτοις ἤσθη κινοῦντες κτ' ὧν μὴ ἀνεχομένων αὐτὰ τε ματίζειν.
» ὧν τοὺς εἰς τέλος μὴ ὑπήκοους ὀξυτέρᾳ ἐποδόμησε πολλαῖς μηχαναῖς πρε-
» σκύλλειν. οὕτως οὖν καὶ μακεδόνιον ὀξυτέροις, καὶ ἰωάννου τὸν πλατὺν ὑπισχο-
» νούμενον, ὁ φλαβιανός. ταῦτα μὲν οὖν τὰ γράμματα λέγει. τὰ δὲ συμμάχοις ἐν
τῷ βυζαντίῳ τὸν ἀνασάσιον, ἕτερα ὑπὲρ. ἐπὶ γὰρ ἡ ἀριάδνη ᾧ ἀνασασίῳ τὸ δημοτικὸν
ἐβούλετο τελεσθῆναι χῆμα, ὁκ ἄνευ ὁ εὐφήμιος τὴν ἀρχιερατικὴν διέπων
καθέδραν συνεώρτασε, μέχρι. ὅσου τοῦ δι' ἐγγράφων καὶ ὅρκων δῆθεν ὁμολογίᾳ
αὐθαίρετον ὁ ἀνασάσιος ἐς εὐφήμιον ἔθετο. ἢ μὴν ἀκέραιον φυλάξαι τὴν πί-
στιν, καὶ μηδὲ καινουργὲς εἰσαγαγεῖν τῇ ἁγίᾳ τοῦ θεοῦ ἐκκλησίᾳ, εἰ τῶν σκήπτρων
ὑπολάβοιτο. ὧν καὶ προέσθαι μακεδονίῳ τὸ τῶν σεπτῶν κειμηλίων τοῦ φυλακὴν
ἐμπεπιστευμένῳ. ἐδεδράκει δὲ ταῦτα δείσας ὁ ἀνασάσιος δόξαν μαχητικὴς
τοῦ τοῖς πολλοῖς εἶχεν. ὅπερ τοίνυν ὁ μακεδόνιος ἐς τὸν ἱεραρχικὸν ἀνέβη θρόνον,
ἤθελε τὴν οἰκείαν ὁμολογίαν ἀναλαβεῖν ὁ ἀνασάσιος, καθυβρίζειν τὴν βασι-
λείαν λέγων εἰ τὸ ῥηθὲν αὐθαίρετον ἀναπομένοι. καὶ πρὸς τοῦτο μάλα γεν-
ναίως ἀνισταμένου μακεδονίου, καὶ μὴ προδώσειν τὴν πίστιν ἀνακρινομένου, πᾶ-
σαν ὑπεβουλὴν ἐθύρωσεν ὁ βασιλεὺς οἱ δόξασαν τῆς καθέδρας ἐθέλων. ἀμφὶ τοι-
γαροῦν καὶ πᾶσαι συκοφάνται προῆγον, καὶ σφῶν αὐτῶν καὶ μακεδονίου ἀ-
χρηστίαν καλεψεύδοντο. ὡς δὲ τὰ αἱρετὰ ἐπικρυβὴς ὁ μακεδόνιος ὤφθη, πρὸς
ἕτερα ἐχώρησε τεχνάσματα, μέχρις ὅτε συμβουλίαισι κέλευσος ἡγεμόνος τῶν
ἐν τῇ αὐλῇ τάξεων ὁ μακεδόνιος λαθραίως τῶν οἰκείων ὀξέως θρόνων. τῇ δὲ ἐκ-
κλησίᾳ φλαβιανοῦ, ἕτερα προσῆσαν, κατεικάζοντες γὰρ οἱονεὶ ἐφαλγέρους
τοὺς ὅσα συμβέβηκεν ὑπὸ φλαβιανῷ τῇ μητρὶ μὴ σωσάντας, οἳ λέγουσιν ὡς ὑ-
πὸ ξεναίᾳ αὐδρὶ, ᾧ δὲ ὁ ξεναίας τὸ γείτονος ἱερᾶς πόλεως προέδρου, βιαίᾳ φωνῇ
φιλόξενος προσαγορεύόμενος, πειθένλες οἵτε τὸ καλουμένης κυνηγικῆς μονα-
χοὶ καὶ ὅσοι τῶν πρόσω ἐθνῶν τῶν σύρων καθεσήκασιν, ἀληθοῖ μὴ ταραχῆς, καὶ
ἵππης ἐς ἄγαν ἀταξίας εἰσπεπηδήκασι τῇ πόλει βιαζόμενοι φλαβιανὸν ἀναθε μα-
τίσαι τὸν ἐν χαλκηδόνι σεμνόδον. καὶ τὸν τόμον λέοντος, πρὸς ὃ δυσμαχετοῦντος
φλαβιανοῦ, καὶ τῶν μοναχῶν μὴ πολλῆς ἵππης ῥύμης ἀνισαμένων, ἀνασὰς ὁ λεὼς
τῆς πόλεως φόνον πολλὼ τῶν μοναχῶν κατειργάζετο· ὡς καὶ πολλοὺς δὲ ἀναριθμή-
τοις αὐλῶν τάφον τὸν ὀρθοτίμου κληρώσαντες τὰ σωμάτων τοῖς κύμασι κηδοθέντες.
συνέπεσε δὲ καὶ ἕτερον τούτων οὐκ ἀπούμενον, τὸ γὰρ τῆς κοίλης συρίας, νεὼ δὲ
δευτέρας προσαγορευομένης μοναδικὸν προσπάσχον τῷ φλαβιανῷ ὅπερ τὸν
μονήρη μετῆλθε βίον ἐν νικαίᾳ φρονιστηρίῳ ὅπερ ἀγρόν, ἁλμυρὸν ὄνομα τούτῳ δια-
χειρισθέν ἔπεισι τῇ αὐλοῦσι ἀμοιβὴν τῷ φλαβιανῷ βουλόμενον, ὡς καὶ τοῦτο οὐ
μικρὸν ἵνα συμβῶσι. εἴτε οὖν ἐκ τῶν προτέρων, εἴτε καὶ ἐκ τῶν δευτέρων, ἢ καὶ
ἐξ ἀμφοῖν, ὁ φλαβιανὸς ἐκδιηθεῖται καταχριθεὶς πέτρας οἰκεῖν πρὸς ταῖς ἐκα-
τὸν ἐπὶ τῶν παλαιστίνων κειμένας.

Ἐκβεβλημένου τοίνυν φλαβιανοῦ, σέβηρος ὅπερ τὸν ἱεραρχικὸν τῆς αὐλοσχείας λγ
θρόνον αὖθις. χρηματίζοντος τὸ πόλεως ἔτος πρῶτον καὶ ἑξηκοστὸν καὶ πεντακο-
σιοστὸν ἀπὸ τὸν δίον μῆνα τὸ ἕκτης ὑπατεμήσεως τοῦ τιτανικαίδεκ κύκλου. κτ' τῷδε

τῆ γραφῆ χρηματίζησης πρὸ ἓν τεσσαρακοστὸν καὶ ἑξακοσιοστὸν ἔτος. ὃς παρίδρα
τῆ ἐξοπολιτῶν κληρωσαμένη ἡ μία ὧν πισιδῶν ὄντων ἐθνους, δικαιικοῖς προσῆκε λό
γοις αὐτὰ τῆ βηρυτίων. ὁκ δὲ τῶν νόμων ἀσκήσεως δι' ἣν ἄγιος μεγα
λωθεὶς βαπτίσματος αὐτὰ ὃ ἱερὸν τέμενος λεοντίου τοῦ θεσπεσίου μάρτυρος ὅπου ἦς
τες πολιτῶν φοινίκης πρώτου ἡμωμένου, ὅπου τὸν μονήρη βίον μετῆλθεν ὁ ἅγι
ος φρουρίου αὐτὰ τὸν μέγαν χῶρον καὶ μνήμα γάζης τοῦ πολίσματος καὶ τοῦ λεγο
μένου μαΐου μᾶ τοῦ πολιχνίου. ἐνθα καὶ πέτρος ὁ ἴβηρ ὁ τῆς αὐλῆς γάζης προεδρεύ
σας καὶ σὺν ἡμοθέῳ ᾧ αἰλούρῳ πεφυγὼς, διὰ τῶν αὐλῶν ἦλθε σκαμμῆ πολυ
λόγον ἑαυτῷ καταλήσιπως, καὶ νηφαλίῳ μὴ ὁ σεβήρος διαλογικῶς συμπλέκε). τὸ
αὐλῆς αὐτῷ προτερον καθεστῶτι μίσεως πρὸς τὴ μίαν φύσιν. ὕστερον δὲ τῆς ἐν χαλ
κηδόνι συνόδου καὶ τῶν δύο προσβλεόντων φύσις ὅπου τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ
χριστοῦ, γνωρισθέν. ἐξηναύνεται προς αὐτὸν νηφάλιον καὶ τῶν συν αὐτῷ τοῦ οἰκείου
φρουρίου μὴ ἑτέρων πολλῶν τὰ πρόπλησια δοξαζόντων αὐτῷ. ἐνθεν ὅπου
πρὸ βασιλέως δύσι πόλιν ὑπάρξε αὐτὸν τῶν ἅμα αὐτῷ ἐξηλαμένων προσβλέ
ψαν, καὶ δυάσασιν ᾧ βασιλῆ γνωρίμως καθίσα). ὡς τὰ περὶ τούτων ᾧ συγγρά
φομεν τὸν σεβήρον βίον διείληπται. συνοδικὰς τοίνυν ὑπισχνεῖται γράφων ὁ σεβῆρος ῥη
τῶς ἐν χαλκηδόνι συνόδου, διὰ λεθαμάλικε. περὶ δὲ τὰ πρὸς ἀγχίσωνα φησὶ γράμ
" ματα ταυτὶ τὰ ῥήματα. Τὰ μὲν συνοδικὰ ἡμοθέου τοῦ νεῶ κωνσταντίνου πόλεως ἐδέ-
" χθη ἐνταῦθα ἐν παλαιστίνῃ. ἡ δὲ καθαίρεσις μακεδονίου, καὶ φλαβιανοῦ, οὐκ ἐδέχθη. ἀλλ'
" οὐδὲ τὰ συνοδικὰ σεβήρου. ἀλλὰ καὶ οἰκοδομήσαντες ἐνταῦθα ἄλλα θέντες, καὶ ὕβρει
" θέντες, ἀξίως ἔφυγον, τῆς πόλεως ἐπ' αὐτοῖς, τοῦ δήμου τε καὶ τῶν μοναχῶν κινη-
" θέντων. καὶ ἡ μὲν παλαιστίνη ἐν τούτοις ἦν. τῶν δὲ ἐν ἀντιοχείᾳ, οἱ μὲν συναπα-
" χθέντες ὑπήχθησαν, ἐξ ὧν ὅδε καὶ μαΐνος ὁ βηρυτοῦ ὑπίσχητος· οἱ δὲ βίᾳ καὶ ἀ-
" νάγκῃ, συνέβαινε τοῖς συνοδικοῖς σεβήρου διαβαλισμὸν ἔχουσιν ἅμα τὸ συνό-
" δου καὶ τῶν λοιπῶν τῶν εἰρηκότων δύο φύσις ἢ ἰδιότητας ὅπου τοῦ κυρίου τὸ σαρκὸς καὶ
" τῆς θεότητος· οἱ δὲ, μὴ τὸ ὀξὺ διάγκης σῶν θέλῃ μεταδημόσιοι ἀνεκαλέσαντο.
" ὧν εἰσὶν ὑπὸ ἀπαμείας ὑπίσχητοι. δήμοι δὲ καθόλου οὐκ ἐῶν ἔχοντο σῶν θέλησαι.
" ὧν εἰσὶν ἰουλιανὸς ὁ βοστρων καὶ ὑπιφάνιος ὁ τύρου, καὶ δῆμοι πᾶσαι ὡς φασὶ τῶν ὑπι
" σχήτων. οἱ δὲ ἴσασι τοῖ νεῶ διὰ νηφαλίους ἑαυτὸν μὴ καταγινώσκουσιν ὑπὸ τῆ προσλέ
" γει ἐξαπάτη. σεβῆρον δὲ καὶ τοὺς συν αὐτῷ διαθεμαλίζουσιν. ἕτεροι δὲ τῶν ὑπὸ
" σεβῆρον ὑπισχήτων, καὶ κλειστῶν τὰς ἐκκλησίας ἀφέντες, ἔφυγον. ὧν δὲ καὶ ὁ βο
" στρων ἰουλιανὸς καὶ πέτρος ὁ δαμασκοῦ ἀνῆφθησαν. ἀλλὰ καὶ μάμας. εἷς δὲ
" τῶν δοξάντων δύο ἄρχων εἶ) τῶν διαφθειρόντων, ὑφ' ὧν καὶ σεβῆρος κατη-
" χθη καταγνοὺς αὐλῶν τὸ αὐθαδείας, καὶ μεθέτερα. τὰ δὲ ἀνῆφθη μοναστήρια, καὶ αὐλὰ
" τὰ ἱεροσόλυμα ὁμονοῦσι συν θεῷ περὶ τὸ ὀρθῶ πίστιν. καὶ δῆμαι δὲ πλῆσαι πόλις
" μὴ τῶν ὑπισχήτων περὶ ὧν ἀπόντων καὶ ἡμῶν προσεύχου μὴ εἰσελθεῖν εἰς πει-
" ρασμὸν δόκησον ἀγνώστατε καὶ ἀμιάντατε ἡμῶν πάτερ.

λοζ Επειδὴ τοίνυν ταῦτα τὰ γράμματα λέγει τοὺς ὑπὸ ἀπαμείαν ἱερέας ἀποπη-
δῆσαι ἀπὸ σεβήρου, φέρε τὶ προσθῶμεν ὅπερ ἐς ἡμᾶς παρῆλθεν διέξη, εἰ καὶ ἰσο-
εία μέχρι νεῶ οὐκ ἀνείληπται. κοσμᾶς τὴν ἡμετέραν ὑπισχήτων ὑπιφάνειαν, ἣ τὸν
ὀρθόδοξον οἰκοῦντα ἔλαβε, καὶ σεβηριανὸς ἀρέθουσαν τῷ ἀσυγχύτως προς τὰ

συνοδικὰ

σωοδικὰ σευήρου ταφεχθέντες καὶ τ' ἐκείνου κοινωνίας ἑαυτοὺς ἀποῤῥήξαντες, βιβλίον καθαιρέσεως αὐτῶν διαπέμπονται ἐς ἕκ. τ' μὺλιόχου ὑπισχνουμένου. ἐγχείζουσι δὲ τὸ βιβλίον αὐρηλιανῷ ᾧ ὢν διακόνων τοῦτο τ' ὑπατικῶν, ὃς ὑπὸ τ' σευῆρου ἐδεδοίκει, καὶ τὸν τ' τοσαύτης ὑπισχνῆς ὄγκον, ὅτε τ' αὐλιόχου κατειλήφει, ἐαυτὰ γυναικείαν ἑαυτῷ ποιεῖται, τοῦτο μὲν τῷ σευήρῳ, αἰχιζόμενός τε καὶ θρυλούμενος καὶ διὰ πάντων τὸ εἶναι γυνὴ ἁμαλιζόμενος, καὶ τὸ κτ' ἴσης κεφαλῆς φάρος μέχρι τῶν ἄκρων καθεὶς ὀλοφυρόμενός τε καὶ μύχιον ποτνιώμενος, ἱκέτη εἴας τινὸς τοῦτο μὲν ἐπιόντι τῷ σευήρῳ τ' καθαίρεσιν ὑπιδίδωσι, ἐκ πάλαι διαλαθὼν, ἔ ἐπομένως ἐξέσεσθαι ὁμίλει, καὶ διασωθῆναι, πρὶν τ' σευῆρον τὰ ἐν ᾧ βιβλίῳ κείμενα γνῶναι. ὅμως δ' οὖν ὁ σευῆρος καὶ τὸ βιβλίον διεξάμενος καὶ τὰ ἐν αὐτῷ σωθεὶς, ᾧ οἰκείῳ τοῦτο ἐπεκαρτέρησε θεσμῷ, μέχρι τ' ἀνασασίου τελευτῆς. ὡς οὖν ἀνασάσιος τὰ ὑπὸ σευήρῳ γεγραμμένα διέγνω, ἰσορροπέον γὰρ τ' τοῦ ἄξιν φιλανθρώπως ᾧ ἀνασασίῳ διεσκευασμένῳ, τοῦτο μὲν ἀσιαλικῷ τ' ἀσιαλικὴν ἀρχιερωσύνης ἐν φοινίκῃ λαβόντας ὑπὲρ ἀπένθητα κοσμεῖν καὶ σεμνειανὸν τῶν οἰκείων ἐξελάσαι θρόνων. διότι ᾧ σευήρῳ τ' καθαιρέσεως τὸ βιβλίον πεπόμφασιν, ὃς ὑπὲρ τὰ τ' ἑῴας κατειλήφει μέρη, πολλοὺς τ' τῶν σεμνειανῶν καὶ κοσμᾶ δογμάτων ἀντεγράφοις ὕρε. μάλα τε γλυκῶς αὐτῶν ἀντιποιουμένας τὰς σφῶν πόλεις ἀνήγαγε ᾧ ἀνασασίῳ ἀναμφιβόλως μὴ δύνασθαι τούτοις ὧν οἰκείων φυγαδεύειν θρόνων. τοσοῦτον τοι γε ῥοιῶ τοῦτο μὲν φιλανθρωπίαν ᾧ ἀνασασίῳ, ὡς διαῤῥήδην γράψαι ᾧ ἀσιατικῷ, μηδὲν βούλεσθαι πρᾶγμα ἔχειν, μηδ' αὖ εἰ μέγα τε καὶ ἀξιόλογον ᾖ, εἴπερ ἁμαλος ἐφνὶς ἐκχέοιτο. ἐν τούτοις μὲν οὖν τὰ κτ' τὰς ἐκκλησίας πράγματα καθίστηκε, μέχρι τῆς ἀνασασίου βασιλείας. ἐν καὶ ὡς ἐναντίον τ' ἐν χαλκηδόνι συνόδου λύκες κρίναντες, τῶν ἱερῶν ποιμένων ἔλκτων. ἐν δὲ τοῖς ἱεροσολύμοις χαμαὶ διαπεπαλαίκασι.

Οὐκ ἀπὸ γ' τόπου καθ' ὧν ἐτύχομεν προκαταβεβληκότες ὑποθέσεων, καὶ λε
τὰ ἕτερα λόγου ἄξια ὑπὸ τοῖς ἀνασασίου χρόνοις γλυκαίνων συνάπτα τῇ ἱστορίᾳ. λογγῖνος ὁ ζωΐωνος ὁμόφυλος, τῷ ἐνεγκαμένῳ ὡς προδεδιὼς κατειληφὼς τὸν προὸς τὸν αὐτοκράτορα πόλεμον ἀναφανδὸν ἀναζώννυται, καὶ πολλῶν ἐνθέν τε κἀκεῖθεν συναθροισθέντων ἀνδρῶν μὲν ὧν καὶ μόνον ἐτύγχανεν ὢν ὑπισχνούμενος τ' ἐν ἀπαμείᾳ τῶν σύρων ἐπιχειρήσας γενέσθαι, τοῖς ἰσαύροις ἔ ἴσαυρος συνεφράθησε. τέλος ὑπισχνεῖται τῷ πολέμῳ. τῶν μὲν ἰσαύρων ὧν συφραθησομένων ᾧ λογγίνῳ πάντα λεηρία φθαρέντων. ὧν δὲ κεφαλῶν λογγίνου, καὶ ἀποδόσεως προὸς ἰωάννου τῶν σκύθου σαλδῶν ἀνὰ τ' βασιλέως πόλιν, ἃς καὶ ἐν κοντοῖς προαρτήσας ὁ βασιλεὺς ἐν ταῖς καλουμέναις συκαῖς ἀνιπέρθαν τ' κωνσταντίνου κειμένης ἐπηώρησεν, ἡδὺ θέαμα τοῖς βιζαντίοις, ἀνθ' ὧν κακῶς προὸς ζιώνος ἔ τ' ἰσαύρων ἐπεπόνθεσαν. καὶ ὁ ἕτερος δὲ λογγῖνος τὸ πολὺ τ' τυραννίδος συνέχων ὁ ὑπατικὸς σελινουντίος καὶ ἴνδης σὺν αὐτῷ, προὸς ἰωάννου ἅ ὑπατικὸν κυρτοῦ φέλλονται ᾧ ἀνασασίῳ ζωγείαν. ὃ μάλιστα τόν τε βασιλέα, τοῖς τε βυζαντίοις τεθεράπευκε θριάμβῳ δίκην ἀνὰ τὰς λεωφόρους τῆς πόλεως. αὐτά τε τ' ἱπποδρομίᾳ λογγίνου καὶ ἴνδου προσενεχθέντων καὶ τῶν ὑπ σισίνου πεποιημένων δημοσίων ἀνὰ τοὺς αὐχένας καὶ τὰς χεῖρας προσβεβλημένων σιδήρων καὶ τὰ καλούμενα προὸς ἰσαυ-

εικὰ τοῖς βασιλικοῖς ἐσωκάθη θησαυροῖς. ἰῶ ὃ ἄρα τοῦτο, χρυσίον ἐς ἕκαστον ἔτος τοῖς βαρβάροις χρηματίζόμενον πεντακισχιλίας ἔλκον λίτρας.

λε Ἐπεκόμασθη δὲ καὶ εἰς ὃ σίωνοῖσον σφίσι κῆ τῆς ῥωμαϊκῆς ὑπεκρατείας καὶ οἱ σκηνηταὶ βάρβαροι, ἀφ' ἑτέρης μέσης τῶν ποταμῶν τοῦ τε Φοινίκεως ἑκατέρας καὶ τὰ παλαιστίνων κλίσματα. οἵων κακῶς πρὸς τῶν ἑκάστοτε στρατηγούντων παθόντες, ὕστερον τῷ ἡσυχίαν ἄγαγον πρὸς ῥωμαίους, πασυδεὶ σφετέρισθέντες.

λϛ Αλλὰ ἐπέρασε πρὸς τὰ σοῦσα δηλήσασθαι· ὑπὸ καλοκάθη ὃ βασιλεὺς καὶ τὰ οἰκεῖα καλοκαλοῦντες ἤδη, πρῶτα μὲν ἁρμονίας ἐπεστράτευε καὶ πολίχνιον ὑπόκλιμον θεοδοσίᾳ πόλιν ὑπόνλες, εἰς ἀμιδηνὴν πόλιν ὀχυρὰν τὰ μέσης ὧν ποταμῶν ἀφικνοῦνται. καὶ ταύτην ἐκ πολιορκήσασθαι εἶλον, ἰῶ αὖθις ῥωμαίων βασιλεὺς πολλοῖς μὲν νεώσασθαι πόνοις. εἰ δέ τῳ φίλον λεπτῶς τὰ περὶ τούτων εἰδέναι, ἐς τὴν ἀκριβεῖαν πρόλιον ἐπεξελθεῖν, ἀνέσθω μᾶλλον σοφῶς μὲν πολλοῦ τοῦ πόνου καὶ τῆς ἐς ἄγαν κομψότητος, ἱστορικὰ τὰ, ἐς συγγράφασθαι ὃς μέχρι τῆς γραφῆς ταύτης ἱστορήσας, τοῖς ἐπελθοῦσι συναριθμεῖσθαι, δωδέκατον ἔτος τῆς ἀναστάσεως καλοκαιροῖπως βασιλείας. μὲν γοῦν τὸν πόλεμον τοῦτον, ὁ ἀνάστασιος δάρας χωρίον τὰ μέσης τῶν ποταμῶν τοῦ τῆς ἑῳαλιᾶς τῶν ῥωμαίων ὑπερκρατείας κείμενον ἐς μέγιστον ὄφελος ἐκαλέσας πολιτείας καθεστὼς, ὃς ἀγαθὸν πόλιν εἶ) ποιῆς καρτερῷ τε τειχίσας περιβόλῳ, οἰκοδομίας τε διαφόρους ἐκ περιπετῆς περιθεὶς, ἐκκλησιῶν τε καὶ μιμῶν καὶ ἑτέρων ἀγαθῶν οἴκων, βασιλείων τε σοφῶν, ἐς δημοσίων βαλανείων, καὶ ἄλλων οἷς αἱ ἐπίσημοι τῶν πόλεων ἐκκαλλωπίζονται. λέγε δὲ πρὸς τινων δάρας ὃ χωρίον πρόσοδον λαχεῖν, διότι δαρὸν αὐτόθι καθηγωνίσατο πρὸς τὰ πασιν ἀγέξανδρος ὁ μακεδὼν φιλίππου.

λη Μέγιστον δὲ ὧν αὐτῷ βασιλεὺς κατείργασε, καὶ μνήμης ἄξιον, καὶ τὸ μακρὸν καλούμενον τεῖχος, καλῶς τὰ θράκης κείμενον, ὅπερ διέσταται μὲν τῆς κωνσταντινουπόλεως σταδίοις ὀγδοήκοντα μάλιστα καὶ διακοσίοις. ἐκαλέσατο δὲ θάλατταν πρὸς λαμβάνει ὅτι σταδίους εἴκοσι καὶ τετρακοσίους, δίκην πορθμοῦ τινός· τὴν τε πόλιν μικρὸν νῆσον αὐτὴ χερρονήσου ποιῆσαν, τοῖς τε βαλομένοις διαπορθμεύων ἀσφαλέσταται ἀπὸ τοῦ καλουμένου πόντου ἐς τὸ πρόποντίδα καὶ τὸ θρᾴκιον θάλατταν εἴργον. τοῖς τε ἐκθέουσας βαρβάροις, ἐκ τοῦ καλουμένου ἀξείνου πόντου, κόλχων τε τῆς μαιώτιδος λίμνης καὶ τῶν ὑπὲρ τὸν καύκασον καὶ τοῖς κῆ τῆς ὠρώπην ἐκκεχυμένοις.

λθ Υπὲρ μέγεθος δὲ καλεσαμένη αὐτῷ ἐς θεῖον τι χρῆμα ἡ δὲ καλουμένη χρυσαυγούσης τέλεον κωλύμενον. ἰῶ καὶ λεκτέον τῆς θουκυδίδου γλώσσης, ἢ καὶ μείζονός τε καὶ κομψοτέρας ὑπιδεομένης. λέξω ὃ καὶ γὰρ πεπειθώς, τῇ δὲ πρόσχημα πίστεως. ἐπέκειτο δὲ τῇ τοσαύτῃ ἐς τηλικαύτῃ τῶν ῥωμαίων πολιτείᾳ τέλος ἡγεμονικόν τε ἐς θρασυτὲς ἐς βαρβάρων αὐτῶν ἀνάξιον, μήτε γε δὴ τὰ ῥωμαίων χειροδυναμωτάτης βασιλείας ὁ μέχρις αὐτοῦ, ἀνδρὸς λέγειν οὐκ ἔχω πρόφθην, αὖθις ἀνῆκε βασιλικώτατα. ἐπέκειτο δὲ ἑτέρωθι τε πολλοῖς δὲ ἑρμογενὴς τὸ ἐσφίγγου ποιήσοισι, ἐς ἀπεμπολήσαντες τὸ ὥραν τὸ ὁμαλὸς, καὶ χύδην πορνείαις ὑπὸ τοῖς κεκρυμμένοις καὶ λανθάνουσι τὰ πόλεως τόποις ὑπὸ χαμαιτύποις ἐκδεδομένας, καὶ πρὸς γε τοῖς ἡμιρικόσι

ρηκόσι μὴ μόνον τ᾽ φύσιν. ἀλλὰ & πολλὰ μᾶλλα καθυβείζουσιν, ὡς δ᾽ τινόμου
πνὸς τὴν ἐκκομιδὴν ὁσαῦ, ἐπ᾽ ἀς ἐ΄) τὴν τοιαύτην ἀθεμιτουργίαν τοῖς βου-
λομένοις, καὶ τὸν σὺλλογέα ἀθεμιτόμυον δ᾽όσιόν τε καὶ ἀναγῆ πόρον ὑπὸ τὴν
θεφότην καὶ κορυφαίαν ἐσῆγον τῶν ἀρχῶν δ᾽ἀλεπταετηρίδα οἱ τοῦτον ἑκασ-
χοῦ συλλέγοντες, ὡς καὶ μέρος οὐκ ἐλάχιστον τ᾽ ἀρχῆς καθεστάναι, καὶ τῶν καλου-
μένων εἰδικῶν σπεντίων τυγχεῖν καὶ τῶν τὰ τοιαῦτα διαφηφιζόντων, οὐκ ἀφανῶν
ἀνδρῶν τραλεῖαν ὥσπερ καὶ τὰς λοιπὰς ἡγουμένων ὃ θεᾶγμα, ὃ μεμαθηκὼς ὁ ἀ-
νασάσιος ὑπῆλθε τὴν ῥᾳστώνην θεσθεὶς, καὶ μῦσος ἐπ᾽) καὶ καινοτεραγὲς ἄγος
ὃ θεᾶγμα δικαίως ἀποφηνάμενος, τεθάπτηκε καθάπαξ δυαιρεθῆναι, καὶ τοὺς
τ᾽ εἰσπεμψαντας δηλοῦντας χάρτας, πυεὶ τῷ δεδώκει. καὶ τέλεον τὴν θεᾶξιν ἱε-
ρουργῆσαι ὡ θεῷ βουληθεὶς, ἵνα μὴ ἡ τῶν μετ᾽ αὐτὸν ζητῶ τὰ ἀρχαῖα αὖθις ὀνείδη
δυακαλέσασθαι, θεσποιῆται μὴν τὸν ἀγάλοντα. ἀβουλίας δὲ ἑαυτ᾽ καληγόρῃ,
καὶ ἵης ἐς ἄγαν δυοίας λέγων, καὶ τῇ καινοδοξίᾳ τὸ πλέον δοὺς τοῦ σωοίσοντος τῇ πο
λιτείᾳ πρημήκε, καὶ τὸν τοσοῦτον πόρον δυέκαθεν ἐφδρημμένον, καὶ τοσούτοις χρό-
νοις βεβαιωθέντα, εἰκῇ τ᾽ ἀθεσκεφῶς δυήρησεν, οὐ σωείς τὰ ἐπρεπῶμενα κιν
δυνεύματα, ἢ τὰς τραπωϊκὰς δαπάνας ὃ ζῶν δ᾽ πολιτεύματος τεῖχος, καὶ τὰς ἐς
θεραπείαν δ᾽ θεῦ, καὶ μηδὲν τ᾽ σὺδὲν δέκνυς ἀπαγγήμην βάλεται τ᾽ εἰρημένον δυα
γώσεται πόρον. καὶ δὴ τοὺς ἐφεσηκότας θεσκαλεσάμ᾽ς, ἔφασκε μέλα μηδὲν μ᾽,
οὐκ ἔχειν δὲ ὅλη καὶ θεᾶξιν, ἢ ὅπως τ᾽ οἰκείαν ἀμβρτῖ διορθώσε), καθάπαξ τ᾽ χαρ
τῶν καυθέντων, τ᾽ δυνάμεων τ᾽ εἰς θεᾶξιν δηλοῦν, κἀκείνων δὲ δίκην θεσποιή-
σει. τ᾽ δὲ δημοσίας τ᾽ θεᾶξιν ὀδυρομένων διὰ τ᾽ σὺλλογέα αὐτοῖς θεποιούμενον
ἄδικον μισθὸν, καὶ τ᾽ πολλαπλάσιον ἀπορίαν θεϊσχομένων θεσυτρεπέ τε, καὶ
πρεκάλει, διὰ πάσης ἰόντας ζητήσεως ὀξερώνησαν, εἴπερ δίρᾳ δυνηθεῖεν διὰ
τῶν ἐκκλησιῶν συγκειμένων πυκτίων τὴν τῶν πρώτης εἰς θεᾶξιν, καὶ πέμψας
ἑκάστῳ δαπάνας ἐς τ᾽ θεὶ ταυτῶν συλλογὴν ἔπεμπεν, ὑπιτρέψας ἕκαστον χάρ-
τῃ ταῦτα σαφηνίζειν δυνάμενον ὅποι μὴ δίρετεῖη, θεὸς αὐτὸν ἀποκομισθῆ-
ναι. ἵνα μ᾽ πολλῆς τ᾽ θεϊσκέψεως, καὶ ἵης ἐς ἄγαν ἀκριβείας τὰ θεὶ τούτων
αὖθις σωλλαχθείη. ὡς δ᾽ οὐ μ᾽ καιρὸν ἦκον οἱ τούτοις διακονούμενοι, χαρίεις τις
ἐδόκει καὶ φαιδρότητι σεμνύμενος ὁ ἀνασάσιος. ἔχαιρε δὲ καὶ ταῖς ἀληθείας τῶν ἐ-
κασυδασμένων τελυκηκώς. καὶ δυπρώτα δὴ ζῆπον ὅπως τε δίρων), καὶ ὠδαί τισι,
καὶ εἴ τι τοιουτῷδε καταλλήφθαι. τῶν δὲ πολλοὺς καταβεβληκέναι πόνους ὑπὲ τῇ τού-
των σωαγωγῇ διϊχνευομένων, ὁμυνόντων τε θεὸς τοῦ βασιλέως ὡς οὐδεὶς
ἕτερος χάρης ταῦτα δηλοῖ δυνάμενος διὰ πᾶν ἀπόκειται ὃ πολίτευμα, αὖ-
θις πυρὸν ἔζητ᾽ μεγάλῳ ὀκ τῶν ἀποκομισθέντων χαρτίων, καὶ τὴν ἀσσὶν ὕδα
σιν ἐπέκλυσεν ἀφανίσαι τέλεον τὴν θεᾶξιν βουλόμενος. ὥστε μὴ κόνιν, μὴ τέ-
φραν, μή τε μίαν λείψανον τ᾽ θεάγματος ἦπον ἀποκαυθέντων φανῆναι. ὡς
αὖ δὲ μὴ ὃ κώνυμα τῆς θεᾶξεως τοσοῦτον ἐξαφανίες, δόξαι μὴν ἀγνοῆ τε, καὶ
ὅσα τοῖς ἀρχαιοτέροις θεὶ ταύτης ἐμπαθῶς ἱστόρηται, φέρε καὶ ταῦτα διάθω-
μαι, καὶ δείξω ψευδῆ, καὶ διαφερόντως ἐξ ὧν αὖθι διεξῆλθον.

Εἴρηται ζωσίμῳ ἐνὶ τῶν τ᾽ ἐξαγίστου & μιαρᾶς τῶν ἡμῶν θρησκίας, μιαί- μζ
σματι & κωνσαντίνῳ, ὅτι ὡς θεοῦτος βασιλέων τὰ χρισιανῶν εἶχεν, τὴν βδελυ-

εφὴν τῶν βιβλίων καλαλιπὼν δαιδαιμονίαν. ὡς αὐτὸς ποθ᾽ ὁ καλούμενος χρυσόρρημων ὑπενόησας, διὰ τετραετηρίδα, τὸ τοιοῦτο τέθηκε τέλος ἐσάγεσθαι. μυρίοις τε καὶ ἀθλίοις τὸν εὐσεβῆ μεγαλόδωρον βλασφημήσας κωνσταντῖνον. φησὶ γὰρ ἕτερα ἄττα λίαν διύποισα τοῖς πάσης ὀξύρρυτος τύχης, ὃ κρίσσων τὸν παῖδα, δηλαδὴ ὡς ἀφανίσαι, καὶ φαῦσον τῷ αὐτοῦ γαμετῇ ἐν βοσπορείῳ ῥοῇ τὸ μέγεθος ἐκπυρωθέντα καθειρξάντα, ὀξὺ διαθέοντων μεταγαγεῖν. καθάρσια τε πρὸς τοῖς σφῶν ἱερεῦσι ζητοῦντα τῶν τοιούτων ἀναγῶν καὶ φόνων, καὶ μὴ τυχόντα. μηδὲ γὰρ εἰ τούτοις διαφανὲς εἰπεῖν, ὡς ἐτυχεῖν αἰγυπτίῳ ὀξυρρεπείας ἀφιγμένῳ, καὶ ὡς αὐτοῦ πιστωθέντα πάσης ἁμαρτάδος διαιρετικὴν εἰ τοῦ χριστιανοῦ πίστιν, μεταλαβὼν ὁ αἰγύπτιος αὐτῷ μεταδέδωκε. καὶ ἐντεῦθεν τοῦ πατρῴου καλαλιποτάκτα νόμισιν τὰ ἀσεβήματα, ὡς αὐτὸς ἔφη, τοῦ ἀρχηγοῦ ποιήσασθαι. καὶ ὡς μὴν καὶ ταῦτα ψευδῆ τοῖς πόδας δείξω. πέρας δὲ τὰ ὑπὲρ τοῦ χρυσορρήμονος λεκτέον.

μαζ Σὺ φὴς ὦ δαιμόνιε καὶ παλαμναῖε δαίμων, ὡς αὐτὸς ἴσην τῇ ῥώμῃ πόλιν διανῆσαι βουλόμενος, πρῶτα μὲν ἀνὰ μέσον πρωάδος τὸ τοῦ ἰλίου πρὸς κατασκευὴν πρῶτον τοσαύτης ὑπερώρυξε, καὶ τεμάχια πηλαμῦδος καὶ τείχη ἐς ὕψος ἄρας, ἐπειδὴ γε τόπον ὑπεπλατύτερον εὗρε τὸ βυζάντιον, ὅτου τείχεσιν αὐτὸς πρότερον ἐκύκλωσεν, ὅτου τοῦ πρότερον εὖρεν πόλιν, τοσούτῳ τε κάλλεσιν οἰκοδομιῶν ἐφαίδρυνεν, ὡς μὴ πολλῷ τοῦ ῥώμης λείπεσθαι, τοσούτοις ἔτεσι καὶ σμικρὸν τοῦ αὔξειν προσλαβεῖν. φὴς δὲ ὡς καὶ τῶν δήμων τοῦ βυζαντίων σίτησιν δημοσίᾳ ἀπένειμε, καὶ ὡς χρυσοῦν πάμπολυ χρῆμα τοῖς ἅμα οἱ ἀφικομένοις διὰ τὸ βυζάντιον ὑπὸ τέδωκεν ἐς καλλωπισμὸν ἰδίᾳ πόλεως οἴκων. αὖτος πάλιν χρᾴφῃς ὑπὸ ῥήματος, κωνσταντῖνον τελευτήσαντος, ἐς κωνσταντίνιον τοῦ αὐτοῦ παῖδα μόνον τὰ πρῶτα ἀναιρεῖν μὴ θανάτου τοῖν αὐτοῦ ἀδελφοῖν, ὡς μαγεντίου καὶ βρετανίωνος τυραννησάντοιν, πειθοῖ τὸν βρετανίωνα μετῆλθε, καὶ ἀμφοῖν τοῖν τραπέζαις ἀγαθέντοιν, πρῶτος ὁ κωνσταντῖνος δημηγορήσας, ἧς αὖ παῖδος ἀνεμίμνησκε, καὶ ὡς τούτων ἀκούσαντες οἱ τραπεζῶται, τὸν βρεταννίωνα τοῦ ἐσθῆτος γυμνώσαντες, καὶ ἡλέσθαι τὸ βῆμα τοῦ ἰδιώτου, ὡς τοῦδεν ἄρχειν πρὸς κωνσταντίου πέπονθε, τοῦ πρὸς σοῦ τοσαῦτα μὴ τοῦ παῖδος βλασφημηθέντος. πῶς τοίνυν ἀξιοῖς τὸν αὐτὸν οὕτω φιλάδελφον, οὕτω μεγαλόδωρον γενέσθαι, καὶ οὕτω σμικρολόγον καὶ φαδωλόν, ὡς τοιοῦτον ἀναγὴν πόρον ὑπιδεῖναι, τέλεον ἄγνοια. ὅλως δὲ τοῦδὲ φαῦσον ἢ κρίσσον ἀνῆλθεν, τοῦδὲ πρὸς ἕνος αἰγυπτίου διὰ ταῦτα τὴν ἡμετέρων μυστηρίων μετέχειν, ἀκουε συλλαφόντος εὐσεβίου τοῦ παμφίλου, σωτηριάσαντος κωνσταντίνῳ, καὶ κρίσσῃ, καὶ συγγενομένου τούτοις. σὺ γὰρ τοῦδὲ ἀκούω χρᾴφῃς, μήτι γε δὴ ἀληθείαν, πολλοῖς χρόνοις ὑπὸ χριστιανίου τὸ ὀνειδίσαι μέχρι σοῦ γέγραφας, ἢ καὶ μετ᾽ αὐτοὺς γεγονώς. χρᾴφῃ δὲ ὑπὲρ λέξεως ταῦτα, ἐν ᾧ

„ ὀγδόῳ λόγῳ τοῦ αὐτοῦ ἐκκλησιαστικῆς ἱστορείας. Χρόνῳ δὲ ὕστερον μεταξὺ γενο-
„ μένῳ, βασιλεὺς κωνσταντῖνος τὸν πρώτιμον βίον προέσθαι, καὶ τοῖς ὑπηκόοις ἀνοικείως
„ ἅπαντα ὡς θείῳ λόγῳ προσφιλέσασθαι δεδογμένῳ, παῖδα γνήσιον κωνστάντιον αὐτο-
„ κράτορα σεβαστὸν ἀνῃρεθέντων καλαλιπόντων, κοινῷ φύσεως νόμῳ τελευτᾶν τὸν βίον, καὶ
„ μεθ᾽ ἕτερα. τούτου παῖς κωνστάντιος ἀνῃρεθέντος βασιλεὺς τελειωθεὶς καὶ σεβα-
„ στὸς πρὸς τοῦ τραπέζων, καὶ ἔτι πολὺ τούτων πρότερον πρὸς αὐτοῦ τοῦ παμβασιλέως
„ θεοῦ ἀναιρεθεὶς ζηλωτοῦ ἑαυτοῦ τὰ πατρικῆς περὶ τὸν ἡμέτερον λόγον εὐσεβείας

καλε-

καλεσήσαλο. ϗ πρὸς ᾧ τέλ δὲ τ ἱσορίας, λύτρις φησὶ τοῖς ὀνόμασιν. ὁ δὲ, ἀρεθὴ πάσῃ θεοσεβίας ἐκ τρέπων, μέγιστος, νικηλὴς κωνσανλῖνος σεω παιδὶ χρίσῳ βασιλῆ θεοφιλεσάλῳ, ϗ χῳ πόντα δ παῖδ ὁμοίῳ, τ οἰκείαν ἐᾧ ἀπελάμβανον. ὡς αὖ ὁ δυσέβιος χρίσων ὅτως ἐπήνεσεν, εἰ πρὸς δ παῖδ δυήρητο ὁπιδιώσας ᾧ κωνσανλίνῳ. ὁ ὁ θεοδώρελος φησὶν ἱσορῶν ἐν νικομηδείᾳ τ κωνσανλῖνον πρὸς αὐτὸ ᾧ τέρμαλι τ βιοῦ, δ σθενεώδους μεταλαβὼν βαπίσμαλος, δυαδεχέαλο δὲ μέχρι τούτου δ χρόνῳ ἐν ἱορδάνῃ ᾧ πολαμῷ τούτου τυχεῖν ἠμειρόμην. φῆς δὲ ὦ ἑξάμηνε ϗ παμμίαρε σὺ, ὡς ἐ τὰ ῥωμαίων πρόγμαλα ἐξ δ τὰ χειρίανδν ἐδείχθη, διεῤῥύη τε ϗ πανλαχῆ πασιν ἀπῶλε, ἢ ὧδέν τ παλαιοτέρων δυέγνωκὼς εἶ, ἢ πρὸς τ ἀλήθειαν ἐθελοκακῶν. τοὐναντίον γὰρ σφόδρα δεικνύ) τῇ ἡμετέρᾳ πίσῃ, σωωυξήσας τὰ ῥωμαίων πρόγμαλα. ἰδὲ τοίνυν ὡς πρὸ αὐτοῦ τ ἐν δυσθεσίαις ὑπόδημίαν χειρὸς δ θεῦ ἡμῶν, μακεδόνων οἱ πλείους ὑπὸ τῶν ῥωμαίων καθηρέθησαν. ἀγδανία τε καὶ ἰβηρία, κόλχοι, ϗ ϗ ἀρμένιοι, ῥωμαίοις ὑπετάγησ, καὶ γαῖος καῖσαρ μ τ τρίτῳ ϗ εἰκοσὴν ϗ ἑκατοσὴν ὀλυμπιάδα γάλλοις καὶ ῥημαίοις, ϗ βρεττανοῖς, μεγάλοις ἀγῶσιν ὑπηγάγετο, ϗ τῇ ῥωμαίων πρόσθεσι ποίησεν ἀρχῇ πόλις πενταποσίας οἰκουμένας, ὡς τοῖς ἱσορήσασιν διαλέξασθαι. ὅς καὶ πρῶτος μ τοὺς ὑπάρχους ἐμοναρχησε πρόσοδοποιῶν, καὶ πρόσεσάγων, ἐκ πολυθείας, καὶ ὀχλοκρατίας ἧς μοναρχίας ἀλλὰ τ χειρὸς μαθόντα ὅσον οὔπω μοναρχίαν. διὸ καὶ ἡ ἰουδαία ἅπασα, καὶ τὰ πρόχωρα, προσεκλήθη· ὡς καὶ πρώτῳ ἰωνικάδε ἀποχραφῶ γλυκάζ, ἐν ᾗ καὶ χειρὸς σωανεχράφη, ἵνα βηθλεὲμ ὁ πέρας ἧς πρὸ αὐτοῦ πρόφητείας δημοσιόσῃ. λέγεται γὰρ ᾧ πρόφήτῃ μιχαίᾳ
» πρὸ αὐτῆς ὧδέ πως. Καὶ σὺ βηθλεὲμ γῆ ἰούδα οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγε-
» μόσιν ἰούδα, ἐκ σοῦ γὰρ μοι ἐξελεύσε ἡγούμενος ὃς ποιμανῶ τ λαόν μου τὸν
» ἰσραὴλ, καὶ μ τ ἀπότεξιν χειρὸς δ θεοῦ ἡμῶν, αἰγυπτίοις ῥωμαίοις πρόσελέθη, αὐγούσου καίσαρος. ἐφ' οὗ χειρὸς ἐλυνήθη. καλαγωνισαμένου πρωτέως δυτῶνιον ϗ κλεοπάτραν, οἱ ϗ ἑαυτοὺς διεχρήσανλο. μθ' οὓς κορνήλιος γάλλος ἡγεμὼν αἰγύπτου πρὸς δ αὐγούσου καίσαρος καθίσαλο μ τοὺς πολεμίους πρόσω ἄρξας αἰγύπτου, ὡς τοῖς ἰσοπολεμίοις πεπόνθασι. πόσα δὲ πέρσας διεκόπησαν ὑπὸ βενιδίου, κουρβούλωνός τε τ νέρωνος στρατηγοῦ, ϗ σευήρου πρίσκου ϗ κάρου, καισούλε καὶ ὁδαγνάθου τοῦ ἐκ παλμύρας, ϗ ἀπολλωνίου, ϗ ἑτέρων, ὁσάκις τε σκῦλα καὶ κλῆσιν φόνου ἤλω, νίσιβίς τε ἐπ' ἀμφότερα πρεσπολίτη, ἀρμένειά τε ϗ τὰ πλησιάζοντα ἔθνη ῥωμαίοις πρόσελέθη μθ' ἑτέρων ἱσορῶ. μικροῦ δέ με διέλαθεν ἃ σὺ χράφῃς τὸν κωνσανλῖνον καλαπρέπτως ἀξιῶν, μᾶλλα γενικῶς ϗ ἀνδρείως τ ῥωμαίων ἐξηγησάμενον ἀρχῆς μ τ ἡμελέρας θρησκείας, ϗ οἷα πέπονθεν ἰουλιανὸς ὁ σὸς ϗ τ σῶν ὀργίων διαφθορὰς τιμιωτάτῳ δώρημα τῇ πολιτείᾳ καλαλιποῦσι. εἰ δέ τι τ πρόσφιλῶς ἑλλήνων πρὸς τ δ κόσμου τελῶν ἢ πρόσιμον εἴληφεν, ἢ ϗ τὸ πέρας δέξε), μείζονός ἐστιν οἰκονομίας, ἢ χ σέ. ἐξελάσωμεν δὲ εἰ δοκεῖ, ὅπως οἱ τὰ ῥωμαίων πρεσβύσαλες βασιλῆς, ϗ ὅπως οἱ τὰ δ χειρὸς ζηλώσαλες, τ βασιλείαν ἀπέθεντο. οὐ πρῶτος γάϊος ἰούλιος καῖσαρ μοναρχήσας δολοφονηθεὶς, τὸν βίον καλέστρεψεν. οὐ δεύτερον τὸν ἔκγονον αὐγούστου γάϊον τ ἐν τοῖς τραλλιανοῖς οἴκοις ξίφεσι διεχρήσανλο, οὐ νέρων πρός τινος τῶν οἰκείων ἀνῃρέθη, οὐ γάλ-

ϛας τὰ πλησία πέπονθεν, ὥθων γε κ᾽ Διτέλλιος οἱ πρὸς βασιλεύσαντας μόνους ἐκκαίδεκα μιλίας. πλὴν δὲ βασιλεύσαντα. τοῦδὲ μελιανὸς φαρμάκοις ἀδελφὸν ὄντα γε αὐτοῦ, ἀνεῖλεν. οὐ δομετιανὸς τοὺς τοῦ στεφάνου διαλαθὼν τὴν ἀνδρίαν μετέστη. τί δὲ καὶ τὸν κομόδου φῶς, οὐχ᾽ ὅσπερ ὑπὸ ναρκίσσου τὸν βίον ἀπέλιπεν; πρόκλα, καὶ ἰουλιανός, οὐ τὴν αὐλὴν ἔτυχον; δύτωνῖνος δὲ ὁ σευήρου, οὐ γέτην τὸν ἀδελφὸν διέφθρεται πλησία κ᾽ αὐτὸς παῖδα ὑπὸ μητρυιᾶς; τί δαὶ κ᾽ μακρῖνος οὐ τὸν βυζάντιον αἰχμαλώτου δίκας τοὺς σφετέρους γράπτωλαν ἐμιαφονήθη, κ᾽ αὐρήλιος ὁ αὐτωνῖνος ὁ ἐξ ἐμέσης, ὃ μὴ δὲ μὴ ξὸς καίσαρ᾽ γη; ὁ δέ γε μετ᾽ αὐτὸν ἀλέξανδρος ὃ ὦ αὐτῷ σὺν τῇ μητέρει τοὺς πέπωκε δράμαλι; τί δ᾽ εἴποιμι κ᾽ κ᾽ τοὺς μαξιμίνου, τοὺς τὸ οἰκείας γραλιᾶς ἀναιρεθέντος, ἢ γορδιανοῦ ὑπὸ βουλεύμασι φιλίππου ὑπὸ τὴν οἰκείων γραπτῶν τὸν τέλσον ὑπελθόντος ἡμέραν. λέγε δὲ σύ, ὅπως γε φίλιππος; καὶ ὁ μετ᾽ αὐτὸν δὲ κῖος, οὐχ᾽ ὑπὸ τὴν πολεμίων διεφθάρησαν; καὶ γάλλος δὲ κ᾽ βουλουσιανός, οὐχ᾽ ὑπὸ τὸ οἰκείων δυνάμεων ἧς σφῶν ζωῆς ἐξώσθησαν; τί δαί, κ᾽ αἰμιλιανός, οὐ τοῖς αὐτοῖς πέπωκεν; οὐάλγεριανὸς δὲ, οὐ δορυφόρος γνόμενος, ὑπὸ φρυγῶν πεπόνθε; γαλλιήνου δὲ δολοφονηθέντος, καὶ καρίνου σφαλαθέντος ἐς δέκλητιανὸν τὰ πράγματα πέσεσι, κ᾽ αὐτὸς εἶλε τὸ σῶν ἀρχὴν αὐτῷ, ἐξ ὧν ἐρκούλιος μαξιμιανὸς κ᾽ μαξέντιος ὁ τούτου παῖς, κ᾽ λικίννιος δὲ ἐς ἕκαστα διεφθάρησαν. ἐξ οὗ δὲ κωνσταντῖνος ὁ πρωαοίδιμος πρὸς ἡφ τὸ ἄρχειν, ὃ τὸν ἐπώνυμον αὐτῷ πόλιν δημάρμενος ὦ χειρῶ δυατέθηκεν, ἅπερ δή μοι εἴρηται τοὺς ὑπ᾽ αὐτῇ βασιλέων ἰουλιανοῦ δίκα τοῦ ἱεροφαύντου σου κ᾽ βασιλέως, ἢ τοὺς τὸν οἰκείων ἢ τὸν συγγενίων διεφθάρη, ἢ ὅλως τύραννος βασιλέως καθεδωάσευσεν, ἢ μόνον βασιλίσκου ἐξώσθησαν ζιώνα, τοὺς οὗ κ᾽ κατεβλήθη, κ᾽ τὸν βίον ἀπέθετο. πείθομαι κ᾽ τοῖς οὐδένος λέγονθί σοι ὅσα οὖν τὰ καθέρμασα μήνου χειρὶ ἀνοῖς κακά. τοῖς γὰρ ἑτέρου, οὐδὲ αὐτὸς σὺ φῆς. ταῦτα μηδεὶς οἰέσθω πύρρα λῆς ἰσοείας ἰυχνὸν τὴν ἐκκλησιαστικῆς. πολὺ μὲν οὖν ἔχθρωδη κ᾽ σῖνεκτικά, ὅμα δ᾽ τοῖς ἡμῶν ἰσοειογράφοις ἐθελοκακοῦν τοὺς τὴν ἀκρίβειαν. ἴσμεν γ᾽ ὅπῃ τὰ κειπόμενα τὴν δυάσασίου τοὺς ἔξεων.

μϚ Τὰ μὲν οὖν λεγόμενα, βασιλικῶς ὦ δυάσασίῳ κατώρθωτο. πέπρακε δὲ τούτων οὐκ ἄξια. τῷ τε καλουμένῳ χρυσοτέλεσν ὑπονοήσας, καὶ ἀπεμπολήσας τὴν γραικωνικὴν δαπάνην κτὶ τὴν σιωτελῶν εἰς τὸ βαρύτατον. τοῦτο δὲ κ᾽ τὴν φόρων εἰς τοὺς ἔξιν οὐκ τὴν ὑκλοπείων τοὺς καλουμένους βίνδικας. ἐφ᾽ ἑκάστῃ πόλει τοὺς ἀνομάζῃ, ἐσκηνῆσθαι φασὶ μυρίνου τὸ σύρου τὴν κορυφαίαν διέπουσαν τὴν ἀρχῶν. οὗ οἱ πάλαι ὑπῆρχον τὸ αὐλῆς ἐκάλουν. ὅθεν κτὶ πολὺ οἵτε φόρου διερρύηκε τότε δύνηται τὸ πόλεων διέπεσεν. εἰ τοῖς λοιπώμασι γὰρ τὸ πόλεων, οἱ δύνατοί δαι τοῦδεν ἀνεγράφοντο ἑκάστης πόλεως τοὺς οὐ τοῖς βουλευτηρίοις δύσυσκλήτου τινὸς ἐξούσης τὲ καὶ ὀνειζομένης.

μζ Τυραννὸς τὸ δυάσασιον βιβλιοπώλης ἦρξε γένος, ὃς τὴν τε θράκην καὶ μυσίαν μέχρις ὀδυσσοῦ καὶ ἀγχιάλου δηώσας ὅπῃ τὸ βασίλεον ἠπείγετο, πλῆθος ἀσάθμητον ἔχων οὐρανικῶν ἐθνῶν. ὅσῳ ὑπάλιον ὑποδηήσαντα πέπομφεν ὁ βασιλεύς. καὶ ὅπῃ τοὺς τοῦ οἰκείων τοῦ δοθεὶς ὁ ὕπατος ζωγείας ἦλω, λύτρων τε μεγάλων ἀφείθη, κύριλλος τὰς ὑπερβαλούσης ἐγχειρίζεται, καὶ τοῦτα μὴν τὸ μάχης

ἀγχιμάλου

ἀζχομάλου γλυομένης, εἶτα καὶ πολλὰς ἐφ' ἁπὰς δδξαμένης. ἐν τε ταῖς διώξεσι καὶ ταῖς ὑπαγωγαῖς, καὶ τοῦ κυείλλου ὃ πλέον ἐφικόμενος ὑπεροφάδην πάλιν δίωξις γέγονεν, ἐθελοκακησάντων τῶν φαλιωτῶν. καὶ οὕτω τὴν κύειλλον ἐκ τῆς ὁδυσσοῦ πρείλιφεν ὁ βαταλιανὸς, καὶ μέχρι τῶν καλουμένων συκῶν τῷ ἕλφσιν ἐποιήσατο, πρώτα δηῶν, πρώτα πυρπολῶν, ἐνθὲν ἕτερον ταῖς φαντασίαις ἔχων, ἢ ὃς τὴν πόλιν αὐτῷ ἀζῃρῆν, καὶ τῆς βασιλείας κρατῆσαι. ἐν συκαῖς δὲ αὐτοῦ σκηνησαμένου, στέλλει πρὸς τοῦ βασιλέως μαρῖνος ὁ σύργος, οὗ πρόσθεν ἐμνήσθημεν μὴ νικήσου φαρσοῦ πολεμήσων ὦ βιζαλιῷ. σὺν ᾗ τῷ οὖν ἀμφὶ ὦ φαρσῷ, ὁ μὲν ὅτι πρὸ μικροῦ ταῖς συκαῖς, ὁ δὲ, τῷ κωνσταντινούπολιν ἔχων. καὶ πρῶτα μὲν ἀνεκώχευον. εἶτα μετὰ τοὺς ἐκ πλοῦς ὃς τοὺς ἀκροβολισμοὺς μεταξὺ τῶν δυοῖν φαρσπέδοιν, ναυμαχίας καρτερᾶς συσάσης πρὸς τὰ καλούμενα βυθάρια, φθάνει μὲν πρόσθεν πάδιον πρὸ μικροῦ χρουσάμενος ὁ βιζαλιανὸς τὰ πολλὰ τῶν δωνάμεως ἀποβαλών. φθάνουσι δὲ καὶ οἱ ἀμφ' αὐτὸν οὕτω ταλαίσα, ὡς μηδένα πολέμιον μὰ τῷ ἐξῆς πρὸς τὸν μὰ πλοῦν, ἢ πρὸς τὴν πόλιν αὐτῷ δύρεσθῶσαι. φασὶ δ' οὖν τὸν βιζαλιανὸν ἐν ἀζχαίᾳ τινὰ χρόνον δραστείαν τῆς ἡσυχίου ἄγοντα. ἐπέδραμεν καὶ ἕτερον γένος οὐρανικὸν περαιωθὲν ταῖς καπποδκῶν πύλαις. πέπονθε δὲ ὑπὸ σφῶν ὀξαιότερον μὰ τοῖς αὐτοῖς χρόνοις καὶ ἡ ἑῴα πεῖραν ἐκεῖνο πάθος ἀεὶ τῶν νυκτῶν.

Ἀνὰ δὲ τὸ βυζάντιον προσήκει τῷ βασιλέως ἐν ᾧ τεισαλίῳ βουληθέντος μδ' ζ ποιήσασθαι τὸ, ὁ σαυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, μεγίστης σάσεις γέγονε· ὡς τὰ μάλιστα τῶν χριστιανῶν θρησκείας ἀπτομένης, ἧς ἀρχηγὸν καὶ προσάτην γένεσθαι τὸν μακεδόνιον, καὶ ὃν ἐπ' αὐτὸν ἐκκλῆσαι, σεύηρος φησὶ πρὸς σωτήριχον γράφων. οὔπω μὲν ἱερατικοῦ τελυχικῶς θρόνου, ὅτι δὲ τῆς βασιλείας διαπτώματος, ὅτε τοῦ κατ' αὐτὸν, ὡς μοι λέγεσθαι, σεμνοῦ ἑτέρου ἀπηλάθη μοναστηρίου πρὸς τοῖς λαυρεωτικοῖς, καὶ ἐκ τούτων οἴμαι τῶν δραμολαῶν ὃν μακεδόνιον ἐκβεβλῆσθαι. ἐνθένδε ἀναδήσασθαι δὲ δήμου φερομένου, οἵτε ἐν ἀξιώσει τελοῦντες πρὸ τῶν ἑκάτων κεκινδυνευκόσι καὶ πολλοὶ τῶν ὑπατικῶν ἐφλέγησαν τόποι, καὶ ἵνα δὲ χρείτιον μοναδικὸν μετιόντα βίον διῶν ὁ λεὼς μὰ τοὺς οἴκους μαρίνου τοῦ σύργου, τῷ κεφαλῷ ἀπέτεμε λέγων, ὑποδήκης τούτου τὴν ῥῆσιν προστεθεῖσαν, καὶ κοντῶ περιαρήσας αὐχένα ἐν ὑπιτιθάζων, ὡς αὐτὸς ἄρα τῆς ἀδοὺς ὑπόβουλος εἴη, καὶ ἐξ ἕξ τὰ τῆς σάσεως ἤρξη, πρώτα λιζομένης ἐπασμιχωὶ ὑπὸ βάσις· ὡς τὸν βασιλέα πρὸς ἀνάγκης οἰκιζόμενον, σεφανοῦ μὰ πρὸς τὴν ὑποδρομίαν ἀφικέσθαι. κήρυκας τε τῷ δήμῳ διαπέμψας βοῶντας. ὡς καὶ τὴν βασιλείαν ἑτοιμόπαλα μὲν ἀποδιδόσθαι. τῶν ἀδωράτων δὲ καθεσάναι πρῶτας ὅτι ταύτην μὰ βιαίως ἥκιστα πολλῶν μὰ χρόνων. ἕνα δὲ πρώτως τυγχάνειν τὸν μετ' αὐτὸν ταύτην διακυβερνήσοντα. ἀφ' ἑσπέρας ὁ λεὼς, ὥσπερ ὑπὸ μίνος θέας μεθιστάμενος, καὶ προκαλεῖται τὸν ἀνάσασιον τὸν στέφανον πρὸς θέσθαι ὑποδρόμους τὴν ἡσυχίαν ἄγειν. οἷς ἐλάχιστον ὑπερβιώσας χρόνοις ὁ ἀνάσασιος, ὅτι τὸ ἕτερον μετεχώρησε βιοτοῦ, ἔτεσιν ἑπτὰ καὶ εἴκοσι πρὸς τρισὶ μησὶ καὶ ἡμέραις ἴσαις, τῷ ῥωμαίων διϊθύνας βασιλείαν.

Τάδε ἐνέστιν ἐν τῷ δ' τόμῳ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας εὐαγρίου.

α' Περὶ τῶν γεγονότων ἐμπρησμῶν ἐν ἀντιοχείᾳ, καὶ σεισμῶν, ὅτε καὶ εὐφράσιος συγχωσθεὶς ἐτελεύτησε.

β' Περὶ τοῦ ἰουστίνου τοῦ πρώτου βασιλέως.

γ' Περὶ ἀμάντου τοῦ εὐνούχου καὶ θεοκρίτου, ὅπως τὲ τούτους ὁ ἰουστῖνος ἀνεῖλεν.

δ' Ὡς βιτάλιον ἀνεῖλε δόλῳ ὁ ἰουστῖνος.

ε' Ὅπως καὶ σευῆρον ἐξελάσας, παῦλον ἀντεισήγαγεν. μετολίγον δὲ καὶ εὐφράσιος τὸν ἀντιόχου θρόνον κατέσχεν.

ϛ' Περὶ ἐφραιμίου τοῦ μετὰ εὐφράσιον.

ζ' Περὶ ζωσιμᾶ καὶ ἰωάννου τῶν θαυματουργῶν.

η' Περὶ καθολικῶν παθημάτων.

θ' Ὡς ἰουστῖνος ἔτι ζῶν συμβασιλεύειν αὐτῷ ἰουστινιανὸν εἵλετο.

ι' Ὅτι ἰουστινιανὸς μὲν, τοὺς τὴν χαλκηδόνων σύνοδον ἀποδεχομένους ἠγάπα. θεοδώρα δὲ τοὺς ἐν αὐτῇ ἔστεργεν.

ια' Ὡς ἄνθιμον τὸν κωνσταντινουπόλεως ὁ σευῆρος διέστρεψε, καὶ θεοδόσιον τὸν ἀλεξανδρείας, οὓς ὁ βασιλεὺς ἐξελάσας, ἑτέρους κατέστησεν.

ιβ' Ἐκ τῆς ἱστορίας προκοπίου καισαρέως περὶ καβάδου τοῦ περσῶν βασιλέως, καὶ χοσρόου υἱοῦ αὐτοῦ.

ιγ' Περὶ ἀγαμάκυδος, καὶ ἀζαρέθου, καὶ τῆς ἐν βυζαντίῳ τῆς ἐπίκλην λαβούσης τὸν νίκα.

ιδ' Περὶ ὀνωρίχου τοῦ βανδέλων ἄρχοντος, καὶ τῶν γλωσσοτομηθέντων χριστιανῶν παρ' αὐτοῦ.

ε' Περὶ καβαώνου τοῦ μαυρουσίου.

ιϛ' Περὶ τῆς βεσσαρίου κατὰ βανδίλων ἐκστρατείας, καὶ τῆς τούτων ἐξολοθρεύσεως.

ιζ' Περὶ τῶν ἀπὸ ἀφρικῆς ἐξθόντων λαφύρων.

ιη' Περὶ τῶν ἀπὸ προσώπου ἰησοῦ υἱοῦ ναυῆ ἀποφυγόντων φοινίκων. ἐριθευδερίχου τοῦ γότθου καὶ τῶν ἐν ῥώμῃ συμβάντων ὑπ' αὐτῶν ἄχρι τῶν χρόνων ἰουστινιανοῦ, καὶ ὡς πάλιν ἡ ῥωμαίοις γέγονεν οὐιτίγιδος φυγόντος ἀπ' αὐτοῦ.

ιθ' Ὡς οἱ λεγόμενοι ἔρουλοι, ἐν τοῖς χρόνοις ἰουστινιανοῦ ἐχριστιάνισαν.

κ' Ὡς πάλιν ὑπὸ γότθοις γεγονυῖαν τὴν ῥώμην, αὖθις ὁ βεσσάριος ἀνεσώσατο.

κα' Ὡς καὶ ἀβασγοὶ τηνικαῦτα ἐχριστιάνισαν.

κβ' Ὡς καὶ οἱ τὸν τἀναΐν οἰκοῦντες, τηνικαῦτα ἐχριστιάνισαν, καὶ περὶ σεισμῶν ἐν ἐκάδι καὶ ἀχαΐᾳ γεγονότων.

κγ' Περὶ ναρσοῦ τοῦ στρατηγοῦ, καὶ θεοφιλείας αὐτοῦ.

κδ' Ὡς ὁ χοσρόης φθόνῳ τακεὶς ἐπὶ ταῖς εὐημερίαις ἰουστινιανοῦ, κατὰ ῥωμαίων ἐστράτευσε, καὶ πλείστας πόλεις καθεῖλε ῥωμαϊκὰς, ἐν αἷς καὶ τὴν μεγάλην ἀντιόχειαν.

κε' Περὶ τοῦ γεγονότος θαύματος ἐν ἀπαμείᾳ τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ ξύλου τοῦ σταυροῦ.

κϛ' Περὶ τῆς εἰς ἔδεσσαν ἐκστρατείας χοσρόου.

κζ' Περὶ τοῦ γεγονότος ἐν σεργείου πόλει θαύματος.

κη' Περὶ τοῦ λοιμικοῦ πάθους.

κθ' Περὶ τῆς φιλοχρηματίας, καὶ ἀπληστίας ἰουστινιανοῦ.

Περὶ

Περὶ τοῦ μεγάλου ναοῦ τῆς ἁγίας σοφίας καὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων. λά
Περὶ τῆς ἐν ᾧ κυανῷ χρώματι τοῦ βασιλέως μανίας μᾶλλον ἢ φιλίας. λβ'
Περὶ βαρσανουφίου τοῦ ἀσκητοῦ. λγ'
Περὶ συμεὼν μοναχοῦ τοῦ διὰ χριστὸν σαλοῦ. λδ'
Περὶ θωμᾶ μοναχοῦ καὶ αὐτοῦ ὁμοίως προς ποιητοῦ σαλοῦ. λε'
Περὶ μηνᾶ τοῦ πατριάρχα, καὶ τοῦ γεγονότος τηνικαῦτα θαύματος εἰς τὸ τοῦ ἑβρέου παιδίον. λϛ'
Τίνες κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τῶν μεγάλων πόλεων ἐπίσκοποι. λζ'
Περὶ τῆς ἁγίας οἰκουμενικῆς πέμπτης σϋνόδου, καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν συνέστη. λη'
Ὡς ἰουστινιανὸς τῆς ὀρθῆς δόξης περιτραπεὶς ἄφθαρτον τοῦ κυρίου τὸ σῶμα ἐπρέσβευσεν. λθ'
Περὶ ἀναστασίου ἀρχιεπισκόπου ἀντιοχείας. μ'
Περὶ τοῦ θανάτου ἰουστινιανοῦ. μά

ΕΥΑΓΡΙΟΥ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΥ ΕΚΚΛΗσιαστικῆς ἱστορίας τόμος δ̅ζ̅. κε̅ζ̅ α̅ζ̅.

ΑΝαστασίου δὲ, ὥς μοι λέγεκται, πρὸς τὴν ἀμείνω μεταχωρήσαντος λῆξιν, ἰουστῖνος θρᾷξ γένος τῇ ἀγουργεῖ ἀμπεχόνῃ χρῆται, ἐννάτην ἄγοντος τοῦ πανέμου μηνὸς, ὃς ἰούλιος πρὸς ῥωμαίων ὠνόμασται, χρηματιζούσης τῆς ἀντιόχου ἕκτον καὶ ἑξακοσιοστὸν καὶ πεντακοσιοστὸν ἔτος ὑπὸ τῶν βασιλικῶν σωματοφυλάκων, ἀναῤῥηθεὶς ὧν πρὸ καὶ ἦρχεν, ἡγεμὼν ὧν ἐν τῇ αὐλῇ τάξεων καθεστώς. περιέθετο δὲ τὴν ἀρχὴν τὴν αὐτοκράτορα πάσης ὑπέρτερον ἐλπίδος, ὅτι γε πολλοὶ καὶ ἔξοχοι καὶ πρὸς πᾶσαν εὐδαιμονίαν ἥκοντες καθεστήκεισαν τῆς ἀναστασίου συγγενείας. πᾶσαν τὲ δύναμιν ἐφελκόμενοι τὴν τοσαύτην αὐτοὺς ἀρχὴν περιβαλεῖν ἐξισχύουσι.

Ην δὲ καὶ ἀμάντιος τῶν βασιλικῶν κοιτώνων προεστὼς ἐς τὰ μάλιστα δυνατός. ὃς ἐπεὶ μὴ θεμιτὸν ἦν ἄνδρα ὧν ἀνδρείων ἐστερημένον ἐς τὴν ῥωμαίων παρελθεῖν ἀρχὴν, ἐβούλετο θεόκριτον πιστὸν οἱ τυγχάνοντα τὸν στέφανον τῆς αὐτοκρατορίας ἀρχῆς ἐπιθέσθαι. καὶ δὴ τὸν ἰουστῖνον μετάπεμπτον ποιησάμενος, χρήματά οἱ μεγάλα δίδωσι δεανεῖμαι κελεύσας τοῖς ἐς τοῦτο μάλιστα ἐπιτηδείοις, οἵοις τε οὖσι, τὸ ἀγουργὲς σχῆμα ᾧ θεοκρίτῳ περιθεῖναι· ὃς εἴτε τὸν δῆμον τοῖς χρήμασιν ἐξωνησάμενος, εἴτε τὴν τῶν καλουμένων ἐκσκοβιτώρων εὔνοιαν, φασὶ γὰρ ἐπ' ἀμφότερα, τὴν ἀρχὴν περιεβάλετο. αὐτίκα γοῦν μεθ' ἑτέρων, τόν τε ἀμάντιον θεόκριτόν τε ὀξ ἀνθρώπων ἠφάνισεν. β̅ζ̅

Τὸν δέ γε βιταλιανὸν ἐπὶ τῆς θρᾴκης ποιούμενον, ὃς ἀναστάσιον ἐξῶσαι τῆς βασιλείας ἐβουλήθη, πρὸς τὴν κωνσταντίνου καλεῖται πόλιν. δείσας μὲν αὐτοῦ τὴν γ̅ζ̅

δωάμιν καὶ τ̃ ἀμφὶ τοὺς πολεμίους ἐμπειρίαν. τότε πᾶσι κλέος, καὶ ἰὼ εἶχε περὶ τ̃ βασιλείαν ἔφεσιν. ἀγθυμολίαν ὁ ὄπιστήσας, ὡς οὐχ' ἑτέρως αὐτ̃ περιέσῃ, μᾶλλον φίλος εἶη περιποιήσαιτο, καὶ ὧ δόλῳ περιφρεῖον ἀνεξέλεγκτον περιθῇς, στρατηγὸν αὐτὸν ἑνὸς τ̃ καλουμένων περσικῶν ἀναδείκνυσιν. ὅπου πλείω δὲ τ̃ πειθοῖ χώρειν δίδοις ἐπεξαπάτη μείζονι, καὶ ἐς ὑπάτους τὸν βιτάλιον ἀναβιβάζῃ. ἔστ̃ δ' ὑπατείας ἐχόμενος, ὅπῃ κτ̃ τὰ βασίλεια γένοιτο, ἐν ὕνι μεταυλείῳ θύρᾳ δολοφονηθῇς ἐτελεύτησε, ποινὴν τῶν πρ' αὐτ̃ κτ̃ ἸησοῦΧριστῶν ἀδίκως παρανηθέντων, ταύτην καταλαβών. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον γέγονε.

ΚΖ Τὸν δὲ γε σευῆρον ὁ Ἰησοῦ μαθητὴς περὶ θεσπρος κεχειροτόνητο, καθὰ τὰ φθάσαμεν διηγησάμενοι, ὅπῃ τῷ ἐν χαλκηδόνι συνόδου ἐφ' ἑκάστοις ἀναθέμενοι περιβολῶν οὐκ ἐπαύσατο, καὶ μάλιστά γε ἐν τ̃ καλουμέναις ἐν θεσσαλονίκῃ συλλαβαῖς, καὶ τ̃ τούτων ἀμοιβαίαις, ἃς διεπέμψατο τοῖς ἑκάστοτε πατριάρχαις, ἐδέησεν δὲ μόνον διὰ τοῦ διεξύδρου πόλιν περὶς ἰωάννου, ἣ μ̃ ὂν περὶ σευῆρον ἰωάννου, διασκέψου τε αὖ ὁμοίου, αἳ καὶ μέχρις ἡμῶν διαφέρονται, πολλαί τ̃ ἐντεῦθεν κτ̃ Ἰησοῦ ἐκκλησίαις ἐπανέστησαν ἔριδες, καὶ πικρότερος διηρέθη λεώς, κελεύει ἰουστῖνος ὁ περὶτ̃ αὐτ̃ βασιλείας ἔτει, συχνοῦ τὸν σευῆρον ποιναῖς εἰσπραξῶν τ̃ γλώσσης διατεμνομένης, ὡς ἐνίοις διεβεβρύλη. εἰρηναίου τ̃ περὶξιν ἐγκλειομένου, ὃς ἐφεστήκει τῇ ἐκεῖ τ̃ ἀρχῶν διὰ τοῦ διοικητοῦ. πιστοῦται δὲ τὰ περὶ Ἰησοῦ κατ' αὐτὸν ἐπιοῦσι τὸν εἰρηναῖον ἐγκλειοθῆναι ὁ σευῆρος περὶς ἐνίοις τῶν διοικητῶν γράφων, καὶ τὸν ἔπειτα Ἰησοῦ φυγῆς διηγούμενος ἔνθα μεγίστας λοιδορίας τὸν εἰρηναῖον βαθεῖ, καὶ πᾶσαν αὐτῷ φυλακὴν ἀκριβῆ περιθεῖναι μὴ διαδρᾶναι τ̃ διοικητοῦ. εἰσὶ δὲ οἵ φασιν ὡς βιταλιανὸς τοῦ γλώσσης ἐξητήσατο τοῦ σευῆρου, ἐς ἕλη τὰ περαῖα τῶν ἰουστίνῳ δοκούντων φέρειν, διάγειν ἐς αὐτὸν ὑβρίζων ἐν τοῖς ἑαυτοῦ λόγοις ὁ σευῆρος. φύλλ' οὖν τὸν οἰκεῖον θεῖον διὰ τὸν γερπιαῖον μιῶα, ὃν σεπτέμβειον ῥωμαίων λέγει φωνή, ἕβδομον καὶ ἑξηκοστὸν καὶ πεντακοσιοστὸν ἔτος χρηματίζούσης τ̃ αὐτοκράτορος. καὶ μετ' αὐτὸν ἐς ὃν θεῖον δύσει παῦλος, κελευσθεὶς τοῦ ἐν χαλκηδόνι συνόδου διαφωνῆσαι κηρύττειν. παῦλος μὲν οὖν ἐθελούσιος διαχωρήσας Ἰησοῦ διοικητοῦ, τοῦ πρώτων στέλλεται πορείαν τὸν βίον διαμετρησάμενος. διόφασιος δὲ μετ' αὐτὸν ὃς ἱεροσολύμων, ὅπου τὸν κατ' αὐτὸν δύσει θεῖον.

ΚΗ Ὑπὸ τοῖς αὐτοῖς ἰουστίνου χρόνοις, ἐμπρησμοί τε δεινοὶ καὶ συχνοὶ κτ̃ τ̃ αὐτοκράτορος γεγόνασιν, ὥσπερ ἠμύθμοι τῶν γεγονότων ἐν αὐλῇ φοβερωτάτων κλόνων, καὶ περσίμιον τοῖς παθήμασι προεχόμενοι. μ̃ γὰρ βεσχοῦ τίνα καιρὸν ἐν τῷ ζ' ἔτει Ἰησοῦ αὐτ̃ βασιλείας μιῶι δεκάτῳ, διὰ τὸν ἀρτεμίσιον μιῶα ἤτοι μᾶλλον ἐννάτῃ καὶ κ' αὐτοῦ ἡμέρᾳ κατ' αὐτὸν Ἰησοῦ μεσημβρείας τὸ καθερώταται τ̃ ἕκτης ἡμέρας Ἰησοῦ καλουμένης ἑβδομάδος, βεβασμὸς καὶ σεισμὸς ἐπελθόντες τῇ πόλει μεγάλῃ πᾶσαν διατέθραυλες, κατήναγον, οἷς καὶ πῦρ εἵπετο, ὥσπερ τοῦ συμφορᾶν μετ' αὐτὸν διαμαθόντα. ἃ γὰρ οἰκήσεις οὐ κατέλαβον, τὸ πῦρ ἀμφινεμόμενον ἔξω θράκωσέ τε, καὶ ἀπετέφρωσε, καὶ ὅσα μὲν Ἰησοῦ πόλεως πέπονθεν, ὅσοι τε τὸ πυρὸς καὶ τῶν σεισμῶν ἔργον γεγόνασιν, ὡς τὸ εἰκὸς ὑπέθετο, ὁποῖα τε τῶν δοξα καὶ λόγου κρείττω συμβέβηκε περιπαθῶς ἀφηγήσασθαι ἰωαννῆ ὧ ῥήτορι, ὧδε

τ̃ ἰσαρείας

τῆς ἰσοτείας καταλήξαντι. τελθλαῖον δ' οὖν ἐγκαταληφθὲς τοῖς πάθεσι καὶ ὁ δυφεάσιος, ἵνα μὴ τῶν ὑπιτηδείων ὁ τροφὸς ᾖ.

Ἀλλ' ἡ τῶν αὐθεφπων ὀφτιεφα τοῦ θεοῦ κηδεμονία ἡ τροφὸς τῆς πλημμῆς τὰ φαφμακα πλάττουσα, καὶ φιλανθεφπία ὃ ξίφος τὴν ὀφγῆς θήγουσα, ἡ πφὸ αὐτοῦ τὴν ἀπόγνωσιν τοῦ οἰκείου οἰγνδσα συμπάθειαν, ἐφαίμιον διανέσησε τῆς ἐφώας ἀφχῆς τὰς ἰωΐας διέποντα, πᾶσαν ἀναζώσασα φφενίδα, μηδὲν τῶν ὑπιτηδείων ὑπολιπεῖν. οὐ καὶ λύθεν ἀγασάμενοι μύλιοχέων παῖδες, ἐς ἱεφέα φηφίζονται. καὶ τὸν ἀποστολικὸν παῖδα θεόνον, ὡσαφ μαθὸν καὶ γέφας τοσαύτης τροφοίας τοῦτον κληφωσάμενος, πέπονθεν καὶ αὖθις ὑπὸ σφσμῶν μὴ μιῦας λ'. τότε καὶ θεύπολις ἡ μυλιόχου τροφοπηφύθη πόλις, καὶ μήνης τροφοίας τροὸς τὸ βασιλέως τυχοῦσα. Ἀλλ' ἐπεὶ τῶν εἰφηνθύων ἐμνήσθημεν παθημάτων, φέφε καὶ ἕτεφα ἄπαθα τῶν ἀξιολόγων τῷ πφόνῳ τροσοθῶμεν πόνῳ, ἀφ' ἐς ἡμᾶς ὁκ τῶν ἰσοφηστύτων ἐκυώκασι. ζ

Ζωσιμᾶς μὴν, γένος φοίνιξ, τῆς λεγομένης φοινικίας, κώμης σίνδης πατφίδα κληφωσάμενος διέχουσαν τῆς τῶν τυείων οὐκ σταδίους κ' τὸν μονήφη διαθλούων βίον. σὺν ταῖς τε ἀφέξεσι, καὶ μεθέξεσι ὧν ἔφφων καὶ τῇ μήμῃ ἀφεταῖς τὸ βίου τὸν θεὸν ἐσοικισάμενος, ὡς μὴ μόνον δφεφᾶν τὰ μένοντα, ἀλλὰ καὶ πάσης ἀπαθείας λαβεῖν, σεμνῶν τῶν ἐνὶ ὑπισημων μὰ τὴν κάθαφος πόλιν, ἢ μιᾶς ὧν παλαιτίνων ἠγεῖται. ὧν δὲ ἄφα σὺν ἀφχεσίλαος μὴν, δὶ πατφίδος τε καὶ λόγιος. ὃν τε ἀξιωμῦν τῶν λοιπῶν τῶν κοσμοικόντων μὴν δφος βίον ἤκων. σὺν ὁ ζωσιμᾶς ἐν ᾧ ἀκαφῆ τὴν μυλιόχου πλώσεως ἀθεόν ὑπιφυγάσας ὀλοφυφόμενός τε, καὶ μύχιον μὴν ἀνιμώξας δάκφυά τε τοσαῦτα ασείσας, ὡς δὲ τῷ γλῶ ὑπιβφέξαι, θυμιατήφιον ἐξηγήσατο, καὶ πάντα τὸν χφόνον ἐν ᾧ καθεστήκεισαν ὑπιθυμιάσας, ὑπὸ γῆς ἑαυτὸν φίπτει, τροσευχάς τε δὲ λιτὰς τὸν θεὸν ἱλεούμενος. εἶτα πϊθανομένου τῷ ἀφχεσιλάου, τί ἄφα δὴ οὕτω διαφεφέξας εἴη, διαφφήδην εἶπε, τῷ ἡλικὼ τῆς μυλιόχου πλώσεως, αὐτίκα δὴ ὧλαι οἱ τροσιομβῆσαι· ὥστε τὸν ἀφχεσίλαον καὶ τοὺς τοδατετυχέας ὁκ πεπλημμένους μὴν αναφάψαι τῷ ὥφαν, μφῆντε ἐς ὕστεφον οὕτως ὡς ὁ ζωσιμᾶς ἀπεφήναντο. Διὰ τούτου πολλαί τε δὲ ἕτεφαι θεοσημείαι γενόμασιν, ὧν τὸ πλῆθος πφὸς, ἐπεὶ καὶ κφείττονος εἰπεῖν ἀφιθμοῦ τυγχάνουσιν οὖσαι ὑπὸ λέξεως, σιωπὴ μᾶλλον ἐν ᾧ ζωσιμᾶς μὴν ἰωάννης τοὔνομα, ταῖς ἀφεταῖς τοδαπλήσιος ἐν χουζικᾶ τῇ λαύφᾳ. κεῖται δὲ τροὸς τῇ ἐφαλιᾷ τῆς γεφάδφας μὰ τὸ ἀφκτῷον μέφος τῆς λεωφόφου, τὸ φεφούσης τοὺς διαπορθυομένους ὀξὺ ἱεφοσολύμων ὑπὸ τῶν ἱεφιχωϊτῶν πόλιν, τὸν μονήφη λεὼ ἄὐλον διαπαλαίσας βίον, ὑπισχεθήσας δὲ τῷ εἰφηνθύῳ μοι καθαφος πόλιν. σὺν ὁ ἰωάννης ὁ ζουζουβίτης ἐπεὶ τῶν ἀφχεσιλάου τοῦ λελεγμένου μοι γυναῖκα ἠκηκόᾳ θάτεφον τῶν ὀφθαλμῶν ὑπὸ κεκίδος ὀκκοπέντα, φφομᾶσθαί τροὸς αὐτὸν ὃ πάθος ὑπισκεθάνθαι. ὡς δ' οὖν ἐθεάσατο, τῷ τε κόφῳ ὁκ πεσοῦσθαι, τέλεόν τε τὸν ὀφθαλμὸν διαφφύεντα, ἀσθενῆ ὑπιλαβὴ τῶν ἐνὶ πφεσβυτέφων ἰατφῶν ἐνεγκεῖν, ἐσαγαγεῖν τε ὃ διαφφύεν ὡς μὴ δυνατο, καὶ τὸν ἀσθενῆ τοδαθέντα τελαμῶσιν ἀναδῆσαι, οὐτι πφόνοις ἀφχεσιλάου· ἔτυχε γὰ ὧ ζωσιμᾶ πφὸ ὀλίγου κατ' αὐλὴ φεφυσιείᾳ, ὅθεν ὑπὸ τῆς σινδίνων ὁκιδος πόλεως διεσώσης τὸ καίσα-

ος σταδίους μάλιστα πεντακοσίους. δρομαῖοι δέ εἰσιν ὡς δὲ τὸν Ἀρκεσίλαον ἐκβρέχουσιν οἱ ζῶντα δεφθεγγόμενοι. καθῆκε δὲ ποτὲ ζωσιμᾶν ὁ Ἀρκεσίλαος ἐπὶ Δαλέξις ποιούμενος. ὅπερ ὅπως διέγνω, διωλύσατο μὲν ἐκκώφωσε, καὶ τὰς τρίχας ἐκθλίψας καὶ δεσμοῖς ἐς οὐρανὸν ἀνέπεμπε. τοῦ δὲ ζωσιμᾶ πιθανολογοῦντος τὴν αἰτίαν, ὃ συμβαὶ ὁ Ἀρκεσίλαος ἔλεγε, ταῖς οἰμωγαῖς καὶ ταῖς δάκρυσι συχνὰ δεκόπτόμενος. ἀφεὶς οὖν τοῦτον ὁ ζωσιμᾶς, αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ἐς τὸ δωμάτιον ἀνεχώρει. ἐνθα δὴ θεὼν ὡς θεμιτὸν τοῖς τοιούτοις ἐνετύγχανε. μετ' ὀλίγα δὲ αὖθις ἀναθὼν εἰσελθών, ἔχαιρέτα καὶ σεμνὰ μειδιῶν πρὸς Ἀρκεσίλαον ἔλεγε τῇ χειρὶ κτᾶται ψυχήν. ἀπιθι χαίρων ἀπιθι. ἡ χάρις δῶρον χουζοβίτη δέδοται. ἰάθη σε ὁ γιατρός. ἀμφοῖν ὀφθαλμῶν ἔχει, οὐδὲν ἰσχυράσης ἴσης συμφορᾶς ἀφιέναι, ὅτως τὸν χουζοβίτου ἐκκληθέντος. ὅπερ καὶ γέγονε. ἀμφοῖν τοῖν δικαίοιν κατ' αὐτὸ θαυμαθουργησάντοιν. τούτῳ δὴ ζωσιμᾶ, καὶ πολλαὶ ὅπως τὴν καίσαρος ἰόνιν ὀνώμοσέ τε πρὸς θεασεβῶν ἐν ᾧ τὴν τινα οἱ ὑπολησθείσαν ἐπεβέβλητο, λέοντι ἔπεσι, καὶ τὸν ὄνον ἐκπάσας, ἀπῆλθε. ὁ δὲ ζωσιμᾶς ἀνὰ τὴν ὕλιν εἵπετο. μέχρις οὗ δεκορὴς ὁ λέων ἐκ τῆς θοίνης τοῦ ζώου γέγονε. πρὸς ὃν ὑπιγελάσας ὁ ζωσιμᾶς φησὶν, ἀλλὰ γὰρ ὦ ἑταῖρε τὰ τῆς πορφύρας ἐμοὶ δεκέκοπται, πάχιλή τε ὁ νῦν πόρρω τε τῆς ἡλίσας ἀφιλόνικος, καὶ μὴ δυναμένῳ νοσοφορεῖν τὰ ὑπὲρ τὸν ὄνου σεσαγμένα. ἀναφορεῖν οὖν ἀνάγκη σε πρὸς τὸν δεσμὸν τῆς φύσεως, εἰ καὶ ἐθεί πως ἐκλύθην, τὸν ζωσιμᾶν ἀπαλλάττεται καὶ θεῖον αὖθις εἶη. ὁ δὲ, ᾧ θυμὸς καθάπαξ ὑπιλησμένος ὑπέσαινε, ἐς τὸν ζωσιμᾶν ὡς ἔτεχε πρόφωνος λύθυς, καὶ δεὰ τὸν χήμαλος ἐβόα τὸ πειθήνιον. ᾧ πειθεὶς ὁ ζωσιμᾶς τοῦ ὄνου τὸ φορτίον μέχρι τῶν πυλῶν τῆς καίσαρος ἤγαγε δεκινεῖ τοῦ θεοῦ τὴν δυνάμιν, καὶ ὡς ἀπόντα τοῖς δυσεβέσι δοῦλά τε καὶ πειθήνια ὅτ' ἂν αὐτῷ ζῶμεν, καὶ τὴ δεδημιθύῳ ἡμῖν χάριν, οὐ πάνυ χαρέσπομεν. ἀλλ' ἵνα μὴ τοῖς πλείοσι τὴν ἱστορίαν πρεμηκύνωμεν, ἐπανήκομεν ὅθεν τὴν ἐκκοπὴν ἐποιησάμεθα.

ιζ Ἐς ἔτι ἰουστίνου τὴν αὐτοκράτειαν διϊθύνοντος ἀρχῇ, τὸ νεῶ μὲν δυσέφικτον, ὑπόδαμνος δὲ πάλαι πέπονθεν ὑπὸ κλόνου τῆς γῆς. ὡσαύτως δὲ καὶ κόσμος ὑπὸ τῆς ὑγάδος κειμένη, εἶτα καὶ ἀνάζαρβος ὁ τέταρτον πάγος, ἡ τοῦ δουλέσου τῶν κιλίκων ἡγεῖται ἔθνος, ἃς ὁ ἰουστῖνος πολλοῖς ἀνεκτήσατο χρήμασι. κτᾶται τοῖς αὐτοῖς χρόνοις καὶ ἡ ἔδεσσα πόλις τῆς ὀσροηνῶν μεγίστη τε καὶ ἀνδαίμων τοῦ θεοῦ ῥέουσα σκίρτου χειμάρου ὕδασι καλεπονίωθη, ὥστε καὶ τὰ πολλὰ τῶν οἰκοδομιῶν κατασυρῆναι, καὶ πλῆθος ἀναείθμητον ἀπολέσθαι, οἷς τὸ ὕδωρ λαβὸν ὤχετο. μετεκλήθη δ' οὖν ὑπὸ τὸν αὐτὸν ἰουστίνου ἡ ἔδεσσα καὶ ἀνάζαρβος, καὶ τούτων ἑκάτερα τῇ αὐτῇ προσηρεία καλεκοσμήθησαν.

ιθ Τούτῳ δὴ ἰουστίνῳ ὀγδοον ἔτος τὸ βασιλέως ἀγῶνι ἐνέπαλε μιῶν πρὸς πεισὶν ἡμέραις ἰουστινιανὸς ἀδελφιδοῦς αὐτῷ συμβασιλεύς, ἀνάῤῥητος τῇ προτέρᾳ τοῦ ξανθικοῦ ἤρεω ἀπριλλίου μηνὸς, ἀνὰ πέμπτον καὶ ἑβδομηκοστὸν καὶ πεντακοσιοστὸν ἔτος τοῦ χρεμαλισμοῦ τῆς ἀλιοχίας. καὶ τούτων δὲ προχθόντων, ἰουστῖνος μεθίσταται τοῦ ὀλύθεν βασιλέως, ὑπελθὼν τέλη ἡμέραν, ἀνὰ τὴν προτέρην ἡμέραν τοῦ λῴου, ὅ καὶ αὐγούστου μηνὸς, συμβασιλεύσας μὲν ἰουστινιανῷ μηνὶ τέτταρας, τὰ ὅλα δὲ ἔτη τὴν αὐτοκρατεῖ διανύσας ἀρχὴν ἐνέα πρὸς πεισὶν ἡμέραις, ἰουστινιανοῦ δὲ μόνου τὴν ὅλην ἀρχὴν τῶν ῥωμαίων ὑπερεκατείας πρεμηκύνας.

θεοδοσίου. ἤδη τε τ᾽ ἐν χαλκηδόνι συνόδου κηρυττομένης διὰ τὰς ἀμφιβόλους ἐκκλησίας κελεύμασιν ἰουστίνου καθά μοι διήγηται. ἔτι τὰ τ᾽ ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως ἐν τισι τῶν ἐπαρχιῶν διεσφάλτο, ϖάλιστά γε τῆ τ᾽ βασιλέως καὶ τῆ τ᾽ τῶν ἀγεξανδρου πόλιν· τ᾽ μὲν βασιλίδος τ᾽ ὀπισκοπὴν ϖρυτανεύοντος αἱθίμου, τῆς δὲ ἀγεξανδρέων ἐκκλησίας ἡγουμένου θεοδοσίου. ἀμφοτέρω γὰρ τῶν μίαν ἐδοξαζέτην φύσιν.

Ἰουστινιανὸς μὲν οὖν τῶν ἐν χαλκηδόνι σϋνῃγμενων ἐκρατύνετο, καὶ ὧν ϖερὶ αὐτῶν ἐκλε- ιϛ
γειμένων, μάλα γενναίως ἀντεῖχε. θεοδώρα δὲ ἡ τούτου σύνοικος, τῶν μίαν φύσιν λεγόντων, εἴτε καὶ τῶν ἀληθῶς οὕτως ἐχόντων. εἰκὸς γὰρ ὁ ϖερὶ ϖίστεως ϖρέπει) λόγος, ϖατέρες τὲ ϖρὸς παῖδας, παῖδες τὲ αὖ ϖρὸς τοὺς φύσας δίκαιον), γυνή τε ϖρὸς τὸν ἴδιον γαμέτην, αὐήρ τε αὖ πάλιν ϖρὸς τ᾽ ἰδίαν γαμετὴν, εἴτε καὶ καθ᾽ ἕνα συγκείμενοι οἰκονομίαν. ἵν᾽ ὁ μὲν τῶν λεγόντων δύο φύσεις ὅτι χρεὼν τοῦ θεοῦ ἡμῶν μ᾽ τ᾽ ἕνωσιν ἀντέχη) ·ἡ δὲ, τῶν ϖροσβλύοντων μίαν φύσιν. ὅμως δ᾽ οὖν ἀληθεῖς οὐκ ἀνεδίδοσθαν. ἀλλ᾽ ὁ μὲν, τῶν ἐν χαλκηδόνι συνελθημένων μάλα ϖανδαισίως ἀντελαμβάνετο. ἡ δὲ, μ᾽ τῶν ἀϖεναντίας οὖσα τῶν λεγόντων μίαν φύσιν ϖανοικίως ϖροὐνόει, καὶ τοῖς γε ἡμεδαποῖς ϖεριέθαλπεν καὶ τοῖς ἀλλοδαποῖς μεγάλοις χρήμασιν ἐδόξιοῦτο, ἢ καὶ ϖείθῃ τ᾽ ἰουστινιανὸν μετάϖεμϖτον συνῆγον ϖοιήσασθαι.

Σώζονται οὖν τὰ ϖρὸς τοὺς ἀϖὸ τῆς ἰουστινιανοῦ, ϖρὸς τε θεοδώραν. δι᾽ ἰα
ὧν ὅτι λαθὼν ὡς καθαρχὰς τ᾽ ϖρὸς τὸν βασιλέα ὁδὸν διαπεφύκει. μὴ ὁ τὸν ἀνθιοχείας καταλήϊοιπε θρόνον. ὕστερον μὲν τοῖς κατείληφε ταὐτὸν, καὶ γέγραφεν. ὡς ὅπῃ ϖρὸς τὸν βασιλέως ἐγερόντι, ἐνέτυχε τῷ ἀνθίμῳ, καὶ τ᾽ ϖλατυϖλοίας οἱ δόξης εὗρηκε αὐτὸν καὶ τῆς εἰς τὸν θεὸν νομίσεως ϖέϖειικε τ᾽ καθέδρας ἐκτῆναι. γέγραϖται δὲ αὐτῷ ϖερὶ τούτων ϖρὸς θεοδόσιον τὸν τ᾽ ἀγεξανδρέων ὀπισκοποῦντα πόλιν. ἐν οἷς καὶ μεγαλαυχεῖ ὡς ὃν αὐτὸν αἱθίμον ϖέϖειικεν ὡς εἰρῆται τῆς ὀπὶ γῆς δόξης, καὶ τῆς οἰκείας καθέδρας. ταῦτα τοιαῦτα ϖρὸς κρῖναι δόγματα. φέρονται δὲ καὶ ἀνθίμου ϖρὸς θεοδόσιον ὀπίστολαὶ ϖερὶ τούτων, θεοδοσίου τε αὖ ϖρὸς αὐτὸν ϖρὸς ἀνθιμον, ἃς ϖρίημι καταλιμϖάνων τοῖς ἐντυγχάνουσι βουλομένοις. ἵνα μὴ ϖλῆθος ἄϖειρον ἐϖεισκυκλήσω τῷ ϖρόντι βίῳ. ὅμως δ᾽ οὖν ὡς ἀνθίμου τῶν βασιλέως κελεύσμάτων ἰόντος, καὶ μὴ δεχόμενοι τὰ ἐν χαλκηδόνι συνελεγμένα ἀμφω ὧν οἰκείων ὀξελαθέτην θρόνων, καὶ τ᾽ μ᾽ ἀγεξανδρέας, ζωΐλος διαδέχε) ·τ᾽ δὲ τῆς βασιλέας ὀπιφανίου, ὡς ἐν ἁϖάσαις λοιϖὸν ταῖς ἐκκλησίαις ἀναφανδὸν κηρύττεσθαι τ᾽ ἐν χαλκηδόνι συνόδου, καὶ μηδένα ταύτην τολμᾶν ἀναθέματι ϖειθανάγκην. τοῖς δὲ μὴ ταῦτ᾽ ὄντως ἐχόντας, διὰ μυείων συνῃσθάνεσθαι δόγματων ϖρὸς τ᾽ τοιαύτην ἕνωσιν συγκαταθέσιν. γέγραϖται δ᾽ οὖν ἰουστινιανῷ νομοθεσία ἐν ᾗ τὸν συνῆγον ἀνάθεμα συν ἑτέροις ἀνατεθεμάτικε. ποιναῖς τε μελίσαις ὑϖοτέθηκε τοῖς τὰ ἐκείνων ϖροσβλύοντας δόγματα, ὡς διὰ ἐκείνου τὰς ἑκάστοτε διαφθορὰς ἐκκλησίας, ὁθὲν ἔτι διεῤῥῶσθαι μένειν. ἀλλὰ τοὺς τε ἑκάστης διοικήσεως ϖατριάρχας ἀνῃλοις συμβαίνειν. τοῖς τε τῶν ϖόλεων ὀπισκόϖοις, τοῖς ἰδίοις διαφόροις ἐϖέσθαι, καὶ τέσσαρας συνόδους ὀπὶ τῶν ἐκκλησιῶν κηρύττεσθαι, ϖρώτην μὲν τ᾽ ἐν νικαίᾳ, εἶτα τὴν ἐν κωνσταντινουϖόλει, τρίτην τ᾽ ἐν

ἐφέσῳ ὃ πρεσβύτερον, τέταρτον τ̃ ἐν χαλκηδόνι. γέγονε δὲ καὶ πέμπτη συνόδος κ̃τ̃ κέλευσιν ἰουστινιανοῦ. πρὸ ἧς τὰ πρόσφορα, ἐν τοῖς πρεσφορίοις ἐρῶ καιροῖς, τέως τὴν δυὰ μέρος προαθέντων ὑπὸ τοῖς ἐν τοῖς χρόνοις, λόγου τε ἀξίων καὶ θεσπίτων τῇ προύσῃ συνυφαινομένων ἱστορίᾳ.

ιβ Γέγραπται προκοπίῳ τῷ ῥήτορι τὰ κ̃τ̃ βιγιλαντίου, ὡς καλάδης ὁ φρυγῶν βασιλεὺς χρυσῷ τῷ παιδὶ νεωτέρῳ τῶν ἰδίων υἱῶν ὀνόμα προσθεῖναι τ̃ βασιλείαν βουληθείς, βούλεται αὐτῷ τὸν βασιλέα ῥωμαίων ἐς θρόνον υἱὸν ὑπεισδύναι δι᾽ χρυσίου· ἵνα σὺν αὐτῷ ἀσφαλέστατα αὐτὸς ἡ ἀρχὴ διαμεθείη. ὑπὲρ τούτου διήμαρτον ἐσηγητὴς προκόπιος, ὃς πρεσβεύων ἰουστινιανῷ κοιαίστωρ καθίστηκεν, ὅτι μείζω τ̃ τοὺς ῥωμαίους ἐχθρὰν ὤξηναν. φιλοπονώτατα τοιγαροῦν κομψῶς τε καὶ λόγος ἐκλέπτηται τὸν αὐτὸν προκόπιον. ἃ δὴ πέπρακται ὑπὸ βιγιλαντίου στρατηγοῦντι τῶν ἑῴων δυνάμεων ῥωμαίοις τε καὶ πέρσαις τοῖς ἀμηλίταις πολεμοῦσι. πρῶτον μὲν οὖν νίκην ῥωμαίων δυναμένοις τὰ χωρία διαφυγεῖν τε καὶ νικᾶσθαι, καὶ βιγιλαντίου ἑρμογένους τε αὖ τὰ ῥωμαίων στρατόπεδα διακοσμοῦντος. οἷς ὕπατον ἀπῆν καὶ ὅσα κ̃τ̃ τ̃ ἀρμενίων γέγονε χώραν οἷά τε κ̃τ̃ τῶν ῥωμαίων εἰρηνάρχην μὲν θεμιστοκλέους τῶν σκηνητῶν βαρβάρων ἡγούμενος. ὃς καὶ μόστρακον τὸν ἐουφίνικα ἀδελφὸν συνοῦσιν ἀμφ᾽ αὐτὸν στρατιώτας ἐζώγρησε, καὶ χρημ̃τ̃ ὑστερον μεγάλων ἀπέδοτο.

ιγ Πεπαθῶς διεξίσι καὶ τ̃ τοῦ λεγομένου μισθαμουσδάου καὶ ἀζερέθου κ̃τ̃ ῥωμαίων γῆς ἔφοδον, ὅπως τε τούτοις τ̃ ἄφοδον ὅπη τὰ σφέτερα ποιουμένοις πρὸς βίας τὰ οἰκείου στρατοῦ ὅπη τῆς ἡδοσι δ᾽ ὑφάπου βιγιλαντίου συνεπλάκη ὑπεικομένης ἧς παρελίας ἡμέρας, καὶ ὅπως ὁ ῥωμαίων διεφθάρη στρατὸς τῶν βελισαρίου βουλομ̃τ̃ ὀκ δυναμένου. ὅπως τε ἐουφῖνος, καὶ ἑρμογένης τ̃ καλουμένῳ ἀπέραντον εἰρήνην πρὸς πέρσας διέθηκεν. οἷς ἐπάγλ τ̃ αὐτὰ ὃ ζυζαντίων γνωμένῳ τῶν δημοτῶν φασιν, ἡ πρεσπηρεία τὸ σῶμα τῶν δήμων δέδωκε. τὸ νίκα γὰρ ὑπικλησιν ποιοῦσι τοῦτο ὧν δήμων ἀνθρώποις σῶα φθέντων σῶμα, δόντες τ̃ ἐς ἀνθρώπους γνώσεως. καθ᾽ ὧν ὑπάλιός τε καὶ πομπηΐος βιαθέντες μὲν ὑπὸ ὧν δήμων πρὸς τ̃ τυραννίδα. ἑκατέρω δὲ πρὸς τῶν στρατιωτῶν κελεύσμασιν ἰουστινιανοῦ τῷ κεφαλῷ ἀποτεμνόμενω, καλεποντώδη, ὧν δήμων ἐστασιάντων. ὅτε καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδας ἐν ᾧ πόνῳ τούτῳ φησὶν ὁ προκόπιος ἀνθρώπων ἀπολέσθαι. ὃ αὐτὸν τὰ κ̃τ̃ βουδίλιος γραφονῖ, μέγιστα τεθῆται, καὶ μνήμης ἐς ἀεὶ διασωζομένης ἄξια, ἃ λέξων ἔρχομαι.

ιδ Ονώριχος δὲ τ̃ βασιλεύσαντος ἐκ γενετείχου διαδεξάμενος, τὰ τε ἀρείου φρονημάτων, ὡμόπαλα διεθέτο ἀμφὶ τοὺς ἐν λιβύῃ χριστιανούς, τοὺς τὰ ὀρθὰ φρονοῦντας δόγματα διζόμενος ἐς τὸν ἀρειανὸν μεταθέσθαι δόξαν, καὶ τοὺς μὲ μὴ ὑπείκοντας, πυρί τε καὶ μυρίαις θανάτων ἰδέαις ἔφθειρεν. οἷσιν δὲ τὰς γλώσσας ἀφεῖλεν. τούτοις καὶ τῇ θεᾷ πρόσκοπος ἔφη, πρὸς τὸν βασιλέως γνωμένους πόλιν αὐτὸς διαφράντας, ἐντυχεῖν τε αὐτοῖς ἵνα τοῖς μηδὲν πεπονθόσι φθεγγομένοις, καὶ τὰς μὲν γλώσσας ἐξ αὐτοῦ τοῦ πυθμένος ἀνασχεθῆναι, τὸν δὲ φωνὸν αὐτοῖς ἐναρθρον εἶ, καὶ ὕσπερ διαλέγεσθαι. θαῦμα καινὸν τε καὶ παράδοξον. ὧν καὶ ἰουστίνου διάταξις μνημονεύει. ἐξ ὧν καὶ δύο παρελθησόμενοι, ὡς αὐτοῖς

ἀναγράφει

ἀναχαφὴς τοσκόπος. ὅπερ γὰρ γναφέων ὁμιλὴν ἐδιλητήτιν, τὴν φονικὴν ἀφηρεθήτιν τῶν μηλυείου τὸ χάεσος αὐτῶν μηκέτι τοσιμεινάσης. ὃ ἕτερον δὲ ἀξιάγασον ἀναχὴ τοῦ Φιλήεος θεοῦ θαυμαθυργήσαντος. ἐπ' ἀνδράσιν ἐκφύλοις μὴν τὴν θρησκείαν, ὅσια δὲ κατ' ἐκεῖνο καιρὸν δράσασι, καθαιρεῖν φησὶ τὸν ἀμφὶ τείχισιν μαντρισίων ἠγεῖσθαι. ὃ δὴ φησὶν ὁ καθαιρῶν. ἄξιον γὰρ τοῖς αὐτὰ χρήσασθαι ῥήμασιν, ἀξιολόγοις καὶ τοσοῦτων διηγουμένου, ὅπερ ἐπ' αὐτὸν ἐστραλεύσαις βανδίλοις ἐπεῖδε, ἐποίησε δὲ. τοσοῦτα μὴν τοῖς ὑπηκόοις ἐπήγειρεν ἀδικίας τε πάσης, καὶ φρώσεως εἰς τυφλὸν ἀγούσης, καὶ πρώτων μάλιστα γναφικῶν ξιωτσίας ἀπέχεσθαι, χαμαικώμαι τε δύο πηξάμενος, ἐν θατέρῳ μὲν αὐτὸς σὺν πᾶσιν ἐστρατοπεδοῦσατο τοῖς ἀνδράσιν. ἐν ᾧ δὴ καὶ ἑτέρῳ, τὰς γναφικὰς καθεῖρξε. θάνατον δὲ τῷ ζημίαν ἠπείλησεν ἔσεσθαι, εἴτις ὅπη ὃ τῶν γναφικῶν χαμαίκωμα ἴοι. μετὰ δὲ, πέμψας εἰς χαλκηδόνα καταφόρους ἐπέστησε τάδε. ἐπειδὴ οἱ βανδίλοι ὑπὲρ τὴν στρατείαν βασίζοντες, ἵνα νεὼν ὑφείλωσιν ὃν οἱ χριστιανοὶ σέβονται, αὐτοῖς μὴ ἐφορᾶν τὰ νενόμενα. ἐὰν δὲ οἱ βανδίλοι τὸ χωρίον ἀμείψωσι, πρῶτα ποιεῖν τὰ νόμενα εἰς τὸ ἱερὸν, ἔξεστι δ' αὖ ἐκείνοις βασίσασθαι οἴκοι. ἐπιστεῖν δὲ αὐτὸν καὶ τοῦτο φασὶν, ὡς ἀγνοοῦσι μὴ τὸν θεὸν ὃν χριστιανοὶ σέβονται. εἰκὸς δὲ αὐτὸν φησὶν εἶναι ἰσχυρὸς ὅστις ὡς λέγεται, πᾶσαν μὴν τοῖς ὑφειζομένοις, ἀμοιβὰς δὲ τοῖς θεραπεύουσιν. οἱ μὴν οὖν καταφορικοὶ ἐς χαλκηδόνα ἦσαν ἐξόλοιζον τὸν τῶν ἀσκητῶν τῶν βανδίλων θεὸν μὴν. ὅπερ δὲ τὸ ὅπη τείχισιν ἦσαν μὴν σημεῖα τοσιβεβλημένοι ταπεινὰ, εἶπον. οἱ δὲ βανδίλοι, ὡς ἡμέρᾳ τῇ τοσῆτῃ κυλίσαντο ἐς τὸ χριστιανῶν τοὺς νεώς. τοῖς τε ἵπποις, τά τε ἄλλα ζῶα ἐπαγαγόντες, ὕβρεώς τε τοσῆμιας ἀπελείποντο, καὶ αὐτοὶ ἀκολασίᾳ τῇ σφετέρᾳ ἐχρήσαντο. τοῖς τε ἱεροῖς οἷς μὴν λάβοιεν, ἐξεφαπίζοντο, καὶ ξαίνοντες τὸ τῶν νέων πολλὰς, ὑπηρετεῖν σφίσιν ἐκέλευον. ὅπερ δὲ τάχιστα ἐνθένδε ἀπηλλάγησαν, ἐποίουν οἱ τοῦ καθαιρῶν καταίσχοποι, ὅσα αὐτοῖς ἐπιτέτακτο. τὰ τὸ γὰρ ἱερὰ καθήρουν αὐτίκα, τῷ τε κόσμῳ καὶ εἴδει μηδὲν οὐχ' ὁσίως ἐπέκειντο, σωτὴρ ὅπλμυρίδας ἀφυλόμενοι, τά τε λύχνα ἔκαιον ἄπαυστα καὶ τοῖς ἱερεῦσι αἰδοῖ τε πολλῇ τοσεβοσεκύνησαν, καὶ τῇ δίκῃ φιλοφρονοῦντες ἐπαύσαντο. χρυσία τε τοῖς τοιούτοις δόντες, οἱ ἀμφὶ τὰ ἱερὰ τοῦτα ἐκάθηντο. οὕτω δὴ τὴν τῶν βανδίλων στρατιὰν εἶπον, καὶ ἀπὸ τούτου καὶ τὴν ὁδὸν σύμπασαν οἱ βάνδαλοι καὶ τοῦτα ἡμύρτησαν, καὶ οἱ καταίσχοποι ἐθεραπεύοντο. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ ἔσεσθαι ἔμελλον, τοσελθόντες οἱ κατάσχοποι, ἀγγέλλουσι τῷ καθαιρῶν, ὅσα βανδίλοις τε καὶ σφίσιν ἐς τὰ χριστιανῶν ἱερὰ εἴργασο, καὶ ὡς ἐγγὺς που οἱ πολέμιοι εἶεν. ὁ δὲ ἀκούσας, ἐς τὸν ξυμβολὴν καθίσαντο. οἱ μὴν οὖν πολλοὶ, ὡς φησιν, βανδίλων διεφθάρησαν. εἰσὶ δὲ οἳ καὶ τοῦτο τοῖς πολεμίοις ἐγένοντο, ὀλίγοι γε κομιδῇ ἐκ τοῦ στρατοῦ τούτου ἐπ' οἴκου ἀπεκομίσθησαν. τοῦτα μὴν τραγικωτάτῳ παθεῖν τοῦτο μαντεύσαν ξυνέπεσεν. ἐτελοῦντα δὲ χρόνοις ὕστερον ἑπτὰ καὶ εἴκοσιν ἔτη βανδίλων ἄρξαντα.

Ο αὐτὸς ἀναχαφὴς ὡς ἰουστινιανὸς φθονεῖ τῶν κακῶς αὐτοῦ πασχόντων χριστιανῶν στρατείαν ἐπαγείλας τοῦ θήκης ἰωάννου ὑπάρχου τὰ αὐλῆς καθεστῶτος τῆς τοσθέσεως δυνεστέλλετο. ὄναρ γε αὐτῷ φανὲν ἁμαχεῖσθαι μὴ τοῖς τὴν ἔφοδον ἀποκνῆσαι. χριστιανοῖς γὰρ ἀμοιβὰν τὰ βανδίλων διαφθείρᾳ τοσάγματα. ἐν ᾗδην φοινικαδεὶς ἑβδόμην τῆς βασιλείας δύων ἔτος τελᾷ ἐς τὸν ἀκτιὸν ἢ

ιϛ΄

περὶ τῶν βασιλείων ἐστὶν, ὑπὲρ φανίου τοῦ τῆς πόλεως ὑπισχόπου λέξαμβρου τὰ εἰκότα, λιναί τε ὧν τραλλιανῶν ἀρχὴ βαπίσαμβος, καὶ ἐς τὴν τρατηλίδα ναῦν ἐσεβάσαμβος. δύω ἐκπαι δὲ αὐτῷ καὶ τὰ κτ' κωφριανὸν τὸν μάρτυρα ἰσοείας ἄξια, καὶ φησὶ περὶ τοῦ λέξιν ὧδε. κωφριανὸν ἄγιον, ὕδρα μάλιστα πάντες χαλκηδόνιοι σέβονται, καὶ αὐτῷ νεὼν λίαν λόγου πολλοῦ ἄξιον περὶ τῆς πόλεως ἱδρυσάμενοι περὶ τῇ τῆς θαλάσσης ἠιόνα, τὰ τε δῶρα ἐξοσιοῦνται, καὶ ἀγῶσιν ἐνιαύσιον ἑορτὴν, ἣν δὴ κωφριανὰ καλοῦσι, καὶ ἀπ' αὐτοῦ τὸν χῆμῶνα οἱ ναῦται οὐ πρὸ ἐνιαυτοῦ ἐμνήσθη ὁμωνύμως τῇ πομπηΐου περὶ σαμοθρᾴκην εἰώθασιν. ἐπεὶ ἐς τὸν καιρὸν ὑπισκήπτων φιλεῖ. ἐφ' οὗ ταύτην οἱ λίβυες ἄγειν ἐς ἀεὶ τὴν ἑορτὴν νενομίκασι. τοῦτον οἱ βανδίλοι τῶν νεῶν, ὀνωρύχου βασιλεύοντος, τοῖς χειστιανοῖς διαφθείροντο, ἀφείλοντο, ἐνθένδε σφῶν πολλὴ ἀτιμία τοῖς ἱερεῦσι ξελάσμοις, καὶ ὃ λοιπὸν ἅπτε περὶ σήκοντα ἀρχαίοις ἐπανορθοῦν. ἀφαλλόσι δ' ἀφὶ ταῦτα, καὶ ἀφαπονουμένοις τοῖς λίβεσι, πολλάκις φασὶ τὸν κωφριανὸν ὄναρ ὑπισκήψαντα φόβῳ ἀμφ' αὐτῷ μεμνῆσθαι τοὺς χειστιανοὺς, ἥκιστα χρῆσθαι. αὐτὸν γὰρ οἱ περὶ ὀνόρ τὸ χρόνου ἡμερῶν ἔσεσθαι, καὶ κατόψεσθαι τὸν περὶ ῥήσιν ἐς τοὺς βελισαρείου χρόνους, χαλκηδόνος τοῦ βελισαρείου στρατηγοῦ ῥωμαίων καλλικόου γνωμόνης, μὴ πέμπτον καὶ ἐννενηκοστὸν ἔτος τῆς ἀφαιρέσεως. βανδίλων τε πάντων ὑπὸ πολεμηθέντων, καὶ τῆς ἀρχαίων δόξης τέλεον ὑπὸ τῆς λιβύων γῆς ἀπελαθείσης, χειστιανῶν τε τοὺς οἰκείους νεὼς ἀπειληφότων κτ' τὸν κωφριανοῦ τοῦ μάρτυρος περὶ ῥήσιν, τῷ αὐτῷ καὶ τάδε γέγραπται.

ιζ Ἐπειδὴ φησὶν ὁ βελισάρειος τοὺς βανδίλους καταπολεμήσας, ἐς βυζάντιον ἦκε, τά τε λάφυρα, τά τε τοῦ πολέμου ἀνδράποδα περιαγόμενος αὐτὸν γλίμαχα τῶν βανδίλων ἡγούμενον θριάμβου δοθέντος κτ' τὸν ἱππόδρομον, ἦγαγε πάντα θαύματος ἄξια. ἐν οἷς κειμήλιον πάμπολύ τι χρῆμα καθῳκήκει, ἅτε μιξελίχου τοῦ ἐν ῥώμῃ σεσυληκότος παλάτ . ἀφ' ἑμπροσθέν μοι δεδιήγηται, ἡνίκα δ' ὁδοξία ἡ βανδενιανοῦ γαμετὴ τῶν ἑσπερίων ἄρξαντος ῥωμαίων, τοῦ μαξίμου ὄντος ἀνδρὸς ἀποδημοῦσα, καὶ ἐς τὴν ῥώμην ὑπεριδεῖσα τὴν μιξελίχου μελεπέμψατο πρὸς δῶσιν τῆς πόλιν τοῦ ῥωμυλίου. ὅτε καὶ τὸν ῥώμυλον ἐμπρήσας, τὸν ὁδοξίαν ἅμα τῇ θυγατρὶ κτ' τὰ βανδίλων ἤγαγε ἤδη. ὅτε σεσυλήκει σὺν τοῖς ἄλλοις κειμηλίοις, ὅσα ὁ οὐεσπεσιανοῦ παῖς τῖτος τὰ ἱεροσόλυμα ἀνδραποδίσας, ἐς ῥώμην ἤγαγε, ἀναθήματα σολομῶντος τυγχάνοντα τοῦ θεοῦ ἐξοσιωμένου. ἀφ' ἰουστινιανὸς περὶ τῆς χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν αὖθις εἰς ἱεροσόλυμα πέπομφεν ὃ θεῖον καὶ ὠφέλιμον ἁρπάσων ὡσαύτως καὶ περιέργων ἀνετέθησαν. ὅτε φησὶ τὸν ἡλίμεσα ὁ περὶ κόπιος ὑπὲρ γῆς ἐρρίμμενον ἀνὰ τὸν ἱππόδρομον ἀνίκητοῦ τοῦ βασιλέως καθέδρας, ἐνθεν καθῆκε τὰ σκεύη θεωμῆς ὁ ἰουστινιανὸς, ἐπειπεῖν τὸ θεῖον λόγιον τῇ σφετέρᾳ γλώσσῃ. ματαιότης ματαιοτήτων, τὰ πάντα ματαιότης.

ιη Φησὶ δὲ καὶ ἕτερον ἥκιστα μὴ ἱστορηθὲν ἄγειν αὐτὸ, ἀξιάγαστον δὲ καὶ παντὸς θαύματος ἐστὶν ὁρᾶν. ἱστορεῖ δ' οὖν ὡς ὁ λιβύων ἔθνος οἱ μαυρούσιοι ὑπὸ τῆς παλαιστίνων ἀναστάσεις γῆς, τὴν λιβύην καθῴκησαν. εἰ δὲ τύχοις οὐ διαφθαρέντα θεῖα λόγια γραπτοῖς, καὶ ἱεροῦσι, καὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη. τεκμήριοι δὲ τὸν λόγον ἀγηδὴ πᾶσι τυγχάνειν, ὑπὸ λίνος ὑπογράμματος ὧν καὶ ἀναγνῶναι

φησὶ

φησὶ τῶν φοινίκων γράμμασι συγκείμενον· ἦν δὲ τοῦτο ἀγχοῦ κρούνης, ἔνθα ξύ-
" λαι δύο ἐκ λίθων λευκῶν πεποίηνται ἐν αἷς ἐγλέγραπται τάδε. Ἡμεῖς ἐσμὲν οἱ
" φυγόντες ἀπὸ προσώπου ἰησοῦ τοῦ ληστοῦ ὑπὸ ναυῆ. ὧδε μὲν οὖν ἔληξε ταῦτα, αὖθις ῥω
μαίοις καθηκόου λιβύης γενομένης, φόρους τε ἐπετείους εἰσαγούσης ὡς τῷ τῆς
Ἱερου. λέγεται δὲ ἐν λιβύῃ πενθήκοντα καὶ ῥ' ἄστη ἰουστινιανὸς δυάσασθαι, τὰ μὲν,
τέλεον· τὰ δὲ ἐπὶ πολὺ διαῤῥύεντα, καὶ πρὸς ὃ μεγαλοπρεπέστατον ἀνακαινίσαι
καλλωπίσεως ἕνεκα ἐθελῆσαι, κοσμήμασί τε καὶ κατασκευαῖς ἰδίαις καὶ δημοσίαις, τειχῶν τε
πρὸς βόλους, ἑτέρας τε μείζονας οἰκοδομίας ἐξ ὧν αἵ τε πόλεις κοσμοῦνται, τό, τε
θεῖον ἱλάσκεται, ὑπαρχούσαις τε ὑδάτων ἐς τε χρείαν καὶ κάλλος, τῶν μὲν, οὐ προ-
οιμίων ἐνδεόντων, οὐκ ὄντων τε πόλεσι προτέρων, ὧν δὲ αὖθις πρὸς τὸν ἀρ-
χαῖον τάξιν ἐπανηνεγκόντων. ὅσα δὲ καὶ τε ἰταλίαν γένηται, ἑρμηνεῦσαι λέξων, καὶ τού-
των δὲ μάλα σαφῶς προσκοπῶ ὡς ῥήτορι πεπονημένῳ μέτεστι τῶν χρόνων.

Ἐπειδὴ δέ μοι δευτέρας, ὡς μοι προσαφήνῃ, ῥώμης εἶχεν, ὁδὸς ἄκρον τε ταύ- ιθ
της τύραννον πάντα πασι καταπολεμήσας καὶ τε ῥωμαίων ἐξηγησάμενος ἀρχῆς,
τὸν βίον διεμερίσατο. ἀμάλασσῶθα ἡ τούτῳ σὺν οἰκήσασα τε κοινῆ παιδὸς ἄσα
λαεῖχον τε ὀπιθοπὴν μείνῃ, καὶ τε βασιλείαν διεκυβέρνα μᾶλλον πρὸς ὃ ἀγρέ-
νωπον ἀποκλίνασα, καὶ τῆδε τῶν προσμιγνυμένων προνοῦσα, ἡ πρότερα πρὸς τε ἔφε-
σιν τῶν γοτθικοῦ πολέμου ἰουστινιανὸν σπεύσασα, πέμψασα πρέσβεις ὑπο-
δοχῆς κατ' αὐλῆς ἀξιαρτυθείσης. καὶ ἀσαλαεῖχον τοίνυν ἐξ ἀθηνῶν ἡγουμέ-
νη, ἔλαι κομιδῇ μικρὸν τε ἡλικίαν ἄγουσα, δευδάτης προσηλυὴς δευδεείχου τῶν ὧν
ἑσπερίων προσμιγνυμένων ἀρχῶν προτίθεται. ὃς ὑπὸ βελισαρίου ἰουστινιανὸς δυὰ
τὰ ἑσπέρια πέμπεται μέρη, τε ἀρχῆς ἐξίσα), μᾶλλον προτιμήσας ἐρχομένου,
πολέμων ἥκιστα πεῖραν ἔχων, διπλοῦς ἀνδρὸς πολεμικωτάτου τῶν ἑσπερίων ἐξη
γησαμένου δυνάμεων. ἐκ ὧν συγκειμένων ὡς αὐτῷ προσκοπῶ ὅστις ἦν, καὶ βε-
λισαρίου προσφόρως τῇ ἰταλῶν γῇ, οὐδέπω μὲν τε ῥωμαίων καταλέλοιπεν. βε-
λισάριος δὲ σὺν ὡς ἀμφ' αὐτὸν, τῇ ῥώμῃ προσεπέλασεν, ὃν ἥδιστα ῥωμαῖοι τὰς
πύλας διαπεπασμένας ἐσεδέξαντο, σιλβερίου μάλιστα τοῦ τούτης ἀρχιερέως, τοῦ-
το καταπροξαμένου, φιλανθρωπότερον ἀσαλαείχῳ πρέσβυν
ἠμύναντο. ὥθινι καὶ ἀμαχητὶ τε πόλιν παρέδοσαν, καὶ γέγονεν ὑπὸ ῥωμαίοις αὖ-
θις ἡ ῥώμη, ἑξήκοντα ἔτεσι ὕστερον ἀνάτῃ ἀπελαύνουσα, πρὸς δὲ ῥωμαίων προ-
γεγραμμένου διχεβείου μίνως, ἐνδέκατον ἔτος ἰουστινιανοῦ βασιλέως τε αὐτοκρά-
τορα διέποντος ἀρχῶν. ὁ αὐτὸς δυάγραφε προκόπιος, ὡς ὧν γοτθων τὴν ῥώ
μην πολιορκούντων, βιγιλάριος ὑπομνήμασι προδοσίας ἐς σιλβέριον τὸν τῆς πό-
λεως ἀρχιερέα ἐλήλακε, τοῦτον μὲν ἐς ἡμᾶς μετοικίζει· ἀρχιερέα δὲ, βιγί-
λιον κατεστήσατο.

Ὑπὸ τοῖς αὐτοῖς χρόνοις, ὡς ὁ αὐτὸς προκόπιος δυάγραφε, ἔρουλοι πλανῆται κ
ἵππον ὀφλισάντες ὅτε τὴν ῥωμαίων ἀρχὴν δυάσασιος διεκυβέρνα φιλοφρονηθέν-
τες ὑπὸ ἰουστινιανοῦ χρήμασι μεγάλοις αὐτοὺς δωρησαμένου, πασσυδὶ χριστια-
νοὶ γεγόνασι, καὶ τὴν διαιτὴν ὅπῃ ὃ ἡμερώτερον μετεδιήγετο.

Εἶτα τὴν ὅπῃ ὁ βυζάντιον ἐπανάζυξιν βιγιλαείῳ γράφε, ὅπως τὸν οὐ- κα
ίτιγιν δυήγαγε μὴ τῶν ἐκ ῥώμης λαφύρων. τὴν λά τε τῶν ῥωμαίων ἀρχῆς τὴν

πολεμῆσαι, καὶ ὅπως αὖθις ὑπὸ γότθου ἡ ῥώμη γέγονε, καὶ ὡς βιγιτάριος δὶς τὴν ἰταλίαν κατειληφὼς, αὖθις τῇ ῥώμῃ ἀνέσωσε, ὅπως τε τῶν μηδικοῦ πολέμου συσάντες αὖθις ἐς βυζάντιον ὁ βιγιτάριος μετάπεμπτος ὑπὸ βασιλέως γέγονεν.

κϚ Ο αὐτὸς ἱστορῇ ἀδασηνοὺς ὅτι τὴν ἡμερώλεσιν μεταστάντας ὑπὸ τοῖς αὐτοῖς χρόνοις τὰ χειστιανῶν ἤθεσι δόγματα, βασιλέα τε ἰουστινιανὸν, τῶν ὑπὸ σκλῆς αὐλῆς δυνούχων, ἀδασηνὸν δὲ τὸ γλῶσ, ὀνόματι πέμπτῳ πρὸς αὐτοῦ ἀπαγορεύοντα, μηδένα τὸ λοιπὸν ἐν τούτῳ τῷ ἔθνει τὴν ἀρρενωπίην ἀποψιλοῦσθαι σιδήρῳ διαζωμένης τῆς φύσεως. ἐξ αὐτῶν γὰρ τὰ πολλὰ οἱ τοῖς βασιλικοῖς ὀξυπηρετοῦντες κοιτῶσι καθεσήκεσαν, οἷς δὴ νοῦχοι ἡ σωφροσύνη καλεῖται. ὅτε γὰρ ἰουστινιανὸς ἱερὸν τῆς θεοτόκου ἐν ἀδασηνοῖς οἰκοδομησάμενος, ἱερέας αὐτοῖς καλεσήσασθαι. ὅθεν ἐς τὸ ἀκριβέστατον τὰ χειστιανῶν ἐξέμαθον δόγματα.

κζ Ἱστορεῖ δὲ αὐτὸς ἀνὴρ ὡς οἱ τὸν τανάϊν οἰκοῦντες, τανάϊν δὲ καλοῦσιν οἱ ὀπιτζῶνοι τὴν σκλῆς λίμνης τὸ μαιώτιδος σκολιὸν ἀγεις ἐς τὸν ἄξενον πόντον, ἰουστινιανὸν δυσφοροῦσιν, ὀπίσω τὸν σφίσιν σκπέμψαι. ἀναγράφει δὲ μάλα λογίως ὁ αὐτὸς ὑπὸ τοῖς ἰουστινιανοῦ χρόνοις, γότθων πρῶτ ἀπὸ τῆς μαιώτιδος σκθρομὰς τὴν τῆς ῥωμαίων γῆς, σφισιν τε ἐξαίσιος ἀνὰ τὸν ἦδα γλυέσθαι, τὸν τε βοιωτίαν καὶ ἀχαΐαν καὶ τὰ περὶ κόλπον τὸν κρισαῖον καταφθῆναι, καὶ χωρία ἀνάεθμα, καὶ πόλις ἐς ἔδαφος σνεχθῶναι, καὶ χάσ τῆς πολλαχόσε γλυέσθαι, καὶ σὺν ἰσχῇ μὴν αὖθις ἐς ταυτὸν σνωχθεῖν. εἰ δὲ οὖ μεμνήκασι.

κδ Γράφει καὶ τὴν ναρσοῦ γραῖκίαν καλέσας ἐς ἰουστινιανοῦ παρὰ τὸν ἰταλῶν χῶρον, ὅσπερ τε τὸν ἴλιχαν κατηγωνίσατο, καὶ μετὰ τοῦτον, τέταν, καὶ ὡς ῥώμην πέμπτον ἐδήλω. φασὶ δέ τινες οἱ συγγενόμενοι τῷ ναρσῇ, ὡς ἔστ τὸ θεῖον λιτάς τε καὶ δήησις ἀσεβείας ἀξιοῦσθαι τὰ εἰκότα γραίρων, καὶ τὴν πρόθυμον καὶ θεοτόκον ὡς ἀναφανδὸν αὐτῷ οἱ δραχελλέας τὴν καιρὸν ὅτε πολεμεῖν δέοι, καὶ μὴ πρότερον χάρων ἄρχειν, πρὶν ἂν ἐκεῖθεν τὸ σκύθημα λάβοι. πέπρακται δὲ καὶ ἕτερα τῷ ναρσῇ, λόγου πολλοῦ ἄξια βουσελίνου καὶ σὺν δυνάμει καταπολεμήσαντι καὶ τὰ πολλὰ προσκτησαμένῳ μέχρις ὠκεανοῦ. ἀπὸ ἀγαθῆς μὲν γὰρ ἀρχῆς τῷ ναρσῇ, οὕτω δὲ ἐς ἡμᾶς ἀφίκται. τῷ αὐτῷ προσκοπίῳ καὶ τάδε συνεγράφη.

κε Οπη μὲ χοσρόης ὅπως ἔγνωται τὸν ἐν λιβύῃ τὸν ἐν ἰταλίᾳ σὺν ἀθέντα δίκιος τὴν ῥωμαίων ὑπεκφατεία, πρὸς φθόνον ἐξαίσιον ἦρθη. ἐπεκάλει τέ ἵνα τῇ ῥωμαίων ἀρχῇ παλαιονδεῖας λέγων, καὶ τὴν συγκειμένην εἰρήνην λῦσαι, καὶ πρόσθετα μίαν ἰουστινιανὸν παρέσβις διαπέμψασθαι πρὸς χοσρόην πείσοντας μὴ τὸν σφίσιν ἀπέραντον εἰρήνην παλύσαι, μὴ δὲ λυμήνασθαι τοῖς συγκειμένοις. ζητηθῆναι τὰ ἀμφίλογα, καὶ ἵνι φιλιάδι τελεσθῆναι ἔφπω. τὸν δὲ φησὶν ἀνύοντα ὑπὸ δ' ὁδὸν κυκῶντος φθόνῳ μὴ δὲ τὸν λόγων πρόσδεξασθαι, στρατῷ δὲ μεγάλῳ τὴν ῥωμαίων ἐπελθεῖν γῆν, δίτον καὶ δέκατον ἔτος ἄρχοντος ἰουστινιανοῦ καὶ τὸν ῥωμαίων ἰθύνοντος βασιλεῖ. καὶ συγγράφει ὅπως ὁ χοσρόης σῦρον τὴν πόλιν πρὸς τὸ ἱππόσι τῷ ἀφράτου κειμένῳ σκπολιορκήσας καθεῖλε, ἕτερα σεσωσμένας δόξας, ἕτερα δὲ πράξας ἑαυτοῖς, τὰ πρώτα μύσια πάλαι, τοῖς συγκειμένοις ὑδὲν προσεχῶς, δόλῳ μᾶλλον ἢ πολέμῳ τὸ πόλεως εἵλε φαλῆς γεγονώς, ὅπως τε καὶ τὸν ἐν ἐφέσῳ σὺν ἔστησε, εἶτα καὶ τὸν ἐς μιλήτου ἔφοδον,

ἐφραμίου

ἐφραμίου μὴν ὑπισχνουμένης τ̃ πόλιν. καλαλιποῦσα δὲ αὐτὴν μηδενὸς αὐτῷ τῶν καλασκευῶν τοσοῦντος, ὅς τ̃ ἐκκλησίαν ἐν τοῖς ἀμφ' αὐτὴν πύργοις θεισῶσαν λέγεται, καλακοσμήσας τοῖς ἱεροῖς ἀναθήμασιν· ἵνα λύτρα ταύτην λάβῃ). ἀνὰ χρόφῃ δ' καὶ θεὶ παθῶς ἐκλίθη) καὶ τ̃ ἀνδιόχου πόλεως τ̃ δῆσιν τοῖς αὐτὸ χεσόμου λιμομανίαν, καὶ ὡς πύργοις ἀπόλλυσι κτείνων ἐν ἐμπιπρᾶς χορηγὸς. ὅπως ἐν κτ̃ τ̃ λείψανα σελήνειαν γένοιτο ἐν δαφνῆι τ̃ τροπαιῶν εἰ καὶ κτ̃ τ̃ ἀπαμέων, θωμᾶ τὸν αὐθέντε τ̃ ἐκκλησίας θεῖον διέποντος, ἀνδρὸς λόγῳ τε καὶ ἔργῳ δικαιοτάτου, ὃς καὶ στωϊκὰ ζῶ χορηγὸν τ̃ τῶν ἵππων ἅμιλλαν ἐν τῷ ἱπποδρομίῳ τοῖς τὸ νενομισμένον σφῶς ὑπέρη, πολλοῖς χορηγὸν ὑπερπαίοντας καὶ ἡμερονύκτιος. ὃν καὶ χορηγὸς ἤρετο, εἰ σφ ἤθελεν αὐτὸν ἀνὰ τ̃ οἰκείαν καθαθαι πόλιν, ὃν φασὶν ἀληθίζόμενον εἰπεῖν, ὡς οὐχ ἥδιστα τ̃ χορηγὸν ὁρῶν κτ̃ τ̃ οἰκείαν πόλιν. ἃ καὶ θαυμάσαι φασὶ τ̃ χορηγὸν, τ̃ ἀληθῆ τὸν ἄνδρα δικαίως ἀγόμενον.

Ἐπειδὴ τ̃ ἰσοείας ὧδε γεγόναμεν, λέξω καὶ ὁ γεγονὸς αὐθέντε θαῦμα, ὁ τ̃ παρ κζ΄
εὐσης ἰσοείας καθέστηκεν ἄξιον. ὅτε τ̃ ἀνδιόχου πυρπολήσαντος τῶν ἀπαμέων οἱ παῖδες ἐγνώκεσαν, ἱκέτευον ὃν λιβεμένον μοι θωμαῦ, τὸ ζωπιὸν τοῦ ζωσοῦ ξύλον τοῦδε τὸ εἰωθὸς τοσοῦτον τε καὶ τοσοῦτον, καὶ ἀνὰ τὰ τελούμενα ὁρῶ ἐν τε καὶ καλασπάζοιντο, τ̃ μόνιον τῶν ἀνθρώπων ζωπείαν, ἐφόδιόν τε λάβοιεν ἧς ἑτέρας βιοῆς, ἀπορούντος αὐτοῖς τὸ ἡμέτερον ζωσοῦ τοῦς τ̃ ἀμείνω λῆξιν. ὁ δὴ καὶ πετραχὼς ὁ θωμᾶς, τοσφέρῃ τὸ ζωοποιὸν ξύλον ῥῆξας ἐπαγγελίας ἡμέρας ἧς τοσθέσεως· ὡς ἀνὰ δέξῃ καὶ πᾶσι τοῖς ἀσυγκίτοσιν ἀγιαθῆναι, καὶ τ̃ ἐνθένδε ζωπείας ἀπόναιτο. φοιτῶσι γοῦν μ̃ τῶν ἀνδρῶν καὶ οἱ ἐς φῶς με τοσαγαγόντες, ἐς χαμαιδιδασκάλια φοιτῶντά με τοσιαγόμενοι. ὡς δ' οὖν τοσκιωπήσαντές τε καὶ καλασπάσαντες τὸν ἡμέτον ζωσὸν ἠξιώθημεν, ἴδρας ὁ θωμᾶς ἀμφοτέρᾳ χεῖρε τὸ τ̃ ἀρχαίας καθέρας δεξιᾶς τὸ ζωοποιὸν ξύλον ἐπεδείκνυ πύργῳ τ̃ θείων ἀνακτόρων τοσινοσῶν, ὡς τοῦ ἐν τοῖς κυείαις τῶν τοσκιωπήσεων ἡμέρας εἴδησε. εἶπε δ' ὃ ὦ θωμᾶ μεθισταμένῳ πυρὸς μέγα τι χεῦμα σελαγίζοντος, ἃ καλακαίοντος, ὡς πύργοις ὃν χῶρον ἐνθα πρεστὼν τὸν ἡμέτον ἐπεδείκνυ ζωσὸν, ἐμπίτοσασθαι δοκεῖν. καὶ γέγονεν οὐχ ἅπαξ, οὐ δὶς, ἀλλὰ καὶ πολλάκις, ὅ ἱερέως πύργοις τὸν αὐθέντε χῶρον τοσιόντος, ἐν τ̃ ἀθεοιαθέντος λεῶ γενέσθαι θωμᾶ δυσωποῦντος. ὅτοσ καὶ τ̃ ἀνδρομέων ζωπείαν τοῖς ἀπαμεῦσι τοσεφήτευσεν. ἀνετέθη τοίνυν καὶ εἰκὼν ὁ ὄρφνος τῶν ἀνακτόρων, ζωῦτα τοῖς ἀγνοῦσι τὴν γραφὴν ἀγγελία, ἡ καὶ μέχρι τῆς ἀδεαρμένου, καὶ τοσῶν ἐφόδου διεσῴζετο. στωεκαύθη δὲ τῇ αὐθέντε ἁγία θεοῦ ἐκκλησία μ̃ τ̃ ὅλης πόλεως. καὶ ζωῦτα μὲν ὧδε ἐγεγόνει. ὁ δὲ χορηγὸς κτ̃ τ̃ ἄφοδον τοδαπονδήσας τὰ συγκείμενα, ἐπεὶ καὶ τινικάδε στωεδόκει ἕτερα πέτοσαχεν, τῷ μὲν ἀσαθεῖ αὐτὸ καὶ ἀβεβαίῳ δήπου συμβαίνοντα· ἥκιστα δὲ ἀνδρὶ λογικῷ, μήτι γε δὴ βασιλῆ τοσέποντα λόγον τῶν συγκειμένων ποιουμένῳ.

Ἀναγράφει ὁ αὐθὲς τοσκόπιος καὶ τὰ τοῦ ἐδέσης καὶ ἀβάρου τοῖς παλαι- κζ΄
οῖς ἱστορημένα, καὶ ὡς ὁ χρυσὸς τοῦς ἄβαρον ἀπέσταλε. εἶτα καὶ ἑτέραν ἔφοδον τολμηρίαν τῶν ἐδεσηνῶν ὁ χορηγὸς καλέσῃ τοδαπὴν οἰόμενος τὰ τοδαπὰ τοῖς πιστοῖς θρυλούμενα, ὡς οὐκ ἂν πολε ἡ ἔδεσα τοδαπὰ τῶν ἐκ θεοῦ ἡμῶν, οὐκ ἐγκειται. ὡς ὅτι

τοὺς φιλοπόνους ἦν ἐν τῷ ἱσορηθέντων δυσεβίῳ ὦ παμφίλου αὐτὸν τοῦ ἐς λέξιν τ' ὀπισολὸν ἀναγόνλι. οὕτως δὲ τῷ τοῖς πιστοῖς ἀδελφ τε καὶ πιστεύεσθαι, καὶ ὃ πέρας ἐδέξατο, τ πίστεως ἔργον τοῦ ῥήσεως ἀναρύσης. μ' γὰρ ὃ τοῦ σθαλλὴν τῇ πόλ τὸν χοσρόην, μυείας τε ἐφόδους ἐργάσαλλ, χεῖρ τ σῶα μήσασθαι πολιῶ, ὡς καὶ τὰ τείχη τῆς πόλεως ὑπ' πηδῆσαι, ἑτέρας τε μυείας μηχανὰς ἐφῆψαι, ἃ τοῦ σκεν ἐπεποίηλο τ ἀπορλσιν. λέξω γ' τὰ γλυόμενα. ἐπήγλεν ὁ χοσρόης τοῖς ἀμφ' αὐτὸν δωρέμεσι ξύλων ἀθροῖσαι μεγάλι χῆμα τοὺς τ πολιορκίαν τῆς τοῦ ὑγρύσης ὕλης. ἃ δ' ὑπ' σῶν ἦγεν ὀξύτερον τῆς ὑπατάξεως κυκλοτερῶς τοῦ θεὶς, τὸν χοῦν ἐς μέσον ἐπέβαλεν, καὶ λὺ μέτωπος τῇ πόλ ἦ. οὕτω τε τ' σμικρὸν ἐποικοδομῶν, τοῖς ξύλοις τὲ κὴ τᾷ χώμαλι καὶ τῇ πόλ τοῦ σιῶν, τοσοῦτον ἐς ὕψος ἦρε, καὶ ὃ τεῖχος ὑπερήλαλο, ὡς ὑπὲρ δεξίων τὰ βλῆκ τῶν τοῦ κινδυνλόντων ὑπὸ τῆς πόλεως ἐν ὦ τείχ ῥίπτειν. ὑπ' τοίνυν οἱ τῇ πολιορκίᾳ συνεχόμενοι τε θεαν τὸ χῶμα πλησίον ὥσπερ ὄρος βασίζον τῇ πόλ, ὑπεδέξοις τε τ' τοὺς πολεμίους πεζῇ τ πόλεως ὑπιδήσεσθαι, ἅμα ἓφ μηχανῶνται λὺ μικρὺ τοῦ χώματος, ὅπερ ἀγέσα τοῦς ῥωμαίοις κέκληται, διώρυγα ὑπορύσσειν καὶ τεργάζεσθαι, ἐνθέν τε πῦρ λύσαι· ὡς δὲ τῇ φλογὶ τὰ ξύλα φθεόμενα, τὸν χοῦν καθάγει. καὶ τὸ μὲν ἔργον ἐπετέλεσο. πυρὰν δὲ τοσαύλιες, τοῦ σκηνοῦ διημπόδισμον οὐκ ἔχοντος τῶ πυρὸς διέξοδον. ὅθεν ἀέρος ὑπολαμβανόμενον δυσαίρετο τ ὕλιν τοῦ δράξασθαι. ὡς δ' οὖν ἐς πᾶσαν ἀμηχανίαν ἦλθον, φέρουσι τ θεόβλητον εἰκόνα ἰῶ λὺ θεόπτων μ' χεῖρες οὐκ εἰργάσαντο· ἀλλαχῇ γ' χοῦς ὁ θεὸς ἐπεὶ αὐτὸν ἰδεῖν ἐπόθ, πέπομφεν. ταύτην τ πάναγίαν εἰκόνα χ' τ' εἰργασμένην σοφίσιν ἐπαγαγόντες διώρυγα, ὕδατί τε ὑπικλύσαντες, ἀπ' αὐτ χ' τ πυρᾶς κὴ τ ξύλων ἀφῆκε κὴ πρὸς αὐλίκα τ θείας δυνάμεως τῇ πίστ τ δεδραικότων ὑπὸ φοβήσας, ὥστε ἰῶ ἐκείνοις ἀδυνάτον τοῦ φῆναι, ἐξευρέθ. πρὸς αὐλίκα γὰρ ἐσεδέξαντο τ φλόγα τὰ ξύλα κὴ λόγου θᾶττον ἀπάν θραυσθέντα τοῖς ὑπὸ τέρθεν μελεδήσασιν ἅπαντα τ πυρὸς ἀμφινεμομένου. ὡς γ' καπνὸν λύα θεσπισθέντα λεθέαν οἱ τῇ πολιορκίᾳ πιεζόμενοι, ὑφίζουν τάδε. λαγωίδας μικρὰς ἀναγλύφες λε θείᾳ ἅμα εἰκόνι καὶ τῶν λύγων δυσκαθαφλέκτων ὑλῶν χ' τῆς καλουμένης ἀγέσας ἀπεσφενδόνιζον, αἳ δὲ καπνὸν λύσαν, τ πυρὸς τῇ ῥύμῃ τ βολῆς λύαφθέντος, τὸν ἐκ τοῦ χώματος λύαδιδόμενον καπνὸν λανθάνειν προσκύαζον· ὡς πόρρας ὑποπαίζειν τοῖς οὐκ εἰδόσιν ἐκ τῶν λαγωίδων μᾶλλον κὴ οὐχ' ἑτέρωθεν τὸν καπνὸν καθεσάναι. τελίτη δ' οὖν ἀπ' ἐκείνης ἡμέρᾳ, ᾗ ἔφησαν αἱ γλωσσίδες τ πυρὸς ἐκ τῆς γῆς λύαδιδόμεναι, καὶ ὅτε σωπᾶν οἱ ἐν ὦ χώματι τῶν ἔσω μαχόμενοι, ὅποι κακῶν καθεσήκασιν. ὁ δὲ χοσρόης ὡσπερ τῇ θείᾳ δυνάμει λύαφεθέντος τοῖς τ ὑδάτων ὁλκοῖς οἱ τοῦ τ πόλεως ἐτυγχάνον ὄντες τ πυρᾶς ἀφεῖς, σβεννύειν ταύτην ἐπειρῶτο. ἡ δ' μᾶλλον ὡς ἔλαιον ἢ θεῖον, ἢ λί τ ἄλλο ἁπλῶν εἰωθότων, ὕδωρ δεξαμένη, ὅτι μεῖζον ἦρθη μέγεθος λὺ δ' πᾶν καλήγαγ χῶμα, καὶ τέλεον τ ἀγέσαν ἀπετέφρωσε. ὅτε σ' οὖν ὁ χοσρόης ἀπάσας τ ἐλπίσιν ἀπειρηκὼς, ἐκ δὲ τ ἔργων ἐγνωκὼς, ὡς πολλῷ ὤφελεν αἰσχύνῃ, ὑποδυπήσας δ' πρὸς ἡμᾶς πρεσβυομένου θεοῦ πωιέσθαι, ὅτι τὰ σφέτερα τ ἀπορλσιν ἐποιῆτο ἀκλεῶς. λέξεσθαι δὲ κὴ ὁ χ' τῶν στρατοῦ πολιτῶν δήλος ὑπὸ χοσρόου γέγονεν. ἐπεὶ κὴ ἀξιόλογόν

λογόν ὅτι ϗ πρέπον ὄντως μνήμη ἐς ἀεὶ ϗ φυλάττομεν.

κη Ἐπέσχε καὶ ταύτη ὁ χοσρόης ἐκπολιορκεῖν αὐτίκα ἐπειγόμενος. ὡς δ' οὖν τῶν τειχῶν ἀπεπειρᾶτο, τὰ πρὸς τῆς φρικείας τῆς πόλεως πρὸς ἑκατέρω βάλλοντο, καὶ συμβαίνουσιν ὡς τὰ ἱερὰ κειμήλια λύτρα τῇ πόλει γενέσθαι, ἐν οἷς καθιέρωκεν ϗ σωτὴρ ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ θεοδώρας πεμφθείς. ὡς δ' οὖν ἀπεκομίσθη ταῦτα τῷ ἱερέως ὁ χοσρόης καὶ τῶν σὺν αὐτῷ πεμφθέντων ὡρῶν ἀνεπιῤῥάνετο μή τι ἕτερον εἴη. ὧν δέ τις οὐκ εἰωθότων ἀγνοήσειεν, φησὶ πρὸς τὸν χοσρόην καὶ ἕτερα εἶναι κειμήλια ἀφ' ὧν πρὸς τῶν πολιτῶν ἀπεκρύβη διαφθόρων ὄντων. ὑπελέλειπτο δὲ χρυσοῦ μὲν ἢ ἀργύρου κειμήλια τῶν ὑπαφεθέντων, σιδήρου δὲ ἕτερος δὲ πρὸ ὑρκιατέρας ὕλης, καὶ καθάπαξ θεῷ ἀνεχούσης τὰ πρώτα λείψανα στρόβιλου τοῦ ἀθλοφόρου μάρτυρος, ὑπὸ ξύλοι τῶν ὑπομνήκων σορῶν κείμενα ἐξ ἀργύρου ἠμφιεσμένη. ὅπερ δὲ ταῦτα πεισθεὶς ὁ χοσρόης, τῇ πόλει τὸν ὅλον ἐπαφῆκε τρόπον, ἕξ ἀπίνης μὲν τὸν πρόβολον ἀπὸς ἀνέφαίνη μυείαι ὑπερμάχουσα τῆς πόλεως, ὅπερ οἱ πεμφθέντες πρὸς χοσρόην θεασάμενοι ἐπῃνήκοντο, τό, τε πλῆθος θαυμάζοντες, τήν τε ἀξιόπλοιαν διηγούμενοι. ὡς δὲ πάλιν πειθόμενος ἔμαθεν ὁ χοσρόης ὀλίγοις τῇ πόλει κομιδῇ ἐναπομεῖναι ἐξώρεις τε ϗ ἀώρεις τῆς φειδωνίας ἡλικίας ἐκποδὼν γενομένης, ἔγνω τὸ μάρτυρος εἶναι τὸ θαῦμα, καὶ δείσας, μὴ τι χειρόνων πίσιν ἀγάπημος, ἀπῆρε πρὸς τὰ οἰκεῖα. ὃν φασὶν ἐν ταῖς τελευταίαις, τὸ θείας ἀξιοπίστου παλιγγενεσίας. ἀφηγήσασθαι δὲ ϗ τὰ πρὸς τῆς ὑπισκηφάσης νόσου τοῦτο δεύτερον καὶ πεντηκοστὸν ἔτος μὴ πρότερον ἰσχυθέν, κεφλησάσης καὶ πᾶσαν γῆν ὑπενεμπιπτούσης.

κθ Τῆς γὰρ μιᾶς πρὸς περσῶν ἁλούσης ἔτεσιν ὕστερον δύο, πάλος ἐπεδήμησε λοιμώδες, ἐν ᾧσι μὲν συμφερόμενον ὡς ἐπὶ δουκυδίδου γραφέντι· ἐν ᾧσι δὲ, πολλῷ διαφορώτερον, ϗ ἤρξατο μὲν ἐξ αἰθιοπίας, ϗ νεῶ βέγερο. τὸ δὲ πᾶσαν ἀμοιβαδὸν πρεσέδραμεν οἰκουμένην, σπένας δὲ ἀνθρώπων οἵμη ἀπειρέσιους τοῦ νοσήματος καταλελοιπὸς, ϗ σύλας μὲ πόλεις ὑπὸ τοσοῦτον κατεμέτρησε, ἄχρι ϗ δ' πρὸ τὰ πᾶσι κενὰς οἰκητόρων γενέσθαι. ἔστι δὲ οὗ ὑπολαβόμενον τὸ πάλος, κουφότερον μεμῆλθεν. οὔτε δὲ τὴν πρόσοδον ἵνα τεταγμένον ἐνέσκηπεν, οὔτε αὖ ὑπισκήφων ὁμοίως ἀπεχώρει. ἀμφὶ μὲν ἵνας μὲν τόπους χρόνου ἐπιμένοντος κατεῖχεν. ἑτέρους δὲ ἧττον διατελοῦντος, ἧττον θερίζοντος. ἐν οἷς δὲ ϗ μεσόπωρον πρόσιόντος, ϗ ἔστιν ἔνθα μέρος πόλεως ἀφαμένον, τὸ γε πλέον ἀπήλλακτο μεράν, ϗ πολλάκις μὲν ἰδεῖν ἐν νοσούσῃ πόλει, σύλας οἰκίας ἐς ὑπερβολὴν φθειρομένας. ἔστι ὅ' ὅτε μιᾶς ἢ δύο φαρμακῶν οἰκιῶν, τὸ λοιπὸν τὰ πόλεως ἁπᾶσα μεμένηκεν. ὡς δέ γε ἐς τὸ ἀκριβὲς ὑπισχνέφαμεν κατειλήφαμεν, αἱ ἁπασῶν μείνασαι οἰκίαι ϗ τὸν ἐφεξῆς σύλαιτον, μόναι ἐπεπόνθεσαν. ὃ δὴ πολλῶν μᾶλλον δοξότερον, τοῦτο μὲν ὅτι εἴ γε σὺν ἑβδόμῃ τὰ εἰλημμένων πόλεων οἰκήτορας ἑτέρωθι διέφθειρεν ἔνθα τὸ πάλος οὐκ ἐπέσκηψε, κἀκεῖνοι μόνοι τοῖς παθήμασιν ἠλίσκοντο, οἱ ὑπὸ τὰ κρατηθέντων πόλεων ἐν τὰ ἁπαθέσι πόλεσι διαιτώμενοι. ϗ ταῦτα μὲ πολλάκις ἐν τὰ πρόσοδοις τὰ κύκλων ὧν καλουμένων ὑπενεμήσεων τὰ πόλεσι ϗ τοῖς ἑτέροις ἐγίνοντο τόποις. μάλιστα δὲ πολυανθρώπια χρεὼν τοῖς ἀνθρώποις ἐπέπιπτεν, ἐν ᾗ δευτέρῳ ἔτει τῆς πεντεκαιδεκαετηρίδος τοῦ κύκλου, ὡς καὶ ἐμὲ τὰ ταῦτα συλλέφαντα. σύμφορον γὰρ ϗ τὰ κατ'

ἐμὲ πρυφαίαν τῆι ἰσοείᾳ, τὰ πεδόσφορα τοῖς πεδσφόροις ἁρμόζων. καὶ ἀρχὰς μὲν οὖν ἔτι τοιούτου πάθους ληφθῶσαι τοῖς καλουμένοις βουδασιν, ἐς χαμαιδιδασκήλους ἔλη φοιτῶντα. ἀποδεξὰν δὲ καὶ τοῖς διαφόρως ὑπισκήψασι τοιούτοις πάθεσι, πολλούς τε τῶν ἐξ ἐμοῦ πεσηλθόντων, καὶ γαμετὴν καὶ τῆς λοιπῆς συγγενείας οἰκέτας τε καὶ χωρίτας παμπόλλους, ὥσπερ τῶν κύκλων ὧν ὑπενεμήσεων ταῖς ἐς ἐμὲ συμφοραῖς μεμιζομένων. ὅτε μὴ οὖν ταῦτα ἔγραφον ὁδὸν καὶ πεντηκοστὸν τῆς ἡλικίας ἄγων ἔτος οὐ πεπόνθουτων δύο χρόνων, ἤδη τεταάκις ὑπισκήψαντος τοῦ πάθους διὰ τινὸ διὰ μέσου, ἐπεὶ τέταρτος ἀπ' ἀρχῆς διῆλθε κύκλος, ἀπέδωκον ὑγιατέρα, τῶν πεπτέρων δύο, καὶ τὸν ἐξ αὐτῆς πεσηλθόντα. ὃ δὲ πάθος, ἐκ διαφόρων σημάτων συνέκειτο. ἐνίοις μὲν γὰρ ἐκ τῆς κεφαλῆς ἀρξάμενον, καὶ ὀφθαλμοὺς αἱματώδης, καὶ οἰδαῖον πεόσωπον ἀπεργαζόμενον, ἐς τὸν λαιμὸν κατῆκε, καὶ τὸ ἁμισκόμενον ἐξ ἀνθρώπων ἀπέπεμπεν, ἄλλοις ῥύσις γαστρὸς ἐγίνετο. ἰσὶ δὲ βδελλαι ἐπεμίσαντο, πυρετοί τε ἐνῆσαν ἐξαίσιοι καὶ διήμεροι, ἢ τεταῖοι ἔδυνησαν, ἴσα τοῖς μηδὲν πεπονθόσι φρονοιῶντες τε καὶ τὸ σῶμα συγκείμενοι. ἕτεροι πεδιάφοροι γινόμενοι τὸν βίον ἀπεδίδοσαν, καὶ δυσθρακες δὲ ἐξαμόμενοι, τοῖς ἀνθρώποις ἠφανίζον. ἔστι δὲ οὗ καὶ ἅπαξ, καὶ δὶς ἰνὲς κατηθέντες καὶ διαφυγόντες, αὖθις κατηθέντες ἀπώλλυτο. καὶ τὰ ἐς τὰς μεταλήψεις δὲ διάφορα, καὶ λόγου κατιόντα. οἱ μὲν γὰρ ὠσιν μόνον, καὶ σιτοδιαῖτα ἔζη, ἐφθείροντο· οἱ δὲ, καὶ πεσφαγάμενοι μόνον· οἱ δὲ, καὶ εἴσω τοῦ οἰκήματος ἰόντες· οἱ δὲ, καὶ ἐπὶ θύραν. ἐνίοι δὲ ἐκ νοσούντων πόλεων πεφυγότες, ἀπαθεῖς μεμνήκασι τοῖς οὐ νοσοῦσι, τῆς νόσου μεταδόντος. οἱ δὲ τὸ παράπαν οὐκ ἠλωσαν. πολλοῖς δὲ σιτοδιαιτηθέντες νοσοῦσι, καὶ πολλῶν οὐ νοσούντων μόνον, ἀλλὰ καὶ τετελευτηκότων πεσφαγάμενοι· οἱ δὲ, καὶ ἀπουδεὶ ὅπως ἀπώλοντο διὰ τὸ παίδων ἢ οἰκιῶν πάμπολλε θρίαν ποιούμενοι. καὶ διὰ τοῦτο μάλιστα ἐνδεηνδηκότες τοῖς νοσοῦσιν ὅμως ὡσπερ ἀνταγωνιζόμενοι τοῦ πάθους πεὸς τὸ βελτίω οὐκ ἐκρατήθησαν. ἐνεμύθη τοίνυν ὡς μοι λέγεται μέχρι τοῦ δεῦρο, δύο καὶ πεντήκοντα χρόνους τοῦτο τὸ πάθος ἅπαντα τὰ πεφύτα νικῆσαι. φιλόστρατος δὲ θαυμάζει ὀλίγε πεντεκαίδεκα ὁ κατ' αὐτὸν ἐκράτησε λοιμός. καὶ τὰ ἑξῆς δὲ ἄδηλα ἐκ τοῦ ἰόντα, οὐ ὁ θεὸς δὲ δοκήσῃ, ὁ καὶ τὰς αἰτίας ἐξεπισάμενος, καὶ ποῖ φέρον). ἐγὼ δὲ ὅθεν ἐξέβαν ἐπαύομαι καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἰουστινιανοῦ φερόντων.

λδ Ὁ ἰουστινιανὸς ἐπὶ μὲν χρημάτων ἄπλητος, καὶ τῶν ἀναγκαίων οὕτως ἐκτόπως ἐρασθὴς, ὡς καὶ τὸ ὑπήκοον ἅπαν χρυσίου πιπρασκειν, τοῖς τε τὰς ἀρχὰς ὑπερεπιόσι, τοῖς τε τοῖς φόροις ἐκλέγουσι, καὶ τοῖς ὅσοι ἀπ' οὐδεμιᾶς αἰτίας ἐφάπτειν ὑπιβουλὰς τοῖς ἀνθρώποις ἐθέλουσι. πολλοὺς δὲ καὶ ἀναρίθμους τῶν τὰ πολλὰ κεκτημένων πεσφάσης ἀπεσφάσιος ὑπηρέπασας τὰς οὐσίας ἀπάσας ἐζημίωσεν. ἐπὶ ὃ καὶ γυνὴ ἐλαμεζομένη ἐποφθαλμιωσάτω ὁμιλίαν τινὰ ἢ μίξιν ἀνέπλασεν, ἀνθ' ὧν ἅπαντα φερόντα τὰ τῶν νόμων καθίσαν, καὶ τὸν ἰουστινιανὸν πεσελαμεζομένη τοῦ ἀπόπου κέρδους ὅλον τὸν πλοῦτον συνοφανηθέντος, οἴκοι μεμενοικὼς ἀσατο, καὶ ἀφόδου δὲ χρημάτων ὑπῆρχεν· ὥστε καὶ πολλοὺς ἁγίους, καὶ ἑκάστοτε ναοὺς μεγαλοπρεπεῖς ἀνασῆσαι, ἄλλους τε ἀναγεῖς οἴκους ἐς ὑπομνήσειαν ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν ἀώρων τε καὶ ἐξώρων, καὶ τῶν ἀπὸ νοσημάτων ποικίλων ἀνοχλουμένων σω-

νων σωλάξις τε μεγάλας ἀποκληρώσας, ὅθεν δέοι ταῦτα γίνεσθαι. προάξων τε καὶ ἀνὰ μυρία δύσεβῆ καὶ θεῷ ἀρέσκοντα, εἴπερ ὄν οἰκείων δρῶεν οἱ τούτων ἐραστάι, καὶ καθαρὰς ταῖς σφῶν προάξις καρποφορεῖν.

Ἀνέστησε δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ κωνσταντίνου πολλοὺς μυρίους τῷ θείῳ καὶ τοῖς ἁγίοις σηκούς. ἐδομήσατο δὲ μεγάλου καὶ προὐβάλετον χρῆμα οὐχ ἱστορηθὲν πώποτε τὸν μέγιστον τῆς ἐκκλησίας ναόν, δυσπρεπῆ τε καὶ ἔξοχον, καὶ λόγου δυνάμιν ἐκβαίνοντα. καὶ πειράσομαι δὲ ὡς οἷός τε ὦ, χωρὶς ἀφήσας τὸ τέλμυος. θόλος ἐστὶν ὁ τοῦ μὲν ἀκρότερον νηὸς τετράφασι μέλεσι ζυγωθεὶς ἀλλήλοις, ἐς τοσοῦτον ὕψος ἐπαιρόμενος, ὡς ἐνέρθε μὲν τοῖς ἀτενίζουσι δυσέφικτον εἶναι τὸ ἡμισφαίριον τοῦτο ἀποπεφάτωσιν· ὑπέρθε δὲ, τοῖς γνωμόσι μηδαμῆ πειρᾶσθαι, εἰ καὶ μάλα τολμητής τις εἴη, ἐπανακύπτειν καὶ ἐς τὸν πυθμένα τὰς ὄψεις προσαπέμπειν. αἱ δὲ φαλίδες κενεαὶ ἐξ ἐδάφους μέχρι τοῦ καλυπτῆρος τῆς ὀροφῆς ἐπαίρονται. ἐν δεξιᾷ δὲ τοῦ δυώνυμον κίονι αὐτοῖς προσπεφάχασιν ἐκ θεσσαλοῦ λίθοι πεποιημένοι. ἐπέρασί τε μελεωειζόντων ἑτέρωθι προσπλησίοις κίοσι, πρὸς καὶ πρὸς τοῖς βουλομένοις διδόντες ἐς τὰ τελούμενα, ὅθεν καὶ ἡ βασιλὶς πρόσοδος τῆς ἑορτῆς τὴν ἱερουργίαν τῶν μυστηρίων ἐφίσταται. οἱ δὲ πρὸς ἀνίσχοντα καὶ δυόμενον ἥλιον οὕτως ἀφείθησαν, σφένδονος ἐμπεσὼν τοῦ θαύματος τοῦ τηλικούτου μεγέθους ἡμομένου, σταὶ δὲ τῶν λεπτομερῶν ἐπέρασι κίοσι καὶ φαλίσι μικραῖς. τοσοῦτον ἔργον ἀποπεφάνθαι, ὡς μὲν τὸ θαῦμα τῆς οἰκοδομίας πρανώτερον ἢ, καὶ τοὺς πόδας σωζόντων ἐνθεῖναι, πρὸς τὴν μήκους, τοῦ τε εὔρους, καὶ τοῦ ὕψους, καὶ τῶν φαλίδων τοῦ, τε διαφέροντος, καὶ τὴν ὕψος ἔχοντας ὧδε. ἔστι μὲν οὖν ὁ μῆκος ἐκ τῆς καταντικρὺ θύρας τῆς ἱερᾶς κόγχης, ἐνθα τὰ τῆς ἀναμάκτου καλλιαρίστου θυσίας, μέχρις αὐλῆς, ποδῶν ρξ'. ὁ δέ γε εὖρος κατὰ βορρᾶν, καὶ νότον, ποδῶν ριε'. τὸ δὲ βάθος ἀπὸ τῆς κέντρου τοῦ ἡμισφαιρίου μέχρις ἐδάφους ποδῶν ρπ'. καὶ τῶν φαλίδων τὸ μὲν ἑκάστης εὖρος ποδῶν * . τὸ δὲ μῆκος ἀπὸ ἀνατολῶν εἰς δύσιν πόδες σξ'. τὸ δὲ πλάτος τοῦ ἐμφώτου αὐτῶν ποδῶν. οε'. εἰσὶ δὲ καὶ πρὸς δυόμενον ἥλιον ἐκτρεπεῖς ἕτεραι τοσαὶ δύο, καὶ πόθεν ὑπαίθριοι αὐλαὶ ἐς κάλλος ἔξοχοι. εἴργασο δὲ αὐτῷ καὶ ὁ τῶν θεοπεσίων ἀποστόλων νηός, οὐκ ἐλάττων ἑτέρῳ τὰ πρῶτα δοθῆναι, ἐν ᾧ οἵ τε βασιλῆς, οἵτε ἱερωμένοι τῆς νενομισμένης ταφῆς τυγχάνοισι. πρὶ μὲν οὖν τούτων καὶ τῶν τοιούτων ἀμωγέπως εἰπεῖν τοιαῦτα. λζ

Εἰπεῖν δὲ καὶ ἕτερον τῷ ἰουστινιανῷ, πᾶσαν ἀνειώδη γνώμην ἐκβαίνον. εἴτε δὲ φύσεως ἀμυδρία, εἴτε δηλίας τε καὶ φόβων ἔλκουσαν, οὐκ ἔχω λέγειν, ἐκ τῆς δημώδους τάσεως τοῦ νίκα τὴν ἀρχὴν ἔλκον. ἐδόκει γὰρ θατέρῳ τῶν μερῶν, ὧν κυμένων φημὶ, ἀτεχνῶς πρόσκεκλῆσθαι ἐς τοσοῦτον, ὥστε καὶ μιαφονίας αὐτοῖς ἐν μέσῃ ἡμέρᾳ, καὶ ἐν μέσῃ τῇ πόλει ἐργάζεσθαι τῶν ἀπενανλίας, καὶ μὴ μόνον ποινὰς μὴ δεδιέναι, ἀλλὰ καὶ γέρων ἀξιοῦσθαι, ὡς πολλοὺς ἀνδροφόνους ἐκ τοῦδε γεγένθαι. ἀξιῶ δὲ αὐτοῖς, καὶ τοῖς οἴκοις ὑπτέναι, καὶ τὰ ἀναποκείμενα κειμήλια κτίζεσθαι, καὶ τοῖς ἀνθρώποις ταῖς σφῶν πιστοῦσθαι σωτηρίας. καὶ ἵνα τῶν ἀρχόντων εἵρκτην ἐπειρᾶτο, πρὸς τὴν σωτηρίαν ἐκινδύνευεν, ὅθεν ἀμφὶ εἷς τις τοῦ ἑώας ἐπιβατῶν ἀρχὴν, ἐπ' ἐνίους τῶν νεωτερίζοντων νόμος ἐξεφοίτησεν, ἀνὰ τὸ μεσαίτατον τῆς πόλεως, νόμος ἠκίσθη τε καὶ πρὸς ἐλάττω ἐχθη. καλλίνικος δὲ τῶν κιλί-

κων ἡγούμενος δύο ἀνδροφόνω κίλικε παῦλον καὶ φαυστῖνον ἐπελθόντε οἱ, καὶ διαχρήσασθαι βουλομένω, ἐπεὶ τ̃ ὀκ νόμων ποινὰς ὑπέμεινεν, ἀνεσκολοπίσθη, ποινὴν ὑπὲρ ὀρθῆς σὺν ἑστεως καὶ ὧν νόμων, ταύτην κατασβεσάντων. ἀντεῦθεν οἱ πατέρων μέρους τὰ οἰκεῖα πεφυγότες, καὶ πρὸς σοδένα ἀνθρώποις δξιούμενοι, ἀγρὰ καὶ ὡς ἀγε πόλεμον ἡμφιβολοι τοῖς ὁδοιπορθσιν ἐφήρμοζον. λωποδυσίας τε καὶ μιαιφονίας ἐργαζόμενοι, καὶ πόντα πλήρη θανάτων ἀώρων, λεηλασίας τε καὶ τῶν λοιπῶν ἀτοπημάτων εἰ). ἔστιν δὲ ὃ πρὸς τὰ ἀνθρώπια μεταχωρήσας καὶ αὐθις διεχρήσατο, τοῖς νόμοις ὀκδοὺς, οὓς ἐφῆκεν μόνα τὰ ἄρη ἀνοσιουργεῖν βαρβάροις ἴσα. καὶ τὰ μὴ περὶ τούτων λεπτομερῶς λέγειν, κρεῖττον καὶ λόγου καὶ χρόνου. ἀπόχρη δὲ ταῦτα ἱεκμηριώσαι καὶ τὰ ὑπίλοιπα.

λγ Γεγόνασι δὲ κατ' ὀκεῖνο καιρὸν ἄνδρες θεοφόροι καὶ μεγάλων σημείων ἐργάται, πολλαχοῦ μὲν γῆς, ὧν δὲ τὸ κλέος ἐκάστοτε διέλαμψε, βαρσανούφιος ἀγύπτιος μὲν ὁ. ἔδρᾳ ὀν σαρκὶ, ὃν ἀσαρκον διηθλήσεσθαι, ἀνὰ μνῆμα φερουσιακεῖον ἀσχολούμενος τῷ πολίσματος· ὥστε πολλὰ μὲν καὶ μνήμης κρείττονα θαυματουργῆσαι. πιστεύεσθαι δὲ καὶ ζιὼ αὐτὸν ὀν οἰκίσκῳ καθειργμένον, καίτοιγε ἀπὸ τούτου πεντήκοντα ἐτ̃ πρὸς γε χρόνων οὔτε ὀφθέντα, οὔτε ὅπου γῆς ἄνος μεθ' ἡμέραν. οἷς δυσαπιστῶν ὁ τῶν ἱεροσολύμων πρόεδρος, ὅπερ ἀληθὲς ὂν οἰκίσκον ἔγνω οὐ καθεῖρκτο ὁ ἄνθρωπος τῷ θεοῦ, πῦρ ὑπόθεσιν μικροῦ αὐτὸν πρῶτας ὑπέκαυσε.

λδ Γέγονε δὲ ἀνὰ τὸν αἰμισθμ, συμεώνης ἀνὴρ. ὅστ̃ τὸν τῆς κενοδοξίας ἀποδυσάμενος χιτῶνα, ὡς καὶ πρόθεσιν πρὸς τοῖς ὀκ εἰδόσι δόξαν αὐτὸν εἰ), καίτοιγε πάσης σοφίας καὶ θείας χάριτος ἐμπεπλησμένος. ὅστ̃ ὁ συμεώνης τὰ πολλὰ μὲ αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν διηλθατο, σοδενὶ τὸ πρόσωπον ἀδέαν ὑποδοὺς εἰδέναι, πότε τε ἢ ὅπως τὸ θεῖον ἰλάσκετο, μηδὲ ὅτε τὰς ἀφέξεις ἢ μεθέξεις καθ' ἑαυτὸν τ̃ ἐφοδον ποιοῖτο αὖ. ἔστιν δὲ οὗ κ τ̃ τὰς λειτουργείας ἀναφέρων ὀκτεράφθαι ὅ καθεζῶτος ἐδόκει, καὶ μηδὲν φρενῆρες ἢ αἰσθάνεσθαι ὅλως ἔχειν, καίπου κ καπηλίῳ πρεισδὺς ὀκ τῶν ἐστυγνότων ἐδεσμάτων ἢ σιτίων ἤσθιεν ὅτε πεινῴη. εἰ δέ τις ἐγκλίνας τὴν κεφαλὴν αὐτῷ προσεκύνησε, μ̃ θυμοῦ καὶ τάχος τῶν τόπων ἐξίστασθαι, τὸ πρὸς πολλῶν φοβεροποιῶν τ̃ οἰκείαν ἀρετὴν δεδιώς. καὶ διαῦτα μ̃ κ τ̃ τὴν ἀναφορὰν τῶν συμεώνη. ἦσαν δέ τινες αὐτῷ συνήθεις οἷς καὶ προενέβλεπεν, ὅθεν ὅλως ὑποχρινόμενος. τῶν τίνων συνήθων αὐτῷ ἰῶ τινὶ θεράπαινα, ἣ πρὸς τινος ὀκπορνοβοσκηθεῖσα καὶ κύουσα, ὅπερ τὸν τοῦτο δεδρακότα πρὸς τῶν δεσποτῶν ἐξαπατᾶν ἰωάσκαζεν, τὸν συμεώνιν ἔλεγε σκυθίως αὐτῇ συμπλακῆναι. ἀπ' αὐτοῦ τ̃ κυοφορίαν, κ ἀμεῖσθαι ἡμιλιὸν τῶν ἢ οὕτως ἔχειν, εἰδέσι δὲ κ διέγνωσαν. ὅθεν ὅπερ ὁ συμεώνης ἠκηκόει, σὺν ἐλίθετο τὴν φορτίον, εἰπὼν τὸ ὁλόθυον χρῆμα. ἐπεὶ δὲ πρόπασι τοῦτο ἐφρύαττε, ὃ πολλῷ ὤφλε τὴν αἰσχύνην ὁ συμεώνης ὡς ἐδόκει, ὑπέστειλεν ἑαυτὸν καὶ τὸν αἰδοῦμονον ὑπεκρίνετο. ὡς δ' οὖν ἡ κυεία τῆς κυούσης ἦκε, καθῆκόν τε τὰ εἰωθότα, ἢ μὴ ὡδῖς σφοδρότερον κ πολλῷ κ δυοίπισον τ̃ ἀγωνίαν καλλιεργαζομένη, ἐς ἔσχατον κινδύνου τ̃ ἀνθρώπων κατήγαγεν. ὁ δ' ὄχλος, ὑδαμῆ προσέκοπτεν. ὅπερ οὖν τ̃ συμεώνην ἐξεπίτηδες ἀφιγμένον ἱκέτευον προσεύξασθαι, ἀναφανδὸν εἶπε, μὴ πρότερον ἀπολέξειν τὸ γυάλιον,

πρὶν

πρὶν δὴ εἴποι τὶς ὀφύσας ὃ κυοφορούμενον εἴη. ὅωρ ὅπῳ πέπεφαγε κὴ τ' ὄντως
δυείπε πατέρα, δ' ὑὸς ὃ βρέφος ἐξήλαθε τοῦ τ' ἀληθείας μαθητήν. ὅθ' πολὲ
ἐς ἓν δωμάτιον ἑταίρας ἐσεληλυθὼς ὤφθη, κὴ τ' θύρ' ἀποκλείσας, μόνος πρὸς
μόνω ἐχρόνιζε. ὁ δ' ἰῶ αἰσχλίνας τ' θύραν ἀπιὼν ᾤχετο, πανταχῆ θεούμενος
μὴ ὡς αὐτὸν ὁρῴη. ἐπεὶ μεῖζον τὰ τῆς ἀτονοίας ἦρθη. ὡς τοὺς ἑωρακότας ἀναγκαῖν
τιὼ δῆθεν καὶ πῶθάνεσθαι ἓ τε ἑαυτῆς τῷ συμεώνῃ πρὸ αὐτιὼ εἴη, κὴ ἡ
τοσαύτη θ' κηδεμὼν τειβή. ἡ δὲ διώμυνος, τείτιω ἀπ' ἐκείνης ἡμέρας μηδενὸς ἀ-
πογάλακτος ἀποσίας τῶν ἀναγκαίων, ἢ μόνον ὕδατος. τὸν δὲ, ὅ τι τε κομίσαι κὴ σι-
τία καὶ οἴνου τι ἄγρος, καὶ τ' θύραν ἀποκλείσθαι τραπέζαν πρὸς ἀθεῖναι δεῖπνη-
σαί τ' ταὐτιω ἐγκελευσάμενον, τ' θοίνης ἐμπλησθῆναι, ἱκανὸς τῇ ἀφέξει τ' ἐφ-
ῆς πιανθεῖσαν, κὴ τὰ λείψανα τῶν ἀποκομισθέντων πρὸς ἐνέφερεν. ἀλλὰ γὰρ καὶ
τὸ κλόνου τ' τιὼ πρὸς ἀλίαν φοινίκην καθεσείσαντος πρὸς ἀπόδας ὄντος, ἰώ ἱκα-
νή τε ἐπιρυτίων, ἐιβλίων τε κὴ πεπολιτῶν μάλιστα πεπόηται, ῥυτῆρα τῇ χρεὶ με-
τεωρίζων, ἔτυπτε τῶν κιόνων τοὺς πλείους δι' τ' ἀγορᾶν, ἔτε βοῶν, ὀρχήσασθαι
ἔχετε. ἐπεὶ τοίνιω ὧδ' ἐν τοιούτοις ἰῶ πρέργον, οἱ τούτοις πρὸς τυγχάνες τὸν νοῦν ἐ-
δίδοσαν, τίνας τῶν κιόνων μὴ τύπτοιεν πρείη. οἱ κὴ μετ' οὐ πολὺ πεπαύκασιν, ἔρ-
γον τοῦ σεισμοῦ ἡμόμενοι. πολλὰ δὲ κὴ ἕτερα πέπεφαγεν, ἃ καὶ πρὸς γραμματείας
ἰσχύουσης δεῖται.

Ην δὲ τὶς καὶ δε καὶ θωμᾶς τὸν δε ἀθλητὴν τὸν βίον, διὰ τ' κοίτιω συεῖαι, ὃς λε
πρὸς τ' διδύμου γέγονε τιὼ ἐπέτειον χορηγίαν κομιούμενος τ' κατ' αὐτὸν μο-
νῆς. ἐτέτακτο δὲ ἐκ τῆς αὐτοῦ σε ἐκκλησίας τοῦτον ὁ ἀνασάσιος οἰκονομῶν τ' ἐκ-
κλησίαν, ὅπῳ συχνὸς αὐτὸν ἰωάννης, τῇ χρεὶ κτ' κόρρης ἐραπίζῃ, καὶ δυσθυμαγε-
τούντων τῶν σοφίστων πρόντων, ἔφη. ὅτε αὐτὸν ἔλη λήψεσθε, ὅτε τὸν ἀνασάσιον δώ-
σειν, καὶ ἀμφω γνέσθαι· ἀνασασίου μὲν καθ' ἡμέραν μίαν τὸν βίον καθαιρέψαν-
τος. θωμᾶ δὲ ἐν ᾧ τῶν νοσούντων καθαγωγὴν διὰ τὸ πρόσφορον δάφνιν ἐν τῇ
ἀποπορούσῃ πρὸς τὸν ἀγῆρω μεθαστάντος βίον, οὗ τὸν νεκρὸν ἔθεντο ἐν τοῖς τῶν
ἐπηλύδων ταφοις. ὅπῳ δὲ ἑνὸς καὶ δευτέρου τεθέντοιν ὕπερθεν αὐτοῖν τὸ αὐτοῦ σῶ-
μα γέγονε, μέγιστον θαῦμα τοῦ θεοῦ, καὶ μὴ θάνατον αὐτὸν δυαδήκνυσθαι· ἀπε-
πέμποντο γὰρ μακραὶ ἀποκρυόμενοι, θαυμάσοντες τὸν ἅγιον· ἐφραιμίῳ δηλη-
γήσοισι, καὶ μὴ δημοτελοῖς ἀγερωχίας, καὶ πομπῆς, μεθαχομίζεσθαι ὁ πανάγιος
αὐτοῦ νεκρὸς διὰ τ' διτίοχου, ἔν τ' τῷ κοιμητηρίῳ κοιμᾶσθαι τιὼ τιωικαῦτα φοι
τήσασιν λοιμώδη νόσον τῇ μεταθέσῃ παύσας, οὗ καὶ τ' ἐτήσιον ἑορτιὼ μέγεις
ἱμνῶν παῖδες διὸχέων μεγαλοφρεπῶς ἄγεσιν. ἀλλ' ὅπι ὃ προκείμενον τοῦ
λόγου τ' ῥύμιν μεταγάγωμεν.

Ανθήμου ὡς μοι λέγεσθαι τοῦ θείνου τῆς βασιλίδος ἐκβεβλημένου, ὁπιφανίος λϛ
τ' ὁπισκοπὴν διαδέχε. μὴ δὲ αὖ ὁπιφανίον μιμώμας, ἐφ' οὗ καὶ θαῦμα γέγο-
νε λόγου πολλοῦ ἄξιον. ἔθος παλαιὸν βούλεσθαι διὰ τ' βασιλεύουσιν ὅτ' διὰ πολύ
τι χρῆμα τῶν ἁγίων μελέδων τῷ ἀγεσαύτου σώματος χειτοῦ τῷ θεοῦ ἡμῶν ἐκ-
αποιμένοι, παῖδας ἀφθόρους μεταπέμπεσθαι λέγεσθαι πρὸς τῶν ἐς χαμαιδιδα-
σκάλους φοιτώντων, κὴ ταῦτα καλεσθέν. ὅπερ ὅπῳ γέγονεν, ἡλίαθη μὴ τῶν παίδων
ὑφουργοῦ πᾶις ἑβραίου τιὼ δόξαν, ὃς τοῖς γονεῦσι τιὼ αἰτίαν τῆς βεβαιότητος

πυνθανομένοις, ἀνεῖπε τὸ γεγονὸς, καὶ ὅπερ ἀποφαγὼν σὺν τοῖς ἀλλοῖς παισὶν εἴη. ὁ δὲ, φύσας, θυμωθεὶς, καὶ μηνίσας, ἐν τῷ πνιγεῖ τῶν ἀνθράκων ἔνθα τὴν ὕλλον ἐμόρφου τὸν παῖδα καθίησιν ἀνάψας. ὡς δὲ τὸν παῖδα ἡ μήτηρ ζητοῦσα, εὑρεῖν οὐκ ἴσχυε, πανταχῆ τῆς πόλεως ᾔει ποτνιωμένη, καὶ λύγιον κωκύουσα, καὶ τριταία παρὰ τὴν θύραν τοῦ ἐργαστηρίου τἀνδρὸς ἑστῶσα, ὀνομαστὶ ἀνεκάλει τὸν παῖδα τοῖς θρήνοις σπαραττομένη. ὁ δὲ, τῆς φωνῆς τῆς μητρὸς συνεὶς ἐκ τοῦ πνιγέως ἀνταπεκρίνετο. ἡ δὲ, τὰς θύρας διατεμοῦσα, εἴσω τε γενομένη, ὁρᾷ τὴν παῖδα τῶν ἀνθράκων μέσον ἑστῶτα τοῦ πυρὸς ἀυτὸν μὴ προσάψαντος. ὃς ἀνερωτώμενος ὅπως ἀπαθὴς μεμενήκει, γυναῖκα ἔφη, πορφυρᾶν ἀμπεχομένην ἐσθῆτα συχνὰ φοιτῶσαν παρ' ἀυτὸν ὕδωρ ὀρέγειν, καὶ τούτῳ τοὺς πλησιάζοντας τῶν ἀνθράκων κατευνάζειν. σιτίζειν τε ἀυτὸν ὁσάκις πεινῴη. ὅπερ ἐπεὶ εἰς ἰουστινιανὸν ἠνέχθη, τὸν μὲν παῖδα καὶ τὴν μητέρα τῷ λουτρῷ τῆς παλιγγενεσίας φωτισθέντας ἐκλήρωσε. τὸν δὲ φύσαντα, οὐκ ἀνασχόμενον χριστιανοῖς συναριθμηθῆναι, ἐν συκαῖς ὡς παιδοφόνον ἀνεσκολόπισεν. ταῦτα μὲν τῇδε γέγονε.

λζ Μετὰ δὲ μηνᾶν εὐτύχιος ἐς τὸν θρόνον ἀνεῖσιν. ἀνὰ δὲ τὰ ἱεροσόλυμα μετὰ μαρτύριον, σαλούστιος τὸν θρόνον διαδέχεται. ἡλίας τε μετὰ τοῦτον. πέτρος τε αὖ, καὶ μετ' ἐκεῖνον μακάριος, οὔπω βασιλέως προσηκαμένου, ὡς ὀξώσθη τῆς οἰκείας καθέδρας. ἔφασκον γὰρ ἀυτὸν τὰ ὠριγένους πρεσβεύειν δόγματα, μεθ' ὃν τὴν ἐπισκοπὴν εὐστόχιος διεδέξατο. μετὰ δὲ τὴν ἐκβολὴν θεοδοσίου ὡς προδεδιήγηται, ἐπίσκοπος τῆς ἀλεξανδρέων ἀναδείκνυται ζώϊλος, καὶ τοῖς ἀυτὸν ἡγησαμένοις προστεθέντος, ἀπολινάριος τὴν καθέδραν ἐγχειρίζεται.

λη Μετὰ δὲ ἐφραίμιον, δομνῖνος τὸν ἀντιοχείας πιστεύεται θρόνον. τῆς πρεσβυτέρας οὖν ῥώμης ἡγουμένου βιγιλίου· τῆς δὲ νέας πρῶτα μὲν μηνᾶ, εἶτ' εὐτυχίου· τῆς δὲ ἀλεξάνδρου, ἀπολιναρίου, καὶ τῆς ἀντιόχου, δομνίου· ἱεροσολύμων τε εὐστοχίου τὴν πέμπτην μεταπέμπεται σύνοδον ἰουστινιανὸς ὀξαιτίας τοιᾶσδε. εὐστόχιος, κατακρατούντων καὶ μάλιστα ἐν τῇ καλουμένῃ νέᾳ λαύρᾳ τῶν τὰ ὠριγένους πρεσβευόντων δόγματα πᾶσαν ἔθετο σπουδὴν τούτους ἀπελάσαι. καὶ καταλαβὼν αὐτὴν τὴν νέαν λαύραν, ἅπαντας ἐκβεβλήκει, ὥσπερ ἄγη κοινὰ μακρὰν ἐκδιώξας. οἱ καὶ σποράδες γενόμενοι, πολλοὺς σφίσι προσηταιρίσαντο. τούτων ὑπερήσπιζε θεόδωρος ὁ ἐπίκλην ἀσκιδᾶς ἐπίσκοπος μὲν τῆς καίσαρος, ἣ προκάθηται τοῦ καππαδοκῶν ἔθνους. ἰουστινιανῷ δὲ προσεδρεύων πιστός τε οἱ καθεστὼς, καὶ ἐς τὰ μάλιστα ἐπιτήδειος. κυκῶντος οὖν αὐτοῦ τὰ βασίλεια καὶ πᾶσαν ἀσέβειαν καὶ ἀθεμιτουργίαν τὸ πρᾶγμα καλοῦντος, στέλλονται πρὸς τὴν βασιλέως πόλιν πρὸς εὐστόχιον, ῥοῦφος ἡγούμενος τῆς θεοδοσίου μονῆς, καὶ κόνων τῆς σάβα, τὰ πρώτιστα τῆς ἐρήμου φέροντες, ἔκ τε τῆς οἰκείας ἀξιώσεως, καὶ ὧν ἡγούντων φροντιστηρίων. γεγόνασι δὲ σὺν αὐτοῖς καὶ ἕτεροι καὶ πολλῷ τῆς ἀξίας αὐτῶν λειπόμενοι, καὶ οὗτοι μὲν τὰ κατὰ τὸν ὠριγένην πρωτοτύπως ἐκίνουν, καὶ εὐάγριον, καὶ δίδυμον. θεόδωρος δὲ ὁ καππαδόκης ἑτέρωθι τούτους ἀφεῖκειν ἐθέλων, ἐπεισάγει τὰ κατὰ θεόδωρον τὸν μοψουεστίας, καὶ θεοδώριτον, τοῦ ἴβαν. τοῦ παναγάθου θεοῦ πάντα καλῶς οἰκοδομήσαντος. ἵν' ἐκεῖθεν ἐντεῦθεν τὰ βέβηλα ὀξωσθείη. πρώτης τοίνυν κινήσεως γενομένης, εἰ δέοι τοὺς τετελευτηκότας ἀναθέμασι περιβληθῆναι, εὐτύχιος παρὼν τὴν

θείαν

θείαν ἐς ἄκρον ὑξηκοημένος γραφὴν, ἐπεὶ ζῶντος μὲν τᾶ, οὐδὲ τῶν ἀμφὶ φλυῶν ὧν. τᾶς γὰ ἀποκρίσεως τοῦ ἀμασίου ὑπισχνέοντος, διαῤῥήδην εἶπεν, ὅτι οὐ φρονήματι μόνον, ἀλλὰ καὶ οὐ καταφρονήματι τοὺς ἀγιωθέντας ἐωρακώς, μὴ δὲ βουλῆς τοῦτο δεῖσθαι. ἐπεὶ καὶ ἰωσίας ὁ βασιλεὺς ὁ τοὺς ζωντας ἱερέας τῶν δαιμόνων πάλιν μόνον καλέσαι ἔσωσεν, ἀλλὰ καὶ τῶν τοῦ πολλοῦ τεθνηκότων τὰς ὀστᾶ ἀνώρυξε. τοῦτο τοῖς ἔπος ἅπασιν ἔδοξε λῆξαι. ὅθεν καὶ ἰουστινιανὸς ἐγνωκὼς, ἐς τὸν τᾶ βασιλεύουσης αὐτὸν ἀνέβασε θρόνον, πρῶτα μὲν τελευτήσαντος. βιβλίος μὲν οὖν ἐγράφως συνετέθη συνεδρεύων οὐχ εἵλετο. πυθομένου δὲ ἰουστινιανοῦ τᾶ ἀγιοθείσης σϊνόδου, τί φατὲ χρὴ ποιεῖν, ἢ ἂν ποιοῦντος καταλλουσίου καὶ τῶν δώδεκα αὐτᾶ κεφαλαίων εἴρηκε, καὶ τῆς λεγομένης ὑπισχνῆς ἴσα, τᾶ τοῖς μὴν τὸν πέρσην, ἀναγνωσθεισῶν πολλῶν ῥήσεων θεοδώρου καὶ θεοδωρήτου. διαθέντος ὃ ὡς πάλαι θεόδωρος καταλέκριτο, καὶ ὁκ τῶ ἱερέων ἀπηλείφει δέλτων, καὶ ὡς μετὰ θάνατον δέοι τοὺς αἱρετικοὺς καταικρίνεσθαι. θεόδωρον μὲν ἁπάσας ὃ δὴ λεγόμενον ἀναθεματίζοισι, καὶ τὰ εἰρημένα θεοδωρήτου τε τῶν δύο καὶ δέκα κεφαλαίων κυρίλλου, καὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως, καὶ τῶ ὑπισχνοῦντι ἴσαν, τῶ τοῖς
» μᾶλλον τὸν πέρσην, φήσαντες ταῦτα τὰ ῥήματα. τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ σωτῆρος ἰη-
» σοῦ χριστοῦ τῶ ὁμολογοῦντος τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις, καὶ μὴ ἕτερα. καταικρίνομεν
» καὶ ἀναθεματίζομεν τοῖς ἁγίοις ἅπασιν αἱρετικοῖς τοῖς καταικριθεῖσι τῶν τε
» εἰρημένων ἁγίων τεσσάρων συνόδων, καὶ ἀπὸ τᾶ ἁγίας καθολικῆς ἐκκλησίας, καὶ θεό
» δωρον τὸν λεγόμενον ὑπισκοπον μοψουεστίας, καὶ τὰ ἀσεβῆ αὐτοῦ συγγράμματα, καὶ τὰ
» ἀσεβῆ συγγραφέντα ὑπὸ θεοδωρήτου κατὰ τᾶ τᾶ ὀρθῆς πίστεως καὶ τῶν δώδεκα κεφα
» λαίων τοῦ ἐν ἁγίοις κυρίλλου, καὶ τᾶ ἐν ἐφέσῳ ἁγίας τοῦτης συνόδου, καὶ ὅσα ὑπὲρ
» συμπεριφορᾶς θεοδώρου καὶ νεστορίου αὐτῶν συγγέγραπται, καὶ τοῖς τούτοις ἀναθε
» ματίζομεν καὶ τῶ ἀσεβῆ ὑπισχνοῦντι τὸν λεγομένον ὑπὲρ ἴσα γεγράφθαι τοῖς
» μὴν τὸν πέρσην. καὶ μὴ ὅτια, ἐξέθεντο τέσσαρα καὶ δέκα κεφάλαια τοῦ τᾶ ὀρ-
θῆς καὶ ἀμωμήτου πίστεως. καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ποιεχωρήκει. ὁκ ἀγνοῶν δὲ ὑπι-
σχνεῖτο δεδογμένων τοῖς ἁγίοις ὁμολογοῦντος, κόνωνος, κυριακοῦ, καὶ παγκρατίου μοναχῶν καὶ τῶν
ὠσιωτάτων τοῦ καὶ ἀδαμαντίου διδασκάλου, καὶ τῶν ἐπομένων τῆ τούτου δυσσεβείᾳ καὶ
πλάνῃ, πεπαῦσθαι ἰουστινιανὸς τᾶς ἀγιοθείσης σϊνόδου τοῦ τούτων συζύξας τὸ
τοῦ λιβέλλου τὸ ἴσον. ἀπὸ καὶ τὰ ποιεῖν βιβλίον τοῦ τούτων ἐπεσταλμένα ἐξ ὧν ἀ-
πάντων ὅστις ἦν ἢ ἦν, ὅπως ἐσσουδαίωθη τῶν ὠσιωτάτων μονιχαϊκῶν καὶ μανιχαϊκῶν ζιζα-
νίων ἐμπλῆσαι, τῶν ἀποστολικῶν διδασκάλων τὸ λιτόν. διαφορᾶ τοίνυν γέγονε ποιεῖν ἰου
στινιανὸν τᾶ τ σϊνόδου μὴ τᾶς ὁμολογίας πρὸς αὐτοῖς ἐκβοήσης καὶ ὠσιωτάτους
» καὶ τῶν τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ πεπλανημένων. ὧν ὅτια τούτοις ἔγκειται τοῖς ῥήμασι. Τῆς
» ἄνωθεν ἀληθείας μετέχουσαν κεχλημένος τῆ ψυχῆ χριστιανώτατε βασιλεῦ,
» καὶ μὴ ἕτερα. ἐφύλαξα τοίνυν, ἐφύλαξα ταύτην. οὐ γὰ ἐγνωρίσαμεν τῶν ἀγο-
» ρείων τῆ φωνῆ, καὶ ὡς κλέπτην τὸν τοιοῦτον τοῖς τᾶ ἀναθέματος δεσ
» μοῖς ἀσφαλῶς περισφίγξαντες, τῆ ἱερᾶς ἔξω περιβόλων ἀπεβαλόμεθα, καὶ μετ'
» ὀλίγα. τῶν δὲ πρὸ ἡμῶν πεπραγμένων ἀφορᾶς ἐπ' αὐτοῖς ἀναγνώσεως εἴσεσθε
» τῆ δυνάμιν. τούτοις συνέβαλλεν καὶ τὰ κεφάλαια τὰ ὅσα πρεσβύται οἱ τὰ ὠφελέ-
» νους δοξάζοντες ἐδιδάχθησαν δηλοῦντα τᾶς τε συμφωνίας αὐτῶν. ἀπὸ καὶ τᾶς δια-

φωνίας, καὶ τ̃ πολυχρονδ̃ τούτων πλαίω. ἐν τούτοις δὲ πέμπτον κεφάλαιον τ̃ βλασφημηθέντων ἀπὸ ἰδικοῦ τοῦ σ̃ πατρὸς τ̃ καλουμένης νέας λαύρας ἔχων ὧδε. Θεόδωρος ὁ ἀσκιδᾶς ὁ καππαδόκης, εἶπεν. εἰ νεῦσι οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ μάρτυρες θαύματα
» τουργοῦσι, καὶ ἐν τῇ τοσαύτῃ ὕλῃ ὑπάρχουσιν ἐν τῇ ἀποκαλύψει, εἰ μὴ ἴσοι γίνοιν
» τ̃ σ̃ χριστοῦ, ποία ἀποκάλυψις αὐτοῖς ἐστιν, φίλωι ἐθεσθαι αὐτοῖς καὶ διδύμου, καὶ
» λαζαρίου, καὶ θεοδώρου ἑτέραι πολλαὶ βλασφημίαι μᾶλλα ἀπουδαίως τὰ περὶ
» τούτων ἐκλεξαμένοις. μεθ' οὗτινα τοίνυν τοιοῦτον τ̃ σωτῆρος χρόνον τινὸς ἐν μέσῳ διαγενάμενος, δύτυχος μὴν ἐκβάλλει, ἰωάννης δὲ ὁ θεόφιλος τ̃ κωνσταντινουπόλεως ἐκκλησίας ἀντεισάγεται, ὁ ἐκ τοῦ σιείμιος· κἀμὲ δὲ αὐτὸν ἐν τῇ κυνηγικῇ κειμένην τῆς φιλοχρίων χώρας.

λθ΄ Τοιγαροῦν ὁ ἰουστινιανὸς τ̃ ὀρθῆς λεωφόρου τῶν δογμάτων ἐκβαπτείς, καὶ τοὺς τ̃ ἀτελεῖ τοῖς ἀποστόλοις τε καὶ τοῖς πατράσιν ἀταπὸν βαδίσας, ἀκθόμενος καὶ τελέοις τοῖς ἐπέστωκεν. ὧν καὶ τὴν ἐκκλησίαν ἐμπλήσας βουληθείς, τοῦ σκοποῦ διήμαρτε, τοῦ κυρίου τ̃ βασιλικὴν ὁδὸν ἀβρήτοις θρησκοῖς καθασφαλισάμενος, ὡς μὴ φονᾶται ἐπεισπεσόντων ὡς τοίχῳ κεκλιμένῳ καὶ φραγμῷ ὠσμένῳ, τῆς τοσφητείας πληρώσας τὸν τοσόρρησιν. τ̃ μὲν οὖν τοσβυτέραν ῥώμην μετὰ βιγίλιον, ἰωάννα τοῦ ἐκ κατελίνου ὑπασχοποῦντος, τὸν δὲ νέαν, ἰωάννου τοῦ ἀπὸ σιείμιος, καὶ τ̃ ἀγεξανδρέων, ἀπολιναρείου, τ̃ θεοπολιτῶν δύασασιου μετὰ δομνῖνον ὑπασχοποῦντος, καὶ τὴν ἱεροσολύμων μακαρίαν, αἷς ἀποδοθέντας τῷ οἰκείῳ θεόνῳ. ἐπεὶ ἀειλίου καὶ δίδυμον, ἐκ δύο ἀγελον δύο τεθεμάδικε μετὰ τὴν δύσοχίαν καθαίρεσιν. ὃ καλούμενον τοῖς ῥωμαίων ἰδίκτον γράφει. ἐν ᾧ ἄφθαρτον ὃ σῶμα τοῦ κυρίου κέκληκε, καὶ τῶν φυσικῶν καὶ ἀδιαβλήτων παθῶν, ὑπεδέξατο, οὕτως λέγων τὸν κύριον τοῦ τοῦ πάθους φαγεῖν, ὥσπερ μετὰ τὴν δύασιν ἔφαγε, μηδεμίαν ἔμπην ἢ ἀμοίωσιν ἐξ αὐτῆς τ̃ εἰς μέτρα διαπλάσεως, μὴ δὲ ἐν τοῖς ἐχουσίοις καὶ φυσικοῖς πάθεσι, μὴ δὲ μεθ' τὴν δύασιν τοῦ σωτῆρος ἀυτοῦ δόξαν μυθοῦ, οἷς σύναμα τοὺς ἐκάστοτε ἱερεὰς κατὰ τὸ αὐτὸ ἔλεγε. πάντες μὲν οὖν ἐς δύασάσιον τὸν φιλοχρίας ὑπάσχοπον καρχαδονεῖν εἰ πόλεις, τὴν τοσφῶν πεῖραν ἀπεκρούσαντο.

μζ΄ Ἦν δὲ ὁ δύασάσιος τὰ μὲν θεῖα ἐς τὰ μάλιστα λόγιος, ἀκριβὴς δὲ τοὺς ὕμνους καὶ τὴν διαταν· ὡς καὶ τοῖς λίαν φιλοῖς ὑπισκῶπος, καὶ μηδαμοῦ τῶν δύσαθοῦς καὶ βεβαίου προεξιέναι. μήτι γε δὲ τῶν καιρίων, καὶ ἐς αὐτὸ τὸ θεῖον δύαφερομένων. οὕτω δὲ τὸ ἦθος ἐκέκραστο, ὡς μηδὲ τῶν δύσοσόδων τε καὶ δύεντέκτων, δύεπίβαλον τοῖς μὴ καθήκουσιν εἶναι), μηδὲ ὧν αὐστηρῶν τε καὶ ἀφειδεῖ δυσοσόστον ἐς τὰ δέοντα καθεσάναι. ἐν μὲν οὖν τοῖς ἀπουδαίοις, ἕτοιμος ἦν τὰ ὦτα, καὶ τ̃ γλῶσσαν δύεσις, δύηυκόλως τὰς πίστεις δέχεσθαι. ἐν δὲ τοῖς προέρχοις, τὰ μὲν ὦτα τέλεον ἀποκέκλεισο. τ̃ δὲ γλῶσσαν χαλινὸς ἐπεῖχεν, ὡς καὶ τὸν λόγον, λόγῳ ῥυθμίζεσθαι, καὶ τὴν σιωπὴν κρείττονα λόγου καθεσάναι. τοιοῦτῳ ὥσπερ τινὶ δυσαλώτῳ πύργῳ τοσοδήμῳ ὁ ἰουστινιανὸς παντοίας μηχανὰς ὑπισήσας, ἐννοεῖ ὡς εἰ τούτου καθασείσαι, πόλιος ὁσδεὶς λοιπὸν τ̃ πόλιν ἕξει, ὑδραποδίσαι τε τὰ ὀρθὰ τῶν δόγματων, καὶ αἰχμάλωτα λαβεῖν τὰ τοσθάτα τοῦ χριστοῦ. ὁ δὲ, εἰς τοσοῦτον ὑπερήρθη τῷ θείῳ φρονήματι, ὑπὲρ τ̃ ἄῤῥηκτον γὰρ πίστιν εἰσήκειν τῆς πίστεως· ὡς καὶ

ἰουστινιανῷ

ἰουστινιανῷ διαφανδὸν διατείπειν δι' οἰκείας μιμήσεως, καὶ ἀποδεῖξαι μάλα σαφῶς καὶ λογίως δι' αὐτῆ, ὡς φθαρτὸν τὸ σῶμα τῆ κυρίᾳ ἐν τοῖς φυσικοῖς καὶ ἀδιαβλήτοις πάθεσιν. οἵτε θεασέσιοι ἀπόστολοι, οἵτε θεοφόροι ἡδεσθῆ τῆ καὶ πρέσβυς πατέρες. ταῦτα δὲ καὶ πρὸς τὸ μοναδικὸν προφήτης τε καὶ δευτέρας συρίας πυθόμενον, ἀπεκρίναλο. πρώτων ὑποφειζων τὰς γνώμας, καὶ πρὸς τὸν ἀγῶνα ἐπαλείφων, ὅπῃ τε τῆ ἐκκλησίας ὡς ἡμέραι διαγινώσκων τὸ τῆ σκοῦος τῆ ἐκλογῆς, εἰ ἵις ὑμᾶς διαλελίξεῖ πῆ ὃ πρελάβελε, καὶ ἀπελος δὲ θεσθῆ ἦ, διάδημα ἔσω. οἷς ἀποδόντες ἀπόλλες τὰ πολλὰ πλήσια μέρεις διαείθμων ἐζήλωσθμ. γέγραπται δ' οὖν καὶ συλλαλήσεως προς τοὺς διὰ ὁχίας λόγος, πυθομένῃ τὸν ἰουστινιανὸν ἐθέλειν αὐτὸν ἐξοστρακίσαι, ὃν ὅτι δικαίως ἀγαθαι, τῆ τε καλλιεπείας, τῆ τε ἐσῆ τῶν νομῶν, τῆς τε διποείας τῶν ἱερῶν ῥήσεων, καὶ τὸ προφορον τῆς ἱσρείας.

Αλλὰ τὸ θεῖ χρῆσον τὶ προβλεφαμένῳ πρὸς ἡμᾶς ὁ λόγος οὐκ ἐδημοσιῶ μαζ θη. ὁ γὰρ ἰουστινιανὸς τῆ διάσασίου καὶ τῶν ἀμφ' αὐτὸν ἱερέων ἐξορίαν ὑπομορῶν, ἀοράτως πρωθεὶς τῆ τῆδε κατέστρεψε βίον, βασιλεύσας τὰ πάντα, ὀκτὼ καὶ τριάκοντα ἔτη, πρὸς μησὶν ὀκτώ.

Τάδε ἐστὶ κεφάλαια τῆ πέμπλῃ τόμου τῆ ἐκκλησιαστικῆς ἱσρείας διαγείν.

Περὶ τῆς ἰουστίνου ἀρνήσεως καὶ τῆ τέλους αὐτῆ. α'
Περὶ τῆ ἰουστίνου τῆ διώξεως αὐτῆ διαιρέσεως. β'
Περὶ τῶν διτιμείων ἀδιδάμου, καὶ αἰθερίου. γ'
Περὶ τῆ προγράμματος τῆ πίστεως ἡμῶν, ὅπερ ἰουστῖνος τοῖς ἀποστατοῦ χριστιανοῖς ἔγραψε. δ'
Περὶ τῆς ἐκβολῆς διάσασίου ὑπατικοῦ προυπόλεως. ε'
Ως μὴ διάσασιον χρηματίσας ὑπατικὸς γένοιτο, καὶ πρὸ τέλους αὐτῆ. ς'
Ως οἱ λεγόμενοι ἀρμένιοι πέρσαι τοῖς χριστιανοῖς προσεχώρησαν. διόπερ καὶ πρὸς πέρσας ἀνέρριγη πόλεμος. ζ'
Περὶ μάρκιανοῦ τραπηζοῦ, καὶ τῆ πολιορκίας νικήσεως. η'
Ως ὁ χοσρόης διὰ δαρμένιον τρατηγὸν κῆ ῥωμαίων διάποστείλας πολλὰ κακὰ τούτοις διαθέντα, πρὸς νίσιβιν αὖθις ἀπῆλθεν. θ'
Περὶ τῆ δηώσεως ἀπαμείας καὶ τοῦ δαρᾶ. ι'
Ως ὁ βασιλεὺς ἰουστῖνος φρενίτιδι νόσῳ ἑάλω. ὑβέριος δὲ πρὸ φθορᾶς τῶν ὅλων ιαὶ διεδέξατο
Ως τραϊανὸς διαπρεσβευσάμενος πρὸς χοσρόην, τὰ τῶν ῥωμαίων ἐπηνώρθωσε πράγματα. ιβ'
Περὶ τῆ εἰς τὴ βασιλείαν διαῤῥήσεως θεοδοσίου, καὶ τῆ ἤθους αὐτῆ. ιγ'
Ως βασιλεὺς ὑβέριος τραπὸν πολιὼ ἀγείρας κῆ χοσρόου, καὶ τραπηζὸν ἰουστινιανὸν διάποστείλας, δοῦπον ἐκ τῆ ῥωμαίων γῆς ἀπήλασεν. ιδ'
Οὐ χοσρόης δυσθυμήσας διὰ τὴ ἧτταν ἐτελεύτησεν. ὁ δὲ υἱὸς αὐτῆ ὁρμίσδος τῆς περσῶν ἀρχῆς ἀντελάβετο. ιε'

ις΄ Τίνες ὀπίσω οἱ τίνι καῦται τῶν μεγάλων ἦσαν προικιῶν.
ιζ΄ Περὶ τῆς γενόντος ὅτι ἀβεβίου ἐν μάλιστα σήμερον.
ιη΄ Περὶ τ' ἐπαναστάσεως, ἧς κατ' αὐτὸν ἀναίμακτον.
ιθ΄ Περὶ τ' στρατηγίας μαυρικίου, καὶ τῶν ἀρετῶν αὐτ.
κ΄ Ὡς τ' χοσρόην καὶ ἀδαρμάνην τοὺς περσῶν στρατηγοὺς ἐνίκησε μαυρίκιος.
κα΄ Περὶ τῶν μιαιφονημάτων σημείων τ' βασιλείαν μαυρικίῳ.
κβ΄ Περὶ τῆς ἀναῤῥήσεως μαυρικίου καὶ αὐτοῦς.
κγ΄ Περὶ χρόνου ἀναγραφῆς ἀπὸ ἰουστίνου τοῦ νέου μέχρις μαυρικίου.
κδ΄ Περὶ τῆς καθ' εἰρμὸν ἱστορίας μέχρις ἡμῶν ἐφεξομένης.

ΕΥΑΓΡΙΟΥ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΛΟΓΟΣ Ε΄. ΚΕΦ. Α΄.

Οὗτω μὲν δὴ ἰουστινιανὸς ἀπαξάπασαν τὴν ἑῴαν καὶ θρύλλων πληρώσας, καὶ τὰ πίσσης αὐτῶν τοῖς τῆς τοῦ βίου κομισάμενος, ἐς τὰ κατώτατα μετεχώρησε δικαιοτήρια. ὁ δὲ γε ἰουστῖνος ἀδελφιδοῦς μὲν οἱ καθεστὼς, τὴν ὑπὸ φυλακὴν τ' αὐλῆς ἐμπεπτευμένος, ὃν κουροπαλάτην οἱ ῥωμαῖοι λέγουσι φωνῇ, μετ' αὐτὸν τὴν ἀναρχίαν διεδέξατο, οὔτε τινὶ ἀποβιώσαντι ἰουστινιανοῦ, οὔτε τινὶ ἀπάῤῥησιν ἑνὸς ἐγνωκότος· πλὴν τῶν ἀμφ' αὐτὸν, μέχρις ἂν τὴν ἱππωδρομίαν ἐφαίνη τὰ νόμιμα τῆς βασιλείας δράσων τε καὶ πεισόμενος. ὡς δ' οὖν ταῦτα γέγονε, μηδενὸς πω τὰ πάσι νεωτερισθέντος, ἐπῆκε μὲν τὴν τ' αὐχένα· ἀφῆκε δὲ ποιᾶσθαι κέλευσιν, μηδενὸς πω τὴν πίστιν καινουργοῦντος. καὶ τοῦτο μὲν ἀξιόλογον αὐτῷ ἐπεφάνη. ἐπὶ δὲ γε τὸν βίον ἀκόλαστος μὲν, καὶ τερφᾶς ἀτεχνῶς, καὶ ἡδοναῖς ἀκόλουθος ἐγκαλινδούμενος, καὶ ἀκρατείων τε χρημάτων ἀμάρυγος ἐραστής· ὡς πολλὰ κέρδος ἀθέσμως ἀπεμπολῆν. μηδὲ ὅπη τὴν ἱερωσύνης ὁ θεῖον ὑλακοῦντος, ἃς τοῖς ἐπιτυχοῦσιν ὅπη ἐφάσκειν, ὠνίοις καὶ ταύτας ἀναφανδὸν ἀθέμενος, ἤρασε δὲ καὶ ἀκλίνως ταῖς κακίαις κεκαθυμένος, ἐπὶ τὸν ἰουστῖνον ἐπὶ ἐλπὴ τυγχάνοντα, καὶ πολὺ κλέος ἐπὶ πᾶσι φέροντα, ἐπί τε ἐμπειρίαν πολέμων καὶ ταῖς ἀκμαῖς ἀξιώσας, μεταπεμπτὸν ποιῆται ἀμφὶ ὄν ἵστρον ταῖς διαπειραῖς ποιούμενον, καὶ ταῖς τῶν ἀβάρων διαβάσεις ἀνείργοντα. ἔθνος δὲ σκυθικὸν οἱ ἄβαροι τῶν ἀμαξοβίων, τῶν ὑπὲρ τὸν καύκασον τὰ ἐπέκεινα πεδία νεμομένων, οἳ τοῖς γετικῶν τὰς τύρκους πασσυδὶ πεφυγότες, ἐπεὶ κακῶς ὑπὸ τῶν αὐλῶν ἐπεπόνθεσαν, ὅπη τὸν βόσπορον ἀφίκοντο, καὶ τὴν ἠιόνα τοῦ εὐξείνου καλουμένου πόντου καταλιπόντες, ἔνθα συχνὰ μὲν ἔθνη βαρβαρικά. ὀξωχὶ ἅπασαν δὲ καὶ ὑπὸ ῥωμαίων πόλεις τε καὶ τραπέζας, καὶ ὅσαι μὲν ὑπὸ ὁρμὴσας ἢ τραπιωτῶν ἀπομάχων γεγονότων, ἢ δὲ ἀποικιῶν ὑπὸ τῶν βασιλέων τελουμένων τὴν πόρευσιν ἐποιοῦντο πᾶσι τοῖς ἐν ποσὶ βαρβάροις ἀνταγωνιζόμενοι, μέχρις οὗ τὰς ἠιόνας τοῦ ἵστρου καταειλήφασι, καὶ τὸς ἰουστινιανοῦ ἐπρεσβύσαντο. ἐνθένδεν ὁ ἰουστῖνος μετεπέμφθη οἷα δὴ-

οἷα δῆθεν ὀφείλων τῶν συγκειμένων αὐτῷ τε καὶ τῷ αὐτοκράτορι ἰουστίνῳ ἀπολαῦσαι. ἐπεὶ γὰρ ἄμφω παραπλησίω κατεστήκατον ταῖς τοῦ βίου φαντασίαις, καὶ ἐπ' ἄμφω ἡ βασιλεία ἐπηώρητο, συνήτην μετὰ πολλὰ τὰ ἀμφίλογα, ὥστε τὸν ἐς τὴν βασιλείαν παρ' ἰόντα τὴν δευτέραν χώραν θατέρῳ δοῦναι· ἵν' ἐκ τῶν δευτερείων τῆς βασιλείας τὰ προτεῖα ὧν ἀλλῶν ἀποφέροιτο.

Μετὰ πολλῆς τοιγαροῦν τῆς ἔξωθεν φιλοφροσύνης, ὁ ἰουστῖνος τὸν ἰουστῖνον δεξιωσάμενος, καὶ κατὰ σμικρὸν αἰτίας ἐπιπλάττων, καὶ τοὺς ὑπασπιστὰς καὶ δορυφόρους, καὶ σωματοφύλακας παραιρούμενος, τάς τε παρ' αὐτοῦ προόδους εἴργων, καθῆστο γὰρ οἴκοι, ἐς τὴν ἀλεξάνδρου μεγάλην ἰουστίνου κελεύσμασιν ἐσοικίζεται πόλιν. αὐτοῦ τὲ δειλαίως ἀναιρεῖται πόῤῥω τῶν νυκτῶν, ἔτι κλινοπετὴς ὑπάρχων, ταύτην ἀμοιβὴν τῆς ἐς τὸ πολίτευμα εὐνοίας, καὶ τῶν ἐς τοὺς πολέμους ἀνδραγαθημάτων κομισάμενος, καὶ οὐ πρότερον ἀνεῖσαν τοῦ θυμοῦ, ἢ τῆς ζεούσης μηνίδος ἐνεφορήθησαν, μέχρις οὗ τὴν κεφαλὴν ἀποτμηθεῖσαν αὐτός τε, καὶ ἡ τούτου συνοικος σοφία ἐθεάσαντο, καὶ τοῖς ποσὶν ἐξελάκτισαν. β̅ζ̅

Οὐ μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ αἰθέριον καὶ ἀδδαῖον τῆς μὲν συγκλήτου βουλῆς καθεστῶτε, καὶ μέγα δὲ προτεῖα παρ' ἰουστινιανῷ ἐσχηκότε, ἐς κριτήριον ἐπὶ καθοσιώσει ἐκδέδωκεν. ὧν ὁ μὲν αἰθέριος συγκατετίθετο φαρμάκων βουληθεὶς τὸν βασιλέα διαχρήσασθαι, τῆς τοιαύτης κοινωνὸν ἐγχειρήσεως, καὶ ἐν πᾶσιν συνεργὸν ἔχειν εἰπὼν τὸν ἀδδαῖον. ὁ δὲ, ὅρκοις δεινοῖς διώμνυτο μηδὲν τούτων πανταπασιν εἰδέναι. ἄμφω δ' οὖν τὰς κεφαλὰς ἀπετμηθήτην, παρ' αὐτὴν τὴν ἐκτομὴν τῆς κεφαλῆς ἀδδαίου φήσαντος, ἐν τούτοις μὲν συκοφαντηθῆναι, δίκαια δὲ πάσχειν πρὸς τῆς ἐφόρου τῶν ὁπωσοῦν δρωμένων δίκης· αὐτὸν γὰρ γοητείᾳ τὸν θεόδοτον ὑπάρχον τῆς αὐλῆς ἀνεῖλεν. ἐγὼ δὲ, εἰ μὲν ταῦθ' οὕτως ἔχοι, οὐκ ἔχω λέγειν. ἄμφω δὲ ἀλιτηρίω ἤστην, ὁ μὲν ἀδδαῖος παιδομαῦ, αἰθέριος δὲ διὰ πάσης ἰὼν συκοφαντίας, καὶ τάς τε τῶν ζώντων, τῶν τε τελευτώντων τὰς οὐσίας ληϊζόμενος ὀνόματι τῆς βασιλικῆς οἰκίας, ἧς ἐπὶ ἰουστινιανοῦ προὐστήκει. καὶ ταῦτα μὲν ἔληξεν ὧδε. γ̅ζ̅

Γράφει δὲ ὁ ἰουστῖνος τοῖς ἑκασταχοῦ χριστιανοῖς πρόγραμμα αὐτοῖς ὀνόμασι, τοῦτο. Ἐν ὀνόματι τοῦ δεσπότου ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν, αὐτοκράτωρ καὶ Καῖσαρ φλάβιος ἰουστῖνος πιστὸς ἐν χριστῷ, ἥμερος, μέγιστος, εὐεργέτης, ἀλαμανικὸς, γοτθικὸς, γερμανικὸς, ἀντικὸς, φραγκικὸς, ἐρουλλικὸς, γηπαιδικὸς, εὐσεβὴς, εὐτυχὴς, ἔνδοξος, νικητὴς, τροπαιοῦχος, ἀεισέβαστος, αὔγουστος. Εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν, φησὶ ὁ δεσπότης χριστὸς, ὁ ἀληθινὸς ἡμῶν θεὸς, εἰρήνην τὴν ἐμὴν ἀφίημι ὑμῖν, ὁ αὐτὸς κηρύττει πᾶσιν ἀνθρώποις. οὐκ ἄλλο δὲ τοῦτό ἐστιν, ἢ τοὺς πιστεύοντας εἰς αὐτὸν, εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἐκκλησίαν συντρέχειν. ὁμοφρονοῦντας μὲν περὶ τὴν ὀρθὴν τῶν χριστιανῶν δόξαν. ἀποστρεφομένους δὲ τοὺς τἀναντία λέγοντας ἢ δοξάζοντας. πρώτη γὰρ σωτηρία καθέστηκε πᾶσιν ἀνθρώποις, ἡ τῆς ὀρθῆς πίστεως ὁμολογία. διὸ καὶ ἡμεῖς τοῖς εὐαγγελικοῖς κατακολουθοῦντες παραγγέλμασι, καὶ τῷ ἁγίῳ συμβόλῳ, ἤτοι μαθήματι τῶν ἁγίων πατέρων πρὸς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἐκκλησίαν τὲ καὶ γνώμην προτρεπόμεθα πάντας συνελθεῖν, πιστεύοντες εἰς πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα. τριάδα ὁμοούσιον, μίαν θεότητα ἤτοι φύσιν καὶ οὐσίαν λόγῳ καὶ πράγματι, καὶ μίαν δύναμιν καὶ ἐξουσίαν. καὶ ἐνέργειαν, ἐν τρισὶν ὑποστάσεσιν δ̅ζ̅

ἤγουν προσώποις δοξάζοντες, εἰς ἃ βεβαπτίσμεθα, εἰς ἃ πεπιστεύκαμεν, καὶ οἷς συν-
τετάγμεθα. μονάδα γὰρ ἐν τριάδι, καὶ τριάδα ἐν μονάδι προσκυνοῦμεν παράδοξον
ἔχουσαν καὶ τὴν διαίρεσιν, καὶ τὴν ἕνωσιν. μονάδα μὲν κατὰ τὴν οὐσίαν ἤγουν θεότητα. τριάδα δὲ
κατὰ τὰς ἰδιότητας ἤγουν ὑποστάσεις, ἤτοι πρόσωπα. διαιρεῖται γὰρ ἀδιαιρέτως, ἵν'
οὕτως εἴπωμεν, καὶ συνάπτεται διῃρημένως. ἓν γὰρ ἐν τρισὶν ἡ θεότης, καὶ τὰ τρία, ἕν. τὰ ἐν
οἷς ἡ θεότης, ἢ τό γε ἀκριβέστερον εἰπεῖν, ἃ ἡ θεότης, θεὸν τὸν πατέρα, θεὸν τὸν υἱὸν, θεὸν
τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὅταν ἕκαστον πρόσωπον καθ' ἑαυτὸ θεωρῆται. οὗτον νοῦ χωρίζοντος
τὰ ἀχώριστα. θεὸν τὰ τρία μετ' ἀγγήλων νοούμενα. ὧν ταυτῷ τῆς κινήσεως καὶ τῆς φύσε-
ως. ἐπεὶ χρὴ καὶ τὴν ἕνα θεὸν ὁμολογεῖν, καὶ τὰς τρεῖς ὑποστάσεις ἤγουν ἰδιότητας κη-
ρύττειν. ὁμολογοῦμεν δὲ αὐτὸν, τὸν μονογενῆ υἱὸν τοῦ θεοῦ, τὸν θεὸν λόγον τὸν πρὸ αἰώνων
καὶ ἀχρόνως ἐκ τοῦ πατέρος γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα, ἐπ' ἐσχάτων δὲ τῶν ἡμερῶν δι'
ἡμᾶς, καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν, καὶ σαρκωθέν-
τα ἐκ πνεύματος ἁγίου, καὶ τῆς δεσποίνης ἡμῶν τῆς ἁγίας ἐνδόξου θεοτόκου καὶ ἀεὶ
παρθένου μαρίας, καὶ γεννηθέντα ἐξ αὐτῆς, ὅς ἐστι τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύ-
ματι. οὐδὲ γὰρ τετάρτου προσώπου προσθήκην ἐδέξατο ἡ τριὰς ἡ ἁγία, καὶ σαρ-
κωθέντος τοῦ ἑνὸς τῆς ἁγίας τριάδος θεοῦ λόγου. ἀγγ' ἔστιν εἷς καὶ ὁ αὐτὸς ὁ κύριος
ἡμῶν ἰησοῦς ὁ χριστὸς, ὁμοούσιος τῷ θεῷ καὶ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα, καὶ ὁμοούσιος ἡ-
μῖν ὁ αὐτὸς κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, παθητὸς σαρκὶ, καὶ ἀπαθὴς ὁ αὐτὸς ἐν θεότητι. οὐ
γὰρ ἄλλον τὸν θεὸν λόγον τὸν θαυματουργήσαντα, καὶ ἄλλον τὸν παθόντα ἐπιστάμεθα.
ἀλλ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ὁμολογοῦμεν κύριον ἡμῶν ἰησοῦν χριστὸν τὸν τοῦ θεοῦ λόγον
σαρκωθέντα καὶ τελείως ἐνανθρωπήσαντα, καὶ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ τά τε θαύματα, καὶ
τὰ πάθη ἅπερ ἑκουσίως ὑπέμεινε σαρκὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν. οὐ γὰρ ἄνθρω-
πος τὶς ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν δέδωκε. ἀγγ' αὐτὸς ὁ θεὸς λόγος ἀτρέπτως γενόμενος
ἄνθρωπος, τό, τε ἑκούσιον πάθος, καὶ τὸν θάνατον ὑπὲρ ἡμῶν σαρκὶ κατεδέξατο. καὶ
θεὸν τοίνυν αὐτὸν ὁμολογοῦντες, οὐκ ἀθετοῦμεν τῶν εἰσὶ αὐτὸν καὶ ἄνθρωπον, καὶ ἄν-
θρωπον αὐτὸν ὁμολογοῦντες, οὐκ ἀρνούμεθα τοῦ, ὅθεν ἕνα, καὶ τὴν ἐξ ἑκατέρας φύσεως
θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, σύνθετον ὁμολογοῦντες τὸν κύριον ἡμῶν ἰησοῦν χρι-
στὸν, σύγχυσιν τῇ ἑνώσει οὐκ ἐπεισάγομεν. οὐ γὰρ ὅτι γέγονε καθ' ἡμᾶς ἄνθρωπος
τὸ εἰσὶ θεὸς ἀπολέσει. οὔτε μὴν ὅτι θεὸς κατὰ φύσιν ἐστὶν καὶ τὴν πρὸς ἡμᾶς ὁμοίω-
σιν ἀπαράδεκτον ἔχει, καὶ τὸ ἄνθρωπος εἰσὶ παραιτήσεται. μεμένηκε δὲ ὥσπερ ἐν
ἀνθρωπότητι θεὸς, οὕτω καὶ ἐν ὑπεροχῇ θεότητος ὢν, ἄνθρωπος, οὐδὲν ἧττον.
ἄμφω δὲ ὢν ἐν ταυτῷ, καὶ εἷς θεός τε ὁμοῦ καὶ ἄνθρωπος ὁ ἐμμανουῆλ. τὴν αὐτὸν δὲ
ὁμολογοῦντες ἐν θεότητι τέλειον, καὶ ἀνθρωπότητι τέλειον, ἐξ ὧν καὶ συνετέθη. τὴν
δὲ διαφορὰν τῶν φύσεων σημαίνομεν οὐκ ἀναιρουμένην διὰ τὴν ἕνωσιν. οὔτε
γὰρ ἡ θεία φύσις εἰς τὴν ἀνθρωπείαν μετεβλήθη, οὔτε ἡ ἀνθρωπεία φύσις εἰς τὴν
θείαν ἐτράπη. νοουμένης δὲ μᾶλλον καὶ ὑπαρχούσης ἑκατέρας ἐν τῷ τῆς ἰδίας
φύσεως ὅρῳ τε καὶ λόγῳ πεπρᾶχθαι μὲν τὴν ἕνωσιν καθ' ὑπόστασιν. ἡ δὲ καθ' ὑ-
πόστασιν ἕνωσις δηλοῖ, ὅτι ὁ θεὸς λόγος, τουτέστιν ἡ μία ὑπόστασις τῶν τριῶν τῆς
θεότητος ὑποστάσεων, οὐ προϋποστάντι ἀνθρώπῳ ἡνώθη, ἀγγ' ἐν τῇ γαστρὶ τῆς
δεσποίνης ἡμῶν τῆς ἁγίας ἐνδόξου θεοτόκου καὶ ἀεὶ παρθένου μαρίας, ἐδημιούργη-
σεν ἑαυτὸν, ἐξ αὐτῆς ἐν τῇ ἰδίᾳ ὑποστάσει, σάρκα ὁμοούσιον ἡμῖν, καὶ ὁμοιοπαθῆ κατὰ

πάντα

" πθῶτα χωρὶς ἀμβρτίας, ἐμψυχωμθίῳ ψυχῇ λογικῇ καὶ νοερᾷ. ἐν αὐτῷ γὸ ἔ-
" χε τὸ ὑπόστασιν, καὶ γέγονεν ἀνθρωπος, καὶ ἔστιν εἷς ὁ αὐτὸς κύριος ἡμῶν ἰησοῦς
" χριστὸς σὺν δοξαζόμθυος τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι. ἐννοοῦντες δὲ αὐτὸ
" τὸ ἄφραστον ἕνωσιν ὀρθῶς ὁμολογοῦμθυ μίαν φύσιν τοῦ θεοῦ λόγου σεσαρκω-
" μθίῳν, σαρκὶ ἐμψυχωμθίῃ ψυχῇ λογικῇ τε καὶ νοερᾷ, καὶ πάλιν ἐν θεωρίᾳ λαμ-
" βάνοντες τὸ τῶν φύσεων διαφοράν, δύο ταύτας εἶ λέγομθυ, διαίρεσιν τοῦδεμίαν
" εἰσάγοντες. ἐκαλέσα γὸ φύσις ἐστὶν ἐν αὐτῷ, ὅταν ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ὁμολογοῦμθυ
" χριστὸν, ἕνα γὸν, ἓν πρόσωπον, μίαν ὑπόστασιν, θεὸν ὁμοῦ τε καὶ ἄνθρωπον. πανὶ
" ταῖς δὲ τοιαῖς τοιαύταις φρονήσεσιν ἢ φρονοῦσας ἀναθεματίζομθυ, ἀποστο-
" τικοὺς κρίνομθυς τῆς ἁγίας τοῦ θεοῦ καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας. τῶν ὁρ-
" θῶν τίνων δογμάτων τῶν τοιούτων ἁγίων πατέρων τοιαδεδομθύων ἡμῖν κηρυτο-
" μθύων τρέπομθυ ὑμᾶς ἀπάντας εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν καθολικὴν καὶ ἀπο-
" στολικὴν ἐκκλησίαν σπεύδειν, μᾶλλον δὲ τοιαῦτα καλοῦμθυ. οὐ γὸ ὠνήσαμθυ
" κἂν ἐν ὑπερορίᾳ βασιλείας ἐσμθύ, τοιούτοις χρήσασθαι ῥήμασι πανὶ τῆς τῶν χρι
" στιανῶν ἀπάντων ὁμοφροσύνης τε καὶ ἑνώσεως. ἐκ τοῦ μίαν ἀπάντων δοξολο-
" γίαν ἀναπέμπεσθαι τῷ μεγάλῳ θεῷ, καὶ σωτῆρι ἡμῶν ἰησοῦ χριστῷ. τοῦ δὲ λοιποῦ
" μηδένα τολμᾶν φάσκοντα, ἢ τολμήσοντα ἢ συλλαβὰς ζυγομαχεῖν. ὅλι τοῖς
" μίαν καὶ τὴν ὀρθὴν αὐτὴν πίστιν τε καὶ γνώμην αἱ συλλαβαὶ φέρουσι τοῦ μέγε
" θους κεκτημένοις ἔθνους τε καὶ χώρας ἐν τῇ ἁγίᾳ τοῦ θεοῦ καθολικῇ καὶ ἀποστο-
" λικῇ ἐκκλησίᾳ, ἀφ' πάντων βεβαίου τε καὶ ἀκαινοτόμητου, καὶ εἰς τὸν ἑξῆς ἀπαν-
" τα μθύοντες χρόνον. τοῦτο μὴ οὖν ἀπαντες τῶν ἰδίκλων συγκατελίθεντο, ὀρθο-
δόξως ἐκφωνοῦντες. ὅσὲν δὲ τῶν διερρωγότων ὅλως ἰωάνη, ἀγωνίᾳ
ἐπεσημήνατο τὸ βέβαιον καὶ ἀκαινοτόμητον ταῖς ἐκκλησίαις φυλάσσεσθαι,
καὶ κατ' ὃν ἑξῆς ὑπαρχόντα χρόνον.

Ἐκκεκλήκει δὲ καὶ δύασάσιον τοῦ θεουπόλεως θεάνου, ἐπεγκαλοῦντες οἱ τῶν τὲ ε ζ
ἱεροσολυμίτῶν χωρίων τὸ μεγαλομθύου δαπάνου λέγοντα, καὶ ἐς ἄπειρον καὶ μὴ κατ'
ὀλίγον πεφυκότα γλυκάζειν, τάνη τε ἐς αὐτὸν βλασφημίαν. ἐρωτηθέντα γὸ τὸν δύασάσιον, εἰ δή ποτε οὕτω κόσμου τὰ ἱεροσολυμικὰ χρήματα ῥίπτει, δύασθαι δὸν εἰπεῖν,
ὡς αὐ μὴ τοιαῦτα ἰουστίνα τὸ κοινὸν λύμης ἀφαιρεθείη, ἤγετο δὲ μείωσαι δύασασιάν, ὅς γε ζητοῦντι χρήματα τὸ ὁπισθοπὴν ἐξηλειμθέντι, καὶ εἴλετο δοῦναι. πεφυκὸς
εφέρεσθαι δὲ ἕτερα ἄττα κατ' αὐτὸν, σκίων τὸν βασιλικὸν οἶμαι βουληθέντων θεραπεῦσαι σκῆπον.

Μετ' αὐτὸν δὲ πρὸς τὸν ἱεροσολυμικὸν δύασι θεάνου χρηγόρεως, οὗ κλέος δύρου ζ η
καὶ τὸ ποίησιν, ἐκ παντὸς ἡλικίας τοῖς μοναδικοῖς ἀναποδυσάμθυος σκάμμασιν. οὕτω δὲ γυμνικῶς καὶ καρτερικῶς ἀγωνισάμθυος, ὡς ταῖχισα ἐκ παντὸς ἰσύλων πρὸς τοῖς δώδεκα βαθμοῖς ἕδρασαι. ἡσήσασθαι δὲ τῆς τῶν βυζαντίων μονῆς ἔνθα τὸν ἄσκυλον εἵλετο βίον, κελεύσμασι δὲ ἰουστίνου καὶ τοῦ σινᾶ ὄρους
ἐν ᾧ μεγίστοις ἐμπέπτωκε κινδύνοις πολιορκίαν ὑποστὰς ὑπὸ τῶν σκηνιτῶν ἀραβίων, εἰρυσθεῖσα δὲ αὐτῶν ὅμως μέτρια ἐῶν ὕπνων καταπροσάμθυος, ἐκεῖθεν πρὸς τὸν ἀρχιερωσύνην ἐκλήθη. ὧν δὲ γνώμων καὶ ἀρετὴν ψυχῆς,
πάντα ἐν πᾶσι κρίσεσι, καὶ ἐς ὅλη ὁρμήσαν ἀξεργασιμώτατος, δεῖ τε ἀπρεπῶς, ἐ

πρὸς τὸ ὑπείκειν ἢ κατεπτηχέναι δυναστείας, ἀληπτότατος. οὕτω δὲ μεγαλοπρεπεῖς τὰς ἐπιδόσεις τῶν χρημ^τ^ ἐποιεῖτο ἡγεμθερίοις τε καὶ ἀφειδέσιν εἰς ἅπαντα χρώμενος, ὥστε ὅτε προΐοι, παμπληθεῖς αὐτῷ καὶ τῶν εἰωθότων ἄτερ ἐπηκολούθουν, καὶ ὅσοι ὁρῷεν ἢ πϋνθάνοιντο προσιόντα σϋνέῤῥεον, καὶ ἦν τά γε εἰς τὴν τοσαύτην ἀρχήν, δεύτερα τῆς εἰς τὴν ἄνδρα τιμῆς, ἐθελοσίων τὰ πολλὰ ὁρᾷν τε ἐκ τοῦ σύνεγγυς, καὶ ἀκούειν διαλαλοῦντος ἐπιθυμούντων, πόθον γὰρ ἑαυτοῦ πᾶσι τοῖς ὁπωσοῦν ἐντυγχάνουσιν ἐνεργάσασθαι ἦν ἱκανώτατος, ἰδεῖν τε ἀξιάγαστος, καὶ προσφθέγξασθαι διὰ χαρίτων ἥδιστος, νοῆσαί τε ἐκ τοῦ παραυτίκα ὀξύς, εἴ τις ἄλλος ἄνθρωπος, πρᾶξαί τε ἐς τὰ μάλιστα ὀξύτατος, καὶ βουλὴν ἄριστα βουλεῦσαι καὶ κρῖναι, τά τε οἰκεῖα, τά τε τῶν ἄλλων ἱκανώτατος, ὅθεν καὶ τοσαῦτα κατεπράξατο, μηδὲν ἐς αὔριον ἀναβαλλόμενος. κατέπληξε δὲ, οὐ μόνον τοὺς ῥωμαίων βασιλέας ἅπασι χρώμενος· ὡς ἥ τε χρεία καλοίη, καὶ καιρὸς ὑπείκοι οὐχ ὕστερον, ἀλλὰ καὶ τοὺς παρσῶν ὡς ἕκαστα προσφόρως δηλώσοι. ἦν δὲ ἐν αὐτῷ πολὺ τὸ σφοδρὸν, ἐνϊαχοῦ δὲ, καὶ τὸ θυμοειδὲς, οὐκ ὀλίγον δὲ πάλιν. ἀλλὰ καὶ μάλα περιούσιον τὸ πρᾷόν τε καὶ ἥμερον, ὡς ἐπ' αὐτῷ ἄριστα κατάντῆσαι τὰ γρηγορίῳ τῷ θεολόγῳ πεφιλοσοφημένα, τὸ αὐστηρὸν αἰδοῖ σύγκρατον. ὡς μὴ δὲ ἕτερον ὑπὸ τοῦ ἑτέρου καταβλάπτεσθαι. ἀλλ' ἀμφότερα δι' ἀλλήλων εὐδοκιμεῖν.

ζ Τούτου τὴν ἐπισκοπὴν πρῶτον ἔτος διέποντος οἱ τῆς πάλιν μὲν μεγάλης ἀρμενίας, ὕστερον δὲ παρ' ἀρμενίας ἐπονομασθείσης, ἢ πρώην ῥωμαίοις κατήκοος ἦν. φιλίππου δὲ οὗ μ^τ^ γορδιανὸν κατα προδόντος αὐτὴν τῷ σαπώρῃ, ἡ μὲν κληθεῖσα μικρὰ ἀρμενία πρὸς ῥωμαίων ἐκρατήθη, ἡ δέ γε λοιπὴ πᾶσα πρὸς παρσῶν τὰ χριστιανῶν πρεσβεύοντες, ἐπεὶ παρὰ παρσῶν κακῶς ἔπασχον, καὶ μάλιστα περὶ τὴν οἰκείαν νόμισιν ἐν παραβύστῳ ἐπρεσβεύοντο πρὸς ἰουστῖνον, ἱκετεύοντες κατήκοοι ῥωμαίοις γενέσθαι. ὡς ἂν ἐπ' ἀδείας δρῷεν τὰ ἐς θεὸν γέρα μηδενὸς αὐτοῖς ἐμποδὼν γινομένου, οὗ δὲ ἰουστίνου προσηκαμένου, καὶ τινων ἐν γράμμασι πρὸς τοῦ βασιλέως διομολογηθέντων, ὅρκοις τε δεινοῖς κατασφαλισθέντων, ἀποσφάττουσι μὲν οἱ ἀρμένιοι τοὺς σφῶν ἄρχοντας, προστίθεν δὲ πασσυδὶ τῇ ῥωμαίων ἀρχῇ μεθ' ὧν προσειλήφεσαν πλησιόχωρον, ὁμοεθνῶν τε καὶ ἀλλοφύλων, οὐαρδάνου προὔχοντος παρ' αὐτοῖς γένει τε καὶ ἀξιώσει, καὶ τῇ περὶ τοὺς πολέμους ἐμπειρίᾳ. ἐπεγκαλοῦντα τοίνυν περὶ τούτων χοσρόην, ἰουστῖνος ἀπεπέμπετο, λέγων πεπεράσθαι τὰ τῆς εἰρήνης, καὶ μὴ οἷόν τε εἶναι χριστιανοὺς ἀπορρίψαι ἐν καιρῷ πολέμου χριστιανοῖς προσρύεντας, καὶ ταῦτα μὲν ἀπεκρίνατο, οὐ μὴν ἐς πόλεμον παρεσκευάζετο· ἀλλὰ τῇ σϋνήθει τρυφῇ ἐνεδέδετο, πάντα δεύτερα τῶν οἰκείων ἡδονῶν τιθέμενος.

η Στρατηγὸν τῶν ἑῴων ἐκπέμπει μαρκιανὸν συγγενῆ αὐτῷ καθεστῶτα, οὔτε στρατείαν ἀξιόμαχον δοὺς, οὔτε τὴν ἀλλὴν τὴν ἐς τὸν πόλεμον παρασκευήν. ὃς ἐπὶ προὔπτῳ κινδύνῳ καὶ ἐπανατροπῇ τῶν ὅλων, τὴν μέσην κατηλείφει τῶν ποταμῶν. ὀλίγους κομιδῇ στρατιώτας, καὶ τούτους ἀνόπλους ἐπισυρόμενος, ἔχων καὶ τινας σκαπανέας καὶ βοηλατίας ἐκ τῶν σϋντελῶν ἀφῃρημένους. συμπλέκεται μὲν οὖν ὀλίγα πρὸς πέρσας περὶ τὴν νίσιβιν, οὔπω οὐδὲ τῶν παρσῶν παρεσκευασμένων. καὶ τὸ πλέον ἐσχηκὸς παρακάθη τὴν πόλιν· οὐκ ἀξιωσάντων ὧν παρσῶν ἀπο-

κλεῖσαι

κλῆσαι τὰς πύλας, ἀνυβριζόντων δὲ τῶν μάλα αἰχμῆς ἐς τὸ ῥωμαίων στράτευμα. τετράκια δὲ πολλὰ μὴν καὶ δίγα ὠρῶντο τὰ ἐσόμενα δυσχερῆ μιμούμενα. τὴν βοιῶν ἦν ἀρτιχθῆ ἐθεασάμεθα καταρχὰς τοῦ πολέμου, ᾧ δύο κεφαλαὶ ἐκ τοῦ αὐχένος ἐπηώρηντο.

Ο δὲ χοσρόης ἐπεὶ αὐτάρκως αὐτῷ τὰ εἰς τὸν πόλεμον ἐξηυτρέπισο, ἀδιαφ- θζ
μόνιμον μὴν διαπορήσας μέχρι τινὸς, καὶ τὸν Ὀφράτιμον μὰ τὸ σφετέραν χθὼν διαβιβάσας, ἐς τὸ ῥωμαίων ὑπικράτειαν ἐφίζ ἀφ᾽ τοῦ καλουμένου χιρκησίου. τὸ δὲ χιρκησίον ὅτι πόλισμα ῥωμαίοις ὑπικαίετο τοῖς ἐκ βαλιᾶς τοῦ πολέμου χείμων. ὅθεν ὀχυρὸν οὐ μόνα τὰ τείχη ποιῇ ἐς ἄπειρον ὕψος ἐπαιρόμενα. ἀλλὰ καὶ Ὀφράτης ἡ ἀδόρας οἱ πολέμιοι κυκλοῦντες, ὡς ὥσθ᾽ ὑπονησοῦντες τὴν πόλιν, αὐτὸς δὲ ζυνὼν τοῖς ἀμφ᾽ αὐτὸν ὃν ἴσχυτα ἀφ᾽ ἁβὰς πολεμῶν, ὅτι νισίβεως τὴν ἔλασιν ἐποιήτο. ταῦτα δὲ γινόμενα, μέχρι πολλοῦ τοῖς ῥωμαίοις ἠγνόηντο. ὥστε ἰουστινιανὸν φήμη πειθόμενον λέγουσι χοσρόην ἢ τεθνάναι, ἢ τοῖς αὐτοῦ ταῖς ἐλευθερίαις ἀναπ δας εἶ), ἀφάλην ὅτι τῇ δῆθεν βεβαιωτῇ τὴν πολιορκίας τὴν νισίβεως, πέμψαντε τοὺς ἐπείξοντας τὸν μυρκιανὸν, καὶ ταῖς κλεῖσι τῶν πυλῶν ὡς ταχίστα οἴσοντας. ὡς ὃ οὐδαμῇ οὐδαμῶς τὸ στρατεῦμα στρεφῆ, ἀλλὰ τῇ πολλῷ ὤφλεν τὴν αἰσχύνην τὰ ἀμήχανα ζητῶν ὅτι τοιαύτη ἐς τοσαύτη πόλει ἐς οὕτως ἐξουθενημένων στρατῶν, ἀγλέλεται στρέφειν χρηστηρίῳ τῷ θεοῦ πόλεως ἐπισκήπτω. ὁ γὰρ ἵης νισίβεως ὑπίσχοπος φίλος ἐς τὰ μάλιστα χρηστηρίῳ καταστὰς, μεγάλοις δώροις πρὸς αὐτὸν δεξιωθείς, φίλως τε δὲ ἐς δυσχερείνων τὴν φρουῶν παραινίδι τὴν ἐς χριστιανοὺς μηνυμάτων, ὧν ὅλῳ πάντες πρὸς αὐλὰν ἐπεπόνθεσαν, ἐς ῥωμαίων κατήκοον τὴν οἰκείαν πόλιν ἱμειρόμενος εἶ) πάντων τῶν ἐν τῇ ὑποφοίᾳ μηνυμάτων τὴν γνῶσιν χρηστηρίῳ πρείσχε. ἀπόλλα χεῖρα πρίασαι, ἀλλὰ τοιαυτίκα ὅτι ἰουστινιανὸν ἀνέφερε, τὴν ἔφοδον τοῦ χοσρόου τὰ χίστην μηνύων. ὁ δὲ, τοῖς τὰς σιωπῆς ἐκκαλινδούμενος ἡδονὰς, τοῖς μὴν γεγραμμένοις στρατεῖχεν οὐδέν. οὔτε δὲ πιστεύειν ἤθελεν, οἰόμενος ὅλως ἐβούλετο. ἔπειται γὰρ τοῖς ἐκδεδιητημένοις τῶν ἀνθρώπων, τὸ, τε ἀληθὲς καὶ θρασὺ στρέφειν τὰς ἐκβάσεις τὸ ἄπιστον εἰ τύχοιεν αἰτίαν τῶν θελήσεων αὐτοῖς φερόμενον. γράφει μὲν οὖν αὐτῷ ταῦτα τέλεον ὑποδεδρομπούμενος, ὡς οὐκ ἀληθῆ πᾶσιν ὄντα. εἰ δέ γε ἀληθῆ, ὡς οὐ Φθασομένων χρόνων τὴν πολιορκίαν. εἰ δὲ καὶ φθάσει, κακῶς ἀπαλλαξάντων. ἐκ πέμπει δὲ ἀκάκιον, ἀτασθαλόν τινα καὶ ὑβριστὴν, τὸν μυρκιανὸν, ἐξελαυσάμενος καὶ εἰ ἥκιστα τοῖν ποδοῖν ὁ μυρκιανὸς φαίη τὴν πόλιν πέμψας τὸν αὐτὸν λῦσαι τῆς ἀρχῆς. ὃ καὶ πέπραχεν ἀκριβῶς, οὐ τοῖς τὸ σωτήσιον τοῖς τοῦ βασιλέως κελεύμασι διακονησάμενος. χιλιόμενος γὰρ τοῖς τὸ στρατόπεδον, μυρκιανὸν μὴν ἐν τῇ ὑποφοίᾳ, παύσας ἀρχῆς οὐδὲν τῷ στρατῷ διαφέρας. οἱ δὲ λοιποὶ καὶ ταξίαρχαι ὡς διανυκτερεύσαντες ἐξέμενον παυσάμενοι τὸν στρατηγὸν, τοσοῦτον μὴν οὐ πρήεσθαι τὸ πλῆθος. ὑποχωρήσαντες δὲ φθόνοισι ταπεινοῖς τὸν καταλλάξαντα πολιορκίαν λύσαντες. ὁ μὲν οὖν ἀδιαφθόνως ἔχων ἀξιόλογον στρατὸν τῶν τε καὶ τῶν σκηνητῶν βαρβάρων, ὅτι τὸ χιρκήσιον πρήμειψε, πανδοσίως τοῖς ῥωμαίων ζυμμάχοις στρεφόμασιν, ἐμπιπράς, ἀποκλείσας, οὐδὲν μέτριον ἀνοσίων ἢ στρατιωτῶν, αἰρέσεις φεύγεια, τὸν κώμας πολλὰς, οὐδενὸς ἀνθ-

καθειῶτες. πρῶτα μὲν ὅλη γε ἦρχεν ὑδρὸς, εἶθ' ὅλη καὶ τῶν τραλιωτῶν πρὸς τοῦ χοσρόη κτ' δάρεως ἀναποκλαθέντων, ἐπ' ἀδήας αὖτε πρόνομὴ καὶ αἱ ἔφοδοι ἐγίνοντο. ἔπεισι δὲ καὶ τῇ θεσπολιτῶν ἀμφὶ τῶν ἀμφ' αὐτὸν, ὑδρὲ γὰρ αὐτὸς ἀφίκετο, οἱ καὶ πρὸς πᾶσαν ἐλπίδα ἀπεκρούσθησαν, μηδενὸς ἀναπομείναντος τῇ πόλει, ἢ λίαν κομιδῇ ὀλιγάριθμων, καὶ τοῦ ἱερέως πεφυγότος ἐς τὰ ἱερὰ ἐπεξαναγόντος κειμήλια, δηλῶ καὶ τὰ πολλὰ δ' τείχους διερρύη, ἐς ὁ δῆμος ἐπρώτευσεν νεωτέραν πρᾶγμ' ἄρξαι θέλων οἷα φιλεῖ γίνεσθαι, καὶ μάλιστα πρὸς τοὺς τοιούτους καιρούς, οἱ καὶ αὐτοὶ πεφυγότες ἐρήμων τὴν πόλιν καταλελοίπασιν, ὑδενὸς ὅλως ὑπονοήσαντος εἰς ὑπότειχησιν, ἢ δυτεπιχείρησιν.

ιζ Ὡς δ' οὖν τὸ πείρας τοῦτης διήμαρτεν ἀδαφρμαίνης, ἐμπρήσας πάλαι μὲν ἠφάνιστο, ὕστερον δὲ γαζαλικὴν ὄνομα θεῖσαν, ἀπάμειναν κατείληφε, πρὸς σελεύκου τοῦ νικήτορος σωνοικισθεῖσαν, πάλαι μὲν εὐδαίμονα, καὶ πολυανθρωπον, τῷ χρόνῳ δὲ τὰ πολλὰ διαρρυῆσαν. ὃς ὑπὸ λισι συμβάσεσι τὴν πόλιν παρέλαβε φώς, ἐπεὶ μηδὲ ἀντίσηναι οἷοί τε καθειστήκεισαν, τοῦ τείχους ὑπὸ χρόνου ὑπὸ γῆς κειμένου πᾶσαν ἐμπρήσας καὶ πᾶσαν λιθοσκόμους πρὸς τὰ συγκείμενα ἀπιὼν ὤφερεν, εὐθυμοφαποδίσας τὴν πόλιν, καὶ τὰ πρεστυχόντα χωρία. μεθ' ὧν καὶ τὸν ἱερέα τῆς πόλεως καὶ τὸν τῆς ἀρχιὼ ὑπερεφρόνησε ζωγρίας ἀπήγαγε. τὰ πολύδωρα δὲ καὶ τὴν ἀποπορθοῦσιν εἰργάσατο, ὑδενὸς ἀπειργόντος ἢ ὅλως αὐλιπιστοῦντος, πλὴν βαλίσου κομιδῇ φραυδ πρὸς ἰουσίνου πεμφθέντος ἐπὶ μάγῳ τὰ πομπήου. πρῶτον μὲν ἀργυρᾶς τραπέζης πρὸς ἱσταμένῳ κτ' τοῦ βασιλέως. ὕστερον δὲ καὶ μίαν τῶν βασιλικῶν ἐμπιστευθέντα πρὸς ἰουσίνου, οἱ καὶ πρὸς τὰ πάλαι ἔφυγον μικρὸν δειδήσαντες. ἀδαφρμάνης μὲν οὖν ταῦτα κατειργασμένος, τὴν χοσρόην κατειληφὼς οὔπω τοῦ πόλιν ἐξεπολιορκήσαμεν. ὃς πρὸς τεθεὶς αὐτῷ μεγάλην ἐσπὴν δέδωκε, τοῖς τε οἰκείοις διαθαρσήσας, κἀτε αὐτάξιον καταπλήξας. διῆκε δὲ τοῦ τε πόλιν ἀποτειχισθεῖσαν, καὶ χοιῶν ἀγκυρ τὰ τείχους συμφορηθέντα πολλὰ, καὶ τὰς βαλίστρας μηχανὰς ἑστώσας, καὶ μάλιστα τοῖς καταπελτίας ἐς ὑπερδέξιον ῥυπωσαμένας, οἷς λιθοβόλοις ἢ σωνήθεια καλεῖ. οἷς καὶ τὴν πόλιν καταχαλῶς εἶλεν ὁ χοσρόης κτ' τὸ ὥραν τῶν χειμώνος. ἰωάννου τοῦ διμοσράτου παιδὸς αὐλῆς ἄρχοντος ἥκιστα πεφυγικότος, ἢ καὶ μᾶλλον πρόδοντος. λέγεται γὰρ ἀμφότερα, πρόσπαρθαι τῇ πόλει ὁ χοσρόης πέμπτον καὶ πρὸς γε μιᾶν μηδενὸς ἀμύνοντος. ἀπάνθρας οὖν ἐξαγαγὼν πλῆθος ἀσάθμητον, καὶ τοὺς μὲν αὐτοῦ δηλαδὴ καταφάξας. τοὺς δὲ πλείστους καὶ ζωγρίας ἄγων, τὴν μὲν πόλιν ὑπέκαιεν οὐδὲν φειδόμενος κατέφλεγεν. αὐτὸς δὲ πρὸς τὰ οἰκεῖα ἀπεχώρησεν ἤδη.

ιη Ἀφ' ὅπου ἥκηκόει ὁ ἰουσῖνος ἐκ πρώτου τύφου καὶ ὄγκου, οὐδὲν ὑγιὲς, ἢ φρενῆρες ἐνενόησας οὐδὲ δυθεραπεύτως ὃ σωνεχθὲν δυάτλας, ἐς φρενίτιδα νόσον καὶ μανίαν ἐμπέπτωκε, οὐδὲν λοιπὸν τῶν γιγνομένων σῶσεις. διώκει δὲ ὃ πολίτευμα διέφευος, θρᾷξ μὲν γένος, τὰ πρώτεια δὲ πρὸς ἰουσίνου φέρων. ὃν καὶ κτ' τῶν ἀδαρῶν πρόπεμφε, πολεμίους ἀγείρας πλῆθος στρατοῦ. ὃς καὶ μικρὸν ἔδησε, τ' στρατιωτῶν μηδὲ τὴν ἡμίσειαν τῶν βαρβάρων ὑπενεχόντων, εἰ μὴ θεία πρόνοια πρὸς δόξης τοῦτον ἔσωσε, καὶ ἐς τὴν ῥωμαίων βασιλείαν τοῦτον ἐφύλαξε κινδυνώσας τοῖς ἰουσίνου πρὸς λόγοις ἐγχρήμασι. σωὼν καὶ ὅλῳ πολιτεύματι διαφθείρειν, ἐς βαρ-

βάρεις

ἐάσεις τ' τοιαύτης ἀρχῆς ἐκπεσεῖν.

Βουλεύεται τοίνυν βουλὴ ὁπόθεν, καὶ τοῖς τοιούτοις ἀσεβήμασιν ἀσεβείαν, ἣ δὲ πολὺ 182
δικαίως ἐπανόρθωσε τὸ ἁμάρτημα. τριακόσιοι γὰρ ἦσαν τὸ χορευτικὸν ἐκπέμποντες ὕδρα λόγιον
τῆς συγκλήτου βουλῆς, πολιᾶ τε καὶ στυγερὸν τοῖς πᾶσιν ὕμνον, ὅσον ἐκ τοιούτου τ'
βασιλείας, οὐδὲ μιᾶς τ' πολιτείας τ' τοιαύτης ἀνοίσοντα. ὑφ' ἧς γε μόνης σω-
φίας, τὰς διαλήξεις ποιησόμενον. γέγραφε δὲ αὐτὴ τοῖς χορευτὰς τε συμφο-
ρὰς τοῦ δρὸς ποτνιωμένη, ὡς τε τῆς πολιτείας ἀπάρχον, καὶ ὡς οὐ δέοι χήρας γυναι
κὶ, καὶ βασιλῆ κειμένῳ, καὶ ἐρήμῃ πολιτείᾳ ἐπεμβαίνειν. καὶ αὐτὴν γὰρ νοσήσαντα, μὴ
μόνον τῶν τοιούτων πλησίον τυχεῖν. ἀλλὰ γὰρ καὶ τοῖς πάντων ἀρίστοις ἁλῶσι τοῖς
τῆς ῥωμαίων πολιτείας πρὸ αὐτὸν πεμφθῆναι. οἱ δὲ τ' νόσον διέφυσαν. πείθεται τοί-
νυν ὁ χορευτὴς, καὶ μήνων ὅσον οὔπω τοῖς ῥωμαίοις ὁπαπίθεσθαι τοιούτοις, ἐκ
κεφαλείαν ποιήσασθαι τελῶν χρόνων, ἐν τοῖς ἑῴοις μέρεσι, δόξαν τ' ἀρετὴν ἐν τοῖς
τοιούτοις πλησίοις μεῖναι. ὡς δὴ αὐτὸ πολεμῶσιν, μηδενὸς γὰρ ἑῷα πρενοχλοῦντος.
τούτων κατ' οἰκείους τοιούτους ἀπομένων, ὃ σέρμιον τοῖς τῶν βαρβάρων ἐθνῶν. τοιοῦ
τῳ μὲν ὑποχηπαίδων κεφαλοῦμενον. ἰουστίνῳ δὲ τοῖς αὐλῶν τοιαδοθέν, ἐν τοσού-
τῳ δὲ, καίπερ ὑβρίζειν, βουλόμασι σοφίας ἰουστῖνος ἀναχορεύει.

Τοιαῦτα καὶ τ' ἀνάῤῥησιν ὁπόθεν ξάμενος, ἃ πᾶσιν ἐκ βέβηκε παλαιά τε 183
καὶ νέαν ἰσοῖα, τοῦ φιλανθρώπου θεοῦ ἐνδόντος καιρὸν ἰουστίνῳ τὰς τε οἰκείας ἐξ-
ῆπειν ἀμαρτίας, τά τε χρηστὰ ἐσπήσασθαι, ὑφ' οὗ τῇ πολιτείᾳ στυγούσοντος. ἀν-
θρωπίνων γὰρ ἐν τῇ ὑπαίθρῳ αὐχῇ, ἔνθα παλαιὸν ἔθος λέγεται τοιαῦτα γίγνε-
σθαι, τῷ τε ἀρχιερέως ἰωάννου, ὃ τοῦθεν ἐμνήσθη μὲν, καὶ τῶν ἀμφ' αὐτὸν, τῶν τε
ἐν ἀξιώσεσι τελούντων καὶ τῶν τοῖ τιμὴ αὐχεῖ τραλλομένων. τὸν βασιλικὸν
χιτῶνα ἐνδιδύσκων λύσσιον, καὶ τ' χλαῖναν τοῖ λίθοις, ἀναφανδὸν κεκραγὼς ἐξ-
ῆπεν. μὴ πλανάτω σε τῆς ἀμπεχόνης ἡ φαντασία, μηδὲ τῶν ὁρωμένων ἡ σκη-
νή. οἷς ὑπαχθεὶς, ἔλαθον ἐμαυτὸν τ' ἐφέσεως ποιναῖς ὑποδικος γεγόμενος. ἀνόρθω-
σον τὰς ἐμὰς ἀμαρτάδας ἀφ' πάσης ἀπαθείας ἀγὼν ὁ πολίτευμα. καὶ τοὺς ἄρ-
χοντας δὲ δίκης, ἔλεγχ' ἥκιστα χρῶναι τούτοις πείθεσθαι, τοιούτοις ὡς αὐτί με
ἐς ἀφ' ὁρᾷς ἤγαγον, καὶ ἕτερα τοιαῦτα ἀφ' ἁπάντων ἐς καθάπληξιν, καὶ δα-
κρύων ἀμέτρων χύσιν ἤγαγε. τῷ δέ γε ὁ λύσσιος μέλησε τὸ σῶμα καὶ ἐς ὑφο
χὴν διαφορεπέσαντος μᾶλλον ἢ περ ἦν εἶπασεν. οὐ βασιλέων μόνων, ἀλλὰ καὶ πάν
των δυσσεβῶν, καὶ τοιοῦτον μὲν τὸ εἶδος εἶ. τινὰ δὲ ψυχὴν ἤπιός τε καὶ φιλαν-
θρωπος, δύσις ἀπὸ τοῦ βλέμματος ἀπαντᾶς δεξιοῦ μύθους, πλοῦτον ἡγούμενος,
τὸ πᾶσιν ἐπαρκεῖν τοιαῖς ὑπιδόσης. οὐ τοῖς μόνον τινὰ χρείαν. ἀλλὰ καὶ τὸ
τοιοῦσιον. τὸ γὰρ ὅλη καθαρὸν ὤφλον οἱ δεόμενοι τοῦτο διεσκόπει. ἀλλ' ὅταν βασιλέα
ῥωμαίων δοῦναι τοιούτοις κόσμον τὸν χρυσὸν ἠνείκατον τὸν ἐκ δακρύων ἥκοντα.
ὅθεν ἀμοιβὴ τινὰ τε δασμολογίαν τοῖς σὺν τελοῦσιν ἐπαφῆκεν ἑνὸς τέλεον χρόνου.
τάς τε κλήσεις αἷς ὁ ἀρδαμαδὴς ζημιήσας τῶν ὑπεικόντων τελῶν. οὐ τοῖς
τι μέρος τῆς βλάβης. ἀλλὰ καὶ πολλὰ καθυπέρτερον ἠλευθέρωσεν. ἀφείθησαν
δὲ καὶ τοῖς ἀρχουσιν αἱ ἄθεσμοι δόσεις, αἷς τοιούτοις οἱ βασιλῆς τοὺς ὑπηκόους ὑπέ-
τοιασχον, καὶ ὑφ' τούτων καὶ διαλήξεις ἔλαβε τὸ μῆνα καθαρσιομάνους.

Τοῖς τοίνυν κακῶς συλλεγεῖσι χρήμασιν ἐς δέον χρησάμενος, τὰ τοῖς τὸν πό 184

λεμον ὀξηρτύετο, καὶ τοσοῦτον ἀγείρᾳ στρατὸν ἀνδρῶν ἡρώων, ὁκόσ-
τε τῶν ὑπ' αὐτὰς ἠπείρους ἐθνῶν, τά τε ἀμφὶ τὸν ῥῆνον ἀριστίνδην στρα-
τολογήσας. ἅτε δὲ ἐκ τῶν ἠπείρων μαχητικῶν τε καὶ ἑτέρων σκυθικῶν ἀνδρῶν, καὶ
ἀπὸ τοξικῆς καὶ μυσικῆς, καὶ ἱππικοὺς, καὶ ἰσαύρους. ὡς συνέβαινε πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν χιλιάδων εἶναι
ἱππέων ἀρίστων ἐξαναπεπλῆσθαι, ὀκτώ τε τὸν χρυσοῦν μετὰ τῶν δώρεας ἀνα-
σῶσαι, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ἐκεῖθέν τε τὰς ὁρμὰς ὅπῃ τῷ
καίρος ἔχοιτο. ἢ τῶν κατὰ παδονίαν ἄρχουσι τὸ αὐτόσε τοῦ κατὰ πόλεων. ὃς
τοσοῦτον ὑπερεφρόνει τῶν ῥωμαίων ἀρχῶν, ὅτι γε προσβολὰ μὴν τοῦ καίρος
οὐκ ἠξίου ἵνα ὡς αὐτὸν ἐσόδου τοῖς πρέσβυσι μεταδοῦναι. ἔπειτα ὑπ' αὐτοῦ διεκε-
λεύετο μέχρις ἵνα καίρος. ἐκεῖσε γὰρ τῆς πρεσβείας ἀμασχοπεῖν ἔλεγεν. ὡς
δ' οὖν ἀπὸ μέτωπον εἶδε τὸ ῥωμαίων στράτευμα ὑπὸ ἰουσινιανῷ τὰ πόλεμον,
τὰ δελφῷ ἰουστίνου δηλαδὴ μὴ πρὸ μὴν ἀκριβῶς ἐξοπλισμένον, ὅτε συνῆγον, τὰς
σάλπιγγας ἠχούσας, καὶ τὰ σημεῖα πρὸς μάχην αἰρόμενα, τόν τε στρατιώτην
φονῶντα, καὶ θυμοῦ μετ' ἴσης ἄγαν ἀκοσμίας πνέοντα, ἵππων τε τοσαύτην καὶ τοι-
αύτην ἰδὼν σύνδεσιν πώποτε βασιλέων ἐφαντάσθη. πολλά γε ὅπῃ φάσας, ἀνέμιξε
βύθον πρὸς τὸ μὴ ἥττω καὶ ἀδόκητον καὶ μάχης σὺν ἤθελεν ἄρχειν. ἀναβοηθοῦντι γὰρ
αὐτῷ καὶ ἀμφὶ μονὴ, καὶ τὸν καιρὸν τείνοντι, καὶ σοφιζομένῳ τὰ μάχην, ἔπεισι κοῦρος ὁ
σκύθης, ἀνὴρ τοῦ δεξιοῦ κέρως ἡγούμενος, καὶ μὴ οἷόν τε ἡσυχίαν ἄγειν τὰ ἐμ-
βολὴν τῶν κατ' αὐτὸν πρόσω. σκυλεύσασθαι δὲ μάλα χαμπρὸς τὴν τάξιν, πο-
λὺ μὴν εἰργάζετο φόνον τῶν ἀπεναντίας. ἔπεισι δὲ τοῖς οὐαροῖς, εἶτα καὶ τὰ ἀποσκευὴν
ὅ, τε χρυσᾶ καὶ ὁ σύμπας εἶχε στρατὸς αἰρέσεται τὰ βασιλικὰ κειμήλια ἁ-
παξάπασι, καὶ μὴν καὶ τὴν ἀποσκευὴν ἅπασαν. ὁρῶντες μὴν χρυσοῦ, καὶ ἐξ-
καρτερεσιῶντες, ἀνέκλυτέραν δὲ τὰ ἑαυτῶν ὑπεροφῆς τὰ κούρος ἡγεμόνος. ὅσῃ μὴν
οὖν σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν μεγάλων χειμῶν ὁ λαφύρων ἐκράτησε ἡγούμενος, τά
τε σκευοφόρα τῶν ζώων σὺν καὶ αὐτοῖς φορίοις φέρων, ἐν οἷς καὶ τὸ χρυσοῦ σεβα
σὸν πῦρ, ὃ θεὸς καθήκει. πρεσβεύειν μὲν τὸ πρόσω στρατόπεδον ἀσφαλίζων. ἀφικνῆ
σθαι δὲ πρὸς τοὺς οἰκείους ἀμφὶ τὰς ὑπολυχίους ὥρας, ἤδη διαλυθέντας ἐκ τῶν
σφῶν τάξεων· μήτε χρυσοῦ μάχης ἀρξάντος, μήτε μὴν αὐτοῖς· μόνων δὲ ἵππων
ἀκροβολισμῶν ἡγουμένων. ἢ εἴπου εἷς πρὸς ἕνα συνεπλάκη ὀξ ἀμφοῖν τοῖν στρα
τοπέδοιν. ὅθεν εἰώθη γίνεσθαι. πυρὰν δὲ πολλὴν τῇ νυκτὶ ὁ χρυσοῦς ἀνάπτας, πρὸς
νυκτομαχίαν παρεσκευάζετο, καὶ δυοῖν στρατοπέδοιν τοῖς ῥωμαίοις ἡγουμένοιν, ἔ-
πεισιν ἀμφὶ τῶν νυκτῶν, τοῖς ἀμφὶ τὸ κόρδον μέρος. ὧν ὑποχωρησάντων τῶν ἀ-
φνιδίων τε καὶ ἀδοκήτων, πλησιαζούσῃ μηχανῇ ἔπεισι τῇ πόλῃ, ἀφυλάκτων καὶ
ἐρήμη πολιτῶν καθεστώσῃ, καὶ πᾶσαν πυρπολήσας πρὸς τὴν Δάβασιν τὸ ἀφεά-
του παρεσκευάζετο πολέμου. ὡς δὲ ἀναθέντες τὸ στράτευμα τῶν ῥωμαίων εἶπετο,
δείσας πρὸς τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας αὐτὸς μὴν ἐφοβήθη ὑπιέναι, τὸν πολέμου ἐπεραιώ-
θη. τῶν δὲ ἀμφ' αὐτὸν πολὺ πλῆθος τοῖς τοῦ πολέμου ῥεύμασιν ἐκηδεύθη. οἷς
ἀποπνιγομένοις λαβὼν, ἀπιὼν ὤχετο. χρυσοῦς μὴν οὖν τοιούτῳ τρόπῳ τὸ
ἐς ῥωμαίων τοσαύτης προοιμίας καταθεὶς σὺν καὶ τοῖς πρόσθεν, τὰ ἔφα κα-
τειλήφει. εἶτα τὴν ἐκεχειρίαν εἶχεν, ὡς μὴ μή τις αὐτὸν ἐπίοι. ὁ δὲ γε ἰουστινιανὸς ἐς-
βολὼν σὺν πομπῇ τῷ στρατῷ ἐς τὴν πρόσω ὑπεκστείλαν, ὅλον τὸ χαλκίδιον ὅρος ἀν-

αυτὸ

αὐτ᾽ διήγαγε, μηδενὸς πω̃ λάπασιν ἀνοχλήσαντος. ἐπὼνῃκε μὲν οὖν ἀμφὶ θερινὰς τροπάς, ὁσθὲν ὅλως ἀποδηλῶν τοῦ στρατοῦ, καὶ σὺν δυσπαθείᾳ καὶ κλέψ πολλῷ πρὸς αὐτὰ ἐθέριζε τὰ μεδόεια.

Τῷ δ᾽ χοσοφῇ μυείων ἄχος ὑπιχυθὲν ἀγύονται, καὶ ἀμηχανοῦντα, καὶ τῇ παλιρροίᾳ τ᾽ λύπης καθαπόντως θέντα, ὃ βίᾳ δηλαδὴ ἀφείλετο, σπίλον ἀθάνατον τ᾽ αὐτ᾽ φυγῆς ἀναθέντα, ὃν γέγραφε νόμον, μηκέτι βασιλέα τροφῶν τ᾽ ῥωμαίων στρατηγεῖν. βασιλεύς δὲ ὁρμίσσης ὁ τούτου παῖς, ὁ νεῶ ἑαυτέον, ἐπεὶ τὰ ἑξῆς πρὸς ἑαυτὰ μεταλλᾷ καὶ τ᾽ ῥύμιν τοῦ λόγου ἀπεκδέχεται. ιεϛ

Ιωάννου δ᾽ ὁ κατελθόντος τῆς σπλοῦσιν μεταξὺ τοῦ διάπλους, βόνοσσος τοὺς οἰακας τῆς ὀπισθοπῆς ῥώμης ἐγχειρίζεται, καὶ μετ᾽ αὐτὸν ἰωάννης ἕτερος, πελάγιος τε αὖ. τ᾽ δὲ βασιλίσσης μετ᾽ ἰωάννου, ὁ πρεσβύτερος αὐτ᾽ δυτύχιος. μετ᾽ δὲ ἀπολιναίου ἰωάννης τὸν ἀγεξανδρείας διαδέχεται θρόνον, μθ᾽ ὃν δυλόγιος. ὑπὸ δὲ τ᾽ ἱεροσολύμων λύσιν ἱεροσυλίαν, μετ᾽ μακάριον ἰωάννης, ἐν τῇ καλουμένῃ τῶν ἀκοιμήτων μονῇ, τὸν ἄσκυον βίον ἀγωνισάμενος, μηδενὸς νεωτερισθέντος περὶ τ᾽ ἐκκλησιαστικὴν καθάσιν. ιϛ

Ανὰ δὲ τ᾽ θεουπολιτῶν, καὶ τ᾽ γεῖτονα δάφνιν, ὑβρεῖον καίσαρος πέμπτον ἔτος τῷ βασιλείαν διαπυθερνῶντος, κλόνος τε τῆς γῆς γέγονεν ἐξαίσιος ἐς ταὐτὸ τῆς μεσημβρείας ὃ καθερώτατον, ὅτε καὶ σύμπασα δάφνη τῶν σφισὶν ἔργον γέγονεν τῶν ἐν θεουπόλῃ δημοσίων, καὶ ἰδιωτικῶν οἰκοδομιῶν διαρρεαγασῶν μὲν μέχρι τῆς γῆς αὐλῆς. οὐ μὴν ἐς ἔδαφος γόνυ κλινασῶν. γεγόνασι δὲ καὶ ἕτερα ἔνια λόγου πολλοῦ ἄξια, δυά τε θεούπολιν, καὶ τ᾽ βασιλεύουσ᾽. ἀφ᾽ ἀμφοτέρας δυέβαθεν καὶ ἐς μείσους θορύβους ἐξεβάκχευσε τ᾽ ἀφορμὴν ἐκ θείου ζήλου λαβόντα, καὶ πέρας θεοπρεπὲς δοξάσθα, ἃ καὶ λέξων ἔρχομαι. ιζ

Ανατόλιός τις ποθ᾽ τα μὲν εἷς τ᾽ πολλὰ τε ὑπιδιφείων καθεστὼς, ὕστερον δὲ ἀρχῆς τε καὶ ἑτέροις ποθάγμασιν ἐκ οἷός ὅπως ἐπεσφερήσας ἑαυτὸν δυὰ τ᾽ θεουπολιτῶν τ᾽ διαιτὰν εἶχεν. ἐνθα δ᾽ διώκεται ἐν χερσὶ ποθάγματα. ὃς ὢν καὶ σῶν θης μάλιστα χρηστείῳ γεγονὼς τῷ τ᾽ αὐλῆς πόλεως ποθέδρῳ. συχνά τε πρὸς αὐτὸν ἐφοίτα, τὰ μὲν καὶ ποθάγματα διαλεξάμενος, τὰ δὲ, καὶ μείζω δυάμιν ἐκ τῆς ποθὸς αὐτὸν ἀγῆρας μυθόμενος. ἔστ᾽ ὅτε θυσίαις ἦλθ δ᾽ ποθὸς δύθυνας κληθεὶς, ἐφωράθη ἐξάγιος, δ᾽ χρὴς, καὶ μυείοις ἀποπήμασιν ἐνεχόμενος. ἐξωνήσατο δὲ τὸν τῆς ἑῴας ἠγούμενον, καὶ μικροῦ δὲ ἀφείθη σὺν τοῖς ἀμφ᾽ αὐτὸν. εἶχε γὰρ καὶ ἑτέροις ὁμοεθνέσι, οἱ σὺν ἐκλωσαν, εἰ μή γε ὁλέως δυάσας, καὶ πάντα κυκήσας ὃ σκέμμα διέλυσεν. ἐπεδόων δὲ καὶ κ᾽ τοῦ ἱερέως φάσκοντες καὶ αὐτὸν κοινωνῆσαι τῶ βουλήματος. παραξίας δὲ ὡς καὶ θυητέος δαίμων ἐνέπεισεν ἑνίους, ὡς καὶ θυσίαις σὺν δυαθελίῳ πρενέβαλεν. ἐνθεν καὶ ποθὸς ἕκαστον ἦλθε κινδύνου χρηστέος, ἐφόδων μεγάλων κατ᾽ αὐτ᾽ ποθὸς τοῦ δήμου γνωμένων. καὶ τοσοῦτον ἤρθη τὰ τ᾽ ἐπονοίας, ὡς καὶ βασιλέα ὑβρεῖον ζῆσθαι τ᾽ θυήσιμον διαβλῆς δυαθελίου φωνῆς ἐκ μαθεῖν. κελεύσαι δ᾽ οὖν καὶ δυαθελιον καὶ τοὺς ἀμφ᾽ αὐτὸν τ᾽ βασιλέως τὰ χίστα καθαλαβεῖν. ἀφ᾽ ἐγνωκὼς ὁ δυαθελιος ὅτι ὑνος εἰκόνος τ᾽ θεοτόκου κ᾽ τ᾽ εἰρκτῶν καλωδίῳ ἠωρημένης, ἐκθραμών, καὶ ὀπίσω τὰ χεῖρε ὀπισθένας, ὃν ἰκέλιον καὶ δεόμενον ἀπήγειλεν. ἡ δ᾽, μωσαϊκῆς καὶ τὸν ἀναγῆ καὶ θεομισῆ διελέγχουσα τέλεον, ἐκ

τοῦμπαλιν

τοῦμπαλιν μετεστράφη. θαῦμα φεικῶδες, ⸌τ̃⸍ τ̃ ἀεὶ μνήμης ἄξιον. ὅθεν ⸌τοὺ⸍ πρώτων τῶν τε ἀφεσυείων, ⸌καὶ⸍ ὧν ⸌τ̃⸍ τ̃ αὖ τιὼ φυλακὴν αὐλῶν, ⸌καὶ⸍ τῶν ἀμφ' αὐλὸν πεπιστευμένων ὁρᾶθαι τοῖς πᾶσι διηγήσομαι. ὡράθη δὲ καὶ ὑπὲρ ὧν οἱ τῶν πιστῶν προηγούμενοι ⸌τ̃⸍ τ̃ ἡγάσορος, φάσκουσά τε τῶν αὐλῆς ἐφ' ὧν ἀπόλιον ἀνυβείσαι. ὡς δὲ ⸌τ̃⸍ τιὼ βασιλέως ἦλθε πᾶσαν τὲ αὐλὰς ⸌τοῦ⸍ βουλιὼ ⸌τοῦτας⸍, οὐδὲν ὅλως ⸌τ̃⸍ τοῦ ἱερέως ἔχειν εἰπεῖν, μειζόνων καὶ κείσε θορύβων καὶ πανδήμου στάσεως αὖθις τῇ πόλει συνοῖς ἀμφ' αὐλὸν γένεσθαι. ἐνίων γὰρ αὐλῶν ψῆφον δυξαλθίων ἐξοστρακίζουσι, οὐ μιὼ δυαιρεῦσθαι δεῖν ζήλῳ πυρωθεὶς ὁ δῆμος, ἅπαντα διεταράττετο, ἀγειαίνων τὲ καὶ χαλεπαίνων, καὶ τοὺς μὲν ἐξοστρακισθέντας ἀναρπάσας ἀναλίῳ τε καὶ ἐμβιβάσας, πυρὶ ζῶντας παρέδωκε, τοῦ δήμου τιὼ ψῆφον ἐξενέγκαντος. καλεβέων δὲ τ̃ βασιλέως καὶ βυτυχίου τοῦ σφῶν ἱερέως ὡς ⸌τ̃⸍ πίστιν ἀποδόντων. οἱ δὲ ἀναχήσασθαι τὸν βυτύχιον ἔμελλον, καὶ τοὺς ⸌τ̃⸍ ζήτησιν ἐμπεπιστευμένους πρώτῃ ἀφιᾶσιν, καὶ τοὺς μὲν ἀνεβυνώμονας, εἰ μή γε ἡ πρώτων ἀφτειεφοήνοια, ἐκείνους μὲν ἐκ τῶν ζητούντων ἀνῆρπασε. τὸν δὲ θυμὸν τοῦ τοσούτου λεὼ ⸌τ̃⸍ σμικρὸν καλήκασε, μηδενὸς ἐκ χρόνου ἀτοπήματος γενομένου. καὶ αὐλὸς δὲ ἀναβολὶς θηείοις ἀφέτεσιν ἐς ὃ ἀμφιθεάσιν ἀποδοθείς, ⸌τ̃⸍ τοὺς αὐλῶν ὃ σῶμα ἀπαεφεθείς, ὕστερον ἀνεσκολοπίσθη, οὐδὲ οὕτως τῶν ἐναυῶν ποινῶν λύσιν ἀνέφηνος. λύκοι γὰρ ὃ μαρὸν αὐτοῦ σῶμα καταγαγόντες, οὐκ ἐσορηθὲν πώποτε ἀφοδοίνιον διενείμαντο. ἰῶ δέ τις τῶν πρὸ ἡμῶν ὃς ⸌τ̃⸍ ἀρὴν ταῦτα γενέσθαι ἔλεγε καθ' ὕπνους ἰδεῖν, ὡς ἡ ⸌τ̃⸍ ἀναβολίου ψῆφος ⸌καὶ⸍ τ̃ ἀμφ' αὐλὸν ᾧ δήμῳ ἐδόθη, καὶ μέγας δέ τις τῶν βασιλικῶν οἰκιῶν ἀφεστὼς ἰσχυρὰς μάλα ⸌τ̃⸍ ἀναβολίου ⸌ἀφαιρεῖσθαι⸍ ζων, εἰρήκει θεάσασθαι τ̃ θεοτόκον λέγουσι, μέχρι ἕνος ἀντέχῃ ἀναγλίου. οὕτως ἐς αὐτιὼ τε καὶ τὸν αὐλῆς παῖδα ἀνυβείσθησος. καὶ ταῦτα μὲν, ἐλήξεν ὧδε.

ιθ΄ Ὁ δὲ γε ζιβέριος ἐπεὶ ἰνδικτιῶνος μὴ τῇ ἀφ' ἁπλοΐα τύχῃ ⸌τ̃⸍ τ̃ βαρβάρων ἐχρῆτο, παύεται μὲν αὐλὸν τῆς ἀρχῆς ἤδη καὶ τὸν στέφανον περιτίθεμενος καὶ ἰουστίνου τελευτήσαντος. χρόνου δὲ τῆς ἑῴας στρατηγὸν μαυρίκιον, ἕλκοντα μὲν γένος καὶ τοὔνομα ἐκ τῆς ῥωμαίων πρεσβυτέρας ῥώμης. ἐκ δὲ τῶν πρεσβευτέρων πατέρων, ἀραβιανὸν πατρίδα ὑπαγαφόμενον τ̃ καπαδοκῶν ἔθνους, ἄνδρα φρενήρη τε καὶ ἀγχίνοιαν, καὶ πρᾶξαι ἐν πᾶσιν ἀκριβῆ τε καὶ ἀδόκητον. ὃς τιὼ τε διαιτᾶσθαι, τοῖς τε ξένοις δικαιότατός τε ὢν καὶ ἀπεξεσμένος, μάστος τε ἐκράτει, μόνοις τοῖς δικαίοις καὶ δυπειθέσι χρώμενος. τῶν τε δήμων ἀπρώτων, οἷς ὁ ἐκ δεδιητημένος ἐγκαλλωπίζεται βίος. ἰῶ δὲ τοῖς ἐν τῷ ὄξει τοῖς πολλοῖς ἐκ διαφόρου, οὐδὲ τοῖς ἀκοαῖς δύσκολος. ὃ μὲν εἶδος ἐς πρόφησιν ἄγει. ὃ δὲ, ἐς ψωπείας φέρον. τοῖς μὲν οὖν ἐς αὐλὸν εἰσόδοις ἀσμένως προσεῖχεν, καὶ ταύτας ἐπιπυδασμένας. πρὸς δὲ τοῖς ἀκοαῖς τοῖς πρώτοις ἀπέφαινεν οὐ κηρῷ ⸌τ̃⸍ τ̃ ποίησιν. λόγῳ δὲ μᾶλλον ὡς ἄρισα κλὴν αὐτοῖς τὸν λόγον εἶ) διδόντος ἐν τ̃ διαλέξεσιν, ἀνοιγνύσθαί τε καὶ ἀποκλείουσθαι, ἀμαθίαν δὲ τ̃ θράσους τιὼ μητέρα, καὶ δειλίαν τιὼ ἀπωκισμένων καὶ σιώπησιν αὐτῇ οὕτως ἀπώκαρον· ὡς ὃ μὲν κινδυνώδη μὰ βουλίαν εἶ), τὸν δὲ ὄκνον ἀσφάλειαν ἀνδρείας τε καὶ φρονήσεως τοῖς καιροῖς ὁρμοῦσιν, καὶ τοὺς ἰδίας πρυτανεύοντας πρὸς ὃ δὴ ἡ χρεία ὑπετάπη, καὶ τιὼ ὕφεσιν καὶ ὑπάτασιν αὐλῶν τῶν ὁρμῶν, μέτρῳ τινὶ καὶ ῥυθμῷ χαλινάσαι. πρὸς οὖ τελεώτερον ἐν τοῖς ἑξῆς εἰρήσε).

εἰρήσε). ὅσος γὰρ καὶ οἷος τῇ βασιλείᾳ φυλακτέον, ἢ τὸν ἄνδρα τραπώτερον διεσάφησε, τῷ αὐτεξουσίῳ καὶ τὰ ἔνδον ἀναπύξασα. δοὺς μὲν οὖν ὁ μανιάκιος τὰς ὑπερβαλλούσης ποινὰς μόνος κατὰ τὰς ἐπαφορείας, πόλεις τε καὶ φρούρια πέρσας ὑπερχαρέσθαι αἰρεῖ. λείαν τε τοσαύτην ἀφειεβλήκει, ὥστε τὰ σπήλαια ἀγχμάλωτα ὁλοκλήρους νήσους καὶ πόλεις, ἀγρούς τε ἐρημωθέντας τῷ χρόνῳ ἐξοικίσαι, πλῷ τε χρῶ ἐνεργὸν καθαρίσασθαι πρώτῃ ἀφορμῇ ἀγεώργητον οὖσαν, σταθμὰ δέ τε ἐξ αὐλῶν συρῆναι πολύανδρα κατὰ τῶν δήμων ἐθνῶν μάλα μυριακῶς τε καὶ ἀνδρείως ἀγωνισάμενα· πληρωθεῖσαν δὲ ἐπὶ πάσῃ ἐσίᾳ τὰς οἰκείας χρείας, ἐς ὃ κουφότατον τῶν ἀνδραποδῶν ἐκ ποιουμένων.

Συμπλάκη δὲ καὶ τοῖς ἀρίστοις φρουῶν, ὅ τε ταμαρσεὴς καὶ ἀδαρμάνης κζ
μετ' ἀξιολόγου στρατοῦ διαβαλόντες, καὶ ὅπως μάθῃ, καὶ ὅλη, καὶ ὅπη πέφρακται, δήμοις χαφόντων, ἢ καὶ πρὸς ἡμῶν ἴσως ἐν ἑτέρῳ λεχθέντι πόνῳ, τὸ πρόσθεν στρατείας ἕτερα μᾶλλον κατεπαγγελλομένης. πίστει δ' οὖν ὅμως κατὰ τὴν φιλάττειν ὁ ταμαρχεύς, ὄκνῳ ἀνδρείας τοῦ ῥωμαίων στρατοῦ, ἀλλαβεία δὲ μόνῃ, καὶ τῇ ἐς θεὸν πίστει τῶν στρατηγοῦ. φθάνει δὲ καὶ ὁ ἀδαρμάνης καταπρῶτ. ἐν τῇ μάχῃ φθάσας, καὶ πολλοὺς τῶν οἰκείων ἀποβαλών, καὶ ταῦτα ἀγαμοπαίδευτον καταπεπονθότες, ὃς τῶν σκηνητῶν ἡγεῖτο βαρβάρων, καὶ τὸν ἀφεστῶτα οὐκ ἐλαμβάνου ἀμαθίᾳ πολεμῶν, καὶ συμμαχήσας ᾧ μανιάκῃ κατὰ τῶν ἀπειθούντων σκηνητῶν βαρβάρων. ἀκαταγώνιστοι γὰρ τοῖς ἀμφὶ τὸν τῶν ἵππων ὠκύτητα, οὔτε καταλαμβανόμενοι εἴπου ἐκλαθεῖεν, καὶ τοῖς ἀπειθοῦσιν ἐν τῇ ὑπαγωγῇ πεφθάνοντες, καὶ διαδωσείοντες ὃς τῶν σκυθικῶν ἐθνῶν ἡγεῖτο· οὐδὲ ἐντὸς βέλους γενόμενοι, σὺν δὲ καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν πεφυγάδευσε.

Γενέσθαι δὲ καὶ διοσημείαν τῇ βασιλείᾳ αὐτῷ πεφηνῦσαν. πόρρω γὰρ τῶν κα
νυκτῶν ὑπεμνήσθη γε αὐτῷ τῶν ἀνακτόρων τὸ ἱερὸν οἶκου τῆς ἁγίας καὶ πανάμωμου παρθένου καὶ θεοτόκου μαρίας, ὃς πρὸς τῶν διοπολιτῶν ἰουστινιανοῦ πρεσβυτέρου), ὃ διὰ τῆ ἱερᾶν τραπέζαν τοῦ παπάσματα πυρὶ φλεκτὸν γέγονεν, ὡς καὶ πρὸς ἔκπληξιν καὶ θάμβος ἕλκειν τὸν μανιάκιον, καὶ δεῖσαι τὸ ὅραμα. ᾧ πρέσβυς ἱερεὺς ὁ τῆ πόλεως ἀρχιερεύς, εἶπεν. θειασμῶ τινὸς ἔοικε) τὸ χρῆμα, καὶ μέγιστα, καὶ ἔξοχα μεμυῆσθαι αὐτῷ. ἐφαίνη δὲ κατὰ τὸ ἐφ' ᾧ καὶ χρεμετὸς ὁ θεὸς ὑπὲρ ἐκδίκησιν ζητῶν, ὅπερ ἀθλίκρις βασιλεῖαν ἐδήλου. τοῦτό τινος γὰρ δὴ ἢ τοῦτο βασιλέως, καὶ οὕτως ἐς αὐτὸν ἀσεβοῦς τὰ τοιαῦτα ἐξήτησεν. ἀξιόλογα δὲ καὶ ἰσοείας ἄξια πιθανομένῳ μοι τοῦτων, καὶ οἱ ἐς φῶς αὐτὸν τοῦτο ἀναγαγόντες διηγήσασθε. ὁ μὲν γὰρ φύσας, ἔλεγεν. ἄμπελον μεγίστην ὄναρ ἰδεῖν, κατὰ τὸν καιρὸν τῆς αὐτοῦ συλλήψεως ἐκ τῆς σφετέρας κοίτης ἐκφύσαι, καὶ βότρυς παμπληθεῖς καὶ ὡραίους αὐτῆς ἠρῶσθαι. ἡ δέ γε μήτηρ αὐτὸν ἔφασκεν τὸ ἀποτεχθῆναι, δι' ὠδῖνος ξένου τε καὶ πρηλαγμένου τὸ χρέος ἀναθυμιάσαι. πολλάκις δὲ καὶ τὸν λεχθέντα ἔμπουσον μεταδεῖναι τοῦ βρέφος ὡς τοῦτο βρώσεσι· μὴ οἷον δὲ γενέσθαι τοῦτο λυμήνασθαι. καὶ συμεώνης δὲ ἀρχὸς θεουπόλεως τὸ ἐπισκόπου φασὶν ποιούμενος, μὴν πρακτικώτατος, καὶ πάσης τῆς ἐν θεοῖς ἀρεταῖς ἐπίσημος, πολλὰ ἐλεξέτε καὶ πέπρακε τὴν βασιλείαν αὐτῷ μεμυῆσθαι. πρὸς οὖν τὰ πρόσφορα ἡ ἑξῆς ἰσοεία διαλέξει).

Ὁ δέ γε μανιάκιος πρὸς τὴν βασιλείαν λύσει πιθανοῦ πρὸς τὴ ἐχθρᾶς διά- κθ

πνοαῖς τυγχάνοντες, ἐς τ' παῖδα αὐξηθέσαν, καὶ τὸν βασιλέα μὴν Φερνῆς υἱὸς ὠνομασμένος αὐτῷ. ὀλιγοστὸν μὲν βιώσαντες ἐν τῇ βασιλείᾳ χρόνον, ἀθάνατον δὲ μνήμην καταλιπόντες ἐφ' οἷς πέπραχεν ἀγαθοῖς. ὧνπερ γὰρ λόγῳ πρεσβευτέον. ἄριστον δὲ καὶ τῷ πολιτεύματι κληρον καταλιπεῖν ὁ Θεόδοσιος, τὸν μανικίου δυάρχησιν, ὃς διέφθειρε καὶ τὰς ἑαυτοῦ πρεσβηγορίας, τὸν μὲν, μανίκιον· τὸν δὲ, αὐξοῦσαν, καινισαντῖναν πρεσβευτῶν. ἡ δὲ καὶ αὐτοῖς πέπραχται ἱερᾶς στρατιᾶς ἐπιμελουμένης ἑσπέρης, ἢ ἕξης ἰσορία δηλώσει.

κζ Ὡς δὲ οἱ χρόνοι σὺν πάσῃ ἀκριβείᾳ διαγράφειν, ἰστέον. ὡς βασίλευεν ἰουστῖνος ὁ νέος καθ' ἑαυτὸν μὴν ἔτη δυοκαίδεκα πρὸς μησὶ δέκα καὶ ἥμισυ. σὺν Θεοδοσίῳ ἔτη τρία, μῆνας ἑνδεκα. τὰ δὲ πρῶτα ἔτη, ἑκκαίδεκα πρὸς μησὶν ἑνέα ἥμισυ. ἐβασίλευσε δὲ καὶ Θεόδοσιος καθ' ἑαυτόν τε, ἔτη τέσσαρα· ὡς συνάγεσθαι ἀπὸ ῥωμύλου μέχρι τῆς διαρρήσεως Θεοδοσίου, ὥστε τὰ προλαβόντα τούτῳ παρόντα δεδηλώκασιν ἔτη.

κθ Σὺν θεῷ δὲ ἡμῖν καὶ τ' ἐκκλησιαστικῆς ἰστορίας διασώσασθαι ἀπόκειται) διὰ τῶν ἰσορημένων. μέχρι μὲν οὖν κωνσταντίνου, διὰ σεβίου τοῦ παμφίλου· ἐξ ἐκείνου δὲ μέχρι θεοδοσίου τοῦ νέου, θεοδωρήτου τοῦ κυρρήστου τε καὶ ἐκκλησιαστοῦ, ὃν ὁ πρὸ ἡμῶν λιμὴν ἐξήγαγε πόνος. καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ δὲ ἡ θεοδοσίου ἰστορία καθ' εἱρμὸν τοῖς φιλοπόνοις διαφέρεται, μισθοῦ μὴ ἀξίως ἰστορίας ἐπισυναφῆς ὡς τοῖς τὰ τοιαῦτα σπουδαιοῦσι σαφῶς ἀποδέδεικται, τὰ ἀπ' ἀρχῆς κόσμου ἀληθῶς γεγραμμένος ἐξ ὧν συνετυχόντων τῷ θεῷ μεμαθήκεν διὰ ὃ σινὰ ὄρους, καὶ ὧν οἱ μετ' αὐτὸν τ' ἡμετέρων προφητοποιοῦντες θρησκείαν διὰ τ' θείας ἀπέδειξε γραφῆς. πολλαχοῦ δὲ καὶ ἰώσηπος ἐγράψατο ἰστορίαν γραφώδη ἐς ἄπαντα τυγχάνουσαν. ὅσα δὲ εἴτε μυθώδη, εἴτε μὴ τ' ἀληθῶν γεγλυφῆ) ἕλλήνων τε καὶ βαρβάρων πρὸς ἑαυτούς τε καὶ πρὸς ἐκείνους διαγωνιζομένων, ἢ εἴ τι ἐς ἀλλο ἐξέφρασθη ἐξόδου μᾶθος ἰσόρησον εἰ), χάρακί τε γέγραπται, καὶ θεοπόμπῳ καὶ ἐφόρῳ, καὶ ἄλλοις ἀναρίθμοις. αἷς ὃ τ' ῥωμαίους πρεσβύτης πᾶσαν κοσμικὴν ἰστορίαν ἐν αὐτοῖς συναλαμβάνουσαν, ἢ εἴ τι καὶ ἄλλο γέγονεν εἴτ' ἐς αὐτοὺς διαφθαρμένων, εἴτε καὶ ἑτέρων πρατόντων πεπόνηται, διονυσίῳ μὲν τῷ ἁλικαρνασεῖ ἀπὸ τῶν λεγομένων ἀβορεινῶν τ' ἰστορίαν ξυνέγραψε μέχρι τοῦ ἠπειρώτου πυρέθου. ἐξ ἐκείνου δὲ πολὺ δίῳ ὃ μεγαλοπολίτῃ καταγαγόντι ἕως τῆς χαλκηδόνος ἀγώσεως. ἄνωθεν ἀπιανὸς ἀκριβῶς διέτεμεν ἑκάστην πρᾶξιν εἰς ἓν ἀγείρας. εἰ καὶ τ' διαφόρους γέγονε χρόνους, καὶ τὰ μετ' ἐκείνους ὡσαύτως εἰργασμένα. διηδώρῳ τε ὃ σικελιώτῃ πεποίηται μέχρις ἰουλίου καίσαρος, καὶ δίωνι ὃ κασσίῳ γραφέντι μέχρις ἀντωνίου τ' ἐξ ἐμέσης. ἐκ δεμοῦ δὲ τὰ τοιαῦτα, καὶ ἡρωδιανοῦ τὰ μέχρι τῆς μαξίμου τελευτῆς δηλοῦται. νικοστράτου τε τοῦ σοφιστοῦ τοῦ ἐκ τραπεζοῦντος συγγράψαντος τὰ ἀπὸ φιλίππου τοῦ μὴ γορδιανὸν ἐκλιπόντος). ἕως ὀδαινάθου θ' ἐκ παλμύρας καὶ τῆς βασιλειανοῦ πρὸς πέρσας αἰχμῆς ἀφίξεως. καὶ δεξίππῳ δὲ πλεῖστα πρειτούτων πεπόνηται), ἀπὸ μυθικοῦ ἐξαμήνου, καὶ μέχρι ἐς τὸν κλαυδίου τοῦ μεγαλίνου βασιλείαν. ὧ σὺν ἱστορεῖται πρὸς ὧν κάρποι καὶ ἕτερα βάρβαρα ἔθνη, κατὰ τὸν ῥῆνδα καὶ θρᾴκην, καὶ ἰονίαν διαπολεμοῦντες ἔπραξαν. καὶ δωρόθεος δὲ ἀπὸ ὀκταβιανοῦ, καὶ τραϊανοῦ καὶ μάρκου, λαβὼν ἕως τ' τελευτῆς κάρου καὶ τῶν τοῦ

σι. γέγραπται

σε. γέγραπται δὲ περὶ τῶν χρόνων τούτων ἔνια ἀκριβῶς τε καὶ ἀσινῶς κουφράτῳ. περὶ δὲ τῶν ἑξῆς χρόνων ζωσίμῳ ἱστόρηται μέχρις ὀνωρίου καὶ Ἀρκαδίου, τῶν βασιλέων, καὶ ὅσα μετ' αὐτοὺς συνέλεκται παρίσκῳ τῷ ῥήτορι, καὶ ἑτέροις. ἅπερ ἅπαντα δύσαλθῶ ὡς ὀπτανᾶ τέτμηται πονάεισα ἐν δύο βίβλοις, ἐνὶ μὲν ἕως ἁλώσεως ἰλίου, τῷ δὲ ἑτέρῳ, ἕως δωδεκάτου ἔτους τοῦ μάρκου βασιλείας. καὶ τοσοῦτον ὡς ῥήτορι πεποίηται. τὰ δὲ ἐκείνου ἕως τῶν ἰουστινιανοῦ χρόνων. καὶ τὰ ἐκόμενα δὲ τούτῳ ἀγαθῷ τῷ ῥήτορι καὶ ἰωάννῃ ἐμοί τε καὶ πολίτῃ καὶ συγγενεῖ καθ' εἱρμὸν ἱστόρηται, μέχρι τῆς χοσρόου τοῦ νέου τοῖς ῥωμαίοις φυγῆς, καὶ τοῦ εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν ἀποκαταστάσεως, μανικίου μηδαμῶς τοῖς τοῦ τάξιν γινώσκοντος. ὑπὸ δόξαν μὲν βασιλικῶς, καὶ μάλιστα τὰ χρήματα ἐς τὴν βασιλείαν χρήμασί τε μεγάλοις καὶ τραλλιανοῖς καταγαγόντος, εἰ καὶ μήπω ἔτυχον ἐκδεδωκότες· περὶ ὧν ἡμεῖς τοῦ λόγου ἐπιστρεπούσης διηγήσεως ἐν τοῖς ἐφεξῆς τὰ τοσαῦτα λέξομεν.

Τάδε ἔνεστιν ἐν τῷ ἕκτῳ τόμῳ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας διαγελίου.

Περὶ τοῦ γάμου μανικίου καὶ αὐγούστης.	α'
Περὶ δημοσθένους τοῦ καππαδόκου καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ναυαρήνου.	β'
Περὶ τῆς τραλληνῶν ἰωάννου καὶ φιλιππικοῦ καὶ ὧν πεπόνθασι.	γ'
Περὶ τραλληνῶν παρίσκου καὶ ὧν πέπονθεν ὑπὸ τοῦ τραπεζοῦντος ἐπιβουλεύσαντος αὐτῷ.	δ'
Περὶ τῆς ἀρμενικῆς εἰς τὴν τῶν ὅλων ἀρχὴν ἐκουσίου καταλύσεως.	ε'
Ὡς ὁ βασιλεὺς φιλιππικὸν πάλιν ἐξαπέστειλεν. ὁ δὲ τραπεζοῦντος οὗτος προεδέξατο.	ϛ'
Περὶ χρηστηρίου τοῦ θεουπόλεως καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἀμουλίου συκοφαντίας, καὶ ὅπως τε τοῦτον ψευδῆ διήλεγξεν.	ζ'
Ὡς πάλιν ὑπὸ σαρακηνῶν ἡ θεούπολις ἑάλω.	η'
Ὡς οἱ βάρβαροι ἀρρήκτους τῆς τραπεζοῦντος καὶ τῆς τοῦ βασιλέως ἀποστάσης, τούτοις προσδοκῶντες ὑπὸ ἀμουρίου ἡττήθησαν.	θ'
Περὶ τοῦ τοῦ βασιλέως εἰς τοὺς ἀποστάντας φιλανθρωπίας.	ι'
Ὡς χρηστήριος ὁ θεουπόλεως εἰς ἀθηναγόραν ἐξαπεστάλη τοῦ τραπεζοῦντος.	ια'
Δημηγορία χρηστηρίου πρὸς τὸν τραπεζοῦντα.	ιβ'
Οὐ μὴν ὁ δημηγορήσας χρηστήριον, μετέθεντο τῇ γνώμῃ οἱ τραπεζοῦντες, καὶ πάλιν ιγ' δέχονται φιλιππικὸν τραλληνόν.	
Περὶ τῆς ἁλώσεως μαρτυροπόλεως.	ιδ'
Περὶ τοῦ τραπεζοῦντος κομανιόλου, καὶ ἁλώσεως τῆς ἀκβας.	ιε'
Περὶ τῆς αἱρέσεως ὁρμίσδου.	ις'
Περὶ τῆς πρὸς ἡμᾶς φυγῆς τοῦ νέου χοσρόου.	ιζ'
Ὡς ὁ βασιλεὺς χρηστήριον καὶ δομεστικὸν εἰς ἀντιοχείαν τοῦ χοσρόου ἐξαπέστειλεν.	ιη'
Ὡς πάλιν τὴν ἀρχὴν ἀφῶν χοσρόης ἔλαβε ῥωμαίων αὐτῷ συναραμένων.	ιθ'
Οὐ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ἡ ἁγία μητρὶ τῷ θεοδότῳ.	κ'
Περὶ ὧν ἔπεμψε χοσρόης ἀναθημάτων τῷ ἁγίῳ μάρτυρι σεργίῳ.	κα'
Περὶ ναυαρήνου τοῦ σαρακηνοῦ	κβ'

κη' Περὶ τῆς τελευτῆς αὐτοῦ ἐν ἁγίοις συμεὼν τοῦ στυλίτου τοῦ νέου.

κθ' Περὶ τῆς τελευτῆς χρηστοῦ ἐπισκόπου θεουπόλεως, καὶ ἀποκαταστάσεως ἀνάσασίου.

ΕΥΑΓΡΙΟΥ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΥ ΕΚΚΛΗ-σιαστικῆς ἱστορίας τόμος ς'. κεφ. αζ.

Αυρήλιος δὲ ἐπεὶ παρέλαβεν τὴν ἀρχὴν, τοσοῦτα μόνα περὶ τὸν γάμον ἐξηρτύετο, καὶ κατὰ τοὺς βασιλικοὺς θεσμοὺς ἀνῄρουν, τήν τε τοῦ γάμου πομπῆς μεγαλοπρεπῶς γενομένης δημοσίους ἀνῄρουν, ἐσοικίζειν,

σαν. ναὰ μὴν δὲ τὴν τούτου παῖδα μυρίων κακῶν ἐμπλήσαντα τὸ πολίτευμα, Φοινίκην τε ἐκβιέσαν, παλαιστίνας τε λῃσάμενον, καὶ ἀνδραποδίσασθαι ἀπὸ τῶν ἀμφ' αὐτὸν βαρβάρων ὁ, τε Ἰεδιαμοῦδαρος ἦλω, πόντων αὐτῷ ἀνάλιον καταψηφισαμένων ἐν ᾗ δὴ θέρᾳ φυλακῇ φερομένῳ, μηδὲν ἐπέχεινα κακῶν, ἀλλὰ καὶ ἐφ' ἑτέροις ἀναρίθμοις πέπρακεν, ὡς ἕκαστα τοῖς φόρους λῃζέσθαι).

Πέπομφε μὴν οὖν ὁ μανασσίκιος στρατηγὸν τῶν ἑῴων ταγμάτων τοῦτα μὴν Ἰωνάθαν ὑὸς, ὃς ἵνα μὴν πολεμήσας, ἵνα δὲ καὶ διαμαχεσάμενος, οὐδὲν ὅλως κατὰ λόγου ἄξιον πέπρακε. μετ' αὐτὸν δὲ φιλιππικὸν κῆδος τοῖς αὐτὸν ἔχοντα. τὴν ἑτέραν γὰρ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ γεγαμήκει, ὃς καὶ κατ' ὑπεροψίαν δίκας πολλὰ τὰ ἐν ποσὶ λῃσάμενος, μεγάλων λαφύρων ἐγκρατὴς γέγονεν, διὰ τε πολλοὺς τῶν δυνατῶν καὶ διὰ πατρικῶν τῆς νισίβεως, καὶ τῶν ἄλλων ὧν ἐντὸς τοῦ ὑγρικοῦ πολέμου. ζωπλάκη δὲ καὶ πέρσας, καὶ μάχης κρατήσας ἡμερινῆς, πολλῶν τε καὶ ἀξιολόγων φρουρῶν πεπρωκότων τὴν ζωγρίας πολλοὺς εἶλε, καὶ ἵνα λόγον ἐκφαμόνια εἰ ἵνι τῶν διφυσιτῶν γεωλόφων διωκόμενος ἐξῆλθεν, ἐφῆκε ἀπαθεῖς, ὑποχομένους πείθων τὸν σφῶν βασιλέα εἰρήνης τοῖς τὰ ταχίστην ἐκπέμπειν. καὶ ἕτερα δὲ στρατηγῶν καλεσάμενος, τὸν τοῖς οὖν καὶ διφυσιτὸν ἀνθρώπων τὸ γραῖον ᾗ δὴ θεράσας, καὶ τοῖς τὸ κόσμιον καὶ διπειθὲς αὐτοῖς χαλινώσας. ἀλλοῖς συλλήψασιν ἢ καὶ συλλαφοῦσι καλαληπτέον· ὡς δὴ ἀκοῆς ἢ δόξης ἔχοιεν, ἢ καὶ ἐχήκασιν. οἷς ὁ λόγος τῇ ἀγνοίᾳ τοῖς ἰοχιαθαίνων καὶ ἀποχαλδίων, ἢ τοῖς παθεία θρυπτόμενος, ἢ διὰ παθεία τυφλώττων τῶν ἀληθῶν ὅσα μὴ πρὸς ἡδονήν.

Μετ' αὐτὸν δὲ πρίσκος τὸν γραληγίδα μέτεισιν ἀρχὴν, οὐκ διὰ τοῖς ὁδὸς ὗς, οὐδὲ ἄτερ τῶν διαλεγέων διὰ τοῖς βάλος, ὃ πῶν δὲ νομίζων καλαπεφάτεσθαι, εἰ τὰ πολλὰ κατ' αὐτὸν ἢ ὡς ἐπὶ δῦσιν καὶ τῶν γραλδυμῖν δεῖ μᾶλλον ὑπειξόντων τοῖς τὰ κελδόμενα. ὅτε δ' οὖν τοῖς τὸ γραπέδον ἀφίκετο ὀφρυάζων καὶ ὑποβλέπων, καὶ τοῖς ὃ κομποδέστερον ὀξυσκημένος, τοῖς ὑπὸ ἢ ἵνα πεῖ τε ἵης τῶν γραλιωτῶν ἐς τοὺς πολέμους καρτερίας, τοῖ τε ἵης ἀκριβοῖς ὀξοπλίσεως ὧν ἐκ τοῦ δημοσίου κομίσαντο. οἱ καὶ τοῖσι τοῖ τούτων πεπεισμένοι, ἐκτυμφανὲς τὸν θυμὸν ἐξέρρηξαν, ὁμόσε χωρήσαντες ἐνθα ἰὼ σκηνησάμενος, λῃΐζον) μὴν βαρβαρικῶς ὅσα μεγαλοπρεπῶς αὐτῷ διεσκύλασο, καὶ τῶν κειμηλίων τὰ ἡμίσεα. μικρὸν δὲ καὶ αὐτὸν διεχρήσαντο, εἰ μὴ ἵνι τῶν πρόσχων ἵππων ὀπίσω τῷ ἔδεσθαι διεσώθη, ὧν καὶ πεμφθεὶς ἐπολιόρκησεν τὸν πρίσκον ἐξαιθύμενοι.

Ὡς δὲ οἱ τὸ πόλεως οὐκ ἀνεδίδου, ἀφέντες μὴν αὐτὸ πρίσκου, βίᾳ δὲ καὶ χερσὶ ζωγρήσαντες ἡρεμοῦντα τὸν ἐν φοινίκῃ λιβανησίας γραλιωλικῶν ταγμάτων ἡγούμενον, ἀφεῖναι σφῶν ἡγεμόνα τοῖ ἐπ' αὐτοῖς καὶ αὐτοκράτορα, τοῦ δὲ, δυστεινοῦντος, καὶ τῶν, σφοδρότερον ἐγκειμένων, ἔκδος τε ἀμφοῖν οὔσης, τὰ μὴν, μὴ διαθῆναι, τὸ δὲ, ἐξεργάσασθαι. καὶ ὧν μὴν ἀποκταῖνον ἀνθρωπομένων εἰ μὴ ἐκὼν ἀνδέχοιτο. ὃ δ', μᾶλλα δὴ καὶ τοῦτον ἀνδεχομένων, ὡς οὔτε φοβοῖτο, οὔτε κατεπλήττοιτο, ἐς ἅπαντο ὅπῃ ἵνας ἀκιῶν τε καὶ λωβήσεων ὑπερβάλλοντας, ἃς ἁδαμῆ ὑποίσειν αὐτὸν ᾠόμην. οὐ γὰρ δὴ καὶ τὸ φύσεως καὶ τῆς ἡλικίας ἔσεσθαι ἀτρεκέστερον, καὶ καταρξάμενοί γε καὶ ἀποπειρασάμενος αὐτὸν, ὡς δὴ λαβεῖα καὶ φαδεῖ, τέλος ἄκον-

τα βιάζονται σωθέαθαι τε καὶ δημόσια τὴν ἡμιν τὰ πισὰ φυλάξειν αὐτοῖς. ὅθεν οὖν ἄρχειν ἀρξάμενον, καὶ κελεῦσαι κελευόμενον, καὶ εἰκημιμένον δεσπόζειν σφῶν καλῶς ἀκαζον. τοὺς δέ γε δήμους ἀπωλίας ταξιάρχους, καὶ τοὺς ὅσοι ἐκάλαζύος ἢ δεκάδος ἦρχεν ἐκδιώξαντες, σφίσι χρεσγονοῦντες οὓς ἐβούλοντο δυαφθονδὸν τὴν βασιλείαν βλασφημοῦντες, καὶ τῷ μὴ βαρβάρων μετειώτερον τοῖς τοὺς σεσωκέναι τὰ πολλὰ ἀφαιρούμενοι, συμμάχων δὲ ἢ πολιτείας δούλων, καὶ μάλα γε ἀγοτείως. οὐδὲ γὰρ ταχέως μέτροις ἢ σταθμοῖς τὰς οὐσίας ἐκομίζοντο, οὐδὲ μόναις ταῖς ἀπονενημέναις ἠρκοῦντο. ἀλλ' ὧν ἑκάστῳ θεσμὸς ἢ γνώμη, καὶ μέτρον νενομισμένον ἢ βούλησις.

ς Ταῦτα ἀφαθήσονται φιλιππικὸν βασιλεὺς ἐκπέμπει, οὐ μόνον οὐκ ἐσεδέξαντο. ἀλλὰ κἂν εἰ ἦν ἐκείνῳ τοσαύτην ὑπειληφέσθαι, τοῖς τῶν ἑκάτων ἐκινδύνευσεν.

ζ Ἐν τούτοις ὄντων ὧν τοσαῦτ' ἐπιθύμησι τῆς βασιλείας γενόμενος ὁ τῆς Θεσσαλονίκης ἐπίσκοπος, ἤδη τὸν ἀγῶνα νενικηκὼς οὗ ἰσορήσων ἔρχομαι, ἀστείου τινὸς ἕνεκα ἀρχὴν ἔπονος, ἔρωτός τε ἵνος συσάσης αὐτῷ καὶ γενναίου, τὸ πρῶτον τῆς πόλεως κεφάλαιον ἐς τὴν ἀστείαν μοῖραν ἀπεκρίθη. τοσοῦτον δὲ ἦν εἴ τι δημοσίους ἰδεῖν καὶ τὰς τέχνας τῇ πόλει συνεπλήσθη, ἕκαστοι γὰρ βελτίους τὴν ἐνεργείαν ἦσαν. λοιπὸν δὲ καὶ ὁ δῆμος ἀφείθη τοῖς κατ' αὐτὸν βλασφημίας. ἀμφοτέρωθεν οὖν ὁ δῆμος ἐς μίαν συνήγετο γνώμην, καὶ κατὰ τε τὰς λεωφόρους ἀνάτε τὸ θέατρον τὰς τοῦ ἱερέως ὕβρεις ἐπεβόων, οὐδὲ τῶν ἀπὸ τῆς σκηνῆς τούτων ἀπορομένων, καὶ παύεσθαι τὸν ἀρχῆς ἀστείως. ἐξηρείσθη δὲ τούτῳ ἰωάννης τοῖς τοῦ βασιλέως κελευσθείς, τὴν τοῦ κινουμένων ζήτησιν ποιησάμενος, ἀνὴρ, οὐδὲ τὰ σμικρότατα τῶν τοσούτων ὑπόθεσιν διοικήσασθαι οἷός τε ὤν. θορύβων τοίνυν καὶ ταραχῶν τὴν πόλιν ἐμπλήσας, τοσούτους τε γενόμενος, εἴ τις καθηγοῖτο τοῦ ἱερέως βουλοίτο, δέχεσθαι χαφὰς κατ' αὐτὸν, τοῖς ἵνος τραπέζης ἀργυρίων τοσούτων λεγούσας, τήν τε οἰκείαν ἀδελφὴν ὑπὸ πλακένα, ἑτέρῳ ἀνδρὶ συνοικοῦσαν λαχούσῃ. δέχεσθαι δὲ καὶ παρ' ἑτέρων τοιούτων τοῖς τῆς διετηρίας τὴν πόλεως, ὡς αὐτὸν ταύτης πολλάκις λυμηναμένου, καὶ τοῖς μὴ τῆς διετηρίας τὰς ἀπολογίας ἀπέδυ. τοῖς δὲ τῶν ἄλλων, βασιλέα τε ἐς συνόδου ἐπεκαλέσατο. τοῖς τούτων οὖν ἐμοὶ πρεσβεύοντος καὶ πρόντος γε αὐτῷ τὴν τὰ βασιλέως γένοντο τὴν ἀπολογίαν ὑφέξων, καὶ τῶν ἕκαστα χοὶ πατειαρχῶν, ὧν μὴ δι' ἑαυτὸν, τῶν δὲ καὶ δι' ἑτέρων τὴν ζητήσει φθαλμοῦντων, τοσοῦτο δὲ ἐς τῆς ἱερᾶς γουσίας, καὶ πολλῶν ὁσιωτάτων μισθοπολιτῶν τῆς συνόδου δοκιμαθείσης, μὴ πολλοὺς ἀγῶνας κελεῦσαι, ὥστε τὴν καθήγεσιν νόμοις ἀκιαθέντα καὶ τὴν πόλιν τοσαῦτα ἀξιοσραχισμοῦ τοσοῦμηθῆναι. ἐνθεῦθεν οὖν ἐπιθύμησι τοῖς τὸν οἰκεῖον θρόνον, τῶν σραλθμῷ σασιαζόντων καὶ φιλιππικοῦ ἀμφὶ βέροιαν καὶ χαλκίδα τὰς πόλεις συνεσταθείσοντος.

η Καὶ τεσσάρων διαγνομένων μισθῶν μὴ τὸν αὐτὸν ἄφιξιν ἔτος ἑβδομον καὶ τεσσαρακοστὸν καὶ ἑξακοσιοστὸν τεσσαρακοστοῦ μὴ ἓν καὶ ἑξηκοστὸν ἔτος τῶν τοσούτων σφισμῶν, ἐμοῦ χὴ τὸν ἐνιαυτὸν καὶ νέαν ἡμέραν τοῦ ἐπαφερεθίου μηνὸς κόρην πρόθενον νυμφοῦντος, καὶ τῆς πόλεως ἑορτάζούσης, καὶ δημοσίᾳ πανηγυριν

γνειν ἀγούσης πρὸς τε τὴν πομπὴν καὶ τ' παράδα ἀμφὶ τεῖτλον ὀπιλύχνιον ὥραν, βεβασμὸς δ' κλόνος ἐπελθόντες, τὴν πᾶσαν μὴν κατέσεσαν πόλιν. τὰ πολλὰ δὲ, καὶ καλήκαγον αὐλῶν τῶν βάθρων ἀναβεβαθέντων· ὥστε πρώτα τὰ περὶ τὴν ἀγιωτάτην ἐκκλησίαν ἐς ἔδαφος ἀνεχθῆναι, μόνου τοῦ ἡμισφαιρίου πρὸς ἑσπέρας ἐκ τῶν δάφνης ξύλων πρὸς ἑῳαιμίου διασκιαθέντος, ἐκ τ' ἰουστίνου σφαιρῶν παθόντος ὅπερ ἐκλήθη ἐκ τῶν ἑπτὰ κλόνων κατ' τὸ βόρειον μέρος· ὥστε καὶ διὰ τειδων τὰ ξύλα βαθεῖ, ἃ καὶ πεπλώκασι τὰ σφοδρῷ κλόνῳ ὑπονοηθέντος τοῦ ἡμισφαιρίου καὶ ὡς ἐκ ἴσος χρόνος ἐς ὃν ἴδιον ἀποκαταστάντος χῶρον. πέπλωκε δὲ ἐκ τὰ πολλὰ τῆς καλουμένης ὀστρακίνης, καὶ ὁ πρόθεν ἔφαλμος ψηφίον, καὶ σύμπαντα τὰ καλούμενα βεμία, καὶ τὰ πρὸς τὸν πρόσπλον σηκὸν τῆς θεοτόκου, μόνης τ' μέσης τοᾶς παραδόξως σωθείσης. πεπόνθασι δὲ καὶ σύμπαντες οἱ πύργοι τοῦ πεδίου, τῆς λοιπῆς οἰκονομίας ἀπαθοῦς μεινάσης τῶν ἐπάλξεων δίχα. τούτων γὰρ εἰσὶ λίθοι ἐκ τύμπαλιν μεσγράφησαν οὐ πεπλωκότες. πεπόνθασι δὲ καὶ ἕτεροι νεὼ, καὶ τῶν δημοσίων βαλανείων ἑκάτερον τὰ πρὸς τὰς ὥρας διηρημένον. καὶ πλῆθος δὲ ἀσάθμητον ἦλω, ἐκ ὡς εἶχαζον εἰσὶ τὰ ἄρτι ἐκ μαρτύρων ἀμφὶ τὰς ἓξ χιλιάδας πρὸς ἀνήρωσεν ὁ πόνος σώζεσθαι οὕτω ὁ ἱερὰς ἐπ' ἔτεσιν πάσης ἐλπίδος, τῆ καταγωγίου σύμπαντος πεπλωκότος εἰ μὴ καὶ αὐλὸς καθῆστο, καὶ μηδενὸς ὃ πρόσθεν ἁμαρτόντος ἢ μόνον τῶν ἀμφ' αὐλὸν ἑστώτων, οἱ καὶ φωρᾶσθαι ἀνάγκη, ἁμαρτύνος καλωδίου καλήκαγον, ἑτέρου σφαιρὸς τύπον διορύξαντος καὶ τῶν κινδύνων ὑπεξήκαγον. καὶ ἕτερον δὲ γέγονε τῇ πόλει φρόνιμον, ὃ φιλανθρώπου θεοῦ φόβου τ' ἀπειλὴ θήξαντος, κλάδῳ τε οἴκου καὶ ἡλέᾳ τὴν ἁμαρτίαν σωφρονήσαντος. τοιοῦτος γὰρ ἐμπρησμὸς γέγονε τοσαύτης φλογὸς τὴν πόλιν περιεχούσης, ἐκ τε τῶν ἐς χαρὰν ἐκ τῶν δημοσίων, καὶ ἰδιωτικῶν λύχνων, ὀπτηρείων τε πυγέοντε αὖ καὶ βαλανείων, καὶ ἑτέρων ἀναείθμων. ἠφθησαν δὲ καὶ τῶν ἀξιολόγων πλῆθοι, μεθ' ὧν καὶ ἀτέκνος ἔργον τῶν σφαιρῶν γέγονε. καὶ ὁ μὲν πάτος τῆς πόλεως, χρήμασιν ὁ βασιλὰς πρεμυθήσατο.

Τὰ δὲ τῆς γραῦς πρὸς πλησίον εἶχεν, ὥστε καὶ τοὺς βαρβάρους ὀπισθαλῶσαι πειθομένους μηδένας σφᾶς κωλύσειν τὰ βαρβάρων προάπτοντας. ὑπωμάζῃ δὲ τούτοις ὁ θρασμὸς σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν, καὶ οὕτω κρατήσας νικήσας, διέφθαρεν, ὥστε μὴ δὲ ἀγχιστῶτων τῆς συμφορᾶς, πέρσας ὑπολειφθῆναι.

Ἀμείβεται μὲν οὖν βασιλὰς τὸν γραῦν, χρήμασιν. ἀναγαγὼν δὲ θρασὺν καὶ ἑτέρους ἐς κριτήριον καλεῖ, καὶ πρώτης μὲν θανάτου καλειφθείσης, οὐμενοῦν εἴασεν ἀχρεῖα παθεῖν, ἀλλὰ καὶ θρόνων ἠξίωσε. τούτων ὧδε χωρωθέντων οἱ ἄλλοι εἰς δὶς μέχρι τῆς καλουμένου μακροῦ τείχους διαβάσαντες, σιγηδόνα ἀγχίθυρον τε, καὶ τὴν ἡμέραν πᾶσαν, καὶ ἑτέρας πόλεις τε καὶ φρούρια, ἐξεπολιόρκησαν καὶ ἰωδραποδίσαντο, ἀπωλλύτες ἄπαντα, καὶ πυρπολοῦντες τῶν πολλῶν γραῦν μάτων κατὰ τὴν ἑῴαν ἐνδιατρίβοντων. πέμπει δέγε βασιλὰς ἀνδρείαν τῶν βασιλικῶν ὑπασπιστῶν πρῶτον γνώμονα πείσοντα τ' γραῦν, τοῖς πρότερον λοχαγοῖς τε καὶ λοιποῖς ἐς δέξασθαι.

Ὧν μηδὲ μετασχόντων ἐπομένων τὸ κέλευσμα, ἐς χρηστήριον τὸ πρᾶγμα μεταστῆσαι, οὐ μόνον ὅτι τὰ μέγιστα ἐργάζεσθαι οἷός τε καθεστήκει·

ἀλλ' ὅλη ἡ πολλὴ ὠφελεμένη αὐτῷ τὸ στράτευμα, τῶν μὲν χρήμασι δεξιωθέντων τοὺς αὐτοῦ· τοῖς δὲ, ἡ ἐαθῆσι, βρωτοῖς τε καὶ ἑτέροις, ὅτε στρατολογηθέντες οὐκ καλαλόγου δι' αὐτῶ παρήεσαν. ἀγείρει δίνιω δοὺς ἐς τοῦτο τοῦ στρατοῦ τελεωτὰς, ἀγελιαφόρους ἑκασαχοῦ πέμπας ὀν λιπάρδοις ὧ χωρίῳ διεξῶν θεοὺ πόλεως ἀμφὶ δοὺς πεντακοσίοις σταδίοις. παρ' οὗ αὖθις ὁ μόλυβος, ἡ ταῦτα κλινοπετὴς ὑπάρχων, ἔλεξε δι' ἀδε. ἐγὼ μὲν οὖν ὦ ἄνδρες ῥωμαῖοι τὴν εὐσπλαγχνίαν καὶ τὰ εὐφρόνα, ὧν ὑμεῖς οὐκ παλαιῶ τ' ὑμῶν πρὸς ἡμᾶς ἄφιξιν ἔσεσθαι, κοινωσόμενοι τὰ πρόντα, βουλὴ τε ληψομένην ὡς ἡ τοὺς ὑμᾶς δίνοια κατεπαγγέλλεται τοῖς τοιαῦτα οὐκ ἀνδιαφόρως βεβαιωθεῖσα ὅτε τὸν νικητὴν ὑμῶν κλόνον καὶ τὸν ἀλλόθεν σάλον, τοῖς ὁπιτηδείοις ἐδεξιούμην. ἀφ' ἑπτὰ μὲν τῶν δὲ πρώπαι, ἵνα φύωθεν οὐκ ἀνδοσίμου ὁμολόγου, ἵνα πέρσαι μὲν τὴν ῥωμαίων τέλεον ἀνδρείαν οὐκ μάθοιεν, ἀνδρῶν ἀστρατηγήτων οὐκ πολεμηδόνων· ἡ δέ γε ὑμῶν ἀκραιφνὴς δίνοια δι' ἀπόντων βεβαιωθεῖσα ὧ χωρῷ βασμισθεῖσα ἡ τοῖς ἔργοις μὴ διαφωνηθεῖσα. δεδείχασι γὰρ ὡς εἰ καὶ τοὺς τοὺς στρατηγήσαντας ὑμῶν τ' λύπην ἐκπεπρώσασθε, οὐδὲν ὑμῖν τ' πολιτεύματος τοῦ ὑγιαίτερον. φέρε νῦν τ' τοῦ ἀκλέων σκοπήσωμεν. βασιλὰς ὑμᾶς τοὺς σκαλδται, πάντων τῶν ἡγησαμένων ἀμνησίαν κατεπαγγελλόμενος, τ' ἐς τὴν πολιτείαν ὑμῶν δίνοιαν, ἡ τ' τῶν δὲ τ' πόλεμον ἀνδρείαν ἐς ἰκετηρίαν καὶ θαλλοὺς δεξάμενος. ταῦτα δοὺς ὑμῖν τ' ἀφέσεως ἐνέχυρα ἀσφαλέσατα πάντων, ἡ φησὶν. εἰ ὁ θεὸς τῇ δίνοιᾳ τὸ πλέον δέδωκε, καὶ τῶν ἀμαρτάδων ἐξωθεισῶν, ἡ ἀνδρεία διέφανη, σαφὴς ἔλεγχος τῆς συγχωρήσεως γνωμένης, πῶς οὐχ' ἑλόμενη τῇ θείᾳ δὴ θελητὴ κλίνη αὐτῷ. ὑπείξατε οὖν μοι ὦ ῥωμαῖοι τὰ χρεα, καὶ μὴ καλαστοδῶμεν τὸν πρόντα χρεών, μηδὲ προλιαθέσα δι' ἁμαρτῶν. μισεῖ γὰρ κρατεῖσθαι δι' ἀφραμῶν, ἡ ὥστερ ἀγνωμακτῶν ὅλη γε πρώτη δύνηται εἰ καθάπαξ οὐκ ἀνέχε. κληρονομήσατε οὖν τοὺς πατέρας τῆς δίνοιας, ὥστερ τῆς ἀνδρείας ἐκληρονομήσατε· ἵνα τοῦ πάντων ῥωμαῖοι δεχθῆτε, ἡ μηδεὶς ὑμῶν ἅψη μῶμος ἡ νεοστευμένους ὑμᾶς παῖδας δείξη· ἀπὸ τοῖς ὑπ' αὐτοῖς ἡ βασιλεῦσι τα πόλεμοι οἱ ὑμᾶς φύσαντες, πιθοί, καὶ ἀνδρεία, ὃ πᾶν τοῦτο σκληρὸν μόλις. μᾶλλος ζυγκουάζος τὸν παῖδα σεφανώσας ἀνέλεν ἀνδριάντα μὲν, ἀπειθήσαντα δέ. τῶν γὰρ ἀγαθόντων βουλία καὶ τῶν ἀγαθῶν ὑπείθεια, μεγάλα πεφύκασιν ἀγαθὰ κατεργάζεσθαι. θάτερον δὲ τὸ ἑτέρου χρεῶν, χωλύσῃ τε καὶ τοῦτο πέπτωκε), καὶ σφαλῇ) πάντως τ' ἀρίστης ξυνωρίδος διαλυομένης. μὴ οὖν μὴ μέτε, πείσθητε δέ μοι, ἱεροσύνης βασιλείᾳ καὶ στρατῷ μεσιτευούσης, καὶ δείξατε ὡς οὐ τυραννὶς τὰ ἡμέτερα, ἀλλὰ δίκαια τοῖς μικρὸν ἀγανάκλησις χ' τῶν ἀδικησάντων ὑμᾶς στρατηγῶν. εἰ γὰρ μὴ τ' τὰ χίσην τοῖς δράμοιτε, ἐγὼ μὲν ὀξοσιώσομαι, ἡ τὴν ἐς τ' πολιτείαν δίνοιαν, καὶ τὴν ἐς ὑμᾶς φιλίαν. ὑμεῖς δὲ σκοπεῖτε ποῖα τῶν τυράννων τὰ τέλη. πῆ γὰρ καὶ φύσετε τὰ πρόντα, ἀ θρόοις εἰ) τῶν ἀδωνάτων. πόθεν γὰρ ἡ τῶν ὡραίων συγκομιδὴ, ἡ ὧν ἐς δύλιγην ἡ θάλασσα τῇ ἠπείρῳ δίδωσιν. εἰ μὴ γε πολεμοῦντες χειστανοὶς, καὶ πολεμούμενοι, τὰ πάντων ἁρπάσαντες δράσοιτε καὶ πείσοισθε, καὶ ποῖ τὸ τέλος ἀπορφάδες γινόμενοι βιοβιώσοιτε. αὐτόθεν τοῦδὲ πόδας ἡ δίκη, συγνώμην τ' λοιπὸν νέμειν οὐκ ἀνεχομένη. δόντες οὖν δεξιὰς καὶ ἑαυτοῖς, ἡ ᾧ πολιτεύματι τὸ

σωσοῖσον

» σωσοῖσον σκοπήσωμεν, ὅτ' δὴ καὶ ταῖς ἡμέραις τοῦ σωτηρίου πάθους, καὶ τῆς πανα-
» γίας ἀναστάσεως χριστοῦ τοῦ θεοῦ σωεπιλαμβανομένας ἔχωμεν.

Τοσαῦτά γε εἰπὼν, καὶ πλείστά γε ὑπισχνούμενος, ὡς καὶ ἐκ θείας τινὸς ῥοπῆς ιγ΄
ἀποδύντων τὰς γνώμας ἐκ ἀκαρεῖ μετατεθῆκεν, οἷα δὴ ἐξητηκὼς ὑπὲξ ἁπάντων τοῦ
συλλόγου, ἃ καὶ αὐτοὺς ὠφελεῖ τῶν ὠφακτέων βαλεῖσθαι. ἦκον τοίνυν οὐ μετ'
πολὺ σφᾶς αὐτοὺς ὦ ἱερᾷ ἐγχειρίσοντες. καὶ δῆτα φιλιππικὸν αὐτοῖς ἐξονομάσαν-
τος, ἵν' αὐτοὶ στρατηγὸν σφίσιν ἐξαιρήσωσιν, ὅρκοις δεινοῖς ἔφασκον ὠφελεῖ τοῦτον δρᾶ-
σαι καὶ ὃ σύμπαν στράτευμα. ὁ δὲ, μὴ ὠφελὲς τοῦτο μηχανήσας ἢ ὅλως βιάσας
ἱερᾶς ἔφη κατ' συγχώρησιν εἶ), ἐξουσίαν τε ἔχειν, λύειν καὶ δεσμεῖν ὅτι χρὴ τε
καὶ οὐρανοῦ, καὶ Ἰησοῦ θέας ἀπεμνημόνευε φωνῆς. ἐνδόντων δὲ καὶ ὠφελὲς τοῦτον τὸν
θεὸν λιταῖς καὶ ὠφελευχαῖς ἐξωσιοῦτο. καὶ δ' ἀχρεάντου αὐτοῖς μεταδοὺς σφραγῖδος,
ἐν ᾗ δὴ ἡ πώσεως ἡμέρα ἣ ὦ ἀγὼ ἐγκύζουσα πάθη, πόλεις δεκανίσας ἀμφὶ
τοὺς δυσχιλίους, εἰδέναι ὅτι Ἰησοῦ πόας ἀφθαρσιῶν ὑπέστρεφε κατ' ἐξῆς. ἔδοξε δ'
αὐτοῖς συλλεγῶναι ἢ βούλοιντο. μεταπέμπεται οἱ γραφῶν φιλιππικὸν ἐν ταρσῷ τῶν
χιλιάδας δρώντα, ἐπειδὴ μόνον τε κατ' τὸν βασιλέως ἀναγαγὼν τῇ βασιλείᾳ ὠφελεῖ
τούτων, εἰπόντος τε καὶ ταῖς ὠφελεῖ δ' στρατοῦ ὠφελὲ φιλιππικοῦ δεήσεις. ὑποπλῶσι τοίνυν
ὦ φιλιππικῷ κατ' τὸ θεουπολιτῶν γνωμῶν, καὶ τοῖς ἠξιωμένοις τῶν θείας παλιγγενε
σίας ἐς ἱκετείαν ὠφεσλαβόμενοι ὠφεσπίπτουσιν αὐτῷ. ἐκ δόξας ἀμνηστίας λα-
βόντες, σὺν αὐτῷ ὑπισχνούμενοι ποιοῦσθαι. οὕτω μὴν δὴ ὠφεκεχωρήκει ταῦτα.

Σίπας δέ τις τῶν ἐν μυρτυροπόλει δεκάρχων ὠφὸς ἕνα τῶν αὐτόθι στρατιωτικῶν ιδ΄
ἀρχόντων λυπηθεὶς, καὶ ὡς ὠφοδόσει τὴν πόλιν, τὴν ἀπόληψιν τῶν ἐκ θηρίων αὐ-
τῷ στρατιωτῶν ὑπισχνήσας, καὶ λοῦχον ὡρσικὸν ὡς ῥωμαῖον ἐσαγαγὼν τὴν πό-
λιν κατέσχεν, ὑπὸ μεγίστῳ ῥωμαίοις καθεστῶσαν, τὰ μὴν πολλὰ τῶν γωνιαίων
τῶν σφετεριζόντων, εἰς ἓν κεφαλήσας. ἀπόντας δὲ τοὺς ἄλλους χωρὶς ἐνίων οἰκετῶν ἐξε
λάσας. δῆθεν μὴν οὖν ὁ φιλιππικὸς αὐτὸ τὴν ἕλασιν ἐποιεῖτο, καὶ ὠφελήσας τὴν
πόλιν ἐπολιόρκει, ὅθεν τῶν ἐς πολιορκίαν ὑπολιπόντων ἐχών. ὅμως δ' οὖν ὅτι τῶν
πρόσθεν αὐτῷ διεμάχετο, καὶ τινας διώρυχας ἐργασάμενος, ῥίπτε τῶν πύργων
ἕνα. οὐ μὴν τὴν πόλιν ἐξίκνυτο ὠφικήσεσθαι τῶν ὡρῶν δρεπανηφορουμένων,
καὶ ὃ πεπλωκὸς καταφθινοπωρούντων. ὡς δὲ συχνὰ ὠφεσβολὰς οἱ ῥωμαῖοι ὦ τεί
χη ἀπεκρούοντο· ὑπίσχετο γὰρ ἐξ ὑπαρδικῶν ἐφέρετο κατ' αὐτὰ βέλη, καὶ πλέ-
ον ἐλαττοῦτο ἢ τοῖς ἔνδον βιάσεσι, λύσεσι τὴν πολιορκίαν, ἐκ σμικρὸν θαρσαλέος,
στρατοπεδεύσεσθαι μόνον, τὸ μὴ καὶ ἑτέρους ὠφεσιέναι πέρασι ὑπικαλουμένους.
κελεύσμασι δὲ μανικίου, καὶ χρηματίου ἀφικνεῖται ὠφὸς ὃ στρατόπεδον, καὶ πείθει
ὠφὸς τὴν πολιορκίαν ἐπαναβιβάζειν. ἐ μὴν οἱ πλέον ἐξεργάζεσθαι οἱόντε γενέσθαι,
μηδενὸς τῶν βιεπόλεων μηχανῶν ὄντος. ὅθεν δεδιὼς μὴ ὁ στρατὸς δεδιὼς μάχοι.
ἐν ᾧ τὰ σωβέλγιος φεύγεται, συχναὶ φεύγαι καταλιμπάνουσιν· ἵνα μὴ λαθόντες
τὴν πόλιν ἐπανιβῶσι. καὶ κατ' ὃ ἐξῆς δὲ θέσις ἀνθεστάναι τὰς στρατιώτας
καὶ ὡρσῶν ὑπιστρατιωτῶν, λέγει μὴν ἀμφὶ μυρτυρόπολιν, μάχη καρτερᾷ,
καὶ ὃ πλέον ἐσχηκότος φιλιππικοῦ, καὶ πολλῶν ὡρσῶν πεπλωκότων, ἑνὸς ἥρωος
ἑκατονταέτους ἰσχυρὰ πληθὺς ὡρσῶν ἐσπεπλωκεν ἐν μυρτυροπόλει, ὃ καὶ μάλιστα διε-
κωλυσιάσθη αὐτοῖς. ἐνθεῦτεν πολιορκεῖν μὴν οἱ ῥωμαῖοι τὴν πόλιν ἀπέγνωσαν. μηδε

γὸ δυνάμει ταύτην οἱονεὶ πρόφασιν ἀφ. ἑτέραν δὲ αὐτομισῶσι πόλιν ἀπὸ σαδίων ἑπτά, ὅπου τὰ ὄρυγα καὶ ἐρυμνότερα μέρη· ὡς δὴ ὑπὸ τειχήσεως ἂν αὐτὴν καὶ αὐτεπιχειρήσεως ποιοῦντο. καὶ ταῦτα μὴ δεδοικότες ἔπραττον, ὧν δὲ χάριν ἐβούλοντο.

ιε Καὶ πέμπει) Τῆς ἡγεμονίας διάδοχος κομμοδιάνος Ἡρᾶξ γένος, ὃς κρατήσας σὺν πλάκη πέρσας, καὶ μικροῦ τὸν βίον κατέστρεψε σὺν ᾧ ἵππῳ καταρρᾳγείς, εἰ μή τις τῶν δορυφόρων ἔνι τῶν πρόσχων ἵππων ὑπεβίβασας τὸ μάχης ὑπεξήγαγε. φεύγουσι δ' οὖν οἱ περὶ Ὀφθένδες ἐπάδων πόλας τοὺς σφετέρους ἡγεμόνας ἀποβαλόντες, καὶ τὴν τῶν νίσιβιν διαφθορὰν) , καὶ τὴν τῶν σφῶν βασιλέα δεδοίκοτες ἐπαύσοδον. ἦσαν δὲ αὐτοῖς ἠπειλήκει εἰ μὴ τοὺς ἡγεμόνας διαφθείσουσιν, αὐτὸ τὴν καὶ ὁρμίσδου τυραννίδα μηχετῶσιν, ἤδη καὶ βαράμου στρατηγοῦ πρώτου τοῦτο βουλεύοντος σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἐκ τῶν τῶν Τούρκων συμπλοκῆς ἐπανιόντος. ἐν τούτῳ δὲ κομμοδιάνος τὴν μητρόπολιν πρεσκαθήμενος, τοὺς μὲν πολλοὺς αὐτοῦ καταλείπει. αὐτὸς δὲ σὺν καὶ ἵπποις ἀριστίδην ἐκλεκτοῖσιν, ἐκτρέχει καὶ ὃ ὄκνας ὀχυρώτατον φεύγειν ἀνίκητον μητροπόλεως ἐς τὴν ἀνιπέρας ὄρθιον διαφείμενον ὅτι ἵππος σκοπέλου ἀπότομος, ὅθεν καὶ ἄπορος ἡ πᾶσα καθέστηκε πόλις, καὶ πολιορκήσας, πείρας τε οὐδὲν ἀνιεὶς, καὶ ποῦ τείχους ἵνα διαβατὸν καταπελτῶν βίᾳ , ὑπερκαταβὰς αἱρεῖ καὶ τὸ φεύγειν. ὅθεν λοιπὸν καὶ ἐν ἀπογνώσει πέρσας τὰ μητροπόλεως καθίσταται.

ιζ Τούτων ὧδε δρωμένων, οἱ πέρσαι τὴν ὁρμίσδου διεχρήσαντο πάντων βασιλέων ἀδικώτατον γενόμενον, οὐ μόνον ὅτι χρήμασιν ἐζημίου τοὺς ὑπηκόους, ἀλλὰ καὶ θανάτων διαφόρους ἰδέας.

ιζ Ἐγκαθιζῶσι μετ' αὐτὸν βασιλέα χοσρόην τὸν τούτου παῖδα, καθ' οὗ βάρεμος ὑπεστρατεύσατο τῶν ἀμφ' αὐτὸν, ὥστε ὑπονοήσαι μὴ ὁ χοσρόης μετά τινος ὀκ ἀξιολόγου δυνάμεως, καὶ φύγοι τοὺς οἰκείους ὁρῶν ἐπελωκακοῶτας. ἀφικνεῖται δὲ πρὸς ὃ χιρκήσιον ὡς γε αὐτὸς ἔφη τὸν θεὸν τῶν χριστιανῶν ὑπεκλεσάμενος ἐκεῖσε τὸν ἵππον ἀπιέναι· οἶδα μὴ τοὺς αὐτοῦ ὁδηγοῦντο. ἀφίκετο δὲ σὺν καὶ τῇ γυναικὶ καὶ παισὶ νεογνοῖς δύο, καὶ τισι τῶν τῶν δύο, οἵτινες αὐτῷ ἐπεκουρίαν καὶ ἠκολούθουν. καὶ κεῖθεν τοὺς βασιλέα μαυρίκιον πρεσβεύει). ὁ δὲ, καὶ τούτῳ πολλὰ μεσιτεύσας βουλευσάμενος, καὶ τὸν ἀσπίδα καὶ κόρυνον βίον, καὶ τὰς ἀγχιτρόφους παλιρροίας τῆς τῶν ἀνθρώπων ζωῆς, καὶ τούτων διαμετησάμενος, δέχεται ἱκετείαν, καὶ ξένον αὐτὸν φυλάδος, παῖδά τε αὐτοῦ αὐτομόλῳ καθίστησι, δώροις βασιλικοῖς δεξιωσάμενος. οἷς ἐφιλοφρονήσατο, οὐ μόνος αὐτὸς βασιλικῶς εἶλας, ἀλλὰ καὶ τὸν βασιλίδος τὰ πρὸς πλησίον τοῦ χοσρόου, καὶ τῶν παίδων τοὺς τοὺς παῖδας προξενούντων.

ιη Πέμπει δὲ καὶ πᾶσαν βασιλικὴν δορυφορίαν, καὶ πάντα τὸν ῥωμαίων στρατὸν σὺν καὶ ᾧ στρατηγῷ ἐφόλμιον αὐτῷ ὅπου καὶ βούλοι), καὶ τοὺς μείζονος ἡμῖν δομεστικὸν ὑπισχνούμενος μηδενὸς αὐτοῦ συγγενῆ, ἄνδρα φρενήρη καὶ ἀγχίνουν, λόγῳ τε καὶ ἔργῳ ἐς τὰ μάλιστα ἱκανώτατον καὶ τοὺς τὰ μέγιστα τῶν πραγμάτων ἐξεργαστικώτατον. πέμπει δὲ χρηστήριον, ὃς ἐν ἅπασι κατέπληξε τὸν χοσρόην ὁμιλῶν, δεινὸς γὰρ μῦθος ὑπέκρυπτε τοῖς πάθεσιν ἑρμηνεύμενος.

ιθ Γαδαλμόμενος δὲ μέγας τῆς ἱερατοπολιτῶν ὁ χοσρόης, ἢ τῆς ἀφρατηδίας πρὸς ἀδη)

προκάθη), αὖθις ἐπανῆκε, τοῦτο καὶ μαυρικίου συνεωρακότος καὶ τὸ πλέον δόντος τῆς οἰκείας δόξης ᾧ σὺν οἴσοντι ᾧ ἱκέτη. δεξιοῦται δὲ καὶ χρήμασι μεγάλοις, οὐχ ἱστορηθὲν πώποτε, καὶ πέρσας στρατολογήσας, καὶ τὰς ἐπιδόσεις ἁπάσας οἴκοθεν ποιησάμενος ἐκπέμπει τὸν χοσρόην μεθ' ἑκατέρου στρατοῦ, ῥωμαίων τε καὶ περσῶν κατὰ τὴν ὑπερορίαν μαρτυροπόλεως, καὶ σίτια παραδοθέντος αὐτῷ. ὃς καὶ πρὸς τῶν μαρτυροπολιτῶν καταλευσθεὶς ἀνεσκολοπίσθη. παρεδόθη δὲ τὸ δάρας ὑπεξελθόντων περσῶν, καὶ διὰ μιᾶς συμπλοκῆς ἐσπασθέντος τοῦ βαράμου πρὸς ῥωμαίων μόνων, ἀκλεῶς τε μόνου πεφευγότος, ἐς τὰ ἴδια κατήχθη βασιλεία ὁ χοσρόης.

Τότε καὶ γολανδοὺχ μαρτυς ζῶσα παρ' ἡμῖν ἦν, ἣ διὰ πολλῶν μὲν πόνων τὸ μαρτύριον διενέγκασα τῶν μάγων περσῶν αὐτὴν αἰκιζομένων, μεγάλων δὲ τεραστίων ἐργάτις γενομένη, ἧς τὸν βίον ἀνέγραψε στέφανος ὁ πρότερος ἐπίσκοπος ἱεραπόλεως. κ̅ζ̅

Ο δὲ χοσρόης ἐγκρατὴς τῶν οἰκείων βασιλείων γενόμενος, πέμπει γρηγορίῳ σταυρὸν χρυσῷ πολλῷ καὶ λίθοις τιμίοις ἐξησκημένον, πρὸς τιμὴν τοῦ ἀθλοφόρου μαρτυρος σεργίου, ὃν ἀνέθηκε μὲν θεοδώρα ἰουστινιανοῦ γαμετὴ, ἠγνίσατο δὲ χοσρόης σὺν καὶ τοῖς ἄλλοις κειμηλίοις, ὡς ἤδη μοι ἀφήγη). πέμπει δὲ καὶ ἕτερον σταυρὸν χρυσοῦν, καὶ ἐπέγραψεν ὁ χοσρόης ᾧ σταυρῷ ἑλληνίων γράμμασι, τάδε. Τοῦτον τὸν σταυρὸν ἐγὼ χοσρόης βασιλεὺς βασιλέων υἱὸς ὁρμίσδου, ὅτε ἐκ διαβολικῆς ἐνεργείας καὶ κακουργίας τοῦ δυστυχεστάτου βαράμου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ καβαλλαρίων, εἰς ῥωμανίαν ἀπήλθομεν, καὶ διὰ τὸ ἔρχεσθαι τὸν δυστυχῆ ζαδεσπρὰμ μετὰ στρατοῦ εἰς τὴν νίσιβιν ἐπὶ τὸ ὑποσύραι τοὺς καβαλλαρίους τοῦ μέρους τοῦ νίσιβι εἰς τὸ ἀντάραι καὶ καταρράξαι. ἐπέμψαμεν καὶ ἡμεῖς καβαλλαρίους μετὰ ἄρχοντος εἰς τὸ χαρχὰς, καὶ διὰ τῆς τύχης τοῦ ἁγίου σεργίου τοῦ πανσέπτου καὶ ὀνομαστοῦ. ἐπεὶ ἠκούσαμεν δοτῆρα εἶναι αὐτὸν τῶν αἰτήσεων ἐν ᾧ πρώτῳ ἔτει τῆς βασιλείας ἡμῶν, μηνὶ ἰαννουαρίῳ ἑβδόμῃ, ἠτησάμεθα ὡς ἐὰν οἱ καβαλλάριοι σφάξωσι τὸν ζαδεσπρὰμ, ἢ χειρώσωνται, χρυσοῦν σταυρὸν διάλιθον εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ πέμπομεν διὰ τὸ πάνσεπτον αὐτοῦ ὄνομα, καὶ τῇ τοῦ φευρουαρίου μηνὸς τὴν κεφαλὴν τοῦ δεσπρὰμ ἠνέγκαν ἐπὶ ἡμῶν. ἐπιτυχόντες οὖν τῆς δεήσεως ἡμῶν διὰ τὸ ἕκαστον ἀναμφίβολον εἶναι, εἰς τὸ πάνσεπτον αὐτοῦ ὄνομα τοῦτον τὸν σταυρὸν τὸν παρ' ἡμῶν γενόμενον μετὰ τοῦ πεμφθέντος σταυροῦ παρὰ ἰουστινιανοῦ βασιλέως ῥωμαίων εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ τῶν καιρῶν τῆς ἀμιξίας τῶν δύο πολιτειῶν ἐνεχθέντος, ἐνταῦθα παρὰ χοσρόου βασιλέως βασιλέων υἱοῦ καβάδου τοῦ ἡμετέρου πατέρος, καὶ εὑρεθέντος ἐν τοῖς ἡμετέροις θησαυροῖς ἐπέμψαμεν ἐν ᾧ οἴκῳ τοῦ ἁγίου πανσέπτου σεργίου. καὶ τούτους γνώμῃ μαυρικίου γρηγόριος λαβὼν μετὰ πολλῆς πομπῆς, ἐς τὸν ἱερὸν οἶκον τοῦ μαρτυρος ἀνατέθεικεν. οὐ μετὰ πολὺ δὲ καὶ ἕτερα πέπομφε δῶρα ὁ χοσρόης ἀνὰ τὸν αὐτὸν ἱερὸν νεὼν, ἐπιγράψας ἐπὶ δίσκου ἐκ χρυσοῦ πεποιημένου ἑλληνίδι φωνῇ ταῦτα. Εγὼ χοσρόης βασιλεὺς βασιλέων υἱὸς ὁρμίσδου, τὰ ἐν ᾧ δὲ τῷ δίσκῳ γεγραμμένα, οὐκ εἰς θέαν ἀνθρώπων, οὐδὲ ἵνα ἐκ τῶν λόγων μου τὸ μέγεθος τοῦ πανσέπτου ὀνόματος γνωσθῇ· ἀλλὰ διὰ τὴν ἀληθείαν τῶν γεγραμμένων, καὶ διὰ τὰς πολλὰς χάριτας καὶ εὐεργεσίας ἃς ἔσχον παρὰ σοῦ. εὐτυχία γάρ μοι ἐστὶν ἵνα τὸ ἐμὸν ὄνομα ἐμφέρηται τοῖς ἱεροῖς σου σκεύεσιν, ἐν ᾧ εἶναί με ἐν ᾧ βε- κ̅ζ̅

» εμοὶ ἵ, ἠτησάμην παρ' σοῦ ἵνα ἔλθῃς εἰς τὴν βοήθειάν μου, καὶ συναγαγὴν
» σιρὶν, καὶ ὅπερ ἡ σιρὴ χρηματίζει ὅτι κἀγὼ ἔλθω, ὁ ἡμέτερος νόμος ἔδωκεν ἡμῖν
» οὐ παρέχει χρηματίζειν ἐχθρῷ γαμετῇ. διὰ οὗ τοῦτο τὴν ἐμὴν παρακαλῶ σε δέσποτα
» νέμεσιν, εἰς ταύτην τὴν νόμον πρόσδον, καὶ ταύτην συναγωγὴν ἡμέραν ἐξ ἡμέρας συν
» νησιότητα ἔχον καὶ ἔχω, καὶ οὕτως σωτῆρα δεηθῆναι τῆς σῆς ἀγαθότητος ἵνα συν
» αγαγὴν συλλάβῃ ταύτην, καὶ ἠτησάμην καὶ σὺν ἑταῖρά μου ἵνα ἐὰν συναγαγὴν
» συλλάβῃ σιρὴ φανερὸν τὸν φορβύλλιον πρὸς αὐλῆς πέμψω τῷ πωσέωφ σου οἴκῳ.
» καὶ τούτου ἕνεκα κἀγὼ καὶ σιρὴ τὸν σκοπὸν τοῦτον ἔχομεν, ἵνα εἰς μνημόσυνον τῆς
» ὀνόματός σου ἵνα τοῦτον τὸν φανερὸν κρατῶμεν, καὶ σωνείδωμεν αὐτὸ τὴν ἡμῶν
» αὐξῆ μὴ σὺν τεσσαράκοντα τῶν τεσσαρακοντάδων τεσσαράκοντα, πεντακισχιλί-
» ους φαλῆρας ἐκπέμψαι, καὶ ἐξ οὗ τὸν τοιοῦτον ἑαυτοῖς ἔχον αἴτησιν, καὶ ταῦτα
» διαλογισάμην ἕως οὗ ἐφθάσαμεν τὸ βόσον χόρεον, δέκα ἡμέραι πλέον οὐ διῆλ-
» θον, τὸ σὺ ἄνε, οὐ διὰ τὸ εἶναί με ἄξιον, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀγαθότητα ἐφάνης μοι ἐν
» ὁράματι ἐν τῆς νυκτὸς, καὶ τέτον εἶπάς μοι ὅτι σιρὴ ἐν χαρᾷ ἔξῃ, κἀγὼ ἐν αὐτῷ τῷ
» ὁράματι τέτον ἀπεκρίθην σοι λέγων καλῶς, καὶ διὰ τὸ εἶναί σε δοτῆρα τῶν
» αἰτήσεων ἐκ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἡ σιρὴ τὸ εἰθισμένον τῆς χρηματίζειν σὺν εἶδεν. ἐγὼ δὲ
» διεσάσας εἰς τοῦτο, εἰ μὴ τοῖς λόγοις σου ὑπέπεσα, καὶ ὅτι ἄρα εἶ ὁ δοτὴρ τῶν
» αἰτήσεων, μὴ ταῦτα γυναικεῖα μὴ ἐπομείναι. ἐκ τούτου ἔγνων τὴν δύναμιν
» τοῦ ὁράματος, καὶ τῶν τῶν ἀπὸ σοῦ ῥηθέντων διηγήσαμ. πρὸς αὐτὰ οὖν ἔπεμψα τὸν
» αὐλὸν φανερὸν, καὶ τὸ τούτου ἡμῖν ἐν τῷ πωσέωφ σου οἴκῳ, κελεύσας ἐκ τῆς τοῦ
» τοῦ ἡμῶν δίσχον ἕνα καὶ πολίτειον ἓν γλυέαθαι, εἰς λόγον τῶν θείων μυστηρίων. διὰ
» μὴν καὶ φανερὸν γλυέαθαι, καὶ πηχθῆναι, ὀφείλοντα ὅτι τὰ ἁγίας τραπέζης καὶ
» θυμιατήριον, τὰ πόματα χρυσᾶ, καὶ ἀμφίθυρον οἰωνικὸν κεκοσμημένον χρυσίῳ,
» καὶ τὰ ἀπομένοντα τῆς ἡμῶν μιλιαρήσια εἰς τοῦ ἁγίου σου οἴκου. ἵνα διὰ τῆς τύ-
» χης σου ἄνε εἰς πόματα, ἐξαιρέτως ὃ εἰς τὴν αἴτησιν ταύτην ἔλθῃς εἰς τὴν βοή-
» θειάν μου καὶ σιρὴς, καὶ ὁ διὰ τῆς σῆς προσδοκίας γέγονεν ἡμῖν τῷ ἐξέ τῆς σῆς ἀγαθό-
» τητος καὶ τῷ θελήματί μου καὶ σιρὴς εἰς τέλον τοῦ ἔλθῃ· ἵνα κἀγὼ καὶ σιρὴ καὶ πώ-
» λες οἱ ἐν τῷ κόσμῳ εἰς τὴν δύναμιν ἡτίζωμεν καὶ εἰς σὲ ἐλπίζωμεν καὶ πιστεύωμεν.

κβ΄ Ταῦτα τὰ παρὰ χρόνου δύο θήματα λέγει, ὅθεν τὰ βαλαάμ προφητείας ἀπάδοντα, τοῦ φιλαν θρώπου θεοῦ σαφῶς οἰκονομήσαντος, ἡμῶν γλώσσας σωτήρια φθεγξαμένης ῥήματα.

κγ΄ Τότε καὶ ναμαδὴν τῶν ἐκθεῶν σκηνητῶν φύλαρχος, ἐξάλιος καὶ παμμίαρος ἦν, ὡς καὶ δυθεφποις αὐχμεῖσφαλίζειν τοῖς αὐτοῦ δαιμονίοις, ὃ ἁλίῳ προσῆλθε βασιλίσματι τῶν ὄντως ὑλίκῳ χρυσῆν ἀφροδίτην πυρὶ τήξας καὶ πτωχοῖς δίδοις, τὰ πόρτας τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ὃ θεῷ προσαγαγών. ὁ δὲ χριστὸς νόμασι τῆς βασιλείας μὴ τὸ δοῦναι τοῖς χορεύουσι φανεροῖς, τὰς πανηγύρεις τῶν λερομένων λιμένων προσίνοσῶν, ἐν οἷς μάλιστα τὰ συνήθη δόγματα κατεκράτει, τὰ ἐκκλησιαστικὰ προσῆκον δόγματα, καὶ πολλὰ φροντία, καὶ κόμας, μοναστήρια τε καὶ φυλακὴ ὁλοκλήρως τῇ ἐκκλησίᾳ προσήγαγε τῷ θεοῦ.

κδ΄ Ἐν τούτῳ δὲ συμεών τοῦ ἐν ὁσίοις τοῦ ὅπερ θαύματον νοσήσαντος, ἐμοῦ τὰ περὶ τούτου μεμυσμένος, ἐκτέθειται χρηστέλειος τοῦτον τὰ τελούμενα καθ' ἁπασάμενος.

οὐ μὴν

ϑ΄ μὲν ἔτυχεν. ἐν δὲ γε ὁ συμεώνης πόλεων τῶν κατ' αὐτὸν δυϑεφίων τὸν ἀρετῇ ἐξοχώτατος, ἐξ ἀπαλῶν τῶν ὀνύχων, ὃν ὑπὸ κίονος δμῳθλούων βίον. ὡς καὶ τοῖς ὀδόντας αὐτῶ διήλλαξεν ἐν τῇ ϛάσῃ τοῦ κίονος. δυϑήσῃ δὲ κἀγὼ τὸν κίονα, ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε. ἔδει σμικρὸν κομιδῇ τὴν ἡλικίαν ἀγων, κουείζων τε καὶ ἀμόμωνος διὰ τὰς κολωνὰς τοῦ ὄρους ϖειήϊ. ἐς ϖδατυχὸν πόρδω ὡς ϑηείῳ τῷ ζώνῃω ϖεὶ αὐχένα ϐαϑῆϊ, καὶ ἐκ ῥυπῆρος ἦγε τὴν φύσεως ὑπιλαθόμενος, καὶ διὰ τὸ οἰκεῖον ἤγαγε φρονιϛήριον. ὅϖως ἐωρακὼς ὁ τοῦτον μαθηϑὼν αὖϑις ὑπὸ τῶ κίονος ἑστὼς, ἐπεὶ ϑανέοι τι δὴ εἴη τοῦτο. ὁ δὲ ἔφη ἄλυσον εἶ), ἵνα κἀπαν ἡ σειὴϑα λέγῃ. ἐνϑῦτεν τεκμηράμενος πηλίκος ἔϛαι τὴν ἀρετὴν, ὑπὸ τοῦ κίονος δυήγαγε. ἐν τούτῳ δὲ τῷ κίονι, καὶ ἐν ἑτέρῳ ἑϛὼς δυώδεκατον τοῦ ὄρους ἀκρωρείας ὀκτὼ καὶ ἑξήκοντα διετέϑη χρόνους, πάσης χαρίεντος ἠξιωμένος ϖαρ' ἐμοῦ τε τῶν δαιμόνων ϑ΄ασιν, ἀκούμενός τε πᾶσαν νόσον, καὶ πᾶσαν μαλακίαν, ϖεφορᾶν τε ὡς πρόϑεν τὰ μήνεα. ὃς καὶ χρηϛηρίῳ ϖεφρήκει αὐτὸν μὴ μὴ ὁρᾶν τ' αὐτὸ ϑανατῶν, τὰ δὲ μετ' αὐτὸν ἀγνοῆν. καίμοι δὲ λογισμοὺς ϑεωρήσας ὑπὲ τέκνων ἀποβολῆ, ὃ δὴ ϖαρευμένου τί δήποτε ϕύσει πολυτέκνοις οὐ γέγονε ταῦτα, καὶ ϖρὸς μηδένα ὅ τῶ δράπτω ἐξαναγόντος, γεγράφηκεν ἐκ ϛήναι τούτων ὡς οὐκ ἀρέσκον ϖῷ ϑεῷ. ὃ γυναικὸς δὲ τῶν ὑπογραφόντων μοι, ἐπεὶ ὃ γάλα τεκούσῃ κεκώλυε, καὶ ϖερὶ τῶν ἐμάτων ὃ βρέφος ἐκινδύνευεν, ὑπιθεὶς τὴν χεῖρα τῷ δεξιᾷ τοὐδρὸς, ἐπέϛεπε ταύτῃ ταῖς ϑηλαῖς ἵνα γυναικὸς ὑπιδυῇ. ὅϖως ὑπὸ πέϖεμαχεν, δυϑέως ὡς ἔκ τινος πηγῆς ἤλαυε ὃ γάλα· ὡς καὶ τῷ ἐαϑῆτα τοῦ γυναίου ἐμπλῆσαι. καὶ παιδαείου δὲ τῶν ϖαρὰ τῶν συνοδοιπόρων ὑπιλελησμένου πόρρω τῶν νυκτῶν, λέων τῆς νώτοις ὑπιδιϐάσας, τῶν μανδρῶν ἦγαγε, καὶ συμεώνου ϖεϛάξαντος ὑπεξῃόντες οἱ δμῳκονούμενοι, ὃ παιδίον ἦγαγον ἐκ τοῦ λέοντος φοβούμενον. πολλὰ δὲ καὶ ἕτερα, καὶ μνήμης κρείττονα πέϖραχεν, ἃ καὶ γλώσσης κεκομψευμένης, καὶ χρόνου, καὶ ϖραγματείας ἰδίας δεῖται ταῖς τῶν δυϑεφίων ἀδόμενα γλώσσαις. ἐκ πάσης γὰρ φερδὸν γῆς, οὐ μόνον ῥωμαίων, ἀλλὰ καὶ ϐαρϐάρων ϖρὸς αὐτὸν ἐφοίτων, καὶ τῶν αἰχυμένων ἐτύγχανον. ᾧ δυτὶ ϖάντες βροτοὶ καὶ ϖολοὶ, καλάδοι ἵνες ἐτύγχανον ἐκ ϑάμνου ὡς ὄρφ φυομένης.

Ἐπίηδα τᾶ ὃ αὖ μετ' ὀ ϖολὺ καὶ χρηϛήριος, ϖοδαγικῷ μὲ ὀλοὶς παϑήμαϑι, κδ΄ ᾧ μάλιϛα ϖρὸς ὠχλῆτο, φαρμακοποιήσας δὲ ἐκ τῶ καλυμένης ἑρμοδακτύλου, ϖοῦς ἵνος τῶν ἀσκληπιαδῶν δεδομένης. τελευτᾶ δὲ, χρηϛηρίου μὲν τὸ ϖρεσβυτέραν ῥώμην ὑπισχομένως, ὃς μὲν ϖελάγιον γέγονε· τὸ δὲ νεωτέραν, ἰωάννου, καὶ τὸ ϑηξυδρύου δίλογίου τῶν λελεγμένων μοι, δύασασίου τε τὸ ϑευϖολίδων ᾧ οἰκείῳ ἀποδοθέντος ϑεῷνῳ μὲν τρὶς καὶ εἴκοσι χρόνους. ἱερουργοῦμεν τὸ ἰωάννου, ὃ μὲν βραχὺ τελοῦντος, οὔϖω τὶς τοῖς αὐτοῦ οἰάκας ἐνεχείρισεν. ἐνταῦϑα μοὶ τὰ τῆς ἰσοτείας ϖεϖαύϑω, μαυρικίου διοικέου δωδέκατον ἔτος τὸ ῥωμαίων βασιλείαν διακυβερνῶντος, ὧν ἐξῆς τοῖς βουλομένοις ἐκλέγειν τε καὶ γράφειν καταλιϖανομένων. εἰ δέ τι ϖρῶσσαι ἢ οὐκ ἀκριϐῶς δυείληπται, μηδὲς ἡμᾶς γραφέτω μέμψεως, ἐννοῶν ὡς ϖεϖληρωμένῳ ἰσοῦ στοιχεῖον ἁμῶ, τὸ ὧν δυϑεφίων ὠφέλειαν ϖεφιμαλῶσάμενοι, δι' οὓς καὶ ὧν ἡλικούτων πόνων ἰωεχρώϑα. ϖεπόνηται δὲ ἡμῖν καὶ ἕτερον ἰδιόχος διαφορᾶς, ὑπιϛολᾶς, ψηφίσματα, λόγοις τε καὶ

διαλέξεις, καὶ ἕτερα ἄττα ἔχον, τῶν ἐμπεριεχομένων ἀναφορῶν ὡς ἐπίπαν ἐκ προσώπου γρηγορίου τοῦ θεουπόλεως συντεθειμένων, δι' ὧν καὶ δύο τε τυχήκαμεν ἀξιωμάτων. τιβερίου μὲν κωνσταντίνου, τῇ τοῦ κοιαιστωρίου περιβαλόντος, μαυρικίου δὲ τιβερίου, δέλτους ὑπάρχων στείλαντος, ἐφ' ᾗ συντεθείκαμεν. ὅτε τὰ ὀνείδη τῆς βασιλείας λύσας, θεοδώσιον ἐσφῶς προήγαγεν, προοίμιον αὐτῷ τε καὶ πολιτεύματι πάσης εὐδαιμονίας παρασχόμενον.

Τέλος.

διὰ τῆς ἀφοις διαρρεθεῖσαι. σιγμὴ ἡ μὲν παρεσταλμένη δὲ ἀρθμοῦ τὴν πρώτεραν συλλαβὴν σημαίνει, ἡ δὲ ὑποστιγμένη τὴν δευτέραν, ἢ πρώτη συλλαβὴ ἀρχὴν τοῦ στίχου.

.1 ὁποῖα πρὸς τὸ ἰουδαίων ἔθνος ὁ θεῖος.
1. ἐφ θεὸν λόγον τίς
σφε τὸ μόνον τοῦ θεοῦ
τὸν τῷ παντὸς ὑπουργὸν,
.2 ζῳη ὄμμασι φωλιαθέντες
2. ὡς πῦρ αὐτῷ ἁρμόζουσα
ὅπῃ ἐφ' οἷς τοῦτον ἑαυτοῖς
.3 λοντε ὅπῃ τῇ θεοσεβείᾳ προσομέχων
ἑτέρων μυστικῶν θεωρημάτων
τε ὡσεὶ ἕλιον καθαρόν.
3. θεσπιος γνωσιαθῆναι τὸ ἱνσοῦ
πέρασμα τὸ δι' ἐκείνου παιδαθείσης
λήψη ἐν ταῖς διαφοραῖς.
.4 τῷ τῷ παντὸς ἐκεκόσμητο
4. ρήσας ταῦτα προσαναφθέγξασθαι
.5 θείας τοὔνομα τὸν χριστιανῶν
λῆς προσφυμίας κτῆ
ἑαυτὸν αὐτῷ θεοῦ, ἵνα
τα προσεπηλεχθαι λέγων.
ὁδοιποιεῖ- ἐφαλώμεθα, τὸν
5. ῆς ἰουδαῖος ὢν
ξωμαίων ὄνομα γαμάλας
φασὶ ὡς φασιν οἱ
.6 εσασιν θηθείας προτεθείσθω
μὴν δὴ ἀπελέγξας, ἵνα
6. τὸ ἐπαλλαγὴν τῶν γραφῶν
ὧν ἀναγόμενον αὐτῶν
αιῆς καὶ κτῆ νόμον.
ἕως οὐδὲν μὴν ἀναπόδεκτον
.7 αἰχμάλω- τὸ δὲ λύτρα
αὐτὸς χρηματίσας. διαδέχεται
ὀξυρῷ αἰῶνος μηδέτω
γναθαι προτρέφοιτο τοῦ γένους
προφή- ὥστε δὴ φέρε,
7. ἔτ' καὶ ὡς ὧν κτῆ
μῆνον ὑπιδείκνυσι προσοίμια.
πὸν ὧν πρώιομησεν
προπο- σόφια προσήκει)
.8 μῆνου τῆ κεφαγμὴ ἀνέωγεν
.11 Ως καὶ πι- ἑαυτὸν διεχειρίσατο.
.12 τοῦ παραδοξοποιήσας ὑποδύῃ)
13. βεβηκό- ἴσορροσιανὸν ἢ ἰκλιανὸν
14. τέλῃ εἰς ἀξίαν πληθύν.
νῆς σῖτος ἐχῶς δὴ
.15 καὶ τοὺς ψευδῶν διδαγμάτων
15. ῆς τοῖς αὐλῶν τῆδε
.16 γραφικὴ παρατίθεται τιὼ
.17 ῆσις ὅθεν τὸ μὲν, ἡμέρας, τὸ δὲ νυ.
17. μετονομά- προφήτης καὶ ἀρχιέρεως. ἔστι
18. λων, ὧν ἀποστόλων ὑπερχρῆσαι
.19 χάβ ὁρᾶν ἐναγκαλεῖται
.20 οἰκειοτ. φιλτάτων ὑπερέχειν.
.21 ἰλλυρ. τοῦ νέρωνος.
22. αὐλῶν συμφορᾶς παραθεὰς
ῆς τὴν θεὸν ἡμῶν παρανομίας,
παθῶν ἀπόλλυσιν ὡς αἰδῶς.
.23 γον ὁποῖον μή τε πρὸς
24. εσθέτοις καταπηγὰς δὴ
τὸς ματθαίου παῖς
25. δυσκαί- ἀνέγκλητῳ ταύτῃ
ανος ἕτερος ἀβίλιος.
θρίας τὴν καθ' ἡμᾶς
.26 Εἰ ὑμῶν ἰούδα,
αὐτὸ τούτοις οἰκουμένης
.27 ὑπίσχηται παραθήκην ἀπόδος
χρόνια προείδωμεν ἀπολογούμενος
γαγε. νητείας ὀξὺ μᾶλλον ἡγούμενος
μένος σφῆσι λόγων
27. ῆες διδομένη θεία
ναμεῖ ὧν πειθοῖ τε τέχνῃ
.28 προὸ τὸ βαπτίσματος
29. γίους φίλιππος τῶν

.30 πως ζυνὲς σίμωνος
ἀκτλικοῦ κὴ ὅπὶ πολλαῖς ἡμέραις
30. ζα κοινώσασζ ωϑὲ τοῦ
32. εαδδσζς φιλομαθεῖς ἀναπέμ-
ψαντες
33. σκοπὴν ἀπολαμβανῴ. καὶ
.34 ἕκτῳ ἕκτος κλήρῳ
οἷα ἐξέπ' ἀνδρα πόδων, ὡς δὴ
35. σφημοῖεν ἀνϑρῶν δὲ
ωεσζάτ. κλυϝν ἀνδρ
πόδε ρωμαϊκὴν ὅπισολιῶ.
37. πρῶτοι ὃ φανὲν μονονυχὶ ὃ μῆνον
.38 θεῖ ϑοῦ ἑῴπου, καὶ εἰτοσμύτη
γεγόνῳ ασουδὴ
τ' οἰκου- τῷ ἐξῆναι
39. λῳτῶν ὑφ' ἧς ἐωρέσϑυεν ἀ-
ληθείας,
Φοις ἐξήλεγχε, καὶ
αὐτὰν μῦριοι, ἑτέρων
40. ϛεως ωϑὶ τὰ φιλόσοφα.
.41 σῇ ὁ ϑέουθις δῖφ.
αἱρέσεων ὧν καὶ αὐϑὶς
θεν γεραθιωοὶ, καὶ
.42 πεῖν μῦρίωνος λόγον.
42. ωϑὶ κὴ ωϑὶ κλίτεως καὶ
.44 ναῤῥι- τῷ καϑ' ἡμᾶς
.45 ἐξέπ. ἐξέτρωσαν ὧ δέκα
καὶ πάϑος ἀμέτρητον
καϑ' ἑφ' ἡμῖν. ἐπληϑῦτο
45. χάριτος καὶ βιβλιάδα δέ
.46 χάλως ἐλιμώρῳ, ὥστε
.49 μακα- συϑεβεβιωκὼς αὐτοῖς.
49. αὐτοὺς πτῶτα οὕτως
50. να γεραφίω, ὡς καὶ
51. μῦϑω τὸν κτ' τόπον
.52 ὅπῳ ωεφιλοφῶντας ἡμᾶς
τοῦτο ἀῦϑ τῷ δεῖν ἡμᾶς
52. ϑ' λαλοῦντας ἀνδρας,
νὰ ἐν πρεχόσῃ ᾧ
.53 ωρίσκ- ωρίσκαν πρόθυμον
53. τῇ ωεὸς καρτερικὴν

.55 ἀῦ ὑπιτελοῖντοσ
ἐν ᾗ τῶ εἰς αὐτοὺς
56. ἀνεπείϑη κληρωϑῶναι ταύτης
59. πάγεσζ τῇ αὐτῇ διδασκαλίᾳ
.60 τοῦτο ἐνομίζετο τέως
60. δίκην ἑαυτοῖς σῶφρόνα
.63 λον τοῖς οἰκείοις φέρουσθμ
.64 τῶ διέπουτος ἐκκλησίαν
ϑ' κύειλλος σεῶ
τεσι ϗαδέχε). ὃς
64. δος ωεσθεὶς, ὅπὶ
65. κατηχ αὐτῇ διδασκάλιον
67. ζας πόδιεν
μιᾷ ἀπὸ σωτήμαζος πόλεις
.68 ωεφάσφ- ὅπὶ τὸ εἴδωλον
68. δρος μῦ πολεῶν ὂν
.71 ζοῖς μεσογαζάνης. ωεὸς
.72 σιν ἀμφὶ τὰ τειάκοντα
72. σμαζος μῶ ωρεσβυτερίου
.73 ζη ἀῦέχεϑαι. ὅπὶ τοῖς ωεφ-
ρημένοις
ἰῶ ἀῆγος τὶς οὕτω
73. ὡς ἑαυτοῦ σωτηρίας
.74 ἐν τῇ σώματι, ὡς εἰπεῖν
74. σβύτεροι μάξιμος δῆδωρος
κόσμῳ ωεσσφαίτεροι

75. ρῶζ τῷ βασιλῆ, καὶ
.76 ϱος ἔλεγον ὁρᾶσθαι
ὡς ἀωῆ φυλάκτως οἷα
76. μεσαι- τῶν πόλεων ὁδὸς
77. πῤῥήτως ἀποδῆκνυϑι τ'
.78 ζα ὅλων ἐκκλησιῶν
γαζόντων τεῖχος ἀκαταμάχητον
ωϑιέ- φαίνοιντο ὀρθῶς
ὡς ἡρημένων. τῶν
.80 λος καὶ αἰλιανὸς, παῦλος
80. κατεκη- ἵνα τὶ ωεσλαβόντες
.81 κλιλιανὸν ὁ καϑ' ἡμᾶς
Ευ δαιμονώσης αἱρέσεως
81. ζη ἡμομῶνος μῶ καὶ αὐτὸς
.82 εἰσκε)

.82 εἰσκε) ἑκτὴ οὐ μόνον
82. τῶν ἀπο- ἀπαντῶν ὕλας
λυτικὸ τοῦ νοῦ μόνος, καὶ δὴ
85. σίνη ταῖς ἀναιθμοις
86. ων ἀνίων φίλων
87. τῶν πρὸ ἀγχίων ἀνὴρ
μέση ἐπήλθη· ποτὲ
.91 ὑπέφερον τῇ αὐτῇ ὑπονοίᾳ
92. ωδὰ ὀνόματι νικόλαος, ὁ δ'

.93 κώτερον τῷ καθ' ἡμᾶς
.98 οἷα ἀναγραφῇ κὴ
99. καυτῆρα ὠμὸν, ὃ τὸ
σίνιον ὁ καθ' ἡμᾶς
101. αὐτοὺς ἤθελεν, ὧν
.106 ἡμετέρας ἢ δέον αὐτῷ
.111 καὶ ἁγίου ἐγχειρίζοισιν, ὁ
.112 νοις ἀπελήλεγκται, τοῖς

Ex τῦ βίου Κωνσανδίνου.

119. ἀρχίας ἀφοσιουμένους ἔγκλημα
.122 μεινδυ- τ βουλῆς ἀπαγαγὸν
.123 λις δεσπόντων ἐξουσίαν
τοῦ, ῥ, τε παράγραμμα εἰκόνων
.128 λιανόμενος οἱ δ' ἀνδρικήτως.
131. παρέτερον τοῖς πατρίοις ἀποκαθα-
ράντες
134. πείσας ἑαυτὸν ἀναδέδεκται
135. ῥηθέντος ποτέρου τούτων
.138 χε τ βασιλέως παρόδου
138. ταύτης ταῖς μὴ, πείθων
ἑκατέρων κλινάδας. χρισοῦ
.141 φοτῆρος ἀνάσασιν μαρτυρούμενος
143. ὑπολίνων μαίνεσθαι φησὶν
πλείστων παρηγόρησεν. ὧν
.144 τῶν ἀφ' ὑψηλῶν ταῖ
παράξας φόρτου δ' εἰσὶ τῶν
145. λου τῦ ἀρχὴν συμφέρον δι-
κοίνηται
.146 ἁρμονίαν ἔνθεν μεταβολαὶ
146. τη διχόνοια. πρέπει

149. μιῶις τ ὑπ' αὐτὸν
.150 ἑαυτὰ ἁρμοδίως τ σεαυτοῦ
151. τοῖς δὴ μορφιῶ οὐ
.153 πλείς. πληθουσαν ὀπισθόπων
.154 ἀφιερ- ἀφαιρετῶτος, ὅτι δὴ
χοντα ἀπήντων δῶρα
154. λεγόμενα ὑπομυρίσαι τοῖς λεγο-
μένοις
.155 ἐπ' βαρβάρων κινήσεως
157. φμῦχ ἑρμαῖ δ' ὑπο-
.158 ποῖον οὐσίας ἀπος.
.161 λέγονται ἢ καθ' ἕνα παράξιν
161. βίου τ ζωῆς αὐτὸν
ἐξ ἀϊδίου θεοῦ παρόντα
ἐξ ἀϊδίου ὃς ἐκείνῳ φίλος ὑπῆρχεν.
.162 ταὶ δίαιτα ὃ ὅλος ὁ
ταὶ γὰρ τοι δὲ πρέσεως
.163 θιοι τῶν δ' ἐξίαν τ
163. ἦλθεν καταληφθεὶς
.164 πόσην χῦ θεὸν τότε

Ex Θεοδωρίτου.

.279 ὁ δοξιὸς ἔκκοπον αὐτὸν
279. θεᾶς τῶν τρεβλῶν
θαρρῶν μείζω ἢ
παρέσεως χρείας ἵνα ἔμπλεα
τοδαποῖς ἀσκηθήμενος ἀγαθοῖς
τες ἀφαρπάσαι τὸν

.280 μὴ γένοιτο. οἷος καὶ πᾶς πέφυ
κεν δῶν θεσπος.
280. πολε οὐ γὰρ πως λόγος
ὄντων τῶν παθόντων
νοις αἰῶνος ἀφασήματι
αὐτὸν μὴ παρηκούσαμεν λέγω

.281 ὑοί. καὶ κατ' ἐξαίρεσιν
281. νησάσε ἵης πατρικῆς μιμήσεως
282. ὀνόματα κτ' ἀξίαν τοῦ μονογλώσσου
.283 τούτοις τὰ ἰδιώτικα
τῆς τούτοις ἀποφερόμενοι
εἰς τὸ περιπαρθένευσαι
283. δόντος δυναστοῦ ἢ ἀθανάτου,
ντα ὥστε ἓν ἐκ δύο διηρημένων,
.285 μάσιν τῶν δὲ περὶ ἕδρων
πως ἀπαγορεύουσι μὴ καὶ δυσ-
πειθεμαθίζουσι.
285. τυείδη περὶ αὐτῶν
286. ῥόμιλον ῥωμαίων πολιτείαν
.288 πφώμην ἐβασανίζετε ὁ λόγος τὸν
Δράκοντα
παῖδος τὸν ἀγνοοῦντα τὸ παιδὸς
φύσιν
νηκότι κτ' πρώτα ἔτυπον ὡμοιω-
σθαι
τὸν διὰ ὃ ἀγεράφοις χρήσα-
σθαι
.290 ἀναγέσι θυσίαις ἐκ φορητῶν
.291 ὀλίγοι μὴ πρωτόπαισιν
ζοισι τὸν ἐφεστοῦτος καὶ τ' ἀγω-
νίας ἀγωνιστήν.
πλαχεν- φθογγῷ τῆς ἐκκλησίας
.292 τὸν ἐξενεχθεῖσι δυσπειθεῖσιν. λοι-
πὸν
.296 καιρὸν ἀπεσάλθαι σῦν ἔθει
πλεονάζων πεποιθυῖα βοηθείαις
καὶ ἀρχὴ ἐξουσενῆ
296. πόθου ἀνδρὸς ὃ περίχημα
ἐπφωγγῶν καὶ θεομόνιος
.297 νος καταλαβὼν τὸν ῥώμιλον
σαντῖνος ὁ πρεσβύτερος
πρ. ἐκείνῳ γραφέντα τῶν συ-
νεδρίων κοινῷ
297. τες ὁμογνώμονα τούτων αὐτ
θείοις δόγμασιν ὑγείαν.
καὶ ασθν- καρδίας.
κυερναλ- εἰς ἡμᾶς αὖθις
Δράκοντες τὰς ἡμετέρας ἀκοάς
.298 λησθν παρόντων ἐνέγκαι.
ἀγαπητοὶ Δρά τ' τούτων συκοφαν-
τίαν
γρων φέρων αὐτῶν τὸν Δρα-
κοντίνον.
298. δικαστῶν κτ' τ συλλειτουργῶν ἡμῶν
ἀθανασίου καὶ μὴ κέλ-
λου καὶ ἀσκληπᾶ, τῶν
περὶ θεογένιον
εἶχον τοίνυν συνορῶντες εἰς γε-
νόν
.300 θεοῦ καὶ τῶ ὑοῦ τῆ δυνά-
200. δυνηθῶσιν οὐ σεβίασιν
κατηχθη ἐπὸ τ' ὑπάρχον
.301 σαν κτ' τῶν εἰσῶν
φοις τοὺς νομοθέτας δικαστὰς
λεγον τὰ τούτων νομίσμα-
τα
302. αὐτῷ ἐφυλάττοντες δὲ
.303 νων καὶ πολιτείας εἰσὶν
λαναῖαι καὶ δυπαίσαντος
πολλὰ πεποιήκασιν οἱ δείλαιοι
303. ἐν ᾧ ξυνεχήσαντο κτ'
.304 ἀλλὰ ἐπογραφὴν περιχωρῆ-
σαι
304. μῖν ἢ τὴν ἱκετηρίαν
.306 πων θείων γραμμῶν
ταπεινότη- ἐν οἷς νῦν τ' δυσεβείας ἐκ
ἡμετέρων τῇ σῇ δυσεβείᾳ δυνεχθῆ-
ναι ἐπετιλάμεθα
καὶ τοὺς δὲ διδαξάμενοι
λέγουσι δυστεβοῦντες δυνέχον)
306. σμύδαλον ὅτε μὴ ἐμφέρεται
.307 τῶν τῶν ῥωμαίων ὀπισθόπων
ουϊκεν- ἰουκενδίου ὁ ὅτι
μνιώθη δίκαιον ἐχεῖ τελεότητι
.308 φέντας θυμὸς τ' τομῆς
λέγει τ' αἰτίαν τῆς ἐκτομίας
περφα- περιμαχοῦλες δόγμ-
πτώτας ἐκ διαδοχῆς ἀγὼν

δότες

δότες καὶ τοὺς ἐφασκε
308. τὴν τὴν διαφορὰν εἰς δόξα-
μήνους
.309 νφκοιῶντες τοῖς κοινοῖς ἐλλόγοις
309. βασιλέα τῶν δὲ τῶν δήμων τὴν ἀνελία
διδασκόμενος.
λεόντιος καθηγεμόνας δόξαμενος.
μῆν δυοσὶν ἐξ ἡμέραις μῆν
310. λίμας ἀμεταβλήτοι τολμῶντες καὶ
φιλίαν αὐθεφτων τῶν
κρατούντων τῆς ἐκκλησίας
καὶ τὸ πρὸς ἡμᾶς φι-
λίας προθυμήσωνται
τότε
.311 κοι προφανῶς φησὶν ἐκθέ-
σθαι
νοι τῆς ἀληθείας μεταλαχεῖν.
ὁ δὲ ἐν τοῖς ἀληθείας συλλόγοις
311. μὴν ὃ τέλμα ξηρανθῶσι
.312 χολμένων τούτων ἐπανορθώσεσθαι
μὴν τὸ ἀκαιρωσύνης μετει-
ληχότες.
312. τῇ ψυχῇ ταῖς γλώτταις ἡκόνισεν
ἀλέξανδρος τῶν τὸν νόσον εἰσδεδεγμέ-
νων
ᾤχετο τὸ δύαγραπτον ἔλεγχον
313. ἰουλιανὸς ἀπὸ τῆς ἀσίας ὅτι τὸ δι-
ρώπην
κα μαντείας ἐπεζήτει
.314 εἰ τοὺς τὴν δόξαν
βουλῶν συμμοιρίας ἀποκριθέντων
.315 πόντα οὐ διέφυγον. ἀλλ'
των διέπεσεν γὰρ
ρυπον ἐν ἐμίσει δὲ
315. χῦ τοῦτον τὸ δυσεβὲς ἀγωνιστὴς
πόλεμον τὸ ἰουλιανοῦ βιότητος,
μάντις ἐπὶ τῆς ἐκείνων
μιν δήμων μὴν ἐκ ἔθεν
.316 γλυκοῖς ὃ μύριος τὸ μετάσασιν
μείνας εἶπά μοι ὀπφανῶσαι
.317 Ιουλιανὸς χῦ τὸ ἀληθὲς ὡπλίζετο
.318 τῶν δυσε- καὶ γυναικὸς ἀρίστης
βῶς ἦς αὕτη καὶ τὸ νόμου
.319 δωδώνιον καὶ τὰ δήμα χρεισήεια
.320 δύσε- ἀσέβειαν. εἶδον γὰρ
ἀξιάγα- αὐτῶν δὴ
322. ὃν ὃν δὲ θαυμάνη
λα δύπετῶς πρέπει ἃ βού-
λεται. ἀφ'
ὃν ἐκ προνοίας
323. τοῦτο καὶ λάμπρωνος καὶ
λαίῳ ὁμολογοῦμεν ἀκωλύτως
.325 Καὶ ἢ τῶν μεταλλωσῶν
δὲ τούτοις τρώμα μεταδιώκοντες
σον ἢ ἀποκρύπτοισι τοὺς
325. ξηνον ἢ ἔγξαι σε
ὃν ἐγὼ καὶ μύρτυρῆσαί σου
τος προ- καὶ μάλα σοφῶς
καὶ τῇ δυσεβείᾳ προσφέρει
.326 ξεος ἐπέβη τὲ πορθμείου
ὃ πλούτῳ οὐ πλούτῳ λάμπων
ξάσιν θᾶττον δύαβας
326. αὐτοῖς δὺτ' ἐκείνᾳ προϋδιήγε,
ἡγεμονίας εἰς τὸ ἔρημον πολύδριον
λος καὶ ἰωβῖνος
ταῦτα οὐ μετ' οὐ πολὺ χρόνον
327. οὐ μὴν ἀποχρῶν ἐνόμισεν
προνύχιον τὰ ἐκ νόμου χράμματα
τήθυον ἢ παιδαγωγεῖον ἀποφή-
νας φέρω δὲ τούτῳ
327. τοῖσδυσι τῶν δύων βαρβάροις ὧν
βασιλῆ προμηθούμῆ
.330 θοδόξων ὡς οἱ τὸ ἀληθείας
τῶν δὲ πῶς γὰρ οὐχὶ
τῶν δὲ τὸ φρόνημα προσφαλῶν
330. θυμοὶ μῆνισμὸν ἀποθέμενοι
καθαιρι- ἀπάτῃ τὸ ἀπειλῶ
πολιτευό- δόγμασιν, ἐκ ἀδυάμου,
τῶν παθῶς ἐκ τὸ αὐτῶ οὐσίας
.331 ὁ πικρὸς καὶ βασάνων τοῖς εἰς
νῆ δυ- αἱρέσῃ τῶν
331. πείας τυχὼν τὸ καθαφέννης

νήκασιν οὐδὲ ὁσίας αφῆ κοινωνή-
σωσιν
ερημίης ἐν ᾗ μὴ ἰὼν τεθνηκὼς
ερημοι ἐζήτουν ἵνα καθαπιδν
ειν οἰκήσωσιν, καὶ λόγῳ καὶ ἁ-
ξιάσεις ἡδονὰς ὑποτά-
ξωσιν καὶ τιμὰ
.332 μωι εἰς δόξαν μωι λύπην
Κατ' πελαζούσας τῶν ῥωμαίων
ἡγεμονίας
μαίων βασία δὲ τούτων
κοῖς δόγμασιν ἀντιμάχη
μωα φονῶν ἤκουε
πάλιν τῶν δημήτρας ὄγια
332. ωεῖσαν δορυφόρους ὑπὸ τῆς ἱτέ-
ας χρεμάσας
.333 καὶ ὁ στωικὸμως βασίζοντα
τῶν αὐλῶν τῶν δυσεβείας φωσῆρες
.334 μγνόμωα ὃ μόνον τὰ ῥήματα
ἔφη, ἀγαθὰ σωτῆρα
334. κεκίνηκεν εἰς βλασφημίαν ἐκί-
νησας
335. μνίοις τοὺς ἰδίοις οἴκοις ἀποδο-
θῆναι
χρίσεως τούτων ἀποδοθῆναι
κάτω ἀδικίτως ἐμένε
.336 ὀπίδξον τῶν δογμῶν δυσεβείαν
.338 τείχας. θρησκείας δυάπλεως
338. ρωσι- τῶν καθ' ἕνα δημεύσης
.339 κωνσαν. σιωπῶσι μένοι, καὶ
μίας ωρὶν ὁ κωνσανίνου πόλε
ρων τούτῳ γὰρ καὶ
339. σιῶν δυὰ δεδεῖσθαι τοὺς
καθ' σιωπῆσαι ἢ χαίρειν
340. γεγονό- καὶ ζωοποιὸς ὁ ἰχθὺς
πνῶμα- δυάθεμα, ὅτι αἱρετικός
ἐστιν.
λιν ὡς μόνον ὑποκόσ
344. ωεῖστ. εἰς ὃ ὕδωρ ὃ
.345 δὲ δ' ἀέρος ὑπολάμπουσος
τοῖς ὑποίῳ ὑφον
347. ωεῖσέ- ὀλίγοι οἱ χρόνοι
350. τῆ ὠφέλειαν. δυάμωιοις
μωῆσαι καὶ συμφοιτητὴς. κοινῇ

Κατόρθωσις τῶν ἁμαρτημάτων.

3.	τύποις	μιστηριώδεις	μυστηριώδεις
4.	αὐτῆς	προτιμῶν	προτιμᾷν
.6	γίαν	λουκὰς	λουκᾶς
.8	δης	διεῖλον	διεῖπον
8.	δύο	ἔμεγεν	ἔμεγεν
.9	τοῦτον	κελεύοντα	κελεύοντα
	σαντο	ἡμᾶραν	ἡμέραν
10.	μεως	κόσμω	κόσμῳ
	αὐτὸν	ὀθαδδαῖος	ὁθαδδαῖος
11.	διδασκ.	ἀρχαιότητός	ἀρχαιότητός
13.	γάϊος	περιοργῆς	περιοργής
	ᾧ	στρωτιώτας	στρατιώτας
.14	αὐτ-	ἀνοῦ	αὐτοῖς
	καθ'	συγγραφεὶς	συγγραφεῖς
.19	ἀρωμεν	δύσχριστος	δύσχρηστος
19.	σεις	τὴν	τὸν
.22	στελά-	τι ᾧ	τίτῳ
27.	γραφῆς	μᾶρκρου	μᾶρκου
.29	χων	πλανᾷν	πλανᾷν
.32	οις	οις	νοις
	δόλως	μνήμῃ	μνήμη
33.	αἰγύπτου	συναιρομόνων	συναιρομένων
37.	μάλιστα	ὑπορωννυύτα	ὑπορρωννυύτα
39.	λέγων	θαυμασιώτατος	θαυμασιώτατος
.40	ποίηκε	ὅτι	ὅτε
.42	δίκην	εἰλικρινῆ	εἰλικρινῆ
.53	τούτῳ	παπεινοφρονεῖν	ταπεινοφρονεῖν
.58	τερικω-	τρόπον	τρόπων

Regestum.

** duernio.
A.&c.X.quaterniones.Y.Z terniones.
AA.&c.ZZ terniones.
AAA.&c.EEE terniones,FFF quaternio,GGG ternio.
Aa &c.Zz,terniones.
Aaa &c.Hhh terniones.

EXCVDEBAT ROBERTVS STEPHA-
NVS TYPOGRAPHVS REGIVS
LVTETIAE PARISIORVM
ANNO M. D. XLIIII.
PRIDIE CAL.
IVL.

1538286

3285